
Vergaderjaar 1995–1996

24 072

Enquête Opsporingsmethoden

Nr. 13

VERHOREN 1 T/M 32

51U2602

ISSN 0921 - 7371

Sdu Uitgevers

's-Gravenhage 1996

INHOUDSOPGAVE

BIJLAGE II VERHOREN 1 T/M 32

Verhoren 1	prof. dr. C. Fijnaut	3
Verhoren 2	prof. dr. F. Bovenkerk	37
Verhoren 3	de heer J. Wilzing	61
Verhoren 4	mr. R.A. Gonsalves	86
Verhoren 5	de heer P.D. IJzerman	109
Verhoren 6	prof. dr. H. van de Bunt	134
Verhoren 7	prof. dr. G.J.N. Bruinsma	158
Verhoren 8	prof. mr. G.J.M. Corstens	185
Verhoren 9	mr. H.P. Wooldrik en mr. G.P. van de Beek	212
Verhoren 10	prof. dr. J. Naey	243
Verhoren 11	mr. R.A.F. Gerding	268
Verhoren 12	de heer B.J.A.M. Welten	294
Verhoren 13	de heer W.C. van Amerongen	326
Verhoren 14	de heer H.A. Jansen	359
Verhoren 15	mr. J.J.Th.M. Pieters	394
Verhoren 16	de heer A. Kloosterman	420
Verhoren 17	de heer A.A.M. Hellemons	450
Verhoren 18	de heer A. Broere	477
Verhoren 19	de heer P.C. van Duijne	498
Verhoren 20	de heren B.N. Barendregt en H.C.J.M. Theeuwes	527
Verhoren 21	de heer A.M. Mosterd	560
Verhoren 22	de heren J.C. van Looijen en D. van Teijlingen	587
Verhoren 23	mr. F.C.V. de Groot	634
Verhoren 24	mr. J. Koers	665
Verhoren 25	mr. L.A.J.M. de Wit	697
Verhoren 26	de heer R. Karstens	735
Verhoren 27	de heer W.M. van Gemert	736
Verhoren 28	prof. dr. F. Bovenkerk	767
Verhoren 29	de heer W.J.A. Paulissen	776
Verhoren 30	de heer W.H. Woelders	807
Verhoren 31	mr. O.R. Dros	848
Verhoren 32	mevrouw mr. I.E.W. Gonzales	885

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 1**

6 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 6 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt prof. dr. C. Fijnaut

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik open de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Het is de eerste openbare vergadering zullen behandelen. Vandaag is aan de orde het verhoor van prof. dr. C. Fijnaut, geboren op 31 augustus 1946 - zoals u weet, zullen er vele volgen - waarin wij de verschillende onderwerpen van de parlementaire enquete te Heerlen. Mijnheer Fijnaut, ik verzoek u op te staan voor het afleggen van de eed. De door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Fijnaut:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Fijnaut, zowel voor u als voor de commissie is dit toch een bijzonder moment. U bijt het spits af in de parlementaire enquete. De commissie heeft u met drie andere wetenschappers gevraagd, onderzoek te doen naar de aard, de ernst en de omvang van de zware georganiseerde criminaliteit in Nederland. Kunt u, kort samengevat, zeggen wat de achtergrond is van waaruit u dit wetenschappelijk onderzoek verricht?

De heer Fijnaut:

Voorzitter! Die achtergrond is tamelijk gecompliceerd. Kort gezegd, komt het erop neer dat ik in de jaren zestig de politie-academie heb gedaan. Ik heb daar een zekere belangstelling ontwikkeld voor opsporing en zware criminaliteit. Vanuit die belangstelling ben ik criminologie gaan studeren aan de universiteit van Leuven. Ik heb een proefschrift geschreven op dit gebied. Werkend aan de universiteit van Leuven werd ik in 1982/1983 geconfronteerd met de corruptieschandalen bij de Belgische politie. Ik heb daar een boek over geschreven. Ik heb toen gezien dat door de verschillende manieren waarop de misdaad wordt georganiseerd in deze jaren toch grote veranderingen plaatsvonden en dat met name criminele groepen zich bedienen van corruptiestrategieën om juist diegenen uit te schakelen die als hun meest risicovolle tegenstanders kunnen worden gezien, namelijk politiemensen, officieren van justitie en onderzoeksrechters. Dat heeft mij op het thema gebracht van de georganiseerde criminaliteit, de ontwikkelingen in Europa in vergelijking met de Verenigde Staten. Sinds een jaar of tien houd ik mij met dit onderwerp bezig aan de universiteit van Leuven en aan de universiteit van Rotterdam.

De voorzitter:

U heeft zich er intensief mee beziggehouden. U heeft het werk voor de commissie gedaan met drie collega's. Hoe heeft u het werk onderling verdeeld?

De heer Fijnaut:

De verdeling komt er eigenlijk op neer dat wij zijn uitgegaan van een definitie van georganiseerde criminaliteit. Ik kan dat op deze wijze het beste uitleggen, omdat onze taakverdeling op die definitie en op het bijbehorende analyseschema is gebaseerd. Het probleem waar je in zo'n onderzoek voor staat, is met name toch de vraag hoe het onderzoek aansluit op de discussie zoals deze nationaal in Nederland wordt gevoerd over dit probleem. Je ziet dat de opvattingen uiteengaan. Wij hebben dat vorige week nog in de Volkskrant kunnen lezen. Mensen zeggen bijvoorbeeld: het gaat gewoon over een stelletje roversbenden, zoals wij die al jaren op Nederlandse bodem zien opereren tot en met werkelijk zeer goed georganiseerde criminele groepen die een heuse bedreiging vormen voor onze legale economie. Als je op die bandbreedte in de discussie zit, zeker over dit onderwerp, dat zeker ook internationaal is en waarbij toch allerlei internationale invloeden een rol spelen - de mensen denken al vlug aan België, Italië en de Verenigde Staten - is het wel zaak om het probleem te definiëren op een wijze die aan de ene kant relevant is voor de maatschappelijke discussie in Nederland, maar die aan de andere kant ook rekening houdt met de internationale dimensie van dit vraagstuk. Wij hebben in aanvang met de onderzoeksgroep geprobeerd, enerzijds een definitie te vinden die daar recht aan doet, maar die anderzijds toch ook probeert, de essentie te pakken van het probleem. Wij hebben dan ook gezegd: wij gaan niet met een definitie van georganiseerde criminaliteit werken en een onderzoek doen dat zeer ruim is, waarin eigenlijk alle vormen van criminaliteit in ondergebracht kunnen worden. Daarbij is de vraag aan de orde: wat is essentieel als je praat over georganiseerde criminaliteit?

De voorzitter:

Welke elementen zijn voor u essentieel in uw werkwijze, in uw definitie?

De heer Fijnaut:

In onze definitie spelen een vijf-, zestal belangrijke componenten een rol. Als wij in ons onderzoek spreken over georganiseerde criminaliteit, zijn dat in de eerste plaats criminele groepen, samenwerkingsverbanden van enige duurzaamheid, van mensen die een gemeenschappelijk project hebben, groepen in de tweede plaats die uit winstbejag opereren en groepen, in de derde plaats, die systematisch werken; groepen ook die ernstige misdaad plegen, ernstig door haar aard en door haar omvang. Dat kan zowel in de sfeer van het bedienen van zwarte markten zijn, door het afleveren van illegale goederen of diensten, alsook door het ontplooiën van illegale activiteiten in legale branches: de bouwnijverheid, de textielnijverheid of andere branches. Wat voor ons heel wezenlijk is en tot de kern van de zaak behoort, is dat zulke groepen, die je kunt rekenen tot de harde kern en de top van de georganiseerde criminaliteit, op allerlei manieren zullen proberen, maar met name via corruptie en geweld, om hun illegale activiteiten af te schermen tegen de overheid. Men zal proberen het overheidsoptreden te blokkeren. Dan hebben wij het met name over corruptie, maar zeker ook over intimidatie, bedreiging en geweld.

De voorzitter:

Er zijn dus de volgende elementen: het gaat in de eerste plaats om een georganiseerde groep, die een gezamenlijk illegaal doel heeft, in de tweede plaats is er sprake van geweld of intimidatie in verschillende vormen en in de derde plaats moet het altijd weer gaan om het bedienen van een illegale markt. Zijn dat de hoofdelementen?

De heer Fijnaut:

Dat zijn inderdaad de voornaamste componenten.

De voorzitter:

Hoe heeft u op basis van die componenten onderling het werk verdeeld?

De heer Fijnaut:

Op basis van die componenten hebben wij onze onderzoeksstrategie bepaald. Als wij werkelijk met deze elementen rekening willen houden, moeten wij in de eerste plaats onderzoek doen vanuit die groepen zelf; kijken hoe zij georganiseerd zijn, hoe zij werken, op welke domeinen zij operationeel zijn en ook nagaan of zij vanuit de groep gezien eventueel betrokken zijn bij penetratie of controle op legale markten. Complementair

daaraan moet, om te kunnen beoordelen of dat al of niet het geval is, vanuit de branches zelf worden gekeken, dus niet alleen vanuit de groepen, maar ook vanuit de branches. In de tweede plaats hebben wij gezegd: op nationaal niveau kunnen wij een aantal dingen zien, maar op nationaal niveau zijn niet alle bronnen voorhanden om dat goed te kunnen doen, dus wij moeten zowel nationaal als lokaal kijken. Je moet op een aantal lokaties gaan kijken hoe de dingen er voorstaan, wat de toedracht van de zaken is. Daaraan gekoppeld, hebben wij gezegd: wij moeten niet alleen kijken naar de levering van illegale goederen en diensten, het bedienen van zwarte markten, maar het is zeker in een samenleving als de onze ook belangrijk om te kijken naar het probleem van de fraude; niet in de brede zin van het woord, maar vooral die fraudegevallen waarbij ook, al was het maar alleen in de groep zelf, sprake is van bedreiging, intimidatie, gebruik van geweld tegen eigen mensen, juist ook om in de richting van de overheid bescherming op te bouwen, dat eigen mensen niet beginnen te praten met de politie, dus niet als tipgever of informant voor de overheid gaan functioneren. Dat is, kort gezegd, de onderzoeksstrategie. Dat heeft ertoe geleid dat de volgende taakverdeling tot stand is gekomen. In de eerste plaats zijn er twee studies gemaakt over groepen. Een eerste studie over Nederlandse, autochtone, groepen. Hoe zien die er in Nederland uit, van de top tot de basis? In de tweede plaats hebben wij een studie gemaakt naar buitenlandse groepen en naar etnische, allochtone, groepen in de Nederlandse samenleving. Bij de buitenlandse groepen gaat het natuurlijk om de klassieke transnationaal opererende criminele groeperingen: Italiaanse mafia, Chinese bendes, Chinese criminaliteit, Japanse yakuza. Spelen die in de Nederlandse verhoudingen een rol en, zo ja, welke? Wij hebben gekeken naar bepaalde etnische groepen en vooral naar die groepen die door hun herkomst als het ware aangesloten zijn op de bronlanden in de sfeer van de verdovende middelen. Dan hebben wij het over groepen uit de Turkse, Marokkaanse en Surinaamse gemeenschap, met een aansluiting op verder gelegen gebieden zoals Zuid-Amerika en Colombia. Daarnaast hebben enkele collega's studies gemaakt van branches. Zij hebben met name naar de branches gekeken die ook blijkens de internationale literatuur het meest gevoelig zijn voor penetratie, als je dat zware woord wilt gebruiken, voor georganiseerde criminaliteit. Er is met name gekeken naar de bouwnijverheid, de textielbranche, de horeca, het transport, de afvalverwerking en nog enkele kleinere takken van legale economie.

De **voorzitter**:

Ik dacht ook de autobranche.

De heer **Fijnaut**:

Inderdaad. Verder dus de lokale studies. Aanvankelijk was het plan om op een vrij groot aantal lokaties te kijken. Dat was binnen het gegeven tijdsbestek echter niet mogelijk. Wij hebben ons dus beperkt tot twee situaties. Ik heb met collega Bovenkerk de situatie in Amsterdam bestudeerd. De collega's Bruinsma en Van der Bunt hebben gekeken in de driehoek Arnhem, Nijmegen, Enschede. Collega Van der Bunt heeft aparte studies gemaakt over het gehele fraudeprobleem, zoals ik zoven heb omschreven. Daarnaast heeft hij een studie gemaakt over de rol van met name de vrije beroepen in deze ontwikkeling: met name de advocatuur en het notariaat, omdat zij krachtens hun monopolies en hun privileges - het verschoningsrecht en de geheimhoudingsplicht - en ook krachtens hun maatschappelijke positie en de uitstraling die daarmee verbonden is, toch ongewild een belangrijke rol kunnen spelen in de transformatie van dit probleem vanuit de traditionele illegale activiteiten in prostitutie, gokken, drugs, naar meer legale sectoren van de economie. Dat is, kort gezegd, het schema.

De **voorzitter**:

U heeft in het kader van de enquetcocommissie de beschikking gehad over met name veel politiegegevens. Van welke gegevens heeft u gebruik gemaakt en wat voegt uw studie naar uw eigen oordeel tot op dit moment toe - uw eindrapport verschijnt gelijktijdig met het eindrapport van de enquetcocommissie - en welke rol heeft daarin het beter bekijken van politie-informatie gespeeld?

De heer **Fijnaut**:

Wij hebben, juist omdat dit de eerste keer is dat je in Nederland de gelegenheid krijgt om zo breed en zo diep te kijken, gebruik gemaakt van meerdere bronnen en meerdere methoden. Afgezien natuurlijk van de klassieke literatuurstudie en van interviews en gesprekken met mensen buiten de politie, met mensen binnen en buiten branches, mensen - ook belangrijk - binnen bepaalde etnische groepen en mensen die veelvuldig in contact staan met die etnische groepen, leunen wij heel sterk op politiebronnen. Die bronnen kun je in drie verdelen. In de eerste plaats hebben wij gebruik gemaakt van allerlei algemene rapportages over ontwikkelingen, over bepaalde groepen en over een samenstel van groepen die in de politie circuleren, nationaal en lokaal. In de tweede plaats hebben wij ons veel moeite gegeven om alle mogelijke rapportages, breed gezegd, in handen te krijgen, gaande van analyseschema's...

De voorzitter:

U maakt een gebaar van aanhalingstekens, waarom?

De heer Fijnaut:

Omdat in dit verband rapportages een brede categorie is. Een rapportage suggereert iets van eenheid, harmonie en samenhang. Ik wil met het woord "rapportage" niet zeggen dat het materiaal altijd even "tafeltje-gedekt" was.

De voorzitter:

U moest uw weg banen tussen een verscheidenheid. Hoe heeft u dat gedaan?

De heer Fijnaut:

Ik geef het voorbeeld van de Amsterdamse politie, ons onderzoek in Amsterdam. Er is niet direct de beschikking over een kant en klaar overzicht van de problemen in Amsterdam. Wij lezen in de krant al jaren wat er speelt in Amsterdam. Sommigen van ons hebben wat meer contacten met de Amsterdamse politie, anderen wat meer met mensen uit de etnische groepen in Amsterdam. Wij hebben geprobeerd om binnen een tweetal maanden, want zo lang hebben wij daar gewerkt, toch een fatsoenlijk beeld te construeren. Op een gegeven moment hebben wij de in onze ogen belangrijkste rechercheurs, politiemensen, uit het korps samengebracht en gezegd: verplaats je in onze positie en gesteld dat de commissie Van Traa zou vragen, binnen twee maanden een ordentelijk rapport te willen hebben over de situatie in Amsterdam, welke ontwikkelingen, onderzoeken, gebeurtenissen en groepen zou je zeker in dat rapport verwerken? Dat heeft geleid tot een bont samenstel van meldingen over onderzoeken, dossiers, ontwikkelingen en groepen. Die hebben wij allemaal samengebracht en systematisch doorgewerkt. Door interviews met de daarbij betrokken politiemensen hebben wij geprobeerd, er de grote lijnen in te zien en er uit te halen. Dat geldt in zekere zin ook voor het onderzoek op nationaal niveau.

De voorzitter:

Heeft u een goede afweging kunnen maken van de waarde van de gegevens van de politie ten opzichte van andere gegevens? Ik kan mij voorstellen dat er ten aanzien van sommige groepen veel meer gegevens zijn dan ten aanzien van andere of dat er ten aanzien van sommige activiteiten veel meer bekend is dan ten aanzien van andere.

De heer Fijnaut:

Die onevenwichtigheid, kwantitatief en kwalitatief, in de politiedocumentatie maakt het zeer moeilijk om vanuit een algemeen stramien een evenwichtig, afgewogen beeld van de situatie te schetsen. Wij hebben geprobeerd om de drie bronnen van de politie, de algemene verslagen, rapportages en politie-informatie, op elkaar te betrekken en om nooit op n bron af te gaan, om op die wijze, wat betrouwbaarheid betreft, een zo goed mogelijk beeld te krijgen. Het feit dat over bepaalde groepen in Nederland heel weinig bekend is, gewoon omdat er niet systematisch onderzoek naar is verricht door politie en justitie of door anderen, heeft ons genoopt tot een rapport ten aanzien waarvan wij zeggen dat wij op een aantal terreinen vrij goed zijn ingeschoten en een beeld kunnen voorzetten dat naar onze smaak deugt, maar dat wij op andere terreinen moeten erkennen dat wij veel minder of heel weinig weten. Dat is in onze rapporten bij herhaling gebeurd.

De voorzitter:

Maar als uw eindrapportage klaar is, mogen wij er dan van uitgaan dat de enquëtecommissie, en daarmee hoop ik ook Nederland, toch beter weet hoe de werkelijkheid in elkaar steekt?

De heer **Fijnaut**:

Ja, daar ben ik van overtuigd. Anders had ik dit onderzoek nooit aangenomen. Ik denk dat de meerwaarde van dit project op twee manieren in elkaar zit. Als je er dag en nacht aan werkt, vraag je je ook wel eens af waar je mee bezig bent en of het de moeite loont. Mijn idee is dat de meerwaarde, en daarmee de betekenis, in tweelei opzichten verduidelijkt kan worden. In de eerste plaats is volgens mij de meerwaarde gelegen in de aanpak, de methode. Wij hebben geprobeerd om zo systematisch mogelijk te werken, naar illegale activiteiten, branches, nationaal en lokaal, met een zo breed mogelijke systematische raadpleging van de beschikbare bronnen. Dat geeft in elk geval een stuk minder onzekerheid over wat in Nederland de problemen zijn. In de tweede plaats durven wij, als je naar de resultaten kijkt, in een aantal opzichten te zeggen dat ons beeld beter, scherper en nuttiger is, ook met het oog op de normeringsproblemen. Ik durf te zeggen dat er in ieder geval meer duidelijkheid is geschapen op een aantal controversiële punten.

De **voorzitter**:

Ten aanzien van de samenwerking, medewerking van politie en justitie bij het onderzoek, was het voor hen een nieuw gegeven dat buitenstaanders bijna alle stukken konden doornemen.

De heer **Fijnaut**:

Toen de opdracht verstrekt werd, speelden er aanvankelijk bij politie en justitie twee problemen. Aan de ene kant de vraag, hoe ver die openheid moet gaan in de richting van politie-informatie, dus in hoeverre derden daar toegang toe kunnen hebben. Aan de andere kant heeft de politie natuurlijk toch het gevoel, in welke mate je een beeld kunt schetsen van de georganiseerde criminaliteit dat toch ook beantwoordt aan wat zij zelf als impressie daarvan heeft. De Nederlandse politie heeft wel pogingen gedaan om iets in beeld te brengen, maar voor zichzelf geen samenhangend levensecht beeld geschapen van de situatie. Zij hebben echter toch een bepaald gevoel van hoe ernstig of minder ernstig het is. Zo spelen zij ook met de vraag of zij niet een totaal ander beeld krijgen dan waarmee zij zelf de laatste jaren hebben gewerkt of waar zij vertrouwd mee zijn geraakt. Het ene probleem is opgelost via een protocol met de minister van Justitie. Dat heeft de kou verregaand uit de lucht gehaald en heeft er dus ook toe geleid dat wij zowel nationaal als lokaal - ik denk aan de Amsterdamse politie, de Centrale recherche- en informatiedienst, een divisie van het Korps landelijke politiediensten...

De **voorzitter**:

Dat is de centrale dienst die de belangrijkste recherche-informatie tracht te analyseren en samen te vatten en daar een overzicht van te maken.

De heer **Fijnaut**:

Voor het protocol heb ik daar vrij veel koffie moeten drinken, maar toen het protocol eenmaal getekend was, kon ik inderdaad terzake de bronnen raadplegen. Wat het beeld van de georganiseerde criminaliteit betreft, denk ik dat zij gaandeweg, ook door in vol vertrouwen met mensen te werken, gezien hebben dat wij een ernstige poging hebben gedaan om ons niet te verlaten op zo maar, soms waanwijze, uitspraken van bijvoorbeeld politiemensen over hoe de wereld in elkaar zit. Wij hebben altijd gevraagd of er een dossier, stukken of gegevens zijn. Het was wel slecht voor onze kamer, want de kasten werden steeds talrijker, maar wij hebben toch duidelijk kunnen maken, ook ten opzichte van de politiemensen, dat wij een ernstig beeld van de situatie wilden creëren.

De **voorzitter**:

Wat zijn, samengevat, uw belangrijkste bevindingen?

De heer **Fijnaut**:

Het pak rapporten is vrij omvangrijk.

De **voorzitter**:

De concepten.

De heer **Fijnaut**:

De rapporten vormen een omvangrijk pak papier. Ik zal een poging wagen om het zo ordentelijk mogelijk te schetsen.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Fijnaut, zijn er terreinen waarop het nog niet gelukt is om een beker zicht te krijgen op de georganiseerde criminaliteit?

De heer **Fijnaut**:

Wij hebben die vraag bij herhaling aan onszelf gesteld. Missen wij dingen? Zijn er ontwikkelingen in Nederland waarvan men zegt dat ze er zijn of waarvan je dat kunt denken, die wij niet bekeken hebben? Wat er niet is of wat onzichtbaar is, is ook moeilijk te zien, dus je houdt altijd een zwart gat in zo'n project. Er is altijd wel iemand die beweert dat er nog andere dingen zijn dan die je bekeken hebt. Wij hebben systematisch gewerkt vanuit een reeks van groepen, binnenlands en buitenlands, en systematisch gekeken naar alle mogelijke traditionele criminele activiteiten en naar alle mogelijke branches, nationaal en lokaal en breed naar bronnen. Dat er misschien hier of daar iets ontglipt is, ontken ik niet, want op een aantal terreinen hebben wij minder stof gevonden voor bewerking dan op andere terreinen. Dat is zeker het geval.

De heer **Koekkoek**:

Aan welke terreinen denkt u dan? Kunt u voorbeelden geven?

De heer **Fijnaut**:

Als ik bijvoorbeeld naar groepen kijk, is het duidelijk dat de Nederlandse politie ten aanzien van buitenlandse groepen, Italiaanse en Chinese groepen, jarenlang vooral gewerkt heeft in functie van incidenten, van gebeurtenissen; een afpersingszaak, een aanslag, een drugsdeal die men kon waarnemen. Systematisch onderzoek gebeurde er echter niet. Vandaar ook dat je op dit punt wel een aantal uitspraken kunt doen, zeker in vergelijking met andere landen, maar je moet toch een zeker voorbehoud kunnen maken. Hetzelfde geldt voor etnische groepen. De Nederlandse politie heeft jarenlang vooral onderzoeken gedaan in de Turkse gemeenschap op Turkse groepen, met als gevolg dat andere etnische groepen op grond van de politiebronnen veel minder goed in beeld zijn gekomen.

De **voorzitter**:

Het eerste deel van uw onderzoek is achter de rug. Hoe wilt u uw bevindingen karakteriseren?

De heer **Fijnaut**:

De eerste en belangrijkste bevinding in bepaalde opzichten is, zeker in relatie tot de discussie in Nederland, dat geen enkele branche in Nederland, dus de branches die ik zojuist genoemd heb, is gepenetreerd of wordt gecontroleerd, helemaal of ten dele, door criminele groepen. Ik denk dat dit een belangrijke vaststelling is. Dat is in onze ogen niet het geval. Als je de vergelijking met de Verenigde Staten zou maken, zijn er in Nederland ook geen vakbonden langs welke omweg criminele groepen in een bepaalde branche een belangrijke rol zouden kunnen spelen in het ontplooiën van illegale activiteiten. Dat vinden wij niet. Je vindt allerlei vormen van criminaliteit in branches. Zij zijn soms slachtoffer van derden die criminaliteit plegen. En er zijn ook ondernemers die zelf criminaliteit plegen, organisatiecriminaliteit. Maar in termen van georganiseerde misdaad durven wij toch wel op grond van ons onderzoek algemeen te stellen, dat daarvan in Nederland in de betrokken branches geen sprake is. Dat neemt niet weg dat ik twee kanttekeningen wil maken. In de sfeer van het transport zie je, juist vanwege het feit dat veel georganiseerde criminaliteit in Nederland verbonden is aan de drugshandel, wel ontwikkelingen waarbij bestaande dan wel nieuwe transportondernemingen worden ingeschakeld in het ontplooiën van dat soort illegale activiteiten. Terwijl je bij een aantal criminele groepen ook ziet dat zij in de sfeer van de horeca proberen een of meerdere horeca-ondernemingen in handen te krijgen voor allerlei doeleinden; om een eigen sociaal trefpunt te hebben, het meest onschuldige doel, tot en met een plek waar men drugs kan "uitdealen", waar men illegaal gokken kan

ontplooien of prostitutie kan exploiteren. Die twee kanttekeningen maak ik. Wat wil dat impliciet en indirect zeggen? Dat als wij het hebben over georganiseerde criminaliteit in Nederland, wij het toch bovenal hebben over het bedienen van zwarte markten in de wat meer traditionele sfeer. Aansluitend op de vraag van de heer Koekkoek, merk ik op dat wij weinig zicht hebben kunnen krijgen op met name de wapenhandel in Nederland. Er zijn enkele aanwijzingen dat er in Nederland ook Nederlanders zijn die een serieuze rol spelen in de wapenhandel. De Nederlandse politie heeft in geen jaren grote onderzoeken naar wapenhandel gedaan. Vrouwenhandel is een wat ander voorbeeld. Er is bij herhaling in een aantal delen van het land zeker onderzoek gebeurd. Er is een hele staalkaart van gevallen, van casussen, maar wanneer men mij zou vragen of wij dat helemaal in beeld hebben, durf ik dat niet te beamen. Met andere woorden: het kernstuk van georganiseerde criminaliteit in Nederland is nog altijd de drugshandel. Daar is geen ontkomen aan. Daarin spelen aan de ene kant Nederlandse, autochtone groepen een belangrijke rol en aan de andere kant zien wij ook dat buitenlandse groepen, etnische groepen of criminele groepen in etnische gemeenschappen daar toch ook een belangrijke rol in spelen. Ik voeg daar meteen aan toe: op heel diverse manieren. Het is niet voldoende om te zeggen: de Italiaanse mafia opereert hier. Dan moet je nog uitleggen wat zij doet. Hetzelfde geldt voor de Chinese criminaliteit, voor de Joegoslavische bendes die in Nederland actief zijn en ook voor groepen in etnische gemeenschappen. Maar zij spelen allemaal wel een rol. Wij schrijven in onze concepten dan ook wel dat zeker een stad als Amsterdam in bepaalde opzichten als een wereldmarkt moet worden gezien in de sfeer van de drugshandel, vooral in die zin dat tout le monde, iedereen, op die markt opereert, binnenlandse en buitenlandse criminele groepen. Overigens is het niet zo dat alle verdovende middelen over Amsterdam gaan. Er is een deel dat Nederland binnenkomt voor de binnenlandse markt, er is een deel dat binnenkomt en vervolgens transitie naar België, Duitsland, Frankrijk, Spanje, Engeland, Canada gaat, en er is een deel dat wel op de "criminele beurs" in Amsterdam besproken en verhandeld wordt, maar de trafiek zelf loopt nooit over Nederland maar over heel andere delen van de wereld.

De voorzitter:

In de klassieke zwaar georganiseerde criminaliteit spelen de verdovende middelen een overheersende rol. Waarom? Omdat er op de illegale markt het meeste geld mee verdiend wordt?

De heer Fijnaut:

Zeker, het is een enorm lucratieve sector.

De voorzitter:

U hebt in de georganiseerde criminaliteit naast de drugs, de verdovende middelen, weinig grote activiteiten aangetroffen, waarbij u aantekent dat u over wapenhandel niet veel te weten bent gekomen?

De heer Fijnaut:

Dat is zo. Er zijn enkele gevallen bekend, waarnaar ook onderzoek gedaan is. Maar er is weinig gebeurd, omdat de Nederlandse politie zich jarenlang heeft geconcentreerd op het aanpakken van groepen die als het ware de grondfeiten plegen, of het nu verdovende middelen zijn of iets anders, dus niet op de groepen die in de logistieke sfeer zitten voor de ondersteuning van de operationele activiteiten. Ik denk aan vuurwapenhandelaren en mensen die zitten in de vervalsing van documenten, in de sfeer van transport of in het wegsluizen van de revenuen. In veel onderzoeken heeft men als het ware die logistieke ondersteuning er iedere keer afgeknipt en zich beperkt tot de groep zelf om het onderzoek beheersbaar te houden of omdat juist die logistieke ondersteuning ook internationaal plaatsvindt, waarna men na een of twee jaar zegt: wij moeten stoppen want er zijn nog andere activiteiten. Daardoor blijven deze ondersteunende elementen steeds buiten beeld. Daarom is er zo weinig zicht op.

De voorzitter:

Naast de drugscriminaliteit kennen wij natuurlijk ook de fraudecriminaliteit die meer het witteboordenkarakter lijkt te hebben. Hoe ziet u die twee hoofdelementen ten opzichte van elkaar in Nederland?

De heer **Fijnaut**:

Vanuit onze definitie waarbij het geweld een belangrijke rol speelt, eigenlijk op drie manieren. Op de eerste plaats intern geweld, om gewoon eigen mensen onder controle te houden die bijvoorbeeld uit de band zouden willen springen in de richting van de overheid. Dan speelt geweld een grote rol om de markt te reguleren, dus om andere groepen die op die markt actief zijn van hun sector af te houden, dan wel om bij transacties waarin ze zich bedrogen voelen, dat bedrog, met geweld ongedaan te maken. Maar inderdaad ook geweld tegen de overheid. Wat wij gedaan hebben, is bij politiediensten en ook bij de FIOD te kijken naar die gevallen van fraude waarin je de connectie kunt maken met onze definitie. Dat heeft - dat kunt u ook collega Van der Bunt nader vragen - geleid tot de identificatie van een kleine 20 gevallen van belangrijke fraude waarin zeker het element van intern geweld een rol speelt.

De **voorzitter**:

Wij moeten misschien even uitleggen waar ECD en FIOD voor staan.

De heer **Fijnaut**:

Sorry, de ECD, de Economische Controledienst, de FIOD, de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst.

De **voorzitter**:

Datgene wat gewoon achter de belastingen zit.

De heer **Fijnaut**:

Precies, de opsporingsdienst van Financiën. Dus die gevallen, wel een twintigtal, hebben wij kunnen traceren waarbij dat geweldselement en dus daarmee de aansluiting op onze algemene definitie een belangrijke rol speelt. Collega Van der Bunt heeft ook een grote inspanning gedaan om na te gaan of in die fraudegevallen ook gelden een rol speelden die eigenlijk gewonnen, verdiend zijn in die traditionele activiteiten, zoals drugshandel of andere vormen van zwarte handel.

De **voorzitter**:

Dat is belangrijk omdat wij natuurlijk altijd het beeld krijgen van de piramide in de drugscriminaliteit, waarbij sprake is van een organisatie met een duidelijke hiërarchische structuur van boven naar beneden. Verder wordt vaak gewaarschuwd voor de zogenaamde innesteling in de bovenwereld, in de zin dat ook de grote drugscriminaliteit in feite zich een machtspositie in de bovenwereld, de nette wereld verworven heeft. Wat zijn op dit moment uw bevindingen ter zake?

De heer **Fijnaut**:

Wat die innesteling betreft kan ik terugkomen op wat ik eigenlijk al eerder aangaf. Als je praat over innesteling en je ook een vergelijking maakt met het buitenland, dan gaat het vooral over het binnendringen in legale sectoren van de economie. Dat kijk je naar branches. Zowel langs de kant van de studies over criminele groepen als langs de kant van de studies over branches hebben wij moeten vaststellen dat eigenlijk van dat soort innesteling geen sprake is, met die twee kanttekeningen die ik maakte over het transport en de horeca. Dat neemt natuurlijk niet weg dat men zeker ook in de drugshandel veel geld verdient en natuurlijk iedereen met de hoofdpijn zit waar deze sommen geld blijven. Wat wij dus zien, is dat men in de eerste plaats die middelen gebruikt om zijn eigen leven te organiseren, meer of minder uitbundig, binnenslands of buitenslands. In de tweede plaats zie je dat men de middelen gebruikt, zeker ook de Nederlandse autochtone groepen, om hier infrastructuur op te bouwen, logistiek te organiseren om de bestaande traditionele illegale activiteiten voort te kunnen zetten, desnoods op een betere schaal, nog effectiever, nog grootschaliger, nog internationaler. Er is echter ook wel sprake - dan hebben wij het wel over de kleine top van Nederlandse groepen - van groepen die naar men zegt

strategische investeringen overwegen, buiten de sfeer van de eigen logistieke voorzieningen.

De **voorzitter**:

Is dat volgens u al gebeurd?

De heer **Fijnaut**:

Ik durf niet met zoveel woorden te zeggen of het gebeurd is. Ik denk wel dat er duidelijke aanwijzingen, signalen zijn dat enkele groepen die strategische investeringen overwegen en aan het voorbereiden zijn. Dat zou ik durven uit te spreken.

De **voorzitter**:

Wij horen ook vaak van het witwassen van de drugsmiljoenen. Als ik u goed beluister, gebeurt dat veel gedifferentieerder dan misschien wordt aangenomen.

De heer **Fijnaut**:

Het gebeurt gedifferentieerder. Aan de andere kant moet in alle eerlijkheid gezegd worden dat men in de meeste gevallen weinig of geen zicht heeft op waar die middelen blijven, met name in het buitenland, middelen die men niet nodig heeft om zijn eigen bestaan te financieren of zijn eigen illegale activiteit voort te zetten. Dat blijkt een zwart gat te zijn.

De **voorzitter**:

Het is evident dat in de drugshandel miljoenen en miljoenen verdiend worden. Waar naartoe verdwijnen die dan, los van wat u al genoemd heeft?

De heer **Fijnaut**:

Als je de onderzoeken doorneemt... Maar ik zei u al, dat de meeste onderzoeken ophouden bij de grens, omdat men ze om wat voor reden dan ook afkapt. Als je dan toch uitlopers in die onderzoeken ziet, dan gaat het over banken in Luxemburg en in Zwitserland, over off-shore banksystemen. Maar dan wordt het een probleem om te volgen waar het geld blijft. Niet alleen is het somtijds zeer moeilijk om toegang te krijgen tot de gegevens in die banken, maar er bestaan natuurlijk allerlei mogelijkheden en middelen om wat men noemt "the paper trail", het papieren spoor dat geld nalaat, keer op keer te couperen. Daardoor wordt het voor buitenlandse politiediensten ongelooflijk moeilijk om over de wereld dat geld te volgen. Geld dat op een gegeven moment misschien dan toch wel terugkeert naar Nederland, maar in een vorm en een hoedanigheid en uit een bron die heel moeilijk te traceren zijn door de internationale omweg die het geld heeft gemaakt dat in Nederland of buiten Nederland met drugshandel is verdiend.

De **voorzitter**:

Ziet u een verschil tussen waar het geld blijft dat verdiend wordt door meer buitenlandse groepen en waar het geld blijft van de meer traditionele Nederlandse drugsgroepen?

De heer **Fijnaut**:

Ja. Onze indruk is gebaseerd op honderden dossiers die wij bekeken hebben. Die indruk is dat buitenlandse groepen, Italiaanse groepen maar je kunt ook spreken van de etnische gemeenschappen, meestal investeren in het land van het herkomst. De Italiaanse mafia investeert binnen de logistieke sfeer wel iets in Nederland, maar iedereen neemt aan dat het geld naar Italië gaat. Als het gaat over Turkse groepen is de algemene indruk dat dit geld genvesteerd wordt in Turkije, in het hotelwezen, de toeristische sector, onroerend goed in het algemeen. Sprekend over de Nederlandse groepen denk ik dat het beeld iets gedifferentieerder is. Ze horen hier thuis en hebben hier hun connecties en hun roots. Dus wat zouden ze investeren in ik weet niet waar in de wereld? Dus hebben ze er belang bij en redenen voor om hier te investeren. Aan de ene kant organiseert men zijn eigen leven; men investeert in de logistiek en in de infrastructuur, maar er zijn wel aanwijzingen dat men ook investeert in onroerend goed. Met name ook in de Amsterdamse situatie zijn er analyses van de politie die erop wijzen dat een deel van de groepen die nadrukkelijk betrokken zijn, direct of indirect, bij de drugshandel, op redelijk grote schaal investeert in onder meer de binnenstad van Amsterdam en daar belangrijke belangen kan ontwikkelen.

De heer **Vos**:

Kunt u iets zeggen over de kwetsbaarheid van bepaalde branches voor innesseling?

De heer **Fijnaut**:

Als er in Nederland al sprake is van vervlechting, is de vraag welke branches de eerste gegadigden zijn voor criminele groepen. Als je kijkt naar Amerikaanse en Italiaanse studies zijn dat meestal branches waar je niet veel "papieren" of middelen nodig hebt om toe te kunnen treden. Neem de horeca en neem in bepaalde opzichten ook de automobielsector. Dus daar kan men gemakkelijk intreden en gemakkelijk een positie verwerven. In de bouwnijverheid ligt het in een aantal opzichten hetzelfde. Men kan vrij snel, zeker in de kleinschalige bouwnijverheid, een bedrijfje beginnen en proberen dat bedrijfje uit te breiden. Uit met name Amerikaanse studies blijkt dat de bouwnijverheid erg kwetsbaar is, zeker ook in een stedelijke maatschappij als de onze, omdat er een gigantische druk staat op het realiseren van bouwprojecten binnen een zeer korte termijn. Dat is een kant van het verhaal. De andere kant is dat iets bouwen, zeker een groter pand of een fabriek of een kantoor, een zeer gecompliceerd proces is. Alles moet in een bepaald ritme, in een bepaalde cadans, op hetzelfde moment gebeuren, aangezien de bouw anders stagneert. Dat is precies wat criminele groepen de hevel biedt om de bouwsector af te persen, onder druk te zetten. Dit kan ook door te dreigen met het verlammen van het werk, door via de vakbonden geen arbeiders te leveren en door werkstakingen uit te lokken of te suggereren in elk geval.

De **voorzitter**:

Maar in de zin van "dat moeten wij voorkomen", heeft u het niet aangetroffen?

De heer **Fijnaut**:

Dat hebben wij niet aangetroffen. In Amsterdam zijn er initiatieven om te voorkomen dat het zo ver komt, maar wij hebben het in Nederland niet gezien.

De **voorzitter**:

Ik zou met u verder willen gaan over de zogenaamde Nederlandse groepen. In ons spraakgebruik hebben wij het al over Nederlandse groepen, Turkse groepen etcetera. Is er niet sprake van een bepaalde overlap omdat het bijna altijd gaat om een internationale connectie, afgezien wellicht van de eenvoudige teler van nederwiet? Waar er bijna altijd een internationale connectie in het geding is, vraag ik mij af waarom zo duidelijk wordt gesproken van afzonderlijke groepen.

De heer **Fijnaut**:

Aan de ene kant om methodische redenen. Je moet op een bepaald analytisch punt gaan staan om ergens in te kijken. Je moet het ergens in abstracto uit elkaar leggen. Aan de andere kant zien wij dat er in Nederlandse kringen en in etnische kringen heel wat groepen tamelijk homogeen zijn samengesteld. Er zijn natuurlijk wel mensen van diverse nationaliteiten die binnen eenzelfde groep tamelijk goed samenwerken. Maar dat is toch niet het reguliere patroon. Wat je veel meer ziet, zeker op het niveau waarop wij hebben geprobeerd te kijken, is dat groepen met elkaar samenwerken, als het ware een ketting smeden. Bijvoorbeeld Italiaanse makelaars op de drugsmarkt in Nederland hebben natuurlijk contact met mensen die iets aan te bieden hebben vanuit Zuid-Amerika en dan wordt er een deal gesloten tussen beide partijen. Dus dat soort verbindingen zijn er natuurlijk wel. Men neemt ook aan dat wanneer je praat over de Chinese heronehandel, degenen die de herone aanvoeren, dus degenen die de regie voeren bij de aanvoer ervan, in strikte zin tot dezelfde bende behoren. Daar zitten meestal geen niet-Chinezen tussen. Ze gebruiken wel niet-Chinezen als koeriers bij wijze van camouflage. Wat betreft het distribueren van de herone in Nederland of in andere landen, neemt men zeker aan dat binnenlandse groepen, in Nederland, België en Duitsland, met die Chinese groepen samenwerken om inderdaad de distributie te realiseren. Maar Duitsers, Belgen of Nederlanders in die Chinese groepen zie je praktisch niet.

De **voorzitter**:

Voordat wij het specifiek gaan hebben over de Nederlands groepen wil ik nog graag even met u spreken over de analyse die door de CRI, justitie en politie gemaakt is, waarbij sprake is van ongeveer 100 hooggeorganiseerde groepen op basis van toen nog acht

criteria. Dan komt men op 100 groepen. De criteria zijn natuurlijk altijd erg moeilijk toe te passen, maar hoe verhouden uw bevindingen tot op dit moment zich tot de bevindingen van de CRI, justitie en politie waar het gaat om het aantal hooggeorganiseerde groepen die wij in Nederland hebben?

De heer **Fijnaut**:

Het samenstel van groepen waarvan in de CRI-enquête sprake is, het CBO...

De **voorzitter**:

Het CBO is het Coördinerend Beleids Overleg, dat de aanpak van zware criminaliteit moet coördineren.

De heer **Fijnaut**:

Inderdaad. Dus onder de supervisie van dit orgaan is de vierde inventarisatie gemaakt, nog afgezien van allerlei definitieproblemen die wij nu wellicht even buiten beschouwing kunnen laten. Als je kijkt naar de 100 hooggeorganiseerde groepen in de laatste inventarisatie dan gaat het over om en nabij de 50, wellicht 55, Nederlandse autochtone groepen. Dan is er een kleine bandbreedte van misschien 10 groepen die heterogeen zijn samengesteld. Dan is er nog een aantal niet-Nederlandse, niet autochtone groepen, waarbij met name de Turkse groepen worden genoemd. Mijn ervaring is - ik zou het ook in detail kunnen uitleggen - dat het beeld dat daar geschetst wordt in onze ogen een verdienstelijke poging is om in elk geval enigermate grip te krijgen op die wat diffuse materie. Maar aan de andere kant, als je zelf nagaat wat er op het terrein loos is, moet je constateren dat het toch ook wel zijn gebreken heeft. Ik zou twee zaken willen aanstippen. In de eerste plaats is onze indruk dat die enquête waar het gaat om buitenlandse groepen en etnische groepen eigenlijk aan de zeer lage kant is ingevuld, juist omdat er zo weinig gericht onderzoek in de korpsen plaatsvindt. Men heeft er weinig zicht op. Dus die komen naar ons gevoel ondervertegenwoordigd aan de orde in die enquête. Waar het gaat om de Nederlandse groepen heb ik gaandeweg wel eens een poging gedaan om te kijken in hoeverre er in Nederland sprake is van Nederlandse hooggeorganiseerde groepen en of wij tot eenzelfde slotsom kunnen komen. Maar ik moet u zeggen dat ik die poging heb gestaakt omdat ik gaandeweg meer en meer tot de conclusie ben gekomen dat je je er als wetenschapper alleen maar over kunt uitspreken als je zelf tot de bronnen teruggaat. Je zou eigenlijk wat betreft die 50 tot 60 groepen die aangemeld zijn, het land in moeten om ter plaatse de bronnen te consulteren en te spreken met de mensen die de bronnen vervaardigd hebben. Anders zou ik er geen uitspraak over durven doen. De tweede opmerking die ik er bij wil maken, is de volgende. CRI/CBO hanteert acht kenmerken die voor een ieder op zichzelf begrijpelijk zijn, maar bij het invullen van die enquête refereert natuurlijk iedereen naar zijn eigen context. Je mag aannemen dat een politieman in Limburg, Drenthe of Friesland met geheel andere ogen naar hooggeorganiseerde organisaties kijkt dan een doorgewinterde unit-chef in Amsterdam.

De **voorzitter**:

In Drenthe vinden ze volgens u makkelijker iets erg dan in Amsterdam?

De heer **Fijnaut**:

Wat ze in Drenthe erg vinden is voor genoemde unit-chef wellicht iets wat tot het geroezemoes van de straat behoort. Beiden noemen het wel hooggeorganiseerd binnen hun referentiekader. Ik heb mij ook afgevraagd wat hooggeorganiseerd betekent in de Nederlands verhoudingen. Ik heb ter plaatse zeven groepen van nabij bekeken die daartoe worden gerekend. Daar is consensus over. Dan zie ik toch dat er tussen die zeven groepen enorme verschillen bestaan. Het gaat inderdaad om mensen die op n haslijn zitten, om transporteurs op Marokko die connecties in Nederland hebben met een Marokkaanse groep, en langs welke weg ze contacten hebben in Marokko zelf. Eigenlijk doen zij niet meer dan zo goed en zo kwaad als het kan en met zo min mogelijk risico, op en neer rijden van Marokko naar Nederland.

De **voorzitter**:

Bij het onderzoek naar de Nederlandse groepen heeft u, zoals u zegt, in feite zeven conglomeraten aangetroffen.

De heer **Fijnaut**:

Er zijn er misschien meer, maar ik heb er zeven van nabij bestudeerd.

De **voorzitter**:

U heeft ze in ieder duidelijk aangetroffen. Naast die zeven, zou ik graag van u willen horen welke kenmerken u nog meer ziet in de Nederlandse groepen.

De heer **Fijnaut**:

Ik heb geprobeerd de top te schetsen aan de hand van de zeven voorbeelden. Hoe ziet die top eruit? Dan is mijn vaststelling dat er zeker meer van dat soort groepen zijn, maar die zou ik dan nader moeten bekijken. Verder heb je in Nederland vooral te maken met netwerken van mensen en kleine klieks die in de meest wonderlijke patronen over Nederland opereren. Bijvoorbeeld via Zuidoost-Brabant, Rotterdam en Amsterdam. Maar het kan ook langs geheel andere wegen lopen. Dat soort netwerken zie je wel. Ik wil daar wel bij aantekenen dat er natuurlijk in die netwerken af en toe een groepsformatie is, dat er op een gegeven moment zeker mensen samenwerken in een gemeenschappelijk project, maar dat die vervolgens weer met geheel andere mensen andere projecten maken.

De **voorzitter**:

Het valt mij op dat u niet spreekt van de criminele organisatie met een duidelijke structuur van boven naar beneden.

De heer **Fijnaut**:

Ik ben een beetje huiverig voor het begrip "organisatie" in dit verband, vooral ook omdat het al vlug associaties oproept met een stukje bureaucratie waarin de verhoudingen helder zijn, zowel functioneel als naar verantwoordelijkheid, in de zin dat duidelijk is wie de baas is en wat het middenkader en het voetvolk is. Als je echt goed kijkt naar groepen, liggen die verhoudingen meestal veel diffuser. Dat is begrijpelijk. Als men illegaal opereert, als men een illegale onderneming runt, loopt men natuurlijk groot risico om door de overheid aangepakt te worden. Dus je hebt er alle baat bij om je zo onhelder mogelijk te organiseren. Alle helderheid is in feite een cadeau aan politie en justitie om meer en sneller zicht op je werkwijze, je verhoudingen en je handel te krijgen. Dat begrip "organisatie" sluit eigenlijk niet goed aan op wat de werkelijkheid in onze ogen te zien geeft. Ik voeg er nog aan toe dat de begripsverwarring in Nederland ontstaat doordat in politie- en justitiekringen de laatste jaren vooral wordt gewerkt met artikel 140 van het Wetboek van Strafrecht, waarin het begrip "organisatie" een vrij centrale rol speelt.

De **voorzitter**:

Omdat dat artikel de deelname aan een criminele organisatie op zichzelf strafbaar stelt. U denkt dat daardoor dus het woord "organisatie" zijn eigen rol is gaan spelen?

De heer **Fijnaut**:

Ja, maar u moet goed zien dat het begrip "organisatie" dan in een juridisch verband, in een opsporingsverband, gehanteerd wordt. Dat leidt, ik wil niet zeggen tot een zekere blikvernuwing, maar wel tot het zetten van bepaalde accenten om die norm van artikel 140 aan te houden, terwijl wij natuurlijk veel breder gekeken hebben dan dat.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Fijnaut, wij hebben regelmatig mogen lezen over organisaties met mensen aan de top, met een divisie geweld, een divisie witwassen en dergelijke. Bent u dat soort structuren niet tegengekomen, dus die heldere bijna bureaucratische verdeling in organisaties?

De heer **Fijnaut**:

Nou, zo helder en zo bureaucratisch niet. Ik heb in de politierapporten natuurlijk ook kennis genomen van die begrippen. Dat maakt het natuurlijk mogelijk om er wat gemakkelijker over te communiceren. Maar als je werkelijk naar de stukken kijkt en met mensen praat die jaren zulke groepen hebben geobserveerd, dan hebben ze toch ook wel moeite om deze schema's aan te laten sluiten op wat de werkelijkheid is. Van de zeven groepen die ik van

nabij bekeken heb, zijn er zeker groepen waarin een duidelijke leider aanwezig is, die met een, twee of drie mensen de gehele zaak reguleert en daar uiterste controle op uitoefent, die regisserend werkt. Maar dan zie je toch heel verschillende patronen van bedrijfsvoering binnen groepen. Er zijn groepen bij die binnen een vrij grote structuur projectmatig werken en die, bijvoorbeeld in de verdovende middelen, niet proberen bepaalde groepen of verschillende internationale drugslijnen systematisch aan te sturen, met alles wat daarbij hoort aan logistiek, relaties en geld; er zijn in mijn ogen echter ook groepen die dit wel doen. Ik denk nu echter meer aan het patroon waarbij men eigenlijk niet systematisch en voortdurend met dezelfde groepen opereert; eerder stelt men van geval tot geval een groep samen waarmee het project, het grote transport kan worden gerealiseerd, omdat het mensen betreft die die zaken kunnen bevestigen, die daar en daar relaties hebben en die bepaalde afzetmarkten kunnen bedienen. Dus het is naar mijn oordeel gevarieerd.

De voorzitter:

Goed, laten wij overgaan naar de beschrijving die u kunt geven van de zeven Nederlandse groepen die u heeft aangetroffen. Hoe wilt u die onderverdelen en welke karakteristieken treft u aan?

De heer Fijnaut:

Bij het bekijken van die zeven dossiers, zag je natuurlijk allerlei verschillen. Ik heb er wel een tijd over gedaan om te komen tot een wat heldere voorstelling van zaken. Binnen die zeven zijn enkele groepen die ik betiteld heb als enkelvoudig samengestelde drugsgroothandelsgroepen.

De voorzitter:

Wat bedoelt u met enkelvoudig?

De heer Fijnaut:

In die zeven groepen zijn er een paar die eigenlijk maar een drugslijn bedienen.

De voorzitter:

Hoeveel zijn dat er?

De heer Fijnaut:

Van de zeven die ik gezien heb, eigenlijk twee.

De voorzitter:

Hoe wilt u die twee verder onderscheiden?

De heer Fijnaut:

Wat betreft hun hoofdactiviteit en de manier waarop ze die activiteit organiseren, kun je die twee niet zo sterk van elkaar onderscheiden. Er is inderdaad het zorgen voor relaties in Nederland en het buitenland, zorgen voor het transport en het samenstellen van een groep die op die ene lijn zit en die deze zoveel mogelijk tracht te exploiteren met zoveel mogelijk winst en zo min mogelijk risico. Het uiteindelijke verschil tussen die twee groepen zou kunnen zijn dat ze in de besteding wat andere dingen laten zien, dat ze op dat gebied eigen smaak en eigen talenten ten toon spreiden op kleinere schaal. Maar het zijn eigenlijk transporteurs die de revenuen in Nederland...

De voorzitter:

Transporteurs van wat naar waar?

De heer Fijnaut:

Hier praat je over hasjhandel.

De voorzitter:

Wij praten dan eigenlijk nooit over harddrugs- of cocainehandel?

De heer Fijnaut:

In de Nederlandse groepen - dan praat ik even over het gehele scala - is het beeld dominant dat ze in hasj opereren of meerdere lijnen in hasj hebben. Ik denk aan Marokko, Libanon en Pakistan.

De voorzitter:

Kunt u iets zeggen over de achtergronden van de twee groepen die u nu bespreekt en die als het ware op n lijn zitten?

De heer **Fijnaut**:

De achtergronden zijn tamelijk verschillend. Een van de groepen is een groep die uit een reguliere sector van nijverheid, van handel komt. Ze zat voor een deel in het transportwezen. Gaandeweg heeft ze gezien dat er meer te verdienen was met het inweven van illegale transporten van verdovende middelen in die legale handel. Langzamerhand is haar legale handel de cover geworden voor haar illegale bedrijvigheid. Bij de tweede groep is dat volgens mij veel minder het geval. Daar spreken wij over iemand die niet komt uit een legale sector in de economie. Deze heeft gezien dat er in het hasjtransport goed geld te verdienen is. Hij is gewoon zelf begonnen om een lijn te organiseren, zeker ook wel met contacten en relaties in zijn wereld die hem aan die lijn geholpen hebben.

De **voorzitter**:

Wat is zijn achtergrond?

De heer **Fijnaut**:

In het laatste geval spreek ik over iemand die uit de wereld van de woonwagenbevolking komt.

De **voorzitter**:

U bent nog vrij veel andere groepen tegengekomen.

De heer **Fijnaut**:

De twee groepen waarover ik zojuist sprak, zijn in mijn ogen enkelvoudige groepen die zich toeleggen op de exploitatie van n lijn. Ten aanzien van het andere uiterste van het spectrum heb ik ook geprobeerd twee groepen te analyseren en te bekijken hoe het werkt. Dat zijn dus die meervoudige groepen die wereldwijd meer lijnen exploiteren. Daarbij is er inderdaad een regisseur, al of niet bijgestaan door een paar mensen die hem adviseren of die mede de regie voeren, waarbij de een meer projectmatig werkt, grote transporten probeert te realiseren, en de ander meer met vaste groepen; zeer lucratief, maar ook zeer riskant.

De **voorzitter**:

Transporten die hier ook aankomen of transporten die naar elders gaan?

De heer **Fijnaut**:

Zij kunnen ook naar elders gaan.

De **voorzitter**:

En altijd hasj?

De heer **Fijnaut**:

Hasjhandel is zeker het dominante beeld. Toch leeft er de gedachte, ook op grond van bepaalde signalen, dat de hasjhandel in een aantal gevallen gepaard gaat met handel in cocaine, eventueel ook herone. Er zijn ook wel mensen die beweren - ik durf dat niet zo maar over te nemen of voor volle waarheid neer te leggen - dat de hasjhandel in feite een camouflage is voor de handel in harddrugs. Met name is de casus belli op dit punt de vondst van zo'n 3000 kilo cocaine in Zeewolde, waarbij men zag dat de partij was opgesplitst, via de kleuren op de verpakking, in vijf partijen. Men heeft aangenomen dat een aantal hasjtransporteurs, regisseurs, samen hebben gedaan om deze, zeker voor Nederlandse begrippen, grote partij cocaine aan land te brengen en hier verder te verdelen, hetzij binnen Europa, hetzij naar Noord-Amerika.

De **voorzitter**:

Door middel van een Nederlandse groep?

De heer **Fijnaut**:

Precies.

De **voorzitter**:

Wij zijn bij vijf. Wij kennen het voorbeeld van de Bruinsma-groep, waarin zwaar genvesteerd is. Er is ook sprake van de erven Bruinsma. Waar wilt u die situeren?

De heer **Fijnaut**:

De Bruinsma-groep is een groep uit de jaren tachtig. Dat is een groep die eigenlijk toegroeide naar de situatie van die twee meervoudige groepen. Aan de hand van het,

overigens voortreffelijke, boek van de heer Van Middelburg, journalist van het Parool, en aan de hand van andere bronnen heb ik kunnen bekijken dat Bruinsma eigenlijk iemand is geweest die meer en meer drugslijnen in regie heeft genomen. Hij nam uiteindelijk met een groep van een tiental mensen de regie over die drugslijnen, de exploitatie ervan. Op den duur werkte hij met een kring van zo'n 50, 60 mensen om dat allemaal te beredderen en te realiseren. Hij kwam zelf ook los van het tactisch bedienen van die lijnen en begon meer en meer als regisseur te functioneren. Hij stopte op den duur zijn investeringen niet alleen in het op gang houden van de handel, maar hij deed ook pogingen om een deel van het opgebouwde vermogen - dat zeer groot wordt geschat - te beleggen in onroerend goed in Amsterdam. In dat traject, in het verlengde van de Bruinsma-groep, zitten de twee groepen die ik ook als meervoudige...

De voorzitter:

Groepen die meervoudige lijnen organiseren waarvan een deel in Nederland terecht komt, maar waarvan een ander deel gexporteerd wordt c.q. Nederland helemaal niet bereikt?

De heer Fijnaut:

Zo is het. En die deels investeren in het organiseren van hun eigen infrastructuur en logistiek om deze handel te bedrijven maar die mogelijk ook strategisch investeren binnen en buiten Nederland, in andere sectoren.

De voorzitter:

Daarnaast komen nog drie andere groepen in beeld, welke zijn dat?

De heer Fijnaut:

Dat zijn groepen waarbij van mengvormen sprake is en waarbij degene die als leider van de groep wordt gezien wel meerdere drugslijnen probeert op te zetten, naar Marokko, Nigeria, Ghana of richting Azi, maar in die poging een beetje blijft steken omdat hij als tacticus op die lijnen blijft zitten.

De voorzitter:

Wat bedoelt u met "als tacticus"?

De heer Fijnaut:

Hij wil zelf alles in de hand houden, tot de prijs van de plastic zakjes toe.

De voorzitter:

Hij kan niet delegeren?

De heer Fijnaut:

Hij kan absoluut niet delegeren. Hij valt over vijf cent, als het moet. Hij neemt geen afstand, hij verplaatst zich niet in de rol van regisseur.

De voorzitter:

Dus heeft hij minder overzicht en dus heeft hij in feite minder omzet?

De heer Fijnaut:

Dat denk ik.

De voorzitter:

Er is in Nederland voortdurend sprake van de naam Octopus, als ware er n grote overkoepelende vereniging, club, groep, die octopus heet en die, onder een- of tweehoofdige leiding, alles in handen zou hebben. Wat is uw bevinding ter zake?

De heer Fijnaut:

Ik heb die vraag natuurlijk ook gesteld. Het is een voor een deel door de media opgedrongen vraag. Bestaat zo iets? Ik denk dat wij tussen feit en fictie zitten. Het is inderdaad zo dat in het begin van de jaren negentig in politiekringen even het idee geleefd heeft, dat er zo'n soort menselijk beest zou bestaan.

De voorzitter:

Een octopus is een inktvis met veel vertakkingen.

De heer Fijnaut:

Een menselijke variant op dat beest. Daarom is er een tijdje sprake geweest van een onderzoek dat de naam Octopus droeg. Maar al onderzoekende is men meer en meer tot de vaststelling gekomen dat daar eigenlijk geen sprake van is. In de dossiers die ik heb

geraadpleegd, met name met betrekking tot die zeven groepen die in elk geval tot de top behoren of daartoe worden gerekend, heb ik dat beest nooit aangetroffen.

De voorzitter:

Er is geen sprake van n grote Nederlandse regisseur die zich bedient van het netwerk Octopus?

De heer Fijnaut:

Dat beeld lijkt mij absoluut verkeerd. Er zijn meerdere groepen en zij werken zeker samen, daar ben ik van overtuigd. Zij wisselen relaties uit. Zij - ik gaf het voorbeeld van Zeewolde - investeren samen in n of twee grote partijen. Zij lenen misschien elkaars transporteurs uit. Van dat soort verbindingen, contacten en samenwerking is zeker sprake. Ik merk daar direct bij op dat, evenals ten aanzien van het probleem van het geld, veel onderzoeken door de Nederlandse politie zijn ingesteld naar deze groepen, maar die onderzoeken houden precies op waar de samenwerking tussen de verschillende groepen begint, omdat men vreest in eindeloze onderzoeken terecht te komen.

De voorzitter:

Investeert men in elkaars transporten?

De heer Fijnaut:

Ik sluit dat niet uit.

De voorzitter:

Heeft u dat aangetroffen?

De heer Fijnaut:

Zeewolde is daar een straf voorbeeld van. Bij de onderzoeken die ik heb bekeken en waar het om hasj ging, heb ik het niet direct zelf gezien.

De voorzitter:

Welke criminele activiteiten worden binnen deze groepen ontplooid bij de drugshandel?

De heer Fijnaut:

Parallel daaraan of in samenhang?

De voorzitter:

Parallel of in samenhang; ook de mate van geweld, intimidatie, op welke wijze men met elkaar omgaat en op welke wijze men elkaars markt probeert te beïnvloeden. Spelen deze groepen buiten de drugslijnen die men organiseert ook een rol in het verbouwen van nederwiet, de Nederlandse hennepkwekerijen?

De heer Fijnaut:

Zijn zij, naast de drugshandel, bedrijvig in andere takken van illegaal ondernemerschap? Ik heb al aangegeven dat daar zeker sprake van is, ook binnen de grote groepen. Groepen die binnen dat netwerk zitten, hebben een relatieve autonomie om allerlei andere activiteiten te ontplooiën. Heel het idee dat het een strak geleide organisatie is, is volgens mij niet juist. Ik denk wel dat er zeker in een van die grote groepen sprake is van een groep die ook in wapens handelt en dat de wapenhandel zeker een van de andere bronnen is van middelen. Ik denk dat dit wel gezegd kan worden. Maar op welke schaal en hoeveel groepen dat doen, is diffuus.

De voorzitter:

Over hoeveel mensen spreekt u, als u het over een groep heeft?

De heer Fijnaut:

Als ik een optelsom maak ten aanzien van de twee grootste groepen, waar ik het etiket meervoudig op heb geplakt, kan het gaan om een samenstel van mensen die in wisselende variaties en wisselende verbanden werken: 120, 130 tot 150 mensen.

De voorzitter:

Onder die 120, 150 kunnen ook mensen zijn die zo nu en dan voor anderen werken, bijvoorbeeld in de sector transport?

De heer Fijnaut:

Zeker.

De voorzitter:

Wordt ook van speciale groepen gebruik gemaakt om intimidatie te plegen?

De heer **Fijnaut**:

Een van de redenen waarom wij in Amsterdam onderzoek hebben gedaan, is precies dit punt. Daar zie je de confrontatie met de overheid met name het sterkst. Dan zie je wel dat er toch serieuze aanwijzingen zijn in de Amsterdamse setting dat men zich bedient van een groep die in elk geval probeert een stuk contra-observatie te organiseren, contra-inlichtingenwerk richting politie. Men heeft verder contacten met mensen - in bepaalde onderzoeken die ik heb gezien - die zich deels bedienen van corruptie, deels ook van intimidatie in de richting van de politie.

De **voorzitter**:

Hoe zit het met de activiteiten voor zover het geweld betreft? Maakt men daar in die groepen veel of minder gebruik van? Is er onderscheid te maken?

De heer **Fijnaut**:

Het is moeilijk in te schatten omdat, als men al geweld gebruikt, zeker in de maatschappelijke context waar wij het over hebben, geweld zeer gemakkelijk contra-productief is. Het komt er voor criminele groepen niet op aan om veel opzichtig geweld te gebruiken, omdat zij dan meer de aandacht op zich vestigen, dus de overheid als het ware zelf mobiliseren tegen hun eigen onderneming. In beginsel maakt men dus niet zo veel gebruik van geweld. Wat je wel moet hebben om effectief te kunnen opereren op een illegale markt, is de positie, de status in eigen kring, dat je bereid bent om geweld te gebruiken. Dat is ontzettend belangrijk. Je moet wel bewezen hebben dat je er niet voor terugschrikt om geweld te gebruiken, met name tegen eigen mensen die "oversteken" of eigen mensen die partijen wegsluizen of eigen mensen die groot geld achterover drukken. Je moet bereid zijn om geweld te gebruiken tegen rivaliserende groepen of concurrerende bendes. Ik heb gezien dat veel mensen die in die zeven groepen omhoog komen, hoog in netwerken zitten en daarin posities opbouwen, een geweldsachtergrond hebben. Zij hebben aan anderen laten zien dat zij er niet voor terugdeinzen. Maar zij gebruiken het relatief weinig, omdat het zo contra-productief is. Als u vraagt op welke schaal er in de zeven groepen gebruik wordt gemaakt van geweld en in welke richting, durf ik te zeggen dat in veel van die groepen er altijd wel een, twee, drie, vier van die gevallen zijn, identificeerbaar, waarbij men geweld heeft gebruikt - intimidatie, ernstige bedreiging of mishandeling - tegen eigen mensen die men verdacht van sluikse praktijken binnen het illegale of van connecties met de politie, overstekers richting overheid. Men is bereid om geweld te gebruiken tegen anderen op de markt. In een aantal gevallen zie je ook pogingen tot intimidatie in de richting van de overheid.

De **voorzitter**:

Hoeveel liquidaties bent u tegengekomen die u aan deze groepen kunt koppelen?

De heer **Fijnaut**:

Aan de Nederlandse groepen?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Fijnaut**:

Het is heel moeilijk om daar een exact cijfer op te plakken, want zelfs als er in deze groepen doden vallen, is het altijd nog maar de vraag of het een liquidatie is of dat het een heel andere achtergrond, oorzaak, reden heeft dan een conflict in de eigen illegale operatie of in de verhouding tot andere groepen. Je spreekt in de Nederlandse verhoudingen tegenwoordig toch al snel over tientallen liquidaties.

De **voorzitter**:

Hoeveel daarvan in Amsterdam?

De heer **Fijnaut**:

Ook dat is moeilijk te zeggen. Als er al liquidaties zijn in de Amsterdamse scene, hoeven zij niet noodzakelijkerwijs in Amsterdam te worden gepleegd. Zij kunnen ook buiten Amsterdam worden gepleegd of in het buitenland. Het is daardoor moeilijk vast te stellen,

ook voor de Amsterdamse politie. Zij is op een gegeven moment wel mensen kwijt, soms jaren. Het blijft dan vaak een open vraag of iemand geliquideerd is of dat hij de plaat heeft gepoetst met een hoop geld. Men weet dat vaak niet.

De voorzitter:

Er is ook sprake geweest van Joegoslavische groepen die specifiek hand- en spandiensten verricht zouden hebben waar het om geweld en liquidaties gaat. Bent u dat tegengekomen?

De heer Fijnaut:

In de Amsterdamse context, want daar speelt dat met name. In het algemeen hebben Joegoslavische groepen de reputatie, gebaseerd op feitelijke aanwijzingen, dat zij, waar zij actief zijn, nogal gewelddadig opereren, bijvoorbeeld in de vrouwenhandel, prostitutie, in Groningen of in andere plaatsen in Nederland. Maar met name in de Amsterdamse setting zijn er inderdaad duidelijke berichten dat Joegoslavische groepen hun gewelddadigheid ten dienste stellen van Nederlandse en ook wel van andere groepen om het vuile werk te doen. Dat kan inderdaad gaan van liquidaties van mensen tot en met het op een gewelddadige manier incasseren van schulden die handelspartners in de sector hebben.

De voorzitter:

Dergelijke groepen zijn te huur voor verschillende criminele clubs?

De heer Fijnaut:

Ik denk dat zij zich aan meerdere groepen, van welke origine of snit dan ook, verhuren. Op welke schaal dat gebeurt, kan ik u niet zeggen. Ik heb er een aantal gevallen van gezien, maar de schaal waarop is ook voor de Amsterdamse politie moeilijk vast te stellen.

De voorzitter:

U sprak nog niet over het aandeel van deze georganiseerde groepen in de handel in nederwiet.

De heer Fijnaut:

Ik heb speciaal proberen te kijken naar de nederwiet-sector en ook naar de amfetaminen- en XTC-productie en -distributie. Ik heb ten aanzien van de nederwietsector op grond van de informatie die ik heb gezien, niet de indruk dat die criminele groepen daarin een belangrijke rol spelen. Ik heb eigenlijk maar n aanwijzing gezien. Ik zou in verder onderzoek moeten nagaan wat die aanwijzing waard is, of er inderdaad op de achtergrond een investeerder zit bij een nederwiet-onderneming. Mijn indruk is dat daarin geen criminele groepen werkzaam zijn. Ten aanzien van amfetaminen- en XTC-productie in Nederland heb ik twee onderzoeken van nabij bekeken. Je ziet op het eerste oog een samenstel van groepjes mensen. Dat kan uiteenlopen van mislukte laboranten tot mensen die van hun vader, die al een alcoholstoker was, hebben geleerd hoe je in de keuken, kelder of op zolder iets illegaals kunt bekookstoven. Dat tref je aan, maar als je door de patronen heen kijkt en je je afvraagt waar de grote hoeveelheden illegale grondstoffen vandaan komen, dan stel je vast dat die arme laborant dat ook niet zo maar even kan ophalen in Oost-Europa. Als het gaat om het afschermen van deze illegale activiteiten of om het besteden van de grote revenuen, is mijn indruk dat bij de XTC-groepen die ik bekeken heb, op de achtergrond de grote groepen, waaronder een van de zeven waarover ik heb geschreven in mijn concept-rapport, wel een rol spelen. Bijvoorbeeld de hele BMK-transactie...

De voorzitter:

Een van de grondstoffen voor XTC-pillen. De hoofdactiviteit van de zeven groepen blijft dus softdrugs. Daarnaast hebben we veel meer kleinere groepen en groepjes die ook doen in bijvoorbeeld het aanleveren van XTC en die eventueel ook te maken hebben met het verspreiden op kleinere schaal van heroïne. In de nederwiet ziet u het niet. Betekent dit dat het relatieve aandeel van de georganiseerde criminaliteit in de drugseconomie in Nederland afneemt en dat men daarvoor compensatie moet zoeken in de internationale handel?

De heer Fijnaut:

Dat kan ik niet zeggen. Ik sluit niet uit dat als men een zwarte markt houdt of zou creëren rond de nederwiet, waardoor het zeer lucratief wordt om in de nederwiet te gaan, een aantal groepen hun geld in de nederwiet-productie zal stoppen.

De **voorzitter**:

Maar dat heeft u niet aangetroffen?

De heer **Fijnaut**:

Nee, op die ene aanwijzing na, heb ik dat niet aangetroffen.

De **voorzitter**:

Kunt u bij benadering zeggen over welke geldbedragen gesproken kan worden? De berichten daarover zijn zeer verschillend. Wij hoorden dat er een rapport bij justitie moet zijn waarin wordt gesproken van een bedrag van 18 mld. dat wordt omgezet in de hasjhandel. Welke indicaties kunt u geven van de omvang van de markt?

De heer **Fijnaut**:

Wij hebben ons bij herhaling ook die vraag gesteld. Hoe groot is die markt nu; binnenland, transitie, internationaal? Op grond van de dossiers die wij bekeken hebben, zou je op zichzelf een zekere optelsom kunnen maken. Maar dat leidt niet tot veel, omdat je de andere groepen niet bekeken hebt. Je komt dan op schattingen die nergens op slaan. Als ik spreek over die zeven groepen en ik kijk naar de transporteurs en naar de berekeningen die zijn gemaakt van de omzet die is gedraaid over twee, drie, vier jaar, dan heb je het misschien over 40, 50, 60, 70 mln. per groep. Daar moeten dan nog allerlei kosten vanaf.

De **voorzitter**:

Bruto?

De heer **Fijnaut**:

Ja, bruto. Er moet van alles vanaf; tickets voor het vliegtuig, benzine voor de roeiboot! Bij die meervoudige groothandelsgroepen spreek je al vlug over honderden miljoenen: 400, 500, 600 mln. Dat zijn gigantische bedragen.

De **voorzitter**:

Is dat vergaard kapitaal of omzet per jaar?

De heer **Fijnaut**:

Wat vergaard kan zijn in twee, drie jaar. Welke markt daar dan in tonnen uitgedrukt bijhoort, ik durf mij er niet over uit te spreken. Het rapport waarover u spreekt, voor zover ik dat mee heb gekregen, "de gunstige wind" zouden ze in België zeggen...

De **voorzitter**:

U hebt dat rapport toch ook gezien?

De heer **Fijnaut**:

Jazeker. Maar er zijn ook mensen in de zaal die het wellicht niet gezien hebben, omdat de wind de andere kant uit woei, wil ik maar zeggen. Waarop baseert men zich? Daar draait het om in dit schimmenrijk. Op wie ga je af? In het rapport stelt men dat er gesproken is met "godfathers". Ik durf mij geen oordeel aan te matigen over wat er in het rapport staat, voor ik weet wie deze "godfathers" zijn. De bron is beslissend hier.

De **voorzitter**:

U sprak al over de rol van Nederland als een soort groot doorvoercentrum. Het is belangrijk voor ons, te weten hoe groot dat doorvoercentrum Nederland werkelijk is.

De heer **Fijnaut**:

Ik begrijp de portie van uw vraag volkomen.

De **voorzitter**:

Is alles nu in handen van de Nederlandse groepen of moet je dat toch relativiseren? Wat de handel in softdrugs betreft, hebben zij een groot deel van het internationale verkeer in handen?

De heer **Fijnaut**:

Ten aanzien van alle dossiers over hasjhandel, zeker in connectie met Nederlandse groepen, die ik heb gezien, kan ik naar eer en geweten zeggen dat ik daarin alleen

Nederlanders heb zien opereren. Dat heeft natuurlijk alles te maken met het feit dat die dossiers en die onderzoeken ook alleen op Nederlanders gefocust zijn.

De **voorzitter**:

Vooraf op hun transporten.

De heer **Fijnaut**:

Op hun transporten, hun trajecten enzovoorts.

De **voorzitter**:

Het verbouwen in Pakistan hebben zij niet in handen. Het is wel zo dat ze misschien met verbouwers kunnen investeren.

De heer **Fijnaut**:

Dat gebeurt al twintig jaar in Nederland.

De **voorzitter**:

Maar de Nederlanders munten dus uit door hun grote transportrol?

De heer **Fijnaut**:

Daarin hebben ze een reputatie.

De **voorzitter**:

Bijna zoals de Verenigde Oostindische Compagnie!

De heer **Fijnaut**:

Ik vind deze vergelijking altijd wat moeilijk, maar als je daar dit soort kwalificaties aan wilt hechten... Ik sluit niet uit dat ook heel andere groepen uit heel andere delen van de wereld in de hasjtransporten zitten.

De **voorzitter**:

Is er iemand bij de politie die een schatting durft te geven van het geld dat verdiend wordt en van de aantallen die Nederland passeren dan wel binnenkomen?

De heer **Fijnaut**:

Ik ben hem niet tegengekomen.

De **voorzitter**:

U durft het ook niet?

De heer **Fijnaut**:

Absoluut niet.

De heer **De Graaf**:

In het rapport van justitie, waaraan u refereerde, wordt onderscheid gemaakt tussen de omzet op de Nederlandse markt en de omzet die Nederlandse groepen zouden maken met doorvoer naar andere landen. Dat verschil is erg groot, van 0,8 mld. tot 18 mld. Komt, los van die specifieke cijfers, die verhouding tussen de omzet op de binnenlandse markt en de totale omzet van Nederlandse groepen u wel reël voor?

De heer **Fijnaut**:

Ook dat is volgens mij ongelooflijk moeilijk te bepalen. Ik zal ook zeggen waarom. De onderzoeken die gedaan worden, blijven meestal steken op het moment dat die partij grosso modo in Nederland is. Dan is het de kunst om de partijen met de importeur of de grootdistributeur in n klap te arresteren. De meeste onderzoeken gaan niet verder dan dat punt. Men heeft vaak heel slecht zicht op wat er in Nederland blijft, wat er naar het buitenland gaat, naar welk buitenland, en op welke wijze. De meeste onderzoeken worden gecoupeerd op het moment dat de partij, voor zover men die onder controle heeft of heeft waargenomen, in Nederland arriveert. Ten aanzien van de zeven groepen geldt wel, dat waar er sprake is van import in Nederland, er inderdaad een deel hier blijft en een deel op allerlei manieren bijvoorbeeld naar België gaat, of dat men met grote brokken rechtstreeks naar Duitsland overbrengt. Er zijn ook mensen, bijvoorbeeld afnemers uit Maastricht, die partijen betrekken in Amsterdam. Die komen dan naar Maastricht. Zij hebben de aansluiting op de gebruikersmarkt van Aken, Keulen, het Ruhrgebied, en distribueren de drugs daar, overigens soms op ingenieuze manieren.

De heer **Koekkoek**:

In hoeverre is u nu gebleken van samenwerking tussen Nederlandse groepen en buitenlandse groepen en Nederlandse groepen en groepen uit de allochtone wereld? U hebt zeven groepen onderzocht, maar hoeveel hoog georganiseerde groepen zijn er naar uw schatting?

De heer **Fijnaut**:

De meeste Nederlandse groepen zitten op de een of andere manier vooral in het transport. Dat is het meest lucratief. Als je erin slaagt, de partijen over de zeen te varen, gaat het om gigantische sommen, maar ook het risico is dan het grootst. Als je gepakt wordt, ben je in n klap, 40, 100 ton of meer kwijt. Zij nemen het meeste risico, maar hebben ook de grootste winsten. Om dat te kunnen doen, moet je relaties hebben. Je moet dus op twee punten van de lijn contact leggen met anderen. Als het gaat over Pakistaanse hasj bijvoorbeeld, moet je goede relaties hebben met Pakistan, met mensen die je vertrouwen, die je een partij toevertrouwen, die mee investeren in een partij, mensen die zeggen: wij investeren in een partij, als je hem veilig overbrengt, krijgen wij zoveel, delen wij het zo. Als je onderweg gepakt wordt, is het verlies voor jou en verliezen wij ook een deel. Maar je moet ook mensen hebben, in Canada, Noord-Amerika, Europa, die met zo'n partij raad weten. 40, 100 ton, dat rook je niet in n avond op. Je moet het wel ergens laten. Je moet contact hebben met vrij goed georganiseerde groepen in andere landen, die dat kunnen verhapstukken, de partij kunnen verstoppert in caissons, op de zeebodem, in loods en in de havens, in schuren of fabrieken en die ook over een zeker distributie-apparaat beschikken. De kracht van onze groothandelaren is natuurlijk dat zij niet alleen over de financiële middelen beschikken om die transporten te financieren, alleen of met meerdere, maar dat zij ook het vertrouwen genieten van zowel grootleveranciers in de bronlanden als van afnemersgroepen, waar ook ter wereld. Dat vertrouwen hebben zij kennelijk in de loop der jaren weten op te bouwen bij andere groepen.

De **voorzitter**:

Kunt u de vraag over de overige groepen nog beantwoorden?

De heer **Fijnaut**:

Ik durf niet een soort optelsom te zetten naast die van het CRI/CBO. Ik kan dat niet. Ik zou naar de stukken moeten om daarover een oordeel te kunnen vellen. Dat neemt niet weg dat een van de dingen die wij in ons onderzoek hebben gedaan, is dat wij alle politiekorpsen hebben gevraagd, de rapportages toe te sturen van de laatste vijf jaar over groepen, dan wel over onderzoeken waarin groepen figureren. Wij hebben ruim 600 rapportages gekregen uit de korpsen. Ik heb die rapportages voor een aantal regio's goed bekeken en beschreven in een van de concept-rapporten. Die rapportages zeggen niet alles, dat voorbehoud maak ik. Maar als je kruislings door die rapportages leest en je oog laat vallen op een aantal regio's, is mijn indruk dat er regio's zijn waar men wel serieuze criminele groepen heeft, samenwerkingsverbanden die in een aantal gevallen allerlei dingen doen: inbraken, enige drugshandel, overvallen. Er zijn echter ook regio's waarbij ik niet heb kunnen zien dat er groepen zijn van het kaliber als de zeven die ik eerder in mijn concept-rapport heb beschreven. Er zijn dus regio's waar, op basis van die rapportages, die groepen niet te zien zijn. Misschien wenst ieder politiekorps in het land er zich wel eentje in zijn regio, maar ik heb ze niet gezien.

De **voorzitter**:

Maar het aantal groepen wat u verder heeft kunnen zien? Wij moeten wel over groepen spreken om het toch enigszins helder te krijgen, anders zou het beeld ontstaan dat u zegt er zijn er zeven, terwijl justitie zegt dat er honderd zijn.

De heer **Fijnaut**:

Ik zal geen wedren lopen met justitie ten aanzien van getallen. Mijn zeven groepen zijn groepen die ik heb getraceerd om een kwalitatief beeld te kunnen schetsen van die top. Ik doe geen uitspraak over hoeveel groepen er nog meer zijn. Maar als u mij om een schatting vraagt, dan is mijn indruk dat het gaat om 30, 35, dus om enkele tientallen groepen.

De voorzitter:

Van een lager niveau dan die zeven groepen?

De heer Fijnaut:

Die voor een deel van het kaliber van die zeven kunnen zijn. Ik maak een voorbehoud omdat ik niet in de dossiers zelf heb kunnen bekijken hoe die groepen er uitzien.

De voorzitter:

Kunt u iets zeggen over de achtergronden van de Nederlandse criminaliteit, waaruit is zij afkomstig? Wij hebben al gesproken over de erven Bruinsma, de groep Bruinsma. Kunt u nog andere specifieke kenmerken aangeven, waar men het moet zoeken?

De heer Fijnaut:

Voorzitter! Dat is een moeilijk punt, juist omdat ik niet al die hoger of hoog georganiseerde groepen bestudeerd heb. Bij de zeven die ik scherper in ogenschouw heb genomen, zijn er enkele die uit reguliere handelssectoren komen en als het ware zijn overgestapt op een meer illegale bedrijvigheid. Verder is het wel opmerkelijk dat er in die zeven groepen toch ook weer diverse mensen zijn die eigenlijk voortkomen uit bepaalde woonwagenfamilies, uit de wereld van de woonwagenbevolking, zonder overigens deze gehele bevolkingsgroep te willen etiketteren. Maar het valt wel op dat er in die zeven groepen in ieder geval toch enkelen uit die wereld voortkomen.

De voorzitter:

Heeft u andere speciale groepen binnen de Nederlandse groepen aangetroffen die u als zodanig zou willen karakteriseren?

De heer Fijnaut:

In de internationale literatuur, als je spreekt over dit soort problemen, is er altijd een groepering - in juridische zin zou je kunnen zeggen zo iets als een organisatie - die ook in Nederland actief is en dat betreft de Hell's Angels. Zij worden in Noord-Amerika, in de Verenigde Staten en in Canada, gezien als een belangrijke groep binnen het totale panorama van georganiseerde criminaliteit, deels vanwege de activiteiten die zij zelf ontplooiën, in de drugshandel en de prostitutie, en deels vanwege de hand- en spandiensten die zij aan andere groepen verlenen. Het kan daarbij gaan om liquidaties, het vuile werk voor andere groepen, maar het kan ook gaan om het organiseren van drugstransporten voor grotere groepen, bijvoorbeeld in Montreal of in sommige steden van de Verenigde Staten. Dat heeft ertoe geleid dat wij gekeken hebben naar deze groepering die ook in Nederland enigermate vertakt is. Op grond van twee vrij uitvoerige onderzoeken heb ik gezien dat men hier in Nederland de laatste tien jaar een beetje de Amerikaanse weg is opgegaan. Men ziet betrokkenheid van Hell's Angels bij drugshandel. Er zijn onderzoeken geweest waarbij is gebleken dat ze ook in de motordiefstallen betrokken zijn, bij voorkeur natuurlijk de Harley Davidson's. Dat zijn toch de motoren waar ze een beetje tuk op zijn.

De voorzitter:

Dat behoeft natuurlijk nog geen georganiseerde criminaliteit te zijn, het stelen van een Harley Davidson. Kunt u zich toespitsen op de rol die zij spelen in de georganiseerde criminaliteit?

De heer Fijnaut:

Als ik mij daartoe moet beperken, zie ik die vooral in de drugshandel. Bijvoorbeeld in de XTC-produktienetwerken die ik bekeken heb, spelen Hell's Angels op het traject Brabant-Amsterdam bij herhaling een rol. Zij kopen het eindprodukt in wat grotere hoeveelheden op en zetten dat dan bijvoorbeeld, zoals ik in een van de gevallen heb gezien, af in Engeland. Dus daar spelen zij dus wel een rol in. Er is onderzoek geweest in Amsterdam naar een Deens-Nederlandse groep die in de hasjhandel zat op Marokko. Daarbij speelden drie Hell's Angels een rol, zowel in de regeling van het transport als in het wegzetten van de revenuen en het beredderen van de gehele bedrijvigheid. Dus je ziet daar wel dit soort sporen van wat in Canada en de VS eigenlijk veel verder is ontwikkeld dan hier in de Nederlandse verhoudingen.

De **voorzitter:**

Hebben wij met deze horizon het belangrijkste van de Nederlandse groepen behandeld?

De heer **Fijnaut:**

Ik weet niet waar u het wilt bespreken, voorzitter, maar in onze definitie speelt het gebruik van corruptie en geweld ten aanzien van de Nederlandse overheid, breed gezien, een belangrijke rol. Wij hebben al even aangestipt bij de bespreking van de zeven groepen dat hun gebruik hier en daar ook aan de orde is. Het is wel zo dat collega Bovenkerk en ik speciaal wat betreft Amsterdam in kaart hebben proberen te brengen wat daar aan contra-activiteiten, observatie, corruptie en intimidatie, speelt. Dat is een accent dat gelegd moet worden, maar wellicht niet in deze context en door mij.

De **voorzitter:**

Ik wil het nog met u hebben over de karakteristieken van andere groepen die in Nederland actief zijn, waarna ik met u wil spreken over de contra-strategie die sommige Nederlandse groepen en andere groepen ten aanzien van de overheid voeren. Kunt u in het kort een karakterisering geven van de Italiaanse groepen die u heeft aangetroffen in Nederland?

De heer **Fijnaut:**

Om dat uiteen te kunnen zetten, moet ik eerst iets zeggen over hoe de Italiaanse mafia er uitziet. Ook in Italië is er heleboel criminaliteit, van allerlei slag en soort, maar daarbinnen heb je mafia-groepen. De belangrijkste groepen zijn: in de eerste plaats de Siciliaanse mafia, in de tweede plaats de Calabrische mafia en op de derde plaats de Napolitaanse Camorra.

De **voorzitter:**

Wat ons speciaal interesseert, is welke rol ze in Nederland spelen.

De heer **Fijnaut:**

Het heeft ons inderdaad veel moeite gekost om dat uit te zoeken. Nationaal en lokaal hebben wij geprobeerd kruisverbanden te leggen. Mijn vaststelling tot nu toe is dat er bedrijvigheid is tussen Italianen in Nederland en Italianen in Italië of soms Nederlanders in Italië, criminele bedrijvigheid. Wanneer je het dan toespitst op de drie groepen waarover ik het zojuist had, dan is kort samengevat de situatie naar mijn idee dat wij in Nederland vooral te maken hebben met een aantal Camorra-clans die hier niet zelf als clans zitten maar die wel vertegenwoordigers, opkopers en makelaars naar de Nederlandse markt sturen. Ik heb het bekeken voor Amsterdam en Den Haag en omgeving. Ik denk aan mensen die hier ingeschoten zijn, die de aanbieders kennen, Colombianen of anderen...

De **voorzitter:**

Makelaars die zich hier niet in de eerste plaats met huizen bezighouden maar die in verdovende middelen handelen en ons land als een soort beurs gebruiken.

De heer **Fijnaut:**

Ja. Ze hebben wel enige logistiek. Dan praat ik over bepaalde restaurants in Amsterdam; men moet natuurlijk ook hier in het Haagse een stek hebben waar men kan verblijven. Men krijgt middelen aangereikt vanuit het achterland, Napels. Er zijn 110 Camorra-clans in Napels. In de stukken heb ik er een tiental van teruggezien die wel tot de meer belangrijke behoren en die dus via deze indirecte weg op de Nederlandse markt zitten. Ik heb niet gezien dat ze zich als zodanig hebben gevestigd. Het is meer het opbouwen van de infrastructuur of de logistiek, dus hetgeen wat nodig is om op de markt bedrijvig te zijn.

De **voorzitter:**

Ze gebruiken Nederland als een handelsplek maar ze zijn zich niet aan het invreten om hier macht te veroveren. Zou je het zo kunnen zeggen?

De heer **Fijnaut:**

Ik heb dat niet gezien in elk geval.

De heer **Koekkoek:**

Is u wat betreft de mafia ook gebleken van verbindingen met de Nederlandse Antillen of Aruba?

De heer **Fijnaut:**

Daar heb ik niet speciaal naar gekeken. Het onderzoek was beperkt tot Nederland in de enge zin van het woord. Natuurlijk ken ik de verhalen en de journalistieke reportages over die eilanden. Daar is zeker sprake van een connectie. Daar twijfelt niemand aan. In de zaken die ik gezien heb, zie ik echter geen rechtstreekse lijn lopen van die makelaars, die vertegenwoordigers, die opkopers op de Nederlandse markt rechtstreeks naar de Nederlandse Antillen. Ik heb altijd gezien dat men het geld krijgt uit Napels; men moet proberen met dat geld hier zijn partijtje te kopen en daarop zelf wat winst te maken om in het eigen levensonderhoud te voorzien. Het is een riskant baantje zou ik zeggen. Men transporteert het dan terug op allerlei manieren. Dat gaat bijvoorbeeld onder de voorbank van een oude Deux Chevaux met 1 kilo richting Milaan, die vervolgens wordt overgegeven aan mensen uit Napels. Het gaat met vliegtuigen, met schepen...

De voorzitter:

Heeft de grote mafia nog oude Deux Chevaux in gebruik om 1 kilo te vervoeren?

De heer Fijnaut:

Het beeld van de mafia dat door de gehele literatuur en door de films is opgebouwd is er een van een soort massieve organisatie. Het is niet alleen in Nederland zo, maar ook in de VS en in Italië, dat je op het eerste oog alleen maar een wirwar van kleine activiteiten, van kleine mensen ziet die kleine dingen doen.

De voorzitter:

En de Chinese groepering?

De heer Fijnaut:

Ik denk dat dat een heel ander verhaal is. De Italiaanse mafia heeft hier in de tijd gezien eigenlijk nooit een echte basis gehad. Mafiagroepen zijn hier nog maar zijdelings actief.

De voorzitter:

Mag ik op het oog op de tijd overgaan naar China en Italië verlaten, anders kunnen wij alles niet meer behandelen en dat zou doodzonde zijn.

De heer Fijnaut:

Sorry, maar ik wou dit alleen maar gebruiken om duidelijk te maken dat de Chinese groepen in Nederland een andere positie hebben. Wij hebben van oudsher, van het begin van deze eeuw een Chinese gemeenschap. Al voor de oorlog was er in Chinese kringen sprake van een bendewezen die met name in de verdovende middelen actief was. Na de oorlog is de 14K-bende een belangrijke bende geworden en gebleven, vooral in de heronhandel...

De voorzitter:

En ook in afpersing.

De heer Fijnaut:

Ook in afpersing, illegaal gokken, exploitatie van prostitutienetwerken. In de jaren zeventig en tachtig zien wij dat buiten de 14K-bende twee andere grote groeperingen actief worden in Nederland. In de eerste plaats de Singaporese-Maleisische groepering Ah Kong en verder met name in de jaren tachtig de grote cirkelbendes, de Thai Hueng Sjai uit China.

De voorzitter:

Waar ze vroeger voornamelijk in de heronemarkt opereerden, begrijp ik nu dat ze voor een groot uit die markt zijn verdwenen.

De heer Fijnaut:

Dat durf ik niet te zeggen. Ik denk dat ook de recente artikelen van medewerkers van de CRI waarmee ik ook samengewerkt heb in het kader van het zogenaamde Zuidoost-Azië-project, hebben aangetoond dat de Chinese bendes nog altijd volop in de heronhandel zitten; deels op de Nederlandse markt, deels gebruiken ze de Nederlandse markt als distributiepunt binnen Europa. Daarnaast zijn ze actief in afpersing, zeker binnen de Chinese gemeenschap. Soms plegen ze zeer gewelddadige overvallen op leden van deze gemeenschap die voor ons toch altijd een zeer vreedzame is geweest. Ook zijn ze actief in loan sharking, het geven van leningen tegen woekerrentes. Met name cirkelen ze rondom

onze legale casino's, teneinde spelers op te sporen die in geldproblemen zitten en die wordt aangeboden om tegen hoge rentes op korte termijn het nodige geld te lenen.

De voorzitter:

Heeft u ons een bevinding te melden over hun aandeel in de heronehandel in Nederland?

De heer Fijnaut:

Ik zou de omvang daarvan niet durven schatten. Er is in jaren geen onderzoek gepleegd naar Chinese bendes in deze hoek. De meeste onderzoeken zijn gedaan naar aanleiding van schietpartijen en afpersingszaken. De heronehandel is sinds eind jaren tachtig buiten beeld gebleven, maar de berichten die ik gezien heb, nationaal en lokaal, geven aan dat men daarbij nog volop betrokken is. Maar ik durf niet te zeggen op welke schaal. Want ook de weinige onderzoeken die hebben plaatsgevonden, blijven meestal hangen op een groep, op die ene lijn van Singapore of Hong Kong richting Nederland; men bekijkt dan verder niet de distributie of transitie.

De voorzitter:

In verband met de bespreking van de Nederlandse criminele groepen spraken wij reeds over de Joegoslavische groepen of beter gezegd de groepen uit ex-Joegoslavië. Heeft u nog veel toe te voegen aan wat u zoeven zei over de mogelijkheid dat men door anderen ingehuurd wordt om met geweld hand- en spandiensten te verrichten?

De heer Fijnaut:

Ik denk dat er op drie punten in elk geval duidelijke berichten, aanwijzingen en onderzoeken zijn wat betreft hun andere activiteiten. In de eerste plaats zijn er een aantal gevallen bekend waar ze zich op een tamelijk gewelddadige manier mengen in de exploitatie van prostitutie. Er is het voorbeeld van Groningen maar er zijn nog andere voorbeelden te geven. In de tweede plaats denk ik aan autodiefstallen, met name het transport naar Midden- of Zuid-Europa. In de derde plaats kan ik zeggen dat zeker in de Amsterdamse setting mij door mensen die een beetje onderzoek hebben gedaan, is verteld dat men ook actief is in de wapenhandel.

De voorzitter:

Is er te constateren dat men, gelet op het verloop van de oorlog in Joegoslavië, Nederland verlaat? Bijvoorbeeld dat men naar zijn basis in Servië terugkeert? Heeft u dat aangetroffen?

De heer Fijnaut:

Inderdaad, men beweert dat toen de oorlog uitbrak een aantal van de Joegoslaven die hier waren en die zich in de ogen van de politie in elk geval illegaal gedroegen, uitgeweken, teruggegaan is naar Joegoslavië. Ik denk dat dit voor een deel zeker waar is. Aan de andere kant blijkt uit een aantal onderzoeken die ik bekeken heb, dat er in 1992, 1993 andere groepen uit Joegoslavië of omgeving naar Nederland zijn gekomen. Dus het is toch een beetje een va-et-vient tussen die contreien en het Nederlandse grondgebied.

De voorzitter:

Wij hebben veel gehoord over de Russische mafia. U heeft ook enig onderzoek verricht naar de omvang van de mogelijke Russische mafia in Nederland. Wat zijn daarover uw bevindingen? Is die Russische mafia hier al?

De heer Fijnaut:

Er wordt veel over gesproken. De beeltenissen zien er ook luguber uit, maar als je kijkt naar de berichten die ergens op steunen, dan is mijn indruk dat men vaak in combinatie met Nederlandse of andere groepen betrokken is bij autodiefstallen, transport van gestolen auto's richting Rusland; vaak gebeurt dit dus in combinatie met Nederlandse mensen. Verder heeft men op bepaalde momenten ook te maken gehad met Russische vrouwenhandelaren die probeerden Russische, Oekraense of vrouwen uit andere Midden- of Oosteuropese staten te plaatsen in Nederlandse bordelen, vaak ook in samenwerking met Nederlandse bordeelhouders.

De voorzitter:

Als wij over vrouwenhandel spreken, gaat het over onder dwang vrouwen exploiteren?

De heer Fijnaut:

Ja. zonder meer. Echt het uitbuiten van vrouwen. Het duidelijkste geval waarvan je kunt zeggen dat het veel weg heeft van wat de beschrijvingen laten zien over St. Petersburg of Moskou is eigenlijk de verdwijning en mogelijksterwijs de dood van Fastovsky in Amsterdam. Als je in die zaak verdiept, moet je vaststellen dat het vermoedelijk gaat om een Georgische groepering met een basis in Amsterdam die ook connecties heeft in St. Petersburg waar de ouders van Fastovsky een bedrijf hebben. Die groepering had dus weet van de omzet, de winsten en van Fastovsky's eigen commerciele activiteiten. Die wetenschap hebben ze gebruikt om Fastovsky onder druk en af te zetten. Op de een of andere manier is dat helemaal anders gelopen dan ze misschien zelf gewild hadden, maar in ieder geval is Fastovsky verdwenen.

De voorzitter:

Het is algemeen bekend dat in Moskou en andere grote Russische steden ook Nederlandse bedrijven zogenaamd protectiegeld moeten betalen.

De heer Fijnaut:

Ja.

De voorzitter:

Bent u dat hier in Nederland zelf al tegengekomen?

De heer Fijnaut:

Er zijn verhalen dat Nederlandse bedrijven in Rusland zelf afgeperst worden. Ik heb daar een paar berichten van gezien. Ik heb ook wel een bericht gezien dat gaat over een Nederlands bedrijf dat in Nederland zelf door Russische figuren werd afgeperst, in die zin dat ze aan de poort van dat bedrijf kwamen zeggen dat er voor dit of dat nog een grote rekening openstond in Rusland. Ze zeiden dan: ik zou die rekening maar niet indienen, het lijkt mij gezonder voor u om dat niet te doen.

De voorzitter:

Ik zou graag overgaan naar het onderwerp dat u zelf aankaartte als een van de elementen in uw definitie van de zwaar georganiseerde criminaliteit, namelijk het zogenaamde afschermen van de overheid met verschillende middelen. Kunt u ons uw bevindingen melden waar het gaat om afscherming en mogelijke corruptie?

De heer Fijnaut:

Als ik in algemene zin mag spreken. De situatie in Amsterdam is misschien toch een geval apart. Wij hebben ons in het kader van onze definitie en de taakverdeling gevraagd welke vormen die afscherming kan aannemen. Natuurlijk kan die afscherming al binnen groepen beginnen, als men dreigt tegen eigen mensen die mogelijk als tipgever bij de politie gaan werken. Natuurlijk heeft dat een afschermende functie naar de overheid. Wij hebben toen gezegd dat men bij het plegen van criminaliteit normaal gesproken defensieve afschermingsstrategien hanteert. Men probeert de politie te ontwijken; men probeert een modus operandi te ontwikkelen, waarbij men met zo min mogelijk risico's zijn illegale activiteit kan ontplooiën. Men gaat de confrontatie met de overheid uit de weg. Het typische aan georganiseerde misdaad in onze conceptie is, dat men niet alleen binnenin maatregelen treft om de overheid als het ware op afstand te houden, maar dat men zich ook op een gegeven moment genoopt ziet om zich offensief tegen die overheid te keren. Waarom? Men denkt altijd dat georganiseerde misdaad iets zeer abstracts is; iets wat je niet kunt zien. Maar een van de paradoxen is dat er enerzijds op het niveau van de regie niet zoveel zichtbaar is, zeker strafrechtelijk niet, maar dat anderzijds de georganiseerde criminaliteit zeer zichtbaar is. Als je praat over vrouwenhandel: die vrouw zit ergens in een bordeel achter het raam. Als je praat over wapenhandel: dat wapen wordt ergens gebruikt. Als je praat over drugshandel: die drugs worden ergens uitgedeald op kleine schaal. Dat wil zeggen dat de georganiseerde criminaliteit ook zeer zichtbaar is. Iedereen ziet dat er ergens handel wordt bedreven. Dat noopt mensen natuurlijk die deze handel behartigen en die in gevaar kunnen komen, om offensieve strategien te gebruiken om die toch zeer zichtbare handel af te schermen.

De voorzitter:

Zou u iets preciezer kunnen zijn, daar waar er sprake is van een overgang van defensief, dus van het uit de weg gaan van het bestuur, naar actief, dus het trachten te intimideren dan wel te corrumperen van het bestuur?

De heer **Fijnaut**:

In dit verband praat je over drie contra-strategien. Ik noem allereerst de contra-observatie. Het volgen van politiemensen, eventueel op hun priv-adressen, het af luisteren van telefoons van politiemensen.

De **voorzitter**:

Is dat nu meer voor gekomen dan blijkt uit gevallen die ons uit de pers bekend zijn?

De heer **Fijnaut**:

Als het gaat om die vorm van contra-observatie, het illegaal af luisteren van telefoonverbindingen, ben ik dat eigenlijk alleen in de Amsterdamse setting tegengekomen. Een volgende contra-strategie is intimidatie, dreigen met geweld tegen politiemensen, officieren van justitie en anderen.

De **voorzitter**:

Bent u dat in meer gevallen tegengekomen dan het ons bekende Amsterdamse geval waarbij een officier van justitie geïntimideerd is?

De heer **Fijnaut**:

In de latere gevallen, ook in de zeven gevallen die ik beschreven heb in mijn concept-rapport, zie je wel dat mensen inderdaad gebruik maken van intimidatie.

De **voorzitter**:

Doen alle groepen dat?

De heer **Fijnaut**:

Ik zou niet durven zeggen dat ze het allemaal doen. Er zijn er zeker bij die het doen. Van andere groepen zou ik zeggen dat er signalen zijn dat ze dat doen. Als men intimideert, heeft dat de grootste werking als men dat vanuit de anonimiteit kan doen. Dus degene die intimideert, zal er alles aan doen om onzichtbaar te blijven. Dus het is vaak niet zo eenvoudig om de bron van de intimidatie te traceren. Ook in de Amsterdamse context is dat een heel probleem. Punt n is om te definiëren of iets een vorm van intimidatie is. Er staat een vreemde auto in de straat. Is dat iets? Die nachtelijke telefoon die je opneemt terwijl er zich niemand meldt. Is dat een poging tot? Heel moeilijk? Nog moeilijker is het te traceren wat de bron is. Degenen die intimideert, heeft er alle belang bij om dat te verhullen.

De **voorzitter**:

Uw oordeel is dat het wel voorkomt maar dat het gaan Italiaanse of misschien zelfs anders dimensies aanneemt?

De heer **Fijnaut**:

Italiaanse dimensies is absoluut buiten de orde. De geweldsescalatie zoals je die in het zuiden van Italië de laatste 25 jaar gezien hebt, dat is iets wat je in Nederland absoluut niet ziet. Maar er zijn prille ontwikkelingen die tot zorg stemmen.

De **voorzitter**:

Maar u kunt niet zeggen dat u een structureel ander intimidatiepatroon heeft ontdekt, naast hetgeen wij bijvoorbeeld weten van het contra-observeren, het in de wielen rijden van de politie, het intimideren van officieren van justitie? En dan komen wij ook op het punt van de corruptie, de beïnvloeding van overheidsdienaren en anderen en het gebruik van personen in de legale sector. Wat kunt u daarvan zeggen?

De heer **Fijnaut**:

In algemene zin denk ik dat er een aantal gevallen aan de orde zijn, natuurlijk binnen de politie. Dat ligt ook voor de hand. Voor degene die contra de overheid werkt, zit daar in eerste aanleg zijn grootste tegenstrever. Dus als je die kunt corrumperen, sta je op winst in de tweestrijd. Daarnaast zijn er duidelijke aanwijzingen omtrent gevallen die spelen buiten de sfeer van de politie.

De **voorzitter**:

Hoeveel aanwijzingen heeft u van gevallen die buiten de politie spelen en waar spelen ze dan?

De heer **Fijnaut**:

Over het aantal durf ik mij niet goed uit te spreken. Ik zal u straks uitleggen waarom. In de sfeer waarom het gaat, kan ik er twee noemen. In de eerste plaats de lokale overheid, buiten de politie. In de tweede plaats het gevangeniswezen.

De **voorzitter**:

Dus in de zin dat men al een corruptieve relatie heeft vastgesteld, dat corruptie is vastgesteld of dat men heeft vastgesteld dat er contacten zijn?

De heer **Fijnaut**:

Dat er contacten zijn die, als ze van pas komen, verder ontwikkeld kunnen worden in een corruptieve relatie. In de Nederlandse verhoudingen is het zo dat eigenlijk alleen de politie beschikt over een onderzoeksinstrument om alle mogelijke berichten en verhalen op te vangen. Ik praat met name over Amsterdam. Het Bureau Interne Onderzoeken stelt de politie, de driehoek, en daarmee ook ons, in staat om beter zicht te krijgen op wat er zich aan problemen voordoet. Andere delen van de overheid hebben zo'n eigen inijkapparaat niet.

De **voorzitter**:

Ik vroeg u niet speciaal over Amsterdam maar of u ons na uw onderzoek een inzicht kan geven in de mate van geslaagde corruptie door de zwaar georganiseerde criminaliteit in Nederland.

De heer **Fijnaut**:

Ik durf daar geen aantallen of een schaal op te zetten.

De **voorzitter**:

Laat u het als het ware in de lucht hangen of kunt u wel enkele conclusies trekken ten aanzien van de mogelijke corrupteerbaarheid van het Nederlands ambtelijk en politie-apparaat?

De heer **Fijnaut**:

Neen, ik zou het zeker niet in de lucht willen laten hangen. Onze algemene conclusie is dat de Nederlandse overheid im grossen und ganzen zeker niet een gecorrumpeerde of genfiltreerde overheid is, lokaal of nationaal. Dat sluiten wij absoluut uit, maar je ziet een aantal gevallen waarbij er aanwijzingen, signalen zijn dat mensen, somtijds op belangrijke sleutelposities in operationele sfeer, bedenkelijke relaties hebben met groepen of mensen binnen groepen.

De **voorzitter**:

Een regulier corruptiepatroon heeft u niet kunnen vaststellen?

De heer **Fijnaut**:

Neen, dat zou ik niet durven zeggen.

De **voorzitter**:

In Amsterdam heeft u ook specifiek onderzoek gedaan. Waren er objectieve redenen voor u om Amsterdam uit te kiezen?

De heer **Fijnaut**:

In een grote stad ontdek je door de daar aanwezige condities in het algemeen sneller een probleem van georganiseerde criminaliteit dan in andere delen van het land, hoewel het daar natuurlijk ook kan spelen. Een andere reden voor de keuze van Amsterdam is gebaseerd op het feit dat de voorbije jaren hebben laten zien dat niet alleen Nederlandse groepen zeer bedrijvig zijn in Amsterdam maar ook het gehele assortiment van buitenlandse groepen en etnische groepen. In Amsterdam hebben zich ook de duidelijkste aanwijzingen voorgedaan van de harde confrontatie tussen enerzijds criminele groepen, met name Nederlandse, en anderzijds de Nederlandse overheid. Ook vanuit de andere probleemstelling van de enquete-commissie, die op het punt van de normeringsproblemen, leek het ons van belang om in ieder geval die situatie in beeld te brengen.

De **voorzitter**:

Heeft de Amsterdamse politie een overzicht van die zware georganiseerde criminaliteit in en rond Amsterdam?

De heer **Fijnaut**:

Wij hebben dat overzicht zelf moeten fabriceren.

De **voorzitter**:

Fabriceren, bedoelt u.

De heer **Fijnaut**:

Fabriceren, ja, af en toe heb ik een probleem met statelijke grenzen. Maar goed. Toen wij in Amsterdam kwamen lag er geen kant en klaar beeld van de situatie. Het laatste beeld dat de Amsterdamse politie gemaakt had, dateerde uit 1990 en dat hebben wij ook verwerkt in ons concept-rapport. Het betreft het beeld dat zij gecreëerd heeft in het kader van het zogenaamde Randstad-initiatief. Dat hebben wij dan ook als uitgangspunt genomen om de ontwikkelingen te schetsen na 1990. Omdat er geen panklaar overzicht of rapport lag over de situatie, hebben wij 20 tot 30 mensen die goed geïntroduceerd zijn in de Amsterdamse "onderwereld", bij elkaar gebracht en gevraagd om op onze stoel te gaan zitten, de enquëtecommissie aan te kijken, en om te proberen te bedenken wat ze zouden opschrijven over de stad om een beeld te schetsen dat adequaat is waar het gaat om de problemen van georganiseerde criminaliteit. Zo zijn wij begonnen om stukje voor beetje de puzzel te maken.

De **voorzitter**:

De details van de puzzel zullen wij met de heer Bovenkerk doornemen. Kunt u een kenschets geven van de zware georganiseerde criminaliteit in Amsterdam? Welke groepen zijn daar actief?

De heer **Fijnaut**:

In het verlengde van de algemene bevindingen kan ik zeggen dat in de branches van de bouwnijverheid, de textiel en het particulier vervoer geen sprake is van penetratie of controle zoals wij die in andere landen kennen. De horeca is een wat ander verhaal, maar in die reguliere sectoren zie je het niet. In Amsterdam zit het probleem van de georganiseerde criminaliteit nog vooral in de illegale diensten- en goederensector. Ik zeg daar direct bij dat ook als gevolg van de interne reorganisatie van de Amsterdamse politie het zicht op de wapenhandel, de vrouwenhandel en de autodiefstallen heel beperkt is. Dus onwillekeurig is de impressie dat ook daar de drugshandel de boventoon voert.

De **voorzitter**:

Is dat ook zo?

De heer **Fijnaut**:

Ik denk dat dat zo is, althans op grond van wat ik gezien heb. Bijvoorbeeld bij wapenhandel zie je dat mensen daarin figureren die ook heel duidelijk actief zijn in de drugshandel. Ik denk wel dat de drugshandel voor veel groepen de hoofdbron van hun inkomsten is.

De **voorzitter**:

Wat is nu de positie van Amsterdam in internationaal opzicht?

De heer **Fijnaut**:

In het concept-rapport hebben wij duidelijk geschreven dat wanneer je kijkt naar de rol van Nederlandse groepen, buitenlandse groepen en etnische groepen die in Amsterdam gelokaliseerd zijn, je moet zeggen dat Amsterdam een wereldmarkt in verdovende middelen is, in de zin dat eigenlijk iedereen die in drugs handelt op deze wereld ook de Amsterdamse markt bezoekt. Dat wil nog helemaal niet zeggen dat er geen andere belangrijke markten in de wereld zijn. Ik zou ook niet de vergelijking durven maken met Frankfurt, Brussel of met andere grote steden in Europa. Niet vergeten mag worden dat ons onderzoek naar zijn aard vrij uniek is. Men kan niet vergelijken.

De heer **Rabbae**:

Als u zegt dat Amsterdam de wereldmarkt is, dan betekent dat dat u inzicht heeft in alle markten over de gehele wereld. Heeft u inderdaad dat inzicht?

De heer **Fijnaut**:

Je hebt inzicht in de algemene literatuur. Je weet wel iets van de drugshandel in de Verenigde Staten, vanuit Zuid-Amerika en Zuidoost-Azi, ook in de richting van Canada. Je bent wel in enige mate genformeerd. Maar ik durf absoluut geen vergelijking te maken. Om bijvoorbeeld de rol van New York in deze wereldhandel en die van Amsterdam te vergelijken, zou je aparte studies moeten maken. Als wij in ons rapport zeggen dat Amsterdam een wereldmarkt is, dan bedoelen wij dat alle spelers die in de wereld in de drugshandel zitten - Colombianen, Nigerianen, Ghanezen, Pakistanen, Chinezen enz. - in enigerlei vorm en in enigerlei mate op de Amsterdamse markt opereren. Het zicht op hoe zij opereren is dan weer wisselend, afhankelijk van de activiteiten en investeringen van de Amsterdamse politie in de voorbije jaren. Je zit dan wel met een onevenwichtig beeld dat wij niet in een paar maanden kunnen redresseren.

De heer **Koekkoek**:

U maakte een opmerking over de organisatie van de Amsterdamse politie, namelijk dat het zicht op bepaalde vormen van criminaliteit verdwenen is.

De heer **Fijnaut**:

Wij hebben in ons rapport de ontwikkeling van de Amsterdamse politie beschreven, niet omdat wij in politiestudies genteresseerd waren, maar om te laten zien hoe ons kijk-instrument er uitziet, want haar organisatie bepaalt in belangrijke mate wat wij op dit moment kunnen zien. Wat je in de jaren tachtig in de organisatie van de Amsterdamse politie ziet, is, onder druk van de ontwikkelingen van de jaren zestig en zeventig, een afbouw van de centrale recherche en een zekere afbouw ook van de bijzondere eenheden in de centrale recherche. Zowel waar het om eenheden gaat die waren geconcentreerd op de ondersteuning, bijvoorbeeld vuurwapens, autodiefstallen, valsemunterij en - heel belangrijk in deze sector - valse documenten, alsook om de bijzondere eenheden die waren gericht op bepaalde etnische groepen of bepaalde buitenlandse criminele groepen; Chinezen-experts en andere experts. Dat systeem, wat in een moderne variant onmisbaar is om goed zicht te hebben op dit probleem, is in de jaren tachtig als het ware afgebouwd. Er was sprake van een decentralisatie-, een despecialisatiebeweging, die op zichzelf heel grote voordelen biedt, maar die er wel toe geleid heeft dat dit probleem, de aanpak ervan en het zicht erop, in de luwte is geraakt.

De **voorzitter**:

De organisatie van een kernteam heeft dat niet op kunnen lossen, los van de problematiek die verder rond het IRT heeft gespeeld?

De heer **Fijnaut**:

Ik denk dat je dat probleem niet alleen met een kernteam kunt oplossen. De Amsterdamse politie heeft zich dat de afgelopen jaren meer en meer gerealiseerd en is begonnen met het maken van stedelijke projecten, rond autodiefstallen, vuurwapens, om toch weer bij te benen en meer inzicht te krijgen in wat er zich in de stad afspeelt.

De **voorzitter**:

Veel kunnen wij niet behandelen. U heeft ons een grote caleidoscoop gegeven van uw voorlopige bevindingen. Voordat wij het gesprek afronden, geef ik de andere leden nog de mogelijkheid tot het in algemene zin stellen van een enkele vraag.

De heer **De Graaf**:

De voormalige directeur van de CRI, de heer Wilzink, heeft wel eens aangegeven dat de twee belangrijkste drijfveren voor georganiseerde criminaliteit enerzijds winstbejag en anderzijds het verwerven van economische en politieke macht zouden zijn. Als u kijkt naar de huidige stand van uw onderzoek, uw bevindingen, kunt u die laatste drijfveer dan onderschrijven in Nederland?

De heer **Fijnaut**:

In de Nederlandse verhoudingen, als ik kijk naar Nederlandse groepen, zie ik het streven naar politieke macht eigenlijk niet.

De heer **De Graaf**:

En economische macht?

De heer **Fijnaut**:

Economische macht in de zin van het onder controle willen brengen van wat wij een reguliere legale economische sector kunnen noemen, dat streven zie ik niet. Ik zie wel dat men investeert in de logistieke infrastructuur. Dat zou je in de waan kunnen brengen dat dit proces op gang komt. Ik sluit het ook niet helemaal uit. Als iemand in het onroerend goed in een grote stad een machtspositie heeft, in termen van wat hij bezit, en hij kan daarmee voor een deel reguleren hoe de horeca er uit ziet, hoe het zit met de plaatsing van gokautomaten en met het bedrijven van prostitutie, dan heeft hij een startpunt voor wat men in Amerikaanse verhoudingen "racketeering" noemt, het ontplooiën van illegale activiteiten in een legale sector. Ik zie daar wel een draaipunt in de ontwikkelingen waar men absoluut scherper naar moet kijken om te zien wat zich daar afspeelt.

De **voorzitter**:

Maar de situatie is niet vergelijkbaar, ook niet in beginnende fase, met Amerika of met name Italië?

De heer **Fijnaut**:

Ik durf te zeggen dat ik zeer goed thuis ben in de New Yorkse verhoudingen. Als ik dat met hier vergelijk, is dat hier niet aan de orde.

De heer **De Graaf**:

Mijn laatste vraag betreft de landelijke spreiding. U heeft onderzoek gedaan in Amsterdam en in drie andere steden. U heeft ook een meer globaal beeld bekeken. Kunt u aangeven dat georganiseerde criminaliteit in de Randstad anders, zwaarder is, met andere kenmerken, dan in andere gebieden? Of is er toch sprake van een totaalbeeld dat voor Nederland ongeveer gelijk is?

De heer **Fijnaut**:

Als je in vogelvlucht door onze concept-rapporten zou gaan, is er sprake van grote verscheidenheid, ook ruimtelijk gezien. Er zijn regio's waarin, gebaseerd op de rapportages, geen Nederlandse groepen zijn van het kaliber van de zeven groepen die ik kwalitatief bekeken heb. Maar in zo'n zelfde stad zie je wel alle mogelijke andere, ook buitenlandse groepen actief worden: Joegoslaven in de vrouwenhandel, Chinezen in de afpersing. Dat wil dus niet zeggen dat daar niets aan de hand is.

De **voorzitter**:

Is er nog een stad waar niets aan de hand is in Nederland?

De heer **Fijnaut**:

Ik denk dat dit een Romeinse idylle is. Als ik kijk naar middelgrote en grote steden in Nederland, dan heeft elkeen zijn deel. Mijn inschatting is wel dat in termen van georganiseerde criminaliteit en zeker in termen van hoogwaardige beroepscriminaliteit, de Randstad toch wel een spijtige koploper is in dit verband en dat Amsterdam in dat opzicht het zwaartepunt vormt in de ontwikkelingen.

De heer **De Graaf**:

Heeft dat, behalve met de cultuur van een hoofdstad, ook te maken met de infrastructuur, de havens, Schiphol?

De heer **Fijnaut**:

Duidelijk. Vermits onze georganiseerde criminaliteit toch in hoge mate een soort smokkelcriminaliteit, smokkelhandel is, tref je vooral daar deze groepen en hun handlangers aan waar de transportfaciliteiten zijn, waar je spullen kunt verbergen, waar je snel kunt aansluiten op internationale verbindingen. Het ligt vanuit dat oogpunt nogal voor de hand dat men zich juist daar vestigt, concentreert en daar activiteiten ontplooit.

De heer **Vos**:

U heeft gesproken over offensieve strategieën van groepen in de richting van de overheid. Zijn er bepaalde Nederlandse of buitenlandse groepen die zich daar in het bijzonder in onderscheiden en zo ja, op welke wijze?

De heer **Fijnaut**:

Met betrekking tot de contra-strategien zijn het in de Amsterdamse context om te beginnen Nederlandse groepen die het doen. Men moet dat probleem niet exporteren of toeschrijven aan vreemde derden. Het zijn Nederlandse groepen. Ik begrijp ook heel goed waarom dat zo is. Ik heb dat ook geprobeerd aan te geven in ons rapport. Zij komen van hier, zij ontwikkelen internationaal activiteiten, maar zij proberen natuurlijk hun inkomen, hun vermogen, toch ook juist in de Nederlandse samenleving ergens onder te brengen. Zij hebben hier iets te verdedigen, veel meer dan buitenlandse groepen, die hier alleen maar een paar kilo's, misschien op langere termijn veel kilo's, komen kopen, maar die het geld terugsluizen naar de plaats van herkomst, om daar te investeren. Ik vind het dus voor de hand liggen dat juist Nederlandse groepen contrair zijn in de richting van de overheid. Er is n uitzondering, met name in het Amsterdamse, dat zijn de Joegoslavische bendes. Dat is toch opmerkelijk. Andere groepen proberen nog wel hier of daar te corrumperen, dat zie je wel: stille corruptie op kleine schaal, maar als het om intimidatie en bedreiging gaat, zit dat toch vooral in de Joegoslavische hoek.

De heer **Rabbae**:

Sprekend over de corruptie zegt u dat de Nederlandse overheid in het algemeen zuiver is, ook al zijn er weliswaar enkele gevallen van corruptie. Sprekend over liquidatie en geweld, heeft u een aantal gevallen genoemd, ook van intimidatie van de officier van justitie, maar in het algemeen zijn er hier geen liquidaties zoals in Italië, waar ook rechters daarbij betrokken kunnen worden. Is de stelling juist dat elke rechtsorde, elke samenleving, de criminaliteit krijgt die zij verdient?

De heer **Fijnaut**:

Dat is een oude klassieke criminologische stelling. In dit verband is heel duidelijk wat Durkheim ooit geschreven heeft: er is geen samenleving zonder criminaliteit. Waarom niet? Omdat elke samenleving normeert. Elke samenleving omschrijft wat zij acceptabel vindt en niet. In ons hele drugsprobleem is de stelling van Durkheim volop aan de orde. Als wij zeggen: deze middelen mogen hier niet worden verhandeld, hooguit gebruikt, creëer je een zwarte markt, schep je kansen en gelegenheden voor mensen om illegale activiteiten te ontplooiën. Zo schept elke samenleving haar eigen criminaliteit. Dit idee zien wij in onze samenleving, honderd jaar later, volop bevestigd worden.

De **voorzitter**:

Uiteindelijk bepaalt toch de omvang van de markt de criminaliteit?

De heer **Fijnaut**:

De normering. Het creëren van zwarte markten is beslissend. Dan kan een markt groeien, gedijen, inkrimpen en kan er van alles mee gebeuren.

De heer **Rouvoet**:

Ik heb nog een vraag over criminaliteitsterreinen of -vormen. Hebt u bij het door u in ogenschouw genomen materiaal aanwijzingen gevonden van betrokkenheid van criminele groeperingen bij mensenhandel, breder en anders dan de door u al genoemde vrouwenhandel in relatie tot prostitutie?

De heer **Fijnaut**:

Er is bij de CRI een soort coördinatiepunt dat zich specifiek met de problematiek van mensenhandel bezighoudt. Ik heb mensenhandel met name gezien in Chinese kringen, buiten de prostitutiesfeer. Het komt erop neer dat men mensen uit het Zuiden van China voorspiegelt dat zij tegen betaling van een som van tussen de 10.000 en 15.000 een ordentelijke baan in het Westen kunnen krijgen, bijvoorbeeld Nederland. Die mensen getroosten zich veel moeite om dat geld bij elkaar te brengen, door een pand te belenen of door het mobiliseren van familie om een deel van dat bedrag te verzamelen. Zij komen naar hier en vervolgens worden zij hier gedwongen te werk gesteld in bijvoorbeeld restaurants, waar zij het geld dat zij nog niet hebben betaald moeten terugverdienen door daar te gaan werken; als oppas bij een familie, als kok in de keuken of als kelner in een eethuis. Het perverse van de situatie is dan dat deze mensen gebruikt worden als tipgevers voor de bendes die ze plaatsen, zodat men zicht kan krijgen op de omzet van dat

restaurant, en vervolgens de restauranthouder onder druk wordt gezet. Zij zeggen: luister, wij weten hoeveel hier wordt omgezet, dit is jouw winstmarge en 15, 20, 30% is voor ons. Als men niet wil afpersen en men weet dat die Chinese familie meestal het geld in eigen huis verstopt, pleegt men een overval. Degene die de tip gegeven geeft, gaat dan van tevoren al weg uit het restaurant met de mededeling dat hij het vermoeden heeft dat de vreemdelingenpolitie hem op de hielen zit en dat het beter is dat hij de keuken verlaat. Hij verlaat die echter pas als hij zicht heeft op de omzet die wordt gedraaid.

De heer **Rouvoet**:

Beperkt zich dit tot Chinese groepen, of is het breder?

De heer **Fijnaut**:

Ik heb het vooral in de Chinese groepen gezien.

De **voorzitter**:

Uw onderzoek moet nog finaal op papier worden gezet. Wat is nu uw oordeel over de aard van de georganiseerde criminaliteit?

De heer **Fijnaut**:

U dacht, die vraag bewaar ik voor het laatst?

De **voorzitter**:

Dat hebt u goed gezien. Wij worden geacht antwoord op die vraag te geven.

De heer **Fijnaut**:

Van die vraag kan je wel eens wakker liggen. Wat is, als je alles samenvoegt, het beeld? Ik moet in alle eerlijkheid, als onderzoeker, zeggen dat hoe graag je ook antwoord zou geven op die heel gewone simpele vraag, je toch een stap terug moet zetten.

De **voorzitter**:

U hoeft niet bescheiden te zijn. U bent helemaal niet bescheiden geweest in het caleidoscopisch beschrijven van zeer veel verschijnselen, waarvoor wij u dankbaar zijn. Wees niet te bescheiden, want dit is de vraag die wij u gesteld hebben.

De heer **Fijnaut**:

Dan zal ik mijn methodische voorbehouden opzij schuiven.

De **voorzitter**:

Die begrijpen wij.

De heer **Fijnaut**:

Als het erop aankomt, is de ernst van de situatie toch vooral gelieerd aan de handel in verdovende middelen. Met name het feit dat een aantal groepen, binnenlandse, buitenlandse, maar ook etnische, daar zo bedrijvig in zijn, ook in termen van onderlinge intimidatie en, bij vlagen, van corruptie, doet mij zeggen: dat is toch een zorgelijk probleem. Je kunt het nog wat meer toespitsen en wanneer het bijvoorbeeld om Chinese groepen gaat, zeggen dat dit probleem onderschat wordt. Als het om de Italiaanse mafia gaat, kun je zeker ook zeggen dat men wat nauwer moet toekijken op wat er hier en daar in de steden gebeurt. Als het om Nederlandse autochtone groepen gaat, heb ik het idee dat men zich te veel heeft laten leiden door de CBO-enquête, de inventarisatie van al die groepen. Men zou er beter aan doen om te proberen kwalitatief te omschrijven om wie het gaat, om daar zeer gericht op te gaan rechercheren. Men moet de capaciteit niet verstrooien over een x-aantal groepen. De toepassing van contra-strategien is ook een punt van belang. Ik weet dat het nog vrij lokaal is, niet in grote proporties, maar het zijn wel aanzetten tot ontwikkelingen die ik in de Nederlandse samenleving vanuit democratisch en rechtsstatelijk oogpunt bedenkelijk vind. Ik zou zeker nog een aantal van de punten kunnen noemen waar wij in onze rapporten op wijzen.

De **voorzitter**:

Zal uw eindrapportage consequenties hebben voor de manier waarop opgespoord wordt in Nederland en waarop keuzes gemaakt worden inzake wat bij voorrang moet worden aangepakt?

De heer **Fijnaut**:

Als men verstandig is wel! Wij hebben een grootscheepse, systematische poging gedaan om in beeld te brengen wat er aan de hand is. Deze manier van werken kan men op kleinere schaal zeker zo indringend, als men dat goed doet, toepassen. Men kan tot meer weloverwogen keuzes komen. Ik houd dat absoluut voor mogelijk. Men zou moeten afstappen van de enqutemethode. Die is niet precies, niet adequaat genoeg voor dit vraagstuk.

De voorzitter:

Wordt de samenleving, onze rechtsstaat, nu bedreigt door vormen van georganiseerde criminaliteit?

De heer Fijnaut:

In algemene zin, omdat men meestal nog ontwijkende strategieën hanteert, zou ik daar niet in grote woorden over durven te spreken. Maar inderdaad, de Amsterdamse setting laat zien dat men het probleem toch niet moet veronachtzamen en dat men alert moet zijn op wat daar gebeurt. In de voorbije jaren hebben de Amsterdamse politie, justitie en de mensen daaromheen, ook lang gedacht dat het toch eigenlijk maar incidenten waren, dat het minder systeem had en niet op grote schaal gebeurde. Maar het laatste anderhalf jaar heeft men toch ingezien dat die strategieën niet alleen afzonderlijk worden toegepast, maar ook in combinatie worden gehanteerd en dat men mensen kan corrumperen die men vervolgens gaat intimideren, om weer valse verklaringen af te leggen tegen diegenen die juist in de opsporingsonderzoeken betrokken zijn. Je krijgt een soort verknoping van de strategieën. Als dat systeem wordt, kan je met grote problemen te maken krijgen.

De voorzitter:

Het lijkt bijna alsof u de contra-strategieën, de intimidatie, een groter probleem vindt dan het zogenaamde zich innestelen van de onderwereld in de bovenwereld.

De heer Fijnaut:

Op dit moment zou dat in de Nederlandse verhoudingen inderdaad mijn visie zijn.

De voorzitter:

Mij werd maandagavond gevraagd of de Nederlandse misdaad de strijd van politie en justitie al gewonnen had. Ik zei toen dat dat onzin was. Is dat ook uw oordeel?

De heer Fijnaut:

Ja, dat is onzin.

De voorzitter:

Dank u wel. Sluiting 12.15 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 2**

6 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 6 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt prof. dr. F. Bovenkerk

Zie ook: Tweede verhoor prof. dr. F. Bovenkerk (red.)

Aanvang 12.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van professor Frank Bovenkerk, geboren te Haarlem op 25 september 1943. De volgende belofte wordt afgelegd: "Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen."

De heer Bovenkerk:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Bovenkerk, u bent ook criminoloog. U heeft ook een belangrijk deel voor uw rekening genomen van het onderzoek naar de zwaar georganiseerde criminaliteit. Kunt u in het kort vertellen uit welke achtergrond u dat gedaan heeft?

De heer Bovenkerk:

Ik doceer al een aantal jaren criminologie aan het Willem Pompe Instituut van de Universiteit van Utrecht. Maar daarvoor - en daartoe ben ik eigenlijk opgeleid - heb ik mij vooral bezig gehouden met de volkenkunde. Ik ben cultureel antropoloog van oorsprong. Ik heb mijn carrière zo opgebouwd dat ik mij al lang, in het begin van de jaren zeventig, met allerlei migratieverschijnselen en etnische groeperingen in Nederland heb bezig gehouden. Ik ben gepromoveerd op de migratie van Surinamers naar Nederland. Ik heb daarna over zulke onderwerpen een aantal dingen geschreven, meestal over de wat leukere kanten, zo moet ik eerlijk bekennen, van etnische groepen dan het onderwerp waar wij vandaag over spreken. Ik heb ook veel onderzoek gedaan naar en geschreven over verschijnselen van discriminatie en vooroordeel onder de Nederlandse bevolking ten opzichte van etnische groepen hier. In de loop van die twintig jaar heb ik gezien - want ik heb goed contact gehouden met mensen uit die groepen grote werkloosheid. En die problemen, ja, leiden nu - en daar zullen wij het vermoedelijk zo wel uitvoerig over - dat een deel van die groepen in grote moeilijkheden is geraakt in bepaalde opzichten, bijvoorbeeld door hebben - eigenlijk betrekkelijk recent tot de opkomst van een soort drugseconomie in veel van de gesettelde etnische groeperingen die wij hier kennen.

De voorzitter:

U heeft in het onderzoek naar de zwaar georganiseerde criminaliteit een onderscheid gemaakt tussen Nederlandse en buitenlandse groepen. Over sommige buitenlandse groepen hebben wij gesproken met de heer Fijnaut. Maar kunt u eens even ingaan op het "waarom" van dat onderscheid maken?

De heer **Bovenkerk**:

Als je spreekt over zware en georganiseerde misdaad in de wereld, gaat natuurlijk meteen de gedachte uit naar zulke sinistere organisaties als er in Italië zijn of kartels in Colombia dan wel triades in China. De vraag ligt dus voor de hand om te kijken of je dergelijke groeperingen ook in Nederland tegenkomt. Dit geldt zeker, als u weet dat er in andere hoog ontwikkelde, industriële landen met stedelijke economieën zoals de onze, die groeperingen wel degelijk zijn aangetroffen. Ik noem de Verenigde Staten. Dit geldt ook voor landen om ons heen: Duitsland, Engeland, België. De vraag zou dus kunnen luiden: waarom zouden die groepen, als zij zich klaarblijkelijk over de wereld verspreiden, ineens halt houden bij de grens van Nederland? Dus dit is een duidelijke reden waarom wij die groepen in eerste instantie bekeken hebben. Er zijn natuurlijk ook aanwijzingen voor dat het verstandig is om daarnaar te kijken. Want bijvoorbeeld de Chinezen in Nederland komen naar voren met het bezwaar dat zij zich als slachtoffer zien van criminaliteit. Sommige restauranthouders worden zonder meer afgeperst. En zij hebben in hun publicaties aan de bel getrokken in die zin dat dit eigenlijk niet langer kan. Ik heb ook op die manier kennis gemaakt met beschrijvingen van wat er hier zo in Nederland opereert op de markt uit Colombia in de vorm van vertegenwoordigers van de kartels, vooral van Cali, omdat een persoon die hoog gestegen was in die regio's, mevrouw Martens, die u misschien wel kent, mij haar verhaal heeft verteld.

De **voorzitter**:

Daar heeft u ook een boek over geschreven.

De heer **Bovenkerk**:

Dat is juist. Dus het is niet zo gek dat je in de eerste plaats eens kijkt of er een vertegenwoordiging van zulke groeperingen in Nederland aanwezig is.

De **voorzitter**:

Maar u heeft juist ook het oog gericht op de etnische groeperingen in Nederland die toch een vrij belangrijke rol in de samenleving spelen: de Turkse, de Surinaamse en de Marokkaanse groepen. In welke context moet je dat onderzoek zien?

De heer **Bovenkerk**:

Je zou op het eerste gezicht denken: daar is toch helemaal geen reden toe, want in de landen waar deze mensen vandaan komen, bestaat helemaal niet zo'n georganiseerde misdaadorganisatie? Maar daar staat tegenover dat je niet alleen in Nederland, maar ook in heel Europa ziet dat delen van groepen van immigranten die hier gekomen zijn als gastarbeider of in het kader van immigratie in neo-koloniaal verband, langdurig buiten de maatschappij blijven staan. Je zou met een beetje modieus sociologisch taalgebruik kunnen zeggen dat zij een soort etnische onderklasse gaan vormen. Welnu, als er sprake is van een dergelijke ontwikkeling, ligt het voor de hand om te kijken of hier niet zoiets zou kunnen gebeuren als in andere landen gebeurt die grote ervaring hebben met immigratie uit verschillende delen van de Derde Wereld, met name de Verenigde Staten. Wij weten dit uit de ervaring in de Verenigde Staten. En ons hele begrippenapparaat over alles wat georganiseerde misdaad is, is natuurlijk in belangrijke mate beïnvloed door ook de Amerikaanse literatuur in dit opzicht. Maar wij weten dat een niet-gentegreerd deel van de groep recente immigranten vaak probeert maatschappelijk omhoog te klimmen via de georganiseerde misdaad. Dat ging in de Verenigde Staten, omdat er al een grote illegale markt was in het gokken, de alcoholverkoop en de prostitutie. Je zou kunnen zeggen: in Nederland hebben wij niet te maken met het verbod op alcohol, maar een aardig substituuut is de drugseconomie. Het is zonneklaar dat het zogeheten mafiaprobleem in de Verenigde Staten onder Italianen samenhangt met de periode van de Drooglegging tussen 1920 en 1933, waarin een tweede generatie van immigranten ineens een kans zag om op een

fatsoenlijke, nee, onfatsoenlijke manier heel erg rijk te worden buiten de geigende kanalen en het schoolsysteem om.

De voorzitter:

Wat verstaat u onder etnische groepen? Hoe definieert u dat? Is dat naar nationaliteit of anderszins?

De heer Bovenkerk:

In mijn conceptie vormt Nederland, als wij het over deze groepen hebben, een multi-etnische samenleving. Dit wil zeggen, dat er binnen n staatsverband verschillende groeperingen zijn die naast elkaar leven en waarvan sommige tot op zekere of zelfs grote hoogte hun eigen etnische achtergrond behouden. Dat is het geval bij Turken, Marokkanen en tot op zekere hoogte bij Surinamers en Antillianen. Het gaat om deze groeperingen, ook al zijn zij qua nationaliteit vaak Nederlander; dat geldt voor vrijwel alle Surinamers en in ieder geval voor alle Antillianen. Dit zijn dus eigenlijk de groepen waar het om gaat. Bovendien zijn het de groepen die de aandacht hebben in het minderhedenbeleid.

De voorzitter:

Is dat eenduidige onderscheid wel te maken, als het gaat om de zware, georganiseerde criminaliteit? Ik bedoel: het is toch niet zo dat autochtone Nederlanders het alleen maar onder elkaar organiseren, alsook Surinamers en Marokkanen alleen maar onder elkaar?

De heer Bovenkerk:

Of dat zo is, is eigenlijk een empirische vraag. Dat was nu juist wat wij moesten onderzoeken. Ik kan zonder meer zeggen dat een aantal mensen uit die etnische groepen, zoals ik die nu breed definieer, aangesloten zijn bij netwerken van Hollanders of van anderen. Zeker in Surinaamse kringen is dat zo. Een aantal van de grootste Nederlandse hasjhandelaren zijn van Surinaamse afkomst. Maar in een ander opzicht zijn zij betrekkelijk homogeen. Bijvoorbeeld de heronehandel is in belangrijke mate in handen van de Turkse groeperingen. Die werken ook wel samen met anderen, maar die leggen daar heel duidelijk een stempel op en schermen hun eigen etnische grenzen behoorlijk af. Zo kun je ook zeggen dat veel Surinamers in Nederland aangesloten zijn op de drugseconomie van Suriname zelf. Daar vormen zij natuurlijk weer een tussenstapje, een connectie met Colombia. En dat vormt toch tot op zekere hoogte een eigen wereldje. Ik zou zeggen dat dit ook geldt voor Marokkanen. Marokko is op het ogenblik de grootste producent van hasj in de wereld.

De voorzitter:

Dus het land Marokko ziet u als de grootste producent van hasj.

De heer Bovenkerk:

Ja. Dat is de grote opkomende producent. Onder de Marokkaanse gemeenschap die wij in Nederland hebben, zie je dat ook opkomen. Dat is tot op zekere hoogte inderdaad een uniek Marokkaanse aangelegenheid. Er loopt wel van alles doorheen, maar er zijn eenvoudig Marokkaanse groeperingen of Marokkaanse netwerken die zich hiermee bezig houden.

De voorzitter:

Ik dacht - ik zeg het nu uit mijn hoofd - dat van de totale bevolking van Nederland 8% tot de etnische minderheden behoort, waar ook het minderhedenbeleid zich op richt. Waarom zoveel aandacht voor relatief zo'n kleine groep?

De heer Bovenkerk:

Het hangt er een beetje van af hoe je het telt. Laten wij zeggen: 8%, 9%, 10%, 11%. Het is natuurlijk raar dat wij speciaal dat onderscheid maken. Een eerste belangrijk argument om daar speciaal naar te kijken, is dat wij een vermoeden kregen over de drugseconomieën waar ik het net over had. En wij hebben uit de getuigenis van de heer Fijnaut al begrepen dat het daar toch in zeer belangrijke mate om gaat, als wij spreken over georganiseerde misdaad in Nederland voor de in- en doorvoer van drugs. Welnu, de drugseconomieën die op Europa zijn aangesloten, die Nederland gebruiken als een haven van entree om verder de zaak door te voeren, zijn nu precies in die landen waar onze etnische minderheden of

groepen vandaan komen. Het ligt dus in de rede om te veronderstellen dat, als deze mensen worden ingeschakeld in de handel daarvan, zij met hun infrastructuur daar een zekere rol in spelen. Ik had ook reden om er speciaal naar te kijken op basis van mijn contacten in die groeperingen. Ik heb al gezegd dat ik het redelijk heb bijgehouden, maar ik merk zeker de laatste tijd dat veel personen in deze groep zich ernstig zorgen maken over wat er zich in hun kring afspeelt. Dat is eigenlijk een vrij recente ontwikkeling. Wij praten dan overigens wel over een apart circuit, wij hebben het niet over "de Surinamers", "de Turken" of "de Marokkanen", maar over circuits binnen die groeperingen waarin naar voren komt dat er een aantal mensen mee bezig zijn. Men zegt er eigenlijk liever niets over; mensen uit etnische minderheden zijn er vaak ook door gentimideerd als ze merken dat het gebeurt, maar ik heb in ieder geval duidelijke signalen gekregen dat er een probleem was.

De **voorzitter**:

Een signaal van wie?

De heer **Bovenkerk**:

Van mijn kennissen, mijn informanten in die kringen.

De **voorzitter**:

Naast het raadplegen van politiebronnen heeft u zelf onderzoek gedaan binnen die groepen, zo begrijp ik.

De heer **Bovenkerk**:

Inderdaad, ik houd er niet alleen contact mee - ik ken veel mensen - maar ik heb speciaal voor dit onderzoek zelfs enkele van mijn vrienden die de taal beheersen - ik spreek geen Turks of Marokkaans - apart gevraagd om eens te bekijken wat zij zouden kunnen vinden. Ik heb dat met name gedaan omdat de politie over sommige van die groepen betrekkelijk weinig bleek te weten. Aan de ene kant was er een noodsignaal uit die groeperingen, maar aan de andere kant zag ik eigenlijk betrekkelijk weinig daarover in het materiaal dat ik had, dus heb ik aan sommigen gevraagd, hun oor te luisteren te leggen en interviews te houden. Ik heb dat overigens zelf ook gedaan, ik ben naar vertegenwoordigers van de verschillende organisaties van die minderheden gegaan. Ik heb gesproken met advocaten die veel van dergelijke zaken doen en in een enkel geval heb ik ook contact gehad met mensen uit het milieu zelf om te vragen hoe het zat.

De **voorzitter**:

Je zou dus kunnen zeggen dat er een dubbele relevantie voor onze enquête en voor uw onderzoek is. Ten eerste gaat het om criminaliteit die verbonden is met de criminaliteit in het moederland, het land van herkomst.

De heer **Bovenkerk**:

Jazeker.

De **voorzitter**:

En ten tweede heeft het geheel een directe invloed op de sociale cohesie van deze groepen binnen de Nederlandse samenleving.

De heer **Bovenkerk**:

Ja, ik zie de hele sociaal-economische positie van die groeperingen verslechteren, althans van een deel daarvan. Nou ja, in eerste instantie wordt die positie natuurlijk beter als er veel geld binnenkomt via de drugseconomie, maar op de lange termijn is dat vermoedelijk anders, zeker in moreel opzicht.

De heer **Koekkoeck**:

Mijnheer Bovenkerk, u hebt gezegd dat Marokko de grootste producent van hasj is. Is u iets gebleken van betrokkenheid van de Marokkaanse overheid bij de produktie en het vervoer naar Nederland? En dezelfde vraag zou ik u willen stellen ten aanzien van de Turkse en de Surinaamse overheid.

De heer **Bovenkerk**:

Hoeveel tijd hebben wij? Het is nogal wat, wat u nu in n adem aan mij vraagt.

De **voorzitter**:

De vraag is natuurlijk zeer relevant; geeft u er een kort antwoord op.

De heer **Bovenkerk**:

Ik zal proberen om er in eerste instantie kort op in te gaan; misschien kunnen wij er later nog even op terugkomen. De hasj-economie in Marokko is zo uitgebreid, er zijn zoveel mensen bij betrokken, ze is zichtbaar in zo'n groot areaal en ze is zo overduidelijk merkbaar in transport over de weg, opslag enz. dat het volstrekt ondenkbaar is dat de overheid erbuiten zou staan. De overheid weet ervan, militairen weten ervan. En dan is het natuurlijk de vraag, tot hoe hoog dat precies gaat. Wel, wij weten dat er in ieder geval zelfs tot aan het hof van de koning personen in moeilijkheden zijn gekomen door hun betrokkenheid bij deze handel. Er zijn berichten over in Franse kranten en ook in Arabische kranten. Nogmaals, die laatste kan ik niet lezen, maar iemand heeft dat voor mij gedaan. Ik kan niet uit eigen wetenschap putten dat de koning erbij betrokken is. Ook allerlei aantijgingen van Franse journalisten in dit opzicht vind ik geen overtuigend bewijs.

De **voorzitter**:

Het lijkt mij beter om in dit verband te spreken van de Marokkaanse koning.

De heer **Bovenkerk**:

Pardon. Wat Turkije betreft kan ik zeggen dat het hele panorama van de Turkse mafia ondenkbaar is zonder enig verband met alle mogelijke machtspolitieke belangen. Er zijn politieke partijen die deals sluiten met mafiabazen en er zijn mafiabazen die onaantrekkelijke karweitjes opknappen, ter linkerzijde in de Turkse of de Koerdische politiek, maar zeker ook ter rechterzijde. Het gaat zo hoog dat wij weten dat in Marokko zelf vrij geregeld mensen tot op het niveau van minister worden aangetroffen die bij het "het mafia-gebeuren" betrokken zijn.

De heer **Koekkoek**:

U zei "Marokko", maar u bedoelde waarschijnlijk "Turkije".

De heer **Bovenkerk**:

Dat was de vorige groep, neem mij niet kwalijk; dit laatste ging steeds over Turkije. U stelde dezelfde vraag over Suriname. In elk geval weten wij zeker dat de militairen die na de coup van 1980 de zaak overnamen, althans faciliterend hebben gewerkt voor de drugseconomie. En ik houd ook graag vol dat in het machtsapparaat van Suriname op dit moment alle mogelijke mensen belangen hebben in deze sfeer.

De **voorzitter**:

Wat bedoelt u met "het machtsapparaat van Suriname"?

De heer **Bovenkerk**:

Daarmee bedoel ik ambtenaren op alle mogelijke niveaus, en politieke partijen.

De **voorzitter**:

Het is goed om daar wat specifieker over te praten, opdat wij weten waarover wij het hebben als het gaat om de situatie in Suriname zelf en de verwevenheid van de drugseconomie en de overheid.

De heer **Bovenkerk**:

Ik druk mij nu nogal wijd uit, maar laat ik zeggen dat de groep van Bouterse en alles wat er omheen hangt, zeker nu hij weer een poging gaat doen om serieus mee te dingen naar het politieke leiderschap van het land, een kring is waarvan ik het vermoed.

De **voorzitter**:

Heeft u daar in uw eigen onderzoek ook directe aanwijzingen voor gevonden?

De heer **Bovenkerk**:

Zowel in het politiemateriaal dat ik heb gezien - er zijn een paar grote onderzoeken gedraaid die ook betrekking hebben op Suriname, onderzoeken met allerlei uitlopers naar Suriname en de Antillen - als in sommig journalistiek werk. Dat materiaal heeft mij tot de overtuiging gebracht dat zeker die groep er heel dicht bij heeft gezeten, zo niet dat ze er nog in zit.

De **voorzitter**:

En is er in Suriname zelf op dit moment nog sprake van een grote rol bij de drugsdoorvoer vanuit Colombia, voornamelijk cocaine?

De heer **Bovenkerk**:

Dat klopt. De betrokkenheid van Surinamers bij de drugshandel is vooral een kwestie van de handel in cocaine, die op alle mogelijke manieren op ons afkomt. Vaak komt cocaine uit Colombia niet hierheen op een manier die je zou verwachten. De Colombianen zelf doen het op een vrij "ruwe" manier; ze proberen met vrij grote hoeveelheden in n "bak" de haven van Rotterdam binnen te varen. Er is een heel intensieve goederenstroom tussen Suriname en Nederland, want veel mensen hier houden contact met Suriname, zeker gelet op de slechte economische situatie in Suriname. Die goederenstroom bevat steeds vrij kleine hoeveelheden verpakte cocaine. Ik heb de indruk dat de zaak in Suriname zelf goed georganiseerd is; de drugs worden in kleine doses naar Nederland gebracht en hier dan verder gedistribueerd. Daardoor ziet de politie er waarschijnlijk ook betrekkelijk weinig van, want als je alleen maar naar grote hoeveelheden en harde misdadige organisaties daarachter zoekt, dan vind je niet zoveel. Maar als je je realiseert dat het een zaak is die wordt gedragen door een aanmerkelijk deel van de Surinaamse bevolking in Nederland, mensen die steeds maar heen en weer reizen en de goederenstroom daarvoor gebruiken, dan merk je dat het heel groot kan zijn zonder dat het als zodanig door de politie herkend wordt.

De **voorzitter**:

Maar is er nu ook in Nederland sprake van georganiseerde criminaliteit in de zin van een hechtere groep of van groepen die een monopolie hebben in de cocainehandel met Suriname? Of gaat het om kleinere transporten, waardoor er in Nederland ook geen sprake is van duidelijk georganiseerde groepen?

De heer **Bovenkerk**:

Allebei. Je treft netwerken aan van mensen die soms met elkaar samenwerken en dan weer eens iets alleen proberen, met hier en daar een kristallisatiepunt. Er zijn ook wel groepen die wat sterker zijn, maar dat is niet het overheersende beeld. De handel is niet in handen van enkelen, het is een veel breder verschijnsel, er is een heel groot aantal mensen op de een of andere manier bij betrokken.

De **voorzitter**:

En wat doen die mensen in de Surinaamse gemeenschap? Wat gebeurt er als er een pakje hier gekomen is?

De heer **Bovenkerk**:

Dat zal in het algemeen verkocht worden. Hoe het precies verloopt, heb ik niet uit het politiemateriaal kunnen afleiden, want daar houdt het op. De politie kijkt naar wat er binnenkomt; wij weten eigenlijk betrekkelijk weinig van de manier waarop die kleinere hoeveelheden verder worden gedistribueerd, maar wij kunnen ons wel voorstellen dat het via een netwerk gaat.

De **voorzitter**:

En is het dan een Surinaams distributienetwerk of komt bijvoorbeeld cocaine naar uw mening voor de verspreiding onder autochtone Nederlanders ook in andere handen?

De heer **Bovenkerk**:

Ik denk dat de drugs in eerste instantie in de Surinaamse infrastructuur terechtkomt. De Surinaamse bevolking heeft in Nederland een eigen winkelstand ontwikkeld, handel in allerlei tropische produkten, goudsmederijen, eethuizen en wat al niet. Ik denk dat een aantal van die etablissementen - niet allemaal; je moet bij dit onderwerp buitengewoon goed oppassen - als distributiepunt fungeert, soms zelfs zonder dat men er zelf weet van heeft. Dat klinkt gek, maar het geeft aan hoe normaal die handel geworden is. Ik kan dit wel met een anekdote toelichten. Een Surinamer kocht bij een Surinaamse groentehandelaar in een grote stad in Nederland bananen en hij merkte thuis dat er een vreemd wit poeder in zat. Hij ging naar de politie en de handelaar claimde voor de rechter dat hij niet wist dat het spul erin zat. Maar dit wekt de suggestie dat de machtige georganiseerde misdaad in Suriname via die goederenstroom drugs distribueert, zelfs zonder dat men ervan weet.

De **voorzitter**:

Er is dus in Nederland geen sprake van een apart, hecht georganiseerd netwerk, het is veeleer wijd verbreid?

De heer **Bovenkerk**:

Het is wijd verbreid.

De **voorzitter**:

Is er dan nog zware georganiseerde criminaliteit in Nederland of zijn dit de gevolgen van de drugseconomie in Suriname?

De heer **Bovenkerk**:

Dat is een kwestie van definitie. Als ik mij beperk tot duidelijk te markeren groepen van mensen die in enig stabiel samenwerkingsverband opereren, dan houd ik vol dat er in Suriname, en tot op zekere hoogte trouwens ook op de Antillen, sprake is van zware georganiseerde misdaad, maar dat het in Nederland om een veel diffuser patroon gaat: hier en daar een groepje, maar volgens de strenge definitie kun je niet spreken van zware georganiseerde misdaad. Het staat er allemaal wel onmiddellijk mee in verband en het is er in mijn interpretatie een logisch gevolg van. Ik ben geneigd om bij het maken van een definitie te bedenken dat er een connectie bestaat tussen wat er op het hoogste niveau gebeurt in de landen van herkomst, waarbij het er zelfs om gaat, wat er tot op het niveau van de regering bedisseld wordt om een van de welvaartsbronnen van het land aan te spreken, de organisatie die voor de feitelijke uitvoering zorgt, de koeriers die de drugs naar Nederland brengen en het distributie-apparaat, dus tot het laagste niveau. Ik ben geneigd om dit alles als een drugseconomie te beschouwen; het zijn allemaal onderdelen van hetzelfde probleem.

De **voorzitter**:

Zijn er nu signalen dat er vanuit Suriname, de Surinaamse groep, speciaal geprobeerd wordt om strategieën toe te passen om te corrumperen? Is dat gebeurd?

De heer **Bovenkerk**:

Eh, ja, zonder meer.

De **voorzitter**:

Is dat succesvol geweest?

De heer **Bovenkerk**:

Ja. Ik geloof dat, eh, Surinamers op individuele basis en in de vorm van samenwerkende groepjes, waar wij het over hebben, op vrij aanzienlijke schaal kans hebben gezien om mensen bij de Nederlandse politie te corrumperen en om ambtenaren bij gemeenten te corrumperen, bijvoorbeeld ambtenaren die paspoorten uitgeven die essentieel zijn voor illegale immigranten. Dit geldt ook voor mensen bij sociale diensten, alsook bijvoorbeeld bij het bewakingspersoneel van Schiphol en bij de marechaussee. Daar zijn dus ook mensen gecorrumpeerd. Dat zijn soms Hollanders, maar in het overgrote deel van die gevallen gaat het om Surinamers; dat wil zeggen Surinaamse Nederlanders.

De **voorzitter**:

Hoe verklaart u dat?

De heer **Bovenkerk**:

Ik denk dat het te maken heeft met de loyaliteitsaanspraken die op deze personen gedaan worden. Zij behoren in Nederland tot een minderheidsgroepering. Zij zitten vaak heel dicht op deze drugseconomie, als het werkelijk waar is dat het zo wijd verbreid is, wat ik zeg.

De **voorzitter**:

U bent er toch van overtuigd?

De heer **Bovenkerk**:

Daar ben ik van overtuigd, ja.

De **voorzitter**:

Ik vraag dit, omdat u zegt: als het werkelijk waar is.

De heer **Bovenkerk**:

Nee, dat is een figure of speech die misschien niet de handigste was. Maar ik ben er zeer van overtuigd. Er zitten zoveel mensen dicht op dat eigenlijk iedereen dat wel haast weet

en in zijn onmiddellijke omgeving zulke mensen kent. Maar het is vaak heel moeilijk om de druk te weerstaan die uitgaat van allerlei aanspraken van loyaliteit, bijvoorbeeld loyaliteit binnen je familie. Als je een broer hebt die bij de politie werkt of bij de marechaussee of bij het bewakingspersoneel of bij het vervoerspersoneel van de luchthaven Schiphol dan wel een ander familielid of als het iemand is uit dezelfde straat waar je gewoond hebt of van dezelfde etnische groep, is het lastig, zo moet ik zeggen, om daar weerstand aan te bieden. Ik weet wel dat de meesten van die politieagenten - en wij hebben er heel veel van, gelukkig - die van Surinaamse afkomst zijn en die in Nederlandse apparaten werken absoluut rechtschapen figuren zijn. Er zijn er een aantal onder die zelfs bij wijze van overcompensatie inzake van dit probleem, buitengewoon hardvochtig of strikt zijn ten opzichte van aanspraken die er uit de Surinaamse gemeenschap op hen gedaan worden. Maar een aantal heeft niet zo'n sterke rug en daarbij loopt het mis. Verder nog, zo moet ik zeggen, is het niet alleen een kwestie van individuele aanspraken op basis van familieloyaliteit en zo, maar ik beweer dat er ook een planmatige opzet in het spel is geweest.

De **voorzitter**:

Is geweest.

De heer **Bovenkerk**:

Is geweest, ja. Ik kan precies aangeven wanneer dat zo is geweest. Dat is op een moment waarop toen nog legerleider Bouterse heeft bedacht dat het verstandig zou zijn om een deel van de Nederlandse politie te corrumperen. Wij hebben namelijk in Nederland gesignaleerd dat een aantal Surinamers hier naar toe kwam na een moord die er op een rechercheur gepleegd was die de drugseconomie trachtte te bestrijden in Suriname zelf. Onmiddellijk daarna...

De **voorzitter**:

Wie was die rechercheur?

De heer **Bovenkerk**:

Hij heette Goeding. Welnu, onmiddellijk daarna is er een aanzienlijk aantal, een stuk of twintig, voormalige politieambtenaren naar Nederland toe gekomen. Men meldde zich in Holland. Dat kwam buitengewoon goed uit, want op dat moment was net het positieve actiebeleid in werking getreden bij de Nederlandse politie. De Nederlandse politie wilde ze erg graag hebben. En dat is buitengewoon begrijpelijk. De Nederlandse politie wil enig houvast hebben in die kring, wil ook aan legitimiteit winnen door te laten zien dat zij geen exclusief blank bolwerk is, maar het multi-etnische karakter van onze samenleving weerspiegelt. Dat draaide dus op volle toeren, toen die mensen hier binnen kwamen. De moeilijkheid was dat de antecedenten van deze personen niet goed nagetrokken konden worden, omdat er op dat moment geen politiesamenwerking meer bestond tussen Suriname en Nederland. Daardoor zijn er een aantal mensen doorgeflipt die met een soort vluchtverhaal kwamen, dat zij onder indruk van of uit angst voor represaillemaatregelen dan wel voor wat er met het bewind onder Bouterse gebeurde eigenlijk na die moord geen andere kans zagen dan naar Nederland te komen. Terwijl het mensen waren die gestuurd waren of afgekeurde of afgedankte politiemensen uit Nederland zelf. En dat is er gebeurd. En in Holland merkten wij dat, nadat een aantal van die mensen dus met een, nou ja, wat verlicht programma, als ik het zo mag uitdrukken, de politiedienst waren binnengekomen, een aantal van hen in de fout ging. Zo werd er geconstateerd dat zij bedenkelijke contacten onderhielden met mensen die in de drugseconomie verwickeld waren. Wij merkten dat een aantal mensen ook andere dingen gingen doen. Iemand ging zich bijvoorbeeld in de avonden als nachtclubportier manifesteren. En daar is toen onderzoek tegen gestart. De Rijksrecherche is ermee bezig geweest. Die heeft geprobeerd om te kijken of daar systeem in zat.

De **voorzitter**:

En dat systeem is, zegt u, ontdekt?

De heer **Bovenkerk**:

Ik heb mij aan de hand van de stukken die de Rijksrecherche heeft gemaakt, ervan overtuigd dat dit werkelijk zo is. Maar het onderzoek dat er eigenlijk had moeten komen en dat de Rijksrecherche verschillende malen achter elkaar heeft aanbevolen, waarin dus de vraag beantwoord zou moeten worden of hier systeem in zit dan wel dat het slechts een kwestie is van een paar individuele gevallen van het verkeerde pad in slaan, is eigenlijk nooit gedaan. Ik heb verder te horen gekregen...

De heer **Koekkoek**:

Waarom niet?

De heer **Bovenkerk**:

Eh, dat kan ik u niet zeggen. Ik weet het niet, omdat de rijksrechercheurs die het hebben aangekaart, op hun verzoek, drie maal, tot en met de procureur-generaal, nooit een antwoord hebben gekregen. Dus ik kan daarover misschien wel speculeren, maar dat is misschien niet zo interessant.

De **voorzitter**:

Dat hoeft u niet te doen; dat is niet interessant. U vertelt hier een relaas over wat er komt uit de Rijksrecherche. Het is toch wel zo dat binnen de Amsterdamse politie tegen een bepaalde coordinator maatregelen genomen zijn?

De heer **Bovenkerk**:

Dat is volkomen juist. Er is een coordinator geweest die op dat moment in Amsterdam een centrale rol vervulde, omdat hij het minderhedenbeleid deed. Naar zijn betrokkenheid bij dit hele systeem is onderzoek ingesteld door de BVD. Het resultaat van dat onderzoek is toen gezien door de burgemeester van Amsterdam en de hoofdcommissaris, eh, de korpschef van Amsterdam. En dat is aanleiding geweest om deze persoon onmiddellijk te ontslaan. Ik heb dat rapport ook gezien. En ik kan de beslissing van de hoofdcommissaris absoluut, onmiddellijk begrijpen.

De **voorzitter**:

Goed.

De heer **Bovenkerk**:

Ik wil er graag eigenlijk nog iets aan toevoegen om dit punt wat duidelijker te maken. Want ik ga, als ik al deze dingen zeg - en die zijn niet aardig - niet alleen af op het materiaal dat ik van de politie en de Rijksrecherche heb gezien. Ik zei al dat ik ook heb gesproken met mensen in de Surinaamse kring zelf. Ik heb gesproken met een advocaat die veel zaken doet voor mensen die bij de drugseconomie betrokken zijn. Deze vertelde mij dat het geen enkel probleem was om over welk gecompliceerd politieonderzoek dat er ook liep tegen zijn cliënten, binnen n dag al het materiaal erover op tafel te krijgen. Zelfs als het vaak nog ging over de CID-fase van het onderzoek, vroegen zij aan hem: meester, wat wilt u hebben? En de volgende dag kreeg hij het.

De **voorzitter**:

U bent er zich wel van bewust dat dergelijke uitlatingen ook wel elders in het milieu gedaan worden? Dat hoeft dus niet alleen een Surinaamse variant te zijn. De uitlatingen ter zake worden natuurlijk vaker in het milieu gedaan, dus dat men zegt: ik heb ingangen in het politieapparaat en ik ben in staat om voor jou of voor u informatie te verzorgen, etcetera, als er maar betaald wordt of hoe men het wil hebben.

De heer **Bovenkerk**:

Nou, maar in dit geval was mijn informant niet iemand uit het milieu, maar de advocaat.

De **voorzitter**:

Nee, nee, dat begrijp ik.

De heer **Bovenkerk**:

Ja.

De **voorzitter**:

En welke conclusie trekt u daaruit?

De heer **Bovenkerk**:

Ik zie daarin een bevestiging van de conclusies van de Rijksrecherche met het aanbevolen onderzoek om te kijken of er niet meer systeem in school.

De **voorzitter**:

Wij komen er straks op terug, misschien ook als wij over corruptiegevallen spreken in Amsterdam. Maar denkt u dat dat systeem nog steeds bestaat of denkt u dat daar toch door ook de verschillende corruptieonderzoeken die er geweest zijn een einde aan is gemaakt?

De heer **Bovenkerk**:

Ik kan u geen antwoord geven op de vraag of het nog steeds bestaat. Ik kan wel antwoord geven op de vraag of er nu nog corruptiegevallen van recente datum in onderzoek zijn. Het antwoord is: ja, die zijn er nog.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik.

De heer **Bovenkerk**:

Enkele.

De **voorzitter**:

Enkele?

De heer **Bovenkerk**:

Enkele, ja.

De heer **Vos**:

Voor de goede orde wil ik de heer Bovenkerk het volgende vragen. Begrijp ik het goed dat er naar zijn oordeel sprake is van een soort anti-Nederlandse houding die vanuit Suriname geregisseerd is? Zou het ook zo kunnen zijn dat de ontvankelijkheid om te participeren in de cocainehandel minder wordt en zelfs wegvalt, indien die regie vanuit Suriname ook wegvalt?

De heer **Bovenkerk**:

U stelt twee vragen. De eerste gaat over de anti-Nederlandse houding. Dat is lastig; dat is niet zo makkelijk te zeggen. Die vraag kan je globaal beantwoorden met: het is logisch dat er in een land dat zich zelfstandig heeft gemaakt en zich aan een koloniaal verband heeft ontworsteld nog sentimenten bestaan. Meer precies zou ik willen zeggen dat zeker in de groep rond Bouterse en zijn politieke streven er zeer welbewust allerlei anti-Nederlandse uitlatingen gedaan worden. Nogmaals, niet bij alle Surinamers in Nederland. Ik heb het steeds over een betrekkelijk klein circuit, hoor, misschien. Maar bij een aantal mensen slaat dat heel goed aan. En dat maakt het mogelijk dat zij het gebruiken in cultureel opzicht als wat wij criminologen wel eens met een duur woord neutraliseringsstrategie noemen. Dat wil zeggen, dat je het voor jezelf ook moreel aanvaardbaar maakt om met dit soort dingen bezig te zijn. Het zou best mogelijk zijn, ja, dat Bouterse bijvoorbeeld mensen oproept om voor geld te zorgen om voor hun achtergebleven familieleden te zorgen, waar dat geld ook maar vandaan komt.

De **voorzitter**:

Maar dit is toch nog een speculatie van u?

De heer **Bovenkerk**:

Er zijn verschillende uitspraken en toespraken bekend.

De **voorzitter**:

De uitspraken van Bouterse zijn bekend, maar over de vraag hoe dat verbonden is met de werking in Nederland kunnen wij op dit moment toch slechts speculeren?

De heer **Bovenkerk**:

Daar kan ik van zeggen dat ik weet van mijn omzwervingen in het Surinaamse milieu dat er wel degelijk een circuit is dat er buitengewoon bevattelijk voor is.

De heer **Rabbae**:

Weet u of dat ook geldt voor Turkije en Marokko?

De heer **Bovenkerk**:

Corruptie op deze manier?

De **voorzitter**:

Als de heer Rabbae het niet erg vindt, wil ik toch proberen om dit verder per onderwerp af te handelen. Als u het niet erg vindt, wil ik daarop dus terugkomen, wanneer wij spreken over Marokkaanse en Turkse groepen.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Bovenkerk, u hebt nogal forse uitspraken gedaan. Welke periode in de tijd hebt u onderzocht? En kunt u ongeveer aangeven hoeveel gevallen van corruptie u in uw onderzoek bent tegengekomen?

De heer **Bovenkerk**:

Ja, mijnheer Koekkoek, ik heb ze precies geteld. Wij hebben het nu dus over de Surinaamse corruptie?

De heer **Koekkoek**:

Jazeker.

De heer **Bovenkerk**:

De eerste signaleringen vonden plaats in 1988/1989. Wat ik gezien heb, loopt door tot nu, tot 1994. Het precieze aantal staat in ons concept-rapport. U moet mij het niet kwalijk nemen dat ik niet alle duizend pagina's paraat heb. Maar het gaat om meer dan twintig mensen.

De **voorzitter**:

In de loop der jaren.

De heer **Bovenkerk**:

Ja, in de loop der jaren. Ik heb het ook nog eens specifiek uitgerekend voor Amsterdam. Daar ging het om ongeveer tien mensen.

De **voorzitter**:

Heeft u ook het totaal bekeken van voorgekomen corruptie in vergelijkbare zaken?

De heer **Bovenkerk**:

Dat kan je niet doen op nationaal niveau, want wij hebben geen nationale cijfers over corruptiegevallen of -dossiers wat dat betreft bekeken. Maar wij hebben dat wel kunnen doen bij een lokale studie. Het is ook de waarde van zo'n lokale studie dat je dichter op de werkelijkheid kan zitten. Daarbij heb ik dat dus bekeken. Voor het geval Amsterdam kan ik zeggen dat de oververtegenwoordiging van Surinamers en Antillianen zo verschrikkelijk veel groter was dat ik er niet eens een statistische significantietoets op heb hoeven los te laten. Ik bedoel: de kans was honderd keer zo groot, als wij in Nederland...

De **voorzitter**:

Probeert u toch zo precies mogelijk te zijn, omdat het allemaal nauw luistert.

De heer **Bovenkerk**:

Goed. Ik heb bij de Amsterdamse politie, die vijfduizend personen omvat, als je al het personeel meetelt, 129 mensen van Surinaamse afkomst geteld, 37 mensen van Turkse afkomst, 37 mensen van Marokkaanse afkomst en 28 mensen uit de Antillen. In totaal heb ik 15 serieuze gevallen van corruptie bekeken die onmiddellijk in verband stonden met de georganiseerde misdaad. Dat waren dossiers met goede informatie. Van die 15 gevallen hadden er 7 betrekking op deze minderheden, die dus slechts een fractie uitmaken van de vijfduizend man die de Amsterdamse politie sterk is, en daarbij ging het vooral om Surinamers.

De **voorzitter**:

Cumulatief, opgeteld.

De heer **Bovenkerk**:

Opgeteld.

De **voorzitter**:

Mijnheer Bovenkerk, overgaand naar de Turkse criminele groeperingen in Nederland vraag ik u naar de betrokkenheid van de Turkse gemeenschap in Nederland daarbij.

De heer **Bovenkerk**:

Laten wij om te beginnen vaststellen dat 85% van wat er door de politie aan binnengekomen herone is aangetroffen, afkomstig is uit Turkije. Er is dus gereede aanleiding om te veronderstellen dat het overgrote deel van de herone daar vandaan komt. Bovendien weten wij dat in de jaren tachtig belangrijke vertegenwoordigers van een aantal Turkse mafia-organisaties korter of langer in Nederland zijn geweest. Ik zal geen namen noemen, maar bijvoorbeeld de heer O., een internationaal vermaard figuur en waarschijnlijk de belangrijkste Turkse mafiabaas, is lange tijd in Nederland geweest. De Nederlandse politie heeft daarop gereageerd door een groot aantal onderzoeken in deze richting in te stellen; de politie heeft zich echt lange tijd op Turken gericht, zij heeft veel "Turkenzaken" gedraaid. Men heeft vastgesteld dat er een circuit van koffiehuisen bestaat. Nogmaals, het gaat niet om alle koffiehuisen, maar er is een groot aantal koffiehuisen op de een of andere manier hierbij betrokken. Ik schat dat de Nederlandse politie op dit ogenblik met meer dan twintig van dergelijke serieuze onderzoeken bezig is, maar als je alles van een aantal jaren optelt, gaat het om een heleboel zaken. Zeer veel rechercheurs werken aan Turken.

De **voorzitter**:

Werken aan zaken waarbij...

De heer **Bovenkerk**:

Inderdaad.

De **voorzitter**:

U gebruikt het jargon van de politie; het is misschien wel goed om het zo te noemen, maar ze werken niet aan Turken.

De heer **Bovenkerk**:

Zo werkt het helaas; als je ermee omgaat, word je ermee besmet. Soms zal er wat jargon insluipen, maar ik ben u er zeer dankbaar voor dat u dat af en toe corrigeert. Overigens zal ik nog een politieterm naar voren brengen die hierbij van direct belang is. De politie heeft er zo langzamerhand schoon genoeg van om steeds maar Turkenzaken te draaien. Er wordt mij gemeld dat er sprake is van "Turken-moeheid": "Elke keer trekken wij er een groep tussenuit - weer een politieterm - maar de markt blijft toch bestaan en de vrijkomende plaats wordt onmiddellijk ingenomen door anderen, dus wat heeft het allemaal voor zin?". Welnu, doordat men in de loop der jaren die onderzoeken heeft verricht, weet men er veel van en is er anders dan bij andere minderheidsgroepen een aanzienlijke kennis opgebouwd, een aanzienlijk "fonds" van namen van personen die er op de een of andere manier bij betrokken zijn. Dus als ik iets zeg over het aandeel van de Turkse bevolkingsgroep bij deze handel, dan betekent het helemaal niet dat het minder zou zijn bij andere groepen, ook niet dat het minder zou zijn dan bij Hollandse groepen in dezelfde sociaal-economische omstandigheden, maar wij weten er toevallig vrij veel van omdat de Nederlandse politie er zoveel aandacht aan besteedt. Het is een algemene criminologische merkwaardigheid: je ziet het pas als er aandacht aan besteed wordt.

De **voorzitter**:

Maar zoals ik ook in het geval van de Surinaamse gemeenschap gevraagd heb, kunt u zeggen of er in de Turkse gemeenschap verschillende centra van criminele groeperingen zijn die de zaak beheersen?

De heer **Bovenkerk**:

Dat was zo in de jaren tachtig, in de periode waarin er inderdaad vrij gesloten formaties waren die het transport van herone via de Balkan-route naar Nederland verzorgden, maar in de afgelopen jaren merk je dat de bazen, de "baba's", zich terugtrekken en zich voor een belangrijk deel in Turkije vestigen. Dat kan ook, want er is een amnestiewet in werking getreden waardoor je onder bepaalde condities naar Turkije terug kunt komen. En men laat in toenemende mate het initiatief over aan de Turkse gemeenschap in Nederland. Dus wat de politie op dit ogenblik waarneemt, is dat men in koffiehuisen zelf het initiatief neemt, zowel de eerste als de tweede generatie, en vaak in familiaal verband, om wat geld bijeen te brengen en te bekijken of er geen handeltje te doen is. Vervolgens wordt er iemand naar

een van de baba's in Turkije gestuurd om na te gaan of er niet meegedaan kan worden met de distributie van een partij. Vervolgens ontstaat er een "cut" in het geheel als ze hierheen komen. Ik beweer dus dat het initiatief bij de overgang van de jaren tachtig naar de jaren negentig is verschoven naar de gemiddelde Turk die bij dit circuit betrokken is.

De voorzitter:

En is er al sprake van zware georganiseerde Turkse groeperingen in Nederland? Ik vraag dit omdat wij toch onderscheid moeten maken met het betrokken zijn bij drugshandel, want dat geldt natuurlijk ook voor een heleboel Nederlanders. Vanmorgen hebben wij met de heer Fijnaut eigenlijk ook niet over de nederwiet-mensen gehad. Iedereen met een broer in de tomatenteelt met wie het wat slechter ging, had een klein hennepkwekerijtje, bij wijze van spreken. Voor ons is het natuurlijk interessant, een onderscheid te maken tussen zware georganiseerde criminaliteit als hoofdberoep, dus het opzetten van heronellijnen met de bijbehorende hiërarchie, het bijbehorende geweld etcetera, en mensen die met de organisatie ervan beginnen, maar waaruit eventueel een georganiseerde groep zou kunnen groeien die een soort hegemonie binnen een gemeenschap zou kunnen gaan uitoefenen. Ik vraag dit omdat politie-informatie er toch ook op wijst dat er in bepaalde steden wel degelijk sprake is van families die al een bepaalde overheersende rol in een gemeenschap hebben.

De heer Bovenkerk:

Dat is stellig zo.

De voorzitter:

Dan zou ik dus graag zien dat u die twee uit elkaar haalt.

De heer Bovenkerk:

Laat ik dan eerst proberen het georganiseerde deel ervan onder de loep te nemen. Ook al gaat het om mensen die op de een of andere manier bij de drugseconomie betrokken zijn, van importeur tot handelaar op straat, de zaak wordt toch vaak nog geregistreerd vanuit Turkije. De man - het zijn meestal mannen - is verantwoording schuldig aan een baas in Turkije. En je ziet ook dat die bazen overkomen om de zaak te regelen, als er hier problemen zijn. Dat regelen doen ze met behulp van geweld of met de dreiging daarmee. Wij kennen daar zeer krasse voorbeelden van; het geweldsniveau in het Turkse milieu is verreweg het hoogst van alle etnische groeperingen, althans qua absolute omvang. Misschien is het procentueel niet zo, maar dan nog is het een heel hoog niveau.

De voorzitter:

Hoe weet u dat? Waar maakt u dat uit op?

De heer Bovenkerk:

Ik heb de moordcijfers over een reeks van jaren geanalyseerd, en meer in het bijzonder heeft iemand van de CRI voor mij uitgerekend, hoeveel liquidaties er over 1994 bij het aantal moordzaken in dat jaar waren. Liquidatie is de enige vorm van moord waarvan wij zeker weten dat die gelieerd is aan de georganiseerde misdaad. Welnu, daarbij bleek dat drie kwart van alle liquidaties in een etnisch milieu plaatsvond, en daarvan weer voor meer dan de helft in het Turkse milieu. Laat ik er onmiddellijk bij zeggen dat je reuze moet oppassen met dit soort cijfers, want het is zeer goed mogelijk dat er ook in het Hollandse milieu, dat in deze berekening slechts een kleine minderheid aan liquidaties opleverde, meer gebeurt, maar dan op een andere manier, een manier waarop de slachtoffers niet meer te vinden zijn.

De voorzitter:

Heeft u daar aanwijzingen voor?

De heer Bovenkerk:

Ja. Er zijn slachtoffers van Nederlandse groepen weggewerkt, maar die zijn toch gevonden. Door de manier waarop ze waren weggewerkt, weet je zeker dat het ook uitdrukkelijk de bedoeling was dat ze niet gevonden zouden worden. In het Turkse milieu geldt dat echter niet, want dreiging met geweld heeft vooral zin als iedereen ziet wat je te wachten staat. Vandaar dat het "theatrische" trekken heeft, als het gebeurt.

De voorzitter:

En is het naar uw mening in de Turkse gemeenschap gerelateerd aan drugshandel en zware criminaliteit?

De heer Bovenkerk:

Aan drugshandel en zware criminaliteit in Turkije en - ik kom even terug op de vorige vraag, want daar was ik nog niet helemaal mee klaar - aan groepsvorming in Nederland. Ik denk dat er inderdaad nieuwe, modernere ondernemers of families in Nederland gaan opereren, die beter op Nederland zijn "ingeschoten" en op een wat andere manier te werk gaan. Daarmee zijn zij onderdeel van de zware en georganiseerde misdaad. Maar nogmaals, ik hanteer een zo ruime definitie dat ik ook alle personen die op de een of andere manier bij deze handel - het gaat overigens niet uitsluitend om drugshandel - betrokken zijn, eronder begrijp.

De voorzitter:

Als er een afhankelijkheid is, zo neem ik aan, want het zou toch gek zijn om het wel te doen als het om de Turkse gemeenschap gaat, maar niet voor de Nederlandse gemeenschap, met misschien wel 800.000 gebruikers die wellicht een rondje maken. De gebruikers van softdrugs vallen erbuiten, maar er zijn toch ook nog een heleboel anderen.

De heer Bovenkerk:

Als ik daar gegevens over had, zou ik ze er buitengewoon graag naast leggen. Ik heb overigens zulke gegevens ook niet als het om Marokkanen of Surinamers gaat. Het toeval wil dat wij cijfers over Turken hebben, omdat er zoveel onderzoeken gedraaid zijn.

De heer Koekkoek:

Mijnheer Bovenkerk, u sprak van een fonds van namen waarover de politie beschikt. Dan praten wij over Turken. Kunt u daar iets meer over vertellen?

De heer Bovenkerk:

Ik heb natuurlijk steeds maar geprobeerd om de zaak op de een of andere manier te kwantificeren, maar overigens niet in de zin van het aantal groepen. Wij hebben vanmorgen al in de getuigenis van mijn collega Fijnaut gehoord dat dit misschien een te eenzijdige benadering van het probleem zou zijn en dat wij wellicht meer zouden moeten uitgaan van netwerken en verdichtingen daarin. Maar ik heb steeds bekeken of er ergens cijfermateriaal te vinden was. Welnu, er is een groep rechercheurs in Amsterdam die al vier jaar bezig is om exclusief Turkenzaken te draaien, om dat woord nog maar weer te gebruiken. Zij hebben een groot aantal gegevens verzameld en zij hebben besloten, die in n computerbestand onder te brengen. Nu liet een van hen zich ontvallen dat het bestand wel 13.000 namen bevatte. Dat is natuurlijk krankzinnig, dat kan helemaal niet, want er wonen in Amsterdam 30.000 mensen van Turkse afkomst, degenen die Hollander geworden zijn inbegrepen. Dat zou betekenen dat de helft van die groep in het bestand voorkomt, wat natuurlijk flauwekul is, zeker als erbij betrokken wordt dat vrouwen in het algemeen niet bij de drugseconomie betrokken zijn, althans hier niet. Ik heb dan ook gevraagd of ik die bak eens zou mogen inkijken. Dat heb ik een aantal uren met de betrokken rechercheur gedaan en daarbij bleek dat er een heleboel namen wel met herone en met de Turkse onderwereld te maken hadden, maar dat ze niet op Turken zelf sloegen. Er waren bijvoorbeeld veel Hollanders bij die - meestal ondergeschikte - functies uitoefenen. Er bleken ook Marokkanen ingeschakeld te zijn, dus in dit opzicht is het toch een diverse wereld. De rechercheurs hadden er eigenlijk van alles ingestopt, rijp en groen. Het bestand bevatte namen van koffiehuisen en er kwamen ook namen voor van mensen die helemaal niet in Amsterdam wonen. Er was zelfs sprake van dubbeltellingen.

De voorzitter:

Laten wij even precies zijn, het waren dus allemaal gegevens op basis van tactisch onderzoek?

De heer Bovenkerk:

Inderdaad.

De voorzitter:

Over een periode van?

De heer **Bovenkerk**:

Vier jaar, cumulatief: vanaf 1991 tot nu. Goed. Nadat wij die bak hadden bekeken en een schatting hadden gemaakt van het aantal van degenen die niet aan de definitie voldeden - Turks, in Amsterdam woonachtig en aantoonbaar op de een of andere manier bij de georganiseerde misdaad betrokken - hebben wij op basis van een betrekkelijk snelle berekening het aantal tot ongeveer de helft teruggebracht. Dat was een heel grove methode, maar dan nog is het resultaat eigenlijk krankzinnig, want als er 30.000 Turken in Amsterdam wonen, bestaat de helft daarvan uit mannen. Met aftrek van de kinderen houdt je theoretisch ongeveer tienduizend volwassen mannen over die in deze sfeer werkzaam zouden kunnen zijn. De helft van 13.000, dus ruim 6000, zou dus een buitengewoon hoog aantal zijn. Dat leek ons niet erg waarschijnlijk, te meer nadat wij op dezelfde manier berekeningen hadden gemaakt voor de situatie in andere steden. Mijn collega's Van der Bunt en Bruinsma hebben het voor Enschede en Arnhem gedaan en zij kwamen op lagere percentages uit. Dit was aanleiding om nog eens terug te gaan en in de afgelopen twee dagen ben ik opnieuw met dezelfde rechercheurs in de weer geweest om dat bestand nog eens heel grondig te bekijken. Er bleek dat er allerlei namen in voorkwamen van mensen die betrokken waren bij zaken uit de periode ervr. Men is er immers al tien jaar mee bezig. Dat waren verlopen zaken, dus die namen konden wij ook uit het bestand halen. Verder hebben wij wat preciezer geteld wie niet in Amsterdam woonden en zo konden wij het getal een beetje verlagen. Daar staat echter tegenover - het wordt nu echt heel ingewikkeld - dat de rechercheurs mij vertelden dat er in het begin van dit jaar drieduizend namen uit het bestand verdwenen waren omdat iemand op een verkeerde knop had gedrukt. Ik wist dus waarachtig niet meer waar ik aan toe was. Bovendien kennen wij op deze manier de teller van de breuk wel, maar je zou er natuurlijk eigenlijk ook het aantal illegalen bij moeten betrekken om de noemer te weten. En als je dan ook nog bedenkt dat er volgens de algemene criminologische theorie een groot "dark number" is, dan durf je na al deze exercities eigenlijk geen cijfer meer te noemen. De enige conclusie die ik trek, is dat enkele tientallen procenten van de volwassen Turkse mannen in Amsterdam in enigerlei functie bij de georganiseerde misdaad betrokken zijn. Ik vind dat een spectaculair hoog percentage.

De **voorzitter**:

Gisteravond heeft er in Het Parool het cijfer van 7000 gestaan. Dat was blijkbaar uitgelekt. U herhaalt dat op dit moment niet, dus dat er 7000 mensen binnen de Turkse gemeenschap betrokken zijn bij de zware, georganiseerde criminaliteit in Amsterdam. Ik begrijp nu dat u meedeelt dat er in ieder geval een bovenmatige verwevenheid blijkt met de zware, georganiseerde criminaliteit, zij het dat je het vergelijkingsmateriaal in aantallen met andere gemeenschappen in feite niet hebt.

De heer **Bovenkerk**:

Precies.

De **voorzitter**:

Trek ik zo een correcte conclusie?

De heer **Bovenkerk**:

Ja, maar ik wil daar het volgende bij volhouden. Als bestanddeel van mijn conclusie zou ook in ieder geval de constatering behoren dat, hoe het ook in vergelijking met anderen zal zijn, het een erg groot aandeel is.

De **voorzitter**:

Dat is evident. U sprak over een zogeheten Turkenmoeheid. Hoe is die verklaarbaar?

De heer **Bovenkerk**:

Ik heb daar eigenlijk al even op gezinspeeld, geloof ik, mijnheer Van Traa. Als je tien jaar of langer steeds hetzelfde type van zaken draait, achter Turkse families aan loopt, vaak met succes - de politie zelf noemt het in het algemeen domme zaken, dus betrekkelijk gemakkelijk te doen - er worden mensen enige tijd achter slot en grendel gezet en je ziet

vervolgens dat in dezelfde stad de zaak gewoon doorgaat en door anderen of door andere familieleden wordt overgenomen, kan ik mij voorstellen dat je enigszins hulpeloos neerzit en denkt: waarom doe ik dit allemaal?

De heer **Rabbae**:

Of betekent dit dat de politie deze activiteiten vanuit de Turkse gemeenschap niet bedreigend acht voor de samenleving?

De heer **Bovenkerk**:

Dat durf ik niet te zeggen. Het feit dat zij het vervelend vinden, is iets anders dan dat zij het niet bedreigend achten. Zij worden er na verloop van tijd wel mee geconfronteerd op een manier dat zij er niet onderuit kunnen. En dat gebeurt op drie manieren. De eerste is dat, als er in het milieu geweld gebruikt wordt, zij er eenvoudig niet omheen kunnen. Als er mensen vermoord worden, komt Ernstige Delicten eraan te pas. En dan moet je de zaak behoorlijk uitzoeken. Dus zo worden zij er toch mee geconfronteerd. De tweede manier is dat, als de zaak een politiek tintje heeft - en dat hebben veel van die zaken, omdat, zoals ik u al gezegd heb, een deel van die Turkse organisaties gelieerd is met ultra rechts, met links of met Koerdische bewegingen - je er ook dan eigenlijk niet onderuit kunt om daar wat aan te doen. Maar nu de derde manier. Die is zeker zo interessant voor de Amsterdamse bevolking, waar wij dat in detail kunnen zien. Mensen in bepaalde buurten waar deze drugseconomie zich afspeelt, hebben last van wat er in die buurt gebeurt. De Mercatorbuurt is daar eigenlijk het mooiste voorbeeld van.

De **voorzitter**:

In Amsterdam.

De heer **Bovenkerk**:

Dat is in Amsterdam-west. Dat is een buurt waarin Turkse ondernemers van het moderne soort, zo moet ik zeggen, dus hier gevormd, een tijd lang de scepter gezwaaid hebben. Dit betekende dat je op straat kon waarnemen dat er voortdurend sprake was van alle mogelijke drugseconomien, deels van mensen die koerierden, enzovoorts, zeer tot verdriet van de overige buurtbewoners. Die zagen dat hun buurt hierdoor sterk achteruit ging. Bovendien had een aantal van de drugshandelaren het onroerend goed in de buurt opgekocht. Een aantal had zich gevrijwaard en een soort van vrijplaats verworven, haast een soort no go area-achtig iets, van een aantal panden naast elkaar waar zich dat afspeelde. Welnu, het buurtprotest werd zo hevig dat men daar ook niet onderuit kon. Toen was het ineens een openbare-ordeprobleem. Nu heb ik het helemaal niet meer over georganiseerde misdaad, maar ook over een openbare-ordeprobleem. Op grond van dat probleem heeft de Amsterdamse politie besloten om niet alleen straten schoon te vegen, maar ook te kijken wat er achter de panden zat waar het gebeurde. De Amsterdamse politie heeft daar dus de boel ontmanteld. Op die manier heeft zij inderdaad een aantal organisaties onschadelijk gemaakt.

De **voorzitter**:

Kunt u mij tot slot, mijnheer Bovenkerk, nog iets zeggen over de route van het geld? Waar gaat het naartoe? Wordt het witgewassen in Nederland of gaat het terug naar Turkije?

De heer **Bovenkerk**:

Ja, dat is een van de ironien van dit geheel. Als wij de Amerikaanse literatuur hierop bekijken...

De **voorzitter**:

Kunt u de Amerikaanse literatuur even niet bekijken?

De heer **Bovenkerk**:

Ik ben te breedvoerig, begrijp ik.

De **voorzitter**:

Nee, u bent niet te breedvoerig, maar, ja, wij kunnen niet alles bekijken. De Amerikaanse literatuur dus even niet, als u het niet erg vindt.

De heer **Bovenkerk**:

Goed. Laat ik het dan zo zeggen: het zou tenminste mooi zijn als het hier werd genvesteed, bijvoorbeeld in de toekomst van de kinderen van de mensen die zich hiermee bezig houden, maar dat is niet het geval. De overgrote meerderheid van het geld dat in deze economie verdiend wordt, gaat terug naar Turkije, gewoon als baar geld in een dikke winterjas of het gaat via banksystemen van Turken zelf. Dat gaat ook heel gemakkelijk, omdat Turkije geen wetgeving heeft die witwassen verbiedt. Zoiets als wederrechtelijk verkregen voordeelsontneming bestaat in Turkije niet. Je ziet dus dat er grote hoeveelheden geld naar bepaalde plekken toe gaan, soms zelfs zoveel dat het de regionale economie in ernstige mate bepaalt. En dan wordt het omgezet in onroerend goed, in vakantiepaleizen, in grond. Je zou kunnen zeggen dat het tot op zekere hoogte een extensie, een uitbreiding, is van het oude gastarbeiderspatroon. Want ook degenen die hier oorspronkelijk als gastarbeider kwamen, hebben natuurlijk hun spaarcenten gebruikt om een stukje grond te kopen, om er een huis op te zetten, enzovoorts. Dat is wat er met het geld gebeurt.

De heer **De Graaf**:

Ik heb nog n vraag. U hebt gezegd dat uw collega's ook onderzoek in andere steden gedaan hebben en dat zij daar vergelijkbare dossiers zijn tegengekomen.

De heer **Bovenkerk**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Verschilt uw bevinding in Amsterdam erg van datgene wat in Arnhem, Nijmegen en Enschede is aangetroffen ten aanzien van Turken en Turkse gemeenschap? Kunt u dat wat nader toelichten?

De heer **Bovenkerk**:

Ja. Wat de situatie betreft in de driehoek Arnhem, Enschede en Nijmegen is het misschien beter dat zij de vraag beantwoorden. Maar het contrast dat ik gezien heb tussen onze rapporten, is dat het in Amsterdam veel omvangrijker en gedifferentieerder is. Je vindt veel meer verschillende groepen, aan linkse en rechtse politiek gelieerd, en het percentage van het aantal mensen dat erbij betrokken is, verschilt nogal tussen die drie steden. Maar, nogmaals, ik geloof dat je op zichzelf niet zoveel waarde aan dat soort cijfers moet hechten, want er zijn zoveel onbekenden in het spel dat wij ons niet moeten inlaten met allerlei numbers games. Dus het ligt wel een beetje anders. Het komt misschien trouwens ook, omdat er in het oosten van het land natuurlijk een wat grotere Koerdische gemeenschap is dan in het westen van het land. In Amsterdam zijn die er ook en in Den Haag zeker. Daar is de grootste concentratie. Maar bijvoorbeeld in Arnhem is een grote Koerdische gemeenschap actief, ook in de georganiseerde misdaad. En dat gaat overigens weer gepaard met andere delicten.

De heer **Rouvoet**:

Voor mijn helderheid nog n vraag op dit punt. U sprak in de conclusie over "op enigerlei wijze betrokken bij". Kunt u dat iets inzichtelijker maken? Waaraan moeten wij dan denken; over welke range van betrokkenheid hebben wij het dan?

De heer **Bovenkerk**:

Dat had ik eigenlijk nog uiteen moeten zetten. De range is van handelaar, transporteur tot makelaar die de betrekkingen maakt, zoals dat vanmorgen is besproken. En dat werd geoperationaliseerd in dat bestand. Men heeft namelijk over de tap gehoord dat er met die persoon deals werden gesloten over drugs. Of men heeft geobserveerd dat er deals gesloten werden. Dan zijn het dus handelaren. Of men heeft het adres aangetroffen in de zakboekjes van meer personen. Dan weet je niet helemaal precies wat dat betekent, maar als de naam bij notoire drugshandelaren drie keer voorkomt, is die in het bestand gelaten. En bij twee keer hebben wij die naam maar afgevoerd. Dat is natuurlijk een beetje willekeurig. Vandaar, nogmaals, dat die cijfers niet zoveel zeggen. Maar het is dus een heel range van activiteiten. Maar het slechts ervan weten, is in ieder geval niet voldoende om...

De **voorzitter**:

Men moet in ieder geval een koeriersdienst vervuld hebben.

De heer **Bovenkerk**:

Koeriersdienst wel, ja.

De **voorzitter**:

De betrokkenheid van de PKK bij de Turkse heronehandel is volgens de BVD niet direct. Wat heeft u geconstateerd dat de PKK wel doet binnen de heronegroepen?

De heer **Bovenkerk**:

Ik zou niet de uitspraak voor mijn rekening willen nemen dat de PKK helemaal niet in herone doet. Maar ik geloof wel dat men gelijk heeft, als men zegt dat dit in Nederland niet erg prominent aanwezig is. De PKK zit om geld verlegen. En het middel dat men gebruikt, is het afpersen of het vragen van "vrijwillige" bijdragen. En, oh, wat is het moeilijk om het onderscheid daartussen in de praktijk te zien, h. Maar ik weet zeker dat grote drugshandelaren bij de Koerdische bevolking in Nederland die over veel geld beschikken in Nederland, van Turkse afkomst, zeker wel afgeperst worden door de PKK. Je weet dat je er een zeker percentage aan kwijt bent. Dat gebeurt zonder meer. Overigens doen de Grijsse Wolven dat ook, dus afpersen. Maar dat is vooral het soort misdaad waar de PKK in betrokken is. Dat is van een andere aard. Het is afpersing. Zij zitten ook in de mensenhandel en in de handel in documenten om Nederland en andere landen van Europa binnen te komen. Dat is dus van een wat andere aard.

De **voorzitter**:

Ik wil met u overgaan naar de bespreking van de zwaar georganiseerde criminaliteit binnen de Marokkaanse gemeenschap. U heeft al kort geschilderd de enorme toename, volgens u, van productie van cannabisprodukten in Marokko zelf. Wij hebben begrepen dat daar ook een grote connectie is met Nederlandse groepen die cannabisprodukten naar Nederland vervoeren. Dat is blijikbaar aan wijziging onderhevig. Kunt u de vraag beantwoorden of er ook in de Marokkaanse gemeenschap sprake is van georganiseerde groepen die ook hier een vaste voet in de drugseconomie hebben?

De heer **Bovenkerk**:

Het antwoord daarop luidt opnieuw "ja". Maar ik kan dat weer niet zonder meer zeggen op basis van politieonderzoek. Want de Marokkaanse gemeenschap is althans in dit opzicht buitengewoon weinig bekeken door de politie. Dat hangt met een heel wonderlijke omstandigheid samen. De Marokkaanse gemeenschap ligt zwaar onder vuur van de politie; ze wordt heel goed bekeken, maar op een ander delict, namelijk dat van diefstal en dat soort dingen door jeugdigen. Om het wat geleerd te zeggen, het vraagstuk van de Marokkaanse criminaliteit in Nederland is geconstrueerd als een vraagstuk van Marokkaanse jeugdcriminaliteit. Iedereen denkt dat het daarom gaat en men redeneert: "Drugshandel? Ja, dat zal wel." De schijnwerpers zijn daar niet op gericht. Toch geloof ik dat er aanwijzingen zijn dat die ook daar heel belangrijk is. De enkele keer dat de politie een werkelijk serieus onderzoek instelt, komt er namelijk heel wat naar voren. Drie of vier jaar geleden had men in Hilversum bijvoorbeeld aanwijzingen dat deze stad een soort knooppunt van Marokkaanse drugshandelaren zou zijn die Hollandse transporteurs gebruikten om de drugs daarheen te brengen en ze vervolgens via de koffiehuisen te distribueren over alle mogelijke Marokkaanse instellingen in Nederland. Er is dus een stevig onderzoek gedraaid op het Marokkaanse circuit in Hilversum en men kwam tot de ontstellende conclusie dat meer dan de helft van de Marokkaanse gemeenschap op de een of andere manier serieus met die handel bezig was. Nu mag je dit natuurlijk weer niet veralgemeniseren.

De **voorzitter**:

Dat heeft als zodanig in een politierapport gestaan?

De heer **Bovenkerk**:

Zelfs een hoger cijfer, geloof ik. Maar als het in Hilversum 80% is, kun je niet zeggen dat dit percentage dan ook voor Amsterdam of Maastricht moet gelden, want het is inderdaad best mogelijk dat Hilversum een speciaal knooppunt is geweest. Maar er is wel reden om

aan te nemen dat Marokkanen in Nederland in de wat wijdere opvatting van wat georganiseerde misdaad eigenlijk is, betrokken zijn bij een netwerk over heel Nederland waarin softdrugs worden verkocht via hun outlets. Dat netwerk is op het eerste gezicht niet zo hecht georganiseerd als het Turkse netwerk, maar het is wel hecht georganiseerd. Je denkt dat het niet zo is, omdat het met weinig geweld gepaard gaat, want het aantal liquidaties in deze kringen is in vergelijking met andere groepen heel laag. Maar daar kunnen wij ons wel eens lelijk op bekijken, want ik denk dat de zaak niet hier, maar in Marokko georganiseerd is en dat de machtsmiddelen die worden aangewend om mensen in Nederland in het gareel te houden, om ervoor te zorgen dat zij zich aan hun afspraken houden en hun rekeningen op tijd betalen, verknoopt zijn met de organisaties en de overheid, voor zover die daarbij betrokken is, in Marokko zelf.

De heer **Vos**:

Is dit een gedachte van u of weet u het ook?

De heer **Bovenkerk**:

Ik weet het ook. In heel Marokko is het bebouwde areaal op dit ogenblik 70.000 ha groot, dus het kan niet anders dan dat zeer veel mensen er op de een of andere manier van weten. Honderdduizenden mensen zijn in die economie actief, het is een van de belangrijkste welvaartsbronnen voor Marokko. Ook al is het officieel illegaal, het is zeer breed geaccepteerd. Het is dus uitgesloten dat de overheid er niets van zou weten. Er zijn alle mogelijke berichten in kranten, ook in Marokko zelf, dat militairen hier veel mee te maken hebben. Een Nederlandse sociaal-geograaf die te beschouwen is als een soort "Marokko-watcher", Paolo De Mas, heeft het allemaal heel precies bijgehouden. Hij heeft beredeneerd dat waarschijnlijk ook het militaire apparaat hier direct bij betrokken is en dat het over allerlei sancties beschikt die kunnen worden aangewend tegen familieleden in Marokko. Er behoeft dus in Nederland helemaal geen orde op zaken gesteld te worden, want het machtsapparaat in Marokko werkt al in die zin. En ik geloof dat deze veronderstelling juist is, dat het inderdaad zo werkt. Ik moet er misschien nog iets bij vertellen. Ook in het milieu van Nederlandse drugshandelaren - wij praten wel eens met die mensen, zoals ik al heb gezegd - vertelt men dat je bij de aankoop van een flinke partij meteen de weg en de haven erbij koopt. Daar staat eenvoudig een bepaalde prijs voor. En het is volstrekt duidelijk dat dit geld ook in de richting van de overheid gaat.

De heer **Rabbae**:

Kunt u ook de vraag beantwoorden of er vanuit Marokko pogingen zijn gedaan om overheidsdienaren in Nederland te corrumperen, naar analogie van wat u verteld hebt over Suriname?

De heer **Bovenkerk**:

Dan doet zich de vraag voor wat wij nu precies onder corruptie verstaan. De Marokkaanse overheid heeft in eerste instantie zeer haar best gedaan om de Marokkaanse gemeenschap in Nederland bijeen te houden. Het motief was in ieder geval voor een deel duidelijk: men wilde dat de gelden die gastarbeiders verdienden, naar het land zouden terugvloeien. Er is een soort beheersinstelling voor in het leven geroepen, wij hebben de UMMON gekend. Ik meen dat de heer Rabbae er zelf uitvoerig over geschreven heeft. Maar de laatste jaren zien wij wat anders gebeuren. Ik geloof niet dat je het corruptie kunt noemen, maar je merkt dat de Marokkaanse overheid ertoe overgaat om allerlei Nederlanders uit te nodigen, eens een kijkje in Marokko te komen nemen. De koning wil buitengewoon graag laten zien dat hij de oorlog tegen de drugs serieus neemt; er zijn enkele jaren geleden ook afspraken over gemaakt, er ligt een cordon sanitaire ten noorden van Marokko waardoor die boten niet meer kunnen passeren, zodat het nu allemaal via het zuidwesten gaat, maar er worden in ieder geval bij voortduring missies uitgenodigd om daar te komen kijken.

De **voorzitter**:

Dat is toch nog geen voorbeeld van corruptie?

De heer **Bovenkerk**:

Misschien gaat het in Marokkaanse ogen wat subtieler dan wat wij onder corruptie verstaan.

De **voorzitter**:

Maar dit onderwerp is al heel breed, dus wij trachten het toch terug te brengen tot de Nederlandse context. Ik meen dat de heer Rabbae zijn vraag in die zin bedoelde.

De heer **Bovenkerk**:

Ik heb geen gevallen van corruptie aangetroffen waarbij Nederlandse overheidsdienaren zijn omgekocht of gehanteerd.

De **voorzitter**:

Ook in dit geval zou ik nog willen vragen waar het geld naar toe gaat dat in de gemeenschap aan de handel in cannabis verdiend wordt.

De heer **Bovenkerk**:

Ook in dit geval zijn wij er vrij zeker van dat het overgrote deel van het geld naar Marokko vloeit en niet hier in de toekomst wordt geïnvesteerd. Het gaat om een land dat er geen juridische bepalingen tegen heeft, dus het geld wordt gewoon heel platvloers meegenomen, maar ook de banksystemen leveren geen belemmeringen op. Er zijn allerlei onderlinge spaarsystemen van Marokkanen waarmee men het geld terug laat gaan. En je ziet ook in Marokko dat het geld soms in onroerend goed wordt gestoken, in vakantie-achtige gelegenheden, in vakantiepaleizen. Het zijn soms echt paleizen.

De **voorzitter**:

Maar het geld wordt dus ook in dit geval witgewassen in Marokko en het wordt niet gebruikt voor het opbouwen van een economische machtspositie hier, althans voor zover de gegevens tot nu toe uitwijzen?

De heer **Bovenkerk**:

Ik heb geen enkele aanwijzing dat er van dat laatste sprake zou zijn. Het wonderlijke is zelfs dat sommige mensen die op zeer bescheiden voet leven, die leven zoals je van gastarbeiders zou verwachten, als ik dat zo mag zeggen, als betrokkenen bij deze handel geweldige fortuinen hebben verdiend, terwijl je die in Nederland niet kunt vinden. De bekende Ramola-zaak in Rotterdam is op juridische gronden vastgelopen, maar daarbij heeft men door het volgen van geldoverzendingen kunnen vaststellen dat een van de families die in de wijk Spangen actief waren en die daar overigens net zoveel openbare-ordeproblemen had veroorzaakt als wij daarstraks bespraken in het verband van de Mercatorbuurt in Amsterdam, uit multimiljonairs moest bestaan, terwijl men hen aangetroffen had in absoluut kommervolle omstandigheden, met verwaarloosde kinderen. Van een van de rechercheurs die daar binnenkwamen, werd overigens nog de portemonnee gerold, maar dat is een detail dat natuurlijk niet ter zake doet...

De heer **Vos**:

Kunt u zeggen of er nog nieuwe tegenkrachten in die samenleving bezig zijn om het tij te keren?

De heer **Bovenkerk**:

Die vraag zou je eigenlijk voor alle drie groeperingen moeten stellen die wij nu bekeken hebben. Wij, autochtone Nederlanders, zien deze groeperingen veel meer als een eenheid dan zoals ze in werkelijkheid zijn. De Marokkaanse maatschappij in Nederland is zeer atomistisch; er zijn allerlei families die wel eens in wisselende coalities samenwerken, maar het is heel lastig om werkelijk duurzame organisaties op gang te brengen. Je ziet dat de vrienden van vandaag vaak elkaars vijanden van morgen zijn, op gronden die wij ons heel moeilijk kunnen voorstellen. In die gemeenschap zijn die tegenkrachten er in ieder geval niet. Ik weet wel van mensen die zich hierdoor geïntimideerd voelen, als zij zien wat er omgaat op hun plaatsen van samenkomst. Voor de Turkse gemeenschap geldt het tot op zekere hoogte ook. Er is eigenlijk geen Turkse gemeenschap, want ten eerste is er al onderscheid tussen de Turkse en de Koerdische groep, maar ook de Turkse gemeenschap valt eigenlijk uiteen in een heleboel regionale gemeenschappen. Dat hangt samen met het migratiepatroon van gastarbeiders; mensen uit hetzelfde dorp zijn via kettingmigratie allen

op een bepaalde plek in Nederland terechtgekomen. En ofschoon de Turken een zeer bloeiend verenigingsleven hebben, is er eigenlijk niets overkoepelends. Er is wel veel sociale controle en er is een sterke neiging om elkaar de ogen uit te steken als het om rijkdom gaat, maar er zijn geen mechanismen op het niveau van een echte tegenkracht. Ik kan mij dat ook eigenlijk wel voorstellen, omdat veel mensen er ook niet zoveel kwaads in zien. Het drugsbeleid in Nederland maakt op velen een paradoxale indruk, want hoe kun je toestaan dat er een grote aantal consumenten is die vrijgelaten worden om te gebruiken, terwijl iemand die erover kan beschikken en er geld aan kan verdienen, dat niet mag doen? Dat is even moeilijk uit te leggen als het in de jaren twintig in Amerika was om uit te leggen dat je wel alcohol mocht gebruiken, maar het niet mocht leveren. Ik verwacht dus niet veel tegendruk. En ook voor de Surinaamse gemeenschap geldt hetzelfde; het is een uitermate sterk verbrokkelde gemeenschap, zowel naar etnische groepen als naar sociale klassen. Ook daar is weinig tegenkracht te vinden.

De voorzitter:

In verband met het tijdstip stel ik voor, het onderwerp van de horecabranche morgen met de heer Bruinsma te bespreken en nu nog terug te komen op het onderzoek dat u samen met de heer Fijnaut in Amsterdam heeft ingesteld. De heer Fijnaut heeft vanmorgen in algemene zin gesproken over de vraag waar het drugsgeld blijft en de innesteling in de bovenwereld. U heeft samen met de heer Fijnaut specifiek aandacht besteed aan de binnenstad van Amsterdam, aan de Wallen. Wat heeft u daar gevonden op het gebied van de besteding van crimineel geld en de uitwerking daarvan?

De heer Bovenkerk:

Wij hebben gekeken of de politie zicht had op het eigenaarschap van horecabedrijven. En dat bleek het geval te zijn in zeker n district, namelijk district twee rond de wallen, rond de Warmoesstraat. Daarvan heeft men een analyse gemaakt die erop neerkomt dat de problemen die je op straat tegenkomt en in de vitrines met allerlei uitstallingen van bijvoorbeeld seksapparaten en de aanbiedingen die daar gedaan worden, het enigszins verloederde karakter van althans sommige delen van het wallengebied, wel eens te maken zouden kunnen hebben met de vraag wie er eigenlijk achter die gevels zaten, dus wie de eigenaren waren. Men heeft eenvoudig van al die panden, voor zover men kon nagaan, in de horecasfeer gekeken tot wie die behoorden. Men kwam tot de conclusie dat er een groot aantal ondernemers waren met duidelijk criminele antecedenten. Dat is op zichzelf nog niet zo vreemd, want dat komt in de horeca veel meer voor. Het is een sector met een betrekkelijk lage drempel, waar veel mensen opnieuw kunnen beginnen. Maar er waren enkele groepen die in Amsterdam bekend zijn als harde kernen van georganiseerde misdaad, dertien of veertien groepen of groepjes, die over een substantieel deel bleken te beschikken van dat wallengebied. Raar genoeg zit 'm dat niet in de prostitutiesfeer. Iedereen denkt bij de wallen aan de vrouwen achter de ramen. Maar dat is eigenlijk een veel verspreider bezit. Daarvan kan je niet zeggen dat er nu enkele grote prostitutiebazen zijn; maar juist wel in de sfeer van de horeca. Dat is een aanwijzing dat er in onroerend goed ook misschien genvesteed wordt. Wij konden in ieder geval vaststellen op basis van die politieanalyse dat dertien of veertien van die groeperingen zich grote concentraties hadden verworven in dat stukje van de binnenstad. Onder hen bevinden zich bijvoorbeeld mensen die zich ooit met een zware ontvoering bezig hadden gehouden, een belangrijke pornokoning, de Hell's Angels, een bekende drugshandelaar, een beruchte onroerend-goedhandelaar, een eigenaar van illegale naai-ateliers, althans vroeger, de eigenaar van een overigens heel onopvallende shoarmazaak, maar die zeer zwaar in de georganiseerde misdaad zit, mensen van wisselkantoren, bijvoorbeeld van Israëls afkomst. Die groepen beheersen in feite een zeer belangrijk deel van de horeca in de binnenstad.

De voorzitter:

Dus dat zou je als het ware een soort innesteling in een ander gebied kunnen noemen?

De heer Bovenkerk:

Zeker, omdat de functie iets verder reikt dan alleen maar ondersteuning voor hun criminele activiteiten. Ik bedoel: als je drugs wilt verkopen, doe je dat bijvoorbeeld via een

koffieshop. Daar heb je een koffieshop voor nodig. Maar als je gaat investeren in andere dingen, in cabs die er eigenlijk organiek geen relatie mee hebben, dan kan je dat zeggen. Nou, dat is inderdaad het geval. In deze buurt zie je dat voor het eerst gebeuren. Ik denk dat dit het meest duidelijke geval is in Nederland van racketeering.

De voorzitter:

Heeft u verder in Amsterdam in de onroerend-goedsector duidelijke concentraties aangetroffen, dus toch een duidelijk beeld van een doorgroeien in de bovenwereld van het je verwerven van een bepaalde machtspositie?

De heer Bovenkerk:

Het antwoord daarop is ontkennend, maar niet omdat het niet waar is. Het antwoord is ontkennend, omdat ik het niet gezien heb. De politie heeft daar geen onderzoek naar gedaan en had over die hele sfeer van onroerend goed en de horeca en de rest van de stad eigenlijk geen gegevens. Wij hebben wel geprobeerd indirect nog iets te doen: door te kijken welke delen van Amsterdam nu interessant zouden zijn als beleggingsobject, dus welke delen bijvoorbeeld niet tot de corporatie- of de gemeentesector behoren. Dan kom je al gauw uit in Amsterdam-zuid, Apollolaan en omstreken. Daar zijn ook horecagelegenheden. En ter zake kan ik niet verder gaan dan te zeggen dat zich daar mogelijkheden voordoen. Nu is er n van die dingen. Toen wij met dit onderzoek begonnen, is de voorzitter van het college van procureurs-generaal wel eens bij de heer Fijnaut geweest en heeft daarbij gezegd: ik wil graag weten wat jullie net weten. Dit is er een mooi voorbeeld van. Ik weet nu dat ik heel graag zou willen weten op welke wijze daar in Amsterdam-zuid in het onroerend goed wordt genvesteerd. Ik weet het niet.

De voorzitter:

Wij hebben zoven uitvoerig gesproken over corruptie, voor zover die te maken had met de Surinaamse gemeenschap. U heeft bij uw onderzoek in Amsterdam ook de vraag betrokken van de corruptie en de benvloeding door de georganiseerde misdaad van verschillende sectoren, maar dan in algemene zin. Wat zijn daarbij uw bevindingen geweest en wat heeft u onderzocht?

De heer Bovenkerk:

Mijn collega Fijnaut en ik, hij in eerste instantie, hebben inzage gekregen in een bak van de Criminele inlichtingendienst, de CID, die betrekking had op zogeheten ambtelijke corruptie. Dat wil zeggen, daar "zitten allerlei mensen in" tegen wie beschuldigingen zijn geuit van corruptie in het bestuur, in het beheer van Amsterdam en in de politie zelf. Wij vonden er 37 berichten in, waarvan de kwaliteit buitengewoon wisselend was. Van een groot aantal van die gevallen konden wij op basis van het feit dat erin genoemd werd onmiddellijk zeggen dat het niet veel met corruptie van doen had. Bijvoorbeeld de meest voorkomende variant is dat iemand ongewenste contacten onderhoudt met bekende mensen uit de onderwereld. Als wij die gevallen eraf trokken waarvan je de corruptie niet erg hard kon maken, hielden wij dertien gevallen over. Die waren voor ons moeilijk te beoordelen, omdat wij niet uit eigen waarneming konden vaststellen wat er precies aan de hand was geweest en die onbevestigd waren. En daarom vonden wij het moeilijk om daarover een oordeel te geven. De gevallen zijn voor het grootste deel wel uitgezocht. Wij wisten niet altijd door wie dat gedaan was. Het ligt heel verspreid, althans als het buiten de politie valt. Dat kan de FIOD zijn, de BVD, de politie, de Rijksrecherche. Het is heel lastig om daar iets over te zeggen. Al die onderzoeken, zo heb ik moeten aannemen, zijn uitgedraaid op het oordeel dat er eigenlijk niks aan de hand is geweest. Maar ik moet wel zeggen dat ik dat niet zelf heb gezien. En ik heb mij ook ernstig afgevraagd hoe het komt dat, als er onderzoek tegen iemand is ingesteld - en het ging soms ook om mensen in wat hogere posities in de gemeente - dat nog in die bak voorkomt van de Criminele inlichtingendienst. Als een onderzoek is afgesloten, waarom zijn die er dan niet uitgehaald? Goed, maar nu over de politie zelf. Het spijt mij dat wij het nu toch voornamelijk over agenten zullen moeten hebben. Want daar hebben wij goede gegevens en goede documenten over. Daar weet ik wel iets van. Het Amsterdamse politiekorps heeft als enige in Nederland een apart bureau ingericht om corruptiezaken te on...

De voorzitter:

Ik dacht dat het Rotterdamse korps dat ook had of in ieder geval krijgt.

De heer Bovenkerk:

Krijgt, goed. Ik weet in ieder geval dat Amsterdam het eerste is geweest. Hoe ver Rotterdam gevorderd is, daar wil ik af zijn. Maar in Amsterdam is er al lang zo'n bureau, omdat er in de jaren zeventig een aantal corruptiegevallen geweest is. Er is discussie over geweest in de gemeenteraad. Men vond dat het zo niet langer kon. Daar is dus een Bureau intern onderzoek, BIO. Daar hebben wij opgevraagd en geheel openlijk gekregen, zo moet ik zeggen, alle dossiers van de laatste vier jaar over politiemensen naar wie onderzoek was ingesteld ter zake van corruptie. Het waren er 38 in totaal. Dat lijkt heel erg veel, maar dat moet ook weer onmiddellijk gerelativeerd worden. Het enkele feit namelijk dat dit politiekorps van Amsterdam zo'n bijzonder bureau heeft ingesteld, maakt dat je ook wat ziet. Wat ik nu ga vertellen, wil dus helemaal niet zeggen dat corruptie bij politiekorpsen elders in Nederland minder zou zijn.

De voorzitter:

Dat heeft u niet onderzocht?

De heer Bovenkerk:

Dat heb ik niet onderzocht. Maar ik wilde de kanttekening toch maken, omdat er een zekere schroom te merken was bij de politie in Amsterdam om dit te laten zien. En die schroom kan ik mij uitstekend voorstellen, als men zegt: wij zijn de enigen die er werkelijk serieus op een systematische manier aandacht aan besteden en dan ga jij dat nog eens naar voren brengen, zelfs in zo'n enquete. Ik kan mij dus voorstellen dat men even iets heeft weg moeten slikken om ons dat te laten zien. Maar goed; 38 dossiers dus. Van die 38 dossiers hebben wij er ongeveer de helft af kunnen halen, omdat die niet erg interessant waren; daar konden wij geen serieuze band met de georganiseerde misdaad veronderstellen. Bijvoorbeeld een ambtenaar die stempels gebruikte om vluchtelingen binnen te laten of mensen die wel weer twijfelachtige contacten hadden, zonder dat je kon aantonen dat zij het twijfelachtige contact ook in een persoonlijk voordeel omgezet hadden. Er was iemand bij die vluchtverhalen maakte voor asielzoekers.

De voorzitter:

Maar dat hoeft met georganiseerde criminaliteit weinig uitstaande te hebben.

De heer Bovenkerk:

Precies. Vandaar dat zij tot die helft behoorden, mijnheer Van Traa, die wij eruit gehaald hebben. Er bleven vijftien serieuze gevallen over. Al die vijftien serieuze gevallen zijn onderzocht; die hebben allemaal op de een of andere manier consequenties gehad. Ik zal u er een paar van noemen om u een indruk te geven van het soort dingen dat je dan tegenkomt. Er is iemand die al een tijd lang in de binnenstad van Amsterdam dienst doet als rechercheur, een hele goeie. Dat is heel merkwaardig, degenen die het betreft, worden door hun collega's in veel gevallen als hele goeie gezien. Zulke mensen zijn wellicht ook aantrekkelijk voor de georganiseerde misdaad. Maar in ieder geval is er iemand geregeld waargenomen in een caf buiten Amsterdam waar leden van een criminele organisatie komen. Die geeft daar tips, bijvoorbeeld over lopend onderzoek. Dat is een duidelijk geval. Er is ook iemand die al heel lang meesjouwt in de binnenstad, op de Wallen, die gedreven wordt door een zekere seksuele obsessie en die nu in dienst is getreden van een groot escortbedrijf dat dingen doet die eigenlijk niet behoren en dat om die reden ook vaak voorwerp van onderzoek door de politie is. Welnu, voordat de politie een inval doet, geeft hij een tip en de politie treft een leeg escortbureau aan.

De voorzitter:

Is dat ook relevant voor ons onderzoek?

De heer Bovenkerk:

Dat zou ik wel zeggen, want degene om wie het gaat, is iemand met grote criminele antecedenten en met vertakkingen in allerlei organisaties. Een ander voorbeeld: iemand is bevriend met een eminente horeca-ondernemer in het Wallengebied, iemand die daar tot

de zwaarste mensen wordt gerekend. Zo gaat het vaak; je komt daar binnen en je raakt bevriend met zo'n figuur. Er is vastgesteld dat de betrokken echtparen samen met vakantie gingen. Dat vond men niet acceptabel en het was aannemelijk dat er ook informatie was doorgesijpeld. Ook is er iemand instrumenteel bij het doorgeven van allerlei vertrouwelijke gegevens over auto's uit de politieregistratie aan een bende die auto's steelt en exporteert: Wat zijn goede auto's? Van wie zijn ze? Enz. Verder is er nog een aantal mensen die als consequentie van de macho-cultuur die onder mannelijke politieagenten veel voorkomt, veelvuldig een bepaalde sportschool bezoeken, die bij nader inzien blijkt te worden gedreven door een vertegenwoordiger in Nederland van het drugskartel te Cali. Die blijkt getipt te zijn bij de binnenkomst van een grote vracht in Nederland, zodat de politie die zending niet heeft kunnen onderscheppen. Ik kan ook nog het voorbeeld geven van iemand die jaren geleden betrokken was bij een groep die autodiefstallen pleegde. Dat was voor de onderzoeksperiode, maar deze man was alleen doorgegaan en hij hield zich als politieman bezig met vrouwenhandel en het vervalsen van buitenlands geld. Welnu, wij hebben vijftien van dergelijke gevallen aangetroffen.

De voorzitter:

U heeft, zo is mij gebleken, geen aanwijzingen aangetroffen voor corruptie in de hogere regionen. U heeft zich nog wel met het volgende beziggehouden. In november 1993 maakt de hoofdcommissaris van Amsterdam melding van politieke infiltratie. De BVD heeft de zaak naar aanleiding van die berichten van de heer Nordholt ook onderzocht en de dienst heeft uiteindelijk in een ambtsbericht aan de minister van Binnenlandse Zaken de conclusie neergelegd dat er van corruptie geen sprake was. Dit mede op basis van een rapport van de Amsterdamse politie, geaccordeerd door het openbaar ministerie. Van welke mogelijke politieke infiltraties was er nu sprake en zijn deze als geslaagd te beschouwen?

De heer Bovenkerk:

Wij hebben inderdaad inzage gehad in dat rapport. Het gaat om vijf personen in Amsterdam, alle "minor figures" in de politiek. Het waren kandidaten voor een deelraad en iemand die zichzelf kandidaat had gesteld om bij een belangrijke politieke partij aangesloten te geraken. In drie van die gevallen is het eenvoudigweg niet doorgegaan omdat de betrokkenen zich terugtrokken. Er was een advocaat bij die zich politiek probeerde te manifesteren, maar die heeft zich op tijd teruggetrokken. Overbleef een parlementarier die zich veelvuldig in schietverenigingen ophield waarin ook geregeld allerlei mensen uit het criminele milieu verkeerden, waar misdadigers trainden. Dat was eigenlijk de oogst: vier mensen die zich teruggetrokken hadden en een parlementarier. Je kunt je dus afvragen of het werkelijk waar was wat Nordholt zei, namelijk dat de integriteit van de Nederlandse politiek op het spel stond. In de kern had hij er natuurlijk wel gelijk in dat er een begin van was dat dit mogelijk zou gebeuren, maar op grond van het materiaal dat ik onder ogen heb gehad, zou ik mij persoonlijk minder stellig hebben uitgelaten.

De voorzitter:

En dat heeft ook de BVD gedaan.

De heer Bovenkerk:

Zo is het!

De voorzitter:

Mijnheer Bovenkerk, dank u wel. Sluiting 14.16 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 3**

6 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 6 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer J. Wilzing

Aanvang 14.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer J. Wilzing, geboren op 13 september 1944 te Waalwijk. Mijnheer Wilzing, ik verzoek u te gaan staan voor het afleggen van de eed. De door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Wilzing:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Wilzing, de enquetc commissie heet u van harte welkom. U bent de eerste vertegenwoordiger van de Nederlandse politie die wij ondervragen. Hoe is het u tot nu toe bevallen wat u heeft gezien van de enquete?

De heer Wilzing:

De enquete of de politie?

De voorzitter:

De enquete.

De heer Wilzing:

Ik heb het ene verhoor goed kunnen vervolgen, dus het horen van professor dr. Cyrille Fijnaut. Het tweede verhoor heb ik wat fragmentarisch gevolgd door omstandigheden. Ik heb het niet helemaal kunnen volgen. Maar ik vond het buitengewoon boeiend.

De voorzitter:

Heeft het u al tot nieuwe inzichten gebracht?

De heer Wilzing:

Ik heb veel herkend, laat ik het zo zeggen, met name in het verhaal van Fijnaut. Maar ik neem aan dat wij daarop nog in de loop van dit anderhalf uur terugkomen.

De voorzitter:

Wij willen met u spreken over de aard, de omvang en de ernst van de zware georganiseerde criminaliteit, niet alleen in uw huidige functie van korpschef van de regiopolitie IJsselland, met als standplaats Zwolle, maar natuurlijk ook in uw voormalige

functie van directeur van de CRI. U bent als zodanig ook betrokken geweest bij het opstellen van de beelden van criminaliteit, de analyse die gemaakt zijn en de verwerking van veel informatie. U bent ook gepokt en gemazeld in de recherche. U bent, geloof ik, n van de weinige korpschefs die een recherche-achtergrond hebben. Is dat correct?

De heer **Wilzing**:

Ik denk dat er op dit moment twee of drie zijn die met name sterk hun achtergrond hebben vanuit de recherche. Daar ben ik er n van, ja. Ik heb ook een periode gehad waarin ik directeur van de recherschool was. Het is wellicht aardig om dat ook in de aanpak van de georganiseerde criminaliteit goed in de gaten te houden. Het is een instituut dat mij dierbaar was en is.

De **voorzitter**:

De heer De Graaf zal het verhoor voortzetten.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Wilzing. Zoals in de introductie duidelijk is geworden, bent u een expert bij uitstek op het gebied van recherchezaken, zowel wat de theoretische kant en de opleidingskant betreft als in de praktijk. Ik denk dan aan uw voormalige functies van hoofd justitiele zaken van het korps Arnhem, van directeur van de recherschool en van directeur van de CRI en aan uw huidige functie van korpschef waarbij u ook nog verantwoordelijk bent voor het kernteam Noordoost Nederland. Dat geeft ons de gelegenheid om u op een breed vlak ten aanzien van de recherche en de georganiseerde criminaliteit te kunnen ondervragen. Ik begin met uw praktijkkennis en -ervaring ten aanzien van de aard, de ernst en de omvang van de georganiseerde criminaliteit. Er wordt veel gesproken over organisaties. Wij hebben het daar vanochtend ook met professor Fijnaut gehad. U heeft die term ook meermalen gebruikt in eerdere publikaties. Kunt u mij aangeven wat u verstaat onder "criminele organisaties"? Hoe typeert u ze?

De heer **Wilzing**:

Ik zou ze ruimer willen trekken. Er is namelijk een standaardmisverstand over analyses die in de afgelopen periode zijn verschenen. Wij spraken niet over organisaties. Wij spraken over groeperingen. Wij hebben dat heel nadrukkelijk breder uitgezet. Het is dan ook moeilijk om te definieren op een criminele organisatie. Wij definieren liever op georganiseerde criminaliteit dan op een criminele organisatie. Maar n ding is duidelijk. Het is een organisatorisch verband waarbinnen, als het gaat over criminaliteit, stelselmatig en systematisch delicten van ernstige soort worden gepleegd, waarbij continuïteit in de samenstelling van de groep een belangrijke rol speelt.

De heer **De Graaf**:

Herkent u het beeld dat professor Fijnaut vanochtend heeft gegeven van de diversiteit in de groeperingen, van de hoger georganiseerden tot de meer netwerkachtige groepen?

De heer **Wilzing**:

Ja, maar u moet het netwerk niet onthouden aan de hoger georganiseerden. Netwerken zitten zowel in de hoger georganiseerde criminaliteit als in de groeperingen die daaronder zitten. In de loop van de periode waarin ik bij de CRI zat - dat is nu anderhalf jaar geleden - hebben wij met name een schakeling ontwikkeld van laag georganiseerd naar midden georganiseerd naar uiteindelijk hoog georganiseerd.

De heer **De Graaf**:

Ik kom nog terug op de inventarisaties die zijn gemaakt. Maar wat verstaat u onder "hoog georganiseerde groepen"?

De heer **Wilzing**:

Als ik naar een hoog georganiseerde groep kijk, hanteer ik een aantal criteria die met name te maken hebben met professionaliteit, continuïteit, hiërarchische opbouw van de organisatie. Met continuïteit bedoel ik dat in een organisatie een gat weer wordt opgevuld door een volgende als iemand ertussenuit valt. Ik kijk naar nog een aantal elementen/criteria die liggen in de sfeer van het witwassen, het liquideren etcetera. Wij

hebben dat opgebouwd van 5 6 in de analyse van 1988 naar uiteindelijk 8 met 2 extra erbij in de verfijningen die later zijn aangebracht.

De heer **De Graaf**:

Als u het over een hiërarchische structuur heeft, hoe moet ik dan begrijpen? Als een bevelsstructuur, van boven via een aantal lagen naar de uiteindelijke uitvoerders? Kunt u dat zo zeggen?

De heer **Wilzing**:

Dat kun je niet zeggen voor elke criminele organisatie. Daar is nu echt een heel duidelijke differentiatie. De ene organisatie werkt zo. Het is als in het bedrijfsleven. Er zijn heel bureaucratische en genstitutionaliseerde organisaties, maar er zijn ook netwerkorganisaties waarbij informele macht een heel belangrijke rol speelt.

De heer **De Graaf**:

Dat is n van de kenmerken van de hiërarchische structuur. De vraag is of het gedifferentieerde beeld dat professor Fijnaut noemde wel voldoet aan dat criterium van de hiërarchische structuur.

De heer **Wilzing**:

Er is in criminele organisaties of in vormen van groepsriminaliteit altijd iemand die min of meer de functie heeft van baas of niet. Ik heb heel goed naar Fijnaut geluisterd. Ik had daar ook de gelegenheid voor. Fijnaut kijkt door een wetenschappelijke bril naar criminaliteit. Ik kijk als politieman. Dat wil ik heel nadrukkelijk zeggen. Ik kijk dus ook vanuit het systeem van criminele inlichtingendiensten, zoals men daarmee is begonnen te bouwen na het beleidsplan Samenleving en criminaliteit.

De heer **De Graaf**:

Wij komen op dat plan nog terug. Is naar uw oordeel geweldstoepassing een essentieel kenmerk van wat u verstaat onder georganiseerde criminaliteit?

De heer **Wilzing**:

In de hoger georganiseerde organisaties wel.

De heer **De Graaf**:

Kunt u dat toelichten? Waarom daar wel?

De heer **Wilzing**:

Omdat je elke keer in het beeld van het pallet van criminele organisaties een aantal groepen hebt waar het anders ligt. Ik heb het in mijn aantekeningen uitgesplitst. Je ziet dat beeld in de criminele organisaties die aan de onderkant werken: 3 of meer. Wij noemen dat dan een criminele groepering. Een verband wat daar zit, hoeft in het algemeen veel minder te spelen dan wanneer de organisatie zich doorontwikkelt.

De heer **De Graaf**:

En gaat dat om de feitelijke toepassing van geweld, naar uw oordeel? Of gaat het over de potentie om geweld te gebruiken?

De heer **Wilzing**:

Het kan evenzeer gaan om de potentie om geweld te gebruiken.

De heer **De Graaf**:

Is dat voor alle branches waar georganiseerde criminaliteit zich kan voordoen gelijk?

De heer **Wilzing**:

Neen.

De heer **De Graaf**:

Kunt u daarin een onderscheid in maken vanuit uw praktijkervaring?

De heer **Wilzing**:

Als je met name kijkt naar de financieel-economische criminaliteit, naar fraudes en naar de EG-fraudes, kan het goed zijn dat geweld daar een andere rol speelt of juist geen rol speelt.

De heer **De Graaf**:

Moeten wij geweld dan opvatten als een sanctiemechanisme dat op het ene marktveld van georganiseerde criminaliteit vaker wordt toegepast dan op het andere? Er worden ook andere sancties toegepast, bijvoorbeeld positieve sancties en beloningen.

De heer **Wilzing**:

Ik begrijp uw vraag niet.

De heer **De Graaf**:

Mijn vraag is of geweld, als dat niet in alle sectoren van de georganiseerde criminaliteit even zichtbaar is, moet worden opgevat als een sanctiemechanisme. Er zijn immers ook andere sanctiemechanismen, zoals beloningen en positieve sancties.

De heer **Wilzing**:

Ja, dat is exact waar. Je hebt negatieve sancties en je hebt positieve sancties. Een positieve sanctie kan zijn dat een koerier die wordt gepakt in Spanje, protectie krijgt en een advocaat betaald krijgt. Ook zijn gezin kan worden onderhouden. Een negatieve sanctie kan zich voordoen als hij de verkeerde kant op schiet en nadelig wordt voor de organisatie. Dan kan het op een andere manier aflopen.

De heer **De Graaf**:

Wij hebben vanochtend gehoord dat een belangrijk gedeelte van de georganiseerde criminaliteit in Nederland, voor zover hoogleraren dat hebben waargenomen, zich afspeelt in de drugseconomie.

De heer **Wilzing**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Welke andere criminaliteitsvelden bent u tegengekomen waarop de georganiseerde criminaliteit zich nadrukkelijk manifesteert? Kunt u daarin een ontwikkeling aangeven?

De heer **Wilzing**:

Wat opvalt als je de laatste 6, 7 of 8 jaar bekijkt - dat is overigens een heel boeiend beeld - is dat in steeds sterkere mate blijkt dat de ouderwetse vermogenscriminaliteit zoals overvallen, inbraken en alles wat daarbij zit, in de hoger georganiseerde groeperingen minder voorkomt. Drugs gaan een steeds belangrijkere rol spelen.

De **voorzitter**:

Maar, mijnheer Wilzing, is het niet allemaal vermogenscriminaliteit, uiteindelijk?

De heer **Wilzing**:

Uiteindelijk gaat het allemaal om een criminele markt. Het gaat erom om geld te winnen, winst te maken.

De heer **De Graaf**:

Kunt u nader specificeren welke andere branches u in de loop van de jaren bent tegengekomen? U heeft al fraude genoemd, u heeft EG-fraude genoemd. Maar er zijn naast drugs en EG-fraude nog wel andere mogelijkheden voor interessante markten, zou ik zeggen. Welke ontwikkeling heeft u daar waargenomen?

De heer **Wilzing**:

Ik bekijk het van de bestrijderskant. Ik houd met name dat facet meer vast. Wat ik zie, is een vorm van professionalisering. Men gaat steeds verder in het afschermen van zijn systemen. Wat ik in heel belangrijke mate heb gemerkt in mijn CRI-periode was dat de financieel-economische criminaliteit een absolute topic begon te worden. Wij begonnen daar heel sterk zicht op te krijgen. Tegelijkertijd begonnen wij vanaf onze kant de zaken ook anders aan te pakken. Dat betekent dat waar wij vroeger achterover trokken...

De heer **De Graaf**:

Wat deed u vroeger?

De heer **Wilzing**:

Als wij vroeger een crimineel pakten en in het huis van bewaring zetten...

De **voorzitter**:

Kunt u de term "achterover trekken" voor de niet-politie-Nederlanders uitleggen?

De heer **Wilzing**:

Achterover trekken is beetpakken, in de arrestantenwagen leggen en opsluiten. Dan is het gebeurd. Wij hebben met name heel duidelijk gemerkt dat wij daarna vast kwamen te zitten. De groep herformeerde zich weer snel en begon met nieuwe activiteiten. Dat werd

voor ons heel erg moeilijk en heel erg lastig. In die periode zijn wij gaan kijken hoe wij met name criminele organisaties konden ontmantelen. Dat ontmantelen betekent dat je ze moet raken in hun achilleshiel.

De heer **De Graaf**:

Ik kom op het begrip "ontmantelen" nog terug wanneer wij het hebben over het beleid ter bestrijding. U noemde zojuist de financieel-economische criminaliteit. Heeft u het dan specifiek over witwassen? Er moet wat gebeuren met de winsten. Of heeft u het dan ook over andere vormen van financieel-economische criminaliteit?

De heer **Wilzing**:

Als het daarover gaat, heb ik het in het algemeen over het witwassen van geld: dus het geld wegsluizen naar Luxemburg, naar kleine banken en vervolgens weer teruglenen of op andere manieren terughalen.

De heer **De Graaf**:

U sprak over professionaliteit, verdergaande professionalisering van georganiseerde misdaadgroepen. Betekent dit nu ook dat men zich op verschillende terreinen gaat begeven in dezelfde organisatie, die zowel in drugs kan handelen en natuurlijk een systeem moet hebben om het geld weg te sluizen als ook op andere markten: milieu, afvalverwerking?

De heer **Wilzing**:

De diversiteit in de verschillende markten is er echt in de tweede helft van de jaren tachtig nadrukkelijk gekomen. Dat is ook het hele punt. Het ligt eraan waar je je informatie vandaan haalt en waar je je informatie op richt. Kijk je naar de milieumarkt en zet je een stuk van de criminele inlichtingendienst met name op dat gedeelte, dan trek je daar ook steeds meer informatie uit. Hetzelfde zagen wij heel sterk in het informele Meldpunt ongebruikelijke transacties. Als je je sterk op die financile markt richt, dan zie je heel andere patronen bovenkomen. Je koppelt systemen. Je koppelt legale systemen aan criminele systemen. Je koppelt de landelijke criminele inlichtingendienst aan een systeem als Vennoot, waar steeds nieuwe vennootschapjes worden opgericht en wat door justitie wordt bekeken, aan een kamer van koophandel. Dan krijg je een beeld, een palet dat er net weer even anders uit ziet dan wanneer je vanuit de onderwereld naar boven kijkt. Wij zijn natuurlijk als politiebedrijf traditioneel - zo hebben wij de criminele inlichtingendiensten van huis uit opgebouwd; daar zit een enorme ontwikkeling, een veranderingsfase in - begonnen met kroegen bezoeken, de onderkant van de markt bekijken en proberen op die manier naar boven te kruipen. Dat is ons niet altijd even goed bevallen, om het zo te zeggen. Dat liep ook niet altijd even goed. Wij hebben wat dat betreft onze strategie veranderd. Dan praten wij misschien wat makkelijker over de divisie geweld of de divisie financin, maar zo zit het natuurlijk niet bureaucratisch in elkaar. Dat is alleen om in grote brokken aan te geven wat de systemen zijn die in dit soort organisaties werken.

De heer **De Graaf**:

Uw laatste opmerking duidt erop dat het niet verstandig is om gebruik te maken van termen zoals een divisie geweld of een divisie witwassen en dergelijke, omdat dat een fout beeld schept?

De heer **Wilzing**:

Het is heel makkelijk om het zo te doen, het is heel simpel. Een man die in de top zit, bovenaan de organisatie, bemoeit zich althans in algemene zin niet met het kopen, het transport en de verkoop. Dat hebben wij in een notitie, de zogenaamde randstadnotitie, met de hoofdcommissarissen uit Den Haag, Rotterdam en Amsterdam en mij destijds ook nadrukkelijk uitgewerkt. Daar zit een heel belangrijk stuk om de hoek van de straat. Daar gedijt het, daar ontwikkelt het zich. Dat heeft de georganiseerde criminaliteit nodig om zijn markten kwijt te kunnen. De man bemoeit zich wel met wat er aan financin binnenkomt, wat er aan inkomsten is. Dat is een gedeelte waar hij heel nadrukkelijk mee bezig is. Dat voegt zich samen. Dat betekende dat wij in onze strategische bepalingen, met name aan

het eind van de jaren tachtig, heel nadrukkelijk gingen kijken naar die sector. Daar zouden wij sneller, beter en makkelijker bij de absolute top kunnen komen.

De **voorzitter**:

Uit de getuigenissen van vanochtend zou je kunnen opmaken dat de verbinding van bovenwereld naar onderwereld, althans wat de drugseconomie betreft, een heel andere is dan de verbinding bovenwereld-onderwereld waar het fraude met min of meer intimidatie betreft, dus zal het wel zo op elkaar aansluiten. Als wij kijken naar de drugseconomie in Nederland: vinden wij die wel door bij u in de bovenwereld te kijken?

De heer **Wilzing**:

Ik begrijp uw vraag niet precies.

De **voorzitter**:

Dat moet absoluut aan mij liggen. Vanochtend hebben wij gehoord dat er een niet directe witwasrelatie bestaat in de totale bovenwereld vanuit de drugseconomie. A: geld verdwijnt naar het buitenland. B: het is niet direct duidelijk dat het geld grotelijks in Nederland in legale branches wordt genvesteerd. Uw model vooronderstelt dat dit wel gebeurt, want u gaat zoeken: wat ziet u bij het Meldpunt ongebruikelijke transacties, bij BV's, bij effectenhandel, etcetera. Daar probeert u terug te komen, zo lijkt mij, naar de drugseconomie.

De heer **Wilzing**:

Effectenhandel heb ik daar niet in genoemd.

De **voorzitter**:

Die heeft u daar niet in genoemd.

De heer **Wilzing**:

Neen.

De **voorzitter**:

Dat kan ik mij ook voorstellen.

De heer **Wilzing**:

De georganiseerde criminaliteit op het hoogste niveau is buitengewoon inventief. Zij zorgen ervoor dat zij het geld dat zij gegenereerd hebben weer kunnen inzetten. Wij zien bij verschillende typen groepen dat dit op verschillende manieren gaat.

De heer **De Graaf**:

Hoe hard heeft u dat nou? Dat is eigenlijk de portee van de vraag. Professor Fijnaut geeft aan: wij en ook de politie hebben eigenlijk geen zicht op wat er met de criminele winsten gebeurt behalve her en der logistieke investeringen en een luxueuze levensstijl; verder is het buitengewoon moeilijk traceerbaar en de politie heeft er tot dusver ook heel weinig aan kunnen doen. Hoe kunt u dan zeggen: het zit in de bovenwereld, het is genvesteerd in de bovenwereld?

De heer **Wilzing**:

Is dat de vraag waar u...

De heer **De Graaf**:

Ik herhaal het maar even.

De **voorzitter**:

De heer De Graaf herhaalt vaak wat ik bedoel.

De heer **Wilzing**:

Misschien komt het doordat ik de heer De Graaf beter begrijp.

De **voorzitter**:

Dat kan ook. Ik hoop dat het niet zo blijft.

De heer **Wilzing**:

Voor mij is wel even het probleem: ik ben nu anderhalf jaar bij de CRI weg. Laten wij dat even als uitgangspunt nemen wat het doorontwikkelen van het Meldpunt ongebruikelijke transacties betreft. Als wij keken naar wat ons destijds aan ongebruikelijke transacties inzichtelijk werd gemaakt, wat er aan de hand was en waar wij dus research op konden doen, dan zagen wij geld voortdurend heen en weer flitsen, zoals wij dat noemden. Fijnaut

heeft heel sterk gekeken - dat valt mij ook op in zijn verhaal - naar groepen en naar organisaties. Ik hoor het Amsterdamse verhaal heel sterk. Hij zet daar ook het verhaal van de rechercheurs van Amsterdam tegenaan. Dat is goed, want dat is een verhaal met een heel hoge realiteitswaarde. Alleen liepen wij met name bij de CRI bij voortduring aan tegen een aantal internationale aspecten, waardoor je internationaal geld heen en weer zag flitsen. Wij zagen transacties die afkomstig waren uit New York en die zelfs gingen naar kleine middenstand, die uiteindelijk genvesteed werden door financieringskantoren. Wij wisten dat het geld uit het criminele milieu kwam.

De heer **De Graaf**:

En het werd genvesteed in bijvoorbeeld kleine middenstand in Nederland?

De heer **Wilzing**:

Bijvoorbeeld kleine middenstand, ook.

De heer **De Graaf**:

Ook of voornamelijk?

De heer **Wilzing**:

Ook.

De heer **De Graaf**:

Had en, voor zover u dat nu nog kunt volgen, heeft u een beeld dat de investeringen in de bovenwereld worden gepleegd en dat de bovenwereld als het ware in gevaar is? Dat beeld wordt vaak opgeroepen.

De heer **Wilzing**:

Nee, dat zit anders in elkaar. U moet het ook een beetje in het tijdsverloop zien. Misschien mag ik er iets op zeggen, want dan kom ik ook wat makkelijker in mijn verhaal; dat vind ik toch echt even belangrijk. Wij hebben een periode gehad van 1978 tot 1985, waarin wij zeer gefocust zijn geweest op de veel voorkomende criminaliteit. Wij noemden dat de "Roethof-criminaliteit".

De **voorzitter**:

Genoemd naar het oud-kamerlid?

De heer **Wilzing**:

Ja, het oud-kamerlid Roethof.

De **voorzitter**:

Hij had een studie gemaakt naar de veel voorkomende criminaliteit.

De heer **Wilzing**:

Ja, ik kort het misschien iets te snel af.

De **voorzitter**:

Gaat uw gang.

De heer **De Graaf**:

Er kan een fout beeld ontstaan als je het hebt over de Roethof-criminaliteit, vandaar.

De heer **Wilzing**:

Maar voor ons was dat een begrip. Daar werkten wij mee. De politie werd daarop omgebouwd. Dat betekende een despecialisatieslag. Er werd steeds meer weggehaald bij de rechercheafdelingen en taken werden toebedeeld aan de met een generale taakstelling belaste collega. Dat gedeelte kwam daarbij. In 1985 kwam eigenlijk voor het eerst weer het besef dat wij op het gebied van de georganiseerde criminaliteit een slag achterop begonnen te raken en dat wij dus daarop moesten inhalen. Dat is ook het moment geweest waarop wij hebben gezegd: wij gaan meer kijken naar met name de georganiseerde criminaliteit, de aanpak daarvan en hoe wij dat verder gaan organiseren en regelen.

De heer **De Graaf**:

Ik vind het vervelend om u te onderbreken, maar ik begrijp dat er sprake is van voortschrijdend inzicht en dat het inzicht nu, ook gebaseerd op alle beleidswijzigingen, anders is dan tien jaar geleden. Ik stel voor om dat nu toch even over te slaan en aan te nemen dat het zo is. Mij gaat het vooral om de kennis die er de afgelopen jaren heeft bestaan en thans bestaat bij de politie en bij u in het bijzonder. Vandaar de vraag: wat is

nou het gevaar van de innesteling in de bovenwereld? U heeft zelf - ik citeer u uit een ander verhoor vanochtend - in een tussenbalans, bijna uw afscheidstuk als directeur van de CRI, over de drijfveren van de georganiseerde criminaliteit gezegd: winst- en geldbejag en economische en politieke macht. Ik beperk het nu even tot het economische punt. Was het op het moment dat u dat schreef vorig jaar zichtbaar voor u dat zich dat afspeelde: economische machtsverwerving in de legale bovenwereld?

De heer **Wilzing**:

A: het is dus niet vorig jaar geweest. Wij hebben die gegevens in 1993 bij elkaar gehaald. B: het is vervelend dat in dat stuk de indruk werd gewekt dat het een soort testament van mij was bij de CRI. Dat is absoluut niet zo geweest. Ik was vol in bedrijf midden 1993 met een vervolg op de analyse die gemaakt was en een verdere doorontwikkeling: waar staan wij op dit moment? Inderdaad heb ik daarin gezegd dat met name georganiseerde criminaliteit in zijn hoogste vorm uit is op economische en politieke macht enerzijds en winst anderzijds. Over winst hoeven wij het niet te hebben, over politieke en economische macht wel. Dat is dan het perspectief van waaruit je deze problematiek benadert. Wij benaderen dat heel sterk vanuit wat wij zagen dat er gebeurde in Italië. Wij hadden het congres "Organized crime and its containment" achter de rug. Wij waren onder anderen met Bouterse bezig. Bouterse bekeken wij op drie aspecten: op zijn relatie met de militairen en criminaliteit, op zijn relatie met het zakenleven en criminaliteit...

De heer **De Graaf**:

In Nederland?

De heer **Wilzing**:

Neen, neen.

De heer **De Graaf**:

In Suriname?

De heer **Wilzing**:

Ja, en zijn relatie met de criminaliteit zelf. Wij hebben daarbij gekeken naar een aantal ontwikkelingen. Daarvan hebben wij een presentatie gegeven. Dat hebben wij destijds op een rij gezet. In dat beeld hebben wij gewaarschuwd, hebben wij het perspectief aangegeven van grote hoeveelheden geld - die grote hoeveelheden geld zagen wij - die moeten worden omgezet. Wij berekenden in 1992, althans de accountants van de CRI, dat wij op 2,5 mld. zaten als wij spraken over het witwassen en het verdienen van geld in het drugsircuit op dat moment. U moet mij niet meer precies vragen over het stuk, maar u heeft het ongetwijfeld, want u heeft echt alle stukken.

De **voorzitter**:

Hoe weet u dat?

De heer **De Graaf**:

Dat is een prettige geruststelling die u ons geeft.

De heer **Wilzing**:

Ik heb er misschien een dat u nog niet heeft.

De heer **De Graaf**:

Wilt u dat dan hier achterlaten?

De heer **Wilzing**:

Dat stond ook in de brief, de uitnodiging. Maar vanuit dat perspectief, vanuit dat beeld heb ik die opmerking gemaakt.

De heer **De Graaf**:

Heeft u de indruk dat wij aan het begin staan van een situatie die kan uitlopen op Italiaanse toestanden?

De heer **Wilzing**:

Ik denk dat wij heel goed in de gaten moeten houden dat het in bepaalde sectoren die kant niet opgaat. Dat zijn de sectoren waar snel geld verdiend wordt.

De heer **De Graaf**:

Kunt u iets concreter zijn?

De heer **Wilzing**:

Ik kan niet veel concreter zijn. Ik wil dat niet aanvoeren als een verontschuldiging, want daar heb ik een hekel aan; dat wil ik heel nadrukkelijk zeggen. Ik ben anderhalf jaar bij de CRI weg. Ik leid een korps in het oosten van het land en zie een aantal zaken, uiteraard ook in de criminaliteit, die wij daar zelf hebben. Ik kijk met name naar een Platform criminaliteitsbeheersing, waar een groep Beroepsmoraal en criminaliteitspreventie onder hangt. Ik kijk naar de analyses die wij hebben gehad en zie dan dat het beeld zich langzaam maar zeker ontwikkelt. Niet bij de eerste twee analyses, maar bij de derde analyse beginnen financieel adviseurs, notarissen en advocaten voorzichtig om de hoek te kijken. Wij gaan er ook heel serieus en goed mee aan de gang met die beroepsgroepen. In dat beeld zeg ik: wij moeten dit probleem heel serieus oppakken.

De heer **De Graaf**:

U noemde net de vrije beroepsgroepen: advocaten, notarissen. U heeft ook eerder al wat gezegd en geschreven over de mogelijkheid, het risico, de kwetsbaarheid van die sectoren. U heeft in uw tussenbalans verwezen naar een lijstje dat bij het toen nog niet formele Meldpunt ongebruikelijke transacties zou bestaan waarin in ieder geval 15 advocaten en notarissen met name zouden zijn genoemd.

De heer **Wilzing**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Bestaat dat lijstje? Bestond dat lijstje? Heeft u het zelf gezien?

De heer **Wilzing**:

Ik heb nu een unieke kans om het uit te leggen. Ik denk ook dat dat goed is. Wij hebben gezweven over de hele periode die achter ons ligt, omdat wij vonden dat wij moesten zwijgen. Ik heb hierop in de krant geen toelichting kunnen geven.

De heer **De Graaf**:

Gaat uw gang hier!

De heer **Wilzing**:

Ik ga dat nu doen. In de zomermaanden van 1993, nadat de CBO-analyse was verschenen, hebben wij een soort scan van het bedrijf gemaakt. Wij hebben daarbij gezegd: wat zijn de ontwikkelingen waarmee wij op dit moment bezig zijn, wat zijn bijzondere zaken? Met name binnen financieel-economische criminaliteit, een expertisecentrum dat een zwaardere rol begon te spelen, werden mij deze verhalen over advocaten en notarissen in voorbeelden aangereikt. Wij hadden een kleine innovatieve voorhoede, een groep van een man of zes zeven die scande en keek wat er aan de hand was, wat de ontwikkelingen waren en hoe daarmee verder moest worden gegaan. Toen heb ik gezegd: ja, jullie kunnen wel vertellen hoe het precies is gegaan, maar geef mij aan de hand van casussen de situatie weer van wat je daadwerkelijk aantreft. Dat is een lijstje van nog net geen tweeneenhalf kantje, waarop elke keer bij zeer kleine alineaatjes staat: advocatenkantoor, zus en zo; notarissenkantoor dit en dat; het pand wordt drie keer gepasseerd op n dag en gaat van 7 naar 21 mln. bij die en die; ziet er dubieus uit. Wij hebben ook gesproken van dubieuze zaken. Ik gaf zojuist al aan dat bij het verschijnen van de CBO-analyse in de totale informatie ook informatie naar boven kwam die met name ging over de rol van advocaten en notarissen. Ik wil dit graag even goed afmaken. Professor Van Dijk heeft hierover bij een bezoek aan de Jonge Balie een paar opmerkingen gemaakt.

De heer **De Graaf**:

Professor Van Dijk, werkzaam bij Justitie en belast met de criminaliteitspreventie.

De heer **Wilzing**:

Inderdaad. Goed dat u dat even zegt. Dan kom ik weer bij dat lijstje. Dat lijstje heb ik als voorbeeld gehanteerd. Er werd op geen enkele wijze bij de CRI systematisch bijgehouden dat wij een lijst of een register hadden. In mijn nota, die op een gegeven ogenblik is uitgelekt, staat het wat ongelukkig geformuleerd. Ik heb mijn oude "vuile" tekst, mijn concept-tekst er nog even bij gehaald. Daar staat: is het meldpunt bekend. Wat hebben wij

vervolgens gedaan? Ik heb, op zijn verzoek, een geanonimiseerde lijst van deze samenstelling toegestuurd aan de directeur politie bij Justitie. Ik heb het nog even opgezocht: dat was op 18 november.

De heer **De Graaf**:

18 november 1993 of 1994?

De heer **Wilzing**:

1993. In die tijd speelde dit verhaal. Hij heeft daarover contact gehad met de deken van de Orde van Advocaten. Voor ons is dat - dat was ook de hele bedoeling - reden geweest om met de deken en met de notarile broederschap in conclaaf te gaan en vervolgens met beide organisaties goed en duidelijk door te spreken wat er aan de hand was, welke risico's gelopen werden en hoe wij daar in de toekomst meer door zouden kunnen. Wat opvallend was, was dat wij zowel met de orde als met de notarile broederschap daarop een heel traject hebben ontwikkeld.

De heer **De Graaf**:

Preventieve trajecten zijn ook heel verstandig. Wij hoeven hier niet al te lang meer over door te praten. Maar mijn vraag is: bevatte dat lijstje informatie die ook strafvorderlijk was te exploiteren? Is daar verder op gerechercheerd of is het een lijstje dat in de lucht is blijven hangen, een lijstje van mogelijke dubieuze handelingen?

De heer **Wilzing**:

Het is een excerpt van de 1700 meldingen die wij op dat moment hadden bij het informele meldpunt ongebruikelijke transacties.

De heer **De Graaf**:

Voor alle duidelijkheid, dat zijn geen 1700 meldingen over alleen notarissen en advocaten, naar ik mag aannemen.

De heer **Wilzing**:

Nee. Het geeft aan dat het maar een zeer gering aantal was.

De heer **De Graaf**:

Wat is ermee gebeurd, voor zover u weet?

De heer **Wilzing**:

Het aardige is; het lijstje is bij mijn directeur politie terechtgekomen. Die heeft dat - naar mijn vaste overtuiging, maar dat kunt u beter aan hem vragen - ter inzage gegeven aan de deken van de Orde van Advocaten. Wij hebben vervolgens voor alle dekens, de regionale dekens om zo te zeggen, binnen de CRI een lezing georganiseerd. Wij hebben alle casussen daar uitgewerkt. Vervolgens hebben wij de notarile broederschap uitgenodigd. Op de jaarvergadering in Utrecht heb ik samen met mijn collega Schaap voor, naar ik schat, 450 notarissen exact hetzelfde verhaal verteld. Ik heb duidelijk laten weten wat de risico's waren. Het loopt nu uit in een cursus, die dit najaar start.

De **voorzitter**:

Om dit punt verder op te helderen, is het misschien goed dat u hier aangeeft om welke handelingen van advocaten en notarissen het precies ging.

De heer **Wilzing**:

Dat is heel moeilijk. Ik heb de casustiek niet meer paraat. Ik gaf zojuist een voorbeeld.

De **voorzitter**:

U gaf het voorbeeld van het eventueel witwassen van zwart geld door in onroerend goed transacties in carrousel te organiseren, waardoor men steeds hogere bedragen voor hetzelfde goed rekent. Als het u niet meer precies voor ogen staat, is het misschien goed dat wij de gevallen waarover u sprak opvragen bij Justitie. Het is voor ons van belang om te weten wat u als een dubieuze zaak beschouwt. Wat voor transacties zijn dat? Waar begint dat en waar eindigt dat? Blijkbaar levert het nog geen verdenking van een strafbaar feit van de betrokken advocaat of notaris op.

De heer **Wilzing**:

Maar u mag van mij niet verwachten hier op deze plek dat ik een financieel specialist ben.

De **voorzitter**:

Dat verwacht ik ook niet.

De heer **Wilzing**:

Wij gingen, simpel gesproken, met z'n tweeën naar de notarile broederschap. Ik heb daar het algemene verhaal van de ontwikkelingen in de aanpak van de georganiseerde criminaliteit en het specifieke met betrekking tot financieel-economische criminaliteit mogen presenteren. Vervolgens heeft mijn collega Schaap als echte deskundige op dit gebied de casussen daar uitgewerkt. Ik zou willen zeggen dat hij het dat meters groot heeft laten zien: het introduceren van criminelen in het bankcircuit en daarbij gebruik maken van het ambtsgeheim. Laten wij zeggen dat het een aantal zaken waren, met name in die richting.

De heer **Vos**:

Is overwogen, respectievelijk de dekens of de beroepsgroeporganisaties in staat te stellen hun tuchtrechtelijke rol te kunnen vervullen?

De heer **Wilzing**:

In deze zaken zelf?

De heer **Vos**:

Ja.

De heer **Wilzing**:

Nee. Zo waren wij daar ook niet mee bezig op dat moment. Alles is ter sprake gekomen met de dekens. De dekens zijn bij ons op bezoek geweest. Zij zijn uitgebreid genformeerd. Zij hebben gezien en, in mijn woorden, herkend wat de problematiek was. Wij hebben vervolgens - want wij ontmoetten elkaar ook in de stichting beroepsmoraal en criminaliteitspreventie - gezegd: hier gaan wij aan werken met elkaar. Dat is een heel duidelijke stroming. Daarmee raakt het toch een essentie, vind ik zelf. Daarmee zijn wij in een heel sterke gezamenlijkheid die problemen gaan oplossen en aanpakken. Dit najaar draait de eerste cursus.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Wilzing. U heeft in het begin gezegd: het is goed dat ik de kans krijg om dit onderwerp uit te leggen, want wij hebben hierover tot nu toe moeten zwijgen. Kunt u dat uitleggen?

De heer **Wilzing**:

Ja. Wij hebben echt wel afspraken gemaakt: wij geven in deze periode geen interviews aan de pers. Als een parlementaire enquêtecommissie haar werk aan het doen is, dan zwijg ik.

De **voorzitter**:

Tot slot op dit punt. Is er met een bepaalde lijst nog iets gebeurd? Is die daarna vernietigd als lijst, met naam en toenaam dus?

De heer **Wilzing**:

Ik heb nog zo'n lijst, met naam en toenaam.

De **voorzitter**:

Daar is verder niets meer mee gebeurd, dat is niet in een systeem ingevoerd?

De heer **Wilzing**:

Nee. Die is verder alleen als casus gebruikt.

De **voorzitter**:

Heeft Justitie ook zo'n lijst?

De heer **Wilzing**:

Justitie heeft een geanonimiseerde lijst.

De heer **Vos**:

Hebben de beroepsgroepen de vraag gesteld om de lijst ter beschikking te stellen?

De heer **Wilzing**:

Ik heb geen vraag gekregen van de beroepsgroep. Ik heb uiteraard wel contact gehad met de deken en de voorzitter van de broederschap.

De **voorzitter**:

Maar is het dan niet verstandig om modaliteiten te bezien waarop de dekens van de organisaties van advocaten en notarissen daarvan kennis kunnen nemen, opdat zij zelf eventueel maatregelen treffen?

De heer **Wilzing**:

Ik heb het precies gespeeld in ondergeschiktheid van mijn bevoegd gezag. Zo hoort dat ook. Ik heb de brief, de datum en het stuk gestuurd, zoals mij gevraagd was.

De heer **Koekkoek**:

Is het in enig geval gekomen tot strafvervolgning?

De heer **Wilzing**:

Dat is mij niet bekend, absoluut niet.

De heer **De Graaf**:

Ik kom verder niet meer terug op het lijstje. Er was echter ook sprake van drie ghost banks. Wat is dat eigenlijk?

De heer **Wilzing**:

Dat staat ergens in het rapport.

De heer **De Graaf**:

Maar kunt u de term nader uitleggen? Wat wordt daaronder verstaan?

De heer **Wilzing**:

Dat is een soort nepbank. Laten wij zeggen: een half financieringskantoor. Maar eigenlijk moet u mij dat niet vragen. Het gaat hier om een soort van zeer specifieke terreinen. Zo hebben wij ook aan de notitie gewerkt. Ik heb niet voor accountant geleerd.

De heer **De Graaf**:

Dat is prima. Als u het ons niet kunt uitleggen, zullen wij het aan iemand anders vragen. De vraag was of u weet wat eronder wordt verstaan. Is het een criminele dekmantel, is het een criminele bank?

De heer **Wilzing**:

Wij hebben de fasering aangegeven van de directeur katvanger - degene die de ellende vangt - naar de vervolgfase, totdat je terecht komt bij de criminele bank.

De heer **De Graaf**:

Ik kom bij mijn laatste vraag over de aard, ernst en omvang van de georganiseerde criminaliteit. Het gaat dan om het onderwerp corruptie, zoals ook vanochtend behandeld in verschillende gradaties. Wat is uw eigen beeld daarvan, dus van de ernst en de omvang? U heeft eerder gezegd dat u het als een wezenlijk element ziet, de kans op corruptie van de georganiseerde criminaliteit. Ziet u een trend van toenemende corruptie?

De heer **Wilzing**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Van toenemende risico's?

De heer **Wilzing**:

Ook als ik kijk naar de contacten die op de verschillende niveaus ontstaan tussen de criminele organisaties in de periode dat ik daarnaar kon kijken - ik praat dan over een stuk van mijn ambtelijke verleden - dan is het iets waar wij best bezorgd over waren. Dat is eigenlijk ook de reden waarom wij een soort revival hebben willen creëren, een soort bewustheid: let erop, ga ermee aan de gang, schoon daarop je eigen organisatie, kijk of de mensen er zuiver in zitten. In alle politiekorpsen zijn op het ogenblik projectgroepen aan de gang, die met name met politile integriteit bezig zijn.

De heer **De Graaf**:

Bij corruptie gaat het niet alleen om corruptie in de politieorganisatie, maar veel breder. Ook de overheid.

De heer **Wilzing**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Ziet u ook in uw eigen korps, in uw eigen regio dat dat toeneemt?

De heer **Wilzing:**

Ik zie het binnen mijn eigen organisatie niet direct echt toenemen. Wat ik wel merk, is dat wij zelf harder en consequenter worden als er iets misgaat. Er is gelekt. Dan wordt er ook harder aangepakt.

De heer **De Graaf:**

Mag ik met u naar de inventarisaties die in het verleden door de Centrale Recherche Informatiedienst en de RCID's, de regionale CID's, zijn vervaardigd?

De **voorzitter:**

De afkorting "CID's" zal nog vaak vallen in deze enquete. Dat zijn de zogenaamde Criminele Inlichtingen Diensten binnen de Nederlandse politie.

De heer **Wilzing:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Er zijn vier van die inventarisaties gehouden. Twee of drie zijn er gehouden in de periode waarin u daarbij nauw was betrokken als directeur van de CRI. Is dat correct?

De heer **Wilzing:**

Alleen bij de eerste ben ik niet betrokken geweest. Bij twee ben ik echt betrokken geweest. Toen was ik directeur van de CRI. Bij de eerste was ik nog directeur van de recherschool. Bij de laatste was ik vice-voorzitter van de projectgroep, die op een gegeven ogenblik is omgebouwd. Daar ben ik in tweede instantie ook in gekomen. Er zijn er drie waar ik heel nadrukkelijk bij betrokken was.

De heer **De Graaf:**

Kunt u vertellen hoe die inventarisaties tot stand zijn gekomen, niet zozeer beleidsmatig wat de achtergrond was, maar hoe de inventarisaties zijn gepleegd? Wat is er bevraagd, welke informatie is aangeleverd en hoe is geanalyseerd?

De heer **Wilzing:**

Als u dit soort vragen wilt stellen, dan moet u die echt stellen aan de mensen die met de analyse bezig waren. Ik wil mij daar niet van afmaken. Ik wil ook best mijn best doen om er wel iets over te zegen, maar het ging ons er met name om, die informatie bij elkaar te krijgen en daarmee aan de gang te gaan. Ik moet er toch iets beleidsmatigs over zeggen.

De heer **De Graaf:**

U heeft er eerder over geschreven, ook over de kwetsbaarheid van dergelijke analyses en inventarisaties. Ik zou graag even met u doornemen waar de gegevens vandaan komen zonder in de details te treden waar de vaklieden alles van weten. Dat was ook niet uw functie. Als wij het goed hebben begrepen, zijn inventarisaties gepleegd op grond van de informatie die door de criminele inlichtingendiensten is verzameld en is doorgezonden naar de CRI. Bij u vond de bewerking, de analyse plaats?

De heer **Wilzing:**

Gedeeltelijk, ja.

De heer **De Graaf:**

Verschillen die inventarisaties, die vier die er zijn geweest, onderling in methode voor zover u weet?

De heer **Wilzing:**

De methode is elke keer verfijnd en aangepast. In 1985 besloten wij dat wij met misdaadanalyse komen. In 1987 hebben wij de eerste misdaadanalisten opgeleid en wordt er een besluit genomen door een kleine groep hoofdcommissarissen, de directeur-generaal Politie van Justitie en de generaal van de rijkspolitie, toen nog in de oude organisatie, om toch eens een inventarisatie te maken van, zoals dat toen heette - dan moet ik dat even erbij halen - ook criminele groeperingen. Dat heet dus even anders, veel algemener. Dat is gebaseerd op, zoals wij dat toen noemden, omvang, aard, niet de ernst, en werkgebied van criminele doelgroepen in Nederland. Vanuit dat beeld, dat plaatje is dat destijds door Sietsma, dus door de Amsterdamse club, heel sterk gepromoot. Toen hadden wij eigenlijk een vijftal criteria, de meest eenvoudige criteria: hiërarchische opbouw, sancties, witwassen,

corruptie en meer delicten of minder delicten. Dat systeem was sterk afhankelijk van wat de criminele inlichtingendiensten aanleverden. De criminele inlichtingendiensten zijn officieel pas in 1987 gestart. Later is dat beeld veranderd en ging het er ook anders uitzien. In 1989 waren wij verder en hadden wij een hoger aantal criteria. Alleen hadden wij elke keer het probleem bij deze analyses dat, als wij meldden dat wij 599 formulieren terug hadden gekregen, dat ook werd beschouwd als 599 groepen. Daar zaten dan misschien nog wel wat dubbeltellingen in. Die werden er ook uitgehaald. Vervolgens kreeg je de indruk dat alles wat met drie of meer bij elkaar zat en criminaliteit bleek een criminele organisatie was. Voor ons was dat wel eens moeilijk als wij in het buitenland kwamen. Dan zeiden de Italianen: wij hebben drie criminele organisaties. Wij hadden er dan 599. Het was buitengewoon vervelend om dat uit te leggen. Zij spraken over stromingen en wij werkten dat eigenlijk kil, klinisch uit. Vanuit die positie kreeg je een bepaald beeld, waarbij wij wel eens met een variant op de belasting zeiden: leuker kunnen wij het ook niet maken.

De voorzitter:

Die term was er toen nog niet.

De heer Wilzing:

Neen, dat klopt. Maar wij hadden wel het voortdurende probleem dat wij vastliepen op het feit dat de boodschapper van het nieuws enigszins werd afgemaakt. Het was onprettig nieuws. Het was bovendien allemaal informatie - zo hoorde het ook - van de korpsen. Daarvoor hadden wij een formule bedacht, waar ikzelf een groot voorstander van was. Het waren dus ook niet onze inventarisaties. Het waren de inventarisaties van de Centrale politie- en rechnercommissie. Het waren de inventarisaties later van het CBO. U vraagt misschien: waarom maakten jullie niet een verhaal zoals Fijnaut vanmorgen heeft gepresenteerd? Daar waren die inventarisaties niet voor. Dat was ook onze taak niet. Dat zou een taak horen te zijn of kunnen zijn voor bijvoorbeeld een Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum. Dan zie je ook het schuiven van de ene naar de andere kant. Wij begonnen met ons een beeld te verschaffen en het werd steeds meer een "management-tool" - zo heb ik het ook genoemd - om groepen aan te pakken. Neem de derde analyse in 1993. Daar hoort ook een dossier onder te liggen waarin alle groepen op naam en toenaam precies zijn uitgewerkt en waarbij je kunt zeggen: dat zouden de groepen horen te zijn die wij moeten kunnen aanpakken. Dan kom je op het probleem: kun je ze aanpakken of is het niet relevant? Kun je het alleen rigide aan de hand van de criteria doen of - dat is een stap verder - zou je het op een andere manier moeten doen? Als er bijvoorbeeld plotseling een liquidatie plaatsvindt of er gaat iets anders gebeuren, dan is er een prioriteitstelling die er net weer even anders uitkomt. Bij de laatste analyse waren wij zover dat wij ook het beeld konden geven van de groepen die aangepakt waren.

De heer De Graaf:

Dat hebben wij begrepen. Nou is er nogal wat verschil in die analyses door de jaren heen. Dat heeft naar ik aanneem ook te maken met het voortschrijdend inzicht. Toch is het op zichzelf opmerkelijk dat in de eerste analyse van heel veel groepen er uiteindelijk drie worden gedefinieerd als "hooggeorganiseerd" en dat er in volgende analyses, twee en vier jaar later, plotseling 98 respectievelijk 100 groepen hooggeorganiseerd zijn. Heeft dat te maken met de enorme ontwikkeling van de georganiseerde criminaliteit in vier, vijf jaar tijd? Of zegt u: de eerste analyse was gewoon te gebrekkig wat de methode betreft; wij hebben daarna veel verfijnder kunnen werken en dus kregen wij veel meer informatie?

De heer Wilzing:

Ik denk dat je mag zeggen dat wij in de loop van de tijd een beter inzicht hebben gekregen, dat wij gedifferentieerder met ons meetinstrument aan de gang konden en dat wij daardoor ook een duidelijker zicht kregen. Je ziet ook in de analyses zoals die zich ontwikkelen van 1993 naar 1995 een meer constante vorm. Fijnaut spreekt over 30 35 groepen. Wij komen met 100 groepen. Het hangt er ook van af hoe je scala, je meetinstrument is. Twee criteria is laag, zeer laag, van drie tot vijf is midden en van zes tot acht is hoog. Misschien moet je zeggen "alleen acht", maar omdat wij elke keer vragen en ook kritiek kregen, hebben wij gezegd: wij kunnen het op dit moment niet beter bedenken;

als u een beter systeem heeft, graag. Wij hebben ook alle wetenschappers bij elkaar gezet in 1993. Wij hebben een uitstekende bijeenkomst gehad. Ik ben er helaas maar heel even bij geweest. Wij hebben toen gezegd: wie het beter kan, mag het zeggen, graag. Elke keer, in elke inventarisatie hebben wij steeds twee problemen. Ten eerste, het wordt enorm zwaar opgepakt en dat wilden wij helemaal niet, onder geen voorwaarde. Ten tweede, het is voortdurend relativeren wat erin staat. Wij hebben de wijsheid niet in pacht, wij zoeken naar een goede methode, vooralsnog lijkt ons dit een methode; wie het weet, mag het zeggen.

De voorzitter:

Zou de conclusie niet kunnen zijn dat, welke kwantitatieve lijsten wij ook maken en welke officiele criteria wij ook toepassen, wij niet ontkomen aan een soort kwalitatieve analyse op basis waarvan prioriteiten worden gesteld, dus naast de lijsten met aantallen, hoe interessant ook? Zouden wij dat niet kunnen leren uit het deel van de analyse van onze criminologen, dat nu op tafel ligt: dat justitie en politie in Nederland niet ontkomen aan kwalitatieve keuzen op basis van niet alleen de lijsten, maar ook een kwalitatieve analyse?

De heer Wilzing:

O ja, dat ben ik volstrekt met u eens.

De heer De Graaf:

Gebeurt dat ook?

De heer Wilzing:

Ik denk dat wij eraan toe zijn, dat het typisch een ontwikkelingsrichting is. Daar heb ik mij altijd heel graag en heel veel mee bemoeid: hoe zetten wij dit nou door? Wij hebben geen vier schaal 17-hoogleraren gehad in de periode van de CRI om met name zo'n diep fundamentele zaak neer te zetten. Dat heeft ook te maken met de taak van een dergelijke operationeel ondersteunende dienst. Is het je taak of is het niet je taak? Toen wij misdaadanalyse begonnen door te ontwikkelen naar wetenschappelijke rechercheadvisering, was daar direct het WODC: zitten wij nog wel ieder op ons eigen terrein? Ook mijn directeur Politie zei: is het wel goed dat jij die richting uitgaat?

De heer De Graaf:

Het gaat ons nu niet om de vraag wiens taak het precies was, maar meer in het algemeen of u dat ook voor de toekomst verstandig zou vinden; de vraag van de heer Van Traa. De analyse van 1993, zo begrijp ik uit verschillende publikaties en ook uit uw eigen tussenbalans, was ook iets anders opgezet om die kwalitatieve analyse te kunnen maken, op basis waarvan een prioritering mogelijk was. Dat wilde het Coördinerend beleidsoverleg ook hebben, want wij willen bij wijze van spreken de top-10 kunnen aanpakken en die aan kernteams kunnen geven. Zeg ik het zo juist?

De heer Wilzing:

U zegt het exact goed. Dat is een heel ander doel dan de kwalitatieve analyse waaruit wij vanmorgen een soort excerpt hebben mogen krijgen van professor Fijnaut.

De heer De Graaf:

Maar voor de keuze welke groeperingen, organisaties en netwerken specifiek moeten worden aangepakt door kernteams uit welke middelen moet je natuurlijk ook de relevante omgeving weten van zo'n groep. Dus zit er wel degelijk een kwalitatieve beoordeling en analyse onder. Heeft u de indruk dat dit is gebeurd?

De heer Wilzing:

In de achterliggende periode?

De heer De Graaf:

Dat in 1993 op grond van die analyse een prioritering heeft plaatsgevonden, dat er een prioriteit is gesteld, dat de belangrijkste groepen ook in onderzoek zijn genomen en wel door de kernteams die toen werden geformeerd?

De heer Wilzing:

Op grond van de informatie en de kwaliteit daarvan die wij over die periode konden genereren bij de politie, denk ik dat wij naar beste kunnen de groepen eruit hebben

gehaald. Wij hebben alleen bij het analyseren daarvan geconstateerd dat groepen die door de betreffende criminele inlichtingendienst aangegeven werden als buitengewoon belangrijk en aan te pakken niet altijd als hoogste op de lijst kwamen en dus ook daadwerkelijk werden aangepakt.

De heer **De Graaf**:

Even voor de helderheid. Er werd toch een soort top geformuleerd: dit zijn de belangrijkste groepen? Vervolgens was de bedoeling, zo begrijpen wij uit de verschillende stukken, dat die topgroeperingen met voorrang zouden worden onderzocht, in het bijzonder door de geformeerde kernteams. Zegt u nu: dat was wel de bedoeling, maar dat is er in de praktijk niet van gekomen, want andere groepen werden plotseling onderzocht? Of begrijp ik dat fout?

De heer **Wilzing**:

Neen, het is anders. De CBO-analyse, de derde analyse in 1993, is een analyse geweest waar een management-tool onder lag: dat zijn de groepen, daar zou je naar kunnen kijken. Ik denk dat een aantal van die groepen zijn aangepakt en dat door de onderscheiden korpsen en het openbaar ministerie in de verschillende regio's wel eens is afgeweken van de betreffende keuzes, simpelweg omdat calamiteuze zaken een rol gaan spelen. Er wordt iemand vermoord en je moet er eerder induiken of er vindt een bijzondere transactie plaats, waardoor je dus niet meer kunt zeggen: ik schuif die zaak maar even wat verder weg. Dan moet je dus een wellicht wat mindere zaak naar voren halen. Een heel belangrijk argument is ook de economie van de bewijslast: het moet ook allemaal kunnen, het moet er uitgehaald worden. Criminele informatie is soms zachte en soms harde informatie. Dat moet in combinaties bij elkaar. Het ligt er ook aan: kun je de groep te pakken krijgen of niet? Daardoor is het nog niet altijd mogelijk om heel analytisch en rigide te komen tot het lijstje: geachte criminele organisatie, u bent vandaag nog niet aan de beurt, u moet nog even wachten; waarschijnlijk in week 46 komt u wel. Politiewerk is mensenwerk.

De heer **De Graaf**:

Ik wil dit onderdeel afsluiten. U bent veel in contact geweest met buitenlandse collega's, vanuit uw vorige functie. U heeft bij de commissie-Wierenga gezegd dat uw collega's in het buitenland zeiden: you in Holland are miles ahead. U bent ver vooruit op het gebied van de analyse. Heeft u die indruk nog steeds? Is het buitenland nog niet zo ver in misdaadanalyse en inventarisatie zoals wij in Nederland de afgelopen jaren hebben gekend?

De heer **Wilzing**:

Als het gaat om heel directe operationele informatie en, laten wij zeggen, het zicht daarop, denk ik dat wij nog steeds een goede partij spelen. Of dit het systeem is? Wij hebben van het begin af aan gezegd: wij doen ons best, wij kijken, wij bouwen. Wij hebben de criminele inlichtingendiensten vanaf 1987, wij hebben dus de stijl van denken, wij doen het vanuit onze onder- en politiewereld. Ik denk dat wij wat dat betreft nog steeds een behoorlijke positie hebben. Ik wil daar nog n ding bij zeggen. Ook als je kijkt naar bijvoorbeeld de ad hoc working group on organised crime in Trevi-verband...

De **voorzitter**:

In Europees verband.

De heer **Wilzing**:

Ja, in Europees verband. Die heeft met name onze criteria op deze manier overgenomen. Ik heb regelmatig het gevoel gehad dat wij in eigen land kritischer en harder werden beoordeeld en aangepakt dan in het buitenland gebeurde. Interpol, Lyon, heeft het Engelse systeem - want het is een systeem van New Scotland Yard dat met name in Nederland wordt gebruikt - integraal overgenomen. Daar leidt - misschien kunt u daar ook nog eens naar kijken - een Nederlandse baas de afdeling misdaadanalyse, oorspronkelijk geschoeid op de leest van Anacapa uit de Verenigde Staten en vervolgens via Londen bij ons terecht gekomen. Ik denk dat wij een solide partij meeblazen. Als wij daarop kunnen doorontwikkelen - ik kijk dan met name naar de wetenschap, u vindt dat ook terug in de Randstad-notitie - dan is dat alleen maar grote winst.

De heer **De Graaf**:

Ten slotte wil ik ingaan op de bestrijding zelf.

De heer **Koekkoek**:

Ik heb op dit onderdeel nog een vraag, voorzitter. Mijnheer Wilzing, aan welke vormen van criminaliteit dient de politie volgens u prioriteit te geven?

De heer **Wilzing**:

Vanuit welke functie vraagt u dat aan mij?

De heer **Koekkoek**:

Dat mag u zelf aangeven. Ik denk dat u er vanuit het beraad van hoofdcommissarissen, maar ook binnen uw eigen regiokorps een bepaalde kijk op zult hebben.

De heer **Wilzing**:

Wij hebben in mijn beleving de afgelopen jaren een enorme impuls gegeven aan de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Waar je voor uit moet kijken - ik hoorde dat vanmorgen in het verhaal van Fijnaut terug en dat spreekt mij aan - is dat je niet te veel in het bovenste segment gaat zitten en dat je met name vormen van middencriminaliteit, vormen die vaak een heel directe impact hebben op de burger die wij dienen en voor wie wij er horen te zijn, vergeet. Als u dit aan mij vraagt als korpschef van IJsselland zeg ik: daar kijk ik op het ogenblik heel nadrukkelijk naar. Het probleem met georganiseerde criminaliteit, vooral als het een internationale uitstraling heeft, beschrijf ik soms als kaasfondue waarbij de kaas een beetje aan het stollen is. Je pakt een stuk uit iets wat niet klopt, je trekt het omhoog en vervolgens heb je een gigantisch dradennet dat heel andere kanten uitgaat. Zo kan het zijn dat ik in mijn gebied, tussen Deventer en Zwolle, een stukje criminele organisatie naar boven trek en dat ik bijna uitsluitend in het Westen van het land aan het werk ben of dat ik in het Zuiden terecht kom. Dan heb ik er dus niets meer mee te maken. Ik denk dat wij daar dat netwerk van IRT's, van kernteams, op een prima manier op hebben gezet. Vervolgens moeten wij heel goed kijken naar het handwerk, het werk van met name de rechercheur. Wij hebben een heel sterke beweging gemaakt in de richting van de generale taakstelling. Wij moeten ons heel goed richten op genoemde vormen van criminaliteit.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Wilzing, u sprak al over de kernteams. Heeft u de indruk dat de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit in Nederland goed georganiseerd is? Ik heb het dan niet over methoden, maar over de organisatie: zes kernteams, een landelijk rechercheteam in oprichting. Geeft u eens een oordeel daarover. Is het een effectieve organisatie naar uw eigen indruk?

De heer **Wilzing**:

Ik geef daar niet met "ja" of "neen" antwoord op. Het is een ontwikkelingsrichting. Ik kijk dan naar wat de politie is aangedaan. Er is de politie heel wat aangedaan. Het mag weleens vanaf de andere kant worden bekeken. Met 40.000 politiemensen konden wij allemaal opstaan. Het is de grootste overheidsreorganisatie die in een snelkookpan heeft plaatsgevonden. Tegelijkertijd mochten wij ook nog even het PKP doen, dus het Project Kwantificering Politiewerk.

De heer **De Graaf**:

De verdeling van de sterkte.

De heer **Wilzing**:

De verdeling van de sterkte. In mijn gebied gaat 16% verloren, een andere richting uit. Wij mochten nog een aantal van dat soort dingen erbij doen. Dat hebben wij gedaan in de periode 1990-1993/1994. Dat is n. Wij hebben een enorme beweging gemaakt in de richting van de generale taakstelling. Dat is twee. Vervolgens zijn wij ons vanaf 1985 gaan ontwikkelen op de aanpak van de georganiseerde criminaliteit, in een totaal nieuw bedrijf. 25 regio's zijn zich op het ogenblik onder de huidige omstandigheden aan het ontwikkelen. Ik vond de oprichting van de kernteams heel sterk van de vorige minister van Justitie. Hij zat daar zelf heel dicht tegenaan. Het past ook in het verhaal dat Fijnaut vanmorgen heeft

gehouden over de concentratie. Er zijn vier teams die zich concentreren op het Westen van het land. Dan zijn er nog twee teams. Er is een team gericht op het Noorden. Mijn team gaat van Groningen tot Nijmegen. Het andere team gaat over het Zuiden. Ik denk dat wij daarmee een heel belangrijke stap naar voren hebben gezet. Vervolgens kiezen wij voor een landelijk rechteamteam dat in dat spel zijn flexibele rol kan spelen. Ik ben nu hoofdcommissaris van een regiokorps. Ik heb op het centrale niveau een aantal dingen gezien. Ik denk dat het een flexibele organisatie kan zijn die dat goed regelt. Ik heb daar wel wat ideeën over.

De heer **De Graaf**:

Vindt u de kernteams effectief?

De heer **Wilzing**:

Je moet de kernteams de tijd geven om echt effectief te kunnen worden. Ik ben er stellig van overtuigd - dit vanuit mijn eigen omgeving, wij hoeven niet elke zaak die wij hebben opgelost uitgebreid in de pers te hebben, wij zijn daar zelfs zeer terughoudend in - dat het een effectief model is. Ik denk dat het plaatje van de kernteams er in de toekomst goed uit zal zien. Je ziet dat ook in de laatste analyse, als het gaat over het oprollen van met name criminele organisaties.

De heer **De Graaf**:

U heeft eerder weleens wat geschreven over de vraag of de traditionele recherche - los van de vraag of dat in een kernteam is georganiseerd - misschien niet zo vreselijk effectief is en dat wij misschien naar andere methoden toe moeten, andere manieren waarbij ook bestuurlijke aanpak en mogelijkerwijs fiscale aanpak aan de orde komen. U heeft eerder het begrip "ontmantelen" gebruikt in dit gesprek. Kunt u daar op ingaan? Wat verstaat u eronder, als wij naar nieuwe ontwikkelingen in de aanpak van criminele groepen moeten?

De heer **Wilzing**:

Ik heb eerder wel eens een beweging aangegeven. Het woord "achterover trekken" zal ik niet zo vaak meer gebruiken.

De **voorzitter**:

Dat mag u best gebruiken. Het leert ons hoe u erover denkt. Dat is helemaal niet erg. Ik meen dat echt. U moet gewoon praten zoals u altijd praat. Als een vreemd woord voorkomt, vraag ik om een uitleg. Ik heb geen enkel waardeoordeel willen geven. Begrijpt u mij goed!

De heer **Wilzing**:

De ontwikkelingsrichting om groepen op deze manier aan te pakken en uiteindelijk te ontmantelen, is een heel belangrijke. Wat ik geconstateerd heb en in een paar onderzoeken verder heb uitgewerkt, is: je ontkomt nimmer aan traditioneel rechteamen, nooit. Het betekent dus dat de bovenste 20 of 25 groeperingen - zo heb ik het, meen ik, ooit gezegd - maar op n manier kunnen worden aangepakt: hard en repressief, om het zo te zeggen. Wat daar verder onder zit - zo kan ik dat het beste aangeven - zijn groeperingen die zich aan het ontwikkelen zijn. Fijnaut gaf een heel aardig idee van die, wat wij noemen, kampers.

De heer **De Graaf**:

Kampers?

De heer **Wilzing**:

Ja, die kwam je vroeger al tegen in het kleding-team, laten wij zeggen voor de grote kledingdiefstallen.

De heer **De Graaf**:

Wat zijn dat, kampers?

De heer **Wilzing**:

Fijnaut noemde het woonwagenkampbewoners. Maar dan een heel kleine specifieke groep, laat ik dat heel nadrukkelijk zeggen. Die zie je zich doorontwikkelen. Wat je zou moeten doen, is het volgende. Het is een beetje een hobby van mij. Repressieve boevenvangers zijn wat minder bezig met preventie in het algemeen. Ik heb de stellige overtuiging - dat is mijn leermoment - dat er een hoeveelheid georganiseerde criminaliteit

is die je kunt voorkomen. Ik zeg weleens: dan moet je maar dijken bouwen om Nederland om te voorkomen dat wij een schrobputje worden. Water, criminaliteit, stroomt altijd naar het laagste punt. Dat moet je voorkomen. Je moet dus dijken bouwen. Je kunt n in wettelijke voorzieningen n in aanpak en methoden een aantal maatregelen nemen waardoor groepen zich niet meer zo ontwikkelen. Ik heb dus ook destijds gezegd: je zou een soort monitorfunctie moeten hebben. Daarin zouden groeperingen breed maatschappelijk, dus ook het notariaat - uiteraard, zou ik bijna zeggen - en ook specialisten uit de verschillende groepen, moeten kijken naar de ontwikkeling van de criminele organisaties. Dan is het misschien voor een groep die in de rangorde op nr. 78 zit misschien nog niet nodig dat je daar repressief met een zwaar team tegenaan gaat. Daar kun je tegenaan gaan door daar drie keer de Economische Controle Dienst tegenaan te zetten of wellicht door wettelijke bepalingen. Wij hebben een jaar of tien geleden een enorme klap kunnen toebrengen aan de koppelbazen door de Wet ketenaansprakelijkheid.

De heer **De Graaf**:

Vindt u niet dat ook criminele organisatie nr. 78 strafrechtelijk moet worden aangepakt? Criminele activiteiten moeten toch worden opgespoord en voor de rechtbank worden gebracht, ongeacht de hoogte of de laagte in de rangorde?

De heer **Wilzing**:

Zeker. In 1985 hebben wij geformuleerd dat de aanpak van de georganiseerde criminaliteit exclusief politie en justitie was. In 1992 hebben wij geconstateerd dat het een breed maatschappelijk probleem is, zodanig breed en zo in de maatschappij dat het niet meer exclusief politie en justitie is maar dat daaraan met name vanuit alle andere sectoren aandacht wordt gegeven. En dat zijn wij nu aan het mobiliseren.

De heer **De Graaf**:

Ik wil tot slot nog twee vragen aan u stellen, mijnheer Wilzing. En vraag betreft de knelpunten die u zelf ziet in de huidige mogelijkheden van politie en justitie om georganiseerde criminaliteit te bestrijden. U heeft die eerder in documenten aangegeven. Kunt u nog eens kort op een rijtje zetten welke knelpunten u zelf ziet? Hebben politie en justitie te weinig mogelijkheden?

De heer **Wilzing**:

Ja. En van de allerbelangrijkste is onze informatievergaring, onze positie ten aanzien van criminele informatie en de informatie waarmee wij aan de gang gaan. Ik denk dat dat n van de meest essentile is. De commissie-Hermans is kortgeleden afgekomen met een rapport waarin, met name op het punt van de politile informatievoorziening, wordt gesteld dat wij daaraan hoge prioriteit zullen moeten geven. Een ander kenmerk is dat wij ons in een volstrekt transparant systeem zullen moeten blijven doorontwikkelen op methoden en technieken. Dat kan maar op n manier. Dat hebben wij ook altijd gezegd. Dan moet het volstrekt transparant zijn. Het moet controleerbaar zijn. Het moet alleen wel slagvaardig blijven. Het betekent dat het zich moet kunnen aanpassen.

De heer **De Graaf**:

Methoden en technieken? Welke heeft u in het bijzonder op het oog, als u het heeft over transparant en controleerbaar?

De heer **Wilzing**:

Ik denk hier met name aan politile infiltratie.

De heer **De Graaf**:

Politile infiltratie of infiltratie ook door burgers?

De heer **Wilzing**:

Laten wij het zo zeggen. Met alle waarborgen en alle zorgvuldigheid moet het ook die richting uit kunnen gaan.

De heer **De Graaf**:

U brengt mij tot mijn laatste vraag, mijnheer Wilzing.

De heer **Wilzing**:

Ik was alleen nog niet klaar met mijn aanbeveling.

De heer **De Graaf**:

De tijd is kort. Maar als u het antwoord wilt afmaken...

De **voorzitter**:

Absoluut. Maakt u uw antwoord gerust af, mijnheer Wilzing.

De heer **Wilzing**:

Een van de belangrijkste dingen is: mensen en middelen. Er zijn er ons door de politiek 10.000 beloofd. Als wij er 2000 3000 krijgen, mogen wij in onze handen knippen. Bij mij lopen zij alleen maar weg omdat het korps kleiner moet worden. Ik zie een beweging. Wij hebben in de generale taakstelling een goede politie opgebouwd en wij doen dat zo zorgvuldig mogelijk. Wij hebben gepleit voor een revitalisering, zoals wij dat noemden, van de recherchefunctie. Ik denk dat wij daar ontzettend veel in moeten stoppen. Alleen is het dan een kwestie van n het een en het ander. Dan mag het niet zijn f het een of het ander, weer een verschuiving naar de andere kant.

De **voorzitter**:

Mijnheer Wilzing, u sprak zonet over meer informatievergaring als methode en eventueel uitbreiding, zo begrijp ik, van het middel infiltratie als methode.

De heer **Wilzing**:

Als een van de methoden.

De **voorzitter**:

Mag ik even met u doorgaan op infiltratie, het gebruik van informanten en het eventueel doorlaten van drugs c.q. het plegen van strafbare feiten onder regie van de politie? Waarom doe ik dat? Op bladzijde 340 van het rapport-Wierenga zegt u in een bespreking van de toenmalige gebruikte methoden: dan moet er maar 10 kilo coke door, bij wijze van spreken. Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Wilzing**:

Ik heb in de tussenbalans heel nadrukkelijk aangegeven dat er voor methoden en methodieken een infrastructuur gebouwd moet worden. Dat betekent dat je kunt controleren waar het zit en waar het zich heen ontwikkelt en dat je dan het goede moment van de inbeslagneming kunt bepalen. Ik ben in dat opzicht voor een gecontroleerde doorvoer, als je daarmee de totale organisatie kunt ontmantelen. De verhouding tussen de doorvoer en de groep die je daardoor uiteindelijk kunt ontmantelen, is daar een heel belangrijke factor in. Ik ben daar altijd helder in geweest.

De **voorzitter**:

Met "doorvoer" bedoelt u het laten verdwijnen in het milieu? Anders hebben wij het toch over gecontroleerde aflevering in het jargon?

De heer **Wilzing**:

Dat is volstrekt helder. Het zou kunnen zijn dat, om de organisatie echt te kunnen ontmantelen, er dan maar een keer doorgevoerd moet worden en dat het ook verdwijnt in het milieu.

De **voorzitter**:

Hoe lang, hoeveel?

De heer **Wilzing**:

Dat mag u zo van mij niet vragen.

De **voorzitter**:

Maar ik mag alles vragen; dat is het prettige.

De heer **Wilzing**:

Neen, ik bedoel dat ik vind dat u dat niet mag, maar u mag het wel.

De **voorzitter**:

Ja, dus ik vraag het toch.

De heer **Wilzing**:

Dan moet ik dat zien onder de omstandigheden waaronder dat gebeurt. Dat betekent dus dat ik er bovenop moet zitten, moet weten wat zich ontwikkelt. Daar moet ik dan zijn.

De **voorzitter**:

Maar is er een absolute bovengrens?

De heer **Wilzing**:
Neen. Althans, die ken ik niet. Laat ik het zo zeggen.

De **voorzitter**:
Noch voor softdrugs, noch voor harddrugs?

De heer **Wilzing**:
Neen.

De **voorzitter**:
Heeft u zelf wel eens meegewerkt aan een dergelijke methode c.q. onder uw regie een dergelijke methode toegepast?

De heer **Wilzing**:
Onder mijn regie in mijn IJssellandse periode? Ik vind dat moeilijk, want er lopen onderzoeken.

De **voorzitter**:
Gebeurt het daar?

De heer **Wilzing**:
Dan gaat het niet onder mijn regie; even helder.

De **voorzitter**:
Onder uw regie, onder uw verantwoordelijkheid als korpschef.

De heer **Wilzing**:
Als het openbaar ministerie daar zeer nadrukkelijk bij betrokken is, dan kan het zijn dat wij ook in zo'n situatie komen.

De **voorzitter**:
Maar op dit moment? Weet u of er bij u wordt doorgeleverd of niet?

De heer **Wilzing**:
Ik sta onder ede en u vraagt mij heel concreet over een zaak.

De **voorzitter**:
Neen, niet over een zaak.

De heer **Wilzing**:
Maar ik denk aan een zaak; laat ik het zo zeggen. Daar ben ik buitengewoon terughoudend in. Maar ik sta onder ede.

De **voorzitter**:
U staat onder ede, zeker.

De heer **Wilzing**:
Dat betekent dat zaken kunnen lopen. Die zijn tot op het hoogste bevoegde niveau afgeregeld en afgespijkerd, zeer zorgvuldig. Daar is dan ook een driehoek van op de hoogte: die kent het, weet het en weet wat ze wil.

De **voorzitter**:
Het lijkt u niet verstandig om daarover verder indicaties te geven op dit moment?

De heer **Wilzing**:
Neen.

De **voorzitter**:
Goed, dat begrijp ik.

De heer **Wilzing**:
Want ik kom dan met het tactisch concept in de knoei.

De heer **De Graaf**:
Is de zaak waar het over gaat ook gemeld aan de Centrale toetsingscommissie van het openbaar ministerie?

De heer **Wilzing**:
Ja, laat dat heel helder zijn. Dan wordt de hele weg bewandeld. Anders kan het niet. Laat dat volstrekt helder zijn. Dat zat misschien even niet paraat.

De **voorzitter**:

U zegt ook nog bij de commissie-Wierenga: er komt een moment dat een methode moet worden gestopt en bekeken wordt of de zaak anderszins wellicht voor grote bedragen via het bankcircuit te regelen valt. Ik las dat zo. Een methode van doorlevering wordt gestopt omdat die niet leidt tot resultaat in de door u geschetste zin, namelijk de ontmanteling van de hele groep. Dan zegt u misschien het bankcircuit te gebruiken. Ik begreep die zin niet.

De heer **Wilzing:**

Ik begrijp hem ook niet. Ik zit volop te denken hoe dat gezegd kan zijn, maar het zal er ongetwijfeld zo instaan.

De **voorzitter:**

Het staat op bladzijde 341: misschien moet ermee worden gestopt en bekeken worden of de zaak anderszins wellicht voor grote bedragen via het bankcircuit te regelen valt. Dit zegt u niks?

De heer **Wilzing:**

Neen, het zegt mij niks.

De **voorzitter:**

Het is toen ook gezegd, maar in ieder geval betekent dat...

De heer **Wilzing:**

Ik zou het moeten zien in het totale verband waarin het op dat moment is gezegd.

De **voorzitter:**

Heeft u vroeger in zaken die af zijn wel eens zaken doorgelaten van grotere omvang?

De heer **Wilzing:**

Neen. Ik zit even diep te putten in mijn geheugen. In mijn Arnhemse periode kwam het niet voor. In de recherschoolperiode hadden wij er een cursus voor: niet voor het doorvoeren, maar voor politile infiltratie; zo was het dus ook weer niet. In de CRI-periode zaten wij daar zijdelings tegenaan en hadden wij de begeleiding in de vorm van politile infiltratie, de ANCPI, de afdeling Nationale coördinatie pseudo-koop. Daar zaten wij tegen de zaken aan. Maar daar hadden wij onze landelijke officier van justitie, die stuurde op dat gedeelte.

De **voorzitter:**

Wist u toen u directeur CRI was wat er gebeurde bij de toenmalige afdeling pseudo-koop, of daar eventueel ook werd doorgelaten?

De heer **Wilzing:**

Jazeker, jazeker. Ik herinner mij nog dat men bij mijn werkbezoeken wat moeite had om de PC aan mij te tonen met de inhoud, omdat dat toch buitengewoon geheim was. Ik heb gezegd: het is een van tweeën, ik ben baas of ik ben geen baas, dus ik wil ook alles zien. Ik heb dus ook alles gezien.

De **voorzitter:**

Toen is dat onder die regie niet gebeurd?

De heer **Wilzing:**

In die periode? Dat kan ik mij niet zo herinneren.

De **voorzitter:**

Was u ook al betrokken bij frontstores toen u verantwoordelijk was bij de CRI? Waren die er toen al, zogenaamde bedrijven die de politie gebruikte als dekmantel om eventueel binnen het criminele milieu te infiltreren dan wel om bewijs te verzamelen tegen criminele groepen die van zo'n dergelijk dekmantelbedrijf gebruik maken?

De heer **Wilzing:**

Ik weet mij uit mijn periode te herinneren dat wij daar een zaak hebben gehad. Het was een grote zaak die vanuit een ander werelddeel op ons afkwam, waarbij wij met onze accountants daar een aantal zaken voor geregeld hebben. Dan ging het met name over het sluizen van geld.

De **voorzitter:**

Daarbij speelde de financiële dienstverlening een rol?

De heer **Wilzing:**

Het was een financile dienstverlening, exact.

De **voorzitter:**

U bent gebleken een verklaard tegenstander te zijn van het gebruik van zogenaamde "embargoteams", waar alles in feite gecompartmenteerd geheim wordt gehouden.

De heer **Wilzing:**

Ja.

De **voorzitter:**

Kunt u dat toelichten?

De heer **Wilzing:**

Ik heb wel eens gezegd: de embargoteams zijn de dood in de pot. Embargoteams zijn heel gevaarlijk. Als je je informatiepositie te veel op deze manier afsluit, dan betekent het dat je niet meer communiceert met je collega's. Dan kan het zijn dat je met twee teams op een deel van hetzelfde onderzoek gaat zitten en je activiteiten op dezelfde groepering richt. Dat is levensgevaarlijk. Het is ook heel simpel op te lossen. Het betekent gewoon dat je per dag de subjecten, de namen van de verdachten doortoetst naar de zogenaamde CIDS, de CID-subjectenindex. Dat is een heel simpele verwijzingsindex, waarbij collega's kunnen checken of anderen met hetzelfde bezig zijn. Dat is de winst van de laatste jaren die wij samen met de Nederlandse politie hebben weten te bereiken. Ik heb het idee dat bij mijn collega's - in ieder geval geldt dat voor mijn eigen gebied; daar kan ik voor spreken - hetzelfde gevoel leeft: stoppen met embargoteams en zorgen dat je die ene databank met elkaar goed vult, zodat een ieder weet waar hij mee bezig is. Voor de CRI is het dan niet anders dan elkaar in contact brengen, ervoor zorgen dat je met elkaar communiceert en afspraken maken.

De **voorzitter:**

Bent u er wel een voorstander van dat bepaalde trajecten compleet gesloten blijven, ook voor beoordeling door de rechter?

De heer **Wilzing:**

Er is een stuk in de projectmatige sfeer dat niet echt bijdraagt tot de echte bewijslast, waarvan ik vind dat het nog gesloten mag zijn. Dat ligt echt heel ver naar voren. Ik vind dat de CID en de zaaksofficier buitengewoon goed met elkaar moeten communiceren. Daar moet een volstrekte openheid zijn. Men moet dat ook weten. Ik vind dat je het gesloten gedeelte heel nauw moet houden, dat je veel open moet houden en dat er een besloten raadkamerprocedure tegenaan moet.

De **voorzitter:**

Dat wil zeggen dat eventueel in een vroeg stadium een rechtbank in raadkamer, dus niet in het openbaar, daarover een oordeel zal geven. Dat bedoelt u?

De heer **Wilzing:**

Ja.

De heer **Rouvoet:**

Ik heb nog een vraag over de CRI. Wij hebben gesproken over informatievergaring, de landelijke inventarisatie en de analyses. Wij hebben daarbij even gekeken naar de positie en de betekenis van de CRI en naar wat daar gebeurt vergeleken met bijvoorbeeld buitenlandse zusterorganisaties. Zou u voor mij ook de rol, de betekenis, de positie van de CRI in het Nederlandse politiebestel willen typeren? Zit de CRI, om maar twee uitersten te noemen, in het hart van de Nederlandse politie of in de marge van de Nederlandse politie? Dan bedoel ik niet in een organisatieschema, maar in de praktijk.

De heer **Wilzing:**

Ik mag geen lezing houden?

De **voorzitter:**

Neen.

De heer **Wilzing:**

Het is een vraag die mij uiteraard zeer boeit en heeft beziggehouden. Wij hebben een heel sterke bewegingsrichting gehad. Dat is toch even belangrijk. De CRI heeft in 1985-1986 wat

kritiek gekregen: afstand tot de politie, marginale informatiepositie, koninkrijkjes binnen de diensten, speciale expertisegroepen, etcetera. Daar hebben wij heel hard aan gewerkt. Wij hebben het bedrijf zodanig ontwikkeld dat het een bedrijf werd van en voor de politie. Ik zeg met nadruk: het munt uit door een heel goede professionaliteit, een heel professionele houding. Wij detacheren veel mensen uit de politie naar het bedrijf. De eerste slag die wij hebben gemaakt, is het oprichten van vijf afdelingen recherche-informatie in het land daar waar het gebeurt om ook die informatie te halen. Vervolgens zie je ook dat in twee, drie jaar tijd de hele informatiepositie van de Landelijke criminele inlichtingendienst aan informatierapporten verdubbelt: van 5000 6000 rapporten naar 10.000 11.000 rapporten. In dat opzicht doet het bedrijf zijn uiterste best in een cultuur waarin de politie haar informatie altijd voor zichzelf houdt. Dat leer je ook, dat is de cultuur van het politiebureau: je bent zuinig op je informant, je bent zuinig op de informatie die je hebt. Het is altijd moeilijk om die informatie af te staan. In dat opzicht is onze dienst - ik zeg nog "onze dienst" - niet anders dan het Bundeskriminalamt of de pas opgerichte dienst in Engeland. Inmiddels zijn de korpsen zich aan het formeren. Die worden sterker. Er ontstaan ook sterkere recherche-units. Dat betekent voor de CRI wederom reorganiseren, dus vier keer reorganiseren in vijf jaar tijd. Het betekent een nieuwe positie met een ander type netwerk. Als dit wordt doorgezet en als er een, heel bijzonder, een wet voor de CRI komt waarbij wordt voorgeschreven - wij hebben het altijd zonder wet voor de CRI moeten doen - waardoor de informatie gesanctioneerd naar een centraal punt komt, dan ben ik ervan overtuigd dat de positie nog een stuk makkelijker zou zijn. Dat valt mij op bij Fijnaut. Ik vind dat heel aardig, heel goed. Je moet weten hoe moeilijk het is. "Is er nog opsporing na Van Traa?", roepen wij onder elkaar nog weleens een keer.

De **voorzitter**:

Het antwoord op die vraag is bevestigend, hoop ik?

De heer **Wilzing**:

Ik zou daar graag nog eens uw visie op horen. Daar krijgen wij misschien nog de gelegenheid voor. De eerste keer - Fijnaut gaf dat vanmorgen al aan - kwam die informatie niet in n keer. Dat is ook volstrekt logisch. Dat is de cultuur. Zo hebben wij ook onze mensen genstrueerd. Dat is een hoog goed. Dat moet je met name in het hele systeem doorbreken. De tweede keer gaat het in de korpsen zo dat je je chef CID belt en zegt: afkomen met die informatie. Als dan "ja, maar" wordt gezegd, zeg je: afkomen met die informatie. Als dan "alles, ook dit en dat?" wordt gevraagd, zeg je: Iles. En dan komt die informatie ook wel. Maar die stroom hoort ook op die manier op gang te komen.

De heer **Rabbae**:

Voorzitter! Ik kom terug op de lijst van advocaten, notarissen en accountants. Mijnheer Wilzing, u zei daarover dat het eigenlijk daarbij is gebleven. De CRI heeft later dergelijke exercities niet meer uitgevoerd. Heeft dat te maken met het feit dat de toenmalige minister van Justitie, de heer Hirsch Ballin, de heer Van Dijk had teruggefloten daarover?

De heer **Wilzing**:

Oh neen, geenszins. Werkelijk in geen enkel opzicht. Wij signaleerden een trend. Wij zijn die trend gaan bespreken met de relevante doelgroep die wij strikt vertrouwden in dat opzicht. Dat is de deken geweest en dat is de voorzitter van de broederschap geweest. Neen, het had daar totaal niets mee te maken. Kijk, het kan in elk systeem zijn. Als je "kruidenier" intoetst, om maar wat te noemen, kan het zijn dat een aantal transacties naar boven wordt gehaald waarin "kruidenier" voorkomt. Maar het is niet de bedoeling om dat op deze manier te doen. Neen, daar is geen sprake van.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Wilzing, ik wil aan u als politiemann een vraag stellen. Vindt u dat de strijd tegen de drugscriminaliteit verloren is?

De heer **Wilzing**:

Ik was bij de bewuste vergadering. Daar hebben wij met elkaar dit probleem besproken.

De **voorzitter**:

Welke vergadering? Er zijn zoveel van die vergaderingen. Op welke vergadering doelt u nu?

De heer **Wilzing**:

Ik weet de datum van het NRC Handelsblad niet meer.

De **voorzitter**:

U hoeft niet de datum van het NRC Handelsblad te weten, maar de datum van de vergadering.

De heer **Wilzing**:

Die zat daar kort voor. Het was een vergadering van de raad van hoofdcommissarissen, waarbij wij met name hebben gekeken naar de softdrugs en de grote hoeveelheden die daarin omgaan. Ik sta volstrekt achter het standpunt dat mijn collega Brand daar heeft verwoord. Alleen, wij hebben er iets bij gezegd. Wij hebben gezegd: als verdovende middelen een multiplier en een heel belangrijke sector in de georganiseerde criminaliteit zijn en als dus hoog georganiseerde criminelen en anderen daarmee volop hun criminele winsten halen, dan blijven wij dat natuurlijk altijd aanpakken en blijven wij dat altijd bestrijden. Alleen de vraag is: als je dat totale systeem ombouwt, kom je er dan niet anders uit?

De heer **Koekkoek**:

Maar wat is uw antwoord op mijn vraag? Is die strijd verloren?

De heer **Wilzing**:

Ik vind het een heel moeizame strijd. Ik denk dat het tijd wordt voor criminele, ik bedoel creatieve oplossingen. Geen criminele oplossingen!

De heer **De Graaf**:

Dat moeten wij goed uit elkaar houden!

De heer **Wilzing**:

Wij moeten markten scheiden, maar dt moeten wij ook scheiden.

De **voorzitter**:

Mijn laatste vraag aan u zou zijn, mijnheer Wilzing, of u het ook op het volgende punt eens bent met de heer Brand. Volgens de krant heeft hij gezegd dat er overal wel eens doorgelaten was. Dat zou een normale methode zijn.

De heer **Wilzing**:

Toen had hij het over de Haarlemse situatie?

De **voorzitter**:

Neen, toen had hij het in het algemeen over het hele complex: er ging altijd wel eens wat door.

De heer **Wilzing**:

Ja, ik denk dat het zo is. Het is een vak waarin je je als diender vanuit een hogere ethische standaard beweegt, voortdurend balancerend tegenover groepen die jou luid lachend toezwaaien en zich aan geen enkele norm of gebod hoeven te houden. In mijn eigen loopbaan - ik heb er wel eens wat voorbeelden van gegeven - ben ik wel eens in die situaties terechtgekomen. Alleen was het dan heel simpel. Dan stelde ik de methode bij en rapporteerde ik het aan mijn ambtelijke baas. Dat was vrijwel altijd de officier van justitie en mijn hoofdcommissaris. Dat doen mijn collega's in mijn richting exact hetzelfde. Zo kijk ik dus ook tegen die problematiek aan.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Sluiting 16.11 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 4**

6 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 6 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. R.A. Gonsalves

Aanvang 16.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van mr. R.A. Gonsalves, geboren op 5 mei 1932 te Heerlen. Ik verzoek u, mijnheer Gonsalves, op te staan voor het afleggen van de eed. De door u af te leggen eed luidt: Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Gonsalves:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Gonsalves! Hartelijk welkom bij de enquetc commissie. U bent de laatste in de rij van vier die wij op de eerste dag van de openbare verhoren van de enquetc commissie mogen ontvangen. Hoe heeft u het tot nu toe beleefd?

De heer Gonsalves:

Het beperkt zich tot de stukken die ik heb kunnen zien. Ik moest ook nog reizen. Ik heb dus een paar onderdelen gemist. Er is sprake geweest van een veelheid van informatie, waarvan het goed is om die nader te analyseren. Ik heb het ervaren, vooral waar het gaat om de aard en de ernst van de georganiseerde misdaad, als een bevestiging van het inzicht dat wij in de afgelopen jaren al hebben gekregen en waar ik regelmatig over heb gesproken en voor heb gewaarschuwd. Over de omvang moet ik zeggen dat vandaag nieuwe en ook verdiepende elementen naar voren zijn gekomen. Toen dacht ik bij mijzelf: Het is goed dat het onderzoek op deze manier is uitgevoerd, want nu blijkt dat het aanvullend werkt op wat tot nu toe door het CBO en het CRI is gedaan. Het vult gaten op. Tot slot kwam de gedachte op dat wij daar structuur aan moeten geven. Dit moet niet eenmalig zijn. Wij moeten in Nederland samen een structuur voor dit soort onderzoeken opzetten. De wetenschap moeten wij daar permanent bij betrekken.

De voorzitter:

Mijnheer Gonsalves. U bent procureur-generaal in 's-Hertogenbosch. U bent ook belast met de portefeuille bestrijding van de zware georganiseerde criminaliteit. Wij willen het vandaag met u hebben over uw rol als procureur-generaal, over het hier al veel genoemde Cordinerend beleidsoverleg over die zware georganiseerde criminaliteit, over de inventarisatie die door het CBO wordt gemaakt en natuurlijk ook over de invloed die dat heeft op de opsporing in Nederland, speciaal waar het gaat over de kernteams. Wij willen

het ook graag met u hebben over de organisatie van het OM en de ontwikkelingen die u daarin ziet, ook in uw positie als procureur-generaal. Misschien is het goed als u even uitlegt, voor iemand die daar niet dagelijks in zit, wat een procureur-generaal is en wat hij doet.

De heer **Gonsalves**:

Ik moet eerst uitleggen hoe de situatie nu is, op grond van wat daarover is geregeld in de Wet op de rechterlijke organisatie en het Wetboek van Strafvordering. Ik zal ook moeten aangeven, zij het in heel korte bewoordingen, waar het naar toe gaat, want wij zitten in een overgangssituatie. Het OM is opgebouwd - dat zijn de fundamenteën, de basis - uit de arrondissementsparketten. De volgende laag is het ressortparket, met de procureur-generaal aan het hoofd. Volgens de huidige wettelijke bepalingen is de procureur-generaal in het ressort de eindverantwoordelijke van het OM. Hij kan daartoe ook directieven geven aan de andere leden van het OM. Deze oude structuur stamt nog uit de negentiende eeuw. Op een gegeven ogenblik ontstond de behoefte aan landelijke coördinatie. Voor de oorlog, omstreeks 1935, is toen de Vergadering van procureurs-generaal ontstaan. Die kwamen bij elkaar om gezamenlijk dingen te bespreken en om op basis van consensus afspraken te maken. Na de oorlog heeft zich dit verder ontwikkeld. De behoefte aan landelijke coördinatie werd veel groter. Dat heeft zich dus geïntensiveerd, maar men zat altijd met het probleem dat tot consensus moest worden gekomen. Iedereen behield namelijk de eigen verantwoordelijkheid in het eigen ressort. Op een gegeven ogenblik was men de mening toegedaan dat het zo niet langer kon. In 1991 werden de landelijke aandachtsvelden daarom verdeeld. Toen kwamen er portefeuillehouders, bijvoorbeeld de portefeuillehouder fraude, de portefeuillehouder drugs, de portefeuillehouder milieucriminaliteit en de portefeuillehouder georganiseerde criminaliteit. De afspraak was dat de portefeuillehouder ter zake het voortouw zou nemen, zaken zou voorbereiden en voorstellen zou doen in de PG-vergadering. Vervolgens zou een en ander worden geconcludeerd. De volgende ontwikkeling was dat wij afspraken dat wij het niet meer op basis van consensus zouden doen, maar op basis van meerderheidsbesluitvorming. Toen waren wij weer een stap verder, want de ontwikkeling ging in de richting van een landelijk bestuur voor het OM. Het eindpunt daarvan vormt het Plan van aanpak. Dat heeft inmiddels op hoofdlijnen instemming van de Kamer gekregen. Op grond hiervan wordt het OM ingrijpend veranderd, in lijn met de ontwikkelingen die ik heb geschetst. Het College van procureurs-generaal vormt de landelijke, centrale leiding van het OM. De bevoegdheden die nu op ressortniveau liggen bij de ressort-procureur-generaal verschuiven naar boven, naar dat centrale college. Wij zitten daar nu tussenin, want op basis van de gemaakte afspraken fungeert het college inmiddels, maar wij zijn ook nog ressort-PG. Af en toe is dat een beetje moeilijk laven.

De **voorzitter**:

Ik heb begrepen dat het soms uw frustratie was, terwijl u portefeuillehouder zware criminaliteit was, dat de verantwoordelijke procureurs-generaal in de verschillende ressorten uiteindelijk uitmaakten wat er gebeurde.

De heer **Gonsalves**:

Dat is geen frustratie geweest.

De **voorzitter**:

Was dat de feitelijkheid? Moet ik het zo zeggen?

De heer **Gonsalves**:

Dat was de feitelijkheid. De portefeuillehouder had niet de bevoegdheid tot het geven van rechtstreekse directieven. De verantwoordelijkheidslijn liep van de verantwoordelijke hoofdofficier naar de eigen procureur-generaal. Als het een zaak was van landelijk gewicht, dan bracht de betrokken procureur-generaal die in de Vergadering van procureurs-generaal en later in het college. Op een gegeven moment gingen ressort-PG's hun collega's portefeuillehouder echter consulteren, wanneer het om heel zware of ingrijpende

beslissingen ging. Daarmee werd de portefeuillehouder geleidelijk aan veel meer bij landelijke zaken betrokken.

De **voorzitter:**

Wat doet de portefeuillehouder precies?

De heer **Gonsalves:**

Dat hangt van de portefeuille af.

De **voorzitter:**

Hoe zit het met uw portefeuille?

De heer **Gonsalves:**

Mijn portefeuille is de georganiseerde criminaliteit, terreurbestrijding en spionage. Ook onderhoud ik contacten met de BVD, omdat artikel 22 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten zegt dat over daarvoor in aanmerking komende zaken het hoofd van de dienst overleg pleegt met de procureur-generaal. Wij hebben afgesproken dat dit n persoon is. Ik doe dat, ook namens mijn ambtgenoten. Als portefeuillehouder zware georganiseerde criminaliteit ben ik voorzitter vn het Cordinerend beleidsoverleg. Die term is vandaag al vele malen gevallen. Wat dit betreft is ook sprake van een hele ontwikkelingshistorie, maar het overleg bestaat pas sinds begin 1992. Sindsdien is het al weer ingrijpend van samenstelling gewijzigd. Het Cordinerend beleidsoverleg bestaat nu uit zeven hoofdofficieren van justitie, zes hoofdofficieren die verantwoordelijk zijn voor een kernteam, plus de hoofdofficier die aan het hoofd staat van het landelijk OM-bureau en die ook bevoegd gezag wordt voor het landelijk rechercheteam. Dan hebben wij alle gezagsdragers over deze kernteams en het LRT bij elkaar. Er zitten drie hoofdcommissarissen in, regiokorpschefs die op dit gebied deskundig zijn en die ons wat dat betreft adviseren, plus het hoofd van de CRI .

De **voorzitter:**

Welke drie hoofdcommissarissen zijn dat?

De heer **Gonsalves:**

De heer Nordholt van Amsterdam, de heer De Wijs van het korps Landelijke politiediensten en de heer IJzerman, als voorzitter van de Adviescommissie criminaliteit.

De **voorzitter:**

Het valt ons op dat u met een enorme hoeveelheid clubs te maken heeft - ik noem ze oneerbiedig "clubs", zodat ik ze niet allemaal hoeft op te noemen - die zich bezighouden met de keuzen en de prioriteiten. Het lijken ons er in ieder geval heel veel.

De heer **Gonsalves:**

Ja.

De **voorzitter:**

Is het in de Nederlandse cultuur zo dat, voordat de keuze wordt gemaakt, iedereen zich ermee moet hebben bemoeid?

De heer **Gonsalves:**

Ja. Ik heb vorige week met de Recherche-adviescommissie een studiereis naar Engeland gemaakt. Dat was om vele redenen leerzaam, want men worstelt daar ook met de problematiek van de bijzondere opsporingsmethoden en de vraag hoe de rechter wordt ingelicht. Daarover hebben wij buitengewoon boeiende dingen gehoord. Ik kwam er ook achter dat zij de zaken daar pragmatischer aanpakken. Ook daar is sprake van een soort collectieve besluitvorming, maar er zitten niet zoveel schakels tussen. Het wordt beperkt tot een groepje mensen dat wordt geacht deskundig te zijn. Als men daar, op basis van de informatie van de Engelse CRI, samenkomt, dan wordt gekeken naar wat de meest relevante onderzoeken zijn. Vervolgens worden die uitgegeven. Daar hebben ze ook een soort kernteams, de regionaal squads. Dan gaat men aan het werk. Ik krijg de indruk dat het daar heel efficiënt werkt. Wij hebben hier echter een ingewikkelde structuur gekregen. In de nota Georganiseerde criminaliteit van 1992 hebben de ministers bepaald dat de prioriteitenstelling plaatsvindt, op voorstel van het CBO, door toen nog de Vergadering van procureurs-generaal. Daarna zijn convenanten gesloten met de regio-korpsbeheerders over

de oprichting van de kernteams. In artikel 4 staat dat de driehoek die over het kernteam gaat, de prioriteiten vaststelt. Vervolgens moet het College van procureurs-generaal daarmee instemmen. Daar zit echter frictie tussen. Dat veroorzaakt in de praktijk van tijd tot tijd spanningen. Het ware wenselijk als die frictie werd opgeheven en als het werd verhelderd.

De **voorzitter**:

Wij willen zo meteen met u spreken over hoe nu werkelijk de keuzen voor prioriteiten van de kernteams tot stand komen. Ik wil het eerst nog met u hebben over de beroemde criteria die het CBO heeft aangelegd voor de bepaling of een bepaald fenomeen kan worden gerekend tot de zware georganiseerde criminaliteit. Wij hadden er acht, wij hebben er nu tien. Is er nog wel te werken met die tien? De acht zijn hier al over tafel gegaan. Ik dacht dat, ook op instigatie van de heer Nordholt, er nog twee criteria aan zijn toegevoegd, namelijk die van de internationale betrekkingen en de maatschappelijke relevantie.

De heer **Gonsalves**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Maakt u het zichzelf niet te moeilijk?

De heer **Gonsalves**:

Dat zijn criteria die worden aangelegd om de mate van ernst, van dreiging van een criminele groepering objectief aan te kunnen geven en om in staat te zijn een soort rangorde aan te brengen om te kunnen bepalen welke criminele groeperingen het meest bedreigend zijn en derhalve bij voorrang dienen te worden aangepakt. Wij zijn er nog niet; wij zijn op weg. Vandaar ook dat in de recente conferentie van het CBO heel lang is gesproken over de werking van de criteria. Wij hebben geconstateerd dat wij op dit moment niet beter hebben, maar wij hadden wel het gevoel dat het beter zou moeten. Daarom hebben wij afgesproken dat wij ermee door gaan. Er zijn twee werkgroepen bezig om nog voor het eind van het jaar een nieuwe conferentie te organiseren, waarin wij echt gaan proberen er verder in te gaan. Wij hebben ook gezegd dat wij moeten profiteren van onderzoeken van de heer Fijnaut en de zijnen en bekijken of wij daar methodieken uit kunnen halen om de prioriteitsstelling te verbeteren. Het is dus maar een voorlopige methode, maar wij hebben gezegd: wij moeten nu wat doen; wij kunnen niet eindeloos studeren en wachten, want de criminaliteit moet nu worden aangepakt en laten wij daarom proberen om een aantal criteria vast te stellen.

De **voorzitter**:

Er is van verschillende kanten kritiek gekomen op het criterium omtrent de hiërarchie. Er moet een baas zijn met knechten. Er moet dus als het ware een piramide-organisatie zijn, waarin sprake is van divisies. Wij hebben daar met de heer Wilzing over gesproken. Daaruit en uit hetgeen wij vanochtend hebben gehoord, blijkt dat je veel meer te maken hebt met losse of vaste georganiseerde groepen of groepjes, van misschien slechts enkele personen, die gebruik weten te maken van allerlei netwerken, en dat er niet per se sprake hoeft te zijn van een piramide-organisatie. Vindt u die kritiek terecht?

De heer **Gonsalves**:

Op de manier waarop u het formuleert, wel. Zo'n organisatie werkt natuurlijk niet als een grote moderne onderneming, zoals Philips, maar er is wel heel duidelijk sprake van een rolverdeling. Ik heb de indruk gekregen dat de politie, ook om zaken helder te maken, zo'n organisatie snel in een structuur zet en dan de neiging heeft om woorden als "divisie" en dergelijke te gebruiken. Er is een onderscheid. Je hebt iemand die zich bezighoudt met bijvoorbeeld juridische hulpverlening en advisering en er zijn n of meer mensen die zich bezig houden met het regelen van transporten en alles wat daarmee heeft te maken. Zo is er in die organisatie of in dat netwerk - dat kan ook een netwerk zijn dat voor een grote criminele operatie een rolverdeling afsprekt en vervolgens uiteen gaat en een volgend netwerk opzet - toch wel sprake, althans zoals dat naar voren is gekomen in rapportages, van bepaalde rolverdelingen. Dat kan in bepaalde gevallen ertoe leiden dat er een groepje

van mensen is die in opdracht liquidaties verrichten. Dat is in de loop van de dag hier ook al besproken. Dat aantal neemt toe. Wij kunnen dat allemaal uit de media vernemen. Wij vernemen en lezen regelmatig dat er weer mensen zijn gevonden die kennelijk het slachtoffer zijn van liquidatie.

De voorzitter:

De kernteams zijn opgericht - mede op basis van rapportage aan de Kamer en de beleidsplannen, waarover u zojuist sprak - om een betere aanpak van de zwaar georganiseerde criminaliteit mogelijk te maken. Aan de andere kant is bij onze rondgang langs die kernteams gebleken dat de keuze voor het grootste gedeelte in die korpsen, in die regio's zelf gemaakt is en dat het nog niet over elkaar heen gaat. Heeft u genoeg landelijke invloed op de zaken die de kernteams aanpakken?

De heer Gonsalves:

Als CBO, zo moeten wij dat zien, want zo is het systeem...

De voorzitter:

Of als vergadering van PG's die uiteindelijk de keuze van het CBO moet endosseren.

De heer Gonsalves:

Nee, zeker nog niet. Wij zijn nog steeds bezig om te proberen om daar een beter structuur in te brengen, maar de materie is heel taai gebleken. U heeft waarschijnlijk ook het rapport "Tot de kern" gelezen, dat een evaluatie is van het functioneren van de kernteams in het eerste jaar. Daarin komt duidelijk naar voren dat wij worstelen met het probleem dat de politie in Nederland traditioneel gedecentraliseerd is opgebouwd en dat men graag in eigen huis, in eigen kring de keuzen wil maken en de beslissingen wil nemen. Dat zijn soms heel goede beslissingen waar iedereen het mee eens kan zijn, maar soms kijkt men alleen naar het regiobelang en komen landelijke belangen in de knel. Wij hebben in een van de laatste CBO-vergaderingen geconstateerd dat er hele terreinen braak blijven liggen, omdat iedereen zegt: dat is mij te ingewikkeld, laat een ander dat maar doen. Dat is een klassiek probleem, waardoor bepaalde moeilijke onderzoeken niet werden verricht. Het CRI liep daar het land mee af, maar niemand wilde ze doen. Dat is niet goed. Daarom hebben de hoofdofficieren gezegd - dat is weer een stap vooruit - dat zij van hun gezagspositie over die kernteams gebruik moeten maken om, zodra er capaciteit vrijkomt, het CBO bepalender te laten zijn bij de invulling daarvan en te gaan kijken wat landelijk gezien het zwaarste weegt. Dan moet het regiobelang dus achteruit gezet worden. Daar geloof ik ook in, want ik heb dat zien gebeuren in 1988 toen er nog helemaal niets was en ik met mijn werkgroep een voorstel heb gedaan om te komen tot een 25-tal regionale teams om een begin te maken met de aanpak van de georganiseerde misdaad. Toen speelde hetzelfde probleem. Wij zijn toen toch in een paar jaar zover gekomen dat de lokale belangen van gemeenten en dergelijke naar achter werden geschoven en het regiobelang heel duidelijk veel meer naar voren kwam. Ik zie dan ook een ontwikkeling naar een erkenning dat sommige vormen van criminaliteit zo bedreigend zijn, ook landelijk en internationaal, dat die voorrang behoeven. U kunt echter niet verwachten dat dat in n of twee jaar voor elkaar is, want je moet er toch een zekere cultuuromslag voor bewerkstelligen.

De voorzitter:

Aan de andere kant is het begrijpelijk dat een commissaris uit een grote stad in het westen van het land zegt: ik weet wat er hier in de buurt aan de hand is; ik ken hier de hoed en de rand en wat weet de heer Gonsalves daar in Den Bosch van? Die loopt niet met mij over straat. Ik citeer nu een denkbeeldige commissaris. Hij bestaat niet.

De heer Gonsalves:

Dan is mijn antwoord dat, als hij een goede commissaris is, hij weet wat er in zijn bewakingsgebied gebeurt.

De voorzitter:

Dan zegt hij er nog overheen: het lijkt mij heel goed dat wij ons met Russische criminaliteit bezighouden, maar wij hebben er hier geen last van; wij hebben last van Hollandse

groepen en die moeten wij aanpakken. Ik kan het ook niet aan mijn burgemeester in de driehoek verkopen, zegt die denkbeeldige hoofdcommissaris dan.

De heer **Gonsalves:**

Dan is mijn antwoord dat hij alleen praat over de eigen lokale of regionale situatie, maar in zijn beoordeling niet betreft wat er in de rest van het land aan de hand is en evenmin de afweging of naast belangrijke criminele groeperingen in zijn eigen gebied er wellicht ook andere zijn die nog bedreigender zijn voor het land als totaal en die uit dien hoofde prioriteit behoeven. Dan kan men zeggen: daar hebben wij niet zoveel last van, dus waarom zouden wij dat moeten doen? Dan zeg ik dat ze dat moeten doen, omdat dat de consequentie is van het systeem dat wij hebben gekozen. Volgens het systeem wordt de organisatie decentraal opgebouwd. De kernteams zijn producten van samenwerking en wij hebben afgesproken dat de kernteams samen verantwoordelijk zijn voor de bestrijding van de georganiseerde misdaad. Als je dat zo uitspreekt, is de consequentie dat men verplicht is om over de lokale belangen heen te stappen en zich gezamenlijk verantwoordelijk te voelen voor het hele land, anders werkt het systeem niet. Die ontwikkeling is nu volop aan de gang.

De **voorzitter:**

Op 15 mei heeft u een brief geschreven aan de hoofdofficiërs van justitie van Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, Haarlem, 's-Hertogenbosch en Zwolle, dus al degenen die verantwoordelijk zijn voor een kernteam. U vraagt hen daarin een overzicht te geven, omdat u blijkbaar niet tevreden bent met de gemaakte keuzen. Ik heb begrepen, maar dat kan ik niet terug vinden in de stukken, dat gevraagd wordt daarop te reageren via het landelijk bureau OM, maar dat de reactie enigszins uitblijft en dat men niet soepel meewerkt. Is die conclusie te boud?

De heer **Gonsalves:**

Ja, die is te boud. Het is niet een kwestie van niet mee willen werken. Aan zo'n verzoek moet gevolg gegeven worden. Dat betekent dat zo'n hoofdofficier dat weer moet uitzetten bij zijn kernteamofficier en die moet daar weer met zijn kernteam overleg over plegen. Uiteindelijk mondt dat uit in een rapport, waarin de actuele stand wordt beschreven. Maar die stand verandert natuurlijk, want er kan net een onderzoek zijn afgesloten en ter zitting zijn aangebracht of al zijn afgehandeld. Dan verandert de lijst van onderzoeksobjecten. Men zal dus iedere keer de actuele stand moeten opnemen. Dat was ook de bedoeling van die brief. Wij wilden aan de hand van de actuele stand in het CBO gaan kijken hoe het er nu voor staat.

De **voorzitter:**

Heeft u die actuele stand gekregen?

De heer **Gonsalves:**

Die hebben wij gekregen en daar hebben wij in een recente vergadering van het CBO over gesproken.

De **voorzitter:**

Was dat op 28 juni?

De heer **Gonsalves:**

Inderdaad. Daar heeft u het verslag van gekregen. Net als mij voorgangers zeg ik dat u volgens mij echt alles heeft gekregen. Het is dus alleen een kwestie van hoe u al die informatie moet verwerken. Dat lijkt mij heel knap.

De **voorzitter:**

Kunt u een overzicht geven van de hoofdactiviteiten van de kernteams op dit moment?

De heer **Gonsalves:**

Dat is een heel moeilijke vraag, want mijn hoofd is geen computer en ik kan dan ook niet zomaar alle onderzoeken eruit laten rollen. Bovendien is het de vraag of dat verstandig is, want het gaat om lopende onderzoeken.

De **voorzitter:**

Ik vraag ook niet naar specifieke onderzoeken, maar naar aandachtsgebieden.

De heer **Gonsalves**:

Dan moeten wij even een scheiding maken tussen twee dingen. Ieder kernteam houdt zich bezig met een aantal concrete, gerichte opsporingsonderzoeken. Dat zijn zaken waarover al zoveel informatie voor handen is dat men echt een opsporingsonderzoek kan starten dat moet leiden tot aanhouding en berechting. Ze hebben allemaal meerdere van die onderzoeken. Naar gelang van de omvang van een kernteam zijn dat er acht of tien of wat minder. Daarnaast is er de afspraak dat de kernteams zich ook met gespecificeerde aandachtsgebieden bezighouden en trachten daarin beter inzicht te krijgen. Dat noemt men dan wel fenomeenonderzoek. Wij hebben juist afgesproken dat wij in het najaar dat begrip nader gaan definieren, want volgens mij bestaat daar grote verwarring over. De verdeling van onderzoeken is grofweg geografisch. En kernteam richt zijn aandacht bijvoorbeeld op Zuid-Amerika en het Caribisch gebied en een ander kernteam heeft zijn oog meer gericht op Oost-Europa. Het betreft echter niet alleen geografische indelingen. En kernteam houdt zich namelijk speciaal bezig met de georganiseerde zware milieucriminaliteit. Het inzicht dat daaruit voortkomt, wordt ter beschikking gesteld van de andere kernteams, zodat men daarmee kan werken. Dat geldt natuurlijk ook voor de andere terreinen.

De **voorzitter**:

Dat zogenaamde fenomenenonderzoek wil ik nog even buiten haken zetten. Als ik het in mijn woorden mag zeggen, is het toch zo dat in het kernteam Haaglanden vooral wordt gekeken naar de relatie met Zuid-Amerika en Suriname, in het kernteam Amsterdam naar de Nederlandse netwerken, evenals in het kernteam Randstad midden-noord, in het kernteam Zuid-Nederland naar onderzoeken die te maken hebben met XTC, in het kernteam Noordoost Nederland, naast de aandacht voor mogelijke ex-GOS-criminaliteit, de Russische criminaliteit, naar Turkse onderzoeken en in het kernteam Rotterdam naar milieucriminaliteit en de bedreigde uitheemse diersoorten. Als u dit tableau ziet, voldoet elk van die kernteams dan in gelijke mate aan uw wens van een landelijk beeld?

De heer **Gonsalves**:

Dat beeld is nog niet compleet. Het is zo gegroeid vanuit het Randstad-project. U kent dat ongetwijfeld. Dat was een initiatief van de vier hoofdcommissarissen en het hoofd van de CRI. Daar is de gedachte geboren van het verdelen van de aandachtsgebieden, zodat men een en ander beter zou kunnen concentreren. Wij hebben recentelijk in het CBO geconstateerd dat dit niet volledig is en dat er terreinen zijn die meer aandacht verdienen. Die zijn vanmorgen in de presentatie van de heer Fijnaut ook al naar voren gekomen. Er is gesproken over het fenomenencomplex van de georganiseerde criminaliteit, gepleegd door Chinezen en ex-Joegoslavische groeperingen, met het geweld dat daarbij komt. Wij zijn toe aan een herijking en wellicht een zekere nieuwe verdeling, die beter is afgestemd op de meest recente inzichten. U moet dat allemaal wel zien in de tijd. Het jaar 1993 is in hoofdzaak gebruikt voor het oprichten van de kernteams, want die waren er nog niet.

De **voorzitter**:

Er was toen al n kernteam, een interregionaal team.

De heer **Gonsalves**:

Dat klopt. Dat was er al eerder, maar u weet hoe lang het duurt om kernteams op te richten. Het heeft ruim twee jaar geduurd voordat het IRT-oude stijl tot stand kwam, vanwege al die beheersmatige en andere discussies die zich daar omheen hebben afgespeeld. Het heeft ook nogal wat tijd gekost, voordat er overeenstemming was over waar de kernteams moesten komen. Vervolgens kwamen er beheersmatige discussies over de vraag wie ze moest bemannen. Wij hebben toen gezegd: "Laten wij maar beginnen op basis van de afspraken die wij al eerder hebben gemaakt, maar die zijn niet definitief. Wij behouden ons de vrijheid voor, naarmate wij in het CBO beter inzicht krijgen, om de aandachtsgebieden zo nodig nader te verdelen en eventueel andere accenten te leggen." Met dat proces zijn wij nu volop bezig. Men werkt dus nog niet zo lang.

De **voorzitter**:

U heeft daarvoor een traject uitgezet, waarbij eerst het Landelijk bureau OM en de IRT-officier een rol spelen. Grof gezegd, duurt het jaar, voordat wordt gekomen tot een onderzoek. Ik kan mij heel goed voorstellen dat de rechercheurs, de politiemensen die er direct mee werken, zeggen: "Is een jaar niet verschrikkelijk lang? Kan het korter?"

De heer **Gonsalves:**

Het is een cyclisch proces. Het is niet zo dat ineens alle kernteams klaar zijn met hun onderzoeken en dan met een schone lei opnieuw beginnen om het proces vervolgens af te wikkelen. Binnenkort rondt een paar kernteams enkele grote onderzoeken af. Dan lopen andere onderzoeken door, maar er ontstaat ergens capaciteit. Dan wordt daarover gesproken, na een zekere voorbereiding in het CBO, en dan vindt besluitvorming plaats. Het lijkt ingewikkelder en langer te duren dan in werkelijkheid het geval is, maar je moet het zien als een soort doorlopend proces, waar geleidelijk aan op basis van voorstellen uit de regio's het CBO ter besluitvorming komt. Wij zullen dat uit moeten proberen, want wij hebben afgesproken dat wij eerst bekijken of het werkt. Je gaat echter - dat is nu eenmaal onze Nederlandse cultuur - niet van bovenaf alles beslissen en decreteren. Je zegt niet naar beneden toe: Zo moet het. Er moet ook voldoende draagvlak zijn - dat meen ik echt - bij de mensen die het moeten uitvoeren. Dat betekent ook dat ze bij de voorbereiding en bij de keuzen betrokken moeten worden. Men moet het samen eens zijn over de echt ernstige zaken, want dan wordt daar ook gemotiveerd aan gewerkt. Dat kost echter tijd.

De heer **Koekkoek:**

U heeft gesproken over de indrukken die u in Engeland heeft opgedaan. Daar loopt het toch wel wat anders. Daar is meer centrale sturing, gaf u als uw indruk aan. Heeft dat niet uw voorkeur?

De heer **Gonsalves:**

Neen. Of er meer centrale sturing is? Neen, maar het Engelse model is bijna niet te vertalen. Ik heb altijd het gevoel dat dit alleen maar door Engelsen is uit te voeren. Ze hebben daar wel een wat ander systeem. De regional squads worden gevoed met mensen vanuit de regiopolitiekorpsen - daar hebben ze er 43 van - maar ze zijn daar niet aan opgehangen. Ze zijn helemaal zelfstandig. In Engeland hecht men er zeer aan dat iedereen zoveel mogelijk zelfstandig is. De informatie wordt door de regiokorpsen bij het Engelse CRI ingevoerd. Dat functioneert daar overigens goed. Bij ons kan daar nog wel wat aan worden verbeterd. De informatiestroom is nog steeds niet optimaal, maar dat moet het wel worden. Vervolgens ontstaat een beeld van de belangrijke organisaties die moeten worden aangepakt. Wat dat betreft is de weg daar korter. Er vindt overleg plaats in een soort committee, met mensen die de regional squads en het Engelse CRI vertegenwoordigen. Er zitten ook deskundigen in van het Home Office. Dan wordt een heel pragmatische keuze gemaakt. Vervolgens wordt tegen de regional squads gezegd: Daar gaan jullie mee aan de gang. De weg daar is dus iets korter en zou wel eens wat efficiënter kunnen zijn.

De **voorzitter:**

Soms be kroop ons bij het voorwerk de gedachte dat er misschien niets mis is met een Nederlandse FBI, want internationaal georganiseerde misdaad, wijd vertakt, kan eigenlijk niet door een regio worden aangepakt. Ik vraag het waardevrij. U moet dat los zien van mijn politieke partij. Is er eigenlijk wat tegen zo'n FBI? Het is toch heel logisch?

De heer **Gonsalves:**

Ik moet daarom glimlachen, omdat ik altijd het etiket heb opgeplakt gekregen dat ik een grote voorstander was van een Nederlandse FBI. Ondanks het feit dat ik een- en andermaal heb gezegd dat ik daar geen voorstander van ben, kleeft dat etiket nog steeds aan mij. Dat komt, omdat wat ik zeg soms wat gecompliceerder is. Dat wordt dan gauw vertaald in de richting van een FBI. Ik geloof nog steeds dat wij een politie-organisatie moeten hebben die dicht bij de burger staat en die voeling houdt met de burger. Zonder die informatie en die voeling kan de politie niet functioneren. Vandaar dat ons systeem met regionale politiekorpsen daar heel goed voor is. Een aparte landelijke politie heeft het grote gevaar dat die te ver van de burger af komt te staan. Bovendien ontstaat het gevaar van twee

concurrerende politie-organisaties. Dat zie je met name in Amerika gebeuren. Daar is voortdurend sprake van competentiegeschillen tussen de regionale, lokale politie en de FBI. In ons kleine land moeten wij dat niet hebben. Wij moeten n politie-organisatie hebben, maar wij moeten wel de moed hebben om waar nodig aanpassingen in die organisatie aan te brengen. Voor n aanpassing heb ik jarenlang gepleit. Ik ben nog steeds erg gelukkig dat die, dankzij het recente regeerakkoord, wordt aangebracht. Er moet namelijk een landelijk team komen, als een soort dak op het huis. De kernteams hebben wij al, maar er ontbrak nog iets boven. Dat moet zich nu ontwikkelen. Naar mijn mening mag zich dat ook best royaal ontwikkelen, maar het mag niet een aparte politie-organisatie worden. Het moet een soort kernteam worden, naast de andere kernteams. Het verschil is alleen dat daar andere en naar ik hoop betere deskundigheid in wordt geconcentreerd.

De voorzitter:

In mei 1994 stelt u binnen de Vergadering van procureurs-generaal de vorming van dat kernteam aan de orde. Vervolgens komt een politieke overgangsfase. Dan komt dat landelijke kernteam er dus niet, in de politieke context van toen. Maar ineens was het er wel. Er is politiek nog veel over gesproken of dat kernteam executieve bevoegdheden moest hebben. Die discussie was wat u betreft toen al achterhaald, denk ik.

De heer Gonsalves:

Ik ben altijd, toen uiteraard ook, van mening geweest dat dit kernteam volledig operationeel moest zijn. Stel dat mij zou worden gevraagd wat er nog verbeterd zou moeten worden. Dan zou ik antwoorden dat die verbetering er vooral in moet liggen dat de zes kernteams en het landelijk team op een zodanige wijze, goed gecordineerd, samenwerken dat ze samen in staat zijn om de georganiseerde misdaad goed te bestrijden. De kernteams zijn nu nog een beetje te veel regionaal ingebed. Er is ook nog niet voldoende samenhang. Daar moeten wij nog een pragmatische weg voor vinden, zonder allerlei schijven, zodat sprake is van goed overleg, heel frequent, tussen de kernteams en het LRT. Ze moeten goed afspreken wat ze gaan doen. Vervolgens moeten ze gezamenlijk aan de slag. Er zijn al verzoeken binnengekomen voor een, samen met het landelijk team, uit te voeren groot onderzoek op het gebied van financile recherche. Ik vind dat een uitstekende ontwikkeling. Als je goede samenwerking op dat gebied krijgt, dan groei je vanzelf naar elkaar toe.

De voorzitter:

Het Landelijk rechercheteam krijgt een driedelige opdracht: Het speciaal doen van financieel-economisch fraude-onderzoek, het zich richten op buitenlandse verzoeken en dat doen waar anderen blijkbaar niet aan toekomen. Is dat niet een veel te grote opgave? Zijn dat niet veel te veel taken voor een relatief kleine groep?

De heer Gonsalves:

Ik denk ook dat goed bekeken moet worden of de sterkte, zoals die nu is bepaald, op den duur voldoende zal zijn. Het lijkt mij echter beter om ze eerst zo te laten starten, want je moet ook niet meteen een te grote organisatie hebben. In de praktijk groeit het dan vanzelf en dan ontstaat een bepaald beeld. Je krijgt een club echte financieel deskundigen. Die gaan zich concentreren op de financile recherche. Dat is n poot. Wij krijgen daarnaast belangrijke rechtshulpverzoeken uit het buitenland. Die moeten niet allemaal door het landelijk team worden gedaan. Je zult die moeten verdelen, zoals dat nu ook gebeurt. Het ene komt bij dat kernteam terecht, het andere komt bij een ander kernteam terecht. Er zijn ook zaken die tot nu toe moeilijk te slijten zijn, omdat niemand zich ervoor verantwoordelijk voelt.

De voorzitter:

Welke zaken wil niemand hebben?

De heer Gonsalves:

Ingewikkelde zaken, zeg ik altijd. Meestal gaat het om zaken die duidelijk op het financile terrein liggen.

De voorzitter:

Wat blijft er vandaag volgens u liggen?

De heer **Gonsalves:**

Daar kan ik geen concrete voorbeelden van geven.

De **voorzitter:**

Op de vergadering van 28 juni heeft u zichzelf de vraag gesteld: Hebben wij de criminele top of the bill - zo noemt u het - de criminele top 20 nu wel? Ik moet daarmee voorzichtig zijn, omdat wij zojuist hebben gezegd dat je er met de lijstjes van de criteria misschien ook niet komt. Geeft u eens antwoord op de vraag wat wij niet hebben, waarvan u zegt dat het eigenlijk wel zou moeten. Wat laat men liggen?

De heer **Gonsalves:**

De vraag was eerst wat wij laten liggen aan buitenlandse rechtshulpverzoeken. De vraag is nu welke criminele groeperingen onvoldoende aandacht krijgen. Wij hebben geconstateerd dat bijvoorbeeld het fenomeen van de georganiseerde Chinese misdaad op dit moment onvoldoende aandacht krijgt. Er is wel aandacht - dat heeft de heer Fijnaut vanmorgen ook besproken - en er zijn gerichte onderzoeken geweest en die hebben geleid tot strafvervolgingen, maar er ontbreekt een goede gecordineerde aanpak. Dat is n voorbeeld.

De **voorzitter:**

Zou het ook zo kunnen zijn dat er relatief te veel aandacht is voor de Nederlandse groepen, zoals wij die vanochtend hebben omschreven, en misschien te weinig voor de groepen die een buitenlandse achtergrond hebben?

De heer **Gonsalves:**

Ja, en dat komt door ons systeem. Door dat regionaal, lokaal ingebedde systeem is men snel geneigd om te kijken naar hetgeen men ziet, wat dichtbij is en wat men herkent. Dat zijn vaak belangrijke groeperingen, waar de nodige bedreiging van uitgaat. Het ligt dan ook voor de hand dat men zegt dat men dat gaat aanpakken. De andere zaken liggen vaak veel meer landelijk verspreid en zijn minder herkenbaar. Daar voelt men zich niet zo verantwoordelijk voor. Men heeft een hele tijd - dat weet ik vanuit de CRI - in het land lopen leuren, omdat men geconcentreerd wat wilde gaan doen aan de georganiseerde Chinese criminaliteit.

De **voorzitter:**

Hebben wij het dan over afpersing of over heronehandel?

De heer **Gonsalves:**

Dan hebben wij het met name over afpersing, met grof geweld en zo nodig ook dodelijke slachtoffers. Dat is n aspect ervan. Maar heronehandel zit er ook bij. Daarvan heb ik in het CBO gezegd: het is allemaal goed en wel, maar dit kunnen wij niet voor onze verantwoording nemen. Ik spreek het CBO erop aan, want wij moeten nu komen tot een verdeling, zodat ook deze terreinen worden aangepakt en dan moeten er maar andere, meer traditionele onderzoeken, iets in prioriteit verschuiven. Die moeten dan maar door de regiokorpsen, die toch ook een recherche-apparaat hebben...

De **voorzitter:**

Welke onderzoeken zou u dan naar achteren willen schuiven?

De heer **Gonsalves:**

Er zijn onderzoeken naar meer regionaal ingebedde groeperingen die zich met de drugshandel bezighouden. Die kunnen ook door regiokorpsen worden aangepakt of door een samenwerking van twee regiokorpsen. Dat hoeft niet allemaal bij de kernteams geconcentreerd te worden. De kernteams moeten capaciteit hebben om die zaken aan te pakken die ook echt landelijk bedreigend zijn.

De **voorzitter:**

Nu is het in deze hele discussie zo alsof het de regionale politie is - die indruk zou kunnen ontstaan - die niet naar een meer landelijke aanpak wil. Diezelfde spanningen bestaat toch ook binnen het openbaar ministerie?

De heer **Gonsalves:**

Daarom bevinden wij ons nu ook midden in een reorganisatie. Wij hebben erkend dat onze traditionele organisatiestructuur niet meer voldoet en dat er met een goed regionaal fundament behoefte is aan een veel strakkere landelijke centrale aansturing. Maar wij hebben niet gezegd dat alle arrondissementsparketten weg zouden moeten. Neen, wij blijven wel met de voeten in de klei staan. Dat fundament heb je nodig, maar je moet daar wel een wat anders structuur omheen bouwen, waardoor landelijke prioriteiten ook daadwerkelijk de aandacht kunnen krijgen die ze verdienen. Hetzelfde streef ik na bij de politie, waarbij je ook zorgt dat de politie dicht genoeg bij de burger blijft en je iets kunt vinden waardoor, waar nodig, die regiokorpsen, niet vrijblijvend, samen moeten werken om de landelijke prioriteiten voldoende aandacht te geven. Dat is een ingewikkeld bestuurlijk-politiek vraagstuk. Dat kan ik niet alleen oplossen, want dat hangt samen met de bestuursstructuur van Nederland en de kracht en invloed die verschillende functionarissen hebben. Toch vind ik dat wij daar doorheen moeten. Misschien dat uw commissie de steen der wijzen vindt.

De heer **Rabbae**:

U zei dat als het gaat om de prioriteitsstelling u het CBO daarop aansprak. Maar het CBO is niet meer dan een overleg. Welke macht of mogelijkheden heeft u dan om het CBO te dwingen om een andere koers te gaan varen?

De heer **Gonsalves**:

Ik doe een beroep in het CBO op het verantwoordelijkheidsgevoel van degenen die daarin vertegenwoordigd zijn. Dat zijn niet de eersten de besten. Wij komen daar - dat heeft zich recentelijk ook zo ontwikkeld - tot het gemeenschappelijk inzicht dat wij toch verder moeten en dat wij iets meer los moeten komen van dat regionale niveau en naar het landelijke niveau moeten. Uiteindelijk vindt de besluitvorming plaats in het college van procureurs-generaal. Als er ergens besloten wordt, dan is het daar, zij het op voorstel van het CBO. Dat is op papier het model, maar u begrijpt wel dat het college, als het CBO met een goed gefundeerd voorstel komt, dat marginaal zal toetsen.

De **voorzitter**:

Hebben de ministers in hun rol als convenantsluiters, daar eventueel ook nog een beslissende rol in? Uiteindelijk natuurlijk altijd, maar hoe gaat dat in de praktijk?

De heer **Gonsalves**:

Niet bij de onderzoekskeuzen. De ministers krijgen wel voortdurend een verantwoording. De beheerders van de kernteams moeten een plan van aanpak presenteren en zij moeten begin van het jaar een verantwoording afleggen: wat hebben ze gedaan en wat is er met het geld dat de ministers hebben gefourneerd, gebeurd? De ministers moeten dus wel, terecht, toetsen of deze kernteams naar behoren functioneren en of het geld dat zij daarvoor beschikbaar stellen, verantwoord wordt gebruikt. Uit het plan van aanpak blijkt ook op hoofdlijnen wat ze gaan doen, maar men gaat niet inhoudelijk toetsen, want men vertrouwt erop dat het bevoegd gezag, het openbaar ministerie, dat indringend heeft getoetst.

De heer **Rabbae**:

Mag ik uit het feit dat het college van PG's tot nu toe de voorstellen van het CBO heeft goedgekeurd, terwijl u ziet dat een aantal gebieden braak liggen, opmaken uw onmacht om iets berhaapt te kunnen beïnvloeden? U heeft die voorstellen tot nu toe namelijk keurig geaccordeerd.

De heer **Gonsalves**:

U moet zich wel realiseren dat wij over een heel korte tijdspanne praten. Het lijkt wel alsof ze er al jaren mee bezig zijn, maar de besluitvorming over de kernteams heeft zich pas in de tweede helft van 1992 voltrokken. In 1993 zijn de kernteams opgericht. Eind 1993, begin 1994 maakte men een keuze uit een aantal onderzoeken en begon te werken. Dat is dus allemaal nog aanloopfase. Intussen hebben wij iedere keer de criminaliteitsbeeldanalyses gekregen en die werden steeds beter. De laatste in 1995 was beduidend beter dan de vorige, zodat het inzicht in hoe het nu werkelijk in elkaar zit, wordt vergroot. Nu zijn wij,

nauwelijks twee jaar later, tot de conclusie gekomen dat er gaten over blijven. Die gaan wij nu invullen. U moet het dus wel in de tijd zien. Niet alles kan tegelijk.

De heer **Rouvoet**:

U zegt dat kernteams wel een aantal onderzoeken kunnen afstoten naar de regionale rekercheteams en zich meer moeten gaan richten op zaken die landelijk bedreigend zijn. Ligt dan niet een ontwikkeling voor de hand, waarbij de laag van het kernteam er tussenuit valt en er een groot landelijk rekercheteam kan worden ingesteld, met daaronder alleen de regionale rekercheteams?

De heer **Gonsalves**:

Theoretisch zou dat kunnen. Ik wijs er echter op dat men daar in bijvoorbeeld Engeland bewust niet voor heeft gekozen. Daar had men het kunnen doen, want het was een nieuwe structuur. Maar men heeft daar bewust gekozen voor regionale eenheden. Men zorgt er echter wel voor dat die goed samenwerken. Men vond het echter heel belangrijk dat men dichtbij de basis bleef. Ik vind nog steeds dat dat ook in onze structuur het beste is. Als uit de evaluatie zou blijken - wij praten namelijk maar over een periode van twee jaar - dat het toch niet goed functioneert, hebben wij argumenten in de hand om te zeggen: wij hebben het zo geprobeerd, maar het werkt niet goed en laten wij daarom naar een ander model overstappen. Zoals ook bij de reorganisatie van de politie is overgestapt van een model van gemeentelijke politie, met kleine korpsen en rijks politie, naar het huidige regiomodel. Niets is voor de eeuwigheid vastgelegd. Dit zijn dus modellen die hun waarde in de praktijk moeten bewijzen. Je moet echter niet te snel veranderen, want dan wordt het voor de gewone politiemann of vrouw onmogelijk om te werken. Dus niet de ene reorganisatie op de andere stapelen. Laat ze in hun eigen organisatie kunnen geloven en geef ze de kans om te laten zien dat ze het kunnen en dat ze wat kunnen presteren. Ik vind dat wij nu de politie wel wat erg achter de broek zitten. Ze hebben toch al zo'n zware taak; geef ze nu de kans om gewoon aan een structuur te wennen en daarin te werken.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Gonsalves, hoe zorgt u er als portefeuillehouder georganiseerde criminaliteit voor dat kernteams en landelijk rekercheteam goed met elkaar samenwerken? Hoe gaat u dat doen?

De heer **Gonsalves**:

Ik ben echt dankbaar dat er nu iets is gekomen, waar ik al twee jaar geleden om heb gevraagd. Dat heeft lang geduurd, maar alles gaat langzaam. Er is nu sinds 1 juni een landelijk OM-bureau zware criminaliteit. Dat is klein, maar hoogwaardig bemand, met een hoofdofficier, een aantal uiterst deskundige officieren en een kleine deskundige staf. Dat landelijk bureau moet nu een grote rol gaan spelen. De hoofdofficier van het landelijk bureau zit ook het overleg van de zes kernteamofficieren voor. Wij hebben dus heel korte lijnen, waardoor men permanent een goed inzicht heeft in wat men doet. In de toekomst zullen vanuit dat landelijk bureau voorstellen komen voor het CBO. Het klinkt wel indrukwekkend "portefeuillehouder", maar tot nu toe had ik daar geen apparaat voor, geen staf.

De **voorzitter**:

Maar als iets te indrukwekkend klinkt, moet de gezagsdrager het toch nooit als functie aannemen?

De heer **Gonsalves**:

Wij hebben in de PG-vergadering besloten een portefeuilleverdeling in te voeren om ervoor te zorgen dat als een collega bijvoorbeeld is gespecialiseerd in milieu wij dat niet allemaal hoeven te doen. Dat portefeuillehouderschap ontwikkelt zich nu heel snel en wordt ook steeds zwaarder. Wij zitten nu in een overgangsfase tussen het ressortelijk model en het landelijk model. Ik word nu regelmatig, ook van buiten mijn ressort, geconsulteerd voor moeilijke vraagstukken in de sfeer van bijzondere opsporingsmethoden en dergelijke. Het groeit dus al heel snel naar een meer landelijke aansturing. Tot nu toe was het vooral de taak van een portefeuillehouder om te zorgen dat bepaalde zaken tot

ontwikkeling komen, niet alleen wat betreft de kernteams en de taakverdeling; ik heb ook gezorgd voor een proces van deskundigheidsbevordering voor politie en openbaar ministerie om meer deskundig te worden op het terrein van de georganiseerde misdaad. Dat is de afgelopen jaren ook gerealiseerd. Nu zijn wij op weg naar de volgende fase, maar dat kan ik niet alleen. Daar heb ik een apparaat voor nodig, die dat voorbereid en uitvoert. Dat is het landelijk bureau.

De heer **Vos**:

Ik hoor uit de woorden van de heer Gonsalves bijzondere verwachtingen over het toekomstig functioneren van het LRT. Ik wil precies weten wat u daarmee bedoelt. Pleit u ervoor het LRT bijzondere opsporingsbevoegdheden te geven, in afwijking van de kernteams, om dat hogere rendement te kunnen leveren?

De heer **Gonsalves**:

Nee, het laatste zeker niet. Opsporingsambtenaren gebruiken opsporingsmethoden. Ons systeem van strafvordering zit prachtig in elkaar. Naar gelang bepaalde opsporingsmethoden dieper ingrijpen in de vrijheid van de burger wordt daar een oplopende reeks van eisen aan gesteld. Voor huiszoeking is bijvoorbeeld een rechterlijke machtiging nodig. Hetzelfde geldt voor de telefoontap. Het loopt van de voorlopige hechtenis tot en met een volledige Raadkamer-procedure. Het is een heel goed systeem. Dit systeem moet naar mijn mening worden doorgetrokken naar het voorbereidend onderzoek, de pro-actieve fase. Ik pleit er wel voor om vast te blijven houden aan het systeem van Strafvordering. Er zijn twee basiselementen. Naarmate de ingreep ernstiger is, moet het zwaarder worden geregeld. Verder moet alles uiteindelijk worden getoetst door de onafhankelijke rechter in het kader van de vervolging ter zitting.

De heer **Vos**:

De kernteams dezelfde bevoegdheden derhalve.

De heer **Gonsalves**:

Ja, in beginsel dezelfde bevoegdheden. Bepaalde opsporingsmethoden mogen alleen gebruikt worden wanneer ze proportioneel zijn, gelet op de ernst van de zaak. Het kan dus zijn dat kernteams vaker met bepaalde zware opsporingsmethoden werken, mits ze daarvoor toestemming hebben gekregen van het bevoegd gezag. In de afweging komt men namelijk sneller tot de conclusie dat het om een hoogst ernstige zaak gaat. Dan mogen bepaalde dingen wel waar het gaat om opsporingsmethoden, legaal, terwijl je bij andere zaken zou zeggen: Nee, dat is niet op zijn plaats, dat is niet proportioneel! Je gaat geen telefoontap inzetten om bijvoorbeeld een winkeldief te pakken.

De **voorzitter**:

Ik zou nu met u willen gaan naar het onderwerp opsporingsmethoden. Eerst de vraag of u denkt dat uw eigen inzichten over de georganiseerde criminaliteit en de prioriteiten in dat kader zullen veranderen in het licht van deze enquête.

De heer **Gonsalves**:

Ja, zeker. Dat wat ik tot nu toe heb gehoord - ik verwacht overigens ook heel veel van de rapporten van Fijnaut en de zijnen, want daar zal nog veel meer uit blijken, althans die indruk heb ik gekregen - zullen wij gebruiken bij de herijking van waar wij nu mee bezig zijn. Dat is toch de bedoeling?

De **voorzitter**:

Betekent dit dat u pleit voor andere opsporingsmethoden?

De heer **Gonsalves**:

Ik pleit voor een nadere wettelijke regeling. Men was wat dat betreft al op weg. Ook onder de vorige minister van Justitie zijn wetsvoorstellen ingediend, waarbij bijvoorbeeld het voorbereidend, het pro-actieve onderzoek wettelijk werd geregeld.

De **voorzitter**:

Er is een voorstel geweest om de telefoontap eventueel pro-actief toe te passen, maar er is geen wetsvoorstel ingediend om de totale problematiek van de opsporingsmethoden te regelen.

De heer **Gonsalves:**

Neen.

De **voorzitter:**

Bent u daarvoor?

De heer **Gonsalves:**

Ja, ik denk dat het Wetboek van Strafvordering heel duidelijk uitbreiding op dit terrein behoeft. Ik kan het nog niet helemaal schetsen, want het is heel ingewikkeld, maar het voorbereidend onderzoek moet in Strafvordering worden opgenomen, naast het opsporingsonderzoek dat er nu al in staat. Voorts zal er een procedure in Strafvordering moeten komen, op basis waarvan het is gegarandeerd dat de rechter in een bepaalde fase dat wat in het voorbereidend onderzoek is gebeurd, volledig kan toetsen.

De **voorzitter:**

Wanneer kan volgens u zo'n voorbereidend onderzoek beginnen? Dat kan de politie toch niet tegen iedereen?

De heer **Gonsalves:**

Neen.

De **voorzitter:**

Wat moeten de voorwaarden zijn op basis waarvan dat kan?

De heer **Gonsalves:**

Daarom pleit ik ervoor om dit in de wet vast te leggen. Er moet een aantal criteria in komen. Er mag bijvoorbeeld nu een opsporingsonderzoek worden gestart tegen een verdachte van wie ernstige vermoedens bestaan dat hij zich aan n of meer strafbare feiten heeft schuldig gemaakt. Ik denk dat bij de voorbereidende onderzoeksfase - dan is nog geen sprake van die zware vermoedens die de grondslag vormen voor het zijn van verdachte - sprake moet zijn van objectieve aanwijzingen dat personen of groepen zich bezighouden met het plegen, al dan niet in georganiseerd verband, van misdrijven. Het voorbereidend onderzoek is er dan op gericht om dat te concretiseren. Dan kom je vervolgens uit in de fase van echte verdachten in de zin van artikel 27 Strafvordering, zodat een actief opsporingsonderzoek wordt ingezet, of je komt tot de conclusie dat het ernstig leek, maar dat dit niet het geval is.

De **voorzitter:**

Dat is theoretisch zo, maar is dat wel de praktijk? Is het niet zo dat bijna al degenen die nu als CID-subject gelden even goed als verdachten kunnen gelden, aangezien uit informatie genoegzaam blijkt dat er voldoende feiten en omstandigheden zijn om een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit te kunnen vaststellen? Als je de hoeveelheid kilo's ziet die aldoor vergeven en vervoerd zijn, dan hebben wij het toch in feite altijd over verdachten van zelfs zware strafbare feiten?

De heer **Gonsalves:**

Mijn ervaring is dat je vaak op grond van, wat ze noemen, zachte informatie wel aanwijzingen hebt dat een persoon zich met strafbare feiten bezighoudt, maar dat dit onvoldoende is om bijvoorbeeld tot aanhouding over te gaan. Het is vaak informatie die strafvorderlijk niet echt bruikbaar is. Bovendien moet je vaak toetsen of de informatie, wanneer je die verder doorlicht, voldoende hard is. Het is dus verschillend. De ene CID-informatie is harder dan de andere.

De **voorzitter:**

Hoe komt het eigenlijk dat uit uw eigen apparaat nooit een voorstel tot wetgeving is gekomen, bijvoorbeeld over infiltratie of over de doorleveringsproblematiek waarmee wij nu te maken hebben? Zijn die punten vaak besproken binnen de PG-vergadering?

De heer **Gonsalves:**

Er wordt al vanaf 1985 gesproken over infiltratie. Toen zijn de eerste infiltratierichtlijnen tot stand gekomen. In 1991 zijn die vrij ingrijpend aangepast. Daar is dus heel indringend over gesproken. De slotfase wat dit betreft was de discussie in 1994 over de samenstelling van de Centrale toetsingscommissie. Er zit dus een hele lijn in. Wij hebben ons voortdurend

beziggehouden met de vraag hoe de feitelijke toepassing van een dergelijk ingrijpend opsporingsmiddel moet worden geregeld en hoe het toezicht van het OM daarop moet worden gerealiseerd.

De voorzitter:

Het onderdeel infiltratie is geregeld via richtlijnen. Ook voor deals met criminelen zijn richtlijnen vastgesteld. Is nooit de gedachte opgekomen om al eerder tot wetgeving op dit punt te komen? U bent sinds 1988 belast met de portefeuille zware criminaliteit.

De heer Gonsalves:

De portefeuillevverdeling is pas in 1991 tot stand gekomen. Er zijn voorstellen van onze kant geweest, bijvoorbeeld op het gebied van het direct af luisteren. Daarvan hebben wij een- en andermaal tegen de minister gezegd en aan hem gevraagd en voorgesteld: Wil dat wettelijk regelen. Ons uitgangspunt was namelijk dat een dergelijk middel uitsluitend zou mogen worden gebruikt, aan de hand van een heel zware procedure en een heel zware rechterlijke toets. Wij hebben het veel meer benaderd vanuit het systeem van Strafvordering. Als het gaat om zaken die diep ingrijpen in de vrijheid, in de privacy van de burger, dan kan dat niet anders dan door middel van een wettelijke regeling. Wij hebben er echter nooit over gesproken om dat in een soort raamwet te vangen.

De voorzitter:

Heeft u in het verleden methodes als gecontroleerde aflevering en doorlevering in detail in de vergadering van PG's besproken, met name waar het gaat om de operationele kanten van die kwesties?

De heer Gonsalves:

Het plegen van strafbare feiten door in te zetten infiltranten staat in de infiltratierichtlijnen. Die kwestie is dus ook uitgebreid aan de orde gekomen. Er is ook gesproken over gecontroleerde aflevering, maar dat is een veel beperkter begrip. Het begrip "gecontroleerde doorlevering" is van heel recente tijd. In onze ogen gaat het bij gecontroleerde aflevering om een heel duidelijke zaak, want dan volg je een partij tot de plaats van bestemming. Dan ga je tot aanhouding en inbeslagneming over. Dan laat je zo'n partij een tijdje volgen, totdat die van de plaats van invoer de plaats van bestemming bereikt, zodat je ook het afnemersnetwerk kunt aanpakken. Mits dat goed is georganiseerd en van voldoende veiligheidsgaranties is voorzien, zitten daar naar mijn mening weinig risico's aan. Dat is iets wat regelmatig is gebeurd en nog steeds gebeurt. De gecontroleerde doorlevering...

De voorzitter:

Zoals wij het doorlaten nu noemen.

De heer Gonsalves:

...houdt in het doorlaten met het risico dat niet op de plaats van bestemming tot inbeslagneming wordt overgegaan. Dat doe je, omdat je hoopt daardoor op den duur informatie te krijgen die leidt tot de aanhouding van de gehele groep. Dat is naar mijn mening de definitie van gecontroleerde doorlevering. Daarvan hebben wij gezegd dat dit alleen in uitzonderlijke omstandigheden mag. Daarbij doet zich weer die afweging van proportionaliteit voor. Het mag alleen met toestemming van het College van procureurs-generaal.

De voorzitter:

Heeft u in de afgelopen jaren die speciale casus besproken waarbij dat is toegepast? Heeft u daar toestemming voor gegeven?

De heer Gonsalves:

Neen, want dat wisten wij niet.

De voorzitter:

Dat wist u niet?

De heer Gonsalves:

Neen.

De voorzitter:

Dat is u vroeger nooit gemeld.

De heer **Gonsalves:**

Neen. Dat heeft ook te maken met ons systeem. De heer Wilzing heeft er vanmorgen ook over gesproken. Door de embargoteams werd een heleboel vitale informatie beperkt tot een zeer kleine kring. Het was tot voor kort ook bij ons niet bekend dat een methode als de gecontroleerde doorlevering op grote schaal werd toegepast.

De **voorzitter:**

Dus er ging nooit een hoofdofficier naar een PG, waarna die PG dat in de vergadering bracht. Dat is nooit voorgekomen.

De heer **Gonsalves:**

Neen. Bij mijn weten niet. Het zal voor het eerst aan de orde zijn gekomen toen werd gesproken over de verwickelingen rond de zogenaamde IRT-affaire.

De **voorzitter:**

Daarna?

De heer **Gonsalves:**

Hoe bedoelt u?

De **voorzitter:**

Achteraf.

De heer **Gonsalves:**

Toen dat eenmaal naar buiten was gekomen, heb ik in de PG-vergadering voorgesteld - ik herinner mij dat nog goed - om met elkaar af te spreken dit soort zaken in de vergadering te brengen om ze gezamenlijk te bespreken. Die IRT-affaire was voor ons ook een nieuwe zaak, waar wij tot dan toe helemaal geen weet van hadden. Toen heb ik ook gezegd dat onze collectieve verantwoordelijkheid in het geding was, dat dit niet mocht blijven op het ressortniveau en dat men dat gezamenlijk moest bespreken.

De **voorzitter:**

Volgens onze informatie bent u wel eens genformeerd over het gebruik van een schip vanaf Pakistan, dat uiteindelijk niet is doorgegaan.

De heer **Gonsalves:**

Ja. Dat betrof een zaak van gecontroleerde aflevering.

De **voorzitter:**

Daarover heeft u wel gesproken.

De heer **Gonsalves:**

Deze zaak kwam rechtstreeks bij mij als portefeuillehouder, omdat er geen Nederlands OM in bevoegd was. Het was iets dat van buiten kwam en via de CRI-officier liep. Door ons systeem kwam het toen automatisch bij de portefeuillehouder.

De **voorzitter:**

Is er ooit in de PG-vergadering gesproken over het doorlaten van harddrugs?

De heer **Gonsalves:**

Ja. Daar is wel over gesproken.

De **voorzitter:**

Zijn er toen ook besluiten gevallen? Is dat toegestaan?

De heer **Gonsalves:**

Het wordt nu anders - over gecontroleerde doorlevering moeten wij nu per casus beslissen - maar tot voor kort spraken wij daar in de PG-vergadering niet over. Wij zeiden gewoon dat dit de verantwoordelijkheid was van de verantwoordelijke procureur-generaal, eventueel doorlopend tot en met de minister als de zaak ernstig genoeg was. Er is wel in het algemeen besproken of zoiets zou mogen. Zo ja, mag dat dan eenmalig? Stel dat je n keer vier kilo doorlaat, zodat je de volgende keer 100 kilo pakt en de hele organisatie oprolt...

De **voorzitter:**

Dan zegt u "ja".

De heer **Gonsalves:**

Dat soort discussies hebben wij gevoerd.

De **voorzitter**:

Het gaat er meer om of u het goed heeft gevonden.

De heer **Gonsalves**:

Die beslissing werd op een ander niveau genomen; door de hoofdofficier en de betrokken procureur-generaal. In sommige gevallen legde de betrokken PG het voor aan de departementsleiding en eventueel aan de minister.

De **voorzitter**:

Maar de betrokken PG heeft dat naar uw weten nooit voorgelegd aan de vergadering van procureurs-generaal?

De heer **Gonsalves**:

Wat voorgelegd?

De **voorzitter**:

Het gebruik van een bijzondere opsporingsmethode, waarbij sprake is van het doorlaten en het op de markt laten van harddrugs. Wij hebben de softdrugs zojuist behandeld en u heeft gezegd dat dat nooit bij u is besproken. Nu gaat het om de harddrugs.

De heer **Gonsalves**:

Het is moeilijk om dit in een juist kader te vatten. Wij hebben in het algemeen gezegd dat het echt tot de grote uitzonderingen moet behoren dat je harddrugs vrij op de markt laat. Wij hebben gezegd: hier wordt zoveel schade aan de gezondheid van mensen door veroorzaakt, dat je dat eigenlijk niet voor je verantwoordelijkheid kunt nemen. Daar ligt dus een duidelijke grens. Je mag echter nooit iets absoluut afspreken. Het zou kunnen zijn - daar moet je dan keiharde argumenten voor hebben - dat je zegt dat als wij dat eenmalig zouden toelaten en er voldoende harde garanties zijn dat wij dan binnenkort de hele organisatie kunnen pakken, je dat kunt overwegen.

De **voorzitter**:

Maar de PG-vergadering heeft daar nooit een standpunt over ingenomen.

De heer **Gonsalves**:

Jawel, hetgeen ik zei was het algemeen gevoelen.

De **voorzitter**:

Maar in een speciale casus?

De heer **Gonsalves**:

Niet dat ik mij kan herinneren. Vaak herinner ik mij nog wel bepaalde besluitvorming en een bepaalde gedachtenvorming die wij op dit terrein hebben gehad, maar ik kan niet precies in mijn hoofd houden of dat ook op een concrete casus betrekking had.

De **voorzitter**:

Of zegt u dat daar nu veel meer nadruk op wordt gelegd dan u toen heeft gedaan?

De heer **Gonsalves**:

Er wordt nu, sinds er recentelijk op dit terrein veel meer inzicht is ontstaan, natuurlijk veel meer nadruk op gelegd. Met name in het kader van het pro-actieve werk zijn er veel dingen gebeurd die uiteraard met grote geheimhouding zijn omgeven. Een deel daarvan is door de betrokken politie-ambtenaren besproken met de betrokken CID-officier van justitie, een ander deel niet. Naar nu gebleken is, zijn sommige zaken niet verder gekomen dan de CID-officier. Andere gevallen zijn door de betrokkenen aan de betrokken hoofdofficier voorgelegd. Daar zit geen algemeen patroon in. Ik herinner mij dat recentelijk een van mijn ambtgenoten mij nog uitgebreid heeft geconsulteerd, ook in een zaak van gecontroleerde doorlevering. Het ging daarbij weliswaar om softdrugs. In die zaak was het keurig gelopen, tot en met de betrokken PG. Die heeft toen aan mij als portefeuillehouder gevraagd wat ik daarvan vond. Uiteindelijk is de departementsleiding daarover genformeerd en is die zaak doorgegaan. Dat heeft, precies zoals de bedoeling was, kort daarna geleid tot de aanhouding van een criminele organisatie. Toen was dus met deze bedoeling een kleine partij softdrugs doorgelaten en dat heeft perfect gewerkt.

De **voorzitter**:

- Zijn er aanhoudingen verricht?
- De heer **Gonsalves:**
Er zijn tientallen aanhoudingen verricht.
- De **voorzitter:**
Om hoeveel softdrugs ging het daarbij?
- De heer **Gonsalves:**
Er is toen een partij van 17.000 kilo in beslag genomen.
- De **voorzitter:**
Hoeveel is er toen doorgelaten?
- De heer **Gonsalves:**
Ik denk ongeveer een tiende gedeelte.
- De **voorzitter:**
2000 kilo dus.
- De heer **Gonsalves:**
1700 kilo.
- De **voorzitter:**
Welke PG heeft dat met u besproken?
- De heer **Gonsalves:**
Mijn ambtgenoot in Arnhem.
- De **voorzitter:**
Over welke specifieke opsporingsmethoden heeft ofwel u als PG ofwel het college van PG's de minister ingelicht, omdat u vond dat zij of hij daarover zelf een beslissing moest nemen?
- De heer **Gonsalves:**
Ik heb daar alleen inzicht in wat mijn eigen ressort betreft.
- De **voorzitter:**
Het college van PG's heeft nooit op basis van de bekende informatie aan de minister zaken ter toetsing, ter besluitvorming voorgelegd?
- De heer **Gonsalves:**
Neen, want wij hebben pas recent, in juni, afgesproken dat wij ten aanzien van de gecontroleerde doorlevering duidelijk als college gaan optreden. Ik heb er nog steeds een beetje moeite mee om u duidelijk te maken dat wij in een overgangsfase zitten en dat volgens het systeem dat tot nu toe werd gehanteerd, de ressorts-PG de eindverantwoordelijke is. Pas als de wet op de rechterlijke organisatie gewijzigd is, gaat formeel de nieuwe structuur in. Wij hebben afgesproken dat wij in die overgangsfase al moeten doen alsof die nieuwe structuur er is. Daarom hebben wij bijvoorbeeld ten aanzien van het zeer gevoelige punt van de gecontroleerde doorlevering gezegd: wij leveren onze bevoegdheid als individuele procureur-generaal in, vrijwillig, en wij besluiten dat wij daar uitsluitend in het college beslissingen over nemen. Dat is een nieuwe ontwikkeling en dat is recent afgesproken en de eerste casus moet zich nog gaan voordoen.
- De **voorzitter:**
De minister heeft gisteren in de Kamer gezegd: neen, tenzij... Daar is een briefwisseling aan vooraf gegaan tussen de procureurs-generaal en de minister, gezien uw brief van, ik meen, 15 mei. Er was echter geen verschil van opvatting, zo begrijp ik.
- De heer **Gonsalves:**
Neen, want volgens mij hebben wij gezegd dat dit in beginsel niet moet, tenzij er heel duidelijke, aantoonbare en zwaarwegende belangen zijn. Verder moeten er dan voldoende garanties zijn dat de toepassing van dat middel binnen redelijke tijd tot tastbaar resultaat leidt. Doe je dat namelijk niet, dan krijg je een soort doorlopende situatie, waarin je de controle verliest en dat lijkt mij niet verantwoord.
- De **voorzitter:**
Vindt u dat de minister een ander standpunt kan innemen terzake dan u als procureurs-generaal of vindt u dat ondenkbaar?

De heer **Gonsalves**:

Natuurlijk kan de minister dat en als de minister dat wil, kan zij, op grond van artikel 5 RO, heel duidelijke aanwijzingen aan de leiding van het openbaar ministerie geven. Ik neem aan dat dat artikel ook in de nieuwe wet zal staan.

De **voorzitter**:

Dat artikel regelt de aanwijzingsbevoegdheid van de minister ten aanzien van het openbaar ministerie.

De heer **Gonsalves**:

Ik ben wel van mening dat het goed is als de leiding van het openbaar ministerie heel duidelijk de verantwoordelijkheid voor dit soort besluiten op zich neemt en dat ter kennis brengt van de minister, die dat marginaal toetst. Ik vind echter niet dat de minister in een situatie gebracht moet worden dat zij persoonlijk allerlei opsporingsbeslissingen moet nemen. Dat kun je niet van een minister verwachten. Je hoort gebruik te kunnen maken van professionele medewerkers en leden van de rechterlijke macht, die geacht worden op verstandige wijze dit soort beslissingen te nemen. Als het nodig is, behoort het echter aan de minister kenbaar te worden gemaakt en dan heeft de minister het recht om in te grijpen.

De **voorzitter**:

Nu had de Centrale toetsingscommissie in een bepaald geval een infiltratietraject goedgekeurd, maar dat heeft de minister alsnog afgekeurd. Dient dat een grote uitzondering te blijven? Wij hebben daarover in de krant kunnen lezen. Ik meen dat het in uw ressort plaats heeft gevonden.

De heer **Gonsalves**:

Ja. Dat was voordat wij de afspraak hebben gemaakt om dat in het college te besluiten.

De **voorzitter**:

Over de gecontroleerde doorlevering, waar u zojuist sprak.

De heer **Gonsalves**:

Ja. In de oude structuur is het gewoon van de hoofdofficier bij de ressorts-PG gekomen. Gelet op de actuele politieke situatie heb ik toen gezegd dat ik vond dat wij dit ter kennis moesten brengen van de minister. Wanneer er wat zou gebeuren, draagt zij daar namelijk de politieke verantwoordelijkheid voor. In het huidige systeem zou ik het eerst voor hebben gelegd aan het college. Daar zou dan zijn besloten, hetzij wij geven het groene licht en wij nemen daar de volle verantwoordelijkheid voor, hetzij wij geven voorwaardelijk het groene licht, maar wij brengen het vooraf ter kennis van de minister, hetzij wij geven geen groen licht en het gaat niet door.

De **voorzitter**:

Dus ook in de nieuwe situatie blijft het in eerste instantie uw beslissing of u het aan de minister meldt. Met dien verstande dat de minister kan weten wat u beslist.

De heer **Gonsalves**:

Wij hebben heel bewust afgesproken dat wij daar als college in eerste aanleg de verantwoordelijkheid voor moeten nemen, ook om de minister als het ware in bescherming te nemen en de minister niet te dwingen in dit soort concrete zaken iedere keer zelf beslissingen te nemen.

De **voorzitter**:

Was het in het verleden niet zo dat de verantwoordelijke ministers te weinig wisten? Het is niet goed om te veel te weten, maar het is ook niet goed om te weinig te weten.

De heer **Gonsalves**:

Dat kan ik niet helemaal beoordelen. Ik kan alleen uit mijn eigen praktijk praten en ik heb altijd alle relevante zaken, niet aan de minister persoonlijk, maar wel aan de departementsleiding gemeld. Men was altijd op de hoogte van wat ik beschouwde als bijzondere zaken, mogelijk politiek gevoelige zaken enzovoort. Dat is altijd een constante informatiestroom geweest. Door de departementstop werd dan bekeken of het ter kennis van de minister persoonlijk moest worden gebracht.

De heer **Rabbae**:

Heeft u voor uzelf enige criteria ontwikkeld om te weten welke zaken een politieke lading hebben en welke niet?

De heer **Gonsalves**:

Het is een kwestie van feeling, van inzicht, dat je in de loop van je praktijk ontwikkelt. Dat wisselt ook nogal. Nu zijn zaken als bijzondere opsporingsmethoden buitengewoon politiek gevoelig en die zul je veel eerder ter kennis moeten brengen van de departementsleiding en de minister. Het hangt dus ook een beetje van de actuele situatie af.

De heer **Rabbae**:

U wilt de minister politiek beschermen. Is het niet betuttelend om de minister niet zelf te laten beslissen wat zij belangrijk vindt en wat niet?

De heer **Gonsalves**:

Wij willen de minister in staat stellen om te allen tijde haar volle politieke verantwoordelijkheid te dragen. Dat is heel duidelijk. Dat betekent dat wij er verantwoordelijk voor zijn dat de minister altijd op een zodanige wijze genformeerd wordt dat zij die volle politiek verantwoordelijkheid kan dragen. Daar zijn wij medeverantwoordelijk voor. Ik vind echter dat ons college wat betreft dit soort operationele beslissingen als eerste de verantwoordelijkheid moet nemen. Vervolgens kunnen wij tegen de minister zeggen dat wij in deze moeilijke situatie van oordeel zijn dat het zo moet. Dan kan de minister twee dingen doen. Zij kan dat marginaal toetsen, zeggen dat zij daar kennis van heeft genomen, dat zij het goed vindt en dat het kan gebeuren, onder onze verantwoordelijkheid. De minister kan ook zeggen dat zij haar eigen verantwoordelijkheid activeert, dat zij een en ander inhoudelijk wil toetsen en dat zij zelf de beslissing wil nemen. Dat kan echter alleen als de minister op de juiste wijze wordt genformeerd. Dan is het aan de minister om die keuze te maken.

De **voorzitter**:

Wie van de departementsleiding woont de vergaderingen van het College van PG's bij?

De heer **Gonsalves**:

Geen ambtenaren. Aanwezig zijn de vijf procureurs-generaal met de secretaris en het hoofd voorlichting. Het is de verantwoordelijkheid van met name de voorzitter van het college om alle zaken, waarvan men vindt dat die ter kennis moeten komen van de minister, rechtstreeks daar voor te leggen. Dat gebeurt ook. Dat kan ik u verzekeren.

De heer **Koekkoek**:

Hoeveel maal heeft u gevallen van het doorlaten van drugs gemeld aan de minister in uw hoedanigheid van procureur-generaal te 's-Hertogenbosch, in uw hoedanigheid van procureur-generaal portefeuillehouder georganiseerde criminaliteit en hoeveel keer is dat gebeurd door de voorzitter van het College van procureurs-generaal?

De heer **Gonsalves**:

Door de voorzitter van het college is dat, bij mijn weten, nog geen enkele maal gedaan, want wij hebben een dergelijk concrete casus nog niet in het college behandeld. Tot eind juni, heel recent, liepen die lijnen anders. In mijn eigen praktijk als ressort-PG heb ik bij mijn beste weten hooguit enkele gevallen meegemaakt, maar op het ogenblik staat mij er maar n voor de geest.

De heer **Koekkoek**:

Sinds wanneer bent u op de hoogte van het bestaan van de methode?

De heer **Gonsalves**:

Al langer. Er is iets van naar buiten gekomen naar aanleiding van de IRT-affaire, maar ook vanwege de onderzoeken die wij op dit moment verrichten. Nu is dat inzicht aanzienlijk verdiept.

De heer **Koekkoek**:

Vr de IRT-affaire had u er nog niet van gehoord.

De heer **Gonsalves**:

Neen.

De heer **Koekkoek**:

Heeft u in uw hoedanigheid als portefeuillehouder gevallen van doorlating van drugs voorgelegd aan de minister?

De heer **Gonsalves**:

Neen. Dat paste ook niet in het systeem. Er was heel uitdrukkelijk bepaald - dat was herbevestigd in de Vergadering van procureurs-generaal - dat dit de verantwoordelijkheid van de ressort-PG was. In mei 1994 heeft een indringende discussie plaatsgevonden in de PG-vergadering of wij dat systeem niet moesten veranderen. Met medewerking van de top van het departement is daarvoor een notitie voorbereid. Dat was overigens een geheime notitie die kort daarop bijna integraal in de courant stond. Zo pleegt dat kennelijk te gaan. Daarin werd een ander systeem voorgesteld, in die zin dat de portefeuillehouder rechtstreeks verantwoordelijk zou worden voor alle kernteams en niet alleen voor zijn eigen kernteam. Daarover is toen besloten om dat niet te doen. Later is het nog een keer in de Kamer aan de orde geweest. De toenmalige minister van Justitie heeft toen hetzelfde voorgesteld, maar de Kamer was van mening dat voorlopig, tot aan de kabinetsformatie, helemaal niets veranderd moest worden. Alles moest blijven zoals het was. Nu het groene licht is gegeven voor de reorganisatie van het OM zijn wij bezig om de bevoegdheden van de ressort-PG's te verschuiven naar de portefeuillehouders. Het eindbeeld is dat die verschuiving volledig gebeurt, maar zover zijn wij nog niet.

De **voorzitter**:

Zij het dan dat de ressort-PG wettelijk altijd nog het hoogste gezag is.

De heer **Gonsalves**:

Ja, en ook verantwoordelijk is.

De heer **Rouvoet**:

U zei dat bij de vergadering van het college niemand van het departement aanwezig is. Daarnaast kennen wij nog de overlegvergaderingen tussen minister en college. Wat mij interesseert, is of over deze zaak, waar het ging om de doorlevering en de correspondentie die zich afspeelde tussen 8 en 15 juni, ook sprake is geweest van een overlegvergadering. Ik vraag dat met het oog op uw stelling dat de minister zo weinig mogelijk met concrete opsporingsbeslissingen te maken zou moeten hebben.

De heer **Gonsalves**:

Die briefwisseling heeft zich in de maand juni jongstleden afgespeeld. Toen was ik met vakantie. Ik heb aan die vergadering niet deelgenomen. Ik kan niet concreet op die vraag antwoorden. Ik heb wel inzage gekregen in de correspondentie. Ik kon achteraf van harte met de inhoud instemmen. Ik vond het een heel goede regeling, maar ik ben niet bij de totstandkoming ervan betrokken geweest.

De heer **Rouvoet**:

U doelt daarmee op een overlegvergadering over dit onderwerp in de periode die ik zojuist aanduidde.

De heer **Gonsalves**:

Ja.

De **voorzitter**:

Volgens mij speelde dat inderdaad in juni van dit jaar. Toen u de correspondentie zag, toen dacht u: Dat is ok.

De heer **Gonsalves**:

Ja. Ik stond er van harte achter.

De heer **De Graaf**:

Ik keer even terug naar het verleden, toen er nog geen sprake was van een College van PG's. U heeft aangegeven wat uw formele positie toen was. Ressort-PG's beslisten er zelf over. Het was geen college, maar een Vergadering van PG's. Niettemin komt het mij wat erg formeel over - er is sprake van een Vergadering van PG's, die ook richtlijnen uitvaardigt, bijvoorbeeld op het gebied van infiltratie - dat toen kennelijk een soort non-interventiebeginsel heeft gegolden, in die zin dat men niet met elkaar sprak over wat in het ressort gebeurde aan nieuwe methoden, aan bijzondere methoden. Toen de methode werd

bediscussieerd, verband houdend met het voormalige IRT, wilde uw ambtgenoot in het ressort Amsterdam echter toch eerst met zijn collega's praten, omdat er infiltratierichtlijnen waren vastgesteld. Dat sprak niet vanzelf. Was sprake van een zodanige compartimentering dat iedereen zijn eigen weg ging? Vindt u dat achteraf gezien niet een beetje merkwaardig?

De heer **Gonsalves**:

Ik benadruk nog eens dat dit zich allemaal in een heel korte tijdspanne heeft afgespeeld. Bij de ontwikkeling van de georganiseerde misdaad deed zich op een gegeven ogenblik ineens een soort explosie voor, zodanig dat die georganiseerde misdaad en met name de grote organisaties die zich met de handel in drugs bezighielden snel in omvang, aantal en zwaarte groeiden. Dan krijg je dit soort opsporingsmethoden. In de infiltratierichtlijnen werd gesproken over pseudo-koop, bijvoorbeeld het aankopen van een halve kilo herone om daarmee te komen tot de opsporing van drugshandelaren. In die sfeer hebben wij een hele tijd geleefd. Vervolgens verandert dat heel snel. U moet dat dus niet zien als iets dat zich in een lange tijdsperiode heeft afgespeeld. Het is allemaal van de laatste drie jaar.

De heer **De Graaf**:

Is het dan niet logischer, als dit soort methoden wordt ontwikkeld, dat een PG die daarmee te maken krijgt, binnen de vergadering van PG's de vraag aan de orde stelt of de infiltratierichtlijnen moeten worden aangepast, omdat het om methoden gaat waar de PG-vergadering nog nooit over heeft gesproken en waar de richtlijnen niet in voorzien? Dat is dus kennelijk in de afgelopen jaren niet gebeurd.

De heer **Gonsalves**:

Nu gebeurt het wel, maar toen niet. Dat heeft te maken met de ontwikkeling van het oude systeem - het ressort is het eind van de lijn - naar: Wij doen dit als collectief. Dat is een bepaalde overgang. Je kunt wellicht ook zeggen dat daar het bewijs in zit dat het oude systeem in de moderne tijd en gelet op de moderne opvattingen niet goed werkbaar meer was. Daarom is het goed dat wij het OM reorganiseren. Het heeft heel lang gewerkt, maar toen moest een PG een heel ander soort beslissingen nemen. Dit zijn zaken die duidelijk van landelijk gewicht zijn en landelijke aandacht behoeven. Dan hoor je een nieuwe structuur te hebben, waarin ze die ook krijgen kunnen.

De heer **Vos**:

Mijnheer Gonsalves, u heeft aangegeven hoe het college van PG's zich heeft voorgenomen besluiten te nemen omtrent de gecontroleerde doorlevering. Betekent dat ook dat het college heeft besloten om langzamerhand de Centrale toetsingscommissie, die op dit moment een bijzondere rol vervult in de besluitvorming over die methode, af te breken?

De heer **Gonsalves**:

Neen, dat zeker nog niet. De toetsingscommissie werkt eigenlijk pas vanaf januari van dit jaar. Wij zijn van mening dat het een buitengewoon goed en belangrijk instrument is om de beslissingen van het openbaar ministerie, niet overnemend de rol van de rechter, als het ware te uniformeren en daarvoor centrale toetsingsnormen aan te leggen. De eindtoets in het kader van de strafvervolgning vindt uiteindelijk plaats door de onafhankelijke rechter. Wij willen bereiken dat er eenheid van beleid is op dit belangrijke terrein van het landelijk openbaar ministerie. Daarvoor is de Centrale toetsingscommissie een onmisbaar hulpmiddel.

De heer **Rabbae**:

U zei "nog niet". Straks dan wel?

De heer **Gonsalves**:

De huidige voorzitter van de Centrale toetsingscommissie heeft wel eens gezegd: het ideaal is dat wij onszelf overbodig maken en dat er uit ons werk zo'n systeem voortvloeit dat er een soort jurisprudentie ontstaat en dat je op een gegeven moment landelijke criteria kunt formuleren, zodat iedereen weet hoe hij in dit soort zaken heeft te handelen. Als dat eenmaal gebeurd is, zou je kunnen constateren dat zo'n Centrale

toetsingscommissie geen meerwaarde meer heeft en opgeheven zou kunnen worden. Dat zal echter nog wel een tijd duren.

De **voorzitter**:

Mijnheer Gonsalves, heeft u ons nog iets toe te voegen, behalve over de onderwerpen waarover wij nu hebben gesproken. Wilt u ons nog iets meegeven?

De heer **Gonsalves**:

Ik heb al iets gezegd over de lijnen waarlangs naar mijn mening strafvordering zou moeten plaatsvinden. Mij moet wel van het hart dat ik n wens heb en dat is dat wij na het afsluiten van uw werk, op basis van de resultaten daarvan, tot snelle besluitvorming komen en tot snelle aanpassing van de wet. Dan zouden zodanige maatregelen moeten worden genomen, dat wij echt slagvaardig die georganiseerde criminaliteit aan kunnen pakken. Men mag nu niet te lang in onzekerheid blijven verkeren. Mijn wens is dus: alles goed bekijken, verantwoorde voorstellen doen en snelle besluitvorming. Dat betekent ook dat, als er wetswijziging of nieuwe wetgeving moet komen, ik als wens uitspreek - meer kan en mag ik in dit huis niet doen - dat het parlement dat soort voorstellen met voorrang zal bekijken.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Sluiting 18.17 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 5**

7 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 7 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer P.D. IJzerman

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Ik verzoek u op te staan om de eed af te leggen. De door u af te leggen eed luidt: "Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen."

De heer IJzerman:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer IJzerman, welkom bij de enquetc commissie. Wij zullen ook nog spreken over de zware georganiseerde criminaliteit in Enschede waar u vandaan komt, waar u korpschef bent van het regiokorps Twente. Als u heel in het kort een schets moet geven van de zwaar georganiseerde criminaliteit in de Randstad en in Enschede, hoe verhoudt zich dat?

De heer IJzerman:

Ook uit de presentaties van de heren Fijnaut en Bovenkerk gisteren bleek duidelijk dat de aard, omvang en ernst hiervan in de Randstad - en met name in Amsterdam - beduidend groter is dan in het oosten van het land. Niettemin zien wij op een aantal terreinen ontwikkelingen en feiten, die daarmee vergelijkbaar zijn en in de toekomst wellicht ernstiger kunnen worden als wij daarop niet adequaat reageren.

De voorzitter:

Welke gevaren ziet u speciaal?

De heer IJzerman:

Ik denk aan de mobiliteit, de transportsector, de ontwikkelingen in Oost-Europa. De heer Fijnaut sprak gisteren over de transportlijnen in de drugseconomie. Daarvan zie je uiteraard de vertakkingen in het oosten van het land op verschillende punten samenkomen. Ik verwacht, ook op grond van publikaties, dat de verdere ontwikkeling van Oost-Europa in dat opzicht een factor van betekenis kan worden.

De voorzitter:

Is dat al zo?

De heer **IJzerman**:

De eerste tekenen zie je inderdaad.

De **voorzitter**:

Wij willen vanochtend met u spreken over de volgende onderwerpen:

- de zware georganiseerde criminaliteit;
- het pro-actief onderzoek waarover u op een symposium in Nijmegen een inleiding heeft gehouden;
- aan welke opsporingsmethoden gedacht moet worden;
- wat u verstaat onder de informatieve fase, en
- welke normering daarbij ter sprake zou moeten komen.

De heer De Graaf zal nu met u verder gaan. Dat neemt natuurlijk niet weg dat ook andere leden u vragen kunnen stellen.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer IJzerman, u heeft tijdens dat symposium in april van dit jaar in Nijmegen gezegd - ik citeer uit een publieke bron, want het is gepubliceerd - dat vormen van georganiseerde en planmatige misdaad een ernstige bedreiging vormen voor de integriteit van de samenleving en de handhaving van de democratische staatsvorm. Zou u dat wat nader kunnen toelichten? Met name dat laatste klinkt erg bedreigend.

De heer **IJzerman**:

Ik plaats het even in een wat breder perspectief. Bij de drugseconomie hebben wij te maken met vraag en aanbod van een genotmiddel waarvoor een illegale markt bestaat en de wereldwijde keuze voor een prohibitiebeleid, van een verbod met strakke handhavings- en opsporingsactiviteiten. Volstrekt helder is - ook in het betoog dat ik gisteren heb gevolgd was dat aan de orde - dat, wil je daarin effectief optreden, het noodzakelijk en onvermijdelijk is dat je in een soort methodenwedloop terechtkomt tussen vormen van georganiseerde misdaad enerzijds - dat kunnen hoog georganiseerde groepen zijn, in dit verband wordt ook vaak gesproken over netwerken - en overheidsinstanties anderzijds, die in die wedloop steeds vaker methoden en middelen moeten zoeken om effectief te zijn. Dat kan uiteindelijk de grenzen van staatsrechtelijke normering bereiken c.q. dreigen te overschrijden. In die zin heb ik destijds, en ook bij andere gelegenheden, gewaarschuwd voor de nadelige effecten van dit soort problemen waarmee wij in de samenleving worden geconfronteerd.

De heer **De Graaf**:

Toen u dat uitsprak, keek u toen ook naar andere landen bijvoorbeeld Italië? Bestaat de dreiging dat wij in een dergelijke situatie terecht kunnen komen?

De heer **IJzerman**:

Mijn persoonlijke opvatting is, dat wij met onze Nederlandse cultuur, historie en volksaard niet snel in Italiaanse situaties terechtkomen. Bij dat soort problemen moet je echter ook verder kijken dan alleen naar de situatie in Nederland. Het is uit publieke bronnen bekend, dat er ook andere landen op de wereld zijn waar de grondnoties van de democratische ordening op zijn minst opgeschoven dan wel verdwenen zijn. Gisteren is daarover ook gesproken. Ik heb dus enige zorg dat een bijna autonoom proces om resultaten te bereiken, ook de grenzen van de rechtsstaat en de democratische orde kan raken en overschrijden. Daarop moeten wij buitengewoon alert zijn.

De heer **De Graaf**:

Een autonoom proces van de zijde van overheidsinstanties om die bedreiging te keren?

De heer **IJzerman**:

Ik bedoel veel meer dat het een wisselwerking met elkaar heeft. Ik heb vroeger in mijn politieloopbaan veelal vakmatig in grootschalig optreden gezeten ten behoeve van de openbare orde. Ook daar zie je een vergelijkbaar proces. Incident na incident roepen als het ware op tot het toepassen van nieuwe technieken en methoden, die op zichzelf uit te

leggen en te rechtvaardigen zijn, doch waarvan je je op langere termijn - van A naar B gaand - kunt afvragen, of je dat zo gewild hebt. Dat zit er een beetje in. Dat bedoel ik met autonome ontwikkeling.

De heer **De Graaf**:

Ik kom graag met u nog over dat onderwerp te spreken. Nu wil ik even terug naar de aard, omvang en ernst van de georganiseerde criminaliteit. U heeft eerder aangegeven, dat u meer denkt in termen van netwerken dan aan hechte organisaties. Dat heeft u ook in Nijmegen gezegd. Is dat in uw praktijk gebleken? Bent u als korpschef in Enschede tegengekomen, dat het vooral gaat om netwerken van personen zonder duidelijke hiërarchische organisatiestructuren? Of ziet u dat beeld in heel Nederland? Hoort u dat van collega's?

De heer **IJzerman**:

Het is geen kwestie van f f. Naar mijn ervaring en inzicht is het zo, dat er in het oosten van het land goed georganiseerde groepen zijn in verschillende samenstellingen. Soms wordt dat benoemd met de term celstructuur. Je ziet ook vaak een wisselende samenstelling. Ik vond hetgeen de heer Fijnaut gisteren zei heel treffend, namelijk dat men een bepaald project, een bepaalde klus in een bepaald samenwerkingsverband doet en drie maanden later weer anderen inhuurt. In de misdaadanalyse bij de politie wordt dat in zijn totaliteit in kaart gebracht. Dat geeft een beeld van een vrij consistente groep. Uit eigen ervaring en uit analyses die wij gemaakt hebben - ik heb dergelijke geluiden ook van collega's gehoord - ben ik van mening dat het niet allemaal uiterst hiërarchisch georganiseerde, bureaucratische organisaties zijn. Daarom heb ik in Nijmegen reeds gesproken van netwerken. Ik denk dat er ook sprake is van fluctuerende samenstellingen, die overigens - laat ik daarover helder zijn - heel effectief criminaliteit bedrijven.

De heer **De Graaf**:

Wat is in uw ogen daarin het overheersende beeld?

De heer **IJzerman**:

Veelal is er een kleine vrij harde kern die de continuïteit van het bedrijf voor haar rekening neemt. Er hangt een netwerk van wisselende groepen omheen om uitvoerende maatregelen te treffen en daarvoor wordt soms verschillende deskundigheid ingehuurd.

De heer **De Graaf**:

Transporten, koeriersdiensten en dat soort dingen?

De heer **IJzerman**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Hoe staat het met de innesteling in de bovenwereld? Heeft u daarover een oordeel?

De heer **IJzerman**:

Ik heb gisteren goed geluisterd.

De heer **De Graaf**:

Wat is uw oordeel op basis van uw eigen ervaringen?

De heer **IJzerman**:

Ik kan alleen oordelen over mijn eigen verantwoordelijkheidsgebied. Dat geeft mij geen reden aan te nemen dat er daar sprake is van innesteling. Als er wordt gesproken over verbindingen met de legale economie of iets dergelijks, dan heeft het te maken met witwassen van geld, met investeren in logistiek, onroerend goed en andere zaken. Innesteling in de zin van op politieke of economische strategische posities zitten, is mij nog niet gebleken.

De **voorzitter**:

Er is dus niet als het ware een geheime directeur die dit alles bestiert boven de groepen waarover wij gisteren gesproken hebben? Die in een bureel van een grote bank zit en de draden in de hand heeft?

De heer **IJzerman**:

Punt n ben ik hem nog niet tegengekomen. Punt twee moeten wij naar mijn mening niet in zo'n soort concept denken. Wel herkenbaar is - dat sluit aan bij mijn opmerking dat er soms sprake is van vrij harde kernen die voor de continuïteit zorgen, met name bij etnische groepen - dat er soms regie-activiteiten vanuit het buitenland worden gepleegd. Soms komen er ook mensen uit het buitenland om hier orde op zaken te stellen. Ik kan echter niet bevestigen dat er in Nederland een kapitaal bankgebouw of andere kantoorgebouwen zijn met een figuur zoals u schets.

De heer **De Graaf**:

U sprak over facilitators uit legale sectoren, waarvan groepen uit de georganiseerde criminaliteit gebruik maken. Vindt u dat inderdaad een bedreiging? Ziet u daarin een bepaalde ontwikkeling? Wordt er steeds misbruik of gebruik gemaakt van diensten van adviseurs uit de legale vrije beroepsgroepen?

De heer **IJzerman**:

Ja, ik zie dat. Ik lees dat ook in rapportages van collega's. Ik ben daarmee ook zelf geconfronteerd geworden.

De heer **De Graaf**:

In uw hoedanigheid als korpschef van de regio Twente?

De heer **IJzerman**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Ik zal niet vragen naar een specifieke zaak, zeker niet als die nog loopt. Maar wat kan de politie daaraan doen? Gaat het om strafbare feiten die worden gepleegd, of gaat het om een betrokkenheid waarvan je niet kunt vaststellen of die strafbaar is, doch waarvan je zegt dat het de criminele organisaties wel helpt?

De heer **IJzerman**:

Ik heb informatie, zonder dat die voor ons op dat moment exploitabel is.

De **voorzitter**:

Kunt u dat uitleggen? Dat is zo'n vakterm.

De heer **IJzerman**:

De heer De Graaf vroeg of het een strafbaar feit is. Wij vragen ons dan onmiddellijk af of je proces-verbaal kunt opmaken en een strafvervolgning opstarten. Als ik zeg dat die informatie niet exploitabel is, bedoel ik dat het niet kan. Maar ik heb informatie dat er vanuit de dienstverlenende sfeer, zoals ik het in heel algemene termen maar noem, ondersteunende activiteiten plaatsvinden die als strafbare feiten te betitelen zouden zijn.

De heer **De Graaf**:

Kortom, er is geen sprake van een zodanige verdenking dat er echt een opsporingsonderzoek plaatsvindt. Uw indicatie is dat er strafbare feiten worden gepleegd door mensen uit de groepen die werden aangegeven.

De heer **IJzerman**:

Feiten die als strafbaar feit te definieren zouden zijn.

De **voorzitter**:

Zouden wij dat even precies mogen hebben, want het luistert nauw. U zegt dat u informatie hebt. Zijn dat feiten en omstandigheden die aannemelijk maken dat het strafbare feiten zijn?

De heer **IJzerman**:

Het zijn gegevens die voldoende aanleiding zouden kunnen vormen om, in vaktermen, artikel 27 te gaan onderbouwen en aan te tonen.

De **voorzitter**:

Zou u dan iets preciezer kunnen zijn waar u het over heeft, zodat dat niet blijft hangen?

De heer **IJzerman**:

Ik denk dat ik daarover op dit moment, onder deze omstandigheden, in het openbaar geen verdere mededelingen over kan en mag doen.

De **voorzitter**:

- U moet iets preciezer zijn waar u het over heeft. U zegt dat er nog geen sprake is van verdenkingen en verdachten. Over wat voor gedragingen en wat voor situaties heeft u het?
- De heer **IJerman**:
Als ik daar meer concrete informatie over geef, ligt het open. Ik kan dat niet voor mijn rekening nemen.
- De **voorzitter**:
U kunt toch gewoon zeggen wat u er in algemene zin mee bedoelt? Wij vragen u toch niet naar een speciale zaak, een speciale casus?
- De heer **IJerman**:
Dan gaat het om diensten aanbieden en mogelijkheden aanreiken, niet alleen in adviezen, maar feitelijk, aan lieden die onderdeel uitmaken van een crimineel netwerk.
- De **voorzitter**:
Wat voor diensten en mogelijkheden?
- De heer **IJerman**:
Bijvoorbeeld om crimineel geld ergens weer op een legale manier op te laten duiken.
- De **voorzitter**:
Dus om mee te werken in een witwas-constructie?
- De heer **IJerman**:
Bijvoorbeeld ja.
- De heer **De Graaf**:
U hebt het specifiek over de beroepsgroepen die ik net even aanduidde: advocaten, notarissen, belastingadviseurs? Moet ik in die termen denken?
- De heer **IJerman**:
In algemene zin aan alle dienstverlenende organisaties die een faciliterende rol vervullen.
- De heer **De Graaf**:
Ik begrijp dat er nu bij u een concrete casus aan de orde is. Ziet u een ontwikkeling in de zin dat het steeds vaker voorkomt?
- De heer **IJerman**:
Nee. Ik doel op n ervaring die wij hebben.
- De heer **De Graaf**:
U bent voorzitter van de Adviescommissie criminaliteit van de Raad van hoofdcommissarissen en ook vice-voorzitter van die raad.
- De heer **IJerman**:
Inmiddels niet meer! Dat is over.
- De heer **De Graaf**:
De ontwikkelingen gaan zo snel! Hebt u nu het gevoel dat er een eenduidig - eenduidig is een germanisme, maar ik gebruik het woord toch maar - beeld bestaat bij u en uw collega's wat nu eigenlijk de bedreiging, de ernst en de omvang van de georganiseerde criminaliteit is? Is dat er op het niveau van de korpschefs? Of is er een heel divers beeld?
- De heer **IJerman**:
Ik denk dat het algemene beeld redelijk overeenkomt, maar dat er sprake is van volstrekt verschillende persoonlijke ervaringen en volstrekt verschillende betrokkenheid, afhankelijk van de plek in het land waar je werkt. De informatie over ontwikkelingen wordt vrij algemeen gedeeld en is bekend.
- De heer **De Graaf**:
"Afhankelijk van de plek waar men werkt". Moet ik dat zo begrijpen dat men in Drenthe - ik geef een willekeurig voorbeeld, om niet de korpschef van Drenthe meteen heel boos te krijgen - toch wat anders denkt dan in Amsterdam of überhaupt in de Randstad?
- De heer **IJerman**:
Ja! De voormalige korpschef daar was daar volstrekt open in. Hij zei bij ons dat de problematiek bij hem evident minder was. Je moet ook niet iets van trots uitstralen dat je die problematiek hebt. U noemde Drenthe. Drenthe wordt vaak in dergelijke vergelijkingen genoemd.

De heer **De Graaf**:

Er zijn ook andere regio's.

De heer **IJzerman**:

Er zijn ook andere delen van het land waar de problematiek absoluut minder pregnant aanwezig is. Dat beseft men ook.

De heer **De Graaf**:

Is er in uw gelederen, niet zozeer die waar wij de heer Wilzing gisteren over hebben horen spreken, maar die van de Adviescommissie criminaliteit, wel eens gepoogd om een stap verder te komen dan alleen een kwantitatieve analyse, zoals de inventarisaties van het CBO hebben opgeleverd? Hebt u het gevoel dat u veel meer onderzoek nodig heeft?

De heer **IJzerman**:

U stelt mij twee vragen. Mag ik met de tweede beginnen? Ik, en naar ik vermoed vele collega's met mij, voel de sterke noodzaak dat er genvesteed wordt in kwalitatief onderzoek, met verdere, bredere, samenhangende analyses. Dat is primair - daarmee kom ik een beetje op de eerste vraag - een element in ons politiebestedel, een verantwoordelijkheid die bij de korpsen ligt. Ik kan er vanuit mijn ervaring over spreken. In Twente hebben wij een contractueel vastgelegde relatie van vijf jaar met de Universiteit Twente en een aantal wetenschappers daar. Zij ondersteunen en adviseren ons en dragen expertise over voor het analyseren en het ontwikkelen van strategieën om met de vraagstukken om te gaan. Dat gebeurt op alle niveaus van wat wij noemen de basispolitiezorg en de veilig-wonenprojecten. Er worden sterke evaluaties gepleegd. Dat gebeurt ook in de sfeer van de georganiseerde criminaliteit, zowel bij alle vernieuwingsprocessen in onze divisie als bij het IRT Noordoost-Nederland waarvan wij deel uitmaken. Prof. Bruinsma speelt een prominente rol bij het ondersteunen van analyses en het aanreiken van methoden om het eigen functioneren en de eigen effectiviteit te verbeteren.

De **voorzitter**:

Zou ieder korps een eigen prof. Bruinsma moeten hebben?

De heer **IJzerman**:

Wij zijn zo content dat ik ieder korps dat toe zou wensen! Ik praat niet alleen over georganiseerde criminaliteit, maar over de hele brede range van het streven bij de politie om effectief en efficiënt te werken. Dat was toch een van de opdrachten en uitgangspunten bij de reorganisaties van de laatste jaren. Met name in het voortraject van informatie verzamelen, diepte-analyses plegen en samenhang hecht ik buitengewoon aan wat wij tegenwoordig noemen kennis-transfer. Er zijn allerlei wetenschappelijke onderzoeken en allerlei ervaringen elders om die te betrekken bij je eigen beleidsplanning. In dat brede spectrum zou dat voor wetenschappelijke bijdragen, ook in de vorm van benoemingen bij de politie - in Twente zijn wij daarmee bezig en bij andere korpsen ook - voor ieder korps moeten gelden. Niettemin denk ik dat er ook samenhang op landelijk niveau moet komen om de regio- en korpsoverschrijdende aanpak van vormen van criminaliteit kwalitatief te verbeteren. Daar moet je een vorm voor vinden. Wij zijn daar druk mee bezig.

De heer **De Graaf**:

De enquetcocommissie heeft vier hoogleraren gevraagd om een dergelijk onderzoek te doen. Is de gedachte nooit eerder opgekomen binnen de Adviescommissie criminaliteit of de Raad van hoofdcommissarissen om zelf een kwantitatief landelijk onderzoek te laten doen? Of vindt u dat niet een aangelegenheid die de korpschefs aangaat?

De heer **IJzerman**:

Die gedachte is wel eens opgekomen. Die behoefte is er. Met de volgende adstructie kan ik iets aangeven van nog on vervulde wensen, in ieder geval bij mij maar ook bij een aantal anderen. Wij praten al enkele jaren over zoiets als een expertisecentrum bij de politie, waar dit soort ideeën ook achter zitten. Je kunt tot een landelijk instituut komen, wat mij betreft strak gekoppeld aan hoogwaardige opleidingsinstituten, ook binnen de politie zelf. Ik weet wel dat er mensen van buiten voor andere opleidingen aangetrokken moeten worden,

maar er moeten toch ook heel nadrukkelijk bedrijfsopleidingen voor het vak zelf, de branche zelf in stand gehouden worden. Ik ben daar een hartgrondig voorstander van. Daaraan kunnen kennisinstituten worden gekoppeld die een makelaarsfunctie naar instituten van wetenschappelijk onderzoek hebben, zelf onderzoek doen en ervaringen genereren en opbouwen. Daar hebben wij dringend behoefte aan. Dat is de laatste drie jaar regelmatig aan de orde. Je moet constateren dat in de hectiek van dit moment, rond alles wat met politiek-bestuurlijke en politile verhoudingen en processen van uitkristallisatie te maken heeft, dit nog steeds niet is ingevuld. Ik hoop en verwacht dat dit soort ontwikkelingen daar weer een nieuwe impuls aan geven.

De heer **De Graaf**:

Gisteren hebben wij ook gehoord, dat niet duidelijk is waar al die enorme winsten uit de drugshandel, van in Nederland opererende groepen, ook autochtone groepen, blijven. Er zijn geen aantoonbare investeringen in bepaalde branches. Heeft u daar enig idee van? Is het te volgen? Missen wij de methode om dat te kunnen volgen?

De heer **IJzerman**:

Wij hebben er maar een buitengewoon beperkt zicht op. Ik denk dat dit te maken heeft met de buitengewoon gecompliceerde constructies. In dit tijdperk van informatietechnologie en telebankieren kun je worldwide op een buitengewoon snelle en doeltreffende manier niet geringe bedragen vijf keer op een dag van eigenaar laten wisselen. Het is voor opsporingsinstanties als de Nederlandse politie buitengewoon ingewikkeld om daar enig zicht op te krijgen, ook in verband met de bankgeheimen in bepaalde delen van de wereld, die Fijnaut gisteren ook noemde. Het probleem is onderkend. Door het departement van Justitie zijn in nauwe samenwerking met anderen al voorzieningen getroffen om er wat mee te doen. Ik noem de Wet MOT, het Meldingspunt ongewenste transacties...

De **voorzitter**:

Het Meldingspunt ongebruikelijke transacties!

De heer **De Graaf**:

Dat kunnen ook ongewenste transacties zijn.

De heer **IJzerman**:

Die kunnen ook ongewenst zijn. Ik had een associatie met een heel ander beleidsterrein binnen de politie. Neem mij niet kwalijk! Ik heb er recent nog wat cijfers over gekregen. Van de ruim 2000 meldingen die in 1994 zijn binnengekomen paste een substantieel deel, meer dan 800, binnen lopende CID-onderzoeken. Die waren relevant voor dingen waar wij al mee bezig waren. Dat geeft toch perspectief dat er adequaat kan worden opgetreden. Een van de thema's waarover wij bijvoorbeeld binnen de ACC, de Adviescommissie criminaliteit van de Raad van hoofdcommissarissen, spreken is het besef, dat dit een achilleshiel is waar wij nog onvoldoende zicht op hebben. Daarin moeten wij investeren. Kwalitatief, dus binnen de politiekorpsen, moeten wij de financile deskundigheid verhogen. Er zijn wat discussies geweest over het terugtrekken van de FIOD vanuit het Bureau financile ondersteuning. Wij hebben expliciet gezegd, dat wij hoogwaardige financile deskundigheid en expertise in onze eigen korpsen willen hebben. Daarnaast moet die er zijn bij de CRI. Dat betekent dat er beter met de FIOD en andere diensten op een niveau van deskundigheid kan worden samengewerkt. Voorts is het de ambitie om het landelijk rechteam met name in te zetten op dat soort financieel-economische trajecten en witwasconstructies.

De heer **De Graaf**:

Ik vat samen, dat het moeizaam is om de financile trajecten te volgen. Er wordt aan gewerkt om meer expertise te krijgen. Het is niet geheel duidelijk of die financile trajecten uiteindelijk uitkomen bij investeringen in legale sectoren in Nederland. Daar bestaat helemaal geen beeld van.

De heer **IJzerman**:

Vanuit mijn verantwoordelijkheid heb ik daar weinig zicht op.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer IJzerman, u zegt dat van de 2000 MOT-meldingen er 800 in CID-zaken terechtgekomen zijn. Wat is daarmee gebeurd? Wat voor zaken zijn dat? Zijn dat onderzoeken in de zogenaamde pro-actieve fase? Of zijn het ook onderzoeken waarbij al sprake is van verdachten?

De heer **IJzerman**:

Ik weet dat niet, mijnheer Koekkoek. Ik refereer aan het jaarverslag van het meldpunt. Mijn kennis reikt niet zo ver, dat ik van alle zaken die ergens in het land spelen, precies de achtergronden weet. Ik weet alleen dat er ruim 800 van de 2200 zaken relevant waren voor onderzoeken, veelal in de pro-actieve fase die speelde, en dat zelfs in 29 zaken op basis van die informatie een nieuw strafrechtelijk onderzoek gestart kon worden.

De heer **Koekkoek**:

Wat weet u ervan in uw eigen regio?

De heer **IJzerman**:

Daarvan heb ik geen gegevens paraat.

De **voorzitter**:

Op dit moment hebben wij die gegevens hier niet direct paraat. Ik dacht echter dat er veel meer meldingen waren van ongebruikelijke transacties en dat een gedeelte van die meldingen door het meldpunt ongebruikelijke transacties wordt bekeken samen met het nationale CID-register. Eventueel wordt dan verder gekeken. Het totale aantal meldingen ongebruikelijke transacties was veel hoger dan 2000.

De heer **IJzerman**:

Ik praat over de ruim 2000 zaken die bij de politie zijn binnengekomen, in die zin dat zij relevant zijn om bekeken te worden.

De **voorzitter**:

Juist, dan weten wij waarover wij spreken.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer IJzerman, ik wil zo meteen met u spreken over het onderwerp pro-actieve onderzoek en alles wat daarbij hoort. Ik heb echter eerst nog een vraagje over de inventarisaties die door de CRI in samenwerking met regionale CID's de afgelopen jaren zijn uitgevoerd. Gisteren hebben wij daarover met de heer Wilzing gesproken. Was u, vanuit uw verantwoordelijkheid als korpschef, tevreden met die inventarisaties? Kon u daar wat mee?

De heer **IJzerman**:

Wij als korps werken met inventarisaties die wij in eigen regio doen. Daaruit komen gegevens op grond waarvan wij in driehoeksverband - dat gebeurt getrapt - kiezen welke onderzoeken wij starten. Die inventarisaties zijn doorgaans wat omvangrijker en bevatten ook meer kwalitatieve aspecten dan de vrij algemene indicaties uit de landelijke inventarisaties.

De heer **De Graaf**:

Die landelijke inventarisaties zijn toch opgebouwd uit informatie die onder meer door uw CID wordt aangeleverd?

De heer **IJzerman**:

Het is toch een indikking van informatie. Het gaat er uiteindelijk om dat het in algemene zin een typering is. De heer Wilzing heeft gisteren gezegd - ik sta daar volstrekt achter - dat wij absoluut niet pretenderen een afgerond produkt te hebben neergezet dat boven kritiek verheven is. Het is in de huidige ontwikkelingsfase een poging om landelijk enige ordening aan te brengen in de beschikbare gegevens. Er is reeds gezegd, dat het nogal verschilt met hetgeen de heer Fijnaut zei. Mag ik daaraan iets toevoegen? Ik heb goed naar hem geluisterd. Hij heeft zeven groeperingen in het Amsterdamse kwalitatief geanalyseerd...

De heer **De Graaf**:

Bij wijze van voorbeeld.

De heer **IJzerman**:

en komt op basis van die gegevens tot een indicatie van 30 tot 35 groepen. Hij spreekt dan, voor zover ik het begrepen heb, over Hollandse netwerken. Als wij in onze presentatie spreken over 100 groepen, gaat het niet alleen over Hollandse groepen. Als ik mij goed herinner, worden er een kleine 50 groepen aangeduid als homogeen Nederlands samengesteld. Dat betekent dat er licht tussen zit. Dat heeft te maken met het toepassen van criteria. Dat heeft ook te maken met verschillende percepties in het land. Dat hebben wij nog niet goed opgelost. Toch denk ik dat daarmee iets van validiteit, ook van onze analyses, boven tafel kan blijven.

De voorzitter:

De analyse van de heer Fijnaut betekende niet dat de zeven groepen louter Amsterdamse groepen zouden zijn. Er zijn door hem zeven groepen geanalyseerd op landelijk niveau in de Hollandse netwerken, dus niet specifiek gerelateerd aan Amsterdam.

De heer IJzerman:

Naar hem luisterend was mijn conclusie, dat hij op grond van bestaande criteria komt tot een totale inventarisatie van 30 tot 35 groepen.

De heer De Graaf:

U bent adviserend lid van het cordinerend beleidsoverleg. Heeft u de indruk dat de top van de lijst van de CRI ook daadwerkelijk wordt onderzocht? Anders gezegd, dat de kernteams doen waarvoor zij oorspronkelijk zijn bedoeld, namelijk om die top aan te pakken?

De heer IJzerman:

Ik heb met name zicht op datgene waar wij aan leveren. Kernteams waren reeds gestart met onderzoeken vr het feitelijk prioriteringsresultaat van het CBO. Wij worden nu geconfronteerd met het feit dat er bij alle kernteams onderzoeken gaande zijn. Die zijn gekozen in de regionale samenwerkingssetting. De indruk is, dat, wanneer er toen op landelijk niveau keuzes gemaakt zouden zijn, in enkele situaties de keuzes wellicht anders gedaan zouden zijn. Er lopen echter onderzoeken en het zou ineffectief en onverstandig zijn om die af te breken. Bij die onderzoeken zit een aantal dat cht de top betreft, voor zover wij daarop zicht hebben. Wij zijn nu volop bezig - dat zal in de loop van dit jaar afgerond worden - om nog stringenter precies te definiëren wat tot de top behoort. Dat is een vrij lastig proces. Wij zullen de uitkomst daarvan laten meespelen wanneer wij tot nieuwe keuzes komen. Dat is mijn perceptie van wat er momenteel in het CBO gebeurt.

De voorzitter:

Het CBO, het cordinerend beleidsoverleg, moet de prioriteiten voor het aanpakken van de zware criminaliteit in Nederland aangeven aan het college van procureurs-generaal. Dan zeg ik het toch goed? Per dag moeten die letters toch zo veel mogelijk worden beperkt?

De heer IJzerman:

Ik zal mijn best doen vanuit het vakjargon...

De voorzitter:

U hoeft dat niet te doen, maar om door de bomen nog het bos te zien, blijft het belangrijk.

De heer IJzerman:

Er is natuurlijk een vrij dichtgeplant bos op dat gebied van adviesorganen en overlegorganen.

De heer De Graaf:

Wij kappen ons een weg door dat bos.

De heer IJzerman:

Binnen het cordinerend beleidsoverleg is men de mening toegedaan, dat degenen die zelf de eindverantwoordelijkheid hebben in bepaalde processen, deel moeten uitmaken van de besluitvorming. Een cordinerend beleidsoverleg of andere organen moeten niet alleen samengesteld worden uit adviseurs of medewerkers. Dan loop je het risico dat degenen die uiteindelijk de verantwoordelijkheid dragen niet in het hart van de beslissing zitten en dat is heel belangrijk.

De heer De Graaf:

Ik zou met u willen overgaan naar pro-actief onderzoek. U heeft dat ook wel de informatieve voorfase of opsporingsfase genoemd. U heeft in uw inleiding in Nijmegen benadrukt dat de stand van zaken n alleen maar kan worden verklaard vanuit de historie van het verzamelen van inlichtingen. U heeft daarover een expos gegeven. Zou u dat wat korter en in essentie voor ons kunnen herhalen?

De heer **IJerman**:

Ik zal daartoe een poging doen . Het komt er in de kern op neer, dat je opsporingsactiviteiten, recherchewerk, ruwweg kunt verdelen in verschillende fases. Allereerst is er de reactieve aanpak, in het vakjargon de brengcriminaliteit. Slachtoffers van crimineel gedrag doen aangifte, zij melden de politie dat zij slachtoffer zijn geworden of er wordt een strafbaar feit wordt geconstateerd; moord, doodslag of iets dergelijks. Dat is startpunt van een opsporingsonderzoek la Maigret. Gewoon proberen gegevens te verzamelen - politie- en opsporingswerk blijft gegevens verzamelen - en informatie te krijgen over omstandigheden, relatiepatronen, handelingen, motieven, al dat soort elementen en die in een legpuzzel bij elkaar te brengen en tot een sluitend bewijs van het strafbare feit te komen. Wat wij naar onze beleving de afgelopen tien, vijftien, twintig jaar hebben gezien, vinden er strafbare feiten plaats die niet te herleiden zijn de directe dader. Dat heeft naar mijn persoonlijk inzicht vooral te maken met de gigantische ontwikkeling in de drugsproblematiek. Dat is immers iets van de laatste tien, twintig jaar. Wij zien dat er als het ware een soort intellectuele dader is die organiseert, die in netwerken dingen doet. De ambitie van de laatste vijf, zes jaren is de zaken effectiever aanpakken. De politie moet boeven pakken, ook de grote boeven. Laat er geen misverstand over bestaan dat de Nederlandse politie buitengewoon gemotiveerd en gedreven is om boeven te pakken. Nu zien wij dat om in dat soort netwerken voldoende informatie te verzamelen, om niet alleen het distributienetwerk, de zichtbare eindlijn van de drugs te pakken...

De heer **De Graaf**:

De kleine jongens op straat?

De heer **IJerman**:

Ik kan u daarvan reeksen voorbeelden geven, maar dat kan elke collega. Daar vindt onmiddellijk substitutie plaats. Voor elke persoon die wij pakken, staan onmiddellijk drie anderen klaar om het over te nemen. Als wij echter ook willen doordringen in de transportlijnen, waarin Nederlanders traditioneel, historisch heel vaardig zijn, vereist dat andersoortige methoden. Dan moeten wij inzicht krijgen in de onderlinge verhoudingen: wie zorgt ervoor dat dingen gebeuren, maar blijft zelf buiten schot? Die ontwikkeling heeft ertoe geleid, dat wij midden jaren tachtig zijn begonnen met pseudo-koop. Informanten, mensen die de politie wat komen vertellen, zijn er van oudsher. Politieambtenaren hebben gegevens nodig die voor bewijsvoering van strafbare feiten gebruikt kunnen worden. Dat zit in de haarvaten van een politieambtenaar.

De **voorzitter**:

Dat men met informatie van de ene boef bij wijze van spreken de andere boef kan pakken, is zo oud als de politie zelf?

De heer **IJerman**:

Dat is zou oud als de politie is.

De **voorzitter**:

Dat is dus niet iets specifiek van de laatste tijd?

De heer **IJerman**:

Dat is niet van de laatste jaren. De laatste tien, vijftien jaar hebben wij dat maar gespecialiseerd. Een goede rechercheur had door de jaren heen altijd zijn contacten in het circuit en zijn informanten van wie hij dingen hoorde. Als je in het criminele circuit zit, heb je contacten met mensen die zelf ook wel eens iets gedaan hebben. Dat is duidelijk.

De heer **De Graaf**:

U zegt dat iedere goede rechercheur altijd dergelijke contacten had.

De heer **IJerman**:

Dat is het wezen van het werk.

De heer **De Graaf**:

Maar nu is het afgescheiden. Er is een aparte eenheid, een aparte dienst, een criminele inlichtingendienst.

De heer **IJzerman**:

Een goede rechercheur - en er lopen er nog veel rond in Nederland - heeft zelf ook nog zijn contacten. Er is echter een strakkere reglementering toegepast. Dat heeft ook te maken met de kwetsbaarheid, met de deskundigheid die nodig is, de risico's die gelopen worden en met het hanteren van de verzamelde gegevens. Ik wijs in dit verband op het begin van de jaren tachtig. Toen kwam de wetgeving op de privacy. Vroeger liepen rechercheurs met hun eigen zakboekje rond. Dan wist niemand wat daarmee gebeurde. Dat was gemonopoliseerd tot hemzelf. Uit een oogpunt van bedrijfsvoering en uit een oogpunt van privacy moet die informatie gemeenschappelijk worden, bijvoorbeeld voor het maken van analyse. Die beweging heeft geleid tot de huidige ontwikkelingen.

De heer **De Graaf**:

Mag ik die ontwikkelingen kort samenvatten? Van individuele informatievergaring tot een wat meer professionele informatievergaring via een criminele inlichtingendienst en van het informatie halen uit informanten naar andere methoden om meer professioneel en meer analytisch informatie binnen te krijgen?

De heer **IJzerman**:

Om actief informatie in te winnen om de laatste stukjes van een legpuzzel te krijgen.

De heer **De Graaf**:

U noemde al even pseudo-koop. Misschien is het handig om even uit te leggen wat dat is. Ziet u dat zelf als het begin van een ontwikkeling naar verdergaande methoden?

De heer **IJzerman**:

Pseudo-koop is de eerste fase van wat men nu in het jargon en in de vakliteratuur infiltratie noemt. Dat betekent dat politieambtenaren binnen het korps er kennis van dragen dat er een drugstransport of een drugslijn was. De verkoophandelingen en de overdracht gingen soms vooraf aan allerlei waarborgen met kwaliteitstoetsing en elementen van toetsing van kredietwaardigheid enz. In zo'n traject wordt dan een politieambtenaar ingeschoven die zich presenteert als belanghebbende op de markt, als koper. Helder zal zijn dat elementen van uitlokking daar een groot risico zijn, dat om de hoek schuilt. Heel zorgvuldig werd bewaakt en bestuurd dat dit niet aan de orde was. Op die manier werd gepoogd, zicht te krijgen hoe netwerken functioneerden en hoe volumes drugs zich door het land bewogen.

De heer **De Graaf**:

Ik kom zo meteen specifiek terug op de methode, maar spreek eerst nog even over het pro-actieve, de informatieve voorfase. Die gaat als ik het goed begrijp vooraf aan het moment dat er sprake is van een specifieke verdenking, zoals het Wetboek van Strafvordering die omschrijft. Begrijp ik goed dat daarna de normale opsporing kan worden losgelaten op verdachten en het gepleegde strafbare feit?

De heer **IJzerman**:

De pro-actieve fase zoals wij er nu mee werken heeft als vertrekpunt de informatie die je krijgt zonder dat die te herleiden is tot individuen of constructies om met enige vrucht in een opsporingsonderzoek gegevens te verzamelen over een persoon volgens de omschrijving van artikel 27 Strafvordering. In die fase wordt geprobeerd de informatie te verbeteren en te vervolmaken, om een basis te hebben om een strafrechtelijk onderzoek te starten.

De heer **De Graaf**:

Wat is nu het beginpunt daarvan? Wanneer kan een meer gespecialiseerde dienst van de politie beginnen met een pro-actief inlichtingenonderzoek, gericht op mensen? Dat zou ik kunnen zijn, of de heer Van Traa, of u. Wanneer is er een aanleiding?

De heer **IJzerman**:

Het gaat in die fase vaak nog niet om mensen, omdat wij nog niet weten om wie het gaat. Er komt bijvoorbeeld een informatie via een internationaal liaison-netwerk en via CRI, dat er een container met drugs ergens in de wereld wordt afgescheept. Het is niet precies bekend wie de geadresseerde is, maar hij moet naar een of andere plek in Nederland. Dat zou de start kunnen zijn.

De voorzitter:

In de praktijk komt de informatie die bijvoorbeeld bij de Criminele Inlichtingendienst binnenkomt wel degelijk met een basis van gegevens over activiteiten van personen binnen. Wij hebben die bakken kunnen bekijken. Wij hebben daar ook alle medewerking voor gekregen. Wij zien dan dat het in de grote meerderheid van gevallen gaat over het inwinnen van informatie over personen die in feite al betrokken zijn bij criminele activiteiten. Het gaat niet zozeer over een tip dat er over drie weken een container aankomt, die zeker bij een bepaald wegrestaurant wordt neergezet. Zoals wij het gezien hebben, zijn er altijd al personen bij betrokken. De vraag is eigenlijk wanneer je kunt beginnen met het invoeren van een bepaalde persoon in dat systeem.

De heer IJzerman:

Beide aspecten - ik houd dat toch even boven tafel - zijn aan de orde. Ik zal zeker niet ontkennen dat, via informanten, via infiltranten of via andere opsporingsmethoden, informatie kan binnenkomen. Ook via telefoontaps kun je informatie krijgen die aanleiding is om gegevens vast te leggen. Dat wordt gedaan via het CID-reglement. Ik wil met klem zeggen - ik heb er ook uit eigen ervaring mee te maken gehad - dat het proces dat ik net schetste ook heel actueel is. Dat kan ook gebeuren.

De heer De Graaf:

Dat zal zeker ook voorkomen. Ik kom nog even terug op die personen. Uit CID-informatie over uit een telefoontap via gerechtelijk vooronderzoek valt plotseling bijvoorbeeld mijn naam. Die wordt door de CID toch maar even opgeschreven. Wanneer is er aanleiding om te zeggen: wij gaan in de pro-actieve fase, de informatieve voorfase, toch maar eens kijken wat die De Graaf allemaal uitspookt, door observatie en andere methoden? Wanneer doe je dat? Waar ligt de grens? Er is geen sprake van een vermoeden van een strafbaar feit, door mij gepleegd. Dan zitten wij al bij artikel 27 Strafvordering en kunnen er echte opsporingsactiviteiten worden verricht.

De heer IJzerman:

Ik kan alleen antwoorden hoe wij daar in Twente mee omgaan. Dat is het gebied waarvoor ik verantwoordelijk ben. Door de chef CID wordt gerapporteerd aan de divisiechef georganiseerde criminaliteit. Die rapporteert aan mij. Wij sluiten dat meestal kort. Er worden analyses gepleegd - ik sprak daar al even over - op basis van alle informatie die wij hebben over criminele activiteiten en bewegingen die er zijn. Dat soort CID-gegevens kunnen daarbij worden gebruikt. Mijnheer De Graaf zal dus pas tot object van verdere activiteiten worden gemaakt wanneer zijn naam vaker voorkomt, er gecheckte informatie is en die in relatie te brengen is met andere dingen. Vlak voor de zomervakantie hebben wij er in het korps nog over gesproken.

De heer De Graaf:

Niet over dit fictieve voorbeeld, mag ik aannemen!

De heer IJzerman:

Ik mag daar geen mededelingen over doen! Ik kreeg uit mijn divisie na kwantitatieve en kwalitatieve analyses achttien situaties aangeboden waarin sprake was van activiteiten in wisselende zwaarte van criminele groeperingen. Daaruit kiezen wij dan. Dat wordt bij ons langs verschillende lijnen afgedekt. Wij hebben een apart driehoeksoverleg voor de divisie. Daar komt aan de orde welke keuze wij moeten doen. Uit die achttien wordt een keuze gemaakt. Daarop beginnen wij een onderzoek. Dat kan een pro-actieve fase inhouden. Als die gelegitimeerd is en de naam van wie dan ook - laten wij het maar even algemeen houden - daarin voorkomt, dan zal die nader bekeken worden. Dan wordt er na een eerste verkennende fase nog een keer gecheckt. Gaan wij met het onderzoek verder of niet? Dat

wordt dubbel afgecheckt via een parallel besluitvormingstraject. Ik vind dat dit absoluut moet. Het is in ons korps ook geen punt van discussie meer. Het gaat via de formele lijn van CID-officier naar hoofdofficier en zo nodig procureur-generaal. Op een parallelle lijn zijn ook de korpschef en de korpsbeheerder van alles op de hoogte. Zij stemmen ermee in of besluiten dat het onderzoek op die manier wordt aangepakt.

De heer **De Graaf**:

Even voor een goed begrip: de CID-officier is de officier van justitie die in het bijzonder verantwoordelijk is voor de gezagsuitoefening over de Criminele inlichtingendienst.

De heer **IJzerman**:

Ingevolge artikel 2, lid 2, van de CID-regeling van de minister, die begin dit jaar is vastgesteld, oefent hij gezag uit over en heeft hij bijna een een-op-een relatie met de chef van de CID. Ik houd daaraan vast en naar ik weet mijn collega's ook. Daarom sprak ik even over het parallelle traject. De CID-chef rapporteert ook aan mij.

De heer **Vos**:

Om een juist beeld te krijgen wil ik de heer IJzerman vragen, of de informatieve fase ten dienste staat van de reactieve fase of de tactische fase of dat de informatieve fase helemaal los staat. Ligt daar het zwaartepunt?

De heer **IJzerman**:

In onze situatie staat de informatieve fase ten dienste van de reactieve fase, het tactische onderzoek. Ik heb de neiging om daar iets aan toe te voegen. Dat mag, neem ik aan, want mijn voordracht in Nijmegen is straks al aangehaald. Ik herhaal hier waar ik daar voor heb gepleit. Voor de toekomst moeten wij een aantal zaken goed regelen. Wij moeten goed onder ogen zien dat informatie uit een politievooronderzoek niet alleen input is voor strafrechtelijk onderzoek, maar dat je wellicht mogelijkheden moet creëren vanuit het groeiende besef dat een effectieve aanpak van georganiseerde criminaliteit veel meer maatregelen vergt van bestuurlijke aard. Ik denk aan maatschappelijke instituties. Ik mag lid zijn van het Nationaal platform criminaliteitsbeheersing. Ik vind dat dit buitengewoon werkt. Er liggen relaties naar het bedrijfsleven, die effectieve resultaten opleveren. Ik pleit ervoor om, uiteraard binnen nauw te definiëren grenzen, met waarborgen, relevante informatie uit een informatieve opsporingsfase dienstbaarder te maken aan meer dan alleen strafrechtelijke vervolgonderzoeken. Je zou er ook bestuurlijk wat mee moeten kunnen doen. Een effectieve aanpak vergt meer instrumenten dan alleen strafrecht, hoe belangrijk ook.

De heer **Vos**:

U bedoelt dat wanneer de overheid, de gemeente bijvoorbeeld, iemand een vergunning wil geven zij bij de besluitvorming ook mag putten uit CID-informatie.

De heer **IJzerman**:

Ja, ik doel op bestuurlijk beleid. Dat kan zijn bij vergunningverlening, maar ook bij aanbestedingen of algemene beleidsopties. Je kunt informatie hebben die niet altijd over personen hoeft te zijn, maar bijvoorbeeld over het verloop van processen en kwetsbare punten daarin. Dat soort analyses en informatie, ook uit een opsporingsfase, zou breder hanteerbaar moeten kunnen zijn, onder bepaalde condities.

De **voorzitter**:

Wij zullen hier zeker nog vaak op terugkomen. Het is een van de heel moeilijke punten in deze enquete. Kan informatie die de politie inwint overgegeven worden voor bestuurlijke doeleinden? Hoe geheim kan de inwinning dan nog zijn? Degene die het betreft zal toch het recht hebben om te weten hoe men er uiteindelijk aan komt.

De heer **IJzerman**:

Ik weet er een aantal...

De **voorzitter**:

Dus dat probleem is levensgroot. Het is heel goed denkbaar dat het doorgeven van informatie noodzakelijk is. Kan het alleen niet aard en omvang van het CID-werk, het

criminele-inlichtingenwerk, beperken? Dat geldt niet zozeer als u het hebt over een branche of een situatie, omdat daar natuurlijk een heel andere privacysituatie geldt.

De heer **IJzerman**:

Ik realiseer mij terdege dat er nog een aantal heel ingewikkelde elementen en aspecten zijn. Mijn advies aan u is - in die positie bevind ik mij - om andere benaderingsmethodieken te zoeken, willen wij vormen van georganiseerde criminaliteit effectief bestrijden. Wij zullen daarvoor condities moeten creëren, maar ik heb daar nog geen panklare oplossing voor. Wij moeten er nog goed over praten en erop studeren. Dat soort informatie zou, misschien in een of andere geaggregeerde vorm, beschikbaar moeten komen.

De heer **De Graaf**:

Kunt u wat concreter maken wat u eigenlijk zou willen als dat goed geregeld en gecontroleerd zou zijn? Kan bijvoorbeeld informatie die bij de Criminele Inlichtingendienst beschikbaar is worden aangewend om bijvoorbeeld een aanbesteding te weigeren, een vergunning niet te geven, allerlei bestuurlijke maatregelen te nemen of rechten te onthouden, omdat er groeperingen van criminelen achter schuilgaan?

De heer **IJzerman**:

Ik heb zo geen concrete voorbeelden in mijn hoofd. Ik wil er zo wel een noemen dat meer met procesmatige aspecten te maken heeft. Stel dat je weet dat een criminele organisatie om haar positie te versterken in de onroerend-goedsector gaat investeren, bijvoorbeeld in een cruciaal pand in de binnenstad, zoals in Amsterdam heel evident was, maar ook elders gebeurt. Je kunt dat in een voortraject horen. Je hebt dan de bijna onbedwingbare neiging om een waarschuwend geluid te laten horen aan de instantie die daar wat mee kan. Dat heeft ook met ons vak te maken. Als dat doorgaat, is het weer een versterking van de positie van de criminele organisatie.

De heer **De Graaf**:

Heeft u dat zelf wel eens gedaan?

De heer **IJzerman**:

Nee, dat heb ik niet gedaan.

De **voorzitter**:

U heeft zoiets nooit in de driehoek aan de orde gesteld?

De heer **IJzerman**:

Wij hebben daarover slechts in algemene zin gesproken, maar nog nooit in een concrete, specifieke situatie.

De **voorzitter**:

U had het eigenlijk wel willen doen?

De heer **IJzerman**:

Er was een dreiging dat het zou kunnen gaan gebeuren. Toen had ik het gevoel dat ik het wilde doen. Het is echter niet doorgegaan dus werd ik bevrijd van dat dilemma.

De **voorzitter**:

De situatie loste zichzelf op?

De heer **IJzerman**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

U had niet de mogelijkheid het te doen, omdat het verboden is die informatie aan anderen ter beschikking te stellen?

De heer **IJzerman**:

Formeel juridisch heb je die mogelijkheid niet.

De **voorzitter**:

Heeft bij u de hoofdofficier, ingelicht door de CID-officier over mogelijke misstanden, wel eens de burgemeester geïnformeerd over situaties die zich voordoen, ook op het bestuurlijke vlak?

De heer **IJzerman**:

In de praktijk loopt dat meestal via mijzelf.

De **voorzitter**:

Maar u zegt dat u nooit specifiek CID-informatie gebruikt hebt om daarmee bestuurlijk iets te doen.

De heer **IJerman**:

Nooit in een concrete situatie.

De heer **Koekkoek**:

Begrijp ik u goed, dat u in dat specifieke geval toch al wel besloten had om zonodig de burgemeester, of welke instantie dan ook, te informeren?

De heer **IJerman**:

Ik heb in de afgelopen jaren altijd bewust de opstelling gekozen dat ik alles wat ik wist op dat terrein doorsprak met mijn korpsbeheerder. Die informeerde ik over alles. Ik informeer hem zelf. Ik zeg niet tegen een CID-chef: het mag wel niet, maar doe jij het maar. Men rapporteert aan mij en ik spreek erover met de korpsbeheerder.

De **voorzitter**:

U zei dat u het niet gedaan hebt, of wel?

De heer **IJerman**:

De heer Koekkoek vroeg, of ik het gedaan had als het zou zijn doorgegaan. Dat is een hypothetische vraag. Ik kan daarop geen antwoord geven want het is niet gebeurd. In het algemeen heb ik echter alles wat op dit terrein gebeurde, doorgesproken met mijn korpsbeheerder.

De **voorzitter**:

Ging het om de vraag, of er een vergunning verleend moest worden?

De heer **IJerman**:

Nee, het ging over een investering in onroerend goed.

De **voorzitter**:

Had het gemeentebestuur daar veel aan kunnen doen?

De heer **IJerman**:

Dat is nog maar de vraag.

De heer **Rabbae**:

Ik wil graag terugkomen op de CID. U zei in het begin van het verhoor, dat u zorgen had over het feit dat een wedloop aan methoden tussen de politie enerzijds en de criminele anderzijds zou kunnen raken aan de rechtsstaat. U heeft daarna bevestigd dat de CID-mensen - politiemensen - zich op basis van de door de minister gemaakte CID-regeling inlaten met grondrechten van burgers. In antwoord op een vraag van de heer De Graaf heeft u gezegd, dat, als iemand een paar keer is genoemd in de CID-inventarisatie, hij op een bepaald moment gevolgd kan worden door de CID; op basis van een regeling. Vindt u dat in het kader van de rechtsstaat, waarbij de grondrechten van burgers eigenlijk alleen wettelijk geraakt kunnen worden, dit kan gebeuren op basis van een regeling?

De heer **IJerman**:

Ik hecht eraan op te merken, dat hetgeen tot nu toe gebeurd is in Twente volstrekt conform de bestaande regeling is geschied. Als u mij vraagt, hoe naar mijn mening normering moet plaatsvinden, zou ik daarover een paar dingen willen zeggen. Normering staat niet op zichzelf, die moet gezien worden in het perspectief van de problematiek. Ik heb daarover in het verleden wel eens publiekelijk gesproken. Als de Nederlandse politie wordt belast om zo effectief mogelijk in ingewikkelde situaties criminelen op te sporen zodanig dat het tot een succesvolle strafvervolgning leidt, moet zij daarvoor een aantal middelen hebben. In Nijmegen heb ik daarover ook iets gezegd. Tegelijkertijd vind ik dat er in dat perspectief absoluut wettelijke normering moet plaatsvinden, zodanig dat ook voor politiemensen volstrekt helder is waar de grenzen liggen. Elke grens kent natuurlijk een bepaalde interpretatie. Ik hecht er buitengewoon aan, dat wettelijk geregeld is wat onze mogelijkheden en bevoegdheden zijn in relatie tot de problematiek. Die afweging moet elders gemaakt worden. Dat doen wij niet. Dat moet wettelijk geregeld zijn. Met betrekking

tot de toekomst vind ik dat alles wat de politie doet en uitvoert - ook in de pro-actieve fase - buiten het orgaan getoetst moet worden.

De heer **De Graaf**:

Buiten de politie zelf?

De heer **IJzerman**:

Ja, buiten het orgaan, buiten de opsporingsinstantie. Alles moet getoetst worden, ook de volledige pro-actieve fase. Dat houdt niet in, dat het allemaal in een openbare zitting moet gebeuren. Er kunnen belangen zijn die ertoe nopen bepaalde dingen niet openbaar te maken. Dat kan op gespannen voet staan met de effectiviteit van de opsporing en de veiligheid van mensen.

De heer **De Graaf**:

Heeft u er concrete ideeën over, hoe het wel gecontroleerd kan worden zonder openbaarheid?

De heer **IJzerman**:

Ik kom dan even terug op mijn Nijmegense verhaal. Ik denk dat wij moeten komen tot een situatie waarin elk besluit om een pro-actief onderzoek te starten misschien al in de voorfase getoetst moet worden. Dit om te voorkomen dat er geweldig geïnvesteerd wordt en er dan geblokkeerd wordt. Dat zien wij nu ook. Dat is uiterst frustrerend voor collega's die lang met zo'n onderzoek bezig zijn. Ik pleit voor een constructie van een besloten raadkamer of een rechter-commissaris, die de start van het informatieve onderzoek en de gekozen middelen legitimeert of lopende het onderzoek legitimeert. Als een en ander leidt tot een succesvol opsporingsonderzoek, er een dagvaarding is en het onderzoek ter zitting start, moet er een verklaring liggen van de raadkamer of anderszins dat de pro-actieve fase getoetst is en binnen de wettelijke norm is gebleven. Dat beeld zou ik u daarvoor willen schetsen.

De **voorzitter**:

U laat dat liever doen door een rechter-commissaris dan door het openbaar ministerie?

De heer **IJzerman**:

Het openbaar ministerie heeft daarin ook een verantwoordelijkheid. Ik hoor ook dat het management van het OM versterkt moet worden. Een heleboel zaken zijn daar goed in ontwikkeling. De relatie tussen een CID-officier en een chef CID is naar mijn mening zodanig dicht, dat een echt onafhankelijke toetsing bijna te veel gevraagd zou zijn.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik. U heeft eerder gezegd, dat u vindt dat de officieren van justitie minder de baas moeten willen zijn en zich meer moeten bezighouden met wat u heeft omschreven als strafvorderlijk management. Moeten de officieren van justitie nu wel of niet dicht op dat politiewerk zitten en aangeven wat er moet gebeuren?

De heer **IJzerman**:

Hij moet er dicht opzitten, de juridische kaders aangeven, maar hij moet niet operationeel chef van het onderzoek willen worden. Dat heb ik gezegd.

De heer **De Graaf**:

Kunt u wat concreter zijn? Wij hebben nu een CID-officier van justitie, die zit boven op het CID werk, althans dat is de bedoeling. Die voert veel overleg met de chef van die criminele inlichtingendienst. Moet hij nu alles weten en elke dag in staat zijn om te zeggen: dit is niet de goede koers maar dat is de goede koers want ik heb het gezag over de opsporing. Of vindt u dat die officier van justitie wat verder weg moet staan en zeggen: het is jullie professionele werk, ik toets alleen de juridische kaders en globaal de hoofdlijnen?

De heer **IJzerman**:

Ik vind dat hij niet met CID-rechercheurs moet spreken, niet operaties moet begeleiden, enzovoorts. Dat moet hij aan de vakmensen overlaten. Ik zal de situatie in Twente als voorbeeld nemen. Daar vindt enkele malen per maand indringend overleg plaats tussen de chef CID en de CID-officier over wat er onder handen is, wat de daarbij relevante aspecten

zijn, wat getoetst moet worden. Op het moment dat er tussentijds relevante indringende dingen gebeuren, wordt er teruggekoppeld.

De heer **De Graaf**:

Elke methode wordt door de officier van justitie beoordeeld?

De heer **IJerman**:

Elke activiteit is zo'n infiltratietraject of in andere dingen. Ik verzeker u dat de formele procedures in volle omvang worden toegepast.

De heer **De Graaf**:

Ik wil hierop iets verder ingaan. Wij hebben de afgelopen maanden begrepen, dat hierin verschillende scholen zijn. Je hebt de school, die meent dat CID-werk iets apart is binnen de politie. Daar staat een CID-officier vlakbij en in die relatie gebeurt het. Er is een andere school - ik proef een zekere ontwikkeling in die richting - die zegt, nee, alles wat in het CID-vlak gebeurt, moet tot en met de korpsleiding komen; het is professioneel binnen de politie; de CID-officier moet daarvan wat verder afstaan. U behoort dus kennelijk tot de laatste school?

De heer **IJerman**:

Ik behoor tot die school die van mening is, dat er binnen mijn CID geen dingen kunnen gebeuren die ik niet weet! Als het om opsporingsmethoden gaat die indringend zijn of mogelijk een rechtsstatelijk bedreigend karakter hebben, hoewel zij wel binnen de formele regelingen passen, hebben wij twee beslissingslijnen parallel lopen.

De heer **De Graaf**:

U zegt: er gebeuren geen dingen in de CID die ik niet weet. Is dat zo sinds u korpschef in Enschede bent?

De heer **IJerman**:

Ik durf niet te zeggen, dat er in de jaren dat ik daar zit nooit dingen zijn gebeurd die ik niet weet.

De heer **De Graaf**:

Welke methoden past de CID in Twente toe waarvan u weet draagt?

De heer **IJerman**:

Alle globale activiteiten die met observatie, telefoontap en dergelijke te maken hebben. Ik stem vooraf in met een infiltratietraject in een bepaald groot onderzoek. Ik draag ook kennis van wat wij in het vakjargon eenmalige gecontroleerde doorlevering noemen.

De heer **De Graaf**:

Niet aflevering maar doorlevering, waarbij met uw kennis...

De heer **IJerman**:

Waarbij met kennis van de politie en het OM een hoeveelheid drugs is doorgeleverd.

De heer **De Graaf**:

Dat betrof softdrugs?

De heer **IJerman**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Heeft de toepassing van deze methode resultaat gehad in dat concrete geval?

De heer **IJerman**:

In onze beleving heeft dat een evident resultaat gehad. U hebt daarover kunnen lezen in de pers.

De heer **De Graaf**:

Er zijn mensen aangehouden en er is spul teruggevonden?

De heer **IJerman**:

Er zijn tussen de 25 en 30 mensen aangehouden aan het einde van dat onderzoek. Het was op dat moment de grootste hashvangst in Nederland. Dat was het resultaat van dat onderzoek.

De heer **De Graaf**:

Het is nog niet zo lang geleden gebeurd, want wij hebben het de afgelopen maanden kunnen lezen.

De heer **IJerman**:

Het is van relatief recente datum. Verder zit ik nu een beetje in een dwangpositie, want het onderzoek ter zitting loopt momenteel.

De **voorzitter**:

U weet dat hetgeen u hier zegt in rechten niet kan worden aangewend.

De heer **IJerman**:

Ja, maar ik wil toch enige terughoudendheid betrachten. Ik hoop dat u dat begrijpt en respecteert.

De **voorzitter**:

Kunt u een indicatie geven van de omvang van de doorlating?

De heer **IJerman**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

U weet het niet of u kunt het nu niet zeggen?

De heer **IJerman**:

Ik weet het niet.

De **voorzitter**:

Dat heeft u niet in detail besproken met de CID?

De heer **IJerman**:

Wij weten dat niet.

De heer **De Graaf**:

Als er iets bewust is doorgelaten voor een doorlevering is er toch kennis van wat er is doorgelaten, of niet?

De heer **IJerman**:

Nee!

De heer **De Graaf**:

Wat er is doorgelaten is dus niet gecontroleerd. Het wordt niet van tevoren bekeken en vervolgens doorgelaten. Want anders zou u het wel weten.

De heer **IJerman**:

Ik weet het niet; laat ik daarmee volstaan.

De heer **De Graaf**:

Wij hebben het over doorlevering gehad. Dat was naar uw kennis eenmalig.

De heer **IJerman**:

Voor zover ik weet wel.

De heer **De Graaf**:

Wij hebben het over een infiltratietraject gehad. Bedoelt u een politie-infiltratieproject of een infiltratie van een burger?

De heer **IJerman**:

Een burger!

De heer **De Graaf**:

Zijn nog andere methoden gebruikt?

De heer **IJerman**:

Nee!

De heer **De Graaf**:

Is er in Twente in de afgelopen jaren nooit ingekeken? Is dat nooit gebeurd?

De heer **IJerman**:

Mij is verzekerd en gerapporteerd dat er niet is ingekeken, volgens de definitie van een inijkoperatie.

De heer **De Graaf**:

Wat verstaat u eronder?

De heer **IJerman**:

Zonder toestemming van de rechthebbende een pand betreden, met braak, valse sleutels of wat dan ook.

De heer **De Graaf**:

Betreden of ook inkijken zonder betreden?

De heer **IJzerman**:

Of inkijken, nou ja. In ieder geval poolshoogte nemen.

De heer **De Graaf**:

Dat is in de afgelopen jaren bij uw kennis nooit gebeurd.

De heer **IJzerman**:

Ik heb dat expliciet gevraagd. Het is niet gebeurd.

De heer **De Graaf**:

Kan het zijn dat er "ingekeken" is op basis van de bevoegdheden ex artikel 9 Opiumwet?

De heer **IJzerman**:

Dat weet ik niet. Ik weet niet of artikel 9 Opiumwet als basis is gebruikt voor activiteiten. Ik heb daar expliciet over gesproken. Mij is gerapporteerd dat er geen inkijkoperaties hebben plaatsgehad die aan de definitie voldoen.

De heer **De Graaf**:

Dan gaat het misschien om de definitie van de inkijkoperatie. In de doorlichting die heeft plaatsgevonden is sprake geweest van een inkijkoperatie. Ik denk dat dit een inkijkoperatie is gebaseerd op artikel 9 van de Opiumwet. Anders kan ik het niet begrijpen.

De heer **IJzerman**:

Dat zou kunnen. Ik mis daar nu de informatie over.

De heer **De Graaf**:

U hebt wel eens eerder gezegd, dat de noodzakelijke afscherming van informanten en het aparte traject dat de Criminele inlichtingendienst aflegt toch wel voor culturele spanningen in de politie zorgt, tussen de politieonderdelen. Ik neem aan dat dit is tussen Criminele inlichtingendienst en tactische recherche, de meer operationele recherche. Heeft het bij u tot enige spanning aanleiding gegeven toen u zei: ik wil alles weten? Is er niet gezegd: dit is echt te geheim om aan de korpschef te vertellen; wij vertellen het hooguit aan de CID-officier, als wij het al kunnen vertellen?

De heer **IJzerman**:

Ik heb die ervaring niet. Er is in ons korps geen enkele terughoudendheid, noch binnen de leiding van de CID, noch binnen de divisieleiding. Wij schermen het wel af voor anderen. Het wordt uiteraard niet in den brede in het korps besproken, ook niet met districtschefs enz. Met de korpsleiding worden dat soort zaken uitvoerig besproken.

De heer **De Graaf**:

Bent u een witte raaf in de Nederlandse politie, in die zin dat bij u dit wel wordt doorgesproken, maar in andere korpsen niet met de korpsleiding?

De heer **IJzerman**:

Nee, ik kan mij dat niet voorstellen.

De heer **De Graaf**:

Heeft u de indruk dat het overal zo is zoals u het heeft afgesproken?

De heer **IJzerman**:

Mijn taxatie is dat ik mij nauwelijks collega's kan voorstellen waarbij dat niet meer aan de orde is.

De heer **De Graaf**:

Niet meer!

De heer **IJzerman**:

Dat zeg ik er nadrukkelijk bij. Ik heb straks gezegd, dat ik niet durf te stellen dat er in het verleden, in al die jaren dat ik er heb gezeten, nooit eens iets is gebeurd dat ik niet wist. Er was toch een cultuur vanuit de CID rechtstreeks naar het openbaar ministerie. Enerzijds de toename van de problematiek, de risico's en de verdere ontwikkeling van methodes en anderzijds, zoals evident zal zijn, de hele publieke ontwikkeling daaromheen van de

afgelopen jaren, hebben tot een aanscherping van de positie van korpschefs geleid. Zo'n verschijnsel is bijvoorbeeld dat, zoals ik in het begin zei, bijvoorbeeld het cordinerend beleidsoverleg sinds een half jaar of driekwart jaar - ik weet het niet precies - is samengesteld uit de hoofdofficieren van de kernteams en niet meer uit de advocaten-generaal van parketten. De verantwoordelijken zitten zelf in het centrum van de besluitvorming.

De heer **De Graaf**:

U hebt de afspraak met uw CID-leiding, de leiding van uw inlichtingendienst, om dat soort methoden als zij worden toegepast te voren met u door te nemen. U kunt dan zeggen dat het niet doorgaat. Is er wel eens een situatie geweest waarin de CID-officier zei "prima, moeten wij vooral doen", maar u zei: absoluut niet?

De heer **IJzerman**:

Nee, ik heb zo geen voorbeeld voorhanden.

De heer **De Graaf**:

En omgekeerd?

De heer **IJzerman**:

Ook niet! Bij wat ik tot nu toe heb meegemaakt hebben wij binnen het korps en met de hoofdofficier en de korpsbeheerder consensus bereikt.

De heer **De Graaf**:

Mag ik vragen waar die consensus uit bestaat? Hebt u een beeld van: bepaalde dingen doen wij absoluut niet? Hebt u met de CID in Twente afspraken over de grenzen? Zijn er bepaalde dingen die niet voorkomen en waaraan u niet meewerkt?

De heer **IJzerman**:

Wij hebben, hoe dan ook, procedurele grenzen.

De heer **De Graaf**:

Wat bedoelt u met procedurele grenzen?

De heer **IJzerman**:

Dat er geen enkele activiteit wordt ondernomen dan na goedkeuring via de twee lijnen die ik heb geschetst. Ik heb uit de recente historie in ieder geval geen situaties paraat waarin wij zeiden: dit kan niet of dat kan niet. Wij hebben er wel eens in heel globale termen over gesproken en de ethische aspecten aan de orde gesteld. Dat was niet geconcentreerd op casuïstiek of op concrete problemen of vraagstellingen die werden voorgelegd. Ik kan daar niet zo concreet op antwoorden als u wellicht verwacht.

De heer **De Graaf**:

Een criminele inlichtingendienst draait natuurlijk op het werken met informanten. U hebt eerder wel eens aangegeven, dat een van de problemen daarbij de vraag is, of u ze op hun betrouwbaarheid kunt controleren en of ze uiteindelijk niet eerder u manipuleren; de omgedraaide situatie. Vindt u dat inderdaad een groot risico bij een informant? Zouden daar ook grenzen aan zijn?

De heer **IJzerman**:

Dat risico is er natuurlijk altijd. Ik denk ook dat je er grenzen aan moet stellen. Dat zal vooral moeten door er dicht bovenop te zitten, met een aantal mensen die niet het feitelijke werk doen. Het moet dus niet de informantenrunner zijn en zelfs niet de CID-chef, hoewel die al op een iets groter afstand staat. In onze situatie is er een soort toetsingsclub doordat de divisiechef en ook ik erbij betrokken zijn en over dat soort dingen spreken. Ik kan mij voorstellen dat wij in dat soort gesprekken scherp onder ogen zien welke risico's er zijn. Moeten wij ergens mee stoppen? Ik zou er dan met het openbaar ministerie en - ik verval in herhaling en dat is vervelend, maar het geldt voor mij altijd - met mijn korpsbeheerder over spreken, om een breed gedragen ethische afweging te maken wat er kan en wat niet.

De heer **De Graaf**:

Nu bent u niet alleen korpschef in Twente, maar was u tot voor kort ook vice-voorzitter van de Raad van hoofdcommissarissen en bent u nog steeds voorzitter van de Adviescommissie criminaliteit. Wordt er nu in de Raad van hoofdcommissarissen

indringend gesproken over de bijzondere opsporingsmethoden in de pro-actieve fase? Bestaat daar een consensus wat aanvaardbaar is en wat niet?

De heer **IJerman**:

Er is de afgelopen tijd niet een discussie geweest waarbij dit thema als zodanig werd afgeschermd en er gemeenschappelijke afspraken zijn gemaakt. De Raad van hoofdcommissarissen is ook geen orgaan om afspraken te maken of richtlijnen uit te vaardigen. Het is een ontmoetingsplaats van korpschefs die verankerd zijn in hun eigen situatie. Niettemin wordt er wel gediscussieerd. Ik wil daar wel iets over zeggen. Er zijn ontwikkelingen die ik meer zou willen kenschetsen als bepaling van de randvoorwaarden die er zouden moeten zijn. Daar zitten ook ethische elementen in. Zo hebben wij met betrekking tot met name de politile infiltratie de laatste tijd met de ACC gesproken. Wij brengen adviezen uit naarbuiten. Ik breng die in in de vergadering van alle hoofdcommissarissen. Daarin zitten elementen als de toetsbaarheid.

De heer **De Graaf**:

Van die infiltratie door politieambtenaren?

De heer **IJerman**:

Ja! Ik heb net mijn standpunt daarover weergegeven. Dat was binnen de Adviescommissie criminaliteit een gemeenschappelijke opvatting. Dat gaat naarbuiten. Wij zullen er aan korpsbeheerders en OM adviezen over uitbrengen. Alles wat in de pro-actieve fase door de politie wordt gedaan moet toetsbaar zijn. Onze zorg over en verantwoordelijkheid voor de integriteit van de politie zit daar achter.

De heer **De Graaf**:

Mag ik het iets concreter vragen? Er is, in ieder geval in de pers, veel ophef ontstaan over bepaalde methoden, met name over doorleveringsacties. U weet dat er ook veel discussie is geweest over de methode die de oorzaak is geweest van de opheffing van het IRT Noord-Holland/Utrecht. Wordt daarover niet in de Raad van hoofdcommissarissen gesproken? Wat vinden wij hoofdcommissarissen, korpschefs, van dergelijke methoden? Waar leggen wij zelf de grens? Wordt geprobeerd eenheid te bereiken bij de Nederlands politie? De heer Brand, toen voorzitter van de Raad van hoofdcommissarissen...

De heer **IJerman**:

En nog!

De heer **De Graaf**:

...heeft gezegd dat doorleveren overal wel gebeurt. Gebeurt dat niet op basis van wat de korpschefs aanvaardbaar vinden? Hebben zij gezegd waar de grenzen liggen?

De heer **IJerman**:

Nee! Wel waren er in het verleden afspraken over infiltratiemethoden en de condities daarvoor. Het specifieke element van doorlevering is niet in gemeenschappelijke zin aan de orde geweest, ook niet met een zekere normering. Het karakter van zo'n vergadering is een beetje dat daar de casustiek en de afweging van allerlei onderzoeken die onder verantwoordelijkheid van een gezag elders plaatsvinden worden gevalueerd of besproken.

De **voorzitter**:

Het geldt hier toch meer dan een casustiek, zeker als naarbuiten bepaalde mededelingen worden gedaan? Wij willen graag weten hoe u dit complex heeft besproken. Wij begrijpen het, denk ik, waar het gaat om de politile infiltrant. Hier gaat het om het heel moeilijke terrein van de niet-politile infiltrant/informant. Hoever kun je met dat systeem gaan? Is dat in algemene zin of specifiek besproken binnen de Raad van hoofdcommissarissen?

De heer **IJerman**:

Dan zat ik net even op het verkeerde spoor, want ik zat op het doorleveringsspoor. Nu hebben de dingen wel met elkaar te maken.

De **voorzitter**:

Dat heeft er natuurlijk mee te maken.

De heer **IJerman**:

Wij hebben erover gesproken, maar ik moet toch constateren, dat advieslijnen en betrokkenheidslijnen vanuit de politie met name lopen via de Rechercheadviescommissie. Bij de politile infiltratie was dat heel evident. Daar zitten wel een paar politiechefs in, maar in feite is het een wat afgescheiden traject. Aan de Raad van hoofdcommissarissen als zodanig is geen advies gevraagd. Enkele van mijn collega's die in de Rechercheadviescommissie zitten koppelen in de Adviescommissie criminaliteit, onze eigen club, wel eens terug. Wij hebben gesteld dat wij uiterst terughoudend moeten zijn en heel goede randvoorwaarden moeten creëren met betrekking tot infiltraties door burgers, gelet op de risico's waarover u zoven sprak. Maar daar zijn geen algemene normen of grenzen voor vastgesteld. Ik denk dat dit ook moeilijk in algemene zin is af te kaderen.

De heer **Vos**:

Vindt u dat meer een taak voor het OM of voor de wetgever?

De heer **IJzerman**:

Ik heb gezegd, dat ik vind dat wij er wel over moeten meespreken, vanuit onze verantwoordelijkheid. Wij hebben ook een verantwoordelijkheid voor informanten en infiltranten. Wij hebben een verantwoordelijkheid voor de integriteit. Ik vind de verantwoordelijkheid om uiteindelijk te beslissen over randvoorwaarden bij het openbaar ministerie en de wetgever ligt. Ik vind wel dat het wettelijk geregeld moet worden. Dat heb ik op de vraag van de heer Rabbae ook gezegd.

De heer **Koekkoek**:

Hoe moet ik het nu begrijpen? De heer Brand heeft gezegd dat het doorleveren of doorlaten van drugs overal gebeurt. Uit uw verhaal begrijp ik dat er eigenlijk nauwelijks over is gesproken. Hoe zijn die uitlatingen te rijmen?

De heer **IJzerman**:

Naar mijn indruk zijn die zeer wel met elkaar te rijmen. Ook wij lezen in perspublicaties dat het elders gebeurt. In persoonlijke contacten met collega's horen wij wel dat dit soort methodieken worden gebruikt. Ik heb op een vraag van de heer Van Traa gezegd, dat er niet een specifieke, op normering en conditionering van dit thema afgewogen standpunt is in de Raad van hoofdcommissarissen.

De **voorzitter**:

De heer Brand gaf meer uiting aan een algemeen gevoel, dat het in meer of minder mate overal gebeurde?

De heer **IJzerman**:

Ja, dat gebeurde in verschillende korpsen.

De heer **Koekkoek**:

U hebt hetzelfde gevoel als de heer Brand, dat doorlevering overal is voorgekomen?

De heer **IJzerman**:

Ik durf niet te zeggen, dat het overal is voorgekomen. Ik draag die kennis niet.

De heer **Koekkoek**:

Welke kennis hebt u wel?

De heer **IJzerman**:

Ik draag alleen maar kennis van mijn eigen korps en van zaken die je zo nu en dan eens hoort van collega's. Het is duidelijk dat ik daarover wel eens gesproken heb met de heer Brand. Ik heb ook van collega Jansen uit Rotterdam wel eens dingen gehoord. Ik heb echter absoluut geen totaal beeld van hetgeen er in Nederland op dat gebied aan de hand is.

De **voorzitter**:

Dat heeft u niet.

De heer **IJzerman**:

Nee, dat heb ik niet.

De **voorzitter**:

Heeft de Raad van hoofdcommissarissen dat ook niet?

De heer **IJzerman**:

- Dat heeft de Raad van hoofdcommissarissen ook niet.
- De heer **De Graaf**:
Zou de Raad van hoofdcommissarissen dat wel moeten hebben?
- De heer **IJzerman**:
Dat is niet het karakter van de Raad van hoofdcommissarissen. Het gaat om operationele activiteiten die elders vaak in een zekere afgeschermd constructie plaatsvinden. Ik wil daarover niet met mijn collega's uit ten treuren...
- De heer **De Graaf**:
Het gaat niet om de casustiek, maar om algemene toepassing van methoden, de grenzen daarvan en dergelijke.
- De heer **IJzerman**:
Wij hebben daarover in algemene zin in het verleden wel eens gesproken, de laatste tijd echter niet in normerende zin.
- De heer **De Graaf**:
U bent de afgelopen jaren zeer nauw betrokken geweest bij de Raad van hoofdcommissarissen, voorheen het Cordinerend politieberaad. U was daar voorzitter van, ook ten tijde van de opheffing van het IRT Noord-Holland/Utrecht en de commotie die daarmee ontstond. Hoe is de sfeer thans binnen de Raad van hoofdcommissarissen en tussen de collegae? Is er sprake van uitstekende verhoudingen waarbij iedereen zeer nauw samenwerkt?
- De heer **IJzerman**:
Mijn positie binnen de Raad van hoofdcommissarissen is momenteel met name voorzitter van de Adviescommissie criminaliteit. Daarin zijn alle grote korpsen en vele andere vertegenwoordigd op korpsleidingniveau dan wel op researchmanagementniveau. De samenwerking en gemeenschappelijkheid binnen die club waar ik voorzitter van ben, is constructief, cooperatief en enthousiast.
- De heer **De Graaf**:
Maar u bent ook lid van de Raad van hoofdcommissarissen en tot voor kort was u vice-voorzitter daarvan. U kunt ons toch wel een beeld geven over de verhoudingen binnen de Raad van hoofdcommissarissen? Heeft men daar nog wel of niet last van de IRT-affaire?
- De heer **IJzerman**:
Mijn taxatie is dat een aantal ontwikkelingen daarna toch wel wat spanning in collegiale zin doet voortbestaan.
- De heer **De Graaf**:
Denkt u dat die zijn op te lossen?
- De heer **IJzerman**:
Ik vind altijd dat het onmogelijke mogelijk moet worden.
- De heer **De Graaf**:
Moet, maar kan dat ook?
- De heer **IJzerman**:
Je moet daarin in ieder geval maximaal investeren.
- De heer **De Graaf**:
Bemoeilijkt hetgeen dat is ingesleten door de IRT-affaire de samenwerking tussen korpsen?
- De heer **IJzerman**:
Ik heb daarvoor geen indicaties.
- De **voorzitter**:
Het is meer een zaak tussen personen dan dat het de samenwerking tussen politiekorpsen belemmert?
- De heer **IJzerman**:
Ik weet van een aantal situaties, waarin er tussen verschillende korpsen effectief is samengewerkt.
- De **voorzitter**:

Mijnheer IJzerman, in Nijmegen heeft u ook gesproken over praktijken van de CID die qua hantering en registratie momenteel geen ministeriele prijs voor innovatie meer zouden verdienen. Die prijs delen wij niet uit, maar waaraan dacht u toen?

De heer **IJzerman**:

Ik dacht aan informatie en aan geluiden die ik wel eens van collega's opving, dat er soms wel eens dingen gebeurd zijn die bij het zoeken naar methoden de grenzen van het wenselijke raakten.

De **voorzitter**:

Waar raak je die grens?

De heer **IJzerman**:

Dan zit je met de beheersbaarheid van infiltratietrajecten, enzovoorts.

De **voorzitter**:

En de mogelijkheid om zo'n traject te kunnen stoppen?

De heer **IJzerman**:

Ja, en de risico's die je daarbij loopt. Over dergelijke dingen hebben wij wel eens met een aantal mensen zitten praten. Ik heb het op die manier geformuleerd om aan te geven, dat wij ook zelf kritisch bezig moeten zijn.

De **voorzitter**:

Hoe kan de politie in de toekomst zo efficiënt mogelijk en rechtmatig van opsporingsmethoden gebruik maken?

De heer **IJzerman**:

Doelt u op wettelijke normering?

De **voorzitter**:

Nee, inhoudelijk. Wat ziet u in de toekomst inhoudelijk als efficiënt en rechtmatig?

De heer **IJzerman**:

Ik vind dat de normering afgezet moet worden tegen de op te lossen problematiek. Gisteren werd helder en indringend naar buiten gebracht, dat de hele internationale drugseconomie een geweldige draaggolf is en criminaliteit genereert. De politie probeert een samenhangende aanpak te realiseren. Dat is ook het model van de organisatie die wij de afgelopen twee jaar hebben neergezet. Ik vond dat gisteren ook bevestigd toen de heer Bovenkerk sprak over de distributienetwerken in delen van steden. Hij sprak in dat verband over de Mercatorbuurt noemde. In Enschede hebben wij zelf een halfjaar geleden op kleinere schaal met een soortgelijke buurt te maken gehad. Exact dezelfde problematiek. Dat is zodanig verbonden met de bedrijfskolom, met transport, distributie op kleine schaal, groothandel, enzovoorts, dat je de aanpak in elkaar moet laten overvloeien. Vanuit het huidige concept kunnen wij dat goed oppakken.

De **voorzitter**:

Heeft u nieuwe methoden nodig?

De heer **IJzerman**:

Opsporing, met welke geavanceerde methode dan ook, beïnvloedt de economische wet van vraag en aanbod niet. De zwarte markt blijft bestaan, zoals Bovenkerk gisteren zei. Aan de productie- en distributiekant zie je dat welke geavanceerde methode dan ook, slechts het ondernemersrisico en dus de winstmarges vergroot. Dat heeft een negatief effect. Als wij spreken over nieuwe benaderingsmethoden, zou ik het zelf veel liever zoeken in creatieve ontwikkelingen - ik heb die echter ook niet helder voor de geest, dat zeg ik eerlijk - om op de een of andere manier in dat soort economische wetmatigheden aan de productie- en distributiekant in de prijsontwikkeling te interveniëren. Wat de vraagkant betreft, ik heb deze week in een ander verband een aantal deskundigen op verslavingsgebied gehoord. Ik zeg niet dat ik voor legalisering ben. Ik kan namelijk de effecten daarvan niet overzien. Ik denk ook dat het politiek, bestuurlijk en internationaal niet goed is. Je moet je zelfs de vraag stellen, of legalisering de prevalentie van verslaving beïnvloedt. Er moet echter wel een de vraagkant geweldig genvesteed worden in voorlichting, in ontmoedigingsbeleid, in grote-stedenbeleid, veel meer dan nu het geval is. Het gaat immers bijna altijd om mensen waarbij

ook andere indicatoren aan de orde zijn, niet alleen verslaving. Het gaat ook om relatieproblemen, om problemen met werk, opleidingen, etcetera. Daarin moet genvesteerd worden. Ik pleit ervoor, dat wij voor dat kernprobleem in de criminaliteit creatieve ontwikkelingen genereren. Dat zal wel een aantal jaren kosten, maar dat betekent ook dat wij minder gedwongen worden steeds geavanceerdere opsporingsmethoden te ontwikkelen. Ik heb hierover in het verleden ook gesproken. De heer Rabbae sprak over rechtsstatelijke grenzen. Ik heb daarvoor in het verleden reeds gewaarschuwd. Een en ander heeft ten diepste met de integriteit van de politie te maken.

De voorzitter:

Wat u met andere woorden wilt zeggen, is, dat de opsporing de markt niet zal veranderen? Er moeten andere methoden zijn om de omvang van de illegale markt te veranderen.

De heer IJzerman:

Ja. Ik kan het niet overzien en daarom pleit ik nu niet voor veel stringenter opsporingsmethoden in het kader van die drugseconomie. Ik denk dat wij daarmee een heilloze weg opgaan.

De voorzitter:

U denkt dat een wapenwedloop een heilloze weg is als de markt niet op andere manieren beïnvloed kan worden?

De heer IJzerman:

Ja, omdat andere mechanismen een autonome voortgang zullen hebben.

De heer Vos:

Maar kunt u bijvoorbeeld zonder infiltratiemethoden?

De heer IJzerman:

Nee, maar de vraag was, welke mr opsporingsmethoden je nodig hebt. Willen wij nog een beetje effectief boeven pakken in die drugseconomie - het land verwacht dat van ons - hebben wij infiltratiemethoden nodig, mits genormeerd, getoetst etcetera. Ik zeg echter dat wij ontzettend voorzichtig moeten zijn om nog verder te gaan.

De voorzitter:

Mijnheer IJzerman, dank u wel.

De heer IJzerman:

Graag gedaan. Sluiting 11.41 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 6**

7 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 7 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt prof. dr. H. van de Bunt

Aanvang 12.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer prof. dr. H. van de Bunt, geboren op 29 december 1951 te Hoofddorp. Ik verzoek de heer Van de Bunt om op te staan voor het afleggen van de eed. Mijnheer Van de Bunt, de door u af te leggen eed luidt: Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Van de Bunt:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

U bent de derde van het viertal criminologen dat wij hebben gevraagd, onderzoek te doen naar de aard, de ernst en de omvang van de zware georganiseerde criminaliteit in Nederland. Kunt u als hoogleraar van de VU, maar ook als directeur van het wetenschappelijk onderzoeksbureau van het ministerie van Justitie aangeven wat uw achtergrond is en welke aspecten u specifiek heeft onderzocht?

De heer Van de Bunt:

Na mijn studie ben ik werkzaam geweest aan de universiteit in Utrecht; daarna ben ik bij de VU aangesteld. Ik heb altijd belangstelling gehad voor het onderzoek met betrekking tot politie en justitie, het functioneren van beide instanties en het aanpakken van specifieke onderwerpen zoals milieu en fraude. Over het OM heb ik in 1985 een proefschrift geschreven. Dat handelt over het functioneren van officieren van justitie, de motieven die zij hebben om bepaalde beslissingen te nemen en hun positie binnen de organisatie. Een paar jaar later, nadat ik was aangesteld als hoogleraar aan de VU, heb ik mij vooral genteresseerd getoond in fraudeorganisatiecriminaliteit, dat wil zeggen de misdrijven die worden gepleegd door gewone organisaties. De laatste jaren is mijn aandacht ook uitgegaan naar de georganiseerde misdaad. Erg veel tijd voor onderzoek heb ik overigens de laatste twee jaar niet gehad omdat ik sinds twee jaar hoofd van het WODC ben.

De voorzitter:

Waar staat "WODC" voor?

De heer **Van de Bunt**:

Dat is het Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum, verbonden aan het ministerie van Justitie.

De **voorzitter**:

Dat centrum geeft vele geschriften uit.

De heer **Van de Bunt**:

Dat kunt u wel zeggen: ongeveer dertig publikaties per jaar. Maar er werken ook veel mensen, ongeveer zeventig. Dat mag dus ook wel.

De **voorzitter**:

Heeft u de indruk dat het beleid door al die publikaties echt verandert?

De heer **Van de Bunt**:

Dat is een gewetensvraag en ik sta onder ede... Jazeker, ik denk dat wij een belangrijke ondersteunende taak hebben. Veel van onze onderzoeken, zeker op het terrein van de effectiviteit van het strafrechtelijke optreden, zie je vroeg of laat terug in het beleid. Dat gaat naar mijn mening heel goed.

De **voorzitter**:

Er zijn dus geen wrijvingen?

De heer **Van de Bunt**:

Ik kan naar eer en geweten antwoorden dat de verhoudingen goed zijn.

De **voorzitter**:

U heeft binnen de groep van de vier criminologen vooral onderzoek gedaan naar de witte-boordencriminaliteit. Moet ik het zo noemen?

De heer **Van de Bunt**:

Zo mag u het zeker niet noemen, want anders zou ik hier niet mogen zitten. Het betreft fraude, gepleegd door criminele groepen. Het is zeker niet de witte-boordencriminaliteit die wij hebben bestudeerd. Overigens heb ik in het kader van het voorbereidende onderzoek naast de fraude ook de vrije-beroepsbeoefenaren bestudeerd, dat wil zeggen hun verwijtbare betrokkenheid bij de georganiseerde misdaad. Daarnaast heb ik met collega Bruinsma drie steden bezocht en onderzocht. Daarvan zal de heer Bruinsma verslag doen.

De **voorzitter**:

Welke beroepsgroepen heeft u onderzocht?

De heer **Van de Bunt**:

Dat waren er vier. De meeste aandacht is gegeven aan de advocatuur en het notariaat. Daarnaast ging het om belastingadviseurs en accountants.

De **voorzitter**:

En de steden die u heeft onderzocht?

De heer **Van de Bunt**:

Nijmegen, Arnhem en Enschede.

De **voorzitter**:

Kunt u op een eenvoudige manier aangeven wat witwassen is? Mensen denken dat je het geld dan in een wasmachine stopt maar dat is toch niet zo?

De heer **Van de Bunt**:

Het kenmerk van witwassen is dat je het uit de wasmachine haalt, dat je het vieze, besmette misdaadgeld, door misdrijf verkregen, een legaal aanzien geeft. Waarom is dat nodig? Dat is nodig omdat je in de huidige samenleving, met controle op het financieel-economische stelsel, je geld moet legitimeren. Anders is het in onze economie niet vrij besteedbaar. Ik zeg dit met nadruk omdat het in landen waar die controle niet aanwezig is, niet nodig is om wit te wassen. Als je het geld hier hebt "verdiend", volstaat het om het te verplaatsen naar bijvoorbeeld Turkije. Witwassen is dan niet nodig.

De **voorzitter**:

Die term "witwassen" komt toch uit Amerika, waar naar ik meen Italiaanse groepen al in de jaren dertig investeerden in "laundromats", wasserettes?

De heer **Van de Bunt**:

Inderdaad. De bedoeling was en is om omzet te creëren en daarmee bestaansrecht te geven aan misdaadgeld. Wonderwel - wij hebben het over witwassen van zwart geld - heeft de term "moneylaundering" betekenis voor het hele fenomeen. Toch was het eigenlijk een toevalligheid dat in Amerika die wasserettes voor dit doel werden gebruikt.

De **voorzitter**:

Het had ook anders gekund, waren die wasserettes er niet geweest.

De heer **Van de Bunt**:

Ik bedoel het andersom. Het begrip heeft bestaansrecht omdat het mooi uitdrukt dat er sprake is van het witwassen van besmet geld.

De **voorzitter**:

De heer Rabbae zal het verhoor voortzetten.

De heer **Rabbae**:

Er is ook nog het begrip "voorwas" maar daar komen wij straks nog op terug.

De heer **Van de Bunt**:

Dat is er inderdaad ook nog.

De heer **Rabbae**:

Gisteren hebben wij het voornamelijk gehad over drugs en het illegaal optreden op illegale markten. Vandaag wil ik het met u hebben over illegaal optreden op legale markten. Dat is het onderwerp van uw onderzoek. In dit verband valt al heel snel de term "organisatiecriminaliteit". Gisteren hadden wij het over georganiseerde criminaliteit. Die twee termen kunnen soms voor verwarring zorgen. Kunt u het verschil tussen beide begrippen aangeven?

De heer **Van de Bunt**:

Organisatiecriminaliteit is witte-boordencriminaliteit. Daarbij gaat het om misdrijven die worden gepleegd door gewone organisaties, in hun gewone dagelijkse doen. Men denke aan een transportbedrijf dat incidenteel een of twee vrachtwagens inzet voor het transport van bijvoorbeeld hasj van Marokko naar Nederland. Daarmee is er nog geen sprake van een georganiseerde misdaadbende. Het is een legaal en bona fide transportbedrijf dat zo nu en dan illegale bijverdiensten heeft. Dat noemen wij, "in de wetenschap", organisatiemisdaad. Het kan hierbij ook gaan om bakkerijen, wasserettes enz. die de belasting oplichten en die opbrengsten wegsluizen. Georganiseerde misdaad is heel wat anders. In die sfeer organiseren de mensen zich niet om een produkt te leveren, om te transporteren of brood te bakken. Daar is de organisatie primair gericht op het plegen van misdrijven, het verkrijgen van illegaal gewin. Eigenlijk moeten wij in dit kader niet spreken over organisaties omdat het geen organisaties zijn met een hiërarchische structuur, statuten en notulen van vergaderingen. Zo formeel gaat het natuurlijk niet. Het zijn groepen, vaste verbanden, die met elkaar samenwerken om misdrijven te plegen. Dat is de kern van het verschil tussen organisatiemisdaad en georganiseerde misdaad. Om het nog ingewikkelder te maken: wij, met z'n vieren, spreken dan nog niet over georganiseerde misdaad. Immers, daar moet nog mr. voor komen kijken. Het feit dat mensen systematisch misdrijven plegen, bestempelt ze nog niet tot georganiseerde criminelen. Fietsendieven en vandalen die op een systematische manier "het met elkaar doen", zijn nog niet georganiseerde criminelen. Tegen die achtergrond is het misschien goed, even de twee elementen te recapituleren die gisteren al ter sprake kwamen. Het moet gaan om ernstige misdrijven - en dus vallen fietsendieven af - en er moet sprake zijn van afscherming. De organisatie moet zich op een actieve manier afgrendelen, immuniseren ten opzichte van fiscus en politie, zulks door middel van corruptie en geweld, dat intern en extern kan zijn gericht.

De heer **Rabbae**:

Betekent dit dat wij in het kader van de organisatiecriminaliteit te maken hebben met normale bedrijven die crimineel bijklussen?

De heer **Van de Bunt**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Wat voor bedrijven zijn dat? Zijn dat bedrijven die in financiële problemen terecht zijn gekomen en zich daardoor genoodzaakt zien om mee te doen met criminele activiteiten?

De heer **Van de Bunt**:

Daar is mijn onderzoek niet over gegaan. Ik heb geen onderzoek gedaan naar die bijklussende bedrijven. Daarom kan ik daar weinig over zeggen.

De heer **Rabbae**:

Als een normaal, bona fide bedrijf zich wat systematischer inlaat met organisatiecriminaliteit, kan het dan uitgroeien tot georganiseerde criminaliteit?

De heer **Van de Bunt**:

Dat kan. Bij de zaken die ik heb bestudeerd, kan een voorbeeld daarvan worden aangetroffen. De bedoelde bona fide ondernemer had - wellicht is het wel passend in dit kader - een schoonmaakbedrijf, ging failliet en leerde vervolgens de voordelen van het faillissement kennen. Nadien is hij enigszins de weg kwijtgeraakt en nu kan hij worden bestempeld als iemand die, wanneer hij een onderneming opzet, dat uitsluitend doet om daar illegaal van te profiteren.

De heer **Rabbae**:

Is de omgekeerde route ook mogelijk, zodat een georganiseerde-criminaliteitsorganisatie terugkomt "naar boven" en als regulier bedrijf doorgaat?

De heer **Van de Bunt**:

Daarvan zijn in de Amerikaanse situatie voorbeelden te geven maar ik heb ze in het kader van dit onderzoek niet bestudeerd.

De **voorzitter**:

Komen ze ook in Nederland voor?

De heer **Van de Bunt**:

Ik zou het niet weten.

De heer **Rabbae**:

Dus het zijn reguliere bedrijven, die zich manifesteren door middel van illegale activiteiten in de legale bedrijfstakken en markten? Het moet kennelijk wel rendabel zijn, anders zou men dat niet kunnen doen. Kunt u aangeven welke factoren of kenmerken van de financieel-economische wereld er zijn, die juist deze activiteiten aantrekkelijk maken voor deze bedrijven?

De heer **Van de Bunt**:

Ja. Misschien is het goed om even mijn onderzoek te plaatsen. Wij hebben het gisteren gehad over met name drugs en wapens, de georganiseerde misdaad die een illegaal produkt verkoopt. Dat noemen wij wel het illegaal opereren op een illegale markt. Waar het mij om gaat, is de bedrijven die op zich zelf geen illegale produkten verkopen, maar gebruik maken van legale branches, daarvan profiteren, hun slag slaan en wettige bedrijven oplichten. En n van de kenmerken - en dan kom ik op uw vraag naar die factoren - van dat handelen is, dat men eigenlijk voortdurend de ander in de handelsrelaties op het verkeerde been zet, de schijn wekt van kredietwaardigheid, terwijl men eigenlijk geen kredieten heeft en de ander dus laat leveren, terwijl men al bij voorbaat niet wil betalen. Dat is een element dat voortdurend terugkomt. De schijn wekken, de ander op het verkeerde been zetten. En waarom is dat zo makkelijk? Want het is vaak vrij makkelijk. Dat is omdat je ziet dat zelfs ook in het zakenleven heel veel interacties, heel veel relaties tussen bedrijven, tussen mensen uit bedrijven drijven op vertrouwen. Eigenlijk vertrouwen wij elkaar in het dagelijks leven en het commercile leven heel vaak. Als ik hier zweer dat ik de waarheid zal gaan spreken, neemt u aan dat ik dat doet, tenzij... Zo is het zo, contracten, handtekeningen, afspraken... Men neemt aan dat die borg staan voor eerlijkheid, dat men ook doet wat men belooft. In de zaken die ik heb bekeken, zijn dat dan figuren die misbruik maken van dat essentile element in het economische verkeer, die eigenlijk het vertrouwen dat die mensen toch hebben dat als je een handtekening zet, je ervoor staat, dat element, misbruiken en exploiteren.

De heer **Rabbae**:

En ook anno 1995 is dat vertrouwen kennelijk nog breed aanwezig.

De heer **Van de Bunt**:

O ja, zeker. En dat is maar goed ook.

De heer **Rabbae**:

Kunt u middels concrete voorbeelden aangeven langs welke vormen dit misbruik van vertrouwen zich manifesteert in deze sector?

De heer **Van de Bunt**:

Ik heb drie grote vormen, drie verschillende vormen van dat misbruik van vertrouwen, van het wekken van de valse schijn, bestudeerd. En betreft frauduleuze feiten. Ik heb in totaal achttien grote fraudezaken bestudeerd, die neerkomen op het misbruik maken van het vertrouwen, waardoor schade is ontstaan bij anderen. Een tweede vorm van valse schijn wekken is het misbruik maken van rechtspersonen. Dat is overigens ook vaak het gereedschap, de schroevendraaier als het ware, van de fraudeur, de rechtspersoon. Maar daar hebben wij ook over geschreven hoe het komt dat vooral rechtspersonen zich zo goed lenen voor dat misbruik. Een derde vorm geldt. - en dan komen wij weer terug op witwassen - het wekken van een valse schijn omtrent de herkomst van het

De heer **Rabbae**:

Dus drie elementen. Vindt u het goed dat wij deze drie met u doorlopen, te beginnen met fraude?

De heer **Van de Bunt**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Hebt u een definitie van fraude?

De heer **Van de Bunt**:

Ja. Je kunt zeggen: fraude is misbruik maken van vertrouwen. Dat lijkt mij een heel belangrijk kenmerk. Dat kan zich in verschillende vormen voordoen. Het kan plaatsvinden in een bepaalde regeling, in BTW-fraudes of in belastingfraudes in het algemeen. Je hebt ook fraude in het handelsverkeer. Dat noemen wij dan vaak flessetrekkerij, dat je bestellingen doet, die je wel incasseert, maar niet betaalt. Dat zijn allerlei vormen.

De heer **Rabbae**:

In de wet kun je inderdaad de term "fraude" tegenkomen of is het een eigen uitwerking?

De heer **Van de Bunt**:

Het is geen wettelijke norm. De algemene noemer waaronder fraude vaak wordt opgespoord en berecht, is "valsheid in geschrifte".

De heer **Rabbae**:

Kunt u ons iets vertellen over de aandacht die de politie, de opsporingsdiensten, heeft voor dit misbruik van vertrouwen, met name de fraude?

De heer **Van de Bunt**:

Ik vind dat je de afgelopen jaren een heel nadrukkelijke verschuiving ziet plaatsvinden, dat de politie veel meer aandacht krijgt voor de financieel-economische effecten van misdrijven. De politie organiseert zich daar ook op. Wij hebben gisteren de heer Wilzing horen praten over de CRI, die daar twee aparte afdelingen voor heeft, namelijk Finpol en de forensische accountancy, die in beeld brengen wat precies de omvang is van het misdadig geld. Wij hebben ook op het gebied van de wetgeving een aantal belangrijke maatregelen gehad, zoals de wet MOT, melding ongebruikelijke transacties, om de financiële nasleep als het ware van misdrijven in kaart te brengen. En natuurlijk ook de zogenaamde Pluk-ze-wetgeving, de wetgeving die het onrechtmatig verkregen voordeel probeert af te romen. Dus is er de laatste jaren heel veel aandacht gekomen voor het financieel afromen van criminele winsten. En dat is binnen de sector fraude ook een heel nadrukkelijke verandering. Het spiegelbeeld is dat je ziet dat diensten die zich tot dusverre helemaal niet met gewone misdrijven bezighielden, bijvoorbeeld de Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst, die zich altijd alleen maar met belastingmisdrijven bezighield, nu erg

veel interesse hebben in de drugsmisdrijven. Er zijn een aantal heel belangrijke drugsorganisaties door de FIOD opgespoord, niet om de drugs te bestrijden, maar juist om die financiële revenuen te kunnen aanpakken. Want aan al die dingen zit natuurlijk ook een fiscale kant.

De heer **Rabbae**:

Nu is het bekend dat ook in Europees verband grote aandacht wordt gegeven aan de zogenaamde Eurofraude. Merkt u iets van een spanning tussen de aandacht van de desbetreffende lidstaten, te beginnen met Nederland, voor het bestrijden van de inbreuk op de eigen wetgeving, als het gaat om de fraude, en het eigenlijk verwaarlozen van de bestrijding van de Eurofraude?

De heer **Van de Bunt**:

Zover durf ik helemaal niet te gaan. Daartoe heeft mijn onderzoek zich niet uitgestrekt. Daar durf ik niets over te zeggen.

De heer **Rabbae**:

Want u weet van een arrest van het Europese Hof, waaruit blijkt dat de landen eraan gehouden zijn om de Europese fraude even fel te bestrijden als de inbreuk op de eigen wetgeving?

De heer **Van de Bunt**:

Ja. Ik heb alleen maar de aard en de verschijningsvormen van de georganiseerde misdaad op dit terrein bekeken en niet de aanpak.

De heer **Rabbae**:

In het kader van de fraude kom je wel eens de termen tegen van parasitaire fraude en symbiotische fraude. Dat komt eigenlijk ook terug in uw eigen concept-studie. Kunt u dat uitleggen?

De heer **Van de Bunt**:

Ja. Parasitaire fraudes zijn fraudes die een groot financieel nadeel berokkenen. De winst voor de criminele organisatie is het verlies, de schade voor het slachtoffer. Dat drukt het woord "parasitair" uit. Je zuigt een bedrijf of je zuigt een bepaalde bedrijfstak leeg en je gaat er met de winst vandoor. Het is dus ook vaak een vluchtige fraudevorm, want als eenmaal de klap is gevallen, maak je je snel uit de voeten. Bij symbiotische fraude - en dat is eigenlijk wat gevaarlijker - zie je dat er een zekere verwevenheid optreedt, dat bepaalde onderdelen van een branche meeprofiteren van de fraude. Heel simpel, wanneer je een BTW-fraude pleegt, kun je onder de prijs bepaalde producten doorverkopen. En bepaalde andere bedrijven, de wettige bedrijven, vinden dat aantrekkelijk en kopen dat ook. Zij kunnen dus mede voordeel behalen uit de gepleegde fraude. Dat is dus een fraude die zich wat makkelijker innestelt en een wat duurzamer leven leidt dan de fraude waar ik net op doelde.

De heer **Rabbae**:

Waardoor als het ware een soort symbiose, een soort vervlechting ontstaat...

De heer **Van de Bunt**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

...tussen het frauderende bedrijf en de rest van de markt. In welke branches komt het voor?

De heer **Van de Bunt**:

Het komt in principe in alle branches voor, de fraude.

De heer **Rabbae**:

De symbiotische fraude bedoel ik.

De heer **Van de Bunt**:

Ja, dat hangt ervan af over welke fraude wij spreken. Maar als het gaat om de fraude waarbij je bijvoorbeeld met de BTW een trucje pleegt, kun je zeggen dat in branches met een snelle omzet, met hoge winstmarges - dan denk ik aan de zuivel, olie, textielindustrie - je eerder kans op het optreden van dat soort fraudes hebt dan in andere branches. Je ziet

ook - ik heb dat ook gezien met mijn fraudezaken - dat die vooral in die branches voorkomen.

De heer **Rabbae**:

En waarom meer in deze branches dan in andere branches?

De heer **Van de Bunt**:

Wat ik zeg. Wanneer je eenmaal een trucje hebt, wanneer je eenmaal partijen goederen op een scherp concurrerende manier kunt doorverkopen, is een branche waarin heel veel goederen omgaan of waarin heel veel winstmarges te halen zijn, uiteraard aantrekkelijker dan branches die niet aan die kenmerken voldoen.

De heer **Rabbae**:

Of zou dat ook komen door het feit dat in deze branches de concurrentie waarschijnlijk niet goed gereguleerd is, dat de toegang tot de markt eigenlijk niet onderworpen wordt aan een strenge controle en dat juist die verhoudingen wat soepeler zijn, wat flexibeler zijn dan op andere delen van de markt?

De heer **Van de Bunt**:

Ja. Dat hangt er helemaal van af over welke fraude wij spreken. Als wij over Europese Unie-fraude spreken, dan hangt dit ook weer sterk af van de manier waarop die markt gereguleerd wordt. Als bijvoorbeeld de heffingen op de import binnen de Europese Unie van - ik noem maar iets - meel, melkpoeder of vlees heel hoog zijn, dan loont het om juist in die sectoren de fraude te plegen, omdat je dan een grotere prijswig slaat tussen de marktprijs en je eigenlijke kostprijs.

De heer **Rabbae**:

Ja. Wij hebben het tot nu toe gehad over normale bedrijven die zich inlaten met fraude. Heeft u ook georganiseerde criminele groepen geconstateerd die zich op dit terrein ook manifesteren?

De heer **Van de Bunt**:

Ja, zeker hoor. De zaken waar ik over spreek, die achttien die ik heb verzameld en die naar mijn gevoel op basis van een aantal checks die ik heb uitgevoerd, toch een redelijk goed beeld geven van de fraudes die de afgelopen jaren in Nederland zijn opgespoord, behoren allemaal tot die categorie van de georganiseerde misdaad.

De heer **Rabbae**:

Kunt u een beschrijving geven welke soort organisaties of welke soort groepen, welke soort mensen op die terreinen actief zijn?

De heer **Van de Bunt**:

Ja hoor. Maar zou het niet goed zijn als ik eerst eens even zou vertellen wat precies de inhoud, de schade, de omvang, de verschijningsvormen...

De heer **Rabbae**:

Daar kom ik zo dadelijk op terug.

De heer **Van de Bunt**:

Ja, wie zijn het? Het zijn - en dat is misschien ook wel goed om te zeggen na gisteren, toen het aandeel van de allochtonen in de drugscriminaliteit zo werd benadrukt - in mijn geval alleen maar mannen van autochtone herkomst die fraudes plegen. De in totaal 78 hoofdverdachten bij die achttien zaken waren autochtoon, waren van middelbare leeftijd, ongeveer een jaar of vijftig, gemiddeld...

De **voorzitter**:

Waar begint de middelbare leeftijd?

De heer **Van de Bunt**:

Ja, ik durf het nauwelijks te zeggen, zelfs niet tegen u. Laten wij zeggen dat ze vijftig waren.

De **voorzitter**:

Uitstekend.

De heer **Van de Bunt**:

En het zijn mensen die in heel veel gevallen ook een strafblad hadden. Wij hebben de justitiele antecedenten nagezien van alle 78. Daaruit kwam naar voren dat vier op de vijf

al eerder met justitie in aanraking waren gekomen en n op de drie meer dan vijf keer. Bovendien, als u nog een cijfer wilt horen, hadden 22 van die 78, dus ongeveer een vierde, antecedenten, dus een strafrechtelijk verleden, op het gebied van wapenbezit en geweld. Wat dat betreft maakt dat ook al iets duidelijk van de aard van de fraudeurs, dat zij erg in de richting komen van de georganiseerde misdaad en dat dit voor een deel ook drijft op de toepassing, de dreiging met geweld. Dat lees je ook af uit de geschiedenissen van de hoofdverdachten.

De heer **Rabbae**:

Ziet u ook raakvlakken met andere takken van de criminele sport, om het zo maar te noemen, tussen deze groepen en andere?

De heer **Van de Bunt**:

Nee. Op zich zelf vonden wij het wel een belangrijke constatering dat je niet ziet dat de fraudeurs van nu de drugshandelaren van vijf jaar terug waren. Dus je ziet absoluut geen verbindingen tussen de drugscriminaliteit, waar wij gisteren heel veel over hebben gezegd, en de fraude die in de studie van mij naar voren komt. Het zijn twee gescheiden circuits, om het maar eens kort uit te drukken.

De heer **Rabbae**:

En internationale verbanden in dit kader? Merkt u iets van samenwerking op internationaal niveau?

De heer **Van de Bunt**:

Ja, er zijn... Maar dat hangt ook af van de werkwijze, want soms impliceert de fraude al dat je moet samenwerken met mensen uit andere landen. Je ziet in veel internationale contacten, wat wij wel noemen, met een modern bureaucratisch begrip, "het aansturen op afstand". In een aantal gevallen hebben wij gezien - dat schemerde zo door in de processen-verbaal - dat er sprake was van aansturing vanuit Hong Kong. Maar wat precies die aansturing daar op afstand inhield en in hoeverre er echt sprake was van een regisserende rol vanuit het buitenland is onduidelijk gebleven, omdat de dossiers daarover veel te weinig informatie boden.

De heer **Rabbae**:

Nu heeft gisteren uw collega Fijnaut gesteld dat n van de componenten van de definitie van zware georganiseerde criminaliteit, is het zich afschermen tegen de opsporingsdiensten, de overheid. Merkt u dat ook hier, bij deze groepen? En zo ja, hoe doen zij dat?

De heer **Van de Bunt**:

Er is geen afscherming in die zin dat de groepen geweld gebruiken tegen de overheid, fysieke dreiging. Er is wel degelijk sprake van intern geweld en dat met er ook wel zijn omdat anders de groep niet voldoet aan de definitie en zij dus ook niet door mij zou worden bestudeerd. Die definitie houdt in dat in alle gevallen sprake was van intimidatie en intern geweld en van heel weinig geweld gericht op de externe omgeving.

De **voorzitter**:

Wat u geweld noemt, kan dus ook intimidatie zijn. Het behoeft zich niet direct in daden te uiten.

De heer **Van de Bunt**:

Inderdaad, slechts in drie gevallen was er echt sprake van de uitoefening van fysiek geweld ten opzichte van mensen die de zwijgplicht wilden doorbreken. In de meeste gevallen ging het slechts om intimidatie en dreiging met de uitoefening van geweld.

De heer **Rabbae**:

Proberen deze groepen zich ook af te schermen door het corrumperen van overheidsdienaren?

De heer **Van de Bunt**:

Dat hebben wij inderdaad in een aantal gevallen gezien.

De heer **Rabbae**:

Welke gevallen?

De heer **Van de Bunt**:

Er zijn twee typen gevallen. In drie gevallen werd informatie verkregen van de politie omtrent de datum van aanhouding en aan de hand van de vraag of er überhaupt tegen een groep onderzoek gaande was. De tweede categorie gevallen betrof douaniers die een stempel leverden om bepaalde grensoverschrijdende fraudes mogelijk te maken.

De heer **Rabbae**:

Wij hebben het over de aard, de omvang en de ernst van criminaliteit. Als wij dit projecteren op deze groepen, rijst de vraag of er iets te zeggen valt over de omvang van de vermogens die door middel van deze activiteiten zijn verkregen.

De heer **Van de Bunt**:

Laten wij eens beginnen met de schade die deze groepen veroorzaken. Die schade viel niet in alle gevallen te becijferen. Wanneer je marktontwrichtend werkt en op die manier schade veroorzaakt aan bona fide bedrijven is dat moeilijk te becijferen. In de gevallen waarin de schade wel te becijferen viel, een twaalfstal zaken, kwam de schade neer op 330 mln.

De heer **Rabbae**:

Schade aan wie?

De heer **Van de Bunt**:

Dat hangt af van de fraude waarover wij spreken. Als wij het hebben over BTW-fraude die erop neerkomt dat je de overheid laat uitbetalen, dan betaalt de overheid ten onrechte.

De **voorzitter**:

Dan betalen wij het allemaal, als het ware.

De heer **Van de Bunt**:

Dan betalen wij met z'n allen mee. Als wij het hebben over het ontlopen van heffingen van de EU die bedoeld zijn om de markt te reguleren, treedt er vooral schade op voor de concurrenten in een bepaalde branche.

De heer **Rabbae**:

Je kunt stellen dat de schade aan de ene kant overeenkomt met de opbrengst aan de andere kant.

De heer **Van de Bunt**:

Dat is vooral het geval bij de parasitaire vormen. In dergelijke gevallen is de winst voor de criminele organisatie automatisch het verlies van de slachtoffers. Echter, in de gevallen waarin de criminele groep niet alleen schade veroorzaakt maar ook anderen laat meeprofiteren van de gevolgen van de criminaliteit, is het al veel moeilijker om op een eenduidige manier de schade in beeld te brengen.

De heer **Rabbae**:

Welke bestemmingen krijgen de op deze wijze verkregen gelden?

De heer **Van de Bunt**:

Eigenlijk is dat de belangrijkste vraag die na ons onderzoek nog rest.

De heer **Rabbae**:

Dat zegt natuurlijk elke wetenschapper die onderzoek heeft verricht.

De heer **Van de Bunt**:

Wij weten niet meer dan de politie weet. Wij baseren ons bij het bestuderen van deze zaken op de politiedossiers en dus kunnen alleen daaraan conclusies worden verbonden. Overigens hebben wij in drie zaken wel gezien waar het geld zo ongeveer naar toe ging. Het werd besteed in andere bedrijven. In de overige gevallen - afgezien van het feit dat er sprake was van een luxueuze levensstijl of een investering in een tweede huis - is er weinig bekend geraakt over het besteden en het wegvloeien van deze middelen.

De heer **Rabbae**:

Gelet op de beschrijvingen die u gaf van deze groepen mag worden gesteld dat de bestemming van hun gelden waarschijnlijk in de stoffelijke sfeer terechtkomen. Ik denk aan onroerend goed, sieraden enz.

De heer **Van de Bunt**:

Daar durf ik niet op te speculeren. Wij weten het niet.

De heer **Rabbae**:

U sprak zojuist over de BTW als schadepost. In uw concept-rapport spreekt u ook over een BTW-carroussel. Ik weet dat je van een carroussel duizelig kunt worden maar wellicht kunt u dit toelichten. Graag kort en krachtig.

De heer **Van de Bunt**:

Daar word ik dan een beetje duizelig van... Het kost mij zoveel moeite om de BTW-fraude mondeling uit te leggen - ik vreesde al dat u over de BTW-carroussel zou beginnen - dat ik voor alle veiligheid een flip-over heb meegenomen. Ik zal kort en krachtig uittekenen wat precies een BTW-carroussel is. Vervolgens zal ik hetzelfde doen ten aanzien van fraude door middel van het oprichten van een nep-bank. (Zie noten 1 en 2)

De heer **Rabbae**:

Deze complotten zijn waarschijnlijk niet mogelijk zonder externe medewerking, in het geval van de BTW ergens in het ambtelijk apparaat en in het laatste geval ergens binnen de banken.

De heer **Van de Bunt**:

Ja.

De **voorzitter**:

Deze gevallen hebben zich voorgedaan?

De heer **Van de Bunt**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wat u beschrijft, heeft zich voorgedaan?

De heer **Van de Bunt**:

Ja, ja.

De heer **De Graaf**:

Met de daarbij behorende schade van 70 tot 80 mln., in de concrete casus?

De heer **Van de Bunt**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Voor alle duidelijkheid; BTW-fraude is, neem ik aan, heel goed mogelijk zonder dat er sprake is van een corrupte ambtenaar bij de belastingdienst.

De heer **Van de Bunt**:

O, zeker. Ja.

De heer **Rabbae**:

Bedankt voor dit college, mijnheer Van de Bunt. U heeft als tweede element van het misbruik van vertrouwen het misbruik maken of gebruik maken van rechtspersonen genoemd. Kunt u dat nader uitleggen?

De heer **Van de Bunt**:

Wat je heel vaak ziet, is dat rechtspersonen, Nederlandse rechtspersonen, maar ook buitenlandse, worden gebruikt om een scherm op te werpen tussen degene die het feitelijke profijt trekt en feitelijk ook de touwtjes in handen heeft, en degene die wordt gedupeerd.

De heer **Rabbae**:

Hoe doet zich dat voor?

De heer **Van de Bunt**:

Heel simpel. Je doet op naam van de rechtspersoon zaken. De directeur-eigenaar van de rechtspersoon is iemand bij wie weinig te halen valt...

De heer **Rabbae**:

Van een BV bijvoorbeeld, van een besloten vennootschap?

De heer **Van de Bunt**:

Ja. Wanneer de BV schulden maakt die niet worden betaald, wanneer je je bijvoorbeeld schuldig maakt aan flessentrekkerij, weet natuurlijk de curator of de fiscus of de politie je

wel te vinden, gaat naar de verantwoordelijke van de BV toe. En wij hebben sinds een paar jaar een nieuwe wet gekregen, de Wet bestuurdersaansprakelijkheid, die het mogelijk maakt om de eigenaar persoonlijk aansprakelijk te stellen voor de schulden van de BV. Maar wat zie je hier? Dat de man die formeel de eigenaar is, een schertsfiguur is; een katvanger wordt het ook wel eens genoemd. Het is iemand die zonder vermogen is en die men dan wel weet te vinden, maar bij wie men heel weinig weet te halen. Het kenmerk van misbruik van rechtspersonen is dat de misbruiker zich nog steeds achter een woud van rechtspersonen en katvangers weet te verschuilen. Je ziet ook dat in heel veel van de constructies bij het plegen van dit soort fraudes, maar ook constructies die te maken hebben met het witwassen van misdaadgeld, rechtspersonen een heel belangrijke rol spelen. Want buitenlandse rechtspersonen, om maar even dat punt af te maken, zijn helemaal ideaal. Je kunt zonder veel eisen een bepaald soort rechtspersonen in het buitenland, in Panama of Delaware in Amerika, oprichten. De gegevens worden helemaal niet geverifieerd. Je hoeft dus helemaal geen moeilijke toeren uit te halen om zo'n BV op te richten. In Nederland hebben wij dan wel een aantal eisen die aan de BV worden gesteld bij oprichting, maar dat kun je allemaal omzeilen. Je kunt dus heel makkelijk via buitenlandse rechtspersonen de dingen volvoeren die je ook met Nederlandse rechtspersonen...

De heer **Rabbae**:

Kunt u in dat verband iets vertellen over de handel in lege BV's? Dat hoor je eigenlijk zo vaak in de media.

De heer **Van de Bunt**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Wat betekent dat?

De heer **Van de Bunt**:

Op zich zelf is daar niets op tegen, die handel in lege BV's. Het kent ook heel normale economische toepassingen. En dat geldt eigenlijk voor al die dingen, dat er een heel normale, economische, legale kant aan zit. In de achttien zaken ben ik ook inderdaad zo'n man tegen gekomen, een grote onroerend-goedhandelaar die als het ware de BV's op de plank had liggen, die dan door criminele organisaties werden gekocht en voor bepaalde doeleinden werden misbruikt. Dus je hebt dat wel. Op zich zelf is er dus niets mis met de handel in lege BV's. Alleen heb je een bepaald type handelaren dat een bepaalde klantenkring heeft en veel meer in de criminele hoek opereert.

De heer **De Graaf**:

Ik neem aan dat het hier gaat om dezelfde soort daders als waarover wij het eerder hadden bij andere vormen van fraude.

De heer **Van de Bunt**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Die middelbare heren van autochtone herkomst?

De heer **Van de Bunt**:

Ja, ook middelbare heren.

De heer **De Graaf**:

Op mij, als volstreckte leek, maakt het de indruk dat je daarvoor behoorlijke kennis van de financile wereld en van de rechtspersonenwereld moet hebben en dus ook een behoorlijk opleidingsniveau. Is het ook zo dat u dat zichtbaar terug kunt vinden?

De heer **Van de Bunt**:

Nee. Ik wil overigens helemaal niet de ingewikkeldheid van de constructie bagatelliseren, maar ik denk dat het volvoeren van dit soort activiteiten veel meer vraagt van je persoonlijkheid. En de fraudeurs die wij via de dossiers hebben leren kennen, waren vaak charismatische mensen met een, zoals dat heet, snelle babbel. Het waren mensen die ook de wind eronder konden houden in de eigen gelederen. Dat was veel meer het profiel van

de fraudeur dan dat je zou kunnen zeggen dat zij worden gekenmerkt door een hogere beroepsopleiding met speciale kennis van financieel-economische zaken. Wanneer je eenmaal in een bepaalde branche zit en bepaalde trucjes hebt leren kennen, is het best wel mogelijk om dat te doen, zeker als je die andere eisen hebt, als je die persoonlijkheidskenmerken hebt die ik zojuist schetste. Maar ik denk dat wij over fraude niet altijd al te ingewikkeld moeten doen. Vandaar ook dat ik die voorbeelden toonde. Vaak wordt daar wat omheen gekeken, als zou het heel ingewikkeld zijn en nauwelijks te begrijpen. Als je het eenmaal hebt gezien, is het volgens mij best wel te begrijpen en makkelijk. Je ziet ook - dan heb ik een voorbeeld van het ontduiken van heffingen binnen de Europese Unie - dat een aantal "criminelen" het trucje leerden kennen en het ook aan elkaar doorgaven. De groep was ook allerm minst homogeen, omdat men zag hoe makkelijk het was. Dus ieder ging zo zijns weegs. Het was een soort van fragmentatiebom, die criminele organisatie.

De heer **De Graaf:**

Maar toch, ik zou niet weten hoe ik een nepbank zou moeten opzetten. Ik neem aan dat je daar toch enige kennis voor in huis moet hebben, terwijl ik me kan voorstellen dat een schip huren om hasj binnen te smokkelen net iets simpeler ligt. Of niet?

De heer **Van de Bunt:**

Die nepbank, waar wij net over spraken, bestaat dus ook helemaal niet. Je hoeft daar dus niets voor te doen. Je hoeft alleen maar bankcheques uit te schrijven op naam van bank X uit IJsland, om het zo maar eens te zeggen. Waar het op aan komt - en dan kom ik weer terug op dat charisma - is dat je de ander moet doen geloven, via allerlei subtiele beïnvloedingsmiddelen, dat het echte cheques zijn. Want het is eigenlijk, eerlijk gezegd, een beetje bizar. Binnen het bankwezen heb je heel grote catalogussen, waarin precies staat wat de banken in de wereld zijn. Deze bank stond niet in de catalogus. Het is dus toch wel even zaak dat je door middel van beïnvloedingsmogelijkheden toch probeert te bereiken dat die bank denkt dat het ontbreken van de IJslandse bank wel een fout in de catalogus zal zijn.

De **voorzitter:**

U sprak er daarnet over dat fraude met EU-heffingen eigenlijk heel makkelijk is. Hoe gaat dat dan?

De heer **Van de Bunt:**

Ja, heel makkelijk. Ik wil niet iedereen uitnodigen om het ook te doen. Dat zou misschien een raar effect zijn van mijn woorden. Bij EU-heffingen is het zo dat aan de buitengrens van de Europese Unie... Bijvoorbeeld als je meel uit - ik noem maar iets - Polen importeert en je zou op het gebied van meel een heffing moeten betalen als je vanuit het buitenland importeert, dan is het mogelijk, ook weer ter wille van de snelle voortgang van de economie en ook weer gebaseerd op vertrouwen, om aan de buitengrens te zeggen: "Die heffing betaal ik niet bij u aan de buitengrens, die betaal ik wel over een week, als ik in het land van bestemming ben gekomen, in Rotterdam of in Amsterdam. Daar, bij het douanekantoor, draag ik af wat ik nu eigenlijk bij u zou moeten afdragen." Dat is een heel regulier, heel gewoon gebruik in de handelswereld, dat je belooft - je moet daarvoor ook weer handtekeningen zetten en formulieren invullen - dat bedrag te zullen aanzuiveren. Wat dan gebeurt, is dat die aanzuivering niet plaatsvindt. Daar komt de fiscus of de douane natuurlijk achter. Maar dat is ook weer typisch zo'n parasitaire, wat springerige vorm van fraude. Op het moment dat de controle plaatsvindt, is men gewoon weg. Als de fiscus na acht weken erachter komt dat het bedrag nog niet betaald is, wat daar geboekt stond bij die buitengrens, dan komt men wel op het spoor, maar dan is de vogel gevlogen. In zoverre is het simpel. Verder komt er natuurlijk weer heel veel organisatietalent aan te pas om inderdaad - want hier gaat het echt om produkten - om die produkten uit het buitenland in Nederland te krijgen. Bovendien moet je dan ook nog zien te zorgen dat je die produkten die dus eigenlijk zonder heffing, dus goedkoop op de Nederlandse markt komen, afzet. Je moet dus ook je reguliere contacten hebben met wettige ondernemingen en je moet je legaal doen voorkomen. En dat is natuurlijk een hele kunst.

De heer **Rabbae**:

Nu is het zo dat het misbruik maken van rechtspersonen, met name de BV's, een bekend probleem is, al jaren. Ik heb begrepen dat de overheid inmiddels ook een aantal maatregelen heeft getroffen. Wij weten dat de statuten van zo'n BV de notaris moeten passeren. Er moet een verklaring van goed gedrag van de kant van justitie komen. De ECD, de Economische Controledienst, heeft ook een eigen afdeling die belast is met deze sector. Zijn deze maatregelen afdoende om dit misbruik tegen te gaan? Wat constateert u hiervan in de praktijk?

De heer **Van de Bunt**:

Op basis van de gevallen die ik heb bestudeerd - en daar wil ik mijn uitspraken nu op baseren - zie je dat kennelijk die maatregelen niet voldoende zijn geweest.

De heer **Rabbae**:

Kunt u iets zeggen over de omvang waarin deze handel, dit misbruik zich voltrekt?

De heer **Van de Bunt**:

Dat is heel moeilijk. Wij hebben op het WODC een paar maanden terug nog een poging ondernomen om de omvang van de belastingfraude en de fraude op het gebied van de sociale zekerheid in kaart te brengen, door allerlei bronnen te raadplegen. De conclusie van het onderzoek was dat het onderzoek eigenlijk niet is gelukt. Je kunt die omvang met de beschikbare bronnen niet verantwoord in kaart brengen. En aanwijzing overigens, als u vraagt wat nu die omvang van die fraude is, levert de FIOD. Die heeft in 1993 ongeveer 900 zaken op het gebied van belastingfraude aangepakt en daar ongeveer 950 mln. aan ontdoken belasting opgevest. Dat laat dus iets zien van de omvang van de problematiek. Als wij het hebben over bijvoorbeeld zwart geld en u zou daarvan vragen wat de omvang ervan is... Dat kwam overigens vanochtend nog aan de orde, die 2000 meldingen, die overigens bij de Finpol als verdachte transacties te boek staan. Die 2000 meldingen waar wij vanochtend over spraken, waren goed voor 3 mld. Dat zijn wel wat cijfers, maar dat laat zien dat de omvang van fraude, de omvang van het witwassen van misdaadgeld waarschijnlijk heel groot is.

De heer **Rabbae**:

Wij komen thans op het punt van het witwassen, als derde element van het misbruik van vertrouwen in het financieel-economische verkeer. Is het witwassen naar uw kennis en inzicht op zich zelf strafbaar?

De heer **Van de Bunt**:

Nee. Ja en nee, moet ik zeggen. Het is niet strafbaar. Er is geen specifieke strafbepaling, zoals overigens wel in andere landen, die zegt dat witwassen strafbaar is. Die is er niet. Er zijn wel een aantal bepalingen die het mogelijk maken om witwassen aan te pakken. Bijvoorbeeld heling. De helingsbepaling is een paar jaar geleden gewijzigd. Vroeger sprak men over het hebben van voorwerpen. Nu zijn het goederen, als het gaat om heling. Goederen zijn ook geld. Het is dus nu strafbaar als je als derde profijt trekt via het witwassen van misdrijven die door anderen zijn gepleegd. Dat houdt overigens wel in - want een dief kan geen heler van zichzelf zijn - dat een organisatie die de eigen opbrengsten witwast, wat dat betreft straffeloos is, althans niet onder de helingsbepaling valt. Daarbij zijn zij uiteraard nog niet buiten de gevarenzone, voor hen dan gevarenzone. Via de Algemene wet rijksbelastingen, ik meen artikel 68 van de AWR, kun je zeggen dat zij de inkomsten die zij hebben uit misdaad, niet opgeven aan de belastingdienst. En dat is een strafbaar feit. In het volvoeren van de activiteiten om misdaadgeld wit te wassen, vindt zoveel valsheid in geschrifte plaats dat de officier van justitie meestal voldoende aanknopingspunten heeft om het witwassen aan te pakken.

De heer **Rabbae**:

Is het witwassen een ernstig probleem of is het een symptoom van de georganiseerde criminaliteit? Is het een probleem op zich of is het een afgeleide van?

De heer **Van de Bunt**:

Tot voor kort werden het misdaadgeld en het witwassen gezien als een staartje van het eigenlijke probleem. In de visie van velen ging het primair om de drugsfeiten en niet zozeer om de drugsgelden. Ik denk dat nu bij steeds meer mensen het besef doordringt dat niet de drugs voor de samenleving het grootste probleem zijn, ook al vormen zij natuurlijk wel een belangrijk volksgezondheidsprobleem, maar dat vooral de illegale opbrengst een wezenlijk probleem is. Ik zou dit dan ook zeker niet willen zien als een afgeleide, een symptoom van het eigenlijke probleem. Gisteren werd hier al gezegd dat wij eigenlijk niet weten hoe groot dat zwarte gat is. Als wij niet weten hoeveel misdaadgeld er in de samenleving in omloop is, kunnen wij ook niet gerust achterover leunen en zeggen: het valt wel mee met de georganiseerde misdaad. Het is een belangrijk probleem dat veel aandacht vergt.

De heer **Rabbae**:

In uw concept-rapport onderscheidt u een aantal fasen in het proces van het witwassen. Kunt u die verduidelijken?

De heer **Van de Bunt**:

Er zijn methoden, die je in de dossiers en in de gesprekken met politie en fiscus tegenkomt, die niets met witwassen te maken hebben maar wel bijzonder effectief werken bij het wegsluizen van misdaadgeld. Al eerder gaf ik aan dat het lang niet altijd nodig is om misdaadgeld wit te wassen. Als er elders geen controle is op de herkomst van geld, behoeft men niet wit te wassen.

De **voorzitter**:

Met andere woorden: exporteren naar Turkije of Marokko is geen witwassen meer.

De heer **Van de Bunt**:

Neen. Dat gebeurt fysiek, met koffers, met geld letterlijk op de rug van mensen, maar ook met gewone overboekingen via banken. Een bijzonderheid is dat je bij het wegsluizen naar Marokko en Turkije de rol hebt van de zogenaamde REP-offices, die een soort dependances zijn van buitenlandse banken. Ze zijn in de afgelopen jaren vaak misbruikt voor het overboeken, via verzamelrekeningen van die REP-offices bij gewone Nederlandse banken, van geld van Nederland naar Turkije en Marokko.

De **voorzitter**:

Dat gebeurt via de verzamelrekening zodat niet terug te vinden is om wiens geld het gaat. Ik dacht dat die praktijk nu was beïndigd.

De heer **Van de Bunt**:

Er is nu een scherper toezicht van DNB. In de kranten is wel gesteld dat er sprake zou zijn van een nieuwe maatregel die een en ander niet meer mogelijk zou maken maar daar is geen sprake van. Wat ze deden mocht al niet en wat DNB nu doet, is scherper op dat gedrag toezien. Daardoor mag je hopen dat die REP-offices wat minder worden gebruikt voor het wegsluizen van dit geld.

De heer **Rabbae**:

Kwam datgene wat zij deden neer op het brengen van crimineel geld onder anonieme of collectieve rekeningen?

De heer **Van de Bunt**:

Op de rekening van het kantoortje zelf, zodat niet meer te traceren viel van wie dat geld afkomstig was. De miljoenen gingen dan in n keer over, via een gewone reguliere Nederlandse bank naar een buitenlandse bank.

De heer **Rabbae**:

Dat mag nu niet meer van DNB.

De heer **Van de Bunt**:

Neen, nu moeten mensen op eigen naam overboeken.

De heer **Rabbae**:

Heeft de MOT-wetgeving enig effect gehad in Nederland zodat je op grond daarvan kunt zeggen dat het criminele geld naar het buitenland gaat, met name naar België?

De heer **Van de Bunt**:

U moet België niet onderschatten. Ook daar heeft men zijn MOT-regels. De ervaringen die hiermee zijn opgedaan, zijn nog niet ruim. De wet is immers pas per 1 januari van het vorige jaar ingevoerd. Het is moeilijk om nu al over verplaatsingseffecten te spreken. Het vorige jaar kwamen er van de banken 23.000 meldingen van ongebruikelijke transacties binnen. De wet werkt dus wel. Een van de zaken waarop ik tijdens het onderzoek ben gestuit, is het verschijnsel van het ondergronds bankieren. Als reactie op de stringenter controle op het Nederlandse bancaire stelsel, vindt er een soort vlucht in de ondergrondse economie plaats. Er zijn mensen die als informeel bankier gaan functioneren en die ervoor zorgen dat het geld op de gewenste plaats terechtkomt. Dit fenomeen heeft men ook in Amerika gezien als reactie op de stringenter controle in het financieel-economische stelsel. In een dergelijke situatie heb je helemaal geen grip meer op de gang van zaken. Als dat gebeurt, wordt de overheid tandeloos.

De heer **Rabbae**:

Gisteren heeft uw collega Fijnaut gesteld dat de autochtone criminele groepen waarschijnlijk voornamelijk in Nederland investeren. Zou je kunnen zeggen dat, als gevolg van de verscherping van de wetgeving in Nederland, het criminele geld van autochtone groepen toch naar het buitenland gaat, noodgedwongen?

De heer **Van de Bunt**:

Dat durf ik niet te zeggen omdat er nog andere manieren zijn om te ontkomen aan de controle in Nederland en toch in Nederland te investeren. Het is een wat ingewikkeld verhaal, maar je hebt tegenwoordig ook het misbruik van het economische eigendom. Je hebt het juridische en het economische eigendom. Als voorbeeld noem ik ouders die het huis op naam van hun kind laten zetten. Ze blijven zelf de economische eigenaar maar in formele zin is het kind de eigenaar. Zo zijn er nog meer heel gewone toepassingsmogelijkheden van deze scheiding. Welnu, tegenwoordig zie je dat criminele groepen deze toepassingsmogelijkheden hebben ontdekt. Je kunt het onroerend goed als juridisch eigendom zetten op naam van een strofiguur of een legaal ogende onroerend-goedexploitant. Dat kan als een mooie faade werken. Feitelijk bezit jij zelf de panden. Dit is een mooie manier om je misdaadgeld te investeren. De algemene conclusie is dat naarmate de controle stringenter wordt, het voor criminele organisaties minder aantrekkelijk wordt om hun naam te zien in bijvoorbeeld het hypotheekregister of het kadaster. Het wordt dan aantrekkelijker om het onroerend goed op naam van anderen te hebben en zelf feitelijk, via het economisch eigendom, het eigendom te hebben.

De heer **Rouvoet**:

U zei eerder dat er een aantal landen is waar witwassen als zodanig wel afzonderlijk strafbaar is gesteld. Kunt u ons een indicatie geven? Is Nederland een uitzondering? Lopen wij op dit punt achter? Heeft u aanwijzingen dat het ontbreken van een formele strafbaarstelling van witwassen in Nederland voor criminele groepen een aantrekkelijke factor is, zodat zij hier hun activiteiten ontplooiën?

De heer **Van de Bunt**:

Over de internationale situatie kan ik niets zeggen. Ik heb geen overzicht van wat hierover in alle wetboeken van strafrecht over de hele wereld is gesteld. Ook uw andere vragen kan ik niet beantwoorden. Het lijkt mij verstandig om wat dit betreft niet te gissen.

De **voorzitter**:

Kunnen wij dit onderwerp afsluiten met de conclusie dat hoe meer controle er komt, hoe minder zichtbaar de zwaar criminele wereld wordt?

De heer **Van de Bunt**:

Ja. Dat lijkt mij een belangrijke conclusie want vaak wordt er in termen gedacht van confrontatie, criminele groeperingen die zich gaan innestelen en de rechtsstaat gaan gebruiken voor hun doeleinden. Wat je hier ziet, is eigenlijk precies de omgekeerde trend, in de vorm van toenemende verwijdering. De organisaties schuwen de confrontatie en gaan bijvoorbeeld via het ondergronds bankieren en via het economisch eigendom op een heel eigen manier het vermogensbezit en het financiële verkeer regelen. Ik denk dat dit even

bedreigend voor de rechtsstaat is omdat dit letterlijk een ondermijning inhoudt. Hierdoor ontstaat een eigen parallel circuit.

De voorzitter:

Kunt u aangeven wat in uw ogen van de totale fraudecriminaliteit die wij in Nederland aantreffen, het onderdeel is van de georganiseerde misdaad die daarvan zijn hoofdberoep maakt en die intimidatie niet schuwt? Is dat bij benadering te zeggen?

De heer Van de Bunt:

Neen, daar durf ik niets over te zeggen. Ik durf alleen te zeggen dat "mijn" zaken in totaal 330 mln. aan schade hebben opgeleverd. Dat was overigens een voorzichtige berekening; het waren achttien zaken. Wat nadere gegevens omtrent de omvang van de fraude in Nederland betreft, heb ik al gezegd dat WODC een poging heeft gedaan maar niet is geslaagd. Die gegevens hebben wij niet en dus kan deze vraag niet exact worden beantwoord.

De voorzitter:

Wellicht kunnen wij twee andere conclusies trekken. Er schijnt weinig verband te bestaan tussen de gevallen die u heeft onderzocht en het drugsgeld waarover wij gisteren spraken.

De heer Van de Bunt:

Dat klopt.

De voorzitter:

Waar wij gisteren minder spraken over innesteling in de economie in de zin van investeringen in Nederland zelf, kan dat hier natuurlijk veel mr aan de hand zijn.

De heer Van de Bunt:

Ja.

De voorzitter:

Dat zijn de conclusies die wij kunnen trekken. Het lijkt mij goed om vervolgens over te gaan naar een ander onderwerp, het onderzoek dat u verricht naar de specifieke beroepsgroepen van advocaten, notarissen, belastingadviseurs en accountants. U spreekt in het kader van dit onderzoek over "verwijtbare betrokkenheid". Wat houdt dit begrip in?

De heer Van de Bunt:

Misschien is het goed, eerst uit te leggen wat niet-verwijtbare betrokkenheid is. Eigenlijk is elke notaris betrokken bij georganiseerde misdaad. Beter gezegd: hij is altijd betrokken bij een rechtspersoon die...

De voorzitter:

Ik kan dit, met het oog op de notarissen, bijna niet laten passeren. Dit mag geen misverstand wekken: "Elke notaris is betrokken bij georganiseerde misdaad.". Dat staat dan morgen in de krant: "Professor Van de Bunt: Elke notaris... Zo is het toch niet?"

De heer Van de Bunt:

Neen. Juist daarom probeer ik uit te leggen hoe belangrijk het is om onderscheid te maken tussen betrokkenheid en verwijtbare betrokkenheid. Betrokken ben je als juridische dienstverlener altijd, maar als je niet weet dat je wordt misbruikt, bijvoorbeeld bij de oprichting van rechtspersonen, valt het je niet euvel te duiden en kan er niet over verwijtbare betrokkenheid worden gesproken. Er is sprake van verwijtbare betrokkenheid wanneer je willens en wetens - het is de strafrechtelijke variant - meewerkt aan de uitvoering van misdadige activiteiten. Als je als notaris weet dat de BV die bij jou wordt opgericht, zal worden gebruikt voor criminele doeleinden en daarvoor ook wordt opgericht, ben je in mijn definitie verwijtbaar betrokken. Zo'n geval ben ik tegengekomen: een notaris die wist wat hij deed. Er is nog een tweede variant van verwijtbare betrokkenheid. Wat mij betreft blijft dit niet beperkt tot strafrechtelijke betrokkenheid. Er is ook een andere, wat moeilijker af te palen zone waarin je vrije beroepsbeoefenaars kunt verwijten dat ze nalatig of onzorgvuldig zijn geweest. Waar ze het vermoeden hadden meten hebben dat er iets niet klopte, hebben ze toch hun diensten verleend. Ze hebben niet doorgevraagd en ze hebben niet geweigerd om hun diensten te verlenen. Het in strijd handelen met het zorgvuldigheidsbegrip is een element van mijn definitie. Als voorbeeld noem ik een

advocaat die wordt gevraagd om een bepaalde procedure te voeren met betrekking tot een bepaalde som geld. Hij kan weten dat er met dat geld iets loos is maar laat na om te verifiëren of wat zijn cliënt hem zegt wel klopt. Die advocaat is volgens mijn definitie verwijtbaar betrokken bij die handeling.

De **voorzitter**:

Zolang het geen geld is waarmee de cliënt de rekening van de advocaat betaalt...

De heer **Van de Bunt**:

Dat is een heel ander probleem.

De heer **Rabbae**:

Waarom zijn deze vrije beroepen aantrekkelijk voor de criminaliteit?

De heer **Van de Bunt**:

De twee belangrijkste groepen, de notarissen en de advocaten, vervullen een belangrijke faciliterende functie. Ze vergemakkelijken het plegen van misdrijven omdat ze de deskundigheid hebben, de expertise, die nodig is om er bijvoorbeeld achter te komen hoe geld het beste kan worden weggesluisd. Maar er is nog wat anders. Belangrijk is ook dat de vrije beroepsbeoefenaar een verschoningsrecht heeft en een geheimhoudingsplicht heeft. Al wat er gebeurt in de relatie met zijn cliënt is beschermd. En al wat er ook gegeven wordt in die relatie, wat er wordt overgedragen, is beschermd. Het notariskantoor is dus een mooie vluchtheuvel voor criminele organisaties. Het is eigenlijk, zou je kunnen zeggen, in sommige gevallen, de perfecte dekmantel voor bepaalde criminele activiteiten. Daar speelt ook nog een rol bij dat de advocaat en de notaris, als je die in de arm neemt en als hij voor jou dingen doet, een aureool heeft - met name de notaris heeft dat nog steeds - van onkreukbaarheid, van eerlijkheid. Als het nu weer gaat om dat misbruik van vertrouwen, is een notaris toch een heel mooi uithangbord, een mooie partner om vertrouwen te wekken in de constructies die je wilt voltooien. Ook die rol spelen ze dus.

De heer **Rabbae**:

Is naar uw inzicht dat verschoningsrecht absoluut van karakter of kan het op een gegeven moment ook opgeheven worden?

De heer **Van de Bunt**:

Juridisch gezien - en zo gebeurt het ook feitelijk - is het verschoningsrecht niet absoluut. Wanneer een notaris, als dat aangetoond kan worden, niet meer in zijn hoedanigheid van notaris heeft gehandeld, wanneer aantoonbaar is dat hij zelf ook criminele handelingen heeft verricht, kan hij ook geen aanspraak maken op het verschoningsrecht. Maar kom daar eerst maar eens achter. Wanneer een notaris een beroep doet op zijn verschoningsrecht, moet een rechter, die daar wel doorheen wil breken, wel van hele goede huize komen. Hij moet dan heel veel aanwijzingen hebben dat er met die notaris iets loos is. Maar het gebeurt. Er zijn huiszoeken op notariskantoren en advocatenkantoren. Op zich zelf is het dus niet absoluut, maar het is wel een heel belangrijk scherm. Het is wel een belangrijke bescherming.

De heer **Rabbae**:

Nu hebben zowel de advocaten als de notarissen een eigen tuchtrechtspraak, een eigen corrigerend rechtssysteem om juist het ambt te behouden, als het gaat om de eer en het respect. Ik neem aan dat juist dit rechtssysteem ook aandacht schenkt aan de verwijtbare betrokkenheid, zoals u zegt, van advocaten en notarissen bij criminele organisaties.

De heer **Van de Bunt**:

Ja. Binnen het tuchtrecht zou je... Ik heb net gezegd dat je de niet-strafrechtelijke variant van de verwijtbare betrokkenheid dus ook niet via het strafrecht kunt aanpakken. Maar daar zou een gelegenheid liggen, een mogelijkheid liggen voor het tuchtrecht om op te treden.

De heer **Vos**:

Verwacht u daar veel van? Het zit toch in een n-twee-relatie. Het gaat dan eigenlijk tussen de cliënt en de advocaat en/of de accountant. En die hebben beiden geen belang om de tuchtrechter in te schakelen.

De heer **Van de Bunt**:

Ja, dan komen wij op n van de onderzoeksgegevens. Maar dan past eigenlijk een heel verhaal van hoe ik dat onderzoek heb aangepakt. Hoe heb ik nu kunnen zien in hoeverre er sprake was van verwijtbare betrokkenheid in zo'n vertrouwensrelatie? Hoe heb ik dat etiket erop kunnen plakken? Misschien is het goed als ik iets zeg over mijn aanpak. Vervolgens kan ik ook iets vertellen over de mogelijkheden van het tuchtrecht om dit te redresseren, om daarop te reageren. Het komt er eigenlijk heel simpel op neer dat ik een aantal bronnen heb aangeboord. De Finpol is al genoemd. Dat is dat formuliertje van mijnheer Wilzing. De Finpol is de financile politie, die achter het meldpunt ongebruikelijke transacties zit en ook de gevallen registreert waarin notarissen en advocaten op een verdachte manier betrokken zijn bij financile transacties. Ik heb in die bron gevist. Ik heb ook in de lokale studies die wij hebben verricht in Amsterdam, Arnhem, Enschede en Nijmegen zoveel mogelijk zaken proberen te vinden. Ook in die achttien fraudezaken van mij heb ik bekeken in hoeverre er sprake is van verwijtbare betrokkenheid. Zo is er nog een andere bron geweest die ik heb gebruikt. Dat is de landelijke CID. Dat is weer een aparte bak waarin meldingen vanuit de regionale criminele inlichtingendiensten, die belangrijk worden geacht, worden verzameld. Al die bronnen te zamen leverde wat de advocaten betreft een aantal van 25 gevallen van verwijtbare betrokkenheid op. De notarissen ongeveer 12. Ik zeg ongeveer, in beide gevallen, omdat de telling tot dusverre een tussenbalans is. Ik wil nog wat verder gaan in het zoeken van zaken, nog andere bronnen aanboren.

De voorzitter:

Waar wij gemerkt hebben, gisteren met de heer Wilzing, dat wij precies moeten weten waar wij het over hebben, toen wij het hadden over zijn lijst van advocaten en notarissen, concludeer ik op dit moment dat u uit deze verschillende gegevens een mogelijke betrokkenheid, die in uw definitie verwijtbaar zou zijn, van deze personen heeft gevonden en dat wij het definitieve resultaat nog moeten zien in uw eindrapportage, om het even precies te zeggen.

De heer Van de Bunt:

Zo bescheiden zou ik nu ook weer niet willen zijn. Ik heb niet zo maar alle gevallen die in het Finpol-bestand zaten overgenomen. Integendeel. Ik heb van de achttien notarissen die daarin voorkwamen, slechts vijf gebruikt. Ik heb mij dus wel beperkt tot de harde gevallen. De bronnen die ik tot dusverre heb gebruikt, heb ik goed bekeken. Over die zaken dus geen misverstand meer. Het enige is - en daarom spreken wij ook van een ondergrens - dat het er in de definitieve versie wat meer kunnen worden, omdat ik nog wat andere bronnen wil gaan aanboren. Ik weet niet of u voorbeelden wilt horen, als u daarover twijfelt, wat het voor gevallen zijn.

De voorzitter:

Nee. Ik twijfel niet, maar het zou goed zijn als u zegt wat de aard is van die verwijtbare betrokkenheid, wat u bent tegengekomen, ook afgezet tegen het onderzoek dat u heeft gedaan binnen de Orde van Advocaten en de Broederschap van Notarissen.

De heer Van de Bunt:

Wat ik ook heb gedaan - en dat is een antwoord op de vraag van mijnheer Vos - is dat ik ook de tuchtrechtspraak van de afgelopen vier jaar heb bekeken. Dat wil zeggen: alle zaken die in hoger beroep hebben gespeeld, zowel bij de advocaten als bij de notarissen, heb ik allemaal doorgenomen, om te kijken of ik de voorvallen die ik uit die andere bron vond, ook daar aantrof en of ik misschien mogelijkserwijs nog meer voorbeelden zou vinden. Een belangrijke constatering is dat ik de voorvallen die ik aantrof in die andere bronnen, niet of nauwelijks tegenkwam in de twee tuchtrechtspraakbronnen. Dat betekent - ik moet daar wel wat voorbehoud bij maken, want ik heb dus alleen maar de hoger-beroepszaken bekeken - dat kennelijk het tuchtrecht niet alle gevallen bestrijkt, niet alle gevallen berecht, om het zo maar eens te zeggen, die ik in andere bronnen heb gevonden en bestempeld als verwijtbare betrokkenheid. Heel anders geformuleerd, je zou je de vraag kunnen stellen of het tuchtrecht wel adequaat is - want het gaat toch om de ergere, grotere gevallen van misstappen van advocaten en notarissen - om die aan te pakken. Ik heb daar ook wel verklaringen voor. Want hoe wordt het tuchtrecht geactiveerd? Meestal door een klager,

een clint of een collega-advocaat, die vindt dat een advocaat onbehoorlijk heeft gehandeld. In de gevallen van verwijtbare betrokkenheid waar wij over spreken, is er geen klager en is er niet iemand die daar weet van heeft. Wat dat betreft wordt het tuchtrecht op een te beperkte manier gevoed, zou je bijna kunnen zeggen.

De heer **De Graaf:**

Zou je kunnen zeggen dat het tuchtrecht vooral over de bonafide advocaten en notarissen is?

De heer **Van de Bunt:**

In de gevallen die ik heb gezien, was het soms inderdaad beslissen op de vierkante centimeter. Dat ging over declaraties en over dingen die, in het licht althans van de problemen die ik zag, van minder belang leken.

De heer **Koekkoeck:**

De gevallen van verwijtbare betrokkenheid. Gaat het daarbij om vermoedelijk strafbare feiten?

De heer **Van de Bunt:**

Ja, misschien wel, misschien niet. Kijk, ik registreer wat ik zie. Ik heb ook niet precies een etiket willen plakken van "dit is strafrechtelijk" of "dat is niet strafrechtelijk". Maar laat ik een voorbeeld geven. Misschien dat het dat wat duidelijker wordt. Laat ik een voorbeeld geven uit de advocatuur, uit de strafrechtadvocatuur. Daar ben ik een aantal gevallen van tegengekomen. Een geval van een advocaat - over de feiten hoeven wij niet meer te twisten, die staan vast; dat zijn dus geen geruchten - die zich opdringt en een clint wil verdedigen, die eigenlijk helemaal niet door die advocaat verdedigd wil worden, en een clint, de verdachte die vastzit, die ook tegenover de politie heeft verklaard schoon schip te willen maken. Hij is een onderdeel van een grote heroneorganisatie. Hij wil daaruit stappen. Hij wil schoon schip maken. Maar dan? Dan komt de rechtshulpverlener en het gedrag van de verdachte is na het vertrek van de advocaat veranderd. Hij weigert verder verklaringen af te leggen. Dat is heel duidelijk een geval waarin een verdachte door een advocaat onder druk is gezet - een advocaat die eigenlijk namens iemand anders kwam en niet voor zijn clint kwam - om te zwijgen. Dat is een voorbeeld uit de strafrechtelijke praktijk. Ik heb overigens meer voorbeelden uit de civiele advocatuur, dus de niet-strafrechtelijke kant van het werk van de advocaat; voorbeelden van advocaten die uitvoeringshandelingen verrichten in het kader van het witwassen van misdaadgeld. Heel concreet: die bijvoorbeeld een Engelse "limited" oprichtte, een bankrekening in Luxemburg voor die rechtspersoon oprichtte, persoonlijk het geld op de bankrekening stortte van die limited en dan een soort van "loan back"-constructie bedacht, zodat de criminele organisatie het geld dat eigenlijk van haar was en via die omweg weer in Nederland kwam, als ware het een lening in ontvangst kon nemen. Dus iemand die uitdacht en zelf de uitvoeringshandelingen volbracht.

De heer **Koekkoeck:**

Bent u tegengekomen dat notarissen valse akten opmaakten ten behoeve van bijvoorbeeld criminele organisaties?

De heer **Van de Bunt:**

Nee, dat ben ik niet tegengekomen.

De heer **Rabbae:**

In het kader van uw definitie van verwijtbare betrokkenheid van advocaten met criminele contacten zegt u, dat als het tuchtrecht effect zou kunnen hebben, je een klager moet hebben en dat dit in dit geval niet zo is. Zou je in dit verband de officier van justitie toegang tot die klachtenprocedure moeten verschaffen?

De heer **Van de Bunt:**

Nu vraagt u mij eigenlijk naar een persoonlijke opvatting. Wat ik signaleer, is dat het tuchtrecht niet de zaken bereikt die het zou moeten bereiken, dat het tuchtrecht er is voor de wat meer subtielere conflicten tussen de advocaten en niet voor de ernstige gevallen, om het nu eens heel scherp te zeggen. Wat je eraan zou moeten doen om dit te herstellen,

daar heb ik gewoon een persoonlijke opvatting over die ik ook best kwijt wil, maar die niet echt gebaseerd is op onderzoek. Mijn persoonlijke opvatting is dat het goed zou zijn als dat tuchtrecht ook gevoed wordt door de officier van justitie. Waarom zou je de officier van justitie niet ook, maar dan via de deken, toegang kunnen geven tot de tuchtrechtspraak?

De **voorzitter**:

Dus de officier van justitie, via de deken van de Orde van Advocaten, die dit ambtshalve zou moeten doen dan wel via de Broederschap van Notarissen?

De heer **Van de Bunt**:

Ja. Ik moet erbij zeggen dat binnen beide beroepsgroepen op dit moment belangrijke ontwikkelingen plaatsvinden. Men ontwerpt codes. Men is bezig met het versterken van de weerbaarheid ten opzichte van dit soort criminele verleidingen, om het zo maar eens te zeggen. Ik denk dat het ook heel verstandig zou zijn om dit proces van bezinning en maatregelen niet te doorkruisen door met een nieuwe strafbepaling te komen, maar om dit proces te versterken via die officier van justitie die via de deken zou kunnen optreden.

De heer **Rabbae**:

Begrijp ik het goed dat de Broederschap van...

De heer **Van de Bunt**:

Sorry, om mijn verhaal af te maken. Ik geloof dus erg in een tuchtrechtelijke oplossing van de problemen. Dus de constatering die ik doe, dat het tuchtrecht te kort schiet, mag niet leiden tot de conclusie dat het tuchtrecht onder alle omstandigheden ongeschikt zou zijn. Ik denk dat het probleem vooral zit in de toegang tot het tuchtrecht. En dat vervolgens het tuchtrecht een geschikt middel is om orde op zaken te stellen binnen de beroepsgroep.

De heer **Rabbae**:

Begrijp ik goed dat de Koninklijke Broederschap van Notarissen in het kader van een zelfregulering ermee ingestemd heeft om een soort eigen meldplicht in acht te nemen in de richting van de CRI, de Centrale Recherche- en Informatiedienst?

De heer **Van de Bunt**:

Ja, maar dat is wel via heel veel filters. Er is een vertrouwensarts... Nee, vertrouwensnotaris ingesteld die als een soort filter werkt. Een notaris die iets niet vertrouwt of ergens mee zit, zijn diensten heeft geweigerd aan een cliënt en vindt dat voorkomen moet worden dat de cliënt nu naar een ander loopt, omdat het een ernstig geval is, kan zijn ervaringen kwijt bij een vertrouwensarts...

De **voorzitter**:

Vertrouwensnotaris.

De heer **Van de Bunt**:

Ja, vertrouwensnotaris. En in dat overleg met de vertrouwensnotaris kan dan worden besloten om de zaak te melden aan de CRI.

De heer **Rabbae**:

U noemt enkele advocaten die - zo blijkt uit uw gegevens - verwijtbaar betrokken zijn geweest bij georganiseerde misdaad. Er zijn 7000 advocaten in Nederland. Welke conclusie trekt u hieruit?

De heer **Van de Bunt**:

De conclusie is eigenlijk aan u. Ik presenteer de feiten: 25 advocaten verwijtbaar betrokken. We hebben 7000 advocaten. Ik heb uitgelegd wat mijn bronnen zijn en dus kent u de beperkingen en het voorbehoud met betrekking tot dat aantal. Mijn conclusie zou zijn: het is mr dan incidenteel. Ik zou niet weten welke andere uitspraak ik hierover zou kunnen doen.

De **voorzitter**:

U werkt met het begrip "verwijtbare betrokkenheid". Hoe wilt u dat abstract definiëren?

De heer **Van de Bunt**:

"Verwijtbare betrokkenheid" is ten eerste willens en wetens - je bent volledig op de hoogte van de criminele intenties - meewerken. Een volgend element is dat je ernstig tekort bent geschoten in een bepaald soort zorgvuldigheid die je zou moeten betrachten. Je had

moeten weten dat het geld of de bedoelingen van de clint, de dienst die hij vroeg, niet bona fide waren. Je had moeten weten dat je je, door het verlenen van je juridische dienst, schuldig maakte aan het meewerken aan of afschermen van criminele activiteiten.

De **voorzitter:**

Hoe maakt u het onderscheid tussen de normale relaties tussen advocaten en notarissen enerzijds en clinten anderzijds en andere zaken?

De heer **Van de Bunt:**

De gevallen die ik ben tegengekomen, zijn niet "normaal". Ze zijn evident niet normaal. Ik kan wel meer voorbeelden geven, maar het zijn vaak activiteiten die eenvoudigweg niet passen bij een advocaat. Het past toch niet dat een advocaat enkele miljoenen van een clint gaat "afstorten" - zo heet het in het jargon - in Luxemburg? Het knoet toch niet dat een advocaat dergelijke dingen doet? Wat zich verder afspeelt in het kader van de normale juridische dienstverlening tussen advocaat en clint, onttrekt zich aan mijn waarneming. Het is moeilijk om te beoordelen in hoeverre de advocaat bijvoorbeeld in zijn processuele bijstand dingen doet die niet kunnen, maar hier zie je zeer duidelijk dat hij over de grenzen heengaat van wat een advocaat normaal doet. Hij verricht zulke irreguliere, onregelmatige werkzaamheden dat het wel duidelijk is dat er iets loos is.

De **voorzitter:**

Maar de oplossing zit volgens u niet in een wettelijke verandering met betrekking tot het verschoningsrecht en de geheimhoudingsplicht. U denkt eerder aan een verbetering van de tuchtrechtprocedure voor zover het erom gaat dat de beroepsgroepen zelf vaststellen wat een goed notaris of advocaat betaamt en daaraan ook een sanctie verbindt, namelijk het schrappen van het tableau, zoals dat heet.

De heer **Van de Bunt:**

Ja, al moet ik ten aanzien van het verschoningsrecht wel zeggen dat geconstateerd kan worden dat zowel de advocaat als de notaris steeds verder gaat bij de uitbreiding van zijn dienstverlening. Van de notaris hebben wij het beeld van de klassieke beroepsbeoefenaar die authentieke akten verlijdt, maar ook hij houdt zich nu onder bepaalde omstandigheden bezig met commerciele dienstverlening. De onpartijdige, die ineens van het verwisselt en ook commerciele adviezen geeft. Het is een persoonlijke mening, maar ik vind het onverstandig als deze beroepsbeoefenaren zich op deze manier op commercieel glad ijs gaan begeven. In elk geval mag bij de uitbreiding van dergelijke werkzaamheden het verschoningsrecht niet uitgerekt. Immers, dat verschoningsrecht is ooit bedoeld geweest voor de klassieke beroepsuitoefening. Daarmee dienen de vertrouwelijkheid van de relatie en de geheimhouding te worden gegarandeerd, op dat iedereen een onbelemmerde toegang heeft tot deze dienstverlening. Als de notaris veel meer gaat doen, zie ik niet in waarom dat verschoningsrecht mee moet rekken met de uitbreiding van de werkzaamheden.

De heer **De Graaf:**

Mijnheer Van de Bunt, bent u nu ook advocaten tegengekomen in uw onderzoek die echt, zoals zij dat noemen, als consiglieri werken, als de juridische adviseur van een criminele organisatie, en die daar deel van uitmaken?

De heer **Van de Bunt:**

Ik ben enkele advocaten tegengekomen die inderdaad meer dan eens verwijtbaar betrokken waren bij bepaalde handelingen van criminele organisaties, van wie je moet vermoeden dat zij dus kennelijk in dienst van zo'n organisatie werkzaam zijn. Ik heb daar een aantal voorbeelden van aangetroffen.

De heer **De Graaf:**

Ziet u een ontwikkeling daarin?

De heer **Van de Bunt:**

Nee, het is heel gevaarlijk... Overigens moet ik daar onmiddellijk bij aantekenen dat de voorbeelden die ik heb gevonden - die 25 en die 12 - betrekking hebben op de periode 1990-1995.

De **voorzitter:**

Het is cumulatief.

De heer **Van de Bunt:**

Dat ben ik vergeten te vertellen. Het is, zoals dat heet, cumulatief. Maar als u vraagt over de toename... Ik heb geen nulmeting verricht in 1985 om nu te constateren dat het veel meer is dan toen.

De heer **De Graaf:**

Maar even voor de helderheid. Is het zo dat de notaris een ambtsplicht heeft om akten te ondertekenen, als bijvoorbeeld een huis in eigendom overgaat?

De heer **Van de Bunt:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Zelfs al zou hij dat niet willen, als hij denkt dat het niet deugt?

De heer **Van de Bunt:**

Ja. Dat is het bijzondere van een notaris. Dat brengt hem ook in een heel moeilijke positie. Hij heeft, zoals dat heet, een ministerieplicht. Zijn wettelijke tussenkomst is voorgescreven om bepaalde handelingen, bijvoorbeeld de overdracht van onroerend goed, te kunnen verwezenlijken. Hij moet dus eigenlijk diensten verlenen, want als hij dat niet zou doen, zou iemand geen onroerend goed kunnen kopen. Dat wil niet zeggen dat hij onder alle omstandigheden zijn diensten moet verlenen. Als hij gegronde redenen heeft, zoals het dan heet, om te zeggen dat hij het niet vertrouwt... Dat is dus heel marginaal, het moet dus echt heel duidelijk en ernstig zijn. Hij kan dat niet zo maar doen. Een advocaat kan veel makkelijker tegen een clint zeggen dat het hem niet aanstaat, in de zin van: "Ik heb eens even gekeken wie u bent, welke achtergronden u heeft. Ik wil u liever niet meer op mijn kantoor hebben." Een advocaat heeft wat dat betreft veel meer speelruimte om zich te wapenen tegen betrokkenheid bij criminele opzetten. Een notaris zit veel moeilijker. Hij heeft de plicht om in principe diensten te verlenen. Dat leidt ertoe - dat zou een gevaar kunnen zijn - dat hij als het ware vlucht in lijdelijkheid, dat hij zegt dat hij niet anders kan, dat hij met de rug tegen de muur staat en dat hij wel moet. Ik denk dat het moeilijker wordt om een goede middenweg te vinden binnen het notariaat om toch goed te kijken wie de clint is, wat hij vraagt en om door te vragen en om tegelijkertijd te voldoen aan die waarde van de ministerieplicht.

De **voorzitter:**

Het zou goed zijn ook nog heel even te bespreken de twee beroepsgroepen van de accountants en de belastingconsulenten, die geen specifiek verschoningsrecht en geheimhoudingsplicht hebben.

De heer **Van de Bunt:**

Ja. Het is dan misschien ook niet toevallig dat ik veel minder gevallen van betrokkenheid bij die beroepsgroepen ben tegengekomen. Bij de belastingadviseurs twee en bij de accountancy acht. Maar de accountancy is een heel grote groep van ongeveer 13.000 mensen, zowel openbare accountants als interne accountants. De meeste gevallen die ik aantrof, betroffen interne accountants. Nu zult u vragen hoe het komt dat dit minder is en of het ergens op duidt. Misschien is het geen toeval dat de beroepsgroepen die geen verschoningsrecht hebben en ook wat minder dan de notaris en de advocaat het aureool hebben van onkreukbaarheid, van onpartijdigheid, wat minder in de gevarezone verkeren. Maar dat is een interpretatie. De constatering is hard dat er maar twee respectievelijk acht zaken volgens de raadpleging van in principe dezelfde bronnen zijn gesignaleerd.

De heer **Rabbae:**

Mijnheer Van de Bunt, wij hebben het nu met u gehad over het illegaal optreden op de legale markten, als verschijnsel. Zoals u weet, was uw onderzoek voor de commissie erop gericht om zicht te krijgen op de omvang, ernst en aard van de criminaliteit. Wat is uw conclusie, nu u zover bent, na een paar maanden werk?

De heer **Van de Bunt:**

Ik heb mij dus voornamelijk in het financile gestort bij de georganiseerde misdaad. Ik ben erg bezig geweest met de vraag waar het geld blijft. Dat is een heel pregnante, heel belangrijke vraag. Gisteren is al gezegd dat er met de handel in drugs zeer veel geld wordt verdiend. Vandaag is hetzelfde geconstateerd met betrekking tot fraude. Daardoor rijst de dwingende vraag: hoe en waar wordt dat geld besteed? Blijft het in Nederland of gaat het naar elders? Wij weten van de allochtone criminaliteit dat het geld voor een groot gedeelte naar buiten wordt gesluisd maar wat weten wij van de bestedingen van autochtone criminelen? Het is een kwestie van gissen. Zelf ben ik in de afgelopen maanden tot de conclusie gekomen dat wij ons niet zozeer op de grondfeiten moeten richten. Ik doel nu op de bestrijding van de drugsfeiten en de fraudes die ik heb aangegeven. Misschien moeten wij eens op een heel andere manier naar deze problematiek kijken, namelijk met een financile optiek. Waar blijft het misdaadgeld? Zolang wij daarin geen inzicht hebben, kunnen wij geen uitsluitend en definitief oordeel geven over de aard, de ernst en de omvang van de georganiseerde misdaad. Het lijkt mij ook in het licht van de discussie over de opsporingsmethoden van belang dat er niet alleen aandacht wordt gegeven aan de opsporing van de grondfeiten en dat er ook eens wordt gekeken naar manieren waarop men binnen het financieel-economische stelsel al dan niet met strafrechtelijke middelen wat meer controle kan uitoefenen op het verdwijnen van misdaadgeld in dat ogenschijnlijk zo grote zwarte gat.

De heer **Rabbae**:

Betekent dit dat naar uw oordeel de politie en de opsporingsdiensten in het algemeen onvoldoende gequipt zijn om de financile stromen te lokaliseren?

De heer **Van de Bunt**:

Ik heb al gezegd dat er een verandering gaande is. Ik verwijs naar Finpol; ook zijn er de bureaus voor financile ondersteuning die trachten in kaart te brengen wat de omvang is van illegaal verkregen vermogens. Ik vind dit belangrijke en goede ontwikkelingen maar als je nagaat hoeveel mensen daarbij betrokken zijn en als je dat aantal legt naast het totale aantal rechercheurs is er mijns inziens sprake van een verkeerde verhouding. Het zou een goede zaak zijn wanneer op dit terrein de expertise zou worden vergroot. Ik denk dat via de financile weg, door middel van het wegnemen van het geld en het controleren van het misdaadgeld, een ingang kan worden gevonden om de georganiseerde misdaad te bestrijden.

De heer **Rabbae**:

Met andere woorden: het geld is de zuurstof van de criminaliteit. Als je dat eruit haalt, heb je een goede kans dat de criminaliteit grondig wordt bestreden.

De heer **Van de Bunt**:

Ja. Nogmaals, de samenleving wordt niet in primaire zin door de drugs bedreigd maar door het misdaadgeld. Al was het maar uit eigenbelang, de samenleving zou er verstandig aan doen om veel meer te investeren in die "misdaadgeld-kant" dan tot nu toe is gebeurd.

De heer **Rabbae**:

Verwijzend naar het kader van uw onderzoek vraag ik u ten slotte in hoeverre de criminaliteit die u onderzocht heeft, een bedreiging is voor de Nederlandse samenleving en de rechtsstaat.

De heer **Van de Bunt**:

Dat is een zeer algemene vraag. Ik heb geconstateerd dat er voor 330 mln. schade wordt veroorzaakt en dat wettige ondernemingen schade lijden en protest aantekenen tegen het voortbestaan van illegale activiteiten in hun branche. Je ziet dus dat binnen branches marktverstoringen optreden. Echter, om nu in zijn algemeenheid te zeggen dat er op basis van die achttien zaken sprake is van ontwrichting van bepaalde markten... Dat durf ik niet te zeggen.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van de Bunt, ik dank u wel.

De heer **Van de Bunt**:

Graag gedaan. Noot 1: De BTW-carroussel Om een dergelijke carroussel goed te kunnen uitleggen is het nodig in het kort het principe van de BTW uit te leggen. In een handelsketen is het uiteindelijk de laatste in de schakel (de consument) die de BTW betaalt. De positie van bijvoorbeeld B in het geheel is als volgt: Bij een BTW-carroussel wordt erop gespeculeerd dat diensten uit verschillende landen niet goed met elkaar samenwerken. Bij grensoverschrijdend handelsverkeer behoeft B bij C geen BTW in rekening te brengen. C dient de BTW over de aankoop aan de Belgische fiscus af te dragen. In het onderhavige geval doet C dat niet; hij suggereert daarentegen wel dat hij C¹ BTW heeft laten betalen; dit geeft C¹ (in feite compaan van C) de mogelijkheid om BTW terug te vragen aan de fiscus. De fiscus draagt af, de fraudeur incasseert. Zo gaat het m.m. door als de carroussel weer de grens overgaat. Noot 2: Voorbeeld: oplichting bank. Onderneming A betaalt door middel van bankcheques regelmatig aan B. Beide hebben een rekening bij een Nederlandse bank, de betalingen verlopen via deze bank. Deze bank boekt de bedragen van A naar B aanvankelijk pas doornadat de bankcheques zijn verzilverd bij de buitenlandse bank. Maar nadat de Nederlandse bank vertrouwen heeft gekregen in A en B gaat de bank 'voorcrediteren'. De bank boekt door nog voordat de cheques bij de buitenlandse bank zijn verzilverd. Hierop hebben A en B (die beide onderdeel zijn van het complot) zitten wachten. Vanaf een bepaald moment biedt A valse bankcheques aan (de cheques zijn uitgeschreven door een 'nep-bank'), de Nederlandse bank ziet deze voor echt aan en crediteert voor. Na uitbetaling aan B probeert de bank de cheques te verzilveren, maar dan blijkt dat de bank niet bestaat. Schade ongeveer 70 miljoen gulden. Bankfraude Sluiting 13.43 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 7**

7 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 7 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt prof. dr. G.J.N. Bruinsma

Aanvang 14.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van professor G.J.N. Bruinsma, geboren op 23 september 1951 te 's-Gravenhage. Ik verzoek u op te staan voor het afleggen van de belofte. De door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Bruinsma:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Bruinsma, u bent de laatste in de rij van onze vier onderzoekers. U heeft zich beziggehouden met verschillende branches - je zou ook kunnen zeggen: bedrijfstakken - in de Nederlandse maatschappij. Welke branches heeft u precies onderzocht?

De heer Bruinsma:

Ik heb zeven branches onderzocht: de bouwnijverheid, de afvalverwerking, de autobranche, de wildlife-branche, dat is de handel in exotische dieren en planten, de verzekeringsbranche, Schiphol en de havens van Rotterdam.

De voorzitter:

Wat is bij dit werk uw achtergrond? Vanochtend hoorden we al van de heer IJzerman, de hoofdcommissaris uit de regio Twente, dat u daar voor de politie heeft gewerkt.

De heer Bruinsma:

Ik heb begin jaren zeventig in Utrecht sociologie gestudeerd, met als hoofdvak criminologie. Ik ben vervolgens in Nijmegen gaan werken, bij het Criminologisch Instituut aldaar, waarbij ik mij voornamelijk heb gericht op de bestudering van jeugdcriminaliteit. Daarna ben ik, in het begin van de jaren tachtig, naar de Universiteit Twente gegaan, met name om het vak methodologie en methoden en technieken van sociaal-wetenschappelijk onderzoek te doceren. Ik ben daar recentelijk tot hoogleraar criminologie benoemd. Mijn achtergrond is dat ik mij in eerste instantie met name heb gericht op jeugdcriminaliteit: de oorzaken daarvan en de achtergronden, waarom jongeren eigenlijk criminaliteit plegen. Ik heb mij natuurlijk ook ambtshalve, zeg maar vanuit het vakmatige, beziggehouden met de methodische kant van de criminologie: hoe meet je criminaliteit, welke oorzaken heeft dat, en ik heb aandacht besteed aan allerlei methodische problemen van het vakgebied. In 1985 ben ik gepromoveerd op een onderzoek onder 1200 jongeren. De afgelopen vijf jaar ben ik

steeds vaker bij politie-onderzoek betrokken geraakt. Een van de korpsen waar ik onderzoek heb gedaan, is dat van Enschede.

De **voorzitter**:

U heeft ook al onderzoek gedaan naar het fenomeen van de invloed van de Russische maffia?

De heer **Bruinsma**:

"Onderzoek" is een zwaar woord. Ik heb daarover wel gepubliceerd, maar dat vind ikzelf maar heel marginaal.

De **voorzitter**:

U bent even bescheiden als uw voorgangers!

De heer **Bruinsma**:

Ik denk dat wat ik zeg de realiteit dichter benadert, dan dat ik zeg dat ik onderzoek heb gedaan.

De **voorzitter**:

Goed. U heeft ook samen met uw collega Van der Bunt onderzoek gedaan naar de situatie in de steden Arnhem, Nijmegen en Enschede. Ook daarover zullen we spreken.

De heer **Bruinsma**:

Ja, dat klopt.

De **voorzitter**:

We zullen ook nog, zij het kort, spreken over die onderwerpen, die uw collega Bovenkerk ook heeft onderzocht, namelijk de situatie in de transportbranche en de horecabranche. Door welke definitie van "zware georganiseerde criminaliteit" heeft u zich laten leiden bij uw zoektocht door de branches?

De heer **Bruinsma**:

Uiteraard moet ik daarbij verwijzen naar collega Fijnaut, en ook collega Van der Bunt heeft het vanmorgen opnieuw gemeld: wij zijn natuurlijk van dezelfde definitie uitgegaan. Het kan niet zo zijn dat de georganiseerde misdaad bij het ene onderzoek anders zou worden omschreven dan in het andere onderzoek. Kortheidshalve memoreer ik wat de anderen hebben gezegd: wij kijken naar groepen en samenwerkingsverbanden die uit winstbejag op een systematische manier ernstige misdrijven plegen in aard, omvang en schade, op het gebied van de illegale levering van goederen en diensten, en ook illegale activiteiten ontplooiën in de legale sectoren van de samenleving, en die dat op een zeer goede manier afschermen ten opzichte van de overheid, via in- of extern geweld.

De **voorzitter**:

Geweld dan te zien als intimidatie?

De heer **Bruinsma**:

Inderdaad, dus als bedreiging met geweld.

De **voorzitter**:

Juist. Heeft u dat onderzoek alleen op basis van politiegegevens en justitiegegevens gedaan, of heeft u ook in die branches zelf onderzoek verricht?

De heer **Bruinsma**:

Wij hebben - ook collega Bovenkerk heeft dat voor het transport en de horeca op een soortgelijke wijze gedaan kunnen herkennen in die branches, om te zien wat daar precies aan de hand is. Is georganiseerde misdaad - geprobeerd, zoveel mogelijk bronnen te raadplegen en vanuit zoveel mogelijk methoden te kijken, wat wij daar aanwezig of afwezig? Wij hebben dus gesprekken gevoerd met diverse mensen uit de branches. We hebben openbare bronnen gebruikt, gegevens van de Kamers van Koophandel, van het Gemeenschappelijk administratiekantoor, van de sociale diensten, van de bouwrijverheid, we hebben gesproken met vertegenwoordigers van vakbonden, we hebben werkgeversorganisaties geraadpleegd. Wij hebben, kortom, een veelheid van bronnen gebruikt, en daarnaast hebben wij interne politiegegevens met betrekking tot dossiers met zachte informatie gebruikt, en andere bronnen waarover de politie beschikt.

De **voorzitter**:

Heeft men in die branches makkelijk samengewerkt? Ik kan mij namelijk voorstellen dat men niet altijd staat te popelen om de ins and outs van die branches voor u open te leggen.

De heer **Bruinsma**:

Het is natuurlijk nooit leuk als een onderzoeker bij een branche aanklopt en vraagt of hij mag kijken of er in die branche georganiseerde misdaad aanwezig is. Alleen de vraag wordt al vaak als ernstig bedreigend ervaren. Ik moet zeggen dat dit wisselend is geweest. Ik heb goede samenwerking gehad, maar men is vaak ook heel angstig om met name het imago van de branche in diskrediet te brengen. Men is bang dat een bepaalde branche een slechte naam krijgt ten opzichte van andere branches en bedrijfstakken. De medewerking is dus, zoals gezegd, wisselend geweest.

De **voorzitter**:

Mogen we dan allereerst kort overgaan naar de transportbranche, het vrachttransport? Ik doel op wat collega Bovenkerk voor zijn rekening heeft genomen, en waarover u op dit moment, naar ik aanneem, iets kunt vertellen. Wat zijn de karaktereigenschappen van die branche?

De heer **Bruinsma**:

Een van de belangrijkste karaktereigenschappen is natuurlijk dat de bedrijven onder zeer grote druk, met name financile druk, staan. De marges om te verdienen zijn dermate laag, dat een heleboel bedrijven op de rand van een faillissement terechtkomen. Het zal duidelijk zijn dat daarvan gebruik wordt gemaakt, want de georganiseerde misdaad is - we hebben dat gisteren ook bij Fijnaut al gezien - natuurlijk voor een belangrijk deel drugshandel. Daar moet gesmokkeld worden, daarvoor moeten transportwegen gevonden worden, en men maakt daar dus gebruik van. Wat we zien in de transportbranche, is niet zozeer dat die georganiseerde criminaliteit zich daarin nestelt en probeert een positie te verwerven die dermate ruim is dat de bedrijfstak onder controle is, maar dat men gebruik maakt van zwakke bedrijven in die sector. In een enkel geval richt men zelf kleine transportbedrijven op, die onder een legale dekmantel optreden. Dat zijn de twee belangrijkste elementen die door collega Bovenkerk gevonden zijn.

De **voorzitter**:

Zijn dat bedrijven die zich voor het grootste deel met criminele activiteiten bezighouden, of zijn het meest bedrijven die, zoals het vanochtend werd gezegd, er illegaal bijklussen?

De heer **Bruinsma**:

U zou eerder kunnen zeggen dat het te maken heeft met illegaal bijklussen. Wij kunnen niet zeggen dat de Nederlandse transportbranche op grote schaal in dienst van de georganiseerde misdaad allerlei drugs smokkelt door Nederland. Dat kan niet.

De **voorzitter**:

Komt het in grotere bedrijven voor dat men transport van illegale goederen bedrijft, zonder dat men het weet?

De heer **Bruinsma**:

Een eigenaar van een groot bedrijf kan natuurlijk nooit precies weten, wat al zijn chauffeurs - meestal zijn het mannen die de leiding hebben over dit soort bedrijven - onderweg uitspoken. Chauffeurs worden in het buitenland natuurlijk aangeklampt om bepaalde spullen mee te nemen. Dus kan het bedrijf absoluut niets geweten hebben van het feit dat bepaalde stoffen, middelen of goederen worden meegenomen.

De **voorzitter**:

Kunt u zeggen dat deze branche hierdoor in diskrediet is geraakt?

De heer **Bruinsma**:

Dat denk ik niet, want de meerderheid van de branche is nog nadrukkelijk op legale wijze, dus niet genvolveerd in dit soort activiteiten, bezig.

De **voorzitter**:

Heeft u binnen de branche activiteiten waargenomen om deze verschijnselen tegen te gaan?

De heer **Bruinsma**:

Die vraag had u eigenlijk beter aan de heer Bovenkerk kunnen stellen, omdat hij er wat dieper inzit. Wat ik van hem vernomen heb - ik heb dat uit de tweede hand, en uit zijn stukken - is dat de bedrijfstak nog niet veel maatregelen neemt om dat te voorkomen. Een belangrijk deel van die markt staat natuurlijk toch onder druk door een teveel aan transportbedrijven op een te kleine markt.

De **voorzitter**:

Kort over de horeca. Wat voor tendensen ziet u in de horeca met betrekking tot georganiseerde misdaad?

De heer **Bruinsma**:

De horeca is natuurlijk een van de legale branches, die direct in de nabijheid zijn van de georganiseerde criminaliteit in een stad. Wat we zien, is dat criminele groepen steeds vaker bepaalde horecagelegenheden opkopen - de mate waarin dat gebeurt, is natuurlijk onbekend - daar hun uitvalsbasis van maken, en die deels gebruiken voor illegale activiteiten, zoals het verkopen van drugs, het plaatsen van gokkasten, eventueel het bieden van prostitutiegelegenheid. Dat is een belangrijke reden. Het tweede punt is dat horecagelegenheden soms worden opgekocht om wit te wassen. Het gaat daarbij om bedrijven die absoluut geen omzet hebben, bijvoorbeeld pizzeria's waar twee klanten per avond komen, maar die toch een miljoenenomzet genereren. Een ander punt is dat men probeert, via protectie de horeca in de greep te krijgen. Die protectie kan puur en alleen om het geld gaan. Men zegt dan: ik moet betaald krijgen, anders gebeurt er wat met jouw winkel of zaak. Je kunt ook zeggen dat men probeert, mede-eigenaar te worden. Onder dwang probeert men, delen van het bedrijf in handen te krijgen. Verder kan men portiersdiensten proberen op te dringen aan die horecagelegenheden, door middel van allerlei activiteiten.

De **voorzitter**:

Bent u in veel steden tegengekomen dat horecagelegenheden als het ware boven de prijs worden verkocht, waarmee ofwel wordt witgewassen, dus geld wordt geparkeerd, ofwel gelegenheid wordt gecreëerd voor het bedrijven van illegale activiteiten?

De heer **Bruinsma**:

Dat is een uitermate lastige vraag, omdat je daarover op landelijk niveau moeilijk uitspraken kunt doen. Je kunt alleen maar kijken, wat er uit lokale studies naar voren is gekomen. Daar zie je dat dat weliswaar gebeurt, maar niet op zo'n grote schaal dat je daarvoor echt heel angstig moet worden. Het gebeurt natuurlijk wel; men biedt wel eens boven de normale marktprijzen om bepaalde gelegenheden in de greep te krijgen.

De **voorzitter**:

Kunt u daarbij steden noemen?

De heer **Bruinsma**:

Amsterdam is natuurlijk een belangrijk gebied. Het Wallengebied...

De **voorzitter**:

Daar hebben we gisteren over gesproken.

De heer **Bruinsma**:

We kunnen ook kijken naar Arnhem, waar ik samen met collega Van der Bunt gekeken heb, waarbij bijvoorbeeld seks-exploitanten nadrukkelijk proberen een hele wijk, met name in het noordelijke deel van de stad, onder controle te krijgen, door allerlei zaken met meer geld dan normaal op te kopen.

De **voorzitter**:

U spreekt ook over protectie. Je krijgt als het ware de portier die voor de zaak staat, opgedrongen. Als je die portier niet wilt hebben, komt men je zaak wel verbouwen. Je moet die portier dan toch nemen, om te voorkomen dat je zaak wordt verbouwd. Ik heb begrepen dat de bevindingen daarbij - ik bedoel de vraag of een dergelijk systeem in Nederland werkelijk voet aan de grond heeft gekregen, waarbij groepen die eventueel

geweld gebruiken zich ook van dergelijke gelegenheden meester maken, en het daarmee eventueel ook makkelijker maken dat er illegale activiteiten plaatsvinden - zeer divers zijn.

De heer **Bruinsma**:

Wat collega Bovenkerk met name gevonden heeft, is dat in het gebied rond Utrecht en de Gooistreek met name veel van dit soort activiteiten wordt ontplooid. Wat ik bijvoorbeeld samen met Van der Bunt gevonden heb in de drie steden, is dat in het begin van de jaren negentig pogingen zijn ondernomen vanuit bijvoorbeeld Utrecht om portiersdiensten op te dringen in Enschede, Arnhem of Nijmegen, maar dat dat door de plaatselijke horeca in samenwerking met de politie nadrukkelijk is voorkomen.

De **voorzitter**:

Dus daar is het beeld wisselend, terwijl wij het van geheel Nederland niet weten. Wat weet u op dat punt over Amsterdam?

De heer **Bruinsma**:

Voor Amsterdam moet ik eigenlijk het antwoord wat schuldig blijven, omdat Bovenkerk en Fijnaut dat beter bestudeerd hebben dan dat ik het nu kan zeggen.

De **voorzitter**:

Maar ik dacht dat de protectie als dwangstelsel in Amsterdam opvallend afwezig was.

De heer **Bruinsma**:

Ja, dat heb ik gelezen in de rapporten die beide heren hebben geproduceerd. Maar ik heb daar zelf geen onderzoek naar gedaan, dus ik kan niet aangeven in welke mate dat precies gebeurd is.

De heer **Koekkoek**:

Heeft u kijk op de situatie in de drie speciaal onderzochte steden Arnhem, Nijmegen en Enschede? Kunt u nu zeggen welk deel van de horeca onder invloed staat van de georganiseerde criminaliteit? Durft u daar een verantwoorde schatting van te maken voor elk van de drie steden?

De heer **Bruinsma**:

Nee, daar kan ik absoluut geen schatting van maken. Het probleem waarvoor wij ook als onderzoekers staan, is dat nergens geregistreerd staat wie welke panden heeft en wie de eigenaren zijn, zowel op de achtergrond als op de voorgrond. Wij kunnen bij de makelaardij of bij de gemeente wel allerlei informatie inwinnen, maar ook gemeenten weten vaak absoluut niet wie de eigenaren zijn. Daar zitten wij ook weer met een juridische constructie versus een economisch eigendom. Dat is de moeilijkheid waarvoor wij staan. Wat wij wel gemerkt hebben in de drie steden - dat zegt althans de politie met wie wij daar gesproken hebben - is dat op beperkte schaal horecagelegenheden worden gekocht. Met name bepaalde groepen - in Enschede op een wat kleinere schaal en in Arnhem op een wat grotere schaal - bijvoorbeeld de Koerdische groep kopen bepaalde thee- en koffiehuisen op in dezelfde buurt: het Spijkerkwartier aldaar. Verder heeft natuurlijk een deel van de horeca te maken met de koffieshops. De koffieshops zijn in belangrijke mate ook in handen van bepaalde organisaties.

De **voorzitter**:

Dat is duidelijk.

De heer **De Graaf**:

Misschien kunt u mijn vraag niet beantwoorden, maar wij horen wel eens verhalen dat bijvoorbeeld ook bij grote discotheken waarin ook veel XTC wordt verhandeld, een rechtstreekse relatie is te leggen met georganiseerde criminaliteit, in de sfeer van portiers, maar ook in het selecteren welke dealers als het ware hun werk kunnen doen. Heeft u daar iets van ervaren?

De heer **Bruinsma**:

Wij hebben geen specifiek onderzoek gedaan naar de discotheken in Nederland, want dat vereist toch, denk ik, weer een heel apart onderzoek. Ik kan daar nu dus geen uitspraak over doen. Het enige wat ik kan zeggen, is dat ik inderdaad dezelfde geruchten heb

vernomen die u ook meldt. Er is dus sprake van dat er XTC wordt geleverd via portiers en eigenaren van discotheken aan jongeren die de discotheken bezoeken.

De **voorzitter:**

Ik ga over naar de gokautomaten- en de speelautomatenbranche. Wat is de situatie daar?

De heer **Bruinsma:**

Ook daar is algemeen in heel Nederland niet zo erg veel over te zeggen. Wat wij zien in Amsterdam, is dat het bezit toch voor een belangrijk deel geconcentreerd is in enkele handen, deels legaal maar ook deels illegaal.

De **voorzitter:**

De hallen zijn allemaal legaal.

De heer **Bruinsma:**

Op zich is er aan een gokautomaat natuurlijk niet altijd wat mis. Dat is ook gereguleerd via het openbaar bestuur in een stad. Dat stelt een aantal gokautomaten per gelegenheid vast. Er is een maximum van twee of een, dat hangt ook af van het feit of het natte of droge horeca is. In Amsterdam zie je dus dat er steeds vaker van dit soort automaten geplaatst worden die voor een belangrijk deel in het bezit zijn van een kleine groep personen.

De **voorzitter:**

Is die groep personen ook verbonden aan de georganiseerde criminaliteit?

De heer **Bruinsma:**

Die groep is in dit geval ook verbonden aan de georganiseerde criminaliteit in de stad.

De **voorzitter:**

Is er in Rotterdam een bepaalde concentratie waar te nemen?

De heer **Bruinsma:**

Dat weet ik niet, daar kan ik geen antwoord op geven.

De **voorzitter:**

Wij kunnen eventueel, mochten wij dat noodzakelijk vinden, de heer Bovenkerk vragen om nogmaals voor ons te verschijnen.

De heer **Bruinsma:**

Uitstekend.

De **voorzitter:**

Dan gaan wij over naar de branches waar u ook direct zelf en als enige bij betrokken bent geweest. Laten wij allereerst de autobranche nemen, omdat daar de verhalen gaan dat er enorm veel auto's en vrachtauto's gestolen worden die niet meer terugkomen. Wat zijn daar uw bevindingen?

De heer **Bruinsma:**

Ik wil eerst even zeggen in welke mate de autobranche eventueel met georganiseerde misdaad of criminele groepen te maken heeft. Ten eerste heeft de autobranche er natuurlijk toch profijt van. Dat kan niet worden ontkend. Voor elke auto die gestolen wordt, moet men in principe weer een andere verkopen. Dat levert dus eigenlijk meer winst op. De autobranche wordt bewust of onbewust ook gebruikt door bepaalde criminele groepen om eenmaal gestolen auto's weer terug te brengen in de legale handel. Verder wordt de autohandel gebruikt, of misbruikt zoals je het ook kunt noemen, door auto's te leasen. Je ziet dat steeds meer criminele groepen gebruik maken van lease-auto's om zich erin te verplaatsen, zodat de opsporing door politie steeds moeilijker wordt. Het laatste punt is dat de autobranche natuurlijk ook slachtoffer is van bepaalde criminele groepen omdat, om maar eens een voorbeeld te noemen, autoverhuurbedrijven een groot risico lopen dat zij de auto's die zij verhuren, nooit meer terugzien. Dan komen wij op het aantal auto's dat gestolen wordt. Het probleem dat wij in ons onderzoek tegenkwamen, is dat er verschillende instanties zijn die ook allemaal verschillende cijfers produceren. Als wij kijken naar de CRI, het CBS en ook de verzekeringsmaatschappijen, dan publiceren die elk jaar weer een aantal cijfers. Die cijfers variëren van de ene keer 28.000 tot 44.000 wanneer wij het hebben over verzekeringsmaatschappijen.

De **voorzitter:**

Dat zijn gestolen auto's?

De heer **Bruinsma**:

Dat zijn gestolen auto's in Nederland per jaar. Nu is dat soort bestanden natuurlijk ontzettend vervuild, want wie zegt mij dat die allemaal gestolen zijn door autodiefstalgroepen. Dat is natuurlijk absoluut niet waar. Wat ik gedaan heb, is te kijken welk aandeel daarvan eigenlijk gestolen is door criminele groepen. Daarvoor moeten wij kijken naar de vraag: waarom worden auto's eigenlijk gestolen? Auto's worden voor een belangrijk deel gestolen voor joyriding of om "tijdelijke vervoersproblemen op te lossen", zoals ik dat maar even genoemd heb. Die auto's worden ook in belangrijke mate snel teruggevonden. Men vindt de auto meestal binnen een of twee dagen ook weer terug. Als wij dat aantal eens bekijken, dan wordt ongeveer zo'n 65% binnen een aantal dagen weer teruggevonden. Een groot aantal blijkt dus helemaal niet door de georganiseerde misdaad gestolen te zijn. Wanneer wij het restant wat preciezer bekijken - de CRI heeft het ook uitgezocht - dan blijkt dat na verloop van tijd ook daarvan een groot aantal auto's weer terugkomt. Eigenlijk blijkt 85% van alle gestolen auto's op een of andere manier weer bij de rechtmatige eigenaar terug te komen. Dat betekent dat ongeveer zo'n 5000 tot 7000 auto's spoorloos verdwijnen. Daarvan heb ik gezegd: als die door professionele dieven gestolen worden, dan zijn dat auto's die niet meer terugkeren. Dat zijn ook vaak de wat duurdere auto's, de wat betere auto's en de wat jongere auto's. De auto's die voor joyriding worden gebruikt, blijken ook vaak de wat oudere, gewonere auto's te zijn: de kadetjes en de golfjes die gestolen worden.

De **voorzitter**:

Zijn er nu duidelijk georganiseerde groepen aan te wijzen die zich richten op die 5000 7000 auto's die niet meer terugkomen?

De heer **Bruinsma**:

Ja. Ik heb gebruik gemaakt van de diverse politiedossiers die mij ter beschikking zijn gesteld door de regiokorpsen en door de CRI. Daaruit blijkt dat je speciale groepen hebt die zich richten op de diefstal van auto's. Misschien kan ik daar iets over zeggen. De groepjes waar wij het over hebben, bestaan meestal uit ongeveer 4 tot 5 personen. Het zijn allemaal mannen; vrouwen vind je in deze branche nauwelijks meer terug. Meestal zijn het mensen die al een groot strafblad hebben, vaak ook voor andere criminele activiteiten zoals inbraken, heling en ook wel geweld. Zij zijn daarvoor eerder veroordeeld. Zij kennen elkaar vaak al heel lang. Er is een soort onderlinge werkverdeling zonder dat er sprake is van een type leiderschap. De "leider" is meer een regelaar die daarachter zit, die vaak de beschikking heeft over een autosloperij, over een garage of over een loods waarin de auto die eenmaal gestolen is, kan worden gezet. Hij regelt alles en zorgt er ook voor dat er valse kentekenpapieren komen. Je hebt een monteur in dat groepje zitten, de technicus om het zo maar te noemen. Hij moet de auto omkatten, hij moet nieuwe nummers slaan in het chassis van de auto, hij moet ook vaak delen lassen en weer repareren. Dat is vaak de monteur, meestal ook een oude bekende van de regelaar. Verder hebben we meestal iemand die de auto's steelt en wij hebben iemand die de auto's vervolgens weer in de legale branche terugbrengt. Er is dus een kleine werkverdeling, maar dat is niet een vaste, eeuwigdurende werkverdeling.

De **voorzitter**:

Welk percentage van die 7000 auto's wordt als het ware in Nederland op de illegale criminele markt afgezet en hoeveel auto's verdwijnen er nu bijvoorbeeld naar Oost-Europa? Wij lezen de laatste tijd immers zoveel in de krant over bendes die auto's stelen ten behoeve van Oost-Europa.

De heer **Bruinsma**:

Dat kan ik absoluut niet zeggen, omdat ik natuurlijk niet weet waar de auto's blijven. Het is immers vaak een ingenieuze manier waarop men de auto omkat en terugplaatst in de branche. Als ik dat zou weten, dan zou ik u ook kunnen vertellen hoeveel auto's naar het

oosten gaan en hoeveel er in Nederland blijven. Ik denk dat ik toch ook nog even iets over het oosten moet zeggen.

De **voorzitter**:

Met het oosten bedoelen wij Oost-Europa.

De heer **Bruinsma**:

Ik heb de dossiers nog eens goed in de volgorde van de tijd bekeken. Wij zien dat de groepjes waar wij het eerst over hadden, sterk regionaal en lokaal opereren, met soms een soort vertakking naar de grensstreken toe. Vanaf 1993 zie je echter steeds vaker groepen optreden die een meer buitenlandse signatuur hebben. Zij komen uit Oost-Europa, uit Joegoslavië, Rusland en Armenië en stelen hier op een andere manier een auto dan de traditionele groep. Het zijn ook weer kleine groepjes van 4 tot 5 personen, maar die besteden een heleboel werk uit. Een Russische groep die hier geopereerd heeft, kreeg bijvoorbeeld de opdracht vanuit het oosten. Wij weten niet of er een criminele organisatie achter zat of dat het gewoon werk was dat gevraagd werd. Men gaf dat door aan bepaalde groepen Joegoslaven. De Joegoslaven stalen de auto en brachten die naar de persoon toe waar een garage was. De koeriers die de auto's moesten overbrengen, werden vanuit Moskou of St. Petersburg overgevoerd en reden linea recta met de gestolen auto zo snel mogelijk naar het oosten toe.

De **voorzitter**:

Men bestelt als het ware een auto.

De heer **Bruinsma**:

Men bestelt een auto, vaak nog met vermelding van type, kleur en alles daarbij.

De **voorzitter**:

Er zijn ook alarmerende verhalen over de vrachtwagencriminaliteit, het stelen van vrachtwagencombinaties in Nederland of het stelen van Nederlandse vrachtwagencombinaties in het buitenland. Wat zijn daar uw bevindingen?

De heer **Bruinsma**:

Er zijn inderdaad verontrustende berichten verschenen in de media, zoals het bericht dat allerlei chauffeurs met revolvers op hun hoofd hun vrachtauto moesten inleveren. Ik ben dat nagegaan en heb ook verschillende bestanden bekeken en gegevens geanalyseerd. Dan blijkt dat in Nederland zo'n 147 vrachtauto's per jaar te worden gestolen, waarvan er ongeveer 10 in het buitenland worden gestolen en de rest in Nederland. Dus qua aantallen is het niet zo verontrustend dat wij moeten zeggen: dit zijn heel grote aantallen waar nadrukkelijk naar gekeken moet worden.

De **voorzitter**:

Tot slot, kunnen wij spreken van een innesteling van de georganiseerde criminaliteit in de autobranche?

De heer **Bruinsma**:

Ik denk dat van innesteling absoluut geen sprake is, omdat het ook helemaal niet nodig is. Het is zelfs heel onverstandig van dit soort groepen om zich in te nestelen en een vaste plaats te verkrijgen, met eigen bedrijven en eigen dingen. Een samenwerkingsverband aangaan, is veel handiger. Ik heb in het rapport dat ik heb geschreven, ook geschat dat er toch wel een paar honderd garages en autosloperijen betrokken zijn bij deze handel in gestolen auto's.

De heer **Vos**:

Kunt u iets zeggen over de relatie tussen de pakkans, althans de interesse van de politie om opsporingsactiviteiten te verrichten op dit terrein, en het aantal autodiefstallen?

De heer **Bruinsma**:

U stelt een heel moeilijke vraag. Ik hoop dat ik die goed kan beantwoorden. Uit de wijze waarop de politie dossiers naar ons heeft gestuurd, kunnen wij opmaken dat het ene politiekorps dit een typisch voorbeeld van groepsriminaliteit vindt, waarvan men zegt: dat is eigenlijk niet interessant voor jullie. Ik denk even aan Amsterdam, waar toch na enig speuren tien groepen getraceerd zijn, waarbij men ook een bepaalde politiedienst, een

afzonderlijke afdeling voor autodiefstallen heeft opgericht. En er zijn dossiers binnengekomen van andere regiokorpsen die dat beschouwden als het voorbeeld van georganiseerde misdaad in Nederland. Vandaar dat er een heel wisselend referentiepunt is, ook ten aanzien van dit soort fenomenen, waarbij je kunt zeggen: afhankelijk van de ernst van de criminaliteit in de omgeving vindt men dit georganiseerde misdaad of vindt men dit een vorm van groepsriminaliteit.

De heer **Vos**:

Er wordt dus wisselend op gerechercheerd?

De heer **Bruinsma**:

Er wordt in die mate natuurlijk ook wisselend op gerechercheerd. Als men dat een vorm van groepsriminaliteit vindt, dan zal er absoluut snel minder aandacht voor zijn.

De **voorzitter**:

Is er ook sprake van investering van criminele drugsgelden in de autobranche? Heeft u dat kunnen aantonen?

De heer **Bruinsma**:

Ik heb dat bij mijn weten niet kunnen aantonen.

De **voorzitter**:

Kunt u ongeveer de schade aangeven die deze vorm van criminaliteit aanricht in Nederland?

De heer **Bruinsma**:

Ik heb een schatting proberen te maken van het aantal weggebleven auto's. Ik heb een schadebedrag berekend, ook gebaseerd op eerder onderzoek dat ik heb verricht. Het is ongeveer zo'n 17.000 per auto. Dan komen wij op ongeveer 85 tot 120 mln. aan personenauto's dat per jaar gestolen wordt. Bij vrachtwagens komen wij ongeveer op een vergelijkbaar bedrag. Dan komt de totale schade als gevolg van autodiefstal in Nederland op zo'n 220 mln. per jaar.

De **voorzitter**:

Hebben de verzekeringsmaatschappijen deze cijfers vlot paraat?

De heer **Bruinsma**:

Nee, dat levert nogal wat problemen op, want je moet dat zelf allemaal schatten. De verzekeringsmaatschappijen zeggen, althans tegen mij, dat ze daarvan geen goede analyses maken. Ik kan dat niet nagaan. Een criminoloog staat op dat moment met lege handen. Als de branche niet meewerkt, krijg je natuurlijk altijd moeilijkheden om de juistheid van dit soort informatie in te schatten. Ik weet wel dat de verzekeringsmaatschappijen om het probleem van autodiefstallen op te lossen, twee manieren gebruiken. In het eerste geval worden de premies die de andere autobezitters aan de verzekeringsmaatschappijen zullen moeten betalen, verhoogd, want dan heb je dat probleem niet zo. De andere manier is het creëren van een soort opsporingsmarkt, die langzamerhand is ontstaan, bestaande uit allerlei schadebedrijfjes, kleine opsporingsbureaus, speurbureaus, en welke namen ze allemaal mogen hebben.

De **voorzitter**:

De carhunterbureaus.

De heer **Bruinsma**:

Precies. Tegen beloning van 3000 tot 5000 per auto brengen zij auto's terug bij de verzekeringsmaatschappijen.

De **voorzitter**:

Is het nu ook al een vorm van criminaliteit om auto's weer bij een verzekeringsmaatschappij terug te brengen?

De heer **Bruinsma**:

Er zijn voorbeelden te geven van dieven die auto's stelen en vervolgens bij de verzekeringsmaatschappijen melden dat zij gestolen auto's hebben gevonden.

De **voorzitter**:

Maar dat is nog niet te kenschetsen als georganiseerde zware criminaliteit.

De heer **Bruinsma**:

Nee.

De **voorzitter**:

De heren Koekkoek en Rabbae hebben hierover nog iets te vragen.

De heer **Koekkoek**:

Begrijp ik u goed, mijnheer Bruinsma, dat autodiefstal in bepaalde steden eigenlijk nauwelijks wordt aangepakt?

De heer **Bruinsma**:

Ik heb natuurlijk geen onderzoek gedaan naar de activiteiten van de politie. Ik heb geprobeerd, dat strikt te scheiden, ook in het werk, om de aard en de omvang te kunnen vaststellen. We zien dat bij een heleboel korpsen autodiefstal een lage prioriteit heeft.

De heer **Koekkoek**:

Kunt u voorbeelden geven van korpsen waar dat zo is?

De heer **Bruinsma**:

Als we kijken naar Amsterdam, waar de meeste auto's gestolen worden, en als we kijken naar de regionale spreiding van het aantal auto's, zien we dat daar relatief de minste aandacht aan autodiefstallen wordt gepleegd.

De heer **Rabbae**:

Weet u of individuele politieagenten betrokken zijn bij priv carhunterbedrijven?

De heer **Bruinsma**:

Ik heb geconstateerd dat veel van dit soort bedrijfjes en bureautjes bestaat uit oud-politiemensen. Oud-politiemensen hebben natuurlijk vaak nog wel contacten met hun oude werkvrienden, en je ziet dat er vaak een old boy network ontstaat binnen die bureaus, waarbij getipt zou kunnen worden, welke auto's weg zijn of niet. Maar het is natuurlijk heel moeilijk om vast te stellen, ook voor mij, in welke mate dat gebeurt en in welke mate politiemensen daarbij betrokken zijn.

De **voorzitter**:

Ik begrijp dat u dat niet heeft onderzocht.

De heer **Bruinsma**:

Nee, dat heb ik niet onderzocht.

De **voorzitter**:

In uw eindrapport zult u ook nog verslag doen van de situatie op Schiphol en in de Rotterdamse haven. Ik begrijp dat u nog bezig bent met uw onderzoek ter zake over de mogelijke omvang van daar actieve criminele groepen, zowel op de luchthaven Schiphol als in Rotterdam. Wat kunt u daarvan op dit moment zeggen?

De heer **Bruinsma**:

Om Schiphol en Rotterdam te typeren, moeten we natuurlijk even kijken, welke positie zij innemen in de Nederlandse economie. Zij zijn natuurlijk van enorm belang. Ook in Europees verband zijn natuurlijk de belangrijkste transportknooppunten in Nederland gelegen. Dat geldt zowel voor het goederentransport, als voor het personenvervoer via de luchthaven Schiphol. Per jaar landen of vertrekken ongeveer 23 miljoen passagiers op Schiphol. In Rotterdam hebben we miljoenen tonnen aan goederen die worden opgeslagen, overgeslagen, getransporteerd en overgebracht naar expeditiebedrijven, binnenvaart enzovoorts. Dat zijn natuurlijk enorme aantallen. Als we kijken naar de Rotterdamse haven, worden daar per minuut zes containers gelost of geladen. Nogmaals, dat zijn enorme aantallen, ook gespreid over een zeer groot gebied van 40 kilometer haven. Deze enorme faciliteiten, waaraan Nederland in belangrijke mate zijn welvaart heeft te danken, worden natuurlijk ook gebruikt door bepaalde groepen om hun goederen te verplaatsen over de wereld. De bekende oude smokkelroutes lopen natuurlijk toch via de geijkte transportkanalen. Het is van belang te onderstrepen dat Rotterdam en Schiphol gebruikt worden om illegale goederen te smokkelen. Rotterdam heeft natuurlijk door de ontwikkeling van het containervervoer een groot probleem gekregen, want je kunt moeilijk nagaan, wat er in een dichte container zit. Je kunt niet elke container die aankomt, eerst

inspecteren en openmaken, en de douane en de politie erbij halen. Dat is onmogelijk, want dan zou het hele systeem vastlopen. Alles is gebaseerd op snelheid van handelen, op het zo snel mogelijk overslaan van zoveel mogelijk goederen. Men moet dus naar manieren zoeken om dat te kunnen herkennen. Het Douane-informatiecentrum in Vlaardingen heeft een manier ontwikkeld om vooraf, op basis van...

De **voorzitter**:

...papieren...

De heer **Bruinsma**:

...papieren te checken, welke containers eventueel besmet zijn, omdat men een vermoeden heeft dat ze te maken zouden kunnen hebben met smokkelwaar. Wanneer containers zijn ontdekt, zien we dat het om grote partijen gaat. In Rotterdam gaat het niet om een paar kilo hasj of een paar kilo herone, maar om soms tienduizenden kilo's softdrugs, die tegelijkertijd in n container zijn verstopt. Of men heeft het over honderden kilo's cocaine, die in n container zijn verstopt, tussen allerlei vaak legale handel. Deze spullen vinden hun weg naar bepaalde gebieden in Europa, waaronder Nederland.

De **voorzitter**:

Is u verder gebleken van enige duidelijke vorm van georganiseerde criminaliteit binnen de Rotterdamse haven?

De heer **Bruinsma**:

Ik heb absoluut geen betrokkenheid geconstateerd van georganiseerde misdaadgroepen op het terrein van de haven van Rotterdam.

De **voorzitter**:

Wat zijn uw bevindingen met Schiphol?

De heer **Bruinsma**:

Schiphol heeft deels natuurlijk te maken met dezelfde problematiek, omdat men ook daar gebruikt maakt van smokkel. Men heeft naast de drugssmokkel echter te maken met mensenhandel en -smokkel. Men schat dat op Schiphol per dag 10 tot 25 mensen illegaal Nederland worden binnengesmokkeld. De drugssmokkel betreft voornamelijk cocaine; herone treft men zelden aan. Ook de kleine cannabis, de softdrugs, zie je weliswaar in kleine partijtjes, wat nauwelijks de moeite waard is...

De **voorzitter**:

Dat komt meer voor bij de toerist?

De heer **Bruinsma**:

Inderdaad, de toerist die wat meeneemt. Door een aantal toeristen aan te houden kun je toch een aantal kilo's bij elkaar krijgen. Waar men op Schiphol met name mee te maken heeft, is de cocainesmokkel. Die loopt vanuit Colombia, via Suriname en de Antillen, naar Nederland.

De **voorzitter**:

Is dat de enige route die men op Schiphol altijd aantreft?

De heer **Bruinsma**:

Dat is de belangrijkste route die de recherche en de Koninklijke marechaussee aldaar hebben aangetroffen.

De heer **Vos**:

Even terugkomend op de mensenhandel: kunt u zeggen of daar mensen van Schiphol bij betrokken zijn?

De heer **Bruinsma**:

De Wet op de mensenhandel, als ik het zo mag zeggen, is natuurlijk pas van recente datum, en de Koninklijke marechaussee kijkt pas sinds oktober welke personen en groepen daarbij betrokken zijn. Men heeft in 169 gevallen bekeken in hoeverre die te maken hadden met mensenhandel. In een periode van vijf maanden heeft men ongeveer 60 mensen, werkzaam op Schiphol, in welke functie dan ook, kunnen herkennen die meehelpten aan het zo snel mogelijk wegsluizen van illegalen naar buiten toe, zonder dat de douane of de Koninklijke marechaussee daar achter komen.

De **voorzitter**:

Dan hebben we het in algemene zin over mensen die illegaal Nederland binnen willen komen.

De heer **Bruinsma**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat kan zijn voor verdere illegale activiteiten, maar dat hoeft niet.

De heer **Bruinsma**:

Dat hoeft absoluut niet. De categorie mensen waar we over spreken, zijn vaak politieke vluchtelingen, of anders economische vluchtelingen, die proberen elders in de wereld een toekomst te krijgen.

De heer **De Graaf**:

Die 60 mensen kunnen van allerlei bedrijven zijn die op Schiphol werkzaam zijn? Van particuliere beveiliging tot en met catering?

De heer **Bruinsma**:

Ja, alles.

De heer **De Graaf**:

Daar zit geen hoofdaccent in?

De heer **Bruinsma**:

Absoluut niet.

De **voorzitter**:

Kunt u iets zeggen over uw verdere bevindingen op Schiphol op dit moment?

De heer **Bruinsma**:

Op dit moment niet. Ik denk dat ik daar nog meer onderzoek zal moeten doen, met name om te kijken in hoeverre de screening van personeel op een goede wijze plaatsvindt.

De **voorzitter**:

Heeft u aanwijzingen dat er ook georganiseerde lijnen zijn van drugstransporten via Schiphol, op de luchthaven zelf georganiseerd?

De heer **Bruinsma**:

De Koninklijke marechaussee, afdeling recherche en de Criminele inlichtingendienst hebben op dit moment ongeveer 19 zaken lopen van groepen, die op de een of andere manier de smokkel van cocaine verzorgen vanuit Suriname en de Nederlandse Antillen naar Nederland.

De **voorzitter**:

En dat is dus een veel groter aantal dan wat u in de Rotterdamse haven in feite niet heeft aangetroffen.

De heer **Bruinsma**:

Ja. Dat heeft denk ik te maken met de kortere lijnen die Schiphol natuurlijk heeft. Het betreft namelijk vooral handel van kleine partijtjes die via koeriers worden ingebracht of die verstopt worden tussen de goederen en via de bagagebanden eruit worden gehaald door koeriers, die in de gaten moeten worden gehouden. Het is daarom noodzakelijk om daar iemand te plaatsen, om de boel onder controle en in de gaten te houden.

De **voorzitter**:

Maar in uw eindrapport kunt u daarover meer definitieve conclusies trekken.

De heer **Bruinsma**:

Dat denk ik wel.

De **voorzitter**:

We gaan over naar de afvalverwerkingsbranche. Kunt u ons kort uitleggen waarom we, als we het over het milieucriminaliteit hebben, dat speciaal in de afvalverwerkingsbranche moeten zoeken?

De heer **Bruinsma**:

We moeten ervan uitgaan dat in Nederland de bevolking, de overheid en allerlei bedrijven en instellingen het milieu vervuilen. Daarbij gaat het ook om bedrijven die in hun

productieproces allerlei uitlaatgassen de lucht in stoten en afval gewoon via het water of de riolering afvoeren. Dat soort criminaliteit gebeurt natuurlijk op een bepaalde schaal, en daar moet ook nadrukkelijk naar gekeken worden. Waar ik mij in mijn onderzoek op heb geconcentreerd, is wat er gebeurt vanaf het inzamelen van het afval en het verwerken daarvan, tot het transport en het doelmatig uitschakelen van de giftigheid van het afval. Het cynische is dat in de afgelopen 20 jaar die branche heel sterk is gegroeid. Eerst was afval een waardeloos goed, dat je zomaar ergens dumpte, totdat afval heel veel geld waard werd. De markt heeft zich snel ontwikkeld tot allerlei onoverzichtelijke bedrijfjes en bedrijven. De overheid heeft in de afgelopen jaren een beleid gevoerd om die markt zoveel mogelijk open, vrij en zelfstandig te laten, dat wil zeggen te privatiseren. De controle is pas recentelijk wat meer op gang gekomen. Er is dus een soort gebied ontstaan waar bedrijven makkelijk, mede door het grote geld dat daarin omgaat, in de verleiding kunnen komen om afval niet ordentelijk te verwerken, maar ergens te lozen op oppervlaktewater, of te verwerken tot compost of anderszins.

De voorzitter:

Door de strengere regels is de illegale markt dus in het leven geroepen?

De heer Bruinsma:

Dat zou je kunnen zeggen, omdat we met zijn allen vinden dat afval niet meer zomaar op straat of in bossen mag worden gedumpt, maar dat daarvoor een uitstekend systeem wordt ontwikkeld om het zo goed mogelijk te verwerken. Daardoor heeft de overheid steeds meer eisen gesteld aan die verwerking. Maar door het eisen stellen, gaat de prijs ook omhoog. Hoe meer installaties je nodig hebt om dat afval ordentelijk en goed af te werken, hoe hoger de prijs wordt. Dan zie je dat het, door de prijsverschillen die ontstaan, voor bedrijven of personen aantrekkelijk wordt om afval niet meer te verwerken, maar dat geld te verdienen door het in de natuur te dumpen.

De voorzitter:

Waarom heeft volgens u de privatisering van afvalverwerkingsbedrijven criminaliteit in de hand gewerkt?

De heer Bruinsma:

Er is geen directe causale relatie tussen de ene kant van de privatisering van de markt en het optreden van zware milieucriminaliteit. Dat is natuurlijk niet waar. Het is een constellatie van een aantal condities, die ervoor gezorgd heeft dat men gelegenheid krijgt dit soort criminaliteit te plegen. Privatisering is n van de componenten in het geheel, omdat de zelfregulering, de complexe wetgeving die erachter zit en de onduidelijke structuur van de markt zelf mogelijkheden bieden om dit soort gedrag ongestraft te kunnen uitvoeren. Dat is de essentie van de hele afvalverwerkingsbranche.

De voorzitter:

Is er ook sprake van bepaalde monopolieposities van bedrijven?

De heer Bruinsma:

Op dit moment is er nog geen sprake van duidelijke monopolies op deze markt. Ik denk wel dat het een ontwikkeling is die wij absoluut niet moeten nastreven. Daardoor wordt het namelijk onduidelijk, wat er precies met afval gaat gebeuren. De controlemogelijkheden worden kleiner en de prijzen worden opgedreven. Ik denk dat in de afvalverwerkingsbranche beter geen monopolies kunnen ontstaan.

De voorzitter:

De overheid zou dat moeten tegengaan?

De heer Bruinsma:

Ik denk dat de overheid daarin een actief beleid zou moeten voeren.

De heer De Graaf:

Is er naar uw mening geen sprake van een capaciteitsprobleem? Is de legale afvalverwerkingscapaciteit ook voldoende voor wat er in Nederland aan afval moet worden verwerkt?

De heer Bruinsma:

Ik denk dat de capaciteitsproblemen op verschillende manieren en bij verschillende elementen van de afvalverwerkingsbranche spelen. Er zijn als het ware fricties in de markt. Je ziet soms dat er overcapaciteit is, bijvoorbeeld aan grondverwerking, en een tekort aan verwerking van chemisch afval. Er treden dan fricties op, ook in internationaal verband, wat volgens mij ook een belangrijke component is. We werken in een internationale context. Er ontstaan prijsverschillen door de fricties in de afvalverwerkingsbranche. U moet natuurlijk niet vergeten dat deze branche pas ongeveer twintig jaar bestaat in Nederland.

De **voorzitter**:

De laatste jaren hebben wij te maken gekregen met bekende milieuzaken in de publiciteit. Ik noem Zegwaard, Booy Clean, Rutten en TCA/TCR. Is dat nu representatief voor de branche als zodanig of niet?

De heer **Bruinsma**:

Het is een heel zware uitdrukking om dat als representatief voor de hele branche te betitelen.

De **voorzitter**:

Daarom vraag ik u: of niet?

De heer **Bruinsma**:

Ik denk dus van niet. Ik denk dat het wel representatief is voor de zware milieucriminaliteit in die branche, voor wat zich daar heeft afgespeeld. De zaken zijn dus op zich representatief voor die gevallen die de politie tot nu toe heeft opgespoord.

De **voorzitter**:

Kunt u zeggen wat het aandeel van die zaak is in het totaal van zo'n branche?

De heer **Bruinsma**:

Dat is absoluut onmogelijk, omdat de opsporingsactiviteiten van met name politie en justitie zich pas de afgelopen jaren op het milieuterrein...

De **voorzitter**:

Waarom vindt u ze dan wel representatief voor de afvalverwerkingsbranche? Ik doel op de situatie die u bij die bedrijven heeft aangetroffen.

De heer **Bruinsma**:

Even voor de goede orde: ik acht ze niet representatief voor de branche, ik acht ze representatief voor de gevallen van zware milieucriminaliteit. Dat komt doordat ik naast de genoemde bedrijven ook andere dossiers heb mogen inzien die door diverse regiokorpsen naar mij toegestuurd zijn. Ook de afdeling Milieu van de CRI heeft mij dossiers ter beschikking gesteld. Wat ik daar ook in gevonden heb, is een zelfde soort achtergrond, een zelfde soort systeem, een zelfde soort processen die zich daar hebben afgespeeld. Je ziet daar kleine of familiebedrijven, de een wat groter en de ander wat kleiner, die met name in de jaren zestig en zeventig zeer sterk gegroeid zijn, waarbij de eigenaren - meestal mannen in de leeftijd tussen 40 en 60 jaar - ook niet een echte achtergrond hebben in de milieutechniek. Zij hebben meestal een wat lage opleiding. Zij glijden langzamerhand als het ware af doordat zij zien dat je flink geld kunt verdienen door bepaalde afvalverwerking te laten of door bepaald afval stiekem te verbergen tussen andere afvalbergen. Zij glijden zo langzamerhand af, deels omdat zij bedrijfsproblemen hebben maar deels natuurlijk ook uit puur winstbejag. Zij proberen te verdienen ten koste van het milieu.

De **voorzitter**:

Is er nu sprake van zware, georganiseerde milieucriminaliteit?

De heer **Bruinsma**:

Ik zou dat absoluut niet willen definieren in de vorm van zware, georganiseerde criminaliteit. Ik zou dat een vorm van organisatiecriminaliteit willen noemen die naar mijn oordeel wel ernstig van aard is.

De **voorzitter**:

Wat is dan het wezenlijke verschil met datgene wat wij tot nu toe besproken hebben?

De heer **Bruinsma**:

Het wezenlijke verschil zit natuurlijk toch met name in het geweldsaspect. Je ziet dat binnen bedrijven nauwelijks intern geweld gebruikt wordt. Je ziet ook extern, naar buiten toe, absoluut geen geweld, misschien heel incidenteel.

De voorzitter:

En geen intimidatie?

De heer Bruinsma:

In sommige sferen is het natuurlijk heel moeilijk om vast te stellen of er sprake is van intimidatie. Je ziet soms bij de gevallen die ik bestudeerd heb, dat de eigenaar van dat bedrijf een dermate positie inneemt en een dermate persoonlijkheid heeft, dat het personeel dat erbij betrokken is, toch in zekere mate een afhankelijkheidsrelatie heeft ontwikkeld met de eigenaar.

De voorzitter:

Hoe verklaart u dan dat binnen de CRI-inventarisatie wel vier hoog georganiseerde milieugroepen worden onderscheiden? Of zou dat gewoon ook komen door de politiek-bestuurlijke aandacht die voor dit probleem bestaat?

De heer Bruinsma:

Ik kan natuurlijk niet kijken naar degene die de vragenlijst van de CRI heeft ingevuld en de bolletjes gekleurd heeft tot "hoog georganiseerd". Ik kan mij wel voorstellen waarom zij dat gedaan hebben. Je ziet dat er een bedrijf is, waar een eigenaar aanwezig is die dat organiseert en die dat leidt. Dan komt men dus snel tot de conclusie dat het hoog georganiseerde (groeps)criminaliteit is. Ik kan mij dat dus wel enigszins voorstellen, maar het is natuurlijk toch een vorm van organisatiecriminaliteit. Ik wil daar iets aan toevoegen. Ik heb niet alleen gekeken naar de bedrijven, maar ik heb ook bekeken of bepaalde bekende criminele organisaties, zoals buitenlandse groepen, etnische groepen of autochtone groepen die duidelijk een criminele achtergrond hebben, werkzaam zijn of gefiltreerd zijn in die afvalbranche. Ook daar heb ik gezien dat dat absoluut niet het geval is.

De voorzitter:

Er zijn geen verbindingen?

De heer Bruinsma:

Er zijn geen verbindingen. Ik heb ook gekeken naar de antecedenten. In die gevallen die ik heb kunnen bestuderen, heb ik bekeken wat de criminele antecedenten van deze personen waren. Je ziet daar wel eens wat antecedenten, maar dat betreft vermogensdelicten of dat heeft te maken met artikel 26 van de Wegenverkeerswet, dat men dronken achter het stuur zit. Dat zijn dus niet de vormen van criminaliteit waarbij je direct de relatie trekt met de georganiseerde criminaliteit.

De voorzitter:

Is er sprake van witwassen?

De heer Bruinsma:

In de gevallen die ik heb bestudeerd, zie je dat de gemaakte winsten weer worden genvesteerd in het bedrijf zelf, bijvoorbeeld om de werkzaamheden uit te breiden, dus wat groter te worden om hetzelfde opnieuw te doen. Je ziet ook dat men elkaar royaal bedeeft: het personeel dat meewerkt, wordt royaal bedeeft. De winsten worden natuurlijk ook gebruikt voor een wat uitbundig leven, zoals wij dat genoemd hebben.

De voorzitter:

Heeft u een oordeel over de kwaliteit van de gegevens die de politie nu ter beschikking staan?

De heer Bruinsma:

Zoals ik al vertelde, is de politie pas sinds een paar jaar intensiever bezig met het probleem van de milieucriminaliteit. Dit betekent dat bepaalde korpsen nog niet zover ontwikkeld zijn, dat zij een grote expertise hebben opgebouwd voor het bestrijden en opsporen van zware milieucriminaliteit. Dat weerkomt ook in de kwaliteit van de rapporten die ik heb mogen ontvangen. Er zijn uitstekende rapporten bij van bepaalde korpsen, mede ondersteund door de milieuafdeling van de CRI. Die rapporten geven goed inzicht in wat er

zich afspeelt. Ik heb echter ook rapporten gehad die ik na enige lezing snel terzijde moest leggen, omdat zij mij absoluut geen inzicht gaven in datgene wat zich werkelijk heeft afgespeeld. De kwaliteit is dus wisselend.

De **voorzitter**:

Vindt u dat wij, gelet op die kwaliteit, naast de FIOD en de ECD ook een milieupolitie moeten hebben? U weet natuurlijk dat de politiek daar niet toe besloten heeft.

De heer **Bruinsma**:

U stelt mij een vraag waarover ik natuurlijk alleen maar kan gissen en een persoonlijke mening kan geven. Ik heb daar immers geen onderzoek naar gedaan. Ik denk dat het beter is om de bestaande diensten zo goed mogelijk te equiperen en goede kennis te ontwikkelen binnen de politie. Dat lijkt mij beter dan weer een nieuwe opsporingsdienst te ontwikkelen.

De heer **Rabbae**:

Bent u op dit terrein gevallen van corruptie van bestuurders, op welk niveau ook, tegengekomen?

De heer **Bruinsma**:

Ook hier geldt weer dat corruptie een moeilijk vast te stellen zaak is. Er bestaat een heel groot verschil tussen de geruchten daarover en de concrete, harde zaken. In de milieubranche heb ik het volgende gezien. Ik zie dat bepaalde overheidsdienaren daar heel dicht bij het bedrijf zitten. Dat komt mede doordat het milieubeleid voor de overheid een heel aantrekkelijk punt is, opdat het goed gebeurt. De bedrijven vragen allerlei gedeputeerden, ambtenaren of burgemeesters deel uit te maken van de raad van bestuur, adviseur te worden en dergelijke. Het zijn vaak bedrijven die heel legaal opereren, maar er zijn natuurlijk ook bedrijven die malafide zijn. Vaak weten de overheidsdienaren niet dat die bedrijven malafide zijn en dat zij dus eigenlijk worden gebruikt om het legale uiterlijk nadrukkelijk te laten zien. Daar zie je dus, dat het heel dicht bij elkaar zit en dat een belangenverstrengeling gaat optreden van de overheid, meestal de lokale overheid, die te maken heeft met afval dat weg moet en bedrijven die dat moeten verwerken.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Bruinsma, heeft u er zicht op gekregen in hoeverre de afvalstromen die Rotterdam binnenkomen en er weer uitgaan, vervuild zijn? Ik bedoel dan dat er iets anders onder zit dan erop staat.

De heer **Bruinsma**:

Nee, dat heb ik met mijn wijze van onderzoek absoluut niet kunnen constateren.

De **voorzitter**:

Deze vraag brengt mij tot de vraag naar grensoverschrijdende milieutransporten en milieucriminaliteit. Door sommige korpsen is daarnaar onderzoek gedaan. Ik dacht ook dat er zaken liepen. Kunt u daarover iets meer zeggen? Heeft u daar onderzoek naar verricht?

De heer **Bruinsma**:

Wat ik in de dossiers heb aangetroffen, zijn gevallen waarin bedrijven gebruik maken van de prijsverschillen en de verschillen in regelgeving die bestaan tussen de landen van de Europese Gemeenschap of daarbuiten. In Polen heeft de afvalverwerking of het storten van afval bijvoorbeeld een dermate lage prijs, dat het voor Nederlandse bedrijven aantrekkelijk wordt om daar hun afval te storten. Daarmee worden de winsten vergroot. Degene die het afval afdraagt, moet namelijk wel de volle prijs betalen. Degene die het afvoert, de zogenaamde afvalmakelaar, behoeft in Polen maar een heel lage prijs te betalen. Als in internationaal verband niet op de een of andere manier sprake is van dezelfde regelgeving en wetgeving en niet dezelfde prijsstelling plaatsvindt, dan zijn er allerlei bewegingen over Europa heen naar dat punt waar de prijs van afvalverwerking het laagst is. Er zijn allerlei bewegingen in het transport van afval van het ene land naar het andere, waarbij er weinig zicht is op wat er nu precies wordt vervoerd.

De **voorzitter**:

Wat de branches betreft, wil ik tot slot een korte vraag stellen over de bouwnijverheid. Op zichzelf is deze branche kwetsbaar voor zware, georganiseerde criminaliteit. Heeft u dat in Nederland aangetroffen?

De heer **Bruinsma**:

De bouw is natuurlijk van oudsher een van de nijverheden waar de georganiseerde misdaad nadrukkelijk en snel probeert te infiltreren. Wij hebben dat gezien in New York, wij zien het in het zuiden van Italië en wij zien het ook in Japan. Daar zien wij voorbeelden waar de georganiseerde misdaad probeert de bouwnijverheid onder controle te krijgen. In Amerika heeft men dat gedaan door de vakbonden in te schakelen, door eerst de vakbonden in de greep te krijgen en te corrumperen. Dat heeft een lange historie, maar dat kan ik nu niet allemaal uitleggen. De Amerikaanse vakbonden zijn in de greep gekomen van de georganiseerde misdaad, van bepaalde Italiaanse maffiafamilies. Via die vakbonden heeft men een greep gekregen op de bouwnijverheid. Ik heb bekeken of je in Nederland ook de aanwijzingen kunt aantreffen die men in New York heeft gevonden. Ik heb geprobeerd om dat zo systematisch mogelijk te doen. Aan de hand van ongeveer acht van dergelijke aanwijzingen heb ik bekeken of binnen de bouwnijverheid in Nederland sprake is van georganiseerde misdaad. De structuur van de bouw lijkt veel op die in New York: er gaat veel geld in om, de bouwnijverheid is op snelheid gebaseerd, er is een makkelijke toetreding van bouwbedrijven, je kunt snel beginnen. De bouw in Nederland heeft dus dezelfde kwetsbaarheid als die welke men in het buitenland vindt. De volgende vraag is of er afpersingspraktijken, protectiepraktijken, bomaanslagen, brandstichtingen of diefstal op grote schaal voorkomen. Ik heb dat in Nederland niet kunnen aantreffen; op dat punt heb ik niets kunnen vinden. Worden aannemers ontvoerd of geliquideerd? Ook dat heb ik in Nederland niet kunnen aantreffen. Worden vakbondsmensen ontvoerd, geliquideerd of gemitideerd? Ook dat heb ik in Nederland niet kunnen constateren. Worden in de bouwnijverheid op grote schaal fraudes gepleegd? Ook dat is een heel belangrijke vraag. Ik heb geconstateerd dat in de bouwnijverheid fraudes worden gepleegd. Daar gaan miljoenen in om. Alleen al het Sociaal Fonds Bouwnijverheid had in 1994 voor ongeveer 34 mln. schade in verband met werkgeversfraude, doordat personeel niet werd opgegeven. Er vinden dus fraudes plaats. Ik heb echter niet kunnen vaststellen of dit door criminele organisaties gebeurt. Een andere vraag is of in de Nederlandse bouwnijverheid koppelbazerij plaatsvindt. Met name in New York worden arbeiders via vakbonden en koppelbazen aan bouwnijverheidsbedrijven geleverd. Daarmee kun je ook bedrijven als het ware in de greep krijgen. In Nederland zijn koppelbazen weer actief, met name in de grensstreken. Ik doel dan op Nijmegen en omgeving; in Arnhem heb ik ze ook kunnen aantreffen. Maar deze koppelbazen zijn voornamelijk actief op de Duitse markt. In de Nederlandse markt opereren zij niet; zij zijn gericht op Duitsland. Duitsland heeft met name na de omwenteling in het oosten veel arbeiders uit West-Duitsland weggetrokken, omdat die in het oosten moesten bouwen. In het oosten wordt erg veel gebouwd. Men heeft dus een groot tekort aan arbeiders en geschoolde vaklui.

De **voorzitter**:

Is de koppelbazerij die u aantreft, een vorm van georganiseerde criminaliteit?

De heer **Bruinsma**:

Naar mijn idee was dat in het verleden misschien wel het geval. De laatste jaren zie je dat men, mede door de vondst van het E101-formulier...

De **voorzitter**:

Dat moet u even uitleggen.

De heer **Bruinsma**:

Met het E101-formulier verklaart men als zelfstandige te opereren, dus niet als werknemer in dienst van het bedrijf. Je bent dan dus zelf verantwoordelijk voor het afdragen van belastingen en premies.

De **voorzitter**:

Ontwijk je daarmee in de Nederlandse situatie ook de Wet Ketenaansprakelijkheid?

De heer **Bruinsma**:

Je kunt daarmee ook de Wet Ketenaansprakelijkheid ontwijken. Het punt is, dat de koppelbazen met name actief zijn op de Ierse en Engelse markt. Daar haalt men de arbeiders, de vakmensen, vandaan. Daar wordt hetzelfde formulier gebruikt. Men "bemiddelt" tegenwoordig. Je kunt niet meer spreken van "men ronselt", maar men ronselt natuurlijk wel, men doet aan de werving van arbeiders. Er is echter een soort legale saus overheen gekomen, omdat men nu aan het "bemiddelen" is en niet meer doet aan de oude koppelbazenpraktijk uit het verleden.

De **voorzitter**:

Het valt echter buiten de definitie die u met z'n vieren heeft gehanteerd.

De heer **Bruinsma**:

Ja, want er is sprake van vrijwillige deelname.

De heer **Rouvoet**:

U sprak over 60 personen die op de een of andere manier werkzaam zijn op of bij Schiphol en die betrokken zijn bij mensensmokkel. Heeft u aanwijzingen dat onder die 60 mensen ook personen van overheidsdiensten zaten, zoals marechaussee of douane?

De heer **Bruinsma**:

Ik moet de dossiers die daarachter zitten nog bestuderen. Maar op grond van de zakendossiers heb ik al kunnen vaststellen, dat daarbij ook mensen van de Koninklijke marechaussee en de douane betrokken zijn.

De **voorzitter**:

Wij gaan nu over naar de drie door u onderzochte steden: Enschede, Arnhem en Nijmegen, of zo u wilt Nijmegen, Enschede en Arnhem, of zo u wilt Nijmegen, Arnhem en Enschede. Enschede is natuurlijk niet voor niets gekozen, want u woont daar, zodat u die stad goed kent. U bent daar als het ware gepokt en gemazeld.

De heer **Bruinsma**:

Toch is dat niet de enige overweging geweest om Enschede te onderzoeken, want dat zou alleen maar wijzen op een soort gemakzucht bij de onderzoekers, en dat is absoluut niet het geval.

De **voorzitter**:

Dat wilde ik ook niet suggereren.

De heer **Bruinsma**:

Dat begrijp ik. Vooraf is het belangrijk te vermelden, waarom we die lokale studies hebben verricht, met name in Amsterdam en de drie genoemde steden. We proberen te laten zien, dat de georganiseerde criminaliteit in Nederland een bepaald relif heeft. Het is natuurlijk geen eenheidsworst, die overal op dezelfde manier optreedt. We willen ook wat meer diepgang proberen te bereiken, door meer in de stad zelf te gaan kijken. We moeten ook kijken of er bepaalde verschillen zijn tussen steden. Belangrijk is namelijk ook dat de ene stad wellicht wat meer te maken zal hebben met georganiseerde misdaad, ook qua aard en omvang, dan de andere stad. We wilden ook met name tegenwicht bieden aan het idee dat Amsterdam Nederland is, en Nederland Amsterdam. Ik denk dat het ook belangrijk is voor het beeld dat wij voor de commissie proberen te schilderen van de aard en de omvang van de georganiseerde criminaliteit, dat wij ook laten zien dat Nederland niet alleen Amsterdam is, of omgekeerd.

De **voorzitter**:

Dat hoeft u niet te laten zien, want dat weten wij. Nederland is niet Amsterdam, en Amsterdam is niet Nederland.

De heer **Bruinsma**:

Op grond van de dossiers die wij van de diverse regiokorpsen hebben gekregen, hebben wij gekeken welke plaatsen en locaties van belang zouden kunnen zijn voor een nadere diepere analyse. Wij hebben uiteraard gekeken of andere steden in de Randstad daarvoor in aanmerking kwamen, zoals Rotterdam, Den Haag of Utrecht. We hebben gekeken of de driehoek Venlo-Heerlen-Maastricht, waarover natuurlijk ook het nodige bekend is, in

aanmerking zou kunnen komen. We hebben ook gekeken naar de driehoek Breda-Den Bosch-Eindhoven, om te zien of die driehoek interessant is.

De voorzitter:

Is de driehoek Groningen-Leeuwarden-Assen nog in de beoordeling betrokken?

De heer Bruinsma:

Nee. Misschien kunt u, nadat u de rapporten heeft gezien, ook aangeven waarom dat het geval is. We hebben gekeken naar de oostelijke grensstreken, dus Nijmegen, Enschede en Arnhem. Daarbij letten we met name op de grensproblematiek van die steden, dus in hoeverre de ligging aan de grens invloed heeft op de aard en omvang van de georganiseerde criminaliteit in die steden. Daar is uiteindelijk de keuze op gevallen, maar we hadden ons onderzoek net zo goed in Limburg kunnen verrichten.

De voorzitter:

Dat begrijp ik. Wat zijn de bevindingen, ten opzichte van het totale beeld in Nederland, van de drie steden? Als u het goed vindt, behandelen we ze toch even stad voor stad, en daarna kunnen we de algemene karakteristieken zien. Voordat u begint: de heer Koekkoek wil nog iets vragen over uw keuze.

De heer Koekkoek:

Zou het kunnen zijn dat het feit dat u van deze steden al het nodige wist, een overweging is geweest om deze steden nader te onderzoeken?

De heer Bruinsma:

Uiteraard is dat mede een overweging geweest, omdat we de korpsen natuurlijk goed kennen. Van der Bunt heeft in Arnhem veel onderzoek gedaan, en ik heb in Enschede nogal wat onderzoek gedaan in het politiekorps, en bij Nijmegen zijn wij beiden betrokken via een promotiebegeleiding. Wij kennen die drie steden dus ook. Gelet op de tijdsdruk waaronder wij moesten werken, is het natuurlijk alleen maar een voordeel als je de korpsen en de situatie ter plekke kent, en wanneer je weet wat zich daar afspeelt. Ik denk dat dat alleen de snelheid van het onderzoek maar heeft bevorderd. Uiteraard mag ik dat niet helemaal vergeten.

De voorzitter:

Kunt u per stad een beeld schetsen van de zware georganiseerde criminaliteit?

De heer Bruinsma:

Ik heb mij voorbereid op het geven van een globaal beeld van de drie steden bij elkaar, maar goed, ik zal proberen mijn herinneringen zo goed mogelijk te ordenen. In alle drie de steden zien we dat de drugs aanwezig zijn; zij bepalen het beeld van de georganiseerde criminaliteit in die stad. Dat geldt voor Enschede, voor Nijmegen en voor Arnhem. De heronehandel is zichtbaar aanwezig, al was het maar in de wijze, waarop dat allemaal gebeurt. We zien dat de heronehandel in Enschede in handen is van Turkse families en groepen die daar actief zijn. Het is een heel open markt. Er is geen dominante groep die allesbepalend en overheersend is. Er bestaat een soort open structuur, waarin iedereen zijn deel heeft, maar waarvan je kunt zeggen dat bepaalde groepen een groter deel van de markt hebben dan andere groepen. Eigenlijk moet ik zeggen dat je die structuur in de andere steden terugvindt. In alle drie de steden vind je een open structuur, waarbij iedereen zijn deel neemt en krijgt van andere groepen. Het lijkt, alsof de markt verdeeld is.

De voorzitter:

Er is in geen van de drie steden een overheersende groep, die...

De heer Bruinsma:

In geen van de drie steden zie je dat er een overheersende groep is, die niet toelaat dat anderen ook op dezelfde markt actief zijn. Dat wil niet zeggen dat ze allemaal klein zijn, maar men laat dat open. De cocaine- en XTC-handel is in Enschede heel klein. De markt is nog niet goed uitgekristalliseerd, zo is onze indruk. De hasj- en marihuana-handel is in Enschede vooral in handen van autochtonen. Je ziet dat in Enschede in de loop der jaren de koffieshops in handen zijn gekomen van bepaalde groepen, met name autochtonen die zich in de loop der jaren op die markt gestort hebben.

De **voorzitter**:

Is daarbij sprake van duidelijk gewelddadige groepen, of is er eerder sprake van een soort beheersingssituatie?

De heer **Bruinsma**:

Wat we in Enschede zien, is dat deze groepen een bepaalde tactiek gebruiken, die erop neerkomt dat men probeert, een soort ordentelijke markt te reguleren. Men probeert een legale status te verkrijgen, waarbij je kunt zeggen: wij hebben de koffieshops, die worden gedoogd door de overheid, en wij onderhandelen met de overheid over hoe we de openbare-ordeproblemen kunnen oplossen. Men praat daarmee. De politie is met name geïntereerd op regulering van de openbare-ordeproblemen die met de aflevering van softdrugs te maken hebben, in samenspraak met de diverse personen.

De **voorzitter**:

Is er in Enschede sprake van een fraudemarkt, zoals we die vanmorgen hebben besproken?

De heer **Bruinsma**:

Ook daar zien wij gevallen terug die te maken hebben met fraude. Een van de grote gevallen is ook door Van der Bunt besproken.

De **voorzitter**:

Is er sprake van geweld, van liquidaties?

De heer **Bruinsma**:

Een paar jaar terug is er in Enschede een strijd geweest tussen bepaalde groepen, die openlijk en wat stuntelig is gevoerd. Daarbij is over en weer wat geslagen, en er zijn wat brandstichtingen geweest. Maar dat zijn meer openlijke uitdagingen geweest ten opzichte van elkaar. De laatste jaren is het daar absoluut rustiger geworden.

De **voorzitter**:

Zou je Enschede, met alle restricties die in zo'n beoordeling zitten, een klassiek beeld van de criminaliteit kunnen noemen?

De heer **Bruinsma**:

Ik ken uw klassieke beeld van de criminaliteit niet.

De **voorzitter**:

Ik ook niet.

De heer **Bruinsma**:

Ik heb het referentiepunt natuurlijk niet. Heel belangrijk is de historische context van een stad, waar zaken zich ontwikkelen. Bepaalde groepen kunnen naar wat grotere hoogte groeien, en ik denk dat zij met name door de handel in drugs, en de winsten die zij daarmee gemaakt hebben, nadrukkelijk op de voorgrond zijn getreden.

De heer **De Graaf**:

U had het net over het referentiepunt, bij wie de koffieshops in eigendom zijn. Is dat voor u een criterium?

De heer **Bruinsma**:

Nee, dat is geen criterium. Ik constateer gewoon dat bepaalde groepen zelf hun eigen koffieshops gebruiken. Het beeld dat naar buiten toe vaak bestaat, namelijk dat koffieshops alleen maar in handen zijn van idealistische welzijnswerkers die grammen aan mensen verkopen, is dus niet altijd juist. Dat beeld is gedifferentieerder: bepaalde groepen proberen de aflevering onder controle te houden, al dan niet via bedreiging.

De **voorzitter**:

Zijn er in Enschede ook nog idealistische welzijnswerkers die koffieshops...

De heer **Bruinsma**:

Ik ben ze niet meer tegengekomen.

De heer **De Graaf**:

Of gewone bonafide koffieshophouders?

De heer **Bruinsma**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Wat is een bonafide koffieshophouder?

De **voorzitter**:

Dat is hetzelfde als het klassieke beeld.

De heer **Bruinsma**:

Dat is het klassieke beeld van iemand die binnen de marges die de wet aangeeft, softdrugs verkoopt.

De **voorzitter**:

We gaan over naar Nijmegen. Zou u dezelfde karakteristieken voor Nijmegen willen geven, zoals u zojuist deed voor Enschede?

De heer **Bruinsma**:

Ook in Nijmegen zien we dat de heronehandel weer aanwezig is, en ook weer in Turkse handen. Er zijn twee grote groepen die op die markt actief zijn. Maar ook daar zien we weer een redelijk open structuur, waarbij ook mensen die mee willen handelen en mee willen verdienen aan die markt, aanwezig zijn. We zien dat eerder sprake is van samenwerking tussen bepaalde groepen, dan van een grote strijd tussen groepen over het marktaandeel binnen de heronehandel.

De **voorzitter**:

Er is dus geen strijd om de markt?

De heer **Bruinsma**:

Er is geen war on crime tussen groepen. Het zijn geen legers die tegenover elkaar staan, en die elke gelegenheid gebruiken om de andere groep te decimeren.

De **voorzitter**:

Wat kunt u zeggen over andere illegale markten?

De heer **Bruinsma**:

Ook hier zien we dat de hasjhandel deels in autochtone handen is, maar ook in Marokkaanse handen.

De **voorzitter**:

En het verschijnsel van de koppelbazen dat u net noemde? In Nijmegen speelt dat een belangrijke rol, maar bestaat daar een connectie met de georganiseerde criminaliteit?

De heer **Bruinsma**:

Wat wij hebben aangetroffen, is dat het milieu van de koppelbazen en de personen die nu nog aan het koppelen zijn, opereren in het oude fraudecircuit dat jarenlang heeft bestaan in Nijmegen. Daar heeft het zijn wortels en zijn plaats gekregen, binnen de hasjhandel. Ook de koppelbazen in Nijmegen hebben nog steeds allerlei relaties met bepaalde groepen.

De **voorzitter**:

Is er in Nijmegen sprake van afpersing?

De heer **Bruinsma**:

Er is sprake van incidenteel geweld.

De **voorzitter**:

Heeft u hiermee de belangrijkste karakteristieken van Nijmegen gegeven?

De heer **Bruinsma**:

Er valt natuurlijk meer te vertellen, maar ik denk dat dit de belangrijkste punten zijn.

De **voorzitter**:

Dan over naar Arnhem.

De heer **Bruinsma**:

Arnhem is een stad waar de heroneproblematiek het ernstigst is. Je ziet dat aan het aantal heroneverslaafden. In Enschede zijn dat er zo'n 250 en in Nijmegen 450 500, volgens opgaven van de Consultatiebureaus voor Alcohol en Drugs en de politie, die hun verslaafdenpopulaties heel goed in de gaten houden. In Arnhem hebben we zo'n 1000 verslaafden. De problematiek is dus ook veel ernstiger. De heroneproblematiek is, in vergelijking met Enschede en Nijmegen, veel sterker geconcentreerd in een bepaald gebied. In Enschede is het toch wat diffuus; de dealerpanden zijn verspreid over de stad. Hetzelfde geldt voor Nijmegen, waar het geconcentreerd is in een klein straatje. Er is geen

duidelijk gebied waar dat zichtbaar is. In Arnhem is dat, in het Spijkerviertel, nadrukkelijk wel het geval. Daar concentreren alle verslaafden zich, daar zitten de dealers, en de andere zaken die voor criminaliteit van belang zijn.

De voorzitter:

En dat is een verschil met andere steden?

De heer Bruinsma:

Dat is een opmerkelijk verschil met de andere twee steden.

De voorzitter:

Is er ook sprake van beheersing door bepaalde groepen van de markt in softdrugs?

De heer Bruinsma:

We zien dat de heronehandel in handen is van Koerdische groepen. Op zeer grote schaal importeren zij herone vanuit Turkije, wat ook wordt doorgeleverd naar de andere steden, dus naar Nijmegen en Enschede, of naar Deventer. Men werkt duidelijk op groothandelsniveau, en men heeft de heronehandel in Arnhem in redelijke mate in bezit. Dat wil ook weer niet zeggen dat ze zich daar alles toeigenen: ook daar is ruimte voor anderen om actief te zijn.

De voorzitter:

Is in Arnhem sprake van geweld, dus van intimidatie?

De heer Bruinsma:

Daar zien we geweld wat nadrukkelijker terug. Een aantal jaren geleden hebben daar flink wat liquidaties plaatsgevonden. De politie vermoedt dat dat er ongeveer zeven zijn, met alle kanttekeningen die gisteren gemaakt zijn over wat nu feitelijk een liquidatie is, dus de vraag of die liquidatie zijn oorsprong heeft in de handel of in andere persoonlijke dingen. Daar is het geweld nadrukkelijker aanwezig. Wel is het de laatste jaren rustiger op dat front. Dat zou kunnen betekenen - dat is overigens gissen - dat de markt wat rustiger is geworden.

De voorzitter:

Heeft u enige indicatie van wat er in die drie steden met het verdiende geld gebeurt?

De heer Bruinsma:

Voor zover de politiedossiers daarin inzicht geven, hebben wij kunnen constateren dat het verdiende geld met name bij de Turkse en Marokkaanse groepen voornamelijk naar het thuisland wordt gebracht en dat, vooral in Arnhem en in minder mate in Enschede en Nijmegen, in de lokale sfeer horecapanden worden gekocht. Er wordt genvesteed in de koffie- en theehuizen, de koffieshops. Men gebruikt soms ook wel dekmantels, zoals reisbureautjes, om tijdelijk onderdak te vinden.

De voorzitter:

Zijn dat allemaal situaties die zich binnen dezelfde groep of gemeenschap afspelen, waar men dus als het ware zijn eigen infrastructuur uitbreidt?

De heer Bruinsma:

Men probeert de eigen infrastructuur uit te breiden om de illegale activiteiten beter te coördineren en te regelen.

De voorzitter:

Is er sprake van een verdere verbinding met de niet-criminele wereld?

De heer Bruinsma:

In welke betekenis bedoelt u dat?

De voorzitter:

Ik bedoel in de betekenis van verder investeren en het eventueel verder willen uitbreiden van machtsposities.

De heer Bruinsma:

In de economische branches hebben wij dat absoluut niet kunnen vaststellen. Het is niet zo, dat allerlei bedrijven worden opgekocht om zich daar in te nestelen. Dat hebben wij niet kunnen constateren. Als investeringen worden gepleegd, hebben die direct betrekking op de handel die men wil drijven.

De **voorzitter**:

U heeft natuurlijk ook onderzoek gedaan naar de invloed die de georganiseerde criminaliteit op die steden heeft? Hoe wilt u die omschrijven?

De heer **Bruinsma**:

Wij hebben gezien dat de gemeenschap er op de een of andere manier steeds bij betrokken is. De lokale gemeenschap is erbij betrokken. Het is ook zichtbaar in de stad. In Enschede werd bijvoorbeeld een Marokkaanse groep in een bepaalde wijk door groepen gebruikt om allerlei inbraken te plegen, waarbij men een hele wijk terroriseerde. Dat is door politie-ingrijpen gelukkig opgelost. Ook daar zie je, dat de recruterende van mensen een rol speelt. Je krijgt bepaalde succesrollen in zo'n stad, van mensen die in de loop van de tijd toch zijn gegroeid. Omdat zij niet "achterover zijn getrokken", om maar eens een politieterm te gebruiken, kunnen zij het succes uitdragen ten opzichte van jongere mensen in zo'n stad. In die zin zie je dat groepen invloed hebben op de stad. Daarnaast proberen de groepen in zekere zin af te blijven van de overheid. Men probeert natuurlijk verre te blijven van het opsporingsapparaat. Voor een belangrijk deel gebeurt dat op basis van het vermijden: men vermijdt het contact.

De **voorzitter**:

Dat noemden wij gisteren het afschermen van de overheid.

De heer **Bruinsma**:

Ja. Wij zien wel, bijvoorbeeld in Arnhem, dat als de druk wordt opgevoerd, men probeert een informatiepositie bij de politie te verkrijgen.

De **voorzitter**:

"Informatiepositie" is ook zo'n politieterm. Dat moet u uitleggen, want dat begrijpt niemand buiten de politie om.

De heer **Bruinsma**:

Men probeert na te gaan wat de politie uitvoert, welke opsporingsonderzoeken bezig zijn en hoever men daarin is.

De **voorzitter**:

Is sprake van beïnvloeding van het bestuur c.q. corruptie in die steden?

De heer **Bruinsma**:

In de drie steden zijn gevallen van corruptie geconstateerd, de meeste in Arnhem. Dat heeft natuurlijk ook te maken met de ernst van de situatie, de groepen en de termijn waarbinnen het speelt. Men heeft ook geprobeerd om het bestuur te beïnvloeden, om het zo maar eens te zeggen.

De **voorzitter**:

Hoe heeft men geprobeerd het bestuur te beïnvloeden?

De heer **Bruinsma**:

Men heeft in n geval geprobeerd een gemeenteraadslid te gebruiken als een soort opslagplaats voor herone. Deze persoon dacht dat hij nadrukkelijk immuun was voor politie-optreden, omdat hij gemeenteraadslid was.

De **voorzitter**:

Zijn er verder gevallen bekend van duidelijke corruptie?

De heer **Bruinsma**:

Nee, in het rapport staat wat ik heb geconstateerd. Dat zijn kleine gevallen van corruptie.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen**:

Mag ik ook nog even een vraag stellen over Arnhem? Is het u bekend of er een duidelijke relatie is tussen de CID in Arnhem en het gemeentebestuur wat betreft de verontrustende ontwikkeling van aankoop van onroerend goed in het Spijkerviertel door criminele organisaties? Dat is een soortgelijke ontwikkeling als die welke wij in Amsterdam hebben gezien. Ik vraag speciaal naar het open oor van het college voor namen van criminelen die erop uit zijn om panden in het Spijkerviertel te kopen.

De heer **Bruinsma**:

Ik moet u helaas teleurstellen: ik heb absoluut geen onderzoek verricht naar de vraag in hoeverre de CID relaties onderhoudt met het gemeentebestuur. Ik heb gekeken naar de aard en omvang van de criminaliteit en geprobeerd daarvan met raadpleging van zoveel mogelijk bronnen een beeld te schetsen. Ik heb mij niet beziggehouden met de eventuele relatie tussen de CID en het gemeentebestuur. Ik kan daarover dus geen uitspraken doen.

De voorzitter:

Wij hebben gisteren met de heer Bovenkerk gesproken over de betrokkenheid van allochtone groepen. Hij heeft het gehad over de Nederlandse situatie en de situatie in Amsterdam. Het zou goed zijn als u een vergelijkbaar oordeel kunt geven over de drie nu besproken steden.

De heer Bruinsma:

Ja. Wij hebben geprobeerd om op dezelfde wijze als Bovenkerk en Fijnaut dat voor Amsterdam hebben gedaan, te bekijken in hoeverre er enige mate van betrokkenheid is - ik zeg dat ook weer heel voorzichtig - van de Turkse of de Koerdische gemeenschap bij de handel en wandel van bepaalde groepen. Ik doel dan met name op de betrokkenheid bij de drugshandel. Wij hebben de bestanden geraadpleegd en bekeken wat men weet van alle verdachten of anderszins bekenden van de politie aldaar die betrokken zijn bij de drugshandel. Die bestanden bevatten alle nationaliteiten, dus ook Nederlanders. Vervolgens hebben wij gekeken welk aandeel de Turken of de Koerden daarin innemen.

De voorzitter:

Wat verstaat u onder "betrokken bij de drugshandel"? Ik heb dat gisteren ook aan Bovenkerk gevraagd.

De heer Bruinsma:

Ik versta daaronder hetzelfde als Bovenkerk gisteren zei. Het gaat om een keertje een koeriersdienst verrichten, wat kleine dingetjes doen. Het is niet zo dat zij allemaal behoren tot de groep van de georganiseerde misdaad. Dat moet nadrukkelijk gemeld worden. Met alle voorzichtigheid hebben wij gekeken in hoeverre er in de drie steden sprake was van die betrokkenheid. In Arnhem is ongeveer 21% van de Koerdische mannen op de een of andere manier betrokken bij de drugshandel. In Nijmegen zien wij ongeveer hetzelfde getal of nog iets hoger. In Enschede kwamen wij op ongeveer 5% uit.

De voorzitter:

Heeft u in die gevallen ook rekening gehouden met mogelijke cumulatie?

De heer Bruinsma:

Wij hebben gekeken naar de namen, vanaf 1990 tot 1994. Wij hebben al die tijd meegenomen. Het is dus cumulatief van aantal.

De voorzitter:

U komt tot deze aantallen op dezelfde manier als Bovenkerk gisteren heeft aangeduid?

De heer Bruinsma:

Ja. Alleen het ene politiesysteem is wat geavanceerder dan het andere. In Enschede heb ik het bijvoorbeeld met de hand moeten doen bij alle HKS-mensen, mensen die dus geregistreerd staan, en alle CID-subjecten.

De voorzitter:

Er is dan een opvallend verschil tussen de situatie in Enschede en de situatie in de andere twee steden.

De heer Bruinsma:

Ja, dat is zeker het geval.

De voorzitter:

Heeft u dat ook voor de Marokkaanse gemeenschap gedaan?

De heer Bruinsma:

Dat hebben wij niet voor de Marokkaanse gemeenschap gedaan.

De heer De Graaf:

Heeft u er een verklaring voor, dat in Enschede het percentage zoveel geringer is dan in de andere twee steden?

De heer **Bruinsma**:

Ik kan alleen maar zeggen dat ik dat cijfer heb geconstateerd. Het verschil, maar dat is puur gissen, heeft misschien te maken met het feit dat de politie de afgelopen periode geen echt specifiek onderzoek heeft gedaan naar Turkse groepen. Het kan ook zijn dat de gemeenschap absoluut veel minder betrokken is. Er zijn verschillende redenen mogelijk waarom dat percentage lager is. Ik kan dat niet beantwoorden.

De heer **Vos**:

Ik wil even de lijn van vanmorgen, toen wij het over fraude hadden, doortrekken. Blijven de drie door u onderzochte steden van fraude verschoond of komen daar ook fraudegevallen voor?

De heer **Bruinsma**:

Ik heb al gemeld dat in alle drie de steden fraudeurs op grotere en kleinere schaal actief zijn. Zij lichten BV's of plaatselijke winkeliers op, zij zijn bezig met allerlei constructies, zoals plof-BV's. Al dat soort zaken vinden wij ook terug.

De **voorzitter**:

Is er iets te zeggen, zoals de heer Fijnaut gisteren voor geheel Nederland gedaan heeft, over georganiseerde groepen in Enschede, Nijmegen en Arnhem?

De heer **Bruinsma**:

De grote Nederlandse, autochtone drugshandelaren zijn in de drie steden niet aangetroffen. Zij zijn nadrukkelijker in het westen van het land gesitueerd. Wij zien in de drie steden wel dat de grote criminaliteit zich ook daar met name afspeelt in de drugshandel. En ook daar zijn de legale branches niet gefiltreerd door criminele organisaties. Het totale beeld dat Fijnaut voor heel Nederland schildert, vinden wij in grote lijnen in de drie steden terug.

De heer **De Graaf**:

Ik wil het nog iets verfijnen. De heer Fijnaut had het gisteren bij wijze van voorbeeld over de zeven groepen en over de nuances in de organisatie. Bent u in de drie steden groepen tegengekomen die ook aan dat beeld beantwoorden en die je tot de top van de georganiseerde criminaliteit in Nederland kunt rekenen?

De heer **Bruinsma**:

Dat is moeilijk te zeggen. Een belangrijk deel van de groepen die wij zijn tegengekomen, speelt niet in de top mee. Maar er zijn wel bepaalde families die op grote schaal vanuit Turkije herone naar Nederland verplaatsen, waarbij Nederland dan als een soort transitomarkt fungeert.

De heer **De Graaf**:

De groep waarover u het had, de Arnhemse groep, is dus qua niveau van organisatie en omvang van criminele activiteiten niet vergelijkbaar met de zeven groepen waarover de heer Fijnaut het had?

De heer **Bruinsma**:

Het is natuurlijk wel een heel goed georganiseerde groep die, om in termen van Fijnaut te spreken, meestal een enkelvoudige lijn hanteert. Daarbij wordt vanuit Turkije telefonisch geregeld wat voor een soort handel er wordt gedaan. Dat doet men ook vaak samen met anderen. Men probeert het risico van het transport zoveel mogelijk over de verschillende groepen te spreiden. Men werkt dus met anderen samen. Er zijn wat open structuren die deze samenwerking toestaan. Het is dus niet zo'n hechte, zeg maar Octopus-achtige groep. Die bestaat ook in die sfeer niet.

De **voorzitter**:

U heeft niet gesproken over andere vormen van criminaliteit, zoals wapenhandel en afpersing. Komt dit doordat de politie het niet heeft onderzocht of doordat het niet bestaat?

De heer **Bruinsma**:

Wapenhandel hebben wij niet kunnen aantreffen. Dat heeft natuurlijk ook te maken met de wijze waarop de politie daaraan aandacht besteedt. De politie constateert wel - dat blijkt ook uit de gesprekken - dat er in die steden steeds meer wapens komen. Dat is zeker het

geval. Dat heeft ook met de marktsituatie te maken. De drugshandel is natuurlijk toch een risicovol beroep. Je ziet dat bewapening daarin steeds meer een rol speelt. Maar er is absoluut geen zicht op waar die wapens vandaan komen en hoe dat wordt verhandeld. In de drie steden is wel sprake van vrouwenhandel. De bordelen in die steden worden via vrouwenhandel gevuld, als ik dat zo oneerbiedig mag zeggen.

De **voorzitter**:

Met dwang en uitbuiting van de betrokken vrouw.

De heer **Bruinsma**:

Ja, met de dwang en uitbuiting die daarbij hoort.

De **voorzitter**:

Heeft u een algemeen omvattend oordeel te geven over deze drie steden, vergeleken met Amsterdam?

De heer **Bruinsma**:

Deze drie steden zijn natuurlijk moeilijk te vergelijken met de grote hoofdstad. Ik heb net al de algehele conclusie getrokken dat de drugshandel daar evenals in Amsterdam heel belangrijk is en dat over de infiltratie in legale branches, afgezien van de horeca, hetzelfde beeld wordt aangetroffen als in Amsterdam. Het is wel van belang dat de kwaliteit en kwantiteit, de aard en de omvang van de georganiseerde criminaliteit, in Amsterdam van een andere orde zijn dan in de drie steden. Dat wil niet zeggen dat er in de drie steden geen sprake van is, want dat is niet het geval. Dat heb ik net verteld. Wel is in Amsterdam veel meer sprake van variatie. Buitenlandse groepen, zoals Italianen, Chinezen en Joegoslaven, zijn nadrukkelijker in Amsterdam actief en veel minder of niet aanwezig in de drie steden. De aard van de georganiseerde criminaliteit in Amsterdam is dan ook veel gevarieerder, heeft een veel breder scala. Er zijn ook veel meer contacten met het buitenland. In het oosten is dat wat beperkter van aard en ook van omvang.

De **voorzitter**:

Toen het fenomeenonderzoek in zwang kwam bij de zogenaamde kernteams, is ook het fenomeen van de criminaliteit uit Rusland en de GOS-staten opgekomen. In de beschrijving van de drie grenssteden komen Rusland, GOS-staten of ex-Sovjet-Unie niet voor.

De heer **Bruinsma**:

Dat klopt, want dat hebben wij in die drie steden ook niet aangetroffen. Wel hebben wij gehoord dat bepaalde mensen uit het Oostblok, Russen, Polen, Tsjechen...

De **voorzitter**:

Het Oostblok bestaat niet meer, zo weet ik uit mijn oude leven.

De heer **Bruinsma**:

Ik zei dit even om de verschillende landen te duiden. Wij zien dat de mensen uit die landen wel eens worden betrappt op inbraak, zakkenrollen, autodiefstal en dergelijke. Dat is echter niet in de vorm van zware, georganiseerde criminaliteit. Ik kan dan ook niet beamen, dat in het oosten sprake is van zware, georganiseerde criminaliteit uit GOS-staten en Rusland.

De heer **Rabbae**:

Ziet u verschil tussen de drie steden als het gaat om het optreden van politie en bestuur tegen de criminaliteit aldaar? Waar zoekt men de confrontatie en waar probeert men de zaak te beheersen en een soort wapenstilstand te bereiken?

De heer **Bruinsma**:

Dat is heel moeilijk, omdat we daarvan alleen maar indirect kennis hebben genomen. Het is ook geen studieobject van ons geweest om te kijken, hoe de gemeenten met deze problemen omgaan. Wat ik u kan vertellen, is meer wat ik daarover heb vernomen, dan anderszins. We zien dat er geen war on crime is. Er is geen vechthouding, noch van de politie, noch van de andere partijen, ten opzichte van elkaar. Het zijn geen legers die met elkaar de strijd aanbinden. Beide kanten proberen een plausibele manier van optreden te vinden, door aan de ene kant de politie te vermijden, en door aan de andere kant door onderhandelen de openbare-ordeproblemen wat sterker naar voren te brengen. Men

probeert een soort vreedzame coexistentie te creëren tussen beide partijen, zonder dat opsporings- en andere bevoegdheden worden nagelaten. Dat moge duidelijk zijn.

De heer **Rabbae**:

Dat geldt voor de drie steden?

De heer **Bruinsma**:

Alleen in Arnhem neemt, met name door de ervaringen van de afgelopen jaren, de druk op de groepen door de politie toe.

De heer **De Graaf**:

Het begrip "vreedzame coexistentie" kan voor verwarring zorgen. Dat geeft bijna aan dat men zich heeft neergelegd bij het bestaan van de georganiseerde criminaliteit.

De heer **Bruinsma**:

Nee, absoluut niet. Men probeert niet de strijd aan te gaan door een soort oorlogssituatie te creëren. Dat is het belangrijkste wat er aan de hand is. Men blijft, dat moge duidelijk zijn, natuurlijk opsporen, want dat moet. In die zin is "vreedzame coexistentie" inderdaad een uitermate ongelukkige uitdrukking van mij.

De **voorzitter**:

In die steden is ook geen sprake van "no go areas"?

De heer **Bruinsma**:

Nee, er zijn geen gebieden in die drie steden waar de politie niet durft te komen. Dat is absoluut niet het geval.

De **voorzitter**:

Tot slot het volgende. U heeft de branches bekeken. We wachten natuurlijk nog op uw oordeel over de situatie in Rotterdam en op Schiphol, vanwege nog ontbrekend materiaal. Wat is uw slotconclusie op dit moment? Ik zou eigenlijk moeten zeggen: wat is uw conclusie op dit moment, want uw slotconclusie heeft u nog niet getrokken.

De heer **Bruinsma**:

De slotconclusie is in belangrijke mate al verwoord door mijn collega Fijnaut, in de eerste hoorzitting. In Nederland kunnen wij niet zeggen dat de legale branches - dat zijn de branches die ik samen met collega Bovenkerk heb onderzocht - zijn "gevallen", doordat de georganiseerde misdaad de legale wereld is binnengetrokken. Er zijn twee branches die gevaar lopen: de horeca en het transport. Deze branches hebben te maken met de infrastructuur van de illegale handel in drugs. Men zoekt daarbij plaatsen waarbij de handel zo goed mogelijk kan worden georganiseerd. Het is absoluut niet de bedoeling, zich in te nestelen en een machtspositie te verkrijgen, zowel in politiek als in economisch opzicht, in de legale wereld.

De **voorzitter**:

Geldt dat ook voor de wereld die we vanmorgen hebben bespreken, dus de fraudewereld, ten aanzien van de verwerving van onroerend goed?

De heer **Bruinsma**:

Dat is het moeilijkste punt, waar wij als onderzoekers ook tegen een barrière oplopen. Wij weten natuurlijk niet, hoe en in welke mate de onroerend-goedsector gefiltreerd of opgekocht wordt door bepaalde groepen. Daarvoor zijn verschillende aanwijzingen, die eerder ook zijn genoemd door andere collega's, maar we kunnen de omvang en de aard daarvan heel moeilijk aangeven.

De **voorzitter**:

Dat is dus een onderzoeksproject dat eigenlijk nog wacht? Schieten wij erin tekort als wij dat gedeelte niet meenemen?

De heer **Bruinsma**:

Dat heeft te maken met het probleem dat Van der Bunt eerder heeft aangegeven, namelijk dat wij een slecht zicht hebben op wat er met dat geld gebeurt. Ik denk dat dat te maken heeft met deze hele problematiek. Wat gebeurt er met het geld dat met criminele activiteiten wordt verdiend? Daarbij is onroerend goed en van de duistere gebieden. Je kunt daar wel lokaal zien dat er allerlei zaken aan de gang zijn, met name in de horecasfeer,

maar als het gaat om de vraag, in hoeverre zich dat uitstrekt tot het opkopen van grote woongebieden, kantoorcomplexen of anderszins, zijn ook wij het spoor bijster.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Sluiting 16.05 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 8**

7 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 7 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt prof. mr. G.J.M. Corstens

Aanvang 16.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De **voorzitter**:

Ik heropen de vergadering van de parlementaire enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van professor G.J.M. Corstens, geboren op 1 februari 1946 te Helvoirt. Wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer **Corstens**:

Dat beloof ik. Ik beloof ook, als deskundige naar beste weten en onpartijdig te zullen verklaren.

De **voorzitter**:

Dat belooft u. Daar ben ik u dankbaar voor. Ik had moeten zeggen dat u de belofte zou afleggen.

De heer **Corstens**:

Inderdaad.

De **voorzitter**:

Mijnheer Corstens, u bent hoogleraar strafrecht en strafprocesrecht te Nijmegen. U heeft zich intensief met het onderwerp strafvordering beziggehouden. U heeft ook een actieve rol gespeeld in de discussie over de vraag hoe en of opsporingsmethoden genormeerd dienen te worden. Wij hebben u ook speciaal uitgenodigd als getuige-deskundige om mogelijk ook het Nederlands publiek en ons zelf de beginselen van strafvordering uit te leggen en duidelijk te maken en om uw visie te geven op de vraag hoe wij in de moderne tijd met strafvordering omgaan ten aanzien van zware georganiseerde criminaliteit. Wij hebben kennis genomen van veel van uw publikaties. U heeft ook een advies gegeven aan de Werkgroep vooronderzoek opsporingsmethoden. Wij willen in dit gesprek vooral aandacht besteden aan de grondbeginselen van het strafproces, de zogenaamde pro-actieve fase, de mogelijke plaats daarvan binnen de strafvordering en hoe u de ontwikkelingen van de jurisprudentie en de rechtspraak met betrekking tot de opsporingsmethoden beoordeelt. Ook willen wij graag spreken over de normering van

opsporingsmethoden. Wat u eigenlijk betoogt, zo begrijpen wij, is dat opsporingsmethoden die wel eens een inbreuk op grondrechten vormen, wettelijk geregeld dienen te zijn.

De heer **Corstens**:

Ja, dat is inderdaad mijn uitgangspunt en moet, naar mijn idee, mijn uitgangspunt zijn sinds wij in 1983 een nieuwe Grondwet hebben gekregen. De Grondwet zegt: je mag inbreuken maken op rechten en vrijheden van burgers, maar de Grondwet zegt daar meteen bij: als je dat doet, mag je dat alleen doen met bepaalde doeleinden voor ogen, maar dat moet in elk geval in de wet, een produkt van de regering en het parlement, geregeld zijn. Dat sluit overigens ook aan bij hetgeen in artikel 1 van ons Wetboek van Strafvordering staat. Dat zegt dat strafvordering alleen plaats heeft op de wijze die bij de wet is voorzien. Dat is mijn uitgangspunt in de redenering.

De **voorzitter**:

Maar nu zegt gisteravond bijvoorbeeld een politieman op televisie: dat kunnen ze nu allemaal wel denken in Den Haag, maar de techniek schrijdt voort en de criminaliteit schrijdt voort en achter een bureau kun je niet precies verzinnen wat nu wel en niet mag.

De heer **Corstens**:

Op zichzelf is dat een interessant standpunt, maar ik denk dat wij ons niet door de feiten moeten laten regeren, maar door de wet. Dat zou mijn betrekkelijk eenvoudige antwoord daarop zijn. Er zijn natuurlijk ontwikkelingen in de criminaliteit die wij niet kunnen voorzien. Er zijn ook ontwikkelingen, onder andere technologische ontwikkelingen, in de sfeer van de bestrijding van criminaliteit: nieuwe methoden komen opzetten. We hebben op een gegeven moment de telefax gekregen en die was niet in de wet geregeld. Toen heeft de rechter, in dit geval de Hoge Raad, moeten constateren dat dat niet geregeld was. In het systeem waar we nu eenmaal, terecht, mee zitten, waarin de wetgever uiteindelijk degene is die in het abstracte mag bepalen tot hoever politie en justitie mogen gaan, is het niet meer dan logisch dat toen de uitspraak tot stand kwam: dat is niet geregeld; dat mag dus niet.

De **voorzitter**:

De heer Koekkoek zal nu verder dit getuigenverhoor met u voeren.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Corstens, dat was voor u geen verrassing, want u had dit al in de krant kunnen lezen. U bent nu nog hoogleraar strafrecht en strafprocesrecht aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Per 1 oktober 1995 bent u benoemd tot lid van de Hoge Raad. Voelt u zich nog vrij om te spreken?

De heer **Corstens**:

Ja, ik voel mij vrij om te spreken. Na 1 oktober zou het inderdaad anders zijn, omdat ik dan wellicht allerlei standpunten zou gaan verkondigen waarvan je je moet afvragen in hoeverre die stroken met de beslissingen van de Hoge Raad en in hoeverre het geheim van de raadkamer daardoor misschien wordt doorbroken. Ik heb op dit moment nog geen deel aan de werkzaamheden van de Hoge Raad. Dat gebeurt pas vanaf 1 oktober. Ik voel mij op dit moment dus vrij. U zult begrijpen dat ik met alle egards over de Hoge Raad zal spreken, maar wel volkomen vrij.

De heer **Koekkoek**:

Dat is altijd gepast wanneer wij over de Hoge Raad spreken. Voelt u zich ook vrij om uitspraken van de Hoge Raad te bekritisieren?

De heer **Corstens**:

Ja, daar voel ik mij vrij in.

De heer **Koekkoek**:

Zou u een voorbeeld kunnen geven van uitspraken in verband met opsporingsmethoden, waarop u op dit moment kritiek heeft?

De heer **Corstens**:

Nou, er zijn inderdaad een aantal uitspraken. Daar heb ik me ook in geschrift over uitgelaten. Daarom durf ik dat nu heel gemakkelijk te doen, want ik herhaal in feite wat ik al eerder naar voren heb gebracht. Om een voorbeeld te noemen: de Hoge Raad heeft in een arrest van 11 november van het vorig jaar gezegd dat het met video observeren van een uitkeringsgerechtigde om vast te stellen of hij in aanmerking kwam voor een bepaalde uitkering en of hij niet samenwoonde - u kent die kwestie wel - op zichzelf gerechtvaardigd was, want het opsporen van strafbare feiten. Artikel 151 Strafvordering bepaalt ook wat de taak is van de gewone - zo werd gezegd - het was een opsporingsdaad, een video-surveillance door de politie. De politie heeft tot taak opsporingsambtenaren. De redenering was dus kennelijk deze: als je die taak hebt, moet je ook een aantal middelen mogen gebruiken. Dat kan onder omstandigheden betekenen dat je dit soort video-surveillance uitvoert. Ik ben geneigd om te zeggen: als een video-surveillance een zekere duur heeft, kan dat een aanmerkelijke inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van mensen zijn. We hebben de Grondwet, maar ook het Europees verdrag en het Covenant van New York zeggen dat dergelijke inbreuken gelegitimeerd moeten zijn. De Grondwet zegt dat zij door de wet gelegitimeerd moeten zijn en blijkens de Grondwetsgeschiedenis moet je daaronder verstaan dat er een specifieke wettelijke regeling is die dat betreft. Je zult natuurlijk altijd een zekere vaagheid hebben. Dat is duidelijk, maar om uit een taakstellingsartikel af te leiden dat er inbreuken gemaakt mogen worden op rechten van burgers, gaat mij te ver.

De heer **Koekkoek**:

Maar dan zal het gevolg van uw opvatting zijn dat in dit geval degene die verdacht werd van fraude, wordt vrijgesproken.

De heer **Corstens**:

Ja, als er geen ander bewijsmateriaal is, als het resultaat van die video-surveillance het enige of het enige doorslaggevende bewijsmateriaal zou zijn, zou dat inderdaad de consequentie zijn.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil kort met u kijken naar de beginselen van het strafprocesrecht. We hebben in de afgelopen dagen al heel veel gehoord over zware georganiseerde criminaliteit. Toch is het zo dat verdachten pas veroordeeld kunnen worden na een soms langdurig proces. Vaak zien we ook nog dat het eindresultaat van zo'n proces is dat de verdachte wordt vrijgesproken of dat het openbaar ministerie niet ontvankelijk is, zoals dat heet. Waarom zijn nu al die regels nodig? Sommige mensen zeggen: pak toch die boeven op en doe er wat aan. We zien dat er heel veel regels aan het strafproces zijn verbonden. Waarom is dat?

De heer **Corstens**:

Omdat het in een rechtsstaat zo behoort te zijn dat je wel beschuldigd mag worden van strafbare feiten en dat er ook allerlei middelen zijn om die strafbare feiten op te sporen. Die middelen zijn onder omstandigheden erg vervelend voor burgers; als je van je vrijheid wordt beroofd en als de politie je op een gegeven moment in een cel opsluit, is dat bepaald onplezierig. De strikte voorwaarde die wij daar echter altijd bij gezet hebben, is dat dan wel aan bepaalde eisen moet zijn voldaan. Het mag niet zomaar gebeuren, want in tegenstelling tot dat beeld van die rechtsstaat waarin dit allemaal zomaar kan gebeuren, is er natuurlijk het beeld van de politiestaat. Daarin zegt de politie op een goede dag: dit is een figuur die ons niet zo bevalt of die een politieke tegenstander is; die pakken we maar eens op en die sluiten we voorlopig op. Van dit type staten kennen we natuurlijk in de wereld heel wat voorbeelden. Nou, dat willen we in Nederland terecht niet. Dat is, denk ik, uiteindelijk de dragende gedachte achter dit systeem van strafvordering.

De heer **Koekkoek**:

U ziet het als een waarborg voor de vrijheid van alle burgers?

De heer **Corstens**:

Ja. En het tweede is natuurlijk: de politie kan het ook wel eens mis hebben. Dat betekent natuurlijk dat je heel zorgvuldig moet zijn. Als de politie of de officier van justitie het mis gehad blijkt te hebben, is het natuurlijk aangewezen dat er een zekere redres, een zekere reparatie tot stand wordt gebracht.

De heer **Koekkoeck**:

De regels voor het strafproces, de strafprocedure, zijn geregeld in het Wetboek van Strafvordering. Als je dat globaal leest, is de gang van zaken zo dat de politie iemand kan aanhouden; de politie brengt hem naar de officier van justitie en die brengt hem in een aantal gevallen weer naar de rechter-commissaris. Dan komt de zaak op een gegeven moment bij de terechtzitting, de rechtbank, terecht. Waarom is het strafproces zo geregeld, in deze fasering van laag naar hoog? Waarom moeten er zoveel instanties aan te pas komen?

De heer **Corstens**:

Er worden nogal wat strafbare feiten gepleegd. Je zou op zichzelf kunnen denken dat je het met een heel klein groepje zou kunnen doen, maar daarvoor is het aantal feiten te groot. Je moet natuurlijk flink wat mensen op de been hebben om die strafbare feiten op te sporen. Dat moeten mensen zijn van een zekere deskundigheid. Aan het begin van de procedure kunnen de zaken nog wel eens betrekkelijk eenvoudig zijn. Naarmate de procedure verder gaat, moet aan meer eisen worden voldaan. Het systeem van de wet is dat er dan hogere functionarissen aan te pas moeten komen. De Nederlandse wetgever heeft nu eenmaal gezegd dat er dan een officier van justitie aan te pas moet komen: eerst een hulpofficier, een politiemannet met al wat meer opleiding dan de gewone politiemannet of -vrouw; dan een officier van justitie, die een jurist moet zijn; vervolgens moet er een rechter aan te pas komen. Voor die rechter hebben we dan nog een speciale waarborg, namelijk dat hij onafhankelijk is. Hij moet, ter bescherming van de burger, ook onpartijdig zijn. Dat is de dragende gedachte achter dit systeem: naarmate we verder gaan in het strafproces mogen de inbreuken op rechten van burgers dieper zijn, maar de functionaris die die inbreuken mag maken, moet ook van een grotere deskundigheid en grotere "kwaliteit" - of laten we liever zeggen: een grotere juridische kwaliteit - zijn.

De heer **Koekkoeck**:

En eventueel ook onafhankelijk.

De heer **Corstens**:

En onafhankelijk natuurlijk. Het moet natuurlijk niet zo zijn dat de politie denkt dat men een mooie vis gevangen heeft, tegen de officier van justitie zegt dat hij die moet houden en dat ook tegen de rechter zegt, die daaraan moet gehoorzamen. Nee, de rechter moet uiteindelijk alle belangen kunnen afwegen. Het gaat vaak om heel belangrijke dingen: de vrijheid van mensen, de privacy van mensen en de eigendommen van mensen. Daarom moet een rechter, die ook oog heeft voor het belang van de burger, gaan afwegen: wat is het belang van de burger, wat is het belang van de samenleving en vind ik dat aan alle eisen is voldaan om die inbreuken te maken en dat het op zichzelf redelijk is dat dat gebeurt? Ook die laatstgenoemde toets moet hij uitvoeren; dat zijn twee verschillende zaken.

De heer **Koekkoeck**:

De politie heeft heel wat bevoegdheden in het strafproces, bijvoorbeeld in het opsporingsonderzoek iemand aanhouden na een winkeldiefstal en ook: eventueel de telefoon afluisteren of een huiszoeking doen, maar die bevoegdheden alleen met toestemming van de rechter-commissaris. Dat is begrijpelijk, want het zijn ingrijpende bevoegdheden. Hoe zit dat nu als de politie iemand langdurig gaat schaduwen en observeren? Zou het niet handiger zijn om dat ook toe te staan als de rechter dat goed vindt of kan de politie dat op eigen houtje onbeperkt doen?

De heer **Corstens**:

We hebben in 1983 in de Grondwet terecht de bescherming van de persoonlijke levenssfeer gecreëerd. Die stond voorheen overigens al in beide mensenrechtenverdragen:

het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en het verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, het verdrag van New York, dat ik zojuist al aanduidde als het Covenant van New York. Sinds die tijd, sinds we die verdragen hebben en vervolgens in 1983 die Grondwet hebben gekregen, is dat recht nu eenmaal tot stand gekomen. Dat recht is van een betrekkelijk grote vaagheid. Wat het precies inhoudt, is moeilijk te omlijnen. Ik ben geneigd om te zeggen - en vind daarin ook steun in de literatuur - dat het stelselmatig, gedurende een wat langere periode volgen van iemand uitermate onaangenaam kan zijn voor een mens. Als je moet leven met de wetenschap dat je voortdurend gevolgd wordt, zou ik dat willen aanmerken als een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van mensen. Dan gaat het systeem van de Grondwet en het verdrag in werking. Dat betekent dat je, als je het met die aanname eens bent, consequent moet zijn en dan ontkom je er niet aan om te zeggen: als we dat willen doen, zal er een wettelijke legitimatie moeten zijn.

De voorzitter:

Wij zien nu constant, en dat hebben wij ook in ons onderzoek gezien, dat de politie langdurig observeert, ook zonder dat er sprake is van een specifiek strafbaar feit. Men kijkt ook naar de achtergrond van mensen. Gisteren en vanochtend hebben wij dat ook gehoord en hebben wij ook de noodzaak gehoord die daarbij door justitie en politie wordt aangegeven om dat te doen. Nu die wettelijke regeling er nog niet is, is dat dan allemaal onrechtmatig?

De heer Corstens:

Ik zou beweren dat het onrechtmatig is. Als je de redenering aanhangt dat het onderdeel is van de opsporingstaak of in het algemeen van de politietaak en je zegt dat er daarmee voldoende legitimatie is, misken je het systeem van de Grondwet en het systeem van het Verdrag. Mijn conclusie zou zijn dat het onrechtmatig is. Een ding is naar mijn idee nodig, in elk geval, naast allerlei andere zaken die straks nodig zullen blijken te zijn, zo schat ik althans, en dat is een wettelijke regeling van dit type langdurige, stelselmatige, systematische observatie. Op dit moment zou ik dus zeggen dat het onrechtmatig is.

De voorzitter:

Terwijl de rechter in verreweg de meeste gevallen blijkbaar een andere mening is toegedaan.

De heer Corstens:

Ik dacht dat dit wellicht iets anders ligt. In het geval van de Edamse bijstandsfraude, dat in 1987 speelde, heeft de Hoge Raad aangenomen dat het door de adjunct-directeur van een bijstandsdienst stelselmatig rapporteren aan deze dienst van wat hij in zijn straat zag, namelijk: dat mevrouw samenwoonde, dat er helemaal geen sprake was van een LAT-relatie, mevrouw liep met mijnheer gearmd over straat, de auto van mijnheer stond bij mevrouw, het waren mensen die samenwoonden, onder omstandigheden werd aangemerkt als een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer. Deze observatie beperkte zich tot hetgeen in het openbaar gebeurde, de adjunct-directeur was immers helemaal niet naar binnen gegaan bij de vrouw. Het gedurende een langere periode systematisch observeren van wat deze man en vrouw deden, werd echter aangemerkt als een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer. Dit is een voorbeeld van het tegenovergestelde, namelijk dat het wel werd gezien als een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer. Er zijn ook gevallen bekend waarin de rechter veel ruimhartiger is geweest en hij heeft gezegd: Nee, dat vinden wij nog geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer. Mijn sympathie ligt bij het eerste. Dat zal duidelijk zijn.

De heer Koekkoek:

Maar het geval van de Edamse bijstandsfraude was geen strafzaak.

De heer Corstens:

Nee, dat was een geval van verhaal van bijstand, althans de sociale dienst zei dat er teveel bijstand werd betaald. Mevrouw woonde samen en had geen recht op een uitkering als alleenstaande.

De heer **Koekkoek**:

De ambtenaar noteerde ook niet wat de vrouw deed in zijn hoedanigheid van ambtenaar, maar als belangstellende buurman, om het zo maar te zeggen?

De heer **Corstens**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Wij hebben al even de opsporingsmethoden genoemd, telefoontap en huiszoeking, die wettelijk geregeld zijn. Zijn er nog andere opsporingsmethoden wettelijk geregeld?

De heer **Corstens**:

Fouillering is ook een opsporingsmethode. Dat is een wettelijke geregelde methode. De politie houdt iemand aan, vermoedt dat die persoon cocaine of herone bij zich heeft en gaat bij die persoon fouilleren. Dat is een dwangmiddel, maar het is tegelijk ook een opsporingsmethode.

De heer **Vos**:

Ik wil even onderbreken en op het vorige onderwerp terugkomen. Ik wil professor Corstens vragen hoe hij denkt over de opvatting van het Europese Hof over de privacy in die zin dat de rechten niet verder gaan dan men in gegeven omstandigheden redelijkerwijs verwachten mag, hetgeen betekent dat iemand die zich met criminele activiteiten inlaat een andere verwachting heeft omtrent zijn privacy dan iemand die zich niet met die activiteiten inlaat. Wat is daarover uw oordeel?

De heer **Corstens**:

Dat is de opvatting die je overigens ook in de rechtspraak van het Amerikaanse Supreme Court tegen komt en waar college Fijnaut over geschreven heeft. Je komt die ook tegen bij het Europese Hof in de zaak Ldi. Het komt in wezen hierop neer: wat is privacy en wat is de persoonlijke levenssfeer? Wat is jouw "reasonable expectation of privacy"? Wat is die redelijke verwachting? Dat is het feit of je al of niet een redelijke verwachting hebt dat je persoonlijke levenssfeer beschermd zal worden. Dat betekent in geval van criminaliteit, van mensen die zich bezighouden met drugshandel en voorbereiding van overvallen, dat zij die redelijke verwachting niet hebben. Zij moeten er rekening mee houden dat er op een gegeven moment een infiltrant is met wie zij in contact komen. Dat vind ik een volkomen foutief uitgangspunt, want het gaat er in het strafrecht en de strafvordering om vast te stellen of iemand crimineel gehandeld heeft. In deze redenering gaan wij ervan uit dat wij al weten of die persoon crimineel gehandeld heeft, maar dat weten wij nou nog net niet. Als wij dat zouden weten, was het proces snel afgewikkeld. Nee, dat willen wij eerst gaan vaststellen. Ik vind dus dat wij ervan uit moeten gaan dat iemand onschuldig is. Dat is overigens ook het uitgangspunt van zowel het Europees verdrag, artikel 6, lid twee, als het Covenant van New York. Een ieder wordt geacht onschuldig te zijn totdat zijn schuld, overeenkomstig de wet, is bewezen.

De heer **Vos**:

Uw standpunt, mag ik vaststellen, wijkt duidelijk af van zowel dat van het Europese Hof als het Supreme Court?

De heer **Corstens**:

In ieder geval van de Amerikaanse doctrine. Het gaat om n beslissing van het Europese Hof. Ik heb er deze consequentie aan gehecht. Ik ben er niet helemaal zeker van of, als er nog eens een zaak komt bij het Europese Hof waarbij dit punt heel uitdrukkelijk aan de orde gesteld wordt, het punt op dezelfde wijze beslist zou worden en of de implicatie die ik aan het arrest Ldi verbind de juiste is. Ik heb dus, in mijn benadering, enige hoop dat het Europese Hof wellicht, als een zaak nog eens heel duidelijk wordt gespeeld en heel duidelijk naar voren wordt gebracht, misschien toch die opvatting niet overneemt. Dat is speculatie.

De **voorzitter**:

Denkt u dat het misschien ook zo kan zijn dat een rechter zich op een bepaald moment, als hij de belangen moet afwegen, gezet voor de keuze, afvraagt : Moet ik deze zaak toch nog

proberen te redden voor de vervolgende instantie, voor het openbaar ministerie? Omdat hij overtuigd is dat hij de zaak moet redden, vanwege de inbreuken op de rechtsbelangen van burgers die er verder mee gemoeid zijn, kan hij dan zeggen - ik zeg het nu heel oneerbiedig. Dat mag ik hier doen. Na 1 oktober zal ik dat tegenover u niet meer doen - de passende juridische redenering te zullen zoeken.

De heer **Corstens**:

Ja, dat is het moeilijke probleem van de verhouding tussen rechter en wetgever. De mentaliteit van "redden wat er te redden valt". Ik ben zelf de volgende mening toegedaan. Laat ik beginnen met het uitgangspunt. De rechter, wat moet hij doen? Hij moet in het concrete geval rechtspreken. Hij gaat in dat concrete, incidentele geval kijken of aan alle wettelijke voorwaarden is voldaan. Vervolgens, als er misschien niet helemaal aan alle wettelijke voorwaarden voldaan is, probeert hij tot een redelijke uitkomst te komen. Die neiging heeft hij. Hij gaat dus kijken naar wat je met een wat gewichtige term de "incidentele rationaliteit" zou kunnen noemen.

De heer **Koekkoek**:

Wilt u dat toch even uitleggen?

De heer **Corstens**:

Hij kijkt naar de concrete redelijkheid, zo zou je het kunnen vertalen. Als hij tot een beslissing komt in dit geval, is dat uiteindelijk dan een redelijke uitkomst, misschien een beetje met veronachtzaming van de wettelijke en jurisprudentile regels? Dat is de benadering van "redden wat er te redden valt". Op zichzelf is dat heel goed, denk ik. Maar de rechter moet naar mijn gevoel voortaan ook meer oog hebben voor de vraag wat op langere termijn het effect van dit soort beslissingen is. Dat heeft hij zich wellicht toch een beetje te laat gerealiseerd. Het is echter bepaald niet alleen een kwestie van wat de rechter fout heeft gedaan. Het gaat ook om allerlei andere actoren die een veel grotere verantwoordelijkheid dragen. De rechter heeft in het concrete geval gered wat er viel te redden, maar het heeft misschien een heel desastreuze uitwerking in de toekomst. De politie is niet in de hand gehouden in een aantal gevallen. In een aantal gevallen heeft de rechter gezegd: Het is zo ontzettend duidelijk, hier is crimineel geopereerd, hier is strafbaar gehandeld en wij laten deze man niet vrij en hij wordt veroordeeld. Alhoewel het niet helemaal in de haak is, is het op zichzelf heel goed te begrijpen. Het betekent wel dat er een signaal wordt afgegeven naar de politie van: Oh, wij kunnen dus kennelijk zover gaan. Het kon in deze zaak en het kan dus ook in de volgende zaak. Dat vind ik het gevaarlijke van de mentaliteit van "redden wat er te redden valt". Daar zou ik dus tegen willen waarschuwen. Dat neemt niet weg dat de wetgever heel goed weet dat de rechter weleens de neiging heeft om in het concrete geval de redelijkheid sterk voorop te stellen. Ik zou daaraan de consequentie willen verbinden: Wetgever, dat weet jij en daar moet jij dus rekening mee houden. Met andere woorden: Wetgever, jij moet niet gaan kijken alleen naar de jurisprudentie en voor jou moet niet doorslaggevend zijn dat de rechter dit in dit ene geval, om de redelijkheid te handhaven, heeft doorgelaten. Dat moet voor jou niet doorslaggevend zijn. Je moet op langere termijn redeneren en je afvragen of het misschien toch niet beter is om de ijverige politie, de te waarderen politie, in de hand te houden en wat meer regels te stellen.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u, naar aanleiding hiervan, dat regering en parlement, dus ook de Tweede Kamer, te kort geschoten zijn in hun taak om tijdig goede wetgeving tot stand te brengen?

De heer **Corstens**:

Ja, wat betreft die methoden waarmee inbreuk wordt gemaakt op het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, is de wetgever naar mijn gevoel te kort geschoten. Men heeft zich in het justitiele en strafrechtelijke veld onvoldoende gerealiseerd wat in 1983 de implicaties zijn geweest van het in Nederland codificeren van het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Dat heeft men zich onvoldoende gerealiseerd. Ook toen die Grondwet tot stand kwam, is men zich daar eigenlijk nauwelijks

bewust van geweest. Men heeft gezegd dat het een vaag recht is en men heeft zich niet gerealiseerd wat de consequenties voor het strafrechtelijke veld zouden kunnen zijn.

De heer **Koekkoek**:

We hebben het zojuist al even gehad over het langdurig observeren. Dat is een opsporingsmethode die op dit moment niet wettelijk geregeld is. Kunt u nog andere voorbeelden geven van opsporingsmethoden die niet wettelijk geregeld zijn?

De heer **Corstens**:

Ja. Infiltratie is een vorm die niet wettelijk geregeld is. Infiltratie kan pseudo-koop inhouden, maar ook gecontroleerde aflevering of doorlevering. Dat is ook zo'n methode die niet wettelijk geregeld is.

De heer **Koekkoek**:

Is het gevolg van uw opvatting dat de rechter in al die gevallen waarin die methoden worden gehanteerd, daar eigenlijk een stokje voor had moeten steken en daar een eind aan had moeten maken, zodat de wetgever wakker was geworden?

De heer **Corstens**:

Ja, ik denk het wel. Het was nog beter en mooier geweest als de wetgever uit eigen beweging wakker was geworden.

De **voorzitter**:

We hebben collectief zitten slapen.

De heer **Corstens**:

Ja, als u het zo wilt formuleren. Ik vind dat de wetgever heeft zitten slapen en zich dit niet voldoende gerealiseerd heeft.

De heer **Koekkoek**:

U bent nu wel erg onafhankelijk.

De heer **Corstens**:

Ja, dat vraagt u mij. Ik heb gezegd dat ik onpartijdig zal optreden en ik heb speciaal nog aandacht gevraagd voor mijn rol als deskundige.

De **voorzitter**:

De deskundige heeft dat beloofd en u heeft het zelf aan hem gevraagd.

De heer **Corstens**:

Ja, u heeft het over u zelf afgeroepen.

De heer **De Graaf**:

Heeft u zelf de indruk dat de rechter af en toe de lacunes van de wetgever bewust opvult, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een verwijzing naar artikel 2 van de Politiewet over de taak van de politie en door daar de bevoegdheden uit af te leiden, omdat er nu eenmaal geen specifieke wettelijke bepalingen zijn? Dus uit een soort arren moede, omdat het niet anders kan.

De heer **Corstens**:

Ik denk het wel; in een aantal gevallen heeft hij dat zeker zo gedaan. Ik denk dat de rechter ook bij het arrest van 11 november heeft gezegd...

De **voorzitter**:

Welk arrest bedoelt u?

De heer **Corstens**:

Dat arrest inzake de video-observatie van de uitkeringsgerechtigde, die zich in het oosten van het land afspeelde.

De heer **Koekkoek**:

Wierden.

De heer **Corstens**:

Inderdaad. Ik denk dat de rechter dat inderdaad op deze wijze heeft willen redden en heeft gezegd: dat gat moeten we dan maar opvullen. Op zichzelf - dat moet ik er tegenover stellen - is het naar mijn idee volkomen redelijk dat je van dit middel gebruik maakt. Je kunt je overigens afvragen of zo'n zaak zich daar wel voor leent. Het is toch een vrij aanzienlijke inbreuk op persoonlijke rechten van mensen. Ik kan me voorstellen dat je in

een drugszaak met een video gaat observeren, maar je kunt je afvragen of dit nou zo'n zwaarwegende zaak is dat je zo'n zwaar middel moet inzetten. Maar ik denk dat hij dit inderdaad heeft gedaan om deze zaak te redden.

De heer **Koekkoek:**

Uw redenering is dat de politie geen bevoegdheid heeft als het niet in de wet staat.

De heer **Corstens:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Een andere redenering is: zolang iets niet verboden is, mag de politie het, niet zomaar, maar op grond van de algemene taak van de politie volgens artikel 2 van de Politiewet 1993, namelijk de taak van de politie voor de handhaving van de rechtsorde. Wilt u toch nog ingaan op die redenering? Daar berust namelijk ook in de rechtspraak van de Hoge Raad heel wat op.

De heer **Corstens:**

Ja, daar berust nogal wat op. Dat is inderdaad waar. Ik zou menen dat de wetgever, als je zegt dat je dat uit de politietaak mag afleiden, achterover kan gaan leunen en dat je daarmee het machtsevenwicht verplaatst van wetgever naar rechter. Als je als Grondwetgever zegt: wij willen dat de wetgever bepaalde inbreuken regelt, dan moet je consequent zijn en dan moet je als rechter zeggen: ok, dat is dan de verantwoordelijkheid van de wetgever. Daarnaast is het natuurlijk zo dat de politie allerlei zaken doet - en terecht doet - die niet in de wet geregeld zijn: "de ogen en oren de kost geven", zo heb ik het een keer geformuleerd. Dat is natuurlijk al van oudsher typisch een taak van de politie. In heel veel gevallen gebeurt dat zonder inbreuk te maken op de rechten van de burger. Dat mogen u en ik ook; wij mogen ook straks dit gebouw uitlopen, kijken wat er allemaal gebeurt en verdachte situaties gaan observeren in de zin van: h, hier is iets aan de hand. Daarover kan ik gaan rapporteren aan de politie. Dat mag de politie zelf uiteraard ook, totdat er sprake is van inbreuk op een recht van een burger. Op dat moment is het afgelopen, tenzij er een bevoegdheid gecreëerd is.

De heer **Koekkoek:**

's Nachts bevind ik mij bij voorkeur op andere plaatsen. U vindt dus dat artikel 2 van de Politiewet nog steeds voor een aantal opsporingsmethoden de grondslag biedt.

De heer **Corstens:**

Ja. Ik zou het negatief willen formuleren: artikel 2 van de Politiewet zegt wat de taken van de politie zijn; dat betekent dat je, als je als politie optreedt, geen andere dingen mag doen dan dat. Dat is in zekere zin een negatieve afgrenzing. Je mag als politie bijvoorbeeld niet gaan optreden tegen mensen bij wie je in de straat woont en die je uitermate onsympathiek vindt. Dat is geen uitvoering van jouw politietaak. Dat mag ik, als burger, misschien wel, maar als politieman mag ik dat nou net niet, want in functie mag ik dat niet.

De heer **Koekkoek:**

Dat is duidelijk. Gisteren en vandaag zijn de woorden "pro-actieve fase" al heel wat keren gevallen. Misschien is het goed om die pro-actieve fase te omschrijven en om die ook te plaatsen in het geheel van fasen in een strafprocedure. Welke fasen zou u in de strafprocedure willen onderscheiden en wat is de plaats van de pro-actieve fase daarin?

De heer **Corstens:**

Er zijn een paar onderscheidingen die gedeeltelijk over elkaar heen lopen. Het eerste onderscheid is: er is een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit; er is een getuige die zegt dat er een overval heeft plaatsgevonden en die de politie belt; op dat moment is er een redelijk vermoeden van schuld. Dan treedt de politie, naar aanleiding van die verdenking, op. Dat is reactief optreden, reageren naar aanleiding van. Als je als politie gaat optreden voordat er zo'n redelijk vermoeden van een strafbaar feit is, ben je bezig met pro-actief optreden. Sommigen noemen dat ook wel de zogenaamde informatieve voorfase. Dan is er nog geen verdenking van een strafbaar feit. Er is wellicht wel een bepaald vermoeden van iets wat al gebeurd is - dat is dan het tweede onderscheid - maar

dat is nog uitermate vaag: iemand zegt dat er een moord zou hebben plaatsgevonden, maar het is een uitermate vage aanwijzing en er is nog geen redelijk vermoeden. Als je naar aanleiding daarvan iets gaat doen, ben je pro-actief aan het optreden. Het kan ook zijn dat er een vermoeden is dat er in de toekomst iets gaat gebeuren: je hebt uit de onderwereld een bericht gekregen van je informant dat er morgen een overval zal plaatsvinden en naar aanleiding daarvan ga je optreden. Ook dat is pro-actief optreden.

De heer **Koekkoek:**

Pro-actief werken is dus vooral inlichtingen verzamelen naar aanleiding van tips zonder dat er een concrete verdenking ten aanzien van bepaalde personen is.

De heer **Corstens:**

Of zonder dat er een verdenking is van een concreet strafbaar feit. Met name op dat laatste wil ik de nadruk leggen, want dan is er wel een verdenking van een strafbaar feit zonder dat er een dader bij is.

De heer **Koekkoek:**

Zeker, dat kan zich ook voordoen. Nu vindt dat inlichtingenwerk ook vaak plaats terwijl er al personen verdacht zijn of zelfs terwijl er al een gerechtelijk vooronderzoek aan de gang is of de zaak al bij de rechter ligt of in hoger beroep behandeld wordt. Heeft het nog zin om dat inlichtingenwerk van de politie door de criminele inlichtingendienst pro-actief onderzoek te noemen?

De heer **Corstens:**

Nee, dat zou ik geen pro-actief onderzoek noemen. Het is een bepaald type onderzoek, maar het valt niet meer onder pro-actief onderzoek, want er is dan al een verdenking. Je gaat proberen om die verdenking verder aan te kleden en je gaat kijken of er nog meer materiaal is. Dat is reactief optreden. Het is weliswaar een methode die je ook gebruikt bij het pro-actieve optreden, maar die methode is geen pro-actief optreden geworden doordat die methode zowel in de pro-actieve als in de reactieve fase wordt gebruikt.

De heer **Koekkoek:**

Hoe moet ik die methode en dat inlichtingenwerk van de criminele inlichtingendienst, terwijl er al een verdachte is, plaatsen in het geheel van het strafproces en met name in het strafproces zoals dat in het wetboek geregeld is?

De heer **Corstens:**

U bedoelt of men ertoe gelegitimeerd is om dat inlichtingenwerk te doen?

De heer **Koekkoek:**

Ja. Valt het ergens onder wanneer iemand of een huis geobserveerd wordt of wanneer ergens wordt ingekeken, bijvoorbeeld in een loods, terwijl er een verdachte is? Heeft dat ergens een plaats in de strafvordering, in het geregelde strafprocesrecht?

De heer **Corstens:**

Ja. Je kunt aan de schouw en aan de huiszoeking denken. Bij een huiszoeking wordt natuurlijk materiaal verzameld en daarmee gaat men natuurlijk verder werken. Voor het opslaan van dat materiaal hebben we onze registratiewetgeving. Dat is wel geregeld.

De **voorzitter:**

Maar in de praktijk zien we vaak dat de inlichtingenfase ook doorgaat als er sprake is van een verdachte en van een gerechtelijk vooronderzoek en dat bij de zwaardere zaken bijvoorbeeld die twee zaken naast elkaar lopen, waarbij ook gegevens die uit telefoontaps voortkomen, in het inlichtingenwerk worden gebruikt. We spreken soms wel eens van de parallele fase. Is dat onderscheid niet veel belangrijker? Namelijk: hoe geheim wordt dat eigenlijk gehouden? En waar vindt u de legitimatie in de strafvordering en het verschil als u zegt: het grote onderscheid tussen pro-actief en reactief is als er sprake is van een verdachte? Wij hebben namelijk kunnen constateren dat de aard van het werk in de praktijk niet verschilt.

De heer **Corstens:**

De wetgever heeft, althans in recente wettelijke bepalingen, rekening gehouden met die situatie. Bijvoorbeeld: als een DNA-onderzoek is gedaan en als een profiel is gemaakt van

de celstructuur van de verdachte van wie het materiaal is afgenomen, mag dat bewaard worden voor toekomstige delicten. Daar kun je dus mee aan de slag gaan. Voor wat de telefoontap betreft, is in het wetsvoorstel dat bij u ligt, geregeld dat ook het materiaal uit een telefoontap - als daaruit althans een vermoeden rijst dat deze mensen zich in de toekomst zullen bezighouden met ernstige criminaliteit - gebruikt mag worden. Dat kun je dus ook voor andere zaken gebruiken en niet alleen voor deze zaak. Tot op heden is dat dus nog geen wet, maar dat zal straks wel wet worden. Het ligt, denk ik, voor de hand om dat ook bij andere wijzen van materiaalverzameling te gaan bepalen: als je tot bepaalde inlichtingen komt, mag je die gebruiken voor deze concrete strafzaak, maar ook in de toekomst. De wetgever heeft dat dus in het ene geval, bij de DNA, al definitief gedaan en bij de telefoontap gaat hij dat doen. Het is overigens ook voorzien bij het gericht afluisteren, maar u weet dat dat wetsvoorstel op het moment stil ligt bij de Eerste Kamer.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u het onderscheid tussen pro-actief onderzoek en reactief onderzoek een zinvol onderscheid?

De heer **Corstens**:

Het is een zinvol onderscheid, alleen lijkt het mij voor de toekomst - nu duidelijk is geworden dat de politie, volgens mij terecht, bij bepaalde typen criminaliteit ook veel belangstelling heeft voor de fase die voorafgaat aan de verdenking en dat dat onderzoek heel nuttige resultaten kan opleveren - zinnig dat we het begrip "opsporing" gaan oprekken en dat we in de Politiewet of - daar heb ik zelf een lichte voorkeur voor - in Strafvordering ook die eerste fase gaan regelen en dat we inderdaad zeggen: er zijn bepaalde opsporingsmethoden en dwangmiddelen; de meeste daarvan of alle methoden mag je gebruiken in de reactieve fase en een aantal mag je, bij zeer ernstige delicten, ook in de pro-actieve fase gebruiken. Het onderscheid zou ik dus willen handhaven, maar het lijkt me aangewezen om ook die eerste fase te regelen in het wetboek of in de Politiewet.

De heer **Koekkoek**:

Nu u dat toch noemt: valt het wel te regelen? Je zou je namelijk kunnen voorstellen dat op het moment dat je de pro-actieve fase regelt, de behoefte ontstaat om te gaan optreden voordat die fase begint en dat is dan op dat moment weer niet in de wet geregeld.

De heer **Corstens**:

Dat is waar. Er zal wellicht toch ergens een grens moeten zijn. Een natuurlijke grens is natuurlijk als we van niets weten en geen enkel vermoeden, zelfs geen flauwe intuïtie, hebben. Een zeker natuurlijk begin is er dus natuurlijk wel. We gaan niet zomaar in het wilde weg iets doen.

De heer **Koekkoek**:

Het moet met strafbare feiten te maken hebben.

De heer **Corstens**:

Het moet bijvoorbeeld met strafbare feiten te maken hebben.

De **voorzitter**:

Wat is het begin?

De heer **Corstens**:

Ik zou zeggen: een vaag vermoeden dat er bijvoorbeeld in een bepaalde branche zaken gebeuren waarvan je denkt dat die niet kloppen; je hebt bepaalde aanwijzingen, zonder dat je kunt zeggen: die heeft dit gedaan of die heeft dat gedaan, maar je hebt wel een aanwijzing dat in die branche een aantal dingen niet pluis zijn.

De **voorzitter**:

Zou u het nu mooi vinden als wij, als wetgever, in de wet iets zouden zetten van: "zodra er een vaag vermoeden is van"? Dat zou u toch niet zo mooi vinden?

De heer **Corstens**:

Nee, dat moet u anders formuleren. Dit is een opvallend antwoord. In de tweede plaats denk ik dat u het, naarmate de inbreuk ernstiger is, moet gaan koppelen aan een bepaalde

autoriteit. Hoe ernstiger de inbreuk, hoe hoger de autoriteit. Dat moet het systeem zijn. Men moet aansluiten bij het systeem van strafvordering.

De **voorzitter**:

Ik denk dat de heer Koekkoek daar zo op komt. De vraag die toch relevant is, is de volgende. De makers van Strafvordering hebben ooit het beroemde artikel 27 geformuleerd, waarin sprake is van de verdachte en het redelijk vermoeden, van feit en omstandigheden, van strafbaar feit en schuld daaraan. Hoe definiëren wij op een verantwoorde manier waar de nieuwe opsporing begint?

De heer **Corstens**:

Dan moet er een formulering bedacht worden die zwakker is dan "feiten of omstandigheden waaruit een redelijk vermoeden voortvloeit". Je zou dan, bijvoorbeeld, de term aanwijzing kunnen gebruiken. Er moeten dan aanwijzingen zijn dat er een strafbaar feit is gepleegd of gepleegd zal worden.

De **voorzitter**:

Welke jurist of juriste zou hier uitkomst bieden? Of laat u het toch maar aan de wetgever over, zelfs bij een term waarvan u nu zegt van: Nou, of dat het nu is? Gaat dat misschien een eigen leven leiden? Of wordt duidelijk wat daarmee bedoeld wordt?

De heer **Corstens**:

Kijk, ik neem aan dat er een memorie van toelichting komt. In die memorie van toelichting zal natuurlijk onderscheiden worden dat wij de "ernstige bezwaren" kennen in de strafvordering. Dat betekent meer dan een "redelijk vermoeden". Wij kennen het redelijk vermoeden en wij kennen de graad die daar weer onder staat. Ik kan mij het woord aanwijzing voorstellen. Het moet iets zijn, het mag niet niets zijn. Het moet iets zijn, maar het hoeft nog geen redelijk vermoeden te zijn.

De heer **Vos**:

Als u over aanwijzing spreekt, betekent het dan ook dat u met de definitie van het CID-subject akkoord kunt gaan?

De heer **Corstens**:

Op zichzelf zou dat een hulpmiddel kunnen zijn. Ik heb het nu niet letterlijk in mijn hoofd zitten. Ik kan mij voorstellen dat je daarbij aansluit. Dat zou op zichzelf kunnen. Het is overigens in recentere wetgeving en ook dus in de telefoontapwetgeving voor wat betreft toekomstige delicten en het gericht afluisteren gebeurd. Ik kan mij dat voorstellen. U moet zich overigens realiseren dat als wij vandaag de dag praten over een "redelijk vermoeden van een strafbaar feit", wij in de eerste plaats praten over een redelijk vermoeden dat er een voltooid delict is, bijvoorbeeld dat er een overval gepleegd is. Wij praten echter ook over een redelijk vermoeden dat er een poging tot een overval is en vervolgens praten wij ook, u kent het verhaal, over de voorbereiding van een overval. Dat is nu eenmaal strafvorderlijk gelijkgesteld met een strafbaar feit. Dat is een punt waarvan het wellicht goed is om het even te verhelderen. Er zijn bivakmutsen gekocht, er is een auto aangeschaft, er staat een vluchtauto klaar. Dan is er sprake van voorbereiding van een delict. Er is zelfs nog geen poging gedaan om de bank te overvallen. De auto staat klaar. De bivakmutsen en de wapens liggen klaar. Dat is de voorbereiding. Als er een verdenking is wat dat betreft, mag nu vandaag de dag de politie ook al optreden. Dat is een kanttekening. Een tweede kanttekening is dat wij het bij velen bekende artikel 140, Strafvordering kennen.

De heer **Koekkoek**:

Strafrecht, neem ik aan.

De heer **Corstens**:

Ja, artikel 140, Strafrecht. Het gaat dan om het deelnemen aan een organisatie die tot oogmerk heeft het plegen van misdrijven. Dat is ook al strafbaar. Dat is uitermate ruim.

De **voorzitter**:

Zij wij er eigenlijk al niet?

De heer **Corstens**:

Ik vind dit een heel ongelukkig artikel. Het artikel kan namelijk voor alles en nog wat worden ingezet. Het is veel te vaag. Je kunt het overal op loslaten. Als je werkelijk met dat artikel zou gaan werken, kun je het halve Wetboek van Strafrecht vergeten. Naar mijn gevoel geef je politie en justitie dan wel erg de vrije hand. Deze opmerking van mij dient er bepaald niet toe om artikel 140, Strafrecht te propageren. In een aantal gevallen kan het een nuttig instrument zijn. Het is een uitermate gevaarlijk instrument.

De heer **De Graaf**:

U gaat precies in op wat ik had willen vragen. Ik verbind er daarom nog een nieuwe vraag aan. Bij artikel 140 wordt nu vaak door de politie geprobeerd om voldoende bewijs te verzamelen om een criminele organisatie als zodanig bewijsbaar te maken. Als 140, Strafrecht al snel kan leiden tot een vermoeden van een strafbaar feit en dus artikel 27 van toepassing is, maakt deze combinatie toch bij elke behoorlijk zware vorm van criminaliteit een pro-actieve fase overbodig? Je zit dan per definitie in de re-actieve fase. Dan is de vraag of het nog zinvol is om daarnaast, apart, een soort van pro-actieve fase te gaan definiëren in de wet.

De heer **Corstens**:

Artikel 140 is uitermate ruim. Als je dat inderdaad stelselmatig zou gaan toepassen, heb je verder niet zo veel behoefte meer aan de pro-actieve fase. Bij de voorbereiding moet het wel zo zijn, bij artikel 46, Strafrecht, dat er iets in de buitenwereld veranderd is. Het moet zichtbaar zijn. De auto moet zijn aangeschaft. De bivakmutsen moeten er zijn. Wat wil de politie kennelijk of wat willen degenen die criminaliteit bestrijden graag? Dat je ook naar de branche toe kunt gaan en dat je informatieposities, zoals het in politiejargon heet, kunt opbouwen. Dan is er nog geen voorbereiding. Ik geloof toch dat, ook nu wij die voorbereiding hebben, het nuttig kan zijn om na te denken over de noodzaak van dit type onderzoek.

De heer **De Graaf**:

Als het nu daarover gaat: over een branche. Wij hebben vanmiddag een aantal branches doorgenomen. In een branche zou misschien wel eens iets aan de hand kunnen zijn. Dan kun je niet spreken van concrete aanleidingen. De politie kan nu ook, in samenwerking met welke universiteit dan ook en op grond van open bronnen, gewoon informatie inwinnen. Wij hebben er hier vandaag en gisteren een aantal gehad. Daar hoeft toch niet specifiek een bevoegdheid voor te worden gecreëerd of gedefinieerd als pro-actieve fase?

De heer **Corstens**:

Nee, dat niet. Maar als de politie verder wil gaan en inderdaad wil gaan observeren, bijvoorbeeld, of gebruik wil maken van registers die niet toegankelijk voor haar zijn, dan zul je wel een wettelijke regeling nodig hebben. Als dat niet nodig is, dan kan de politie het gerust doen. Dat is geen enkel probleem. Ik vrees echter dat het wel nodig is.

De heer **Rabbae**:

Dit verhoor is ook bedoeld om een aantal zaken concreter te maken. Ik stel daarom de volgende vraag. U zegt dat je kunt stellen dat zodra er een aanwijzing zou zijn, de politie eigenlijk gemachtigd zou zijn om te beginnen met opsporing. Het is een soort vervroeging van artikel 27. Stel dat er een aanwijzing zou zijn dat iemand zijn of haar partner zou willen vergiftigen met een gebakje. Wanneer begin je dan? Als de gedachte herkend is? Als men bij de bakker is? Als het gebak in de koelkast is gestopt? Als het gebak op tafel staat?

De heer **Corstens**:

Ja, dat is een mooie casus. U houdt zich echter bezig met zware, georganiseerde criminaliteit. Ik zou zeggen dat dit wel zware criminaliteit is, maar, neem ik aan, geen georganiseerde criminaliteit in de zin van een groepje mensen. Alleen de man wil de vrouw of de vrouw wil de man vergiftigen. Als wij praten over pro-actief onderzoek, denk ik dat wij dat in ieder geval niet moeten gaan uitbreiden tot dit type van individuele criminaliteit. Wij moeten dan toch, zou ik menen, denken aan groepsriminaliteit. Dan zou je in een heel vroege fase mogen optreden.

De heer **Koekkoek**:

Het deed mij denken aan de bakker bij de farao. Wij hebben gesproken over de parallelle opsporing. Mag ik concluderen dat wij dat begrip op dit moment gebruiken omdat er nog geen wettelijke regeling is?

De heer **Corstens**:

Het begrip parallelle opsporing? Er is geen wettelijke regeling in zoverre dat het volgens de wet is toegelaten dat de politie met opsporingsonderzoek verder gaat terwijl er een gerechtelijk vooronderzoek plaatsvindt. Dat is eigenlijk de kwestie in de huidige begripsvorming. Er loopt een gerechtelijk vooronderzoek en de politie gaat door met het parallelle onderzoek. Volgens het wetsvoorstel, met de commissie-Moons, hadden wij het overigens nog iets aangescherpt. Het komt er in wezen op neer dat de politie wel de RC moet informeren dat men daarmee bezig is, om te voorkomen dat men tegen elkaar in gaat werken. Die voorbeelden zijn er in het verleden geweest.

De **voorzitter**:

Het gaat om de vernieuwing van de commissie-Moons, die deze minister in ieder geval ook heeft voorgesteld aan de Kamer?

De heer **Corstens**:

In wat afgezwakte vorm, overigens. Andere vernieuwingen zijn inderdaad door deze minister weer wel overgenomen.

De heer **Koekkoek**:

Dat betekent dat parallelle opsporing een ruimer begrip is dan het inlichtingenwerk dat doorgaat tijdens de strafprocedure?

De heer **Corstens**:

Ja, want parallelle opsporing kan ook inhouden dat de politie een verhoor van een getuige of een verdachte gaat doen. Dat kan het ook inhouden. Dat is dus meer dan enkel inlichtingenwerk.

De heer **Koekkoek**:

Wij hebben het gehad over opsporingsmethoden, bijvoorbeeld observatie. Nu kennen wij ook het begrip dwangmiddelen. Misschien is het goed het verschil aan te geven en hoe opsporingsmethoden en dwangmiddelen zich tot elkaar verhouden.

De heer **Corstens**:

Dwangmiddelen zijn, zo heb ik het gedefinieerd, in het kader van strafvordering aan te wenden bevoegdheden waardoor daadwerkelijk inbreuken worden gemaakt op rechten en vrijheden van burgers. Dat zijn dwangmiddelen. Niet elk dwangmiddel is een opsporingsmethode, want in deze definitie is het zetten van iemand in voorlopige hechtenis, het arresteren van iemand, wel een dwangmiddel, je maakt namelijk inbreuk op het vrijheidsrecht van een burger, maar op zichzelf is dat nog geen opsporingsmethode. Door een burger van zijn vrijheid te beroven, wordt er nog geen opsporingsmateriaal verzameld. Dat is de verhouding. Bij een dwangmiddel gaat het er dus om dat je inbreuk maakt op rechten of vrijheid van een burger. Je legt beslag, je berooft een persoon van zijn vrijheid, je legt een telefoontap aan, je tapt een telefax af en dat soort zaken.

De heer **Koekkoek**:

Wij hebben het al even gehad over de vraag wanneer nu de verdenking van een strafbaar feit begint. Ik wilde naar het vervolg kijken. Wat voor gevolgen heeft het wanneer iemand als verdachte is aangemerkt?

De heer **Corstens**:

Wanneer iemand als verdachte is aangemerkt, betekent dit dat een aantal dwangmiddelen op hem mogen worden toegepast. Die persoon mag dan, na staande te zijn gehouden, worden aangehouden en in verzekering gesteld worden. Dat in de eerste plaats. Hij mag gefouilleerd worden. Dat mag. Er kunnen nog andere dwangmiddelen op hem worden toegepast, met name als de verdenking wat zwaarder is. Dan mag er een telefoontap gelegd worden en mag er ook voorlopige hechtenis worden toegepast. Dat is het gevolg daarvan. Dan gaat eigenlijk het strafvorderlijke systeem pas echt tegen personen werken, als wij een redelijke verdenking hebben. Dat is dus een garantie dat je niet zomaar van je

rechten en vrijheden beroofd kunt worden. De wetgever heeft gezegd dat er aan een drempelvereiste voldaan moet zijn. Dat is het vereiste van de redelijke verdenking, artikel 27 van het wetboek.

De heer **Koekkoek**:

Mijn laatste vraag op dit punt: weet je nu altijd dat je verdachte bent? Wanneer weet je dat?

De heer **Corstens**:

Uiterlijk weet je het op het moment dat je als verdachte een dagvaarding thuis krijgt, maar in een aantal gevallen weet je tevoren niet dat je verdachte bent. Denkt u aan de drugsorganisatie: er is een tap gelegd; uiteraard wordt er, voordat de tap gelegd wordt, niet gezegd: mijnheer of mevrouw, we gaan u aftappen. Het zal u duidelijk zijn dat het middel dan een beetje ineffectief wordt. Met andere woorden: die tap wordt gelegd in het kader van een gerechtelijk vooronderzoek. Dat is de huidige wettelijke regeling. Voordat het gerechtelijk vooronderzoek gesloten wordt, moet de rechter-commissaris de verdachte verhoren. Op dat moment zal die rechter-commissaris de verdachte confronteren met het al lang geleden plaatsgevonden feit dat zijn telefoon is afgetapt. Als er geen gerechtelijk vooronderzoek heeft plaatsgevonden, de politie wel onderzoek heeft gedaan, maar de verdachte om een of andere reden nooit is gehoord, kan het in theorie - maar bijna altijd zal ook de verdachte gehoord zijn; ik kan me eigenlijk geen gevallen voor de geest halen waarin dat niet gebeurt - zo zijn dat je een dagvaarding thuis krijgt waarin staat: u wordt beschuldigd van het volgende misdrijf.

De **voorzitter**:

Vindt u niet dat je als verdachte op een bepaald moment het recht hebt om dat te weten? Of vindt u dat men in feite onbepaald door kan rechercheren op een verdachte zonder dat hij dat zelf weet?

De heer **Corstens**:

Het zou op zichzelf goed zijn als mensen op een gegeven moment inderdaad iets te horen krijgen. Aan de andere kant: als je te maken hebt met de georganiseerde criminaliteit en als je van een aantal mensen hebt vastgesteld dat zij zich aan misdrijven schuldig hebben gemaakt...

De **voorzitter**:

U zei zojuist dat men dat nog niet heeft vastgesteld, want daarvoor dient nou juist de rechter. Weet u nog wel?

De heer **Corstens**:

Akkoord, dat is volkomen juist, maar wat deze mensen betreft, is de zaak eigenlijk rond en het is duidelijk dat er voldoende bewijsmateriaal tegen deze mensen is. Er zijn echter ook nog een aantal andere mensen bij die organisatie betrokken. We weten zeker dat E, F, G en H gealarmeerd zullen zijn als we tegen A, B, C en D zeggen dat we die verdenking hebben.

De **voorzitter**:

Het behoort volgens u dus niet tot een soort grondrecht om te weten of je verdachte bent?

De heer **Corstens**:

Nee, dat behoort niet tot een grondrecht. Uiteraard - dat geldt voor alles en is een beetje een gemeenplaats - moet de redelijkheid in acht worden genomen. Het is natuurlijk geen vrijbrief voor de politie of voor het openbaar ministerie om mensen een aantal jaren in onzekerheid te laten, terwijl je eigenlijk heel goed weet dat die mensen verdacht zijn, dat er voldoende bewijsmateriaal is en dat zij gedagvaard kunnen worden. Maar goed, daar hebben we middelen voor, want dan zal zo'n zaak leiden tot niet-ontvankelijkheid, bijvoorbeeld omdat het openbaar ministerie geen redelijke termijn in acht heeft genomen. Er is dus een zeker correctiemechanisme in het systeem ingebouwd.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Corstens, voordat we overgaan tot de uitspraak van de Hoge Raad, toch nog een vraag over de spanning die kan bestaan tussen de rechtsbescherming van de verdachte en de rechtshandhaving. Soms bestaat het gevoel dat de verdachte meer wordt beschermd dan de samenleving, inclusief het slachtoffer. Hoe reageert u op die gedachte?

De heer **Corstens**:

Ik vind het een erg eenzijdige visie. Het is een standpunt dat ook in de strafrechtliteratuur nogal eens naar voren wordt gebracht. Het is natuurlijk juist dat er de laatste jaren nogal wat vernieuwd is op het terrein van de strafvordering. Er zijn nogal wat nieuwe bevoegdheden gecreëerd. Daar tegenover is het zo dat er in de jaren zestig en zeventig nogal wat meer bescherming voor de verdachte is gekomen. Ik heb toch het idee dat het uiteindelijke resultaat een behoorlijk evenwicht is en dat je niet moet zeggen dat we met de rechtsbescherming van de verdachte te ver zijn doorgeschoten. Ik geloof dat je dat zeker niet kunt zeggen als je dat afzet tegen de recente wetgeving en de recente rechtspraak. Ik geloof dat er een heel goed evenwicht tot stand is gekomen. Mensen die zeggen dat de bevoegdheden van de overheid te ver zijn gegaan - dat is het standpunt waar ik aan refereerde en dat in de strafrechtliteratuur nogal eens naar voren komt - vergeten naar mijn gevoel te veel dat juist in de jaren zeventig het leerstuk van het onrechtmatig verkregen bewijs, het uitsluiten van bewijs als dat onrechtmatig verkregen is, is opgekomen, voornamelijk als een stukje bescherming van de verdachte, en dat de verdragen die mensenrechten bevatten en die bescherming van de verdachte inhouden, een geweldige rol zijn gaan spelen. Daar is een zekere reactie op gekomen via de wetgeving en de rechtspraak. Naar mijn gevoel is het resultaat heel redelijk en evenwichtig. Ik praat natuurlijk niet over details, maar over de hoofdlijnen.

De heer **Koekkoek**:

Dat was ook de bedoeling. Dan gaan we nu over op de rechtspraak van de Hoge Raad. Zou u voor ons kort de ontwikkeling willen schetsen van de rechtspraak van de Hoge Raad waar het gaat om bijzondere opsporingsmethoden, waar onze commissie zich in het bijzonder mee bezighoudt?

De heer **Corstens**:

Aan de ene kant - daar refereerde ik zojuist al aan - zie je dat de Hoge Raad nogal wat zaken heeft toegelaten. De anonieme getuige is geaccepteerd. Dat is natuurlijk ook een opsporingsmethode, zou je kunnen zeggen. De infiltratie is geaccepteerd en we hebben gezien dat de observatie is geaccepteerd. Aan de andere kant zijn er ook zaken - denkt u aan de telefax en het afnemen van lichaamsmateriaal voor een DNA-onderzoek - waarvan de Hoge Raad heeft gezegd: nee, dat gaat te ver; daar moet een wettelijke regeling voor komen. Aan de ene kant zie je dus nogal wat coulance ten opzichte van bepaalde opsporingsmethoden, maar aan de andere kant ook weer een grote terughoudendheid. Daarbij heeft volgens mij voor de Hoge Raad en voor de rechtspraak in het algemeen een belangrijke rol gespeeld dat daar waar de wetgever iets heeft geregeld, hij dus grenzen heeft gesteld. Het toedelen van bevoegdheden is namelijk tegelijk ook altijd het begrenzen van bevoegdheden en van overheidsoptreden. De Hoge Raad heeft geredeneerd: nou ja, dat is nu eenmaal geregeld; jullie willen nu verder gaan, maar er staat "telefoontap" en niet "telefax" en dat mag dus niet. Daar waar het ongeregeld terrein was, heeft de rechtspraak naar mijn gevoel echter de neiging getoond om nogal veel af te leiden uit de taakstelling van de politie.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u dat er in het geheel van de rechtspraak van de Hoge Raad op dit moment - want er zullen vast nog meer arresten komen, waaraan u dan waarschijnlijk zult meewerken - voldoende duidelijkheid is over wat de politie mag en over wat de politie niet mag?

De heer **Corstens**:

Nee, voldoende duidelijkheid is er niet. Er is redelijke duidelijkheid over de infiltratie. Met betrekking tot een aantal andere zaken, is er onvoldoende duidelijkheid, bijvoorbeeld op het punt van de gecontroleerde aflevering en doorlevering, maar daar zou ik, als u dat wenst, graag wat dieper met u op willen ingaan. Daar is onduidelijkheid over. Over de observatie is nogal wat onduidelijk en er is ook onduidelijkheid over het bekende item van de kijk- of inkijkoperatie. Over dat laatste punt heeft de Hoge Raad, zoals u weet, op 31 mei van het vorig jaar een arrest gewezen. Daarmee heeft de Hoge Raad een duidelijke

terughoudendheid en reserve aan de dag gelegd ten opzichte van die methode, zonder daar overigens een heel duidelijke uitspraak over te doen. Die zaak moet eerst wat betreft de feiten nog uitgezocht worden, volgens mij door het Hof in Den Haag. Die zaak komt dus nog terug bij de Hoge Raad.

De heer **Koekkoek**:

Over beide onderwerpen zullen wij nog nader spreken. Misschien is het goed om, voordat we dat doen, iets te zeggen over beginselen die in de rechtspraak een belangrijke rol spelen, namelijk de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. Kunt u kort aangeven wat daarmee bedoeld wordt?

De heer **Corstens**:

Met proportionaliteit wordt bedoeld dat het middel dat je gebruikt, in een redelijke verhouding moet staan tot het doel, het object dat je voor ogen hebt. Je gaat bijvoorbeeld geen telefoontap aanleggen om erachter te komen of iemand een winkeldiefstal heeft gepleegd, hoewel dat wettelijk misschien wel zou mogen. Met andere woorden: binnen de grenzen van de wet ga je nader vaststellen of het inzetten van dit middel wel in een goede verhouding staat tot het te bereiken doel. Dan zul je bij die winkeldiefstal dus zeggen: nee, dat is idioot. En zo vervolgens ook bij niet in de wet geregelde methoden, zoals de infiltratie: je gaat niet infiltreren bij een groepje jongens die zich regelmatig aan vernielingen schuldig maken. Dat is vervelend en lastig; ik wil het niet bagatelliseren, want het kan uitermate vervelend zijn, maar toch moet je zeggen: nee, er is geen redelijke verhouding tussen dit middel en het doel. Dat is proportionaliteit. Subsidiariteit houdt in dat je, als je voor de taak wordt gesteld om bepaalde criminaliteit te bestrijden en als je verschillende middelen ter beschikking hebt om dat te doen - je kunt het doen op een klassieke wijze, bijvoorbeeld via een telefoontap, maar ook via infiltratie - kiest voor het minst bezwarende middel. Onder die omstandigheden zou ik denken dat een telefoontap wellicht toch iets minder zwaar is dan infiltratie. Als je er ook via een telefoontap toe kunt komen, moet je het via die telefoontap doen en moet je niet de infiltratie gaan gebruiken. Dat is in concreto vaak moeilijk, want het is vaak moeilijk om vast te stellen wat nou zwaarder is. Dat hangt sterk van de concrete omstandigheden af, maar het is het algemene uitgangspunt.

De heer **Koekkoek**:

Zijn u uit de rechtspraak voorbeelden bekend waar de rechter heeft gezegd: deze opsporingsmethode deugt niet, want zij is niet proportioneel of zij is veel te zwaar en dus niet subsidiair?

De heer **Corstens**:

Nee, ik kan me daar geen goed voorbeeld van voor ogen halen. In de lage rechtspraak zijn er ongetwijfeld voorbeelden te bedenken. Dat schat ik althans. Ik kan me herinneren dat we vorig jaar een geval hebben gehad dat tot een arrest van de Hoge Raad leidde. Daarin wilden een aantal politiemensen kennelijk een bingo-club, waarin de bingo niet volgens de regels ging, oprollen. Het kan ook zijn dat het een ander kansspel was. Het is maar de vraag of bingo een kansspel is, maar die vraag laten we maar even daar. Zij wilden een bepaald illegaal speelhol oprollen en toen ging men daar, uiteraard niet als politie verkleed, binnen. Toen werd door de raadsman gezegd dat dat een vorm van infiltratie was, omdat die mensen zich voor hadden gedaan als willige spelers, maar helemaal geen willige spelers waren, maar infiltranten. Toen werd gezegd: dat is een veel te zwaar middel voor dit doel. Daarvan is uiteindelijk in de rechtspraak, ik dacht door de Hoge Raad, gezegd: op zichzelf is infiltratie in het algemeen misschien wel een zwaar middel, maar deze vorm van infiltratie is helemaal niet zwaar. Het is een uitermate licht middel voor een ook niet al te zwaar doel. Dat is dus nog steeds geen voorbeeld, maar een voorbeeld van het omgekeerde. Ik kan u uit mijn hoofd geen voorbeeld geven.

De heer **Koekkoek**:

Valt het door de Hoge Raad te controleren of aan die eisen van proportionaliteit en subsidiariteit is voldaan of moet de Hoge Raad daarbij afgaan op - meestal - het oordeel

van de lage rechter van het gerechtshof, als de lagere rechter tenminste de omstandigheden noemt en factoren tegen elkaar afweegt?

De heer **Corstens**:

Dat is een typisch feitelijke kwestie waar de Hoge Raad niet aan komt. Je moet gaan kijken naar de omstandigheden, een heel feitelijke kwestie. Daar komt de Hoge Raad dus niet aan en daar kan de Hoge Raad niet aankomen.

De heer **Koekkoek**:

Dan wilde ik het met u hebben over het inkijken. U hebt al een paar keer het arrest van 31 mei 1994 genoemd, ook bekend als het Sinis-arrest of het speedboot-arrest, omdat geen verdovende middelen, maar een speedboot werd aangetroffen. Misschien kunt u aangeven wat de Hoge Raad, wat inkijkoperaties betreft, aan overwegingen heeft meegegeven aan het hof dat de zaak nu moet beslissen. Misschien is het goed om eerst aan te geven wat inkijken is, want sommigen hebben daarbij de voorstelling van een kijkdoos waar je in kijkt, maar dat is niet helemaal de bedoeling.

De heer **Corstens**:

Het komt er - als ik het althans goed begrijp - bij de inkijkoperaties eigenlijk op neer dat je het idee hebt dat in een bepaalde ruimte of in een loods bijvoorbeeld wel eens drugs zouden kunnen liggen; je weet het eigenlijk niet; het kan zijn dat de zaak al in de fase van de verdenking zit, maar het kan ook zijn dat de zaak pas in de fase daarvoor zit; om die zaak op te lossen, zou je dat echter eerst moeten weten. Stel dat er een verdenking is; dan kun je bijvoorbeeld wel een huiszoeking doen en dan tot de conclusie komen dat er geen drugs zijn, maar dan zijn die lieden gealarmeerd en dan heb je je eigen zaak kapot gemaakt. Met andere woorden: om te voorkomen dat je je eigen zaak kapot maakt, ga je daar een kijkje nemen. Dat kan gebeuren doordat je daar een videocamera in laat zonder je zelf in die ruimte te begeven. Het kan ook zijn dat je jezelf in die ruimte begeeft.

De heer **Koekkoek**:

Maar zo'n videocamera moet wel in die ruimte; die wandelt daar niet naar binnen en die moet daar wel geplaatst worden.

De heer **Corstens**:

Die moet erin gebracht worden, maar dat hoeft allemaal niet zo groot te zijn. Dat kan heel klein zijn. Dat is, denk ik, op zichzelf wel mogelijk zonder dat je daar naar binnen gaat of wellicht ook nog wel van buitenaf. Wat heeft de Hoge Raad nu gezegd? De Hoge Raad heeft gezegd - die vraag had het hof niet beantwoord - op grond van welke wetsbepaling... Het hof had gezegd dat er een bevoegdheid is. De Hoge Raad heeft gezegd: je moet je eerst afvragen of er eigenlijk wel gebruik is gemaakt van een wettelijke bevoegdheid en op welke bepaling deze manier van opereren eigenlijk steunt. Vervolgens, als je vaststelt dat het niet is gebeurd op basis van een wettelijke bevoegdheid, moet je je afvragen: is het overigens onrechtmatig en is er eigenlijk een grondrecht geschonden? Als je zegt dat het onrechtmatig is, moet je vervolgens, zoals de Hoge Raad nog eens heel duidelijk uiteen heeft gezet, vaststellen welke conclusie je daaraan moet verbinden: ofwel het aldus vergaarde bewijsmateriaal mag niet gebruikt worden of - in ernstige gevallen ongetwijfeld - het openbaar ministerie moet niet-ontvankelijk verklaard worden. Die vragen moet de rechter allemaal beantwoorden. Is er strijd met een grondrecht? Is er sprake geweest van een wettelijke bevoegdheid en zo ja, welke? Vervolgens, als er in strijd is gehandeld met de regelingen: welke consequenties moeten daaraan worden gehecht? Ofwel bewijsuitsluiting, met waarschijnlijk als gevolg vrijspraak van de verdachte, ofwel niet-ontvankelijkheid?

De heer **Koekkoek**:

Wat is uw opvatting? Zijn er wettelijke bevoegdheden om, bijvoorbeeld, een loods binnen te gaan, eventueel met een valse sleutel, om daar te gaan kijken? Is daar enige wettelijke basis voor?

De heer **Corstens**:

Ik zie daar, eerlijk gezegd, niet zoveel basis voor. In de literatuur is wel gerefereerd aan de schouw van Strafvordering, het rondkijken dus door de officier van justitie en in spoedgevallen door de hulpofficier. Die mag zich inderdaad naar een bepaalde plaats, niet zijnde een woning begeven, om daar een plaatselijke toestand op te nemen. Zo heet het, dacht ik, in de wet. Ja, waarvoor is die bevoegdheid geschreven? Naar mijn idee, zo heb ik het altijd opgevat, is die geschreven voor bijvoorbeeld de situatie van een geweldsdelict. Het kan van belang zijn voor jou, als officier of als hulpofficier, om te kijken wat de situatie ter plaatse is. Je gaat er dan naar toe. Je wilt misschien ook foto's maken van de situatie: waar lag het lijk, waar zijn de kogelinslagen? Dat is naar mijn gevoel typisch schouw. Nu zijn er auteurs die zeggen dat het veel verder gaat. Je mag ook juist deze methode hanteren als basis voor zo'n inijkoperatie. Ik vind daarvoor de bevoegdheid zoals die omschreven is in de wet veel te vaag. Ik zou menen, in lijn van hetgeen wij straks besproken hebben, dat er inderdaad een uitdrukkelijke wettelijke bepaling zou moeten komen daarvoor.

De heer **Koekkoek**:

Biedt de Opiumwet een basis?

De heer **Corstens**:

Ja, artikel 9, Opiumwet. In de eerste plaats eist de Opiumwet, net als Strafvordering, dat er sprake moet zijn van een redelijk vermoeden. Het mag alleen maar als er sprake is van een verdenking van een strafbaar feit en dus niet in de voorfase, de fase van pro-actief optreden. Dat heeft een van de kamers van het Amsterdamse Hof naar mijn gevoel terecht uitgemaakt. In de tweede plaats heb ik het idee dat je binnen de Opiumwet het binnengaan van plaatsen mag doen om daar andere, geregelde handelingen te stellen, namelijk in beslag nemen, huiszoeking of iemand aanhouden. Het gaat niet op voor deze wijze van opereren. Naar mijn gevoel heeft de wetgever daar niet aan gedacht.

De heer **Koekkoek**:

U ziet het niet als een zelfstandige bevoegdheid?

De heer **Corstens**:

Nee, ik zie het niet als een zelfstandige bevoegdheid.

De heer **Koekkoek**:

Maar de regeling in de Opiumwet wijkt toch af van die in het Wetboek van Strafvordering?

De heer **Corstens**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Wat is de zin daarvan als het niet een zelfstandige bevoegdheid is?

De heer **Corstens**:

Dat ligt moeilijk. De wetgever heeft indertijd helemaal niet aan deze situatie gedacht. Nu is de vraag of je Strafvordering creatief gaat interpreteren in de zin van: Ja, goed, dit is een nieuwe ontwikkeling, die is nu eenmaal tot ontwikkeling gekomen en wij scharen dit daar ook onder. Of zeg je, en dat is een, toegegeven, legalistisch standpunt: Nee, laat de wetgever zich daar eerst maar eens over uitlaten. Ook daar zit je weer met die privacy.

De heer **Koekkoek**:

Bent u legalistisch?

De heer **Corstens**:

Een tikkeltje legalistisch wel, ja. Maar goed, ik weet niet waar ik nu zit, bij de psychotherapeut of...

De **voorzitter**:

Nee, absoluut niet. U heeft zich in een artikel in het Nederlands Juristenblad met een vrij grote hoeveelheid toorn over deze zaak uitgesproken. U zit overigens bij de enquetc commissie en niet bij de psychotherapeut. Laat dat duidelijk wezen.

De heer **Koekkoek**:

Ik vind het jammer dat ik u dat gevoel gegeven heb.

De **voorzitter**:

Betekent dit dat, nu het als het ware in de openbaarheid is gekomen en iedereen erover spreekt, ook de vraag op tafel ligt, misschien nog wel belangrijker, of er proces-verbaal van moet worden opgemaakt? U zegt nu dat het maar geregeld moet worden als het in de moderne politiepraktijk nodig is? U lijkt minder verontwaardigd. Of zie ik dat verkeerd?

De heer **Corstens**:

Nee, hoor. Er moet in elk geval proces-verbaal van worden opgemaakt. Maar naar mijn gevoel is dat het proces-verbaal opmaken van iets illegaals. Laat ik daar duidelijk over zijn. Mijn standpunt is wat dat betreft niet veranderd. Ik meen dat er onvoldoende basis is, zowel in Strafvordering als in bijzondere wetgeving, waaronder ook de Opiumwet moet worden verstaan, om deze methode te hanteren. Ik zou menen dat dit toch bepaald een indringende methode is: daar binnengaan, op deze wijze, kijken, met name in de pro-actieve fase, maar ook in zijn algemeenheid. Het is een bepaald vergaande methode, die te maken heeft met de verhouding politie-rechter-wetgever. Dit is typisch een zaak voor de wetgever. Als wij dat willen in Nederland, akkoord, maar dan moet u dat beslissen met de regering samen, niet de rechter en ook niet de politie.

De heer **Koekkoek**:

Maakt het voor u wat uit of het inkijken pro-actief plaatsvindt, dus als er nog geen verdachte is, of dat het plaatsvindt in de situatie dat er weldegelijk een verdachte is en er grote belangen op het spel staan en, bijvoorbeeld, een lid van een criminele organisatie aangepakt kan worden? U noemde het al even, maar ik stel de vraag voor alle helderheid.

De heer **Corstens**:

Het maakt enig verschil uit. In de laatste situatie sluit ik iets meer aan bij het bestaande systeem. Ik ben dan, om het zo te zeggen, minder toornig. Desalniettemin blijft staan dat ik zou zeggen dat het in beide situaties illegaal is.

De heer **Koekkoek**:

Als ik u goed begrijp, zou eigenlijk de wetgever voor 1 oktober wetten tot stand moeten brengen.

De heer **Corstens**:

Ik ben maar een van de tien.

De heer **Koekkoek**:

Zeker. Ik wil vervolgens met u ingaan op de infiltratie. Kunt u kort aangeven wat de Hoge Raad op dit moment aanvaardbaar vindt aan infiltratie, under-coveracties en dergelijke?

De heer **Corstens**:

De Hoge Raad heeft gezegd dat het middel gehanteerd mag worden, als het maar niet zo is dat de verdachte wordt gebracht tot iets waarop zijn opzet niet gericht was. Opzet moet je hier verstaan als algemene intentie, algemene bereidheid. Het mag niet zo zijn dat je iemand die, bijvoorbeeld, in financile moeilijkheden verkeert over de streep trekt. Iemand die in het geheel nog niet was ingevoerd in het criminele drugsmilieu houdt de politie voor dat hij, als infiltrant, in korte tijd veel geld kan verdienen door aan een drugstransport mee te werken. Dat is door de Hoge Raad verboden. Als je dat doet, mag het aldus verkregen bewijsmateriaal niet tot bewijs meewerken. Dat is een voorwaarde. De tweede en derde voorwaarde zijn dat ook hier weer getoetst moet worden aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit.

De heer **Koekkoek**:

U geeft nu de opvatting van de Hoge Raad weer. Hoe kijkt u zelf aan tegen het bestaan van deze methode, zonder dat daar een duidelijke, wettelijke grondslag voor is? Het antwoord heeft u al gegeven. Eigenlijk moet ik u vragen hoe u aankijkt tegen deze methode als er wel een wettelijke grondslag voor zou zijn.

De heer **Corstens**:

Kijk, als er wel een wettelijke grondslag zou zijn, heb ik daar geen moeite mee. Dat zal u duidelijk zijn. Overigens blijft staan dat het natuurlijk een uitermate gevaarlijke methode is en dat wij ons heel goed moeten realiseren waar wij met deze methode in Nederland mee

bezig zijn. Dan praat ik alleen nog maar over infiltraties in zijn algemeenheid. Als wij het gaan doortrekken naar pseudo-koop of, nog erger, gecontroleerde af- of doorlevering.

De **voorzitter**:

Vindt u, waar wij het de laatste dagen over gehad hebben, de gecontroleerde af- of doorlevering ook juridisch onrechtmatig, afgezien van de bestuurlijke vragen die men daarover kan stellen?

De heer **Corstens**:

Ja, juridisch onrechtmatig in zoverre dat je je als infiltrant schuldig maakt aan strafbare feiten. Dat ligt overigens al in de infiltratie besloten. Als je bent betrokken bij pseudo-koop of pseudo-verkoop, dan betekent dit dat je deelnemer bent aan een misdrijf uit de Opiumwet. Je maakt je dus schuldig aan strafbare feiten. In de media wordt wel eens beweerd, en ook bij de politie heerst die gedachte wel eens, dat het allemaal mag, zolang men zich maar niet schuldig maakt aan strafbare feiten. De Opiumwet is echter uitermate ruim. Elke ondersteuningshandeling, voorbereidingshandeling voor drugstransporten en dat soort zaken is allemaal strafbaar. Ik kan mij dus niet voorstellen dat je infiltreert in de drugs wereld en vervolgens meer doet dan alleen maar rondkijken en je bezighoudt met drugsdeals, zonder dat dit strafbaar is. Het is bijna per definitie strafbaar handelen. De strafwet geldt voor u en mij en ook voor de politieman.

De **voorzitter**:

Je kunt het natuurlijk ook op een andere manier zeggen. In Nederland kennen wij het opportuniteitsbeginsel en dus vrijwaart het openbaar ministerie die politieman of de burger die het, onder regie van politie en justitie, doet.

De heer **Corstens**:

Het openbaar ministerie kan inderdaad het opportuniteitsbeginsel hanteren, en zal dat in dit geval ook doen, maar dat neemt niet weg dat er wel strafbaar is gehandeld. Dus als u mij vraagt of er onrechtmatig wordt gehandeld, dan is mijn antwoord daarop klip en klaar: Ja, er wordt onrechtmatig gehandeld.

De **voorzitter**:

Is het nog steeds onrechtmatig als het, bijvoorbeeld, in overeenstemming is met de richtlijnen van de procureurs-generaal over deals met criminelen?

De heer **Corstens**:

Ja, het is strafbaar, onrechtmatig, ook als het in overeenstemming met die richtlijnen is. Ook de procureurs-generaal of de minister kunnen de wet niet opzij zetten.

De heer **Koekkoek**:

Wat vindt u van het beroep op noodtoestand dat wel wordt gedaan om deze methode te hanteren? Noodtoestand dan in de zin dat de criminaliteit zo ernstig is dat hier ook zware, ingrijpende methoden en middelen de enig passende zijn.

De heer **Corstens**:

Ik vind dat beroep niet sterk, zelfs zeer zwak. Als je die redenering hanteert, kun je in een aantal gevallen van zeer ernstige criminaliteit de hele strafvordering wel vergeten. Dan ben je kennelijk, op grond van deze redenering, vrij om dingen te doen die op zichzelf redelijk zijn. Dat is mijn grote bezwaar. Mijn tweede punt is dat ik bij noodtoestand denk aan bijzondere situaties. Hier hebben wij te maken met een structurele situatie. Wij zijn structureel aan het infiltreren. Ik vind niet dat je dat kunt gooien over de boeg van een noodtoestand.

De heer **Koekkoek**:

Voorzitter! Misschien zijn er op dit punt nog andere vragen.

De heer **De Graaf**:

Ik heb nog twee vragen over dit onderwerp. Ten eerste kom ik terug op wat u net zei. Is dit niet hetzelfde als wanneer de politie op weg naar een ongeluk of ter achtervolging van iemand te snel - 160 op de snelweg - rijdt? Ook dat mag niet. Nergens staat in de wet dat de politie te snel mag rijden en je moet een beroep doen op een noodtoestand.

De heer **Corstens**:

Je wilt die man aanhouden en dat is ook je taak. Dat kun je niet anders doen dan op die manier en dat is typisch een plotseling opkomende noodtoestand-situatie.

De heer **De Graaf**:

Of is dat op grond van artikel 2 van de Politiewet, de taak?

De heer **Corstens**:

Dat zou je kunnen verdedigen. Het is typisch een noodtoestand-situatie met conflicterende plichten. Nou, dan mag jij als politieman dat inderdaad voor laten gaan.

De heer **Koekkoek**:

Of een beroep op een ambtelijk bevel.

De heer **Corstens**:

Dat vind ik ook niet sterk, want dat zou betekenen dat de hoger geplaatste wel de wet aan de kant zou mogen zetten. Dat vind ik eerlijk gezegd niet zo sterk. Als we praten over die noodtoestand, komt daar bij de drugs bovendien nog een heel moeilijk probleem bij. Als we ervan uit zouden mogen gaan dat de strafrechtelijke bestrijding van drugshandel het enige juiste middel is en dat er ook geen ander middel is, dan ligt de zaak misschien nog wel wat anders, maar ook u kent de discussie over de drugsbestrijding. Daarover lopen de opvattingen nogal uiteen. Met andere woorden: juist waar we het hier hebben over een kwestie waarbij de zin van het strafrechtelijk optreden hier in Nederland nogal betwijfeld wordt...

De heer **Koekkoek**:

De Opiumwet is toch duidelijk?

De heer **Corstens**:

Dat is zeker zo, maar als je moet beslissen over de vraag of je zo'n zwaar en gevaarlijk middel gaat inzetten, kan ik me voorstellen dat je dat bijvoorbeeld toch liever doet in het geval van een schilderijenroof uit het Stedelijk Museum. Daarbij is volkomen duidelijk dat het een groot belang is dat deze mensen worden opgepakt en dat de schilderijen te voorschijn komen, terwijl het hier maar de vraag is of de strafrechtelijke bestrijding zo geweldig nuttig is.

De heer **De Graaf**:

Mijn tweede vraag. U heeft gezegd dat u op zichzelf geen bezwaar heeft tegen infiltratie als dat wettelijk is geregeld. Ik meen dat ik u dat heb horen zeggen.

De heer **Corstens**:

Ik blijf het een gevaarlijk middel vinden.

De heer **De Graaf**:

Vindt u dat er ook onaantastbare grenzen zijn aan infiltratie als er een wettelijke regeling zou zijn? Vindt u bijvoorbeeld dat er mag worden genfiltreerd in een huisgezin, ook al zou de wet in beginsel zeggen dat infiltratie mag in een kerkgenootschap en een politieke partij of op andere gebieden waar de privacy zeer op prijs wordt gesteld?

De heer **Corstens**:

Ik denk dat je daar die mooie maatstaven van subsidiariteit en proportionaliteit op moet loslaten. Dat zou betekenen dat je in dat gezin of dat kerkgenootschap dat middel alleen met de grootste terughoudendheid zou toepassen en waarschijnlijk nooit. Dat zou ik toch van de concrete omstandigheden willen laten afhangen en ik zou geen absoluut verbod willen instellen. Dat moet je dan maar bekijken met deze middelen van proportionaliteit en subsidiariteit.

De heer **De Graaf**:

Daar heb je dus wel de Hoge Raad voor nodig.

De heer **Corstens**:

Bijvoorbeeld. Nou ja, het was natuurlijk weer een feitenkwestie.

De **voorzitter**:

Betekent uw standpunt ter zake ook dat door dit middel verkregen bewijs per definitie ter zijde zou moeten worden geschoven omdat de eigen belangen van de verdachte tegen wie het gebruikt wordt, op zichzelf niet geschaad zijn door die gecontroleerde doorlevering?

De heer **Corstens**:

Als zijn eigen belangen daardoor niet zijn geschaad, zou je inderdaad - dat is het leerstuk van de relativiteit van het onrechtmatig verkregen bewijs, dat de Hoge Raad een aantal jaren geleden aan dat leerstuk heeft toegevoegd - kunnen zeggen: als het niet onrechtmatig is tegenover deze mensen, maar wel tegenover anderen, dan mag je het gebruiken. Dat is op zichzelf aanvaardbaar, denk ik, hoewel het overigens een moeizaam geheel is.

De heer **Rabbae**:

Mag je de term "proportionaliteit" ook vervangen door "beleidsmatig verantwoord"?

De heer **Corstens**:

Ja, dat mag u doen, maar ik vind "beleidsmatig verantwoord" wel weer erg vaag. "Proportionaliteit" is vaag, maar in gradaties van vaagheid vind ik "beleidsmatig verantwoord" nog veel vager. Mevrouw Sorgdrager had een lijstje van woorden die je niet zou mogen gebruiken en dit vind ik wel een heel vage term.

De **voorzitter**:

Zijn proportionaliteit en subsidiariteit soms ook geen alibi om te redden wat er te redden valt of zondig ik dan tegen een van de grondlerstukken van het moderne strafrecht?

De heer **Corstens**:

Nee, ik denk dat het meer is dan dat. Het is duidelijk meer dan dat. Het heeft een zekere inhoud, zoals "beleidsmatig verantwoord" natuurlijk ook een zekere inhoud heeft. Dat is volkomen duidelijk, maar daar vind ik de inhoud eerlijk gezegd wel erg vaag.

De heer **Vos**:

Ik vroeg mij af of professor Corstens niet ook zelf het opportuniteitsbeginsel hanteert als hij zegt dat het niet altijd opportuun is om drugsactiviteiten te gaan volgen. Kan hij zich voorstellen dat er ook mensen zijn die zeggen dat, juist om de drugscriminaliteit wel te bestrijden, strafbare feiten wellicht in bescheiden mate te billijken zijn? Ik bedoel: het is maar strikt een persoonlijk standpunt.

De heer **Corstens**:

"Te billijken zijn"... Ik heb gezegd: als je infiltratie accepteert in de huidige situatie waarin we geen rechtvaardigingsgrond in de wet hebben voor het begaan van strafbare feiten - die moet er naar mijn gevoel komen: als je de infiltratie gaat regelen, moet je ook een regeling maken voor het straffeloos zijn van degenen die die feiten begaan - wordt dat op dit moment opgelost via het opportuniteitsbeginsel. Dat lijkt mij ook volkomen juist, want het zou te dol zijn als de politie eerst de infiltratie toelaat en de officier van justitie vervolgens de infiltrant zou gaan vervolgen. Dat zou natuurlijk ook uitermate gevaarlijk zijn, want dan wordt die man helemaal aan de paal genageld.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil met u overgaan naar de normering van de pro-actieve fase en van de bijzondere opsporingsmethoden. Zou u ons wat houvast kunnen geven, zodat we een idee hebben van wat er geregeld zou moeten worden en hoe we dat zouden moeten doen? Welke methoden en opsporingsmiddelen zouden een grondslag in de wet moeten hebben, met name voor de fase waarin er nog geen sprake is van een verdenking van een strafbaar feit?

De heer **Corstens**:

Ik meen dat er een grote operatie moet plaatsvinden die hierin bestaat dat je ook die voorfase gaat regelen, liefst in het Wetboek van Strafvordering, want het voordeel daarvan is dat het allemaal in n hand blijft. Er is ook wel gesuggereerd - volgens mij ook door Patijn - om dat bij de BVD onder te brengen. Daar ben ik een groot tegenstander van, want dan ga je de zaken in twee splitsen. Bij dat voorwerk gaat het er uiteindelijk om om straks mensen te gaan vervolgen. Als je de verantwoordelijkheden uit elkaar gaat trekken, krijg je er naar mijn idee helemaal geen vat meer op. Dat vind ik dus niet een juist standpunt. Of "niet juist"... Ik vind het een verkeerd standpunt.

De **voorzitter**:

U spreekt over de heer Patijn. Om misverstanden te voorkomen: ik neem aan dat u doelt op de heer A. Patijn, raad-adviseur van het ministerie van Justitie.

De heer **Corstens**:

Ja, inderdaad. Die heeft een paar maanden geleden in het Nederlands Juristenblad die suggestie gedaan. Ik meen dat je dit moet onderbrengen bij de reguliere politie en justitie. Dat kan ook in de Politiewet, maar om het systeem overzichtelijk te houden, lijkt het mij beter om dat in Strafvordering onder te brengen. Dan zou je vervolgens moeten vaststellen welke methoden je zou willen toelaten - observatie, infiltratie en onder omstandigheden ook inijkoperaties - en vervolgens - dan sluit je volkomen aan bij het systeem van Strafvordering - bij welke strafbare feiten en bij welke typen strafbare feiten. Je kunt heel gemakkelijk aansluiten bij het systeem van Strafvordering. Zo zeg je bijvoorbeeld dat infiltratie alleen mag bij feiten waarop naar wettelijke omschrijving acht jaar of meer staat. Dat is op het ogenblik een bekend criterium en geldt bijvoorbeeld ook voor de strafbaarstelling van de voorbereidingshandeling. Dat zijn twee zaken. In de derde plaats moet je je afvragen: wie wil ik eigenlijk als controlerende instantie? Dan zou ik, daar waar het gaat om heel belangrijke inbreuken op grondrechten van burgers, menen dat je de rechter-commissaris moet inschakelen, ook in die voorfase. Die rechter-commissaris is onafhankelijk en onpartijdig. Daar waar het gaat om dit soort inbreuken, zul je naarmate de inbreuk zwaarder is, bij een hogere autoriteit terecht moeten komen. Dat is nu eenmaal, terecht, ook bij de reactieve fase zo.

De heer **Koekkoek**:

Ik heb toch even een vervolgvraag. Vanmorgen kwam de heer IJzerman met de gedachte dat de rechter, de rechter-commissaris of de raadkamer er eigenlijk aan te pas zou moeten komen voordat een pro-actief onderzoek wordt gestart. Wat vindt u van die gedachte? Zou dat passen in het systeem?

De heer **Corstens**:

Ik denk even hardop: we kennen natuurlijk op dit moment het strafrechtelijk financieel onderzoek, waarbij de officier van justitie een machtiging moet vragen aan de RC. Dat betekent in wezen: jullie mogen beginnen met een aantal bevoegdheden die jullie in het kader van een strafrechtelijk financieel vooronderzoek hebben. Dat wordt daarmee gezegd en daar zou je aan kunnen denken. Aan de andere kant zijn het natuurlijk zaken waarbij de informatie op dat moment nogal diffuus is. Wat kan die rechter-commissaris er op dat moment aan doen? Die rechter moet zijn beslissing geven en die moet concrete informatie kunnen krijgen en kunnen vaststellen of hij dat voldoende vindt om dit zware middel in te zetten. Daar gaat het eigenlijk om. Ik zie niet zoveel in die algemene machtiging, maar ik moet zeggen dat ik nog niet echt heb nagedacht over dit punt en over deze suggestie.

De heer **Koekkoek**:

Zou het gevolg niet zijn dat je dan weer een voorfase krijgt vóór de voorfase? De politie moet namelijk inderdaad met gegevens komen bij de rechter-commissaris of bij de raadkamer, zodat die een verantwoorde beslissing kan nemen over de vraag of er een pro-actief onderzoek wordt ingesteld.

De heer **Corstens**:

Dan wordt er dus informatie verzameld en als je, in mijn terminologie, echt in de fase van aanwijzingen zit, ga je naar de rechter-commissaris toe en vraag je of je mag gaan infiltreren. Een belangrijke voorwaarde daarbij is overigens natuurlijk dat de rechter-commissaris in staat is om dat te doen, want de huidige situatie is nog altijd zo dat rechters-commissarissen twee dingen moeten doen: zij moeten beslissen over voorlopige hechtenis en zij moeten gerechtelijke vooronderzoeken leiden. Dat eerste betreft zaken die een grote urgentie hebben. Hij moet binnen een bepaald aantal uren een beslissing nemen en dat betekent dat dat laatste nogal eens in de knel komt. Als we inderdaad willen dat rechters-commissarissen of - zoals de minister twee jaar geleden suggereerde in haar preadvies aan de NJV - wellicht raadkamers dat doen, moet je die ook de middelen geven om dat te doen. Daar ontbreekt het nu aan.

De heer **Rabbae**:

U bent een onafhankelijke geest. Vandaar dat ik u deze vraag durf te stellen. Van twee dingen n: of mijn geheugen deugt niet of is er kennelijk een evolutie bij u aan de gang. U geeft nu een prominente positie aan de rechter-commissaris als het gaat om de controle en toetsing van de pro-actieve fase, maar heeft u eerder niet gesteld dat u de rechter-commissaris juist te jong, te onervaren en niet in staat acht om tegenwicht te bieden aan de politie en om juist hem op die positie te zetten?

De heer **Corstens**:

Uw geheugen is goed als het mijne althans ook goed is, want ik herinner me inderdaad dat ik dat heb gezegd. Dat was voor mij aanleiding om daaraan de suggestie te koppelen dat we ervoor moeten zorgen dat de rechters-commissarissen, zeker als zij straks dit type taken gaan krijgen, niet meer die jonge, onervaren rechters zijn. Dat moeten mensen zijn die het klappen van de zweep kennen, die een behoorlijk aantal jaren ervaring hebben opgedaan in de strafkamer of in de raadkamer en die weten wat er aan de hand is. Als ze die fase achter de rug hebben, moeten ze dat doen. Het moet dus niet meer zo zijn dat het in letterlijke zin een soort strafwerk is voor rechters om een aantal jaren in het rechter-commissariaat te zitten. Nee, dat moeten mensen zijn die dat met hart en ziel toegewijd zijn.

De heer **Koekkoek**:

Hoe bereik je nu bij de normering een zeker evenwicht tussen aan de ene kant de bescherming van verdachten en wettelijke regeling en aan de andere kant toch voldoende ruimte voor politie en justitie om ernstige strafbare feiten aan te pakken?

De heer **Corstens**:

Ik denk dat je dat evenwicht juist bereikt door die rechter in te schakelen. Dat is natuurlijk typisch een taak van de strafrechter: voortdurend, althans zeker in het vooronderzoek, afwegen of het, nadat we eerst gecontroleerd hebben of aan alle wettelijke eisen is voldaan, nodig is dat deze persoon in voorlopige hechtenis gaat en dat een telefoontap gelegd wordt. Dat is typisch een taak voor de rechter; daar hebben we de rechter voor.

De heer **Koekkoek**:

Hoe gedetailleerd zou een wettelijke regeling moeten zijn? Zou volstaan kunnen worden met een kaderwet of moet de regeling toch behoorlijk specifiek zijn?

De heer **Corstens**:

Liefst natuurlijk het laatste, behoorlijk specifiek, maar ik realiseer me heel goed dat er plotseling nieuwe ontwikkelingen opkomen. We hebben toen de DNA-techniek gekregen om mensen te identificeren. Die is vrij snel opgekomen. Daarbij is de wetgever er overigens in geslaagd om dat op heel korte termijn wet te laten worden. Vaak is het zo dat dat niet lukt op zo'n korte termijn omdat de zaken soms erg ingewikkeld zijn. Ik zou me kunnen voorstellen dat je zoveel mogelijk probeert om gedetailleerd te zijn in de wet, maar wel enige ruimte laat. Om u een voorbeeld te geven. Wij hebben, ik dacht begin jaren zeventig, de telefoontap wettelijk geregeld. Toen stond er dat het afluisteren van telefoongesprekken toegestaan was. De telex bestond toen natuurlijk ook al. Ik had mij voor kunnen stellen dat de wetgever indertijd gezegd zou hebben dat "telefonisch en telegrafisch verkeer" mag worden afgeluisterd of dat "communicatie via kabels en ether" mag worden afgeluisterd of iets dergelijks. Dan had je later niet dat probleem gekregen met de telefax. Dat soort techniek zou ik mij kunnen voorstellen. Dat is een ding. Ten tweede kun je je vervolgens voorstellen, als naar je idee de wet toch wel te vaag wordt, dat de vraag welke middelen gebruikt moeten worden, beantwoord moet worden bij algemene maatregel van bestuur. U weet, beter dan ik, dat je daar allerlei technieken voor hebt. Je kunt horizonwerking geven aan een algemene maatregel van bestuur of je kunt zeggen dat hij binnen zes maanden moet worden voorgelegd aan de Tweede Kamer. Aan dat soort wetgevingstechnieken denk ik dan.

De heer **Koekkoek**:

Voorzitter! Ik heb voldoende gehoord.

De heer **Rouvoet**:

Ik wil op dit punt een vraag stellen over de rechter-commissaris. Zou u het bezwaarlijk vinden als uw suggestie gevolgd wordt en de rechter-commissaris een rol toebedeeld wordt in de pro-actieve fase, als dat ertoe zou leiden dat de situatie die wij nu soms bij het openbaar ministerie kennen, waar er een verschil in niveau is in feitelijk kennis tussen CID-officier en zaaksofficier, zich ook zou gaan voordoen tussen rechter-commissaris, een geheim dossier, een geheim mapje, en de zittingsrechter?

De heer **Corstens:**

Dat probleem zit er natuurlijk wel in. Het is een heel moeilijk oplosbaar probleem. Ik zou eigenlijk niet weten hoe je dit punt zou moeten oplossen. Er zal dan voldoende vertrouwen moeten zijn van de zittingsrechter in de rechter-commissaris. De rechter-commissaris zou natuurlijk als getuige op de zitting gehoord kunnen worden. Dat kan. De rechter-commissaris weet natuurlijk ook heel goed dat als hij bepaalde informatie op tafel legt bepaalde mensen gevaar lopen. Dat probleem heeft de politie ook bij anonieme getuigen. Voor de anonieme getuigen is een wettelijke regeling gemaakt. Dat type regeling zou je misschien voor de rechter-commissaris ook moeten maken. Ik realiseer mij heel goed dat er een kennisachterstand kan zijn van de zittingsrechter ten opzichte van de rechter-commissaris. Dat zal dan toch een kwestie zijn van vertrouwen.

De **voorzitter:**

Nog een vraag. Wij hebben het alleen gehad over strafvordering. Vindt u ook dat criminele inlichtingen van de politie gebruikt moeten kunnen worden ten behoeve van het bestuur? Het komt dus niet tot een zaak, maar de informatie is wel zodanig dat het bestuur er baat bij kan hebben in het kader van bestuurlijke rechtshandhaving.

De heer **Corstens:**

Ja, mijn antwoord daarop is een voorzichtig: "ja". Het lijkt mij uitermate nuttig, zeker als wij denken aan kwesties van verwevenheid van onderwereld met bovenwereld, waarover vanochtend gesproken is. Het gevaar van die verwevenheid, dat weet u beter dan ik, is uitermate groot en uitermate bedreigend voor de samenleving. Ik ben dan geneigd om te zeggen dat het onder omstandigheden en onder bepaalde voorwaarden zou moeten kunnen.

De **voorzitter:**

Te toetsen door een administratieve rechter?

De heer **Corstens:**

Bijvoorbeeld.

De **voorzitter:**

Dank u wel.

De heer **Corstens:**

Mag ik nog een opmerking maken?

De **voorzitter:**

Dan heropen ik de zitting.

De heer **Corstens:**

Ik wilde een opmerking maken over de gecontroleerde aflevering. Daar refereerde ik straks even aan. Het is toch bij mij blijven hangen. In een van mijn rapporten heb ik aangehaald een circulaire van de procureurs-generaal. Die circulaire is, voor zover ik weet, vastgesteld in de vergadering van procureurs-generaal van 20 februari 1991 en is gepubliceerd, voor zover ik heb kunnen nagaan, in november 1993. Hij bestaat dus al sinds februari 1991, dus ver voor de IRT-affaire. In die circulaire wordt gezegd: Je mag infiltreren, je mag aan pseudo-koop doen, maar je mag ook doen aan gecontroleerde aflevering in twee varianten. Dat is namelijk de variant die de Fransen aanduiden met de term "livraison surveille": je weet dat er een bepaald drugstransport plaatsvindt en dat ga je na, je speelt er geen actieve rol bij, maar je volgt het. Dat is de ene mogelijkheid. De tweede mogelijkheid is wat de Fransen noemen "participation au trafic de drogue": je neemt dan een actieve rol aan. Dat is de actieve vorm van gecontroleerd afleveren. Daarover wordt uitdrukkelijk gesproken in de circulaire. In de circulaire staat dat het mag, alleen onder dezelfde

voorwaarde als in het algemeen infiltratie is toegestaan: Tallon-criterium, de infiltrant moet bij voorkeur politieman zijn, enzovoorts. Bovendien staat er dan, het betreft dan met name koeriersdiensten en het gaat dus echt om een actieve rol van een infiltrant in een drugstransport, onder regie van justitie en politie, en het betekent naar mijn gevoel ook doorleveren, wat dat dan verder ook moge zijn, dat er een andere voorwaarde geldt en dat is dat je moet zorgen dat de lichamelijke en de morele risico's voor de infiltrant tot aanvaardbare proporties zijn beperkt. Dit schoot mij te binnen. Ik heb het misschien verkeerd verstaan, dat zou kunnen. Wij weten dat waarnemen moeilijk is. Toen mijnheer Gonsalves hier gisteren zat, zei hij dat er geen sprake zou zijn van gecontroleerd doorleveren, althans dat het op het PG-niveau niet aan de orde zou zijn geweest. Ik heb mij verbaasd afgevraagd of de procureur-generaal, mijnheer Gonsalves, niet de circulaire van 20 februari 1991 kent, die dit impliceert naar mijn gevoel. Maar ik kan het verkeerd begrepen hebben.

De voorzitter:

Ik kan niet voor mijnheer Gonsalves optreden. Overigens mag natuurlijk wel gezegd worden dat sinds wij het Verdrag van Schengen kennen, gecontroleerde doorlevering zelfs een verdragsmatige basis heeft.

De heer Corstens:

Dat verdrag, dat weet u beter dan ik, bestaat al heel lang, althans het ontwerp-verdrag.

De voorzitter:

Of het helemaal in werking is getreden, weten wij nog niet. Dat valt buiten het onderwerp van deze enquete. Ik dank u wel. Sluiting 18.07 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 9**

11 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 11 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord worden mr. H.P. Wooldrik en mr. G.P. van de Beek

Zie ook: Tweede verhoor mr. H.P. Wooldrik (red.)

Aanvang 9.32 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte, respectievelijk de eed? Mijnheer Wooldrik, de door u af te leggen belofte luidt: "Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de gehele waarheid zal zeggen".

De heer Wooldrik:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Van de Beek, de door u af te leggen eed luidt: "Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen".

De heer Van de Beek:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Wij willen vanochtend met u spreken over de rol van het ministerie van Justitie bij de bestrijding van de zware, georganiseerde criminaliteit en bij het gebruik van opsporingsmethoden. Mijnheer Wooldrik, u bent directeur Politie bij het ministerie van Justitie. Heeft u daarmee zicht op alle opsporingsmethoden en onderzoeken?

De heer Wooldrik:

Je tracht daar zicht op te krijgen. De vraag of het zicht goed is, kan alleen achteraf worden beantwoord. Ik pretendeer niet het volledige zicht te hebben, maar vanuit mijn verantwoordelijkheid meen ik dat alles wat op het departement bekend moet zijn, via mij moet lopen.

De voorzitter:

Is alles bekend wat bekend moet zijn?

De heer Wooldrik:

Dat denk ik niet.

De voorzitter:

Wat is niet bekend?

De heer **Wooldrik**:

Wat je niet weet. Een van de problemen bij het opstellen van de nota Georganiseerde criminaliteit, die in 1992 aan de Kamer is aangeboden, was de vraag: hoe erg is het met de omvang en aard van de georganiseerde criminaliteit in Nederland? In de nota is een poging gedaan om dit te beschrijven op basis van inventarisaties die daarvoor door politie en justitie waren verricht. De eerste vier of vijf bladzijden van de nota geven aan dat getracht is op basis van de toen bekende gegevens een schatting te maken van de aard en omvang. De nota spreekt dan van een dreigingsbeeld. Een van de belangrijkste verplichtingen voor mijn directie was bij de voorbereiding van de nota aangeven hoe erg het precies was. Welk materiaal heb je daarvoor nodig? Hoe kom je aan die gegevens? Er zijn twee belangrijke bronnen voor het ministerie van Justitie: het openbaar ministerie als veldorganisatie die dagelijks met de politie omgaat en op de hoogte hoort te zijn, en de inventarisaties die werden gecordineerd door de CRI. Dat waren de twee voornaamste kenbronnen om na te gaan hoe het er met de criminaliteit voorstond.

De **voorzitter**:

Ik begrijp dat u niet alles weet van de zware, georganiseerde criminaliteit, maar dat was niet mijn vraag. Ik vroeg u of u alles weet wat u moet weten, bijvoorbeeld over de opsporingsmethoden.

De heer **Wooldrik**:

In grote lijnen wel.

De **voorzitter**:

In grote lijnen weet u het. Wij komen hier nog op terug. Mijnheer Van de Beek, u bent projectleider van het project "Aanpak zware, georganiseerde criminaliteit" bij het ministerie van Justitie. Dat project wordt binnenkort echter beëindigd en u gaat terug naar Rotterdam. Is uw werk af?

De heer **Van de Beek**:

Mijn werk is af.

De **voorzitter**:

Het project is ook klaar.

De heer **Van de Beek**:

Het project is ook klaar. Dat hebben wij de Kamer in mei bericht.

De **voorzitter**:

Is het ook helemaal uitgevoerd zoals u dat voor ogen stond?

De heer **Van de Beek**:

De bedoeling van het project was om het huiswerk van de nota uit te werken, vanuit het departement in nauwe samenwerking met openbaar ministerie en politie. De voorbereidende maatregelen daarvoor zijn getroffen. Het projectmatige karakter behoeft niet voort te duren. Dat is de reden waarom tot beëindiging is overgegaan. Dat wil niet zeggen dat al het werk gedaan is. Het werk gaat gewoon verder. Mijn periode van detachering is voorbij, maar ik krijg opvolgers.

De **voorzitter**:

Het gaat nu weer terug naar het OM. U hebt het drie jaar als het ware op het ministerie gehad en nu gaat het naar het OM. Justitie raakt daardoor de greep erop misschien kwijt.

De heer **Van de Beek**:

Nee. Mijn terugkeer naar het openbaar ministerie wil niet zeggen...

De **voorzitter**:

Het hele projectplan gaat als het ware terug naar het OM.

De heer **Van de Beek**:

Ook dat niet. Het project is opgezet en als projectleider was ik verantwoording verschuldigd aan het departement van Justitie en procureur-generaal Gonsalves, die hiervoor binnen het openbaar ministerie verantwoordelijk was. Het project kende dus een heel nauwe samenwerking tussen het departement en het openbaar ministerie. Met de oprichting van het landelijk OM-bureau zie je dat binnen het openbaar ministerie een eigen

bureau belast gaat worden met de verdere uitwerking hiervan. Dat betekent dat die nauwe samenwerking met het departement wel blijft bestaan. Het blijft echter niet in n hand. Als dat uw vraag is, is dat juist.

De **voorzitter:**

Is het nou verstandig dat zo'n projectbureau weer weggaat? Het departement heeft toch al moeite om greep op de gebeurtenissen te houden.

De heer **Van de Beek:**

Ik weet niet of het departement moeite heeft om greep op de ontwikkelingen te houden. De ontwikkelingen gaan snel; dat is waar.

De **voorzitter:**

Het is de laatste tijd toch wel gebleken dat het niet gemakkelijk is om hier greep op te houden.

De heer **Van de Beek:**

Bij het ontwikkelen van dingen is het heel goed om het in n hand te houden. Vandaar de projectmatige aanpak. Bij de verdere uitwerking van een aantal maatregelen staat de samenwerking tussen departement en openbaar ministerie en politie garant voor een goed overzicht van de gebeurtenissen en de verdere ontwikkeling.

De heer **Rouvoet:**

Mijnheer Wooldrik, u vertelde al iets over de nota Georganiseerde criminaliteit in Nederland. Deze nota kan beschouwd worden als een startpunt voor de betrokkenheid van het departement bij de aanpak van de zware, georganiseerde criminaliteit. De directe aanleiding hiervoor lag in een aangenomen motie. Was voor die tijd gestructureerd binnen het departement nagedacht over de ernst van de situatie en wat daarvoor nodig was?

De heer **Wooldrik:**

Wel degelijk. Een van de eerste aanzetten voor het denken over het verschijnsel van de georganiseerde criminaliteit is terug te vinden in de nota Samenleving en criminaliteit uit het midden van de tachtiger jaren. Dit heeft geleid tot verhoogde aandacht voor dit verschijnsel, met name binnen het openbaar ministerie, maar ook bij de politie. De CRI is in de tachtiger jaren begonnen met het maken van landelijke inventarisaties. Daarnaast hebben wij op de directie Politie een afdeling Opsporing die zich met name met dit onderwerp heeft beziggehouden. De nota was dus niet het echte startschot. Ik zie haar meer als een enorme intensivering van de aandacht voor het verschijnsel. De politiek vroeg erom - zie de motie-Krajenbrink/Jurgens - en de minister heeft daarop een nota geproduceerd, die heeft geleid tot een veel intensiever aanpak van het verschijnsel. Het dreigingsbeeld werd door iedereen zo serieus ervaren, dat met de bestaande middelen niet kon worden volstaan. Achterin zo'n nota van het departement staat dan ook een aantal beleidsvoornemens.

De heer **Rouvoet:**

Daarnaast loopt er een initiatief, een ontwikkeling van de kant van de politiechefs, vooral van de grote steden, waarin aandacht wordt gevraagd voor het verschijnsel van de zware, georganiseerde criminaliteit. Uiteindelijk leidt dat tot voorstellen aan het departement. Liep dit parallel? Was er een wisselwerking tussen datgene wat vanuit de politiewereld werd genitieerd en datgene wat het departement erover te berde bracht?

De heer **Wooldrik:**

Ja, een heel belangrijk initiatief is de zogenaamde Randstadnotitie van de drie hoofdcommissarissen van grote gemeenten met ondersteuning van de CRI. Deze notitie is aangeboden aan de minister van Justitie en heeft geleid tot het initiatief van de toenmalige secretaris-generaal Van Dinter om een informele conferentie in Ootmarsum te beleggen met de meest betrokkenen. Dat gebeurde in 1991 en ging dus eigenlijk vooraf aan het verschijnen van de nota.

De heer **Rouvoet:**

Uiteindelijk komt het tot een nota, waarin een dreigingsbeeld wordt gegeven waaraan consequenties worden verbonden. Hoe kwam u aan dat dreigingsbeeld? Wat voor onderzoek is er gedaan? Lagen er kwalitatieve gegevens aan ten grondslag?

De heer **Wooldrik**:

Belangrijk waren de twee bronnen die ik al noemde: de inventarisatie die de CRI wilde coördineren en waarvoor zij zich richtte tot het Nederlandse politiekorps. De landelijke CID moest haar informatie krijgen uit de lokale of regionale CID's.

De heer **Rouvoet**:

Die gegevens waren vooral kwantitatief.

De heer **Wooldrik**:

Men probeerde uiteraard ook wegingsfactoren te ontwikkelen om te kijken hoe erg het nu precies was. Het is een van de eerste pogingen om hiertoe te komen.

De heer **Rouvoet**:

Als u nu terugkijkt op de nota, zegt u dan dat er toen een redelijk scherp beeld bestond van wat er in Nederland aan de hand was?

De heer **Wooldrik**:

Het beeld was zeer wisselend. Er waren mensen die zeiden: wij zitten in de greep van de maffia. Aan de andere kant van het spectrum had je mensen die zeiden dat het allemaal wel losliep.

De heer **Rouvoet**:

Wat vond u?

De heer **Wooldrik**:

Volgens mij zaten wij er precies tussenin. Nederland is niet in de greep van de maffia, maar er is wel voldoende reden om te spreken van een dreigingsbeeld. Er was voldoende reden om met name in de preventieve fase nog een hoop in dit land te doen. Wij hoeven niet terug te vechten uit een onmogelijke situatie. Er zijn nog een heleboel kansen. Dat was de algemene opinie op het departement in 1991, 1992. Er zijn nog een heleboel kansen om te proberen te voorkomen dat een uit de hand gelopen situatie ontstaat. In de nota staan sterk preventieve elementen om te proberen verschijnselen als de doorgroei van de onderwereld in de bovenwereld een halt toe te roepen. Er is een bewustwordingscampagne bij belangrijke doelgroepen tot stand gekomen. Ik denk aan het notariaat, de advocatuur, de fiscaliteit.

De heer **Rouvoet**:

Na een relatief korte schets van een dreigingsbeeld volgt een aanzienlijk pakket van maatregelen. Het gaat om intensivering, er wordt gesproken over nieuwe methodieken van rechercheren. Was het materiaal dat u onder andere via de CRI tot uw beschikking had voldoende hard om wat daarop volgt degelijk te kunnen onderbouwen?

De heer **Wooldrik**:

Ik denk dat de vraag iets anders geformuleerd kan worden. Waren de aanwijzingen op basis van de gegevens die wij toen hadden, voldoende reden om het beleid dat was ingezet, tot uitvoering te brengen? Die vraag kan ik met een volmondig "ja" beantwoorden. Als sprake is van dreiging, van de mogelijkheid dat het uit de hand gaat lopen, als je zicht hebt op organisaties en op allerlei witte plekken in de Nederlandse politie-organisatie, kun je spreken van een dreigingsbeeld dat aanleiding moet geven tot maatregelen. Ik denk dan niet alleen aan repressieve maatregelen, maar ook aan preventieve maatregelen en aan verbetering van de informatiepositie. Een van de conclusies die wij uit de inventarisatie trokken, was dat zij geen compleet beeld gaf, dat zij ons niet geruststelde en dat de informatiepositie van de overheid in haar algemeenheid te kort schiet. Als je witte plekken op de landkaart van Nederland krijgt - welke groeperingen opereren daar en daar? waarom komen bepaalde regio's met zo weinig informatie? - dan kun je niet concluderen dat er daar dus niets aan de hand is. Als er geen informatie bestaat, moeten wij onze informatiepositie verbeteren. Er was geen sprake van geruststelling. Je vindt alleen daar iets waar je zoekt. Waar je niet zoekt, vind je niets.

De heer **Rouvoet**:

De situatie was ernstig genoeg om tot dit plan te komen. In de nota staat een aantal keren: nieuwe methodieken moeten worden toegepast, want wij kunnen niet met meer van hetzelfde toe. Er wordt gesproken van intensivering van maatregelen en van innovatie van opsporingstactieken en -technieken van de recherche. Is bij de ontwikkeling van de nota, naast de vraag naar de effectiviteit - wat willen wij bereiken? welke instrumenten heeft de politie daarvoor nodig? - ook nagedacht over de consequenties die die intensivering en innovatie zouden kunnen hebben voor de rechtmatigheid van de opsporing? Uit de nota blijkt niet dat daar aandacht aan geschonken is.

De heer **Wooldrik**:

De nota was het begin van een debat dat erop volgde. Er is een heleboel op gevolgd. Op de laatste vraag denk ik dat collega Van de Beek wat beter in detail kan reageren. In zijn algemeenheid zeg ik dat de verbetering van de kwaliteit van de Nederlandse recherche een heel belangrijke doelstelling was om te komen tot een bestrijding van de georganiseerde criminaliteit.

De **voorzitter**:

Is naast een betere effectiviteit, naast een betere recherche, ook gesproken over de grenzen?

De heer **Wooldrik**:

Ja, daar is ook nadrukkelijk over gesproken.

De **voorzitter**:

In de nota is dat niet terug te vinden.

De heer **Wooldrik**:

In de nota nog niet, maar wel in discussies binnen het departement over de vraag of bijvoorbeeld de pro-actieve fase nadere regeling behoeft.

De heer **Rouvoet**:

Ik vind dit een belangrijk punt. Er wordt gesproken over intensivering. De politie wordt aangespoord om intensiever op de criminele organisaties te gaan zitten. Is de gedachte opgekomen dat dit er ongetwijfeld toe zal leiden dat men grenszoekend of eventueel grensverleggend gaat Rechercheren om de nieuwe opdracht te kunnen waarmaken? Uit uw woorden begrijp ik dat deze vraag bij de totstandkoming van de nota niet aan de orde is geweest.

De heer **Wooldrik**:

In de interne discussie die tot de nota heeft geleid wel.

De heer **Rouvoet**:

Dat heeft niet zijn weerslag gehad in de nota. Er is bijvoorbeeld in de nota geen bijpassend wetgevingsprogramma ter normering van opsporingsmethoden te vinden.

De heer **Van de Beek**:

Aan het eind van de nota zit een bijlage met daarin vermeld de wetsvoorstellen die in behandeling zijn. Er wordt daarnaast een overzicht gegeven van maatregelen die via wetgeving gerealiseerd moeten worden.

De heer **Rouvoet**:

Het opvallende van dat lijstje is dat het het instrumentarium betreft. Mijn vraag is echter gericht op de normering, de inkadering in de rechtsstatelijke kaders waarbinnen de opsporing moet plaatsvinden. Onder het kopje "wetgeving" gaat het om het wettelijk instrumentarium.

De heer **Wooldrik**:

Het is juist dat dat de prioriteit had. Wat de normering betreft was de conclusie dat zij voldoende gewaarborgd was door het feit dat de rechter, het openbaar ministerie, daarop controle uitoefenen in individuele strafzaken.

De heer **Rouvoet**:

In hoeverre was de stafafdeling wetgeving, die toch ook als speciale invalshoek heeft om op zaken als rechtsbescherming en rechtsstatelijkheid te letten, betrokken bij de totstandkoming van de nota?

De heer **Wooldrik**:

Het hele departement krijgt de concepten te zien en praat daarover mee. Uiteindelijk bepaalt de departementsraad en daarna de minister hoe de nota eruit gaat zien.

De heer **Rouvoet**:

Ik doel op de specifieke rol van de stafafdeling wetgeving.

De heer **Wooldrik**:

Deze afdeling heeft de nota ook gezien. Zij heeft een bijdrage geleverd. Er zijn discussies met haar geweest over de vraag of de rechtsstatelijkheid aanleiding geeft om tot een intensivering van de wetgeving op dit terrein te komen. De conclusie was dat dat op dat moment niet nodig was.

De **voorzitter**:

Waarom was dat de conclusie?

De heer **Wooldrik**:

Ik probeerde dat al aan te geven. De jurisprudentie van de Hoge Raad gaf hier geen aanleiding toe. De pro-actieve opsporing werd onder omstandigheden door de rechtspraak aanvaard. Het was de algemene lijn op het departement om te zeggen: als dat zo is, vinden wij dat een voldoende waarborg voor de normering van de opsporingsmethoden.

De **voorzitter**:

Is er vr het losbarsten van de IRT-affaire nooit gezegd: wij zouden dit toch eigenlijk in het totaal moeten inkaderen? Tegenwoordig zegt iedereen dat er wetgeving moet komen.

Waarom zei men dat eerder niet? Is het allemaal alleen maar het gevolg van het exploderen van de IRT-affaire?

De heer **Wooldrik**:

Nee, dat beeld is onjuist. Er is in de gedachtenvorming op het departement wel degelijk gesproken over de wenselijkheid om de pro-actieve fase beter te regelen. Het eind van het elastiek van het Wetboek van Strafvordering kwam in zicht.

De **voorzitter**:

Waarom is het er nooit van gekomen?

De heer **Wooldrik**:

Het initiatief daartoe is in 1993 al genomen door de gezamenlijke nota van collega Van de Beek en Patijn, een van de raadsadviseurs van wetgeving. Deze nota is ook aan de minister voorgelegd. Het wordt tijd om dit te gaan regelen, zo luidde de boodschap. Dat gebeurde naar aanleiding van de discussie over het wetsvoorstel inzake direct afluisteren. Dat lag al bij de Kamer. Er moesten wijzigingen komen en toen zeiden wij: je kunt de pro-actieve fase wel voor direct afluisteren regelen, maar dat schip houdt het niet. Je zult de zaak moeten uitbreiden tot algemene wetgeving. Dat hebben wij aan de minister voorgelegd.

De **voorzitter**:

Wij willen graag weten waarom het wel op een stukje gebeurt - het gebruik van een pro-actieve telefoontap - terwijl...

De heer **Wooldrik**:

Nee...

De **voorzitter**:

In het wetsvoorstel dat bij de Kamer kwam, wordt pro-activiteit ineens als begrip ingevoerd voor een stukje.

De heer **Wooldrik**:

Nee, naar aanleiding van die discussie hebben wij, wetgeving en beleid, aan de minister voorgelegd dat het tijd werd voor aan algehele regeling van de pro-actieve fase.

De **voorzitter**:

Wilde de minister dat niet?

De heer **Wooldrik**:

De minister wilde het wel, want hij zei "ja" op de nota. Dat gebeurde in juli 1993. Wij zijn nu twee jaar verder.

De voorzitter:

Waarom is niet een algemeen raamwerk neergezet?

De heer Van de Beek:

Bij het wetsvoorstel inzake direct af luisteren zie je aanvankelijk dat de pro-actieve fase wordt gintroduceerd, gericht op n misdrijf. In het antwoord zie je een verbreding. De pro-actieve fase - tegenwoordig spreken wij van voorbereidend opsporingsonderzoek - krijgt dan een veel bredere strekking. Binnen het kader van het Wetboek van Strafvordering is dat een nogal forse omwenteling. In juli 1993 hebben wij de minister voorgesteld om het breder op te zetten. Het antwoord was "ja", met daarbij het wetsvoorstel inzake direct af luisteren om te bezien hoe de Kamer erop zou reageren. Toen het in maart 1994 ook mondeling tijdens de behandeling in de commissie goed was gevallen, hebben wij het volgende voorstel aan de minister gedaan: nu wij pro-actief een "ja" krijgen van de Kamer, willen wij het in het Wetboek van Strafvordering onderbrengen. Gaat u er, omdat de koppeling is gemaakt naar het CID-subject, mee akkoord om ook op het terrein van de CID wetgeving voor te bereiden?

De voorzitter:

Waarom is niet gewoon eerder besloten om een raamwet te maken? In het wetsvoorstel dat naar de Kamer ging, komt het begrip pro-actieve fase opeens naar voren, maar alleen voor dit specifieke punt.

De heer Van de Beek:

Mijn poging is erop gericht om te duiden dat het veel breder is.

De voorzitter:

Het was niet veel breder.

De heer Van de Beek:

Aanvankelijk niet, maar in de memorie van antwoord staat een vrij uitvoerige toelichting. Er is een switch gemaakt.

De voorzitter:

Daarmee werd toch niet het totale begrip gintroduceerd, met een bijbehorende definitie? Dat gebeurde toch alleen voor het specifieke punt van het af luisteren? Mijn vraag is: hoe kan het nu dat op het departement, waar hierover blijkbaar al veel langer werd nagedacht, niet is gezegd dat er een algemene wet moest komen?

De heer Van de Beek:

Dat zeiden wij op het departement.

De voorzitter:

Wanneer begon u dit te zeggen?

De heer Van de Beek:

Begin 1993.

De voorzitter:

Niet eerder.

De heer Van de Beek:

Die vraag kan ik niet beantwoorden.

De voorzitter:

Mijnheer Wooldrik?

De heer Wooldrik:

In de loop van 1993 kwam dit manifest op tafel. Ik hoorde van mijn collega's van wetgeving dat ook in de commissie-Moons dit soort discussies werd gevoerd. De vraag was iedere keer opnieuw of dit moest worden toegevoegd aan het toch al buitengewoon ambitieuze wetgevingsprogramma en, zo ja, hoe het precies zou moeten. Wisten wij toen hoe de pro-actieve fase in een algemene raam- of kaderwet zou moeten worden geregeld? Die vraag kon ik toen niet beantwoorden en, eerlijk gezegd, weet ik het op dit moment in detail nog niet.

De **voorzitter**:

Was er niet te veel andere wetgeving?

De heer **Wooldrik**:

Ook.

De **voorzitter**:

U zat al met een groot wetgevingstraject. U kon dit er als het ware niet meer bij hebben.

De heer **Wooldrik**:

Achteraf kun je dit als verklaring aangeven, maar je kunt altijd meer dan je denkt. Achteraf zou je dus kunnen zeggen: had het maar gedaan. Maar op zichzelf waren er op dat moment natuurlijk heel belangrijke andere prioriteiten. De belangrijkste prioriteit voor beide politieministers was natuurlijk het tot stand komen van de Politiewet, de reorganisatie van de politie zelf. De nota over de georganiseerde criminaliteit verscheen in 1992 middenin een zeer rumoerige tijd rond de reorganisatie. Het idee van de kernteams werd met zoveel woorden opgevoerd. Wij zaten meer op de toer van het scheppen van organisatorische randvoorwaarden. De vraag of de jurisprudentie ons niet meer zou steunen in de vraag naar normering van opsporingsmethoden was absoluut niet manifest. Wij kregen steeds berichten dat het nog houdbaar was.

De **voorzitter**:

Het was houdbaar.

De heer **Wooldrik**:

Het was houdbaar; dat was mijn taxatie. Op termijn...

De **voorzitter**:

...zouden de dijken doorbreken.

De heer **Wooldrik**:

Wij hebben geprobeerd dat te voorkomen door in 1993 de minister voor te stellen dat het tijd werd om dit te gaan regelen.

De **voorzitter**:

Was de minister hier actief in?

De heer **Wooldrik**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hij was heel actief.

De heer **Wooldrik**:

Hij zei: werk dat uit.

De **voorzitter**:

Dat was eerder niet aan de orde geweest.

De heer **Wooldrik**:

Vanuit mijn kennis van het departement weet ik natuurlijk niet precies wat de minister wel of niet weet, maar dit is een heel belangrijk moment geweest in de gedachtenvorming rond dit onderwerp.

De **voorzitter**:

Waarom is het toen verder nooit gemeld?

De heer **Wooldrik**:

Aan wie?

De **voorzitter**:

Aan de Kamer.

De heer **Wooldrik**:

Aan de minister is een voorstel gedaan.

De **voorzitter**:

Weet u waarom dat verder nooit gemeld is?

De heer **Van de Beek**:

In de mondelinge commissiebehandeling van het wetsvoorstel inzake direct afluisteren heeft de minister hierover uitspraken gedaan. Later in de nota...

De **voorzitter:**

Strafvordering in balans.

De heer **Van de Beek:**

Dat zijn dus de twee momenten waarop aan de Kamer is aangegeven wat de gedachtenvorming op het departement was. Er was nog een andere belangrijke reden waarom het niet veel eerder gebeurde. De ontwikkelingen zijn vrij snel gegaan. Het echt onderkennen en als rechtermethode erkennen van de pro-activiteit is iets van de negentiger jaren. In 1987 of 1988 was een structurele discussie hierover dus niet voor de hand liggend.

De **voorzitter:**

Wij komen misschien zo nog even terug op de criminele inlichtingendiensten. Het woord is nu aan de heer Rouvoet.

De heer **Rouvoet:**

De nota Strafvordering in balans werd zojuist genoemd. Mag de conclusie zijn dat in ieder geval voor de ontwikkelingen, die heel snel gingen, uw afweging tussen wat ik nu maar noem instrumentaliteit en rechtsstatelijkheid in de stukken niet terug te vinden is? In de nota Strafvordering in balans is het expliciet terug te vinden, maar in ieder geval niet in de nota Georganiseerde criminaliteit. Mag de conclusie getrokken worden dat die afweging weliswaar binnen het departement is gemaakt? U zegt dat u erover hebt gesproken, dat de gedachte er is geweest, maar dat u er uiteindelijk van af hebt gezien. Geldt dat voor het gehele departement? Of was er een stroming die vond dat het toch echt geregeld moest gaan worden?

De heer **Wooldrik:**

Er zijn op het departement natuurlijk altijd opvattingen over dit soort onderwerpen. Dat behoort ook het geval te zijn. De kunst is om, als je tot de leiding van het departement behoort, die opvattingen ook te genereren en op tijd goed op tafel te krijgen. Die nota van 1993 waar ik het met collega Van de Beek over heb gehad, was zo'n poging om dat meer gestructureerd aan de orde te krijgen. Er waren mensen die vonden dat het nog wel houdbaar was. Ik heb u verteld dat dat ook mijn inschatting was. Maar er waren ook anderen die zeiden dat het niet meer houdbaar was en die vonden dat het nog sneller moest.

De heer **Rouvoet:**

Maar wat de nota zelf betreft, was er in 1992...

De heer **Wooldrik:**

Dat was een instrumentele nota.

De heer **Rouvoet:**

U was wat voorzichtig in uw formuleringen over de inbreng van de stafafdeling wetgeving op dat punt. Er bereiken ons geluiden dat men in die kringen vond dat die nota nu juist een schrijnend voorbeeld was van een gebrek aan beleidsafstemming. Men vond dat men er veel dichter op had moeten zitten. Als ik het goed begrijp wordt het na de IRT-affaire veel beter opgepakt. En dat gaat uitmonden in een nota Strafvordering in balans. Zie ik dat zo ongeveer goed? Als dat niet het geval was geweest, hadden wij misschien geen parlementaire enquête nodig gehad. Ik geef maar wat aan.

De heer **Wooldrik:**

Nou, het is wel heel lastig om achteraf een dergelijk causaal verband vast te stellen.

De heer **Rouvoet:**

Maar kunt u zich iets voorstellen bij die conclusie, bij die afweging?

De heer **Wooldrik:**

Ik weet natuurlijk niet op wie u zich beroept. Maar u hebt de nota terecht gekenschetst als een instrumentele nota. De minister heeft gevraagd: Hoe erg is het en wat doe je er dan aan? Dat is gebeurd. En nogmaals: de stand van de opvattingen binnen de veldorganisaties, politie, justitie, met name het openbaar ministerie, en de rechtspraak van

de strafrechter, met name de Hoge Raad, gaf geen enkele aanleiding te besluiten hier onmiddellijke prioriteit aan te geven.

De heer **De Graaf**:

Ik hoor u steeds zeggen dat het de vraag was of de jurisprudentie nog steeds houdbaar was of niet meer houdbaar was. Dat suggereert dat het doorslaggevende criterium om tot wetgeving te komen de vraag is, of de rechter het nog aardig in de vingers kan hebben. De doorslaggevende vraag is dus niet of het niet ten principale aan de wetgever is om dingen te regelen.

De heer **Wooldrik**:

Dat laatste is zeker juist.

De heer **De Graaf**:

Waarom speelde die vraag dan niet?

De heer **Wooldrik**:

Het was geregeld. Er is een Wetboek van Strafvordering.

De heer **De Graaf**:

Maar u en ik weten toch dat de pro-actieve fase, het werk van de CID en de daarin gehanteerde opsporingsmethoden berhaapt niet in de wetgeving voorkomen? Dan moet toch steeds door de rechter worden beoordeeld in hoeverre daarbij rechtmatigheidsgrenzen in het geding waren?

De heer **Wooldrik**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dus er was op dit punt niets geregeld.

De heer **Wooldrik**:

Nou, niets? De kaders zijn naar mijn idee wel terug te vinden in het Wetboek van Strafvordering van 1926, met daarna allemaal aanpassingen. Alleen hebben wij in Nederland de jurisprudentie een buitengewoon belangrijke aanvullende rol gegeven. In de jaren negentig is gebleken dat het spanningsveld tussen wat je nog aan de jurisprudentie overlaat en wat je als wetgever op een gegeven moment wel zult moeten terugnemen omdat het te incidenteel is, omdat daarvoor een nieuw kader moet komen, te groot geworden is.

De heer **Koekkoek**:

Ik heb nog een vraag over de nota van Van de Beek en Patijn van juli 1993. De minister zei "Werk dat uit". Is dat ook gebeurd?

De heer **Van de Beek**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Hoe?

De heer **Van de Beek**:

U treft in de verdere wetsgeschiedenis rond het direct af luisteren aan hoe dat verder gestalte is gegeven. Wij hebben het hierbij over een periode van een jaar. Wij hebben op het terrein van de CID genventariseerd welke onderwerpen in zo'n CID-wetgeving terecht zouden moeten komen. Na dat gedaan te hebben, hebben wij daarvan een overzichtsnotitie aan de minister gestuurd. Dat was in de periode na mei vorig jaar. In die periode is gezegd: Laten wij wachten totdat er een nieuw kabinet is, en een nieuwe minister van Justitie is, om daar opnieuw een oordeel over te geven.

De heer **Koekkoek**:

Is er nog onder het vorige kabinet over de nota Van de Beek/Patijn van juli 1993 ook interdepartementaal overleg geweest?

De heer **Wooldrik**:

Tussen departementen of binnen het departement?

De heer **Koekkoek**:

Interdepartementaal overleg, dus tussen de departementen.

De heer **Van de Beek**:

De verantwoordelijke mensen op Binnenlandse Zaken en Justitie zaten elke twee weken bij elkaar in een overlegvergadering om de voortgang te bespreken. Ik ga er bijna van uit, maar ik durf het niet zeker te zeggen, dat dit onderwerp daar ook besproken is.

De heer **Koekkoek**:

Waren er problemen met Binnenlandse Zaken die, laat ik zeggen, de verdere gang van zaken vertraagd hebben?

De heer **Van de Beek**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Geen bijzondere problemen?

De heer **Van de Beek**:

De samenwerking met Binnenlandse Zaken op het terrein van mijn portefeuille was erg goed.

De heer **Wooldrik**:

Er was n keer in de twee weken met de collega's van Binnenlandse Zaken uitgerekend over dit onderwerp een overleg onder mijn leiding.

De heer **Koekkoek**:

Is het wetgevingstraject niet vertraagd ten gevolge van opvattingen bij Binnenlandse Zaken of van de minister van Binnenlandse Zaken?

De heer **Wooldrik**:

Over de pro-actieve fase?

De heer **Koekkoek**:

Ja.

De heer **Wooldrik**:

Ik dacht het niet.

De heer **Van de Beek**:

Ik kan mij dat ook niet herinneren.

De heer **Koekkoek**:

U weet dat zeker?

De heer **Wooldrik**:

Wat weet men zeker? Maar ik kan mij gewoon niet voorstellen dat daar een bottleneck zou zijn geweest. Het is mij niet gemeld.

De heer **Van de Beek**:

Nee, laat ik uw vraag met "nee" beantwoorden.

De heer **Rouvoet**:

Wij zijn nu drie jaar verder. Er is een project opgezet. U hebt daar de leiding van gekregen. Hebt u nu terugkijkend op de projectmatige uitvoering van de aanbevelingen een beter beeld van de criminaliteit? Hebt u vorige week met rode oortjes zitten luisteren met de gedachte "Wat hoor ik nu allemaal voor nieuws?" Of zegt u: "Dat wisten wij inmiddels ook op hoofdlijnen wel." Want een van de subdoelstellingen van het project was het verbeteren van het criminaliteitsbeeld.

De heer **Van de Beek**:

Ik heb vorige week niet met rode oortjes zitten luisteren en kijken. Wat mij is opgevallen toen ik ter voorbereiding van dit gesprek gisteravond de nota nog weer eens doorlas, en dan met name de eerste vier bladzijden van die nota, is dat toch eigenlijk de zorgpunten die de hoogleraren voor de commissie hebben aangegeven, ook al in die nota zijn genoemd: mensenhandel, milieu, fraude, gewelddadigheid, de rol van beroepsgroepen uit de advocatuur en het notariaat. Wat dat betreft ben ik wel aangesproken door de geconcentreerde en bijna warmbloedige wijze waarop heel concreet door de vier hoogleraren is verteld wat hun bevindingen waren. Maar het heeft geen wezenlijk ander zicht op de criminaliteitsdreiging gegeven.

De heer **Rouvoet**:

Het lijkt mij dat dat vooral de sectoren betreft. U noemt er een aantal. Maar slaat het ook op de ernst van de situatie, hoe erg het ermee is gesteld in die sectoren? Hebt u daar nader onderzoek naar gedaan in het kader van het project?

De heer **Van de Beek**:

In het kader van het project niet. Bij het openbaar ministerie, met name binnen het CBO, is steeds de vraag aan de orde geweest: Hoe kunnen wij het beeld op de georganiseerde criminaliteit verbeteren.

De heer **Rouvoet**:

U bedoelt het coördinerend beleidsoverleg binnen het openbaar ministerie?

De heer **Van de Beek**:

Ja, binnen welk overleg leden van het openbaar ministerie en de politie vertegenwoordigd waren.

De heer **Wooldrik**:

De heer Van de Beek was secretaris van het CBO.

De heer **Vos**:

Ik ben een beetje verbaasd over de wat onderkoelde reactie die ik hoor op de bevindingen van de hoogleraren die zij vorige week uitten. Mijnheer Van de Beek, u ging in uw nota toch uit van grote organisaties? U zult van de hoogleraren begrepen hebben dat het gaat om netwerken die onderling interactie hebben. Dat moet u toch wellicht verbaasd hebben?

De heer **Van de Beek**:

Nee. Als u de nota leest, ziet u dat daarin het woord "netwerk" met zoveel woorden wordt gebruikt. Als wij, via kranteberichten misschien, een beeld hebben gekregen van een strak militaristisch georganiseerde criminele groep, dan is dat in ieder geval niet het beeld dat ik in al die jaren hebt gehad. Maar ik weet vanuit mijn praktijk als officier van justitie en vanuit de drie jaren als projectleider, dat er een aantal mensen zijn die leiding geven aan een criminele groepering en die gebruik maken van een aantal andere mensen. De inzet van die mensen kan verschillen en het gaat ook niet altijd even georganiseerd. Als mijn reactie onderkoeld is in de zin dat ik in antwoord op de vraag of ik erover verbaasd ben, zeg dat ik dat niet ben, wil dat nog niet zeggen dat ik vind dat het wel meevalt. Ik vind de dreiging van de georganiseerde criminaliteit op onze samenleving dusdanig, dat wij ons heel goed moeten beraden op de vraag welk antwoord wij daar verder op zullen geven.

De heer **Wooldrik**:

Ik zie het meer als een ondersteuning, maar dan wat beter onderzocht door de vier hoogleraren, van het beeld dat men in de nota probeerde te schetsen. U weet dat die nota in 1992 niet door iedereen in dank werd aanvaard. Er was zo hier en daar nogal wat kritiek. Men vroeg: Is het geen spookbeeld, overdrijf je niet, is er geen overspannen gedoe bezig? Als beleidsambtenaren moesten wij rekening houden met de vraag: Hoe komt die nota over? Ik neem aan dat dat ook voor de ministers gold. Er was toen zo hier en daar nogal wat laatdunkendheid. De nota is in september 1992 gepresenteerd en in het voorjaar van 1993 heeft de Kamer haar behandeld. Daar zat toch weer een half jaar tussen. Daarna hebben wij het groene licht voor het project gekregen om de uitwerking van de nota ter hand te nemen. Wat dat betreft ben ik enigszins verheugd met de conclusies...

De **voorzitter**:

Het lijkt mij goed nu over te gaan naar de uitwerking van de nota, en vooral ook het ontstaan van de kernteams.

De heer **Rouvoet**:

Ja, dat is een belangrijk punt. In de nota worden bovenregionaal opererende rechteamts aangekondigd, die wij later IRT's of kernteams zijn gaan noemen. Kunt u aangeven waarom de start daarvan toch vrij moeizaam is verlopen? De nota komt in 1992 uit. U gaf zojuist al aan dat het even duurde voordat ze in de Kamer werd besproken. Wij moeten vaststellen dat de kernteams eind 1993 nog niet echt opgebouwd zijn. Wij zijn dan ruim een jaar verder. Kunt u aangeven wat daarvoor de directe reden is geweest, wellicht meerdere redenen?

De heer **Wooldrik**:

Er was eigenlijk maar n kernteam en verder waren ze er niet, toen de Kamer in 1993 akkoord ging met de nota. Met andere woorden: in een heleboel regio's moest vanaf het nulpunt worden begonnen. Bovendien zaten wij middenin een reorganisatie van de Nederlandse politie. Die regio's waren er al wel op papier, maar de facto waren ze er niet. Er waren enorme rechtspositionele toestanden, overplaatsingen, mensen op nieuwe functies. Het was een enorme beweging. En toen kwamen de ministers met het voorstel om 1% van de sterkte van al die korpsen vrij te stellen voor met name de opbouw van vijf of zes van die kernteams verspreid over het land. Dat neem je je dan voor. Ik meen u al gemeld te hebben dat er een conferentie over die Randstadnotitie werd gehouden met een aantal informele gedachtenvormingen, namelijk 1% van de sterkte en uitvoering van de PKP-operatie. Het wordt nu misschien wat technisch, maar helaas is dat soort randvoorwaarden in de politiewereld heel belangrijk om tot resultaten te komen. Toen in maart 1993 verder werd gegaan met de uitvoering van het voornemen inzake de 1% van de sterkte, zaten wij met regionale korpsen in opbouw. De wet was er eigenlijk nog niet eens en de korpsbeheerders en korpschefs die nog benoemd moesten worden, moesten ervan overtuigd worden dat zij in die zeer moeilijke situatie bereid dienden te zijn om al 1% van hun sterkte af te staan voor bovenregionale belangen. Daar zijn convenanten voor gesloten, op 1 juli 1993, de laatste dag voor het kamerreces. Wij weten dat nog zo goed omdat uiteindelijk de stukken door mevrouw Dales 's nachts om half n of half twee ergens in het kamergebouw getekend zijn. De convenanten stonden toen dus op papier, maar vervolgens moest worden begonnen met het werven van mensen, het zoeken van bekwame rechercheurs. De regio's zeiden: "Akkoord, ik zal 1% leveren", maar sommige hebben dat niet onmiddellijk kunnen doen omdat ze erg moesten inleveren als gevolg van de PKP-operatie. Het heeft dus nogal lang geduurd voordat de teams die wij hadden voorzien, operationeel waren. Er bestaat nogal eens het beeld van "je besluit om het te doen, je schrijft er een stuk over, je tekent een convenant en dan zijn er morgen zes teams", maar helaas gaat het toch wat minder snel.

De heer **Rouvoet**:

1 juli 1993 moet een heel drukke dag zijn geweest, want op diezelfde dag is, als ik het goed heb, ook de eerste voortgangsrapportage naar de Kamer gegaan om te melden hoe het ervoor stond met de uitvoering van de nota. Was niet een belangrijk punt dat in die voortgangsrapportage ook aan de orde kwam dat er, nog los van de politiereorganisatie, van was afgezien om aan te geven hoe de inrichting van de kernteams zou moeten zijn, omdat het werd overgelaten aan de beheersdriehoek, dus aan het veld zelf, om de inrichting te bepalen? Is dat niet een belangrijke factor erbij geweest?

De heer **Van de Beek**:

Het hele project is opgezet vanuit de gedachte: een heel belangrijke verantwoordelijkheid ligt bij het openbaar ministerie en de politie zelf, om verder uitvoering te geven aan beleidsafspraken die worden gemaakt, waarbij de financin vanuit de beide departementen zouden worden aangereikt. Dat betekent dat daar ook in eerste instantie de verantwoordelijkheid is gelegd om verder uitwerking te geven aan de inrichting van de kernteams, binnen het kader dat ervoor was gecreerd. Dat kader was dat er toch wel zes (toen nog vijf) aparte teams zouden moeten komen die rechercheurs zouden hebben die zich met name zouden richten op de zwaarste vormen van georganiseerde criminaliteit en daar ook apart voor zouden worden toegerust, qua deskundigheidsbevordering en qua recherche-instrumentatie.

De heer **Rouvoet**:

Die afweging kan ik volgen. Had u het gevoel - u zat er vanuit het project natuurlijk toch heel dichtbij - dat u als departement greep had op de ontwikkeling en de opzet van die kernteams? Was u de regisseur, om het zo uit te drukken? Uit het projectplan klinkt op dat de georganiseerde criminaliteit op een andere manier aangepakt zou moeten worden, via kernteams. Had u daar greep op, nu het zo werd overgelaten aan het veld?

De heer **Van de Beek**:

In die zin dat wij heel goed de ontwikkelingen volgden. Wanneer ik, als projectleider, van mening was dat er te veel sprake was van vertraging of een ontwikkeling in gang werd gezet waarvan ik vond dat dit niet zo de bedoeling was, stelde ik dat aan de orde.

De heer **Rouvoet**:

Hoe kon u dat dan verbeteren? Hoe kon u ingrijpen?

De heer **Van de Beek**:

Ik greep niet in, ik stelde het aan de orde. Ik legde het voor, bijvoorbeeld aan de procureur-generaal-portefeuillehouder of aan het CBO dat daar dan een beslissing op had te nemen. Een andere mogelijkheid was om het aan de minister voor te leggen. U weet dat dit ook een keer is gebeurd en dat naar aanleiding daarvan door de beide bewindslieden gesprekken zijn gevoerd met de verantwoordelijke korpsbeheerders en hoofdofficieren.

De heer **Rouvoet**:

Geldt niet, mijnheer Van de Beek, dat u niet kn ingrijpen, omdat u geen beheersinstrumenten had? De invloed die je kunt aanwenden, loopt voor een belangrijk deel via middelen en geld en die zijn bij uitstek een zaak van het collega-departement van Binnenlandse Zaken.

De heer **Van de Beek**:

Ja, maar...

De heer **Rouvoet**:

Dat moet u niet leuk hebben gevonden, want u kon nu niet daadwerkelijk ingrijpen.

De heer **Van de Beek**:

Nee, er was een uitstekende samenwerking.

De heer **Rouvoet**:

U bent er niet door gefrustreerd geraakt?

De heer **Van de Beek**:

Nee.

De **voorzitter**:

Of u gefrustreerd bent, vind ik op zichzelf niet van belang.

De heer **Van de Beek**:

De departementen van Binnenlandse Zaken en Justitie waren het helemaal eens op dit punt: zowel over de werkwijze als over de uitvoering rond de kernteams en over de kritiek die er eventueel zou zijn. Wat dat betreft, denk ik dus niet dat er verschil van opvatting tussen beide departementen was.

De heer **Rouvoet**:

Mijn vraag was niet of er verschil van opvatting was.

De heer **Wooldrik**:

Uw vraag was: had u voldoende instrumenten in handen om af te dwingen wat u wilde. Dat was in wezen de kern van uw vraag.

De **voorzitter**:

En had u dat?

De heer **Wooldrik**:

Wij moesten ons baseren op de Politiewet zoals die op dat moment al in de steigers stond. Dat waren de instrumenten en dat is de manier waarop je in Nederland wordt bestuurd: decentralisatie enerzijds en anderzijds de eindverantwoordelijkheid van de politieministers. In dat spanningsveld moest je primair mensen overtuigen van het nut om mee te werken aan de kernteams en dat is ook gebeurd. Iedereen heeft gezegd: daar doen wij van harte aan mee.

De **voorzitter**:

De idee was toch: u wilde er ook landelijk greep op houden, op de keuze die gemaakt werd, op de manier waarop het werd aangepakt?

De heer **Wooldrik**:

Je hebt instanties die dat moeten doen. Ik weet ook niet wat u precies onder het begrip "greep" verstaat. Als u daaronder verstaat dat Den Haag het bepaalt, dan moet ik zeggen dat wij die greep nooit wilden hebben. Den Haag wil het niet tot in de haarvaten van Nederland vastleggen.

De **voorzitter**:

Maar er was toch wel de idee dat er een landelijke keuze moest komen?

De heer **Wooldrik**:

Ja. Dan hebt u het dus over de prioriteitsstelling.

De **voorzitter**:

En de landelijke keuze is toch niet gelukt, mijnheer Van de Beek? Dat blijkt toch uit de nota Tot de kern?

De heer **Van de Beek**:

Dat was het moment waarop wij wat kritiek hadden op de gang van zaken.

De **voorzitter**:

Nu, wat kritiek... Het is vrij fundamentele kritiek die u op dat moment heeft. In de herfst van vorig jaar, als ik het goed zeg uit mijn hoofd, maakt u de nota Tot de kern, en daarin levert u fundamentele kritiek.

De heer **Van de Beek**:

Een belangrijk uitgangspunt was de wens tot samenwerking van zowel openbaar ministerie als politie en departement, om het verder vorm te geven. Daarbinnen was er kritiek over het tempo en de wijze waarop het verder werd uitgewerkt en die kritiek is opgeschreven.

De **voorzitter**:

Maar de keuzen blijken toch nog steeds voor het grootste deel in de regio te worden gemaakt? U kunt daar, vanuit het departement, toch bijzonder weinig sturing aan geven?

De heer **Van de Beek**:

Het was niet zo dat het departement wilde gaan bepalen welke zaken...

De **voorzitter**:

Nee, maar toch wel in algemene zin, zo van: waar houdt u zich mee bezig, zijn dat inderdaad de zaken waarvan ook wij vinden dat ze op landelijk niveau moeten worden aangepakt?

De heer **Van de Beek**:

Ja, dat is waar.

De **voorzitter**:

En daar was u zeer ontevreden over?

De heer **Van de Beek**:

Ook dat is het geval.

De **voorzitter**:

En dat is nu allemaal weer verbeterd?

De heer **Van de Beek**:

Dat is opgeschreven en dat is reden geweest voor het CBO om te zeggen: daar moeten wij toch ook...

De **voorzitter**:

Dat hebben wij met de heer Gonsalves besproken. Hoe komt u nu dat u in november nog zo ontevreden was en dat u na de gesprekken die er zijn geweest met de ministers en de verantwoordelijken van de kernteams wel tevreden bent?

De heer **Van de Beek**:

Omdat ik ervan uitga dat de afspraken die daar zijn gemaakt, afspraken waarvan ik het gevoel heb dat ze recht doen aan de kritiek die in het rapport is verwoord, ook worden uitgewerkt. Wij zullen in het najaar, zo is afgesproken, een evaluatie houden en dan zullen wij zien in hoeverre daar daadwerkelijk vorm aan is gegeven. Waarom ben ik daar tevreden over? Omdat ik het gevoel heb dat ten aanzien van de organisatorische opzet van kernteams nu goede afspraken zijn gemaakt en de bedoelingen zijn bereikt, terwijl wij ook

de aandacht hebben kunnen richten op de besluitvorming over de vraag welke zaken worden aangepakt.

De **voorzitter:**

Maar de bedoelingen zijn toch niet bereikt waar het gaat om de onderzoeken die worden gedaan? U zegt: wij kunnen niet zo maar onderzoeken veranderen. Ook de heer Gonsalves heeft dat gezegd. Dat is dus toch nog niet bereikt?

De heer **Van de Beek:**

Ik probeer u te zeggen dat wij ons eerst hebben gericht op de organisatie van de kernteams. Daar was vertraging in en daar was kritiek op, maar er zijn nu goede afspraken over gemaakt en daar zijn wij, denk ik, nu klaar mee. Dan is er nog de besluitvorming over de vraag welke zaken de kernteams behandelen en daarover is nu ook een evaluatie op gang.

De **voorzitter:**

Mijn vraag was gericht op...

De heer **Van de Beek:**

Ik wil graag even nog iets meer hierover zeggen. Niet gezegd kan worden dat de kernteams zich bezighouden met zaken die niet binnen hun portefeuille kunnen liggen. Wel kan worden gezegd - dat is ook binnen het CBO zelf zo vastgesteld - dat mogelijk een aantal zaken kan worden overgedragen aan andere interregionale teams en de kernteams zich weer met andere zware zaken zullen bezighouden. Ten aanzien van de besluitvorming is vastgesteld dat die eigenlijk wat ingewikkeld loopt en dat die wat eenvoudiger en helderder kan. Daarover zijn in mei van dit jaar afspraken gemaakt door de betrokken hoofdofficieren, met ondersteuning van de korpsen en met instemming van de korpsbeheerders. Daarmee hebben wij nu een situatie gekregen waarin wij zowel ten aanzien van de organisatie en de inrichting als ten aanzien van de besluitvorming op een punt zijn gekomen waarop wij zeggen: ja, dat was de bedoeling toen wij startten.

De **voorzitter:**

Dat hebben wij ook met de heer Gonsalves besproken. Ik wil nog even terug naar de nota Tot de kern. Daarin wordt in feite met geen woord gesproken over de gevolgen van de IRT-affaire voor de kernteams. Hetzelfde geldt voor de vraag of toen niet ook met de kernteams over normering gesproken moest worden, dus over de vraag hoe ver een methode zou moeten gaan. Wat is de reden daarvan?

De heer **Van de Beek:**

Uitgangspunt is dat de rechter ervoor is om te toetsen of opsporingsmethoden zoals die zijn gebruikt in een bepaald geval, ook gebruikt hadden mogen worden. Ik vind het een heel belangrijke taak van de rechter om dat te beoordelen.

De **voorzitter:**

Maar u zei eerder dat er wetgeving moet komen, dus nu spreekt u zichzelf toch enigszins tegen.

De heer **Wooldrik:**

Dat heb ik gezegd, voorzitter.

De **voorzitter:**

De heer Van de Beek zat toen te knikken.

De heer **Van de Beek:**

De vraag is natuurlijk, welke wetgeving er dan moet komen. Strafvordering gaat ervan uit - dat is ook nog eens heel helder uitgeschreven in de toelichting op het wetsvoorstel direct afluisteren - dat wanneer je de politie dingen wil laten doen die verboden zijn, je daar aparte bevoegdheden voor moet regelen en je dat dus ook wettelijk moet regelen. De nota Tot de kern is een puur organisatorisch verhaal. Dat staat heel ver af van normering en inzet.

De **voorzitter:**

Maar wat wij gezien hebben is, dat het niet alleen gaat om de vraag wat wel en niet is toegestaan, maar ook om de vraag of het effectief is en wat de effecten van de methode zijn. Juist dat laatste heeft tot veel problemen geleid. Daar gaat mijn vraag nu over.

De heer **Van de Beek:**

De effectiviteit is nog niet echt gemeten, denk ik.

De **voorzitter:**

Die is te meten als vanwege het gebruik van bepaalde methoden zaken stuklopen, zoals is gebeurd. Mijn vraag is waarom dit eigenlijk niet aan de orde komt in uw rapport Tot de kern.

De heer **Van de Beek:**

Nogmaals: Tot de kern was een organisatorisch gericht rapport.

De heer **Rouvoet:**

Ik wil dat graag verder oppakken, want het gaat om een belangrijk punt. In de IRT-zaak ging het om het eerste IRT dat van start was gegaan en operationeel was en dat liep door de ontwikkeling van de andere IRT's heen. Naast de vraag naar de opsporingsmethoden speelde tevens de vraag naar de organisatie. De commissie-Wierenga kwam met een aantal aanbevelingen betreffende beheer, o.a. dat ieder kernteam een eigen CID moet krijgen, een eigen observatieteam. Dat vinden wij in uw rapport wel aangestipt. Er wordt zelfs geconstateerd dat in feite geen enkel IRT voldoet aan het oorspronkelijke concept en dat de meerwaarde niet vast te stellen is, toch een vrij hard oordeel. Desondanks komt u in uw rapport niet meer terug op de vraag of er dan niet naar de inrichting van de kernteams gekeken dient te worden. Waarom is dat spoor niet gevolgd? Ook na de voortgangsgesprekken in februari/maart van dit jaar is dat niet teruggekomen. Integendeel, de voortgangsrapportage meldt ons dat dit spoor van de commissie-Wierenga niet verder gevolgd hoeft te worden.

De heer **Van de Beek:**

Er is maar n punt waarop de aanbevelingen van Wierenga niet echt zijn uitgewerkt, namelijk de wijze van financiering. Alle andere punten zijn eigenlijk...

De heer **Rouvoet:**

En de inrichting? De commissie-Wierenga heeft uitdrukkelijk gesproken over eigen CID's, eigen observatieteams . Die zijn er niet in de kernteams.

De heer **Van de Beek:**

Wat de CID's betreft, staat op het departement nog de vraag centraal, mede naar aanleiding van dit onderzoek, wat de CID precies zal worden en wie vervolgens in aanmerking komt om van de CID gebruik te maken. Die vraag is nog vooruit geschoven. Het zijn eigenlijk twee onderwerpen die wij nu bespreken: zowel de aanbevelingen-Wierenga als...

De heer **Rouvoet:**

Waar het om gaat is, dat bij een kernteam ook zaken van organisatie en structuur aan de orde zijn. Wij hebben nergens kunnen terugvinden dat naar aanleiding van de IRT-affaire een club mensen rond de tafel is gaan zitten om te spreken over de vraag wat men hieruit zou moeten leren voor de inrichting, zodat de andere kernteams die in ontwikkeling waren, goed zouden gaan functioneren. Het blijft enigszins steken in voortgangsgesprekken en het nog eens opschrijven. Wat is er nu daadwerkelijk in dat opzicht gedaan om een nieuwe IRT-affaire te voorkomen?

De heer **Wooldrik:**

Het belangrijkste is al in december 1993 gebeurd in de vergadering van procureurs-generaal naar aanleiding van de IRT-affaire die zich toen begon te ontwikkelen. Toen is gezegd: het kan niet zo zijn dat op een laag niveau in de OM- en politie-organisatie wordt beslist over ingrijpende opsporingsmethoden, zoals doorlevering of hoe het maar heten mag. De eerste conclusie, zowel bij het departement als binnen het openbaar ministerie, was: het kan niet zo zijn dat op het lage niveau van de individuele officier van justitie en de individuele teamchef een heel infiltratietraject wordt bepaald, hoe consciëntieus en

gewetensvol zij dat met z'n tweeën ook doen, terwijl de bazen dat eigenlijk niet wisten. De bazen dachten het misschien te weten en de officier van justitie en de teamchef dachten dat de bazen het wisten, zoals dat na te lezen valt in de Wierenga-rapportage, maar de conclusie was: dit kan niet zo zijn en daar moet onmiddellijk als noodverband een normering voor komen. Aan de werkgroep-De Wit is toen ook een spoedadvies gevraagd, door de infiltratierapportage waar ze aan bezig was, te versnellen. En van de praktische aanbevelingen daaruit is natuurlijk geweest: de Centrale toetsingscommissie binnen het openbaar ministerie op een zodanig hoog niveau dat dit soort bedrijfsongevallen niet meer kon voorkomen.

De **voorzitter**:

Ik denk dat u doelt op de PG-vergadering van 22 december 1993.

De heer **Wooldrik**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat komt de werkmethodiek aan de orde, omdat de procureur-generaal van Amsterdam er uitleg over geeft, maar er is verder niet over gesproken. Er is alleen iets gezegd als "h, hoe kan dat?". Zo lees ik de notulen.

De heer **Wooldrik**:

En de notie die ik u er net bij gaf.

De **voorzitter**:

Daarna is gezegd: geef het aan de werkgroep-De Wit. Op 9 maart 1994 is er in dat gremium niet uitdrukkelijk op ingegaan.

De heer **Wooldrik**:

Ik zei twee dingen. Ik zei wat er in PG-vergadering gebeurde en ik zei wat er op het departement aan gedachtenvorming was. De gedachte van een Centrale toetsingscommissie is in december en in de rest van het jaar gevormd. Uiteindelijk heeft het toch weer een jaar geduurd voordat de CTC aan de slag kon. U ziet hoe lang het duurt voordat een idee werkelijkheid is geworden.

De **voorzitter**:

Wie had het idee van een toetsingscommissie?

De heer **Wooldrik**:

Er was het idee dat de normering van dit soort zaken op het hoogste niveau binnen het openbaar ministerie moest worden vastgesteld. Het kan niet zo zijn dat dat zo laag in de organisatie gebeurt.

De **voorzitter**:

De IRT-affaire barst los. Het idee van de toetsingscommissie komt toch pas op het moment dat Wierenga zijn rapport heeft geschreven?

De heer **Wooldrik**:

Er was in de commissie-De Wit al over gesproken.

De heer **Van de Beek**:

De commissie-De Wit geeft twee keer een interimrapportage. In het eerste rapport wordt een Centrale toetsingscommissie met betrekking tot infiltratie voorgesteld. De PG-vergadering besluit vervolgens, vermoedelijk in het licht van de IRT-affaire, om dit te verbreden naar andere bijzondere opsporingsmethoden. Dat wordt verder uitwerkt in de tweede interimrapportage van de commissie.

De **voorzitter**:

De Centrale toetsingscommissie komt dus niet van het departement, noch van de PG-vergadering. Het is als het ware een annex van de werkgroep-De Wit over infiltratie en wordt daarna overgenomen.

De heer **Van de Beek**:

Nee, het is een samenloop. De PG-vergadering was toen nog een vergadering waar het departement en het huidige college van PG's bijeenkwam. Mede naar aanleiding van de gebeurtenissen rond het IRT in december 1993, is geconcludeerd dat intern wanneer

bijzondere opsporingsmethoden worden gebruikt moet worden getoetst of ze kunnen worden gebruikt en, zo ja, of ze in het strafdossier aan de rechter kunnen worden voorgelegd. Eerlijk gezegd lijkt mij dit een vrij alerte reactie op de constatering die in december 1993 zijn gedaan.

De **voorzitter**:

De PG-vergadering heeft er zelf inhoudelijk toch helemaal niet meer over gesproken?

De heer **Van de Beek**:

Ik ben geen lid van de vergadering, dus ik weet het niet precies. Ik dacht echter dat er wel degelijk eerst is gezegd: werk het uit voor het algemeen, en dat vervolgens is gesproken over het functioneren van deze zaken. De PG-vergadering is er heel nadrukkelijk bij betrokken geweest.

De **voorzitter**:

Ik wil uitvinden hoe een en ander tot stand gekomen is. In de notulen van de vergadering van 9 maart 1994 staat dat niet uitdrukkelijk is ingegaan op de inhoud van de tussenrapportage-De Wit. Op dat moment speelt de hele zaak van de commissie-Wierenga.

De heer **Van de Beek**:

Het was de datum waarop de commissie de opdracht kreeg om dit verder uit te werken.

De **voorzitter**:

Waar ontstond de inhoudelijke discussie over de vraag met welke methoden verder moest worden gegaan? Aan de ene kant is er een discussie in de Kamer, in de maatschappij over de vraag hoe het moet, terwijl je aan de andere kant niet kunt terugvinden hoe erover gesproken is, behalve in de commissie-De Wit, zij het dat deze commissie allereerst ging over de vraag hoever infiltratie moest gaan.

De heer **Wooldrik**:

Wat is uw vraag, voorzitter?

De **voorzitter**:

Is er alleen in de commissie-De Wit over gesproken of is ook op het departement gezegd...

De heer **Wooldrik**:

Dat laatste. Het was al een opvatting van secretaris-generaal Van Dinter in december. Zijn eerste reactie was: dat kan toch niet op dat niveau besloten worden? Daar moet iets voor worden verzonnen. Dat was zijn reactie.

De **voorzitter**:

Hoe is dat toen toch bij De Wit gelaten?

De heer **Wooldrik**:

De maanden januari, februari en maart vormden natuurlijk een bijzondere periode. Eind maart werd het rapport-Wierenga uitgebracht. Het is in Nederland vrij gebruikelijk om een commissie aan het werk te zetten om een probleem op te lossen. Dat was ook in dit geval naar mijn idee een logische vorm. Deskundigen uit het veld moesten het inventariseren en dan komt van het n het ander. Het ging over infiltratie. Dat was het traject dat in de IRT-affaire een rol speelde. Dat is de trigger geweest om na enige tijd de problematiek te verbreden tot algemene opsporingsmethoden. In de loop van 1994 kregen wij berichten over inijkoperaties. Dat was ook een nieuw fenomeen, dat een aanzienlijke verbreding in de discussie aanbracht. Zo lopen die zaken naar mijn idee.

De heer **Rouvoet**:

Dit brengt ons bij een algemener punt: de relatie tussen het departement en het openbaar ministerie. In de periode die wij achter de rug hebben, komen in de typering steeds een aantal woorden terug. Er wordt een vrij afstandelijk beeld van het departement ten opzichte van de opsporingspraktijk geschetst. Er vallen woorden als "faciliterend", "kaderscheppend" en "voorwaardenscheppend". Het openbaar ministerie is leidend.

De heer **Wooldrik**:

Leidend met "ei"?

De heer **Rouvoet**:

Ja. Hoe verhoudt dit zich tot de eigen verantwoordelijkheid die het departement natuurlijk wel degelijk heeft in de opsporing van de zware, georganiseerde criminaliteit en de politieke verantwoordelijkheid van de minister? Ik heb dan met name het oog op incidentele gevallen. Als er iets opborrelt, hoe weet u dat dan, hoe past u dat in, hoe verloopt de communicatie met het openbaar ministerie? Kunt u uit de voeten met deze rolverdeling?

De heer **Wooldrik**:

In ieder geval zijn wij er tientallen jaren zo mee omgegaan. In de afgelopen drie, vier jaar is gebleken dat deze communicatievorm niet meer houdbaar is. Dat is ook te lezen in de rapportage van de commissie-Donner, die nogal fundamentele aanbevelingen doet over de wijze waarop het openbaar ministerie zelf hiermee moet omgaan. Twee jaar geleden zijn wij daarnaast een bijzonder belangrijk proces ingegaan, namelijk de reorganisatie van het ministerie van Justitie zelf.

De heer **Rouvoet**:

Waarom was de communicatievorm niet meer houdbaar? Omdat u maar moest afwachten wat er eventueel langs de lijn van het openbaar ministerie aan kwesties naar boven kwam?

De heer **Wooldrik**:

De kaderstelling blijft altijd bij de minister van Justitie. De politieke verantwoordelijkheid kan daar geen dag wegblijven. Het openbaar ministerie was in reorganisatie, het departement was ook in reorganisatie. Ik praat liever over het departement, want daar werk ik. Daar heb ik een zekere rol te spelen. De reorganisatie van het departement is twee jaar geleden gestart naar aanleiding van rapportages van de secretarissen-generaal en van het rapport-Wiegel over de scheiding van beleid en uitvoering en de hele filosofie die daarachter ligt. Brede instemming met deze filosofie zou ik niet willen bepleiten, want dan weten beide niets van elkaar. Ik praat liever over een onderscheid, soms een gradueel onderscheid tussen beleid en uitvoering. Op zichzelf moet het beleid de kaders stellen. Vervolgens zijn er de organisaties die het beleid in het veld in de praktijk moeten brengen. Die zul je dus een zekere marge moeten geven. Dat geldt voor alle diensten van justitie en niet alleen voor het openbaar ministerie of het gevangeniswezen of de IND. Het geldt voor iedereen die in het veld werkt. Je moet een zekere marge hebben om je koers te bepalen. Het departement heeft de positionering van de beleids- en wetgevingsafdeling wat anders ingekleurd. Ik was tot 1 juli hoofd van de directie Politie van het ministerie van Justitie. Sinds die tijd ben ik hoofd van de sector Strafrechtelijk beleid van de directie Algemeen beleid. Hoe langer de naam, hoe minder het voorstelt, maar dit ter zijde.

De heer **Rouvoet**:

Ik onderbreek u, want deze reorganisatie is ons bekend.

De heer **Wooldrik**:

Wat ik wil aangeven, is dat er enerzijds lijnen binnen het departement voor verbetering vatbaar waren. Anderzijds was er de reorganisatie van het openbaar ministerie. De heer Gonsalves heeft dat uitgebreid geschetst.

De heer **Rouvoet**:

Dat is helder overgekomen. U hoort natuurlijk een heleboel op het departement. Het is niet zo dat het louter via de lijn van het openbaar ministerie, via de hoofdofficier, naar de PG en eventueel de minister gaat als er echt iets aan de hand is. Maar u zit natuurlijk ook overal bij in de commissies en werkgroepen. Vanuit het ministerie wordt de secretaris van de CTC geleverd. U hoort een heleboel. Is dat de lijn waarlangs incidenten uiteindelijk bij de minister komen? Hoe verhoudt dit zich tot de geponeerde afstandelijkheid ten opzichte van de opsporingspraktijk? Zit u er heel dicht op en wilt u er heel dicht op zitten om te voorkomen dat de minister op haar politieke verantwoordelijkheid kan worden aangesproken?

De heer **Wooldrik**:

De minister moet geen opsporingsambtenaar zijn. Zij zal dus niet alle concrete zaken op haar bureau moeten krijgen. Dan wordt het veld als het ware alle persoonlijke

verantwoordelijkheid ontnomen om zelf een koers te bepalen. De informatie die je ad hoc of in werkgroepen hoort, is interessant en kan worden doorgemeld, maar dat is niet de formele en officiele gang van zaken. Met name het onderscheid tussen beleid en uitvoering is heel belangrijk voor de beantwoording van de vraag naar de manier waarop de top van het departement omgaat met bijvoorbeeld het openbaar ministerie. Daar zijn formele lijnen voor. Die lagen vroeger in de PG-vergadering. De secretaris-generaal zat die vergadering meestal namens de minister voor. Nu is er een heel andere, naar mijn idee veel volwassener en gemancipeerde relatie gekomen tussen openbaar ministerie en minister. Het openbaar ministerie heeft zelf primair de verantwoordelijkheid te dragen voor wat er moet gebeuren en rapporteert daar periodiek en incidenteel over aan de minister. Dat zijn de lijnen waarlangs het gaat.

De heer **Rouvoet**:

Wanneer informeert u de minister? U hoort een heleboel over concrete opsporingsonderzoeken.

De heer **Wooldrik**:

Het gaat dan om zaken waarvan de ambtenaren denken dat de politiek er belangstelling voor heeft.

De heer **Rouvoet**:

Wilt u iets concreter zijn? Zijn er gevallen geweest waarvan u hebt gezegd: dit moet de minister weten?

De heer **Wooldrik**:

Dat gebeurt niet zo vaak. Het gebeurt natuurlijk in de algemene kaders. Moet er getuigebeschermt komen? Er zijn concrete onderzoeken geweest waarbij dat gevraagd is. Er zijn verzoeken om tipgeld. Dat zijn typisch incidentele zaken waarin een routine is opgebouwd. Verder zijn er een paar concrete zaken die aan de minister zijn voorgelegd. Er is een bijzondere infiltratie-actie geweest op verzoek van Canada.

De **voorzitter**:

Wat heeft u als directeur Politie aan de minister voorgelegd? Van welke methoden vond u dat de minister ze moest weten?

De heer **Wooldrik**:

Er zijn twee of drie van dat soort incidenten geweest. Ik noemde de Canadese zaak en er was nog iets dat de Amerikanen graag met Nederland samen wilden doen. Verder is er nog een hele serie zaken die op ambtelijk niveau zijn afgedaan.

De **voorzitter**:

Hoeveel wist de minister van specifieke methoden?

De heer **Wooldrik**:

Dat weet ik natuurlijk niet.

De **voorzitter**:

U bent toch het doorgeefluik? U bent toch de trechter waar dit doorheen gaat? Hoeveel malen heeft u de minister over een specifieke...

De heer **Wooldrik**:

Maar een paar keer.

De **voorzitter**:

Welke keren en waar ging het dan over?

De heer **Wooldrik**:

Ik noemde u reeds twee zaken.

De **voorzitter**:

Wat was de Amerikaanse zaak?

De heer **Wooldrik**:

Dat ging ook om een bepaald infiltratietraject met frontstores en dat soort zaken.

De **voorzitter**:

Een Amerikaanse frontstore, de Canadese frontstore Royal Flush.

De heer **Wooldrik**:

Nee, ik dacht dat de Amerikaanse Royal Flush heet, en de Canadese Contrat.

De **voorzitter**:

Nee, de Canadese.

De heer **Wooldrik**:

Dat zijn dus twee concrete zaken die aan de minister zijn voorgelegd via de lijnen van het departement.

De **voorzitter**:

De Canadese frontstore heet Contrat.

De heer **Wooldrik**:

Dat zei ik ook. De derde zaak is in de loop van dit jaar geweest. Het openbaar ministerie heeft deze kwestie aan de minister voorgelegd.

De **voorzitter**:

Hoe?

De heer **Wooldrik**:

Via een presentatie waarbij het team aanwezig was, de teamleiding, de hoofdofficier en de procureur-generaal.

De **voorzitter**:

In de periode die u kent heeft u de minister verder dus nooit iets voorgelegd?

De heer **Wooldrik**:

Niet op dit terrein. Niet dat ik mij kan herinneren. Wel algemene kaders, wel algemeen beleid, wetgeving, getuigebeschermt. Het departement wenst niet in individuele zaken zelf de verantwoordelijkheid van het begin tot het eind te nemen. Dat kan helemaal niet.

De **voorzitter**:

Maar hoe kan de minister dan verantwoordelijk zijn als hij compleet afhankelijk is van informatie over de methode uit het openbaar ministerie en niet actief terugvraagt?

De heer **Wooldrik**:

De verantwoordelijkheid van de minister is natuurlijk een politiek gegeven en je hebt je organisaties om je daarover op tijd te laten informeren. Dat is de manier waarop in Nederland informatiestromen lopen.

De **voorzitter**:

En u gaf zelf verder ook nooit het signaal: h, daar is toch iets aan de hand, dat zou de minister ook moeten weten? Dat gaf u verder niet?

De heer **Wooldrik**:

Ik heb u de voorbeelden genoemd.

De **voorzitter**:

Maar verder was er nooit een signaal waarvan u zei: h, zou de minister dat niet moeten weten?

De heer **Wooldrik**:

Ja, maar dan ging het over heel andere kwesties.

De **voorzitter**:

Ik heb het over het gebruik van methoden.

De heer **Wooldrik**:

Behalve de algemene notie dat de pro-actieve fase en alles wat daarmee samenhangt, nadere regeling behoeft. Dat was een algemene opinie.

De **voorzitter**:

En zei de minister nooit dat hij er mr van wilde weten, ook niet nadat hij zelf op de hoogte was gekomen van de IRT-methode?

De heer **Wooldrik**:

Nu, de IRT-methode heeft geleid tot het instellen van een commissie die het moest uitzoeken, juist omdat de minister onvoldoende was genformeerd.

De **voorzitter**:

Nadien heeft hij niet gezegd: nu wil ik mr van jullie weten?

De heer **Wooldrik**:

Toen was hij eigenlijk al demissionair.

De voorzitter:
Nee, toen was hij nog niet demissionair.

De heer Wooldrik:
Na de IRT-affaire?

De voorzitter:
Hij hoorde er al eerder van, toen hij nog helemaal niet demissionair was. Tot dat moment, zo zegt u, wist de minister in feite niet van het gebruik van specifieke methodieken.

De heer Wooldrik:
Behalve dan...

De voorzitter:
Ja, behalve de frontstores.

De heer Wooldrik:
En wat er bij de IRT-affaire mogelijk aan de hand zou kunnen zijn. Ik weet overigens niet over welke wetenschap de minister verder nog beschikte.

De voorzitter:
In de doorlichting die is gemaakt bij de Centrale toetsingscommissie, is nog sprake van het doorlaten van 9000 kilo softdrugs in het infiltratietraject. Dat zou ook aan de minister zijn voorgelegd. Weet u daarvan?

De heer Wooldrik:
Zoals u het nu vraagt, weet ik niet waar u op doelt.

De voorzitter:
Ik doel op een infiltratieproject dat vorig jaar heeft gespeeld en waarbij via de waarnemend procureur-generaal in het ressort 's-Gravenhage de minister om toestemming is gevraagd.

De heer Wooldrik:
Ik kan mij op dit moment niet voor de geest halen op welk specifiek geval u doelt. Het is ook lastig om daar nadere vragen over te stellen, gelet op de mogelijke kans dat dan in detail bekend wordt wat beter nog even niet bekend kan worden. Ik weet dus niet waar u op doelt, voorzitter.

De voorzitter:
Ik doel op een...

De heer Wooldrik:
Het geval dat u nu beschrijft, kan ik mij in ieder geval niet herinneren.

De voorzitter:
En u weet dus ook niet of de informatie juist is die in een verslag van de Centrale toetsingscommissie is opgeschreven, dat de minister daar in de zomer van vorig jaar over genformeerd is?

De heer Wooldrik:
De zomer van vorig jaar...

De voorzitter:
Ja, via de waarnemend procureur-generaal.

De heer Wooldrik:
Nee, dat weet ik niet.

De voorzitter:
U hebt daar nooit van gehoord?

De heer Wooldrik:
Ik moet u het antwoord schuldig blijven, voorzitter.

De voorzitter:
U weet dat niet?

De heer Wooldrik:
Ik weet het niet op dit moment.

De voorzitter:
Het zegt u ook niks?

De heer **Wooldrik**:

Nee.

De **voorzitter**:

En daarvr is nooit over specifieke infiltratieprojecten of methoden gesproken?

De heer **Wooldrik**:

Tussen?

De **voorzitter**:

Tussen de minister en u.

De heer **Wooldrik**:

Tussen de minister en mij zitten nog wel wat schakels.

De **voorzitter**:

Ja, dat weet ik. U hebt daar verder nooit over gesproken met de minister?

De heer **Wooldrik**:

De activiteiten waar ik mij op dat moment mee bezig mocht houden, betroffen de afloop van de IRT-affaire en het leiden van het project dat door collega Van de Beek werd gedaan. De algemene opinie was toch: probeer ervoor te zorgen dat de organisatorische randvoorwaarden worden gerealiseerd om die criminaliteit aan te pakken en richt je niet op allerlei specifieke incidenten. Zo nu en dan kwamen ze binnen en die werden besproken, maar het was niet de invalshoek van de directie politie om steeds achter al die incidenten aan te lopen.

De **voorzitter**:

Maar die incidenten gingen wel bepalen dat de minister zijn verantwoordelijkheid blijkbaar moeilijk kan nemen als hij met incidenten wordt geconfronteerd.

De heer **Wooldrik**:

Ja, zo gaat het wel.

De **voorzitter**:

Is er dan daarna van de minister een oekaze uitgegaan in de zin "dit zal mij niet meer gebeuren", nog afgezien van de vraag hoe het verder zou gaan aflopen met de commissie-Wierenga?

De heer **Wooldrik**:

Over welke periode spreekt u nu?

De **voorzitter**:

Vanaf het moment waarop de heren uit Amsterdam binnenkomen, dus november 1993. Toen ging bij u de zaak op tilt. Ik kan mij voorstellen dat er eerst veel opwinding was, maar heeft toen de minister niet gezegd, aan u of aan anderen: dit zal mij geen tweede keer overkomen, Wooldrik, je moet er nu beter op letten?

De heer **Wooldrik**:

Dat was natuurlijk wel de opdracht, niet eens expliciet geformuleerd, maar wel gewoon een impliciete opdracht.

De **voorzitter**:

Impliciet?

De heer **Wooldrik**:

Ja, impliciet. Je begreep wel dat dit niet voor herhaling vatbaar was. Ik heb u de maatregelen geschetst die zowel op het departement als binnen het openbaar ministerie zijn genomen om herhaling te voorkomen. Het dossier was natuurlijk wel geweldig beladen.

De **voorzitter**:

In het voorjaar van 1994 worden vragen gesteld over zogenaamde inkijsoperaties. Wist de minister van inkijsoperaties voordat die vragen werden gesteld?

De heer **Wooldrik**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Wist u ervan?

De heer **Wooldrik**:

Ik wist dat een enkele keer op basis van de Opiumwet daartoe was overgegaan.

De **voorzitter**:

Een enkele keer?

De heer **Wooldrik**:

Ja, een enkele keer. Dat was althans mijn kennis.

De **voorzitter**:

Had u uit uw verleden als officier van justitie in Amsterdam de kennis dat het tientallen keren gebeurde?

De heer **Wooldrik**:

Nee. Het is mij een paar keer voorgesteld door de Amsterdamse politie - ik heb het nu over tien jaar geleden - en ik heb dit toen besproken met mijn hoofdofficier. Daarbij kwamen wij tot de conclusie dat er geen basis voor was en wij hebben toen dus gezegd: dat kan niet.

De **voorzitter**:

En u had geen kennis van hetgeen eventueel in Amsterdam en elders gebeurde?

De heer **Wooldrik**:

Het antwoord daarop is "nee", voorzitter.

De **voorzitter**:

En toen u op het departement werkte? Wist u waar het over ging, voordat de schriftelijke vragen op uw bureau kwamen?

De heer **Wooldrik**:

Ik had al in de krant gelezen waar het over zou gaan en de vragen waren dus geen verrassing meer. Bij het korps landelijke politiediensten was er een dienst ondersteuning die met name belast was met de techniek van bijzondere opsporingsmethoden, in die zin dat zij daar facilitair voor optrad. Ik meen in 1993 hebben een aantal mensen van het departement en officieren van justitie een bezoek aan die dienst gebracht, want die had een probleem. Men zei: ja, wij doen dat wel in opdracht van het bevoegd gezag, maar kan het wel, is het juridisch haalbaar, hoe zit dat precies? Er is toen een discussie geweest en de conclusie was: nu, op basis van de Opiumwet en de Wet wapens en munitie kan je dat verdedigen en het is verder aan de rechter om vast te stellen of het al dan niet haalbaar is. Het gaf natuurlijk wel de overtuiging dat hier een bijzonder gevaarlijk gebied aan het naderen is en dat daar nadere regelgeving voor moest worden genitieerd. Nu, dat is in wezen de hele discussie waar het gesprek mee begonnen is, de regeling van de pro-actieve fase.

De **voorzitter**:

In 1993 hebt u dus gesprekken met de dienst technische ondersteuning van het korps landelijke politiediensten. Die dienst heeft geavanceerde technische middelen om inblikoperaties uit te voeren en om plaatsbepalingsapparatuur, peilzenders e.d. te plaatsen. De minister van Justitie is uiteindelijk ook de korpsbeheerder van het korps landelijke politiediensten. Hebt u toen de minister ingelicht over wat deze dienst allemaal aan het doen was?

De heer **Wooldrik**:

Ik heb dat zelf niet aan de minister verteld, als u dat wilt weten. Ik kan mij dat tenminste niet herinneren. Wel is die notie meegenomen in de advisering over de regeling van die bewuste fase.

De **voorzitter**:

Maar is het niet gek dat de minister in feite niets van die valse-sleutelcentrale wist?

De heer **Wooldrik**:

Ik weet niet of de minister dat niet wist. In ieder geval was ons oordeel op dat moment: als het openbaar ministerie het weet en de rechter het toestaat, is er geen probleem. Dat was in wezen de werkafpraak. De dienst technische ondersteuning zei: wij wensen alleen nog maar op te treden als er een duidelijke verklaring van het openbaar ministerie is dat het

instemt met een bepaalde methode, en wij gaan niet meer op verzoek van een politiechef of iemand anders even facilitair bezig zijn. Kennelijk gebeurde dat laatste nog wel eens.

De **voorzitter**:

U zegt: ik weet niet of de minister het wist. Had de minister het niet in ieder geval moeten weten, om niet voor verrassingen te komen te staan? Toen in de Kamer vragen werden gesteld over inijkoperaties, leek ineens iedereen hogelijk verbaasd, terwijl men helemaal niet verbaasd hoefde te zijn.

De heer **Wooldrik**:

Nu, de verbazing op het departement betrof meer de mate waarin het gebeurde, en ook het feit dat het soms niet eens meer met het openbaar ministerie was besproken. Vooral dat was wel een zeer onaangename verrassing.

De **voorzitter**:

Maar u wist wel dat het gebeurde, want u had daar zelf met het korps landelijke politiediensten over gesproken, al in 1993. Is dan nooit met de politiek verantwoordelijken besproken dat dit misschien moeilijkheden zou kunnen opleveren?

De heer **Wooldrik**:

Ik weet niet precies wie het dan met de minister besproken zou hebben. Ik kan het mij in ieder geval niet herinneren. Wel is bij de minister de notie op tafel gekomen dat nadere regelgeving noodzakelijk was.

De **voorzitter**:

En is daar toen niet bij gezegd: wij hebben al een dienst technische ondersteuning bij het korps landelijke politiediensten waar u de beheerder van bent, en die dienst doet dit of dat?

De heer **Wooldrik**:

Zo specifiek is het, dacht ik, niet in de nota terechtgekomen.

De **voorzitter**:

Nee, niet in de nota, maar in gesprekken? Dat had toch voor de hand gelegen. Of is dat wijsheid achteraf?

De heer **Wooldrik**:

Gedeeltelijk wel.

De **voorzitter**:

Voor welk gedeelte niet?

De heer **Wooldrik**:

Je had je ook toen de vraag kunnen stellen.

De heer **Van de Beek**:

Waarbij ervan uitgegaan kan worden dat op zichzelf een inijkoperatie - kijken in een loods of daar inderdaad verdovende middelen liggen waarvan je denkt dat ze daar liggen - niet in strijd met de wet is en ook door de rechter een aantal keren is geaccepteerd als een juiste praktijk. Ik denk dat dit het uitgangspunt moet zijn.

De **voorzitter**:

Het gaat mij nu om de beheersmatige en politieke verantwoordelijkheid, niet zozeer om de vraag in welke gevallen het rechtmatig is. Het gaat om de vraag of de minister genformeerd is en of hij eventueel beheersmatig kan zeggen dat dingen wel of niet gebeuren en wat de grenzen zijn.

De heer **Wooldrik**:

De werkafpraak waar ik aan refereerde, was dat het korps landelijke politiediensten alleen maar op verzoek van het openbaar ministerie opereert. Die moet de verantwoordelijkheid dan nemen, punt uit. Dat was in wezen het resultaat van de bijeenkomst.

De **voorzitter**:

Maar op dat moment was toch geen specifieke officier van justitie verantwoordelijk voor die operaties?

De heer **Wooldrik**:

In wezen kon iedere officier van justitie dat zijn.

De **voorzitter**:

Iedere officier van justitie kon en kan toch aan het korps landelijke politiediensten vragen om dergelijke operaties uit te voeren?

De heer **Wooldrik**:

Meestal komen de verzoeken via de politie, maar het korps landelijke politiediensten vroeg dan wie de verantwoordelijke officier van justitie voor de bewuste zaak was. Die moest ermee instemmen, anders deed het korps het niet.

De heer **Van de Beek**:

De acties worden door het korps landelijke politiediensten in ondergeschiktheid aan de verantwoordelijke officier uitgevoerd.

De **voorzitter**:

Eerder gebeurde dat ook zonder de officier, maar sinds 1993 gebeurt het alleen indien een officier daarom gevraagd had?

De heer **Wooldrik**:

Zo ongeveer is het gelopen, ja.

De **voorzitter**:

Ik wil u ook nog iets vragen over het mogelijke doorlaten van XTC naar Groot-Brittanni. Daar zijn ook kamervragen over gesteld. Zijn er nu met uw medeweten hoeveelheden XTC naar Engeland doorgeleverd zonder dat men de justitie daar op de hoogte heeft gesteld?

De heer **Wooldrik**:

Met mijn medeweten? Is dat de vraag?

De **voorzitter**:

Met medeweten van de overheid.

De heer **Wooldrik**:

De antwoorden op de kamervragen - er zijn twee series geweest, zoals u weet - zijn de stand van de kennis op dit moment.

De **voorzitter**:

Is er volgens u met medeweten van de overheid naar Engeland doorgeleverd een hoeveelheid XTC zonder dat de autoriteiten daarvan op de hoogte zijn gesteld?

De heer **Wooldrik**:

Het antwoord op kamervragen hierover is in ontkennende zin gegeven.

De **voorzitter**:

Nee, er wordt iets anders ontkend. De suggestie in het door de vragenstellers aangehaald artikel in de Volkskrant van 21 oktober 1994, als zouden onder verantwoordelijkheid van het IRT Noord-Holland/Utrecht in 1993 grote hoeveelheden weed, XTC en amfetaminen naar Groot-Brittanni zijn gevoerd zonder de politie van dat land daarvan op de hoogte te stellen, is onjuist.

De heer **Wooldrik**:

Vervolgens heeft de Kamer nieuwe vragen gesteld.

De **voorzitter**:

De vraag wordt in reactie daarop nog niet beantwoord.

De heer **Wooldrik**:

Ik verwijs toch naar die antwoorden.

De **voorzitter**:

Daar staat dat de suggestie onjuist is. Ik vraag u gewoon: is met medeweten van de Nederlandse overheid XTC doorgevoerd naar Engeland, zonder daarvan de autoriteiten op de hoogte te stellen?

De heer **Wooldrik**:

U moet de rest van de antwoorden op de vragen ook maar even voorlezen.

De **voorzitter**:

Nee, ik vraag het u.

De heer **Wooldrik**:

Dan moet ik uit mijn herinnering putten. In het antwoord staat dat het begrip "medeweten" een vrij gradueel begrip is. Wat weet je? Wat wist je? Wat weet je zeker? Waar heb je een

vermoeden van? Waar heb je een vaag vermoeden van? Dat zijn de gradaties die in het antwoord worden aangegeven. Op basis van informatie die de minister en ik hebben gekregen, zijn wij tot de conclusie gekomen dat het begrip "medeweten" een te sterke formulering is.

De **voorzitter**:

Maar wist u het?

De heer **Wooldrik**:

Ik wist het dus niet.

De **voorzitter**:

Heeft u het nagevraagd toen de vragen werden gesteld?

De heer **Wooldrik**:

Ja.

De **voorzitter**:

En daar is geen antwoord op gekomen.

De heer **Wooldrik**:

Daar is antwoord op gekomen. Dat heeft geleid tot de formulering die u voor u hebt liggen.

De **voorzitter**:

Wat was dat antwoord?

De heer **Wooldrik**:

Het is niet gebeurd met medeweten. Er waren aanwijzingen, suggesties, mogelijkheden, maar van "medeweten" zodanig dat je de Engelse autoriteiten daarvan op tijd op de hoogte kon stellen, was geen sprake. Dat is het antwoord dat wij hebben gekregen.

De **voorzitter**:

En daar nam u genoeg mee.

De heer **Wooldrik**:

Wij hebben het nadrukkelijk nagevraagd bij de behandelend officier van justitie en de leiding van het parket dat die actie voor zijn verantwoording heeft genomen. De betrokken officier is bovendien persoonlijk bij mij en bij de minister geweest om een en ander toe te lichten. Daarna zijn de antwoorden op de kamervragen uitgegaan.

De **voorzitter**:

Welke officier was dat?

De heer **Wooldrik**:

Dat waren hoofdofficier De Beaufort en zaaksofficier Van der Veen.

De **voorzitter**:

Er is sprake geweest van het doorlaten van een partij XTC. Dat is toen toch besproken met de heren Van der Veen en De Beaufort?

De heer **Wooldrik**:

Er is inderdaad het vermoeden dat er XTC vanuit Nederland naar Engeland is gegaan door een groepering die op dat moment door de politie in kaart werd gebracht. Zo algemeen geformuleerd, zeg ik "ja". Maar het is niet zo dat men het willens en wetens, bewust en met medeweten, heeft laten gaan en dat de Engelsen erbuiten zijn gehouden. Zo is het niet.

De **voorzitter**:

Gezien de verplichtingen rond gecontroleerde aflevering die in het VN-verdrag staan, dat staten elkaar op de hoogte moeten stellen, was het toch beter geweest om dat wel te doen?

De heer **Wooldrik**:

Als de informatie van dien aard was, dat de Engelsen er wat mee konden. Naar het oordeel van degenen die deze beslissing hebben genomen, was de informatie onvoldoende sterk om het verdrag daarmee in werking te laten treden.

De **voorzitter**:

Wij zullen er later nog op terugkomen. U ontkent dus niet dat het mogelijk is dat een partij XTC waarop men hier al het zicht had, is doorgelaten naar Engeland.

De heer **Wooldrik**:

U vat het nu weer net een nuance anders samen. Ik acht die mogelijkheid niet uitgesloten, maar op basis van de informatie die wij kregen, hoefde het verdrag niet te worden toegepast en hoefden de Engelsen dus niet te worden genformeerd. Daarvoor was de zaak te onhelder.

De heer **Koekkoek:**

De heren Van der Veen en De Beaufort hadden het vermoeden dat er iets door kon gaan. Wat hebben zij met dat vermoeden gedaan?

De heer **Wooldrik:**

Dat kunt u beter aan hen zelf vragen.

De heer **Koekkoek:**

Voor zover u weet. U hebt daarover met hen gesproken.

De heer **Wooldrik:**

Op een gegeven moment is de actie beindigd.

De heer **Koekkoek:**

Welke actie?

De heer **Wooldrik:**

Men was bezig een criminele groepering in kaart te brengen. Op een gegeven moment is besloten, deze actie niet verder door te zetten.

De heer **Rabbae:**

Op welk moment is de actie beindigd?

De heer **Wooldrik:**

Nu, ik dacht... De actie begon in 1992/1993, ik dacht dat het in die periode speelde.

De heer **Rabbae:**

Wat was volgens u de aanleiding om de actie te beindigen?

De heer **Wooldrik:**

Een operationele afweging, zo heeft men mij verteld, namelijk dat het geen extra rendement meer opleverde om ermee door te gaan.

De **voorzitter:**

Mag ik u tot slot over dit onderwerp, waar wij, denk ik, nog wel eens op terug zullen komen, vragen of het vermoeden zoals dat aan u gemeld werd door de heren De Beaufort en Van der Veen, nog reden was om de Engelse autoriteiten te waarschuwen?

De heer **Wooldrik:**

Achteraf niet.

De heer **Vos:**

Voorzitter, ik zou de heer Wooldrik toch willen vragen om dat van een nadere uitleg te voorzien. Ik kan mij voorstellen dat er een grote hoffelijkheid en zorgvuldigheid bestaat in relaties tussen landen over en weer. Zelfs als het formeel niet nodig is, is het daarom misschien toch verstandig om wat mr te doen dan formeel vereist is. Waarom is vanuit die insteek niet handelend opgetreden?

De heer **Wooldrik:**

Door het achteraf nog te vertellen?

De heer **Vos:**

Ja.

De heer **Wooldrik:**

Ik weet dat er op politieniveau achteraf nog met de Britse collega's over gesproken is. Dat vond ik voldoende.

De heer **Vos:**

En die hebben dat in dank aanvaard?

De heer **Wooldrik:**

Die hebben dat aanvaard, die begrepen het.

De heer **Vos:**

Die hadden geen kritiek?

De heer **Wooldrik:**

Nee, geen woord van kritiek.

De **voorzitter**:

In het antwoord is indertijd gezegd dat, als Nederlandse politie en justitie beschikken over strafvorderlijke relevante gegevens, de autoriteiten daarover moeten worden genformeerd. Dat laatste is in deze zaak dus in feite achteraf gebeurd.

De heer **Wooldrik**:

Achteraf is daar operationele informatie over verschaft, inderdaad.

De **voorzitter**:

Dat het zeer goed mogelijk was dat een partij XTC was doorgelaten waar de Nederlandse overheid het zicht op had?

De heer **Wooldrik**:

Wij hadden er niet het zicht op, dat was juist een probleem. Anders was het allemaal niet gebeurd. Er was alleen een vermoeden, een aanwijzing, maar niet echt zicht.

De heer **Rabbae**:

Heeft u criteria om de CID-status toe te kennen aan de politie?

De heer **Van de Beek**:

De CID-status niet. De mogelijkheid om een register te voeren, waarin mensen worden opgenomen onder voorwaarden gedurende een bepaalde tijd en waarin bepaalde gegevens rond die mensen worden aangetekend, is op dit moment voorbehouden aan de politie-inlichtingendiensten. Overwogen wordt om dat uit te breiden. Dat zou betekenen dat er een wijziging in de wetgeving zou moeten komen, waarna ook bijvoorbeeld bijzondere opsporingsdiensten die nadrukkelijk bij de opsporing van georganiseerde criminaliteit betrokken zijn, daarvoor in aanmerking zouden kunnen komen.

De heer **Rabbae**:

Welke criteria hanteert u om de CID-status wel aan het ene politiekorps of kernteam toe te kennen en niet aan het andere kernteam?

De heer **Van de Beek**:

Er is nog geen CID-status toegekend aan bijvoorbeeld kernteams, maar als de beslissing wordt genomen om dat te doen, krijgen alle kernteams de status van CID.

De **voorzitter**:

De tijd ontbreekt om in te gaan op de vraag wat de CID-status precies is, maar ik vraag u wel wie nu eigenlijk de CID-status geeft.

De heer **Van de Beek**:

De beide politieministers zijn degenen die daarvoor de verantwoordelijkheid hebben.

De **voorzitter**:

Maar wie geeft het in de praktijk, wie beslist daarover? Dat is mij volstrekt duister.

De heer **Van de Beek**:

Een onderwerp dat ik ook in behandeling heb gehad.

De **voorzitter**:

Dat doet u eigenlijk? U bent daar de man voor?

De heer **Van de Beek**:

Niet ten aanzien van de vraag wie daarvoor in aanmerking komen; dat deed n van de collega's. Wel binnen de oude directie politie, ja.

De **voorzitter**:

Hoe komt het trouwens dat in de CID-regeling de officier van justitie die het gezag heeft over de CID niet zelf in de CID-gegevens mag kijken?

De heer **Van de Beek**:

Dat is een ander voorbeeld van...

De **voorzitter**:

Hoe komt dat?

De heer **Van de Beek**:

In de geschiedenis is er niet van uitgegaan. Het werd echt als een politieregister gezien dat door de politie werd gehouden. Naarmate in de tijd het besef doorbrak dat er belangrijke

informatie lag, dat het van belang is om die informatie goed te bewaken, is in beeld gekomen dat de officier van justitie daarop het toezicht moet krijgen.

De **voorzitter**:

Waarom krijgt de CID-officier volgens de CID-regeling 1995, die op 1 april is vastgesteld, dat recht nog steeds niet?

De heer **Van de Beek**:

Omdat dat een stap is die past in het wettelijk kader dat moet worden voorbereid. De positionering van de CID moet daarin opnieuw beschreven worden.

De **voorzitter**:

Wie is daartegen?

De heer **Van de Beek**:

Ik meen dat het door Justitie in het concept was opgenomen, maar dat Binnenlandse Zaken heeft gevraagd, dit nog even vooruit te schuiven.

De **voorzitter**:

De korpsbeheerder is ervoor verantwoordelijk, maar staat er mijlenver vanaf.

De heer **Van de Beek**:

Dat is inderdaad een gevolg van...

De **voorzitter**:

En een burgemeester zal zeggen: ik daarvoor verantwoordelijk? Maar hij is het natuurlijk wel.

De heer **Van de Beek**:

Heel beperkt. Hij is er slechts vanuit zijn beheersverantwoordelijkheid voor verantwoordelijk. Hij moet erop toezien dat er zo'n organisatie is, dat er gekwalificeerde mensen zijn die dat bedienen en dat de nodige geheimhouding wordt betracht. Dat zijn zijn verantwoordelijkheden.

De heer **Koekkoek**:

Ik heb nog een vraag over de wijze waarop het departement omgaat met incidenten. Wie gaf de minister vorige week het advies om de vlucht naar voren te maken en mededelingen te doen over een lopend rijksrechercheonderzoek?

De heer **Wooldrik**:

Dat zal de belangrijkste adviseur van de minister geweest zijn. Ik ben er niet bij geweest. Ik neem aan dat het besproken is met de secretaris-generaal en met de leiding van het openbaar ministerie. Uit eigen wetenschap kan ik er geen mededeling over doen.

De heer **Koekkoek**:

U hebt dat advies niet gegeven?

De heer **Wooldrik**:

Nee, het is mij niet gevraagd. Ik heb het niet gegeven.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van de Beek, mijnheer Wooldrik, dank u wel. Met mijnheer Wooldrik zouden wij graag op een later tijdstip spreken over de tip-, toon- en voorkoopregeling en de betaling van tipgelden aan informanten. Dank u wel!

De heer **Wooldrik**:

Ik wil u iets aanbieden. U hebt gesproken over de geschiedenis van het ministerie van Justitie van de laatste drie jaar, maar u weet dat het ministerie over drie jaar 200 jaar bestaat. De eerste 100 jaar van haar bestaan zijn beschreven in dit boek. Het kan enige actualiteit hebben. Het gaat onder meer over veiligheid, over de relatie met het openbaar ministerie en over de positie van het ministerie zelf. Kortom, het gaat over zaken waar deze commissie zich over buigt. Mocht u tijd hebben voor enige reflectie op de wijze waarop onze voorvaders het hebben gedaan, dan beveel ik u lezing van het boek van harte aan.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Sluiting 11.14 uur

**Openbaar verhoor enqutecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 10**

11 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enqutecommissie opsporingsmethoden op maandag 11 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt prof. dr. J. Naey

Aanvang 11.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van prof. Naey, geboren op 12 januari 1945 te De Lier. Ik verzoek u op te staan voor het afleggen van de belofte De door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Naey:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Naey, u bent hoogleraar politierecht.

De heer Naey:

Dat klopt.

De voorzitter:

Bent u de enige hoogleraar politierecht in Nederland?

De heer Naey:

Ik ben de enige bijzonder hoogleraar politierecht die in Nederland is aangesteld.

De voorzitter:

Wat is precies politierecht?

De heer Naey:

Dat is een goede vraag. Het antwoord is niet eenvoudig. In Nederland is tot voor kort het juridische terrein, dat rondom de politie en het politiewerk kan worden aangetroffen, nooit gezien als een terrein dat een eigen naam heeft, dit in tegenstelling tot Duitsland waar het politierecht een eigen identiteit heeft. Ik ben gespecialiseerd in die regels en regelingen die rechtstreeks of indirect met de politie te maken hebben.

De voorzitter:

U hebt vroeger bij de politie gewerkt?

De heer Naey:

Dat klopt.

De voorzitter:

U bent de enige hoogleraar politierecht in Nederland die ook politieman is geweest?

De heer Naey:

Dat staat vast.

De **voorzitter**:

Wat heeft u bij de politie gedaan?

De heer **Naey**:

Ik heb de opleiding aan de Nederlandse politie-academie gevolgd. Daarna heb ik twee jaar in Amsterdam gewerkt bij wat toen de gemeentepolitie heette. Het laatste jaar heb ik als wachtcommandant bij het bureau Warmoesstraat gewerkt.

De **voorzitter**:

Wanneer was dat?

De heer **Naey**:

In 1969.

De **voorzitter**:

Was er toen al discussie over de vraag wat mag en niet mag en wat moet en niet moet?

De heer **Naey**:

Daar was heel weinig discussie over. Het was - ik moet nu generaliseren, want ik praat vanuit een specifiek bureau en een specifieke ervaring - niet geproblematiseerd. Enerzijds hielden politiemensen zich vanzelfsprekend aan de wettelijke voorschriften - zij kenden die vaak uit hun hoofd - en anderzijds ging de praktijk autonoom haar gang. Dat gaf niet al te veel problemen, omdat het opsporingsonderzoek toen minder complex, minder grootschalig en minder projectmatig was dan tegenwoordig. Het steunde en leunde op capabele rechercheurs die het werk goed deden.

De **voorzitter**:

U deed toen zelf ook recherchewerk?

De heer **Naey**:

Nee.

De **voorzitter**:

Wat heeft u toen van het recherchewerk gezien? Was dat: er is eerst een lijk of een strafbaar feit en dan gaan wij rechercheren?

De heer **Naey**:

Dat was overwegend het geval. Naar aanleiding van aangiften of misschien tips werd gewerkt. Als de verdenking en het delict min of meer vaststonden, werd het recherchewerk gestart. Dat was heel overzichtelijk werken. Het lijk wordt gevonden en de jacht op de dader is dan de inzet.

De **voorzitter**:

Wanneer is sprake van de opkomst van de informatieve voorfase? Sinds Voucher verzamelt de politie al gegevens van deze en gene en dat zal toen toch niet anders zijn geweest?

De heer **Naey**:

Er was een herkenningdienst, een criminele inlichtingendienst, er waren zakboekjes in de jaszakken van politiemensen. Ik kan mij herinneren dat op het bureau Warmoesstraat aan de balie een kaartenbak van prostitues werd bijgehouden. Er waren wel meer bevolkingsgroepen die zo werden bijgehouden. Het was heel dicht bij het dagelijkse politiewerk aanwezig. De tegenwoordige pro-actieve voorfase of het voorbereidende traject is opgekomen in de jaren tachtig. Het loopt min of meer parallel met de verhoogde inspanningen in Nederland om met name in de sfeer van delicten van de Opiumwet resultaat te boeken. De oprichting van de term "georganiseerde misdaad" is volgens mij het meest duidelijke moment, waarop die pro-actieve fase min of meer professioneel gestalte begint te krijgen.

De **voorzitter**:

Dan is de criminele inlichtingendienst al een feit?

De heer **Naey**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hoe is die CID ontstaan? Wanneer ging het zo heten?

De heer **Naey**:

Dat zou ik niet weten?

De **voorzitter**:

Weet u dat als hoogleraar politierecht niet?

De heer **Naey**:

Nee. U vraagt naar de geschiedenis. De CID bestond qua functie al lang. Die is zo oud als de politie is. Wij hebben in Nederland bepaalde regelingen gemaakt. Wij hebben thans de CID-regeling 1995. Je kunt zeggen: nu is er zeker een CID en een regionale CID. Er kan niet worden gezegd, op welke moment die formeel is opgericht. Het hangt af van wet- en regelgeving of zo'n instelling er wel of niet is. De CID als zodanig is een normale afdeling van de politie. Het is geen bijzondere politiedienst of een bijzondere opsporingsdienst. Het is een onderdeel van de reguliere politie. Hij is niet anders dan een afdeling recherche of ernstige delicten.

De **voorzitter**:

Wanneer is de ontwikkeling begonnen, dat men zelf soms autonoom inlichtingen ging verzamelen?

De heer **Naey**:

Dat is ook zo oud als die dienst feitelijk bestaat. Het runnen van informanten en het binnen krijgen van tips zijn van oudsher verdeeld geweest over de politiediensten. Formeel gesproken was er een afdeling waar die informatie bij elkaar geharkt werd, al dan niet professioneel. Dat is wat wij in de wandelgangen de criminele inlichtingendienst gingen noemen.

De **voorzitter**:

Was het vroeger zo, dat elke rechercheur informanten runde?

De heer **Naey**:

Heel duidelijk. In de beginjaren tachtig zijn in Amsterdam de corruptieprocessen geweest. Het waren zaken waarbij geen enorme corruptie aan de orde was. Er kwam aan het licht dat bepaalde politiemensen werkten met priv-kennissen of tipgevers in het criminele milieu. Het was een persoonlijke vaardigheid. De informatie die daaruit ontstond, was ook persoonlijk bezit. Een rechercheur had er geen behoefte aan om dat door te geven aan derden of te poolen met collega's. Het was zijn zekerheid om een zekere expertise te hebben en om succesvol op te sporen. Eerlijk gezegd, is het eerder een kwestie van persoonlijke know how die je afschermt dan van uitventen. In het verlengde van die attitude kan men zich voorstellen - het is misschien nu wat minder geworden - dat einde jaren tachtig er tussen de criminele inlichtingendiensten in Nederland onderling heel weinig collegialiteit bestond om met die informatie gemeenschappelijk wat te doen. Het ging in de sfeer van: het is onze informatie; misschien kan ons korps daarmee scoren. Waarom zouden wij het aan de collega's geven?

De **voorzitter**:

Waarom wil een politieman dat soort informatie voor zich zelf houden?

De heer **Naey**:

Dat is psychologisch een vanzelfsprekende insteek. Een politieman die werkt in de sfeer van de recherche - ik praat niet over de heterdaad-delicten die op straat kunnen worden opgelost - heeft er belang bij zodanig kennis te verzamelen dat hij zelf in staat is met enige kans op succes strafrechtelijke onderzoeken te starten, althans om die aan te kaarten bij zijn chef. Als hij priv-kennis heeft, kan hij met zekerheid zeggen waar hij moet gaan zoeken. Dat betekent dat zijn bazen hem in het algemeen zullen bekijken als een heel capabele rechercheur. Het is geld waard, om het maar eens plat te zeggen.

De **voorzitter**:

Geld waard?

De heer **Naey**:

Je kunt promotie maken. Het is natuurlijk ook geld waard in andere zin, maar het is niet mijn bedoeling om daarover een opmerking te maken.

De voorzitter:

U wilt zeggen dat daar mogelijkheden van corruptie in zitten?

De heer Naey:

Dat is vanzelfsprekend een van de mogelijkheden en een van de risico's. Het geldt voor alle contacten tussen opsporingsambtenaren en verdachten, slachtoffers, situaties waar misdrijven zijn gepleegd.

De voorzitter:

Dan is in feite het ontstaan van de CID een vooruitgang, want er wordt in ieder geval enigszins geregeld, hoe informanten worden gerund.

De heer Naey:

Ik denk dat u met uw vraag ook het antwoord geeft. Het is uiteraard een vooruitgang in de mate, waarin je dat professioneel beheert. Dat is niet alleen een kwestie van de Wet op de politieregisters, maar ook via een CID-regeling zorgvuldig omgaan met wat je mag verzamelen en hoe je dat doet, het classificeren van de betrouwbaarheid van bronnen zorgvuldig volgens gemeenschappelijke procedures uitvoeren. Dat is kwaliteitswinst.

De voorzitter:

Runnen alleen de CID's informanten of gebeurt het nog steeds elders in de recherche?

De heer Naey:

Dat kan ik persoonlijk niet overzien. Ik zit niet in dat veldwerk. Ik neem aan dat een verstandig rechercheur, die persoonlijk kennis krijgt van bepaalde informatie dat tegenwoordig via een tipformulier laat registreren bij de CID.

De voorzitter:

Kunt u zeggen hoe en met welk doel zo'n CID een informant runt? Wie zijn die informanten? Wat moeten wij ons daarbij voorstellen?

De heer Naey:

Ik wil wel even uit een stuk dat ik heb meegenomen citeren.

De voorzitter:

U wilt de regeling gaan voorlezen?

De heer Naey:

Ja. U vraagt mij met welk doel informanten worden gerund. Ik heb dan de vrijheid om vast te stellen, dat die zaak net is opgeschreven. Wat dat betreft ben ik een jurist. Als u vraagt, wat de CID doet met welk doel, dan ben ik als jurist geneigd eerst te bekijken, welk doel de CID heeft volgens de CID-regeling.

De voorzitter:

Geeft u dan eerst het juridische antwoord en daarna een antwoord op de vraag hoe het in de praktijk gaat.

De heer Naey:

Ik stel vast, dat de CID's primair tot taak hebben "de opsporing van misdrijven en van natuurlijke en rechtspersonen die deze misdrijven plegen". In feite heeft de CID de taak om misdrijven op te sporen. Dat is zijn hoofddoel. Als u mij vraagt: waarom runnen ze informanten, dan heeft dat het perspectief van het opsporen van misdrijven.

De voorzitter:

Maar toch niet alle misdrijven?

De heer Naey:

In dit geval de ernstige misdrijven of de misdrijven waaraan prioriteit gegeven wordt; uiteraard geen eenvoudige mishandelingen of bagatel delicten.

De voorzitter:

En hoe gebeurt het in de praktijk?

De heer Naey:

Ik heb er lang over gedaan om te begrijpen hoe je het antwoord op deze vraag zou moeten zoeken. Natuurlijk kan ik naar de CID stappen en vragen hoe men dat doet, maar daar is in

Nederland geen eenduidig antwoord op te krijgen. Laten wij dat vaststellen. Er is geen vaste vorm voor het inwinnen van informatie in de sfeer van de CID. Er zijn wel een aantal algemene opmerkingen te maken die al naar gelang waar je gaat kijken aan de orde zijn. Het runnen van informanten is van oudsher het meest vanzelfsprekende middel. Dat wil zeggen dat je mensen die wat kunnen vertellen al dan niet tegen betaling wat laat vertellen, dat je dit registreert, dat je de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid ervan beoordeelt en dat je soms ook opschrijft onder welk embargo het gebruikt mag worden. Dat is in zijn algemeenheid de basis van het CID-werk. Als je nagaat om welke gegevens het gaat die de CID mag en moet verzamelen, merk je dat het om een hele rij gaat. Dat is allemaal keurig opgesomd. Ik pik er een paar uit: gegevens over het uiterlijk, over de karaktereigenschappen, over de levenswijze, over de opleiding, over bewegingen en over financiële gegevens. Er wordt van de CID verwacht dat een brede range van gegevens wordt verzameld. Uit artikel 8 van de CID-regeling van 1995 blijkt dat het ook mogelijk is om onder bepaalde condities - als het echt nodig is - gegevens over ras, medische en psychologische kenmerken, seksualiteit en intiem levensgedrag te verzamelen. Als je die lijst ziet, kan je je de vraag stellen - ik heb mij die gesteld als voorbereiding op dit verhoor - hoe de CID gegevens over intiem menselijk gedrag moet verzamelen. Ik ben nagegaan wat op dit punt geregeld is. Ik stel vast dat de Nederlandse wetgever eigenlijk alleen maar geregeld heeft dat er een CID is. Er is een Wet op de politieregisters gemaakt en daarin staat voor het verzamelen van genoemde gegevens slechts n belangrijk uitgangspunt en dat is dat de gegevens die in die registers verdwijnen op rechtmatige wijze moeten zijn verzameld. Daarnaast is er een CID-regeling gemaakt, waarbij als taakstelling opsporing wordt genoemd en waarbij als invulling deze gegevens op een rij zijn gezet. De vraag blijft over: hoe moet de CID dit soort gegevens verzamelen? De taakstelling is duidelijk, namelijk opsporing van strafbare feiten en het voorkomen ervan. Vervolgens komen wij midden in het hart van de problematiek. Ik stel vast dat door de overheid aan de CID eisen worden gesteld om dit soort intieme gegevens te verzamelen, maar dat nooit een regeling is gemaakt op basis waarvan de CID kan zeggen: wij hebben ook middelen om die informatie te verzamelen, want wij mogen bijvoorbeeld... en dan kan men de lijst met observatie- en infiltratietechnieken openen.

De voorzitter:

Voordat wij over observatie gaan spreken: de politie mag toch oren en ogen openhouden? En het is op zichzelf toch niet slecht dat, als informatie binnenkomt waaruit blijkt dat er iets slechts staat te gebeuren, dit wordt opgeschreven?

De heer Naey:

Daar is helemaal niets tegen in te brengen. Ik zou zelfs willen zeggen: daar is de politie voor. Uit die opsporingstaak mag je begrijpen - en dat wordt algemeen geaccepteerd - dat de politie de oren en ogen open moet houden en notities mag maken. Zeker voor zover het in het openbaar gebeurt, ligt het voor de hand dat dit in zekere zin als plicht kan worden opgevat.

De voorzitter:

Doet de politie meer dan dat in die informatieve fase?

De heer Naey:

Dat is nogal duidelijk. De politie doet meer. Denk aan het inzetten van observatieteams, het afluisteren van gesprekken - daar zijn verschillende methodes voor - en het volgen. Dat is ook logisch, want anders kan men geen informatie verzamelen. Volgens mij is de laatste drie, vier jaar de term "pro-actieve opsporing" zo populair geworden, omdat die term het hele voorterrein suggestief aanduidt, terwijl die term eigen niks zegt. Er is volstrekt open gelaten wat er precies gebeurt in de aanloop tot de verdenking. Dat is niet voor niks. Ik heb net uitgelegd dat de wetgever dit niet heeft ingevuld. Het enige wat ik kan vaststellen - en dat hebben veel collega's met mij gedaan - is dat een aantal van die bijzondere opsporingstechnieken niet gebaseerd is op een wettelijk voorschrift, terwijl de Grondwet en de mensenrechtenverdragen dat wel vereisen. In die zin is de bepaling in de Wet op de politieregisters dat de informatie in de registers gestopt mag worden die op rechtmatige

wijze is verkregen een heel gemene. Want als je dat letterlijk neemt - en dat zou zo behoren - moet je vaststellen dat de laatste jaren een heel stuk politiewerk is gedaan dat niet aan die eis voldoet en dat derhalve veel van wat in de CID-registers is gestopt als onrechtmatig verkregen informatie moet worden beoordeeld en eigenlijk terzijde moet worden gesteld.

De heer **Vos**:

Ik wil iets vragen over het ontbreken van iedere wettelijke basis. Als ik het goed heb begrepen, heeft de Hoge Raad meermalen uitspraken in dit soort zaken gedaan en wel een wettelijke basis aanwezig geacht. Heb ik dat goed begrepen?

De heer **Naey**:

U bedoelt voor observatie?

De heer **Vos**:

Onder andere.

De heer **Naey**:

Ik wil dat graag uitleggen. Er zijn twee beroemde observatie-arresten geweest, in 1987 en 1988. Daarbij ging het over observatie op straat in het openbaar op basis van een toevallige ontmoeting. De politie zag 's nachts een inbreker rijden en ging na wat die man deed. Na de inbraak werd de man gearresteerd. Dat is een heel beperkte vorm van observeren en bovendien in het openbaar. De bevoegdheid hiertoe werd door de Hoge Raad gelezen in de politietaak. Intussen hebben allerlei ontwikkelingen plaatsgehad. Ik geloof dat mijn collega Corstens met u gesproken heeft over de observatie in Wieringen met een candid camera. Mijn standpunt is dat, als je de tekst van de mensenrechtenverdragen en de Grondwet letterlijk neemt, het gericht en systematisch observeren met technische hulpmiddelen van een persoon met de bedoeling die informatie in een strafrechtelijke procedure te gebruiken in beginsel een beperking van het privacy-grondrecht is. Dit betekent dat het alleen mag als er een expliciete wettelijke regeling is. Aan die regeling moeten eisen worden gesteld. Het moet voorzienbaar zijn en het moet duidelijk zijn wat de risico's zijn voor de burger. Als je die eisen stelt, is niet meer vol te houden dat de politietaak zoals genoemd in artikel 2 van de Politiewet 1993 als kapstokartikel kan fungeren voor dit soort type observatie. Ik denk dat degene die dat wil verdedigen geen schijn van kans maakt.

De **voorzitter**:

Die maakt geen schijn van kans, maar het gebeurt en er blijktbaar geen rechter die zegt: dat mag niet.

De heer **Naey**:

In het geval van de candid camera-observatie in Wieringen, een civiele zaak, heeft de Hoge Raad vastgesteld dat die vorm van bekijken en afkijken in beginsel een inbreuk op de privacy betekent. Omdat men wist dat het baseren van de handeling op de politietaak er niet meer in ging, heeft men een nieuwe kapstok gezocht, de opsporingsbevoegdheid zoals neergelegd in artikel 141 Sv. Dat is eigenlijk alleen maar uitstel van de conclusie die moet leiden tot een wetgevend traject...

De heer **Vos**:

Het ging mij om de constatering dat de Hoge Raad een wettelijke basis wel aanwezig heeft geacht. Misschien geldt dit niet voor toekomstige zaken, maar het gold wel voor een aantal zaken die voorgelegd zijn.

De heer **Naey**:

Het feit dat de Hoge Raad een bepaald standpunt inneemt, wil niet zeggen dat dit standpunt morgen ook nog door dezelfde Hoge Raad wordt ingenomen. Ik heb mijn studenten al een tiental jaar geleden het volgende moeten zeggen. Er is in Nederland een wettelijke regeling. De Hoge Raad legde die zo uit. Dat was in strijd met het verdrag; ik begrijp ook niet waarom het zo is, maar het is nu eenmaal zo. Vervolgens kwam er een uitspraak van het Europese Hof en sloeg in Nederland de paniek toe. In n keer werd het recht veranderd, terwijl er niets veranderd was aan het recht. Wij lezen alleen het verdrag anders. U moet het zo zien: een soort voortschrijdend inzicht. De receptie van de

mensenrechtenverdragen is in Nederland relatief langzaam op gang gekomen. In 1983 hebben wij de Grondwet opnieuw opgezet, maar de complicaties van een en ander zijn nooit zo voorzien. De rechter is enigszins terughoudend geweest om al te grote consequenties te verbinden aan de juridische analyse die ik zojuist gegeven heb, waarschijnlijk ook omdat - en zo lees ik het - de Hoge Raad eigenlijk zegt: wij vinden het niet zo raar dat de politie dit doet, dus wij willen wel wat extensief interpreteren om de praktijk te dekken, maar er is een grens aan de rek. Op dat moment moet je als wetgever vaststellen dat je de rechter niet langer kan opzadelen met het probleem om nog meer op te rekken. De verantwoordelijkheid moet dan bij de wetgever worden gelegd.

De voorzitter:

Prof. Corstens heeft de vorige week gezegd dat de wetgever zit te slapen. Dat zult u wel onderschrijven, neem ik aan.

De heer Naey:

Dat beaam ik.

De voorzitter:

Dat beaamt u. Ik wil even terug naar de praktijk. In uw oratie beschrijft u die praktijk, bijvoorbeeld waar het gaat om infiltratie en om CID's, die als het ware informatie rond sturen om wit te wassen. Kunt u beschrijven hoe het ging bij het gebruik maken van informanten en politie-infiltranten?

De heer Naey:

Ik kan dat alleen maar in heel algemene zin, omdat ik dat werk niet zelf doe. Ik baseer mijn informatie op verhalen van anderen en op literatuur. Als zodanig ben ik niet de meest geschikte informant.

De voorzitter:

Maar wat u opschrijft, is toch wel gebeurd?

De heer Naey:

Zeker. Ik heb met name de pseudo-koop vrij precies beschreven. Toen ik dat opschreef, heb ik enigszins afgewogen in hoeverre ik dat zou kunnen doen, omdat daarmee operationele kennis publiekelijk bekend wordt gemaakt. Ik heb vastgesteld dat die pseudo-koop door de deskundigen, de politiemensen, eind jaren tachtig/begin jaren negentig is afgedaan als niet meer hanteerbaar.

De voorzitter:

Legt u even uit hoe het volgens u ging bij pseudo-koop. Daarna kunnen wij op de vraag terugkomen of het nog gebeurt.

De heer Naey:

Ik heb dus vastgesteld dat het werken met pseudo-koop naar mijn oordeel niet meer gebeurt. U informatie verstrekken over zo'n belangrijk onderwerp wil ik niet doen zonder dat ik daar een goede en grondige basis voor heb. Als zodanig heb ik mijn relativerende opmerkingen gemaakt. Wat de pseudo-koop betreft, kan ik u vertellen hoe die in het verleden in zijn werk ging.

De voorzitter:

Vertelt u, graag kort, hoe het met de pseudo-koop ging.

De heer Naey:

Als je als politie een tip krijgt over iemand die drugs in de aanbieding heeft, moet je die tip controleren op betrouwbaarheid. Vervolgens moet je je afvragen of die tipgever onderdeel vormt van de organisatie die de drugs wil leveren. In zo'n geval werd een politie-informant opgestart om samen met die tipgever het traject in te gaan richting de drugsorganisatie. De eerste stap was te zorgen dat die tipgever eruit gewerkt werd. Men introduceerde een politieman under cover en de tipgever ging weg, want die mocht geen risico lopen als de zaak naderhand zou uitkomen. De eerste infiltrant ging controleren of de tipgever betrouwbare informatie had verstrekt. Als dat het geval bleek, kon in de CID-sfeer of in de tactische sfeer worden vastgesteld of de informatie dat iemand drugs wilde verkopen betrouwbaar was. De politie-infiltrant had intussen het vertrouwen gewonnen van een

aantal mensen uit zo'n crimineel milieu. De volgende stap was om de informatie die er lag, zo los te weken dat de betrokken politieman verdween, waardoor het speuren naar de aanvankelijke tipgever werd bemoeilijkt. Ik kan vertellen dat de creativiteit op dit punt niet zoveel grenzen kent. Ik beschrijf onder andere de variant dat een politieman de informatie die hij heeft verzameld bij zijn eigen baas kan afmelden en in het archief kan stoppen, maar ook kan gaan naar de CID van een ander korps en daar als tipgever en tegen betaling informatie kan verstrekken die genoteerd wordt als CID-informatie.

De voorzitter:

U zegt dus dat vroeger politiemensen ook in andere regio's als het ware als informant werden gebruikt. Werden zij daar ook voor betaald?

De heer Naey:

Ja, voor zover ik begrepen heb. Dat is een kwestie van boekhouding en dat vergt dat je helemaal doet alsof het echt is. Dat betekent dat van de informatie van die politie-infiltrant - in mijn oratie noem ik dat witwassen, maar dat kan men ook zien als het vastleggen in een ander traject - melding wordt gemaakt. Wat de grap is en waarom ik daar kritisch over schrijf, is dat de informatie weer terug wordt gesluisd naar de oorspronkelijke regio...

De voorzitter:

...zodat het lijkt alsof die informatie uit een andere hoek van het land komt.

De heer Naey:

Ja. Ik noem dit witwassen. Je kunt het ook het verrijken van informatie noemen en zijn nog andere mooie termen voor te verzinnen. Het komt erop neer dat het bij het politiekorps waar de zaak startte, begon met een tip en dat het er ook eindigde met een tip. Het verschil is dat de laatste tip, die via het circuit is gemaakt, heel betrouwbaar en hard is, want deze correspondeert met de eigen informatie via de eerste tip. Het is dus een bevestiging van informatie en daarmee kun je gaan werken.

De voorzitter:

Weet u of het in vele gevallen voorgekomen is dat in de tijd van de pseudo-koop politiemensen als informant bij een andere regio werden ingeschreven?

De heer Naey:

Ik heb de indruk dat het regelmatig voorkwam.

De voorzitter:

Weet u het ook?

De heer Naey:

Dat kan ik niet weten.

De voorzitter:

Van hoeveel gevallen neemt u het werkelijk aan? Is het een uitzondering geweest of is het vaak voorgekomen?

De heer Naey:

Degenen die mij hierover hebben genformeerd hebben mij zeer nadrukkelijk uitgelegd, dat zij elkaar regelmatig tegenkwamen. Er zijn in Nederland maar een paar pseudo-koopteams geweest. De rollen werden voortdurend gewisseld. Nu eens waren zij infiltranten, dan weer waren zij in de tweede ronde of anonieme getuige bij de rechter-commissaris. Zij konden bij wijze van spreken in- en uitlopen bij de RC, op de ene dag in de ene rol en op de andere dag in de andere rol.

De voorzitter:

U zegt dus dat deze methode de standaardmethode was van de infiltratieteams als het ging om pseudo-koop?

De heer Naey:

Ik denk de standaardmethode, voor zover het de meer complexe of grotere zaken betreft. Wij hebben het niet over de eenvoudige pseudo-koop met rechtstreeks contact.

De voorzitter:

Men vertelt ons dat de pseudo-koop is stopgezet. Weet u ook waarom?

De heer Naey:

De pseudo-koopteams zijn ontbonden. Dat is een sterke aanwijzing dat het als methode heeft afgedaan. Ik heb begrepen, dat dit is gedaan vanwege het feit, dat die methode bij de tegenpartij te bekend was en te riskant was voor betrokkenen. Het is ook een vorm van infiltreren. Het werd te riskant, dat je als politieman werd meegezogen in criminele activiteiten.

De **voorzitter**:

Men is ermee gestopt omdat men het niet meer kon controleren of omdat het middel bot werd bij de criminele clubs?

De heer **Naey**:

Het werd te bot voor de criminele clubs en het werd bovendien onbestuurbaar geacht, voor zover betrokken rechercheurs zouden afglijden naar ongeregelde uitgaven. Misschien konden zij niet meer aangestuurd worden op het punt van verbaliseren of terugkoppelen. Ik kan dat niet precies beoordelen. Als effectieve methode is het geschrapt.

De **voorzitter**:

De oud-politieman Meerman heeft bij u een scriptie geschreven.

De heer **Naey**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Hij is lid geweest van een infiltratieteam. Hij beschrijft de gebruikmaking van bugs in auto's en hotelkamers en ook het af luisteren van gesprekken in zogenaamde safe houses. Verder zijn er video-opnamen gemaakt. Bent u daar ook van overtuigd?

De heer **Naey**:

Ongetwijfeld.

De **voorzitter**:

Was het af luisteren van de safe houses - de infiltrant heeft gesprekken met de criminele groepering - of het af luisteren van auto's rechtmatig?

De heer **Naey**:

De wetgeving op dat punt is zodanig, dat het in het algemeen niet strafbaar is, wanneer iemand een gesprek opneemt en af luistert, waarbij hij zelf is betrokken.

De **voorzitter**:

Dat is ook geen inbreuk op de privacy?

De heer **Naey**:

Het is niet strafbaar. Als ik van de eerdere gesprekken van de parlementaire enquêtecommissie opnames had gemaakt, dan zoudt u onaangenaam verrast zijn geweest, als ik dat had uitgezonden of gepubliceerd. Dat is niet strafbaar. Dat wil niet zeggen dat het onder omstandigheden geen inbreuk is op de privacy. Het zijn twee verschillende zaken.

De **voorzitter**:

In Vrij Nederland van verleden jaar heeft een artikel gestaan over de heer Meerman. De teneur was: wij hebben alles gedaan wat God verboden heeft. Het zijn niet zijn woorden. Is dat ook uw indruk? Is er door de pseudo-koopteams onrechtmatig gehandeld?

De heer **Naey**:

Dat lijkt mij volstrekt evident. U moet de heer Meerman in zoverre in zijn waarde laten, dat het een opmerking is over een stuk praktijkervaring die hij achter de rug had. Hij is nu overigens advocaat. Hij is absoluut niet iemand dat dit verdedigt, maar eerder kritisch nagaat, wat er gebeurd is. Dat past naar mijn oordeel echt in de periode van de jaren tachtig. Er werden aan de recherche eisen gesteld om te scoren, terwijl zij de techniek en de tactiek nog niet goed onder de knie hadden. De eerste teams werden opgericht in de jaren zestig in de sfeer van handhaving van de openbare orde in Amsterdam. Toen zijn officieel de eerste under covers opgestart. Zij gingen op de Dam mee stenen gooien.

De **voorzitter**:

Daar gaat onze enquête niet over.

De heer **Naey**:

U wilt begrijpen waarom het zo gegaan is. De mededeling van Meerman heeft betrekking op het feit, dat je dat in die periode niet problematiseerde. Je deed het onder druk. Wij gaan nu pas kritisch kijken - dat is een recente verovering, wat het recht betreft - naar de vraag hoe het juridisch zit, of het wel mag en het wel behoorlijk is. Het meer fijnmazig kijken naar het normatieve aspect werd in de jaren tachtig door de politie niet gedaan. Toen ging het meer om de vraag: hoe kunnen wij het handig doen? Het OM liet het ook rustig zo lopen. Er is nooit een probleem van gemaakt. Met terugwerkende kracht hebben wij nu nieuw inzicht. Dat betekent, dat je het mag afdoen als onrechtmatig naar het huidige inzicht.

De heer **Vos**:

Meerman gaat ook prat op het feit, dat het pseudo-koopteam in het begin zeer effectief was. Is dat juist?

De heer **Naey**:

Dat kan ik niet beoordelen.

De **voorzitter**:

U beschrijft in uw oratie het doorsluizen van CID-informatie van de ene naar de andere regio, waarbij er als het ware een opwaardering komt van de betrouwbaarheid van de informatie. Is dat vaak voorgekomen? Komt dat nog voor?

De heer **Naey**:

Dat weet ik ook niet. Uit een gesprek met een CID is mij gebleken dat het bij die CID thans niet meer voor de hand ligt...

De **voorzitter**:

Welke CID?

De heer **Naey**:

In Amsterdam. Het ligt niet meer voor de hand om op die manier met informatie om te gaan. Als een CID-chef zijn handtekening moet zetten onder een proces-verbaal, waarin hij zelf niet kan verklaren wat de betrouwbaarheid en dergelijke is, dan brandt hij daaraan niet zijn vingers. De nieuwe inzichten zijn zodanig, dat het niet meer een normale gang van zaken is.

De **voorzitter**:

Was het een normale gang van zaken?

De heer **Naey**:

Dat kan ik niet beoordelen. Ik weet niet of het gangbaar was.

De **voorzitter**:

Wij willen graag weten of het vaak voorgekomen is of niet.

De heer **Naey**:

Ik kan dat niet beoordelen. Ik kan dat niet verklaren uit eigen ervaring of wetenschap.

De **voorzitter**:

Wat is volgens u op dit moment de stand van zaken bij informatie-inwinning door de CID? Gebeurt het op een andere wijze? Hoe gebeurt het?

De heer **Naey**:

Ik wil voordat ik de vraag beantwoord, nog graag een tussenopmerking maken. Persoonlijk vind ik het opmerkelijk, dat in de recente regelgeving die naar aanleiding van de politiereorganisatie tot stand is gekomen er een besluit is over het beheer van de regionale politiekorpsen, dat zegt dat er in elke regio of samenwerkingsverband een observatieteam is, dat ten behoeve van de CID werkzaam is. Er zijn in elke regio observatieteams die informatie verzamelen.

De **voorzitter**:

Informatieteams zijn teams die met verschillende auto's bijvoorbeeld iemand volgen, voor de deur staan?

De heer **Naey**:

Ja, of in de vuilniszak kijken. Als je de regeling letterlijk neemt, zijn die teams exclusief voor de CID aangewezen. Misschien moet je het omkeren: de CID mag gebruik maken van

observatieteams. Ik stel vast, dat er regio's zijn, waar de CID-chef een batterij afdelingen onder zich heeft, waarin onder andere het observatieteam. In de regio Amsterdam heeft de CID-chef de CID onder zich, maar geen observatieteam. Vanuit de beheersbaarheid en controle maakt dat een groot verschil. In de Amsterdamse situatie heeft het bureau recherche-informatie een CID-afdeling. Die moet een observatieteam aanvragen, als het een actie wil uitvoeren. Daarover beslist een ander.

De voorzitter:

Maakt dat veel verschil uit voor wat in de praktijk gebeurt?

De heer Naey:

Dat maakt heel veel verschil. Ik wil een voorbeeld geven, waarbij ik geen concrete zaak voor ogen heb. Men wil een observatie starten op een bepaald advocatenkantoor. Ik zal het maar wat gewichtig inzetten. De CID-chef die een OT mag aansturen zegt gewoon tegen het OT: ga dat doen. Een CID-chef die geen OT heeft, moet een aanvraag indienen bij een chef van een andere afdeling en moet dan zeggen: ik wil graag een OT. Waar is het voor? Nou, om een advocatenkantoor te observeren. Dan zegt die chef uit eigen overwegingen: ik weet niet of ik daaraan meedoe. Ik heb van zo'n geval gehoord, waarbij vervolgens discussie ontstond. De CID-officier zegt dan: ik wil het. De officile chef van het observatieteam krijgt via de hoofdofficier en de hoofdcommissaris alsnog opdracht. De CID zegt dan vervolgens: nu hoeft het niet meer, als de halve stad het weet heeft het geen zin. De vraag wie een observatieteam aanstuurt is een gewichtige. Voor zover de regelgeving aan de orde is, is het te zien als twee handen op n buik: observatieteams werken ten behoeve van de CID. Ik acht dat persoonlijk een ongewenste situatie.

De voorzitter:

U vindt dus dat een CID altijd als het ware onder het directe gezag moet staan van de recherche in het algemeen?

De heer Naey:

Nee. De CID is specifiek aangewezen voor het verzamelen van informatie op administratief niveau. Dat houdt niet per se in, dat hij alle verantwoordelijkheid moet dragen voor de methodes, waarmee die informatie verzameld wordt. Als je dat doorknipt, dan betekent dat dat je de beheersbaarheid van zo'n systeem vergroot. De vraag of er methodes zijn gebruikt die mogen, kan beter onderzocht worden. Er is dan gespreide verantwoordelijkheid aan te wijzen.

De voorzitter:

Is het toegestaan dat de CID gaat kijken of mijnheer Jansen bij een advocatenkantoor naar binnen gaat? Of kan dat niet volgens u?

De heer Naey:

Als daarvoor een goede reden is, zeker.

De voorzitter:

Wat doet de CID vandaag de dag, wat onrechtmatig is, behalve het door u genoemde langdurig observeren?

De heer Naey:

U slaat nu gelijk wat over bij die vraag.

De voorzitter:

Ik sla niets over. Wij vragen toch?

De heer Naey:

U gaat ervan uit dat observeren onrechtmatig is?

De voorzitter:

U had net al een oordeel gegeven over het feit, dat langdurige observatie zonder wettelijke regeling onrechtmatig is.

De heer Naey:

Nu begrijp ik het. De vraag wat er nog meer gebeurt is niet te beantwoorden voor alle CID's. Er zijn CID's die op dat terrein bijna niets meer doen. Zij dienen alleen nog maar als kaartenbak, om het populair en oneerbiedig samen te vatten.

De voorzitter:

Die doen niets anders meer dan het runnen van informanten?

De heer Naey:

Ja, en het verzamelen van informatie en die ter beschikking van de recherche stellen. Er zijn ook CID's die het nog ongetwijfeld op de oude stijl doen. Het runnen van informanten heeft een wettelijke basis nodig, voor zover de overheid dat beroepsmatig exploiteert. Bij alle infiltratie-acties, al dan niet met burgerinfiltranten of onder covers worden meestal misdrijven gepleegd. Er is in Nederland geen rechtvaardigingsgrond of geen strafuitsluitingsgrond die dit toelaat. Waarom het zo gaat, heeft te maken met het feit, dat het OM in dat soort zaken de onder covers niet vervolgt. Dat is ook logisch, want die doen het in het belang van de opsporing. Er worden misdrijven gepleegd in opdracht of met medeweten van de overheid. Wij hebben dat niet geproblematiseerd. Wij vinden dat normaal. Het hogere belang, de opsporing, zou dat kennelijk compenseren. Blijft het feit, dat het een strafbaar feit is. Als zodanig is het CID-werk, voor zover het met infiltratie misdrijven genereert, in feite onrechtmatig. Ik zou het op juridische gronden niet kunnen verdedigen.

De voorzitter:

Er bestaan verschillende richtlijnen betreffende het werk van infiltranten, c.q. informanten, zoals de richtlijn deals met criminelen, de richtlijn infiltratie en de tip-, toon- en voorkoopregeling voor zover het gaat om de bestuurbaarheid van informanten. Zijn die volgens u geen rechtsbasis?

De heer Naey:

Ik zou kunnen citeren - misschien moet ik dat in dit geval ook doen - uit het interim-advies infiltratie van de OM-werkgroep-De Wit uit 1994. Daaruit blijkt dat die werkgroep zich de vraag heeft gesteld: wat is de juridische basis? Zij zoekt aansluiting bij het leerstuk van de noodtoestand, u wel bekend. Ik heb daar eerder kritisch over geschreven. Het is juridisch volstreekte nonsens.

De voorzitter:

De moeilijkheid is altijd dat de ene jurist dat makkelijk van de andere kan zeggen. De heer De Wit is ook jurist.

De heer Naey:

Als hij een handboek openslaat over "noodtoestand" zal hij zien dat het typisch gaat over een eenmalige, incidentele keuze tussen conflicten. Je hebt wettelijke plichten. Voor zo'n keuze gesteld, mag je je een keer beroepen op noodtoestand. Sociale woningnood of de nood op het gebied van de misdaadbestrijding is nooit noodtoestand in die zin. Het is dus een lemen voet waarop een heel bolwerk gebouwd is.

De heer Koekkoek:

Hoe ziet u in dit verband de euthanasiewetgeving waarin het begrip "noodtoestand" als het ware gencorporeerd is?

De heer Naey:

U hebt het over wetgeving en ik heb het over regelingen en richtlijnen die zijn gebaseerd op het verkeerd lezen van de wet. Dat is een groot verschil. Wij praten dus niet over wetgeving maar over lagere regelgeving.

De heer Koekkoek:

Het Wetboek van Strafrecht heeft toch een regeling voor overmacht?

De heer Naey:

Ja.

De heer Koekkoek:

En waarom zou die hier niet van toepassing kunnen zijn?

De heer Naey:

Dat zei ik net al. Omdat klassiek gesproken "noodtoestand" niet zo gelezen wordt dat je daarop de hele misdaadbestrijding mag baseren. Als men dat vraagt, zeg ik: dat is onzin, dat is juridisch niet verdedigbaar. In dit geval kan je nooit een praktijk van jaren baseren op

een begrip als "noodtoestand", als speciale variant van de overmacht. Die moet je baseren op wetgeving.

De **voorzitter**:

U citeert uit het interim-advies van de werkgroep-De Wit. Dat is natuurlijk nog geen richtlijn.

De heer **Naey**:

Nee.

De **voorzitter**:

In de richtlijn uit 1991 wordt met het begrip "noodtoestand" niet gewerkt.

De heer **Naey**:

Het is zelfs zo dat vroeger de vraag "waarop moeten wij het baseren" niet eens gesteld werd. Door de voortschrijdende inzichten in de mensenrechtenverdragen en de Grondwet is gezocht naar een grond. De werkgroep die bezig was midden in de periode van de perikelen waar uw enquête over gaat, heeft een antwoord gezocht voor de juridische basis en noemt ook in het vervolgadvis nog steeds "noodtoestand" als grond. Dat lijkt mij, ook gezien de discussie die intussen plaatsvindt, een heel opmerkelijke gang van zaken. Ik geloof dat zoiets niet houdbaar is.

De heer **De Graaf**:

Infiltratie is niet hetzelfde als het plegen van strafbare feiten. U koppelt het als een op een aan elkaar. Is het ook zo volgens uw ervaring?

De heer **Naey**:

Het hoeft niet voor alle onderdelen van een infiltratie te gelden, maar gemiddeld gaat het om het bezit van verdovende middelen.

De heer **De Graaf**:

Maar dat is iets anders dan infiltratie. Als een infiltrant zich in een criminele organisatie begeeft, vrienden wordt met de topfiguren van die organisatie, is dat wel degelijk infiltratie, maar is daarmee nog geen strafbaar gepleegd.

De heer **Naey**:

Zeker niet, maar als het gaat om bepaalde uitvoeringshandelingen in de sfeer van medeplichtigheid, deelneming en misschien ook voorbereidingshandelingen ben je als infiltrant al heel snel, juist omdat je dat contact wil onderhouden en je geloofwaardigheid wil bewijzen, bezig met een stuk werk dat als een strafbaar feit kan worden aangemerkt.

De **voorzitter**:

Vindt u dat een infiltrant een strafbaar feit mag plegen?

De heer **Naey**:

Dat zou onder omstandigheden helemaal niet bijzonder of ongewenst zijn. De vraag is in hoeverre er een regeling getroffen wordt, op grond waarvan betrokkene straffeloos blijft, onder welke condities strafbare feiten mogen worden gepleegd en om welke strafbare feiten het gaat.

De **voorzitter**:

Hij blijft nu toch straffeloos, doordat het openbaar ministerie hem niet zal vervolgen?

De heer **Naey**:

Ja.

De **voorzitter**:

Is daarmee dan de kous niet af?

De heer **Naey**:

Dat is een heel praktische oplossing. Zo is ook precies verklaard waarom het probleem van de niet-genormeerde opsporingsbevoegdheden zolang heeft kunnen voort sudderen. Allerlei dingen worden door het OM niet doorgestuurd. Wij kennen in Nederland geen verplichte vervolging. Het opportuniteitsbeginsel kan als het ware veel discussie bij de rechter weg houden. In de stukken van de werkgroep-De Wit staat: "Indien de besluitvorming betreffende de inzet van het middel infiltratie niet op centraal niveau wordt geregeld, zal de roep om de rechter in de pro-actieve opsporing steeds luid klinken. Dit zal

de effectiviteit van de opsporing niet altijd bevorderen". Dat is een prachtige samenvatting van wat het OM anno 1994 ziet als zijn mogelijkheden om de rechter buiten zijn zaken te houden.

De **voorzitter**:

Dat is de volgende vraag. De vraag was: vindt u het op zichzelf geoorloofd dat een infiltrant strafbare feiten pleegt?

De heer **Naey**:

U kunt dat in zijn algemeenheid vragen. Daarop geef ik een algemeen antwoord: mits dat proportioneel en subsidiair is. Dat moet afgewogen worden. Niet in elk geval zal mijn antwoord dus "ja" zijn.

De **voorzitter**:

De vraag of het wel of niet geoorloofd is, hangt er dus van af of het ingezette middel in overeenstemming is met het doel en iets anders niet kan worden aangewend om dat doel te bereiken. In die redenering kan wat wij "gecontroleerde doorlevering" noemen onder omstandigheden ook gerechtvaardigd zijn.

De heer **Naey**:

U raakt nu een heel moeilijk onderwerp. Er is in Nederland geen discussie gevoerd over de basisvraag of het mag. Het is de facto aanwijsbaar dat het gebeurt. Er zijn redelijke argumenten aan te voeren waarom het zo gebeurt. Het probleem is dat je het afwegen van de proportionaliteit en de subsidiariteit per geval moet doen. Als je geen basisuitgangspunten hebt, niet weet wat de limieten zijn, dus niet weet wat echt niet mag... Je kunt de vraag stellen: mag je n moord plegen als je daarmee vijf andere moorden kan voorkomen?

De **voorzitter**:

Ik denk het niet, h?

De heer **Naey**:

Ik stel u de vraag niet letterlijk.

De **voorzitter**:

Beantwoordt u hem maar.

De heer **Naey**:

Ik ben snel klaar: dat mag dus niet. Ik heb een nogal streng standpunt als het gaat om de vraag of de overheid uit welk motief dan ook zelf strafbare feiten mag generen, plegen of dirigeren. Ik ben nogal zuinig op dat punt.

De heer **Vos**:

Stel, dat een politie-infiltrant een vrachtwagen met drugs chauffeert naar een plek waar enige criminelen staan te wachten om die partij drugs te ontvangen en dat dit chaufferen de politie in staat stelt die criminelen in de kraag te vatten. Is in zo'n geval geoorloofd dat de politie-infiltrant chauffeert of ook dan niet?

De heer **Naey**:

Wat is het punt, dat hij chauffeert of dat hij drugs bij zich heeft?

De heer **Vos**:

Hij chauffeert een wagen met drugs en dat is een strafbaar feit, maar het kan leiden tot de arrestatie van degenen die de transactie willen plegen.

De heer **Naey**:

De wetgever is daar heel duidelijk in. Laten wij aannemen dat die agent een pistool bij zich heeft. In de Wet wapens en munitie is expliciet een uitzondering gemaakt voor vuurwapens in bezit van politie en leger. De Opiumwet zou best een expliciete uitzondering kunnen maken voor het bezitten van drugs wanneer dit in het belang van de opsporing etc. noodzakelijk is. Dan zou dat bezit niet strafbaar zijn. Wat in dit geval mogelijk is, is zeggen: wij vervolgen niet, dus die agent doet wat hij doet. Ik kan wel zeggen dat het verboden en strafbaar is, maar dat is een heel onbelangrijke vaststelling.

De heer **Rabbae**:

Mag de politie in het kader van de strijd tegen de georganiseerde zware criminaliteit bedriegen?

De heer **Naey**:

Wat moet ik mij bij "bedriegen" voorstellen?

De heer **Rabbae**:

Ik geef een voorbeeld. Mag een politieagent opzettelijk een verhouding aangaan met de vrouw van een verdachte om uiteindelijk die verdachte te pakken?

De heer **Naey**:

Dat is een mooi voorbeeld. De wet verbiedt dat niet. Dit ligt in de persoonlijke sfeer. Daar kun je een moreel oordeel over vellen.

De **voorzitter**:

En de privacy dan?

De heer **Naey**:

Een verhouding is geen inbreuk op de privacy. Het is een gewenste intimiteit, om het zo maar te noemen.

De **voorzitter**:

Maar die zou ongewenst zijn als men wist wat er aan de hand was.

De heer **Naey**:

Ja. Wat naar voren moet worden geschoven, is niet alleen de vraag of iets verboden is, of niet rechtmatig is, maar ook - en dat is de laatste jaren in het strafrecht heel belangrijk geworden - of het behoorlijk is. De behoorlijkheid wordt niet alleen uitgemaakt door de officier die vervolgt of niet, maar ook door de Nationale Ombudsman via klachten van burgers die het er niet mee eens zijn. Wat het voorbeeld betreft: een under cover-actie van die agent vind ik persoonlijk zeer onbehoorlijk. Ik kan mij voorstellen dat de rechter deze methode van informatie verzamelen terzijde legt.

De heer **Rabbae**:

In een van uw schrifturen zegt u dat de politie al in 1979 voor het invoeren van een ethische code was om het morele en ethische gehalte van het eigen werk hoog te houden. U weet dat men binnen sommige godsdienstige groeperingen, sekten, heel open met elkaar omgaat. Mag een agent lid worden van zo'n sekte om te horen wat een verdachte in een besloten bijeenkomst aan de andere leden van die sekte toevertrouwt? Vindt u dat ethisch en moreel aanvaardbaar?

De heer **Naey**:

Ik geef weer een heel algemeen antwoord. Dat is onder bijzondere omstandigheden, als er een heel groot doel mee wordt gediend, mogelijk te verdedigen en ook oorbaar. Als dit voor een heel klein feit of voor een bagatel delict standaard praktijk zou zijn, zou ik het afdoen als volstrekt onbehoorlijk.

De heer **Rabbae**:

Dus u hanteert daarbij het begrip "proportionaliteit"?

De heer **Naey**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Als u dat allemaal zo zegt, is het voor ons dan wel mogelijk om veel meer te doen dan het maken van een algemene kaderwet infiltratie waarbinnen de verdere directe afweging dan wel voor het openbaar ministerie dan wel voor de rechter is?

De heer **Naey**:

Ik ben het hartgrondig met u eens, voorzitter, dat het een groot probleem is om een normatief kader te maken dat effectief stuurt op beheersbaarheid en dat ook effectief is in termen van tot het oordeel komen of iets behoorlijk of rechtmatig is. Je kunt personen aanwijzen die daarover beslissingen moeten nemen, maar de inhoud - net als met het privacy-begrip, dat een glijdende schaal is - van wat toelaatbaar moet worden beoordeeld, is iets wat je niet scherp kan omlijnen.

De **voorzitter**:

Nee, want veel professoren zoals u roepen om wetgeving en normering, maar als wij dan vragen wat zij erin willen hebben, wordt het altijd stiller.

De heer **Naey**:

Logisch. Als je zoiets in n minuut kon formuleren, zou het mooi zijn, maar dan nog zou het geen gezag hebben, omdat het de mening van n persoon is. Ik wil even wijzen op Duitsland, waar pro-actieve bevoegdheden in de Politiewet zijn opgenomen. De helft van die bevoegdheden betreft eigenlijk politiewerk dat op straat gebeurt. Dat is niet iets waaraan wij denken als wij het hebben over pro-actief politiewerk. Voor een deel is het natuurlijk het klassieke infiltreren en het runnen van informanten. Wat de Duitse wetgever expliciet stelt - en dat zou een antwoord op uw vraag kunnen zijn, voorzitter - is: in de woning niet. Dat is eruit gegooid. In het voorbeeld van de heer Rabbae zou het, als het in de privsfeer in een woning gebeurt, dus niet mogen. Zo kun je best grenzen stellen. Daarbinnen krijg je steeds de proportionaliteitsafweging.

De heer **Koekkoeck**:

Vindt u een beroep op een bevoegd gegeven ambtelijk bevel een toereikende strafuitsluitingsgrond voor een infiltrant op dit moment?

De heer **Naey**:

Als het een politieman is, kan ik mij dat voorstellen, maar een burgerinfiltrant heeft geen gezagsrelatie met degene die de opdracht geeft. Daarvoor zal dat dus falen.

De **voorzitter**:

U sprak zoven over de vraag of een CID-traject gesloten is of niet. Wat bedoelt men precies met de mededeling: de CID-trajecten zijn gesloten, half open en open?

De heer **Naey**:

Dat slaat op de aanpak die in het moderne researchewerk de laatste jaren ontwikkeld is. Als een onderzoeksonderwerp geprioriteerd is en als iedereen vindt dat er iets aan gedaan moet worden, dan wordt eerst informatie verzameld om een soort informatiepositie op te bouwen, zodat je precies weet wie je moet hebben en om welke feiten het gaat. In het opbouwen van die informatiepositie kun je twee kanten op. Je kunt het stiekem doen, geheim houden (een gesloten CID-traject) en vervolgens het resultaat ervan ter beschikking stellen van een tactisch team dat overgaat tot het vullen van het dossier voor zover het naar de rechter moet. Dat is het open traject. Een probleem is dat het gesloten voortraject wel handig is, maar op gespannen voet staat met de openbare behandeling van de strafzaak. De verdediging in strafzaken zal door terug te vragen naar het begin van het onderzoek altijd stukken van het voorbereidende traject ontdekken. Dat heeft tot het inzicht geleid, dat een gemiddelde recherche-afdeling ook dat oude gesloten CID-traject toch min of meer op papier zet en het in een soort van protocol meegeeft. Er is ook een opvatting dat de officier van justitie die verantwoordelijk is voor de CID, voor het voortraject zijn kennis overdraagt aan de officier van justitie die over de vervolging gaat. Dan is het een open CID-traject geworden. De laatste jaren is een wedstrijd gevoerd tussen de officieren van justitie en recherchechefs over de vraag in hoeverre een gesloten fase toegelaten mag worden. Die vraag is beantwoord door het gegeven dat de rechter geen genoeg neemt met half lege of half volle dossiers.

De **voorzitter**:

Is die conclusie in algemene zin te trekken, dat de rechter daarmee geen genoeg neemt? De jurisprudentie is toch uiteenlopend.

De heer **Naey**:

Ja. Het is op basis van het voortschrijdend inzicht van de rechter. De verdragstekst is duidelijk. Na een zekere fase heeft de verdachte recht op inzage in zijn stukken. Interne openbaarheid is een belangrijk uitgangspunt. Na een bepaalde fase mag er geen geheim dossier meer zijn.

De **voorzitter**:

Wat hoeven de rechter en de verdachte niet te weten?

De heer **Naey**:

De rechter moet beoordelen of het ten laste gelegde feit bewezen is en of het bewijs op een rechtmatige wijze is verkregen. Daarna kan tot strafoplegging worden overgegaan. De rechter heeft feiten nodig om het te kunnen beoordelen. Als onderdelen van de feitelijke vragen te maken hebben met het geheime voortraject, dan zal de rechter dat willen weten. Als hij dat niet krijgt zal hij zeggen: ik kan geen goed oordeel vellen. Ik zal het OM niet-ontvankelijk moeten verklaren of ik zal het bewijsmateriaal weg moeten gooien. Als het dossier half leeg is, kan de rechter zijn werk niet doen.

De voorzitter:

Moet volgens u altijd sprake zijn van een open traject of mag een deel van wat er gebeurd is buiten de stukken blijven?

De heer Naey:

Ik opteer in het algemeen voor een volstrekt open traject. Dat betekent dat je geen geheim vooronderzoek hebt. Ik reken het geheime vooronderzoek, het pro-actieve werk en hoe je het noemen wilt tot de opsporing. Het is CID-werk. Als zodanig is er geen ontsnapping aan de vaststelling dat het op papier gezet moet worden. Het Wetboek van Strafvordering eist dat.

De voorzitter:

De naam van de informant zal toch nooit op papier gezet kunnen worden? Anders zijn er geen informanten meer.

De heer Naey:

Bij de CID-informatie kan best bronbescherming zijn georganiseerd. De informatie wordt dan voor een bepaald soort gebruik geclausuleerd opgeschreven. De anonieme getuige is in Nederland ook geaccepteerd. Het is niet zo dat het onmogelijk is om bepaalde onderdelen af te schermen. Het gaat erom dat je geen geheim vooronderzoek kunt accepteren.

De heer De Graaf:

Het gaat niet alleen om de naam van de informant. Het gaat ook om de specifieke informatie die alleen maar via n informant aan de politie kan worden overgedragen. Als je de naam van de informant afschermt maar ondertussen wel de informatie onderdeel laat uitmaken van het open traject, dan is het een kwestie van optellen en weet men wie de informant is geweest. Als je dat wilt afschermen, ben je bijna verplicht om niet de gehele informatie aan de rechter over te dragen.

De heer Naey:

Dat zou kunnen. Ik kan het niet overzien. In Amerika is de politie op dat punt zeer openhartig. In de verbalen worden naam en toenaam van verbalisanten genoemd. Er wordt niet met under covernamen gewerkt. Er wordt wel aan getuigenbescherming gedaan. Men steekt wel veel energie in het afschermen van de bronnen. In Nederland is het nu in ontwikkeling. Wij hebben net in het Wetboek van Strafvordering een bepaling opgenomen voor de bedreigde getuige, die anoniem gehoord kan worden bij de rechter-commissaris. Er zijn nogal wat alternatieven om via die route aan bronbescherming te doen. Ik ben er een tegenstander van om dat op te lossen in een soort geheim vooronderzoek. De bescherming kan in het huidige traject ook worden gerealiseerd. Als dat echt niet kan, dan moet het OM afwegen of het dat onderdeel van het delict wel ten laste moet leggen. Dat zou een oplossing kunnen zijn.

De voorzitter:

Bent u voorstander van een kroongetuigeregeling, dat wil zeggen: iemand uit een groep die tegen de ander getuigt en daarmee aanzienlijke strafvermindering kan krijgen dan wel vrijuit gaat?

De heer Naey:

Intutief heb ik mijn wantrouwen. Wat is het effect van zo'n regeling als ze op grote schaal wordt toegepast? In mijn oratie heb ik daarbij kritische kanttekeningen geplaatst. Als je spreekt over infiltratie in criminele milieus, als je ziet hoe met uitgestelde toepassing van bevoegdheden zo'n bende wordt opgerold en als je praat over verschillende soorten

dadert (groot en klein, de leidenden en de uitvoerenden) en als je ziet dat je in dat traject allerlei mensen kunt gebruiken als getuige of kroongetuige om ervoor te zorgen dat je bewijs tegen een derde kunt leveren... Leidt dat er op den duur niet toe, dat juist bij dat soort criminaliteit de regie van het opsporingsonderzoek dat toch al zo moeilijk is in feite wordt verlegd naar externe mensen, getuigen, leden van een bende die zich komen melden omdat zij geld willen verdienen aan tips? Vervolgens hebben zij ook nog eens recht op een beschermde afhandeling. Als kroongetuige kan hij dat afdwingen. Nogmaals, intuïtief heb ik daar bedenkingen liggen. Als je echt voor infiltratie kiest, ontcom je niet aan een regeling voor degenen die getuigen.

De heer **Vos**:

Trekt u de effectiviteit van het middel kroongetuige in Italië en Amerika in twijfel?

De heer **Naey**:

Ik trek niet de effectiviteit in twijfel in die zin dat de kroongetuige kan bijdragen aan een bewijs in een strafzaak van een ander. Ik heb er moeite mee dat mensen die delicten hebben gepleegd hun straf met n jaar gevangenisstraf kunnen afkopen door te getuigen tegen de collega's die zijn blijven hangen. In Nederland kan daar beter niet aan worden begonnen. Ik vind het stuitend, dat de overheid misdadigers gebruikt om misdadigers te pakken, los van de vraag of degene die wordt beloond in feite niet het gehele onderzoek mede stuurt. Hij kan via informatie het opsporingsonderzoek wel degelijk beïnvloeden, hetgeen ik een risico vind. Het heeft niet mijn warme hart.

De **voorzitter**:

Een vraag nog over de normering. Moet de opsporingsmethodiek limitatief in een wet worden geregeld of niet?

De heer **Naey**:

In beginsel moeten dwangmiddelen, bijzondere technieken, limitatief omschreven worden. Het Wetboek van Strafvordering gaat van dat systeem uit. Bij het formuleren van die dwangmiddelen of bijzondere opsporingsmethoden kan een term als "technisch hulpmiddel" worden gebruikt. Ik wijs naar het DNA-onderzoek. Je laat in het midden hoe het onderzoek wordt uitgevoerd. Dat moet dan volgens de laatste stand van de wetenschap op deskundige wijze kunnen gebeuren. Als je het wettelijk regelt, moet je ook het recht op een tegenonderzoek en de condities regelen. Je wijst dan ook mensen aan die verantwoordelijk zijn voor bepaalde beslissingen. Je maakt ook regels voor het vernietigen van verzameld materiaal. Kortom, je maakt zorgvuldig gebruik van het resultaat van de methoden. Nu zijn noch de methoden, noch de condities geregeld. Derhalve ben ik voor een limitatieve aanpak.

De **voorzitter**:

Wie heeft volgens u het gezag over de CID's?

De heer **Naey**:

Dat is een enigszins complexe vraag.

De **voorzitter**:

Een simpele vraag.

De heer **Naey**:

Het is simpel voor zover ik mijn eigen mening niet geef. Het wordt complex als ik daarover mijn mening wel geef. De officier van justitie is hoofd van de opsporing. Dat staat in het Wetboek van Strafvordering. Hij kan bevelen geven aan de politie. De CID-regeling maakt nog eens specifiek, dat de CID-officier aanwijzingen kan geven en het kader schetst waarbinnen de CID moet optreden. Daarmee is het gezag evident bij het OM gelegd.

De **voorzitter**:

Als het OM zegt: die en die actie moeten worden uitgevoerd en als de politie dat niet doet, wat gebeurt er dan?

De heer **Naey**:

Dan heeft het OM een probleem.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik, maar wat gebeurt er dan?

De heer **Naey**:

Dat probleem zit als volgt in elkaar. De officier van justitie kan zeggen: ik ben degene die bevelen geeft en u moet het doen. Als de politie goede argumenten heeft om het niet te doen, dan ontstaat een situatie waarin de officier zou willen afdwingen dat het wel gebeurt. Dat kan hij niet. Het beheer van de politie ligt in handen van de beheerder. Die heeft een regionaal college, dat de beleidsstukken maakt.

De **voorzitter**:

De korpsbeheerder, de burgemeester in feite.

De heer **Naey**:

Ja. De korpsbeheerder zal er zich mee moeten bemoeien als de hoofdofficier dat bij hem aanklaagt. Vervolgens zal hij nagaan of hij het bevel rechtstreeks zal doorgeven, omdat de officier het wil. Als hij dat doet, dan zal de betrokken politieman het moeten doen. Als de korpsbeheerder dat niet wil - u bent het toch met mij eens, dat de officier van justitie geen gezagsverhouding tot de korpsbeheerder heeft; zij kunnen elkaar geen bevelen geven - dan heeft deze een geheel eigen positie. Het feit dat ik zeg dat de officier van justitie een probleem heeft, heeft met het volgende te maken. Als de officier een bevel geeft en de politie weigert, dan staat hij met lege handen. Als de korpsbeheerder een bevel geeft en de politie weigert, dan zijn er disciplinaire maatregelen op grond waarvan de korpsbeheerder het kan afdwingen. Als zodanig moet ik vaststellen, dat voor het aansturen van de politie het primaat echt bij het bestuur, de beheerder ligt. Ik wijs erop dat de Nationale Ombudsman onbehoorlijk optreden van de politie toeschrijft aan de beheerder, niet de officier van justitie, ook als het gaat om de strafrechtelijke taak. Ik houd u voor, dat de nieuwe Politiewet een klachtenregeling kent, waarin de afdoening van klachten exclusief aan de beheerder is toegewezen. Ik breng in herinnering de recente jurisprudentie van de Hoge Raad waarin bij schadeclaims die ontstaan zijn in de opsporing de beheerder moet betalen en niet de officier van justitie. Wij moeten vaststellen dat de beheerder in Nederland een vrij machtige positie heeft om de opsporing in goede banen te houden. Ik meen dat dit ook logisch is. De politie is gezien haar taak verplicht om haar werk te doen in overeenstemming met de geldende rechtsregels. De taak van de beheerder is allereerst om ervoor te zorgen dat de politie dat ook in overeenstemming doet.

De **voorzitter**:

Zo kan het OM toch niet opsporen, als een burgemeester er doorheen komt fietsen en zegt dat het niet gebeurt? De burgemeester is van de praktische zaak nauwelijks op de hoogte.

De heer **Naey**:

U noemt het de burgemeester, maar ik noem het de korpsbeheerder.

De **voorzitter**:

Ik zeg even voor het gemak de burgemeester.

De heer **Naey**:

Ik begrijp dat. Ik hoop dat dit in de komende jaren anders gezien zal worden. Van oudsher was het de burgemeester, die een aantal diensten, waaronder de politie en de gemeentereiniging onder zich had. Hij had maar beperkte aandacht voor de politietaken. De korpsbeheerder zorgt voor een gehele regio, waarin soms wel 40 gemeenten liggen. Het is een nieuw type functionaris met eigen bevoegdheden. De politieregio is rechtspersoon. Er is echt wel wat veranderd in Nederland. Ik geloof persoonlijk, dat als je opnieuw kritisch kijkt naar de positie van de beheerder, je moet zeggen dat de beheerder de facto mede gezag heeft. De officier van justitie heeft volgens de wet een beetje medebeheer. Ik zou graag het spiegelbeeld naar voren willen halen om daar opnieuw de aandacht op te vestigen, want ik vind dat echt van belang. In het verleden is dat ten onrechte veronachtzaamd. De korpsbeheerder heeft een eigen verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van de politietaken in overeenstemming met de rechtsregels. Dit betekent dat, als er illegale praktijken zijn of als er zware infiltratieprojecten lopen met allerlei discussiepunten, de beheerder daarover een mening moet hebben. Hij kan niet meer

zeggen: ach, ik doet het beheer op afstand; dat is mijn zorg niet, want de officier vervolgt toch niet. Ik zou liever zien dat voor mijn part in de Politiewet wordt neergelegd dat een soort beperkt medegezag van de korpsbeheerder mogelijk is. Overigens opent de wet die mogelijkheid. Ik meen dat in artikel 13 de officier is aangewezen als het gezag over de politie. De wet kan daar uitzonderingen op maken. Zo is bijvoorbeeld voor politiemensen die voor de BVD werken bij de regionale korpsen een andere gezagsverhouding aangewezen.

De **voorzitter**:

U zou graag de korpsbeheerder een grotere rol willen geven, ook in het beoordelen van de rechtmatigheid en toelaatbaarheid van opsporingsmethodieken. Daar komt het op neer.

De heer **Naey**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hij heeft die nu niet. Voert hij die in de praktijk wel of niet uit, voor zover u weet?

De heer **Naey**:

Naar mijn oordeel heeft hij die positie wel, maar oefent hij die niet uit.

De heer **Koekkoeck**:

Als een officier van justitie een bepaalde aanpak wil en de korpsbeheerder daarvoor niets voelt, kan de officier van justitie het dan niet hoger opzoeken, bij de procureur-generaal of eventueel bij de minister?

De heer **Naey**:

Dat kan, maar er is geen bevelslijn die overstapt en weer terugkomt.

De heer **Koekkoeck**:

Hoe denkt u dan over de bevelsbevoegdheid van de minister op grond van artikel 5 van de Wet op rechterlijke organisatie?

De heer **Naey**:

Die bevelsbevoegdheid geldt het openbaar ministerie en niet de burgemeesters. De overstap naar de korpsbeheerder is een duidelijk cesuur. Misschien mag ik u het volgende voorhouden. In het kader van discussie over de beleidsstukken die door het regionaal college worden vastgesteld is een fasegewijze hoger-beroepregeling gemaakt, om het zo maar uit te drukken, die eindigt bij de minister van Binnenlandse Zaken. Die beslist en niet de minister van Justitie. Ook in die sfeer constateer ik dat wij in Nederland hebben gekozen voor een Politiewet met een regeling, waarin het beheersprimaat nog wel degelijk aanwezig is. Het wordt een beetje ontkend en ook niet zo gezien, omdat de hoofdofficier een beperkt medebeheer heeft bij het maken van regionale stukken, beleidsplannen en dergelijke, maar de facto heeft de beheerder een veel steviger positie dan wij geneigd zijn te zien.

De heer **De Graaf**:

Bij de totstandkoming van de Politiewet werd nadrukkelijk gezegd dat het beheer ondersteunend moest zijn en dienstbaar moest zijn aan het gezag. Het lijkt mij dat u het een beetje omdraait.

De heer **Naey**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Betekent het concreet in uw visie dat de korpsbeheerder kan zeggen: deze methode van mijn CID acht ik niet toelaatbaar, niet behoorlijk en niet rechtmatig en dus mag die niet toegepast worden? Of gaat het nog een stap verder en kan hij onder omstandigheden zeggen: weliswaar wil de officier van justitie het niet, maar ik wil het wel?

De heer **Naey**:

In mijn ogen heeft de officier van justitie met name negatieve macht. Hij kan niet vervolgen en het voor niets werken door de politie heeft helemaal geen zin. De beheerder zal niets iets doen wat de officier niet vervolgens oppakt. Als zodanig is de positie van de officier van justitie hard. Aan de andere kant: als de officier van justitie iets wil en hij dat afweegt,

is hij - ik zeg het wat kort door de bocht - met name genteresseerd in de haalbaarheid van zijn vervolging bij de rechter. Dat is een kwestie van inschatten. De kosten daarvan in de zin van de risico's voor het afglijden van het politieteam, fysieke risico's, schadeclaims en dergelijke zijn niet voor hem maar voor de beheerder. Ik kan mij voorstellen dat, als u gaat nadenken over een structuur voor het regelen van die pro-actieve bevoegdheden, de beheerder naar voren komt als iemand die daarover ook zeggenschap krijgt, omdat de toetsing voor de inzet van dat soort methoden breder moet zijn dan alleen maar de haalbaarheid...

De heer **De Graaf**:

Wat betekent medegezag concreet?

De **voorzitter**:

Als zij samen ruzie krijgen, heeft dan de korpsbeheerder het laatste woord naar uw mening?

De heer **Naey**:

Zoals het nu in de Politiewet is gedaan...

De **voorzitter**:

Dat is allemaal heel ingewikkeld.

De heer **Naey**:

Op het laagste niveau is een instemmingsregeling gemaakt. Ik kan mij voorstellen dat de bijzondere opsporingsmethoden zo worden opgezet dat de officier beslist maar dan met instemming van de korpsbeheerder en dat, als dat niet lukt, een beroepsregeling geldt.

De heer **De Graaf**:

Dan vraag je van een korpsbeheerder in een regio met laten wij zeggen 36 gemeenten en veel districten, waarbij veel officieren van justitie betrokken zijn, dat hij overal van op de hoogte moet zijn, dat hij over elke opsporingsmethode tevoren moet zijn genformeerd en dat hij voor het toepassen daarvan steeds toestemming moet geven. Dat is toch ondoenlijk?

De heer **Naey**:

Laten wij niet overdrijven. Wij praten bijvoorbeeld over de inzet van bijzondere opsporingsmethoden in ingewikkelde of grootschalige onderzoeken. Wij hebben het dan niet over duizend zaken in de maand, maar over een paar grote onderzoeken die door enkele grote teams worden gedraaid. In die sfeer heeft, vind ik, de korpsbeheerder een heel eigen verantwoordelijkheid. Ik voorspel dat over tien jaar de korpsbeheerder-oude-stijl korpsbeheerder met een eigen staf en een eigen afdeling intern onderzoek die als het ware in die politieregio - de burgemeester zoals wij die nu kennen - niet meer bestaat. Wij hebben dan waarschijnlijk te maken met een een echt zelfstandige positie heeft, die de politie kan aansturen op inhoud, voor zover hij dat wil, en die niet afhankelijk is van informatie en het besturen op afstand dat niets inhoudt. Gezien de schaalvergroting en de complexiteit van het werk denk ik dat wij in Nederland niet meer toe kunnen met een korpsbeheerder die dit werk gewoon doet door maar eens te vergaderen. Het is een essentiële taak en wil je die taak inhoud geven dan moet je opnieuw kijken naar de impact van dat beheer. Mijn standpunt is dat dit medegezag betekent.

De **voorzitter**:

Dat is duidelijk.

De heer **Rabbae**:

Ik meen enige tegenstrijdigheid in uw verhaal te bespeuren, mijnheer Naey. U zegt dat de burgemeester/korpsbeheerder duidelijk wat te vertellen heeft als het gaat om het opsporen, ook strafrechtelijk. Naar mijn gevoelens is dit in strijd met artikel 13 van de Politiewet. Daarin is vermeld dat bij strafrechtelijk opsporen de politie onder gezag van de officier van justitie staat. U erkent dat uiteindelijk de officier van justitie vervolgt. De korpsbeheerder kan dus wel gelijk krijgen, maar als de officier van justitie niet vervolgt, houdt het op.

De heer **Naey**:

Wij hadden het over het omgekeerde geval, namelijk dat de burgemeester/korpsbeheerder min of meer tegenhoudt wat de officier van justitie zou willen. Volgens mij heeft de beheerder zelfs de plicht om in beginsel methoden tegen te houden die de wet niet toelaat. Dat is zijn plicht, omdat de politie haar taak moet doen in overeenstemming met de geldende rechtsregels. Daar kan ik geen speld tussen krijgen, ook al zou ik het willen. Ik heb het erover gehad dat de burgemeester dat niet doet. Ik veronderstel en hoop dat dit zal veranderen. Dit betekent dat bij het zoeken naar de grenzen van het toelaatbare de korpsbeheerder een rol moet spelen. Als je over proportionaliteit en subsidiariteit nadenkt, zul je ook zaken als integriteitsverlies en afglijden naar corruptie moeten meewegen, wil de officier een verantwoorde beslissing kunnen nemen. Als dit niet wordt afgedwongen bij de officier kan hij gemakkelijk denken: ik heb mijn eigen afweging voor de haalbaarheid van de vervolging en de rest zoekt de korpsbeheerder maar uit, want dat is niet mijn zaak. Mijn standpunt is: een en ander aan elkaar koppelen, zodat er een betere besluitvorming komt.

De **voorzitter**:

Dit punt is helder, lijkt mij. Hebt u kennis van opsporingsmethodieken op dit moment, waarvan u zegt: dat kan absoluut niet door de beugel? Wij hebben eerder gesproken over de pseudo-kooptrajecten, bijvoorbeeld in Amsterdam, maar u hebt gezegd: die zijn beindigd.

De heer **Naey**:

Nee.

De **voorzitter**:

Betekent dit dat iets vergelijkbaars als de pseudo-koopmethodiek zoals u die beschreven hebt op dit moment niet meer wordt toegepast?

De heer **Naey**:

Daar zou ik geen garantie voor kunnen geven. Variaties in de sfeer van wat wel frontstores genoemd worden - nepbedrijven die gebruikt worden vanuit opsporingsbelangen - zijn zeer wel mogelijk.

De **voorzitter**:

Maar u weet dat niet?

De heer **Naey**:

Ik weet dat niet.

De **voorzitter**:

Is wat wij nu weten van de zogenaamde IRT-methoden volgens u ook onrechtmatig?

De heer **Naey**:

Formeel gesproken is het op grote schaal handelen in drugs onrechtmatig. Dat is een ernstig misdrijf volgens de Nederlandse opvatting. Als de overheid het zelf doet, blijf dat een ernstig misdrijf. Ik zie niet in hoe je dat anders zou moeten beoordelen. Aangezien het verboden is, is het onrechtmatig.

De heer **Rabbae**:

Daarbij hanteert u niet het begrip "proportionaliteit"?

De heer **Naey**:

In die omvang is het niet meer proportioneel om een soort ongeschreven rechtvaardigingsgrond te zoeken om het acceptabel te vinden en betrokkenen niet te vervolgen.

De heer **Rouvoet**:

Ik wil een vraag stellen over wat u hebt opgemerkt over open en gesloten CID-trajecten en wat in een dossier uiteindelijk ter zitting komt. Ik leg u het volgende voor. Een politierechercheur heeft belangrijke informatie over een zaak. Van hem wordt verwacht dat hij die vastlegt in een proces-verbaal, maar hij doet dat niet. Niet vanwege witwassen of verrijking van informatie - daar hebben wij het over gehad - maar uit veiligheidsoverwegingen laat hij zich inschrijven bij de eigen regio van de CID als informant. Weet u of dat voorkomt? Zo ja, wat vindt u daarvan?

De heer **Naey**:

Ik heb daar nog nooit van gehoord in die zin.

De heer **Rouvoet**:

Kunt u zich zoiets voorstellen?

De heer **Naey**:

Als een politieman zich meldt bij de CID, zegt dat hij graag een tip wil geven en dat wordt genoteerd, zal de CID-chef zeggen: dat is vrij betrouwbaar, want de bron is een politieman. Gegeven het argument waarom die politieman dat niet opschrijft in zijn proces-verbaal zal er een soort mededeling op het CID-formulier moeten komen wat het belang is om dit te doen.

De heer **Rouvoet**:

Het komt dus niet rechtstreeks in het proces-verbaal en niet als zodanig op de zitting. Het wordt via de omweg van de CID niet uitvoerig als een proces-verbaal ter zitting in het dossier gevoegd. Is dat bezwaarlijk?

De heer **Naey**:

Het is zinloos als een opsporingsambtenaar dat doet om zo maar iets via die route te spelen. Het moet een functie krijgen in een traject dat uiteindelijk bij de rechter eindigt. Of het gebeurt via een proces-verbaal of een CID-informatie zal geen principieel verschil uitmaken, behalve als de kennis die hij deponeert bij de CID het resultaat is van een opsporingshandeling. Ik blijf mij op het standpunt stellen dat de betrokken politieambtenaar verplicht is om een proces-verbaal van zijn bevindingen op te maken. Zijn verbaliseringsplicht kan en mag hij niet ontlopen door anoniem bij de CID dezelfde informatie als tip af te geven. Dat lijkt mij geen begaanbare weg.

De heer **Koekkoek**:

Ik heb nog een vraag over de kroongetuige. U wijst een regeling van de kroongetuige af. Stel, dat de enige manier om een criminele organisatie op te rollen is het werken met een kroongetuige. Wijst u dat ook af?

De heer **Naey**:

U vraagt mij naar een uitzondering. Ik heb al gezegd dat ik intuïtief een hekel heb aan zo'n type overheidsoptreden. Ik weet dat het hypocriet is om te zeggen dat ik dit categorisch afwijs, omdat de facto deze methode allang gebruikt wordt.

De **voorzitter**:

Hoe bedoelt u dat deze methode de facto allang wordt gebruikt?

De heer **Naey**:

De officier van justitie kan nu reeds op basis van de huidige wetgeving een kroongetuigeregeling de facto hanteren door een bepaalde verdachte niet te vervolgen.

De **voorzitter**:

Helemaal niet te vervolgen.

De heer **Naey**:

Ja, ervan af te zien of te seponeren onder voorwaarden. Als zodanig kan hij kiezen voor een mindere afdoening. Dat is al genoeg om zo'n regeling in de praktijk in feite te laten draaien. Ik kan mij voorstellen dat die intussen al regelmatig is gehanteerd. Het wettelijk formaliseren van een kroongetuigeregeling - dat men ook recht heeft op zo'n positie - stuit mij tegen de borst.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u liever de huidige situatie, waarin een officier van justitie afziet van vervolging van "kroongetuigen" dan een wettelijke regeling voor uitzonderingsgevallen?

De heer **Naey**:

Ik heb eerder een voorkeur voor een wettelijke regeling voor uitzonderingsgevallen, om de doodeenvoudige reden, dat in de Nederlandse rechtspraak de afdoening al zo buitengerechtelijk is. 60% van de misdrijven in Nederland wordt afgedaan zonder dat een rechter eraan te pas komt. Internationaal gezien is dat een hoog percentage. Onze rechtsgang bij de rechter is al heel snel. Wij lichten de hand al een beetje met het onmiddellijkheidsbeginsel. Wij zitten aan de grens van wat je een faire procesgang kunt

noemen. Als zodanig moet je zeer voorzichtig zijn om procedures te laten staan of te accepteren die buiten de beoordeling van de rechter om plaatsvinden. Een informeel sepotbeleid van de officier om daarmee een kroongetuige een kans te geven is iets, wat vanuit die optiek beter kan worden omgezet in een formele regeling. Wat dit betreft kan ik uw vraag bevestigend beantwoorden.

De heer **Koekkoek**:

U acht een regeling voor de kroongetuige voor uitzonderingssituaties goed denkbaar?

De heer **Naey**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Tegenover het pro-actief opsporen van de kant van de politie zet u in uw oratie het pro-actief opereren van de advocaat en de verdachte. U zegt dat tegenover de mogelijkheid dat een getuige charge anoniem gehoord kan worden door de rechter, de mogelijkheid staat dat de advocaat en de verdachte ook een eigen constructie maken via de notaris, namelijk anoniem een akte opmaken van getuige decharge. Hebt u daar voorbeelden van?

De heer **Naey**:

Niet in een concrete strafzaak. Ik weet dat het gebeurt. Kluisverklaringen worden ook bij de politie gehanteerd. Ik kan de omvang ervan niet beoordelen. Ik sprak over de pro-actieve verdediging. De verdediging in strafzaken wordt echt onder druk gezet wanneer je in een openbare behandeling zoveel geheime onderdelen laat zitten die als het ware alleen via alternatieve oplossingen besproken kunnen worden. Ik denk aan de zaak in Amsterdam die verleden jaar speelde. Je ziet dan dat de verdediging in strafzaken op twee punten onder druk staat. Enerzijds door het onthouden van informatie die voor de zaak van belang kan zijn. Door de sanctie van de pluk-ze-wetgeving anderzijds zijn de risico's voor de verdachte aanzienlijk gestegen. Vroeger zei men: ik zit een paar jaar, maar dat is all in the game, ik heb mijn geld verdiend. Nu kom je er af met gevangenisstraf plus een persoonlijk faillissement.

De **voorzitter**:

Wat is daartegen?

De heer **Naey**:

Ik zeg niet dat er iets op tegen is. Ik zeg dat de druk op de verdediging om dat geheime traject nadrukkelijker in het onderzoek te betrekken, enorm is opgeschroefd. Dat is het gevolg van een nieuw sanctiesysteem.

De heer **Koekkoek**:

Of is het een gevolg van de omvang van de criminaliteit?

De heer **Naey**:

Nee, het heeft niets met die omvang te maken, maar met financiële belangen. Alle nieuwe wetgeving is daarop gericht.

De heer **De Graaf**:

Er zijn nog geen miljoenen naar de staat teruggevloeid.

De heer **Naey**:

Dat klopt.

De heer **De Graaf**:

Schets u de pluk-ze-wetgeving niet wat erg groot?

De heer **Naey**:

Nee, ik schets het perspectief van de verdachte. Objectief gesproken kan ik vaststellen, dat de pluk-ze-wetgeving inderdaad nog niet veel heeft opgeleverd.

De heer **Vos**:

Men moet toch het crimineel verdiende geld inleveren? Dat is toch een logisch uitgangspunt?

De heer **Naey**:

U begrijpt mij niet goed. Ik heb er niets op tegen. Ik leg alleen uit dat in de procescultuur de financiële druk in termen van strafmaat en confiscatie soms leidt tot verdediging in

strafzaken die ook pro-actief wordt, in die zin dat de verdachte op illegale manier informatie gaat verzamelen, die bruikbaar is in zijn strafzaak. Dat kan alleen maar omdat in de strafzaak grote geheime trajecten hebben gedraaid. Als het een open en faire procesgang is, dan is de verdediging op dat punt uitgespeeld.

De **voorzitter**:

Maar ook als die open, faire procesgang er is dan zou, waar het gaat om zulke grote belangen in de drugseconomie zoals wij hier al besproken hebben, een verdachte nog steeds daarbij belang kunnen hebben. Dat maakt op zichzelf toch niet uit? Het is toch niet vanwege zeg maar de unfaire procesgang dat een verdachte er belang bij kan hebben om bijvoorbeeld zijn vermogen af te schermen? Wat u beschrijft, is eerder een mogelijke wapenwedloop in methoden.

De heer **Naey**:

Ja.

De **voorzitter**:

Maar toch niet zozeer dat die verdachte er niet altijd belang bij zou hebben om zijn illegaal verdiende geld af te schermen?

De heer **Naey**:

U moet een verschil maken tussen de situatie van voor de pluk-ze-wetgeving, waarin inbeslagneming van voorwerpen die met het strafbare feit te maken hadden natuurlijk mogelijk was, en het huidige systeem waarin, zoals het Journaal soms laat zien, de vloerbedekking, de kasten en dergelijke de woning worden uitgedragen. Dat is echt het uitkleden van het priv-leven. Daarop doelde ik toen ik zei dat de druk wat is toegenomen. Verder heb ik uit de sfeer van de advocatuur de laatste jaren begrepen dat - misschien verbaast het u, maar ik neem aan van niet - ook bij mensen die zwaar in de softdrugs zitten een soort fair play over de methode wel degelijk een punt is als reactie op het fair play van de andere partij. Als er dus unfair opgespoord wordt, zal dat voor de verdachte snel legitimatie kunnen zijn om unfair tegen te spelen.

De **voorzitter**:

Wilt u zeggen dat door dat gesloten traject de andere kant ook een beetje kan inbreken om bij de spullen te komen?

De heer **Naey**:

Het is natuurlijk geen rechtvaardiging. Ik leg uit hoe het als dynamiek in elkaar zit. Als zodanig heeft de overheid een eigen belang om in beginsel fair play strafprocesrecht te bedrijven.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Sluiting 13.07 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 11**

11 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 11 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. R.A.F. Gerding

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van mr. R.A.F. Gerding, geboren op 20 december 1948 te Arnhem. Mijnheer Gerding, ik verzoek u op te staan voor het afleggen van de belofte. De door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer Gerding:

Dat belooft ik.

De voorzitter:

Mijnheer Gerding, u bent plaatsvervangend hoofdofficier van justitie in Rotterdam. Wij willen graag met u spreken over de aard en de inhoud van het pro-actieve onderzoek. Wij willen ook graag met u spreken over uw opvattingen over de toekomst van de opsporing, het gebruik van opsporingsmethoden en ook over twee zaken die in Rotterdam aanhangig zijn geweest. Ik denk aan de Ramola-zaak en aan wat bekend geworden is als de Bever-zaak. Hoe lang bent u al plaatsvervangend hoofdofficier van justitie?

De heer Gerding:

Sinds 1 juli 1994. Daarvoor was ik waarnemend hoofdofficier en dat was ik vanaf 1991.

De voorzitter:

U heeft het grootste gedeelte van uw loopbaan in Rotterdam afgelegd?

De heer Gerding:

Ja.

De voorzitter:

U bent naast het andere secretaris geweest van de commissie-Wierenga.

De heer Gerding:

Ja, dat ben ik geweest in het voorjaar van 1994.

De voorzitter:

Allereerst zal nu de heer Vos ingaan op de pro-actieve fase en op de andere onderwerpen die ik zojuist noemde.

De heer Vos:

Mijnheer Gerding, u bent de eerste officier van justitie die tijdens de openbare verhoren aan bod komt en u zit daarmee in de uitdagende positie om voor de andere officieren het spoor te trekken. Of dat een snel of een langzaam spoor wordt en of de machinist wel op de bok zit, mag de commissie later gaan beoordelen. Ik wil met u een aantal paragrafen aan de orde stellen. In eerste instantie wil ik spreken over de taak van het OM en de officier in algemene zin. Vervolgens wil ik het hebben over de opsporing en de pro-actieve fase. Ik

wil met u praten over uw werkplek in het Rotterdamse en twee zaken aanstippen waarbij n zaak door mijnheer Van Traa zal worden behandeld. Ook wil ik met u het vertrouwensbeginsel aan de orde stellen. Eerst: wat is de belangrijkste taak van de officier van justitie in het strafprocesrecht?

De heer **Gerding**:

De algemene term die daarvoor geldt is: de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde. Dat wil zeggen: de officier van justitie moet de strafrechtelijke normen tot leven brengen. Zijn voornaamste activiteit is de behandeling en het voorbrengen van zaken ter terechtzitting. Zijn overige handelen behoort hij in het teken van die hoofdtak te stellen.

De heer **Vos**:

Dus de officier brengt zaken ter zitting, maar wat is zijn taak ten opzichte van de verdachte? Heeft hij ook uit het oogpunt van rechtsbescherming een taak?

De heer **Gerding**:

De officier van justitie heeft een algemene rechtshandhavende taak. Dat wil volgens mij zeggen, dat hij er niet voor is om de criminaliteit te bestrijden, wat dat verder ook mag betekenen, maar dat hij ervoor moet zorgen, dat er een behoorlijke rechtspleging kan plaatsvinden. Daaronder versta ik mede het oog houden op de positie van de verdachte.

De heer **Vos**:

En hoe spelen die beide aspecten, de rechtshandhaving en het oog houden op de belangen van de verdachte, een rol in relatie tot de politie?

De heer **Gerding**:

Heel direct; daar waar het gaat om het toetsen van de toepassing van dwangmiddelen. Steeds zal de officier van justitie moeten afwegen of niet alleen aan de strafvorderlijke voorwaarden is voldaan, maar ook of het voorgenomen optreden onder de gegeven omstandigheden behoorlijk en passend is.

De heer **Vos**:

U bedoelt: de rechtmatigheid van het politieoptreden?

De heer **Gerding**:

Niet alleen de rechtmatigheid, maar ook de juistheid. Ik kan u een voorbeeld geven.

De heer **Vos**:

Gaat u gang.

De heer **Gerding**:

Als er tegen iemand aangifte wordt gedaan ter zake van winkeldiefstal, dan is dat op zichzelf een strafbaar feit waarvoor men buiten heterdaad mag worden aangehouden. Het zou dus volgens de wet toelaatbaar zijn dat een dergelijk persoon bij wijze van spreken bij nacht en ontij van zijn of haar bed wordt gelicht. Op zichzelf staat de wet dat toe. Welnu, ik vind dat een voorbeeld van een situatie waarin de officier van justitie de afweging behoort te maken in hoeverre een dergelijk optreden onder die omstandigheden juist is.

De heer **Vos**:

Heeft de officier ook een taak bij het stellen van prioriteiten bij de opsporing of is dat aan de politie overgelaten?

De heer **Gerding**:

De officier heeft daarbij zeker een taak. Eigenlijk zou je onderscheid moeten maken bij het stellen van prioriteiten. Ik denk eerst aan de lopende onderzoeken. Wat wordt er wel onderzocht en wat niet? Welke zijtakken worden afgekapt en welke zijpaden worden ingeslagen? Je zou kunnen zeggen dat die afweging direct gerelateerd is aan het geven van leiding aan het opsporingsonderzoek. Een andere vorm van het stellen van prioriteiten is het maken van de keus welke onderzoeken worden aangepakt. Ik wil hierbij direct opmerken, dat in de praktijk die keus niet altijd op de voorgrond staat, omdat het merendeel van de zaken waarmee de politie en dus ook de officier van justitie wordt geconfronteerd, zaken zijn die bij de politie gemeld worden of waarvan de politie anderszins kennis krijgt.

De heer **Vos**:

Ik begrijp dat u daarbij het mooie onderscheid maakt tussen brengzaken en haalzaken.

De heer **Gerding**:

Zeker, waarbij de haalzaken die zaken zijn die het directe gevolg zijn van de eigen opsporingsactiviteiten van de politie, zoals verdovende-middelenzaken.

De heer **Vos**:

En voor die haalzaken bepaalt de officier de prioriteiten?

De heer **Gerding**:

Voor de haalzaken bepaalt de officier de prioriteiten, zij het dat ook hierbij de omvang in de praktijk beperkt is, omdat natuurlijk alleen die zaken worden onderzocht die aanknopingspunten bieden.

De heer **Vos**:

Hoe bepaalt men de prioriteiten op uw werkplek, in het Rotterdamse? Is daar een speciale methode om prioriteiten te bepalen?

De heer **Gerding**:

Ik vind dat u een onderscheid moet maken tussen datgene wat zich in de normale, dagelijkse gang van zaken voordoet: de veel voorkomende criminaliteit, en wat dan met een wat ingewikkelder term heet de lokaal ernstige criminaliteit: overvallen, levensdelicten en wat dies meer zij, en de zaken die door kernteams worden gedaan. Wat dat laatste betreft, heb ik niet een compleet beeld van de wijze van het stellen van de prioriteiten. Ik kan u daarover dus niet inlichten.

De heer **Vos**:

Met de opmerking over de kernteams stappen wij over op de zwaar georganiseerde criminaliteit, want kernteams doen vaak zware zaken. Wat is volgens u specifiek de taak van de officier van justitie bij die zware zaken?

De heer **Gerding**:

Die valt in een paar onderdelen uiteen. De allereerste taak van de officier van justitie is ervoor zorgen dat de informatiepositie van een dergelijk team op peil is.

De heer **Vos**:

Wat is dat, de informatiepositie?

De heer **Gerding**:

De criminele informatie waarover een team beschikt behoort van een zodanige kwaliteit te zijn, dat verantwoord keuzen kunnen worden gemaakt. Met andere woorden, er moet iets van een palet zijn waaruit gekozen kan worden en op grond waarvan prioriteiten kunnen worden gesteld. Daarbij is het de taak van de officier ook te kijken naar de maatschappelijke relevantie van onderzoeken die zouden kunnen worden aangepakt.

De heer **Vos**:

Dat palet wordt niet door een schilder bepaald, maar waarschijnlijk door een bepaalde politiedienst.

De heer **Gerding**:

De Criminele inlichtingendienst is daarbij natuurlijk een zeer belangrijke factor, niet alleen voor het eigen politiekorps, maar bijvoorbeeld ook voor de Centrale recherche-informatiedienst. Zij kan voor aanvulling van de informatie zorgen. Het is ook mogelijk dat gegevens van elders komen, bijvoorbeeld uit het buitenland. Het gaat erom, dat de officier erop toeziet dat er een redelijk compleet beeld is van de onderzoeken die zouden kunnen worden gestart en dat op basis daarvan, mede in samenhang met de activiteiten van andere kernteams, een keus kan worden gemaakt.

De heer **Vos**:

Is het juist als ik stel, dat bij met name bij de zware zaken, de georganiseerde-criminaliteitszaken, de nadruk door het OM wordt gelegd op de pro-actieve fase, de pro-actieve opsporing?

De heer **Gerding**:

Dat is eigenlijk een fase verder. Dat is de fase waarin de keus voor het doen van een bepaald onderzoek naar een bepaalde vorm van criminaliteit is gemaakt. Volgens het

jargon gaat dan het inlichtingenwerk, maar in mijn opvatting de opsporing, eigenlijk van start. Het begrip "pro-actieve fase" wordt naar mijn opvatting niet anders gebruikt dan om aan te geven dat het een bepaalde fase in de opsporing is.

De heer **Vos**:

Ik kom nog met u te spreken over de fase als zodanig. Ik wil het nog even hebben over de positionering van de officier. Ik heb gelezen, dat sommige officieren spreken over het onderscheid tussen de papieren werkelijkheid van het Wetboek van Strafvordering en de beleidsplannen van het OM en Justitie en de werkelijke werkelijkheid.

De heer **Gerding**:

Zeker.

De heer **Vos**:

Is dit onderscheid voor u herkenbaar? Wat betekent het voor u?

De heer **Gerding**:

Dit is voor mij zeker herkenbaar. In de loop der jaren - uw commissie zal daarover wel het een en ander hebben vernomen en nog meer vernemen - is een kloof ontstaan tussen datgene wat er in het Wetboek van Strafvordering en beleidsstukken staat en datgene wat zich in de werkelijkheid van alle dag en in de harde opsporingswerkelijkheid in het bijzonder afspeelt.

De heer **Vos**:

En in die kloof hangt de officier, begrijp ik.

De heer **Gerding**:

Ik denk dat u het zo kunt zeggen.

De heer **Vos**:

Maar wat zijn de knelpunten? Beschrijft u eens waar het fout gaat, waar het spannend wordt.

De heer **Gerding**:

Het wordt met name spannend op het moment waarop de officier van justitie zich voor de taak of de vraag geplaatst ziet: gaan we door met dit onderzoek, met een bepaalde methode, of niet? De belangen zijn vaak enorm, omdat, zoals ook door professor Fijnaut is geschilderd, de georganiseerde misdaad vaak hand in hand gaat met geweldstoepassing. Dus: er liggen stoffelijke overschotten, er heeft een afrekening plaatsgevonden en er is een mogelijkheid om in de richting van de verantwoordelijke daders te gaan. Dan ziet de officier van justitie zich geconfronteerd worden met een enorm zware belangenafweging, met name ook omdat natuurlijk vanuit het opsporingsteam grote druk op hem wordt uitgeoefend om door te gaan op de door hen voorgestelde weg.

De heer **Vos**:

U zegt dus dat de officier in een dwangpositie verkeert en dat die met name veroorzaakt wordt door de druk om te scoren? Of zijn er ook andere factoren welke die dwangpositie bepalen, de werkwijze van de politie bijvoorbeeld?

De heer **Gerding**:

Zeker. Ik zit daarbij aan het volgende te denken en dat betreft iets dat blijkt uit de stukken. Uit publikaties is naar voren gekomen dat in een bepaald onderzoek de politie aan forum-shopping deed.

De heer **Vos**:

Wat is forum-shopping?

De heer **Gerding**:

De ene officier zei: neen, ik vind dit niet toelaatbaar. Vervolgens ging het opsporingsteam naar een officier van justitie die het wel toelaatbaar vond.

De **voorzitter**:

Heeft u daarover eigen wetenschap?

De heer **Gerding**:

Daarover heb ik geen eigen wetenschap. Ik heb dit alleen maar in de krant gelezen.

De heer **Vos**:

- Heeft u dit ooit op uw parket ervaren?
- De heer **Gerding**:
Ik heb dit op mijn parket niet ervaren.
- De heer **Vos**:
Dus daar heeft u er wel grip op?
- De heer **Gerding**:
Die vraag wil ik straks nog beantwoorden. Ik probeer nu uit te leggen, dat de officier van justitie de zware taak heeft om zijn gezag over het team inhoud te geven. Daarvan kun je in ieder geval zeggen, dat het voor een officier van justitie veel moeilijker is om "neen" dan om "ja" tegen een team te zeggen.
- De **voorzitter**:
U bedoelt: tegen een team van de politie?
- De heer **Gerding**:
Ja. Het is voor een officier vaak veel lastiger om "neen" te zeggen tegen een methode. Dat kun je pas doen als je een zeker gezag hebt opgebouwd. Het hangt mede sterk af van je persoonlijke wijze van optreden. Dus de officier van justitie staat ook onder die druk.
- De heer **Vos**:
U moet dat eens wat nader uitleggen. De positie van de officier van justitie in het Wetboek van Strafvordering is ijzersterk.
- De heer **Gerding**:
Zeker.
- De heer **Vos**:
Hij mag bepalen of een zaak doorgaat. U zegt: de politie wil scoren. De officier is daarvoor belangrijk, want hij moet de zaak doorsturen. Toch zegt u dat het afhangt van de persoonlijke kwaliteiten van de officier of hij al dan niet grip op de politie kan krijgen?
- De heer **Gerding**:
Dat is weer zo'n voorbeeld van de kloof tussen de papieren werkelijkheid van het Wetboek van Strafvordering en de echte werkelijkheid. Daarmee wil ik niet gezegd hebben dat de officier van justitie zou mogen weglopen voor de verantwoordelijkheid die het Wetboek van Strafvordering hem toekent. Ik probeer aan te geven dat dit in de praktijk het nodige vraagt van de officier. Ik wil daar niet zielig over doen, want officieren van justitie zijn niet voor niets magistraten, goed opgeleid, goed geselecteerd en wat dies meer zij. Het is wel een heel bijzonder aspect van de eisen die aan het ambt worden gesteld.
- De heer **Vos**:
U zegt: officieren van justitie zijn goed opgeleid. Hebben zij toereikende cursussen om zich te bekwamen in vaardigheden? Is dat correct?
- De heer **Gerding**:
Dat vind ik wel. De wijze waarop zij de gelegenheid krijgen om zich in de praktijk te bekwamen, gevoegd bij de strenge selectiecriteria die worden gehanteerd, bieden voldoende waarborgen dat zij kunnen uitgroeien tot bekwame magistraten.
- De heer **Vos**:
Geldt dat ook voor de politieagenten en de rechercheurs waarmee u te maken heeft? Worden zij ook adequaat opgeleid?
- De heer **Gerding**:
Ik sta te ver af van de dagelijkse opsporingspraktijk om daar een afgewogen oordeel over te geven. U weet dat ik geen zware strafzaken doe. Ik wil hierbij nog wel iets opmerken. Ik heb kunnen waarnemen dat door de reorganisatie van de politie veel mensen op nieuwe plekken zijn gekomen. Daarmee is veel ervaringskennis weggegaan. Tegelijkertijd hebben wij kunnen waarnemen dat er bij de politie een andere vorm van reorganisatie heeft plaatsgehad, waarbij de gespecialiseerde recherche-eenheden veelal niet langer als zodanig bestaan. Dat betekent dat het de nodige tijd zal vergen om weer op een enigszins behoorlijk niveau van kennis en bekwaamheden te komen in de sfeer van de opsporingsinstanties.

De heer **Vos**:

Hoe draagt u daaraan bij in uw rol van substituut-hoofdofficier van justitie?

De heer **Gerding**:

Langs twee wegen. De eerste is de formele rol die de wet, met name de Politiewet, ons toekent. Artikel 37 zegt dat de officier moet instemmen met de benoeming van leidinggevend in recherchefuncties. Dat is de formele kant. Er is ook een andere, tweede kant. Dat is de opleiding. Met name het Rotterdamse parket investeert daar het nodige in. Wij hebben een intensief programma waarbij hulpofficieren van justitie, al dan niet in spe, worden uitgenodigd op het parket. Zij krijgen daar de gelegenheid om een zekere stage te ondergaan. Daarbij wordt met name gelet op het beoordelen van processen-verbaal. Ook anderszins koppelen wij onze ervaringen met strafzaken direct terug naar de politie. Dat is op termijn zeker de betere weg.

De **voorzitter**:

Voordat wij overgaan naar de pro-actieve fase: u sprak over de kloof tussen de werkelijkheid en het wetboek. Waaruit bestaat die kloof? Hoe vat u deze samen?

De heer **Gerding**:

Ik zal proberen dat zo nauwkeurig mogelijk te formuleren. Je zou kunnen zeggen dat het vak van een jurist bestaat uit het toepassen van de wet in concrete situaties. Hij dient daarbij zo dicht mogelijk te blijven bij de bedoelingen en de tekst van de wet. Wat je in de praktijk ziet, is dat er een zekere wijze van handelen en een zekere wijze van opereren gangbaar wordt, waardoor almaar verder van de wet wordt afgeweken. Dat gebeurt niet met kwade bedoelingen. Zo gaat het nu eenmaal. Als men in een bepaalde situatie of in een bepaald patroon terecht komt of als men zich daarin gaat voegen, dan is het heel moeilijk om als individu ineens te zeggen: dit moet heel anders.

De **voorzitter**:

Wat bedoelt u nu precies? Geeft u eens een paar voorbeelden daarvan.

De heer **Gerding**:

Het voorbeeld dat ik de heer Vos gaf, is een van de beste voorbeelden op dat punt. In de wet staat dat de officier van justitie het gezag heeft over de politie, maar als een onafhankelijke onderzoeker eens zou gaan kijken hoe de officier van justitie in de praktijk omgaat met de politie, dan zal hij waarschijnlijk constateren dat hetgeen er geschreven staat, in de praktijk niet zo of in ieder geval niet in die mate wordt ingevuld.

De **voorzitter**:

U vindt eigenlijk dat u niet meer zelf het gezag over de politie kunt uitoefenen?

De heer **Gerding**:

Zover wil ik niet gaan. Ik wil wel zeggen dat wat formeel geschreven staat, in de praktijk waargemaakt moet worden. Je zou de tekst lezend, misschien verwachten dat de politie al saluerend de orders van de officier van justitie opvolgt, maar in de praktijk zie je dat dit veel meer en veel vaker een kwestie is van spreken en onderhandelen. Dat betekent dat er twee beelden zijn, waarbij het ene niet automatisch op het andere valt.

De **voorzitter**:

U noemde als voorbeeld ook nog forum-shopping, dat wil zeggen dat de politie een bepaalde officier van justitie uitzoekt van wie de politie denkt dat het bij hem eerder mogelijk is, een bepaald onderzoek te starten. Hoe bent u daar zo zeker van?

De heer **Gerding**:

Niet anders dan, zoals ik zojuist aangaf, door de krant gelezen te hebben. Ik weet wel, maar dat is uit een veel verder verleden, dat ook de politie nog weleens wachtte totdat een bepaalde officier van justitie de dienst had, als men ofwel een grote zaak wilde starten ofwel een telefoontap wilde krijgen.

De **voorzitter**:

Bent u weleens overgeslagen?

De heer **Gerding**:

Dat is een gewetensvraag. Ik weet het in ieder geval niet.

De **voorzitter:**

U had dat idee?

De heer **Gerding:**

Neen, zeker niet.

De **voorzitter:**

Goed.

De heer **De Graaf:**

Ik wilde nog een vraag stellen. U had het over de toets van de maatschappelijke relevantie, die ook een verantwoordelijkheid is van de officier van justitie. Heeft u het weleens meegemaakt dat een officier van justitie dan wel u in de Rotterdamse situatie zei: met door de politie aangebrachte zaken beginnen wij niet, want zij zijn maatschappelijk niet relevant?

De heer **Gerding:**

Ik weet dat uit de fraudesector waarbij ik veel nadrukkelijker betrokken ben geweest. Er was toen een overleg tussen alle betrokken opsporingsinstanties, met name de bijzondere opsporingsdiensten. Er moest een keuze worden gemaakt tussen de aanpak van verschillende soorten fraude. Ik herinner mij een geval waarbij men wilde starten met de volgende koppelbazenfraude. Wij hadden er al een paar afgewikkeld. Wij hebben toen gezegd dat het tijd werd, eens een andere branche te pakken. In ons optreden moet ook een zekere mate van onvoorspelbaarheid zitten. Toen is gekozen voor een aanpak van de schildersbranche. Dat bedoel ik nou met maatschappelijke relevantie.

De heer **De Graaf:**

Bent u altijd in de gelegenheid, een dergelijke keuze te maken? U bent toch volstrekt afhankelijk van de informatie die de politie aanlevert waaruit u vervolgens een keuze moet maken?

De heer **Gerding:**

Vandaar dat ik in het begin van mijn beantwoording zo de nadruk heb gelegd op het zo compleet mogelijk maken van het palet.

De heer **De Graaf:**

Ook dat is, als ik het goed begrijp, afhankelijk van hetgeen de politie aanlevert.

De heer **Gerding:**

Vandaar dat ik al eerder heb gezegd dat men zich niet al te grote voorstellingen moet maken van het stellen van prioriteiten aan de voorkant. Je bent altijd afhankelijk van datgene wat beschikbaar is aan informatie.

De **voorzitter:**

Misschien is het nu een goed moment om over te gaan tot de pro-actieve fase.

De heer **Vos:**

Graag, voorzitter! Wat zijn volgens u, mijnheer Gerding, de kenmerken van de pro-actieve fase?

De heer **Gerding:**

Er zijn twee kenmerken. Het ene is het opsporen zonder dat er nog sprake is van een concrete verdachte en een concreet strafbaar feit. Het tweede kenmerk is dat het de bedoeling is dat hetgeen in de pro-actieve fase wordt ontdekt, niet op de zitting aan de orde komt.

De heer **Vos:**

Het eerste punt is wat onduidelijk. U zegt dat er wordt opgespoord, zonder dat er een verdachte is. Wordt er ins Blaue hinein gewerkt door de politie? Moet ik uw opmerking zo uitleggen?

De heer **Gerding:**

U vraagt mij naar de definitie van pro-actieve opsporing en ik heb mijn opvatting daarover gegeven. Zover als ik er in de praktijk kennis van heb kunnen nemen, valt dat opsporen zonder verdachte wel mee. Dat heeft met name te maken met de nogal ruime strafbepalingen die ons Wetboek van Strafrecht kent. Ik denk bijvoorbeeld aan het deelnemen aan een criminele organisatie. Dat is iets al snel. Een organisatie is elk

samenwerkingsverband. Ik denk ook aan de strafbare voorbereidingshandelingen, die aan het eigenlijke plegen van feiten vooraf gaan. De Opiumwet kent deze begrippen, maar het Wetboek van Strafrecht kent die ook. Van het opsporen zonder verdachte zal niet snel sprake zijn.

De heer **Vos**:

Vat ik het juist samen als ik zeg dat het opsporen op de daad gericht is, namelijk op deelname aan een criminele organisatie en niet zozeer op de dader zelve die aan die organisatie deelneemt?

De heer **Gerding**:

Ja, klassiek is natuurlijk dat het opsporingsonderzoek zich op de daad richt. Er is een daad, een strafbaar feit gepleegd en wij zoeken de dader erbij. Kenmerk van de opsporing van de laatste jaren is: wij hebben een "dader" en wij zoeken daar het strafbare feit bij.

De heer **Vos**:

In plaats van dader wordt weleens het begrip CID-subject genoemd. Kunt u dat onderscheiden van een verdachte?

De heer **Gerding**:

Ik vind het onderscheid flinterdun.

De **voorzitter**:

Hebben wij naar uw mening geen pro-actieve fase nodig, althans wat de zware criminaliteit betreft? Wij hebben met verdachten te maken. Als wij met een verdachte te maken hebben, geldt het Wetboek van Strafvordering en dus kunnen wij bekijken welke bevoegdheden wij nog in het huidige wetboek kunnen regelen. Is dat uw gedachte?

De heer **Gerding**:

Wat ik met het noemen van de artikelen 140 en 46 heb willen aanduiden, is dat het begrip verdachte zoals dat klassiek in artikel 27 Wetboek van Strafvordering staat, door dit soort strafbepalingen wel erg is uitgehold. Uit een oogpunt van rechtszekerheid zou ik mij heel goed kunnen voorstellen dat je toch het onderzoekssubject van de pro-actieve fase - laat ik het zo maar even uitdrukken - op een zodanige manier definieert dat ook achteraf toetsbaar is of een pro-actief onderzoek terecht tegen een bepaalde persoon is aangevangen.

De heer **Vos**:

Zo'n onderzoekssubject is in de CID-fase dus soms een verdachte en soms niet? Begrijp ik dat goed?

De heer **Gerding**:

Het hangt er maar net vanaf bij welk wetsartikel hij wordt gebracht.

De heer **Vos**:

Hoe zinvol acht u eigenlijk het onderscheid tussen de pro-actieve fase en de andere fase?

De heer **Gerding**:

Dat onderscheid acht ik niet zeer zinvol.

De heer **Vos**:

Waarom niet?

De heer **Gerding**:

Ik ken in mijn opvatting eigenlijk alleen maar opsporing: het kijken of een bepaalde natuurlijke persoon of een rechtspersoon bij een strafbaar feit betrokken is. Het hele begrip is naar mijn gevoel niet zozeer gekoppeld aan de vraag of wij al dan niet te maken hebben met een verdachte, maar veel meer met de vraag: wat van de opsporingsactiviteiten houden wij buiten het proces-verbaal of, anders gezegd, laten wij niet op de zitting aan de orde komen.

De heer **Vos**:

Betekent dit ook dat beide stadia door elkaar heen kunnen lopen? Kan tijdens een strafrechtelijk opsporingsonderzoek ook nog een CID-traject lopen?

De heer **Gerding**:

Ja. Dat is zeker denkbaar.

De heer **Vos**:

De verklaring ligt dan in het feit dat een gedeelte gesloten blijft en niet op de zitting naar voren wordt gebracht en dat een gedeelte open blijft?

De heer **Gerding**:

Zeker. Dat is een belangrijke overweging geweest, zoals ik dat ook bij het IRT-onderzoek heb kunnen vaststellen. Je houdt gewoon een stuk buiten de zitting.

De heer **Vos**:

Vindt u dat wenselijk?

De heer **Gerding**:

Ik vind dat niet wenselijk. Niet omdat ik zou willen dat alles wat zich in het gesloten CID-traject afspeelt op de zitting aan de orde moet komen. Ik vind dat niet primair van belang, maar ik vind het wel erg van belang, dat datgene wat daar gebeurt aan een rechterlijke toetsing wordt onderworpen. Dat hoeft wat mij betreft niet op de zitting te gebeuren. Dit zou ook elders, bijvoorbeeld in een raadkamerprocedure kunnen worden geregeld, maar ik vind het van wezenlijk belang dat zoiets ter toetsing wordt voorgelegd en wel in twee fasen. De eerste fase zou zich voordoen bij de aanvang van de te ondernemen activiteiten. Ik vind dat dan een behoorlijke toetsing moet plaatsvinden. Als de activiteiten tot een zeker resultaat hebben geleid en als zij moeten bijdragen aan de bewijslevering ter zitting, vind ik dat opnieuw een toetsing moet worden uitgevoerd. Dat is de tweede fase.

De heer **Vos**:

Aan de hand waarvan dient die toets volgens u door de rechter verricht worden?

De heer **Gerding**:

Hierbij zijn twee aspecten van belang. Ten eerste vind ik dat de dwangmiddelen die in een dergelijke fase worden gehanteerd, een wettelijke basis moeten hebben. Daarbij vat ik het woord "dwangmiddel" in de ruime betekenis van het woord op en wel zoals professor Corstens dat vorige week tegenover uw commissie heeft gebruikt. Daaronder valt dus ook het stelselmatig observeren enzovoorts.

De **voorzitter**:

Welke "dwangmiddelen" in ruime zin moeten naar uw mening een plaats in de wet krijgen?

De heer **Gerding**:

Ik vind dat de observatie een plaats in de wet moet krijgen. Ik vind dat de diverse vormen van af luisteren een plaats in de wet moeten krijgen. Ik vind dat het gebruik van technische hulpmiddelen, de reeds bestaande of nog te ontwikkelen, hierin een plaats moeten krijgen en ik vind dat het omgaan met informanten een wettelijke basis moet krijgen.

De **voorzitter**:

Maar u wilt geen van deze methoden uitsluiten?

De heer **Gerding**:

Nee, dat wil ik niet. Ik vind namelijk dat, of wij dat nu leuk vinden of niet, de praktijk inmiddels zijn weg gevonden heeft. Je zou kunnen zeggen, dat wij op dit moment voor een vork in de weg staan. Je kunt nu ofte wel zeggen: wij brengen de praktijk weer in overeenstemming met het Wetboek van Strafvordering, ofte wel: wij brengen de wet in overeenstemming met de praktijk. Daarbij zou overigens naar mijn oordeel het signaal moeten worden gegeven, dat het buitenwettelijk toepassen van dwangmiddelen voor eens en altijd afgelopen moet zijn. Er mag geen premie staan op het buitenwettelijk handelen. Een dergelijke regeling mag al helemaal niet een basis vormen om op grond daarvan weer verder te gaan en opnieuw grensverkennend bezig te zijn.

De **voorzitter**:

Dat zou betekenen: er is een wettelijke basis en vervolgens geldt dat het voor eens en voor altijd afgelopen moet zijn met wat buiten dat kader valt.

De heer **Gerding**:

Zeker, afgelopen uit.

De **voorzitter**:

Met welke consequentie?

De heer **Gerding**:

Met welke consequentie? Wat mij betreft is die tweerlei. De belangrijkste is natuurlijk, dat wordt uitgesloten dat het bewijs dat op een dergelijke wijze wordt vergaard, wordt gebruikt. Dat mag dan niet gehanteerd worden. Er is zeker nog een evenzo belangrijke en misschien wel belangrijkere consequentie.

De heer **Vos**:

U zegt dus dat wat in de CID-fase wordt verricht, niet als bewijs gebruikt kan worden. Een mens kan dus nooit veroordeeld worden op hetgeen in de CID-fase gebeurt?

De heer **Gerding**:

Ik heb geprobeerd dit anders te formuleren. De voorzitter vroeg: als er nu dwangmiddelen zijn waarover niets in de wet staat, hoe moet daarmee dan worden omgegaan? Die vraag probeer ik te beantwoorden. De ene consequentie is de bewijsuitsluiting en de andere is wat mij betreft ook disciplinair optreden. Ik vind het van het grootste belang, dat tot in de vezels van de organisatie, zowel die van het openbaar ministerie als die van de politie, behoort te zijn doorgedrongen, dat men zich aan de wet heeft te houden, dat men moet opereren met inachtneming van de kaders van de wet. Men moet dus niet werken in de sfeer van: die wet is er ook nog en wij moeten er alleen voor zorgen dat we het niet te gek maken. Nee, men moet als het ware de verinnerlijkte wens hebben om binnen de kaders die de rechtsstaat biedt, te blijven. Met andere woorden, hoe groot de verleidingen ook zijn om buiten die kaders te treden en om nog even langs de rand van de afgrond te gaan om te kijken waar de mooiste bloemen bloeien, dit moet wat mij betreft toch voor eens en voor altijd afgelopen zijn. Ik vind namelijk dat anders op termijn - eigenlijk is van die situatie op dit moment al sprake - het vertrouwen in de politie en het OM in hoge mate ondermijnd wordt. Op termijn vindt er dan een terugslag plaats op het gehele apparaat. Als namelijk een informant met een politieagent gaat praten, zal hij willen weten hoe betrouwbaar die agent eigenlijk is. Als er niet langer een behoorlijk vertrouwen in het opsporings- en justitieapparaat is, zullen wij per saldo nog veel verder van huis zijn.

De heer **Vos**:

Ik wil graag het punt van het vertrouwen in de officier en de politie later behandelen, namelijk bij de bespreking van een concrete zaak die op uw parket heeft gespeeld. Ik wil u eerst nog vragen of volgens u het risico bestaat, dat mensen tijdens de pro-actieve fase te snel als subject aangemerkt worden. Gebeurt dat voldoende zorgvuldig?

De heer **Gerding**:

Ik heb daar geen zicht op, dus ik kan daarover niet op grond van eigen wetenschap een verklaring afleggen.

De heer **Rouvoet**:

U zei dat er een flink onderscheid is tussen CID-subject en verdachte. Bij een verdachte spreken wij over een redelijk vermoeden van schuld...

De heer **Gerding**:

...aan een gepleegd strafbaar feit, zeker.

De heer **Rouvoet**:

Wanneer mag de politie volgens u informatie gaan verzamelen rondom n individu? Wat is ervoor nodig om dat te kunnen doen?

De heer **Gerding**:

Ik kan heel goed leven met de omschrijving die in de CID-regeling staat. Waar wij al veel over gesproken hebben, is het gericht inlichtingen inwinnen omtrent een bepaald persoon. Dat bepaalde criminele informatie wordt verzameld en opgeslagen in een kaartenbak, is iets waarmee ik volstrekt kan leven. Die werkwijze is namelijk van de nodige waarborgen voorzien. Iets anders wordt de situatie op het moment dat men echt gericht aan het werk gaat. Naar mijn oordeel is dat het moment waarop getoetst moet worden of tot dat "gericht aan het werk gaan" op goede gronden is besloten.

De heer **Vos**:

Aan de hand van welke criteria dient de toetsing plaats te vinden?

De heer **Gerding**:

Is er voldoende objectieve informatie dat een bepaald natuurlijk of rechtspersoon zich bezig heeft gehouden of, wat mij betreft, nog bezig zal houden met strafbare feiten.

De **voorzitter**:

En wat is objectieve informatie?

De heer **Gerding**:

Dat kan alleen maar per geval worden getoetst. Wat mij betreft gelden de feiten en de omstandigheden die in het Wetboek van Strafvordering staan. Steeds zal dus in de toetsing achteraf de vraag in aanmerking moeten worden genomen: was het voldoende om op grond hiervan te handelen?

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Gerding, u sprak over disciplinaire maatregelen tegen politie en justitie.

De heer **Gerding**:

Zeker.

De heer **Koekkoek**:

Zouden die in bepaalde gevallen ook genomen moeten worden tegen officieren van justitie?

De heer **Gerding**:

Zo nodig: ja. Ik zeg dit nadrukkelijk.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u zelf ooit weleens disciplinaire maatregelen moeten treffen tegen officieren van justitie die hun boekje te buiten waren gegaan?

De heer **Gerding**:

Neen, gelukkig heeft zich dat op mijn parket niet voorgedaan. Ik herinner mij wel een geval dat ook in de jurisprudentie voorkomt. Daarbij is sprake van een officier van justitie die de rechtbank heeft voorgelogen. Men deed het voorkomen alsof er twee anonieme informanten waren. In feite was er maar een en er was dus sprake van een wonderbaarlijke vermenigvuldiging van informanten. Ik vind dat een dergelijk optreden van een officier van justitie disciplinair behoort te worden gestraft. Zoiets kan absoluut niet.

De heer **Koekkoek**:

Zijn u gevallen bekend waarbij officieren van justitie wat de opsporingsmethoden betreft hun boekje te buiten zijn gegaan?

De heer **Gerding**:

Nee.

De heer **Vos**:

Mijnheer Gerding, wij hebben het gehad over het uitvoeren van een controle op het inzetten van methoden. Door wie wordt de controle uitgeoefend? Wie zijn bij het parket de spelers op het veld?

De heer **Gerding**:

Bij de aanvang van de methode is dat de officier van justitie. Hij behoort wat mij betreft de bepalende autoriteit te zijn. In mijn visie is er tussentijds een wat minder zware rol voor de rechter-commissaris.

De heer **Vos**:

U doelt nu op de CID-officier?

De heer **Gerding**:

Bijvoorbeeld, maar met dien verstande dat het ook de zaaksofficier mag zijn. Zoals u al eerder van mij hebt kunnen horen, zie ik namelijk de pro-actieve fase gewoon als opsporing.

De heer **Vos**:

Wat is het onderscheid tussen een CID-officier en een zaaksofficier?

De heer **Gerding**:

De CID-officier is verantwoordelijk voor het gesloten traject en de zaaksofficier voor het open traject. Zo is het tot nu toe. Van dit onderscheid wil ik echter graag afscheid nemen.

De **voorzitter**:

Wilt u ook afscheid nemen van de zeer aparte positie van de CID? Wilt u de CID weer onderbrengen bij de tactische recherche, zodat er nog alleen een zaaksofficier is?

De heer **Gerding**:

Nee, ik vind dat het verzamelen, het bewaren en het analyseren van criminele inlichtingen met de nodige vakbekwaamheid en de nodige distantie moet gebeuren. Op het moment dat dit soort informatie als het ware ongefilterd ter beschikking van de tactische recherche komt, voorzie ik ongelukken. Ik vind daarom dat er een buffer tussen het een en het ander moet zitten. Volgens mijn opvatting zou de taak van de CID-officier moeten zijn: er met name op toezien, dat sprake is van een correcte vastlegging en dat de informatie op de juiste manier tactisch wordt gemaakt. Ik zie dus wel degelijk een taak voor deze officier, zij het dat die wat beperkter zou moeten zijn dan zij op dit moment is.

De heer **Vos**:

Wij spreken nu over de CID- en de zaaksofficier. In een van uw geschriften heeft u de officier omschreven als een toegankelijke lastpak. Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Gerding**:

Die uitspraak slaat eigenlijk op wat ik al eerder omschreef als het met gezag "neen" kunnen zeggen. Volgens mij moet men als officier openstaan voor de noden in de opsporingspraktijk. Men moet toegankelijk zijn, ook voor de mensen die daarmee dagelijks bezig zijn. In mijn opvatting bezoekt de officier van justitie ook regelmatig het politiebureau om daar te spreken met het team en om zich op de hoogte te stellen van de stand van zaken. Maar vervolgens moet hij zijn eigen positie handhaven en daarop goed oog houden. Er moet zeker zakelijkheid worden betracht en er mag dus niet de sfeer van "ouwe jongens krentenbrood" ontstaan. Het is namelijk mogelijk dat de officier op een gegeven moment zegt: toch doe ik het niet en wel om de volgende reden. Hij moet dus gemotiveerd zijn standpunt aan kunnen geven. Dit bedoelde ik te zeggen toen ik sprak over "lastpak".

De heer **Vos**:

Veel officieren die wij gesproken hebben, hebben zich beroepen op het feit dat zij graag magistraatelijk zouden willen zijn. Is dat hetzelfde als het zijn van een lastpak?

De heer **Gerding**:

Als u daaronder verstaat, dat de officier in zijn dagelijkse praktijk altijd de vragen in zijn achterhoofd moet hebben: hoe zal dit op de zitting gaan, welke opvatting zal de rechter hebben en kan ik die opvatting ook op de zitting verdedigen, kan men spreken van een lastpak. Dan is dat daarvoor de omschrijving.

De heer **Vos**:

Wie is nou eigenlijk verantwoordelijk in het hele gebeuren? Wij spreken over een CID-officier, een zaaksofficier en een hoofdofficier. U bent plaatsvervangend hoofdofficier. Bij wie ligt nu de verantwoordelijkheid? En wie is waarvoor verantwoordelijk?

De heer **Gerding**:

De eerste verantwoordelijkheid ligt bij de officier van justitie die de zaak op de zitting naar voren brengt. Die moet staan voor al datgene wat tijdens het onderzoek is gebeurd. Daar draagt hij de volle verantwoordelijkheid voor. Verder moet het parket, en meer in het algemeen: het openbaar ministerie, ervoor zorgen, dat er een doorzichtige en consistente besluitvorming plaatsvindt over opsporingsonderzoeken en de daarbij te hanteren methoden. De hoofdofficier, en bij zijn afwezigheid: zijn plaatsvervanger, is verantwoordelijk voor de wijze waarop de keus van de methodes wordt gemaakt en uiteindelijk ook voor de uitkomst daarvan.

De heer **Vos**:

Wanneer in de CID-fase iets onprettigs, iets onoirbaars is gebeurd, is het dan aan de zaaksofficier om de CID-officier een reprimande te geven? Hoe werkt dat?

De heer **Gerding**:

Bij de meeste parketten bevinden de CID-officier en de zaaksofficier zich hiërarchisch gezien min of meer op gelijke hoogte. Het is dus de taak van de hoofdofficier om een dergelijke aangelegenheid naar zich toe te trekken en zijn oordeel daarin kenbaar te maken.

De heer **Vos**:

Draagt de hoofdofficier de eindverantwoordelijkheid voor het hele gebeuren?

De heer **Gerding**:

Zeker.

De heer **Vos**:

U hebt het begrip doorzichtigheid aan de orde gesteld. Daarin speelt het proces-verbaal naar alle waarschijnlijkheid een grote rol. Dient alles, ook uit de CID-fase, in het proces-verbaal vermeld te worden? Hoe moet ik dat zien?

De heer **Gerding**:

Ik vind dat in elk geval een deugdelijke vastlegging moet plaatsvinden, waarbij ik wel de volgende kanttekening wil maken. Wij moeten elkaar niet gek maken door te zeggen dat als iets maar is vastgelegd, het goed is. Er behoort ruimte te zijn voor eerlijk en behoorlijk politieoptreden. Ik wil daarmee het volgende zeggen. Als er een moord heeft plaatsgehad, vindt er een buurtonderzoek plaats. Men gaat huis aan huis de deuren langs en vraagt aan de buurt of men iets gezien heeft. In 99 van de 100 huizen zal men niks gezien hebben. Toch wordt dat geregistreerd. Dergelijke informatie behoeft van mij niet in een proces-verbaal te worden vastgelegd. Wat in een proces-verbaal behoort te worden vastgelegd, is in mijn ogen al datgene wat kan bijdragen tot de waarheid, ook als die waarheid het opsporingsonderzoek of het team misschien minder goed uitkomt.

De heer **Vos**:

Maar nu is een informant hush-hush bij de politie komen vertellen dat een drugstraject aankomend is. Moet dat met naam en toenaam vermeld worden in het proces-verbaal?

De heer **Gerding**:

Het moet zeker controleerbaar worden vastgelegd. De vraag of dat in een proces-verbaal of in een rapport wordt neergelegd, vind ik van een andere orde. Een proces-verbaal is datgene wat op de zitting uiteindelijk naar voren komt. Ik heb al aangegeven dat hetgeen in de voorfase behoort te gebeuren, ter rechterlijke toetsing komt. Dat behoeft van mij niet altijd op de zitting te zijn.

De **voorzitter**:

Mogen wij even precies zijn? Wat moet precies worden vastgelegd in het proces-verbaal en waarbij verschilt dat van de huidige praktijk?

De heer **Gerding**:

Ik vind dat al datgene wat kan bijdragen tot de waarheidsvinding in een zaak behoort te worden vastgelegd in een proces-verbaal. Ik heb onvoldoende zicht op de huidige praktijk om het tweede deel van uw vraag te beantwoorden.

De **voorzitter**:

Als u dat met zoveel stelligheid zegt, dan moet u toch over de huidige praktijk niet tevreden zijn?

De heer **Gerding**:

Als u mij dan zegt hoe de huidige praktijk is.

De **voorzitter**:

Dat weet u toch beter dan ik?

De heer **Gerding**:

Zoals gezegd, ben ik geen CID-officier. Ik behandel geen grote zaken. Ik heb dus geen zicht op welke wijze op dit moment de vastlegging plaatsvindt van de contacten met informanten.

De **voorzitter**:

Mag ik het anders proberen? Waarom zegt u dit met zo'n grote stelligheid? U zegt alles met stelligheid, maar ook dit punt. U moet dan toch aanwijzingen hebben dat er op dit moment niet genoeg proces-verbaal wordt gemaakt?

De heer **Gerding**:

Ik zeg dat, omdat ik vind dat datgene wat in het onderzoek plaats heeft ter toetsing behoort te komen. De beste manier om opsporingshandelingen te toetsen, is het bekijken en

controleren van processen-verbaal. Daarom vind ik dat dit in het proces-verbaal moet worden vastgelegd.

De **voorzitter**:

U zegt niet dat dit vandaag de dag te weinig gebeurt?

De heer **Gerding**:

Ik weet dat niet.

De **voorzitter**:

U weet dat niet? U zou dat toch kunnen weten uit de Rotterdamse praktijk?

De heer **Gerding**:

Zoals gezegd, ik sta te ver af van datgene wat zich in de Rotterdamse CID afspeelt om uw commissie daarover naar waarheid te kunnen berichten.

De heer **Koekkoek**:

Voorzitter! Ik wil dit bijzondere spoor even volgen. Mijnheer Gerding, hebt u een CID-officier - u bent plaatsvervangend hoofdofficier van justitie - nooit de simpele vraag gesteld die ik u nu stel: hoe gaat het nu met CID-informatie? Wordt die in een proces-verbaal vastgelegd? Hebt u dat nooit gevraagd?

De heer **Gerding**:

Neen.

De heer **Koekkoek**:

Dat is toch gek!

De heer **Gerding**:

Ik heb het nooit gevraagd.

De heer **Koekkoek**:

U zit in de leiding van het parket in Rotterdam en u stelt geen algemene vragen aan de CID-officier hoe de praktijk is? Dat u niet zelf bij de CID in registers gaat kijken, kan ik mij nog voorstellen, maar dit zijn toch algemene beleidsvragen? Waarom stelt u die niet?

De heer **Gerding**:

Ik ben in de periode dat ik in de parketleiding zit, nooit in de positie geweest, een beoordeling te geven van of toezicht te houden op het functioneren van de CID-officier. Dat is de reden, waarom die vraag nooit aan de orde is gekomen. Zou het zo zijn dat ik wel in die rol was gebracht, dan had ik die vraag stellig gesteld.

De heer **Rouvoet**:

Ik wilde nog een vraag stellen over de verslaglegging. Mijnheer Gerding, u zegt dat als er niets uit een buurtonderzoek komt, dit niet in detail opgeschreven behoeft te worden. Maar als bij een inijkoperatie uiteindelijk geen drugs worden gevonden in een loods, terwijl men dacht dat er wel drugs zouden worden aangetroffen, moet dat nauwkeurig in een proces-verbaal worden vastgelegd?

De heer **Gerding**:

Ja, al was het maar omdat een inijkoperatie naar mijn opvatting het toepassen van een dwangmiddel is. Alleen al daarom behoort het te worden vastgelegd. Ook anderszins, omdat het niet aantreffen van drugs in een bepaalde loods - dat hangt af van de zaak - kan bijdragen tot de waarheidsvinding.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Gerding, u zegt geen praktijkervaring te hebben, maar toch komt u met een mooi alternatief voor de toekomst. Bent u niet bang dat men tegen u zal zeggen: die mijnheer Gerding kan mooi praten, maar wat hij zegt, stoelt niet op de praktijk, het is alleen maar theoretische kennis?

De heer **Gerding**:

Dat zou men tegen mij kunnen zeggen. Zeker. Het is in eerste instantie aan uw commissie om een oordeel te geven over mijn opvattingen en vervolgens aan anderen. De opvatting die ik tegenover uw commissie uitspreek, is gebaseerd op mijn algemene kennis als officier van justitie en als secretaris van de commissie-Wierenga.

De heer **Rabbae**:

Mag ik u vragen of deze algemene kennis gevoed werd door de IRT-affaire of bezat u die kennis al voor het ontstaan van de IRT-affaire?

De heer **Gerding**:

In het verleden heb ik mij beziggehouden met fraudezaken. Daaraan heb ik kennis ontleend. Ik ben daarna drie jaar hoofd geweest van de afdeling opsporing van het Ministerie van Justitie. Daar heb ik de nodige kennis opgedaan. Daarnaast ben ik nauw betrokken bij de algemene gang van zaken op het parket. Ook dat is een bron.

De **voorzitter**:

Bent u in die hele periode voorbeelden tegengekomen, waarvan u zegt: in dat geval had proces-verbaal opgemaakt moeten worden en zo ja in welk geval?

De heer **Gerding**:

Neen.

De **voorzitter**:

Helemaal nooit?

De heer **Gerding**:

Neen.

De **voorzitter**:

Dat is nooit voorgekomen?

De heer **Gerding**:

De situatie heeft zich niet voorgedaan waarbij ik 1. zou hebben kennis genomen van een methode, 2. zou hebben geweten dat daarvan geen proces-verbaal was opgemaakt en 3. ik in de positie zou zijn geweest om te zeggen: daarvan moet wel proces-verbaal worden opgemaakt. Die situatie heeft zich niet voorgedaan.

De **voorzitter**:

Omdat u niet in die positie was?

De heer **Gerding**:

Onder meer, maar ook omdat ik er geen kennis van heb gekregen.

De heer **Vos**:

Ik wil graag doorgaan naar een zaak die zich op uw werkplek heeft voorgedaan, mijnheer Gerding, en wel de Ramola-zaak. Bent u bekend met de Ramola-zaak?

De heer **Gerding**:

Zeker.

De heer **Vos**:

Kunt u in het kort de essentie daarvan even beschrijven? Wat was het in het oog springende punt?

De heer **Gerding**:

Het in het oog springende punt was dat er in die zaak gebruik is gemaakt van een informant. De rechtbank heeft willen kennis nemen van alle handelingen of van het merendeel van de handelingen die deze informant had verricht om deze te kunnen controleren.

De heer **Vos**:

Welke handelingen heeft deze informant verricht?

De heer **Gerding**:

Zoals uit het vonnis blijkt, heeft de informant een aantal vooraankopen gedaan.

De heer **Vos**:

Van drugs?

De heer **Gerding**:

Van verdovende middelen. De rechtbank wilde weten wat daar precies is gebeurd. De rechtbank heeft daarin ter zitting onvoldoende inzicht gekregen en vastgesteld: wij vinden het nodig, maar wij krijgen de informatie niet en daarom is de officier van justitie niet ontvankelijk.

De heer **Vos**:

Was u als plaatsvervangend hoofdofficier op de hoogte van vooraankopen?

De heer **Gerding**:

Neen.

De heer **Vos**:

Heeft u een mening over hetgeen zich heeft voltrokken?

De heer **Gerding**:

Bedoelt u het opsporingsonderzoek of het vonnis?

De heer **Vos**:

Als u wel geweten had wat met de drugs was gebeurd, als de vooraankopen u bekend waren geweest, had u dan een mening geuit over de wijze waarop dit had moeten worden opgenomen in het proces-verbaal?

De heer **Gerding**:

Dat vind ik te speculatief. Ik vind in elk geval wel dat in een zaak als deze vooraankopen niet bij voorbaat mogen worden uitgesloten. Dat is voor zover ik het vonnis heb gelezen ook voor de rechtbank niet een overwegende omstandigheid geweest. Het is veeleer de wijze waarop daarover ter zitting verantwoording is afgelegd.

De heer **Vos**:

Hoe heeft de besluitvorming hierover plaatsgevonden? Is de CID-officier die dit mogelijk gefiatteerd heeft, nog gaan praten met de hoofdofficier? Bent u daarbij betrokken geweest?

De heer **Gerding**:

Ik ben daar niet bij betrokken geweest. Ik draag daar geen kennis van.

De heer **Vos**:

Weet u wel hoe het trac gelopen is?

De heer **Gerding**:

Neen, dat weet ik niet.

De heer **Vos**:

Heeft u niet achteraf daarover gesproken met de CID-officier?

De heer **Gerding**:

Neen, daar heb ik niet over gesproken.

De heer **Vos**:

Waarom niet?

De heer **Gerding**:

Ik heb al eerder gezegd dat ik slechts zelden in de positie ben dat ik het werk van de CID-officier moet beoordelen of voor mijn rekening moet nemen.

De heer **Vos**:

Bent u het vanuit uw hoedanigheid als plaatsvervangend hoofdofficier eens met het beleid dat de CID-officier in dezen gehanteerd heeft?

De heer **Gerding**:

Zou mij de vraag zijn voorgelegd, maar dat is was speculatief, dan denk ik dat ik waarschijnlijk had ingestemd met deze vooraankopen. Ik zou waarschijnlijk niet hebben ingestemd met de wijze waarop niet werd vastgelegd wat moet worden vastgelegd. Dat moet op de zitting aan de orde komen. Als dat betekent dat de veiligheid van de informant, want dat was het punt waarom het hierbij draaide, niet kan worden gewaarborgd, dan moet het maar niet doorgaan.

De **voorzitter**:

Wat moet niet doorgaan?

De heer **Gerding**:

De bewijslevering langs deze weg.

De **voorzitter**:

Met het risico dat de zaak stuk loopt?

De heer **Gerding**:

Met het risico dat de zaak stuk loopt.

De **voorzitter**:

Is het belang van de informant uiteindelijk groter?

De heer **Gerding**:

Het belang van de informant is groter zodra hij onder regie of met medeweten of onder auspiciën van de overheid in een bepaalde situatie wordt gebracht. Ik vind dat op het moment dat je burgers in een dergelijke situatie brengt, je een zekere verantwoordelijkheid, misschien wel een hele grote verantwoordelijkheid op je laadt voor de veiligheid van deze burgers. Dat betekent dat in mijn opvatting de veiligheid van de burgers of de risico's voor hen te voren moeten worden afgewogen. Als er echter een keuze moet worden gemaakt tussen het leveren van het bewijs ter zitting en het veroordeeld krijgen van de verdachte of de veiligheid voor het leven van de informant of zijn naasten, dan moet het laatste de doorslag voor die keuze geven. Met andere woorden: nu de informant op verzoek van de overheid aan het werk is gegaan en op verzoek van de overheid in een mogelijk gevaarlijke situatie is gebracht, heeft de overheid ook de plicht, er alles aan te doen dat zijn veiligheid gewaarborgd blijft.

De heer **Vos**:

Wat leidt u af uit het oordeel van de rechtbank? Is het vertrouwen van de rechtbank in het OM in Rotterdam gebutst of is het een zaak die nu eenmaal gebeurt?

De heer **Gerding**:

Het vonnis van de rechtbank...

De **voorzitter**:

Misschien is het goed, even te zeggen wat het vonnis was.

De heer **Gerding**:

De rechtbank heeft in haar vonnis gezegd: wij hebben onvoldoende inzicht gekregen in het optreden van de informant/infiltrant. Wij vinden dat wij dat inzicht moeten hebben om de zaak te kunnen beoordelen. Nu wij dat niet krijgen, wordt het OM niet ontvankelijk verklaard. Los van de vraag of dit vonnis in hoger beroep stand zal houden, vind ik het een vrij dramatisch vonnis, omdat de rechtbank tussen de regels door heeft gezegd: officier van justitie, openbaar ministerie, wij geloven u niet. De geloofwaardigheid van het OM in Rotterdam heeft toen een geduchte knauw gekregen.

De heer **Vos**:

Dat is nogal wat.

De heer **Gerding**:

Ja. Ik maak mij daar grote zorgen over. Ik maak mij daar temeer zorgen over, omdat er pas een enquête is geweest binnen de rechterlijke macht waarbij een omslag is waar te nemen in de opvattingen van de zittende magistratuur over de positie van het OM. De meerderheid van de zittende magistratuur vindt op dit moment dat de sectie OM niet langer deel zou moeten uitmaken van de Nederlandse Vereniging voor rechtspraak.

De heer **Vos**:

Dus geen magistratuur meer, maar iets anders.

De heer **Gerding**:

Exact. Wij worden kennelijk door de meerderheid van de rechters in Nederland niet langer als magistraat gezien. Dat vind ik buitengewoon ernstig.

De **voorzitter**:

Op welke enquête doelde u?

De heer **Gerding**:

De enquête die door de Nederlandse vereniging van rechtspraak onder haar leden is gehouden.

De heer **Vos**:

En wat gaat u doen om het vertrouwen te herstellen?

De heer **Gerding**:

Het eerste wat moet gebeuren - en het Rotterdamse parket gaat daarvoor ook aan de slag - is het voeren van een grondige discussie over de vragen: wat is toelaatbaar en wat is niet toelaatbaar, hoe laten wij de zaken op de zitting aan de orde komen en hoe stellen wij ons op tegenover de zittingsrechter? Ik vind dat dit allereerst aan de orde moet komen. Er

zullen hierbij ongetwijfeld een aantal zaken naar voren komen die mogelijk kunnen leiden tot het herstel van vertrouwen, maar zoals u weet: vertrouwen ben je snel kwijt, maar bouw je heel langzaam op.

De heer **Vos**:

Zit u nu eigenlijk in dezelfde verdomhoek als waarin ook de politie terecht is gekomen? In de Volkskrant van 2 september staat bijvoorbeeld een aantal interviews met rechters. Daarin staat: De politie heeft het behoorlijk verbruid. Vroeger bouwde ik op een ambtseerlijk proces-verbaal en nu niet meer. Als de controle op de macht van de politie ontbreekt, glijdt dat af naar een politiestaat. Dit zijn uitingen die rechters doen over de politie.

De heer **Gerding**:

Zeker.

De heer **Vos**:

Zit u inmiddels in dezelfde hoek?

De heer **Gerding**:

Ik zou mij niet in die kritische bewoordingen uitlaten. Het grote verschil tussen het Ramola-vonnis en de jurisprudentie van voorheen is toch, dat vroeger het woord van de officier van justitie en zijn opmerking "het is goed gegaan in de opsporing" voldoende was. Als de officier van justitie controle uitvoerde over de wijze van opsporing, was dat in de ogen van de Hoge Raad - ik noem het bekende Tallon-arrest - voldoende. Dat is niet meer zo. Wij hebben nu te maken met de situatie dat de politie niet meer op haar woord wordt geloofd als het gaat om het vastleggen van zaken in het proces-verbaal en dat het openbaar ministerie niet langer op zijn woord wordt geloofd als het gaat om de bewering dat het er behoorlijk aan toe is gegaan. Ik vind dat buitengewoon ernstig en ik vind dat hiermee een te hoge prijs is betaald voor de veroordelingen die in de grote onderzoeken zijn binnengehaald.

De **voorzitter**:

Wat bedoelt u met de term "binnengehaald"?

De heer **Gerding**:

Daarmee bedoel ik: die zijn gevallen.

De **voorzitter**:

"Binnengehaald" heeft een andere toon dan "gevallen".

De heer **Gerding**:

U kent de Zwolsman-zaak en de methoden uit het arrest van het Hof die daarbij zijn gehanteerd. In mijn ogen zit je daarmee meer in de sfeer van binnenhalen dan dat er sprake is van het resultaat van een afgewogen proces.

De **voorzitter**:

Uw collega's in Amsterdam die die zaak behandeld hebben, zullen die term toch niet gebruiken.

De heer **Gerding**:

Nee.

De **voorzitter**:

Kunt u daarom nog iets meer specificeren wat u bedoelt met "binnenhalen"? Is iets voor de poorten van de hel weggesleept?

De heer **Gerding**:

Ach, dat is ook weer zo'n typische uitdrukking! Onder het binnenhalen van zaken versta ik het gaan tot het randje van het toelaatbare en dan maar hopen dat het op de zitting goed zal aflopen. En vervolgens blij zijn met het resultaat. Daar komt het op neer.

De **voorzitter**:

Waar is naar uw oordeel in de zogenaamde zaak-Z het OM tot het randje van het toelaatbare gegaan?

De heer **Gerding**:

De details van de zaak heb ik niet meer helder op mijn netvlies.

De **voorzitter:**

Maar u noemde deze zaak als voorbeeld.

De heer **Gerding:**

Zeker. Daar waar het gaat om de gehanteerde methode...

De **voorzitter:**

...zoals?

De heer **Gerding:**

En de wijze van vastlegging.

De **voorzitter:**

Ging het u om de methode of om de wijze van vastlegging? Die ontbrak eerst.

De heer **Gerding:**

Wat mij betreft ging het primair om het laatste.

De **voorzitter:**

Dus om het feit dat er geen vastlegging was.

De heer **Gerding:**

Exact.

De heer **Koekkoek:**

Voorzitter, ik wil nog een vraag stellen over de Ramola-zaak. Mijnheer Gerding, wat had volgens u het openbaar ministerie moeten doen en ook kunnen doen om te voorkomen dat de rechtbank tot de verstreckende uitspraak kwam?

De heer **Gerding:**

Het OM had van tevoren tot een afweging moeten komen en zich de vraag moeten stellen: wat kunnen wij van de door ons voorgenomen opsporingshandelingen aan het papier toevertrouwen? Met andere woorden: wat kunnen wij in het proces-verbaal laten vastleggen? Hoeveel kunnen wij gaan zonder de veiligheid van de informant in gevaar te brengen? Ik zeg er meteen bij: dit is achteraf praten. De opvattingen over gesloten CID-operaties en handelingen tijdens het vooronderzoek zijn in snel tempo geëvolueerd. Vroeger, en dus in de tijd waarin de beslissingen werden genomen om op een bepaalde manier met de informanten om te gaan, heersten er andere opvattingen dan de rechtbank in haar vonnis tot uitdrukking heeft gebracht.

De heer **Koekkoek:**

Kunt u zich voorstellen, dat de informatie die het openbaar ministerie nu niet wilde en niet kon geven, wel zou willen en kunnen geven aan bijvoorbeeld de rechtbank in raadkamer?

De heer **Gerding:**

Zeker. Ik vind ook dat dit de uitweg zou kunnen zijn uit het dilemma waarin wij ons op dit moment bevinden. Wat naar mijn gevoel vaststaat is, dat de risico's voor getuigen in strafzaken bijzonder groot zijn en dat de risico's voor opsporingsambtenaren die met die zaken bezig zijn ook bijzonder groot zijn. Dat is een belang dat ik heel duidelijk zie. Dat betekent dat het nog weleens zo zou kunnen zijn, dat je niet al datgene wat er gebeurd is op de openbare zitting aan de orde kunt laten komen. Aan de andere kant vind ik het wel van belang, dat er getoetst wordt, dat er degelijk wordt bekeken of alles behoorlijk en volgens de regelen der wet is gegaan. De uitweg die ik zie is een raadkamerprocedure waarbij heel kritisch wordt gekeken naar datgene wat er verricht is en waarbij alles ter tafel komt. Vervolgens zou dan moeten worden gezien wat toelaatbaar is en waarmee men voort kan.

De **voorzitter:**

Blijft het dilemma dan toch niet, dat zelfs met zo'n raadkamer, die dat allemaal toetst, de zittingsrechter toch kan zeggen: ik ben nog niet geheel tevreden gesteld?

De heer **Gerding:**

Ja, dat dilemma blijft er en in mijn opvatting zou de zittingsrechter zich dan met nadere vragen tot de raadkamer moeten wenden en moeten zeggen welke vragen men nog heeft. Deze handelwijze is een beetje vergelijkbaar met de manier waarop thans zaken worden terugverwezen naar de rechter-commissaris.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Gerding, ik ben wat verrast door een opmerking die u eerder maakte. U zei dat u niet in de positie was om in te kunnen gaan op de vraag hoe werd gewerkt in de Ramola-zaak en hoe de CID-officier handelt. U bent op het parket plaatsvervangend hoofdofficier. Is uw positie na de Ramola-zaak veranderd?

De heer **Gerding**:

Wij hebben de zaken aangepast, maar hier moet ik iets bij vertellen. Het parket heeft een zeer moeilijke periode achter de rug, ook wat de leiding betreft. De vorige hoofdofficier is overleden. Dus er is een tijdlang een wat onduidelijke situatie geweest. Aan de ene kant is de taakverdeling tussen hoofdofficier en mij van dien aard, dat de hoofdofficier dit soort zaken voor zijn rekening neemt. Ik vind dat volstrekt juist en terecht, omdat hetgeen in concrete strafzaken gebeurt, vanwege de risico's maar in beperkte kring bekend mag zijn. Wel is afgesproken, dat op het moment dat de hoofdofficier afwezig is en ik hem moet vervangen, ik van de details van de zaak op de hoogte word gebracht. Hierbij wil ik wel de indruk wegnemen dat de CID-officier op het Rotterdamse parket alleen maar Ramola-achtige zaken doet. De bulk van de zaken is natuurlijk niet zo ingewikkeld en daarbij komen dit soort zware vragen niet zo pregnant aan de orde.

De heer **De Graaf**:

Maar uw opvattingen, die u nu weergeeft, waren die ook ruim voor de Ramola-zaak speelde in het Rotterdamse, dus bij de hoofdofficier en de CID-officier, bekend? Of stond u daar toen volledig buiten?

De heer **Gerding**:

Mijn opvattingen waren in ieder geval bekend. Men wist wat ik ervan vond. Ik zeg dat met name, omdat wij na ommekomst van mijn IRT-periode op het parket een bijeenkomst hebben belegd, waarin wij met name hebben gesproken over de vragen: wat doen we open en wat gesloten, wat leggen wij wel en wat niet vast en wat is wel en wat niet toelaatbaar? Daarover hebben wij uitvoerig gesproken. Daarbij heb ik mijn opvattingen kenbaar gemaakt.

De **voorzitter**:

Ik wil vervolgens overgaan tot opmerkingen over de Bever-zaak. U was secretaris van de commissie-Wierenga. Uit dien hoofde heeft u dus kennis van de IRT-methode. Wij zullen zeker nog met de heer Wierenga zelf spreken over de beoordeling van die methode, althans voor zover dat noodzakelijk is. Wij kunnen in ieder geval vaststellen, dat u goed geïnformeerd bent over de zogenaamde IRT-methode. U kwam terug in Rotterdam en besprak daar de conclusies die uit het rapport van de commissie-Wierenga getrokken moesten worden. Dat beschreef u zojuist. Wanneer vonden die besprekingen ongeveer plaats?

De heer **Gerding**:

Voor zover ik mij dat herinner is dat eind april, begin mei 1994 geweest.

De **voorzitter**:

Heeft u toen ook de vraag gesteld: hebben wij een vergelijkbaar traject in huis?

De heer **Gerding**:

Nee, die vraag heb ik niet gesteld.

De **voorzitter**:

Is die vraag opgekomen?

De heer **Gerding**:

Die is ook niet opgekomen.

De **voorzitter**:

Is dat niet zeer verwonderlijk?

De heer **Gerding**:

Tijdens de bijeenkomst waaraan ik refereerde, hebben wij meer in algemene termen, niet zaakgericht, gesproken over grenzen en wat dies meer zij. Zojuist heb ik al aangegeven, dat CID-trajecten risicovol kunnen zijn, met name voor de informanten. De CID-officier die

destijds bij de bespreking aanwezig was, heeft de bedoelde zaken niet ter sprake gebracht. Toen vond ik - maar ook nu, dus achteraf, vind ik dat - dat dit terecht was. Het was namelijk zeer zaakgerichte, operationele informatie.

De **voorzitter**:

Vanochtend is een bepaalde vraag aan de orde geweest en ik doel nu op de vraag die nog vaker ter sprake zal komen. Het is een algemene vraag. Op een gegeven moment was de kruitdamp naar aanleiding van de IRT-methode opgetrokken. Heeft men zich toen in den lande, bij justitie en op het ministerie niet de vraag gesteld: doen wij dit nog?

De heer **Gerding**:

Voor zover ik mij herinner is die vraag niet in die termen aan de orde gesteld; in ieder geval niet in mijn aanwezigheid. Hierbij wil ik aangeven, dat het eindoordeel van de commissie-Wierenga was, dat die methode niet onrechtmatig was. De discussie richtte zich dus veeleer op het tot stand brengen van een consistente besluitvorming binnen het openbaar ministerie dan op de vraag: wat is wel of niet toelaatbaar?

De **voorzitter**:

Maar hielden die vragen niet in die zin verband met elkaar dat toch ook in de commissie-Wierenga de vraag aan de orde was of er consistente besluitvorming was geweest?

De heer **Gerding**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Was het toch niet logisch geweest als men toen tegen elkaar had gezegd: doen wij dit ook?

De heer **Gerding**:

Dat zou denkbaar geweest zijn, het is alleen niet gebeurd.

De **voorzitter**:

Ik stel deze vraag met opzet. Wij stellen in feite deze vraag overal en iedereen zegt: het is niet gebeurd.

De heer **Gerding**:

Ja. Ik heb daar wel een opvatting over, maar u vraagt mij naar de feiten.

De **voorzitter**:

Nadat u gezegd had dat het niet gebeurd is, vroeg ik wat uw opvatting was.

De heer **Gerding**:

Ik heb de volgende opvatting. Ik vind dat die discussie wel en fundamenteel aan de orde had behoren te komen. Ik vind dat toen het ging om zo'n vitale aangelegenheid - en destijds ging het om een ernstige knauw aan de geloofwaardigheid van het openbaar ministerie - men aan damage control had moeten doen. Het had niet moeten gaan om een defensieve opstelling, dus niet om de vraag: hoe kunnen wij voorkomen... enzovoorts. De vragen hadden meer offensief moeten zijn en bijvoorbeeld moeten luiden: wat zijn onze opvattingen, waar ligt voor ons de kern, wat zijn onze principiele uitgangspunten en hoe gaan wij hier in de toekomst mee om? Ik vind dat die discussie ten onrechte niet heeft plaatsgevonden. Zij heeft althans niet naar mijn waarneming plaatsgevonden.

De **voorzitter**:

Wanneer hoort u dat in het parket Rotterdam een zaak loopt waarbij gebruik wordt gemaakt van een opsporingsmethode die vergelijkbaar is met de IRT-methode?

De heer **Gerding**:

Ik kan er een maand naast zitten, maar in mijn herinnering moet dat ongeveer in februari/maart van dit jaar zijn geweest.

De **voorzitter**:

Dus voordat het in de krant stond?

De heer **Gerding**:

Ik weet niet meer of het daarvoor of daarna was.

De **voorzitter**:

Toen u dat eenmaal hoorde, heeft u toen de besluitvorming ter zake beïnvloed?

De heer **Gerding**:

Neen, omdat de besluiten op dat moment al genomen waren en de discussie zich vooral richtte op de vraag hoe die besluiten ten uitvoer moesten worden gelegd. Ik heb van de methode kennis genomen door middel van het ambtsbericht van de hoofdofficier, waar u ook kennis van heeft. Ik heb daaraan in die zin nog wat bijgedragen dat ik een aantal inhoudelijke opmerkingen heb gemaakt over de wijze waarop ter zake werd gerapporteerd.

De **voorzitter**:

Dus u hebt er pas kennis van genomen lang nadat de beslissing genomen was binnen het Rotterdamse parket om te trachten het traject te beindigen?

De heer **Gerding**:

Of het lang daarna was, weet ik niet. Het was in ieder geval nadat de beslissing was genomen.

De **voorzitter**:

Hebt u nu een idee hoelang het ongeveer geduurd heeft om dat traject te beindigen?

De heer **Gerding**:

Ik kan u daarop niet met zekerheid antwoorden. Ik weet het niet. Als ik wat zou zeggen, zou het speculatie zijn en dat wil ik niet.

De **voorzitter**:

Is de informatie juist dat het onderzoek ter zake gestopt is dan wel bijna gestopt is?

De heer **Gerding**:

Ik draag daar geen kennis van.

De **voorzitter**:

Dat weet u niet?

De heer **Gerding**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

U hebt niet over gesproken over de vraag of dit onderzoek al dan niet is gestopt?

De heer **Gerding**:

Daar heb ik niet over gesproken.

De **voorzitter**:

Dat zouden wij de hoofdofficier moeten vragen?

De heer **Gerding**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Hebt u kennis van de hoeveelheden die ongeveer op de markt zijn gekomen middels de methode?

De heer **Gerding**:

Neen, die heb ik niet.

De **voorzitter**:

Die hebt u niet.

De heer **Gerding**:

Die heb ik niet, althans nu niet paraat. Over de Rotterdamse zaak zijn zoveel getallen langsgeflitst, dat ik nu niet meer weet om welke hoeveelheden het precies gaat.

De **voorzitter**:

Betekent dat, dat het niet vast te stellen is of dat u het niet meer weet?

De heer **Gerding**:

Ik weet het niet meer.

De heer **Vos**:

Maar mijnheer Gerding, voor de goede orde: u zult er toch met elkaar over praten op het parket? Als het Rotterdamse parket zo nadrukkelijk in de krant komt, dan wilt u toch het naadje van de kous weten of zegt u, ach het is niet mijn pakkie-an, ze bekijken het maar?

De heer **Gerding**:

Zo niet, maar de CID-officier en de hoofdofficier hebben deze zaak afgehandeld. Om nou meteen te zeggen dat wij op het Rotterdamse parket handelen volgens het need-to-know-

principe gaat ook wat ver. Als die zaak in hun lijn wordt afgehandeld en mij wordt gemeld dat de zaak verder op de rails staat, dan ga ik niet meer zelfstandig mij daarvan op de hoogte stellen.

De **voorzitter**:

Mag ik nog even terugkeren naar 1994, toen in feite de beslissing werd genomen over het doen beindigen van dat traject? Was er toen een hoofdofficier?

De heer **Gerding**:

Ik weet niet precies op welk tijdstip de beslissing gevallen is. De toenmalige hoofdofficier is rond 20 april ziek geworden, van de ene dag op de andere. De toenmalige procureur-generaal heeft vrij snel daarna de huidige hoofdofficier, de heer De Wit, benoemd tot waarnemend hoofdofficier.

De **voorzitter**:

Hij is toen dus meteen in functie gekomen?

De heer **Gerding**:

Hij is in ieder geval toen aangewezen.

De **voorzitter**:

Had u niet de feitelijke leiding?

De heer **Gerding**:

Ik had de feitelijke, dagelijkse leiding.

De **voorzitter**:

De betrokken CID-officier, de heer De Groot, is niet bij u gekomen?

De heer **Gerding**:

Neen.

De **voorzitter**:

Had dat niet in de rede gelegen?

De heer **Gerding**:

Dat had in de rede gelegen op het moment dat in dat traject beslissingen hadden moeten worden genomen met betrekking tot het doorgaan of het afbouwen. Kennelijk heeft die vraag zich in die periode niet voorgedaan. Ik ben daarover in ieder geval niet benaderd.

De heer **De Graaf**:

In mei van datzelfde jaar hebt u die vergadering gehad naar aanleiding van de IRT. De toenmalige hoofdofficier was sinds 20 april ziek, begrip ik. U was dus feitelijk belast met de leiding. Tijdens die vergadering heeft uw CID-officier niet gezegd: wij hebben hier ook nog een akkefietje?

De heer **Gerding**:

Neen, dat heeft hij niet gezegd.

De heer **De Graaf**:

U zegt, dat dit niet in de rede lag omdat er geen sprake was van een nieuw feit over afbouwen etcetera.

De heer **Gerding**:

Zo reconstrueer ik dat achteraf.

De heer **De Graaf**:

Vindt u achteraf niet dat u het toen gewoon had moeten weten?

De heer **Gerding**:

Ja, ik vind dat ik dat had behoren te weten.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Gerding, is het achteraf niet, sorry voor het woord, goedkoop om te zeggen: ik had het eigenlijk moeten weten, terwijl u een man bent met de nodige ervaring? Had u niet ter zake wel degelijk assertief moeten zijn? Had u niet moeten zeggen: ik heb de feitelijke leiding en ik wil weten waaraan ik toe ben? Het komt heel naef over dat u nu zegt: ja, achteraf zeg ik dat ik het had moeten weten, terwijl u dat niet ter plekke hebt gezegd.

De heer **Gerding**:

Misschien neem ik een mogelijk misverstand weg als ik zeg dat in mijn opvatting elke officier van justitie en dus ook de CID-officier van justitie in belangrijke mate een eigen verantwoordelijkheid draagt voor de beslissingen die hij neemt. In eerste instantie is het zijn plicht, ervoor te zorgen dat de beslissingen die hij neemt door de hoofdofficier voor zijn rekening genomen kunnen worden. Wat dat betreft, is een parket geen departement, waar uiteindelijk de hoogstverantwoordelijke de eindparaaf zet. Het gaat erom en dat verwacht ik ook van de officieren van justitie dat zij binnen de geldende kaders een zelfstandige afweging maken, zelfstandig besluiten nemen en het is aan hen, ervoor te zorgen dat de besluiten die zij nemen voor de verantwoording van de hoofdofficier genomen kunnen worden. Het is een beetje speculatief, maar ik zeg het toch. Zou ik toen voor de vragen zijn geplaatst die achteraf bekend zijn geworden, dan had ik naar alle waarschijnlijkheid net zo gehandeld als er gehandeld is.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Gerding, weet u of de CID-officier de toenmalige procureur-generaal van het ressort Den Haag, mevrouw Sorgdrager, over het traject genformeerd heeft?

De heer **Gerding**:

Dat weet ik niet.

De heer **Vos**:

Ik zou graag met u over de normering spreken van de pro-actieve fase. Een officier van justitie heeft mij voorgehouden dat de politiek een keuze moet maken tussen twee uitersten. Dat is enerzijds een volledig respecteren van de privacy, waarna volgens zijn oordeel alleen maar fietsendieven kunnen worden opgepakt en anderzijds een weg waarbij meer ruimte geboden zou moeten worden. Hoe denkt u daarover? In hoeverre dient de privacy gerespecteerd te worden?

De heer **Gerding**:

Ik zou niet graag de privacy en de criminaliteitsbestrijding tegenover elkaar willen zetten. In mijn opvatting is de taak van de Nederlandse Staat en haar dienaren, waaronder het openbaar ministerie, rechtshandhaving. Dat betekent dat er een wettelijk kader niet alleen wordt gecreëerd, maar ook in stand wordt gehouden, dat dit waarborgt en dat ervoor zorgt enerzijds dat burgers worden beschermd tegen ongerechtvaardigde inbreuken door de overheid, maar anderzijds dat burgers ook worden beschermd tegen inbreuken van medeburgers. In die zin moet de samenleving, Nederland, zorgen voor een samenhangend rechtsstelsel dat binnen de grenzen van de rechtsstaat instrumenten biedt om dit soort fenomenen aan te pakken. Ik wil daar tegelijkertijd bij zeggen dat in zaken als deze men al snel komt bij de grenzen van datgene wat nog kan. Het is als boksen met handen op de rug. De Nederlandse Staat kan geen liquidaties uitvoeren, om het zo maar uit te drukken. In die termen gezien, staat de opsporing altijd op achterstand. Naar mijn gevoel moet de kracht worden gezocht in de taaie volharding waarmee onderzoeken worden volbracht en de slimheid die daarbij aan de dag wordt gelegd.

De heer **Vos**:

Waar ligt voor u de grens? Licht die bijvoorbeeld bij direct afluisteren?

De heer **Gerding**:

De grens ligt in ieder geval bij het toepassen van dwangmiddelen die geen wettelijke basis hebben. Wij kunnen natuurlijk twisten over de vraag wat een dwangmiddel is, maar die discussie wil ik even laten voor wat zij is. Dat is in ieder geval voor mij een grens. Het optreden, ook in de opsporing, behoort genormeerd en wettelijk vastgelegd te zijn.

De heer **Vos**:

Als de wet erin voorziet, dan vindt u dat er dus geen grens behoort te zijn?

De heer **Gerding**:

Dan is er nog altijd de grens van de eerlijkheid en de behoorlijkheid. Ik wijs u op het voorbeeld van de winkeldief, dat ik heb genoemd.

De heer **Vos**:

Ik wil het hierbij laten.

De heer **Rouvoet**:

Op dit moment wilt u geen infiltraties en geen inkijkoperaties?

De heer **Gerding**:

Zij behoren een wettelijke basis te hebben, waarmee overigens niet gezegd wil zijn dat ik een dergelijk optreden onrechtmatig vind, omdat dit zou betekenen dat het apert in strijd is met de geldende jurisprudentie. Mijn opvatting die ook in het rapport van de commissie-Wierenga is vastgelegd, is dat zij op zichzelf niet in strijd zijn met het geldend recht.

De heer **Rouvoet**:

Er is geen wettelijke basis. U zegt dat de grens daar ligt waar opsporingsmiddelen worden gehanteerd die geen wettelijke basis hebben. Dat geldt voor infiltratie en voor inkijkoperaties. Daarover gaat de discussie.

De heer **Gerding**:

Zeker, daar ligt voor mij de grens.

De **voorzitter**:

Mijnheer Gerding, tot slot wil ik u vragen of de politiek in algemene zin, Kamer, regering, te hoge verwachtingen heeft gewekt in de maatschappij over de kansen van criminaliteitsbestrijding.

De heer **Gerding**:

Ik denk het wel. Lange tijd heeft in de geschriften, zoals memories van toelichting, beleidsplannen en wat niet al het klimaat geheerst dat als deze middelen er maar waren en als deze organisatorische maatregelen maar werden getroffen, het allemaal een stuk beter zou gaan. Dat is lange tijd de heersende opvatting geweest die naar buiten is gebracht. In die zin is dit de periode waarin wij naar mijn oordeel hard ontwaken uit de droom waarin wij onszelf gekoesterd hebben.

De **voorzitter**:

Welke droom was dat?

De heer **Gerding**:

Dat was de droom dat als je maar meer middelen hanteert en allerlei maatregelen neemt, je de georganiseerde misdaad een halt kunt toeroepen of sterker nog: kunt uitbannen. Dat is altijd en onder alle omstandigheden veel te hoog gegrepen. Het enige wat je kunt doen en dat is ons aller inspanning, is proberen, de zaak beheersbaar te houden. Dat betekent dat de ambities die naar buiten worden gebracht, moeten worden bijgesteld.

De **voorzitter**:

Door wie zijn die ambities naar buiten gebracht?

De heer **Gerding**:

Eigenlijk door alle betrokkenen, zowel politie, zowel openbaar ministerie, zowel minister van Justitie, zowel onder omstandigheden de Kamer.

De **voorzitter**:

Welke minister van Justitie was dat? Was dat de huidige, de vorige, de voor-vorige, degene daarvoor?

De heer **Gerding**:

Het schrijven over de georganiseerde criminaliteit is begonnen met het verschijnen van het beleidsplan Samenleving en criminaliteit. Dat is verschenen onder de verantwoordelijkheid van de voor-vorige minister van Justitie.

De **voorzitter**:

U vergeet de heer Kosto, of niet?

De heer **Gerding**:

Het was de voor, voor, vorige minister.

De **voorzitter**:

Dan hebben we het dus over de heer Korthals Altes.

De heer **Gerding**:

Zeker, en zijn opvolger. Op zichzelf is het verklaarbaar en begrijpelijk dat alles gegaan is zoals het is gegaan, maar achteraf - en dat is natuurlijk altijd gemakkelijk - kun je

constateren, dat te hoge verwachtingen zijn gewekt. Dat heeft nog een ander effect gehad. Dat is dat er van bovenaf toch het signaal afgegeven werd dat inhield: het moet aangepakt worden; bij wijze van spreken: kost wat kost.

De **voorzitter:**

Het signaal dat afgegeven werd, was: het moet aangepakt worden, kost wat kost.

De heer **Gerding:**

Nee, zo sterk wil ik het niet zeggen, maar er was wel het klimaat waarin ruimte werd geboden om grensverkennend aan het werk te gaan.

De heer **Koekkoek:**

Het klimaat is nu een stuk rustiger?

De heer **Gerding:**

Dat zal moeten blijken.

De **voorzitter:**

Kunt u met n zin omschrijven wat de werkelijke doelstelling van criminaliteitsbestrijding in een democratie moet zijn?

De heer **Gerding:**

Dat is: binnen de regels van de rechtsstaat misschien niet alle, maar vele middelen inzetten om op te treden tegen fenomenen. Daarbij hoeft ook naar mijn opvatting niet gestopt te worden bij de lagere goden. Ook zou kunnen worden doorgedaan naar degenen die al dan niet in netwerkverband verantwoordelijk zijn. In mijn opvatting is het zeker zo, dat elke overheid, ook de Nederlandse, moet laten zien dat zij, in elk geval op termijn, de sterkste is. Criminelen moeten toch het besef hebben, dat het hier, zeker op termijn, niet veilig toeven is. Maar, zoals gezegd: er moet gewerkt worden met inachtneming van de regels van de rechtsstaat. Als dat namelijk niet gebeurt, ontaardt de zaak.

De **voorzitter:**

Dank u wel. Sluiting 15.35 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 12**

11 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 11 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer B.J.A.M. Welten

Aanvang 16.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer B.J.A.M. Welten, geboren op 25 februari 1955 te Breda. Mijnheer Welten, wilt u opstaan om de eed af te leggen? De door u af te leggen eed luidt: "Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen."

De heer Welten:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

U bent commissaris van politie in de regio Amsterdam/Amstelland. Uw huidige functie daar is chef van de dienst centrale recherche. U zult het mij niet euvel duiden dat ik, nadat ik zaterdagochtend een bekend ochtendblad opensloeg, de volgende vraag stel. Dat ochtendblad was de Volkskrant. Daarin stond een artikel van de heer Kuiper.

De heer Welten:

Kruier.

De voorzitter:

Kruier. De kop ervan luidt: De Amsterdamse politie moet gerehabiliteerd worden.

De heer Welten:

Ik las dat wij eerherstel verdienen.

De voorzitter:

Verdient u eerherstel?

De heer Welten:

Ik denk dat wij eerherstel verdienen, ja. Ik denk dat wij beschadigd zijn en dit dient te worden gecorrigeerd. Ik ben er heilig van overtuigd dat u dat als commissie duidelijk zult maken.

De voorzitter:

Dat moet u nog afwachten. Wat voor eerherstel meent u te verdienen?

De heer Welten:

Ik denk dat collega's in het Amsterdamse politiebedrijf beschadigd zijn. Er zijn mensen kwaaië pier genoemd: Joop van Riessen, Johan van Kastel. Zij zijn misplaatst als zodanig betiteld. Wij zijn van corruptie beschuldigd. Dat heeft ons meer dan zomaar gekwetst; dat is het ergste wat ons kon overkomen. In die zin zou ik het plezierig vinden dat het gecorrigeerd wordt.

De voorzitter:

Ik dacht dat de beschuldigingen van corruptie allang van tafel waren.

De heer Welten:

Die zijn wel van tafel en wij zouden het ook vergeven. Dat hebben wij waarschijnlijk ook wel gedaan, maar vergeten kun je zoïets niet. Het is gebeurd.

De voorzitter:

Leidt in uw opvatting eerherstel wel tot vergeten?

De heer **Welten**:

Gemorst water kun je niet altijd meer oprapen. Los van het feit dat wij nu misschien niet meer als corrupt beschouwd worden, terwijl wij wel als zodanig zijn weggezet, is de hele Wierenga-affaire nog niet voldoende gecorrigeerd. Ik heb het idee dat het rapport eenzijdig is, meer ging over vorm dan over inhoud. Met respect, meer woorden is het eigenlijk niet waard.

De **voorzitter**:

Wilt u in n minuut uiteenzetten wat u daarmee bedoelt? U geeft nu een sfeertekening die u wilt veranderen en het is voor onze commissie niet zo dienstbaar om alleen daarmee te werken.

De heer **Welten**:

De opsporingsmethode waarom het indertijd is begonnen, strookte niet met ons gevoel van integriteit. Later heeft de regering gezegd dat het een op zichzelf geoorloofde, maar uit de hand gelopen opsporingsmethode was. Wij hebben in Amsterdam het standpunt: misdaad mag niet lonen, laat staan dat je opsporingsmethoden gebruikt die lonend zijn.

De **voorzitter**:

Lonend in welke zin?

De heer **Welten**:

In de zin van een infiltratietraject waarin de infiltrant zichzelf kan verrijken en al dan niet onder zijn eigen regie, maar in ieder geval onder toezicht van politie en justitie activiteiten bedrijft, ongecontroleerd, en er rijk van wordt. Als wij dat doen om een beter zicht te krijgen, kan ik niet anders zeggen dan dat wij een opsporingsmethode gebruiken die lonend is voor criminaliteit. Nogmaals, daar was het ons niet om te doen.

De **voorzitter**:

Daar verklaart u het hele conflict uit dat bij de commissie-Wierenga op tafel lag? Toch niet het hele conflict, neem ik aan.

De heer **Welten**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dus verder treft u daarin geen blaam?

De heer **Welten**:

Mijn opvatting is dat ons daarin geen blaam treft. Er is indertijd gezegd dat de verhoudingen verstoord waren en dat het om die reden is misgegaan. Ik denk dat de verhoudingen weliswaar niet optimaal waren, maar dat dit volstrekt los stond van de in onze ogen buitenproportionele methode die gehanteerd werd. Wij hebben ons in die zin eerder geforceerd geweten en Johan van Kastel heeft zijn rug recht gehouden op het moment dat hij er nog een keer mee werd geconfronteerd. Dat is knap, zeker gezien de druk.

De **voorzitter**:

Is er in uw ogen niets veranderd sinds het rapport is uitgekomen, sinds erover gediscussieerd is in de Tweede Kamer en sinds er een enquetc commissie gekomen is? Is het voor u even zwart gebleven?

De heer **Welten**:

Nee, op zichzelf is het voor ons niet zwart gebleven. Waar ik blij mee ben, is dat het transparant is geworden wat er gebeurd is. Het wordt nu allengs duidelijk hoe de opsporingsmethode in elkaar steekt. Naar mijn gevoel bestaat er in een bredere zin een duidelijkere opvatting over dan twee jaar geleden. Er is nu meer inzicht en dat maakt dat men overtuigender laat blijken, ook in de media, dat de opsporingsmethode te gek is. Anders had de minister ook niet gezegd dat die stopgezet moest worden, met uitzondering van heel bijzondere gevallen.

De **voorzitter**:

Welke minister bedoelt u? Deze minister?

De heer **Welten**:

Deze minister, mevrouw Sorgdrager, heeft onlangs gezegd dat gecontroleerde doorlevering - ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat het af en toe ongecontroleerde doorlevering is - stopgezet moet worden, tenzij... Alleen in heel bijzondere gevallen zullen de PG's of de minister zelf er een opvatting over hebben.

De heer **Koekkoek**:

U sprak van de Wierenga-affaire.

De heer **Welten**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Ik dacht dat er een IRT-affaire was waarover een commissie-Wierenga gerapporteerd heeft. Ik spreek nu even niet over de opsporingsmethoden, want daar is de enquetc commissie voor. Vindt u echter dat het rapport van de commissie-Wierenga niet deugt wat de organisatorische kant betreft? Ik vraag het gewoon ter informatie van de commissie.

De heer **Welten**:

Ik denk dat de commissie ergens anders over gerapporteerd heeft dan oorspronkelijk de bedoeling is geweest.

De heer **Koekkoek**:

De commissie heeft gerapporteerd over de redenen voor de opheffing van het IRT. Hierbij speelt een opsporingsmethode mee; daar hebben wij het nog over. Er spelen echter ook organisatorische kwesties mee. Mijn vraag is: deugt dat organisatorische deel van het rapport niet?

De heer **Welten**:

De resultaten van het rapport maken voor mij tussen de regels door duidelijk dat je, als je kiest voor kernteams, IRT's of hoe je het ook wilt noemen, altijd voor een duidelijke verankering in de bestaande organisatie kiest. Wierenga heeft een aantal aanbevelingen gedaan, die ook worden uitgevoerd. Ik denk dat het heel helder gemaakt moet worden wat de rol is van iedereen die er een verantwoordelijkheid in heeft. Indertijd had je een IRT met een beheerscommissie, meer burgemeesters en misschien meer officieren van justitie. Los van datgene wat er aan bestrijding van georganiseerde criminaliteit in de grote korpsen of sowieso in het land gebeurde, had je dat IRT. Dat hing er als het ware naast en dat leidde altijd tot fricties, doordat het niet helder was wie aan wie rapporteerde.

De **voorzitter**:

Misschien komen wij nog terug op de methode, maar wij willen nu met u overgaan naar de ernst en de omvang van de zware criminaliteit in Amsterdam, uw organisatie om die aan te pakken, uw gebruik van opsporingsmethoden, het vraagstuk van de maatschappelijke integriteit en uw onderzoek naar de noord-zuidlijn. De heer De Graaf zal met u verder gaan.

De heer **De Graaf**:

Het is zeer verleidelijk om door te gaan op de IRT-affaire en het rapport van de commissie-Wierenga, maar ik zal er in de loop van het gesprek nog even op terugkomen. Eerst gaan wij maar even naar de georganiseerde criminaliteit in Amsterdam. Hebt u de indruk dat u er een goed beeld van heeft wat er in Amsterdam allemaal loos is?

De heer **Welten**:

Wij hebben een beeld. Of dit een goed beeld is, kan ik moeilijk beoordelen, maar ik kan met dat beeld heel goed uit de voeten.

De heer **De Graaf**:

Waar haalt u dat beeld vandaan? Waar haalt u de informatie vandaan?

De heer **Welten**:

Die halen wij uit datgene wat wij CID-matig zien. Ik moet het eigenlijk anders formuleren: datgene wat wij CID-matig horen.

De **voorzitter**:

Kunt u het woord "CID-matig" uitleggen? Dat is jargon.

De heer **Welten**:

Het is eerder deze week aan de orde gekomen: de criminele inlichtingendienst maakt gebruik van, of beter gezegd: runt informanten. Op basis van de informatie van die informanten kunnen wij zaken zien, beter gezegd: personen zien die zich ergens aan schuldig maken. Tevens gebruiken wij studies van de stichting Maatschappij en politie van Van de Vijver, het WODC en literatuur erover; Fijnaut heeft eerder gepubliceerd. Wat wij bovendien gebruiken, is het participierend observeren. Wat zien wij in de samenleving waarvan wij denken: klopt dat eigenlijk wel, hoort dat hier thuis? Dat completeert het beeld.

De heer **De Graaf**:

Beschrijft u eens wat u participierend, observerend en CID-matig ziet.

De heer **Welten**:

Laat ik een tot de verbeelding sprekend voorbeeld noemen. Wij zien in het tactisch onderzoek dat er sporttassen wisselkantoren ingaan.

De heer **De Graaf**:

Ik neem aan: mensen met sporttassen.

De heer **Welten**:

U hebt gelijk. Wij zouden het zo verwoorden, maar u snapt wat ik bedoel. Die mensen gaan daar naarbinnen en, het moge duidelijk zijn, die gaan daar geld brengen. Wij zien het in tactisch onderzoek, waarin het over het algemeen om drugs gaat. Toen wij er nader naar gingen kijken, viel het ons op dat tussen het hoofdbureau van politie in Amsterdam en het centraal station, op een paar vierkante kilometer, de wisselkantoren als paddestoelen uit de grond kwamen. Wij konden ons niet voorstellen dat de Britse toerist zoveel ponden in Amsterdam gebruikt als wat er gewisseld wordt in die wisselkantoren. Door gewoon te kijken zien wij die 106 kantoren, want zoveel waren het er. Toen wij die combinatie gelegd hadden, zijn wij wat wij tegenwoordig een fenomeenonderzoek noemen, gestart. Wij hebben het nader in kaart gebracht en dat heeft uiteindelijk tot de actie Het gouden kalf geleid. Wij wilden daarbij niet in eerste instantie dat de criminele organisatie die erachter stak, aangehouden werd; dat wilden wij natuurlijk ook. Wij wilden echter vooral dat er maatregelen getroffen werden waardoor de wisselkantoren niet meer in die vorm konden voortbestaan.

De heer **De Graaf**:

Goed, dat is gelukt met die operatie "het gouden kalf". Het heeft geleid tot wetgeving, althans het is een van de aanleidingen geweest voor wetgeving, als ik het goed begrijp.

De heer **Welten**:

Dat is correct.

De heer **De Graaf**:

Mijn basisvraag is: als u het geheel eens overziet, op basis van uw informatie waar wij het zojuist over hadden, wat ziet u dan in Amsterdam: wat zijn nu de tendensen die u ziet, waar u zich als recherchechef ongerust over maakt?

De heer **Welten**:

Dat is verloedering in delen van de stad. Ik koppel daar onmiddellijk een onderzoek aan. In de Mercatorbuurt in Amsterdam, daar zien we dat het verloedert.

De heer **De Graaf**:

Wat is verloedering?

De heer **Welten**:

Verloedering is eigenlijk dat het vervuult; dat de controle weg is; dat wij horen dat oudere mensen de straat niet meer op durven komen; dat panden op de een of andere manier niet meer onderhouden worden. Dat versta ik onder verloedering. Wij hebben de informatie van het wijkteam gelegd naast datgene wat wij CID-matig zagen. Wij hebben onze activiteiten vanuit de centrale recherche gekoppeld met datgene wat er in een wijkteam gebeurde. Die combinatie heeft ertoe geleid dat de buurt weer schoon is, dat oudere mensen weer op straat durven en dat de criminele organisatie die erachter zat, inmiddels achter slot en grendel zit, zo kan ik u verzekeren. Ik denk dat dat zoiets is waarbij je het kijken naar wat er

gebeurt op lokaal niveau, koppelt aan datgene wat je CID-matig of uit tactisch onderzoek aan de weet bent gekomen.

De heer **De Graaf**:

Dat is 'n element. U noemt de verloedering in een bepaalde buurt en daar heeft u wat tegen gedaan. U heeft kennis genomen van datgene wat professor Fijnaut en professor Bovenkerk over de Amsterdamse situatie hier hebben verteld, naar aanneem. Dat beeld zult u ongetwijfeld herkennen, omdat het voor een deel op politie-informatie is gebaseerd.

De heer **Welten**:

Het is voornamelijk op politie-informatie gebaseerd. Het bevestigde ons beeld.

De heer **De Graaf**:

En wat, in dat hele beeld, is voor u nu het meest verontrustend? Is dat de infiltratie in branches, in de horeca?

De heer **Welten**:

Voor mij, inderdaad; ik geloof dat het Fijnaut was die het had over de horeca en het transport. Dat zijn ook zaken, waar wij heel sterke aanwijzingen voor hebben; dat bevestigt sterk een bepaald beeld. Dat zou nopen tot het nemen van maatregelen, maar dat doen wij dan ook, zo weet ik.

De heer **De Graaf**:

Dat doet u al?

De heer **Welten**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

En hebben die maatregelen enig effect?

De heer **Welten**:

Ik denk dat datgene wat wij doen als politie, effectief is. Onze activiteiten zijn effectief. Alleen, je kunt natuurlijk veel meer doen dan dat. Ik bepleit...

De heer **De Graaf**:

Als we het concreet over de horeca hebben: wat heeft u gedaan in recente tijden, waardoor je ziet dat uw beleid effect heeft en dat de horeca wat minder in handen lijkt te komen van de georganiseerde criminaliteit?

De heer **Welten**:

Wij hebben gekeken hoe het precies zat: wie zijn eigenaren van gokkasten en waar blijven die gokkasten? En je ziet dat het in horecagelegenheden komt en datgene wat wij dan zien, is niet eens tactische informatie, maar het is gewoon wat ik maar noem: kijk rond, gebruik je ogen, informeer jezelf via open bronnen en geef een advies aan een gemeentelijke overheid. En dat leidt dan in ieder geval tot maatregelen.

De **voorzitter**:

Wat voor maatregelen zijn dat in de praktijk? Ik dacht dat wij juist de indruk kregen, door middel van Bovenkerk en Fijnaut, dat men bijvoorbeeld in de binnenstad van Amsterdam wel heel goed weet dat criminele groeperingen een boel onroerend goed en horeca in handen hebben, maar dat u daar eigenlijk niets aan kunt veranderen.

De heer **Welten**:

Er moet toch een boel gebeuren, wanneer ik zou zeggen dat ik er niets aan kan veranderen.

De **voorzitter**:

Nee, dat u daar op dit moment... Ja, dat is de situatie. Het komt ook zo uit district 2, uit de Warmoesstraat.

De heer **Welten**:

Kijk, de situatie is natuurlijk zo dat op het moment dat zo'n verloedering dreigt en je er niet meer slechts justitieel succesvol in kunt zijn, er ook bestuurlijke maatregelen getroffen zullen moeten worden, opdat de crimineel die zich zou willen vestigen, dat in de toekomst niet meer zou kunnen.

De heer **De Graaf**:

Mogen wij daar zo meteen even op terugkomen, als het gaat over wat het bestuur kan doen en wat u daarin kunt doen, in samenwerking? Nu even naar uw meer justitiele rol als recherchechef, gericht op de opsporing en vervolging. U ziet ontwikkelingen in de horeca, in de transportsector: dat ziet u zelf ook in Amsterdam?

De heer **Welten**:

Absoluut, ja.

De heer **De Graaf**:

Wat doet u daar dan tegen? Er wordt gericht op gerechercheerd?

De heer **Welten**:

Daar hebben wij op gerechercheerd. Ik noem de zaak Zwolsman; los van de zaak Zwolsman zijn er heel veel deelonderzoeken geweest, waarbij wij zagen dat transportbedrijven zich inlieten met die organisatie. Op het moment dat wij dat zagen, zijn wij ook daadwerkelijk tot aanhouding overgegaan, wat tot commotie leidde, want van de directeur van dat bedrijf die daarin een rol had, werd de zaak stilgelegd en dat betekende onmiddellijk de werkloosheid van 30 mensen. Dan ontstaat er een soort spanning tussen datgene wat je justitieel eigenlijk zou moeten doen en de economische consequenties die dat heeft.

De heer **De Graaf**:

U heeft net gesproken over CID-matige informatie. Uw CID-rechercheurs komen in alle werelden? Of is dat toch betrekkelijk beperkt, tot de meer traditionele onderwereld, de kroegen, de penoze? Of heeft u tegenwoordig CID-rechercheurs die heel goed thuis zijn in het bankwezen, het financile circuit, de aandelenmarkt?

De heer **Welten**:

De wens zou de vader van de gedachte zijn. Maar van oudsher is het zo dat wij kijken naar datgene wat de drugseconomie heet te zijn. Dat betekent ook dat de mensen die daar...

De heer **De Graaf**:

Waarom kijkt u daar van oudsher naar?

De heer **Welten**:

Ja van oudsher is dat iets dat misschien wel de meeste belangstelling heeft gehad, omdat wij ook wel zagen dat daar het meeste in verdiend werd. Dat is de logica. Het is wat mij betreft ook wel logisch dat CID-rechercheurs daar proberen hun informatie op te doen. Toch zie je dat de behoefte bestaat, dat wij ook in andere branches en sectoren thuis gaan raken. Ik heb wel eens gezegd: ga je golfvaardigheidsbewijs maar halen, want volgens mij hoor je daar net zoveel als in de kroeg op de hoek. Dat heeft tijd nodig, in die zin dat de CID-rechercheur die gisteren nog in de kroeg op de hoek kwam en overmorgen al in een volstrekt ander milieu zijn informatie zou moeten halen - dat kan natuurlijk niet van de ene op de andere dag.

De heer **De Graaf**:

U bent nu drie jaar recherchechef in Amsterdam...

De heer **Welten**:

Bijna vier jaar.

De heer **De Graaf**:

Ik neem aan dat u uw bevinding ook wel na een jaar had gezien, namelijk dat de CID wat zou moeten veranderen. Heeft nu een van de rechercheurs zijn golfvaardigheidsbewijs gehaald? Of zijn er vergelijkbare voorbeelden, waarbij zij op een andere manier zijn gaan rechercheren?

De heer **Welten**:

Zij staan morgen waarschijnlijk bij mij in de rij om het te mogen halen, maar het is wel zo dat wij in andere sectoren onze bronnen proberen te vinden. En dan bedoel ik met name aanpalende of, beter gezegd, in de periferie van de criminaliteit. Dat kan vanuit de accountancy, de advocatuur, het notariaat zijn. Ik zeg: dat kan zijn. Men probeert toch om te schakelen naar die kant, waarbij wij ons niet meer sec richten op de boef, maar ons afvragen: waar zit het juridische advies en kunnen wij ook zien hoe dat werkt? Ik wil er nog iets aan toevoegen. Wij wilden ons niet laten leiden door de waan van de dag, door

datgene wat er elke dag kon gebeuren. Wij zijn in samenwerking met de TU Delft al vier jaar bezig - inmiddels zijn er twee gepromoveerd en staan er twee op het punt om te promoveren - met te proberen in kaart te brengen wat het dreigingsbeeld is, of beter gezegd: hoe kun je een dreigingsbeeld in kaart brengen? Dat is dermate complex - het is ook geen politietaak - dat ik wel eens heb gepleit voor een CPB, een centraal planbureau, voor criminaliteit. Wij zoeken naar zo'n vorm met de TU Delft: waar zijn de dreigingen en anticipeer op die dreigingen. Dat is een beweging die wij heel sterk maken.

De heer **De Graaf**:

Wat verstaat u onder dreiging, mijnheer Welten, als wij het hebben over georganiseerde criminaliteit? Wat is zo'n bedreiging?

De heer **Welten**:

Zo'n bedreiging is er op het moment dat een evenwicht in de samenleving dreigt te worden verstoord. Ik sprak over verloedering; ik sprak over een onevenredig aantal wisselkantoren. Op grond van dat soort voorbeelden vind ik dat het evenwicht verstoord is. Natuurlijk, er is criminaliteit; dat hoort bij de samenleving. Maar daar waar het uitwassen begint te krijgen, denk ik: nu moeten wij daarop ingrijpen, want anders verwordt het tot iets dat wij niet meer kunnen corrigeren.

De heer **De Graaf**:

Nu heeft u het afgelopen jaar in Amsterdam een zaak gehad rond de ontvoering van een Rus, Fastovsky; daar is publicitair veel aandacht aan besteed, ook door uw eigen medewerking aan het programma Impact.

De heer **Welten**:

U zegt "veel", maar het was bij mijn weten maar n programma.

De heer **De Graaf**:

U heeft er toch van harte aan meegewerkt.

De heer **Welten**:

Wij hebben er zeker aan meegewerkt, ja.

De heer **De Graaf**:

Was dat nu iets, de invloed van mogelijke Russische criminelen, ook in uw eigen stad, dat u volstrekt niet wist en waar u dat beeld absoluut niet van had, voordat daadwerkelijk die ontvoering plaatsvond?

De heer **Welten**:

Ja, die veronderstelling is juist. Kijk, Fijnaut zei het al en die opmerking is al wat ouder: als je niet kijkt, zie je niets. Het is gewoon een criminologisch beginsel dat, als je ergens gaat zoeken, je ook wat vindt. Het is zo dat wij in die zaak, doordat er een ontvoering plaatsvond, getriggerd werden, wij reactief wat moesten doen en onvoorstelbaar veel zagen. Waarom heb ik dan meegewerkt aan het programma Impact? Omdat ik voor het eerst van mijn leven geconfronteerd werd met een zaak die misschien niet alleen een misdrijf tegen het leven was, maar een economische achtergrond had. Wij hebben in kaart kunnen brengen, wij kregen er zicht op, dat Boris Fastovsky naar alle waarschijnlijkheid vermoord is, omdat hij de belangrijkste schakel was, de liaison, en de distributeur van de wodka rondom Leningrad. En waarom moest hij nu weg? Hij was nog geen twee weken weg en de markt was in volstrekt andere handen. Dat vond ik zo bijzonder, dat ik dacht: wij zien die dingen niet; ik werk aan dat programma mee.

De **voorzitter**:

Maar gaat u ook niet aan zo'n programma meewerken, omdat u zo'n zaak niet rond krijgt? Want als u zo'n zaak direct rond kunt krijgen, zult u dat toch prefereren, eerder dan er een TV-programma aan te wijden?

De heer **Welten**:

Voor mij staat dat los van elkaar.

De **voorzitter**:

Hoezo?

De heer **Welten**:

Nu, in de zin dat of ik het wel of niet rond krijg, het wat mij betreft niet minder of meer belangrijk maakt; datgene wat wij eruit geleerd hebben, zou misschien voor anderen bruikbaar kunnen zijn, om hun beeld te completeren.

De **voorzitter**:

Maar u bent toch nog wel zoveel rechercheur, dat u het allereerst rond wilt krijgen?

De heer **Welten**:

Natuurlijk, natuurlijk. Dat hebben wij ook gedaan. Ik ben er wel van overtuigd dat wij ook de goede mensen - dat is een contradictio -, de juiste verdachten hebben aangehouden. Alleen, ons strafrecht voorziet niet in het iets ten laste leggen, als je geen lijk hebt en wij hebben het lijk van Boris Fastovsky nooit gevonden.

De **voorzitter**:

Althans, u had niet die feiten en omstandigheden die de rechterlijke macht tot de overtuiging konden brengen, dat deze personen verder in voorlopige hechtenis moesten worden gehouden.

De heer **Welten**:

Ja, je kunt pas zeggen dat het delict gepleegd is op het moment dat je ook aantoonbaar een lijk hebt en dat hadden wij niet.

De heer **De Graaf**:

Professor Fijnaut en de zijnen menen dat een belangrijk element, ook wat betreft de zwaarte van de georganiseerde criminaliteit, ligt in de manier waarop criminele organisaties zichzelf afschermen, onder meer door contra-strategien, manipulatie, corruptie. Ziet u in die elementen een toename in Amsterdam, bijvoorbeeld corruptie? Ziet u een toename van pogingen om overheidsdienaars te corrumperen?

De heer **Welten**:

Wij zien het wel, maar of daar sprake is van een toename, durf ik u niet te zeggen. Het is wel zo - die cijfers zijn ook eerder over tafel gegaan - dat er pogingen zijn gedaan om bij ons binnen te dringen, maar dat is niet altijd gelukt. Maar in een aantal gevallen zie je wel degelijk dat er contacten zijn die op z'n minst normatief afwijkend zijn. Laat ik dat uitleggen. Elke diender weet in mijn ogen wel waarover hij wel en niet kan communiceren met zijn omgeving, en zeker wel met wie hij wel of niet om moet gaan. Hij wordt dat geacht te weten. In sommige gevallen gaat men daarin te ver en ik heb voorbeelden uit mijn recente verleden, waar ik vind dat zij daarin te ver zijn gegaan. Is er sprake van een toename? Dat kan ik moeilijk beoordelen; het gebeurt.

De **voorzitter**:

Zijn dat nu meer gevallen dan hier door Bovenkerk zijn genoemd?

De heer **Welten**:

Nee, ik denk het niet.

De heer **De Graaf**:

U heeft indertijd een besluit genomen om het politieel infiltratieteam in het Amsterdamse op te heffen. Toen het eenmaal was gecombineerd met gemeentepolitie en rijkspolitie, heeft u besloten het op te heffen; ik meen in 1992.

De heer **Welten**:

Ja, maar dat staat los van rijks- en gemeentepolitie.

De heer **De Graaf**:

Nee, dat begrijp ik. Toen het eenmaal was gecombineerd en het n team was, heeft u vervolgens besloten, om geheel andere redenen dan de reorganisatie, om het op te heffen. Had dat te maken met corruptie?

De heer **Welten**:

Nee, het is een combinatie van factoren geweest. Destijds was het zo dat het middel afnam in zijn effectiviteit.

De heer **De Graaf**:

De pseudo-koop, bedoelt u?

De heer **Welten**:

Ja, ik heb het over de pseudo-koop. Tevens was ik niet onder de indruk van de professionaliteit en ten derde was het zo dat ik aanwijzingen had, dat n van de teams binnen die pseudo-koopafdeling aan het ontsporen was, als ik het zo mag noemen.

De heer **De Graaf**:

Hebt u het dan over corruptie of niet?

De heer **Welten**:

Dan heb ik het niet over corruptie, maar over zaken zoals declareren op een manier die ik afwijkend vind. Op dat moment hadden wij er aanwijzingen voor dat er sprake was van verkeerde contacten. Ook vanuit de pseudo-koopafdeling zelf kreeg ik signalen dat de controle en de bestuurbaarheid aan erosie onderhevig waren. Als chef van zo'n tent ik zeg het heel platvloers moet je dan niet alleen afgaan op de feiten, maar ook op je gevoel. Toen heb ik gezegd: hier stoppen wij mee.

De heer **De Graaf**:

Einde oefening?

De heer **Welten**:

Einde oefening.

De **voorzitter**:

Nu vraagt mijnheer Meerman, die deel uitmaakte van zo'n infiltratieteam, zich in Vrij Nederland af: wat willen die bazen van ons nu eigenlijk? Willen zij dat wij ons werk doen, dan moeten wij zo nu en dan gaan eten in zo'n dure tent. Wat is daar mis mee? Dan kunnen wij ook niet om een bonnetje vragen. U hebt toch niet alleen om het gedoe met die bonnetjes die "tent" opgeheven?

De heer **Welten**:

Met "die tent" doe ik ze te kort, want er zaten heel veel heel goede collega's tussen. Ik heb van bestuurbaarheid en controleerbaarheid gesproken. Wil je goed greep houden op dit soort belangrijke en complexe opsporingsmethoden, dan moet het volstrekt transparant zijn wat er gebeurt. Ik kreeg dat niet meer transparant. Ik zag niet meer altijd wat er gebeurde. Ik heb van huis uit meegekregen: eerlijk duurt het langst. Iemand anders leerde mij de ode aan ODE: openheid, duidelijkheid, eerlijkheid. Dat vat goed samen...

De **voorzitter**:

Dat is de mission statement van de politie?

De heer **Welten**:

Een mission statement, ja. Als ik het zo zeg, denk ik: dat klopt ook wel, dat zit in mijn lijf. Dat heb ik aan alle afdelingen binnen mijn onderdeel ook zo gezegd toen ik als chef aantrad. Bij een enkel onderdeel binnen pseudo-koop kreeg ik dat gevoel er niet meer bij. Dat heeft mij doen besluiten tot datgene wat ik heb gedaan.

De heer **De Graaf**:

Het is wel een rigoureuze beslissing om in n keer de pseudo-koop als middel op te heffen en ook het team dat het kan, in n keer op te heffen.

De heer **Welten**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dus sinds die tijd, drie jaar geleden, wordt er in Amsterdam niet meer politieel genfiltreerd en geen pseudo-koop meer gepleegd?

De heer **Welten**:

Dat is correct.

De heer **De Graaf**:

Is wat u uiteindelijk hebt gedaan, niet erger dan het bestrijden van de kwaal? U hebt nu dat middel absoluut niet. Of vindt u dat pseudo-koop en politile infiltratie te allen tijde uitgesloten moeten zijn?

De heer **Welten**:

Nee. Als je die gebruikt, moet je die wel met grote terughoudendheid gebruiken. Het is maar een van de middelen die je kunt hanteren als opsporingsmiddel. Het is in sommige zaken heel bruikbaar, maar het is ook niet het ei van Columbus.

De heer **De Graaf**:

Mist u het helemaal niet?

De heer **Welten**:

Nee, ik mis het niet.

De **voorzitter**:

Is het niet zo dat de heer Nordholt, uw hoofdcommissaris, het eigenlijk niet wil?

De heer **Welten**:

De heer Nordholt heeft er...

De **voorzitter**:

...uitgesproken opvattingen over.

De heer **Welten**:

...heel heldere opvattingen over. Daar hebben wij wel eens over gesproken. Ook ik heb mijn opvattingen erover. Wat de heer Nordholt ervan vindt, wist ik nog niet eens toen ik die beslissing nam.

De **voorzitter**:

Het zou kunnen zijn dat het er met een andere hoofdcommissaris anders uit ziet.

De heer **Welten**:

Dat zou kunnen, ja, maar die situatie is niet aan de orde.

De heer **De Graaf**:

Maar stel dat uw hoofdcommissaris zou zeggen: mijnheer Welten, beslis jij het maar, ik zal er niet meer over zeuren. Zou u dan nog steeds zeggen: geen politile infiltratie in mijn regio?

De heer **Welten**:

Daar zit ook de kans voor "opsporing na Van Traa": als het goed geregeld wordt, is er juist opsporing na Van Traa. Dan wordt er geregeld wat er wel kan en wat er niet kan.

De heer **De Graaf**:

Ik vraag wat u vindt als uw hoofdcommissaris u de vrijheid laat.

De heer **Welten**:

Mijn opvatting is heel nadrukkelijk dat ik dan het middel pseudo-koop bruikbaar acht.

De heer **De Graaf**:

En dus ook de mensen daarvoor wilt hebben die het kunnen?

De heer **Welten**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Ook verder gaande infiltratie?

De heer **Welten**:

Het hangt ervan af wat u eronder verstaat.

De **voorzitter**:

De commissie-De Wit onderscheidt vier mogelijkheden.

De heer **De Graaf**:

U bent zelf lid van of betrokken geweest bij de commissie-De Wit, is het niet?

De heer **Welten**:

Ik ben heel bewust lid van de commissie-De Wit geworden, omdat ik ingetogen wilde zijn ten opzichte van het middel en wilde horen, wilde leren en mee wilde exerceren in deze denkrichting. Ik heb dus aan die commissie deelgenomen; dat is juist.

De heer **De Graaf**:

U onderschrijft het rapport, naar ik aanneem.

De heer **Welten**:

Ik onderschrijf een aantal zaken in het rapport, de belangrijkste zaken, zeker de theoretische beschouwing. Er staan ook enkele zaken in waarmee ik het niet eens ben. Een ervan is dat

zich situaties kunnen voordoen waarin je iets niet bij proces-verbaal vastlegt en op een of andere manier wilt onttrekken aan het toezicht van de strafrechter. Dat kan niet.

De **voorzitter**:

Bent u er wel voor dat een criminele informant of infiltrant zich voor langere tijd in het milieu nestelt?

De heer **Welten**:

De theoretische opties zijn over tafel gegaan. Als de noodzakelijkheid daar is, kan ik mij voorstellen dat wij dat middel gebruiken, maar met grote terughoudendheid. Er is indertijd aansluiting gezocht bij de noodtoestand. De heer Naey heeft er ook iets over gezegd. Hij zei: ik kan mij voorstellen dat je dat in een echte noodtoestand probeert. Dat kan in levensbedreigende situaties zijn.

De heer **De Graaf**:

Als ik mij het rapport-De Wit, waaruit u nu citeert, goed voor de geest haal, werd noodtoestand als juridische onderbouwing gevonden voor een praktijk die niet alleen in situaties van absolute nood zou moeten worden gebruikt. Voor diepte-infiltratie met criminele infiltranten werd in beginsel ruim baan gegeven.

De heer **Welten**:

U vroeg mij wat ik vind.

De heer **De Graaf**:

U hebt het rapport onderschreven, als lid van de commissie. Vandaar mijn vraag.

De heer **Welten**:

Nee. Ik participeerde in een commissie onder leiding van de heer De Wit om mij zelf te scherpen, om te bepalen wat ik er eigenlijk van vind. Schaar ik mij zelf nu achter het rapport? Ik vind het als theoretische exercitie een prima rapport, enkele kanttekeningen daargelaten. Kan ik mij situaties voorstellen waarin ik het middel van pseudo-koop toepas? Zeker. Infiltrant, burger-infiltrant? Dat is prima; daar heb ik beelden bij. Ik heb u in een andere sessie eerder gezegd dat ik daaraan toevoeg: met grote terughoudendheid en onder bijzondere voorwaarden.

De heer **De Graaf**:

Maar die staan niet in het rapport?

De heer **Welten**:

Die staan wel in het rapport. De ervaring leert evenwel het volgende. Je kunt iets in zeer bijzondere gevallen toepassen. Daarmee wordt de deur als het ware op een kiertje gezet. Doordat de deur op een kiertje is gezet, wordt dat voortdurend als ontsnapingsclausule gebruikt; dan kan het. Ik ben er voorstander van dat je het kunt doen, maar alleen in die heel bijzondere situatie.

De heer **De Graaf**:

Laten wij daar maar even op doorgaan. Gebeurt burger-infiltratie in Amsterdam?

De heer **Welten**:

Burger-infiltratie gebeurt niet in Amsterdam.

De heer **De Graaf**:

Het runnen van informanten gebeurt wel in Amsterdam.

De heer **Welten**:

Er is een wezenlijk onderscheid tussen het runnen van informanten en de activiteiten door infiltranten.

De heer **De Graaf**:

Wat is dat wezenlijke onderscheid?

De heer **Welten**:

De informant levert al dan niet gevraagd informatie. De infiltrant voert activiteiten uit, onder de regie van de politie.

De heer **De Graaf**:

Wat voor activiteiten bedoelt u? Strafrechtelijke activiteiten?

De heer **Welten**:

- Dat kan.
- De **voorzitter**:
U wilt toch niet zeggen dat er in Amsterdam geen enkele informant is die strafbare feiten pleegt waar de politie van weet?
- De heer **Welten**:
In die definitie is het voor mij een infiltrant.
- De **voorzitter**:
Dat is toch niet zo? Er zijn toch ook in Amsterdam informanten die strafbare feiten plegen waar de politie van weet?
- De heer **Welten**:
Er zijn mij enkele gevallen bekend waarin wij een voorkoop doen. Dat betekent dat een informant, die dan voor mij eigenlijk een beetje infiltrant is, een voorkoop doet voor, laat ik zeggen, niet-KEMA-gekeurde strijkijzers.
- De heer **De Graaf**:
Om maar een voorbeeld te noemen.
- De heer **Welten**:
Om maar een voorbeeld te noemen.
- De heer **De Graaf**:
Beschouwt u dat op het randje van de informant en de infiltrant?
- De heer **Welten**:
Dat is op het randje van de informant en de infiltrant.
- De heer **De Graaf**:
Maar dat hebt u wel toegestaan?
- De heer **Welten**:
Dat heb ik toegestaan, ja zeker. Ik heb ook niet ontkend dat ik voorstander ben van infiltratie in die zin, mits wij het vastleggen, het rechtmatig is, controleerbaar, toetsbaar. Waarom dan niet?
- De heer **De Graaf**:
U zei dat het gebeurde in enkele gevallen van voorkoop. Zijn er geen andere gevallen waarin er onder uw eindverantwoordelijkheid als recherchechef gebruik is gemaakt van burger-infiltranten zoals u die definieert?
- De heer **Welten**:
Als het gebeurt, heb ik nog een appeltje met iemand te schillen. Voor zover ik kan zien, gebeurt het niet.
- De heer **Koekkoeck**:
Ik wil nog wat vragen over de pseudo-koopteams. Hoeveel van die teams had u tot 1992 in Amsterdam?
- De heer **Welten**:
Drie.
- De heer **Koekkoeck**:
Kunt u mij eens uitleggen waarom u, als u twijfel had over de gang van zaken bij n team, alle drie hebt opgeheven?
- De heer **Welten**:
Ik heb u iets verteld over de professionaliteit. Verder is het de vraag of het middel nog altijd het gewenste effect heeft. Het middel is, denk ik, halverwege de jaren tachtig ontstaan. Toen was het zeer beproefd. De criminaliteit was zich er niet van bewust dat zij met infiltranten van de politie te maken had. Dat leidde regelmatig tot succes. Naarmate de tijd vorderde, werd de criminaliteit scherper daaromtrent en nam het succes af.
- De heer **De Graaf**:
Wij zijn nu in de opsporingsmethoden beland. Wat verstaat u onder het actief runnen van informanten?
- De heer **Welten**:

Een CID'er, een rechercheur werkzaam bij de criminele inlichtingendienst, onderhoudt een contact met iemand, al dan niet uit het criminele milieu, die informatie levert. Met het runnen bedoelen wij dus dat men elkaar actief blijft opzoeken.

De heer **De Graaf**:

De runner ontmoet dus de informant. Dat lijkt mij voor de hand liggend.

De heer **Welten**:

U vroeg ernaar.

De heer **De Graaf**:

Wat mag die informant nu doen? Waar liggen uw grenzen? Wat wordt van te voren aan informanten gezegd?

De heer **Welten**:

Wat van te voren gezegd wordt, is dat hij vooral niet de verwachting moet hebben dat wij hem, wanneer hij zich schuldig maakt aan strafbare feiten, de hand boven het hoofd zullen houden, voor zover wij dat al zouden kunnen. Dat doen wij niet. Er worden dus geen misdrijven gepleegd. Zo dat gebeurt, is de betrokken man de eerste die aangehouden wordt. Dat moet volstrekt helder zijn. Het is ook helder dat de regie voortdurend aan de kant van de politie moet liggen. Wij laten ons dus niet sturen door de gekte en de waan van de dag. Ik run zelf geen informanten, zoals u weet, maar wat ik weet, is dat het op die manier gebeurt.

De **voorzitter**:

Waarom zegt u het laatste erbij?

De heer **Welten**:

Om de doodeenvoudige reden dat ik van mening ben dat het een specifieke vakmatigheid is, die slechts toevertrouwd kan worden aan mensen die ervoor zijn opgeleid. Dat ben ik niet.

De heer **De Graaf**:

U bent wel recherchechef en moet dus enig zicht hebben op datgene wat er gebeurt.

De heer **Welten**:

Absoluut.

De heer **De Graaf**:

Gaat u regelmatig zelf kijken bij de CID?

De heer **Welten**:

Ja zeker. De CID zit, zoals dat heet, verderop in de gang en wij spreken elkaar heel regelmatig, heel regelmatig.

De heer **De Graaf**:

Ik wil de uitdrukking "roomser dan de paus" niet direct gebruiken.

De heer **Welten**:

Daar hebben wij het al eens over gehad.

De heer **De Graaf**:

Als een informant in Amsterdam met een pistool rondloopt, zeggen uw runners dan direct: inleveren?

De heer **Welten**:

Inleveren.

De heer **De Graaf**:

Komt zo'n informant de volgende keer toch nog terug?

De heer **Welten**:

Zij komen terug. Het idee dat wij de angst hebben dat wij droog komen te staan doordat wij zo rechtlijnig zijn in de leer, heb ik absoluut niet. Er worden gelukkig veel informanten gerund, zelfs zoveel dat wij niet met alle informatie weg kunnen.

De heer **De Graaf**:

U zegt dat een informant van te voren te horen krijgt: geen strafbare feiten plegen.

De heer **Welten**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

U en ik weten dat een beetje informant een criminele achtergrond heeft en rustig doorgaat. Anders kan hij geen informatie leveren uit dat milieu.

De heer **Welten**:

Als hij in dat criminele milieu zit, zal hij ongetwijfeld wat op zijn kerfstok hebben. Dit wil niet zeggen dat hij onder het oog van ons misdrijven kan plegen. Daar gaat het om: dat wij de regie hebben.

De heer **De Graaf**:

Is het niet een beetje raar of schijnheilig om tegen een informant te zeggen dat hij geen strafbare feiten mag plegen, terwijl je als runner heel goed weet dat hij, zodra hij het kantoor of de kroeg weer verlaat, doorgaat met drugs of andere dingen? Dan is het toch eigenlijk nutteloos om het tegen hem te zeggen, of niet?

De heer **Welten**:

Nee, dat is niet nutteloos, want de lijnen moeten helder zijn. De runner is de baas en niemand anders. U noemt het schijnheilig, maar dan zeg ik: nee, ik vind het zuiver in de leer. Kijk, wij hebben natuurlijk geen zicht op datgene wat zij k doen. Het kan alleen nooit zo zijn dat een informant die gepakt wordt, zegt: ja, maar ik werd gerund door die mijnheer en dus mocht het wel een beetje. Dan zeg ik: ho, ho!

De heer **Koekkoek**:

Soms wordt het wel eens gezegd in een rechtszaak.

De heer **Welten**:

Ja, dat heb ik ook gehoord, maar u heeft ook de reactie daarop van de Amsterdamse politie gehoord, namelijk dat de informant of de infiltrant - ik neem aan dat wij het over dezelfde zaak hebben; goed kennen doe ik hem niet - niet een vrijbrief zou krijgen, omdat hij ergens informant was. Ondenkbaar!

De **voorzitter**:

Maar in de werkelijkheid is dat toch zo duidelijk niet te scheiden? Als u iets meer wilt weten van een criminele groep, zult u dat toch moeten weten van iemand die daar beter in zit en dan weet u tegelijkertijd waar u de hoofdzaak legt; die legt u niet bij die mijnheer, als hij er tegenaan zit. U wilt heel duidelijk zeggen: nooit een strafbaar feit, maar het lijkt mij onmogelijk om het zo scherp te scheiden, zeker in de relatie die gaat ontstaan tussen de politie en de informant.

De heer **Welten**:

Ik denk dat wij het toch doen en dat wij proberen, door zoveel mogelijk puzzeldeeltes te verzamelen, een compleet beeld krijgen van datgene wat er feitelijk gebeurd is. Ik heb wel eens gedacht: wat zou ik moeten doen, opdat u mij in dat opzicht ook gelooft?

De **voorzitter**:

Deals met criminelen: hoe vaak krijgt u dat op uw bureau in deze sfeer?

De heer **Welten**:

Niet.

De **voorzitter**:

Helemaal nooit?

De heer **Welten**:

Ik heb dit in de afgelopen driehalf jaar in de positie waarin ik zit, nog nooit ontmoet.

De **voorzitter**:

Zou het kunnen zijn dat het om u heen gaat?

De heer **Welten**:

Ik zei daarstraks dat ik dan met iemand een appeltje had te schillen, maar ik heb stellig het idee dat, gelet op de open lijnen die ik heb met mijn eigen CID, ik daar niet bang voor hoef te zijn.

De heer **De Graaf**:

Wordt nooit die vraag gesteld, bijvoorbeeld als informanten in de cel zijn beland en zeggen: als u mij wilt helpen met ofwel strafvermindering, ofwel sepot, dan...

De heer **Welten**:

Dat komt niet op mijn bureau.

De heer **De Graaf**:

Ja, maar de vraag was: u bent ervan overtuigd dat het niet gebeurt?

De heer **Welten**:

In ieder geval... Nu ja, "van overtuigd dat het niet gebeurt"... Dan zou u het misschien aan de hoofdofficier van justitie in Amsterdam moeten vragen. Wij als politie maken absoluut geen deals met criminelen.

De **voorzitter**:

Nee, maar ik bedoelde een deal met criminelen volgens de richtlijn; dus keurig naar boven doorgemeld: waarvoor toestemming wordt gevraagd.

De heer **Welten**:

Dan draag ik daar geen kennis van.

De **voorzitter**:

Maar u sluit het niet uit?

De heer **Welten**:

Nee, dat sluit ik niet uit, want als iemand inmiddels in hechtenis is genomen en bereid is om ten overstaan van de officier van justitie wat te zeggen, dan kan het zijn dat er ten opzichte van de officier van justitie gevraagd wordt... Dat sluit ik niet uit, maar dat staat los van een opsporingsmethode van de kant van de politie.

De **voorzitter**:

Maar daar bent u nooit bij betrokken?

De heer **Welten**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat weet u helemaal zeker?

De heer **Welten**:

Voorzitter, dat weet ik absoluut zeker.

De heer **Rabbae**:

De afspraken met informanten: worden die ergens vastgelegd?

De heer **Welten**:

Dat is een stelregel die bij ons geldt. Vraagt u mij niet naar dag, datum en tijdstip, maar dat staat helder vast. Er is een heldere richtlijn, waaruit blijkt hoe wij met informanten omgaan.

De heer **Rabbae**:

Worden die afspraken vastgelegd op papier, in de computer? Krijgt u die te zien?

De heer **Welten**:

De afspraken die gemaakt zijn? Laat ik zeggen: de regels op basis waarvan wij communiceren met een informant, staan op papier. Wat ik natuurlijk niet zie, is al de informatie die verstrekt wordt door informanten, want dat heeft niets met mijn positie in het bedrijf te maken.

De heer **Rabbae**:

Ik bedoel de afspraken die gemaakt zijn met de informanten: die krijgt u niet te zien?

De heer **Welten**:

Nee, die krijg ik niet te zien. Zou ik ze overigens willen zien, dan krijg ik ze te zien.

De heer **De Graaf**:

Inkijken: is dat in de afgelopen jaren dat u recherchechef bent, toegepast door de politie Amsterdam-Amstelland?

De heer **Welten**:

Wij hebben ingekeken, wij zijn binnengetreten ter opsporing, in het kader van artikel 9 van de Opiumwet. Dat hebben wij wel gedaan, maar de inkijkoperatie zoals die inmiddels bekend is, hebben wij niet gedaan.

De heer **De Graaf**:

U maakt een duidelijk onderscheid. U zegt: inkijken op grond van artikel 9 Opiumwet hebben wij wel gedaan.

De heer **Welten**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dat is ook achteraf getoetst?

De heer **Welten**:

Nee, dat wordt besproken met het openbaar ministerie en het wordt, als het goed is, achteraf ter kennis gebracht van de Centrale toetsingscommissie. By the way, het is ook nog een keer zo dat achteraf de betrokkene zelf - dat wil zeggen: degene bij wie is binnengetreden en dan niet in zijn woning, maar in een loods of een vrachtwagen - ervan in kennis wordt gesteld.

De heer **De Graaf**:

Die wordt daar achteraf van in kennis gesteld?

De heer **Welten**:

Dat hoort zo. Bij binnentreden ter opsporing, laat je dat achteraf altijd weten. Niet op het moment zelf; dat is wat onhandig, want dan weten ze dat...

De heer **De Graaf**:

Maar enige maanden later bijvoorbeeld, bij de aanhouding: "By the way, we zijn ook even bij je binnen geweest".

De heer **Welten**:

Ja, strafvorderlijk gezien, hoort dat zo. U zegt: "by the way", maar het is "by de strafvordering way".

De heer **De Graaf**:

Ik meen toch dat in de Zwolsman-zaak, de zaak Z., ook sprake is geweest van een inkijkoperatie?

De heer **Welten**:

Ik zeg dus van niet en de vice-president van de rechtbank, de heer Willems, heeft het ook als zodanig gekwalificeerd dat dit niet is gebeurd. Wij hebben alles vastgelegd, datgene wat er in die periode is gebeurd, en wij hebben niet de inkijkoperatie gedaan, in de op het ogenblik gangbare betekenis in het taalgebruik en zoals u ernaar vraagt.

De heer **De Graaf**:

Dat moet u even uitleggen: zoals ik ernaar vraag? Dat suggereert dat u iets anders heeft gedaan.

De heer **Welten**:

De inkijkoperatie is een beladen woord, waarbij het zo is - nu vertaal ik het even in mijn woorden - dat je, al dan niet na overleg met het openbaar ministerie, zelf ergens binnentreedt, om te kijken wat er zou zijn: dat je dus los van strafvordering ergens binnentreedt, om te kijken of er hasjiesj of wat dan ook maar is. Die definitie ervan hebben wij nooit volgemaakt.

De heer **De Graaf**:

Voor alle duidelijkheid: wat heeft u dan wel gedaan?

De heer **Welten**:

Wat wij wel hebben gedaan, heb ik u net toegelicht. Dat is dat wij ex artikel 9 zijn binnengetreden, in het kader van de Opiumwet. En wat er gebeurd is, is dat... Hoe stond dat in het arrest? Wij hebben binnengekeken; wij hebben van buiten naar binnen gekeken en dat wordt niet als een inkijkoperatie gekwalificeerd.

De heer **De Graaf**:

Even los van de definities die u nu hanteert, is mijn vraag: u heeft dus wel een enkele of meerdere malen naar binnen gekeken, met gebruikmaking van instrumentarium?

De heer **Welten**:

Ik ben er niet bij geweest, maar er is een spiegel bij gebruikt. Dat zegt het arrest.

De heer **De Graaf**:

Dat geldt alleen in de zaak Z.?

De heer **Welten**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Verder wordt er niet gebruik van gemaakt bij de Amsterdamse politie?

De heer **Welten**:

Nee, zeker nu de discussie zo is opgelaaide over wat wij wel kunnen en wat niet. Er is in Amsterdam de heilige stelregel dat zaken rechtmatig horen te zijn, proportioneel, zorgvuldig en behoorlijk vastgelegd; juist bij deze gevoelige zaken zijn wij extra scherp. Het is natuurlijk een nieuw leven gaan leiden, of het is extra leven ingeblazen, tijdens het arrest-Zwolsman.

De **voorzitter**:

U zegt wat het arrest zegt, maar dat vroegen wij u niet. Wij vroegen eigenlijk wat deed, niet wat het arrest zei.

De heer **Welten**:

Wat wij hebben gedaan, staat in het proces-verbaal op basis waarvan de rechtbank een uitspraak heeft gedaan.

De **voorzitter**:

Een van de problemen was toch juist dat dit proces-verbaal er eerst niet was?

De heer **Welten**:

Het is van oudsher geen gebruik - ik zeg nadrukkelijk: van oudsher - dat de opsporingsmiddelen in het proces-verbaal staan. Wat wij doen en wat wij ook in de Zwolsmanzaak hebben gedaan - dat is natuurlijk op zichzelf al bijna weer een oude zaak - is dat wij alle activiteiten die wij in het kader van de opsporing hebben verricht, ook de zaken die niet geleid hebben tot succes, vastgelegd hebben in een dagrapport. Iedereen kan dus toetsen, ook de zaaksofficier, wat wij daadwerkelijk hebben gedaan.

De **voorzitter**:

Het punt is toch geweest dat dit uiteindelijk pas in de zitting bij het hof naar boven kwam en niet daarvóór; daar ging de commotie toch over?

De heer **Welten**:

Jawel, maar er was vóór die tijd ook niet om gevraagd. Een belangrijk deel van de informatie die later in dat elf pagina's tellende verbaal is gezet, was ook - zij het verspreid door het hele verbaal - al vermeld. Alleen, men heeft het samengevat. Men wilde het nu eens precies weten wat er was gebeurd; dus wij hebben gezegd: nu, dan zetten wij dat zo neer.

De heer **De Graaf**:

Voor alle duidelijkheid: het is niet zo dat u nu zegt, dat alles wat uiteindelijk in dat proces-verbaal kwam, al keurig in de stukken stond die het hof ter beschikking had? Dan zou het zinloos zijn geweest.

De heer **Welten**:

Nee, de discussie is ook gegaan over de vraag of je zaken vermeldt in het proces-verbaal, opsporingsmethoden, die niet geleid hebben tot succes, in de zin van: uit observatie is niets gebleken. Nu, die eerste twee keer staan in het dagrapport en de derde keer "uit observatie is gebleken" staat in het proces-verbaal.

De heer **De Graaf**:

U heeft sinds het arrest in kwestie nu de methode dat alles keurig wordt vastgelegd in een PV en bij de zitting meteen wordt overhandigd?

De heer **Welten**:

Ja, voor zover wij dit al niet hadden, hebben wij dat gebruik verscherpt.

De heer **De Graaf**:

U had het toen nog niet, dat gebruik.

De heer **Welten**:

Nee, zoals u het nu formuleert, is het zo dat wij het toen niet bij het proces-verbaal deden. Daar was ook geen enkele aanleiding toe.

De heer **De Graaf**:

Een van uw collega's heeft tegen ons gezegd: wij hebben eigenlijk maar n grote fout gemaakt, namelijk dat wij dat PV niet al klaar hadden liggen. Maar u zegt: het werd ons nooit gevraagd, maar nu beantwoorden wij aan de nieuwe eis van het hof?

De heer **Welten**:

Ik heb dat ook gelezen, maar ik ben het er niet mee eens. Destijds was het geen gebruik; door de situatie waarin wij terecht zijn gekomen, is het gebruik geworden. Dan zeg ik: laten wij dat dan doen. Als men dat graag wil - wij hebben niets te verbergen - zet het op papier. Was het fijn geweest, als het er was geweest? Zeker, natuurlijk was het fijn geweest.

De heer **Vos**:

Voorzitter! Ik hoor de heer Welten met een zekere trots zeggen dat hij nauwelijks van inkijkoperaties gebruik gemaakt, maar maakt hij wel gebruik van zo'n gaatjesborend-achtige machine, van zo'n oogje dat je dan door een deur kunt steken, om daarmee toch te kijken wat zich in feite in een loods bevindt: een endoscoop?

De heer **Welten**:

Nee, daar maken wij geen gebruik van. U zegt "met trots": dat zou ik eraf willen halen. Wij doen het niet.

De heer **Vos**:

U weet zeker dat u geen endoscoop gebruikt?

De heer **Welten**:

Ja, als het gebeurt, dan gebeurt het zonder dat ik het weet. Voor zover ik dat kan zien, gebeurt het niet.

De heer **De Graaf**:

Wij hebben, ook tijdens deze openbare verhoren, van politiechefs gehoord: dit soort middelen hebben wij nodig, burger-infiltranten en eventueel ook doorlevering, want anders sta je als politie buiten spel, kun je niet meer meedoen en sta je op enorme achterstand. Is het nu zo dat heel politie-Nederland dat denkt, met uitzondering van het korps Amsterdam-Amstelland?

De heer **Welten**:

Dat durf ik niet te zeggen. Ik denk alleen dat, voor zover wij in termen van oplossingen kunnen spreken, er meer is dan alleen de opsporingsmethoden van de politie. Kijk, natuurlijk is het zo dat wij een justitiele taak hebben; wij moeten boeven vangen. Laat daar geen enkel misverstand over bestaan. Vorig jaar zijn er in Amsterdam 42.000 mensen aangehouden ter zake van een misdrijf. Maar men heeft mij ook geleerd: een volk dat alleen maar cellen bouwt, bouwt niet aan zijn toekomst, maar probeert zijn verleden te corrigeren. Wat ik ermee bedoel te zeggen, is dat je meer moet doen dan alleen maar boeven vangen. Je moet zorgen...

De heer **De Graaf**:

Ik onderbreek u even, want ik neem aan dat al uw politiecollega's het met u eens zijn, dat je ook naar de voorkant moet kijken: naar de preventieve methoden, het bestuurlijk handelen. Het gaat mij om de vraag of u werkelijk meent dat u buiten de methoden kunt waarvan veel van uw collega's zeggen dat zij er niet buiten kunnen. Zegt u in Amsterdam, waar toch volgens Fijnaut en de zijnen zo ongeveer het centrum van de georganiseerde criminaliteit zit: "Natuurlijk kunnen wij er buiten; wij kunnen het met de huidige methoden, zonder die bijzondere methoden, prima regelen"?

De heer **Welten**:

Ik denk dat wij op het ogenblik effectief zijn in datgene wat wij doen. Zie ook het aantal zaken dat wij de afgelopen jaren met succes hebben afgerond. Alleen, ik hecht eraan te zeggen dat je mr dan dat kunt doen. Inderdaad, ik zoek het graag ook in mogelijkheden die te maken hebben met: hoe zit het met het gewapende bestuursrecht?; kun je daar ook wat mee?; maak nu eens een combinatie van beide in je aanpak.

De heer **De Graaf**:

Heeft u in Amsterdam kennis van een doorleveringsactie? In uw eigen regio, door uw eigen politie?

De heer **Welten**:

De laatste keer dat wij geforceerd zijn geworden om daaraan mee te werken, was eind 1992, bij de zogenaamde Cargozaak. De voorlaatste keer hebben Johan en Joop daaraan een einde gemaakt. Johan van Kastel en Joop van Riessen hebben gezegd: het kan niet.

De heer **De Graaf**:

Van die laatste keer zegt u nadrukkelijk: wij werden geforceerd. Kunt u dat even uitleggen?

De heer **Welten**:

Jazeker. Wij zijn geforceerd geworden om mee te werken aan zo'n traject. Met "zo'n traject" bedoel ik dat wij de oorsprong van de informatie niet konden toetsen. Was de informatie op basis waarvan activiteiten door de politie moesten worden ontplooid, rechtmatig verkregen informatie? Als dat niet rechtmatig is, werken wij daar liever niet aan mee. In die tijd hebben wij daar een dispuut over gehad en het moest toch. Nu, wij hebben het gedaan. De levering is doorgegaan en er is 930.000 van de betrokken persoon die het invoerde, afgenomen en dat is naar de autoriteiten in het land van herkomst teruggegaan.

De heer **De Graaf**:

Waar ging het in dat geval om? Softdrugs?

De heer **Welten**:

Het was softdrugs, 2500 kilo.

De heer **De Graaf**:

Die is op de markt verdwenen?

De heer **Welten**:

Die is voor een deel aangehouden, heeft men mij gezegd, en is op de markt verdwenen, ja.

De heer **De Graaf**:

Als ik het goed begrijp, was uw bezwaar dat u de oorsprong van de informatie niet kon controleren op betrouwbaarheid en was uw bezwaar niet zozeer gericht tegen het doorlaten.

De heer **Welten**:

Ik vind het fijn dat u dit zegt. Ik heb daarstraks gezegd dat misdaad niet mag lonen en dat je ook geen opsporingsmethode moet hanteren die uiteindelijk lonend is. Ik ben van mening dat de informatie rechtmatig dient te zijn. Bovendien vraag ik mij af of het gecontroleerde doorlevering of ongecontroleerde doorlevering is. Ik ben ook geen voorstander van deze methode omdat het een verrijking van de infiltrant is. Daar ben ik een tegenstander van.

De **voorzitter**:

Wie heeft u daartoe gedwongen?

De heer **Welten**:

Een officier van justitie.

De **voorzitter**:

Kan hij u daartoe dwingen?

De heer **Welten**:

Sinds vanochtend weet ik dat ik mogelijkheden heb om het te voorkomen. Ik heb naar het verhaal van de heer Naey geluisterd.

De heer **De Graaf**:

Is die gedachte nooit eerder bij u opgekomen?

De heer **Welten**:

Ja wel. Wij waren natuurlijk ook wel eens wat obstinaat, maar de gedachte om nee te zeggen in de formulering die Naey vanochtend gebruikte, is nooit bij ons opgekomen.

De **voorzitter**:

Welke officier heeft u daartoe gedwongen?

De heer **Welten**:

De heer Van Cappelle.

De heer **De Graaf**:

Heeft u toen uitdrukkelijk gezegd: daar voelen wij niets voor, dat willen wij niet?

De heer **Welten**:

Wij hebben toen gezegd: wij willen dat liever niet. De sfeer was toen misschien beter dan later. De bedoeling was dat er nog een transport deze kant op zou komen. Toen zijn mijn chef RCID en een andere collega, Van Teilingen en Reineker, naar het desbetreffende land gereisd om te controleren hoe het met de informatie zat. Die informatie kon niet op rechtmatigheid getoetst worden. Vanaf dat moment hebben wij het met succes kunnen voorkomen.

De heer **De Graaf**:

Als ik het goed begrijp, hebt u als zodanig geen bezwaar tegen dat stukje van gecontroleerde doorlevering waarin softdrugs op de markt worden gebracht, als het allemaal goed geregistreerd en goed op betrouwbaarheid gecontroleerd is. Of is dat voor u niet bepalend?

De heer **Welten**:

Ik heb juist gezegd dat misdaad niet mag lonen en dus ook een opsporingsmethode niet. Ik ben dus tegenstander van het op de markt brengen van drugs. Ik kan mij voorstellen dat je het doet om informatie te krijgen, maar ik heb erop tegen dat iemand uit het criminele milieu er schathemelijk van kan worden.

De heer **Rabbae**:

U zei dat u werd gedwongen.

De heer **Welten**:

Geforceerd, ja.

De heer **Rabbae**:

Dat betekent dat u geen uitweg had, dat u klem zat. Kunt u uitleggen hoe klem u zat?

De heer **Welten**:

Wij zaten niet klem in de meest letterlijke zin van het woord. Er is wel een gezagsrelatie met het openbaar ministerie en dat is maar goed ook. In dat opzicht hebben wij ons geforceerd geweten. Wij wilden het liever niet, maar het gezag zei dat het toch moest. De vraag was voor ons: wat doen wij nu? Toen is het gelopen zoals ik het net gezegd heb.

De **voorzitter**:

Zegt u het nu iets harder en plechtstatiger dan toen? Hebt u toen gezegd: mijnheer Van Capelle, u dwingt mij nu en tekent u nu maar dat u mij dwingt? Zo ging dat toch niet?

De heer **Welten**:

Nee, zo is dat niet gegaan. Het is in de sfeer van de RCID gegaan. Er is over gesproken: wij doen het liever niet, hoe moet dat nou? In die sfeer gaat het. Het was vanaf het allereerste moment echter duidelijk dat wij het liever niet wilden.

De heer **De Graaf**:

U bent niet, zoals later, naar boven gegaan, naar mijnheer Nordholt, naar de hoofdofficier, naar de PG, om te zeggen: hier moet een einde aan komen, dit accepteren wij niet?

De heer **Welten**:

Nee. Dat heeft te maken, denk ik, met het feit dat het proces nog zichtbaar was. Wat er later gebeurde, toen Johan van Kastel geconfronteerd werd met wat hij zag en heel bewust buiten de informatie werd gehouden, was veel erger dan wat wij daarvoor hadden meegemaakt.

De heer **Koekkoeck**:

Is er nooit een rechercheur naar u toe gekomen met de mededeling dat een verdachte zeer interessante informatie wil geven als hij kan rekenen op strafvermindering of een lagere eis van de officier van justitie? Is dat nooit gebeurd?

De heer **Welten**:

Nee.

De heer **Koekkoeck**:

Stel dat het gebeurt. Zou u het dan weten en zou u de officier van justitie er dan over informeren?

De heer **Welten**:

Als men mij zoiets voorlegt, weet ik het natuurlijk onmiddellijk. Zou ik daarmee naar het openbaar ministerie gaan? Ik heb er beelden bij dat dit zou gebeuren. Dat is de discussie over kroongetuigen.

De heer **Koekkoek**:

Wat is de normale gang van zaken binnen de recherche als dergelijke vragen opkomen? Hoe hebt u uw mensen genstrueerd?

De heer **Welten**:

Er is in dit opzicht geen gebruikelijke gang van zaken, om de doodeenvoudige reden dat het niet gebeurt. Je kunt dus niet spreken van gebruikelijkheid.

De **voorzitter**:

Laten wij het de hoofdofficier in Amsterdam ook eens vragen, mocht hij komen.

De heer **Welten**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Ik wil even terug naar het inkijken.

De heer **Welten**:

Mag ik nog even? Het kan zijn dat er op het moment dat iemand in hechtenis zit, overleg is met de officier van justitie, maar niet in de fase van het politieonderzoek.

De **voorzitter**:

Als iemand eventueel in voorlopige hechtenis zit...

De heer **Welten**:

Dan zou het kunnen. Dat onttrekt zich volstrekt aan mijn waarneming.

De **voorzitter**:

Waarom? Dat is toch ook het afmaken van het tactisch onderzoek?

De heer **Welten**:

Nee, ik heb het over het moment dat de officier van justitie heeft besloten om te vervolgen. Ik heb er de vorige week met de hoofdofficier over gesproken. Als het zich in die situatie voordoet, moet hij dat weten en gaat het mij niets aan. Dat waren zijn woorden. Het kan dus zijn dat de officier van justitie in contact met de hoofdofficier tot zo'n deal komt nadat besloten is om iemand te vervolgen. Het gebeurt niet in het traject voor de vervolging.

De **voorzitter**:

Bij zo'n deal is toch ook altijd een rechercheur betrokken? Er wordt toch ook verder verhoord als iemand in voorlopige hechtenis zit? Dan is het toch niet afgelopen?

De heer **Welten**:

Dan is het verder een zaak die onder de officier van justitie is. Dat heeft op zichzelf niets meer met het politieonderzoek te maken. Als het zo gebeurt, is de keus gedaan om die persoon te vervolgen. Dan word ik er niet mee geconfronteerd.

De heer **De Graaf**:

Voor alle zekerheid: uw mensen, de mensen van uw centrale recherche, inclusief de CID, zijn daar niet bij betrokken.

De heer **Welten**:

Nee. Voor zover ik kan zien, niet.

De **voorzitter**:

Is er ook geen tactisch rechercheur die dat in zijn onderzoek gewoon doet met de zaakofficier?

De heer **Welten**:

Voor zover ik kan zien, niet.

De **voorzitter**:

Wij hebben er nu genoeg over doorgevraagd.

De heer **De Graaf**:

Ik heb nog een vraag over inkijken. De arrestatieteams voeren in den lande meestal dit soort inkijsoperaties uit. In Amsterdam zijn de arrestatieteams van de rijkspolitie en van de

gemeentepolitie op een gegeven moment samengevoegd tot een nieuwe eenheid binnen de regio. Wij hebben begrepen dat het archief, de dossiers, van het arrestatieteam West 2 van de rijkspolitie toen is vernietigd. Weet u daar wat van?

De heer **Welten**:

Nee, daar weet ik niets van.

De heer **De Graaf**:

Wij hebben begrepen dat, toen er sprake was van samenvoeging, vervolgens die archieven zijn verdwenen.

De heer **Welten**:

U legt mij iets in de mond, alsof ik wat weet.

De heer **De Graaf**:

Nee, ik leg u niets in de mond. Ik vraag alleen of u ervan weet.

De heer **Welten**:

Ik ken de dossiers niet en ik weet ook niet dat zij vernietigd zijn.

De heer **De Graaf**:

Bent u er nooit mee geconfronteerd?

De heer **Welten**:

Ik ben er nooit mee geconfronteerd geweest.

De heer **De Graaf**:

Goed. Dat is een helder antwoord.

De **voorzitter**:

Weet u of dat team, toen het nog bestond, inijkoperaties in Amsterdam heeft gedaan?

De heer **Welten**:

Men heeft mij verteld dat dit gebeurde, dat er inijkoperaties werden uitgevoerd. Het klinkt misschien roomser dan de paus, maar ik heb net al omschreven dat wij dat niet willen. Daarmee bedoel ik dat wij het niet doen zolang het niet rechtmatig is.

De **voorzitter**:

Wij proberen gewoon zo goed mogelijk erachter te komen...

De heer **Welten**:

...of het gebeurt.

De **voorzitter**:

Uit verschillende politieregio's is ons gemeld dat het vroeger een normale zaak was dat het gebeurde, ook door arrestatieteams, ook door het zogenoemde arrestatieteam West 2. De vraag is of u daarvan gebruik hebt gemaakt of niet.

De heer **Welten**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat weet u zeker?

De heer **Welten**:

Ik heb er nooit gebruik van gemaakt. U hebt er inderdaad lang over doorgevraagd en ik moet voortdurend nee zeggen.

De **voorzitter**:

Goed.

De heer **De Graaf**:

Tot slot bij dit stuk over de opsporingsmethoden wil ik even terug naar de IRT-methode of Delta-methode. Mag ik nog een keer van u horen welke elementen van die methode, voor zover u er kennis van draagt, voor u persoonlijk buitengewoon bezwaarlijk zijn?

De heer **Welten**:

Wat ik erop tegen heb, is het volgende. De toetsbaarheid van de informatie op basis waarvan je handelt, is diffuus. Je kunt die dus eigenlijk moeilijk toetsen.

De heer **De Graaf**:

Hoe weet u dat?

De heer **Welten**:

Er is een criminele infiltrant bij betrokken, die handelt onder zijn eigen regie. Hij kan misschien wel door de politie aangestuurd worden, maar hij heeft altijd eigen belangen. Dat eigen belang maakt hem onbetrouwbaar. Die onbetrouwbaarheid maakt het voor ons complexer. Dat heb ik erop tegen.

De heer **De Graaf**:

Ik wil even bij dit element blijven; zo meteen komen wij op andere elementen. Collega's van u uit andere korpsen zeggen: niks onbetrouwbaar, wij controleren zo'n informant van achteren naar voren; elke stap die hij zet, kennen wij, dubbelchecken wij. Is het volstrekt ongeloofwaardig als zij dat zeggen?

De heer **Welten**:

U zei daarstraks dat elke informant ook een beetje crimineel moet zijn. Elke infiltrant is wat mij betreft zeker een beetje crimineel. Je kunt misschien wel betrouwbaar en crimineel zijn, maar dat is een contradictie waarmee ik echt niet uit de voeten kan.

De heer **De Graaf**:

Hetzelfde geldt voor de gemiddelde informant die u informatie geeft. Die kan ook volstrekt onbetrouwbaar zijn.

De heer **Welten**:

Dat kan, natuurlijk. Daarom hebben wij verschillende kwalificaties voor de betrouwbaarheid van informatie. Dat loopt van A1 tot X4. Ik ben niet helemaal in de terminologie thuis, maar we hebben het maar weer een keer bestudeerd.

De heer **De Graaf**:

U zegt dus dat een criminele infiltrant per definitie onbetrouwbaar is en niet te sturen.

De heer **Welten**:

Nee. In algemene zin kun je zo iets niet zeggen. Als de vraag is of er een afbreukrisico is doordat iemand minder betrouwbaar is als criminele infiltrant, dan zeg ik: wis en waarachtig. Dat is een van de nadelen.

De heer **De Graaf**:

Maar het is geen doorslaggevend bezwaar tegen de IRT-methode dat het zou kunnen dat het niet helemaal betrouwbaar is. Zie ik het zo goed?

De heer **Welten**:

Er zijn meer elementen.

De heer **De Graaf**:

Wij komen zo op de andere elementen. Het ging erom dit element even af te maken.

De heer **Welten**:

Ik denk dat ik afdoende heb toegelicht wat ik van dit element vind.

De heer **De Graaf**:

Andere elementen.

De heer **Welten**:

Een ander element is het winstbejag, beter gezegd: de verrijking van de infiltrant. Daar ben ik op tegen. Bovendien, nog een ander element, vind ik dat je opsporingsmethoden altijd tegen het licht van de proportionaliteit moet bezien. Ik vond 2500 kilo al veel, laat staan de honderdduizenden kilo's waar het nu over gaat. Dat vind ik buiten proportie.

De heer **De Graaf**:

Even daargelaten de berichten die deze week naar buiten zijn gekomen, toen het over de IRT-affaire ging, was het u toch helemaal niet duidelijk hoeveel duizenden kilo's er waren doorgelaten?

De heer **Welten**:

Nee, dat was juist het probleem.

De heer **De Graaf**:

Dat kon u dan toch ook niet als een doorslaggevend bezwaar zien? U wist niet om hoeveel het ging.

De heer **Welten**:

Wat Johan van Kastel zag, was dat het in de planning was om 5000 kilo cocaine naar binnen te brengen en dat er al hasjtransporten aan zaten te komen. Het ging toen om 20.000 of 30.000 kilo. Hij zag bijna 40.000 kilo voorbijkomen. Ten opzichte van de 400.000 kilo waarvan wij nu hebben gehoord, is dat gering, maar wij vonden dat toen al buitenproportioneel.

De heer **De Graaf**:

Vindt u het nu gering geworden? Nee toch?

De heer **Welten**:

Nee, maar 40.000 kilo is natuurlijk veel minder dan 400.000 kilo. Toen vonden wij 40.000 kilo echter al ongelooflijk buitenproportioneel.

De **voorzitter**:

Wilt u zeggen dat u zeker weet dat er 400.000 kilo is doorgelaten?

De heer **Welten**:

Nee, hoor. Dat hoort u mij niet zeggen. Het mooie van de discussie is dat men tegenwoordig over gecontroleerde aflevering spreekt, maar dat er dispuut over is of het 100.000 of 400.000 kilo is. Zo gecontroleerd is het dus niet.

De heer **De Graaf**:

Doorlevering, h?

De heer **Welten**:

Doorlevering zelfs.

De heer **De Graaf**:

U zei dat u het een bezwaar vindt dat een crimineel de winst krijgt, dus eraan verdient.

De heer **Welten**:

Ja. Misdaad mag nooit lonen.

De heer **De Graaf**:

Elke criminele informant die gouden tips geeft en die goede informatie geeft, wordt toch ook fors betaald. Of niet?

De heer **Welten**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dat loont dan toch ook?

De heer **Welten**:

Dat is waar, maar dat wil niet zeggen dat hij crimineel is.

De heer **De Graaf**:

Zegt u nu dat de informant niet crimineel is? Collega's van u zeggen dat er geen goede informant is die niet crimineel is.

De heer **Welten**:

Wij komen in een semantische discussie terecht. Ik denk dat het zo is ten aanzien van de crimineel of, beter gezegd, de informant die iets vertelt over een ander, dat ik op zichzelf niet het criminele gedrag beloon. Wat ik beloon, is de informatie en daarmee blijft mijn redenering nog steeds overeind.

De heer **De Graaf**:

Dan terug naar de betrokken methode, de IRT- of Delta-methode. Daarin werkte een informant op gezag van, onder regie van de politie mee aan transporten. Dat is dan toch niet een zelfstandige criminele activiteit? Dat is toch medewerking verlenen aan de politie? En dat wordt beloond, of niet?

De heer **Welten**:

Maar weet u waar de regie lag?

De heer **De Graaf**:

Nee, ik vraag het u.

De heer **Welten**:

Ik heb stellig het idee dat men de regie kwijt was. Kijk, in die tijd werd ook gezegd: het moest dr, want het kon niet meer gestopt worden. Dan ben je dus kennelijk de regie kwijt,

want anders had je het wel kunnen stoppen. Het gaat erom wie uitmaakt wat er precies gebeurt. Is dat de infiltrant, die zelf, met zijn eigen belangen, bepaalt wat hij denkt dat moet gebeuren en hebben wij er dan als politie profijt van, omdat wij iets in kaart gebracht zien? Dan zeg ik: de prijs die je betaalt voor die informatie, vind ik persoonlijk erg hoog.

De heer **De Graaf**:

Goed, nog n vraagje op dit punt. De hoofdcommissaris van Den Haag zegt in een interview in een avondblad van, naar ik meen, twee maanden geleden: ja, het gebeurt overal. Nu, kennelijk niet overal, want niet in uw regio?

De heer **Welten**:

Mijnheer Brand is nog nooit bij mij geweest.

De heer **De Graaf**:

Het kon dus niet gevraagd worden.

De **voorzitter**:

De heer Brand is toch wel eens bij u geweest: hij komt toch wel eens in Amsterdam?

De heer **Welten**:

Jawel, maar hij is niet bij mij geweest en hij heeft niet aan mij gevraagd of ik het ook doe.

De heer **De Graaf**:

Wat vindt u er nu van dat het, aldus mijnheer Brand, kennelijk in heel Nederland voorkomt?

De heer **Welten**:

Ja, weet u... Kijk, het beeld zou bijna gaan ontstaan dat Amsterdam roomser is dan de paus. Ik denk dat wij geleerd hebben van de kwetsbaarheid van methoden in zijn algemeenheid, omdat wij misschien wel in het centrum van de aandacht hebben gezeten. Er is destijds heel nadrukkelijk door wijlen mevrouw Dales gezegd dat wij na moesten denken, als overheid, over de integriteit van het openbaar bestuur, de integriteit van jezelf als apparaat. In combinatie met datgene wat ik persoonlijk vind, proberen wij daar een andere wending aan te geven. Dan ben ik helemaal niet roomser dan de paus; als ik afwijkend ben van de rest van het land, vind ik dat vervelend; op zichzelf probeer ik - ik denk ook dat dit behoorlijk gaat - heel constructief met de omgeving samen te werken, ondanks het feit dat ik misschien een vreemde eend in de bijt ben.

De heer **De Graaf**:

U persoonlijk of Amsterdam?

De heer **Welten**:

Laat ik zeggen dat ik mezelf misschien identificeer met een prima bedrijf dat ik achter mij heb zitten.

De heer **De Graaf**:

Ik wilde nog twee onderwerpen met u doornemen. Dat betreft de kernteams, met name het kernteam dat in Amsterdam-Amstelland actief is, en de bestuurlijke maatregelen tegen de georganiseerde criminaliteit. Eerst even dat kernteam: maakt het nu wat uit of u in Amsterdam wel of geen kernteam heeft, in de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit?

De **voorzitter**:

Behalve dan dat u er extra voor betaald krijgt.

De heer **De Graaf**:

Ja, dat u wat extra middelen krijgt.

De heer **Welten**:

U heeft mij dat eerder in de mond gelegd, maar...

De heer **De Graaf**:

Nee, wij leggen u niets in de mond. Wij stellen u een vraag en u kunt daar een antwoord op geven.

De heer **Welten**:

Kijk, ik denk dat het, als ik daar een algemeen antwoord op mag geven, als volgt is. Ik denk dat het, door het land heen, van belang is dat er kernteams zijn, omdat de kleinere korpsen niet in staat kunnen of zullen zijn, zo verwacht ik, om grootschalige recherche-operaties

gestalte te geven. U moet zich bewust zijn van het feit dat het bedrijf dat ik leid, meer dan 400 man groot is en dat wij, als Amsterdam, op zichzelf al sterk interregionale zaken draaien. Dus, Amsterdam heeft er, gelet op haar omvang, al voor gekozen om een belangrijk deel van haar capaciteit te besteden aan de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit. Bovenover krijgen wij nu een kernteam en dat staat inmiddels fantastisch in de steigers; het wordt iets, daar ben ik van overtuigd, waar wij trots op kunnen zijn. Heeft dat nu meerwaarde? Dan zeg ik: men werkt exact hetzelfde. Wat wij nu besloten hebben, is dat het kernteam misschien nog wel meer interregionaal gaat werken en dat de centrale recherche datgene doet wat ook al gebeurde, als wij al niet interregionale zaken draaiden, en zich vooral concentreert op datgene wat er in wijkteams plaatsvindt: het betekent dat wij onszelf gaan richten op de locatie Amsterdam zelf. Nu, dan is de meerwaarde dat wij interregionaal mr kunnen doen. De bedrijfsprocessen en de activiteiten zijn overeenkomstig en in die zin is het een uitbreiding van de bestaande activiteit van Amsterdam.

De heer **De Graaf**:

Het is ook zo georganiseerd: u stuurt zowel het kernteam aan, als de rest van de centrale recherche?

De heer **Welten**:

Ik ben chef van de centrale recherche en, zoals dat heet, projectcoördinator van het kernteam; dat is een op zichzelf staande, zelfstandige eenheid, maar de chef van het kernteam, Woelders, rapporteert tevens aan mij. Waarom? Omdat wij niet een eigen omgeving willen creëren, die afgesloten is van de rest. Denk aan embargo-achtige situaties: dat willen wij niet. Wij willen open met elkaar communiceren.

De heer **De Graaf**:

Betekent dit dat alle informatie die in het kernteam Amsterdam-Amstelland/Gooi- en Vechtstreek zit, ook wordt uitgewisseld met de andere units van de Amsterdamse recherche?

De heer **Welten**:

Zeker.

De heer **De Graaf**:

Ligt daar geen grens, is daar geen zekere afscherming?

De heer **Welten**:

Wij hebben het als volgt georganiseerd, dat de chef van onze RCID, Van Teijlingen, eigenlijk de centrale coördinator in dezen is. Dat wil zeggen: het kernteam heeft als het ware een lokale CID en de chef RCID, in mijn dienst, bepaalt of distribueert de informatie. Kortom, centraal is alle informatie verkrijgbaar en wordt daar verdeeld.

De heer **De Graaf**:

De gedachte achter de kernteams was, als wij het goed begrijpen - wij hebben vanochtend nog daarover met heren van het ministerie gesproken -, dat de kernteams bijzondere onderzoeken zouden draaien, die landelijk worden voorgesteld en vastgesteld en vervolgens worden toebedeeld aan de kernteams. Nu is bij uw kernteam gewoon een onderzoek overgenomen dat al bij uw centrale recherche draaide.

De heer **Welten**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dat lijkt mij toch niet helemaal conform de prioriteitsstelling in het coördinerend beleidsoverleg en de procureurs-generaal-vergadering. Hoe komt dat? U reserveert dus niet het kernteam voor bijzondere onderzoeken, ook niet als dit op centraal niveau wordt gevraagd?

De heer **Welten**:

Laten wij dat plaatsen in de tijd. Wat er toen gebeurde, is dat er in een zeer kort tijdsbestek sprake is geweest van bijzonder veel incidenten. Dat wil zeggen: mensen werden bedreigd, er werd bij ons ingebroken, wij werden intimidéerd; enfin, die voorbeelden zijn

voldoende over tafel gekomen. Het team, een klein team, dat er binnen mijn dienst mee bezig was, holde als het ware achter de incidenten aan en kreeg, door voortdurend de incidenten te onderzoeken, nooit goed de kans afstand te nemen van de materie, om er nu eens echt naar te kijken en er grootschalig mee aan de slag te gaan. Op dat moment is besloten dat wij het zouden proberen onder te brengen bij het kernteam. Daarover is gesproken met de hoofdofficier te Amsterdam, de heer Vrakking, en hij heeft het ingebracht bij het CBO - het is kennelijk gelukt - dat die activiteiten overgenomen zouden worden door de club van Woelders.

De **voorzitter**:

Is wat u doet als kernteam en wat u doet als centrale recherche, helemaal inwisselbaar?

De heer **Welten**:

In het Amsterdamse vooralsnog wel.

De **voorzitter**:

Dus voor u had dat kernteam bij u eigenlijk niet gehoeven?

De heer **Welten**:

O, jawel, hoor! Ik ben blij met de uitbreiding van de capaciteit en wat ik heel plezierig vind...

De **voorzitter**:

Maar als kernteam, bedoel ik.

De heer **Welten**:

In die zin heb ik daarnet toegelicht dat wij nu een kernteam hebben dat zich sterk interregionaal zal gaan bezighouden, hetgeen betekent dat de centrale recherche zich meer dan in het verleden juist kan concentreren op de lokale situatie; ik heb het dan over de wijkteams in Amsterdam. Je ziet ook dat wij in onze eigen onderzoeken nu sterk aansluiten bij datgene waarover wij het daarstraks hadden: verloedering en dat soort zaken.

De heer **De Graaf**:

De bedoeling van die kernteams was ook dat er fenomenenonderzoek zou worden gedaan, waarbij de fenomenen die zouden kunnen spelen, aan de verschillende kernteams zijn toebedeeld. Wat is dat, fenomeenonderzoek, en wat doet u eraan?

De heer **Welten**:

Een fenomeenonderzoek is dat je eigenlijk in kaart probeert te brengen op welke manier criminaliteit gedijt: hoe kan het überhaupt bestaan? Jarenlang zijn wij, in de waan van de dag, achter boeven aan aan het hollen geweest, terwijl het misschien goed is te onderzoeken op welke manier het kan blijven bestaan. Nu, wat ik van mening ben dat je ook als fenomeenonderzoek zou kunnen doen, is: ga nu op zoek naar de zenuwpunten in de systematiek die voor het voortbestaan van criminaliteit zorgen. Ik denk dan aan de activiteiten van het notariaat, van de advocatuur, van de fiscalisten. Die zou je in de toekomst, zo is mijn overtuiging, in welke vorm dan ook de gelegenheid moeten geven om nog bewuster te kunnen kijken naar de persoon of de rechtspersoon met wie zij zaken doen. Dat kan natuurlijk nu nog niet, maar je zou een vorm moeten vinden dat zij daarin meekijken, los van datgene wat de politie justitieel kan doen.

De heer **De Graaf**:

Wat bedoelt u nu: dat er gewoon politie-informatie, CID-informatie, ook naar de broederschap van notarissen of naar de orde van advocaten toegesluisd kan worden? Bijvoorbeeld: deze mijnheer is notaris of kandidaat-notaris, maar niet helemaal koosjer?

De heer **Welten**:

Ik las in de oratie van de heer Naey het volgende; ik lees het voor, want hij heeft het vanochtend niet gezegd, maar ik vond het wel boeiend: "Het valt te verdedigen dat criminele activiteiten geen rechtens te beschermen onderdeel van de persoonlijke levenssfeer vormen". Natuurlijk kun je geen criminele inlichtingen verstrekken aan advocaten, maar waar ik wel beelden bij heb, is dat er op termijn een vorm wordt gekozen, zodat, als een advocaat niet zeker weet of hij wel of niet zaken met iemand moet doen, hij daar ergens mee naar toe kan. Ik weet wel dat dit nu nog niet kan; het is te complex. Maar

als mij gevraagd wordt of ik van mening ben, dat er op termijn een vorm moet worden gevonden, dan zeg ik: ja; neem ook die broederschappen of die juridische branches maar tegen zichzelf in bescherming en realiseer je dan, dat dit ten goede komt aan het isolement van de georganiseerde criminaliteit.

De **voorzitter**:

Maar kunnen zij dat zelf niet?

De heer **Welten**:

Ik heb het wel eens professionele naviteit genoemd: is er sprake van verontschuldigbaar dwalen, van neutrale betrokkenheid of is er sprake van voorwaardelijke opzet? Ik denk, gelet op de contacten die wij ook in die sectoren hebben, dat men heel graag zelfregulerend zou willen zijn. U ziet ook dat er codes komen; men spreekt erover en er zijn themadagen. Dan denk ik: dat gaat goed!

De heer **De Graaf**:

U praat over de toekomst.

De **voorzitter**:

Als u, als politie, de advocaat informatie wilt geven, mag de advocaat die informatie dan ook doorgeven aan de clint? Het zit in de vertrouwensrelatie die de advocaat met zijn clint heeft: dan mag hij ook aan die clint zeggen: "Luister eens hier, ik zou je graag willen helpen, maar mijnheer Welten zegt dat het een beetje linke soep is met jou en dat is hier- en hierop gebaseerd; ga dus maar naar mijn buurman"? Want anders is het een beetje ongelijk.

De heer **Welten**:

Het kan in het leven wel eens ongelijk zijn, maar zeker wanneer je criminele activiteiten uitvoert... Kijk, ik heb wel eens gezegd: zij die controle vrezen, voor hen is het ook bedoeld. Op de vraag of ik van mening ben dat ik die informatie, op welke manier dan ook en met een aantal waarborgen omkleed, naar een instantie zou moeten kunnen brengen waar men eruit kan putten, is mijn antwoord: ja. Is dat complex? Zeker; ga er maar op zitten studeren, wat mij betreft. Maar het zou een vorm kunnen zijn, waardoor de crimineel... Kijk, het oude spreekwoord is: geen heler, geen steler. Op het moment dat er geen juridisch advies meer gegeven wordt, als het gaat om de vraag waar je blijft met je geld, omdat men zich bewust is van het feit dat men met deze man of deze rechtspersoon niet in zee moet gaan, denk ik dat er een boel criminaliteit wordt voorkomen. Het is mijn persoonlijke opvatting.

De **voorzitter**:

Moet de politie daar een apart soort inlichtingendienst ten behoeve van het bedrijfsleven voor maken?

De heer **Welten**:

U zegt dat zo zwart-wit. Ik denk dat je moet zoeken naar een vorm en welke dat moet zijn...

De **voorzitter**:

Laat ik het anders zeggen. Is niet de consequentie van wat u wilt, dat wat u nu kunt afschermen en binnen de politie en justitie kunt houden, dan openbaar zult moeten maken en dat u dan links en rechts met allerlei claims om uw oren wordt geslagen? Moeten wij daar misschien niet een manier voor verzinnen, ofwel binnen de beroepsgroep, ofwel, als u het aan het bestuur wilt geven, zodanig dat het voor een rechter toetsbaar wordt? Maar dan moet u met uw bron op tafel komen.

De heer **Welten**:

Ja, het is een keuze uit twee kwaden. Ik ben het met u eens.

De **voorzitter**:

Wat wilt u?

De heer **Welten**:

Wat ik wil, is dat wij dan maar kiezen voor de claim; ik vind dat je dan moet kiezen voor de claim. Ik kan mij zulke situaties voorstellen - de eerlijkheid gebiedt te zeggen, dat wij dat ook gedaan hebben. Zo zagen wij dat iemand wilde adverteren bij de gemeente

Amsterdam en toen zeiden wij: dat moesten wij toch maar zeggen. Kan dat; mag ik dat?
Dan zeg ik: nee, dat mag ik niet doen, hoor. Ik heb het wel gedaan.

De **voorzitter**:

Hoe heeft u dat precies gedaan?

De heer **Welten**:

Door tegen iemand op het stadhuis te zeggen: zouden wij dat nu wel doen?

De **voorzitter**:

Met een officier er nog tussen, met een brief?

De heer **Welten**:

Wat betreft die specifieke situatie kan ik mij dat niet herinneren, want daar is het te lang geleden voor. Maar het ging even om het voorbeeld.

De heer **De Graaf**:

Gewoon een telefoontje naar de betrokken ambtenaar, in de zin van: doe het maar niet?

De heer **Welten**:

In de zin van: weet met wie je zaken doet, zoals ook de burgemeester wel wil weten met wie hij zaken doet.

De heer **De Graaf**:

Vraagt de burgemeester dat aan u?

De heer **Welten**:

Hij heeft wel eens gevraagd: waarschuw me, als je in de gaten hebt dat ik een verkeerd contact heb.

De heer **De Graaf**:

En nog actiever? De burgemeester laat weten: ik verkeer met de heer X of de gemeente, door mij vertegenwoordigd, wil zaken doen met de heer Y. Trekt hij hem dan even na bij u?

De heer **Welten**:

Dat kan niet, want die vorm hebben wij nog nooit meegemaakt. Wat u nu zegt, is bij mijn weten nog nooit gebeurd. Wij spraken net over de casustiek. De vraag was: ben je van mening dat er een vorm gevonden moet worden...

De heer **De Graaf**:

Het gaat mij niet zozeer om het academische voorbeeld voor de toekomst, maar om het heden. U zegt zelf dat u wel eens, al dan niet via uw korpschef, informatie aan de burgemeester hebt gegeven over personen met wie de burgemeester contact had.

De heer **Welten**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Ook op zijn verzoek?

De heer **Welten**:

O, wacht even. Ik heb het over de oude situatie. Dat is een heel concreet en tot de verbeelding sprekend voorbeeld: de politieke infiltratie.

De **voorzitter**:

Daar hebben wij over gesproken. Maar daarbuiten?

De heer **Welten**:

Daarbuiten ken ik twee voorbeelden. Toen wij zagen dat er zaken werden gedaan, hebben wij gezegd: dat moet je niet doen. Met dat zaken doen bedoel ik adverteren.

De **voorzitter**:

Het ene was een advertentiegeval en het andere een vergunninggeval.

De heer **Welten**:

Ja, dat is correct.

De heer **De Graaf**:

Kan dat juridisch niet?

De heer **Welten**:

Nee, dat kan juridisch niet. Moet het geregeld worden? Ja, dat moet juridisch geregeld worden.

De heer **De Graaf**:

Totdat het geregeld is, blijft u het wel doen?

De heer **Welten**:

Het heeft iets wonderlijks als ik weet dat u vanavond vermoord wordt, maar ik het u niet mag vertellen.

De heer **De Graaf**:

Dat lijkt mij een typisch noodgeval.

De heer **Welten**:

Wij zijn n overheid. In die zin ben ik van mening dat je aansluiting moet zoeken bij de regeringsnota van 1992, waarin men kiest voor integraliteit van de aanpak, niet alleen justitieel, maar vooral door bestuurlijke preventie, gewapend bestuursrecht. Zorg dan ook dat de gemeentelijke overheid en de overheid in het algemeen alert is, inzicht heeft en instrumenten heeft om te voorkomen dat zij zaken doet met mensen met wie zij geen zaken geacht wordt te doen.

De heer **De Graaf**:

Bij het voorbeeld van inkijken op grond van de Opiumwet zei u dat u achteraf keurig aan de mensen liet weten dat er was ingekeken. Hebt u de mensen die wilden adverteren of een vergunning wilden hebben en over wie u informatie aan de burgemeester hebt gegeven, achteraf keurig ingelicht?

De heer **Welten**:

Nee, dat hebben wij niet gedaan.

De heer **De Graaf**:

Zou dat niet wenselijk zijn?

De heer **Welten**:

Het maakt de claim waarschijnlijk sneller geformuleerd. Je kunt dat op zichzelf regelen; ik denk dat het regelbaar is. Vroeger had je een bewijs van goed gedrag. Dat zal wel achterhaald zijn. Je zult er echter toch weer een exercitie op los moeten laten en naar die vorm toe moeten. Daar ben ik van overtuigd.

De heer **Rouvoet**:

Ik heb nog een vraag over de fenomeenonderzoeken. Als het gaat om doorlichting van de horeca, waarmee u in Amsterdam bezig bent geweest, of fenomeenonderzoeken zoals aan de kernteams zijn en worden toebedeeld, is mijn vraag of u fenomeenonderzoek sowieso een taak van de politie vindt.

De heer **Welten**:

Nee. Toen ik op school zat, had je de 200 van Mertens en de Club van Rome. De Club van Rome had een opvatting en had er een dreigingsbeeld van geformuleerd hoe het met ons milieu zou gaan. In dezelfde tijd hadden wij de 200 van Mertens. Dat waren, zoals mij destijds is geleerd, de 200 belangrijkste industrilen in het land. Eigenlijk zou je zo'n groep moeten hebben, met mensen van de stichting Maatschappij en politie en Van der Bunt met zijn WODC. Die zouden, gezien de maatschappelijke trends, maar eens moeten vertellen waar de dreiging vandaan kan komen. Wij weten dat wij in een informatietijdperk zitten. Welke consequenties heeft dat op termijn voor de criminaliteit? Anticipeer daar dan op. Dat fenomeenonderzoek is eigenlijk geen taak van de politie, maar wij nemen er op dit moment graag een voorschot op.

De heer **Rouvoet**:

Datzelfde geldt voor de kernteams, want daar zegt u: eigenlijk zouden zij zich moeten bezighouden met de zwaardere recherche-onderzoeken, maar niet met de fenomeenonderzoeken die zij nu toebedeeld krijgen?

De heer **Welten**:

Ja, zolang de vorm met een centraal-planbureau-achtige benadering nog niet is gevonden, ben ik van mening dat je vooral door moet gaan met fenomeenonderzoeken en ook door moet gaan met datgene wat wij met name met de TU Delf en professor Sol doen. Maar als

dat is ingevuld - de vorm die ik u daarnet schetste - dan is het natuurlijk geen politietaak meer; laten wij daar duidelijk over zijn.

De heer **Rabbae**:

Vindt u dat de burgemeester toegang moet krijgen tot uw CID?

De heer **Welten**:

Laat ik zeggen: de burgemeester heeft, gelet op de Wet op de politieregisters, toegang...

De heer **De Graaf**:

U bedoelt de korpsbeheerder.

De heer **Welten**:

Ja, de korpsbeheerder heeft toegang tot informatie, als het gaat om de openbare orde; daar is het geregeld. Ben ik van mening dat hij ook voor de niet-openbare-ordegegevens toegang zou moeten hebben? Wis en waarachtig wel.

De **voorzitter**:

Maar hij is wel beheerder: dat is toch idioot aan dat systeem? Hij is beheerder van het systeem en hij mag er niet in kijken; en de officier CID heeft het gezag...

De heer **Welten**:

Ik heb het niet bedacht.

De **voorzitter**:

Daar heeft u helemaal gelijk in. De beheerder mag er wel in kijken, maar doet het niet; en de officier van justitie mag er niet in kijken, maar wil het wel en doet het ook.

De heer **Welten**:

Het is me wat!

De **voorzitter**:

Daar heeft u helemaal gelijk in.

De heer **Rabbae**:

Een tweede vraag. Daarstraks zei u dat u gedwongen werd door een officier van justitie om mee te doen aan een actie.

De heer **Welten**:

Ik vind "gedwongen" net zo'n stok in mijn rug. Laat ik zeggen: wij hebben ons sterk geforceerd geweten.

De heer **Rabbae**:

Nu hebben wij gehoord van een officier van justitie in Amsterdam, dat hij zich afvraagt of het openbaar ministerie de leiding moet blijven houden over de politie, want hij heeft geen instrument om de politie in Amsterdam te kunnen controleren, laat staan leiding daaraan te kunnen geven bij strafrechtelijk onderzoek. Welke beeld is dominant in Amsterdam?

De heer **Welten**:

Ik verstond uw vraag niet.

De heer **Rabbae**:

Welk beeld is dominant in Amsterdam: het feit dat u zich laat dwingen door het OM om zaken te doen, of het feit dat juist het OM niets te vertellen heeft in de richting van de politie in Amsterdam?

De heer **Welten**:

Laat ik het zo formuleren: het gezag, het openbaar ministerie, heeft heel veel in Amsterdam te zeggen. Maakt u zich maar geen zorgen over de autoriteit van de heer Vrakking. Alleen... datgene wat wij op het ogenblik doen met het openbaar ministerie, dat gaat door de bank genomen in een prima overleg; dat gaat in harmonie. Natuurlijk hebben wij wel eens een dispuut; prima. Is het zo, dat het openbaar ministerie in Amsterdam het gezag heeft? Wederom: wis en waarachtig wel.

De **voorzitter**:

Mijnheer Welten, wij zijn begonnen met de vraag, die u beantwoord heeft, over het mogelijk eerherstel. Hoe is het praktische werk nu met Haarlem?

De heer **Welten**:

Op het ogenblik zit daar de chef CID Bert Woest. Dat is een fantastische collega en het gaat uitstekend.

De **voorzitter:**

Dus geen klachten meer?

De heer **Welten:**

Met Haarlem hebben wij zeker geen problemen, nee.

De **voorzitter:**

Met Utrecht?

De heer **Welten:**

Wij gaan het hele rijtje nu af?

De **voorzitter:**

Nee, dat was ik niet van plan. Ik vroeg alleen naar Utrecht.

De heer **De Graaf:**

We zullen Zuid-Limburg overslaan.

De heer **Welten:**

Kijk, ik denk dat de situatie ten aanzien van het nieuwe kernteam Kennemerland verbeterd kan worden. Ik heb sterk de indruk dat daar wr gekozen is voor een embargo-achtige omgeving, waarbij er wat mij betreft geen sprake is van een optimale informatie-uitwisseling en dat zou ik wel graag willen. Daar is het - los van de persoon die er zit, met wie ik prima overweg kan - een geloofsovertuiging om op deze manier te werken en het is mijn idee dat dit op termijn niet succesvol is.

De **voorzitter:**

Dank u wel. Sluiting 17.39 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 13**

13 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 13 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer W.C. van Amerongen

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Welkom bij deze zitting van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer W.C. van Amerongen, geboren 1 juli 1960 te Rhenen. Mijnheer Van Amerongen, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: "Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen".

De heer Van Amerongen:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer van Amerongen, u bent chef van de afdeling georganiseerde criminaliteitsbestrijding in de regio Brabant Zuidoost. Dat moeten wij toch zien als Eindhoven?

De heer Van Amerongen:

De regio ligt rondom Eindhoven.

De voorzitter:

Neen, dat is toch de stad waar u werkt?

De heer Van Amerongen:

Ja.

De voorzitter:

Wij stellen het op prijs dat u er bent. Wij willen met u spreken speciaal over het onderwerp de praktijk van de tactische recherche, met natuurlijk ook, zoals u vanuit onze belangstelling zult begrijpen, de verbindingen die er zijn met de Criminele Inlichtingendienst, uw onderzoekskeuze, wat voor onderzoeken u "draait", natuurlijk ook met welke opsporingsmethoden u te maken heeft, hoe u het effect van al die methoden inschat en hoe u de toekomst daarvan ziet: wat is effectief, wat is minder effectief, wat heeft de toekomst en wat niet, vanuit uw praktische ervaring. Dat is wat wij met dit verhoor verder willen doornemen. Zoals u misschien weet, omdat het in het voorgesprek ook zo gegaan is, zal de heer Koekkoek nu met u verder gaan.

De heer Koekkoek:

Mijnheer van Amerongen, ik vraag u ter inleiding of u een beeld kunt geven van de aard, ernst en omvang van de georganiseerde criminaliteit in Zuidoost-Brabant. Ik verwacht natuurlijk geen uiteenzetting van n twee uur, maar wil graag een idee krijgen van de sfeer waarin u moet werken.

De heer Van Amerongen:

Begin vorig jaar hebben wij nog een compleet criminaliteitsbeeld neergelegd. Dat houdt in dat wij kunnen stellen dat in onze regio 25 groepen aanwezig zijn op het gebied van de georganiseerde criminaliteit. Wij geven ook direct aan dat er 50 groepen direct onder zitten op "middenniveau criminaliteit", zoals wij dat in onze regio hebben benoemd. Het middenniveau is een aandachtsveld dat wij in ieder geval binnen onze regio willen

aanpakken. Wij weten dat het, als wij er niets aan doen, heel snel kan doorgroeien naar georganiseerde criminaliteit. De reden waarom wij dit in beeld brengen, is omdat wij vinden dat je juist op dat gebied bezig moet zijn om criminele groepen eruit te kunnen pakken voordat zij kunnen doorgroeien.

De heer **Koekkoek**:

Nu spreekt u over 25 groepen. Denkt u dan dat u het over dezelfde groepen hebt als professor Fijnaut? Hij had het over "hoog georganiseerde groepen". Aan wat voor soort groepen moeten wij dan denken, en kunt u ook een indicatie geven van de omvang van die groepen?

De heer **Van Amerongen**:

Wij hebben meegedaan aan de landelijke inventarisatie en dat is dus een andere dan waarover de heer Fijnaut heeft gepraat in deze zaal. Het blijkt dat wij, als het gaat om de georganiseerdheid, meer in de midden- en laaggeorganiseerdheid zitten dan in de hoog georganiseerde groepen. Die hebben wij wel een aantal; de heer Fijnaut heeft ook een aantal groepen uit onze regio meegenomen in zijn studie.

De heer **Koekkoek**:

Die 25 zijn dus wat je zou kunnen noemen middelgrote of middelzware groepen. Wat voor omvang hebben die groepen?

De heer **Van Amerongen**:

Op zichzelf is dat heel erg wisselend. Dat kan zijn van 4 tot en met 20 personen.

De heer **Koekkoek**:

Ik wilde het eerst met u hebben over de plaats van uw afdeling. U bent hoofd van de afdeling georganiseerde criminaliteit. Kunt u aangeven wat uw afdeling doet? Zij maakt deel uit van het regiokorps Zuidoost-Brabant. Wat is de taak van uw afdeling?

De heer **Van Amerongen**:

De afdeling heeft een aantal taken. Dat is a) de aanpak van de georganiseerde criminaliteit, b) in verband daarmee aangeven wat voor bestuurlijke maatregelen er getroffen moeten worden om in ieder geval de groei van de georganiseerde criminaliteit tegen te gaan en c) hebben wij nog een doel in de aanpak van de middenniveau criminaliteit. Binnen onze regio hebben wij gesteld dat wij in samenwerking met de rest van de regio - daar hebben wij een aantal mensen voor vrijgemaakt - de middenniveau criminaliteit gaan aanpakken. Dat zijn heel in het kort de doelstellingen van onze afdeling.

De heer **Koekkoek**:

U noemde "bestuurlijke maatregelen". Waar moeten wij dan aan denken?

De heer **Van Amerongen**:

Aan aanpassing van het vergunningenbeleid, met als voorbeeld het volgende. Op het moment dat wij merken dat er binnen de horeca, de bouwwereld of de reinigingswereld firma's zijn die direct gelieerd zijn aan de georganiseerde criminaliteit, dan kunnen wij kijken in hoeverre wij daartegen, in samenwerking met het bestuur en in overleg met het OM, maatregelen kunnen treffen ter voorkoming van een dergelijke inbedding.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u mogelijkheden om op te treden als u uit hoofde van uw functie als chef van de Criminele Inlichtingendienst - want dat bent u ook - informatie hebt? Hebt u mogelijkheden om bijvoorbeeld een burgemeester te informeren, zodat hij in het gemeentebestuur iets met die informatie kan doen?

De heer **Van Amerongen**:

In het voorgesprek heb ik aangegeven dat dit een van de knelpunten is. Vr mij is de heer IJzerman al hier geweest en die heeft gezegd: dat moeten wij maar eens een keer regelen. Ik vind in ieder geval, en dat is de invalshoek die de regio ook heeft, dat wij in de richting van een bestuur volledige openheid hebben. Dus als wij praten over burgemeesters als onderdeel van het bevoegde gezag, vinden wij dat wij daar eigenlijk openheid naar toe moeten hebben. Dat doen wij ook altijd in overleg met de andere partner binnen die driehoek en dat is het openbaar ministerie. Dat is ook de reden dat wij vinden dat, op het

moment dat je zegt dat je niet altijd het strafrecht moet pakken als het enige middel, maar dat je juist samen op moet lopen binnen zo'n driehoek, dan houdt dit ook in dat je daarbinnen ook een stuk openheid neerlegt.

De heer **Koekkoeck**:

Openheid is mooi, maar kunt u er ook iets mee doen? Is er een wettelijke basis voor om die informatie te gebruiken?

De heer **Van Amerongen**:

Ik gaf net al aan dat ik dit in het voorgesprek als knelpunt heb genoemd. Op zichzelf is het heel moeilijk om daarvoor een wettelijke basis te vinden. Wat wij wel kunnen doen, is aan de burgemeesters vragen om nog eens een keer extra goed te gaan kijken of een bepaalde vergunning wel verleend moet worden, of er geen andere mogelijkheden zijn om die vergunning tegen te gaan. Dan hangt het een beetje af van de creativiteit die wij met zijn allen kunnen opbrengen of wij tot dat soort stappen kunnen komen.

De **voorzitter**:

Wat bedoelt u met "de creativiteit"?

De heer **Van Amerongen**:

Het gaat erom dat je neerlegt: dit is er aan de hand. Het is heel erg moeilijk om dat in de openbaarheid te brengen omdat een gemeente dat niet kan gebruiken als zijnde de grond waarop men bijvoorbeeld de vergunning weigert. Dan moet extra scherp gelet worden op de andere gronden die altijd wel worden benoemd bij een vergunning en die in ieder geval ingevuld moeten worden.

De **voorzitter**:

Maar je hebt toch niet veel ruimte om creatief te zijn? En is het eigenlijk wel toegestaan, vindt u, om bij informatie die je hebt over iemand, een bedrijf of een groep mensen en die je verder niet openbaar kunt maken, toch te zeggen: de burgemeester met het weten, hoe begrijpelijk het ook is dat u zegt dat de burgemeester het toch moet weten, want straks bouwt een criminele groep hier de schouwburg? Dit is maar een voorbeeld hoor; u moet hier geen conclusies uit trekken natuurlijk. Ik zeg dit ook tegen de andere dames en heren.

De heer **Van Amerongen**:

Ik heb al aangegeven dat dit een knelpunt is en dat ik mij afvraag of daar wettelijke bevoegdheden zijn. Hoe ik het zelf ervaar - en daarom leg ik het ook bij de driehoek neer - is het feit dat ik mijzelf in een soort noodtoestand voel. Aan de ene kant moet ik de rechtsorde handhaven en zie ik dingen gebeuren die eigenlijk niet kunnen, en aan de andere kant heb ik mij te houden aan regelgeving. Ik vind dan ook dat ik daarmee naar het bevoegde gezag moet en daar de vraag moet voorleggen hoe ik ermee om moet gaan, zodat wij samen kunnen bespreken of wij dat wel of niet kunnen oplossen.

De **voorzitter**:

Wat ziet u nu specifiek?

De heer **Van Amerongen**:

Wat bedoelt u met die vraag?

De **voorzitter**:

Wat ziet u specifiek waarvan u denkt: dat kan toch niet gebeuren? Dat kunt u toch nader specificeren?

De heer **Van Amerongen**:

Dan moet ik toch naar een voorbeeld toe, omdat dat toch het makkelijkst is. Wij zien dat een directeur van een firma hand- en spandiensten verricht voor een criminele groep. Wij zien dat de leider van die criminele groep als adviseur op de loonlijst van die firma staat. Wij zien ook dat de branche waarin die firma opereert - het is een kwestie van kijken naar dat soort dingen - eigenlijk in het geheel wordt overgenomen door die firma, terwijl wij uit informatie ook weten dat er in die firma criminele gelden naar boven worden gepompt en er sprake is van een ongelijke strijd binnen de branche. Want de firma die dat niet doet, legt altijd het loodje tegen de firma die wel zwarte, criminele gelden mee laat wegen.

De **voorzitter**:

- Kunt u zeggen welke branche dat is?
- De heer **Van Amerongen**:
Ja, maar als ik dat doe, denk ik dat ik een lopend onderzoek in gevaar breng en daarom wil ik het eigenlijk in zijn algemeenheid laten.
- De **voorzitter**:
Kunt u toch iets specifieker zijn? Ik wil geen lopend onderzoek in gevaar brengen, maar kunt u ons toch iets specifieker een indruk geven van hetgeen waarover het gaat?
- De heer **Van Amerongen**:
Dat is bijvoorbeeld de reinigingsbranche.
- De **voorzitter**:
De reinigingsbranche. Buiten of binnen?
- De heer **Van Amerongen**:
Buiten.
- De heer **Koekkoek**:
Kunt u een concreet voorbeeld geven van een moment waarop u die spanning voelde toen u informatie gaf aan de burgemeester? Om wat voor soort zaken gaat het dan?
- De heer **Van Amerongen**:
Ik vind het heel erg moeilijk om daar een concreet voorbeeld van te geven.
- De heer **Koekkoek**:
U kunt het omschrijven. Ik vraag u niet om een heel concreet voorbeeld te geven; u kunt het ongetwijfeld omschrijven.
- De heer **Van Amerongen**:
Ik heb me er in ieder geval wel op voorbereid. Zelf vind ik dat ik dan te veel een lopend onderzoek in gevaar breng. Ik kan er dus wel in zijn algemeenheid over praten. Dat heb ik net al gedaan. Ik heb n of twee keer informatie bij de driehoek neergelegd, waarop men wel of niet is ingegaan.
- De heer **Koekkoek**:
Is men daarop ingegaan? Heeft men daar iets mee gedaan?
- De heer **Van Amerongen**:
Men heeft er in ieder geval n keer, dat weet ik zeker, iets mee gedaan. Ik wil wel omschrijven hoe men dat dan heeft gedaan; misschien is dat waar u naar vraagt.
- De heer **Koekkoek**:
Graag, ja.
- De heer **Van Amerongen**:
Binnen de gemeente heb je bepaalde procedures als het gaat om inschrijvingen op werken.
- De **voorzitter**:
Publieke werken?
- De heer **Van Amerongen**:
Ja. Een van de keuzes is dat je de invalshoek kiest van meervoudig onderhands aanbesteden. Dan kiest de gemeente dat een aantal mensen mag inschrijven, en van daaruit wordt bepaald wie het werk krijgt. Op het moment dat je niet wordt uitgenodigd, heb je ook geen kans om mee te dingen naar het werk.
- De **voorzitter**:
En bij zo'n inschrijving heeft dus plaatsgevonden dat een bepaald bedrijf niet is uitgenodigd.
- De heer **Van Amerongen**:
Ja, dat klopt.
- De heer **Koekkoek**:
Terug naar de organisatie. Dit was om te bepalen waarin u werkt.
- De heer **De Graaf**:
Nog n vraag. U zei zojuist dat er, als het gaat over vergunningen, misschien mogelijkheden zijn om op andere gronden dan de informatie die u heeft aangeleverd, zo'n vergunning te

weigeren of in te trekken. Is dat wel eens gebeurd, dat er bewust naar een andere grond is gezocht, terwijl het eigenlijk ging om informatie die van de politie kwam?

De heer **Van Amerongen**:

Niet dat ik weet.

De heer **De Graaf**:

Dat is bij uw ervaring niet gebeurd?

De heer **Van Amerongen**:

(Schudt neen).

De heer **Vos**:

Ik wil ook nog een vraag stellen. Is de informatie die u soms doorfluistert altijd even hard? Of is het zachte informatie?

De heer **Van Amerongen**:

Het is altijd zachte informatie, want als zij hard is, kunnen wij haar namelijk ook in de openbaarheid brengen. Wij maken dus ook altijd een afweging en wij bespreken het ook altijd met de hoofdofficier. Dat is de reden waarom wij er nadrukkelijk naar kijken, ook binnen de driehoek: kunnen wij er iets mee en moeten wij er iets mee.

De heer **Vos**:

Is het dan niet buitengewoon riskant als er op die basis besluiten genomen worden?

De heer **Van Amerongen**:

Ja, dat klopt. Maar goed, ik heb net al aangegeven dat ik mij daar niet echt happy bij voel.

De **voorzitter**:

Is er ook een officier die daarvoor de verantwoordelijkheid neemt? Schrijft hij er ook een ambtsbericht over?

De heer **Van Amerongen**:

Dat moet u aan de desbetreffende officier vragen.

De **voorzitter**:

Dat moet u toch weten. Dat weet u toch, of niet?

De heer **Van Amerongen**:

Ik weet het niet.

De **voorzitter**:

U weet het niet. Maar u heeft dat nooit meer gevraagd?

De heer **Van Amerongen**:

Ik heb het ook niet gevraagd.

De heer **Rouvoet**:

Is er altijd een rechtstreeks contact met bijvoorbeeld de burgemeester, althans met het bestuur, zodra ook het lijntje naar het openbaar ministerie gelegd gaat worden? U gaf dat net aan. Of kan uw creativiteit ook behelzen dat u in onderlinge contacten zegt: Dat zou ik niet doen, of: Ik zou eens in die richting kijken, dus veel informeler?

De heer **Van Amerongen**:

Nee hoor, bij zachte informatie geeft het CID-verstrekkingsregime aan dat die informatie niet zomaar aan een burgemeester mag worden gegeven. Het moet altijd via de OM-lijn lopen en dat is ook de lijn die ik dan altijd pak.

De **voorzitter**:

Behalve dan dat de korpsbeheerder de beheerder is van het gehele systeem. Maar aan die beheerder mag u het niet zeggen? En aan de CID-officier die niet in het systeem zelf mag kijken, mag u het wel zeggen?

De heer **Van Amerongen**:

In het CID-reglement staat heel uitdrukkelijk vermeld dat ik daar wel verantwoording moet afleggen.

De **voorzitter**:

Goed. Ik denk dat wij verder gaan met de plaatselijk recherche.

De heer **Koekkoeck**:

Wat is de omvang van uw afdeling zware georganiseerde criminaliteit?

De heer **Van Amerongen**:

Het korps heeft overeenkomstig de landelijke norm 5% vrijgemaakt voor de aanpak van de georganiseerde criminaliteit. Tactisch houdt dat in dat wij daar 45 mensen voor hebben vrijgemaakt. Die zitten dan ook op mijn afdeling. Dan is er nog een ondersteunende hoek, waarvoor een aantal mensen is vrijgemaakt. Dat is de rest van die 5%. Daarbij gaat het om 25 30 man. Daarbij moet gedacht worden aan RCD-taken, het observatieteam, het bureau misdaadanalyse.

De heer **Koekkoek**:

U hebt in het regiokorps ook 18 afdelingen, zeg maar districten, de meer gangbare term. Hoe moeten wij dat nu zien? Want je hebt dan bovenin het korps de afdeling georganiseerde criminaliteit, je hebt 18 districten of afdelingen. Wat is nu de plaats van de criminele inlichtingendienst in dat geheel? En ik vergat nog te vermelden dat er in Zuid-Nederland ook nog een kernteam is, ook weer met een CID-functie. Kunt u schetsen hoe dat ingewikkelde geheel zich tot elkaar verhoudt?

De heer **Van Amerongen**:

Allereerst zitten wij niet bovenin het korps, maar zijn wij gewoon een afdeling net zoals alle andere afdelingen binnen ons korps. Wij hebben besloten de CID-functie dichter naar de werkvloer te brengen, in die zin dat wij vinden dat vraag en aanbod binnen het CID-veld beter op elkaar afgestemd moeten worden. Ik kan mij ook voorstellen dat je als afdelingschef te maken hebt met een aantal woninginbraken of overvallen om de hoek en dat je dan geen behoefte hebt aan informatie over georganiseerde criminaliteit, omdat je juist wilt weten wie die woninginbraken pleegt. Wij hebben CID-rechercheurs gedecentraliseerd weggezet: elke afdeling heeft een eigen CID-rechercheur. De rechercheurs vormen wel weer met elkaar koppels en koppelgewijs gaan zij voor de afdeling informatie inwinnen. Wij hebben daar binnen elke afdeling een coach en een chef voor.

De heer **Koekkoek**:

Hoe houdt u nu de CID-mensen bij elkaar, hoe kan daar leiding aan gegeven worden? U bent tegelijk CID-chef voor uw afdeling, dus u hebt ook zelf CID-mensen. Ze zitten in de 18 afdelingen, ze zitten in het kernteam Zuid-Nederland. Hoe vindt de coördinatie plaats tussen al dat CID-werk?

De heer **Van Amerongen**:

Ik denk dat dat op dezelfde manier als vroeger gebeurt, namelijk dat je in ieder geval een centraal punt hebt. Dat is onze regionale CID. Daar zitten een aantal mensen die ervoor zorgdragen dat de boel gecördineerd wordt, zoals dat zo fraai heet.

De heer **Koekkoek**:

Hoe groot is die regionale criminele inlichtingendienst?

De heer **Van Amerongen**:

Er zitten in ieder geval drie executieve mensen en een aantal administratieve mensen die hand- en spandiensten verrichten om in ieder geval de boel op een rijtje te blijven zetten.

De heer **Koekkoek**:

Wat voeren die executieve mensen uit?

De heer **Van Amerongen**:

Die zijn met name bezig met het coördineren van de CID-gegevens die binnenkomen. Op het moment dat je decentraliseert en vraag en aanbod op de werkvloer dichter bij elkaar brengt, moet je meer energie steken in het steeds blijven vasthouden van het regionale beeld. Dat hebben wij dus ook inderdaad gedaan.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u nu als CID-chef zicht op wat uw mensen doen, bijvoorbeeld in de contacten met informanten?

De heer **Van Amerongen**:

Ja. Ik zeg altijd dat CID-rechercheurs eigenlijk de minst vrije baan binnen het politiekorps hebben. Van tevoren moet je zeggen waar je naar toe gaat, je moet zeggen met wie je een

afpraak hebt, waar je een afspraak hebt, wat het doel is. En als je terugkomt, moet je je weer afmelden en moet je zeggen wat er uit gekomen is. Dat zijn gewoon de strakke regels die voor het gehele CID-werk gelden. Die gelden dus ook in onze regio.

De heer **Koekkoek:**

Hebt u nu ook zicht op het functioneren van de CID-rechercheurs in de afdelingen?

De heer **Van Amerongen:**

Daar heb ik op zichzelf niet veel zicht op, omdat wij ervoor hebben gekozen dat elke afdeling een eigen CID-chef heeft. De CID-rechercheurs binnen de afdeling vallen onder het regime van de afdelingschef.

De heer **Koekkoek:**

Maar begrijp ik het goed dat de chef van de afdeling tegelijkertijd CID-chef is?

De heer **Van Amerongen:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Dus daar is een combinatie tussen, zeg maar, het gewone politiewerk en het inlichtingenwerk.

De heer **Van Amerongen:**

Wij zijn daar heel erg gemakkelijk in geweest, in die zin dat informatie inwinnen gewoon een onderdeel van het werk is. Eigenlijk moet elke politieman of politievrouw informatie inwinnen. Het verwerven van informatie over wat er buiten speelt is een kerntaak.

De **voorzitter:**

Maar dat kan iedereen doen. Dat kan ook een tactische rechercheur doen of een wijkagent met zijn zakboekje.

De heer **Van Amerongen:**

Daarom. En een gespecialiseerd onderdeel daarvan is het CID-werk. Maar dat wil nog niet zeggen dat een afdelingschef niet de behoefte om zicht te hebben op de informatie die bij de CID binnenkomt en ook niet de behoefte heeft om dat juist aan te sturen.

De **voorzitter:**

Dus u hebt eigenlijk nog een politie oude stijl in de zin dat iedereen het doet vanuit de tips die uit de buurt, uit het dorp, uit de stad komen? Het is minder een aparte sectie die als het ware de grote zaken voorbereidt?

De heer **Van Amerongen:**

Ja, wij hebben juist ook als regio ook gekozen voor die fijnmazigheid, zoals wij dat dan noemen.

De **voorzitter:**

Een prachtig woord "fijnmazigheid".

De heer **Van Amerongen:**

Zodat elke politieman of -vrouw weet wat in een buurt speelt. Verder kwam het ook vroeger al voor dat een wijkdienst in feite meer wist dan CID-mensen. Daar hebben wij over nagedacht waarbij wij vonden dat wij daar misschien iets mee moesten doen. Daarmee hebben wij ook inderdaad iets gedaan.

De **voorzitter:**

Maar lacht zo de grote crimineel in Eindhoven, Helmond waar dan ook, dan niet in zijn vuistje?

De heer **Van Amerongen:**

Nee, hoor, omdat ik als afdelingshoofd ook CID-rechercheurs heb.

De **voorzitter:**

Maar kunt u dat dan aan met die drie mensen? U hebt ook nog het kernteam.

De heer **Van Amerongen:**

Ja, dat kunnen wij aan in die zin dat van de 18 CID-rechercheurs binnen de afdelingen ook wordt verwacht dat ze in ieder geval informatie binnenbrengen voor mijn werkveld.

De heer **Koekkoek:**

Misschien moeten wij wel spreken van een CID-nieuwe stijl, althans zoals het in Zuidoost-Brabant wordt gedaan. Hebt u eigenlijk nog wel behoefte aan een aparte CID? Als ik het zo hoor, eigenlijk niet.

De heer **Van Amerongen**:

Iedereen praat erover dat een CID een eigen afdelinkje moet zijn en in feite dan ook een soort eilandje wordt. Maar ik heb meer het idee dat het CID-werk onderdeel is van het totale politieproces. In die zin is het ook logisch dat je als afdelingschef daarvan gebruik wilt maken.

De heer **Koekkoeck**:

Dus kenmerkend voor het CID-werk is dat bepaalde dingen niet openbaar mogen worden. Ik denk bijvoorbeeld aan de identiteit van informanten, of gegevens die tot die identiteit kunnen leiden. Hoe kunt u, n persoon, dat uit elkaar houden? Want als een rechercheur voor de rechtbank verschijnt, is het toch moeilijk om bepaalde gegevens te verbergen als een advocaat bijvoorbeeld doorvraagt. Hoe hebt u dat geregeld, hoe houdt u in de praktijk het inlichtingenwerk en het tactische werk uit elkaar?

De heer **Van Amerongen**:

Wij hebben het binnen onze afdeling zo geregeld dat de onderzoeksleider wel op de hoogte is van alles. Maar CID-rechercheurs moeten juist niet aan elke rechercheur vertellen waar de informatie vandaan komt en wie erachter zit. Dat is op zichzelf wel redelijk gescheiden. Daar staat wel tegenover dat ik vind dat rechercheur ook moeten leren om heel goed na te denken en moeten weten wat CID is en wat tactisch is. Daar hebben wij op zichzelf nog geen blunders of fouten mee gemaakt.

De **voorzitter**:

Maar wat is nu CID en wat is tactisch? U zegt nu dat een rechercheur moet weten wat CID en wat tactisch is. Maar wat bedoelt u daarmee?

De heer **Van Amerongen**:

Dat is misschien even een jargonterm. Wat ik ermee bedoel, is in feite dat je op het moment dat je met informatie werkt, ook heel goed weet wat de oorsprong is. En ik verwacht dus van de mensen op mijn afdeling dat ze elke keer heel goed nadenken of ze iets kunnen zeggen, of ze de bron kunnen prijsgeven, of juist niet. Ik vind ook dat ze daarmee kunnen omgaan. Want het verschil tussen tactische informatie en CID-informatie is niets meer en niets minder dan dat bij het laatste de bron niet kan worden prijsgegeven.

De **voorzitter**:

Dat is het enige verschil? Verder niet?

De heer **Van Amerongen**:

Dat is het enige verschil.

De heer **Koekkoeck**:

En dat lukt in de praktijk?

De heer **Van Amerongen**:

Tot nog toe wel. Maar wij zijn pas anderhalf jaar bezig, dus is het best mogelijk dat er bij ons nog kinderziektes boven water komen, in de oude of de nieuwe stijl, hoe u het dan noemt.

De heer **Rouvoet**:

Maar dat bepaalt dus iedere rechercheur min of meer zelf. Levert dat geen problemen op voor het aanwerven van nieuwe informanten? Want ik kan mij voorstellen dat het voor informanten toch minder aantrekkelijk is om met een willekeurige politieman zaken te doen, die zelf bepaalt of hij dat achter zijn kiezen houdt of niet, dan wanneer dat in een CID terecht komt?

De heer **Van Amerongen**:

Maar het wil niet zeggen dat elke rechercheur zelf aangeeft wat hij wel of niet vertelt. Zo werkt dat natuurlijk niet. Er wordt van boven af heel stringent aangegeven hoe men met informatie moet omgaan.

De heer **Rouvoet**:

- U hebt nog niet de ervaring dat dat moeilijkheden oplevert bij het werven van informanten?
- De heer **Van Amerongen**:
Nee.
- De heer **Rouvoet**:
Weet u hoeveel informanten er in uw gehele regio zijn?
- De heer **Van Amerongen**:
Tegen de 400. Dus wij hebben ze nog wel.
- De heer **Rabbae**:
Ik heb een vraag over de scheiding tussen CID-werk en researchewerk in dezelfde persoon. U weet dat er parallel aan het gerechtelijk vooronderzoek nog een CID-traject wordt afgelegd. Gebeurt dat door dezelfde persoon?
- De heer **Van Amerongen**:
Ik herhaal even uw vraag. Er loopt een gerechtelijk vooronderzoek en parallel daaraan loopt een CID-traject. Begrijp ik dat goed?
- De heer **Rabbae**:
Ja. Gebeurt dat door n en dezelfde persoon?
- De heer **Van Amerongen**:
Bij ons is de stelling dat de onderzoeksleider weet van dat CID-traject en dat ook de zaaksofficier weet van de CID-traject.
- De heer **Rabbae**:
Mijn vraag was of het gebeurt door n en dezelfde persoon, dat beide trajecten gecombineerd zijn in n en dezelfde persoon?
- De heer **Van Amerongen**:
Dat kan, maar het zal niet vaak voorkomen.
- De heer **Koekkoek**:
In Zuid-Nederland is ook het kernteam, het interregionaal researcheteam zuid. Hoe is nu de verhouding tussen wat u doet en wat dat kernteam doet?
- De heer **Van Amerongen**:
Het kernteam is er sinds februari 1994. Ik denk dat het grote verschil tussen wat het kernteam doen en dat wat wij als regio doen, juist is dat het kernteam op groepen zit die meer uitstraling hebben naar de andere regio's, naar de rest van Nederland. Wij zitten iets meer op groepen die alleen maar in onze regio, dan wel in Zuid-Nederland een uitstraling hebben. Op zichzelf is het verschil heel moeilijk aan te geven. Ik zeg altijd: Georganiseerde criminaliteit is altijd internationale criminaliteit. Het verschil tussen het werk van een kernteam en het werk van de regio-researcheteams is heel erg lastig aan te geven.
- De heer **Koekkoek**:
Werkt u nauw samen met het kernteam?
- De heer **Van Amerongen**:
Wij hebben in ieder geval heel nauw samengewerkt met het kernteam en dat doet elke regio in Zuid-Nederland.
- De heer **Koekkoek**:
U zegt "wij hebben nauw samengewerkt". Is dat op dit moment niet het geval?
- De heer **Van Amerongen**:
En van de eerste onderzoeken van het kernteam draait nog. Dat wordt afgewerkt op onze afdeling. In die zin is de verbinding wel heel erg groot.
- De heer **Koekkoek**:
Dus een onderzoek dat door het kernteam begonnen is, wordt voltooid door uw afdeling?
- De heer **Van Amerongen**:
Het is anders. Het is een onderzoek dat door ons is opgestart en later als IRT-onderzoek is aangemerkt.
- De **voorzitter**:
Wat u doet is dus bijna helemaal uitwisselbaar?

De heer **Van Amerongen**:

Ik denk dat het een proces is dat wij in ieder geval nog moeten doorlopen, waarbij ook moet worden bekeken wat de verschillen zijn.

De **voorzitter**:

Maar dat vroeg ik niet. Wij proberen gewoon vast te stellen of de onderzoeken van de kernteam en de onderzoeken van de regionale rechercheurs in feite niet uitwisselbaar zijn, waar het duidelijk toch heel landelijke onderzoeken zijn en waarbij u in feite net zou goed zou kunnen doen wat het kernteam doet. Nu zou je dat wellicht so wie so kunnen doen als je een goede recherchechef bent.

De heer **Van Amerongen**:

Ik denk dat het ook met de opstart te maken heeft. Ik denk dat in de eerste fase de onderzoeken die de kernteams hebben verricht, ook onderzoeken hadden kunnen zijn die binnen een regionale recherche waren verricht.

De **voorzitter**:

U had vroeger een onderzoek waarover het mooie rapport "De beproeving" is geschreven. Dat was toch een onderzoek van uw regionale team?

De heer **Van Amerongen**:

Ja.

De **voorzitter**:

In feite is dat een voorbeeld van iets wat je als uitwisselbaar zou kunnen beschouwen.

De heer **Van Amerongen**:

Dat klopt.

De heer **Koekkoek**:

Begrijp ik goed dat het eerste grote onderzoek van het kernteam een onderzoek was dat al door de regiopolitie Zuidoost-Brabant, door uw afdeling, begonnen was?

De heer **Van Amerongen**:

Wellicht is het handig als ik daar iets meer over vertel. Wij waren al wat vooruitgelopen op de samenstelling van het IRT-kernteam. De vijf regio's hadden de handen al in elkaar geslagen en hadden gezegd: kunnen wij niet samen oplopen in een onderzoek waarbij wij gaan kijken of wij niet een heel netwerk eruit kunnen halen. Dat past ook wel een beetje bij de visie die Fijnaut hier heeft neergelegd: er is meer sprake van cellen dan van strakke divisies. Wij hebben dus afgesproken met de vijf regio's in Zuid-Nederland dat wij bekijken welke cellen met elkaar samenwerken en of wij kunnen zien of er sprake is van een netwerk van georganiseerde criminaliteit, en laten wij dan kijken of elke regio zijn eigen cel kan aanpakken. Dat liep in feite al, en een aantal van die cellen was al aangepakt. Daarna is het kernteam ontstaan en dat is ook de reden waarom het onderzoek dat ik binnen mijn eigen afdeling draaide, is aangegeven als IRT-onderzoek, omdat bij ons de visie was dat wij het kernteam moesten gaan gebruiken om die netwerken aan te gaan pakken. Wij wilden ervoor zorgen dat er in samenwerking veel minder losstaande cellen werden aangepakt - want die worden heel makkelijk weer ingevuld

De **voorzitter**: - en dat er juist in de breedte werd aangepakt.

Dat is dan de drugseconomie en de vertakking in Zuid-Nederland?

De heer **Van Amerongen**:

Ja, dat was dat onderzoek.

De **voorzitter**:

Specifiek XTC?

De heer **Van Amerongen**:

Neen, beide: hasj en XTC.

De **voorzitter**:

Harddrugs?

De heer **Van Amerongen**:

XTC is harddrugs, h.

De **voorzitter**:

- Ja, daar heeft u gelijk in. Ik dacht aan cocaine en heroïne.
- De heer **Van Amerongen**:
Daar hebben wij wel wat zicht op gehad, maar dat is er verder tot nog toe niet uitgekomen.
- De heer **Vos**:
Is dit nu zo'n voorbeeld waarmee je kunt "forum shoppen", waarmee je dus naar de officier kunt gaan die de kernteamzaken doet, of naar de officier die normaal bij jouw afdeling behoort om die vragen te stellen?
- De heer **Van Amerongen**:
Forum shoppen doe ik niet.
- De heer **Koekkoek**:
Volgende vraag graag, h? Mijnheer Vos, bent u tevreden?
- De heer **Vos**:
Nou, ik hoor mijnheer zeggen dat hij dat niet doet, maar ik vraag mij af hoe hij de waarborgen tot stand heeft gebracht dat het ook binnen zijn afdeling geenszins plaatsvindt.
- De heer **Van Amerongen**:
Wat dit aangaat, hebben wij een heel open relatie naar het OM toe. Er is n iemand daarvan aangewezen als officier die onze afdeling draait, en dat is de enige man waar wij naartoe lopen en in die zin doen wij dus niet aan forum shoppen.
- De heer **Koekkoek**:
Begrijp ik goed dat het moeilijk was om in het begin voor het kernteam een geschikt groot onderzoek te vinden ?
- De heer **Van Amerongen**:
Ja, wat heet moeilijk. Op het ogenblik dat je nog geen criminaliteitsbeeld kunt neerleggen voor Zuid-Nederland, is het ook heel erg moeilijk om als IRT uit te maken welk onderzoek wel of niet geschikt zijn voor Zuid-Nederland. Het was dus eigenlijk eerder makkelijk, omdat wij in een voorfase - vóór de totstandkoming van het kernteam zelf - al hadden gezegd: laten wij in samenwerking juist zo'n netwerk eruithalen.
- De **voorzitter**:
Maar u had toch geen criminaliteitsbeeld nodig om te weten wat u ongeveer wilde aanpakken? Dat wist u toch heel goed, bijvoorbeeld uit dat onderzoek uit "De beproeving"? En wij hebben nu toch ook in de openbaarheid daarvan stukken teruggezien. Ik denk aan het onderzoek tegen een advocaat.
- De heer **Van Amerongen**:
Ja, dat is daar inderdaad een uitvloeisel van.
- De **voorzitter**:
U zegt: wij hadden geen criminaliteitsbeeld, maar in feite wist u toch vrij goed wat u daar ging doen en kwam dat toch gewoon uit uw oude praktijk? Dat is wat wij even willen vaststellen.
- De heer **Van Amerongen**:
Waar het om gaat, is dat het IRT geen verlengstuk is van de regio Brabant Zuidoost.
- De **voorzitter**:
Goed, ok.
- De heer **Van Amerongen**:
Het gaat erom dat ook andere regio's net zoveel grote "boeven" hebben en dat wij de afweging moeten maken dat wij die dus aanpakken, terwijl wij weten dat wij niet alles tegelijkertijd kunnen aanpakken.
- De **voorzitter**:
Maar u heeft niet iemand die op Schiermonnikoog zit, of zoiets? Het speelt zich toch allemaal in uw regio af?
- De heer **Van Amerongen**:
Ja.
- De heer **Koekkoek**:
Heeft het kernteam voor u een meerwaarde ten opzichte van wat u doet?

De heer **Van Amerongen**:

Ja. Ik denk dat er kansen zijn dat wij veel meer in samenwerking moeten gaan doen. Wij hebben ook afgesproken dat wij het kernteam niet moeten zien als een zesde regionaal researchteam - daar hebben wij er vijf van in Zuid-Nederland - maar dat het kernteam meerwaarde moet hebben. Die moet daarin bestaan dat de informatiehuishouding van de vijf regio's daar samenkomen. Daar zijn wij nu druk mee aan de gang, omdat dat inderdaad gaat plaatsvinden. De meerwaarde moet er ook in bestaan dat van daaruit de samenwerking gestimuleerd wordt.

De heer **Koekkoek**:

Ik wilde overgaan op de manier waarop de keuzes voor de projecten gemaakt worden. Hoe gebeurt dat in Zuidoost-Brabant? Wie bepaalt de projecten die uw afdeling gaat draaien?

De heer **Van Amerongen**:

Wij hebben boven onze afdeling een driehoek staan. Binnen die driehoek wordt aangegeven op welke deelterreinen wij onderzoek gaan doen en op welke deelterreinen er "forecasting" is, in de meest brede zin van het woord: waar zien wij dingen gebeuren die eigenlijk niet kunnen en wat weten wij ervan?

De **voorzitter**:

"Forecasting"?

De heer **Van Amerongen**:

Wij kijken: jongens, wat weten wij nu bijvoorbeeld van vrouwenhandel. Dat hebben wij twee jaar terug gedaan en toen bleek dat wij er eigenlijk niet zo heel erg veel van af wisten. Dat hebben wij binnen onze driehoek besproken en gezegd: wij weten er helemaal niet zoveel van af, dus eigenlijk is er nog geen reden dat wij onderzoeken op dat deelgebied moeten gaan plannen. Wij hebben toen wel afgesproken dat het misschien handig was om de informatie-inwinning te sturen, zodat wij zicht krijgen op het gebied van vrouwenhandel binnen onze regio en te bekijken of het zo erg was dat wij er wel wat mee aan moeten. Op het moment dat je die sturing niet geeft, word ik het slachtoffer van wat CID-rechercheurs zelfstandig binnenbrengen.

De **voorzitter**:

Daar wordt u het slachtoffer van?

De heer **Van Amerongen**:

Dan maken de CID-rechercheur en de misdaadanalisten uit wat zij wel of niet belangrijk vinden. Maar ik vind dat wij daar als driehoek bovenop moeten zitten. Het kan dus niet zo zijn dat je je laat sturen door mensen op de werkvloer, die daarmee eigenlijk de macht in handen hebben. Wij willen juist van tevoren aangeven: jongens, wij willen drover informatie hebben.

De heer **Koekkoek**:

En waar moeten dan de CID-ambtenaren vooral naar kijken? Waarop moeten zij de aandacht richten?

De heer **Van Amerongen**:

Wij hebben ook naar het jaarplan van het OM zitten kijken; dat is niet vreemd binnen zo'n driehoek. Daarin wordt onder meer aan milieu en fraude prioriteit gegeven. Verder hebben wij als doelstelling georganiseerde criminaliteit, de verwevenheid tussen onderwereld en bovenwereld, en als vierde hadden wij dus het vrouwenhandelverhaal, maar dat heb ik net al uitgelegd.

De heer **De Graaf**:

Uw CID-mensen moeten met materiaal aankomen, maar die zitten toch van oudsher vooral in die drugswereld? Dus in de fraudewereld, de milieuwereld en vrouwenhandel - nou, daarin misschien wat makkelijker - hebben zij toch helemaal geen informatiepositie?

De heer **Van Amerongen**:

Ik geef toe dat het een moeilijke omslag is. Als ik moet schatten, denk ik dat nog steeds 90% van de informatie die bij ons binnenkomt, gelieerd kan worden aan drugs.

De heer **De Graaf**:

Dat betekent dus dat u eigenlijk helemaal niet kunt afgaan op die informatie van de CID'ers? Ja, zij is wel betrouwbaar, maar geeft u niet de mogelijkheid om een keuze te maken tussen een fraudeproject, een milieuproject of een drugsproject, want het zal bijna altijd drugsinformatie zijn.

De heer **Van Amerongen**:

Wij zijn daarmee nu, zeg maar, anderhalf jaar bezig en het duurt altijd even voordat de dingen die je zelf plant, ook gaan lopen zoals je wilt.

De heer **De Graaf**:

Betekent dit dat u uw CID-rechercheurs naar een opleiding heeft gestuurd en dat zij nu in de milieuwereeld of bij de aandelenmarkt langs zijn gegaan?

De heer **Van Amerongen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Maar is het niet zo dat daar toch veel meer mensen aan moeten werken? De burgemeester en de hoofdofficier zeggen bij u: doe iets aan de vrouwenhandel, doe iets aan het milieu. Dan kan het toch niet genoeg zijn om uw CID-rechercheurs om te scholen? Zo zal het toch niet gaan? Wij komen overal tegen dat er blijkbaar een enorme behoefte is om zich af te wentelen van de kilo's en de drugs, maar hoe wilt u dat zo snel mogelijk organiseren? Alleen via een nieuwe CID-organisatie en -informatie mensen gaan runnen, of ook op een andere manier?

De heer **Van Amerongen**:

Aan een ieder binnen ons korps wordt gevraagd wat zij daarin kunnen betekenen. Op het moment dat wij een regionaal milieu-overleg hebben, met handhavers erbij, kijken wij wat voor informatie wij daar weg kunnen halen. En dat is geen CID-informatie. Er wordt dus op meerdere wijzen gekeken of wij een brede scan kunnen maken.

De **voorzitter**:

En schrijft u die milieuhandhavers ook in als informant, of schrijven zij gewoon rapporten? Dat lijkt mij veel handiger.

De heer **Van Amerongen**:

Dat lijkt mij veel handiger, ja.

De heer **Koekkoek**:

Als een van de thema's noemde u ook de verwevenheid tussen criminaliteit en bovenwereld. Nu heeft professor Fijnaut gerapporteerd dat het nog wel meevalt, althans voor zover hij dat heeft onderzocht, met die verwevenheid. Wat is uw idee daarover?

De heer **Van Amerongen**:

Ik kan alleen maar naar de eigen regio kijken.

De heer **Koekkoek**:

Dat is ook de bedoeling.

De heer **Van Amerongen**:

Ik zie verwevenheid in de horeca, in de reinigingsbranche, in de bouwwereld en in de transportwereld. Maar dat is niet in die zin verwevenheid, maar wel daar waar criminele gelden boven water komen, dus waar criminele gelden door firma's gebruikt worden als extra potje om de kosten te dekken.

De **voorzitter**:

Ook in de bouwwereld?

De heer **Van Amerongen**:

Daar hebben wij informatie over, ja.

De **voorzitter**:

De onderzoekers rapporteerden wel over de transportbranche - Eureka - in de omgeving van de criminele markt, maar niet over de bouwwereld. U heeft daar nu wel informatie over?

De heer **Van Amerongen**:

Ik heb er n voorbeeld van.

De **voorzitter**:

En voorbeeld?

De heer **Van Amerongen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Is dat een groot voorbeeld, of is het kleinschalig?

De heer **Van Amerongen**:

Dat is een redelijk groot voorbeeld.

De **voorzitter**:

Een groot voorbeeld. En dat is ook gekoppeld aan wat u eerder zei over aanbestedingen?

De heer **Van Amerongen**:

Ja, dat klopt.

De heer **Koekkoek**:

Hoe ernstig is de verwevenheid tussen criminaliteit en horeca in uw regio?

De heer **Van Amerongen**:

Daarover hebben wij niet echt alles op een rijtje staan. Dat is ook een van de redenen waarom wij daar nu wel mee bezig zijn.

De heer **Koekkoek**:

U hebt niet alles op een rijtje, maar wat weet u op dit moment?

De heer **Van Amerongen**:

Ik kan dat zo niet boven water halen.

De **voorzitter**:

Weet u het niet, of wilt u het niet zeggen?

De heer **Van Amerongen**:

Ik weet het niet.

De **voorzitter**:

Is het veel, is het weinig, is het het beeld dat Bovenkerk schetste van de binnenstad van Amsterdam?

De heer **Van Amerongen**:

Ik heb niet echt heel veel zicht op wat er in de binnenstad van Amsterdam allemaal leeft.

De heer **Koekkoek**:

Maar op Eindhoven heeft u wel zicht.

De heer **Van Amerongen**:

Daar heb ik op zichzelf redelijk zicht op. Ik durf niet te zeggen of het veel of weinig is.

De heer **Koekkoek**:

U hebt niet een idee hoeveel horecagelegenheden bestierd worden door criminelen?

De heer **Van Amerongen**:

Neen.

De heer **Koekkoek**:

Komt het voor?

De heer **Van Amerongen**:

Het komt wel voor, dat weet ik in ieder geval zeker.

De heer **Koekkoek**:

Dat weet u.

De heer **Van Amerongen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Wij hadden het over de driehoek die de prioriteiten bepaalt. Dus dan moeten wij denken aan de korpschef, de officier van justitie die zich met zware criminaliteit bezighoudt en de korpsbeheerder, de burgemeester. Het lijkt mij dat die nogal een eind bij u vandaan zitten.

De heer **Van Amerongen**:

Het is even iets anders. Het lijkt wel of wij overal anders in zijn als regio. Als afdeling hebben wij een eigen driehoek: twee burgemeesters uit de regio en de "zwacri-officier", samen met de afdelingschef. Dat is de driehoek die ook het bevoegde gezag vormt.

De heer **Koekkoek:**

Dat zijn twee burgemeesters die zich namens het regionale college met de zware criminaliteit bezighouden. Wie zijn dat in uw regio?

De heer **Van Amerongen:**

Dat zijn de heer Berger en de heer Bosman.

De heer **Koekkoek:**

En hoe werkt dat nu? Stuur die driehoek u, of stuurt u de driehoek?

De heer **Van Amerongen:**

Het is altijd zo dat wij, zoals ik al heb gezegd, openheid hebben naar die driehoek toe.

De **voorzitter:**

Dat spreekt vanzelf.

De heer **Van Amerongen:**

Er is een samen oplopen met het OM, dus wat wij in de driehoek brengen, hebben wij samen ontwikkeld. De burgemeesters kijken ernaar en toetsen het af.

De **voorzitter:**

Die "toetsen het af"?

De heer **Van Amerongen:**

Ja.

De **voorzitter:**

"Aftoetsen"? Dat woord ken ik nog niet.

De heer **Van Amerongen:**

Zij kijken of de prioriteiten die worden aangegeven, binnen de bestuurlijke setting passen.

De **voorzitter:**

Komt het nu ooit voor dat er een keuze gemaakt wordt waar u niet achter staat? Die niet bij u vandaan komt?

De heer **Van Amerongen:**

Er is binnen de driehoek nog geen keuze gemaakt waar ik niet achter kon staan.

De **voorzitter:**

Is er niet n voorbeeld waarvan u kunt zeggen dat u er helemaal geen zin in had, maar dat u wel moest doen?

De heer **Van Amerongen:**

U bedoelt als onderzoek?

De **voorzitter:**

Ja.

De heer **Van Amerongen:**

Wij hebben n keer een onderzoek gehad waar ik op zichzelf niet zo veel zin in had, maar waarvan ik wel begreep dat het gedaan moest worden. Dat was een fraudeonderzoek.

De **voorzitter:**

Welk fraudeonderzoek?

De heer **Van Amerongen:**

Dat was het Vie d'Or-onderzoek.

De **voorzitter:**

En daar had u geen zin in. Waarom niet?

De heer **Van Amerongen:**

Omdat dat altijd heel lastige onderzoeken zijn. Ik vond dat de prioriteit meer lag bij andere opsporingsdiensten dan bij onze dienst.

De **voorzitter:**

Wie gaf daartoe dan de opdracht?

De heer **Van Amerongen:**

Ik denk dat die afkwam van de procureur-generaal via de hoofdofficier.

De **voorzitter**:

En u vindt dat u daar te veel tijd in hebt gestopt?

De heer **Van Amerongen**:

Ik vind dat wij daar wel een heel goede klus hebben gedaan, in samenwerking met de FIOD en de ECD. Er waren daarbij heel veel mensen in de samenleving gedupeerd. Dan moet je toch gaan kijken wat daar aan de hand is. Op zichzelf vind ik dat de doelstelling van het team daarbij gehaald is. Voor de rest is het een nog lopend onderzoek. Daarom kan ik er niet al te veel mededelingen over doen.

De heer **Koekkoek**:

Welke criteria hebt u om de onderzoeksprioriteiten te bepalen?

De heer **Van Amerongen**:

Wij hebben de bekende onderzoeksprioriteiten. Ten eerste is er het jaarplan van het OM. Daar kijken wij dus ook altijd naar. En ten tweede is er ons regionale jaarplan. Dat is het brede kader waarbinnen ik moet werken.

De heer **Koekkoek**:

Natuurlijk, maar u draagt de projecten aan. Waarom draagt u nu het ene project wel aan en het andere niet? Wat telt voor u dan?

De heer **Van Amerongen**:

Wij wegen altijd binnen de driehoek wat de maatschappelijke impact van een zaak is.

De heer **Koekkoek**:

Geeft u eens een voorbeeld.

De heer **Van Amerongen**:

Wij hebben bijvoorbeeld gekeken naar vrouwenhandel. Daarbij kwam vragen aan de orde als "Waarom hebben wij dat tien jaar geleden niet opgepakt?" en "Waarom wordt het nu wel opgepakt?" Als je je dat afvraagt, concludeer je achteraf dat wij het misschien eerder hadden moeten doen.

De heer **Koekkoek**:

Waarom hebt u dat nu opgepakt?

De heer **Van Amerongen**:

Omdat ik net zoals anderen kranten lees en naar de omgeving kijk. Dat is de reden waarom wij dan met zo'n voorstel komen.

De **voorzitter**:

Is het, om het oneerbiedig te zeggen, niet meer dan een onderwerp dat wij bij de kapper horen?

De heer **Van Amerongen**:

Ik denk dat het zo niet werkt.

De **voorzitter**:

Nee, maar u zei: Ik lees ook de krant.

De heer **Van Amerongen**:

Het gaat erom dat je als regio een scan maakt van waar de rotte plekken zitten en vervolgens bekijkt of daar wat aan te doen is. Een rotte plek was bijvoorbeeld in Eindhoven, daar waar de kernleden van het grote IRT-onderzoek woonden. Daar kan de afdeling iets aan doen.

De **voorzitter**:

Was dat een wijk, een buurt?

De heer **Van Amerongen**:

Een wijk. Dat viel ook in de term van Fijnaut van "ex-woonwagenkampers".

De **voorzitter**:

Woonwagenbewoners, zeggen wij.

De heer **Van Amerongen**:

Ja, woonwagenbewoners. Die wonen nu in burgerhuizen. Die hebben daar een eigen blok gevormd. Wij hebben bekeken wat een afdeling daaraan kan doen, wat het bestuur

daaraan kan doen en wat een afdeling georganiseerde criminaliteit daaraan kan doen. Zo kan je samen oplopen om zo'n wijk weer wat zuiverder te maken.

De **voorzitter**:

Zuiverder?

De heer **Van Amerongen**:

In ieder geval dat de leefbaarheid binnen de wijk wordt verhoogd.

De heer **De Graaf**:

Is de prioriteitsstelling ook een beetje afhankelijk van, onaardig gezegd, "de mode van het jaar"? Er komt weer een nieuw verschijnsel op waarover veel wordt geschreven, waarover mensen zich bezorgd maken, en dan wordt daarop ook de prioriteitsstelling van de recherche gericht?

De heer **Van Amerongen**:

Wij bekijken iedere keer ook wat er binnen de regio speelt. Daarna bekijken wij wat voor taak de afdeling georganiseerde criminaliteit daarbij heeft. Daarom noem ik ook dat voorbeeld van zo'n buurt. Dat kunnen wij als afdeling oppakken.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u nu met het onderwerp "vrouwenhandel" het gevoel dat u dat wel kunt aanpakken, maar dat het eigenlijk dweilen met de kraan open is, omdat de vrouwen uit andere landen toch maar blijven binnenstromen en dan als prostitue moeten gaan werken?

De heer **Van Amerongen**:

Wij hebben daar het laatste jaar wat meer zicht op gekregen. Ik heb al eens gezegd dat ik eigenlijk vind dat daarbij hetzelfde speelt als bij softdrugs. Aan de voorkant is een gedoogbeleid en aan de achterkant is sprake van georganiseerde criminaliteit, namelijk van vrouwenhandel.

De heer **Koekkoek**:

Hierbij is sprake van een gedoogbeleid aan de voorkant? In welk opzicht?

De heer **Van Amerongen**:

Het vreemdelingenbeleid in onze regio, dat mede is ingegeven vanuit de hulpverleningsinvalshoek, is dat vrouwen die met een reisvisum naar Nederland komen en in die branche te werk worden gesteld, samen met de sekshuisbaas naar de vreemdelingendienst komen om daar hun paspoort te laten afstempelen. De moeilijkheid is dat het werk dat zij daar gaan doen, binnen de Vreemdelingenwet niet als werk wordt aangemerkt. Wij kunnen daar ook niet tegen optreden.

De **voorzitter**:

Het wezenlijke element dat vrouwenhandel georganiseerde criminaliteit maakt, is toch dat het onder drang, onder dwang gebeurt, dat mensen worden gexploiteerd? Als mensen dat vrijwillig doen, is het toch geen zware georganiseerde criminaliteit?

De heer **Van Amerongen**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Dan werken ze hier illegaal. Dat is toch een andere zaak?

De heer **Van Amerongen**:

U moet het, denk ik, vanuit het gezichtspunt van zo'n vrouw zien. Die komt hier, vanuit Polen of Rusland, want dat zijn op dit moment in de meeste gevallen de landen waar deze vrouwen vandaan komen, zeker in Zuid-Nederland. Dan gaan ze aan de hand van de man of de vrouw waar ze gaan werken, naar de vreemdelingendienst om daar hun paspoort te laten afstempelen. Dat geeft die mensen een idee in de trant van: Kennelijk weet de politie er ook van. Tot dusverre hadden wij er geen zicht op, maar nu krijgen wij wel zicht op wat zich achter die voordeur heeft plaatsgevonden en wat er heeft plaatsgevonden in de lijn van Polen of Rusland naar Nederland toe.

De **voorzitter**:

Maar wat stempelt die vreemdelingendienst dan af?

De heer **Van Amerongen**:

- Zo'n reisvisum.
- De **voorzitter**:
Het toeristenvisum.
- De heer **Van Amerongen**:
Ja.
- De **voorzitter**:
Waarom stempelen ze dat speciaal af?
- De heer **Van Amerongen**:
Men moet zich binnen een bepaald aantal dagen melden. Daar gaat het om.
- De heer **Koekkoek**:
Is het naar uw indruk erg gemakkelijk om op deze wijze Nederland binnen te komen en minstens een tijd hier te werken en gexploiteerd te worden?
- De heer **Van Amerongen**:
Ze mogen hier dan drie maanden blijven. Wij hebben ook al berichten binnen gekregen dat na drie maanden het paspoort heen en weer wordt gestuurd, de vrouw hier blijft en dan onder een andere naam weer verder gaat.
- De **voorzitter**:
Zijn dat nu vrouwen die gexploiteerd worden, of die dat zelf willen? Hoe maakt u het verschil?
- De heer **Van Amerongen**:
Het gaat, denk ik, om de uitbuiting. Wat wij nu in ieder geval boven water beginnen te krijgen is het feit dat vrouwen daar zich aanmelden, al dan niet vrijwillig, en dan een financile uitbuitingspositie aangaan. Men gaat in ieder geval de reis voor de vrouw betalen en zegt dan dat ze dat geld wel moet teruggeven, wat ze kan doen door daar te gaan werken. Op het moment dat ze hier komen, blijkt gewoon dat van het geld dat ze verdienen, wat ongeveer 2000 per week kan zijn, de helft moet worden afgestaan aan de vrouwenhandelaar, de helft van het overige, dus een kwart van die 2000, aan de sekshuisbaas, waarna de vrouw zelf een kwart overhoudt. Van dat kwart moeten ze de voorgefinancierde reis betalen en ook geld afgeven om de terugreis in ieder geval helder te maken. Ik vind dat je dan kunt praten van uitbuiting.
- De **voorzitter**:
Zijn dat grote netwerken?
- De heer **Van Amerongen**:
Voor zover wij daar zicht op hebben, wel.
- De heer **Koekkoek**:
Speelt bij de keuze van de prioriteiten ook de haalbaarheid van een onderzoek nog een rol?
- De heer **Van Amerongen**:
Ja. Dat doen wij dan niet binnen de driehoek. Daar hebben wij een afzonderlijke stuurgroep voor.
- De heer **Koekkoek**:
Hoe is die samengesteld?
- De heer **Van Amerongen**:
De stuurgroep bestaat uit iemand van het openbaar ministerie, namelijk onze vaste ZwaCrim-officier van justitie, de leiding van de afdeling Georganiseerde Criminaliteit, het hoofd van de afdelingen BFO en RCID.
- De heer **Koekkoek**:
Waarvoor staat BFO?
- De heer **Van Amerongen**:
Dat is het Bureau financile ondersteuning.
- De heer **Koekkoek**:
Dan speelt de haalbaarheid een grote rol?
- De heer **Van Amerongen**:
Uiteraard.

De heer **Koekkoek**:

In het onderzoek dat u doet, speelt de verwevenheid tussen de bovenwereld en criminaliteit een grote rol. Is daarvoor ook met name dat financiële onderzoek van belang?

De heer **Van Amerongen**:

Ja. Wij hebben binnen de regio de reorganisatie aangegrepen om onze afdeling wat meer body te geven op het punt van deskundigheid op het gebied van financieel onderzoek. Binnen die 45 man hebben wij vier tactische rechercheurs laten vallen en vier financiële deskundigen van buiten in huis gehaald.

De heer **Koekkoek**:

Betekent dit dat het zwaartepunt binnen de onderzoeken verlegd wordt naar de financiële kant van het rechercheren?

De heer **Van Amerongen**:

Wat wij merken is dat als je het geld niet van criminelen afpakt, zij gewoon doorgaan. Dan zit men wel de straf uit, als ze straf krijgen, en daarna hebben ze gewoon weer het geld om weer een doorstap te kunnen maken.

De heer **Koekkoek**:

Maar een concreet voorbeeld. U krijgt een tip dat er een container met softdrugs binnenkomt. Doet u iets met zo'n tip, behalve die tip opschrijven? Gaat u dan ingrijpen, of zegt u: Nee, dit is mogelijk een stukje in de grote legpuzzel van een onderzoek waarmee wij bezig zijn?

De heer **Van Amerongen**:

Als het binnen een onderzoek valt, is het heel erg gemakkelijk. Valt het niet binnen een onderzoek, dan wordt afgewogen wat de haalbaarheidskansen zijn om met een korte klap zo'n container binnen te halen. Wat dat aangaat, ben ik daar altijd wel voor te vinden.

De **voorzitter**:

Wat is dat, een korte klap?

De heer **Van Amerongen**:

Dat wij er met weinig menskracht, met weinig inspanning en binnen geringe tijd zorg voor dragen dat dat in ieder geval binnen is. Maar ik geef toe dat de moeilijkheid is dat wij elke week wel dat soort dingen kunnen doen. De criminele informatie is kennelijk dusdanig goed, dat wij elke week wel dit soort korte klussen kunnen gaan draaien. Op het moment dat je daarop ingaat, kom je nooit verder dan de kleine mensen binnen een criminele groep. Dan kom je dus nooit naar de top toe.

De **voorzitter**:

Om dit misschien af te sluiten nog even n vraag over die haalbaarheid. Zegt u nu dat het u om het even is wat er gebeurt, als u het maar een beetje ontregelt en een beetje reguleert?

De heer **Van Amerongen**:

Wij kijken altijd binnen de stuurgroep met welke doelstellingen wij een onderzoeksleider wegsturen. Daarvoor hebben wij dan ook een stuurgroep geformeerd. Dan bekijken wij ook altijd wat de meest gemakkelijke kant is om zo'n criminele groep te gaan ontmantelen. Of dat de strafrechtkant is of de fiscale kant, of je de zaak op fraude moet onderzoeken of drugs moet zoeken. Dat zijn keuzen die binnen de stuurgroep afgewogen worden.

De **voorzitter**:

Dus het maakt u eigenlijk niet meer uit of iemand voor de belasting gepakt wordt of de gevangenis in gaat?

De heer **Van Amerongen**:

In die zin, dat de doelstelling voor mijzelf is dat de criminele groep wordt ontmanteld en dat het niet uitmaakt op welke wijze dat wordt gedaan.

De **voorzitter**:

Dat is zo'n term van u "een criminele groep ontmantelen". Maar wat zegt dat de mensen nu? Want ik heb nog altijd het idee: Als het een grote boef is, dan moet hij toch achter de tralies? Dan kan hij dat toch niet als het ware afkopen, omdat hij nog een belastingschuld dubbel gaat betalen? Of vindt u dat niet erg meer?

De heer **Van Amerongen**:

Ik vind het op zichzelf wel erg, maar de moeilijkheid is dat je met 45 man niet achter alle grote boeven aan kunt rennen. Met de beperkte menskracht die je hebt, wil je heel efficiënt omgaan. Dan heb je te maken met rechtsongelijkheid. Wat is dan beter: alleen maar n groep goed aanpakken en ervoor zorgen dat de grote boeven achter de tralies komen, van wie wij met z'n allen vinden dat ze daar ook thuishoren, of is het juist een afweging om te bekijken of je via andere wegen een crimineel zoveel mogelijk kunt tegenwerken, om er daardoor voor te zorgen dat hij niet meer kan doorgaan met zijn criminele praktijken?

De **voorzitter**:

U zei net: Ze gaan altijd door.

De heer **Van Amerongen**:

Behalve als er weinig geld is. Ik denk dat er dan een kans is dat ze wat minder snel doorgaan. Ik denk zelfs dat je strafrecht ook moet zien als een laatste redmiddel daarin.

De **voorzitter**:

Maar het gaat toch tegen het rechtvaardigheidsgevoel van mensen in dat u bij wijze van spreken de ene groep goed kunt aanpakken met een informant die ook in de andere groep zit, terwijl de andere groep een beetje buiten schot blijft en nog steeds door de stad blijft lopen?

De heer **Van Amerongen**:

Ik heb net al aangegeven dat wij binnen onze regio 25 groepen hebben. Met de menskracht die ik heb, kan ik er twee of drie per jaar aanpakken. Dit houdt in dat wij elke keer een keuze moeten maken en dat wij er meer dan twintig moeten laten lopen. En die kom ik elke dag in de stad tegen.

De **voorzitter**:

Eens even kijken. U heeft 45 mensen, u laat er twintig lopen, u heeft 25 groepen en u pakt er drie aan. U heeft dus acht keer zoveel mensen nodig, dus dat is het ook niet.

De heer **Van Amerongen**:

Dat is het volgens mij dus ook niet, neen.

De **voorzitter**:

Wat is het dan wel?

De heer **Van Amerongen**:

Ik denk zelf dat criminaliteit er gewoon is in deze samenleving. Als politie kun je er niet voor zorgen dat die uitgebannen wordt. Wat je moet doen is, en dat is ook een van mijn doelstellingen, ervoor zorgen dat die boeven niet het gevoel krijgen dat zij onaantastbaar zijn, dat zij ongrijpbaar zijn. Dat is de reden waarom ik ook criminele groepen aanpak. Een van de afwegingen bij mijzelf is ook: als wij te horen krijgen dat een crimineel zich onaantastbaar voelt, stijgt hij bij mij op de ladder om eens een keer aangepakt te worden.

De **voorzitter**:

Zij moeten dus niet denken dat zij de baas worden?

De heer **Van Amerongen**:

Ja, daar gaat het in feite om.

De heer **De Graaf**:

Ook als u daarvoor de fiscus moet gebruiken?

De heer **Van Amerongen**:

Ja, dat maakt mij helemaal niets uit.

De heer **De Graaf**:

Die fiscus is er toch niet om mensen te straffen, maar om belasting te heffen op winst en op inkomen?

De heer **Van Amerongen**:

Wij werken samen met de FIOD, h.

De heer **De Graaf**:

Die fiscus is er toch niet om boeven hun vermogen af te nemen? Daarvoor hebben wij toch speciale wetgeving en het strafrechtelijke financile onderzoek, de pluk-ze-wetgeving. Maar

als u zegt: als het via de fiscus kan, vind ik het ook mooi - of misschien zijn er wel allerlei andere bestuurlijke maatregelen om ze te ontmantelen - bent u dan nog bezig met uw oorspronkelijke taak?

De heer **Van Amerongen**:

Ik denk het wel. De minister van Financiën heeft daar volgens mij ook goed over nagedacht: hij heeft menskracht bij de FIOD vrijgemaakt om in samenwerking de aanpak van de georganiseerde criminaliteit te gaan doen.

De heer **De Graaf**:

Maar dan gaat het toch nog steeds over die strafrechtelijke financiële onderzoeken? Daarvoor zijn toch die mensen vrijgesteld die de bureaus financieel ondersteunen?

De heer **Van Amerongen**:

Binnen een onderzoek dat wij in samenwerking draaien, heeft de FIOD altijd de eigen fiscale doelen, en die zetten ze ook heel erg duidelijk neer in de doelstellingen van het onderzoek.

De heer **Koekkoek**:

Lopen er in Zuidoost-Brabant figuren rond die onaantastbaar zijn?

De heer **Van Amerongen**:

Neen, ik denk dat die er nog niet rondlopen. Indien we er energie op richten, zijn we in staat om een ieder aan te pakken.

De heer **Koekkoek**:

U zegt "nog niet". U probeert het dus te voorkomen?

De heer **Van Amerongen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Terug naar de recherche. Wat moet nu een rechercheur van uw afdeling vastleggen? Moet alles worden vastgelegd? Vertelt u het zelf maar.

De heer **Van Amerongen**:

In ieder geval alles wat een bijdrage kan leveren aan het opsporingsonderzoek. Dat zijn sowieso de zaken die kunnen leiden tot een veroordeling, alsook de zaken die kunnen leiden tot vrijspraak van iemand. Het kan natuurlijk niet zo zijn dat je een heel subjectief onderzoek gaat draaien. Neen, beide zaken moeten worden vastgelegd, zowel in het voordeel als in het nadeel.

De heer **Koekkoek**:

Dat gebeurt ook echt?

De heer **Van Amerongen**:

Ja. Ik ben er heilig van overtuigd dat de rechercheurs dat vanuit hun professionele invalshoek ook doen. Wij moeten ervoor waken dat wij zo'n subjectief onderzoek gaan draaien.

De heer **Koekkoek**:

Heeft het zin om dingen op te schrijven die nooit tot een veroordeling kunnen leiden?

De heer **Van Amerongen**:

Kunt u daar een voorbeeld van geven?

De heer **Koekkoek**:

U zegt het zelf: ze moeten alles opschrijven, ook zaken die ten voordele zijn van een verdachte of een mogelijke verdachte.

De heer **Van Amerongen**:

Of ik daar een voorbeeld van kan geven... Er zijn legio voorbeelden daarvan. Stel, dat wij heel graag willen vaststellen dat mijnheer P contact heeft met mijnheer C en wij hebben dat n keer gezien. Dan kunnen wij daar heel hard over gaan juichen, maar als het bij die ene keer blijft, moet je dat ook vaststellen en dan moet je niet zeggen dat er contact is tussen die twee, maar dat het maar n keer is gebeurd. Je moet heel duidelijk de feiten weergeven.

De heer **Koekkoek**:

- Wordt van alles proces-verbaal opgemaakt?
- De heer **Van Amerongen**:
Neen.
- De heer **Koekkoek**:
Wanneer wordt er proces-verbaal opgemaakt?
- De heer **Van Amerongen**:
Meestal start dat bij het begin van het onderzoek. Wij hebben nu bijvoorbeeld een lopend onderzoek dat al twee jaar duurt. Als ik alle stukken in het proces-verbaal moet brengen, denk ik dat ik de rechterlijke macht over mij heen krijg, want het zijn kasten en ordners vol. Wat wij dan doen, is in samenwerking met het OM bekijken wat de meest essentiële dingen zijn die er in moeten komen te staan.
- De heer **Koekkoek**:
Maar maakt u dan aan het begin van het onderzoek een proces-verbaal, of sluit u een groot onderzoek af met een zeer omvangrijk proces-verbaal?
- De heer **Van Amerongen**:
Als het goed is, werk je lopende het onderzoek je proces-verbaal bij. Op het einde ga je natuurlijk het eind-proces-verbaal maken.
- De **voorzitter**:
Maar u maakt toch een loop-verbaal, zoals dat heet?
- De heer **Van Amerongen**:
Ja, dat maken wij in ieder geval.
- De **voorzitter**:
Maar aan de andere kant zegt het Wetboek van Strafvordering dat u van elke ambtshandeling proces-verbaal moet maken.
- De heer **Van Amerongen**:
Dat zegt het Wetboek van Strafvordering, ja, dat klopt.
- De **voorzitter**:
Dat kan dus niet meer, zegt u?
- De heer **Van Amerongen**:
Wij leggen dat wel altijd vast in ons eigen bedrijfsprocessensysteem.
- De **voorzitter**:
Zijn dat volgens u processen-verbaal?
- De heer **Van Amerongen**:
Dat zijn naar mijn mening niet de processen-verbaal die in het oude Wetboek van Strafvordering zijn omschreven, dus met ondertekening en datum. Wat wij wel kunnen aangeven, is dat wij met de huidige automatisering altijd de datum en de naam van degene die het heeft ingebracht, boven water kunnen halen.
- De **voorzitter**:
Moeten wij de wet wijzigen of de praktijk, vindt u?
- De heer **Van Amerongen**:
Ik denk dat het handig is om de wet te wijzigen.
- De **voorzitter**:
Dat dacht ik al, ja.
- De heer **Van Amerongen**:
Ik denk dat wetten altijd 50 jaar achterlopen.
- De **voorzitter**:
Altijd? Nou, het Wetboek van Strafvordering is de laatste tijd wel elk jaar veranderd, hoor.
- De heer **Van Amerongen**:
Ja, dat is wel waar.
- De **voorzitter**:
Bij de politie heeft men wel eens het idee dat "de politiek" er vijftig jaar niets meer aan heeft gedaan, maar dat is natuurlijk ook niet zo.
- De heer **Van Amerongen**:

Neen, maar wat ik wel merk, is dat het Wetboek van Strafvordering geen maatwerk biedt. Er is sprake van algemene normen, die zowel voor de winkelboef gelden als voor de georganiseerde boef. Ik vraag mij af of dat heel erg handig is.

De heer **Koekkoeck:**

Als u een onderzoek begint op basis van CID-informatie, hoe doet u dat dan?

De heer **Van Amerongen:**

Dan maak ik een start-proces-verbaal, ondertekend door de CID-chef, waarin de informatie staat waar het om gaat en ook de betrouwbaarheid van de informant die die informatie heeft gegeven.

De heer **Koekkoeck:**

Staat de naam van de informant erin?

De heer **Van Amerongen:**

Die staat er uiteraard niet in, neen.

De heer **Koekkoeck:**

Die staat er niet in, want anders zou hij geen informant meer zijn.

De heer **Van Amerongen:**

Ik wou net zeggen: dat is vragen naar de bekende weg.

De heer **Koekkoeck:**

Maar dat doen wij wel eens vaker. Maar dan staat erin: uit CID-informatie is gebleken dat. Hoe ver gaat u daar dan in? Wat zet u er wel in en wat niet?

De heer **Van Amerongen:**

Wij zorgen er altijd voor dat de informatie zodanig is omschreven dat het heel moeilijk is om naar de bron terug te gaan. Daar let je dus altijd op.

De heer **Koekkoeck:**

Hebt u het al meegemaakt dat een rechter daar geen genoeg mee nam?

De heer **Van Amerongen:**

Dat heb ik nog niet meegemaakt.

De heer **Koekkoeck:**

En ziet u dat moment met angst en beven komen?

De heer **Van Amerongen:**

Eigenlijk niet, neen.

De heer **Koekkoeck:**

Dus u doet het nog steeds op deze manier?

De heer **Van Amerongen:**

Ik denk dat de verhoudingen in Zuid-Nederland nog dusdanig zijn dat rechters, het OM en de politie, met name de CID-chefs, daar kennelijk nog vertrouwen in hebben.

De **voorzitter:**

Dus wat de heer Gerding uit Rotterdam voor ons heeft verklaard, zo is de situatie bij u niet?

De heer **Van Amerongen:**

Neen, dat merk ik niet.

De **voorzitter:**

Neen. Maar u zegt enigszins losjes: in Zuid-Nederland is die situatie niet zo. Is het aan de andere kant niet zo dat u zich misschien ook moet voorbereiden op het feit dat een echt helemaal afgeschermd traject in de toekomst niet meer zal bestaan? Of ziet u die moeilijkheid niet?

De heer **Van Amerongen:**

Die moeilijkheid zie ik dus wel. Ik heb er hoop op dat de uitslag van deze hoorzittingen ertoe zal leiden dat CID-trajecten wel met rechterlijke toetsing afgeschermd kunnen blijven.

De heer **Koekkoeck:**

Hoe doen de CID-mensen verslag van hun werkzaamheden?

De heer **Van Amerongen:**

In onze regio is sprake van een CID-journaal, waar alles in wordt gezet wat nodig is om verantwoording af te leggen. Van tevoren wordt aangegeven waar men naartoe gaat en

achteraf wordt altijd een verslag gemaakt: waar heeft men gesproken, heeft men wel of niet tipgeld uitgerekend, wat is de informatie die uit het gesprek naar voren kwam, wat de sfeer was van het gesprek. Los daarvan wordt bekeken of in de CID-bak een "vier maal vier", dus CID-informatie, moet worden opgeslagen.

De heer **Koekkoek:**

Kijkt u als CID-chef, wat u tegelijk bent, wel eens in de CID-journaals?

De heer **Van Amerongen:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

En waar let u dan op? Gaat het dan om bepaalde zaken?

De heer **Van Amerongen:**

Als er een afspraak is over de uitreiking van tipgeld, kijk ik daar met name naar. Voor de rest spreek ik heel erg vaak met de CID-coach, dus degene die dagelijks contact heeft met de CID-runners en die op de hoogte moet zijn van hetgeen de mensen als dagelijkse werkzaamheden doen.

De **voorzitter:**

Wat is de CID-coach?

De heer **Van Amerongen:**

Zojuist zei ik dat CID-rechercheurs de minst vrije functionarissen binnen ons korps zijn. De coach is de man met wie wordt afgesproken: ik ga daar naartoe, ik ga met informant B praten en dat is het doel. Hij zorgt ook voor de terugkoppeling.

De **voorzitter:**

Misschien kunnen wij in de laatste fase van dit verhoor overgaan op de opsporingsmethoden die door u worden gebruikt.

De heer **Koekkoek:**

Bent u op de hoogte van alle opsporingsmethoden die in Zuidoost-Brabant worden gebruikt?

De heer **Van Amerongen:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Maar hoe is dat mogelijk in een organisatie als de uwe, want u zit voor de zware criminaliteit en er zijn achttien afdelingen waar ook CID-mensen zitten?

De heer **Van Amerongen:**

Wij hebben n keer per maand een RCID-overleg. Daar zit ik zelf ook bij en daar komen alle opsporingsmethoden die gebruikt worden ook aan de orde.

De heer **Koekkoek:**

Is het altijd zo geweest dat u of uw voorganger op de hoogte was van alle methoden die gebruikt worden?

De heer **Van Amerongen:**

Dat is altijd zo geweest, ja.

De heer **Koekkoek:**

Bent u nooit voor verrassingen geplaagd?

De heer **Van Amerongen:**

Wel eens, ja.

De heer **Koekkoek:**

Bijvoorbeeld?

De heer **Van Amerongen:**

Eens even kijken, hoor. Dat er al technische hulpmiddelen bij een observatie waren gebruikt waar ik geen weet van had.

De heer **Koekkoek:**

Wat voor technisch hulpmiddel?

De heer **Van Amerongen:**

Dat was een peilzender.

De heer **Koekkoek**:

Door wie was er een peilzender geplaatst? Door iemand van de CID?

De heer **Van Amerongen**:

Neen, onder leiding van de zaaksofficier. Dat zijn dus middelen die bij ons gewoon in het proces-verbaal komen en onder leiding van het bevoegde gezag worden aangestuurd. Het was iets waarvan ik dacht: h, daar had ik even geen weet van.

De heer **Koekkoek**:

En hoe kwam het dat u dat niet wist, terwijl het toch een zaak was die onder uw afdeling viel?

De heer **Van Amerongen**:

Het was geen zaak die onder mijn afdeling viel.

De heer **Koekkoek**:

Had u het moeten weten?

De heer **Van Amerongen**:

Ik had het ook niet per se hoeven te weten.

De **voorzitter**:

Hoe kan het een zaak zijn die niet onder u valt?

De heer **Van Amerongen**:

Het was een zaak die onder leiding van een van de achttien afdelingen viel.

De **voorzitter**:

Laten wij niet in de details treden van de vraag of u daar dan ook verantwoordelijk voor was; u wist het niet. Zou u een overzicht kunnen geven van de methoden die u gebruikt?

De heer **Van Amerongen**:

Bij opsporingsmethoden denk ik dat wij kunnen praten over observatie, het af luisteren van de telefoon, uiteraard met machtiging. Wat wij in Brabant ook doen - de heer Welten heeft daar al over gepraat - is inkijkoperaties. Die hebben wij in elk geval ook toegepast.

De **voorzitter**:

Inkijkoperaties? De heer Welten had er maar n. En wij hebben toen doorgevraagd: hoeveel inkijkoperaties heeft u in de afgelopen jaren gehad.

De heer **Van Amerongen**:

Ik zit pas twee jaar bij deze afdeling. Ik denk dat er in ieder geval iets van tien waren en die zijn allemaal keurig netjes benoemd in het proces-verbaal en door de rechter getoetst.

De **voorzitter**:

Heeft bij u niet gespeeld dat van bepaalde inkijkoperaties geen proces-verbaal was gemaakt? Wij weten dat daarop in Den Bosch een zaak stukging.

De heer **Van Amerongen**:

Ik ken dat voorbeeld ook, ja.

De **voorzitter**:

En bij u niet? Is dat nooit voorgekomen?

De heer **Van Amerongen**:

Jawel. Ik heb n keer toestemming gegeven - dat was in de eerste fase dat ik er zat - om een inkijkoperatie te doen onder de CID-vlag, zoals wij dat dan noemen. Ik denk dat dat ook de gebruikelijke wijze was waarop wij dat drie vier jaar terug deden. Wij hebben pas de ommezwaai gemaakt na de notitie van de twee heren Revers en Pieters van het Bossche parket, omdat zij hem onder 9 Opiumwet en dan onder 150 Wetboek van Strafvordering lieten vallen. Wij hebben achteraf gemeend, die zaak alsnog te moeten melden en daarvan 9 Opiumwet te maken. Maar voorheen - ik heb dat gisteren nog een keer nagevraagd omdat ik het verhoor van de heer Welten heb gehoord - vond dat naar mijn mening gewoon plaats onder de CID-vlag. Ik denk dat dit als reden had dat men eigenlijk vond dat wel de zorgvuldigheid er was, dat dus de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit werden ingevuld, maar dat het wat de wetmatigheid betreft, niet kon.

De **voorzitter**:

Hoe vaak is dat onder de CID gebeurd, zoals u het noemt, dus zonder dat er blijkbaar een directe verdenking was?

De heer **Van Amerongen**:

U vraagt mij nu naar iets dat voor mijn tijd is geweest.

De **voorzitter**:

Maar u hebt het toch wel nagevraagd?

De heer **Van Amerongen**:

Ik heb het nagevraagd, maar ik heb geen aantallen nagevraagd, dus dat moet u aan mijn voorganger vragen.

De **voorzitter**:

Hebt u gevraagd: Was het maar n keer, of twee? Het is niet erg, het is allemaal geen doodsonde, wij proberen alleen de feiten boven water te krijgen. Gebeurde het nu tientallen keren? Was het dus heel gewoon, of was het heel uitzonderlijk?

De heer **Van Amerongen**:

Ik denk dat het eerder uitzonderlijk was.

De **voorzitter**:

Eerder uitzonderlijk.

De heer **Van Amerongen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Maar dus iets minder uitzonderlijk dan de heer Welten althans over zijn kennis voorgaf.

De heer **Van Amerongen**:

Ik kan niet over zijn kennis of zijn regio praten. Ik praat alleen over mijn regio. Ik heb er gisteren nog eens goed op doorgevraagd, om te horen hoe het dan was ontstaan, omdat het voor mijn tijd is geweest. Het is in feite heel eenvoudig ontstaan uit onderzoeken die men draaide op het gebied van de synthetische drugs. Daarbij werd dan door observanten gezien dat spullen werden binnengebracht in een boerenschuur, wat dan grondstoffen bleken te zijn voor het maken van synthetische drugs. Op een gegeven moment dachten we dan: Nu, de criminelen zijn ook binnen, laten we maar eens tot aanhouding overgaan. Toen bleek echter dat er nog geen strafbaar produkt lag, alleen maar grondstoffen die volgens de crimineel gebruikt werden om kattevoer of kattenbakvulsels te maken, waarbij ze bezig waren met een nieuw procd.

De heer **De Graaf**:

Kan dat, naar uw oordeel?

De heer **Van Amerongen**:

Wij hebben het nagevraagd bij wetenschappers. In scheikunde was ik niet al te best op de middelbare school. Die hebben het ontkend, maar het was in ieder geval wel reden om niet tot straf over te gaan. Daarom hebben wij inderdaad later gezegd: Kunnen we niet met een inkijkactie kijken of wij op het juiste tijdstip zitten? Toen is, denk ik, zo heb ik het tenminste gisteren gehoord, de modus ontstaan om in de boerenschuur van te voren te kijken of het strafbare produkt er al was. Als het er was, werd het tijd om tot aanhouding over te gaan, om te voorkomen dat de boeven weer in vrijheid konden weglopen en wij met lege handen blijven staan.

De **voorzitter**:

Ik zei juist: "de heer Welten voorgaf". Ik moet natuurlijk zeggen: "de heer Welten verklaarde". Ik wil dat graag even herstellen, voordat daar door u en anderen verkeerde conclusies uit getrokken zouden kunnen worden.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Van Amerongen, sinds wanneer vinden inkijkoperaties niet meer plaats onder CID-vlag, zoals u het uitdrukt?

De heer **Van Amerongen**:

Ik heb aangegeven dat ik daar in mijn begintijd n keer toestemming voor heb gegeven en dat wij uiteindelijk achteraf toch hebben besloten om dat in het proces-verbaal te melden.

Ze vinden niet meer plaats sinds de tijd dat wij daar binnen het Bossche parket in discussie over zijn gegaan.

De heer **Koekkoek:**

Kunt u dat preciezer aangeven?

De heer **Van Amerongen:**

Zo'n anderhalf jaar terug.

De heer **Koekkoek:**

Begin vorig jaar, medio vorig jaar?

De heer **Van Amerongen:**

Dat weet ik zo niet. Anderhalf jaar geleden denk ik, zo ongeveer. De notitie hebt u denk ik wel.

De heer **Koekkoek:**

Maakt u nu nog gebruik van zogenaamde inkijkoperaties, maar dan volgens u op wettelijke basis?

De heer **Van Amerongen:**

Ja, en dat melden wij ook keurig netjes in het proces-verbaal. Dan kan de rechter toetsen of het wel of niet rechtmatig is.

De heer **Koekkoek:**

Hoeveel hebt u er dit jaar gedaan, dus in 1995, om de gedachten te bepalen?

De heer **Van Amerongen:**

En.

De heer **Koekkoek:**

Dus u zet het middel selectief in?

De heer **Van Amerongen:**

Je zit er elke keer mee dat op het moment dat een werkmethode vrij komt, de criminelen zich daar weer op gaan voorbereiden. Het is nu al heel erg gevaarlijk om in te kijken, zonder dat je van te voren goed hebt nagedacht over de vraag: Ja, wat kan ik ermee stuk maken?

De heer **De Graaf:**

Krijg je dan een situatie dat er eerst even een soort inkijkoperatie moet plaatsvinden voordat je gaat inkijken?

De **voorzitter:**

Pro-actief inkijken.

De heer **Van Amerongen:**

Ik zal het even uitleggen. Een beetje crimineel heeft nu aan de buitenkant van een lab of zoiets een videocamera en heeft de deuren beveiligd. Die merkt het dus als er iemand onbevoegd is binnengetroten. Daar kun je dus eerder de zaak mee stuk maken.

De heer **De Graaf:**

Daar hebt u toch getrainde mensen voor die dit hoog professioneel wel kunnen, al dan niet met behulp van allerlei instrumentaria? Zo niet, dan kunt u toch nog een beroep doen op anderen, buiten uw regio?

De heer **Van Amerongen:**

Dat valt op zichzelf nog wel tegen. De vraag is dan toch of het dat allemaal wel waard is, want je moet dan in feite inbreken in een zwaarbeveiligde bunker en dan alleen om boven water te halen of er iets ligt.

De heer **De Graaf:**

Zegt u nu dat het middel "inkijken" langzamerhand zijn waarde verliest, net zoals wel wordt gezegd dat pseudo-koop niet meer werkt?

De heer **Van Amerongen:**

Ja, wat ik in het eerste verhoor heb aangegeven, dat openbaarheid van de middelen ook direct het uitsluiten van de middelen is. Inkijken kan nog wel toegepast worden, maar eigenlijk niet meer bij de criminelen die zich bevinden aan de top van de ijsberg van georganiseerde criminaliteit. Pseudo-koop vond ik een heel aardig middel, maar het wordt

nu toegepast op het middenniveau van de criminaliteit, want een beetje boef trapt daar niet meer in.

De **voorzitter**:

En pseudo-verkoop? Vindt u dat ook nog een middel?

De heer **Van Amerongen**:

Ik kan mij daar geen goed beeld van maken.

De **voorzitter**:

In het grijzere verleden is het in Limburg voorgekomen dat men door middel van de politie grondstoffen voor XTC verkocht.

De heer **Koekkoek**:

Desgevraagd.

De **voorzitter**:

Ja, desgevraagd.

De heer **Van Amerongen**:

Ik denk dat dit op zichzelf nog wel een handig middel kan zijn.

De heer **Koekkoek**:

Maakt u gebruik van de methode van gecontroleerde aflevering van drugs?

De heer **Van Amerongen**:

Ik heb nog geen gebruik gemaakt van de methode van gecontroleerde aflevering van drugs. Ik heb n keer met Duitsers samengewerkt en daar hebben wij wel zoiets gehad, maar de samenwerking bestond eruit dat wij een bepaald deel van het traject op ons namen en dat een andere regio uiteindelijk de drugs zou binnenhalen. Dat is ook gelukt. Het ging om een kleine hoeveelheid hasj. Verder heb ik nog geen gebruik gemaakt van deze methode.

De heer **Koekkoek**:

Kent u in uw regio het verschijnsel van het doorlaten van drugs?

De heer **Van Amerongen**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Is dat niet voorgekomen in Zuidoost-Brabant?

De heer **Van Amerongen**:

Ik kan alleen maar over twee jaar praten. In mijn periode is dat niet voorgekomen.

De **voorzitter**:

Nooit in de tweede hand?

De heer **Van Amerongen**:

Hoe bedoelt u dat: in de tweede hand?

De **voorzitter**:

Of in de derde hand, hoewel wij dat nog gecontroleerd afleveren noemen. In het milieu laten verdwijnen van drugs om betere tekeningen te krijgen van een criminele groep?

De heer **Van Amerongen**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u behoefte aan de methode?

De heer **Van Amerongen**:

Wij zitten nu heel specifiek op het drugsverhaal, maar wanneer je blijft vinden dat het verhandelen van drugs een strafbaar feit is en wij elke keer ingrijpen op het moment dat de drugs bij iemand voorhanden zijn, pakken wij altijd de kleine visjes en komen wij nooit verder. Ik vind het zelf dus wel ethisch geoorloofd om n kilo te laten gaan, om daarna 100 kilo en de wat grotere boef te kunnen pakken.

De heer **Koekkoek**:

En 1000 kilo laten doorgaan om de grote boef te pakken?

De heer **Van Amerongen**:

- Ik denk dat je wel met z'n allen normen moet gaan stellen, wat wij nog wel en niet proportioneel vinden.
- De heer **Koekkoek**:
En wat vindt u dan van 1000 kilo?
- De heer **Van Amerongen**:
Gaat het om hasj, of om harddrugs?
- De heer **Koekkoek**:
Hasj.
- De heer **Van Amerongen**:
Het hangt ervan af wat daar tegenover staat.
- De heer **Koekkoek**:
En 100.000 kilo?
- De heer **Van Amerongen**:
Dat vind ik op zich veel.
- De heer **Koekkoek**:
Sluit u het uit?
- De heer **Van Amerongen**:
Nu, ik wil eigenlijk niets uitsluiten. Als ik met 100.000 kilo zeker een persoon kan binnenhalen waar wij al jaren achteraan zitten en het air van ongrijpbaarheid heeft en wij weten zeker dat het dan lukt... De markt wordt zo overspoeld met softdrugs.
- De **voorzitter**:
Hoeveel kilo of hoeveel ton softdrugs komt, denkt u, Nederland per jaar binnen, afgezien van de hoeveelheden drugs die eventueel nog door handelaren wordt verhandeld of getransporteerd worden?
- De heer **Van Amerongen**:
Ik zou dat niet weten.
- De **voorzitter**:
Maar wat denkt u? U zei: 100 ton om de grote man te vangen. Laat ik het anders vragen: Hoeveel van hetgeen er in Nederland totaal binnenkomt, kun je weggeven om de grote man te vangen? De helft, een kwart?
- De heer **Van Amerongen**:
Het is maar net hoe groot die man is. Ik kan hier dus heel moeilijk een antwoord op geven. De helft vind ik wel redelijk veel, maar je ziet ook overal dat mensen hun eigen wietplantagetjes hebben, dus in die zin nemen de strafbaarheid van het geheel en de normstelling binnen de samenleving andere vormen aan.
- De heer **Koekkoek**:
Hebt u de laatste tijd nog behoefte gehad aan toepassing van de methode?
- De heer **Van Amerongen**:
Nee.
- De heer **De Graaf**:
Ik heb nog een vraag over doorlevering, waar u zoven duidelijk en helder "nee" op antwoordde. Dat ene kilootje doorlaten om eventueel een wat grotere boef te pakken, ook dat is nooit voorgekomen?
- De heer **Van Amerongen**:
Nee, ook dat is nooit voorgekomen.
- De heer **De Graaf**:
Is het u wel eens voorgesteld? Hebt u het toen geweigerd?
- De heer **Van Amerongen**:
Wij hebben daar wel eens beleidsmatig over gesproken, ook binnen een onderzoek, zo van: Waar ligt ons maximum, wanneer grijpen wij wel of niet in, wanneer voelen wij ons verplicht in te grijpen?
- De **voorzitter**:
En wanneer was dat?

De heer **Van Amerongen**:

Vorig jaar.

De **voorzitter**:

Ik bedoel niet het tijdstip, maar het aantal kilo's.

De heer **Van Amerongen**:

Tot 5 kilo harddrugs.

De **voorzitter**:

En hebt u diezelfde maat toen gesteld voor de softdrugs?

De heer **Van Amerongen**:

Nee, voor de softdrugs hebben wij niet dezelfde maat gesteld, omdat zich dat niet voordeed. Uiteindelijk is ook dat 5 kilo-verhaal niet doorgegaan.

De heer **Koekkoek**:

Zegt u: Ik begin niet aan de methode van het doorlaten, gelet op de houding van de minister van Justitie ten opzichte van dit middel?

De heer **Van Amerongen**:

Ik heb al aangegeven dat wij alles in nauw overleg met het OM doen. Het OM is in dezen het bevoegde gezag. In die zin moet je met elkaar afspreken of je wel of niet met zo'n methode in zee gaat.

De heer **Koekkoek**:

Dat betekent dat u alleen bij hoge uitzondering naar dit middel zou willen grijpen?

De heer **Van Amerongen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Zijn er middelen die u op dit moment niet hebt, maar die u eigenlijk wel nodig zou hebben om uw werk goed te kunnen doen?

De heer **Van Amerongen**:

Ik heb daarnet al gezegd: een goede regeling met betrekking tot het CID-werk. Ik wil graag getoetst worden door rechters. Dat zeg ik ook tegen iedereen. Ik vind dat in deze samenleving een heel groot goed. Alleen wil ik niet dat boeven, omdat ik dat in de openbaarheid moet laten toetsen, slimmer worden, waardoor ik de volgende keer nog meer moeite heb om de boeven binnen te halen.

De heer **Koekkoek**:

Ik heb voldoende gehoord, voorzitter.

De **voorzitter**:

Op dit laatste punt wil ik zelf nog even terugkomen. U zegt: de methode verliest haar waarde wanneer ze openbaar wordt. Is dat in een democratisch systeem niet onvermijdelijk, vroeger of later?

De heer **Van Amerongen**:

Ik denk dat dat nogal meevalt.

De **voorzitter**:

Waar denkt u aan voor de toekomst, als u zegt: dat is heel toelaatbaar en kan ik goed geheim houden?

De heer **Van Amerongen**:

Als ik dat nu ga beantwoorden, moet ik morgen weer met wat nieuws komen.

De **voorzitter**:

Daar moet u toch over denken? Het is toch geen flauwe vraag? Het gaat toch over iets heel wezenlijks? U zegt gewoon: het verliest zijn waarde als het in de openbaarheid komt. Nu zegt ons Wetboek van Strafvordering dat, als je dwangmiddelen toepast en ingrijpende dingen moet doen, dit een wettelijke basis moet hebben. Het raamwerk moet dus altijd openbaar zijn in ons systeem. Mijn vraag is nu - en dat is helemaal geen strikvraag, zo moet u het niet zien - wat u in de toekomst wilt hebben dat zijn waarde niet zal verliezen.

De heer **Van Amerongen**:

Ik heb net al een goede regeling met betrekking tot het CID-werk genoemd. Daar zit eigenlijk ook nog geen wettelijke basis onder. Ikzelf heb het gevoel dat als wij elke keer van binnenuit de criminele groep zaken te horen kunnen krijgen, wij in ieder geval elke keer ook in staat zijn om de boeven te vangen waarvan de samenleving van ons verlangt dat wij die vangen.

De **voorzitter**:

Maar verlangt de samenleving ook dat u de ene grote boef vangt met een even grote boef, die daarna vrijuit gaat? Dat toch weer niet?

De heer **Van Amerongen**:

Dat lijkt mij niet, nee.

De **voorzitter**:

Stuit je dan misschien op de grens van het gehele informantensysteem? Is dat misschien de achtergrond waar wij deze dagen over spreken?

De heer **Van Amerongen**:

Ja, dat klopt, maar het moet dus wel zo zijn dat de informanten door ons worden gerund en dat wij niet worden gerund door de informanten.

De **voorzitter**:

En dat is belangrijker dan de aantallen kilo's, of de voordelen die de man of vrouw daarvan trekt?

De heer **Van Amerongen**:

Ja. Elke keer moet dus ook blijken - wij toetsen dat elke keer - of wij ons laten sturen, of of door ons wordt gestuurd. Ik denk dat dit een heel essentieel onderdeel is.

De **voorzitter**:

Wie runt wie, dus. Is er nu nog een technisch middel dat u erbij wilt hebben dat afgeschermd en geheim moet blijven?

De heer **Van Amerongen**:

Ik denk niet dat er technische middelen zijn die niet op den duur gaan uitslijten. Er ligt een wetsvoorstel inzake richtmicrofoons.

De **voorzitter**:

Direct afluisteren, bedoelt u.

De heer **Van Amerongen**:

Direct afluisteren. Sowieso heb ik nog nooit een richtmicrofoon gezien, of heb ik gehoord dat er echt gebruik van werd gemaakt.

De **voorzitter**:

Van die kleine vloodjes, "bugjes", doet dat het ook niet?

De heer **Van Amerongen**:

Neen.

De **voorzitter**:

Neen, u doet het niet, maar ik bedoel of die het niet doen.

De heer **Van Amerongen**:

Dat weet ik niet. Ik heb ze nooit toegepast, dus dat weet ik niet. Iedereen doet daar heel geheimzinnig over, maar ik heb met de geboorte van mijn zoontje een videocamera gekocht en daar zit ook al een kleine richtmicrofoon op. Dat is dus het spul dat in de handel is. Zelf denk ik dat de wetgeving over direct afluisteren inderdaad ook net zo uitslijt als de middelen waar wij al over hebben zitten praten, zoals pseudo-koop, dus dat het middel wel toegepast kan worden in de eerste jaren, maar daarna niet meer op de toppers.

De **voorzitter**:

Is er nou ook sprake van een wapenwedloop, die op de een of andere manier met meer creativiteit te keren moet kunnen zijn?

De heer **Van Amerongen**:

Ik denk dat er sprake is van een wapenwedloop, ja.

De **voorzitter**:

Ik begrijp dat u wilt dat de CID wordt geregeld, dat er eventueel een rechterlijke toets komt die eventueel wordt afgeschermd en niet openbaar is, maar wat zou u nou nog verder graag willen kunnen doen? Laten wij zeggen: binnendringen in de groep door middel van een, wat doet u liever, een informant of een politie-infiltrant?

De heer **Van Amerongen**:

Het laatste doe ik natuurlijk liever.

De **voorzitter**:

Zou u ook financieel iemand helemaal willen kunnen doorlichten, uitkleden, veel vroeger dan het nu kan?

De heer **Van Amerongen**:

Dat zou wel heel erg makkelijk zijn. Ik zie wel dat de slagkracht die wij nu hebben, heel erg klein is. Zo zijn er voor geld heel weinig grenzen. Je kunt binnen 3,5 minuut geld overmaken naar Amsterdam, Hong Kong, New York, de Caribische eilanden waar je een eigen bank voor 20.000 kunt kopen, naar Zwitserland. En wij doen er als opsporingsteam 3,5 jaar over om die "papertrail" te kunnen volgen. Aan dat veld kan onze daadkracht en slagkracht worden afgemeten. Dus het zou misschien wel handig zijn als wij binnen dat financile traject beter aan opsporing konden doen, omdat het de boef toch altijd gaat om geld.

De **voorzitter**:

Vroeger heeft u volgens de doorlichting ook CID-matig wel eens scanners gebruikt.

De heer **Van Amerongen**:

Ja, dat klopt.

De **voorzitter**:

Dan luistert u dus af en dat stopt u dan in de CID? Het gaat dus om scanners van autotelefoons.

De heer **Van Amerongen**:

Ja, het was het ATF2- en ATF3-netwerk, dus telecommunicatie, en de gesprekken die daarover gingen. Wij hebben daar CID-matig een scanner in gebruikt die elke burger heeft. Dat hebben wij toegepast en er zijn uitspraken van rechtbanken dat dit in ieder geval geoorloofd is. Het is "op het randje van de wetgeving".

De **voorzitter**:

Er zijn anderen die daar weer een machtiging voor vragen, zoals u weet.

De heer **Van Amerongen**:

Maar ook dit zijn verhalen die wij altijd netjes in de processen-verbaal neerleggen.

De **voorzitter**:

Toch niet als u het CID-matig opslaat?

De heer **Van Amerongen**:

Neen, wij hebben dat in eerste instantie gedaan.

De **voorzitter**:

Maar als u het eruithaalde, kwam het weer terug. Werd het dan een CID-actie of een scan genoemd?

De heer **Van Amerongen**:

Scan.

De **voorzitter**:

Hebben de leden nog vragen?

De heer **Rabbae**:

Denkt u dat de criminele organisaties van alle technieken en methoden op de hoogte zijn, of zijn er nog technieken en methoden die bij hen niet bekend zijn?

De heer **Van Amerongen**:

Mijn eerste reactie is dat u dit aan de criminelen zelf moet vragen, maar u vraagt mijn mening daarover. Ik denk dat zij wel van bijna alles op de hoogte zijn. Ons voordeel is dat wij in feite in samenwerking met de totale overheid kijken of wij een dam kunnen opwerpen, en daar kunnen zij dus niet tegenop.

De heer **Vos**:

Als ik het goed heb gehoord, heeft u er wel twee keer voor gepleit om de rechter te plaatsen in de controle op het CID-traject. Betekent dit impliciet dat u van mening bent dat de officier van justitie niet zelf de controle kan uitoefenen?

De heer **Van Amerongen**:

Als je kijkt naar de opbouw van het Wetboek van Strafvordering, zie je dat, hoe ingrijpender het middel is dat wordt toegepast, hoe meer distantie er is naar de persoon die mag uitmaken of het wel of niet is toegestaan. Uit de praktijk leer je dat het goed is dat er een steeds grotere afstand zit tussen wat een hulpofficier mag en wat een rechter-commissaris mag. Ik heb zelf het gevoel dat het, als je kijkt naar de dingen die je wilt toepassen in de pro-actieve fase, best heel ingrijpend kan zijn. Ik denk dan: probeer dan dezelfde lijn te volgen die in het Wetboek van Strafvordering is aangegeven.

De heer **Vos**:

Begrijp ik dan goed dat u vooral aansluiting zoekt bij de wettelijke regeling die op dit moment bestaat en dat er geen sprake is van een tekort aan vertrouwen in de officier zelf?

De heer **Van Amerongen**:

Ja, dat klopt.

De heer **De Graaf**:

Hoe lossen wij nu het dilemma op dat u schetst? Aan de ene kant zegt u dat u de methode verantwoordt, omdat het rechtmatig moet zijn, en dat zet u in een proces-verbaal. Dat geldt ook voor inkijkoperaties. Aan de andere kant worden ze bekend, komen ze bij de rechtbank en daarmee in de openbaarheid, en zijn ze niet meer toepasbaar. Hoe moet dat dilemma opgelost worden, of is dit iets wat niet oplosbaar is? Want u vindt het toch wel vervelend dat die methoden bekend worden. Tegelijkertijd gaat u niet zover dat u zegt dat het helemaal moet worden afgeschermd en dat het de keukengeheimen van de politie zijn waar verder niemand maar iets van moet weten.

De heer **Van Amerongen**:

Ik wil die vraag eigenlijk ook bij u neerleggen en ik denk dat u er ook een uur over moet nadenken.

De **voorzitter**:

Dan moet u op een vergadering van onze politieke partijen komen. Wij kunnen u nu vragen.

De heer **Van Amerongen**:

Ik denk dat er wel oplossingen zijn. Om de lijn vast te houden die ik al heb aangegeven: er zou met besloten raatkamerzittingen gewerkt kunnen worden, of met "keurmerkstempels". Dus het onderzoek heeft gedraaid, er zijn enkele dingen geweest die in een besloten raatkamerzitting hebben plaatsgevonden, de raatkamer heeft daar haar keurmerk op gezet, dus tijdens een zitting wordt daar verder niet meer naar gekeken. En voor de advocatuur is het dan zo dat er verder niet meer op doorgevraagd kan worden.

De heer **De Graaf**:

Dus de advocaat mag het dan ook niet weten. Dat is de consequentie van uw verhaal.

De heer **Van Amerongen**:

Ja, dat is de consequentie van het verhaal.

De **voorzitter**:

Als nou een rechter op een goede dag zegt: dat mag die advocaat wel weten, want er zijn blijkbare feiten en omstandigheden die toch wijzen op mogelijk een gedeelte onrechtmatig verkregen bewijzen, zijn wij dan weer zover als wij waren?

De heer **Van Amerongen**:

Ik denk dat dan het keurmerk er niet op komt.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Amerongen, ik dank u wel. Sluiting 11.45 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 14**

13 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 13 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer H.A. Jansen

Aanvang 12.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Mijnheer Jansen! Ik verzoek u op te staan voor het afleggen van de eed. De door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Jansen:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De voorzitter:

Mijnheer Jansen! U bent hoofd van de Regionale researchedienst Rotterdam. Hoeveel jaar heeft u deze functie al?

De heer Jansen:

Ik heb ernaar moeten solliciteren tijdens de reorganisatie. Ik solliciteerde als het ware naar mijn eigen baan. Medio 1993 is de Regionale researchedienst als een nieuwe dienst in het regiokorps Rotterdam/Rijnmond opgericht. Het was ook een dienst in oprichting, het was dus geen dienst die bestond. Het is een dienst die door het samenvoegen van een aantal andere diensten is ontstaan en nog in opbouw is.

De voorzitter:

En daarvoor was u al recherchechef in Rotterdam bij het gemeentepolitiekorps?

De heer Jansen:

Ik heb nogal wat functies bekleed in Rotterdam. Mijn rechercheperiode is medio 1970 aangevangen bij de toenmalige CID, thans de RCID. Ik heb vervolgens opdracht gekregen om een narcoticabrigade op te richten. Dat is ook gebeurd. Daar heb ik vijf jaar bij gezeten. Toen heb ik een aantal uitstappen gemaakt, waaronder een naar het verkeer. Ik heb de operationele ondersteunende diensten gereorganiseerd. Ik heb wat in de regiovorming gedaan en daarna, medio 1993, ben ik teruggekeerd in het echte operationele researchevak.

De voorzitter:

Heeft dat uw hart?

De heer Jansen:

Meestal wel. Er zijn momenten waarop je denkt: had ik maar iets anders genomen. Maar meestal heeft het wel mijn hart.

De voorzitter:

Wanneer bekruipt u de gedachte "had ik maar iets anders gedaan"?

De heer Jansen:

Niet nu, maar in deze periode zijn er wel momenten waarop je denkt: waar doe je het voor? Gelukkig zijn dat maar korte momenten. Zaken draaien. Het werk heeft wel mijn hart. Soms zijn de omstandigheden iets beter.

De voorzitter:

Hoeveel keer is het in het afgelopen jaar voorgekomen dat u dat dacht?

De heer **Jansen**:

Dat is niet een aantal malen geweest, het zijn overpeinzingen die je hebt als je met je werk bezig bent; wanneer ik denk: al dat gedoe eromheen, laat mij lekker werken, wij hebben zoveel werk te doen, er ligt zoveel op tafel.

De **voorzitter**:

Welk gedoe?

De heer **Jansen**:

Welk gedoe? Je wordt natuurlijk iedere keer van je werk afgehaald omdat je nota's moet schrijven, verantwoording moet afleggen, mensen in een vergadering bij elkaar moet zien te brengen om partijen te laten samenwerken. Het is een geweldige inspanning om de trein dan gaande te houden.

De **voorzitter**:

Is dat dan niet het werk van de recherchechef, dat gedoe?

De heer **Jansen**:

Over het werk binnen mijn dienst heb ik niet te klagen. Ik doel meer op de landelijke samenwerking, om dat voor elkaar te krijgen.

De **voorzitter**:

Dus "dat gedoe" zijn niet de incidenten, "het gedoe" is misschien niet dat u hier zit.

De heer **Jansen**:

Nee. "Het gedoe" is de moeite die het kost om partners om een tafel te krijgen en een goede samenwerking te realiseren.

De **voorzitter**:

Hoeveel tijd spendeert u aan dat soort vergaderingen buiten uw eigen korps of buiten uw directe omgeving?

De heer **Jansen**:

Ongeveer 50% van mijn tijd. Dat heeft niet alleen te maken met rechersamenwerking. Dat heeft ook te maken met activiteiten in de commissie-De Wit, de Centrale toetsingscommissie en de Adviescommissie criminaliteit.

De **voorzitter**:

Waarom neemt u dan al die banen aan?

De heer **Jansen**:

Omdat ik vind dat je je in moet zetten voor die samenwerking, omdat ik vind dat je niet kunt stoppen bij de eigen regio als je met zware, georganiseerde criminaliteit bezig bent. Die is regio-overschrijdend en wij hebben een gezamenlijke opdracht.

De **voorzitter**:

Gaat u ooit nog wel eens met een tactisch rechercheur op stap?

De heer **Jansen**:

Dat gebeurt niet vaak. Ik loop wel de projectruimte in en ik praat bij - zo heet dat - want dat zit kort bij mij en daar heb ik ook tijd voor, maar ik ga niet vaak met tactische rechercheurs op stap.

De **voorzitter**:

Wanneer heeft u voor het laatst in het veld gestaan?

De heer **Jansen**:

Dat is een paar jaar geleden, tenzij u nu doelt op het beindigen van een onderzoek dat op een dag eindigt of op een groot onderzoek waarbij 400 of 500 man de straat op gaan. Daar ben ik natuurlijk wel bij. Dan zou ik ook de straat op gaan.

De **voorzitter**:

Als er aanhoudingen plaatsvinden.

De heer **Jansen**:

Ja, aanhoudingen, huiszoekingen.

De **voorzitter**:

Dan gaat u mee.

De heer **Jansen**:

Ja, dan ga ik mee.

De **voorzitter**:

Zit u dan in een auto de boel te leiden?

De heer **Jansen**:

Niet alleen in de auto. Ik zit ook wel in de auto, maar het betreft meer cordineren, bijpraten op locatie, sfeer proeven, kijken, dat soort zaken.

De **voorzitter**:

Mijnheer Jansen! Wij willen het graag met u hebben over de organisatie van uw recherche en de verhouding tot het kernteam Rotterdam, de prioriteitsstelling en de opsporingsmethoden die in Rotterdam worden gebruikt. Wij willen het ook hebben over uw ervaringen als medewerker van de commissie-Wierenga en over enkele zaken die in Rotterdam een rol hebben gespeeld. Het is de bedoeling dat heer Rabbae eerst met u spreekt over de organisatie van uw recherche en de verhouding tot het kernteam in Rotterdam.

De heer **Rabbae**:

U begrijpt dat de verleiding groot is om u te vragen naar welke andere baan u uitkijkt op die moeilijke momenten, maar dat zal ik maar niet doen. Wij hebben een kleine notitie van uw hand. Daarin maakt u een vergelijking tussen de traditionele criminaliteit en de moderne criminaliteit. Vroeger was het allemaal simpeler dan tegenwoordig. Ik noem netwerken, financile stromen, etcetera. Verder zegt u daarin dat er vroeger weliswaar corruptie en geweld waren, maar dat het wel netjes was in de illegale wereld. Hoe netjes was het?

De heer **Jansen**:

Als ik het mij goed herinner, staat dat "netjes" wel tussen aanhalingstekens.

De heer **Rabbae**:

Dat is waar.

De heer **Jansen**:

"Netjes" was dat het beperkt was tot die wereld. Men hield het binnen de eigen onderwereld. Zo werd het genoemd. Men verzette zich ook niet tegen de overheid. Je had geen of nauwelijks last van contra-observatie, geen tegentactiek en dat soort zaken. Het was duidelijk een spel. Het was weliswaar een serieus spel, maar men accepteerde het dat de politie ingreep, mensen arresteerde en achter de tralies zette. De verhoudingen bleven daarmee goed, want je tastte hun wereld daarmee niet aan.

De heer **Rabbae**:

Wilt u zeggen dat er vroeger sprake was van fair play?

De heer **Jansen**:

Ik denk dat dit heden ten dage nog zo is. Dat is het verschil niet. Alleen de middelen die worden ingezet, zijn zwaarder geworden. Het spel wordt naar mijn mening netjes gespeeld.

De heer **Rabbae**:

Als u een prioriteitsstelling moet maken en moet kiezen tussen een organisatie die mensen traditioneel liquideert en een organisatie die in de miljoenen zit, bijvoorbeeld als gevolg van drugshandel of andere criminele activiteiten, welke prioriteit zou u dan aan beide toekennen?

De heer **Jansen**:

De liquidaties, het geweld, zou ik als topprioriteit nemen. Dat is nog steeds zo. Organisaties waarin blijkbaar ernstige gewelddadigheden worden gepleegd, krijgen bij ons een extra prioriteit omdat de aantasting van de persoonlijke integriteit in het beleidsplan van het korps hoog in het vaandel staat.

De heer **Rabbae**:

Een dergelijke organisatie acht u waarschijnlijk ernstiger voor de samenleving dan de tweede categorie.

De heer **Jansen**:

Jazeker. Je kunt wel vertellen dat ze elkaar afmaken, maar dat gebeurt vaak op momenten waarop andere burgers daarvan getuige kunnen zijn. Het gevaar bestaat dus niet alleen voor de criminele organisatie zelf. Daar hebben wij voorbeelden van: schietpartijen midden in de stad met winkelend publiek. Dat is zeer bedreigend. Wij vinden dat zo ernstig dat wij daar zeker een topprioriteit aan geven.

De heer **Rabbae**:

Wat is de aard van de criminaliteit in Rotterdam/Rijnmond?

De heer **Jansen**:

Dat ligt eraan waar je naar kijkt. Wij hebben altijd gekeken naar de traditionele criminaliteit. Die hebben wij volgens mij ook aardig in beeld: de criminaliteit rond de verdovende middelen, rond de vuurwapens die daaronder zitten, rond geweld en overvallen. Maar als je een andere bril op zet en langdurig kijkt naar andere vormen van criminaliteit, kom je tot de ontdekking dat ook op andere velden iets mis is. Wij hebben bijvoorbeeld het onderwerp "milieu" aan ons kernteam toegewezen gekregen. Wij zijn een zaak gestart die momenteel op de zitting is, namelijk TCR, TankerCleaning Rotterdam. Wij zijn vast gestart met te kijken naar hetgeen daar loos was, omdat volgens verbalen in het verleden een aantal meldingen was gedaan. Daaruit bleek dat dit bedrijf stelselmatig werd betrapt op lozingen. Het milieu wilden wij ontwikkelen als een van onze aandachtsvelden en daarom hebben wij daar heel veel energie, capaciteit en expertise van elders in gestoken. Nu je ziet wat TCR heeft opgeleverd, heb je ineens een heel ander criminaliteitsveld in beeld. Hetzelfde zie je als je naar vrouwenhandel kijkt. Wij draaien momenteel een groot onderzoek naar vrouwenhandel Oost-Europa. Je ziet dat jonge meisjes daar stelselmatig worden weggehaald en hier in de prostitutie terechtkomen. En die hebben het niet best. Zij komen hier echt niet uit vrije wil. Dat is ook een zaak die binnenkort op de zitting zal komen. Kijk je naar fraude, dan zie je hetzelfde. Er wordt een aantal fraude-onderzoeken verricht. Ik ga nog even verder. Wij hebben het fenomeenonderzoek naar de Europese-Uniefraude toegewezen gekregen. Dat hebben wij nu weggezet in een project dat door de FIOD wordt gedraaid onder auspiciën van het kernteam. Daar is men in een oriënterende fase en daar ontdekt men ook al dat de regelgeving niet sluitend is, dat vormen van fraude bestaan die wij wel kennen maar die nog niet helemaal bekend waren en dat aanstalte wordt gemaakt om te frauderen. Dat kun je nu nog voor zijn.

De **voorzitter**:

Welke fraude heeft u daar gezien die men nog niet kende?

De heer **Jansen**:

Ik denk niet dat wij fraude hebben gezien die men nog niet kende. Het is het opnieuw kijken naar het misbruik maken van regelgeving, waardoor nu al signalen aan de UCLAF kunnen worden gegeven om die regelgeving aan te scherpen.

De **voorzitter**:

De UCLAF is de Europese dienst in Brussel die zich bezighoudt met fraudemeldingen. Is de politie er nu voor om dit soort werk te doen? Heeft u nu iets specifiek nieuws ontdekt wat bijvoorbeeld Van der Bunt of Van Duijne als wetenschappers niet weten?

De heer **Jansen**:

Zo concreet kan ik u geen antwoord geven. Misschien kan ik even een spoortje teruggaan. Wij hebben in het verleden wel eens gekeken - dat is dan een fenomeenonderzoek avant la lettre - naar de grote hoeveelheden verdovende middelen die per container onze haven binnenkwamen. Dat hebben wij indertijd samen met het hoofd van de douanerecherche gedaan. Wij hebben ons afgevraagd of wij een aantal criteria konden ontwikkelen aan de hand waarvan wij, door te kijken naar de papieren en de bulk-load aan gegevens, zouden herkennen dat het niet goed zit met een container. Dat is gebeurd en daar is langzamerhand het douane-informatiecentrum uit voortgekomen. Op een zelfde manier kijken wij nu naar die Europese-Uniefraude. Wij kijken dus naar partners, naar een aantal spelers in het veld. Uiteraard doet wij dat niet, maar de FIOD. Wij supporten dat en geven daaraan steun vanuit het kernteam, wij geven geld uit aan software en zij rapporteren aan

het kernteam in Rotterdam. Wij proberen dus een systeem te ontwerpen waarin wordt gekeken naar de stroom goederen, de meldingen van fraude en de fraudes die in het verleden zijn gepleegd. Door die gegevens op elkaar te leggen, probeer je te zien welke sectoren kwetsbaar zijn voor dit soort fraudes. Ik denk dus niet dat wij heel veel nieuwe fraudes zullen ontdekken, maar je wordt op den duur wel trefzekerder in je controle, waardoor het systeem zichzelf kan gaan reinigen.

De heer **Rabbae**:

Welke informatiebronnen heeft u tot uw beschikking om de aard van de criminaliteit in uw regio vast te stellen?

De heer **Jansen**:

Wij hebben drie bronnen. Wij hebben onze traditionele bron bij de RCID. Dat is dus de pure criminele informatie die uit het runnen van informanten voortkomt. Wij hebben de lopende onderzoeken, zoals ook duidelijk is geworden in de uiteenzetting die de heer Fijnaut hier heeft gegeven. Als je een grootschalig onderzoek doet op een grote organisatie, blijkt iedere keer weer dat zij zijtakken heeft of samenwerkingsverbanden kent met andere organisaties. Die worden uiteraard wel geregistreerd om daar in de toekomst op terug te kunnen komen. Lopende projecten leveren dus input voor het criminaliteitsbeeld, evenals de analyses en het fenomeenonderzoek. Wij bevinden ons immers in een voorfase van het kijken waar het misgaat. Maar ook daarbij merk je al dat er dingen niet goed zitten die onderzoekswaardig zijn, hoewel het fenomeenonderzoek op zichzelf niet gericht is op onderzoek alleen. Dat heeft te maken met de preventiefunctie voor de toekomst.

De heer **Rabbae**:

Ik neem aan dat u hecht aan de betrouwbaarheid van de informatie die u krijgt of dient te krijgen. Hoe betrouwbaar acht u de informatie van de CID?

De heer **Jansen**:

Dat is een vraag die in zijn algemeenheid niet te beantwoorden is.

De heer **Rabbae**:

Waarom niet?

De heer **Jansen**:

Omdat er vaak "rijp en groen" in de informatie zit. Er zitten vaak verhalen in van "horen zeggen" en er zitten ook vaak verhalen in van zeer dichtbij, de zogenaamde 00-informatie. Je mag deze informatie alleen maar gebruiken als je teruggaat naar de bron, omdat anders de bron kapot gaat. Het is dus in zijn algemeenheid niet te zeggen. Wanneer wij echter aan de CID vragen eens naar criminele organisaties te kijken, dan hanteert de CID de criteria die de CRI ontwikkeld heeft. Hier komt dan een aantal plaatjes naar voren, waar dan ook een aantal bronnen achter gezet moet worden. Voor vage verhalen kopen wij niets.

De **voorzitter**:

U zegt dat u de vraag hoe betrouwbaar de informatie is, niet kunt beantwoorden.

De heer **Jansen**:

Niet in zijn algemeenheid.

De **voorzitter**:

Hoe kunt u er dan wel de basis in vinden om onderzoeken te starten?

De heer **Jansen**:

Je hebt informatie die buitengewoon betrouwbaar is. Hiervan kan de CID zeggen: wij hebben een informant die zeer actueel deze informatie geeft. Deze spoort met reeds bestaande informatie. Het kan ook zijn dat er dubbele bronnen bestaan. En het kan ook heel goed zijn dat de CID informatie levert over een onderzoek dat reeds gaande is.

De **voorzitter**:

Is het probleem niet dat hoe betrouwbaarder, hoe dichter op de bron, hoe meer 00 de informatie is, hoe groter het embargo is en hoe minder u ermee kunt?

De heer **Jansen**:

Ja, hoe betrouwbaarder, hoe moeilijker de informatie is te exploiteren. Dat is juist. Je kunt er wel wat mee, maar dan zul je dus enig risico moeten nemen. Je kunt dan met die

informatie activiteiten ontplooiën die, ver van je bron verwijderd, tot operationeel ingrijpen leiden. Dus niet te dicht erbij. Dat heeft te maken met de tactische opzet en met het inzetten van eenheden die daarvoor zijn getraind.

De heer **Rabbae**:

Bent u wel eens uitgegaan van informatie van de CID die achteraf onbetrouwbaar is gebleken?

De heer **Jansen**:

Ik zit nu een jaar of tien bij de recherche in de operationele sfeer. In deze tien jaar heb ik een keer een operatie stilgelegd. Dat was een operatie waar we geen zicht meer op kregen. Er was wel iets gaande, maar je moest verschrikkelijk oppassen dat je geen point of no return passeerde, waardoor de investeringen van het vooronderzoek leidend zouden worden voor het voortzetten van de operatie. Als je geen uitzicht hebt op een naar verwachting positief eind, moet je stoppen. Maar we hebben dit maar een keer meegemaakt.

De heer **Rabbae**:

In welk geval was dat?

De heer **Jansen**:

Het was een onderzoek naar Chinezen. Het was een zeer lastig onderzoek. Wij hebben hier ruim vier maanden op gezeten. Wij hebben er ook met taps op gezeten, maar we werden er niet wijzer van. We hadden moeite met een tolk.

De heer **Rabbae**:

Lag dat aan de tolk?

De heer **Jansen**:

Nee, dat lag niet aan de tolk. Het lag aan de behoedzaamheid waarmee de organisatie opereerde. De organisatie is overigens later wel gepakt, maar dat gebeurde bij een routinecontrole.

De heer **Rabbae**:

Heeft u dat achteraf pas geconstateerd?

De heer **Jansen**:

Dat hebben wij inderdaad pas achteraf geconstateerd.

De heer **Rabbae**:

Is het een goede werkwijze om achteraf te constateren dat je verkeerd bezig bent geweest?

De heer **Jansen**:

Het is een werkwijze waar je niet buiten kunt. Ik wijs u op de ontwikkelingen bij de Wet melding ongebruikelijke transacties. Wij krijgen daarbij een ongebruikelijke transactie gemeld. Daarbij gaat het heel vaak om zeer veel geld dat cash gewisseld wordt bij een bank. Op dat moment is er nog geen echte verdenking en geen strafbaar feit, maar wel een verdenking dat er iets mis is.

De **voorzitter**:

U krijgt die ongebruikelijke transactie niet gemeld. We moeten het even precies zeggen. Er zit nog een schijf tussen. U krijgt een verdachte transactie gemeld.

De heer **Jansen**:

Dat is helder. Er is een map gemaakt met CID-gegevens en dan blijkt...

De **voorzitter**:

...dat er feiten en omstandigheden kunnen zijn die op een strafbaar feit kunnen wijzen.

De heer **Jansen**:

Dan is er nog geen sprake van artikel 27 van het Wetboek van Strafvordering. We hebben dan dikwijls nog niets eens een natuurlijk persoon bij de transactie. We moeten dat nog gaan uitzoeken. We krijgen een feit gemeld. Bij een bank staat iemand. We weten niet wie dat is. Het is dikwijls heel moeilijk om daar achter te komen. Je zit met een verdenking, een ernstige verdenking wel tegen artikel 27 van het Wetboek van Strafvordering aan, maar je moet het eerst nog zichtbaar maken. Daar begin je. Het kan dan zijn dat je het niet zichtbaar maakt.

De **voorzitter:**

Voor artikel 27 van het Wetboek van Strafvordering kunnen het toch ook feiten en omstandigheden van een strafbaar feit zijn? Het hoeft toch niet specifiek al een verdachte te zijn?

De heer **Jansen:**

Nee, dat hoeft niet.

De **voorzitter:**

Goed, laten we het daar nu niet over hebben.

De heer **Rabbae:**

Is de organisatie van de CID in Rotterdam ook een handicap, als het gaat om de betrouwbaarheid van de informatie?

De heer **Jansen:**

Nee, niet als het gaat om de betrouwbaarheid van de informatie. De betrouwbaarheid wordt op een centraal niveau getoetst en dat zie je in de opslag terug. We hebben aanvankelijk wat problemen gehad rond de organisatievorm. Het ging om een gedecentraliseerde vorm waarbij sprake was van twaalf CID-tjes. Inmiddels is er een koerscorrectie aangebracht. Er wordt wel degelijk centraal aangestuurd.

De heer **Rabbae:**

U schetst in de nota die ik net aanhaalde, het beeld van criminele organisaties die goed gestructureerd zijn: de top, de middenkaders en de bases. Houdt u dit beeld overeind, ook na de toelichting die professor Fijnaut aan de commissie heeft gegeven, met name naar aanleiding van zijn onderzoek in Amsterdam?

De heer **Jansen:**

Nee, ik houd dat beeld niet overeind. Ik schets die top altijd, omdat ik van beelden houd. Ik houd van overheadbeelden, simpele in elkaar gedrukte beelden om zeer moeilijke organisaties in beeld te brengen. Ik realiseer mij echter zeer goed dat het een organisch geheel is, waarbij uiteraard organisaties samenwerken, een deel afstoten, onderling ruzie krijgen en dat soort zaken. Om duidelijk te maken dat je een top hebt die niet meer toekomt aan het uitvoeren van de echte delicten, heb ik de structuur in een piramide gezet en heb ik de communicatiekanalen getekend die tussen de top en de uitvoeringsorganisatie bestaan. Dat zijn het geld en de communicatie waardoor de directieven aan de onderste lagen gegeven moeten worden. Ik realiseer mij dat het een simplificatie is, maar deze maakt wel veel helder.

De heer **Koekkoek:**

Enkele minuten geleden sprak u over de zaak van de Chinezen. Wat ging er mis in deze zaak?

De heer **Jansen:**

Hier werd vermoedelijk zo versluierd en gecodeerd gesproken en er werd zo behoedzaam geopereerd dat wij door observatie op straat niets hard konden maken van ons vermoeden dat er sprake was van handel in verdovende middelen. Dat was overigens wel in een tijd waarin je over groeperingen sprak. Het was eind zeventiger jaren. Je ging toen niet zover dat je twee jaar zo'n organisatie in beeld hield. Je werd al behoorlijk onrustig als je na twee maanden de zaak nog niet in het eindbeeld had.

De heer **Koekkoek:**

U wekte de indruk dat u niet goed geïnformeerd was over wat er door de CID gebeurde. Of is die indruk onjuist?

De heer **Jansen:**

Die is onjuist. We hebben de zaak niet kunnen rondmaken, maar ook daar is achteraf gebleken dat er wel degelijk sprake was van handel in heroïne. Dat is er echter bij een routinecontrole uitgekomen.

De **voorzitter:**

Ik wil graag overgaan naar de prioriteitenkeuze.

De heer **Rabbae:**

Mijnheer Jansen, als het om de prioriteitenkeuze gaat, hoeft u niet te verwijzen naar allerlei overlegstructuren. Wij kennen deze allemaal. Ik vraag u gewoon op de man af wat u vindt. Als het gaat om onderzoeken die gedaan moeten worden, vindt u dan dat de prioriteiten op lokaal niveau bepaald moeten worden of op landelijk niveau?

De heer **Jansen**:

Ik denk dat hier sprake is van tweerichtingsverkeer, zowel van bottom up, naar boven toe gegenereerd, als van top down. Als je praat over zware, georganiseerde criminaliteit, dan heb je het inderdaad over criminaliteit die je op straat ziet, in de wijken van je eigen stad. Maar er is ook internationale criminaliteit die bijvoorbeeld via internationale relaties wordt aangeleverd, waarbij aan Nederland verzocht wordt hier iets mee te doen. Wij hebben elkaar in internationaal verband beloofd dat te doen. Het is dus een wisselwerking. Ik denk echter wel dat de Nederlandse criminaliteit, de criminaliteit die op ons grondgebied plaatsvindt, als je goed kijkt naar je eigen omgeving, voor een groot deel alleen maar bottom up is te genereren.

De heer **Rabbae**:

Dus u kiest voor een soort harmoniemodel?

De heer **Jansen**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

U heeft net gezegd dat wij een onderzoek toegewezen hebben gekregen, met name de Euro-fraude. Was u daar niet voor?

De heer **Jansen**:

Zeer zeker. Daar was ik zeer voor.

De **voorzitter**:

U draait daarin toch nog geen enkel specifiek onderzoek? U heeft toch alleen het fenomeen?

De heer **Jansen**:

Er gaat nu een groot onderzoek draaien. Niet bij ons, maar wel als resultante van het kijken naar dit soort kruisverbanden.

De **voorzitter**:

Waar gaat dat onderzoek draaien?

De heer **Jansen**:

Dat kan ik u helaas niet melden. Ik wil dat uiteraard wel vertrouwelijk doen.

De **voorzitter**:

Gaat er een groot onderzoek naar een nieuwe vorm van fraude draaien?

De heer **Jansen**:

Nee, naar een vorm van fraude die wij in het verleden vaker gezien hebben, maar wel een omvangrijke fraude.

De **voorzitter**:

Wat voor fraude is dat?

De heer **Jansen**:

Het gaat om een EU-fraude.

De **voorzitter**:

Om welke vorm gaat het dan?

De heer **Jansen**:

Ik moet de papieren er dan even bij pakken.

De **voorzitter**:

U kunt ons hiermee een idee geven van wat het fenomeenonderzoek oplevert.

De heer **Jansen**:

Het gaat om "valsheid in geschrifte ter voorkoming van financile gevolgen bij geconstateerde onregelmatigheid bij export". Het is een mond vol. Bij export van goederen worden EU-exportsubsidies geclaimd. Onderzoek wijst uit dat de goederen niet aan de

eisen voldoen, dat de exportsubsidie niet zal worden uitgekeerd. De export werd geannuleerd. De goederen zouden binnen de EU blijven.

De **voorzitter**:

Is dat bijvoorbeeld het voorbeeld van sigaretten die officieel naar Polen worden uitgevoerd en die binnen de Europese Unie blijven?

De heer **Jansen**:

Er wordt valsheid in geschrifte gepleegd om alsnog de restitutie te claimen. Hier zie je dus een vorm van fraude die ons als Europese Unie 1,5 tot 2 ton per dag kost. Formeel is dit geen vorm van fraude omdat er een vorm van bewerking aan de goederen plaatsvindt, maar de bewerking is zo minimaal dat je in feite niet van bewerking kunt spreken.

De **voorzitter**:

Om hoeveel geld, hoeveel schade gaat het?

De heer **Jansen**:

Het gaat om 1,5 2 ton per dag, per werkdag.

De **voorzitter**:

En dat gaat al een tijdje door?

De heer **Jansen**:

Ja, dat gaat al een tijdje door, maar dat heeft meer te maken met een gebrek, een opening die de regelgeving biedt dan met harde, strafrechtelijke fraude.

De **voorzitter**:

Is dit zware, georganiseerde criminaliteit? Komt er intimidatie bij te pas? Of zijn het gewoon een stel slimme boekhouders?

De heer **Jansen**:

Er zitten ook slimme boekhouders bij. Het heeft wel een organisatie tot gevolg. Men leert de truc van elkaar zodat een aantal mensen dezelfde handelingen gaat plegen of men monopoliseert de markt.

De **voorzitter**:

Dit wist men toch ook al, als men Van Duijne had gelezen? Deze voorbeelden zijn toch ook al in vorige onderzoeken voorgekomen, bijvoorbeeld in wat professor Van der Bunt hier heeft voorgedragen?

De heer **Jansen**:

Ik ken die onderzoeken niet. Ik heb Van der Bunt nog niet gezien.

De **voorzitter**:

We willen er even uithalen wat de meerwaarde is van het fenomeenonderzoek wat u doet.

De heer **Jansen**:

Veel slimmer en trefzekerder je controle-instrumenten inzetten op deze wereld, op deze markt, in deze branches. Afspraken maken met deze branches, beschrijvingen maken van vormen van fraude, zodat je ze tijdig kunt herkennen en uiteraard ook de regelgeving daarop aanpassen, zodat je er minder last van hebt.

De **voorzitter**:

De regelgeving aanpassen is een slag verder.

De heer **Jansen**:

Dat is een slag verder.

De **voorzitter**:

Betekent dit ook dat door het kennen van zo'n fenomeen het onderzoek korter kan duren?

De heer **Jansen**:

Ik denk het wel. Je hebt veel meer inzicht in de markt.

De **voorzitter**:

Is voor het onderzoek dat nu start, enigszins een tijdslimiet aangegeven?

De heer **Jansen**:

Dat is in handen van de FIOD. Deze gaat er wel direct op in, omdat het een aanzienlijke fraude is. Ik heb echter niet gevraagd naar de omvang. Ik ken die ook niet.

De **voorzitter**:

Is er nog meer uit het fenomeenonderzoek voortgekomen, waarvan u kunt zeggen dat het voor u een "hit" is geweest?

De heer **Jansen**:

Ik moet dan weer terug naar mijn papieren.

De **voorzitter**:

Zijn de uitheemse diersoorten uw "hit"? Bijvoorbeeld die mijnheer over wie wij in de krant hebben kunnen lezen en waar u ook mee bezig was?

De heer **Jansen**:

Om even de vorige vraag af te maken: er zijn plannen ontdekt om in- en uitvoer van goederen waarmee grote bedragen EU-gelden zijn gemoeid via Nederland via fraude op te starten. Wij kunnen trachten om daar een stokje voor te steken. Aan een dergelijke planvorming, ontdekt tijdens dit onderzoek, kun je van tevoren al een halt toeroepen, waardoor dit niet doorgaat. Mensen die in het verleden heel vaak internationaal gefraudeerd hebben, komen ineens op de markt, bieden zich aan en blijken uiterst onbetrouwbaar te zijn.

De **voorzitter**:

Zijn dat CID-subjecten?

De heer **Jansen**:

Nee, het zijn geen CID-subjecten.

De **voorzitter**:

Hoe kunt u dan toch op ze "rechercheren?"

De heer **Jansen**:

Wij rechercheren daar niet op. Het project zit bij de FIOD. Maar terwijl je aan het ontwikkelen bent om daarmee een veel beter zicht op het probleem te krijgen, ben je natuurlijk niet onnozel en laat je de fraudeurs die zich aandienen, niet zomaar gaan. De FIOD neemt hier maatregelen.

De **voorzitter**:

Is in het milieu nu ook sprake van de zaak die u zonet noemde? Is dat zware, georganiseerde criminaliteit?

De heer **Jansen**:

Ik zou het een vorm van "corporate crime" noemen, bedrijfscriminaliteit, zoals de heer Bovenkerk het ook noemt. Organisatiecriminaliteit.

De **voorzitter**:

Kunt u verder nog een zaak aangeven waaruit de meerwaarde van het fenomeenonderzoek blijkt?

De heer **Jansen**:

Ik maakte al melding van een onderzoek dat wij samen met de horeca doen. De insteek waarvoor wij rond het fenomeenonderzoek hebben gekozen, is niet het vormen van een dreigingsbeeld, maar het maken van een risicoschets voor bepaalde branches. Waar is een branche kwetsbaar voor zware, georganiseerde criminaliteit? Als je met de horeca gaat samenwerken, ontdek je meer criminaliteit. Die behoort dan niet echt tot de georganiseerde vormen van criminaliteit. Het zijn ook vormen van "racketeering", zoals men dat in Amerika noemt, afpersing die stelselmatig plaatsvindt. Het gaat dan om bedragen van 50.000 waarvoor men ook mensen tijdelijk wegneemt.

De **voorzitter**:

Wat is "tijdelijk wegnemen"?

De heer **Jansen**:

Uit huis halen, in gijzeling nemen.

De **voorzitter**:

Dus een club die mensen afperst en gijzelt.

De heer **Jansen**:

Ja. Stelselmatig.

De heer **Rabbae**:

Vallen de bedreigde uitheemse diersoorten onder zware criminaliteit? Ik denk aan papegaaien en andere vogels.

De heer **Jansen**:

Ik zou daar de woorden "zware, georganiseerde criminaliteit" niet aan willen hechten zolang ik het bewijs niet heb kunnen leveren. Na een onderzoek van ruim anderhalf jaar stellen wij wel vast, dat daar duidelijk iets mis is. Het grote probleem - het is recentelijk op TV geweest - is dat het allemaal via coverbedrijven gaat. Het zijn dus handelingen die vaak onder legale dekmantels plaatsvinden en waar ook grote bedragen en grote belangen mee zijn gemoeid. Dat hebben wij in Engeland kunnen zien.

De heer **Rabbae**:

Ik kom even terug op de prioriteitsstelling. Hoe ervaart u de bemoeienissen van het openbaar ministerie en van het ministerie van Justitie in dat verband?

De heer **Jansen**:

Met het openbaar ministerie - en dan praat ik over het Rotterdamse - heb ik op z'n minst wekelijks te maken. Daarmee heb ik een uitstekende relatie. Ik heb een goede relatie met de officier zware criminaliteit en met de zaaksofficier.

De heer **Rabbae**:

Zij sluiten zich in de regel aan bij uw bevindingen en bij uw prioriteitsstellingen?

De heer **Jansen**:

Niet zomaar. U weet dat wij de criminaliteitsbeelden op strategisch niveau presenteren in een platform, waar een wetenschapper, een bestuurder, een aantal recherchechefs en de CRI gezamenlijk naar de beelden kijken. Als milieu maatschappelijke, maar ook landelijke prioriteit heeft en in het beleid als zodanig is vertaald, dan vinden wij dat je daar iets aan moet doen, zeker als je dat fenomeen in portefeuille hebt. Dat wordt gepresenteerd. Er wordt een uitleg gegeven aan de criteria. Maar dat is nog niet volledig, want je zult daaraan ook weegfactoren moeten hechten. Zo noem ik het dan maar. De criteria van de CRI zijn herkenningcriteria voor mij. Je herkent criminaliteit door een aantal groeperingen de maat te nemen aan de hand van die acht criteria. Ik vind ook dat er te weinig recht gedaan wordt aan die ontwikkeling. Ik heb uitvoerig in de Verenigde Staten rondgekeken, maar ik moet zeggen dat wij, voor zover ik dat in deze enquete heb kunnen waarnemen, ten aanzien van de systematisering van die beelden behoorlijk vooruit lopen. Als ik zie hoe daar inzake zware criminaliteit keuzen worden gemaakt, constateer ik toch ook het oude beeld dat je bij ons heel vaak ziet, namelijk dat het ene onderzoek het andere opvolgt zonder dat daar echt nog eens beleidsmatig naar wordt gekeken of men echt de keuze maakt om ook eens in andere richtingen wat te gaan doen. Het is dus voor mij een belangrijke stap - en dat geldt zeker als je daardoor een goed geharmoniseerde uitwisseling krijgt - om dat ook landelijk in een veel beter plan te krijgen.

De heer **Rabbae**:

Hoe ervaart u de bemoeienis van het ministerie van Justitie en het landelijk OM?

De heer **Jansen**:

Met het landelijk OM ga ik uitstekend om. Bij het ministerie is dat niet minder. De afgelopen tijd heb ik wel gemerkt dat men vooral veel belang hecht aan inrichtingsstructuren van kernteams en dat soort zaken.

De heer **Rabbae**:

Is naar aanleiding van de Randstadnota geen soort loopgravenoorlog ontstaan tussen uw mensen en het ministerie van Justitie en het OM?

De heer **Jansen**:

Ik vind dat wat scherp uitgedrukt: loopgravenoorlog. Wij voeren geen oorlog. Wij zouden graag wat meer vrijheid hebben om bijvoorbeeld een kernteam in te bedden in onze lokale organisatie. Die is namelijk veel groter dan een kernteam. Daar zijn een heleboel brieven over geschreven waarin werd gevraagd of wij dat wel konden waarmaken en hoe wij dat konden waarmaken. Dat soort vragen. Ik hoopte dat een en ander wat sneller in de persoonlijke onderhandelingen uitgewisseld had kunnen worden.

De heer **Vos**:

Ik kom graag terug op het platform waar de heer Jansen melding van heeft gemaakt. Ik begrijp dat in dat platform wetenschappers zitten, evenals het OM, burgemeesters en vertegenwoordigers van de politie. Daar worden de prioriteiten bepaald. Is dat niet gewoon een praatclub waarin de politie waarschijnlijk toch het zwaartepunt bepaalt? Kunt u daar iets op antwoorden?

De heer **Jansen**:

Daarin zitten overigens een burgemeester, een wetenschapper, namelijk de heer Fijnaut, een aantal recherchechefs, de CRI en het OM, de officier zware criminaliteit. Daar wordt heel serieus bekeken hoe wij met die projecten omgaan. Als de officier zware criminaliteit zijn eigen prioriteit daaraan geeft, dan wordt dat ook uiteraard meegewogen, zonder meer. Voorts hebben wij bijvoorbeeld het fenomeen Europese Unie fraude. Dat heb ik al genoemd. Dat hebben wij daar via de vertegenwoordiger van de FIOD weggezet. Hij is dan de portefeuillehouder van dat project. Hij rapporteert aan het platform over de tussenstanden. Hij meldt of nieuwe budgetten moeten worden toegevoegd en dergelijke. Het is dus een praat- en ontwikkelclub. Via Fijnaut hebben wij weer de hele horecascan in handen gegeven van een van zijn medewerkers aan de Erasmusuniversiteit. Het is dus een kwestie van ontwikkelingen naast projecten zetten, terugrapporteren vanuit de projecten over de ontwikkelingen die wij niet goed beheersen en proberen daar oplossingen voor te vinden.

De heer **Vos**:

Hierover wil ik nog een vraag stellen. Als je hierover met het OM praat, krijg je de indruk dat het zwaartepunt bij het OM ligt. Praat ik met u, dan zegt u dat u agendapunten inbrengt en dat u ook een heel zware inbreng heeft. Hoe zit het nu echt?

De heer **Jansen**:

Onze inbreng is uiteraard de informatie. Dat heeft u ook tijdens de enquête kunnen vaststellen. Heel veel van hetgeen wij doen, leidt tot een bepaalde vorm van informatie. Als wij met elkaar overeenkomen dat wij een keer in een andere hoek willen kijken - dat is daar ook een onderhandelingspunt - dan zie je dat je ook andere informatie krijgt.

De heer **Vos**:

Kan de politie dat niet beter zelf het best bepalen?

De heer **Jansen**:

Het CBO heeft landelijk ook een lijn naar de kernteams en het kan via de justitiële lijn zijn inbreng hebben in zo'n platform of zo'n kernteam.

De heer **Vos**:

Als u zelf de keuze zou hebben, zouden u het dan zelf willen bepalen?

De heer **Jansen**:

Nee, hoor. Ik zou die dubbele verantwoordelijkheid - je bent samen verantwoordelijk voor het klaren van dit soort zware, lang lopende klussen - erin willen houden. Dat is zeker. Het bevoegd gezag slaat daarbij uiteraard op een gegeven ogenblik ook echt toe.

De **voorzitter**:

Als het bevoegd gezag toeslaat?

De heer **Jansen**:

En ons een heel dik dossier ter hand stelt en daarbij vraagt of wij dat willen onderzoeken. Dat is inmiddels ook gebeurd.

De **voorzitter**:

Het bevoegd gezag, lees het OM, slaat toch toe met uw eigen stukken? Dat is dan toch niet zo erg?

De heer **Jansen**:

Nee. Het dossier waarover ik nu spreek, is een centraal dossier van de CRI.

De **voorzitter**:

Dan begrijp ik u goed.

De heer **Jansen**:

Dat bedoel ik met toeslaan.

De heer **Rouvoet**:

U gaf aan hoe u dacht over de inrichting van de kernteams. Is het niet juist een punt geweest - dat was althans de mening van onder andere de commissie-Wierenga - dat wij over zouden moeten gaan naar duidelijk herkenbare, apart gezette teams, die wel gekoppeld zijn aan regionale teams maar er toch los van staan? Zij zouden herkenbare units moeten zijn, met een eigen CID, met een eigen observatieteam. Daar ziet u dus niet zoveel in?

De heer **Jansen**:

Ik zie daar wel wat in, maar dan voor de regio's die gezamenlijk een kernteam hebben. Wij hebben evenals Haaglanden een veel grotere regionale researchedienst. Daar zou zo'n kernteam helemaal separaat in moeten passen als je de adviezen van Wierenga opvolgt. Dat is een merkwaardig verschijnsel, want dan ga je schotjes binnen een dienst bouwen. Je gaat weer een RCID ergens bij bouwen, je gaat weer een stukje OT apart zetten. Dat is beheersmatig heel zwak.

De **voorzitter**:

Dat heeft u dus ook niet gedaan.

De heer **Jansen**:

Dat hebben wij niet gedaan. Het kernteam is unit 1 van de regionale dienst. Wij hebben een tweede unit van gelijke grootte en wij hebben een specialistische unit ofte wel een expertise-unit die weer ondersteuning verleent aan de projecten, een soort projectenorganisatie.

De **voorzitter**:

In de praktijk zijn alle keuzen die u heeft gemaakt voor de onderzoeken die u draait, door u gemaakt en niet door het CBO. Ze zijn door het CBO landelijk "afgezegend".

De heer **Jansen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Zo is het toch?

De heer **Jansen**:

Nee, de onderzoeken die wij bespreken en in ons platform gepresenteerd krijgen, worden daarna gepresenteerd voor de ressortscommissie zware criminaliteit. Daarin zitten de officieren van justitie zware criminaliteit. Daar wordt uiteindelijk de definitieve aanbeveling gedaan. Die nemen wij dan voorlopig over en die wordt uiteindelijk een keer door de PG gesanctioneerd.

De **voorzitter**:

Twee dagen geleden spraken wij met de heer Van der Beek over de keuzen voor de kernteams. Toen hebben wij het rapport van Justitie tot de kern besproken. Daaruit bleek dat ook een kernteam zoals dat bij u, regionaal, gewoon zijn eigen keuzen maakt. Daar komt het in de praktijk op neer. Weliswaar wordt dat landelijk goedgekeurd, maar je kunt niet zeggen dat er landelijke enige echte sturing is.

De heer **Jansen**:

Nee, dat is nog niet het geval geweest. Wij hebben een keer een fraudezaak aangeleverd gekregen en nu hebben wij vanuit de CRI een zwaar project aangeleverd gekregen.

De **voorzitter**:

Welk project heeft u aangeleverd gekregen?

De heer **Jansen**:

Chinezen.

De heer **De Graaf**:

Speelt dat in uw regio een rol?

De heer **Jansen**:

Nee, dat is een landelijk project. Naar ik meen heeft Fijnaut al gesproken over deze problematiek, die al jaren landelijk een rol speelt. Men heeft ons gevraagd daar eens naar

te kijken en een planopzet te maken om tot daadwerkelijke aanpak te komen. Daar hebben wij onze mensen op gezet.

De **voorzitter:**

Wat u tot nu toe aan grotere zaken heeft gedraaid, is allemaal regionaal.

De heer **Jansen:**

Daarbij moet u wel beseffen dat het niet beperkt blijft tot een criminele organisatie die zich tot de regio beperkt. Dat zijn uiteraard internationale zaken. Het gaat wel om mensen die of in de regio wonen of in de regio hun criminaliteit plegen.

De **voorzitter:**

Als u niet dat extra geld voor dat kernteam zou krijgen - dat krijgt u, linksom of rechtsom - zoudt u het dan nog willen hebben?

De heer **Jansen:**

Dan moet ik naar mijn korpschef.

De **voorzitter:**

Ik vroeg niet of u naar uw korpschef moest gaan. Wilt u het dan nog hebben?

De heer **Jansen:**

Het probleem is dat de bestrijding van dit soort criminaliteit bijzondere kosten met zich brengt en wel in de sfeer van middelen, mensen, overwerk, aanwezigheid, uitrusting, tolken, reizen. Het is het een of het ander.

De **voorzitter:**

Wij noemen het een kernteam of wij noemen het geen kernteam: extra geld hebben wij ervoor nodig.

De heer **Jansen:**

Zeker. Dat hangt niet van de naamgeving af. Dat hangt van de taak af die je opgelegd wordt en die je moet kunnen uitvoeren en moet kunnen waarmaken.

De heer **De Graaf:**

Achter die kernteams zat een gedachte die ook in het plan van aanpak van het ministerie van Justitie stond, namelijk dat er vijf of zes interregionale teams zouden worden opgericht om alle echte grote zware zaken te doen. Er zou dus niet alleen een Rotterdams team moeten zijn, maar een team samen met Zeeland en Dordrecht. Ondersteunt u die gedachte nu eigenlijk of vindt u dat het geen zin heeft, vindt u het alleen prettig dat u extra middelen krijgt, omdat u dan extra mensen kunt inzetten en extra kosten voor grote onderzoeken kunt maken? Wat vindt u van die grondgedachte?

De heer **Jansen:**

Ik vind die grondgedachte prima. Ik meen ook dat de criminaliteit die zich bij ons afspeelt, zich niet beperkt tot onze regio. Dan zitten wij ook in Dordrecht en in Zeeland.

De heer **De Graaf:**

U heeft fenomenen toegewezen gekregen. Naar ik meen, zou u specifiek kijken naar milieu en naar EG-fraude. Houdt dit ook in dat de Rotterdamse recherche en het Rotterdamse kernteam naar een grote milieuzaak zouden moeten kijken die zich ergens in het oosten van het land afspeelt? Was dat de oorspronkelijke gedachte?

De heer **Jansen:**

Dat was niet de oorspronkelijke gedachte.

De **voorzitter:**

Dat was misschien wel de gedachte in Den Haag. Het was in ieder geval niet uw gedachte.

De heer **Jansen:**

Nee, het was niet direct mijn gedachte. Ik zat toen nog vrij kort bij huis. Als je ziet wat je in zo'n TCR-zaak uit de kast moet halen om die zaak op te kunnen pakken en tot een goed einde te brengen...

De **voorzitter:**

U doelt op de milieuzzaak die nu ter zitting is?

De heer **Jansen:**

Ja, de zaak TankerCleaning Rotterdam. Hiervoor bestaat een samenwerkingsverband met Amsterdam. Als je ziet wat je daarbij aan bijzondere expertise uit de kast moet halen - VROM, CRI, computercriminaliteit, milieudeskundigheid op stoffengebied, dus chemische deskundigheid, grote ondernemingen van de FIOD - dan vind je het doodzonde als je die expertise weer weg moet laten vloeien. Daarom is er nu een soort kernteam milieu gesticht dat echt expertise gaat leveren op locatie als dat nodig is. Het gaat niet het onderzoek draaien. Dat blijft in de regio en dat valt ook onder de competentie van de regio waarin het probleem zich voordoet. Wij zijn echter bereid om daar vrij langdurig en intensief mensen voor in te zetten om dat mogelijk te maken.

De heer **Koekkoek:**

Komt het erop neer dat u in feite twee kernteams heeft in Rotterdam/Rijnmond die ongeveer hetzelfde werk doen, althans vergelijkbaar werk?

De heer **Jansen:**

Dat is juist. Ik meen alleen dat het CBO in de toekomst steeds meer zaken zal aanreiken en die zal opleggen of opdragen aan het kernteam.

De **voorzitter:**

Het Cordinerend beleidsorgaan.

De heer **Jansen:**

Ja.

De heer **Rabbae:**

Als uw eigen burgemeester, korpsbeheerder op een gegeven moment aangeeft wat er moet gebeuren, wat maatschappelijk zeer relevant is, terwijl aan de andere kant de minister van Justitie vraagt om de landelijke prioriteiten in acht te nemen, naar wie luistert u dan het eerst?

De heer **Jansen:**

Ik luister naar allebei. Mijn dienst is groot genoeg om beiden te kunnen bedienen.

De heer **Rabbae:**

Dat is makkelijk.

De heer **Jansen:**

Dat vind ik ook.

De **voorzitter:**

De vraag was: Naar wie luistert u het eerst? Dat kan er altijd maar n zijn.

De heer **Jansen:**

Het hangt af van het onderwerp. Als een minister van Justitie bepaalt dat een grote, internationale organisatie moet worden aangepakt, zal ik dat moeten doen. Als er in de wijken problemen zijn waar criminaliteit van een veel hoger niveau een belangrijke rol speelt, zal ik dat ook moeten doen. Ik ben nu bezig om expertise te leveren en ondersteuning te geven aan het Victor-gebeuren. Dat is een groot probleem momenteel. Daar zullen wij een etage hoger ook iets moeten gaan organiseren met de districten.

De **voorzitter:**

Wat is direct de verbinding van het Victor-gebeuren, het aanpakken van de drugsoverlast in Rotterdam zoals dat nu plaatsvindt, met de zware, georganiseerde criminaliteit? Heeft de operatie-Victor hier een direct effect op?

De heer **Jansen:**

Nee, dat geloof ik niet. Ik heb niet de illusie dat acties als Victor mensen die aan de top van een criminele organisatie staan, in paniek zullen brengen en hen zullen doen vluchten naar andere oorden. Bepaald niet. Ik denk dat er zoveel geld gegenereerd wordt dat zij zich een tijdje rustig houden of langzamerhand hun activiteiten verplaatsen en deze elders opnieuw starten.

De **voorzitter:**

Zijn die mensen niet op te jagen door de stad, zoals u dealers opjaagt?

De heer **Jansen:**

Niet met de methode-Victor. Je zou daar via de aanpak van de georganiseerde criminaliteit in het onzichtbare iets aan moeten doen.

De heer **Rabbae**:

Mijn laatste vraag in dit verband betreft de corruptie. De heer Ottevanger heeft hier een tijd geleden gewag van gemaakt. Hoe ernstig is de corruptie bij de politie in Rotterdam?

De heer **Jansen**:

Laat ik beginnen met een algemeenheid waar ik achter sta. Ik vind ieder geval er een teveel. Je merkt dat normen en waarden ook binnen de politie de afgelopen jaren zijn veranderd. Je merkt ook dat de criminaliteit harder geworden is en dat de verloedering in de wijken behoorlijk heeft toegeslagen. Sommigen kunnen de weelde niet aan. Zij bezwijken heel vaak voor kleine bedragen en geven informatie aan de "tegenpartij". Of zij zijn betrokken bij activiteiten die het daglicht niet kunnen verdragen en die je van een politieman niet zou verwachten.

De heer **Rabbae**:

Kent u ook in eigen korps gevallen van "dubbelpiepers"?

De heer **Jansen**:

Jazeker. Wij hebben dat een keer geconstateerd.

De heer **Rabbae**:

Er zijn mensen die zowel voor u werken als voor een ander bedrijf.

De heer **Jansen**:

Ja, dat gebeurt.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Jansen, er was een jaar of nog iets langer geleden toch sprake van een intern rapport over corruptie, over normafwijkend gedrag van politiemensen? U signaleerde toen toch ook een probleem rond politiemensen met een allochtone herkomst? Klopt dat?

De heer **Jansen**:

Ik weet dat dit rapport er is. Het is ook besproken in het managementoverleg. Dat betreft meer de algemene problematiek die je binnen het brede korps herkent. Dat heeft wat minder te maken met de concrete corruptie gerelateerd aan de vormen van criminaliteit die wij onderzoeken.

De heer **De Graaf**:

Heeft u dus in Rotterdam geen situaties vergelijkbaar met die in Amsterdam, zoals ons geschetst door de hoogleraren Fijnaut en Bovenkerk?

De heer **Jansen**:

Ik heb ze niet concreet aangetroffen. Wij hebben in het verleden wel een paar signalen gehad rond het illegale gokken, maar dat is al weer vrij lang geleden. Ik heb wel een aantal voorbeelden van mensen die weggegliden zijn en die zich zijn gaan bemoeien met activiteiten die politiemensen niet behoren te doen. Maar zo hard heb ik het niet.

De heer **De Graaf**:

Heeft u een bureau interne onderzoeken?

De heer **Jansen**:

Ja, wij hebben een bureau interne onderzoeken.

De **voorzitter**:

Functioneert dat al?

De heer **Jansen**:

Ja, het functioneert.

De heer **Koekkoek**:

Hoeveel corruptiegevallen binnen de politie hebt u per jaar binnen uw korps?

De heer **Jansen**:

Ik vind dat heel moeilijk. Ik ben er altijd voor op mijn hoede. Ieder corruptiegeval leidt natuurlijk tot het aantasten van je onderzoek. Ik houd er ook altijd rekening mee. Ik heb twee keer concreet aanwijzingen gehad dat het echt goed fout zat. Dat is dus een keer per jaar, want ik draai nu twee jaar dit soort onderzoeken. Ik moet er wel bij zeggen dat wij

natuurlijk niet naef zijn en onze onderzoeken afschermen. Wij hebben eigen projectruimtes en een eigen etage op het hoofdbureau met een beveiliging. Wij proberen ook via die methode corruptie buiten te sluiten.

De heer **Koekkoeck:**

Kunt u een indicatie geven van de ernst van de corruptie in die twee gevallen waaraan u denkt?

De heer **Jansen:**

In het ene geval ging het om het doorgeven van informatie naar een andere partij, de partij die wij aan het onderzoeken waren. In het andere, meer algemene geval ging het om het illegaal verschaffen van verblijfsvergunningen aan vreemdelingen die een criminele status hebben.

De **voorzitter:**

Er zijn u dus geen andere gevallen van corruptie binnen het Rotterdamse korps bekend die tot gevolg hebben dat informatie is uitgewisseld naar de criminele wereld?

De heer **Jansen:**

Daar is geen bewijs voor.

De **voorzitter:**

Heeft u er sterke aanwijzingen voor dat het vaker voorkomt?

De heer **Jansen:**

Nee, ik heb daar ook geen sterke aanwijzingen voor.

De **voorzitter:**

Zijn u uit de ambtelijke wereld verder ook geen gevallen bekend waarbij informatie doorgespeeld wordt naar de andere wereld?

De heer **Jansen:**

Er is een keer een onderzoek gedaan. Daaruit bleek dat er bij de afdeling bevolking informatie doorgespeeld werd naar mensen die wij graag in onderzoek wilden nemen. Er is ook een keer vanaf onze eigen herkenningdienst informatie uitgelekt naar mensen die wij in onderzoek wilden nemen. Dat was dus een intern lek. Ik noem dat geen harde maar meer relationele corruptie.

De **voorzitter:**

Heeft u aanwijzingen dat voor een deel de overheid daar ook is aangetast? Wij hebben in Amsterdam gesproken van een contra-strategie tegen de politie. Zoudt u dat in Rotterdam op dezelfde wijze willen beschrijven?

De heer **Jansen:**

Nee.

De **voorzitter:**

Daar is dus een verschil. Wat is in uw ogen het verschil tussen Amsterdam en Rotterdam?

De heer **Jansen:**

Ik denk dat de contra-strategie in Amsterdam veel hoger ontwikkeld is en veel harder wordt ingezet. Als wij zaken hebben waarbij wij rond het Amsterdamse opereren, krijgen wij daar ook wel mee te maken. Wij hebben dus ook wel contact met de groepen waar Amsterdam last mee heeft, uiteraard op een onbevredigende manier.

De **voorzitter:**

Waar ligt volgens u het verschil? In wat voor acties ziet u het verschil?

De heer **Jansen:**

In het georganiseerde verband waarin dat plaatsvindt. Wij maken incidenteel wel mee dat er contra-observatie plaatsvindt, maar dat is een milde vorm van kijken wat de politie rond jezelf doet. Maar wij hebben in Rotterdam niet de harde, georganiseerde en betaalde vormen van contra-observatie en contra-strategien, waarbij hoogwaardige technenuten worden ingezet om er via allerlei technische activiteiten achter te komen wat je doet, of je bedreigend bent voor de sfeer.

De **voorzitter:**

Heeft u daar een verklaring voor?

De heer **Jansen**:

Ik denk dat het aan de omvang en de mate van georganiseerd zijn van de criminaliteit in Amsterdam ligt.

De heer **Koekkoek**:

Hoeveel interne onderzoeken naar corruptie hebt u per jaar?

De heer **Jansen**:

Het bureau interne zaken is dit jaar van start gegaan. Er is afgesproken dat dat een kern is. Die kern onderzoekt alle verhalen en vermoedens, maar ook de wat hardere aanwijzingen. Die kern kan, wanneer het districten betreft, een beroep doen op de districten in een soort bijstandsclausule. Je hebt dan dus niet permanent 30 man in het bureau interne zaken rondlopen, van wie de helft schaarloos loopt, want dat is het gevaar. We hebben afgesproken dat wij, als het om de hardere vorm van corruptie gaat, het project binnen de regionale researchedienst draaien, binnen een van onze ruimten, beveiligd en wel, met alle ins en outs. Laat wat dat betreft helder zijn dat het bestrijden van corruptie dezelfde maatregelen vergt als het bestrijden van georganiseerde criminaliteit. Je doet het dus niet op een achternamiddag met een dossieronderzoek.

De heer **Koekkoek**:

Hoeveel onderzoeken hebt u tot nu toe gedaan?

De heer **Jansen**:

Wij hebben er momenteel n gedaan. Het ging om twee collega's, die beiden in de fout zaten.

De **voorzitter**:

Voor de goede orde deel ik nog mee dat de heer Ottevanger aan wie gerefereerd werd, de plaatsvervangend korpschef in Rotterdam is. Ik zou nu met u willen overgaan naar de opsporingsmethoden in Rotterdam. In de doorlichting van Rotterdam wordt gesproken over video-observatie. Welke andere werkmethoden zijn er?

De heer **Jansen**:

Er zijn drie vormen van werkmethoden. Dat zijn de werkmethoden die wettelijk geregeld zijn. De telefoontap; de semascan, het scannen van teksten door een semafoon; Kolibrie, het uitpeilen van ATF, autotelefoon.

De **voorzitter**:

Waar is Kolibrie wettelijk geregeld volgens u?

De heer **Jansen**:

Via het af luisteren, via het onderscheppen van data- en telecommunicatie. Dat gebeurt altijd alleen maar met toestemming en machtiging van de rechter-commissaris. Ook een peilbaken aanbrengen in het buitenland doen wij via machtiging van de rechter-commissaris.

De **voorzitter**:

Regelt u het aanbrengen van een peilbaken in het buitenland via een machtiging van de RC? Ik weet wel dat het peilbaken in het buitenland wordt ingezet, maar ik zie niet goed wat de RC daaraan goed zou moeten vinden. Volgens mij kan een officier dat gewoon doen.

De heer **Jansen**:

Die vraag is terecht, maar wij doen het toch via de RC. Er wordt om rechtsbijstand gevraagd om ons die operatie te laten uitvoeren via een rechtshulpverzoek aan het buitenland.

De **voorzitter**:

Via een rechtshulpverzoek. Nu begrijp ik het. Maar op zichzelf heeft u voor het inzetten van het peilbaken volgens mij de RC niet nodig.

De heer **Jansen**:

Dat klopt. Het is een soort extra dekking om te voorkomen dat je in het buitenland problemen krijgt. Wij willen met open vizier, met ondersteuning van onze collega's in het buitenland kunnen werken. Daar komt het op neer. We kennen ook een aantal tactische concepten. Het OT, observatieteam. We kennen een vorm van pseudo-koop. We kennen

ook vormen van infiltratie. We hebben een keer te maken gehad met een mogelijkheid om te komen tot een kroongetuigeafpraak. Vanuit mijn eigen verleden weet ik dat er op basis van de Opiumwet gekeken werd in schepen, vrachtauto's en hier en daar - nee, ik weet maar n geval - in een garagebox. Er zijn ook mogelijkheden besproken en tot opzet gekomen om een frontstore op te zetten. Daarnaast kun je natuurlijk een aantal technische voorzieningen gebruiken. Het peilbaken of het zenden is bekend. Dat is een zender die de positie van een voertuig of een vaartuig permanent doorgeeft. Je hebt ook de satellietontvanger. Je brengt dan een zender aan op een voertuig dat je dan via een satelliet over de hele wereld kunt volgen. Het ene middel is lokaal uit te peilen door een mobiele poule en het andere middel is wereldwijd zonder dat je überhaupt zicht hebt op het gebeuren. Uiteraard worden er videocamera's gebruikt. Vrij uniek is het gebruik van warmtecamera's in de milieuzak die ik zojuist genoemd heb. Hierdoor kun je de lozingsstromen van lozingsmateriaal volgen bij dag en ook bij nacht. Op minieme verschillen van temperatuur kun je een bedrijf bezig zien. Wij hebben een monstername-apparaat in een lozingspijp op een innovatieve manier gebruikt.

De voorzitter:

U heeft toch een lozingspijpmeldpunt?

De heer Jansen:

Ja, er moet gemeld worden wanneer en op welk tijdstip welke hoeveelheid geloosd wordt.

De voorzitter:

Dan gebruikt u toch een fout woord.

De heer Jansen:

Het gaat om een lozingspijp bij chemische afvalverwerking om daar langdurig te meten welke stoffen er de pijp uitgaan en het structurele karakter ervan.

De heer De Graaf:

Doet u dat via monsteropneming?

De heer Jansen:

Het is toen met een computergestuurd apparaat gebeurd. Dat meet zelf door en kan dan later weer uitgelezen worden. Dit is een geheel nieuwe, innovatieve techniek.

De heer De Graaf:

Is dat daar in het geheim aangebracht bij de uitgang van de lozingspijp? En vervolgens werd het weer verwijderd?

De heer Jansen:

Exact. Het is alleen ontdekt door het bedrijf, dus het bedrijf heeft het verwijderd. Maar we hadden toen al voldoende informatie binnen.

De voorzitter:

Nu vind ik ineens zo'n lozingsmeter op een veldje achter mijn achtertuin en ik haal die gewoon weg. Kan de politie daar iets aan doen, zolang zoiets niet geregeld is?

De heer Jansen:

Nee. Daar kun je niets aan doen. Als zo'n methode ontdekt wordt en het apparaat door de rechthebbende verwijderd wordt, kun je hier niets tegen doen.

De voorzitter:

Is dat volgens u ook zo als u een peilbaken onder een vrachtauto laat plakken en de mijnheer van die vrachtauto haalt dat ding er gewoon van af of hij komt het bij u terugbrengen?

De heer Jansen:

Daar doe je niks aan. Dat ben je gewoon kwijt. Dat is het risico van het vak.

De voorzitter:

Volgens mij onderbrak ik u.

De heer Jansen:

De afgelopen tijd hebben wij ook gebruik gemaakt van luchtfotografie.

De voorzitter:

In mijn aantekeningen staat ook nog een bus die eventueel voor observatie werd ingezet.

De heer **Jansen**:

Dat vat ik onder het camerawerk. Daar staat een camera in.

De **voorzitter**:

Kunt u iets meer zeggen over de vormen van infiltratie die u toegepast heeft?

De heer **Jansen**:

Daar zijn verschillende vormen van. Tegenwoordig heet dat pseudo-koop. Ik herinner mij nog de tijd van de verdovende middelen en de tijd daarvoor, van de CID. In het midden van de jaren zeventig of tachtig was het woord "pseudo-koop" nog niet in zwang. Dat bestond nog niet. In die tijd gebruikte je ook politie-ambtenaren van andere korpsen om spullen die in het criminele milieu werden aangeboden via een schijnkoop te bemachtigen en uiteraard aan het verkeer te onttrekken.

De **voorzitter**:

U bent op 14 juni 1994 voor de werkgroep Vooronderzoek opsporingsmethoden verschenen. U heeft daar een prachtig schema achtergelaten. Daarin staat onder andere het volgende: twintig jaar geleden werden de nieuwe werkmethoden reeds toegepast: invoercontainers met drugs, kijken in containers en aflevering bij de ontvangers, afluisteren in gijzelings- en ontvoeringssituaties, etc. Dat maak ik op uit dat lijstje.

De heer **Jansen**:

Ja, dat is correct.

De **voorzitter**:

U zegt dus dat u twintig jaar geleden al containers invoerde of politiemensen met containers met drugs liet rijden.

De heer **Jansen**:

Ja, maar er was een essentieel verschil met de Delta-methode. Het principie uitgangspunt was dat die container dan ook werd uitgeladen en in beslag werd genomen, gelijk of later. Wij probeerden zover mogelijk in de richting van de criminele organisatie te komen. Dat lukte meestal niet, want daar zat een aantal slagen tussen. Als je geen enkel risico wilt nemen om die spullen kwijt te raken, sla je meestal uitsluitend toe als er een "piepeltje" bijgekomen is - zo noemen wij dat - die het uitvoeringstaakje heeft om zo'n container op te pakken. Hij weet meestal van de grote organisatie heel weinig af. Hij wordt betaald om een eenmalige activiteit te bedrijven en die heb je dan in de cel zitten. Nou, daar hoeft je niet echt gelukkig mee te zijn.

De **voorzitter**:

Hoe presteerde u het twintig jaar geleden om die spullen zelf te rijden?

De heer **Jansen**:

Wij hadden zelf mensen met een groot rijbewijs. Het waren gewoon politiemensen. Wij gingen gewoon ronselen.

De **voorzitter**:

Hoe vond u die spullen?

De heer **Jansen**:

Laat ik daar helder over zijn. Misschien is het toch heel goed om dat even op te merken. Heel veel van deze methoden en technieken worden toegepast binnen een gerechtelijk vooronderzoek. Dan loopt er al een gerechtelijk vooronderzoek, dan heeft de rechter-commissaris al bepaald dat bijvoorbeeld getapt mag worden en dat Kolibries ingezet mogen worden. Kortom, dat vindt vooral plaats in de wat zwaardere zaken.

De **voorzitter**:

Twintig jaar geleden bestonden er nog geen Kolibries.

De heer **Jansen**:

Nee, maar toen had je wel een tap. Je had een indicatie. Het is maar heel kort in zwang geweest om open over de telefoon te praten, want na de eerste rechtszaken was dat mooi afgelopen. Je had dus wel indicaties. Je kon aan een stemverheffing, aan het nerveus worden van mensen die over de telefoon praatten, merken dat er met een bepaalde lading iets niet goed moest zitten. Men was alerter, nerveuzer. Men belde elkaar vaker. Een

ogenschoijnlijk onbelangrijke lading bleek ineens ontzettend belangrijk te zijn. Het ging een keer om 20 ton elastiekjes waar niemand in Nederland op zat te wachten, maar men had daar geweldig veel haast mee. Dan is daar iets fout. Dan ga je daarnaar kijken.

De **voorzitter:**

Dan gaat u daarnaar kijken, maar...

De heer **Jansen:**

Dat doen wij onder dekking van de Opiumwet.

De **voorzitter:**

Reed u van het ene punt naar het andere punt?

De heer **Jansen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Kaapte u die vrachtauto?

De heer **Jansen:**

Nee.

De **voorzitter:**

Wat deed u dan?

De heer **Jansen:**

Wij huurden een trekker, namen die container op sjouw en brachten hem keurig naar de plek waar hij werd verwacht.

De **voorzitter:**

Maar dan moest u toch al samenwerken met informanten en criminele groepen om te weten welke container u wilde hebben en waar u hem naartoe moest brengen?

De heer **Jansen:**

Nee, dat was toen nog niet het geval.

De **voorzitter:**

Hoe deed u dat toen?

De heer **Jansen:**

Wij hadden wel een informant die aangaf dat er met die container iets niet goed zat. Dat werd bevestigd door andere informatie en dan werd een gerechtelijk vooronderzoek gevorderd. Via de telefoon bleek dat men uiterst nerveus was, maar zekerheid dat er iets loos was met die container had je niet. Vervolgens ging je naar de douane en vroeg je aan de douane of zij samen met jou die container wilden onderzoeken of uitpakken. Dan ontdekte je dat er een flinke hoeveelheid drugs in zat. Het grootste gedeelte haalden wij eruit, zeker als het harddrugs waren. Vervolgens werd die container door een van onze mensen vervoerd.

De **voorzitter:**

Naar wiens adres werd die container dan vervoerd?

De heer **Jansen:**

Naar het adres waarop de organisatie die wilde ontvangen.

De **voorzitter:**

Maar dat wist u dan toch ook weer via een informant?

De heer **Jansen:**

Jazeker. Dat zei ik zojuist ook. Wij hadden daar een informant. Zijn informatie werd bevestigd door andere activiteiten en vervolgens, om er zeker van te zijn dat je niet de verkeerde container pakte en mis zou slaan, werd op basis van de Opiumwet in de container gekeken. Daarop volgde een vaststelling en werd een actie georganiseerd.

De **voorzitter:**

Had u toen politie-infiltratieteams van de rijks politie of voerde u dat gedeelte zelf uit?

De heer **Jansen:**

In die tijd ging het allemaal erg simpel. Dat deed je binnen het eigen korps. Er was geen sprake van contra-observatie. Er was geen sprake van gevaarzettings. Het was een kwestie van het organiseren van het vervoer. In het proces van de handel werd gewoon een stap

overgenomen en controleerbaar gemaakt. Daar zat het hem in. Er ging ook wel eens wat mis. Daar wordt tegenwoordig ook wat verwonderd over gedaan. Wij hebben natuurlijk ook wel...

De **voorzitter:**

Hoeveel kilo's bent u toen kwijtgeraakt?

De heer **Jansen:**

Ik praat nu niet over kilo's.

De **voorzitter:**

Hoeveel containers raakte u kwijt op het totaal aantal containers waar u toen mee te maken had? Geeft u eens een indicatie.

De heer **Jansen:**

Wij raakten heel weinig kwijt. Wij lieten niks los. Niets ging de stad uit. Je kwam niet verder dan de stadsgrens.

De **voorzitter:**

Waarom ging niets de stad uit?

De heer **Jansen:**

Dat werd bepaald om het risico tot nul te beperken.

De **voorzitter:**

Wie bepaalde dat dan?

De heer **Jansen:**

Mijn toenmalige baas.

De **voorzitter:**

Dat was hoofdcommissaris Blaauw.

De heer **Jansen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Tegenover de buitenwacht zei hij echter dat hij niks met infiltratie te maken wilde hebben.

De heer **Jansen:**

Hij wilde geen infiltratieteam hebben. Dat is een essentieel verschil. Een heleboel mensen hebben dat verkeerd begrepen. Hij vond het geen probleem om pseudo-koop te bedrijven. Hij vond het ook geen probleem om met infiltranten te werken, maar hij wilde geen eigen infiltratieteam.

De **voorzitter:**

Wat is het verschil?

De heer **Jansen:**

Een infiltratieteam zet je in op basis van wederkerigheid. Ook buiten je korps. Daar heb je dan geen controle meer op. Met andere woorden: als wij met een pseudo-koopteam oost werken, dan werkt oost uiteraard wel onder dekking van de eigen vakkundigheid, maar ook onder controle van het OM in Rotterdam en de recherchechef in Rotterdam. Dan leen je die mensen als het ware uit en je brengt die mensen elders ook in gevaar. Daar zit altijd een vorm van gevaar aan en dat is het essentiële verschil.

De **voorzitter:**

Het idee is dat je het liever helemaal in eigen hand houdt.

De heer **Jansen:**

Ja. En je beperkt het risico tot bijna nul. Ik blijf hier echter bij zeggen dat dan de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit ook beperkt is tot de echte uitvoerder. Daar kom je dus niets verder mee. Dat is de les die in de loop der tijd wel geleerd is. Inmiddels zetten wij een aantal andere stappen in dat proces om hoger te komen.

De **voorzitter:**

Daar kom ik zo op. U zegt dat het gedeelte van de Delta-methode waarbij de politie een bepaald deel voor haar rekening neemt, al zo oud is als de weg naar Kralingen.

De heer **Jansen:**

Zeker. Ik praat over mijn eigen ervaring in de jaren zeventig.

De **voorzitter:**

Waren dat in de jaren zeventig tientallen containers?

De heer **Jansen:**

Nee, dit was een heel grote vangst. Uiteraard was sprake van containers. Maar toen hadden wij hoofdzakelijk problemen - ik put even uit mijn herinnering - met het stelen van containers. Dat had niks met verdovende middelen te maken. Het kon om andere waardevolle goederen gaan. Die werden gevolgd door criminelen.

De **voorzitter:**

Reed u die goederen vroeger ook wel eens?

De heer **Jansen:**

Nee. Daar gingen wij wel met het observatieteam achteraan, maar daarbij zijn wij er ook wel eens kwijtgeraakt.

De **voorzitter:**

U weet alleen dat u ook in die tijd wel voor een stukje hasjiesj en harddrugs rondreed.

De heer **Jansen:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Ik wil een vraag stellen over de informant die daar in de jaren zeventig een actieve rol in speelde. Was dat vergelijkbaar met de Delta-affaire?

De heer **Jansen:**

Hij had uiteraard niet de portuur waarvan in de Delta-methode sprake was. Hij was een echte uitvoerder onder aan de ladder, die voor een enkele uitvoerende handeling werd ingehuurd en die verdacht vond. Als hij die niet verdacht had gevonden, was hij niet eens gekomen. Hij kende de organisatie daarboven nauwelijks. Hij vond het alleen raar dat zoveel druk werd opgebouwd op een ogenschijnlijk simpele zaak.

De heer **Koekkoek:**

Wat gebeurde er met zo'n container nadat de politie hem had afgeleverd?

De heer **Jansen:**

Dan stond daar een ontvangstcomité omheen. Zodra iemand met papieren kwam en zei dat het zijn container was, werd hij aangehouden. Dan was het einde oefening. Dan was het afgelopen. Verder kon je niet komen.

De heer **Koekkoek:**

Dat was altijd zo?

De heer **Jansen:**

Wij zijn wel eens iets succesvoller geweest. Zeker met de afleveringen die wij binnen Rotterdam gehouden hebben, kwamen wij niet veel verder.

De heer **Koekkoek:**

Werd de container niet uitgeladen en in gedeelten verder gebracht?

De heer **Jansen:**

Als dat mogelijk was, deden wij dat ook wel.

De heer **Koekkoek:**

Dan deed u dat zelf?

De heer **Jansen:**

Ik heb daar avonden zelf staan uitpakken. Dat klopt. U weet wat in een container van veertig voet gaat. Het is een gigantische klus. Als die spullen nog verpakt zijn in goederen zoals TV-toestellen en je moet die ook nog slopen, dan heb je dagen nodig. Dat lukt dus niet altijd. Je krijgt gewoon informatie. Dat ding komt binnen. De organisatie zit erop te wachten en wil hem graag aanhaken en dan is het al heel vreemd als een expediteur zegt dat hij nog drie dagen nodig heeft om hem van een terrein af te halen. Vaak zit daar maar een korte spanne tijds tussen waardoor je gedwongen bent A of B te zeggen. Je pakt hem of je volgt hem.

De heer **Koekkoek:**

Pakte u de container nadat hij afgeleverd was door de politie of de mensen die erop af kwamen?

De heer **Jansen:**

Hij werd door de politie afgeleverd.

De heer **Koekkoek:**

Of liet u de zaak uitpakken en volgen om daarna de mensen te pakken?

De heer **Jansen:**

Nee. Wij lieten de zaak wel uitpakken, zodat wij het tastbare bewijs hadden dat men naar bepaalde gecodeerde delen van de lading ging. Die zijn vaak gecodeerd. En dan sloegen wij toe.

De **voorzitter:**

Ik wil overgaan naar de Delta-methode, waar u zelf al over sprak. U heeft gewerkt ten behoeve van de commissie-Wierenga.

De heer **Jansen:**

Zeker.

De **voorzitter:**

U was er specifiek om de werkmethode van het IRT te beschrijven. Zie ik dat goed?

De heer **Jansen:**

Ja.

De **voorzitter:**

U heeft een proces-verbaal opgemaakt over die methode. Wat zijn de belangrijkste bevindingen in dat proces-verbaal?

De heer **Jansen:**

Vindt u het goed als ik even terugpak? Er zijn meer verbalen gemaakt.

De **voorzitter:**

Ik vind het best dat u terugpakt, als u over twee minuten maar deze vraag kunt beantwoorden.

De heer **Jansen:**

Dat is uitstekend. Het idee bestaat dat er een paar geheime A4'tjes van mijn hand zijn, dat daarop de methode is beschreven en dat op basis daarvan het oordeel is geveld. Ik heb in een tijdsgewricht waarin mensen behoorlijk getraumatiseerd waren eerst de methode geanonimiseerd beschreven voor de commissie. Daar hebben wij over zitten piekeren. Men wilde niet graag die informatie kwijt. De commissie heeft later, aan de hand van de geanonimiseerde methode, de mensen gehoord en in een geheim deel alle partners, alle hoofdrolspelers, hun verhaal laten doen. De beoordeling vindt dus plaats op vijf processen-verbaal waarin zij in hun eigen woorden hun eigen aandeel en hun eigen visie hebben beschreven. Dat is een vrij compleet beeld.

De **voorzitter:**

U zegt dus dat u vijf zes processen-verbaal heeft gemaakt...

De heer **Jansen:**

Nee. Ik heb drie processen-verbaal gemaakt: twee verbalen over toestanden elders, die daar eigenlijk buiten stonden, en een verbaal om de commissie inzicht te geven, opdat zij haar verhoor kon voortzetten. Daarna zijn er openbare verslagen gemaakt van verhoren. Maar ook besloten gedeelten van verhoren zijn verslagen. De officier van justitie, de heer Van der Veen, heeft bijvoorbeeld in een besloten gedeelte van dat verhoor voor de commissie uitvoerig en in detail toegelicht wat er gebeurd is. Ieder heeft dus zijn eigen verantwoordelijkheid op papier gezet.

De **voorzitter:**

Ik wilde met u spreken over het proces-verbaal dat wij in het geheime deel hebben aangetroffen en niet over de verklaring die anderen in het geheime deel gegeven hebben. Ik vraag aan u wat mede tegen deze achtergrond de belangrijkste bevindingen zijn die u heeft opgeschreven in het proces-verbaal dat u met officier Van der Veen heeft gemaakt.

De heer **Jansen:**

De belangrijkste bevinding is dat een informant die in een deel van het traject een spilfunctie vervult, het binnenbrengen van goederen in Nederland, die informatie afstaat aan een CID-team, dat vervolgens een deel van die uitvoerende operatie voor zijn rekening neemt. Hierbij kwamen een paar belangrijke elementen naar voren. Het eerste was dat het hier niet ging om doorvoer ter inbeslagname, maar doorvoer met de afspraak dat de goederen ook de markt op zouden kunnen gaan om het distributienetwerk van de criminele organisatie en de mensen erboven in kaart te brengen. Het tweede element dat voor mij ook nieuw was, was dat daarmee werd beoogd de informant een belangrijker positie in de organisatie te geven, de informant te laten "groeien" om daarmee in de toekomst zoveel informatie te krijgen dat ook de top in beeld te brengen was.

De **voorzitter**:

Is dat het belangrijkste van dat proces-verbaal?

De heer **Jansen**:

Ja.

De **voorzitter**:

De heer Wierenga werd gisteren geciteerd in NRC Handelsblad. Hij geeft een indicatie van hoeveelheden. Heeft u die indicatie toen op die manier ook gegeven?

De heer **Jansen**:

Nee, die is gegeven nadat de registratie van een aantal journaals naast elkaar was gelegd in het pand van de BVD, waar wij toen zaten. Ik meen dat dit eind februari op een middag is geweest. Hier zijn de hoofdrolspelers in het geheel toen met hun boekhouding gekomen. Daar is inzage gegeven in het doorlopen van informatie tot het operationaliseren van informatie.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik niet.

De heer **Jansen**:

Sommige mensen denken dat een CID-operatie wordt geregistreerd als ware het een roman, een doorlopende lineaire zaak. Maar dat is niet waar. Een deel zit bij de CID in het gesloten systeem. Het meest betrouwbare deel zit in het informantenregister. Dat wordt in een soort schatkamer bewaard. Daar mag niemand bij.

De **voorzitter**:

Dat heeft u toch ook nooit gezien?

De heer **Jansen**:

Dat heb ik nog nooit gezien, dat is "des CID's". Dat wordt dus ook echt voor de incrowd gehouden. Wat er met de informant in een zaak besproken wordt, wordt in een zaaksdossier bij de CID vastgelegd. De informatie die vervolgens overgeheveld wordt naar de operationele mensen, van wie vaak alleen de chef weet wat deze precies inhoudt maar de uitvoerders niet, wordt bijvoorbeeld in een observatie-proces-verbaal of registratie neergelegd. Tegenwoordig doen wij het via een proces-verbaal, maar toen werd dat geregistreerd in de observatieverslagen. Uiteindelijk vindt dan nog een keer een afrondende beschrijving plaats in een soort journaal, het Octopus-systeem. Je hebt dus een drietal slagen te maken, wil je het verhaal compleet in beeld krijgen. Die drie registraties zijn daar ook die dag op tafel gelegd. Daaruit is het geheel dan ook helder te krijgen. Als mijnheer X zegt: Ik verwacht die dag een container daar en die gaat naar plaats Y, dan kun je in die registratie volgen dat hij inderdaad in Y terechtkomt.

De **voorzitter**:

In een deel van de registratie kon je dat volgen. Heeft u toen een schatting kunnen maken van de omvang?

De heer **Jansen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Welke schatting heeft u toen gemaakt?

De heer **Jansen**:

De schatting die gisteren door de heer Wierenga is vrijgegeven.

De **voorzitter**:

Ging die schatting ook over de partijen die eventueel in het buitenland in beslag zijn genomen?

De heer **Jansen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Heeft u wat dit laatste betreft nog nagevraagd of de inbeslagname in het buitenland teruggecheckt was?

De heer **Jansen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Heeft u verder nog genformeerd naar de afspraken met de informant wat de geldelijke beloning betreft?

De heer **Jansen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Bent u dat verder tegengekomen in de stukken die u toen gezien heeft?

De heer **Jansen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Is het vreemd als ik nu vraag of het in de rede lag om daarnaar te informeren?

De heer **Jansen**:

Het lag niet in de rede daarnaar te vragen, omdat ik er van uitgegaan ben dat een informant betaald wordt door de overheid. Dat was voor mij gewoon een aanname.

De **voorzitter**:

Wat waren voor uzelf de belangrijkste conclusies op het moment dat u het proces-verbaal maakte en uw werkzaamheden voor de commissie-Wierenga afsloot?

De heer **Jansen**:

Er waren een paar belangrijke conclusies. Een ervan was dat er veel verdovende middelen de markt opgekomen waren.

De **voorzitter**:

Het was volgens u toen 25 ton.

De heer **Jansen**:

Ja, 25.000 kilo. Maar het was vrijwel allemaal wiet, dus marihuana. Als je kijkt naar de verhouding werkzame bestanddelen THC, wiet en hasjiesj, dan is de verhouding 1:10. Als dat een partij hasj geweest zou zijn van een equivalent werkzaam bestanddeel, dan zou het 2,5 ton hasj betroffen hebben. De overweging daarbij was dat deze stoffen aan de voordeur van iedere coffeeshop te krijgen zijn. De belangrijkste afweging overigens ten aanzien van het accorderen van deze methode was in feite de opzet van het Delta-onderzoek die driedelig was. Men wilde niet n organisatie aanpakken. Het waren drie organisaties die in een nauw samenwerkingsverband met elkaar criminaliteit bedrijven.

De **voorzitter**:

De erven-Bruinsma.

De heer **Jansen**:

Ik zeg het nu achteraf, maar de elementen die Fijnaut beschreven heeft ten aanzien van zeven organisaties van de 35 die hij veronderstelt dat er zijn, namelijk de structurele lijn van het invoeren van verdovende middelen, het plegen van liquidaties, het je laten bijstaan in juridische advisering en het investeren in de binnenstad van Amsterdam, waren elementen die in die drie slagen allemaal zichtbaar waren. Dat werd dermate ernstig gevonden door de commissie dat men zei: Het is een rechtmatige methode. Dat is naderhand ook nooit in twijfel getrokken.

De heer **Koekkoek**:

- Niet onrechtmatig.
- De heer **Jansen:**
Niet onrechtmatig.
- De heer **Koekkoek:**
Dat is iets anders.
- De **voorzitter:**
De juristen kunnen erover strijden wat toen het verschil was tussen niet onrechtmatig en rechtmatig. U deed dat op dat moment waarschijnlijk niet.
- De heer **Jansen:**
Er zaten twee rechters in de commissie.
- De **voorzitter:**
Wij zullen de heer Wierenga zeker ook nog bevragen over zijn oordeel toen. Dat zou niet meer dan normaal zijn.
- De heer **Jansen:**
Het belang van het bestrijden van die drie organisaties werd zo hoog geacht dat op dat moment de methode en de inzet, de drugs die op de markt waren gekomen, in die omstandigheden verantwoord werden geacht. Dat is ook nog eens bevestigd door de commissie in een brief die zij nagezonden heeft aan beide ministers, toen in alle kranten de omvang van de operatie werd vermeld. En krant begon daarmee en de rest nam het over. In die brief is ook gezegd dat daar geen nieuwe feiten uit gebleken waren en dat - ik zeg het even kort door de bocht - de commissie ook begreep dat in gelijke gevallen met verschillende partners anderen daar anders over kunnen denken. Er is ook aangedrongen op regelgeving op dit punt. Dat is doorgegaan naar de commissie-De Wit. Vervolgens heeft de commissie-De Wit geadviseerd om dit soort acties te melden bij een Centrale toetsingscommissie. Daar zit de regelgeving van de procureurs-generaal achter die op 15 juni 1995 is gevolgd.
- De **voorzitter:**
Dat is een van de gevolgen die het rapport-Wierenga gehad heeft. Maar wij konden toch niet weten van de rol die ook de politie in het geheel speelde, dat wil zeggen een gedeelte van het vervoer voor haar rekening nemen?
- De heer **Jansen:**
Ik begrijp uw vraag niet. Het spijt me.
- De **voorzitter:**
Konden wij als Tweede Kamer weten, met het rapport-Wierenga zoals het er toen lag voor ogen, dat de politie ook zelf een deel van het vervoer voor haar rekening nam?
- De heer **Jansen:**
Volgens mij wel.
- De **voorzitter:**
Ja? Waar hadden wij dat uit kunnen opmaken?
- De heer **Jansen:**
Dat staat mij niet meer een, twee, drie bij, maar in ieder geval uit de geheime stukken. Ik heb begrepen dat de fractievoorzitters inzage hebben gekregen in de stukken.
- De **voorzitter:**
Dat klopt, maar niet de Tweede Kamer.
- De heer **Jansen:**
Dat is juist.
- De **voorzitter:**
U zegt: Je moet ook de proportionaliteit in het oog houden, namelijk de doelstelling die je had, de middelen die daarvoor werden aangewend en de methode die gebruikt werd. Was die informatie naar uw mening ook van een grote kwaliteit?
- De heer **Jansen:**
Naar mijn mening wel.
- De **voorzitter:**

Had deze dus kunnen leiden tot het gewenste doel?

De heer **Jansen**:

Naar mijn mening wel.

De **voorzitter**:

Maar die stelling kan niemand op dit moment bewijzen.

De heer **Jansen**:

Je kunt alleen de input beoordelen, maar er is geen output gekomen. Het was een afgesloten onderzoek. Delta was voorbij. De informant werd afgebouwd en dat was het dan. Dat was ook mijn beeld in die dagen.

De **voorzitter**:

Toen u met deze ervaring terugkwam in Rotterdam, heeft u toen binnen uw apparaat gezegd: Hier moeten we nog verder over spreken? En heeft u toen de vraag gesteld: Gebeurt het bij ons ook?

De heer **Jansen**:

Jazeker. Ik weet niet meer of dat tijdens de activiteiten van de commissie-Wierenga plaatsgevonden heeft, maar in ieder geval erna. Ik heb twee dingen gedaan. Ik heb de brief van de minister van Justitie van 1985 aan de Tweede Kamer waarin voor het eerst gesproken wordt over een studie van het OM naar infiltratie, gekopieerd, niet een maal, maar vijf maal voor alle hoofden. Ik heb ook de richtlijnen van de procureurs-generaal van 1991 gekopieerd. Ik heb hen deze ook ter hand gesteld en we hebben hier ook over gesproken. Ik heb daar overigens niet de details, de hoeveelheden genoemd die vermeld waren in het geheime proces-verbaal. Ik heb gezegd dat dit aanzienlijke hoeveelheden waren en dat wij er bij onze acties van uitgingen en bleven gaan dat wij, tenzij er andere argumenten zouden komen, ons op het punt van de gecontroleerde aflevering zouden houden bij het "scheppen en vegen", dus het in beslag nemen.

De **voorzitter**:

U heeft de richtlijn 1991 onder de aandacht gebracht van uw mensen. Heeft u toen ook gevraagd: Gebeurt dit bij ons ook? En heeft u daar toen antwoord op gekregen?

De heer **Jansen**:

Daar heb ik antwoord op gekregen.

De **voorzitter**:

Kwam u toen tot de conclusie dat bij u een vergelijkbare methode werd toegepast?

De heer **Jansen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Hoe kan dat?

De heer **Jansen**:

Omdat die methode niet werd toegepast.

De **voorzitter**:

Die methode werd niet toegepast?

De heer **Jansen**:

Nee, nee.

De **voorzitter**:

Er werd geen methode toegepast in Rotterdam waarbij ook aanzienlijke hoeveelheden op de markt verdwenen?

De heer **Jansen**:

Er zijn hoeveelheden op de markt verdwenen als gevolg van het niet onder observatie kunnen houden van bepaalde voertuigen. Je streeft er uiteraard altijd naar, als je deze insteek hebt, om ze vast te houden en aan het eind van de lijn uit te pakken. Dat is ook herhaaldelijk gebeurd. Laten we daar volstrekt helder over zijn. In de meerderheid van de gevallen zijn de partijen ook gepakt in deze zaak.

De **voorzitter**:

In de zaak-Bever?

De heer **Jansen**:

Ja. In een aantal gevallen zijn door omstandigheden de partijen de markt ingegaan. Dat klinkt heel triviaal, maar het kan tegenzitten in het verkeer of je kunt problemen hebben met een volgploeg. Maar dit gebeurde niet als gevolg van een vooropgezet plan om dit zo uit te voeren. De consignes hebben altijd geluid dat in principe de zaak gepakt werd en deze zijn ook altijd gevolgd.

De **voorzitter**:

Wist u toen u terugkwam van uw werkzaamheden voor de commissie-Wierenga dat u ook werkte met een door Kennemerland gerunde informant?

De heer **Jansen**:

Ik wist dat het een door Haarlem gerunde informant was, maar dat was al voordat de commissie begon.

De **voorzitter**:

Toen wist u dat?

De heer **Jansen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Heeft u, toen u weer terugkwam, nog nader gevraagd hoe het precies zat met dat traject?

De heer **Jansen**:

Ja. Maar dat gaf mij toen geen aanleiding om te zeggen: We stellen onze uitgangspunten bij. De zaak waar we nu over praten, was een zaak die gestart is, niet vanuit de informatie vanuit een criminele hoek, maar vanuit een soort voorloper van het fenomeenonderzoek in de Rotterdamse haven. Wij noemden dat het "havenproject". We hadden het besluit al genomen. We waren al bezig met deze zaak en we hadden al zicht op de organisatie die we wilden aanpakken. We hadden het dus ook niet nodig om deze methode in te zetten om de organisatie in beeld te krijgen, want die hadden we al in beeld. We hadden die informant wel nodig, omdat op dat moment het gedigitaliseerde telefoonnet in gebruik genomen werd. Dat klinkt wat technisch. Wij hadden weliswaar machtigingen van de rechter-commissaris, maar dat leidde niet tot af luisteren want dat is technisch onmogelijk. Dat is een ernstige handicap. Dat is de reden geweest dat wij gezegd hebben: Wij laten die informant parallel aan dit onderzoek lopen, maar we gaan er wel van uit dat zijn informatie leidt tot inbeslagname van de goederen. Ik heb daarbij gezegd dat ik er direct over wilde praten als dat uitgangspunt verandering behoeft. Dat is nooit gebeurd. Ik ga er dus ook van uit - na de gesprekken die ik na afloop heb gehad, was ik daarvan ook overtuigd - dat er ook nimmer een afspraak met een informant is geweest, noch met de behandelend officier, noch met de CID-officier, die dat uitgangspunt heeft veranderd.

De **voorzitter**:

Over welke CID-officier spreekt u nu?

De heer **Jansen**:

De heer De Groot.

De **voorzitter**:

Maar is het probleem nu juist niet, dat op een bepaald moment in Rotterdam moet worden besloten dat getracht moet worden dat traject te beindigen...

De heer **Jansen**:

Ja.

De **voorzitter**:

...omdat voor uw onderzoek de informant niet stuurbaar genoeg blijkt?

De heer **Jansen**:

Ja, dat klopt. Er is in het CID-traject - dat heb ik achteraf met de heer De Groot besproken - een probleem ontstaan toen in Kennemerland een aantal personeelsverplaatsingen plaatsvond. Daardoor kwam de informant als het ware in een vacum terecht, en daarmee kwam hij ook in de gevarenzone terecht. Hij was immers wel gemanipuleerd of gezet in een positie, maar dat was een positie die grote problemen ging opleveren. Ik meen dat, als

de overheid zo'n man door onzorgvuldig handelen in gevaar brengt, de andere delen van de overheid de plicht hebben om hem dan boven water te houden.

De **voorzitter**:

In Rotterdam was toch veel eerder de beslissing gevallen om dit traject te beindigen?

De heer **Jansen**:

Ja. De opzet was...

De **voorzitter**:

De beslissing was toch al veel eerder genomen, onafhankelijk van de publiciteit die later is ontstaan?

De heer **Jansen**:

Dat klopt. Er was inderdaad met terughoudendheid met die man gewerkt. Er is ook gezegd: wij gaan er een half jaar mee door en dan moeten wij voldoende informatie hebben, of om door te stappen, of om te kappen. Dat is doorkruist door problemen elders. Zoals u weet, heeft dat een onderzoek door de rijksrecherche opgeleverd, door het Rotterdamse aangevraagd.

De **voorzitter**:

U bent ervan overtuigd dat dit niet hetzelfde is als de Delta-methode.

De heer **Jansen**:

Het is absoluut niet hetzelfde.

De **voorzitter**:

Het is ook niet vergelijkbaar.

De heer **Jansen**:

Er zitten elementen in. Het meest essentiële verschil tussen de Delta-methode en deze methode is dat wij nimmer de afspraak hebben gemaakt dat wij bewust spullen voor de markt zouden doorleveren, hetzij om het distributie-instrument beter in beeld te brengen, hetzij om de informant te laten groeien. Die twee elementen zijn niet voorgekomen.

De **voorzitter**:

Maar u heeft toch geen directe afspraak met die man gemaakt?

De heer **Jansen**:

Dat heb ik gedaan via het hoofd van unit 1.

De **voorzitter**:

Rotterdam heeft toch geen directe afspraken met de informant gemaakt?

De heer **Jansen**:

Wij hebben wel afspraken gemaakt met de mensen uit Kennemerland die deze informant begeleidden. Op die manier komen die afspraken wel degelijk door.

De **voorzitter**:

De vraag die dan voor ons misschien nog open blijft, is hoe die methode in de praktijk gewerkt heeft aan de kant van Kennemerland.

De heer **Jansen**:

Voor mij ook.

De **voorzitter**:

Dat weet u ook niet precies.

De heer **Jansen**:

Nee, dat weet ik niet. Ik weet dat het rijksrecherche-onderzoek al een aantal maanden loopt. Een gedeelte van de informatie daaruit heb ik uiteraard in de krant kunnen lezen, maar hoe het precies zit, weet ik echt niet. Intussen heb ik nog wel eens contact gehad met mijn collega Van den Berg. Ook hij weet het niet. Het is dus een gesloten onderzoek naar de handel en wandel van het gebeurde daar.

De **voorzitter**:

U bedoelt het rijksrecherche-onderzoek naar de CID Kennemerland?

De heer **Jansen**:

Ja.

De **voorzitter**:

En volgens uw mening is, ondanks het feit dat u de zaken in Kennemerland niet precies kent, door jullie nooit besloten om vergelijkbaar met de Delta-methode door te laten.

De heer **Jansen:**

Klopt.

De heer **Koekkoek:**

Mijnheer Jansen, hoeveel ton is er doorgegaan in de Bever-zaak?

De heer **Jansen:**

Als ik dit soort vragen achter deze tafel beantwoord, weet ik dat er grote problemen ontstaan. Ik kan u zeggen dat de meerderheid van de verdovende middelen in beslag is genomen. Een minderheid is door simpelweg kwijtraken - dat komt voor bij ieder OT -...

De heer **Rabbae:**

Is het de minderheid of de helft?

De heer **Jansen:**

Onder de helft.

De heer **Koekkoek:**

Maar u kunt met het oog op de bescherming van de informant daar in het openbaar geen nadere mededeling over doen?

De heer **Jansen:**

Nee. Dat is mij een- en andermaal gevraagd.

De heer **De Graaf:**

Ging u er hierbij van uit dat de betrokken informant gewoon door de overheid zou worden betaald voor zijn verdiensten conform de tip-, toon- en voorkoopregeling?

De heer **Jansen:**

Zeker.

De heer **De Graaf:**

Ook nadat u zelf de begeleiding had overgenomen in Rotterdam?

De heer **Jansen:**

Van begeleiding was eigenlijk niet veel sprake meer. In de tijd dat wij hem overnamen, waren de problemen groot, liep het water over de dijken en moesten wij hem in de luwte zien te houden. Wij hebben eigenlijk in die tijd alleen nog een staart van de komeet meegemaakt. Wij hebben geen echte zaken meer gedaan in de sfeer waarin je de beloning ernaast legt.

De heer **De Graaf:**

Vindt u het element of een informant die een actieve rol speelt, criminele winsten mag houden of wordt betaald door de overheid, in de methoden die in de Delta-zaak en de Bever-zaak zijn gevolgd, bepalend?

De heer **Jansen:**

Ik vind dat de overheid dat moet betalen. Als de overheid dit soort organisaties voor haar rekening neemt, moet zij de beloning betalen en als de informant daar iets mee verdient, moet hij dat inleveren. Ik weet dat dit in de praktijk inmiddels gebeurt en dat het soms aanzienlijke bedragen oplevert.

De **voorzitter:**

Ik kom even terug op uw visie op de zaak. Zegt u dat de onzekerheid die u wellicht heeft over het antwoord op de vraag hoe de vergoeding aan de informant is geregeld dan wel of de informant ook aan het Rotterdamse traject veel geld heeft overgehouden, uw oordeel op dit moment niet verandert?

De heer **Jansen:**

Het tactisch concept van de zaak - zou de criminele organisatie haar handelingen, haar criminele activiteiten niet gepleegd hebben als die informant niet had geacteerd zoals hij heeft geacteerd? - verandert er niets aan. Ik zou het niet accepteren dat een informant uit criminele activiteiten betaald zou worden en daar zijn beloning uithaalt. Ik heb ook begrepen dat het vanaf het moment dat Rotterdam het overgenomen en afgebouwd heeft,

echt gestopt is. Volgens mij hebben wij er geen cent ingestopt. Maar dat weet ik niet 100% zeker.

De **voorzitter**:

Rotterdam neemt pas helemaal aan het eind over.

De heer **Jansen**:

Helemaal aan het eind? Ik dacht dat dit medio september 1994 was.

De **voorzitter**:

Ik denk dat dit niet juist kan zijn.

De heer **Jansen**:

Dat weet ik ook niet exact.

De **voorzitter**:

Ik dacht toch dat het later was. Ik wil niet precies een datum prikken, maar ik meen dat het niet juist kan zijn dat dit september 1994 was.

De heer **Jansen**:

Dat weet ik niet exact.

De **voorzitter**:

Heeft u in 1994 nog gecheckt hoe dit ging?

De heer **Jansen**:

Ik heb in 1994 een aantal malen gevraagd of onze uitgangspunten nog golden en het is mij bevestigd dat zij nog steeds golden.

De **voorzitter**:

U weet nu wat u weet. Wat is uw oordeel op dit moment over de Delta- en de Bever-methode? Ik begrijp natuurlijk dat het nooit leuk is als je op een bepaald moment allerlei feiten of situaties in een krant ziet.

De heer **Jansen**:

Ik begrijp uw vraag even niet. Het spijt mij.

De **voorzitter**:

U heeft net een oordeel gegeven over de Delta-methode toen, over de Delta-methode nu, wellicht met wat u extra weet, en over het traject waar wij zoven over spraken. Blijven die oordelen zoals zij waren: het Delta-traject zoals ik dat toen beoordeelde, kon zeker, zoals ik er nu tegenaan kijk, heb ik mijn twijfels, en het Rotterdamse traject kon zeker?

De heer **Jansen**:

Dan praat ik eerst over het Rotterdamse traject. Achteraf gezien - dat was in die tijd volstrekt ongebruikelijk - zou ik eerder aangedrongen hebben op samen runnen op z'n minst of op een overname van de informant in onze eigen contreien. Dat zeg ik nu met de wetenschap die ik nu heb. In het verleden was het volstrekt ongebruikelijk om ten aanzien van CID's dit soort eisen te stellen. CID-werk is immers in grote mate gestoeld op het wederzijds vertrouwen dat je elkaar niet de das omdoet en open en eerlijk tegen elkaar bent. Daar zet je je werk mee voort. Dat kan ook niet anders, want als ik iedere informant zou moeten checken die informatie zou leveren binnen een zaak van ons, zou ik daar in den lande grote moeite mee krijgen.

De **voorzitter**:

Dat zou u omgekeerd ook hebben, als men u niet vertrouwt?

De heer **Jansen**:

Ja. Ik zou het heel vervelend vinden als men zou zeggen: Je wordt bedankt voor je informatie, maar wil je eerst even je boekje open doen en ons vertellen of het wel een nette mijnheer is, of je het wel gecheckt hebt en of je wel ethisch bezig bent.

De **voorzitter**:

Dus u zegt niet: In het vervolg moeten we in belangrijke zaken onze informatieposities eigenlijk zelf runnen?

De heer **Jansen**:

Ja, dat zeg ik nu wel, in ieder geval minstens mederunnen. Het is vaak vrij lastig om mensen over te nemen. Zij zijn gebonden aan een soort vertrouwenspositie met hun

runners. Maar zeker in belangrijke zaken zou ik in de toekomst die maatregel willen nemen. Ik zou er veel korter op willen zitten.

De voorzitter:

Heeft u ook een maximale tijdsduur in uw hoofd voor zo'n traject?

De heer Jansen:

Ik heb geen tijdsduur in mijn hoofd. Het is sterk afhankelijk van de soort organisatie die je in beeld wilt brengen. Ik heb al gezegd dat sommige buitenlandse organisaties veel moeilijker in beeld zijn te brengen omdat je daar te maken hebt met culturele problemen en met taalproblemen. Je neemt daar gewoon wat langer de tijd voor. Andere organisaties, bijvoorbeeld Nederlandse organisaties, zijn door ons iets gemakkelijker te doorgronden. Ik zou wel momenten inbouwen waarop ik zou zeggen: Kom maar met de billen bloot, leg de boel maar op tafel. Ik moet zeggen dat wij dergelijke momenten nu ook hebben ingebouwd. Wij hebben nu viermaandelijks en achttmaandelijks rapportages, waarin de projecten beschreven en benoemd worden. Ook in financieel zin worden de zaken in de toekomst veel beter bekeken. Dat is een groeisituatie. Ik zeg nu: Ik zou überhaupt zo'n hele dienst wat strakker onder controle willen hebben.

De voorzitter:

Betekent dat nu ook dat je het zeer strikte idee van het embargoteam moet verlaten?

De heer Jansen:

Dat heb ik twee jaar geleden al gezegd. Ik vind het embargoteam onacceptabel. Zo heb ik nooit gedraaid. Ik vind wel dat je ook binnen je eigen dienst de projecten redelijk moet afschermen.

De voorzitter:

Zodat niet iedereen binnen kan binnenlopen en kijken?

De heer Jansen:

Precies. Ik vertrouw mijn mensen volledig. Daar gaat het helemaal niet om. Maar ik vind dat je je moet onthouden van ongewenste nieuwsgierigheid en onnodige informatie. Dat wil niet zeggen dat mensen elkaar niet tegenkomen op de gang of in de kantine en eens praten over een zaak, maar alle ins en outs van een zaak weten en daar voortdurend met elkaar over in conclaaf zijn, is absoluut onprofessioneel. Zo draaien wij ook niet.

De heer Rabbae:

Blijft u, ondanks het probleem rondom de IRT-affaire, de Delta-methode en nu de Bever-zaak, voorstander van een burger-infiltrant in plaats van een politie-infiltrant?

De heer Jansen:

Nee. Ik zou infiltratie willen gebruiken als een van de instrumenten die nodig zijn om dit soort organisaties te kunnen aanpakken. Ik zou het liefst een politie-infiltrant hebben.

De heer Rabbae:

Dus u bent inmiddels van mening veranderd?

De heer Jansen:

Nee. Ben ik daar van mening veranderd?

De heer Rabbae:

Een tijd geleden heeft u geponeerd dat het beter is om te werken met een burger-infiltrant, omdat hij of zij een betere aansluiting heeft bij de intermediairs, de bankwereld, de accountancy etcetera.

De heer Jansen:

Dat is juist. Maar we zijn er juist mee bezig om te proberen op die posities ook onze eigen mensen te zetten. Dat heeft natuurlijk te maken met kennis, ervaring en expertise. Als je daarover beschikt, kun je in die posities ook je eigen mensen zetten. Mijn voorkeur gaat er altijd naar uit dat het iemand van jezelf is, maar er zijn legio situaties waarin dat niet geaccepteerd wordt of niet mogelijk is vanwege andere elementen die een rol spelen.

De heer De Graaf:

Ik zou nog graag n keer duidelijkheid krijgen over het element van de criminele winsten die door een informant kunnen zijn behouden. Als u hiervan had geweten in de Delta-zaak

respectievelijk de Bever-zaak, zou u dan de methode als zodanig wel of niet aanvaardbaar hebben gevonden?

De heer **Jansen:**

Dat is een oordeel achteraf. Ik denk dat ik, als ik van die betaling geweten zou hebben, er anders over geoordeeld zou hebben. Ik zou het dan dus minder acceptabel hebben gevonden.

De heer **De Graaf:**

Is die vraag als zodanig tijdens de onderzoeken van de commissie-Wierenga nooit aan de orde geweest?

De heer **Jansen:**

Nee.

De **voorzitter:**

Ik zou zeggen: de laatste ronde.

De heer **Rabbae:**

Mijnheer Jansen, ik wil graag nog even terugkomen op de Ramola-zaak. U bent inmiddels terug uit Amerika, dus u bent goed geïnformeerd over deze zaak. Wat is de les die u trekt uit het feit dat de rechter het openbaar ministerie niet-ontvankelijk heeft verklaard, omdat de officier van justitie in zijn ogen geweigerd heeft om nadere informatie te verstrekken over de vooraankoop?

De heer **Jansen:**

De les die ik getrokken heb uit de Ramola-zaak is dat je het verbaal van een activiteit die je zelf volkomen rechtmatig en verdedigbaar vindt, niet bij de CID moet houden maar dat je er melding van moet maken in je grote proces-verbaal. Je moet melden dat je een vooraankoop hebt gedaan, waarom je dat hebt gedaan en waar het toe heeft geleid, zonder daarbij zodanige details te geven dat de informant die dat in jouw opdracht gedaan heeft, binnen die organisatie bekend wordt.

De heer **Rabbae:**

Betekent dit dat u inmiddels anders bent gaan denken over dat gesloten traject? Vindt u dat er eigenlijk toch meer in de openbare zittingen naar voren moet komen dan tot nu toe het geval is?

De heer **Jansen:**

Zeker. Maar ik blijf zeggen dat ik niet anders ben gaan denken over de veiligheid van mensen die op ons verzoek en onder onze regie de gevaarzetting ingaan.

De heer **Rabbae:**

Kunt u, zonder exact te zijn, aangeven welke soort informatie bijvoorbeeld gevaarlijk was voor deze informant?

De heer **Jansen:**

Er zijn een aantal aankopen geweest. Als in het verbaal exact de data en de hoeveelheden van aankoop staan of een omschrijving van de landsaard van een informant - want het gaat om een andere groepering - dan kunnen daar grote problemen door ontstaan. Met andere woorden: door informatie te kruisen die je op bepaalde data geeft, is het voor een organisatie herleidbaar op welke datum mijnheer X, Y of Z binnen is geweest.

De heer **Rabbae:**

Mijn laatste vraag. U bent een voorstander van de strijd tegen de moderne zware, georganiseerde criminaliteit, omdat deze een gevaar betekent voor de rechtsstaat. Als wij naar de Ramola-zaak maar ook andere zaken kijken waarbij het openbaar ministerie niet-ontvankelijk werd verklaard vanwege dat gesloten traject, bent u dan van mening dat dit gesloten traject op een gegeven moment ook de rechtsstaat zou kunnen aantasten, daar waar de rechtspraak anders gaat verlopen en het vertrouwen in het openbaar ministerie, zoals de heer Gerding heeft gezegd, aanzienlijk is gezakt?

De heer **Jansen:**

Ik denk dat de Ramola-zaak nog niet ten einde is. De Ramola-zaak is onder de rechter in hoger beroep. Ik zou het antwoord op die vraag iets willen uitstellen. Ik zie wel, als wij het

over aantasting van de rechtsstaat hebben, dat de Ramola-zaak het tastbare bewijs geleverd heeft dat een kleine groep criminelen in staat is om heel veel ellende in een stad te veroorzaken. Een dergelijke groep is in staat om criminaliteit, het dealen en runnen van drugs aan te sturen en om in 1,5 jaar tijd 270 mln. aan buitenlands geld te wisselen als gevolg van die activiteiten. Als je nu ziet dat "Victor" ook leidt tot het aanscherpen van allerlei bestuurlijke dwangmaatregelen, dan denk ik dat je aan die kant van het gebeuren ook de problematiek van de rechtsstaat in beeld krijgt.

De heer **Rabbae**:

Dat zie ik. Mijn vraag was echter: Vindt u niet dat het vasthouden aan het gesloten traject zonder rechterlijke toetsing juist dat gevaar in zich draagt voor de rechtsstaat?

De heer **Jansen**:

Dat is juist. Ik denk dat het ook veel wijsheid zal vergen om daar een oplossing voor te vinden, want zonder een gesloten traject kun je met mensen zo niet omgaan.

De **voorzitter**:

Mijnheer Jansen, dank u wel. Sluiting 13.52 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 15**

13 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 13 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. J.J.Th.M. Pieters

Aanvang 14.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer mr. J.J.Th.M. Pieters, geboren 16 maart 1956 te Tilburg. Mijnheer Pieters, wilt u opstaan om de eed af te leggen? De door u af te leggen eed luidt: "Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen."

De heer Pieters:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Pieters, u bent arrondissementsofficier van justitie in Den Bosch en u bent ook officier zware criminaliteit. Wij zijn al verschillende malen met u in gesprek geweest. U heeft een achtergrond in de fraudebestrijding, als ik het wel heb.

De heer Pieters:

Dat klopt.

De voorzitter:

Dat zijn enkele elementen die het voor ons zeer interessant maken, u te verhoren. Ook heeft u juridische artikelen geschreven over het verschijnsel waar wij al verschillende malen over gesproken hebben, namelijk de inijkoperatie. U speelt ook nog een rol in de doorlichting van de gebruikte opsporingsmethoden en daar willen wij ook met u over spreken. Allereerst willen wij het hebben over uw taken, zowel als zaaksofficier zware criminaliteit als CID-officier. Daarna gaan wij in op het gebruik van opsporingsmethoden, verslag en verantwoording, en mogelijk ook op de wetgeving die u zich voor de toekomst wenst. De heer Vos zal voornamelijk het gesprek met u voeren, maar de andere leden kunnen soms tussenbeide komen.

De heer Vos:

Om te beginnen spreek ik met u over uw taken als "ZwaCri-officier" zoals dat in het jargon heet. ZwaCri staat voor zware criminaliteit. Vormen ZwaCri-officiëren een apart slag binnen de groep van officieren van justitie? Zijn zij extra gequieperd om moeilijke zaken te behandelen?

De heer Pieters:

Ik denk niet dat wij een apart slag mensen zijn. Het is eerder zo dat wij een specialisme hebben binnen de werkzaamheden die alle officieren uitvoeren. Het specialisme is dan zware criminaliteit en in mijn geval ook het werk van de criminele inlichtingendienst. Daarvoor moet je wel een bepaalde beroepsopvatting hebben, in die zin dat je verder moet willen kijken dan het Wetboek van Strafrecht en van Strafvordering lang is. Ik bedoel niet dat je buiten de wet moet kijken, maar wel dat je ook interesse moet hebben in andere vormen van wetgeving, zoals belastingwetgeving. Je moet een en ander weten van boekhouden en van civiel recht. Je moet ook een bepaalde vorm van vasthoudendheid hebben, omdat je altijd bezig bent met onderzoeken die niet binnen enkele weken zijn

afgerond. Je bent ook niet met onderzoeken bezig die meteen resultaat opleveren. Ook in de zittingzaal moet je uiteindelijk een bepaalde vechtersmentaliteit hebben.

De heer **Vos**:

Wij spreken nu met een goed jurist, een bekwaam boekhouder en een vasthoudende man?

De heer **Pieters**:

Dat zou wel de ideale ZwaCris-officier zijn.

De heer **Vos**:

Hoeveel zaken heeft in behandeling?

De heer **Pieters**:

Als lopende zaken, wat in het jargon zo mooi "reactieve onderzoeken heet", heb ik op het moment vijf zaken daadwerkelijk in onderzoek. Er zijn ook nog drie of vier pro-actieve onderzoeken gaande, waarvan ik de leiding heb.

De heer **Vos**:

Houden die bewuste vijf zaken u de gehele week bezig?

De heer **Pieters**:

Op dit moment houden mij drie zaken de gehele week al bezig, met name omdat twee zaken nu op de zitting uitgevochten worden. Dit betekent dat je minstens n dag per week op de zitting bent.

De heer **Vos**:

Bent u in staat, uw ervaringen als fraude-officier in dit werk gebruiken, uw boekhoudkundige vaardigheden?

De heer **Pieters**:

Die gebruik ik volop.

De heer **Vos**:

Vindt u dat voldoende bij de politie terug? Wij hebben vanmorgen mijnheer Van Amerongen op bezoek gehad, die over het Vie d'Or-onderzoek heeft gesproken. Hij gaf aan dat hij daar eigenlijk geen zin in had gehad, omdat er financile zaken in het geding waren. Heeft u moeite gehad om de politie in touw te krijgen voor zo'n financile zaak?

De heer **Pieters**:

Moeite gehad? Niet in mijn politieregio. Waarom niet? Omdat de politieregio waar ik sinds 1 januari van het vorige jaar in deze functie werk, de regio Brabant-Noord, al een aantal grootschalige fraude-onderzoeken had gedraaid in samenwerkingsverbanden met de reguliere politie. Men kende mij en men wist wat ik verwachtte. Men had de afgelopen jaren behoorlijk genvesteerd. Dit betekent dat ik ook kwaliteit tegenkwam; ook in de afdeling zware criminaliteit.

De heer **Vos**:

Hoe verklaart u dat mijnheer Van Amerongen zei dat hij weinig zin had in het Vie d'Or-onderzoek?

De heer **Pieters**:

Hij praat voor zijn eigen politieregio, namelijk Brabant-Zuidoost. Daar is de reorganisatie anders verlopen dan bij Brabant-Noord. Men heeft daar een ander model gekozen, waardoor toch in potentie aanwezige kwaliteit tijdelijk is weggefallen.

De heer **Vos**:

Wat heeft u gedaan om mijnheer Van Amerongen te overtuigen om hiermee aan de slag te gaan?

De heer **Pieters**:

Voor de goede orde: ik heb het Vie d'Or-onderzoek niet gedaan. Dat was een zaak van mijn collega Wasser. Ik ben er alleen in het begin zijdelings bij betrokken geweest, omdat ik nog een overloop had uit mijn fraudeperiode.

De heer **Vos**:

U weet wat er vanuit het parket in de prioriteitsstelling geschied is om de politie aan het werk te krijgen?

De heer **Pieters**:

Uiteraard, die zaak moest gewoon aangepakt worden. Zo simpel was het.

De heer **Vos**:

De gezagsrelatie is gehanteerd. Er is vanuit het gezag gehandeld.

De heer **Pieters**:

Iedereen zag dat die zaak aangepakt moest worden, ook bij de politie. Het probleem was toen bij de politie: hebben wij de mensen om die zaak te doen?

De heer **Vos**:

Heeft het financieel rechercheren nu de toekomst? Moeten wij daar het heil van verwachten in de aanpak van de zware georganiseerde criminaliteit?

De heer **Pieters**:

Ik denk dat financieel rechercheren inderdaad de toekomst heeft, maar wel gecombineerd met andere methoden. Alleen financieel rechercheren is ook niet zaligmakend.

De **voorzitter**:

Wat is wel zaligmakend?

De heer **Pieters**:

Een juiste combinatie met normaal, goed rechercheren, zoals de politie altijd geleerd heeft. Dit houdt in een goede verhoortechniek en een goed gebruik van de middelen die de politieman ten dienste staan. Daarnaast is er dan de specifieke kennis van de financiële gang van zaken in het criminele milieu.

De heer **Vos**:

Kunt u dat financieel rechercheren nader uitleggen? Vanmorgen zei mijnheer Van Amerongen ook dat geld soms in tweenhalf minuut de wereld kan rondgaan, maar dat het tweekwart jaar kan duren om het financieel tracé te vinden. Wat heb je daar nu aan als je de zware georganiseerde criminaliteit wil aanpakken?

De heer **Pieters**:

De heer Van Amerongen heeft een voorbeeld gegeven, denk ik. Ik ben hier de laatste maanden mee bezig geweest. Nadat wij elkaar al eerder hebben gesproken, ben ik doorgegaan op het financieel rechercheren, ook omdat ik zag dat er geen echt goede definitie van was. Ik denk dat die er nu wel ligt, mede op basis van een tweetal stukken. Die definitie is niet zo gemakkelijk te geven. Heel kort kan gezegd worden: het is onderzoek naar geldstromen, en dan criminele geldstromen of geldstromen afkomstig uit de criminaliteit. Dat is vooral administratief onderzoek. Dit betekent veel papierwerk. Er is gezegd dat geld in tweenhalf minuut de wereld rond kan gaan en dat wij er dan heel lang achteraan kunnen lopen. Het zwakke punt van de criminaliteit is nu dat bepaalde dingen moeten worden vastgelegd; met name als het geld afkomstig is van handelingen die in het algemeen als crimineel worden beschouwd, zoals drugshandel. Dat geld kan men niet verantwoorden, maar men wil het toch gebruiken. Men wil het ook niet te ver weg hebben, want wat heb je eraan als het geld ergens in een oerwoud in een ver werelddeel vaststaat en men kan er niets mee? Men wil het het liefst dicht in de buurt gebruiken. Dan moet het zichtbaar worden. Bij het zichtbaar worden, worden de fouten gemaakt. Daar moet de financieel rechercheerder zich op richten.

De heer **Vos**:

Maar een beetje crimineel "zoekt" het geld toch meteen naar Liechtenstein of naar zo'n ander oord? Het is toch meteen weg?

De heer **Pieters**:

Er is een aantal landen waar het moeilijker is om te rechercheren, maar in mijn fraudetijd heb ik gemerkt dat er maar weinig landen zijn waar dat onmogelijk is.

De **voorzitter**:

U komt Zwitserland toch niet binnen als er geen verdenking is van een drugsdelict?

De heer **Pieters**:

Gecombineerd. Zwitserland is juist een voorbeeld van een land waar je met een gecombineerd onderzoek binnen moet komen. Als je zegt alleen op fiscale delicten te

willen binnenkomen, weten wij ook dat de verdragen met Zwitserland zodanig van aard zijn dat wij er niet binnenkomen.

De **voorzitter**:

Luxemburg komen wij niet binnen. Zwitserland komen wij moeilijk binnen.

De heer **Pieters**:

Wij komen er wel binnen, maar alleen op de juiste gronden.

De **voorzitter**:

Welke landen komen wij nog meer moeilijk binnen?

De heer **Pieters**:

Er is een aantal landen dat onderzoek in fiscale zaken uitsluit; Zwitserland, Luxemburg, Liechtenstein - maar dat ligt dicht bij Zwitserland - Jersey. Eigenlijk heb je problemen met alle landen met een streng bankgeheim. Die problemen kunnen echter in de landen in Europa worden opgelost.

De heer **Vos**:

U verwacht er veel van, maar heeft dit al tot succes geleid? Heeft u al flink wat gepakt?

De heer **Pieters**:

In mijn fraudetijd heb ik in een aantal onderzoeken heel goed duidelijk kunnen maken waar het geld is. Dan krijg je het verschil tussen duidelijk maken waar het is en het ook daadwerkelijk binnenhalen. In de tijd dat ik bijvoorbeeld de vleesfraudes deed - er werd ontdekt dat er een grote geldstroom richting Zwitserland was gegaan - hadden wij nog geen pluk-ze-wetgeving en gold het verdrag van Straatsburg nog niet. Dit verdrag maakt het nu mogelijk om in verband met de pluk-ze-wetgeving zaken te doen met de Zwitsers. Als wij die mogelijkheden toen wel hadden gehad, had ik het geld zonder meer gehad.

De **voorzitter**:

Hoeveel geld was dat?

De heer **Pieters**:

In totaal bijna 4 mln. Dat bedrag hadden wij bij n verdachte getraceerd. Met dat geld kan nu ook niets meer gebeuren. Ik heb wel begrepen dat de Zwitsers hun eigen maatregelen hebben genomen.

De heer **Vos**:

U ziet dit als een hypothese waar u in de toekomst veel van verwacht, dat is duidelijk. Een ander kenmerk van uw werk als ZwaCri-officier is dat u dicht bij de politie zit. Kunt u schetsen hoe dit in de praktijk gaat? De politie wil actie, wil resultaat zien. De politie zegt tegen de officier: joh, ga er nou mee akkoord. Hoe is dat spanningsveld? Heeft u echt ruimte om "nee" te zeggen of wordt u meegezogen in de draaikolk van het potentile succes?

De heer **Pieters**:

Bij mijn onderzoeken ga ik uit van de zogenaamde teamgedachte. Een team bestaat uit politiemensen, maar ook uit een officier van justitie en zijn secretaris. Je vormt een eenheid. De bedoeling is op een gegeven moment een criminele organisatie voor de rechter te brengen. Binnen het team geldt een rolverdeling en die moet heel duidelijk zijn. De politie doet tactisch onderzoek, maar is ook tijdens dat onderzoek geheel verantwoording schuldig aan degene die uiteindelijk op de zitting staat, de teamleider, de officier van justitie. Je kunt op twee manieren teamleider zijn: je kunt de politie haar gang laten gaan en haar alleen binnenlaten op het moment dat ze je nodig heeft of je kunt meedenken, dus een veel ruimere rol vervullen.

De heer **Vos**:

Bent u een juridische vraagbaak of bent u de baas?

De heer **Pieters**:

Beide.

De heer **Vos**:

Als het moet, trekt u aan de touwtjes.

De heer **Pieters**:

- Als het moet, sla ik op tafel.
- De **voorzitter**:
Staat u op tafel of slaat u tafel?
- De heer **Pieters**:
Ik sl op tafel.
- De **voorzitter**:
En staat u dan ook nog op tafel?
- De heer **Pieters**:
Dat is nog niet voorgekomen.
- De heer **Vos**:
Wanneer heeft u het voor laatst op tafel geslagen?
- De heer **Pieters**:
Ik heb vorige week nog tijdens een bepaald onderzoek de politie aangesproken. Het was eigenlijk heel simpel. Het ging om een getuige en als de politie die als verdachte kon aanmerken, kon zij dwangmiddelen toepassen en wie weet zou er dan wel een verklaring uitkomen. Ik kon werkelijk niet inzien waarom die figuur verdachte zou moeten worden.
- De heer **Vos**:
U bent niet voor het etikettenplakkerij.
- De heer **Pieters**:
Daar doe ik niet aan. Het was een gewone getuige. Als iemand als getuige een verklaring aflegt en hij wordt verdachte, dan zien wij dat wel weer. Daar gelden regels voor. Ik ga niet draaien.
- De heer **De Graaf**:
U zit heel dicht op de politie. U maakt deel uit van het team, zoals u zelf heeft omschreven, zij het met een andere rol. Dit kan tot een soort symbiose leiden. U en de politie vormen n team met de taak om de criminele organisatie voor de rechter te brengen. Er is geen sprake meer van een zekere distantie. Heeft u voor uw werk geen distantie nodig?
- De heer **Pieters**:
Zeker wel. Ik neem die distantie, ook binnen het team. De politie en ik hebben gezamenlijke belangen. Dat heeft de maatschappij ook. Wij willen allemaal dat de boeven achter slot en grendel gaan. Je wilt dat de zaak goed gaat, ook een gezamenlijk belang. Dit houdt niet in dat ik zo dicht tegen de politie aanzit - of er bij op schoot zit - dat ik als een soort veredeld politieman achter de boeven aan loop te rennen. Je hebt je magistratelijke functie en er is een wettelijke scheiding. Uiteindelijk zal ik toch verantwoording moeten afleggen, ook op de zitting. Als ik die verantwoording niet kan afleggen, ga ik onderuit; zo simpel is het.
- De heer **De Graaf**:
Die politiemensen zien u toch niet als n van hen, n van de club?
- De heer **Pieters**:
Zij zien mij als iemand die verantwoordelijk is voor het gehele verhaal. Ik hoop dat zij mij ook zien als iemand tegen wie zij in alle openheid kunnen zeggen waar zij mee bezig zijn. Uiteindelijk zien zij mij als iemand die de zaak verkoopt op de zitting; die dat op de juiste manier doet. Zij weten donders goed dat ik zonder hen ook niets ben.
- De heer **Vos**:
Ik ga over naar uw werk als CID-officier. Wat moet je daarvoor in huis hebben?
- De heer **Pieters**:
Je moet niet het idee hebben dat je met je zaken snel scoort, want je komt nauwelijks in de publiciteit. Als je dat wilt, moet je geen CID-officier worden. Je moet duidelijk afstand kunnen houden tot het basispolitiewerk. Je moet een gedegen juridische kennis hebben van privacy-regelingen en dergelijke. Op gegeven moment moet je ook rust kunnen opbrengen; je moet je niet gek laten maken.
- De heer **Vos**:
Ongeveer hetzelfde als een ZwaCri-officier.
- De heer **Pieters**:

Ja, met nog een plusje.

De heer **Vos**:
U bent dezelfde figuur natuurlijk.

De **voorzitter**:
Niemand moet zich gek laten maken. Kijkt u wel eens in de registers van de CID?

De heer **Pieters**:
Ja.

De **voorzitter**:
Direct?

De heer **Pieters**:
Direct.

De **voorzitter**:
Heeft u daar nu officieel wel of geen toegang toe?

De heer **Pieters**:
Officieel moet ik het vragen, volgens de nieuwe CID-regeling.

De **voorzitter**:
Heeft u een norm buiten de CID-regeling op grond waarvan iemand wel of niet in dat register komt?

De heer **Pieters**:
Hoe bedoelt u dat?

De **voorzitter**:
Wie bepaalt dat iemand CID-subject wordt?

De heer **Pieters**:
De eerste beslissing valt op de werkvloer, binnen de richtlijnen die ik daarvoor geef. Men weet heel goed dat ik controleer. Men weet ook heel goed dat er, wanneer ik erachter kom dat iemand ten onrechte als CID-subject is opgevoerd, problemen ontstaan. Eventueel kan dit gevolgen hebben voor onze verhouding, maar ook voor degene die zoiets presteert.

De heer **Vos**:
Ik ga door over het snijpunt van uw taken als CID-officier en als ZwaCrim-officier. Bezit u de mogelijkheid om creatief om te gaan met deze beide hoedanigheden? Stel het gaat om twee criminelen. U bent CID- en ZwaCrim-officier. U kunt besluiten, voor n van de criminelen een gerechtelijk vooronderzoek te openen en de zaak tegen de andere nog in de CID-fase te houden. Gebeurt zoiets?

De heer **Pieters**:
Dat kan. Wij kunnen beslissen om iemand buiten een GVO te houden, als het nog niet nodig is om een GVO op die persoon te openen. Dit kan ingegeven zijn door de wettelijke bepalingen. Iemand kan verdachte zijn, zonder GVO erop te openen, omdat ik bepaalde dwangmiddelen die in het GVO worden toegepast, voor die verdachte nog niet nodig heb.

De heer **Vos**:
Als het om twee criminelen in dezelfde zaak gaat, kunt u de positie van de ene verdachte meer geweld aan doen door de zaak in de CID-fase te houden, terwijl voor de andere de zaak in de tactische fase loopt.

De heer **Pieters**:
Dat hoeft op zichzelf niet tot een probleem te leiden, in die zin dat het voor een verdachte soms helemaal niet zo leuk is om in een GVO-fase terecht te komen, omdat ik dan veel inbreuk op zijn privacy kan maken. Ik geef een voorbeeld. Twee lieden plegen een moord, geheel tezamen en in vereniging. De n houdt het slachtoffer vast en de ander steekt hem. Ik krijg de informatie dat die twee mensen dat gedaan zouden hebben. Die informatie kan getoetst worden op het redelijk vermoeden van schuld. In zo'n geval begin ik met een GVO op allebei de heren. Is het echter zo dat ik informatie heb dat de ene daadwerkelijk bij de moord betrokken is, maar voor de andere is dat nog helemaal niet duidelijk, dan kan ik ervoor kiezen om eerst wat informatie te krijgen over degene waarvan wij nog niet zoveel weten en een GVO op de andere te openen.

De heer **Vos**:

Ik heb het nog steeds over het snijvlak. Stel in het GVO tegen de ene verdachte is een methode geweigerd. U mag de telefoon niet af luisteren. Kunt u dat wel in de pro-actieve fase tegen de andere verdachte gebruiken? Zijn dat twee stadia? Is er een stadium in de CID-fase waarin u besluit over de aanwending van methoden?

De heer **Pieters**:

Ja, dat denk ik wel.

De heer **Vos**:

Kunt u, als eenmaal een rechter-commissaris geweigerd heeft om een oordeel te geven, zelf besluiten om alsnog dat middel uit het GVO aan te wenden?

De heer **Pieters**:

Nee!

De heer **Vos**:

Waarom niet?

De heer **Pieters**:

U noemde het voorbeeld van het weigeren van een telefoontap. Die kan ik alleen maar krijgen via de rechter-commissaris in een GVO. Ik zal het wel uit mijn hoofd laten om dat buiten de rechter-commissaris om te proberen. Als ik af luister zonder toestemming van de rechter-commissaris, weet ik meteen dat mijn zaak kapot is.

De heer **Vos**:

Het besluit daarover ligt bij u?

De heer **Pieters**:

Als de rechter-commissaris een afwijzing geeft, trek ik mijn consequenties daaruit. Dan staak ik het onderzoek, zo simpel is het.

De heer **Vos**:

In uw eigen parket is sprake van een bijzondere situatie omdat daar, in afwijking van de rest van Nederland, de functies van CID-officier en ZwaCrim-officier worden gecombineerd. Welke argumenten zijn doorslaggevend geweest voor die keuze?

De heer **Pieters**:

Deze ontwikkeling heeft zich na de IRT-affaire voorgedaan. Op het parket zijn wij ons toen gaan bezinnen op de vraag of wij dat soort risico's wilden nemen. Wij hebben een "parketbrede" discussie ingezet...

De **voorzitter**:

Als ik u even mag onderbreken, wat voor risico's?

De heer **Pieters**:

Het belangrijkste risico van de scheiding tussen CID- en zaakofficier is dat de zaakofficier op een gegeven moment niet weet wat er in het voortraject is gebeurd en door allerlei omstandigheden op de zitting kan worden overvallen. Het is ook mogelijk dat hij vragen van de rechter niet kan beantwoorden. Dat vinden wij een slechte situatie. Ook kan de CID-officier uiteindelijk als getuige worden opgeroepen en dan wordt hij voor een enorm dilemma geplaatst: hoever kan hij als getuige gaan met het weigeren informatie te geven? Dan ben je volledig afhankelijk van hetgeen een rechter op een gegeven moment doet. Als de rechter doorvraagt en je weigert antwoord te geven, kan dat risico's opleveren voor de ontvankelijkheid van de zaakofficier. Als CID-officier weet je dat.

De **voorzitter**:

Maar dat risico is er nu toch ook?

De heer **Pieters**:

Nu heb je het veel meer in eigen hand. Ik kan zelf de rechtbank altijd voorlichten over het voortraject. Dat zal ik ook zo veel mogelijk doen. Ik vind dat dit de basis van je functioneren moet zijn. Ik kan ook bij getuigenverhoren op de juiste wijze inschatten hoever je daarmee moet gaan. Ik kan het moment bepalen waarop de rechtbank gevraagd moet worden om te stoppen. Ik kan dat beargumenteren met de drie redenen waarom een verklaring geweigerd kan worden, namelijk als de veiligheid van personen in gevaar komt, als het

toepassen van bepaalde opsporingsmiddelen in gevaar komt - dan bedoel ik niet dat je niet kunt zeggen dat er geen videocamera of iets dergelijks kan worden gebruikt, maar dat je bij zeer geavanceerde apparatuur mededeling doet over bijvoorbeeld het typenummer - of dat je bepaalde politiemensen in enorme problemen brengt. Dat kan. Dit zijn de grenzen die ook door de Hoge Raad zijn gesteld. Als je alles weet van de gebeurtenissen, kun je die grenzen zelf het beste in de gaten houden.

De heer **Vos**:

Een advocaat kan u toch vragen: zeg eens welke informant een rol gespeeld heeft? Kunt u dan de kaken op elkaar houden? Kunt u dan "nee" zeggen?

De heer **Pieters**:

Dat kan ik zeker, dat is een vorm van professionaliteit natuurlijk. n ding is heilig voor de CID-officier of je nu verder zaaksofficier bent of niet en dat is de anonimiteit van de informant.

De **voorzitter**:

Waarom is die heilig?

De heer **Pieters**:

Omdat het CID-werk staat of valt met de anonimiteit van de informanten. Als wij die niet meer kunnen garanderen, vrees ik dat wij in ieder geval dat deel van de opsporing kunnen vergeten. Als wij het hebben over georganiseerde criminaliteit of zware vormen van criminaliteit moet je accepteren dat informanten een belangrijke rol spelen.

De **voorzitter**:

In de "tip-, toon- en voorkoopregeling" - het enige stuk dat wij hebben kunnen vinden over hetgeen een informant wel of niet mag, dus over de normering - staat "naar vermogen". U maakt die garantie compleet absoluut. Is het belang van die informant helemaal absoluut?

De heer **Pieters**:

Uiteindelijk beslist bij ons de informant.

De **voorzitter**:

Zo.

De heer **Pieters**:

Het kan zijn dat een informant zo belangrijk is voor een zaak dat hij eigenlijk gewoon zou moeten getuigen. Daar kan ik een voorbeeld van geven. Zeker als de zaak ernstig genoeg is, vind ik dat politie en ik er alles aan moeten doen om de informant ervan te overtuigen dat hij moet getuigen. Als hij uiteindelijk toch "nee" zegt, bijvoorbeeld omdat wij onvoldoende waarborgen voor zijn veiligheid kunnen bieden, dan moeten wij dat respecteren. Dan ga ik die man niet dwingen om alsnog bij de rechter-commissaris of elders te verschijnen. Dan kan het inderdaad zijn dat daarop een zaak kapot moet gaan.

De **voorzitter**:

Het punt is dat je uiteindelijk afhankelijk bent van iemand, meestal uit het criminele milieu, die dus bepaalt of je zaak al of niet doorgaat.

De heer **Pieters**:

Zo absoluut is het niet. Als een zaak alleen op een informant is gebouwd, dan heb je geen sterke zaak, maar een ronduit zwakke zaak. Een informant staat aan het begin van de hele keten van opsporing. Daarvoor is hij belangrijk. De rest komt uit de gewone bewijsmiddelen, als het goed is. Als je niet verder komt dan het informantenstadium, dan heb je geen zaak.

De heer **Vos**:

U wilt ook de hand aan de kraan houden wat de tijd betreft, heb ik begrepen. Hoe doet u dat in de praktijk? U gaat prat op het feit dat u heel snelle onderzoeken draait.

De heer **Pieters**:

Ik vind het een enorme verspilling van tijd en geld om een duur team met goede specialisten jarenlang bezig te houden met n groepering. Ik denk dat het veel beter is dat zo'n goed ingewerkt team meer groeperingen aanpakt. Daarom spreken wij helemaal aan het begin van het onderzoek een strakke tijdlijn af met de leiding van de politie en van de

bijzondere opsporingsdiensten die eventueel meedoen, en met het openbaar ministerie. Dat houdt zelfs in dat je al in een heel vroeg stadium gaat kijken naar zittingscapaciteit van de rechter.

De heer **Vos**:

Je kunt wel een termijn prikken. Welke termijn prikt u over het algemeen?

De heer **Pieters**:

Dat is een beetje afhankelijk van het onderzoek. Het ligt er ook aan hoe het vooronderzoek is geweest. In fraudezaken hadden wij vaak een breed vooronderzoek. Als je de fase van het gerechtelijk vooronderzoek (GVO) inging, kon je al heel goed een keuze maken op welke feiten je je ging richten. Dat komt ook doordat de informatie-inwinning bij fraudezaken veelal uit open bronnen gebeurt. Dat zijn bronnen bij bepaalde andere diensten dan de politie, zoals de belastingdienst. Je hebt dan al een aardig beeld van de organisatie die je aan het onderzoeken bent, zodat je er heel gericht naartoe kunt werken. Dan geef je een bepaalde tijd voor de voorfase, die door een beperkt aantal mensen gebeurt. Op het moment dat je het GVO start, kun je dan een heel goede planning maken, met huiszoekingen, aanhoudingen, enzovoorts.

De heer **Vos**:

Met alle respect, u refereert nu vooral aan uw fraude-ervaring, maar u bent nu met zware criminele organisaties bezig. Kunt u daarvan ook zeggen op hoeveel maanden u dat inschat?

De heer **Pieters**:

Een goed vooronderzoek kan heel goed tactisch zijn. Het hoeft niet pro-actief te zijn. Het is het onderzoek voordat je het gerechtelijk vooronderzoek ingaat.

De **voorzitter**:

Dan heb je al wel iemand die officieel als verdachte wordt aangemerkt.

De heer **Pieters**:

Over het algemeen heb je in mijn optiek heel snel mogelijkheden om iemand als verdachte aan te merken. Het ligt er een beetje aan hoe breed je het redelijk vermoeden van schuld of het redelijk vermoeden dat er een strafbaar feit is gepleegd, inschat. Je kunt dat heel ver naar achteren schuiven, maar je kunt het ook naar voren halen. In wezen geeft de Hoge Raad daar heel veel mogelijkheden voor. Ik moet zeggen dat ik er een voorstander van ben om dat zo ver mogelijk naar voren te halen, ook omdat je dan meer mogelijkheden hebt. Je hebt meer mogelijkheden voor onderzoek tegen iemand die verdachte is dan tegen iemand die geen verdachte is.

De heer **Rabbae**:

Mag ik het zo zien dat u artikel 27 Wetboek van Strafvordering naar voren schuift, met enige flexibiliteit? U zegt: ik kan nog niet hard maken dat er sprake is van een verdachte, maar dan kan ik het zelf invullen en dan kan ik starten met een vooronderzoek.

De heer **Pieters**:

Nee, de basis is zonder twijfel dat er sprake moet zijn van een redelijk vermoeden van schuld. Dat staat vast. Ik ga daarmee niet marchanderen, alleen zit er heel veel rek in de jurisprudentie over artikel 27. Je kunt op een gegeven moment als officier van justitie - en ik denk ook als rechter - zelf min of meer bepalen wanneer er sprake is van een redelijk vermoeden van schuld.

De **voorzitter**:

Wij maken ons misschien te druk over de pro-actieve fase.

De heer **Pieters**:

Die pro-actieve fase kan heel belangrijk zijn op het moment dat je die grens nog net niet hebt bereikt. Voor dat redelijk vermoeden van schuld kunnen er aanwijzingen zijn dat iemand betrokken is bij een strafbaar feit, of aanwijzingen dat een strafbaar feit gepleegd is of gepleegd zal worden. Dat laatste traject is, denk ik, de echte pro-actieve fase. Daarnaast heb je nog dat heel brede onderzoek, het fenomeenonderzoek.

De heer **Vos**:

U hebt het over een voorfase, een pro-actieve fase en een reactieve fase. Bouwt u een voorfase in voor de pro-actieve fase?

De heer **Pieters**:

Ik bouw de pro-actieve fase in voor de voorfase.

De heer **De Graaf**:

Wat betreft de verhouding tussen zaaksofficier en CID-officier is het in uw arrondissement zo geregeld dat CID-officiëren ook zaaksofficieren zijn, zodat de zaaksofficier weet wat de CID-officier weet. Zeg ik het zo goed?

De heer **Pieters**:

In principe is dat juist, zeker als het n persoon is.

De heer **De Graaf**:

Maar niet in alle zaken die in uw arrondissement spelen, bent u zaaksofficier.

De heer **Pieters**:

Natuurlijk niet, dat ben ik alleen voor de vijf zaken die ik net noemde.

De heer **De Graaf**:

Als andere officieren zaken doen waarbij CID-informatie betrokken is geweest, licht u ze volledig in?

De heer **Pieters**:

Zij weten alles wat nodig is om een zaak te kunnen doen. Zij weten niet exact welke informant er is geweest of waar de videocamera heeft gestaan, maar zij weten wel dat er een videocamera of een informant is geweest. Het is ook zo dat er grenzen zijn.

De heer **De Graaf**:

In andere arrondissementen is het anders geregeld. Daar is een heel strikte scheiding tussen de zaaksofficier en de CID-officier. De CID-officier vertelt niets of heel weinig, zodat de zaaksofficier niet uit de school kan klappen tijdens de zitting. Dat is vaak het argument dat wordt gehanteerd. Is het niet raar dat dit per arrondissement anders is geregeld? Hebt u daarover forse discussies met uw collega CID-officiëren? Wordt daarover een centrale beslissing voorbereid?

De heer **Pieters**:

Ik heb begrepen dat men soms bevreemd naar Den Bosch kijkt en dat met grote belangstelling volgt, ook wat de hoogste leiding betreft.

De heer **De Graaf**:

Bent u een proefkonijn?

De heer **Pieters**:

Ik denk wel dat wij nog niet uitgetegeteerd zijn. Je kunt niet zeggen dat het vaststaat dat het zo moet. Wij zijn er vanaf 1 januari vorig jaar, eigenlijk pas vanaf maart vorig jaar, op deze manier mee bezig. Je kunt niet zeggen dat dit het enig zaligmakende is. Misschien besluiten wij uiteindelijk tot een tussenvorm, maar tot nu toe is de ervaring met mijn eigen zaken dat het buitengewoon prettig gaat. Ook in de fraudezaken was ik mijn eigen CID-officier.

De heer **Vos**:

Maar u doet het nog maar anderhalf jaar, dus het is nog in een heel pril stadium.

De heer **Pieters**:

Dat is vrij kort, maar er zijn inmiddels toch een groot aantal zaken doorgelopen.

De heer **Rouvoet**:

U hebt gezegd dat uiteindelijk de informant zelf beslist, als het om het afschermen van de identiteit gaat. Vindt u het acceptabel dat er andere voorwaarden worden gesteld aan informatie die via de informant komt, bijvoorbeeld dat zij niet naar regiokorps X of Y gaat, omdat volgens de informant de identiteit daardoor gevaar zou kunnen lopen?

De heer **Pieters**:

Als deze bloot zou komen te liggen, wanneer zij naar een bepaald korps zou gaan, proberen wij om de informatie zo te krijgen dat zij niet meer tot n persoon herleid kan worden. Dat is het zogenaamde veredelen. Veredelen betekent niet dat je erbij gaat

verzinnen, maar dat je meer informatie verzamelt en de zaak daarna pas overdraagt. Het kan ook zijn dat wij moeten zeggen dat de informatie niet bruikbaar is. Dat is de zogenaamde embargo-informatie. Als de informatie van een bron komt die zo dicht bij de crimineel zit dat te allen tijde bekend is wie de bron is, dan moeten wij gewoon kiezen voor de veiligheid van de bron.

De heer **Rouvoet**:

Beslist u daarover, beslissen de runners daarover of beslist de informant daarover?

De heer **Pieters**:

Uiteindelijk beslist de officier van justitie daarover.

De heer **Vos**:

Dan kom ik op de inijkoperaties. Is de indruk juist dat inijkoperaties in uw parket behoorlijk vaak worden gebruikt als middel, en dat daarover enthousiasme aanwezig is?

De heer **Pieters**:

Niet direct enthousiasme, omdat het nogal veel werk meebrengt. Het is een middel dat je gebruikt als je niets anders meer kunt, waarbij proportionaliteit en subsidiariteit duidelijk worden afgewogen, maar wij gebruiken het wel.

De heer **Vos**:

U hebt er een artikel over geschreven. De film "Noorderlicht" speelt zich ook in uw werkgebied af. Die film gaat over hoe je moet optreden bij een inijkoperatie.

De heer **Pieters**:

Die film speelt niet in mijn werkgebied, maar in een ander arrondissement.

De **voorzitter**:

Niet iedereen kent de film "Noorderlicht", dus misschien wilt u even toelichten wat hij is.

De heer **Pieters**:

Het is een instructiefilm voor politie en justitie over het afschermen van informatie bij de rechtbank. Daarin zie je ongeveer alles mis gaan wat er mis kan gaan bij de afscherming, om het zo maar samen te vatten.

De heer **De Graaf**:

Is dat een afspiegeling van de werkelijkheid?

De heer **Pieters**:

Bij mij gelukkig niet. Binnen ons arrondissement zijn de kijkoperaties een opsporingsmiddel dat wij sinds maart vorig jaar in alle openheid vastleggen voor de rechtbank. Daarvoor werd het wel vastgelegd, maar vaak niet in procesverbaal gevat, maar wel in een rapport van de CID, waardoor de officier van justitie er wel in was gekend.

De heer **Vos**:

Vanaf maart vorig jaar betekent dat de vastlegging daarvoor nog niet gebeurde?

De heer **Pieters**:

Jawel, maar niet in een procesverbaal dat bij de zaak werd gevoegd. Ten onrechte ging men ervan uit dat een kijkoperatie behoorde tot de pure CID-activiteiten. Nadere beschouwing, als je kijkt naar de kijkoperaties die waren gebeurd, leerde dat het puur tactisch werk was.

De **voorzitter**:

Dat was toch niet door nadere beschouwing, maar doordat op een bepaald moment een zaak in Den Bosch, ik weet niet of het uw zaak was...

De heer **Pieters**:

Het was een zaak van een collega.

De **voorzitter**:

Dat doet er ook niet toe. Die zaak ging stuk bij de rechter. Dat was toch de aanleiding?

De heer **Pieters**:

Ja, dat was de aanleiding, maar daarvoor waren wij al bezig met de omslag van vastlegging. Wij vonden dat bepaalde methoden gewoon bij procesverbaal moesten worden vastgelegd. Dat vond mijn voorganger ook al. Zo simpel is het. Dat geldt zeker voor ingrijpende opsporingsmethoden als inijkoperaties. Daarom konden wij in de zaak

van mijn collega waarover u spreekt, al heel snel de rapporten en processen-verbaal produceren.

De **voorzitter**:

Wij komen er in de loop van ons onderzoek nog vaker over te spreken. Is het nu zo dat u al pratend tot de conclusie kwam dat het beter was om het voor te leggen? De rechter heeft toch vaak door zijn jurisprudentie bepaald wat u daarna weer ging doen? Als de rechter zegt: nee, dat accepteren wij niet, dan gaat u het anders doen. Als de rechter morgen zou zeggen dat elke informant uiteindelijk toch op de zitting moet komen, dan is of het systeem afgelopen of u gaat het doen, en dan zoekt u andere informanten. Zo is het toch?

De heer **Pieters**:

Ik denk dat rechterlijke beslissingen heel belangrijk zijn. In dit geval was er al een discussie, ook met de politie, over opsporingsmethoden in brede zin, inkijkoperaties, peilzenders, enzovoorts. Hoe moest dat eigenlijk gebracht worden? Dat was voordat de rechtbank in Den Bosch of in Amsterdam daar een probleem mee kreeg. Die discussie was al aan de gang, en die is uiteraard versneld.

De heer **Vos**:

Als ik het goed begrijp, is er nog geen arrest van de Hoge Raad over gewezen. Het is nog hangende wat de Hoge Raad er feitelijk van vindt. Bent u dan niet op drijfzand bezig, als u het middel van de inkijkoperaties toch hanteert?

De heer **Pieters**:

Ik meen dat wij in onze publikatie heel duidelijk hebben aangegeven dat wij wel degelijk een wettelijke basis zien voor kijkoperaties.

De heer **Vos**:

Kunt u deze beschrijven?

De heer **Pieters**:

Je hebt twee soorten kijkoperaties. De eerste betreft kijkoperaties die je gaat doen in het kader van een onderzoek naar reguliere strafbare feiten, bijvoorbeeld grootscheepse heling van auto's. Daarbij kun je je beroepen op artikel 150 van het Wetboek van Strafvordering. Dat artikel regelt dat de officier van justitie een schouw kan houden op plaatsen die verband houden met strafbare feiten. Er hoeft geen redelijk vermoeden te bestaan dat er strafbare feiten zijn gepleegd; aanwijzingen zijn voldoende.

De heer **Vos**:

Wat doet de officier als hij schouwt?

De heer **Pieters**:

Dan gaan de officier van justitie, dan wel de hulpofficier, dan wel politiemensen onder het directe gezag van de officier van justitie of van de hulpofficier naar die plaats toe. Dat is nooit een woning. Het is geverifieerd dat dit bij ons nooit is gebeurd. Zij gaan naar die plaats toe en proberen met zo min mogelijk schade naar binnen te komen. Zij proberen braak altijd te voorkomen. Zij kijken rond en leggen eventueel met beeld dragers vast wat zij daar zien.

De heer **Vos**:

Doet u dat ook zelf? U zegt dat de officier naar binnen toe gaat. Verschafft u zichzelf de toegang?

De heer **Pieters**:

Mijn collega is inmiddels - even uit mijn hoofd - drie keer zelf geweest.

De **voorzitter**:

Hoeveel keer doet u het?

De heer **Pieters**:

Ik ben tot nu toe nog niet zelf gegaan.

De **voorzitter**:

Die schouw vooronderstelt dat de officier dat zelf doet?

De heer **Pieters**:

Ja, dat is bij de schouw.

De voorzitter:

Als optreden niet kan worden afgewacht, gebeurt het door de hulpofficier. Dan moet het zeer spoedeisend zijn. Dit artikel is toch eigenlijk voor iets anders geschreven dan wanneer u een loods op het oog hebt, waar auto's worden omgekat? Zoals de schouw in het Wetboek van Strafvordering staat, is het toch een openlijke zaak en geen heimelijke zaak?

De heer Pieters:

Openlijk achteraf. Als je naar de wetsgeschiedenis kijkt, is de schouw duidelijk bedoeld voor een heimelijke actie, om snel op te kunnen treden, om te kijken of er een relatie is tussen plaats en strafbaar feit en of er op die plaats aanwijzingen zijn voor dat strafbare feit. Als je snel optreedt, is het vaak moeilijk om de officier van justitie daar te krijgen. Ik geef een voorbeeld dat in Den Bosch heeft gespeeld, namelijk grootschalige diefstal van vrachtauto's en de inhoud daarvan. Dat werd gevolgd door het observatieteam. Wij wisten van tevoren niet of er iets zou gebeuren. Gebeurde er wat, dan was het van belang om zo snel mogelijk te gaan kijken waar dat spul heen ging, of het spul daar inderdaad was en wat voor spul het was. Ik denk dat dit een heel goede reden kan zijn om het aan een hulpofficier op te dragen.

De heer Vos:

Kunt u uitleggen wanneer u dat precies gebruikt? Wij hebben begrepen dat een eenvoudig telefoontje naar de rechter-commissaris kan werken om met spoed een machtiging te krijgen, als je de telefoon wilt af luisteren. U mag ook een huiszoeking plegen. Wanneer maakt u de keuze voor een schouw of voor een huiszoeking? In beide gevallen gaat het om een strafbaar feit.

De heer Pieters:

Ja, dat klopt. Ik denk dat je de huiszoeking doet, op het moment dat je een concreet vermoeden hebt - dat is meer dan aanwijzingen - dat je ergens bewijsmiddelen vindt. Dan ga je een huiszoeking doen. De schouw ligt daarvoor. De schouw kan ook bedoeld zijn om een huiszoeking voor te bereiden. Als je een redelijk vermoeden hebt dat ergens een gestolen auto staat, dan zou ik dat te allen tijde via een huiszoeking proberen te regelen. Daar hebben wij ook de spoedhuiszoeking voor, waar geen rechter-commissaris aan te pas komt, als hij verhinderd is.

De voorzitter:

In de handleiding kijkoperaties die in uw arrondissement is gemaakt en nu in heel Nederland geldt, zij het dat zij nog niet is gepubliceerd, staat dat er in ieder geval een verdachte moet zijn. Maar dan kunt u net zo goed een spoedhuiszoeking aanvragen. Dat wilt u niet, want u wilt het op dat moment geheim houden. Dat is toch het hangpunt, niet zozeer dat u de rechter-commissaris niet zou kunnen bellen?

De heer Pieters:

Ik denk dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen een verdenking tegen een persoon of het feit dat er op een bepaalde plek bewijsmiddelen te vinden zouden zijn. Ik kan natuurlijk heel goed de verdenking hebben dat iemand bezig is met grootschalige helingsactiviteiten, maar ik weet misschien helemaal niet waar hij zijn spullen verbergt. Juist om te kijken of hij bepaalde opslagruimte gebruikt, kun je de kijkoperatie gebruiken. Ik denk dat je het los van elkaar moet zien.

De voorzitter:

Waar mag je gaan kijken? Stel dat ik gistermiddag een heleboel vrachtauto's heb gestolen en die ergens heb weggezet, waar mag u dan kijken in deze constructie?

De heer Pieters:

Ik denk dat ik mag gaan kijken op de plekken waarvan ik een aanwijzing heb dat zij gebruikt kunnen worden als opslagruimte. Dat is artikel 150 Wetboek van Strafvordering.

De heer Vos:

Ziet u niet het risico dat de kwaliteit van het recherchewerk hierdoor kan afnemen, in die zin dat men zich wat te gemakkelijk sneaky toegang gaat verschaffen, voordat echt goed recherchewerk gedaan is, om uiteindelijk een huiszoeking te vragen?

De heer **Pieters**:

Nee, want een kijkoperatie vindt alleen maar plaats met uitdrukkelijke toestemming van de officier van justitie, die proportionaliteit en subsidiariteit afweegt. Bij die twee elementen komt al meteen aan de orde of ons arsenaal aan recherchemiddelen uitgeput is, en of wij het niet op een andere manier kunnen, bijvoorbeeld gewoon door een huiszoeking. Dat is altijd de vraag die wij stellen. Kunnen wij het observatieteam niet nog een tijd gebruiken? Kunnen wij er geen videocamera op zetten vanaf een openbare plek, om te kijken wat er gebeurt?

De heer **Vos**:

Als iemand in zijn tuinbouwkas hasj aan het kweken is en u denkt dat dit wellicht gebeurt, dan zit u op het snijpunt van schouwen en het vragen van een gerechtelijke vooronderzoek, hoe gaat dat dan?

De heer **Pieters**:

Dat is een kijkoperatie op grond van de Opiumwet. Dat is essentieel anders dan een kijkoperatie op grond van artikel 150 Wetboek van Strafvordering over de schouw. In de Opiumwet wordt de kijkoperatie in artikel 9 geregeld. Als je een redelijk vermoeden hebt van het gepleegd zijn van een overtreding van de Opiumwet, mag je als opsporingsambtenaar elke plaats betreden. Je mag zelfs overal dingen in beslag nemen die je voor de hand tegen komt, zoals de Hoge Raad het zo mooi formuleert. In uw voorbeeld moet ik dan wel een redelijk vermoeden hebben dat er in die kas inderdaad een weedkwekerij is. Is dat niet zo, dan kom ik gewoon niet binnen. Zo simpel is het. Dan kan ik moeilijk artikel 150 Strafvordering gebruiken om maar eens vrolijk rond te kijken. De Opiumwet noemt de officier van justitie niet als degene die toestemming moet geven, maar binnen ons arrondissement hebben wij het zo geregeld dat wij die toestemming geven. Ik denk dat ik bij zo'n weedkwekerij geen toestemming zou geven op grond van enkele informatie, waarvan de betrouwbaarheid niet is getoetst. Ik denk dat men dan eerst maar eens verder moet rechercheren, observatie moet plegen, omwonenden moet vragen of zij iets vreemds hebben gemerkt, of de nutsbedrijven vragen of het stroomverbruik van dat huis anders is dan gebruikelijk voor een eengezinswoning waar een kas achter staat. Dat kunnen allemaal aanwijzingen zijn, die samen tot een redelijk vermoeden leiden. Dan ga ik op grond van de Opiumwet naar binnen.

De heer **Rabbae**:

U zei net dat er soms een schouw moet worden gebruikt om later eventueel een huiszoeking te plegen. Stel dat u bezig bent met een schouw en u ontdekt ter plekke iets wat snel gepakt moet worden, want anders is het verdwenen, wat doet u dan?

De heer **Pieters**:

Ik mag het niet in beslag nemen, tenzij ik kan zeggen dat het een heterdaadsituatie is. Dan moet je kijken naar doorlopende delicten, zoals heling. Heling is voortdurend. Dat loopt altijd door. Voorhanden hebben is een van de belangrijkste elementen van heling. Als je bij een schouw een partij gestolen goed aantreft en je kunt verifiëren dat het gestolen is, bijvoorbeeld doordat de aangifte goed bij het team terecht is gekomen, dan kun je de zaak in beslag nemen op grond van heterdaadsituatie.

De heer **Rabbae**:

En als dat niet het geval is?

De heer **Pieters**:

Dan denk ik dat je als de wiedeweerga moet verdwijnen, de rechter-commissaris moet bellen en de zaak zoveel mogelijk moet bevriezen, totdat de rechter-commissaris kan komen. Als hij niet kan komen, heb je de situatie van artikel 97 Strafvordering, dat de officier van justitie of de hulpofficier van justitie zelf een spoed-huiszoeking kan doen.

De heer **Rabbae**:

Met als risico, als het niet lukt, dat u achter de feiten aanloopt.

De heer **Pieters**:

Ik denk dat het, zoals ik het nu uitleg, altijd lukt.

De heer **De Graaf**:

U hebt uw juridische beoordeling gepubliceerd in het Nederlands Juristenblad van maart van dit jaar. Wij hebben enkele dagen geleden prof. Corstens gehoord. Hij zei dat het schouwartikel daar niet voor is geschreven; dat was meer om te kijken naar de plek waar het lijk werd gevonden en de omstandigheden nog eens in ogenschouw te nemen. Vr uw artikel hebben wij niet aangetroffen dat iedereen riep: o, dat is een schouw, dat is artikel 150, dat is duidelijk. Er is veel onrust. Is het niet zo dat het een vondst is om het probleem te verhelpen?

De heer **Pieters**:

Ik denk het niet. Wij beroepen ons op de wetsgeschiedenis. Als je kijkt naar de tekst van de memorie van toelichting uit 1914, ruim voordat de wet in werking is getreden, dan wordt daar gesproken over het snel en heimelijk kunnen optreden van de officier van justitie en politiefunctionarissen bij strafbare feiten, juist met het oog op het wegmaken van bewijsmiddelen of aanwijzingen. De heimelijkheid komt in die memorie van toelichting al naar voren. Daarnaast wordt er in 1914 al gesproken over een bestaande praktijk van politie- en justitiemensen, die blijkbaar kijken.

De **voorzitter**:

Ze doen dat altijd al, dus dan moet het juist zijn.

De heer **Pieters**:

Dat betekent dat men toen toch blijkbaar een vergelijkbare actie geoorloofd achtte, ook al had men toen nog niet het begrip "kijkoperatie" verzonnen.

De heer **De Graaf**:

U hebt dat artikel gereanimeerd zoals het eigenlijk bedoeld was?

De heer **Pieters**:

Ik denk het wel. Je kunt een parallel trekken met artikel 140 Strafrecht over het bestrijden van een criminele organisatie. Dat is ook pas in de jaren zeventig weer nieuw leven ingeblazen. Als je de wetsgeschiedenis leest, was het eigenlijk bedoeld om roversbenden in Zuid-Nederland aan te pakken, met name degenen die de roversbenden ondersteunden. In 1975 of 1978 kregen wij te maken met terrorisme. Wij kregen te maken met mensen van de Rote Armee Fraktion die ook in Nederland strafbare feiten begingen, maar je kon niet precies zeggen wie wat had gedaan. Toen heeft men dat artikel naar voren gehaald om die mensen te bestrijden. Dat heeft ook opgeld gedaan bij de fraudebestrijding en bij de drugsbestrijding. Ik denk dat dit volstrekt gebruikelijk is.

De **voorzitter**:

Maar bij artikel 140 Strafrecht heeft de wetgever de wet later gewijzigd. Vroeger ging het om een rechtspersoon en daar is een organisatie van gemaakt. Die vergelijking gaat misschien niet op.

De heer **Pieters**:

De Hoge Raad heeft al halverwege de jaren vijftig uitgemaakt dat je een organisatie moet zien als een rechtspersoon en niet in de zin van de civiele wetgeving.

De **voorzitter**:

Ik wil niet in juridische discussies terechtkomen. Meent u dat het schouwartikel ook kan worden gebruikt om het dak te lichten van een loods om even binnen te komen en vervolgens apparatuur te plaatsen, bijvoorbeeld een peilzender onder een vrachtwagen die in een garage staat, of een videocamera?

De heer **Pieters**:

Ik denk dat je daar ook weer een onderscheid moet maken. Zoals wij een kijkoperatie beschrijven, is die kijkoperatie niet bedoeld om dit soort acties te ondernemen. Dan moet je kijken naar wat de wetgever heeft gezegd over het plaatsen van peilzenders en naar de jurisprudentie daarover. Bij peilzenders praat je over observatietechniek. De Hoge Raad en lagere jurisprudentie hebben een aantal keren uitgemaakt dat het plaatsen van peilzenders mag. Het hof van Amsterdam heeft onlangs nog eens gezegd dat voor het plaatsen van peilzenders binnengetreden en zelfs gebroken mag worden, omdat het doel van het

plaatsen van peilzenders is om te observeren. Observeren mag, tenzij je te veel inbreuk maakt op de privacy van iemand. Dat betekent dat je niet mag inbreken in een woning.

De **voorzitter**:

Bedoelt u nu het arrest in de zaak-R.? Daarin staat toch dat er een bevoegdheid was om binnen te treden vanwege de Opiumwet? Toen men eenmaal binnen was, mocht men ook een peilzender op een vrachtwagen aanbrengen.

De heer **Pieters**:

Als ik mij goed herinner, staat er nog een overweging bij.

De **voorzitter**:

De eerste bevoegdheid was de Opiumwet, artikel 9. Toen men binnen was, mocht men een peilzender aanbrengen, aangezien het observeren van een vrachtauto op zichzelf nog geen inbreuk op de privacy kan zijn. Er stond niet bij dat men mag breken om zo'n zender aan te brengen.

De heer **Pieters**:

Ik denk dat je dat stuk ook uit elkaar kunt zien. Door het hof is een uitdrukkelijke motivering gegeven over het aanbrengen van die peilzender. Het heeft inderdaad de Opiumwet genoemd, maar daarnaast is heel duidelijk aangegeven dat het observeren van een vrachtauto geen inbreuk is op de privacy en dat het daarom geoorloofd is om een peilzender onder de vrachtauto te plaatsen, terwijl deze niet op een openbare plaats staat. Ik denk dat je het zo ook kunt interpreteren.

De heer **Vos**:

Ik wil stilstaan bij de doorlichting van de verzameling van opsporingsmethoden van uw parket. Bent u daar ongeschonden doorheen gekomen?

De heer **Pieters**:

Ik meen van wel.

De heer **Vos**:

Bij een aantal zaken hebben de processen-verbaal wellicht te kort geschoten.

De heer **Pieters**:

Tot begin vorig jaar is de vastlegging niet helemaal geweest zoals zij had moeten zijn, zoals wij nu achteraf zeggen dat het moet.

De heer **Vos**:

Hoe kwam dat?

De heer **Pieters**:

Ik meen dat de vastlegging op zichzelf wel correct is geweest. Alles is vastgelegd. Daarom konden wij bij de doorlichting heel snel produceren wat men wenste te weten. Wij konden de commissie ook heel snel laten weten wat zij wilde weten, juist omdat wij alles hadden vastgelegd. In sommige gevallen is de vastlegging niet in de vorm van een procesverbaal gebeurd, terwijl wij nu zeggen dat het gewoon in een procesverbaal moet, omdat het een opsporingshandeling is.

De heer **Vos**:

Waardoor is er een omslagpunt ontstaan? Kennelijk is de bestaande praktijk gewijzigd.

De heer **Pieters**:

Het omslagpunt werd gevormd door een andere attitude bij het OM. Die werd ook gevoed door de affaires die speelden. De voorzitter heeft terecht aangegeven dat ook de rechter graag zijn rol wil spelen. De rechter vraagt van ons ook bepaalde aanpassingen. Dit heeft zich eigenlijk pas na eind 1993 voorgedaan.

De heer **Vos**:

Dit is niet uit u zelf gekomen, maar door externe omstandigheden.

De heer **Pieters**:

Een combinatie van factoren. Ik spreek namens mij zelf als ik...

De **voorzitter**:

Dat doet u aldoor.

De heer **Pieters**:

Maar nu zeer uitdrukkelijk.

De **voorzitter**:

Dat doet u ook aldoor.

De heer **Pieters**:

Laat ik dan zeggen dat ik vond dat de verslaglegging van middelen die gebruikt werden in de tactische fase aan de rechtbank niet juist was of onvoldoende was. Ik heb vrijwel meteen, voordat ook maar een de zaak draaide, gezegd: de dingen worden vastgelegd. Zo simpel is het. Ik wil zien wat er gebeurt.

De **voorzitter**:

Wij zijn nog tot nu toe nog niemand tegengekomen die zegt: dat was vroeger veel efficiënter; ik zit nu tot mijn oren in mijn computer; ik moet maar vastleggen voor die Van Traa en co en voor mevrouw Sorgdrager, ik word er hartstikke gek van, terwijl de boef vrij rondloopt. U heeft allemaal n tolk, als ik het zo mag zeggen. Iedereen zegt: vastleggen is uitstekend; alles moeten wij kunnen terugvinden, anders doe ik niets en sla ik met mijn vuist op tafel. Er moeten toch ook collega's van u zijn - niet u natuurlijk - die zeggen: ik word gek van al dat gedoe; ik kan de hele dag alleen nog maar schrijven; ik lijk wel een sergeant-majoor die met de fouragering belast is; ik moet boeven vangen en daar moet je iets slimmer voor zijn dan alleen maar kruisjes zetten!

De heer **Pieters**:

Ik moet zeggen dat het opnieuw moeten invullen van een vragenlijst af en toe een inbreuk is op het werkritme. Maar als je je zaken redelijk voor elkaar hebt, kun je dat vrij snel doen.

De **voorzitter**:

Ik vroeg of u een collega heeft die zoiets tegen u zegt.

De heer **Pieters**:

Ik heb geen collega, die dat zegt.

De **voorzitter**:

Heeft u geen collega die zegt: ik heb echt genoeg van al dat vastleggen; ik word er gek van?

De heer **Pieters**:

Ik kan toch weer namens mijzelf spreken. Ik heb niet genoeg van al dat vastleggen. Ik vind dat wij controleerbaar bezig moeten zijn. Ik heb wel op een gegeven moment genoeg van het telkens maar weer moeten rapporteren, terwijl naar mijn mening soms uit n rapportage ruim voldoende blijkt.

De **voorzitter**:

In de doorlichtingsoperatie werd u drie keer gerappelleerd omdat het niet compleet was.

De heer **Pieters**:

Wij niet.

De **voorzitter**:

Iedereen.

De heer **Pieters**:

Wij konden aantonen dat wij inderdaad compleet waren geweest. Wij hebben de laatste ronde over kunnen slaan, dat was een geluk.

De **voorzitter**:

De ronde van mei van dit jaar. Toen werd nogmaals gerappelleerd. Er werd gezegd: als u nu de opsporingsmethode niet meldt, kunt u er niet meer op de zitting mee komen.

De heer **Pieters**:

Wij hadden toen alles al gemeld.

De **voorzitter**:

Voor uw arrondissement en voor uw ressort is het allemaal ok?

De heer **Pieters**:

Dat denk ik wel. Ik denk dat het een groot voordeel heeft gehad. Wij hebben nu een systematiek. Wij kunnen op elk moment rapporteren. U zei net dat wij tot over onze oren in de computer zaten om steeds te rapporteren, maar het wordt steeds simpeler. Het heeft

even een halfjaartje geduurd. Alles moest "opgerakeld" worden en er moest een methode van vastlegging worden ontwikkeld, maar uiteindelijk scoor je ermee.

De heer **Vos**:

Ik wil nog een ander punt van de doorlichting aankaarten. Is er bij uw parket ooit de verleiding geweest direct, af te luisteren met technische hulpmiddelen?

De heer **Pieters**:

De verleiding is er wel geweest.

De heer **Vos**:

Is er ook gevolg aan gegeven?

De heer **Pieters**:

Wij hebben nooit direct afgeluisterd. Wij hebben wel - dat heeft u in de rapportage kunnen zien - twee keer een poging gedaan om mee te luisteren. Dat hebben wij ook vastgelegd.

De heer **Vos**:

Is er niet een heel wankel verschil tussen meeluisteren en direct luisteren?

De heer **Pieters**:

Onder direct af luisteren versta ik dat je met geavanceerde apparatuur buiten de normale gehoorsafstand probeert, gesprekken op te nemen en die ook uiteindelijk uit te spelen als bewijsmiddel. Meeluisteren doe je, evenals observeren, voor een groot deel in de openbaarheid. Als mensen zo stom zijn om met elkaar in de kroeg over een transport van 100 kilo herone te praten terwijl ze worden geobserveerd en wij hebben het geluk dat wij aan een tafeltje zitten dat vier meter verderop staat, zal ik niet zeggen dat je dat niet mag gebruiken; ook niet als die politieman toevallig een bandrecorder in zijn koffer had, die hij als geheugensteuntje gebruikt. Dan mag er uiteraard geen richtmicrofoon worden gebruikt. Ik heb het dan over een huis-, tuin- en keukenrecorder, een dictafoon. Die dient dan alleen om na te gaan of hij dat uiteindelijk wel gezegd heeft.

De heer **Vos**:

Als u nu acht tafeltjes verderop zit en een "bugje" onder de tafel heeft geplaatst?

De heer **Pieters**:

Dat is een groot verschil. Dat hebben wij nooit gedaan.

De heer **Vos**:

Ik ga over naar een notitie die u geschreven heeft: "CID-opsporingsmethoden, een foute benaming". Kunt u die titel verklaren?

De heer **Pieters**:

"CID-opsporingsmethoden" was een gebruikelijke benaming voor allerlei middelen die wij in deze enquete het voetlicht zien passeren. Ik ben al heel snel van mening geworden dat dit helemaal geen middelen zijn die de CID hoort te gebruiken of gebruikt, maar dat het gewoon tactische middelen zijn. Ik denk dat het gewoon opsporingsmiddelen zijn, dus niet CID-opsporingsmiddelen.

De heer **Vos**:

Is dat een uiting van uw opvatting dat er zo min mogelijk in CID-verband dient te gebeuren en zoveel mogelijk in de tactische fase?

De heer **Pieters**:

Ja.

De heer **Vos**:

Begrijp ik goed dat u tegenstander bent van een infiltratiemethode in een CID-fase? Bent u daarmee ook een uitzondering in Nederland?

De heer **Pieters**:

Het ligt iets genuanceerder. Over het algemeen moet je erg oppassen met een infiltratiemethode in de CID-fase omdat je haar verder niet kunt gebruiken. Infiltratie is in mijn optiek vooral een tactisch middel, bedoeld om bewijs te verkrijgen. De methode moet je dus op een gegeven moment open kunnen spelen als bewijsmiddel. Er moet procesverbaal van worden opgemaakt. Als dat je dat niet kunt, levert dat grote risico's op, vooral als het begin van je bewijs gestoeld is op de CID-infiltratie en je kunt de infiltrant

niet open spelen omdat het in de optiek van de CID-officier nog steeds een informant is. Er is dan een groot onderzoek gedaan dat je niet kunt gebruiken. Dat vind ik ook zonde. Het is ook een zeer praktisch punt om het niet te gebruiken. De richtlijnen rond infiltratie hebben vooral betrekking op een tactisch traject en niet op bijvoorbeeld een fenomeenonderzoek, een onderzoek naar een bepaalde bedrijfstak terwijl je nog niet weet wat je daar strafrechtelijk gezien aan zult treffen.

De heer **Vos**:

Ik kan mij voorstellen dat een informant wel iets wil vertellen maar de zekerheid wil hebben dat hij nooit als getuige gehoord zal worden. Heeft u ooit een dergelijke situatie bij de hand gehad en heeft u toen de toezegging gedaan dat u kon verzekeren dat de betrokkene niet als getuige ter zitting gehoord zou worden?

De heer **Pieters**:

Ja.

De heer **Vos**:

Loopt u daarmee niet een enorm risico?

De heer **Pieters**:

Je praat dan met die informant of je er bent er via de CID mee in contact. Je hebt eigenlijk geen keuze. Of je krijgt helemaal geen informatie en dan heb je dus niets. Dat kan ik niet veredelen en ik kan er geen verder onderzoek mee doen. Of je spiegelt de informant wat voor en later bedrieg je hem. Ik vind dat ethisch niet verantwoord.

De heer **Vos**:

U sluit een deal met iemand die soms zelf crimineel actief is.

De heer **Pieters**:

Ja.

De heer **Vos**:

Er is het risico dat een advocaat ter zitting in een wild guess een omvangrijke lijst van getuigen wil horen, waar ook de informant bij zit. Wat gebeurt er dan? Blijft uw zaak overeind?

De heer **Pieters**:

Ik denk dat de zaak op zichzelf overeind kan blijven. Je moet alleen heel terdege oppassen... De informant kan ook niet tegen de officier van justitie zeggen: het ligt aan jou dat ik moet komen. Als hij door de rechtbank als getuige wordt opgeroepen, zal hij moeten verschijnen. Ik zal nooit op zo'n moment zeggen dat die getuige informant is. Ik zal uiteraard zeer gespitst zijn op hetgeen de man te verklaren heeft.

De heer **Vos**:

Hij kan ernaar gevraagd worden.

De heer **Pieters**:

Hij kan ook zeggen: ik weet er niets van. Als het een slimme informant is, zegt hij: sorry, ik weet nergens van.

De **voorzitter**:

Ook een slimme informant staat voor de rechtbank onder ede.

De heer **Pieters**:

Inderdaad.

De **voorzitter**:

Moet hij dan misschien zeggen dat hij het vergeten is?

De heer **Pieters**:

Dat ligt aan de vraagstelling. Als de advocaat een wild guess doet, heeft hij over het algemeen ook geen concrete vragen.

De **voorzitter**:

Maar als de advocaat bijvoorbeeld vraagt: heeft u informatie aan de rechercheurs van de CRI gegeven en u belet die vraag, dan is het toch duidelijk?

De heer **Pieters**:

Dan hebben wij een probleem, maar het kan ook heel goed zijn dat de informant onvindbaar is als getuige. In het uiterste geval komt hij gewoon niet opdagen.

De **voorzitter**:

Zorgt u daar dan ook voor?

De heer **Pieters**:

In het uiterste geval zal ik daar inderdaad voor zorgen.

De **voorzitter**:

Is het in overeenstemming met uw magistratelijke functie dat u er instrumenteel in bent dat een getuige niet verschijnt?

De heer **Pieters**:

Er is een bepaald spanningsveld.

De **voorzitter**:

Dat mag je wel zeggen.

De heer **Pieters**:

Mijn magistratelijke functie houdt ook in dat ik verantwoordelijk ben ten opzichte van de informant/getuige.

De **voorzitter**:

Als het uiteindelijk zover gekomen is en u hebt al eerder de rechtbank er niet van weten te overtuigen dat de betrokkene niet moet worden opgeroepen - vanwege irrelevantie of anderszins - en u hebt de rechtbank er ook niet van kunnen overtuigen dat het hier om een anonieme of bedreigde getuige gaat, dan kunt u toch niet als lid van het OM staande houden dat het uw taak is om tegen die getuige te zeggen: verdwijn maar?

De heer **Pieters**:

Zover ga ik niet eens. Ik laat het er niet toe komen dat wij een discussie krijgen over de vraag of de man of vrouw wel of niet relevant is. Dan geef ik in wezen alle kaarten al bloot. Dan kan ik net zo goed zeggen: komt u maar en verklaart u maar.

De **voorzitter**:

De vraag was principiler. Iemand wordt opgeroepen als getuige en u weet dat het de informant is. Dan zegt u niet: dan moet je toch naar de zitting gaan. U zegt dan: nee, je kunt beter nu verdwijnen. Misschien krijgt hij daar ook nog een hoeveelheid geld voor, omdat u hem in een onmogelijke situatie heeft gebracht.

De heer **Pieters**:

U praat over een voor mij hypothetische kwestie. Ik heb dit gelukkig in de praktijk nog niet mee hoeven maken. Ik denk dat ik een parallel moet trekken met de uitspraken van de Hoge Raad met betrekking tot de bescherming van bronnen. Als een officier van justitie op een gegeven moment vragen kan beletten aan bijvoorbeeld een CID-chef over zijn bronnen, denk ik dat het principieel best te verantwoorden is dat je uiteindelijk bij een wild guess kunt zeggen: als die bron beschermd mag worden, moet je hem ook op die manier kunnen beschermen.

De heer **Koekkoek**:

U noemde als mogelijkheid dat u ervoor zou zorgen dat de informant niet als getuige zou verschijnen.

De heer **Pieters**:

In het alleruiterste geval.

De heer **Koekkoek**:

U noemde het zelf als mogelijkheid. Is dat niet een vorm van obstructie van het strafproces?

De heer **Pieters**:

Ik weet ook wat het gevolg kan zijn, namelijk dat ik niet-ontvankelijk verklaard wordt. Dat is de keuze die je maakt of de straf die ik dan krijg.

De heer **Koekkoek**:

Wilt u mijn vraag beantwoorden?

De heer **Pieters**:

In formele zin is er inderdaad sprake van het hinderen van het strafproces. Met goede argumenten kun je op een gegeven moment spreken van een strafrechtelijke of strafvorderlijke noodtoestand. Ik denk dat je daar een beroep op kunt doen.

De heer **Koekkoeck**:

Met als gevolg niet-ontvankelijkverklaring?

De heer **Pieters**:

Dat kan het uiterste gevolg zijn.

De heer **De Graaf**:

Dat veronderstelt dat u de rechtbank in zo'n situatie wel vertelt dat u verantwoordelijk bent voor het feit dat de getuige niet verschijnt.

De heer **Pieters**:

Ik zal proberen, dat in ieder geval in de raadkamer kwijt te kunnen. In dit soort gevallen lijkt mij dat de juiste weg. Ik zou vragen om een schorsing van het onderzoek en vragen om gehoord te worden in de raadkamer zonder aanwezigheid van de advocaat enzovoorts. Ik zal de rechtbank dan heel eerlijk zeggen dat de getuige op mijn instigatie niet komt. Dat is het punt. Deze openheid zal ik altijd betrachten in zo'n geval.

De heer **Vos**:

Dan wordt het toch een soort onderonsje als u samen met de rechtbank in de raadkamer spreekt?

De heer **Pieters**:

Uiteindelijk is het gevolg altijd dat ik niet-ontvankelijk wordt verklaard. Zo simpel is het.

De **voorzitter**:

Dan is het aan de rechtbank om aan te geven waarom. In de VS is er minder bescherming voor de criminele infiltrant/informant. Wij hebben ons laten vertellen dat men in het algemeen eerder zo iemand ook op de zitting laat getuigen. Is dit een absoluut principe of is het een gegroeide praktijk? Die informant heeft in bepaalde zaken een enorm sterke positie en krijgt daardoor ook veel sturingsmogelijkheden van de overheid. Is het principe nu absoluut?

De heer **Pieters**:

Ik heb daarnet uitgelegd dat wij dat principe absoluut beschouwen op het moment dat de informant absoluut niet wil. Maar het is in zoverre niet absoluut dat wij er alles aan zullen doen, als wij de informant echt nodig hebben voor het bewijs, om hem op de een of andere manier, met behulp van beschermingsregelen voor getuigen en de wetgeving rond de bedreigde getuige, toch als getuige naar voren te brengen.

De **voorzitter**:

Is de situatie in de Verenigde Staten nu zoveel slechter wat betreft de rol die de informant bij de opsporing kan spelen?

De heer **Pieters**:

Ik ken de situatie in de Verenigde Staten niet in het algemeen, omdat zij per staat kan verschillen. Afgaand op wat ik ervan heb gezien in de literatuur, denk ik dat er in de Verenigde Staten een heel andere manier van rechtspleging is. Daar gebeurt het veel meer op de zitting. En dan is er het punt van plea bargaining: informanten/getuigen die afspraken maken met het openbaar ministerie over hun eigen strafzaak. Dat is heel anders dan bij ons. Wij kunnen een informant niet veel bieden, en dat doen wij dus ook niet. Wij beloven geen zaken aan een informant die wij niet kunnen waarmaken.

De heer **Vos**:

Ik begrijp van uw collega's dat u wel kunt "faken" op de zitting; dat u een eis kunt instellen van bijvoorbeeld een jaar of drie; de rechtbank veroordeelt de man tot een jaar of drie en vervolgens besluit u, omdat u over de executie van de straffen gaat, dat u niet ten uitvoer legt.

De heer **Pieters**:

Dat is op een van de parketvergaderingen over de CID-problematiek in Den Bosch aan de orde geweest en dat is absoluut verworpen. Wij willen te allen tijde dat de verhouding met

de rechtbank zodanig is, dat het vertrouwen 100% is en blijft. Als je zou gaan "faken", zou dat vertrouwen enorm geschaad worden.

De heer **Vos**:

Denkt u dat het weleens is gebeurd?

De heer **Pieters**:

Bij ons nooit.

De **voorzitter**:

Hebt u nooit dit soort deals gesloten?

De heer **Pieters**:

Wij hebben weleens afspraken gemaakt over de uiteindelijke plaats van executie, maar dat was voornamelijk uit veiligheidsoverwegingen, niet omdat mijnheer dan zulke leuke voorzieningen krijgt.

De **voorzitter**:

Hij kon later verschijnen bij de gevangenis voor de tenuitvoerlegging van zijn straf.

De heer **Pieters**:

Nee, niet later. Als iemand gedetineerd is en normaal gesproken aansluitend zijn straf ondergaat, gebeurt dat gewoon. Je kunt alleen bekijken of iemand in een bepaalde inrichting wel veilig genoeg kan zitten; zitten daar niet zijn maatjes die hij er mogelijk eens bij heeft gelapt en dergelijke. Als je dat bekijkt, kan dat betekenen dat iemand in een andere inrichting komt, die voor hem wat prettiger bijkomstigheden heeft. Maar het is not done om daar concrete afspraken over te maken, en dat wordt ook niet gedaan.

De **voorzitter**:

Dat zijn twee verschillende dingen.

De heer **Pieters**:

Maar het wordt niet gedaan.

De **voorzitter**:

Wordt ook weleens iemand eerder weggezonden bij celledreig vanwege zijn informantenachtergrond?

De heer **Pieters**:

Wij hebben natuurlijk een bepaald beleid op dat gebied: een aantal mensen worden nooit weggezonden, een aantal mensen worden meestal nooit weggezonden en er zijn een aantal mensen die bijna nooit worden weggezonden, en die worden altijd weggezonden. Ik denk dat je het zo moet zeggen. Er zijn een aantal categorieën. In de zogenaamde A-plus-sfeer zitten de mensen die je nooit wegzendt, tenzij de minister daartoe zou beslissen. Dat zijn de heel zware criminelen. Als daar een informant uit voortkomt, die zegt dat voorwaarde is dat hij wordt weggezonden, dan gebeurt dat niet. Hij wordt ook niet afgewaardeerd naar een andere categorie om wegzending mogelijk te maken. Naar mijn mening is dat gewoon valsheid in geschrifte. Dat gebeurt gewoon niet.

De **voorzitter**:

Is het in lagere categorieën wel mogelijk?

De heer **Pieters**:

Het kan zijn dat mensen in de B- of C-categorie weggezonden worden, die je maximaal tien dagen op een politiebureau kunt houden. Je kunt met die mensen wat gemakkelijker in contact komen, als je zegt: wij garanderen dat je inderdaad na tien dagen weg bent. Dat is een gemakkelijke garantie, want wij hebben geen plaats voor die mannen.

De **voorzitter**:

Is bij u weleens gesproken over het maken van een vormfout in een dagvaarding om zodoende iemand erbuiten te houden?

De heer **Pieters**:

Ook dat is in die bewuste parketvergadering naar voren gekomen als een van de casus. Dat is door al mijn collega's in Den Bosch, gesteund door Revis en door mij, verworpen als absoluut onmogelijk. Dat doe je niet.

De **voorzitter**:

Volgens u is dit dus nooit gebeurd.

De heer **Vos**:

Wij hebben het gehad over het dealen met criminelen. Ik wil nu een opsporingsmethode aan de orde stellen die mij zeer gefascineerd heeft. U schrijft in uw nota over het verlenen van faciliteiten, zoals het verhuren van een loods, het leveren van een vluchtauto en het oprichten van bedrijven. Als ik het goed begrijp, dan noemt u deze methoden in het kader van de opsporingstechnieken.

De heer **Pieters**:

Ja, dat zijn wat je noemt de moderne opsporingstechnieken. Wij komen er niet meer door alleen met een autootje achter de crimineel aan te rijden.

De heer **Vos**:

Het leveren van een vluchtauto?

De heer **Pieters**:

Dat kan gebeuren, een vluchtauto ter beschikking stellen. De bedoeling van deze opsporingsmiddelen is uiteraard om de crimineel te pakken. Als wij weten dat een organisatie bezig is met het voorbereiden van een overval, heb je voorbereidingshandelingen nodig om in te kunnen grijpen, want dan plegen zij een strafbaar feit.

De heer **Vos**:

Maar dan hoop ik wel, dat u een auto levert die een beetje defect is en op het juiste moment stilstaat.

De heer **Pieters**:

Het is heel vervelend dat je dat moeilijk kunt controleren, maar de bedoeling is dat de auto gewoon terugkomt.

De heer **Vos**:

Hoe moet ik het oprichten van een bedrijf in dat kader begrijpen?

De heer **Pieters**:

Je kunt proberen mensen te verleiden om zaken met je te doen. Dan gaat het om infiltratietrajecten, waarbij je een bepaalde geloofwaardigheid moet kunnen overbrengen. Dat betekent dat een infiltrant wel eens toegestaan kan worden om bedrijven op te richten. Die bedrijven gaan dan contacten aan met bijvoorbeeld de criminele organisatie.

De heer **Vos**:

Hebt u weleens een vluchtauto geleverd?

De heer **Pieters**:

Nee, niet geleverd. Wij hebben weleens een vluchtauto laten stelen en vlak daarna, toen zij vlakbij de te overvallen plaats waren, ingegrepen.

De **voorzitter**:

Had u de auto eerst op die plek neergezet?

De heer **Pieters**:

Nee. Wij hadden een observatieteam dat die groepering volgde. Er werd een auto gestolen. Dat hebben wij laten passeren, totdat zij uitvoeringshandelingen voor de overval hadden verricht, en toen hebben wij ze gepakt.

De heer **Vos**:

Om terug te komen op die vennootschap die wordt opgericht, door wie wordt dat betaald? U zult de notaris moeten betalen en de aandelen behoren vol te storten. Dat is best duur.

De heer **Pieters**:

Ik begrijp dat daar een pot voor is.

De heer **Vos**:

U hebt in de praktijk nog nooit meegemaakt, dat u een infiltrant of een informant een BV ter beschikking stelde?

De heer **Pieters**:

Nee, dat heb ik in de praktijk nooit meegemaakt.

De **voorzitter**:

U hebt geen eigen frontstores?

De heer **Pieters**:

Nee.

De heer **Vos**:

Maar u hebt het over criminele frontstores. U stelt een BV ter beschikking aan een infiltrant om daarmee activiteiten te vervullen.

De heer **Pieters**:

Dat kan. Ik heb het nog nooit meegemaakt, zoals ik al zei, maar het is een mogelijkheid die in de theorie wordt beschreven. In de Verenigde Staten gebeurt het vaker. In het infiltrantenmilieu gaat op een gegeven moment het verhaal dat een bepaalde organisatie op zoek is naar een BV of naar een loods om spullen neer te zetten. Ik denk dat dit bij elkaar hoort. Dan is het prettig als de politie invloed kan uitoefenen op waar die mannen mee bezig zijn. Als wij weten naar welke loods het spul gaat, is dat gemakkelijker in de gaten te houden dan als er in het wilde weg wordt rondgereden. In zo'n geval zouden wij toe kunnen staan dat er door bemiddeling van een informant of van een infiltrant een loods ter beschikking wordt gesteld.

De **voorzitter**:

Betaalt de overheid dan het geld aan de infiltrant of zou de criminele club het aan de infiltrant kunnen betalen, zodat de overheid er weer gebruik van kan maken?

De heer **Pieters**:

In principe betaalt de crimineel, als hij een loods wil hebben. Hij moet de huurpenningen betalen.

De **voorzitter**:

De crimineel betaalt de loods. U stuurt de infiltrant in de loods. Hij moet dan niet te veel gekke dingen doen. En dan moet het goed aflopen. Moet ik het zo ongeveer zien?

De heer **Pieters**:

Als ik de crimineel de gelegenheid geef om een loods te hebben, hoef ik vaak helemaal geen infiltrant te gebruiken. Dan hoef ik alleen maar de loods te observeren en te kijken wat er binnenkomt. Misschien doe ik er een keer een kijkoperatie.

De **voorzitter**:

Dan huurt de crimineel gewoon de loods.

De heer **Pieters**:

Ja, wij bemiddelen daarin.

De **voorzitter**:

Wij gingen er nu vanuit dat u de loods huurt en dan ter beschikking stelt aan de crimineel.

De heer **Pieters**:

Ik denk dat het vooral bemiddelend is. Zo moet u het zien.

De heer **Vos**:

Wij moeten afronden en onze blik richten op eventueel toekomstige wetgeving. U bent het relaas begonnen met de mededeling dat u de pro-actieve fase zo beperkt mogelijk wilt houden en het zwaartepunt wilt plaatsen in de reactieve fase. Denkt u dat dit vertaald kan worden in eventuele wetgeving? Vindt u dat de pro-actieve fase eigenlijk kan worden "weg-wetgegeven"?

De heer **Pieters**:

Ik denk dat de pro-actieve fase zeker in wetgeving moet worden samengevat. Waarom? Dat geeft een stuk duidelijkheid, een stuk zekerheid en een stuk toetsbaarheid. Hoe kort deze fase ook is, zij blijft nodig. Ik denk dat het goed is, als in wetgeving wordt omschreven wat deze fase inhoudt; dat er een omschrijving komt van de subjecten die onder die pro-actieve onderzoeken kunnen vallen. Ik denk dat het goed is om aan te geven wie verantwoordelijk is voor de opsporing in de pro-actieve fase. Ik denk dat het ook goed is om aan te geven welke middelen je daarvoor kunt gebruiken. Bij observatie is eigenlijk niets vastgelegd in wetgeving; dat is puur jurisprudentierecht. Ik denk dat dit vrij simpel zodanig kan worden vastgelegd dat je voldoet aan de internationale verdragen.

De heer **Vos**:

Hoe zou men de sleutel moeten bepalen om de CID-fase zo beperkt mogelijk te houden?
Hoe kan de prikkel worden weggenomen om de CID-fase zeer ruim te houden? Omdat u dit werk zelf in de praktijk doet, is het interessant om te vernemen hoe u erover denkt.

De heer **Pieters**:

Door er heel dicht op te zitten, door de CID heel duidelijk te sturen en de vinger aan de pols te houden wat betreft het moment waarop wij naar een redelijk vermoeden van schuld gaan.

De heer **Vos**:

U zoekt het dus vooral in de sturing?

De heer **Pieters**:

Juist.

De heer **Rouvoet**:

U merkte op dat u bij voorkeur geen infiltratie in de CID-fase had. Mag ik hieruit afleiden dat u van mening bent, dat je vrij scherp kunt onderscheiden tussen een informant, een actief gerunde informant, een gestuurde informant en een infiltrant, zoals dat in het jargon wordt genoemd?

De heer **Pieters**:

Ik denk dat dit onderscheid een tijdje geleden duidelijker was dan het is geworden door alle discussies erover. Ik denk nog steeds dat een informant in ieder geval een passieve rol speelt. Dat is iemand die misschien wel luistert en dingen vertelt, maar geen handelingen verricht in opdracht van politie of justitie. Zo gauw hij dat wel gaan doen, wordt hij een infiltrant. Dat sluit ook aan bij het laatste rapport van de commissie-De Wit. Dan heb je nog het onderscheid tussen de langdurige en de kortdurende situatie. Formeel praat je over een infiltrant, als iemand op jouw verzoek handelingen gaat verrichten.

De heer **Rouvoet**:

Spreekt u al over een infiltrant als een rechercheur zegt: ga eens naar dat café om te luisteren, want ik denk dat daar een interessant gesprek wordt gevoerd?

De heer **Pieters**:

Nee, want dan luistert hij alleen en doet verder geen handelingen.

De heer **Rouvoet**:

Een pilsje bestellen en meeluisteren?

De heer **Pieters**:

Dat vind ik niet tot infiltratiewerk horen.

De heer **Rabbae**:

Over deals met criminelen hebt u gezegd dat iemand uit de zware categorie alleen op last van de minister weggezonden kan worden. Is dat ooit voorgekomen voor zover u weet?

De heer **Pieters**:

Niet in mijn zaken en verder weet ik het niet.

De heer **De Graaf**:

De politie beloont informanten namens het ministerie van Justitie, maar dat gaat altijd via het openbaar ministerie. Wat is het hoogste bedrag dat in de periode dat u officier van justitie was, op uw verzoek aan een informant werd uitgekeerd?

De heer **Pieters**:

30.000.

De heer **De Graaf**:

Is de hoogte naar uw oordeel afhankelijk van de activiteiten of van de waarde van de informatie?

De heer **Pieters**:

De waarde van de informatie en het gevaar dat hij loopt om die informatie te geven. Dat is gecombineerd.

De heer **De Graaf**:

Is 30.000 voor zover u weet, uitzonderlijk hoog of niet uitzonderlijk?

De heer **Pieters**:

Ik vind het een behoorlijk bedrag, maar ik heb weinig referentiekader. Het ging om een buitengewoon ernstige zaak.

De **voorzitter**:

Ik dank u hartelijk. Sluiting 16.00 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 16**

13 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 13 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer A. Kloosterman

Aanvang 17.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Mijnheer Kloosterman, wilt u de volgende belofte afleggen? De door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Kloosterman:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Kloosterman, u bent ploegchef van het observatieteam Hollands Midden. Wij zijn bijzonder blij dat u ook vanmiddag naar Den Haag heeft willen komen om ons vooral de praktijk van het observatiewerk uit te leggen. Het is voor ons namelijk van belang om daar ook kennis van te nemen. Dit komt naast de verhoren die wij hebben met allerlei hoger geplaatsten in het systeem. Wij willen in feite met u doornemen de wijze waarop u werkt als observatieteam en de wijze waarop u daarin als ploegchef werkt. Wij willen dat ook zo goed mogelijk van u vernemen, alsook wat u meemaakt in uw, zeg maar, dagelijks leven, wat misschien nog wel eens ver van de wetboeken af staat. Heeft u het wetboek altijd in de zak?

De heer Kloosterman:

Eh nee, helemaal niet, eigenlijk.

De voorzitter:

Helemaal niet.

De heer Kloosterman:

Nee.

De voorzitter:

En de vraag "wat doe je wel, wat doe je niet?" is te beantwoorden met: dat leer je als het ware in de praktijk?

De heer Kloosterman:

Ik heb al heel lang bij een observatieteam gezeten. En pas enkele jaren ben ik daar werkzaam als ploegchef. Ik geef leiding aan dat team, maar in principe, als ik een probleem heb dat met een wetboek te maken zou hebben, is daar een telefoon voor. Ik heb dan weer een baas die mij daarin steunt. Op die manier weten ze het ook op straat, als tenminste uw vraag hierop sloeg.

De voorzitter:

Nou ja, omdat, toen wij er even over spraken, het idee bij al die gesprekken was dat iedereen van de politie het wetboek onder zijn kussen had liggen.

De heer Kloosterman:

Ik heb hier vrij formeel dingen gehoord, ja.

De voorzitter:

Hoe bedoelt u?

De heer Kloosterman:

Ja, iedereen heeft ontzettend veel verstand van alle artikelen. Daar wordt veel mee gegoooid, maar, ja. Ik heb wel even zitten studeren om hier te komen; want ik was er ook bang voor. Dus ik heb ook een beetje mijn bevoegdheden zitten te bekijken en alles, maar...
Ja.

De **voorzitter**:

Tja. Maar voordien was het niet zo dat u elke ochtend uw bevoegdheden bekeek.

De heer **Kloosterman**:

Ja, nee. Voor mij is het nooit zo geweest. Het is iets, ja, mijn werk doe je op gevoel. En op het moment dat er situaties ontstaan dat ik moet denken aan een wettelijke regeling, is dat voor mij eenvoudig te controleren; dan vraag ik dat na. Maar ik loop niet paraat met een heel wetboek in mijn binnenzak. Maar dat is voor mijn werk eigenlijk ook niet nodig.

De **voorzitter**:

De heer Koekkoek heeft ook in het voorgesprek met u gesproken. Hij gaat nu verder.

De heer **Koekkoek**:

Hoewel het mijn vak is, mijnheer Kloosterman, zeg ik dat dit geen examen is.

De heer **Kloosterman**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Hoe lang doet u dit werk al?

De heer **Kloosterman**:

Ongeveer twaalf jaar; elf, twaalf jaar.

De heer **Koekkoek**:

Ja. Wat vindt u nu het leuke aan het vak, het observeren?

De heer **Kloosterman**:

Eh, ja, het leuke is dat je veel dingen op heterdaad ziet gebeuren. Dus wat een ander meestal achteraf hoort, zien wij gebeuren. En dat is eigenlijk het meest leuke.

De heer **Koekkoek**:

Ja.

De heer **Kloosterman**:

Dat is heterdaad constateren van bepaalde dingen, waardoor je een zaak kunt oplossen...

De heer **Koekkoek**:

Ja, ja.

De heer **Kloosterman**:

...en de ontbrekende schakel bent in het hele onderzoek.

De heer **Koekkoek**:

Ja. U ziet het gebeuren, maar u moet ervoor zorgen dat u niet gezien wordt.

De heer **Kloosterman**:

Ja, dat is het grootste probleem.

De heer **Koekkoek**:

Dat is eigenlijk het vak.

De heer **Kloosterman**:

Ja, daar draait het om.

De heer **Koekkoek**:

Ja, ja. Hebt u nou het gevoel dat het eigenlijk een voortdurend kat-en-muis-spelletje is?

De heer **Kloosterman**:

Ja, zo is de praktijk wel. Het is een spel dat je aan het spelen bent. En de ene keer is de tegenpartij slimmer dan wij en de andere keer zijn wij slimmer.

De heer **Koekkoek**:

Eh, bent u de kat of de muis?

De heer **Kloosterman**:

Ik ben in de meeste gevallen de kat, ja.

De heer **Koekkoek**:

Ja, ja. Wanneer hebt u het gevoel dat u de muis bent?

De heer **Kloosterman**:
Ja, ik heb het nog nooit gehad dat ik de muis was, maar...

De heer **Koekkoek**:
Nou, dat u achtervolgd wordt bijvoorbeeld.

De heer **Kloosterman**:
Ja, er zijn wel eens situaties dat zij achter ons aan zitten in plaats van wij achter hen aan, ja.

De heer **Koekkoek**:
Ja.

De heer **Kloosterman**:
Maar dan is je eigen afscherming op dat moment nog even het belangrijkste. Anders is het dus met je baan afgelopen.

De heer **Koekkoek**:
Ja, en wat doet u dan, dus als u merkt dat u gevolgd wordt?

De heer **Kloosterman**:
Eh, stoppen met de actie. Tenminste die persoon wordt er dan uitgehaald, als er n persoon is. En mochten wij allemaal ontdekt zijn of als, eh - hoe moet ik het zeggen - de mensen op wie je aan het werk bent zodanig gaan reageren dat zij echt laten merken dat zij het door hebben dat de politie hen op de hielen zit, ja, dan wordt de hele zaak afgeblazen.

De heer **Koekkoek**:
Ja, ja.

De heer **Kloosterman**:
Het staat altijd voorop dat het OT niet kenbaar wordt.

De heer **Koekkoek**:
U bent ploegchef. Wat houdt die functie in?

De heer **Kloosterman**:
Eh, eigenlijk is het een stuk verantwoordelijkheid dragen voor het observatiewerk op straat. Maar er is niet heel veel verschil tussen een observant en een observatieploegchef. Alleen geef ik leiding aan de observatiemedewerkers. Ik bundel eigenlijk een beetje het beleid van bovenaf naar iedereen op straat.

De heer **Koekkoek**:
Ja, dus u hebt te maken met de werkvoorbereiding?

De heer **Kloosterman**:
Ja, wij doen dat op een soort van roulatiebasis. Er zijn vier ploegchefs in Hollands Midden. En om de zoveel tijd speelt een van ons als werkvoorbereider.

De heer **Koekkoek**:
Ja, ja. Maar betekent dit dat u als ploegchef niet thuis, op het bureau blijft zitten? U gaat mee en doet volop mee?

De heer **Kloosterman**:
Ja, ja, ja. Wij zijn echt meewerkend voorman, zoals dat in het boek staat.

De heer **Koekkoek**:
Meewerkend voorman.

De heer **Kloosterman**:
Ja.

De heer **Koekkoek**:
Ja, ja, ja. Eh, hoe zit het nu met uw organisatie? U maakt deel uit van de CID in Midden-Holland?

De heer **Kloosterman**:
Hollands Midden, ja.

De heer **Koekkoek**:
Hollands Midden, dank u.

De heer **Kloosterman**:
Dat nemen ze u kwalijk, hoor.

De heer **Koekkoek**:

- U mag mij gerust verbeteren.
- De heer **Kloosterman**:
In Hollands Midden is het zo geregeld: je hebt de korpsrecherche, daarbinnen zit de CID-afdeling en onder de CID is de observatie geplaatst, samen met een gedeelte inwinning en verwerking. Dat zijn dus de afdelingen.
- De heer **Koekkoek**:
Wat is nu de verhouding tussen die afdelingen? Wat doet inwinning en verwerking? Wat hebt u aan die afdeling?
- De heer **Kloosterman**:
Eh, de afdeling inwinning - het woord zegt het al - wint informatie in. Daar moet u de informantenrunners onder hangen.
- De heer **Koekkoek**:
Ja, precies.
- De heer **Kloosterman**:
Die halen overal hun informatie vandaan. De afdeling verwerking spreekt ook voor zich: daar zit een stuk analyse onder de informatie. Daar hebben ze apart het OT aan gehangen. Maar dat is eigenlijk ook alleen maar informatie-inwinning en het aanbieden van alles.
- De heer **Koekkoek**:
Ja. Eh, werkt u nu het meest voor uw eigen dienst, voor de Criminele-inlichtingendienst?
- De heer **Kloosterman**:
In principe werken wij eigenlijk voor de CID, maar de zaken waar wij echt op draaien, zijn...
- De heer **Koekkoek**:
Dat bedoel ik.
- De heer **Kloosterman**:
...voornamelijk tactisch.
- De heer **Koekkoek**:
Kunt u ongeveer aangeven hoe de verhouding op dit moment ligt, wat u doet voor de tactische recherche en wat voor het echte inlichtingenwerk?
- De heer **Kloosterman**:
Ja, het is heel moeilijk aan te geven, maar ik denk, eh... ik heb er zelf niets over gelezen. Zo eerlijk moet ik zijn. Ik kan niet exact zeggen dat het zoveel procent is. Maar ik schat 80% tactisch en 20% CID-matig.
- De heer **Koekkoek**:
Ja, weet u, als u observeert, als u volgt, of u dat doet voor de tactische recherche of voor de CID?
- De heer **Kloosterman**:
Ja, dat weet ik.
- De heer **Koekkoek**:
Oh, dat weet u. Ik wil vervolgens met u kijken wie nu bepaalt welke zaken u doet. Want de observatiecapaciteit is beperkt. U zit met vier teams.
- De heer **Kloosterman**:
Twee secties. Ik moet u weer corrigeren, maar wij hebben twee secties.
- De heer **Koekkoek**:
Twee secties, van hoeveel mensen?
- De heer **Kloosterman**:
Wij hebben 20, 25 man, ongeveer.
- De heer **Koekkoek**:
Ja, ja. Maar u hebt vier ploegchefs. Daarom dacht ik...
- De heer **Kloosterman**:
Vier ploegchefs; in elke sectie zitten twee ploegchefs. Er is er altijd wel een vrij of...
- De heer **Koekkoek**:
Ja, want eigenlijk wat u doet, is een continubedrijf.
- De heer **Kloosterman**:

- Wij proberen dat te doen, maar het lukt natuurlijk niet altijd.
- De heer **Koekkoek**:
Nee, nee. Wie bepaalt nu welke zaken u moet doen, waar u naartoe moet?
- De heer **Kloosterman**:
Eh, in eerste instantie heb ik natuurlijk boven mij het hoofd van het OT zitten. En die heeft een overleg met het hoofd CID. Echt de zaken waarop beslist gaat worden waarop gewerkt moet worden, dat wordt door het hoofd CID gedaan in samenwerking met hoofden van andere diensten, de tactische...
- De heer **Koekkoek**:
Ja. Hebt u daar nu zelf invloed op?
- De heer **Kloosterman**:
Nee.
- De heer **Koekkoek**:
Helemaal niet?
- De heer **Kloosterman**:
Nee, het enige waar wij invloed op hebben, is dat wij kunnen zeggen dat van een bepaald onderzoek waar wij al observaties in verricht hebben, het waarschijnlijk niet zinvol is om daar nog meer observatie op te gaan plegen.
- De heer **Koekkoek**:
Ja, ja. Dus indirect hebt u wel invloed op die manier?
- De heer **Kloosterman**:
Indirect wel, maar als het echt om beleid gaat, dan niet.
- De **voorzitter**:
Wanneer heeft observatie zin? Wat moet je er eigenlijk uit halen? Mensen die elkaar ontmoeten? Pakjes die worden overgegeven? Wat moet je zien?
- De heer **Kloosterman**:
Ja, er moet toch een redelijk succes uit te halen zijn door de observatie.
- De **voorzitter**:
Zou u kunnen beschrijven hoe dat in de praktijk in zijn werk gaat?
- De heer **Kloosterman**:
Een observatie-actie op zich?
- De **voorzitter**:
Ja.
- De heer **Kloosterman**:
Eh, wij krijgen een soort van opdracht mee waarin gevraagd wordt of wij een bepaalde handeling kunnen vastleggen, dat kunnen zien, een overdracht van het maakt niet uit wat, verdovende middelen, gestolen televisies en noem maar op. Daarvoor gaan wij de straat op. En dat proberen wij vast te leggen. En daar kan een tactisch team mee werken.
- De **voorzitter**:
Maar hoe lang? Het gaat meestal toch op een paar mensen of op een auto of op een huis?
- De heer **Kloosterman**:
Ja, je hebt onderzoeken waar wij vrij lang op zullen werken en je hebt onderzoeken die eenmalig zijn. Eh, maar in feite wordt dat allemaal beslist door het hoofd CID. Dat is mijn pakkie-an eigenlijk niet zo. Ik doe eigenlijk wat mij opgedragen wordt.
- De **voorzitter**:
Maar als u het al een paar weken doet en het schiet absoluut niet op?
- De heer **Kloosterman**:
Dat meld ik mijn baas weer en die probeert het weer zodanig om te zetten dat wij op een andere zaak gaan die meer succes zal hebben.
- De **voorzitter**:
En wanneer schiet het helemaal niet op?
- De heer **Kloosterman**:

Als ik een paar weken naar dezelfde deur sta te kijken en er komt niemand naar buiten, dan denk ik niet dat het zin heeft.

De heer **Koekkoek:**

Wat is de langste observatie die u ooit heeft gedaan op dezelfde zaak?

De heer **Kloosterman:**

Enkele jaren.

De heer **Koekkoek:**

En dat betekende dat u steeds maar weer...

De heer **Kloosterman:**

U moet het niet zo zien dat wij 's ochtends vroeg opstaan en dan direct op die zaak gaan en dat wij dat twee jaar lang doen.

De heer **Koekkoek:**

Ik bedoel dat u er regelmatig mee bezig bent.

De heer **Kloosterman:**

Enkele malen in de week wordt er gekeken wat hij doet. Meestal loopt daarnaast het traject van een tactische recherche die ons de informatie geeft dat de betrokkene dan en dan een ontmoeting heeft met die en die. Je kunt dan kijken of hij er inderdaad naar toe gaat en wie het andere contact is.

De heer **Koekkoek:**

Wat voor soort zaken doet u meestal? Is het meestal verdovende middelen?

De heer **Kloosterman:**

Ja, bijna alles is verdovende middelen. Dat zit eigenlijk overal in verweven maar het varieert ontzettend.

De heer **Koekkoek:**

Vertelt u eens.

De heer **Kloosterman:**

Welke criminaliteit er in Nederland is, moet u beter weten dan ik.

De heer **Koekkoek:**

U ziet het.

De heer **Kloosterman:**

Het varieert van overvallers tot geweldplegers tot schennisplegers. Alles wat een behoorlijke aantasting is in Hollands Midden wordt aangepakt.

De heer **Koekkoek:**

U komt alles tegen?

De heer **Kloosterman:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

U ziet het en wij lezen en praten erover.

De heer **Kloosterman:**

Ja. Daar was ik in het begin heel erg trots op.

De heer **Koekkoek:**

Waarop?

De heer **Kloosterman:**

Dat ik alles zag wat in de kranten stond.

De heer **Koekkoek:**

Is dat wat afgenomen? Went het?

De heer **Kloosterman:**

Het went en het wordt steeds minder. (de verdachte zegt "minder" maar de heer Koekkoek verstaat "meer")

De heer **Koekkoek:**

Hoe bedoelt u: steeds meer?

De heer **Kloosterman:**

Wij hebben steeds meer moeite om de zaken waar te nemen omdat het middel observatie voor die tijd redelijk goed afgeschermd is geweest. De laatste jaren hebben ze het aan de andere kant ook uitgevonden en het wordt steeds meer in de publiciteit gebracht.

De heer **Koekkoek:**

En u hebt te maken met contra-observatie?

De heer **Kloosterman:**

Ja, ook.

De heer **Koekkoek:**

Doet u ook milieucriminaliteit? Volgt u daar wel eens wat?

De heer **Kloosterman:**

Wij zijn ingezet voor een milieuzak. Ik weet toevallig van een zaak, maar wij worden eerlijk gezegd niet zo vaak ingezet.

De heer **Koekkoek:**

Hoe liep dat? Als er een pakje wordt overhandigd, dan kun je dat vaststellen maar als je achter een vrachtauto rijdt, wat kun je dan vaststellen?

De heer **Kloosterman:**

Er worden bewegingen vastgesteld van vrachtwagens en als een vrachtwagen een besloten terrein op rijdt waar een groot hek omheen zit, dan houdt het voor ons op. Er is nagenoeg geen zicht op te krijgen wat er met de inhoud van de vrachtwagen gebeurt: of het daar gelost wordt... Je weet niet meer waar het blijft. Ik kan wel een voorbeeld geven. Je hebt een vrachtwagen van een bepaald bedrijf waarvan het duidelijk is dat er verontreinigde grond is opgeslagen. Ze willen dan weten waar het bedrijf die grond laat. Dan worden wij ingezet om die vrachtwagen te volgen. Maar die vrachtwagen rijdt niet in een keer rechtstreeks naar de plek waar gestort zal worden, want die heeft een aantal stops onderweg. Dan rijdt die vrachtwagen een terrein op en dan houdt het voor ons op en daarna komt hij er weer af en gaat hij naar het volgende. Het is voor ons niet te doen om vast te stellen waar iets overgeladen wordt of waar iets verdwijnt.

De **voorzitter:**

Gaat u wel eens de auto uit en het terrein op om te kijken wat er gebeurt?

De heer **Kloosterman:**

Wij hebben het, voor zover ik weet, in dit geval niet gedaan.

De **voorzitter:**

Zou je het kunnen doen?

De heer **Kloosterman:**

Kunnen wel, maar mogen is een tweede. In eerste instantie zullen we wel proberen om als verdwaalde toeristen even het landje op te lopen om te kijken wat er is. Maar op het moment waarop je weggestuurd wordt, is het gauw weg wezen.

De **voorzitter:**

Maar je komt, bij wijze van spreken, wel je auto uit.

De heer **Kloosterman:**

Ja. Ik zit niet 100% van mijn tijd in de auto.

De **voorzitter:**

Maar wel 80%?

De heer **Kloosterman:**

Wel heel veel ja.

De **voorzitter:**

En dat gaat ongeveer met vijf, zes auto's?

De heer **Kloosterman:**

Dat ligt aan de zaak. Maar over het algemeen...

De **voorzitter:**

Die er omheen cirkelen?

De heer **Kloosterman:**

Ik heb er een beetje moeite mee om tactieken weer te geven.

De **voorzitter**:

Maar daar komt het op neer?

De heer **Kloosterman**:

Ja, daar komt het op neer.

De **voorzitter**:

Die contra-observanten weten immers beter dan wij hoe het werkt? Daar hoeft dit niet geheim voor te blijven.

De heer **Kloosterman**:

Nee, daar heeft u gelijk in.

De heer **Koekkoek**:

In zo'n milieuzak kunt u het traject vastleggen met de tussenstations, maar eigenlijk zou u met een schopje een monster moeten kunnen nemen van wat er wordt achtergelaten.

Maar dat is een beetje moeilijk.

De heer **Kloosterman**:

Dat is heel moeilijk.

De heer **Koekkoek**:

Dat doet u dus niet.

De heer **Kloosterman**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Weet u, als u met een bepaalde zaak bezig bent, of de officier van justitie het goed vindt, of gaat u daar zonder meer van uit?

De heer **Kloosterman**:

Ik weet wel dat hij het goed vindt, omdat het overleg dat wij hebben zeer open is. Wij zijn altijd genteresseerd in de afscherming van alles. Ik pas er natuurlijk voor op om dingen te gaan doen waar geen goedkeuring voor is. Alleen het feit dat mijn baas zegt dat het goed is, veroorzaakt meteen weer de vraag: we willen toch wel wat meer weten. We zullen in de meeste gevallen weten of er een officier in gekend is.

De heer **Koekkoek**:

Hoe was dat vroeger? Toen reed u ook voor het inlichtingenwerk. Wist u toen of een officier van justitie er van af wist? Sinds wanneer is dat ter sprake gekomen?

De heer **Kloosterman**:

Eigenlijk toen ik ploegchef werd. Voor die tijd was ik gewoon observant en toen dacht ik daar niet over na.

De heer **Koekkoek**:

Betekent dat, dat je vroeger eigenlijk betrekkelijk vrij was of zei uw ploegchef toch: ho, wacht eens even?

De heer **Kloosterman**:

Natuurlijk, ik had wel een ploegchef die ons in bedwang hield. Dat is eigenlijk een verkeerd woord. Hij hield de controle erop. Maar vroeger waren wij meer afgesloten van het hele politiegebeuren. Ik was eigenlijk nog nooit op een bureau geweest.

De **voorzitter**:

Vroeger kwam u nooit op een bureau?

De heer **Kloosterman**:

Nee, wij hadden een afgeschermd locatie waar wij alleen kwamen. Alleen de bazen kwamen op bureaus maar wij niet. Wij waren eigenlijk heel vreemd van het politiewerk op zich.

De **voorzitter**:

Als u nu die ontwikkeling eens overziet, wist u vroeger dan waarvoor u een bepaalde klus deed of niet?

De heer **Kloosterman**:

Ja.

De **voorzitter**:

Er is altijd bij gezegd dat het voor die en die zaak was? Hoe specifiek was het doel dan gedefinieerd en is dat nu beter opgeschreven of gevraagd?

De heer **Kloosterman**:

Nee, in dat opzicht is er niets veranderd. Ik praat alleen voor mijzelf...

De **voorzitter**:

Dat doet iedereen.

De heer **Kloosterman**:

Er zijn een heleboel observatieteams in Nederland en ze zullen niet allemaal op dezelfde manier werken, denk ik. Ik weet het niet maar ik schat het zo in. Maar ons is altijd veel informatie verstrekt. Wij wisten altijd het doel waar het om ging. Er werd niet alleen een klein dingetje verteld: ga naar die deur kijken en verder niets. Nee, wij wisten waarom wij naar die deur moesten kijken; wij wisten wat de bedoeling ervan was.

De heer **Koekkoek**:

Maakt het nu voor u verschil of u voor de tactische recherche werkt of voor het inlichtingenwerk, het CID-werk?

De heer **Kloosterman**:

Voor het observatiewerk maakt dat niets uit.

De heer **Koekkoek**:

En voor de verslaglegging?

De heer **Kloosterman**:

Zoals wij dat doen, maakt het ook niets uit. Wij registreren alles wat wij doen en wat wij waarnemen. Alles wordt vastgelegd, eigenlijk per minuut. Als wij niets doen dan schrijven wij natuurlijk niets op maar alle belanghebbende zaken die spelen, worden opgeschreven en met name genoemd.

De heer **Koekkoek**:

Doet u dat op een blocnote, bij wijze van spreken?

De heer **Kloosterman**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Wie werkt dat uit? Doet iedere observant dat zelf of doet de ploegchef dat?

De heer **Kloosterman**:

Nee. Weer een voorbeeld naar de praktijk. Wij draaien een klus en er is er een in de ploeg die alles bijhoudt. Inderdaad wordt alles op een kladblok opgeschreven.

De heer **Koekkoek**:

Dus u heeft een soort secretaris?

De heer **Kloosterman**:

Nee, dat doet iedere keer weer iemand anders. Het minst leuke van het observatiewerk is namelijk het rapport bijhouden.

De **voorzitter**:

Het minst leuke?

De heer **Kloosterman**:

Ja. Wij wisselen dat in eerlijkheid af. Na afloop van de klus komen wij weer op kantoor en dan wordt het uitgewerkt. Zijn er zaken die heel erg belangrijk zijn, dan wordt er in elk geval weer gekeken wie daadwerkelijk wat gezien heeft. Dat wordt in die verslaglegging verwerkt.

De **voorzitter**:

Worden de observanten dan bij nummer genoemd?

De heer **Kloosterman**:

Wij noemen alleen onze naam. Maar het rapport blijft in principe alleen bij de CID.

De **voorzitter**:

Dat blijft dus bij de CID maar hoe en wanneer wordt er dan een proces-verbaal van gemaakt?

De heer **Kloosterman**:

Meestal zal iemand vragen om een proces-verbaal vanwege een waarneming, iets dat wij gezien hebben. Dan moet er proces-verbaal van opgemaakt worden. In dit geval maakt de hoofd-CID een proces-verbaal op van al die zaken die wij gezien hebben. Dat is meer om ons af te schermen. Hij verklaart in het proces-verbaal dat hij van ons gehoord heeft...

De **voorzitter**:

Het maakt dan niet uit of het van de tactische recherche is of om in de CID-bak gestopt te worden?

De heer **Kloosterman**:

Op het moment dat het CID-matig is, wordt er geen proces-verbaal opgemaakt.

De **voorzitter**:

Helemaal niet?

De heer **Kloosterman**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat wordt eventueel pas gedaan als je het nodig hebt?

De heer **Kloosterman**:

Ja. In feite moet je zaken als het proces-verbaal maken terugvoeren op een CID-officier of een zaaksofficier die daarom vraagt. Daar komt het op neer.

De **voorzitter**:

Er kan dus tijd zitten tussen het moment waarop je werkelijk iets gezien hebt en waarop er proces-verbaal van gemaakt wordt. Je gaat dan als het ware weer terug naar je opschrijfboekje of naar de computer...

De heer **Kloosterman**:

Ja, wij verwerken het wel in de computer die wij inmiddels hebben gekregen.

De **voorzitter**:

En daar maak je het uit op?

De heer **Kloosterman**:

Ja.

De **voorzitter**:

Is er nog wel eens een probleem dat men vraagt hoeveel later het PV is opgemaakt?

De heer **Kloosterman**:

Ja, dat is een probleem.

De **voorzitter**:

Zijn daar al eens problemen over geweest bij Hollands Midden, of niet?

De heer **Kloosterman**:

Ik heb wel eens problemen gehad. Ik weet dat uit eigen ervaring en dat staat mij bij. Er wordt dan gevraagd om bepaalde dingen die ik drie, vier jaar geleden gezien zou hebben. Het spijt mij dan maar daar wordt geen proces-verbaal van opgemaakt, want dat kan ik mij niet meer herinneren. En wat er in een rapport staat, kan wel eens niet nauwkeurig genoeg geweest zijn. Na een aantal jaren vragen ze toch weer om andere dingen. Wat schrijf je nou in je verslaglegging op? Je weet niet of je het goede opschrijft. Misschien moet ik dat toelichten. Het is mogelijk dat wij iemand bij een andere persoon zien komen, een ontmoeting, waarvan wij denken dat die persoon helemaal niet meespeelt, niet van belang is. Hij wordt dan niet vastgelegd. Misschien wordt er wel een foto gemaakt van die ontmoeting maar als blijkt dat die man er niets mee te maken heeft gehad, gaat de foto de vernietiging in en wordt verder niet gebruikt. Maar na bijvoorbeeld een jaar kan zo'n zaak op de terechtzitting komen en dan blijkt het een belangrijk persoon te zijn. Maar ja, er is geen proces-verbaal.

De heer **Koekkoek**:

Kunt u een voorbeeld geven van het werken voor de CID? Welk type werk houdt dat in?

De heer **Kloosterman**:

Het is het zelfde werk. Alleen de subjecten waar je op rijdt, zijn anders. Het zijn CID-subjecten. Dat zijn mensen die nog niets hebben gedaan maar waarvan wel informatie is

dat ze iets zullen gaan doen op het criminele vlak. Dat is het verschil eigenlijk. Maar voor ons observatiewerk verandert er niets.

De heer **Koekkoek:**

Controleert u wel eens de betrouwbaarheid van informanten?

De heer **Kloosterman:**

Dat wordt wel gevraagd en dat hebben wij ook enkele keren moeten doen.

De heer **Koekkoek:**

Dan controleert u bijvoorbeeld of afspraken die gemaakt zijn, ook worden nagekomen?

De heer **Kloosterman:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Nu doet u ook observaties voor tactische onderzoeken en dan fietst daar ineens een informant doorheen. Weet u dan dat het een informant is? Weten uw mensen dat?

De heer **Kloosterman:**

Ik weet meestal wel wie een informant is, maar dat durf ik eigenlijk niet hardop te zeggen want mijn baas vertelt mij waarschijnlijk ook niet alles. Maar ik heb zelf het gevoel dat ik uit sommige zaken toch wel een aantal informanten ken. Alleen, wat er verder is... Ik weet ook niet alles.

De heer **Koekkoek:**

Maar is dat niet lastig?

De heer **Kloosterman:**

Dat is wel een probleem, maar op zich maakt het voor ons werk niet uit. Het kan zijn dat het weten van wie een informant is, heel belangrijk is in een zaak.

De heer **Koekkoek:**

Maar...

De heer **Kloosterman:**

Ik neem ook aan dat ik het anders niet te horen zou krijgen, hoor.

De **voorzitter:**

Dan heeft u gehoord, zeg maar, wie het is. Dan heeft u dat dus in uw hoofd en dan houdt u hem buiten het OT-rapport?

De heer **Kloosterman:**

Eh, in sommige gevallen wel, ja. Dan wordt dat afgeschermd.

De **voorzitter:**

En als u het niet zou weten, wordt-ie er later nog wel eens uitgehaald?

De heer **Kloosterman:**

Niet dat ik weet; niet bij ons. Onze verslaglegging is, wat ik al zei, op papier. Daarna wordt het in een computer ingevoerd en het verdwijnt naar het hoofdkantoor, naar de CID. En wij hebben daar verder eigenlijk geen toegang of... nee, wij kunnen daar verder niets meer aan doen.

De heer **Koekkoek:**

Ja, eh, vindt u dat u het eigenlijk moet weten, als u met een tactisch onderzoek bezig bent, wie daar als informant bij betrokken kan zijn?

De heer **Kloosterman:**

In sommige gevallen zal het handig kunnen zijn en, ja...

De heer **Koekkoek:**

Vraagt u...?

De heer **Kloosterman:**

Als ik het bekijk van de CID-kant, zeg ik: in sommige gevallen kan je het beter niet weten.

De heer **Koekkoek:**

Vraagt u ernaar?

De heer **Kloosterman:**

Nee...

De **voorzitter:**

Dat is gevoel.

De heer **Koekkoek**:
Voordat u op pad gaat, vraagt u er niet naar?

De heer **Kloosterman**:
Nee, maar, ja, h, ik begin een beetje te hakkelen, maar...

De heer **Koekkoek**:
Dat valt wel mee.

De heer **Kloosterman**:
Het is helemaal niet bijzonder, maar, als wij in een zaak aan het werk zijn en er zit een informant in, dan komen wij er eigenlijk wel achter wie een informant is.

De heer **Koekkoek**:
Hoe?

De heer **Kloosterman**:
Dan blijkt dat wel uit onze observaties. Elke keer hebben wij die persoon op een bepaalde plaats... en wij krijgen geen opdracht om die te volgen of zo. Daar zou voor ons al uit kunnen blijken dat het misschien een persoon is die ze liever niet, eh, gevolgd hebben. En dan denken wij al: dat zal wel een informant zijn.

De heer **Koekkoek**:
Maar u rapporteert er wel over?

De heer **Kloosterman**:
Ik rapporteer er wel over.

De heer **Koekkoek**:
Ja.

De heer **Kloosterman**:
Als ik niet weet dat het een informant is, wordt erover gerapporteerd.

De **voorzitter**:
Eh, tenzij...

De heer **Kloosterman**:
Als ik wel weet dat het een informant is, wordt er niet over gerapporteerd.

De heer **Koekkoek**:
Wordt het...

De heer **Kloosterman**:
Dat is met name gevraagd.

De heer **Koekkoek**:
Nog even. Wordt u wel eens meegedeeld dat er een informant in het spel is?

De heer **Kloosterman**:
Het is wel eens meegedeeld, ja.

De heer **Rabbae**:
Wordt u wel eens verteld...

De **voorzitter**:
Even, de heer De Graaf.

De heer **De Graaf**:
Mijn vraag gaat over uw eigen rapporten.

De heer **Kloosterman**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Mijnheer Kloosterman, schrijft u daarin uw waarnemingen op, alsook de manier waarop u dat heeft gedaan, waarop uw waarneming tot stand kwam?

De heer **Kloosterman**:
Nee. Er wordt dus niet opgeschreven hoe het gedaan is.

De heer **De Graaf**:
Nee, dat wordt nooit, op geen enkele manier opgeschreven?

De heer **Kloosterman**:

Er wordt wel opgeschreven of er foto's zijn gemaakt, dat wel. Maar of ik nu met een verrekijker heb gekeken of dat ik uit een auto of lopend of op de fiets iets...

De heer **De Graaf**:
Nee, maar als u uw eigen ogen heeft gebruikt, dan schrijft u niet op "met eigen ogen gezien"?

De heer **Kloosterman**:
Nee, nee.

De heer **De Graaf**:
En als er gebruik wordt gemaakt van instrumenten?

De heer **Kloosterman**:
Foto's...

De heer **De Graaf**:
De verrekijker dan nog even niet.

De heer **Kloosterman**:
Foto's worden wel verwerkt, ja, dat wordt wel opgeschreven.

De heer **De Graaf**:
Videocamera en dat soort dingen ook?

De heer **Kloosterman**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
En dat komt dan in het journaal terecht, in uw eigen rapport?

De heer **Kloosterman**:
Ja, het is een soort van journaal dat wij bijhouden, ja.

De heer **De Graaf**:
Dat komt dan ook in de computer terecht?

De heer **Kloosterman**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
En als het nodig is, ook in het proces-verbaal?

De heer **Kloosterman**:
Ja. Het wordt uitgeprint. En wij brengen het persoonlijk naar de CID, waar...

De heer **De Graaf**:
U gebruikte het voorbeeld dat u een keer als een verdwaalde toerist eens kijkt op zo'n besloten terrein. Wordt dat nou, dus dat voorbeeld, opgeschreven in zo'n journaal? Of zegt u "dat is niet relevant; het ging erom of wij iets zagen en wij zagen niks, dus hebben wij ook niks opgeschreven"?

De heer **Kloosterman**:
Nee, ik... Naar mijn mening schrijven wij gewoon alles op. Ja, in dit geval kan ik natuurlijk niet... het is niet gebeurd. Stel dat het zou gebeuren, dus dat ik zo'n terrein op loop en er zou wat gezien zijn, dan wordt het gewoon opgeschreven, ja.

De **voorzitter**:
De heer Rabbae.

De heer **Rabbae**:
Wordt u gevraagd om te controleren of een informant zijn werk goed doet?

De heer **Kloosterman**:
Ja, wat is "zijn werk goed doen"? Ik, eh... Wij worden gevraagd om te controleren of een informant een bepaalde ontmoeting met een andere crimineel heeft. Dat soort ontmoetingen zullen wij vastleggen; als dat uw vraag is.

De heer **Koekkoeck**:
Eh, gebeurt het wel dat de tactische recherche ook achter mensen aan zit, dus ook observatie-acties uitvoert?

De heer **Kloosterman**:
Helaas, ja.

De **voorzitter:**

Zij doen het minder goed dan u het doet?

De heer **Kloosterman:**

Nou, of zij het minder goed doen, weet ik niet. Want zij zullen best wel even veel kunnen zien als wij kunnen zien, maar ik denk dat wij er wat meer op getraind zijn en daarmee wat professioneler omgaan, ja. Ik heb een getraind observatieteam hoger staan dan een stel tactische rechercheurs die op pad gaan.

De heer **Koekkoek:**

Heeft u er een verklaring voor dat het toch wel gebeurt?

De heer **Kloosterman:**

Te weinig OT-capaciteit. Als ik tactisch rechercheur zou zijn, zou ik ook op straat gaan, hoor; dan zou ik ook gaan kijken. Als er geen OT ter beschikking is, ga je zelf kijken. Dat kan je ze niet ontnemen, natuurlijk. En op zich maakt het ook niet uit; alleen, ik denk wel eens dat er beter een professioneel OT ingezet kan worden dan wanneer men er zelf mee aan de gang gaat.

De heer **Rouvoet:**

U bedoelt hier met "professionaliteit" ook: ze zien misschien wel even veel, maar ze worden ook makkelijker gezien? Of bedoelt u dat niet?

De heer **Kloosterman:**

Wij zijn op zich veel beter getraind; wij hebben opleidingen gehad daarin; wij hebben betere apparatuur. Ik denk dat wij beter met de informatie omgaan, ja.

De heer **Koekkoek:**

Werkt u veel voor andere regiokorpsen?

De heer **Kloosterman:**

Nee, niet veel. Dat behoort niet... Het gebeurt wel; niet veel.

De heer **Koekkoek:**

Dus u werkt in hoofdzaak voor Hollands Midden?

De heer **Kloosterman:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Dat was vroeger in uw loopbaan anders.

De heer **Kloosterman:**

Vroeger hadden we de beschikking over Zeeland, een stuk van Brabant, Zuid-Holland. Dat was een heel groot stuk.

De heer **Koekkoek:**

U zat bij de Rijkspolitie?

De heer **Kloosterman:**

Ja. Dat was echt n grote hoop waar wij opereerden. Alleen maar de zwaardere zaken kwamen eigenlijk aan bod, want voor iets anders was eigenlijk geen OT-capaciteit.

De heer **Koekkoek:**

Ik wil overgaan naar de grensoverschrijdende observatie. Moet u wel eens naar het buitenland?

De heer **Kloosterman:**

Eh, ja.

De heer **Koekkoek:**

Vaak?

De heer **Kloosterman:**

Nee, niet vaak.

De heer **Koekkoek:**

Wanneer was het laatst?

De heer **Kloosterman:**

Poeh... eh... voor mij het laatst waar ik, zeg maar, over kan praten, is toch wel een poos terug, ja, toch wel een halfjaar terug, een jaar terug.

De heer **Koekkoek**:
 Wat is de meest bijzondere opdracht die u de laatste jaren hebt gehad?

De heer **Kloosterman**:
 Dat is een reis naar het buitenland, ja.

De heer **Koekkoek**:
 Kunt u ook zeggen welk buitenland?

De heer **Kloosterman**:
 Wij zijn toen terecht gekomen in, eh, Zwitserland, ergens die kant op, Oostenrijk.

De heer **Koekkoek**:
 Eh...

De heer **Kloosterman**:
 Wij zijn daar met een sectie naartoe gegaan achter een verdachte aan. En, eh, dat ging goed.

De heer **Koekkoek**:
 Dat ging goed?

De heer **Kloosterman**:
 Ja.

De heer **Koekkoek**:
 Dat ging met hoge snelheid over de autobaan?

De heer **Kloosterman**:
 Nee, dit ging met heel lage snelheid. Ja, ik kan het eigenlijk wel vertellen, maar... Wij maakten toen gebruik van peilapparatuur. Eh, de man reed nogal langzaam.

De heer **Koekkoek**:
 Wat is langzaam op de autobaan?

De heer **Kloosterman**:
 80 km/u. Dan word je ongeveer in Duitsland, eh, maar wij zijn dan niet in Duitsland geweest. Dat zeg ik weer verkeerd. Maar meestal word je dan voorbij gereden door de vrachtwagens. Dus dan valt 80 km/u erg op, als er een hele sliert OT-auto's rijdt. (Gelach) Het schijnt grappig te zijn, maar voor ons zijn zulk soort situaties heel moeilijk. Dus toen is er besloten om peilapparatuur in te zetten.

De heer **Koekkoek**:
 Wist u dat de verdachte als een langzame toerist reed? Dat wist u van tevoren?

De heer **Kloosterman**:
 Ik wist het niet, maar ik denk dat de opdrachtgever het wel wist.

De heer **Koekkoek**:
 Vandaar de peilapparatuur.

De heer **Kloosterman**:
 Eh, onder andere. Ik denk dat ook meegenomen is dat een sliert Nederlandse auto's in een buitenland heel moeilijk te verbergen is. Dus vandaar dat er ook peilapparatuur ingezet is.

De **voorzitter**:
 Wat in de praktijk betekent dat u uit het zicht wilt blijven?

De heer **Kloosterman**:
 Wij konden op grotere afstand blijven en niet in de gaten komen, zeg maar, van die verdachte.

De heer **Koekkoek**:
 Eh, werkt u niet met buitenlandse nummerborden?

De heer **Kloosterman**:
 Nee.

De heer **Koekkoek**:
 ??

De heer **Kloosterman**:
 U kijkt zo. Helaas niet, nee.

De **voorzitter**:

Heeft u het wel gevraagd en niet gekregen?

De heer **Kloosterman**:
Eh, ja, vragen.

De **voorzitter**:
Nou ja, gesuggereerd.

De heer **Kloosterman**:
Ja, ja.

De heer **De Graaf**:
Maar mag dat dan niet?

De heer **Kloosterman**:
Nee.

De heer **De Graaf**:
Mag het dus niet, met buitenlandse kentekenplaten werken?

De heer **Kloosterman**:
Nee.

De heer **De Graaf**:
Maar een sliert auto's met Nederlandse kentekens ergens in Zwitserland valt wel op, denk ik.

De heer **Kloosterman**:
Vandaar dat het, denk ik, tegenwoordig ook niet meer zo vaak gebeurt. Tegenwoordig wordt het eigenlijk gelijk overgedragen aan andere observatieteams...

De heer **De Graaf**:
Buitenlandse observatieteams.

De heer **Kloosterman**:
...van het buitenland, die de zaak dan overnemen. Maar vroeger werd er nogal moeilijk over gedaan, omdat er dan informatie, zeg maar, over de grens ging. Want de buitenlanders moeten dan ook weten waar het over gaat. En dan komt zo'n hele zaak weer, eh, bij meer mensen terecht. En daar waren ze bang voor. Vandaar dat er toen vaak gezegd werd: rij maar door als Nederlands OT.

De heer **Koekkoeck**:
Maar de buitenlandse autoriteiten moeten toch weten dat daar Nederlandse politiemensen rijden?

De heer **Kloosterman**:
Ja.

De **voorzitter**:
Bent u er nou van overtuigd dat zij dat weten? Vraagt u nog even "zijn ze op de hoogte" of denkt u dat dat...? Hoe wordt dat geregeld? Hoe weet u dat?

De heer **Kloosterman**:
Uit het verleden bleek dat het niet altijd gebeurde dat de buitenlandse autoriteiten het wisten. Dat is wel een paar keer fout gegaan. En daarom, eh, zijn er andere methodes ontwikkeld. Ze hebben een commissie in het leven geroepen die dat allemaal cordineert, bij de CRI.

De **voorzitter**:
Nee, dat klopt.

De heer **Kloosterman**:
En dan het LIPO, het Landelijk..., goh... informatiepunt, eh...

De **voorzitter**:
Landelijk informatiepunt observatie.

De heer **Kloosterman**:
...observatie. Ja, en daar bellen wij dan naartoe, dat wij richting de grens gaan. Eh, en die nemen dan contact op met de buitenlandse autoriteiten.

De **voorzitter**:
Voordat u de grens over bent, heeft u dan nog bericht terug gekregen of... rijdt u door?

De heer **Kloosterman**:

Eh, ja, dat zal niet in alle gevallen gebeuren. Nou ja, ik kan niet helemaal uit ervaring spreken, maar, eh, als wij de grens over zouden gaan, is dat ook nog geen probleem. Wij mogen nog een heel stuk door blijven rijden. Het is een maximum van vijf uur, naar ik meen en dan...

De **voorzitter**:

Vijf uur?

De heer **Kloosterman**:

En dan moeten wij verplicht afhaken.

De **voorzitter**:

Als u... Dus u mag vijf uur doorrijden, eh...

De heer **Kloosterman**:

Nou ja, in feite mogen wij helemaal niet doorrijden, tenzij er overleg is, uiteraard met het LIPO, en dat die voor ons bezig is om ons te laten aflossen door buitenlandse observatieteams.

De heer **Koekkoek**:

En wat gebeurt er nou, als het niet geregeld is met een bepaald land?

De heer **Kloosterman**:

Dan houdt het op bij de grens.

De heer **Koekkoek**:

Ja, maar als u al 1500 km gereden hebt...

De heer **Kloosterman**:

Ja?

De heer **Koekkoek**:

Dan zegt u toch niet "hier is de grens, nu gaan wij niet verder"? Dan wilt u toch wel de verdachte blijven volgen, neem ik aan?

De heer **Kloosterman**:

Ja, ik wil het wel, ja, maar...

De heer **Koekkoek**:

Dat doet u toch ook wel?

De heer **Kloosterman**:

Nee, nee.

De heer **Koekkoek**:

Is het nooit gebeurd dat u dat toch deed?

De heer **Kloosterman**:

Nou, dan praat ik toch wel over een hele tijd terug. Vroeger gebeurde dat wel; dan reden we door. De autoriteiten werden wel in kennis gesteld, maar, ja, dat is misschien een beetje buiten mijn "niveau" om gegaan, omdat ik toen observant was. Maar in de tijd dat ik als ploegchef hier werkzaam ben, gebeurt dat niet; dan stoppen wij bij de streep en dan houdt daar het rapport op.

De heer **Koekkoek**:

Eh, ja, het is iets anders waar het rapport ophoudt dan waar u ophoudt. Hoe lang is het geleden dat u geen toestemming had om door een bepaald land te gaan, maar het toch wel hebt gedaan?

De heer **Kloosterman**:

U heeft mij niet horen zeggen dat ik geen toestemming had. Alleen, ik weet dat ik vroeger de grens over reed en dat de buitenlandse autoriteiten dat nog niet wisten, ja.

De heer **Koekkoek**:

En wat gebeurde er toen?

De heer **Kloosterman**:

Maar... niets, de observatie ging gewoon voort.

De **voorzitter**:

Bent u wel eens gestopt bij een douanepost, dat ze uw auto bij wijze van spreken gewoon controleerden en ineens zagen "h, politie..."

De heer **Kloosterman**:

Ja.

De **voorzitter**:

..."daar weten wij niet van"?

De heer **Kloosterman**:

Ja. Ja, dat is wel een keer gebeurd. Dan wordt de auto bijkans gestript. Dan heb je geen poot om op te staan, lijkt het, ja.

De **voorzitter**:

En dan eerst, eh... Maakt u zich dan gelijk bekend als politie of niet? Probeert u dan eerst nog te zeggen...?

De heer **Kloosterman**:

In eerste instantie probeer je uiteraard nog de toerist te spelen om te voorkomen dat je daar gelijk als een OT kenbaar wordt. Maar lukt dat niet, dan maak je je gewoon als politieman kenbaar, dan maak je kenbaar waar je mee bezig bent en eh, dat het een heel belangrijke zaak is en dan worden contactpersonen genoemd naar wie ze kunnen bellen. Maar ja, niet in alle gevallen wordt daarop ingegaan en dan word je toch min of meer uitgekleeed.

De **voorzitter**:

Word je dan ook teruggestuurd of...?

De heer **Kloosterman**:

Ja.

De **voorzitter**:

...of wat gebeurt er dan verder? Je wordt dan gewoon teruggestuurd?

De heer **Kloosterman**:

Ja, ik weet n voorbeeld dat wij teruggestuurd zijn en dat de auto, zeg maar, helemaal bekeken is, dat de informatie van de zaak gekopieerd is. Dus onze informatie waar wij op reden, is gekopieerd door, eh, douane of marechaussee, ik weet niet hoe het daar heet.

De **voorzitter**:

Toen heeft de politie daar het gekopieerd?

De heer **Kloosterman**:

Ja, die vindt dat heel interessant, uiteraard.

De heer **Koekkoek**:

Heeft u wel eens meegemaakt dat u te hard reed - we hadden het net over die 80 km per uur - en aangehouden werd door buitenlandse collega's?

De heer **Kloosterman**:

Ja, dat is ook wel eens gebeurd. In het buitenland mogen wij ons niet aan die spelregels onttrekken. Wij moeten ook netjes 100 km per uur rijden als er staat 100 km per uur. En als je 120 km per uur rijdt en je wordt aangehouden, dan zal je dat helaas moeten betalen.

De heer **Koekkoek**:

En dan maakt u zich ook bekend als politie of doet u dat niet als het niet nodig is?

De heer **Kloosterman**:

Als het niet nodig is, niet.

De heer **Koekkoek**:

Worden alle observatiezaken die u doet naar het buitenland aangemeld bij het LIPO, het landelijk informatiepunt?

De heer **Kloosterman**:

Ja. Dat overleg gaat heel goed en werkt bijzonder prettig.

De heer **Koekkoek**:

Welke informatie krijgt het LIPO van u?

De heer **Kloosterman**:

Dat weet ik niet. Dat zult u aan mijn baas moeten vragen, de chef CID.

De heer **Koekkoek**:

Krijgt u wel eens wat terug van het LIPO? Wat vraagt u aan het informatiepunt?

De heer **Kloosterman**:

Als het voor een buitenlandse reis is, dan wordt medegedeeld dat wij de grens over gaan. Eigenlijk wordt aan een tactisch team die de zaak draait, min of meer gevraagd om dat overleg gaande te houden. Wat wij terugkrijgen van het LIPO is een telefoonnummer van een buitenlandse dienst waar wij weer contact mee leggen om de zaak over te dragen.

De **voorzitter**:

Misschien kunnen wij overgaan naar methoden en opsporingsmiddelen die u verder gebruikt. Misschien kunt u ook nog enkele voorbeelden geven van hoe u in grotere drugszaken opereert.

De heer **Koekkoek**:

Wat zijn zo de methoden die u hanteert bij uw observatie-acties?

De heer **Kloosterman**:

Methoden?

De heer **Koekkoek**:

U hebt al peilzenders genoemd.

De heer **Kloosterman**:

De methode bestaat voor 90% uit kijken, het waarnemen van alles.

De **voorzitter**:

En foto's maken?

De heer **Kloosterman**:

En foto's maken.

De **voorzitter**:

Ook een video vanuit een rijdende auto? Of is dat te ingewikkeld?

De heer **Kloosterman**:

Wij hebben geen meedraaiende videocamera's, zoals op TV wel eens te zien is. Wij hebben wel video-apparatuur in de auto maar als dat ingezet wordt is het eigenlijk allemaal statisch.

De **voorzitter**:

Dan heb je nog het scannen van telefoons.

De heer **Kloosterman**:

Dat gebeurt ook.

De **voorzitter**:

En de Kolibrie? Werkt dat goed?

De heer **Kloosterman**:

Dat hele scannen heeft niet veel zin meer tegenwoordig.

De **voorzitter**:

Waarom heeft dat geen zin meer?

De heer **Kloosterman**:

Iedereen maakt gebruik van GSM en dat is digitaal versleuteld. Voor zover mijn kennis strekt, is het nog niet mogelijk om dat te kraken. Maar ik weet ook niet alles. Maar wij werken nagenoeg niet meer met scanners of met Kolibries of wat u ook...

De **voorzitter**:

Die heten toch Kolibries in het jargon en die konden autotelefoons uitpeilen?

De heer **Kloosterman**:

Ja. Het is een verfijnde scanner die iets duidelijker aangeeft wie belt. Je kunt heel duidelijk zien wie er aan het bellen is binnen de straal van jouw auto.

De **voorzitter**:

En dan kun je de gesprekken ook...

De heer **Kloosterman**:

Hij is heel erg selectief in de ontvangst.

De **voorzitter**:

Kun je de gesprekken ook opvangen?

De heer **Kloosterman**:
Ja.

De **voorzitter**:
En dat is ook gebeurd?

De heer **Kloosterman**:
Dat is gebeurd.

De **voorzitter**:
Vroeg u of daarvoor machtiging was of gebeurde dat gewoon om iemand te spotten?

De heer **Kloosterman**:
Ik weet van zaken waar het gebruikt is met machtiging en ik weet van zaken waar het gebruikt is zonder machtiging.

De **voorzitter**:
Maakte dat voor u iets uit of niet?

De heer **Kloosterman**:
Voor ons niet, want voor ons gaat het alleen om werkinformatie die wij nodig hebben voor onze observatie, zodat wij weten waar de persoon naartoe gaat. Als hij telefonisch een afspraak maakt dat hij gaat eten in een of ander wegrestaurant, dan maakt dat het voor ons een stuk makkelijker. Maar van informatie die bruikbaar is in een zaak, is mij nog niet gebleken. Daar kan ik eigenlijk niet over praten.

De heer **Koekkoek**:
Maakt het voor u wat uit of er een rechterlijke machtiging was om af te luisteren of niet?

De heer **Kloosterman**:
Ja, dat maakt voor mij wel iets uit. Maar je kunt natuurlijk een scanner aanzetten wanneer je wilt. Het gaat erom wat je met die informatie doet. Als er een rechterlijke machtiging is geweest, dan zou de informatie gebruikt kunnen worden.

De heer **Koekkoek**:
Bent u vanuit het observatieteam wel eens betrokken bij inijkacties?

De heer **Kloosterman**:
Nee. Ik niet.

De heer **Koekkoek**:
Het kijken in loodsen?

De heer **Kloosterman**:
Nee.

De heer **Koekkoek**:
Daar bent u nooit bij betrokken geweest?

De heer **Kloosterman**:
Nee.

De heer **Koekkoek**:
Ook niet om als observatieteam de omgeving in de gaten te houden?

De heer **Kloosterman**:
Ik ben er nog nooit bij betrokken geweest en ik ben nog nooit als OT'er rond een inijkoperatie betrokken geweest.

De heer **Koekkoek**:
Hebt u ervaring met gecontroleerd afleveren van drugs?

De heer **Kloosterman**:
Ja, dat hebben we wel een paar keer gehad. Ik meen twee keer in Hollands Midden.

De heer **Koekkoek**:
Recent?

De heer **Kloosterman**:
Nee.

De heer **Koekkoek**:
Wanneer voor het laatst?

De heer **Kloosterman**:
Ja, wel recent... Er gebeurt zo verschrikkelijk veel. Het was een aantal maanden terug.

De heer **Koekkoek**:
Hebt u toen kunnen waarnemen of de partij kon worden gepakt?

De heer **Kloosterman**:
Alles is gepakt ja.

De heer **Koekkoek**:
Hebt u het wel eens meegemaakt dat u als observatieteam net iets te laat kwam en dat de drugs in het criminele milieu verdwenen?

De heer **Kloosterman**:
Nee.

De **voorzitter**:
Wij horen - en dat hoort u ook - over doorleveren. Gebeurt dat wel? Er wordt ook vaak gezegd: het OT raakt een partij kwijt. Of: we kunnen er niet meer bijkomen. Of: we komen te veel in de buurt.

De heer **Kloosterman**:
Ja, dat kan echt hoor.

De **voorzitter**:
Leg eens uit hoe het kan dat je het kwijt raakt?

De heer **Kloosterman**:
Ja, je kan het echt kwijt raken. Wij zijn ook gewoon mensen die fouten kunnen maken. Ons leven bestaat niet uit een garantie van 100% dat wij een vrachtwagen of een personenwagen of wat dan ook kunnen blijven volgen. Er raakt wel eens iets kwijt.

De **voorzitter**:
Hoe raak je iets kwijt?

De heer **Kloosterman**:
Als je de zaak niet goed onder controle hebt. Ik weet niet hoe u dat bedoelt. Maar als een vrachtwagen op een bepaalde plaats zou vertrekken en dat is niet goed afgezet en hij floept, zonder dat wij het zien, er tussendoor dan ben je een hele vrachtwagen kwijt. Dan krijg je wel op je donder ja.

De **voorzitter**:
Vind je hem dan nog terug of niet meer?

De heer **Kloosterman**:
In sommige gevallen is het mogelijk dat je hem terug vindt. Waarom niet? Ik kan misschien wel een voorbeeld geven van een vrachtwagen die door de mazen van het net is geglipt. Wij zijn toen uit alle macht met een aantal teams aan het zoeken gegaan en wij vonden de partij weer terug en zelfs nog meer.

De heer **Koekkoek**:
Dus dat was een meevaller?

De heer **Kloosterman**:
Dat was een meevaller. Als u echt bedoelt het gecontroleerd doorleveren, want dat proef ik uit alles dat u dat bedoelt, dan kan ik zeggen dat wij dat nog nooit hebben gedaan.

De **voorzitter**:
Dat heeft u niet bij de hand gehad?

De heer **Kloosterman**:
Nee.

De heer **Vos**:
Als u bezig bent met het volgen van een vrachtauto over een gevaarlijke route, bijvoorbeeld door een stad, en het is moeilijk om hem te volgen, kun je dan niet dat risico inperken door een peilzender te gebruiken. Is het risico dat je een partij kwijt raakt derhalve niet helemaal vermijdbaar?

De heer **Kloosterman**:

U praat al in het openbaar over peilzenders en dan kunt u zich toch voorstellen dat er geen een crimineel meer is die op die wijze te volgen is? Wij gebruiken dat eigenlijk helemaal niet meer. Het enige wat wij doen, is oefenen. Het inzetten van peilapparatuur is al heel lang geleden. Wij nemen dat risico niet meer. Het zou inderdaad een stuk makkelijker zijn om zo een vrachtwagen te volgen.

De **voorzitter**:

U zegt: wij nemen niet meer het risico om er zelf een onder te plakken want ze halen hem er zo weer onderuit?

De heer **Kloosterman**:

Ik denk dat wat dat betreft de techniek bij de politie Hollands Midden niet ver genoeg is.

De **voorzitter**:

Wat is er niet wat zij wel hebben?

De heer **Kloosterman**:

Ik denk dat peilapparatuur heel eenvoudig te detecteren is met de huidige spullen die je zo in de winkel kunt kopen. Ik denk dat je een ontoelaatbaar risico neemt door dat in te zetten.

De **voorzitter**:

Dus door die peilzender eronder te plakken?

De heer **Kloosterman**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Je verraaft jezelf als het ware.

De heer **Kloosterman**:

Ja. Dan kun je beter gewoon je ogen gebruiken. Wat dat betreft zijn wij een heel ouderwets observatieteam.

De **voorzitter**:

Maar er zijn wel observatieteams in Nederland die betere spullen hebben?

De heer **Kloosterman**:

Niet dat ik weet. Wij hebben een van de meest dure spullen gekocht.

De heer **Koekkoek**:

En gebruikt u die ook?

De heer **Kloosterman**:

Ja, om te oefenen, zoals ik al zei. Wij weten heel goed hoe het spul werkt en het was heel ideaal geweest als wij het tien jaar geleden hadden gehad. Maar in deze tijd... nee.

De heer **De Graaf**:

U maakt ook geen gebruik van de diensten van een andere politie-organisatie die daarin is gespecialiseerd?

De heer **Kloosterman**:

Nee. Ik weet wat u bedoelt, maar dat hebben wij niet gedaan.

De heer **De Graaf**:

Wanneer was in uw herinnering de laatste keer dat u een peilzender heeft geplakt.

De heer **Kloosterman**:

Ik denk dat ik heel erg lang in mijn herinnering moet teruggaan en toen bestonden ze nog niet eens.

De heer **Rabbae**:

Moet u in het verkeer vaak door rood rijden?

De heer **Kloosterman**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Ongelukken?

De heer **Kloosterman**:

Nee, gelukkig niet, want dat is ons eigen risico. Wij worden daar niet in gedekt.

De **voorzitter**:

U moet dat zelf betalen?

De heer **Kloosterman**:

Dat weet ik niet. Dat heb ik nog niet meegemaakt.

De **voorzitter**:

Maar het is uw eigen risico als u in diensttijd door het rode licht rijdt?

De heer **Kloosterman**:

Wij hebben ontheffing voor een heleboel zaken, maar rood licht... Je kan het mensen niet kwalijk nemen als ze bij groen licht oversteken en als er dan een OT'er aan komt rijden die zich erin boort, dan kun je dat op geen enkele manier verdedigen. Dat kan niemand rechtvaardigen uiteraard.

De **voorzitter**:

Ik wil nog verder gaan met de berichten over de hobbyisten of de contra-observatie. Heeft u daar veel last van? Mensen die om en achter u aan rijden?

De heer **Kloosterman**:

Ja, daar hebben we wel last van.

De **voorzitter**:

Hoe komt het, dat het blijkbaar zo gemakkelijk kan?

De heer **Kloosterman**:

Dat is een heet item. Wij moeten communiceren met elkaar anders kun je niet volgen. Ik moet weten waar Jantje, Pietje en Klaasje van mijn sectie zitten. Dat vereist dat je gaat zenden. Als je zendt met een zender dan is dat detecteerbaar. Iedereen heeft een scanner in Nederland en iedereen luistert politiefrequenties af. Dat is heel simpel.

De **voorzitter**:

Maar kunt u ook weer luisteren naar de mensen die om u heen rijden?

De heer **Kloosterman**:

Wat zegt u?

De **voorzitter**:

Kunt u de mensen die u trachten uit te peilen, zelf niet uitpeilen?

De heer **Kloosterman**:

Nee, want die zenden niet. Ze luisteren alleen maar. Ze reageren op onze signalen en op die manier komen ze bij ons. Maar ik maak nu slapende honden wakker hoor, want nou krijgen we er nog meer achter ons aan.

De **voorzitter**:

Maar wat ik nu vraag, weten die mensen toch precies?

De heer **Kloosterman**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat bedoel ik alleen maar. Meer wil ik er niet over vragen, behalve dat wat die mensen blijkbaar al weten en waarom het blijkbaar zo makkelijk is om dat te doen.

De heer **Kloosterman**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat zou te verhelpen zijn door andere vormen van communicatie tussen uw auto's?

De heer **Kloosterman**:

Als er een geavanceerd communicatiesysteem komt in Nederland, is dat probleem weg. Maar dat kost geld, heel veel geld.

De heer **Rabbae**:

U heeft geen middelen om te detecteren dat het gebied waarin u aan het werk bent, "schoon" is?

De heer **Kloosterman**:

Hoe bedoelt u: "schoon" is?

De heer **Rabbae**:

Dat het veilig is.

De heer **Kloosterman**:

Nee.

De heer **Rabbae**:
Is het u bekend of de criminele organisaties dat wel hebben?

De heer **Kloosterman**:
Je kunt die apparatuur in elke winkel kopen.

De heer **Rabbae**:
Maar u heeft het niet?

De heer **Kloosterman**:
Wij hebben het niet.

De heer **Rabbae**:
Dat is toch raar? Het is te koop maar u heeft het niet en de criminelen hebben het wel?

De heer **Kloosterman**:
Ja.

De heer **Rabbae**:
Wat belet u om dat te kopen?

De heer **Kloosterman**:
Ik denk dat u die vraag aan mijn chef moet stellen.

De **voorzitter**:
Dat zullen we doen.

De heer **Kloosterman**:
Ik heb verder geen mogelijkheden om iets aan te schaffen. Dat moet u ook begrijpen. Ik kan wel een hoop willen maar...

De **voorzitter**:
Maar ik wil het even duidelijk krijgen. U zegt: wij kunnen die mensen niet uitpeilen omdat ze alleen maar ons uitluisteren...

De heer **Kloosterman**:
Ja.

De **voorzitter**:
...en zelf geen verkeer hebben.

De heer **Kloosterman**:
Nee, niet dat ik weet. Maar ze zullen misschien best wel bellen met een telefoon of weet ik wat. Maar daar heb ik geen idee van. Het komt op mij wel over dat het vrij georganiseerd is.

De **voorzitter**:
En wat zou het volgens u kosten om dat bijvoorbeeld in uw ploeg, h - want daar moet u onder elkaar toch wel eens over praten - beter te regelen, bij wijze van spreken?

De heer **Kloosterman**:
Als u nagaat dat n simpele portofoon iets van 12.000 kost. Nou ja, dat is geen simpele portofoon, maar dat is er een die niet af luisterbaar is, waarmee je een heleboel problemen zou kunnen voorkomen. Dat kost 12.000. Ik denk dat dit dan heel veel geld kost, voor heel Nederland.

De **voorzitter**:
Maar dus u zegt "met 12.000 per auto zouden wij al een boel verder zijn"?

De heer **Kloosterman**:
Nou, dan heb je alleen maar een portofoon. Er komt nog wel wat meer bij kijken dan een portofoon. Ja, dit is allemaal heel technisch. Ik, eh, ben een klein beetje technisch onderlegd, maar zo heel erg veel ook weer niet.

De **voorzitter**:
Nee, maar om ons een idee te geven, h, hoeveel het in uw ogen zou kosten.

De heer **Kloosterman**:
Ik denk dat de beste oplossing is een heel netwerk, een heel digitaal netwerk in Nederland voor het communiceren van de politie. Eh, het probleem van uitzenden zal blijven bestaan, maar je moet ondergaan in de massa. Ik denk dat dit de enige oplossing is, dus dat het

politieverkeer ondergaat in een heleboel gekakel en dat je daardoor niet meer weet wie wie is. En dan kunnen wij er tussendoor blijven rijden.

De **voorzitter**:

En nu is het moeilijker?

De heer **Kloosterman**:

Nu rijden wij eigenlijk met een vlag op onze auto. Het is van: daar gaat er weer een.

De heer **Koekkoek**:

En mag dat, dus u steeds maar volgen, af luisteren, enzovoorts?

De heer **Kloosterman**:

Ja, als ik er geen last van zou hebben, zou ik er ook niets van gezegd hebben. Want ik vind het best dat ze allemaal luisteren en doen; alleen het probleem is wel eens dat ze, als wij met een actie bezig zijn, die actie kunnen verstoren, omdat, als ze zo bezig zijn met ons te vinden, zo'n actie kapot gaat.

De heer **Koekkoek**:

Ja, dat wil zeggen: wat er gebeurt, is in feite niet strafbaar, dus het af luisteren van datgene wat de ether in gaat.

De heer **Kloosterman**:

Nee, dat is niet strafbaar.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil nog even terugkomen op de situatie dat u een partij drugs niet kan volgen. Hoe vaak is dat nou voorgekomen? Hoe vaak hebt u het meegemaakt dat je als observatieteam een partij drugs moest laten gaan, dat je die niet meer kon volgen?

De heer **Kloosterman**:

Poe, nou, dat is in elk geval niet dichtbij geweest volgens mijn geheugen. Dus, ik zou het niet weten... Ik heb het volgens mij eigenlijk nog nooit meegemaakt.

De heer **Koekkoek**:

U hebt altijd zo'n container kunnen volgen?

De heer **Kloosterman**:

Ja, ik zit echt hard te denken. Misschien weet u meer dan ik. Maar, in mijn herinnering ben ik nog nooit wat kwijt geraakt.

De heer **Koekkoek**:

Nee? Wij weten niet wat u weet. Daarom vragen wij.

De heer **Kloosterman**:

Ja, ja. Ja. Nee, ik kan het niet, eh... Ik weet het niet, nee.

De heer **Koekkoek**:

Maar...

De heer **Kloosterman**:

Wat zo in mijn herinnering zit, is dat nog nooit gebeurd, dus ben ik geen partijen kwijt geraakt.

De heer **Koekkoek**:

Niet dat een container waarvan u wist dat er drugs in zaten...?

De heer **Kloosterman**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

...eh, op een gegeven moment uit het zicht verdwenen was, terwijl u aan het observeren was en niet meer teruggevonden werd door u? Is dat nooit gebeurd?

De heer **Kloosterman**:

Eh...

De **voorzitter**:

Misschien praten wij ook aldoor over wat anders. Wij praten namelijk over de situatie waarin bij wijze van spreken eerst welbewust iets in het milieu komt en u het daar dan nog een eindje moet volgen, tot een nieuwe opslagplaats of een nieuwe loods...

De heer **Kloosterman**:

...

De heer **Koekkoek**:
... (?) gedacht, had ik niet, voorzitter.

De heer **Kloosterman**:
Ik weet wel dat wij... Uiteraard volgen wij partijen een stuk het milieu in, maar niet zodanig dat wij de controle daarop kwijt raken. Op het moment dat de controle door ons niet meer gegarandeerd kan worden, zullen wij dat onmiddellijk melden. En dan zal er eigenlijk gelijk ingegrepen moeten worden. De partij is het belangrijkste; daar gaat het om.

De heer **Koekkoek**:
Ik wil dit onderdeel over de opsporingsmethoden afsluiten, tenzij er nog vragen zijn.

De heer **Rabbae**:
Ja, komt het voor, mijnheer Kloosterman, dat u gewetensproblemen of ethische problemen heeft tijdens het werk?

De heer **Kloosterman**:
Als ik eerlijk ben, niet. Maar...

De heer **Rabbae**:
Niet?

De heer **Kloosterman**:
Nee, maar ik weet niet waar u op doelt, hoor. Want je kan ethische problemen... Ethiek is natuurlijk heel ruim. Maar ik kom eigenlijk weinig tegen waarvan ik zou zeggen: nou, hier moeten wij stoppen, want dit gaat te ver.

De heer **Koekkoek**:
Laten wij het positief zeggen. Wat vindt u nou de mooiste zaak om te doen?

De heer **Kloosterman**:
De mooiste zaak om te doen?

De heer **Koekkoek**:
Ja.

De heer **Kloosterman**:
Een, eh, simpele woninginbreker, die regelmatig inbreekt; iemand die vijftig, zestig keer woninginbraken per maand pleegt.

De heer **Koekkoek**:
Om die te pakken?

De heer **Kloosterman**:
Om die te pakken, ja. Maar dat is een persoonlijke genoegdoening.

De heer **Rouvoet**:
Eh...

De heer **Kloosterman**:
Zulk soort zaken spreekt gewoon aan.

De heer **Koekkoek**:
Om daar een eind aan te maken door middel van uw observatie?

De heer **Kloosterman**:
Ja, ja. Daar is door geen enkele andere methode een vinger achter te krijgen. Zo'n man pleegt achter elkaar inbraken en niemand kan hem pakken, totdat wij het zien, op heterdaad.

De heer **Koekkoek**:
En het komt nog voor dat u hem pakt?

De heer **Kloosterman**:
Gelukkig wel.

De heer **Koekkoek**:
Ja.

De heer **Rouvoet**:
Mijnheer Kloosterman, u zegt: ik heb nooit iets hoeven te doen waarvan ik dacht "eigenlijk kan ik dat niet doen". U hoort natuurlijk ook wel van collega's wat er aan acties loopt. Hebt

u wel eens gedacht "ik hoop dat mij dat nooit gevraagd wordt, want dat gaat toch echt een stap te ver voor een observant, dat zou ik toch nooit voor mijn rekening willen nemen"?

De heer **Kloosterman**:

Ik kan mij voorstellen dat het misschien wel eens een keer gebeurt, maar wij zijn natuurlijk ook gewone, eh... Wij kunnen "nee" zeggen.

De heer **Rouvoet**:

Maar denkt u concreet ergens aan? Kunt u een illustratie geven en zeggen "daar zou ik toch erg veel moeite mee hebben"?

De heer **Kloosterman**:

Ja, het is iemands privacy waar je mee bezig bent. En daar zijn wij natuurlijk best wel mee bezig. Observatie is toch wel een klein beetje een inbreuk op iemands eigen leven. Alleen het vervelen..., tenminste het voordeel voor ons is dat wij van degenen achter wie wij aan rijden, altijd weten dat het criminelen zijn, eigenlijk, of verdacht worden van criminele activiteiten. Op het moment dat het niet zo zou zijn, heb je natuurlijk een heel ethisch probleem.

De **voorzitter**:

Maar u heeft nooit het idee gehad "waar ik nou achteraan rijd, ik begrijp niet wat ze bezielt; ik zit nu iemands leven door te ploegen, daar begrijp ik niks van"? Bij wijze van spreken, h?

De heer **Kloosterman**:

Ja, ja, dat gebeurt wel, ja. Maar dat is puur... Als u bedoelt dat ik met de observatie "een inbreuk maak" op iemand, terwijl er helemaal niets gebeurt, ja, dat gebeurt. Dan gaan wij terug naar onze chef en dan zeggen wij: dit heeft helemaal geen zin; die man doet gewoon niets; die zit 's avonds netjes thuis, binnen, en overdag gaat hij naar zijn werk; wat kunnen wij verder voor jullie betekenen?

De **voorzitter**:

Na hoeveel tijd zeg je dat?

De heer **Kloosterman**:

Eh, nou, ja, ik heb iets in mijn geheugen zitten; dat was na een dag of drie, vier.

De **voorzitter**:

Dan weet je al eigenlijk wel...

De heer **Kloosterman**:

Ja.

De **voorzitter**:

...hoe laat het is?

De heer **Kloosterman**:

Dan heb je al een stuk van het gedrag van iemand vastgelegd, ja.

De **voorzitter**:

Goed.

De heer **Kloosterman**:

Ja, of dat echt waar is, moet achteraf natuurlijk maar weer blijken, maar op dat moment is het voor ons, eh, nee, niet aantrekkelijk. Dan gaan wij ervan uit dat het een nette mijnheer of mevrouw is.

De heer **Koekkoeck**:

Mijnheer Kloosterman, nog een vraag over de opleiding. Welke opleiding hebt u nou gehad voor dit werk?

De heer **Kloosterman**:

Eh, vroeger was er een observatie-opleiding. Die werd ook gegeven op de opleidingsschool voor politie in Zutphen. Tegenwoordig is het allemaal nog iets meer verfijnd; het is echt gericht op observatie. Er is nu een echt heel goede observatie-opleiding. Vroeger werd je een aantal... eh, goh - ik weet het al niet eens meer - een paar weken naar zo'n opleiding gestuurd en het werk leerde je eigenlijk in de praktijk. Nu komen mensen van de opleiding die vrij goed getraind zijn. Je kunt ze al bijna inzetten.

De heer **Koekkoeck**:

Hebt u inspraak in de keuze van de mensen voor uw team?

De heer **Kloosterman**:
Nee, had ik die maar. Dan had ik als eerste gezegd: iedereen laten screenen die bij de CID komt. Maar die inspraak heb ik niet.

De heer **Koekkoek**:
Hebt u slechte ervaringen?

De heer **Kloosterman**:
Nee, maar ik vind het nog steeds vreemd dat de CID-mensen niet gescreend worden.

De **voorzitter**:
Binnen de politie?

De heer **Kloosterman**:
Binnen de politie.

De **voorzitter**:
Mag ik u tot slot nog vragen: doet u in uw werk wel eens aan meeluisteren of...?

De heer **Kloosterman**:
Oh, bedoelt u dat? Nee, nee.

De **voorzitter**:
Nou, je komt in een caf of ergens anders en je...

De heer **Kloosterman**:
Ja, het zal...

De **voorzitter**:
...vangt een gesprek op en je rapporteert het en...

De heer **Kloosterman**:
Ik heb het nog nooit meegemaakt dat het gebeurd is of dat wij er iets aan gehad hebben. Eh, uiteraard zou het leuk zijn als je iets hoorde, als je naast hem zou zitten in een restaurant of zoiets, maar...

De **voorzitter**:
Nee, omdat sommige mensen uit OT's tegen ons ook wel eens zeggen dat zij soms, als zij het werk doen, ook mee kunnen luisteren, bijvoorbeeld in een publieke gelegenheid.

De heer **Kloosterman**:
Eh... wij hebben daar geen spullen voor, als u het technisch bedoelt.

De **voorzitter**:
Nee, nee, ik bedoel het niet technisch. Ik bedoel gewoon ogen en oren, dus niet alleen ogen, maar ook oren.

De heer **Koekkoek**:
Achter de plantenbak.

De heer **Kloosterman**:
Nee, wij doen...

De **voorzitter**:
Dat doet u niet?

De heer **Kloosterman**:
Nee.

De **voorzitter**:
Wat u altijd doet, is dus kijken.

De heer **Kloosterman**:
Ja, het komt alleen maar op kijken neer.

De **voorzitter**:
Mag ik u nog vragen: heeft u wel eens afgeluisterd met een technisch hulpmiddel?

De heer **Kloosterman**:
Nee.

De **voorzitter**:
Bent u wel eens ook een buitenlandse OT-ploeg tegengekomen, waarvan niemand wist dat die hier rond reed?

De heer **Kloosterman**:
Of ik een buitenlandse OT tegen ben gekomen?

De **voorzitter**:
Ja, want u moet daar een oog voor hebben.

De heer **Kloosterman**:
Nee.

De **voorzitter**:
In Nederland?

De heer **Kloosterman**:
Nee. Nee, die ben ik nog nooit tegengekomen. Dit is een vraag die ik nog nooit gehoord heb, eigenlijk, van niemand.

De **voorzitter**:
Die moeten er ook zijn. Als wij naar het buitenland gaan...

De heer **Kloosterman**:
Ja, ja. Je zou het wel zeggen...

De **voorzitter**:
...moeten ze hier ook komen.

De heer **Kloosterman**:
Ja, je zou het wel zeggen, maar ik... nee. Ik heb ook niet gehoord in mijn collega-kringen dat er een buitenlandse OT geweest is.

De heer **Koekkoek**:
U observeert ze niet?

De heer **Kloosterman**:
Misschien dat nu de indruk ontstaat dat wij alleen maar in het buitenland zitten, maar... Ze zullen ook best wel hier komen; dat zal best wel, maar ik heb ze niet gezien.

De heer **De Graaf**:
Maar u observeert toch ook wel eens ten behoeve van buitenlandse politie, als ze het nadrukkelijk vragen of niet? Zoals het, als u naar buiten, over de grens wil, wordt overgenomen door een ander?

De heer **Kloosterman**:
Wij niet. Tegenwoordig is het allemaal geregeld via het LIPO. Je hebt grensoverschrijdende observatieteams die dat overnemen. Wij zijn niet zo'n team, dus wij krijgen dat soort zaken niet aangeleverd.

De heer **Koekkoek**:
Mijn laatste vraag: zijn er nu opsporingsmethoden of middelen waarover u graag de beschikking zou hebben in uw werk en die u op dit moment niet hebt?

De heer **Kloosterman**:
Eh, niet echt, nee. Tja, het klinkt misschien heel raar, maar, eh... Het item af luisteren bijvoorbeeld met gerichte microfoons speelt, eh, nee... dat werkt niet.

De **voorzitter**:
Dat werkt niet?

De heer **Kloosterman**:
Ik heb nog nooit gezien dat zoiets werkt. Ze hebben mij nog nooit kunnen bewijzen dat dit te doen is voor ons soort werk. Het is mooi in het bos, als het heel stil is, voor de vogeltjes, maar ik denk niet dat je in een stad als Amsterdam een richtmicrofoon kan gebruiken. Verder kan ik mij eigenlijk geen middelen indenken die ons werk makkelijker zouden kunnen maken.

De heer **Koekkoek**:
Het af luisteren van GSM?

De heer **Kloosterman**:
Ik denk wel dat dat een voorwaarde is, maar het is een tweede of dat door ons moet gebeuren of gewoon in een speciale kamer.

De heer **Rabbae**:

Liplezen?

De heer **Kloosterman**:

Ja. Nou, ik weet inderdaad gevallen waarin je dat best wel eens zou willen. Als je een video-opname hebt van de een of andere ontmoeting en je ziet daarop mensen praten, zou het misschien wel eens makkelijk zijn, maar ik heb dat nog nooit..., nee. Het is een heel goed idee van u, maar...

De heer **Rabbae**:

Ik begrijp dat u dat niet overneemt.

De heer **Kloosterman**:

Nee.

De **voorzitter**:

Goed, mijnheer Kloosterman, mogen wij met dat goede idee sluiten? Ik dank u wel.

De heer **Kloosterman**:

Graag gedaan. Sluiting 18.13 uur

**Openbaar verhoor enqutecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 17**

14 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enqutecommissie opsporingsmethoden op donderdag 14 september
1995 in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den
Haag**

Verhoord wordt de heer A.A.M. Hellemons

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik open de vergadering van de enqutecommissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer A.A.M. Hellemons, geboren 4 januari 1955 te Steenbergen. Mijnheer Hellemons, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: "Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen".

De heer Hellemons:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Hellemons, welkom bij de enqutecommissie. U bent hoofd van de Dienst technisch operationele ondersteuning van het Korps landelijke politiediensten en u bent afkomstig van de rijkspolitie.

De heer Hellemons:

Dat is correct.

De voorzitter:

Wij hebben al een paar keer over de DTOO gesproken. Kunt u in het kort zeggen wat u doet?

De heer Hellemons:

De DTOO, de Dienst technisch operationele ondersteuning, houdt zich bezig met het verlenen van technische ondersteuning aan de Nederlandse politie. Je moet dan denken aan het verlenen van ondersteuning met apparatuur die erg gekwalificeerd is, die duur is en die bijzondere expertise vraagt voor de bediening. Het gaat om apparatuur en ondersteuning voor zaken die in de politieregio's niet ter beschikking zijn. Onze dienst bestrijkt daarbij het volledige terrein van de politietaak, variërend van verkeer, milieu, rampenbestrijding, ME en grootschalig optreden tot waar het, naar ik aanneem, vandaag om gaat: recherche. De dienst is ruim 100 mensen groot. Van onze capaciteit wordt 50% besteed aan recherche-activiteiten en 50% aan de andere zaken die ik heb genoemd.

De voorzitter:

Eigenlijk loopt uw geschiedenis binnen de politie van de dranghekken naar de peilbakens.

De heer Hellemons:

Dat is, kort samengevat, de hele geschiedenis van de laatste vijf jaar.

De voorzitter:

U bent, dacht ik, begonnen met het verlenen van bijstand aan verschillende korpsen bij problemen met de openbare orde. Hoe bent u gaandeweg in het researchewerk terechtgekomen met technische middelen?

De heer Hellemons:

Dat heeft, denk ik, te maken met de prioriteiten en de aandacht binnen de Nederlandse politie. Recherche is iets wat de laatste jaren erg veel aandacht heeft. De criminaliteit, de

georganiseerde criminaliteit, heeft erg veel aandacht. Wij zijn een klantenbedrijf, zoals dat heet. Dat betekent dat wij zelf geen operaties inzetten of onderzoeken hebben, maar dat wij alleen de zaken van anderen ondersteunen. Als anderen in hun werk erg veel aandacht geven aan recherche, betekent dat voor ons als bedrijf dat wij daar in wezen in mee moeten. Als onze gebruikers dat van belang vinden, houdt dat automatisch in dat wij ons meer en meer gaan toeleggen op recherche.

De **voorzitter**:

Welke technische middelen hebt u ten behoeve van de Nederlandse recherche tot uw beschikking?

De heer **Hellemons**:

Wij hebben geavanceerde plaatsbepalingssystemen ter beschikking. Ik wil graag, als u mij daar gelegenheid voor geeft tijdens dit verhoor, nog even reageren op een uitspraak die ik gisteren op televisie heb horen doen over de bruikbaarheid van peilbakens. Maar goed, laat ik eerst uw vraag beantwoorden. Geavanceerde plaatsbepalingssystemen zijn systemen die ons in staat stellen om voertuigen, vaartuigen en dat soort objecten te lokaliseren.

De **voorzitter**:

Peilzenders?

De heer **Hellemons**:

Een peilzender kan een voorbeeld zijn van een plaatsbepalingssysteem.

De **voorzitter**:

Wat kunt u nog meer zeggen over die plaatsbepalingsapparatuur, behalve dat het peilzenders zijn?

De heer **Hellemons**:

In zijn algemeenheid kan ik zeggen dat het een veelheid van technische systemen is, gebaseerd op een veelheid van technische principes. Deze zijn op allerlei manieren te gebruiken, ook geografisch variërend van lokaal gebruik, regionaal gebruik en landelijk gebruik tot Europees gebruik en eventueel wereldwijd gebruik.

De **voorzitter**:

Dat wil zeggen: u hebt zowel instrumenten die volgen op korte afstand, als instrumenten die via een satelliet volgen op lange afstand.

De heer **Hellemons**:

U moet zich voorstellen dat elke zaak, om maar in het jargon te spreken, apart is. Bij elke zaak vindt er een soort proces plaats om het juiste technische middel te vinden voor die zaak. Er is een brede range van technische middelen; er is ook een brede range van behoeften in de verschillende soorten zaken. Feitelijk is het zo dat wij meestal de juiste technische oplossing voor een zaak weten te vinden.

De **voorzitter**:

Hebt u nu ook al apparatuur in huis, zoals bijvoorbeeld de NAVO die gebruikt om in Bosnië te kijken waar precies een schuur staat?

De heer **Hellemons**:

Neen.

De **voorzitter**:

Zo ver gaat het nog niet? Zit het daar een stukje onder, om het zo maar te zeggen?

De heer **Hellemons**:

Ik weet niet hoe ver die NAVO-apparatuur gaat. Ik kan u daar dus geen antwoord op geven.

De **voorzitter**:

Wij mogen aannemen dat die heel precies is. Dat moet wel om precies aan te geven in welke locaties een munitiedepot moet worden uitgeschakeld.

De heer **Hellemons**:

Als ik uw vraag vertaal in de vraag of wij in staat zijn om vrij nauwkeurig, met een nauwkeurigheid die enigszins lijkt op die van militaire systemen, objecten te vinden, dan is het antwoord ja.

De **voorzitter**:

Enigszins vergelijkbaar dus. Dat is de categorie peilbakens en satellietbakens voor het volgen op korte en op langere afstand. Als ik het fout zeg, moet u het maar zeggen. Wat hebt u daarnaast nog voor technische middelen?

De heer **Hellemons**:

Er is natuurlijk een lange lijst van uitrustingen. Er is veel uitrusting beschikbaar. Als ik het snel in drie categorieën moet indelen, zou ik zeggen: plaatsbepalingsapparatuur - daar hebben wij het over gehad - video-observatie in allerlei variteiten en sensoren, zoals wij dat wel aanduiden. De laatste categorie betreft een range van apparatuur die ons in staat stelt om ergens een bepaalde gebeurtenis te bepalen. Ik noem bijvoorbeeld het constateren dat iemand ergens een ruimte betreedt of dat er in het oppervlaktewater stoffen geloosd worden die daar niet thuishoren. Dat noem ik sensoren.

De **voorzitter**:

Wordt het dan warmer of zo, als iemand een ruimte betreedt?

De heer **Hellemons**:

Dat zou kunnen. Ook daar is een veelheid aan technieken in gebruik. Algemeen bekend is, denk ik, dat er technieken zijn op het gebied van warmte-beeld. Die worden op veel plaatsen gebruikt. Daar is het ook weer zo dat er een veelheid aan apparatuur is en dat in de desbetreffende situatie die apparatuur erbij gehaald wordt die op dat gebied het beste zijn werk kan doen.

De **voorzitter**:

U plaatst die apparatuur ook?

De heer **Hellemons**:

Ja, wij plaatsen die apparatuur ook.

De **voorzitter**:

Hoe plaatst u die apparatuur?

De heer **Hellemons**:

Ik kan u niet precies vertellen hoe wij die apparatuur plaatsen. Ik kan u wel vertellen dat wij daarvoor een aantal specialisten in dienst hebben, wel eens wat gemakkelijk en snel aangeduid als de "sectie stiekem" uit Driebergen.

De **voorzitter**:

Dat is toch geen gekke naam.

De heer **Hellemons**:

Ik vind dat een naam die niet helemaal recht doet aan hetgeen daar gebeurt. Aan de ene kant ben ik gevleid, als men dat de "sectie stiekem" noemt, omdat dit aangeeft dat de informatie over hoe exact gewerkt wordt, goed afgeschermd is en niet aan alle kanten uitlekt. Dat blijft dus goed in de hand. Aan de andere kant heeft stiekem in mijn persoonlijke beleving ook iets van oncontroleerbaar, slecht en geniepig.

De **voorzitter**:

Als u het goed vindt, wil ik eerst zo goed mogelijk met u bepalen wat u doet en daarna ingaan op de controle en de vraag hoe rechtmatig, hoe ethisch en hoe juridisch iets is. Ik kom dus even terug op het laatste punt. U betreedt ook ruimtes om die apparatuur te plaatsen.

De heer **Hellemons**:

Ja. Dat gebeurt overigens vrij zelden. Het plaatsen van apparatuur komt honderden malen per jaar voor. Het betreden van ruimtes daarbij is in sommige jaren minder dan tien en anders tien of elf keer.

De **voorzitter**:

Hoeveel keer is dat vorig jaar gebeurd?

De heer **Hellemons**:

Dat kan ik even voor u opzoeken, want ik heb een paar cijfers daarover bij me. In 1994 is dat negenmaal gebeurd.

De **voorzitter**:

U hebt dus negenmaal een inkijkoperatie uitgevoerd, zoals wij dat noemen.

De heer **Hellemons**:

Neen, ik denk dat u een onderscheid moet maken. Een inkijkoperatie is het betreden van een pand om daar iets te zien of waar te nemen. Ik praat nu over het betreden van een pand om daar apparatuur aan te brengen. Dat gebeurt meestal op een auto, een vrachtauto en dat soort zaken. En dat is negen keer gebeurd. Het aantal inkijkoperaties dat in 1994 door onze dienst is gedaan, is vijf. Ik heb het idee dat de indruk bestaat dat door onze organisatie ontzettend veel inkijkoperaties gedaan worden. Dat aantal ligt bij ons echter erg laag.

De **voorzitter**:

Volgens onze informatie hebt u in totaal 370 inzetten gepleegd in 1994.

De heer **Hellemons**:

Wij hebben in 1994 2200 inzetten gehad. Dat gaat dan over het hele bedrijf, variërend van de grote commandocontainers en de radionetten tot de openbare orde. Dat is dus alles bij elkaar. Ik heb al aangegeven dat daarvan ongeveer 50% recherche is. Dat zijn dus ruim 1000 inzetten. In 370 gevallen van die ruim 1000 is het tactisch team, zoals wij dat noemen, ingezet om apparatuur te plaatsen. U moet zich voorstellen dat het omstandigheden zijn waarin het heel lastig en soms ook gevaarlijk is om die apparatuur te plaatsen. Zo moet u die 370 zien.

De **voorzitter**:

Even recapitulerend: van die ongeveer 1000 inzetten die uw dienst pleegt ten behoeve van de recherche, betreffen er ongeveer 600 het plaatsen van video-apparatuur en het helpen van secties technische ondersteuning in de regio, wanneer zij niet de goede apparatuur hebben. Hoort daar in enige vorm ook nog bij het installeren van af- of meeluisterapparatuur?

De heer **Hellemons**:

Als u daar cijfers van wilt, kan ik zeggen dat ik die ook bij de hand heb. In 1994, als ik mij daar weer even toe mag beperken, hebben wij het zogenaamde direct af luisteren toegepast in 32 gevallen. Dat zijn zaken waarbij bijvoorbeeld een politie-infiltrant deelnemer is aan bepaald gesprek. Op die titel wordt het gesprek dan opgenomen. Dat kan voor bewijslast zijn, maar het kan ook om veiligheidsredenen gebeuren. Elk jaar zijn er wel enkele gevallen van gijzeling en ontvoering, waarbij sprake is van levensbedreigende situaties. Als er dan af luisterapparatuur ingezet kan worden, is het niet direct een zaak van opsporing, maar is het over het algemeen een kwestie van het lokaliseren van gegijzelden of ontvoerders en er zicht op krijgen of iemand wel of niet in een pand is, waar die zich bevindt en of er veilig een inval gedaan kan worden. Dat is wat ik kan zeggen over direct af luisteren.

De **voorzitter**:

Meeluisteren is ook een term die wij wel eens horen. Een rechercheur zit bijvoorbeeld in een caf en heeft iets bij zich om beter te kunnen meeluisteren.

De heer **Hellemons**:

Dat is in ieder geval niet iets...

De **voorzitter**:

Dat doet u niet?

De heer **Hellemons**:

Neen, dat is niet iets waar onze dienst mee te maken heeft.

De **voorzitter**:

Dat was de categorie af luisteren. Dan krijgen wij de categorie video-observatie. Hoeveel zou dat zijn?

De heer **Hellemons**:

Ik heb hier voor 1994 206 inzetten staan.

De **voorzitter**:

Als wij de plaatsbepalingsapparatuur even terzijde zetten, gaat u dan eens verder in de 1000?

De heer **Hellemons**:

Een aantal zaken betreft het sweepen, zoals wij dat in vaktermen wel eens noemen. Dat is het controleren van ruimtes op af luisterapparatuur van anderen, in wezen van criminelen. Dan is er het bewerken van videobeelden in een videolaboratorium. Wij hebben een videolaboratorium. Laat ik een concreet voorbeeld noemen. Er is een overval op een tankstation. Er is een video-opname gemaakt van een voertuig. Het kenteken is echter niet te zien, omdat het voertuig in het duister of half in het duister staat. Wij beschikken over technieken om bijvoorbeeld zo'n kenteken naar voren te krijgen.

De **voorzitter**:

Dat rekent u ook onder die 1000.

De heer **Hellemons**:

Dat reken ik allemaal onder die 1000.

De **voorzitter**:

Daar gaat u bij wijze van spreken de deur niet voor uit.

De heer **Hellemons**:

Neen.

De **voorzitter**:

U krijgt die videoband van een regiokorps en dat vraagt of u duidelijk kunt maken wie die meneer is of welk kenteken die auto heeft.

De heer **Hellemons**:

Wie die meneer is, is vaak erg moeilijk te bepalen. Het zijn meestal gegevens rond voertuigen en dergelijke. Het gaat om objecten die op een originele band niet duidelijk te onderkennen zijn, maar die met bepaalde computerbewerkingen wel herkenbaar te maken zijn.

De **voorzitter**:

Hoeveel heeft u er daarvan?

De heer **Hellemons**:

Ik heb er hier een 362. Dat is erg veel.

De **voorzitter**:

Dat is heel veel?

De heer **Hellemons**:

Ja.

De **voorzitter**:

De plaatselijke STO's, de secties technische ondersteuning, hebben meestal minder spullen dan u. Vallen de inzetten die u voor die plaatselijke STO's doet, ook onder die 1000?

De heer **Hellemons**:

Neen, de constructie...

De **voorzitter**:

Laten wij dat even opzij zetten en de 1000 afmaken.

De heer **Hellemons**:

Ik heb hier een aantal rubrieken staan, waar ik nu liever niet over praat. Het zijn geen grote aantallen, maar zij geven onmiddellijk de tactische middelen aan. Als u daar prijs op stelt, wil ik u deze gegevens graag overhandigen.

De **voorzitter**:

Kunt u het omschrijven?

De heer **Hellemons**:

Ik zou dat moeten omschrijven als de bijzondere inzet van technische apparatuur in allerlei bijzondere omstandigheden, waar het veiligheid betreft of... De grote rubrieken zijn video, plaatsbepaling, videolaboratorium en een stukje veiligheid. Deze lijst is vrij gedetailleerd. Ik wil die graag aan u overhandigen, maar er zit erg veel tactische informatie in. Ik vraag u dus vriendelijk om daar niet over door te vragen.

De **voorzitter**:

Ik begrijp dat daar veel tactische informatie in zit. De geheimen moeten ook niet allemaal op tafel liggen. Het gaat mij nu alleen om een omschrijving van waar het over handelt.

De heer **Hellemons**:

Ik denk dat dat toch de rubrieken video en audio zijn, waar wij het al over hebben gehad. Dan is er de rubriek plaatsbepaling. Verder is er de restrubriek die ik aangeduid heb met sensoren. Deze betreft heel specifieke situaties en behelst heel specifieke elektronica die net een stukje informatie kan opleveren dat in zo'n zaak van belang kan zijn. Ik noemde het voorbeeld van het illegaal lozen van stoffen in het oppervlaktewater. Met bepaalde sensoren is het mogelijk om dat onmiddellijk te constateren. In zo'n soort verzamelrubriek...

De **voorzitter**:

Wordt in die verzamelrubriek op de details waarvan u niet wilt ingaan, nog afgeluisterd?

De heer **Hellemons**:

Neen.

De **voorzitter**:

Het zijn dus allemaal technische middelen om bijvoorbeeld lozingen te kunnen vaststellen of vast te stellen dat men panden betreedt. Dan gaat het om warmte/beeldapparatuur etcetera.

De heer **Hellemons**:

Ja, dat is de categorie. Daar zit niets in van wat u zou aanduiden als direct afluisteren.

De **voorzitter**:

Daar zit geen direct afluisteren tussen?

De heer **Hellemons**:

Neen, dat zit er niet tussen.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Hellemons, u liet in dit verband veiligheid vallen als algemene term. Veiligheid voor wie?

De heer **Hellemons**:

Wij hebben een afdeling die zich bezighoudt met de veiligheid van informatie en communicatie van politie en justitie. Dat kan inhouden dat...

De heer **Koekkoek**:

Ja, maar het ging om die restcategorie. In dat verband liet u de term veiligheid vallen. Veiligheid van wie?

De heer **Hellemons**:

Laat ik een voorbeeld noemen; dat spreekt, denk ik, het beste aan. Het gaat bijvoorbeeld om de veiligheid van een politie-infiltrant of een pseudo-koper die een bepaalde afspraak heeft met een crimineel. Hij wil weten of hij niet is onderkend of dat onmiddellijk door de crimineel ontdekt kan worden dat hij op een bepaalde manier...

De **voorzitter**:

Hij kan bijvoorbeeld op een bepaalde manier een seintje geven.

De heer **Hellemons**:

Zo zou je dat kunnen noemen.

De **voorzitter**:

Dan hebben wij alle categorieën gehad, naast die waar ik het nu nog over wil hebben, namelijk de peilbakens en het aanbrengen daarvan. Klopt dat, als wij de 1000 bekijken?

De heer **Hellemons**:

Ja, dan ben ik er doorheen.

De **voorzitter**:

U zegt: wij hebben vijf keer een inijkoperatie gedaan en wij hebben twaalf keer een bepaalde locatie betreden om peilapparatuur aan te brengen. Daarnaast brengt u die aan, zonder dat u een locatie behoeft te betreden.

De heer **Hellemons**:

Er wordt altijd geprobeerd - dat lijkt mij ook logisch - om niet de moeilijkste omstandigheden voor installatie op te zoeken, maar juist de gemakkelijkste omstandigheden. Dat betekent dat wij altijd zullen proberen om aan de openbare weg, om het zo maar uit te drukken, apparatuur te installeren.

De **voorzitter**:

Toen wij het drie dagen geleden met de heer Wooldrik over uw dienst hadden, sprak ik over de valse-sleutelcentrale. Dat is natuurlijk niet de naam die u aan uw dienst zou geven.

De heer **Hellemons**:

Neen, dat ligt voor mij in het verlengde van de "sectie stiekem".

De **voorzitter**:

Maar daar kunt u natuurlijk wel gebruik van maken?

De heer **Hellemons**:

Ja. Zoals ik al gezegd heb, komt het voor dat wij plaatsen betreden. Dat zijn overigens nooit woningen, maar loodsen, schuren, garages en dergelijke. Woningen zijn nooit betreden; dat gebeurt niet.

De **voorzitter**:

U bent dus ook nooit betrokken geweest bij die garagebox waarvan het twijfelachtig was of dat een woning was of niet.

De heer **Hellemons**:

Ik weet niet of wij op hetzelfde geval doelen. Er is wel een voorbeeld van een zaak waarbij wij een opdracht van de officier van justitie hadden.

De **voorzitter**:

Daar komen wij zo op terug.

De heer **Hellemons**:

Prima, maar dat zal aangeven dat wij inderdaad niet in woningen komen.

De heer **De Graaf**:

Ik ga nog even door op die woningen. U zei dat in bijzondere gevallen, zoals ontvoeringen, bijvoorbeeld wel afgeluisterd wordt. Geldt dat niet ook voor woningen? Wordt er in dat soort noodgevallen wel in woningen...

De heer **Hellemons**:

In dat soort noodgevallen kan een woning...

De heer **De Graaf**:

Kan of is?

De heer **Hellemons**:

Dat hangt ervan af waar een ontvoerde zich bevindt. Het kan, maar het gebeurt niet standaard.

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp dat het kan. U zei net: wij hebben nooit een woning betreden. Nu wil ik weten of het ook voor die bijzondere gevallen geldt dat u nooit een woning hebt betreden met uw dienst?

De heer **Hellemons**:

De vraag was gericht op het plaatsen van plaatsbepalingsapparatuur in ruimtes. Daar betreden wij nooit woningen bij. In die bijzondere gevallen, dus als het gaat om levensbedreigende situaties, zullen wij eventueel wel een woning betreden.

De **voorzitter**:

Dan is dat ook voorgekomen?

De heer **Hellemons**:

Dan is dat ook voorkomen.

De **voorzitter**:

Wij waren bij de sleutels gebleven.

De heer **Hellemons**:

Het is helaas niet zo dat de deur altijd uitnodigend openstaat, als je een plaats betreedt. Het is de opvatting in ons bedrijf dat je, als je plaatsen betreedt, geëquipeerd moet zijn om dat

veilig, goed en professioneel te doen. Dat betekent gewoon dat je een stuk technische expertise achter je moet hebben. Wat aangeduid wordt als de sleutelcentrale, is niets anders dan onze technische werkplaats die ons in staat stelt om dit soort activiteiten op een goede en professionele wijze te ondernemen.

De **voorzitter**:

Zonder dat u tekenen van uw aanwezigheid achterlaat?

De heer **Hellemons**:

Dat is in ieder geval de bedoeling.

De **voorzitter**:

En dan kunt u van die sleutels gebruik maken. Wie is in Nederland uw grootste klant voor dit soort activiteiten?

De heer **Hellemons**:

U bedoelt voor technische ondersteuning bij recherche in zijn algemeenheid?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Hellemons**:

Ik denk de regio Amsterdam.

De **voorzitter**:

Amsterdam/Amstelland?

De heer **Hellemons**:

Ja.

De **voorzitter**:

Kunt u nu zien dat sommige regio's beter uitgerust zijn en hier meer aandacht aan besteden dan andere?

De heer **Hellemons**:

Ik neem aan dat u nu duidt op de voorzieningen in de secties technische ondersteuning. De sectie technische ondersteuning is eigenlijk een heel kleine kopie van de dienst in Driebergen met de bedoeling om werkzaamheden die technisch niet al te complex zijn, die geen specialisten vergen en die geen apparatuur vergen die erg geavanceerd of buitengewoon duur is, in de regio's te kunnen verrichten. Die secties technische ondersteuning zijn er in alle regio's, maar het is wel zo dat daar een heel groot verschil in zit. Sommige van die secties bevatten een paar mensen; andere zijn wat groter. Sommige hebben wat meer materieel; andere wat minder. Zij zijn ook verschillend georganiseerd, verschillend opgehangen in de organisatie. Daar zitten verschillen in, behoorlijke verschillen.

De **voorzitter**:

Wij waren bijvoorbeeld in Den Haag en daar klaagde men erover dat men in feite nauwelijks meer had dan een Agfa clack. Komt u dat wel eens tegen? Zoals ik het nu zeg, is het natuurlijk wat overdreven.

De heer **Hellemons**:

Ja, ik denk dat dat inderdaad wat overdreven is. De verschillen zijn echter groot. Er zijn aanmerkelijk minder uitgeruste secties technische ondersteuning en er zijn ook redelijk goed uitgeruste secties technische ondersteuning. Daar zit volgens mij geen lijn in. Ik kan daar geen doorsneebeeld van geven.

De **voorzitter**:

U hebt nu ook in handen de voorbereiding van het direct afluisteren, indien dat bij wet zou worden toegestaan.

De heer **Hellemons**:

Ja.

De **voorzitter**:

U bent zich al aan het voorbereiden om dat te kunnen uitvoeren?

De heer **Hellemons**:

Die voorbereiding gaat natuurlijk niet verder dan dat er nagedacht wordt over de apparatuur die daarvoor nodig is. Daar is bijzondere apparatuur voor nodig. Daar is natuurlijk ook allerlei bijzondere expertise voor nodig. Dat zou de wet in formele zin zijn. Ik doel dan op de wet inzake het direct af luisteren, zoals die thans als voorstel voorligt. Er zouden dan zelfs woningen kunnen worden betreden. U kunt zich voorstellen dat je, wanneer de wet op een goede dag wordt afgekondigd, niet de volgende dag als dienst geëquipeerd bent om dat vakkundig te doen. Het vergt heel veel expertise en heel veel deskundigheid. Het vergt ook heel veel interne begeleiding, controle en sturing. En dat zijn processen waar wij driftig over nadenken voor het geval de wet er inderdaad komt.

De **voorzitter**:

Nadenken en voorbereiden?

De heer **Hellemons**:

Als u nadenken en voorbereiden bedoelt in de zin van nadenken over apparatuur, technische concepten, ontwerpen en dergelijke...

De **voorzitter**:

In de concept-AMvB die hierover in de maak is, wordt u genoemd als degene die dit bij uitsluiting moet gaan doen.

De heer **Hellemons**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Bent u er al klaar voor?

De heer **Hellemons**:

Neen, ik denk het niet. Wij hebben het net gehad over de mogelijkheden die er zijn op basis van andere situaties. Ik zou daar zeer zeker niet tevreden mee zijn. Er zou dan toch nog wel wat moeten gebeuren.

De **voorzitter**:

Gisteren heeft onze laatste getuige gezegd dat het geen voorhanden is, eigenlijk niet goed werkt.

De heer **Hellemons**:

Dat heb ik gehoord, maar ik ben het in het geheel niet met hem eens.

De **voorzitter**:

Maar hij rijdt ermee rond; u stuurt de mensen eruit.

De heer **Hellemons**:

De vraag is waar hij mee rondrijdt. Ik wil hier graag bij aantekenen dat er, zoals ik al aangegeven heb, een enorme varieteit aan plaatsbepalingssystemen is. Ik neem aan dat de getuige van gisteren doelt op een standaardmethodiek van een observatieteam.

De **voorzitter**:

Het plakken van een...

De heer **Hellemons**:

Van een peilbaken, zoals u waarschijnlijk wilde opmerken. Ik teken hierbij aan dat er op dit moment heel andere systemen bij onze dienst in gebruik zijn. Ongetwijfeld zullen er vanavond rijen deskundigen op de televisie komen en in de krant staan, die allemaal laten zien dat een peilbaken piept en dat je met een apparaat, waarvan zij driftig verkondigen dat het echt maar 120 ex BTW kost, die peilzender onmiddellijk te pakken hebt aan de andere kant van de kamer. Ik durf hier echter absoluut te beweren dat wij goede systemen in gebruik hebben. Ik daag elke crimineel uit om die te vinden. Ik denk dat dat niet lukt.

De heer **Vos**:

Betekent dat ook dat het niet nodig is om een partij kwijt te raken, als die middelen gebruikt worden?

De heer **Hellemons**:

Dat ligt eraan welk systeem je gebruikt. Zoals ik al zei, vraagt elke zaak om zijn eigen systeem. De meer geavanceerde systemen worden natuurlijk ook gebruikt in de meer complexe zaken. Daarnaast is er eerstelijnsapparatuur voor de observatieteams; u hebt dat

gisteren kunnen horen. Maar dat dat niveau van apparatuur de limit zou zijn, dat criminelen erom lachen en dat je, als je bij de handelaar op de hoek voor 120 je zwarte doosje gekocht heb, van de politie af bent qua plaatsbepaling, daar heb ik toch een heel andere mening over.

De heer **Vos**:

Maar als er een beroep wordt gedaan op uw expertise, is het niet nodig dat verkeersproblemen, zoals stoplichten en dergelijke, eraan bijdragen dat bijvoorbeeld auto's kwijtraken?

De heer **Hellemons**:

Ik kan dat natuurlijk nooit zeggen. Dat behoeft niet in alle gevallen zo te zijn. Ik wil alleen zeggen dat er aanmerkelijk geavanceerdere plaatsbepalingssystemen in gebruik zijn dan de systemen waar uw laatste getuige van gisteren kennelijk op doelde.

De **voorzitter**:

U hebt dus betere spullen die er niet gelijk uitgehaald kunnen worden.

De heer **Hellemons**:

Ja, dat weet ik absoluut zeker.

De **voorzitter**:

Wij hebben gisteren echter ook begrepen dat het allemaal een kwestie van geld is. Als Kloosterman 12.000 had gehad, had hij al een betere portofoon.

De heer **Hellemons**:

Nou praten wij in dit geval niet over een portofoon; dat is een verbindingsmiddel om met elkaar te communiceren. Ik denk dat geld daarin ook nog betrekkelijk is. Ik ben sinds de start van deze dienst in Driebergen hierbij betrokken. Ik ken de hele wordingsgeschiedenis. Ik denk ook - het klinkt wellicht wat arrogant - dat ik enigszins verstand heb van toepassingsmogelijkheden van technologie; niet van wat er in het zwarte doosje zelf gebeurt, want ik ben niet echt handig, maar wel van de toepassingsmogelijkheden. Ik denk dat het niet zo is dat het allemaal zo gemakkelijk onderkend wordt. Het is ook niet zo dat geld - daar ging uw vraag over - allesbepalend is. Een heleboel systemen kun je gewoon nergens kopen. Er wordt vaak gespeculeerd dat Defensie geweldige mogelijkheden heeft met systemen. Ik weet dat niet. Defensie is echter altijd een grote markt geweest voor bedrijven, ook om apparatuur te ontwikkelen. De politie is dat niet. Het gaat bij ons altijd om kleine aantallen. Het idee dat je apparatuur overal vlot kunt kopen, en dat het alleen maar een kwestie van geld is, bestrijd ik. En dat geldt ook voor de tegenpartij.

De **voorzitter**:

Tot een bepaald niveau is het een kwestie van geld, maar daarboven is er nog een speciale categorie die niet gewoon in de winkel te koop is.

De heer **Hellemons**:

Neen, die is absoluut niet in het bedrijfsleven te koop. Daar komt gewoon een stuk eigen creativiteit en eigen kennis aan te pas.

De **voorzitter**:

Maar er blijft natuurlijk altijd een soort competitie om elkaar bij te blijven. Dat is evident.

De heer **Hellemons**:

Het heeft volgens mij met professionaliteit te maken hoe je met het onderwerp omgaat. Ik denk dat je nooit moet proberen om op bepaalde bekende gebieden met elkaar te concurreren. Het is veel interessanter om de technisch wat minder bekende gebieden op te zoeken. En daar wil ik het graag bij laten.

De heer **Vos**:

Ik wil nog even terugkomen op uw belangrijkste klant, de regio Amsterdam. Is het juist dat Amsterdam gebruik maakt van uw volledige pakket technische dienstverlening? Welke middelen heeft men daar zelf ter beschikking? Kunt u dat in grote lijnen aangeven?

De heer **Hellemons**:

Ik denk dat Amsterdam van onze gehele range aan middelen gebruik maakt. Ik heb daar geen specifieke getallen of dergelijke over, maar ik kan wel van die stelling uitgaan. Men

heeft in Amsterdam zelf ook een STO , een eerstelijnsorganisatie. Ik weet niet hoeveel middelen daar precies zijn. Ik weet alleen dat in behoorlijke mate van onze diensten gebruik gemaakt wordt.

De heer **Rabbae**:

De heer Kloosterman schetste gisteren een pover beeld van uw technische arsenaal. Hoe komt het dat er een verschil van inzicht is tussen u en de heer Kloosterman?

De heer **Hellemons**:

Ik weet niet of er een verschil van inzicht is. Ik praat liever over bekendheid met.

De heer **Rabbae**:

Hoe komt dat?

De heer **Hellemons**:

Ik denk dat de heer Kloosterman kennelijk onvoldoende bekend is met de mogelijkheden die er bij de Nederlandse politie zijn. Wij zouden ons dat als bedrijf in Driebergen misschien moeten aantrekken, in die zin dat wij in zijn omgeving kennelijk niet duidelijk genoeg hebben kunnen maken welke soorten ondersteuning beschikbaar zijn.

De **voorzitter**:

Maar dat kan toch niet? Iedereen weet toch wat u kan.

De heer **Hellemons**:

Kennelijk niet!

De **voorzitter**:

Hij werkt, zoals hij zegt, natuurlijk met de dingen die hem ter beschikking worden gesteld. Ik kan mij dus voorstellen dat dat dan zijn oordeel is.

De heer **Rouvoet**:

Ik borduur hier even op voort. U zegt nu duidelijk dat er een stuk onbekendheid is. Als de heer Kloosterman en zijn collega's in de rest van het land zich evenwel bij u melden, hebt u dan genoeg van die geavanceerde apparatuur om recherche-Nederland te bedienen?

De heer **Hellemons**:

Ik kan dat niet helemaal overzien. Als de vraag naar en het gebruik van dit soort middelen enorm toeneemt, dan zou het zo kunnen zijn dat wij niet voldoende apparatuur hebben en dat wij kwantitatief te kort komen. Dat kan ik nu niet overzien. Op dit moment kunnen wij het aantal aanvragen - ik heb de getallen genoemd - in redelijkheid bedienen. Dat is best wel eens wat improviseren. Er moet wel eens overleg plaatsvinden tussen de verschillende gebruikers.

De **voorzitter**:

Nu is het aantal aanvragen de laatste jaren enorm gestegen. Het is ongeveer drie keer zoveel als drie jaar geleden.

De heer **Hellemons**:

Dat is correct.

De **voorzitter**:

Waar ziet u nu een enorme toename in?

De heer **Hellemons**:

Zonder het type zaken direct te kunnen aanduiden, kan ik zeggen dat ik een enorme toename zie in zaken waar normaal gesproken heel veel arbeidstijd...

De **voorzitter**:

In het observeren gaat zitten, bijvoorbeeld.

De heer **Hellemons**:

Ja, in het observeren gaat zitten. Die arbeidstijd is er niet. Dat is veel te duur. Mocht u daarin genteresseerd zijn, ik heb een paar cijfers bij me over wat technologische observatie kost in vergelijking met fysieke observatie .

De **voorzitter**:

U bent veel goedkoper dan een OT-ploeg.

De heer **Hellemons**:

Laat ik het zo zeggen: bepaalde vormen van observatie zijn steeds minder goed te financieren, omdat zij erg duur zijn. De tweede rubriek waarvoor mensen ons steeds meer bereiken, betreft die gevallen waarin de normale tactieken gewoon niet werken.

De **voorzitter**:

Zoals?

De heer **Hellemons**:

Laat ik het voorbeeld van milieucriminaliteit nemen. Het is een theoretische casus van een transportbedrijf dat verdacht wordt van het illegaal dumpen van chemisch afval. Dat gebeurt dwars door het gereguleerde vervoer heen. Men heeft tien vrachtauto's; die rijden door heel Nederland of heel Europa. Dat gaat 24 uur per dag door. Daartussen zitten ergens die illegale transporten. Als je dat met traditionele methodieken of tactieken van observatie wilt achterhalen, dan zou je dat erg lang moeten volhouden. Dat kan wel eens gebeuren. Dan heb je evenwel, om het heel direct te zeggen, geen poot om op te staan. Je krijgt er absoluut geen vinger achter.

De **voorzitter**:

Maar u moet dan bij wijze van spreken wel tien wagens behandelen.

De heer **Hellemons**:

Ja, dat kan. Met elektronica, met plaatsbepalingsapparatuur, kun je dan vaak vrij snel het totale beeld boven water krijgen. De elektronica tilt eigenlijk de essentiële punten in de zaak naar boven. Daar kun je dan snel op door Rechercheren en de zaak rond maken. Voor dat soort zaken weten mensen ons steeds meer te vinden.

De **voorzitter**:

Omdat het er uiteindelijk om gaat dat u met uw technische hulpmiddel, dat op zichzelf geen personeelskosten met zich brengt, snel ziet waar zo'n auto naar toe gaat en waar die verdwijnt.

De heer **Hellemons**:

Als u wilt, stel ik het u straks na het verhoor graag ter beschikking. Als u vergelijkingen maakt, zeker over langdurige observatie...

De **voorzitter**:

Maar dat kunt u toch gewoon zeggen. De effectiviteit is toch geen staatsgeheim.

De heer **Hellemons**:

Nee. Laat ik u een voorbeeld noemen. Ik denk dat een observatieteam dat met acht mensen werkt, over 24 uur ongeveer 10.000 kost en dat de elektronica hetzelfde spelletje voor zo'n 300 doet. Dat is het verschil.

De **voorzitter**:

Voor 300?

De heer **Hellemons**:

Ja. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat dat in alle gevallen kan. Er zijn ook gevallen waarin je echt je ogen nodig hebt, omdat je bepaalde waarnemingen wilt doen en je het echt zelf moet zien. Het heeft er natuurlijk mee te maken hoe helder je je behoefte definieert van wat je precies wilt weten. Als het echter alleen om plaatsbepaling gaat, is technologie volgens mij een zeer interessante bezigheid die enorm veel geld bespaart en die ook heel effectief kan zijn, waar mensen dat niet meer kunnen zijn.

De **voorzitter**:

Wij hebben begrepen dat het ook effectief is op bijvoorbeeld schepen etcetera.

De heer **Hellemons**:

Ja.

De **voorzitter**:

Bent u wel eens overlopen?

De heer **Hellemons**:

Nee, nog nooit.

De **voorzitter**:

Dat wil zeggen dat men u gesnapt heeft bij uw werkzaamheden.

De heer **Hellemons**:

Neen.

De **voorzitter**:

Is dat afkloppen? Is dat geluk? Of is dat kunde?

De heer **Hellemons**:

Ik denk dat het gewoon professionaliteit is. Het is ook een kwestie van goede voorbereiding. Over deze activiteiten - wij hebben het dan over de plaatsingsoperaties van ons tactische team - gaan nogal wat indianenverhalen rond. Die spreken tot de verbeelding. De naam James Bond komt steeds naar voren.

De **voorzitter**:

Die heb ik nog niet gehoord.

De heer **Hellemons**:

Als ik de kranten en de publikaties bekijk, dan wordt het toch in de sfeer getrokken van een jongensboekachtige sensationele individuele activiteit. Mensen hebben daar waarschijnlijk beelden bij van snelle jongens in vetleren jasjes en op sportschoenen. Zo werkt het echter niet.

De heer **De Graaf**:

Zo ziet James Bond er niet uit.

De heer **Hellemons**:

In zijn vrije tijd af en toe wel, begrijp ik.

De **voorzitter**:

Op zichzelf is er natuurlijk niets mis met die jasjes en die sportschoenen. Er zijn echter keren dat u ervan moet afzien.

De heer **Hellemons**:

En dat is ook een deel van de professionaliteit. Ten eerste is het zo dat je alles wat je doet, technisch buitengewoon moet voorbereiden. Je moet reserve houden bij al je zaken. En dan kom ik op uw opmerking dat er ook zaken zijn met risico's. Je moet de risico's heel nuchter inschatten. Je moet niet zo eager zijn om altijd maar te willen scoren of apparatuur te plaatsen. Als de risico's te groot zijn - de risico's voor mensen, de risico's voor het stuk gaan van de zaak of de risico's voor het onderkennen van apparatuur - dan moet je het gewoon niet doen. En dat is professionaliteit.

De heer **Rabbae**:

Er zijn gevallen waarin de accu het laat afweten.

De heer **Hellemons**:

Ik weet op welke zaak u doelt. Wij hebben wel eens een zaak gehad - dat is zeer uitzonderlijk - waarbij wij grote technische problemen hebben gehad. Dat kan best eens voorkomen. Ik zal de laatste zijn om te zeggen dat, als je 100 inzetten hebt, er ook 100 feilloos lopen. Zo gaat het natuurlijk niet in de praktijk.

De **voorzitter**:

Maar u hebt nog nooit in een aangetekend pakje een van uw instrumenten teruggekregen?

De heer **Hellemons**:

Bij mijn weten zijn wij in alle zaken die wij op dit gebied gedaan hebben - sinds wij het tactisch team hebben, dus eind 1992/begin 1993, zijn er 700 800 inzetten geweest - welgeteld twee keer apparatuur kwijtgeraakt. Dat is overigens niet gebeurd, omdat die bewust door tegenstanders was onderkend. Er waren gewoon onvoorziene omstandigheden opgetreden, waardoor wij de apparatuur kwijt raakten en die in andere handen kwam. Dat is echter ook een stukje van de calculatie. Je kunt nooit 100% bereiken. Je kunt er echter wel naar streven om heel dicht tegen die 100% aan te zitten.

De **voorzitter**:

Ik wil nu overgaan op de verhouding van uw dienst tot het gezag en het ministerie.

De heer **Rabbae**:

Voorzitter! Voordat u daartoe overgaat, wil ik de heer Hellemons nog een vraag stellen over de huidige balans in technologische zin tussen zijn arsenaal en dat van de

tegenstander. Wat is zijn opvatting daarover? Loopt hij voor? Loopt hij achter? Staan zij gelijk?

De heer **Hellemons**:

Ik denk dat hier een aantal discussies door elkaar lopen. Er wordt vaak geroepen dat criminelen geld hebben. Als wij horen wat voor bedragen er omgaan in de drugshandel, dan kan de aanschafprijs van apparatuur niet echt een probleem zijn voor criminelen. Criminelen maken natuurlijk gebruik van communicatiestructuren. Dat zijn vaak helemaal niet specifieke communicatiestructuren voor criminelen, maar gewoon complexe communicatiestructuren die wij allemaal gebruiken, zoals GSM, dataverkeer en computerverkeer. En dat geeft voor de politie natuurlijk problemen, omdat het aftappen van een analoge telefoonlijn, zoals wij dat sinds 1972 doen, technisch toch iets heel anders is dan het aftappen van een ingewikkeld systeem als GSM. Daar proberen wij met wetgeving dan ook zoveel mogelijk een vinger achter te krijgen. Als het gaat om de wat meer operationele technieken als peilbakens en dergelijke, vind ik dat wij niet op achterstand staan. Ik ben ook niet bang dat wij daar op achterstand komen te staan, als wij maar in het gebruik van die technologie investeren. En dan praat ik echt niet over dramatische bedragen. Als ik u vertel dat ik bij onze dienst alle rekerchetechnologie die wij hebben - dat is best veel, ook gezien het aantal zaken - inclusief het onderhoud en dergelijke, financier voor 6 mln. 6,5 mln. per jaar, dan kunt u daar toch niet van achterover vallen. Ik denk dus niet dat wij op achterstand behoeven te komen, maar dan zullen wij er wel in moeten investeren en zullen wij er veel aandacht aan moeten besteden.

De **voorzitter**:

Mag ik nog n ding vragen over de inzet van middelen? Assisteert u ook regionale diensten bij inijkoperaties ?

De heer **Hellemons**:

Neen.

De **voorzitter**:

Weet u dat zeker?

De heer **Hellemons**:

Dat hangt ervan af wat u assisteren noemt. Als wij in een regio een inijkoperatie doen, dan doen wij die zelf. Het kan wel zo zijn dat wij samenwerken met bijvoorbeeld een arrestatieteam dat voor ons de beveiliging om ons heen organiseert. Het is niet zo dat wij samenwerken om een bepaald pand binnen te komen. Dat doen wij autonoom.

De heer **De Graaf**:

Eerder ging het gesprek even over de vraag wat onder inijkoperaties moest worden verstaan. Toen hebt u gezegd dat u "inplaatsoperaties" doet, om het zo maar te zeggen. U hebt dat woord wel niet gebruikt, maar ik vertaal het even zo. Als het erom gaat om waar te nemen wat er in een besloten ruimte, niet zijnde een woning, gebeurt - dat kan door even te kijken, maar dat kan ook door middel van bijvoorbeeld video-observatie - dan wordt uw dienst gevraagd om op bijzondere manieren binnen te komen en daar bijvoorbeeld een videocamera te plaatsen. Dat gebeurt toch ook? Het gebeurt niet alleen rond peilbakens, maar ook bij wat wij verstaan onder inijkoperaties.

De heer **Hellemons**:

Wij doen een zeer beperkt aantal inijkoperaties. Vorig jaar waren dat er, als ik het goed heb, twee en dit jaar zijn het er negen.

De heer **De Graaf**:

Dat is een explosieve groei, zou ik zeggen.

De heer **Hellemons**:

Ik weet niet waar dat mee te maken heeft. Wij doen het op een bepaalde manier, in die zin dat wij hoge eisen stellen aan de veiligheid en de kwaliteit van ons optreden. Dan kom ik even terug op de vraag van de heer Van Traa of wij dat samen met anderen doen. Wij doen dat voor anderen. Het kan zo zijn dat anderen de bescherming om ons heen organiseren. Tja, ik zit even moeilijk hoe ik uw vraag...

De **voorzitter**:

De vraag is of u het samen met anderen uit de regiodienst doet.

De heer **Hellemons**:

Wij zullen het zelden fysiek samen met anderen doen.

De **voorzitter**:

Het kan dus wel voorkomen.

De heer **Hellemons**:

Het zou kunnen voorkomen. Over het algemeen zullen wij er de voorkeur aan geven om, als men de vraag aan ons stelt - men kan het natuurlijk ook zelf doen - dit te doen met de vakeisen die wij daaraan stellen.

De **voorzitter**:

Hebt u wel eens een videocamera in een loods geplaatst?

De heer **Hellemons**:

Ja.

De **voorzitter**:

In welk jaar?

De heer **Hellemons**:

Ik denk in 1992.

De **voorzitter**:

Had dat te maken met levensbedreigende situaties?

De heer **Hellemons**:

Neen, dat had niet te maken met levensbedreigende situaties. Dat had, als ik het mij goed herinner, te maken met een van de grootste drugsvangsten die in Nederland ooit gedaan zijn.

De **voorzitter**:

Onder welke vlag gebeurde dat officieel: als inijkoperatie of als huiszoeking? Staat u dat nog bij?

De heer **Hellemons**:

Neen, dat staat mij niet bij.

De **voorzitter**:

Dan komen wij op de vraag van de controle. Is dat n keer of meer keren gebeurd?

De heer **Hellemons**:

Ik denk dat het plaatsen van een videocamera in een loods n keer is gebeurd. Dat is de enige zaak die ik ken. Als het meer zou zijn, dan praten wij over de jaren heen over n of twee meer. Dat is echter de enige zaak die ik ken.

De **voorzitter**:

Is dat ooit gemeld?

De heer **Hellemons**:

Dat is naar mijn idee zeker gemeld.

De **voorzitter**:

Is daar proces-verbaal van gemaakt?

De heer **Hellemons**:

Ik denk niet dat er een proces-verbaal van gemaakt is. Er is wel overleg met dan wel een opdracht van het openbaar ministerie geweest. Eigenlijk maken wij pas sinds een jaar tot anderhalf jaar stringent een proces-verbaal van elke zaak, elke inzet.

De **voorzitter**:

Ik kom daar zo nog even op terug. Ik kom nu op uw verhouding tot het ministerie en de minister als korpsbeheerder, om het zo maar te zeggen. Wanneer wist het ministerie wat u allemaal in ontwikkeling had en wat u precies deed? Kwam u naar het ministerie toe of kwam het ministerie naar u toe?

De heer **Hellemons**:

Ik denk beide.

De **voorzitter**:

Er is er altijd n de eerste.

De heer **Hellemons**:

De start van de ontwikkeling van dit soort technologie binnen de Nederlandse politie is begonnen met het TORO-rapport. TORO is technische ondersteuning recherche-operaties. U zult dit wellicht ook aangetroffen hebben bij uw onderzoek. Als ik het mij goed herinner, dateert dat rapport van 1988 of 1989. Het is via de geigende kanalen, zoals de centrale politie rechechecommissie, de RAC en dergelijke, naar de ministeries gegaan. Daar is eigenlijk voor het eerst aangekondigd dat op een gestructureerde manier technische ondersteuning, om het zo maar aan te duiden, binnen de Nederlandse politie georganiseerd zou moeten worden. Daar is ook in ambtelijke stukken vrij veel over gecommuniceerd. Ik meen mij zelfs te herinneren dat in een aantal beleidsplannen van de departementen gezegd is dat intensivering van het gebruik van technologie zeer wenselijk zou zijn.

De **voorzitter**:

Maar wanneer komt het gesprek op gang over de vraag tot hoever u kunt gaan en met wie?

De heer **Hellemons**:

U bedoelt de vraag tot hoever je technisch kunt gaan?

De **voorzitter**:

Neen, nu niet meer technisch. Ik bedoel de vraag tot hoever je juridisch kunt gaan, wat er mag en wat er niet mag.

De heer **Hellemons**:

Wat er mag en wat er niet mag, is voornamelijk een zaak van het openbaar ministerie en de recherchechef. Dat is gebaseerd op formele voorschriften, jurisprudentie en dergelijke. Dat is niet zozeer een zaak van onze dienst en het ministerie.

De **voorzitter**:

Ja, maar het ministerie is toch uw korpsbeheerder. Dat moet toch ook enige zeggenschap en enig inzicht hebben. Het moet u toch eventueel ook sturen ten aanzien van de vraag wat u wel en niet kan en mag doen.

De heer **Hellemons**:

Als u mij vraagt wanneer dat specifiek besproken is... Ik ga ervan uit dat het gedurende die jaren gewoon vanzelfsprekend is geweest dat wij hebben geopereerd.

De **voorzitter**:

Heeft men precies nagevraagd wat u deed?

De heer **Hellemons**:

Wij hebben heel vaak mensen van het ministerie bij ons op bezoek gehad. Wij hebben heel veel mensen op bezoek gehad: presidenten van hoven en officieren van justitie.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik. Het gaat mij nu evenwel over de vraag wanneer het ministerie er goed over genformeerd kon zijn wat u deed, en of er daarbij discussie was over de vraag wat mag en wat niet mag.

De heer **Hellemons**:

Gezien alle ambtelijke correspondentie, gezien alle begrotingen en gezien nota bene de reorganisatie van de Nederlandse politie, waarbij dit bedrijf in de inrichtingsplannen uitgebreid beschreven is, heb ik het idee dat men op het ministerie de ontwikkelingen uitstekend heeft kunnen volgen.

De **voorzitter**:

De heer Wooldrik heeft gezegd dat er in 1993 een uitgebreidere discussie is geweest met uw dienst, met u, over de vraag wat er kan en wat er niet kan.

De heer **Hellemons**:

Dan doelt de heer Wooldrik op een bijeenkomst in Driebergen, waar ook rechters-commissarissen en officieren van justitie bij geweest zijn. Toen hebben wij gezegd: technologie krijgt steeds meer impact; wij voorzien een aantal ontwikkelingen; wij zouden toe moeten naar een toegesneden regelgeving; de vraag is hoe je omgaat met ethische

aspecten. Ik neem aan dat de heer Wooldrik daarop bedoeld heeft. Dat is inderdaad in 1993 geweest.

De **voorzitter**:

Is toen de vraag opgekomen of de minister dit ook moest weten?

De heer **Hellemons**:

Ik weet niet of dat bij de heer Wooldrik opgekomen is.

De **voorzitter**:

Dat is in zo'n gesprek in ieder geval niet ter sprake gekomen.

De heer **Hellemons**:

Neen, wij hebben in de loop der jaren wel de vorige minister enkele keren op bezoek gehad in ons bedrijf.

De **voorzitter**:

Welke minister is bij u op bezoek geweest?

De heer **Hellemons**:

Minister Hirsch Ballin is bij ons op bezoek geweest.

De **voorzitter**:

Heeft hij ook de gouden toer gehad?

De heer **Hellemons**:

Ja. Hoewel wij naar buiten toe zeer gesloten zijn over waar wij mee bezig zijn - het gaat niet aan dat allerlei tactische informatie op straat komt te liggen - zijn wij altijd zeer open geweest tegenover allerlei doelgroepen die wij belangrijk vinden voor ons werk. Ik noem de rechterlijke macht, het openbaar ministerie, uiteraard de minister, onze korpsbeheerder, en nog anderen. Wij hebben het altijd zeer op prijs gesteld dat mensen ons bezocht hebben en met ons gepraat hebben.

De **voorzitter**:

Wanneer kon de minister dus weten wat u deed?

De heer **Hellemons**:

Ik denk de hele tijd. Wat mij betreft, kon iedereen...

De **voorzitter**:

Maar wanneer wist hij het? Wanneer was de toer?

De heer **Hellemons**:

Dat weet ik niet meer precies, maar het is toch al de nodige jaren geleden dat hij voor het eerst geweest is.

De **voorzitter**:

In ieder geval voor 1993?

De heer **Hellemons**:

Ik denk het wel.

De **voorzitter**:

En heeft hij toen zelf gevraagd wat de grenzen waren?

De heer **Hellemons**:

Wat de grenzen zijn, hoever het gaat en of toegesneden regelgeving wel of niet voor handen is, zijn vragen die wij bij elk bezoek altijd graag naar voren brengen van onze kant. Wij zien natuurlijk als geen ander de groei van de impact van die technologie en dus de noodzakelijkheid van een goed juridisch instrumentarium daaromheen. Tot op heden wordt het laatste meer gevormd door jurisprudentie dan door wetgeving in formele zin.

De **voorzitter**:

Dat is duidelijk. Hebt u op dit moment een officier van justitie die het gezag over u heeft?

De heer **Hellemons**:

U bedoelt een vaste officier die het gezag over ons heeft?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Hellemons**:

Neen, ik denk het niet.

De **voorzitter:**

Die hebt u niet?

De heer **Hellemons:**

Neen.

De **voorzitter:**

Het is nu zo dat er bij elke aanvraag die u krijgt, een machtiging van een officier van justitie moet zitten.

De heer **Hellemons:**

Ja, sinds anderhalf jaar opereren wij alleen, als wij een schriftelijke opdracht of machtiging van een officier van justitie in ons bezit hebben.

De **voorzitter:**

En daarvoor was een verzoek van de politie voldoende?

De heer **Hellemons:**

Dan moet ik even teruggaan in de historie. Onze dienst bestaat ongeveer 5 6 jaar. Voordat wij het tactisch team hadden, plaatsten wij onder dat soort omstandigheden geen apparatuur. Wij hadden daar namelijk niet de mensen voor. Toestemming van een officier van justitie speelde voor onze dienst dus niet tot eind 1992. Het tactisch team is eind 1992/begin 1993 met zijn werk begonnen. Toen werden de mogelijkheden, operationeel gezien, nog wat groter. Met de groei van die hele ontwikkeling is eigenlijk ook het regime van toezicht mee gegroeid. Vrij snel daarna zijn wij aan de recherchechef gaan vragen of de officier het ook goed vond. Dan kregen wij het antwoord: de officier vindt het goed. Daarna hebben wij gevraagd of de officier dat zelf even kon zeggen.

De **voorzitter:**

Even bellen!

De heer **Hellemons:**

Ja, even bellen. De laatste stap was dat wij het schriftelijk wilden hebben van de officier, zodat er geen misverstanden konden ontstaan over de exacte opdracht die aan ons gegeven werd. Als er bijvoorbeeld een peilbaken geplaatst moet worden op een vrachtauto, moet er geen misverstand over bestaan of dat van de officier alleen aan de openbare weg mag of dat dit volgens hem ook moet kunnen, als die vrachtauto in een bepaalde loods staat. Nu is het zo dat er voor alle operaties van te voren een schriftelijke opdracht van het OM moet zijn.

De **voorzitter:**

En u maakt proces-verbaal?

De heer **Hellemons:**

Het proces-verbaal loopt daar in tijd iets op achter. In het begin, in 1992, maakten wij geen processen-verbaal. Wat wij er in 1995 ook van denken, dat gebeurde niet binnen de CID. Er werd ook niet om gevraagd door het OM. Ter zitting kwam het haast niet aan de orde.

De **voorzitter:**

Omdat het als CID-informatie verpakt kon worden?

De heer **Hellemons:**

Dat zou in theorie kunnen. Dat kan ik natuurlijk niet per zaak overzien, maar dat zou kunnen.

De heer **De Graaf:**

Ik heb nog een vraag over de toestemming van de officier van justitie. Ben ik goed geïnformeerd dat u geen mededelingen doet over hoe u exact iets plaatst?

De heer **Hellemons:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

U hebt ook eerlijk tegen ons gezegd dat dat uw verantwoordelijkheid is.

De heer **Hellemons:**

De interne regel van een schriftelijke opdracht hanteren wij sinds ongeveer anderhalf jaar; die van een proces-verbaal sinds ongeveer een jaar. Die is daar namelijk wat achteraan

gekomen. Wij maken een proces-verbaal waarin wij zeggen dat wij die vrachtauto, om maar bij dat voorbeeld te blijven, in een bepaalde tijdsperiode voorzien hebben van een peilbaken.

De heer **De Graaf**:

Dat is precies mijn vraag. U zegt wel dat u de opdracht hebt uitgevoerd, maar niet hoe u dat precies hebt gedaan. Dat is natuurlijk een bescherming van uw tactische gegevens. Waar geeft de officier van justitie nu echter toestemming voor? Dat weet hij niet. Hij zegt: plaats iets in of aan een vrachtwagen. Hij weet echter niet of u daar een besloten terrein voor moet betreden of niet.

De heer **Hellemons**:

Ja, dat weet hij wel. Ik heb zojuist gezegd dat hij dat in zijn opdracht aan ons moet aangeven. Als hij niet aangeeft dat wij een besloten terrein mogen betreden, betreden wij dus geen besloten terrein. Als wij daarvoor een loods moeten betreden, dan moet hij dat specifiek in zijn opdracht aangeven en dan vermelden wij dat ook in het proces-verbaal. Wat wij daar alleen niet in zetten, is of het een zwart of een groen kastje was, of dit eronder of erop zat en of er vier of vijf antennes op zaten. De feitelijke tactische informatie vermelden wij dus niet. Voor de rest vermelden wij precies wat wij gedaan hebben.

De heer **De Graaf**:

Wie kan buiten de mensen van uw eigen tactische dienst om controleren wat u precies hebt gedaan?

De heer **Hellemons**:

De rechter, want daar komt het proces-verbaal terecht.

De heer **De Graaf**:

U zei net dat in het proces-verbaal niet staat wat er precies is gebeurd.

De heer **Hellemons**:

In het proces-verbaal staat niet of de plaatsing heeft plaatsgevonden met twee of met zes mensen, of het systeem X of Y was, of het frequentie A of B was...

De heer **De Graaf**:

Waar precies...

De heer **Hellemons**:

Dat staat er wel in. U begrijpt evenwel dat wij dat soort informatie - informatie over apparatuur en dergelijke - niet kunnen vermelden. Onze mensen zijn ook enkele keren voor geweest in grote zaken. Toen is volledig geaccepteerd dat dat soort informatie niet kan worden opgenomen in een proces-verbaal dat openbaar is. De rechter heeft toen ingestemd met een proces-verbaal waarin stond dat er een peilbaken geplaatst was, waar dat gebeurd was en in wiens opdracht. De informatie over eventueel besloten erven of besloten ruimtes en panden, niet zijnde woningen, zit daar gewoon in.

De **voorzitter**:

Het punt is dat de officier die daarvoor een machtiging geeft, niet weet hoe u het doet. Dat vertelt u aan geen enkele officier.

De heer **Hellemons**:

Neen, de technologie die wij gebruiken, en de tactiek van uitvoering vertellen wij eigenlijk aan niemand.

De **voorzitter**:

Een CID-officier heeft normaal gesproken het gezag over wat de CID doet. Zo'n officier hebt u echter niet?

De heer **Hellemons**:

Neen, het zou heel goed zijn, als wij als korps wel zo'n officier hadden. Op dit moment hebben wij die echter niet voor dit specifieke onderwerp.

De **voorzitter**:

De machtiging van de officier heeft in feite weinig van doen met de vraag of uw actie juridisch rechtmatig is of niet.

De heer **Hellemons**:

Hoe bedoelt u dat precies?

De **voorzitter**:

De actie wordt er op zichzelf niet rechtmatiger of minder rechtmatig door, als een officier daar een machtiging voor heeft gegeven of niet. Daardoor wordt natuurlijk wel de beheerslijn duidelijk vastgesteld, in die zin dat er iemand verantwoordelijkheid voor neemt.

De heer **Hellemons**:

Ik meen begrepen te hebben dat een aantal rechters daar de laatste tijd toch anders over denkt. Men wil terecht dat dit soort operaties controleerbaar zijn en dat duidelijk is dat daar toezicht op gehouden is. Dat is ook de taak en de rol van het OM. Ik denk dat dit wel degelijk bijdraagt tot een stukje rechtmatigheid; ik kan dat eigenlijk niet anders zien.

De heer **Koekkoeck**:

Zijn er in het verleden misverstanden geweest over de toelaatbaarheid van de inzet? Ik noem bijvoorbeeld het misverstand over de vraag of de officier van justitie het wist. U sprak zelf over misverstanden. Wat voor misverstanden waren er?

De heer **Hellemons**:

Ik denk dat er misverstanden kunnen ontstaan, als niet goed en dus niet schriftelijk is vastgelegd wat precies de opdracht is. Ik heb de indruk dat er in het verleden in enkele gevallen - in mijn beleving gaat het niet om grote aantallen - een misverstand geweest is over de exacte opdracht. Ik praat dan over de tijd, voordat wij deze procedure hebben ingevoerd.

De heer **Koekkoeck**:

Een misverstand bij u, in die zin dat u dacht dat het in orde was en dat de officier het goed vond, terwijl dat niet zo was?

De heer **Hellemons**:

Ja, of dat er niet duidelijk over gecommuniceerd was wat de officier precies goed vond. Vandaar dat wij nu heel expliciet vragen of de officier, als hij bijvoorbeeld een peilbaken genstalleerd wil hebben, het goed vindt dat wij dat op een vrachtauto aanbrengen en of dat ook op een besloten erf mag, als de vrachtauto toevallig in een loods staat. Wij vragen de officier van justitie of hij dat specifiek wil aangeven.

De **voorzitter**:

Is het niet een weerspiegeling van de algemene praktijk dat, als vroeger in politieland gevraagd werd of de officier het goed vond, vaak geantwoord werd dat hij dat goed vond of dat daarover gesproken was, terwijl het uiteindelijk iets anders bleek te zitten?

De heer **Hellemons**:

U zegt dat dit vaak en algemeen gebeurde. Zo wil ik dat zeker niet aanduiden.

De **voorzitter**:

Laat ik het dan zo zeggen: dat het in politieland voorkwam.

De heer **Hellemons**:

Dat kon voorkomen. En wij willen dat graag uitsluiten.

De heer **Koekkoeck**:

Ik wil nog even een vervolgvraag stellen. Kunt u een concreet voorbeeld geven van zo'n misverstand in het verleden?

De heer **Hellemons**:

Laat ik het voorbeeld van die vrachtauto maar weer even nemen. Zoals gezegd, maken wij onderscheid tussen...

De heer **Koekkoeck**:

Ik wil graag een historisch voorbeeld.

De heer **Hellemons**:

Dat is een voorbeeld en tegelijkertijd praktijk. Er komt een opdracht, een machtiging, om bij een vrachtauto een peilbaken te installeren. Wij gaan van de veronderstelling uit dat dit ook op een besloten erf mag. Achteraf vindt, in dit geval, de officier dat dit eigenlijk alleen maar aan de openbare weg had gemogen.

De heer **Koekkoeck**:

- Kunt u de plaats noemen?
- De heer **Hellemons**:
Neen.
- De heer **Koekkoek**:
Het was in de provincie Utrecht.
- De heer **Hellemons**:
Ik kan dat nu niet zeggen.
- De heer **Rouvoet**:
Ik wil nog een vraag stellen over de verantwoordelijkheid in de beheerslijn richting minister en de politieke verantwoordelijkheid. U zit natuurlijk ook niet stil; u bent bezig met innovatie en vernieuwing van technologieën, omdat u bij wilt blijven en liefst voor wilt lopen. Als u een nieuw snufje of een nieuwe vondst hebt, gaat u dan actief richting departement, omdat u meent dat daar in de politieke lijn via het departement naar de minister bekendheid mee moet zijn, of wacht u daarmee tot het eerstvolgende bezoek van de minister?
- De heer **Hellemons**:
U moet zich voorstellen dat de technologie snel veroudert. Dat is niet, omdat het zo snel roest, maar omdat er zo snel nieuwe betere methodieken komen. Als met een betere nieuwe technologie eigenlijk hetzelfde gedaan wordt en als het op geen enkele wijze te maken heeft met andere vormen van opsporingsonderzoek, bevoegdheden of dwangmiddelen, dan beschouwen wij die innovatie als een normaal intern bedrijfsproces. Dat zullen wij dan ook niet steeds onmiddellijk aan de minister melden. Stel dat wij op methoden of technieken zouden stuiten waarmee je bepaalde dingen kunt doen die je voorheen echt niet kon doen, dan hebben wij daar best wel contact over met het ministerie.
- De heer **Rouvoet**:
Is het voorgekomen dat u eigener beweging naar het departement bent gegaan om iets te melden, omdat het niet alleen iets beters, maar echt iets nieuws was?
- De heer **Hellemons**:
Ja.
- De heer **Rouvoet**:
Is dat recent gebeurd? Gebeurt het vaak? Geeft u eens een indruk?
- De heer **Hellemons**:
Neen, het gebeurt niet vaak. In alle eerlijkheid moet ik zeggen dat dit ook nog wel eens gepaard gaat met het verzoek om nieuwe activiteiten te supporten of te steunen.
- De heer **Rouvoet**:
En waar komt u dan terecht op het ministerie?
- De heer **Hellemons**:
Ik communiceer, behoudens informeel, over het algemeen niet rechtstreeks met het ministerie. Als ik iets dergelijks heb, dan zal ik dat melden aan mijn korpschef. Mijn korpschef zal dan op zijn niveau contacten onderhouden met het ministerie. Ik neem aan dat hij contact heeft met de directeur-generaal.
- De heer **Rabbae**:
Hebt u ook rechters op bezoek gehad?
- De heer **Hellemons**:
Heel veel.
- De heer **Rabbae**:
Hebt u ook gepleit voor jurisprudentie om ruimte te creëren voor deze apparatuur?
- De heer **Hellemons**:
Wij pleiten al vijf jaar bij voortdurende voor duidelijkheid.
- De heer **Rabbae**:
Hebt u ervoor gepleit dat zij begrip opbrengen voor de toepassing van nieuwe apparatuur die in de wet niet gedekt is?

De heer **Hellemons**:

Bij dat soort bezoeken hebben wij steeds enkele doelen voor ogen gehad. Ten eerste hebben wij de rechter die in processen-verbaal zeer beperkt iets leest over peilbakens en dergelijke, enige informatie gegeven over wat hij zich daarbij moet voorstellen en hoe een en ander in zijn werk gaat. Ik meen dat wij daar erg ver in zijn gegaan. Voor veel rechters zal het, denk ik, een kreet uit het proces-verbaal zijn, terwijl niet altijd duidelijk zal zijn wat dit betekent. Verder hebben wij steeds gevraagd wat eigenlijk nodig is. Het gebruik van dit soort technologieën is gewoon onmisbaar geworden. Ik zie het belang daarvan in de toekomst nog veel meer toenemen. Het is dus nodig dat er spelregels komen, mogelijk in jurisprudentie, maar bij voorkeur in meer formele regelgeving.

De heer **Rabbae**:

Dat begrijp ik. Kunt u zich herinneren wat over het algemeen de reactie van de rechters is op uw pleidooi?

De heer **Hellemons**:

Ik denk erg positief. Ik weet eigenlijk wel zeker dat die reactie erg positief is.

De **voorzitter**:

De jurisprudentie is u toch goed gestemd?

De heer **Hellemons**:

Ik denk dat de jurisprudentie altijd gunstig gestemd kan zijn of zal zijn voor een ieder die op een gedegen, controleerbare en in redelijkheid acceptabele manier werkt, ook in een veld waarin op dat moment niet echt regelgeving voorhanden is.

De heer **Vos**:

Kunt u nog eens uitleggen hoe u die verantwoordelijkheid nu precies ziet? Is het juist dat de verantwoordelijkheid voor de inzet bij de officier ligt en dat alleen de verantwoordelijkheid voor de technische verwerking bij u ligt?

De heer **Hellemons**:

Ja. De officier geeft opdracht tot inzet van het middel. De verantwoordelijkheid voor de correcte technische uitvoering ligt natuurlijk bij onze dienst.

De heer **Vos**:

Vindt u dan dat het op uw weg ligt om u met jurisprudentie bezig te houden of vindt u dat het bij de officier ligt om zich daarmee bezig te houden? Moet men u eigenlijk maar laten sleutelen?

De heer **Hellemons**:

Als wij allemaal onmondig zouden doen wat in onze functie-omschrijving staat - dat is sleutelen en aanbrengen van apparatuur - dan zou u daar gelijk in kunnen hebben. Ik vind echter dat wij ons als dienst niet onmondig moeten opstellen. Ik vind dat wij al degenen die in dit proces van niet alleen jurisprudentie, maar ook regelgeving een rol spelen - het sprekendste voorbeeld daarvan is de commissie waar ik nu tegenover zit - ter kennis moeten brengen dat er problemen bestaan ten aanzien van regelgeving, voorschriften en duidelijkheid. Ik beschouw het als mijn taak of als een heel normaal iets dat ik dit soort zaken naar voren breng daar waar zij thuishoren.

De **voorzitter**:

U krijgt of hebt een medewerker juridische en ethische zaken in dienst.

De heer **Hellemons**:

Dat is correct.

De **voorzitter**:

Wat zou u ethisch niet willen doen, terwijl het juridisch wel mag?

De heer **Hellemons**:

U wilt voorbeelden?

De **voorzitter**:

Ik wil n heel sprekend voorbeeld van iets wat mag, maar wat u ethisch gezien niet wilt doen.

De heer **Hellemons**:

Ik wil u een voorbeeld en een voorbeeld andersom geven.

De **voorzitter**:

Neen, ik wil juist een voorbeeld hebben van iets wat juridisch mag, maar ethisch niet.

De heer **Hellemons**:

Ik zal u een voorbeeld geven. Het kwam nogal eens voor - misschien komt het nog wel voor, maar daar heb ik geen zicht op, omdat wij het niet doen - dat burgers verzocht werd om een videocamera te mogen plaatsen in hun woning om een crimineel pand te observeren. Als de eigenaar van die woning daar toestemming voor geeft, is daar juridisch niets mis mee. Dan is dat allemaal keurig afgedekt. Als je echter tegelijkertijd weet, kunt weten, kunt vermoeden of kunt aannemen dat het gaat om forse criminelen en dat naderhand ter zitting of anderszins best wel eens boven water zou kunnen komen waar die videocamera gestaan heeft en dat mensen daar last mee kunnen krijgen, dan vind ik dat je dat ethisch niet kunt doen. Juridisch heb je die video-observatie dus keurig gerealiseerd, maar je kunt het die mensen niet aandoen. Je doet dan namelijk iets wat zij niet kunnen overzien en daardoor breng je hen in de problemen. Ik denk dat het dan een schone taak is om, hoe moeilijk het ook is, ervoor te zorgen dat die video-observatie op een andere manier gemaakt wordt.

De **voorzitter**:

En dan nu de vraag wat ethisch wel mag en juridisch niet?

De heer **Hellemons**:

Daar kan ik u een voorbeeld van geven van een zaak die volgens mij sprekend is. Wij hebben een videocamera geplaatst in een tehuis voor geestelijk gehandicapten. Er bestond een ernstig vermoeden dat geestelijk gehandicapte meisjes daar verkracht werden door een van de personeelsleden. Na lang studeren - daar is echt lang naar gekeken - bleek er geen andere methodiek te vinden te zijn om dat boven water te krijgen, dan het plaatsen van een video in een besloten ruimte binnen die inrichting. Juridisch mag dit niet, maar ik heb geen enkele twijfel gehad om eraan mee te werken.

De **voorzitter**:

Waarom mag het juridisch niet?

De heer **Hellemons**:

Omdat video-observatie in besloten ruimtes niet is toegestaan.

De **voorzitter**:

Waarom is dat niet toegestaan?

De heer **Hellemons**:

Omdat het wettelijk niet mag. Het is gewoon verboden.

De **voorzitter**:

Waar staat dat het niet mag?

De heer **Hellemons**:

Het is niet toegestaan om dat soort observaties te maken.

De **voorzitter**:

Waar staat dat dan?

De heer **Hellemons**:

Je zou het moeten onderbrengen bij artikel 139 en volgende van het Wetboek van Strafrecht.

De heer **Vos**:

Met alle respect, maar is het wel juist wat u zegt? Is het toetsingscriterium niet of betrokkene op de plek waar hij zich bevindt, verwachten mag dat het in beslotenheid plaatsvindt? In een inrichting zijn natuurlijk veel plekken waar mensen die er werken, geenszins mogen verwachten dat die besloten zijn.

De heer **Hellemons**:

Ik probeer met het voorbeeld aan te geven dat er video-apparatuur geplaatst wordt op een plaats waar je dat normaal gesproken nooit zou doen. Op juridische gronden wijs je dat onmiddellijk af, maar de belangen zijn zo zwaarwegend dat je vindt dat het toch moet.

De heer **Vos**:

Ik denk dat uw zuiverheid te loven is, maar dat u in dezen iets te zuiver bent.

De **voorzitter**:

Wel, dit oordeel van de heer Vos kunnen wij meenemen in onze overweging. U wilde zoven niet antwoorden op de vraag van de heer Koekkoek.

De heer **Hellemons**:

Kunt u de vraag nog even herhalen?

De heer **Koekkoek**:

U noemde als voorbeeld het plaatsen van een peilbaken in een loods, waarbij niet duidelijk was hoever de toestemming van de officier van justitie ging. Ik heb toen gevraagd of zich dat voordeed in de provincie Utrecht. U wilde daar geen antwoord op geven. Kunt u ook het tijdstip aangeven?

De heer **Hellemons**:

Ik wilde daar geen antwoord op geven, omdat ik niet precies weet of dat inderdaad in de provincie Utrecht was. Ik weet dat er zo'n geval geweest is.

De **voorzitter**:

Was dat onder uw dienst?

De heer **Hellemons**:

Ik weet dat zo'n soort situatie zich wel eens heeft voorgedaan in onze dienst. Ik weet echter niet of wij over hetzelfde praten. Ik kan daar dus geen antwoord op geven.

De **voorzitter**:

In de voorbereiding van dit verhoor hebt u, naar ik aanneem, toch wel de gevallen doorgenomen waarin iets mis is gegaan.

De heer **Hellemons**:

Hoe bedoelt u: waar iets mis is gegaan?

De **voorzitter**:

Waar op vermeend gezag van een officier iets door uw dienst gedaan is op aanvraag van een andere politiedienst, terwijl die toestemming van de officier er later niet bleek te zijn.

De heer **Hellemons**:

Neen, dat soort specifieke gevallen heb ik niet doorgenomen.

De **voorzitter**:

Maar die zijn er wel.

De heer **Hellemons**:

Ik weet dat er in het verleden - ik praat dan over de jaren, voordat wij expliciet die toestemming van de officier van justitie vroegen - een paar van die gevallen geweest zijn. Ik weet alleen niet meer precies...

De **voorzitter**:

Kunt u nu een van die gevallen noemen?

De heer **Hellemons**:

Neen, ik heb dat niet paraat. Ik weet alleen dat er enkele van die gevallen geweest zijn.

De **voorzitter**:

En zelf bent u daar nooit direct bij betrokken geweest?

De heer **Hellemons**:

Neen. U praat over gevallen waarin er een misverstand is geweest. Als daar sprake van is, kom je daar pas naderhand achter.

De **voorzitter**:

Ja, maar dat bedoel ik. Er is bijvoorbeeld een inijkoperatie geweest. Er is gezegd dat er toestemming is van de officier, maar die blijkt er niet te zijn. Geeft u daar eens een voorbeeld van?

De heer **Hellemons**:

Ik heb daar geen voorbeeld van paraat. Ik weet dat dit in een aantal gevallen gebeurd is, maar ik heb daar geen voorbeeld van paraat.

De **voorzitter**:

Daar is onlangs toch nog over gesproken?

De heer **Hellemons**:
Ik weet niet waar u op doelt.

De **voorzitter**:
Er is toch een zaak geweest die vrij veel aandacht gevraagd heeft. Dat is de zaak-R. Daar is dit ook aan de orde geweest.

De heer **Hellemons**:
Ja, maar dat ging niet om operaties van onze dienst. Het ging om...

De **voorzitter**:
In die zin hebt u er wel van gehoord dat daar inkijkoperaties zijn geweest, zonder dat er toestemming voor was.

De heer **Hellemons**:
Het gaat om inkijkoperaties van anderen, niet van onze dienst.

De **voorzitter**:
En zelf bent u middels uw dienst nooit direct betrokken geweest bij dat soort operaties, waarbij later bleek dat de officier van justitie er geen toestemming voor gegeven had?

De heer **Hellemons**:
Zoals ik zei, ik denk dat dat...

De **voorzitter**:
Neen, dat hebben wij opgelost. Ik wil echter nog graag een antwoord van u hebben op deze vraag.

De heer **Hellemons**:
Ik denk dat wij langs elkaar heen praten.

De heer **Koekkoek**:
Ik weet niet of het helemaal opgelost is. U had zelf een voorbeeld in gedachten van iets wat u deed, terwijl dat niet helemaal gedekt was door de officier van justitie. Er was een misverstand.

De heer **Hellemons**:
Ja, ik heb alleen niet paraat of dat uw geval in de regio Utrecht is.

De heer **Koekkoek**:
Neen, het gaat niet om mijn geval. Het gaat om uw geval.

De heer **Hellemons**:
Ik heb niet paraat of het voorbeeld dat u gegeven hebt - ik weet dat zo'n voorbeeld wel eens gespeeld heeft - in de regio Utrecht was. En dat vroeg u mij.

De heer **Koekkoek**:
Het gaat erom dat u een geval in uw gedachten had, waarbij de toestemming van de officier van justitie niet zo ver ging als u dacht. Heeft zich dat voorgedaan bij uw dienst?

De heer **Hellemons**:
Ja, daar heb ik, denk ik, voorbeelden van gegeven. Ik heb het voorbeeld van de vrachtauto genoemd.

De heer **Koekkoek**:
Precies. Wanneer heeft zich dat voorgedaan?

De heer **Hellemons**:
Ik denk in 1992/1993.

De heer **Koekkoek**:
Waar deed zich dat voor?

De heer **Hellemons**:
Dat probeer ik u steeds duidelijk te maken: dat weet ik niet; dat heb ik niet paraat.

De heer **Rabbae**:
In welk arrondissement zat de officier van justitie waar het om ging?

De heer **Hellemons**:
Als ik u zeg dat ik niet paraat heb waar dat was, dan weet ik dus ook niet welke officier het was.

De **voorzitter**:

Mijnheer Hellemons, mochten wij dat specifieke punt nog nodig hebben, dan kunnen wij u natuurlijk altijd vragen om dat nogmaals na te kijken. Ik neem aan dat u daar op zichzelf geen bezwaar tegen hebt.

De heer **Hellemons**:

Neen, daar heb ik geen enkel bezwaar tegen.

De **voorzitter**:

Mochten wij die informatie dus nog schriftelijk willen hebben, dan kunnen wij die schriftelijk van u krijgen.

De heer **Hellemons**:

Ja, absoluut.

De heer **De Graaf**:

Ik heb nog twee korte vragen. Ik heb nog geen voorbeeld gehoord van een geval waarin een officier van justitie nadrukkelijk een machtiging verleende en waarin het operationeel mogelijk was, maar wat u ethisch niet verantwoord vond. Is dat voorgekomen?

De heer **Hellemons**:

Ethisch niet; ik kan u wel een voorbeeld geven van juridisch.

De heer **De Graaf**:

Een voorbeeld dat de dienst, ondanks dat de officier van justitie als juridisch toetser vond dat het mocht, het niet deed, omdat zij het juridisch niet verantwoord vond.

De heer **Hellemons**:

Ja, dat is een voorbeeld van een concrete zaak die in het buitenland gespeeld heeft. Misschien moet ik nog vertellen dat wij voor een bepaald soort operatie, het plaatsen van apparatuur, ook in het buitenland kunnen opereren, mits dat middels een rogatoire commissie, een onderzoeksopdracht van de officier van justitie, afgedekt is. Alleen, dat is 50% van het verhaal. Vervolgens moeten de justitiële autoriteiten in het land, waar het moet gebeuren, ook toestemming geven. Wij willen dat zij dat expliciet doen. Op het moment dat de officier ons de opdracht geeft met daarbij de reisopdracht en de rogatoire commissie om een bepaalde opsporingshandeling te plegen in dat land, krijgen wij formeel een opdracht. Als wij daar ter plekke komen en het desbetreffende gezag aldaar ons geen toestemming of niet expliciet toestemming verleent, kappen wij de zaak af. Dan gaan wij terug en zeggen tegen de officier: u hebt ons die opdracht gegeven, maar het gaat helaas niet door.

De heer **De Graaf**:

Dan is er sprake van een onmogelijkheid. Het is een soort overmachtssituatie. Ik vroeg u echter of u uw eigen juridische afweging maakt, ondanks dat de officier van justitie die daar eigenlijk voor is aangesteld, zegt: ik vind dat het mag; bovendien geef ik de opdracht daartoe.

De heer **Hellemons**:

Wij zullen zelf altijd in die opdrachten meedenken.

De heer **De Graaf**:

Is het voorgekomen?

De heer **Hellemons**:

Het heeft wel eens geleid tot discussies.

De heer **De Graaf**:

Met als uitslag?

De heer **Hellemons**:

Laat ik heel helder zijn: de officier van justitie is natuurlijk verantwoordelijk voor het opsporingsonderzoek; de officier van justitie stuurt aan. Als ik zelf evenwel de indruk zou hebben dat de officier van justitie dingen van mij vraagt of mij dingen opdraagt die volgens mij echt niet kunnen, dan zal ik die niet uitvoeren. Ik heb namelijk ook nog altijd een eigen verantwoordelijkheid.

De **voorzitter**:

De vraag is: wanneer is dat gebeurd en in wat voor geval.

De heer **Hellemons**:

Ik geloof niet dat het zo specifiek gebeurd is dat de officier van justitie een schriftelijke opdracht heeft gegeven om iets te doen en dat wij toen gezegd hebben dat wij dat niet wilden doen. Ik weet wel dat er in een aantal zaken forse discussies gevoerd zijn over de vraag of het wel of niet kon. Een voorbeeld heb ik echter niet paraat. Als u een paar voorbeelden wilt hebben van gevallen waarin met de officier van justitie gediscussieerd is over de vraag of het wel of niet kan, dan zal ik u die graag...

De **voorzitter**:

Ik wil u vragen om het volgende voor ons als commissie te doen. Wilt u al die vragen naar concrete voorbeelden en jaartallen, die aan het eind van dit verhoor gesteld zijn, maar waarop u het antwoord nu niet paraat hebt, alsnog schriftelijk beantwoorden?

De heer **Hellemons**:

Dat zijn in mijn beleving twee vragen, namelijk de vraag van de heer Koekkoek en de vraag die nu gesteld is over zaken waarin discussie gevoerd is met de officieren van justitie.

De **voorzitter**:

Het precieze aantal vragen kunnen wij aan de hand van het stenogram vaststellen. Dit waren in ieder geval de belangrijkste vragen. U zou ons verplichten, als u die antwoorden nog schriftelijk aan de commissie wilt doen toekomen.

De heer **Hellemons**:

Die krijgt u van mij.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Sluiting 11.24 uur

**Openbaar verhoor enqutecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 18**

14 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enqutecommissie opsporingsmethoden op donderdag 14 september
1995 in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den
Haag**

Verhoord wordt de heer A. Broere

Aanvang 11.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer A. Broere, geboren 23 maart 1951 te Capelle aan de IJssel. Mijnheer Broere, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: "Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen."

De heer Broere:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Broere, welkom bij de enqutecommissie. Uw functie is teamchef van het arrestatieteam van het regiokorps Rotterdam-Rijnmond. Wij hebben u gevraagd bij de enqutecommissie te verschijnen vanwege het functioneren van arrestatieteams en eventueel ook het gebruik dat van arrestatieteams gemaakt wordt in het kader van de opsporing; niet uw gehele werk natuurlijk. Verder willen wij met u doornemen wanneer er een arrestatieteam wordt ingezet en uw aandeel in het uitvoeren van de inijkoperaties. Ik begrijp dat u vroeger ook lid bent geweest van een infiltratieteam. Welk infiltratieteam was dat?

De heer Broere:

PIT west 1 van de Rijkspolitie.

De voorzitter:

Welke werkzaamheden heeft u daar vervuld?

De heer Broere:

Ik was begeleider binnen dat team.

De voorzitter:

Waarom is dat team opgeheven?

De heer Broere:

Omdat er informatie was dat de samenstelling van dat team en mogelijk de identiteit van de medewerkers bekend was bij derden. De korpsleiding heeft toen om veiligheidsredenen de beslissing genomen het team van de een op de andere dag totaal op te heffen.

De voorzitter:

Dat vond u een te zware reactie?

De heer Broere:

Wij kenden toen niet - en nu trouwens nog niet - de uitgangspunten op grond waarvan die beslissing is genomen. Wij hebben die beslissing geaccepteerd. Als u mij vraagt, of ik daar een fijn gevoel over heb, dan is mijn antwoord "nee".

De voorzitter:

Wanneer was dat?

De heer Broere:

In juni 1992.

De **voorzitter:**

Sindsdien werkt u bij het arrestatieteam?

De heer **Broere:**

Ik werkte toen al bij het arrestatieteam. Ik deed de werkzaamheden bij het PIT er part time bij. Ik werk nu nog bij het arrestatieteam. Ik ben daar teamchef.

De heer **Koekkoek:**

U bent chef van het arrestatieteam van het regiokorps Rotterdam-Rijnmond. Denkt u nog wel eens met weemoed aan uw tijd bij de Rijkspolitie?

De heer **Broere:**

Nee, want ik denk dat het er beter op geworden is bij het arrestatieteam.

De heer **Koekkoek:**

In welk opzicht?

De heer **Broere:**

In allerlei opzichten. De landelijke afspraken zijn heter op elkaar afgestemd; het selectietraject is eenduidig; de opleiding is eenduidig; de werkzaamheden in het land zijn allemaal op elkaar afgestemd; er is sprake van een volledige uitwisselbaarheid van de medewerkers van het AT. In die zin hebben wij veel gewonnen bij de reorganisatie.

De heer **Koekkoek:**

Het is beter georganiseerd?

De heer **Broere:**

Jazeker.

De heer **Koekkoek:**

Wat is uw taak als chef van het arrestatieteam?

De heer **Broere:**

Ik ben binnen de criminaliteitsbeheersing eindverantwoordelijk voor dat arrestatieteam. In grote lijnen bestaan werkzaamheden uit leidinggeven, bedrijfsvoering, personeelsaangelegenheden, advies, administratie, externe contacten met binnen- en buitenland, landelijk overleg en deelnemen aan commissies.

De heer **Koekkoek:**

Hebt u nog wel eens tijd om met de jongens mee te gaan of zijn er ook meisjes bij?

De heer **Broere:**

En AT heeft een vrouwelijke chef, maar het AT Rotterdam-Rijnmond heeft geen vrouwen in haar team. Ik ga incidenteel mee als mij dat uitkomt. Dat gebeurt meer in het kader van zicht krijgen op het leidinggeven door de kaderleden. Daar ben ik dan met name nieuwsgierig naar.

De heer **Koekkoek:**

Bent u als chef op de hoogte van alles wat uw mensen doen?

De heer **Broere:**

Ik heb geen reden aan te nemen dat het niet zo is.

De heer **Koekkoek:**

Hoe houdt u zich op de hoogte van de werkwijze?

De heer **Broere:**

Wij hebben dagelijks contact. Ik weet in ieder geval van elke inzet. Iedere dag beginnen wij met een ochtendbriefing. Ik maak die zoveel mogelijk mee. Er is wekelijks kaderoverleg en om de 14 dagen is er teamoverleg. Ik ben daar bij en blijf dus goed op de hoogte.

De heer **Koekkoek:**

Wat is de hoofdtaak van het AT? Dat lijkt een domme vraag, maar het is toch goed dat u die beantwoordt om aan te geven wat een arrestatieteam in ieder geval moet doen.

De heer **Broere:**

Hoofdtaak is het aanhouden van personen waarvan verwacht mag worden dat zij beschikken over vuurwapens en die zullen gebruiken bij hun verzet tegen onze aanhouding. Rotterdam-Rijnmond en Amsterdam-Amstelland hebben bovendien de verantwoordelijkheid voor het continentale plat wat betreft deze AT-zorg.

De heer **Koekkoek**:

Neemt het geweld toe?

De heer **Broere**:

In zijn algemeenheid meen ik te kunnen stellen dat het geweld toeneemt. Wij zitten natuurlijk in een stad die daar getuige van is. Er zitten steeds meer vuurwapens in het milieu. Wij nemen er ook steeds meer in beslag. De criminaliteit verhardt, ook onderling. De toepassing van geweld neemt soms rigoureuze vormen aan. Er vinden schietpartijen op straat plaats. Er zijn afrekeningen in het milieu.

De heer **Koekkoek**:

Is het arresteren van vuurgevaarlijke verdachten moeilijker geworden of is er eigenlijk geen verandering ten opzichte van tien jaar geleden?

De heer **Broere**:

In de aard eigenlijk niet. Wij houden altijd rekening met het maximale wat je kunt verwachten van de tegenpartij. Daarop wordt het plan in principe geschreven. Ik denk niet dat het gevaarlijker geworden is. Wij proberen wel innovatief en ontwikkelend bezig te zijn en antwoord te vinden op zaken die de tegenpartij uitdenkt.

De heer **Koekkoek**:

Als u in actie komt, hoe weten de verdachten van een criminele organisatie dan dat u van het arrestatieteam bent en geen vijandige concurrent?

De heer **Broere**:

Als het niet nodig is, melden wij niet dat wij er zijn. Stel dat wij de desbetreffende persoon op straat kunnen overrompelen, dan is het geschied voordat hij er erg in heeft en dan pas maken wij bekend dat wij van de politie zijn. Als wij enkele seconden te overbruggen hebben en de persoon kan vermoeden dat er iemand binnenkomt, dan wordt op dat moment heel nadrukkelijk kenbaar gemaakt dat wij van de politie zijn. Dat wordt hard en luid geroepen.

De **voorzitter**:

Maar dat kan iedereen natuurlijk roepen?

De heer **Broere**:

Ja, dat zou inderdaad kunnen. De kleding die wij daarbij dragen, is naar mijn mening niet voor tweerlei uitleg vatbaar. Het is f het inzet tenue van het AT, een blauwe overall, eventueel een baret en een kogelvrij vest, f wij treden op in burger en dan dragen wij daarover een kunststofjack met aan de voor- en achterzijde heel nadrukkelijk het woord "politie".

De **voorzitter**:

Is het ooit voorgekomen dat een groep criminelen van dezelfde outfit gebruik heeft gemaakt om iemand te ontvoeren of te gijzelen?

De heer **Broere**:

Wij weten dat ooit een groepering gebruik gemaakt heeft van de overall overvaltechniek; dus naar binnen gaan met allemaal dezelfde outfit en zich voordoen als zijnde van de politie. De slachtoffers zijn geript; men heeft hen het nodige geld afgenomen. De mensen zijn vertrokken en achteraf bleek dat zij niet van de politie waren. Men heeft ons dat verteld.

De **voorzitter**:

Wanneer en waar is dat gebeurd?

De heer **Broere**:

Ik dacht in het zuiden van het land. De informatie stamt van ongeveer drie jaar geleden, plus minus 1992.

De heer **Koekkoek**:

Uw hoofdtak is klaar zijn voor arrestaties als het nodig is en de oefening die daarbij hoort. Kunt u in percentages uitdrukken welk bestanddeel dat is van het werk?

De heer **Broere**:

Meer dan 90% van ons werk bestaat uit het aanhouden van vuurwapengevaarlijke personen.

De heer **Koekkoek**:

Over de andere 10% komen wij nog te spreken. Wie moet toestemming geven voor het optreden van het arrestatieteam?

De heer **Broere**:

In Rotterdam-Rijnmond zijn dat formeel de hoofdofficier van justitie en de districtsmanager van een district binnen de regio Rotterdam-Rijnmond die het verzoek doet om assistentie.

De heer **Koekkoek**:

Ik wilde ook met u spreken over de 10% andere activiteiten, ook wel bijzondere inzetten genoemd. Om welke activiteiten gaat het concreet?

De heer **Broere**:

Wij spreken in dat verband over ondersteunende taken. Het gaat daarbij om de technisch tactisch moeilijke aanhoudingen. Je weet dan niet voor 100% zeker dat er inderdaad sprake is van vuurwapengevaarlijkheid. Wij weten bijvoorbeeld niet, waar wij in een bepaalde groepering uitkomen.

De heer **Koekkoek**:

Ik wilde het nu niet verder hebben over de arrestaties. U hebt vanmorgen mijnheer Hellemons misschien gehoord van het DTOO in Driebergen.

De heer **Broere**:

Nee, ik heb dat gesprek niet gevolgd.

De heer **Koekkoek**:

Bij die neventaken denk ik bijvoorbeeld aan inkijkoperaties. Doet u die nog steeds in Rotterdam?

De heer **Broere**:

Als wij een verzoek daartoe krijgen, doen wij dat nog steeds.

De heer **Koekkoek**:

Wanneer is dat voor het laatst gebeurd?

De heer **Broere**:

Ik kan mij niet herinneren dat wij de laatste twee jaar in Rotterdam een inkijkoperatie hebben gedaan. Zolang de huidige chef RCID er is - de heer In 't Veld - is de afspraak, dat hij degene is die dit bepaalt en het aan persoonlijk aan mij terugkoppelt.

De heer **Koekkoek**:

En voor andere korpsen?

De heer **Broere**:

Wij werken ressortelijk. Wij zijn ingebed in de organisatie van Rotterdam-Rijnmond. Wij werken voor vijf regiokorpsen. De laatste mij bekende inkijkoperatie is van februari dit jaar.

De heer **Koekkoek**:

Uitgevoerd door uw mensen?

De heer **Broere**:

Ja, uitgevoerd door mijn mensen.

De heer **Koekkoek**:

Is u bekend of de officier van justitie daarvoor toestemming heeft gegeven?

De heer **Broere**:

Daar gaan wij van uit. De chefs RCID...

De **voorzitter**:

Misschien is het goed aan te geven, dat de chefs RCID de chefs zijn van de Regionale criminele inlichtingendiensten in de verschillende korpsen. Het ressort waarin u werkt, is het ressort Den Haag neem ik aan?

De heer **Broere**:

Dat is correct.

De **voorzitter**:

Dat omvat Zeeland, Zuid-Holland-zuid, Rotterdam-Rijnmond, Den Haag, Hollands-Midden en Haaglanden. Van Leiden tot Middelburg, h?

De heer **Broere**:

Dat is correct. De chefs RCID weten dat dit een zwaar middel is om in te zetten. Daarbij zijn proportionaliteit en het moment waarop heel nadrukkelijk aan de orde. Afgesproken is dat al deze verzoeken via de RCID lopen en dat men daar de afweging maakt, of dit bij uitstek het middel is om de informatie te verzamelen. Zij sluiten dat ook kort met de CID-officier van justitie. Als mij een dergelijk verzoek bereikt, beperk ik mij tot het stellen van de controlevraag: heeft u overleg gehad met de CID-officier. Als die vraag bevestigend wordt beantwoord, wordt door ons de naam van de officier genoteerd in de aanvraag. Wordt die vraag ontkennend beantwoord, dan zijn wij niet in voor deze operatie.

De heer **Koekkoek:**

Sinds wanneer is dat zo?

De heer **Broere:**

Dat wij de chef-RCID belast hebben met de coördinatie van dit soort zaken, stamt nog uit mijn tijd bij de Rijkspolitie.

De heer **Koekkoek:**

Ik kan mij toch voorstellen dat u best wel eens inkijkoperaties hebt uitgevoerd - eventueel in uw tijd bij de Rijkspolitie - waarbij u er niet zeker van was of de officier van justitie had ingestemd. Hoe was dat in die tijd?

De heer **Broere:**

Het is een evolutie geweest. Ongeveer 11 jaar geleden zijn dit soort zaken bij ons begonnen. Toen werden wij bijvoorbeeld benaderd door een tactisch-teamleider. Ook toen vroegen wij, of de betrokken zaak officier het goed vond.

De heer **Koekkoek:**

Welk antwoord kreeg u dan?

De heer **Broere:**

Dat er overleg had plaatsgevonden.

De heer **Koekkoek:**

Goedvinden is wat stilliger dan dat er overleg heeft plaatsgevonden.

De heer **Broere:**

Hoe concreet de vraag toen gesteld werd, weet ik op dit moment niet. Wij gingen er in ieder geval van uit, dat het geen eenmansactie was van de tactisch-teamleider.

De heer **Koekkoek:**

Sinds wanneer legt u zelf vast dat er toestemming is van de officier van justitie?

De heer **Broere:**

Vanaf het moment dat de RCID-chef er tussen kwam als zeef. Toen hebben wij afgesproken dat hij in ieder geval de aangesproken persoon was. Vanaf dat moment werden de tactisch-teamleiders door ons terugverwezen naar de chef-RCID. Vanaf toen heeft mijn team nadrukkelijk gevraagd, of er toestemming was en hebben wij ook de naam genoteerd.

De heer **Koekkoek:**

Over welk jaar spreken wij dan?

De heer **Broere:**

1990-1991.

De heer **Koekkoek:**

U werkt met aanvraagformulieren? Staat daarop een regel: instemming of toestemming van de officier van justitie, ja of nee?

De heer **Broere:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Als er dan "nee" wordt geantwoord, wordt een operatie dan nooit uitgevoerd?

De heer **Broere:**

Als de officier geen toestemming heeft gegeven of de officier weet er niet van of er wordt niet alsnog toestemming genomen, gaat het voor ons niet door.

De heer **Koekkoek:**

Dat is dus zo vanaf het begin van de jaren negentig?

De heer **Broere**:

Nee, dat is altijd al zo geweest. Uw vraag was, vanaf welk moment wij de naam zijn gaan noteren. Dat is vanaf het moment dat ik zojuist heb aangegeven. Ook in de daaraan voorafgaande fase hebben wij echter "nee" verkocht, als die toestemming niet duidelijk was.

De heer **Koekkoek**:

Wilt u zeggen dat u in het verleden bij de Rijkspolitie, waar u ook chef was van een arrestatieteam, nooit inkijkoperaties hebt uitgevoerd zonder toestemming van de officier van justitie?

De heer **Broere**:

De enige manier die ik zou kunnen bedenken, is dat ik gelummeld ben.

De heer **Koekkoek**:

Gelummeld?

De heer **Broere**:

In de zin van: wij hebben toestemming, wij hebben overleg gehad; gaat uw gang.

De **voorzitter**:

Het ging vroeger toch veel informeler? Men vroeg toch gewoon: kunt u dit voor mij doen?

De heer **Broere**:

Het probleem werd uiteindelijk aan ons voorgelegd met de vraag: kunt u dit doen. Dan bekeken wij of wij daartoe inderdaad in staat waren met de mogelijkheden en middelen die ons ten dienste stonden.

De **voorzitter**:

Uit hetgeen wij nu weten, moet het een normale praktijk geweest zijn om het in zwaardere zaken zo te doen? Om bijstand aan arrestatieteams te vragen om dit soort operaties uit te voeren?

De heer **Broere**:

Maar niet in de collegiale sfeer in de zin van: dat regel ik wel even voor u! Dat is mij niet bekend.

De heer **Koekkoek**:

Maar bijvoorbeeld op verzoek van een tactisch team?

De heer **Broere**:

Dat gebeurde.

De **voorzitter**:

Opbellen was toch voldoende?

De heer **Broere**:

Het opbellen naar mij was voldoende. Ik stelde de controlevraag: weet de officier daarvan. Die vraag werd dan wel of niet bevestigend beantwoord. Ik toets niet - dat doe ik nu ook niet - het traject naar het OM. Daar ga ik van uit.

De **voorzitter**:

Bent u wel eens gelummeld?

De heer **Broere**:

Niet dat ik weet.

De **voorzitter**:

Hoeveel van die operaties heeft u uitgevoerd?

De heer **Broere**:

Gedurende de tijd dat wij daarbij betrokken waren, zijn het er ongeveer 50 geweest. Dat betreft een periode van 10, 11 jaar.

De heer **Rabbae**:

Er is mij iets niet duidelijk. Aan de ene kant zegt u, dat u nu met een formulier werkt waarop men "ja" of "nee" kan antwoorden. U wekt de indruk dat het niet gebeurt als het antwoord "nee" is. Aan de andere kant zegt u, dat u ervan uitgaat dan u het juiste antwoord krijgt, dat u niet het contact met het OM toetst. Het is de verantwoordelijkheid van de

aanvrager om de zaak met het OM te regelen. De check op het formulier is dus eigenlijk overbodig?

De heer **Broere**:

Nee, niet overbodig. Het is echter wel een marginale toetsing. Wij willen voor onszelf administreren, hoeveel aanvragen er zijn gekomen en hoeveel er op jaarbasis gehonoreerd worden. Wij moeten die gegevens ook maandelijks aanleveren bij het OM.

De heer **Rabbae**:

Het is meer voor de statistiek?

De heer **Broere**:

Het is maar hoe u het benaderd. Ik gebruik het niet als toetsing of het overleg inderdaad heeft plaatsgevonden.

De heer **Koekkoek**:

U vraagt of er toestemming is. Kunt u zich herinneren of u dat altijd gevraagd hebt? Of is er een periode geweest waarin u het niet vroeg en waarin u in actie kwam op het enkele verzoek van een chef tactische recherche.

De heer **Broere**:

Ik ben begonnen als medewerker van het AT. Ik ben pas sinds zes jaar teamleider en nu ben ik chef van het AT Rotterdam-Rijnmond. Daarvoor ging ik niet over het toezeggen van assistentie, dat deden de toenmalige bazen.

De heer **Koekkoek**:

Als teamleider hebt u altijd gevraagd, of de officier het goedvindt.

De heer **Broere**:

Precies.

De heer **Koekkoek**:

Doet u ook andere zaken, bijvoorbeeld het plaatsen van peilzenders?

De heer **Broere**:

Niet vaak, in verhouding tot onze eigenlijke taakstelling gebeurt dat niet zo veel.

De heer **Koekkoek**:

Hoeveel keer per jaar?

De heer **Broere**:

Marginaal. Een twee keer per jaar met misschien een uitschieter in een bepaald jaar waarin het was meer gebeurd is.

De heer **Koekkoek**:

Het is nu stil aan het front.

De **voorzitter**:

Is dat omdat Driebergen het nu doet?

De heer **Broere**:

Het is mogelijk dat de verzoeken rechtstreeks naar Driebergen gaan.

De **voorzitter**:

Wanneer gebeurde het meer dan nu het geval is?

De heer **Broere**:

Ik dacht dat ik in het voorgesprek 1991, 1992 genoemd heb. Toen hebben wij het meer gedaan.

De **voorzitter**:

Hoe vaak heeft toen u peilbakens geplaatst en waar?

De heer **Broere**:

Acht tien keer, in het ressort en daarbuiten.

De heer **Koekkoek**:

Komt u op dit gebied wel eens in actie in het buitenland?

De heer **Broere**:

Als AT of op dit vakgebied?

De heer **Koekkoek**:

Op dit gebied. Wij spreken nu over de 10% van uw nevenwerkzaamheden.

De heer **Broere**:
Die 10% bestaan niet alleen uit inkijken en het plaatsen van bakens. Dat is misschien maar 0,1% van ons werk. Wij plaatsen inderdaad bakens in het buitenland.

De heer **Koekkoek**:
Moet u dan wel eens ver weg?

De heer **Broere**:
Wat is ver?

De heer **Koekkoek**:
Hoe ver bent u geweest?

De heer **Broere**:
Kreta bijvoorbeeld.

De **voorzitter**:
Wist de politie aldaar wat u deed? Dat heeft u gecheckt.

De heer **Broere**:
Daar kun je niet omheen. Je krijgt hier een verzoek om rechtshulp. Je gaat die kant op. Je moet je daar aanmelden; dat doen wij ook altijd.

De **voorzitter**:
U heeft nooit onaangemeld gewerkt in het buitenland?

De heer **Broere**:
Nee, absoluut niet.

De **voorzitter**:
Moest u naar Kreta omdat de apparatuur niet werkte?

De heer **Broere**:
Of de apparatuur niet werkte, weet ik niet. Er moest wel een batterij worden vervangen.

De heer **Koekkoek**:
Dat kan ik mij voorstellen. Werkt u met af luisterapparatuur?

De heer **Broere**:
Ja.

De heer **Koekkoek**:
Bij welke gelegenheden?

De heer **Broere**:
Gijzelingen, ontvoeringen. Wij maken daarbij ook gebruik van camera's om zicht te krijgen op wat zich binnen afspeelt.

De heer **Koekkoek**:
Maakt u buiten die noodsituaties ook wel gebruik van af luisterapparatuur?

De heer **Broere**:
Niet dat ik weet.

De **voorzitter**:
Dat heeft u nooit gedaan?

De heer **Broere**:
Nee.

De **voorzitter**:
Ook niet in uw team.

De heer **Broere**:
Niet dat ik weet.

De **voorzitter**:
Ook niet om meeluisterapparatuur te installeren?

De heer **Broere**:
Niet dat ik weet.

De **voorzitter**:
Daarnet zei u "nee" en nu zegt u "niet dat ik weet". Daarin zit een klein verschil.

De heer **Broere**:
U vroeg eerst, of ik het zelf had gedaan. Het antwoord op die vraag is "nee".

De **voorzitter:**

Anderen in uw team onder uw verantwoordelijkheid?

De heer **Broere:**

Nee, daarvan is mij niets bekend.

De **voorzitter:**

U bent nooit door de CID of door een tactisch team gevraagd om ergens een meeluistersituatie op te zetten?

De heer **Broere:**

Niet in die bewoordingen.

De **voorzitter:**

Heeft u dan wel eens meeluisterapparatuur laten plaatsen?

De heer **Broere:**

Ik laat niets plaatsen. Ik doe dat op verzoek.

De **voorzitter:**

Is het verzoek aan u gericht?

De heer **Broere:**

Nee.

De heer **Koekkoek:**

Waarom doet een arrestatieteam deze dingen als inkijken, plaatsen van een peilzender, plaatsen van af luisterapparatuur en niet bijvoorbeeld een observatieteam of een dienst technische ondersteuning?

De heer **Broere:**

Een dienst technische ondersteuning doet het ook. In het geval van gijzelingen vragen ook wij om ondersteuning van DTOO. Dan wordt dat voor ons geregeld.

De heer **Koekkoek:**

Maar het daadwerkelijk plaatsen van apparatuur doet u dat of de DTOO?

De heer **Broere:**

Met name de laatste jaren gebeurt dat door de DTOO. Wij bepalen, waar wij gehoor en zicht willen hebben. De DTOO probeert dat te realiseren. Op uw vraag waarom het AT, ik denk dat dit te maken heeft met vaardigheden.

De heer **Koekkoek:**

Het observatieteam doet het niet?

De heer **Broere:**

Dat is mij niet bekend.

De heer **Koekkoek:**

U werkt dus voor deze bijzondere opdrachten nauw samen met de dienst technische ondersteuning?

De heer **Broere:**

Als dat noodzakelijk is. In Rotterdam-Rijnmond hebben wij zelf ook de beschikking over techniek. Als dat voldoende is, gebruiken wij dat.

De heer **Rouvoet:**

Als er samengewerkt moet worden, bent u er dan zelf graag bij, of laat u het dan aan de DTOO over?

De heer **Broere:**

Ik vraag mij af, of ik alles weet van DTOO. DTOO is mij geen verantwoording verschuldigd. Ik denk dat er soms helemaal niet samengewerkt kan worden omdat wij het niet weten.

De heer **Rouvoet:**

Als er echter wel samengewerkt wordt, zijn er dan acties waarbij u samen op pad gaat of treedt u terug en laat het DTOO helemaal alleen doen?

De heer **Broere:**

Dat laatste het liefst. Met name in gijzelingssituatie hebben wij immers een totaal andere verantwoordelijkheid. Dan zijn wij liever niet bezig met randvoorwaarden.

De heer **Koekkoek:**

Werkt u bij deze bijzondere opdrachten uitsluitend voor de criminele inlichtingendienst van Rotterdam-Rijnmond of werkt u voor het hele ressort?

De heer **Broere**:

Wij werken dan voor het hele ressort. Het verzoek kan in ieder geval van elke RCID in het ressort komen.

De heer **Koekkoek**:

Er zijn twee arrestatieteams in het ressort Den Haag. U werkt heel nauw met elkaar samen?

De heer **Broere**:

Dat is correct.

De heer **Koekkoek**:

In welke gevallen wordt er een peilzender geplaatst of vindt er een inijkoperatie plaats? Zijn daarvoor bepaalde criteria?

De heer **Broere**:

Ik heb reeds eerder geschetst wie de afweging maakt. Hierbij geldt hetzelfde. Natuurlijk zijn er criteria voor de inzet van dit soort middelen. Ik kan hier geen juridische verhandeling geven over alle ins en outs van het wetboek. Ik heb gisteren echter begrepen dat ik dat onder mijn hoofdkussen moet hebben.

De **voorzitter**:

Nee hoor!

De heer **Broere**:

Die afweging geschiedt elders.

De **voorzitter**:

Heeft u ooit gehoord van de handleiding kijkoperaties?

De heer **Broere**:

Niet meer dan dat?

De **voorzitter**:

Is er ooit gezegd: dat ding is er nu, wij moeten er even naar kijken?

De heer **Broere**:

Binnen mijn team is dat niet het geval geweest.

De **voorzitter**:

In de richtlijn voor de procureurs-generaal staat bijvoorbeeld dat het moet gaan om een verdachte. Is dat u meegedeeld? Voordien was dat namelijk niet duidelijk in het beleid.

De heer **Broere**:

Ja, het moet gaan om een verdachte; het moet gaan om een verdenking waar mogelijk een verdachte aan vastzit. Over dergelijke zaken filosofer je wel met elkaar. Nogmaals, die afweging ligt niet bij mij. Ik krijg concreet het probleem op mijn bordje. Er wordt gezegd: wij hebben besloten dat dit aan de orde is, kunt u dat voor ons uitvoeren?

De heer **Koekkoek**:

Verkoopt u wel eens "nee"?

De heer **Broere**:

In principe niet.

De heer **Koekkoek**:

Wanneer wel?

De heer **Broere**:

Als er geen toestemming is of als er geen terugkoppeling heeft plaatsgevonden.

De heer **Koekkoek**:

Zegt u ook wel eens, dat u een bepaalde klus niet ziet zitten?

De heer **Broere**:

Als wij er al zicht op krijgen, moet je je wel afvragen of het middel opweegt tegen de veiligheid van je eigen mensen. Nogmaals, dan moet ik alle ins en outs van het traject kennen. Soms is dat niet het geval en wil ik dat ook niet weten. Er zijn zaken waarvan ik zeg, dat men het mij niet hoeft te vertellen.

De heer **Koekkoek**:

Maar u blijft verantwoordelijk voor de veiligheid van uw mensen. Ik kan mij voorstellen dat u zegt: leuk bedacht, maar niet uitvoerbaar.

De heer **Broere**:

Als het operationeel technisch niet uitvoerbaar is en wij moeten dus echt risico's nemen, vindt er overleg plaats met de aanvrager.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u daarover wel eens een conflict gehad?

De heer **Broere**:

Bij sommige zaken hebben wij gezegd, dat zij op dat moment op die plaats niet uitvoerbaar waren. Toen hebben wij het ook niet gedaan.

De heer **Koekkoek**:

Beslist u daar uiteindelijk over?

De heer **Broere**:

Ik beslis over de risico's van mijn mensen.

De heer **Koekkoek**:

Als u een inijkoperatie hebt gedaan, hoe legt u die vast?

De heer **Broere**:

De informatie die wij vergaren, wordt teruggekoppeld naar de chef CID. Dat gebeurt mondeling en soms schriftelijk met een verslag van bevindingen.

De heer **Koekkoek**:

Gebeurt dat nog steeds zo?

De heer **Broere**:

Tot begin dit jaar gebeurde dat zo. Ik heb reeds gezegd dat de laatste inijkoperatie in februari heeft plaatsgevonden. Ik weet dat de betrokken recherchechef daarvan proces-verbaal heeft opgemaakt. Die zaak loopt nog, daarom wil ik er nu niet verder op ingaan. Binnen het AT hebben wij nu intern de afspraak gemaakt dat wij van al dit soort zaken proces-verbaal opmaken.

De heer **Koekkoek**:

Maakt u dat proces-verbaal op?

De heer **Broere**:

Niet ikzelf, maar degene die de waarneming heeft gedaan maakt proces-verbaal op. Dat wordt ter beschikking gesteld van de chef RCID. Wat hij daarmee verder doet, is de verantwoordelijkheid van die chef RCID.

De heer **Koekkoek**:

U spreekt over "al dit soort zaken". Wij hebben het gehad over kijkoperaties en het plaatsen van peilzenders. Zijn er nog andere zaken die u n in een proces-verbaal moet vastleggen doch dat vroeger niet gebeurde?

De heer **Broere**:

Het gaat met name om dit soort zaken. Een ander voorbeeld dat ik mij voor de geest kan halen, is het nemen van een monster in een milieuzak.

De **voorzitter**:

Het nemen van een monster in een milieuzak of in een drugszak?

De heer **Broere**:

Ik sprak over een milieuzak. Er ligt ergens een berg afval en men wil zekerheid over de samenstelling. Dan krijgt men dat.

De heer **Koekkoek**:

U gaat er dan met een schepje naar toe?

De heer **Broere**:

Met een schepje en een emmertje.

De heer **Koekkoek**:

U zei, dat vroeger mondeling aan de chef CID verteld werd, wat er gezien was. Staat u of een van uw medewerkers ingeschreven als informant bij de CID?

De heer **Broere**:

Nu niet meer.

De heer **Koekkoek**:
Wanneer wel?

De heer **Broere**:
In een ressortelijke vergadering van chefs RCID - belegd op verzoek van de teamchefs AT Rotterdam en West 1 informant. In die tijd was dat de beste optie. - is deze problematiek aan de orde geweest. Toen was de optie aan de orde om ingeschreven te worden als

De heer **Koekkoek**:
Is het gebeurd in de praktijk.

De heer **Broere**:
Ja.

De heer **Koekkoek**:
Komt het nu nog voor?

De heer **Broere**:
Nee, het komt nu niet meer voor.

De **voorzitter**:
Bent uzelf ingeschreven geweest als informant?

De heer **Broere**:
Ja, ik was toen zelf ook ingeschreven als informant.

De **voorzitter**:
Hoe lang heeft dat geduurd?

De heer **Broere**:
Slechts een heel korte periode. Het was aan de orde net voordat het AT van de gemeentepolitie en het AT West 1 samengingen. Beide chefs waren erbij betrokken. De huidige CID-officier en de huidige chef CID hebben beiden verklaard hieraan absoluut niet mee te willen werken. Dat is al twee jaar geleden. Ik heb dus ongeveer een jaar ingeschreven gestaan.

De **voorzitter**:
Vindt u het zelf wel een acceptabele werkwijze?

De heer **Broere**:
Op dat moment was dat voor ons acceptabel. Er is toen heel nadrukkelijk over de voors en tegens gesproken en het werd als zodanig geaccepteerd. Op grond van voortschrijdend inzicht - het is een wat afgezaagde kreet - hebben wij nu de conclusie getrokken dat wij van al onze bevindingen proces-verbaal opmaken.

De **voorzitter**:
Is het het voortschrijdend inzicht of is het de ophef die nu daarover gemaakt wordt?

De heer **Broere**:
De gedachten daarover vormden zich reeds eerder. Er is ook jurisprudentie. Uitspraken op dat gebied worden nauwlettend gevolgd. Uiteindelijk zijn wij tot de conclusie gekomen, het maar open te spelen.

De **voorzitter**:
Maar een politieambtenaar moet toch gewoon proces-verbaal maken? Die kun je toch niet afschermen door hem als informant weg te stoppen in een systeem?

De heer **Broere**:
Dat gebeurde toen wel; dat zijn de feiten

De heer **Vos**:
Kunt u uitleggen waarom dat daadwerkelijk gebeurde? Kunt u een casus beschrijven waarin u voorstelt dat er redenen zijn om het wel te doen?

De heer **Broere**:
Het voorstel komt niet van ons. De chef RCID moet met zijn informatie aan de gang. Die kiest voor een bepaalde opzet. Toentertijd was de optie aan de orde om als informant ingeschreven te zijn. Er zijn ook regio's die dat nooit gedaan hebben. Die hebben die optie wel besproken, maar hebben daarvan geen gebruik gemaakt.

De heer **Vos**:
Uw mensen durven in beginsel toch wel als getuigen op te treden?

De heer **Broere**:
Ja.

De heer **Vos**:
Dus voor uw team was het in feite nooit nodig?

De heer **Broere**:
Het gaat om CID-informatie. Het gaat niet om de vraag, of wij al dan niet willen verschijnen. Het is de verantwoordelijkheid van de CID-chef en van de CID-officier, hoe met die CID-informatie moet worden omgegaan.

De **voorzitter**:
Als u nu weet dat in de handleiding kijkoperaties staat, dat het om verdachten moet gaan, zou u zich dan die vraag nog stellen? Of vindt u het niet uw pakkie aan om dat allemaal af te wegen?

De heer **Broere**:
Nogmaals ik ga ervan uit, dat dit in het vooroverleg aan de orde is, waarbij iedereen zich bewust is van de zwaarte van het middel. Het is mijn vaste overtuiging dat dit zo gebeurt.

De heer **Rouvoet**:
U zegt dat in de ressortelijke vergadering de voors en tegens zijn afgewogen. Waren er nog andere tegens dan het argument van de verbaalplicht?

De heer **Broere**:
Dat weet ik niet meer.

De heer **Koekkoek**:
Weet u, of het nu nog voorkomt dat een AT chef als informant ingeschreven staat?

De heer **Broere**:
Dat weet ik niet.

De heer **Koekkoek**:
Er is een landelijke contact AT. Daar ontmoet u elkaar. U spreekt ook over AT Nederland?

De heer **Broere**:
Ik houd ervan daarover te spreken.

De heer **Koekkoek**:
Dat geeft aan dat je elkaar kent. Je moet met elkaar samenwerken. Weet u uit dat verband of het nog gebeurt?

De heer **Broere**:
Nee.

De **voorzitter**:
Heeft u daarover nooit met elkaar gesproken?

De heer **Broere**:
Daarover wordt niet gesproken.

De **voorzitter**:
Dat kan ik mij niet voorstellen.

De heer **Broere**:
Soms is het professioneel om zaken niet te weten.

De **voorzitter**:
Dat is met het voortschrijdend inzicht ook niet veranderd?

De heer **Broere**:
Ik weet het niet.

De **voorzitter**:
U praat natuurlijk over veel dingen. U wilt toch niet zeggen dat hierover nooit gesproken wordt?

De heer **Broere**:
Ik begrijp dat het heel vreemd klinkt, maar er zijn zaken waarover niet wordt gepraat. Binnen ons team wordt niet over een embargozaak gepraat, terwijl de kaderleden wel

weten wat er speelt. Er wordt ook niet naar gevraagd door de mensen. Het is absoluut niet interessant te weten, wat nu zo geheim is. Daarvoor is het geheim.

De heer **Koekkoek:**

Hoe legt u bij uw eigen team die bijzondere operaties vast?

De heer **Broere:**

Die worden op dit moment vastgelegd in een geautomatiseerd systeem, als een inzet van het AT.

De heer **Koekkoek:**

Als een CID-officier wil weten, of twee jaar geleden een bepaald object is betreden, kan hij dat bij u navragen?

De heer **Broere:**

Iets wat twee jaar geleden gebeurd is, niet. Het geautomatiseerde systeem werkt vanaf begin dit jaar. Daarvoor werden acties alleen verantwoord in het urenverantwoordingsstelsel. Dat stelsel bevat niet de zaken zelf en de inhoud daarvan, het meldt alleen het aantal uren AT-acties. Dat is een tekortkoming van dat systeem.

De heer **Koekkoek:**

Inkijkoperaties vinden niet iedere dag plaats zoals reeds is gebleken. Zijn er andere diensten binnen het ressort die zich daarmee bezig houden, die eventueel ook een inkijkoperatie uitvoeren?

De heer **Broere:**

Dat is mij niet bekend.

De heer **Koekkoek:**

Wat zou u ervan vinden als het zou gebeuren?

De heer **Broere:**

Het is wat hypothetisch. De chef RCID zal dus een ander moeten benaderen om dit te doen. Op dat moment is het de verantwoordelijkheid van degene die benaderd wordt om "ja" of "nee" te zeggen. Ik weet niet of dit voorgekomen is. Ik kan mij dat ook niet voorstellen.

De heer **Koekkoek:**

Vindt u dat het arrestatieteam daarvoor het beste gequipt is?

De heer **Broere:**

Ik denk dat wij dit het meest veilig kunnen doen.

De heer **Koekkoek:**

Kijkt u wel eens in in woningen?

De heer **Broere:**

Alleen van buiten naar binnen door de ramen. Dat komt voor. Inkijken in de zin van betreden gebeurt niet bij woningen.

De heer **Koekkoek:**

Er zijn natuurlijk wel eens twijfelgevallen. Neem bijvoorbeeld een bedrijf waaraan de woning vastzit. Hebt u wel eens situaties meegemaakt, waarbij je minstens op de grens van een woning zit om een inkijk operatie uit te voeren?

De heer **Broere:**

Met dat grensgebied zijn wij heel voorzichtig. Bij ons is de kreet: bij twijfel niet inhalen. Waar het lokaal wettelijk gezien kan worden als woning, gebeurt het dus niet. Het kan bijvoorbeeld niet gebeuren in de hut van een schip. Dat wordt aangemerkt als woning, dus daar ben je niet welkom. Wij komen daar dan ook niet.

De **voorzitter:**

En een winkel?

De heer **Broere:**

Als die niet wordt aangemerkt als zijnde een woning, dan zou het kunnen.

De **voorzitter:**

Dat is toch ook wel gebeurd?

De heer **Broere:**

Van een winkel staat mij niets bij.

De **voorzitter**:

En een bakkerij?

De heer **Broere**:

Ja, maar dat is de lokaliteit waar gebakken wordt. Dat is niet de winkel. Het is de plaats waar de oven staat.

De heer **Koekkoek**:

Maar daar werden niet alleen zoete broodjes gebakken?

De **voorzitter**:

Wij mogen aannemen van niet, anders gaat u daar niet kijken.

De heer **Broere**:

Op dat moment werd er überhaupt niet gebakken.

De heer **Rabbae**:

Wanneer wordt een ruimte een priv-ruimte?

De heer **Broere**:

Als de juristen het erover eens zijn dat die ruimte als woning wordt aangemerkt. Dat is een vlak waarop ik mij absoluut niet kan begeven. Als de chef RCID en het OM het erover eens zijn dat de ruimte op geen enkele manier als woning kan worden aangemerkt, zijn wij ervoor in.

De heer **Rabbae**:

Is een ruimte waarin slechts een tafel en twee stoelen staan een priv-ruimte?

De heer **Broere**:

Ik kan daarop geen zinnig antwoord geven.

De heer **Rabbae**:

Als er een bed staat, is het dan nadrukkelijk een priv-ruimte?

De heer **Broere**:

Ik kan mij voorstellen dat een ruimte waarin geleefd wordt, waarin gegeten en geslapen wordt, wordt aangemerkt als woning.

De **voorzitter**:

U zegt, dat u er niet bent om dat soort onderscheid te maken.

De heer **Broere**:

Wij doen een soort vooronderzoek. Wij laten ons niet zo gemakkelijk sturen. Wij weten uiteindelijk waar wij terecht komen. Wij kunnen zelf heel goed inschatten, of wij een bepaalde grens overschrijden. Bij twijfel vindt er overleg plaats. Komen wij daar niet uit, dan doen wij het niet.

De heer **Rabbae**:

Is een cabine van een vrachtauto overdag een andere ruimte dan 's avonds wanneer het bed uitgetrokken wordt?

De heer **Broere**:

De volgende vraag is: de man leeft er de hele week en hij heeft een slaapruiimte boven zijn cabine.

De heer **Rabbae**:

U weet het niet?

De heer **Broere**:

Nee, dat weet ik niet. Ik ben nog nooit in een cabine geweest.

De **voorzitter**:

In het vorige gesprek hebben wij gehoord dat vrachtauto's blijkbaar geen woningen zijn.

De heer **Broere**:

Ik heb het vorige gesprek niet gehoord.

De **voorzitter**:

Toen heeft de heer Hellemons ons uitgelegd dat apparatuur ook aan vrachtauto's etcetera bevestigd kan worden. Daaruit meende ik op te maken, dat men niet vindt dat een vrachtwagen een woning is. Dat lijkt mij logisch. Een vrachtwagen is immers niet direct een woning?

- De heer **Koekkoek**:
Mijn volgende vraag gaat over de samenwerking tussen arrestatieteam en observatieteam. Hebt u veel met elkaar te maken?
- De heer **Broere**:
Wij hebben regelmatig met elkaar te maken.
- De heer **Koekkoek**:
In welke soort situaties?
- De heer **Broere**:
In ieder geval als het facet vuurwapengevaarlijkheid aan de orde is. Ook bij technisch/tactisch moeilijke aanhoudingen; als wij niet weten waar wij uitkomen met bijvoorbeeld een partij verdovende middelen of als wij inschatten dat wij op dat moment geen tijd hebben om de plaatselijke politie in te seinen, voor te bereiden en een actie te laten uitvoeren. Bij dergelijke zaken moeten wij met elkaar kunnen praten, snel een plan kunnen trekken en bijvoorbeeld een partij verdovende middelen op tijd kunnen onderscheppen. Dan werken wij samen.
- De heer **Koekkoek**:
Hebt u meegemaakt dat u een partij moest doorlaten?
- De heer **Broere**:
Nee.
- De heer **Koekkoek**:
Hebt u meegemaakt dat er daartoe een opdracht was van de officier van justitie of van een chef RCID?
- De heer **Broere**:
Dan heeft het ook geen zin om het AT te laten meerijden. Dan is het optreden niet gewenst, dus zijn wij er niet bij.
- De heer **Koekkoek**:
Ik kan mij voorstellen dat zich een situatie voordoet dat u er wel bij bent en dat op het laatste moment uw optreden wordt afgeblazen omdat blijkt dat collega's van u zelf aan het vervoeren zijn. Hebt u dat wel eens meegemaakt?
- De heer **Broere**:
Niet in de zin dat de partij in het milieu moest verdwijnen. Wij zijn als AT ter plaatse om de aanhouding te plegen. Ik kan mij voorstellen dat wij een half uurtje wachten omdat er bijvoorbeeld meer mensen verschijnen.
- De heer **Koekkoek**:
Hebt u te maken gehad met trajecten waar de politie een rol speelde in het afleveren van drugs en waar u geroepen was om op te treden, doch het op het laatste moment niet doorging omdat u dan eigen mensen had moeten pakken?
- De heer **Broere**:
Nee dat heb ik niet meegemaakt.
- De heer **Koekkoek**:
U hebt ook ervaring met politie-infiltratie. Was dat als begeleider? Hebt u niet zelf gewerkt als politie-infiltrant?
- De heer **Broere**:
Nee, ik was duidelijk begeleider.
- De heer **Koekkoek**:
Wat deed u als begeleider van politie-infiltratie?
- De heer **Broere**:
Begeleiden in de meest ruime zin van het woord. Vooroverleg met het OM, plannen maken, randvoorwaarden invullen, daadwerkelijk begeleiden van de infiltrant als dat mogelijk was, opvang en nazorg als het achter de rug was, aanwezig zijn bij het opmaken van het proces-verbaal en ervoor zorgen dat de man in kwestie weer veilig thuiskomt.
- De heer **Koekkoek**:
Vindt u het een goed middel?

De heer **Broere**:
Ik vind het een goed middel.

De heer **Koekkoek**:
Wat vindt u van het gebruik maken van een burger als infiltrant?

De heer **Broere**:
Op het moment dat ik daarbij betrokken was, was dat absoluut niet aan de orde. Alleen opgeleide politiemensen mochten worden ingezet, in eerste instantie als pseudo-koper en later is dat politile infiltrant geworden.

De heer **Koekkoek**:
Dat ging verder dan pseudo-koop?

De heer **Broere**:
Het is een ander gebied. Met pseudo-koop probeert men gericht zicht te krijgen en te komen tot een koop. Op dat moment worden de mensen aangehouden en het aangebodene in beslag genomen. Infiltratie hoeft daar niet per se op gericht te zijn.

De heer **Koekkoek**:
Je moet dan binnen dringen in een organisatie. Is dat gelukt voor zover u daarmee te maken hebt gehad?

De heer **Broere**:
Ja, dat is wel gelukt.

De heer **Koekkoek**:
Heeft dat tot een strafzaak geleid?

De heer **Broere**:
Ja, dat heeft tot strafzaken geleid.

De heer **Koekkoek**:
In uw ervaring kan het een effectief middel zijn?

De heer **Broere**:
Het kan een heel effectief middel zijn.

De **voorzitter**:
Wat heeft tot strafzaken geleid: pseudo-koop of diepte-infiltratie?

De heer **Broere**:
Wij zijn gestart als pseudo-koopteam. Op een gegeven moment zijn wij gaan praten over politile infiltratie. Wij zijn overigens nooit verder gekomen dan kortstondige infiltratie. Lange-termijninfiltratie is nooit aan de orde geweest.

De **voorzitter**:
Wat was het langste traject?

De heer **Broere**:
In tijdsduur kan dat mr dan een jaar zijn, waarin je kortstondig de mensen ertussen schuift, contact laat maken en uiteindelijk altijd laat terugkeren f naar het team f naar het thuisfront.

De heer **Koekkoek**:
Is politile infiltratie beheersbaar?

De heer **Broere**:
Mijn ervaring is dat politile infiltratie heel goed beheersbaar is.

De heer **Koekkoek**:
Worden de mensen dan niet even slecht als het milieu waarin zij moeten verkeren?

De heer **Broere**:
Het was een van de taken van de begeleider om dat nu juist te voorkomen.

De heer **Koekkoek**:
Dat is u gelukt?

De heer **Broere**:
Ja, dat is gelukt.

De heer **Koekkoek**:
Hebt u niet meegemaakt dat mensen de fout in gingen?

De heer **Broere**:

- In het PIT West 1 heb ik niet meegemaakt dat mensen de fout in gingen.
- De heer **Koekkoek**:
Ik heb voldoende gehoord, voorzitter.
- De heer **Rouvoet**:
Mag ik nog een vraag stellen over infiltratie vanuit uw AT-ervaring? Weet je als AT altijd van te voren of er bij een groep die je moet aanhouden infiltranten of informanten tussen zitten?
- De heer **Broere**:
Ik kan mij voorstellen dat wij dat niet weten.
- De heer **Rouvoet**:
Wilt u het weten?
- De heer **Broere**:
Ik wil het niet weten.
- De heer **Rouvoet**:
U pakt gewoon iedereen even hard aan.
- De heer **Broere**:
Als wij daarvan niet op de hoogte zijn, wordt iedereen op dezelfde manier geveegd.
- De heer **Rouvoet**:
Maar soms wordt het u verteld?
- De heer **Broere**:
Soms wordt het ons verteld.
- De heer **Rouvoet**:
Waarom?
- De heer **Broere**:
Ik praat nu over de tijd dat ik daarbij betrokken was. Zoals u weet, ben ik in 1992 gestopt.
- De **voorzitter**:
U zit nu toch nog steeds in een AT?
- De heer **Broere**:
Na 1992 heb ik nooit meer daarvan gehoord. Ook als wij het weten, wordt hij op dezelfde manier aangepakt.
- De heer **Rouvoet**:
Het wordt u dus niet verteld om daarmee op de een of andere manier rekening te houden?
- De heer **De Graaf**:
U heeft aan het begin van het verhoor gezegd, dat u niet met het wetboek onder uw hoofdkussen slaapt. Dat lijkt mij heel terecht want dat is ook niet erg prettig. Kent u wel de regeling waarin de taken van de AT's verwoord staan?
- De heer **Broere**:
Ja, in grote lijnen.
- De heer **De Graaf**:
Die regeling valt onder het Besluit regionaal politiebeheer. Daarin staat het verrichten van planmatige aanhoudingen. Dat is hier uitvoerig uiteengezet. Verder staat er: het bewaken en beveiligen van politie-infiltranten; het assisteren bij het bewaken en beveiligen van het transport van getuigen, verdachten en gedetineerden - dat zult u ook regelmatig doen - het assisteren bij het bewaken en beveiligen van objecten en andere werkzaamheden waarvoor toestemming is verkregen van onze ministers. Alle werkzaamheden waarover wij in dit verhoor hebben gesproken, vallen daar eigenlijk onder. Dat zijn die nevenwerkzaamheden.
- De heer **Broere**:
Ik weet niet precies, hoe dat bedoeld is. Ik denk dat het een soort kapstok is.
- De heer **De Graaf**:
Kent u als chef van het AT een besluit waarin staat, wat u allemaal aan nevenwerkzaamheden mag doen? In de regeling staat immers, dat u uitsluitend de

volgende taken doet. Kent u zo'n besluit van de beide ministers waarin staat, wat het AT precies mag doen als nevenwerkzaamheden, bijvoorbeeld inkijken en dergelijke?

De heer **Broere**:

Nee, zo'n besluit ken ik niet.

De heer **De Graaf**:

U is in ieder geval nooit meegedeeld, dat er zo'n besluit is?

De **voorzitter**:

Is daarover wel eens landelijk gesproken?

De heer **Broere**:

Ja, er wordt landelijk over meer zaken gesproken die niet duidelijk zijn.

De **voorzitter**:

Laten wij die nog eens even op een rijtje zetten.

De heer **Broere**:

Wij leveren bijvoorbeeld personeel voor de BBE van de politie. Dat is een regeling die ons is opgelegd.

De heer **De Graaf**:

U laat personeel daaraan deelnemen. Het is dan echter niet het AT dat op dat moment optreedt. Het zijn mensen uit uw AT. De nevenwerkzaamheden waarover wij met u hebben gesproken, staan in uw regio nergens op papier? Er is geen lijstje vastgesteld door de korpsleiding waarop staat: dat mag je doen en de rest niet?

De heer **Broere**:

Er is een convenant ressortelijke AT-zorg. Er is een afspraak tussen de vijf regio's die de beide AT's in stand houden en onderhouden. Daarin zijn heel concreet hoofdtaken, neventaken en ondersteunende taken genoemd. Die zijn limitatief opgesomd. Daarin staat echter niet het BBE verhaal.

De heer **De Graaf**:

Maar hetgeen de wet eist, namelijk dat er een besluit is waaruit de toestemming van beide ministers blijkt, daarvan weet u niets?

De heer **Broere**:

Ik ken dat besluit niet.

De **voorzitter**:

Zou u het lijstje willen afmaken van wat er niet geregeld is?

De heer **Broere**:

De ministers schrijven voor het AT een bepaalde sterkte voor. Het AT is niet overal ingericht, zoals dat is voorgeschreven. De regeling organisatie ondersteunings- en aanhoudingseenheden kent maar drie soorten medewerkers: een medewerker, een operationele baas en een chef. In de praktijk zijn er wel een stuk of zes benamingen en salarisklassen. Er is een regeling dat de medewerkers van het AT moeten beschikken over een kogelvrije helm. Niemand heeft erover nagedacht dat zo'n helm minstens vijf kilo weegt en dat wij na drie maanden structureel bij de manuele therapeut lopen. Dat soort voorschriften staan allemaal op papier. Niemand vraagt zich echter af, hoe wij eraan komen.

De **voorzitter**:

Zijn die helmen er?

De heer **Broere**:

Ja, die zijn er wel maar wij kunnen die niet betalen. Dan houdt het snel op. Wij gaan echter wel 300 keer per jaar de confrontatie aan met criminelen die vuurwapengevaarlijk zijn. Het zij zo.

De **voorzitter**:

Wat zit u nu precies dwars?

De heer **Broere**:

Dat bepaalde verantwoordelijkheden niet worden opgepakt. Zij worden wel aan het papier toevertrouwd maar vervolgens wordt er niets mee gedaan.

De **voorzitter**:

Wij hebben u enigszins doorgezaagd over die inkijkoperaties. Nu hebben wij in de krant kunnen lezen dat gepensioneerde politiemensen zeggen, dat zij dat reeds deden in 1920; dat het echt helemaal niets bijzonders is.

De heer **Broere**:

Inkijkoperaties?

De **voorzitter**:

Ja, dat noemen wij nu zo. Net zo goed als wij tegenwoordig praten over gecontroleerde doorlevering. Dat deden wij een jaar geleden ook nog niet. Je geeft het een naam. Maar het heimelijk naar binnen gaan om te kijken hoe de zaken ervoor staan, heeft de Nederlandse politie dat altijd al gedaan?

De heer **Broere**:

Het lijkt mij verschrikkelijk interessant voor degene die dat vertelt.

De **voorzitter**:

Een ex-politieman van 72 jaar zegt: waar maken zij zich toch druk over, wij deden dit al jaren lang.

De heer **Broere**:

Dan was die politiemans op dat moment niet goed met zijn vak bezig.

De **voorzitter**:

Toen dit 10 jaar geleden als het ware begon, hoorde het er toen normaal bij?

De heer **Broere**:

Het hoort niet tot ons normale standaardtakenpakket.

De **voorzitter**:

Dat bedoel ik niet. Zag u het als normaal werk? Wij proberen even na te gaan, hoe zich dit heeft ontwikkeld.

De heer **Broere**:

Tien, elf jaar geleden zijn wij begonnen te filosoferen over de mogelijkheden. Ik heb toen niet de indruk gekregen dat het al heel lang aan de orde was. Naar mijn mening is het op dat moment pas begonnen.

De **voorzitter**:

Hoe effectief is het geweest?

De heer **Broere**:

Ik weet niet wat er uiteindelijk is gedaan met de informatie die wij hebben verzameld.

De **voorzitter**:

Maar dat vraag je toch wel? Je wilt toch weten, of je werk effect heeft? Dat is toch logisch!

De heer **Broere**:

Ik weet dat het vreemd klinkt, maar bepaalde zaken willen wij niet weten. Daar vraag je dan ook niet naar.

De **voorzitter**:

Denkt u dat het succesvol was om de zaken op te lossen?

De heer **Broere**:

Ja, mijn indruk is dat het een positieve bijdrage kan leveren aan het opsporingstraject.

De **voorzitter**:

Als u nu terugkijkt op die 50 keer, hoeveel keer was het dan raak?

De heer **Broere**:

Nu moet ik echt gissen. Een paar keer is het gebleven bij een poging. Dan lukte het gewoon niet. In de meeste gevallen kwamen wij wel binnen. Bij die gevallen was het een beetje fifty-fifty, f wij troffen relevante zaken aan f wij troffen niets aan.

De **voorzitter**:

Dan ging het altijd om verdovende middelen?

De heer **Broere**:

Nee, soms gaat het bijvoorbeeld om vuurwapens of om een gestolen auto die door de organisatie gebruikt wordt bij het transport van verdovende middelen. Het kunnen verschillende dingen zijn.

De **voorzitter**:

Gestolen schilderijen?

De heer **Broere**:

Dat zou kunnen, maar ik heb die nooit gezien.

De **voorzitter**:

Heeft u buiten gestolen auto's, verdovende middelen en vuurwapens nog meer relevante voorwerpen voor het onderzoek aangetroffen?

De heer **Broere**:

Een laboratorium om verdovende middelen te fabriceren. Dat schaar ik echter ook onder verdovende middelen.

De **voorzitter**:

Meer relevante voorwerpen voor het opsporen van strafbare feiten heeft u niet aangetroffen? De grote meerderheid is dus verdovende middelen?

De heer **Broere**:

Ja, de grote meerderheid betreft verdovende middelen.

De **voorzitter**:

Mijnheer Broere, dank u wel! Sluiting 12.45 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 19**

14 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 14 september
1995 in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den
Haag**

Verhoord wordt de heer P.C. van Duijne

Aanvang 11.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer P.C. van Duijne, geboren 29 januari 1946 te 's-Gravenhage. Mijnheer Van Duijne, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: "Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen".

De heer Van Duijne:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Van Duijne, u bent op dit moment onderzoeker bij het ministerie van Justitie. U bent een van de oervaders, zou je bijna kunnen zeggen, van het onderzoek naar de georganiseerde criminaliteit. Is het niet?

De heer Van Duijne:

Nou, als ik oervader was, zou ik een grijze baard moeten hebben, mijnheer de voorzitter, en dat heb ik niet. Ik ben er wel ongeveer tien jaar mee bezig, maar dat is nog niet oer.

De voorzitter:

U hebt ook veel veldwerk gedaan, heb ik begrepen.

De heer Van Duijne:

Ja.

De voorzitter:

En uit dien hoofde kende u de heer Bruinsma persoonlijk? Bent u wel eens op hem afgestapt?

De heer Van Duijne:

Ik heb twee keer geprobeerd op hem af te stappen en ik heb een keer telefonisch met hem gesproken, maar dat was het.

De heer De Graaf:

Wij hebben het niet over de criminoloog Bruinsma.

De heer Van Duijne:

Nee, wij hebben het niet over de criminoloog Bruinsma. Die heb ik vaak op een heel plezierige manier gesproken.

De voorzitter:

Is dat directe contact in de wereld waarover wij het hebben een wezenlijk bestanddeel om te weten hoe die wereld in elkaar zit?

De heer Van Duijne:

Nee.

De voorzitter:

Waarom niet?

De heer **Van Duijne**:

Ik heb een aantal keren ook met andere misdadigers gesproken, maar zij komen niet naar mij toe om de waarheid te vertellen. Zij komen naar mij toe om een verhaal te vertellen. Meestal luidt het verhaal dat zij eigenlijk rechtschapen burgers zijn en dat de FIOD en andere opsporingsdiensten door paranoia getroffen achter hen aan zitten. Niet zozeer de inhoudelijke kant van het verhaal was voor mij van belang, maar meer hoe zij het vertelde, hoe zij een eigen zelfbeeld opgebouwd hadden en wat hun huishouden, hun gewone, platte, dagelijkse manier van doen was. Een deel van de gesprekstijd was gevuld met zelfrechtvaardiging, een andere deel met zelfbeklag.

De **voorzitter**:

Wat zijn die delen zelfrechtvaardiging en zelfbeklag? Zou u die kort voor ons kunnen schetsen?

De heer **Van Duijne**:

Ik heb een fraudeur en een advocaat gesproken. Hun verhaal kwam erop neer dat hun handel eigenlijk eerlijk en oprecht was. Als je het op een bepaalde manier uit zou leggen, was het misschien strafbaar, maar het werd ook wel eens verkeerd uitgelegd. Zij waren voortdurend bezig met zich te verweren tegen justitie, niet op grond van de strafbare feiten die zij gepleegd hadden, maar op grond van een zee van misverstanden en soms zelfs een samenzwering om hun handelen maar opzettelijk verkeerd uit te leggen. Inhoudelijk gesproken was het eigenlijk niet interessant.

De **voorzitter**:

Dus het beeld van de handelaar die door de belastingen nagezeten wordt, belastingen die in Nederland op de rechtschapen burger toch al zo enorm drukken.

De heer **Van Duijne**:

Ja. Alleen zijn ze zo slim dat de FIOD het niet begrijpt. Maar dat wisten wij eigenlijk al.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Duijne, u begrijpt dat wij verder met u willen spreken over uw bevindingen omtrent aard, omvang en ernst van de georganiseerde zware criminaliteit. Allereerst over de definitie van het begrip waar wij als commissie nog het nodige mee te stellen zullen hebben, neem ik aan, maar ook over uw beoordeling van de hele problematiek van de aard, omvang en ernst van het verschijnsel waarmee wij ons bezighouden. De heer De Graaf zal het gesprek verder met u voeren, maar zoals u weet kunnen ook de andere leden van de commissie u vragen stellen.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Van Duijne, u heeft onderzoek gedaan en dat neergeslagen in een aantal publikaties. De laatste die ik heb kunnen lezen, is het boek Het spook, zoals het in de wandelgangen wordt genoemd. De eigenlijke titel luidt: "Het spook en de dreiging van de georganiseerde misdaad". Ik kom straks even op de titel terug, maar eerst deze vraag: wat voor soort onderzoek heeft u hiervoor gedaan, wat waren uw bronnen?

De heer **Van Duijne**:

Mijn bronnen waren harde bronnen, zoals processen-verbaal, ook buitenlandse, en financieel verslagen. Het waren bronnen die de hardheid hadden van een gerechtelijk vooronderzoek. Daarnaast ben ik noodgedwongen een paar keer zelf aan het snuffelen geslagen met de voorzichtigheid die daarbij past. Je hebt de brede informatie uit gesprekken met tal van deskundigen en ingewijden. Die informatie sla je op; het is geen als het ware voortdurend doorlopende voetnoot. Ik heb wel eens CID-bronnen geraadpleegd, maar daar kon ik eigenlijk alleen maar koek van bakken als ik daarnaast een hardere bron had.

De heer **De Graaf**:

Anders gezegd: CID-gegevens vindt u geen wetenschappelijk verantwoorde bron?

De heer **Van Duijne**:

CID-gegevens zijn richtingaanwijzers, zoals ANWB-richtingaanwijzers. Zij geven aan: daar is iets aan de hand. Zij zijn voor de politie onmisbaar, van grote waarde. Daarop is echter

geen wetenschappelijk onderzoek te gronden. Al te vaak het ik CID-gegevens gezien die twee daders voor n dode aanwezen, om maar eens wat te noemen. Of een CID-verhaal over een bepaalde organisatie die achteraf geen organisatie bleek te zijn, maar een soort van conglomeraat met aan het hoofd een man van eer die waardig als een soort van godfather rondliep. Als je achteraf kijkt wat ervan overeind blijft, constateer je dat het heel gemengd is. Ik heb die gegevens dus niet als bron willen gebruiken, te meer daar er een overvloed was aan goede GVO's om mij op te baseren.

De heer **De Graaf**:

Maar bij GVO's ben je toch al het stadium voorbij van het eerste onderzoek, de pro-actieve fase, zodat al een soort selectie is gemaakt van datgene wat hard te krijgen is? Dat is ook maar een beperkt zicht op de werkelijkheid.

De heer **Van Duijne**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

En dat vindt u minder nadelig dan dat u zich op CID-gegevens zou baseren?

De heer **Van Duijne**:

CID-gegevens kunnen achteraf gewoon onwaar blijken te zijn. Dat is herhaaldelijk gebleken. CID-gegevens worden niet voor de wetenschap verzameld, maar om de politie een richting aan te geven.

De heer **De Graaf**:

Heeft u er wel toegang toe?

De heer **Van Duijne**:

Ik heb er toegang toe gehad.

De heer **De Graaf**:

Zowel regionaal als nationaal?

De heer **Van Duijne**:

Niet landelijk. Ter plekke werkend kon ik ze inzien. In afnemende mate vroeg ik ernaar, behalve wanneer er een duidelijke aanwijzing was dat ik meer over de achtergrond moest weten.

De heer **De Graaf**:

In uw boek vertelt u dat u geprobeerd hebt met enkele leden van het OM te praten, maar dat u dat niet echt is bevallen, zacht uitgedrukt.

De heer **Van Duijne**:

Dat is erg gemend. In het ene kantoorgebouw stond de deur als het ware wagenwijd open en stonden koffie en gebak klaar, terwijl er ook gebieden waren, zeker in de tijd van de IRT-affaire toen de spanning nogal hoog was opgelopen, waar de deur potdicht zat, de zogenaamde embargoclubs.

De heer **De Graaf**:

Dus u heeft er eigenlijk niet veel aan gehad.

De heer **Van Duijne**:

Jawel. Ik heb met voldoende officieren van justitie gesproken die mij zeer goed onderwezen hebben. Van de embargozaken die destijds liepen, heb ik er een aantal moeten laten schieten. Andere kwamen ter zitting en dan kon ik de dossiers gewoon inzien.

De **voorzitter**:

Denkt u dat die embargo-informatie, die ook wel nul-nul-informatie wordt genoemd, betrouwbaar is of minder betrouwbaar dan de rest?

De heer **Van Duijne**:

Die nul-nul-informatie zit er heel dicht op. De formulieren hebben een waarderingsschaal. Het hardst is: de bron is betrouwbaar en hij heeft zelf waargenomen. Je kan zeggen: dat ligt op het niveau van getuige.

De **voorzitter**:

Wij kregen hier soms de indruk dat des te geheimer de informatie is des te beter die kan zijn, want meer inzicht gevend in de groep. Wij hebben verschillende keren gesproken over

het dilemma: je kan wel heel goede informatie hebben, maar met het oog op het afschermen kan je die niet gebruiken. Is het waar dat over het algemeen genomen die geheimere informatie van betere kwaliteit is?

De heer **Van Duijne**:

Dat kan ik niet in zijn algemeenheid zeggen. De geheimheid ervan wordt bepaald door de bescherming van de informant. Als die informant harder doel treft, moet hij beter beschermd worden.

De **voorzitter**:

Er zit dus wel wat in.

De heer **Van Duijne**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

U zegt: in algemene zin kan CID-informatie achteraf onwaar blijken te zijn. Beschikt u over bronnen waarbij u dat uitsluit? Zijn er andere bronnen die achteraf informatie opleveren waar het niet voor geldt?

De heer **Van Duijne**:

Het geldt niet voor alle informatie. Ik matig mijzelf niet de wijsheid van de rechter aan. Uiteindelijk kan in hoger beroep vrijspraak volgen op datgene wat het OM bloedig vervolgde. Als dat het geval is, is die figuur gewoon afgevloeid. Daar staat tegenover dat ik op grond van wat ik gelezen heb een eigen oordeel heb gevormd en neergeschreven, ongeacht hoe de rechter later oordeelde. Wij kunnen allemaal dwalen.

De heer **De Graaf**:

In uw boek analyseert u een aantal zaken die u heeft gevolgd, ook in de fase van het GVO. U hebt die zaken voorzien van buitengewoon fantasierijke bijnamen. Zitten daar zaken bij die inmiddels tot veroordelingen hebben geleid?

De heer **Van Duijne**:

De meeste wel.

De heer **De Graaf**:

Kunt u open praten over de zaken die het betreft?

De heer **Van Duijne**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Waarom niet?

De heer **Van Duijne**:

Ik heb een anonimiseringsvereiste en dat blijft zo. Ik ben daar heel strak in. Of de man dood, uitgewezen, vrijgesproken of nog wat anders is, ik blijf hem tot zijn laatste kanarie of huismuis anonimiseren. Anonimisering is de sleutel om onbevange te kunnen rondkijken.

De heer **De Graaf**:

En die belofte heeft u ook aan mensen gedaan?

De heer **Van Duijne**:

Ja. Dat is mij schriftelijk opgedragen. Bovendien zijn zaken soms sterk verbonden. Als ik de anonimiseringsflap van een zaak omhoog haal, straalt dit door op andere zaken. Niet doen dus.

De heer **De Graaf**:

Als wij het nodig vinden, zullen wij het toch vragen.

De heer **Van Duijne**:

U kunt het vragen, maar u kent mijn standpunt en daaraan houd ik vast.

De heer **De Graaf**:

Uw standpunt is in ieder geval genoteerd. U hebt uw boek de titel meegegeven "Het spook en de dreiging van georganiseerde misdaad". Daar lijkt een zekere tegenstelling in te zitten. Is het een echte tegenstelling of een paradox?

De heer **Van Duijne**:

Het is geen paradox, het is een echte tegenstelling.

De heer **De Graaf**:

Wat is er zo spookachtig aan de georganiseerde criminaliteit?

De heer **Van Duijne**:

In het voorwoord heb ik geschreven: het spookachtige zit in ons zelf, in onze voorstelling van de misdaad. Spoken zijn dingen van de geest en geen dingen van de stoffelijke werkelijkheid.

De heer **De Graaf**:

Spoken bestaan niet.

De heer **Van Duijne**:

Wel. Voor degenen die ze waarnemen, zijn ze heel echt. Bij de kamerbehandeling in 1992 zag je spoken als echtheden rondwaren.

De heer **De Graaf**:

Het zijn geesten die verschijnen. Je kunt je afvragen of ze daadwerkelijk bestaan, maar in de ogen velen bestaan ze. Wat is nou het spookachtige?

De heer **Van Duijne**:

Het spookachtige is een voorstelling van zaken in de zin van: de misdaad rukt op, de opmars van de misdaad. De ene keer was het de mafia, toen kwamen de Russische horden aanzetten. Iedere keer weer ontstond een dreigingsbeeld.

De heer **De Graaf**:

En dat dreigingsbeeld deugt niet?

De heer **Van Duijne**:

Op een belangrijk aantal punten is het dreigingsbeeld als een fantoom voorgesteld. Er is zeer wel dreiging. Daarom spreek ik ook over het spook en de dreiging. Van het spook moeten wij af; de dreiging moeten wij onderkennen.

De heer **De Graaf**:

Toch wat concreter als u het goed vindt. Er is een dreiging, zegt u.

De heer **Van Duijne**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Maar die dreiging is kennelijk niet gelijk aan de fantomen die zijn opgeroepen. Kunt u die fantomen beschrijven en zeggen waarom die in werkelijkheid niet aanwezig zijn?

De heer **Van Duijne**:

Wij kunnen dan rustig teruggaan in de geschiedenis. Vanaf 1986 is regelmatig geroepen: er is een dreiging. Die dreiging werd door de politie breed uitgemeten. Overigens was dat een goed initiatief. De figuren die voorgesteld werden, bleken achteraf redelijk kleiner te zijn. Vanaf 1990 begon het onweer aan te zwellen. Ik kan mij herinneren dat in de zomer van 1992 de afschuwelijke moord op twee rechters in Italië, Borsellino en Falcone, plaatsvond en dat half Europa op zijn achterste poten stond. Ondertussen was het ministerie bezig met een nota. Geleidelijk ontstond er een sfeer van erg, erger, ergst. Als je zei: laten we eens gaan zitten en kan het een onsje minder, dan was dat "not done". Dat deed je niet. Dan was je dus een dissident. Zo ontstond er een soort groepsdenken waarin inderdaad spoken werden opgeroepen.

De heer **De Graaf**:

Maar wat gebeurde er, als u die vraag stelde: Is het wel zo erg als het wordt voorgesteld? Is het niet minder?

De heer **Van Duijne**:

Of anders?

De heer **De Graaf**:

Of anders? Wat gebeurde er dan? Werd u niet serieus genomen? Mocht u niet meediscussieren?

De heer **Van Duijne**:

Daar gaat het niet om. Ik discussieer niet. Ik schrijf. Op dat standpunt heb ik altijd gestaan.

De heer **De Graaf**:

Maar u zei net dat dat als "not done" werd beschouwd. Dat deed je niet.

De heer **Van Duijne**:

Nee, dat deed je niet. Ik heb daar ook in mijn boek naar verwezen, dat ik bekend stond als de man die het niet erg vond. Mijn stellingname was: het is terdege erg.

De **voorzitter**:

Kunt u zonder de term "spook" te gebruiken - omdat het erg moeilijk is in een enquête naar waarheid uit te maken of spoken bestaan of niet - misschien een omschrijving geven van het probleem?

De heer **Van Duijne**:

Laten we zeggen dat er een groepsvoorstelling ontstond in de trant van: de georganiseerde misdaad rukt op. Nogmaals, ik kan mij nog herinneren dat in de kamerdiscussie over die nota n van de kamerleden luid en helder riep: De corruptie rukt op.

De **voorzitter**:

Op welk kamerlid doelt u dan?

De heer **Van Duijne**:

Ik dacht dat het Stoffelen was. Maar dat was de vorige Kamer, we hebben nu een andere Kamer. Ik heb in de inleiding ook geschreven dat woorden een hele werkelijkheid zijn en niet zomaar een neutrale klank. Daarmee werden inderdaad dreigingsbeelden opgeroepen, terwijl misschien aan feitelijke dreigingen voorbij gegaan zou kunnen worden.

De heer **De Graaf**:

Mag ik het in essentie als volgt samenvatten? U zegt: er werden voorstellingen opgeroepen waar mensen in begonnen te geloven, zonder dat daar een rele basis voor was, omdat er geen onderzoek, geen kennis over voorhanden was?

De heer **Van Duijne**:

Als u ziet wat er destijds aan materiaal was, dan waren er best voldoende studies. Toen de vrees ontstond dat de mafia de Alpen zou overtrekken, zijn er studies gekomen. Maar ook deze studies zijn op een uiterst opgewonden wijze gehanteerd. Het Bundeskriminalamt had een onderzoek gedaan. Dat werd opgeblazen. Een pessimist zegt van een half vol glas dat het leeg is en een optimist zegt dat het half vol is.

De **voorzitter**:

Zou ik nog even terug mogen gaan naar de vraag die ik zojuist stelde, want die heeft u nog niet beantwoord? Hoe u toen - in de tijd dat de nota Georganiseerde criminaliteit vervaardigd werd op het departement waar u werkt - in een pakkende volzin het probleem had willen definiëren zonder het woord "spook" te gebruiken?

De heer **Van Duijne**:

Vanaf 1991, toen ook de Duitsers hun definitie uitgebroed hadden - want dat duurde ook enige tijd - ben ik er toe overgegaan om de Duitse definitie, de BKA-definitie, als omschrijving te hanteren. Die definitie gaat sterk uit van georganiseerde misdaad als een misdaadondernemerschap. Het gaat om een macht- of een winststreven, uitgevoerd door drie of meer mensen, waarbij het gaat om een ernstig feit of kleinere feiten die gezamenlijk ernstig zijn - bijvoorbeeld het handelen in met uitsterven bedreigde dieren; je krijgt er nauwelijks straf voor maar in zijn totaliteit betekent het toch de vernietiging van ons natuurlijk erfgoed - en worden uitgevoerd onder de regie van de verdeling van arbeid. Dan komen er een aantal afzonderlijke kenmerken, zoals geweld, het hebben van een bedrijfsmatige voorgevel of het beïnvloeden van overheden, justitie, politie en dergelijke. Dat was een mooie definitie voor de onderlijn van de georganiseerde misdaad en dit sloot aan bij mijn eerder verschenen boek dat uitging van georganiseerde misdaad als een ondernemerschap. In mijn vervolgstudie redeneerde ik: een ondernemer zit op een markt, kijk dus naar de misdaadmarkt. De grondlijn voor georganiseerde misdaad was de BKA-definitie.

De **voorzitter**:

BKA?

De heer **Van Duijne**:

Bundeskriminalamt-definitie, zoals ik zojuist uiteenzette. De kern daarvan is dat we praten over misdaadondernemers, handelaren, die goederen en diensten verhandelen op de misdaadmarkt. Dan heb je een heel eenvoudige aanduiding van het verschijnsel.

De heer **De Graaf**:

En waarom spoorde dat niet met alle dreigingsbeelden die werden opgeroepen in de eerste helft van de jaren negentig?

De heer **Van Duijne**:

Dat kunt u zelf zien. Ook in deze enquetcocommissie praten we steeds over zware, georganiseerde misdaad. Ik heb jaar en dag altijd al geroepen: we moeten van het woord "zwaar" af, want we weten niet wat zwaar is. Ik gaf net het voorbeeld van de georganiseerde verboden dierenhandel. Je gaat daarvoor nog geen twee weken de cel in. Met iets van twee weken voorwaardelijk en 1500 boete kan je weer naar huis toe. Toch is dat georganiseerde misdaad.

De heer **De Graaf**:

Even concreet. De CRI hanteert een definitie die, voor zover ik het kan waarnemen, sterk lijkt op de definitie die de Duitse politie hanteert. Zoveel verschilt deze niet.

De heer **Van Duijne**:

Dat is sinds kort. De CRI-definitie is lange tijd uitgegaan van een aantal criteria of kenmerken. Ik geloof dat sinds vorig jaar ook de BKA-definitie wordt gehanteerd en die kenmerken zijn er bovenop gelegd om een soort gradatie te krijgen van de mate van georganiseerdheid van misdaadondernemingen.

De heer **De Graaf**:

Ik heb in ieder geval de CRI zelf nooit horen zeggen dat de mafia Nederland overspoelt. Uit een nota Plan van aanpak georganiseerde criminaliteit van 1992 blijkt ook niet dat er sprake is van n Octopus of de buitenlandse mafia die Nederland overneemt of iets soortgelijks. Waarom zegt u dan toch dat dat "spook" werd opgeroepen?

De heer **Van Duijne**:

Dat spook werd terdege opgeroepen, niet in die nota overigens.

De heer **De Graaf**:

Door wie dan wel?

De heer **Van Duijne**:

Door uw voorganger, want die nota werd eigenlijk als veel te vriendelijk beschouwd.

De **voorzitter**:

U bedoelt onze voorgangers kamerleden bij de behandeling van de nota?

De heer **Van Duijne**:

Ja.

De **voorzitter**:

Daar ben ik dan zelf ook schuldig aan. U bedoelt de vorige Tweede Kamer?

De heer **Van Duijne**:

Ja. Ik was bij de kamerbehandeling aanwezig. De behandeling was, zoals ik beschreef, in mijn waarneming een over elkaar struikelen in ijver, terwijl de nota heel duidelijk maakte dat we terdege iets deden aan de georganiseerde misdaad.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer van Duijne, kunt u toch nog toelichten wat nu de verkeerde voorstellingen waren bij kamerleden? U hebt het kamerlid Stoffelen aangehaald, die riep: De corruptie rukt op. Ik kan mij voorstellen dat je dat roept, als je ontdekt dat er corruptie is. Kunt u nog andere voorbeelden geven van verkeerde voorstellingen bij kamerleden naar aanleiding van de behandeling van die nota?

De heer **Van Duijne**:

Dan zou ik de kamerstukken moeten nazien. Ik was zelf verbaasd dat de nota als onvoldoende werd beschouwd, hoewel het een goede nota was en dat men een veel harder optreden wilde hebben. Ik citeerde net iets dat duidelijk in mijn geheugen is blijven hangen. Dat was ongeveer toonzettend. Als je dan de gehele literatuur en ook de berichten

van de media daaromheen ziet, dan was het lange tijd inderdaad: van dik hout zaagt men planken.

De heer **Koekkoek:**

Het gaat niet alleen om de maatregelen die genomen moeten worden, maar ook om de voorstelling omtrent de georganiseerde criminaliteit. U zei dat die voorstelling van het verschijnsel niet goed was.

De heer **Van Duijne:**

Het was een duidelijk opgewonden voorstelling.

De heer **Koekkoek:**

Kunt u dat nog verder toelichten, behalve met het voorbeeld van corruptie?

De heer **Van Duijne:**

Zoals ik al zei, zou ik inderdaad de kamerstukken erop moeten naslaan. Ik heb het niet paraat. De sfeer tijdens de behandeling was opgewonden. Ik kan mij herinneren dat de D66-fractie wel een vraag stelde in de trant van: Kan het een onsje minder? Maar de stemming was verhit.

De **voorzitter:**

U citeerde net een volksvertegenwoordiger van de Partij van de Arbeid. Had u nog andere partijen in uw hoofd?

De heer **Van Duijne:**

Nee. Nogmaals, dat zijn zo van die geheugenspijkers die zijn blijven hangen. Ik zat daar ook niet om over de partijen te oordelen.

De **voorzitter:**

Dat begrijp ik wel, maar u brengt het naar voren als een van de elementen die in uw ogen hebben geleid tot een fout beeld.

De heer **Van Duijne:**

Tot een verhit beeld. Ik wil niet zeggen dat in dat beeld geen goede bestanddelen zitten, maar de hele stemming was duidelijk: we gaan ze pakken en we voeren oorlog tegen de misdaad.

De heer **De Graaf:**

Ik stel voor dat we niet alle kamerleden uit het debat de revue laten passeren om te kijken wat ze precies hebben gezegd.

De **voorzitter:**

Dat hoeft ook niet.

De heer **Koekkoek:**

Voorzitter! Toch nog een ander punt. Het beeld van "de mafia trekt over de Alpen" is misschien wat zwaar aangezet, maar de mafia komt toch naar Amsterdam om daar zaken te doen?

De heer **Van Duijne:**

Ja, maar dat is wat anders dan dat de mafia hier machtscentra gaat vestigen. De mafia heeft hier inderdaad zaken gedaan. Ik heb bovendien zo'n zaak in mijn boek beschreven en dat was niet mis. De mafia komt ook voor de bloembollen. We zitten in een beweeglijk open Europa. Maar dat misdadigers her en der komen, wil nog niet zeggen dat misdadigers overal machtscentra maken. Dat is nu van het ene beeld naar het andere beeld overstappen. Zij komen hier om handel te drijven. Handel drijven is iets anders dan een machtscentrum maken. Als hier door een mafioso gehandeld wordt en hij gaat vervolgens weer terug, dan kunnen we vaststellen dat hij gehandeld heeft, maar niet dat de man hier macht en invloed heeft.

De heer **Koekkoek:**

Maar men komt toch niet alleen voor bloembollen?

De heer **Van Duijne:**

Nee, men heeft ook misdaadhandel bedreven. Maar dan nog kun je niet zeggen dat er sprake is van een machtsvestiging en daar gaat het tenslotte om.

De heer **Rouvoet:**

Voorzitter! Ik had nog een iets andere vraag, waar het gaat om de betrokkenheid van het WODC indertijd bij het opstellen van de nota. Kunt u aangeven in hoeverre dat nu precies het geval is geweest? Ik kan mij voorstellen dat er op u een beroep is gedaan bij het opstellen van die nota, of aan het ministerie van justitie.

De heer **Van Duyjne:**

Het WODC was vertegenwoordigd in de werkgroep. In de nota is ook van mijn eerdere publikatie gebruik gemaakt. Die informatie is ook in die nota ingevloed. Dat is helder.

De **voorzitter:**

Ik denk dat het beeld zoals u dat wilt geven, uw indruk en uw oordeel daarover, duidelijk zijn. De heer De Graaf gaat verder.

De heer **De Graaf:**

Mijnheer van Duyjne, geweld. Ik heb de indruk dat u geweld anders beoordeelt als belangrijk criterium voor de vraag naar de zwaarte van de georganiseerde criminaliteit dan uw collegae-criminologen.

De heer **Van Duyjne:**

Ik ben geen criminoloog.

De heer **De Graaf:**

U heeft in ieder geval een boek geschreven dat de indruk geeft dat u een criminoloog bent. Hoe beoordeelt u geweld als een criterium voor de georganiseerde criminaliteit? Is dat essentieel?

De heer **Van Duyjne:**

Nee. Ik heb geweld altijd ervaren bij alle zaken die ik las als een bruut bedrijfsmiddel. Geweld is ook geen kenmerk. Het is een bedrijfsmiddel.

De heer **De Graaf:**

Er zijn vele bedrijven waarin geen geweld wordt gehanteerd. Het is dus kennelijk een bedrijfsmiddel voor een bepaalde categorie bedrijven.

De heer **Van Duyjne:**

Meestal voor de slechts georganiseerde bedrijven. Er werd door collega Bruinsma een aardig voorbeeld gegeven.

De heer **De Graaf:**

Nu spreekt u over de criminoloog Bruinsma.

De heer **Van Duyjne:**

Ja. Hij beschreef de ontwikkeling van de Turken in Arnhem. Toen ik in 1986 met mijn onderzoek begon, was het daar inderdaad behoorlijk gewelddadig. Hij komt nu in 1995 met het beeld dat het geweld "afgeffend" is. Dat is een zeer leuke paradox. Ik zou het willen noemen: de geweldsdepressieparadox.

De **voorzitter:**

De geweldsdepressieparadox?

De heer **Van Duyjne:**

Om met Erwin Krol te spreken: naarmate het geweld als depressie wegebt, gaat de temperatuur voor de misdaadhandel omhoog en wordt het beter handelen.

De heer **De Graaf:**

Is dat een vorm van meer professionaliteit?

de heer **Van Duyjne:**

Naarmate het zwaartekenmerk, gemeten naar geweld, afneemt, gedijt de handel beter. Handel gedijt met rust en zilver, niet met lood en lood.

De heer **De Graaf:**

Dan gaat het om het feitelijk toepassen van geweld. Is de dreiging van geweld wel belangrijk?

De heer **Van Duyjne:**

Ja, geweld is altijd belangrijk. De integriteit van mensen, van lijf en leven, is gewoon ons hoogste rechtsgoed. Als je goed wilt handelen, handel je op basis van vertrouwen, niet op basis van geweld. Wat je nu ziet, is erg interessant. Je ziet dat het geweld afneemt, de

groepen effenen hun geschillen uit. Ik zeg dan: pas op, er gebeurt wat. Als de boer niet klaagt, is er wat aan de hand. Om met een variant te spreken: als de misdadiger niet schiet, vertrouw ik het niet meer.

De heer **De Graaf**:

Anders gezegd, als ik het mag samenvatten, als er geweld openlijk zichtbaar is, gaat het niet goed binnen de groep en betreft het een meer amateuristisch stadium van de georganiseerde criminaliteit. Mag ik het zo zien?

De heer **Van Duijne**:

Amateuristisch wil ik niet meteen zeggen. Het kan zeer beroepsmatig toegaan. Als je denkt aan een onderneming kan je zeggen dat de sociale verhoudingen en de gezagsverhoudingen primitief zijn.

De heer **De Graaf**:

Dat maakt de misdaad niet minder erg.

De heer **Van Duijne**:

Nee. Naarmate het zwaartekarakter in termen van geweld naar beneden gaat, gaat de temperatuur van de handel omhoog en wordt het beter weer.

De **voorzitter**:

Is het ook niet zo dat naarmate er meer geld verdiend wordt in illegale markten waarvoor verder geen regels gelden de verleiding om de zaken met geweld nog meer naar je hand te zetten groter wordt? Dat zien wij toch in de drugseconomie?

De heer **Van Duijne**:

Zien wij dat? Wat wij eigenlijk zien, is een grote, open markt met een geweldig aanbod en een geweldige vraag. Eigenlijk is het een onbeheersbare markt, waarin ieder een plaats kan vinden. Wat voor geweld zien wij? Zien wij zoveel geweld en hoe verhoudt zich dit met de omvang van de handel? Wanneer wij bedenken dat het gaat om een miljardenhandel waarin tonnen goederen omgaan en wanneer wij dit afzetten tegen het aantal geweldplegingen dat plaatsvindt, kan je je de vraag stellen of het wel zo gewelddadig is. Het klinkt erg cynisch, maar je kan zeggen: twaalf doden per jaar valt erg mee. Iedere dode is er een te veel uiteraard, maar als je de totale handelsstroom ziet...

De heer **De Graaf**:

Waarom vindt u dat meevallen?

De heer **Van Duijne**:

Ik zeg niet dat het meevalt.

De heer **De Graaf**:

Waarom ziet u dat relatief? Wat is uw referentiepunt?

De heer **Van Duijne**:

Het referentiepunt is wat de voorzitter net zei. Je hebt een ongeregelde handel. Je kan geen bescherming voor je vervoer vinden. Je kan geen bescherming tegen verradende informanten vinden. Je kan geplukt en bestolen worden. Je staat eigenlijk naakt te handelen, dus je moet wel gaan schieten, zou je zeggen. Het is een miljardenhandel. Dat is de ene kant van de kolom. De andere kant van de kolom is: hoeveel geweld inventariseren wij? Ik heb nog eens gekeken naar de geweldsvormen en ik heb geconstateerd dat een heleboel misdaadbedrijven gewelddoos opereren. Ik heb gevraagd of er CID-informatie is over geweld en of er gefluisterd wordt over geweld. Nee, het zijn handelaren.

De heer **De Graaf**:

Over wat voor markt hebben wij het bij de bedrijven waarover u praat?

De heer **Van Duijne**:

Hasj. Wat de gewelddadige Turkse markt betreft, viel het mij op dat het in de meeste gevallen ging om betalingsproblemen. Er werd niet betaald.

De heer **De Graaf**:

Is dat niet raar met zo ontzettend veel winsten?

De heer **Van Duijne**:

Dat dacht ik ook. Als je lood kan afkopen met zilver doe je dat toch? Men schoot echter liever terug dan dat men betaalde. Je mag ervan uitgaan dat niet betaald kon worden. Dat verbaasde mij iedere keer opnieuw.

De heer **De Graaf**:

Daar hebt u geen verklaring voor gevonden?

De heer **Van Duijne**:

Ik probeer dit als volgt te verklaren. Als je een hele keten van handelaren hebt en midden in die keten er eentje niet kan betalen, raakt de rest van de keten in problemen. Vooral in culturen waar betalen en eer sterk samenlopen - mensen zijn ook vaak (verre) familieleden van elkaar - betekent niet betalen het schenden van de eer, wat gewroken moet worden. Je moet laten zien dat het niet aan jou ligt dat je geen geld hebt, maar dat je voorganger in de keten in problemen is geraakt en dat je die dus moet aanpakken. Die voorganger zit echter met hetzelfde probleem: die moet zijn voorganger aanpakken. Zo krijg je een geweldsketen. Als een markt erg veel geweld kent, betekent het dat die markt slecht georganiseerd is, want er is voortdurend sprake van een betalingsprobleem. Een markt kan het zich eenvoudig niet veroorloven dat de helft met pistolen rondloopt om de andere helft met geweld tot betaling te dwingen.

De **voorzitter**:

Hoe bedoelt u dat een markt zich dat niet kan veroorloven?

De heer **Van Duijne**:

Door geweld gaan sommigen praten, schep je informanten en veroorzaak je aandacht van de politie. Na geweld blijven mensen niet stil, maar kakelen zij in het rond als een stelletje dol geworden kippen. En dan wordt er geen handel gedreven. Hollanders wisten het vroeger al: je moet handel drijven en niet schieten. Geweld plegen is voor een misdaadorganisatie ongelooflijk tijd- en energierovend.

De **voorzitter**:

Maar toch niet iedereen begrijpt dat zo goed als u dat doet?

De heer **Van Duijne**:

Hoezo?

De **voorzitter**:

U heeft er zo'n passende verklaring voor, maar ik kan mij voorstellen dat niet iedereen die in die handel zit een even goed inzicht heeft als u hoe die sociologische processen werken. Ik kan mij voorstellen dat iemand denkt: ik zie een vrachtauto rijden, ik weet dat er ecstasy-pillen in zitten; als ik die auto tot stoppen kan brengen, heb ik leuk wat verdiend. Hij bekommert er zich weinig over of de totale markt goed werkt. Dat kan hem geen bal schelen.

De heer **Van Duijne**:

Inderdaad. Het zijn individuele ondernemers, die niet zitten met marktfilosofien.

De **voorzitter**:

Er is ook geen overkoepelend orgaan dat als het ware uw functie over zou kunnen nemen.

De heer **Van Duijne**:

Er is geen marktregulator die zegt: nou is het genoeg geweest.

De **voorzitter**:

Daarom vraag ik: heeft u wel gelijk dat de markt als het ware alleen maar vraagt om gereguleerd te worden zonder geweld, als zoveel extra geld in de drugseconomie te verdienen is?

De heer **Van Duijne**:

Het is een volkomen ongeregelde markt, een open markt. Alleen in Arnhem - dat is het aardige van het voorbeeld - beginnen die families elkaar te kennen. Dan is men beter van betalen of er ontstaan netwerken en betalingsmoeilijkheden worden opgelost.

De heer **De Graaf**:

Het klinkt betreffende bedrijfseconomisch, zoals u het voorstelt.

De heer **Van Duijne**:

Wij hebben het toch over handel?

De heer **De Graaf**:

Ja, maar zit die handel zo in elkaar dat men beseft: als wij het rustig houden, verdienen wij meer? Het stikt toch van de rip-deals? Mensen worden toch "geript", zoals het in het jargon heet? Dat komt toch nog steeds voor?

De heer **Van Duijne**:

De handel is niet zo kil en kaal als het lijkt. In de Turkse gevallen, om het zo maar even aan te geven, gaat het bij geweld vaak om betalen of eer dan wel een combinatie van beide. Wat de Hollandse hasjmarkt betreft, hebben wij een tijd kunnen zien dat persoonlijke tegenstellingen en - denk aan het geval-Bruinsma - het pogen een machtspositie te verwerven op een heel irrationele wijze een rol speelden. Het ging Bruinsma niet om de poen, maar om zijn ego te versterken.

De heer **De Graaf**:

Dus geweld ook om macht uit te stralen en een bepaalde status te krijgen?

De heer **Van Duijne**:

Zeker. Geweld in termen van vreesaanjagend aanzien.

De heer **De Graaf**:

Terug naar de basisvraag. U zegt: geweld is niet erg essentieel. Kent u markten die u onder georganiseerde criminaliteit laat vallen, waarin geweld en zelfs het dreigen ermee nagenoeg afwezig is?

De heer **Van Duijne**:

Ja. Het is mij wel opgevallen dat een aantal Hollandse hasjhandelaren als gewone grondstoffenhandelaren te werk gingen. Alleen mag in die grondstof niet gehandeld worden. De chauffeurs werden goed betaald. Als die niet wilden smokkelen, mochten zij sinaasappelen vervoeren. Eigenlijk was iedereen tevreden. Zij maakten wel deel uit van de misdaadmarkt waarin geweldsporen te vinden zijn, maar zij wilden als ondernemers gewoon een onderneming hebben. In n geval stapte iemand zelfs uit zijn onderneming - ik heb dat beschreven - omdat zijn compagnon ook wat in cocaine wilde doen. Hij zei: dat doe ik niet, want cocaine is besmet met geweld en ik wil gewoon verkopen. Het is in hoge mate een eigen keus. Geweld is geen natuurverschijnsel, het is een keus en vaak een irrationele keus.

De heer **De Graaf**:

Het is fascinerend - ik geloof dat u het ook in uw boek schrijft - dat u zegt: het is vaak geen uitdaging aan de staat in Nederland; het gaan om mensen die wel degelijk de rechtsorde aanvaarden, alleen dat stukje wat op hun handel betrekking heeft niet. Is dat een reël beeld? Zijn het brave huisvaders en -moeders die het meest normale bestaan willen leiden, zoals wij allemaal, maar die wel heel grove winsten aan n stukje van de handel willen verdienen en het recht daarom even opzij zetten?

De heer **Van Duijne**:

Ja. Er zitten overigens mensen bij die het volledig voor de kick doen en daarop doordraaien. Het aardige van de paar gesprekken die ik met misdaadondernemers heb gevoerd, was niet alleen dat uit hun hele manier van doen de spruitjesgeur ademde. Wat vooral opviel, was de voortdurende zelfrechtvaardiging, zo in de trant van: "Ik ben toch een gewone handelaar. Ja, alleen die BTW, maar die is ook zo gek geregeld, mijnheer Van Duijne. Dat hadden ze toch anders kunnen doen?". Of in de koppelbazerij: "Die jongens willen toch ook wat bijverdienen. Bovendien, als ik een factuur in mijn boekhouding stop, staat er toch een prestatie tegenover, want die man is adviseur."

De heer **De Graaf**:

Zoals u het beschrijft, komt het op mij een beetje over alsof de Hollandse georganiseerde criminaliteit echt oer-Hollands is: knus, gezellig, het valt allemaal wel mee en het is allemaal handel. Vroeger deed men in kaas en boter, nu in drugs, maar verder is er niets aan de hand. Is dat niet een beetje een karikatuur?

De heer **Van Duijne**:

Nee, dat is geen karikatuur. Als het om een bepaalde vorm van handel gaat, moet je kijken naar het omringende landschap. De meeste mensen komen geestelijk niet verder dan de straat waarin zij geboren zijn. Dat geldt voor u en mij en ook voor mijnheer Bruinsma en andere misdadigers.

De **voorzitter**:

Dat heeft u niet kunnen vaststellen, maar dat is uw oordeel.

De heer **Van Duijne**:

De handel is samengesteld. Wij hebben, zoals door Bovenkerk is beschreven, natuurlijk minderhedeneconomien, maar dat is ook heel aards. Wat is natuurlijker dan dat, als een Turkse minderheid die in hoge mate toegang heeft tot een bronland wil gaan handelen, deze niet in koekoeksklokken gaat handelen maar in herone?

De heer **De Graaf**:

Hebt u geen Zwitsers in uw onderzoek betrokken?

De heer **Van Duijne**:

Nee. Niemand gaat moeilijk doen. Je kan gerust zeggen dat iedereen altijd grijpt naar dat organisatiemodel en die handel welke het dichtst bij de deur liggen. Het gaat om heel pragmatische mensen.

De heer **De Graaf**:

En ze bedreigen de orde van de samenleving niet?

De heer **Van Duijne**:

Zij bedreigen wel onze rechtsorde, maar het zijn geen uitdagers.

De heer **De Graaf**:

Is de mafia in Itali een uitdager van de staat en zijn criminelen van Nederlandse herkomst of uit etnische groepen geen uitdagers?

De heer **Van Duijne**:

Dat verschilt per land.

De heer **De Graaf**:

Wij hebben het over Nederland.

De heer **Van Duijne**:

Wij hebben het over Nederland. In Itali zijn er duidelijk sporen van uitdaging geweest.

De heer **De Graaf**:

In termen van overnemen van de macht, de politieke macht, de economische macht?

De heer **Van Duijne**:

Overnemen niet. Ik zie nog geen misdadiger zich alle hoofdpijn van machtsuitoefening op de hals halen. De meeste mensen zijn lui en dat geldt ook voor misdadigers. Je gaat niet veel verder dan je strikt nodig hebt. Wat je wel probeert te doen, is iemand benvloeden die voor jou het karretje verder trekt.

De **voorzitter**:

Maar wordt de macht in Nederland niet uitgedaagd, gezien bijvoorbeeld de bevindingen van Fijnaut inzake de contra-strategie in Amsterdam, bedreigingen tegen de officier van justitie?

De heer **Van Duijne**:

Laat ik die vraag beantwoorden aan de hand van wat wij met uitdagen bedoelen. Dagen misdadigers onze samenleving uit? Uit biografien van misdadigers blijkt dat er inderdaad een paar uitdagers zijn geweest. Wat is het lot van die uitdagers geworden? Al Capone werd juist vanwege zijn goedgehumeurde uitdaging - "kijk, ik ben een leuke Amerikaan"; en hij was populair - extra doelwit van de federale overheid. Je moest hem hebben, ook al was het maar om laten wij zeggen drie dubbeltjes belastingverschil. Het Medellín-kartel heeft daadwerkelijk overheden uitgedaagd. Een van de leden wilde zelfs een eigen partijtje oprichten.

De **voorzitter**:

U doelt op Columbia.

De heer **Van Duijne**:

Ja. Het is slecht met ze afgelopen. Lederer zit levenslang in Amerika en Escobar is doodgeschoten. Het Cali-kartel daagde niet uit, maar werkte zoveel mogelijk met overheden samen. Men was soms zelfs overheid en heeft goed geboerd. Op het laatst is men achteruitgegaan en zijn andere kartels naar voren gekomen. Laten wij eens kijken naar de gang van zaken in Nederland. Wie staat hier te popelen om echt uit te dagen? Dan kom ik tot gevallen waarin er niet alleen sprake is van contra-strategien, maar ook aangevallen werd, wat een behoorlijke aantasting van onze rechterlijke macht en rechtshandhaving is geweest. Toen ik dat zag, dacht ik: als ik in de huid van een collega-misdadiger zou kruipen, zou ik zeggen: potverdorie, die man bederft onze hele handel.

De heer **Koekkoek:**

Wat bedoelt u met collega-misdadiger?

De heer **Van Duijne:**

Ik stel me voor dat er allerlei geruchten rondgaan. Er wordt bij officieren ingebroken.

Kortom, er wordt echt fysiek ingebroken bij de rechtshandhavers.

De **voorzitter:**

Het is gebeurd.

De heer **Van Duijne:**

Dat is gebeurd. Daarmee is het klimaat voor de oorlog tegen de misdaad versterkt. Dat is uiterst irrationeel. Ik probeer mij nu te verplaatsen in de hersenpan van een misdadiger. Als ik dat zo zou waarnemen, dan zou ik zeggen dat die Zwolsman levensgevaarlijk voor ons is, als hij dat inderdaad gedaan zou hebben. Die toevoeging zet ik er even bij. Die man is levensgevaarlijk voor onze handel. Het betekent dat de strafmaat omhoog gaat, dat de politie meer middelen krijgt etcetera. We willen het rustig houden. Een aardige conclusie was ook - ik dacht dat Fijnaut daarnaar verwees - dat de misdaad juist liever niet zo tegen de bovenwereld aanhangt, liever onzichtbaar wil worden.

De heer **De Graaf:**

Maar tegelijkertijd heeft professor Fijnaut hier op die zelfde stoel waarop u nu zit, verklaard dat de afscherming tegen de overheid met behulp van manipulatie, corruptie en contra-observatie, wel degelijk een essentieel element is en voor zover ik heb begrepen, ook in zekere mate toeneemt. U zegt eigenlijk: wat er nu in de zaak-Zwolsman is gebeurd, moet je meer als exceptioneel zien. Dat kan geen structuur zijn.

De heer **Van Duijne:**

Dat was een aanvallende zaak, terwijl contra-observatie, verdere bescherming en dergelijke allemaal defensieve maatregelen zijn. Wat is er meer natuurlijk dan dat de misdadiger zijn dossier lezend of het met zijn advocaat doornemend, denkt: waar ben ik nu op gepakt? De advocaat zegt dan: ze hebben een peiler onder je auto geplakt en een microfoonje aan je raam bevestigd. Kortom, ze wisten zelfs de kleur van je onderbroek. Dan denkt de misdadiger: daar gaan we wat tegen doen. Als bij hem ingebroken wordt en ze halen zijn Friese staartklok weg, dan gaat hij er iets tegen doen. Als bij hem ingebroken wordt en ze plaatsen een microfoon, dan gaat hij er ook iets tegen doen. Dat zijn puur defensieve maatregelen. Maar als hij denkt: nu ga ik de officier van justitie lamrijden of hem bedreigen, dan zijn dat aanvallende maatregelen. Die aanvallende maatregelen, het echte uitdagen is in dit geval een ernstige uitzondering. Maar het was nog een uitzondering. Als dit soort dingen toeneemt, is het natuurlijk echt griezelig.

De heer **De Graaf:**

Ik wil graag met u overgaan op een paar andere onderwerpen. Andere onderzoekers maken onderscheid tussen georganiseerde criminaliteit en wat men noemt organisatiecriminaliteit. Hanteert u dat onderscheid ook?

De heer **Van Duijne:**

Ja. Bij organisatiecriminaliteit gaat het om misdadige ondernemers, met de klemtoon op ondernemers. Zij plegen fraude om hun onderneming gaande te houden. Daarentegen hebben misdaadondernemers, in handel en nijverheid, zo'n bedrijfstrouw niet. Het eerste wat ze willen is gewoon poen maken, keiharde poen en het bedrijf mag afbranden,

vervangen worden door een ander bedrijf en ga maar door. Daar tussenin zit natuurlijk wel een grijs gebied. In het dagelijks leven is niet alles zo helder uit elkaar te splitsen. Je kan grofweg zeggen dat bij een misdaadondernemer de klemtoon op misdaad ligt. Bij een misdadige ondernemer kan je zeggen dat zijn bedrijf niet puur afhankelijk is van het bedrog en de fraude die hij pleegt.

De heer **De Graaf**:

Maar er komen voorbeelden voor van ooit uit normale, bonafide overwegingen opgerichte bedrijven die van lieverlee in een situatie zijn gekomen waarin ze deels of zelfs geheel afhankelijk worden van fraude, zwendel en dergelijke. Zitten wij dan in het tussengebied? Of rekent u dat wel degelijk tot de georganiseerde criminaliteit?

De heer **Van Duijne**:

Ja, dat reken ik er zeker toe.

De heer **De Graaf**:

Als het maar stelselmatig is?

De heer **Van Duijne**:

Je kan zeggen dat de stelselmatigheid, de duurzaamheid hier doorslaggevend in is. Dus je hebt al een bedrijfsmatige voorgevel. Verdeling van arbeid en dergelijke heb je natuurlijk altijd bij georganiseerd handelsbedrog. Dan komt het moment van duurzaamheid, het moment dat de onderneming niet kan bestaan zonder dat stelselmatige bedrog. Je kunt zeggen dat dit dan georganiseerde misdaad is.

De heer **De Graaf**:

Dan zit je veel meer in de sfeer van fraude, zwendel en dergelijke en veel minder in de meer klassieke markten zoals drugs?

De heer **Van Duijne**:

Ja, hoewel... U zegt: de meer klassieke markten zoals drugs.

De heer **De Graaf**:

Fraude is ook zo oud als de wereld natuurlijk.

De heer **Van Duijne**:

Fraude is ouder. De handel in verdovende middelen zijn wij pas gaan aanpakken en strafbaar stellen na 1913. Onze fraude dateert al van de Tachtigjarige oorlog, toen wij de Spanjaarden ons eigen kruit verkochten.

De heer **De Graaf**:

Als ik een onderscheid mag maken tussen de drugshandel, de handel zoals u het in uw boek omschrijft in de genotsmiddelen sfeer aan de ene kant en de meer economische misdaad van fraude, zwendel aan de andere kant, vindt u dan de laatste meer bedreigend voor onze samenleving? Of kunt u dat onderscheid niet maken? Kunt u er zo'n waardeoordeel niet aan verbinden?

De heer **Van Duijne**:

Het is een waardeoordeel. Als je vraagt naar de maatstaf van bedreigend zijn, dan hebben wij die maatstaf niet.

De **voorzitter**:

Die hebben wij niet, maar heeft hem wel?

De heer **Van Duijne**:

Nee, ik ook niet.

De heer **De Graaf**:

U heeft in uw boek gezegd dat er geen meetbare grootte is om de georganiseerde criminaliteit te meten.

De heer **Van Duijne**:

Nee, er is geen meetbare grootte. Maar laten we nu eens die twee markten naast elkaar stellen. Enerzijds hebben we de verboden-goederenmarkt. Het goed mag niet, of het nu verdovende middelen zijn of laurierdrop dat ook erg schadelijk is of suiker of wioldoppen of flippo's. Het mag niet. Aan de andere kant hebben we de goederen- en dienstenmarkt die wel is toegestaan, maar de wijze van aanbieden en verwerven is niet toegestaan, is

frauduleus. De verboden-goederenmarkt moet volledig ondergronds blijven. Dat is ook die afstand tot de bovenwereld. Van het begin af aan, gedurende het hele vervoer tot het gebruik, moet het ondergronds blijven. Als je een zeer goede handelaar bent, dan blijf je ondergronds. Dan vermijd je ieder contact met de overheid. Je schendt de wet, je bedreigt misschien de gezondheid, maar je blijft weg van die overheid. De overheid moet naar jou toekomen of de bovenwereld moet naar jou toekomen.

De heer **De Graaf**:

Ook als het over winsten gaat? Want er wordt met die ondergrondse trajecten ontstellend veel verdiend. Dat geld moet toch op een gegeven moment weer naar boven?

De heer **Van Duijne**:

Laten we het straks over het geld hebben, want ik heb het nu gewoon over de handel. Dat die man tot zijn verbazing merkt dat hij die zakken met guldens niet meer kan optillen en zich afvraagt wat ermee moet gebeuren, dat is de afhandelingskant. We hebben het nu over de grondmarkt. De grondmarkt is een ondergrondse markt. Laten we nu eens kijken naar de fraudemarkt. Dat is van meet af aan een bovenwereldmarkt. Je kunt niet goed handel drijven en je kunt niet goed frauderen als je die bovenwereld niet goed kunt kopiëren. Je moet bovendien iets te bieden hebben. En je moet iets gestaags te bieden hebben en iets goedkoops. Iets zo goedkoops dat de rest van de bovenwereld dat wil overnemen, wil kopen van jou. Dus je moet onder de concurrentie zitten, zodanig dat iedereen die dat koopt ook weet dat je dat goed niet voor die prijs kan leveren. Je zit dus eigenlijk al volledig in de bovenwereld. Als je dan wat van de bovenwereld wilt, dan ken je ook de weggetjes naar die bovenwereld. Kortom, hier ben je gewoon een vijfde colonne voor die bovenwereld.

De heer **De Graaf**:

Waarom is dat erger? Mag ik een voorbeeld geven? Een sigarettensmokkel binnen de Europese Unie. Men zegt dat de sigaretten worden uitgevoerd, maar ze worden niet uitgevoerd. Daardoor kunnen er allerlei restituties plaatsvinden, eigenlijk illegaal. Waarom is dat nu erger dan een drugslijn? Behalve dan dat drugs misschien schadelijker zijn dan sigaretten, maar daar kun je over twisten.

De heer **Van Duijne**:

Daar kun je over twisten. Die sigarettenhandelaar kent, als hij wil bedreigen, beïnvloeden en corrumperen, de wegen in de bovenwereld vrij goed. Het zijn zijn naaste vriendjes, ook al hebben zij er niets mee te maken.

De heer **De Graaf**:

Maar voor die sigarettensmokkel moet misschien ook een mijnheer van de douane worden omgekocht. Voor die drugslijn moet misschien ook een mijnheer van de douane worden omgekocht. Hier zit toch ook geen fundamenteel verschil in?

De heer **Van Duijne**:

U praat nu over omkopen op loketenniveau. Bovendien heb je voor in- en uitvoerfraude meer omkoping nodig dan voor het smokkelen, waarbij je in de meeste gevallen probeert om heel onzichtbaar binnen te komen. Voor een in- en uitvoerfraudeur is omkoping een heel belangrijk goed, een stevige kaart in zijn portefeuille. Het gaat thans over het uitvoeringspeil. De man heeft misschien meer nodig. Hij heeft nodig dat hij niet goed aangepakt wordt als ontdekt wordt dat hij achter de sigarettenfraude zit. Hij heeft toedekking nodig. De heronebaron weet die toedekking waarschijnlijk minder snel te vinden dan iemand die breed in de samenleving is ingebed dank zij zijn positie. Bovendien, hij zit op hetzelfde maatschappelijke peil.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik niet. Je kunt toch ook als geslaagde hasjboer met forse winsten vervolgens in de vleesfraude gaan? Dan sta je nog helemaal niet op datzelfde maatschappelijke peil. Sterker nog, professor Van der Bunt heeft ons meen ik ook gezegd dat het helemaal niet gaat over zeer sophisticated, hoog opgeleide mensen die in de fraude zitten, maar dat het

ook mensen zijn van dezelfde afkomst als de mensen die in de andere criminele markten zitten en dat hier geen fundamenteel verschil in zit.

De heer **Van Duijne**:

Die afkomst was duidelijk niet verschillend. Laat ik eerst even naar de verboden-goederenhandelaar, de verdovende-middelensmokkelaar kijken. Ik heb kunnen vaststellen dat de weg van onder naar boven veel langer is dan die van boven naar beneden. Ik heb geen gevallen gezien van inkruipen, innestelen van zogenaamde uit de klassieke misdadigersmilieus afkomstige smokkelaars in de bovenwereld. Ik heb er iedere keer naar gekeken. Ik heb het niet vast kunnen stellen. Een paar keer heb ik wel kunnen vaststellen dat een smokkelaar met succes terugkeerde van zijn schreden en in de bovenwereld investeerde. Dat waren er een paar, maar wat waren dat voor ondernemers? Dat waren ondernemers die zelf vr hun smokkeltijd gewone ondernemers waren. Zij hadden een bedrijfje, zagen toen dat als er naast de sinaasappels ook nog wat hasj en ander spul werd meegenomen, de bedrijfskosten gedrukt konden worden en de winst opgevoerd kon worden en zijn toen een volledig smokkelbedrijf gaan beginnen. Dat geld hebben ze goed genvesteerd, zoals Piet Hein zijn geld ook goed investeerde en uiteindelijk konden ze zeggen: we keren weer terug naar onze stek, namelijk het gewone bedrijfsleven waaruit we afkomstig zijn. Hier zie je ook weer dat de sociale achtergrond medebepalend was voor deze merkwaardige criminele U-bocht. Maar bij de meeste gevallen heb ik niet kunnen vaststellen dat zij zich in de bovenwereld hebben kunnen innestelen. Waar er sprake was van innesteling in die bovenwereld, waren het mensen uit die bovenwereld zelf. Kijk maar naar de zaken die ik beschreven heb, de vleesfraudezaken, de oliezaken, de sigarettenzaken. De hoofdleiders daarvan waren allemaal mensen die zelf uit respectabele handelskringen afkomstig waren. Sterker nog, de aanzet tot hun criminele handel drijven lag niet in een tijdelijk kastekort of economisch zware tijden. De georganiseerde misdaad is een zaak van geldgraaiers en niet van armoedzaaiers.

De **voorzitter**:

Misschien zijn we dan nu bij het geld aangekomen.

De heer **De Graaf**:

Ik wil nog een vraag stellen, voor we naar het zwarte gat van het geld gaan. In uw boek geeft u ook aan dat grensoverschrijdende activiteiten voor de Nederlandse georganiseerde criminaliteit in ieder geval een essentieel kenmerk zijn. Moeten we aannemen dat de georganiseerde criminaliteit in Nederland veel te maken heeft met de ligging van ons land, Nederland transportland, met de distributiekkanalen, de infrastructuur die we hebben? Is dat inderdaad bepalend? Karakteriseert dat de Nederlandse georganiseerde criminaliteit?

De heer **Van Duijne**:

Voor een deel. Dat moet je ook weer van markt tot markt bekijken. De hasjmarkt is inderdaad een Nederlandse markt, een vervoersmarkt. Dat is heel traditioneel. Laten we terugkijken naar 1975, naar de eerste grote zaak, de Lammy-zaak, waarbij het ging om een kotter die voor Noord-Holland aan de grond gezet werd, op de diepste plek van de Noordzee. Als je het vervolg van de zaak bekijkt, de continuïteit, dan merk je dat er een soort van vervoerssmokkel is ontstaan. Wij waren inderdaad de vervoerders. De Marokkanen leverden wel aan, maar uiteindelijk, zodra het buitengaats moest, deden de Nederlanders het. In de grote zaken die dit jaar en vorig jaar gedraaid zijn, zien wij hetzelfde oude vissersdorpenmilieu - de zeekanter van Noord-Holland - voor een groot deel weer terugkomen. Er zit een enorm stuk sociale continuïteit in. Je zou haast zeggen: het zijn schippers en het blijven schippers en als schippers hebben zij altijd al gesmokkeld.

De heer **De Graaf**:

Is er een rechtstreekse lijn tussen de Gouden Eeuw en nu, zo van: Nederlanders zijn altijd handelaren en zeevaarders geweest en dat blijkt nu ook in de georganiseerde criminaliteit?

De heer **Van Duijne**:

De sociale wortels gaan erg diep. Noord-Holland was in de tijd van het continentaal stelsel - ook een poging om de markt tegen te gaan en smokkel uit te lokken - een van de beruchtste smokkelgaten. Er is ontzettend veel continuïteit, meer dan wij denken.

De voorzitter:

Heeft u enig idee van de omvang van de drugseconomie in Nederland? Wij hebben daar al veel naar gevraagd en krijgen zeer uiteenlopende antwoorden.

De heer Van Duijne:

Nee. Kwantificeren is erg moeilijk, ook per markt. Wat mij opgevallen is, is dat ik in de Turkse economie het geld nooit zie. De groothandel in cocaine afkomstig uit Columbia is de laatste tijd stormachtig gegroeid. Het is een van de meest bedreigende vormen van handel die wij kennen.

De voorzitter:

Is dat doorvoer of invoer?

De heer Van Duijne:

Hoofdzakelijk in- en doorvoer. Waar het blijft, weten wij niet. Ik heb beschreven dat de Colombianen een soort van koloniale handel voeren. Zij vormen hier factorijen of handelsposten - zij volgen dus niet hun eigen demografische ontwikkeling - en gaan echt agressief de markt veroveren. Hoe zich dit uitkristalliseert, weten wij nog niet, maar het is een heel agressieve en bedreigende vorm van markt veroveren. De ecstasy-markt is een zich snel ontwikkelende, vrij vlakke markt qua organisatie. Wat de hasjmarkt betreft, gaat het voor het grootste deel van onze betrokkenheid om wereldwijde tussenhandel, waarbij de grondstof Nederland niet eens meer in komt. Wat is de omvang van het Nederlandse aandeel? Honderdduizenden tonnen komen niet eens...

De voorzitter:

Honderdduizenden tonnen?

De heer Van Duijne:

Nee, honderdduizenden kilo's.

De voorzitter:

Het zal u niet ontgaan zijn dat er enige discussie is over kilo's. Het is belangrijk om van mensen die er wetenschappelijk mee bezig zijn enige indicatie te horen om hoeveel het gaat in totaal. Het maakt natuurlijk nogal wat uit of 25.000 doorgelaten kilo 3% is van de totale hoeveelheid die door Nederland gaat of 40%.

De heer Van Duijne:

Ik heb geen kwantitatief onderzoek gedaan. Ik heb mij gebaseerd op de bronnen van de CRI. In de concrete zaken die ik onderzocht heb, is mij de ontwikkeling opgevallen naar de mondiale tussenhandelaar, waarbij de omzet voor die groepen in de orde van grootte van ongeveer 100 miljoen dollar lag.

De voorzitter:

Per wat?

De heer Van Duijne:

Per jaar.

De voorzitter:

Onlangs hebben wij in een aanhangsel bij de nog niet gepubliceerde drugsnota een bedrag gelezen van 18,5 mld.

De heer Van Duijne:

Laten wij straks even op de cijfermatige voorbeelden terugkomen. In dit geval gaat het om een concrete zaak die ik onderzocht heb. De omzet liep voor het grootste deel buiten Nederland om. Het was kopen in Pakistan, verkopen in Amerika en Nederland was geen strafrechtelijke betrokkene, met dien verstande dat het om een Nederlander ging. Het hoogste uitkristallisatiepunt van het handelaarschap...

De voorzitter:

Dat herkent u ook in een van de zeven groepen van Fijnaut?

De heer Van Duijne:

Ja. Dat was geen nieuws.

De voorzitter:
Het is n daarvan die dat doet.

De heer Van Duijne:
Ja.

De voorzitter:
Ik wil proberen de omvang in geld c.q. in kilo's nog helderder te krijgen. Kunt u daarover iets zeggen?

De heer Van Duijne:
Ik heb geen kwantitatief onderzoek gedaan.

De voorzitter:
Dat weet ik, maar u zou toch de vraag kunnen beantwoorden.

De heer Van Duijne:
Nee. Ik kan alleen maar verwijzen naar die openbare bronnen die er al zijn.

De voorzitter:
Tussen wat en wat schat u het?

De heer Van Duijne:
Ik zal geen wilde slagen in de lucht maken. Wij hebben het over de georganiseerde handel in verdovende middelen in Nederland. Wat de heronehandel betreft, voeren wij afwisselend uit Duitsland in en naar Duitsland uit, afhankelijk van de familierelaties. In dat kader vind ik Nederland niet eens meer een belangrijke teleenheid. Wij hebben het over een handelsgemeenschap van Noordwest-Europa. Nederland snijden wij er als een kleine provincie, zoals Nordrhein-Westfalen, uit. Die families handelen allang in Europa zonder grenzen.

De voorzitter:
Wij hebben te maken met het Nederlandse parlement waarvoor wij hier zitten. Het is toch niet helemaal onbelangrijk om uiteindelijk de kilo's waarover wij aldoor met de politiefunctionarissen spreken te kunnen relateren aan wat er werkelijk omgaat? Wie zou dat in Nederland moeten weten?

De heer De Graaf:
De verzamelde hasjhandelaren?

De heer Van Duijne:
Nee, die juist niet. Als er figuren zijn die juist geen zicht hebben op de markt zijn het de hasjhandelaren, vanwege de onderlinge geheimhouding en de afschotting. Was er maar iemand die zicht op de markt had! Ik zei al: het is een volstrekt ongeregelde markt. Je kan uitgaan van het aantal geproduceerde kilo's in de bronlanden, maar dat helpt ons ook niet.

De voorzitter:
Wat ik niet begrijp is dit. Wij hebben veel onderzoekers, zoals u, die deze verschijnselen kwalitatief in kaart weten te brengen. Is er echt niemand die het ons kan vertellen? Als ik mij niet vergis, zijn er studies verricht over de drooglegging in Amerika waaruit blijkt dat men toen al wist om hoeveel liter whisky het ongeveer ging. Maar goed, dat terzijde. Wie kan het ons vertellen, denkt u?

De heer Van Duijne:
Ik weet het niet. Ik denk dat je per markt moet onderzoeken wat de verhouding is tussen gebruik en aanvoer en dat je moet afstappen van de 10%-regel, dat wil zeggen dat de politie 10% van de smokkelwaar onderschept. In het geval van de grote misdaadondernemingen die ik beschreven heb, onderschepte de politie 50%.

De voorzitter:
Dus veel meer.

De heer Van Duijne:
Ja.

De voorzitter:
Dat is misschien een indicatie.

De heer **Van Duijne**:

Mijn gevoel zegt mij dat de politie veel succesvoller is dan zij zelf toegeeft.

De **voorzitter**:

Kunt u dat onderbouwen?

De heer **Van Duijne**:

De percentages van de onderscheppingen kwamen naar voren in een tijd waarin men zei: het is 10%. Maar als je het hele dossier doervlooid en alle verklaringen bij elkaar nam, kon je vaststellen dat de politie ongeveer 50% had onderschept. Als je zaak voor zaak gaat doorakkeren, zie je dat het verliespercentage van de misdadigers veel hoger is, ook in de heronehandel.

De **voorzitter**:

Ook bij Turkse en Marokkaanse lijnen?

De heer **Van Duijne**:

Ja. Ik denk dat het verliespercentage van de ondernemer veel hoger is. Een heel grote onderneming verhandelde 1000 kg herone en de Duitse en Nederlandse politie wisten daarvan 600 kg te onderscheppen. De dames en heren hebben volledig bekend en uit de school geklapt en dit is een behoorlijk betrouwbaar cijfer. Iedere keer hoor je: ja, dat zijn de gesnapte misdadigers, er zijn ongelooflijk veel succesvollere. Dat is mogelijk, maar ik denk dat je moet roeien met de riemen die je hebt. Los van de gouden 10%-regel, die trouwens al uit 1935 stamt, moet je nagaan: wat is het verlies op de misdaadmarkt, wat onderscheppen we, wat gebruiken we en wat is de oogst? Dat moet je per markt nagaan en niet voor het geheel, want die markten communiceren niet.

De heer **Rabbae**:

Op de vraag welke omvang die markten hebben, zegt u: dat weet ik niet. U zegt echter ook dat het om markten gaat waarin miljarden omgaan. Is dat niet in strijd met elkaar?

De heer **Van Duijne**:

Dat lijkt bijna in strijd met elkaar. Volgens andere geschreven bronnen is er sprake van een miljardenomzet. The Financial Action Task Force spreekt zelfs over een omzet van 300 mld. Daarbij zouden de gezamenlijke grootondernemers op het gebied van olie, gas en wat dies meer zij in de schaduw staan. Ik heb dat cijfer betwijfeld. Wij komen dus nu op het geld terecht. Er zou sprake zijn van een enorm volume niet alleen aan grondstoffenomzet, maar ook aan bankpapieromzet en ik begon mij af te vragen: is dat reel?

De heer **Rabbae**:

Hoe weet u dat van die bankpapieromzet? Hebt u daar een exact inzicht in?

De heer **Van Duijne**:

Nee. De Nederlandse Bank registreert al jaren hoeveel bankbiljetten uit het buitenland terugkeren naar Nederland, dus de terugstroombeweging van Nederlands baar geld. Je kan zeggen: er komt zoveel baar geld terug, dan moet er ook zoveel baar geld uitgegaan zijn, want dat is meestal een communicerend vat. Dan moet je bepalen hoeveel van het baar geld verklaard kan worden uit de gewone handel en economie, de behoefte van het reizigersverkeer en dergelijke. Als het reizigersverkeer en het handelsverkeer 80% uitmaken van de baar-geldstroom is er een gat van 20%. Dat wil zeggen: 20% meer in- en uitstroom van flappen dan wij uit de gewone, wettige economie kunnen vertalen.

De heer **Rabbae**:

Het blijft gissen.

De heer **Van Duijne**:

Het blijft gissen, want die 20% kan uit tal van bestanddelen zijn opgebouwd.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Van Duijne, wij horen nogal eens: de politie heeft een hoge scoringsdrift, wil het liefst scoren met zaken. U zegt: mijn gevoel zegt me dat de politie veel bescheidener is in het presenteren van haar successen. Dat is niet meer dan een gevoel, begrijp ik.

De heer **Van Duijne**:

Wanneer ik de zaken en de inbeslagnemingen die hebben plaatsgevonden beoordeel, moet ik zeggen dat de politie redelijk succesvol is geweest. Alleen slijten gewoonten slecht, zeker verbale gewoonten. Wanneer jarenlang gezegd wordt dat men slechts 10% vangt - je ziet het met de 10 mld. van McKinsey: door onze kindskinderen blijft gesteld worden dat de misdaadhandel 10 mld. bedraagt...

De heer **De Graaf:**

U verwijst naar een rapport van het onderzoeksbureau McKinsey dat meen ik getiteld is "Politie 2000", waarin over 10 mld. wordt gesproken.

De heer **Van Duijne:**

Cijfers en getallen blijven hangen, worden geciteerd, worden gereciteerd en na vier keer zijn zij de waarheid.

De **voorzitter:**

U bent een beetje zoals die goede muziekcriticus die nooit zelf dirigent van het orkest werd, in die zin: dit deugt niet, dat deugt niet en dat deugt niet. Het zou flauw zijn te vragen wat er wel deugt.

De heer **Van Duijne:**

Ik zei net al dat de politie kennelijk beter scoort dan zij zelf aangeeft. Dat deugt dus zeker wel.

De heer **De Graaf:**

Maar om misverstanden te voorkomen: u hebt geen harde gronden waarop u kunt zeggen dat zij beter scoort. Dat zou betekenen dat zij informatie achterhoudt.

De heer **Van Duijne:**

Nee, dat is geen kwestie van achterhouden. Het is een kwestie van traditie dat altijd die 10% opgevoerd wordt.

De heer **De Graaf:**

De politie is soms te bescheiden, bedoelt u.

De heer **Van Duijne:**

De politie is wellicht te bescheiden. Als je aangeeft dat je het niet aan kan, is dat misschien een prikkel om meer middelen te verstrekken. Als je aangeeft dat je geweldig succesvol bent, zegt men: klets niet, het loopt allemaal goed. Wat de motieven zijn, weet ik niet. Gevraagd is naar de omvang. Ik heb het vermoeden dat de verliezen bij de misdaadhandel groter zijn en dat daarmee datgene wat op de vrije markt terechtkomt minder is dan hetgeen wat aangevoerd wordt. Dat is eigenlijk alles waarover wij het hebben.

De heer **De Graaf:**

Ik wil met u naar de winsten van Nederland transportland, maar dan in de criminele sfeer. Waar blijven die gelden? In uw boek heeft u het over de eigen-erfuitgaven, om het zo maar even te zeggen, de uitgaven uit criminele winsten voor het tweede, of derde huis, de zoveelste auto en dergelijke. Maar dan is vaak nog niet eens de helft van het geld op. Wat gebeurt er met de rest, voor zover die er is? Weet u daar iets meer van?

De heer **Van Duijne:**

Ja. Dat is iets waarover ik vaak heb zitten nadenken tot ik er hoofdpijn van kreeg. Ik heb mij afgevraagd: waar blijven al die flappen? In alle zaken heb ik de politiegegevens als uitgangspunt genomen, in de trant van: zoveel is er verhandeld en zoveel vinden wij in totaal aan goederen, waardepapieren en zelfs vermoede waardepapieren. En dan denk ik verder aan rijdend, galopperend en ander spul dat kennelijk ook erg duur is. Iedere keer constateerde ik weer een gat - 20, 30 soms 40 mln. - dat niet te verklaren was.

De heer **De Graaf:**

Als u zo'n gat constateert, moet u bij benadering weten wat er is omgezet, wat daarvan winst is en welke kosten gemaakt zijn.

De heer **Van Duijne:**

De kosten zijn daarbij verrekend. Je trekt de kosten voor het in de vaart houden van boten en voor het dure wagenpark - niet voor het eigen plezier maar om te smokkelen - kortom de bedrijfskosten, af. Dan nog zit je met een onverklaarbaar gat.

De heer **De Graaf**:

Bij welke groep heeft u dat onderzocht?

De heer **Van Duijne**:

Ik heb bij iedere misdaadondernemer bekeken waar zijn geld blijft. Dat is standaard. Dat neem je iedere keer standaard mee. De Nederlandse misdaadondernemers zijn in zoverre interessant dat zij hier hun tehuis hebben en dat zij het geld hier onder moeten brengen.

De heer **De Graaf**:

Waarom zou het hier in Nederland moeten? Je kunt toch ook geld op een bank in Liechtenstein hebben of aandelen op de Londense markt?

De heer **Van Duijne**:

Uitstekend, maar uiteindelijk kom je hier, in je dorp achter de duinen, feestvieren. Je zit hier als belastingplichtige, tenzij je natuurlijk ook een buitenlandse belastingplichtige bent. Laten we even differentieren. We hebben hier niet met n gelijksoortige stam te maken, we hebben met tal van verschillende individuen te maken. Degenen die hier hun thuisland hebben in hun dorp achter de duinen moeten hier uitgeven en zij zitten met een enorm witwasprobleem. Een deel wordt ook wel riant uitgegeven en met misdaadgeld rondlopen lijkt bijna op het lopen met sneeuw in beide handjes door de Sahara. Het smelt weg terwijl je ernaar kijkt.

De heer **De Graaf**:

Dat geldt ook voor veel mensen die niet crimineel zijn.

De heer **Van Duijne**:

Ik kan bepaald niet zeggen dat de Hollandse zuinigheid, als we het nu toch over het Hollandse karakter hebben, daar een ingeboren deugd is, integendeel.

De heer **De Graaf**:

Voorzitter! Ik maak deze opmerking niet zonder meer. Er moet niet de suggestie ontstaan dat iedereen die een tweede of een derde auto heeft daarmee plotseling ook crimineel is.

De heer **Van Duijne**:

Goed. Wat je tegenkwam, waren dus kleine stukjes bewijs en dat is niet verder onderzocht. Ik kom nu dus bij vermoedens. Vermoedelijk is een deel omgezet in aandelenkapitaal. Ik zeg vermoedelijk, maar de portefeuille die waarschijnlijk door iemand beheerd werd, was zodanig dat ik dacht: dat moet samengevloeid vermogen zijn van verschillende ondernemers.

De heer **De Graaf**:

Hoe komt u aan dat vermoeden?

De heer **Van Duijne**:

Door de aard van de bewijsmiddelen die aangetroffen werden, maar dat werd niet verder onderzocht. Als dat het geval was, en hier had ik dan weer mijn twijfel, dan zou dit van een onderling vertrouwen spreken dat ik nooit bij deze mensen aantrof. Ik had dus enige twijfel, maar het was een begin van een aanwijzing dat ongeveer 500 mln. in waardepapieren werd omgezet in het buitenland. Het waren geen Nederlandse waardepapieren. Van een andere groep, de succesvollere Nederlandse groothandelaren die in het buitenland opereerden, liet een groot deel zijn geld neerslaan in Oost-Europa. Je zou zeggen: daar hebben we helemaal geen last meer van. Hun grondhandel werd buiten Nederland bedreven, inkoop en verkoop naar buitenlandse afnemers en het overschotgeld sloeg neer in Canada en Oost-Europa. Dat zijn vrij grote bedragen. Er werden fabrieken gekocht. Ik vermeldde binnen de anonimisering dat het drankfabrieken waren, maar het waren andere fabrieken. Goed, er werden fabrieken gekocht. In Canada werd ook genvesteed in verschillende bedrijven. Een klein deel zie je genvesteed worden in vrij traditionele investeringsgebieden, zoals onroerend goed, horeca en dergelijke. Maar nog steeds zoveel mogelijk in de eigen greep. Heel weinig van het kapitaal zie je echt doorstromen naar de bovenwereld in de vorm van omzetten van kapitaal in kapitaalverhoudingen, produktieverhoudingen waarmee je echt macht kunt uitoefenen. Een paar ondernemers

heb ik dat zien doen. De doorstroom van misdaadgeld naar de bovenwereld vanuit deze ondergrond-economie komt eigenlijk niet zo goed van de grond.

De heer **De Graaf**:

Het geld wordt niet aangewend voor uitoefening van echte economische macht?

De heer **Van Duijne**:

Nee, het is zelfs zo dat die ondernemers die erin slaagden om bijvoorbeeld een reeks horecabedrijven te kopen, niet eens begrepen wat voor waardevolle breekijzers ze in de samenleving hadden. De organisatiedeskundigen die hen tal van organogrammen voortekenden, werden wanhopig. Ze wisten hen niet duidelijk te maken dat ze hier economische macht hadden. Het waren eigenlijk maar speeltjes.

De heer **De Graaf**:

Die horecagelegenheden?

De heer **Van Duijne**:

Ja, dat waren speeltjes. De bedreiging lag eigenlijk op het tragische menselijke niveau van de pachter die zag dat zijn winst wegvloeide, kortom, dat hij voor niets werkte.

De heer **Vos**:

Mijnheer Van Duijne, sorry als ik u onderbreek. Het klinkt allemaal heel overzichtelijk zoals u dat in feiten meldt. Maar heeft u ook voldoende rekening gehouden met witwasconstructies, bijvoorbeeld dat een misdaadondernemer die hier ruimschoots verdiend heeft, het simpelweg naar Zwitserland brengt en het dan pro forma terugleent en het hier aanwendt voor God weet wat?

De heer **Van Duijne**:

Dat gebeurde na het geld witwassen. Het merkwaardige was - dat verbaasde mij iedere keer - dat geld witwassen eigenlijk vrij primitief werd uitgevoerd. Inderdaad, naar Zwitserland brengen en het vervolgens weer via een of andere duistere lening uit Zwitserland betrekken, is gewoon de terugleenmethode.

De **voorzitter**:

Is het goed om wit te wassen?

De heer **Van Duijne**:

Witwassen is een moeilijke bezigheid. Dat moet je goed invlechten. Bij de meesten zag ik zeer eenvoudige constructies. Het was natuurlijk wel witwassen, maar het waren vrij korte, overzichtelijke, oppervlakkige U-bochten om het geld weer terug te krijgen.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer van Duijne, u heeft het nu voornamelijk over Hollandse criminele groepen en netwerken. Zit het dan zo dat zij wel heel knap hun lijnen, hun ondergrondse routes organiseren, maar dat het, zodra zij naar de bovenwereld komen, allemaal een beetje knullig is? Moet ik dat opmaken uit de voorbeelden die u geeft? Dat het eigenlijk allemaal niets voorstelt? Dat zij alleen ondergronds intelligent zijn, maar "boven" niet?

De heer **Van Duijne**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Is dat niet raar? Dat lijkt me niet echt logisch. Iemand die groot wordt door buitengewoon slim op die illegale markt te opereren, die het organisatietalent heeft om boten op de zeen te laten varen, misschien wel via parallelle lijnen zoals u schrijft, moet toch ook wel weten wat hij, als het geld eenmaal boven komt drijven, daarmee kan doen?

De heer **Van Duijne**:

Dan kom je in een heel ander vaardigheidsgebied.

De heer **De Graaf**:

Maar daar heb je adviseurs voor.

De heer **Van Duijne**:

Ja, en nu komen we op een nieuwe markt terecht, namelijk de dienstverleningsmarkt. Die is nu net bezig zich te hervormen. Als je kijkt naar zo'n tien jaar terug, dan zie je het verschuiven van amateurs naar echte beroeps.

De heer **De Graaf**:

Kunt u wat voorbeelden geven, wat concreter zijn?

De heer **Van Duijne**:

Heel eenvoudig. Vroeger was de witwaswetgeving afwezig of minder streng. Toen kon je alleen gepakt worden als je door middel van witwassen fraudeerde of als je witwaste door fraude te plegen.

De heer **De Graaf**:

Toen was toch altijd de helingsconstructie mogelijk?

De heer **Van Duijne**:

Dat was mogelijk, maar het is lastig. Zeker als het over het buitenland gaat, is dat behoorlijk lastig. Dank zij onze wetgeving is het toch moeilijker geworden. Heel wat witwassers, adviseurs of doe-het-zelvers voor de eigen handwas, zijn er uitgeperst. Welke twee verschijnselen zien we nu? Zien we nu dat de grondmarkt, de verboden-goederenmarkt inkrimpt? Nee. Het geld blijft dus nog steeds voortgebracht worden. Zien we dat de vraag omhoog of omlaag gaat? Eigenlijk niet. Dus de goederenomvang en de geldomvang blijven hetzelfde. Dus er moet iets gebeuren. En het witwassen wordt duurder, beter: gevaarlijker. Wat voor een nieuwe markt krijg je dus? De markt van de financile dienstverlening, als een afgeleide markt.

De heer **De Graaf**:

De financile dienstverlening? Verstaat u daaronder ook de vrije beroepen, zoals wij die hebben besproken met collega's van u?

De heer **Van Duijne**:

Onder andere. Iedereen kan gewoon een bord op zijn deur spijkeren en zeggen dat hij financieel adviseur is. Maar je krijgt wel een professionalisering, gedwongen door de bestaande wetgeving en daardoor ook een vanzelfsprekende grensverlegging in de ruimtelijke zin van het woord. Europa wordt lastiger en het wordt steeds belangrijker om geld te mengen in andere gewesten en op die manier dan weer terug te laten komen. Mengen met onder andere belastinggeld uit West-Indi, Aruba en dergelijke.

De heer **De Graaf**:

Bent u het uiteindelijk wel eens met uw collega's die zeggen dat er geen sprake is van herinvesteringen in branches om daar macht te verwerven, maar dat het geld wat verbrokkeld raakt?

De heer **Van Duijne**:

In een paar gevallen zag je een begin. Ik heb dat ook beschreven. Dan dacht je: h, nu overschrijden ze hun eigen erf.

De heer **De Graaf**:

Dat heeft u geloof ik in uw boek beschreven als "de kielhakers".

De heer **Van Duijne**:

Zij hebben hun eigen erf al lang overschreden. Maar dat waren ook mensen met een middelbare schoolopleiding, met een echt burgerlijke middenklasse-achtergrond. Dat waren geen mensen uit de baar-geldeconomie. Bij anderen zag je een eerste begin van inderdaad "het eigen erf ontstijgen". Bedrijven benaderen, zelf bedrijven maken. Dat was wel aanwezig. Hier werden ook wel fouten gemaakt. Het is ook een enorme overgang, van een ondergrondeconomie naar een bovengrondeconomie. We komen nu weer terug bij het punt: waar ligt nu de bedreiging? Die bedreiging ligt bij die misdaadondernemers die het al lang kunnen. Dat zijn de fraudeurs. Zij hoeven die sociaal-culturele overstap niet te maken.

De heer **Rabbae**:

U heeft het in uw boek over het geweld tussen de boterbendes die als het ware vochten om de prijsarbitrage.

De heer **Van Duijne**:

De boterbendes?

De heer **Rabbae**:

Ja, de bendes die handelden in boter tussen België en Nederland. Dat klopt toch?

De heer **Van Duijne**:

Ik verwijs vaak naar onze eigen oer-georganiseerde misdaad, namelijk de georganiseerde botersmokkel tussen 1945 en 1960. Ik beschrijf die echter niet in mijn boek. Ik heb het in mijn boek over de grootschalige oliefraudes en de BTW-fraudes.

De heer **Rabbae**:

Goed. Ik heb het in ieder geval in uw boek gelezen. Mijn vraag naar aanleiding daarvan is of wij de prijzen van deze verboden goederen moeten legaliseren om het geweld te voorkomen en het niet geordend karakter van deze markt weg te werken en op die manier uiteindelijk een rustig, overzichtelijk en inzichtelijk gebeuren te krijgen?

De heer **Van Duijne**:

Heeft u het nu over de verboden-goederenmarkt, de verdovende-middelenmarkt of over de fraudemarkt?

De heer **Rabbae**:

Ik heb het over de verboden-goederenmarkt.

De heer **Van Duijne**:

Uw vraag is of wij moeten legaliseren opdat wij de markt kunnen reguleren. Vat ik het zo goed samen?

De heer **Rabbae**:

Ja.

De heer **Van Duijne**:

In de eerste plaats is dit natuurlijk geen landsgebonden vraagstuk. Stel dat we de hasjhandel legaliseren. Ik heb in mijn boek beschreven hoe de grootste ondernemers mondiale ondernemers waren. Met andere woorden: zij blijven toch doorgaan. Want zij danken hun handel slechts aan de prijsverschillen tussen landen met een hoog en landen met een laag verbod. Zo gaat dat nu eenmaal. Die georganiseerde handel blijft gewoon doorgaan. Je kunt natuurlijk wel een klein stukje Nederland legaliseren, maar in mijn boek heb ik juist het grensoverschrijdende karakter beklemtoond van deze handel. Ik denk dat een poging tot marktordening in een gebied dat 200 kilometer breed en 300 kilometer lang is...

De **voorzitter**:

U spreekt over Nederland?

De heer **Van Duijne**:

Ja. Ik denk dat dat in zo'n gebied zonder de ommelanden mee te krijgen, niet werkt. Misschien werkt het op een paar punten, maar het is toch wel moeilijk om dat te handhaven. Je blijft dan toch prijsverschil en smokkel houden. Dat is gewoon ingebakken in het hele prijsverschilmechanisme.

De heer **Rouvoet**:

Voorzitter! Ik heb nog een vraag over het witwassen. De heer Van Duijne schetst een beetje een beeld van: wat ik gezien heb op het gebied van witwassen, was toch allemaal erg knullig. Maar ligt het niet een beetje voor de hand, mijnheer Van Duijne, dat datgene wat u gezien hebt het knullige deel was en dat u het deel wat veel intelligenter is georganiseerd, niet gezien hebt?

De heer **Van Duijne**:

Ik ben nog niet aan het echte intelligente gedeelte toegekomen. Ik had het over een stuk van de handel. Zodra zij hun sociaal-economische kweekbed of warme bedstede moeten verlaten, hebben zij hulpverleners nodig. Daar gaat ook het nodige mis. Soms begrijpen zij het niet. Soms willen zij het niet begrijpen. Soms vinden zij het gewoon vervelend werken. Al die computeruitdraaien en stroombewegingen van het geld zijn oersaai. Ze willen gewoon lekker kwistig strooien met hun biljetten. Nu een stap hoger, dat drietal wat ik beschreven heb als "de kielhakers", dat al zo'n tien jaar meedraait en een behoorlijke opleiding heeft. Daar zie je dan andere vormen van witwassen. Niet in de horeca. Het aardige is dat ik gezien heb dat de misdadigers die in de horeca investeerden nooit de horecaboekhouding hebben gebruikt om een fictieve omzet te creëren. Zij verknalden van

alles, ook hun eigen investeringen, maar er werd geen leuke boekhouding gemaakt. Zij deden het anders. Een deel sloegen zij uiteraard neer in landen waarin zo min mogelijk vragen werden gesteld, bijvoorbeeld in Oost-Europa. Overigens was de geldstroom daarheen erg moeilijk vast te stellen. Een ander deel mengde men in handel waarin toch al sprake is van een grote mate van baar-geldstroom, zoals de handel in edelstenen. Dat kan je namelijk mooi verwikkelen. Een van hen investeerde in de vermaaksindustrie.

De **voorzitter**:

Wat bedoelt u met "vermaaksindustrie"?

De heer **Van Duijne**:

Opvoeringen van kunstenaars voor publiek.

De **voorzitter**:

U doelt op schouwburgen en dergelijke instellingen?

De heer **Van Duijne**:

Nee, uitvoeringen.

De **voorzitter**:

Dan kom je dichterbij in de bovenwereld, heb je je wat meer genesteld, heb je meer macht als je zoiets kan bouwen en een goede afspraak hebt met een wethouder.

De heer **Van Duijne**:

Als je vervolgens een agent in Berlijn of Parijs neemt en zegt dat je daar ook uitvoeringen gegeven hebt, ga dan als fiscus maar eens natellen hoeveel bezoekers er zijn geweest. Kortom, je hebt daar een niet-stoffelijke dienst en een niet-stoffelijke omzet. Daarin kan je alles stoppen. Je gaat zoeken naar diensten en markten met een zo min mogelijk stoffelijke omzet. Dat is erg leuk in de vermaaksindustrie. Als het gaat om gokkasten moet je gaan knoeien en word je beschuldigd van valsheid, maar als je via een agentuur in Parijs facturen laat sturen over ontvangsten en kosten van een muziektijdschrift is het wat anders.

De heer **De Graaf**:

Dit zijn slimme jongens. Vormen de kielhalers, zoals u ze beschrijft in uw boek, zo'n beetje de top van de Hollandse groepen?

De heer **Van Duijne**:

Ja, maar wij zijn er nog niet. Je hebt dan wel het geld witgewassen, maar dan zit je nog met dat witgewassen geld. Het blijft papier zolang je dat niet weet om te zetten in machtsverhoudingen. Je moet dat geld gebruiken.

De heer **De Graaf**:

Nou, moeten. Als je het wil.

De heer **Van Duijne**:

En dan zie je investeringen in onroerend goed, niet in afzonderlijke huisjes, maar in fondsen.

De **voorzitter**:

Op dat moment heeft het zijn witte bestemming gevonden.

De heer **Van Duijne**:

Ja, en eventueel zijn ontwrichtende bestemming.

De **voorzitter**:

In welke sectoren ziet u die ontwrichtende bestemming het meest?

De heer **Van Duijne**:

Onroerend goed is iets stoffelijks wat in een gemeente staat. Het heeft een aspect van ruimtelijke ordening. Onroerend goed als prijsopdrijvend mechanisme is n ding, maar als je onroerend goed koopt in een wijk die gesaneerd moet worden, moet er met jou gepraat worden.

De **voorzitter**:

Kunt u nog een voorbeeld geven van iets waarin het witte geld is terug te vinden?

De heer **Van Duijne**:

In de eigen handel, maar dan praten wij over de georganiseerde fraudemarkt. Dat is natuurlijk andere koek.

De heer **De Graaf**:

Investeren in het eigen bedrijf.

De heer **Van Duijne**:

Ja. Ze kunnen gewoon terugploegen.

De **voorzitter**:

Zijn er nog andere branches waar u een relatief groot gedeelte witgewassen geld terug hebt gevonden, geherinvesteerd in Nederlandse bedrijven?

De heer **Van Duijne**:

Nee. De enige uitzondering vormen de mega-investeringen van het ondernemerstweetal Paretti en Fiorini in het Nederlandse filmwezen, in Nederlandse hotelketens, in een Surinaamse houtmaatschappij en in Franse en Amerikaanse filmbedrijven en die dat alles met een geweldige klap naar beneden gebracht hebben. Dat was pas echt goed witwassen.

De **voorzitter**:

Dat was een stel fraudeurs, h, of ook verbonden met de drugseconomie?

De heer **Van Duijne**:

Nee, maar wel verbonden met de mafia. Nederland werd daarbij als uitvalsbasis gebruikt, zelfs een belangrijke, gelet op de bank Crdit Lyonnais Nederland.

De **voorzitter**:

En dat heeft geleid tot een boel faillissementen, maar niet tot een machtspositie.

De heer **Van Duijne**:

Dat leidde wel tot een machtspositie, want zeker Paretti was druk bezig om bij de socialistische partij in Frankrijk macht en aanzien te verwerven. Hij was voortdurend bezig om te proberen socialistische kranten en tijdschriften uit te geven. Door middel van de filmindustrie wou hij zich presenteren als een mediamagnaat la Berlusconi. Dat was zijn grote droom, zijn grootheidswaanzin.

De **voorzitter**:

Dat had in Nederland de betrokkenheid van de Crdit Lyonnais Bank en van de bioscoopbedrijven waarvan we weten, tot gevolg?

De heer **Van Duijne**:

Ja en er was behoorlijk wat onroerend goed in zijn handen, vaak grote bedrijven in het centrum van de steden.

De **voorzitter**:

Is dat de grootste door u aangetroffen machtspositie die u hebt kunnen vinden?

De heer **Van Duijne**:

Ja, dat is inderdaad wel de hoogste.

De heer **De Graaf**:

Ik stelde net die vraag over de Nederlandse groepen. Is het door u genoemde voorbeeld van de bestaande groep die u als "de kielhakers" heeft omschreven, volgens u de top van de Hollandse groepen?

De heer **Van Duijne**:

Die zitten wel bij de top. Laten we zeggen dat we daar op een vrij hoog peil zitten. Dit is ook een van de zaken die door Fijnaut beschreven zijn. Je kunt zeggen: dat is nog een eenvoudig peil, maar dat is inderdaad een vrij hoog peil. Het gaat daar om 100 mln. omzet per jaar.

De **voorzitter**:

Ongeveer aan het eind van dit verhoor wil ik u nog de volgende vraag stellen. Kunt u in twee zinnen aangeven of u een remedie heeft om zowel tot een beter oordeel over de georganiseerde criminaliteit als de bestrijding ervan te komen?

De heer **Van Duijne**:

Voor een beter oordeel denk ik dat je uit moet gaan van markten. Als je vraagt hoe groot de georganiseerde misdaad is, dan moet je kijken wat ze verhandelen, om welke goederen- en dienstenstroom het gaat. Een misdadiger is nooit groter dan de handel die hij kan drijven. Macht volgt handel en niet omgekeerd.

De **voorzitter:**

En wat is de beste remedie van de overheid daartegen?

De heer **Van Duijne:**

Markt verzieken. Prijsmechanisme verstoren. Het gaat hier om onwettige winsten.

De **voorzitter:**

Betekent dat dat de overheid ook moet meedoen op de markt? Misschien kan zij dan de markt verzieken. Dat bedoelt u toch niet?

De heer **Van Duijne:**

Neem bijvoorbeeld de koppelbazenmarkt. Die werd keurig verziekt, omdat namelijk de zogenaamde wettige bedrijven die voordeel hadden bij de koppelbazerij, aangesproken werden. Dus je sprak onze eigen maatschappelijke helers aan. Ik geef een ander voorbeeld. Laten we eens nagaan waar dat misdaadgeld nu echt blijft. Eigenlijk weten we het nog niet. We weten het in een paar gevallen en waar het voor de rest blijft, weten we niet. Als je de markt wilt verzieken, ga dan eens beginnen bij de staart. Waar slaat dat misdaadgeld neer? Kan je dat opbreken en van daar uit teruggaan naar de grondmarkt? Dat is een andere benadering.

De **voorzitter:**

Hoe wilt u de drugseconomie verzieken?

De heer **Van Duijne:**

Je kan de vraag proberen terug te dringen, net zoals dat het geval is bij roken, ook een slechte gewoonte. We proberen de vraagkant te beïnvloeden. Het is een vraageconomie, een pure vraageconomie. Met het bestrijden van de aanvoer, wat je natuurlijk moet doen als de aanvoer zich aandient, verbrijzel je uiteindelijk de vraagmarkt niet. Je moet dus de vraag beïnvloeden. Dat betekent eigenlijk de openbare volksgezondheid beïnvloeden.

De **voorzitter:**

Hebben naar uw oordeel uw opvattingen zoals u deze hier naar voren heeft gebracht, relevantie om te komen tot andere opsporingsmethoden?

De heer **Van Duijne:**

Ik denk dat wat ik zojuist zei, relevant is. Begin eens bij de staart van de slang en ga eens terug van de neerslag van het misdaadgeld naar die handel zelf. Ik denk dat daar ook in geïnvesteerd moet worden. Want we weten inmiddels wel ongeveer hoe de smokkelhandel loopt. Niemand weet het echt volledig. Het blijkt iedere keer dat we geen volledige kaartkennis en omzetkennis hebben, maar in grote trekken weten we wel hoe dat verloopt. Maar van de neerslag van het misdaadgeld hebben we eigenlijk maar hier en daar wat snufjes.

De **voorzitter:**

Ik vroeg u naar de opsporingsmethoden.

De heer **Van Duijne:**

Ga terug en ga dan eens uitwerken op welke wijze je financieel kan rechercheren. Niet alleen globaal, maar ook: hier zien wij een merkwaardige geldstroom. Die kan uit geen enkele wettige handel, economie en omzet verklaard worden. Laten we die stroom eens terug volgen om te kijken of er misschien een mega fraude aan ten grondslag ligt of een smokkelhandel.

De **voorzitter:**

Zou de FIOD in feite het werk van de politie op dat gebied moeten overnemen?

De heer **Van Duijne:**

Ik zou de FIOD niet zoveel werkzaamheden willen toekennen. Je kunt ook bij de politie een andere sector, of deskundigheid inschakelen, of de politie een betere opleiding geven om te bevorderen dat het geldonderzoek centraler komt te staan.

De **voorzitter:**

Is dat uw centrale boodschap wat de opsporing betreft?

De heer **Van Duijne:**

Ik zou dat aanbevelen, ja. Dit betekent dat je nog heel wat moet investeren en opleiden.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Duijne, dank u wel. Sluiting 15.12 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 20**

14 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 14 september
1995 in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den
Haag**

Verhoord worden de heren B.N. Barendregt en H.C.J.M. Theeuwes
Aanvang 15.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heren B.N. Barendregt, geboren 4 juni 1950 te Rotterdam en H.C.J.M. Theeuwes, geboren 29 juni 1949 te Tilburg. Mijnheer Barendregt, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen eed luidt: "Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen".

De heer Barendregt:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De voorzitter:

Mijnheer Theeuwes, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen eed luidt: "Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen".

De heer Theeuwes:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De voorzitter:

Mijnheer Barendregt en mijnheer Theeuwes, hartelijk welkom bij de enquetc commissie. Je zou bijna kunnen zeggen dat het een afwisselend programma is, aangezien wij toch weer een gedeelte van de informatiehuishouding met u zullen bespreken, waar we net getracht hebben het grote geheel in de greep te krijgen. Mijnheer Barendregt, u bent hoofd van de afdeling coördinatie criminele inlichtingen van de divisie CRI, mijnheer Theeuwes u bent plaatsvervangend hoofd. Mijnheer Barendregt, wat doet precies het hoofd van de afdeling coördinatie criminele inlichtingen ACCI van de divisie CRI van het KLPD?

De heer Barendregt:

Inderdaad een mondvol, mijnheer Van Traa. Misschien kan ik even kort schetsen wat de divisie CRI van het Korps Landelijke politiediensten doet. Dat korps op zich tracht de Nederlandse politie te ondersteunen in de aanpak van het politiewerk. De CRI is specifiek op het gebied van georganiseerde criminaliteit bezig en tracht de politie facilitair ondersteunend met kennis ten dienste te staan. Mijn afdeling doet dat wat specifiek op het gebied van de criminele inlichtingen, nationaal. Wij coördineren, adviseren, doen de internationale informatie-uitwisseling, hebben meldpunten die actueel ook trachten te coördineren - zowel nationaal als internationaal - en trachten ook een produkt op het gebied van de kennis op het gebied van CID-werk bij te dragen en uit te dragen...

De voorzitter:

Alleen het CID-werk of het totale researchewerk?

De heer Barendregt:

Het begrip "CID" is door sommigen wat ruim uitgelegd. Ik zit ook aan die kant. Het gaat om de aanpak van de criminaliteit en de informatiefunctie daarin. Het gaat om criminaliteit, om criminelen, om hun informatie, althans de informatie over criminelen. Het gaat dus om

criminele informatie. De Engelsen zeggen "intelligence", maar een Nederlands woord hebben wij er eigenlijk niet voor.

De **voorzitter**:

"Inlichtingen", toch?

De heer **Barendregt**:

"Inlichtingen" laat zich wat slecht vertalen. De Amerikanen en Engelsen kijken meer naar de functie van de informatie en zeggen dat "intelligence" eigenlijk een functie heeft in het gehele recherche-informatieproces. Bij ons heeft CID-informatie meer de kwalificatie van wat mag je wel en niet vastleggen over personen. Kortom, als je naar de CID-regeling kijkt, is dat meer in de richting van de privacy dan dat het beschrijft wat de functie is van de CID.

De **voorzitter**:

Wat wij in Nederland weten over criminaliteit, wat de recherche moet weten over criminele inlichtingen, dat is toch niet alleen wat in de CID zit?

De heer **Barendregt**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Je mag hopen dat het meer is, bij wijze van spreken.

De heer **Barendregt**:

Dat klopt, maar daartegenover staat dat volgens sommigen het CID-werk - en ik hoorde dat van de week ook hier zeggen - genterpreteerd moet worden als af te schermen informatie, alsof bronbescherming de enige reden is waarom er CID's moeten zijn. De CID-functie is veel breder. Het is dus de informatiefunctie die aan de ene kant de mogelijkheid biedt om informatie op te slaan en aan de andere kant beperkingen geeft met betrekking tot de privacybescherming.

De **voorzitter**:

Daar komen we nog op. U heeft een nationaal CID-register. Is er nu ook een nationaal rechercheregister, waar grote zaken in staan, waar afgewikkelde zaken in staan, waar je informatie uit kunt halen over zaken die al gelopen hebben?

De heer **Barendregt**:

Ik val toch weer terug op wat wij mogen en niet mogen. Wij mogen informatie vastleggen over personen, mits dat voldoet aan de criteria van de wetgeving. De Wet en het Besluit politieregisters zegt, dat er CID-registers mogen zijn. Daarnaast is er harde informatie, historisch vastgestelde informatie...

De **voorzitter**:

Dat bedoel ik!

De heer **Barendregt**:

...die in herkenningdienstsysteem is opgeslagen. De enige mogelijkheid om andere informatie op te slaan, is in tijdelijke registers: als er ergens een onderzoek draait, mag de informatie in tijdelijke registers worden opgeslagen. Maar een andere mogelijkheid om informatie over personen op te slaan is er niet, tenzij het inderdaad open-broninformatie is die door een ieder te verkrijgen is...

De **voorzitter**:

Wij hebben de discussie gehad over en met de heer Bovenkerk, die in Amsterdam bepaalde registers heeft geraadpleegd over criminaliteit binnen de Turkse gemeenschap. Dat heeft u vast gezien. Die was ook gestoeld op bepaalde registers over zaken die al gedraaid hadden. Dat bedoel ik. Heeft u nu ook van dat soort registers een overzicht?

De heer **Barendregt**:

Ik neem aan - ik weet dat niet exact - dat de heer Bovenkerk gekeken heeft naar resultaten, naar extracten van onderzoek die of in proces-verbaal zijn vermeld of in rapporten of analyses. Maar dat is niet zo zeer een politieregister. Als hij in politieregisters heeft gekeken, heeft hij kunnen kijken in het HKD-systeem of in een register van een onderzoek dat op dat moment nog liep of net was afgesloten. Alle andere informatie moet terecht

komen of in het HKS-systeem of in het CID-systeem. (HKD en HKS is hetzelfde. Met beide wordt Herkenningsdienstsysteem bedoeld.)

De **voorzitter**:

En het Minpol-systeem?

De heer **Barendregt**:

U bedoelt het Multipol-systeem?

De **voorzitter**:

Het Multipol-systeem!

De heer **Barendregt**:

Het bedrijfsprocessensysteem, dat eigenlijk niet is bedoeld voor de opslag van de informatie, althans niet de recherche-informatie maar waar rapportages kunnen plaatsvinden van bedrijfsprocessen: wie heeft op welke dag aangifte gedaan en wat voor rapportages zijn daar uitgekomen? Het is niet primair bedoeld als een recherche-informatieopslagsysteem.

De **voorzitter**:

Maar als groot recherche-informatieopslagsysteem heeft u dus het nationale CID-systeem?

De heer **Barendregt**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Wat kan je daarnaast nog als nationale recherche-opslagsystemen beschouwen?

De heer **Barendregt**:

Nationaal hebben we nogmaals het HKS-systeem, zij het dat dit een verwijzingssysteem is. Dat verwijst naar de regio's waar informatie diepgaander te verkrijgen is. We hebben het nationale opsporingsregister, voor gezochte en vermiste personen en we kennen het Schengen Informatiesysteem, dat in de Schengenlanden als systeem dient. Als andere systemen, althans privacy-technisch gezien, kunnen wij niet meer registers hebben dan een tijdelijk register.

De **voorzitter**:

Maar dat kunt u ook nog eventueel verlengen door weer een nieuw tijdelijk register aan te leggen?

De heer **Barendregt**:

Dat kan.

De **voorzitter**:

Mijnheer Theeuwes, u bent plaatsvervangend hoofd. Heb ik het goed en houdt u zich speciaal ook met de uitwisseling met het buitenland bezig?

De heer **Theeuwes**:

De hele afdeling houdt zich bezig met het...

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik.

De heer **Theeuwes**:

Maar inderdaad ben ik op dat terrein vaak de vraagbaak.

De **voorzitter**:

U bent ook in uw carrière liaison-officer in Thailand geweest voor de CRI?

De heer **Theeuwes**:

Ik ben liaison-officer geweest in Thailand en later nog een aantal jaren in Pakistan.

De **voorzitter**:

Wat doet een liaison-officer voor de CRI in Thailand en Pakistan, behalve zijn ogen en oren goed open houden?

De heer **Theeuwes**:

Hij zal behalve kijken en luisteren in samenspraak met zijn Thaise respectievelijk Pakistaanse collega's proberen om zicht te krijgen op criminele organisaties, met name organisaties die in de richting van Nederland bezig zijn met de smokkel van verdovende

middelen. We praten hier over stationeringen van liaison-officers in bronlanden, waar de verdovende middelen vandaan komen.

De voorzitter:

Doet u daar ook directe recherchefuncties in zo'n land, toen u daar zat?

De heer Theeuwes:

Neen, het woord "liaison" houdt het in feite al in: verbindingsofficier, het rechtstreeks uitoefenen van de recherchefunctie in de zin van het zelf doen van verhoren, het meegaan met een eventuele arrestatie, komt niet voor. De liaison-officer is niet bij het daadwerkelijke recherchewerk in die landen betrokken.

De voorzitter:

Maar een liaison-officer kan wel, zoals we gezien hebben - zij het misschien voor kortere tijd - in dat land een informant runnen?

De heer Theeuwes:

U gebruikt het woord "runnen". Ik zou dat eraf willen halen. Dan houden we over dat een liaison-officer wel eens in aanraking komt met een informant in het buitenland. "Runnen" heeft in de Engelse betekenis toch iets in zich van sturen en dan zit je toch al gauw in de richting van de infiltratie. Daar is hier al uitgebreid over gesproken. Ik zou het eerder willen noemen een gesprek met iemand, die zich op een Nederlandse vertegenwoordiging in het buitenland waarvan bekend is dat er een liaison-officer zit - en wij zijn daar vrij open in - met een verhaal meldt dat hij wel kwijt wil maar die toch anoniem wenst te blijven.

De voorzitter:

Wat doet u met zo'n verhaal?

De heer Theeuwes:

Zo'n verhaal hoor ik aan. Het is natuurlijk een tijd geleden dat ik dat gedaan heb en ik rapporteer de inhoud, voor zover relevant en voor zover die kan aansluiten bij een Nederlands onderzoek richting Nederland.

De voorzitter:

Wanneer wordt iemand nu bij de CRI als informant ingeschreven in zo'n situatie?

De heer Theeuwes:

In zo'n situatie vindt een inschrijving plaats bij de CRI, waarbij aan het hoofd van de afdeling, in dit geval de heer Barendregt, bekend wordt gemaakt wie het is die zich met een hoeveelheid informatie gemeld heeft. Dat is een zogenaamd informantendossier A. Vervolgens komt de informatie van die informant in aanvulling op die personalia richting Nederland en komt in een apart dossier terecht. Ik noem hem echter "getuige", omdat ik het "runnen" er even af wilde halen.

De voorzitter:

Maar het is toch geen getuige, want hij wil het voorlopig alleen aan u vertellen.

De heer Theeuwes:

Hij wenst anoniem te blijven en op datzelfde moment zou je kunnen zeggen, dat er sprake is van een informant. Ik wilde echter even een onderscheid maken tussen het luisteren naar een verhaal in het buitenland dat op een liaison-officer afkomt en het "runnen" van een informant in het buitenland. Ik denk, dat daar een wezenlijk verschil tussen zit.

De voorzitter:

Hoeveel personen zijn er op dit moment bij de CRI geregistreerd als "informant" met wie in het buitenland door liaison-officers wordt gesproken?

De heer Theeuwes:

Ik zou u dat aantal niet specifiek kunnen geven. Dan moeten we dat even optellen. Ik vraag me echter af of dat cijfermateriaal niet al aan u is verstrekt.

De voorzitter:

Zijn dat er tientallen? We hebben dat cijfermateriaal niet exact.

De heer Barendregt:

Mag ik misschien antwoorden? Het zijn er wat minder dan 20, die ingeschreven staan. Een beperkt aantal daarvan is op dit moment actief, althans levert informatie die actueel

interessant is. Een informant die ingeschreven staat, is op zichzelf en ook vanuit de coördinerende rol... hij kan zich ook in andere landen aandienen of zelfs in Nederland... om die gegevens vast te houden ter coördinatie. Wij coderen ook informanten in een coderingssysteem om dubbelures te voorkomen en om te coördineren. Het aantal actuele informanten is echter op de vingers van n hand te tellen die op dit moment voor de CRI informatie produceren.

De **voorzitter:**

Worden ze ook gestuurd?

De heer **Barendregt:**

Wij sturen niet, althans wij sturen in de zin... Daarmee geef ik tevens aan, dat wij niet zelfstandig operationeel runnen en zeker niet in het buitenland. Dat zouden wij, omgekeerd, het buitenland ook niet in dank afnemen als zij in Nederland informanten runnen zonder dat wij dat weten...

De **voorzitter:**

Daar komen we nog op terug!

De heer **Barendregt:**

...het is een situatie waarin wij of samenwerken met het betreffende land, sterker nog, waarin wij informanten die zich bij ons aandienen zich eventueel overgeven aan de lokale autoriteiten of het geeft de situatie, dat het inderdaad voor de Nederlandse situatie direct interessant is. Dan zoeken wij een competente, een verantwoordelijke recherchechef of CID-chef of een CID-officier van justitie, na overigens de zaak besproken te hebben - in dit geval - met de landelijke officier van justitie of wij inderdaad aan de hand van de informatie die wordt geboden met zo'n persoon in zee willen gaan. Wij toetsen aan de hand van de bekende criteria zoals rechtmatigheid etcetera. Als zo'n informant inderdaad blijft komen aan die post in het buitenland, hebben wij de praktische invalshoek waarin wij de contacten onderhouden, maar onder verantwoordelijkheid van een lokale CID-chef.

De **voorzitter:**

In Nederland?

De heer **Barendregt:**

Nee, ook in het buitenland.

De **voorzitter:**

Maar in het buitenland heb je toch geen CID-chefs, want je hebt er geen CID?

De heer **Barendregt:**

Nee, maar de instructies die wij geven... de sturing op zich vindt dus niet door ons plaats. Als instructies worden gegeven, proberen wij in de eerste plaats die informant direct te koppelen aan de CID. Gelet op de reisafstand en de kosten kan gevraagd worden om nog even de contacten te onderhouden. Wordt het echt operationeel en is er echt sprake van runnen, van inzetten van de informant, dan is het de regionale CID die de contacten onderhoudt. Dan kunnen wij daarin hooguit nog assisteren.

De **voorzitter:**

De Nederlandse CID waar zo'n zaak speelt. U assisteert dan ook nog?

De heer **Barendregt:**

Dat kan. Het is ook mogelijk dat de contacten worden overgenomen. Dat heb ik het liefste.

De heer **Vos:**

De heer Theeuwes heeft als liaison-officier eraan gewerkt dat informatie van de informanten in dossiers terecht komt. Komt die informatie ook weer uit de dossiers? Is er sprake van een bepaalde gretigheid in Nederland om van die informatie gebruik te maken?

De heer **Theeuwes:**

Uiteraard. Ik schetste de beginfase waarbij in het buitenland een zaak begint en de vervolgfase waarbij collega Barendregt aangaf hoe zoiets aan de regionale CID, waar de betrokken zaak thuishoort, wordt overgedragen. Dit betekent dat de informatie uiteindelijk terecht komt bij de behandelende regionale CID en dus door de CRI wordt overgedragen aan de regiochef.

De heer **Vos**:

Komt de informatie bij de regionale CID opnieuw in een dossier of wordt er vaak gebruik van gemaakt? Is er interactie tussen wat u zoekt en wat wordt gebruikt?

De heer **Theeuwes**:

Op het moment waarop de informant wordt overgenomen door de regio wordt het geheel overgedragen. Je kunt stellen dat er een soort slapend dossier bij de CRI aanwezig blijft. Via de CRI is het begonnen en het dossier blijft daar. De informant gaat echter met personalia en informatie naar de regio die de zaak voortzet.

De **voorzitter**:

Het kan enige tijd duren.

De heer **Theeuwes**:

Dat kan, bijvoorbeeld wanneer niet onmiddellijk bekend is welke regio in aanmerking komt om de zaak voort te zetten.

De **voorzitter**:

Komt het begin van de drugslijn hiermee duidelijk in beeld? Of wordt de liaison-officier in het buitenland uitgeprobeerd en bekijkt men of via u een pakje kan worden gestuurd dat zonder bezwaar hier bezorgd wordt? Hebt u via die informanten het begin van grote zaken meegemaakt die hier een rol speelden?

De heer **Theeuwes**:

Ik heb in het buitenland wel eens een keer aan het begin van zo'n zaak gezeten die in Nederland een vervolg heeft gekregen.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik, maar bent u ook het begin van de lijnen van de grote groepen waarover wij hier spreken tegengekomen?

De heer **Theeuwes**:

Ja, maar dat hoeft niet te beginnen met een informantverhaal. Er zijn bijvoorbeeld organisaties onderzocht in samenwerking met de Thaise politie naar aanleiding van informatie die van een heel andere plek ter wereld kwam. De Royal Hongkong-police, waar wij in Thailand redelijk veel zaken mee deden, gaf bijvoorbeeld aan dat men van een informant hoorde dat een paar koeriers onderweg waren naar Bangkok om herone op te halen die vervolgens naar Nederland moest worden getransporteerd. Het logische gevolg van die informatie was dat, gezien de Nederlandse betrokkenheid, de Nederlandse liaison-officier daarbij werd ingeschakeld. In samenwerking met de Thaise politie werd geprobeerd de koeriers in Bangkok of elders op te sporen om vast te stellen op welk tijdstip ze naar Nederland zouden vertrekken.

De **voorzitter**:

Hebt u wel eens aan het begin van een gecontroleerde afleveringslijn gezeten?

De heer **Theeuwes**:

Ja, ik heb wel eens aan het begin van een gecontroleerde afleveringslijn gezeten.

De **voorzitter**:

Met grotere hoeveelheden?

De heer **Theeuwes**:

Ook met grotere hoeveelheden.

De **voorzitter**:

Hebt u ook wel eens aan het begin van een gecontroleerde doorleveringslijn gezeten? Ik doel op de doorlevering waarbij grotere hoeveelheden in het milieu verdwijnen.

De heer **Theeuwes**:

Neen. Ik heb daar geen ervaring mee, maar ik spreek over een periode waarin ik liaison-officier was en dat speelde zich allemaal af voor 1991.

De **voorzitter**:

Is daarna nog bekend geworden dat bijvoorbeeld via de CRI informanten gerund zijn die in het buitenland die rol gespeeld hebben?

De heer **Theeuwes**:

U vraagt mij of ik persoonlijk kennis draag van een informantentraject dat in het buitenland is ontstaan waar de CRI bij betrokken is en waar in Nederland als resultaat daarvan een gecontroleerde doorlevering heeft plaatsgevonden.

De **voorzitter**:

Ik vroeg u of u weet of na die periode ook in het buitenland informanten via de CRI gewerkt hebben om die grootste trajecten tot stand te brengen waarbij grotere partijen op de markt verdwijnen.

De heer **Theeuwes**:

Neen, daar draag ik geen kennis van. Wel van gecontroleerde aflevering met het uiteindelijk doel om in Nederland tot arrestatie en in beslag name over te gaan, niet van een gecontroleerde doorlevering.

De **voorzitter**:

Kunt u mij zeggen om welke regio's in Nederland voor dat eerste geval het ging?

De heer **Theeuwes**:

Over welke periode?

De **voorzitter**:

Naar welke regio's hebben in de periode van 1991 tot 1994 die gecontroleerde afleveringen plaatsgevonden? Was de CRI daarbij betrokken en vond dit plaats via de liaison-officier in het buitenland?

De heer **Theeuwes**:

Ik denk dat er heel wat regio's bij betrokken zijn geweest in allerlei zaken.

De **voorzitter**:

Het zijn maar 20 mensen en dat zijn er niet zo veel. Waar heeft zich dit in Nederland afgespeeld?

De heer **Barendregt**:

U bedoelt: eigen informanten?

De **voorzitter**:

Ja, die dus ook een rol gespeeld hebben in het onderzoek in de periode van 1991 tot 1994 in Nederland. Welke korpsen waren hierbij betrokken?

De heer **Theeuwes**:

Ik kan u daarop uit eigen wetenschap geen antwoord geven.

De heer **Barendregt**:

Ik denk diep na. Als voorbeeld noem ik een Pakistaanse informant die zich aandient. Aan de hand van zijn informatie vindt een levering richting Nederland plaats die op Schiphol in beslag wordt genomen. Ook kan een onderzoek in Amsterdam plaatsvinden na die aflevering. Op zich is dit een gecontroleerde levering. Daar bestaan vele zaken van. Het gaat dan niet specifiek om Pakistan. Internationaal is dat core-business. We proberen samen te werken. Er kan een "eigen informant" tussen zitten, maar ik heb daar geen concreet voorbeeld van. Het zal echter ongetwijfeld gebeurd zijn.

De **voorzitter**:

Nu kennen wij de regio Amsterdam en Schiphol, de regio Kennemerland. Is een van die regio's betrokken bij grotere zaken die zich hebben voorgedaan?

De heer **Barendregt**:

Niet met CRI-informanten.

De **voorzitter**:

Noch in Kennemerland, noch in Amsterdam of Utrecht?

De heer **Barendregt**:

Neen.

De **voorzitter**:

U zegt dat het kleiner goed is?

De heer **Barendregt**:

U bedoelt of de CRI daarbij actief heeft meegedaan. In dit soort situaties waar dat al te voorzien is, nemen we al vrij snel afscheid van de informant. Wij dragen die over. Kortom,

het operationele traject vindt plaats. Wij horen de afloop, maar feitelijk deelnemen en de keuze maken om een gecontroleerde levering te doen doet de CRI niet. Zeker in het verleden deed ook de landelijke officier dat niet.

De **voorzitter:**

Bent u betrokken geweest bij het Delta-traject?

De heer **Barendregt:**

Neen.

De **voorzitter:**

En de Bever-zaak?

De heer **Barendregt:**

Neen, niet in het informatietraject. Wij "lopen de zaken bij", zoals wij dat noemen. Wij hebben wetenschap van de zaken en soms van de methodieken, hoewel de korpsen niet verplicht zijn om ons dat te melden. Via de lijn van onze verbindingsmensen in het land, u weet dat wij vijf vestigingen hebben waar vertegenwoordigers van de NCD aanwezig zijn, weten wij van trajecten af. De kennis heb ik uit indirecte zin. Ik ben niet concreet betrokken geweest bij de zaken.

De heer **Rouvoet:**

Ik leid uit uw antwoorden af dat bij de Bever-zaak een andere betrokkenheid is geweest dan bij het IRT. U zei dat u niet bij het IRT en bij de Bever-zaak, daar waar het om het informatietraject gaat, betrokken bent geweest.

De heer **Barendregt:**

Wij hebben met het voormalige IRT pas in een later stadium afspraken gemaakt over informatie-uitwisseling. Het IRT heeft zijn onderzoeken sterk afgeschermd, die werden gekenmerkt als embargo-onderzoeken. Ik heb ook in het voorgesprek aangegeven dat ik een aantal gesprekken met de toenmalige teamleider heb gehad om goede afspraken te maken over de informatieuitwisseling. Die afspraken zijn gemaakt, maar dat wil niet zeggen dat ik mensen in het team had die precies wisten wat daar plaatsvond. De Bever-zaak is voor mij iets meer open geweest, maar dat was toch ook vrij beperkt. Vaak hoorde ik dingen achteraf. Kortom, met het IRT hebben wij voor de informatieuitwisseling ter coördinatie afspraken gemaakt over aanlevering van de subjecten en de onderzoeken. Dit is iets anders dan daadwerkelijk meedoen aan trajecten van CID-matig werken.

De heer **Koekkoek:**

Vernam u in uw tijd van liaison-officier altijd wat er met de informatie of informant gebeurde?

De heer **Theeuwes:**

Ik had daar uiteraard altijd professionele belangstelling voor. Als ik er niets van hoorde, vroeg ik ernaar.

De heer **Koekkoek:**

En gebeurde er altijd iets mee?

De heer **Theeuwes:**

Er gebeurde niet altijd wat met de informatie die in het buitenland tot stand kwam, al of niet verkregen van een informant of ontstaan uit samenwerkingsvormen in het buitenland.

De heer **Koekkoek:**

Gebeurde er vaak niets mee?

De heer **Theeuwes:**

De klacht van de liaison-officiërs van de CRI in het algemeen is dat er met de informatie niet altijd op een adequate wijze in Nederland zaken werden gestart.

De heer **Koekkoek:**

Mijnheer Barendregt, hebt u een verklaring voor het geen gevolg geven aan relevante informatie uit het buitenland?

De heer **Barendregt:**

Dat is de bekende prioriteitstelling. Het gaat om de mogelijkheid om, zeker in het westen van het land waar vele zaken internationale kanten hebben, naast het aanbod van zaken

daar prioriteit aan te geven. Wij proberen om de zaak daar neer te leggen en een aanpak te verkrijgen. Ook via de landelijke officier van justitie en het contact met het lokale OM vindt overleg plaats. Voor ons is het uitgangspunt, zeker vanuit de positie van de CRI, dat internationale rechtshulpverzoeken in principe niet genegeerd kunnen worden. Er bestaat wat drang van onze kant, maar niet meer dan dat. Dit komt overigens niet elke dag voor. Er zijn vele internationale rechtshulpverzoeken, maar die variëren van het navragen van een kenteken tot ingewikkelde onderzoeken.

De heer **Koekkoeck:**

Daar doelde ik niet op. Ik doelde op informanten die aangedragen worden of op relevante informatie uit het buitenland waar, volgens de heer Theeuwes, vaak niets mee gebeurt. Wat doet u eraan om die informatie zo te brengen dat men de gelegenheid krijgt om er iets mee te doen?

De heer **Barendregt:**

Wij leggen de informatie daar neer. Hoewel het een beperkt effect op dat moment heeft, betekent dit dat de regio weet dat er informatie is die voor die regio van belang is. Als het op dat moment niet mogelijk is om tot aanpak over te gaan, dan is dit wellicht in de toekomst wel mogelijk. Een kenmerkende functie van de CID is dat informatie die voor de toekomst van belang is wordt vastgelegd.

De **voorzitter:**

Ik sluit dit punt af met de constatering dat wij vaak het onderzoek in de haven in Nederland starten en dat van die informatie te weinig gebruik wordt gemaakt. Ik wil terug naar wat u zei over het IRT en eventueel de Bever-zaak. Dit is een indicatie dat niet alle regio's u de informatie geven die u nodig hebt.

De heer **Barendregt:**

Ik zou zeggen, dat het een aantal jaren geleden in die mate het geval was. De situatie is sterk verbeterd. Dat heeft alles te maken met...

De **voorzitter:**

Maar ik wilde even terug naar het verleden. Het was dus zo. Wat kreeg u niet van het IRT?

De heer **Barendregt:**

Er was een CRI-participatie in het IRT, in de begintijd. Na nadrukkelijke afspraken met de teamleiding wist de CRI'er op zich wel wat er aan de hand was, maar de informatie mocht maar in heel beperkte mate in de CRI-systemen worden opgeslagen. Op het moment dat ik aantrad als hoofd stemde mij dat ontevreden. Ik heb toen actie ondernomen om die uitwisseling op gang te brengen. Wij hadden in feite een eenrichtingverkeer met het IRT: het IRT verwachtte wel van de CRI dat wij aan de hand van hits in onze systemen alle informatie richting IRT brachten - ik druk mij vrij sterk uit; dat besef ik - maar andersom lag er toch een bepaalde barrière en die barrière heb ik in goed overleg met de heer Lith, met wie ik uitstekend heb samengewerkt, geslecht.

De **voorzitter:**

Kreeg u van Kennemerland in de IRT ook alle informatie?

De heer **Barendregt:**

De CRI krijgt nooit alle informatie want het is in de eerste plaats bijna ondoenlijk om alle informatie te krijgen die een regio op regionaal niveau opslaat. Ook automatiseringstechnisch is dat al onmogelijk. In de tweede plaats hebben wij al afspraken gemaakt over de relevante informatie. Sterker nog: uit de CID-regeling blijkt, dat die informatie die van bovenregionaal belang is, gemeld moet worden. Dat gebeurt nog steeds niet voldoende, moet ik zeggen.

De **voorzitter:**

Kreeg u - om dit nu als voorbeeld te nemen - van het IRT de relevante CID-informatie?

De heer **Barendregt:**

Ik kreeg de informatie over de subjecten, die onderwerp van onderzoek waren en ik kreeg de onderzoeken op zich. Ik kreeg voldoende informatie om te coördineren.

De **voorzitter:**

Maar niet de onderliggende CID-informatie.

De heer **Barendregt:**
Meestal niet, nee.

De **voorzitter:**
Wist u het informantendossier daar? Had u dat?

De heer **Barendregt:**
Van het IRT, bedoelt u?

De **voorzitter:**
Ja, de informanten. Waren die aangeleverd?

De heer **Barendregt:**
Ja, maar dan moet ik even nuanceren. Wij kennen een informantencoderingssysteem bij de CID. Dat betekent, dat er gecodeerd informanten worden aangeleverd. Of ik daarbij de informanten van het IRT heb gehad, weet ik niet, omdat het IRT geen eigen CID had.

De **voorzitter:**
Maar kreeg u van de CID Kennemerland de informantencodes aangeleverd?

De heer **Barendregt:**
Niet in die tijd. Ik denk nu even na of dat het geval was. Niet in die tijd. Kennemerland is wat dat betreft een slechte leverancier geweest van de NCID.

De **voorzitter:**
Hoeveel slechte leveranciers waren er nog meer?

De heer **Barendregt:**
In die tijd, maar dan praat ik echt over de opbouw van de CID, waren dat met name de grote korpsen. Amsterdam had daar problemen mee.

De **voorzitter:**
Welke jaren spreken we nu?

De heer **Barendregt:**
Ik ben er in 1991 begonnen en Amsterdam was voor de landelijke CID op dat moment toch een min of meer blinde vlek.

De **voorzitter:**
Amsterdam, Kennemerland. Dan gaan we verder?

De heer **Barendregt:**
Dat zijn wel ongeveer degenen die eruit sprongen. De rest... varierend. Nu zit ik in de situatie dat we alle CID-subjecten krijgen. Ik wil dus niet verwijten naar die regio's toe, dat men niet heeft aangeleverd omdat men niet wilde maar voor welke regio's het ook onmogelijk was om aan te leveren. Men had een organisatie die dat niet aankon. Men had nog niet de computersystemen. Dus het voldoen aan de regeling om de CID te informeren, sterker nog om de verplichting om dat te doen, staat pas nu in de regeling van 1995.

De **voorzitter:**
Nu staat in de regeling CID dat de regionale CID's gegevens omtrent de CID-subjecten moeten aanleveren. Althans, van die waarvan het van nationale betekenis is.

De heer **Barendregt:**
Ja.

De **voorzitter:**
Doen alle CID's dat?

De heer **Barendregt:**
Alle CID's leveren nu hun informatie aan. Er zijn dus geen regio's meer die niet aanleveren. Op het gebied van de informantencoderingsystemen mis ik nog vijf of zes regio's.

De **voorzitter:**
Wie mist u nog?

De heer **Barendregt:**
Dan moet ik even kijken... Ik mis op dit moment nog de Gelderland-Midden CID; de Noord-Holland noord regionale CID; met de Midden- en West-Brabant CID is de afspraak gemaakt dat zij zouden aanleveren in week 37, als ik het goed heb; ik mis Brabant-Zuidoost,

Limburg-Noord en Flevoland. Dat is dus op het gebied van de aanlevering van gecodeerde informanten.

De **voorzitter**:

Heeft u in het nationale systeem enig zicht of alle belangrijke CID-subjecten, dus CID-subjecten van nationaal belang, ook aangeleverd worden?

De heer **Barendregt**:

De regeling zegt, dat alle CID-subjecten moeten worden aangeleverd. Dat hebben wij inmiddels geautomatiseerd. Er zijn goede afspraken gemaakt met de regio's en zij leveren nu...

De **voorzitter**:

En dat loopt nu automatisch bij iedereen?

De heer **Barendregt**:

Dat loopt nu automatisch bij iedereen. Ook de laatste regio... Kennemerland heeft aangeleverd.

De **voorzitter**:

Dat is de laatste?

De heer **Barendregt**:

Dat is de laatste geweest.

De **voorzitter**:

U krijgt dus alle CID-subjecten die erin staan?

De heer **Barendregt**:

Ja.

De **voorzitter**:

En hoe maakt u dan de keuze wat u verder in uw eigen systeem opslaat?

De heer **Barendregt**:

Wij krijgen op jaarbasis zo'n 15.000 - schat ik - informatierapporten, niet alleen rechtstreeks van de CID maar ook via onze eigen mensen, die contact hebben met de CID...

De **voorzitter**:

In de zogenaamde ARI's?

De heer **Barendregt**:

De Afdelingen Recherche Informatie in het land, onze vijf satellieten die heel dicht bij de politie zitten, met name onze contactmensen bij de CID's. Die leveren de informatie aan. Mijn schatting is - we hebben wel eens wat steekproeven genomen - dat zo'n 2000 3000 rapporten van die 15.000 niet in het systeem belanden omdat de informatie er f al inzit - dubbele informatie is niet interessant om op te slaan - f omdat de kwaliteit van de informatie nog niet voldoende is. Wij trachten goede afspraken met de regio's te maken om de kwaliteit te verbeteren. Dat lukt gelukkig steeds beter.

De **voorzitter**:

Er zitten bij u analisten die lezen wat er binnenkomt, neem ik aan?

De heer **Barendregt**:

Het zijn documentalisten.

De **voorzitter**:

Documentalisten!

De heer **Barendregt**:

Ook rechemensen, die met een blik vanuit hun opsporingskennis kijken naar de relevantie van de informatie. Die besluiten per taakgebied om de informatie op te slaan. Ik heb zes taakgebieden binnen mijn afdeling.

De **voorzitter**:

Hoeveel wordt er ongeveer teruggestuurd, omdat bijvoorbeeld de codering ontbreekt? Dat wil zeggen dat er niet bijstaat hoe betrouwbaar het is?

De heer **Barendregt**:

Ik durf geen exact aantal te geven. Wel durf ik te zeggen, dat het steeds minder wordt. Wij hebben flink genvesteed in de CID Nederland om met name dat soort afspraken te maken

op themadagen, in bilaterale contacten en in onze contacten via de ARI's, de LCID-AVA's, de assistentie-verbindingsambtenaren. Langzamerhand is ook het besef in CID Nederland gegroeid, dat we moeten trachten om daar standaardisatie in te krijgen en ons aan de kwaliteit te houden. Dat is de kracht van de CID-structuur.

De **voorzitter**:

Wij hebben hier een cijfer, dat 25% van de informatie naar de regio's wordt teruggestuurd omdat de codering miste of omdat het belang van de informatie regionaal is.

De heer **Barendregt**:

Dat bedoel ik, dat van die 15.000 dossiers er 3000 of misschien 3500...

De heer **Theeuwes**:

Dat percentage, daarbij refereert u waarschijnlijk aan het jaarverslag 1993 of 1994?

De **voorzitter**:

Dat kan een van beide jaren zijn.

De heer **Theeuwes**:

Maar ook sinds die tijd... de laatste anderhalf jaar is er vreselijk veel ten goede veranderd, niet in de laatste plaats omdat langzaam maar zeker na de reorganisatieslag bij de Nederlandse politie de regionale CID's steeds beter zijn gaan functioneren en omdat de automatiseringssystemen die de CID Nederland gebruikt de individuele rapporteurs verplichten om die coderingen bij hun rapportages mee te geven. Dus het cijfer van 25% terug zal nu misschien nog maar 5% zijn. Het is kwalitatief een stuk beter geworden.

De **voorzitter**:

Als we de enquête afsluiten, zullen we u terugvragen om het cijfer te verbeteren! Hoeveel CID-subjecten staan er bij u opgeslagen?

De heer **Theeuwes**:

Ik dacht, dat het er rond de 55.000 waren.

De heer **Barendregt**:

Iets meer, inmiddels.

De heer **Theeuwes**:

Iets meer?

De heer **Barendregt**:

Ja, tussen de 55.000 en de 60.000. Dat fluctueert omdat de aanlevering steeds verschillend is.

De **voorzitter**:

Controleert u zelf dan nog of dat rechtmatig is dat ze als CID-subject zijn aangemerkt of niet?

De heer **Barendregt**:

Nee. Er is geen controle in de zin, dat bij elk CID-subject of in een steekproef wordt gevraagd of dit rechtmatig is. Dat is de verantwoordelijkheid van de regio's. De CID-structuur en ook het aanleveren aan de NCID is een bottom-up-situatie: de verantwoordelijkheid voor het benoemen van regionale CID-subjecten ligt bij de regio, tenzij wij expliciet van mening zijn dat de informatie eruit moet. Dat is natuurlijk een uitzondering; dat is nog nooit voorgekomen.

De **voorzitter**:

Kunt u uitleggen wat in feite in die beroemde CID-informatie staat over die subjecten?

De heer **Barendregt**:

Van alles.

De **voorzitter**:

Kunt u gewoon eens een voorbeeld geven? Als wij CID-informatie zien, wat staat er dan? Omdat er toch eigenlijk iets anders staat dan de CID-regeling doet vermoeden, namelijk alsof het allemaal keurige lijstjes zijn die keurig zouden zijn ingevuld. Dat is toch niet zo?

De heer **Barendregt**:

Nee, afhankelijk van het systeem. Wij werken met een vrije-tekststelsel en nemen eigenlijk n-op-n informatie over. Weliswaar qua kwaliteit verbeterd, maar dat betekent dat

in document en informatie inlichtingen staan, informatie staat - en dat kan heel divers zijn - over die subjecten. Het meest voorkomende is, dat zij in de handel in verdovende middelen zitten. Ongeveer 50% van de informatie gaat over verdovende middelen. Het kan ook over andere vormen van criminaliteit gaan.

De **voorzitter**:

Maar het staat er ook veel specifieker. Bijvoorbeeld: een goede bron zegt dat Koekkoek Van Traa ontmoet om hem een pakje over te geven rond 19.12 uur, alwaar hij gezien is in een Mercedes 300 met het kenteken XP-30-YB, die toebehoorde aan Barendregt voornoemd, geboren - wanneer bent u geboren? - 1950 te Rotterdam. Zo staat het er toch?

De heer **Barendregt**:

Het is op zichzelf informatie die regionaal of lokaal van belang is en voor de CRI minder relevant is hoewel het coördineren op met name locaties, kentekens van auto's, telefoonnummers, namen wel interessant is. Stelt u zich voor: in het kader van een grensoverschrijdende observatie dient zich een Duits verzoek aan waarin een kenteken wordt genoemd of een telefoonnummer, dan is het weer wel relevant.

De **voorzitter**:

Maar wat u aan de andere kant niet heeft, is dat u twee pagina's kunt uitdraaien als iemand bij u komt en zou willen weten wat voor een man de heer Jansen is. Dat hebt u in feite niet.

De heer **Barendregt**:

Wij hebben dat nu niet, maar de belangrijkste functie nu van de nationale CID is de verwijzing en de coördinatie. Wij weten dus waar de informatie is. Wij zijn daarnaast de basis voor beelden rond de criminaliteit, hoewel - even een zijstap maar toch belangrijk - de landelijke inventarisatie niet gebaseerd kan worden op het nationale CID-systeem. Daar is het te incompleet voor. Wat wij in de toekomst willen, is wel dit soort beelden geven, zeker over een top X-100. Wij willen afspraken maken met de Nederlandse politie om met name op nationaal niveau, en zeker nationaal in relatie tot internationaal, een voortdurende scan te maken. Wij noemen het monitoren.

De **voorzitter**:

Maar de top 100. Wie worden bij u de top 100?

De heer **Barendregt**:

De criteria daarvoor moeten wij nog ontwikkelen, maar u kunt zich voorstellen dat...

De **voorzitter**:

De mensen die er het meest in voorkomen?

De heer **Barendregt**:

De mensen die zich inderdaad schuldig maken aan die vormen van criminaliteit die hoog scoren.

De **voorzitter**:

Maar nu is het toch vrij toevallig of ik er nu veel in voorkom of weinig.

De heer **Barendregt**:

Dat zou niet... ja...

De **voorzitter**:

Als ik namelijk veel geobserveerd word en als ik een goed aantal informanten tegen mij aan heb zitten, kom ik er veel in voor c.q. als uit een andere zaak over de tap allerlei interessante informatie komt, kom ik er veel in voor, maar als ik het slim aanpak natuurlijk veel minder.

De heer **Barendregt**:

Ja kijk, een "dark number" bedoelt u. U kunt mij niet vragen welke criminelen er rondlopen die ik niet ken. Met andere woorden...

De **voorzitter**:

Ik kan het wel vragen maar u weet het niet.

De heer **Barendregt**:

Ik weet het antwoord niet, inderdaad. Informatie ontstaat en ik denk niet, dat er ondanks het feit dat er zich op het gebied van verdovende middelen veel aandient... ook

informanten; ik hoor wel eens dat wij het op dat gebied niet aankunnen... de informatiepositie is voldoende...

De voorzitter:

"Informatiepositie" is zo'n politiejargonwoord. Het heeft twee betekenissen.

De heer Barendregt:

Een positie in het criminele milieu middels een informant. Dat wordt ermee bedoeld. Dus een bron in het criminele milieu. Dat kan op diverse lagen, zoals u weet. Dat op zich is nog geen garantie natuurlijk, dat wij met die vorm van criminaliteit de criminaliteit gemiddeld scannen die belangrijk zal zijn. Vandaar ook de pogingen om ook op andere terreinen de informatieposities te creëren.

De voorzitter:

Nu hebben we ook nog een systeem van grijze-velders. Wat is een grijze-velder?

De heer Barendregt:

Een grijze-velder? Puur formeel: de regeling zegt, ik zal het proberen te omschrijven, dat er informatie kan zijn over personen, waar je nog niet precies zeker van weet of minder zeker van bent dat het kan leiden tot benoeming als CID-subject, dat wil zeggen de criteria van ernstige criminaliteit, betrokkenheid etcetera waar toch de gemiddelde politieman of -vrouw zegt dat die informatie niet moet worden weggegooid. Die belandt dus in een zakboekje of een PC. Om dat te voorkomen - dat is althans de bedoeling geweest om dit zo te regelen - is gezegd, dat dit een grijze-veldsubject wordt, althans dat de mogelijkheid daartoe gecreëerd wordt om de waarborgen maximaal te maken voor bescherming van die gegevens. Dat betekent, dat die gegevens een halfjaar mogen worden bewaard en de CID eigenlijk de verplichting heeft om actief te kijken of er informatie te krijgen is die het beeld bevestigt.

De voorzitter:

Hoeveel grijze-veldsubjecten heeft u in Nederland?

De heer Barendregt:

Dat weet ik niet. Dat antwoord moet ik u schuldig blijven. Dan zou ik in de computer moeten kijken. Een grijze-veldsubject is overigens iets wat sinds april formeel in de regeling staat.

De voorzitter:

Maar het bestond al eerder. Het werd al eerder zo opgeslagen.

De heer Barendregt:

Het werd door de regio's opgeslagen omdat er in 1991 een regeling was, die in concept gereed was maar niet is afgekondigd omdat de reorganisatie van de politie voor de deur stond. Wij hebben toen afgesproken om te handelen conform het grijze veld. Er is daarmee ook op privacy-gebied - het is dus op zich niet onrechtmatig geweest - wel een model-privacyreglement voor gekomen. Pas sinds korte tijd hebben wij in de CID-subjectenindex de grijze-veldvermelding. Via een druk op de knop zou ik het kunnen zien, maar ik ken het getal niet.

De voorzitter:

Het zijn er ongeveer 8000. Wanneer er informatie over je bestaat, word je grijze velder. Kom je in zes maanden niet terug, dan verdwijnt je weer uit de bak. Kom je tweemaal in zes maanden voor, dan word je CID-subject. Is dat de praktische regel?

De heer Barendregt:

Het is heel lastig om de criteria voor CID-subject in de praktijk te interpreteren. De regel spreekt over "ernstige inbreuk op de rechtsorde". Wij kennen n rechtsorde in Nederland, maar de inbreuk daarop kan zeer divers zijn. Kortom, er kan regionaal en lokaal verschil zijn wat betreft de inbreuk. Je moet al een bandbreedte hanteren, voordat je tot benoeming kunt overgaan. Er zijn regio's die via een puntensysteem proberen om de zwaarte van het feit in relatie tot de persoon in kaart te brengen. Wij hebben met elkaar gepoogd om de criteria landelijk vast te stellen, maar dat is niet gelukt omdat het heel lastig is. Dit betekent dat de registerbeheerder vanuit zijn verantwoordelijkheid voor de privacy de taak heeft om

daarop toe te zien en steeds te bekijken of het rechtmatig is. Terugkomend op uw vraag of dit gebeurt, moet ik zeggen dat ik het niet weet. Het gebeurt in ieder geval niet bij de CRI. Een grijze-veldobject kan een opstap zijn, maar het is een veilige opstap.

De **voorzitter**:

Wilt u de praktijk tegenspreken dat wanneer je een keer gemeld bent, je dan grijze-velder wordt en wanneer je tweemaal of meer gemeld bent, je CID-subject wordt?

De heer **Barendregt**:

Ik spreek dat niet tegen. Ik weet dat het in het land heel divers is.

De **voorzitter**:

Kunt een andere praktijk aangeven die dezelfde eenvoudige regels heeft? Wij hebben het bij verschillende regio's nagevraagd.

De heer **Rouvoet**:

De ernst van het feit lijkt er bij de tweede melding niet veel toe te doen.

De **voorzitter**:

Het is meer de kwantiteit dan dat het er veel toe doet.

De heer **Barendregt**:

In mijn optiek is dit niet de bedoeling van de regeling. Tweemaal dezelfde informatie mag natuurlijk niet zwaarder wegen. Dit geldt hooguit wanneer het een bevestiging is van die informatie. Dan heb je van twee kanten informatie die kan leiden tot de hardheid van deze informatie. Dan kan een reden zijn.

De **voorzitter**:

Hoe goed wordt nu nagegaan of je in dat systeem komt of niet. Als je eenmaal een CID-subject bent, kom je er niet gauw vanaf. Je sleept ook veel contacten van je mee die op zichzelf misschien weinig met je criminele handel en wandel te maken hebben, maar als jij eenmaal CID-subject bent, blijven die mensen ook vijf jaar geregistreerd.

De heer **Barendregt**:

Het gaat aan de ene kant om de opslag van de informatie en aan de andere kant om het gebruik daarvan. Op zich hoeft het geen bezwaar te zijn als personen bij de politie staan geregistreerd in een systeem als contact. Daarover vindt geen verstrekking plaats. Wij verstrekken geen informatie over contacten zonder dat er een relatie is met het CID-subject. Die relatie moet er altijd zijn.

De **voorzitter**:

Het heeft vele gevolgen als iemand CID-subject is. Er kan voortdurend een dubbele crossing plaatsvinden. Ik kom bijvoorbeeld voor bij het meldpunt ongebruikelijke transacties, maar hoeft nog niet verdacht te zijn. Ik word gecrossed met het CID-systeem en dan is het raak. In vele andere situaties gebeurt dit ook. Wanneer je in dat systeem zit, behoor je tot een heel andere categorie mensen.

De heer **Barendregt**:

Je bent een drempel overgegaan.

De **voorzitter**:

Hoe ga je die drempel over? Is daarover goed nagedacht en is daar controle op?

De heer **Barendregt**:

Er zijn vier controlemogelijkheden. U moet echter in de praktijk bekijken of ze benut worden. Ik ben daar zelf niet bij. Het gaat om het moment waarop de informatie binnenkomt en de runner die de informatie vastlegt besluit tot benoeming. De registerbeheerder is verantwoordelijk op basis van de wetgeving.

De **voorzitter**:

Doet die daar veel aan?

De heer **Barendregt**:

Als hij het niet doet, is hij een slechte CID-chef. Voorts noem ik de CID-officier van justitie, hoewel die weliswaar geen directe toegang heeft. Uiteindelijk noem ik de registratiekamer die een toezichthoudende rol heeft. Kortom, er is een aantal waarborgen.

De **voorzitter**:

De registratiekamer is een toevalligheid. Ik weet normaal gesproken niet dat ik een CID-subject ben. Ik kan het wel bij u vragen, maar dan wordt mij gemeld dat in het belang van het onderzoek daarover geen mededelingen kunnen worden gedaan. Al sta ik niet geregistreerd, ik krijg er toch geen antwoord op.

De heer **Barendregt:**

Als uw informatie gebruikt wordt, is er toch een gerede kans dat dit bekend wordt. Het matchen met het MOT (het meldpunt ongebruikelijke transacties) kan betekenen dat een transactie verdacht wordt. Dat wordt aan de bank gemeld en dat kan weer repercussies hebben.

De **voorzitter:**

Stel dat ik een bankrekening heb en dat gemeld wordt dat ik verdacht word van ongebruikelijke transacties. Ik vraag de politie of ik in het CID-register voorkom. De wet op de politieregisters staat dit toe, maar ik krijg hierover geen mededeling als dat in het belang is van het onderzoek. Hebt u een voorbeeld uit de praktijk over iemand die vroeg of hij een CID-subject is en daarop antwoord heeft gekregen?

De heer **Barendregt:**

In de meeste gevallen wordt inderdaad gezegd dat daarover geen mededeling wordt gedaan.

De **voorzitter:**

Dat klopt. De registratiekamer speelt misschien een rol wanneer een zaak in een tactische fase komt en uit een dossier blijkt dat iemand een CID-subject is.

De heer **Barendregt:**

Er zijn meer mogelijkheden. De desbetreffende persoon kan naar de registratiekamer toestappen en vragen of zijn eventuele registratie terecht is. Hij kan ook naar de Ombudsman gaan.

De heer **Rouvoet:**

U zegt dat zo'n persoon over een drempel is gestapt. Kunt u het karakter van die stap verduidelijken? Het gaat niet om verdenking van een strafbaar feit en een directe betrokkenheid. Wat is er nodig om die drempel over te komen?

De heer **Barendregt:**

Het is niet zozeer een verdenking van een strafbaar feit - zoals de regeling stelt - maar van een misdrijf. Dat misdrijf moet voldoen aan de criteria van ernstige inbreuk op de rechtsorde qua aard, frequentie en organisatie. Het gaat niet om eenvoudige misdrijven, maar om serieuze. De regeling stelt "verdacht van of betrokken zijn bij of betrokken kunnen worden". Het kan in principe om toekomstige misdrijven gaan. Vroeger werden feiten geconstateerd en vond er opsporing plaats met terugwerkende kracht. Je had een gepleegd strafbaar feit, historisch vastgesteld en je zocht een verdachte daarbij. Tegenwoordig krijg je informatie over personen die betrokken zijn bij criminele groepen. Het concrete feit moet je nog gaan zoeken. Kortom, het is een andere benadering, maar je komt uit op het zelfde begrip "verdachte". Alleen is de invalshoek anders.

De heer **Rabbae:**

Kunt u uit de codering van de informanten afleiden of dezelfde informant ingeschreven staat bij meerdere korpsen?

De **voorzitter:**

Ik kom hierop nog terug. Ik wil eerst dit punt afmaken.

De heer **Koekkoek:**

Vormen de grijze-velders een apart bestand?

De heer **Barendregt:**

Automatiseringstechnisch is dit een apart bestand door de vermelding "grijs veld" achter de naam. Het creëren van aparte computerbestanden is, gelet op de techniek, niet wenselijk. Voor de registratiekamer is het voldoende indien apart bij de naam geregistreerd staat of iemand wel of niet een grijs-velder is. Er is een onderscheid in het systeem.

De heer **Koekkoek:**

- CID-subjecten en grijze-velders vormen n bestand?
- De heer **Barendregt:**
Ze zitten in een computer.
- De heer **Koekkoek:**
Maar de grijze-velders hebben een aparte codering?
- De heer **Barendregt:**
Ja, herkenbaar.
- De heer **Koekkoek:**
Als u de grijze-velders wilt schonen, dan kunt u ze er in een keer uithalen.
- De heer **Barendregt:**
Dat klopt.
- De heer **De Graaf:**
Waarom is het zo lastig om nationale criteria te ontwikkelen voor grijze velders respectievelijk CID-subjecten?
- De heer **Barendregt:**
Formele criteria staan in de regeling.
- De heer **De Graaf:**
U weet dat in Groningen heel andere mensen op een ander niveau erin worden gestopt.
- De **voorzitter:**
In Groningen kenden we een criminele organisatie van graffiti-sputters die het in Den Haag of Amsterdam nooit gehaald had.
- De heer **Barendregt:**
Fietsendiefstallen in Appingedam of Amsterdam maken een wereld van verschil uit.
- De heer **De Graaf:**
De fietsendiefstallen in Appingedam zijn vervelend maar tasten de rechtsorde niet aan op het niveau zoals de CID dat bedoelt. Of wel?
- De heer **Barendregt:**
Duizend fietsendiefstallen in Appingedam kunnen een inbreuk op de rechtsorde betekenen. Die gemeenschap kan daardoor verontrust raken.
- De heer **De Graaf:**
Is dat een ernstig misdrijf?
- De heer **Barendregt:**
Het is een misdrijf dat qua aard of frequentie midden in de nacht gepleegd, ik chargeer...
- De heer **De Graaf:**
Het is leuk dat u de politie van Appingedam in bescherming neemt, maar nu even serieus. Waarom is het niet mogelijk dat er afspraken over bepaalde soorten delicten worden gemaakt. Als iemand op die lijst voorkomt en er bestaat een begin van vermoeden of een mogelijke aanwijzing, dan mag je hem opnemen in de lijst van grijze-velders.
- De heer **Barendregt:**
Het delict waarvan iemand verdacht wordt, kan vaak niet concreet worden omschreven. De informatie luidt bijvoorbeeld: Pieterse zit in de handel van verdovende middelen. Je kan de informatie op grond van artikel "x" van de Opiumwet opnemen, maar het is mogelijk dat je Pieterse vervolgens een verdachte maakt in de zin van een verboden of een criminele organisatie.
- De heer **De Graaf:**
Mijnheer X komt toch binnen gerelateerd aan iets wat niet deugt. Anders is hij voor de CID niet interessant. Dan is er toch altijd een eerste aanwijzing dat hij gerelateerd is aan een serieus delict? Het kan om drugs gaan, maar het kan ernstiger worden, bijvoorbeeld in de richting van artikel 140 georganiseerde onderneming. Je kunt dan afspreken dat voor een aantal drugsdelicten opname in het register mogelijk is en voor fietsendiefstal niet?
- De heer **Theeuwes:**
Mag ik proberen hierop een antwoord te geven?
- De heer **De Graaf:**

Ik wil graag weten wat de heer Barendregt hierop te zeggen heeft.

De heer **Barendregt**:

Bij de totstandkoming van de regeling is hier met name naar gekeken. De informatie die wij ontvangen, en dat is het kenmerk van inlichtingen, is niet concreet grijpbaar in die zin dat je kunt toeschrijven naar een concrete verdenking. Daarom is de omschrijving zo ruim. U vindt dit terug in het concept-wetsontwerp over het direct af luisteren. Daarin vind je criteria terug met betrekking tot kenmerken van deze misdrijven.

De heer **De Graaf**:

U zegt dat u het wel geprobeerd hebt?

De heer **Barendregt**:

Persoonlijk niet. De regeling is van 1986.

De heer **De Graaf**:

Een paar jaar geleden zijn pogingen ondernomen om tot nationale criteria te komen.

De **voorzitter**:

De nieuwe regeling dateert van 1995. U hebt er veel over te zeggen.

De heer **Barendregt**:

De behoefte om dat soort informatie op die manier vast te leggen, is een praktisch antwoord. Je krijgt informatie die je in het systeem wilt vastleggen. Je wilt daarmee werken. Op het moment waarop je die beperkt tot concrete feiten, beschik je altijd over te weinig feiten. Of je overdrijft, of er zijn er te weinig. Als de omschrijving wat ruimer is maar toch voldoet aan criteria die je met elkaar formuleert... Want de handel in verdovende middelen als omschrijving kan n ons zijn of duizend kilo... Het kan een grote of kleine organisatie zijn.

De **voorzitter**:

Handel in verdovende middelen bijvoorbeeld is gewoon een strafbaar feit. Het is de vraag of de mensen die bij de CID staan geregistreerd niet gewoon verdachten zijn. In ieder geval zijn het verdachten van strafbare feiten die waarschijnlijk doorgaan. Ik ben in het register niemand tegengekomen die nooit iets gedaan had. Ik ben niemand tegengekomen waarbij staat: over twee jaar zal hij misschien betrokken zijn bij de diefstal van enkele automobielen.

De heer **Barendregt**:

Wij kennen het HKS-systeem indien die informatie gerelateerd kan zijn aan strafbare feiten. De drempel daarvoor is lager dan voor het CID-systeem. De behoefte aan waarborgen om de informatie goed op te slaan en te behandelen heeft tot deze definitie geleid.

De heer **Theeuwes**:

Ik zal proberen hier nog een aanvullende opmerking op te maken. De lokale interpretatie van de rechtsorde zijn wij eigenlijk wel verplicht erin te houden. We hebben gezegd: de rechtsorde in Groningen is de rechtsorde in Amsterdam niet...

De **voorzitter**:

O nee?

De heer **Theeuwes**:

Jawel, natuurlijk wel. De rechtsorde in Nederland is hetzelfde, maar de manier waarop...

De **voorzitter**:

U zou bijna de kraker herhalen die zegt "Uw rechtsorde is de mijne niet".

De heer **De Graaf**:

Dat heb ik meneer in ieder geval nog niet horen zeggen!

De **voorzitter**:

Natuurlijk niet!

De heer **Theeuwes**:

Nee, maar er is een verschil in beleving ten aanzien van de ernst van de inbreuk op die rechtsorde in verschillende delen van het land. Wat zich verzet tegen een limitatieve opsomming van strafbare feiten of eventuele strafbedreiging is het gegeven, dat daar niet

soepel iets aan kan worden toegevoegd op een moment, dat wij met zijn allen vinden dat iets zeer ernstig is.

De **voorzitter:**

Dat begrijp ik niet.

De heer **Theeuwes:**

Ik zal u een voorbeeld geven. Ik heb even - voor zover ik de kans kreeg - naar de vorige spreker zitten luisteren. Hij had het over een milieudelict, dat wij allemaal steeds erger beginnen te vinden. Hij verwees daarbij naar een betrekkelijk geringe strafbedreiging voor illegale handel in bedreigde uitheemse diersoorten.

De heer **De Graaf:**

De criteria zijn steeds aan te passen, hoor! Al naar gelang de eisen van de tijd. Dat is het probleem niet, natuurlijk!

De heer **Theeuwes:**

Op dit moment hebben wij dat probleem niet. Op dit moment is het mogelijk om in een CID-administratie iets op te nemen ten aanzien van mensensmokkel, waar ook niet zo'n geweldige strafbedreiging tegen is.

De **voorzitter:**

Het kan in Nederland toch niet zo zijn, dat er bepaalde verschillende rechtsordes zijn? Dan is het toch in geheel Nederland zo? Als wij milieu erg vinden, vinden wij dat in heel Nederland erg. Wat niet zo kan zijn - lijkt mij - dat als ik in Appingedam woon, ik er veel eerder in kom te staan als ik knoei met mijn afval als bedrijf dan wanneer ik in Amsterdam zit. Dat kan toch niet!

De heer **Theeuwes:**

Toch zou het mij niets verbazen als dat het geval is!

De **voorzitter:**

Mij ook niet!

De heer **De Graaf:**

Dat hebben wij al geconstateerd!

De **voorzitter:**

Mij ook niet, maar daarom vraag ik u juist of daar enige verdere controle op is.

De heer **Theeuwes:**

Wij hebben geprobeerd om tot een eensluidend lijstje te komen. Wij hebben geprobeerd criteria vast te stellen en daarmee af te vinken wanneer iemand het CID-systeem ingaat. Wij zijn er niet uitgekomen.

De heer **De Graaf:**

Wie is "wij"?

De heer **Theeuwes:**

Een hoeveelheid CID-chefs, bij elkaar geroepen om te proberen dat voor elkaar te krijgen. Niet eenmaal, maar diverse keren hebben wij dat geprobeerd. Dan had je daar een CID-chef aan tafel van Limburg-Noord of Limburg-Zuid, uit het oosten van het land en een uit Amsterdam en dan zegt er een, dat hij er nooit aan zou beginnen om die meneer in een CID-systeem te zetten. Dan zei een ander, dat het bij hem hoogst ernstig is en dat die meneer bij hem wel in het systeem zou komen.

De **voorzitter:**

Wat vonden ze in Drenthe en Groningen hoogst ernstig wat de rest er niet in zet?

De heer **Theeuwes:**

Ik zou kunnen verwijzen naar een redelijk georganiseerde diefstal van vee uit de weide in het noordoosten van Nederland. Dat kan daar een aardige impact hebben op de lokale rechtsorde, terwijl dat wellicht in de omgeving van Den Haag wat minder het geval is.

De **voorzitter:**

Daar is ook minder vee. Maar goed. U bent er dus mee bezig geweest maar het is niet opgelost.

De heer **Theeuwes:**

Nee.

De heer **Barendregt**:

Nee, het concreet vertalen in afspraken, in puntensystemen, etcetera is niet gelukt. Dus blijft de regeling als uitgangspunt.

De heer **Rouvoet**:

Hebt u de hoop opgegeven of moet het nog wel gebeuren, bijvoorbeeld via de wetgever?

De heer **Barendregt**:

Ik wens u veel succes toe als het u lukt!

De heer **Rouvoet**:

Ik vraag of u het nodig vindt dat het geregeld wordt.

De heer **Barendregt**:

Ik denk niet dat wij... uiteraard moeten wij proberen een poging te doen, want het getuigt van zorgvuldigheid... maar ik denk, dat er altijd een spanning zit tussen algemene omschrijvingen en concrete toepassing. Het beschrijven, concreter dan nu zal heel lastig zijn.

De heer **Vos**:

Ik wil nog een vraag stellen over het gebruik van een CID-bestand, het subjectenbestand en het grijze-veldbestand. Worden beide bestanden onafhankelijk opgevraagd of wordt over het algemeen het CID-subject opgevraagd en krijgt de aanvrager in n pakket een trits grijze-velders erbij?

De heer **Barendregt**:

In de regel wordt gevraagd of meneer X voorkomt in het systeem. Aan de hand van de vraagstelling wordt beoordeeld of verstrekt mag worden. Dan speelt de formele kant, het doel van de verstrekking. Een grijze-veldsubject of een CID-subject: het is allebei informatie die verstrekt mag worden. Het gaat om de concrete naam en de concrete persoon. Die kan f grijze-veldsubject zijn f CID-subject, of allebei uiteraard.

De heer **Vos**:

Maar ik kan mij voorstellen dat bij een grijze-veldsubject nog gevoeliger ligt om daaruit te putten dan een CID-subject. Ik vraag me dan af, omdat er in het bestand een wat onduidelijke scheiding bestaat, of je wellicht het totaal van grijze-velders eromheen als het ware gratis meekrijgt als je een CID-subject opvraagt.

De heer **Barendregt**:

Nee, want elk subject is eigenlijk apart bevraagbaar en levert een apart antwoord op. Het is meneer X die wel of niet voorkomt...

De **voorzitter**:

In de verstrekking maakt het toch helemaal niets uit in de praktijk?

De heer **Barendregt**:

Neen, het gaat om het gebruik van de informatie. De verstrekking is hetzelfde. Alleen wat je er vervolgens mee kunt...

De **voorzitter**:

Het is vaak toch ook helemaal niet terug te zien? Sommige regio's hebben het toch ook niet ingevuld, dat grijze veld?

De heer **Theeuwes**:

Niet alle regio's hebben het grijze-veldregister.

De **voorzitter**:

De helft toch maar, of zo?

De heer **Theeuwes**:

Ik dacht, dat het inderdaad iets van de helft was die inmiddels een grijze-veldregistratie heeft.

De **voorzitter**:

Mag ik verder gaan? Hoe actief bent u in het zelf verstrekken, dat wil zeggen zonder dat het gevraagd wordt, aan regio's van de informatie die u heeft?

De heer **Barendregt**:

Vrij actief. Ik zou bijna zeggen, dat het op dit moment onze belangrijkste taak is. Als wij informatie binnenkrijgen die - zoals wij het noemen - gerelateerd kan worden, in verband kan worden gebracht met informatie die al in de regio's bekend is, verstrekken wij door. Eigenlijk is het gouden principe, dat wij als CRI niet meer informatie moeten hebben dan de regio's, tenzij het echt nationaal en niet regionaal te plaatsen valt.

De **voorzitter**:

Wij komen steeds tegen de vraag en de omschrijving van twee begrippen en wel "CID-status" en "CID-matig". Wanneer heb je nu een "CID-status"?

De heer **Barendregt**:

Het zijn begrippen waarvan ik altijd vraag om die toe te lichten. Ik begrijp dat "CID-status" inhoudt het hebben van een eigen CID en het hebben van een eigen CID betekent volgens de regeling het mogen opslaan, verstrekken en gebruik maken van CID-informatie. Het hebben van een CID-kaartenbak is, zo zou ik zeggen, het belangrijkste kenmerk.

De **voorzitter**:

En het kunnen kijken in de kaartenbak van anderen.

De heer **Barendregt**:

Het belangrijkste daarin is - vind ik persoonlijk maar ik bekijk het vanuit de nationale optiek - de uitwisseling tussen CID's. Als je een CID-status hebt, dus een eigen CID, is dat gemakkelijker.

De **voorzitter**:

Nu is er een groot pleidooi van velen om bijvoorbeeld de FIOD, de Economische Controledienst en de AID de CID-status te geven. Bent u daarvoor?

De heer **Barendregt**:

Ik ben daar een voorstander van, mits inderdaad de voorwaarden en de waarborgen aanwezig zijn.

De **voorzitter**:

Aan de andere kant kunnen medewerkers van de FIOD toch ook bijvoorbeeld in het kader van een bepaald onderzoek CID-informatie krijgen?

De heer **Barendregt**:

Klopt. De wet verzet zich er niet tegen om op ad-hocbasis informatie uit te wisselen. "Uitwisselen" is een verkeerd woord. Het gaat om het verstrekken van informatie aan elkaar.

De **voorzitter**:

Vindt u dat de kernteams een aparte CID moeten hebben?

De heer **Barendregt**:

Dat is op dit moment een belangrijk punt. Ik vind dat het inderdaad tijd wordt om ze die CID te geven, omdat er behoefte aan is. Er is vraag naar. Wat praktisch nodig is, moeten we regelen. Ik weet dat er ook mensen zijn die de kernteams zo dicht mogelijk bij hun eigen regio willen houden.

De **voorzitter**:

Het is meer een kwestie van of een regio goed zicht wil houden op wat haar kernteam doet dan om te zeggen dat er geen eigen CID-status komt. Dan kun je minder afschermen.

De heer **Barendregt**:

Daar waar een kernteam heel dicht tegen een regionaal korps, het kernkorps met een kernteamfunctie aanzit, zou het dus niet nodig hoeven te zijn.

De heer **Rabbae**:

Vindt u dat het Landelijk Rechercheteam een eigen CID moet hebben?

De heer **Barendregt**:

Ik vind dat de opslag van de informatie van ook het Landelijk Rechercheteam niet apart in allerlei CID-matige systemen moet worden opgeslagen. We praten over nationaal relevante informatie. Het LRT is een onderdeel van, althans wordt ondergebracht bij het Korps Landelijke Politiediensten. Die heeft de CRI, maar ook de Divisie Mobiliteit die een landelijke en national functie heeft, dus qua informatie moet je dat niet al te

gedifferentieerd doen. Aan de operationele kant van het CID-werk - maar daar heb je geen eigen CID voor nodig, het CID-matig werken, dat wil zeggen het inwinnen van informatie met CID-doeleinden - zal het LRT wel behoefte hebben.

De **voorzitter**:

Dus nu krijgen wij die andere geheimzinnige term "CID-matig werken". Wat is dat?

De heer **Barendregt**:

Naar mijn beschouwing is dit, dat het uitoefenen van de CID-taak niet iets is wat alleen de CID moet doen. Hooguit kwalitatief...

De **voorzitter**:

Maar wat is "CID-matig werken"?

De heer **Barendregt**:

Dat tracht ik uit te leggen. Het "CID-matig werken" is eigenlijk het uitoefenen van de functie van het CID-werk, het inlichtingen inwinnen over criminelen. Dat kan beginnen bij elke collega in uniform, maar het kan ook door een informant zijn of door observatie. Het is informatie inwinnen over CID-subjecten, dat is CID-matig werken.

De **voorzitter**:

Maar het wordt toch ook in de betekenis gebruikt dat "CID-matig" staat voor "geheim", staat voor "afscherming"?

De heer **Barendregt**:

Dat is de traditionele, de ouderwetse benadering dat het CID-werk alleen maar bronafscherming is. Het is een volkomen verkeerd begrip.

De **voorzitter**:

Een verkeerd begrip?

De heer **Barendregt**:

Ja. Het is te eng benaderd.

De **voorzitter**:

Maar de bron moet u toch afschermen?

De heer **Barendregt**:

Ja, wij moeten bronnen afschermen, maar er is meer informatie dan van informanten.

De **voorzitter**:

Dus in feite wilt u van de CID niet meer de informantenbak maken maar u wilt er echt het betere intelligencesysteem, het inlichtingensysteem van maken.

De heer **Barendregt**:

Zo is het altijd bedoeld geweest en zo bedoel ik het nog steeds, ja.

De **voorzitter**:

Aan de andere kant: in Nederland willen wij eigenlijk toch niet een binnenlandse inlichtingendienst? Of wel misschien? Ik weet het niet. Misschien is het ook geen slecht idee.

De heer **Barendregt**:

Zolang er criminaliteit wordt bestreden en zolang er politie is, is er behoefte aan inlichtingen, aan informatie. Vandaar dat ik nogmaals zeg, dat het begrip "intelligence" een beter begrip is: alle informatie die kan leiden tot het aanpakken van de criminaliteit - op de hoek van de straat of via methodieken - is dus inlichtingenwerk. Daar zul je op moeten sturen en daar zul je randvoorwaarden voor moeten invullen. Een waarborg om dat goed te kunnen doen, is controle en toezicht op de opslag van de informatie en de verstrekking van de informatie.

De **voorzitter**:

Meneer Theeuwes, werkt het informantencoderingssysteem?

De heer **Theeuwes**:

Ik werk er zelf nooit mee, maar ik hoor er ook geen klachten over. Ik neem dus aan, dat het goed functioneert.

De heer **Barendregt**:

Zelfs in het buitenland. Ik zal u een voorbeeld geven. Een informant die bij ons op de zwarte lijst was geplaatst, diende zich aan in Duitsland. Duitsland informeerde bij ons en wij konden Duitsland zeggen, dat die informant inderdaad onbetrouwbaar was.

De **voorzitter**:

Het werkt zo, dat elke CID als het ware een code moet geven voor een informant. Die wordt bij u ingevoerd en bij u wordt gecheckt of hij niet al ergens anders wordt gerund.

De heer **Barendregt**:

Ja.

De **voorzitter**:

Meneer Theeuwes, komt het voor dat bij u politiemensen als informant eruit komen?

De heer **Theeuwes**:

Vanaf de start... wij zijn samen begonnen bij die Afdeling Coordinatie Criminele Inlichtingen, waar in hoofdzaak de taken van de Landelijke Criminele Inlichtingendienst worden verricht... zijn wij tegenstander van die methode. Wij hebben dat uitgedragen in de richting van de RCID-chefs en op themadagen en uiteindelijk is naar mijn mening bij iedereen doorgedrongen, dat dat een methode is die niet kan.

De **voorzitter**:

Maar we komen wel links en rechts voorbeelden tegen.

De heer **Theeuwes**:

Het zou kunnen. Wij hebben geprobeerd... in diverse sessies van voorlichting en ook in participatie op de Rechercheschool bij het geven van cursussen aan aankomende CID'ers of mensen die iets meer zicht willen hebben op wat een CID allemaal doet, komt dat telkens ter sprake. Het is iets wat niet kan. De politieman maakt een proces-verbaal van zijn bevindingen.

De **voorzitter**:

Maar uit het informantencoderingssysteem kan je dat op zichzelf niet halen, want je kunt niet zien wat het beroep van iemand is. U hebt er geen check op, landelijk want u kent immers de namen van die informanten niet.

De heer **Barendregt**:

Nee, het zijn codes voor ons. Welke namen erachter zitten, weet alleen de regio.

De **voorzitter**:

Wilt u het ook zo houden dat u niet weet wie informant is in Nederland en alleen een codering heeft? Of zou u een centraal informantensysteem willen hebben?

De heer **Barendregt**:

U stelt nu de vraag of de CRI daar actiever in moet zijn.

De **voorzitter**:

Neen, ik vroeg of u het wilde hebben?

De heer **Barendregt**:

Maar ik trek het wat breder, met uw permissie. De filosofie van de CRI- en van de NCID-taak is dat wij facilitair ondersteunend zijn. Kortom, want het land wil, dat doen wij. Wij hebben natuurlijk wel onze eigen mening en onze eigen verantwoordelijkheid maar tot nu toe is het niet de visie geweest dat wij er actief op gaan sturen.

De **voorzitter**:

Daar komt u in de supergevoeligheden?

De heer **Barendregt**:

Ja... supergevoelig... ik ben daar zelf niet zo gevoelig voor, want het is meer een kwestie van elkaar vertrouwen en goede waarborgen. De gevoeligheid is voor mij geen criterium. Het gaat mij om het resultaat.

De **voorzitter**:

Komt het vaak voor dat informanten elders geregistreerd staan?

De heer **Barendregt**:

Het systeem geeft op zichzelf niet de waarborg dat een dubbele melding wordt tegengegaan. Het is mogelijk dat er een andere naam achter zit.

De **voorzitter**:

Wordt wel eens uitgeprobeerd of iemand al elders staat vermeld?

De heer **Barendregt**:

Dan schenden wij het vertrouwen. Afgesproken is dat, en dat is een van de waarborgen, een beperkt aantal mensen binnen de regio - het zijn er zelfs maar twee - een dergelijke vraag mag stellen. Alleen de CID-chef, zijn vervanger of aangewezen mensen (hooguit twee) kunnen de CRI bellen met deze vraag.

De **voorzitter**:

U beschikt over een zwarte lijst met informanten. Staan daar de mensen met naam en toenaam op?

De heer **Barendregt**:

Ja, hoewel ze sinds kort gecodeerd zijn. Het bezwaar van het verspreiden van de naam is dat ook bekend wordt dat iemand in het verleden als informant is opgetreden. Al is hij nu onbetrouwbaar, dan wil dat niet zeggen dat hij dat in het verleden ook was.

De **voorzitter**:

Hoeveel mensen staan er op die lijst?

De heer **Barendregt**:

Het zijn drie A4-tjes vol. Ik denk dat het om 120 130 mensen gaat.

De **voorzitter**:

Dat is zeer beperkt. Je moet het erg bont maken, wil je op die lijst komen.

De heer **Rabbae**:

Hebt u ooit achteraf geconstateerd dat dezelfde informant in twee verschillende regio's actief is geweest terwijl dat uit de codering niet duidelijk bleek?

De heer **Barendregt**:

Ik heb daar niet direct een voorbeeld van. Als twee regio's daar achter komen, regelen ze dat meestal onderling. Dat wordt ons niet gemeld. Als een regio geen melding heeft gedaan, ligt de fout aldaar. Als beide regio's een melding hebben gedaan, dan hebben wij al gecordineerd. Dan is het niet mogelijk dat die informant door twee regio's wordt gerund.

De **voorzitter**:

Ik wil graag met de heer Theeuwes het geven van informatie aan en de contacten met het buitenland bespreken. Komt alle politie-informatie aan het buitenland bij u langs?

De heer **Theeuwes**:

Neen, niet alle politie-informatie aan het buitenland komt bij de CRI langs.

De **voorzitter**:

Kunnen politiekorpsen direct die informatie leveren?

De heer **Theeuwes**:

Strikt volgens de regeling, zoals neergelegd in het besluit politieregisters, moet alle politie-informatie langs de CRI gaan.

De **voorzitter**:

Waarom gebeurt dat niet?

De heer **Theeuwes**:

Het apparaat van de CRI is daarvoor veel te klein. De regionale korpsen in Nederland zijn misschien niet op de hoogte van deze kleine bepaling in artikel 13 van het besluit politieregisters.

De **voorzitter**:

Waarom wordt daar dan niet de hand aan gehouden en aan andere dingen wel? Of zegt u dat de regels onwerkbaar zijn?

De heer **Theeuwes**:

Dit is een voorbeeld waarbij de consequenties van regelgeving niet zijn overzien. Ik voeg hieraan onmiddellijk toe dat in hetzelfde artikel een zekere mate van vrijheid wordt gegeven aan regio's.

De **voorzitter**:

Voor de grensstreek.

De heer **Theeuwes**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hoe controleer je of de informatie die je geeft nog rechtmatig gebruikt wordt en of de informatie die je krijgt, rechtmatig verkregen is? Nederland is in Europa het enige land met een CID-systeem met een waardering van soms heel gevoelige informatie. In het buitenland bestaat dit niet.

De heer **Theeuwes**:

Niet overal. Er zijn landen die waarde aan hun informatie toekennen door middel van dit systeem. Uit een gesprek met liaison-officieren bleek mij dat het in Engeland gebruikelijk is om waardering van informatie en de bron toe te kennen.

De **voorzitter**:

Is er praktische controle op wat er in- en uitgaat? Wat gebeurt daarmee en hoe is de informatie verkregen?

De heer **Theeuwes**:

Internationale samenwerking is een kwestie van professionaliteit en vertrouwen. Wij spreken nu over het vertrouwensbeginsel.

De **voorzitter**:

Hebt u enige controle op dat vertrouwen?

De heer **Theeuwes**:

Als het enig doel dient, kan ernaar worden genformeerd. Je stelt echter wel op dat zelfde moment de vertrouwensvraag.

De **voorzitter**:

Ik zal een voorbeeld geven dat uit het besluit politieregisters volgt. Politie-informatie vanuit Nederland mag niet verstrekt worden aan een land dat die eventueel voor politieke processen gebruikt. Met bijvoorbeeld Pakistan willen wij goede betrekkingen blijven houden. Men kan dan nooit stellen dat de informatie wel mag worden gebruikt, maar nooit voor een politiek proces.

De heer **Theeuwes**:

Die voorwaarden kunnen wel degelijk gesteld worden.

De **voorzitter**:

Maar doet u dat ook? Ik kreeg de indruk dat u zei: als we praktisch willen werken, moeten we daar niet te moeilijk over doen, anders krijgen we niets meer binnen.

De heer **Theeuwes**:

Als het gaat om het verstrekken van informatie en het vermoeden bestaat dat die gebruikt kan worden voor politieke doeleinden, mag niet tot verstrekking worden overgegaan

De **voorzitter**:

Maar als u wel tot verstrekking overgaat, zegt u dat er dan bij?

De heer **Theeuwes**:

Neen, we geven geen lijstje met voorwaarden als: u mag de informatie niet gebruiken voor een ander doel, ook mag u die niet in een computerbestand stoppen voor gebruik over een paar jaar, enz.

De **voorzitter**:

U zet er bij wijze van spreken wel een stempel op met: "police, use only"... Anders moet het via een rechtshulpverzoek.

De heer **Theeuwes**:

Inderdaad, de verstrekking op grond van het besluit politieregisters is bestemd voor informatie aan het buitenland voor opsporingsdoeleinden.

De heer **Vos**:

Welke landen vertrouwt u in ieder geval?

De heer **Theeuwes**:

De landen waarmee we vriendschappelijke betrekkingen onderhouden en waarmee we een rechtshulpverdrag hebben gesloten.

De heer **Vos**:

Kunt u wat voorbeelden noemen?

De heer **Theeuwes**:

Alle landen van Europa waarmee we een Europees rechtshulpverdrag hebben gesloten.

De heer **Barendregt**:

Waar de privacy-regeling vergelijkbaar is f waar de conventie van Straatsburg is ondertekend.

De **voorzitter**:

Welke kwalificering krijgt de buitenlandse politie-informatie die in ons CID-systeem terechtkomt?

De heer **Theeuwes**:

De buitenlandse informatie die bijvoorbeeld door buitenlandse liaison-officieren die hier zijn gestationeerd wordt geleverd of die anderszins op ons afkomt proberen we van een codering te voorzien. De CID-chef waar die informatie terechtkomt, heeft behoefte aan deze codering en er ontstaat enige mate van zekerheid omtrent de waarde daarvan. Maar dit is niet altijd mogelijk. De eerste vraag bij de levering van dit soort buitenlandse informatie is altijd: wat is de waarde en hoe ben je er aan gekomen? Dat geeft een indicatie. Als een antwoord is verkregen uit het land waar de informatie vandaan komt, is het mogelijk om er een codering aan toe te kennen.

De **voorzitter**:

U zei daarnet dat dit op basis van vertrouwen gaat.

De heer **Theeuwes**:

Het is professioneel om aan buitenlandse liaison-officieren die hier gestationeerd zijn te vragen hoe de informatie tot stand is gekomen. Het is ook een gebruikelijke vraag van een buitenlandse liaison-officier die hier CID-informatie krijgt.

De **voorzitter**:

Krijgt die informatie altijd A1?

De heer **Theeuwes**:

Neen, dat kan diverse coderingen betreffen.

De **voorzitter**:

Tot en met X4?

De heer **Theeuwes**:

Als er niets over te zeggen valt en de waarde is niet te schatten, wordt het X4.

De **voorzitter**:

U bent in het buitenland liaison-officier geweest. In Nederland zijn er buitenlandse liaison-officieren. Weet u precies wat die doen?

De heer **Theeuwes**:

Niet tot in detail.

De **voorzitter**:

Moeten zij u alles melden wat zij hier aan opsporings- en inlichtingenactiviteiten inwinnen?

De heer **Theeuwes**:

Ze worden geacht dat te doen.

De **voorzitter**:

Maar ze doen het niet altijd.

De heer **Theeuwes**:

Er is geen sprake van een verplichting, ze worden geacht dat te doen. In Europees verband is er een raamregeling tot stand gebracht met betrekking tot de posting for liaison-officers. Per land in Europa bestaat de vrijheid om daar nadere voorschriften aan te verbinden. Ook Nederland heeft daartoe een poging ondernomen.

De **voorzitter**:

Een poging?

De heer **Theeuwes**:

Ja, ik spreek over een aantal jaren geleden. Ook de CRI is betrokken geweest bij het tot stand brengen van een hoeveelheid voorschriften waarmee we de liaison-officiëren kunnen controleren. Destijds werd die wens uitgesproken naar aanleiding van incidenten met buitenlandse liaison-officiëren hier.

De **voorzitter**:

Wat voor incidenten?

De heer **Theeuwes**:

Ik herinner me incidenten met de Amerikaanse collega's op het terrein van het zelfstandig runnen van informanten en een affaire waarbij de Canadese collega informatie die hem in Nederland ter ore was gekomen had gebruikt om een hasj-zaak in de richting van Canada op te zetten. Dat was destijds aanleiding tot het stellen van vragen in de Tweede Kamer. Toen zijn er pogingen ondernomen om voorschriften tot stand te brengen om dit wat strakker te krijgen.

De **voorzitter**:

Dat is niet gelukt.

De heer **Theeuwes**:

Het is geen instrument waarmee de CRI de buitenlandse liaison-officiëren krachtdadig kan controleren op hun handelen.

De **voorzitter**:

Er kunnen dus opsporingsacties zijn waarvan u geen kennis hebt.

De heer **Theeuwes**:

In de richtlijnen zit een zekere mate van vrijblijvendheid.

De **voorzitter**:

Te vrijblijvend, volgens u.

De heer **Theeuwes**:

Sinds die tijd zijn er geen noemenswaardige incidenten geweest.

De **voorzitter**:

Runt de DEA hier zelf informanten?

De heer **Theeuwes**:

Als men zich aan de richtlijn houdt, moet dat ons verteld worden.

De **voorzitter**:

Ik doel op de Amerikaanse Drug Enforcement Administration en ik vroeg of men daar in Nederland informanten runnen.

De heer **Theeuwes**:

Ik weet dat niet.

De heer **De Graaf**:

Dat vraagt u ze ook niet.

De heer **Theeuwes**:

Een aantal collega's bij de CRI is betrokken bij de rechtstreekse begeleiding van alle buitenlandse liaison-officiëren. Er zitten 25 buitenlandse collega's in Nederland die voornamelijk in Den Haag zijn gestationeerd. Vijf collega's bij de CRI, waarvan drie fulltime, zijn bezig met de begeleiding.

De heer **De Graaf**:

Ik kan me voorstellen dat u dat weet waarmee de CRI samenwerkt. De DEA is niet een van de kleinste.

De heer **Theeuwes**:

Ik heb daar geen navraag naar gedaan. Ik zal hierop een toelichting geven. Het is niet mijn dagelijks werk om met de buitenlandse collega's bezig te zijn.

De **voorzitter**:

U bent toch het hoofd van de mensen die dat wel doen?

De heer **Theeuwes**:

Neen.

De **voorzitter**:

Dan moet ik dat misschien aan de heer Barendregt vragen. Die is het hoofd van iedereen die dit werk doet.

De heer **Theeuwes**:

Hij heeft in ieder geval meer met de operationele sturing te maken.

De heer **Barendregt**:

Sinds kort zit ik de vergaderingen voor en ben ik operationeel verantwoordelijk voor de liaison-begeleiding. Ik weet ook niet of de DEA informanten runnen. Ik heb daar te kort zicht op, maar ze worden geacht dit niet te doen.

De **voorzitter**:

Ze worden geacht het niet te doen, dat is duidelijk. Behoort dit tot het gebied waarover men elkaar geen vragen stelt?

De heer **Barendregt**:

Wij hebben toevallig gisteren vijf nieuwe liaisons toegesproken en de situatie in Nederland uitgelegd. Wij hebben ze duidelijk de richtlijnen voorgehouden. In de richtlijnen staat dat ze geacht worden zelfstandig geen informanten te runnen. Doen ze het toch, dan hebben we een diplomatiek probleem.

De heer **Vos**:

Ik wil hier nog even een vraag over stellen, want ik vind het antwoord wel heel subtiel. U zegt, dat u denkt van niet maar u weet niet of de DEA hier wellicht informanten runt. Denkt u het wel?

De heer **Barendregt**:

Ik herinner mij de afspraken die destijds zijn gemaakt. In de richtlijnen staat, dat ontmoetingen met personen in Nederland met de liaisons wel mogelijk zijn - dat kunnen dus ook informanten zijn - maar op het moment dat die informanten in Nederland actief zijn met betrekking tot Nederlandse misdrijven, moeten zij dat melden aan of de regio of aan de CRI. Kortom, een Amerikaanse collega kan best op Schiphol een ontmoeting hebben met een informant maar op het moment dat het Nederlandse raakvlakken heeft, moet hij dat melden. Ik ken geen gevallen, dat het gebeurd is en dat het niet gemeld is.

De heer **Vos**:

U heeft er geen wetenschap van maar u verwacht, dat het wel gebeurt?

De heer **Barendregt**:

Nee, ook dat kan ik het niet zeggen. Dan zal ik het moeten vragen.

De **voorzitter**:

Weet u van enige buitenlandse actie in Nederland waar u niet van op de hoogte was gesteld, die wel direct ook de Nederlandse opsporing raakt?

De heer **Barendregt**:

Nee. Alleen gevallen die de heer Theeuwes noemde en die geleid hebben tot inderdaad het signaleren.

De **voorzitter**:

U kent geen acties van buitenlandse politiemensen, van buitenlandse diensten in Nederland die bij u niet zijn aangemeld en waar u achteraf toch van weet?

De heer **Barendregt**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat kan ik mij niet voorstellen. Laat ik het dus nog n keer precies formuleren. Draagt u achteraf kennis van acties van buitenlandse politiediensten in Nederland, die u van tevoren niet zijn gemeld?

De heer **Barendregt**:

Die de CRI niet zijn gemeld? Dat is een nuance dan, want het kan ook aan een korps zijn gemeld. Er zijn zaken die...

De **voorzitter**:

Die de CRI niet zijn gemeld. Dan gaan we straks nog even vragen over de korpsen.

De heer **Barendregt**:

Neen, ik kan op dit moment geen...

De **voorzitter**:

Er hebben zich verder geen incidenten meer voorgedaan?

De heer **Barendregt**:

Neen, ik moet u het antwoord schuldig blijven. Ik weet dat niet.

De heer **Vos**:

In de afgelopen maanden heb ik het uitgangspunt binnen de politie geleerd: als je niet kijkt, zie je ook niets. Daarom wil ik ook vragen of u er aandacht voor heeft. Heeft u aandacht voor het risico dat mogelijk door de DEA hier informanten gerund worden?

De heer **Barendregt**:

Nogmaals, ik ben sinds kort degene die ook medeverantwoordelijk is voor de liaisons in Nederland. Voor die tijd zat ik in dezelfde positie als de heer Theeuwes. U kunt die vraag beter stellen aan degene die wel verantwoordelijk is voor de begeleiding van die liaisons. Ik ben het pas sinds kort. Ik zal er oog voor hebben. Sterker nog, ik heb er oog voor.

De **voorzitter**:

Dus de conclusie tot nu is, dat er een convenant is dat u naar uw eigen mening te weinig greep geeft op de situatie. U weet niet precies hoe de situatie is. We zullen het dan ook nog vragen aan degenen die voor de infiltratie in Nederland verantwoordelijk zijn en trachten het te vragen aan de DEA zelf. Is het met andere liaisons dezelfde situatie?

De heer **Barendregt**:

Ik praat over alle liaisons.

De **voorzitter**:

Dan is het natuurlijk ook nog mogelijk, dat de liaisons direct met de korpsen contact hebben.

De heer **Barendregt**:

Ja, dat voorbeeld gaf ik u daarnet. Dat is dus mogelijk.

De **voorzitter**:

Daar heeft u verder geen zicht op?

De heer **Barendregt**:

Daar hebben we niet altijd zicht op. Wij trachten wel - ik zal proberen dat nog strakker te doen - om die liaisons aan ons te binden met goede afspraken, zodat het wel gebeurt. Nogmaals, echt dwingen - wat de heer Theeuwes zegt - lukt echt niet.

De **voorzitter**:

Aan de andere kant is het natuurlijk ook de praktijk binnen de politie, dat het politiewerk wel kan ophouden als elke politieman niet iemand heeft die hij in Frankfurt, Aken, Keulen of Londen kent. Dat horen wij vaak. Als ik alles bureaucratisch zou moeten doen, kunnen wij de opsporing wel staken.

De heer **Barendregt**:

U geeft terecht aan, dat ook de CRI niet altijd bij de operationele samenwerking is. Sterker nog, de heer Theeuwes gaf ook aan dat dit bijna onmogelijk zou zijn. Op het moment dat de contacten zijn gelegd met de liaison en het korps of met het korps in Engeland of Amerika dat de zaak daar draait, houdt de rol op. Maar de lijn is gelopen en wij worden geacht kennis te nemen van de afloop van dit soort berichten.

De **voorzitter**:

Kunt u zich er wat bij voorstellen dat er vanuit de politiek anders wordt aangekeken tegen het uitwisselen van "zachte" informatie dan als rechercheur in moordzaak X, Y of Z of de lopende drugszaak B: gewoon samenwerken ook via de telefoon?

De heer **Barendregt**:

Ja, maar die informatie kan net zo "zacht" zijn als CID-informatie. Het gaat om informatie over personen.

De **voorzitter**:

Dan nog de vraag van de grensoverschrijdende observatie. Weet u wanneer in Nederland buitenlandse observatieteams rondrijden c.q. Nederlandse teams naar het buitenland gaan?

De heer **Barendregt**:

In het eerste geval weten wij dat. Ik kan geen voorbeeld bedenken van een buitenlands team dat in Nederland rijdt. Sterker nog, de vrij snelle melding en de opvolging van het buitenlandse verzoek zijn adequaat geregeld. Andersom hoorden wij de melding achteraf. In het kader van het Schengen-verdrag is het mogelijk om vanuit Nederland rechtstreeks het buitenland te vragen om iets te doen.

De **voorzitter**:

Zijn er veel observatieteams die pas achteraf een melding geven omdat ze moeten doorrijden?

De heer **Barendregt**:

Ja, zij het dat dit geen argument hoeft te zijn. Iedere observatie-auto of team heeft een autotelefoon. Op het moment waarop je de grens nadert kun je met het meldpunt bellen.

De **voorzitter**:

Er is een Nederlands meldpunt, het zogenoemde LIPO. Bent u tevreden over het verzamelen van informatie die uit observatie-acties komt?

De heer **Barendregt**:

Ben ik ontevreden of is de politie dat? Wij werken met die observatieteams. Het LIPO (het landelijk informatiepunt observatie) is op verzoek van Observatie Nederland opgericht. Ik constateer, dat het vullen van dat systeem achterblijft. Ik ben niet zozeer ontevreden, ik doe het voor de Nederlandse observatieteams en dat is tot nu toe onvoldoende.

De **voorzitter**:

Wij horen van de politie de roep om openheid, doorzichtigheid, eerlijkheid, enz. Moeten er nu zoveel formulieren worden ingevuld dat niemand zijn werk meer kan doen?

De heer **Barendregt**:

Dat gevaar kan bestaan als u alle methodieken op tafel wilt hebben. Dan is inlichtingenwerk zoals dat altijd bestaan heeft niet meer mogelijk. Aangeven dat je methodieken gebruikt, welke dat zijn, dat je observeert en dat je gebruikt maakt van infiltratie is geen probleem, mits dat niet leidt tot gevaar voor bronnen van informanten of technische methodieken, zoals de heer Hellemons vanmorgen schetste, zichtbaar worden. Kortom, een "ja, mits".

De **voorzitter**:

Vindt u dat in CID-vastleggingen duidelijk moet worden welke opsporingsmethoden en -middelen gebruikt zijn?

De heer **Barendregt**:

Ik vind dat de bron van de informatie bekend moet zijn. Daarnaast - en dat kan hand in hand gaan - is er de methodiek die gebruikt is. Ik wil niet zo ver gaan dat elke inwinning per proces-verbaal moet worden vastgelegd. Voldoende rapportage in het systeem, herleidbaar op datum, personen, bronnen en methodieken, kunnen altijd leiden tot een proces-verbaal.

De **voorzitter**:

U bent ook nog lid geweest van de begeleidingscommissie CID. Er zijn vele rapporten verschenen, maar een vraag kon niet worden opgelost. Dat is de vraag of politie-informatie ook aan het bestuur ter beschikking kan worden gesteld.

De heer **Barendregt**:

Het is een noodzaak om dat te doen. Op dit moment ligt er een proeve van wetswijziging van het ministerie van Justitie. Via het OM moet het mogelijk zijn om CID-informatie aan het bestuur te verstrekken. Ik ben daar voorstander van. Ik weet echter niet of het ooit zo ver komt.

De **voorzitter**:

En dan neemt u de consequentie op de koop toe dat de administratieve rechter in openheid dat eventueel zal toetsen.

De heer **Barendregt:**

In mijn ogen kan de administratieve rechter dezelfde rol spelen als in strafprocessen. Als er redenen zijn om de herleidbaarheid tot de bron van de informatie te verbergen, dan is de informatie toch bruikbaar. De toets die daartussen kan komen kan door het OM worden aangebracht. Die kan als een soort waarmerk de informatie controleren op actualiteit en betrouwbaarheid. Vervolgens kan daar een waarmerk aan worden toegekend.

De **voorzitter:**

Stel dat u mij geen politiebureau in Zoetermeer wilt laten bouwen omdat ik niet deug. Ik ben de laagste inschrijver maar ik krijg het karwei niet omdat politie-informatie voorhanden is. Ik moet er dan toch achter kunnen komen waarom u denkt dat ik niet deug?

De heer **Barendregt:**

U moet daar alles van weten, met uitzondering van de naam van degene die de informatie heeft verstrekt. De controle op de manier waarop de informatie is verkregen moet liggen bij degene die de informatie inbrengt c.q. het OM.

De **voorzitter:**

Dan is het probleem, dat het wanneer alleen mijn vrouw maar weet dat ik een boef ben weer moeilijk is gebruiken.

De heer **Barendregt:**

Dat zou kunnen, zij het dat ook daar die betrouwbaarheid de vraag is. Het kan best zijn, dat uw vrouw die informatie geeft maar dat toch de betrouwbaarheid in twijfel wordt getrokken.

De **voorzitter:**

Wij hebben gisteren met de heer Jansen gesproken over de betaling van de informant in het Delta-traject. Wij hebben het helaas nog niet kunnen opduiken, maar er moet een handleiding voor CID-officieren van justitie zijn, die het vorige jaar bij u vervaardigd is.

De heer **Barendregt:**

Er is... als u dat bedoelt... er zijn een aantal geschriften verschenen. U kunt doelen op de publikatie van de heer De Groot, officier van justitie te Den Haag?

De **voorzitter:**

Nee, daar doel ik niet op. Ik doel op een handleiding CRI voor CID-officieren van justitie, die genummerd zou zijn en heel interessant en geheim.

De heer **Barendregt:**

Die heeft u niet?

De **voorzitter:**

Nee. Op Justitie hadden ze die ook niet, want die konden ze niet vinden. Heeft u hem wel?

De heer **Barendregt:**

Als u bedoelt... en dat is van kort na de IRT-affaire...

De **voorzitter:**

Begin 1994.

De heer **Barendregt:**

Methodiek en techniek...

De **voorzitter:**

Methodiek en techniek!

De heer **Barendregt:**

...van de heer Wilzing.

De **voorzitter:**

Dat zou kunnen. Dat weten we nog niet.

De heer **Barendregt:**

Die is gestuurd naar het ministerie van Justitie en ik had begrepen, dat die aan u ter beschikking is gesteld.

De **voorzitter:**

We zullen kijken. In ieder geval is de vraag over de betaling van een informant of van de criminele infiltrant ook aan de orde geweest. Vindt u het onder omstandigheden aanvaardbaar, dat de criminele infiltrant zijn inkomsten uit het milieu kan houden?

De heer **Barendregt**:

Niet in de zin van beloning voor zijn werk, dat crimineel geld een extra stimulans zou kunnen zijn om hem de volgende keer weer te kunnen inzetten. Hooguit kan het zo zijn, dat een crimineel in zijn rol zodanige onkosten maakt en beloond wordt, dat er rekening wordt gehouden met de hoogte van het tipgeld. Ik vind wel, dat dit altijd transparant moet zijn, om dat woord maar weer te gebruiken. Op het moment dat je daartoe besluit, is dat een van de zakelijke overeenkomsten die je van tevoren moet neerzetten. Het kan nooit zo zijn dat een informant vele malen meer krijgt door zijn criminele activiteiten dan door tipgeld. Dus hooguit kan bepaald worden, dat de opbrengst op zich in handen komt van de politie - hij draagt het af - en dat er rekening wordt gehouden met...

De **voorzitter**:

Hij moet het altijd eerst afdragen, vindt u?

De heer **Barendregt**:

Ik vind van wel, ja.

De **voorzitter**:

En als dat niet kan, is er dan geen traject meer met die man?

De heer **Barendregt**:

Ik aarzel even. Ik denk even aan gigantisch grote bedragen. Dat vind ik dus niet acceptabel, nee.

De **voorzitter**:

Wat zijn gigantisch grote bedragen?

De heer **Barendregt**:

Ik denk aan tonnen.

De **voorzitter**:

Dat vindt u al onacceptabel?

De heer **Barendregt**:

Ja. Als dat echt als nettowinst overblijft voor de crimineel, voor de informant als crimineel, dan krijgt hij een vrijwaring voor zijn rol omdat hij informant is en kan hij dingen onder regie van politie en justitie doen; mag hij zijn criminele winsten behouden en krijgt hij ook nog eens tipgeld. Ik vind dat onacceptabel.

De heer **Rouvoet**:

De spiegelsituatie: de criminele informant die tegen een schadeclaim van een criminele organisatie oploopt? Dat wil zeggen als er een partij wegraakt en hij hem moet betalen, omdat hij erbij betrokken is geweest? Kan hij dan ook bij de politie aankloppen om even te vangen?

De heer **Barendregt**:

Ik vind dat wel heel erg ver gaan. In het algemeen zeg ik daar "neen" op. Ik kan mij hooguit in de casustiek voorstellen, dat je een stap wilt maken maar ik vind dat dan een heel domme informant als hij zo ver gaat.

De **voorzitter**:

Een domme informant of een domme...

De heer **Barendregt**:

Als hij op die manier zijn partij... Dan is hij dus niet onder regie van de politie bezig geweest. Een informant die zijn partij is kwijtgeraakt...

De heer **Rouvoet**:

Eigen risico!

De heer **Barendregt**:

Dat vraag ik mij af. Is dat zo? Wat voor rol heeft hij vervuld en hoe kan dit? Ik zou er niet zo snel toe overgaan om dat maar even te betalen. Sterker nog: in het algemeen zou ik zeggen, dat je dat niet moet doen.

De heer **Rabbae**:

U zei, dat u een paar ton al teveel vond als beloning van een informant. Zoals u weet, is een aantal methodes en technieken toegestaan op basis van het proportionaliteitsbeginsel. Stel dat u te maken hebt met de man die de politie een geweldige organisatie op het spoor laat komen, zou u dan bereid zijn om het principe van de proportionaliteit hier ook toe te passen als het gaat om de beloning?

De heer **Barendregt**:

Ja, ik denk dat het resultaat vaak sterk te relateren is aan de gevaarstelling. Bij het aanpakken van een organisatie en het overgaan tot arrestatie en veroordeling, die van flinke zwaarte zijn, is ook de rol van de informant daar vaak gevaarlijker in. Meestal gaat dat hand in hand. Dat mag best een van de criteria zijn, maar niet het doorslaggevende criterium, de hoogte van de beloning.

De heer **Rabbae**:

En het mag boven het miljoen gaan?

De heer **Barendregt**:

Neen, alsjeblieft niet.

De **voorzitter**:

Concluderend: u, mijnheer Barendregt, zegt: nooit meer dan een paar ton, waar je ook mee bezig bent.

De heer **Barendregt**:

Ja, dat zijn voor mij echte uitzonderingen.

De **voorzitter**:

Mijnheer Theeuwes, mijnheer Barendregt, in de loop van de enquete zullen wij elkaar nog verschillende malen in verschillende situaties treffen. Ik dank u voor uw medewerking.
Sluiting 17.17 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 21**

14 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 14 september
1995 in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den
Haag**

Verhoord wordt de heer A.M. Mosterd

Aanvang 17.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer A.M. Mosterd, geboren 12 juli 1958 te Rijswijk. Mijnheer Mosterd, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: "Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen".

De heer Mosterd:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Mosterd, u bent in het regio-korps Hollands Midden chef van de criminele-inlichtingendienst.

De heer Mosterd:

Dat klopt.

De voorzitter:

Wij hebben al veel over de criminele-inlichtingendienst gesproken, maar u bent de eerste chef, puur, van een criminele-inlichtingendienst die wij verhoren. Wij hebben al vele malen gesproken over alle bijvoeglijke naamwoorden die er bestaan met het woord CID erin. Laat ik er met n beginnen: wat is CID-matig?

De heer Mosterd:

CID-matig is voor mij het inwinnen van inlichtingen, middels personen en middels methodieken, in een fase vordat er een opsporingsonderzoek is of in de fase parallel aan een opsporingsonderzoek.

De voorzitter:

En wat is er dan bijzonder aan?

De heer Mosterd:

Het bijzondere aan de opsporingsmethodieken is mijns inziens dat zij nog niet bij wet geregeld zijn en dat het methodieken zijn ten aanzien waarvan wij over het algemeen de wijze waarop wij die toepassen, zo min mogelijk aan de grote klok hangen.

De voorzitter:

Is dat een ander woord voor: geheim houden?

De heer Mosterd:

Ja.

De voorzitter:

Dus het woord "CID-matig" betekent niet zozeer: de informatieve voorfase of de pro-actieve fase, zoals die ook wel genoemd is. Het wezenlijke kenmerk is in feite dat je, naast bijvoorbeeld een tactisch onderzoek, een CID-traject hebt waar de dingen geheimer gebeuren?

De heer Mosterd:

Ja, zo interpreteer ik het in ieder geval wel en zo hebben wij het ook in onze regio georganiseerd. Ik heb ook gehoord van andere korpsen waar tactische teams bijzondere opsporingsmethodieken hanteren, maar in Hollands Midden is het zo georganiseerd dat al die bijzondere opsporingsmethodieken zoals wij ze nu noemen, in feite door de CID worden uitgevoerd, c.q. met behulp van anderen worden uitgevoerd.

De **voorzitter**:

Welke bijzondere methodieken gebruikt u?

De heer **Mosterd**:

Ja, laat ik maar bij de meest actuele beginnen: de inijkoperatie wordt gebruikt; het plaatsen van videocamera's; observatie, statische en dynamische observatie; interceptie, waarmee ik bedoel dat het berichtenverkeer, het telefoonverkeer afgeluisterd kan worden.

De **voorzitter**:

Is daarmee uw lijst compleet?

De heer **Mosterd**:

Als het gaat om de methodieken, ongeveer wel. Ik zal er even een geheugensteuntje bij halen. Het is namelijk zo dat ik sinds een paar jaar ook cursussen/inleidingen geef voor cursussen van rechter-commissaris en officier van justitie. Ik heb voor mijzelf geprobeerd om eens alle methodieken die wij hanteren, op een rijtje te zetten. Als wij spreken over interceptie, dan bedoel ik daar niet alleen gewoon de telefoon mee, maar ook de semafoon, de autotelefoon, de fax en misschien zelfs in de toekomst datacommunicatie, maar dat is nog in ontwikkeling; dat kunnen wij nu nog niet. Maar ten aanzien van dergelijke methodieken heb ik hier in mijn cursusleidraad er uitdrukkelijk bij staan, dat het alleen gebeurt met toestemming van het OM of de rechter-commissaris.

De **voorzitter**:

Is daarmee uw lijst al compleet?

De heer **Mosterd**:

Als het gaat om de interceptie, wel. Als het gaat om de observatie, dan heb ik hier staan: de dynamische observatie, de statische observatie, en voorts: milieuverkenningen. Misschien verdient dit laatste een toelichting.

De **voorzitter**:

Betreft dat het milieu in de zin van mensen, of de natuur?

De heer **Mosterd**:

Nee, niet de natuur, maar het criminele milieu. Wij verstaan eronder het onopvallend observeren in "verdachte", voor het publiek toegankelijke gelegenheden. Ik zie ook de inijkoperatie - dat is de manier waarop ik het zelf heb geformuleerd - als een observatiemiddel. Daarnaast heb ik hier nog staan als dingen die wij natuurlijk ook doen: het praten met de informanten, alsmede - als het namelijk verder gaat en een informant op een gegeven moment actief dingen gaat doen, wordt het een infiltrant - het omgaan met infiltratie.

De **voorzitter**:

Is daarmee de lijst compleet?

De heer **Mosterd**:

Zo heb ik ze voor mijzelf gerubriceerd, inderdaad.

De **voorzitter**:

Dat heeft u voor de cursus zo gerubriceerd, maar doet u nu nog meer?

De heer **Mosterd**:

Ik denk dat ik de dingen die ik doe, allemaal hieronder kan samenvatten.

De **voorzitter**:

Hoeveel speelruimte heeft u nu eigenlijk, om dit in te vullen?

De heer **Mosterd**:

Dat is heel aardig; laat ik de inijkoperatie bij de kop nemen. Ik ben per 1 januari 1992 als CID-chef begonnen; destijds was dat nog, vóór de reorganisatie, bij het district van de Rijkspolitie in Den Haag. De man die ik opvolgde op dat moment, vertelde mij dat wij ook

wel eens kijkklussen - kijkoperaties, inkijkoperaties - deden. Hij schetste mij een aantal criteria, waaraan dan moest worden voldaan. Op dat moment gold ook al, zoals nu nog steeds, heel expliciet: gn woningen; het ging om loods en schuren. Op dat moment stond nog niet expliciet vermeld, dat je daarover overleg moest hebben met de officier van justitie.

De **voorzitter**:

Over welk jaar spreken we dan?

De heer **Mosterd**:

Dan praat ik over begin 1992.

De **voorzitter**:

Toen was er nog geen overleg over met de officier?

De heer **Mosterd**:

Nee. Ik herinner mij ook uit die tijd dat ik toestemming heb gegeven voor twee van dergelijke operaties, zonder daarover overleg te hebben met de officier van justitie.

De **voorzitter**:

En dat heeft u daarna opgeslagen, gewoon als CID-informatie, zonder dat duidelijk werd hoe u het verkregen had?

De heer **Mosterd**:

Precies. Misschien een nadere verduidelijking: er werd dan niet iemand als informant ingeschreven; het was gewoon informatie, waarbij de wijze waarop die informatie was gegenereerd, niet buiten de CID kwam.

De **voorzitter**:

Hoe maakte u dan proces-verbaal op, als u dat wilde gebruiken?

De heer **Mosterd**:

Daar werd geen proces-verbaal van opgemaakt. Misschien is het aardig om te zeggen dat wij in overleg met mijn CID-officier, mijnheer De Groot, uit Den Haag een aantal categorieën hebben opgesteld - dat gold ook in die tijd al - waarin wij onze CID-informatie verdelen.

De **voorzitter**:

Maar gaat u nog even terug: u maakte er geen proces-verbaal van op?

De heer **Mosterd**:

We maakten er geen proces-verbaal van op; er werd wel een journaal, c.q. een verslag van opgemaakt.

De **voorzitter**:

Hoe is het daarna gebruikt?

De heer **Mosterd**:

Als sturingsinformatie; ik wilde namelijk naar die onderverdeling toe gaan. Het is gebruikt als sturingsinformatie; dat wil zeggen dat er bij een team op grond van andere feiten en omstandigheden al voldoende reden was om een locatie, een loods of iets dergelijks, te betreden ingevolge een GOV, in het bijzijn van een rechter-commissaris, of ingevolge een bijzondere wetgeving. Alleen, wij konden daardoor, met die inkijkoperatie, beter aangeven, wanneer het het juiste moment was om in te grijpen, waardoor de investering van een lang onderzoek niet op het allerlaatste moment de mist inging, doordat je er net naast zat.

De **voorzitter**:

Met andere woorden: u gaat kijken in die loods; de drugs liggen er...

De heer **Mosterd**:

Het gaf ons een zekerheidje. En als ze er liggen en er in feite al voldoende feiten en omstandigheden zijn om die loods binnen te gaan, dan wordt dat met toestemming van de RC gedaan.

De **voorzitter**:

Dan komt er gewoon een huiszoeking achteraan.

De heer **Mosterd**:

Precies, maar expliciet niet op grond van de informatie waarvan wij ons overtuigd hebben.

De **voorzitter**:

Wat vertelde u dan de rechter-commissaris?

De heer **Mosterd**:

Wij vertellen niets aan de rechter-commissaris. Het was meer naar het team toe, van: "Joh, je moet het nu, morgenochtend, doen".

De **voorzitter**:

Ja, maar dat team moest via de officier naar de rechter-commissaris, om de machtiging te hebben. Wat vertelde nu dat team via de officier aan de rechter-commissaris?

De heer **Mosterd**:

Dan waren er op grond van afgeluisterde telefoongesprekken en op grond van waarnemingen van het observatieteam al voldoende aanwijzingen, om wat dat betreft het binnentreden en de huiszoeking te rechtvaardigen.

De **voorzitter**:

Is het nu zo dat zo'n rechter-commissaris eigenlijk ook wel wist dat u het deed, maar dat dit wat onder de deken lag?

De heer **Mosterd**:

Dat gevoel heb ik gewoon wel eens gehad, namelijk dat officieren van justitie of rechters-commissarissen er maar niet naar vroegen, maar wel aanvoelden dat het in die tijd op die manier geschiedde.

De heer **Vos**:

Wij hebben gisteren mijnheer Pieters op bezoek gehad, de man van de rechtsgrond van de inkijkoperatie. Hij heeft ons uitgelegd dat het allemaal geen enkel probleem is en dat er een keurige rechtsgrond voor bestaat. Hij hield ons ook voor: inkijkoperaties zijn zo trefzeker, dat je die alleen maar hanteert in de tactische fase. Mag ik nu vaststellen dat er een groot verschil bestaat tussen de officier aan wie u verantwoording aflegt, en mijnheer Pieters? Want u bent kennelijk nog bezig met de inkijkoperatie in de pro-actieve fase.

De heer **Mosterd**:

Ja, inderdaad. Dat merk ik wel, zeker ook als wij wat dat betreft de enquête volgen, en ik wist het eigenlijk ook van tevoren wel, namelijk dat er op het CID-gebied best diverse stromingen zijn in den lande.

De **voorzitter**:

Wij komen over die stromingen hopelijk nog te spreken. We gaan nu terug naar dat gedeelte van uw praktische werk dat u vroeger als het ware gewoon geheim kon houden. Daar heeft u nu een voorbeeld van gegeven. Was dat toen schering en inslag: kwam het vaak voor? Was dat eigenlijk gewoon, zoals het altijd gebeurde?

De heer **Mosterd**:

Het verkrampte eraan vind ik wel, dat we later - dat is in mijn beleving eind 1992 of in 1993 geweest; in ieder geval nog voordat er een IRT-affaire of iets dergelijks was - in onderling overleg in het ressort overeenkwamen, dat wij die inkijkoperaties beter moesten afregelen. Toen is eigenlijk de afspraak gemaakt dat wij dit niet meer doen zonder dat er daarvoor expliciet toestemming is van een officier van justitie. Als ik dan kijk naar de frequentie, meen ik dat ik n, twee keer toestemming heb gegeven - het was twee keer, want ik heb het, als ik eerlijk ben, nog even opgezocht - op eigen houtje, zo zal ik maar zeggen. Daarna is het met toestemming van de officier nog twee of drie keer meer geweest. Dan praat ik over een periode 1993-1994. Ja, tot hier, want ik heb zo het laatste jaar niet eens meer een inkijkoperatie laten plaatsvinden.

De **voorzitter**:

Ben u er in een zaak bij de rechter wel eens naar gevraagd?

De heer **Mosterd**:

Voorheen niet. Het aardige is wel dat het - de discussie volgende; ten gevolge van het IRT en ook wat zaken waarin het thema inkijkoperaties werd besproken - ons, in overleg met de CID-officier, deed besluiten een inkijkoperatie die wij, naar ik meen, in het voorjaar van 1994 hebben laten uitvoeren, op dat moment gewoon keihard op papier te zetten. Daar is

een proces-verbaal van opgemaakt en het is ook zo naar justitie toe gegaan. Ik ben daar toevallig een paar weken geleden bij de rechter-commissaris nader over gehoord.

De voorzitter:

Wanneer kreeg de verdediging er nu lucht van?

De heer Mosterd:

Meteen op het moment dat de stukken opgestuurd werden. Dat ging gewoon; daar werd verder niet geheimzinnig over gedaan. Wij hadden op dat moment - omdat je toch goed kijkt wat er gaande is in je omgeving, hoe de ontwikkelingen zijn - het beeld van: hier moeten wij echt niet geheimzinnig over doen; wij vertellen gewoon wat wij gedaan hebben en als men vindt dat wij het niet goed gedaan hebben, het niet goed hebben afgewogen, dan zij dat zo en dan wordt alles wat eruit voortkomt, maar onder tafel geveegd. Maar men had in ieder geval inzicht in de wijze waarop wij aan die informatie waren gekomen.

De heer Koekkoek:

Wanneer vond de kijkoperatie plaats en wanneer zette u hem op papier en maakte u het proces-verbaal op?

De heer Mosterd:

In dit geval, omdat wij in die overgang zaten - ik probeerde aan te geven dat dit net in die periode is dat je ziet, dat er een aantal zaken onder de rechter komen -, was er in principe nog het plan om die inkijkoperatie niet op papier te zetten in de vorm van een proces-verbaal, maar gaandeweg de rit kregen wij de indruk dat het gewoon verstandiger, beter was om het wel te doen. Dat betekent dat er wel een halfjaar of langer tussen heeft gezeten voordat wij het op papier hebben gezet.

De voorzitter:

Wat deed u nu besluiten om het toch te doen?

De heer Mosterd:

Wij volgden gewoon de zaken die onder de rechter waren en waarin daarover werd gesproken. Wij merkten door alle publiciteit dat de rechterlijke macht het, ik denk terecht, niet prettig vond om ter zitting verrast te worden door gebruikte methodieken van de politie waarmee de officier van justitie zenuwachtig omging en waarbij politiemensen met gekromde tenen in de schoenen zaten. De rechter vroeg zich dan af wat er eigenlijk aan de hand was. Wij dachten dat een meer open benadering, een met open vizier tegemoet treden wat wij gedaan hebben, allicht veel beter zou overkomen. Dan kan ons in ieder geval niet worden verweten dat wij onbetrouwbare partners zijn.

De voorzitter:

De moeilijkheid die wij soms hebben bij dit soort verklaringen, is dat wij ons afvragen of deze redenering er vijf jaar geleden dan niet was en waarom niet.

De heer Mosterd:

Achteraf kun je misschien zeggen dat het wat naef is geweest dat wij dachten dat wij de slimigheidjes die wij bedacht hadden, wel buiten de publiciteit en buiten de zitting konden houden. Ik ben ervan overtuigd dat wij er wel zo integer mogelijk mee omgingen. Wij zagen echter dat wij het niet redden. Slimme advocaten, maar ook officieren en rechters zien na verloop van tijd dat er meer aan de hand is dan er op papier staat. Dan komt het bovendrijven.

De voorzitter:

Welke slimigheidjes kunt u mij nog meer melden?

De heer Mosterd:

Een ander slimigheidje, een methodiek, een technisch iets, was de scanner, de Kolibrie. Die is in deze parlementaire enquête al eerder genoemd. Sinds begin 1970 kunnen wij de vaste telefoon afluisteren, mits wij er toestemming voor hebben van de rechter-commissaris.

De voorzitter:

Tussen twee haakjes: hebt u ooit de opdracht gegeven om telefoons af te luisteren buiten machtiging of hebt u dat ooit meegemaakt?

De heer **Mosterd**:

Dat zou ik kunnen doen, maar dan komt er niets uit. De PTT vereist gewoon een afschrift van de machtiging van de rechter-commissaris. Ik zou het wel kunnen willen, maar het lukt gewoon niet. Ik weet niet precies wanneer het begonnen is, maar de autotelefoon was enorm in opmars. In het begin was die niet goed af luisterbaar. Je zag dan ook een verschuiving: criminelen gingen steeds minder op de vaste lijnen en meer over de autotelefoon over hun zaken praten. ATF3 heette het op dat moment. De politie van Nederland heeft daarop ingespeeld. De gewone scanners konden het al onderscheppen, maar wij hebben uiteindelijk een apparaat ontwikkeld, de Kolibrie, die wat selectiever en gericht werkte.

De **voorzitter**:

Die is in eigen beheer ontwikkeld?

De heer **Mosterd**:

Die is ontwikkeld door de dienst van mijnheer Hellemans.

De **voorzitter**:

Hoe werkte dat apparaat?

De heer **Mosterd**:

Het is in feite gewoon een scanner die de omgeving afzoekt en die is afgestemd op de frequentie waarop het telefoonverkeer plaatsvindt. Met de antenne kun je er nog dingen uit halen, waardoor je heel gericht kunt luisteren. Dat was voor ons op dat moment iets nieuws, waarover wij heel terughoudend waren. Wij wilden er niet mee naar buiten treden, omdat wij zagen dat onze "tegenpartij" volstrekt niet verwachtte dat wij het konden. Wij hebben er dan ook behoorlijk gebruik van gemaakt gedurende een paar jaar.

De **voorzitter**:

Maakte het niet uit of dat CID-matig of voor de tactische recherche was?

De heer **Mosterd**:

Uiteindelijk kwam het wel op papier, maar wij lieten in het midden hoe het feitelijk gebeurde. Het probleem met de Kolibrie was dat je erachter aan moest gaan omdat het om mobiele telefoons ging.

De **voorzitter**:

Je moest achter de man aan rijden?

De heer **Mosterd**:

Je moest achter de mannen aan rijden die gebruik maakten van die apparaten.

De **voorzitter**:

Van die ATF3?

De heer **Mosterd**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dus nu is het wachten op een Kolibrie voor GSM?

De heer **Mosterd**:

Ja, dat zou fijn zijn. Als wij er terughoudend mee omgaan, kunnen wij er de eerste jaren successen mee boeken. Ik ben er wel van overtuigd dat onze tegenstander na verloop van tijd ook daarop anticipeert en gebruik zal maken van de dan nieuwe communicatiemiddelen. Dan blijven wij bezig.

De heer **De Graaf**:

Met die Kolibrie kon u eigenlijk twee dingen doen: bepalen dat iemand aan de telefoon zat en rechtstreeks af luisteren als u erachter zat en een frequentie opving.

De heer **Mosterd**:

Dan konden wij gewoon af luisteren, ja.

De heer **De Graaf**:

Dat deed u dan zonder machtiging van de rechter-commissaris?

De heer **Mosterd**:

Voor alle duidelijkheid: de informatie die wij via de Kolibrie hoorden, gebruikten wij alleen als er een machtiging van de rechter-commissaris was. Nog steeds gaat de schakelaar van het apparaat gewoon om als wij zien dat er iemand belt met ATF3, alhoewel je die vandaag de dag niet veel meer tegenkomt.

De heer **De Graaf**:

Wat bedoelt u met "de schakelaar gaat om"?

De heer **Mosterd**:

Dat het apparaat aangaat. Dan maakt het observatieteam er gebruik van om te anticiperen op de bewegingen van de verdachte.

De heer **De Graaf**:

Is dat een grijs gebied of een grensgebied?

De heer **Mosterd**:

Ik wil er niet schijnheilig over doen: wij beroepen ons er natuurlijk op dat het eigenlijk nergens wettelijk verboden is om een scanner te gebruiken. Er zijn ook uitspraken, richtlijnen, over dat je hem wel mag gebruiken voor operationele werkinformatie ten behoeve van je observatieteam, maar dat je de informatie die zonder machtiging is verkregen, niet mag gebruiken ten behoeve van het onderzoek.

De heer **De Graaf**:

Ik vel geen waardeoordeel, maar ik constateer gewoon dat u met de Kolibrie direct afliuisterde.

De heer **Mosterd**:

Onder "direct afliuisteren" versta ik heel andere dingen.

De heer **De Graaf**:

U luisterde de autotelefoon af en vond daar baat bij.

De heer **Mosterd**:

Ja.

De **voorzitter**:

Is dat mede gestopt door rechterlijke uitspraken dat je voor het gebruik van de scanner en de eventuele telefoongegevens die daaruit komen, een GVO moet hebben of een machtiging van de officier op basis van artikel 125f?

De heer **Mosterd**:

Zoals u het nu schetst, is het een typisch voorbeeld waarin de techniek sneller is dan de regelgeving. Zo gauw het apparaat er was, waren wij natuurlijk enthousiast over de mogelijkheden ervan. Je ziet de regelgeving en de richtlijnen erover later komen. In het begin wordt zoiets dan misschien ruimer en minder zorgvuldig gebruikt dan wanneer er regelgeving voor is ontstaan. Dat wil ik best toegeven.

De **voorzitter**:

Is er een richtlijn voor scanners?

De heer **Mosterd**:

Daarop moet ik u het antwoord schuldig blijven. Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Ik ken haar niet, maar het kon zijn dat u haar kent.

De heer **Mosterd**:

Nee.

De **voorzitter**:

Wat kunt u nog meer in die categorie van de Kolibrie zetten?

De heer **Mosterd**:

Ook aardig is het semafoonverkeer. Niet alleen gewone mensen, maar ook criminelen maken steeds meer gebruik van semafoons om boodschappen aan elkaar door te geven. Ook dat gaat gewoon door de lucht en kun je dus gewoon met een antenne ontvangen. Wij hebben een apparaat waarin wij het semafoonnummer invoeren en dan het volledige verkeer van die semafoon kunnen volgen. Daarin kunnen wij eventueel patronen en codes herkennen.

De **voorzitter**:

Met de Kolibrie kun je in feite alles horen wat er in je omgeving zit.

De heer **Mosterd**:

Ja.

De **voorzitter**:

U zoekt dan natuurlijk de man of de vrouw die u hebben wilt. Hebt u er ook langer naar geluisterd, waar wat uitkwam dat u daarna in de CID opsloeg?

De heer **Mosterd**:

Daar hebben wij intern behoorlijke discussies over gehad. Ik heb altijd gezegd: dat moeten wij gewoon niet doen. Het is ook niet gebeurd.

De **voorzitter**:

De tweede categorie hebben wij nu behandeld. Hebt u nog een categorie?

De heer **Mosterd**:

Misschien weet u er nog een, maar dit is het volgens mij als het om het onderscheppen, de interceptie van berichten, gaat.

De **voorzitter**:

Nee, ik bedoel de slimmigheidjes. Ik vind het een vervelend woord, maar u hebt het zelf gintroduceerd. Ik zou het niet bedacht hebben. Laten wij zeggen: methodieken waarover u zelf besliste en die verder niet terug te vinden waren.

De heer **Mosterd**:

Ja, er is nog de statische observatie, het plaatsen van videocamera's. Dat passen wij in Hollands-midden regelmatig toe teneinde zicht te krijgen op lokale dealers. Hoe is hun handel en wandel, wanneer komen de klanten en wanneer de spullen? Dat plaatsen bepaal ik gewoon zelf. Nu is het overleg gelukkig inmiddels zodanig dat wij deze zaken ook ter kennisgeving bespreken met de officier, maar dat was een stukje niemandsland. Pas sinds het begin van dit jaar moeten wij dat doorgeven aan de Centrale toetsingscommissie, zodat zij er zicht op krijgt hoe vaak dit middel wordt toegepast.

De **voorzitter**:

Gebruikt u ook video met geluid in verhoorkamers van politiebureaus?

De heer **Mosterd**:

Die wordt ook gebruikt, maar die is dan altijd openlijk geplaatst. De verdachte die gehoord wordt, ziet gewoon dat er video staat. In zwaardere zaken kan een koppel in een kamer ernaast zich dan ook inleven in de verhoorsituatie.

De **voorzitter**:

Dat is zichtbaar, niet heimelijk?

De heer **Mosterd**:

Dat is gewoon zichtbaar. Het is aan iedereen bekend.

De **voorzitter**:

En videocamera's met geluid?

De heer **Mosterd**:

Nee, die gebruiken wij niet. Ik herinner mij die discussie, maar wij werken alleen met beelden. Op geen enkele manier proberen wij via dergelijke methodieken geluid op te nemen, te registreren.

De **voorzitter**:

Wordt er bij het maken van de processen-verbaal goed op gelet dat het zien van gebeurtenissen zowel met het blote oog als met video gebeurd kan zijn? Staat er bijvoorbeeld in het proces-verbaal: ik zag om 9.32 uur dat mijnheer Jansen zijn pand verliet? Of staat erin: ik zag dat mijnheer Jansen om 9.32 uur zijn pand verliet?

De heer **Mosterd**:

In het begin hebben wij het zodanig op papier geformuleerd dat het niet duidelijk werd of het via een videocamera was geregistreerd of rechtstreeks met de ogen van de betrokkenen. Ook daarin zie je een ontwikkeling. Wij geven nu gewoon aan of er wel of niet gebruik is gemaakt van een videocamera.

De heer **Koekkoek**:

Sinds wanneer doet u dat zo? Na het arrest van het Amsterdamse hof in de zaak R.?

De heer **Mosterd**:

Ik weet niet hoelang dat geleden is. In mijn beleving doen wij het nu ongeveer anderhalf jaar op deze manier.

De **voorzitter**:

Is er in zaken waarbij u betrokken bent geweest, wel eens een rechter over gevallen?

De heer **Mosterd**:

Nee.

De **voorzitter**:

Hadden advocaten dat ontdekt als middel?

De heer **Mosterd**:

Bij mijn weten niet. Het liep allemaal vanzelf. De videocamera werd bijvoorbeeld voor die lokale dealers gebruikt om het tijdstip van een inval beter te kunnen plannen. Op dat moment kon je een aantal gebruikers vegen en vervolgens een inval doen. Dan had je verklaringen plus meestal wat verdovende middelen in de woning.

De **voorzitter**:

Wij hebben gisteren van de heer Kloosterman gehoord dat het in de praktijk van het werk dat u doet, eigenlijk niet uitmaakt of u te maken hebt met een verdachte of een subject, iemand met wie u bezig bent.

De heer **Mosterd**:

Voor de observatie niet echt. Het observatieteam rijdt inderdaad in de CID-fase, de pro-actieve fase of hoe we het ook allemaal noemen, en ook in de opsporingsfase, de tactische fase. Zij werken in principe op precies dezelfde manier; zij maken verslag op van hun waarnemingen en die komen bij ons terecht. Voorheen werden die alleen in een grote map gedaan en sinds een halfjaar - dat is gewoon een kwestie van capaciteit - verwerken wij die ook in het CID-registratiesysteem.

De **voorzitter**:

Maakt het nu voor uw verdere methodieken en middelen wat uit of u te maken heeft met een verdachte of met iemand die officieel nog geen verdachte is?

De heer **Mosterd**:

Volgens mij niet. Ik kan me niet direct een verschil voor de geest halen. Ik denk dat de werkwijze precies hetzelfde is.

De **voorzitter**:

Ik vraag het, omdat er volgens de juristen blijkbaar een scheiding is: strafvordering gebeurt op de wijze bij de wet voorzien. Wanneer begint strafvordering? Dat is het klassieke verhaal: als er sprake is van een verdachte, van een redelijk vermoeden van schuld, van feiten en omstandigheden. Maar het maakt dus in de praktijk in feite niet uit?

De heer **Mosterd**:

Voor de observatie niet.

De **voorzitter**:

En voor andere methoden en middelen?

De heer **Mosterd**:

Ja, zoals ik aan het begin schetste: als wij met informanten in de voorfase, in de pro-actieve fase, in de CID-fase werken, dan is dat op precies dezelfde manier als parallel aan het opsporingsonderzoek. Dan is daar ook eigenlijk geen verschil in.

De heer **Rabbae**:

Als u buiten strafvordering optreedt in de pro-actieve fase, dan bent u toch als het ware illegaal bezig, indien u inbreuk maakt op de privacy van burgers?

De heer **Mosterd**:

Volgens mij dus niet. Nee, ik ben dat niet met u eens. Dat is dan mijn beleving daarvan, uiteraard. Er is eigenlijk, en dat is op zichzelf heel vreemd, in Nederland niets geregeld, bij wettelijke regelgeving of wat dan ook, over observatie, alhoewel ik mij natuurlijk donders

goed realiseer dat ik daarmee een inbreuk maak op de privacy. Het betekent dat ik het voor mijzelf zodanig invul, dat ik inderdaad alleen op verdachten in het opsporingsonderzoek laat rijden, dan wel op CID-subjecten.

De **voorzitter**:

Dus op mij zult u niet gaan rijden, bij wijze van spreken?

De heer **Mosterd**:

Daar is geen reden voor, mijnheer Van Traa.

De **voorzitter**:

Nu, daar hoeven we geen grappen over te maken: ik moet eerst CID-subject zijn, voordat u op mij gaat rijden?

De heer **Mosterd**:

Ja, zonder meer.

De heer **Vos**:

Mijnheer Mosterd, het onderscheid is dan dat de werkwijze hetzelfde is, of u nu op een verdachte rijdt of op een CID-subject, maar dat het effect ervan anders is, waarschijnlijk omdat u mogelijk voor een CID-subject niet aan bewijs bijdraagt. Begrijp ik dat goed?

De heer **Mosterd**:

Nu, dat is niet helemaal waar. Daar waar wij in die voorfase, in de CID-fase, bepaalde dingen waarnemen en die waarnemingen van belang zijn om uiteindelijk dwangmiddelen te kunnen gebruiken en een GVO, een gerechtelijk vooronderzoek, te openen, dan worden, als dat nodig is, die waarnemingen die in de CID-fase zijn gedaan, op papier gezet bij het proces-verbaal en zij wegen dan mee in de afweging voor de rechter-commissaris om al dan niet een gerechtelijk vooronderzoek te openen.

De heer **Rouvoet**:

Ik zou even willen terugkomen op het begrip "milieuverkenningen" dat u in het begin hanteerde. Dat is mij nog niet helemaal duidelijk. Zou u kunnen aangeven wat u in dit kader precies doet?

De heer **Mosterd**:

Ja, het is een heel oude methode eigenlijk. Het komt erop neer dat er bepaalde gelegenheden kunnen zijn - bijvoorbeeld horecagelegenheden; in ieder geval voor het publiek toegankelijke gelegenheden - die door allerlei problemen daar, geruchten, de naam hebben dat er dingen gebeuren die het daglicht niet kunnen verdragen. Nu kun je daar als rechercheur naar binnen gaan en je legitimeren of je kunt in uniform naar binnen gaan, maar dan zie je dat de dingen die daar zouden gebeuren, op dat moment niet plaatsvinden. Je kunt er ook gewoon als klant naar binnen gaan, de kleding aantrekken die in dat milieu gepast is en er gewoon een pilsje drinken of wat dan ook, en je ogen en oren goed de kost geven. En dan zie je soms dingen die je niet zult zien, als je je daar van tevoren legitimeert.

De heer **Rouvoet**:

Dat zit in de sfeer van of een branche doorlichten, of misschien wel een fenomeenonderzoek?

De heer **Mosterd**:

Nee, gewoon ordinair...

De **voorzitter**:

Het is gewoon je klofje aan en een pils nemen in zo'n gelegenheid? Dat is het toch meer?

De heer **Mosterd**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

Hoe legt u dat vast? Komt er dan een apart bestand, naast uw CID-registers, met wat u uit dat soort milieuverkenningen haalt?

De heer **Mosterd**:

Nee. Wij zetten gewoon op papier dat wij daar zijn geweest en die en die waarneming hebben gedaan.

De **voorzitter**:

- Dat zet u gewoon in uw journaal?
- De heer **Mosterd**:
Ja.
- De heer **Koekkoeck**:
Misschien een rare vraag, mijnheer Mosterd: laat u uw mensen ook een bordeel ingaan voor de milieuverkenning?
- De heer **Mosterd**:
Een sekshuis of iets dergelijks? Dat gebeurt wel, ja.
- De **voorzitter**:
Wij hebben het net gehad over observatie. Hebben wij hiermee de zogenoemde "slimmigheden" gehad?
- De heer **Mosterd**:
Ja.
- De **voorzitter**:
Kunt u nu zeggen hoe de werkverdeling is in wat u doet, in het totale werkpakket dat u heeft: informanten runnen, observeren en de andere methoden?
- De heer **Mosterd**:
U bedoelt: hoe ik mijn aandacht verdeel? Dan denk ik dat ik de meeste aandacht besteed aan de afdeling inwinning; die gaat over het runnen van informanten en het eventueel begeleiden van burgerinfiltranten.
- De **voorzitter**:
Hoeveel van de informatie komt daaruit en hoeveel tijd stopt u erin?
- De heer **Mosterd**:
Daar komt vaak het begin van de informatie uit; dat is vaak de aanleiding. Het OT besteedt op een andere manier soms veel meer tijd aan bepaalde zaken, maar de trajecten waar men bij de inwinning mee bezig is, eisen gewoonweg - dat is nodig - veel meer aandacht, want iedere stap die je daar doet, moet je steeds overdenken; die moet teruggekoppeld worden.
- De heer **Koekkoeck**:
Ik zou toch nog wat verder willen vragen over de ethische kant. Als u uw mensen naar een sekshuis stuurt, hoever gaan de contacten dan die zij mogen leggen?
- De heer **Mosterd**:
Niet verder dan, zeg maar, het met de eigenaar van zo'n club/sekshuis praten, waarbij wij een aantal veiligheden hebben ingebouwd, in die zin dat de mensen altijd met z'n tweeën moeten gaan en in die situaties nog maar een preek mee krijgen van: kijk uit, waar je mee bezig bent. Zij gaan echt niet verder dan dat. Wij kunnen ons er allemaal wat bij voorstellen, maar dat gebeurt gewoonweg niet.
- De heer **Koekkoeck**:
Dan wilde ik nog een vraag stellen over de kijkoperaties. In de gevallen waar u die hebt toegepast, maakte het daarbij voor verschil of er sprake was van een verdachte of niet?
- De heer **Mosterd**:
Ik zit nu eventjes te denken. Ik realiseer mij dat de gevallen waarin dit ter sprake kwam, eigenlijk alleen geweest is in het kader van een GVO, een gerechtelijk vooronderzoek, in het kader van een opsporingsonderzoek.
- De heer **Koekkoeck**:
U hebt buiten een gerechtelijk vooronderzoek geen kijkoperaties verricht, voor zover u zich kunt herinneren?
- De heer **Mosterd**:
Dat is niet waar. Ik heb het wel n keer gedaan zonder dat er sprake was van een opsporingsonderzoek. Er was toen sprake van dat er in een loods een kist met vuurwapens zou staan.
- De heer **Koekkoeck**:
Dat was echt pro-actief.

De heer **Mosterd**:

Dat was echt... op dat moment. Hadden wij die vuurwapens daar gezien, dan zouden wij daar ook meteen naar binnen zijn gegaan, maar ze lagen er niet eens.

De heer **Koekkoek**:

Maar er was ook geen verdachte op dat moment?

De heer **Mosterd**:

Nee.

De **voorzitter**:

Terug naar de informatie-inwinning. Is dat de basis van al uw werk waar u aan begint?

De heer **Mosterd**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dus de verhalen van: "we gaan het nu heel anders doen met de CID", dat is in de praktijk nog niet zo. De basis van uw werk is nog steeds wat u uit het criminele milieu hoort?

De heer **Mosterd**:

Wij proberen daar nu wat meer koers aan te geven. Een bekend probleem bij de CID was - het is het ten dele nog steeds, maar het was het zeer zeker - dat het terechte verwijt werd gemaakt: de informant runt, managed de CID en bepaalt waar de politie achteraan loopt. Door betere afspraken, betere procedures, zie je nu dat wij proberen de beleidsdoelstellingen van het korps te volgen. Het is in dit verband grappig dat ik, voordat ik hier naartoe kwam, nog een managementrapportage zat door te nemen, waarin wij ook dit jaar proberen de bedrijfsvoering wat beter te verwoorden. Daarin zie je dan bijvoorbeeld dat wij op het item woninginbraken zoveel informantengesprekken hebben gehad en op het item roofovervallen zoveel informantengesprekken. Op die manier proberen wij eigenlijk zelf veel meer de regie te bepalen.

De **voorzitter**:

Hoe wordt iemand bij u informant en waar vindt u ze?

De heer **Mosterd**:

Wij doen ze op, doordat zij als verdachte zijn gehoord in een zaak, in een huis van bewaring zitten en aangeven dat zij, behalve de verhalen die zij aan de verhoerende rechercheur vertellen, toch nog wel behoefte hebben om het een en ander, zoals zij dat dan noemen, "onder de tafel door" te verklaren. Dat zijn verhalen die bij ons terechtkomen en wij benaderen die mensen dan. Vaak houdt je daar informanten aan over. Het kan ook op een andere manier, doordat je bezig bent een criminele organisatie in kaart te brengen en gaat kijken welke personen daar nu bij zijn betrokken. Dan kun je zeggen: "Goh, die zit eigenlijk aan de rand van dat netwerk; laten wij die nu eens gaan benaderen met een praatje of hij bereid is om wat te vertellen aan de politie, onder de voorwaarden die de CID hem kan geven". En dat levert ook resultaten op. Dan ben je dus gericht informanten aan het benaderen. Het andere is wat passiever en het tweede voorbeeld dat ik schetste, is actief gericht.

De **voorzitter**:

Hoeveel mensen komen er bij u actief aankloppen?

De heer **Mosterd**:

Ik heb het idee, dat wij de laatste tijd...

De **voorzitter**:

Ze lopen het politiebureau binnen of ze bellen u op en zeggen: ik heb jou wat te vertellen?

De heer **Mosterd**:

Ja, ik probeer te begrijpen waar u heen wilt. Ik heb het idee dat de laatste tijd met name informanten die zeer zeker ook een criminele achtergrond hebben, zaken met ons doen, om daarmee later, als zij voor het een of ander gepakt worden, te kunnen zeggen: dat hebben wij in opdracht van de CID gedaan.

De **voorzitter**:

Dat zeggen ze toch nooit zo? Ze zeggen toch altijd: ik werk ook voor de politie.

De heer **Mosterd**:

Wij spreken het altijd met ze af, maar er zijn er al een heleboel die op het moment dat zij aangehouden worden voor een strafbaar feit, toch zeggen: ik praat met de CID - of ze noemen het ook wel de "CRI"; dat is een verwarring die zij hebben, maar daar bedoelen zij altijd CID mee - en zij proberen op die manier de politie aan het twijfelen te maken, en ook justitie.

De **voorzitter**:

Er zijn dus drie methoden. Wanneer schrijft u iemand in als een informant en wanneer is het geen contact meer of een tipgever?

De heer **Mosterd**:

Het wordt een informant, als wij hem inderdaad echt regelmatig spreken en gaan runnen. En ook nog even een ander voorbeeld. Op het moment dat iemand die getuige is van een bepaald strafbaar feit, bij ons komt binnenlopen, doordat hij toevallig de weg weet en meteen naar de CID vraagt, en op die manier zich ook probeert te verschuilen achter de waarborgen van een CID, dan hebben wij dat onder de hand in Hollands Midden, zo denk ik, ook door en bieden wij dergelijke mensen niet op voorhand al meteen dezelfde garanties als een informant die wij al jaren runnen en die enkel en alleen wat dingen vertelt, omdat hij onze waarborgen kent.

De **voorzitter**:

Waarom, in uw mening, doen mensen dit informantenwerk, behalve dan dat zij het natuurlijk goed voor hebben met de rechtsorde?

De heer **Mosterd**:

Die zijn er trouwens ook; dat is misschien best wel goed om het een keertje benoemd te hebben. Maar de meesten doen het voor het geld, uit concurrentie-overwegingen, uit wraak of doordat ze gewoon ruzie hebben met iemand. Het zijn vaak niet de meest edele motieven, waardoor die mensen dat doen.

De **voorzitter**:

Wat is het meest voorkomende element? Concurrentie-overwegingen, als het om de meer grotere zaken gaat?

De heer **Mosterd**:

Daar begint het vaak mee: concurrentie-overwegingen en dat soort dingen, ook wraak. Wat ook wel gebeurt, is dat criminelen die zelf in de vermogensdelictensfeer zitten, maar die kinderen hebben en vanuit hun gemoed problemen met verdovende middelen hebben, wat meer daarover kunnen vertellen, doordat ze in het criminele circuit zitten.

De **voorzitter**:

Bij wijze van spreken iemand die met de belastingen zit en die via zijn kinderen weet wie de XTC verkoopt...

De heer **Mosterd**:

Zoiets, bij wijze van spreken.

De **voorzitter**:

Wat kunt u hem dan bieden?

De heer **Mosterd**:

Wij horen eerst het verhaal aan. Wij bieden van te voren niks.

De **voorzitter**:

Wat kunt u hem uiteindelijk bieden?

De heer **Mosterd**:

Of zijn overweging nu wraak, concurrentie of in principe al geld was, wij overleggen altijd via de CRI met het ministerie en met de CID-officier over het tipgeld ingevolge de tip- en toongeldregeling. Waarom doe ik dat zo? Op die manier voel ik mij later niet moreel betrokken bij en verantwoordelijk voor de informant of tipgever, want ik heb hem in feite gewoon afgekocht. Als hij later een probleem heeft, is dat zijn probleem.

De heer **De Graaf**:

Komt u ook informanten tegen die hun positie als informant als een soort verzekeringspolis zien? Bij criminele activiteiten is het altijd handig om die achter de hand te hebben.

De heer **Mosterd**:

Dat bedoelde ik net al. Wij hebben het er de laatste tijd veel over. Naar aanleiding van een aantal incidenten beginnen wij het inzicht te krijgen dat zij ook om die reden met ons praten. Misschien proberen zij ook de rol van dubbelagent te vervullen om van de politie meer te weten te komen over datgene waar wij interesse in hebben en mee bezig zijn.

De heer **De Graaf**:

Zouden sommige informanten in hun eigen criminele wereld zeggen: ik heb uitstekende contacten met de politie? Verhoogt dat hun status misschien?

De heer **Mosterd**:

Ik denk het niet, want dan spelen zij met hun leven. Binnen het milieu wordt het natuurlijk nog steeds niet geaccepteerd dat je je vrienden en collega's, zoals zij het uiteraard noemen, keihard verraadt. Daar komt het wel op neer.

De **voorzitter**:

Hoe heet een informant in het milieu?

De heer **Mosterd**:

Verklikker, verraaiër, matennaaiër. Dat zijn de kreten die gebruikt worden.

De **voorzitter**:

Het woord "informant" is daar niet ingeburgerd?

De heer **Mosterd**:

Nee, dat is duidelijk de wat neutralere benaming die wij met elkaar verzonnen hebben.

De **voorzitter**:

U zei het dat het ook een dubbelagent kan zijn. Zijn u er voorbeelden van bekend dat iemand zich wel degelijk goed staande kan houden in het milieu, terwijl hij dingen voor zichzelf regelt, maar ook zegt dat hij goede contacten met de politie heeft, of dat hij iets kan regelen, of dat hij iemand plat heeft?

De heer **Mosterd**:

Niet op de manier die u nu schetst. Het gebeurt wel dat zij het voor zichzelf doen of erop uitgestuurd zijn. Dan staat er een piepeltje, een handlanger van een organisatie, op de stoep die vraagt of hij wat voor ons kan betekenen met betrekking tot die-en-die persoon. Zo'n handlanger van een organisatie probeert op die manier te verkennen of de politie actief bezig is met die persoon.

De **voorzitter**:

Hebt u vaak daarmee te maken?

De heer **Mosterd**:

Wij krijgen dat vermoeden wel eens. Je krijgt er niet echt vaak mee te maken. Het is wel een van de redenen voor ons om informanten die afspraken niet nakomen, op een zwarte lijst te zetten die wordt verspreid over heel Nederland, naar alle CID's.

De **voorzitter**:

Hoe kunt u de informant eruit halen die naar u toe gestuurd wordt?

De heer **Mosterd**:

Ik kan het niet aan zijn gezicht zien. Wij hebben er wel afspraken voor. De eerste keer dat wij met een informant praten, laten wij de informant praten en houden wij ons dommer dan wij werkelijk zijn. Wij laten hem of haar met informatie komen. Wij zeggen niet: hartstikke fijn dat je dat vertelt, want daar waren wij net mee bezig. Dat zou niet verstandig zijn. De informant komt om te praten en wij proberen ons zo terughoudend mogelijk op te stellen. In een later traject, als je verder gaat, kun je echter niet voorkomen dat hij ongeveer weet waar je mee bezig bent en welke kant je opgaat, maar dan weet je al beter wat voor vlees je in de kuip hebt.

De **voorzitter**:

Is de consequentie als je lang met iemand bezig bent, niet dat hij altijd meer weet van u, van de runners, van uw situatie?

De heer **Mosterd**:

Ik denk dat zij langzamerhand meer inzicht krijgen in de wijze waarop wij werken. Desalniettemin proberen wij juist dat zoveel mogelijk in het ongewisse te laten teneinde methodes over te houden om de informant zelf te controleren. Het komt vaak op een fingerspitzengefühl aan. De jongens voelen het vaak echt in hun buik aan dat er dingen niet helemaal kloppen.

De **voorzitter**:

Die jongens, dat zijn uw runners?

De heer **Mosterd**:

Dat zijn mijn runners, ja. Dan geven zij zelf aan dat het niet helemaal lekker zit. Ieder informantengesprek wordt sowieso op papier gezet en de runner koppelt dat dan terug met de coördinator, de chef inwining. De chef inwining stelt zich al wat afstandelijker op en vraagt bijvoorbeeld waarom een informant iets vroeg. Dan komt het bovendien dat er iets niet goed gaat.

De **voorzitter**:

Iemand die een beetje in het criminele milieu zit en u informatie geeft, zal er toch niet alleen tipgeld voor terug willen hebben, maar ook informatie?

De heer **Mosterd**:

Dat is dus not done.

De **voorzitter**:

Ja, maar je moet ervoor zorgen dat je met zo'n man aan de praat blijft.

De heer **Mosterd**:

In het introductiegesprek met een nieuwe informant worden een aantal afspraken doorgenomen. Wij noemen dat wel eens het krijgsreglement of de tien gouden regels. Ik weet niet eens of het er precies tien zijn. Dan worden er heel expliciet afspraken gemaakt met de informant, waaraan hij of zij zich dient te houden. Daarin komt onder meer dit aspect aan de orde. Hij moet niet verwachten dat wij hem op welke wijze ook ooit informatie verstrekken.

De **voorzitter**:

Wij horen ook vaak zeggen dat wordt nagegaan of de informant betrouwbaar is. Wat moeten wij verstaan onder de term betrouwbaar?

De heer **Mosterd**:

Betrouwbaar kan een informant na verloop van tijd worden. Wij gebruiken daar een aantal coderingen voor. Een informant die voor het eerst bij ons binnenkomt, kunnen wij qua betrouwbaarheid niet beoordelen. Die krijgt dan een x'je mee. Na verloop van tijd, na het draaien van een aantal zaken of zaakjes waaruit blijkt dat de informant in ieder geval altijd de dingen vertelt zoals hij ze werkelijk heeft waargenomen of zoals ze hem werkelijk overkomen, kan hij op een gegeven moment het stempel betrouwbaar krijgen. Dan heeft hij dus een grotere mate van betrouwbaarheid. Die is er nooit in een eerste gesprek of na een eerste zaak. Dat moet zich bewijzen. Hij kan ook het etiketje onbetrouwbaar krijgen.

De **voorzitter**:

Hij kan toch ook betrouwbaar zijn juist om zijn concurrentiepositie beter te maken?

De heer **Mosterd**:

Als hij juiste informatie verschaft, kan het een keiharde crimineel zijn, maar is hij als bron betrouwbaar. Hij vertelt ons immers precies wat er aan de hand is.

De **voorzitter**:

Neemt u het dan op de koop toe dat hij zijn eigen werkzaamheden eventueel makkelijker kan voortzetten?

De heer **Mosterd**:

Het aardige is dat, als zij het om concurrentieoverwegingen doen, er vaak uit het andere kamp informanten naar ons toe komen als daar wat tegenslagen zijn. Dan doen wij het omgekeerde en is onze informant weer een keertje aan de beurt. Dat zal niet de eerste keer zijn.

De heer **Rabbae**:

Begrijp ik het goed dat u een convenant sluit met een informant?

De heer **Mosterd**:

De laatste tijd proberen wij, zeker als het gaat om trajecten waarin de informant een infiltrant aan het worden is, afspraken op papier te zetten. Dat hebben wij inmiddels n keer heel expliciet gedaan. Aan die afspraken dient in dat geval de infiltrant zich precies te houden. Die worden uiteraard in samenspraak met de CID-officier opgesteld en door de infiltrant ondertekend en die houden wij dan onder ons. Waarom doen wij dat? Wij worden er de laatste tijd mee geconfronteerd dat een infiltrant de opdracht, bewust natuurlijk, ruimer interpreteert dan wij die in werkelijkheid gegeven hebben. Als hij ergens voor wordt gepakt, zegt hij dan: wacht even, dat deed ik in opdracht van de CID Hollands-midden. Daarom is het goed, de afspraken zo goed mogelijk te concretiseren.

De heer **De Graaf**:

Hoeveel convenanten, respectievelijk infiltranten hebt u?

De heer **Mosterd**:

Wij hebben drie trajecten van burgerinfiltratie gehad. Die zijn door allerlei omstandigheden allemaal afgelopen. Ik haal even mijn papieren erbij, want ik heb het nog opgezocht. Wij hebben ook nog diverse besprekingen gehad over mogelijke infiltratieacties, maar die gingen over het algemeen niet door, niet zozeer omdat er juridische problemen mee waren, maar veel meer omdat wij niet konden garanderen dat de infiltrant later, als de zaak zou klappen, buiten schot zou blijven. Dan werd er gewoon geen uitvoering gegeven aan het bedachte traject.

De heer **De Graaf**:

U zegt dat u met drie infiltranten wel actief hebt gewerkt.

De heer **Mosterd**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Over welke periode praat u dan?

De heer **Mosterd**:

De laatste anderhalf, twee jaar.

De **voorzitter**:

Heeft dat succes gehad?

De heer **Mosterd**:

Nee. Je ziet dat het soms door heel andere oorzaken niet gaat. Ik geef een voorbeeld; het was best wel vervelend dat het daardoor niet kon doorgaan. Het zag ernaar uit dat de zaak waar het om ging, gevolgd zou worden door een opsporingsonderzoek, waarvoor tactische-recherchecapaciteit aanwezig was. Door omstandigheden, doordat er andere zaken waren, was die capaciteit er toch niet. Daardoor moesten wij dat infiltratietraject stopzetten.

De **voorzitter**:

Was dat een drugszaak?

De heer **Mosterd**:

Dat was een verdovende-middelenzaak, inderdaad.

De **voorzitter**:

Kunt u aangegeven wat de infiltrant daarin moest doen?

De heer **Mosterd**:

Ik moet er even over denken om het zodanig te verwoorden dat het niet op die concrete zaak teruggaat. De infiltrant verkeerde zo dicht in de omgeving van de hoofdverdachte en zo dicht bij strafbare feiten die de hoofdverdachte pleegde, dat hem in de zin van medeplichtigheid, artikel 140, verweten kon worden dat hij erbij was. Hiermee zijn wij meteen bij de kern van de vraag waarom je dat af en toe nodig hebt. Willen infiltranten geloofwaardig blijven in het criminele milieu, dan moeten zij meer doen dan alleen op een afstandje kijken en luisteren.

De **voorzitter**:

Moeten zij dan strafbare feiten meeplegen?

De heer **Mosterd**:

Dat kan zijn. Het hoeven niet altijd strafbare feiten te zijn; het kunnen ook activiteiten zijn. Er kan dan afgesproken worden dat er kleine strafbare feiten gepleegd mogen worden.

De **voorzitter**:

Wat is in algemene zin, dus niet gerelateerd aan dit onderwerp, voor u het maximum wat een gestuurde infiltrant, die burger, kan doen?

De heer **Mosterd**:

Dat blijven voor mijn gevoel altijd de wat kleinere dingetjes, maar ik kan mij ook wat anders voorstellen bij zaken zoals ontvoering en gijzeling. Ik denk dat er een verhouding is tussen datgene waar het om gaat en datgene wat de informant mag doen. In de praktijk gaat het gewoon om kleine dingetjes.

De heer **Rouvoet**:

Wat zijn kleine dingetjes?

De heer **Mosterd**:

Wat activiteiten. Wij hebben een zaak gehad waarin verpakkingsmateriaal aangeleverd moest worden. De infiltrant wist dat het op een bepaalde manier gemaakt moest zijn zodat er verdovende middelen in gestopt konden worden. In de zin van artikel 140 is hij dan ook strafbaar, want hij heeft er weet van wat de bedoeling ervan is. Je kunt ook denken aan de situatie dat hij weet dat de hoofdverdachte, bij wie hij in de auto zit, een ronde maakt om verdovende middelen te distribueren. Als hij daarbij zit en er weet van heeft, pleegt hij ook een strafbaar feit. In die orde ligt het.

De **voorzitter**:

Dit zijn allemaal nog overzichtelijke situaties. Hoe haal je zo iemand er dan echt goed uit?

De heer **Mosterd**:

Ik schetste net al dat dit de reden is waarom de meeste theoretische infiltratietrajecten afketsen. Dan is het juridisch wel mogelijk en is er ook toestemming voor om het infiltratietraject op te starten, maar dan is het operationeel tactisch niet mogelijk om er goed uitvoering aan te geven. Dan komt het niet verder dan een brainstormingsessie, samen met de CID-officier, en dan houden wij het af. Want de CID-officier is verantwoordelijk voor en toetst vooral aan het juridische kader, maar ik ben er verantwoordelijk voor dat wij het operationeel goed kunnen uitvoeren. Als dat niet beide met elkaar klikt, dan gebeurt het gewoon niet.

De heer **De Graaf**:

De drie infiltrantentrajecten die u heeft gehad, deed u alleen maar in de eigen regio of was het ook in samenwerking met andere regio's? Of ten behoeve van andere regio's?

De heer **Mosterd**:

Nee, daar is een traject bij waar wij in feite een infiltrant aangeboden kregen door een andere regio. Wij zijn daarover ook met elkaar rond de tafel gaan zitten en nadat wij alles op een rijtje hadden gezet - want wij stellen ons dan zodanig op dat wij ook alles moeten weten - hebben wij bij nader inzien dat traject afgeblazen. Er stonden toen volgens mij ook al - zij het niet in de vorm van een convenant met de infiltrant - keiharde afspraken op papier. Toen hebben wij gezegd: dit wetende - wat er hier allemaal aan de hand is, met name in het verleden - is het voor ons een reden om geen uitvoering te geven aan dit traject en toen hebben wij het afgeblazen.

De heer **De Graaf**:

Welke regio was dat?

De heer **Mosterd**:

Dat was de regio Kennemerland.

De heer **De Graaf**:

U kreeg daar een informant van aangeboden, om zaken mee te doen?

De heer **Mosterd**:

Ja.

De heer **De Graaf**:
Speelde dat vr of n de IRT-affaire?

De heer **Mosterd**:
Ongeveer ten tijde van de IRT-affaire.

De heer **De Graaf**:
Is dat een reden geweest, om daar niet mee in zee te gaan?

De heer **Mosterd**:
Op dat moment niet; achteraf ben ik blij dat ik het niet gedaan heb.

De heer **De Graaf**:
Waarom heeft u het nu precies niet gedaan?

De heer **Mosterd**:
Gezien wat er in het voorgaande allemaal al gebeurd was...

De heer **De Graaf**:
Met die informant of infiltrant, waarmee door anderen dan u zelf al was afgesproken? Kunt u iets explicieter, iets concreter zijn?

De heer **Mosterd**:
Deze man had gewoon een langere historie en die historie speelde door. Dat is de reden dat wij geen zaken met hem hebben gedaan. Misschien kan ik het verduidelijken: hij is ook later gewoon aangehouden als verdachte. Daarom ben ik bijzonder blij dat wij geen zaken met hem hebben gedaan.

De heer **De Graaf**:
Dus u had het gevoel dat u hem niet kon sturen?

De heer **Mosterd**:
Precies. Nu, sturen: hij was al op andere vlakken, er dicht bij in de buurt, veel te veel betrokken.

De **voorzitter**:
Was het een zaak dat iemand ook criminele winsten zelf mocht houden? Was dat wat u niet kon sturen?

De heer **Mosterd**:
Nee.

De **voorzitter**:
Daar ging het niet om?

De heer **Mosterd**:
Nee.

De heer **Koekkoeck**:
Wat was er dan dat u niet beviel?

De heer **Mosterd**:
Wij konden hem er niet buiten houden. Hij zou, als de zaak zou klappen, onherroepelijk - wij zagen dat aankomen en dat is ook gebeurd - als verdachte aangehouden worden en dat is de reden dat wij geen zaken met hem konden doen. Anders zouden wij wat dat betreft een hoop ellende in huis halen, want dan krijg je een verdachte die zegt - dat kon hij nu niet zeggen -: ik heb ook met jullie samengewerkt om deze zaak tot een goed einde te brengen. Dat is de reden waarom wij eigenlijk hebben gezegd: dat kan niet.

De heer **De Graaf**:
Dit heeft u ook aan de CID Kennemerland gezegd?

De heer **Mosterd**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Die hadden dat nog niet zelf eerder ingezien?

De heer **Mosterd**:
Ik kreeg het idee dat zij daar geconfronteerd werden met onze werkwijze en dat zij ons misschien wel wat precies vonden.

De **voorzitter**:

Wat was dan het verschil in werkwijze?

De heer **Mosterd**:

Zij hadden er nog niet zozeer bij stilgestaan dat wij verder keken dan alleen maar dat ene traject: dat wij veel verder terugkeken naar wat er allemaal gebeurd was.

De **voorzitter**:

Dat had ook met verdovende middelen te maken?

De heer **Mosterd**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Het is waarschijnlijk een beleefde manier om te zeggen, dat zij u dat verhaal niet verteld hadden?

De heer **Mosterd**:

Maar als u het mij niet kwalijk neemt, wilde ik het ook op een heel beleefde manier hier verwoorden.

De **voorzitter**:

Dat heeft u dan gedaan.

De heer **De Graaf**:

Het was niet helemaal een antwoord op de vraag die ik oorspronkelijk stelde, namelijk of bij de drie infiltratietrajecten waarmee u wel aan de slag bent gegaan, sprake was van samenwerking met andere regio's?

De heer **Mosterd**:

Van de drie was dit het enige waarbij een andere regio betrokken was; de andere twee waren totaal in eigen huis.

De heer **De Graaf**:

Dus u heeft zelf nooit informanten of infiltranten gerund ten behoeve van een andere regio of van een zaak die in een andere regio speelt?

De heer **Mosterd**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dit, omdat wij wel eens tegenkomen dat een informant in de ene regio gerund wordt voor een zaak die tactisch door een andere regio gedaan wordt.

De heer **Mosterd**:

Nee. Ik kijk even naar mijn geheugensteuntje: het is bij geen van deze het geval.

De heer **Koekkoeck**:

Is een van deze burgerinfiltratie-acties aangemeld bij de Centrale toetsingscommissie?

De heer **Mosterd**:

Er zitten er natuurlijk een paar bij. Degene die dit jaar spelen, vanaf 1 januari 1995, zijn aangemeld.

De heer **Koekkoeck**:

Hoeveel zijn dat er?

De heer **Mosterd**:

Volgens mij is dat n van de drie.

De **voorzitter**:

Mag ik u vragen, bij alle commotie die er is over gecontroleerde doorlevering en aflevering: wat is volgens u "gecontroleerde aflevering" en wat is volgens u "doorlaten"?

De heer **Mosterd**:

Ik begin dan even met "gecontroleerde aflevering", want die term ken ik wat langer. Dat betekent dat wij zicht hebben op een transport van - daar gaat het eigenlijk altijd om - verdovende middelen en dat wij dan niet onmiddellijk ingrijpen om het vervoermiddel waarin de verdovende middelen zich bevinden, te pakken, waarbij je de chauffeur en wat andere mensen hebt, maar doorgaan totdat de verdovende middelen op de plaats van bestemming zijn. Dan houden wij het onder controle of wij zien onmiddellijk dat de

eventuele afnemers ter plaatse komen. Wij proberen zo in feite alles tegelijkertijd te pakken: zowel de transporteurs, als de afnemers van de partij.

De **voorzitter**:

Hoelang mag ertussen zitten, tussen het moment dat u het in de gaten heeft en het moment waarop de klap komt?

De heer **Mosterd**:

Zolang die controle erop zit.

De **voorzitter**:

Hoe lang kan dat zijn?

De heer **Mosterd**:

De praktijk is dat - je hebt dat het gebeuren meezit... je ziet de vrachtwagen aankomen en er komen onmiddellijk mensen bij - dit is totdat de partij wordt opgeslagen in een loods, waarna je er een paar dagen dag en nacht omheen moet liggen; dan komen ze het uiteindelijk halen en dan grijp je in.

De **voorzitter**:

En hoe zit het met het argument dat je moet wachten op de hogeren, dat je bij de top moet komen: geen kilo's, maar hersens? Kun je ook nog doorleveren, als je langer wilt wachten, en zeggen: ik ga nog eens naar een ander adres?

De heer **Mosterd**:

Ik onderbreek u: het voorgaande is de aflevering in mijn beleving; wij verliezen wat dat betreft de controle totaal niet. Over de gecontroleerde doorlevering merk ik het volgende op. Dat is een terminologie die ik als zodanig pas ken sinds een paar maanden. U begrijpt heel goed wat daarmee bedoeld wordt en ik versta daaronder, als ik het goed heb begrepen, dat de politie betrokken is, behulpzaam is geweest bij het op de markt brengen van een partij verdovende middelen die je dan uiteindelijk ook op de markt laat verdwijnen, teneinde op die manier voor bepaalde mensen een zodanige vertrouwenspositie bij de criminele organisatie op te bouwen, dat je uiteindelijk de roverhoofdmannen kunt pakken.

De **voorzitter**:

Denkt u dat dit effectief is?

De heer **Mosterd**:

Ik heb het in ieder geval nog nooit gedaan, en of het effectief is... Ik heb er zelf geen ervaring mee. Afgaande op wat ik er nu over lees en hoor, denk ik niet dat het veel zoden aan de dijk zet.

De **voorzitter**:

Dus u gelooft niet in een groei-informant?

De heer **Mosterd**:

Niet op die manier.

De **voorzitter**:

Waarom niet?

De heer **Mosterd**:

Daar zitten zoveel risico's aan vast. Wij proberen er steeds meer over na te denken. Wat duidelijk is en dit is puur een eigen mening...

De **voorzitter**:

U zit hier altijd met uw eigen mening.

De heer **Mosterd**:

Daar waar je in feite op die manier een informant laat groeien tot bij wijze van spreken een betrekkelijk grote crimineel en hem geld laat verdienen en dergelijke, is dat gewoon verschrikkelijk riskant en gevaarlijk. Dan vraag je om moeilijkheden. Ik zou er heel goed over moeten nadenken en met meerdere mensen in mijn omgeving op dit vakgebied moeten overleggen, zou ik mij willen laten lenen voor zo'n traject.

De **voorzitter**:

Nu heeft de hoofdcommissaris in Den Haag de uitlating gedaan: ja, we laten allemaal wel dingen door; dat is aan de orde van de dag geweest.

De heer **Mosterd**:

Dan doe ik dat ook, bijvoorbeeld daar waar ik u eerder vertelde over de lokale dealer, waar we die camera op hebben staan. Dan zien wij, als wij daar een week lang de camera op zetten, dat daar alle dagen van die week verdovende middelen verdwijnen, met die mensen. Inderdaad, dat gebeurt. Er wordt ook wel eens door het observatieteam niet opgetreden tegen kleinere strafbare feiten, bijvoorbeeld als in het kader van het onderzoek naar een criminele organisatie gezien wordt dat in een auto wordt ingebroken of dergelijke dingen.

De **voorzitter**:

Heeft u nu enig idee - dat hebben wij ook aan vorige getuigen gevraagd - hoeveel in totaal aan verdovende middelen bij u binnenkomt en rondrijdt, en hoeveel u daarvan ziet? Wij hadden hier de heer Van Duijne en die zei: de politie is eigenlijk veel succesvoller dan ze zelf zegt.

De heer **Mosterd**:

Voor mezelf heb ik altijd het idee: het topje van de ijsberg. Dat betekent een procent of tien, op z'n hoogst.

De **voorzitter**:

Waar stoelt u dat op?

De heer **Mosterd**:

Bijvoorbeeld op enkel en alleen al het feit dat het volgens mij echt jaren, misschien wel tien jaar geleden is, dat wij, als politie in Nederland, door een vangst de prijs van de verdovende middelen weer omhoog kregen. Daar merk je nu gewoon niets van; wat dat betreft zou je het marktmechanisme als graadmeter kunnen gebruiken.

De **voorzitter**:

Het kan ook zijn dat wat u in beslag neemt, gewoon aldoor hetzelfde blijft, als percentage. Maar daar gelooft u niets van?

De heer **Mosterd**:

Ik begrijp u niet goed.

De **voorzitter**:

Het zou kunnen zijn, dat als u een percentage van 10 of van 30 binnenhaalt...

De heer **Mosterd**:

Ja, het zou kunnen zijn dat het gewoon een ingecalculeerd risico is.

De heer **Koekkoeck**:

Is u ooit gevraagd om mee te werken aan doorlevering, aan het doorlaten van partijen drugs?

De heer **Mosterd**:

Nee.

De heer **Koekkoeck**:

Niet vanuit een andere regio?

De **voorzitter**:

Is dit dan volgens u, doordat het bij wijze van spreken altijd alleen maar uit een bepaalde regio kwam? Want het schijnt op grote schaal gebeurd te zijn: de minister spreekt van 100.000 tot 400.000 ton, maar iedereen zegt: niet bij mij. Ik zeg niet dat het wel zo is, maar verklaar dat eens.

De heer **Mosterd**:

Ja, dat is dan misschien het hogere-school-CID-werk of wat dan ook. Wij hebben het gewoon niet gedaan. Ik moet zeggen dat ik er, voordat heel deze commotie er was, ook weinig over gehoord heb. Misschien geeft het volgende een klein beetje aan, waarom je soms, wat dat betreft, betrekkelijk blind bent voor de dingen die er om je heen zijn. Toen ik in 1992 begon, was het heel erg. Wij hebben een ressortelijk overleg van de coördinatoren CID in het ressort Den Haag en daar praatten wij wel in grote lijnen over hoe wij bezig waren en zo, maar de finesses van concrete situaties en acties werden eigenlijk niet besproken. Je merkte gewoon dat wij naar elkaar toe niet het achterste van onze tong

lieten zien. Dat is verbeterd door de reorganisatie, maar nog heb ik wel eens het gevoel dat wij wat dat betreft ook naar elkaar toe verstoppertje spelen. Soms is het natuurlijk nodig, want je bent in principe autonoom. Maar soms voelen wij dat wij op het randje van wat wel en niet mag, bezig zijn; dan wordt er pas als de zaak geklapt is, een verklaring over gegeven. Het is wat dat betreft best een schimmig wereldje. Daar bedoel ik mee dat wij gewoon heel voorzichtig tegenover elkaar zijn om te vertellen hoe en op welke wijze wij het nu precies doen.

De heer **Rouvoet**:

U zegt: gecontroleerde doorlevering doen we niet, maar gecontroleerde aflevering wel en daar raken we de controle niet kwijt, die behouden we. Maar u raakt toch wel eens partijen kwijt, ook bij de gecontroleerde aflevering, die dan niet zo gecontroleerd blijkt te zijn? In Hollands Midden zit het verkeer toch ook wel eens tegen, neem ik aan?

De heer **Mosterd**:

Ik herinner mij dat mijnheer Kloosterman ook de situatie schetste dat men in een gecombineerde actie, naar ik meen, een vrachtwagen kwijt was. En dan zie je ook dat die jongens - want die zijn zo trots als een aap op hun werk - zich rot rijden om het weer op te pakken: hij werd even later weer opgepakt en het bleek nog een meevaller ook te zijn. Dat is het enige dat ik mij kan herinneren, waarbij het even mis leek te gaan, maar uiteindelijk werd het keurig hersteld.

De heer **Rouvoet**:

Bent u nooit partijen kwijtgeraakt?

De heer **Mosterd**:

Nee, hoor.

De **voorzitter**:

De heer Jansen zei gisteren dat hij in Rotterdam minder dan de helft was kwijtgeraakt.

De heer **Mosterd**:

Rotterdam is groter en daar zit de haven. Daar zijn misschien vaker gecontroleerde afleveringen. Het is ons nog niet overkomen.

De heer **Rabbae**:

Wist u dat ze in Rotterdam minder dan de helft kwijtgeraakt waren?

De heer **Mosterd**:

Nee. Die hoeveelheid hoorde ik gisteren op de televisie, bij NOVA, voor het eerst.

De heer **Rabbae**:

In een eerder gesprek vertelde u dat u een prettige samenwerkingssfeer hebt in het ressort, dat u niet alleen landelijk, maar ook ressortelijk contact met elkaar hebt en dat u geen kiekeboe meer met elkaar speelt.

De heer **Mosterd**:

Dat is op zich al enorm verbeterd, maar ik merk, ook door dit hele gebeuren, dat wij toch nog terughoudend zijn tegenover elkaar als het er werkelijk om gaat, het achterste van je tong te laten zien.

De **voorzitter**:

Is dat terughoudendheid om de macht te houden, of omdat het zo gevaarlijk is als de informatie op straat ligt?

De heer **Mosterd**:

Beide redenen kunnen eraan ten grondslag liggen. Ik moet ook zeggen dat ik tot mijn spijt vaak genoeg problemen ontmoet wanneer ik, waar dat nodig is, meer mensen in vertrouwen neem. Dan is er niet zozeer sprake van corruptie, maar is het meer dat ik iets aan de teamleider van de tactische recherche vertel wat hij nodig heeft om zijn strategie te kunnen bepalen, en dat hij het weer vertelt aan een goede collega die naast hem staat. Dan zie je de informatie langzamerhand als een inktvlek het korps ingaan en weten ook mensen ervan die het volstrekt niet hoeven te weten. Op een gegeven moment is het dan zover dat het op een verjaardagspartijtje verteld wordt. Dan komt het bij de verkeerde mensen terecht. Daar maak ik mij wel zorgen over, dus over de professionele houding van de

politie. Als ik een stuk informatie heb weggedaan, is het vaak een kwestie van tijd voordat het ergens anders opduikt.

De **voorzitter**:

Wat vertelt u bijvoorbeeld aan uw korpschef of uw recherchechef dat hij absoluut moet weten, omdat u daarmee een groot risico neemt?

De heer **Mosterd**:

Dat zijn zaken waarvan je aanvoelt dat ze op het randje zijn. Dat gebeurt ook in het overleg met de CID-officier. Die zaken spreek ik gewoon door.

De **voorzitter**:

Hebt u die infiltratie waar wij over gesproken hebben, met uw korpschef doorgesproken?

De heer **Mosterd**:

Niet met mijn korpschef. Die spreek ik met mijn directe chef door, dus de chef van de korpsrecherche waar ik bij de CID onder val.

De **voorzitter**:

Dat is de heer Heskes?

De heer **Mosterd**:

Dat is de heer Heskes.

De **voorzitter**:

Moet hij dan weer bepalen of hij naar de korpschef gaat of niet? Stel dat u een risico loopt of politiemensen zou laten infiltreren.

De heer **Mosterd**:

Waar er risico's in zitten, vertel ik dat gewoon. Er wordt dan getoetst of het met de CID-officier besproken is. Er wordt getoetst of ik ertoe in staat ben om het operationeel te hanteren. Daar hebben wij een heel open gesprek over.

De **voorzitter**:

Ik wil u nog een paar korte vragen stellen. Controleert u wel eens of iemand terecht of ten onrechte CID-subject wordt?

De heer **Mosterd**:

Nu u het zo vraagt, kan ik niet zeggen dat ik het expliciet controleer.

De **voorzitter**:

Beslist de runner het in feite?

De heer **Mosterd**:

Nee, zo werkt het niet om CID-subject te worden. Dat vergt meerdere informaties. Het informatieproces is zodanig dat er controleslagen in zitten. De informatie wordt geëvalueerd en getoetst op betrouwbaarheid en juistheid. Wij bekijken of er ook uit andere bronnen bevestigingen zijn.

De **voorzitter**:

Maar wie beslist er of iemand een nieuw CID-subject wordt?

De heer **Mosterd**:

Daar ben ik persoonlijk niet altijd nadrukkelijk bij betrokken. Het gebeurt dan door de lijnchefs binnen mijn organisatie.

De **voorzitter**:

Gebruikt u wel eens een U-bocht? Dat wil zeggen: dat u via een andere CID een bericht rondstuurt.

De heer **Mosterd**:

Ja. Wij hebben er zelfs een afhandelingscode voor op onze CID-berichten. Dat is de code 10. Dat betekent dat de desbetreffende CID de informatie operationeel mag gebruiken, doch de afzender niet mag vermelden.

De **voorzitter**:

Nee, ik bedoel een U-bocht om de informatie weer terug te krijgen, alsof die uit een andere regio komt.

De heer **Mosterd**:

Nee, hoor.

De **voorzitter**:

Hebt u politiemensen als informant ingeschreven?

De heer **Mosterd**:

Niet meer. Dat "niet meer" geldt vanaf het moment dat ik er kwam. Daarvoor was er al het een en ander gepasseerd. Toen was het allemaal net geschoond. Voor die tijd stonden er PS'ers...

De **voorzitter**:

Pseudo-kopers.

De heer **Mosterd**:

...of mensen van het arrestatieteam als informant ingeschreven.

De **voorzitter**:

Tot wanneer is dat gebeurd?

De heer **Mosterd**:

Dat was voor mijn tijd. Ik heb bij wijze van spreken de laatste zelf eruit gehaald. Ik ben wat dat betreft met een schone lei begonnen.

De **voorzitter**:

Hoe vaak schoont u uw informantenregister?

De heer **Mosterd**:

Dat gebeurt nu regelmatig. Ik heb de indruk dat het om het halfjaar gebeurt.

De **voorzitter**:

Is iedereen aangemeld bij de CRI, landelijk?

De heer **Mosterd**:

In principe wel. Het gebeurt niet meteen, want er zit soms een achterstand in de verwerking, de administratie. Dat komt ook doordat wij met een nieuw soort codering zijn gaan werken.

De **voorzitter**:

Hebt u nog handmatige geheime mapjes buiten uw computersysteem?

De heer **Mosterd**:

Nee.

De **voorzitter**:

Een mapje met speciale corruptiegevallen?

De heer **Mosterd**:

Ik heb een map in mijn kluis staan waarin risicocontacten staan zoals wij het noemen.

De **voorzitter**:

Wat doet u daarmee?

De heer **Mosterd**:

Goed bewaren. Voor elk risicocontact ga ik bij wijze van spreken meteen bij de korpsleiding dan wel de leiding van een andere regio om de tafel zitten om het door te spreken.

De **voorzitter**:

Wordt het dan onderzocht?

De heer **Mosterd**:

Ja.

De **voorzitter**:

Haalt u er wel eens wat uit of wordt die map alleen maar dikker?

De heer **Mosterd**:

Wij proberen juist met al die gevallen wat te doen om een positieve dan wel negatieve bevestiging te krijgen.

De **voorzitter**:

Bijvoorbeeld een mogelijk corrupte ambtenaar. Die zit erin, neem ik aan.

De heer **Mosterd**:

Ja.

De **voorzitter**:

Of een mogelijk corrupte politieman. Die gaat u dan na, maar het ligt nog steeds bij u in de kluis.

De heer **Mosterd**:

Nee. Dat soort dingen zijn voor ons heel onbevredigend en daarom proberen wij er zo vlug mogelijk wat meer over te weten te komen.

De **voorzitter**:

Hoe lang blijft die persoon in de kluis als u er verder niets over te weten komt?

De heer **Mosterd**:

Dan heb je nog geen persoon. Als er al een naam is, leg ik de zaak meteen op het bordje van de leiding van het korps waar het over gaat.

De **voorzitter**:

Bent u de naam dan kwijt of houdt u die dan nog in uw kluis?

De heer **Mosterd**:

Feitelijk ligt die naam dan ook nog in mijn kluis.

De **voorzitter**:

Wordt die map dan niet steeds dikker?

De heer **Mosterd**:

Nee, dat valt gelukkig nogal mee.

De **voorzitter**:

Haalt u er ook wel eens wat uit dat u door de versnipperaar gooit?

De heer **Mosterd**:

Ja. Als iets tot een duidelijk eindresultaat is gekomen, positief dan wel negatief, is het voor ons klaar.

De heer **Rabbae**:

Komt het voor dat u gebruik maakt van particuliere detectivebureaus?

De heer **Mosterd**:

Nee.

De heer **Rabbae**:

Nooit?

De heer **Mosterd**:

Nooit.

De heer **Rabbae**:

Is het u bekend dat het ergens anders gebeurt?

De heer **Mosterd**:

Ik heb erover in de krant gelezen.

De heer **Rabbae**:

Niet meer dan dat?

De heer **Mosterd**:

Niet meer dan dat.

De **voorzitter**:

Hebt u ook niemand van een recherchebureau ingeschreven als informant?

De heer **Mosterd**:

Nee. Ik heb er zelfs een kort geding, een civiel geding, over lopen met een dergelijk bureau. Toen ik in deze functie kwam, heb ik er direct een streep onder gezet en gezegd dat het niet meer kon.

De **voorzitter**:

Die hebt u eruit gehaald?

De heer **Mosterd**:

Die heb ik eruit gehaald. Dat gaf wat problemen met tipgeldbetalingen. Dat kort geding loopt nog steeds, omdat ik weiger te betalen.

De **voorzitter**:

Waar moet het recherchebureau in Leiden nu dan zijn als het nog wat wil weten van de politie?

De heer **Mosterd**:

Niet bij mij in ieder geval.

De **voorzitter**:

Bij wie wel?

De heer **Mosterd**:

U stipt hiermee iets aan wat in mijn ogen geen goede zaak is. Een hoop collega's zijn in het verleden of recent naar dergelijke bureaus vertrokken. Zij hebben nog steeds contacten met collega's die bij ons in het bedrijf werken. Op basis van hun vriendschappelijke contacten wisselen zij misschien te veel informatie uit.

De **voorzitter**:

Welke informatie kun je volgens u nog uit dat zogenaamde old boys network krijgen?

De heer **Mosterd**:

Dat kan van alles zijn, gewoon dingetjes waar de politie net wat makkelijker bij kan dan een particulier recherchebureau.

De **voorzitter**:

Noemt u eens wat.

De heer **Mosterd**:

Kentekens, misschien antecedenten van personen. Voor alle duidelijkheid: ik kan mij er gelukkig niet al te concrete voorbeelden bij voorstellen in onze regio. Laat ik het goed verwoorden: als wij er een vinger achter krijgen, is die aan mij. Dat meen ik echt.

De **voorzitter**:

Dan is die...?

De heer **Mosterd**:

Dan is hij aan mij. Dan wordt hij onderwerp van onderzoek door mij, want dat kan niet. Dat zijn dingen die een heel verkeerd beeld van de politie oproepen. Als het hier of daar al zou gebeuren, heb ik er helaas nog geen concreet zicht op.

De **voorzitter**:

Denkt u wel dat het is gebeurd?

De heer **Mosterd**:

Ik probeer met beide benen op de grond te staan. Ik besef dat die dingen kunnen gebeuren, maar ik heb er nog geen vinger achter kunnen krijgen.

De **voorzitter**:

Maar u zei zo zeker, wijzend op het werk van oud-collega's, dat dit gebeurt.

De heer **Mosterd**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hebt u die zekerheid ook?

De heer **Mosterd**:

Ja, maar niet in een concreet geval.

De **voorzitter**:

Dat vroeg ik niet. Hebt u de zekerheid dat het gebeurt?

De heer **Mosterd**:

Ja, ik voel gewoon aan dat het gebeurt.

De heer **De Graaf**:

Ik wil even terugkomen op de samenwerking met andere CID's. Wij hebben van u iets gehoord over Kennemerland. Ik meende begrepen te hebben dat u in ten minste n geval met de regio Amsterdam-Amstelland hebt samengewerkt in verband met en informant/infiltrant. Is dat onjuist? Ik hoef er alleen maar het antwoord ja of nee op te hebben.

De heer **Mosterd**:

Ik zit even te bekijken wat u kunt bedoelen. Wij doen wel zaken met Amsterdam. Ja, ik ben er al. Ja, het klopt als een bus.

De heer **De Graaf**:

Uw eerdere antwoord moeten wij dus maar even vergeten?

De heer **Mosterd**:

Dat moet ik inderdaad corrigeren. Wij hebben inderdaad in verband met een samenwerking wat afspraken gemaakt, die ook op papier zijn gekomen. Dat gaat om een zaak die in Amsterdam draait.

De heer **De Graaf**:

Gaat dat om wat u een burgerinfiltrant noemt?

De heer **Mosterd**:

Nee, dat is een informant. Omdat het om een heel riskant milieu gaat, hebben wij heel concrete afspraken op papier gemaakt.

De heer **De Graaf**:

Ik wil alleen nog even zeker weten of het een informant betreft die niet hoeft te infiltreren of betrokken is bij strafbare feiten.

De heer **Mosterd**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Dat is zeker?

De heer **Mosterd**:

Ja.

De **voorzitter**:

Mijnheer Mosterd, dank u wel.

De heer **Mosterd**:

U ook bedankt. Sluiting 19.04 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 22**

18 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 18 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord worden de heren J.C. van Looijen en D. van Teijlingen

Aanvang 9.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik open de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer J.C. van Looijen, geboren 27 oktober 1944 te Delft, en de heer D. van Teijlingen, geboren 10 januari 1951 te Amsterdam. Mijnheer Van Looijen, wilt u als eerste opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: "Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen".

De heer Van Looijen:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Van Teijlingen, de door u af te leggen eed luidt: "Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen".

De heer Van Teijlingen:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

U bent beiden werkzaam in Amsterdam, de heer Van Teijlingen als chef van de criminele inlichtingendienst. En u, mijnheer Van Looijen?

De heer Van Looijen:

Plaatsvervanger.

De voorzitter:

Plaatsvervangend chef?

De heer Van Looijen:

Dat klopt.

De voorzitter:

Is dat een speciale Amsterdamse functie, of heeft men die overal?

De heer Van Looijen:

Soms is het ook groepschef.

De voorzitter:

Mag ik u vragen wat uw werkzaamheden zijn bij de RCID Amsterdam-Amstelland, mijnheer Van Teijlingen?

De heer Van Teijlingen:

U noemt mijn functie die van chef. Wij hanteren als naam voor de functie "teamleider RCID". Mijn taak is het dragen van de eindverantwoordelijkheid voor het werkproces-RCID binnen het bureau recherche-informatie in de regio Amsterdam.

De voorzitter:

Weet u alles wat er in Amsterdam binnen het bureau recherche-informatie gebeurt? Weet u alles van de methoden die worden gehanteerd?

De heer Van Teijlingen:

Ik denk dat ik op de hoogte ben van datgene dat zich in Amsterdam afspeelt.

De **voorzitter:**

U kent alle methoden?

De heer **Van Teijlingen:**

Bedoelt u specifiek op het gebied van de RCID?

De **voorzitter:**

Nee, ik bedoel alle opsporingsmethoden die gebruikt worden in de regio Amsterdam.

De heer **Van Teijlingen:**

Er zijn ook een groot aantal tactische teams werkzaam binnen de centrale recherche en ik ben niet expliciet op de hoogte van hetgeen zij allemaal...

De **voorzitter:**

U weet niet wat de tactische teams voor methoden gebruiken?

De heer **Van Teijlingen:**

Ik denk dat ik redelijk op de hoogte ben van hetgeen daar gebeurt, maar niet inhoudelijk tot in alle finesses. Dat hoort ook niet tot mijn taakgebied.

De **voorzitter:**

Ik vraag of u weet wat er gebeurt.

De heer **Van Teijlingen:**

Ik denk dat ik dat in grote lijnen weet.

De **voorzitter:**

Noemt u eens de methoden die in Amsterdam gebruikt worden.

De heer **Van Teijlingen:**

Binnen de RCID?

De **voorzitter:**

Eerst die binnen de RCID, en dan binnen de recherche.

De heer **Van Teijlingen:**

De methodiek die wij binnen de RCID hanteren, is die van het vergaren van informatie door middel van bronnen. Dat is onze hoofdtaak.

De **voorzitter:**

Hoe vergaart u die informatie?

De heer **Van Teijlingen:**

Door met allerlei mensen te praten en te trachten van hen informatie te verkrijgen.

De **voorzitter:**

Alleen praten? Of doet u nog meer dan praten?

De heer **Van Teijlingen:**

Wij praten alleen met bronnen.

De **voorzitter:**

Behalve praten doet u niets anders?

De heer **Van Teijlingen:**

Nee.

De **voorzitter:**

Maar in de doorlichting zien wij toch dat u bijvoorbeeld ook "calltracers" gebruikt, dus printers?

De heer **Van Teijlingen:**

Ik denk dat dit lang geleden speelde, maar in het verleden is dat wel gebruikt. Op heel beperkte schaal overigens.

De **voorzitter:**

Maar in de doorlichting zien wij ongeveer 10 12 gevallen waarin printers worden gebruikt, ook nog in het nabije verleden.

De heer **Van Teijlingen:**

Dan spreekt u over het printen met machtiging van een officier van justitie, neem ik aan?

De **voorzitter:**

Ja. Dat gebeurt toch nu nog steeds?

De heer **Van Teijlingen:**

Zoals ik zojuist zei: het is lang geleden dat wij dat gehanteerd hebben.

De **voorzitter:**

Maar in de doorlichting van de opsporingsmethoden van de regio Amsterdam kom ik ongeveer 10 gevallen van gebruik van printers tegen.

De heer **Van Teijlingen:**

De juiste hoeveelheid ken ik niet. Als u zegt dat het er 10 zijn, zal dat best juist kunnen zijn, denk ik.

De **voorzitter:**

Gebeurde dat altijd tegen een verdachte, of ook CID-matig?

De heer **Van Teijlingen:**

Ik denk dat het niet altijd gericht is geweest op een verdachte. Dat kan zo geweest zijn, maar het kan ook gericht zijn geweest op het vergaren van extra informatie om te bekijken of iemand verdachte zou kunnen zijn.

De **voorzitter:**

Denkt u dat het wel rechtmatig was?

De heer **Van Teijlingen:**

Die activiteiten die wij hebben ontplooid, zoals u het zojuist aanhaalde, hebben allemaal plaatsgevonden met machtiging van een officier van justitie.

De **voorzitter:**

Wij hebben het dan over artikel 125f van het Wetboek van Strafvordering. In de wet staat dat je dit alleen maar kan doen als sprake is van een verdachte, dus als je niet meer in de CID-matige fase zit.

De heer **Van Teijlingen:**

Wij hebben dit gehanteerd in een CID-matige fase. Als wij de vraagstelling aan justitie richtten, was er vanuit onze invalshoek zodanige informatie voorhanden dat wij al in de richting van een verdachte gingen.

De **voorzitter:**

Hebt u erop gelet of er na een maand een gerechtelijk vooronderzoek werd geopend?

De heer **Van Teijlingen:**

De zaken die u hebt aangehaald, hebben bij mijn weten niet geleid tot het instellen van een gerechtelijk vooronderzoek.

De **voorzitter:**

En wat is er met de gegevens gebeurd?

De heer **Van Teijlingen:**

Die gegevens zijn na gebruik vernietigd.

De **voorzitter:**

Hoe lang na gebruik?

De heer **Van Teijlingen:**

Terstond na gebruik. Als u bedoelt te vragen of de informatie CID-matig bij ons is opgeslagen, is het antwoord dat dit niet het geval is geweest.

De **voorzitter:**

Maar er is toch wel van dit soort informatie gebruik gemaakt om weer op een bepaald iemand verder te gaan? Anders doe je dat toch niet? Mijnheer Van Looijen, u hebt vroeger gezegd dat u geen informatie zo maar voor de flauwekul opslaat, maar dat u er altijd iets mee moet kunnen doen.

De heer **Van Looijen:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

Dus de nummers die uit de printer komen, gebruikt u dan toch weer?

De heer **Van Looijen:**

Als ze te gebruiken zijn, zouden wij ze gebruiken. In de meeste gevallen is dat niet gebeurd.

De **voorzitter:**

In sommige gevallen dus wel. Ik probeer precies op tafel te krijgen wat het printen in de praktijk inhoudt. Het gaat er daarbij toch om dat je een bepaald nummer in het vizier hebt en dat je vervolgens vanwege de PTT alle nummers kunt krijgen waarmee dat bepaalde nummer belt?

De heer **Van Looijen**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

In artikel 125f staat dat er dan sprake moet zijn van een verdachte. Het is echter ook CID-matig gebeurd?

De heer **Van Looijen**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Met sommige nummers gaat u dan toch weer verder iets doen?

De heer **Van Looijen**:

In de gevallen die mij bekend zijn, is dat niet gebeurd.

De **voorzitter**:

Helemaal nooit?

De heer **Van Looijen**:

Helemaal nooit.

De **voorzitter**:

Dat kan ik mij niet voorstellen. Er zijn in die doorlichting tien grote onderzoeken naar voren gekomen waarbij printen is voorgekomen. Dan doe je verder toch nog iets met de nummers?

De heer **Van Looijen**:

De tien gevallen die u nu noemt, hebben niet alleen binnen de CID gedraaid.

De **voorzitter**:

Heeft de CID dan nooit en te nimmer informatie uit de printers in het bestand opgeslagen?

Dat zal toch wel gebeurd zijn?

De heer **Van Looijen**:

Als u doelt op een CID-bestand: nee, dat niet.

De **voorzitter**:

Weet u dat helemaal zeker?

De heer **Van Looijen**:

Ja, dat weet ik zeker.

De **voorzitter**:

Dan is het dus altijd via de tactische teams weer teruggekomen in het CID-bestand?

De heer **Van Looijen**:

Zo werkt het niet.

De **voorzitter**:

Hoe werkt het dan wel?

De heer **Van Looijen**:

CID-matig bekijken wij of wij er verder iets mee kunnen, maar het is niet zo dat dergelijke gegevens van printers omgezet worden in CID-informatie.

De **voorzitter**:

Wat gebeurde er dan met de informatie die uit de printers kwam?

De heer **Van Looijen**:

Dat is meer als controle gebruikt, om te kijken of bepaalde contacten die eerder CID-matig zijn vastgesteld, inderdaad bestaan.

De **voorzitter**:

Maar als de contacten bestaan, worden ze voor u door de printer toch bevestigd?

De heer **Van Looijen**:

Ja, dan worden ze daardoor eventueel bevestigd.

De **voorzitter**:

En dat slaat u dan toch wel op?

De heer **Van Looijen**:
Dat slaan wij niet op.

De **voorzitter**:
Hoe weet u het dan? Wat kunt u er dan verder mee doen?

De heer **Van Looijen**:
Dan kunnen wij verder met de CID-informatie die er al is.

De **voorzitter**:
Dan is het dus een extra bevestiging van de CID-informatie.

De heer **Van Looijen**:
Ja, dan zou het een extra bevestiging kunnen zijn.

De **voorzitter**:
Het is dus een methode die wij verder niet terugvinden, maar u kunt hiermee het waarheidsgehalte van de CID-informatie opwaarderen?

De heer **Van Looijen**:
In principe zegt zo'n printer niet zoveel. Het is meer het vaststellen van twee technische contacten.

De **voorzitter**:
U doet dat toch niet voor niks?

De heer **Van Looijen**:
Het geeft wel enige aanwijzing, maar het is niet keihard. Als er volgens de print twee nummers met elkaar in contact zijn geweest, wil dat nog niet zeggen dat er ook bepaalde heren achter gezeten hebben.

De **voorzitter**:
U gebruikte de informatie dus wel?

De heer **Van Looijen**:
Ja, als een eventuele bevestiging.

De **voorzitter**:
En hoe legt u zo'n bevestiging dan vast?

De heer **Van Looijen**:
Het zijn niet mr dan een aantal technische gegevens. Vervolgens bekijken wij of die gegevens in overeenstemming zijn met de CID-informatie die al in de databank zit.

De **voorzitter**:
En als ze daar niet mee in overeenstemming zijn?

De heer **Van Looijen**:
Dan kunnen wij er verder niets mee.

De **voorzitter**:
Dan nog n keer de vraag: waarom hebt u dan CID-matig printers laten lopen, als u er toch niets mee doet?

De heer **Van Looijen**:
Om te kijken of de contacten kloppen die al CID-matig, dus uit bronnen, zijn vastgesteld.

De **voorzitter**:
En verder worden de gegevens helemaal nooit opgeslagen?

De heer **Van Looijen**:
Nee.

De **voorzitter**:
Dat moet ik echt geloven?

De heer **Van Looijen**:
Dat is zo.

De **voorzitter**:
Dus een geheugensteun.

De heer **Van Looijen**:
Ja.

De **voorzitter:**

Werd de officier dan ingelicht over de lijsten? Zag hij die nog?

De heer **Van Looijen:**

In sommige gevallen heeft hij ze wel gezien, niet in alle gevallen.

De **voorzitter:**

Hebt u die lijsten wel eens doorgegeven aan de tactische recherche?

De heer **Van Looijen:**

Wij niet.

De **voorzitter:**

Wie dan wel? Misschien de officier?

De heer **Van Looijen:**

Dat is mij niet bekend.

De **voorzitter:**

U gaf het dus nooit door.

De heer **Van Looijen:**

Nee.

De **voorzitter:**

Hebt u op dit moment nog printers lopen?

De heer **Van Looijen:**

Op dit moment loopt er geen printeractie.

De heer **Koekkoek:**

Mijnheer Van Teijlingen, u zei dat het lang geleden is dat de printer liep. Hoe lang geleden precies?

De heer **Van Teijlingen:**

Nu, uit het hoofd gezegd: een jaar. Ik weet het niet helemaal zeker.

De heer **Koekkoek:**

Dus zo halverwege vorig jaar, vorig najaar maakte u er nog gebruik van.

De heer **Van Teijlingen:**

De heer Van Traa noemde het aantal van 10. Ik weet het niet uit mijn hoofd en ik ken de gevallen niet inhoudelijk, maar het gaat om een periode van ruim 2,5 jaar en het heeft vanaf 1993 gespeeld, dus vrij lang geleden.

De heer **Koekkoek:**

Bent u er eind vorig jaar mee opgehouden?

De heer **Van Teijlingen:**

Wij hebben niet besloten om ermee op te houden, er hebben zich de afgelopen tijd alleen geen situaties voorgedaan waarin wij meenden dit middel te moeten gebruiken.

De heer **Koekkoek:**

Dus als het nodig is, gebruikt u het middel gewoon weer?

De heer **Van Teijlingen:**

Als zich een situatie zou voordoen waarin wij zouden denken dat het nuttig zou zijn, zouden wij de vraag weer bij de officier kunnen neerleggen, inderdaad.

De **voorzitter:**

Hebt u wel eens een printer op een journalist laten lopen?

De heer **Van Teijlingen:**

Bij mijn weten niet, nee.

De heer **Van Looijen:**

Nee, dat weet ik zeker.

De **voorzitter:**

Hebt u ooit met de CID-officier met wie u het printen besprak, discussie gehad over de vraag wat u met de gegevens kon doen?

De heer **Van Teijlingen:**

Wij hebben, zeker anderhalf jaar geleden, een zeer uitgebreide discussie gehad met justitie over de vraag wat wij eventueel zouden doen met de informatie die daarmee gegenereerd

werd. Er hebben zich situaties voorgedaan waarin er het voornemen was om de informatie in het CID-bestand op te nemen en wij hebben toen in overleg met justitie gesteld: dat nemen wij niet in het CID-bestand op. De belangrijkste reden daarvoor heeft mijn collega al aangehaald: in een printeractie krijg je op papier dat twee telefoonnummers met een bepaalde naam erbij contact hebben, maar daarmee weet je nog niet of daar ook bepaalde personen bij betrokken zijn. De waarde van de informatie vinden wij dan ook niet zodanig dat wij de informatie in het bestand moeten opnemen.

De **voorzitter**:

U zult begrijpen waarom wij het vragen. Het gaat in ieder geval om een methode die op dat moment niet wettelijk geregeld was en wel een inbreuk maakte op de privacy van allerlei andere mensen die bij u kwamen bovendien.

De heer **Van Teijlingen**:

Wij hebben het in ieder geval gehanteerd in overleg met justitie en met een machtiging van justitie.

De heer **De Graaf**:

Wie betrof dat bij justitie?

De heer **Van Teijlingen**:

De CID-officier.

De heer **De Graaf**:

Welke CID-officier?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik heb er de afgelopen 2,5 jaar verscheidene gehad.

De heer **De Graaf**:

Met wie hebt u die uitvoerige discussie gevoerd?

De heer **Van Teijlingen**:

Dat was in de periode dat de heer Van der Kerk nog de CID-officier was.

De **voorzitter**:

U hebt wel eens gezegd, mijnheer Van Teijlingen: als ik van iemand de bankgegevens wil hebben, lukt mij dat binnen tien minuten. Was dat overdrijving? Als het geen overdrijving is, hoe doet u dit dan?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik denk dat het geen overdrijving is. Het is genoegzaam bekend dat de politie in het algemeen kanalen heeft om, als zij dat wenst, bankgegevens te verkrijgen.

De **voorzitter**:

En hoe doet u dat?

De heer **Van Teijlingen**:

Persoonlijk heb ik dat nooit gedaan.

De **voorzitter**:

Hoe krijgt u die gegevens snel boven water?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik praat dus niet voor mijzelf, maar in het algemeen. Ik draag kennis van het feit dat een groot aantal collega's contacten heeft bij allerlei instellingen, waaronder banken.

De **voorzitter**:

U vraagt toch zelf ook wel hoe het zit met Piet, Jan of Klaas, als die bijvoorbeeld CID-subject zijn?

De heer **Van Teijlingen**:

Vanuit de CID-invalshoek hebben wij zelden die informatie betrokken.

De **voorzitter**:

Maar als u het wilt doen, hoe doet u het dan?

De heer **Van Teijlingen**:

Als een collega dat zou willen, kan een telefoontje naar een veiligheidsinstelling van een bank in principe voldoende zijn.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Looijen, hebt u dat wel eens gedaan, zo'n telefoontje plegen?

De heer **Van Looijen**:
Nooit.

De **voorzitter**:
Nooit? U belt toch wel eens rond in Amsterdam om te weten hoe het zit met Jan, Piet of Klaas. Maar nooit naar een bank?

De heer **Van Looijen**:
Ik heb daar nog nooit met een bank over gebeld.

De **voorzitter**:
En naar een autoverhuurmaatschappij?

De heer **Van Looijen**:
Nooit.

De **voorzitter**:
Wie doen dat dan wel?

De heer **Van Looijen**:
Ik zou het niet weten.

De **voorzitter**:
Het komt toch aan de lopende band voor?

De heer **Van Looijen**:
Misschien in de tactische fase, maar ik zou het niet weten. Ik heb er geen bemoeienis mee gehad.

De **voorzitter**:
U zegt dat u die gegevens gewoon van de veiligheidsdienst van een bank kunt krijgen.

De heer **Van Teijlingen**:
Ja, dat zijn de geluiden die mij bereiken, dat dit op zich geen probleem is.

De **voorzitter**:
Wt u dat ook? Dat weet u toch wel?

De heer **Van Teijlingen**:
Niet uit eigen ondervinding.

De **voorzitter**:
Maar weet u dat het zo gebeurt?

De heer **Van Teijlingen**:
Ik denk te weten dat het zo gebeurt, inderdaad.

De **voorzitter**:
Kunt u zeggen dat u het weet?

De heer **Van Teijlingen**:
Dan ga ik af op hetgeen ik van anderen hoor, wat collega's mij vertellen.

De heer **De Graaf**:
Zijn dat collega-CID-medewerkers?

De heer **Van Teijlingen**:
Nee, ik denk dat ik kan praten over collega's die onder andere strafrechtelijke financiële onderzoeken doen.

De heer **De Graaf**:
U denkt dat u praat over collega's... Dat klinkt wel heel erg afstandelijk. U hoort het van collega's uit de tactische sfeer of van bureaus financiële ondersteuning?

De heer **Van Teijlingen**:
Ik praat bij tijd en wijle met tactische collega's, met collega's die werkzaam zijn bij financiële ondersteuning.

De heer **De Graaf**:
U hebt nooit gehoord dat het ook wel eens wordt gevraagd binnen de criminele inlichtingendienst zelf, uw eigen afdeling dus?

De heer **Van Teijlingen**:
Ik denk dat dit in het verleden best eens gebeurd zal zijn.

De heer **De Graaf**:

Wat is "het verleden"?

De heer **Van Teijlingen**:

Nu, pint u mij niet vast op een periode, maar misschien een jaar, of twee jaar geleden. Dat zou best kunnen.

De heer **De Graaf**:

Waarom gebeurde dat wel twee jaar geleden en niet nu?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik zei zojuist al iets over een discussie die wij hadden met een CID-officier. Verleden jaar heeft ook een discussie met een CID-officier gespeeld waarbij door hem nadrukkelijk werd aangegeven dat hij dit niet meer wenste. Hij heeft de contacten niet verboden, maar wel is het opslaan van de informatie in het CID-bestand nadrukkelijk door hem verboden.

De heer **De Graaf**:

De heer Van Traa sprak niet over het opslaan van informatie, maar over contacten met banken en andere financile instellingen om bijvoorbeeld te weten wat het saldo is. Ook dat gebeurt, bij uw weten, niet door uw medewerkers en uzelf?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik denk dat het bij tijd en wijle best voor zou kunnen komen, maar ik heb daar geen...

De **voorzitter**:

Het is toch ook normaal? Officier van justitie Van Capelle heeft ons eerder gezegd: ja, wat willen jullie nu, vragen staat toch vrij?

De heer **Van Teijlingen**:

Wat is nu uw vraag?

De **voorzitter**:

Ik wil u vragen of u mijn verwondering deelt, nu u zegt dat u helemaal niet weet hoe dat gebeurt. Het gebeurt toch; er zijn voortdurend vragen aan allerlei instanties om te zien of er gegevens zijn die van belang kunnen zijn voordat men overgaat tot het zetten van de officile stappen om die gegevens te krijgen. Ik zou het aan elke CID-chef kunnen vragen, maar ik vraag het nu aan u.

De heer **Van Teijlingen**:

Ik denk dat bij ons nadrukkelijker, zoals ik net al aangaf, in overleg met justitie in zekere zin de rem erop is gezet. Dan praat ik over ongeveer verleden jaar.

De **voorzitter**:

Waarom is er dan verleden jaar de rem opgezet?

De heer **Van Teijlingen**:

De officier van justitie waarmee wij toen gesproken hebben, was de mening toegedaan dat de betrokken medewerker die zijn medewerking zou verlenen aan het vergaren van informatie op die wijze, zou handelen in strijd met het privacyreglement. Op grond daarvan vond de officier het niet gewenst.

De **voorzitter**:

Wat was de aanleiding voor die officier om het anders te gaan doen?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik zou dat zo uit mijn hoofd niet meer weten.

De heer **Rabbae**:

Welke officier was dat?

De heer **Van Teijlingen**:

De heer Valente.

De **voorzitter**:

Grijpt u eens terug in uw geheugen. Wat was de aanleiding?

De heer **Van Teijlingen**:

Voor zover ik mij kan herinneren, was er geen directe aanleiding. Wij hadden en hebben regelmatig, wekelijks, besprekingen met de CID-officier en onder andere zo'n punt komt in

die gesprekken ter sprake, waarbij afspraken worden gemaakt over de wijze van vergaring en opslaan. Ik meen mij te herinneren dat het op die wijze ter sprake is gekomen.

De **voorzitter:**

Is dat bijvoorbeeld ook gebeurd ten aanzien van de KLM of autoverhuurbedrijven?

De heer **Van Teijlingen:**

Over dat soort instellingen is niet zo nadrukkelijk gesproken.

De **voorzitter:**

Dus daar zou u het nog steeds kunnen doen?

De heer **Van Teijlingen:**

Daar zou dat kunnen.

De **voorzitter:**

Doet u het ook?

De heer **Van Teijlingen:**

U noemt nu specifiek een aantal voorbeelden. Ik denk dat er ook met die mensen contacten bestaan.

De **voorzitter:**

En die contacten zijn er nog?

De heer **Van Teijlingen:**

Ja, die contacten zijn er nog wel.

De **voorzitter:**

Dus er is specifiek bij banken een rem op gezet, niet in algemene zin?

De heer **Van Teijlingen:**

Nee, niet in algemene zin.

De **voorzitter:**

Dus bij banken is er een rem op gezet?

De heer **Van Teijlingen:**

Ja.

De **voorzitter:**

En waar nog meer?

De heer **Van Teijlingen:**

Ik zou op dit moment geen andere kunnen noemen.

De **voorzitter:**

Dus bij banken is gezegd: dat moeten wij zo niet meer doen. Had dat misschien een beleidsmatige reden, bijvoorbeeld dat banken er genoeg van hadden?

De heer **Van Teijlingen:**

Ik moet praten uit overlevering. Ik heb mij laten vertellen dat er wat problemen waren tussen het bankwezen en de CRI, in casu de afdeling MOT-meldingen. Daar was er wat wrijving en dat zou mede een oorzaak kunnen zijn. Ik weet dat echter niet zeker.

De **voorzitter:**

Dus het is mogelijk dat de werking van het Meldpunt ongebruikelijke transacties tot gevolg had dat de banken via de CRI vroegen: wilt u, politie, ophouden met ons informeel te bevragen?

De heer **Van Teijlingen:**

Ik weet niet of dat concreet zo is gebeurd, maar ik denk dat het een reden kan zijn waarom het zo is gelopen.

De heer **Rouvoet:**

Toen de officier dit bij u aansneed, is er toen niet bij gezegd waarom hij met die mededeling kwam? Er zal toch wel een reden voor zijn aangegeven? Hebt u er niet naar gevraagd?

De heer **Van Teijlingen:**

Ik kan mij niet meer herinneren of wij dit hebben aangekaart, of dat de CID-officier dit heeft gedaan. Ik denk dat dit in het regelmatige overleg ter sprake is gekomen en dat toen dit standpunt is bepaald.

De heer **Rouvoet**:

Was u vr het overleg waarin dit aan de orde kwam, op de hoogte van de mate waarin het gebeurde? Of was uw reactie: maar dat gebeurt bij ons helemaal niet?

De heer **Van Teijlingen**:

Nee, dat heb ik nooit zo gezegd naar justitie toe, en ook vandaag heb ik dat niet zo gezegd. Het is natuurlijk wel voorgekomen.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Van Teijlingen, beschouwt u het vragen van informatie bij banken, vervoersmaatschappijen e.d. als een opsporingsmethode?

De heer **Van Teijlingen**:

U vraagt mijn persoonlijke mening? Ik zie het persoonlijk niet als een opsporingsmethode.

De heer **Koekkoek**:

Waarom niet?

De heer **Van Teijlingen**:

Als ik banken of welke andere instelling dan ook ga vragen of zij mij behulpzaam kunnen zijn bij het verstrekken van informatie, dan heb ik voor mijzelf niet het gevoel dat ik dan een opsporingsmethodiek gebruik. Ik ben dan alleen bezig met het vergaren van informatie.

De **voorzitter**:

Maar de opsporing in de moderne tijd draait toch om het vergaren van informatie?

De heer **Van Teijlingen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dan is het toch ook opsporen?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik voel dat niet zo.

De heer **Koekkoek**:

Hoe zou u het dan willen noemen?

De heer **Van Teijlingen**:

Zoals ik zojuist zei: het vergaren van zoveel mogelijk informatie over bepaalde personen of rechtspersonen.

De heer **Koekkoek**:

Dat is toch onderzoeken, dat is toch opsporen?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik ben van mening dat het vergaren van informatie op zich nog geen opsporen is.

De heer **Koekkoek**:

U doet toch niet anders?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik vergaar informatie en die informatie wordt al dan niet ter beschikking gesteld van tactische mensen. Daarmee kan dan een tactisch onderzoek worden gestart. Ik doe dat niet zelf.

De **voorzitter**:

U bent toch ook opsporingsambtenaar?

De heer **Van Teijlingen**:

Ja.

De **voorzitter**:

U bent dan toch aan het opsporen? U bent toch niet informatie aan het verzamelen om een mooi boek te schrijven? Het gaat er toch om, daarmee verdachten goed in kaart te brengen en het tot een veroordeling te laten komen?

De heer **Van Teijlingen**:

Jawel, maar ik maak onderscheid tussen het vergaren van informatie en het aandragen van informatie aan de mensen die daar vervolgens tactisch mee aan het werk moeten. Die opsporingstaak vervullen wij, als CID, dus niet.

De **voorzitter**:

Als de criminele inlichtingendienst geen opsporing verricht, wat doet ze dan wel?

De heer **Van Teijlingen**:
Het vergaren van zoveel mogelijk informatie, ten behoeve van anderen.

De **voorzitter**:
En is ze dan niet aan dezelfde regels gebonden, als opsporingsambtenaar?

De heer **Van Teijlingen**:
De RCID gaat niet daadwerkelijk zelf wat met die informatie doen. Daar gaan anderen mee aan de slag. Of die informatie voldoende is om daar een opsporingsonderzoek mee te starten, is iedere keer weer verschillend. Daar beslist een tactisch teamleider over, in overleg met zijn officier van justitie.

De **voorzitter**:
Maar u bent toch al aan het opsporen?

De heer **Koekkoek**:
In ruime zin genomen.

De **voorzitter**:
Zonder u is er vaak helemaal geen opsporing.

De heer **Van Teijlingen**:
Naast het CID-matig vergaren van informatie wordt er natuurlijk ook op andere manieren informatie vergaard.

De **voorzitter**:
Goed, maar u bent een belangrijk element waar het gaat om de zware criminaliteit. Zonder dat u bepaalde informatie aandraagt, kan er niet verder worden opgespoord. U bent dan toch deel van de opsporing?

De heer **Van Teijlingen**:
In het grote geheel maak ik daar deel van uit, maar ik maak voor mijzelf een verschil tussen zelf opsporen en niet zelf opsporen.

De **voorzitter**:
U bent toch allebei gewoon ook opsporingsambtenaar?

De heer **Van Teijlingen**:
Ja, dat zijn wij.

De **voorzitter**:
Goed.

De heer **Rabbae**:
Kunt u zeggen sinds wanneer het niet meer mogelijk is om informatie te krijgen van bankinstellingen?

De heer **Van Teijlingen**:
Ik heb niet gezegd dat het niet meer mogelijk is.

De heer **Rabbae**:
Wanneer hebt u gehoord dat het, wat de banken betreft, moeilijk is geworden, dat de banken niet meer meewerken?

De heer **Van Teijlingen**:
Voor zover mijn kennis strekt: verleden jaar.

De heer **Rabbae**:
Wanneer hebt u onze voorzitter gezegd dat u binnen tien minuten gegevens over zijn rekening kunt krijgen? Kunt u zich dat herinneren?

De heer **Van Teijlingen**:
Dat zal dit jaar geweest zijn.

De **voorzitter**:
Het zou zelfs vorig jaar geweest kunnen zijn.

De heer **Rabbae**:
Ziet u dan strijdigheid tussen het moment waarop de banken geen medewerking meer wilden verlenen, en het moment waarop u tegen de voorzitter zei dat het binnen tien minuten kan?

De heer **Van Teijlingen**:

Nee, dat zie ik niet. Ik heb aangegeven, sprekend vanuit het verleden, dat die mogelijkheid er was en misschien nog is.

De heer **Rouvoet**:

U maakt een vrij scherp onderscheid tussen zoveel mogelijk informatie vergaren en het echte opsporen. Over wie vergaart u dan informatie? Toch niet over Jan en alleman? U hebt toch een uitgangspunt daarbij?

De heer **Van Teijlingen**:

U mag ervan uitgaan dat wij dat puur richten op CID-subjecten, die wij in het CID-register hebben.

De heer **Rouvoet**:

Dat is dus een andere categorie dan die van de verdachten. Daartussen is er dan nog een categorie, zoals u eerder aangaf, die in de richting van verdachte gaat, waar een printer op mag lopen. Kunt u scherp bepalen wie bij u in de bakken komt?

De heer **Van Teijlingen**:

Er zijn regels voor het invoeren van iemand als CID-subject. Die hanteren wij gewoon.

De **voorzitter**:

Wij komen straks nog terug op de vraag hoe men bij u al dan niet CID-subject wordt. Ik wil nu eerst overgaan op de heer Van Looijen. U, mijnheer Van Looijen, hebt in 1989 een stuk geschreven dat de Nederlandse recherche veel beter zou kunnen en daarin noemde u veel feilen van de CID. Wat waren de belangrijkste feilen die u toen noemde?

De heer **Van Looijen**:

Samenwerking, dacht ik.

De **voorzitter**:

U noemde er een heleboel.

De heer **Van Looijen**:

Ja, ik heb er toen verscheidene genoemd. Het ging toen om 20 items. Ik heb het stuk niet meer bekeken.

De **voorzitter**:

Laten wij dan nu de belangrijkste punten met u doornemen. U zei toen: er ontbreekt een goed overzicht van de georganiseerde criminaliteit in Nederland. Daar hebben wij nu het onderzoek van de heer Fijnaut voor, dus laten wij dat even apart houden. Verder zei u: er is een zeer gebrekkige coördinatie als het gaat om grootschalige en belangrijke zaken.

De heer **Van Looijen**:

Ja, toen zeker.

De **voorzitter**:

En nu?

De heer **Van Looijen**:

Sinds de regiovorming gaat het beter. Nu heb je met 25 regio's te maken, toen met een veelheid aan korpsen die allemaal op hun eigen manier bezig waren.

De **voorzitter**:

Gaat het nu echt goed met die coördinatie en samenwerking?

De heer **Van Looijen**:

Het gaat beter, zoals ik al zei.

De **voorzitter**:

Goed nog niet?

De heer **Van Looijen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Wat gaat er nog niet goed?

De heer **Van Looijen**:

Er is in Nederland nog steeds geen overall-zicht op de vraag waar de criminaliteit precies uit bestaat, wie ermee bezig zijn en welke opsporingsonderzoeken lopen. De meldingen van recherche-onderzoeken...

De **voorzitter**:

Dat laat nog steeds te wensen over?

De heer **Van Looijen**:

Dat gaat beter, nu de meldingen van recherche-onderzoeken georganiseerd zijn.

De **voorzitter**:

En de samenwerking tussen regio's?

De heer **Van Looijen**:

Dat is in ieder geval overzichtelijker. Wat nu n regio is, waren vroeger -tig korpsen die op hun manier bezig waren, overigens met goede intenties, om zaken te doen, maar coördinatie was er nagenoeg niet.

De **voorzitter**:

Ons bleek tijdens ons voorbereidende werk, dat bepaalde regio's niet tevreden waren over de informatie die zij van u kregen over grote onderzoeken die zij draaiden. Dit geldt bijvoorbeeld voor het kernteam Randstad noord en midden, het zgn. KTR. Hoe komt dat?

De heer **Van Looijen**:

Zij krijgen wel informatie van ons, alleen is hun doelgroep niet onze doelgroep. Wij zoeken dus niet actief informatie in hun doelgroep. Zij zijn met die groep bezig en onze informatievergaring is dan alleen passief. De informatie die binnenkomt, gaat wel naar hen toe.

De **voorzitter**:

Zij zeggen: we zijn mede bezig met de erven Bruinsma, om het zo maar te noemen, en hoe kan het dan dat Amsterdam daar zo weinig over weet, want het heeft toch middenin Amsterdam gespeeld?

De heer **Van Looijen**:

Amsterdam weet er wel wat van. Dat weten zij zelf ook wel, want ze zijn gestart met een grote hoeveelheid informatie die van Amsterdam kwam. Er is toen afgesproken dat wij ons passief zouden opstellen, tenzij door hen anders zou worden gevraagd.

De **voorzitter**:

Is er dan nog sprake van moeilijkheden bij de informatieverstrekking vanwege de geschiedenis van het opheffen van het IRT?

De heer **Van Looijen**:

Dat denk ik niet. Van onze zijde althans niet. Als wij informatie krijgen die betrekking heeft op hun doelgroep, krijgen ze die.

De **voorzitter**:

Maar u zoekt er verder niet naar.

De heer **Van Looijen**:

Inderdaad, want dan zou je ze voor de voeten kunnen lopen. U had het zojuist over coördinatie en wat dit betreft, is er dus geen coördinatie. Desgevraagd kunnen wij er natuurlijk iets in betekenen, en dat willen wij ook.

De heer **Rouvoet**:

Alleen desgevraagd?

De heer **Van Looijen**:

Ja, voor zover het om het actieve deel gaat. Wij kunnen niet actief naar hun doelgroep gaan kijken, want dan zouden wij elkaar voor de voeten kunnen lopen. Wij zijn dus passief daarin. Natuurlijk vragen wij iedere bron wat die weet en als het informatie betreft die betrekking heeft op hun doelgroep, krijgen ze die.

De heer **Koekkoek**:

U geeft die informatie uit eigen beweging?

De heer **Van Looijen**:

Ja, uit eigen beweging, in overleg met de CID-officier.

De **voorzitter:**

U hebt in 1989 - en hebt het mij ook bij eerdere gelegenheden duidelijk gemaakt - gezegd dat soms op oneigenlijke manier informatie verzameld wordt. Waar doelde u toen op?

De heer **Van Looijen:**

Er zijn verschillende oneigenlijke manieren: U-bocht...

De **voorzitter:**

Legt u dat eens uit.

De heer **Van Looijen:**

Dan maak ik bijvoorbeeld informatie op en stuur die op naar de CRI die de informatie naar bijvoorbeeld vijf korpsen zou kunnen sturen. Er waren toen geen goede afspraken over het gebruik van CID-informatie en in die tijd zouden dan dus vijf korpsen aan de slag kunnen met dezelfde informatie. Het kan dan bijvoorbeeld ook voorkomen dat een korps het weer opvraagt bij andere. Dat kun je op die manier initieren.

De **voorzitter:**

En dan heb je in feite uit zes verschillende regio's informatie die...

De heer **Van Looijen:**

Die uit n bron komt.

De **voorzitter:**

Wanneer hebt u het voor het laatst meegemaakt dat het zo ging en in welk geval?

De heer **Van Looijen:**

Dat was in die tijd: je zag dan de informaties komen en je zag dat het in dezelfde bewoordingen was gesteld, al kwam het van verschillende plaatsen. Het werd natuurlijk nooit gezegd en als je ernaar vroeg was het natuurlijk niet zo, maar je merkte het wel.

De **voorzitter:**

Wat voor bewoordingen waren het dan?

De heer **Van Looijen:**

Nu, bijvoorbeeld over een wapenhandelaar die wapens haalde. Dat kwam dan met precies dezelfde bewoordingen uit drie verschillende hoeken.

De **voorzitter:**

Wanneer speelde wat u nu beschrijft?

De heer **Van Looijen:**

Vrdat ik het rapport maakte.

De **voorzitter:**

En wanneer hebt u dit voor het laatst gezien?

De heer **Van Looijen:**

Ik heb het niet gezien, maar er alleen over gehoord.

De **voorzitter:**

Hebt u het ook zelf gezien?

De heer **Van Looijen:**

Ja, toen.

De **voorzitter:**

En later? Wij hebben het ook aan de heer Naey gevraagd en die spreekt ook over de U-bochtconstructies. Hebt u later die U-bochtconstructies nog gezien?

De heer **Van Looijen:**

Ikzelf niet.

De **voorzitter:**

Hebt u ervan gehoord?

De heer **Van Looijen:**

Ja.

De **voorzitter:**

In wat voor gevallen hebt u ervan gehoord?

De heer **Van Looijen:**

In het CID-circuit praat men erover dat dit gebeurde.

De **voorzitter**:

Kunt u nog meer voorbeelden geven?

De heer **Van Looijen**:

Het zou ongeveer tot en met 1993 zijn gebeurd.

De **voorzitter**:

Hoe komt het toch dat in 1993 ineens bij iedereen het licht lijkt door te breken? Bij alle getuigen die wij zien: vroeger zondigden zij, maar heden zijn zij...

De heer **Van Looijen**:

Ik kan alleen over onze eigen situatie praten. Eind 1992 hebben wij bij de reorganisatie een nieuwe opzet voor de CID gekozen. Samen met de toenmalige CID-officier, de heer Van der Kerk, zijn toen nadere regels gemaakt, in aansluiting op de regels die er al waren, in het CID-reglement.

De **voorzitter**:

Welke regels zijn toen aangescherpt?

De heer **Van Looijen**:

Interne regels. Wij hebben toen benoemd wat wij onder CID-informatie verstonden, welke kanalen wij aan zouden boren bij banken en zo. Daarover is toen gesproken en toen hebben wij gezegd: waarom zouden wij bijvoorbeeld banken benaderen om informatie te vragen en dat verwerken als CID-informatie, terwijl het als het echt nodig is weer via de officile weg gevraagd moet worden? Er is toen afgesproken, op aangeven van de heer Van der Kerk: dat doen wij dus niet meer, wij doen het via de officile weg. Wij hebben toen het hele CID-gebeuren op de helling gezet, in het licht van de manier waarop de voorgaande jaren was gewerkt. Dat zou op een betere manier moeten gebeuren en dat is toen ingezet.

De **voorzitter**:

Wat is er dan in de jaren daarvoor misgegaan?

De heer **Van Looijen**:

Nu, als er CID-informatie was, werd dat bijvoorbeeld verstrekt aan een operationele dienst, een tactisch team, en die verwoordde dan in het proces-verbaal zelf welke CID-informatie binnen was gekomen bij de chef CID.

De **voorzitter**:

De tactische recherche maakte dus het proces-verbaal voor de CID?

De heer **Van Looijen**:

Ja.

De **voorzitter**:

In welke gevallen heeft dat gespeeld?

De heer **Van Looijen**:

In elk geval waarin CID-informatie operationeel werd gebruikt.

De **voorzitter**:

Altijd?

De heer **Van Looijen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dus het proces-verbaal waarboven stond "Uit CID-informatie is ons gebleken", was niet opgemaakt door de CID?

De heer **Van Looijen**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Zo ging het altijd in Amsterdam?

De heer **Van Looijen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Tot wanneer gebeurde het zo?

De heer **Van Looijen**:

Tot januari 1993.

De **voorzitter:**

Betekent het dat er eigenlijk processen-verbaal zijn gemaakt die niet kloppen?

De heer **Van Looijen:**

Nu, de tactische recherche verwoordde wat er bij de chef CID binnengekomen zou zijn. Het kwam wel voor dat dit later werd bekeken, tijdens de rechtszitting of zo, en dat dan bleek dat die informatie niet bij de CID was.

De **voorzitter:**

Betekent dit ook dat de tactische recherche in Amsterdam in feite de eigen informanten runde en dat dan onder de CID bracht?

De heer **Van Looijen:**

Ja, dat is gebeurd, maar het kwam ook wel eens voor dat ze het niet onder de CID brachten, maar op het CID-formulier vermeldden.

De **voorzitter:**

In welke gevallen is dat gebeurd?

De heer **Van Looijen:**

Ik weet die gevallen niet zo uit mijn hoofd, maar ik weet dat er verschillende malen...

De **voorzitter:**

U moet daar vast wel voorbeelden van kennen. U kunt mij niet vertellen dat u daar geen voorbeeld van kent, als u zegt dat het steeds zo gebeurde.

De heer **Van Looijen:**

Ik heb wel gevallen gezien. Ik weet in ieder geval dat er nooit een CID-verbaal van de hand van de chef CID is gemaakt. Er zijn gevallen geweest waarbij tijdens de rechtszitting bleek dat de CID-informatie niet voorhanden was bij de CID.

De **voorzitter:**

In welke gevallen is dat gebleken? Ook bij het geval-Z?

De heer **Van Looijen:**

Nee, nee.

De **voorzitter:**

Waar is dat dan wel gebleken?

De heer **Van Looijen:**

Voor die tijd. Ik vind het moeilijk om dat hier open te zeggen. Ik wil u dat wel zeggen, maar dan in een andere sessie.

De **voorzitter:**

U kunt het in ieder geval toch wel omschrijven? U hoeft niet de specifieke zaak te noemen.

De heer **Van Looijen:**

Nu, in een zaak van een hasjtransport dat onderschept werd en een aantal jaren later voor de rechtbank kwam, bleek desgevraagd dat de informatie niet bij de CID bekend was.

De **voorzitter:**

En dat betekende dat de tactische recherche zelf haar eigen informanten had gerund?

De heer **Van Looijen:**

In ieder geval een eigen bron had.

De **voorzitter:**

Heeft op dit moment de tactische recherche nog steeds een eigen informant?

De heer **Van Looijen:**

In januari 1993 (ja, sorry, maar het komt op 1993 aan) is een nieuw dienstvoorschrift gemaakt door twee mensen van Amsterdam/Amstelland en de heer Van der Kerk. Daarin staat beschreven hoe omgegaan moet worden met informatie en wordt expliciet verboden dat anderen dan mensen die een CID-status hebben, informanten runnen.

De **voorzitter:**

En komt het nog voor?

De heer **Van Looijen:**

Dan kan het geen CID-informatie worden.

De **voorzitter**:

Komt het nog voor dat tactische rechercheurs hun eigen informanten runnen?

De heer **Van Looijen**:

Het kan voorkomen dat iemand zich bij een tactische dienst meldt en zegt dat hij informatie heeft, maar daar mag dan niet verder mee gegaan worden. Hij moet dan overgedragen worden aan de CID. Als dat niet gebeurt, kan de vergaarde informatie geen CID-informatie worden.

De **voorzitter**:

Maar dan kan het weer wel in een gewoon verbaal opgeschreven worden.

De heer **Van Looijen**:

Ja, dat zou kunnen.

De **voorzitter**:

Weet u of men op dit moment nog veel gebruik maakt van zijn contacten en bronnen en eventueel zijn informant?

De heer **Van Looijen**:

Ja, ieder mens heeft contacten, dus natuurlijk zullen mensen contacten hebben, maar de informatie kan dan niet verwerkt worden. Het wordt dan dus heel moeilijk.

De heer **De Graaf**:

Eind 1992, begin 1993 vindt kennelijk een grote ommezwaai plaats in het denken over de CID in Amsterdam. U sprak over officier van justitie Van der Kerk die met u in discussie gaat. Is die grote ommezwaai nu door het openbaar ministerie genitieerd, of was het uw korpsleiding die zei dat zij de CID eens helemaal ging schoonmaken?

De heer **Van Looijen**:

Op een gegeven moment heeft men ingezien dat er op vele plaatsen in Amsterdam informatie lag. Als je informatie moest hebben, moest je dus langs allerlei bureaus om daar informatie te halen. Dat was ongewenst en begin 1992 vond men dat dit moest veranderen en dat het klantvriendelijker moest worden.

De heer **De Graaf**:

Ook in het kader van de reorganisatie?

De heer **Van Looijen**:

Ja, in het kader van de reorganisatie. Er is toen een bureau recherche-informatie in het leven geroepen, waar alle informatie op n plaats te halen is.

De heer **De Graaf**:

Ja, dat begrijp ik. Het gaat mij niet zozeer om de organisatorische maatregelen, maar om de afspraak om veel dingen die voor die tijd kennelijk de praktijk van alledag waren, in n keer niet meer te laten gebeuren.

De heer **Van Looijen**:

Toen is de reorganisatie ingezet en is ook nagedacht over de vraag hoe de CID met de zaken zou moeten omgaan, omdat de CID deel uitmaakt van het bureau recherche-informatie. Er is een rapport gemaakt en dat is met de mensen van justitie besproken die ook zelf een bepaald zicht op het gebeuren hadden. Wij hebben er toen over gediscussieerd en de manier waarop wij nu werken, is eruit gekomen.

De heer **De Graaf**:

Bent u niet af en toe stikjaloers op uw collega's bij andere korpsen die kennelijk veel meer mogelijkheden hebben, veel meer methodes toepassen dan u in Amsterdam?

De heer **Van Looijen**:

Niet echt. Wij zijn door vallen en opstaan hard geconfronteerd met een aantal zaken die niet goed gingen. Als de regelgeving, de wetgeving zodanig is dat er op een veilige manier gewerkt kan worden, dat zaken toetsbaar blijven, dus dat je ze ook overeind kunt houden bij de rechter, dan willen wij dat graag.

De heer **Rabbae**:

U zei op een gegeven moment dat men heeft ingezien dat het eigenlijk anders moet. Wie is "men"?

De heer **Van Looijen**:
De politie, Justitie.

De heer **Rabbae**:
Maar wie? Welke personen zijn dat?

De heer **Van Looijen**:
Ja, welke personen... Dat is een reeks van personen.

De heer **Rabbae**:
Wie was daar verantwoordelijk voor? Wie had het initiatief genomen?

De heer **Van Looijen**:
Verantwoordelijk zijn Justitie en de hoofdcommissaris.

De heer **Koekkoek**:
Mijnheer Van Looijen, is in januari 1993 ook nog gesproken over het vragen van informatie bij banken?

De heer **Van Looijen**:
Ik vertelde net al dat er toen gediscussieerd is over de vraag welke bronnen wij zouden kunnen gebruiken om CID-informatie te vergaren. Over banken is gezegd dat het eigenlijk weinig zin heeft. Het lijkt wel heel mooi. De acceptatie is groot als je de informatie binnenkrijgt. Dan denk je: dat is heel wat. Maar als je het later moet gebruiken dan moet het via de officiële kanalen, dus dachten wij: laten wij dat niet doen.

De heer **Koekkoek**:
Mijnheer Van Teijlingen, u zei zojuist dat er in 1994 met de heer Valente is gesproken over het vragen van informatie aan banken. Hoe zit het nu? Is er beide malen over gesproken, zowel begin 1993 - volgens de heer Van Looijen - als in 1994 met de heer Valente? Begrijp ik dat goed?

De heer **Van Teijlingen**:
Ik heb zelf begin 1993 geen gesprekken hierover gevoerd met wie dan ook van Justitie. Dus zo bezien kan ik deze vraag niet beantwoorden.

De heer **Koekkoek**:
Wat was de aanleiding voor de heer Valente om te spreken over het vragen van informatie van banken?

De heer **Van Teijlingen**:
Dat heb ik, dacht ik, net al aangegeven. Bij mijn weten is dat in algemene gesprekken, betrekking hebbende op het werk van de CID in zijn algemeenheid, ter sprake gekomen.

De heer **Koekkoek**:
Niet naar aanleiding van een concrete zaak?

De heer **Van Teijlingen**:
Niet dat ik weet.

De **voorzitter**:
Weet u ook of dezelfde oekaze bij de tactische recherche is uitgegeven?

De heer **Van Teijlingen**:
Om dat niet meer te doen, bedoelt u?

De **voorzitter**:
Ja.

De heer **Van Teijlingen**:
Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:
Wie zou dat moeten weten?

De heer **Van Teijlingen**:
Ik neem aan dat dat per zaaksofficier verschillend kan zijn.

De **voorzitter**:
U weet zeker dat daar geen algemene regel voor afgesproken is?

De heer **Van Teijlingen**:
Niet dat ik weet, nee.

De **voorzitter:**

Mijnheer Van Looijen, u zei zojuist "door vallen en opstaan zijn wij wijzer geworden".
Wanneer bent u gevallen en wanneer bent u opgestaan?

De heer **Van Looijen:**

Ik heb het woord "wijs" niet gebruikt.

De **voorzitter:**

Nee, dat heeft u inderdaad niet gezegd.

De heer **Van Looijen:**

Dat zou eigenwijs klinken, maar wij zijn wel eens met ons hoofd tegen de muur gelopen.

De **voorzitter:**

Wanneer?

De heer **Van Looijen:**

Dat is begonnen in de jaren zeventig. Uiteindelijk is het Tallon-criterium tot stand gekomen. Daarna hebben wij gemeend de zaken zo toetsbaar mogelijk te moeten houden voor de rechter. Er kan dus gesproken worden van "open zaken".

De **voorzitter:**

Maar geeft u eens een voorbeeld waar het is misgegaan.

De heer **Van Looijen:**

Bijvoorbeeld door gebruik te maken van een informant, die later veel problemen kreeg. Zo'n man wordt op een gegeven moment genoemd en als dat dan niet goed afgetimmerd is, krijg je heel nare gevolgen.

De **voorzitter:**

Dat begrijp ik niet.

De heer **Van Looijen:**

Begrijpt u dat niet?

De **voorzitter:**

Nee.

De heer **Van Looijen:**

Nou, je gaat een zaak aan en zo'n informant komt "bovendrijven". Dan moet hij gehoord worden tijdens de zitting of wat dan ook. Ja, dan is dat heel problematisch.

De **voorzitter:**

Welke strafbare feiten had de informant, bij wat u nu beschrijft, onder uw regie gepleegd?

De heer **Van Looijen:**

Geen.

De **voorzitter:**

Geen?

De heer **Van Looijen:**

Nee.

De **voorzitter:**

Waarom kwam hij dan bovendrijven? Per slot van rekening hoefde hij, als hij geen strafbare feiten pleegde, toch ook niet boven te komen drijven?

De heer **Van Looijen:**

Als zijn naam genoemd wordt, dan wordt het heel problematisch als zo'n persoon bij de rechter moet komen en gehoord moet worden over zaken die gepasseerd zijn. Dan zou de tegenpartij hem kunnen ontmaskeren als bron voor politie en Justitie.

De **voorzitter:**

Nu zegt u dus: een informant mag nooit strafbare feiten plegen onder onze regie. Of mag hij dat wel?

De heer **Van Looijen:**

Dat mag hij niet. Dat klopt.

De **voorzitter:**

Dat mag hij niet?

De heer **Van Looijen:**

Ja.

De **voorzitter**:

Zes jaar geleden, toen u uw stuk schreef over de problemen bij de Nederlandse recherche, schreef u: het komt voor dat informanten c.q. infiltranten onder regie van de politie en Justitie criminele werkzaamheden verrichten en dat zij daarvoor beloond worden in de vorm van een partij verdovende middelen, hetgeen zij ten eigen bate mogen verkopen; een en ander gedoogd door politie en Justitie. Dat is toch eigenlijk doorleveren in het klein?

De heer **Van Looijen**:

Ik heb toch niet gezegd dat wij dat zo gedaan hebben?

De **voorzitter**:

Dat heeft u nooit gedaan?

De heer **Van Looijen**:

Dat hebben wij nooit gedaan.

De **voorzitter**:

U heeft nooit een kilo meegegeven?

De heer **Van Looijen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat weet u helemaal zeker?

De heer **Van Looijen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Een informant heeft van u nooit iets mogen verkopen?

De heer **Van Looijen**:

Nooit verkopen, dat klopt.

De **voorzitter**:

Een informant heeft van u nooit iets mogen houden?

De heer **Van Looijen**:

Als het... Wat bedoelt u met "houden"?

De **voorzitter**:

Toch wel? Van zijn criminele winst?

De heer **Van Looijen**:

Nee, nee.

De **voorzitter**:

Dat weet u helemaal zeker?

De heer **Van Looijen**:

Dat weet ik helemaal zeker, ja.

De **voorzitter**:

Van wanneer af weet u dat helemaal zeker?

De heer **Van Looijen**:

Wij hebben altijd de stelling ingenomen, al vanaf 1978, dat informanten geen zaken mogen verkopen en zeker niet winsten houden.

De **voorzitter**:

Mogen informanten verder strafbare feiten plegen waarvoor zij betaald worden door criminelen?

De heer **Van Looijen**:

Pardon?

De **voorzitter**:

Mogen informanten dus nooit een strafbaar feit bij u plegen?

De heer **Van Looijen**:

Niet onder onze regie.

De **voorzitter**:

Mogen zij het misschien dan wel onder regie van de tactische recherche?

De heer **Van Looijen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Hoe komt het dan dat wij toch kennis hebben van twee gevallen waarbij weer een deel is doorgeleverd, ook in Amsterdam? Wij hebben al met de heer Welten gesproken over de Cargo-zaak. Er moet ook nog een andere zaak zijn waarbij een gedeelte van de herone niet is onderschept.

De heer **Van Looijen**:

De Cargo-zaak is mij bekend. Van een heronezaak weet ik niets.

De **voorzitter**:

Die komt ook voor in de doorlichting. Maar daar weet u niets van?

De heer **Van Looijen**:

Nee.

De **voorzitter**:

In die zaak is geen volledige inbeslagname gevolgd. De zaak wordt genoemd in het totaaloverzicht.

De heer **Van Looijen**:

Daar weet ik niets van. Ik weet alleen van de Cargo-zaak.

De **voorzitter**:

Maar in de Cargo-zaak was toch ook eerst een afspraak gemaakt met een informant?

De heer **Van Looijen**:

De heer Welten heeft al verteld hoe de Cargo-zaak gegaan is. Toen de Cargo-zaak aan ons werd voorgelegd, hebben wij meteen gezegd dat wij dat niet voor onze verantwoording wilden nemen, omdat wij het voortraject niet kenden.

De **voorzitter**:

In dat voortraject moeten die afspraken toch wel gemaakt zijn?

De heer **Van Looijen**:

Zoals ik al zei wilden wij dat niet voor onze verantwoording nemen, omdat wij het voortraject niet kenden. Dus wij hebben geprobeerd de zaak af te houden.

De **voorzitter**:

De heer Welten heeft verklaard dat u ongeveer 900.000 teruggekregen heeft.

De heer **Van Looijen**:

Dat is in beslag genomen.

De **voorzitter**:

Maar dat geld is daarna weer naar Aruba gegaan.

De heer **Van Looijen**:

Dat is ter hand gesteld van de autoriteiten die de zaak draaiden.

De **voorzitter**:

Weet u wat er in Aruba verder met dat geld gebeurd is?

De heer **Van Looijen**:

Dat weet ik niet.

De heer **Rabbae**:

Wie kan het weten?

De heer **Van Looijen**:

Mensen in Aruba.

De heer **Rabbae**:

Nee, bij uw dienst. Wie kan het weten bij de politie?

De heer **Van Looijen**:

Ik zou het niet weten.

De **voorzitter**:

Bent u verder wel eens gevraagd om betrokken te raken bij gecontroleerde afleveringen of doorleveringen?

De heer **Van Looijen**:

Gecontroleerde afleveringen wel in het verleden.

De **voorzitter**:

Kunt u verklaren dat alles wat u in het oog heeft gehad daarvan ook in beslag is genomen?

De heer **Van Looijen**:

Dat is in ieder geval altijd de doelstelling geweest.

De **voorzitter**:

Maar is het ook gebeurd?

De heer **Van Looijen**:

Ja, bij mijn weten wel.

De **voorzitter**:

Maar u bent er niet zeker van?

De heer **Van Looijen**:

Nee, want dat is niet onder regie van de CID gebeurd. Dus ik ben er niet altijd bij geweest. Wij zijn wel bij gecontroleerde afleveringen geweest in het verleden. Bij de afleveringen waar ik van weet, zijn de zaken altijd in beslag genomen en is aanhouding verricht.

De **voorzitter**:

En er is ook nooit op kleinere schaal tegen een informant gezegd: een deeltje kun je daarvan behouden?

De heer **Van Looijen**:

Nooit.

De **voorzitter**:

Dat weet u ook zeker, mijnheer Van Teijlingen?

De heer **Van Teijlingen**:

Dat weet ik zeker en er zijn zelfs voorbeelden te geven waarbij wij conflicten - "ruzie" wil ik niet zeggen - hebben gehad met andere regio's. Dit werd in bepaalde trajecten wel voorgesteld en wij hebben daar "nee" tegen gezegd.

De **voorzitter**:

Kunt u dat nader aangeven?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik denk dat het verhaal u al eerder verteld is. Dan praat ik over een zaak waarbij er een grote partij harddrugs vanuit het buitenland naar Nederland kwam in een vrachtauto. Die partij kon een belangrijk deel uitmaken van een onderzoek dat in Amsterdam draaide op dat moment. Een CID uit den lande gaf ons dit aan, waarbij er nadrukkelijk bij werd gezegd dat zich in die vrachtauto ook een partij softdrugs bevond en dat wij de gelegenheid zouden krijgen - althans de tactische collega's - om in te grijpen, om die partij in beslag te nemen, maar dat wij even geduld moesten uitoefenen totdat de partij softdrugs uit de auto gehaald was door de bron, door de informant. Toen hebben wij in overleg met Justitie gezegd: zo doen wij dat niet.

De **voorzitter**:

Welke CID was dat?

De heer **Van Teijlingen**:

Moet ik die per se noemen?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Van Teijlingen**:

Het was in Limburg.

De **voorzitter**:

In Limburg?

De heer **Van Teijlingen**:

Ja.

De **voorzitter**:

En dat heeft u toen geweigerd?

De heer **Van Teijlingen**:

Ja.

De **voorzitter:**

Weet u of dat toch gebeurd is?

De heer **Van Teijlingen:**

Omdat wij daar een punt achter gezet hebben en gezegd hebben dat wij deze zaak op die basis niet wilden draaien, heb ik er vervolgens geen zicht op gehad of dat al of niet gebeurd is. Dat weet ik niet.

De **voorzitter:**

Is dat lang geleden gebeurd? Is dat sinds u chef bent?

De heer **Van Teijlingen:**

Ja, ik weet het niet exact, maar ik denk dat wij praten over half 1993.

De **voorzitter:**

Hoeveel informanten heeft u ongeveer ingeschreven staan?

De heer **Van Teijlingen:**

Ik denk om en nabij de 400.

De **voorzitter:**

Hoeveel daarvan runt u actief?

De heer **Van Teijlingen:**

In principe worden zij allen gerund, met dien verstande dat er mensen zijn die je vier keer in de week spreekt en dat er mensen zijn waar je maar n keer in de maand mee spreekt.

De **voorzitter:**

Maakt u ooit afspraken met die informanten, die u op schrift zet?

De heer **Van Teijlingen:**

Op schrift ten opzichte van de bron bedoelt u?

De **voorzitter:**

Ja, ten opzichte van de informant.

De heer **Van Teijlingen:**

Nee, zo werken wij niet.

De **voorzitter:**

Nooit?

De heer **Van Teijlingen:**

Wij maken mondelinge afspraken.

De **voorzitter:**

Legt u die afspraken vast?

De heer **Van Teijlingen:**

Iedere collega die met dit werk belast is - en dan praat ik zowel over de collega's werkzaam bij de RCID als over alle collega's werkzaam bij de decentrale CID's in Amsterdam - hanteert die afspraken en die worden uiteraard alle in een journaal vastgelegd.

De **voorzitter:**

Wat is de meest vergaande afspraak die u maakt met een informant?

De heer **Van Teijlingen:**

Hoe bedoelt u? Afspraken met betrekking tot wat?

De **voorzitter:**

Met betrekking tot ik weet niet wat. Ik vraag of u afspraken maakt. U zegt: ja, ik maak afspraken. Dan vraag ik u welke afspraken u maakt.

De heer **Van Teijlingen:**

Misschien heb ik het verkeerd verwoord. Als ik praat over afspraken, dan bedoel ik nadrukkelijk te zeggen het duidelijk kenbaar maken van onze spelregels.

De **voorzitter:**

En uw spelregels zijn?

De heer **Van Teijlingen:**

Die zijn onder andere, zoals net ter sprake is geweest, dat het plegen van strafbare feiten, waar wij kennis van zouden kunnen dragen, voor de betrokken bron betekent dat er een proces verbaal volgt.

De **voorzitter:**

U maakt dus nooit een afspraak over het onder uw regie plegen van een strafbaar feit?

De heer **Van Teijlingen:**

Nee, die heb ik niet gemaakt.

De **voorzitter:**

U maakt die afspraken nooit, mijnheer Van Looijen?

De heer **Van Looijen:**

In het verleden is er wel eens een vooraankoop van een wapen afgesproken met Justitie en de informant.

De **voorzitter:**

Maar dat doet u nu ook niet meer?

De heer **Van Looijen:**

Nee, niet onder het nieuwe CID-regime.

De **voorzitter:**

Waarom kunt u zonder al die dingen, terwijl alle CID's in het land die afspraken nog steeds menen nodig te hebben? Of is het zo dat eigenlijk de rest van Nederland in Amsterdam werkelijk de misdaad bestrijdt en dat u achterover moet leunen?

De heer **Van Looijen:**

Ik denk dat de werkelijkheid wel iets anders is. Wij hebben vanaf januari 1993 enige honderden - 300 400 - processen-verbaal gemaakt, met daarin operationele CID-informatie die verstrekt is aan operationele diensten en die hebben daar aardige successen mee gescoord. Dus ik denk dat het wel meevalt.

De **voorzitter:**

Dus u kunt ook zeer goed werken zonder dat u ooit een gestuurde informant nodig heeft?

De heer **Van Looijen:**

Ja, maar een gestuurde informant wordt een infiltrant. Als dat goed afgeregeld is en het wordt straks, eventueel als uw commissie klaar is, met nieuwe regelgeving behangen, dan willen wij dat best wel.

De **voorzitter:**

U ziet dus op zichzelf best wel iets in een burgerinfiltrant?

De heer **Van Looijen:**

Als die infiltrant gecontroleerd kan worden en de zaken getoetst kunnen worden, waarom niet?

De **voorzitter:**

U zou ook voor pseudo-koop nieuwe stijl zijn?

De heer **Van Looijen:**

Wat bedoelt u met nieuwe stijl?

De **voorzitter:**

Of oude stijl.

De heer **Van Looijen:**

Met de oude stijl is niets mis, denk ik.

De **voorzitter:**

Daar is niets mis mee?

De heer **Van Looijen:**

Dat denk ik niet, nee.

De **voorzitter:**

Waarom is men er dan mee gestopt in Amsterdam?

De heer **Van Looijen:**

Wij hebben u al eerder verteld dat u dan bij de heer Welten moet zijn. Ik heb daar geen bemoeienis mee gehad, helaas.

De **voorzitter**:

U had graag gewild dat het door was gegaan?

De heer **Van Looijen**:

Nou, ik vind het middel perfect.

De **voorzitter**:

Het kan morgen weer ingezet worden?

De heer **Van Looijen**:

Als dat onder goede regels gebeurt, zeker.

De **voorzitter**:

Tot hoe ver wilt u, als het goed georganiseerd is, gaan met een burgerinfiltrant?

De heer **Van Looijen**:

Wat ik u zei: controleerbaarheid en toetsbaarheid. Ons vragen die mensen, bronnen ook wel: als je me inzet, controleer me in godsnaam, want ik ben de boef en straks blijf ik aan de pan hangen. Zij vragen dus om controle van bijvoorbeeld een politieambtenaar die als infiltrant meegaat.

De **voorzitter**:

Maar die mensen die bij u binnenkomen, dat zijn toch meestal criminelen?

De heer **Van Looijen**:

Dat zeg ik u toch?

De **voorzitter**:

Is het dan werkelijk te sturen en te controleren? Is er niet altijd een bepaald moment waarop het uit de hand kan lopen, dat u de man niet meer runt, maar hij u? Hoe voorkom je dat?

De heer **Van Looijen**:

Door heel duidelijke afspraken daarover te maken en, mits nodig, gepast daarop te reageren.

De heer **De Graaf**:

Waarom wilt u dan eigenlijk regelgeving daarover hebben? Dat heeft u toch zelf in de hand? U zegt zojuist dat u pseudo-koop een prima middel vindt en dat u best zou willen werken met burgerinfiltranten, maar dat er eerst regelgeving moet komen in verband met controle en sturing.

De heer **Van Looijen**:

Ik bedoel het volgende. Als er een infiltratie is, moet dat geverbaliseerd worden. Hoe hou je een burgerinfiltrant buiten de zaak? Ik bedoel, dan moet hij komen en een verklaring afleggen. Moet hij dan zeggen: ik ben die en die?

De heer **De Graaf**:

Dat geldt voor de informanten ook die u nu heeft. Die moeten toch ook buiten de zaak blijven?

De heer **Van Looijen**:

Die moeten ook buiten de zaak blijven.

De heer **De Graaf**:

Is dat geen principieel verschil?

De heer **Van Looijen**:

In zoverre, dat elke handeling van de burgerinfiltrant in zo'n infiltratieactie geverbaliseerd moet worden. Hij wordt dus opgeroepen.

De heer **De Graaf**:

Wat zegt u? De burgerinfiltrant wordt opgeroepen? Dat gebeurt toch in Nederland niet?

De heer **Van Looijen**:

Nee, omdat de zaken gesloten blijven. Maar ik denk dat je dat in Amsterdam met de rechterlijke macht niet voor elkaar krijgt. Dus dan moet de infiltrant komen.

De heer **De Graaf**:

Voor alle helderheid: u zegt dat u best zou willen werken met een burgerinfiltrant, maar dat u dat in Amsterdam niet doet omdat het niet te controleren en niet te sturen is en omdat in

Amsterdam de burgerinfiltrant direct op de terechtzitting met zijn twee vingers omhoog moet staan?

De heer **Van Looijen**:

Zeker.

De heer **De Graaf**:

Waar leidt u uit af dat de rechtbank in Amsterdam zou zeggen: elke burgerinfiltrant willen wij hier in het openbaar hebben?

De heer **Van Looijen**:

Ik wil niet zeggen elke burgerinfiltrant, maar de infiltrant wordt opgeroepen en zal gehoord moeten worden, met alle gevolgen van dien. Dan is hij traceerbaar, ook voor de tegenpartij. Ik denk dat dan de rapen gaar zijn, om het plat te zeggen.

De heer **De Graaf**:

Maar wij hebben in Nederland toch nooit gezien dat burgerinfiltranten plotseling voor de rechter moesten verschijnen in het openbaar?

De heer **Van Looijen**:

Nee, het zijn toch altijd gesloten zaken geweest?

De **voorzitter**:

U zegt: vanwege de houding van de rechterlijke macht zullen wij dat zo niet meer kunnen doen; niet omdat wij dat zelf niet zouden willen, maar omdat de situatie blijkbaar zo is.

De heer **Van Looijen**:

Ik heb gezegd dat het traject controleerbaar en toetsbaar moet zijn. Het hele traject moet je kunnen beheersen, van het begin tot het eind. Als dat dan kan en alles kan geverbaliseerd worden, dan moet het vervolgens getoetst worden door de rechter. Dus "open zaken".

De **voorzitter**:

Wat moet er dan nog gesloten blijven, mijnheer Van Teijlingen?

De heer **Van Teijlingen**:

Dat vind ik moeilijk te beantwoorden, omdat wij vanaf 1993 niet op die wijze hebben gewerkt. Wij hebben dus niet met gesloten zaken gewerkt. Alle informatie die wij vergaard hebben is bij proces-verbaal vastgelegd en aan de rechter ter toetsing voorgelegd.

De **voorzitter**:

Jawel, maar u moet toch ook de bron beschermen?

De heer **Van Teijlingen**:

Ja, dat gebeurt toch ook?

De **voorzitter**:

Dus die bron moet toch in ieder geval gesloten blijven?

De heer **Van Teijlingen**:

Daar hebben wij tot op heden geen problemen mee gehad, met dien verstande dat zich nu ook bepaalde situaties voordoen. In een recente zaak werd iemand als bron gehanteerd en toen werd op een gegeven moment tijdens de terechtzitting door de rechtbank beslist dat deze bron na toetsing door de rechter-commissaris als een anonieme bedreigde getuige moest worden gehoord.

De **voorzitter**:

Komt er nog wel een informant bij u binnen, een nieuwe?

De heer **Van Looijen**:

Er zijn er genoeg.

De **voorzitter**:

Je moet in Amsterdam dus blijkbaar minder voor elkaar krijgen dan elders in Nederland. U zegt namelijk dat u de grenzen scherper stelt. Waarom zou ik dan nog informant worden in Amsterdam? Dan kan ik toch veel beter naar een andere plek gaan in Nederland?

De heer **Van Looijen**:

Dat zou u aan die informanten moeten vragen. Ik weet het niet. Ze komen nog steeds.

De **voorzitter**:

Op welk motief?

De heer **Van Looijen**:

Motieven zijn er vele: wraak, concurrentiebeding, dollartekens in de ogen. Zo kan ik er een aantal noemen.

De **voorzitter**:

Zijn er gevolgen te merken in die zin dat er minder mensen naar u toe komen nu er blijkbaar minder met ze af te spreken is?

De heer **Van Looijen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Hoeveel van de grote zaken worden in Amsterdam gestart op basis van CID-informatie?

De heer **Van Looijen**:

Vrijwel alle.

De **voorzitter**:

Heeft u politiemensen als informant in uw bestand?

De heer **Van Looijen**:

In het verleden?

De **voorzitter**:

Nu.

De heer **Van Looijen**:

Nee, tenzij een politieman die in de straat X woont naast de crimineel Y in zijn priv-tijd iets ziet. Als uit zou komen dat hij dat verraden heeft, kan hij problemen krijgen. Dan zou je hem als informant kunnen opnemen.

De **voorzitter**:

Heeft u op dit moment politieambtenaren als informant ingeschreven?

De heer **Van Looijen**:

Dat zou alleen kunnen in zo'n geval.

De **voorzitter**:

Dat vroeg ik niet. Heeft u op dit moment politieambtenaren als informant ingeschreven?

De heer **Van Looijen**:

Dan gaat het om eenmalige informatie of informatie die een paar keer wordt verstrekt. Die politieman wordt dus niet gerund.

De **voorzitter**:

Heeft u runners uit andere regio's als informant?

De heer **Van Looijen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Vroeger wel?

De heer **Van Looijen**:

Het is wel eens voorgekomen.

De **voorzitter**:

Bent u ertegen?

De heer **Van Looijen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Waarom?

De heer **Van Looijen**:

Ja, dan is het getrapte informatieverstrekking. Hoe zit het dan precies?

De **voorzitter**:

Komt het bij u voor dat de ene CID een informant of infiltrant runt voor een andere regio?

De heer **Van Looijen**:

Het komt wel voor dat wij gebruik maken van informatie via bronnen van andere regio's verstrekt, maar dan maken die regio's het proces-verbaal.

De **voorzitter**:

Juist, maar runt u op dit moment ook voor een andere regio, waarbij de andere regio proces-verbaal maakt?

De heer **Van Looijen**:
Nee.

De **voorzitter**:
Dat doet u niet?

De heer **Van Looijen**:
Nee.

De **voorzitter**:
Vindt u dat een belangrijke infiltrant door een andere regio helemaal gerund kan worden ten behoeve van onderzoek bij u?

De heer **Van Looijen**:
Nu praat u over een burgerinfiltrant?

De **voorzitter**:
Ja.

De heer **Van Looijen**:
Justitie gaat daar niet meer akkoord in Amsterdam, dus dat doen wij niet.

De **voorzitter**:
Waar gaat Justitie precies niet mee akkoord?

De heer **Van Looijen**:
Met burgerinfiltratie.

De **voorzitter**:
Dus het is sowieso niet het geval, ook niet onder de huidige omstandigheden?

De heer **Van Looijen**:
Precies, om de redenen die ik zojuist gaf: controleerbaarheid en toetsbaarheid.

De **voorzitter**:
Waar heeft u voor het laatst uw hoofd gestoten met de controleerbaarheid en de toetsbaarheid?

De heer **Van Looijen**:
Dat was met de Cargo-zaak.

De **voorzitter**:
En wanneer speelt dat?

De heer **Van Looijen**:
Eind 1992, begin 1993.

De **voorzitter**:
U weet werkelijk niets over die andere zaak waar ik het over had?

De heer **Van Looijen**:
Nee.

De heer **Rouvoet**:
Ik heb nog een vraag over die politiemensen als informant. Kan de veiligheid van een rechercheur bij u ook argument zijn om hem als informant in te schrijven als hij op de zaak zit? Dus dat hij geen PV maakt, maar uit veiligheidsoverwegingen - want hij woont in die straat - als informant zijn informatie aanlevert?

De heer **Van Looijen**:
Ja, ik zou mij er iets bij kunnen voorstellen in uitzonderlijke gevallen.

De heer **Rouvoet**:
Is het voorgekomen?

De heer **Van Looijen**:
In het verleden wel. Vanaf januari 1993 niet meer.

De heer **De Graaf**:
Ik wil nog even terug naar de burgerinfiltrant. U zegt dat Justitie dat niet wil in Amsterdam, ook niet als zo'n burgerinfiltrant zou worden gerund door een andere CID ten behoeve van een zaak die in Amsterdam speelt. Dat kan zich natuurlijk voordoen. Heeft u de uitspraak

dat Justitie geen burgerinfiltranten wil in Amsterdam gehoord van de hoofdofficier of van de officier van Justitie?

De heer **Van Looijen:**
Met de hoofdofficier spreken wij niet, wel met de CID-officier.

De heer **De Graaf:**
Van wie heeft u het dan gehoord, van de huidige CID-officier?

De heer **Van Looijen:**
Die is er pas, dus...

De heer **De Graaf:**
Wie heeft dan tegen u gezegd: in Amsterdam geen burgerinfiltranten?

De heer **Van Looijen:**
Valente.

De heer **De Graaf:**
Dat heeft de heer Valente tegen u gezegd?

De heer **Van Looijen:**
Ja.

De heer **De Graaf:**
Wat is nu voor u het verschil tussen actief gerunde, zelfs gestuurde informanten en burgerinfiltranten?

De heer **Van Looijen:**
Als zo'n persoon strafbare handelingen moet verrichten onder regie van de politie, dan noem ik dat een infiltrant.

De heer **De Graaf:**
Het verschil is er dus in gelegen dat iemand de opdracht krijgt dat hij bijvoorbeeld in hasj moet handelen of wapens moet verkopen etc.? Dat is het echte verschil?

De heer **Van Looijen:**
Bijvoorbeeld.

De heer **De Graaf:**
Dus iemand die bijvoorbeeld door u wordt gerund en wordt gestuurd om zich in een bepaalde wereld op te houden en moet proberen contact te hebben met een criminele organisatie, is nog geen infiltrant in uw woorden?

De heer **Van Looijen:**
Dan begint het een infiltrant te worden natuurlijk. Als je tegen bron A zegt dat hij naar crimineel X moet om te proberen informatie te verkrijgen, dan begint het op een infiltratie te lijken.

De heer **De Graaf:**
Dan is het wel een infiltrant?

De heer **Van Looijen:**
Dan begint het erop te lijken, ja.

De heer **De Graaf:**
Is het infiltratie als u tegen een informant zegt: bezoek een kroeg aan de haven, waar je normaal niet komt, waar veel mensen van een criminele organisatie komen en probeer in contact te komen met die mensen?

De heer **Van Looijen:**
Dat gaat erop lijken, dus dat doen wij niet.

De heer **De Graaf:**
Dat doet u ook al niet?

De heer **Van Looijen:**
Nee.

De heer **De Graaf:**
Wat doet u eigenlijk wel?

De heer **Van Looijen:**
Dan proberen wij in de omgeving van die kroeg die u noemde een bron te krijgen.

De heer **De Graaf**:

Heeft u in Amsterdam informanten die door andere regio's worden gerund, die actief worden gestuurd voor een zaak waar u mee bezig bent? Met andere woorden: zijn er informanten die door andere regio's worden aangeleverd ten behoeve van zaken waar u mee bezig bent?

De heer **Van Looijen**:

Op dit moment niet. Wel krijgen wij informatie, maar het is niet zo dat er in overleg wordt afgesproken: stuur een bepaalde informant naar een bepaalde lokatie.

De **voorzitter**:

Weet u dat ook voor alle informanten die ten behoeve van het kernteam werken?

De heer **Van Looijen**:

Dat zou u aan de heer Van Teijlingen moeten vragen, want hij is daar verantwoordelijk voor.

De heer **Van Teijlingen**:

Alle informanten van het kernteam behorende tot de decentrale criminele inlichtingendienst staan ook in mijn register.

De **voorzitter**:

Dat vroeg ik niet.

De heer **De Graaf**:

U moet dat weten, mijnheer Van Teijlingen.

De heer **Van Teijlingen**:

Ik word geacht te weten wat er met die informanten gebeurt, ja.

De heer **De Graaf**:

Heeft u het verhaal van de heer Mosterd van afgelopen donderdag gehoord?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik heb het niet zelf gezien.

De heer **De Graaf**:

Ik herhaal de vraag die zojuist gesteld is. Zijn er bij u in Amsterdam informanten actief die door een andere regio worden gerund ten behoeve van zaken die u draait?

De heer **Van Teijlingen**:

In het voorbeeld naar aanleiding van de verklaring van collega Mosterd betreft het een informant, bij hem ingeschreven, die niet alleen informatie verschaft over een zaak die in de regio Amsterdam/Amstelland speelt, maar ook informatie over zijn regio. Er zijn dus afspraken gemaakt met betrekking tot het verstrekken van die informatie via collega Mosterd. Indien nodig wordt die informatie bij proces-verbaal aan ons aangeleverd.

De heer **De Graaf**:

Weet u nu wel of niet wat zo'n informant doet die door collega Mosterd en zijn medewerkers wordt gerund?

De heer **Van Teijlingen**:

Daar heb ik natuurlijk niet direct zicht op.

De heer **De Graaf**:

Dat heeft u niet gevraagd.

De heer **Van Teijlingen**:

Natuurlijk wordt er bij gesprekken tussen CID-chefs onderling als er gesproken wordt over bronnen die bij iemand in gebruik zijn, wel gesproken over de informatiepositie en over de vraag in hoeverre de man betrouwbaar is gebleken.

De heer **De Graaf**:

Het gaat mij om het sturen van zo'n informant.

De heer **Van Teijlingen**:

Als hij onder verantwoordelijkheid van een andere CID werkt dan is er van onze kant geen sturing.

De heer **De Graaf**:

Ik dacht dat de heer Van Looijen zojuist zei dat in Amsterdam de grens tussen informant en infiltrant niet overschreden kan worden, ook niet als de informanten door anderen worden gerund, omdat de Amsterdamse officier van justitie dat niet goed vindt.

De heer **Van Teijlingen**:

Dat klopt toch. Dat ontken ik ook niet.

De heer **De Graaf**:

Dus in de casus van de heer Mosterd is er geen sprake van een zodanige actieve sturing dat er sprake zou zijn van infiltratie? Anders zouden u en uw CID-officier het niet goed hebben gevonden.

De heer **Van Teijlingen**:

Als wij over soortgelijke trajecten praten, wordt er wel nadrukkelijk gevraagd of dat in het geding is.

De heer **De Graaf**:

Heeft u die vraag gesteld?

De heer **Van Teijlingen**:

In dit geval?

De heer **De Graaf**:

Ja.

De heer **Van Teijlingen**:

Ik heb niet persoonlijk met collega Mosterd gesproken. Dat heeft de teamleider van de decentrale inlichtingendienst van het kernteam gedaan.

De heer **De Graaf**:

Ja, maar u bent toch als CID-chef verantwoordelijk?

De heer **Van Teijlingen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Weet u het nu wel of weet u het niet?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik heb met deze teamleider gesproken en hij heeft mij verwoord dat er geen trajecten lopen die niet binnen onze eigen regio acceptabel zouden zijn.

De heer **De Graaf**:

De grens ligt dus in hetgeen de heer Van Looijen zojuist zei, namelijk dat informanten zelfs niet naar een kroeg gestuurd worden waar zij nog nooit zijn geweest.

De heer **Van Teijlingen**:

Bij ons in de regio in ieder geval niet.

De heer **Rouvoet**:

Moet ik daaruit begrijpen dat, ook bij de informanten die u misschien wel enkele keren per week ontmoet, de CID-Amsterdam volledig passief is in het ontvangen van informatie die wordt aangedragen, omdat alles wat u meer zou doen of vragen riekt naar infiltratie?

De heer **Van Teijlingen**:

Dat verwoordt u goed. Wij beperken ons tot het aanhoren van de informatie die ons, gevraagd of ongevraagd, aangeleverd wordt.

De **voorzitter**:

Sluit u wel eens deals met criminelen?

De heer **Van Teijlingen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Geeft u wel eens de mogelijkheid van deals met criminelen verder naar boven?

De heer **Van Teijlingen**:

Dat heeft zich onder mijn verantwoordelijkheid niet voorgedaan.

De **voorzitter**:

Nu heb ik kennis van een casus waarbij eventueel een rijbewijs georganiseerd wordt voor een informant. Is dat voorgekomen? Of noemt u dat geen deal met een crimineel?

De heer **Van Teijlingen**:

U zegt dat er voor een informant...

De **voorzitter**:

Een rijbewijs dat voor een informant georganiseerd wordt door u.

De heer **Van Teijlingen**:

Is dat een concreet voorbeeld dat bij ons gespeeld zou moeten hebben?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Van Teijlingen**:

Dat is niet juist, denk ik. Dat heeft niet gespeeld.

De **voorzitter**:

Iemand die zijn rijbewijs kwijtgeraakt is door de politie en toch via de CID een nieuw rijbewijs krijgt.

De heer **Van Teijlingen**:

Daar draag ik geen kennis van.

De heer **Van Looijen**:

Alleen als het een normale aanvraag zou zijn, zou dat kunnen. Als iemand de rijbevoegdheid is ontzegd, wordt er niet iets geregeld.

De **voorzitter**:

Het is blijkbaar gebeurd, met een CID-matige rij-instructeur.

De heer **Van Looijen**:

Bij een CID-matige rij-instructeur? Nou, daar moet u maar eens iets over vertellen.

De **voorzitter**:

De CID zorgde ervoor dat de informant een rijbewijs haalde met een valse rij-instructeur. Achteraf bleek de informant onbetrouwbaar.

De heer **Van Looijen**:

Met een valse rij-instructeur?

De heer **Van Teijlingen**:

Het voorbeeld dat u noemt, ken ik inderdaad wel. Ik wist niet dat u dit bedoelde. Dan praten wij niet over het verstrekken van een rijbewijs. Er is bemiddeld door de CID om de betrokken persoon versneld, terwijl je normaal gesproken twee drie maanden moet wachten om rij-examen te doen, een rijproef te doen afleggen. Daar gaat het over en niet over het verstrekken van een rijbewijs.

De **voorzitter**:

Betrokkene is wel geholpen om het sneller te regelen.

De heer **Van Teijlingen**:

Dat klopt, ja.

De **voorzitter**:

Doet u meer dingen in dat genre of is dat een uitzondering?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik denk dat gesteld kan worden dat dit uitzonderingen zijn.

De **voorzitter**:

Heeft u vroeger ooit ingekeken?

De heer **Van Teijlingen**:

Wat verstaat u onder vroeger?

De **voorzitter**:

Na 1945. Nee, vanaf 1985. Ik bedoel de CID-Amsterdam.

De heer **Van Teijlingen**:

Vanaf de periode waarin ik verantwoordelijk ben heeft dat niet plaatsgevonden.

De **voorzitter**:

Daarvoor?

De heer **Van Teijlingen**:

Daar kan ik moeilijk iets over zeggen.

De **voorzitter:**

Mijnheer Van Looijen?

De heer **Van Looijen:**

Niet dat ik weet. Mij is geen geval bekend waarin de CID een inijkoperatie heeft gedaan of heeft laten doen.

De **voorzitter:**

Welke inijkoperaties zijn er verder in Amsterdam bekend?

De heer **Van Looijen:**

Doelt u erop dat wij u eerder verteld hebben dat dit vroeger in Amsterdam ook gebeurde?

De **voorzitter:**

Ja, bijvoorbeeld.

De heer **Van Looijen:**

Ja, toen gebeurde het regelmatig.

De **voorzitter:**

Wie deed het toen?

De heer **Van Looijen:**

De tactische diensten. Dan spreek ik over de periode voor 1985.

De **voorzitter:**

Heeft de tactische recherche na 1985 aan het arrestatieteam van de Rijkspolitie gevraagd om het te doen?

De heer **Van Looijen:**

Dat is mij niet bekend.

De **voorzitter:**

Heeft u daar ooit van gehoord?

De heer **Van Looijen:**

Nee.

De **voorzitter:**

U heeft nooit gehoord dat het arrestatieteam van de Rijkspolitie inijkoperaties deed?

De heer **Van Looijen:**

Ja, dat heb ik wel gehoord natuurlijk.

De **voorzitter:**

Voor wie deden zij die? Deden zij die nooit voor Amsterdam?

De heer **Van Looijen:**

Dat zou ik niet weten. Ik ken geen geval in Amsterdam. Maar goed, als het gebeurd zou zijn, dan heb ik er het zicht niet op gehad.

De **voorzitter:**

Het kan wel?

De heer **Van Looijen:**

Het zou kunnen, ja, waarom niet?

De **voorzitter:**

Zijn er na 1993 nog inijkoperaties geweest in Amsterdam?

De heer **Van Looijen:**

Onder de CID-vlag?

De **voorzitter:**

Nee, in het algemeen.

De heer **Van Looijen:**

Onlangs is er n geweest, begreep ik.

De **voorzitter:**

Welke?

De heer **Van Looijen:**

Dat wil ik hier niet zeggen, maar onlangs is er n in overleg met en met toestemming van Justitie geweest. Die is ook geverbaliseerd.

De **voorzitter:**

Een reguliere inkijkoperatie.

De heer **Van Looijen**:
Ja, precies.

De **voorzitter**:
Ik zeg dit omdat de heer Welten zei: er gebeuren geen inkijkoperaties. Is het dan geen inkijkoperatie meer?

De heer **Van Teijlingen**:
Ik denk dat er een onderscheid gemaakt wordt, ook door de heer Welten. Er zijn inkijkoperaties die plaatsvinden nadat er vooraf overleg met Justitie is geweest en waar proces-verbaal van opgemaakt wordt, binnen de tactische teams. Dat komt voor.

De **voorzitter**:
De heer Koekkoek wil nog een vraag stellen over deals.

De heer **Koekkoek**:
Mijnheer Van Looijen, ik kan mij voorstellen dat informanten die gedetineerd zijn wel eens aan u vragen of er niet iets te regelen valt met de officier van justitie. Gebeurt dat wel eens?

De heer **Van Looijen**:
Dat regelen of dat vragen?

De heer **Koekkoek**:
Dat het gevraagd wordt.

De heer **Van Looijen**:
Dat gebeurt veelvuldig.

De heer **Koekkoek**:
En wat doet u dan met die vraag?

De heer **Van Looijen**:
Wij vertellen het altijd aan de CID-officier. Wij zeggen in eerste instantie dat er niets te regelen is, maar wij leggen het altijd voor. Er kan altijd een belang zijn dat ik niet zie, maar een ander misschien wel.

De heer **Koekkoek**:
U legt het voor aan de CID-officier. Weet u of er wel eens iets gebeurt met die vragen?

De heer **Van Looijen**:
Tot nog toe zijn die verzoeken allemaal afgewezen in de periode van januari 1993 tot heden.

De heer **Koekkoek**:
Wanneer kon een informant bij uw weten voor het laatst een deal maken?

De heer **Van Looijen**:
Zulke deals? Ik weet het niet.

De heer **Koekkoek**:
Kwam het voor januari 1993 voor?

De heer **Van Looijen**:
Die vragen zijn natuurlijk diverse keren gesteld, maar ik heb er geen zicht op gehad door mijn toenmalige positie.

De heer **Koekkoek**:
Dus in principe kan het? Ik bedoel, als de officier van justitie het goed vindt. U geeft het verzoek door aan de officier van justitie.

De heer **Van Looijen**:
Wij bespreken dat soort zaken met de officier van justitie, niet zozeer om een deal te verlangen, maar meer om... Anders komt het via een achterdeur binnen, vraagstellingen van "die doet dit niet en die doet dat niet". Dan kunnen er vervelende dingen gebeuren. Dus wij bespreken dat en tot nog toe...

De heer **Koekkoek**:
Normaal gesproken verlopen die verzoeken via u en niet via de heer Welten, begrijp ik.

De heer **Van Looijen**:

Nee, maar de heer Welten is tegen deals. Maar als er een deal gemaakt zou moeten worden, moeten wij bij hem toch te biecht gaan. Hij heeft er iets in te zeggen.

De heer **Koekkoek:**

Dat verheldert veel.

De **voorzitter:**

Betekent dit volgens u dat er sinds 1993 nooit een deal in het arrondissement Amsterdam is afgesloten?

De heer **Van Teijlingen:**

Ik wil wel een voorbeeld geven van een geval waarin wij dat niet doen. Ik refereer aan onze spelregels, waar ik het zojuist over had. En van de eerste opmerkingen die gemaakt wordt tegenover een bron is dat hij vooraf van ons geen activiteiten hoeft te verlangen. Hij zal boter bij de vis moeten leveren. Ik ken een voorbeeld dat niet onder onze vlag is gebeurd. Tactische collega's kwamen in gesprek met iemand die gedetineerd was en die meende belangrijke informatie voor hen te hebben. Zij hebben, zonder dat wij daarvan in kennis gesteld waren, een "deal" gemaakt en ervoor gezorgd dat de betrokken persoon naar een andere inrichting werd overgebracht. Dit is een schoolvoorbeeld van hoe het werkt, want toen de man in de andere inrichting zat, zei hij: bedankt en voor de rest heb ik niets te vertellen; ik zit hier lekker.

De **voorzitter:**

Maar die deal is dus wel gesloten.

De heer **Van Teijlingen:**

Als u dat een deal wilt noemen.

De **voorzitter:**

Het is toch een deal?

De heer **Van Teijlingen:**

Nogmaals, dit heeft zich buiten ons zicht voorgedaan.

De **voorzitter:**

Nee, maar er werd gezegd dat er nooit meer een deal gesloten wordt. Deze deal is toch gesloten.

De heer **Van Teijlingen:**

Die uitspraak klopt puur gericht op de CID. Als CID maken wij geen deals met mensen.

De **voorzitter:**

Wij hadden het over de inijkoperaties. Weet u wat de dienst technische ondersteuning uit Driebergen bij u doet?

De heer **Van Teijlingen:**

In onze regio bedoelt u?

De **voorzitter:**

Ja.

De heer **Van Teijlingen:**

Ik heb begrepen dat die dienst heel actief is binnen onze regio, op verzoek van onze regio zelf.

De **voorzitter:**

Wat doet die dienst?

De heer **Van Teijlingen:**

Inhoudelijk zit ik er niet bij, omdat het geen trajecten zijn die wij organiseren.

De **voorzitter:**

Werkt die dienst wel eens voor u?

De heer **Van Teijlingen:**

Jawel, zeker wel.

De **voorzitter:**

Wat doet hij voor u?

De heer **Van Teijlingen:**

Ik gaf zojuist het voorbeeld van een bron die op last van de rechtbank gehoord moest worden als anonieme bedreigde getuige. Dan wordt er een verhoor door de rechter-commissaris in gang gezet, waarbij apparatuur gebruikt wordt van de DTOO.

De **voorzitter**:

Wat doet deze dienst nog meer voor u?

De heer **Van Teijlingen**:

Op ander gebied heb ik geen verzoeken aan hen gericht.

De **voorzitter**:

Waar komen die 350 inzetten vandaan?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik ken die lijst niet, dus ik kan daar moeilijk antwoord op geven. Ik ga er in principe van uit dat het verzoeken betreft, zoals veelvuldig voorkomt, waarbij er gijzelingen of ontvoeringen plaatsvinden binnen Amsterdam. Daarbij wordt hun inzet ook gevraagd. Dat komt veelvuldig voor. Ook tactische collega's, tactische teams zullen een beroep op deze dienst doen.

De **voorzitter**:

Wat doen zij in Amsterdam naar uw waarneming?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik heb daar zelf geen direct zicht op.

De heer **Koekkoek**:

Hoeveel van die 350 inzetten per jaar lopen er via u?

De heer **Van Teijlingen**:

Geen enkele, buiten het voorbeeld dat ik net noemde, als wij specifiek hulp invoeren bijvoorbeeld voor een verhoor. Maar anders niet.

De **voorzitter**:

Wat is u bekend van inzetten van de DTOO in Amsterdam?

De heer **Van Teijlingen**:

Puur de bekendheid dat zij activiteiten verrichten binnen Amsterdam.

De **voorzitter**:

Welke activiteiten verrichten zij?

De heer **Van Teijlingen**:

Ondersteuning, zoals ik aangaf, bij ontvoeringen of gijzelingen, waarbij zij klaar staan met extra apparatuur, speciaal geprepareerde auto's. Dat soort activiteiten.

De **voorzitter**:

Maar dat zijn toch geen 350 inzetten per jaar?

De heer **Van Teijlingen**:

Daar heb ik geen kijk op, mijnheer. Daar kan ik geen antwoord op geven. Dat weet ik niet. Ik mag hopen dat de heer Hellemons een lijst heeft waarin hij aan kan geven wat hij gedaan heeft.

De **voorzitter**:

Dat vragen wij weer terug aan de heer Hellemons, maar nu vragen wij het ook aan u.

De heer **Van Teijlingen**:

Ik heb er geen zicht op. Ik weet het niet.

De **voorzitter**:

Wie weet dat in Amsterdam?

De heer **Van Teijlingen**:

Binnen onze eigen organisatie hebben wij een afdeling RTO die zich ook met techniek bezighoudt. Bij mijn weten zijn zij de tussenpersoon als er om ondersteuning van DTOO gevraagd wordt.

De **voorzitter**:

Wie is ervoor verantwoordelijk?

De heer **Van Teijlingen**:

Daar is uiteindelijk ook Bernard Welten voor verantwoordelijk.

De heer **Rouvoet**:
Mijnheer Van Teijlingen, is er ooit een video-inzet geweest door DTOO voor de CID-Amsterdam?

De heer **Van Teijlingen**:
Ik heb nooit om een video-inzet door DTOO gevraagd.

De heer **Rouvoet**:
En direct af luisteren in Amsterdam, is dat bekend? Is daar een voorbeeld van te geven?

De heer **Van Teijlingen**:
Daar heb ik nooit om gevraagd. Het is mij niet bekend.

De heer **Koekkoek**:
Mijnheer Van Teijlingen, maakt u wel eens gebruik van tussenpersonen bij het runnen van informanten? Dus burgers die contacten onderhouden met informanten ten behoeve van u?

De heer **Van Teijlingen**:
Nee, dit komt mij vreemd voor. Als wij iets willen zeggen over de betrouwbaarheid van bronnen, dan kan dat nooit middels tussenpersonen zijn. Dan kunnen wij ons op zichzelf geen goed beeld vormen van de waarde van die informatie. Dus dat wordt bij ons niet gehanteerd. Wij doen rechtstreeks zaken met bronnen en niet middels tussenpersonen.

De heer **Rabbae**:
Heeft u wel eens contact met een particulier detectivebureau?

De heer **Van Teijlingen**:
Ik kan mij niet voor de geest halen dat ik contact heb gehad met een particulier detectivebureau.

De heer **Rabbae**:
Iemand anders van uw CID?

De heer **Van Teijlingen**:
Dat zou kunnen, maar ik draag er geen kennis van.

De heer **Rabbae**:
Waar zou het over kunnen gaan?

De heer **Van Teijlingen**:
Als het al plaatsvindt, zal het erom gaan of wij mogelijk via zo'n bureau iets te weten kunnen komen. Dat kan. Dat hangt af van de informatie.

De heer **Rabbae**:
U weet het niet exact.

De heer **Van Teijlingen**:
Nee.

De **voorzitter**:
Is er binnen de CID een regel voor hoe omgegaan moet worden met particuliere recherchebureaus?

De heer **Van Teijlingen**:
Er is niet expliciet een aparte regel voor beschreven. Daar waar wij graag informatie in ons bestand hebben, zou het kunnen zijn dat wij ook met zo'n bedrijf contacten hebben. Dan is er n regel: wij vragen informatie en zij krijgen er niets voor terug.

De **voorzitter**:
Is het mogelijk om alleen maar informatie te vragen als je er helemaal niets voor terugkrijgt?

De heer **Van Teijlingen**:
Ja hoor, ik denk het wel. Zo werkt het al bijna drie jaar.

De **voorzitter**:
Wat is dan het belang voor die mensen om daar nog aan mee te werken?

De heer **Van Teijlingen**:
Zoals de collega al aangaf, dat kan velerlei zijn: financieel, wraak. Vul maar in.

De **voorzitter**:

Ik doel op het belang van het recherchebureau.

De heer **Van Teijlingen**:
In eerste instantie zou een belang kunnen zijn dat zij hopen iets van ons terug te kunnen krijgen.

De **voorzitter**:
Heeft u medewerkers van recherchebureaus als informanten ingeschreven?

De heer **Van Teijlingen**:
Nee.

De **voorzitter**:
Dat weet u zeker?

De heer **Van Teijlingen**:
Ja, ik denk dat ik dat zeker weet.

De **voorzitter**:
Weet u het helemaal zeker of...?

De heer **Van Teijlingen**:
Ja, dat weet ik zeker.

De heer **Rabbae**:
Heeft u nooit een recherchebureau ingeschakeld om bankinformatie te krijgen over een CID-subject?

De heer **Van Teijlingen**:
Nee, pertinent niet.

De **voorzitter**:
Wanneer wordt men in Amsterdam CID-subject? Haalt u de subjecten ook weer uit het bestand of gebeurt dat louter automatisch?

De heer **Van Teijlingen**:
Bedoelt u dat zij eruit gehaald worden als er geen informatie bijgekomen is en de periode verstreken zou zijn?

De **voorzitter**:
Ja.

De heer **Van Teijlingen**:
Ja, natuurlijk. Als de normale periode van vijf jaar verstreken is en er is geen informatie bijgekomen, dan wordt daarop gelet door documentalist die dat werk verrichten en die zorgen ervoor dat die subjecten verwijderd worden.

De **voorzitter**:
Wanneer wordt men CID-subject? Wie beslist of bijvoorbeeld ik CID-subject word en in de bak terechtkom?

De heer **Van Teijlingen**:
Als er informatie binnenkomt of er is al informatie in het bestand, dan wordt met ons besproken of iemand al of niet tot CID-subject dan wel tot grijze-veldsubject bestempeld mag worden.

De **voorzitter**:
Wanneer word je grijze-veldsubject?

De heer **Van Teijlingen**:
Dat word je als er aanleiding zou kunnen zijn om te gaan veronderstellen dat betrokkene in aanmerking zou kunnen komen voor het zijn van CID-subject. Dus dat is op zichzelf maar heel flinterdun.

De **voorzitter**:
Is het zo dat je grijze-veldsubject wordt als er n keer informatie binnenkomt, zelfs als het dun is, en dat je CID-subject wordt nadat er twee keer informatie is binnengekomen?

De heer **Van Teijlingen**:
Dat zou kunnen. Om aan te geven dat wij er voorzichtig mee omgaan, zal ik wat aantallen geven. In het CID-register dat wij nu hanteren gaat het binnen onze regio om 250 grijze-veldsubjecten op een totaal van bijna 10.000 CID-subjecten.

De **voorzitter:**

Bespreekt u met de officier van justitie of iemand nieuw aan het bestand wordt toegevoegd?

De heer **Van Teijlingen:**

Nee, die beslissing wordt niet met de CID-officier besproken.

De **voorzitter:**

Neemt u die beslissing zelf of neemt in feite de runner/documentalist die beslissing?

De heer **Van Teijlingen:**

Dat vindt plaats in overleg met mijn collega Van Looijen.

De **voorzitter:**

Dus u weet van iedereen die er nieuw ingestopt wordt?

De heer **Van Teijlingen:**

Wij worden geacht dat te weten inderdaad.

De **voorzitter:**

Ja, ik weet dat u geacht wordt dat te weten, maar weet u het ook? Zegt u op een bepaalde middag: h, hier hebben wij de heren Pietersen, Jansen en Klaassen en die moeten in het bestand?

De heer **Van Teijlingen:**

Wij hebben geen speciaal wekelijks overleg daarover. Als zich informatie aandient vanuit onze eigen regio, misschien vanuit een andere regio, dan wordt besproken of dat zo geregistreerd wordt.

De **voorzitter:**

Maar in feite heeft u daar niet direct zicht op?

De heer **Van Teijlingen:**

Ja, daar hebben wij wel zicht op. Het wordt met ons besproken.

De **voorzitter:**

Stuk voor stuk?

De heer **Van Teijlingen:**

Ja.

De heer **Van Looijen:**

Elke informatie die binnenkomt, komt op ons bord. Die informatie bekijken wij en wij geven aan wat ermee moet gebeuren.

De **voorzitter:**

Ik wilde nog vragen of er gebruik gemaakt wordt van scanners en Kolibrie ten behoeve van de CID.

De heer **Van Teijlingen:**

Ik heb die apparatuur niet.

De **voorzitter:**

Nee, maar het OT heeft die apparatuur.

De heer **Van Teijlingen:**

Ja, maar het OT valt niet onder mijn verantwoordelijkheid.

De **voorzitter:**

En u krijgt nooit informatie van het OT?

De heer **Van Teijlingen:**

Ik krijg wel verslagen van het OT als zij observatiewerkzaamheden hebben verricht.

De **voorzitter:**

Daarin zijn toch eventueel ook scanner- en Kolibrie-observaties in verwerkt?

De heer **Van Teijlingen:**

Het observatieteam wordt niet door mij aangestuurd. Dus de berichtgeving die het verstrekt is niet gericht op zaken waar ik om gevraagd heb. Dan heb ik het over zaken in zijn algemeenheid. Die informatie kan bijvoorbeeld verstrekt worden op verzoek van buitenlandse autoriteiten. Ik mag uitgaan van de stelregel dat scannen middels Kolibrie zonder machtiging niet is toegestaan en dat dit middel ook niet gebruikt wordt.

De **voorzitter:**

Vraagt u er wel eens naar?

De heer **Van Teijlingen:**

Nee, ik spreek mensen van het OT niet persoonlijk aan om te vragen of zij er gebruik van maken.

De **voorzitter:**

U vraagt nooit om informatie aan de OT's? U maakt toch wel een enkele keer gebruik van een OT?

De heer **Van Teijlingen:**

Ik kan er helaas maar al te weinig een beroep op doen.

De **voorzitter:**

Als u dan wel OT-informatie krijgt, vraagt u dan ook of er een machtiging was om die scanner te gebruiken?

De heer **Van Teijlingen:**

Dat is een hypothetische vraag, want ik heb anderhalf twee jaar geen gebruik gemaakt van het OT. Dus ik kan die vraag moeilijk beantwoorden.

De **voorzitter:**

Heeft u nog losse OT-informatie, dus ongevraagde OT-informatie gekregen?

De heer **Van Teijlingen:**

Ja, een OT werkt veelvuldig voor de afdeling internationale samenwerking die wij binnen het bureau recherche-informatie hebben. Daar komt ook informatie uit. Die informatie komt mij ter ore uiteraard.

De **voorzitter:**

Daar kan Kolibrie dus bij gebruikt zijn?

De heer **Van Teijlingen:**

Bij dit voorbeeld gaat het om zaken waarbij puur geacteerd wordt op verzoeken vanuit het buitenland en ik ga er niet van uit dat men dan op die manier werkt.

De heer **Vos:**

Hoe kan de betrouwbaarheid van informanten gecheckt worden als u niet van OT's gebruik kunt maken?

De heer **Van Teijlingen:**

Het vaststellen van de betrouwbaarheid van een informant is natuurlijk niet per se afhankelijk van het ter beschikking hebben van een OT. Ik gaf al aan dat ik het graag zou willen, om dat extra stukje controle te kunnen gebruiken. Daar waar ik het niet heb, moeten wij dus afgaan op hetgeen ons in de loop der tijden van de betrokken informant ter ore komt. Mijn mensen zullen bij tijd en wijle, indien daar de gelegenheid voor is, ook controle uitoefenen met betrekking tot zo'n bron.

De heer **Vos:**

Betekent dit dat u dan zelf OT-werk verricht?

De heer **Van Teijlingen:**

Nou, OT-werk. Als een bron aangegeven heeft dat hij op een bepaalde datum, op een bepaalde plaats een afspraak heeft met iemand, zou het voor kunnen komen dat collega's van mijn dienst een kijkje gaan nemen om na te gaan of het verhaal wel klopt. Zo zijn er meer mogelijkheden.

De **voorzitter:**

Ik wil u iets heel anders vragen. Hoeveel tonnen softdrugs en harddrugs gaan er volgens u op de Amsterdamse markt doorheen? Ik bedoel lijfelijk.

De heer **Van Teijlingen:**

Dan bedoelt u wat er gebruikt wordt binnen Amsterdam?

De **voorzitter:**

Wat er gebruikt wordt en wat er verhandeld wordt. Dus al hetgeen in container of andere vorm de stad lijfelijk passeert.

De heer **Van Teijlingen:**

En dan ook mogelijk bestemd als doorvoer naar andere landen?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Van Teijlingen**:

Ja, ik kan daar wel iets over zeggen, maar ik blijf het lastig vinden, omdat ik het moeilijk kan onderbouwen. Het blijven maar schattingen natuurlijk. Dus ik vind dat lastig.

De **voorzitter**:

Ja, maar eenoog is in het land der blinden koning, dus ga uw gang.

De heer **Van Teijlingen**:

Ik denk op grond van zaken die ons ter ore komen over hoeveelheden die ook via Nederland naar Noord-Amerika en Canada verdwijnen - maar nogmaals, ik kan het niet onderbouwen - dat 500.000 of 600.000 kilo per jaar helemaal niet veel hoeven te zijn.

De **voorzitter**:

500.000 kilo per jaar. Dat is 500 ton. En hoe maakt u dan een onderscheid in soft- en harddrugs?

De heer **Van Teijlingen**:

Nee, dan praat ik alleen over softdrugs.

De **voorzitter**:

500 ton softdrugs per jaar die Amsterdam lijfelijk passeren.

De heer **Van Teijlingen**:

Amsterdam, Rotterdam.

De **voorzitter**:

Oh, Nederland.

De heer **Van Teijlingen**:

Ja, Nederland bedoel ik.

De **voorzitter**:

Nee, ik vroeg eigenlijk naar Amsterdam. Maar goed, u geeft nu een schatting voor Nederland. Dat is misschien beter. 500 ton softdrugs in Nederland. Hoeveel harddrugs?

De heer **Van Teijlingen**:

Dat durf ik niet te zeggen.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Looijen, durft u dat te zeggen?

De heer **Van Looijen**:

Nee, ik zou het niet durven zeggen.

De **voorzitter**:

Nee, ik moet het anders vragen natuurlijk. Wat denkt u?

De heer **Van Looijen**:

Ik denk dat de heer Van Teijlingen wat de softdrugs betreft aardig in de richting zit. Dat hoeft niet altijd lijfelijk te zijn, maar waar de Nederlandse criminelen bij betrokken zijn.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Van Teijlingen, hoe komt u aan die schatting? Dat hoeft natuurlijk niet wetenschappelijk onderbouwd te worden.

De heer **Van Teijlingen**:

Wij krijgen informatie van bronnen en van collega's uit het buitenland. Concreet heb je zicht op informatie waarbij er gesproken wordt over hoeveelheden van 50.000 of 60.000 kilo die naar Noord-Amerika verdwijnen. Op basis van dit soort verhalen doe ik, alles bij elkaar opgeteld, deze voorzichtige schatting.

De heer **De Graaf**:

Er zijn collega's van u die zeggen: wij pakken zo'n 10% van datgene wat er is. Heeft u nu datgene wat er in Amsterdam of in Nederland is gepakt met tien vermenigvuldigd?

De heer **Van Teijlingen**:

Nee, want ik weet überhaupt niet uit het hoofd wat er de laatste jaren exact in Nederland in beslag genomen is. Dus daar is het niet op gebaseerd.

De **voorzitter:**

Mijnheer Van Looijen, heeft nu de methode van het IRT inderdaad Nederland voor een jaar lang van de totale consumptie van softdrugs voorzien?

De heer **Van Looijen:**

Of dat mijn stelling is?

De **voorzitter:**

Is dat uw stelling?

De heer **Van Looijen:**

Ik weet inhoudelijk niet om hoeveel het ging.

De **voorzitter:**

Hoeveel denkt u dat er via die methode op de markt gekomen is?

De heer **Van Looijen:**

Mevrouw Sorgdrager had het over "van 100 ton tot 400 ton". Dus ik weet het niet.

De **voorzitter:**

Met welke hoeveelheid kun je de Nederlandse markt bedienen volgens u?

De heer **Van Looijen:**

Als dat zoveel is, dan is het enige malen de Nederlandse markt, denk ik.

De **voorzitter:**

Hoeveel is dan de Nederlandse markt volgens u?

De heer **Van Looijen:**

Geen idee.

De **voorzitter:**

Als u geen idee heeft, kunt u ook niet zeggen dat het enige malen de Nederlandse markt is.

De heer **Van Looijen:**

Ik zeg ook: dat denk ik. Ik weet het namelijk niet. Als ik een bepaalde hoeveelheid noem, vraagt u mij hoe ik eraan kom. Ik weet het niet. Het is natte-vingerwerk. Evenals die 10% die genoemd is. Dat is gewoon een schatting, maar niet echt onderbouwd.

De **voorzitter:**

Vraagt u zich dat niet af als de kilo's of de tonnen u om de oren vliegen in de hoofdstad van Nederland? Dan vraagt u zich toch af: waar hebben wij nu eigenlijk het zicht op?

De heer **Van Looijen:**

Ja, natuurlijk vragen wij ons dat af en er wordt ook aan gewerkt om dat inzichtelijker te maken, maar tot op heden was dat niet gebeurd.

De **voorzitter:**

Hoeveel denkt u dat de nederwiet in Amsterdam uitmaakt van de totale consumptie?

De heer **Van Looijen:**

Dat is sterk opkomend. Ik kan geen percentages noemen. Ik weet alleen dat het sterk opkomend is. Het aanbod wordt steeds groter.

De **voorzitter:**

Hoeveel denkt u dat er van de handel Nederland helemaal niet passeert?

De heer **Van Looijen:**

Die softdrugshandel?

De **voorzitter:**

Ja.

De heer **Van Looijen:**

Waar Nederlanders mee te maken hebben, dat is vele malen meer dan wat er op de Nederlandse markt komt.

De **voorzitter:**

Hoeveel malen meer?

De heer **Van Looijen:**

Vele malen meer. Als ik hoor dat Pakistaanse organisaties proberen honderden tonnen in een jaar via Nederlanders te laten verzenden. En dat is maar n land.

De **voorzitter:**

Mijnheer Van Teijlingen, hoeveel denkt u, na deze discussie, dat er op de Nederlandse markt wordt geconsumeerd aan softdrugs?

De heer **Van Teijlingen**:

Landelijk gezien?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Van Teijlingen**:

Ik vind het lastig dat u mij toch probeert vast te pinnen op percentages, want ik kan ze niet onderbouwen.

De **voorzitter**:

Dat geeft niet.

De heer **Van Teijlingen**:

Als ik dat zou moeten schatten, dan denk ik tussen de 25.000 en de 30.000 kilo per jaar voor eigen gebruik in Nederland.

De **voorzitter**:

Niet meer dan 30 ton per jaar?

De heer **Van Teijlingen**:

Dat denk ik.

De **voorzitter**:

Hoe maakt u die schatting?

De heer **Van Teijlingen**:

Dit is een schatting op grond van CID-informatie waarover ik beschik. Nogmaals, daarom is het ook zo moeilijk om ons te dwingen daar een exact percentage van aan te geven. Dat kunnen wij niet onderbouwen. Het zijn puur gevoelens.

De **voorzitter**:

Wat zegt u?

De heer **Van Teijlingen**:

Het zijn puur gevoelens. Dat kan niet onderbouwd worden.

De **voorzitter**:

Waarom is dat eigenlijk nooit uitgezocht binnen de politie, om te kijken hoe groot het succes is?

De heer **Van Teijlingen**:

Dan zou je er daadwerkelijk onderzoek naar moeten doen om te kijken of je daar zicht op kan krijgen natuurlijk. En dat is nooit gebeurd.

De heer **Rouvoet**:

De heer Van Looijen zei net dat eraan gewerkt wordt om een beter zicht op de totale hoeveelheden te krijgen. Hoe doet u dat? Wat doet u precies daaraan?

De heer **Van Looijen**:

Door te beginnen met de databank die wij hebben inzichtelijk te maken. Dan kun je pas zeggen wat je hebt. Vervolgens moet je gaan kijken wat er nog aan ontbreekt.

De heer **Rouvoet**:

Wat ontbreekt er nog aan? Schiet u op? Begint er zicht te komen op de totale hoeveelheden?

De heer **Van Looijen**:

Het is onlangs ingezet, dus zo ver zijn wij nog niet. Ik denk dat wij bij ongeveer 10% van de databank zijn uitgekomen.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Van Teijlingen, terugkijkend op uw verhaal, vindt u het niet een verantwoordelijkheid van een CID-chef meer in detail te weten waar zijn mensen mee bezig zijn? U had het een paar keer over de recherchebureaus. Belegt u daar geen sessies over? Praat u daar niet over? Vindt u dat niet uw taak?

De heer **Van Teijlingen**:

Er wordt regelmatig, tweewekelijks, een teamleidersoverleg gehouden binnen onze dienst, waarin alle zaken besproken worden.

De heer **Rouvoet**:

Ook over de werkwijze met de informanten?

De heer **Van Teijlingen**:

Nee, want die tactische teams werken niet met informanten. Dat is ons werk.

De heer **Rouvoet**:

Nee, binnen uw eigen dienst.

De heer **Van Teijlingen**:

Binnen de eigen dienst? Oh, maar u mag ervan uitgaan dat die besprekingen plaatsvinden, waarbij ik nadrukkelijk nog even wil aangeven, zoals ik net aangaf, dat wij ook met decentrale criminele inlichtingendiensten werken van negen districten, waarvan er recentelijk nog een tiende bijgekomen is van het kernteam. Dan praat je, inclusief de mensen die bij de RCID werkzaam zijn, nog los van de administratieve ondersteuning, over 40 executieve politiemensen die met dit werk bezig zijn de hele dag.

De **voorzitter**:

Steekt u wel uw hand voor al die mensen in het vuur, dat er niets onrechtmatigs gebeurt?

De heer **Van Teijlingen**:

Zeg nooit "nooit".

De **voorzitter**:

Wat zegt u?

De heer **Van Teijlingen**:

Ik zeg: zeg nooit "nooit". Daar bedoel ik mee te zeggen dat...

De **voorzitter**:

Maar u bent toch geen politicus?

De heer **Van Teijlingen**:

Nee, ik bedoel daarmee te zeggen: dat wil ik niet zeggen. Ik heb vertrouwen in de mensen die dit werk doen. Absoluut.

De **voorzitter**:

Maar u durft niet te zeggen: ik steek mijn hand ervoor in het vuur; ik weet alles wat ik moet weten.

De heer **Van Teijlingen**:

Ik meen voldoende zicht te hebben op datgene wat er gebeurt binnen Amsterdam. Ik weet dat onoirbare opsporingsmethodieken - waar wij nu specifiek over praten - niet plaatsvinden.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Van Teijlingen bent u vanaf 1 januari 1993 - dat is kennelijk een cruciaal moment in uw werkwijze - tevreden met het beschikbare instrumentarium?

De heer **Van Teijlingen**:

Ja en nee. Ik vind dat wij in de afgelopen twee en een half jaar datgene wat wij als opdracht hebben meegekregen... Dat moet ik misschien nog verduidelijken. Wij kregen nadrukkelijk de opdracht mee om alle beschikbare units die aan het hoofdbureau van politie werkzaam zijn binnen de dienst centrale recherche CID-matig ondersteuning te geven. Met het aantal mensen dat ik had - dat zijn er minder geworden door het kernteam - is dat wat krap. Dus zo bezien, als wij praten over middelen, zou ik er gaarne meer mensen bij willen hebben. En, wat net al ter sprake gekomen is, het hoeft niet zeven dagen in de week te zijn, maar het ter beschikking hebben van een observatieteam is toch ook wel n van mijn mensen.

De heer **Rabbae**:

Gewoon meer mensen?

De heer **Van Teijlingen**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

- Niet meer methoden?
- De heer **Van Teijlingen**:
Op dit moment praat ik alleen maar over mensen, ja.
- De heer **Rabbae**:
Hoe komt het dat de heer Van Looijen gevraagd heeft om het wettelijk mogelijk maken van infiltratie?
- De heer **Van Teijlingen**:
Goed, ik sluit mij van harte aan bij hetgeen collega Van Looijen net heeft gezegd.
- De heer **De Graaf**:
Mijnheer Van Teijlingen, heeft u, terwijl u niet inkijkt, niet infiltreert, niet doorlevert, zelfs niet informanten een kroeg instuurt waar zij nog niet eerder zijn geweest, niettemin een goed beeld als CID-chef van de georganiseerde criminaliteit van Amsterdam?
- De heer **Van Teijlingen**:
Nee, dat durf ik niet te zeggen.
- De heer **De Graaf**:
Dat heeft u niet?
- De heer **Van Teijlingen**:
Ik durf niet te zeggen dat ik een goed beeld heb van de georganiseerde criminaliteit binnen Amsterdam. Met datgene wat wij aan informatie hebben, kun je je een redelijk beeld vormen. Maar of dat "het beeld" is, durf ik niet te zeggen. Ik denk ook niet dat dat kan. Er blijven altijd blinde vlekken in zo'n verhaal.
- De heer **De Graaf**:
Maar u heeft alleen maar meer mensen nodig? U zou niet, om dat beeld te verbeteren, meer middelen willen hebben?
- De heer **Van Teijlingen**:
Als er voor al hetgeen besproken is wettelijke regelingen zouden komen, waarbij wij andere activiteiten zouden kunnen ontplooiën, dan ben ik daar geen tegenstander van.
- De heer **De Graaf**:
Ik vraag niet naar het politiek correcte antwoord. Ik vraag u wat u eigenlijk zelf zou willen.
- De heer **Van Teijlingen**:
Ik zou best meer mogelijkheden willen hebben.
- De heer **De Graaf**:
Zou u graag burgerinfiltratie en dergelijke willen?
- De heer **Van Teijlingen**:
Meer mogelijkheden zijn van harte welkom, ja. Ik ben daar niet tegen.
- De heer **Vos**:
Heeft de effectiviteit van uw werk er erg onder geleden als je de periode van voor 1993 met die van na 1993 vergelijkt?
- De heer **Van Teijlingen**:
Ik denk dat dat moeilijk te zeggen is. In de periode 1992 bestond de RCID in zijn totaliteit nog uit drie mensen naar ik meen. Dus dat was al niet zo dik gezaaid. Ik denk dat wij mogen stellen - en Bernard Welten heeft dat ook al gezegd - dat wij de afgelopen twee en een half jaar, met de instrumenten die wij gebruikt hebben, voldoende zaken hebben aangedragen en opgelost, waarbij wij kunnen stellen dat het middel tot op heden zoals het nu gehanteerd wordt toch wel effectief geweest is.
- De heer **Vos**:
Je hoort wel eens politiemensen verzuchten dat er te weinig ouderwets researchwerk gedaan wordt, in die zin dat echt creatieve intellectuele middelen gebruikt worden. Kunt u nu zeggen dat het oude researchwerk bij u wat meer is teruggekomen?
- De heer **Van Teijlingen**:
Op het CID-gebied bedoelt u?
- De heer **Vos**:
Ja.

De heer **Van Teijlingen**:

Ik denk dat de wijze waarop wij de afgelopen jaren gewerkt hebben, de werkwijze is geweest waarvoor half jaren tachtig ook het instrument CID op de rails gezet is. En het werkt dus nog steeds, denk ik.

De **voorzitter**:

De laatste vraag aan u beiden. Als het zo fantastisch gegaan is de afgelopen jaren, waarom zou je dan de bevoegdheden uitbreiden?

De heer **Van Teijlingen**:

Het woord "fantastisch" heb ik niet gebruikt. Het kan altijd beter natuurlijk. Daar moeten wij ook altijd naar blijven streven. Op uw vraag terugkomende: waarom zouden wij andere middelen willen hebben?

De **voorzitter**:

Andere bevoegdheden.

De heer **Van Teijlingen**:

Andere bevoegdheden. Wij worden nu natuurlijk ook geconfronteerd met verhalen en voorstellen van bronnen waarvan wij in de huidige situatie zeggen: het spijt me verschrikkelijk; hier kunnen wij niks mee. Als dat op een goede manier geregeld is en wij zouden daarmee uit de voeten kunnen, dan wil ik daar natuurlijk in meegaan.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Looijen, bent u in feite, zelfs met die goede resultaten, toch gehandicapt doordat u zo weinig kunt?

De heer **Van Looijen**:

Niet echt gehandicapt, maar, zoals mijn collega zegt, het kan altijd beter en daar streven we ook naar. Ik denk dat de verhouding, zoals hij ook al zei, tussen CID-rechercheurs en tactische rechercheurs nog niet de juiste is. Wij hebben nu 40 CID-rechercheurs in Amsterdam. Ik denk dat dat nog te weinig is om een beter beeld van de informatie te krijgen.

De **voorzitter**:

Wordt met extra bevoegdheden uw werk nu veel beter?

De heer **Van Looijen**:

Het is niet alleen van bevoegdheden afhankelijk. Er zijn een aantal dingen op de rails gezet, heb ik begrepen, onder andere de kroongetuige. Ik weet niet of dat weer gaat werken, maar in ieder geval staan dat soort dingen op de rails. Dat lijkt mij een goede zaak. Alleen, bij elke zaak zal apart bekeken moeten worden of er zo'n nieuw middel ingezet kan worden.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Sluiting 11.20 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 23**

18 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 18 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. F.C.V. de Groot

Aanvang 11.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer F.C.V. de Groot, geboren 26 juli 1941 te Batavia. Mijnheer de Groot, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer **De Groot:**

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer De Groot, u bent nu meen ik officier voor het landelijk rechercheteam.

De heer **De Groot:**

Dat is juist.

De voorzitter:

Bent u al met die werkzaamheden begonnen?

De heer **De Groot:**

Ik ben sinds 1 juli werkzaam op het landelijk bureau openbaar ministerie.

De voorzitter:

Bent u nu ook nog actief als officier voor de CID?

De heer **De Groot:**

Ik neem voor enige tijd de CID waar voor de regio's Hollands Midden en Haaglanden.

De voorzitter:

Dat blijft u ook nog doen?

De heer **De Groot:**

Dat is niet de bedoeling. Mijn bedoeling is dat ik full-time aan het werk ga in het landelijk bureau OM, maar totdat in mijn vacature op het huisparket is voorzien, neem ik deze functie waar.

De voorzitter:

Wij willen voornamelijk met u spreken over de taak van de CID-officier. U heeft daar veelvuldig over gepubliceerd. U heeft daar ook voordrachten over gehouden. U heeft een handleiding CID-Haaglanden het licht doen zien voor het arrondissementsparket Den Haag en een jurisprudentie-overzicht. U heeft ons dus ook veel inzicht verschaft in de praktijk van het werk van een CID-officier. U bent, als ik het goed begrijp, een tegenstander van een zogenaamd gesloten traject wat niet voor de rechter komt.

De heer **De Groot:**

Ik denk dat daar enige uitleg bij nodig is. Ik ben, zoals ik ook heb verkondigd, tegen de wijze waarop de begrippen gehanteerd en gebruikt worden. Ik vind dat, als het gesloten traject gebruikt wordt als redegeving om een aantal zaken niet te verantwoorden, je dan de terminologie "gesloten" en "open" traject niet moet gebruiken. Ik ben in beginsel tegenstander van het gesloten traject. Daarmee wil ik niet zeggen dat het niet zo is dat bepaalde gegevens niet in de openbaarheid komen, in de algemene openbaarheid of de

openbaarheid ter terechtzitting. Ik vind alleen dat de praktijk de begrippen "gesloten" en "open" traject op een verkeerde wijze hanteert. Daarom ben ik voor de afschaffing van dit onderscheid.

De voorzitter:

Waar wordt het begrip en het gebruik van het gesloten traject verkeerd gehanteerd?

De heer De Groot:

Men heeft nogal eens de neiging om op een bepaald traject het etiket "gesloten" te plakken en dat als redegeving te gebruiken om het niet te verantwoorden. Of je iets moet verantwoorden, hangt samen met de doelstelling die je uiteindelijk met dat traject hebt. Als de doelstelling waarheidsvinding in het kader van een strafzaak is, ben je verplicht om bepaalde zaken open te leggen.

De voorzitter:

Wat moet er nu "open" wat nog niet "open" is?

De heer De Groot:

Als ik probeer om dat te formuleren, dan is in principe alles open wat noodzakelijk is voor de bewijslevering. Dat moet volledig open liggen, met oog op het belang van de verdediging, het fair trial-beginsel, en ook met oog op de verantwoording van het onderzoek, of de methodiek van je onderzoek op een verantwoorde, juiste, rechtmatige wijze heeft plaatsgevonden.

De voorzitter:

Wanneer gebeurt dat nu niet?

De heer De Groot:

Ik kan moeilijk zeggen wat er nu wel of niet gebeurt. Ik kan alleen maar vanuit mijn ervaring zeggen wat ik waargenomen heb. Het gebeurde wel eens dat bepaalde trajecten die duidelijk te maken hebben met de verantwoording ter terechtzitting, als gesloten traject werden gehanteerd en derhalve niet verantwoord werden. Er is de laatste tijd overigens veel veranderd. Ik denk dat de algemene opvatting is dat dit inderdaad niet kan, dat je dat toch moet verantwoorden.

De voorzitter:

Maar in welke gevallen draagt u kennis van gesloten trajecten die niet gesloten hadden dienen te zijn?

De heer De Groot:

Pardon, ik kreeg uw vraag niet helemaal mee.

De voorzitter:

U zegt dat er verkeerd gebruik wordt gemaakt van het begrip "gesloten" traject. In welke gevallen draagt u kennis van een verkeerd gebruik maken van het gesloten traject? Dus van het verkeerd gebruik maken van het geheimhouden van gegevens?

De heer De Groot:

Ik kan dan uiteraard alleen maar voor mijzelf praten.

De voorzitter:

Dat doet u altijd.

De heer De Groot:

Ik heb in mijn CID's altijd gezegd dat alle trajecten die in relatie staan tot de uiteindelijke strafzaak - want dat is tenslotte de doelstelling - verantwoord dienen te worden. De wijze van verantwoording is een tweede.

De voorzitter:

Wanneer is dit niet gebeurd? Wanneer is dit niet goed verantwoord?

De heer De Groot:

Ik ken voor mijzelf geen trajecten die ik niet verantwoord heb.

De voorzitter:

Maar dat is niet de vraag. Wanneer is het dus niet gebeurd?

De heer De Groot:

Dat het niet verantwoord is? Dat het gesloten is gebleven?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **De Groot**:

Dan zeg ik: dat weet ik niet. Ik verantwoord het wel. Ik verantwoord ieder traject. Ik werk dus niet met een gesloten traject. Als er een gesloten traject is, in mijn conceptie van CID-werk, dan staat dat los van de strafzaak. Dan is er of geen strafzaak gevolgd of het staat in een zo ver verwijderd verband tot de strafzaak dat het geen relevantie voor de zaak heeft.

De **voorzitter**:

Nogmaals, U zegt dat het onderscheid verkeerd wordt gebruikt. Ik wil dan toch op zijn minst een voorbeeld horen waar het verkeerd gebruikt is.

De heer **De Groot**:

Ik wil ook wel zeggen waar het verkeerd gebruikt is. Het onderscheid is verwarrend, omdat het de suggestie wekt in de praktijk dat bepaalde trajecten niet verantwoord behoeven te worden.

De **voorzitter**:

Van welke trajecten weet u nu dat ze niet goed verantwoord zijn?

De heer **De Groot**:

Van mijn eigen trajecten kan ik u zeggen dat er geen trajecten zijn die niet verantwoord zijn.

De **voorzitter**:

In uw eigen werk zijn er geen trajecten niet goed verantwoord?

De heer **De Groot**:

Mijn verhaal is dat in mijn eigen werk alle trajecten verantwoord zijn, voor zover deze hebben geleid tot een strafzaak.

De **voorzitter**:

Weet u precies wat er bij de CID's die onder uw gezag staan, gebeurd is?

De heer **De Groot**:

Ik kan daar nooit een volmondig "ja" op geven. Ik ga ervan uit dat ik die trajecten die relevant zijn voor de zaak, ken. Dat is gebaseerd op de vertrouwensrelatie die ik met mijn CID's heb. Maar ik ben natuurlijk afhankelijk van de informatie die mij verstrekt wordt.

De **voorzitter**:

Weet u voldoende wat er gebeurt bij de CID's waarover u het gezag heeft?

De heer **De Groot**:

Ook daar kan ik nooit een sluitend antwoord op geven. Mijn indruk is dat ik voldoende weet, dat de politie tegenover mij inderdaad open aangeeft wat er speelt en wat er aan de hand is.

De **voorzitter**:

Heeft u wel eens gezien dat informatie die in feite uit de tactische hoek komt en waarvan proces-verbaal zou moeten zijn opgemaakt, onder de dekmantel van de CID naar boven komt?

De heer **De Groot**:

Ik ben daar wel eens mee geconfronteerd, maar ik heb dat beschouwd als een onjuiste gang van zaken.

De **voorzitter**:

Kunt u daar een voorbeeld van geven?

De heer **De Groot**:

Ik herinner mij een voorbeeld waarbij er sprake was van uit een telefoontap verkregen informatie in het kader van een tactisch onderzoek, dat ingebracht zou moeten worden in een andere strafzaak die elders in Nederland zou moeten lopen. Het voorstel van de politie was om dat onder te brengen als CID-informatie en het op die manier elders in te steken. Maar ik heb toen gezegd dat dit niet kon. Tactische informatie blijft tactische informatie en hoort ook onder verantwoordelijkheid van degene die daar verantwoordelijk was voor het

onderzoek, ingebracht te worden en niet onder de dekmantel van de CID. Dan lopen de verantwoordelijkheden door elkaar.

De **voorzitter**:

Is dat maar een voorbeeld of komt dat vaker voor?

De heer **De Groot**:

Ik denk dat dit vaker is voorgekomen. Ik kan alleen over het verleden praten.

De **voorzitter**:

Wanneer denkt u dat het nog meer is voorgekomen?

De heer **De Groot**:

Je hebt veel contacten met de CID. Je beluistert CID-Nederland en je wordt wel eens geconfronteerd met voorstellen om het zo te doen. Op dat moment merk je dat er kennelijk sprake is van een praktijk, een wel gebezigde praktijk, om op deze manier informatie om te leiden of wit te wassen via een CID. Daar reageer je dus op. Ik ben daar een tegenstander van.

De **voorzitter**:

Is dat vaak voorgekomen?

De heer **De Groot**:

Ik heb het geregeld gehoord. Dat is voor mij ook aanleiding om daarop te reageren en er afspraken over te maken met mijn eigen CID's. Dat is hun ook bekend.

De **voorzitter**:

Wat voor voorbeelden heeft u gehoord?

De heer **De Groot**:

Er zijn ook mogelijkheden om informatie door te leiden naar een andere CID en dan vervolgens de informatie op tafel te leggen onder het kopje: uit CID-informatie is gebleken. Dit noemt men de zogenaamde U-bochtconstructie. Je hebt dan een verantwoordingsprobleem. Het betekent dat een U-bochtconstructie "altijd" of beter "in principe" - want ik ben voorzichtig om het woord "altijd" te gebruiken - een naar mijn smaak onbegaanbare weg is.

De **voorzitter**:

Wanneer is een U-bochtconstructie niet toegestaan?

De heer **De Groot**:

Mag ik het anders formuleren? Wanneer is een U-bochtconstructie wel toegestaan? Ik denk dat een U-bocht wel toegestaan is wanneer het betrokken hoofd CID, die dus in tweede instantie de informatie op tafel legt, de informatie inhoudelijk heeft getoetst en deze volledig voor zijn eigen verantwoording heeft kunnen nemen. Mag ik u een willekeurig voorbeeld geven? Stel dat de CID-Maastricht een informant heeft die informatie verstrekt die gebruikt moet worden in een Haagse zaak, eventueel om reden van het afschermen van de herkomst. Als het hoofd CID-Haaglanden dat traject overneemt, zal hij zelf hetzelfde werk moeten doen als het hoofd van de CID-Maastricht heeft gedaan, dus het toetsen van de informant en het zich overtuigen omtrent de herkomst van de informatie, de betrouwbaarheid en de rechtmatigheid ervan. Als je dan de informatie overneemt, maak je er als het ware je eigen traject van. Ik ben van mening dat dat wel een geoorloofde vorm is van een U-bochtconstructie, maar niet puur als dekmantel, want een hoofd CID komt dan in de problemen. Als een hoofd CID een traject moet verantwoorden dat in feite van een collega is, zonder dat hij de inhoud van het traject kent, dan heeft hij een probleem.

De **voorzitter**:

Moet volgens u een hoofd CID op de zitting, als hij hiernaar gevraagd wordt, zeggen dat hij dat in feite uit Maastricht heeft?

De heer **De Groot**:

Dat probleem krijgt hij.

De **voorzitter**:

Moet hij dat zeggen?

De heer **De Groot**:

Ik denk dat hij, als hij de informatie niet zelf heeft beoordeeld en getoetst, niets anders kan zeggen, omdat hij die verantwoording niet kan geven. Hij kan wel tegen de rechter op de zitting zeggen dat hij die informatie zelf getoetst heeft en gecontroleerd. Hij zal dan kunnen aangeven dat van oorsprong die informatie van elders afkomstig is. Ik denk dat dat door de rechter aanvaard zal worden. Maar ik denk dat het niet aanvaard wordt door de rechter als hij zegt: ik kan de informatie niet verantwoorden, want dat heeft mijn collega in Maastricht gedaan.

De voorzitter:

Maar de bedoeling is toch juist dat hij daar helemaal niets over zegt?

De heer De Groot:

Dat hangt ervan af. Als een hoofd CID een rapportage overlegt die een functie vervult in de strafzaak en als de rechter hier vragen over heeft, dan zal het hoofd CID toch tot op een bepaalde hoogte antwoord moeten geven op die vragen, in ieder geval wat de verantwoording van de informatie betreft, de betrouwbaarheid en de rechtmatigheid ervan.

De voorzitter:

Zijn onder uw gezag vaak U-bochtconstructies toegepast?

De heer De Groot:

Ik heb u al gezegd dat ik in principe tegenstander ben van een U-bochtconstructie. Ik kan mij zelf n U-bochtvorm herinneren.

De voorzitter:

Slechts n keer?

De heer De Groot:

En keer.

De voorzitter:

Weet u of u op de hoogte bent van alle U-bochten die onder uw gezag zijn geforceerd?

De heer De Groot:

Nee. Ik probeer dat wel, maar ik denk dat ik niet alles weet.

De voorzitter:

U weet niet alles?

De heer De Groot:

Nee.

De voorzitter:

U zei daarnet: alles wat ik moet weten, weet ik wel. Nu zegt u: ik weet niet alles.

De heer De Groot:

Pardon, dan heeft u mij daar verkeerd in begrepen. Ik zeg dat ik ervan uitga dat mijn relatie met de politie zodanig is dat ik in principe alles krijg, maar weten doe ik dat niet. Het is geen kwestie van zekerheid maar van vertrouwen dat je alles hebt. Ik heb het accent gelegd op het vertrouwen gezien mijn relatie met de politie. Ik vertrouw dat de politie bij mij de zaken open op tafel legt. Maar ik kan nooit een voorschot nemen en zekerheid hebben over datgene wat de politie heeft en wat zij bij mij ventileert. Dat kan natuurlijk nooit.

De voorzitter:

Maar is dat niet ontzettend moeilijk, als u wel het gezag erover moet uitoefenen?

De heer De Groot:

Ja. Het enige wat ik kan doen - en dat doe ik dan ook - als de CID informatie of het bekende "uit CID-informatie is gebleken" bij mij op tafel legt, is vragen waar die informatie vandaan komt en waar die informatie op gestoeld is. Dat geeft een vorm van controle en is ook een vorm van gezag.

De voorzitter:

Maar dat is passief. U bent als het ware passief in wat u aangeleverd krijgt. Of zie ik dat fout?

De heer De Groot:

Niet geheel passief. Ik geef aan dat, wanneer het komt tot het overleggen van informatie, dan het moment is aangebroken om mijn CID te confronteren met vragen naar herkomst, betrouwbaarheid en rechtmatigheid. Als je dat geregeld doet, komt de CID vanzelf wel spontaan met die verantwoording en heeft men niet het idee dat die informatie eigenlijk wel zonder controle door kan gaan.

De heer **Koekkoek:**

Kunt u het voorbeeld van die ene U-bochtconstructie nader omschrijven en zeggen hoe een en ander in zijn werk ging?

De heer **De Groot:**

Ik heb een keer een situatie gehad waarin wij informatie kregen dat een gedetineerde uitbraakplannen had. Die informatie kwam uit een heel kwetsbare bron. Wij hebben die uitbraak kunnen voorkomen, althans in een latere fase. Ik moet voorzichtig zijn in verband met de afscherming. Om te voorkomen dat de bron stuk zou gaan, hebben wij de informatie afkomstig laten zijn van een andere CID dan waarvan die oorspronkelijk vandaan kwam.

De heer **Koekkoek:**

Dus een andere CID dan die van Haaglanden.

De heer **De Groot:**

Ja. Als u mij niet kwalijk neemt noem ik niet de naam van die CID, omdat ik dat niet verantwoord vind.

De heer **Rouvoet:**

Hebt u naar aanleiding van die U-bochtconstructie richting CID duidelijk gemaakt: dit gebeurt niet buiten mijn medeweten nog eens, anders hebben wij onderling een probleem?

De heer **De Groot:**

Dat speelde hierbij geen rol. Het ging niet om een strafzaak. Het ging erom, te voorkomen dat een uitbraak plaatsvond. Een verantwoording voor de zittingrechter was dus niet aan de orde. Als het wel voor de zittingrechter verantwoord had moeten worden, zou het een ander verhaal zijn. De informatie is integraal naar die andere CID gegaan en heeft ertoe geleid dat wij die uitbraakpoging konden beletten. Er was dus sprake van een andere situatie. Ik heb wel gezegd dat, wanneer bij de overname van de bron een U-bochtconstructie gebruikt wordt, het nooit een blinde overname mag zijn, maar dat je als CID de overgenomen informatie inhoudelijk moet toetsen en moet kunnen verantwoorden en dat je je niet mag verschuilen achter de dekmantel van een andere CID, want dat is de essentie van een U-bochtconstructie.

De **voorzitter:**

In hoeverre kunt u als officier het beleid van de CID bepalen?

De heer **De Groot:**

Ik wil het wel.

De **voorzitter:**

Dat begrijp ik, maar kunt u het ook?

De heer **De Groot:**

Ik probeer het. Dat is weer een stap verder. En of ik het kan? Dan moet ik uiterst bescheiden zijn.

De **voorzitter:**

Dus u kunt het eigenlijk niet.

De heer **De Groot:**

Niet in de mate zoals ik zou willen.

De **voorzitter:**

Wat kunt u niet wat u wel zou willen?

De heer **De Groot:**

Ik vind dat een CID als onderdeel van de politieorganisatie ondersteunend is aan de rekerchetaak. De rekerchetaak is gericht op criminaliteitsbestrijding. De prioriteiten

daarvan worden deels landelijk maar ook lokaal bepaald. Ik vind dat de inzet van de CID eigenlijk de prioriteiten dient te volgen, zoals die door het bevoegd gezag worden vastgesteld. Als ik het via de andere kant mag benaderen: een CID moet niet voor zichzelf werken, moet geen informatie verzamelen om maar informatie te hebben; een CID moet ook niet achter de informanten aanlopen; een CID moet gericht investeren in de projecten die door het bevoegd gezag zijn uitgekozen in het kader van de prioriteitenstelling.

De voorzitter:

Is het dus zo dat in feite de informanten meer bepalen wat de CID doet dan u als officier met gezag?

De heer De Groot:

Dat gaat mij een beetje ver. Je hebt ook het verhaal van de aangifte. Je kunt allerlei aangiften achterna lopen en dan ben je niets anders aan het doen dan ontstane branden blussen. Dat gebeurde vroeger. Tegenwoordig lopen wij niet uitsluitend achter aangiften aan. Bij de CID moet je voorkomen dat de werkzaamheden en activiteiten bepaald worden door het feit dat een informant bepaalde informatie spuit. Anders ga je achter de informatie van de informant aan lopen.

De voorzitter:

Maar dat is toch de werkwijze van CID's?

De heer De Groot:

Ik bevestig dat die werkwijze voorkomt en dat een deel van het werk aldus wordt bepaald, maar ik ken ten minste n CID waarin projectmatig genvesteerd wordt.

De voorzitter:

Welke is dat?

De heer De Groot:

Ik kan alleen maar zeggen dat ik redelijk goede ervaringen heb met de CID Hollands Midden.

De voorzitter:

En die ervaringen heeft u niet met de CID Haaglanden?

De heer De Groot:

In mindere mate. Daarmee wil ik overigens niet zeggen dat het daar niet gebeurt. Ik kan alleen maar zeggen dat het voor mij zichtbaar is geworden bij de CID Hollands Midden en niet bij de CID Haaglanden.

De voorzitter:

U hebt dus het idee dat u de zaken bij Haaglanden niet genoeg in de hand hebt.

De heer De Groot:

Dat hoort u mij niet zeggen. Als u vraagt hoe een CID naar mijn mening moet werken, geef ik daar mij visie op. De projectmatige inzet van de CID is overigens een werkmethode die naar mijn smaak nog veel verder ontwikkeld en geprofessionaliseerd moet worden. Mijn waarneming - ik laat daar of die juist is - is dat dit bij de CID Hollands Midden beter ontwikkeld is dan bij de CID Haaglanden. Ik heb nu eenmaal het gezag over twee CID's en dan is de verleiding groot om te vergelijken.

De voorzitter:

Kent u de informantenregisters bij de CID waarover u het gezag heeft?

De heer De Groot:

Nee, dat wil zeggen: in de regel vraag ik niet naar namen van informanten, tenzij het een absolute voorwaarde is om een zaak te kunnen beoordelen. Ik ken de informanten in zoverre dat ik weet wie bedoeld wordt. Ik krijg bijvoorbeeld info nr. 1 of 3. Als ik een naam vraag, krijg ik de CID-code erbij. Ik ben in de regel niet zo genteresseerd in namen van informanten.

De voorzitter:

Heeft u ooit gezien hoe de informantenregisters in Den Haag eruit zien?

De heer De Groot:

Ja.

De **voorzitter:**

Per steekproef?

De heer **De Groot:**

Ik wilde weten hoe de CID werkt. Ik heb mij laten vertellen - en ik heb het ook een keer gezien - hoe de administratieve verslaglegging plaatsvindt. Daar stel ik hoge prijs op.

De **voorzitter:**

Was u daarmee tevreden?

De heer **De Groot:**

Met wat ik gezien heb, was ik tevreden. Wij gaan ervan uit dat de administratie bij de CID - het hoofd van de CID en ik zijn het daarover eens - een exacte verslaggeving moet bevatten van de contacten met de informanten. Bij de tactische verantwoording van het runnen van de informant die neergeslagen dient te zijn op een uiterst zorgvuldige wijze horen een financile status en eventueel stukken die te maken hebben met toepassing van bijzondere dwangmiddelen. Ik noem dat een drie gelaagd systeem. Dat sta ik graag voor en dat passen wij in de praktijk nu toe bij de CID's.

De heer **Vos:**

Ik wil nog even terugkomen op de vergelijking tussen Hollands Midden en Haaglanden. Als ik het goed heb begrepen, zegt u dat de projectmatige inzet in Haaglanden minder makkelijk liep dan in Hollands Midden.

De heer **De Groot:**

Dat heb ik niet gezegd. Ik heb gezegd dat ik een voorstander ben van een projectmatige aanpak en dat ik vaker met zo'n aanpak ben geconfronteerd in Hollands Midden dan in Haaglanden.

De heer **Vos:**

Kunt u aan de hand van een voorbeeld aangeven dat u kennelijk een projectmatige aanpak nastreefde maar er niet in slaagde?

De heer **De Groot:**

U wilt een voorbeeld van een projectmatige aanpak?

De heer **Vos:**

Ja.

De heer **De Groot:**

Ik herinner mij dat men ongeveer een jaar geleden in het bewakingsgebied van Hollands Midden erg veel last had van woninginbraken. Daarop zijn wij CID-matig gaan investeren en dat heeft geleid tot een operationeel onderzoek met een goed resultaat.

De heer **Vos:**

En zoiets is u in Haaglanden niet gelukt?

De heer **De Groot:**

Ik geef een voorbeeld uit Hollands Midden. Dat kan dan alleen maar in Hollands Midden lukken en niet in Haaglanden.

De heer **Vos:**

U trekt toch een vergelijking?

De heer **De Groot:**

Nee, ik trek geen vergelijking. U vraagt mij een voorbeeld van projectmatige aanpak en dat geef ik u in de situatie van Hollands Midden. Daarmee zeg ik niets over Haaglanden. Ik vergelijk niet zo graag.

De **voorzitter:**

U zei daarnet dat in ieder geval de projectmatige aanpak in Hollands Midden op dit moment beter geregeld is dan in Haaglanden. Zo mag ik het toch zeggen?

De heer **De Groot:**

Nee. Ik zeg alleen dat ik in Hollands Midden vaker dan in Haaglanden geconfronteerd ben met een projectmatig aanpak. Daaruit kan ik hooguit het vermoeden afleiden dat de CID Hollands Midden meer projectmatig ingesteld is dan de CID Haaglanden.

De **voorzitter:**

Wat voor ons moeilijk te doorgronden is, is dit. U hebt het gezag over CID-politieambtenaren die opsporingswerk doen. Ook afgezet tegen het vorige verhoor: volgens u zijn CID-ambtenaren toch ook politieambtenaren en opsporingsambtenaren?

De heer **De Groot**:

Ja, niets meer en niets minder.

De **voorzitter**:

Daar kan geen twijfel over zijn. Als u het gezag heeft over die opsporingsambtenaren hoe kan het dan zijn dat u klaarblijkelijk zoveel blinde vlekken heeft voor wat betreft er in de praktijk precies gebeurt?

De heer **De Groot**:

Ik weet niet op welke blinde vlekken u doelt.

De **voorzitter**:

Dat maak ik op uit wat u net zei, namelijk dat u niet alles weet, dat u hoopt dat het zo is.

De heer **De Groot**:

U vraagt mij naar zekerheden en die kan ik u niet verstrekken. Of ik van alles op de hoogte ben, weet ik niet. Ik ben daarvoor afhankelijk van mijn partner die de informatie heeft. U kunt toch niet verwachten dat ik op de hoogte ben van alle informatie die in een organisatie als de CID omgaat? Ik word in de CID geconfronteerd met wat ik aanduid als relevante CID-trajecten. In ieder geval valt daar de infiltratie onder. Daar vallen ook bijzondere informatietrajecten onder. Daarin probeer ik te sturen vanuit mijn gezagsverantwoordelijkheid.

De **voorzitter**:

Heeft u als OM voldoende sturingsmogelijkheden?

De heer **De Groot**:

Als u doelt op sturing van trajecten denk ik dat ik redelijk veel mogelijkheden heb.

De heer **Vos**:

Ik bespeur bij u, mijnheer De Groot, twijfel over de wijze waarop u in staat bent met de CID om te gaan. Waarop is die twijfel gebaseerd? Zijn dat negatieve ervaringen?

De heer **De Groot**:

Als ik door mijn CID geconfronteerd word met een traject, bijvoorbeeld van een informant, bespreken wij dat traject ten gronde. De informatie komt van de CID. Mijn taak is in het bijzonder om de trajecten op normatieve uitgangspunten te checken. Mijn inbreng bestaat er voornamelijk uit, omdat mijn doelstelling uiteraard is om CID-informatie uiteindelijk van waarde te doen zijn in een toekomstige strafzaak, om daar vanuit mijn deskundigheid en op grond van mijn gezagspositie te bepalen wat aanvaardbaar is of niet. Hierbij speelt een aantal zaken een rol. Dat is natuurlijk de rechtmatigheid: hoe vertel ik of beter hoe vertelt mijn zaaksofficier het later aan de rechter? Verder de waarborgen die genomen worden ten opzichte van de informant als deze afgeschermd moet worden: kunnen wij deze afscherming garanderen? Willen wij deze afscherming garanderen? En ten slotte: gebeurt dit allemaal op een behoorlijke en juiste wijze? Daar oefen ik mijn gezag over uit. Daar heb ik mijn inbreng in.

De **voorzitter**:

Ik wil graag weer terug naar de algemene vraag. Heeft u voldoende invloed op het werk van de CID? Kunt u op een bevredigende wijze uw gezag uitoefenen als officier?

De heer **De Groot**:

Laat ik het zo zeggen. Ik denk dat het OM - ik praat niet alleen over de persoon van De Groot want ik heb maar het onderdeelje CID - op zichzelf een voldoende onderbouwde gezagspositie heeft tegenover de politie om de CID te laten werken zoals het OM vindt dat de CID moet werken. Ik run de CID. Als wij het hebben over bijvoorbeeld projectmatige inzet en prioriteitsstelling, dan gebeurt dat door het bevoegd gezag. Dat ligt in principe op het landelijk of op het plaatselijk niveau bij de burgemeester of bij de hoofdofficier en daar dienen de prioriteiten vastgesteld te worden. Dat is ook een vorm van gezag en van sturing. Als ik praat over mijn CID, dan denk ik dat ik daar een voldoende mate van gezag

over heb. Als u mij vraagt of ik alles kan bekijken en beoordelen, dan is mijn antwoord: nee, dat kan ik niet, omdat de klassieke CID-werkzaamheid natuurlijk een werkzaamheid is die zich in beginsel aan de waarneming van het openbaar ministerie onttrekt.

De **voorzitter**:

Waarom?

De heer **De Groot**:

Omdat het eigenlijke CID-werk in feite een opslag en koppeling van informatie is die geregeld is in de Wet en het Besluit politieregisters. De Wet en het Besluit politieregisters behelzen een gesloten systeem. Tot dat systeem heeft het openbaar ministerie geen toegang.

De **voorzitter**:

Hoe kunt u dan het gezag uitoefenen, als u tot dat systeem geen toegang hebt?

De heer **De Groot**:

Het gaat niet om het gezag van het systeem. Het gaat erom wat er wordt ingevoerd in het systeem en wat eruit komt. Mijn persoonlijke opvatting is dat het OM meer zicht zou moeten hebben op wat er ingevoerd wordt in het systeem.

De **voorzitter**:

Waar heeft u nu te weinig zicht op?

De heer **De Groot**:

Daar heb ik te weinig zicht op. Ik heb te weinig zicht op wat er in het systeem wordt ingevoerd. Heel duidelijk. Ik heb geen zicht op waar de informatie die in CID-registers wordt ingevoerd, daar wordt opgeslagen, gecombineerd, vandaan komt. Het is een soort centrifugeverhaal. Ik heb er geen zicht op of deze informatie rechtmatig is, of het geen informatie betreft die vernietigd had moeten worden.

De **voorzitter**:

Maar dat moet u toch hebben?

De heer **De Groot**:

Ik vind dat ik dat in principe moet hebben, maar dat is mijn opvatting. Ik ben er ook een voorstander van dat dat onder controle komt van het openbaar ministerie.

De **voorzitter**:

U bent toch ook verantwoordelijk voor de rechtmatigheid van wat er daar gebeurt?

De heer **De Groot**:

Precies. Ik ben het daar volledig met u eens. Mijn enige controle is, wanneer de informatie uit het systeem komt, daar vragen naar te stellen. Dat is te weinig. Ik denk dat je controle moet hebben op de invoer van de informatie. Dat is n controlemoment. Daarnaast moet je controle hebben op de uitvoer van de informatie. De controle op de invoer van de informatie ontbreekt geheel.

De **voorzitter**:

U heeft dus ook geen controle op wie er CID-subject wordt en wie niet?

De heer **De Groot**:

Nee, dat heb ik niet. Een CID verzamelt informatie en spuugt op een gegeven moment CID-subjecten uit waarmee ik geconfronteerd word.

De heer **Rabbae**:

Wat belette u om een afspraak te maken met de CID-chef hieromtrent?

De heer **De Groot**:

Niets.

de heer **Rabbae**:

Waarom heeft u het niet gedaan?

De heer **De Groot**:

De Wet en het Besluit politieregisters zeggen dat je onder bepaalde voorwaarden afgeschermd registers mag hanteren. Deze vallen onder een apart regime. Zij vallen dan niet onder de Wet persoonsregistratie maar onder de Wet politieregisters. Dat is beperkt tot CID-subjecten. Daar is een beheerder voor aangewezen en dat is niet het openbaar

ministerie. Voor het verkrijgen van gegevens bestaat er een regeling. Wij kunnen daar wel gegevens uit vragen, maar wij hebben geen wettelijke positie om toegang te krijgen tot de registers.

De heer **Rabbae**:

Maar bent u nu wel of niet het gezag over de CID?

De heer **De Groot**:

Ik begrijp niet helemaal precies de strekking van uw vraag. Als u zegt dat, in verband met de taak die het OM heeft, namelijk de vervolging van strafbare feiten die gebaseerd is op informatie, die informatie juist en rechtmatig moet zijn, dan zeg ik dat die verantwoordelijkheid van het OM meebrengt dat het zicht moet hebben op de herkomst van die informatie. Dat wil overigens nog niet zeggen dat het OM die registers moet gaan beheren. Het wil ook niet zeggen dat die registers bij mij moeten komen te liggen. Ik proef dat een beetje in het verhaal. Maar ik vind wel dat er controle moet zijn. En deze controle zou beter geregeld moeten worden in wetgeving. Dat is mijn opvatting.

De **voorzitter**:

Weet u hoe de verslaglegging van de activiteiten van de CID plaatsvindt?

De heer **De Groot**:

Ik heb u zojuist proberen uit te leggen dat ik als eis stel aan de CID dat in principe van ieder contact van de informant verslag gemaakt wordt door de runners, dat dit getoetst en beoordeeld wordt met het oog op de sturing, de behandeling van die informatie door het hoofd van de betrokken RCID of de coordinator en dat dat wederom verslagen wordt en eventueel gecheckt en gecontroleerd kan worden.

De **voorzitter**:

Doet u wel eens een steekproef in zo'n vastlegging? Ook van een bijvoorbeeld onbelangrijk contact?

De heer **De Groot**:

Ja. Ik heb periodiek, eens in de twee weken overleg met mijn hoofd CID. Daar maken wij bijvoorbeeld een afspraak met een informant of infiltrant. Er wordt gezegd: onder die condities kan er dat en dat plaatsvinden. De volgende keer vraag ik dan: wat is ervan terechtgekomen? Mag ik horen wat er gebeurd is? Onder omstandigheden vraag ik: mag ik het verslag zien?

De **voorzitter**:

Hoe vaak vraagt u of u het verslag mag zien?

De heer **De Groot**:

Dat ik het echt wil zien? Ik geloof dat ik dat twee keer of drie keer gedaan heb.

De **voorzitter**:

In uw loopbaan als CID-officier?

De heer **De Groot**:

Ja. Voor het overige ga ik ervan uit dat, als mijn hoofd CID zegt: wij hebben dat overeenkomstig de afspraken uitgevoerd, ik daarop kan vertrouwen. Ik vraag dan niet: mag ik het zien? Ik heb wel enig vertrouwen in mijn hoofd RCID. Zo werkt het ook.

De **voorzitter**:

Het is dus ongebruikelijk dat u zelf zegt: mag ik in het systeem kijken?

De heer **De Groot**:

Als ik zeg: mag ik het systeem in, dan ben ik aangewezen op de welwillendheid van het hoofd CID, want ik kan het niet eisen, omdat ik volgens de wet geen toegang heb tot de registers.

De **voorzitter**:

En u vindt dat dat een zeer onwenselijke situatie is?

De heer **De Groot**:

Ik vind van wel. Ik vind dat de officier van justitie, gelet op zijn verantwoordelijkheid, in beginsel integraal toegang zou moeten hebben tot de CID-registers.

De heer **De Graaf**:

Heeft u dat wel eens aangekaart bij het ministerie?

De heer **De Groot**:

Ik pleeg mijn mening niet onder stoelen of banken te steken. Ik heb daar natuurlijk al eerder op gewezen. Hoe dat verder zijn weg vindt, weet ik niet. Dat moeten andere niveaus verder afregelen.

De heer **De Graaf**:

Is het een klacht die u ook van uw collega-CID-officieren hoort? Er is toch een beraad? U komt toch bij elkaar?

De heer **De Groot**:

Dat CID-beraad heeft wat nieuwe impulsen gekregen. Er is nu weer een platform van CID-officieren, maar van een structureel CID-beraad heb ik in de drie jaar dat ik hier in het westen CID-officier ben, niet gek veel gemerkt. Ik denk namelijk dat het buitengewoon belangrijk is dat CID-officieren wat meer met elkaar praten en van daar uit hun wensen ventileren. Dat wordt ook onderkend. Vandaar ook de oprichting van het platform. Dat heeft twee effecten. Om te beginnen het toetsen van jezelf om te kijken of je niet al te solitair, op je eigen houtje bezig bent. En verder dat je vanuit je gezamenlijke ervaringen wat meer "power" kunt ontwikkelen om door te koppelen naar de verantwoordelijken.

De heer **De Graaf**:

Mijn vraag was, los van de hele organisatie van het beraad, of u wel eens met uw collega's hierover heeft gesproken en of uw collega's hetzelfde menen als u, namelijk dat er op dit punt een gat in de wet zit?

De heer **De Groot**:

Met sommige collega's heb ik daar wel eens op geduid.

De **voorzitter**:

U heeft toch ook verschillende malen opgetreden op de zogenaamde RCID-themadagen, georganiseerd door de politie?

De heer **De Groot**:

Ja, en ik heb daar ook nog wel eens iets over geschreven.

De **voorzitter**:

U heeft bij die themadagen dat gesloten traject ook aan de orde gesteld. Ik wil daar toch nog even op terugkomen. U moet toen ook gesproken hebben over voorbeelden van dat zogenaamde gesloten traject. U heeft toen een voorstel gedaan om op een andere manier met de informatie om te gaan.

De heer **De Groot**:

U bedoelt dat schemaatje dat ik pleeg te hanteren. Nogmaals, al pionierend in de CID - want ik heb het zelf vaak ervaren als pionierswerk - heb ik geprobeerd een voor de praktijk bruikbaar systeem te hanteren. Maar dat is een poging die aan mij gekoppeld is. Ik pleeg daarbij met het oog op de verantwoording onderscheid te maken tussen verschillende soorten informatie. Je hebt sturingsinformatie. Daarbij gaat het om informatie die gebruikt wordt om het opsporingsoog van de politie ergens op te richten. Je hebt de dwangmiddeleninformatie, dat wil zeggen informatie die als basis kan dienen voor toepassing van dwangmiddelen van strafvordering, zoals de aanhouding, de vordering gerechtelijk vooronderzoek en de telefoontapaanvraag. En je hebt bewijsinformatie. Dat is informatie die gebruikt moet worden als bewijsinformatie op de terechtzitting tegen de achtergrond van de tenlastelegging. Dat is de hoogste eis die aan de informatie gesteld wordt. Om met dat laatste te beginnen. Als je praat over bewijsinformatie, dan mag er geen misverstand over bestaan dat deze gewoon met naam en toenaam, met alle ins en outs, volledig op de tafel moet komen te liggen, ook gelet op het fair-play-beginsel en de verantwoording ter terechtzitting. Dat moet integraal verantwoord worden. Je kunt op een terechtzitting geen bewijs gebruiken wat afkomstig is van een anonieme bron. Dat is onzin. Daar kun je geen bewijs op baseren.

De **voorzitter**:

Dus een proces-verbaal waarbij de RCID uit anonieme bron iets is gebleken, kan volgens u nooit tot een bewijs bijdragen?

De heer **De Groot**:

Nee, dat kan niet. Dat is uitgesloten. Vanuit mijn praktijk in de bewijsvoering zeg ik: dat kan helemaal niet. De rechter moet volledig op de hoogte zijn. Anders kan hij nooit de kwaliteit van het bewijs toetsen. Wij dragen bewijs aan. Maar de rechter bewijst. Dat wordt wel eens vergeten. Wij bewijzen niet. De rechter bewijst. Wij leveren alleen maar bewijs aan. Dat betekent dat de rechter in het kader van de taak die hij heeft, namelijk de waarheidsvinding, integraal het bewijs en de kwaliteit van het bewijs moet kunnen beoordelen en daar heb je ook rekening te houden met de rechten van de verdediging, niet alleen op grond van onze regeling van het Wetboek van strafvordering maar ook op grond van artikel 6 van het Europees Verdrag. Dat staat voor mij als een paal boven water.

De **voorzitter**:

Dan heeft de verdediging toch ook recht om meer te weten van de achtergronden van die CID-informatie, namelijk in hoeverre die de rest van het onderzoek bepaald hebben?

De heer **De Groot**:

Als het gaat om bewijsinformatie zeg ik "ja". Als we het hebben over dwangmiddeleninformatie, dan denk ik dat hier andere criteria van toepassing kunnen zijn. Ik baseer dat niet alleen op mijn eigen interpretatie van strafvordering maar ook op jurisprudentie.

De **voorzitter**:

U zegt dus dat een anonieme bron wel kan leiden tot het openen van een gerechtelijk vooronderzoek?

De heer **De Groot**:

Ja, onder voorwaarde zeg ik erbij, omdat aan de dwangmiddeleninformatie mindere eisen gesteld worden dan aan de bewijsinformatie maar hogere eisen dan aan de sturingsinformatie. Als je dwangmiddeleninformatie gebruikt, gaat het er tenslotte om dat je als overheid iets doet wat ingrijpt in het leven van een ander. Je kunt iemand aanhouden of je doet een onderzoek tegen iemand, een strafvorderlijk onderzoek. Dat zijn geen geringe zaken. Je zult dan met een onderbouwing moeten komen die op zijn minst gefundeerd is. Is die informatie betrouwbaar? Wat is de kwaliteit van die informatie? Ik wil dat best met een voorbeeld toelichten. En verder: is die informatie rechtmatig?

De **voorzitter**:

Is het zo dat die dwangmiddelen alleen maar tegen een verdachte kunnen worden aangewend, niet in de voorfase?

De heer **De Groot**:

Nee. In principe worden dwangmiddelen alleen maar aangemeld in de tactische fase, althans in mijn optiek. Ik zou n uitzondering willen maken. Of het in de CID-fase is, is wat anders. CID-fase en tactische fase lopen vaak in elkaar over. Laten wij niet vergeten dat CID-ambtenaren gewone opsporingsambtenaren zijn.

De **voorzitter**:

Ik gebruikte daarom het woord "voorfase".

De heer **De Groot**:

Het komt natuurlijk voor dat de 125f in de CID-fase gehanteerd wordt.

De **voorzitter**:

Dat betreft de printerlijst van telefoonnummers waarover wij het de vorige ronde ook hadden.

De heer **De Groot**:

Ja. Ik heb als CID-officier diverse machtigingen voor het verkrijgen van printergegevens afgegeven in de CID-fase.

De **voorzitter**:

Wat is er met die gegevens gebeurd?

De heer **De Groot**:

Daar geeft de wet voor een belangrijk deel een regeling voor. Als die gegevens bruikbaar zijn en je wil ze gebruiken, dien je binnen een maand na het tijdstip van de verkrijging van die gegevens een gerechtelijk vooronderzoek te openen. Als je dat niet doet, moet je die gegevens vernietigen. Ik heb de afspraak met mijn CID's dat, als ik een 125f heb verleend, ik daarna het verslag van mijn hoofd RCID krijg waaruit blijkt dat de gegevens vernietigd zijn.

De voorzitter:

Het gekke is dat in 125f staat dat het vermoeden bestaat dat de verdachte eraan heeft deelgenomen. Dan moet er toch een verdachte zijn?

De heer De Groot:

Dan is er een verdachte. Daarom zeg ik dat de CID-fase en de tactische fase in elkaar overlopen. Op dat moment ben je bezig met een tactisch traject dat organisatorisch onder de CID valt.

De voorzitter:

Laten wij helemaal precies zijn. Is het bij u nooit voorgekomen dat gegevens gedurende die ene maand voordat sprake hoeft te zijn van een gerechtelijk vooronderzoek toch gewoon bij de CID terecht kwamen?

De heer De Groot:

Dat sluit ik niet uit. Ik weet het niet. Ik heb er alleen afspraken over gemaakt. Wij hebben uitgebreid gesproken over de wijze waarop wij met deze informatie omgaan. Dat via de 125f-lijn gegevens CID-matig een eigen leven kunnen leiden, kan ik niet uitsluiten. Ik denk dat het gebeurt.

De voorzitter:

Is dat rechtmatig volgens u?

De heer De Groot:

Het is een heel moeilijke materie.

De voorzitter:

De wetgever heeft het gewoon over een onderzoek met een verdachte.

De heer De Groot:

Ja, maar er moeten geen misverstanden ontstaan. Als ik in mijn functie van CID-officier een machtiging 125f verleen, moet voldaan zijn aan de criteria van de wet en dan praat ik in feite over verdachten. Ik heb al aangegeven dat CID-werk en tactisch werk dikwijls in elkaar overgaan.

De voorzitter:

Als die gegevens bij de CID terecht zijn gekomen, kunnen zij natuurlijk ook voor allerlei onderzoeken gebruikt worden.

De heer De Groot:

Het gaat om een heel discutabele materie waar wellicht een oplossing voor komt als de wetgeving van kracht is die in een vergevorderd stadium verkeert of al gereed is. Ik denk dat je de informatie waarvan kennis is genomen en zeg maar in de bol van de politieambtenaar zit wel mag gebruiken als sturingsinformatie, maar niet als bewijsinformatie.

De voorzitter:

In de CID-vastleggingen kun je toch niet zien hoe die informatie tot stand is gekomen?

De heer De Groot:

Nee. Daarop doelde ik toen wij het hadden over het opbouwen van een CID-dossier. Als er sprake is geweest van een printertap en geen gerechtelijk vooronderzoek is gevolgd, moeten volgens de wet de gegevens worden vernietigd. De jurisprudentie, zowel nationaal als Europees, zegt eigenlijk dat die gegevens bewaard moeten blijven, omdat later nagegaan moet kunnen worden hoe een en ander tot stand is gekomen. Daarmee kan ik natuurlijk niet uit de voeten, want de regeling van 125f en deze jurisprudentie staan haaks op elkaar. Ik heb het zo geregeld - je moet wat improviseren - dat, als in een zaak een 125f heeft plaatsgevonden, nadat de termijn verstreken is de gegevens bewaard worden in een

gesloten envelop, zodat zij niet verder gebruikt kunnen worden. Die envelop wordt bewaard bij de stukken van de CID-zaak, opdat als het later tot een zaak komt de rechter desgewenst deze envelop kan openen om inzage te krijgen in datgene wat ooit verzameld is. Ik zeg er eerlijk bij: dat is een regeling die ik gemaakt heb.

De **voorzitter**:

De wet zegt wat anders.

De heer **De Groot**:

De wet zegt: vernietigen.

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **De Groot**:

Maar de jurisprudentie zegt dat je die gegevens over moet kunnen leggen in het kader van de verantwoording. Dit is pas nog aan de orde gekomen bij een van de Amsterdamse arresten, maar...

De **voorzitter**:

U doelt op het ecstasy-arrest, maar daarbij is gezegd: het is een grote zonde dat de officier die gegevens niet na die ene maand heeft vernietigd.

De heer **De Groot**:

Precies.

De **voorzitter**:

Is dan niet eerder de vraag aan de orde of, als in een zaak zoiets heeft plaatsgevonden, de jurisprudentie zegt dat de hele zaak kapot gaat voor het OM of dat dit niet mee kan werken aan het bewijs? Zegt de jurisprudentie dit uiteindelijk niet?

De heer **De Groot**:

Dan kan het meewerken aan het bewijs.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer De Groot, hebt u ooit een printertap laten lopen tegen een CID-subject die geen verdachte was?

De heer **De Groot**:

Als ik een printertap laat lopen, vraag ik een rapport van de CID. Op basis van dat rapport toets ik of voldaan is aan de criteria van artikel 125f van het Wetboek van Strafvordering. Dit betekent dat ik in principe altijd een verdachte heb. Als u mij vraagt of ik het ooit heb gedaan wanneer er geen verdachte was, zeg ik naar eer en geweten: ik dat nooit gedaan. Ik moet een misdrijf hebben waarbij voorlopige hechtenis geldt en er moet sprake zijn van redelijke aanwijzingen.

De heer **Koekkoek**:

Maar u sluit niet uit dat het wel gebeurd is?

De heer **De Groot**:

Dat hoort u mij niet zeggen. Of terecht sprake is van het voldaan zijn aan de criteria van 125f is gebonden aan mijn beoordeling. Het kan best zijn dat een ander er anders over oordeelt. Ik kan alleen maar zeggen dat ik bij een aanvraag om 125f exact naga of voldaan is aan de criteria van 125f. Derhalve moet er altijd sprake zijn van een verdachte.

De **voorzitter**:

Ik wil met u verder gaan op het punt waar wij net gebleven waren: de mogelijke afspraken die gemaakt zijn met informanten. Vereist u soms dat die afspraken op schrift worden gesteld?

De heer **De Groot**:

Soms wel, soms niet. Ik herinner mij n zaak, waarin ik de afspraken op schrift heb gezet en die door de informant heb laten tekenen. Dat was even vreemd. De CID zei: informanten plegen geen handtekening te zetten. Ik zei daarop: probeer het toch maar, geef het de runners maar mee. De informant heeft inderdaad getekend en naar men mij vertelde was hij achteraf zeer tevreden over de duidelijkheid die geschapen was. Hij zei: nu weet ik waar ik aan toe ben.

De voorzitter:

Dat behelst ook het plegen van strafbare feiten?

De heer De Groot:

Ik begrijp u niet. Ik kan toch geen contract maken voor het plegen van strafbare feiten? Dat is voor mij onbestaanbaar.

De voorzitter:

Maar er worden toch wel afspraken over gemaakt, bijvoorbeeld in een infiltratietraject?

De heer De Groot:

Ik heb een iets andere voorstelling dan u, denk ik, van het omgaan met informanten. Het intaken van informanten is de kern van het CID-werk als het gaat om het hoofdstuk informanten/infiltranten. Als je met een informant in zee gaat - daarom moeten de CID-mensen dat doen en niet de tactische mensen - moet je eerst beoordelen wat precies de plaats en de positie is van die informant. Een informant die verdachte is, moet je natuurlijk niet de status van informant verlenen.

De voorzitter:

Vaak zijn informanten toch verdachten?

De heer De Groot:

Ja, en dan heb je dus een probleem. Ik wijs op de afscherming. In je CID-werk probeer je uiteindelijk een vervolgbare strafzaak op de rol te krijgen. Als een informant verdachte is, krijg je sowieso al een afschermingsprobleem. Wanneer de tactische mensen beginnen met een opsporingsonderzoek mag je aannemen dat, als zij hun werk goed doen, zij uitkomen bij de informant/verdachte. Dan heb je dus een probleem. Voordat je met een informant in zee gaat, moet je je dat goed realiseren.

De voorzitter:

Dus u bent ertegen dat een informant wordt gebruikt die als verdachte in een zaak geldt en u bent er ook tegen dat hij eruit gehaald wordt.

De heer De Groot:

In het overleg met de CID vragen wij altijd: is betrokkene schoon? Als hij niet schoon is, ga je na wat je ermee kan doen. Je kan een afspraak maken met de informant. Natuurlijk kan het voorkomen dat een informant die verdachte is niettemin zegt: ik wil mijn informatie geven. Ik vind dat je daarbij fair play moet spelen en tegen die informant moet zeggen: vriend, luister eens, jij hebt geen schone handen, vroeg of laat komt de tactische trein bij jou en dan hang je; als je niettemin je informatie wil geven, moet je dat doen.

De voorzitter:

Maar dat beperkt dus in grote mate de praktische werking van bijvoorbeeld het instituut burgerinfiltrant, want met die man of vrouw kunt u bijzonder weinig afspreken wat voor hem of haar interessant is.

De heer De Groot:

Dat kan een consequentie zijn. Het geeft een aantal beperkingen. Ik geloof dat er nogal wat risico's zitten in het omgaan met informanten. Er is bijna geen informant die niet wat op zijn kerfstok heeft. Maar daar gaat het niet om. Waar het om gaat, is of hij verdachte is in de zaak waarop je je traject zet. Het zijn geen lieverdjes!

De voorzitter:

Daarmee kan de burgerinfiltrant in feite geen strafbare feiten meer plegen in de zaak waarom het gaat. Dat weerspreekt toch zowel de gegevens van burgerinfiltranten die wij nu kennen als wat de commissie-De Wit wil?

De heer De Groot:

Ik denk dat wij nu over andere strafbare feiten praten. Je kunt een informant hebben die op een gegeven moment de positie gaat krijgen van een infiltrant. Op het moment dat hij als infiltrant gerund wordt in de organisatie kun je zeggen: formeel pleegt hij strafbare feiten. Mijn opvatting is dat, als een informant onder regie van de overheid bepaalde handelingen verricht binnen een criminele organisatie, hij geen strafbare feiten pleegt, maar handelt in het verlengde van de overheid.

De voorzitter:

Maar hij pleegt toch een strafbaar feit?

De heer De Groot:

Formeel pleegt hij een strafbaar feit. Stel dat er sprake is van een gecontroleerde aflevering plus infiltratie en ik heb daar een burgerinfiltrant bij zitten die de aflevering regelt op een bepaalde plaats onder regie van justitie. Als hij dat volledig als verlengde van de overheid doet, kun je hem toch geen strafbaar feit aanrekenen? Objectief gezien, vervult hij wel de elementen van het delict, maar dat kun je hem toch nooit verwijten?

De voorzitter:

Je kan toch moeilijk uitleggen dat je als informant mee mag rijden en strafbare feiten mag plegen als het maar leidt tot aanhouding, maar dat het met veel minder op straat rondlopen niet mag?

De heer De Groot:

Ik begrijp die vergelijking niet helemaal. Naar de uiterlijke verschijningsvorm praat je over strafbare feiten. Zo zijn meer voorbeelden te geven, zoals een politieambtenaar die een vuurwapen in beslag neemt bij het opsporen van een partij hasj. Hij pleegt dan toch geen strafbaar feit? Vanuit de formele verschijningsvorm pleegt hij wel een strafbaar feit, want hij mag dat net als iedere andere burger niet doen, maar hij is gelegitimeerd vanuit zijn overheidstaak.

De voorzitter:

Dat is toch precies het verschil, mijnheer De Groot, tussen de politie-infiltrant en de burgerinfiltrant?

De heer De Groot:

Normaal, laten we zeggen als hoofdlijn bij infiltratie-acties gaan wij ervan uit dat de infiltratie - met name als we praten over gecontroleerde aflevering - geschiedt door een politie-infiltrant. Als er geen politie-infiltrant tussen geschoven kan worden, zou je gebruik kunnen maken van een burgerinfiltrant. De richtlijnen, zoals die van 1991, gaan er in principe van uit dat je het dan hebt over een "schone" burgerinfiltrant. Of dat reël is, is een tweede.

De voorzitter:

Is dat reël? Bestaan er "schone" burgerinfiltranten? Op zo'n traject? Bij zo'n aflevering? Bestaan ze? Bent u ze wel eens tegengekomen? Iemand die zegt: mijnheer De Groot, ik zou ontzettend graag die auto willen rijden. Ik wil er niets aan verdienen. Ik kom het geld helemaal bij u terugbrengen. Hoe wilt u het hebben?

De heer De Groot:

Ja.

De voorzitter:

Zijn die er? Bent u ze wel eens tegengekomen?

De heer De Groot:

Nee. Daarom zeg ik: of dat reël is, is een tweede. Dat onderken ik ook wel. Dat is een ander verhaal. Maar ik zeg even waar de regelingen van uitgaan.

De voorzitter:

Als dat in feite niet reël is, betekent dat dan niet dat het gebruik van burgerinfiltranten in dat soort zaken in feite onmogelijk is op de manier, zoals u dat zou wensen?

De heer De Groot:

Dat zie ik niet in. Ik zie daar geen verschil in. Dat ligt exact hetzelfde, of daar nu een professioneel opgeleide politie-infiltrant een traject voert onder regie van het verantwoordelijke team of dat de politie-infiltrant wordt vervangen door een burgerinfiltrant die onder dezelfde regie handelt, puur als verlengde van de overheid. Ik zie wel een probleem in de bewijslevering. Wat is namelijk het voordeel van de politie-infiltrant? De politie-infiltrant kan namelijk integraal op ambtseend verslag doen van datgene wat in het kader van de onderhandelingen met de organisatie heeft plaatsgevonden. Dat probleem krijg je bij een burgerinfiltrant, omdat je dan niet precies

weet wat er gebeurd is. Je bent dan aangewezen op de verklaring van de burgerinfiltrant. Op dat moment kun je een gigantisch probleem krijgen, want dat zou ertoe leiden dat die burgerinfiltrant die dat moet verantwoorden ter terechtzitting op dat moment bekend wordt, zoals de politie-infiltrant ook bekend wordt. Dat betekent dat je in dit soort constructies met burgerinfiltranten ongelooflijke problemen krijgt.

De voorzitter:

Er is toch nog een tweede voorwaarde voor die burgerinfiltrant, namelijk dat hij er zelf crimineel niets wijzer van wordt?

De heer De Groot:

Ja, hij mag geen beloning hebben.

De voorzitter:

Dus al die gevallen die wij nu kennen waarbij de infiltrant, de burgerinfiltrant ook een criminele beloning krijgt omdat hij deelneemt aan het vervoer, vindt u uit den boze?

De heer De Groot:

U vraagt mijn oordeel in zijn algemeenheid over zaken waar ik denk ik mijn oordeel achter mij moet houden. Ik kan alleen zeggen dat ik in infiltratie-trajecten van een burgerinfiltrant altijd de eis gesteld heb dat hij niet beloond mag worden. Maar ik kan moeilijk een oordeel geven over datgene wat elders gebeurd is.

De heer De Graaf:

Hij mag toch wel beloond worden?

De heer De Groot:

Ja, hij mag wel beloond worden, maar niet door de organisatie. Hij is aangewezen op de tip- en toengeldenregeling. Hij krijgt tenslotte geen strafzaak aan zijn broek. Daar mag ook wel wat tegenover staan. Als hij beloond wordt door de organisatie, staat hij niet meer onder regie. Hij eet dan van twee walletjes. Dat kan niet.

De voorzitter:

Met andere woorden: een burgerinfiltrant die opbrengsten van de criminele organisatie mag behouden, is in uw ogen niet geaccepteerd?

De heer De Groot:

In mijn opvatting niet. Dat zeg ik. Dat is voor mij onaanvaardbaar.

De heer Rouvoet:

Voorzitter! Mag ik nog een vraag stellen over de burgerinfiltrant? Mijnheer De Groot, u zegt dat er op de keper beschouwd, niet veel onderscheid is tussen een politie-infiltrant en een burgerinfiltrant. Waarin vindt u de legitimatie waardoor het strafbare karakter wordt ontnomen aan de handelingen door een burgerinfiltrant? Is dat in uw ogen het ambtelijk gegeven bevel?

De heer De Groot:

Ik probeer duidelijk te maken dat wanneer iemand handelt in het verlengde van een overheidsdienaar, of hij nu een speciaal opgeleide politie-infiltrant is of een burger - want daar zit de essentie niet in - het is alsof de overheid als het ware zelf handelt. Het is een vertegenwoordiging. De overheid treedt daar op via een ander medium. Of dat medium nu een politieman is of een burger, vind ik juridisch geen verschil maken. Er zitten wel andere verschillen in, die te maken hebben met afscherming en verantwoording.

De heer Rouvoet:

Dat hebt u duidelijk gemaakt. Maar als het gaat om een politie-infiltrant, dan is het ambtelijk gegeven bevel een mogelijkheid om te zeggen dat daarin de ontneming zit van het strafbare karakter. Ziet u dat ook als grond om bij een burgerinfiltrant hetzelfde te zeggen? U spreekt over: in het verlengde van de overheid. Maar hoe vult u dat formeel in?

De heer De Groot:

Het gaat om de beoordeling of hij een strafbaar feit pleegt. Als u zegt: de overheid pleegt strafbare feiten, dan houdt het hele verhaal natuurlijk op. Dat kun je natuurlijk zeggen, maar het maakt dan geen verschil of je praat over de politie-ambtenaar die als informant optreedt of de burger. Dat is precies hetzelfde.

De heer **Rouvoet**:

Het gaat om strafuitsluitingsgronden. In het verlengde handelen van de overheid is geen formele strafuitsluitingsgrond. Mijn vraag is: welke strafuitsluitingsgrond wijst u aan, of ziet u de legitimatie in een ander?

De heer **De Groot**:

Ik zie de legitimatie in een ander. Wanneer de overheid participeert in een traject of in het handelen van een organisatie en wanneer zij dat doet op een verantwoorde, rechtmatige wijze, dan zie ik dat als rechtvaardiging, meer in de sfeer van belangen die daar spelen. Ik heb nog nooit gehoord in de discussies over de politie-infiltratie en de materie rond de pseudo-koop dat de betrokken politie-infiltrant een strafbaar feit zou plegen.

De heer **Rouvoet**:

Omdat daarvoor een formele strafuitsluitingsgrond is.

De heer **De Groot**:

Op welke formele strafuitsluitingsgrond doelt u dan?

De heer **Rouvoet**:

U hanteert dus een buitenwettelijke rechtvaardigingsgrond als ik het goed begrijp, namelijk het handelen door een burger in het verlengde van de overheid.

De heer **De Groot**:

Als wij het hebben over de politie-infiltrant, pleegt deze dan een strafbaar feit wanneer hij een pseudo-koop afwikkelt overeenkomstig de regelingen die er zijn?

De heer **Rouvoet**:

Nee.

De heer **De Groot**:

Als hij geen strafbaar feit pleegt, zie ik niet in waarom hij, wanneer hij in plaats van het uniformjasje een colbertje aan heeft, dan wel een strafbaar feit zou plegen. Dat is in grote lijnen mijn redenatie.

De **voorzitter**:

Goed. Deze discussie kwam voort uit de vraag naar de afspraken met informanten/infiltranten. In n geval heeft u dit vastgelegd in een convenant.

De heer **De Groot**:

Ja. Ik heb nog wel eens iets vastgelegd.

De **voorzitter**:

U heeft nog wel eens iets vastgelegd? Kunt u zeggen wat u in het convenant heeft vastgelegd over de beloning?

De heer **De Groot**:

Als u het over een beloning heeft, dan ken ik daar maar n voorbeeld van.

De **voorzitter**:

Dat is het convenant waar u net over sprak.

De heer **De Groot**:

Ja.

De **voorzitter**:

Daar is een beloning afgesproken met de informant.

De heer **De Groot**:

Ja. Ik wil er wel iets meer van vertellen in grote lijnen. Wij hadden een informant die een bepaald bedrag aan beloning vroeg.

De heer **De Graaf**:

Hadden, vroeg? Of: hebben, vraagt? Is het verleden tijd?

De heer **De Groot**:

Hij vroeg om een bepaalde beloning vooraf. Hij noemde een bepaald bedrag. Hij wilde de toezegging hebben van de overheid dat dat bedrag aan hem werd uitbetaald. Dat kan natuurlijk niet, omdat altijd het beginsel geldt: no cure, no pay. Een tweede punt is dat voor deze beloningen speciale regelingen gelden, een bepaalde tarifiering, de tip- en toongeldenregeling. Wij hebben toen het volgende gedaan. Wij hebben op papier gezet dat

getoetst zou worden of de informatie waardevol was. Verder dat naar aanleiding van de informatie die verstrekt werd, beoordeeld zou worden of en tot welk bedrag er betaald zou worden door de overheid. Wij hebben daarbij gesteld dat wij de limiet op het bedrag dat hij zelf claimde geen belemmering vonden, maar dat dat natuurlijk zou worden afgewogen tegen het no cure, no pay-beginsel en tegen de tarifiering. Dat hebben we op papier gezet en daar hebben we hem voor laten tekenen.

De heer **De Graaf**:

Waar haalt u die tarifiering vandaan?

De heer **De Groot**:

Die tarifiering doe ik niet zelf. Er is een tip- en toengeldenregeling. Dat betekent dat de politie overleg pleegt met de CRI. Dat is een vast aanspreekpunt. Daar wordt vergeleken met andere beloningen, zodat er geen extreme bedragen uit komen. Vervolgens wordt dat geaccordeerd door het ministerie van justitie en ter kennis gebracht van de procureur-generaal. Daar zijn heel aparte regelingen voor.

De heer **De Graaf**:

Wij kennen de regeling. Mijn vraag was of u ook een tarieflijstje kende.

De heer **De Groot**:

Ik ken geen echte tarievenlijst. Ik word alleen geconfronteerd met beloningsvoorstellen. Deze worden aan mij voorgelegd. Ik heb daardoor enigermate zicht op de tarieven zoals die worden toegepast.

De heer **De Graaf**:

In het convenant wordt dus iets gezegd rond een beloningsbedrag.

De heer **De Groot**:

Ik heb van tevoren natuurlijk even contact opgenomen met het ministerie. Ik heb gevraagd of dit een haalbare kaart was. Ik kan natuurlijk geen convenant gaan sluiten wat ik zelf niet hard kan maken. Dan krijg ik problemen.

De heer **De Graaf**:

Nu even terug naar dat convenant. Is dat een nog geldend convenant? U sprak in de verleden tijd.

De heer **De Groot**:

Ja, dat is een nog lopend convenant.

De heer **De Graaf**:

En daarin heeft u zowel een afspraak over een mogelijke potentiële beloning gemaakt als over datgene wat de betrokken informant - of is het een infiltrant? - gaat doen?

De heer **De Groot**:

Ik houd het erop dat het een infiltrant is, volgens de nieuwe terminologie van de werkgroep-De Wit. Je hebt dan natuurlijk al heel snel een infiltrant.

De **voorzitter**:

Dus iemand die actief handelingen pleegt binnen een organisatie?

De heer **De Groot**:

Het criterium van de werkgroep-De Wit is dat op het moment dat de politie niet passief de informant ontvangt en de informatie opvangt, maar daarop gaat sturen, je al in het stadium van infiltrant zit.

De heer **De Graaf**:

Hebben wij het hier over dezelfde zaak als waarover de heer Mosterd afgelopen donderdag sprak?

De heer **De Groot**:

Ik weet dat Mosterd geweest is, maar ik heb hem niet kunnen volgen. Ik was aan het werk.

De heer **De Graaf**:

Het gaat om een convenant dat door Hollands Midden is afgesloten.

De heer **De Groot**:

Ja. Ik weet dat hij daar hier over gesproken heeft. Dat klopt.

De heer **De Graaf**:

In dat convenant heeft u dus aangegeven wat nu precies de betrokkene - hoe wij hem dan ook noemen, informant of infiltrant - aan activiteiten verricht? Staat dat er ook met zoveel woorden in?

De heer **De Groot**:

Nee. Er staat in dat hij voor beloning overeenkomstig de tip- en toongeldenregeling in aanmerking kan komen, afhankelijk van de waarde van zijn informatie. Verder dat op zichzelf het door hem genoemde bedrag - wat ik hier niet wil noemen uit het oogpunt van afscherming en veiligheid - haalbaar is mits de informatie aan die kwaliteitseisen voldoet.

De heer **De Graaf**:

Betreft het hier een informant/infiltrant die ten behoeve van het Amsterdamse wordt gerund?

De heer **De Groot**:

Of dat deze informant is? Dat weet ik niet. Ik zou het niet weten. Ik denk dat het een maand of drie, vier geleden is. Ik sluit niet uit dat de informatie die hij verleent, mede bruikbaar is voor andere onderzoeken. Of dat nu specifiek is voor de door u bedoelde Amsterdamse zaak, daar kan ik geen zinnig antwoord op geven.

De heer **De Graaf**:

Dat weet u niet?

De heer **De Groot**:

Ik kan mij dat althans niet herinneren. Ik zou dat dan moeten nakijken. Ik heb dat destijds genoteerd. Ik heb toen ook de afspraken genoteerd. Het convenant ligt in de kluis bij de CID. Daar is het veiliger dan bij mij.

De heer **De Graaf**:

U heeft in deze zaak geen overleg gehad bijvoorbeeld met uw collega's in het arrondissement Amsterdam?

De heer **De Groot**:

Nu u dat zegt... Ik heb zelf geen contact met mijn collega in Amsterdam gehad, maar ik geloof inderdaad dat die informatie mede van belang was voor Amsterdam en dat het hoofd CID Hollands Midden dit neergelegd heeft bij de betrokken CID in Amsterdam en daar ook volledige openheid van informatie heeft gegeven. Dat is de werkstijl van Hollands Midden.

De heer **De Graaf**:

Wat mij betreft tot slot dit. Ik wil vaststellen dat u spreekt over een infiltrant, in uw eigen beoordeling, die mede wordt gerund ten behoeve van Amsterdam. Daar is overleg over geweest met zowel de CID-Amsterdam als met het openbaar ministerie te Amsterdam.

De heer **De Groot**:

Maar ik kan mij niet herinneren dat ik daar direct met mijn collega in Amsterdam over gesproken heb. Misschien is het wel gebeurd, maar ik kan het mij niet herinneren. Ik weet het niet. Ik kan het nakijken, als u dat wilt. Ik schrijf het op.*

De heer **De Graaf**:

Graag.

De **voorzitter**:

Mag ik met u terug naar de gecontroleerde aflevering en dat wat we heden ten dage gecontroleerde doorlevering noemen? Is dat volgens u een aparte categorie of niet?

De heer **De Groot**:

Ja, naar mijn smaak wel. Ik ken uit de regelingen die er liggen op CID-gebied alleen maar de gecontroleerde aflevering die geregeld is.

De **voorzitter**:

In de richtlijnen van 1991?

De heer **De Groot**:

Daar staat de gecontroleerde aflevering, niet de doorlevering.

De **voorzitter**:

Waar is dan de doorlevering geregeld?

De heer **De Groot**:

Die is niet geregeld, dat wil zeggen: die is pas sinds kort geregeld.

De **voorzitter**:

Waar dan?

De heer **De Groot**:

In de brieven van de minister van Justitie en de voorzitter van het College van procureurs-generaal en dan noem ik daarbij de datum 9 juli.

De **voorzitter**:

Juist. In de briefwisseling die daaraan vooraf is gegaan.

De heer **De Groot**:

Dat is het enige wat op papier staat van zeg maar de centrale overheid, het gezag, betreffende de gecontroleerde doorlevering. Noch in de richtlijnen van 1991 noch naar mijn weten in het internationale verdragsrecht - met name het Verdrag van Schengen - komt de gecontroleerde doorlevering voor.

De **voorzitter**:

Wat is het eigenlijk?

De heer **De Groot**:

Gecontroleerde doorlevering wordt ook wel genoemd projectmatige infiltratie. Het essentiële verschil tussen gecontroleerde aflevering en gecontroleerde doorlevering is dat bij de aflevering het strafvorderlijk doel is de identificatie van betrokkene, zoals Schengen het omschrijft, of de aanhouding van de verdachte en de inbeslagneming van de partij, zoals de richtlijnen het omschrijven, terwijl de doorlevering daarop niet gericht is, maar gericht is op de verbetering van de informatiepositie.

De **voorzitter**:

Vindt u het op de markt laten verdwijnen van partijen verantwoord?

De heer **De Groot**:

Dat hoort u mij niet zeggen. U vraagt mij naar het verschil tussen gecontroleerde aflevering en gecontroleerde doorlevering.

De **voorzitter**:

Het gecontroleerd doorleveren is toch het op de markt laten verdwijnen van partijen om de informatiepositie te verbeteren?

De heer **De Groot**:

Dat weet ik niet. Ik kan alleen maar zeggen dat ik mij onder omstandigheden een gecontroleerde doorlevering kan voorstellen die aanvaardbaar is.

De **voorzitter**:

Wat is nog aanvaardbaar?

De heer **De Groot**:

Dat is een buitengewoon moeilijk te beantwoorden vraag. Er is altijd sprake van een koppeling aan de belangen die in het geding zijn. Als wij praten over harddrugs, ligt dan de grens bij 1 kg, bij 10 kg of bij 1000 kg? Dat kan ik niet zeggen.

De **voorzitter**:

U kunt wel zeggen dat een infiltrant er absoluut niet aan mag verdienen en dat de staat het allemaal moet krijgen. Maar nu moet die infiltrant zorgen voor de doorlevering en dan zegt u: dat zou ik niet weten.

De heer **De Groot**:

Nee, u vraagt mij wat nog geoorloofd is om ongecontroleerd door te laten gaan binnen de organisatie. Ik zeg: daar kan ik in absolute zin geen antwoord op geven. Ik kan wel een voorbeeld geven. Als ik geconfronteerd word met een levering van wapens zeg ik: dat is in 99 van de 100 gevallen onaanvaardbaar (nooit mag je in dit vak niet zeggen), dan interesseert mij de strafzaak niets, dan pak ik die wapens. Bij wapens is het denk ik glashelder. Maar onder omstandigheden kan je zoiets ook toepassen bij verdovende middelen. Je kunt zeggen

De **voorzitter**: - en dat is terug te vinden in de regeling van 9 juli...

Dat zijn drie uitgangspunten, waarbij altijd duidelijk moet zijn dat er op een direct, later te bepalen, moment gepakt kan worden. Het is nee, tenzij.

De heer **De Groot**:

Nee, dan praten wij over gecontroleerde aflevering. Daarbij is het oogmerk de verdachte en de partij te pakken. Bij gecontroleerde doorlevering is het oogmerk het verbeteren van de informatiepositie. Dat mag als uiteindelijk doel wel hebben het ontmantelen van de criminele organisatie, zoals het tegenwoordig zo netjes wordt genoemd, maar dat is een verder gelegen doel.

De **voorzitter**:

Wij begrijpen de briefwisseling tussen de minister en de PG's zo, dat het in feite is uitgesloten, tenzij er direct zicht is op het niet alleen ontmantelen van de organisatie in algemene termen, maar ook op het aanhouden van verdachten. Zo heeft de minister het in ieder geval tegen ons in de Kamer gezegd.

De heer **De Groot**:

Ik denk dat in de brieven van de minister en de voorzitter van het college van PG's de doelstelling wat is ingekrompen, niet tot een wat vagere doelstelling zoals in de praktijk gehanteerd wordt, namelijk het t.z.t. ontmantelen van de organisatie, maar tot: je mag niet onbepaald doorleveren, je moet nagaan wat de toegevoegde waarde is en hoelang je doorgaat. Concreet is dat in die correspondentie niet aangegeven. Het is neergelegd bij de toetsingscommissie om te beoordelen. Het is glashelder - en dat is volgens mij in die correspondentie bedoeld - dat je niet onbepaald verder kunt gaan met doorleveren, omdat anders andere belangen geschonden worden. Ik wijs op het voeden van de markt van verdovende middelen, om maar een belang te noemen. Op een gegeven moment gaat het middel het doel voorbij.

De **voorzitter**:

Vindt u dat je eventueel ook harddrugs mag doorleveren?

De heer **De Groot**:

Voor mij is dat een theoretische vraag. Ik kan niet "nooit" zeggen, maar er moet heel wat gebeuren, voordat ik meewerk aan het doorleveren van harddrugs.

De **voorzitter**:

Heeft u het wel eens gedaan?

De heer **De Groot**:

Ik kan het mij niet herinneren. Ik bedoel te zeggen dat ik het niet gedaan heb, maar ik houd een slag om de arm.

De **voorzitter**:

Omdat u dat niet weet of omdat het u niet bijstaat?

De heer **De Groot**:

Je moet voorzichtig zijn als het gaat om doorleveringen, want soms praat je over shirtjes met een vals merkje in het helerstraject. Ik ben een beetje terughoudend met te zeggen dat ik het nooit heb gedaan, want ik ben altijd gebonden aan wat ik mij herinner. Ik kan zeggen dat ik op het terrein van de drugsbestrijding of de wapenhandel, dus de forse criminaliteit, nooit heb meegewerkt aan doorleveringen. Ik ben wel eens geconfronteerd met de vraag of wij een gecontroleerde doorlevering zouden doen, maar het is er niet van gekomen.

De **voorzitter**:

Softdrugs wel?

De heer **De Groot**:

Ik kan mij n geval herinneren waarin wij een opzet hadden gemaakt voor een vorm van gecontroleerde doorlevering. Dat speelde een rol ruim voor de discussies over de gecontroleerde doorlevering. Dat traject is niet doorgegaan, omdat wij de infiltrant niet betrouwbaar vonden. Wij hebben er toen onmiddellijk de rem opgezet en de hele zaak afgelast.

De **voorzitter**:

Bent u bij uw werkzaamheden voor de Centrale toetsingscommissie waar u lid van bent doorleveringen tegengekomen?

De heer **De Groot**:
Daar ben ik wel doorleveringen tegengekomen.

De **voorzitter**:
Van softdrugs?

De heer **De Groot**:
Ik moet eerst zeggen dat ik lid ben van de Centrale toetsingscommissie en dat die werkt met twee kamers. Dit betekent dat ik niet bij de bespreking van alle trajecten aanwezig ben. Ik heb eens een beoordelingsdiscussie meegemaakt over een doorlevering van softdrugs.

De **voorzitter**:
En harddrugs?

De heer **De Groot**:
Ik kan mij dat niet herinneren.

De **voorzitter**:
Weet u zeker dat in de CTC nooit gevallen van doorlevering van harddrugs ter sprake zijn geweest?

De heer **De Groot**:
Eigenlijk kunt u mij dat niet vragen.

De **voorzitter**:
Waarom niet?

De heer **De Groot**:
Ik kan u alleen maar vertellen waar ik zelf bij ben geweest.

De **voorzitter**:
En waar u zelf bij bent geweest, is daar nooit sprake van geweest?

De heer **De Groot**:
Als behandeling van een traject n geval.

De **voorzitter**:
Dus ook dat heeft wel plaatsgevonden. Wij gaan er verder nog naar op zoek.

De heer **De Groot**:
Dat kan ik niet zeggen. Ik kan alleen maar zeggen dat een toetsing heeft plaatsgevonden door de CTC. Of de doorlevering heeft plaatsgevonden, weet ik niet.

De heer **De Graaf**:
Was dat geen toetsing achteraf, maar vooraf?

De heer **De Groot**:
Dit was in mijn herinnering een toetsing vooraf. Nee, het was een toetsing achteraf.

De heer **De Graaf**:
Dus heeft die doorlevering wel plaatsgevonden.

De heer **De Groot**:
Ja, maar of die liep? Ja, het traject was al gestart. Het kan zijn dat de toetsingscommissie geconfronteerd wordt met wat wij achterafsituaties noemen, terwijl het traject nog loopt. Er kunnen ook situaties zijn waarin het traject nog moet beginnen en situaties waarin het traject voorbij is.

De heer **De Graaf**:
U doet alsof dit een van de vele gevallen is, waardoor uw geheugen wat is aangetast. Dit lijkt mij toch een betrekkelijk uniek geval. U bent toch niet eerder een doorlevering tegengekomen waarbij harddrugs betrokken zijn?

De heer **De Groot**:
De drie mogelijkheden die ik gaf, heb ik meegemaakt in de toetsingscommissie.

De heer **De Graaf**:
Maar u hebt maar n keer meegemaakt in de toetsingscommissie dat u geconfronteerd werd met een doorlevering van harddrugs.

De heer **De Groot**:

In ieder geval n keer met harddrugs, herinner ik mij. Dat was een lopend traject, meen ik. Ik ben daar n keer bij betrokken geweest als lid van de toetsingscommissie. Ik herinner mij ook een paar toetsingen van gevallen met softdrugs.

De voorzitter:

Zoals u weet is tijdens de politieke en publieke discussie in de Tweede Kamer over het IRT-traject als een van de belangrijke elementen bij de oordeelsvorming genoemd dat in ieder geval geen harddrugs het land waren binnengekomen via die methodiek. Is u uit enige andere wetenschap bekend dat ook toen al harddrugs het land waren binnengekomen met behulp van een methodiek zoals door het IRT werd gebruikt of een vergelijkbare methodiek, iets wat wij nu doorleveren noemen?

De heer De Groot:

Nee, dat is voor mij volledig nieuw. Doorleveringen zijn voor mij überhaupt volledig nieuw. Dat dateert van de IRT-discussie.

De voorzitter:

De procureur-generaal te Den Bosch, de heer Gonsalves, heeft aan het begin van de enquete gezegd: wij hadden daar in feite nooit over gesproken. Maar daarvoor is bijvoorbeeld toch wel gesproken over het laten behouden door een informant of een kleiner iemand van een hoeveelheidje drugs etcetera?

De heer De Groot:

Ik heb dat nooit besproken. Ik heb uiteraard iets gevolgd van de werkzaamheden van deze commissie. Mijn visie is - en ik kan dit bevestigen gezien mijn eigen waarneming, maar ook gezien mijn studie van de stukken - dat ten tijde van de richtlijnen van 1991 en ook daarna het fenomeen van de gecontroleerde doorlevering als zodanig bij het college van PG's volstrekt onbekend was. Bij mij was die ook onbekend. Ik heb dat uitgezocht. Als je n de richtlijnen volgt n de verslagen van de vergaderingen van de PG's en het college van PG's leest, constateer je dat pas in een latere fase - uiteindelijk uitmondend in de correspondentie die ik aanduid als die van 9 juli 1995 - gecontroleerde doorlevering met het aspect van "wat blijft er aan de strijkstok hangen voor de infiltrant" aan de orde is geweest in het college van PG's. Dat kon toch ook niet anders?

De voorzitter:

Ik vroeg u niet meer naar het college van PG's, maar naar uw eigen wetenschap.

De heer De Groot:

Ik praat ook vanuit mijn eigen wetenschap. En dan zeg ik: ik herinner mij dat ik een vrij stevige discussie heb gehad - maar die ging niet over een gecontroleerde doorlevering maar over een gecontroleerde aflevering - over de beloning van de infiltrant. Je hebt gecontroleerde afleveringen met infiltratie en zonder infiltratie. Dit ging om een gecontroleerde aflevering met infiltratie. Het ging erom dat de infiltrant beloond moest worden. Dan praat je over echt aanzienlijke bedragen. Ik heb mij tegen die beloning verzet. Uiteindelijk heb ik het geregeld, maar niet zonder moeite. Toen werd ik voor het eerst geconfronteerd met de discussie over het belonen van infiltranten. Daar was eigenlijk nauwelijks discussie over geweest bij politie en openbaar ministerie. Beloning is een aspect dat veel later aan de orde is gekomen.

De voorzitter:

Wanneer was dat geval waarover u net sprak?

De heer De Groot:

Daarover moet ik even nadenken. Ik heb zelf die discussie gevoerd in januari/februari 1994, denk ik.

De heer De Graaf:

Als u praat over aanzienlijke bedragen, waar hebben we het dan over? In welke orde van grootte?

De heer De Groot:

Dan praat je over tonnen.

De heer De Graaf:

Tonnen?

De heer **De Groot**:

Ja. Als zo'n infiltrant wat essentiële werkzaamheden doet voor een organisatie, dan gaat het niet om duizendjes. Dan praat je echt over forse bedragen. Dat is namelijk het grote probleem. Wat kan justitie daar tegenover stellen?

De **voorzitter**:

U praatte toen over tonnen.

De heer **De Groot**:

Ik praat dan over 2 ton, of 2,5 ton of 3 of 4 ton.

De heer **De Graaf**:

U verdubbelt snel, van 2 naar 4 ton.

De heer **De Groot**:

Dat zijn bedragen die genoemd worden. In die orde van grootte zit je. Er zijn vaak afspraken met de infiltrant, bijvoorbeeld zoveel van de opbrengst.

De **voorzitter**:

U zegt dat er vaak afspraken zijn met de informant, bijvoorbeeld zoveel van de opbrengst?

De heer **De Groot**:

Afspraken met de informant? Wat bedoelt u?

De **voorzitter**:

U zegt dat er vaak afspraken zijn met de informant, bijvoorbeeld zoveel van de opbrengst,

De heer **De Groot**:

Ja. Nee. Ik doel daar op de situatie die ik in mijn herinnering terugbreng op januari, februari 1994. Toen ging het erom of de informant een beloning kon krijgen van de organisatie. Uit mijn hoofd zeg ik dat deze tussen de 2 en 4 ton lag. Toen heb ik gezegd: dat kan niet. Dat is onaanvaardbaar.

De **voorzitter**:

Hoe weet u dat dat elders ook niet gebeurd is? Of op een ander traject met dezelfde man?

De heer **De Groot**:

Dat weet ik niet. Ik weet alleen dat ik een enorme discussie heb gehad met de politie en ook intern bij het openbaar ministerie, omdat daar meningsverschil over was. Daaruit leid ik af dat het kennelijk voorkwam dat informanten/infiltranten wel met een beloning van de criminele organisatie naar huis gingen. Anders zou je daar geen discussie over hebben.

De **voorzitter**:

U had daar een discussie over. De meningen zijn daarover verdeeld.

De heer **De Groot**:

Waren daarover verdeeld.

De **voorzitter**:

Waren daarover verdeeld. Maar hoe weet u nu dat die 4 ton niet in de zakken van de infiltrant terecht zijn gekomen?

De heer **De Groot**:

Dat weet ik natuurlijk nooit. Dat kan ik nooit weten. Ik kan dat alleen maar weten wanneer de infiltrant daarna keurig netjes bij de CID komt en zegt: hier heb je de 4 ton. Dit traject is mislukt, is niet doorgegaan. Dat heeft dus verder geen gevolgen gehad.

De **voorzitter**:

Maar hij heeft die 4 ton ook niet ingeleverd.

De heer **De Groot**:

Nee, maar er is wel een conditie en ik vind dat die op schrift gesteld moet worden. Die conditie is de volgende. Als je een afspraak maakt met de infiltrant dat hij geen beloning van de organisatie krijgt en het zou later blijken dat er toch sprake is van een beloning, dan vervalt op dat moment alles wat er met hem is afgesproken en gaat hij gewoon als iedere andere verdachte voor de bijl. Dan heeft hij geparticipeerd in de organisatie.

De **voorzitter**:

U zegt nu dat dat niet is doorgegaan en dat u hem, mocht hij dus die 4 ton niet gebracht hebben, gewoon ook op de zitting gebracht zou hebben?

De heer **De Groot**:

Inderdaad.

De heer **Rabbae**:

Met welke ambtenaar van justitie heeft u dat gesprek gehad?

De heer **De Groot**:

Welk gesprek?

De heer **Rabbae**:

U heeft net gezegd dat u verschil van mening had over de verdiensten van de informant. Met welke ambtenaar heeft u gesproken?

De heer **De Groot**:

Ik herinner mij dat ik tegen de politie zei: voor mij is onaanvaardbaar dat de informant beloond wordt. Dat was, zo heb ik begrepen, een eye-opener voor de politie. Men zei: dat zien wij niet zitten. Waarom kan dat niet? Dat moet kunnen. Hoe kun je controleren dat hij het afdraagt? Toen heb ik dat overlegd. Je bent alleen en je denkt: De Groot kan het wel zeggen, maar De Groot kan zoveel zeggen en misschien zit ik wel helemaal verkeerd. Intern waren de meningen verdeeld. Ik heb dat ook tot in de tweede lijn, het parket PG besproken, gevraagd wat hun mening daarover was. Uiteindelijk heb ik, gesteund ook door opvattingen van anderen maar niet zonder discussie, inderdaad bewerkstelligd gekregen dat deze informant niet beloond werd.

De heer **Rabbae**:

Ik begrijp uit uw antwoord dat u het met de PG hebt besproken. U had het ook over ambtenaren van het ministerie. Mijn vraag was: met welke ambtenaren?

De heer **De Groot**:

Ik heb de zaak ook voorgelegd aan een ambtenaar van het ministerie. Als je afsprekt met een infiltrant dat hij geen beloning krijgt, krijg je onmiddellijk de vraag: als hij waardevol werk verricht, betaalt justitie dan en hoeveel? Als betrokkene zeg maar 2,5 ton kan verdienen en justitie komt met een beloning aan van 1500 voor bewezen diensten heb je een probleem natuurlijk. Ik heb toen overleg gehad met het ministerie.

De heer **Rabbae**:

Met wie?

De heer **De Groot**:

Met de heer Zwanenburg. Ik heb gevraagd: wat zou er in potentie van de kant van justitie tegenover staan wanneer het traject loopt zoals het zou kunnen lopen?

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer De Groot, ging het traject niet door, omdat de beloning niet door kon gaan?

De heer **De Groot**:

Nee, de informant ging zijn eigen weg.

De **voorzitter**:

De informant vond het niet meer interessant toen hem blijkbaar gezegd was: je moet een keer vier ton bij de heer De Groot komen inleveren.

De heer **De Groot**:

Nee, er was een andere reden. Die zaak liep niet zoals die zou moeten lopen. Daarop zei de informant: ik neem de benen. Hij heeft de benen genomen met de beloning.

De **voorzitter**:

Met de beloning?

De heer **De Groot**:

Ja, van de organisatie, niet van ons. Daar hebben wij hem mee geconfronteerd. Ik moet erbij zeggen dat het een traject was in samenwerking met de Amerikanen. Hij is van de lijst geschrapt en als de zaak boven water komt, wordt hij als verdachte opgevoerd.

De heer **De Graaf**:

Er is toch wel eens in uw arrondissement een dergelijk bedrag uitbetaald aan een informant?

De heer **De Groot**:

Niet onder mijn CID-regie. In Den Haag zijn twee CID-officieren. Je hebt de kernteam-CID-officier en ik doe de gewone CID. Ik denk dat u mijn ambtgenoot daarnaar moet vragen.

De **voorzitter**:

Toen u dit probleem besprak met de politie en men zei dat het moest kunnen, heeft u toen gevraagd: is het eerder ook al zo gegaan?

De heer **De Groot**:

Dat kon ik enigszins bevroeden, maar ik voelde mij niet geroepen om een onderzoek in te stellen of al eerder dit soort afspraken gemaakt waren.

De **voorzitter**:

Maar u heeft het vermoeden dat eerder al op dezelfde manier gewerkt is?

De heer **De Groot**:

Het feit dat dit leidde tot een diepgaande discussie, ook naderhand in de gremia waarin ik vertegenwoordigd was, en niet zonder meer als een ijzeren uitgangspunt werd aanvaard, leid ik af dat anderen daar anders over dachten. Ik neem ook aan dat elders wel een andere praktijk werd gevolgd.

De **voorzitter**:

Heeft u erover doorgevraagd?

De heer **De Groot**:

Nee, want dat is mijn taak niet. Het is niet mijn taak te onderzoeken wat mijn collega's of een andere politie dan mijn eigen politie doet.

De **voorzitter**:

Heeft u wel eens aan de hoofdofficier gevraagd: is dat hier eerder gebeurd?

De heer **De Groot**:

Meestal roept mijn hoofdofficier mij ter verantwoording en ik niet hem. Ik kan moeilijk aan mijn hoofdofficier vragen of hij het eerder gedaan heeft.

De **voorzitter**:

Waarom niet?

De heer **De Groot**:

Natuurlijk kan ik het hem in onze goede relatie vragen. Ik heb het hem ook voorgelegd, uiteraard, maar ik ga hem niet vragen: heb je gevallen in het verleden gehad en goedgekeurd? Zo werkt het niet. Ik heb het hem voorgelegd en zijn mening gevraagd. Uiteindelijk hebben wij in het Haagse parket besloten dat er in het traject dat ik liep en waarop ik doelde geen beloning kon zijn van onze kant.

De **voorzitter**:

Was hij van eerdere beloningstrajecten wel op de hoogte?

De heer **De Groot**:

Dat weet ik niet. Ik weet niet waar mijn hoofdofficier allemaal van op de hoogte is. Dat heeft hij mij niet verteld en ik heb het hem niet gevraagd.

De heer **Koekkoeck**:

Mijnheer De Groot, heeft u dit geval ook met de procureur-generaal besproken?

De heer **De Groot**:

Kijk. Het is niet een geval waarvan je zegt dat je daarbij een groot risico liep. Dat zou wel het geval geweest zijn wanneer ik zou hebben moeten bespreken dat de informant wel een beloning kreeg. Ik heb mijn mening getoetst aan die van de advocaat-generaal bij het parket PG. Hij heeft nogal wat ervaring op CID-terrein.

De heer **Koekkoeck**:

Niet met de procureur-generaal zelf?

De heer **De Groot**:

Niet met de procureur-generaal zelf. Dat zou anders geweest zijn als ik de afspraak zou hebben gemaakt dat de informant wel een beloning zou krijgen. Hier ging het om een

toetsing van mijn mening. Het ging erom of de eis die ik stelde juist was dat de informant geen beloning mocht hebben. Die toetsing ligt op een ander niveau, een andere verantwoordelijkheid.

De voorzitter:

Ik zou nog een puntje met u willen doornemen. U heeft ooit, ik dacht twee jaar geleden, een conflict gehad met de politie, de korpsleiding over de vraag of een bepaalde inkijkoperatie moest worden doorgezet of niet. Het ging om een inkijkoperatie waarbij een accu in een voertuig moest worden bevestigd. U wilde dat wel en de politie wilde niet. Wie kreeg er uiteindelijk gelijk?

De heer De Groot:

Mag ik het even uitleggen? Ik heb inderdaad een aantal inkijkoperaties geaccordeerd die uiteraard zijn uitgevoerd door de politie en in goed overleg met het hoofd CID. Dat betrof inderdaad het bijladen van peilapparatuur die wij aan hadden gebracht op een voertuig. Dat ging niet om een woning maar om een garage-achtige toestand. Dat betrof een reeks van inkijken, bijladingen in een dergelijke besloten ruimte. Op een gegeven moment gebeurde het dat er buiten mij om besloten werd om dit traject af te breken.

De voorzitter:

Vanwege de politie?

De heer De Groot:

Niet de politie, vanuit een bepaald niveau van de politie.

De voorzitter:

Vanuit de korpsleiding?

De heer De Groot:

Precies, vanuit de top van het korps. Dan kom je denk ik toch bij een heel essentieel probleem van het CID-werk. Mijn stelling is altijd de volgende geweest. Als je een CID-traject aangaat en je doet dat in goed overleg met je hoofd CID en de betrokken CID-officier van justitie, dan moet je, als je vindt dat je dat aan je superieuren moet voorleggen, dat van tevoren regelen. Voor mij geldt dat mijn hoofdofficier, de PG en eventueel de minister en voor een hoofd CID geldt dat eventueel zijn korpschef. Maar het mag nooit en te nimmer gebeuren, als je eenmaal een traject hebt ingezet, dat er dan buiten de direct verantwoordelijke om rechtstreeks ingegrepen wordt in het traject. Ik zeg dit niet alleen vanwege het principe maar ook met het oog op de veiligheid. Op het moment dat er van buiten af door derden wordt ingegrepen, buiten degenen om die zicht hebben op het traject waarbij de afscherming van de informant een buitengewoon belangrijke plaats inneemt, kun jij de veiligheid van je informant niet meer garanderen. Daarmee werden wij ook geconfronteerd. Dat was het conflict. Ik heb het niet geaccepteerd dat buiten mij om ingegrepen werd in een traject, waarvoor ik verantwoordelijkheid had genomen, in het bijzonder ook wat de veiligheid van de informant betreft. Dat is exact het probleem.

De voorzitter:

Wanneer was dat? In de afgelopen jaren?

De heer De Groot:

In mijn herinnering is het denk ik ongeveer een jaar geleden.

De voorzitter:

Toen heeft uiteindelijk de korpsleiding aan het langste eind getrokken.

De heer De Groot:

Dat klopt. En ik aan het kortste.

De voorzitter:

Juist. En bent u, toen u eenmaal aan het kortste eind getrokken had, nog verder gegaan naar ministers etcetera?

De heer De Groot:

Ik heb tegen de korpsleiding gezegd: dit mag mij geen tweede keer overkomen, want anders doe ik geen zaken met jullie. Ik heb tegen mijn CID gezegd: als het gaat om de juridische verantwoordelijkheid van een bepaald traject vind ik dat het OM de

eindbeslissing daarin heeft; gaat het om de inzet van mensen en de veiligheid van politieambtenaren, zowel op het lichamelijke als op het psychische vlak dan heeft uiteraard de korpsbeheerder het laatste woord; het mag niet voorkomen dat achteraf in het traject door derden wordt ingegrepen, want anders doe ik geen zaken met jullie; jullie moeten dat maar tevoren regelen en als wij weer zo'n traject draaien, wil ik vooraf de garantie hebben dat er niet van andere zijde in het traject wordt ingegrepen. Helderder kon ik het denk ik niet zeggen. Dat heb ik de hoofdofficier laten weten.

De **voorzitter**:

Wij spraken zoven over het gecontroleerd doorleveren van harddrugs. Wij zullen die zaak natuurlijk nog verder onderzoeken en bevragen, niet speciaal met u, maar kunt u ons een indicatie geven van de omvang waarover is gesproken?

De heer **De Groot**:

Ik heb niets te maken gehad met gecontroleerde doorlevering van harddrugs.

De heer **De Graaf**:

In uw rol als lid van de CTC, waarover wij zojuist hebben gesproken.

De heer **De Groot**:

Ik weet dat een traject is voorgelegd aan de CTC. Ik ben er n keer, omdat ik inviel in die kamer, bij betrokken geweest, maar ik ben niet betrokken geweest bij het verdere verloop daarvan. Ik denk dat u beter de voorzitter van de CTC daarover vragen kunt stellen. Ik kan alleen maar slagen in de lucht doen. Ik kan er weinig zinnigs over zeggen. Ik ken het traject niet. Ik ben op n moment toen ik inviel in een kamer van de toetsingscommissie geconfronteerd met een dergelijk traject.

De heer **De Graaf**:

U kunt zich niet herinneren welk spul het betrof en welke hoeveelheid?

De heer **De Groot**:

Nee.

De **voorzitter**:

Was het een aanzienlijke hoeveelheid of kwam het u voor als iets in de orde van een paar kilo?

De heer **De Groot**:

Het ging natuurlijk niet over een paar kilo, maar over grotere partijen. Maar het was een traject dat niet bij mij lag en waarbij ik maar zeer partieel betrokken ben geweest.

De **voorzitter**:

Ging het over meer dan honderd kilo?

De heer **De Groot**:

Dat weet ik niet. Ik kan daar niks zinnigs over zeggen.

De **voorzitter**:

Dat staat u echt niet meer bij?

De heer **De Groot**:

Dat staat mij niet meer bij. Mij staat bij dat het ging om een niet geringe partij softdrugs. Daaraan gekoppeld kwam ook aan de orde een partij harddrugs. Dat is het enige wat ik mij ervan herinner.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer De Groot, ik wil u aan het eind van dit gesprek vragen of u een oordeel heeft over het instituut van de CID-officier zoals wij dat nu kennen, met de mogelijkheden en bevoegdheden. U heeft kritische opmerkingen gemaakt, zoals: ik weet niet wat er binnenkomt aan gegevens, ik zie niet wat er in de centrifuge gebeurt en ik heb geen recht op inzage in de CID-registers. Kan een CID-officier met de huidige bevoegdheden zijn taak naar behoren uitoefenen?

De heer **De Groot**:

Ik kan er een heel verhaal over houden als ik denk aan de toekomst van de CID's. Ik vind dat de positie van het openbaar ministerie in de Wet en het Besluit op de politieregisters beter geregeld moet worden. Er moeten regelingen komen in verband met de bijzondere

opsporingsmethoden. Ik vind dat er in Nederland minder CID's moeten zijn. Er zijn er nogal wat en ik heb er mijn twijfels over of er zoveel CID-officieren van justitie in Nederland moeten zijn. Er zijn twintig parketten en verder zijn er nog dubbele en zelfs drievoudige CID-functionarissen. Ik denk dat minstens dertig tot vijfendertig officieren van justitie met CID's bezig zijn. Ik vraag mij af of het voor een land als Nederland nog wel mogelijk is om een CID centraal aan te sturen in een eenvormig beleid.

De heer **Rouvoet**:

Mijn vraag was of de CID-officier het gezag over het CID werkelijk naar behoren kan uitoefenen.

De heer **De Groot**:

Die vraag heeft uw voorzitter mij ook al gesteld. Ik heb geprobeerd aan te geven dat daar beperktheden in zitten, onder andere vanwege de toegankelijkheid van de registers.

De heer **Rabbae**:

Ik wil graag nog even een vraag stellen over dat geval van doorlevering en de verdienste van de infiltrant. U heeft dat besproken met de AG en daarna met de heer Zwanenburg van het ministerie van justitie, buiten de PG om. Hoe kwam dat?

De heer **De Groot**:

Dat is heel logisch. Mijn probleem was niet het laten toekennen van een beloning door de organisatie aan de infiltrant. Mijn probleem was dat ik weigerde eraan mee te werken, waarbij ik me afvroeg of ik nu gek was of dat de anderen gek waren. Voor dat probleem hoef ik toch geen PG te benaderen? Ik wilde alleen mijzelf toetsen. Ik wilde weten of datgene waarmee ik bezig was, omdat dat niet herkend werd door de politie, door de AG herkend werd of niet. Of dat ik bezig was met iets waarvan iedereen later zou zeggen: dit had je nooit mogen afblazen of: dat had je wel moeten goedkeuren, want nu staat CID-Nederland op zijn kop omdat De Groot vindt dat iets niet kan.

De heer **Rabbae**:

Dat is mij duidelijk. Alleen zocht u die toetsing niet bij uw eigen PG maar bij de ambtenaren van justitie.

De heer **De Groot**:

Ja, maar dat had met iets anders te maken. Omdat ik vond dat de infiltrant niet beloond kon worden door de organisatie, was ik eigenlijk bezig een voorschot te nemen op wat hij eventueel van het ministerie van justitie zou kunnen verwachten. Dat wou ik aftasten om op die manier goed met mijn CID de afspraken te kunnen maken.

De **voorzitter**:

Mijnheer De Groot, wij hebben de tijd al zodanig overschreden dat het onderwerp hoe u de CID in de toekomst wilt zien, wellicht nog deel kan uitmaken van een toekomstig verhoor. Dat wil ik niet uitsluiten. Op dit moment zeg ik: dank u wel.

De heer **De Groot**:

Graag gedaan. * Na verificatie: Ik heb over deze informant geen contact gehad met mijn Amsterdamse collega. Sluiting 13.28 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 24**

18 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 18 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. J. Koers

Zie ook: Tweede verhoor mr. J. Koers (red.)

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Gehoord wordt de heer J. Koers, geboren op 29 januari 1950 in Scheemda. Mijnheer Koers, wilt u opstaan voor het afleggen van de volgende eed? Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Koers:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Koers, u bent officier van justitie in Arnhem. U houdt zich daar bezig met zware criminaliteit en u bent, dacht ik, verantwoordelijk voor de Criminele Inlichtingendienst, de CID. Wij willen met u spreken over uw taken als unit-hoofd zware criminaliteit, over het omgaan met opsporingsmethoden, informanten en infiltranten en over enkele zaken, alsook dus de opsporingsmethoden, en over bepaalde gevallen die in de doorlichting wat uw arrondissement betreft aan de orde komen. Om met n puntje te beginnen. Dat is ook in ons voorgesprek aan de orde geweest. U bent officier van justitie eerste klas; vroeger bestond er blijkbaar in het ressort Arnhem de richtlijn dat slechts officieren van justitie eerste klas met de procureur-generaal konden spreken?

De heer Koers:

Toen ik in Arnhem benoemd werd, eind 1988, was dat inderdaad zo. Dat had, naar mij toen verteld is, alles te maken met een soort kwaliteitsafpraak, namelijk dat gewoon, als er brieven richting PG gingen, die gezien waren door een eersteklasser of door de hoofdofficier.

De voorzitter:

Bestaat die regel nog?

De heer Koers:

Ik heb er na ons laatste gesprek naar gevraagd. Ik weet dat dit in een ressortvergadering heel in het verleden - dit werd mij gezegd, maar ik heb het eigenlijk nooit op papier gezien - afgesproken is. De laatste jaren, is dat in de praktijk niet zo, nee.

De voorzitter:

Het viel ons op als een soort element van misschien couleur locale.

De heer Koers:

Of misschien wel dat het nog iets is wat u ook op departementen tegenkomt, waar je een parafencultuur hebt, dus dat bepaalde vormen van bureaucratie dat soort dingen nog kennen.

De voorzitter:

Ja. Kunt u met een paar kernbegrippen aangeven wat uw taken zijn als unit-hoofd zware criminaliteit in het parket Arnhem?

De heer Koers:

Het belangrijkste is dat ik leiding moet geven aan acht tot tien officieren van justitie met vijftien mensen die hen ondersteunen. In de unit behandelen wij per jaar zo'n 600 meervoudige-kamerstrafzaken met wat eromheen gaat aan gerechtelijke vooronderzoeken en dergelijke. En mijn belangrijkste taak is eigenlijk om ervoor te zorgen dat de zaken van het begin tot het eind correct verlopen en goed bij de rechter terecht komen.

De voorzitter:

In hoeverre bent u verantwoordelijk voor de CID?

De heer Koers:

Ik ben in augustus 1991 unit-hoofd geworden. Op dat moment heb ik mijzelf benoemd tot CID-officier; ik heb dat aan me getrokken, omdat ik merkte dat daar eigenlijk heel weinig sturing op was. Ik heb dat gedaan tot ongeveer september 1993. Toen is een andere eerste-klasofficier benoemd in de unit; die is vanaf dat moment, dus september 1993, CID-officier, nu mijn vervanger. Hij vervangt mij, mijn werkzaamheden, als ik er niet ben.

De voorzitter:

U vervangt hem, maar u bent ook in feite zijn directe baas?

De heer Koers:

Dat klopt, ja.

De voorzitter:

En wanneer kwam u precies in Arnhem, zegt u?

De heer Koers:

Ik kwam in 1988, eind 1988, in Arnhem. Ik ben eerst een jaar lang unit-hoofd geweest van een regionale unit. Vervolgens hebben wij een reorganisatie gehad. De militaire wetgeving is door het parlement veranderd; ik ben een jaar lang unit-hoofd van een militaire unit geweest. En in augustus 1991 dus unit-hoofd van de unit zware criminaliteit.

De voorzitter:

Hoe kwam het eigenlijk dat er helemaal geen CID-officier van justitie was?

De heer Koers:

Ik denk dat het vorige unit-hoofd dat ook waarnam. En toen hij wegging, was er dus niemand meer. Maar als u dat historisch terugvertaalt, kunt u in geschriften - en die heeft u ongetwijfeld gezien - zien dat medio 1980 er met name aandacht begon te ontstaan voor de CID, voor de regelingen rond de CID. En ergens medio 1980 zijn ook de eerste CID-officiërs bij de parketten benoemd. Omdat daar geen opleiding voor is, moet je daarin gaandeweg je eigen weg vinden om te kijken wat daarin omgaat.

De voorzitter:

Goed. De heer Vos zal nu in eerste instantie verder met u gaan.

De heer Vos:

Mijnheer Koers, voor alle duidelijkheid: u geeft aan dat u een leidinggevende functionaris bent en dat u voor de CID ook belangrijk bent. Wat is nog de plaats voor de hoofdofficier?

De heer Koers:

Ik denk dat de plaats van de hoofdofficier in ons parket heel belangrijk is. En wat dat betreft, moet ik misschien uitleggen hoe het parket heel grof georganiseerd is.

De heer Vos:

Heel in het kort, graag.

De heer Koers:

Heel in het kort. Wij hebben een aantal units; twee politieregio's. Voor elke politieregio hebben wij een unit Veel Voorkomende Criminaliteit. Maar in die units worden ook de beleidsafspraken met de burgemeesters en met de politiechefs gemaakt. Eigenlijk is de unit waar ik hoofd van ben, zo zou je kunnen zeggen, een unit waar zaken gedaan moeten worden, waar je vaktechnische specialiteit moet hebben. En de taak van de hoofdofficier bij dat parket is om ervoor te zorgen dat er in al die units gebeurt wat er afgesproken wordt. En ik kan dus op hem terugvallen; andere unit-hoofden kunnen ook op hem terugvallen.

De heer Vos:

Uit uw ervaring gesproken, bent u van mening dat zowel de CID-officier als de zaaksofficier gelijkwaardig genformeerd dienen te zijn over de lopende zaken?

De heer **Koers**:

Ik ben er in de loop van de jaren anders over gaan denken. Toen ik daar in 1991 mee begon, had ik heel sterk iets van: ik vertel de zaaksofficieren alleen maar dat wat echt noodzakelijk is. Gaandeweg merk je dat, wil je als een zaaksofficier op een goede manier tegenover de rechter kunnen vertellen wat er speelt en weten wat er in een zaak gespeeld heeft, je dan meer informatie nodig hebt. Toch vind ik zelf dat bijvoorbeeld de namen van de informanten niet bekend hoeven te zijn bij een zaaksofficier, wel welke methoden er gebruikt zijn, zodat de zaak gewoon open bij een rechter neergelegd en getoetst kan worden.

De heer **Vos**:

En dat geschiedt aan de hand van uitgebreide verslaglegging?

De heer **Koers**:

In het begin was het met name een mondelinge overdracht. De politie legde in een proces-verbaal de dingen vast. Wij en in het bijzonder mijn collega CID-officier Visser, zijn er, denk ik, eind verleden jaar, of al eerder toe overgegaan om steeds meer vast te leggen. En sinds kort wordt dat op het parket gewoon in een data base vastgelegd die wij daar speciaal voor ontworpen hebben. Dat is nu in ontwikkeling.

De heer **Vos**:

Voordat ik u enkele vragen wil stellen over uw gedachten met betrekking tot informanten en infiltranten, wil ik kort stilstaan bij de beleidsmatige sturing door het OM. U zit in een bijzonder gebied waar meer korpsen actief zijn. Welke vormen van selectie worden daar gehanteerd? Ik bedoel selectie van onderzoeken.

De heer **Koers**:

Wij hebben per politieregio een wat verschillende benadering. Maar dat heeft met de kleur van de politieregio's te maken. De hoofdofficier en de fungerend hoofdofficier maken met de burgemeester en de korpschef, zeg maar raamafspraken voor n, twee of drie jaar over de vraag hoeveel onderzoeken van een zwaar kaliber aangepakt worden. Die afspraken moeten vertaald worden. Nou, in de politieregio Gelderland Midden hebben wij daarvoor de methode dat er n keer in de veertien dagen of n keer in de drie weken overleg is met de mensen van de divisie zware criminaliteit, maar ook met de lokale recherchechefs, hoofd CID, hoofd van het Bureau financile ondersteuning, het unit-hoofd van Gelderland Midden van het parket en ikzelf of mijn vervanger daar aanwezig zijn. Dat selectie-overleg heeft een tweezijdig karakter: nieuwe onderzoeken worden aangedragen vanuit de CID, door de misdaadanalisten, om te kijken of die onderzoeken de moeite waard zijn om aan te pakken, of ze daar rijp voor zijn en of wij daar de capaciteit voor hebben. Gelijktijdig passeren in datzelfde overleg alle lopende, grote onderzoeken als het ware heel grof de revue: gebeurt er wat wij willen, zitten er problemen in en moet er bijgestuurd worden?

De heer **Vos**:

En dat is de optimale vorm? U heeft het over twee methoden die gehanteerd worden.

De heer **Koers**:

Ik denk dat het een redelijk goede vorm is. Alleen, je ontdekt steeds meer dat, naarmate je in zo'n overleg zit, je toch gaat bijsturen. En ik denk dat wij zeker volgend jaar dit wel weer iets bijgesteld zullen hebben.

De heer **Vos**:

U spreekt over de CID en analisten die een rol spelen bij het aandragen van onderzoeken. Begrijp ik het goed dat de CID dan de hofleverancier is van onderzoeken?

De heer **Koers**:

Die is niet de hoofdleverancier...

De **voorzitter**:

De hofleverancier.

De heer **Koers**:

...hofleverancier; voor onderzoeken van de politie wel. Daarnaast is het natuurlijk zo dat de FIOD op een eigen manier ook onderzoeken aanlevert. En dat is gewoon een heel andere vorm van overleg. Er wordt ook drie-, vierwekelijks heel nadrukkelijk op een soortgelijke manier met de FIOD overlegd over welk soort onderzoeken er aangepakt kunnen worden en hoe ze gaan.

De heer **Vos**:

Spelen de prioriteiten van het CBO en/of de prioriteiten die op hofniveau worden vastgesteld, nog enige rol bij de keuze van uw onderzoeken?

De heer **Koers**:

Ja zeker. Het CBO houdt zich bezig met onderzoeken en aansturen van de kernteams. Zoals u weet, heeft Arnhem geen kernteam. Dat zit in Zwolle. Zowel vanuit Gelderland-midden als vanuit Gelderland-zuid hebben wij voor het CBO wel enige onderzoeken aangedragen voor de selectie. Als die niet geaccepteerd worden voor het kernteam, is het volstrekt logisch dat jezelf in je eigen onderzoeken op zijn minst laat voorgaan. In die zin wordt het dus beïnvloed. De tweede manier waarop het beïnvloed wordt, is de volgende. De hoofdofficier in Gelderland-midden heeft gezegd, dat er ongeveer vier tot zes grote onderzoeken moeten worden aangepakt per jaar. Dat doen wij. In Gelderland-zuid gaat het om twee onderzoeken per jaar. Ook dat doen wij.

De heer **Vos**:

Verwatert in zo'n breed overlegcircuit uw gezag als officier niet?

De heer **Koers**:

Absoluut niet. De politiechefs die daar zitten hebben een eigen opleiding als politieofficier gehad. Zij zijn opsporingsambtenaar, zij hebben daarvoor expliciet geleerd. Zij hebben hun deskundigheid om teams aan te sturen. Ik zit er vanuit een andere hoedanigheid, namelijk als officier van justitie. Ik moet bekijken, of het op een rechtmatige manier gebeurt, of het een zaak is die aan de rechter kan worden voorgelegd, hoe er wordt omgegaan met het gerechtelijk vooronderzoek en hoe de rechter-commissaris daarin een rol speelt. Dat is absoluut geen probleem. Er wordt ook nooit over gediscussieerd. In mijn visie staat het gezag van officier in die overlegvorm absoluut niet ter discussie.

De heer **Vos**:

Dat betekent dat wanneer u met de hand op tafel slaat, iedereen naar u luistert?

De heer **Koers**:

Ik hoef niet eens te slaan.

De **voorzitter**:

U heeft dus genoeg sturing ten opzichte van de politie?

De heer **Koers**:

Ik heb nog wel wensen. Soms voel je je als officier van justitie een duizendpoot, waarvan 100 pootjes naar links moeten, 100 pootjes naar rechts, 100 naar voren en 100 naar achteren. Af en toe weet je niet, hoe je die bij elkaar moet harken.

De **voorzitter**:

Dan sta je volgens mij stil.

De heer **Koers**:

Soms is dat een probleem. Je moet immers altijd keuzes maken. In die zin heb ik nog wel wensen. Ik zou de tent beter kunnen organiseren als ik wat meer mogelijkheden ter beschikking had.

De **voorzitter**:

Wat zou u beter willen hebben?

De heer **Koers**:

Sinds de heer Visser CID-officier is, is hij voor de helft vrijgesteld. Dat is bitter nodig. Met ingang van 1 oktober krijgt hij voor het eerst ondersteuning van een beleidsmedewerker, die ongeveer voor de helft van de tijd CID-werkzaamheden gaat begeleiden. Die dingen komen er nu bij. Op die manier zal er nog best meer kunnen gebeuren.

De heer **Vos**:

Ik wil graag met u spreken over uw visie op informanten en infiltranten. Uit wat voor mensen bestaat het CID-bestand van informanten in Arnhem? Wat voor soort mensen zijn dat nu eigenlijk?

De heer **Koers**:

Grotendeels is dat het klassieke soort mensen - criminelen uit de regio Arnhem - dat op de een of andere manier iets over de criminele daden van anderen vertelt.

De heer **Vos**:

Aan welke criminaliteit denkt u dan?

De heer **Koers**:

Het gros betreft diefstallen, overvallen en soms fraudes. Uiteraard zijn er ook informanten die tippen over plaatsen waar drugs verborgen zijn en plaatsen waar drugs verhandeld worden en dergelijke. Het is het klassieke beeld.

De heer **Vos**:

Indien u in het selectieoverleg een belangrijke rol vervuld heeft voor een bepaald onderzoek, bent u dan ook in staat de CID zodanig te sturen dat er informanten bij u komen die een belangrijke rol kunnen vervullen in dat bijzondere onderzoek?

De heer **Koers**:

Los van het selectieoverleg, hebben wij in het overleg met de CID regelmatig het niveau van de informant ter sprake gebracht. Bij de grotere onderzoeken heb je bijvoorbeeld behoefte aan een informant die werkzaam is op het niveau van een accountant, een advocaat of een bedrijfsdirecteur. Zij beschikken over informatie die wij niet hebben.

De **voorzitter**:

Wilt u een advocaat wel inschrijven als informant?

De heer **Koers**:

Als hij goede informatie brengt, waarom niet?

De **voorzitter**:

Ook met zijn speciale positie in het proces ten opzichte van de verdachte?

De heer **Koers**:

Hij moet zijn eigen ethische keus maken. Ik bedoel niet zijn positie als raadsman, maar hij is meester in de rechten, is advocaat en procureur, zit in een ander circuit van mensen en als zodanig hoort hij andere gegevens dan wij. Wij hebben soms behoefte aan die gegevens.

De **voorzitter**:

Heeft u advocaten ingeschreven?

De heer **Koers**:

Nee.

De heer **Vos**:

Tijdens een van de themadagen binnen CID-verband heeft u het punt van de ethiek aan de orde gesteld. Wat is de rol van de ethiek in brede zin binnen de CID?

De heer **Koers**:

Wij hebben een CID-reglement maar wij hebben bijvoorbeeld geen code, hoe als CID met elkaar om te gaan. Ga je altijd met zijn tweeën op pad of ga je alleen? Op welke manier bescherm je het afglijden van politiemensen? Op welke manier maak je afspraken? Wat mag je wel toezeggen en wat niet? Hoe ga je om met tipgeld? Hoe ga je om met uitbetalen? Waar liggen de grenzen van het gebied waarin je je wel begeeft en waarin je je niet begeeft? Ik vind dat je altijd heel voorzichtig moet zijn met informanten. Als CID moet je een standaard afspreken waaraan verklaringen getoetst worden. Op die manier kun je proberen de waarde daarvan te schatten.

De heer **De Graaf**:

Hoe weet u, dat er bij u geen advocaten ingeschreven zijn? U kijkt toch niet in die registers?

De heer **Koers**:

Ik heb wel eens in die registers gekeken. Ik weet zeker dat collega Visser daarover regelmatig praat met de CID-chefs van beide regio's. Als het wel zo was geweest, had ik het gehoord. Dat is namelijk zo opvallend.

De heer **De Graaf**:

Geldt dat ook voor vergelijkbare beroepsgroepen?

De heer **Koers**:

In een van onze politieregio's hebben wij een accountant ingeschreven als informant. Dat hield verband met een bepaalde zaak. Als je meer aandacht hebt voor financieel rechercheren, voor het onderzoeken van geldstromen, is het heel belangrijk dat je terecht komt bij die mensen die facilitair zijn in het opzetten van constructies om geld ergens onder te brengen.

De heer **De Graaf**:

Zijn er meer mensen uit de bovenwereld, de vrije beroepen en het bedrijfsleven ingeschreven bij een van die drie politieregio's?

De heer **Koers**:

Ik denk van wel. Ik probeer het antwoord kort te houden. Daarom nam ik n of twee voorbeelden en dat was het eerste dat mij te binnen schoot, zonder verdere bijbedoelingen.

De heer **Vos**:

Is uw CID-informantenbestand betrouwbaar?

De heer **Koers**:

Wat verstaat u onder betrouwbaar?

De heer **Vos**:

Betrouwbaar in die zin dat de informatie die door de informanten aangereikt wordt een belangrijke betekenis kan hebben in de opvolgende zaken?

De heer **Koers**:

In die zin is het wel betrouwbaar. Zij kunnen een betekenis hebben voor een bepaalde zaak.

De heer **Vos**:

Is het niet tegenstrijdig om het begrip betrouwbaarheid te hanteren bij mensen die om wat voor reden dan ook naar de politie gaan om daar hun verhaal te doen?

De heer **Koers**:

Nu vult u uw vraag aan. Als u mij vraagt, of de verklaringen van informanten altijd betrouwbaar zijn, dan is mijn antwoord "nee". Als iemand iets vertelt, moet je heel voorzichtig zijn. Je moet bekijken of de informatie mogelijk aan de hand van andere bronnen bevestigd kan worden. Als een informant bijvoorbeeld vier of vijf jaar als informant ingeschreven is en nooit betrapt is op een leugen in hetgeen hij als informatie heeft doorgegeven, lijkt het erop dat de aangeleverde informatie betrouwbaar is. In zo'n geval ga je er gemakkelijker van uit, dat het wel weer betrouwbaar kan zijn. Maar nog moet je voorzichtig zijn.

De heer **Vos**:

Kom je juist dan niet in een gevarengedebiet terecht als je te gemakkelijk iemand gaat vertrouwen? Kan een informant na een jaar of vijf niet een dusdanige positie hebben verworven dat hij u kan sturen?

De heer **Koers**:

Daarom moet je ook voorzichtig zijn. Je moet je niet laten sturen.

De heer **Vos**:

Hecht u waarde aan afspraken die op schrift gesteld worden en waarom eigenlijk?

De heer **Koers**:

Daaraan hecht ik heel veel waarde, omdat je dan geen discussie krijgt over wat er afgesproken is. Er is een contract. Daaronder staat een handtekening van Piet, Jan of Klaas. Dat contract ligt in de kluis. Als er dan later discussie ontstaat, bijvoorbeeld over de hoogte van het tipgeld, dan is er dat contract.

De heer **Vos**:

Maar dan verwacht u dat betrokkene de schriftelijke afspraken zal nakomen?

De heer **Koers**:
Ik probeer zoveel mogelijk garanties in te bouwen of te laten inbouwen, maar ik zal er nooit blind op vertrouwen.

De **voorzitter**:
Heeft u dergelijke contracten in de kluis liggen?

De heer **Koers**:
Zij liggen niet bij mij in de kluis maar bij de CID. Er zijn een paar voorbeelden.

De **voorzitter**:
Hoeveel zijn er afgesloten?

De heer **Koers**:
Ik weet van twee contracten.

De **voorzitter**:
Ging het daarbij om een beloning, een traject, een aflevering, een doorlevering?

De heer **Koers**:
In het ene geval betreft het een wat oudere zaak. Daarbij ging het om een traject waarbij een informant heel dicht aanzat tegen een informant van een drugsgroep. Wij wilden voorkomen dat er onduidelijkheid zou ontstaan over de vraag, wat wel en wat niet mocht. Die voorwaarden hebben wij op papier gezet.

De **voorzitter**:
Welke feiten hij wel mocht plegen en welke niet?

De heer **Koers**:
Wat wij per se niet wilden!

De **voorzitter**:
En wat wilde u per se niet?

De heer **Koers**:
Dat hij betrokken was bij het afleveren van drugs; dat hij betrokken was bij het afleveren van vuurwapens en dat hij aanwezig was bij het daadwerkelijk sjouwen met partijen.

De **voorzitter**:
Mocht hij wel betaald worden door de criminele groep?

De heer **Koers**:
Dat is in dat geval niet besproken. Het speelde ook niet. Wij hebben gezegd: Als er informatie geleverd wordt, betalen wij. Hij was ook niet in dienst van die organisatie.

De **voorzitter**:
Het contract betrof in feite de hoeveelheid van het tipgeld?

De heer **Koers**:
De hoogte van het bedrag stond er niet eens in. Er werd verwezen naar de gebruikelijke regeling.

De **voorzitter**:
Een het tweede contract?

De heer **Koers**:
Het tweede contract is vergelijkbaar. Het betrof iemand die als het ware op een kleine afstand kon meekijken, hoe een bepaald transport werd opgezet. Wij hebben toen heel expliciet vastgelegd dat de desbetreffende persoon geen enkele actie mocht ondernemen die tot medeplichtigheid zou kunnen leiden.

De **voorzitter**:
Dus ook geen vervoersbrief of iets dergelijks overhandigen?

De heer **Koers**:
Nee, absoluut niet. Dat wilden wij niet.

De **voorzitter**:
En de verdiensten?

De heer **Koers**:

Ook hier hebben wij verwezen naar de gebruikelijke regeling. Als er afgeleverd wordt, het aantal kilo's en verder no cure no pay.

De **voorzitter**:

Geen afspraken over de eventuele verdiensten binnen zo'n groep?

De heer **Koers**:

Nee, ook daar speelde dat niet.

De heer **Vos**:

Wat is uw beleid op het punt van eventuele strafbare feiten die door een informant gepleegd kunnen worden?

De heer **Koers**:

Ik ben daarin heel terughoudend.

De heer **Vos**:

Dat zegt heel weinig.

De heer **Koers**:

Ik zeg niet gemakkelijk "ja" of "nee". De Opiumwet is heel ruim. Als je bij een vergadering aanwezig bent, val je al heel snel onder artikel 10a van de Opiumwet.

De **voorzitter**:

Artikel 10a van de Opiumwet betreft het voorbereidingshandelingen plegen voor het invoeren, verhandelen, etcetera van verdovende middelen.

De heer **Koers**:

Dat klopt. Je kunt heel snel in die termen vallen. Datzelfde geldt voor medeplichtigheid. Ik probeer eigenlijk te voorkomen dat er actief iets gedaan wordt. Het is wel gebeurd dat bijvoorbeeld via een informant een wapen uit het criminele circuit gehaald is. In wezen is het aankopen van een wapen in overleg met de CID een strafbaar feit. Maar het wapen werd afgeleverd en wij hadden een wapen uit het circuit gehaald. Ik heb dat goedgevonden.

De heer **Vos**:

Heeft u dan geen enorm risico gelopen door kennelijk de informant in een positie te brengen waarin hij het wapen in handen heeft?

De heer **Koers**:

Hij zat in die positie; hij heeft het afgeleverd. Hij kon het krijgen, hij kwam ermee bij de politie en op die manier hebben wij gezegd: nou, kom maar bij ons.

De heer **Vos**:

Wij raken bij het onderwerp van de gestuurde informant en/of infiltrant. Hanteert u dat bewuste onderscheid?

De heer **Koers**:

Gezien de rapportages van de commissie-De Wit en alle discussies erover, let je daar heel scherp op. Je praat al heel gauw over een infiltrant met de verplichting om in zo'n geval naar de Centrale toetsingscommissie te gaan. Ik denk dat dat heel heilzaam is. Tot, zeg maar, medio verleden jaar gebruikte ik het begrip "gestuurde informant" inderdaad; niet veel, maar het is wel voorgekomen.

De heer **Vos**:

Betekent dit ook dat u nu de gestuurde informant, bijvoorbeeld zo'n man die zo'n revolver gaat kopen, dezelfde begeleiding biedt die voor een infiltrant geldt? Er wordt dus om de infiltrant heen gebouwd. Hij krijgt als het ware een huis om zich heen.

De heer **Koers**:

Ja, dan heeft u het over de politie-infiltrant. Je kunt een burgerinfiltrant nooit zo begeleiden als een politie-infiltrant. Je kunt wel begeleiden. Maar ik vind dat het risicovol blijft en dat je daar vreselijk terughoudend en voorzichtig mee moet zijn.

De heer **Vos**:

U gebruikt liever politie-infiltranten?

De heer **Koers**:

- Ja. En als Nederlandse politie-infiltranten niet voldoen, dan maar leentje-buur spelen bij een ander land. Die gebruik ik veel liever.
- De heer **De Graaf**:
Alle buitenlandse politie-infiltranten die u gebruikt?
- De heer **Koers**:
Die normaal via het traject van het landelijk coördinatiepunt voor infiltranten gewoon gevraagd worden om mee te doen. En die vallen volstrekt onder de Nederlandse regels.
- De heer **De Graaf**:
Onder Nederlandse regels?
- De heer **Koers**:
Ja.
- De heer **De Graaf**:
Maar het rare is natuurlijk dat u met die buitenlandse politie-ambtenaren helemaal geen gezagsrelatie heeft.
- De heer **Koers**:
Nee, maar er speelt iets heel anders mee: du moment dat een buitenlander op Nederlands grondgebied optreedt, heeft hij de soevereiniteit van de Nederlandse Staat te accepteren, heeft hij dus het gezag van ons te accepteren. En dat is heel simpel: als hij zich niet aan de regels houdt, is het over.
- De heer **De Graaf**:
Dat geloof ik graag. Dan wordt hij teruggestuurd. Maar ondertussen heeft u niet zo'n juridische relatie met hem als u met een politieman heeft.
- De heer **Koers**:
Nee, maar, pas op!
- De heer **De Graaf**:
Graag.
- De heer **Koers**:
Als wij dat soort mensen gebruiken, zo zei ik net, gaat dat via het nationaal coördinatiepunt voor infiltratiezaken. Die weten met welke landen ze zaken kunnen doen; die kennen de afspraken met andere landen; die weten hoe daar gewerkt wordt. En op dat moment is het een kwestie van afspraken maken. En, heel simpel, als u als politiemensen zo op dat niveau afspraken maakt, waarbij ook OM'ers betrokken zijn, dan is het over, dan staan die afspraken daar.
- De heer **De Graaf**:
Maakt u zelf ook afspraken met uw collega-Staatsanwalten, om het maar zo te zeggen?
- De heer **Koers**:
Als het nodig is.
- De heer **De Graaf**:
Dat is geen standaardprocedure? Omdat het echt via de politielijn gaat?
- De heer **Koers**:
Het gaat meestal via de politielijn, maar ik ken gevallen waarin heel nadrukkelijk het verzoek om zo'n inzet door mij ondertekend is en dat er als het ware door mij een correspondentie geweest is met een Staatsanwalt.
- De **voorzitter**:
Maar u weet toch niet in een specifiek geval wat precies de binnenlandse politieman doet en de buitenlandse politieman? Dat is toch niet altijd in het proces-verbaal terug te vinden? Die hebben toch gewoon nummers?
- De heer **Koers**:
Ja, maar in dat soort zaken weet je natuurlijk wie achter de nummers zitten.
- De **voorzitter**:
Dat weet u toch ook niet altijd?
- De heer **Koers**:
Ik weet het niet altijd, maar...

De **voorzitter**:

Omdat zelfs het Nederlandse infiltratieteam toch niet altijd weet wie de buitenlandse infiltrant precies is, met naam en toenaam? Dat is toch ook weer een kwestie van vertrouwen?

De heer **Koers**:

In die paar gevallen waar het bij mij gespeeld heeft, speelde dat punt niet.

De **voorzitter**:

Hoe weet u dat? U weet toch zelf ook niet wie die infiltranten precies waren, die politiemensen?

De heer **Koers**:

Wat ik doe en wat ik gedaan heb, is de Nederlandse begeleider van het infiltratieteam die zorgde voor de ondersteuning van de politie-infiltranten, te vragen op welke manier er garanties ingebouwd waren en op welke manier er afspraken gemaakt waren. En dan laat ik het aan de leiding van dat team over.

De **voorzitter**:

U heeft daar geen aparte check meer op?

De heer **Koers**:

Nee.

De **voorzitter**:

U vertrouwt wat u terugkrijgt van dat team in de verslaglegging?

De heer **Koers**:

Nee, dat klopt.

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Koers**:

In dat geval heb ik dat zo gedaan.

De **voorzitter**:

Goed.

De heer **Koers**:

Maar alle vragen die ik daarover stelde, zijn gewoon beantwoord.

De **voorzitter**:

Nee, nee, dat begrijp ik, maar u kunt daar in feite in de praktijk geen aparte check op hebben.

De heer **Koers**:

Dat kan wel; alleen, op een gegeven moment moet je ook iets overlaten aan andere mensen die een eigen verantwoording hebben.

De **voorzitter**:

Goed.

De heer **Vos**:

Voordat ik straks met u op de casustiek inga, wil ik toch nog even terugkomen op de strafbare feiten die al of niet door informanten of infiltranten gepleegd kunnen worden. U zegt dat u terughoudend bent. Maar kunt u aan de hand van een drugsdelict, een of ander transport, schetsen wat voor u nou wel aanvaardbaar is, wat een informant mag doen? Mag hij zuiveren, mag hij een loods huren, hoe dan ook? Kunt u iets minder terughoudend zijn op dat punt?

De heer **Koers**:

Ik heb goed gevonden: het huren van een loods; bemiddelen in het vinden van een woning.

De **voorzitter**:

Wie betaalde de loods?

De heer **Koers**:

De criminelen.

De **voorzitter**:

De criminelen betalen een loods?

De heer **Koers**:
Ja.

De **voorzitter**:
En u vindt goed dat die gebruikt wordt?

De heer **Koers**:
Om vervolgens op te treden. Want dan weet je waar de drugs zijn en dan hoeft u ze verder niet meer te zoeken.

De heer **De Graaf**:
Maar het is opslag.

De heer **Koers**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Trouwens, die loods werd gehuurd door de informant/infiltrant?

De heer **Koers**:
Ja, als een mogelijke plek om de drugs naartoe te brengen. Nou, zo ver zijn ze nooit gekomen; wij hebben ze al eerder opgepakt.

De heer **De Graaf**:
Maar dan was er toch sprake van een strafbaar feit of niet?

De heer **Koers**:
Dat is dus artikel 10a van de Opiumwet.

De heer **Vos**:
Als het zo belangrijk is om een loods te huren, waarom is het dan niet mogelijk dat van het OM zelf een loods geregeld wordt? Waarom is het dat u zich "verlaagt" tot de situatie waarin de informant met crimineel geld gaat huren? Ontbreekt het geld?

De heer **Koers**:
Kijk, als er geld voor beschikbaar gesteld zou moeten worden, dan is het een kleine moeite dat het OM, justitie, dat betaalt. Alleen, je dicteert niet altijd de situatie dat de loods die wij misschien weten, goedgekeurd wordt. Je bent altijd afhankelijk van je tegenspelers. En je kunt proberen, door een situatie te analyseren, daar zo goed mogelijk op in te spelen. Je kunt proberen door, soms, als het ware een stukje psychologie te gebruiken, te kijken of je de situatie kunt beïnvloeden. Maar je bent en je blijft afhankelijk van je tegenspelers die een heel eigen patroon van werken hebben, een heel eigen manier van optreden en een heel ander belang hebben. En je probeert dus als het ware altijd van de zijkant invloed te krijgen op een situatie waarvan je niet de regisseur bent. En dat blijft moeilijk.

De heer **Vos**:
U heeft eigenlijk de vraag nog onvoldoende beantwoord waarom u er geen probleem mee heeft dat er crimineel geld gebruikt wordt voor zo'n transactie. Ik kan mij voorstellen dat uw argumenten gelden voor het huren als zodanig.

De heer **Koers**:
Oh, ik kan dat wel. In de concrete situatie waar ik het over had, ging het over de levering van 18 ton hasj, afkomstig uit Columbia, via Amerika, naar Nederland. Ik vind het prima als criminelen hun eigen geld spenderen aan uiteindelijk nutteloze zaken zoals het huren van een loods waar wij ze op pakken. Dan vind ik het zonde dat justitiegeld erin gaat; laat hun geld er maar in gaan.

De heer **Vos**:
Wat is er met die 18 ton gebeurd?

De heer **Koers**:
Die zijn eerder opgepakt. Dus die zijn keurig verbrand. En de daders krijgen hun straf.

De **voorzitter**:
Maar dat is toch de loods van een infiltrant die er ook andere handel in doet?

De heer **Koers**:
Nee, het was niet zijn loods.

De **voorzitter:**

Het was niet zijn loods. Laat hierover geen misverstand bestaan. Dit was gewoon de loods van de hoofdverdachte; het was niet de loods van de infiltrant?

De heer **Koers:**

Gewoon een plek die gevonden was; daar ging het om.

De **voorzitter:**

Maar wat had u er dan überhaupt mee te maken? Hoe kunt u dat dan sturen?

De heer **Koers:**

Omdat de CID, terecht, zo denk ik, bij de CID-officier - in dit geval was ik dat - kwam met de vraag: vindt u het goed mijnheer, dat de informant deze rol vervult? Nou, dat is nou precies wat ze moeten doen. Als dit soort trajecten spelen, moeten ze toestemming vragen.

De **voorzitter:**

Maar welke rol heeft hij dan precies vervuld?

De heer **Koers:**

Hij heeft bemiddeld om een plek te vinden voor die loods. Het was niet de loods van de hoofdverdachte; die was van iemand anders.

De **voorzitter:**

Ok.

De heer **Vos:**

Heeft u bijzondere voorzorgen als u de regie voert over de informanten? Hoe geeft u dat feitelijk invulling? Weer die inschatting van betrouwbaarheid? Zet u een OT op hem of iets dergelijks? Hoe houdt u hem in de gaten?

De heer **Koers:**

Soms door de runners er heel dicht op te zetten, door heel strakke afspraken te maken over het opnemen van contact, door van tevoren als het ware aan te geven welke stap wel gezet mag worden en welke stap niet gezet mag worden en te proberen het stapje voor stapje onder controle te houden. Soms doet zich de situatie voor dat je als het ware n informant stuurt en je er nog twee of drie anderen bij hebt en dat je ze op die manier kunt controleren. Dat is ook een heel riante positie. Het komt niet zoveel voor, maar soms komt het voor. Maar ik probeer de afspraken die de CID maakt met informanten zo te laten formuleren dat ze heel concreet zijn, zodat er geen twijfel over bestaat wat wel mag en wat niet mag.

De **voorzitter:**

En die afspraken? U heeft het gehad over een paar afspraken op papier.

De heer **Koers:**

En soms niet op papier, maar wel in het journaal bij de CID vastgelegd.

De **voorzitter:**

Houdt u zelf nog een register of een overzicht bij van wat u met de CID heeft afgesproken of wat nu uw CID-officier met de CID heeft afgesproken?

De heer **Koers:**

Ik heb dat vroeger niet gedaan. Ik ben ertoe overgegaan, dat ik tegen de CID zei: jullie leggen het expliciet vast; zo wil ik het vastgelegd hebben. Zij hebben het voor mij vastgelegd. Mijn huidige CID-officier legt sinds augustus 1993 alle afspraken zelf vast.

De heer **Vos:**

Nog een laatste vraag over de informanten. Arnhem is internationaal georienteerd.

De heer **Koers:**

Ja.

De heer **Vos:**

Dus het zal best eens kunnen voorkomen dat bij u informanten komen die informatie hebben over andere regio's, andere parketten? Hoe gaat het dan in de praktijk? Wie blijft dan runnen? Gesteld dat er zich bij u iemand aanmeldt die voor Den Haag interessante informatie heeft, blijft u dan runnen of gaat de verantwoordelijkheid over naar Den Haag? Kunt u dat uitleggen?

De heer **Koers**:

Ik kan het uitleggen. Ik denk dat u onderscheid moet maken tussen een eenmalige informatie, dus gewoon een tip die van belang is voor een onderzoek elders of voor iets wat elders gebeurd is. Dat is eenmalig; de informant blijft gerund worden door Gelderland Midden of Gelderland Zuid. Dat gebeurt ook als er informatie voor bijvoorbeeld Duitsland is. Dan is het informatie die eenmalig van belang is voor een Duitse zaak. De CID vraagt dan toestemming: mag deze informatie aan Duitsland gegeven worden en onder welke voorwaarden? Daarvoor bellen zij altijd de CID-officier. Dan is het heel simpel: dan blijft hij gewoon gerund worden door de regio. Als het niet een doorlopend gebruik maken van een informant is, als het gedurende een heel korte termijn is, blijft hij nog wel eens onder de eigen politieregio vallen, maar zo gauw het wat langer wordt - ja, waar die grens is, is altijd een beetje moeilijk; ik vind als het langer dan een paar weken is - moet het overgaan naar de andere regio. Maar daar zit een probleem in en dat heeft te maken met gewoon menselijke verhoudingen. Je kunt niet een mens programmeren en zeggen: je hebt nu met twee runners van Gelderland Midden te maken gehad en daar is een, hoe wonderlijk het soms ook klinkt, bepaalde vertrouwensrelatie ontstaan en nu moet je over naar twee andere mensen van een andere regio. Zo'n persoon kent die niet. Dan ontstaat er, dan kan althans het probleem ontstaan dat ze elkaar niet liggen, dat ze elkaars taal niet spreken. En dat is een probleem. En dan moet je dus soms de eigen regio het toch laten doen of n van de rechercheurs met daaraan gekoppeld een rechercheur van een andere regio. Dan moet je gewoon kijken op welke manier dat kan.

De heer **Vos**:

Maar u spreekt nu over de intermenselijke verhoudingen. Ligt het probleem niet juist bij de verantwoordelijkheid? Dus wie is nu verantwoordelijk: Arnhem of het parket waar de informatie geboden wordt?

De heer **Koers**:

Ik vind dat, als er dus onder de CID Arnhem een informant gerund wordt, sowieso de CID-officier Arnhem verantwoordelijk is.

De heer **Vos**:

En blijft.

De heer **Koers**:

...en blijft. Alleen, als een informant heel belangrijk wordt in een ander traject, moet je proberen om heel sluitende afspraken te maken met je collega elders. Maar op afstand runnen, gaat niet. Mijn CID-officier zit veel dichter op de CID dan bijvoorbeeld een CID-officier van Den Haag. Die ziet die mensen niet dagelijks.

De heer **Vos**:

Heeft zich dat in de praktijk wel eens voorgedaan?

De heer **Koers**:

Het omgekeerde meer.

De heer **Vos**:

Toen heeft u de verantwoordelijkheid naar u toe getrokken?

De heer **Koers**:

En toen heb ik de verantwoordelijkheid naar mij toe getrokken, omdat ik er niet van houd dat er geen controle is op een informant.

De heer **Vos**:

Op welke manier?

De heer **Koers**:

Ik heb toen opdracht gegeven, te bekijken op welke manier de CID-Arnhem een informant van een andere regio kon overnemen. Dat is toen ook gebeurd.

De **voorzitter**:

Wat is daarvan het gevolg geweest? Kunt u wat explicieter zijn over het desbetreffende geval?

De heer **Koers**:

Het gevolg daarvan was dat wij vijf dagen later gezegd hebben, dat die informant volstrekt onbetrouwbaar was. Wij hebben hem eruit gewipt en vastgelegd op welke manier dat gebeurd is. Wij wilden absoluut geen zaken met hem doen en hebben dat als zodanig geregistreerd.

De **voorzitter:**

Hoe kon u die betrouwbaarheid binnen vijf dagen bepalen?

De heer **Koers:**

Door het checken van informatie, door terug te gaan naar eerder gegeven informatie. Het was niet voor niets dat ik die informant onder controle wilde houden. Toen bleek dat hij niet betrouwbaar was, was het over.

De heer **Vos:**

U zegt dus eigenlijk dat de vorige runners slecht werk gedaan hebben?

De heer **Koers:**

Dat zeg ik niet. Ik kan namelijk niet beoordelen op welke manier zij daarmee omgegaan zijn. Ik sta alleen voor mijn eigen zaak. Die beslissing is ons arrondissement genomen.

De **voorzitter:**

Hoe lang werd die informant al gerund door een andere regio?

De heer **Koers:**

Ik heb dat niet gecontroleerd. Wij zitten nog in het traject waarin nagekeken wordt, hoe dat allemaal zit.

De **voorzitter:**

De zaak zelf is toch afgehandeld?

De heer **Koers:**

De zaak is nog onder de rechter, daarom ben ik wat terughoudend met daarover te spreken.

De **voorzitter:**

Was dat een kwestie van maanden?

De heer **Koers:**

Veel langer.

De **voorzitter:**

Veel langer heeft een andere regio dus iemand voor u gerund?

De heer **Koers:**

Niet voor mij. Men heeft hem gerund.

De **voorzitter:**

Maar zijn informatie gebruikte u ook?

De heer **Koers:**

Wij kregen wel eens informatie, maar wij hadden toen reeds argwaan.

De **voorzitter:**

Op een bepaald moment zegt u: wij willen die man graag overnemen?

De heer **Koers:**

Als het gaat om moord en doodslag gaan heel belangrijke argumenten spelen. Bij een dergelijke zaak moet je kijken, hoe je bewijs bij elkaar krijgt. Wij hebben toen die keuze gemaakt. Vanwege de veiligheid kan ik nu echter niet te veel vertellen. Ik kan dat hier absoluut niet doen. Er wordt echter een keuze gemaakt.

De **voorzitter:**

U kreeg lange tijd informatie van deze persoon?

De heer **Koers:**

Wij kregen wel eens informatie in een heel andere zaken.

De **voorzitter:**

U kreeg lange tijd informatie; u besluit om iemand zelf nader aan de tand te voelen en binnen vijf dagen valt hij af. Daar komt het toch op neer?

De heer **Koers:**

Ja, daarop komt het neer.

De **voorzitter**:

De les die je daaruit kunt trekken, is - zoals u zegt - dat je je in grotere zaken niet moet verlaten op een informant die elders wordt gerund.

De heer **Koers**:

Ik was reeds eerder tot de conclusie gekomen dat je heel scherp bedacht moet zijn op de betrouwbaarheid van informanten.

De **voorzitter**:

Zeggen sommigen in CID-land dat de verantwoordelijkheid ligt bij de regio die de informatie gebruikt, terwijl anderen zeggen dat de verantwoordelijkheid ligt bij de regio die de informatie verstrekt?

De heer **Koers**:

Daarover wordt verschillend gedacht. Ik probeer in onze eigen zaken absolute duidelijkheid te krijgen. Wij leggen een zaak aan de rechter voor. Dan hoort de verantwoordelijkheid bij ons. Op afstand een informant runnen onder een andere CID is lastig. Dan moeten er soms afspraken gemaakt worden. Ten opzichte van de rechter is er echter maar n verantwoordelijk, namelijk degene die de zaak aan de rechter voorlegt.

De heer **Rabbae**:

Kunt u zeggen, welke regio die informant heeft gerund?

De heer **Koers**:

Ik kan dat zeggen. Dat doe ik echter liever niet, want dan geef ik te veel bloot.

De **voorzitter**:

Voor ons totale overzicht wilt u ons dat wel vertrouwelijk meedelen?

De heer **Koers**:

Geen enkel probleem.

De **voorzitter**:

Heeft u politiemensen als informant ingeschreven?

De heer **Koers**:

Voor zover ik weet, is dat niet het geval.

De **voorzitter**:

Vindt u dat het kan?

De heer **Koers**:

Ik heb na het besloten voorgesprek wat nagedacht over dit onderwerp. Ik vind dat het eigenlijk niet kan. Een politiemans is een opsporingsambtenaar. Die kan procesverbaal opmaken. Als een politiemans bij procesverbaal informatie aanlevert, zijn er methoden om hem indien nodig te beschermen. Die methode moet worden gevolgd.

De **voorzitter**:

Heeft u in algemene zin kennis van bijzondere opsporingsmethoden die op dit moment gebruikt worden door de tactische recherche?

De heer **Koers**:

Dat is een hele ruime vraag. U kent het lijstje dat in de Z-zaak naar voren is gekomen. Ik denk dat dit bijna compleet is. Ik ken natuurlijk alle methoden. Ik heb die beschreven gezien.

De **voorzitter**:

Die worden ook allemaal toegepast?

De heer **Koers**:

Wat toelaatbaar is, passen wij toe. Het gaat daarbij om het plaatsen van camera's, af luisteren door middel van het aftappen van telefoons, met machtiging van de RC een Kolibrie gebruiken, een semascan gebruiken, printen; al dat soort dingen gebeurt.

De heer **Koekkoeck**:

Legt de zaaksofficier afspraken met de tactische recherche schriftelijk vast?

De heer **Koers**:

Ik denk niet dat elke officier alle afspraken als een secretaris vastlegt.

De heer **Koekkoeck**:

Kunt u voorbeelden geven van gevallen waarin uitdrukkelijk afspraken tussen zaaksofficier en tactische recherche zijn vastgelegd?

De heer **Koers**:

Ik weet dat in het IRT-onderzoek dat onder Zwolle draait, alle afspraken vastgelegd zijn.

De **voorzitter**:

Heeft u verder nog een overzicht van de methoden die in tactische onderzoeken worden gebruikt?

De heer **Koers**:

Ik weet wat er gebruikt wordt in het arrondissement.

De **voorzitter**:

Daarvan bestaat geen overzicht?

De heer **Koers**:

Wij hebben geen overzicht voor het grijpen liggen.

De **voorzitter**:

De doorlichting is in feite het enige overzicht wat u heeft?

De heer **Koers**:

Er is meer. Sinds 1 december 1994 heeft de CID-officier met de secties technische ondersteuning van onze beide politieregio's afgesproken dat alle middelen die zij gebruiken bij hem worden aangemeld. Hij tekent de rapportage voor akkoord. Een kopie van die akkoordverklaring ligt bij hem in de kluis. Ik heb reeds gezegd dat wij bezig zijn een database te maken, waarin alles van de CID-officier wordt opgeslagen. Over niet al te lange tijd - dat is eerder een kwestie van weken dan van maanden - krijgt de tactische officier wanneer hij naar een zaak moet, van de CID-officier het overzicht dat hij heeft van hetgeen er gebruikt is.

De **voorzitter**:

Wij komen straks misschien nog even terug op het algemeen overzicht van de tactische recherche. Nu gaat de heer Vos verder.

De heer **Vos**:

Ik wil met u over naar de casustiek en met name naar de geruchtmakende zaak van Albert Heijn Oosterbeek. Ik wil in eerste instantie insteken op het probleem dat zich met de Telegraaf heeft voorgedaan. Op grond van artikel 125f heeft het OM besloten printgegevens op te vragen. Vervolgens heeft de president in Den Haag daarover geoordeeld. Die heeft een verklaring voor recht afgegeven in een civiel vonnis dat dit onrechtmatig was. Ik ben zeer benieuwd te vernemen, hoe onder uw verantwoordelijkheid de belangenafweging heeft plaatsgevonden om dit riskante middel te hanteren.

De heer **Koers**:

Hierbij horen twee kanttekeningen. Omdat die zaak zo lang gelopen heeft en omdat het een zeer speciale zaak is, hebben wij op het parket een zaaksofficier voor deze zaak. Die zit niet bij mij in de unit. Wij hebben een officier eerste klas aan hem gekoppeld om samen die zaak te doen. In die zin valt deze buiten mijn verantwoordelijkheid. Zij hebben afgewogen, of je op het moment dat die printmachtiging verstrekt is, wel of niet kon spreken over een verdachte. Zij zijn tot het oordeel gekomen dat er op dat moment gesproken kon worden van een verdachte. Op basis daarvan is die machtiging afgegeven. Dat is een strafrechtelijke beslissing. Ik weet dat in een civiele procedure een civiele rechter gezegd heeft, dat hij het onrechtmatig vond. Daarbij komt, dat die beslissing er ligt, doch niet onherroepelijk is. Het OM heeft appel ingesteld of stelt appel in omdat wij het daarmee niet eens zijn.

De heer **Vos**:

Zou u het zelf zo gedaan hebben? Het is natuurlijk een zeer geruchtmakende zaak. Het is zeer belangrijk dat er duidelijkheid ontstaat. En dan wordt er een methode gehanteerd die kennelijk zoveel risico's in zich draagt dat een president in een civiel geding die zelfs als onrechtmatig beoordeelt.

De heer **Koers**:

Ik weet op dit moment niet, of ik het zelf zo gedaan zou hebben. Ik beschik namelijk niet over alle details. Het gaat om de vraag, of artikel 27 strafvordering geldt. Is er sprake van een verdachte? Wat ik globaal en uit de naar buiten gebrachte informatie weet, kan het alleen maar komen van iemand die zelf betrokken geweest is bij dat gebeuren. Als je die informatie naar buiten brengt, ben je dus verdachte.

De **voorzitter**:

U heeft binnen het parket toch wel gesproken over hetgeen waarvan die journalist verdacht werd?

De heer **Koers**:

Ik heb met die beslissing heel weinig te maken gehad. Dat is rechtstreeks tussen die twee officieren en de hoofdofficier besproken. Ik ken niet de exacte omstandigheden die tot die beslissing hebben geleid.

De **voorzitter**:

Er is niet gesproken over het feit dat het op zichzelf bijzonder was, dat je op een journalist een printerlijst gaat draaien? Dat je die inbreuk maakt op de privacy, speciaal van een journalist?

De heer **Koers**:

Ik weet dat dit besproken is. Ik weet ook dat dit heel zwaar gewogen heeft. Een journalist heeft misschien wel een bijzonder vak, maar verder is het een gewoon mens.

De **voorzitter**:

Zeker.

De heer **Koers**:

Het gaat hier wel om een zaak waarbij twee doden gevallen zijn en iemand levenslang gewond is. Dan is het volkomen normaal dat verdachten hun straf krijgen.

De **voorzitter**:

Was die journalist nu verdachte of niet?

De heer **Koers**:

Daar gaat het niet om. Dat staat ook niet in de wet. In de wet staat, of via een bepaald telefoonnummer de verdachte daarmee contact kan opnemen.

De heer **Vos**:

Het ging om de vraag of degene waarmee gesproken was, al of niet verdachte was. De president heeft gezegd: dat was geen verdachte.

De heer **Koers**:

De officier van justitie heeft in eerste gezegd: ik vind het wel een verdachte in een strafzaak. Wij hebben een appel ingesteld. Wij zijn van mening dat wij bij het Hof een heel goede kans hebben om gelijk te krijgen.

De **voorzitter**:

Wanneer vindt u in het algemeen dat je dat soort dwangmiddelen op journalisten kunt loslaten?

De heer **Koers**:

Ik vind dat je dat bijna nooit kunt doen.

De heer **De Graaf**:

Bijna nooit, alleen in noodsituaties?

De heer **Koers**:

Alleen als je met je rug tegen de muur staat en niet anders kunt. Dan nog moet je artikel 27 strafvordering correct uitleggen.

De heer **De Graaf**:

Het begrip "met de rug tegen de muur staan" is nogal rekbaar. Ik kan mij voorstellen dat een ontvoering c.q. gijzeling waarbij sprake is van een levensbedreigende situatie, een noodsituatie is. In dit geval was het feit al gepleegd. Op dat moment ging het dus niet over het redden van een mensenleven? Waar legt u de grens?

De heer **Koers**:

Er waren geen mensenlevens meer mee gemoeid. Er waren echter al mensenlevens gevallen. Wij meenden dat er een dader voortgebracht moest worden.

De heer **De Graaf**:

Dat geldt in heel veel gevallen. Het stikt in Nederland van ernstige strafbare feiten.

De heer **Koers**:

Dat klopt. Strafvordering geeft ook marges. Je bent als officier van justitie ingehuurd om met je eigen verantwoordelijkheid af te wegen, of het wel of niet kan. Die keuze is gemaakt.

De heer **De Graaf**:

U zegt: "Alleen als wij met de rug tegen de muur staan". Wanneer ziet u dat nu zelf gebeuren? In alle moordzaken?

De heer **Koers**:

Nee, niet in alle moordzaken, omdat er bij een heleboel moordzaken absoluut geen journalisten gemoeid zijn.

De heer **De Graaf**:

Ik geloof graag dat zij niet in moordzaken verwickeld zijn. Maar er zijn veel journalisten die als vakgebied misdaadjournalistiek hebben en die goede contacten hebben met heel veel mensen. Als u zegt dat het bij moordzaken in het algemeen zou kunnen, zou ik mij als journalist vogelvrij voelen op dat gebied.

De heer **Koers**:

Nee, maar wat speelt, is - en ik denk dat dat heel belangrijk is - dat u strafrechtelijk in het Wetboek van Strafvordering niet kunt aanwijzen dat een journalist een verschoningsrecht heeft. Dat heeft hij niet.

De heer **De Graaf**:

Dat klopt.

De heer **Koers**:

Ook dat is belangrijk.

De **voorzitter**:

Nee, maar het ging er toch om dat de printerlijst gemaakt werd, niet ten opzichte van de journalist, maar ten opzichte van de verdachte die iemand anders is? Want die journalist werd er op zichzelf toch niet van verdacht betrokken te zijn bij de moordzaak?

De heer **Koers**:

Nee, maar degene die contact opnam, wel.

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Koers**:

En die kun je op die manier achterhalen.

De heer **Vos**:

Maar die meldde zich in de krant als getuige. En ondanks het feit dat het verhaal als het ware als nieuw in de krant kwam, dus ondanks het feit dat de krant hem duidelijk als getuige positioneerde, meende het OM toch, terwijl het geen nadere informatie had, dat er ook een verdachte aan de orde was. Dat was een opmerkelijke beslissing.

De heer **Koers**:

Maar, kijk, als een journalist iemand als verdachte, als getuige of als betrokkene aanmerkt, zegt mij dat niks. Want dat is een keus van die journalist, die zijn eigen woorden invult. Alleen als de feitelijke informatie die gegeven wordt, opgetekend uit de mond van die persoon, objectief leidt tot de conclusie dat dat alleen maar uit de mond van een verdachte kan komen, is het een eigen verantwoordelijkheid van het OM om op dat moment te zeggen: wat er ook zij van het label dat een journalist gebruikt heeft, hier is er sprake van een verdachte. En dat is wat ik weet; dat hebben mijn collega's beslist.

De heer **Koekkoeck**:

Mijnheer Koers, weet u nog waarvan het contact van de journalist verdacht werd?

De heer **Koers**:

Dat weet ik niet, want ik ben bij dat gesprek niet aanwezig geweest. Ik kan u dat absoluut niet vertellen.

De **voorzitter**:

Heeft u in Arnhem op nog meer journalisten printers laten lopen?

De heer **Koers**:

Ik niet.

De **voorzitter**:

Weet u ervan?

De heer **Koers**:

Ik weet er ook niet van.

De **voorzitter**:

Is het besproken?

De heer **Koers**:

Het is ook niet besproken.

De **voorzitter**:

En wie zou het weten? De hoofdofficier?

De heer **Koers**:

Ik denk dat ik het zelfs nog anders kan formuleren. Volgens mij is dit de enige keer dat dit voorgekomen is in het arrondissement Arnhem. Anders zou ik ervan gehoord hebben.

De **voorzitter**:

En dit heeft hoe lang geduurd? En maand?

De heer **Koers**:

Ik dacht nog niet eens. Ik zou de printmachtiging moeten zien en ik zou de tijdsregistratie moeten zien; dan kan ik u het antwoord geven. Ik weet het niet.

De **voorzitter**:

Goed.

De heer **Vos**:

Een ander bijzonder element in deze zaak is de politie-infiltratie in de Jehova-gemeenschap.

De heer **Koers**:

Ja.

De heer **Vos**:

Dat heeft uitgebreid in de kranten gestaan. Kunt u aangeven welke argumenten er gehanteerd zijn om tot die beslissing te komen, om zo ver te gaan om in die geloofsgemeenschap te infiltreren?

De heer **Koers**:

Ik denk dat wat u zegt sowieso een bijstelling behoeft. Wij zijn niet genfiltreerd, die politie-infiltrant is niet genfiltreerd in de geloofsgemeenschap van de Jehova-getuigen. Laat ik algemeen beginnen. Als je een politie-infiltrant inzet en wilt laten infiltreren, wat normaal gebeurt in een criminele omgeving, is het belangrijk dat je - en dat doen met name de mensen die met de infiltratie bezig zijn, die de begeleiding doen - je afvraagt: op welke manier kun je dat contact tot stand brengen? Normaal is dat een sportschool, een zwembad, een caf, een hotel, het kan niet schelen wat; het kan van alles zijn. Het bijzondere in deze situatie was dat de hoofdverdachte in die zaak, die het middelpunt was van, zeg maar, zo'n zestig kennissen, vrienden om hem heen, slechts op n publiek toegankelijke plaats echt kwam. Dat was in die gemeenschap. Toen hebben wij ons de vraag gesteld: op welke manier zou het mogelijk zijn, iemand in de buurt van die hoofdverdachte te brengen, niet om hem te verhoren, maar om aanwezig te zijn? Als de politie, zeg maar, in die kring van zestig betrokken of kennissen en vrienden met getuigenverklaringen zou beginnen en als het ware steeds dichterbij zou komen, dan ontstaat er psychologisch druk, zeker als je geweten niet schoon is. En als je dan iemand in de buurt kunt hebben die, als er onder die druk een uitlaatklep gezocht wordt, aanwezig is om te horen wat er gezegd wordt, zou dat mooi zijn. Die vraag hebben wij ons gesteld. Toen hebben wij gezegd: wij kunnen/moeten

gaan kijken of dat lukt. Vervolgens bleek dat eigenlijk de enige plek om mogelijk een contact te laten ontstaan, die bijeenkomst was. Toen hadden wij gelijk een groot probleem. Ik had een gewetensprobleem; anderen ook: mag je dat doen of mag je dat niet doen? Wij hebben daar intern over gepraat, er best lang over gepraat. Ik kan mij nog herinneren dat wij toen bij de hoofdofficier geweest zijn. Ik weet niet wanneer hij bij de PG geweest is, maar er is behoorlijk over gepraat. Wij hebben gezegd: als wij nou iemand gewoon daar laten binnenkomen die absoluut geen contact zoekt...

De heer **Vos:**

Geen politieman?

De heer **Koers:**

...een politieman die eruit ziet als - en nu zeg ik het even zwart-wit - iemand met een crimineel verleden en je brengt hem dus in die geloofsgemeenschap waar onze hoofdverdachte aanwezig was die, zo zou je kunnen zeggen, het criminele verleden de rug toe gekeerd had, gekozen had voor die gemeenschap, maar wel dat wereldje nog kende en waarschijnlijk een bekeringsdrang zou hebben... En gelijk de eerste keer dat onze politieman zich daar vertoonde, gebeurde wat wij gehoopt hadden: de hoofdverdachte zelf nam contact met onze man op.

De **voorzitter:**

Mag ik u n ding vragen, voordat wij hierover verder gaan met de heer Vos: waarom weet u dit zo precies uiteen te leggen en waarom kunt u over de journalist eigenlijk niks meedelen?

De heer **Koers:**

Omdat ik hierbij betrokken ben geweest als CID-officier.

De **voorzitter:**

Aha! Dan wordt het anders.

De heer **Koers:**

En dit is iets wat zo apart is en waar zo zwaar over nagedacht is. Ik denk nog steeds na over de vraag: hoe ver mag je juist met dat soort dingen gaan? Daarom kan ik het u zo precies vertellen. Ik heb dit als CID-officier gedaan; ik heb ook uiteindelijk gezegd: doen. Ik heb ook heel veel gesprekken gehad bij de briefing en de debriefing en de begeleiding daarvan. Toen hebben wij gezegd: het is mooi dat dat contact er is, maar er mag in die gemeenschap absoluut niets gebeuren.

De heer **De Graaf:**

Wat bedoelt u met "niets gebeuren"?

De heer **Koers:**

Al te uitgebreide gesprekken. Want het is een geloofsgemeenschap. Maar je kunt wel misschien zo ver komen dat de hoofdverdachte onze man een keer wou bezoeken. Dat is gebeurd.

De heer **Vos:**

Maar zat er geen gigantisch risico aan in die zin dat op een bepaald ogenblik de verdachte misschien, als hij schoon schip gemaakt zou hebben, zou zeggen: ik heb het gedaan, maar ik ben ertoe uitgelokt; ik kreeg daartoe een vraag en achteraf blijkt die vraag mij gesteld te zijn door een politie-ambtenaar. Er is dus geen voorzorg gegeven.

De heer **Koers:**

Als u het verslag van de begeleiders zou lezen - en misschien heeft u het gelezen - dan moet u n ding opgevallen zijn en anders, als u het leest, valt u dat op. Keer op keer heb ik erop aangedrongen en hebben de begeleiders erop aangedrongen: je mag absoluut geen sturende vragen stellen, er mag never een verhoorsituatie ontstaan. Dat is een absolute eis die ik gesteld heb. Dat is keer op keer gezegd. Je mag alln proberen vertrouwen te wekken in de hoop dat er spontaan een verhaal zou komen.

De heer **Rabbae:**

Mag ik u wat vragen? Hij mocht niet in een verhoorsituatie komen. Was dat op grond van ethische zorgen uwerzijds of omdat u bang was dat de verdachte de cautie zou krijgen?

De heer **Koers**:

Voor mij begint het met mijn ethische vraag. Ik vind dat ethisch niet juist. En het tweede: ik wilde absoluut voorkomen dat er een verhoorsituatie zou ontstaan waardoor die politie-infiltrant op dat moment ongecontroleerd als het ware de cautie zou moeten geven. Dat mocht never gebeuren. En dat wisten ze ook.

De heer **Vos**:

U spreekt er in objectieve zin over, maar is het niet heel subjectief? Iemand kan iets ervaren als een verhoorsituatie: ik was met iemand aan het praten en hij stelde mij vragen, hij stimuleerde met mij in gesprek te komen. Dat kan toch snel als een verhoorsituatie uitgelegd worden?

De heer **Koers**:

Ja. Van alle bezoeken in de caravan, waar onze infiltrant toen woonde, en in het appartement waar hij later woonde, zijn video-opnames met geluidopnames gemaakt om dit risico, deze discussie uit te sluiten. En van het begin af aan is gezegd: alles moet vastgelegd worden; dit moet heel clean, heel zuiver aan de rechter voorgelegd kunnen worden. En de keus waarom wij dit gedaan hebben, was eigenlijk hetzelfde wat ik eerder in een ander verband zei: er was een keer eerder een andere dadergroep aangehouden voor deze zaak met die twee doden en die zwaar gewonde. Het onderzoek liep niet goed; deze dadergroep kwam op basis van een heel goede analyse in beeld, eigenlijk het allerlaatste wat wij konden doen. Er was veel te weinig technisch bewijs om ooit via technisch bewijs bij die daders te komen. En toen hebben wij gezegd: in deze zaak, afwegend wat er gebeurd is, welke schending van privacy of privéleven van iemand, dus dat tegen elkaar afwegend, is het verantwoord onder de voorwaarden die ik net aangaf.

De heer **Vos**:

U heeft hier het gemeenschapsbelang laten prevaleren?

De heer **Koers**:

Ja, heel duidelijk.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Koers, u begon uw antwoord met een bijstelling van de vraagstelling van de heer Vos, toen hij sprak over infiltratie in een geloofsgemeenschap. Maar daar spreken wij dus wel over, begrijp ik. U geeft de afweging heel zorgvuldig aan, maar er is wel degelijk sprake van infiltratie in een geloofsgemeenschap, mag ik aannemen, naar uw oordeel?

De heer **Koers**:

Ik vind het niet.

De heer **Rouvoet**:

Waarom vindt u dit geen infiltratie?

De heer **Koers**:

Ik vind het een infiltratie, omdat wij een politie-ambtenaar tegen de hoofdverdachte aan geplakt hebben. Ik vind het geen infiltratie in een geloofsgemeenschap, omdat de bezoeken daar niet met die geloofsgemeenschap te maken hadden. Wij probeerden ook elke vertroebeling te voorkomen.

De heer **Rouvoet**:

Maar die contacten waren niet tot stand gekomen, als de infiltrant niet via de geloofsgemeenschap contact had gelegd met de hoofdverdachte?

De heer **Koers**:

Ik ben het met u eens dat, als hij niet die open deur van die geloofsgemeenschap naar binnen was gegaan, de hoofdverdachte geen contact met onze man had opgenomen. Dat ben ik met u eens.

De heer **Rouvoet**:

Betekent dat ook in uw oordeel dat er onder die voorwaarden en in die opzet geen grenzen zijn aan de sferen waarin je kunt infiltreren, hoe ver je de privacy van verdachten kunt binnen gaan?

De heer **Koers**:

- Ik vind dat daar grenzen aan zijn.
- De heer **Rouvoet**:
Waar liggen die absolute grenzen in dit opzicht?
- De heer **Koers**:
Dat kan ik u niet aangeven. Ik kan u wel iets anders vertellen, maar dan ga ik een stap verder. Ik ben zelf christen en dat betekent veel voor mij. Ik weet dat je met zaken van geloof, van welke geloofsgemeenschap je ook bent, heel zorgvuldig moet omgaan. Omdat het hier om zo'n zwaar levensdelict ging, vond ik het voor mijn geweten verantwoord om dat zo te doen. Dat is uiterst subjectief, maar in de wet staat niets.
- De heer **Rouvoet**:
Vindt u infiltratie in geloofsgemeenschappen acceptabel?
- De heer **Koers**:
In zijn algemeenheid niet.
- De heer **Koekkoek**:
Waar zijn de videobanden waarover u sprak?
- De heer **Koers**:
Die liggen in de kluis bij de politie opgeslagen.
- De heer **Koekkoek**:
Wat is er gebeurd met de informatie die daarop staat?
- De heer **Koers**:
Die staat er nog op. Die gaat er niet vanaf en die banden worden ook niet anders gebruikt.
- De heer **Koekkoek**:
Die informatie is niet neergelegd in een CID-rapport dat vervolgens naar de zaakofficier is gegaan?
- De heer **Koers**:
Er is een uitgebreid procesverbaal opgemaakt door de politie-infiltrant, door zijn begeleiders. Later zijn die op verzoek van de president van het Hof bij de stukken gevoegd. Zij hebben echter geen spoor van bewijs opgeleverd.
- De heer **Koekkoek**:
Is er procesverbaal gemaakt van de gesprekken die op de videoband staan?
- De heer **Koers**:
Er is geen woordelijk verslag van gemaakt. Er is verwezen naar een band met een bepaald nummer.
- De **voorzitter**:
Is daarbij het extra criterium gehanteerd dat dit afluisteren is met toestemming van een van de aanwezigen?
- De heer **Koers**:
Ja, zoals vaker met infiltratiezaken.
- De heer **Koekkoek**:
De inhoud van die gesprekken is die neergelegd in een rapport?
- De heer **Koers**:
Nee, het was een onmogelijke opgave om dat te doen. Wij hebben ervoor gekozen die banden voor zichzelf te laten spreken en die niet letterlijk uit te werken.
- De heer **Koekkoek**:
Ander gezegd, het rapport waarover u sprak, heeft betrekking op de rapportages van de infiltrant. Maar dat heeft geen betrekking op wat er op de video staat.
- De heer **Koers**:
Die verwijst naar een videoband. In die zin moet het als het ware ingelezen worden. Daarvoor moet je de band zien. Je moet steeds twee drie uur naar een band kijken en dan weet je precies, wat er gebeurd is. Omdat het niet bijdraagt tot het bewijs, hebben wij om wille van arbeidsbesparing ervoor gekozen dat niet schriftelijk vast te leggen.
- De heer **De Graaf**:

Maakt het in de beoordeling uit of het gaat om een betrokkene die min of meer in zielenood verkeert?

De heer **Koers**:

Wat bedoelt u met zielenood?

De heer **De Graaf**:

Het gaat hier om iemand die zich heeft bekeerd tot in dit geval de geloofsgemeenschap van Jehova's getuigen en wellicht mede onder die emotionele omstandigheden gaat.

De heer **Koers**:

Ik kan het nog sterker zeggen. Ik heb zeker n keer maar waarschijnlijk vaker heel expliciet gezegd: Het zal never gebeuren dat de infiltrant hem een biecht afneemt of wat dan ook. Dat niet, dat mag niet! Gewoon erbij aanwezig zijn. Als er spontaan een verhaal komt, dan heb je het en anders heb je het niet.

De **voorzitter**:

Is in deze zaak ook overwogen om lekken naar de familiebladen te organiseren die misschien niet correct waren?

De heer **Koers**:

U doelt op dat verhoor door het Hof van die journalist van de Gelderlander?

De **voorzitter**:

Ik bedoel het in algemene zin. Heeft u overwogen om onjuiste informatie naar te pers te lekken?

De heer **Koers**:

Nee, dat is niet overwogen. Er is wel iets anders overwogen. Er liep op dat moment een redelijk aantal telefoontaps. Als je in een groep van 60 mensen wilt proberen te achterhalen wat de waarheid is, kan een bericht in de krant of in dat soort bladen soms een rumoer over de telefoon veroorzaken. Als dat zou gebeuren, is dat meegenomen. Allerlei opties c.q. mogelijkheden om die zaak tot een oplossing te brengen hebben de revue gepasseerd. Hoe kun je achter de waarheid van deze zaak komen?

De **voorzitter**:

In algemene zin, mag het OM onjuist informatie naar buiten brengen om achter de waarheid te komen?

De heer **Koers**:

Ik vind van niet. Ik zou het ook niet doen. Je kunt echter soms wel een klein beetje informatie naar buiten brengen die waar is en die reacties oplevert. Ik vind echter niet dat je onware informatie naar buiten moet brengen.

De **voorzitter**:

U vindt niet dat je mag liegen in het belang van de zaak?

De heer **Koers**:

Absoluut niet.

De heer **Rabbae**:

Het gebeurt ook niet in de praktijk?

De heer **Koers**:

Ik weet niet wat een ander doet, maar ik doe het niet.

De her **De Graaf**:

Is het nooit voorgekomen dat de politie met medeweten van het OM zegt, dat het onderzoek geen stap verder is gekomen; dat overwogen wordt het onderzoek te staken, om zodoende dingen uit te lokken?

De heer **Koers**:

Niet onder mijn verantwoordelijkheid.

De **voorzitter**:

U heeft ook nooit een bericht laten uitgaan, dat het onderzoek in feite op een lager pit was gezet terwijl dat helemaal niet de bedoeling was, om daarmee de telefoontap tot leven te kunnen brengen?

De heer **Koers**:

Niet dat ik weet. In deze zaak is er een eerder onderzoek geweest op een doelgroep die achteraf volstrekt onjuist bleek te zijn. Toen is het onderzoek op een laag pitje gezet, vervolgens is het weer geactiveerd. Wij hebben echter niet expliciet naar buiten aangegeven, wanneer en op welke sterkte wij met het onderzoek bezig waren. Ik denk dat dit volstrekt logisch is.

De **voorzitter**:

Heeft Albert Heijn het tipgeld verhoogd tot 1 mln.?

De heer **Koers**:

Ik heb dat gehoord. Zij hebben mij echter nooit rechtstreeks gebeld.

De **voorzitter**:

Weet u dat of weet of dat niet?

De heer **Koers**:

Vaag in mijn geheugen zit, dat dit een keer gezegd is. Verder weet ik het niet.

De **voorzitter**:

Bent u daarin niet instrumenteel geweest?

De heer **Koers**:

Daarin ben ik niet instrumenteel geweest. Wij hebben ons in deze zaak altijd op het standpunt gesteld, dat er op geen enkele manier vermenging moet ontstaan tussen financile belangen van het AH-concern en de opsporingsinstanties, dat niet!

De **voorzitter**:

Het kan los van u gebeurd zijn?

De heer **Koers**:

Het is best mogelijk dat dit tegenover anderen gezegd is, niet tegenover mij.

De heer **Vos**:

Ik wil met u doorgaan over de doorlichting. Dat is ook een onderwerp dat veel aandacht zal vragen. Ik wil ook met u spreken over de CTC. De doorlichting van Arnhem. Daarover is behoorlijk wat gemeld. Er is steeds aangegeven in hoeverre goedkeuring heeft plaatsgevonden. Is die goedkeuring gegeven gaande de rit of achteraf?

De heer **Koers**:

Met betrekking tot de zaken die aangemeld zijn, is op een gegeven moment de bewuste brief gekomen dat er een doorlichting moest komen. Toen heeft collega Visser met de CID-chefs en met mensen van beide politieregio's afspraken gemaakt over de criteria die gehanteerd zouden worden. Wij hebben toen gezegd te willen proberen een zo goed mogelijk overzicht te geven. Op basis van die afspraken heeft deze uitgebreide melding plaatsgevonden. Wij hebben ook het plaatsen van camera's daarin gemeld, hoewel dat formeel misschien niet onder de regeling valt. Wij wilden namelijk niet twee keer werk doen, daarom hebben wij in n keer alles gedaan.

De heer **Vos**:

U heeft gemeld wat u te weten kwam en u heeft in sommige gevallen wellicht pas achteraf uw oordeel daarover gegeven?

De heer **Koers**:

Toen we de melding deden, hebben wij ons afgevraagd wat wij daarvan op dat moment vonden. In een aantal gevallen hebben wij gezegd, dat het niet goed was.

De heer **Vos**:

Maar toen was het kwaad al geschied?

De heer **Koers**:

Soms wel.

De heer **Vos**:

Heeft u maatregelen getroffen om te waarborgen dat u sneller op de hoogte bent van de aanwending van de methode?

De heer **Koers**:

Op dit moment wordt elk technisch middel en elke methode die gebruikt worden in de beide politieregio's 100% besproken met de CID-officier. Die is daarvoor speciaal aangewezen.

De heer **Vos**:

Hoe weet u dat zo zeker?

De heer **Koers**:

Wij hebben destijds die afspraak gemaakt. Bovendien is de relatie tussen de politieleiding in Gelderland-midden, Gelderland-zuid en het openbaar ministerie zodanig - en wij zien elkaar ook frequent - dat dit ook gebeurt.

De heer **Vos**:

Heeft direct afluisteren enige malen plaatsgevonden?

De heer **Koers**:

Dat heeft een paar keer plaatsgevonden. Wij hebben een keer geprobeerd op een terras met geluidsboxen een gesprek af te luisteren. Daarbij is de redenering toegepast, dat de wet verbiedt in een gesloten ruimte met technische hulpmiddelen een gesprek op te nemen; dit is niet een gesloten ruimte; wij kunnen eens kijken of het lukt. Dat was voordat het nieuwe wetsvoorstel direct afluisteren in de Kamer aanhangig is gemaakt.

De heer **Vos**:

Hoe hebt u de legitimatie toen gewaarborgd?

De heer **Koers**:

Het criterium was, dat het niet expliciet verboden was. Ik heb in dat specifieke geval voor mezelf de afweging gemaakt, of ik dat in een grote drugszaak voor mijn verantwoording kon nemen. Ik heb dat gedaan omdat het niet strafbaar was. Het is echter geen in de strafvordering opgenomen bevoegdheid.

De heer **Vos**:

U wist op dat moment dat er een wetsvoorstel aanhangig was.

De heer **Koers**:

Nee, dat was toen nog niet het geval, dat gebeurde daarna. Vanaf dat moment is er geen enkele vorm van direct afluisteren geweest.

De heer **Vos**:

Zijn er andere situaties waarin u de subsidiariteit en proportionaliteit gehanteerd heeft om direct afluisteren toe te passen?

De heer **Koers**:

Ik herinner mij nog een zaak waarin het in overleg met een gevangenisdirecteur gebeurd is, omdat de dreiging bestond dat iemand zou ontsnappen. Dat heeft echter absoluut niets opgeleverd.

De **voorzitter**:

Er wordt vaker in de gevangenis afgeluisterd. Wat is daarvoor volgens u de rechtsbasis?

De heer **Koers**:

Ik denk dat het de bevoegdheden van de directeur zijn voor de interne veiligheid van zijn inrichting.

De **voorzitter**:

U weet dat er bij de CRI een meldpunt is. Mag vanuit penitentiaire inrichtingen een directeur ook direct afluisteren, niet alleen voor het beveiligen van zijn inrichting maar ook voor het opsporen van strafbare feiten?

De heer **Koers**:

Ik denk niet in algemene zin, maar ik heb dat niet gecontroleerd.

De **voorzitter**:

Ziet u dat het kan of niet?

De heer **Koers**:

Mijn gevoel zegt dat het niet kan. Hij heeft een andere taak.

De **voorzitter**:

Het zou alleen rechtens zijn indien het zou gaan om te verhinderen dat er een uitbraakpoging wordt gedaan?

De heer **Koers**:

Ja, en hier liep het door elkaar heen.

DE heer **Vos**:

Is observatie door middel van videocamera's in uw optie onbeperkt mogelijk?

De heer **Koers**:

Technisch is het onbeperkt mogelijk. Als een rechercheur ergens staat te kijken, ziet hij wat er gebeurt. Het is geaccepteerd dat hij een bril op zijn neus zet als zijn ogen wat kippig zijn. Als er op afstand iets gebeurt, wordt het geaccepteerd dat hij een verrekijker op zijn ogen zet. Ik denk dat in het verlengde daarvan technisch gezien ook een videocamera zit. Daaraan zitten wel grenzen. Als er inbreuk gemaakt wordt op de privacy van woonhuizen van mensen, zijn wij van mening dat het niet mag. Die grenzen brengen wij heel nadrukkelijk aan.

De **voorzitter**:

Mag je wel een camera in een loods zetten?

De heer **Koers**:

Dat hangt van de feitelijke omstandigheden af. Als bijvoorbeeld de eigenaar van een loods zelf graag wil dat die camera geplaatst wordt, is het geen probleem.

De **voorzitter**:

Dat lijkt mij ook niet.

De heer **Vos**:

In hoeverre mag je een camera op een woning plaatsen, waarbij je het risico loopt dat je door de ramen heen kijkt.

De heer **Koers**:

Als de mensen in die woning bedreigd worden en daarvan aangifte doen. Als het in overleg met hen gebeurt, is er niets aan de hand.

De heer **Vos**:

Met toestemming bedoelt u?

De heer **Koers**:

Ja, anders vind ik dat het niet kan.

De heer **De Graaf**:

En permanent een camera plaatsen op het raam van een woning?

De heer **Koers**:

Dat zou ik niet doen.

De heer **De Graaf**:

Vindt u dat te ver gaan in de sfeer van de privacy van de betrokkenen?

De heer **Koers**:

Ik vind dat te ver gaan. Nogmaals, als die rechercheur aan de overkant staat - achter een boom of in een auto zit - en hij kijkt permanent naar de woning, wat is dan het verschil? Ik vind dat de camera niet kan, maar ik vraag mij wel eens af, wat het verschil is.

De heer **De Graaf**:

Registratie? U zegt dat het ene niet kan en het andere wel.

De heer **Koers**:

Dat zegt mijn gevoel. Met videobanden zit je inderdaad met registratie. Maar nu hebben wij iemand met een fotografisch geheugen...

De heer **De Graaf**:

Dat is niet af te draaien voor anderen, dat scheelt.

De heer **Koers**:

Dat geeft dus aan dat het niet goed geregeld is. Er zal moeten worden aangegeven onder welke omstandigheden het wel en niet mag. Het terrein is niet zwart wit.

De heer **De Graaf**:

Een camera op het raam, is dat in uw arrondissement wel of niet gebeurd?

De heer **Koers**:

Ik weet dat er in n zaak een video geplaatst is op een woning waarmee door de woning heen gekeken kon worden. Het betrof een zaak waarin een moord gepleegd werd.

De heer **De Graaf**:

Was u daarbij betrokken?

De heer **Koers**:

Ik was daar niet bij betrokken.

De heer **Vos**:

Mag in zo'n woning ook direct afgeluisterd worden of gelden daar weer andere normen voor?

De heer **Koers**:

Ik vind dat er in een woning niet direct afgeluisterd mag worden.

De heer **Vos**:

Is dat ooit gebeurd?

De heer **Koers**:

In n zaak weet ik dat een collega dat gedaan heeft om - ook daar liep het onderzoek vast - uit te sluiten dat bepaalde mensen wel of niet bij een moord betrokken waren. Daar is het gebeurd.

De heer **Vos**:

Is daar verslag van gedaan?

De heer **Koers**:

Daar is verslag van gedaan.

De heer **Vos**:

Ik wil nu overgaan op de situatie in Arnhem. Professor Bruinsma heeft het gebied Arnhem onderzocht. Uit zijn verhoor zijn een aantal kreten naar voren gekomen. Hij zegt: er zijn geen overheersende groepen, harddrugs in Arnhem, geweld is nadrukkelijk aanwezig, pogingen tot benvloeding van het bestuur, pogingen informatiepositie bij de politie te verwerven. Hoe spreekt u dat aan? Heeft u gevolgd wat professor Bruinsma erover gezegd heeft?

De heer **Koers**:

Ik heb het gevolgd.

De heer **Vos**:

En hoe is uw reactie daarop?

De heer **Koers**:

Ik vind dat hij het redelijk goed verwoord heeft. Hij formuleert het heel voorzichtig. Er zijn in het verleden pogingen gedaan om in het gemeentelijk apparaat binnen te komen. Hij zegt dat van Arnhem. Ik weet dat het ook in Nijmegen gebeurd is. Er zijn dus wat van die heel kleine dingen geweest.

De heer **Vos**:

En wat zijn dat dan voor pogingen geweest?

De heer **Koers**:

In n geval dat iemand bij de sociale dienst werkte; van een ander geval heb ik de feiten niet meer voor ogen, maar dat was op een soortgelijke plaats. En als je bij een sociale dienst werkt, heb je toegang tot dossiers en dan kun je gegevens krijgen om eventueel mee te manipuleren of ervoor te zorgen dat iemand wel of niet een uitkering krijgt of wat dan ook.

De heer **Vos**:

Maar hij heeft met name gezegd dat er pogingen worden ondernomen om informatie bij de politie te verwerven. Hij heeft niet van een sociale dienst melding gemaakt.

De heer **Koers**:

Dat klopt ook.

De heer **Vos**:

Dat klopt ook?

De heer **Koers**:

Ja.

De heer **Vos**:

Wat wordt eraan gedaan om dat in uw visie te voorkomen?

De heer **Koers**:

Wat eraan gedaan wordt, is op z'n minst ervoor te zorgen dat dossiers die gevoelig materiaal bevatten, goed opgeborgen zijn. Dat geldt zowel bij de politie als bij ons. Waar je tegenaan loopt is het volgende. Als je personeel in dienst neemt, met name tijdelijk personeel, is de vraag: op welke manier kun je dat personeel screenen? Het is nog maar de vraag of je daar CID-informatie voor mag gebruiken. Het is ook maar de vraag of wat dat betreft, als je die wel zou kunnen gebruiken, de CID-registers die informatie bevatten. Want, zoals u weet, is wat daarin zit maar een heel beperkt wereldbeeld: alleen maar de informatie die binnen gekomen is. Want er is veel meer. En ik weet ook dat, n keer, vanuit het paleis van justitie gegevens meegenomen zijn die op een plek aangetroffen zijn waar ze niet thuis horen.

De **voorzitter**:

Wat bedoelt u met "een plek waar ze niet thuis horen"? Dat kan zijn een verlate treincoup dan wel een criminele groep?

De heer **Koers**:

Nee, dit lag bij criminelen.

De heer **Vos**:

Juist. Wat vindt u van het gebruik? U zegt: het is maar de vraag of je CID-informatie gebruiken mag. Wat vindt u er zelf van?

De heer **Koers**:

Ik vind dat het zou moeten kunnen. Maar de vraag is: behoort het bij de uitoefening van mijn taak dat, als wij personeel aannemen, ik gebruik maak van CID-gegevens? Ik aarzel daarover. Het is niet expliciet geformuleerd.

De heer **Vos**:

Het is een heel gevoelige plek, als je bij de politie werkt.

De heer **Koers**:

Ja.

De heer **Vos**:

Ik kan mij voorstellen dat het gemeenschapsbelang ook een rol vervult in uw afweging.

De heer **Koers**:

Ja. Maar daarom denk ik dat het veel beter zou zijn, als in de wet expliciet geformuleerd zou staan dat, als personeel bij politie of justitie in dienst komt of bij dat soort instanties, daar gewoon een veiligheidscheck op komt.

De **voorzitter**:

Dus een aparte veiligheidscheck van eventueel een beperkt aantal vertrouwensfuncties bij politie en justitie, zoals die al door de BVD wordt gedaan? Of wilt u ook een ander hebben?

De heer **Koers**:

Ik denk dat de BVD een beperkt aantal checkt. Ik vind echter dat er daarnaast behoefte is aan misschien een wat lichtere check ook voor ander personeel. Met name als je tijdelijk personeel aanneemt, zou dat heel goed zijn.

De heer **Vos**:

Wij naderen zo'n beetje het einde van het gesprek. In dat kader zou ik u nog willen vragen: waar ligt volgens u het accent voor een wettelijke regeling straks? Bent u voorstander van wettelijke middelen voor het OM om betere grip te krijgen op de CID of pleit u voor een kaderregeling waarin de bevoegdheden van de politie nader moeten worden bepaald? Wat is uw visie daarop?

De heer **Koers**:

Ik denk dat het goed is om wat de CID betreft, bevoegdheden van het OM explicieter vast te leggen, dus expliciet vast te leggen dat het hoe dan ook, als wij voor onze controle, voor

onze check welk gegeven dan ook uit de bestanden willen zien, gewoon in de wet geregeld is dat wij dat kunnen en dat wij dat mogen.

De heer **Vos**:

Kunt u dat nu niet?

De heer **Koers**:

Wij krijgen alle gegevens waar wij om vragen. Het staat feitelijk niet in de wet, maar wij krijgen alles.

De heer **Vos**:

En u doet het ook in de praktijk?

De heer **Koers**:

Eh, ik heb het wel gedaan. Ik weet dat mijn collega Visser dat ook doet, dus dat wij soms heel bewust doorvragen wat erin zit.

De heer **Vos**:

De heer De Groot, die hier een van de vorige sprekers was, zei dat hij in drie jaar slechts twee keer gedaan had. Nu wil ik daar geen waardeoordeel over geven, maar hij had het over "twee keer". Kunt u aangeven hoe vaak u het gedaan heeft?

De heer **Koers**:

Ik heb het zelf tussen 1991 en 1993 n keer gedaan.

De **voorzitter**:

En keer?

De heer **Koers**:

En keer. Maar dat heeft ook alles te maken met het feit dat toen ik begon, ik het vak van CID-officier (de manier waarop je omgaat met de CID, de manier waarop je je verantwoordelijkheid neemt) mezelf eigen heb moeten maken. Daar bestaat geen opleiding voor; daar bestaat geen regeling voor. Dat moet je zelf uitvinden. Met mijn collega Visser die dat vanaf augustus of september 1993 doet, heb ik vele gesprekken gehad. Ik heb nog veel gesprekken over: hoe gaan wij om met de CID, de CID-informatie? Hij is voort gaan bouwen op mijn ervaringen. Hij is daarin weer strikter dan ik en ik denk dat dat goed is. Maar ik denk ook: hij is nu voor de helft van zijn tijd vrijgesteld. Ik heb u zojuist gezegd: hij komt straks in de gelukkige omstandigheid dat hij ondersteuning krijgt. Dat is iets wat je zelf moet regelen in de smalle marges van het bedrijf waarin je werkt. Dat is niet iets wat op die manier centraal aangestuurd wordt net zo min als een opleiding van officieren van justitie voor dit specifieke, moeilijke terrein.

De heer **Vos**:

U bedoelt de juiste man op de juiste plek, als ik u zo hoor.

De heer **Koers**:

Ja, ja.

De heer **Vos**:

Heeft u overigens voldoende sturingsmogelijkheden? Of zegt u dat er nog steeds verder tekorten zijn?

De heer **Koers**:

Ik denk dat op zich de sturing van het OM, zoals die in "Strafvordering" staat, best voldoende basis geeft. Maar het probleem is: als wij samen met de politie in een politieregio keuzen willen gaan maken (welke strafbare feiten en groeperingen willen wij aanpakken?) dat wij juist in het voortraject bij de verzameling van gegevens (open bronnen, wat bij de CID zit) de bevoegdheid krijgen om uit meer bronnen dan alleen de CID gegevens aan te dragen en te gebruiken, terwijl je dan ook de middelen zou moeten krijgen om dat te doen. Het zou mij dierbaar zijn als dat wat beter geregeld werd; dat hoeft niet al te extreem te zijn.

De heer **Vos**:

Waar denkt u aan?

De heer **Koers**:

Bijvoorbeeld het BKR in Tiel, het bureau voor kredietregistratie. Iedereen met een hypotheek staat daar ook geregistreerd. Zo'n database heeft goede informatie. Ik denk dat het goed is om eens een afweging te maken: op welke manier kunnen gegevens die zich nu bij banken of andere financile instellingen bevinden, gebruikt worden, los van het zware middel van een bevel voor uitlevering van de rechter-commissaris? Het gaat erom dat het juist in het voortraject goed afgeregeld wordt, dat dat in de wet geregeld wordt, dat een officier van justitie bijvoorbeeld een bepaald aantal of in bepaalde categorieën zaken als het ware kan vorderen van de bank: ik wil die gegevens hebben. Dat zou heel goed zijn. Dan weet je waar je aan toe bent.

De **voorzitter**:

Gebeurt dan niet hetzelfde als nu? Nu belt men eerst op om te vragen, of de bank de gegevens heeft om dan eventueel de officile maatregelen te gaan nemen. Zou men dan niet gaan bellen voordat de officier de officile maatregelen neemt? Dan zal men weer zeggen: dat is allemaal te ingewikkeld; ik kan gewoon bellen.

De heer **Koers**:

Ik denk dat gewoon bellen afgelopen is.

De **voorzitter**:

Denkt u dat? Weet u dat?

De heer **Koers**:

Ik weet dat die afspraken gemaakt zijn.

De **voorzitter**:

Specifiek met banken of ook met het Bureau kredietregistratie?

De heer **Koers**:

Met het Bureau kredietregistratie heb ik niet gesproken. Ik weet dat heel expliciet met banken is afgesproken, dat het afgelopen is dat men gegevens verstrekt naar aanleiding van een telefoontje van de politie.

De heer **Rabbae**:

Dat geldt voor heel Nederland?

De heer **Koers**:

Ja, dat geldt voor heel Nederland.

De heer **Rabbae**:

Is dat sinds de uitspraak van de heer Kalf van de ABN.

De heer **Koers**:

Nee. Die uitspraak heeft er wel mee te maken.

De **voorzitter**:

Op welke uitspraak doelen wij dan?

De heer **Koers**:

In februari van dit jaar heeft er een interview met de heer Kalf gestaan in het Financieele Dagblad en nog wat kranten. Dat ging onder meer over informatieuitwisseling met politie/justitie. Vrij kort daarna - 16 of 19 mei - heeft er een vergadering plaatsgevonden tussen de leiding van het OM en het bestuur van de Nederlandse vereniging van banken. Daarin is die lijn heel expliciet vastgelegd.

De **voorzitter**:

Sindsdien gebeurt het ook niet meer? In uw tactische onderzoeken wordt nooit meer naar een bank gebeld?

De heer **Koers**:

Ik sta niet in voor welke politieman dan ook.

De **voorzitter**:

Pardon?

De heer **Koers**:

Ik ben er niet bij. Ik denk dat het niet gebeurt, maar ik weet het niet. Dat is logisch. Er zijn in Nederland enkele duizenden politiemensen. Bij de banken werken tientallen oud-politiemensen. Als er in dat circuit en in die relatie wel wat gebeurt, ben ik er niet bij.

De **voorzitter**:

Net zei u nog, dat het niet meer gebeurt. Daar bent u zeker van. Nu vraag ik u: gebeurt het nog en dan zegt u: ik weet het niet en dan zeg ik: pardon. Dat is toch logisch?

De heer **Koers**:

Ik begrijp uw reactie. Ik bedoel te zeggen, dat het officieel door de leiding van de veiligheidsdiensten van de banken deze lijn is ingezet en besproken met het personeel. Dat is de officiële lijn die ik toen ook bedoelde.

De **voorzitter**:

Zegt u nu ook tegen uw tactische recherche: jongens, jullie moeten dat niet meer doen? Of blijft vragen vrij staan en denkt u dat men niet zo gauw meer antwoord krijgt?

De heer **Koers**:

De tactische mensen hebben van ons te horen gekregen dat zij dat niet moeten doen. Binnen het OM en binnen de banken zijn wij bezig een gedragslijn te ontwerpen waarin precies staat, wat wel en wat niet mag en onder welke voorwaarden.

De **voorzitter**:

Buiten de eventuele rechterlijke machtiging die gegeven wordt om die gegevens te overleggen?

De heer **Vos**:

U zult wel een waar voorstander zijn van een regeling voor het direct af luisteren - u heeft het al zo vaak geprobeerd - of zegt u: het moet maar vrij blijven?

De heer **Koers**:

Ik vind die suggestie van u niet leuk. Ik heb het niet veel geprobeerd.

De heer **Vos**:

Ik bedoel daar niets bijzonders mee.

De heer **Koers**:

Ik vind dat niet leuk. Ik vind wel - en dat is iets heel anders - dat het goed is om opsporingsmethoden goed in de wet te formuleren. Ik denk dat er een groot gevaar is, als in een wet limitatief alles opgesomd wordt wat er nu is. Want nu moment dat de inkt droog is van het Staatsblad waarin die wet staat, ontstaat er weer iets nieuws. Er zal een kader geschapen moeten worden, waarin aangegeven wordt op welke manier een zorgvuldige inzet van welk middel geoorloofd is. Daaraan is behoefte.

De heer **Vos**:

Bedankt voor het zorgvuldige antwoord.

De **voorzitter**:

Bent u betrokken geweest bij gecontroleerde afleveringen?

De heer **Koers**:

Ja, ik ben betrokken geweest bij gecontroleerde afleveringen.

De **voorzitter**:

In grote hoeveelheden?

De heer **Koers**:

Ik duidde aan het begin van het gesprek op de zaak van die 18.000 kilo marihuana. Dat was een gecontroleerde aflevering. Wij wisten dat de partij uit Columbia kwam. Wij hadden die partij in Miami onder controle. Die was in Rotterdam onder controle. Die was in Antwerpen onder controle. Vervolgens hebben wij de partij afgevangen.

De **voorzitter**:

Bent u bij doorlevering betrokken geweest?

De heer **Koers**:

Nee, ik heb nooit een partij laten doorgaan.

De **voorzitter**:

Is het wel mogelijk dat er een partij doorgegaan is? Bent u nooit wat kwijtgeraakt? Is er nooit een partij geweest waarvan het uiteindelijk beter leek die toch door te laten gaan vanwege de veiligheid van een informant?

De heer **Koers**:

Dat laatste niet.

De **voorzitter**:

Maar wat wel?

De heer **Koers**:

Een gecontroleerde doorlevering hebben wij nooit gedaan.

De **voorzitter**:

Dat weet u echt zeker?

De heer **Koers**:

Dat weet ik echt zeker.

De **voorzitter**:

U zegt, dat het in Arnhem nooit gebeurd is. Dat weet u echt zeker?

De heer **Koers**:

In de regio's Gelderland-midden en Gelderland-zuid is dat niet gebeurd.

De **voorzitter**:

Zonder daar nu een waardeoordeel aan te geven, u bent eventueel wel zaken kwijtgeraakt?

De heer **Koers**:

Als je telefoontaps hebt lopen, hoor je soms uit de formulering dat er ergens een partij komt en die partij verdwijnt. Je bent er echter te ver vanaf om te zeggen: ik weet dat. Je hoort dat er een partij gekomen is en je ziet haar niet meer, maar je hebt er eigenlijk ook nooit zicht op gehad. Dat soort dingen komen wel voor.

De **voorzitter**:

Mijnheer Koers, dank u wel. Sluiting 15.47 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 25**

25 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 25 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. L.A.J.M. de Wit

Zie ook: Tweede verhoor mr. L.A.J.M. de Wit (red.)

Aanvang 9.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer L.A.J.M. de Wit, geboren 17 augustus 1944 te Amsterdam.

Mijnheer De Wit, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer De Wit:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De voorzitter:

Mijnheer De Wit, u bent hoofdofficier van justitie in Rotterdam. U heeft een voorspoedige carrière binnen het openbaar ministerie achter de rug; u heeft zich in zeer verschillende functies met zware criminaliteit beziggehouden. Eerder was u hoofdofficier in Breda en fungerend hoofdofficier in Zaanstreek-Waterland. Daarvoor was u onder andere officier van justitie in Amsterdam. Sinds wanneer bent u hoofdofficier in Rotterdam?

De heer De Wit:

Sinds 1 juli 1994.

De voorzitter:

Wanneer heeft u uw werkzaamheden daar aangevangen?

De heer De Wit:

De facto rondom dat tijdstip.

De voorzitter:

De facto 1 juli?

De heer De Wit:

Ik ben benoemd met ingang van 1 juli 1994.

De voorzitter:

U bent ook voorzitter van de werkgroep-De Wit geweest die rapport heeft uitgebracht over infiltratie.

De heer De Wit:

Dat klopt.

De voorzitter:

Daarvoor was u voorzitter van de werkgroep van de Rechercheadviescommissie.

De heer De Wit:

Ook dat klopt.

De voorzitter:

Wanneer bent u met dat werk voor de Rechercheadviescommissie begonnen?

De heer De Wit:

Dat zal in 1991-1992 geweest zijn.

De voorzitter:

Die commissie werd toch ingesteld na de aanneming door de procureurs-generaal van de richtlijn infiltratie?

De heer **De Wit:**

Ja, die is vlak na het tot stand komen van de richtlijn in 1991 ingesteld.

De **voorzitter:**

Wij willen het vandaag met u over twee elementen hebben, namelijk over infiltratie en uw bemoeienis daarmee, vooral als voorzitter van de werkgroep infiltratie, en over trajecten die in Rotterdam hebben gelopen. Op 1 juni 1993 heeft u aan de Rechercheadviescommissie een rapport afgescheiden over infiltratie. Wat is er toen mee gebeurd?

De heer **De Wit:**

Dat rapport is besproken in de Rechercheadviescommissie, vooral op basis van een begeleidende brief die ik namens de werkgroep aan de Rechercheadviescommissie had geschreven. In die begeleidende brief staat dat het rapport een aantal praktische voorstellen bevat voor de wijze waarop de politile en andersoortige infiltratie in de toekomst zou kunnen worden geregeld. Het rapport baseert zich op een beschrijving van de jurisprudentile ontwikkeling die zich heeft voorgedaan en geeft in dat verband een antwoord op mogelijke ontwikkelingen in de toekomst. Het rapport bevat geen diepgaande strategische beschouwingen over de wijze waarop politile infiltratie zich zou kunnen ontwikkelen en de grenzen die daarbij in de toekomst in acht zouden moeten worden genomen. Het advies aan de Rechercheadviescommissie en in het verlengde daarvan ook aan beide bewindslieden was om een nieuwe commissie in het leven te roepen met een andersoortige samenstelling die met name de strategische koers zou moeten uitzetten voor het middel infiltratie in de toekomst en die ook finaal zou moeten kunnen adviseren over de wijze waarop dat in de organisatie van de politie zou kunnen worden geregeld.

De **voorzitter:**

Dat heeft de commissie toch niet voorgesteld? Dat hebben de procureurs-generaal toch voorgesteld?

De heer **De Wit:**

De commissie heeft dat voorgesteld in de begeleidende brief die ik erbij geschreven heb. De Rechercheadviescommissie heeft dat advies, zoals verwoord in die brief, overgenomen. Nadien zal het rapport besproken zijn in de vergadering van de procureurs-generaal. Ook die vergadering was van oordeel dat het dienstig zou zijn om een andersoortige, strategisch samengestelde werkgroep te laten kijken naar de wijze waarop infiltraties zich in de toekomst zouden moeten gaan ontwikkelen. De basis daarvan ligt dus in de begeleidende brief, gevoegd bij het advies dat de werkgroep heeft uitgebracht aan de Rechercheadviescommissie.

De **voorzitter:**

Twee dingen vallen daarbij op. Ten eerste dat u in dat eerste advies aan de Rechercheadviescommissie niet ingaat op het opheffen van verschillende politie-infiltratieteams in Amsterdam en bij de rijkspolitie Rotterdam-Haaglanden, waar u toen kennis van droeg. Waarom niet?

De heer **De Wit:**

Ja, dat kan ik mij herinneren. Deze incidenten deden zich voor op het moment dat het eindstadium van de rapportage bereikt was. Wij wisten dat er langs andere lijnen ook rapportages waren gemaakt over de oorzaken die aan de problemen met deze teams ten grondslag lagen. Wij hadden op dat moment geen gelegenheid meer om daar nog eens heel uitdrukkelijk een groot aantal beschouwingen aan te wijden.

De **voorzitter:**

Is dat niet vreemd dat u daar toen niet op inging, aangezien meer dan de helft van de infiltratiecapaciteit kwam te ontvallen?

De heer **De Wit:**

Wij hebben dat niet in dat rapport gedaan om de redenen die ik net uiteenzette. Dat neemt niet weg dat er langs andere weg - er zijn natuurlijk wel wat meer wegen om de ministers op bepaalde ontwikkelingen te wijzen op de consequenties daarvan voor de toekomst. - wel degelijk uitgebreid gewezen is op de problemen die zich bij deze twee PIT-teams hebben voorgedaan en

De **voorzitter:**

Langs welke weg?

De heer **De Wit:**

Langs de weg van schriftelijke en mondelinge berichtgeving.

De **voorzitter:**

Ik heb daar niets van teruggevonden, behalve een brief van de vice-voorzitter van de Rechercheadviescommissie. Hij zegt: er zijn moeilijkheden, maar het is niet aan ons om daar nu verder op in te gaan.

De heer **De Wit:**

Er zijn door werkgroepen uitgebreide rapportages opgesteld over de achtergronden van de problemen die zich bij deze PIT-teams hebben voorgedaan.

De **voorzitter:**

Welke werkgroepen?

De heer **De Wit:**

Werkgroepen die uit de korpsen zelf gekomen zijn.

De **voorzitter:**

Heeft u die rapportage ooit gezien?

De heer **De Wit:**

Ja, ik heb ze gezien.

De **voorzitter:**

Wat voor een werkgroepen waren dat dan?

De heer **De Wit:**

De precieze samenstelling van die werkgroep weet ik niet meer. Ik weet alleen dat het een rapport is waarin uitgebreid is ingegaan op de achtergronden en de problemen die zich hebben voorgedaan en dat die rapporten...

De **voorzitter:**

Rapporten van wie?

De heer **De Wit:**

Rapporten uit de eigen korpsen zelf.

De **voorzitter:**

Dus uit Amsterdam?

De heer **De Wit:**

In ieder geval uit Den Haag.

De **voorzitter:**

En ook uit Amsterdam?

De heer **De Wit:**

Dat weet ik niet; dat kan ik mij niet precies herinneren.

De **voorzitter:**

Dat weet u niet?

De heer **De Wit:**

Ik heb n uitgebreid rapport uit Den Haag gezien.

De **voorzitter:**

Waarom is dat team van de rijkspolitie Den Haag toen opgeheven?

De heer **De Wit:**

Laat ik er de voorkeur aan geven om niet helemaal in details te treden.

De **voorzitter:**

Dat vroeg ik ook niet.

De heer **De Wit:**

Nee. Ik geloof dat de problemen die zich in Den Haag en ook in Amsterdam voordeden, ongeveer langs dezelfde lijnen liepen. De problemen zaten voornamelijk in de wijze waarop het optreden van politile infiltranten begeleid werd en in de wijze waarop dat werd afgewikkeld. Er was groeiende twijfel en onzekerheid over de vraag of politile infiltranten op dat moment in die omstandigheden, in die setting, op een voldoende verantwoorde wijze gestuurd zouden kunnen worden. Dat is in zijn algemeenheid de achtergrond van het probleem dat zich daar voordeed.

De voorzitter:

Wij hebben daarover met vertegenwoordigers uit Amsterdam gesproken. De reden voor opheffing in Amsterdam en Den Haag was volgens u dus onvoldoende sturing. Kunt u dat nader aangeven?

De heer De Wit:

Het zal u bekend zijn dat een politieel infiltratieteam bestaat uit een paar mensen die de eigenlijke operationele werkzaamheden uitvoeren en dat daaromheen een begeleidingsteam zit. Op de achtergrond is er ook nog psychologische begeleiding, die voortdurend plaatsvindt en acuut wordt op het moment dat zich bijvoorbeeld in de psychologische sfeer bepaalde problemen voordoen. In dat spanningsveld zijn vraagpunten gerezen, in dat spanningsveld zijn problemen ontstaan, met name op het punt van de sturing. Dat betrof met name de vraag of een begeleidingsteam wel in staat is - nogmaals: in dat tijdsbestek, in die omstandigheden, tegen die achtergronden - op een verantwoorde en in alle opzichten doorzichtelijke wijze de politile infiltranten te sturen.

De voorzitter:

Maar is het dan toch niet vreemd dat u daar toen niet inhoudelijk op bent ingegaan, namelijk op het feit dat de meerderheid van de infiltratieteams op dat moment werd opgeheven? Dat had toch in de rede gelegen?

De heer De Wit:

Wij hebben er in dat rapport niet op gewezen om redenen die ik net uiteenzette. Wij wisten dat het langs andere lijnen gebeurde. Ik kan mij niet herinneren of wij in de begeleidende brief, die er op het laatste moment bij werd gevoegd, aan dat punt aandacht hebben besteed. Het is natuurlijk wel in zijn algemeenheid ter sprake gekomen bij de concipering van het tweede advies dat vorig jaar is uitgekomen, overigens zonder in detail te spreken over de problemen die zich daar voordeden. Dat laatste is een bewuste keuze geweest.

De voorzitter:

De problemen, zoals wij nu hebben kunnen vaststellen, hadden niet direct te maken met corruptie, maar meer met de organisatie. Nogmaals, het is eigenlijk verwonderlijk dat daarover door u nooit een oordeel is gegeven.

De heer De Wit:

Ik blijf bij de uiteenzetting die ik net gaf en bij de constatering dat wij in het tweede rapport wel degelijk met die problemen rekening hebben gehouden. Wij gaven er echter de voorkeur aan om in ons rapport niet in detail of in het bijzonder over deze twee teams te spreken, omdat de rapportage daarover bekend was.

De voorzitter:

U wilde daar niet meer in roeren.

De heer De Wit:

Ik wilde daar niet meer in roeren.

De heer Koekkoek:

Mijnheer De Wit, wat ging er nu concreet mis met die infiltratie, niet alleen in de sfeer van de begeleiding maar vooral ook in de uitvoering?

De heer De Wit:

Ik denk niet dat het goed is dat ik daar echt in detail op inga. U kunt zich voorstellen wat er misgaat. Ik geef er toch de voorkeur aan - ik denk dat dit aan de waarde van het antwoord niet afdoet - om daar in algemene zin over te spreken. De gevaren van infiltratie in het algemeen en de gevaren van politile infiltratie zijn natuurlijk bekend. Als dat te lang duurt,

als dat onvoldoende gestuurd is, kan het gevaar ontstaan dat men te zeer verweven raakt met het milieu waarin men opereert, dat men te zeer de criminele kleur aanneemt, dat men te zeer in een normen- en waardenscala terechtkomt waar een zeker afglijden in voorkomt. Het is ook voorspelbaar en aannemelijk dat in dat veld zeer veel aandacht moet worden besteed aan de wijze waarop dat door het begeleidingsteam wordt begeleid en gestuurd. Als in dat spanningsveld die spanning te groot wordt, kan dat reden zijn om aan de bel te trekken en daaruit bepaalde consequenties te trekken. Ik denk dat ik met deze omschrijving voldoende indicaties heb gegeven.

De heer **Koekkoeck:**

U duidt aan dat infiltranten strafbare feiten pleegden waar dat niet de bedoeling was.

De heer **De Wit:**

Nou, het hoeft nog niet direct te zitten in de sfeer van de strafbare feiten. Het kan in zijn algemeenheid ook zitten in de manier waarop men zich in het criminele milieu beweegt, in de grenzen...

De heer **Koekkoeck:**

Kunt u n concreet voorbeeld geven?

De heer **De Wit:**

Een concreet voorbeeld zou kunnen zijn dat men de activiteiten die men als politile infiltrant onderneemt of andersoortige activiteiten ook wel eens voor anderen onderneemt. Met andere woorden: op een gegeven moment ontstaat enige verwarring over de vraag wie opdrachtgever is.

De **voorzitter:**

Maar mijnheer De Wit, kunt u niet gewoon preciezer zijn, aangezien ons ook uit andere bron duidelijk is wat het is? Wij willen graag uw oordeel daarover. U maakt het nu alleen maar onduidelijker voor ons.

De heer **De Wit:**

Nee, u vraagt mij niet naar een oordeel. U vraagt mij naar feiten.

De **voorzitter:**

Ik vraag u eerst naar de feiten en dan om een oordeel.

De heer **De Wit:**

Voor zover ik daartoe in staat ben, geef ik u antwoord op uw vraag die een feitelijk karakter draagt.

De **voorzitter:**

Nee, dat doet u nog niet.

De heer **De Wit:**

Voor zover ik daartoe in staat ben en mijzelf daartoe in staat acht, geef ik een feitelijk antwoord. Als u mij vraagt naar een normatief antwoord, dan zal ik dat graag daaraan toevoegen.

De **voorzitter:**

Nee, ik wil u eerst de feitelijke vraag stellen: wat is er misgegaan in Amsterdam en wat is er misgegaan in het team Den Haag-Rotterdam van de rijkspolitie?

De heer **De Wit:**

Ik heb dat uiteengezet in algemene bewoordingen, die naar mijn oordeel voldoende duidelijk zijn. Ik heb geen ruimte en trouwens op dit moment ook onvoldoende kennis van alle details die zich daar hebben afgespeeld om op die vraag een nader feitelijk antwoord te geven. Daar zouden te veel onzekere en speculatieve elementen in zitten.

De **voorzitter:**

Maar daar heeft u toch over gesproken? U stond toch aan het hoofd van die werkgroepen?

De heer **De Wit:**

Ja, daar is over gesproken.

De **voorzitter:**

Goed. Wat is u toen bekend geworden over wat er in Amsterdam is misgegaan?

De heer **De Wit:**

Wat mij daarover bekend is geworden, heb ik net uiteengezet.

De **voorzitter**:

Nee, dat heeft u niet. U zegt: het zou kunnen, het is mogelijk dat. Maar ik zou graag precies van u willen weten wat er in Amsterdam is misgegaan. En dan hebben wij het niet over operationele gegevens van vandaag de dag.

De heer **De Wit**:

In Amsterdam is er, als ik het zo algemeen mag... Ja, ik blijf toch in wat algemeen...

De **voorzitter**:

Waarom geeft u niet gewoon een antwoord? Dat maakt het zoveel makkelijker.

De heer **De Wit**:

Nee, zo simpel ligt dat niet. Uit de evaluatie die bij beide PIT-teams heeft plaatsgevonden, blijkt dat een vervaging is ontstaan over de vraag wie op een gegeven ogenblik sturend optreedt, wie op een gegeven ogenblik opdrachtgever is. Men ziet de risico's die in zijn algemeenheid bij infiltratie staan beschreven, namelijk dat men de activiteiten die men in het ene kanaal pleegt, overhevelt naar het andere kanaal, soms ook in opdracht van de criminele organisatie zelf.

De **voorzitter**:

Maar zegt u nu dat de criminele organisatie in Amsterdam in feite de infiltratie heeft gestuurd?

De heer **De Wit**:

Dat zeg ik niet. Zover gaat het niet. Het kan op kleine onderdelen plaatsvinden.

De **voorzitter**:

Hoever ging het volgens u dan wel?

De heer **De Wit**:

Dat gebeurde op onderdelen van de taakstelling.

De **voorzitter**:

Welk taakstelling?

De heer **De Wit**:

De taakstelling die men als politile infiltrant heeft.

De **voorzitter**:

Waar ging die dan buiten zijn boekje?

De heer **De Wit**:

Men gaat buiten zijn boekje als men zich begeeft buiten de strikte afspraken die gemaakt zijn over die taakstelling. Als er bijvoorbeeld van de kant van de organisatie om activiteiten gevraagd wordt waarover geen afspraken gemaakt zijn en die ook duidelijk buiten het werkveld terechtkomen, dan kunnen daarmee problemen ontstaan.

De **voorzitter**:

Dan gaat u nu dus verder dan men ons in Amsterdam gezegd heeft, namelijk dat het meer ging om een zaak van slecht declareren, slecht afrekenen en slecht rekenschap geven. U zegt: men heeft ook andere activiteiten uitgevoerd. Heeft men in Amsterdam inderdaad andere activiteiten uitgevoerd dan was afgesproken, behalve dan dat men misschien niet goed heeft gedeclareerd?

De heer **De Wit**:

Ik kan dat niet zo met 100% zekerheid zeggen.

De **voorzitter**:

Maar daarnet zei u dat.

De heer **De Wit**:

Nee, ik heb gezegd dat een vervaging ontstaat, overigens zonder antwoord te geven op uw vraag of zich dat ook in werkelijkheid heeft voorgedaan. Maar als er gevaar in die richting ontstaat, kan dat voldoende zijn om aan de bel te trekken.

De **voorzitter**:

Maar weet u nu of dat gebeurd is of niet?

De heer **De Wit**:

Dat weet ik niet, althans op dit moment niet in voldoende details.

De voorzitter:

Maar wat weet u nu wel? Het is toch zo moeilijk, ook vanwege de tijd, om aldoor maar van die rondtrekkende bewegingen te maken. Vanuit Amsterdam is ons duidelijk gezegd: er was sprake van slecht declareren en er was mogelijk sprake van algemeen gedrag dat niet stuurbaar meer was. Daarom is men opgehouden. Maar het ging niet om corruptie of om het uitvoeren van handelingen waarvoor men binnen zo'n traject absoluut niet gerechtigd zou zijn.

De heer De Wit:

U kunt het mij niet kwalijk nemen dat ik er toch wat in algemene termen over blijf spreken. Ik moet afgaan op datgene wat indertijd vanuit Amsterdam aan mij bericht is. In dat opzicht heb ik dus een vrij passieve houding. En dan praat ik over de algemene conclusies die in dat verband getrokken zijn. Dan moet u niet aan mij vragen wat precies de details zijn, want daar heb ik zelf geen onderzoek naar verricht. Uit eigen wetenschap weet ik dat niet.

De voorzitter:

Heeft u die details niet gevraagd?

De heer De Wit:

Nee, dat is daar uit eigener beweging, zoals het ook hoort, onderzocht.

De voorzitter:

U staat aan het hoofd van twee werkgroepen infiltratie. Dan zijn er twee mogelijkheden: of u vertelt ons hier niet alles, of u heeft het niet gevraagd. Vertelt u ons nu niet alles of heeft u het niet gevraagd?

De heer De Wit:

Ik vertel u alles wat ik op dit ogenblik weet; laten wij dat als uitgangspunt nemen.

De heer De Graaf:

Maar u zei net dat u geen ruimte had om hier iets over te vertellen. Dat heb ik u letterlijk horen zeggen. Dat suggereert toch iets anders.

De heer De Wit:

Ik vertel u datgene wat als algemene conclusie in de rapportage vanuit beide politieregio's naar voren is gekomen. Ik word voorzichtig op het moment dat ik daarover in precieze details moet treden. Ten eerste heb ik het onderzoek niet zelf gedaan, want het onderzoek is in beide steden verricht. Wat dat betreft, moet ik enigszins aan de voorzichtige kant blijven.

De voorzitter:

Nee, dat begrijp ik wel. Wij vragen u gewoon: wat wist u ervan? Dat is een heel simpele vraag. Of heeft u niet verder doorgevraagd?

De heer De Wit:

Ik weet van deze affaires datgene wat in de rapporten vermeld staat. De achtergrond en de details waarop de conclusies gebaseerd zijn, zijn mij, voor zover die niet in de rapporten staan, niet bekend.

De voorzitter:

Maar net sprak u maar over n rapport.

De heer De Wit:

Nee, ik praat over twee situaties: Amsterdam en Den Haag. Mij is n rapport bekend, maar ook over de Amsterdamse situatie is uiteraard de nodige rapportage verricht. Die is mondeling toegelicht. Het rapport zelf heb ik niet gelezen.

De voorzitter:

Wat zijn de belangrijkste feitelijke conclusies uit die mondelinge rapportage?

De heer De Wit:

De belangrijkste feitelijke conclusies zijn dat er zich in sturing en toezicht problemen voordeden en dat het gevaar werd onderkend dat in de uitvoering van werkzaamheden in bepaalde situaties een vervaging dreigde te ontstaan.

De voorzitter:

Was er bij het team Den Haag-Rotterdam sprake van ongewenste contacten?

De heer **De Wit**:
Nee, niet voor zover ik op dit moment weet.

De **voorzitter**:
Dat weet u niet.

De heer **De Wit**:
Nee, niet voor zover mij op dit moment bij staat.

De **voorzitter**:
Wat weet u daar nog wel van?

De heer **De Wit**:
Wat ik u zeg.

De **voorzitter**:
Dat is?

De heer **De Wit**:
De algemene zin die ik net uitsprak: problemen in sturing en toezicht op de activiteiten en toenemende vrees voor vervaging van taken.

De **voorzitter**:
U weet dus niet van ongewenste contacten bij dat team van de rijkspolitie Den Haag-Rotterdam.

De heer **De Wit**:
Op dit moment niet, voor zover mij nu bij staat niet.

De **voorzitter**:
Dat weet u nu helemaal zeker.

De heer **De Wit**:
Voor zover mij nu bij staat en voor zover mijn herinneringsvermogen op dit moment gaat.

De **voorzitter**:
Kunt u, als u het niet erg vindt, nog even in uw herinneringsvermogen grijpen?

De heer **De Wit**:
Dat heb ik op dit ogenblik al gedaan.

De **voorzitter**:
Daar bent u nu mee klaar?

De heer **De Wit**:
Ik kan niet dieper tasten.

De **voorzitter**:
Goed.

De heer **Rabbae**:
Mijnheer De Wit, wie of wat beperkt uw ruimte om ons datgene te vertellen wat u weet? U zei net dat u eigenlijk niet de ruimte heeft om dat te vertellen.

De heer **De Wit**:
Een aantal omstandigheden. In de eerste plaats is dat de beperktheid van de menselijke geest, in de tweede plaats het aantal jaren dat het inmiddels alweer geleden is dat wij over deze rapporten gesproken hebben en in de derde plaats dat ik het niet prudent vind om, nu ik er zelf geen onderzoek naar heb ingesteld, al te zeer gedetailleerd weg te lopen met gegevens die ik hetzij in algemene zin gelezen heb, hetzij mij in algemene zin bericht zijn.

De heer **Rabbae**:
Wie heeft u uit Amsterdam bericht over datgene wat toen gebeurde?

De heer **De Wit**:
Er is indertijd over gerapporteerd door de toenmalige vertegenwoordiger van de Amsterdamse politie in de werkgroep die aan de Rechercheadviescommissie adviseerde.

De heer **Rabbae**:
Wie was dat?

De heer **De Wit**:
Dat was...

De voorzitter:

Zal ik het er even bij pakken?

De heer De Wit:

Zijn naam schiet mij nu even niet te binnen. Hij wordt in de samenstelling van de werkgroep genoemd. Dat is vrij makkelijk na te gaan.

De voorzitter:

U heeft er dus in algemene zin naar gevraagd. Was er geen aanleiding voor om op dat moment de ministers er verder op te "alerteren"? Was er geen aanleiding om dat in de nieuwe werkgroep als eerste te bespreken?

De heer De Wit:

Dat is ook gebeurd. Misschien is dat niet als eerste gebeurd, omdat de werkgroep zich met een aantal facetten van het onderwerp infiltratie bezig heeft gehouden. Maar er is natuurlijk uitgebreid over gesproken. Het is wel degelijk ook leerstof geweest voor een aantal van de aanbevelingen en voor de behoedzaamheid die hier en daar in de aanbevelingen is opgenomen.

De voorzitter:

Wat heeft u in uw rapport uitgesloten wat in Amsterdam en bij de rijkspolitie-West wel gebeurde?

De heer De Wit:

In het rapport wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan problemen in de sturing en het toezicht, zonder in details te treden. Het rapport dat wij hebben uitgebracht, is natuurlijk niet het enige leermoment van de laatste jaren geweest voor de wijze waarop politile en andersoortige infiltratie heeft plaatsgevonden en voor de wijze waarop de sturing daarbij plaatsvond. Er zijn voorwaar wel andere momenten geweest. Het is wel reden geweest om daar nog eens uitdrukkelijk aandacht aan te besteden. U zult ook hebben gelezen, dat wij in het rapport buitengewoon terughoudend zijn of terughoudend zijn geworden als het gaat om ruimte voor politile infiltratie op langere termijn, de zogenaamde diepte-infiltratie. Die terughoudendheid bij diepte-infiltratie is natuurlijk ook voor een gedeelte - er zijn ook andere overwegingen bij genoemd - ingegeven door ervaringen die zich in de praktijk hebben voorgedaan.

De voorzitter:

U heeft in het nieuwe rapport wel een paar strategische keuzen gemaakt; daar komen wij nog over te spreken. De vraag is nu: wat is de invloed geweest van het mislukken van de teams in Amsterdam en in de regio West van de rijkspolitie op dat nieuwe rapport? Dat bijvoorbeeld geen diepte-infiltratie door een politieman meer mogelijk was?

De heer De Wit:

Ja, dat is n van de punten.

De voorzitter:

Maar dat had toch in Amsterdam helemaal niet plaatsgevonden, want dat waren toch pseudo-kopers? Dat had zich dus toch nog niet voorgedaan in Amsterdam?

De heer De Wit:

Ja. Maar uit de wijze waarop zaken plaatsvinden, kan men natuurlijk proberen om een lijn naar de toekomst uit te zetten. Als zich in fase A al problemen voordoen of zouden kunnen voordoen, dan moet men met fase B natuurlijk des te voorzichtiger zijn. Dat is ook de reden geweest waarom wij hebben gezegd: voor zover wij nu naar de praktijk van de politile infiltratie kijken, zien wij dat er risico's zijn van effecten op de persoonlijkheid van het langdurig verblijven in het criminele milieu. Wij zagen de bezwaren daarvan en wij waren daarin buitengewoon terughoudend. Waarom? Omdat politiemensen natuurlijk niet voor deze banen geselecteerd zijn. Politiemensen zijn er ook niet echt voor opgeleid. Dit betekent dat er een geweldige psychologische omzetting in de persoonlijkheid moet plaatsvinden. Die bezwaren worden des te pregnanter naarmate het traject langer duurt. Dat is de reden geweest, mede gebaseerd op de ervaringen van de twee incidenten die zich hebben voorgedaan, waarom wij op dat punt zeer terughoudend waren en andere

methodieken hebben beschreven met wellicht hetzelfde resultaat maar met iets minder risico.

De **voorzitter**:

Wat hebben wij er dus van geleerd? Is dat de tijdsduur waarop een politieman als infiltrant kan optreden?

De heer **De Wit**:

Ik vind dat u met het begrip "tijdsduur" mijn betoog dat ik net hield, wel heel compact samenvat. Ik heb wel meer argumenten aangevoerd.

De **voorzitter**:

Maar wat kon er niet meer wat daarvoor nog wel kon? Ik heb het namelijk niet kunnen ontdekken. Integendeel.

De heer **De Wit**:

Ik geloof dat dit een antwoord is waarop het rapport eigenlijk niet behoefde in te gaan.

De **voorzitter**:

Waarom niet?

De heer **De Wit**:

Op basis van de incidenten die zich hebben voorgedaan, kunnen wij zeggen dat zich in een bepaald traject van infiltratie problemen zouden kunnen voordoen en dat er ook gevaren zijn geweest die in die richting wezen. Dat betekent dat je in ieder geval dat traject zo zorgvuldig mogelijk moet regelen, met nog meer energie, overtuiging en inzet dan vroeger het geval is geweest. Als dat zou kunnen, dan zouden wij al tevreden zijn. Dan zeggen wij: wees dan buitengewoon voorzichtig met het zetten van een paar stappen verder, bedenk wat je doet, doe het voorlopig maar niet of doe het helemaal niet, probeer eens te bekijken welke andere vormen van infiltratie denkbaar zijn die meer perspectief bieden met minder risico.

De **voorzitter**:

Wat moet een politieman als infiltrant voorlopig niet doen?

De heer **De Wit**:

Wat de beleidsmakers niet zouden moeten beslissen, is instemmen met of de weg opgaan van politile infiltratie in de echte dieptebetekenis van het woord: het aaneengesloten, langdurig, vele jaren politiemensen laten onderdompelen in het criminele milieu. Daarvan achtten wij de risico's te groot.

De **voorzitter**:

Maar dat is vroeger toch ook nooit gebeurd?

De heer **De Wit**:

Nee, maar aan de werkgroep is natuurlijk gevraagd om zich te bezinnen op de wijze waarop de zaak zich in de toekomst zou kunnen ontwikkelen. Het kenmerk van dit soort strategische beschouwingen, is dat je je een voorstelling probeert te maken van de situatie zoals die er over drie, vier jaar uitziet. Als wij dat inschatten en kijken naar de internationale ontwikkelingen, die anders liggen dan de situatie in Nederland, moeten wij natuurlijk een antwoord geven op de vraag hoe die er over drie, vier jaar uitziet. Dat antwoord hebben wij op dit zeer belangrijke punt gegeven. Dat antwoord is mede ingegeven door de gebleken risico's van het traject dat in de Nederlandse politie tot dusver had plaatsgevonden.

De **voorzitter**:

Maar nogmaals: die risico's waren toch gans anders? Er waren toch nooit infiltranten geweest die jarenlang in een organisatie waren ondergedoken? Het een spoort toch niet met het ander?

De heer **De Wit**:

In mijn beleving is het kenmerk van een strategische opdracht, dat men zich een voorstelling probeert te maken van de wijze waarop zaken er over drie, vier jaar uitzien maar die op dit moment nog niet geheel in werkelijkheid zijn omgezet.

De heer **Vos**:

In hoeverre is gebruik gemaakt van Amerikaanse inzichten over infiltratie? Is er ook gekeken naar de ervaringen met de diepte-infiltratie in Amerika en de begeleiding die daar geboden is?

De heer **De Wit**:

Dat is inderdaad gebeurd, niet alleen met de DEA, maar ook met de Royal Canadian Mounted Police. Uit de rapportage komt naar voren dat wij wel beschikten over een aantal Amerikaanse stukken, met name de zeer uitgebreide FBI-regeling die op dit punt bestaat. Wij hebben er ook alle mogelijke moeite voor gedaan om die stukken bij het rapport gevoegd te krijgen, maar dat is ons geweigerd door de desbetreffende justitiële autoriteiten in Amerika. Het was op een aantal punten een zeer verhelderend stuk. Nogmaals: wij hebben gezegd dat wij het internationale voorbeeld van de diepte-infiltratie in de Nederlandse verhoudingen, mede gelet op het gebied, de beperkte omvang van het land en alle andere praktische problemen die zich daarbij voordeden, niet moesten volgen. Daarbij komt dat ook elders inmiddels wel wat vraagtekens zijn gerezen in de afweging van de pro's en contra's van dit soort langdurige diepte-infiltraties.

De **voorzitter**:

Maar dat was een verschijnsel dat wij in de Nederlandse situatie nog nooit hadden gekend en nog niet kennen. U zegt: dat moeten wij ook niet kennen. Maar dat geeft geen antwoord op de vraag wat met uw voorstellen verder is verbeterd na de Amsterdamse en andere ervaring waar wij over spraken.

De heer **De Wit**:

In een groot aantal opzichten is er natuurlijk niet zo gek veel verbeterd, al was het maar omdat de politile infiltratiecapaciteit gigantisch is afgenomen.

De **voorzitter**:

Is uw rapportage niet veeleer gewoon het pragmatisch bekijken wat er wordt aangetroffen om te trachten daarvoor een soort kader te geven? Dat is toch eigenlijk wat u doet?

De heer **De Wit**:

Alsof dat niet geweldig zinvol is!

De **voorzitter**:

Dat zeg ik niet. Maar in het rapport staat niet specifiek, geleerd uit de slechte ervaringen, dat dit en dat niet meer moet worden gedaan wat vroeger wel gebeurde. Dat zegt u toch niet in dat rapport? U zegt toch niet: pseudo-koop moeten wij niet meer doen?

De heer **De Wit**:

Uit het feit dat wij dat niet zeggen, kunt u afleiden dat wij vinden dat het op die punten moet doorgaan.

De **voorzitter**:

Dan kan ik dus de conclusie trekken dat er op basis van uw rapport niets is dat nu niet meer moet gebeuren, terwijl het vroeger wel gebeurde?

De heer **De Wit**:

Onderdeel van de strategische opdracht is om expliciete uitlatingen te doen en een zienswijze te ontwikkelen over de wijze waarop de zaak zich over een aantal jaren zou moeten gaan ontwikkelen, lerend van de effecten om ons heen en lerend van de eigen ervaringen. Verder gaat het om het scheppen van een zo duidelijk mogelijk kader voor de wijze waarop de politile infiltratie zich de komende jaren wel zou kunnen ontwikkelen, ook kijkend naar de ervaringen die wij hebben opgedaan.

De heer **Vos**:

Moet je de Amsterdamse affaire nu beschouwen als een incident of heeft zij meer een structurele achtergrond? Waarom is dat dan het geval?

De heer **De Wit**:

Ik geloof niet dat het een structurele achtergrond heeft, want dat zou kunnen leiden tot de slotsom dat het risico in ontoelaatbare vormen min of meer inherent aan het middel zou zijn. Dat geloof ik niet. Ik geloof dat het een incident is, een schok, een strubbeling, die zich

in de opbouw van dit soort zeer gevoelige organisaties voordoet. Ik wil het ook in die zin kwalificeren.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer De Wit, was u tijdens het schrijven van dat rapport en de beraadslaging in de commissie inderdaad geen enkel infiltratietraject bekend dat in de richting ging van langdurige diepte-infiltratie?

De heer **De Wit**:

Het is moeilijk om op die vraag een antwoord te geven. Wij kunnen spreken over verschillende situaties. Pseudo-koop laat ik even buiten beschouwing, omdat dit natuurlijk een vrij eenvoudige vorm van infiltratie is. Wij hebben wel getracht - ikzelf ook meermalen bij andere gelegenheden - om aan te geven dat er een verschil is tussen wat wij projectmatige infiltratie noemen en de diepte-infiltratie. Bij projectmatige infiltratie blijft de infiltrant wel gedurende een aantal jaren beschikbaar, maar is hij niet permanent gedurende al die jaren in het milieu ondergedoken. Dit betekent dat hij gedurende een aantal jaren zo nu en dan zijn activiteiten uitvoert, maar niet geheel en al ondergedompeld wordt. In voorbeelden van die projectmatige infiltratie zie je sporen van mogelijke diepte-infiltratie in de toekomst naar voren komen. Daarvan hebben wij dus gezegd: voorlopig tot hier en niet verder.

De heer **Rouvoet**:

Dus u kende wel enkele voorbeelden waarin het een eind uit de richting van pseudo-koop en in de richting van diepte-infiltratie ging, hoewel het misschien niet helemaal die naam verdiende? De sporen daarvan waren wel aanwezig toen u met uw werk bezig was.

De heer **De Wit**:

Als je kijkt naar de wijze waarop de infiltratie zich ontwikkelt, dan zie je dat dit steeds stappen verder gaat.

De heer **Rouvoet**:

Hoever ging het verste traject dat u op dat moment kende?

De heer **De Wit**:

In tijdsduur?

De heer **Rouvoet**:

Nee, hoever qua diepte-infiltratie.

De heer **De Wit**:

Voorbeelden van diepte-infiltratie, zoals ik het net beschreef, heb ik niet meegemaakt of vernomen. Dat geldt niet voor projectmatige infiltratie.

De **voorzitter**:

Wat is volgens u het verschil tussen diepte- en projectmatige infiltratie?

De heer **De Wit**:

Diepte-infiltratie betekent volgens mij dat men geheel en al, dus bijna 24 uur per dag, deel uitmaakt van het criminele milieu. Projectmatige infiltratie betekent een samenspel van infiltratieacties, waarbij de een gedurende een aantal jaren zo nu en dan dat criminele milieu ingaat en waarbij ook de activiteiten van de een met die van de ander kunnen worden gecombineerd.

De **voorzitter**:

De ene en de andere politie-infiltrant?

De heer **De Wit**:

Ja, verschillende politie-infiltranten. Daarbij is sprake van een veel grotere veelsoortigheid van acties dan bij diepte-infiltratie.

De **voorzitter**:

Maar het verschil is toch veeleer dat bij projectmatige infiltratie in ieder geval elke dag wordt teruggekoppeld met het begeleidingsteam, dus elke keer dat men het milieu gaat? Dat is toch het verschil met diepte-infiltratie? 24 uur in het milieu betekent immers dat je niet meer kunt terugkoppelen en dat geen proces-verbaal kan worden gemaakt. Dat is toch de grens?

De heer **De Wit:**

Nee, dat blijft natuurlijk in beide situaties het geval.

De **voorzitter:**

Als je 24 uur in dat milieu bent ondergedoken, kun je er niet meer uit.

De heer **De Wit:**

Ik zei: bijna 24 uur.

De **voorzitter:**

Waarom zucht u zo?

De heer **De Wit:**

Omdat dit soort uitgangspunten natuurlijk evident is. Er blijft terugkoppeling plaatsvinden over datgene wat men aan activiteiten ondernomen heeft. Er blijven verbalen opgemaakt worden van datgene wat men ziet en waarneemt. Dat is natuurlijk n van de meest essentiële dingen die tijdens een infiltratieactie gebeuren, ongeacht het karakter ervan.

De **voorzitter:**

Goed. Dus de grens is niet 24 uur. Is er ook een grens in tijd? Hoelang kan n infiltrant in een bepaalde zaak werken?

De heer **De Wit:**

Ik durf daar geen algemene uitspraak over te doen. Ik ga hier niet in termen van weken of maanden praten.

De **voorzitter:**

Waarom niet?

De heer **De Wit:**

Omdat dat te zeer wordt bepaald door het incident dat zich aanbiedt.

De **voorzitter:**

Weet u wat het probleem is? Het blijft voor ons n grote bak met vaagheid. Wij proberen daarin voor onszelf enige structuur aan te brengen. Er moet toch een grens zijn, ook beheersmatig, waarboven een politiemann niet in eenzelfde zaak kan infiltreren?

De heer **De Wit:**

Nee, was dat maar zo simpel. Er is niet zomaar uit de lucht een grens te trekken van een x-aantal maanden. De werkelijkheid van de zaken waarin infiltratie zich aanbiedt, laat zich niet in dat soort simplificaties vatten.

De **voorzitter:**

Maar er is toch ook nog het gewone wel en wee van de persoon zelf? Er is toch ook beheersmatig gezegd: nooit langer dan vier jaar?

De heer **De Wit:**

Ook dat is van persoon tot persoon verschillend. De enige tijdsduur die wij hebben genoemd, is de tijd gedurende welke iemand als politile infiltrant inzetbaar is.

De **voorzitter:**

Nou, hoelang is dat?

De heer **De Wit:**

Daarvoor hebben wij een termijn van vijf jaar genoemd.

De **voorzitter:**

Dan kan het dus nooit langer dan vijf jaar zijn.

De heer **De Wit:**

Ja. Maar dat betekent niet dat hij die hele vijf jaar...

De **voorzitter:**

Dat begrijp ik ook wel. Welke duur heeft uw voorkeur?

De heer **De Wit:**

De duur van het beschikbaar zijn of de duur van de feitelijke werkzaamheden?

De **voorzitter:**

Van de feitelijke werkzaamheden.

De heer **De Wit:**

Ik heb daar geen voorkeur voor.

De voorzitter:

Goed. Ik loop nu het schema langs. Pseudo-koop, gebeurt dat nog in Nederland?

De heer De Wit:

Dat zal zeker gebeuren.

De voorzitter:

Heeft u enig idee hoe vaak dat door politie-infiltranten gebeurt?

De heer De Wit:

Wij hebben onderzoek laten doen naar de gevallen en de soorten van infiltratie die zich de laatste jaren hebben afgespeeld. De cijfers daarover zijn u bekend. Aanvankelijk zat daar een groot aantal gevallen van pseudo-koop bij. Het is ook heel goed te zien dat die pseudo-koopacties langzamerhand in frequentie afnemen en vervangen worden door andere, projectmatige infiltratieacties, omdat pseudo-koop langzamerhand een wat voorspelbaar karakter kreeg en de organisaties waarbinnen het gebruikt werd, zich ook steeds beter tegen dit soort acties zouden kunnen wapenen.

De voorzitter:

Is pseudo-koop ook CID-matig geoorloofd, dus zonder dat sprake is van een verdachte en zonder dat proces-verbaal wordt opgemaakt?

De heer De Wit:

De richtlijnen gaan ervan uit dat pseudo-koop gekoppeld is aan opsporing en vervolging, dus aan een duidelijk strafprocessueel doel. Dat komt in de zaken ook bijna altijd ter sprake. Maar het is wel zo dat je in de praktijk een ontwikkeling ziet waarbij dat strafprocessuele doel enige rek heeft gekregen.

De voorzitter:

Maar vindt u dat pseudo-koop ook kan worden toegepast als het niet in het proces-verbaal komt, als er niet vervolgd wordt?

De heer De Wit:

Als pseudo-koop wordt toegepast, vind ik dat die actie in het proces-verbaal moet worden opgenomen en ter toetsing beschikbaar moet zijn bij de behandeling van een zaak op de zitting. Deze vraagstelling wordt wat bemoeilijkt door het wat geforceerde onderscheid dat langzamerhand ontstaan is tussen wat als de pro-actieve, uitgebouwde CID-fase wordt aangeduid en het tactisch onderzoek.

De voorzitter:

Het is toch heel simpel? Het betekent dat het in het proces-verbaal moet komen en niet zomaar in het CID-traject mag worden gestopt.

De heer De Wit:

Ja.

De voorzitter:

Goed. Nu zijn er bijvoorbeeld uit de doorlichting wel gevallen bekend waarin dat wel is gebeurd. Heeft u daar nog speciaal naar gekeken?

De heer De Wit:

Daar hebben wij niet speciaal naar gekeken. Naar deze strafprocessuele kant van de zaak is geen onderzoek gedaan. Dat was ook niet onze taak.

De voorzitter:

U zegt dat infiltratie moet leiden tot ontmanteling en niet alleen tot strafprocessuele vervolging. Is die term "ontmanteling" niet in feite gebruikt, omdat u bepaalde informatie niet in het proces wilt hebben maar gesloten wilt houden en in het CID-traject wilt stoppen?

De heer De Wit:

Vooropstaat, en dat is ook mijn uitdrukkelijke mening, dat vormen van infiltratie primair een strafprocessueel doel moeten hebben. Zij moeten primair onderdeel zijn van de opbouw van een strafzaak en ook onder controle van het openbaar ministerie blijven. Dat neemt niet weg dat zich bij de opbouw en afdoening van een strafzaak een aantal mogelijkheden tot optreden voordoet. Die mogelijkheden tot optreden zijn ruimer dan alleen maar de strafrechtelijke, justitiele afdoening van zaken.

De voorzitter:

Maar het zijn toch opsporingshandelingen? Het zijn toch opsporingsambtenaren? Ze doen het toch voor de opsporing en niet voor de belastingdienst?

De heer De Wit:

Nee. Maar de laatste tijd staat ook de vraag ter discussie in hoeverre informatie die langs een bepaald kanaal, in dit geval het justitile kanaal, beschikbaar is gekomen, ook kan worden gebruikt door andere overheidsorganen om vanuit hun verantwoordelijkheid preventief, bestuurlijk of ontmantelend te kunnen optreden. Dat is een netelig veld waarin bepaald nog niet de bakens zijn uitgezet.

De voorzitter:

Maar dat is met de infiltratietrajecten die wij kennen, in feite toch nooit het geval? Daar gaat het toch gewoon om opsporing? De vraag is toch niet zozeer of het nu dient voor ontmanteling? De vraag is of infiltratie-informatie in een gesloten CID-traject mag worden gestopt of niet.

De heer De Wit:

Het uitgangspunt is een zuiver justitile beslissing.

De voorzitter:

Mag hetgeen uit politie-infiltratie bekend wordt, volgens u in een gesloten traject worden gestopt dat niet aan de rechter wordt voorgelegd?

De heer De Wit:

Als het gaat om politile infiltratie: neen.

De voorzitter:

Dus daarin heeft u uw standpunt sinds een jaar gewijzigd.

De heer De Wit:

Nee, nee.

De voorzitter:

Jawel. In bijlage 2 van uw rapport staat immers dat dit nog steeds wel moet kunnen.

De heer De Wit:

Laat ik dan nog even duidelijk zeggen wat ik ervan vind. Ik kan mij haast niet voorstellen dat dit afwijkt, maar goed.

De voorzitter:

U spreekt dan nog van "infiltratie die moet kunnen leiden tot een gesloten CID-traject". Dat staat in bijlage 2 of 3 bij het interimadvies infiltratie: gesloten CID-methode, informatie wordt ingewonnen en in beginsel niet in een proces-verbaal opgenomen.

De heer De Wit:

Ik spreek vanuit de zienswijze die ik op dit ogenblik heb. Ik spreek vanuit het systeem van politile infiltratie, dus niet vanuit infiltratie begaan door criminele infiltranten. Dat is nogal een verschil. Ik spreek dus vanuit het concept van de politile infiltratie, waarbij infiltratie plaatsvindt door mensen die daarvan voortdurend ambtsedige processen-verbaal opmaken. Dat is onderdeel van het dossier dat uiteindelijk op een zitting bij een rechter ter sprake komt. Iets anders is dat het ook bij een zuiver justitile beslissing die aan het begin van de opbouw van een zaak is genomen, natuurlijk mogelijk is dat gedurende de opbouw van de zaak gegevens naar voren komen die voor andere overheidsorganen bestuurlijk-fiscaal buitengewoon interessant zijn en mogelijkheden bieden om ook hun verantwoordelijkheid op te pikken. Die overdracht van gegevens is natuurlijk een nummer op zichzelf, met alle problemen die daaraan vastzitten. Maar die mogelijkheden hebben wij heel expliciet willen noemen om duidelijk te maken dat het oplossen van de georganiseerde misdaad in dit land niet een zuiver justitile affaire is, maar evenzeer een verantwoordelijkheid van een ieder die daarbij betrokken is. Daarbij is het dus nodig dat er een onderliggende gegevensstroom plaatsvindt van de een naar de ander.

De voorzitter:

Maar dat was veeleer toekomstmuziek dan dat dit op dit moment het geval is.

De heer De Wit:

Dat is strategische toekomstmuziek.

De heer **De Graaf**:

U spreekt in uw rapport over doeleinden van infiltratie als het ontmantelen. In het rapport wordt aangegeven dat dit niet alleen de strafvorderlijke weg betekent, maar ook de fiscale en de bestuurlijke weg en mogelijk nog andere wegen. Moet ik uit wat u nu zegt, begrijpen dat infiltratie steeds primair gericht moet zijn op een strafvorderlijke weg, maar dat zij overigens ook dienstbaar kan zijn aan andere trajecten?

De heer **De Wit**:

Het is van het grootste belang dat infiltratie in de opbouw van een zaak primair gericht is op het justitiele belang. Het idee dat de politie op grond van haar verantwoordelijkheid voor het veiligheidsbeleid zelf informatie verzamelt en vervolgens zelf beslist aan wie zij deze informatie aanbiedt, zoals door sommige korpschefs wel eens uiteen wordt gezet, moet absoluut van tafel. U kent dat standpunt, naar ik aanneem. Dat standpunt deel ik absoluut niet, omdat dit in verregaande mate en op ontoelaatbare wijze afbreuk doet aan het systeem van bevoegdheden en verantwoordelijkheden die in dit hele precaire veld van toepassing zijn.

De heer **De Graaf**:

Maar het oordeel van politiechefs daargelaten. U zegt: het is de verantwoordelijkheid van het openbaar ministerie, het gaat om het justitieel belang. Maar wat is dat justitieel belang? Is dat strafvorderlijk van aard?

De heer **De Wit**:

Het is het strafvorderlijk belang.

De heer **De Graaf**:

Het is dus niet zo, dat ontmantelen alles kan betekenen.

De heer **De Wit**:

Nee. Het strafvorderlijk belang is het startpunt. De opbouw van een zaak kan zijtakken laten zien. Voor het vervolg in die zijtakken moet je natuurlijk niet blind zijn. Daar moet je geen waterdichte schotten in zetten. Vandaar de term "ontmanteling", die in dat opzicht natuurlijk iets meer perspectief biedt dan het voortdurend koppelen aan opsporen en vervolgen.

De heer **De Graaf**:

Die term "ontmanteling", die u in uw rapportages heeft gebruikt, horen wij nu overal. Iedereen gebruikt die term. Maar dat geeft ook een soort vrijbrief om verschillende wegen te kunnen kiezen al naar gelang dat uitkomt.

De heer **De Wit**:

Maar daarom blijf ik benadrukken dat het opzetten van een zaak op basis van de beschikbare informatie moet worden afgezet tegen en moet worden geleid door het justitiele doel: het strafprocessuele doel dat men daarbij voor ogen heeft. Langs die lijnen kan ook de verantwoordelijkheid van het OM tot haar recht komen. Als men daarin een andere lijn kiest, dan komt men in een diffuus, zompig moeras terecht. Dan is niet meer duidelijk wie er toezicht moet houden.

De heer **Vos**:

Misdaad mag toch niet lonen? Criminele winsten moeten worden afgeroomd. Begrijp ik het goed, dat u het afromen van criminele winsten minder belangrijk vindt dan de strafrechtelijke afdoening?

De heer **De Wit**:

Nee, dat heb ik bepaald niet beweerd. Ik ga uit van het basisuitgangspunt dat de georganiseerde misdaad geen exclusieve justitieaffaire is, maar dat alle overheden verantwoordelijkheid dragen bij het ontwikkelen van methodieken op het preventieve of handhavende vlak. Als informatie langs n kanaal, gestart vanuit zuiver justitiele oogmerken, beschikbaar komt waarmee ook anderen kunnen opereren en hun verantwoordelijkheid invulling kunnen geven, dan moet je dat natuurlijk niet laten. Dan moet je daar regels voor maken.

De **voorzitter:**

Maar de conclusie van dit deel is: ontmantelen is toekomstmuziek en op dit moment dient infiltratie allereerst...

De heer **De Wit:**

Ontmantelen is geen toekomstmuziek. Het rapport "Gewapend bestuursrecht" ligt op tafel. Dat is toch al een stapje verder.

De **voorzitter:**

Maar op dit moment is er geen wettelijke basis om op die manier te ontmantelen. Misschien vinden wij die...

De heer **De Wit:**

Naarmate er meer mensen over ontmantelen spreken, zal die wettelijke basis er sneller komen.

De **voorzitter:**

Wat is de wettelijke basis voor infiltratie?

De heer **De Wit:**

Er is op dit moment geen wettelijke basis voor infiltratie. Daarmee geef ik nog geen antwoord op de vraag of die wettelijke basis nodig is. Er is op dit moment geen wettelijke basis voor infiltratie. De ontwikkeling hierin vindt plaats op basis van richtlijnen van het OM en van de jurisprudentie die hierover bestaat.

De **voorzitter:**

Betekent infiltratie aantasting van de privacy?

De heer **De Wit:**

Dat is maar zeer de vraag.

De **voorzitter:**

Als ik bij u ga infiltreren, als ik u benader en als ik mij bij u, uw familie en uw organisatie met een ander verhaal aandien, dan is dat toch een inbreuk op de privacy?

De heer **De Wit:**

Daarover kan natuurlijk op verschillende wijzen worden gedacht. Het Ldi-arrest, wat in de literatuur al vaker naar voren is gebracht, gaat ervan uit dat bij dit soort vragen de criminele achtergrond van iemand wel degelijk belangrijk kan zijn. Sprekend over de aanleiding die iemand aan de overheid geeft om met observatie en infiltratie te gaan werken, kwam ik...

De **voorzitter:**

Maar onder omstandigheden kan infiltratie toch een inbreuk op de privacy vormen?

De heer **De Wit:**

Onder omstandigheden zou dat kunnen. Maar het bepalen van de grens is een vrij preciaire aangelegenheid. Nogmaals: de opstelling en de achtergrond van iemand kunnen mede bepalend zijn voor het hanteren of bepalen van het evenwicht.

De **voorzitter:**

De Grondwet zegt dat er een wettelijke basis moet zijn voor een inbreuk op de privacy.

De heer **De Wit:**

Ja.

De **voorzitter:**

Bij infiltratie is die basis er dus niet.

De heer **De Wit:**

Nee, ho, ho. Vraag 1 is of infiltratie een inbreuk is op een grondrecht.

De **voorzitter:**

U zegt dat dit onder omstandigheden kan.

De heer **De Wit:**

Er ligt misschien ergens een grens. Maar de discussie in de wetenschap, in de literatuur, op dit punt is volstrekt niet duidelijk. In het proefschrift van Frielink wordt onomwonden de stelling verdedigd, dat infiltratie geen inbreuk is op een grondrecht en dat dus ook geen wet in formele zin nodig is om die inbreuk te kunnen laten passeren.

De **voorzitter:**

Bent u van mening dat een wettelijke basis niet noodzakelijk is?

De heer **De Wit:**

Ik zou zelf een wettelijke basis prefereren, al was het maar om uit deze discussie te komen.

De **voorzitter:**

Waarom heeft u in uw rapport een andere weg gekozen, namelijk door als legitimatie een beroep te doen op ofwel de strafrechtelijke noodtoestand, ofwel eventueel het wettelijk voorschrift? Er is toch geen wettelijk voorschrift?

De heer **De Wit:**

Dat vind ik een vraag van een andere orde. Vraag 1 is inderdaad of een wettelijke basis nodig is. Die geeft een zekere ruimte, zekere marges waarbinnen dan vervolgens tot operationele infiltratie besloten kan worden. Over de rechtsgrond daarvan, de wijze waarop je de overwegingen voor een dergelijke beslissing als het ware kort samenvat, kun je van gedachten wisselen. Wij hebben daarvoor het begrip "noodtoestand" gehanteerd, overigens na ook een aantal andere mogelijkheden te hebben aangegeven. Dat vind ik een wat academische discussie. Er wordt ook verschillend over gedacht. Met een beperkt aantal leden van het openbaar ministerie en met wat departementale rechtsgeleerden die zich met deze problemen bezighielden, hebben wij indertijd een aantal van die mogelijkheden de revue laten passeren. Het begrip "noodtoestand" kwam toen als een heel beeldend beeld naar boven. Dat betrof dan niet de noodtoestand waarvan Naey in zijn commentaren spreekt, namelijk in de zin van een sociale nood. Daar praten wij niet over. Wij praten over de noodtoestand die zich telkenmale in het concrete incident voordoet en die telkenmale de bron is waaruit die beslissing naar voren komt.

De **voorzitter:**

Wat hier ook van zij, op dit moment zegt u dat het beter zou zijn om een wettelijke basis voor infiltratie te hebben.

De heer **De Wit:**

Dat zou ik nu zeker zeggen.

De **voorzitter:**

Maar u zei het niet in uw rapport.

De heer **De Wit:**

Als u mij vraagt of het nodig is, dan zeg ik: dat weet ik zo gauw nog niet. Maar als u vraagt of ik het wenselijk vind, dan zeg ik: ja, ik vind het nu wenselijk, want anders blijven wij over dit soort zaken praten.

De heer **Koekkoeck:**

Mijnheer De Wit, bedoelt u met noodtoestand overmacht in de zin van artikel 40 van het Wetboek van Strafrecht?

De heer **De Wit:**

Ja, als een vorm daarvan.

De heer **Koekkoeck:**

Maar hoe kunt u dat artikel hanteren als grondlijn voor operaties die telkens opnieuw moeten plaatsvinden? Dan moet er in die concrete situatie steeds opnieuw sprake zijn van overmacht in de zin van: politie en justitie kunnen niet anders dan dit middel hanteren. Als je dat zo vaak van tevoren weet, is dat dan nog wel een bruikbare grondslag?

De heer **De Wit:**

Het is begrijpelijk dat u dit opmerkt, omdat dit de meest belangrijke kritiek is op het kiezen voor het begrip "noodtoestand". In een aantal geschriften is daarop gewezen. Men zou er ook best gelijk in kunnen hebben. Op dat moment, de mogelijkheden overwegende, kwamen wij echter op dit begrip uit. Verder hebben wij er niet dagen bij stilgestaan, omdat het in wezen...

De heer **Koekkoeck:**

Het was een soort noodgreep voor u.

De heer **De Wit:**

Nee, wij waren daar toch met een aantal respectabele mensen bijeen. Wij hebben ons op een gegeven ogenblik wel degelijk de vraag gesteld van: waar zit nou die dieper liggende grond, waarom moet een overheid zover komen, kun je het afdoen met te zeggen dat dit voortvloeit uit het opportuniteitsbeginsel van het OM, waarbij het OM maar moet bepalen of iets zodanig in het algemeen belang is dat er strafbare feiten mogen worden gepleegd? Voor ons was dat een vrij beeldende ingang. Als u mij nu vraagt of er formele wetgeving voor moet komen - die vraag hebben wij toen even op tafel laten liggen, want daar was de tijd nog niet rijp voor - dan zeg ik: dat doen we!

De heer **Koekkoek:**

U gebruikte deze grondslag, omdat er geen wettelijke grondslag is.

De heer **De Wit:**

Als die wettelijke grondslag er was geweest, hadden wij dat probleem niet gehad.

De **voorzitter:**

Uw inzicht is dus niet gewijzigd, maar het lijkt u nu pragmatischer om de wet als basis te nemen.

De heer **De Wit:**

Er gebeurt de laatste jaren natuurlijk ontzettend veel op dit terrein.

De heer **De Graaf:**

Ik vind het toch een tikje verrassend dat u zegt: ach, het is eigenlijk een betrekkelijk academische aangelegenheid; wij zochten naar iets, want wij moesten toch iets vinden. Het gaat om een niet onbelangrijk punt, namelijk of er een juridische basis te vinden is voor infiltratie die de privacy van mensen kan aantasten. Ik begrijp nu van u, dat op een achternamiddag is gezegd: laten wij maar iets kiezen; "noodtoestand" is een prettig, beeldend begrip. Dat kan toch niet de bedoeling zijn?

De heer **De Wit:**

Het is een belangrijk punt. Dat neemt niet weg dat de jurisprudentie in dat opzicht al volstrekt duidelijk is. Er worden strafbare feiten geaccepteerd. De minister heeft in 1985 al expliciet gezegd: infiltranten mogen strafbare feiten plegen, mits direct gerelateerd aan de feiten waarover het gaat, de strafbare feiten die onderzocht worden, de proportionaliteit en alle andere inhoudelijke en procedurele overwegingen die je daarbij kunt hanteren. In de praktijk was dat dus geen vraagpunt. Die machine ging door, tot het moment waarop in het kader van activiteiten van een werkgroep een slag verder gedacht werd en de vraag aan de orde kwam: waar zit nu eigenlijk die grond?

De heer **De Graaf:**

Maar u was toen niet overtuigd of die noodtoestand echt de juiste grond was.

De heer **De Wit:**

Nee. Als wij een wet in formele zin hadden gehad, dan waren wij juichend de kamer uitgelopen.

De heer **De Graaf:**

Maar waarom heeft u niet gezegd: er is nu geen goede wettelijke grond, het wordt nu gedekt door de jurisprudentie, maar het wordt nodig om daarvoor een wettelijke grondslag aan te wijzen? Dat zou een heel helder standpunt zijn geweest.

De heer **De Wit:**

Dat zou op zichzelf een helder standpunt zijn geweest. Ik denk dat wij gedacht hebben: als wij bij die infiltratie beginnen en daarvoor een wettelijke grondslag vragen, dan kom je in een veld terecht dat veel breder is dan dat. Dan kom je in een maatschappelijke en politieke discussie terecht waarvan de uitkomst...

De **voorzitter:**

U had de discussie die wij nu hebben, willen vermijden.

De heer **De Wit:**

Nee, dat wil ik niet zeggen. Ik ben er geen groot voorstander van geweest - dat weet u - maar ik ben er achteraf niet echt ongelukkig mee. Ik hoop dat wij belangrijke slagen kunnen maken.

De **voorzitter:**

Mogen wij overgaan op de praktijk? Heeft u in uw werkgroep praktische gevallen besproken van burger- of politie-infiltratie?

De heer **De Wit:**

Ja.

De **voorzitter:**

Welke gevallen?

De heer **De Wit:**

Wij hebben een groot aantal gevallen besproken aan de hand van casusposities die door leden van de werkgroep uiteen zijn gezet. Uiteraard zijn die casusposities niet schriftelijk vastgelegd. Ik ga nu ook niet in detail op alle casusposities in, omdat ik niet weet wat ik op dit moment zou losmaken, in het verleden of nu. Voor de conclusies waartoe wij uiteindelijk gekomen zijn, was dat ook niet van doorslaggevend belang...

De **voorzitter:**

Welke vormen van infiltratie heeft u besproken aan de hand van een casus uit de praktijk? U heeft de frontstore besproken en de contra-frontstore, die overal beschreven staat. Hoeveel gevallen van gecontroleerde aflevering en doorlevering heeft u besproken? Heeft u de IRT-zaak besproken?

De heer **De Wit:**

Nee, niet echt. Dat liep allemaal in een traject zodanig samen, dat dit niet echt tot in detail besproken is.

De **voorzitter:**

Wat heeft u wel van de IRT-zaak besproken?

De heer **De Wit:**

Wij hebben gesproken over gecontroleerde afleveringen. Wij hebben gesproken over gecontroleerde doorleveringen. Wij hebben gesproken over de wijze waarop criminele infiltranten begeleid en gestuurd moeten worden, over waar de grenzen liggen. Enfin, over alle mogelijke zaken...

De **voorzitter:**

Heeft u eind 1992 gesproken over het fenomeen van een groei-infiltrant/crimineel?

De heer **De Wit:**

Ik denk niet dat wij dat toen in die bewoordingen hebben besproken.

De **voorzitter:**

In welke bewoordingen wel?

De heer **De Wit:**

Wij hebben gesproken over de grenzen die je zou moeten aanleggen aan strafbare feiten die criminele infiltranten zouden mogen en kunnen plegen onder regie van politie en OM. Daar is een aantal casusposities uitgebreid bij behandeld.

De **voorzitter:**

Welke casusposities zijn daarbij behandeld?

De heer **De Wit:**

Dat weet ik echt niet meer. Dat zijn casusposities die door leden zijn aangedragen.

De **voorzitter:**

Noemt u er eens een.

De heer **De Wit:**

Dat weet ik echt niet meer.

De **voorzitter:**

Dat weet u wel.

De heer **De Wit:**

Nee, nee, nee.

De **voorzitter:**

Mijnheer De Wit, dat weet u best.

De heer **De Wit:**

Nee. Als ik zeg dat ik dat niet weet, dan weet ik dat niet.

De **voorzitter:**

Weet u geen enkele casus meer?

De heer **De Wit:**

Nee.

De **voorzitter:**

Geen enkele casus? Ik kan het niet geloven, mijnheer De Wit. U staat hier onder ede. U moet toch n casus kennen waarbij gecontroleerde af- en doorlevering ter sprake is gekomen?

De heer **De Wit:**

Wij hebben gesproken over gecontroleerde aflevering en doorlevering in verschillende varianten. Als u mij nu vraagt "separeer de bestanddelen van al deze casusposities die nu op dit moment in je geheugen zouden kunnen zitten, zodanig dat je er n geval nog echt in detail uit kunt halen", dan zeg ik: dat kan ik op dit ogenblik niet.

De **voorzitter:**

Haalt u er dan n geval niet in detail uit.

De heer **De Wit:**

Er is gesproken over gecontroleerde afleveringen, er is gesproken over gecontroleerde doorleveringen, er is gesproken over infiltraties waarbij politiemensen betrokken zijn. Enfin, een reeks van dit soort zaken.

De **voorzitter:**

Ik heb het nu over eind 1992, voordat de IRT-groei-informant of mogelijke groei-informant nog moet beginnen. Heeft u toen over de grenzen gesproken van zo'n traject?

De heer **De Wit:**

Ongetwijfeld.

De **voorzitter:**

Goed.

De heer **De Wit:**

Over zo'n traject...

De **voorzitter:**

Heeft u toen gesproken over een speciale casus waarbij een informant voor de organisatie hand- en spandiensten verricht en waarbij hij eventueel ook zijn verdiensten mag behouden?

De heer **De Wit:**

Nee.

De **voorzitter:**

Over welke casus heeft u wel, niet in detail, gesproken?

De heer **De Wit:**

De casusposities op dit punt concentreerden zich altijd op de vraag wie op welk moment het evenwicht bepaalt tussen de informatieve winst van een informant/infiltrant, de winst daarvan voor het tactische traject, en wie op een gegeven ogenblik het eindsignaal blaast.

De **voorzitter:**

Heeft u toen ook gesproken over de vraag hoeveel kon worden doorgelaten?

De heer **De Wit:**

Nee, daar is niet over gesproken.

De **voorzitter:**

Nooit?

De heer **De Wit:**

Nee. Er is niet in absolute termen over gesproken.

De **voorzitter:**

Heeft u nooit gesproken over wat nog acceptabel is om door te laten?

De heer **De Wit:**

Nee. Sprekend over de grenzen die je aan strafbare feiten kunt stellen, is gesproken over soorten delicten. Er is vrij uitgebreid stilgestaan bij de vraag of softdrugs verschil maken ten opzichte van harddrugs, hoe je er tegenaan moet kijken als het gaat om wapens en hoe je er tegenaan moet kijken als het gaat om andere criminele objecten. In dat opzicht is er een verschil geweest in de benadering. Er is natuurlijk ook een verschil geweest in de algemene overwegingen die leiden tot de bepaling van het evenwicht tussen de informatieve winst en de tactische voortgang.

De **voorzitter**:

Toen is er dus ook gesproken over de mogelijkheid dat je softdrugs op de markt laat verschijnen.

De heer **De Wit**:

Ja, daar is over gesproken.

De **voorzitter**:

Dat vond men toch ook acceptabel?

De heer **De Wit**:

Aannemende dat er een bepaalde verhouding is in de zin zoals ik die niet noemde: aard van de zaak, belang van de informatie, belang van het onderzoek, importantie van de groep waarop het onderzoek zich richt. In dat spanningsveld is uiteraard over dit soort zaken gesproken.

De **voorzitter**:

Toch ook acceptabel als daarmee dus een gedeelte op de markt verdwijnt?

De heer **De Wit**:

Dat kan onder omstandigheden, als het gaat om de positie van een criminele infiltrant, althans in de visie van de werkgroep, een zeer beperkt geheel, toelaatbaar zijn. En van de belangrijkste vaststellingen van de werkgroep - dat wil ik er toch wel even bij zeggen; de visie van de werkgroep is, wat dat betreft, niet doorslaggevend - is dat als je casusposities besprak met een aantal leden van het OM en met een aantal politiemensen, de uitkomsten daarvan dermate verschillend waren, dat de werkgroep langzamerhand toch wel tot een einde is gekomen met het bespreken van dat soort casusposities en een andere weg is ingeslagen. Het bleek onmogelijk om inhoudelijk een zodanig vast systeem van criteria te ontwikkelen, dat al die vragen die u nu stelt, precies in dit soort eenvoudige dingen beantwoord kunnen worden: hoeveel dat, hoeveel kilo dat, hoeveel dat? Dat was volstrekt onmogelijk.

De **voorzitter**:

Dat is toch een logische vraag?

De heer **De Wit**:

Ja, maar ik geef u ook een logisch antwoord.

De **voorzitter**:

Nee, u zegt: wij konden het niet eens worden over de vraag of je nu kon zeggen "zoveel kilo wel, zoveel kilo niet".

De heer **De Wit**:

Ja.

De **voorzitter**:

Daar kon u het niet over eens worden?

De heer **De Wit**:

Nee, over dat soort dingen konden wij het niet eens worden. Maar de vraagstelling is toch nog wel wat ingewikkelder dan dat je zegt: zullen wij het afmaken op 300 of 400.

De **voorzitter**:

Gold toen voor harddrugs hetzelfde verhaal?

De heer **De Wit**:

In termen van verhoudingen. Als wij kijken naar de hoeveelheid softdrugs die per jaar min of meer legaal langs de voordeur in het consumptieve circuit terechtkomt, dan spreken wij over honderdduizenden kilo's per jaar.

De **voorzitter:**

Min of meer legaal?

De heer **De Wit:**

Ja, in het prioriteitenbeleid, in het gedoogbeleid, dat wij in Nederland hebben.

De **voorzitter:**

U denkt dat in Nederland per jaar honderden tonnen worden geconsumeerd?

De heer **De Wit:**

Ja. Als wij ervan uitgaan, zoals de drugsnota doet, dat er 750.000 tot 1.000.000 softdrugsgebruikers zijn en dat iedereen toch gedurende 52 weken zo'n 2 3 gram per week gebruikt en als je daar ook nog het aantal buitenlandse kopers bij telt, dan kom je inderdaad tot vrij interessante hoeveelheden. Maar dit verder even terzijde...

De **voorzitter:**

U zegt dat 100 tot 150 ton in Nederland wordt geconsumeerd. Dat zijn niet de cijfers uit de drugsnota.

De heer **De Wit:**

Ik geef u de berekening die ik net gaf. In de drugsnota staat het getal van 750.000 softdrugsgebruikers vermeld, en dat is nog aan de voorzichtige kant. Enfin, men gebruikt, ook buitengewoon voorzichtig geraamd, zo'n 3 gram per week. Als je dat met 52 vermenigvuldigt en ook nog rekening houdt met de buitenlandse vraag...

De **voorzitter:**

Maar hoe moet...

De heer **De Wit:**

Ik geef het voorbeeld om aan te geven dat wij op dit terrein, sprekend over verhoudingen aan de hand waarvan tot oordelen gekomen wordt, met andere verhoudingen werken dan op het gebied van harddrugs. Hoewel, de tijd ligt al ver achter ons dat het in beslag nemen van 1000 kilo harddrugs gevolgen heeft voor de gramprijs op straat. Die tijd hebben wij al ver achter ons.

De **voorzitter:**

Maar de 150 ton houdt dus ook export naar het buitenland in. Dat betreft dus niet alleen de consumptie in Nederland, om het even goed te stellen. Maar eind 1992 heeft u ook geen overeenstemming kunnen bereiken over de vraag of op harddrugs nu een absolute rem zou moeten zitten of niet.

De heer **De Wit:**

De visie van de werkgroep is duidelijk. Wij maken voor harddrugs ook geen onderscheid.

De **voorzitter:**

Geen onderscheid tussen soft- en harddrugs?

De heer **De Wit:**

Nee, wij laten dat... Maar in de afweging die daarbij past, vinden wij dat daarvoor ruimte moet zijn. Dat is een heel pragmatische benadering, mede gevoed door de vaststelling dat de inbeslagneming van zeer grote hoeveelheden harddrugs de laatste jaren geen consequenties had voor de marktprijs.

De **voorzitter:**

Dus dan zegt u: dan mag de overheid ook meewerken om ook die harddrugs op de markt te brengen.

De heer **De Wit:**

Als een zeer belangrijk doel in die afweging daartoe prangt.

De **voorzitter:**

Heeft de heer Van der Veen u eind 1992 benaderd met zijn groeimodel voor het IRT, zoals hij dat voor ogen had?

De heer **De Wit:**

Nee.

De **voorzitter:**

Nee? Hij heeft u niet benaderd? Er is een brief aan de minister van Justitie van januari 1994, waarin hij de Delta-methode beschrijft. Daarin zegt hij dat hij u heeft benaderd voordat hij in 1993 verderging met dat traject.

De heer **De Wit**:

Dat staat mij niet bij. Schriftelijk benaderd, mondeling, in de wandelgangen?

De **voorzitter**:

Vast in een wandelgang. Hij zegt in zijn brief aan de minister van Justitie van januari 1994, waarin hij uiteenzet hoe volgens hem de Delta-methode werkte, dat hij u in uw capaciteit van voorzitter van de werkgroep infiltratie heeft benaderd en de zaak heeft uitgelegd.

De heer **De Wit**:

Ik heb een hekel aan dit soort berichten. Ik word alleen maar benaderd als ik ook duidelijk functioneel word benaderd. Het kan best zijn dat hij daarover achter een broodje heeft gesproken, maar dat noem ik geen benaderen.

De **voorzitter**:

Ik vraag het u...

De heer **De Wit**:

Ik weet het dus niet.

De **voorzitter**:

Ik vraag het u, omdat hij zegt: wij hoorden daarna niks meer terug van de werkgroep-De Wit, dus wij konden veronderstellen dat men daar in ieder geval geen grote bezwaren tegen had.

De heer **De Wit**:

Dat vind ik een automatisme in de gedachtengang waar ik wel eens vraagtekens bij zou kunnen plaatsen.

De heer **De Graaf**:

Als u het niet meer weet, wie zou het dan wel weten binnen de commissie?

De heer **De Wit**:

Ik wil niet al te formalistisch worden in dit soort dingen, maar het is natuurlijk een belangrijk punt. Als hij zegt "ik benader iemand", dan vind ik dat je dat ook op een gepaste wijze moet doen. Als je het punt belangrijk vindt, dan moet je dat dus schriftelijk doen. Als je een uitspraak van een werkgroep wilt hebben op dit soort punten, dan moet je dat schriftelijk aankaarten. Anders werkt het dus niet. Het kan best zijn dat hij eens in de marge iemand benaderd of gesproken heeft, maar dat wil nog niet zeggen dat dit ook weerklank vindt...

De heer **De Graaf**:

U in persoon herinnert zich noch een formele brief van de heer Van der Veen, noch een gesprek met hem. U zegt zelf: het is een belangrijk punt. Dat zou u, naar ik aanneem, toen ook hebben herkend als een belangrijk punt.

De heer **De Wit**:

Het eerste punt is neen. Het tweede punt staat mij niet bij.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer De Wit, is het nu voor het eerst dat u verneemt dat de heer Van der Veen deze mededeling aan de minister heeft gedaan?

De heer **De Wit**:

U zegt dat tegen mij. Ik hoor dat u blijkbaar uit zijn mond of uit zijn geschriften heeft opgetekend, dat hij daarover met mij contact heeft gehad. Mijn antwoord daarop is: mocht benaderen betekenen dat het schriftelijk is gebeurd, dan zeg ik "neen". Mondeling weet ik dus niet.

De heer **Rabbae**:

Maar als het om mondeling benaderen gaat?

De heer **De Wit**:

Ik heb, toen ik op het Haarlemse parket werkte als fungerend hoofdofficier voor Zaanstreek-Waterland, wel eens met de heer Van der Veen gesproken over woelingen die binnen het

OM plaatsvonden en punten die hij in zijn algemeenheid interessant vond. Het kan best zijn dat dit wel eens ter sprake is gekomen.

De **voorzitter**:

Mag ik u even voorlezen wat de heer Van der Veen schrijft: Vlak na mijn aantreden als IRT-officier van justitie op 1 december 1992 verzocht ik de toenmalige fungerend hoofdofficier mr. De Wit om een standpunt over inlichtingenmethoden rakend c.q. grenzend aan infiltratie. Medio december 1992 voerden commissaris Lith en ik hierover een gesprek met hoofdofficier De Wit. Mr. De Wit werd verzocht het tot onderwerp van de RAC-werkgroep te maken. Begin januari 1993 rapporteerde hoofdofficier De Wit mij het verzoek te hebben voorgelegd aan de werkgroep, maar dat van de zijde van het ministerie van Justitie in de werkgroep bezwaar was aangetekend tegen behandeling van het snijvlak inlichtingenmethode-infiltratie als onderwerp, op grond waarvan de RAC-werkgroep van behandeling afzag.

De heer **De Wit**:

Ik moet zeggen dat hij op dat punt blijkbaar ofwel een veel scherper geheugen heeft, ofwel meer zaken gebeurd acht dan in mijn herinnering aanwezig is gebleven. Ik kan mij dat niet zo scherp herinneren.

De **voorzitter**:

Dus u zegt: er is ter zake nooit een verzoek van de heer Lith, de teamleider van het IRT, en van de heer Van der Veen, de officier van justitie, geweest aan mij.

De heer **De Wit**:

Het staat mij niet bij.

De **voorzitter**:

Zouden de notulen daar nog uitsluitel over geven?

De heer **De Wit**:

Ongetwijfeld, als dat gesprek heeft plaatsgevonden en als daarvan notulen zijn gemaakt.

De **voorzitter**:

Maar dat staat u ook niet bij.

De heer **De Wit**:

Ja, dat weet ik niet. Nogmaals: het zou passend zijn geweest als een vraagpunt met een dergelijke importantie gewoon schriftelijk was voorgelegd aan de werkgroep. Het kan best zijn dat in de wandelgangen wel eens gezegd is: God, als je nu toch bezig bent, kijk dan ook nog eens naar dat punt; het zou wel aardig zijn als de werkgroep daar ook iets over zou zeggen. Maar het is blijkbaar toch op een andere manier gelopen, althans in mijn herinnering, dan collega Van der Veen zo omstandig in de brief belicht.

De **voorzitter**:

Maar u ontkent niet wat hij schrijft?

De heer **De Wit**:

Nee, ik ontken het niet. Het staat mij niet bij.

De heer **Koekkoeck**:

Mijnheer De Wit, is in de werkgroep op enig moment gesproken over het verschijnsel "groei-informant" of "groei-infiltrant"?

De heer **De Wit**:

Ja. Ik weet niet of toen al die term "groei-model" of "Delta-methode" werd gebruikt. Maar er is natuurlijk gesproken over de grenzen aan de groei in dat spel van evenwicht, van taxeren, van aangeven waar het kritieke punt ligt.

De heer **Koekkoeck**:

Wanneer is daarover in de werkgroep gesproken?

De heer **De Wit**:

Bij meerdere gelegenheden.

De heer **Koekkoeck**:

Voor of na het bekend worden van de IRT-affaire?

De heer **De Wit**:

Zowel daarvoor als daarna, denk ik. Het is een punt dat eigenlijk automatisch in de gedachtengang naar voren komt. Je kunt niet over dit soort onderwerpen praten zonder dat je over de verhoudingen spreekt en over de vraag waar kantelpunten liggen.

De heer **Koekkoeck:**

Wat verstond u dan onder een "groei-informant"?

De heer **De Wit:**

Die term is dus niet gebruikt. Wij spreken in dit verband, naar ik aanneem, over een infiltrant.

De heer **Koekkoeck:**

Ja, in feite wel.

De heer **De Wit:**

Een infiltrant wordt op zijn waarde geschat. Er wordt gekeken naar de positie die hij inneemt. Er wordt gekeken naar de betekenis van de informatie die hij aandraagt. Er wordt ook gekeken naar de betekenis van de informatie die hij zou kunnen aandragen als hij nog wat langer in die organisatie blijft en wellicht op hogere niveaus van besluitvorming terecht zou kunnen komen. Dat is per incident natuurlijk een nauwkeurige inschatting en het aftasten van de winst die je daarbij boekt. Zie je dat die winst in het tactische traject niet naar voren komt, dan moet je de zaak kappen.

De heer **Koekkoeck:**

Is in de loop van 1993 in de werkgroep over dit verschijnsel gesproken?

De heer **De Wit:**

Ongetwijfeld.

De heer **Koekkoeck:**

Naar aanleiding van een concrete casus, naar aanleiding van een concreet onderzoek?

De heer **De Wit:**

Ongetwijfeld zullen daarbij casusposities op tafel gekomen zijn.

De heer **Koekkoeck:**

Ook naar aanleiding van het onderzoek dat vanuit Haarlem werd gesteund en dat door het IRT plaatsvond?

De heer **De Wit:**

Er zat geen vertegenwoordiger in die werkgroep vanuit de Haarlemse hoek, dus ik denk dat er misschien hooguit aan gerefereerd is in termen van "ik heb gehoord dat". Maar niet in meest strikte zin.

De **voorzitter:**

Mijnheer De Wit, ik wil de resterende tijd met u spreken over de Bever-zaak. Wanneer hoorde u van het Bever-traject?

De heer **De Wit:**

Toen ik mijn werkzaamheden op het Rotterdamse parket aanving. Ik kwam daar in juli aan, maar na alle vakantieperiodes was dat zo rond eind augustus, begin september.

De **voorzitter:**

September 1994?

De heer **De Wit:**

Ja, september 1994. Toen heeft collega De Groot mij bericht over een traject waarin gecontroleerde afleveringen plaatsvonden. Hij voegde daaraan toe dat dat een zeer kortstondig traject was geweest en dat inmiddels was besloten tot afbouw, omdat de informatieve winst eigenlijk voldoende was geweest. Dat heb ik voor kennisgeving aangenomen en ik ben voortgegaan met de dagelijkse werkzaamheden.

De **voorzitter:**

Heeft u daar toen nog meer over gevraagd dan dit?

De heer **De Wit:**

Er is op dat ogenblik geen echt uitgebreide gedachtenwisseling geweest over dat punt, omdat de gecontroleerde aflevering natuurlijk een vrij normaal onderdeel was van de opsporingspraktijk en omdat daaraan werd toegevoegd dat de beslissing tot afbouw

genomen was. U kunt zich voorstellen dat dit verder niet tot echt diepgaande beschouwingen heeft geleid.

De **voorzitter:**

Heeft de heer De Groot u toen verteld dat het traject uitgevoerd werd met een informant die afkomstig was uit Haarlem?

De heer **De Wit:**

Dat kan ik mij niet herinneren, maar dat zou hij er best bij gezegd kunnen hebben. Dat staat mij niet bij.

De **voorzitter:**

Heeft u toen gevraagd of er op de markt partijen waren verdwenen?

De heer **De Wit:**

De uitgangspunten voor...

De **voorzitter:**

Heeft u toen, in september 1994, gevraagd of er partijen op de markt waren verdwenen?

De heer **De Wit:**

Dat is daarbij niet uitgebreid ter sprake gekomen.

De **voorzitter:**

Maar is het ter sprake gekomen?

De heer **De Wit:**

In een later stadium zeker.

De **voorzitter:**

Maar in september 1994?

De heer **De Wit:**

Het staat mij niet bij wat daar toen in detail over is gezegd. Er is wel gezegd - daarvan heb ik mij nog overtuigd dat aan de politie altijd de instructie werd gegeven dat tot inbeslagneming moest worden overgegaan van de - dat de praktijk in Rotterdam overeenkomstig de standpunten was die ikzelf altijd had. Die standpunten waren partijen waarover het ging. Die vraag is bevestigend beantwoord.

De **voorzitter:**

Dat altijd tot inbeslagneming werd overgegaan?

De heer **De Wit:**

Ja. Dat is het Rotterdamse uitgangspunt geweest. En dat is het nog altijd.

De **voorzitter:**

Nu heeft commissaris Jansen hier gezegd dat de zaak niet vergelijkbaar was met de IRT-methode, want er werd niet doorgegroeid en de methode werd ook niet gebruikt om beter het distributie-instrument in beeld te brengen. Dat zou het verschil zijn met de IRT-methode.

De heer **De Wit:**

Het verschil met de IRT-methode, althans voor zover de IRT-methode mij tot in detail is geworden, is dat hier inderdaad absoluut geen sprake was van enig groeimodel. Rotterdam was volstrekt passief en maakte gebruik van informatie die afkomstig was van de RCID Haarlem. De betrokken informant werd daar ook gerund en opereerde daar ook onder verantwoordelijkheid van Haarlem. Daar vonden ook de uitvoeringshandelingen plaats. Op het laatste moment komt dan de Rotterdamse RCID in beeld. Het is geen groeimodel. Ik ga niet in op de vraag of dat nu al of niet het distributienetwerk betrof, maar er is sprake geweest van gecontroleerde afleveringen en ook van gecontroleerde doorleveringen. Die doorleveringen hadden iedere keer... Ik vind het belangrijk om dat nog een keer te zeggen, omdat het begrip "doorlevering" de laatste maanden een zeer wisselende betekenis heeft gekregen. Laat ik heel duidelijk zeggen dat zowel in mijn visie als in het rapport van de desbetreffende werkgroep, waar voor het eerst dat begrip "doorlevering" genoemd is, bij doorlevering altijd vooropstaat de duidelijke instructie dat tot inbeslagneming van de partij wordt overgegaan. Maar men moet natuurlijk wel zo pragmatisch zijn om te onderkennen dat bij doorleveringen, als het gaat om verschillende

etappes, de risico's groter zijn dan bij de simpele gecontroleerde afleveringen. Daarom moet de gecontroleerde doorlevering ook aan de Centrale toetsingscommissie worden voorgelegd, in tegenstelling tot de gecontroleerde aflevering die alleen maar ter registratie behoeft te worden aangemeld. Dus als ik spreek over doorlevering, als ik in de Rotterdamse praktijk spreek over doorlevering, als Rotterdam met de politie spreekt over doorlevering, dan gaat het om partijen die in beslag worden genomen. Dat is de instructie!

De **voorzitter**:

Maar nu heeft commissaris Jansen hier gezegd, dat er wel eens een partij kwijt geraakt is door het observatieteam.

De heer **De Wit**:

Ja.

De **voorzitter**:

Maar dat is toch niet de enige reden geweest waarom alle partijen niet in beslag zijn genomen?

De heer **De Wit**:

Er kunnen in de praktijk verschillende redenen zijn die ertoe leiden dat partijen of gedeelten van partijen niet in beslag genomen kunnen worden, ook al is de instructie op dat punt volstrekt duidelijk.

De **voorzitter**:

Dat had toch ook te maken met bijvoorbeeld de geloofwaardigheid van de infiltrant?

De heer **De Wit**:

Dat kan inderdaad het punt zijn, ja.

De **voorzitter**:

Dus niet alleen als het OT het kwijt geraakt is. Bij de overdracht van het informatietraject aan Rotterdam in een bespreking op 21 december 1993 is toch ook met zoveel woorden door de Rotterdamse officier gezegd: als het om redenen van geloofwaardigheid noodzakelijk is om hasj het milieu in te laten gaan, dan ben ik akkoord?

De heer **De Wit**:

Ja, maar u zegt dat met een nadruk alsof ik dat direct zou gaan ontkennen. Dat is dus niet zo. Ik ontken het niet.

De **voorzitter**:

Het is niet zo?

De heer **De Wit**:

Nee.

De **voorzitter**:

Het is dus toch zo gebeurd.

De heer **De Wit**:

Er zijn verschillende omstandigheden. Dat kunnen praktische omstandigheden zijn, waarvan Jansen een voorbeeld heeft gegeven: zoals het gaat in het verkeer. Maar er kunnen zich in de inschatting ook andere ontwikkelingen voordoen die plotseling levensgevaar voor de desbetreffende infiltrant naar voren brengen. Ik moet wat voorzichtig zijn met de bewoordingen die ik kies, omdat de zaak herkenbare elementen bevat. Er kunnen zich ontwikkelingen voordoen die plotseling acuut levensgevaar met zich brengen, die ertoe leiden dat op dat moment dat belang prevaleert en dat op grond van dat belang inderdaad een gedeelte van de partij moet "weglopen".

De **voorzitter**:

Maar bij de afspraken die op 21 december 1993 worden gemaakt, gaat het toch niet alleen om het levensgevaar van de infiltrant? Integendeel. Daar wordt gewoon gezegd: wij in Rotterdam kunnen er op elk moment mee ophouden, maar voor zijn geloofwaardigheid kunnen wij eventueel extra doorlaten. Dat is toch iets anders dan alleen te wijzen op het levensgevaar?

De heer **De Wit**:

Geloofwaardigheid en levensbedreiging lopen wel in elkaar over.

De **voorzitter:**

In september 1994 zei men u: dit traject is afgelopen. Maar in de praktijk bent u er toch nog tot maart/april 1995 mee bezig. Waarom? Omdat de sturing, de afbouw en het beindigen van zo'n traject zo moeilijk blijkt.

De heer **De Wit:**

Ja, dat is een heel duidelijk antwoord dat u nu geeft.

De **voorzitter:**

Toen u in september 1994 hoorde van Kennemerland, ging toen niet bij u de bel rinkelen van: kan het niet ongeveer vergelijkbaar zijn met de IRT-methode?

De heer **De Wit:**

Nee, er is geen bel gaan rinkelen.

De **voorzitter:**

Wanneer is die bel wel gaan rinkelen?

De heer **De Wit:**

Die IRT-bel is bij mij niet gaan rinkelen.

De **voorzitter:**

Die moet toch wel bij u zijn gaan rinkelen. In de doorlichting wordt deze zaak zeer verhuld gemaakt. Daaruit is op 9 maart niet op te maken dat het ook gaat om doorleveren?

De heer **De Wit:**

Waarom zou bij mij de IRT-bel gaan rinkelen? Het onderzoek naar de IRT-methode heeft als resultaat dat deze methode niet onrechtmatig werd geacht. Zo is dat ook aan het OM bericht. Wij spreken bijna dagelijks, zeker in de grootstedelijke praktijk, over gecontroleerde afleveringen en doorleveringen. Ik hoor dat een bepaald traject zeer tijdelijk van aard is geweest en dat de afbouwbeslissing is genomen. Dan gaan geen bellen rinkelen, want dat behoort gewoon tot de alledaagse opsporingspraktijk.

De **voorzitter:**

Het hoort toch niet tot de alledaagse opsporingspraktijk als het in de doorlichting in feite niet gemeld wordt, maar ineens een maand later wel ter toetsing wordt voorgelegd? Waarom dan? Toen ging er toch wel een bel rinkelen? Als het zo'n normale zaak was, had u het toch niet ter toetsing voorgelegd?

De heer **De Wit:**

Nee, die bellen zijn natuurlijk in de eerste plaats ergens anders gaan rinkelen.

De **voorzitter:**

Waar dan?

De heer **De Wit:**

Die zijn gaan rinkelen bij diegenen die indertijd het besluit hebben genomen tot deze doorlichtingsoperatie. Dan kan het gewoon verstandig zijn om in n keer alle operaties die hebben plaatsgevonden, mee te nemen en een schoning toe te passen, ook al zeg je dat het natuurlijk op dat moment tot de bestendige opsporingspraktijk behoorde om daar gewoon mee om te gaan. Daar is con amore aan meegedaan. Onderdeel daarvan is de melding van deze operatie geweest.

De **voorzitter:**

Maar in de doorlichting is niet te zien dat het gaat om een gecontroleerde aflevering waarbij ook grote hoeveelheden op de markt zijn gekomen. Dat is niet te zien.

De heer **De Wit:**

Kijk, de zaak is schriftelijk aangemeld bij de Centrale toetsingscommissie en is daar uitgebreid...

De **voorzitter:**

Pas een maand later.

De heer **De Wit:**

Ja.

De **voorzitter:**

Maar u heeft het niet gelijk aangemeld met de doorlichting. U meldt de zaak pas ongeveer een maand later aan. Daartussen moet toch iets gebeurd zijn?

De heer **De Wit:**

Wat daartussen is gebeurd, is dat langzamerhand bij het OM en ook bij de politie steeds meer duidelijkheid rees over de bedoeling van deze hele doorlichtings- en schoningsoperatie en dat de grenzen steeds naar onderen toe geschoven zijn. Aanvankelijk dachten wij volstrekt terecht, ook passend binnen de praktijk van toen, dat gecontroleerde afleveringen alleen maar ter registratie zouden moeten worden aangeboden. Toen hebben wij gezegd: hier zitten doorlevelementen in, laten wij het zekere voor het onzekere nemen, wij leggen de zaak ook aan de Centrale toetsingscommissie voor. Die heeft uitgebreid naar deze affaire gekeken en is tot de slotsom gekomen dat Rotterdam hier in alle opzichten, met uitzondering van n onderdeel, verantwoord heeft gehandeld.

De **voorzitter:**

Er zijn volgens mij twee dingen die u zo niet kunt menen. Ten eerste ging het niet om een gecontroleerde aflevering waar verder niks mee aan de hand was, want dat waren volgens het instellingsbesluit van de toetsingscommissie alleen die afleveringen waarbij gelijk duidelijk is dat alles in beslag is genomen. Ten tweede zegt u dat de Centrale toetsingscommissie het uitstekend vond. Maar die vond het niet helemaal uitstekend. Zij zegt: wij moeten dit niet toetsen achteraf. Verder zegt zij in haar oordeel: als wij hadden geweten dat de informant/infiltrant zijn verdiensten allemaal mocht houden, hadden wij geen toestemming gegeven.

De heer **De Wit:**

Ik zei ook dat zij geheel en al akkoord ging, met uitzondering van n onderdeel.

De **voorzitter:**

Goed, laten wij dat dan even helder stellen. Er moet iets gebeurd zijn tussen maart en april, waardoor u van oordeel veranderde en zei dat het toch moest worden voorgelegd. Dat moet toch een IRT-belletje geweest zijn?

De heer **De Wit:**

Nee. Dat is gewoon het zekere voor het onzekere nemen en kijken naar het begrip "doorlevering", zoals dat de laatste maanden tot ontwikkeling gekomen was. Wij keken ook naar het rapport van de werkgroep waarin stond: als je over doorleveren spreekt, doe het dan toch maar. Ik weet dat dit er op het laatste moment bij is gekomen: dus niet alleen ter registratie maar ook ter toetsing voorleggen. Bovendien wilde ik, zeker gelet op alle discussies die over dit soort methodieken in hun algemeenheid plaatsvonden, gewoon het oordeel van de Centrale toetsingscommissie hebben.

De **voorzitter:**

Heeft u er na september 1994 en vr maart 1995 verder met de heer De Groot over gesproken?

De heer **De Wit:**

Ja, met enige regelmaat.

De **voorzitter:**

Heeft u toen nog een limiet gesteld aan wat er ongeveer door moest gaan?

De heer **De Wit:**

In aantallen kilo's?

De **voorzitter:**

Ja.

De heer **De Wit:**

Nee, niet in aantallen kilo's.

De **voorzitter:**

Als ik u zeg dat het aantal kilo's ongeveer rond de 20.000 ligt, vindt u dat dan toch niet ontzettend veel?

De heer **De Wit:**

Dan zeg ik dat het beduidend minder is, althans voor zover de informatie...

De **voorzitter:**

Beduidend minder?

De heer **De Wit:**

Ja.

De **voorzitter:**

Niet veel minder?

De heer **De Wit:**

Laten wij elkaar vinden op de term "minder".

De **voorzitter:**

Ietsje minder, misschien? Maar het kan toch ook nog ietsje meer zijn?

De heer **De Wit:**

Nee. Voor zover ik daarover op dit moment informatie heb en voor zover ik daarover verantwoording heb afgelegd in stukken, moet ik tot de slotsom komen dat het minder is.

De heer **Koekkoeck:**

Tussen de 15 en de 20.000?

De heer **De Wit:**

Mij is zeer uitdrukkelijk gevraagd om niet over specifieke aantallen te spreken.

De **voorzitter:**

Maar dat doe ik ook niet.

De heer **De Wit:**

Nou, u komt toch aardig...

De **voorzitter:**

U zegt: het is iets minder dan 20.000.

De heer **De Wit:**

Dat heb ik niet gezegd. Ik heb gezegd: het is minder. Ik heb gezegd: laten wij elkaar vinden op de term "minder".

De **voorzitter:**

Maar u hoeft het met mij niet te vinden. Ik noemde een aantal van rond de 20.000 kilo. De vraag is nu: weet u wel alles wat via de Haarlemse methode is doorgegaan? Uw eigen runners waren er immers niet direct bij betrokken en de verslaglegging was gebrekkig.

De heer **De Wit:**

Dat is n van de grote problemen in deze zaak.

De **voorzitter:**

Maar wij weten op dit moment nog niet hoeveel precies het milieu is ingegaan. Daarom zeg ik: rond de 20.000 kilo.

De heer **De Wit:**

Ik spreek alleen maar over datgene waarvoor ik in Rotterdam verantwoordelijkheid draag. Dat betekent een zeer beperkt aantal afleveringen waarvoor binnen mijn parket, binnen de verdeling van verantwoordelijkheden die daarvoor bestaat, expliciet toestemming is gegeven. Daarover spreek ik. Ik spreek niet over andere zaken, dus ook niet over datgene wat zich in Haarlem heeft afgespeeld of zou hebben kunnen afgespeeld. Daarna vindt onderzoek door de rijksrecherche plaats en dat wacht ik af.

De **voorzitter:**

Dus u zegt: ik ben alleen verantwoordelijk voor wat aan ons in dat traject door Haarlem gemeld is, ik ben niet verantwoordelijk voor wat er eventueel verder nog gebeurd is.

De heer **De Wit:**

Nee, dat heb ik niet gezegd. Sprekend over de omvang van de gecontroleerde afleveringen - dat was de vraag zijn gekomen ten aanzien van die gecontroleerde afleveringen. Als u daaraan de vraag vastkoppelt hoe de - heb ik gezegd: ik draag eindverantwoordelijkheid in Rotterdam voor de wijze waarop de beslissingen tot stand verantwoordelijkheden liggen in het overnametraject, dan komen wij natuurlijk weer op een heel ander verhaal en op andere aandachtspunten uit.

De **voorzitter:**

Nee. De verslaglegging aan Rotterdam is volgens uw ambtsbericht slecht. Dit betekent dat in hetzelfde traject meer gebeurd kan zijn; dat weet u niet, dat weet ik ook niet. Dan wordt het runnen vanuit Haarlem in feite onmogelijk. U bent dan als het ware verplicht om de man over te nemen en af te bouwen, zoals dat in het jargon heet. Daarbij is ook nog weer sprake van toestemming voor een traject dat door een tip van de DEA kan worden geveegd.

De heer **De Wit**:

Kijk, het zal u zijn opgevallen dat wij in Rotterdam op een gegeven ogenblik, mede onder invloed van de wrevel en de spanning die ontstond omdat de rapportage uit Haarlem gebrekkig was, besloten hebben om die informant over te nemen en strikt onder het Rotterdamse regime te brengen. Dat hield in dat er met deze informant een convenant gesloten werd op schrift en dat ook heel uitdrukkelijk is bepaald dat hij geen criminele winsten mocht behouden. Dat is het Rotterdamse regime dat op dat moment op hem van toepassing verklaard werd. Ik vind het niet wijs, zelfs extreem gevaarlijk, om in te gaan op de details die u net noemde, samenhangend met een aflevering op dat ogenblik.

De **voorzitter**:

Maar daar is een persbericht over verschenen van de kant van het Rotterdamse OM. Daarom noemde ik het.

De heer **De Wit**:

Dat had een bepaald doel.

De **voorzitter**:

Goed. Maar dat persbericht is dus verschenen. U bent er zeker van dat er na die tijd niets meer op die manier doorheen is gegaan?

De heer **De Wit**:

In maart heb ikzelf de beslissing genomen om onder geen enkel beding of onder welke voorwaarde dan ook enige partij door te laten gaan. Mocht er dan nog een partij komen, dan zou die direct geveegd worden. Toen was de zaak uit, klaar af.

De **voorzitter**:

Toen was de zaak uit.

De heer **De Wit**:

Ja, toen was de zaak uit.

De heer **De Graaf**:

Ik begreep niet goed wat u zei over die criminele winsten. Kunt u dat nog een keer herhalen?

De heer **De Wit**:

Onderdeel van het Rotterdamse regime en het Rotterdamse convenant was, dat de criminele infiltrant geen eventuele winsten mocht behouden. Hij moest die ter beschikking stellen van justitie.

De heer **De Graaf**:

Maar in het traject waar wij nu over spreken, is dat natuurlijk niet gebeurd.

De heer **De Wit**:

Het is zo, dat in den lande verschillend over dit onderwerp wordt gedacht.

De heer **De Graaf**:

In de zaak-Bever, waar wij het zojuist over hadden, is toch geen criminele winst naar justitie gegaan of afgedragen? Of wel?

De heer **De Wit**:

Nee, maar het hoeft toch ook niet zo te zijn, dat deze man inderdaad die winsten gehad heeft?

De heer **De Graaf**:

U denkt van niet?

De heer **De Wit**:

Ik geloof niet dat de partijen waarover wij nu spreken, uiteindelijk tot winsten hebben geleid.

De heer **De Graaf**:

Maar weet u het nou of weet u het niet? Heeft de betrokkene winsten behouden?

De heer **De Wit**:

Het was een duidelijk onderdeel van het convenant. Mij is niet bericht dat er inderdaad winst is gemaakt die in de richting van justitie zou gaan. Ik zeg het met enige aarzeling.

De **voorzitter**:

Waarom zegt u het met enige aarzeling?

De heer **De Wit**:

Omdat ik in deze lopende zaak toch altijd met enige behoedzaamheid mijn woorden kies. Ik wil geen dingen zeggen die wellicht tot herkenbaarheid leiden van een of meer onderdelen. Dat is een ingebakken voorzichtigheid bij lopende zaken. Ik moet telkens aftasten...

De heer **De Graaf**:

Die ingebakken voorzichtigheid hebben wij ook, mijnheer De Wit. Maar dat wil niet zeggen dat u het antwoord vaag moet laten. De vraag is of in deze zaak criminele winsten zijn behouden door een informant.

De heer **De Wit**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

U zegt: nee.

De heer **De Wit**:

Als er winsten geweest zijn, dan heeft hij die, althans voor zover mij is bericht, niet behouden.

De heer **De Graaf**:

Die zijn dus afgedragen aan justitie.

De heer **De Wit**:

Ja, als die winsten er geweest zijn.

De heer **De Graaf**:

Maar weet u dat nou wel of niet.

De heer **De Wit**:

Dat weet ik niet zeker.

De heer **De Graaf**:

Maar was het voor u belangrijk?

De heer **De Wit**:

Het was een onderdeel van het convenant. Ik vertrouwde erop dat dit onderdeel naar behoren geregeld is en ook is uitgevoerd.

De heer **De Graaf**:

Maar is het voor u belangrijk?

De heer **De Wit**:

Ja, de uitvoering van dat onderdeel is voor mij belangrijk.

De heer **De Graaf**:

Ik doel niet alleen op de uitvoering van het convenant. Ik doel op de vraag of de informant criminele winsten wel of niet zelf heeft behouden.

De heer **De Wit**:

Ja, dat vind ik een heel belangrijk punt. Ik vind het absoluut ontoelaatbaar en buitengewoon gevaarlijk in verband met de verwevenheid die tussen allerlei activiteiten van de infiltrant kan ontstaan, als een infiltrant zijn criminele winsten zelf mag behouden.

De heer **De Graaf**:

Dat heeft u ook in het werkgroeprapport geschreven.

De heer **De Wit**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Maar ik kan mij toch niet voorstellen dat u, juist vanwege dit principie standpunt dat u inneemt, niet exact bent nagegaan wat er is gebeurd met de opbrengsten waar de informant een rol bij speelde.

De heer **De Wit**:

Ik ben dat zelf niet nagegaan. Ik laat dat over aan de CID-officier op het parket die in dat opzicht duidelijke instructies heeft en weet hoe hij in die omstandigheden moet handelen. Van mijn kant ben ik dat niet nagegaan. Ik heb van zijn kant ook geen berichten gehoord die in dat opzicht bij mij enige bezorgdheid hebben doen ontstaan.

De **voorzitter**:

Maar dat geldt dus alleen vanaf het moment dat u de informant heeft overgenomen.

De heer **De Wit**:

Ja.

De **voorzitter**:

Daarvr is ook uw parket ermee akkoord gegaan dat hij zijn winsten mocht behouden.

De heer **De Wit**:

Daarvr heeft hij geopereerd onder het Haarlemse regime. Toen is er inderdaad een andere beslissing genomen.

De **voorzitter**:

Maar daar is uw parket toch ook mee akkoord gegaan?

De heer **De Wit**:

Wij wisten op dat moment dat er in het land op dit soort punten uiteenlopende beslissingen waren en werden genomen. Er was geen sprake van een uniform beleid. Dit betekende dat wij, gelet op de preponderante verantwoordelijkheid van Haarlem, in dit opzicht de beslissing van Haarlem gerespecteerd hebben.

De **voorzitter**:

Dus u bent daarmee akkoord gegaan.

De heer **De Wit**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer De Wit, wanneer is dat convenant gesloten?

De heer **De Wit**:

In maart 1995, als ik het mij goed herinner.

De heer **Koekkoek**:

Dit betekent dat vr die tijd partijen drugs welbewust zijn doorgelaten.

De heer **De Wit**:

Nee, dat hoort u mij niet zeggen.

De heer **Koekkoek**:

Ik hoor het u niet zeggen, maar mijn vraag is of dat zo is.

De heer **De Wit**:

Nee. Ik spreek over het Rotterdamse traject, waarbij de overname van de informant een onderdeel, een fase, is geweest. Het Rotterdamse traject speelt vanaf eind 1993. De afleveringen die in dat traject hebben plaatsgevonden, hadden telkenmale uitdrukkelijk de instructie tot inbeslagneming.

De heer **Koekkoek**:

Maar in een aantal gevallen, zo heeft u eerder gezegd, is toch welbewust doorgelaten?

De heer **De Wit**:

Nee. Alles afwegende, bleek het ter wille van hetzij levensgevaar of geloofwaardigheid van de desbetreffende infiltrant, hetzij vanwege allerlei praktische ontwikkelingen die zich in het observatietraject voordeden, niet anders mogelijk dan dat een partij doorging. Maar dat is wat anders dan een welbewuste keuze. Dat is: helaas.

De heer **Koekkoek**:

Maar dit betekent toch dat in concrete situaties die u schetst, welbewust een partij drugs tot een totaal van minder dan 20 ton is doorgelaten?

De heer **De Wit**:

Dat is het gevolg geweest van een zorgvuldig afwegingsproces. In zoverre is dat inderdaad een keuze, maar niet intentioneel van meet af aan.

De heer **Koekkoek**:

Nee, dat is duidelijk.

De **voorzitter**:

U zegt nu: niet intentioneel van meet af aan. Maar het lag toch ingebakken in het traject?

De heer **De Wit**:

Maar iedereen hoopt dan dat het niet gebeurt.

De **voorzitter**:

Het was toch zeker ingebakken in het traject als de CID uit Haarlem in Rotterdam komt en expliciet zegt: wij hebben nu meer tijd, omdat het IRT-werk is afgelopen? Het is toch niet zo, dat dat niet vanaf het begin deel uitmaakte van die methode? Dat moet toch vanaf het begin aan in ieder geval de CID-officier duidelijk zijn geweest? Ik kan het uit de stukken niet anders lezen.

De heer **De Wit**:

Over n punt is die onderlinge communicatie duidelijk, namelijk dat het niet de IRT-informant was waarover in het verleden gesproken was.

De **voorzitter**:

Nee, dat is juist. Maar de CID uit Haarlem komt in Rotterdam met het verhaal: wij hebben nu meer tijd om andere activiteiten te plegen, want het IRT is nu afgelopen, want dat is opgeblazen.

De heer **De Wit**:

Het enige wat ik weet, is dat men uit Haarlem informatie heeft aangeboden waarvan men dacht dat die relevant kon zijn voor een in Rotterdam lopend onderzoek.

De **voorzitter**:

Maar het was toch ook vanaf het begin aan de CID-officier in Rotterdam duidelijk dat niet alles in beslag kon worden genomen? Dat volgt toch ook uit de bespreking. U kunt dan toch niet zeggen: helaas is dat niet gelukt? Dat zat toch vanaf het begin in het plan?

De heer **De Wit**:

Nee, daar zit toch iets tussen. De intentie is duidelijk, de instructies zijn duidelijk. Soms kan het inderdaad gebeuren dat door allerlei ontwikkelingen, bijvoorbeeld observatieproblemen die ontstaan, een gedeelte van de partij niet kan worden gevolgd. Dat is natuurlijk wel een ingecalculeerd risico, maar het is niet zo dat men zegt: jongens, dat risico is nu eenmaal ingebakken, dus wij doen dat maar. Er zitten wel degelijk marges tussen.

De **voorzitter**:

Is dat risico niet groot als wij uitkomen op iets minder dan 20 ton, terwijl wij bij de IRT-methode zelf praten over 25 ton?

De heer **De Wit**:

Ik heb u uitgebreid verteld hoe die afwegingsprocessen plaatsvinden, wat de instructies en de intenties zijn en welke omstandigheden ertoe kunnen leiden dat dit soms niet lukt. Meer dan dat kan ik er niet van zeggen. Dat is de werkelijkheid zoals die zich aftekent.

De heer **Koekkoek**:

Ik heb nog een vraag over het convenant. Daarin is een afspraak gemaakt over het afdragen van criminele winst. Is daarin ook een afkoopsom voor de informant overeengekomen?

De heer **De Wit**:

Niet dat ik weet.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer De Wit, heb ik het goed begrepen dat u zei: in de Bever-kwestie hebben wij niet te maken gehad met de IRT-methode?

De heer **De Wit**:

De IRT-methode heeft natuurlijk zoveel klanken gekregen. Wij hebben niet te maken gekregen met de IRT-methode, zoals die vertaald is in het doorgroeimodel en dat soort zaken. Het was een methode van gecontroleerde doorlevering, zoals die ook in andere onderzoeken in verschillende plaatsen van het land gebruikt is.

De heer **Rabbae**:

Hoe verklaart u het feit dat de CID-officier in Rotterdam op 11 januari 1994 aan Van der Veen schrijft, dat Rotterdam in de zaak-Bever te maken heeft gehad met de IRT-methode?

De heer **De Wit**:

Wij spreken over de gecontroleerde aflevering of de gecontroleerde doorlevering. Ik heb uit zijn toelichting - enfin, hij zal hier misschien nog wel komen - niet de wetenschap gekregen dat hij zich daarbij iets anders voorstelde dan wat ik u net zei.

De heer **Rabbae**:

Wilt u daarmee zeggen dat de heer De Groot, de CID-officier die deze mededeling heeft gedaan aan de heer Van der Veen, op dat moment niet wist wat de IRT-methode betekende?

De heer **De Wit**:

De heer De Groot zal donders goed geweten hebben wat de IRT-methode was. De IRT-methode was een rechtmatig bevonden methode. De kern daarvan, de gecontroleerde aflevering en doorlevering, ondervond ook geen enkel probleem. Er zou alleen misschien nadien of in de discussies die nu plaatsvinden, ook omdat er zo langzamerhand wat meer gegevens bekend worden over de IRT-achtergronden, in de verhouding tussen informatiewinst en tactische winst een ander besluit genomen kunnen zijn. Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

U had, achteraf gezien, liever een ander besluit genomen. U was er liever nooit aan begonnen.

De heer **De Wit**:

Sprekend over het Rotterdamse traject?

De **voorzitter**:

Ja, vanaf december 1993.

De heer **De Wit**:

Nee. U mag van mij aannemen dat, als mij in september 1994 bericht wordt dat dit plaatsvindt, dit bij mij gewoon in de bestendige opsporingspraktijk valt.

De **voorzitter**:

Maar zegt u nu niet: was ik er maar nooit aan begonnen?

De heer **De Wit**:

Nee.

De **voorzitter**:

U zou het weer doen?

De heer **De Wit**:

Ik zou het op dit moment weer doen. Het is wel zo, dat wij op dit moment wat zwaarder getraind zijn in het betrekken van anderen bij het besluitvormingsproces dan in het verleden het geval was.

De heer **Koekkoek**:

Maar achteraf blijkt het toch totaal iets anders geweest te zijn dan wat in september 1994 gemeld is?

De heer **De Wit**:

In september 1994 is gemeld dat een dergelijk traject kortstondig heeft plaatsgevonden. Vervolgens zijn er problemen ontstaan - dat wil ik niet ontkennen - in het afbouwproces. Maar het afbouwproces is wel gebaseerd op de beslissing om ermee te stoppen. Het afbouwproces is nog versneld. Je kunt wel zeggen "ik bouw af", maar dat is natuurlijk niet in een handomdraai klaar.

De **voorzitter**:

Maar dat is toch juist het probleem, namelijk dat u wel kunt zeggen "ik bouw af", maar dat het dan nog maanden duurt voordat er werkelijk iets gebeurt? Omdat in Haarlem in feite niet meer gerund wordt, moet u in armoede die informant overnemen. Dan kunt u toch pas werkelijk met afbouwen beginnen? Dat is toch de crux?

De heer **De Wit:**

Ik denk niet dat dit een rele voorstelling is van de gang van zaken die zich heeft afgespeeld. De beslissing tot afbouw was volstrekt duidelijk. De problemen die in het afbouwproces ontstaan zijn, heel pijnlijke problemen op buitengewoon hectische momenten, heeft u...

De **voorzitter:**

U wilde wel afbouwen, maar Haarlem bouwde niet af.

De heer **De Wit:**

Ja, maar dan komen wij op een ander probleemveld uit.

De heer **Rabbae:**

U zei: ik zou het overdoen. Maar onder welke andere voorwaarden, behalve dan dat u het verkeer misschien anders zou gaan regelen?

De heer **De Wit:**

U bedoelt de praktische dingen die er in de uitvoering toe kunnen leiden, dat er toch een gedeelte van de partijen doorgaat? Ik heb geen invloed op het verkeer. Ik zou iedere dag willen dat ik invloed had op het verkeer in dit land, maar dat is mij niet gegeven. Dat geldt ook voor de observatieteams. Ik neem aan dat u doelt op de problemen waarover de heer Jansen sprak. Dat soort problemen zal zich altijd blijven voordoen.

De heer **Rabbae:**

Afgezien daarvan, wat zou uzelf willen regelen?

De heer **De Wit:**

Wat ikzelf zou willen regelen?

De heer **Rabbae:**

Wat fout ging in de Bever-zaak.

De heer **De Wit:**

Wat is er fout gegaan in de Bever-zaak? Het is maar de vraag of er iets fout gegaan is.

De **voorzitter:**

Als er niks fout gegaan is, dan had u toch ook niet hoeven zeggen dat u het, achteraf gezien, anders had willen doen?

De heer **De Wit:**

Ik denk dat dit een verbaal misverstand is. Ik heb niet gezegd dat ik het, achteraf gezien, anders zou willen doen.

De heer **De Graaf:**

Maar u zegt dat er problemen zijn ontstaan. Dan is het toch niet een perfect traject geweest, of wel?

De heer **De Wit:**

Ik vind dat ik een onderscheid moet maken tussen de strafprocessuele beslissingen die ten aanzien van de aflevering hebben plaatsgevonden en de gammele wijze waarop de informatie-overdracht is geschied tussen de RCID Kennemerland en Rotterdam. Dat zal in de toekomst dus anders gaan plaatsvinden.

De heer **Koekkoek:**

Maar bij een overdracht zijn toch altijd twee partijen betrokken?

De heer **De Wit:**

Ja, bij de overdracht zijn twee partijen betrokken. Het behoort daarbij tot de verantwoordelijkheid van de uitleverende partij A om ervoor te zorgen dat een informant/infiltrant goed staat beschreven, met andere woorden: dat er stukken zijn, dat zijn verleden is vastgelegd. Op grond daarvan kan de ontvangende partij dan tot redelijke oordelen komen. Bovendien behoort het ook tot de verantwoordelijkheden van de uitleverende partij om ervoor te zorgen dat zo'n informant landelijk is aangemeld. Dat geldt

ook voor andere politieregio's. Dan weet je direct dat hij in meer gebieden van het land geopereerd heeft.

De heer **Koekkoek:**

Maar daar kon de heer De Groot toch naar vragen?

De heer **De Wit:**

Laten wij wel zijn: daar is ook voortdurend naar gevraagd.

De heer **Koekkoek:**

En als dat niet in orde is, dan stopt u er toch mee?

De heer **De Wit:**

Als dat niet in orde is, dan stoppen wij er uiteindelijk mee. Dat is ook gebeurd. Maar er zit een bepaald traject tussen, waarbij toezeggingen worden gedaan, die niet worden nagekomen. Ik denk aan herhaalde vragen, personele wijzigingen die zich bij herhaling hebben voorgedaan. In de verhouding van vertrouwen, die er altijd is geweest, heeft de ontvangende partij enige marge in de contacten met anderen. Maar uiteindelijk leidde het ertoe dat de zaak gekapt werd, zoals ook is gebeurd.

De heer **Rouvoet:**

Ik heb nog een feitelijke vraag. U kent het traject vanaf september 1994. Later besluit u tot voorlegging aan de CTC. Dan volgt de afbouw. U sprak over het traject dat daarna volgt, in termen van "schoon schip maken" en "voor de zekerheid dingen melden". Is dat een zaak geweest waarbij het hele parket is betrokken of speelden alle besprekingen zich af tussen de heer De Groot en u?

De heer **De Wit:**

De besprekingen in deze zaak speelden zich af tussen de heer De Groot en mij.

De heer **Rouvoet:**

Heeft u aan de rest van het parket gemeld dat u schoon schip wilde maken, dat er bekendheid moest zijn met methoden en opsporingsonderzoeken waar dit aan de orde kon zijn?

De heer **De Wit:**

Ja. Ik heb op een gegeven ogenblik, met name toen de media actief werden, een parketvergadering belegd waarbij alle officieren en ook alle secretarissen aanwezig waren om wat meer dan tot dan toe over deze zaak te spreken, omdat iedereen hierover in de krant las. Bovendien hebben wij in kleiner verband in ons kernberaad, dat wij tweewekelijks hebben, tot in detail over dit soort zaken gesproken.

De heer **Rouvoet:**

Wanneer vond die bijeenkomst die u belegd had, plaats?

De heer **De Wit:**

Dat zal april/mei 1995 zijn geweest, met name na de media-ontwikkelingen. Toen kon iedereen die werkzaam was op het parket, immers lezen wat zich allemaal had afgespeeld. Ik vond dat ik daarop een uitgebreide toelichting moest geven.

De **voorzitter:**

Mijnheer De Wit, in het begin van het gesprek, toen het ging over infiltratie in het algemeen, zijn wij een paar maal gestuit op zaken die u niet meer wist, trajecten die u zich niet meer voor de geest kon halen. Het lijkt mij toch goed dat wij nog nader contact met u hebben om te bezien welke dingen wij graag nog specifiek zouden willen weten, met inachtneming van de operationele gegevens van nu. Voor ons onderzoek is het absoluut noodzakelijk dat wij inzicht krijgen in hoe de discussie precies gelopen is, ook aan de hand van casussen. Dat betreft dan niet alleen de vijf casussen, hoe interessant ook, die in uw rapport zijn beschreven. Ik vraag u om gezamenlijk te bezien of het geheugen kan worden opgefrist, opdat wij er op een later moment nog op kunnen terugkomen. Voor nu wil ik u hartelijk bedanken.

De heer **De Wit:**

Dank u wel. Sluiting 11.33 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 26**

25 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 25 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer R. Karstens

Zie ook: Tweede verhoor de heer R. Karstens (red.)

Aanvang 12.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de parlementaire enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer R. Karstens, geboren op 28 november 1956. Ik schors de vergadering enkele ogenblikken en verzoek de griffier te bezien of de heer Karstens aanwezig is. De vergadering wordt enige ogenblikken geschorst.

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering. Wij moeten constateren dat de heer Karstens die wij opgeroepen hebben niet verschijnt. Wij zullen nagaan welke precieze redenen er zijn voor het niet verschijnen van de getuige. Daarbij moet in aanmerking worden genomen dat wij zeer onlangs in kennis zijn gesteld van een brief van de minister van Justitie waarin wordt gemeld dat mogelijk een beroep op het belang van de Staat zal worden gedaan. Wij zullen ons beraden op deze situatie en wij zullen ons beraden of het moet komen tot een dagvaarding van de heer Karstens. De brief van de minister van Justitie heeft ons, zoals gezegd, eerst onlangs bereikt. Derhalve enig uitstel van deze vergadering en derhalve de mededelingen die ik nu doe. Wij zullen dus precies nagaan of er voor ons redenen zijn voor dagvaarding, daarbij in acht nemend de brief van de minister van Justitie die ons zojuist heeft bereikt en waarin zij zegt dat een mogelijk beroep op het belang van de Staat gedaan zal worden. Ik schors de vergadering tot 14.00 uur. Sluiting

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 27**

25 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 25 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer W.M. van Gemert

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering. Aan de orde is het verhoor van de heer W.M. van Gemert, geboren 13 september 1960 te Nederweert. Mijnheer Van Gemert, ik verzoek u te gaan staan. De door u af te leggen eed luidt: Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Van Gemert:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Van Gemert, u bent benoemd als hoofd van het Landelijk Recherche Team. Wordt dat de Nederlandse FBI?

De heer Van Gemert:

Als het aan mij ligt niet. Het LRT is opgericht, omdat er behoefte was en is aan zeg maar het volgen van het geld. Die taak zullen wij uitoefenen in samenwerking met de regio's en de andere kernteams. Het is dus geen superteam, als u dat bedoeld, of een specifieke FBI. De omstandigheden zoals in Amerika hebben wij in Nederland niet en het is ook niet bedoeling, een en ander zo te laten uitgroeien.

De voorzitter:

Is er iets tegen een Nederlandse FBI?

De heer Van Gemert:

De omstandigheden zijn in Nederland anders dan die in Amerika. Als je wil vergelijken, moet je de omstandigheden ook vergelijken. Ik denk dat het een goede stap is - anders zou ik er niet zitten - om een landelijk rechercheteam op te richten. Of er behoefte is aan meer en of dat dan zou moeten lijken op een FBI is iets voor de toekomst, denk ik.

De voorzitter:

Uw achtergrond ligt dacht ik in Amsterdam bij het financieel rechercheren. Hoe lang bent u al financieel rechercheur?

De heer Van Gemert:

Ik heb een team opgericht en daaraan leiding gegeven dat dat in zijn takenpakket had. Wij zijn er in Amsterdam wat later mee begonnen, namelijk in 1992. Toen is een Bureau financile ondersteuning (BFO) opgericht. Dat bureau had tot taak in ieder geval te komen tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel. Ik denk dat financieel rechercheren bij de politie ook vandaar uit is uitgegroeid. Mijn ervaring heeft betrekking op een viertal jaren als leider van het BFO in Amsterdam.

De voorzitter:

Het is de bedoeling dat wij met u vandaag spreken over het LRT en ook over het financieel rechercheren door de BFO's. Allereerst is het woord aan de heer Rouvoet.

De heer Rouvoet:

Ik begin met het LRT. Als ik het wat onvriendelijk mag zeggen: op dit moment bent u het LRT. Heb ik dat juist?

De heer **Van Gemert:**

Wij zijn met de selectie van mensen bezig. Op dit moment zijn twee anderen aangesteld en binnenkort volgen er nog meer. Het is nu nog een heel klein team.

De heer **Rouvoet:**

Wanneer denkt u dat het LRT als zodanig echt operationeel kan zijn?

De heer **Van Gemert:**

Wij hebben een projectorganisatie en dat betekent dat wij op 1 mei 1996 volledig operationeel willen zijn. Het ligt in de bedoeling om aan het eind van dit jaar een gedeelte van het team operationeel te hebben en in die zin met de eerste werkzaamheden te beginnen.

De heer **Rouvoet:**

Betreft het gedeelte dat al operationeel moet zijn aan het eind van dit jaar kernfuncties of betreft het vooral de administratieve ondersteuning?

De heer **Van Gemert:**

Beide. Als je begint met de opbouw van zo'n team is het van belang dat je een aantal sleutelfunctionarissen snel binnen hebt. Wij hebben die in eerste instantie geworven. In de tweede ronde - men heeft daarin net kunnen solliciteren - gaat het om een aantal administratieve krachten en mensen in het kader van de projectvoorbereiding.

De heer **Rouvoet:**

Maar vanaf mei 1996 gaat u volledig operationeel zaken draaien. Of probeert u dat al naar voren te halen?

De heer **Van Gemert:**

Het ligt in de bedoeling om aan het eind van dit jaar de voorbereiding van zaken ter hand te nemen en afhankelijk van de aard en de omvang van de zaken wellicht ook de eerste activiteiten te ontplooiën. Maar zoals u weet, zit er een groot verschil tussen het begin en het eind van een zaak. Wij denken dat wij langzamerhand de start op deze manier kunnen maken.

De heer **Rouvoet:**

Ik zal u niet vragen wanneer u denkt de eerste zaak af te leveren, maar ik vond het wel relevant te weten wanneer u gaat beginnen. Kunt u aangeven waarin het LRT zich gaat onderscheiden van de kernteams? Ik meen begrepen te hebben dat u wel eens gezegd hebt: het LRT is een kernteam als andere kernteams. Kunt u duidelijk maken waarin het zich gaat onderscheiden van wat wij al hebben?

De heer **Van Gemert:**

Ik zal het in elk geval proberen. Het LRT heeft dezelfde positie en beweegt zich op dezelfde markt als de andere kernteams. Er is heel nadrukkelijk behoefte aan het kiezen van een andere ingang, aan het nagaan waar het geld van de georganiseerde criminaliteit blijft. De ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie hebben een opdrachtschrijving gegeven en die omvat eigenlijk drie verschillende taken. Ten eerste de bestrijding van georganiseerde criminaliteit via de financiële invalshoek. Ten tweede het voldoen aan rechtshulpverzoeken uit het buitenland. Ten derde het plaatsen van zaken van nationaal of internationaal belang, die niet te plaatsen zijn bij een regionaal team, bij een landelijk team. De hoofdtaak is de eerste taak. Die komt erop neer dat wij zullen proberen om met name geld te volgen. U zult zeggen: dat doen de andere kernteams ook.

De heer **Rouvoet:**

Dat zou mijn volgende vraag zijn. Er wordt al een tijd op gehamerd dat het financieel onderzoeken door alle politieteamen gedaan wordt, dat niet veronachtzaamd mag worden dat er een financieel traject is.

De heer **Van Gemert:**

Ik denk dat dit inmiddels de insteek van de meeste teams is. Waarom dan toch een landelijk onderzoeksteam? In samenwerking met het LBOM proberen wij die eerste

taakomschrijving wat verder uit te werken. U kunt zich voorstellen dat er bepaalde complexe zaken zijn of zaken die een internationaal verband hebben of zaken waarin heel nadrukkelijk moet worden samengewerkt met andere bijzondere opsporingsdiensten, waarbij het plan bestaat dat zij ook deelnemen in het team.

De heer **Rouvoet**:

Denkt u bijvoorbeeld aan de FIOD?

De heer **Van Gemert**:

Ja. Je kunt een aantal factoren opsommen die een zaak geschikter maken voor het LRT dan voor een kernteam. Het ligt in de bedoeling dat verder vorm te geven.

De heer **Rouvoet**:

Kunt u dat iets inzichtelijker maken? Wij hebben een periode achter de rug waarin is aangedrongen op die manier van Rechercheren: volg een geldstroom en probeer uit te komen bij degene die uiteindelijk de beschikkingsmacht over het geld heeft. Er is druk uitgeoefend op de regiokorpsen om dat te doen. Wij kennen het verschijnsel van de BFO's, waarover wij straks waarschijnlijk nog komen te spreken. Lag het niet veel meer voor de hand om die route uit te bouwen en te verdiepen, in plaats van het in leven roepen van het LRT?

De heer **Van Gemert**:

Ik denk dat je beide zult moeten doen, omdat wij ervaren dat financieel Rechercheren een goede methodiek is. Ik heb de overtuiging dat dit bij de andere teams verder wordt uitgebouwd. Daarnaast kunnen zich zaken voordoen op het nationale of internationale terrein waarin het noodzakelijk is dat er sprake is van navolging. Ik meen dat de minister bij de presentatie van het rapport Meldpunt ongebruikelijke transacties heeft aangegeven dat daarin ook een opdracht voor het LRT zou kunnen liggen. Dat kan een voorbeeld zijn waarover je kan zeggen: daar komen informatie en een onderzoeksobject naar voren waarbij navolging geboden is en dat zou iets kunnen zijn voor het LRT.

De heer **Rouvoet**:

Er is wel eens gezegd: het moet een van twee zijn, of het LRT wordt een team van supercops die de grote, zware zaken gaan doen, de zaken die de kernteams niet aan kunnen, of het LRT wordt een vergaarbak van datgene wat in de regio's of door de kernteams niet wordt opgepakt. Ziet u een van beide gebeuren?

De heer **Van Gemert**:

Nee. Beide opties spreken mij niet aan.

De heer **Rouvoet**:

Dat begrijp ik.

De heer **Van Gemert**:

Ik denk dat op een aantal terreinen zich zaken voordoen die juist om een aanpak door een landelijk team vragen. Ik zie daarin ook geen probleem. In het overleg met mijn collega-kernteamleiders heb ik gemerkt dat die behoefte door hen ook wordt gevoeld. Het is niet juist te veronderstellen dat wij zaken voor die teams wegkapen of dat er op dat gebied problemen zullen ontstaan. Ik denk dat het LRT op een aantal terrein in een behoefte voorziet.

De heer **Rouvoet**:

Ik heb begrepen dat u zich bij het aanzoeken van met name functionarissen voor de kernfuncties eerst richt op een wisselwerking met de regio's en de kernteams en dat u de mensen daar vandaan wil halen. Ik kan mij voorstellen dat degenen binnen de politie die een financiële neus hebben, om het zo maar even uit te drukken, zeggen: het lijkt mij wel wat om naar de heer Van Gemert te gaan. Zet dat de regio's en de kernteams met hun BFO's niet op een achterstand, doordat als het ware de deskundigheid naar u toe gelekt wordt?

De heer **Van Gemert**:

Ik denk het niet. Ongetwijfeld zal er interesse zijn uit die hoek en ik denk dat er een meerwaarde in kan zitten voor een korps om iemand die op een bepaald terrein al gefunctioneerd heeft in een LRT te laten participeren en na vier jaar weer terug te krijgen.

De heer **Rouvoet**:

Maar men is hem wel vier jaar kwijt.

De heer **Van Gemert**:

Dat klopt. Alleen zal de omvang van het team niet van dien aard zijn dat wij de hele capaciteit wegplukken die er op dit terrein is. Ik kan mij voorstellen dat die vrees wel bestaat, maar juist zoiets proberen wij in goed overleg te voorkomen. Men moet zich voorstellen dat het niet alleen rechercheurs zijn die werkzaam zullen zijn binnen het LRT. Er zullen ook professionals op een aantal terreinen werkzaam zijn. Er zullen mensen van de FIOD werkzaam zijn en wellicht ook van de ECD. De totale omvang is echter niet zodanig dat daardoor problemen zullen ontstaan.

De heer **Rouvoet**:

Kunt u aangeven hoe de participatie van deskundigen, met name uit de FIOD, geregeld wordt? Ik vraag dat hierom, omdat wij weten dat bij de BFO's, waar op dit moment eenzelfde constructie geldt, de relatie tussen FIOD, BFO's en de belastingdienst nogal problemen heeft gegeven. Hoe gaat dat bij u straks functioneren?

De heer **Van Gemert**:

Ik merk op dat wij ons nog in de opbouwfase bevinden.

De heer **Rouvoet**:

Maar u bent bezig er afspraken over te maken?

De heer **Van Gemert**:

Ja. Wij hebben contacten met het ministerie van Financiën en de FIOD om er inhoud aan te geven. In plaats van de uitzendbureauconstructie in de BFO's, zoals die door de FIOD werd genoemd, wil men graag een andere constructie zien. Wij hebben gesproken over de mogelijkheid om een aantal van hun mensen op een vaste basis binnen het team aanwezig te laten zijn en een en ander afhankelijk van de aard van de projecten uit te breiden. Dit betekent dat die mensen vier jaar voor ons werkzaam zullen zijn, maar wel in dienst blijven van de FIOD. Wij zijn daar zover mee dat ik er alle vertrouwen in heb dat het zo gaat gebeuren.

De heer **De Graaf**:

Is niet de afspraak gemaakt dat het LRT uitgerekend niet de financiële experts uit de regio's en de kernteams zou wegplukken en dat men zou zoeken naar andere mensen?

De heer **Van Gemert**:

De opzet is, zoals net al is aangegeven, om niet de andere regio's op dit gebied kaal te plukken, te veel mensen daaruit naar ons team te halen. Het kan wel zijn dat mensen uit die hoek interesse voor ons werk hebben. Gezien het aantal vacatures is het aantal mensen dat afkomstig is uit dit soort teams heel gering.

De heer **De Graaf**:

Maar ik herinner mij dat de minister heeft aangegeven, ook aan het adres van de Kamer, dat met name zou worden geworven buiten de politie naar specialismen die niet vertegenwoordigd waren. Hoeveel mensen krijgt u uit de recherche en hoeveel mensen trekt u van buiten aan?

De heer **Van Gemert**:

Als het team volledig operationeel is, zal het aantal dat vanuit de regio's komt en rechercheur is rond de twintig, misschien iets minder liggen. Er zullen een stuk of acht mensen van de FIOD komen en er zullen ongeveer tien professionals uit allerlei andere sectoren worden geworven.

De heer **De Graaf**:

Accountants?

De heer **Van Gemert**:

Accountants, juristen, economen en dergelijke.

De heer **Vos**:

Zal het LRT een korps van politiemensen worden of een soort korps van boekhouders en accountants?

De heer **Van Gemert**:

Mijn ervaring, opgedaan in Amsterdam, is dat je altijd moet zorgen voor een goede mix. Dat wil zeggen dat je rechercheurs moet hebben voor het traditionele recherchewerk en daarnaast een aantal heel goede accountants die gevoel hebben voor witwasconstructies en dat soort zaken. In mijn beleving zit de oplossing in een combinatie van mensen. Ik denk dat wij niet succesvol kunnen opereren als wij alleen maar rechercheurs inzetten en ook niet als wij alleen maar accountants inzetten.

De **voorzitter**:

Wat zijn de zaken die u kunt aanpakken en die nu blijven liggen? Wat heeft u voor extra's in huis?

De heer **Van Gemert**:

Zaken die zich kunnen afspelen als gevolg van meldingen die vanuit Finpol komen.

De **voorzitter**:

Finpol?

De heer **Van Gemert**:

Ja, de financiële politiedesk. Het kan zijn dat ongebruikelijke transacties bij het MOT, het meldpunt ongebruikelijke transacties, gemeld worden. Als die verdacht blijken te zijn, worden ze doorgemeld aan Finpol en de landelijke officier. Daar zou iets uit kunnen komen wat door ons aangepakt wordt. Het zou ook een zaak op een specifiek terrein kunnen zijn, bijvoorbeeld op het terrein van trustmaatschappijen of op het terrein van de beurs.

De **voorzitter**:

Heeft u al iets in uw hoofd? Denkt u al: dat gaan wij doen?

De heer **Van Gemert**:

Bij onze taakvervulling volgen wij dezelfde lijn als de andere kernteams. Onze doelgroep zal door het CBO aangewezen worden.

De **voorzitter**:

Het is ons gebleken, dat de kernteams wel degelijk weten wat zij willen gaan doen. Zij brengen dat zelf in het CBO in, dat wordt dan "afgezegend" van hogerhand en daarna kunnen zij daarmee verder gaan. Wilt u nu aanpakken wat is blijven liggen?

De heer **Van Gemert**:

Ik kan mij voorstellen dat op basis van hetgeen tot nu toe is gemeld, bepaalde onderzoeken met een achtergrond op een bepaald terrein - zij zijn complex of spelen zich heel specifiek in de financiële wereld af - door ons kunnen worden aangepakt.

De heer **Rouvoet**:

Maar het was toch juist de bedoeling dat de Finpol-zaken, de MOT-melding via Finpol, bij de regio's, de kernteams, terecht zouden komen? Daarom gebruikte ik net even de term "vergaarbak". Betekent dit niet dat u gewoon de zaken gaat oppakken waar anderen geen zin in hebben of waarvoor zij de financiële deskundigheid niet in huis hebben?

De heer **Van Gemert**:

Het is mogelijk dat zaken waarvan de regio vindt dat zij daarvoor de financiële deskundigheid niet in huis heeft en binnen het CBO toch worden ervaren als een probleem, wel van ons zijn.

De heer **Rouvoet**:

Speelt het een rol - dat komen wij bij de kernteams toch wel tegen - dat het heel moeilijk is om de prioriteitsstelling via het CBO dwingend bij de kernteams te leggen? Kan dat bij het LRT misschien eenvoudiger in verband met de daar gekozen constructie?

De heer **Van Gemert**:

Ik moet zeggen dat ik geen ervaring heb met de relatie tussen het CBO en de kernteams. Ik weet niet of dat soort zaken wel of niet moeilijk aangepakt kunnen worden. Bij ons is de relatie met het Landelijk bureau openbaar ministerie en het CBO heel duidelijk verankerd.

Daar zullen onze zaken vandaan komen. Ik kan op dit moment moeilijk inschatten wat die zaken zullen zijn.

De **voorzitter**:

U heeft wel al een officier? Dat is de heer F. de Groot.

De heer **Van Gemert**:

Ja.

De **voorzitter**:

U heeft met hem toch al eens gesproken over de vraag wat u gaat doen? Kunt u voor de middagkijker ook duidelijk maken wat u gaat doen? Mijnheer V, mijnheer B, mijnheer A, drugs, frauderende effectenhandelaars. Stel u heeft zelf de keuze.

De heer **Van Gemert**:

U geeft aan dat ik zelf de keuze zou hebben, maar die keuze heb ik niet. Wij hebben wel bekeken wat wij nog zullen gaan doen. Wij zijn hiermee pas ongeveer twee maanden bezig. In dat traject bekijken wij vooral welke zaken moeilijk door de regio's aangepakt kunnen worden, niet omdat zij dat niet zouden willen, maar omdat die zaken zich op een specifiek terrein voordoen. Wij zullen ook kijken naar de meldingen van Finpol die niet individueel terug te brengen zijn naar de regio. Dat is immers de eerste opzet. Dat zal gewoon blijven doorgaan. Die zaken geven bijvoorbeeld een bepaald patroon weer dat het noodzakelijk maakt daar toch iets aan te doen. Wellicht geeft de maatschappij ook signalen die het noodzakelijk maken om een bepaald onderwerp te kiezen. Ik wil in ieder geval het beeld wegnemen dat wij zelf in eerste instantie bekijken wat er in de wereld allemaal aan de hand is en over allerlei branches en personen informatie gaan verzamelen om daarna een onderzoek te starten.

De **voorzitter**:

Richt u zich meer op de drugseconomie, op de fraude of de milieufraude?

De heer **Van Gemert**:

Ik wil ze alle drie niet uitsluiten.

De **voorzitter**:

Kunt u toch iets preciezer zijn?

De heer **Van Gemert**:

Financieel rechercheren is niet specifiek voor fraude of milieu voorbehouden. Ik denk dat je ook drugszaken kunt aanpakken als je voor een andere ingang kiest. Dat wordt ook langzamerhand gedaan. Ik wil de zaken van het LRT niet beperken tot een bepaald terrein. Het is best mogelijk dat de noodzaak wordt gevoeld om heel specifiek een bepaald persoon aan te pakken. Dat kan ook een drugshandelaar zijn. Financieel rechercheren zou daar dan ook een mogelijkheid voor zijn en dat zouden wij dan ook kunnen doen.

De heer **Rouvoet**:

U gaat met een nieuwe klus beginnen. Daarover heeft u contact met de heer De Groot. U heeft vast al een paar keer gezegd dat dit u nu een zaak lijkt met een niveau of van een bepaalde aard die het LRT moet gaan doen. Ik kan mij dat toch niet anders voorstellen. Toen u met elkaar sprak over de vraag wat u vanaf januari of vanaf mei gaat doen, was u toch wel iets concreter? U zei toch meer dan: wij sluiten niet uit dat wij naast fraude iets anders gaan behandelen?

De heer **Van Gemert**:

Nee, wij zijn nog niet zo concreet geweest dat er specifiek een opdracht uit is gekomen.

De heer **Rouvoet**:

Nee, geen opdracht, maar wel zaken waarvan u vindt dat het LRT die eigenlijk zou moeten gaan doen als het operationeel is.

De heer **Van Gemert**:

Wij hebben geprobeerd om niet direct naar zaken te kijken, maar wel om te omschrijven hoe een zaak op een terrein eruit zou moeten zien. Wij hebben geprobeerd die algemene omschrijving wat duidelijker te maken en duidelijker aan te geven dat het zaken moeten zijn waarbij die financieel-economische aanpak mogelijk is, dat het zaken moeten zijn die

complex zijn, dat er sprake moet zijn van een verzoek uit het buitenland. Juist daarbij moet je met een aantal mensen samenwerken. Wij hebben geprobeerd om op die manier naar zaken te kijken. Wij wilden niet een zaak pakken en vervolgens bekijken of die behandeld zou kunnen worden.

De heer **Rouvoet**:

U heeft te maken met het Landelijk bureau van het openbaar ministerie, met name met de heer De Groot. Wanneer komen voor u eigenlijk de landelijk officieren in beeld? De term "internationaal onderzoek" is al een aantal keren gevallen. Daar zult u ook mee te maken hebben of krijgen. Of heeft u daar al mee te maken?

De heer **Van Gemert**:

In de opbouwfase is het Landelijk bureau heel nadrukkelijk betrokken bij het vormgeven van het Landelijk rechteam. Op dit moment ligt daar dus al een taak voor hen. Is het LRT al in bedrijf, dan zijn beide officieren mijn aanspreekpunt voor zaken. Het is mogelijk dat een doelgroep is gekozen en dat wij daar via de strafrechtelijke weg mee aan de slag gaan. Het is ook mogelijk dat via dat punt buitenlandse rechtshulpverzoeken binnenkomen die wij ook zullen moeten aanpakken.

De heer **Rouvoet**:

Met "beide officieren" doelt u op de heer De Groot en de heer Van den Burg?

De heer **Van Gemert**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

Daarnaast heeft u nu contact met de landelijk officieren, bijvoorbeeld over een MOT-melding of internationale zaken, om te bepalen hoe een en ander straks gaat functioneren.

De heer **Van Gemert**:

Wij zijn ook nadrukkelijk met elkaar in gesprek over de vraag: wat gaat wij straks doen; hoe moeten wij, ook tegenover de andere kernteams, duidelijk maken wat precies onze taak is? Wij proberen dat niet zaaksgewijs te bekijken, wij proberen juist aan te geven aan welke criteria de zaken zouden moeten voldoen.

De heer **De Graaf**:

Naar ik meen, heeft de minister in december 1994 aangegeven dat het Landelijk rechteam er zou komen en hoe het er ongeveer uit zou zien. U bent vrij kort daarna al genoemd, respectievelijk benoemd, als hoofd van het LRT. Het is nu september van het jaar daarop en ik krijg nog steeds de indruk dat u eigenlijk niet precies weet wat u moet gaan doen.

De heer **Van Gemert**:

Ik ben op 1 juli benoemd. Dat is dus nog niet zo lang geleden. Wij zijn nu ruim tweeneenhalve maand bezig met de opbouw.

De heer **De Graaf**:

Heeft u in de tussentijd, voordat u werd benoemd, dan niet gesproken over de vraag hoe dat Landelijk rechteam moet gaan draaien en wat voor soort onderzoeken het moet gaan doen?

De heer **Van Gemert**:

Daar is wel over gesproken. De beide ministers hebben ook een beschikking opgesteld, waarin de taken beschreven zijn. Dat zijn de taken die ik noemde. Die beschikking ligt nu bij beide ministers om ondertekend te worden. Daarin staat omschreven wat de taak van het LRT is.

De heer **De Graaf**:

Komt dat nu omdat ambtelijke molens vaak langzaam draaien of weten u, uw collega's en het ministerie gewoon nog niet precies wat de taakverdeling is tussen het Landelijk rechteam en de andere rechteams?

De heer **Van Gemert**:

Ik denk dat het geen zaak van ambtelijke molens is. Ik meen dat er heel wat bij komt kijken om zo'n nieuw team op te richten. Dat ervaar ik iedere dag. Dat kost gewoon tijd. Soms wil

je wel sneller, maar kan het niet sneller. Heel veel overleg is noodzakelijk. Ik heb het idee dat wij sinds juli aardig op schema liggen. Wij hebben heel nadrukkelijk omschreven wanneer het LRT er moet zijn: op 1 mei 1996 moet het volledig in bedrijf zijn. Alles is erop gericht om dat te halen.

De heer **Koekkoek:**

Mijnheer Van Gemert, vat ik uw taken juist samen als ik zeg dat u toch een soort Nederlandse FBI bent omdat u financile zaken, belangrijke zaken en internationale zaken behandelt?

De heer **Van Gemert:**

Deze drie kenmerken heeft het FBI ook, maar het heeft daarnaast een hoop andere kenmerken die het LRT niet heeft. Neemt u alleen deze drie elementen eruit, dan blijkt dat zij bij het FBI ook voorkomen. Maar daar houdt de vergelijking dan ook op.

De heer **Koekkoek:**

Maar het is een juiste samenvatting van uw taken.

De heer **Van Gemert:**

Gaat het om de taken, dan is het wel een juiste samenvatting.

De heer **Koekkoek:**

En gemakshalve afgekort met FBI.

De heer **Van Gemert:**

Ja, zo zou je het ook kunnen zien. Maar andere mensen trekken daar andere conclusies uit en dat lijkt mij niet verstandig.

De heer **Rouvoet:**

Ik heb nog een vraag. Misschien kom ik er later nog op terug. Dat zal ook wel moeten als wij het over financieel rechercheren gaan hebben. Het is toch nog wel een beetje in de toekomst kijken, begrijp ik. In de achterliggende periode is gesproken over de taak, maar ook over de verdere inrichting. In het rapport van de commissie-Donner kwam bij het openbaar ministerie ook het LRT aan de orde. Er werd gesproken over de noodzaak van een eigen observatie- en infiltratiecapaciteit en een CID-ondersteuning. Kunt u aangeven hoe daarin is voorzien voor het LRT binnen het Korps landelijke politiediensten?

De heer **Van Gemert:**

U zegt het goed: het LRT is een onderdeel van het Korps landelijke politiediensten. Dat betekent dat wij net zo goed als de andere kernteams gebruik zullen maken van de faciliteiten die er voor kernteams zijn. Ook binnen het LRT zullen CID-taken en -elementen aanwezig zijn. Het feit dat er zo'n LRT komt, noopt ons wel tot nadenken over de wijze waarop wij dat binnen het KLPD willen vormgeven. Nu bestaat het idee dat er, zoals het gewoonlijk geregeld is, ook voor het KLPD - daarvan maakt het LRT ook onderdeel uit - n CID zou zijn.

De heer **Rouvoet:**

Dus geen eigen CID dat vastzit aan het LRT, maar een andere dienst binnen het KLPD, waarvan u ook gebruik kunt maken. Zie ik dat goed?

De heer **Van Gemert:**

Het is van belang dat het duidelijk is wie de verantwoordelijkheid heeft voor het register en voor hetgeen daar allemaal onder valt. Nogmaals, het is nog niet definitief geregeld, maar de gedachte nu is dat het mogelijk is dat alle diensten binnen het KLPD - de diensten met CID-activiteiten zijn overigens beperkt - n CID hebben met n registerhouder. Het is nog niet bekend waar die registerhouder precies moet komen te zitten. Daar proberen wij nu nog vorm aan te geven.

De heer **Rouvoet:**

Dat zal niet het LRT zijn. U zult daar uiteindelijk niet het beheer over hebben.

De heer **Van Gemert:**

Ja, ik zal het niet zijn.

De heer **Vos:**

Wat moet er nu gebeuren als de heer Van Gemert een accountant als informant wil gaan runnen? Hij spreekt over een soort eigen CID, een soort leen-CID. Hoe gaat dat nu?

De heer **Van Gemert:**

Laat het duidelijk zijn, dat er ook binnen het LRT een CID-functie zal zijn. Het is dus ook mogelijk dat bepaalde informanten gerund worden. Het ligt ook voor de hand dat wij die informanten niet direct in het caf op de hoek zullen zoeken; zij zullen door een andere achtergrond bij ons terechtkomen. Die informanten zullen dan ook gerund worden en dat betekent dat je ervoor moet zorgen, dat de mensen die dat gaan doen, daarmee weten om te gaan.

De **voorzitter:**

Ik begrijp dat de Criminele inlichtingendienst ondergebracht zal worden bij het KLPD. Dat gebeurt waarschijnlijk omdat in de CID-regeling 1995 al in een CID bij het KLPD is voorzien.

De heer **Van Gemert:**

Klopt. Daarin is hij genoemd. Dat zal nog uitgewerkt moeten worden.

De **voorzitter:**

Maar wat moet ik mij nu voorstellen bij de Criminele inlichtingendienst van een financieel team?

De heer **Van Gemert:**

Ik begrijp uw vraag. Wij hebben dat ook anders genoemd, omdat wellicht het idee kan ontstaan dat het een heel specifieke CID kan zijn die heel specifiek in de financile wereld probeert informatie te krijgen.

De **voorzitter:**

Bijvoorbeeld door informele contacten met banken, etcetera, te leggen. Daarover hebben wij gesproken.

De heer **Van Gemert:**

Nou, dat lijkt mij niet de weg.

De **voorzitter:**

Waarom niet? Dat kan toch handig zijn?

De heer **Van Gemert:**

Het is van belang, ook voor ons werk, dat er contacten met banken zijn en dat informatie-uitwisseling plaatsvindt. Het is ook van belang dat dit op de juiste wijze gebeurt. Over dat onderwerp wil ik nog wel wat zeggen, maar dan halen wij volgens mij twee dingen door elkaar. Het is van belang dat er binnen het LRT niet alleen een CID zal zijn die ik zonet schetste. Wij zullen veel breder informatie binnenhalen. Daarmee bedoel ik dat het bij financile recherche van belang is om bijvoorbeeld gebruik te maken van open bronnen, van wetenschappelijke instellingen.

De **voorzitter:**

Maar die hoeft u niet allemaal in een Criminele inlichtingendienst onder te brengen. Die kunt u gewoon open Rechercheren.

De heer **Van Gemert:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

Wat gaat u nu in het bestand van uw CID stoppen?

De heer **Van Gemert:**

Daarom hebben wij het bij de vormgeving geen CID genoemd, maar een informatiekerngroep, waarvan de CID'ers onderdeel zullen uitmaken. In die CID zal niet veel anders zitten dan hetgeen ook in een regio zit. Dat is dus informatie over CID-subjecten of grijs-veldsubjecten. Die informatie is dus niet anders.

De **voorzitter:**

Heeft u de CID-status nu nodig om bij anderen in de CID-bak te kijken? Of gaat u ook uw eigen bestand maken?

De heer **Van Gemert:**

Dat kan beide voorkomen.

De **voorzitter**:

Stel, je gaat financieel rechercheren. Aan welke CID-matige informatie-inwinning moeten wij dan denken?

De heer **Van Gemert**:

Dat is afhankelijk van de doelgroep. Het is mogelijk dat je over een CID-subject informatie nodig hebt. Maar dat hoeft niet specifiek financile informatie te zijn. Dat is een beetje wat ik bij u proef. Wij zullen net zo goed gebruik moeten kunnen maken van gegevens zoals die bij andere CID's aanwezig zijn.

De **voorzitter**:

Gaat u zelf nog met een andere soort informanten die CID voeden? Bent u inderdaad op zoek naar de accountant van Vos, de advocaat van De Graaf, de spoorboekjesverzamelaar van Van Traa en al die dingen meer?

De heer **Van Gemert**:

Het zou kunnen zijn dat er informanten op een ander terrein zijn dan de gebruikelijke.

De **voorzitter**:

Bent u de eerste die informanten in de bovenwereld gaat zoeken?

De heer **Van Gemert**:

Ik weet niet of wij de eersten zijn, maar het ligt wel in onze bedoeling om, als dergelijke informanten er zijn en als het niet mogelijk is de beoogde informatie langs een andere weg te verkrijgen, ze onderdeel te laten uitmaken van de CID.

De **voorzitter**:

Dus u ziet een mogelijkheid om accountants, mensen van banken en dergelijke als informant te gebruiken?

De heer **Van Gemert**:

De aard van de informatie die zij zullen aandragen, is niet veel anders dan de aard van de informatie die bij een normale CID wordt aangedragen, omdat het gaat om ofwel personen ofwel subjecten en informatie met betrekking tot die personen of die subjecten.

De heer **Rabbae**:

Hoe staat u als hoofd van het LRT tot de CID qua gezagsverhouding? Heeft u er een directe lijn naartoe of loopt die via iemand anders?

De heer **Van Gemert**:

De CID valt onder de verantwoordelijkheid van het hoofd informatiekerngroep en daar heb ik een directe lijn mee. Ik heb dus een directe lijn met degene die uiteindelijk verantwoordelijk is voor het register.

De **voorzitter**:

En het hoofd informatiekerngroep is iemand die onder u staat?

De heer **Van Gemert**:

Ja.

De **voorzitter**:

En die heeft dus zowel een CID-recherchefunctie als een gewone recherchefunctie?

De heer **Van Gemert**:

Bij hem zitten ook andere mensen als het gaat om analyse, capaciteit, contacten met open bronnen en dat soort zaken. Dat is allemaal vorm gegeven binnen n kerngroep.

De heer **Koekkoeck**:

Hebt u al een CID-officier?

De heer **Van Gemert**:

Het zal ook tot de taak van het LBOM behoren om daarin een taakverdeling te maken.

De heer **Koekkoeck**:

Dus binnen het Landelijk bureau OM is er een CID-officier. Is die taakverdeling er nog niet?

De heer **Van Gemert**:

Bij mijn weten is die nog niet gemaakt.

De heer **Rouvoet**:

Naast het CID noemde ik het observatieteam en het infiltratieteam. Krijgt u die wel rechtstreeks onder u als LRT , eigen capaciteit?

De heer **Van Gemert:**

Het ligt in de bedoeling om observatiecapaciteit direct aan het LRT op te hangen.

De heer **Rouvoet:**

En hoe zit het met infiltratie? Wij hebben kennis van een landelijk infiltratieteam. Wordt u daar ook de baas van?

De heer **Van Gemert:**

Nee. Indien wij daarvan gebruik willen maken dan verkeren wij in precies dezelfde positie als elke andere politiedienst in Nederland en zullen wij dat bij die dienst aanvragen.

De heer **Rouvoet:**

In de uitwerking van de ideeën van de commissie-Donner wordt gesproken over eigen infiltratiecapaciteit. Daar is men van afgestapt, begrijp ik uit uw woorden.

De heer **Van Gemert:**

Ja.

De heer **Rouvoet:**

Eigen observatiecapaciteit wel, maar eigen infiltratiecapaciteit bij nader inzien dus niet. Waarom is daarvan afgezien?

De heer **Van Gemert:**

Er is voorzien in een landelijke capaciteit. De exacte redenen om dat specifiek landelijk neer te zetten, ken ik niet. Ik ben er niet bij geweest, maar ik kan mij er wel wat bij indenken. Ik vind het overigens juist om het op die manier te doen. Ook wij zullen daarvan gebruik maken.

De heer **Rouvoet:**

Dus aanvragen van capaciteit voor infiltratie als u dat nodig vindt?

De heer **Van Gemert:**

Ja. Is er sprake van een dergelijke specifieke deskundigheid dat wij van die expertise gebruik willen maken.

De heer **Rouvoet:**

Verwacht u dat u er veel gebruik van zal maken? Ik denk aan infiltratie, frontstores.

De heer **Van Gemert:**

Ik denk dat het afhankelijk is van de aard van het onderzoek. Ik sluit niet uit dat wij gebruik maken van frontstores. Ik denk dat er qua controleerbaarheid sprake is van een andere setting dan waarover in het verleden is gesproken en die zich meer in het criminele milieu afspeelde. Ik denk dat het op zichzelf een waardevolle tactiek is.

De **voorzitter:**

Een frontstore heeft toch alleen maar zin als je met criminelen van doen hebt?

De heer **Van Gemert:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

Wilt u die dan helemaal afschermen, met valse identiteiten?

De heer **Van Gemert:**

Het is evident dat je, als je een frontstore opricht, ervoor moet zorgen dat men niet meteen weet dat de politie erachter zit. Je zult het dus op een zekere manier moeten afschermen.

De **voorzitter:**

Wat doe je dan met de belastingen en zo?

De heer **Van Gemert:**

Je zult in goed overleg met het OM en de desbetreffende diensten daarvoor een vorm moeten vinden. Dat is juist een van de redenen waarom gezegd wordt: dat moet je op landelijk niveau houden, daar kun je afspraken over maken.

De **voorzitter:**

Dus u wilt het niet zelf gaan doen?

De heer **Van Gemert:**

Nee. Ik gaf al aan dat dit een van de trajecten is, waarbij wij gebruik zullen maken van deskundigheid die elders aanwezig is.

De **voorzitter**:

Dus van de politie-infiltratieteams.

De heer **Van Gemert**:

Bijvoorbeeld.

De **voorzitter**:

Dus u gaat zelf geen frontstores oprichten?

De heer **Van Gemert**:

Nee. Het zou kunnen zijn dat in een onderzoek een frontstore opgericht wordt en dat de activiteiten die daarbij een rol spelen door een politie-infiltratieteam worden gedaan. Dat lijkt evident omdat zo'n team daarvoor de deskundigheid heeft. Dat neemt niet weg dat, als vragen aan de orde zijn als "om wat voor soort bedrijf gaat het" en "op welke wijze moeten wij ervoor zorgen dat er daadwerkelijk sprake is van activiteiten", wij adviezen zullen geven ter ondersteuning van de zaak.

De **voorzitter**:

Maar u zult niet meedoen?

De heer **Van Gemert**:

Ik kan niet helemaal plaatsen welk onderscheid u maakt...

De **voorzitter**:

Werken in die frontstore, zeggen dat je transportondernemer bent, dat je goede aandelenadviseur bent en dat soort zaken.

De heer **Van Gemert**:

Ik zou verkeerd gebruik maken van mijn mensen als ik accountants als chauffeurs zou inzetten.

De **voorzitter**:

De een kan chauffeur zijn en de tweede accountant. Hebt u plannen om uw eigen mensen ervoor te gebruiken of zegt u: nee dat doen wij niet zelf?

De heer **Van Gemert**:

Plannen zijn er niet en ik voorzie dat wij dat niet doen.

De **voorzitter**:

En burgerinfiltranten?

De heer **Van Gemert**:

Ook daarvoor zijn er geen plannen, juist omdat wij een centraal aanspreekpunt hebben. Als het zich voordoet, zullen wij ons tot dat aanspreekpunt wenden.

De **voorzitter**:

Maar op dit moment hebben wij in Nederland toch geen centraal register van burgerinfiltranten? Alleen in de regio is daar toch sprake van?

De heer **Van Gemert**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hebt u plannen om uw eigen infiltranten te runnen in de financiële wereld?

De heer **Van Gemert**:

Die plannen zijn er niet.

De **voorzitter**:

Lijkt het niet slim?

De heer **Van Gemert**:

Nee. Ik heb gezegd dat het oprichten van frontstores mij wel aanspreekt, omdat ik denk dat er dan sprake is van een setting die goed controleerbaar is. Gezien de aard van het bedrijf is het heel logisch dat toezicht wordt gehouden. Ik denk dat het bij burgerinfiltranten veel moeilijker ligt en dat het ook veel moeilijker te controleren is.

De **voorzitter**:

Ziet u een heel advocaten-, c.q. accountantsbureau als frontstore?

De heer **Van Gemert**:

U vraagt naar mogelijkheden. Ik zou dat niet willen uitsluiten. Of zich zoiets zal voordoen, is denk ik heel sterk afhankelijk van de zaak.

De **voorzitter**:

Ook een advocatenkantoor van de politie?

De heer **Van Gemert**:

Nee, dat lijkt mij wat moeilijk, gezien de positie die een advocaat inneemt ten opzichte van verdachten/clinten. Dan zouden wij wel heel vreemd bezig zijn. Dat lijkt mij dus niet handig.

De heer **De Graaf**:

Ik vind het zo raar dat u al bijna bij voorbaat de burgerinfiltrant uitsluit. Ik kan mij voorstellen dat u om in financiële circuits te kunnen infiltreren een specialisme nodig hebt die u niet binnen uw eigen team vindt. Ik denk aan een ervaren advocaat, een financieel deskundige belastingadviseur etcetera. U hebt misschien nog meer burgerinfiltratie nodig dan gewone politieteam.

De heer **Van Gemert**:

U vraagt naar een toekomstige situatie. Ik kan moeilijk inschatten in hoeverre die situatie zich zal voordoen en op welke wijze wordt omgegaan met de resultaten van het onderzoek van uw commissie. Ik wil mij daar niet bij voorbaat op vastleggen.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik, maar kunt u zich mijn vraag voorstellen?

De heer **Van Gemert**:

Ik denk dat het van belang is dat het niet alleen gaat om mensen die dat soort activiteiten zouden kunnen verrichten, maar ook om een goede ondersteuning op dat gebied. Ik wil het meer zien in de vorm van ondersteuning die geleverd moet worden, zodat men deskundig wordt of lijkt te zijn.

De heer **De Graaf**:

Maar dan gaat het toch om burgerinfiltranten?

De heer **Van Gemert**:

Het kunnen ook politie-infiltranten zijn. Ik probeer duidelijk te maken dat wij die ondersteunen en dat wij aangeven op welke terreinen zij welke activiteiten moeten verrichten. Ik acht dat niet onmogelijk. Of het in alle gevallen kan, weet ik niet.

De heer **Koekkoeck**:

Wat is uw eigen ervaring met frontstores?

De heer **Van Gemert**:

Ik ben niet betrokken geweest bij operationele onderzoeken waarbij er sprake was van een frontstore.

De heer **Koekkoeck**:

Hoe bent u daar dan wel bij betrokken geweest?

De heer **Van Gemert**:

In de discussie of zoiets toegepast zou moeten worden en in de gedachtenvorming over de relatie LRT en frontstores.

De heer **Koekkoeck**:

En in uw vorige functie?

De heer **Van Gemert**:

Daarin ben ik er niet bij betrokken geweest.

De **voorzitter**:

Hoeveel frontstores zijn er in Nederland, denkt u?

De heer **Van Gemert**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Wat denkt u, honderd, twintig, tien?

De heer **Van Gemert**:

Ik weet dat in n zaak gebruik is gemaakt van een frontstore. Of dat in meer zaken is gebeurd, is mij niet bekend.

De **voorzitter:**

U kent er maar n?

De heer **Van Gemert:**

Ja, ik weet van n zaak die in de publiciteit is gekomen.

De **voorzitter:**

Die Canadese zaak?

De heer **Van Gemert:**

Ja.

De **voorzitter:**

Kent u nog andere?

De heer **Van Gemert:**

Nee.

De **voorzitter:**

Hoeveel zijn er, denkt u?

De heer **Van Gemert:**

Ik denk niet aan aantallen frontstores.

De **voorzitter:**

Hoeveel vermoedt u er?

De heer **Van Gemert:**

Ik denk dat het aantal heel beperkt is, omdat je er heel wat activiteiten voor moet verrichten en het de vraag is of de infiltratieteams die er nu zijn ertoe in staat zijn. Ik kan er echt geen antwoord op geven.

De heer **Rouvoet:**

Wat het LRT precies gaat worden, ook met betrekking tot het financieel rechercheren, is een beetje koffiedik kijken. U hebt de nodige ervaring opgedaan in een BFO in Amsterdam waaraan u leiding hebt gegeven. Financieel rechercheren wordt veelal gelijk gesteld met pluk ze. Is dat naar uw mening alles of is het breder dan dat?

De heer **Van Gemert:**

Het is in ieder geval niet alles. Ik denk dat het financieel rechercheren bij de politie via BFO's en pluk ze begonnen is.

De heer **Rouvoet:**

De kaalplukteams, zoals ze werden genoemd.

De heer **Van Gemert:**

Juist. Ik denk dat in het kader van de wetgeving die er indertijd gekomen is heel bewust bekeken is hoe in individuele gevallen, dadergericht, er sprake zou kunnen zijn van ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel. Dat heeft zichzelf naar een niveau getild, waarop niet alleen naar individuele daders werd gekeken, maar ook naar organisaties en het totaal wat een organisatie verdient. In een van de gevallen waaraan ik heb meegewerkt, hebben wij het nog naar een ander niveau getild, naar wat ik het procesniveau zou willen noemen. Dat betrof het gouden kalf, de wisselkantoren in Amsterdam. Dat is een insteek waarbij een bepaald verschijnsel waar wij steeds weer tegen aanliepen bij criminele activiteiten aan de orde was. Gepoogd is om aan de hand van niet alleen de ontnemingsgedachte, maar ook de gedachte om eens na te gaan waar het geld naartoe ging, handen en voeten te geven aan wat je financieel rechercheren noemt.

De heer **Rouvoet:**

Is financieel rechercheren een opsporingsmethode?

De heer **Van Gemert:**

Het is het inwinnen van informatie. Bij opsporing maak je daar gebruik van.

De heer **Rouvoet:**

Als je via de financile kant een onderzoek benadert, is het een methode, lijkt mij, even los van het feit dat de werkgroep die hieraan voorafging, sprak over een methode als het ging om informatie-opslag, -uitwisseling, -analyse en dergelijke.

De heer **Van Gemert**:

Of het een methode is, is een kwestie van definitie.

De heer **Rouvoet**:

Maar het is in ieder geval opsporing, zegt u.

De heer **Van Gemert**:

Het is nadrukkelijk opsporing. Geprobeerd is informatie te verzamelen. Daarbij maak je gebruik van allerlei andere informatie. Dat kan informatie zijn uit open bronnen, het kan CID-informatie zijn en het kan ook tactische informatie zijn. Je probeert in dat kader inzichtelijk te maken waar geld gebleven is.

De heer **Rabbae**:

Is het wisselen van geld via een wisselkantoor witwassen? Wordt op die manier geld gewit?

De heer **Van Gemert**:

Nee. Je zou het hoogstens voorwassen kunnen noemen. Voor witwassen worden allerlei definities gehanteerd. Ik heb eens gelezen dat er in Amerika 200 verschillende definities zijn voor witwassen. Het meest eenvoudige is, denk ik, dat je een legale status geeft aan crimineel geld. Ik denk dat dit voor iedereen begrijpbaar is. Er zijn een aantal methoden om dat te doen. Je kunt daarin een aantal fasen onderscheiden. Je kan zeggen dat de eerste fase die is waarin je het geld gaat omwisselen dat je hebt verkregen uit criminele activiteiten. De tweede fase is dat je probeert, het contante geld waar je niet zoveel mee kunt doen op een rekening te storten. De derde fase is dat je de herkomst ervan probeert te versluieren; dat wil zeggen dat je het geld kriskras over de wereld laat gaan en dat je het uiteindelijk op een bepaalde bank laat samenkomen. En dan komt het moeilijkste en dat is eigenlijk wat wij onder witwassen verstaan, namelijk het geven van een rechtvaardiging aan dat geld. Immers, als je geld op de bank hebt staan en geen inkomsten hebt, is het moeilijk te verklaren. De laatste fase is dan de fase waarin je het geld daadwerkelijk gaat gebruiken, waarin je er activiteiten mee pleegt als ware het legaal verkregen geld.

De heer **Rabbae**:

En wat is zwart geld?

De heer **Van Gemert**:

Zwart geld is geld dat je niet aan de belasting hebt opgegeven. Dat is dus iets anders dan crimineel geld. Over het algemeen zullen criminelen hun geld niet aan de belasting opgeven, zodat het ook zwart geld is.

De heer **Rabbae**:

Je hebt een persoon die naast schoenen ook handelt in drugs. In zijn inkomstenopgave geeft hij eigenlijk aan dat hij transacties met drugs heeft verricht. Is het geld dat hij aan deze transacties heeft verdiend, daarmee zwart of wit?

De heer **Van Gemert**:

Als hij het daadwerkelijk opgeeft, zal hij wellicht minder last hebben van de fiscus. Hij zal ook een rechtvaardiging in zijn boeken moeten weten te vinden en moeten kunnen aangeven waar hij dat geld vandaan heeft. In plaats van duizend paar schoenen zal hij tienduizend paar schoenen verkocht moeten hebben om dezelfde omzet te realiseren. Een van de methoden waarop je kunt witwassen, is dus te doen alsof je meer omzet hebt dan je werkelijk hebt. Dat kan een methode zijn waarop de schoenverkoper, naar uw voorbeeld, geld witwast dat hij uit andere bron heeft verkregen.

De heer **Rouvoet**:

Het is misschien goed om hier even op door te gaan. Dit zelfde kan gezegd worden bij het onderzoek dat u net noemde, het Gouden Kalf, de wisselkantoren. U was daarbij betrokken. Daarbij heeft u de wisselkantoren in het centrum van Amsterdam in kaart gebracht om te bekijken wat daar nu precies gaande is. Een belangrijke vraag daarbij is: wanneer mag je

beginnen met gericht informatie verzamelen over een persoon of, in dit geval, een wisselkantoor of een branche? Uiteindelijk heeft u van de ruim honderd wisselkantoren een paar kantoren overgehouden waarbij u iets meer actie wilde ondernemen.

De heer **Van Gemert:**

Misschien is het goed om onze positie en de gang van zaken te schetsen. Het BFO verricht niet zelf onderzoeken, maar geeft ondersteuning in opsporingsonderzoeken. Dat is onze positie. In allerlei opsporingsonderzoeken werd steeds geconstateerd dat letterlijk tassen met geld naar wisselkantoren werden gebracht. Wij kwamen dat steeds vaker tegen. Het waren dus geen toeristen die dat deden. Je mag er toch van uitgaan dat een wisselkantoor zich presenteert als zijnde bestemd voor een toerist die even 300 wil wisselen. Verder was het aantal wisselkantoren dusdanig hoog, dat je wel moest concluderen dat dit aantal niet alleen door de toeristen veroorzaakt kon worden.

De heer **Rouvoet:**

Had u die sporttassen bij al die honderd wisselkantoren naar binnen zien gaan? Of ging het om een zeer beperkt aantal?

De heer **Van Gemert:**

Bij een aantal, geen beperkt aantal. Bij verschillende kantoren zagen wij dat in verschillende onderzoeken gebeuren.

De heer **Rouvoet:**

Ik kan mij voorstellen dat u een onderzoek start als er wellicht iets vreemd gebeurt en dat u daar via de weg van het financieel rechercheren naar gaat kijken. Maar u heeft ruim honderd wisselkantoren onderzocht, ook kantoren waar geen sporttassen werden afgeleverd.

De heer **Van Gemert:**

Het is mogelijk dat het zicht bij het constateren van zo'n fenomeen maar beperkt is en dat je probeert om in ieder geval een totaalbeeld te krijgen, juist omdat je over de positie van die wisselkantoren conclusies wilt trekken. Wij zijn er bijvoorbeeld eens van uitgegaan dat die wisselkantoren inderdaad alleen maar bestemd zijn voor toeristische wisseltransacties. Toen hebben wij eens bekeken hoeveel toeristen er dan in Amsterdam zijn en hoeveel geld die gemiddeld wisselen. Langs die weg wilden wij vaststellen of er wel of niet sprake was van toeristische wisselactiviteiten. Het viel ons ook op dat die kantoren op plekken zaten waar banken en andere instellingen moesten sluiten, heel dure plekken in het hart van Amsterdam. Er is bijvoorbeeld ook gekeken naar de mate waarin deze kantoren bekend waren bij de fiscus. Dat zijn allemaal factoren die in ieder geval duidelijk maakten, dat er iets aan de hand was wat niet verklaard kon worden met toeristenbezoek.

De heer **Rouvoet:**

Voor de helderheid: het ging niet om verdachten, het ging ook lang niet altijd om CID-subjecten of zelfs maar om grijze velders. Het ging in feite om een branchedoorlichting, waarbij u over allerlei kantoren en familie en personen die daarbij een rol speelden, informatie verzamelde. Wat deed u met die informatie van degenen waar u niet mee verder ging?

De heer **Van Gemert:**

Bij mijn weten is van die informatie een tijdelijk register opgemaakt. Nadat duidelijk was dat het onderzoek zich zou richten op een aantal daders, is alleen naar die daders gekeken. Die informatie - dat was afhankelijk van de aard van die informatie - was voor een belangrijk deel informatie uit open bronnen, zoals van Kamers van koophandel. Bij mijn weten zijn de uittreksels van de Kamer van koophandel wel nog voorhanden. Op die andere informatie hebben wij ons verder niet gericht. Wij zijn alleen met die vijf kantoren verder gegaan.

De heer **Rouvoet:**

Naar vijf kantoren is in een tactisch onderzoek verder gerechercheerd?

De heer **Van Gemert:**

Ja.

De heer **Rouvoet**:

De overige informatie is de versnipperaar in gegaan?

De heer **Van Gemert**:

Ik weet niet of dat ook daadwerkelijk is gebeurd.

De **voorzitter**:

Wat is er dan met het tijdelijk register gebeurd?

De heer **Van Gemert**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Waarom niet?

De heer **Van Gemert**:

Omdat dat niet tot mijn verantwoordelijkheid behoort.

De **voorzitter**:

Maar u heeft toch meegewerkt aan het verzamelen van die informatie? U zei dat toen een tijdelijk register is aangelegd.

De heer **Van Gemert**:

Bij mijn weten.

De **voorzitter**:

Nee, u zei net dat het zo was.

De heer **Van Gemert**:

Nee, als dat zo is, heb ik mij verkeerd uitgedrukt. Ik dacht dat ik zei dat bij mijn weten zo'n register is aangelegd.

De **voorzitter**:

Waarom doet u daar ineens zo voorzichtig over?

De heer **Van Gemert**:

Ik ben er niet voorzichtig over. Ik kan alleen maar zeggen wat ik zelf weet. Daar vroeg u ook naar.

De **voorzitter**:

Net zei u als feit: daar is een register van aangelegd.

De heer **Van Gemert**:

Ik meen dat ik gezegd heb dat het bij mijn weten is aangelegd. Als ik dat niet gezegd heb, dan bied ik daarvoor mijn excuses aan. Bij mijn weten is het register aangelegd.

De **voorzitter**:

Wat is ermee gebeurd?

De heer **Van Gemert**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Dus dat kan nog ergens zijn?

De heer **Van Gemert**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

En als het er is, dan is het nog gewoon bij de CID Amsterdam.

De heer **Van Gemert**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat is toch vreemd. Zoals u weet, zijn onlangs de chef van de CID en de adjunct-chef van de CID voor de commissie verschenen. Zij impliceerden dat zij dat soort gegevens niet meer hadden, dat zij dat niet meer deden bij gegevens die vrijwillig door banken werden gegeven. Dat register zouden zij dus wel nog kunnen hebben.

De heer **Van Gemert**:

U legt nu een relatie met verzamelde gegevens die voor een belangrijk deel uit openbare bronnen komen.

De **voorzitter**:

- Maar die horen dan toch niet bij de CID?
- De heer **Van Gemert:**
Ja, die horen niet bij de CID thuis.
- De **voorzitter:**
Daar is verder allemaal niks tegen. Daarom vraag ik u wat ermee is gebeurd.
- De heer **Van Gemert:**
Het gaat ook niet om een CID-register. Het gaat om het feit dat je een onderzoek doet en dat je in het kader van dat onderzoek informatie verzamelt over personen, specifiek op daden gericht. Daar hoor je een register van aan te leggen en dat gebeurt ook.
- De **voorzitter:**
En wat gebeurt dan bij het financieel rechercheren met die gegevens?
- De heer **Van Gemert:**
Die zijn gebruikt om een proces-verbaal op te maken. Enerzijds had dat tot doel het strafbare feit te bewijzen en anderzijds om te komen tot een ontnemingsmaatregel. Het eerste gedeelte is gebeurd en het andere gedeelte ligt nog bij de rechter.
- De **voorzitter:**
En die gegevens blijven ook gewoon beschikbaar. Maar wat gebeurt er dan met de rest?
- De heer **Van Gemert:**
U doelt op financiële gegevens die van de rest verzameld zouden zijn, maar die zijn niet verzameld. Bij de financiële gegevens hebben wij ons specifiek gericht op de vijf kantoren. De belangrijkste financiële gegevens zijn voortgekomen uit tapinformatie, telefoon- en faxtap. Een ander gedeelte is voortgekomen uit huiszoekingen, daadwerkelijke, aangetroffen gegevens. Die zijn gebruikt om een proces-verbaal en een ontnemings-verbaal op te maken. Dat laatste ligt nu bij de rechter.
- De heer **Rouvoet:**
Wat is dan het karakter van de gegevens die u over de andere wisselkantoren heeft verzameld en die in het tijdelijk register zijn opgeslagen?
- De heer **Van Gemert:**
Dat zijn vooral uittreksels van de Kamer van koophandel, gegevens over de plaatsen waar de verschillende wisselkantoren liggen, dat soort zaken.
- De heer **Rouvoet:**
De namen van de personen die daarbij betrokken zijn, die de wisselkantoren in handen hebben, etcetera, en hun overige positie?
- De heer **Van Gemert:**
Voor zover deze gegevens in de openbare registers voorkomen.
- De heer **Rouvoet:**
Ik ga erop door omdat het voor ons een niet onbelangrijk detail is. Wij maken ons immers voortdurend druk over wat er met CID-gegevens gebeurt. Wat gebeurt er met registers? Wie beheert deze en wie mag erin kijken? Als nu onduidelijk is waar een register met informatie is gebleven, dan lijkt mij dat niet onbelangrijk.
- De heer **Van Gemert:**
Misschien ben ik daar dan niet helemaal duidelijk in geweest. De financiële informatie is vooral ingewonnen op het moment dat een keuze was gemaakt ten aanzien van een bepaalde dader in een bepaalde organisatie. Daar hebben wij ons op gericht. De informatie die ik net noemde - hoeveel kantoren zijn er nu en waar zitten ze? - kun je gewoon bij een Kamer van koophandel opvragen.
- De **voorzitter:**
En meer was het niet? U heeft toch ook bekeken wie er bij al die kantoren nu naar binnen gingen, hoe zij werken, etcetera, om aanwijzingen te krijgen dat het om activiteiten zou gaan die strafbaar zijn?
- De heer **Van Gemert:**

Die aanwijzingen waren er al uit andere onderzoeken. Uit een hele hoop onderzoeken was gebleken, dat de verdachten op het moment dat zij gevolgd werden met de tassen naar de wisselkantoren gingen.

De heer **Rouvoet**:

De verhouding tussen het BFO en de regionale CID is niet altijd even helder. Draait een BFO alleen in een tactisch onderzoek mee of is er ook een financile voorfase?

De heer **Van Gemert**:

Nee. Ik kan alleen maar over de situatie in Amsterdam spreken. Daar maakt het BFO geen onderdeel uit van de CID. Het valt evenmin onder dezelfde chef. Het BFO is onderdeel van het Bureau tactiek.

De heer **Rouvoet**:

Zo is de organisatie, maar nu de praktijk. Draait het BFO mee in CID-activiteiten?

De heer **Van Gemert**:

Nee.

De heer **Rouvoet**:

Gebeurt dat alleen in Amsterdam zo of is dat overal zo?

De heer **Van Gemert**:

Bij mijn weten is dat wel verschillend. In Amsterdam draait het BFO daarin niet mee. Het enige wat ik mij kan herinneren, is dat er ooit naar aanleiding van informatie is gevraagd om toelichting op informatie van een informant. Er werd toen dus om deskundigheid gevraagd, laat ik het zo zeggen. Een accountant vertelde iets over de opbouw van een jaarrekening, dat soort zaken.

De heer **Rouvoet**:

Wordt in artikel 11 van het Besluit beheer regionale politiekorpsen geen CID-taak genoemd? Daarin wordt toch aan de BFO's opgedragen, zich bezig te houden met het inwinnen, het bewerken en het analyseren van CID-gegevens? Of heb ik het mis?

De heer **Van Gemert**:

Nee, dat klopt. Het BFO heeft drie taken: het ondersteunen van opsporingsonderzoeken, het buitgericht maken van collega's en het veredelen van CID-informatie. Dat klopt.

De heer **Rouvoet**:

Dat is toch de CID-taak van een BFO.

De heer **Van Gemert**:

Ja, maar de wijze waarop je aan die taak inhoud geeft, kan erg verschillend zijn. Het is mogelijk dat je CID-informatie veredelt doordat je probeert deskundigheid in te brengen en informatie die naar voren komt, te verklaren. Dat gaf ik net als voorbeeld. Dat is ook de enige vorm die wij tot nu toe in Amsterdam hebben meegemaakt.

De heer **Rouvoet**:

Bij een van de RCID-themadagen is een inleiding gehouden, juist over de relatie tussen het BFO en de CID. Daarin wordt door de heer Buil nogal benadrukt dat de CID-taak heel belangrijk is. Hij spreekt over het fysiek inwinnen van CID-informatie door het BFO. Wat moet ik mij daarbij voorstellen? Runt u zelf informanten? U zegt dat u dat in Amsterdam niet doet, maar runt een BFO zelf informanten?

De heer **Van Gemert**:

Als die collega de CID-status heeft en onderdeel is van de CID, is het mogelijk dat hij ook verantwoordelijk is voor het runnen van informanten. Dan is het te verwachten dat het een informant is die vooral op dit gebied iets kan vertellen.

De heer **Rouvoet**:

Dat kan alleen als een BFO in de structuur onderdeel is van een CID en dus deelt in de CID-status. In Amsterdam gebeurt dat niet, maar gebeurt het verder veel? Is dat de praktijk?

De heer **Van Gemert**:

Dat weet ik niet. Dat is verschillend per regio weergegeven.

De heer **Rouvoet**:

U weet niet hoe dat elders is georganiseerd. Daar heeft u geen zicht op.

De heer **Van Gemert:**

Ja.

De **voorzitter:**

U zegt dat er verschillen voorkomen. Waar gebeurt het wel en waar gebeurt het niet?

De heer **Van Gemert:**

Ik weet dat sommige regio's een andere vorm hebben. Het BFO is daar meer "opgehangen" onder een CID.

De **voorzitter:**

Waar bijvoorbeeld?

De heer **Van Gemert:**

De CID Gooi- en Vechtstreek, bijvoorbeeld. Dat is er eentje.

De **voorzitter:**

Dus daar wordt wel...

De heer **Van Gemert:**

Nee, die conclusie trekt u daaruit.

De **voorzitter:**

Ik had nog niks gezegd, hoor.

De heer **Van Gemert:**

Nee, maar u zegt: "Daar wordt wel...".

De **voorzitter:**

Daar worden wel CID-matig financiële gegevens verzameld voordat er een verdenking is.

De heer **Van Gemert:**

Dat kan. Dat weet ik niet.

De **voorzitter:**

En waar is die koppeling nog meer zo?

De heer **Van Gemert:**

Ik heb niet meer exact in beeld hoe dat in iedere regio is geregeld. Het is van de regio afhankelijk. Ik meen dat het op zichzelf heel makkelijk na te gaan is.

De **voorzitter:**

Waar moet ik dat nagaan?

De heer **Van Gemert:**

Binnen de organisatiestructuur van de verschillende regio's waar het BFO is "opgehangen".

De **voorzitter:**

En wat is dan het verschil in het werk?

De heer **Van Gemert:**

Een verschil kan zijn dat er binnen die regio's een specifieke CID-taak is weggelegd voor een BFO. Dat kan. Of dat zo is, weet ik niet.

De **voorzitter:**

Wanneer mag een BFO volgens u in algemene zin financiële gegevens gaan verzamelen die specifiek op een persoon zijn gericht?

De heer **Van Gemert:**

Daarin wijkt de CID-regeling voor een BFO niet af. Er is een CID-reglement. Daarin wordt aangegeven dat je over CID-subjecten en grijs-veldsubjecten informatie mag verzamelen, althans, als die informatie naar voren komt.

De **voorzitter:**

Als iemand CID-subject is, kun je op die basis daarover financiële informatie opslaan.

De heer **Van Gemert:**

Ja.

De **voorzitter:**

En waar dan? In het CID-register of apart, bij uzelf?

De heer **Van Gemert:**

In het CID-register.

De **voorzitter:**

En welke informatie kun je dan van hem opslaan?

De heer **Van Gemert:**

Dat kan variëren. Financiële informatie kan betrekking hebben op een uitgavenpatroon, maar het kan ook heel specifieke informatie zijn. Het is bijvoorbeeld bekend dat een bepaalde mijnheer naar een bepaalde bank is gegaan. Dan kan ook. Of specifieker. Dat is afhankelijk van de informatie die naar voren komt.

De **voorzitter:**

Vraagt u ook aan banken of aan andere instellingen informatie over CID-subjecten?

De heer **Van Gemert:**

U vraagt mij naar een situatie die ik niet heb meegemaakt. Ik kan er alleen op antwoorden dat het in mijn beleving in CID-verband niet gebeurt.

De **voorzitter:**

In de zaak-Z is het toch wel gebeurd?

De heer **Van Gemert:**

In de zaak-Z is er inderdaad contact met een bank geweest en is informatie opgevraagd, maar de manier waarop het gebeurd is, is een andere geweest dan u net schetste.

De **voorzitter:**

Hoe dan?

De heer **Van Gemert:**

Ik denk dat het van belang is om aan te geven op welke wijze wij als BFO-Amsterdam contacten met banken hebben gehad. Contact met banken kan op een aantal manieren plaatsvinden. Dat kan plaatsvinden wanneer je in een opsporingsonderzoek huiszoeking gaat doen en op basis van een 105 informatie opvraagt. In de opsporingsfase kan dat plaatsvinden. Het kan gebeuren dat je vlak voor zo'n fase contact opneemt met een bank om na te gaan of het zin heeft, een kluis te openen of beslag te leggen op een bepaalde rekening. Dat is eigenlijk een efficiency-overweging. Wanneer een kluis al vijf jaar niet bezocht is en je onderzoek zich richt op het laatste jaar heeft dat weinig zin. Een derde mogelijkheid is dat in een groot onderzoek - ik praat dan over een opsporingsonderzoek, zoals in de zaak-Z - in een contact met de bank wordt aangegeven dat een opsporingsonderzoek gaande is en dat de vraag wordt gesteld of er van politiezijde behoefte is aan informatie. In bedoeld geval is dat gebeurd en heeft de bank een afweging gemaakt en heeft zij besloten, informatie aan de politie te verstrekken.

De **voorzitter:**

Zij gaf u dus die informatie vrijwillig.

De heer **Van Gemert:**

Ja.

De **voorzitter:**

Was er toen al sprake van een verdachte? U sprak over een opsporingsonderzoek.

De heer **Van Gemert:**

Er is sprake van een hele hoop verwarrende termen en het lijkt mij goed de zaak te verduidelijken. Er was op het moment dat die informatie gevraagd werd onder toezicht van een officier van justitie een opsporingsonderzoek gestart.

De **voorzitter:**

Dat vroeg ik niet. Mijn vraag is: is dat gevraagd toen er al sprake was van een verdachte?

De heer **Van Gemert:**

Ik zal u proberen uit te leggen of dat wel of niet het geval is.

De **voorzitter:**

Dat is toch een kwestie van ja of nee?

De heer **Van Gemert:**

Nee.

De **voorzitter:**

Waarom niet?

De heer **Van Gemert:**

Omdat het arrest in de zaak-Zwolsman heeft uitgewezen dat je een situatie kunt hebben waarin wel sprake is van opsporing, maar niet van een GVO.

De **voorzitter**:

Ik vraag u niet wat in dat arrest staat. Ik vraag u gewoon: was er toen een GVO en was er een verdachte of niet?

De heer **Van Gemert**:

Er was nog geen GVO.

De **voorzitter**:

Was er al een verdachte?

De heer **Van Gemert**:

In mijn beleving was er al een verdachte.

De **voorzitter**:

In uw beleving was er een verdachte. Was er sprake van artikel 27 Strafvordering?

De heer **Van Gemert**:

U probeert...

De **voorzitter**:

Ik wil helder hebben of u in de manier waarop u informatie verzamelt onderscheid maakt tussen gevallen waarin er een verdachte is en gevallen waarin die er niet is.

De heer **Van Gemert**:

Daar maken wij onderscheid tussen. Ik zal u proberen uit te leggen waarom ik zo'n moeite heb met het antwoord op de vraag: ja of nee? Er was een situatie waarin besloten was een onderzoek te verrichten naar bepaald activiteiten van de heer Zwolsman. Er waren allerlei aanleidingen om dat te doen. Wij waren bezig met het verzamelen van informatie, er was sprake van een opsporingsfase, waarin ook open bronnen werden benaderd en er waren contacten met de belastingdienst. Op enig moment is er contact met een bank geweest. Toen hebben wij om informatie gevraagd en hebben wij die verkregen.

De **voorzitter**:

Dus in het opsporingsonderzoek?

De heer **Van Gemert**:

Ja.

De **voorzitter**:

Moet er voor een opsporingsonderzoek sprake zijn van een verdachte of kan er ook sprake zijn van zo'n onderzoek zonder dat er een verdachte of een verdenking is?

De heer **Van Gemert**:

Als u denkt aan het benoemen van een verdachte, zoals weergegeven in artikel 27 Strafvordering, moet ik zeggen dat er sprake kan zijn van een fase waarin je dat wellicht nog niet exact kan. Maar dan is er wel sprake van een opsporingsfase. Dat probeerde ik aan te geven toen ik het had over het arrest in de zaak-Zwolsman.

De **voorzitter**:

Wanneer begint zo'n opsporing? Wat moet u van mij weten, voordat u zegt: Van Traa gaan wij natrekken? Is, met andere woorden, in algemene zin iets aan te geven?

De heer **Van Gemert**:

Ik denk dat je aanwijzingen moet hebben dat iemand betrokken is bij strafbare feiten.

De **voorzitter**:

Dan moet hij ze toch gepleegd hebben? Moet hij ze gepleegd hebben, moet hij medeplichtig zijn? Wat is "betrokken zijn bij"?

De heer **Van Gemert**:

Het feit dat iemand erbij betrokken is, wil nog niet zeggen dat je altijd op dat moment kan bewijzen...

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik wel. Dat een verdachte een strafbaar feit gepleegd is, hoeft je niet te bewijzen. Het bewijs moet pas geleverd worden in de rechtszaal. Wat ons interesseert, is: wanneer begint u specifiek personen financieel na te trekken, ook bij banken?

De heer **Van Gemert:**

Er was in dit geval sprake van een CID-subject, waarbij informatie voorhanden was dat hij betrokken zou kunnen zijn bij strafbare feiten. Daarbij komt dat hij een levenswandel had die niet in overeenstemming was met zijn legaal verkregen vermogen. Er was CID-informatie met betrekking tot het feit dat hij betrokken zou zijn...

De **voorzitter:**

Dus CID-informatie is het beslissende punt. Stel dat ik een vreemde levenswandel heb, geld over de balk smijt, een Maserati voor de deur heb staan en in het bezit ben van twee landhuizen. Gaat u dan ook met mij beginnen, of moet ik eerst CID-subject zijn?

De heer **Van Gemert:**

Als op dat moment door de officier van justitie de beslissing wordt genomen om daarnaar een onderzoek te starten - want daarover praten wij - zullen wij in dat onderzoek participeren.

De **voorzitter:**

En dan is het dus niet van belang dat u weet of er klassiek qua strafvordering sprake van is of ik verdachte ben?

De heer **Van Gemert:**

Wij hebben op dat moment dat vermoeden. Alleen kunnen wij het dan nog niet op n bepaald strafbaar feit terugbrengen.

De **voorzitter:**

Welke methodieken kunt u dan gebruiken in die fase in financieel opzicht?

De heer **Van Gemert:**

Het kan zijn dat geprobeerd wordt gebruik te maken van wat het opsporingsonderzoek tot op dat moment heeft aangetoond. Het kunnen observatiegegevens zijn, het kunnen gegevens zijn uit oude processen-verbaal, het kan betrekking hebben op hetgeen uit open bronnen wordt gehaald, het kunnen krantenknipsels zijn, het kunnen gegevens van de belastingdienst zijn, enz. Dat soort dingen moet men zich voorstellen in zo'n fase van het onderzoek.

De **voorzitter:**

Dan kun je instellingen, bijvoorbeeld banken, benaderen met die informatie en zeggen: kunt u ons vertellen wat die mijnheer op zijn rekening heeft?

De heer **Van Gemert:**

In dit geval is dat gebeurd.

De **voorzitter:**

De heren Van Teijlingen en Van Looijen hebben gezegd: CID-matig doen wij dat niet meer sinds 1 januari 1993.

De heer **Van Gemert:**

Dan praat u denk ik over een andere situatie.

De **voorzitter:**

Waarom? Dit is toch ook een situatie waarin wij het over CID-subjecten hebben?

De heer **Van Gemert:**

Ja, maar naar aanleiding van zeg maar informatie die er was om een onderzoek...

De **voorzitter:**

Dus dan hebben wij drie categorieën. Er zijn CID-subjecten puur, waarvoor wij niet naar een bank gaan, maar als wij een CID-subject hebben waarover een officier van justitie heeft gezegd dat er opsporing op wordt gezet, gebeurt het. Dat gebeurt vandaag de dag dus ook nog.

De heer **Van Gemert:**

Dat was in dit geval de situatie. Als u vraagt of in een soortgelijk geval banken informatie geven, moet ik zeggen: dat is afhankelijk van de situatie. Tegenwoordig gaat het tot aan de raad van bestuur of men bereid is mee te werken.

De **voorzitter:**

Is dat in meer gevallen de laatste twee jaar voorgekomen?

De heer **Van Gemert**:

Wat bedoelt u?

De **voorzitter**:

Dat u zo te werk gaat ten aanzien van CID-subjecten.

De heer **Van Gemert**:

In een opsporingsonderzoek, want daar praat ik over, is het bij mijn weten nog n keer voorgekomen dat wij contact met banken hebben gezocht.

De **voorzitter**:

Voordat gebruik werd gemaakt van officile dwangmiddelen?

De heer **Van Gemert**:

Ja.

De **voorzitter**:

Verder belde u nooit met banken?

De heer **Van Gemert**:

Ik heb al een tweetal andere situaties aangegeven.

De **voorzitter**:

Maar dan is het al een stap verder, h?

De heer **Van Gemert**:

Ja. Er is nog een geval waarin dat mogelijk is. Dat is in een situatie waarin er sprake is van levensbedreiging. Er heeft zich zo'n zaak voorgedaan. Daarin was iemand ontvoerd. Wij wilden direct informatie hebben van een bank, omdat die essentieel was voor het onderzoek. Op dat moment hebben wij die informatie gekregen.

De heer **Rouvoet**:

U gaf vier vormen van contact met banken aan. U sprak over twee methoden die ik nogal interessant vind. U sprak over het handige telefoontje om na te gaan of het zinvol is om de volgende dag met zwaardere materiaal op te draven. Werkt dat nog steeds heel goed? Zijn de banken gretig om daarop in te gaan? Het is toch een slimmigheidje?

De heer **Van Gemert**:

Nou, het is geen slimmigheidje. Er wordt steeds meer nagedacht over de wijze waarop er rechtmatige contacten kunnen zijn tussen politie en banken. Ook de banken zijn daar heel nadrukkelijk mee bezig. Soms heeft het te maken met het feit dat je een heel circus moet opstarten om bijvoorbeeld een kluis te openen, wanneer duidelijk is dat een verdachte een kluis heeft.

De heer **Rouvoet**:

Moet ik dat zien in de relatie tussen mensen die bij de politie hebben gezeten, die nu bij de beveiliging in het bankwezen zitten en die bereid zijn wat voorinformatie te geven, zodat er dus sprake is van een informele uitwisseling van gegevens?

De heer **Van Gemert**:

Nee hoor. Dit is iets waarbij de banken belang hebben om het zo te doen. Wij praten over een opsporingsonderzoek. Er is dan sprake van dat wij in het kader van een GVO of een SFO om informatie komen vragen of dingen in beslag willen nemen. Op dat moment zouden wij dat ook achterwege kunnen laten en de volgende dag op de stoep kunnen staan. Als het niet nodig is, probeer je dat zoveel mogelijk te voorkomen.

De heer **Rouvoet**:

Het is ook in het belang van de banken zelf, maar wij hebben ons al een aantal malen laten vertellen dat vanaf 1 januari dit jaar de banken veel minder gretig zijn om daarop in te gaan.

De heer **Van Gemert**:

Ik denk dat de banken nadrukkelijk nagaan op welk moment zij informatie kunnen en moeten verschaffen. Dan doen zich nog steeds die vier situaties voor die ik al eerder schetste.

De heer **Rouvoet**:

Hoe gaat u dat gat opvullen? Het betekent dat een stuk informatie-inwinning in de informele fase voor uw wegvalt als de banken zeggen: doe het maar via de officiële route.

De heer **Van Gemert**:

Het kan zijn dat het in een latere fase plaatsvindt. Overigens is in het kader van de pluk-zetwetgeving dit probleem onderkend en is de methodiek van een strafrechtelijk-financieel onderzoek geopperd. De mogelijkheid daartoe bestaat. Dat is laat ik maar zeggen een geheim onderzoek waarbij de bank ook aan de clint geen uitsluitel mag geven dat het heeft plaatsgehad. Op die manier zullen wij ermee moeten omgaan.

De heer **De Graaf**:

Dat roep interessante vragen op. Het strafrechtelijk-financieel onderzoek geeft de mogelijkheid met machtiging van de rechter-commissaris om een ieder inzage te vragen van bescheiden, dus ook bankrekeningen. Maar kennelijk doen wij het niet zo graag. Daaraan voorafgaand hebben wij liever een soort inkijkoperatie in de bankrekening. Is het een kwestie van kijken of het nuttig is en dan pas van bevoegdheden gebruik maken?

De heer **Van Gemert**:

Een inkijkoperatie heeft iets onrechtmatig in zich.

De **voorzitter**:

Dat betwisten velen. Veel van uw voorgangers hebben gezegd dat het helemaal niet onrechtmatig is. Laten wij er geen waardeoordeel aan geven.

De heer **Van Gemert**:

Nee, maar de suggestie kan al snel ontstaan, ook bij anderen. In die situatie is er al sprake, ook wanneer dat telefoontje plaatsvindt, van een rechterlijk bevel dat eraan komt of een SFO dat op dat moment al loopt. Dan is het ook in het belang van de bank om er heel efficiënt mee om te gaan.

De heer **De Graaf**:

Mijn vraag is waarom niet sneller een SFO wordt ingesteld. Daarvoor is nodig dat er sprake is van een verdachte van bepaalde delicten. Dan is het een kwestie van een officier die een machtiging vraagt van de rechter-commissaris. U hoeft dan geen telefoontjes meer te plegen, maar u kunt gewoon de bank binnengaan en vragen wat het saldo van de rekening van de heer X is.

De heer **Van Gemert**:

Ik heb het over die situatie waarin wij alleen afwegen of wij het moeten doen op dat moment.

De heer **De Graaf**:

Ja, en dan gaat u toch maar eerst dat telefoontje plegen.

De heer **Van Gemert**:

Dat klopt.

De heer **De Graaf**:

Daarom maak ik een vergelijking met een inkijkoperatie: wij plegen nog maar even geen huiszoeking, want wij willen eerst weten of er iets huis te zoeken valt.

De heer **Van Gemert**:

De vergelijking met een inkijkoperatie is naar mijn beleving geen goede vergelijking. Wij hebben op dat moment de mogelijkheid via de rechter-commissaris of via een SFO om daadwerkelijk die informatie op te halen, de kluis open te boren. Wij willen er heel zorgvuldig mee omgaan. Wij praten over een situatie waarin wij vlak voor een actiedag zitten. Wij moeten onze mensen op de juiste manier inzetten. Het is de vraag of, wanneer je tevoren weet dat het geen zin heeft, je dat moet doen.

De heer **De Graaf**:

Had u het over "de kluis openboren"?

De heer **Van Gemert**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Hebt u dat wel eens gedaan?

De heer **Van Gemert**:

Dat gebeurt veelvuldig op basis of een huiszoeking bij een bank of in het kader van de inbeslagneming van een kluis.

De heer **De Graaf**:

En het even in de kluis kijken zonder dat soort huiszoekingsbevoegdheden hebt u nog nooit meegemaakt?

De heer **Van Gemert**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Kan dat technisch gezien?

De heer **Van Gemert**:

Nee, want de tweede sleutel heeft de clint en er is geen reservesleutel. Nadat feitelijk beslag is gelegd op de inhoud van een kluis boren wij die kluis open.

De heer **De Graaf**:

Voor alle helderheid: u hebt nooit meegemaakt en nooit gehoord dat er wel eens op welke technische wijze dan ook in een kluis is gekeken, waarna de deur op slot werd gedaan en men deed alsof er niets aan de hand was.

De heer **Van Gemert**:

Nee, absoluut niet.

De heer **Koekkoek**:

Is in de zaak Z en in het andere geval dat u noemde, proces-verbaal opgemaakt van de informatie die de bank aan u verschaft?

De heer **Van Gemert**:

Van de informatie die toen werd verschaft, is wel aantekening gemaakt in het journaal. Dat heeft u kunnen zien in het dagjournaal. Die informatie is in een later stadium ook fysiek opgehaald en daar is een proces-verbaal van opgemaakt, van de tweede situatie.

De heer **Koekkoek**:

Is dat proces-verbaal toegevoegd aan de processtukken?

De heer **Van Gemert**:

Dat proces-verbaal zit voor een deel in de processtukken die nu al bij de behandeling van de zaak zijn gebruikt. Voor een belangrijk deel komt het nog aan de orde in de ontnemingszaak, omdat de informatie vooral was gericht op het wederrechtelijk verkregen voordeel en niet op het bewijzen van een strafbaar feit. Dat zijn twee afzonderlijke dingen.

De **voorzitter**:

Het andere geval, is dat een zaak die al buiten de rechter is?

De heer **Van Gemert**:

Nee.

De heer **Rouvoet**:

Ik heb nog een vraag op het vlak van het strafrechtelijk financieel onderzoek. Net hebben wij gesproken over de vraag of er wel of geen verdachte is. U kunt ook een SFO laten openen als geen verdachte bekend is. U heeft de mogelijkheid tot een anoniem SFO, een NN-SFO. Hoe verhoudt zich dat met het plaatje dat er toch een begin van een aanwijzing moet zijn dat iemand erbij betrokken is? Kunnen zo niet de financiële gegevens van iedereen gewoon maar op tafel komen?

De heer **Van Gemert**:

Nee, dat kan absoluut niet. Dat is een heel specifieke situatie. Daarbij zul je ook aan de rechter-commissaris duidelijk moeten maken waarom een SFO op NN-basis gehouden moet worden, waarom de verdachte of rechtspersoon niet kan worden genoemd. Dat is een heel uitzonderlijke situatie.

De heer **Rouvoet**:

Wanneer kan dat? Kunt u kort aangeven wanneer u een NN-SFO kunt aanvragen?

De heer **Van Gemert**:

Als ik het mij goed herinner, heb ik nog geen NN-SFO aangevraagd.

De heer **Rouvoet**:

Maar wanneer kunt u dat doen? Dat weet u toch wel?

De heer **Van Gemert**:

Dat kan zich voordoen als er aanwijzingen zijn - maar dan ga ik even verder - dat er op een bepaalde plek informatie is die kan helpen bij het aantonen van het wederrechtelijk verkregen voordeel. Dan heeft de officier de bevoegdheid om een spoedhuiszoeking toe te staan. Het is mogelijk dat je dan nog niet weet wie de bewoner is van het desbetreffende pand of de plek die je betreedt. In eerste instantie is het dan NN, maar daarna wordt het zo snel mogelijk op naam gezet.

De heer **Rouvoet**:

In het eerste stadium: betekent dit dat het in mindering gebracht moet worden op hetgeen u net zei, namelijk dat er in ieder geval CID-informatie over een individu moet zijn om een SFO te kunnen starten?

De heer **Van Gemert**:

Nee, want dan ben ik al veel verder. Dan praat ik over een situatie waarin bijvoorbeeld sprake is van een gerechtelijk vooronderzoek of waarin een huiszoeking heeft plaatsgevonden.

De heer **Rouvoet**:

Dan zijn de eisen aan wat je gedaan moet hebben of hoe bekend hij moet zijn, al zwaarder. Dan praten wij over een verdachte en die heeft u in ieder geval nog niet, want u weet niet de naam.

De heer **Van Gemert**:

In de situatie die ik schetste - naar ik mij herinner, is dat de enige situatie die zich kan voordoen - werd in het kader van een GVO en een strafrechtelijk onderzoek een huiszoeking verricht. Daarbij werden aanwijzingen gevonden, dat op een andere plek mogelijk gegevens voorhanden waren die van belang konden zijn om het wederrechtelijk verkregen voordeel aan te tonen. Dan heeft de officier de mogelijkheid om een spoedhuiszoeking te laten doen. Hij zal dan later moeten aangeven op wiens naam die woning stond. Dan praten wij over een situatie waarin je weliswaar al met een verdachte te maken hebt, maar op een andere plek dan je in eerste instantie van plan was en ten opzichte van een andere verdachte feitelijk een huiszoeking verricht.

De heer **Rouvoet**:

Kunt u kort aangeven hoe zo'n strafrechtelijk financieel onderzoek, een SFO, zich verhoudt tot een gerechtelijk vooronderzoek? Het valt toch niet altijd samen.

De heer **Van Gemert**:

Dat hoeft inderdaad niet. Het gerechtelijk vooronderzoek is ervoor bestemd om het strafbare feit aan te tonen. Een strafrechtelijk financieel onderzoek is ervoor bedoeld om het wederrechtelijk verkregen voordeel aan te tonen. Dat kunnen twee afzonderlijke dingen zijn. Soms lopen ze ook wel samen.

De heer **Rouvoet**:

Stel je opent een SFO parallel aan een gerechtelijk vooronderzoek. Het komt niet tot een veroordeling. Dan kun je met het strafrechtelijk financieel onderzoek ook niet veel.

De heer **Van Gemert**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

Dat loopt dan op niets uit?

De heer **Van Gemert**:

Je kunt het voordeel pas ontnemen als je het strafbaar feit hebt aangetoond. Als je het strafbaar feit niet kunt aantonen of de verdachte wordt vrijgesproken, dan houdt het SFO automatisch op.

De heer **Rouvoet**:

En het spiegelbeeld: wel een GVO openen, niet direct aan een SFO beginnen? Heeft dat niet juist als bezwaar dat de financiële informatie tijdens het GVO bij het af luisteren van de

taps, etcetera, eigenlijk over het hoofd wordt gezien omdat daarnaar niet specifiek wordt geluisterd?

De heer **Van Gemert**:

Dat kan, maar het kan ook zijn dat je er juist probeert te komen door mensen van mijn afdeling in zo'n onderzoek te betrekken om daarop specifiek te letten. Je kunt ook mensen buitgericht maken: rechercheurs duidelijk maken dat dit soort mededelingen ook voor het onderzoek van belang zijn.

De heer **Rabbae**:

U heeft zonet heel duidelijk de waarde van de CID-fase benadrukt voor het financieel rechercheren. Nu zegt de heer Mul in de bundel die ik hier voor mij heb en die handelt over financieel rechercheren - misschien kent u deze bundel - dat juist de CID-informatie weinig zal bijdragen aan het financieel rechercheren. Met andere woorden: u loopt waarschijnlijk achter de feiten aan.

De heer **Van Gemert**:

Hij bedoelt dat de informatie die nu op CID-gebied is opgeslagen - in feite ben ik het in die zin met hem eens - weinig informatie van financile aard bevat. Daarin wordt wel opgeslagen waar de verdachte woont, met wie hij woont of welk onroerend goed hij heeft. Daarin zal echter vaak heel weinig financile informatie zijn opgeslagen, omdat daarop tot voor kort niet werd gelet. De mogelijkheid om dat op te slaan bestaat wel. Zoals u weet, is limitatief voorgeschreven welke informatie je op CID-gebied mag opslaan. Er wordt dus niet naar gekeken. Daar komt het eigenlijk op neer.

De heer **Rabbae**:

Dat mag misschien wel waar zijn, maar hij zegt het voornamelijk omdat de CID-informatie "dadergericht" is.

De heer **Van Gemert**:

Dat bedoel ik ook. Dadergericht, op de persoon, en niet gericht op het voordeel of op zijn vermogen. Wij proberen nu juist om collega-rechercheurs en collega-politiemensen opmerkzaam te maken op het feit dat zij ook naar andere dingen dan strafbare feiten zouden moeten kijken.

De heer **Rouvoet**:

Ik wil nog op de inhoud van een ander onderzoek ingaan. Uit uw cv blijkt dat u betrokken bent geweest bij een onderzoek met de naam Groot geld. Kunt u kort aangeven wat dat precies inhield?

De heer **Van Gemert**:

Op een gegeven moment werd ergens in Amsterdam in verdachte omstandigheden een auto aangetroffen met daarin een groot geldbedrag, ruim 2 mln.

De heer **Rouvoet**:

Onbeheerd.

De heer **Van Gemert**:

Deels onbeheerd. Er was wel iemand aanwezig, maar hij wist van niets en kwam van nergens.

De **voorzitter**:

Hij wist niet dat het geld in die auto zat.

De heer **Van Gemert**:

Dat wist hij niet. De omstandigheden waren dusdanig dat iedere burger op dat moment zou kunnen concluderen dat het geen normale zakelijke transactie was. Het was midden in de nacht, ergens in Amsterdam. Er was wellicht sprake van een betaling of een opbrengst van een criminele activiteit. Dit geld is op dat moment na overleg in beslag genomen en er is een opsporingsonderzoek gestart. Wij hebben bijgedragen aan dat opsporingsonderzoek. Dat is een situatie waarin je mag vermoeden dat een strafbaar feit is gepleegd. De opbrengst gaat op enig moment van eigenaar wisselen en dan moet je het strafbare feit dat daarbij hoort, erbij zien te vinden. Dat is altijd in een retroperspectief. Je moet dus altijd teruggaan en dat levert vaak problemen op. In die zin levert de manier

waarop wij in Nederland witwassen strafbaar hebben gesteld, voor ons soms problemen op. Het is alleen maar strafbaar gesteld, en in dit kader werd het ook zo in beslag genomen, op grond van een helingbepaling. Het is niet altijd eenvoudig om het strafbare feit dat bij die heling hoort, daadwerkelijk aan te tonen.

De heer **Rouvoet**:

Zou het witwassen als zodanig strafbaar gesteld moeten worden? Zou dat uw werk straks in het LRT veel makkelijker maken?

De heer **Van Gemert**:

Wij richten ons niet alleen op witwassen, maar ik meen wel dat het van belang zou zijn. Let je op de ons omringende landen, dan blijkt dat het bijna overal als een apart feit strafbaar is gesteld.

De **voorzitter**:

Witwassen als apart feit helpt u toch niet bij die kofferbak met 2 mln. als die van niemand is?

De heer **Van Gemert**:

In dit geval wel, omdat het strafbare feit heling was. Dan moet je aantonen van welk strafbaar feit dit geld afkomstig is. Dan moet je teruggaan in de tijd. Er is een tweede element dat het op een ander terrein makkelijker zou maken. Je kunt zeggen dat hierbij sprake is van een onbeheerd vermogen of van vermogen waarbij er voldoende aanwijzingen zijn dat het afkomstig is van een strafbaar feit.

De **voorzitter**:

Maar de minister heeft nu net een wetsontwerp daarvoor teruggetrokken. De In Rem-zaak. Dat vindt u jammer?

De heer **Van Gemert**:

Ik denk dat het voor een aantal situaties van belang is.

De heer **Rouvoet**:

Zou het u helpen als aanvulling op het pluk-ze-beleid? Het wetsvoorstel waarover wij nu spreken, was bedoeld als aanvulling op het pluk-ze-beleid. Het is opmerkelijk dat bij het intrekken is gezegd dat het eigenlijk haaks staat op een krachtig pluk-ze-beleid. Wat denkt u?

De heer **Van Gemert**:

Ik kan moeilijk verklaren wat daar nu precies mee bedoeld is. De capaciteit om dit soort onderzoeken te doen, is in Nederland nog niet erg groot. Daar zijn wij eigenlijk al mee begonnen. Die capaciteit zou vergroot moeten worden. Met het LRT wordt daartoe in ieder geval al een stap gezet. In het wetsvoorstel wordt voor het buitenland de mogelijkheid geschapen om aan Nederland verzoeken te doen. Een andere mogelijkheid is dat in heel specifieke situaties verzoeken worden gedaan. Je mag dan aan de ene kant de conclusie trekken dat het BFO dat zou moeten doen, maar het BFO moet aan de andere kant ook allerlei opsporingsonderzoeken ondersteunen. Ik kan mij indenken dat dit een overweging is geweest die ertoe heeft geleid dat het wetsvoorstel te vroeg werd bevonden.

De **voorzitter**:

Het ging toch ook over de discussie dat je in het strafrecht uiteindelijk altijd daders moet hebben? Dat was en is toch de principie discussie? Kun je zomaar, zonder dat je een dader hebt, geld of goederen in beslag nemen? Daarover gaat de discussie toch ook?

De heer **Van Gemert**:

Ja, dat is meer een rechtsfilosofische discussie, die daarbij ook van belang is. Daarover ben ik het met u eens. Ik kijk alleen naar de praktijk, waarin wij dit soort zaken tegenkomen. Ik meen dat er ook voor dat soort zaken een goede oplossing zou moeten zijn.

De **voorzitter**:

Hoe wilt u "witwassen" precies als delict definiëren?

De heer **Van Gemert**:

Ik denk dat ik niet zo een, twee, drie een heel goede en juridisch dichte omschrijving daarvan kan vinden. Het element dat daarbij een belangrijke rol speelt, is het feit dat je

probeert een andere status te geven aan dat geld, een legale status. Ik meen dat je op zichzelf wel een omschrijving kunt vinden die dat volledig dekt, die alle activiteiten die daarmee te maken hebben - in bewaring nemen, wisselen of andere zaken - beschrijft.

De voorzitter:

Zou dat ook al betrekking hebben op iemand die zijn zwarte spaarcentjes naar Luxemburg brengt, die daar in een "stichting voor het ontheemde socialistische kind" onderbrengt en daaruit een uitgave doet? Hij heeft verder eigenlijk niet met de zware criminaliteit van doen. Hij heeft keurig een woning drie hoog.

De heer Van Gemert:

Ik zou de fiscale vluchtwegen en het witwassen nadrukkelijk willen scheiden.

De voorzitter:

Kunt u tot slot verklaren wat de toekomst is van het financieel rechercheren? Welke middelen wilt u daarbij gebruiken?

De heer Van Gemert:

Ik meen dat het nog een methode is die ertoe kan bijdragen dat criminaliteit daadwerkelijk kan worden aangepakt. Zeker bij de georganiseerde criminaliteit is degene die werkelijk aan de touwtjes trekt, uiteindelijk genteresseerd in het geld, de opbrengst. Slaag je er dus in de touwtjes te volgen, dan kom je uiteindelijk bij de hoofdverdachte uit. In die zin lijkt het mij wel van belang om dat voor de toekomst daadwerkelijk vorm te geven. Wat heb je daarbij nodig en wat is daarbij de situatie? Ik meen dat wij er op dit moment nog lang niet zijn. Wij hebben de eerste stappen gezet met wetgeving. Ik heb al aangegeven dat met name op het gebied van heling, maar ook bij de pluk-ze-wetgeving best nog een aantal heel zinnige aanpassingen mogelijk is. Het feit dat op beperkte schaal beslag gelegd kan worden op onbeheerde goederen - een soort In Rem-procedure, een procedure tegen een zaak en niet tegen een persoon, die ook in andere landen wordt toegepast - lijkt mij heel zinnig. Ik heb gesproken over het feit dat het van belang is dat je informatie kunt uitwisselen. Dan doel ik nog niet direct op de banken, maar vooral op overheidsdiensten. Dat is in de commissie al eerder aan de orde geweest.

De voorzitter:

Welke overheidsdiensten bedoelt u waar u nu niet bij kunt?

De heer Van Gemert:

Dat kan zijn tussen gemeente en politie.

De voorzitter:

Maar u kunt toch overal bij? U noemde net een opsporingsonderzoek. Zeker als u een verdachte heeft, kunt u toch overal bij? Dan moet elke overheidsdienst u toch informatie geven?

De heer Van Gemert:

Ja, maar informatie is altijd tweerichtingsverkeer. Dat lijkt mij ook van belang. Informatie gaat van de een naar de ander. Het is ook mogelijk dat de ander in de uitoefening van zijn functie behoefte heeft of gebaat is bij...

De voorzitter:

Nee, waar u extra behoefte aan heeft.

De heer Van Gemert:

Ik heb in ieder geval extra behoefte aan de discussie die daarover wellicht ontstaat: kan het wel of niet en zo ja, wanneer? Ik hecht er wel belang aan dat wij dat helder voor ogen krijgen.

De voorzitter:

Heeft u nog meer techniek nodig?

De heer Van Gemert:

Als u een frontstore onder techniek wilt laten vallen, dan hebben wij die nog steeds nodig.

De voorzitter:

Techniek in de zin van het volgen van boekingen, overboekingen, etcetera. Zoudt u eigenlijk de gezamenlijke bankcomputer van Nederland in uw schuur hebben willen staan?

De heer **Van Gemert**:

Ik meen dat de Wet melding ongebruikelijke transacties - als u dat met techniek bedoelt - een techniek inhoudt die voor ons zeer waardevol is. Je kunt je voorstellen dat dit soort verdachte transacties of ongebruikelijke transacties op andere terreinen ook wordt gemeld.

De **voorzitter**:

Blijft het niet altijd dweilen met de kraan open, zolang er landen zijn als Luxemburg, Zwitserland, Lichtenstein, de Kaaiman Eilanden, de Virgin Islands, Jersey, Guernsey, de Nederlandse Antillen en Aruba die voor een deel gemaakt lijken te zijn om uw werk moeilijker te maken?

De heer **Van Gemert**:

U noemt er een hele hoop.

De **voorzitter**:

Streept u maar door of vult u maar aan. U kunt de lijst langer of korter maken, zo u wilt.

De heer **Van Gemert**:

Ik denk dat de lijst erg lang is en dat wij het ons niet makkelijk maken. Het is de vraag of je je daardoor van de wijs moet laten brengen of dat je verder moet gaan met het aanpakken van het vermogen als opbrengst van strafbare feiten. Ik ben van mening dat je het laatste moet doen, ook al loop je steeds tegen problemen aan. Je zal door bepaalde constructies niet heen prikken en door andere wel. Ik denk dat het moet worden gedaan en dat het gewoon onderdeel is van de strafrechtketen die wij in Nederland voor ogen hebben.

De heer **Rouvoet**:

Meent u dat de BFO's met het huidige instrumentarium kunnen voldoen aan wat van ze verlangd wordt, namelijk zichzelf terugverdienen in het kader van de pluk-ze-activiteiten?

De heer **Van Gemert**:

Ik denk dat het op zichzelf wel kan, gerekend in bedragen. Het probleem is dat de pluk-ze-wetgeving nog niet zo oud is, zo'n 2,5 jaar, zodat de meeste zaken nog niet zover zijn dat in eerste aanleg een uitspraak is gedaan, laat staan dat een definitieve uitspraak is gedaan, waardoor de daadwerkelijke opbrengst nog niet vaststaat. Op het gebied van het openbaar ministerie en de zittende magistratuur zal ten aanzien van dit soort kennis en activiteiten nog flink moeten worden genvesteed.

De heer **Rouvoet**:

Toe nu toe valt het wat tegen, maar wij zitten in de aanlooperperiode. U hebt gezegd nog wel wat wensen te hebben voor het pluk-ze-beleid. Zullen de BFO's zich met de huidige mogelijkheden op termijn kunnen terugverdienen, of zegt u dat er nog wat moet veranderen?

De heer **Van Gemert**:

Met de huidige mogelijkheden verdienen zij zichzelf al terug, zeg ik als voormalig BFO-chef.

De heer **Rabbae**:

Wat is afgezien van de werkzaamheden in het kader van de internationale rechtshulpverzoeken de meerwaarde van het LRT ten opzichte van de FIOD en de ECD? Wat kan het LRT wat zij niet kunnen?

De heer **Van Gemert**:

Wij werken heel nadrukkelijk met hen samen. De FIOD en de ECD zijn vanuit een bepaalde gedachte en met een bepaalde taak aan de slag gegaan, betrekking hebben aan de ene kant op fiscale delicten en aan de andere kant economische delicten. Financiële recherche richt zich niet op de aanpak van een specifiek delict - alleen fraude of alleen drugshandel - maar op de aanpak van de georganiseerde criminaliteit. De FIOD en de ECD zijn daarbij belangrijke partners. Wij hebben dus een andere insteek.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Gemert, veel succes bij uw werk. Dank u wel.

De heer **Van Gemert**:

Dank u wel. Sluiting 15.37 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 28**

25 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 25 september 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt prof. dr. F. Bovenkerk

Zie ook: Eerste verhoor prof. dr. F. Bovenkerk (red.)

Aanvang 16.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Verhoord wordt de heer F. Bovenkerk, geboren op 25 september 1943 te Haarlem. Mijnheer Bovenkerk, u legt de volgende belofte af: ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Bovenkerk:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Bovenkerk, allereerst gefeliciteerd met uw verjaardag.

De heer Bovenkerk:

Dank u wel.

De voorzitter:

Wij stellen het toch zeer op prijs dat u op ons verzoek nogmaals bij de enquetc commissie wilt verschijnen. De reden daarvoor is de volgende. U heeft in Amsterdam nader onderzoek gedaan, specifiek aangaande de criminaliteit in de Turkse etnische groep. Waarom heeft u nader onderzoek gedaan?

De heer Bovenkerk:

Wij hebben met vier criminologen vrij kort voordat de parlementaire enquetc commissie begon een omvangrijk rapport afgeleverd. Dat rapport zal definitief verschijnen...

De voorzitter:

Daar heeft u ons een concept van laten zien.

De heer Bovenkerk:

Precies. In dat concept zaten een aantal punten, niet zoveel, die nader bekeken moesten worden. Je zou kunnen zeggen dat het losse eindjes zijn. Het gaat om de vraag of die anders geredigeerd moeten worden. Er moet dus nog een keer naar allerlei dingen gekeken worden. Deze kwestie was er n van. Die heeft nu natuurlijk prioriteit gekregen, omdat er nogal wat discussie is ontstaan over die cijfers. Dus wij hebben er aanleiding in gezien om dat als eerste nu even precies uit te zoeken.

De voorzitter:

Er was klaarblijkelijk vooral onrust ontstaan over de zinsnede dat de enige conclusie op dat moment was dat enkele tientallen procenten van de volwassen Turkse mannen in Amsterdam in enigerlei functie bij de georganiseerde misdaad betrokken zijn. Nu is er ook een memorandum van de politie dat op 2 september over die cijfers gemaakt is. Kunt u aangeven waarom u in het verhoor op 6 september niet met dat memorandum gekomen bent?

De heer **Bovenkerk**:

Dat memorandum is gemaakt mede op ons verzoek. Er was een bestand bij de tactische recherche van de Amsterdamse politie, op grond waarvan wij meenden dat wij misschien een zinvolle uitspraak konden doen over het aantal en het percentage van het aantal volwassen Turkse mannen dat op de een of andere manier bij de georganiseerde misdaad betrokken was. Dat bestand bevatte een zeer groot aantal namen van instellingen en personen. Dat hebben wij kritisch bekeken. Nadat wij dat in eerste instantie bekeken hadden, heb ik in het concept-rapport een cijfer genoteerd dat ons op dat moment als redelijk voorkwam van waarschijnlijk het aantal betrokken mannen. Maar er langer over nadenkend en de bevolkingsboekhouding van de gemeente Amsterdam bekijkend, leek dat cijfer eigenlijk veel te hoog. Als je weet dat er 30.000 mensen van Turkse afkomst in Amsterdam geregistreerd staan, kon dat ook eigenlijk niet. Ik had uitgerekend dat het er waarschijnlijk 7000 8000 zouden zijn. Dat was dwaas hoog. Ofschoon het om een concept-rapport ging en het cijfer uiterst geheim was, was het naar de pers uitgelekt. U heeft mij daarover toen ook vragen gesteld. U zei dat er in Het Parool al een cijfer genoemd was. Daardoor was ik tot mijn spijt gedwongen om in allerlei cijfers te treden, wat wij liever niet wilden. Maar toen het duidelijk was dat dit in Het Parool naar voren was gekomen - dat was dus op de dagen vlak voordat de enquete-commissie begon - ben ik als een haas teruggegaan naar dezelfde afdeling. Ik heb aan de desbetreffende rechercheurs gevraagd of zij nog het hele bestand wilden bekijken naam voor naam. Zij hebben dat gedaan op een veel kritischer manier dan wij de eerste keer gedaan hebben. Daardoor werden bijvoorbeeld alle Nederlanders of mensen van andere etnische groepen die in dat bestand zaten, eruit gehaald. Daardoor gingen ook de instellingen eruit en de mensen die niet in Amsterdam woonden of mensen die wel door de politie geobserveerd waren, maar voor zo'n gering feit dat je moeilijk kon zeggen dat iemand bij de georganiseerde misdaad betrokken was. Wij hebben ook alle vrouwen die in het bestand zaten, niet meegeteld, omdat wij een verhoudingscijfer trachtten te berekenen van het aantal Turkse mannen dat bij de georganiseerde misdaad betrokken is en het aantal Turkse mannen in Amsterdam. Goed, dat hebben wij gedaan. De rechercheur is daar flink mee in de weer geweest. Die heeft daar op 2 september voor zijn chef een verslag van anderhalve bladzijde van gemaakt. Daar schreef hij "memorandum" boven. Daarin kwam hij op een cijfer uit, dus na een veel strengere selectie, van 2255.

De **voorzitter**:

Waarom heeft u ons dat niet gemeld op 6 september?

De heer **Bovenkerk**:

Omdat wij ingezien hadden dat die cijfers op zichzelf eigenlijk helemaal niet zoveel waard waren. Er zaten allerlei haken en ogen aan. Wij hebben besloten om u de overwegingen te geven die ertoe leidden dat het bestand in ieder geval veel minder moest zijn, zonder een exact cijfer te noemen. Wij wilden met zoveel woorden niet in een soort numbers game terecht komen, omdat wij de zwakheid kenden. Een van de problemen waar ik mee zat, is het volgende. Toen die rechercheur mij dat toonde, zei hij er meteen bij: ik heb dat nu opgeschreven voor mijn chef, maar ik moet je wel vertellen dat uit het bestand op grond waarvan ik dit berekend heb, aan het begin van het jaar zo maar 3000 namen verdwenen zijn door een technische storing; dus wat is het eigenlijk waard? Bovendien, zo zei hij, zijn er nogal wat illegalen bij en die zitten niet, althans voor een deel, in de bevolkingsboekhouding van Amsterdam, dus wat ben je eigenlijk aan het delen? Wij hebben toen gedacht: die cijfers zijn eigenlijk zo weinig waard, ik noem maar liever helemaal geen cijfers. En ik heb ook letterlijk gezegd dat ik niet in numbers games wilde vervallen. Na die uitspraak die ik hier gedaan heb, is er een grote discussie gevolgd. Ik moet zeggen dat mijn collega-onderzoekers er al eerder op hadden aangedrongen om het nog preciezer na te gaan.

De **voorzitter**:

U had aan de ene kant gezegd dat u niet in een vergelijking van die cijfers wilde treden. Aan de andere kant had u ook gezegd: de enige conclusie die ik op dit moment kan trekken,

is dat tientallen procenten Turkse volwassen mannen daarbij betrokken zijn. Dus daarna bent u nogmaals teruggegaan?

De heer **Bovenkerk**:

Precies. Maar die enkele tientallen procenten volwassen mannen is gebaseerd op een andere redenering, niet noodzakelijkerwijs gebaseerd op dit bestand.

De **voorzitter**:

Die kon u dus niet afleiden uit dat bestand?

De heer **Bovenkerk**:

Ik hoopte van wel, zo moet ik bekennen. Ik heb erg mijn best gedaan om te kijken of je er wat mee kon doen. Maar toen eenmaal de discussie was ontstaan, hebben wij inderdaad aanleiding gezien om nog eens terug te gaan en nog eens zelf opnieuw te tellen. Mijn collega Van de Bunt en een aantal van zijn onderzoekers hebben op 11 en 12 september de zaak nog eens heel erg grondig bekeken. Dat zijn echt gewiekste cijferaars die alles van computers weten en zo. Zij haalden er allerlei ongerechtigheden uit die je op het eerste gezicht niet opvielen, bijvoorbeeld mensen die een wat afwijkende naam hadden van een ander, maar uit de geboortedatum en plaats kon je opmaken dat het waarschijnlijk n en dezelfde persoon moest zijn. In ieder geval hebben die onderzoekers twee dingen gedaan. Ten eerste hebben zij gecontroleerd of de reductie die de rechercheur had gemaakt van het oorspronkelijke aantal tot die 2250, correct was. Zij hebben dat gedaan aan de hand van een steekproef. Zij kwamen tot de conclusie dat het ongeveer klopte. Zij zouden er wat niet bij geteld hebben maar andere dingen weer wel.

De **voorzitter**:

Zij hebben een steekproef uitgevoerd op 10% van het totale...

De heer **Bovenkerk**:

Het totale bestand.

De **voorzitter**:

...dat overigens niet alleen personen bevat, maar ook bedrijven, instellingen, etcetera?

De heer **Bovenkerk**:

Precies. Zij komen dan tot de conclusie dat ongeveer een kwart overblijft; die 2250 zijn een kwart. Ten tweede hebben zij het aantal van 2250 dat de rechercheur in eerste instantie had geselecteerd en waarvan hij een apart bestand had gemaakt, nog een keer bekeken. Alle dubbeltellingen en dergelijke hebben zij eruit gehaald. Dan houd je in feite over, als je het heel strak neemt, 1880 Turkse mannen van wie je kunt zeggen dat zij tussen 1991 en 1995 ooit in het vizier van de Amsterdamse politie zijn geweest.

De **voorzitter**:

Ooit in het vizier van de Amsterdamse politie voor...?

De heer **Bovenkerk**:

Voor dingen die te maken hadden met drugshandel, handel in heroïne, of afgeleide zaken, dus ook moorden en ontvoeringen. Maar die zijn in dat milieu meestal een afgeleide daarvan. Let wel, dat zijn natuurlijk niet allemaal bazen. De Amsterdamse politie zelf is erop uit om de topfiguren te nemen, maar wij hebben de definitie zo ruim genomen om de vraag te kunnen beantwoorden welk deel van de Turkse gemeenschap bij deze zaak betrokken is. Vandaar dat wij niet alleen naar de bazen hebben gekeken, maar ook naar de anderen die er op de een of andere manier bij betrokken waren.

De **voorzitter**:

Maar ik dacht dat bij het tweede onderzoek uitgezocht was of bijvoorbeeld mensen wel met feiten in verband waren gekomen, maar niet met georganiseerde criminaliteit, bijvoorbeeld met drugs.

De heer **Bovenkerk**:

De mensen komen uit de bak "georganiseerde misdaad". Die hebben er dus altijd iets mee te maken. Maar er waren dus een aantal gevallen waarbij de beschrijving bij de persoon zo onduidelijk was of zo'n lichte betrokkenheid betrof, dat wij daarin aanleiding hebben gezien om die niet mee te tellen. Wij hebben nog iets anders gedaan.

De heer **Rabbae**:

Mag ik vragen: zijn dat allemaal verdachten?

De heer **Bovenkerk**:

Zeker niet. Dat wilde ik juist duidelijk maken. Een aantal van deze mensen zijn verdachten voor de politie. Je zou kunnen zeggen: de topleiders. Nee, dat zijn dus al degenen die er op de een of andere manier bij betrokken zijn, die in het vizier van de politie zijn geweest en om die reden genoteerd zijn. Dat betekent het. Dus het zijn in feite meestal handelaars die in koffiehuisen zitten of degenen die mensen die zaken gekocht hebben, meenemen naar een stash-huis of degenen die de stash bewaken. Dat soort dingen. Ook de niet-straathandelaren. De straathandel is namelijk niet in handen van de Turken.

De heer **Rabbae**:

Mag ik hieruit concluderen dat het ook gaat over mensen uit CID-registers?

De heer **Bovenkerk**:

Nee, het betreft uitsluitend de tactische recherche.

De **voorzitter**:

De 2250 mensen die u overhoudt, komen dus allemaal voor in het bestand van de tactische recherche. Die hebben strafbare feiten gepleegd, zo vindt de politie, die te maken hebben met de drugseconomie, de drugshandel?

De heer **Bovenkerk**:

Juist, maar niet allen hebben zulke strafbare...

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik. Daar zijn van afgetrokken de "records" die geen betrekking hebben op een natuurlijk persoon of betrekking hebben op een man van niet-Turkse afkomst, een vrouw, een minderjarige of personen woonachtig buiten Amsterdam, zo lees ik hier. Of de gevallen hadden slechts betrekking op een feit dat niet met de georganiseerde criminaliteit in verband staat of het was een oud record, een oud gegeven of het was onduidelijk waarom de persoon in eerste instantie... Alle deze categorieën zijn ervan afgetrokken.

De heer **Bovenkerk**:

Die zijn er allemaal van afgetrokken. Dat voorlaatste is vooral van belang. Het bestand was zo opgebouwd dat men een ouder bestand dat afkomstig was uit Utrecht, erin had meegenomen. Ook zaten er nogal wat personen in die voor 1991 geregistreerd waren. Die hebben wij ook niet meegeteld. Wij hebben wel speciaal gekeken naar twee Amsterdamse buurten waar de hoogste concentratie Turkse mensen woonden en waar bovendien de politie van Amsterdam zeer intensief onderzoek heeft gedaan. Wij konden namelijk veronderstellen dat het zogenaamde black number daar het geringst zou zijn. De politie ziet niet alles. Er gebeurt veel meer dan in feite in het vizier van de politie komt. Maar als de politie intensief deze buurten in de gaten houdt, verwachtten wij dat er weinig "speling" is. In n deelgemeente - De Baarsjes - waren er 333 mannen bij betrokken en in de andere - Bos en Lommer - waren dat er 300. Na alle berekeningen hebben de onderzoekers en wij een memo gemaakt. De onderzoekers zijn tot de conclusie gekomen dat het eigenlijk onmogelijk is om een percentage te berekenen omdat er te veel onzekere factoren zijn. Na deze herberekening kom ik tot precies dezelfde conclusie als tijdens mijn eerste verhoor: er zijn te veel onzekere factoren in het spel om netjes een percentage te kunnen berekenen. Een probleem was bijvoorbeeld het volgende. Als je optelt wie er tussen 1991 en 1995 allemaal gezien zijn, levert dat een cumulatief bestand op. Maar dat mag je niet delen door het aantal Turkse mensen in de buurt dat min of meer constant is. Je zou dat eigenlijk moeten delen door alle Turkse mannen die ooit in diezelfde periode in die buurt hebben gewoond. Dat is eenvoudig ondoenlijk. We zaten vervolgens met het illegalenprobleem en alle andere onzekerheden die ik al noemde. Daarom moet de conclusie luiden dat dit bestand eenvoudig onbruikbaar is en niet kan dienen als een cijfermatige onderbouwing van die enkele tientallen procenten die ik heb genoemd. Het is trouwens ook geen weerlegging. Het is eenvoudig niet valide genoeg.

De **voorzitter**:

De cijfers die u nu heeft onderzocht bij de politie kunnen u niet tot de conclusie brengen dat u daarop het oordeel kunt baseren: enkele tientallen procenten van de volwassen Turkse mannen zijn bij de georganiseerde criminaliteit betrokken.

De heer **Bovenkerk**:

Precies! Die cijfers niet. Maar ik kan het wel op een andere manier beredeneren.

De **voorzitter**:

Wat zegt u?

De heer **Bovenkerk**:

Ik kan het wel op een andere manier beredeneren.

De **voorzitter**:

Maar de vraag was of wij cijfers hadden die deze redenering kunnen ondersteunen.

De heer **Bovenkerk**:

Nee, de cijfers uit dit bestand niet. Desondanks kan ik wel beredeneren dat er een groot aantal mensen bij betrokken is.

De **voorzitter**:

Wij moeten op dit moment drie conclusies trekken. Het aantal van de groep waar wij het over hebben, beweegt zich dus tussen de 1880 in de ene telling en de 2250 in de andere telling. Daarbij is nog een foutmarge mogelijk.

De heer **Bovenkerk**:

Een aanzienlijke foutmarge.

De **voorzitter**:

Er is ook een steekproef van n op de tien genomen. Dan blijven die cijfers altijd in die buurt met een foutmarge van ongeveer 175 naar de ene of naar de andere kant. Dat ligt in ieder geval veraf van het cijfer van 6000. Op die basis kunnen die tientallen procenten dus niet onderbouwd worden.

De heer **Bovenkerk**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Was het nu beter geweest om ook ons dat direct te melden, althans in de vorm van het memorandum van de politie?

De heer **Bovenkerk**:

Dat is misschien niet handig geweest. U moet zich echter realiseren dat wij onderling hadden afgesproken juist niet in die cijferspelletjes verzeild te raken. Daarom heb ik het niet genoemd.

De heer **Vos**:

Wat bedoelt u nu precies, mijnheer Bovenkerk? Het is ook geen weerlegging?

De heer **Bovenkerk**:

Ik heb gegronde redenen om vol te houden dat het toch om zo'n groot aantal gaat.

De **voorzitter**:

Het punt is natuurlijk dat er een boel onrust is ontstaan over de tientallen procenten. Is het nu niet beter om eens en altijd te zeggen: het is een ernstig probleem? Zo had het beter gedefinieerd kunnen worden zonder daar een percentage aan te koppelen. Dit neemt overigens de ernst op zichzelf niet weg.

De heer **Bovenkerk**:

Precies. Het is onhandig om, als je juist niet in cijfers wilt vervallen, een aanleiding te geven waar wel een cijfer in voorkomt. Door het anders te noemen, is het probleem niet minder.

De **voorzitter**:

Nogmaals, het probleem is dat wij geen harde cijfers hebben waarvan u en de andere onderzoekers kunnen zeggen dat is een grond om dit oordeel te geven. In feite zei u ook de vorige keer: de enige conclusie die ik nu trek, is... Die conclusie was dus niet te trekken op basis van de cijfers en op dat moment hadden wij het daarover.

De heer **Bovenkerk**:

Dat klopt. Ik trek die conclusie dus op basis van andere overwegingen.

De **voorzitter**:

Maar dan blijft het te veel in de lucht hangen.

De heer **Bovenkerk**:

Dat weet ik eigenlijk niet.

De heer **Vos**:

Kunt u toelichten wat u daarmee bedoelt?

De heer **Bovenkerk**:

Ik heb uiteengezet dat de Turkse georganiseerde misdaad, die in Turkije in allerlei maffia's uiteenvalt, in heel West-Europa bezig is. Dat weet ik op grond van allerlei stukken die de afgelopen jaren in kranten hebben gestaan. Wij weten dat de heronehandel in West-Europa in handen is van Turkse bendes. Dat is echt de overgrote meerderheid. Wij weten ook dat de Turkse gemeenschappen in Frankrijk, in België, in Duitsland en in Nederland fungeren als een soort bruggehoofd van de handel. Dit komt omdat de mensen veel heen en weer reizen. Dit komt omdat zij een infrastructuur hebben opgebouwd: transportondernemingen, winkels, koffieshops. Dit komt omdat zij bijeen wonen in buurten met betrekkelijk veel sociale cohesie, zodat zij zich goed kunnen afschermen voor de buitenwereld. Ik meen ook dat zij risicogroepen vormen om door de georganiseerde misdaad te worden gebruikt als gevolg van het feit dat de Turkse groeperingen eigenlijk overal in een proces van economische verslechtering terecht zijn gekomen. Ik heb het woord "onderklasse" hier genoemd. Een deel - lang niet allemaal - maar een deel van de Turkse gemeenschap heeft slechte sociaal-economische vooruitzichten. De Amsterdamse onderzoekers zeiden mij dat er een duidelijk verband was. Zij vertelden bijvoorbeeld dat zij, op het moment dat in Amsterdam de Ford-fabriek werd gesloten waar veel Turkse arbeiders in dienst waren, een groot aantal telefoons afluisterden van Turkse koffiehuisen daar in de buurt. Zij konden in het halfjaar daarna precies volgen dat een aantal families besloot om, nu vader werkloos was geworden, dan maar mee te gaan in de drugshandel. Bovendien heeft een groot deel van de jongens - dat weten wij uit allerlei sociologisch onderzoek - een slechte uitgangspositie, ook al zijn zij in Nederland naar school geweest. Zij hebben vaak niet voldoende opleiding om het legaal helemaal te redden. Bovendien - dat ik zelf heb mede in allerlei onderzoeken aangetoond - lopen zij op de arbeidsmarkt tegen allerlei discriminatie aan. Een deel van de Turkse jongens heeft slechte vooruitzichten. Bovendien heb ik vastgesteld dat er, als gevolg van ons gedoogbeleid, in deze kring een betrekkelijk neutrale beoordeling plaatsvindt van de morele aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid voor het handelen in drugs. Men vindt het vreemd dat men, wanneer er hier een koopkrachtige consumentenmarkt bestaat en er in Turkije herone wordt geraffineerd, deze hier niet kan verkopen. Ik heb ook in mijn vorige betoog vastgesteld dat de grote bazen die in Nederland zijn geweest, zich hebben teruggetrokken en dat een veel opener structuur van de organisaties in Nederland is overgebleven, waar je gemakkelijk tot kunt toetreden. Om precies duidelijk te maken op welke wijze zo'n gemeenschap erbij betrokken kan raken, is het goed om heel kort een vergelijking te maken met de Italiaanse maffia. Wij hebben vastgesteld dat die ook in Nederland aanwezig is, althans Italiaanse criminele groepen. Die maffia is aanwezig in de vorm van enkele individuen die hier als handelaar komen om bijvoorbeeld op de drugsmarkt te opereren. Maar Italië is geen bronland van een van de illegale goederen en diensten die door de georganiseerde misdaad worden geleverd. De Italianen hebben ook helemaal geen contact met de Italiaanse gemeenschap in Nederland. Zij hebben ook geen voedingsbodem in de Italiaanse gemeenschap. De Italiaanse gemeenschap bevindt zich niet in de positie van een onderklasse en ik geloof ook dat er weinig discriminatie plaatsvindt. De configuratie van problemen van Turkse groeperingen en die van Italianen is structureel anders. Op basis daarvan veronderstel ik dat het wel degelijk heel hoog is. Als ik het dan niet kan berekenen op basis van dit cijferbestand, waarvan ik toen ik eraan begon, hoopte dat dit uitsluitsel zou geven, is vervolgens de vraag: hoe weet ik het dan? Ik ben jarenlang - meer dan twintig jaar - bij het minderhedenonderzoek betrokken geweest.

Ik heb erg veel contacten. Ik houd de literatuur goed bij en ik heb al die ontwikkelingen echt na gevolgd. Ik ben ook met dit onderzoek al meer dan een jaar bezig, langer dan wij in feite voor de commissie-Van Traa bezig zijn geweest. Er is een medewerker van Koerdische afkomst op het Willem Pompe Instituut werkzaam, die binnenkort bij ons hoopt te promoveren. Er is ook een Turkse medewerkster in dienst gekomen. Zij lezen voor ons de kranten, luisteren naar de radio en kijken naar de TV. Er is een student die vijf jonge drugshandelaren in Amsterdam heeft geïnterviewd. Zij hebben hem ingelicht over de open structuur die is ontstaan. Verder heb ik mij beslist niet alleen op de cijfers van de politie gebaseerd. Ik ben naar het inspraakorgaan van Turken geweest en heb mij daar op de hoogte gesteld van de indruk die men in die sfeer had. Daaruit trek ik de conclusie dat hele wijken in steden eigenlijk slachtoffer zijn geworden of zijn aangetast. In sommige straten betreft het hele reeksen van families. Op basis van wat men mij vertelt, beweer ik ook dat iedereen - alle Turkse mensen in de buurt - eigenlijk ook heel goed weet welke families dat zijn en in welke koffiehuizen je wel en in welke je niet moet komen. Ik heb wel eens overwogen om ze te vragen, met mij door die straten te wandelen, maar daar heb ik van afgezien, want dat is een nogal intimiderende aangelegenheid en dat kun je mensen niet zo gemakkelijk aandoen. Ik heb ook vastgesteld dat heel veel rechtschapen, fatsoenlijke ouders in het Turkse milieu als de dood zijn dat hun kinderen, dat hun zonen in deze drugs wereld terechtkomen. Ik verwijs naar de zaak die vorige week in Oost-Nederland naar voren is gekomen. Ik kan nog niet helemaal beoordelen wat die precies waard is, want ik heb de stukken niet gezien. Maar als de details die in de krant staan, kloppen, hadden wij te maken met een groep die maar liefst 2000 mensen omvatte; niet allemaal in Nederland maar toch een zeer groot aantal. Naast dat grotendeels kwalitatieve materiaal heb ik gebruik gemaakt van dossiers van de politie. In ons onderzoek hebben wij de politiedossiers van het gehele land gezien. Ook toen ben ik opnieuw onder de indruk geraakt van het grote aantal mensen dat erbij betrokken was. Ik heb bovendien een groot aantal rechercheurs geïnterviewd die al heel lang in dit soort zaken zitten. Zij hebben mij erover verteld. Ik heb er begin dit jaar zelfs een conferentie over georganiseerd, waarbij de meest betrokken rechercheurs in Nederland samen met ons bijeen zijn geweest om van gedachten te wisselen en ervaringen uit te wisselen. Zij kwamen tot de conclusie dat steeds als zij een groep opvrolden, de plaats daarvan betrekkelijk snel werd ingenomen door andere groepen omdat er nu eenmaal een koopkrachtige vraag bleef bestaan. Het lijkt onverzadigbaar.

De **voorzitter:**

Maar dat geldt niet specifiek voor die groep.

De heer **Bovenkerk:**

Zeker niet.

De **voorzitter:**

Dat zien wij overal.

De heer **Bovenkerk:**

Overal.

De **voorzitter:**

Dat heeft mijnheer De Wit hier vanmorgen voor een geheel andere situatie onderbouwd.

De heer **Bovenkerk:**

Het bijzondere is dat er zo veel mensen bij betrokken zijn. Mijn mede-onderzoekers die over een beter bestand beschikten, hebben kunnen vaststellen dat er ook sprake van was in Nijmegen en Arnhem. Ik kijk even op mijn papiertje omdat ik niet alle getallen kan onthouden. Zij hebben vastgesteld dat er van 272 volwassen mannen in Nijmegen bekend was dat zij iets met drugs te maken hadden. Dat hebben zij gedeeld - dat kon wel, omdat het een constant jaar was en zo - op 1270 Turkse inwoners in totaal. Zij kwamen op een betrokkenheid van Turkse mannen in Nijmegen van 21%. In Arnhem hebben zij 900 mannen - vooral Koerden - gevonden en die hebben ze gedeeld op de in totaal 3531. In dat bestand is 26% geregistreerd in verband met drugs. Dat heeft mij tot de conclusie geleid,

onontkoombaar, van het beeld van een aanmerkelijke betrokkenheid. Ik geef toe, zeker achteraf, dat ik dit misschien wat dom heb uitgedrukt - dat heb ik al gezegd - door die enkele tientallen procenten naar voren te halen, terwijl ik nu juist beoogde iets te zeggen wat niet onmiddellijk in cijfers was uit te drukken. Ik zou nu misschien de woorden gebruiken: groot, substantieel of aanzienlijk. Maar dat maakt het probleem er niet minder op.

De **voorzitter**:

Maar...

De heer **Bovenkerk**:

Ik houd onverkort vast aan mijn schatting van de ernst van de situatie.

De **voorzitter**:

Dat heb ik begrepen. Maar het is toch goed om vast te stellen - en dat doet u toch ook? - dat u uw oordeel over de tientallen procenten hiermee verlaat en dat u dat terugneemt?

De heer **Bovenkerk**:

Ik zou het, opnieuw, anders formuleren. Ik...

De **voorzitter**:

Want er zijn geen harde gegevens om dat te onderbouwen.

De heer **Bovenkerk**:

Ik ben van oordeel dat de redenering die ik hier naar voren heb gebracht, op zichzelf hard genoeg is om die conclusie staande te houden, zeker als ik dat vergelijk met de cijfers die mijn collega's...

De **voorzitter**:

Maar nogmaals, het is voor ons van belang, ook voor ons verdere onderzoek, om vast te stellen dat er geen harde gegevens zijn om die conclusie te onderbouwen.

De heer **Bovenkerk**:

Eh...

De **voorzitter**:

Dat willen wij hier graag vaststellen. Daarover is een boel onrust ontstaan. Wij hebben inzicht gegeven in de politiegegevens in Amsterdam. Die politiegegevens laten die conclusie niet toe.

De heer **Bovenkerk**:

Zoals ik al de eerste keer gezegd heb: die laten die conclusie niet toe.

De heer **De Graaf**:

Ik het ook juist, professor Bovenkerk, dat uw kwalitatieve omschrijving van de problemen, hoe ernstig ook, niets kan zeggen over de exacte kwantitatieve problemen en toch tot de conclusie kan leiden dat het 5%, 10% of 15% is, dus dat u daarover geen zinnige uitspraak kan doen?

De heer **Bovenkerk**:

Dat is eigenlijk juist.

De heer **De Graaf**:

Dit betekent dat wat u eerder in het gesprek zei, namelijk dat u de conclusie van tientallen procenten anders zou kunnen onderbouwen, toch niet helemaal juist is? Dat het een ernstig probleem is, kunt u onderbouwen, maar niet dat het om tientallen procenten gaat?

De heer **Bovenkerk**:

Ik zou het nu als volgt formuleren: "een aanzienlijke betrokkenheid bij".

De heer **Rabbae**:

Het verschil tussen de gewone krantelezer en de wetenschapper is dat de laatste zijn of haar conclusies trekt uit zoveel mogelijk exacte bevindingen, terwijl de krantelezer geneigd is om snel tot "veralgemenisering" te komen. Ik ben blij dat u in ieder geval vaststelt dat er aandacht moet zijn voor met name slachtoffers van de drugs onder de etnische groeperingen, met name de Turkse groepering in dit geval, maar dat u daaraan geen enkele conclusie kunt verbinden in de zin van tientallen procenten. Dat heeft u eigenlijk duidelijk gemaakt?

De heer **Bovenkerk**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Bovenkerk, u hebt omstandig gewezen op de ernst van het probleem. Mag ik het zo begrijpen dat de ernst van het probleem voor u mede blijkt uit het feit dat ongeveer 1/5 deel van het aantal Turkse mannen op enigerlei wijze betrokken is bij de criminaliteit in de heronehandel, wat niet alleen voor Amsterdam geldt, maar ook voor de andere steden die onderzocht zijn?

De heer **Bovenkerk**:

Nee, mijnheer Koekkoek, dat zeg ik dus niet. Ik waag mij echt niet meer aan cijfers. Misschien kunt u zich dat voorstellen.

De heer **Koekkoek**:

Dat kan ik mij wel voorstellen, maar een eenvoudig rekensommetje leert dat, als je 1800 of 2000 deelt op 10.000, je ongeveer op 20% uitkomt.

De heer **Bovenkerk**:

Ik vind dus dat je dat sommetje niet mag maken. Mijn wetenschappelijke voorzichtigheid noopt mij nu om die som niet met u te maken.

De heer **Koekkoek**:

En waarom mag je die eenvoudige rekensom niet maken?

De heer **Bovenkerk**:

Omdat er te veel onzekerheden zijn in de teller en de noemer van het bestand in Amsterdam waar ik over beschikte, dat je dat zinvol zou kunnen doen. Je krijgt dan iets wat schijnexact is. En dat moet je niet doen.

De **voorzitter**:

Wat is dan precies wel de waarde van dat bestand?

De heer **Bovenkerk**:

Ik moet constateren dat dat bestand niet valide is om uitspraken te doen over dit probleem, dus eigenlijk niets.

De heer **De Graaf**:

Hebben uw collega's dan wel ook uzelf de bestanden in Arnhem en Nijmegen nog aan een tweede expertise onderworpen?

De heer **Bovenkerk**:

Dat geloof ik niet, nee. Het is anders opgebouwd; er zit ook CID-informatie in.

De heer **De Graaf**:

Daarvan kunt u veel stelliger beweren dat de genoemde percentages ook bij een contra-expertise overeind blijven of moet ik dat aan professor Bruinsma vragen?

De heer **Bovenkerk**:

Dat lijkt mij verstandiger. Als u mij toestaat, wil ik er graag nog heel kort iets aan toevoegen. Ik heb in de afgelopen tijd gemerkt dat er ontzettend veel mensen en groepen zich gekwetst hebben gevoeld door mijn uitspraken op de eerste dag van de zitting. Ik meen zelf oprecht, genuanceerd te zijn geweest en bijvoorbeeld steeds te hebben gezegd dat natuurlijk een meerderheid van die etnische groepen helemaal niets met de georganiseerde misdaad van doen heeft. Maar kennelijk heb ik dat niet voldoende gedaan. Het spijt mij werkelijk dat dit door sommigen is opgevat als een poging om hen te stigmatiseren of te criminaliseren. Maar het maatschappelijke probleem is niet van tafel, vind ik, door het anders te noemen. De discussie zou wat mij betreft moeten gaan over de wijze waarop wij het aantasten van die betrokken minderheden door de georganiseerde misdaad kunnen tegengaan en betere toekomstmogelijkheden kunnen maken voor die jongens.

De **voorzitter**:

Mijnheer Bovenkerk, voor dit moment: dank u wel. Sluiting 16.36 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 29**

28 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 28 september
1995 in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den
Haag**

Verhoord wordt de heer W.J.A. Paulissen
Aanvang 10.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik open de vergadering. Aan de orde is het verhoor van de heer W.J.A. Paulissen. Mijnheer Paulissen, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Paulissen:

Dat belooft ik.

De voorzitter:

Mijnheer Paulissen, welkom bij de enquetc commissie. U bent nu districtchef Maasland in de regio Brabant-Noord. Als ik mij niet vergis, is dat de stad Oss.

De heer Paulissen:

Ja.

De voorzitter:

Bent u naar Oss gegaan, omdat Oss een bepaalde naam heeft in de misdaadgeschiedenis van Nederland?

De heer Paulissen:

Neen.

De voorzitter:

Er schijnt iets mis te zijn met het geluid, mijnheer Paulissen. Ik schors de vergadering voor korte tijd. De vergadering wordt enige ogenblikken geschorst.

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering. Mijnheer Paulissen, ik vroeg u voor deze korte schorsing of u naar Oss bent gegaan vanwege de rijke misdaadgeschiedenis van die stad.

De heer Paulissen:

Er is geen specifieke reden geweest. Ik zocht een functie in die sfeer. Oss leek mij zeer aantrekkelijk, gezien het feit dat daar voor de politie wel een en ander te doen is.

De voorzitter:

Daarvoor was u chef van het Kernteam Zuid. Om die reden hebben wij u ook gevraagd om hier voor een verhoor te komen. Waarin is het Kernteam Zuid gespecialiseerd?

De heer Paulissen:

Het Kernteam Zuid heeft zich, na aanvankelijk even gezocht te hebben naar de richting die het IRT zou moeten kiezen, met name gericht op de punten waarop criminele elementen het normale maatschappelijke leven raken. In andere termen hoor je wel eens de kreet "onderwereld, bovenwereld". Maar wij hebben gemeend, als IRT Zuid-Nederland, ons onderzoek specifiek op dat terrein te richten. Wij hebben een tijdje gezocht naar de meerwaarde van het IRT, omdat wij absoluut niet meer van hetzelfde wilden doen van wat er al in de regio gebeurde. Wij zochten iets wat perfect aansloot bij datgene wat in de

regio's gebeurde en bij datgene wat wij boven die vijf regio's koppelden. Dat koppelen kun je niet op alle elementen. Wij hebben gezegd: wij koppelen met name op, zoals wij het hebben genoemd, die verwevenheid. Die zagen wij namelijk steeds vaker.

De **voorzitter**:

Wij willen het vanochtend graag met u hebben over het functioneren van het kernteam en, voor zover mogelijk, over de zaken die daar spelen. Wij komen ook te spreken over het gebruik van opsporingsmethoden, speciaal infiltratietrajecten. Allereerst zal de heer Koekkoek u vragen stellen.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Paulissen, hoe komt het kernteam tot de keuze van de zaken die het aanpakt? Gebeurt dat van onderop of komt het van bovenaf? Komt het van onderop doordat u het zelf aandraagt of doordat het aangedragen wordt uit de regio's? Of komt het van bovenaf, van het coördinerend beleidsoverleg, van het openbaar ministerie, van het college van procureurs-generaal etcetera? Hoe gaat dat?

De heer **Paulissen**:

In de praktijk gebeurt dat van onderop. Doordat wij gegevens verzamelen over criminaliteit komen wij uiteindelijk tot bepaalde keuzes. Wij hebben daar criteria voor, op grond waarvan wij de keuzes maken. Dan wordt in de begeleidingscommissie van het IRT - dat is de ReZwaCri, de Ressortelijke Commissie Zware Criminaliteit - de keuze voorbereid. In die commissie zijn de hoofden van de politie, de recherches en de justitie vertegenwoordigd. Dus het IRT levert materiaal aan die vergadering. Die vergadering zegt uiteindelijk: volgens ons zou deze keuze moeten worden gemaakt. Formeel beslist de driehoek van het IRT: de korpsbeheerder, de heer Welschen, de politiechef, de heer Raeven, en de hoofdofficier, de heer Jansen. Formeel wordt daar de keuze gemaakt die is voorbereid door de ReZwaCri. Landelijk wordt vervolgens binnen het CBO getoetst of de keuze, landelijk bekeken, wel past. Ik denk dat je kunt zeggen dat de keuze nadrukkelijk van onderaf wordt opgebouwd. Er is een mogelijkheid dat het van bovenaf komt, maar die hebben wij in de praktijk nog niet meegemaakt.

De heer **Koekkoek**:

Is er wel eens gecorrigeerd ten opzichte van wat u heeft aangedragen?

De heer **Paulissen**:

In mijn tijd is er niet gecorrigeerd op hetgeen door ons is aangedragen.

De heer **Koekkoek**:

In het ressort Den Bosch, dus van Willemstad tot Maastricht, is er ook een ressortelijk informatieplatform. Wat is dat? Welke functie heeft dat informatieplatform naast de politiecommissie die zich met zware criminaliteit bezighoudt?

De heer **Paulissen**:

U moet dat echt zien in de voorbereiding op hetgeen in de commissie plaatsvindt. Als het gaat om informatie over georganiseerde criminaliteit vinden wij in het zuiden van het land al langer dat regio's niet op een eiland kunnen zitten. Wij hebben al langer de afspraak met elkaar dat wij op CID-niveau en op het niveau van misdaadanalyse gegevens bij elkaar brengen. Dan vertelt iedereen waar hij mee bezig is en welke subjecten hoog in aanzien staan op dat moment. Dan wordt bekeken of er dwarsverbanden zijn. Het is de bedoeling dat die vergadering, dat ressortelijk platform georganiseerde criminaliteit, uiteindelijk gaat voorbereiden, vanuit het beeld dat uit de regio's naar voren is gekomen, de keuzes die uiteindelijk door de IRT-leiding worden gepresenteerd aan de ReZwaCri.

De heer **Koekkoek**:

U zei dat de driehoek van het kernteam de zaak ook moet afkaarten. Heeft u iets gemerkt van invloed van het bestuur, zeg maar de korpsbeheerder die tevens burgemeester van Eindhoven is, op de keuze van de projecten?

De heer **Paulissen**:

Hij heeft daar natuurlijk wel een stem in, maar ik heb sterk het gevoel dat hij zich ook laat leiden door hetgeen politie en justitie aandragen. Dus ik heb het idee dat hij op hoofdlijnen

het proces volgt, dat hij nagaat of er goede dingen gebeuren die hij kan verantwoorden. Maar wat heel de voorbereiding van de onderzoeken betreft heeft hij een rol op afstand.

De heer **Koekkoek:**

Ik kan mij gelet op het verleden van de heer Welschen als milieugedeputeerde in Noord-Brabant voorstellen dat hij een bepaalde belangstelling heeft voor milieucriminaliteit. Heeft u daar iets van gemerkt?

De heer **Paulissen:**

Dat hij daar belangstelling voor heeft, daar hebben wij zeker iets van gemerkt.

De heer **Koekkoek:**

Voor de bestrijding daarvan, uiteraard!

De heer **Paulissen:**

Het is niet zo dat hij dat punt heel zwaar gaat inbrengen. Het is natuurlijk wel zo dat de heer Welschen een belangrijke stem heeft in het algemene beleid van het IRT. Daar zitten zaken als milieu wel degelijk in. Uiteindelijk toetst de driehoek ook of de zaken die worden aangebracht, binnen dat beeld passen. In die zin heeft hij wel invloed. Maar het is niet zo dat de heer Welschen op dit gebied een stokpaardje berijdt en daar erg sturend in is.

De heer **Koekkoek:**

Nu is het de vraag: wie doet wat? Je hebt natuurlijk in elk regiokorps ook een afdeling die zich met zware criminaliteit bezighoudt. U heeft zelf ook die ervaring in Eindhoven. Op dit moment zijn er twee onderzoeken van het kernteam die zich in een eindstadium bevinden. De gedachte is om die onderzoeken over te hevelen naar de regionale recherche. Hoe kijkt u daartegenaan? Mis je in die eindfase dan niet het specialisme van het kernteam, namelijk de financile kant van een onderzoek?

De heer **Paulissen:**

Het is, denk ik, belangrijk om even kort de ontstaansgeschiedenis van het IRT Zuid-Nederland te schetsen, want dat is toch een bijzondere geweest. Al voordat het kernteam er was, hebben wij als regio's besloten om in een samenwerkingsverband structureel zaken met elkaar aan te pakken. Dat heeft ook n zaak opgeleverd. Wij zagen dat als je je eigen onderzoek te veel afbakt - en dat doen alle vijf de regio's - er in de periferie van de onderzoeken een en ander verloren gaat. Maar als je gelijktijdig op die elementen werkt, haal je daar winst uit. Dus er was een situatie waarin vanuit Eindhoven al n onderzoek draaide in IRT-termen. Dat samenwerkingsverband is uiteindelijk uitgegroeid tot het IRT. Het is nu niet per definitie zo dat, als wij onderzoeken afsluiten, die vervolgens naar de regio's gaan. Er wordt op dit moment in Eindhoven een grote zaak van het IRT afgewerkt. Dat heeft te maken met de ontstaansgeschiedenis van het IRT. Die zaak is eigenlijk altijd in Eindhoven geweest, maar is gelabeld geweest als IRT-zaak. Die zou anders ook in Eindhoven opgepakt zijn, maar niet in zo'n groot verband. Doordat de zaak is gelabeld als IRT-zaak, hebben andere regio's - zeg maar omliggende cellen - die tegelijkertijd aangepakt.

De heer **Koekkoek:**

Maar zou het een toekomstige werkwijze kunnen zijn? Als vanuit Limburg iets wordt aangedragen - ik noem maar iets - en als dat wordt opgepakt door het kernteam, kan dan vervolgens de afwerking weer door het desbetreffende regiokorps gebeuren? Of ligt dat niet in de lijn van de verwachting?

De heer **Paulissen:**

Het is niet uitgesloten. Maar ik denk dat, nu het kernteam groeit naar een wat grotere vaste bezetting dan nu het geval is, de meeste taken toch wel door het kernteam zelf afgewerkt zullen worden. Maar alle varianten zijn mogelijk: het IRT participeert in een regionaal onderzoek dat een beetje te groot wordt; delen van IRT-onderzoeken kunnen uiteindelijk weer in de regio's terugkomen. Die vormen hebben wij allemaal open gelaten.

De heer **Koekkoek:**

Kenmerkend voor het kernteam is dat daar financile expertise is. Geeft de overgang van een gewoon onderzoek naar, laat ik zeggen, drugscriminaliteit naar een financieel onderzoek bepaalde problemen? Zijn er bepaalde knelpunten bij?

De heer **Paulissen**:

Dat heeft met name op het gebied van deskundigheid binnen justitie en politie wel de nodige problemen gegeven. Wij moesten op een heel andere manier gaan kijken naar zaken. Wij moesten heel andere dingen gaan doen dan wij eerder deden. Tot op het moment van vandaag merk je dat die deskundigheid binnen de politie onvoldoende is om dit soort zaken aan te pakken. In de ene regio wordt daar sterker aan gebouwd dan in de andere regio. Binnen het IRT zijn wij daaraan op dit moment fiks aan het bouwen. Wat wij natuurlijk doen - maar goed, dat loopt niet altijd even soepel - is samenwerken met de FIOD en dergelijke. Wij halen die instantie in huis, want zij heeft de deskundigheid op financieel rechercheren. Die mensen kunnen hun deskundigheid binnen zo'n team prima uitzetten.

De heer **Koekkoek**:

Naar aanleiding van de financile kant vraag ik het volgende. In eerdere verhoren is de rol van geheimhouders, zoals advocaten en notarissen, verschillende keren aan de orde geweest. Hebt u in de praktijk van uw zaken ook te maken met vermoedelijke strafbare feiten door geheimhouders?

De heer **Paulissen**:

Ja. Ik denk dat het inmiddels een publiek geheim is dat wij een specifieke zaak hebben gedraaid waarin een geheimhouder, een advocaat, een belangrijke rol speelde. Wij hebben in die zaak een aantal acties ontplooid. Er vinden op dit moment verhoren plaats. Wij hebben daarbij nadrukkelijk onderzoek gedaan naar een geheimhouder. Dat paste ook in onze strategische leidraad, zoals het met een mooi woord heet, omdat wij op het gebied van die verwevenheid het nodige onderzoek wilden doen. Wij zijn er in diverse onderzoeken tegen aangelopen, maar wij hebben n specifiek onderzoek waarin wij daarnaar nadrukkelijk onderzoek gedaan hebben.

De heer **Koekkoek**:

Om wat voor vermoedelijke strafbare feiten gaat het dan?

De heer **Paulissen**:

Op dit moment richt het onderzoek zich op bedrieglijke bankbreuk binnen faillissementen. Dan volgt automatisch artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht: de valsheid in geschrifte. Het onderzoek richt zich primair op fraude binnen faillissementen.

De heer **Koekkoek**:

Komt ook heling, opzet-heling aan de orde?

De heer **Paulissen**:

Op dit moment is daar binnen het onderzoek formeel nog geen sprake van.

De heer **Koekkoek**:

U noemt nu zo de verschillende strafbare feiten. Hebt u in de praktijk behoefte aan een bepaling die het witwassen tegengaat?

De heer **Paulissen**:

Die bepaling is er wel. Op dit moment is er nieuwe wetgeving waarin heling van geld - zo zal ik het maar even noemen - een zelfstandig strafbaar feit is geworden. Toch zien wij in de praktijk in het hele Pluk ze-gebeuren nog aardig wat problemen.

De **voorzitter**:

Het Pluk ze-gebeuren? Kunt u aanduiden wat u daarmee bedoelt?

De heer **Paulissen**:

De nieuwe Pluk ze-wetgeving is geschreven met de bedoeling, het crimineel verkregen vermogen, zoals het met een fraaie term heet, af te romen. Daarop is op dit moment een bijzondere inspanning van de politie gericht. Het is ook een heel lastig veld, omdat die wetgeving er bijvoorbeeld van uitgaat dat er ook inderdaad crimineel verkregen vermogen is. Als wij een heterdaadsituatie hebben - vaak is dat de enige situatie waarmee wij een

zaak starten - is er binnen die heterdaad voor de crimineel geen opbrengst, geen winst. Want hij verliest die zaak als het ware. Je hebt dus steeds een ander gronddelict nodig, dat daarvnr ligt, om uiteindelijk te kunnen beginnen aan het hele Pluk ze-traject. Daar lopen wij bij het financieel afkomen tegenaan. Het is vaak lastig om dat ene gronddelict, waarin je kunt aantonen dat er crimineel verkregen voordeel is geweest, aan te tonen. Als je dat ene gronddelict hebt, kun je doorgaan in de sfeer van soortgelijke feiten en dan kun je berekeningen gaan maken. De Pluk ze-wetgeving is op zich gelukkig verruimd. De rechtspraak zal er overigens nog veel vorm aan moeten geven. De start is op dit punt nog steeds heel lastig voor politie en justitie.

De heer **De Graaf**:

Er werd net gesproken in betrekkelijk technische termen: bedrieglijke bankbreuk, valsheid in geschrifte, en dergelijke. Dat soort delicten komt wel vaker voor in Nederland, denk ik. Het ging in dit geval toch om de relatie met de georganiseerde criminaliteit? In het onderzoek waar u het over heeft, gaat het naar ik aanneem niet alleen om iemand die verdacht wordt van bedrieglijke bankbreuk. Is het in relatie te brengen tot de georganiseerde criminaliteit? Kunt u dat wat toelichten?

De heer **Paulissen**:

De keuze van het onderzoek is als volgt tot stand gekomen. Ik heb u verteld over de strategische leidraad. Wij kregen CID-informatie dat er binnen faillissementen het een en ander niet in de haak was. Wij kregen de informatie dat daar een bepaalde advocaat bij betrokken was. In een tactisch onderzoek, een aantal jaren geleden, hadden wij een vermenging gezien van deze advocaat en een criminele organisatie. Op grond daarvan hebben wij gezegd - zonder dat wij op dat moment concreet het vermoeden in de zin van artikel 27 Strafvordering hadden van witwassen of dat soort praktijken - dus zeg maar op grond van de combinatie van die drie elementen, hebben wij gezegd dat wij onderzoek moeten gaan doen naar de faillissementen en de betrokkenheid daarin. Of dat uiteindelijk leidt tot wat u zegt, zal het onderzoek moeten uitwijzen. Op dit moment zitten wij in het stadium van bedrieglijke bankbreuk en valsheid in geschrifte.

De heer **De Graaf**:

Het kan ook betekenen dat u zich in het onderzoek richt op de vraag in hoeverre betrokkene zich in zijn specifieke functie, zijn beroep, dus als geheimhouder, schuldig maakt aan strafbare feiten? Of heeft het hier eigenlijk weinig te maken met het feit dat het een advocaat betreft? Had hij ook een ander beroep kunnen hebben?

De heer **Paulissen**:

Ja, maar het feit dat hij advocaat is, maakt een dergelijk onderzoek wel zeer gecompliceerd.

De heer **De Graaf**:

Vanwege de geheimhouding, het verschoningsrecht en dergelijke?

De heer **Paulissen**:

Vanwege de geheimhouding, vanwege het verschoningsrecht en ook vanwege het feit dat een advocaat altijd bepaalde handelingen, ook in de sfeer van geld, voor cliënten verricht. Het is dus erg moeilijk om het onderscheid te maken waar hij als advocaat in die sferen bezig is, naar uiteindelijk het plegen van strafbare feiten. De geheimhouding maakt het moeilijk om te tappen en om huiszoeken te doen. Dat zijn allemaal zaken die een eerste zaak die wij op deze manier binnen het IRT hebben opgepakt, verschrikkelijk gecompliceerd hebben gemaakt.

De **voorzitter**:

Maar u heeft wel huiszoeken gedaan, samen met de deken?

De heer **Paulissen**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

Ik stel nog even een vraagje over het financieel rechercheren. U gaf aan dat dit nog duidelijk in ontwikkeling is. Zit u met smart te wachten op een landelijk researcheteam dat

in die markt kan springen? Of zegt u dat dit gewoon binnen de kernteams tot ontwikkeling moet komen?

De heer **Paulissen**:

Ik vind dat het overal tot ontwikkeling moet komen, dus niet alleen binnen de kernteams. Financieel rechercheren is naar mijn mening een van de normale onderdelen van het politiepakket aan het worden. Op het moment dat je een zaak doet - of je nu aan een overval werkt of aan een drugszaak - moet er vanaf het niveau van districten tot en met het LRT deskundigheid aanwezig zijn om meteen die financiële slag te maken. Ik denk dat het prima is als er een LRT is dat zich richt op de echte top daarvan, maar dan moeten wij niet achterover gaan zitten. Wij moeten op al die niveaus van de politieorganisatie de toegesneden financiële kennis en expertise in huis halen.

De heer **Koekkoek**:

Ik wilde met u overgaan naar het fenomeenonderzoek. Dat is een fenomeen op zich. Heeft het kernteam Zuid een fenomeenonderzoek?

De heer **Paulissen**:

Ja, ieder kernteam heeft een fenomeenonderzoek gekregen. Dus wij ook.

De heer **Koekkoek**:

Wat houdt dat in?

De heer **Paulissen**:

Wij doen het fenomeenonderzoek synthetische drugs. Dat betekent dat wij alles wat met synthetische drugs te maken heeft in Nederland binnen de deur proberen te krijgen. Wij proberen een algemeen inzicht te geven in datgene wat er op dat gebied speelt.

De heer **Koekkoek**:

Maar u doet ook gewoon XTC-zaken, synthetische-drugszaken? Wat is dan de waarde van het fenomeenonderzoek? U bent toch genoegzaam bekend met het fenomeen?

De heer **Paulissen**:

Ja, maar ik denk dat wij daar toch te weinig gebruik van maken. Ik vind dat je er bij fenomeenonderzoek voor moet oppassen dat je gaat zweven. De politie moet niet op de stoel van de wetenschap gaan zitten door allerlei prachtige verhalen te gaan schrijven. Ik vind dat wij, als politie, wel te weinig hebben gedaan in gevallen als het volgende. Ik geef als voorbeeld een onderzoek naar de invoer van grondstoffen voor verdovende middelen vanuit het oostblok. Dat is een nieuwe trend. Je kunt daar heel lyrisch over gaan schrijven, maar je kunt ook gewoon onderzoek doen. In dat onderzoek zie je vervolgens hoe het werkt. Het geheel van onderzoeken is uiteindelijk het fenomeen. Ik denk dat wij, als politie, er te weinig aan hebben gedaan om de gegevens die in de onderzoeken zitten, te abstraheren naar een niveau waarop je er iets mee kunt doen, bijvoorbeeld in de beleidsvorming of in de kennisoverdracht aan anderen. Het bleef vaak binnen de rekercheteams.

De heer **Koekkoek**:

Hoe ver bent u nu? Hoe ver is het team met het fenomeenonderzoek, met het in kaart brengen?

De heer **Paulissen**:

Toen ik in maart wegging - ik ken de huidige stand van zaken niet - waren wij zeer moeizaam uit de startblokken aan het geraken.

De heer **Koekkoek**:

Hoe kan dat?

De heer **Paulissen**:

Ik denk dat het er ook mee te maken heeft dat het gewoon een nieuw terrein is om als politie de slag te maken naar een wat abstractere benadering van het fenomeen en vervolgens te bekijken of je daar iets mee kunt doen. Politie mensen komen zo'n IRT binnen met het idee "wij gaan een paar boeven vangen". Dat moet gebeuren, maar wij zeggen altijd dat je er iets aan moet toevoegen. Binnen het IRT zie je bijvoorbeeld op het terrein

van het milieu en CID dat er geruime tijd overheen gaat voordat die slag binnen de politie wordt gemaakt om gestalte te geven aan dat soort nieuwe werkgebieden.

De heer **Koekkoek:**

Zat het probleem ook in het krijgen van informatie uit andere regio's?

De heer **Paulissen:**

Nee. Als het gaat over het zuiden van het land, hebben wij een open verbinding met de andere regio's.

De heer **Koekkoek:**

Maar u doet dit fenomeenonderzoek toch in feite voor heel Nederland? Dat betekent dat je ook uit regio's boven de grote rivieren informatie nodig hebt. Hebt u die ook gekregen?

Was het de bedoeling om het niet alleen voor het zuiden van Nederland te doen, maar voor heel Nederland?

De heer **Paulissen:**

Dat is mij altijd een beetje onduidelijk geweest.

De heer **Koekkoek:**

Het lijkt mij wel makkelijk om dat tevoren te weten.

De heer **Paulissen:**

Wij hebben het er wel eens over gehad wat het betekent dat je voor het land een fenomeenonderzoek doet, ook in relatie met de CRI. De CRI is, als het goed is, ook een soort kennisbank voor dit soort gebieden voor de rest van het land. In hoeverre ga je naast de CRI nog aparte stromen maken? Tot het moment waarop ik wegging - ik weet niet hoe het nu is - is ook in het overleg met de collega's wat onduidelijk geweest wat precies de landelijke component was. Sommigen hadden het beeld: als je een XTC-zaak hebt, bel dan Zuid-Nederland maar en die pakken het op. Wij wisten allemaal dat dit niet de bedoeling was. Maar moet je bijvoorbeeld alle onderzoeken die er in het land zijn, gaan scannen en op een bepaalde manier verwerken? Dat is niet duidelijk geweest.

De heer **Koekkoek:**

Hebt u niet gevraagd, bijvoorbeeld aan uw procureur-generaal, wat de bedoeling was?

De heer **Paulissen:**

Nee, ik geloof dat wij daar met hem niet over gesproken hebben. Wij hebben onderling, met de teamleiders, wel eens gestoeid over de vraag wat het precies betekent.

De heer **Koekkoek:**

U wekt de indruk - u moet maar zeggen als het anders is - dat u niet de meest enthousiaste fenomeenonderzoeker bent. Is die indruk juist?

De heer **Paulissen:**

Ik denk dat die indruk juist is.

De heer **Koekkoek:**

Hoe komt dat?

De heer **Paulissen:**

Misschien omdat ook ik ervan houd om gewoon achter de boeven aan te zitten. Ik zie de waarde wel in van het fenomeenonderzoek. Ik zie er de waarde wel in om dingen te verbreden. Wij doen dat binnen het kernteam ook. Alleen, ik kies dan in het begin voor de concrete insteek; laten we maar eens gewoon binnen onderzoeken gaan kijken, laten we maar eens alle MOT-meldingen in het zuiden van het land...

De **voorzitter:**

Melding ongebruikelijke transacties dus.

De heer **Paulissen:**

Inderdaad. Laten we die maar eens allemaal scannen en laten we daar maar eens onderzoek naar doen. En laten wij uit die concrete feiten de zaak naar boven tillen. Maar ik ben inderdaad wat sceptisch als het gaat om kreten als "landschapsbewaking", "doopceellichting" en wat er meer in die rapporten te lezen is. Daar krijg ik als politieman geen warm gevoel bij.

De **voorzitter:**

Is het niet zo dat in feite, om het gewoon te zeggen, dat hele fenomeenonderzoek bij u eigenlijk niets voorstelde?

De heer **Paulissen**:

Niets is ook zo weinig.

De **voorzitter**:

Bijzonder weinig.

De heer **Koekkoek**:

Iets meer dan niets.

De heer **Paulissen**:

Eerlijk gezegd, vind ik dat ik daar in de tijd dat ik er zat vrij weinig van gebakken heb, om het plat te zeggen. En ik moet het op mijzelf betrekken. Mensen hebben daar veel tijd in gestoken, maar uiteindelijk was het mijn verantwoordelijkheid.

De heer **Koekkoek**:

Het Kernteam Zuid heeft van Amsterdam-Amstelland de Joegoslaven overgedaan gekregen. Klopt dat; het fenomeenonderzoek naar de rol van x-Joegoslaven, zo moet ik nu zeggen, in Nederland? U kijkt alsof het u niet bekend is.

De heer **Paulissen**:

Neen. Dat zou dan na maart moeten zijn gebeurd. Of mijn geheugen laat mij nu compleet in de steek.

De heer **Koekkoek**:

Dat geloof ik niet, gelet op uw leeftijd.

De heer **Paulissen**:

Neen, ik kan mij niet herinneren dat wij vanuit een ander team iets in de sfeer van Joegoslaven overgedaan gekregen hebben.

De heer **Koekkoek**:

Dan heeft het weinig zin om daar verder met u over te spreken.

De heer **De Graaf**:

Voorzitter! Ik heb nog n vraag over het fenomeenonderzoek. Dan zal ik er verder over zwijgen. Was het niet de bedoeling om fenomeenonderzoek te zien als een soort pro-pro-actief onderzoek: een kaart maken van het probleem, waarvan andere regio's dan kunnen profiteren?

De heer **Paulissen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Bent u in het afgelopen jaar gebeld door andere regio's, door andere kernteams: wij zitten hier met XTC, met allerlei moeilijke chemische verbindingen, jullie schijnen daar alles van te weten want jullie doen dat onderzoek. Moest u dan "neen" verkopen, wij weten daar niets van?

De heer **Paulissen**:

Neen, wij zijn daar niet heel actief over gebeld. Dat is ook het probleem. Er is ook bij de CRI een unit synthetische drugs, die deze deskundigheid ook in huis heeft. Wij hebben wel geprobeerd het allemaal bij elkaar te brengen, maar het zijn lastige ondernemingen om alle diensten op zo'n fenomeen te krijgen.

De heer **De Graaf**:

Betekent dit dan ook dat niet alleen u niet zo heel veel interesse daarvoor kon opbrengen in de afgelopen jaren, maar dat het ook gewoon slecht georganiseerd is?

De heer **Paulissen**:

Ik heb het gevoel dat fenomeenonderzoek heel weinig leeft binnen Nederland en dat er veel onduidelijkheden zijn over wat precies de impact is. Maar de eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat andere teams er meer van maken dat wat wij ervan hebben gemaakt. Dus daarmee wil ik het hele fenomeenonderzoek niet torpederen. Wij zijn er niet in geslaagd om dat beter aan te pakken.

De heer **De Graaf**:

Dus het coördinerend beleidsoverleg en het ministerie van Justitie hebben nooit bij u aan uw jasje getrokken en gezegd: maak er wat van?

De heer **Paulissen**:

In de rapportages en zo hebben wij daarover gerapporteerd. Maar het is niet zo dat wij daarover echt aan ons jasje zijn getrokken.

De **voorzitter**:

Is het ook zo dat uw direct verantwoordelijke officier van justitie het liever kwijt dan rijk is?

De heer **Paulissen**:

Dat zou u echt aan hem moeten vragen.

De **voorzitter**:

Dat weet ik.

De heer **Paulissen**:

Maar de betrokkenheid van de officier van justitie bij het fenomeenonderzoek was ook niet zo groot als bij de onderzoeken.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Paulissen, n van de doeleinden, misschien wel het hoofddoel, van de zaken van de kernteams is de ontmanteling van een criminele organisatie. Wat is dat nou, volgens u? Welke voorstelling hebt u daarbij?

De heer **Paulissen**:

Ik heb daarbij de voorstelling dat de structuur van zo'n organisatie door ons doorbroken is, dus dat de elementen voor het voortbestaan van de organisatievorm eruit worden gehaald, en dat het onderliggende geld er ook uit wordt gehaald. Dan kijk ik puur naar de organisatie. Bij het IRT kijken wij ook nog, zoals wij dat mooi noemen, naar logistieke knooppunten in het zuiden van het land. Maar als je puur kijkt naar de organisatie, zijn dat voor mij steeds de twee insteken.

De heer **Koekkoek**:

Is dat alleen een strafrechtelijke benadering: behalve het blootleggen van bepaalde strafbare feiten ook het strafrechtelijk financieel onderzoek dat daarbij hoort, de toepassing van Pluk ze-wetgeving? Of is het ruimer dan strafrechtelijk?

De heer **Paulissen**:

Het was een weg op aan het gaan waarop het ruimer was dan strafrecht. Dus wij probeerden in de onderzoeken voortaan ook te kijken: kunnen wij via een andere weg, belastingen of wat dan ook, uiteindelijk hetzelfde doel bereiken? Maar primair, dat was ook de lijn binnen het IRT, zijn politie en justitie er om zaken strafrechtelijk te benaderen. Secundair keken wij steeds naar die andere invalshoek.

De heer **Koekkoek**:

Betekent dit ook dat criminele inlichtingen naar de FIOD gaan, zodat de FIOD als het ware haar eigen kanaal kan volgen en het fiscale instrument kan hanteren?

De heer **Paulissen**:

Ja, dat is een probleem omdat de FIOD tot op de dag van vandaag geen CID-status heeft.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u het gedaan?

De heer **Paulissen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Hoe? Wat voor mouw heeft u eraan gepast?

De heer **Paulissen**:

Wij vroegen overleg met justitie. Laat ik een stap naar voren gaan. Het is heel lastig - dat vindt ook iedereen in Nederland - dat wij in hetzelfde gebouw moeten samenwerken met de FIOD. Wij werken samen aan zaken. De overheid in de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit. En zit je dus bij elkaar. Dan weet de n iets. Er wordt landelijk enorm veel gediscussieerd over de CID-status en zo, maar voorlopig zitten die twee mensen bij elkaar hetzelfde onderzoek te doen en heeft de n informatie die hij formeel niet

aan de ander door mag geven. Wat wij hebben gedaan, is dat wij overleg hebben gevoerd met de officier van justitie over de vraag of wij een plaatsvervangend teamleider van de FIOD in het complot konden betrekken en hem gewoon konden vertellen wat wij wisten, zodat hij vanuit zijn invalshoek mede sturing kon geven. Dus wij vertelden het de FIOD-rechercheur op de werkvloer niet, maar wij probeerden de zaak op sturingsniveau met de FIOD kort te sluiten.

De **voorzitter:**

Kunt u dat in normaal Nederlands vertalen, op de werkvloer niet maar wel op sturingsniveau?

De heer **Paulissen:**

In normaal Nederlands betekent het dat er bij degenen die het onderzoek doen - dat zijn bij ons de rechercheurs en dat zijn bij de FIOD ook de rechercheurs - sprake is van het gescheiden houden van de informatie. Daarboven zitten enkele baasjes die proberen de zaak een beetje aan te sturen. Die hebben overleg met elkaar over dit soort zaken. Daar zit de officier van justitie ook bij.

De heer **Koekkoek:**

Maar hoe doet u dat nu op de werkvloer? Er zitten twee rechercheurs tegenover elkaar, ieder aan zijn bureau. De ene is FIOD-man en de andere is kernteam-rechercheur. Dat werkt toch niet als je geen informatie mag uitwisselen die relevant is voor een bepaald onderzoek?

De heer **Paulissen:**

In zekere zin is dat wel mogelijk, natuurlijk. Ook de kernteam-rechercheur weet niet alles. Er is een CID-gedeelte binnen een kernteam. Het is niet zo dat alle rechercheurs daarvan weten. Ik vind het ook niet altijd nodig dat alle FIOD-rechercheurs en dat alle tactische rechercheurs maar weten wat er gebeurt. Maar op het niveau waar het onderzoek aangestuurd wordt, dus waar de richting wordt bepaald van het onderzoek, vind ik dat de complete informatie voorhanden moet zijn.

De heer **Koekkoek:**

Maar in dezelfde ruimte zitten toch ook mensen die de CID-status hebben?

De heer **Paulissen:**

Goed, maar daarmee moet je een beetje leren leven. Mijn plaatsvervanger, die hier aanwezig is, hoort vandaag voor het eerst over bepaalde zaken die ik in het verleden nooit met hem heb besproken. Die afspraak hadden wij gewoon: dat belast jou alleen maar, die informatie heb ik met een bepaald aantal andere rechercheurs, er wordt een zaak gedraaid, het is nu niet nodig dat je ervan weet. Ik vind dat je wel het vermogen en de professionaliteit moet hebben om daar een scheiding in aan te brengen.

De heer **Koekkoek:**

Dus dat lukt op de werkvloer.

De heer **Rabbae:**

Mijnheer Paulissen, u zegt: wij willen graag de FIOD betrekken bij het complot. Is het niet zo dat de FIOD gewoon als beleid heeft: f wij krijgen toegang tot de CID-informatie f wij doen gewoon niet mee?

De heer **Paulissen:**

Of de FIOD dat zo gesteld heeft?

De heer **Rabbae:**

Ja.

De heer **Paulissen:**

Neen, in onze regio niet.

De heer **Rabbae:**

De heer Van Hoorn van de FIOD, bij u wel bekend, heeft tegen mij gezegd dat de FIOD eigenlijk geen medewerking verleent aan onderzoeken als zij geen toegang krijgt tot de relevante informatie over dat onderzoek.

De heer **Paulissen:**

Dat klopt: zij krijgen de informatie wel. Ik ben er natuurlijk niet bij geweest, maar ik denk dat hij heeft bedoeld: als wij niet de integrale informatie krijgen over wat er allemaal speelt, vinden wij het lastig om daarop onze mensen in te zetten. De conclusie is ook dat wij in het zuiden van het land op het niveau van de plaatsvervanger van de heer Van Veldhoven, de heer Van Hoorn, de informatie uitwisselen.

De heer **Koekkoek:**

Mijnheer Paulissen, houdt ontmantelen ook in: het voorkomen van innesteling in de bovenwereld?

De heer **Paulissen:**

Absoluut.

De heer **Koekkoek:**

Kunt u daar een voorbeeld van geven?

De heer **Paulissen:**

Ja, dat kan ik wel. Wij zagen op een gegeven moment binnen een onderzoek dat de organisatie doende was om tot het normale economische verkeer toe te treden, om het met mooie woorden te zeggen: een bedrijfje starten, handelsactiviteiten starten, zodat het geld langzaam die kant op ging. Wij kregen geen heterdaad op dat moment. Wij zaten eigenlijk te wachten op heterdaad-transporten. Wij hebben toen besloten omdat wij voor de artikel 140-constructie voldoende hadden - wij konden dus de criminele organisatie aantonen - en omdat deze beweging duidelijk werd, om de zaak op dat moment in te pakken. Dat gebeurde dus op grond van artikel 140. Het achterliggende doel was mede: voorkomen dat het hele verhaal binnen dat bedrijf door zou gaan.

De heer **Koekkoek:**

Dat is natuurlijk een manier om het strafrechtelijk aan te pakken. Probeert u nog op andere manieren te voorkomen dat bazen van een criminele organisatie zich innestelen?

De heer **Paulissen:**

Ja, maar dat is een zeer lastig terrein.

De heer **Koekkoek:**

Daarom vraag ik u er ook naar, zodat wij er wat meer van weten.

De heer **Paulissen:**

Op een gegeven moment zit je met de situatie dat je CID-informatie hebt en dan niet eens over de hoofdmann van de organisatie. Maar je ziet toch dat er met bepaalde bedrijven iets niet helemaal in de haak zit. Vervolgens zie je dat die bedrijven bijvoorbeeld wel meedoen met de aanbestedingen voor de bouw van een overheidsgebouw. Dan kom je voor een dilemma. Je zegt: dat willen wij niet. Maar je kunt de informatie vervolgens niet zo maar ergens kwijt. Nederland is natuurlijk een land dat aardig aan elkaar begint te hangen, als het gaat om het hele privacy-gebeuren. Dat is enorm lastig. Dat merk ik binnen de georganiseerde criminaliteit, maar ik merk het vandaag de dag ook binnen het district.

De heer **Koekkoek:**

Wat doet u dan met die informatie? U wilt dan voorkomen dat een bepaalde aannemer een opdracht krijgt.

De heer **Paulissen:**

Als het in de aanbestedingsprocedure is, dus als de aannemer al meedingt, blijven wij daarvan af. Wij weten dat wij op het moment dat dat bekend wordt, problemen kunnen krijgen. Dan blijven wij ervan af.

De **voorzitter:**

Wat voor problemen kunt u dan krijgen?

De heer **Paulissen:**

Een aannemer die weet dat hij daardoor de klus is misgelopen, zal zeggen: maak dat maar eens hard. Het probleem is dat wij vaak in een fase zitten dat wij het nog niet hard kunnen maken. Je beschikt wel over betrouwbare informatie. U moet van mij aannemen dat wij dit niet doen als een informant die wij niet kennen eens een verhaaltje vertelt. Dit doen wij echt alleen als wij er zelf van overtuigd zijn dat de informatie ook gegrond is. Maar dan nog

kun je het vaak niet uitspelen. Het is soms embargo-informatie. Daar krijg je problemen mee, denk ik, als het uitlekt.

De **voorzitter**:

Maar als wij daar een systeem voor ontwerpen, zal de informatie uiteindelijk toch altijd moeten worden getoetst door een rechter, dus in laatste instantie?

De heer **Paulissen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wij hebben het er ook met de heer Van Amerongen over gehad. Hij heeft ons verteld dat op een bepaald moment een aannemer - ik dacht in Eindhoven - uiteindelijk niet meedeed aan een aanbesteding. Dat klopt toch?

De heer **Paulissen**:

Op dat geval doelde ik, ja.

De **voorzitter**:

Maar het probleem blijft toch dat de politie, als wij dit wettelijk gaan regelen, uiteindelijk naar voren moet komen met de informatie?

De heer **Paulissen**:

Uiteindelijk zal dat altijd moeten gebeuren. Maar nu heb je geen enkele mogelijkheid om het ergens neer te leggen en bespreekbaar te maken.

De heer **Koekkoek**:

Hoe doet u het in de praktijk dan toch? Immers, die informatie moet ergens terecht komen, zodat er wat mee kan worden gedaan.

De heer **Paulissen**:

In de praktijk vragen wij mensen die wij inlichten over dit soort methoden, ook in het eigen bedrijf, om eens wat nadrukkelijker te kijken naar datgene wat zich op de markt aanbiedt op het moment dat wij een aanbesteding hebben. Op het moment dat wij dat zien, gaan wij vervolgens met de informatie naar betrokkene. Wij vertellen niet wat er allemaal aan de hand is. Wij zeggen dan tegen de hoofd van de beheersdienst bij ons: het lijkt ons verstandig om die aannemer niet uit te nodigen.

De heer **Koekkoek**:

Als u "binnen ons bedrijf" zegt, gaat het om het politiebedrijf, dus om het kopen of laten bouwen van een politiebureau of iets dergelijks. Maar het kan toch ook veel ruimer zijn? Het kan gaan om, ik noem maar iets, een schouwburg of een ander openbaar gebouw. Waar gaat u dan met de informatie naartoe?

De heer **Paulissen**:

Wij hebben binnen de gemeente Eindhoven een contact, op hoger niveau binnen die organisatie.

De heer **Koekkoek**:

Vlakbij de burgemeester?

De heer **Paulissen**:

Ja, het hoofd juridische en bestuurlijke zaken. Wij hebben met haar de afspraak dat wij dit soort zaken... Ook weer niet in detail, maar wij geven wel aan of en, zo ja, waar dingen mis zitten.

De heer **Koekkoek**:

U geeft een hint?

De heer **Paulissen**:

Wij geven haar een hint en wij kijken vervolgens of je daar iets mee kunt doen in een normale procedure.

De **voorzitter**:

Doet u dat helemaal zelf of komt de CID-officier of een officier van justitie eraan te pas?

De heer **Paulissen**:

Dit wordt allemaal overlegd met de officieren van justitie. Al dit soort zaken waarin je aan informatieverstrekking doet - ook als het naar het buitenland is - vindt altijd plaats in overleg.

De **voorzitter**:

Ook met een brief erbij? Met een getekende brief van die officier erbij? Ligt dan ergens "de officier vond het goed dat wij het doorgaven"?

De heer **Paulissen**:

Afspraken met de CID en de CID-officier worden binnen het systeem gewoon vastgelegd.

De **voorzitter**:

In de computer?

De heer **Paulissen**:

Ja, in de computer.

De heer **Vos**:

Vindt u niet dat zo'n betrokken aannemer de gelegenheid moet hebben om te reageren op een hint die u geeft? U kunt zich immers wel eens verschrikkelijk vergissen, waarmee u het lot bezegelt van bijvoorbeeld de werkgelegenheid bij die aannemer.

De heer **Paulissen**:

Zeker in de huidige vorm is dat niet mogelijk. Vaak is het een kwestie van tijd. Dat wil zeggen, de tijd waarop het niet kan dat wij die informatie uitgeven. Bij veel van die gevallen zie je dat later, uiteindelijk, blijkt dat er toch wel iets mis is, dus dat je er in een strafrechtelijk onderzoek uiteindelijk wel achter komt. Natuurlijk is het zo dat er nu een situatie is waarin die aannemer zich niet kan verdedigen. Dat kan ook niet. Ik zou ook geen manier weten waarop dat kan. Wij maken de afweging heel zorgvuldig. Wij praten nu over het systeem, alsof wij dat dagelijks doen. Het is nu in n concreet geval gebeurd. Daarbij hebben wij gezegd: wij hebben zo'n duidelijke aanwijzingen en wij vinden de aard van het gebouw zo cruciaal dat...

De **voorzitter**:

Wat voor gebouw was het?

De heer **Paulissen**:

Een politiebureau. Wij hebben gezegd: wij vinden het zo cruciaal dat wij het gewoon niet willen. Wij hebben het in de verre voorfase gedaan. Als de aannemer in de aanbesteding had gezeten en als hij zich had ingeschreven, was hij gewoon doorgegaan. In een verre voorfase ga je proberen om het te verhinderen.

De heer **Vos**:

Vindt u niet dat u dan als het ware een veroordelende hint geeft, zonder dat betrokkene gehoord is?

De heer **Paulissen**:

Het gaat uiteindelijk maar om dat ene gebouw. Ik zou het anders zien als ik hiermee die man een stigma oplegde waardoor hij nergens meer zou kunnen bouwen. Ik maak voor mij zelf de afweging tussen doel en middel. Als er een overheidsgebouw wordt neergezet en als wij het risico lopen dat dit gebeurt door een aannemer waarvan wij goede informatie hebben dat die niet helemaal lekker zit, dan... Als ik daarmee naar buiten zou gaan of als ik het zou laten uitlekken, waardoor ik die man een stempel opplak, dan doe ik hem heel veel onrecht. Nu wordt hem op een min of meer subtiele manier deze ene aanbesteding onthouden. Ik heb daar niet het gevoel bij dat ik de werkgelegenheid en die man in het bijzonder...

De **voorzitter**:

U wilt niet in een politiebureau werken dat eventueel met crimineel geld neergezet is. Daar kan ik mij iets bij voorstellen. Aan de andere kant, kan die aannemer zeggen: die man vergist zich verschrikkelijk. Het blijft altijd in een schemergebied hangen.

De heer **Paulissen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

- Er is duidelijk een wettelijke regeling nodig?
- De heer **Paulissen**:
Ja, absoluut.
- De heer **Rabbae**:
Hoe kunt u verhinderen dat zo'n aannemer zich laat inschrijven voor een aanbesteding? U zegt dat u er afblijft vanaf het moment van inschrijving. Maar hoe kunt u verhinderen dat hij zich inschrijft?
- De heer **Paulissen**:
Afhankelijk van de prijs van het gebouw en dat soort zaken, is het in Nederland heel gebruikelijk - ik geloof dat ze dat een "onderhandse aanbesteding" noemen - dat er vijf aannemers uitgenodigd worden om op het werk in te schrijven. Er gebeuren dus niet allerlei spannende dingen achter de schermen. Als zich zo'n aanbesteding voordoet, worden er vijf aannemers uitgenodigd. Pietje, in dit geval, wordt dan niet uitgenodigd.
- De heer **De Graaf**:
Is dit het enige voorbeeld dat u kent?
- De heer **Paulissen**:
Uit mijn praktijk is het het enige voorbeeld dat ik ken als het gaat om een aannemer.
- De **voorzitter**:
U of uw opvolgers bij het huidige kernteam zijn er nog mee bezig? U zegt: wij zijn bezig met de onderwereld en de bovenwereld. U blijft er dus mee bezig? De aandacht van uw kernteam kan zich dus meer richten op mogelijke innesteling? Dat vind ik eigenlijk zo'n rotwoord. Wilt u ook verder werken aan het tegengaan van het gebruik van crimineel geld, geherinvesteerd in de gewone wereld?
- De heer **Paulissen**:
Ja. Er is een project, maar ik weet niet hoe het daarmee staat. Het was net in ontwikkeling toen wij begonnen. In heel Nederland is die term bekend: criminele auditing.
- De **voorzitter**:
Criminele wat?
- De heer **Paulissen**:
Criminele auditing. Dat is het screenen en dergelijke van bedrijven. In de Verenigde Staten gebeurt dat al veel. Binnen het IRT wordt er, gezien ook de verwevenheid die wij bekijken, wel over nagedacht om dat eens goed te bekijken, omdat het zo'n heikel veld is.
- De heer **Koekkoeck**:
Ik heb in dat verband nog een paar voorbeelden. Hebt u wel eens voorkomen dat een CID-subject of een verdachte een rol ging spelen in een politieke partij?
- De heer **Paulissen**:
Nee.
- De heer **Koekkoeck**:
Weet u zeker dat u daar niet van weet?
- De heer **Paulissen**:
Zeven jaren flitsen aan mij voorbij, maar ik zie nergens een politieke partij. Uit mijn omgeving kan ik mij dat niet herinneren. U kijkt mij aan alsof ik het moet weten.
- De heer **Koekkoeck**:
Nee, ik stel alleen een vraag, bij wijze van voorbeeld. Maar het voorbeeld is niet uit de lucht gegrepen.
- De heer **Paulissen**:
Wacht. Het is bekend - dat heeft ook in de kranten gestaan - dat een subject van ons op een gegeven moment binnen het AOV een rol wilde gaan spelen. Dat is iets wat in Zuid-Limburg concreet in de kranten heeft gestaan. Doelt u op dat feit?
- De heer **Koekkoeck**:
Dat laat ik even in het midden.
- De **voorzitter**:
Bent u er actief in geweest?

De heer **Koekkoek**:

Dat zou mijn volgende vraag zijn. Hebt u er iets aan gedaan? Hebt u bijvoorbeeld informatie gegeven aan het bestuur van de betrokken partij?

De heer **Paulissen**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Dat is van de kant van de politie niet gebeurd, voor zover u weet?

De heer **Paulissen**:

Nee.

De heer **Rabbae**:

Ik kan dit niet volgen. De vraag van de heer Koekkoek was: heeft u voorkomen dat iemand lid werd van een politieke partij.

De heer **Koekkoek**:

Een rol ging spelen in een politieke partij.

De heer **Rabbae**:

Precies. Het ging om het voorkomen. Na een tijdje kon u zich dat eigenlijk wel herinneren. Later zegt u: daar heb ik geen rol in gespeeld. Dat is toch in strijd met elkaar?

De heer **Paulissen**:

Ik zat te denken wat het voorbeeld kon zijn. Wij zijn nooit actief betrokken geweest in het voorkomen dat iemand een rol ging spelen in een politieke partij. De heer Koekkoek keek mij aan alsof er bij ons toch iets was. Dan kom ik ineens op het voorbeeld dat wij een geval hebben gehad waarin wij zagen dat een object van ons een bepaalde beweging in die richting maakte.

De heer **Koekkoek**:

Een subject.

De heer **Paulissen**:

Ja, subject of object. Ik dacht: misschien bedoelt de heer Koekkoek dat geval. Maar wij hebben daarin geen enkele actie ondernomen.

De heer **Koekkoek**:

Moet ik het zo begrijpen dat er een CID-subject, eventueel verdachte, was die kennelijk tevens actief wilde worden in een politieke partij, dat u geconstateerd hebt dat het niet doorgegaan is en dat u als recherche of als CID daarin geen rol hebt gespeeld? Is dat een juiste kenschets van de gang van zaken?

De heer **Paulissen**:

Dat is een juiste samenvatting.

De heer **Koekkoek**:

Ik geef een ander voorbeeld. Hebt u voorkomen dat een CID-subject of een verdachte een bepaalde officile functie zou gaan vervullen? Bij officile functies kunt u denken aan een burgemeester of een rechter.

De heer **Paulissen**:

Dat heeft wel gespeeld. Wij beschikten over CID-informatie dat een persoon zich bezighield met strafbare feiten en dat die persoon geopteerd had voor rechter-plaatsvervanger. Wij hebben toen gezegd: dat is een heel kwalijke ontwikkeling, wij moeten met de hoofdofficier en de PG bespreken wat wij daar concreet mee kunnen doen om het tegen te houden. Toen zijn op een gegeven moment uit de eigen omgeving, het eigen vakgebied, van de man geluiden gegaan naar degene die de beslissing moest nemen over de plaatsing. Die geluiden zijn ons vr geweest. Anders hadden wij of via de PG het contact gelegd om te zeggen: wij hebben deze informatie en wat betekent dit voor de plaatsing van deze persoon?

De heer **Koekkoek**:

Is het bezwaarlijk om de beroepsgroep te noemen waaruit betrokkene voortkwam?

De heer **Paulissen**:

Ik doe dat liever niet.

De heer **Koekkoek**:

Goed. U heeft de hoofdofficier ingelicht. Is er verder iets gebeurd met uw informatie? Als het om een rechter-plaatsvervanger gaat, komt de voordracht daartoe van de president van de rechtbank. Die moest dan toch weten dat dit speelde? Heeft de president van de rechtbank het geweten?

De heer **Paulissen**:

Niet via ons. Qua privacy is dat toch een probleem bij het aannemen van mensen. Het CID-register wordt niet geraadpleegd. Het gaat om een verklaring van goed gedrag, door de burgemeester, en dat soort zaken. Dat is maar een heel beperkte screening voor dit soort redelijk cruciale functies.

De heer **Koekkoek**:

Aan de ene kant hebt u de informatie doorgespeeld binnen het openbaar ministerie, maar aan de andere kant constateerde u dat vanuit de desbetreffende beroepsgroep ook al enig rumoer was ontstaan waardoor het uiteindelijk toch niet doorging.

De heer **Paulissen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Maar de president van de desbetreffende rechtbank heeft het toch ook uit uw koker gehoord?

De heer **Paulissen**:

Hij weet uiteindelijk dat die informatie er lag. Zonder dat hij op dat moment over die informatie beschikte, heeft hij een beslissing genomen.

De **voorzitter**:

Maar hij is er toch van op de hoogte gesteld dat u ter zake informatie had?

De heer **Paulissen**:

Hij heeft daar achteraf wel kennis van gedragen.

De **voorzitter**:

Dat bedoel ik. Het is dus wel degelijk doorgespeeld. Hij had de informatie niet meer nodig om tot een beslissing te komen, maar zij is wel overgelegd?

De heer **Paulissen**:

Dat durf ik niet met zekerheid te zeggen.

De **voorzitter**:

De informatie heeft hem toch vanuit justitie bereikt? Anders kunt u dat hier niet zo vertellen. U hoeft er zelf niet bij geweest te zijn.

De heer **Paulissen**:

Precies, ik ben er zelf niet bij geweest.

De **voorzitter**:

De informatie moet hem toch bereikt hebben.

De heer **Koekkoek**:

Is het u bekend dat de informatie hem bereikt heeft vanuit het openbaar ministerie?

De heer **Paulissen**:

Ik weet dat er contact gelegd zou worden tussen het openbaar ministerie en de desbetreffende rechter.

De heer **Koekkoek**:

Tussen de procureur-generaal en de president van de rechtbank?

De heer **Paulissen**:

Ja. Ik ga ervan uit dat het op die manier gebeurd is. Je kunt uiteindelijk alleen maar voor je zelf spreken. Laat ik het zo zeggen: ik heb het gegeven aan de hoofdofficier-PG, met de bedoeling dat er iets mee gedaan werd.

De heer **Koekkoek**:

Juist. Ik stel voor, dat de heer Van Traa met u verder praat over de opsporingsmethoden.

De **voorzitter**:

Mijnheer Paulissen, ik wil het met u hebben over informanten en infiltranten. Ongeveer hoeveel informanten gebruikte u actief in Kernteam Zuid?

De heer **Paulissen:**

Dat waren er niet zo verschrikkelijk veel, omdat wij pas begonnen waren. Wij hebben gezegd: informanten die mensen mogelijk al hebben, laten wij in de regio's, wij willen een nieuw bestand opbouwen dat past bij onze visie op hetgeen het IRT moet gaan doen.

De **voorzitter:**

Maar iedereen is op zoek naar de ideale informant. Hij moet slim zijn, geen crimineel zijn. Hij moet alles van de criminelen weten, hij moet zelf nooit neigingen hebben om strafbare feiten te plegen. Hij moet keurig alle afspraken willen vastleggen, alle verdiensten willen afdragen etcetera. Hij moet ook een goed beeld hebben van het milieu. Hij moet vooral u altijd de goede informatie geven. Dat is het droombeeld.

De heer **Paulissen:**

Ja. Die hebben wij nul. Ik denk niet dat die te vinden zijn.

De **voorzitter:**

Zo worden zij altijd voorgesteld. Naar die mensen is men op zoek.

De heer **Paulissen:**

Toen ik in 1987 in dat wereldje terecht kwam, was 90% van de informanten crimineel. Zij pleegden nauwelijks strafbare feiten en hadden niet ergens echt actief in deel. Toch wisten zij redelijk veel van datgene wat zich afspeelde. Je ziet in die jaren een verandering. Er ontstaat zoiets van, omdat men natuurlijk ook weet dat er met informanten wordt gewerkt: als je iets wilt weten, doe je dus mee. Dat betekent bijna per definitie dat de informanten vervolgens in een rol kwamen waarin zij actief in bepaalde constructies of actief in bepaalde handelingen, ook strafbare handelingen, betrokken werden. Dus dan ga je een informant een zaak in sturen. Je maakt goede afspraken. Hoe zwaarder zijn zaak, hoe meer vertrouwen je moet hebben in de informant.

De **voorzitter:**

Dus hoe meer strafbare feiten hij pleegt, hoe meer vertrouwen je in hem moet hebben?

De heer **Paulissen:**

Absoluut. Stel dat een informant een wat actievare rol gaat spelen binnen zo'n organisatie. Dat doet ik niet met een informant die ik niet ken, die ik nooit heb kunnen controleren. Informanten zijn in mijn ogen nooit 100% bestuurbaar. Het is een illusie om mensen voor te schilderen: luister, dit is het scenario en dit gebeurt er. Wat je moet doen, is duidelijke afspraken met die man maken: dit zijn de kaders waarbinnen jij opereert met dekking van politie en justitie, als jij daarbuiten gaat, zijn de problemen en de effecten daarvan ook voor jezelf, als wij je buiten die kaders op een strafbaar feit betrappen waarover wij vooraf met jou geen afspraken hebben gemaakt, dan ga je daarmee gewoon het strafrechtelijke circuit in. Dus je probeert de bestuurbaarheid wel te vergroten, maar op 100% moet je nooit rekenen. Je moet altijd wantrouwend blijven ten opzichte van hetgeen zo'n informant voor je doet. Dat is het spel. En die onzekerheid moet je meenemen.

De **voorzitter:**

Dus je kunt ook nooit een precieze grens trekken, want je kunt altijd weer geconfronteerd worden met andere strafbare feiten, andere ontwikkelingen, andere zaken waarbij je toch iemand weer moet dekken?

De heer **Paulissen:**

Die grenzen kun je wel trekken in de sfeer van steeds vooraf overleg. Maar ik kan mij situaties voorstellen, die wij nooit bij de hand hebben gehad, waarin je misschien nog net een stapje extra moet doen omdat je eenmaal die eerste stap hebt gezet.

De **voorzitter:**

Noemt u eens een voorbeeld.

De heer **Paulissen:**

Als een informant wordt gevraagd om een bepaalde handeling te verrichten en om dus onderdeel te zijn van bijvoorbeeld een transport...

De voorzitter:

Een transport van verdovende middelen.

De heer Paulissen:

Stel dat het op zichzelf allemaal goed gaat en dat je op zo'n moment wilt ingrijpen, maar dat dit om wat voor reden dan niet lukt. Dan moet je, terwijl je het van tevoren niet had gepland, alsnog een tweede transport laten komen. Dat zijn dingen die je op voorhand altijd moet meenemen in de risico's die je bepaalt bij het plannen van zo'n actie.

De voorzitter:

Maar ook als je met zo iemand een gecontroleerde aflevering gaat plannen, weet je volgens u nooit precies hoe het gaat aflopen?

De heer Paulissen:

Ik heb nooit zekerheid willen geven over een constructie. Ook met een gecontroleerde afvoer kan er van alles misgaan. Ik heb altijd tegen de gezagsdragers gezegd: dit is het scenario, dit zijn de valkuilen, wij doen dit en dit om die valkuilen te vermijden. Er is altijd een risico dat het niet lukt en er is altijd een risico dat wij een valkuil zien die wij nu nog even niet voorzien. Je moet steeds in scenario's denken en proberen de zaak zoveel mogelijk in de hand te houden. Maar uiteindelijk gebeuren er praktisch op straat de meest rare dingen waardoor je uiteindelijk een wending krijgt.

De voorzitter:

Afgezien van de stoplichten en meer van dergelijke toestanden. Nu keer ik terug naar de vragen over wat u kunt afspreken, hoe u uit elkaar houdt wat u weet als teamleider en als chef van de Criminele Inlichtingendienst en wat u aan uw tactische recherche kunt doorgeven. Want wat doet u op het moment dat uw informant bij de tactische recherche als verdachte naar boven komt? Hoe haalt u hem er dan nog uit? Dat kan toch? Stel dat je in zo'n systeem zit. De man werkt mee aan het transport en komt bij een tactische rechercheur in beeld die via observatie en telefoontaps met zo'n zaak bezig is. Wat komt door zijn beeld heen lopen: uw informant. Dan heeft u toch een schizofrene positie, als u zowel de baas van het tactische team - die dat dus niet kan vertellen

De heer Paulissen: - als de verantwoordelijke persoon bent voor het runnen van de transporteur, om het zo te zeggen?

Maar ik ben wel in staat, denk ik, om vanuit dat totaalbeeld de goede afweging te maken: wat moet er uiteindelijk in deze situatie gebeuren? In ons team doet zich inderdaad een unieke situatie voor. Op verantwoordelijkheidsniveau waarover ik al sprak, dus op bazenniveau, is de verantwoordelijkheid voor zowel het tactische als het CID-matige in n persoon samengebracht, namelijk in mij. Ik deed dat, omdat ik als teamleider van het IRT alles wil weten wat er binnen de tent gebeurt. Ik wilde ook overal voor verantwoordelijk zijn. Ik vind dat je dit soort belangrijke dingen niet op dat andere niveau moet neerleggen. Die lagen bij mij. n ik deed het omdat ik daarmee, als dergelijke zaken zich voordeden, voor mijzelf een betere afweging kon maken van de belangen die speelde. Concreet kan ik niet antwoorden wat ik in zo'n zaak zou doen. In het verleden is het ook wel eens voorgekomen: een CID zag dat de informant bekend werd en besloot ertoe om binnen het tactische team iemand in vertrouwen te nemen.

De voorzitter:

Haal hem eruit!

De heer Paulissen:

Wat er dan gebeurt, is zo afhankelijk van de situatie. De situatie is er dan. De ene keer kies je die weg, de andere keer kies je die weg.

De voorzitter:

Het is toch heel onbevredigend voor de mensen die in zo'n zaak uiteindelijk voor de bijl gaan dat er een ander is die bijna hetzelfde doet en die niet voor de bijl gaat omdat hij aan de politie verklikt?

De heer Paulissen:

Dat ligt eraan of degene die dat doet, vooraf met de politie daarover afspraken heeft gemaakt.

De **voorzitter**:

Nu vanuit een oogpunt van een soort rechtsgelijkheid. Als wij allebei hetzelfde doen, moeten wij daarvoor toch allebei dezelfde straf krijgen? Of niet?

De heer **Paulissen**:

Dat is maar de vraag. Ik denk dat het in de rechtspraak op dit moment ook usance is dat iemand die meewerkt aan het hele proces, sowieso al anders wordt benaderd door een rechter dan iemand die niet meewerkt. Laat staan dat die man onderdeel is van het totale politieonderzoek. Dan vind ik niet dat er per definitie sprake is van rechtsongelijkheid. Ik bedoel, informantenwerk is in mijn ogen n van de belangrijkste manieren om boeven te vangen.

De **voorzitter**:

Is het de belangrijkste opsporingsmethode die wij hebben?

De heer **Paulissen**:

Ik zet die bovenaan mijn lijstje. Als ik kijk naar de mogelijkheden om uiteindelijk informatie te krijgen, zet ik het werken met informanten bovenaan het lijstje. Het is tegelijkertijd ook het meest heikele gebied, waarop in het huidige rechtssysteem volstrekt onvoldoende controle is. Het wordt totaal overgelaten aan mensen van politie en justitie om in dit soort zaken een lijn te bepalen. Ik vind dat een heel slechte zaak. Ik vind dat politie en justitie bij zo'n belangrijk opsporingsmiddel gewoon recht hebben op controle. Die controle ontbreekt op dit moment.

De **voorzitter**:

Stel dat u een informant bij u krijgt die zegt: ik kan je helpen met dit transport, maar dan moet het sam-sam worden gedaan, dus de helft voor jullie en de helft voor mij, dus ik mag de helft houden en jullie krijgen de andere helft en dan kunnen jullie die man aanhouden. Wat doet u dan?

De heer **Paulissen**:

"Neen" zeggen.

De **voorzitter**:

En drie kwart/een kwart?

De heer **Paulissen**:

Neen, het gaat erom dat je als overheid bepaalt wat de beloning is voor die man. Anders denk ik dat je het stuur helemaal kwijt raakt.

De **voorzitter**:

Maar dat is toch niet in overeenstemming met wat u zojuist zei? Iemand heeft een bepaalde functie binnen een criminele groep. Dan weet je van tevoren niet precies wat hij doet. Dan wordt hij toch ook betaald door die criminele groep. Dan kun je toch moeilijk vragen: wil je tot de laatste cent afdragen wat die mensen jou betaald hebben?

De heer **Paulissen**:

En toch is dat in mijn periode wel gebeurd. Ik kan mij uit 1988 een verhaal herinneren waarin door kleine boeven hasj in personenauto's Nederland werd binnengereden. Daartussen zat een informant die zei: jullie mogen bij de tiende keer pas pakken, want dan heb ik mijn deel gehad.

De **voorzitter**:

Maar dat is toch vaak voorgekomen? Laten wij elkaar nou niets vertellen. Dat is vroeger toch schering en inslag geweest.

De heer **Paulissen**:

Qua betalingen hebben wij altijd de lijn gehanteerd dat wij bepalen hoeveel de informant krijgt. En er zijn dus ook informanten afgehaakt. In die tijd konden wij, geloof ik, een gulden per kilo hasj betalen. Als wij een verhaal hadden over een hele organisatie, dan werd het nog wat meer. Als je dat afzet tegen de winsten die de man kon boeken door gewoon transporten te doen, zijn het schijntjes. Dus dan haken er ook gewoon informanten af.

De **voorzitter:**

Maar er zijn toch altijd informanten geweest - die zijn er nog - die met u een afspraak maken, maar die tegelijkertijd een dekmantel hebben en die concurrentie kunnen uitschakelen. Op dat moment bent u daarmee bezig. U heeft dan even geen tijd voor wat er in Eindhoven en Weert gebeurt. Dat blijft toch zo? Dat is toch onvermijdelijk?

De heer **Paulissen:**

Wat wij altijd doen, is zoeken naar het motief van de informant.

De **voorzitter:**

Wat zijn zijn motieven?

De heer **Paulissen:**

Vaak is dat geld. Het kan wraak zijn. Het klinkt misschien vreemd, maar er zijn er bij die er een soort vak van maken. Zij zien er een bepaalde spanning in terug. Wij scannen een beetje: waarom komt deze man ons nu vertellen dat dit gebeurt?

De **voorzitter:**

Toch ook uit concurrentieoverwegingen? Je kunt toch je concurrent zo uitschakelen?

De heer **Paulissen:**

Dat zou op een gegeven moment kunnen.

De **voorzitter:**

Het is toch zo. In de XTC-wereld - waarin u veel beter thuis bent dan wij - is dat toch ook aan de orde van de dag?

De heer **Paulissen:**

Ik weet niet of het vaak voorkomt dat een informant daar zit puur om een concurrent uit te schakelen.

De heer **Rabbae:**

Maar dan heeft het scannen van u geen enkele zin, als u dat niet weet.

De heer **Paulissen:**

Je kunt niet altijd zodanig scannen dat je het altijd weet. En in sommige gevallen wisten wij dat ook wel. Maar het is geen schering en inslag. Het lastige van CID-werk is dat je dit soort zekerheden nooit krijgt. Als je op zekerheden wilt leven, moet je dus geen CID-werk doen. Ook het scannen, dat je heel zorgvuldig probeert te doen, heeft uiteindelijk natuurlijk toch zijn beperkingen. Dat neem je in je afwegingen van de zetten die je uiteindelijk met een informant doet.

De **voorzitter:**

U heeft ons eerder verteld dat u heeft overwogen om journalisten als informant te gaan gebruiken.

De heer **Paulissen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Waarom speciaal journalisten?

De heer **Paulissen:**

Omdat zij veel weten en wij nieuwsgierig zijn. Die combinatie, zo hebben wij gezegd, zou kunnen leiden tot een vruchtbare samenwerking.

De **voorzitter:**

Zijn zij uiteindelijk ook ingeschreven?

De heer **Paulissen:**

Neen, zij zijn uiteindelijk niet ingeschreven, omdat onze korpsbeheerder vond dat wij hierin toch een beetje te ver gingen.

De **voorzitter:**

Maar op zichzelf vond u het geen probleem?

De heer **Paulissen:**

Ik vond het wel een heel bijzondere constructie. Zij hebben een bepaalde taak. Die hebben wij ook. Je moet, denk ik, enorm oppassen dat er geen vermenging plaatsvindt in de sfeer van: wij hoeven niet betaald te worden volgens de CID-regeling, geef ons maar informatie

uit jullie registers, dan zijn wij al blij genoeg. Ik besepte zelf wel dat dat soort heikele punten erin zaten. Wij hebben er met de CID-rechercheurs goed over gesproken dat dat in ieder geval niet zou gebeuren. Ik vond het binnen die grenzen wel verantwoord.

De **voorzitter**:

Maar u heeft ze natuurlijk wel eens extra informatie gegeven? U heeft ze wel eens op een spoor gezet? Heeft u wel eens gezegd "ga eens zus of zo doen"? En zij zetten u blijkbaar ook op een spoor, terug.

De heer **Paulissen**:

Er zijn gevallen geweest waarin zij ons op het spoor hebben gezet, als zij zelf niet verder kwamen. Dat was overigens niet met de afspraak dat zij hetgeen wij extra zouden krijgen, vervolgens weer terug zouden krijgen. Het was absoluut helder tegenover elkaar dat wij dat niet deden. Wij hebben wel eens - n keer - iets gegeven, wat overigens openbare gegevens waren. Daar legden wij vervolgens ook de grens. De keiharde grens was: niet uit politieregisters.

De **voorzitter**:

Heeft u ooit uit CID-gegevens aan de pers gegeven, met uw contacten?

De heer **Paulissen**:

Never.

De **voorzitter**:

Zeker weten?

De heer **Paulissen**:

Zeker weten.

De heer **De Graaf**:

Waarom had uw korpsbeheerder er eigenlijk bezwaar tegen?

De heer **Paulissen**:

Je maakt in het CID-werk afwegingen. Dat doet iedereen voor zichzelf. De een laat de balans naar de ene kant doorslaan en de ander naar de andere kant.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik, maar wat was eigenlijk het bezwaar van de korpsbeheerder?

De heer **Paulissen**:

Dat is gebeurd nadat ik weg ben geweest. Hij had er bezwaar tegen dat het op deze manier gebeurde. Dat hebben wij volstrekt gerespecteerd. Ik heb vernomen dat het hele verhaal inmiddels is afgeblazen. Ik ken de reden niet.

De heer **De Graaf**:

Ik neem aan dat voor CID-werk elke informatie die maar een beetje betrouwbaar is, welkom is, van wie de informatie ook komt. In de bak van de CID stikt het van informatie die van criminelen komt. Het kan voor mijn part ook van burgemeesters of journalisten zijn. Dat maakt op zichzelf toch niet uit? Zolang er maar geen tegenprestatie tegenover staat.

De heer **Paulissen**:

Dat is ook mijn visie. Iedere informatie is welkom, als je de spelregels maar goed afspreekt. Wij hebben wel eens iemand gehad die tien hasjtransporten binnen wilde brengen en die ze zelf wilde houden. Het elfde mochten wij hebben. Daarop hebben wij gezegd: dat is ver buiten onze regels. Op het moment dat een journalist - theoretisch - zegt "ik wil jullie dit spoortje wel geven, maar alles wat er uitkomt, geef je aan mij terug", is dat buiten de grenzen. Primair is mijn houding: informatie is welkom, maar verbind er wel goede spelregels aan.

De **voorzitter**:

Maar u zag het toch wel als een middel om juist in die semi-bovenwereld actiever te kunnen zijn, ook via journalisten? En dan vooral in Brabant en Limburg, waar de journalisten goed ingevoerd zijn. Overigens zijn ze ook in de rest van Nederland goed ingevoerd. U zag het toch als een goede methode om te zien hoe het verder zit? Dat was toch de idee?

De heer **Paulissen**:

Ja.

De heer **Vos**:

U zegt: de politie heeft het recht om gecontroleerd te worden. U heeft zelf aangegeven dat het voorbeeld van de journalisten afgeblazen is door uw korpsbeheerder. Waar hebt u dan te weinig controle?

De heer **Paulissen**:

Wij hebben absoluut te weinig controle, buiten het feit dat wij ons die zelf opleggen. Ik heb altijd alles overlegd met justitie. Werd het zwaarder, dan gingen wij vervolgens naar de hoofdofficier en als het moest de PG. Wij bouwden onze eigen controlemechanismen wel in. Maar er is in Nederland geen manier waarop een politieman gewoon lekker kan vertellen wat er aan de hand is.

De **voorzitter**:

Nou, vertelt u eens lekker wat er aan de hand is.

De heer **Paulissen**:

Ik ben blij dat u hierop insteekt, want ik kan dat niet gewoon vertellen. In een besloten zitting, als iedereen verdwijnt, krijgt u van mij gewoon alles te horen. Voor een rechtszitting is het hetzelfde. Daar wordt de politie toch in een positie geplaatst dat men zegt: in het proces-verbaal staat een zinnetje over de CID. Vervolgens begint het spel waarbij iedereen uit de politieman probeert te trekken wat het spel precies geweest is. Daar sta je dan met je vingers omhoog. Je mag geen onwaarheden vertellen. Je bent dan voor jezelf aan het schakelen: hoe houd ik die informant - daar heb ik een gouden afspraak mee - buiten beeld?

De **voorzitter**:

Waarom is die afspraak met de informant belangrijker dan de waarheid in de rechtszaal?

De heer **Paulissen**:

Op het moment dat je die afspraak niet heilig verklaart, krijg je geen informant meer.

De **voorzitter**:

Het is toch niet de functie van de politie om informanten te krijgen? Het is in de allereerste plaats toch de functie om boeven te vangen en om ervoor te zorgen dat ze in een rechtsstaat veroordeeld kunnen worden?

De heer **Paulissen**:

Iedereen verwacht van ons dat wij boeven vangen. Iedereen zou ons naef vinden als wij niet te rade gingen bij mensen die ons konden vertellen wie de boef was. Dat doen wij dus. Die man zegt vervolgens tegen ons: ik wil best vertellen wie de boef was, maar als jullie vertellen dat ik dat verteld heb, vertel ik het niet. Dat respecteren wij. Dan ontstaat er een CID-regime. Vervolgens sta ik voor de rechter. Dan sta ik te draaien en te keren om die man, de constructie of de techniek buiten beeld te houden, terwijl ik eigenlijk vind dat ik niks te verbergen heb. Als alles - de verdachte, de pers, de openbaarheid enz. - even weg is, zal ik de rechter precies vertellen hoe het zit.

De **voorzitter**:

Daarin zit de crux.

De heer **Paulissen**:

Wie is de informant? Wat heeft hij precies gedaan? Welke strafbare feiten heeft hij gepleegd? Ik kan het de rechter allemaal vertellen. Het is terug te brengen tot het ene zinnetje in het proces-verbaal. Daar zit een wereld - die is soms best groot - achter. Ik wil daarin gecontroleerd worden.

De **voorzitter**:

Kan er in ieder geval niet mr opgeschreven worden dan nu vaak het geval is of was?

De heer **Paulissen**:

Ik weet niet of u het Brabantse spelletje rikken kent. Je krijgt dan iets als rikken met open kaarten. Als politie leg je steeds al je kaarten op tafel en iedereen kan dan meekijken. Mijn opvolger, de heer Van Amerongen, heeft hier verteld dat opsporingsmiddelen in no time aan belang inboeten.

De heer **De Graaf**:

Toch niet vanwege deze commissie? Wij weten dat al die opsporingsmethoden al lang en breed bij een hele hoop criminele organisaties bekend zijn.

De **voorzitter**:

Waar wij moeizaam over zitten te praten, weten criminelen toch al lang?

De heer **Paulissen**:

Ja. Maar hoe komt het dat zij dat weten?

De **voorzitter**:

Omdat ze vrij slim zijn, omdat ze erop ingeschoten zijn en omdat ze heen en weer switchen van informant en terug.

De heer **Paulissen**:

Op het moment dat wij pseudo-koop introduceren, werkt dat heel goed. Het is gewoon een heel leuk middel. Als wij het van A tot Z in een proces-verbaal zetten, weet ineens iedereen ervan. Het middel pseudo-koop zie je dus teruglopen.

De **voorzitter**:

Zegt u dat er een geheim politietraject moet zijn en dat u dat geheime politietraject misschien wel aan een rechter wilt vertellen, die het dan ook geheim moet houden? Dat kan toch niet?

De heer **Paulissen**:

Ik zeg niet dat er een geheim politiedeel moet zijn. Er is een geheim politiedeel. Dat zullen wij nu en in de toekomst niet kunnen uitsluiten. Als alles in de openbaarheid gaat, zullen wij toch aanzienlijk minder boeven vangen. Mijn uitgangspunt is dat er een geheim deel is. Dan vraag ik aan de politiek: u weet dat politie en justitie zich in dat geheime deel bewegen, maar wie controleert dat? Wie geeft mij de mogelijkheid om gewoon te zeggen wat er aan de hand is? Ik heb immers niks te verbergen.

De **voorzitter**:

Wie geeft u de zekerheid dat, als u eenmaal bij de rechter staat, u kunt zeggen "dat heb ik al met de rechter in de raadkamer of de rechter-commissaris doorgesproken en daarin kunt u het allemaal terugvinden"? Is dat de vraag?

De heer **Paulissen**:

Ja. Ik kijk even naar het Engelse systeem. Dat heeft allerlei nadelen. Een onderdeel van het Engelse systeem is echter het disclosure-principe, waarin je in een gesloten zitting bij de rechter je hele zaak neerlegt. De rechter bepaalt dan uiteindelijk wat er wel of niet geopenbaard moet worden. Als de rechter zegt "ik vind dat er in dit geval geopenbaard moet worden", heeft het OM uiteindelijk nog de mogelijkheid om de zaak terug te trekken, als het OM niet wil dat iets in de openbaarheid komt. Nu zal er, als er een geheim gedeelte is, altijd een stressdeel ontstaan, waarbij politiemensen gevraagd wordt om het af te schermen.

De **voorzitter**:

Dat heeft toch ook te maken met de rol die de politiemensen zelf aan informanten gegeven hebben? In het buitenland is die rol niet altijd hetzelfde. In Nederland lijkt de informant soms het meest heilige bestanddeel te worden.

De heer **Paulissen**:

Ik ben het met u eens dat wij in een aantal gevallen iemand misschien wat minder snel de status van informant moeten geven. Op het moment dat je hem echter de status van informant geeft, is het ook het grootste goed dat zijn geheimhouding gewaarborgd is.

De **voorzitter**:

In Nederland hebben wij de Centrale toetsingscommissie. Daar bent u ook voor verschenen met een bepaald infiltratiegeval, waarover wij nog komen te spreken. Wat vindt u van die toetsingscommissie? Kan die commissie deze rol vervullen? Daar kunt u ook alles vertellen.

De heer **Paulissen**:

Daar heb ik ook alles verteld, maar zij kan die rol ook niet vervullen. In mijn ogen past de CTC op die manier niet in ons bestel.

De **voorzitter:**

Want?

De heer **Paulissen:**

Het is een prima club als het erom gaat, wat eenvormigheid in Nederland te bereiken. Iedereen is individueel bezig. Zo'n club kan wat eenvormigheid bieden. In de sfeer van collegiaal consult kun je daar het een en ander doen. Maar als ik daar met een informantenzaak kom...

De **voorzitter:**

Een infiltrantenzaak. Volgens de definitie van De Wit hadden wij het aldoor over infiltranten.

De heer **Paulissen:**

Laat ik dan even een politie-infiltratiezaak nemen. Natuurlijk is het prima dat die zaak vooraf een keer getoetst wordt, maar uiteindelijk wordt die politie-infiltratiezaak gewoon door de rechter getoetst. De rechter hoeft zich in ons bestel niet te conformeren aan datgene wat de CTC heeft bepaald. Heb je een informantenactie of een informant die uiteindelijk infiltreert, in de termen van De Wit, dan kan zich op de terechtzitting de moeilijkheid voordoen dat wij de rol van de informant trachten te minimaliseren in het proces-verbaal, door de dingen die hij verteld heeft, zelf zoveel mogelijk tactisch te maken.

De **voorzitter:**

Via een observatieteam, via een telefoontap, enz.

De heer **Paulissen:**

Je probeert dus de rol van de informant te minimaliseren in het proces-verbaal. Maar als op de zitting de vraag ter sprake komt of de CTC een rol heeft gespeeld, begrijpt iedereen wel dat er een wat zwaardere opsporingsmethodiek is gebruikt. Daar ontstaan dan weer vragen over. Ik vind de idee van de CTC op een aantal punten prima, maar het past niet in ons bestel. Het vult het gat, dat ik net schetste, niet op.

De **voorzitter:**

U bent met een infiltratietraject bij de Centrale toetsingscommissie geweest. Waar ging dat over?

De heer **Paulissen:**

Wij deden een infiltratie in een criminele organisatie, die vanuit Nederland internationaal opereert.

De **voorzitter:**

Daarbij is aan de orde geweest dat er eventueel doorgelaten moest worden?

De heer **Paulissen:**

Ja. Op een gegeven moment zijn wij voor de keuze gekomen of er een gecontroleerde doorvoer moest plaatsvinden. Wij hebben gezegd: als wij die niet laten plaatsvinden, dus als wij op de eerste partij ingrijpen, dan komen wij naar onze inschatting niet tot een ontmanteling. Wij vinden het middel van de infiltratie, dat wij gebruikt hebben en dat op dat moment geheel blootgelegd zou moeten worden, dan niet meer opwegen tegen hetgeen wij bereiken. Daarom vonden wij dat wij eenmalig moesten laten doorgaan.

De **voorzitter:**

Had u daarv al eenmalig doorgelaten? In vroegere zaken?

De heer **Paulissen:**

Een bewuste gecontroleerde doorvoer hebben wij wel eens op het programma gehad, maar is er uiteindelijk nooit gekomen. In een bepaalde zaak hebben wij wel eens gezegd: hier zou doorvoer kunnen plaatsvinden. Toen hebben wij gezegd: maximaal 500 kilo hasj en eventueel een hoeveelheid van ongeveer 3 kilo harddrugs, beide eenmalig. Dat zijn voornemens geweest die uiteindelijk niet zijn uitgevoerd. Wel is het eens gebeurd - maar dat is jaren geleden - dat wij 3 kilo gewoon zijn kwijtgeraakt. Dat was een mislukte gecontroleerde aflevering. En 300 kilo hasj zijn wij een keer kwijtgeraakt.

De **voorzitter:**

Het infiltratietraject dat u bij de Centrale toetsingscommissie bracht, was een traject met politie-infiltratie. Dat heeft voor u het voordeel dat u in ieder geval meer in het proces-verbaal krijgt. U kunt het dus beter gebruiken dan een burger-infiltratietraject.

De heer **Paulissen:**

En het is controleerbaar. Dat vind ik ook heel belangrijk. Ik zei net dat informantenacties niet 100% stuurbaar zijn. In de professionele begeleiding die op infiltratie plaatsvindt, vind ik dat ik daarbij voor mij zelf, als teamleider, een grote mate van zekerheid heb dat dingen zo gebeuren zoals wij ze gepland hebben.

De **voorzitter:**

In welke orde van grootte wilde u eventueel doorleveren om daarna meer succes te hebben?

De heer **Paulissen:**

Wij wilden eenmalig doorleveren. Het is in ieder geval een wat grotere partij geweest dan 500 kilo.

De **voorzitter:**

Meer dan 1000 kilo?

De heer **Paulissen:**

Laat ik zeggen: enige duizenden.

De **voorzitter:**

Had u een garantie dat het bij die ene keer zou blijven?

De heer **Paulissen:**

Gezien de turbulentie die er op dit moment rond de gecontroleerde doorvoer is, hadden wij voor ons zelf gesteld: jongens, in deze tijd moeten wij echt een plan maken waarin het maar n keer plaatsvindt.

De **voorzitter:**

Maar je kunt dan natuurlijk een situatie hebben waarin je zegt: wij moeten het toch twee keer doen.

De heer **Paulissen:**

Die situatie moet je niet uitsluiten. Wij hebben die in dit geval wl uitgesloten. Ik denk ook niet - zo helder heb ik het ook voor de CTC gezegd - dat ik in dit specifieke geval voor een tweede keer terug was gegaan met: heren, er is mij iets overkomen waarover ik eens met u wil praten.

De **voorzitter:**

De CTC heeft deze werkwijze goedgekeurd. Daarna keurt de minister het af.

De heer **Paulissen:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

Is u geworden waarom de minister het afkeurde? Hoorde u dat via de telefoon van Justitie? Hoe is dat gegaan?

De heer **Paulissen:**

Ik ben er zelf niet bij geweest, maar wij hebben uiteindelijk een briefje van de minister gekregen, een heel kort briefje: op het punt van de gecontroleerde doorvoer kon zij op dit moment geen toestemming geven.

De **voorzitter:**

Dat moet ongeveer in mei van dit jaar zijn geweest.

De heer **Paulissen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Heeft u het toen weer op een andere manier opgepakt? Wat is er toen gebeurd?

De heer **Paulissen:**

Wij hebben toen besloten te stoppen. Wij vonden de gecontroleerde doorvoer echt noodzakelijk voor het bereiken van het grotere doel in de infiltratie. Wij zijn meteen gaan

denken of er binnen de consignes van de minister nog mogelijkheden waren om dat doel op een andere manier te bereiken. Toen werden wij helaas geconfronteerd met het feit dat de zaak was uitgelekt in de pers. Toen hebben wij besloten om de zaak abrupt te stoppen.

De **voorzitter**:

Dus daarmee is deze episode van de baan?

De heer **Paulissen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

De vraag zou kunnen rijzen: is er nog ruimte voor infiltratie als infiltratie niet gepaard kan gaan met doorlevering van enige duizenden kilo's softdrugs?

De heer **Paulissen**:

Jawel, er is wel ruimte voor infiltratie, omdat niet in iedere infiltratiezaak dit aspect zo specifiek zal leven. Maar het is wel een enorme beperking, met name in deze specifieke zaak.

De **voorzitter**:

Vindt u het overdreven, alle heisa eromheen?

De heer **Paulissen**:

Ik vind het niet overdreven, want ik kan mij heel goed indenken waarom men zich hier druk over maakt, in de sfeer van: wat gebeurt er nu? Van de andere kant denk ik: wij maken bij dit soort zaken een goede doel/middelafweging. Alleen moet die afweging niet door de individuele politieman worden gemaakt.

De **voorzitter**:

Door wie dan wel? Wie moet dan de beslissing nemen?

De heer **Paulissen**:

Ik denk dat uiteindelijk rechters en de politiek zich moeten uitspreken.

De **voorzitter**:

Wij kunnen toch niet beslissen. Wij zouden dan in ieder geval een beslissing moeten nemen: hier 500 kilo, daar 200 kilo. De commissie-Van Traa, heel geheim, gaat zeggen: 200 kilo in Noord-Holland en 100 kilo in Limburg, okay, dank je. Dat kan toch niet! Wie moet nu de beslissing nemen?

De heer **Paulissen**:

U schetst dus het probleem dat opsporingsmethodieken niet vooraf vast te leggen zijn in regels, althans naar mijn mening. Nu is het een gecontroleerde doorvoer. En echt, wij zijn heel creatief. Wij vinden uiteindelijk weer andere manieren. Die manieren moeten ergens getoetst worden. Die moeten, naar mijn mening, in elk geval heimelijk getoetst worden door een rechter die moet beslissen over de zaak. Ik kan mij voorstellen dat het totaal van de jurisprudentie op hoofdlijnen ook democratisch wordt getoetst. Ik weet wel dat het allemaal heel lastig is, maar ik zoek steeds naar een manier waarop wij politie en justitie uit dit beslissingenveld kunnen halen en naar een manier waarvan wij zeggen: dit is wat wij willen dat er in Nederland gebeurt.

De heer **Koekkoek**:

Ik heb in dit verband nog een vraag. Heeft minister Sorgdrager volgens u onder invloed van de parlementaire enquête deze actie verboden?

De heer **Paulissen**:

Neen, ik zie geen relatie met de parlementaire enquête. Ik zie een relatie met alle turbulentie die er op dit moment is rond het onderwerp. De IRT-affaire is inmiddels al weer een paar jaartjes oud. Je ziet dat het in al die tijd niet echt rustig wordt in het veld. Dan worden dit soort beslissingen toch genomen, denk ik, dus in het licht van al die turbulentie. En het feit dat zaken uitlekken, is natuurlijk ook heel schandalig. Als je tot een manier komt om dat heimelijke deel te controleren, zul je het in ieder geval beperkt moeten doen. Je ziet dat in het huidige bestel te makkelijk dingen naar voren komen.

De heer **Koekkoek**:

Maar het uitlekken vond toch plaats na de actie van de minister?

De heer **Paulissen**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

U had het ook over een voornemen tot doorlevering, dat uiteindelijk niet is uitgevoerd. Wat waren uw argumenten voor het voornemen tot doorlevering van soft- en, naar ik begrijp, harddrugs? Hield het verband met de situatie van een informant of wilde u meer zicht krijgen op een organisatie?

De heer **Paulissen**:

Meer zicht. Wij wilden zien wie uiteindelijk aan de doorvoer, aan de bezitkant zat. De invoer zagen wij wel, maar wij wisten absoluut niet wat ermee gebeurde. Wij wilden gewoon zicht krijgen op de personen die bij het hele traject betrokken waren. Die harddrugs was overigens wel een wat ander verhaal. Dat zat niet in dat beeld. Wij hoorden op een gegeven moment dat er geringe hoeveelheden harddrugs zouden gaan rondgaan binnen de organisatie. Dat was meer een dilemma in de sfeer van: als wij nu op 2 of 3 kilo moeten ingrijpen, hebben wij nog volstrekt onvoldoende om deze organisatie te ontmantelen. Daarbij hebben wij dus nooit ideeën gehad om door te voeren.

De heer **Rouvoet**:

Maar bij die harddrugs was er niet sprake van bijvoorbeeld een levensbedreigende situatie voor de informant?

De heer **Paulissen**:

Nee, dat was het niet. Sterker nog, de informatie dat er op dat moment harddrugs binnen de organisatie zouden gaan circuleren, was, als ik het mij goed herinner, gewoon tactische informatie uit taps en dat soort zaken.

De heer **Rabbae**:

U zet een infiltrant in. U legt met hem of haar een heel traject af. Bij wijze van spreken vr het scoren krijgt u de rode kaart van de minister. Wat is uw les hieruit? Welke conclusie trekt u hieruit voor uw praktijk? U zegt natuurlijk dat er wetgeving moet komen en dat uiteindelijk de rechter moet beslissen. Dat begrijpen wij allemaal. Maar wat houdt de beslissing in voor uw praktische werkzaamheden, als het gaat om het inzetten van dit soort methoden?

De heer **Paulissen**:

Praktisch hebben wij nog eens gezien hoe succesvol deze methode kan zijn. Als wij het over infiltratie hebben, is het zeker een van de belangrijkste opsporingsmethodieken, mits gedoseerd toegepast, om tot successen te leiden. Ik heb hier echter van geleerd dat er vooraf wel helderheid over moet zijn binnen welke grenzen het ongeveer moet plaatsvinden. Nu zijn wij een vrij dure investering gaan doen, met uiteindelijk een abrupt einde.

De heer **Rabbae**:

Betekent dit dat u eigenlijk vooraf aan de CTC uw methode moet voorleggen, voordat u risico's gaat lopen?

De **voorzitter**:

Dat is gebeurd.

De heer **Paulissen**:

Dat is gebeurd. De CTC heeft gezegd: ga door, want het is een goed geleide operatie, waar voldoende garanties in zitten.

De heer **De Graaf**:

Voor alle helderheid, de beslissing van de minister betrof niet alleen uw regio. Het was toch meer een algemene beslissing?

De heer **Paulissen**:

Het is uiteindelijk wel veralgemeniseerd, heb ik het gevoel. Zij heeft toch specifiek in deze zaak die beslissing genomen.

De heer **Vos**:

Verwacht u dat de groepering alsnog gepakt kan worden?

De heer **Paulissen**:

Daar zet ik heel grote vraagtekens bij.

De **voorzitter**:

Wij willen het met u nog hebben over twee kleine puntjes. In de doorlichting van uw regio komt ook nog voor dat u wel eens ging af luisteren met, geloof ik, uw eigen koffer.

De heer **Paulissen**:

Ja. Wij zagen dat criminelen niet meer via de telefoon met elkaar praatten, maar stad en land afreden om ontmoetingen met elkaar te hebben. Wij hebben zelfs een geval gehad waarin iemand naar Luxemburg reed om daar tien minuten op de hoek met iemand te praten en vervolgens terugging. Wij hebben gezegd: we kunnen achter ze aan blijven rijden tot we een ons wegen, maar wij zullen toch een beetje zicht moeten krijgen op datgene wat daar gebeurt. Wij hebben toen gezegd: in openbare ruimten vangt iedereen gesprekken op. Als je daar bent, vang je flarden van een gesprek op van een naastliggend tafeltje. Waarom zou je als politie ook niet mogen proberen, die flarden op te vangen? Misschien vang je flarden op die je in het totaal van de onderzoeksgegevens uiteindelijk weer wat wijzer maken.

De **voorzitter**:

Was er een wettelijke basis voor? Dat heeft u gewoon gedaan?

De heer **Paulissen**:

Nou, het is in ieder geval niet verboden, denk ik.

De heer **De Graaf**:

Het is niet verboden, nee. Maar dat geldt wel voor meer buitenwettelijke opsporingsmethoden waarbij wordt getwijfeld aan de rechtmatigheid. Het is niet zo dat alles wat niet expliciet verboden is dus mag. Of denkt u dat wel?

De heer **Paulissen**:

Nee, want vervolgens ga je - natuurlijk in overleg met justitie - afwegingen maken. Wat voor zaken draai ik hier? Hoe ver schieten wij op met onze normale opsporingsmethodieken? Als dat niet erg ver is en je denkt toch een belangrijke doelstelling te moeten verwezenlijken, vraag je je af: wat zouden wij nog meer kunnen doen? Dt. Dat is een afweging. Het is niet verboden. Het is dan een ethische afweging. Vinden wij het toelaatbaar dat wij op deze manier proberen iets te bereiken?

De **voorzitter**:

Dus af luisteren in de open ruimte, een ruimte die niet is afgesloten, is in ieder geval niet verboden?

De heer **Paulissen**:

Wij hebben toen gezegd dat datgene wat een normale burger in de openbare ruimte doet, ook voor de politie toelaatbaar is. Zij kan dus flarden van gesprekken en mededelingen oppakken. Nogmaals, Daarvan kan achteraf worden gezegd: dat is heel stout, dat had je niet moeten doen. Daar heb ik ook wel vrede mee. Maar ik wil maar aangeven dat wij dit soort afwegingen gemaakt hebben. Uiteindelijk hebben wij in die afweging gezegd: wij vinden dit te verantwoorden.

De **voorzitter**:

Heeft het overigens gewerkt?

De heer **Paulissen**:

Nee, op dat punt schaam ik mij nog het meest. Als je daarop terugkijkt, ziet het er allemaal wel amateuristisch uit. Het heeft dus niet gewerkt. Wij zijn er op een gegeven moment ook mee gestopt.

De heer **Koekkoek**:

Het komt wel eens voor wanneer er getapt wordt, dat dan de hoorn van de haak van de telefoon blijkt te liggen. Heeft u daar een verklaring voor?

De heer **Paulissen**:

Dat kunnen allerlei verklaringen zijn. Het gebeurt.

De heer **Koekkoek**:

En dat vervolgens de gesprekken die in de huiskamer worden gevoerd, ook gewoon op de tap komen.

De heer **Paulissen**:
Ja.

De **voorzitter**:
Hoe weet u dat dat zo is? Hoe weet u dat de hoorn naast de haak ligt?

De heer **Paulissen**:
Dat hoor je op een gegeven moment.

De **voorzitter**:
Daar zit u toch niet bij?

De heer **Paulissen**:
Jawel, je zit op de tapkamer te luisteren naar die lijn. Op een gegeven moment zie je dat de band gewoon blijft lopen. Dan zie je op een gegeven moment dat het gesprek niet wordt afgebroken. Ja, het wordt wel afgebroken, maar je krijgt gewoon de geluiden uit de kamer te horen.

De **voorzitter**:
Wij hebben moeite om dat te geloven, omdat het speciaal een bepaalde tijd voorkomt. Daarna is het weer over.

De heer **Koekkoek**:
Het komt voor nadat de Hoge Raad het heeft goed gevonden. Dan zie je een stijgende lijn. Dan komt het vaker voor dan daarvoor.

De heer **Paulissen**:
Ja.

De **voorzitter**:
En de laatste tijd kom je het weer minder tegen.

De heer **Koekkoek**:
Worden de telefoons beter?

De heer **Paulissen**:
Ik zal mijn boosheid op dat gebied proberen te bedwingen, maar ik kan er echt boos over worden. Dat is toen in de rechtszaak ook aan de orde geweest. Het ligt gewoon allemaal op banden vast. Ik heb toen al gezegd: ik steek mijn twee vingers in de lucht dat hier niet illegaal is afgeluisterd, hier is gewoon een telefoon van de haak gegaan. Als wij dat niet meer geloven, zijn wij echt te ver weg. In dit geval benadruk ik nogmaals dat wij absoluut nooit via slinkse methodes telefoons van de haak hebben gehaald.

De **voorzitter**:
Neen, andere middelen.

De heer **Paulissen**:
Wij hebben ook geen ruimtes gebugged en uiteindelijk in een proces-verbaal gebruik gemaakt van een "tapverslag". Dat is onder mijn verantwoordelijkheid nooit gebeurd.

De **voorzitter**:
Dat herhaalt u wederom luid en duidelijk hier onder ede.

De heer **Paulissen**:
Absoluut.

De heer **Koekkoek**:
U heeft ook nooit georganiseerd dat de hoorn van de haak lag?

De heer **Paulissen**:
Nooit.

De heer **Koekkoek**:
U heeft ook nooit gebruik gemaakt van de eventuele technische mogelijkheid om af te luisteren als de hoorn op de haak ligt?

De heer **Paulissen**:
Never en nooit!

De heer **De Graaf**:

Heeft u dan enige verklaring hoe het heeft kunnen gebeuren?

De **voorzitter**:

Ik laat namelijk nooit mijn hoorn van de haak liggen. Ik leg die er altijd weer op.

De heer **Paulissen**:

U gelooft mij dus niet.

De **voorzitter**:

Ik geloof u wel.

De heer **De Graaf**:

Ik vraag of u een verklaring heeft.

De heer **Paulissen**:

Ik heb daar geen verklaring voor. Nu lijkt het misschien alsof ik allerlei rare dingen zit te verzinnen. Maar het kan zijn: een goedkope telefoon. Je hebt van die gekke dingen die je moet neerleggen. Als je ze andersom neerlegt, blijft de lijn open. Het kan te maken hebben met kinderen. Ik kan veel redenen verzinnen waarom het zou kunnen gebeuren. Wat ik van belang vind, is dat rechters en iedereen het geloven als ik in een proces-verbaal zet dat dat gebeurd is. Overigens kan ik dat bewijzen. Je kunt een tapband, een moederband, gewoon nazien. Daar zie je dat allemaal op gebeuren. De technici zullen zeggen: het is technisch nog wel te regelen. Maar zo werkt het niet hier. In mijn tent waren wij heel helder over dat soort dingen. Dat was "not done". Degene die zijn ambtseed bij ons verkrachtte - zo zeiden wij populair - had echt een probleem.

De heer **Koekkoek**:

Op welk moment begint de band van de tap te lopen? Op het moment dat je de hoorn van de haak pakt?

De heer **Paulissen**:

Ja, maar dat...

De heer **Koekkoek**:

En als je gaat draaien, word je net afgeleid. Dan gaat de fluitketel en blijft de hoorn van de haak liggen en wordt er intussen getapt. Kan dat?

De heer **Paulissen**:

Ja. Juridisch is het zo dat op het moment dat de hoorn van de haak gaat, je datgene wat je vangt mag gebruiken.

De heer **Koekkoek**:

Dat kan dus ook een verklaring zijn voor "de hoorn van de haak"?

De heer **Paulissen**:

Ik weet niet hoe het in dat specifieke geval zat.

De heer **Koekkoek**:

In het algemeen.

De heer **Paulissen**:

Het is wel een verklaring hoe het zou kunnen gebeuren.

De heer **Koekkoek**:

Anders gezegd, de tap begint niet pas te lopen op het moment dat je verbinding hebt met het nummer?

De heer **Paulissen**:

Nee.

De heer **Rabbae**:

Gebruikt u ook desinformatie in het kader van de strijd tegen de georganiseerde misdaad?

De heer **Paulissen**:

Nee. Wij hebben wel een keer op het punt gestaan om dat te doen, maar uiteindelijk zijn wij vroegtijdig tot inkeer gekomen. Wij vonden het toch iets wat je als overheid niet moet doen. Je moet je gewoon houden aan de opsporingsmethodieken die je ten doel staan. Dat soort geintjes achter de schermen kun je maar beter niet doen.

De heer **Rabbae**:

Wat hebt u op dat moment overwogen?

De heer **Paulissen**:

Daarbij speelde dat de hoofdverdachte een bijzonder aanzien genoot binnen zijn groepering. Wij hebben toen even zitten filosoferen of je desinformatie het milieu in moest strooien, waaruit zou blijken dat die man toch niet zo groot was als hij misschien wel was. Maar nogmaals, uiteindelijk hebben wij dat heel snel afgekap. Wij hebben gezegd: dat doen wij niet, dit is het onderzoek. In zo'n onderzoek ben je natuurlijk regelmatig aan het zoeken naar andere manieren om iets toe te voegen aan die zaak. Dat bespreek je met elkaar. De ene keer besluit je met elkaar om het wel te doen en de andere keer besluit je om het af te kappen.

De heer **Rabbae**:

Er is nooit overwogen om tegen de vriendin van het subject of de verdachte te zeggen dat hij een bepaalde ziekte had?

De heer **Paulissen**:

Er was een lijstje en het kan best zijn dat dit erbij gestaan heeft.

De heer **Rabbae**:

Graag wat exacter.

De heer **Paulissen**:

Ik zeg al dat ik het lijstje niet meer precies ken. Het zou erbij gestaan kunnen hebben. Dus: ja, maar uiteindelijk moet doen, dus dat het not done is. - ik voel nu ook het schaamrood enigszins komen - hebben wij gezegd dat je dat soort dingen gewoon niet

De heer **Rabbae**:

Het is niet gebeurd?

De heer **Paulissen**:

Het is niet gebeurd.

De **voorzitter**:

Kun je bijvoorbeeld wel in de krant zetten dat het onderzoek tegen mijnheer X gestopt is wegens gebrek aan voortgang, terwijl je het juist helemaal niet wilt stoppen en je juist wilt kijken of mijnheer misschien weer op de tap komt? Denkt u dat dat kan?

De heer **Paulissen**:

Nee, ik vind dat dat niet kan.

De **voorzitter**:

Dat gebeurt toch? Wij hebben ervan gehoord dat het gebeurt.

De heer **Paulissen**:

Ik heb dat nooit gedaan.

De **voorzitter**:

Heeft u er wel eens van gehoord?

De heer **Paulissen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Heeft u er nooit van gehoord?

De heer **Paulissen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Goed, dan moeten we verder gaan vragen. Mijnheer Paulissen, dank u wel. Sluiting 11.49 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 30**

28 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 28 september
1995 in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den
Haag**

Verhoord wordt de heer W.H. Woelders

Aanvang 12.15 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer W.H. Woelders, geboren op 30 september 1958 te Amsterdam. Mijnheer Woelders, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Woelders:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De voorzitter:

Mijnheer Woelders, u bent op dit moment chef van het kernteam in Amsterdam. U was chef van de zogenaamde unit 1 in Amsterdam, die zich speciaal bezighield met de Hollandse netwerken.

De heer Woelders:

Ja, correct.

De voorzitter:

Zo kennen wij u onder meer ook als de directe recherchechef in de zaak-Z.

De heer Woelders:

Ja.

De voorzitter:

Wij zullen het met u hebben over uw werk bij het kernteam, het gebruik van de verschillende opsporingsmethoden en uw verhouding met de andere kernteams. De heer De Graaf zal nu als eerste de vragen stellen.

De heer De Graaf:

Mijnheer Woelders, het kernteam in Amsterdam is, vergeleken met andere kernteams, vrij laat van start gegaan.

De heer Woelders:

Correct.

De heer De Graaf:

Kunt u toelichten waarom dat in Amsterdam zo lang heeft geduurd?

De heer Woelders:

Ja, dat kan ik. Wij moeten dan terug naar eind 1993, het moment waarop het oude IRT Amstelland-Utrecht is opgeheven. Toen is er een beheersbeslissing genomen om de mensen uit Amsterdam die daar werkzaam waren, te plaatsen binnen de dienst centrale recherche van de gemeentepolitie Amsterdam. De planning was toen om daar een aantal extra units te belasten met onderzoeken die op het gebied van de zware georganiseerde criminaliteit gedaan moesten worden. De planning was toen ook om het kernteam te integreren binnen de dienst centrale recherche. Toen is de commissie-Wierenga aan de gang gegaan en zij is met een rapportage gekomen. Daar zat een aantal aanbevelingen in,

onder andere dat het een eigen locatie, een eigen CID en een eigen OT moest hebben. Om die reden is er toentertijd met name door de hoofdofficier, de burgemeester en de hoofdcommissaris beslist om dat team te gaan oprichten en dus los te maken van de centrale recherche. Ik ben in juni 1994 door de hoofdcommissaris benaderd met het verzoek die klus feitelijk te trekken. Er is toen overleg geweest met justitie en de dienstcommissie. Daar is toen beslist dat er een nieuw team gebouwd moest worden op een aparte locatie. Er moesten nieuwe mensen worden geworven. In september 1994 zijn wij daarmee begonnen. Die procedure heeft enige maanden geduurd, feitelijk tot december 1994. Toen hadden wij de mensen geselecteerd. Wij konden per 1 januari ook feitelijk beginnen, zij het dat het een probleem was dat de locatie waar wij moesten gaan werken, nog in gebruik was bij het andere kernteam, het andere gedeelte van Haarlem-Utrecht dat nog actief was. Wij hebben daar toen overleg over gehad. Er is toen gezegd: de verwachting is dat die locatie over een maand of twee beschikbaar is; dan beginnen wij formeel op 1 maart 1995. Daar is ook alles op gericht. Wij zijn toen begonnen met opleidingen en de aanschaf van materiaal. Maar in de loop van 1995 bleek dat het nog weer langer ging duren. De planning was om per 1 juli te beginnen. Toen zijn wij toch begonnen op de locatie van het hoofdbureau. Wij zijn feitelijk begonnen met een groot tactisch onderzoek, dat op dat moment al liep. Allengs, per 1 juli 1995, zijn wij overgegaan op de definitieve locatie waar wij nu feitelijk werkzaam zijn.

De heer **De Graaf**:

Dus nu is het volledig operationeel?

De heer **Woelders**:

Het is nu volledig operationeel.

De heer **De Graaf**:

Voor de kernteams golden de voorwaarden: een aparte organisatorische eenheid, een eigen OT, een eigen CID en eigen huisvesting. Is aan die vier voorwaarden volledig voldaan?

De heer **Woelders**:

Ja. Bovendien is voldaan aan de voorwaarde van een vrijgemaakte teamchef, die ook gesteld was.

De heer **De Graaf**:

Maar u heeft niet echt een eigen CID, of wel?

De heer **Woelders**:

Wij hebben een eigen CID. In Amsterdam noemen wij dat een decentrale CID. Formeel is die binnen de regio Amsterdam "opgehangen", conform de huishouding die wij met justitie hebben afgesproken over hoe de CID binnen Amsterdam georganiseerd moet zijn. Er is n centrale RCID; daar is de heer Van Teijlingen, die kent u, chef van. Daaronder hebben wij de districten met de decentrale CID's. En daar zit ook het kernteam bij. Dat is bewust gedaan, omdat wij in Amsterdam het van belang vinden dat er n wijze van werken is. Je kunt dan inhoudelijk en ook qua methodiek toetsen hoe je met dingen omgaat. Vandaar dat wij in die systematiek in Amsterdam zijn "opgehangen". Maar wij hebben dus eigen mensen, een eigen chef, eigen runners, eigen documentalist, die het feitelijke werk doen.

De heer **De Graaf**:

Begrijp ik het goed dat, als de aanbevelingen uit het rapport-Wierenga er niet waren geweest, u in Amsterdam dan niet had gekozen voor deze opzet, maar het gewoon als een unit had "opgehangen" aan de centrale recherche?

De heer **Woelders**:

Die beslissing lag natuurlijk niet bij mij. Maar de trend begin 1994, niet alleen in Amsterdam maar eigenlijk in de hele Randstad (Rotterdam, Den Haag), was toen zo, en dat is eigenlijk nog steeds zo. Men is van mening dat als je binnen de centrale recherche op een goede manier de teams organiseert, je daar ook het IRT zou kunnen onderbrengen. Er zijn toen in Amsterdam ook stappen gezet om dat zo te doen. Maar door die hele ontwikkeling, waarbij dus de randvoorwaarden werden aangepast, is gezegd: wij gaan

gewoon de aanbevelingen uitvoeren. Als die situatie er niet was geweest, dan was volgens mijn verwachting het systeem conform dat in Rotterdam en Den Haag ingevoerd.

De heer **De Graaf**:

Als uitvloeisel van het rapport-Wierenga en de maatregelen die de ministers wilden nemen, gold ook dat de heer Van Riessen zich niet meer rechtstreeks met het kernteam zou bezighouden en geen rechtstreekse verantwoordelijkheid meer zou dragen, maar dat dat de korpschef Nordholt zelf zou zijn.

De heer **Woelders**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Wij hebben de heer Welten gesproken. Eigenlijk is de heer Welten uw aanspreekpunt en niet de heer Nordholt.

De heer **Woelders**:

Als je dat in de lijn bekijkt, klopt dat. De heer Nordholt is binnen het korps de eindverantwoordelijke voor het opzetten van een kernteam.

De heer **De Graaf**:

Ja, maar dat geldt natuurlijk voor alles.

De heer **Woelders**:

Dat geldt voor alles, maar hij is ook feitelijk sturend aanwezig. Dat kun je ook zien. Alles op het gebied van de medezeggenschap met betrekking tot het kernteam is opgehangen aan het overleg met de hoofdcommissaris en de centrale dienstcommissie. In het systeem van het korps hangen uitvoerende eenheden - het IRT is een uitvoerende eenheid binnen het korps - altijd aan iemand die op het algemene niveau werkzaam is. Dat is in ons geval de heer Welten; hij is projectcoördinator. Dat is de rechtstreekse lijn tussen mij en de hoofdcommissaris. Via hem vindt ook de correspondentie naar boven en naar beneden toe plaats.

De heer **De Graaf**:

Betekent dit dat u nooit met de hoofdcommissaris zelf over het kernteam, de lopende onderzoeken en de opsporingsmethoden praat?

De heer **Woelders**:

Ik kan u verzekeren dat wij daar, gezien de historie, zeer regelmatig over praten. Bijna wekelijks.

De heer **De Graaf**:

Bijna wekelijks?

De heer **Woelders**:

Bijna wekelijks. Dat is dan meestal in aanwezigheid van de heer Welten. De heer Nordholt kijkt heel expliciet naar wat er in het kernteam gebeurt en wat er moet gebeuren. Neemt u van mij aan: hij stuurt daar heel expliciet in.

De **voorzitter**:

Dat kan ik wel van u aannemen. Maar wat is er dan veranderd met vroeger?

De heer **Woelders**:

Dan praat u over de situatie vóór of na half 1993? Daar zit natuurlijk een cruciaal punt: het moment waarop Amsterdam qua beheersverantwoordelijkheid het oude IRT onder zich kreeg, of de situatie daarvoor.

De **voorzitter**:

Nee, ik praat gewoon over de situatie zoals die ook uit het rapport-Wierenga naar voren komt. Daar blijkt niet uit dat de hoofdcommissaris zich er direct mee bezighoudt. Sterker nog, pas op de beroemde 8 november, als de heer Van Kastel en de heer Van Riessen bij de hoofdcommissaris komen, dan... Maar nu zegt u: elke week?

De heer **Woelders**:

De laatste tijd is het bijna wekelijks, ja.

De **voorzitter**:

Wat wisselt u dan uit?

De heer **Woelders**:

Dat kan verschillende informatie zijn. Het kan beheersinformatie zijn, waarbij het gaat over vacatures die binnen het team ontstaan. Het gaat over de inhoud van onderzoeken en over de keuzes van de onderzoeken die naar ons toe moeten.

De heer **De Graaf**:

Vertelt u de heer Nordholt ook welke methoden u hanteert?

De heer **Woelders**:

Als hij daarnaar vraagt, dan geef ik daar antwoord op.

De heer **De Graaf**:

Ja, als hij ernaar vraagt. Maar u vertelt het niet uit uzelf?

De heer **Woelders**:

Niet elke methode. Ik denk dat je verschillende methoden kunt toepassen binnen het opsporingswerk. Als het heel zware ingrijpende methoden zijn of methoden die op dit moment politiek gevoelig liggen - daar zijn er natuurlijk een aantal van - en ik zou overwegen om die op dit moment toe te passen in het onderzoek, dan zou ik die uit mijzelf melden. Maar het plaatsen van een camera, om maar een voorbeeld te noemen, is geen methode die ik aan de hoofdcommissaris meld, ook niet aan de heer Welten.

De heer **De Graaf**:

En vraagt de hoofdcommissaris wel aan u: welke methoden hanteer je?

De heer **Woelders**:

In zijn algemeenheid zijn daar wel gesprekken over geweest, met name natuurlijk nu de hele discussie over de parlementaire enquête speelt. Als er vragen zijn, dan beantwoord ik die. Wij hebben er ook wel discussie over: hoever kun je wel of niet gaan met een aantal methodes?

De heer **De Graaf**:

Met de heer Van Riessen praat u daar niet over?

De heer **Woelders**:

Daar praat ik met de heer Van Riessen ook wel over.

De heer **De Graaf**:

Maar het was toch een afspraak die de vorige ministers hadden gemaakt, dat de heer Van Riessen zich niet meer met het kernteam zou bemoeien?

De heer **Woelders**:

Als je kijkt naar de invulling in Amsterdam, dan zijn de beleidslijnen helder en duidelijk. Ik leg verantwoording af aan de heer Welten, die rechtstreeks onder de heer Nordholt "hangt". Binnen de korpsleiding zit ook de heer Van Riessen. De heer Van Riessen gaat met name ook over het justitiele bedrijf binnen het korps. Dus hij wordt wel genformeerd over wat er binnen het kernteam speelt. Het is alleen niet zo, dat hij de feitelijke beslissingen neemt die nodig zouden zijn. Dan kom ik bij de heer Nordholt terecht. Maar ik heb absoluut geen geheimen over dingen die binnen ons bedrijf spelen, in de richting van de heer Van Riessen. Hij blijft toch n van mijn bazen.

De heer **De Graaf**:

Het is dus niet zo, dat de heer Van Riessen volledig buiten dat circuit blijft en niet weet wat daar speelt.

De heer **Woelders**:

Hij weet wat er speelt.

De **voorzitter**:

Maar het was toch de bedoeling of althans n van de uitkomsten van de debatten over Wierenga? Ik heb de heer Van Thijn, toen nog minister van Binnenlandse Zaken, op de televisie zien zeggen: de heer Van Riessen heeft er niet meer mee te maken.

De heer **Woelders**:

Die heeft geen beheersverantwoordelijkheid en geen sturingsverantwoordelijkheid binnen het kernteam. Maar dat wil niet zeggen dat hij niet wordt genformeerd over datgene wat daar speelt.

De **voorzitter**:

Maar in feite maakt het bijzonder weinig uit. Dus ook dat van de debatten-Wierenga heeft weinig direct gevolg gehad.

De heer **Woelders**:

De hele IRT-affaire - daar zal een deel van het debat een bijdrage aan hebben geleverd - heeft bijgedragen tot een duidelijker beheersstructuur van het IRT. Het IRT hangt duidelijk onder een regio, die samenwerkt met een andere regio. Er zijn heldere beheersafspraken over wie wat doet, welke rechtspositie er is en waar beslissingsmomenten liggen. Dat is volkomen helder: dat is de lijn Welten-Nordholt. Die beheersverantwoordelijkheid is er nu.

De **voorzitter**:

Maar in de praktijk maakt het dus weinig of niets uit.

De heer **Woelders**:

Als ik het vergelijk met de situatie die wij vr half 1993 gehad hebben, waarbij het oude IRT formeel onder Utrecht was "opgehangen" en ze daar eigenlijk voor een groot gedeelte zelf kon uitmaken wat ze wel of niet deden, dan denk ik dat er een gigantisch verschil is met dit moment.

De heer **De Graaf**:

Maar het gaat om de periode dat Amsterdam al de beheers- en gezagsverantwoordelijkheid had over het IRT, dus over de periode vanaf 1 juli 1993. Toen was de heer Van Riessen binnen de korpsleiding degene die zich bemoeide met het kernteam.

De heer **Woelders**:

Ja, dat klopt.

De heer **De Graaf**:

Met de heer Van Kastel.

De heer **Woelders**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Als ik het nu goed begrijp, dan doet de heer Van Riessen dat nog steeds, maar ligt formeel het beslissingsmoment bij Welten en Nordholt.

De heer **Woelders**:

Nee, dat klopt niet. Formeel is de situatie zoals u die schetst.

De **voorzitter**:

Maar materieel is die niet zo?

De heer **Woelders**:

Materieel is die ook zo. De feitelijke beslissingen over wat er binnen het kernteam gebeurt, voor zover die op dat niveau moeten worden genomen, worden genomen door de heer Welten en de heer Nordholt. Dat wil niet zeggen dat de heer Van Riessen niet van de inhoud op de hoogte is. Hij is op de hoogte en zal binnen de korpsleiding daarover meepraten en zijn mening daarover geven. Ik denk op zichzelf dat dit een heel goede zaak is.

De heer **De Graaf**:

Wij zullen het, indien nodig, nog met de heer Van Riessen zelf opnemen. Het is de bedoeling dat de kernteams onderzoeken oppakken die gaan over groeperingen die tot de top van de georganiseerde criminaliteit behoren. Dat wordt dan gezegd door het CBO, het coördinerend beleidsoverleg. Geldt dat voor uw onderzoeken ook? Zijn de onderzoeken die u in het kernteam draait, gericht op groeperingen die echt tot de absolute top van de georganiseerde criminaliteit in Nederland behoren?

De heer **Woelders**:

Of ze tot de absolute top behoren, durf ik niet te zeggen. Ik heb ten eerste geen zicht op het overzicht van wat de top is en op welke plaats de onderzoeken van ons staan. Als ik naar de inhoud van de onderzoeken kijk die op dit moment draaien, dan zeg ik: die hebben de criteria die op zich kernteamwaardig zijn. Die horen bij ons thuis.

De heer **De Graaf**:

Hoe komen die onderzoeken dan bij u terecht? Daarin heeft u toch zelf ook een rol gespeeld: dit wel, dat niet?

De heer **Woelders**:

Ik heb daarin een adviserende rol gespeeld.

De heer **De Graaf**:

Dan moet u toch een redelijk beeld hebben van wat u niet en wel in onderzoek wilt nemen?

De heer **Woelders**:

Ja, als je praat over de keuze die in november 1994 gemaakt is. Dan heb ik het over de onderzoeken die toen binnen ons ressort gepresenteerd zijn; dat is dus nog niet het landelijk overzicht. Er is toen een presentatie geweest van een aantal onderzoeken. Daar is toen onder leiding van de heer Behling, advocaat-generaal in Amsterdam, een keuze gemaakt. Door dat comit, waartoe een aantal officieren van justitie en een aantal politiechefs behoorden, is toen een keuze gemaakt over de onderzoeken. Binnen de daar gekozen onderzoeken was het onderzoek dat wij kregen, het zwaarste van het totaal. Ik vond het ook inhoudelijk kernteamwaardig. Het advies dat ik dus gaf, was: kom maar met dat onderzoek naar ons toe. Dat wil echter niet zeggen dat ik het totale landelijke beeld heb en zeg: binnen het land staat het op de vijfde plaats. Dat overzicht heb ik niet. Ik vond het onderzoek dat toen gekozen is en ook het onderzoek dat later, januari dit jaar, naar ons toe gekomen is, op zich kernteamwaardig. Zij voldoen aan het criterium dat het om een zware groepering gaat. Ik denk dat je daar goed en intensief onderzoek naar moet doen. En derhalve kun je dat in het kernteam doen.

De heer **De Graaf**:

En van de onderzoeken die u het kernteam draait, liep al bij n van de units bij de centrale recherche.

De heer **Woelders**:

Ja, correct.

De heer **De Graaf**:

Waarom is dat eigenlijk overgenomen door het kernteam?

De heer **Woelders**:

Dat onderzoek is in de loop van vorig jaar binnen de centrale recherche aangevangen. Het lag bij een unit die daarmee actief bezig is geweest. Die unit was op zich beperkt in sterkte en had ook niet de beschikking over een aantal mensen in de ondersteuning. Met name ontbeerde men een OT en een behoorlijke inzet van CID. Er zat ook financieel een probleem achter.

De heer **De Graaf**:

Het is toch niet zo, dat de centrale recherche in Amsterdam geen observatieteam heeft?

De heer **Woelders**:

Nee, die hebben ze. Maar dat OT moet een zevental units binnen Amsterdam bedienen. Daar moet je dus keuzes in maken. Er was toen de principie keuze gemaakt om het OT dat voor de centrale recherche zou moeten rijden, aan een onderzoek te koppelen dat net een andere unit draaide. Men zat dus vaak zonder observatieteam. Het onderzoek vergde in de loop van de tijd steeds meer inspanning. Men zou veel meer tijd moeten hebben om tot succes te kunnen komen. Om die reden is begin dit jaar met name door Vrakking, in overleg met de korpsleiding en uiteindelijk voorgelegd aan het CBO en de PG's, beslist om het onderzoek over te dragen aan het kernteam. De achtergrond was dat bij ons meer mensen en materieel beschikbaar waren. Wij hadden de ruimte om goed naar het onderzoek te kijken.

De heer **De Graaf**:

Hoeveel onderzoeken draait u in het kernteam?

De heer **Woelders**:

Wij draaien op dit ogenblik n groot onderzoek. Er is recentelijk een keuze gemaakt voor een tweetal andere onderzoeken. Daar zijn wij nu mee gestart.

De heer **De Graaf**:

Kunt u iets zeggen over de inhoud van de onderzoeken zelf? Om wat voor een soort groeperingen gaat het?

De heer **Woelders**:

Er zit een groepering bij die, voor zover wij nu kunnen zien, behoorlijk georganiseerd is en zich met name bezighoudt met de verdovende-middelenhandel, zowel hard- als softdrugs.

De heer **De Graaf**:

Hollandse netwerken?

De heer **Woelders**:

Wel relaties naar Nederlandse netwerken. Er zitten ook wat buitenlanders in. Wij zien ook dat er met name corruptieve contacten binnen die organisaties zijn.

De heer **De Graaf**:

Corruptieve contacten met de overheid?

De heer **Woelders**:

Met de overheid. En dat is breed: dat zijn ambtenaren zowel binnen de politie als mogelijk binnen gemeenten.

De heer **De Graaf**:

Concentreert zich dat op Amsterdam?

De heer **Woelders**:

Dat ligt in Amsterdam, maar ook breder.

De **voorzitter**:

Zit er meer in dan ons gemeld is door Bovenkerk en Fijnaut? Zitten daar meer corruptieve contacten in? Zij hebben die immers allemaal bekeken.

De heer **Woelders**:

Dat kan ik niet met zekerheid zeggen. Ik denk dat daar niet meer in zit. Het is een onderzoek dat twee weken terug in overleg binnen de driehoek bij ons is verkozen. Daarvan is door de heer Vrakking gezegd: ik zal dat voorleggen bij het CBO ter uiteindelijke beslissing dat het inderdaad naar het kernteam gaat. Dat is op dit moment de lijn. Wij zijn nu net in het onderzoek gesprongen. Ik weet dat er informatie in zit die ook in het onderzoek van de heren Bovenkerk en Fijnaut betrokken is. Of zij alles gezien hebben, met name de recente informatie, dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Maar u zegt: dit gaat ook speciaal over corruptie, over corruptieve contacten.

De heer **Woelders**:

Wellicht informatie dat er corruptieve contacten zijn.

De **voorzitter**:

Maar goed, is het dan van een heel andere aard dan die ons geschilderd is?

De heer **Woelders**:

Nee, dat ligt in dezelfde aard.

De heer **De Graaf**:

Dat is n onderzoek. Het andere onderzoek is het onderzoek dat u heeft overgenomen van unit 1?

De heer **Woelders**:

Nee, wij hebben geen onderzoeken overgenomen van unit 1. Wij hebben begin dit jaar een onderzoek overgenomen van de centrale recherche. Dat onderzoek liep al. Dat is op zich een criminele groepering die zich vrij professioneel organiseert, die meerdere strafbare feiten pleegt. Je ziet daar strafbare feiten op het gebied van fraude, je ziet daar strafbare feiten op het gebied van techniek. Ook daar zitten mogelijk corruptieve contacten in.

De heer **De Graaf**:

Als u het over techniek heeft, kunt u dan wat explicieter zijn? Waar hebben wij het dan over?

De heer **Woelders**:

Dat zijn ontwikkelingen op het gebied van incryptie op computers. Dat zijn ontwikkelingen op het gebied van scanapparatuur. Dat soort technieken zie je toegepast worden binnen die groeperingen.

De heer **De Graaf**:

Dan gaat het dus eigenlijk over, wat wij noemen, de contra-observatie?

De heer **Woelders**:

Dat is een onderdeel.

De heer **De Graaf**:

Dat is een onderdeel. Dus dat zit in het kernteam?

De heer **Woelders**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Woelders, wat zijn daar de strafbare feiten? U noemt twee dingen die op zich niet strafbaar zijn. Over wat voor type strafbare feiten spreken wij dan?

De heer **Woelders**:

Nou, ik denk dat wij wel dingen noemen die op zich strafbaar zijn. Wij zien meerdere strafbare feiten. Wij zien heldere strafbare feiten in de richting van fraude, valsheid in geschrifte.

De heer **Rouvoet**:

Ik bedoel de techniek.

De heer **Woelders**:

De techniek is voorlopig als strafbaar feit genoemd in artikel 140 inzake de criminele organisatie in relatie tot artikel 139c Wetboek van Strafrecht. Dat is het plegen van bijzondere verrichtingen teneinde communicatieverkeer te onderscheppen. Het gaat om wat normaal vrij in de ether te verkrijgen is. Wij zien binnen deze groepering aanwijzingen dat zij mogelijk bijzondere verrichtingen toepassen waardoor zij dat berichtenverkeer onderscheppen. Dat is strafbaar gesteld in dat artikel. Dat is vrij recent strafbaar gesteld. Ik heb ook geen kennis van zaken die elders in Nederland op dit vlak gedraaid hebben. In zoverre is het ook een pioniersfunctie.

De heer **Rouvoet**:

Maar u heeft het dan niet over het scannen als zodanig?

De heer **Woelders**:

Op zich is het scannen als zodanig niet strafbaar in Nederland. Als je daar bijzondere verrichtingen voor verricht, is het wel strafbaar.

De heer **De Graaf**:

Maar wij hebben het nog steeds niet over heel zware delicten die ook ongelooflijk zwaar worden bestraft?

De heer **Woelders**:

Ik denk dat er op het zwaarste delict zes jaar staat. Dat is de handel in PMK, een grondstof voor XTC.

De heer **De Graaf**:

Maar dat gaat niet over de contra-observatie. Wij hadden het nu even over de techniek bij het af luisteren, scannen, incryptie en dergelijke.

De heer **Woelders**:

Als je het Wetboek van Strafrecht op dit moment in Nederland bekijkt, vind je voor dat soort delicten dat soort straffen niet. Het was tot voor kort al zoeken om iets strafbaars te vinden. Het ligt er nu. Maar je mist voor dat soort dingen een aantal strafbaarstellingen.

De heer **De Graaf**:

Het gaat mij om het volgende. Als het hier gaat over strafbare feiten die niet tot de zwaarste in Nederland worden gerekend - ik verwijs naar het Wetboek van Strafrecht - dan is er een andere reden waarom u dat nu specifiek in onderzoek neemt. Daar kunt u wel wat explicieter over zijn.

De heer **Woelders**:

Op zich is de zwaarte van een strafbaar feit volgens mij niet een criterium om te zeggen: dan moet je wel of niet een groepering pakken. Die feiten liggen er. Ik denk dat als met name de impact van een organisatie waar je aan werkt, met name de impact op de samenleving, op de democratie, op de overheid, zwaar is, dan is dat een reden om het onderzoek binnen te halen. Dat is, denk ik, hier de oorzaak geweest voor die beslissing.

De heer **De Graaf**:

Dat is terug te voeren op het feit dat de politie en het openbaar ministerie in Amsterdam daar in de afgelopen tijd gewoon ontzettend veel last van hebben gehad. Ik noem contra-observatie, het volgen, intimidatie en dergelijke.

De heer **Woelders**:

Ja, dat is bij ons heel expliciet geweest, ook omdat er natuurlijk het nodige over in de pers gekomen is. Maar het is een fenomeen dat al jaren binnen de politie in Nederland gezien wordt. Dat heeft een aantal uitwassen gehad. Ik denk met name aan dit jaar en vorig jaar. Het is ook een fenomeen waar je heel kritisch naar moet kijken en dat uitermate lastig is om je opsporingswerk, je werk als overheid te kunnen doen.

De heer **De Graaf**:

Ik wil graag even doorgaan op die contra-observatie. Gisteren hebben wij in de krant mogen lezen dat u aanhoudingen heeft verricht. Ik neem aan dat dat over de zaak gaat waar wij nu over spreken.

De heer **Woelders**:

Ja, wij hebben in het kader daarvan een aantal aanhoudingen en huiszoekingen verricht. Dat klopt.

De heer **De Graaf**:

Denkt u dat u nu af bent van de contra-observatie, dat u er geen last meer van zult hebben?

De heer **Woelders**:

Ik heb die illusie sowieso aan het begin van het onderzoek al niet gehad. Die heb ik nog steeds niet. Ik denk dat het goed is om aan te geven dat het wat moeilijk is om nu inhoudelijk een aantal dingen over dit onderzoek te zeggen, omdat ik het onderzoek dan zou kunnen schaden. Er zit een aantal mensen vast. Die zullen morgen naar de rechter-commissaris gaan. Daar moet je dus voorzichtig mee zijn. Ik denk dat je met dit onderzoek een aantal dingen boven water zou kunnen halen, dat je een aantal ontwikkelingen zou kunnen zien. Daarvan zou je mogelijk kunnen vaststellen dat het strafbare feiten zijn die tot een veroordeling leiden. Je ziet misschien ook een aantal gaten in de wetgeving, waarbij je zou kunnen zeggen dat het misschien goed is om daar als wetgever wat aan te doen. Ik denk dat wij de illusie dat wij nu en in de toekomst van contra-observatie af zouden zijn, niet hoeven te hebben. Dat fenomeen hebben wij en daar blijven we last van houden.

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp dat u er niet al te veel over kunt zeggen, maar is het niet zo dat door de aanhoudingen van eergisteren, u in elk geval het gevoel heeft: nou hebben wij het probleem dat wij de afgelopen jaren hebben gehad met contra-observatie, af luisteren, inbreken en dergelijke, van tafel en opgelost?

De heer **Woelders**:

Nee, dat probleem is niet opgelost. Ik denk dat je dat met dit soort onderzoeken ook niet zult oplossen, omdat het een middel is waarvan de criminelen zien dat het toch werkt. Zij zijn door dit soort middelen in staat...

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp dat er in elk geval andere criminelen zijn die het ook kunnen doen. Maar hebben wij het nu over de mensen die u in de afgelopen twee jaar het leven zuur hebben gemaakt of hebben wij het daar niet over?

De heer **Woelders**:

Die mensen zitten ertussen. Wij hebben in dit onderzoek de hoop dat wij toch een aantal vraagtekens die er op dit moment zijn...

De **voorzitter**:

Om even helder te zijn: heeft u de mensen die bij u de telefoon hebben afgeluisterd, nu te pakken?

De heer **Woelders**:

Het is moeilijk om daar antwoord op te geven. Ik kan er antwoord op geven, maar het is de vraag of dat verstandig is in de openbaarheid. Daarmee kan ik het onderzoek schaden.

De **voorzitter**:

Maar het is een vraag die natuurlijk speelt. Daarom bent u er toch ook naar op zoek? Immers, die mensen ontregelden u speciaal.

De heer **Woelders**:

Daar is de doelstelling op gericht. De hoop is ook dat wij erbij gekomen zijn.

De **voorzitter**:

U hoopt dat u ze te pakken heeft?

De heer **Woelders**:

Ik hoop dat wij ze te pakken krijgen.

De **voorzitter**:

krijgen! Het afluisteren van uw telefoon, het afluisteren van mijn telefoon, het inbreken, dat is natuurlijk evident strafbaar. Maar nu wil ik nog even doorgaan op dat contra-observeren. Je kunt de stelling "de politie mag wat elke burger mag" omdraaien. De politie vindt dat zij mag observeren. Mag een ander daar dan niet weer achteraan rijden?

De heer **Woelders**:

Als u het zo zegt, dan mag iemand dat. Ik denk dat het essentieel is om te kijken naar de doelstelling van die man of vrouw. Ik geef even simpelweg een voorbeeld. Als de doelstelling is om op het moment van een aanhouding een foto te maken die de dag daarop in de krant kan worden geplaatst...

De **voorzitter**:

Zo is het toch begonnen?

De heer **Woelders**:

Zo is het ook begonnen. Dan is daar op zich niets mis mee. Dat is het werk van een journalist. Die moet dat, denk ik, vooral kunnen en blijven doen. Alleen er kan een moment zijn waarop het contra-observeren een onderdeel wordt van een totaal proces. En daar zijn in het verleden in de onderzoeken die wij gedaan hebben, ook wel beelden van. Een totaal proces zou kunnen zijn: middels contra-observatie niet alleen acties van observatieteams in beeld brengen, maar ook politiemensen priv 's avonds aan het eind van hun werk naar huis brengen, officieren van justitie naar huis brengen, daarnaast proberen corrupte ambtenaren aan een lijntje te krijgen die bereid zijn om informatie te geven. Als dat totale pakket van informatievergaring er ligt en zij willen dat actief gaan gebruiken om of strafprocessen te verstoren of deals aan te gaan met de overheid waardoor mensen niet vervolgd gaan worden, dan praat je over een heel ander stuk contra-observatie. Dan is het in mijn ogen een onderdeel van criminele handelingen die dusdanig versturend zijn voor een operationeel proces van ons, die uiteindelijk versturend zijn voor de democratie. Je ziet ook die bewegingen in de richting van de activiteiten van de BVD. Dan denk ik dat je over een heel ander soort contra-observatie praat.

De heer **De Graaf**:

U heeft in de zaak-Z. tijdens de vervolging last gehad, n via afluisteren, n via contra-observatie n zelfs tot en met inbraken bij het openbaar ministerie. Komt dat nu ook nog voor, en in welke mate?

De heer **Woelders**:

Wij zien, en dat hoor je ook middels meldingen elders in het land, dat er nog steeds contra-observatie plaatsvindt.

De heer **De Graaf**:

Ik heb het over Amsterdam.

De heer **Woelders**:

Ook in Amsterdam.

De heer **De Graaf**:

Dan hebben wij het niet alleen over "het naar huis brengen". Daarmee bedoelt u dat een politieman of iemand van het openbaar ministerie na zijn werk wordt gevolgd, ook zichtbaar voor hemzelf, totdat hij thuis de auto neerzet?

De heer **Woelders**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dat is een vorm van intimidatie, of niet?

De heer **Woelders**:

Dat kan een vorm van intimidatie zijn. Het hangt ervan af hoe zij het hanteren. Het kan ook zijn om een helder totaalbeeld te krijgen van datgene waar de politie mee bezig is. Het kan voor hen ook een aanzet zijn om te lokaliseren waar iemand woont, waar zijn PTT-kast is en op welke manier zij hem kunnen afluisteren. Heeft iemand kinderen? Kunnen wij daar misschien wat mee doen? Die bewegingen zouden in zo'n proces kunnen passen.

De heer **De Graaf**:

Zie u meer dan alleen maar het naar huis brengen? U bent indertijd afgeluisterd. Heeft u het afgelopen jaar nog allerlei mensen gezien bij wie de telefoonkast was opengebroken om daar een zendertje in te zetten?

De heer **Woelders**:

Ik heb het laatste jaar geen indicaties op dat punt gehad. Contra-observatie heeft vorige week nog bij collega's gespeeld.

De heer **De Graaf**:

Ja, maar dat zijn dan volgers. Wat zijn er nog meer voor varianten, worden er nog inbraakpogingen gedaan?

De heer **Woelders**:

Ik heb daar recent geen informatie over gehad. Wat ik bijvoorbeeld wel zie, is dat men met name vanuit de criminaliteit actief is op het semafoonverkeer. Ook dat zien wij recent in de activiteiten. Wat men dus doet, is het aanschaffen en het maken van apparatuur waarmee semafoonverkeer uit de lucht gehaald kan worden.

De heer **De Graaf**:

Alles wat u doet, kunnen zij ook.

De heer **Woelders**:

Dat doen zij ook. Ook daar is dan weer het verhaal: als zij het gedaan hebben, wat doen zij daar dan mee? Als je ziet dat er aanwijzingen dat zij op die manier organisaties in kaart proberen te krijgen - concurrerende organisaties op het gebied van bijvoorbeeld drugs of de overheid - en dat zij daarmee dus proberen druk te genereren in een bepaalde richting, dan geeft dat al aan dat het een middel is om bepaalde dingen voor elkaar te krijgen.

De heer **De Graaf**:

Waarom doen zij het nou? U zei: het kan zijn om vervolging als het ware te beïnvloeden, om te weten te komen hoever u bent met het opsporingsonderzoek. Of gaat het ook verder?

De heer **Woelders**:

Als je naar de groeperingen kijkt waar wij de laatste tijd zicht op hebben, dan denk ik dat zij het doen uit crimineel gewin. Het zijn een soort facilitaire bedrijven die ingehuurd kunnen worden door mensen die bereid zijn te betalen. Die klanten kunnen dan verschillende doelstellingen hebben. Zij kunnen zeggen: ik wil weten hoe die organisatie van die crimineel werkt, want hij is concurrerend voor mij in mijn deelvlak; het zou plezierig zijn als ik hem op de een of andere manier een hak kon dwars zetten. Het kan ook zijn, en dat is in mijn beleving de achtergrond in de zaak-Z. geweest, dat men dit soort gegevens nodig achtte om in het strafproces uiteindelijk onder veroordelingen uit te komen, om uiteindelijk zaken onderuit te krijgen dan wel te vertragen.

De heer **De Graaf**:

U zegt nu "men". "Men" is in dit geval dan de hoofdverdachte in de zaak-Z., of niet?

De heer **Woelders**:

Nee, nee, dat hoort u mij niet zeggen. Ik zeg: er is een soort facilitaire groepering. In die groep zitten allerlei soorten mensen. Die kunnen worden ingehuurd door mensen in de organisatie om dit soort dingen te doen.

De heer **De Graaf**:

Maar u zegt: dat zal men nuttig hebben gevonden met het oog op het beïnvloeden van het strafproces.

De heer **Woelders**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

"Men" is toch niet zomaar iets abstracts?

De heer **Woelders**:

Nee, in mijn beleving zijn dat mensen in de organisatie die wij toentertijd ter zitting gebracht hebben. Daarbij hoort u mij niet zeggen dat het de hoofdman is. Als ik dat zou zeggen, moet ik dat bewijzen. Dat is dus niet bewezen.

De heer **De Graaf**:

Ik hoor u ook niet zeggen: dat is de advocaat geweest.

De heer **Woelders**:

Dat hoort u mij ook niet zeggen, want dan zou ik dat ook moeten bewijzen. Alleen, iedereen heeft gezien wat er rondom dat proces gespeeld heeft, op welke momenten er dingen op tafel gekomen zijn. Dan moet iedereen zijn beeld maar vormen. Voor mij is de conclusie dat het niet toevallig is geweest.

De **voorzitter**:

Wat is hiervan nu verboden en wat is lastig? Het gedeelte dat lastig is voor u, daarbij luidt natuurlijk de redenering van criminelen: wij doen terug wat ze met ons ook doen. Zij brengen ons ook naar huis, dus wij brengen hen ook naar huis.

De heer **Woelders**:

Wat lastig is voor politiemensen, met name in een strafproces, dat is op zich eigenlijk niet zozeer van belang. Dat is een onderdeel van je taak. Het zijn dingen die je voor de rechter moet verantwoorden. Dus dat het lastig is, het zij zo, maar daar hoor je maar mee te leven. Maar je ziet daarnaast toch dat er een aantal dingen zijn die gewoon strafbaar zijn. Het op tafel brengen van documenten die onvreemd zijn binnen Justitie of binnen unit 1, is gewoon diefstal van documenten, van informatie. Het aftappen van telefoongesprekken van meerdere politiemensen is gewoon een strafbaar feit. Zo vind je op de achtergrond een aantal strafbare feiten terug die de basis vormen voor de informatie die straks op de zitting wordt ingebracht, op welke wijze dan ook. Dat frustreert op dat moment het strafproces.

De **voorzitter**:

En welke bewijzen heeft u nu, wie erachter zit?

De heer **Woelders**:

In dit stadium van het onderzoek waar wij nu mee bezig zijn, is het heel moeilijk om op die vraag in alle openbaarheid antwoord te geven. Nogmaals, dan schaad ik het onderzoek.

De **voorzitter**:

Weet u het en kunt u het niet zeggen? Of weet u het niet?

De heer **Woelders**:

Wij hebben wat indicaties en op andere punten wat bewijs in de richting van een aantal mensen die daar een rol in hebben. Maar of het straks voldoende zal zijn om die hele club of een gedeelte voor de rechter te brengen, dat zal moeten blijken.

De **voorzitter**:

Maar u zei zojuist: de advocaat van Z. was het niet?

De heer **Woelders**:

Nee, ik zei: u hoort mij niet zeggen dat hij het is, want ik heb absoluut geen bewijs dat hij daartussen zit.

De heer **Koekkoeck**:

Mijnheer Woelders, hoe houdt u nu de zaken uit elkaar? U heeft zelf de toch niet aangename ervaring gehad dat u last had van de contra-observatie. Tegelijkertijd geeft u leiding aan een onderzoek waar dit ook onderdeel van uitmaakt. Hoe houdt u de zaken uit elkaar?

De heer **Woelders**:

Dat is een belangrijke vraag. Die heb ik met name mijzelf ook gesteld. De situatie was dat tot 1 maart van dit jaar het onderzoek naar al deze activiteiten binnen de centrale recherche plaatsvond. Daar had ik geen echte lijnverantwoordelijkheid in. Ik wist globaal wel wat daar speelde, maar ik heb daar niet in gestuurd. Er is per 1 januari beslist door de hoofdofficier in samenspraak met een aantal mensen om het onderzoek bij het IRT neer te leggen. Men wist toen dat ik teamchef was van het IRT. Die beslissing is dus bewust genomen. Feitelijk, toen wij op 1 maart het onderzoek kregen, hebben wij het zo afgeregeld dat het onderzoek naar deze groepering onder de verantwoordelijkheid van een teamleider valt. Dat is de heer Kruijer die binnen ons IRT zit. Hij trekt dat onderzoek. Hij voert ook het overleg met justitie, het overleg met de rechter-commissaris. Hij neemt dus de operationele beslissingen en hij is ook de man die het totale onderzoek stuurt. Ik kijk daar natuurlijk als verantwoordelijk teamchef in mee. Als er naar mijn mening dingen niet goed gaan, zal ik dat aankaarten. Maar ik stuur dus niet rechtstreeks het onderzoek. Ik vind ook dat ik dat niet moet doen.

De heer **De Graaf**:

Maar u kunt wel getuige worden in uw eigen onderzoek.

De heer **Woelders**:

Dat ben ik al.

De heer **De Graaf**:

Niet als teamchef maar als persoon.

De heer **Woelders**:

Ja, dat ben ik al, want ik heb aangifte gedaan van een aantal strafbare feiten in dat onderzoek. Het is dus zeker niet uit te sluiten dat ik op een gegeven moment als getuige daar moet komen. Om die reden moet je dat onderzoek ook niet sturen.

De heer **De Graaf**:

Maar kunt u dan toch nog enigszins objectief zijn over dat onderzoek?

De heer **Woelders**:

Ja, omdat ik de uiteindelijke beslissing over wat er in het onderzoek wel en niet gebeurt, niet neem. Die neemt de teamchef in overleg met de officier van justitie. Als ik het daar niet mee eens zou zijn, dan kan ik dat zeggen. Dan zal ik dat ook niet laten. Maar uiteindelijk ligt de beslissing daar. Die ligt dus niet bij mij.

De heer **De Graaf**:

Als u er niet bij betrokken was geweest, dan was u wel gewoon degene die de beslissingen zou nemen? De zaak ligt dan toch anders dan bij andere kernteams, lijkt mij.

De heer **Woelders**:

In principe is het zo dat wij een tweetal teamleiders binnen het onderzoek hebben. Dat zijn de mensen die de feitelijke dagelijkse gang van zaken bijhouden, die daarin de dagelijkse beslissingen nemen. Ik kijk daar in z'n algemeenheid in mee en ik stuur daarin bij. In situaties waarbij ik dus echt vind dat het de verkeerde kant opgaat, dan kan het zo zijn dat ik op dat moment in overleg met de officier zeg: jongens, wij moeten toch een andere kant op. Daar zal ik mij in dit onderzoek wat terughoudend in opstellen, want ik vind dat ik die beslissingen niet moet nemen. Ik ben daar partij in. Dat krijg je dus altijd terug.

De heer **De Graaf**:

Ik heb nog een vraag over de contra-observatie en alles wat daarmee samenhangt. Maakt van uw onderzoek ook deel uit het onderzoek gericht op journalisten?

De heer **Woelders**:

Nee. Dat is een gedeelte geweest, een deelonderzoek in het onderzoek dat vorig jaar binnen de centrale recherche heeft gedraaid. Dat is op het moment dat het onderzoek op 1

maart naar ons toekwam, ook bewust daar gehouden. Dus dat onderzoek loopt nog. Die gerechtelijke vooronderzoeken zijn gesloten of worden gesloten. Maar als daar nog activiteiten van de politie in moeten plaatsvinden, dan vinden die plaats middels de oude mensen van de oude unit die erin gewerkt hebben.

De heer **De Graaf**:

Dat betekent dat u dus zelf in het kernteam dat onderzoek tegen journalisten niet leidt.

De heer **Woelders**:

Correct.

De heer **De Graaf**:

Maar er zijn natuurlijk per definitie linken. Als journalisten aan informatie zijn gekomen op al dan niet strafbare wijze, dan komt dat ook weer van mensen die nu net onderzoeksobject kunnen zijn.

De heer **Woelders**:

Natuurlijk zijn er linken. Maar als u sec kijkt naar het onderzoek van de journalisten waar u op doelt, is dat op zich een apart strafbaar feit. Het is in de openbaarheid brengen van informatie waarvan justitie zegt: dat is gestolen informatie en derhalve heling.

De heer **De Graaf**:

Heling?

De **voorzitter**:

Zou ik ook strafbaar zijn? Ik heb ook zo'n enveloppe gekregen. Ben ik volgens u ook strafbaar als ik het publiek maak?

De heer **Woelders**:

Dat hangt ten eerste af van het doel waarmee u het doet.

De **voorzitter**:

Waar mijn opzet al op gericht was, of zo?

De heer **Woelders**:

Als uw opzet gericht is op het openbaar maken van documenten, waarvan u weet dat die gestolen zijn, denk ik dat het voor u ook zou kunnen gelden, tenzij er een dusdanig zwaar belang is - dat zal de rechter moeten afwegen - dat u daartoe gehouden bent. Of daar een veroordeling voor gaat plaatsvinden, dat zullen wij dan in de loop van dit jaar gaan zien. Dat komt voor de rechter en dan volgt er een beslissing. Maar dat is op zich sec een los onderzoek. Het is de heling gepleegd door de journalist. Daar worden mensen over gehoord. Daar komt ook een strafzaak van. Het kan best zijn dat in die strafzaak verklaringen zitten die wij weer in het totale onderzoek gebruiken.

De **voorzitter**:

Het openbaar maken van geheime stukken door een journalist, wordt toch pas eventueel heling als daar zwaar voor betaald is? Een journalist die in dit land gewoon stukken publiceert, is daarmee toch niet strafbaar?

De heer **De Graaf**:

Dat gebeurt toch elke dag.

De **voorzitter**:

Dat gebeurt aan de lopende band.

De heer **Woelders**:

Wie zegt mij dat daar niet voor betaald is en dat er andere gunsten tegenover gestaan hebben?

De **voorzitter**:

Wat zegt u?

De heer **Woelders**:

Wie zegt mij dat daar niet iets tegenover gestaan heeft? Daar zou het onderzoek wel eens op gericht kunnen zijn.

De **voorzitter**:

Maar u zit dan wel op een moeizaam snijveld. Als u zegt dat het publiceren van geheime informatie die bij u gestolen is, heling is, dan zou ik alle lekken de kost willen geven die in

Amsterdam en elders plaats hebben gevonden en die in de krant staan. Dat kun je toch nooit zo zeggen!

De heer **Woelders**:

Zij zijn verdacht van heling. Of zij heling gepleegd hebben, zal uiteindelijk de rechter moeten beslissen. Dat is sowieso het geval. Maar het is op zich een snijvlak van enerzijds de belangen en de verplichtende taak van de journalistiek ten opzichte van wat strafbaar gesteld is binnen de Nederlandse wetgeving. Dan zit je op een grens waarvan justitie hier zegt: wij zijn hier over de grens gegaan. Die discussie hebben wij ook binnen de zitting van de zaak-Z. gehad. Toen kwam de advocaat op een gegeven moment met documenten waarvan hij redelijkerwijs zou kunnen vermoeden dat die van misdrijf afkomstig waren. Toen is ook heel expliciet aan het hof gevraagd: vindt u dat het ingebracht kan worden of niet? Dat is een heel moeilijke discussie. Ik hoop ook dat er straks, ook voor journalisten, helderheid komt via een eventuele strafzaak of dat inderdaad zo is.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Woelders, leidt het niet tot een zekere mate van rechtsongelijkheid als de politie wel de journalisten die zich bezighouden met de misdaadjournalistiek, aanpakt als die op hun stoep, al dan niet geregistreerd, een document aantreffen dat gestolen of geheim is, terwijl dat niet geldt voor niet-journalisten in andere branches - of dat nu in de politiek is, binnen de overheid etcetera - die exact dezelfde geheime bronnen hebben en daarover publiceren? Gebeurt dat omdat u er meer last van heeft, omdat het meer invloed heeft op een lopend onderzoek?

De heer **Woelders**:

Het criterium is niet of iemand een misdaadjournalist is of niet. Dat is op zich niet van belang. Waar het om gaat, is dat iemand informatie binnenkrijgt waarvan hij redelijkerwijs zou kunnen weten of weet dat het middels misdrijf is verkregen. Als je dan publiceert, dan is het de vraag of je de wet op dat moment overtreedt.

De heer **De Graaf**:

Ik stel nog een vraag daarover. Elke journalist die van een ambtenaar - een klokkeluider zoals zij dat wel noemen - een stuk krijgt waarop staat "geheim" of "vertrouwelijk", weet dat die ambtenaar zich schuldig maakt aan een ambtsdelict. Die schendt namelijk zijn geheimhoudingsplicht.

De heer **Woelders**:

Dat zou kunnen.

De heer **De Graaf**:

Die journalist gaat toch daarmee de boer op. Dat is namelijk zijn of haar werk. Vindt u dan ook dat de politie die journalisten moet aanpakken?

De heer **Woelders**:

Ik vind ten eerste dat die beslissing niet bij de politie ligt.

De heer **De Graaf**:

U heeft als recherchechef een grote invloed op de keuze van onderzoeken. Dat is materieel zo.

De heer **Woelders**:

Ja, ik heb daar een adviserende rol in. Zeker de laatste jaren is de verantwoordelijkheid van het OM steeds helderder geworden en ligt de uiteindelijke, finale beslissing daar waar die ook hoort. Je zit hier op een heel moeilijk terrein. Als je echt een indicatie hebt dat het middels misdrijf verkregen is en je kunt dat ook bewijzen, dan is het niet ondenkbaar dat je die stappen inderdaad zet, ervan uitgaande dat straks in het strafproces blijkt dat ook de rechter vindt dat dit strafbare feiten zijn. Als straks in dit proces blijkt dat dat niet zo is, dan weet je dus ook in de toekomst waar je aan toe bent. Maar het is aan de andere kant ook een beetje vreemd als je op deze manier alle informatie die straks verkregen wordt middels misdrijf kunt witwassen. Want als je daarmee begint, dan is het hek van de dam. Als je er als ambtenaar, of als wie dan ook, maar voor zorgt dat informatie die onder jou ligt via een

slinkse wijze die niet te achterhalen is, bij een journalist terecht komt, dan is het dus openbaar en kun je er alles mee doen.

De **voorzitter**:

Nee, de vraag is: is de verantwoordelijkheid van de journalist, die in ons land nu eenmaal ook de plicht en het recht heeft om te publiceren wat hij door vrije nieuwsgaring verkrijgt, afgezet tegenover het feit dat er eventueel strafbare feiten aan te pas komen, misschien in dit geval zelfs ernstige strafbare feiten? Natuurlijk. Alleen waar het gevaarlijk kan worden, is als de journalist ook vervolgd gaat worden in feite meer om wat hij publiceert dan om de wijze waarop het verkregen is.

De heer **Woelders**:

Daar ligt een moeilijk punt. Dat ben ik op zich met u eens. Aan de andere kant moet je het wel zo bekijken. Als die informatie bij de journalist komt, als hij weet dat het door misdrijf verkregen is en het wordt bij hem neergelegd terwijl hij misschien ook nog zou kunnen vermoeden dat het een totaal-verhaal zou kunnen zijn - en die indicaties zijn er in die twee zaken dat het een totaal-strategie is van misschien een criminele organisatie - dan vind ik dat verwijtbaar aan die journalist. Of het strafbaar is, zal de rechter moeten bepalen. Ik ben dan ook uitermate benieuwd wat daaruit zal komen.

De **voorzitter**:

Heeft u vroeger ooit tegen journalisten gerechercheerd?

De heer **Woelders**:

Wat zegt u?

De **voorzitter**:

Heeft u vroeger ooit op journalisten gerechercheerd, of op lekkers binnen het apparaat?

De heer **Woelders**:

Nee.

De **voorzitter**:

Of op lekkers binnen de politie?

De heer **Woelders**:

Lekken of lekkers?

De heer **De Graaf**:

Mensen die informatie lekken uit de Amsterdamse politie, bijvoorbeeld naar de journalistiek, naar kranten.

De heer **Woelders**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Daar wordt niet op gerechercheerd?

De heer **Woelders**:

Of daarop gerechercheerd wordt, weet ik niet. Ik heb daar niet op gerechercheerd, voor zover ik dat terug kan halen.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Woelders, u had het over corruptieve contacten tussen criminelen en politie. Nu is ons een geval bekend van een overleg tussen een paar mensen van justitie en een paar mensen van het openbaar ministerie, waaruit is geëkt. Volgens mij moet u daarvan afweten. Ligt dit ook alleen aan de politie of vermoedt u dat ook het openbaar ministerie corruptieve contacten heeft met criminelen?

De heer **Woelders**:

U heeft het over een overleg tussen justitie en het OM?

De heer **Rabbae**:

Ja, het was heel beperkt. Er waren maar een paar mensen bij betrokken.

De heer **Woelders**:

Ik weet niet helemaal waar u op doelt. Als u mij vraagt of het mogelijk is dat er binnen justitie geëkt wordt, dan kan dat, zoals dat ook binnen het politieapparaat kan.

De heer **Rabbae**:

Nee, dit was een gemengd groepje.

De **voorzitter**:

Wie en wie?

De heer **Rabbae**:

Het waren ambtenaren van de politie en ambtenaren van het openbaar ministerie op Amsterdams niveau. Daaruit is geëld. Ligt dat volgens u alleen aan de politie en vermoedt u dat er ook bij het OM lekkagemogelijkheden aanwezig zijn.

De heer **Woelders**:

Ik kan mij geen beelden vormen bij de casus die u nu geeft. Ik ga daar geen conclusies aan verbinden, ik zou niet weten wie daarin lekt.

De heer **Rabbae**:

Op grond van uw kennis zegt u dat er in Amsterdam alleen maar corruptieve contacten aan de kant van de politie zijn?

De heer **Woelders**:

Nee, absoluut niet. Enerzijds is de vraag of je het altijd bewijsbaar krijgt, want wij zien contacten heel breed, zowel binnen de politie in en buiten Amsterdam, zowel naar justitie, zowel naar mensen op ministerieel niveau...

De **voorzitter**:

Mensen op ministerieel niveau?

De heer **Woelders**:

Ik bedoel mensen op een ministerie, ...als naar gemeente-ambtenaren toe. Wij hebben binnen de zaak-Z. - dat is ook geverbaliseerd in het totaal - een indicatie gehad dat er een poging is gedaan om binnen het gevangeniswezen mensen om te kopen, om ervoor te zorgen dat de hoofdverdachte in een open inrichting kwam. Er zijn zelfs indicaties dat er geld betaald is. Dat houdt al in dat je op dat moment op zeer hoog niveau zit binnen het ministerie.

De **voorzitter**:

Op hoog niveau op een ministerie? Bedoelt u dan op een hoog niveau in de "centrale" van Justitie? Of bedoelt u het gevangeniswezen?

De heer **Woelders**:

Het zit op het niveau waarin mensen in staat zijn, te beslissen wie waar geplaatst wordt. Dat zijn dus geen uitvoerende ambtenaren meer, maar dan zit je op beleidsniveau. Niet op het niveau van de minister hoor, want dat is veel te hoog. Het zit dus binnen het ministerie.

De heer **De Graaf**:

Ik wil naar het onderwerp opsporingsmethoden. Wat mij betreft, wil ik beginnen met het gebruik van informanten. Maakt u veelvuldig gebruik van informanten binnen het kernteam? Hoeveel heeft u er eigenlijk?

De heer **Woelders**:

Wij hebben bij het kernteam een aantal informanten. Dat aantal ligt, denk ik, op dit moment rond de acht. Dat aantal kan wisselen. Als je er nieuwe onderzoeken bij krijgt, dan kan het zijn dat je ook nieuwe informanten probeert te werven of dat er bij de andere CID's of bij de RCID Amsterdam informanten liggen die we overnemen. In eigenlijk alle onderzoeken die wij draaien, vind je CID-informatie terug die afkomstig is van informanten.

De heer **De Graaf**:

Wij weten uit de getuigenissen van de heer Welten en van de heren Van Teijlingen en Van Looijen dat in Amsterdam geen infiltranten worden gebruikt. Ik moet zeggen: geen burgerinfiltranten. Politie-infiltranten heeft u nu niet, h? Wat is volgens u het dwingende onderscheid tussen een informant en een infiltrant?

De heer **Woelders**:

Een informant is iemand die informatie aanlevert, gevraagd of ongevraagd, over bepaalde activiteiten. Hij wordt voor mij infiltrant op het moment dat je hem in een organisatie naar binnen brengt en hem ook feitelijk strafbare feiten laat plegen.

De heer **De Graaf**:

Is dat het criterium, het laten plegen van strafbare feiten?

De heer **Woelders**:

Dat vind ik het criterium. Met name de laatste maanden zie je dat men binnen de justitie in Amsterdam, ook in overleg met de RCID, daar nog strakker in is. Daarin zegt men zelfs: wij vinden niet dat informanten gestuurd kunnen worden.

De **voorzitter**:

Maar dat vindt u wel?

De heer **Woelders**:

Ik vind voor mijzelf dat je in een aantal situaties informanten zou kunnen sturen. De grens ligt bij mij absoluut op het strafbare feit, waarbij ik niet wil zeggen dat het niet kan. Maar daar zal een regeling voor moeten komen, waardoor dat toetsbaar, stuurbaar en controleerbaar is. Alleen als je kijkt naar de praktijk in Amsterdam - en dat is ook het voordeel van onze organisatiestructuur - dan zie je dat er in overleg tussen de CID-officier, de hoofdofficier en de RCID-chef is gezegd: wij leggen de grens zoals die net geschetst is. Die geldt voor Amsterdam, die geldt dus ook voor dat kernteam. Dat houdt in dat wij binnen het kernteam dan ook geen informanten zullen sturen. Als ik vind dat het in een bepaalde zaak nodig is, zal ik dat voorleggen uiteindelijk bij de CID-officier. En als ik hem dan zou kunnen overtuigen, desnoods middels een traject richting toetsingscommissie, dan gaan wij dat op dat moment aanslingeren. Maar dat ligt uitermate moeilijk op dit moment.

De heer **De Graaf**:

Laten wij eens proberen om daar duidelijkheid in te krijgen. De heer Welten heeft gezegd: informanten die je gaat sturen en die zulke activiteiten gaan ontplooien dat zij tegen de grens van infiltrant aanhangen, dan doen wij niet in Amsterdam. De heren Van Teijlingen en Van Looijen, de centrale CID-chef en zijn plaatsvervanger, zeggen: sturen doen wij überhaupt niet; wij sturen dus ook nooit een informant naar een kroeg waar hij nog niet eerder is geweest.

De heer **Woelders**:

Correct.

De heer **De Graaf**:

Dat heeft u dus ook nooit gedaan?

De heer **Woelders**:

Nee. Nou ja, nooit gedaan. Maar het gebeurt op dit moment niet.

De **voorzitter**:

Sinds de enquete loopt, sinds de verhoren lopen?

De heer **Woelders**:

Wat je ziet in de loop van de situatie na de IRT-affaire en ook aan de hand van de reorganisatie binnen Amsterdam, waarbij 1 januari 1993 al een paar keer als datum is genoemd, is dat er heel strak gereguleerd naar gekeken wordt. Dan gebeuren die dingen ook feitelijk niet. Als je kijkt naar de periode daarvoor, dan lag de grens in ieder geval bij het plegen van strafbare feiten. Als je naar de artikel 140-constructie kijkt - de criminele organisatie - dan worden het vrij snel strafbare feiten. Dan zit je dus heel snel op die grens. Ik sluit niet uit dat in die periode daarvoor wel eens gevraagd is of informanten ergens naar toe wilden gaan, zonder dat zij strafbare feiten pleegden.

De heer **De Graaf**:

Ik heb het nu niet over strafbare feiten. Ik heb het nu over het hele simpele verzoek aan een informant om eens ergens naar te gaan kijken. U heeft wel eens eerder tegen ons gezegd: nou ja, het is op zichzelf wel mogelijk dat je aan een informant vraagt om eens naar een bepaalde bijeenkomst of een bepaalde kroeg toe te gaan. Gebeurt dat nu? Weet u dat?

De heer **Woelders**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Is het niet een tikje onwaarschijnlijk dat je dat niet aan een informant zou vragen?

De heer **Woelders**:

Nee, ik vind dat niet onwaarschijnlijk. Je begint met een onderzoek. Als het in dat kader van belang is dat een informant ergens zou gaan kijken, dan is de situatie op dit moment in Amsterdam zo dat dat in principe niet kan, dus dat wij dat ook niet doen.

De heer **De Graaf**:

Waarom niet?

De heer **Woelders**:

Omdat die afspraken er liggen.

De heer **De Graaf**:

Kunt u een ratio geven voor de afspraken, waarom aan een informant niet zal worden gevraagd: Jan...

De **voorzitter**:

...ga eens naar het Victoriahotel!

De heer **De Graaf**:

Ga eens naar die kroeg, want daar zitten een paar interessante jongens die jij ook kent. Dan vang je misschien wat op. Waarom mag dat niet? Waarom rust daar een soort taboe op?

De heer **Woelders**:

Ik denk dat die discussie is ontstaan, met name in de aanloop...

De heer **De Graaf**:

U denkt het of u bent bij die discussie betrokken geweest?

De heer **Woelders**:

Ik zit niet rechtstreeks in die discussies tussen de RCID-chef, de CID en wat daar op hoog niveau zit. Ik word er natuurlijk af en toe wel bij betrokken. Ik denk dat de situatie steeds scherper is geworden. Enerzijds door het onderzoek van de parlementaire enquête dat is gaan lopen. Daarnaast zien wij een aantal rijksrecherche-onderzoeken waar allerlei verhalen omheen lopen. Om die reden is binnen Amsterdam gezegd: wij zouden best een aantal dingen willen, maar het moet wettelijk goed geregeld zijn. Het moet toetsbaar zijn, het moet controleerbaar zijn, het moet helder zijn hoe dat soort dingen lopen. Om die reden is er in Amsterdam zowel binnen de politie als het OM gezegd: zolang die regeling er niet is, willen wij ons op dat vlak geen buil vallen en dus gebeurt het niet.

De heer **De Graaf**:

U verwacht toch niet van de parlementaire enquêtecommissie dat zij met aanbevelingen komt in hoeverre aan een informant kan worden gezegd om naar kroeg A of kroeg B te gaan.

De **voorzitter**:

Ga niet naar het Victoriahotel! Dat zal niet in onze aanbevelingen staan.

De heer **Woelders**:

Nee, dat is een stuk uitvoering.

De heer **De Graaf**:

Heeft het openbaar ministerie nu tegen u gezegd: je kunt echt absoluut niet aan een informant vragen of hij een keer naar een feestje of naar de kroeg wil gaan, want dat is onrechtmatig, daar krijgen wij last mee bij een proces? Is dat tegen u gezegd, is dat tegen de recherche en tegen de CID gezegd?

De heer **Woelders**:

Er is gezegd wat de grenzen zijn op dit moment. Als je vindt dat die op een andere manier moeten worden ingevuld, dan moet je daar vooral mee komen. Dan zijn er wegen richting toetsingscommissie. Maar wat in ieder geval helder is, is dat de situatie afgeregeld moet worden. Ik praat niet over wetgeving waarin staat of ik wel of niet richting Victoriahotel moet gaan, ik praat over een stuk kaderwetgeving waarin ten eerste helder is wat informanten en wat infiltranten zijn. Laten wij in Nederland daar nu maar eens helderheid over hebben! Wat is de definitie? Hoever kun je gaan met een informant, hoever kun je gaan met een infiltrant? En als je met een infiltrant dingen doet, waar toets je het dan? Wie

toetst het en in hoeverre is het controleerbaar? Zolang die situatie niet helder is, is de beleidslijn binnen Amsterdam dat wij het in principe niet doen.

De heer **De Graaf**:

Maar u meldt helemaal niets aan de Centrale toetsingscommissie. Amsterdam heeft daarover niets gemeld, dus die vraag wordt niet eens opgeroepen bij het CTC.

De heer **Woelders**:

Nee. Maar een van de oorzaken daarvan is enerzijds dat men het in die afweging met name op OM-niveau niet wil, waardoor men het niet voorlegt. Anderzijds moeten de onderzoeken zich er natuurlijk wel toe lenen om dit soort methodieken toe te passen. In de onderzoeken die wij op dit moment in het kernteam draaien, hebben wij nog niet de behoefte gehad om die weg op te gaan. Nogmaals, als het binnen de onderzoeken nodig zou zijn, zou ik de laatste zijn die het niet voorlegt. Natuurlijk leg ik het voor. Als je vindt dat je in het belang van het onderzoek een aantal dingen met een informant moet doen die neigen naar infiltratie en je kunt dat gecontroleerd doen, je kunt in het totaaltraject zorgen dat het controleerbaar is, dan moet je dat voorstel doen en proberen het erdoor te krijgen.

De heer **De Graaf**:

U zegt steeds: dat zou misschien wenselijk zijn, wij hebben wettelijke kaders nodig zijn, etcetera, maar wij doen het nu niet, wij vragen het ook niet aan de Centrale toetsingscommissie. U legt gelijk een link van: iemand die je naar de kroeg stuurt, gaat op infiltratie lijken. Voor alle duidelijkheid: u vindt dat het best zou kunnen, maar u doet het niet, omdat anderen hebben gezegd dat het niet mag?

De heer **Woelders**:

Kijk, wat uiteindelijk met informanten gebeurt...

De heer **De Graaf**:

Nee, wilt u eerst mijn vraag beantwoorden. Doet u het niet, omdat iemand anders heeft gezegd dat het niet mag?

De heer **Woelders**:

De man die daar uiteindelijk over gaat, is de CID-officier van justitie. Als die "nee" zegt, dan doen wij het dus niet.

De heer **De Graaf**:

Die heeft Amsterdam en ook u expliciet duidelijk gemaakt: een informant mag nooit worden gevraagd om ergens heen te gaan waar hij nog niet eerder is geweest?

De heer **Woelders**:

Dat is de situatie zoals wij die op dit moment in Amsterdam...

De heer **De Graaf**:

Wie heeft u dat gezegd? Wie is dat geweest? Was dat mijnheer Valente, of mijnheer Brillman?

De heer **Woelders**:

Ik krijg dit soort berichten natuurlijk altijd via het kanaal van Van Teijlingen dan wel Reineken bij ons binnen het kernteam. Die hebben over het algemeen rechtstreeks overleg met mijnheer Brillman. Uit dat overleg heb ik deze lijn begrepen.

De **voorzitter**:

Zou u nu ook geen gaatje meer boren in een loods, wat voorkwam bij Z.?

De heer **Woelders**:

Oh, dat sluit ik niet uit als dat in het kader van het onderzoek rechtmatig is. Wij hebben een aantal wettelijke bepalingen op grond waarvan je dat soort dingen zou kunnen doen. Je legt het voor aan de desbetreffende officier van justitie. Geeft die toestemming en wij verbaliseren het, dan sluit ik niet uit dat wij dat weer gaan doen. Daar is toch niets mis mee?

De **voorzitter**:

Dus al die dingen die in uw processen-verbaal naar boven zijn gekomen, zou u nu ook kunnen doen. Doet u dat nu ook?

De heer **Woelders**:

Alles wat wij op dit moment in die categorie doen, leggen wij vast. Maar op dit moment is er in ons onderzoek geen aanleiding geweest om dat te doen.

De **voorzitter**:

Gaatjes boren en zo doet u niet.

De heer **Woelders**:

Nee, dat is niet gebeurd.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Woelders, was uw reactie niet: luister eens, als het zo moet, dan runnen wij dus geen informanten meer. Noemt u dat nog steeds het runnen van informanten, of zegt u: wij moeten ons beperken tot het in audintie ontvangen van informanten zodra zijzelf denken dat zij nuttige informatie voor ons hebben?

De heer **Woelders**:

Ik vind de situatie op zich met de onduidelijkheid en de discussie op dit moment wel vervelend. Ik vind zelf, vakmatig gezien, dat je verder moet kunnen gaan dan nu feitelijk kan. Zoals de situatie nu is, komt er gelukkig nog een hoop informatie waar je strafrechtelijk ook wat mee kan. Kijk maar naar de onderzoeken die wij op dit moment draaien en die gelukkig ook met succes naar een rechter toe gaan. Dat wil niet zeggen dat wij niet verder zouden moeten kunnen gaan. Er is ook wel eens discussie geweest over de vraag of ik vind dat pseudo-koop of infiltratie middels een politieman binnen Amsterdam moet kunnen. Daarvan zeg ik ook: als dat toetsbaar, controleerbaar en goed afgeregeld is, is dit een waardevol middel dat wij ook moeten inzetten.

De heer **Rouvoet**:

Dat begrijp ik. Maar als het gaat om informanten, concludeert u dan niet: ik ben met handen en voeten gebonden, het middel als zodanig werkt niet meer, want ik moet volstrekt passief zijn; alles wat ik meer doe, is infiltratie en dat mag kennelijk niet? Daar heeft u toch een oordeel over, neem ik aan?

De heer **Woelders**:

Ja. Het middel werkt nog steeds. Dat blijkt gelukkig nog steeds uit de informatie die wij krijgen op grond waarvan wij kunnen werken. Ik vind dat er zo snel mogelijk duidelijkheid moet komen dat wij verder moeten kunnen gaan.

De heer **Rouvoet**:

En in de tussentijd, zolang die helderheid er niet is?

De heer **Woelders**:

...zullen wij moeten leven met het feit dat soms onderzoeken om die reden langer gaan duren en dat wij er soms misschien minder of helemaal niet bij kunnen komen.

De heer **De Graaf**:

Wat vraagt u eigenlijk aan uw acht informanten binnen het kernteam? Helemaal niets?

De heer **Woelders**:

Informatie over de doelgroepen.

De heer **De Graaf**:

Maar dat doet u volledig passief? Zegt u: als ze wat hebben te melden, dan horen we het wel.

De heer **Woelders**:

Nee, hoor. Ze worden ook actief benaderd.

De heer **De Graaf**:

Maar er wordt niet aan hen gevraagd: ga eens op zoek naar informatie, ga eens speuren?

De heer **Woelders**:

Men zit over het algemeen in bepaalde hoeken van de samenleving op grond waarvan men die informatie krijgt. Men weet in dat kader dat wij als politie daarin genteresseerd zijn. Zij zullen daar zelf over het algemeen initiatieven in nemen. Wij sturen ze niet actief daarin.

De heer **De Graaf**:

Er wordt dus nooit aan een informant waar u als kernteamchef enige verantwoordelijkheid voor draagt, gevraagd: ga eens praten met die verdachte, ook al is het in een kroeg waar hij wel komt? U vraagt nooit: ga eens praten met ons subject, hoor hem eens uit?

De heer **Woelders**:

Als hij in die contactenwereld zit en hij zit in die kroeg, dan ligt het voor de hand dat hij met die mensen praat.

De heer **De Graaf**:

Maar dat wordt niet actiever aan de informant gevraagd?

De heer **Woelders**:

Ik zou mij kunnen voorstellen dat dat gevraagd wordt.

De heer **De Graaf**:

Wel. Maar als hij dan in een kroeg moet komen waar hij nog niet eerder is geweest, dan is dat toch geen probleem? Of wel?

De heer **Woelders**:

Op dit moment liggen er afspraken, dat dit niet gebeurt.

De heer **De Graaf**:

Met alle respect, mijnheer Woelders, ik vind het...

De **voorzitter**:

Laat hem rustig naar het Victoriahotel gaan! Anders wordt er helemaal niet meer opgespoord in Amsterdam.

De heer **De Graaf**:

Ik vind het zo moeilijk om mij die gang van zaken voor te stellen.

De heer **Woelders**:

U hoort mij ook niet zeggen dat dit raar is of dat dit helemaal niet zou kunnen. Maar als er afspraken liggen binnen het OM met mensen die daarvoor uiteindelijk verantwoordelijk zijn, waarom zou ik die dan schenden? Dat moet je, denk ik, niet doen.

De heer **De Graaf**:

Er zijn ook informanten die door andere regio's worden gerund en die voor u van belang kunnen zijn.

De heer **Woelders**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Er is ten minste n informant waarvan de CID-chef dat hier ook heeft bevestigd. Dat betreft n van uw onderzoeken. Die informant wordt niet door Amsterdam, maar door een andere regio gerund. Daar vindt wel overleg over plaats.

De heer **Woelders**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Is het zo, dat uw mensen in uw team, uw CID-chef en zijn mensen, nooit eens via de runners uit de andere regio aan die informant vragen: ga eens actief op zoek?

De heer **Woelders**:

Als je intern voor je eigen informanten een aantal richtlijnen hanteert, dan zou het raar zijn als je dat ineens niet zou doen voor informanten die elders gerund worden. In de situatie die net geschetst is, is het sec zo gegaan dat wij in het onderzoek een aantal van onze verdachten, subjecten, hebben aangemeld bij de landelijke dienst binnen de CRI. Op een gegeven moment komt bij de desbetreffende dienst informatie over n van die subjecten binnen, die checkt die naam, die ziet dat het een onderzoek van ons is. Op dat moment is er contact. Er zijn daar een aantal malen mensen van ons geweest, er is overleg geweest. Daarbij bleek dat de informant voor die regio een eigen rol had in het kader van een aantal eigen onderzoeken en dat hij soms ook informatie had over onze doelgroep. Er is afgesproken dat, als dat zo is, die informatie beschikbaar zou komen. Er is ook een aantal malen informatie beschikbaar gekomen en richting Amsterdam gegaan. Op een gegeven moment is in dat traject gezegd - ik heb dat nog zeer kortgeleden kunnen checken - dat er

vrijwel geen informatie meer kwam. Toen is aan die regio gevraagd: hoe zit dat, is die informant nog actief, doet hij nog dingen? Toen werd aangegeven dat de informant voor hen nog actief was, dat er in het kader van hun onderzoek zelfs mogelijk contacten zouden zijn richting Centrale toetsingscommissie en dat, als er informatie voor ons tussen zou zitten, wij die zouden krijgen. Er is dus niet actief gevraagd om ergens naartoe te gaan of actief in onze richting...

De heer **De Graaf**:

Er is dus door uw CID-mensen niet aan de betrokken regio gevraagd: kan die informant nog eens even langsgaan bij onderzoeksobjecten en kijken of hij meer te weten kan komen?

De heer **Woelders**:

Ik heb dat vanochtend nog daar gecheckt. Er wordt mij bevestigd dat dit niet gebeurd is. Er is gevraagd hoe actief die informant nog was.

De heer **De Graaf**:

Dat is een heel neutrale vraag: niet actief, jammer. Maar er is dus niet gevraagd: kan hij actiever worden?

De heer **Woelders**:

Nee, er is gevraagd wat nog zijn rol was, of hij nog actief was, of hij nog dingen deed. Toen is, zonder de achtergrond van de informatie of de rol van de informant helder te hebben gemaakt, gezegd: wij zijn met hem bezig, hij is in het kader van een aantal onderzoeken bezig, er is zelfs nog contact richting Centrale toetsingscommissie; als er informatie voor jullie komt, dan krijg je die.

De heer **De Graaf**:

Kan het zijn dat hier sprake is van verschillende interpretaties? Die andere regio zegt namelijk: Amsterdam vraagt aan ons "laat hem eens actief zijn, laat hem eens nieuwe informatie gaan halen". Dat heeft u niet van uw mensen te horen gekregen.

De heer **Woelders**:

Nee. Ik kan u alleen vertellen wat ik daar gecheckt heb, want ik heb zelf het overleg niet gevoerd. Dit wordt mij verteld.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Woelders, als een informant zegt "ik ga in het weekend daar en daar naartoe", zegt u dan niet: kom na het weekend even langs?

De heer **Woelders**:

Dat lijkt mij een voor de hand liggend antwoord.

De heer **Koekkoek**:

Als het initiatief van de informant komt, dan is dat dus geen probleem. Het is voor u wel een probleem ingevolge de richtlijnen om te zeggen: ga in het weekend eens daar en daar naartoe?

De heer **Woelders**:

Ja. Als wij dat zouden willen, dan is dat in principe volgens de richtlijnen van nu niet toegestaan. Als ik dat nodig vind, dan leg ik het voor. Dan wordt of de richtlijn toegepast, of men geeft in die gevallen toestemming.

De heer **Koekkoek**:

Dat wil zeggen: er wordt, als dat nodig is, afgeweken van de richtlijn die u net noemde.

De heer **Woelders**:

Ja. Ik zei al: er ligt nu een richtlijn; als wij vinden dat wij in het onderzoek verder moeten gaan dan die richtlijn, dan leggen wij dat voor.

De heer **Koekkoek**:

Is het de laatste tijd nog voorgekomen, dat er uitzonderingen werden gemaakt?

De heer **Woelders**:

Dat niet. Wij hebben wel dingen voorgelegd, meerdere malen zelfs. Daar is om diverse redenen in het overleg met de CID-officier van gezegd: dat doen wij dus niet.

De heer **Koekkoek**:

Dat is tot nu toe steeds het antwoord. Maar als het zwaar genoeg is, kan het voorkomen dat toch aan een informant wordt gevraagd om actiever te zijn dan u zojuist aangaf? Het is niet uitgesloten in Amsterdam.

De heer **Woelders**:

Nee, omdat je altijd naar dit soort dingen moet kijken. Er liggen richtlijnen, die zijn in principe voor een ieder te hanteren. Maar in dit soort zaken moet je altijd de afweging maken van proportionaliteit en superioriteit: hoe zwaar is het middel, op welke manier moet je het doel bereiken, kan het op een andere manier? Er zijn situaties denkbaar waarin je in goed overleg zegt: jongens, wij gaan van die richtlijn afwijken, want er is een hoger doel. Dat zal dan de CID-officier moeten zeggen. Kijk, het feit dat er nu nog geen regelgeving voor is en dat er een hele discussie over is, geeft op zich wel voldoende basis voor die richtlijnen. Maar dat wil natuurlijk niet zeggen dat je die star moet gaan hanteren. Je moet naar de inhoud kijken: waarom wil je het, wat zijn de belangen. Die afweging moet je maken. Ook daarin zal de CID-officier een afweging maken.

De **voorzitter**:

Heeft u het over richtlijnen die specifiek voor Amsterdam gelden?

De heer **Woelders**:

Het zijn afspraken tussen de CID-officier en...

De **voorzitter**:

Staan die op papier?

De heer **Woelders**:

Dat zou ik niet weten; dat moet ik vragen.

De **voorzitter**:

Omdat u spreekt over richtlijnen, denk ik aan iets dat op papier staat.

De heer **Woelders**:

Als mijn RCID-chef overleg voert met de DCID-chef en de CID-officier en zij maken afspraken over hoever je gaat met informanten, dan krijg ik dat te horen. Dan liggen die afspraken er. Als ik vind dat daarvan afgeweken moet worden, dan zal ik dat moeten beargumenteren en moeten voorleggen.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Woelders, per wanneer heeft u deze nieuwe werkwijze ingevoerd?

De heer **Woelders**:

Ik heb op zich niks ingevoerd. Over de grenzen van hoever informanten kunnen gaan, worden de afspraken op centraal niveau binnen het korps gemaakt tussen de CID-officier en de heer Van Teijlingen. Die afspraken gelden dus voor het hele korps. Dat is ook het voordeel van de constructie zoals wij die nu in Amsterdam hebben.

De heer **Rabbae**:

Zo heeft u altijd gewerkt?

De heer **Woelders**:

Vanaf 1 maart dit jaar, sinds het kernteam operationeel is, gelden deze afspraken.

De heer **Rabbae**:

Dus zij gelden vanaf dit jaar.

De heer **Woelders**:

Dat moet u checken bij de heer Van Teijlingen. Hij weet wanneer de afspraken precies gemaakt zijn. Maar zo zijn de richtlijnen die wij hanteren. Dat is het voordeel van de huidige constructie. Je voorkomt daarmee dat je binnen n regio een korps hebt dat de ene kant opgaat en een kernteam dat de andere kant opgaat. Als die afspraken voor het gebeuren bij ons gelden, dan gelden ze ook voor ons.

De heer **Rabbae**:

De heren Van Teijlingen en Van Looijen hebben ons uitdrukkelijk verteld dat veel "verboden vruchten" vanaf 1 januari 1993 eigenlijk niet meer worden gebruikt. Hoe komt het dat u met dit punt pas in de loop van 1995 van beleid bent veranderd?

De heer **Woelders**:

Nee, ik ben niet van beleid veranderd. Wij zijn als kernteam per 1 maart 1995 begonnen. Vanaf dat moment heb ik operationele onderzoeken en gelden die richtlijnen. Maar die zijn waarschijnlijk al van veel eerdere datum. Ik denk dat daarbij de datum van 1 januari 1993 boven water komt. Dat zou u de heer Van Teijlingen moeten vragen.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Woelders, ik wil nog n poging wagen. Ik probeer mij het voor te stellen in het verkeer tussen een runner en een informant. Er komt een informant en die zegt tegen de runner: ik wil dit weekend daar naartoe gaan. Dan zegt de runner: kom dan na het weekend maar even terug. Als de runner nu wil zeggen: jongen, is dat wel een goed idee, zou je niet daar naartoe gaan, want dat zou wel eens nuttig kunnen zijn? Dat gebeurt toch in dat verkeer? Of gaat hij dan eerst naar u toe om te kijken of het past binnen de richtlijnen die zijn afgesproken? Zo werkt dat toch niet in de praktijk tussen een runner en een informant, mijnheer Woelders?

De heer **Woelders**:

Men komt daarvoor niet rechtstreeks naar mij toe. Als de runner vindt dat iets afwijkends moet gebeuren ten opzichte van wat afgesproken is, dus als hij vindt dat de informant ergens anders naartoe moet worden gestuurd, dan koppelt die runner dat terug met de DCID-chef bij ons. Als hij vindt dat het om die reden anders moet, dan kan op dat moment overleg plaatsvinden met de heer Van Teijlingen, met de CID-officier en met mij.

De heer **Rouvoet**:

Dat betekent dat de woordkeuze van dat gesprek, in die ontmoeting, wordt getoetst aan het beginsel van proportionaliteit. Ik probeer mij daar iets bij voor te stellen, maar dat lukt mij niet.

De heer **Woelders**:

Die afweging maak je altijd. Als je vindt dat je van de richtlijn moet afwijken, dan maak je die afweging uiteindelijk in het overleg met de CID-officier. Je zegt dan: dit doen wij normaal, maar wij willen dat doel bereiken en daarvoor hebben wij een ander middel nodig dat in principe buiten de afspraken ligt; hebben wij voldoende reden om dat te doen? Die afweging maak je dan. De runner, die op dat moment het contact heeft, zal nooit ter plaatse zelf de beslissing mogen nemen van "doe dit en dat". Hij weet dat, als strafbare feiten worden gemeld die zouden plaatsvinden, hij daarop ogenblikkelijk een verbod moet leggen en dat, als er andere dingen moeten gebeuren, hij dit moet terugkoppelen met zijn baas.

De heer **De Graaf**:

Ik constateer nog wel dat uw lezing van de wijze waarop er contact is over de informant uit een andere regio, verschilt van datgene wat wij uit die andere regio hebben vernomen. Wij zullen er dus nog op terugkomen.

De heer **Woelders**:

Uitstekend. Ik constateer dat ook, maar ik kan niet anders vertellen dan datgene wat ik gemeld heb gekregen van mijn mensen.

De heer **De Graaf**:

Goed. Een onderzoek dat in samenwerking met of mede onder verantwoordelijkheid van het kernteam Amsterdam liep, is recentelijk stopgezet in verband met het runnen van informanten door een andere regio. De Kamer heeft daarover een brief gehad van de minister van Justitie, mede naar aanleiding van vragen uit de Kamer. Dat betrof dus een onderzoek waar u mee te maken had. Kunt u ons daarover iets meer vertellen?

De heer **Woelders**:

Ja, dat kan. November vorig jaar is binnen de groep van de heer Behling de principebeslissing genomen dat wij een onderzoek zouden krijgen dat is voorbereid in een andere regio. Dat zou operationeel naar het kernteam toe moeten.

De **voorzitter**:

In welke regio was dat voorbereid.

De heer **Woelders**:

Gooi- en Vechtstreek. Het heeft er feitelijk toe geleid dat wij er inhoudelijk naar hebben gekeken en, ook gezien de opbouw van het kernteam, hebben gezegd: met ingang van januari kan de informatie naar onze CID toe komen; daar kunnen wij controleren of die informatie klopt en bekijken of wij informatieposities verder kunnen uitbreiden; met ingang van 1 juli 1995 wordt het onderzoek operationeel, dan gaan wij er tactisch mee aan de gang. Dat had ook te maken met de opbouw van het kernteam, het operationeel worden en het opleiden van mensen. Wij hebben die informatie gekregen middels een inhoudelijk proces-verbaal. Daarin stond wat de doelgroep inhield, wat ze deden en waar zij van verdacht werden. Op zich was dat een keurig verbaal. Het was alleen net in de periode dat op het gebied van methodieken, met name in de zaak-Z., wat meer dingen helder zijn geworden. Toen is binnen Amsterdam met de heer Valente afgesproken, dat er bij elke start van een onderzoek in een grote zaak, los van de inhoud van CID-informatie, een methodieken-proces-verbaal komt waarin staat welke methoden zijn toegepast.

De **voorzitter**:

Dus dat was de les uit de zaak-Z.

De heer **Woelders**:

Ja. Wij hebben toen aan de desbetreffende CID om dat methodieken-proces-verbaal gevraagd. Het heeft een maand of drie, vier geduurd voordat wij dat kregen. Daar is een aantal telefoontjes overheen gegaan. Uiteindelijk heb ik met de desbetreffende collega-recherchechef daar gebeld en uiteindelijk hebben wij dat proces-verbaal gekregen.

De heer **De Graaf**:

De collega-recherchechef of de CID-chef?

De heer **Woelders**:

Er is in eerste instantie contact geweest tussen mijn CID-chef en hun CID-chef. Toen wij het na een paar maanden niet kregen, heb ik zijn baas gebeld en gezegd: dat is de afspraak, ik wil dat verbaal alsnog, want anders kan ik niet starten met het onderzoek. Dat verbaal heb ik gehad, maar het was zeer summier: een regeltje of vijf, zes. Ik heb dat neergelegd bij de toenmalige CID-officier, de heer Valente. Ik heb toen gezegd: ik wil van jullie het fiat hebben of ik op grond van dit verbaal met het onderzoek kan starten of niet. Daar is toen binnen het OM een onderzoek naar gestart. Dat heeft enige maanden geduurd. Dat heeft er in ieder geval toe geleid dat wij in juli niet tactisch aan de gang mochten met dat onderzoek. Uiteindelijk is, denk ik, in augustus door de hoofdofficier - ik dacht zelfs in overleg met de minister - beslist dat het onderzoek niet inhoudelijk gestart kon worden. Dat had te maken met met name de wijze waarop daar toentertijd informanten zijn gerund en met de vraag of dat gemeld was.

De **voorzitter**:

Waar gemeld?

De heer **Woelders**:

Bij de desbetreffende officier van justitie.

De **voorzitter**:

Maar er is blijkbaar verschil van mening tussen Gooi- en Vechtstreek en Amsterdam over de precieze reden van het niet doorzetten van die zaken.

De heer **Woelders**:

Dan doelt u op het verschil van mening tussen het OM Amsterdam en de regio.

De **voorzitter**:

Ja, want daar hebben wij over gelezen.

De heer **Woelders**:

Ik ben niet inhoudelijk in die discussie betrokken. Ik ben er wel van op de hoogte geweest. Ik weet dat Gooi- en Vechtstreek zegt: die achtergrond is gewoon goed, er is niks mee aan de hand. Aan de kant van het OM zegt men: er is wel het een en ander mee aan de hand; wij zien straks op de zitting dusdanige risico's, dat wij die op voorhand niet willen lopen, dus wij leggen het onderzoek stil.

De heer **De Graaf**:

Heeft u zich daarover ook geen oordeel gevormd, omdat u er onvoldoende kennis van heeft? Wij zullen dat dan met andere mensen moeten opnemen, want u bent er zelf niet over gegaan. Maar als u er een oordeel over heeft, dan horen wij dat graag.

De heer **Woelders**:

Ik heb daar wel een oordeel over. Als er bij het OM uiteindelijk twijfel is over de achtergrond van de informatie en daar kennelijk niet volledig helder is hoe dingen zijn gegaan, dan kun je het onderzoek tactisch niet starten. Dan zou je immers de ellende over je heen trekken als je straks op de zitting komt. Het moet volkomen transparant zijn hoe je een onderzoek start: het moet rechtmatig zijn en het moet getoetst zijn. Op het moment dat degene die hier toetst, in dit geval justitie, vindt dat het niet kan, moet je er niet aan beginnen. Of er rare dingen gebeurd zijn, weet ik dus niet. Maar het is kennelijk niet helder. En dan moet je er dus niet aan beginnen.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Woelders, wanneer heeft u dat summiere proces-verbaal ontvangen?

De heer **Woelders**:

Dan moet ik in mijn herinnering graven. Ik kan het natuurlijk zien op het PVB, want daar staat een datum op. Ik denk dat het eind mei, begin juni is geweest.

De **voorzitter**:

Juni van wanneer?

De heer **Woelders**:

Juni 1995.

De heer **De Graaf**:

En wanneer is het besluit genomen tot stopzetting van dit onderzoek?

De heer **Woelders**:

Dat is halverwege augustus geweest.

De heer **De Graaf**:

Weet u precies wanneer?

De heer **Woelders**:

Dat zou ik moeten navragen.

De **voorzitter**:

Had er toen al een publikatie over in de krant gestaan?

De heer **Woelders**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Voordat dit besluit werd genomen, stond dus al in de krant dat dit besluit zou worden genomen.

De heer **Woelders**:

Ja.

De **voorzitter**:

In het dagblad De Telegraaf, ons allebei niet onbekend?

De heer **Woelders**:

Ja.

De **voorzitter**:

Weet u hoe dat in De Telegraaf is gekomen.

De heer **Woelders**:

Nee. Het wonderlijke is dat onze afdeling voorlichting anderhalf twee weken voor de finale beslissing werd geconfronteerd met het verhaal dat het zou worden gepubliceerd. Toen is er overleg geweest met de heer Nordholt, de heer Craemer als plaatsvervanger van de heer Vrakking en nog een aantal officieren. Er is toen gezegd: dit komt straks in de pers, wat moeten wij ermee? Toen is gezegd: er zijn afspraken gemaakt wie er reageert als er straks een publikatie komt. Dat was de hoofdofficier. Daarnaast is gezegd: het onderzoek naar de feiten gaat gewoon door. De beslissing werd op dat moment dus niet geforceerd.

De beslissing is ook pas anderhalf twee weken later genomen. Maar het is kennelijk op enigerlei wijze gelekt richting pers. Ik weet niet waar vandaan.

De heer **De Graaf**:

Wordt daar niet op gerechercheerd?

De heer **Woelders**:

Daar is door ons niet op gerechercheerd, ook omdat ik geen enkele indicatie had waar dat nou vandaan zou moeten komen.

De heer **De Graaf**:

Het lijkt mij dat ergens in overheidskringen een ambtsgeheim is geschonden, of niet?

De heer **Woelders**:

Ja. Als ik een indicatie zou hebben van waar dat lek zit, dan vind ik wel dat er onderzoek naar moet komen. Als dat onderzoek bij ons terechtkomt, dan vind ik dat uitstekend. Ik vind dat dit soort dingen boven water moet komen, want het is uitermate slecht dat dit soort informatie uitlekt. Wij hebben alleen geen indicatie waar dat vandaan gekomen is. Dat kon een vrij brede kring zijn, want het verhaal was op zich bij meerdere mensen in meer regio's bekend.

De **voorzitter**:

Kunt u ons dat proces-verbaal van die vijf regels toesturen, want dat hebben wij niet?

De heer **Woelders**:

Ja, daar heb ik nog wel een kopie van.

De **voorzitter**:

Doet u er dan ook een verklaring bij, dat dit het enige methodieken-verbaal is dat u in die zaak heeft gekregen?

De heer **Woelders**:

Als u dat wilt hebben, dan regel ik dat.

De **voorzitter**:

Graag, ook graag ambtsedig.

De heer **Woelders**:

Ja.

De **voorzitter**:

Goed.

De heer **De Graaf**:

Een proces-verbaal over een proces-verbaal, begrijp ik. Maakt u wel eens gebruik van het instrument van voorkoop?

De heer **Woelders**:

Hoe bedoelt u dat?

De heer **De Graaf**:

Worden er onder uw regie of door uw mensen bijvoorbeeld wel eens monsters aangekocht?

De heer **Woelders**:

Dat is in het onderzoek dat vanaf 1 maart dit jaar binnen het kernteam draait, niet gebeurd. Ik weet wel dat dit in het vooronderzoek is gebeurd dat binnen de unit van de centrale recherche heeft plaatsgevonden.

De heer **De Graaf**:

Waar hebben wij het dan over? Hebben wij het dan over drugs of over iets anders?

De heer **Woelders**:

Dan hebben wij het over een diskette met informatie die illegaal middels aftappen is verkregen.

De heer **De Graaf**:

Moet zo'n opsporingsmethode als de voorkoop, aankoop, van zo'n diskette naar uw oordeel aan de Centrale toetsingscommissie worden gemeld?

De heer **Woelders**:

Dan zou ik naar de puntjes en de komma's van de richtlijnen moeten kijken. Ik dacht dat het daar niet onder viel. In het onderhavige geval is het feitelijk als volgt gegaan. Op enig moment heeft een persoon contact gezocht met iemand binnen het ministerie van Justitie met de mededeling: ik kan informatie leveren over diskettes die ontvreemd zijn. Men heeft die zaak doorverwezen naar de officier van justitie die in Amsterdam die zaak behandelde. Dat was toentertijd, dacht ik, de heer Wortel. Die heeft dat weer doorverwezen naar de teamleider die het onderzoek deed. En die heeft vervolgens contact gezocht met die persoon. Die persoon wist te vertellen dat hij contact had met mensen die de beschikking hadden over de afgeluisterde tapes, onder andere van mijn telefoon. Daar werd bij gezegd dat het vermoedelijk informatie zou zijn uit gesprekken die een officier van justitie op zijn werkkamer had gevoerd. Daar werd de heer Valente in genoemd. Hij kon regelen dat daarover informatie kwam; hij kon ook een band leveren waar die gesprekken op zouden staan. Dat gesprek is gevoerd en daarvan is ook proces-verbaal gemaakt. Die zaak is vervolgens voorgelegd aan de hoofdofficier van justitie, de heer Vrakking. De heer Vrakking heeft beslist dat daar tegen betaling van een geldbedrag op kon worden ingegaan. Dat is dan ook gebeurd. Men heeft een ontmoeting met die man gehad; die heeft geld betaald gekregen. Daarvoor heeft hij een band met gesprekken geleverd. Die band is uitgeluisterd. Er bleken inderdaad illegaal opgenomen gesprekken op te staan die van mijn huistelefoon afkomstig waren.

De heer **De Graaf**:

Van uw huistelefoon?

De heer **Woelders**:

Van mijn huistelefoon. Op zich waren dat nog geen gesprekken die in de openbaarheid waren gebracht, maar zij hadden wel in de periode plaatsgevonden waarin afgeluisterd werd. Er is toen opnieuw contact geweest met die man en gezegd: je komt met informatie over gesprekken van een officier van justitie; dit zijn wel gesprekken die ook niet goed zitten, maar dit is niet de lading die u gaf; wij willen andere banden hebben, want dat is de afspraak. Die zouden er toen komen. Alleen in een contact van enige dagen later gaf dezelfde man aan dat hij het genoeg vond en dat hij wilde stoppen met het contact. Hij heeft die nieuwe banden dus nooit meer geleverd. Die hele zaak is geverbaliseerd, staat op papier. Die ligt dus ter toetsing voor. In dat traject is niet naar de Centrale toetsingscommissie gegaan, want die bestond toen nog niet.

De heer **De Graaf**:

Iemand die op een duistere wijze aan een diskette of aan een tape komt, biedt dit aan u aan, omdat het voor u interessant kan zijn. U geeft daar dan geld voor.

De heer **Woelders**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

U belooft hem dus als het ware voor iets waarvoor hij ook heel makkelijk van heling kan worden beschuldigd.

De **voorzitter**:

U belooft hem dus voor iets waar u de journalist voor vervolgt.

De heer **Woelders**:

Ja, dat klopt. Maar het is aan afweging van belangen. U schetst de ene kant van het verhaal. De andere kant is...

De heer **De Graaf**:

Maar er worden op deze manier toch strafbare feiten beloofd? Dit is niet meer een kwestie van het aanhoren van een informant.

De heer **Woelders**:

Nee, hij pleegt op dat moment nog geen strafbaar feit. Hij meldt dat hij er kennis van draagt dat mensen die informatie hebben. Die mensen hebben een strafbaar feit gepleegd. Hij zou, als hij toestemming krijgt van justitie, die informatie kunnen leveren.

De heer **De Graaf**:

Ja. Is dat dan geen strafbaar feit dat hij met toestemming van justitie pleegt? Hij komt dan toch met een tape of met een diskette aan die toch niet rechtmatig verkregen is?

De heer **Woelders**:

Het is de vraag of dat niet rechtmatig verkregen is. Hij legt dat voor. Het moet afgewogen worden tegen de situatie die je op dat moment hebt. Het was een situatie waarbij volkomen onduidelijk was hoeveel informatie waar gelekt was, hoeveel informatie er bij de criminelen beschikbaar was en hoever zij waren gegaan met het plegen van strafbare feiten. Hier had je een indicatie dat men kennelijk middels microfoons op kamers van officieren van justitie in paleizen van justitie officieren af luisterde. Dat is, denk ik, een heel zware aantasting van waar wij in Nederland als overheid, als democratie, mee bezig zijn. In die afweging wordt gezegd: moeten wij het wel of niet doen? Dat hoort op een niveau te gebeuren waar dat soort beslissingen thuishoort: op hoofdofficierenniveau.

De heer **De Graaf**:

Ik kom niet aan de afweging van belangen, van hoe ernstig het is. Daarvoor kan ik alle begrip hebben. Maar ik constateer wel dat u een beloning geeft voor het overhandigen van iets dat niet anders dan door middel van strafbare feiten kan zijn verkregen. Degene die u dat overhandigt, is dan op z'n minst in dezelfde positie als een journalist. Hij heeft het immers ook verkregen, weet dat het onrechtmatig is en verkoopt het vervolgens aan u.

De heer **Woelders**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Als u bij de vraag of een informant naar een kroeg toe moet, naar de Centrale toetsingscommissie wilt gaan, dan lijkt het mij dat u ook hier even aarzelt.

De heer **Woelders**:

Nou, niet even aarzelt. Wij horen dat verhaal aan. Nogmaals, ik ben zelf toen niet in die positie geweest, maar ik ken het in detail. Wij leggen het ook in deze situatie gewoon voor. Dan is het weer een afweging van belangen. Zo kan ik mij ook voorstellen dat een informant die naar een bepaalde kroeg moet, in uitzondering op de richtlijn daar naartoe gaat. Dat is dan weer de afweging: wat is het doel, om welke reden doe je het wel of niet? Dat is in dit geval gebeurd.

De heer **De Graaf**:

Weet u van deals met criminelen?

De heer **Woelders**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Zijn er in de zaak-Z. ook geen deals of afspraken met criminelen gemaakt?

De heer **Woelders**:

Nee.

De **voorzitter**:

Weet u van Amsterdamse rechercheurs bij het IRT die wel zulke deals hebben voorgesteld?

De heer **Woelders**:

Daar draag ik zo geen kennis van. In de huidige situatie of in het oude IRT?

De **voorzitter**:

Nee, het oude IRT.

De heer **Woelders**:

Daar draag ik geen kennis van.

De **voorzitter**:

Dat weet u niet.

De heer **Woelders**:

Nee, dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Maar u sluit het niet uit.

De heer **Woelders**:

Wat zich daar heeft afgespeeld, is voor mij voor het grootste gedeelte gesloten gebleven. Ik kan het dus niet uitsluiten. Ik weet het niet.

De **voorzitter**:

In uw rijke historie zult u toch ook wel eens tegen een deal met een crimineel zijn opgelopen?

De heer **Woelders**:

Dat zijn over het algemeen vragen die vrij gauw van criminelen of verdachten komen. Dat kan heel simpel zijn. Ik heb het tien jaar geleden in mijn districtstijd wel gehad, dat ik iemand in verzekering moest stellen. Zij wilde regelen dat, als zij niet in verzekering ging, ik wel even een avond met haar weg kon. Dat soort voorstellen wordt regelmatig gedaan. Maar in mijn aanwezigheid en met mijn kennis is daar nooit op ingegaan.

De heer **De Graaf**:

De heer Welten zei dat hij niet kon uitsluiten dat deals met criminelen zijn gemaakt op het moment dat zij in voorlopige hechtenis zaten maar dat daarbij, voor zover hij wist, geen politiemensen betrokken waren. U draagt daar ook geen kennis van?

De heer **Woelders**:

Ik draag daar ook geen kennis van. Als men in voorlopige hechtenis zit, valt men, even los van de situatie dat men soms op verzoek van de rechter-commissaris verhoren of andere onderzoeken uitvoert, over het algemeen onder de hoede van de rechter-commissaris en de officier. Dus als dat speelt, dan draag ik daar niet zo gauw kennis van. Ik draag er in ieder geval geen kennis van.

De **voorzitter**:

Ook van geen enkele afspraak in de executiesfeer?

De heer **Woelders**:

Nee.

De **voorzitter**:

Van geen enkele afspraak over het moment waarop iemand opgehaald wordt, geen enkele afspraak over weekendverlof?

De heer **Woelders**:

Nee.

De **voorzitter**:

Van geen enkele afspraak over het eventueel wegzenden bij cellentekort?

De heer **Woelders**:

Nee. Ik kan het meest zeggen over de zaak-Z. Alle verdachten die in het voortraject richting de aanhouding van Z. zelf zijn aangehouden, zijn heengestuurd op beslissing van de raadkamer van het hof of op beslissing van de raadkamer van de rechtbank. Er is er niet n heengestuurd door onszelf.

De **voorzitter**:

Ik heb het niet speciaal over de zaak-Z. Ik heb het over verschijnselen waar wij overal in Nederland van gehoord hebben, namelijk dat een CID-officier wel eens iets in de sfeer van de executie kan hebben geregeld.

De heer **Woelders**:

Ik draag daar geen kennis van.

De **voorzitter**:

U draagt daar toch wel kennis van? Dat heeft u toch wel eens gehoord? Kom nou!

De heer **Woelders**:

Ik hoor wel eens verhalen dat dit soort dingen plaatsvindt, maar de concrete situaties heb ik niet meegemaakt.

De **voorzitter**:

Die heeft u nooit meegemaakt?

De heer **Woelders**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat heeft u nooit gedaan?

De heer **Woelders**:
Nee.

De **voorzitter**:
Daar bent u nooit instrumenteel in geweest?

De heer **Woelders**:
Nee.

De **voorzitter**:
Ook niet om aan eventuele getuigen beloningen uit te keren?

De heer **Woelders**:
Beloningen aan getuigen? Nee.

De **voorzitter**:
Of een schadevergoeding of vergoeding voor gemaakte kosten die vrij hoog uitviel?

De heer **Woelders**:
Nee. Ik kan het best praten over de zaak-Z., omdat dit het meest langdurige onderzoek is geweest waarbij ikzelf betrokken ben geweest. In die zaak hadden wij heel heldere afspraken over hoe wij dat wilden. Toen Z. zelf was aangehouden, was er een tweetal rechercheurs die zijn verhoor deden. Zij koppelden ook wel terug. Z. zelf wilde op een gegeven moment overleg hebben met de teamleiding: hij wilde mij spreken, hij wilde mijn plaatsvervanger spreken, hij wilde de officier spreken. Wij hebben altijd tegen hen gezegd: jullie enige taak is het horen van Z.; als hij ons wil spreken dan wil hij misschien iets regelen, dus wij gaan daar niet op in. Wij zijn feitelijk ook niet in contact geweest met Z.

De **voorzitter**:
Nee, ik heb het nu niet over de zaak Z. Ik heb het bijvoorbeeld over de zaak-H. inzake de dood van Bruinsma. Is het u niet bekend dat daarbij geld betaald is in de vorm van een verblijfsvergoeding voor een getuige? Dat weet u toch wel?

De heer **Woelders**:
Ja, dat verhaal ken ik. Maar ik zie dat niet als een deal met een informant.

De **voorzitter**:
Wat is dat dan wel? Het is toch een deal met iemand die uit dat milieu komt?

De heer **Woelders**:
In die situatie zat een man in het buitenland die in de strafzaak zou moeten getuigen. Hij was bereid om te komen als hij voldoende werd afgeschermd. Toentertijd is kennelijk in overleg tot en met iemand binnen het ministerie gezegd - daarin heeft toen met name de AG een rol gespeeld - dat hij ook volledig zijn onkosten vergoed moest krijgen. Daarover zijn toen op papier heldere afspraken gemaakt. Ik noem dat geen deal met criminelen.

De **voorzitter**:
Nee?

De heer **Woelders**:
Nee. Iemand moet op een zitting getuige zijn en hij zit, om welke reden dan ook, in het buitenland. Het is in het kader van de rechtsgang van belang dat hij komt. Die man zegt: ik wil wel komen, maar ik wil afscherming en beveiliging, want ik loop risico's en mijn onkosten moeten worden vergoed. Daarover worden dan in overleg met het AG en het ministerie afspraken gemaakt.

De **voorzitter**:
Als de onkostenvergoeding een omvang heeft die duidelijk buiten de tip-, toon- en voorkoopregeling of wat dies meer zij valt, dan is er toch sprake van een deal?

De heer **Woelders**:
Als dat zo zou zijn, dan kan ik mij daar wat bij voorstellen. Maar ik draag daar geen kennis van.

De **voorzitter**:
Op de hoogte van dat bedrag zullen wij dan nog wel terugkomen. Weet u dat wel of niet?

De heer **Woelders**:

Nee, dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Dat weet u niet.

De heer **Koekkoek**:

Er was ook geen sprake van een vrijgeleide voor de getuige, in die zin dat hij niet zou worden aangehouden voor strafbare feiten?

De heer **Woelders**:

Wat ik op de zitting begrepen heb - dat is ook tot in de puntjes en komma's vastgelegd in de verslagen op de zitting - is dat er afspraken waren. Ik weet dat de advocatuur zich daar vreselijk tegen heeft verzet. De afspraak was dat, voordat hij kwam, gecheckt zou worden of hij in Nederland nog ergens een strafbaar feit had staan waarvoor hij kon worden aangehouden. Dat was niet zo. Toen is hem de garantie gegeven dat hij niet voor die dingen zou worden aangehouden, tenzij hij in de periode dat hij in Nederland was, strafbare feiten zou plegen. Dat zou dan een uitzondering zijn. Dat is helder op papier vastgelegd en ook ter toetsing bij het hof neergelegd.

De heer **Koekkoek**:

Maar zo'n afspraak noemt u geen deal.

De heer **Woelders**:

Nee, ik noem dat op zich geen deal. Los van bovenmatige vergoedingen - dat zou kunnen - heeft hij er toch op zichzelf geen baat bij? Hij komt daar, de overheid wil dat hij getuige is in die strafzaak.

De **voorzitter**:

Hij heeft er toch in die zin baat bij, dat hij wordt gevrijwaard van vervolging in eventueel eigen zaken?

De heer **Woelders**:

Maar als hij niet komt, is dat toch ook zo? Er is trouwens niet gezegd dat hij niet zou worden vervolgd. Hij zou niet worden aangehouden in de periode dat hij hiervoor overgebracht werd.

De **voorzitter**:

Maar het valt naar mijn mening toch onder de termen van de richtlijn deals met criminelen uit 1983.

De heer **Woelders**:

Als u dat vindt. Ik vind dat niet.

De **voorzitter**:

Goed, u vindt van niet. Maar over de feiten hebben wij in ieder geval geen verschil van mening.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Woelders, mag ik nog twee punten met u doornemen? Beide hebben betrekking op de zaak-Zwolsman... Ik moet zeggen: de zaak-Z. Wij hebben van de heer Van Gemert informatie gehad over de wijze waarop clintgegevens bij een bank zijn opgevraagd. Ik neem aan dat u kunt bevestigen, dat dat is gebeurd.

De heer **Woelders**:

Dat klopt.

De heer **De Graaf**:

Het gebeurde in een fase waarin nog sprake was van pro-actief onderzoek?

De heer **Woelders**:

Ja, die term is in die periode gebruikt. Ik vind de term wat ongelukkig. Ik kan, los van de terminologie, beter omschrijven wat de situatie was. Er is een maand of drie informatie in het land verzameld over de groepering rondom Z. Dat is in juni 1991 gebeurd. Dat heeft geleid tot een presentatie in augustus 1991 van de doelgroep-Z. Daarin stond wie erin zaten en wat de strafbare feiten waren. Op dat moment zijn het allemaal CID-subjecten. Er lag ook voldoende informatie om op dat moment een onderzoek op te starten. Wij hebben de maanden daarna gebruikt om die informatie te veredelen, te controleren en verder uit te

bouwen. Daar hebben wij vanaf september 1991 tot mei 1992, uit mijn hoofd gezegd, aan gewerkt. Toen was pas het eerste GVO in dat onderzoek. In die tussenfase is er dus gewoon sprake van tactisch onderzoek. Dat hebben wij in de zaak-Z. pro-actief genoemd, maar ondertussen heb ik daar ook wel weer tien definities over gehoord. Dus ik laat die term nu maar los. Wij hebben er toen tactisch onderzoek naar verricht. De vraag was ook: is hij op dat moment verdachte of zitten er verdachten in. Er lag zoveel CID-informatie, dat hij in ieder geval verdachte was ter zake van art. 2 en 3 Opiumwet. Wij bekeken met name in hoeverre er sprake was van een criminele organisatie en hij daar dus van kon worden verdacht.

De heer **De Graaf**:

Ik vraag het met name - daarom noem ik het ook pro-actief - omdat uw officier van justitie in die zaak, Valente, in zijn ambtsbericht aan zijn hoofdofficier uitdrukkelijk over dit element zegt: ja, maar het was toen nog pro-actief onderzoek.

De heer **Woelders**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Maar u zegt: eigenlijk zaten wij in de tactische fase. Maar hij noemde het als een van de verklaringen waarom dit niet is opgenomen in het proces-verbaal.

De heer **Woelders**:

Ik probeer een beetje van de kreet "pro-actief" af te komen, omdat ik recent hoor dat er andere definities voor gelden. Ik kan, denk ik, beter de situatie beschrijven zoals die toen was. Maar in de zaak-Zwolsman, en dus ook in het ambtsbericht, noemden wij het de pro-actieve fase. Dat was dus de fase tot aan het gerechtelijk vooronderzoek.

De heer **De Graaf**:

Was het tevoren bij de zaaksofficier of bij de CID-officier bekend dat bij de betrokken bank informatie zou worden ingewonnen over het saldo en over andere gegevens?

De heer **Woelders**:

In die periode was de heer Valente zowel CID-officier als zaaksofficier. Er was wekelijks, soms vaker per week, overleg over. Hij droeg in ieder geval kennis van die onderzoeken.

De heer **De Graaf**:

Droeg hij vooraf specifiek kennis van het feit dat u bij banken informeerde en hoopte daar saldo- en andere gegevens te krijgen?

De heer **Woelders**:

Het ging niet zozeer rechtstreeks om saldogegevens. Wij hebben een aantal situaties gehad waarbij wij het van belang vonden om contact te zoeken met de bank om informatie uit te wisselen. Ik zal het meest centrale voorbeeld daarvan noemen. Wij constateerden op een gegeven moment dat bij mijnheer Z. mensen over de vloer kwamen die werkten op de wisselafdeling van een grote Nederlandse bank. Wij hadden het vermoeden dat hij wel eens betrokken zou kunnen zijn bij een criminele organisatie. Op dat moment waren er dus ook belangen van de bank in dat spel betrokken. Ook wij hadden natuurlijk belangen in het kader van de opsporing. Daarom is er overleg geweest met die bank en gezegd: hier zijn wij mee bezig, dit is de doelgroep, op deze manier rechercheren wij; wij lopen tegen mijnheer X aan, die zit binnen uw bank en wat weten jullie van hem. Op grond van dat verhaal is de bank gaan kijken en is er een aantal gegevens teruggekomen. De beslissing of die gegevens gegeven zouden worden, lag bij de bank. De bank gaat, wat dat betreft, over de privacygegevens. Ik denk dat vragen nog steeds vrij staat. Als de bank ons die gegevens niet gegeven had, had het op dat moment voor ons ook opgehouden. De bank had alleen haar eigen belang...

De heer **De Graaf**:

Ik treed niet in de belangen van de bank, want daar hebben wij het nou niet over. Mijn vraag is: wist mijnheer Valente vooraf dat u bij de bank liet informeren? Of weet u dat niet meer?

De heer **Woelders**:

Dat weet ik niet meer, want dat is vier jaar geleden gebeurd. Het kan goed zijn dat het voor die tijd met hem besproken is.

De heer **De Graaf**:

Maar dat weet u niet.

De heer **Woelders**:

Nee, dat weet ik niet meer. Als hij het niet kort ervoor wist, dan droeg hij in ieder geval erna kennis van. Hij kreeg namelijk wekelijks onze dagrapporten en die las hij ook echt.

De heer **De Graaf**:

Dan kom ik nu op mijn volgende vraag. Toen de zaak bij het hof speelde, bent u uitgenodigd om een proces-verbaal te maken van alle opsporingsmethoden die zijn gehanteerd. Nu heeft u wel de vuilnissnuffel opgenomen, waarvan ook werd gezegd: iemand die dat langs de openbare weg zet, doet daar vrijwillig afstand van, dus dan mag iedereen ernaar kijken. Dat heeft u wel in het PV gezet en dat andere niet.

De heer **Woelders**:

Ja, dat klopt.

De heer **De Graaf**:

Waarom het een niet en het ander wel?

De heer **Woelders**:

Omdat dit in onze beleving toen en nog steeds absoluut geen werkmethode is.

De heer **De Graaf**:

Maar dat kunt u van de vuilnissnuffel ook zeggen. Waarom is dat wel een werkmethode en dat andere niet?

De **voorzitter**:

De vuilnissnuffel moeten wij misschien even uitleggen. Dat is gewoon het kijken in een vuilniszak.

De heer **De Graaf**:

Dat zegt het woord al een beetje.

De heer **Woelders**:

Het is het langsrijden, de vuilniszak inladen, meenemen, de informatie eruit halen en die gebruiken in het strafproces. Die gebruik je ook om een stuk bewijsvoering in het verhaal te krijgen. Het aan een bank vragen of er contacten liggen, gebeurt natuurlijk in het kader van het opsporingsonderzoek, want daar zijn wij mee bezig. Maar het is het stellen van vragen. Als je dat een werkmethode noemt, dan zou ik ongeveer drie dagen een proces-verbaal kunnen maken. Dan moet je dus alle vragen die je aan banken, bedrijven en organisaties stelt, gaan verbaliseren.

De **voorzitter**:

Maar het zijn toch vragen waarop u wel een antwoord zult krijgen en ik, als ik bel, niet? Als ik de bank van mijnheer Woelders bel en vraag wat hij op zijn rekening heeft, dan zegt men toch: mijnheer Van Traa, ga even buiten spelen?

De heer **Woelders**:

Ik hoop dat.

De **voorzitter**:

Maar dat is toch het verschil?

De heer **Woelders**:

Maar ook hier wordt die vraag niet zomaar sec richting de bank gesteld. Wij hebben geschetst waar wij mee bezig zijn, welke belangen er op het spel staan en waar de belangen van de bank liggen en wij hebben vervolgens een aantal vragen gesteld. Daarover wordt op dat moment dan wel of geen informatie gegeven. Om te illustreren dat er voor ons absoluut geen twijfel over was of dat wel of niet een werkmethode was: wij wisten op het moment dat ik het proces-verbaal moest maken, dat de dagrapporten waar al deze mutaties in stonden, op straat lagen. Die waren bij de advocatuur, bij de pers en bij de criminelen. Iedereen droeg daar kennis van. Neemt u van mij maar aan dat, als ik maar enige twijfel had gehad over de vraag of het wel of niet een werkmethode was, ik het wel

had geverbaliseerd. Dit is ook de mening van Valente, want die is in dat hele traject met mij meegegaan en heeft dus ook al die dagrapporten doorgespit. Je vindt dit ook terug in andere situaties, bijvoorbeeld over de vraag of het nu wel of geen inkijkoperatie was. Wij hebben alleen al het kijken door een raam van een loods geverbaliseerd.

De **voorzitter**:

Ja, en het gaatje, de spiegel, enzovoorts.

De heer **De Graaf**:

Dus u heeft alles opgenomen waarvan u dacht: dat zou eventueel discussie kunnen geven.

De heer **Woelders**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

U heeft nooit gedacht...

De heer **Woelders**:

Absoluut. Ik vind nog steeds dat het geen werkmethode is.

De heer **De Graaf**:

U noemde het wel een werkmethode, maar geen opsporingsmethode. Zegt u nu dat het ook geen werkmethode is, maar gewoon iets wat iedereen zou kunnen doen?

De heer **Woelders**:

De vraag kan iedereen stellen. Niet iedereen krijgt er alleen antwoord op. In sommige gevallen krijgen wij er wel een antwoord op. Wij werden gevraagd om een proces-verbaal te maken van de werkmethoden of -technieken die waren toegepast in het onderzoek. In mijn optiek is dit nog steeds absoluut geen werkmethode of werktechniek. Als het wel zo is, dan moet je een proces-verbaal gaan maken waarin je weet ik hoeveel bedrijven moet gaan noemen waaraan je in een opsporingsonderzoek vragen stelt.

De heer **De Graaf**:

Heeft u, toen u proces-verbaal opmaakte, nog met Valente gesproken over de vraag of u het wel of niet moest opnemen?

De heer **Woelders**:

Voor zover ik het mij kan herinneren, hebben wij er wel kort over gesproken. Maar het is nauwelijks in discussie geweest. Wij waren het er namelijk absoluut over eens, dat dit geen werkmethode was.

De **voorzitter**:

Maar is het geen opsporingsmethode...

De heer **Woelders**:

Het zijn vragen in het kader van een opsporingsonderzoek.

De **voorzitter**:

Maar is het geen opsporingsmethode als je in de pro-actieve fase antwoord krijgt op vragen waar een normale burger geen antwoord op krijgt? Als ik opbel en vraag "heeft mijnheer Pieterse nog vijf keer het vliegtuig naar New York genomen, op welke data, hoe laat was hij er, wat heeft hij met zijn creditcard gedaan, waar is hij geweest", dan krijg ik daar als normale burger geen antwoord op. Maar als je van de politie bent, krijg je dat waarschijnlijk wel.

De heer **Woelders**:

Soms.

De **voorzitter**:

Is dat dan geen methode?

De heer **Woelders**:

Ik noem dat geen methode. Het zijn vragen in het kader van het opsporingsonderzoek. Het is gewoon tactisch onderzoek.

De **voorzitter**:

Maar is er dan ook geen methode om die vragen toch beantwoord te krijgen als de bank "nee" zegt? Ik denk bijvoorbeeld aan het gebruik van een dwangmiddel, langs de koninklijke weg.

De heer **Woelders**:

Ja, maar dan is het geregeld. Dat is ook in de zaak-Z. gebeurd. Wij hebben een aantal vragen gesteld. Op een aantal hebben wij antwoord gekregen, op een aantal andere niet. Alle informatie van die bankrekeningen en alles wat erachter zat, hebben wij op het moment dat het strafrechtelijk financieel onderzoek is geopend, officieel met machtigingen gehaald. Daar is ook proces-verbaal van gemaakt; dat zit ook allemaal keurig in de stukken gevoegd.

De heer **De Graaf**:

Sinds de zaak-Z. wordt alles al keurig aan de rechtbank in een PV overhandigd voordat het wordt gevraagd. Die lijn zette u zojuist ook uiteen. Zou u het nu wel in het PV zetten?

De heer **Woelders**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Voor alle zekerheid?

De heer **Woelders**:

Nee, tenzij in het kader van de parlementaire enquete of in nader overleg met het OM Amsterdam wordt gezegd: jongens, wij willen het zo hebben. Maar ik zie daar geen aanleiding toe, want ik zeg nog steeds dat het geen werkmethode is.

De heer **De Graaf**:

Gebeurt het nog in onderzoeken waarvoor u verantwoordelijk bent?

De heer **Woelders**:

Contacten met de banken?

De heer **De Graaf**:

Ja, om te kijken wat het saldo is, welke rekeningen er zijn, welke vorderingen er zijn, etcetera?

De heer **Woelders**:

Nee, het gaat niet zo diep. Je krijgt een indicatie van een verdachte die mogelijk bij bank X een rekening heeft. Dan stellen wij die vraag aan die bank om te checken of die rekening er inderdaad is en of die nog actief is. Als het namelijk een rekening is die al drie jaar dood is, dan is zij voor ons niet interessant. Die vraag wordt dan dus gesteld en daar krijg je al dan niet antwoord op. Vaak zie je de banken dan zeggen: ja, die rekening is nog actief en er staat een saldo op van een x-bedrag. Sommige banken zeggen dat ook niet. Die contacten vind je in elk regulier onderzoek terug.

De heer **De Graaf**:

Dus onder uw verantwoordelijkheid gebeurt dat nog. U laat nog opbellen of uw mensen bellen nog en zij krijgen nog informatie?

De heer **Woelders**:

De laatste maanden is dat uitermate moeizaam gegaan. Als het goed is, kent u ook de discussie tussen de banken. Zij hebben in de loop van vorig jaar gezegd: wij gaan dit niet meer doen. Dat had ook te maken met de situatie dat wij onder andere in het onderzoek-Z. een vier- of vijftal mensen van die bank hebben aangehouden als verdachte binnen die criminele organisatie. Toen schrok natuurlijk iedereen, want je komt er in je normale reguliere contacten en vervolgens worden er opeens verdachten naast je aangehouden. Toen is er een hele discussie gekomen, ook aan de hand van wat er elders speelde. Toen is met name gezegd: er kan wel informatie verstrekt worden, maar dan zit je op het niveau van de raad van commissarissen van de banken...

De **voorzitter**:

De raad van bestuur.

De heer **Woelders**:

Ja, de raad van bestuur. Op het moment dat de banken er belang bij hebben om de informatie toch te geven, doen zij dat. Als wij in de huidige situatie vragen stellen aan banken en wij kunnen een afweging neerleggen die voor hen ook essentieel is, dan kan ik

mij voorstellen dat wij die informatie krijgen. Maar ik kan mij niet voor de geest halen dat het recent in de lopende onderzoeken bij ons is gebeurd.

De **voorzitter**:

Maar het verschil met vroeger is dan dat het niet meer CID-matig gebeurt. Dat hebben de heren Van Teijlingen en Van Looijen hier gezegd: dat doen wij niet meer.

De heer **Woelders**:

Maar in ons geval is er ook geen sprake van CID-matig contact geweest. Het was contact in het tactisch onderzoek. Van Teijlingen en Van Looijen hebben gesproken van CID-contacten met de banken.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Woelders, in hoeveel vuilniszakken heeft u gesnuffeld?

De heer **Woelders**:

Ik heb er zelf niet in gesnuffeld. Wij hebben een aantal malen zakken in beslag genomen en bekeken. Het precieze aantal zou ik moeten nakijken.

De heer **Rabbae**:

Noemt u dat in beslag nemen?

De heer **Woelders**:

Meegenomen.

De heer **Rabbae**:

Waarom is het snuffelen in een vuilniszak wel een techniek en het snuffelen in een bankrekening niet?

De heer **Woelders**:

Het is geen techniek...

De heer **Rabbae**:

Dat heeft u net gezegd.

De heer **Woelders**:

Het is een methode. De vraag betrof werkmethoden en werktechnieken.

De heer **Rabbae**:

Ik heb het over werktechnieken. Waarom is het een wel en het ander geen werktechniek? Waar ligt het verschil?

De heer **Woelders**:

Bij de vuilniszakken pleeg je feitelijk een handeling door zakken die buiten een huis gezet zijn, mee te nemen. Het was even een discussie in hoeverre je dan de privacy van de desbetreffende persoon schendt en in hoeverre je uit die zakken bewijsvoering kunt halen. Daar hebben wij toen een hele juridische discussie over gehad: kan het wel, is het res nului of is het dat niet? Na nader overleg met de officier van justitie hebben wij toen gezegd: wij gaan het op die manier doen; wij leggen het vast en wij zorgen dat de informatie die eruitkomt, uiteindelijk in de strafzaak terechtkomt. In het geval van banken gaat het niet veel verder dan het stellen van vragen. Het stellen van vragen is voor mij geen werkmethode.

De heer **Rabbae**:

Maar het gaat er toch om, achter feiten te komen ten behoeve van het opbouwen van bewijs?

De heer **Woelders**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Waarom is in het ene geval geen sprake van een techniek om aan bewijs te komen en in het andere geval wel?

De heer **Woelders**:

Als in het geval van de vuilniszakken spullen worden aangetroffen die betrokkenheid bij een strafbaar feit zouden kunnen bewijzen, kun je dat middels een proces-verbaal in de strafzaak inbrengen. Als je in het geval van de banken vraagt naar iemands rekening en saldo en je zou dat saldo willen gebruiken voor de bewijsvoering, dan kan dat niet op die

manier. Dat doen wij dus ook niet. Je zult dan moeten terugkomen met een strafrechtelijk financieel onderzoek om alle gegevens te krijgen. Dat is het verschil.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Woelders, op welke manier heeft u vastgelegd dat er die contacten met de bank zijn geweest?

De heer **Woelders**:

Dat is vastgelegd in de journaals.

De heer **Koekkoek**:

Is daarvan op enigerlei wijze verslag gedaan in het proces-verbaal dat bij de processtukken was gevoegd?

De heer **Woelders**:

Doelt u dan op de financile informatie?

De heer **Koekkoek**:

Ja.

De heer **Woelders**:

Die stukken zijn in het SFO, in het GVO, met een officile machtiging gehaald. Van de inhoud daarvan is keurig proces-verbaal opgemaakt. Dat zit in de processtukken.

De heer **Koekkoek**:

Dus naar aanleiding van informatie die u van de banken had gekregen, is er een strafrechtelijk financieel onderzoek geweest.

De heer **Woelders**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Hoe is het dan gegaan?

De heer **Woelders**:

Er was andere informatie om dat strafrechtelijk financieel onderzoek op te starten. Wij wisten dat er bij een aantal banken rekeningen waren waarop mogelijk informatie zou staan. In dat kader is de beslissing genomen om bij die banken of uitleveringsstukken te vragen of huiszoeking te doen.

De heer **Koekkoek**:

Is op enigerlei wijze in de processtukken terug te vinden dat u het bewuste contact met de bank heeft gehad waarover wij spraken?

De heer **Woelders**:

Dat voorcontact in 1991?

De heer **Koekkoek**:

Ja.

De heer **Woelders**:

In mijn beleving niet.

De heer **Koekkoek**:

Dat is niet terug te vinden in de processtukken?

De heer **Woelders**:

Voor zover ik weet, niet.

De **voorzitter**:

Mijnheer Woelders, ik kom tot mijn laatste vraag. Het kernteam Noord-Holland-Randstad en uw team zitten min of meer op dezelfde groepen, of niet? U zit allebei op Hollandse groepen.

De heer **Woelders**:

Ja, wij zitten op Hollandse groepen. Maar dat wil nog niet zeggen dat je op dezelfde groepen zit. Het spectrum is vrij breed.

De **voorzitter**:

Rijdt u elkaar met onderzoeken wel eens in de wielen?

De heer **Woelders**:

Wat verstaat u onder "in de wielen rijden"?

De **voorzitter**:

Zit u elkaar wel eens in de weg?

De heer **Woelders**:

Nee, wij zitten elkaar niet in de weg. Ik moet zeggen dat wij - de heer Dros als teamchef, de kernteamofficier van ons en van hen - n keer per maand met elkaar spreken. Als onze onderzoeken elkaar raken, wat een aantal keren heeft plaatsgevonden, dan is er ook tussendoor overleg. Dan proberen wij in dat overleg tussendoor die activiteiten af te stemmen. Dat lukt tot op heden gelukkig goed.

De **voorzitter**:

Weet u genoeg van wat zij doen?

De heer **Woelders**:

Of ik genoeg weet, is een andere vraag. In het laatste gesprek heeft de kernteamchef daar met name gezegd: wij hebben intern de beslissing genomen om informatie over de doelgroepen waar wij op werken, niet met derden te delen. Dat houdt in dat ik, los van een paar verdachten in de top, niet weet waar hij op werkt. Hij zegt dat hij daarvoor redenen heeft die hij nog eens zal uitleggen als zijn onderzoek is afgesloten. Maar het houdt feitelijk in dat ik dus geen actief zicht heb op wat hij wel en niet doet. Als onderzoeken elkaar raken, dan regelen wij dat op dat moment. Maar ik weet niet wat hij inhoudelijk doet.

De **voorzitter**:

Hij heeft dus nog een soort embargoteam?

De heer **Woelders**:

Ja.

De **voorzitter**:

Weet hij wel precies wat u doet?

De heer **Woelders**:

Ik heb in eerdere stadia volledig openheid gegeven over mijn onderzoeken. Als hij daarnaar vraagt, ben ik bereid dat volledig open op tafel te leggen. Ik vind namelijk: als je op dit vlak praat met dit soort teams, die tegen dit soort organisaties werken, dan moet je op enigerlei wijze gecontroleerd informatie kunnen uitwisselen. Dat wil niet zeggen dat het een open huis moet zijn en dat iedereen maar meeloopt met de informatie die je hebt. Maar je moet minimaal op teamleidersniveau of op kernteamofficierniveau van elkaar weten wat je doet. In de oude situatie, met het oude IRT met Ton Lith, toen ikzelf nog binnen unit 1 zat, hadden wij die relatie. Ik zal niet alles hebben gehoord, maar wij hadden informatie-uitwisseling op het gebied van corruptie. Wij wisten in grote lijnen waar hij met een aantal onderzoeken op werkte. Zo kun je voorkomen dat je elkaar in de wielen gaat rijden. Die strategie is kennelijk binnen het KTR niet gekozen; dat is een beslissing die zij nemen en die ik respecteer. Ik zou het echter liever anders zien.

De heer **De Graaf**:

Heeft u daar een verklaring voor?

De heer **Woelders**:

Die heeft hijzelf. Hij zegt zelf dat hij mij dat uitlegt op het moment dat zijn onderzoek afgesloten is.

De heer **De Graaf**:

Ja, dat weet ik. Dat zullen wij mijnheer Dros zelf vragen. Maar heeft u er zelf een idee van?

De heer **Woelders**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Heeft het niet te maken met het feit dat Amsterdam zelf, het korps of het openbaar ministerie zelf in het geding is?

De **voorzitter**:

Heeft het nog te maken met de vroegere vetes?

De heer **Woelders**:

Ik heb zelf gelukkig niet aan die vetes deelgenomen. Ik heb natuurlijk aan de zijlijn wel gezien wat er gespeeld heeft. Hij zegt mij dat het absoluut niet met vertrouwen in personen te maken heeft. Dat kan ik mij ook niet voorstellen, want wij hebben nooit conflicten gehad. Het is kennelijk een keuze die zij binnen hun eigen onderzoek bewust maken. Dat is hun verantwoordelijkheid; daar treed ik niet in. Ik vind alleen dat, wil je gezamenlijk optrekken in het bestrijden van dit soort doelgroepen, die informatie-uitwisseling er moet zijn om het meest effectief te kunnen zijn. Wij hebben in het verleden ook in gesloten onderzoeken onderling informatie kunnen uitwisselen, waardoor je toch weer met bepaalde situaties verderkwam. Dat kan nu dus niet, want ik weet niet waar hij op werkt.

De heer **De Graaf**:

Mijn vraag was of uzelf de indruk heeft dat het te maken zou hebben met Amsterdam.

De heer **Woelders**:

Ik weet dat niet, maar ik denk van niet. Hij zegt dat het niet zo is. Ik geloof dat zolang het tegendeel niet bewezen is.

De **voorzitter**:

Goed. Mijnheer Woelders, dank u wel. Sluiting 14.08 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 31**

28 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 28 september
1995 in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den
Haag**

Verhoord wordt mr. O.R. Dros

Aanvang 14.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik open de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer O.R. Dros, geboren op 30 november 1962 te Amersfoort. Mijnheer Dros, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: "Ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen."

De heer Dros:

Dat belooft ik.

De voorzitter:

U bent kernteamleider van het team Randstad-noord en -midden. Dat is de niet-Amsterdamse tak van het oude IRT.

De heer Dros:

Dat is juist. Het is een samenwerkingsverband van de korpsen Utrecht, Kennemerland, Noord-Holland-noord en Zaanstreek.

De voorzitter:

Hoe lang doet u dat werk?

De heer Dros:

Ik ben in deze functie begonnen op 1 april 1994, dus inmiddels ruim anderhalf jaar.

De voorzitter:

Daarvoor was u?

De heer Dros:

Daarvoor was ik hoofd van de regionale criminele inlichtingendienst in Utrecht en daarvoor chef van de rechercheondersteuning bij de gemeentepolitie in Utrecht.

De voorzitter:

Uw bakermat ligt dus in Utrecht.

De heer Dros:

Dat is juist.

De voorzitter:

Gaat u nu weer naar Utrecht terug?

De heer Dros:

Evenals andere medewerkers van het kernteam ben ik aangesteld voor een bepaalde functietermijn, heb ik ontslag genomen bij het korps van het herkomst, dus Utrecht, en ben ik aangesteld bij het korps Kennemerland. Dat is gebeurd vanuit de gedachte dat het goed is dat alle medewerkers van het team een zelfde rechtspositie hebben. Na het verstrijken van de functietermijn keer ik terug naar Utrecht; dat is juist.

De voorzitter:

Wij willen met u praten over de organisatie en de onderzoeken van het kernteam, de methoden, de samenwerking en de informatieuitwisseling met andere regio's en enkele

van uw ervaringen in de periode in Utrecht. Dat kernteam van u, wanneer slaat dat zijn grote slag?

De heer **Dros**:

Het lijkt mij niet verstandig om dat wereldkundig te maken. Dat zult u begrijpen. Er is een moment, dat waarschijnlijk steeds dichterbij komt, dat wij onze grote slag slaan. Daar ben ik niet somber over.

De **voorzitter**:

Dit jaar nog?

De heer **Dros**:

Wat wij zeker dit jaar zullen doen, is de balans opmaken. Wij zullen aan justitie voorleggen wat naar onze opinie de mogelijkheden zijn. Daaruit vloeit een conclusie voort over het moment waarop wij onze grote slag kunnen slaan.

De **voorzitter**:

Hebt u daar een tijdsduur bij in het hoofd? Het lijkt wel of de enquete de klappers in de hand werkt. Wij lezen in de krant eerst over het kernteam noordoost-Nederland, daarna over het kernteam Amsterdam. Je zou zeggen: u bent de volgende week aan de beurt.

De heer **Dros**:

Dat zou misschien helemaal niet slecht uitkomen. Toch lijkt het ons verstandig, gewoon te wachten op een moment dat ook uit juridisch oogpunt het gunstigste is. Dat zal helaas niet deze week zijn.

De **voorzitter**:

Is er nu een maximumtijdsduur voor zo'n onderzoek? U zit in een grote Hollandse zaak. Zit daar een tijdslimiet aan?

De heer **Dros**:

Wij hebben met het openbaar ministerie afgesproken dat dit jaar in ieder geval de balans opgemaakt wordt.

De **voorzitter**:

Dus dit jaar gaat u besluiten hoe u het gaat doen?

De heer **Dros**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

De finale klap in uw hoofd moet er in ieder geval dit jaar komen?

De heer **Dros**:

De exacte datum...

De **voorzitter**:

Nee, die hoeft u mij niet te zeggen, want dan gaat iedereen u opbellen. Maar u beslist het dit jaar?

De heer **Dros**:

Dit jaar zullen wij het beslissen; dat is juist.

De **voorzitter**:

De heer De Graaf gaat nu met u verder over het kernteam. Ik kom bij u terug over Utrecht.

De heer **De Graaf**:

Stel dat er aan het eind van het jaar nog onvoldoende duidelijkheid over bestaat of u die grote klapper wel kunt maken. Wat zegt het openbaar ministerie dan? Einde oefening, we gaan naar nieuwe groepen en nieuwe onderzoeken?

De heer **Dros**:

In die hypothetische situatie zal dat naar mijn verwachting de lijn van het openbaar ministerie zijn. Ik zei al: ik ben niet somber. Ik denk niet dat deze situatie zich zal voordoen.

De heer **De Graaf**:

En als u aan het eind van het jaar zegt: wij hebben echt nog wel een jaar nodig? Zegt het openbaar ministerie dan: sorry, dat is te veel tijd, te veel energie voor deze groep, er zijn nog andere dingen die wij kunnen doen? Is dat de gedachte?

De heer **Dros**:

Dat is hypothetisch. Bij het netwerk waarmee wij bezig zijn, begint zich langzaam de situatie aan te dienen dat het zelfs uit rechtsstatelijk oogpunt onaanvaardbaar is als wij geen resultaten halen. Als wij aangeven dat er kansen zijn, maar dat er meer tijd nodig is, kan ik mij moeilijk voorstellen dat ons die tijd niet gegund wordt. Maar goed, wij praten over een hypothetische situatie.

De heer **De Graaf**:

Wat zijn die rechtsstatelijke overwegingen? Kunt u dat toelichten?

De heer **Dros**:

Er zijn in Nederland inmiddels een aantal criminele organisaties die reiken aan de grens van de onaantastbaarheid. Dat lijkt mij uit rechtsstatelijk oogpunt onaanvaardbaar.

De heer **De Graaf**:

Nu ruilt u de ene interessante term voor de andere interessante term in. Wat is "onaantastbaarheid"?

De heer **Dros**:

Ik bedoel het in de zin dat forse inspanningen van politie en justitie mogelijk niet leiden tot resultaat in die criminele organisatie. U begrijpt dat ik het wat cryptisch moet formuleren met het oog op operationele belangen. Die grens lijkt langzaam benaderd te worden, als wij niet oppassen.

De heer **De Graaf**:

Waarom? Worden zij te professioneel voor u?

De heer **Dros**:

Exact.

De heer **De Graaf**:

Kunt u toelichten wat u daaronder verstaat? Wat ziet u dan?

De heer **Dros**:

Men is op een dusdanige manier georganiseerd, met dusdanige corruptieve relaties - die hangen er uiteindelijk mee samen - dat het moeilijk is om in die organisatie resultaat te halen.

De heer **De Graaf**:

Dus u hebt een groep in onderzoek die veel corruptieve relaties heeft. Dan hebben wij het over de overheid.

De heer **Dros**:

Wij hebben een organisatie in onderzoek en krijgen daarbij een fors aantal signalen, van heel vaag tot heel concreet, over corruptieve relaties met inderdaad de overheid, in een vrije brede range.

De heer **De Graaf**:

Definieert u eens "een vrij brede range"? U hoeft mij niet precies te vertellen welke functionaris van corruptie wordt verdacht, maar ik vraag mij af waar wij het over hebben. Hebben wij het over politie? Hebben wij het over ministeries? Hebben wij het over gemeenteambtenaren?

De heer **Dros**:

Zoals ik al zei, is het een brede range. Het zijn vage signalen, het zijn concrete signalen. Concrete signalen gaan in de richting van lokale ambtenaren en rijksambtenaren.

De **voorzitter**:

Dan hebben wij alleen de provincieambtenaren nog niet gehad. Daar worden wij niet veel wijzer van.

De heer **Dros**:

Misschien komen wij daar nog op.

De heer **De Graaf**:

En regionale ambtenaren, zoals politie?

De heer **Dros**:

Ook daar hebben wij signalen over.

De **voorzitter**:

Professor Fijnaut heeft ons daarvan een overzicht gegeven. Kent u andere corruptieve contacten dan hij in totaal heeft genoemd? Hij noemde ook het gevangeniswezen, de sociale dienst, bouw- en woningtoezicht, maar niet de leidinggevende functionarissen. Wij hebben het zoven ook aan de heer Woelders gevraagd. Kunt u er iets duidelijker over zijn, opdat wij een beeld krijgen van wat u bedoelt?

De heer **Dros**:

Wij hebben een aantal signalen. Het is lastig om daar concreet over te worden; dat zult u begrijpen, hoop ik.

De **voorzitter**:

Ik wil het niet concreet hebben, maar wel iets preciezer.

De heer **Dros**:

Wij hebben een aantal signalen, die liggen in de sfeer die de heer Fijnaut geschetst heeft. Daarnaast hebben wij er signalen van, die vager zijn, dat er ook in politiekringen sprake is of kan zijn van corruptieve relaties.

De heer **De Graaf**:

Hebt u het gesprek gevolgd dat wij zoven met de heer Woelders hebben gehad?

De heer **Dros**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

De heer Woelders vertelde ons dat u ondanks alle goede contacten die er tussen u, de heer Woelders en de kernteamofficiëren zijn, niet bepaald scheutig bent met informatie; dat zijn mijn woorden. U zou bepaalde informatie afschermen.

De heer **Dros**:

Dat is juist.

De heer **De Graaf**:

Doet u dat bewust ten opzichte van Amsterdam?

De heer **Dros**:

Nee, wij doen het bewust ten opzichte van Nederland. Wij doen bijzonder loyaal mee aan de CRI-systemen. Wij melden onze CID-subjecten aan. Wij melden onze onderzoeken aan. Wij maken gebruik van de verbindingssambtenaar van het CRI. Wij doen er dus alles aan om te voorkomen dat wij in het vaarwater van andere onderzoeken zitten. Wij doen er alles aan om te voorkomen dat wij anderen informatie onthouden of dat ons informatie onthouden wordt. Het heeft in mijn optiek echter alles met professionaliteit te maken dat wij de strategie die wij in ons onderzoek gekozen hebben, en de concrete invulling ervan binnen de muren van het team houden.

De heer **De Graaf**:

Zou u signalen dat er sprake is van corruptie bijvoorbeeld bij het Amsterdams-Amstellandse politiekorps aan uw collega melden? Zou u daarover contact opnemen met de Amsterdamse politie?

De heer **Dros**:

Ik zou de formele lijn volgen die voor mij geldt en dat betekent: melden bij de korpsleiding Kennemerland.

De **voorzitter**:

Wij vragen dat omdat in het verleden de opvatting dat Amsterdam corrupt zou zijn een grote rol heeft gespeeld in het uit elkaar spatten van het IRT oude stijl.

De heer **Dros**:

Die suggestie zou ik hier absoluut niet willen wekken.

De **voorzitter**:

Nee, nee. Maar bevinden wij ons nu niet in een hernieuwde uitgave daarvan? Ik bedoel dat u zegt: wij hebben duidelijke indicaties van corruptie in Amsterdam en daarom kunnen wij niet met hen samenwerken?

De heer **Dros**:

Die duidelijke indicaties - laat ik dat heel wel hier uitspreken - hebben wij niet.

De **voorzitter:**

Er is ook geen "lijstje van achttien" meer, zoals er vroeger was?

De heer **Dros:**

Ik ken dat lijstje niet.

De **voorzitter:**

Maar u heeft ervan gehoord?

De heer **Dros:**

Ik heb ervan gehoord.

De **voorzitter:**

Het CID-lijstje van mogelijke corruptieve situaties in Amsterdam, dat mede aanleiding was voor de wrijvingen.

De heer **Dros:**

Wij hebben natuurlijk wel een eigen lijstje. Dat mag duidelijk zijn. Wij houden ook keurig netjes bij welke mogelijke - met vele slagen om de arm - corruptieve relaties er zijn binnen de kaders van het onderzoek dat wij doen. Maar dat is overigens geen "lijstje van achttien".

De heer **De Graaf:**

Nogmaals, als u signalen heeft van corruptie bij een andere regio - ik heb als voorbeeld Amsterdam genoemd - dan neemt u dat op met uw korpsleiding. Heeft u dat gedaan? Heeft u met uw korpsleiding gesproken?

De heer **Dros:**

Ik informeer de korpsleiding Kennemerland voortdurend over dit soort kwesties. Maar om antwoord te geven op uw vraag: als er duidelijke concrete aanwijzingen zouden zijn...

De heer **De Graaf:**

Ja, als... Ik vraag of het gebeurd is.

De heer **Dros:**

Nee, het is niet gebeurd en dat heeft te maken met het feit dat de signalen die wij hebben, onvoldoende concreet en duidelijk zijn.

De heer **De Graaf:**

U heeft wel signalen, maar daar kunt u nog niets mee, anders zou u ermee naar de korpsleiding zijn gegaan.

De heer **Dros:**

Ja, dat is juist. Overigens meld ik ook de vage signalen bij de korpsleiding Kennemerland.

De heer **De Graaf:**

Er lopen dus binnen uw kernteam geen onderzoeken van tactische aard naar corruptie van politie?

De heer **Dros:**

Dat is juist.

De heer **De Graaf:**

Geen?

De heer **Dros:**

Geen.

De heer **De Graaf:**

Terug naar het kernteam zelf. Uit hoeveel mensen bestaat het kernteam?

De heer **Dros:**

Inmiddels uit 65 vaste medewerkers. Daarnaast hebben wij op basis van convenanten afspraken gemaakt over een min of meer structurele samenwerking met onder andere de FIOD en de CRI. Er staat inmiddels een accountant ter beschikking van ons team, een financieel analist en een verbindingsambtenaar. Wij hebben een convenant met de Koninklijke Marechaussee die een aantal medewerkers ter beschikking stelt. Dus 65 medewerkers plus een aantal medewerkers op basis van een convenant.

De heer **De Graaf:**

En uw onderzoeken richten zich op Hollandse netwerken?

De heer **Dros**:

Dat is juist.

De heer **De Graaf**:

Dat zijn Hollandse netwerken in drugs?

De heer **Dros**:

Dat zijn Hollandse netwerken die zich met name toeleggen op de handel in verdovende middelen. Dat is juist.

De heer **De Graaf**:

Gaat het bij de onderzoeken van uw kernteam om n netwerk of om een aantal netwerken?

De heer **Dros**:

De afbakening die wij gekozen hebben in het kader van ons onderzoek leidt ertoe dat wij spreken over n netwerk. Maar ik denk - volgens mij is dat hier meermalen aan de orde geweest - dat die netwerken in Nederland links en rechts in elkaar passen. Vandaar ook de benaming "Hollandse netwerken".

De heer **De Graaf**:

Nu bent u - en dat bedoel ik op geen enkele manier oordelend - n van de twee erfopvolgers van het oude IRT dat op een gegeven moment ter ziele is gegaan. Het is in twee nieuwe gedaanten herrezen: het kernteam Amsterdam-Amstelland en het kernteam Randstad-/noordmidden. Dat laatste is uw team. Heeft het onderzoek dat u draait ook nog iets te maken met het hoofdonderzoek dat het oude IRT draaide?

De heer **Dros**:

In die zin dat het gepositioneerd is in hetzelfde Hollandse netwerk waar wij over praten. Het gaat om Hollandse criminelen.

De heer **De Graaf**:

Dat betekent dat er dus onderzoekssubjecten in voorkomen die ook in het oude IRT aan de orde waren?

De heer **Dros**:

Dat is juist, denk ik.

De **voorzitter**:

Denkt u dat, omdat u niet weet wie de huidige subjecten zijn of omdat u niet weet wie er bij het IRT werden gezocht?

De heer **Dros**:

Het laatste. Toen ik begon bij het kernteam is de afspraak gemaakt dat ik mij maar zeer beperkt zou laten informeren omtrent allerlei details rond met name het "gewraakte" onderzoek en het "gewraakte" traject. Dus ik ken er uiteraard de grote lijnen van, maar niet de details.

De **voorzitter**:

Waarom is het een "gewraakt" traject? Waarom gebruikt u die term?

De heer **Dros**:

Ik begrijp ook niet waarom het gewraakt is.

De **voorzitter**:

Maar u zegt het. Ik zei het niet.

De heer **Dros**:

In mijn optiek is het ook geen gewraakt traject.

De **voorzitter**:

Maar waarom zei u het dan?

De heer **Dros**:

Omdat het zo langzamerhand een term is geworden die gebruikt wordt in de media. Ik denk ook dat het een zeer wel verdedigbaar traject was.

De **voorzitter**:

Wat was het traject?

De heer **Dros**:

Het was een CID-traject om zicht te krijgen op de top van een criminele organisatie. Daarbij is gekozen voor een methodiek, waarbij in incidentele situaties verdovende middelen zijn doorgelaten om dat inzicht te bereiken.

De heer **De Graaf**:

U zegt: ik heb mij maar zeer beperkt laten informeren. Heeft u wat u zojuist vertelde van de mensen van het oude IRT gehoord?

De heer **Dros**:

Ja, dat is juist.

De heer **De Graaf**:

Heeft u de indruk dat u alle elementen van de "gewraakte" methode inmiddels kent?

De heer **Dros**:

Dat kan ik moeilijk beoordelen, omdat ik niet alle details ken. Maar ik denk dat ik de grote lijnen van de methodiek...

De heer **De Graaf**:

En dat heeft u gevraagd aan de mensen die toen het meest nauw betrokken waren bij die methode?

De heer **Dros**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Die werken ook nog bij u in het kernteam.

De heer **Dros**:

Dat is juist. Daar heb ik op dit moment de personele verantwoordelijkheid voor.

De heer **De Graaf**:

Waarom heeft u zich zo beperkt laten informeren? Waarom heeft u niet gezegd: aangezien mijn onderzoeksgroep toch linken heeft met hetgeen door het IRT werd onderzocht, wil ik alles weten en vervolgens kies ik wel welke informatie ik gebruik?

De heer **Dros**:

Op het moment waarop ik begon was de situatie heel verwarrend. Toen was het zelfs nog maar de vraag of het traject niet doorgezet zou kunnen worden.

De heer **De Graaf**:

De methode of het onderzoek?

De heer **Dros**:

Het onderzoek alsook de methode. Dan praten wij over 1 januari 1994. Ik ben formeel aangesteld op 1 april 1994, maar ik ben feitelijk begonnen met het langzaam weer opbouwen van het team op 1 januari 1994.

De heer **De Graaf**:

Toen was toch helemaal niet meer "im Frage" of die methode nog zou worden gevolgd? Dat was de reden - althans de reden die werd aangegeven - om het hele IRT-team op te heffen. De ministers hadden zich erover uitgesproken.

De heer **Dros**:

In het begin was daar nog verwarring over. Dan praat ik over januari 1994. Tegen die achtergrond is toen gezegd: het is heel verstandig dat je je niet laat belasten met details, want als dit ooit nog ter zitting komt, is het verstandig dat je dat niet weet. Het ging namelijk om een gesloten CID-traject.

De heer **De Graaf**:

Nu kan ik mij voorstellen dat u en uw superieuren - het OM - hebben gezegd: wij gaan niet meer met die methode en met de daarbij behorende informanten door, maar wij gaan wel door met de groep en alle informatie die er overigens is, gebruiken we gewoon. Is het zo gegaan?

De heer **Dros**:

Nee, zo is het uiteindelijk niet gegaan. Maar dat was geen heel scherpe grens in de tijd. Dat is langzaam ontstaan in de weken vanaf januari. Op enig moment is de knoop doorgehakt

in een ressortvergadering OM en is gezegd: er wordt gestart met een nieuw onderzoek en alle informatie uit het oude Delta-onderzoek is niet beschikbaar voor het nieuwe onderzoek.

De heer **De Graaf**:

Dus de boeken zijn dichtgedaan en de dossiers zijn weggehaald?

De heer **Dros**:

De boeken zijn dichtgegaan. De dossiers zijn voor een deel vernietigd, voor een deel bestaan ze nog.

De **voorzitter**:

Voor een deel heeft u ze toch nog?

De heer **Dros**:

Ja, dat wil zeggen: voor een deel liggen ze nog bij mij in het gebouw. Dat wil niet zeggen dat ik ze heb.

De heer **De Graaf**:

U niet? Als ze bij u in het gebouw liggen, wie heeft ze dan?

De heer **Dros**:

Ze liggen fysiek bij mij in het gebouw, maar de afspraak is gemaakt dat de hoofdofficier Haarlem er verantwoordelijk voor is. In feite ben ik niet meer dan iemand die in het gebouw op die informatie past. Ik ben er dus niet verantwoordelijk voor en ik heb er dus ook geen zeggenschap over.

De heer **De Graaf**:

Die informatie zit in een kluis en daar heeft niemand de sleutel van?

De heer **Dros**:

Die zit in een kluis en daar heb ik, uiteraard gezien mijn bewaardersfunctie, een sleutel van.

De heer **De Graaf**:

Maar u heeft er nooit meer in gekeken?

De heer **Dros**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Is dat niet raar? Er ligt dus een schat - bijna letterlijk - aan informatie in een kluis, die mede betrekking heeft op de onderzoeksgroep waar u zich op richt en u mag er niet in kijken.

De heer **Dros**:

Ik zou ook graag willen dat het anders was.

De heer **De Graaf**:

En u heeft niet een keer gevraagd of dat anders kan?

De heer **Dros**:

Dit is de loop geweest van de geschiedenis. Er is op enig moment de beslissing genomen om het Delta-onderzoek te stoppen en om de informatie uit dat Delta-onderzoek besmet te verklaren en om deze gang te kiezen om de informatie te bewaren.

De **voorzitter**:

Wie heeft de informatie uit het Delta-onderzoek besmet verklaard en wanneer?

De heer **Dros**:

Volgens mij is dat uiteindelijk gebeurd - ik ben daar niet bij geweest - in de ressortvergadering van het ressort Amsterdam.

De **voorzitter**:

Maar dat kan de ressortvergadering toch helemaal niet doen?

De heer **Dros**:

Ik denk dat justitie daar de eerst aangewezen verantwoordelijke voor is.

De **voorzitter**:

Het is dan toch de hoofdofficier of de procureur-generaal en niet de ressortvergadering?

De heer **Dros**:

Met ressortvergadering bedoel ik de ressortvergadering OM, waarin vertegenwoordigd zijn de vijf hoofdofficiëren en de procureur-generaal. Ik moet eerlijk zeggen dat ik dit niet precies weet. Ik heb deze nadrukkelijke boodschap gekregen via mijn OM-lijn.

De **voorzitter:**

Dan zullen wij het straks aan mevrouw Gonzales vragen. Uw adjunct-chef is de heer Langendoen?

De heer **Dros:**

Dat is juist.

De **voorzitter:**

Uw CID-chef is de heer Augusteijn?

De heer **Dros:**

Dat is ook juist.

De **voorzitter:**

U kunt hen toch gewoon vragen naar wat nog tussen hun oren zit en interessant voor u is? Daar bent u toch genoeg politieman voor?

De heer **Dros:**

Ja, maar ik ben ook genoeg politieman om mij aan de afspraak te houden - en die afspraak heb ik gemaakt met mijn korpsleiding; in dit geval de korpsleiding Kennemerland - dat de informatie uit het Delta-onderzoek niet gebruikt wordt ten behoeve van een lopend onderzoek.

De heer **De Graaf:**

Houdt die afspraak ook informatie van de heren Langendoen en Augusteijn in? Zij hebben die informatie en ook al kunnen zij niet meer in de boeken kijken; het zit voor een groot gedeelte in hun hoofd.

De heer **Dros:**

De afspraak is gemaakt dat hetgeen bij hen tussen de oren zit niet vanuit die wetenschap in het dossier komt. Dat betekent dat er vanaf het moment waarop wij ons nieuwe onderzoek hebben gestart alleen nieuwe informatie is gegenereerd in het kader van dat nieuwe onderzoek.

De heer **De Graaf:**

Wat betekent dit dan als het gaat om uw hoofdschetsen - nu neem ik bijna de politietermen over - de mensen die al dan niet verdachte zijn geworden? Bent u alle CID's in het land afgegaan met de vraag: weten jullie nog wat over die meneer en die mevrouw, want wij weten wel wat, maar dat mogen wij niet gebruiken? Is het zo gegaan?

De heer **Dros:**

Ja, zo is het gegaan.

De heer **De Graaf:**

En dat heeft weer nieuwe informatie opgeleverd, die u wel enigszins bekend voorkwam, maar...

De heer **Dros:**

Maar die dus niet eerder gebruikt was in het Delta-onderzoek. Het is natuurlijk een bizarre situatie. Dat vind ik ook. Het is om bijna schizofreen van te worden. Wij hadden deze situatie liever ook niet gehad.

De **voorzitter:**

Waarom heeft men het onderzoek besmet verklaard?

De heer **Dros:**

Omdat er - althans, dat heb ik begrepen - een nogal dringend verschil van mening was over de vraag of deze methodiek geoorloofd was of niet.

De **voorzitter:**

Binnen het ressort?

De heer **Dros:**

Binnen het ressort. Die situatie heeft uiteindelijk geleid tot de besmetverklaring.

De **voorzitter:**

Nu was de bedoeling van het oude team - dat zei u zelf - dat het een gesloten systeem was. Met andere woorden: het zou niet aan de rechter ter toetsing worden voorgelegd. Dat is toch juist?

De heer **Dros**:

Volgens mij is dat juist.

De **voorzitter**:

Dat is toch juist? Dat was toch de bedoeling? Dat is toch de term? Bent u wat de nieuwe zaak betreft weer van plan om een gesloten traject te hebben, iets wat u niet aan de rechter voorlegt?

De heer **Dros**:

Zo dat aan de orde is in het kader van het nieuwe onderzoek, dan zal dat met toestemming gebeuren van de CTC en van alle andere betrokkenen.

De **voorzitter**:

Maar dan kan toch niemand controleren of je wel of niet besmet materiaal gebruikt hebt voor dat gesloten deel?

De heer **Dros**:

Ja, maar wij maken toch ambtsedige processen-verbaal op? Op het moment dat wij zeggen dat het niet zo is, dan is het dus niet zo.

De **voorzitter**:

Als u zegt "het is niet zo", dan is het niet zo. U wilt alleen maar zeggen: het had ook anders gekund.

De heer **Dros**:

Ja, dat had in ieder geval wel mijn voorkeur gehad.

De heer **Vos**:

Is niet overwogen om de heer Langendoen elders onder te brengen, omdat hij als het ware in een Gordiaanse knoop verkeert wat zijn bijdrage aan dit team betreft?

De heer **Dros**:

De heer Langendoen heeft uit volledig vrije wil gesolliciteerd op de vacature voor projectleider/plaatsvervangend teamleider. De vacature is ongeveer een jaar geleden opgesteld. Ik ben zelf voorzitter geweest van de selectiecommissie. De heer Langendoen is toen - ruim een jaar geleden - als de meest gekwalificeerde kandidaat geselecteerd en door mij voorgedragen aan de korpsleiding Kennemerland om geplaatst te worden. Ik moet zeggen, ik werk nu anderhalf jaar met hem samen en de deskundigheid die wij hem toedichtten, maakt hij volledig waar. In hem hebben wij een uitstekende projectleider. Iets anders is natuurlijk dat hij, buiten zijn wil en buiten mijn wil, onderwerp van onderzoek is.

De **voorzitter**:

Daar komen wij nog over te spreken in het kader van het rijksrechercheonderzoek. Eerst wil de heer Rouvoet iets vragen.

De heer **Rouvoet**:

Heb ik het goed begrepen dat van meet af aan de bestanden van het oude IRT in de kluis zijn geborgen? Of is er ook een periode geweest waarin die wel binnen het nieuwe kernteam circuleerden, en dat hier en daar delen van de informatie op een PC stonden of anderszins?

De heer **Dros**:

Vanaf het moment waarop ik de verantwoordelijkheid voor het kernteam kreeg, is er nimmer meer gebruik gemaakt van die informatie.

De heer **Rouvoet**:

Ik vroeg niet naar gebruik ervan, maar ik vroeg of delen van het oude IRT-bestand aanwezig waren op een andere plaats dan de kluis waar u over sprak?

De heer **Dros**:

Volgens mij heeft het altijd in de kluis gezeten.

De heer **Rouvoet**:

Louter in de kluis?

De heer **Dros**:

Louter in de kluis, ja.

De heer **Koekkoek**:

Wanneer precies hebt u de opdracht gegeven, geen gebruik te maken van de oude IRT-gegevens? Was dat in januari 1994?

De heer **Dros**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Later?

De heer **Dros**:

Het was een heel verwarrende periode. Het zat heel dicht tegen de datum van 1 april aan.

De heer **Koekkoek**:

Dus eind maart.

De heer **Dros**:

Ik zal het moeten nagaan, maar volgens mij is het in die buurt.

De heer **Koekkoek**:

Dus toen het rapport van de commissie-Wierenga uitgekomen was?

De heer **Dros**:

In mijn herinnering is dat veel later.

De heer **De Graaf**:

Het rapport van de commissie-Wierenga kwam eind maart uit.

De heer **Koekkoek**:

Eind maart 1994.

De heer **Dros**:

Ik weet het niet zeker; ik zal het moeten nagaan.

De **voorzitter**:

U zei dat alles van het oude IRT bij u in de kluis zat. Ik ben in de gelukkige omstandigheid geweest bij u te kunnen rondkijken. Toen heb ik in de computer een flard teruggevonden. Mij is verzekerd dat die absoluut niet meer werd gebruikt, maar die zat op dat moment in elk geval niet in de kluis.

De heer **Dros**:

Volgens mij doelt u op een informantenbestand.

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Dros**:

Dat is of was in feite een leeg omhulsel.

De **voorzitter**:

Het is voor de record misschien goed, dat op dit moment samen vast te stellen.

De heer **Dros**:

Het is geen inhoudelijke informatie.

De heer **De Graaf**:

Kunt u dat nog even uitleggen? Er stonden namen van informanten in?

De heer **Dros**:

Er stonden namen in van het oude IRT. Vanaf de datum van 1 april 1994 is er met die personen op geen enkele manier, maar dan ook op geen enkele manier vanuit ons team contact geweest dat tot informatie heeft geleid.

De heer **De Graaf**:

Waarom stonden zij er nog in?

De heer **Dros**:

Ik denk dat het te maken heeft met de situatie die ik net schetste. Het was een heel verwarrende periode, die eerste maanden van 1994.

De heer **De Graaf**:

Het is nu september 1995. Enkele maanden geleden stonden zij er nog in.

De heer **Dros**:

U weet wellicht dat de heer Van Traa een keer op bezoek geweest is. De heer Augusteijn heeft de informantenlijst getoond en daarbij ging het mis. Toen heb ik tegen de heer

Augusteijn gezegd: laten wij het er vooral nu niet uit halen, want straks lijkt het erop dat wij door de komst van de heer Van Traa alsnog de administratie weggehaald hebben. Misschien wilde de heer Van Traa het nog een keer zien.

De **voorzitter**:

Ik heb het twee keer gezien. De tweede keer kwam de uitdraai er wel uit en was het nog steeds die lijst. Dat wilde ik even vastgesteld hebben.

De heer **De Graaf**:

Mijn vraag is waarom de namen er nog allemaal in stonden tot de dag dat de heer Van Traa een bezoekje kwam brengen. Waarom is de lijst niet gewist tussen april 1994 en april 1995? Waarom is die steeds blijven staan?

De heer **Dros**:

Ik denk dat er niet naar gekeken is. De lijst heeft geen waarde.

De heer **De Graaf**:

U zegt dat u er geen gebruik van maakt en dat wil ik best geloven, maar de vraag was waarom de lijst dan niet is gewist. Besepte niemand dat die erin stond, ook niet degene die de computer bedient?

De heer **Dros**:

Ik denk het.

De heer **De Graaf**:

U denkt het of u weet het?

De heer **Dros**:

Ik denk dat niemand ernaar gekeken heeft.

De heer **De Graaf**:

Is het niet een beetje raar dat de chef CID van uw kernteam, de heer Augusteijn, er nooit naar heeft gekeken, een jaar lang?

De heer **Dros**:

Misschien wel. Het was verstandiger geweest om die lijst te wissen, maar voor het beeld lijkt het mij goed om te vertellen dat die lijst niets meer is dan een opsomming van identiteiten van informanten uit het verleden.

De **voorzitter**:

Wij hebben er wel genoeg over gesproken. Ik moet inderdaad aannemen dat het informanten uit het verleden waren, maar er stonden een paar uit het heden doorheen waarvan de record wel helemaal was aangevuld. Wij hebben wel gezien dat er van de oude informanten geen nieuwe records meer waren te vinden. Wij hebben dit nu wel genoegzaam uitgediept.

De heer **De Graaf**:

Behalve de laatste vraag: staan zij er nog steeds in?

De **voorzitter**:

Ik ben niet terug geweest de laatste maand.

De heer **Dros**:

Ik moet bekennen dat ik het niet weet.

De heer **De Graaf**:

Ik ga terug naar uw onderzoek, het netwerk. Dat zal ongetwijfeld allerlei vertakkingen kennen, met verschillende deelonderzoeken dus. U sprak over onaantastbaarheid en noemde daarbij de corruptieve relaties. Dat is voor u kennelijk een essentieel element. Zijn er nog meer essentiële elementen in die onaantastbaarheid?

De heer **Dros**:

Naast de corruptieve relaties en de hiermee samenhangende onaantastbaarheid noem ik nog de geweldssfeer rondom deze netwerken.

De heer **De Graaf**:

Is dat een bijzonderheid vergeleken bij andere groepen?

De heer **Dros**:

Ik heb niet het totaalbeeld over Nederland, maar dit netwerk lijkt er nogal uit te springen. Ik meen dat ik u wel eens een plaatje geschetst heb met deze organisatie gepositioneerd in een netwerk in de Randstad. In een periode van drie jaar kunnen wij in dit netwerk veertien kruisjes aantekenen, veertien mensen die een gewelddadige dood zijn gestorven.

De heer **De Graaf**:

Echte liquidaties?

De heer **Dros**:

Echte liquidaties, ja.

De heer **De Graaf**:

Allemaal samenhangend met hetzelfde netwerk?

De heer **Dros**:

Allemaal in hetzelfde netwerk.

De **voorzitter**:

Dat getal weet u zeker? U durft uw hand ervoor in het vuur te steken dat die liquidaties allemaal direct betrokken zijn bij en opgedragen zijn door die groep?

De heer **Dros**:

Zo heb ik het niet geformuleerd. Ik sprak over deze organisatie gepositioneerd in een wat ruimer netwerk. Wat zien wij in die wat ruimere context? Veertien liquidaties. Dat is iets anders dan de vraag of de hoofdverdachte die wij op het oog hebben, voor allemaal...

De heer **De Graaf**:

...zelf opdracht heeft gegeven.

De heer **Dros**:

Exact.

De heer **Koekkoek**:

Hoeveel van die liquidaties hebben tot een strafvervolgning geleid?

De heer **Dros**:

Geen een.

De heer **Koekkoek**:

Dus allemaal onopgehelderd?

De heer **Dros**:

De mogelijke oplossing van een van die liquidaties was een duidelijke onderzoeksrichting in het Delta-onderzoek. Die is dus verloren gegaan.

De heer **De Graaf**:

U maakt ook gebruik van informanten in het kernteam?

De heer **Dros**:

Dat is juist.

De heer **De Graaf**:

Hebben wij het dan over tientallen?

De heer **Dros**:

Ik noem liever niet het exacte aantal.

De heer **De Graaf**:

Dat vraag ik u ook niet.

De heer **Dros**:

Het zijn er minder dan tien.

De heer **De Graaf**:

Wij hebben met verschillende mensen op de plaats waar u nu zit, gesprekken gevoerd over het verschil tussen informanten en infiltranten. Zijn er onder die informanten ook mensen die infiltrant zijn?

De heer **Dros**:

Ja, die zijn er.

De heer **De Graaf**:

Wat verstaat u in het algemeen onder een infiltrant?

De heer **Dros**:

Wanneer er bij een informant sprake is van een zekere regie, een zekere sturing, gaat zijn rol langzaam over in die van een infiltrant.

De heer **De Graaf**:

Hebt u er afspraken over met het openbaar ministerie dat de betrokken informant/infiltrant strafbare feiten mag plegen?

De heer **Dros**:

Zo dat aan de orde is, wordt het uiteraard te allen tijde met het openbaar ministerie besproken. Wij hebben ook de afspraak dat het wordt voorgelegd aan de Centrale toetsingscommissie.

De heer **De Graaf**:

Dat hebt u n keer gedaan, h, iets aan de Centrale toetsingscommissie voorgelegd op dit front?

De heer **Dros**:

Dat hebben wij een aantal keren gedaan.

De heer **De Graaf**:

Hebt u daarbij ook trajecten aangemeld waarin er sprake kon zijn van gecontroleerde af- of doorlevering?

De heer **Dros**:

Dat is in n geval gebeurd.

De heer **Koekkoeck**:

Aflevering of doorlevering?

De heer **Dros**:

Beide.

De heer **De Graaf**:

Ben ik goed geïnformeerd dat de Centrale toetsingscommissie daarvoor toestemming heeft gegeven?

De heer **Dros**:

Zij had die gegeven, maar in een later stadium is die toestemming weer ingetrokken.

De heer **De Graaf**:

Heeft de Centrale toetsingscommissie die toestemming ingetrokken of is daarover een signaal van de minister van Justitie gekomen?

De heer **Dros**:

Dat laatste.

De heer **De Graaf**:

Dat is dus iets anders dan dat de Centrale toetsingscommissie heeft gezegd dat het niet meer mag.

De heer **Dros**:

De Centrale toetsingscommissie heeft ons erover geïnformeerd, maar ik begrijp, zij het van horen zeggen, dat het is gebeurd in opdracht van de minister.

De heer **De Graaf**:

U bent er niet zelf over gebeld?

De heer **Dros**:

Nee. De secretaris van de CTC...

De **voorzitter**:

De heer Zwanenburg.

De heer **Dros**:

De heer Zwanenburg heeft er contact over gehad met mevrouw Gonzales.

De heer **De Graaf**:

Wat was toen de boodschap? Alle infiltratietrajecten of alle doorleveringstrajecten in Nederland worden gestopt?

De heer **Dros**:

Alle trajecten waarin er sprake was of kon zijn van doorlevering van verdovende middelen, moesten met onmiddellijke ingang worden gestopt tenzij er levensbedreigende situaties konden ontstaan.

De heer **De Graaf**:

Dan is het een kwestie van afbouwen en kun je niet direct ophouden.

De heer **Dros**:

Exact.

De heer **De Graaf**:

Had er toen dat telefoontje kwam, al een doorleveringsactie plaatsgevonden?

De heer **Dros**:

Nog niet.

De heer **Koekkoek**:

Wanneer heeft mevrouw Gonzales dat bericht gekregen en vervolgens aan u meegedeeld?

De heer **Dros**:

Daarvoor moet ik even heel diep nadenken. Het zal zo'n beetje een halfjaar geleden geweest zijn.

De heer **Koekkoek**:

Half mei?

De **voorzitter**:

Volgens ons moet het iets korter zijn.

De heer **De Graaf**:

Juni?

De heer **Dros**:

Ik denk dat het begin juni is geweest.

De heer **De Graaf**:

U hebt nu dus geen doorleveringsacties?

De heer **Dros**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

U hebt behalve die waarover wij nu spreken, er in het verleden ook geen gehad met het kernteam?

De heer **Dros**:

Doorlevering?

De heer **De Graaf**:

Ja.

De heer **Dros**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Had het naar uw oordeel wat uitgemaakt of het doorlevering van softdrugs of van harddrugs was geweest?

De heer **Dros**:

Mijn persoonlijke mening?

De **voorzitter**:

Uw mening hier is altijd persoonlijk.

De heer **Dros**:

Dat begrijp ik.

De **voorzitter**:

Uw oordeel en alles wat u weet, is persoonlijk.

De heer **Dros**:

Ik vind de vraag heel moeilijk te beantwoorden. Ik denk dat je het moet zien in de context van de doelstelling waarmee het gebeurt. Als het gebeurt omdat er een behoorlijk resultaat gehaald kan worden in een maatschappelijk zeer kwalijke criminele organisatie, dan is het

het overwegen waard om het met harddrugs te doen. Je moet dit dus ook afwegen tegen de doelstelling.

De heer **De Graaf**:

In het geval waarover u zojuist sprak, was er echter geen sprake van harddrugs?

De heer **Dros**:

Het ging om softdrugs.

De heer **Koekkoek**:

Bent u gehandicapt door de beslissing van de minister?

De heer **Dros**:

Wij hadden al praktische problemen om dat traject ingevuld te krijgen. Wij hebben er in dat concrete geval dus geen hinder van gehad.

De heer **De Graaf**:

Deed die operatie, waarover wij niet in details zullen treden, op essentiële elementen denken aan de methode die bekend is geworden als de Deltamethode of IRT-methode?

De heer **Dros**:

Nee.

De **voorzitter**:

Minder gecompliceerd?

De heer **Dros**:

Minder gecompliceerd en meer een ad hoc-situatie.

De **voorzitter**:

Als ik het goed begrijp, vond het niet plaats en had u dus geen reden om zich op te winden over de oekaze van de minister. Dat had echter best gekund, zoals u vanmorgen van uw ex-collega uit Zuid gehoord hebt. Zeg ik het zo goed?

De heer **Dros**:

Hij is nog collega.

De **voorzitter**:

Ik bedoel natuurlijk: uw ex-collega als kernteamleider.

De heer **Dros**:

Dat had niet uitgemaakt.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik niet.

De heer **Dros**:

Misschien wilt u uw vraag herhalen.

De **voorzitter**:

U hoefde zich niet op te winden over de oekaze van de minister, want het kwam er niet van. Als het er wel van gekomen was, had u zich er wel over opgewonden?

De heer **Dros**:

Ja, uiteraard. In dit geval maakte het echter niet uit.

De heer **Rabbae**:

Als u operationele problemen hebt, complicaties zoals u zelf zegt, waarom hebt u deze operatie dan aan de CTC voorgelegd?

De heer **Dros**:

Wij hebben ervoor gekozen, het traject in een heel vroeg stadium aan de Centrale toetsingscommissie voor te leggen, dus voordat wij zelfs maar een begin van uitvoering hadden gemaakt. Wij meenden dat dit heel zorgvuldig was. Op het moment dat wij toestemming van de Centrale toetsingscommissie kregen en wij een stap maakten met de uitvoering, bleek dat het door een aantal bijzondere omstandigheden en uit praktische overwegingen niet zou lukken.

De heer **Rabbae**:

De oekaze van de minister kwam dus eigenlijk goed uit, want u had toch problemen met de uitvoering.

De heer **Dros**:

Ik zei net al: in feite maakte het niet uit. Het is waar wat de heer Van Traa zegt: wij hadden ons er drukker over gemaakt als het wel kans van slagen had gehad.

De **voorzitter**:

Dat lijkt mij duidelijk.

De heer **De Graaf**:

U valt gezagsmatig onder de officier van justitie van het ressort Amsterdam? Het is het arrondissement Haarlem, maar ondertussen is het ook onderdeel van het ressort Amsterdam. Is dat juist?

De heer **Dros**:

Het gezag over het team ligt bij het openbaar ministerie Haarlem.

De heer **De Graaf**:

Ja, maar dat maakt toch deel uit van het ressort Amsterdam?

De heer **Dros**:

Ja, dat maakt deel uit van het ressort Amsterdam.

De heer **De Graaf**:

Daar worden toch ook ressortvergaderingen gehouden en komen de CID-officieren bij elkaar?

De heer **Dros**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Nu begrijp ik dat er bij uw kernteamofficier en bij de leiding van het OM Haarlem helemaal geen bezwaar is tegen het gebruik van actief gestuurde informanten, zelfs van infiltranten, terwijl de collega's van hetzelfde ressort, maar dan het onderdeel Amsterdam, daar kennelijk de grootst mogelijke moeite mee hebben. Dat bleek onder andere uit de getuigenis van de heer Woelders. Wat vindt u ervan dat het openbaar ministerie zo verschillend oordeelt binnen n en hetzelfde ressort?

De heer **Dros**:

Het lijkt mij in principe onwenselijk dat er in n ressort zo'n principieel verschil van mening kan zijn over wat kan en wat niet kan, wat geoorloofd is en wat kennelijk niet geoorloofd is. Dat is een onwenselijke situatie.

De **voorzitter**:

De heer Woelders heeft vanmorgen gezegd dat hij er niet aan moet denken dat er sprake is van zo'n doorlatingstraject. Hij vindt het onwenselijk dat het verschil zo groot is.

De heer **Dros**:

Los van de vraag of je het van toegevoegde waarde vindt in een onderzoek, ligt er al onder wat überhaupt het beleid is van justitie en dat is de strekking van mijn opmerking. Ik vind het op zichzelf heel vreemd dat er zo'n markant verschil zit in het beleid in n ressort.

De heer **De Graaf**:

En kennelijk ook tussen twee politiekorpsen, want het zijn niet alleen de opvattingen van de officier van justitie die hier de doorslag geven. Ook de opvattingen van hoofdcommissarissen, van recherchechefs en van teamleiders spelen een rol.

De heer **Dros**:

Ja, kennelijk.

De heer **De Graaf**:

Maar u praat daar niet over met bijvoorbeeld uw naaste collega kernteamleider?

De heer **Dros**:

Wij spreken daar uiteraard wel over. Alleen, ook voor hem is het een situatie die niet te veranderen valt. Dat is voor dit moment een kennelijk gegeven.

De heer **De Graaf**:

Een kennelijk gegeven?

De heer **Dros**:

Ja. Ik heb daar vanuit mijn functie geen last van.

De heer **De Graaf**:

Ik wil nog n punt met u bespreken voordat de heer Van Traa op het onderwerp Utrecht doorgaat. Wij hadden het over een onaantastbaar netwerk. Heeft u ook last van tegen uw onderzoek gerichte contrastrategien?

De heer **Dros**:

Wij hebben last van contra-observatie. Dat wil zeggen dat politiemensen naar huis toe gevolgd worden. Kennelijk wordt er ook contra-observatie ingezet als preventief middel daar waar criminele activiteiten plaatsvinden om te ontdekken of er politie-inspanningen zijn.

De **voorzitter**:

Maar dat gebeurt toch al jaren? Dat is toch niet iets van de laatste tijd?

De heer **Dros**:

De vraag was dacht ik...

De heer **De Graaf**:

...of u er last van heeft in dit onderzoek.

De heer **Dros**:

Een derde variant is dat er gericht op ons observatieteam contra-observatie wordt uitgevoerd om uit te zoeken waar wij mee bezig zijn. Die derde variant zou ik willen onderscheiden van de tweede.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik niet goed.

De heer **Dros**:

De tweede variant is dat er kennelijk vanuit de criminele wereld contra-observatie wordt ingezet ter afscherming van criminele activiteiten om te ontdekken of er sprake is van politie-inspanning.

De heer **De Graaf**:

Ik doelde met mijn vraag niet op contra-observatie. Ik had het over contra-strategien. Dat kan meer zijn dan alleen maar observatie. Wij hebben in het Amsterdamse in het kader van de zaak-Z gezien dat er allerlei andere methoden werden toegepast. Heeft u last van pogingen tot inbraak, ontvreemding van stukken, intimidatie?

De heer **Dros**:

Nee, daar hebben wij geen last van. Wij hebben wel aanwijzingen dat vanuit de criminele wereld mogelijk journalisten gebruikt worden om criminele doelen te dienen. Ik zou dat ook een contra-strategie willen noemen.

De heer **De Graaf**:

Mogelijk of heeft u daar harde aanwijzingen voor?

De heer **Dros**:

Mogelijk. De heer Fijnaut heeft drie strategien genoemd: intimidatie, contra-observatie en corruptie. Wij hebben een aantal aanwijzingen - dat zijn er steeds meer en zij worden steeds sterker - dat er mogelijk sprake is van een vierde strategie, namelijk het manipuleren van de media.

De heer **De Graaf**:

Hoe ziet u dat?

De heer **Dros**:

Als morgen de kop "Teamleider is betrokken bij malversaties rond tipgelden" in een krant staat, dan ben ik overmorgen niet aan het werk, maar dan ben ik in verhoor bij de rijksrecherche.

De heer **De Graaf**:

Waarom is dat mediamanipulatie of een contra-strategie? Het zou toch ook waar kunnen zijn? Ik bedoel niet dat het op uw persoon van toepassing is, maar de journalist kan die informatie toch hebben nagetrokken, redelijk betrouwbaar achten en het laten afdrukken?

De heer **Dros**:

Ik zou het ook niet bij de journalisten willen leggen, maar onze aanwijzingen duiden erop dat dit gebeurt vanuit de criminele wereld. Ik noem het een contrastrategie, omdat het leidt

tot zand in de machine. Op het moment dat ik overmorgen niet meer aan het werk ben, maar in verhoor bij de rijksrecherche, is het eerste zand in het circuit al gestrooid, namelijk twijfels rondom mijn integriteit. Het lijkt erop dat dit mechanisme is ontdekt vanuit de criminele wereld. Daar hebben wij zorgen over.

De heer **De Graaf**:

Even een slag concreter, mijnheer Dros. Zijn er signalen of aanwijzingen dat criminele organisaties bewust journalisten manipuleren om zand in uw machine te strooien en dat journalisten zich daar ook willens en wetens voor laten gebruiken?

De heer **Dros**:

Dat laatste zou ik niet durven stellen. Voor het eerste hebben wij inmiddels een groot aantal aanwijzingen.

De **voorzitter**:

Wat voor aanwijzingen? Wat voor feiten?

De heer **Dros**:

Die wil ik niet in concreto noemen, omdat het gaat om een lopend onderzoek. Wij hebben ons voorgenomen om over de dingen die wij nu zien op termijn een ethische discussie te voeren, ook in journalistieke kringen.

De **voorzitter**:

Dan moet u wel iets concreter zijn. Als u zegt dat u aanwijzingen heeft, dan moet u zeggen: ik heb hier een artikel; dat is absoluut onwaar en dat is in de krant gekomen door manipulatie.

De heer **Dros**:

Wij hebben een aantal aanwijzingen uit verschillende bronnen - dus niet uit n invalshoek - die deze mogelijke vorm van contra-strategie ondersteunen.

De heer **De Graaf**:

Maar wat weet u nu? Heeft u aanwijzingen dat een crimineel contact heeft met een journalist, hem of haar informatie geeft en dat de betrokken journalist dat klakkeloos afdruckt? Heeft u die aanwijzingen?

De heer **Dros**:

Ja, die aanwijzingen hebben wij.

De **voorzitter**:

In welke krant moet ik dan kijken, in welk nummer?

De heer **Dros**:

Dat wil ik niet noemen.

De **voorzitter**:

Het blijft nu hangen en dat maakt het moeilijk. Het is op zichzelf het werk van de journalist om ook met die crimineel te bellen.

De heer **Dros**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dus daar zijn wij het over eens.

De heer **Dros**:

Ik wil pertinent niet de beroepsgroep journalisten in de verdachtenhoek duwen. Wij hebben aanwijzingen dat vanuit de criminele wereld journalisten...

De **voorzitter**:

Ja, dat die gebruikt worden om foute dingen in de krant te zetten. Dan moet u zeggen: ik heb hier een artikel dat absoluut onwaar is en dat door die jongens gebruikt is.

De heer **Dros**:

Wij hebben een groot aantal van dat soort voorbeelden.

De **voorzitter**:

Noemt u er eens een paar.

De heer **Dros**:

Die wil ik hier niet noemen.

De **voorzitter**:

U heeft voorbeelden van artikelen die onwaar zijn. Wij hebben het wel gehad over corruptievoorbeelden. Wij hebben dat zo uitgebeeld dat er gezegd is: dit zijn de voorbeelden. Dan moet u ook zeggen: dit zijn de artikelen; hier gaat het om; dat is de desinformatie.

De heer **Dros**:

Dat is voor mij een lastig probleem. Ik wil u de artikelen graag laten zien.

De **voorzitter**:

Maar het verstrekken van desinformatie is toch een openlijke zaak die iedereen kan verifiëren?

De heer **Dros**:

Ja, maar dat kan alleen op dit moment niet.

De **voorzitter**:

Het zijn toch stukken die afgedrukt zijn?

De heer **Dros**:

Op het moment dat ik zeg om welke artikelen het gaat, leg ik bloot om welke journalisten het gaat, om welke criminelen het gaat.

De **voorzitter**:

Het is iets anders om welke criminelen dan om welke journalisten. Stel dat er een journalistiek stuk is dat niet waar is en dat door die gasten is ingeplant - er staat bijvoorbeeld "CID-chef Schiermonnikoog is betrokken bij de vrouwenhandel" - dan moet u dat wel zeggen.

De heer **Dros**:

Ik wil ook niet ontkennen dat die voorbeelden er zijn.

De **voorzitter**:

Goed, geeft u dan een voorbeeld waarbij u evenmin nog op de groep duidt waar u achteraan zit.

De heer **Dros**:

Dat kan ik niet. Ik kan het niet loskoppelen van het lopende onderzoek.

De **voorzitter**:

Dan blijft het dus hangen.

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp dat elk artikel dat voor u "verdacht" is, rechtstreeks betrekking heeft op de onderzoeksgroep waar u mee bezig bent. Is dat waar? Gaat het in alle voorbeelden die u heeft om artikelen die rechtstreeks terug te voeren zijn op de onderzoeksgroep waar u zich op richt? Kunt u de voorbeelden daarom niet geven?

De heer **Dros**:

Nee, het gaat erom wat onze bronnen zijn, onze bronnen die leiden tot deze aanwijzingen. Het gaat om verschillende bronnen. Op het moment dat ik die noem, leg ik bloot om welke criminelen het gaat en om welke journalisten het gaat. U vroeg naar contra-strategieën. Er zijn aanwijzingen voor wellicht een nieuwe contra-strategie. Ik heb het bewust heel voorzichtig geformuleerd. Ik heb gezegd dat het wellicht wijs is, op het moment dat wij dat kunnen in verband met het lopende onderzoek, om de bouwstenen die wij nu zien te gebruiken om een ethische discussie te voeren in journalistieke kringen.

De **voorzitter**:

Maar u kunt geen ethische discussie willen voeren in journalistieke kringen - maar ik behoor niet tot die beroepsgroep - als je niet op tafel legt waar het om gaat. U kunt niet verwachten dat er een ethische discussie gehouden wordt zonder dat u zegt waar het om gaat.

De heer **Dros**:

Dat is een probleem. Het gaat om informatie gegenereerd in het kader van een lopend operationeel onderzoek.

De heer **Koekkoeck**:

U zei dat een journalist klakkeloos iets overneemt van een crimineel. Twee dingen: de journalist is niet kritisch genoeg of de journalist laat zich welbewust gebruiken door de crimineel. Welke situatie is van toepassing?

De heer **Dros**:

Daar kan ik geen inschatting van maken. Wij zien alleen het begin en het eind.

De heer **Koekkoek**:

Maar gebruikte u die term "klakkeloos laten gebruiken" welbewust of terloops.

De heer **Dros**:

Ik kan geen inschatting maken hoe de desbetreffende journalisten er precies in zitten.

De heer **Koekkoek**:

Nee, maar u hebt gezegd: een journalist meldt klakkeloos wat een crimineel hem meldt.

De heer **De Graaf**:

Ter correctie: dat heb ik gezegd en de heer Dros heeft het bevestigd.

De heer **Koekkoek**:

Nee, maar de heer Dros gebruikte zelf de term.

De heer **De Graaf**:

Ik heb het woord "klakkeloos" gebruikt en de heer Dros heeft "ja" gezegd.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Dros, wat bedoelde u ermee toen u dat zo zei?

De heer **Dros**:

Wat exact de positie van journalisten daarin is, kan ik niet aangeven. Dat heb ik inmiddels een aantal keren gezegd. Wij hebben heel sterke aanwijzingen dat ontdekt is door criminelen dat er door middel van publikaties in kranten zand in de machine gestrooid kan worden.

De **voorzitter**:

Over welke krant heeft u het dan?

De heer **Dros**:

Dat wil ik niet zeggen.

De heer **De Graaf**:

Ik zal het anders formuleren. Er zijn in de afgelopen maanden, het afgelopen halfjaar, misschien wel eerder, berichten in verschillende kranten verschenen over medewerkers van u.

De heer **Dros**:

Exact.

De heer **De Graaf**:

Heeft u het oog op dat soort berichten?

De heer **Dros**:

Mede.

De **voorzitter**:

U vindt dus dat berichten die in de pers verschenen zijn over huidige medewerkers van u daar een voorbeeld van zijn?

De heer **Dros**:

Laat ik het als volgt formuleren. Wij hebben signalen, gegenereerd vanuit verschillende bronnen, dat criminelen heel bewust bezig zijn met het manipuleren van nieuws om zand in de machine te gooien.

De **voorzitter**:

U wilt niet zeggen waar het precies om gaat en dit kan zo niet blijven hangen. Er zijn nu twee mogelijkheden. Of u kunt nu alsnog zeggen waar het om gaat of u geeft ons de map met artikelen.

De heer **Dros**:

U kunt zonder meer vertrouwelijk kennis nemen van de dingen die wij verzameld hebben.

De **voorzitter**:

Dan moet u ons de map met artikelen geven met de aanwijzingen die u daarbij heeft. Dan kunnen wij in onze eindrapportage beslissen hoe wij dat behandelen. Dat moet u dan doen.

De heer **Dros**:
Dat is geen enkel probleem.

De **voorzitter**:
Dat wilt u dus doen.

De heer **Dros**:
Ja.

De **voorzitter**:
Dus wij krijgen van u de complete map met stukken, met daarbij de aanwijzingen die daarvoor gelden?

De heer **Dros**:
U krijgt van mij de aanwijzingen die wij in ons lopende onderzoek hebben verzameld. Die ondersteunen dat er sprake zou kunnen zijn van een vierde contrastrategie.

De **voorzitter**:
"Zou kunnen zijn" zegt u nu.

De heer **Dros**:
Zo voorzichtig heb ik het ook geformuleerd.

De **voorzitter**:
Wij krijgen van u die map en wij krijgen van u die aanwijzingen. Die wilt u vertrouwelijk aan ons geven.

De heer **Dros**:
Dat is geen enkel probleem.

De **voorzitter**:
En u wilt aan ons het oordeel overlaten over de wijze waarop wij er verder mee omgaan.

De heer **Dros**:
Ja, naar ik hoop met inachtneming van onze operationele belangen in het lopende onderzoek.

De **voorzitter**:
Ja, die zullen wij in het oog houden. Maar het kan niet zo blijven liggen, als u het nu niet wilt zeggen. Anders moeten wij schorsen en u toch vragen om de waarheid erover te zeggen.

De heer **Dros**:
U hebt tot nu toe alleen maar de waarheid gehoord.

De **voorzitter**:
Maar u wilt bepaalde dingen niet zeggen.

De heer **Dros**:
Dat is juist.

De **voorzitter**:
Daar moeten wij toch achter zien te komen. Anders kan ons eindrapport er niet duidelijk over zijn.

De heer **De Graaf**:
Ik heb op dit punt nog twee vragen. U zegt dat u de aanwijzingen bijhoudt. Dus u hebt een dossier. Ik neem aan dat het niet alleen kranteknipsels betreft en dat u er ook iets mee heeft gedaan. U analyseert dat, kennelijk ook in de tijd. U denkt: h, wat raar dat dit artikel nu zo verschijnt. Dat is n bron. U hebt ook andere bronnen, zegt u.

De heer **Dros**:
Alle verzamelde aantekeningen hebben wij in n analyse verwerkt.

De heer **De Graaf**:
Maar die andere bronnen? Pleegt u onderzoek op journalisten?

De heer **Dros**:
Nee.

De heer **De Graaf**:

Hebt u op enige manier aanwijzingen dat journalisten in een andere dan een normale nieuwsgaringsrelatie staan tot criminelen?

De heer **Dros**:
Die inschatting kan ik niet maken.

De heer **De Graaf**:
Dus u hebt geen aanwijzingen?

De heer **Dros**:
Nee, geen aanwijzingen.

De heer **De Graaf**:
Geen enkele aanwijzing?

De heer **Dros**:
Nee.

De heer **De Graaf**:
Dat weet u zeker?

De heer **Dros**:
Uw vraag was "anders dan journalistiek".

De heer **De Graaf**:
Anders dan normale journalistieke nieuwsgaring. Anders gezegd: u hebt geen aanwijzingen voor afhankelijkheidsrelaties?

De heer **Dros**:
Nee, die concrete aanwijzingen hebben wij niet.

De heer **De Graaf**:
Wel niet-concrete aanwijzingen?

De heer **Dros**:
Wij hebben wel aanwijzingen...

De **voorzitter**:
Als u die aanwijzingen niet hebt, valt uw eerste verhaal dan niet weg?

De heer **Dros**:
Ik denk dat het goed is dat u kennis neemt van de dingen die wij wel hebben.

De **voorzitter**:
U hebt klaarblijkelijk kennis genomen van contacten van criminelen met journalisten.

De heer **De Graaf**:
Hebt u daar kennis van genomen, anders dan via een kranteknipser?

De heer **Dros**:
Van contacten?

De heer **De Graaf**:
Ja.

De heer **Dros**:
Ja, dat hebben wij, maar dat hoeft als zodanig natuurlijk niet vreemd te zijn.

De **voorzitter**:
Nee. Is u uit die contacten gebleken dat er een afhankelijkheidsrelatie is?

De heer **Dros**:
Nee. Dat heb ik al eerder verwoord. Wij kunnen niet inschatten hoe journalisten erin zitten. Wat wij wel kunnen inschatten, omdat wij er aanwijzingen voor hebben, is dat het vanuit de criminele wereld gebeurt met verkeerde intenties.

De **voorzitter**:
Dat is iets anders natuurlijk.

De heer **Dros**:
Ja. Zo heb ik het, dacht ik, ook verwoord.

De heer **De Graaf**:
Ik vraag mij af in hoeverre het vreemd is. Iedereen die zich tot journalisten wendt of die iets kwijt wil, heeft intenties. U spreekt van verkeerde intenties. Het zullen natuurlijk nooit de intenties van de politie zijn.

De **voorzitter**:

Als kamerleden gebruiken wij ook journalisten. Dat proberen wij tenminste om een stukje in de krant te krijgen. Daar is op zichzelf niets mis mee.

De heer **Dros**:

U vroeg mij naar contrastrategieën.

De heer **De Graaf**:

Ja.

De heer **Dros**:

Waar wij aanwijzingen hebben dat criminelen kennelijk of mogelijk journalisten gebruiken om criminele doeleinden te dienen, praten wij over een contrastrategie. Dat was uw vraag, meen ik.

De heer **De Graaf**:

Wat mij betreft is het op dit moment voldoende geweest.

De **voorzitter**:

Goed. Wij krijgen in ieder geval nog de map. Wij krijgen ook de aanwijzingen die erbij horen.

De heer **Dros**:

Dat is juist.

De heer **Rouvoet**:

Er is bij mij een vraag over de contraobservatie blijven hangen. Uw collega Woelders zag aanleiding om te zeggen dat hij een zodanig patroon in de contraobservatie zag, dat hij de stap kon maken naar een onderdeel van een criminele handeling of een constructie op grond van artikel 140 Wetboek van Strafrecht. Is dat ook bij u het geval? Ik spreek louter over contraobservatie, volgen etcetera.

De heer **Dros**:

Wij hebben dat in overleg met het openbaar ministerie zeer nadrukkelijk bekeken. Die opstap naar strafbare feiten zien wij niet. Wij constateren alleen dat wij geobserveerd worden in sommige situaties, met de varianten die ik noemde.

De heer **Rouvoet**:

Het is voor u alleen maar lastig?

De heer **Dros**:

Het is alleen maar lastig. Wat er verder achter zit, kunnen wij niet inschatten.

De **voorzitter**:

Ik wil u een paar dingen vragen over uw periode in Utrecht, als chef van de criminele inlichtingendienst. Dat betreft allereerst de verwikkelingen in de zaak R, waar ook u bij betrokken bent geweest. Die zaak is u bekend?

De heer **Dros**:

Ja, zonder meer.

De **voorzitter**:

Tijdens de behandeling van de zaak R. bij de Utrechtse rechtbank in februari 1994 komt er een bericht in De Telegraaf over een mogelijke inijkoperatie in een loods in Landsmeer. Daarop wordt proces-verbaal opgemaakt, onder anderen door de heer Lemereis. In dat proces-verbaal staat dat in ieder geval die inijkoperatie niet heeft plaatsgevonden. Bent u op dat moment over die situatie gebeld?

De heer **Dros**:

Volgens mij hebben de heren Lemereis en Verheul een verbaal gemaakt over de vraag of er in die loods geluidsapparatuur of videocamera's waren geplaatst. Daarop hebben zij naar de letter antwoord gegeven.

De **voorzitter**:

Toen hebben zij gezegd: nee, dat is niet gebeurd.

De heer **Dros**:

Zij zijn er in hun proces-verbaal heel duidelijk over geweest dat het niet gebeurd was. Het is ook nooit gebeurd.

De **voorzitter**:

Dat is niet gebeurd, maar er is wel ingekeken in die loods en daar was geen proces-verbaal van opgemaakt.

De heer **Dros**:

Dat klopt. Het is een keuze geweest in die tijd om inijkoperaties buiten het dossier te laten. Dit gebeurde niet omdat het juridisch niet houdbaar zou zijn, want ook toen al werd in CID-kringen gesproken over de mogelijkheid die de Opiumwet geeft. De enige reden waarom het buiten het dossier is gehouden, is de zuinigheid die met dit middel betracht moest worden. De vrees is overigens bewaarheid, want aan inijkoperaties hoef je nu niet meer te beginnen. Criminelen kunnen zich er uitstekend tegen wapenen. Dat is indertijd de overweging geweest om er geen proces-verbaal van op te maken. De inijkoperaties hebben dan ook niet geleid tot bewijselementen in het dossier.

De **voorzitter**:

Toen de officier vroeg om er proces-verbaal van op te maken, heeft het nog een hele tijd geduurd voordat die processen-verbaal er werkelijk kwamen.

De heer **Dros**:

Van de inijkoperatie?

De **voorzitter**:

Ja. Waarom duurde dat allemaal zo lang?

De heer **Dros**:

Aanvankelijk was er heel veel verwarring. Het bericht in De Telegraaf ging over het IRT, over geluidsapparatuur, over camera's in een loods. Aanvankelijk was het de vraag of het wel over de zaak R. ging. Dat gaf verwarring aan onze kant. Er was ook verwarring doordat er gelekt was in de pers. Het was volgens mij toen voor het eerst dat zoiets gebeurde. Er was ook verwarring over of wij de compartimentering waarvoor wij gekozen hadden, moesten volhouden. Daarbij kwam een niet eenduidige administratie, in ieder geval niet bij de CID Utrecht, van de gepleegde inijkoperaties. De informatie hebben wij uiteindelijk bij elkaar moeten schrapen bij drie verschillende instanties.

De **voorzitter**:

U was daar toch zelf voor verantwoordelijk? U was toch de chef van de CID?

De heer **Dros**:

Dat is juist, maar er was een beperkte administratie.

De **voorzitter**:

Het werd niet opgeschreven?

De heer **Dros**:

Zeer beperkt. Uiteindelijk hebben wij alle relevante gegevens bij elkaar geschrapt uit de archieven van het toenmalige arrestatieteam van de rijkspolitie West 2 en van de dienst technische operationele ondersteuning in Driebergen.

De **voorzitter**:

De zaaksofficier wist niet van die inijkoperaties.

De heer **Dros**:

Nee.

De **voorzitter**:

De CID-officier wist niet van die inijkoperaties.

De heer **Dros**:

Nee.

De **voorzitter**:

U wist wel van die inijkoperaties.

De heer **Dros**:

Ja, dat is juist. Het is mij voorgelegd en ik heb het uiteindelijk voor mijn verantwoordelijkheid genomen.

De **voorzitter**:

Die zaak liep bij de rechtbank. De zaaksofficier vroeg toen aan uw collega Lemereis, de teamleider, om er proces-verbaal van op te maken. Waarom hebt u toen niet direct gezegd wat er werkelijk was gebeurd?

De heer **Dros**:

De verwarring was groot en de vraag of de compartimentering volgehouden moest worden...

De **voorzitter**:

U wilde op dat moment trachten het nog buiten de zaak te houden.

De heer **Dros**:

Laat ik er heel helder over zijn. Het heeft een heel afschuwelijke afloop gehad. Wat wij hebben laten liggen, is een reparatiemogelijkheid, parallel aan de zaak-Z.

De **voorzitter**:

Ik vraag waarom het, toen u dat zag, nog een hele tijd duurde voordat u ook de CID-officier informeerde.

De heer **Dros**:

Het is wat ik u vertel: er was verwarring.

De **voorzitter**:

Eerst moest Wiarda er nog aan te pas komen, de hoofdcommissaris. Waarom ging u niet gewoon naar de CID-officier toe, mevrouw Van der Molen, om te zeggen dat u een groot probleem had?

De heer **Dros**:

Dat was, achteraf gezien, ook veel verstandiger geweest, maar in die tijd is het niet gebeurd. Daarmee hebben wij de reparatiemogelijkheid laten liggen die er wellicht wel was geweest; ik denk aan de zaak Zwolsman.

De **voorzitter**:

Als u er zelfs met Wiarda over praat hoe u het moet oplossen, duurt het nog van 21 februari tot 16 maart. Dat is bijna vier weken. Dan hebt u er binnen de politie wel met iedereen over heen-en-weergesproken om te bekijken hoe het zat.

De heer **Dros**:

Er zijn inderdaad gesprekken geweest, eerst intern. Op enig moment is de knoop doorgehakt en zou justitie zo snel mogelijk worden genformeerd. Toen heeft de toenmalige teamleider een afspraak met mevrouw Van der Molen gemaakt. Die is een keer verzet.

De **voorzitter**:

U hebt toen niet door de telefoon tegen haar gezegd: joh, wij hebben dit probleem, wij moeten er razendsnel een proces-verbaal van opmaken, anders klappt die hele zaak in elkaar.

De heer **Dros**:

Ik heb er toen zelf geen telefonisch contact over gehad. Er is in ieder geval een afspraak gemaakt. Ik zou samen met de toenmalige teamleider mevrouw Van der Molen informeren. De afspraak is een keer van haar zijde afgezegd en een keer van onze zijde. Uiteindelijk heeft er toch wat tijd tussen gezeten. Omdat het samenhangt met de integriteit, is voor mij de kernvraag of er zo is gemanipuleerd dat justitie uiteindelijk de reparatiemogelijkheid is onthouden. Dan zeg ik pertinent: dat is niet gebeurd, een zodanige manipulatie.

De **voorzitter**:

Het effect was dat mevrouw Van der Molen, de CID-officier, ervan hoort ongeveer een week voor de einduitspraak. Zij deed er weer een tijdje over om de zaaksofficier te informeren. De zaaksofficier hoort ervan de middag voor de einduitspraak en is dan zo verbijsterd dat hij niet meer tracht nog in te grijpen. Daarna mislukt de reparatieactie bij het hof. Morgen zullen wij er verder over praten hoe dat gaat. Nogmaals, zag u dat absoluut niet aankomen?

De heer **Dros**:

Nee.

De **voorzitter**:

Nogmaals, waarom dacht u dat u het allemaal wel zou redden of waarom moest u er eigenlijk geen proces-verbaal van maken?

De heer **Dros**:

Dat heb ik al geschetst: het was een bewuste beleidslijn om dit soort zaken niet in het dossier te vermelden.

De **voorzitter**:

Een beleidslijn van wie?

De heer **Dros**:

Ik zou zeggen: een beleidslijn in CID-kringen en later overigens ook in justitiekringen. Volgens mij was het in het voorjaar van 1993 dat dit in de CID-handleiding van het ressort Amsterdam, dus de gemeenschappelijke CID-officieren, de beleidslijn werd. Dat was: inkijkoperaties vinden een juridische grondslag in artikel 9 van de Opiumwet en het is in beginsel niet verstandig, de resultaten ervan in het dossier op te nemen. Dat is later ook de officiële beleidslijn van het openbaar ministerie geworden. In de periode van de zaak R. was het in ieder geval in CID-kringen al de beleidslijn.

De **voorzitter**:

Was het ook beleidslijn om de CID-officier er niet over te informeren?

De heer **Dros**:

Dat is in deze zaak inderdaad drie keer niet gebeurd. Daarna is die beleidslijn, overigens zonder dat deze kwestie speelde, gewijzigd.

De **voorzitter**:

Hoeveel opsporingsmethoden gebruikt u nu nog meer waarover u zelf als politiefunctionaris beslist?

De heer **Dros**:

Destijds?

De **voorzitter**:

Ja, destijds of misschien nu ook nog. Dat weet ik niet.

De heer **Dros**:

Nu worden alle opsporingsmethodieken die door ons kernteam gebruikt worden uitputtend besproken met het openbaar ministerie. Wij hebben daar een zekere structuur aan gegeven in het overleg met het openbaar ministerie. Dus er kan geen twijfel meer over bestaan wat er wel en niet met justitie besproken wordt.

De **voorzitter**:

Goed, maar hoe was het "toen". "Toen" lijkt heel lang geleden, maar het is pas anderhalf jaar geleden.

De heer **Dros**:

Maar in die tijd is er erg veel veranderd.

De **voorzitter**:

Wat deed u toen allemaal niet in overleg met de officier van justitie? Wat deed u op eigen houtje?

De heer **Dros**:

Mede naar aanleiding van deze kwestie zijn alle CID-activiteiten uit het verleden nog eens op een rijtje gezet. Het beeld dat eruit komt is dat bijna alle andere zaken altijd besproken werden met het openbaar ministerie.

De **voorzitter**:

Alleen dit niet.

De heer **Dros**:

Dat is het bizarre; alleen deze drie inkijkoperaties niet.

De **voorzitter**:

En het neerzetten van videocamera's?

De heer **Dros**:

Dat hebben wij besproken met het openbaar ministerie.

De **voorzitter**:

En af luisteren, deed u dat wel eens?

De heer **Dros**:
Gericht af luisteren? Nooit.

De **voorzitter**:
Of ongericht af luisteren.

De heer **Dros**:
Ook niet.

De **voorzitter**:
Het waren toevallig alleen deze in kijkeperaties?

De heer **Dros**:
Vanuit mijn toenmalige verantwoordelijkheid was ik op twee manieren betrokken bij in kijkeperaties. De eerste van de drie uit de zaak-R. was overigens de eerste die onder mijn verantwoordelijkheid en ook onder die van de teamleider van de CID genitieerd is. Het was dus de eerste op initiatief van de CID. Daarnaast verrichtte het arrestatieteam van Utrecht als een soort facilitaire dienst in kijkeperaties voor anderen. Over al die in kijkeperaties is altijd overleg gepleegd met het openbaar ministerie.

De **voorzitter**:
Hoe weet u dat?

De heer **Dros**:
Omdat ik dat achteraf uiteraard uitputtend gecheckt heb.

De **voorzitter**:
Wanneer heeft u dat gecheckt? Nu of toen?

De heer **Dros**:
Nu.

De **voorzitter**:
Wij hebben ook een lijst uit Utrecht gekregen van de huidige chef AT, de heer Zllner. Daar weet u van. Hij werkte ook toen onder uw verantwoordelijkheid. Hij heeft tientallen van die in kijkeperaties uitgevoerd.

De heer **Dros**:
Dan heeft u een ander lijstje dan ik.

De **voorzitter**:
Hij zei dat hij er meer had uitgevoerd, maar dit wist hij zich nog te herinneren.

De heer **Dros**:
Dit lijstje - en dat lijkt een heel compleet lijstje - hebben wij onlangs nog met een aantal andere kaderleden doorgesproken. Er staan overigens niet alleen in kijkeperaties op, maar ook voorverkenningen, ook andere nachtelijke activiteiten, bijvoorbeeld het plaatsen van een baken aan de openbare weg aan een voertuig. Als ik dat lijstje kritisch doorloop, blijven er minder dan tien in kijkeperaties over die ten behoeve van andere politie-instanties zijn verricht.

De **voorzitter**:
De heer Zllner deed ook veel voor het IRT. Nu staat er op de lijst: klusje voor Lith. Wat was dat dan?

De heer **Dros**:
Dat hebben wij onlangs met de heer Lith nog eens uitputtend doorgelopen. Een aantal van die formuleringen slaat op concrete in kijkeperaties, die ook terug te vinden zijn in de administratie van het IRT en die zijn verricht met toestemming van het openbaar ministerie.

De **voorzitter**:
Hoe weet u dat?

De heer **Dros**:
Omdat de heer Lith, al dan niet in samenwerking met anderen, dat heeft laten checken.

De **voorzitter**:

Nee, nu heeft u laten checken dat daar toestemming voor gegeven is. Iedereen gaat terug in zijn herinnering en zegt dan: dat kan ik mij nu heel goed herinneren. Een heleboel andere dingen kunnen mensen zich niet herinneren, maar dit wel. Maar toen was dat toch niet zo? De heer Zilner heeft ons verklaard: als Lith dat vroeg, dan was het Lith en dan deed je dat. Er was niks aan de hand.

De heer **Dros**:

Vanuit de veronderstelling dat het in die lijn zou worden afgewogen.

De **voorzitter**:

Wat deed men dan in de praktijk? Dat weet u toch? Waar moeten wij dan aan denken?

De heer **Dros**:

Aan een inkijkoperatie.

De **voorzitter**:

Wat precies?

De heer **Dros**:

Het waren kijkoperaties op basis van artikel 9 Opiumwet, nooit in woningen.

De **voorzitter**:

Ja, maar als er staat "klusje voor Lith", hoe weet je dan twee jaar later dat het echt op basis van artikel 9 van de Opiumwet was. Dat weet je toch helemaal niet meer?

De heer **Dros**:

De heer Lith kennelijk wel.

De **voorzitter**:

Maar u weet dat toch niet meer?

De heer **Dros**:

Nee, ik weet het in ieder geval niet uit mijn eigen geheugen.

De **voorzitter**:

Maar u was er toch ook verantwoordelijk voor? Ik wil alleen maar zeggen dat er veel meer van dit soort activiteiten gepleegd zijn waar niemand iets van weet?

De heer **Dros**:

Als je heel ver in de tijd teruggaat...

De **voorzitter**:

Ik ga niet eens ver in de tijd terug, want het is twee jaar geleden.

De heer **Dros**:

Dit lijkt een redelijk compleet lijstje. Het is samengesteld in samenwerking met alle huidige en toenmalige leden van het arrestatieteam.

De **voorzitter**:

Maar het is toch pas samengesteld toen wij erom gingen vragen.

De heer **Dros**:

Dat is juist, maar toch kan het lijstje wel compleet zijn.

De **voorzitter**:

Daar wil ik niet aan twifelen op voorhand. Ik vroeg mij alleen nog af welke reikwijdte wij ons erbij moeten voorstellen. U zegt dat er absoluut niet in woningen gekeken werd. Dat weten wij alleen omdat bijvoorbeeld de heer Lith zegt: nee, dat hebben wij nooit in een woning gedaan.

De heer **Dros**:

Alle betrokkenen uit die tijd zijn daar ook heel stellig over.

De **voorzitter**:

Waarom is dat vroeger nooit vastgelegd?

De heer **Dros**:

Het is misschien flauw om het daarmee af te doen, maar het paste in die tijd. Het paste in het beeld dat het heel verstandig was om dit soort zaken niet te verantwoorden in het dossier, omdat je daarmee bekendheid gaf aan een middel dat in ieder geval in die tijd heel effectief leek te zijn.

De **voorzitter**:

Wat was het effectieve van het middel?

De heer **Dros**:

Dat je de resultaten van de inijkoperaties kon gebruiken om onderzoeken te sturen opdat het uiteindelijk resultaat zo groot mogelijk was.

De **voorzitter**:

En u vindt het eigenlijk doodzonde dat dit allemaal in de openbaarheid is gekomen.

De heer **Dros**:

Ja, nu is er een richtlijn van de PG Gonsalves hoe om te gaan met inijkoperaties.

De **voorzitter**:

Daar kunt u niet mee werken?

De heer **Dros**:

Daar kunnen wij uitstekend mee werken. Het gaat erom dat je, door de bekendheid van het middel, als verantwoordelijke politiechef en als verantwoordelijke vanuit het openbaar ministerie voor de afweging staat of je politiemensen in een situatie brengt waarin zij behoorlijke veiligheidsrisico's lopen bij inijkoperaties.

De heer **De Graaf**:

Omdat iedereen alle loodsen nu bewaakt?

De heer **Dros**:

Nee, maar ik kan mij voorstellen dat er een handgranaat of een boobytrap achter de deur ligt, dat er camera's in de loodsen zijn geplaatst.

De heer **De Graaf**:

Heeft u er weet van dat dergelijke beveiligingsmaatregelen worden genomen?

De heer **Dros**:

Nee, maar wij vinden dat wij dat wel zorgvuldig moeten meewegen.

De **voorzitter**:

Dus als het aan u ligt, moet je iets anders geheims hebben, waar niemand iets van weet - ook de rechter niet - om goed te kunnen werken?

De heer **Dros**:

Ja, dat is natuurlijk een beetje de spanning die erin zit.

De **voorzitter**:

Zegt u maar gewoon "ja" of "nee".

De heer **Dros**:

Dat is natuurlijk wel de praktijk van alledag.

De **voorzitter**:

Wat voor geheims wilt u hebben?

De heer **Dros**:

Als ik u dat vertel, is het niet geheim meer.

De **voorzitter**:

In welke richting moeten wij dan zoeken? Een voorinkijk?

De heer **Dros**:

Ik kan daar zo uit de losse pols geen antwoord op geven, maar dit is natuurlijk wel de spanning die samenhangt met het gebruik van opsporingsmethodieken. Aan de ene kant openbaarheid en aan de andere kant een zorgvuldige verantwoording en een mogelijke toetsing door de rechter. Daar zit een zekere spanning in.

De heer **Koekkoeck**:

Mijnheer Dros, wist u in het verleden als CID-chef in alle gevallen van tevoren dat die inijkoperaties zouden plaatsvinden? Of hoorde u er ook wel eens achteraf pas van?

De heer **Dros**:

De drie inijkoperaties in de zaak-R - de enige drie vanuit de CID onder mijn verantwoordelijkheid - zijn op voorhand aan mij voorgelegd. Het is mijn inschatting geweest dat het juridisch verantwoord was en dat er ruimte was vanuit het openbaar ministerie om dat op politieverantwoordelijkheid te doen.

De heer **Koekkoeck**:

- De CID in Utrecht heeft toch ook kijkoperaties gedaan in andere zaken?
- De heer **Dros**:
Nee, dat is niet het geval.
- De heer **Koekkoek**:
Dus dit zijn de enige kijkoperaties die door de CID Utrecht onder uw verantwoordelijkheid hebben plaatsgevonden en waar u van te voren van op de hoogte was.
- De **voorzitter**:
Als het de enige operaties waren, moet u een nog "specialere" reden hebben gehad om het niet aan de officier te melden?
- De heer **Dros**:
Nee, er was geen "specialere" reden. In 1991 hebben wij wel eens gefilosofeerd met onze CID-officier.
- De **voorzitter**:
Met wie?
- De heer **Dros**:
Met mevrouw Van der Molen in aanwezigheid van de gehele CID. Het ging daarbij om de vraag wanneer er wel overleg met de CID-officier moest plaatsvinden en wanneer niet. Mijn interpretatie is toen geweest dat er enige ruimte in zat om een aantal zaken op eigen verantwoordelijkheid, op politieverantwoordelijkheid te doen. Daarbij is toen wel de procedurele afspraak gemaakt dat CID-runners nooit zelf de vraag mochten beantwoorden of iets voorgelegd moest worden aan justitie. Dat moest de afdelingschef doen. Dat was ik in die tijd.
- De heer **Vos**:
Mijnheer Dros, zou u nog nader kunnen ingaan op de juridische afweging die u gemaakt heeft? U heeft het nu over de toestemmingsstructuur.
- De heer **Dros**:
Als er redelijkerwijs iets gebeurt met betrekking tot verdovende middelen in een bepaalde loods geeft artikel 9 van de Opiumwet aan dat er sprake is van een binnentredingsbevoegdheid. Destijds is bij de voorbereidingen heel zorgvuldig door de CID-rechercheurs en de toenmalige teamleider gesproken over de vraag of dat hier aan de orde was. Was er redelijkerwijs te veronderstellen dat hier iets gebeurde met betrekking tot verdovende middelen? Dat was in alle drie de gevallen nadrukkelijk aan de orde.
- De **voorzitter**:
De zaaksofficier sprak in verband met het eerste proces-verbaal, waarin stond dat het verhaal in de Telegraaf in ieder geval niet waar was, over "maatschappelijke meineed". Wat vindt u van die kwalificatie?
- De heer **Dros**:
In deze concrete situatie is het misgegaan, maar de andere kant is dat wij met z'n allen geaccepteerd hebben, zowel intern bij de politie als intern bij het openbaar ministerie, dat deze vorm van compartimentering bestond.
- De **voorzitter**:
Heeft iedereen dat geaccepteerd? Toch niet de mensen die niet wisten wat er aan de hand was?
- De heer **Dros**:
Nee, maar wij hebben met elkaar geaccepteerd dat er een model was waarbij CID-activiteiten intern bij de politie in principe binnen de muren van het CID bleven, dus niet ter kennis kwamen van bijvoorbeeld tactische chefs. Dat model hebben wij met elkaar geaccepteerd.
- De **voorzitter**:
Waar heeft u dat met elkaar afgesproken?
- De heer **Dros**:
Dat was in ieder geval het beleid toen ik bij de CID kwam.
- De **voorzitter**:

In Utrecht?

De heer **Dros**:

In Utrecht.

De heer **Koekkoek**:

Maar u had toch niet voor niets een CID-officier?

De heer **Dros**:

Zoals ik u al schetste, hebben wij over dit soort dingen gefilosofeerd met de CID-officier.

Toen is op een aantal punten de afspraak gemaakt - hoewel het niet nadrukkelijk is gebeurd voor inijkoperaties - dat de politie een aantal zaken op eigen verantwoordelijkheid kon ondernemen.

De **voorzitter**:

Heeft de CID-officier met zoveel woorden gezegd: de politie kan dat op eigen verantwoordelijkheid allemaal doen? Wij zullen het haar overigens nog vragen.

De heer **Dros**:

Het is een andere formulering geweest. Onlangs is mij ter ore gekomen dat het verslag van die bespreking zelfs nog bestaat. Er zijn in ieder geval woorden gebruikt waaruit ik afgeleid heb dat er enige eigen ruimte was voor dit soort zaken.

De **voorzitter**:

Ik wilde u over n andere zaak nog vragen stellen. Uit de stukken blijkt dat er in het begin van de jaren negentig in Dordrecht een informant voor u wordt gerund in een zaak die met verdovende middelen te maken heeft. Die informant wordt in Dordrecht voor u gerund en daar heeft u een convenant over met de CID-chef in Dordrecht. Daarin staat ook dat u contact houdt met de officier van justitie, mevrouw Van der Molen. Maar zij blijkt helemaal niets te weten van de informant die voor u gerund wordt in Dordrecht. De runners van die informant uit Dordrecht staan bij u ook weer ingeschreven als informant vanwege de extra afscherming?

De heer **Dros**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Daarna blijkt die informant uit Dordrecht bij de tactische recherche bij u als verdachte naar voren te komen. De CID-officier wist daar ook niets van. Uiteindelijk moet het allemaal gerepareerd worden en dat loopt - ongeveer een jaar later - op een klein drama uit. Hoe kan dat nu?

De heer **Dros**:

Omdat er in dit model voor gekozen is om de identiteit van de informant niet meteen over te dragen. Dat betekent dat CID-runners bij ons in eerste instantie de identiteit van die informant niet kenden. Afgesproken is een communicatiemodel waarbij de runners in Dordrecht de CID-rechercheurs in Utrecht goed op de hoogte zouden houden en andersom. Zo heeft het kunnen gebeuren dat, zonder dat iemand dat in de gaten had, deze informant in een 140-constructie langzaam verdachte werd in een tactisch onderzoek. Nu wordt je dat overigens snel in een 140-constructie.

De **voorzitter**:

Dat word je overal snel, behalve in Amsterdam.

De heer **Dros**:

Verdachte word je al snel bij artikel 140. Hoe heeft het kunnen gebeuren? De CID-rechercheurs in Utrecht hebben, omdat zij de identiteit niet kenden, het niet konden signaleren. Deze informant had geen toestemming voor het plegen van strafbare feiten en het is ook maar de vraag of hij die überhaupt gepleegd heeft. Op het moment dat de identiteit wel bekend werd, bleek de informant ongewild, voor alle partijen ongewild, op te duiken als verdachte. Dat is onmiddellijk bij justitie gemeld en heeft geleid tot diverse besprekingen. De conclusie daarvan was dat wij de informant in ieder geval niet mochten laten vallen, omdat er een zekere verwijtbaarheid aan onze kant was, namelijk de acceptatie van deze constructie.

De **voorzitter:**

Ik begrijp iets niet. Als u het convenant met Dordrecht sluit, zegt u dat u contact zult houden met de CID-officier . Dat is blijkbaar niet gebeurd, want voor zover wij hebben kunnen nagaan, hoort die er pas van als het mis gaat.

De heer **Dros:**

Voor zover nodig. Toen ik bij de CID wegging hadden wij 200 tot 300 informanten.

De **voorzitter:**

Had u dan veel van dit soort constructies?

De heer **Dros:**

Van deze constructie hebben wij maar n keer gebruik gemaakt.

De **voorzitter:**

Dan is het een vrij bijzondere constructie, zeker als je een dubbele afscherming gebruikt.

De heer **Dros:**

Ja. Het was een bijzondere constructie. Wij zouden het nu uiteraard niet meer op deze manier doen. In het verleden was er pas overleg met justitie over informanten op een moment dat er tipgeld werd aangevraagd of dat er werd gevraagd of bepaalde strafbare feiten gepleegd mochten worden. Over het gewone contact met een informant was geen overleg met justitie.

De **voorzitter:**

Wist uw CID-officier hoeveel informanten u had?

De heer **Dros:**

Dat durf ik niet te zeggen, maar ik denk dat zij wel de inschatting kon maken dat het er behoorlijk wat waren.

De **voorzitter:**

Heeft zij ooit in de journaals gekeken?

De heer **Dros:**

Volgens mij niet.

De **voorzitter:**

Heeft zij het u ooit gevraagd?

De heer **Dros:**

Volgens mij niet.

De **voorzitter:**

Had u het goedgevonden?

De heer **Dros:**

Wij doen het nu zeer nadrukkelijk...

De **voorzitter:**

Nee, toen. Had u het toen goedgevonden of had u gezegd: dat gaat je niks aan?

De heer **Dros:**

Wij hadden toen een uitstekende relatie met de CID-officier.

De **voorzitter:**

Dat geloof ik, maar dat vraag ik niet.

De heer **Dros:**

Ik denk dat, als er nadrukkelijk om gevraagd zou zijn, wij het goedgevonden hadden.

De **voorzitter:**

Had zij ook in het informantenregister mogen kijken?

De heer **Dros:**

Het is een heel hypothetische vraag, maar ik denk het wel.

De **voorzitter:**

Maar dat is nooit gebeurd?

De heer **Dros:**

Dat is nooit gebeurd.

De **voorzitter:**

Dat doe je niet als CID-officier?

De heer **Dros**:

Toen niet, maar nu wel.

De **voorzitter**:

Waarom is er dat magisch "toen" en dat magische "nu"? Wat is er toch veranderd? Wat is er in u allen gevaren?

De heer **Dros**:

Er is vreselijk veel gebeurd. In de eerste plaats zijn er heel grote onderzoeken ter zitting geweest, met alle mogelijke complicaties van dien, waar wij met elkaar van geleerd hebben. Er is dus nieuwe jurisprudentie ontstaan. Er zijn ook allerlei andere ontwikkelingen geweest die ertoe geleid hebben dat een aantal zaken opnieuw tegen het licht gehouden zijn, zoals de IRT-affaire. Ook uw werk heeft daartoe geleid.

De **voorzitter**:

Wordt het nu beter of slechter?

De heer **Dros**:

Laat ik het zo zeggen: het past in de ontwikkeling in de tijd. Ik ben in 1991 bij de CID gekomen en het is nu 1995. Ik heb een continue ontwikkeling gezien naar de situatie die wij nu kennen. Dat is heel intensief overleg met het openbaar ministerie, nieuwe overlegvormen, de hele situatie met de CTC. In 1991 was het een volstrekt andere situatie.

De **voorzitter**:

Welke methode zou u nu nog steeds niet aan een rechterlijke toets willen voorleggen? Welke gedeelten van het onderzoek?

De heer **Dros**:

Wat ook in de toekomst heel lastig blijft, is de situatie waarin je gebruik maakt van een burgerinfiltrant. Uit een oogpunt van afscherming van de identiteit van die infiltrant ontkom je er bijna niet aan, sommige gedeelten van het traject gesloten te laten. Dat gebeurt dan maar met n argument, namelijk de veiligheid van die infiltrant.

De **voorzitter**:

Dat kan belangrijker zijn dan het informeren van een rechter of een officier?

De heer **Dros**:

Als wij met elkaar vinden dat dat in een rechtmatig model kan, dan kan dat inderdaad belangrijker zijn.

De **voorzitter**:

Kan het ook belangrijker zijn om dat geheim te houden dan verder iemand daarover te informeren?

De heer **Dros**:

Mits daar in de toekomst een goede juridische onderbouwing voor is.

De **voorzitter**:

Maar als niemand het kan controleren, kunt u toch ook uw gang gaan?

De heer **Dros**:

Ik voegde eraan toe dat er een goede juridische onderbouwing voor moet zijn.

De **voorzitter**:

In de wet kan staan dat u uw gang kunt gaan. Dat is natuurlijk geen punt.

De heer **Dros**:

Dat kan. Wellicht kan ook gedacht worden aan een model, waarbij er een rechterlijke toetsing is buiten de openbare zitting om in de vorm van een RC die naar de inhoudelijke constructie kijkt. Ook kan gedacht worden aan een afzonderlijke Raadkamerzitting. In ieder geval wel een rechterlijke toetsing buiten de openbare zitting om. Er is maar n argument: de veiligheid van de infiltrant die kennelijk bereid is met de overheid mee te werken.

De **voorzitter**:

Wij zijn nu toe aan een laatste vragenronde.

De heer **Rabbae**:

Is de IRT-methode effectief als het gaat om het oprollen van criminele organisaties?

De heer **Dros**:

Ik denk in z'n algemeenheid dat de CID - en dan praat ik dus over het runnen van informanten en van infiltranten - een onmisbaar instrument is.

De heer **Rabbae**:

Ik heb het over de IRT-methode.

De heer **Dros**:

Ik heb gehoord dat deze methodiek succesvol geleid zou hebben tot het oprollen van een aantal criminele organisaties. Als u de vraag tegen die achtergrond stelt, dan moet het antwoord "ja" zijn.

De heer **Rabbae**:

Ik had begrepen dat u redelijk kritisch stond tegenover deze methodiek. U bent kennelijk van mening veranderd?

De heer **Dros**:

Nee, ik sta niet kritisch ten opzichte van deze methodiek. Absoluut niet.

De heer **Rabbae**:

Niet kritisch?

De heer **Dros**:

Ja, wel kritisch. Wij moeten er zeer kritisch mee omgaan en wij moeten zeer kritisch afwegen of dit soort methodieken gebruikt moeten worden. Maar het lijkt mij een bijna onmisbaar middel bij de aanpak van georganiseerde misdaad.

De heer **De Graaf**:

Ik wil nog terugkomen op het eerste deel van dit gesprek toen het ging over uw werk in het kernteam. U draagt niet zo veel informatie aan Amsterdam over, overigens ook niet aan andere regio. Nu zult u ongetwijfeld te maken hebben met het feit dat uw onderzoeksgroep ook in de hoofdstad opereert. Krijgt u eigenlijk wel alle informatie die men daar heeft?

De heer **Dros**:

Ik ga er zonder meer van uit. Wij hebben op een aantal momenten langs verschillende kanalen gevraagd of zij informatie hadden waar wij iets mee konden doen. Wij hebben daar het antwoord op gekregen dat die informatie er niet is en dat dat te maken heeft met de prioritering.

De heer **De Graaf**:

Dus u krijgt eigenlijk weinig, maar dat hoeft er niet aan te liggen dat ze daar zuinig zijn?

De heer **Dros**:

Nee, daar hoeft het niet aan te liggen.

De heer **De Graaf**:

Maar u krijgt niet veel?

De heer **Dros**:

Het is niet veel.

De heer **Koekkoek**:

Maakt u in uw huidige onderzoeken ook gebruik van het vragen van informatie bij banken?

De heer **Dros**:

Wij hebben dat tot voor kort gedaan. Toen ik begonnen ben als teamleider op 1 april 1994 hebben wij hier uitputtend over gesproken met het openbaar ministerie en wij zijn met elkaar tot de conclusie gekomen dat het juridisch verantwoord kan, mits de resultaten van de vrijwillige medewerking van een bank niet leiden tot bewijzen in het dossier. Daarmee zou je namelijk mensen in de problemen kunnen brengen die hieraan meewerken. Wij hebben dit gedaan uit de optiek dat het bijzonder moeilijk is om zicht te krijgen op geldstromen. Het is, meen ik, hier verschillende malen aan de orde geweest dat het verstandig is om de financile deskundigheid bij de politie te vergroten. In mijn optiek is dat niet het grootste probleem, want die deskundigheid begint zo langzamerhand wel op orde te komen. Het grootste probleem is om de losse uiteinden te vinden van geldstromen en witwas-constructies.

De heer **Koekkoek**:

Beschouwt u het vragen van informatie bij banken als een opsporingsmethodiek?

De heer **Dros**:

Ik denk het wel. Wij hebben in ieder geval intern afgesproken dat wij in het preambule van een dossier zullen vermelden dat wij het gedaan hebben.

De heer **Koekkoek**:

Het komt dus in de processtukken terecht dat u iets dergelijks gedaan hebt, zonder dat u precies omschrijft wat u gedaan hebt?

De heer **Dros**:

Ja, dat is de intentie.

De **voorzitter**:

Waar slaat u het op, als u het niet in de dossiers opslaat?

De heer **Dros**:

In de journaals van de financile afdeling.

De **voorzitter**:

Als er later naar gevraagd wordt, ben u er dan toe bereid om het te geven, of niet?

De heer **Dros**:

In principe niet.

De **voorzitter**:

Niet?

De heer **Dros**:

Nee.

De **voorzitter**:

Is er sprake van een levensbedreigende situatie voor een informant op een bank?

De heer **Dros**:

Wij beseffen dat medewerkers van banken die hieraan vrijwillig meewerken, in een heel lastige positie zitten. Zij doen het vrijwillig, maar schenden daarmee in feite de privacy.

De heer **De Graaf**:

Doen zij het dan buiten hun bazen bij de bank om?

De heer **Dros**:

Ik mag aannemen van niet.

De heer **De Graaf**:

Dan is het toch een aangelegenheid tussen bank en clint, waar u als zodanig geen problemen mee hebt? U krijgt gegevens van de bank en zij moet het maar met haar clinten regelen in haar contractuele voorwaarden. Waarom zou u het dan geheim houden?

De heer **Dros**:

Ik kan mij voorstellen dat wij rekening houden met de positie van iemand die ertoe bereid is op die basis mee te werken. Dat vind ik wel ethisch.

De **voorzitter**:

Dan is het toch gewoon een geheime opsporingsmethodiek, die je eventueel gebruikt als je werkelijk de stukken wilt hebben, of gewoon in je CID-matige geheugen opslaat?

De heer **Dros**:

Tot voor kort werd dit nooit genoemd in de dossiers die ter zitting kwamen; dat is juist. In die zin was het wellicht geheim. U weet dat de houding van de banken in dezen veranderd is, maar tot voor kort is het altijd wel gebeurd, vanuit de optiek dat dit het vrije gebied is waarin gerechercheerd kan worden.

De heer **De Graaf**:

Nu bent u dus echt afhankelijk van de medewerking van individuele bankemployes.

De heer **Dros**:

Ik mag aannemen dat die loyaal zijn aan het nieuwe beleid dat de banken kennelijk voeren.

De heer **Rabbae**:

Maakt u gebruik van particuliere detectivebureaus om achter dit soort gegevens te komen?

De heer **Dros**:

Nee.

De **voorzitter**:

Mijnheer Dros, wij krijgen van u nog die map met al uw aanwijzingen. Ik kom die ook graag bij u halen, als u dat op prijs stelt. U begrijpt dat het voor ons noodzakelijk is, als u het hier verder niet wilt zeggen, voor onze eigen oordeelsvorming en eventueel om het te publiceren.

De heer **Dros**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Sluiting 16.15 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 32**

28 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 28 september
1995 in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den
Haag**

Verhoord wordt mevrouw mr. I.E.W. Gonzales

Aanvang 16.40 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van mevrouw I.E.W. Gonzales, geboren op 21 september 1954 te 's-Gravenhage. Mevrouw, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte. Deze luidt: Ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

Mevrouw **Gonzales:**

Dat beloof ik.

De voorzitter:

U bent de kernteamofficier van het kernteam Randstad Noord en Midden, waarvan wij reeds de teamleider, de heer Dros, hebben gesproken. Daarvóór was u officier van justitie in Amsterdam en advocaat.

Mevrouw **Gonzales:**

In Utrecht.

De voorzitter:

Hoe lang bent u al officier van justitie?

Mevrouw **Gonzales:**

Vijf jaar.

De voorzitter:

En is dat een mooiere roeping dan advocaat?

Mevrouw **Gonzales:**

Het is een andere roeping.

De voorzitter:

Dat begrijp ik, maar is zij ook mooier?

Mevrouw **Gonzales:**

Naar mijn idee was het een mooiere, betere manier om het recht te dienen dan vanuit de advocatuur.

De voorzitter:

En wilt u dit beëindigen door rechter te worden?

Mevrouw **Gonzales:**

Dat staat in de sterren geschreven; dat weet ik nog niet.

De voorzitter:

Laten wij het niet over de sterren hebben. Wij willen met u spreken over de organisatie van uw kernteam, over de samenwerking met andere kernteams, over de onderzoeken en de methodieken die u hanteert. Het is de bedoeling dat in eerste instantie de heren Vos en De Graaf met u zullen spreken, maar zoals u weet neemt dit niet weg dat ook de andere leden van de commissie u vragen kunnen stellen. Het woord is nu aan de heer Vos.

De heer **Vos:**

Mevrouw Gonzales, ik wil u eerst vragen stellen over uw werkveld als zodanig. Waar bestaat uw werk als kernteamofficier uit? Kunt u dat in het kort beschrijven?

Mevrouw **Gonzales:**

In Haarlem is er heel duidelijk voor gekozen dat de kernteamofficier tevens de CID-verantwoordelijkheid heeft voor het kernteam. Deze is dus tevens CID-officier, maar alleen van de CID van het kernteam. De nadruk van het werk ligt dan op de CID-fase en de zogenaamde pro-actieve fase. Het werk is in het algemeen voor een deel het opsporingswerk. Daar moet je bij het team

bovenop zitten, dus nagaan welke methoden er worden gebruikt. Aan de andere kant moet je, juist als officier, toetsen aan de rechtmatigheid, dus: wat kan volgens de wet wel en niet.

De heer **Vos**:

U praat nu over uw CID-functie, maar kunt u iets vertellen over de kernteamelementen als zodanig? Wat is de functie van de officier van het kernteam?

Mevrouw **Gonzales**:

In feite heb je veel meer te maken met het aansturen van een aantal grote projecten die langer duren dan een paar weken. Je hebt te maken met een specialistisch team waarin alle onderdelen verenigd zijn: een eigen CID, een eigen observatieteam en een aantal tactische onderzoeken. Ook in de beheersmatige sfeer draai je mee in het reilen en zeilen van het kernteam.

De heer **Vos**:

Houdt "beheersmatige sfeer" ook in dat u functionarissen benoemt?

Mevrouw **Gonzales**:

Neen, zover gaat het niet. Dat is een specifieke politietaak. Ik bemoei mij niet met dienstroosters of dergelijke. Maar ik moet bijvoorbeeld in grote lijnen wel weten hoe het budget in elkaar steekt en waar de gelden naartoe gaan, omdat ik dat moet verantwoorden aan de hoofdofficier.

De heer **Vos**:

Heeft u ook bemoeienis met de kwaliteit van het team als zodanig? Dus de juiste man of vrouw op de juiste plek?

Mevrouw **Gonzales**:

Neen. Daar hebben wij over afgesproken dat er bij het aannemen van projectleiders - er moest er nog n worden aangenomen - met mij zou worden overlegd. Ik had daar bepaalde ideeën over en de teamleider ook. Die sloten helemaal op elkaar aan, dus dat was geen enkel probleem. Daar heb ik mij actiever tegenaan bemoeid. Maar het aannemen van iemand voor de administratie, is geheel de taak van de politie.

De heer **Vos**:

U heeft zich er actiever tegenaan bemoeid, zegt u. Heeft dit tot succes geleid? Is het de man geworden waarvoor u gekozen had?

Mevrouw **Gonzales**:

Ja. Maar daar waren wij het volledig over eens. Dat was geen probleem.

De heer **Vos**:

Mooi zo.

De heer **De Graaf**:

Heeft u zich ook bemoeid met de vraag of er mensen in het kernteam kwamen die nog een cruciale rol hadden gespeeld in het oude IRT?

Mevrouw **Gonzales**:

Dan duidt u, denk ik, op de heer Langendoen.

De heer **De Graaf**:

Bijvoorbeeld. Hij is niet de enige.

Mevrouw **Gonzales**:

Neen, hij is niet de enige. Over de enkele mensen van het oude IRT die er nog zaten, heb ik geen zeggenschap. Ik ben op een rijdende trein gesprongen. Ik had het nu over projectleiders. Bij de tweede projectleider heb ik helemaal in het tracé meegelopen. Bij de eerste projectleider die is aangenomen, dat is de heer Langendoen, niet. Dat was eigenlijk al min of meer in kannen en kruiken toen ik aankwam, dus daar heb ik niet zoveel zeggenschap over gehad.

De heer **De Graaf**:

U heeft er ook niet meer over gesproken?

Mevrouw **Gonzales**:

Ik heb er wel over gesproken, want - ik moet even wat uitgebreider antwoord geven - de heer Langendoen kende ik niet, dus ik stond er blanco tegenover. Maar toen ging er al een aantal verhalen over de RCID Kennemerland. Ik vond het, eerlijk gezegd, niet zo ontzettend handig dat hij projectleider zou worden, omdat ik vond dat hij te kwetsbaar was. Dat hangt samen met het feit dat er ook bedreigingen tegen zijn leven waren; dat leidt hem af van het werk en het gaat op een gegeven moment het team afleiden van het werk. Dat vond ik niet zo ontzettend handig. De politie was zich daarvan zeer wel bewust. Ik heb toen tegenover de hoofdofficier en de hoofdcommissaris mijn bezwaar geuit, maar men was van mening dat daaraan niet toegegeven moest worden. Als zodanig is hij toen toch binnengekomen. Ik kende hem niet. Wij hebben elkaar moeten leren kennen. Dat is niet helemaal zonder slag of stoot gegaan, maar het is wel gelukt. Ik moet zeggen dat ik een heel goede projectleider aan hem heb. Als ik zie hoe hij zijn werk doet, hoe hij zijn taak invult en dat

hij respect heeft verworven bij alle mensen van het team, dan moet ik zeggen dat hij een goede projectleider is. Ik heb er dus geen spijt van dat hij is binnengekomen.

De heer **Vos**:

Door de werkzaamheden die u verricht, wordt uw aandacht met name gezogen door de pro-actieve fase in het CID-werk. Klopt dat?

Mevrouw **Gonzales**:

Daar ligt het accent, dat is zeker waar, ja.

De heer **Vos**:

Hoe komt dat?

Mevrouw **Gonzales**:

Ik denk dat dat eigen is aan het werk van een kernteam. Je gaat niet uit van een feit dat gepleegd is, zoals bijvoorbeeld bij een moordzaak, waarbij je een lijk en sporen vindt en verder gaat speuren. Je werkt op een groep die verdacht wordt van het feit dat zij diverse criminele feiten pleegt, maar je moet nog wel feiten en mensen aan elkaar kunnen koppelen. Dat betekent dat je in de voorfase een heleboel dingen zult moeten uitzoeken om te zien of het bij elkaar hoort, of juist om het te elimineren.

De **voorzitter**:

U zegt "wij zitten nog in de voorfase", maar...

Mevrouw **Gonzales**:

Neen, ls je in de voorfase zit.

De **voorzitter**:

Oh, want in het onderzoek waar wij het over hebben, zit u toch niet in de voorfase? Het zijn toch allemaal verdachten?

Mevrouw **Gonzales**:

Maar in de voorfase kan iemand ook verdachte zijn ex 27 Wetboek van Strafvordering. De verwarring die ik wel eens hoor, is dat iemand pas verdachte is als er een GVO is, en dat is natuurlijk klets. Je kunt daarvr ook verdachte zijn. Maar u heeft gelijk dat de voorfase achter ons ligt. De vraag was, meen ik, of daar de nadruk op ligt, en dan is mijn antwoord "ja". Als je op deze groepen werkt, zul je een goed voorterrein moeten hebben afgebakend om te weten waar je op werkt, hoe je het doet, zodat je zinnige beslissingen kunt nemen.

De heer **Vos**:

Betekent dit dat het tactische traject een soort staartje is naar de CID-fase? Kunt u daar een soort verhouding aan geven?

Mevrouw **Gonzales**:

Neen, het is geen verhouding in die zin dat de voorfase bijvoorbeeld twee jaar duurt en de tactische twee maanden, dat is onzin. Het is eerder andersom.

De heer **Vos**:

Heeft het uw belang dat u ervoor zorgt dat de CID-fase binnen de juiste proporties blijft?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat is zeker een van mijn taken, ja. Wij hebben er duidelijk voor gekozen dat de CID operationeel ondergeschikt is aan de onderzoeken die wij draaien en ook daarop gericht is. Ik hoef niet met mijn CID een heel criminaliteitsbeeld voor het ressort Amsterdam te creren. Je kunt ze dus inderdaad heel direct sturen en dat is ook de bedoeling natuurlijk. Wij hebben er ook wekelijks overleg over, zodat het binnen de proporties blijft die mogelijk zijn.

De heer **Vos**:

U bent nu circa anderhalf jaar aan het werk, althans als kernteamofficier. U zult elkaar over en weer een beetje uitgetest hebben: u zult het kernteam hebben uitgetest en het kernteam u. Is dat gebeurd?

Mevrouw **Gonzales**:

Ik denk dat het inherent is aan elke groep waar een nieuwe leider komt, of een nieuwe officier, dat men elkaar moet leren kennen. Als u dat "uittesten" noemt, vind ik dat best.

De heer **Vos**:

Is het resultaat nu dat u kunt zeggen dat u precies weet wat er gebeurt?

Mevrouw **Gonzales**:

Ja. Wij hebben een dusdanige overlegstructuur gevonden - op alle fronten, dus niet alleen CID maar ook het tactische - en een dusdanige openhartigheid met elkaar kunnen vinden dat ik inderdaad kan zeggen dat ik weet wat er allemaal gebeurt. Ik ben er ook vrij vaak. Het is niet zo dat ik op een ivoren toren zit en dat men knielend naar mij toe moet komen. Integendeel, ik zit gewoon op het team.

De heer **De Graaf**:

Bent u naar uw eigen gevoel deel van het team?

Mevrouw **Gonzales**:

Als officier, ja, zeker.

De heer **De Graaf**:
Is er dan eigenlijk sprake van een soort tweehoofdige leiding, u en de heer Dros?

Mevrouw **Gonzales**:
Wij noemen het liever een driehoofdige leiding: mijnheer Dros, mijnheer Augusteijn en ik. Wij moeten met zijn drieën duidelijk een coproductie kunnen neerleggen, want tussen ons mag geen licht schijnen. En dat hebben wij inderdaad kunnen bereiken.

De heer **De Graaf**:
Voor alle duidelijkheid: mijnheer Augusteijn is de chef-CID van het kernteam.

Mevrouw **Gonzales**:
Dat klopt.

De heer **De Graaf**:
Maar heeft u nog wel voldoende distantie als officier als u eigenlijk deel uitmaakt van de leiding van het politieteam?

Mevrouw **Gonzales**:
Dat is altijd het punt dat je houdt als je als officier zo dicht op een opsporingsinstantie zit. Ik denk het wel, want ik ben juist de schakel naar de zaakofficier, mijn hoofdofficier en mijn unithoofd. En zij zijn mijn klankborden met wie ik dingen ook overleg, dus als het al zo is dat ik in mijn enthousiasme meer galoppeer waar het iets minder zou kunnen, dan heb ik altijd een paar mensen die aan de bel trekken en zeggen: heb je hier wel aan gedacht, of hoe zit dat? Ik denk dat daarmee de distantie wel verzekerd is.

De heer **Vos**:
Ik hoor vertrouwen in uw benaderingen spreken. U zegt: wij hebben een verhouding waarbinnen ik weet wat er binnen het kernteam gebeurt. Kun je het ook niet van de andere kant bekijken? U bent nu in een zodanige positie geplaatst dat het kernteam weet dat het uw vertrouwen heeft en een optimale vrijheid heeft om te doen wat het eigenlijk wil.

Mevrouw **Gonzales**:
Neen, het is niet zo dat ik een officier ben die geen "neen" zegt, en dat weten zij allemaal. Als ik niet wil dat het gebeurt, dan wordt het gezegd. Ik ga niet mee om maar even populair te zijn. Dat kan niet.

De **voorzitter**:
De heer Gerding was hier, misschien herinnert u zich dat.

Mevrouw **Gonzales**:
Ik heb het niet gezien.

De **voorzitter**:
Hij zei dat het veel moeilijker is om "neen" tegen de politie te zeggen dan "ja". Wanneer heeft u voor het laatst "neen" gezegd en wat was dat?

Mevrouw **Gonzales**:
Dat was afgelopen maandag en het betrof de mogelijke overname van een informant van een andere CID. Daar zeg ik "neen" tegen.

De **voorzitter**:
Dat was niet de CID Kennemerland.

Mevrouw **Gonzales**:
Neen.

De heer **Vos**:
En waarom?

Mevrouw **Gonzales**:
Ik vind dat die man dadelijk niet goed in toom gehouden kan worden en dan haal ik een crimineel binnen waar wij niets meer aan kunnen doen. Een informant zal zich moeten richten naar de regie van onze CID.

De heer **Vos**:
U stelt criteria aan de informanten?

Mevrouw **Gonzales**:
Uiteraard.

De heer **De Graaf**:
Welke regio was dat?

Mevrouw **Gonzales**:
Het gaat te ver om dat te zeggen, want dan kan die man daar werkelijk in de problemen komen. Ik kan dit niet in openbaarheid zeggen.

De heer **De Graaf**:

Wij hebben niet eens gesproken over het soort onderzoek waar u het over heeft.

Mevrouw **Gonzales**:
Neen, maar die mijnheer is ook actief voor iemand anders en ik denk dat zij het niet zo plezierig vinden als ik hier zou vertellen waar hij vandaan komt.

De heer **De Graaf**:
Dat begrijp ik eerlijk gezegd niet. Stel, dat u zou zeggen dat hij uit de regio Noord-Holland noord zou komen. In de eerste plaats wonen er heel veel mensen in die regio en in de tweede plaats is het volslagen onduidelijk in welk onderzoek hij of zij een rol zou spelen. Daarom kunt u toch wel gewoon aangeven om welke regio het gaat?

Mevrouw **Gonzales**:
Het kan misschien voor u heel vervelend zijn dat u niet begrijpt waar ik het over heb, maar ik ben bang dat het, als ik zeg waar het wel over gaat, voor andere mensen maar al te duidelijk is wat zijn rol is.

De heer **De Graaf**:
Ik vraag ook niet waar het over gaat. Ik vraag alleen maar uit welke regio die informant komt.

Mevrouw **Gonzales**:
Ik wil het u in beslotenheid zeggen, maar niet in openbaarheid.

De heer **Rouvoet**:
Zegt u altijd "neen" tegen informanten uit andere regio's, of alleen in dit geval?

Mevrouw **Gonzales**:
Dat hangt af van de criteria.

De **voorzitter**:
U wilt niet zeggen uit welke regio hij komt. Kunt u dan wel makkelijker zeggen waar het ongeveer over ging?

Mevrouw **Gonzales**:
Het is een informant die vrij hoog in de organisatie zit en veel weet van drugstransporten.

De **voorzitter**:
En hij is daar ook bij betrokken?

Mevrouw **Gonzales**:
Ja.

De **voorzitter**:
U wilde hem niet omdat hij er te diep bij betrokken was?

Mevrouw **Gonzales**:
Hij is er juist te veel bij betrokken. Daarom wil ik hem niet hebben. Ik kan hem niet in de hand houden, want dan gaat hij er toch vandoor en daar heb ik geen zin in.

De **voorzitter**:
Omdat hij ook te veel geld wilde verdienen?

Mevrouw **Gonzales**:
Ja, natuurlijk. Daar ga ik ten minste van uit. Ik heb niets afgesproken.

De **voorzitter**:
De overweging was dus dat het lastig zou worden met het afdragen van de criminele winst.

Mevrouw **Gonzales**:
Dat was mede een overweging. Een andere overweging is dat ik denk dat hij veel te zelfstandig is en zich niet zal houden aan de regie. Dat kunnen wij gewoon niet hebben.

De heer **Vos**:
U straalt uit dat u de zaak in handen heeft, maar er zijn nog veel spelers in het veld: de kernteamofficier, de teamleider, de CID-officier, de zaaksofficier, de unit-officier, de hoofdofficier. Hoe sluit dit op elkaar aan?

Mevrouw **Gonzales**:
Ik ben zelf de CID-officier van het kernteam, dus dat zijn al twee personen in n. De zaaksofficier is degene die uiteindelijk de zaak op de zitting zal doen en tussen hem en mij is er altijd een enorm goede verstandhouding geweest, een goede samenwerking. Aan de hoofdofficier ben ik uiteraard verantwoording verschuldigd, want hij is degene aan wie het kernteam via de OM-lijn is opgehangen. Mijn unithoofd is voor mij een klankbord aan wie ik ook hiërarchisch gezien verantwoording verschuldigd ben. Maar dat zijn niet zoveel mensen en het is niet zo'n probleem om die allemaal te spreken te krijgen.

De heer **Vos**:

U werkt in een spanningsvol veld en u moet moeilijke beslissingen nemen. Ik kan mij voorstellen dat veel van die beslissingen opwaarts in de hiërarchie gaan voordat men er uiteindelijk mee aan het werk kan. Is dat juist?

Mevrouw **Gonzales:**

Een heleboel zaken worden door mij voorbesproken met de hoofdofficier, dat is juist.

De heer **Vos:**

Noemt u eens een voorbeeld.

Mevrouw **Gonzales:**

Of je wel of niet een bepaald traject zult ingaan; of je bepaalde risico's wel of niet kunt nemen; of je wel of niet door kunt gaan, terwijl er wellicht te weinig muziek in zit.

De heer **Vos:**

Draagt de hoofdofficier de eindverantwoordelijkheid of is hij vooral een klankbord?

Mevrouw **Gonzales:**

De hoofdofficier draagt de eindverantwoordelijkheid.

De heer **Vos:**

Is hij dan zodanig genormeerd dat hij in staat is om die verantwoordelijkheid feitelijk te dragen, gezien de vele schijven die ertussendoor lopen?

Mevrouw **Gonzales:**

Ja. U noemt dat schijven, maar dat is niet zo. Ik heb rechtstreeks contact met de hoofdofficier. Ik kan elk moment van de dag bij hem binnenkomen en met de deur in huis vallen. Als het nodig is, kan dat vijf keer op een dag zijn.

De heer **Vos:**

Bent u er ongeveer iedere dag? U zult vele beslissingen moeten nemen.

Mevrouw **Gonzales:**

Wij kunnen elkaar altijd vinden, maar ik ben niet iedere dag op het parket.

De heer **Vos:**

Maakt u veel gebruik van de expertise van de hoofdofficier?

Mevrouw **Gonzales:**

Ook. Niet alleen van zijn expertise, maar ook van zijn expertise.

De **voorzitter:**

Weet de hoofdofficier nu veel meer van wat er bij u omgaat dan hij indertijd zei over het IRT bij de commissie-Wierenga?

Mevrouw **Gonzales:**

Ja, daar is duidelijk verandering in gekomen. Toen ik werd aangenomen als officier, heeft hij gezegd dat hij wel wilde dat wij meer contact hadden. Ik moest het zelf aanvoelen, wanneer ik naar hem toe moest gaan, maar ik moest zeker niet schromen om elk moment van de dag binnen te komen. Daar heb ik ook gebruik van gemaakt. Op de een of andere manier zijn wij goed op elkaar afgestemd, zodat wij aanvoelen wanneer het moet gebeuren. Ik denk dat wij dezelfde taal spreken. Dat loopt heel plezierig, ik kan niet anders zeggen.

De **voorzitter:**

Hij weet nu van de hoed en de rand.

Mevrouw **Gonzales:**

Ja.

De **voorzitter:**

Wij hebben het over de heer De Beaufort.

Mevrouw **Gonzales:**

Ja.

De heer **Vos:**

De heer Dros heeft gezegd dat u ook regelmatig in de CID-bestanden kijkt.

Mevrouw **Gonzales:**

Dat klopt.

De heer **Vos:**

Wanneer maakt u de keuze zoiets te doen? U moet de CID toch ook zijn eigen werk laten doen.

Mevrouw **Gonzales:**

Pardon?

De heer **Vos:**

Hoe maakt u de afweging om eens een keer door te prikken?

Mevrouw **Gonzales:**

Net hoe het uitkomt, dat is een beetje afhankelijk van de ontwikkelingen. Een keer in de week hebben wij een vast overleg met de CID. Als het enigszins kan, kijk ik van tevoren alvast wat journalen door, zodat zij niet alleen maar feiten hoeven te vertellen die zij al hebben genoteerd. Dan kunnen wij er wat op doorgaan. Dat is dus minstens een keer per week.

De heer **Vos:**

Hoe vaak hebt u het afgelopen anderhalf jaar in het CID-bestand gekeken? Is dat een, twee of drie keer?

Mevrouw **Gonzales:**

Nee, talloze keren. Ik zou niet eens weten hoe vaak.

De heer **Vos:**

Talloze keren.

De heer **De Graaf:**

Het CID-bestand is iets anders dan een informantenbestand.

Mevrouw **Gonzales:**

Exact. Het is goed dat u het zegt.

De heer **De Graaf:**

Wij praten nu over het CID-subjectenbestand.

Mevrouw **Gonzales:**

Ik doel met name op journaals en dergelijke, maar datgene waarvoor de heer Van Traa is gekomen, dat ga ik natuurlijk niet talloze keren bekijken.

De heer **De Graaf:**

Hebt u weleens in het informantenbestand gekeken?

Mevrouw **Gonzales:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Kent u de namen van de informanten?

Mevrouw **Gonzales:**

Ja, die ken ik.

De heer **Vos:**

Bent u ook betrokken bij de besluitvorming over wie als CID-subject wordt aangemerkt?

De **voorzitter:**

Kent u de aliasen of de echte namen van de informanten?

Mevrouw **Gonzales:**

Ook de echte naam.

De **voorzitter:**

Toen wij gingen zoeken naar de echte namen, konden wij ze niet vinden. Ze moesten ergens liggen, maar wij hebben ze niet gevonden. U zegt zo stellig dat u het wel weet. Dat hoop ik maar.

Mevrouw **Gonzales:**

De namen zijn mij verteld door de chef CID, de heer Augusteijn. Ik heb nooit de moeite genomen om het per persoon na te zoeken. Ik kijk alleen op de bijnamen.

De **voorzitter:**

U werkt altijd op de bijnaam, dat is evident. Het is u een keer verteld, maar dat gaat u niet nog een keer na. Dat is op vertrouwensbasis.

Mevrouw **Gonzales:**

Daar was geen noodzaak toe. Het is gewoon vertrouwen.

De **voorzitter:**

Het verbaasde mij dat je niet kon terugvinden wie het werkelijk was.

Mevrouw **Gonzales:**

Dat was een mankement, dat klopt.

De heer **Vos:**

Om nog even uw positie te schetsen, bent u een juridische vraagbaak die een paar keer per week op het kernteam is en dan knopen doorhakt? Of gaat het op een andere manier?

Mevrouw **Gonzales:**

Mensen komen inderdaad naar je toe en vragen wat je hier of daar van vindt. Zij vertellen over het verloop van de zaak en vragen of dit of dat mogelijk is. Men is heel creatief bezig. Het is geen stilstaand proces. Je wordt erbij betrokken. Wat denk je ervan, zullen wij die kant op gaan? Zo gaat dat. Kan dat juridisch of kan het niet? Soms is men razend enthousiast. Dan vraagt men: kunnen wij die persoon niet onder observatie houden, of iets anders. Zulke vragen komen er dan.

De **voorzitter:**

Over welke observatie was u razend enthousiast?

Mevrouw **Gonzales**:

Er werd een ontmoeting gezien met een aantal mensen van wie wij nog niet wisten, dat zij op zo'n goede voet met elkaar stonden. Het is wel aardig om dat te zien. Dan wil je iedereen observeren. Dat kan wel, dat is het probleem niet, maar men wil dan nog meer. Dat kon volgens mij niet.

De **voorzitter**:

Wat wilde men nog meer?

Mevrouw **Gonzales**:

Men wilde een telefooncel printen. Daar had iemand gebeld die misschien wel met die groep van doen heeft, maar geen verdachte is, en dan kan er niet geprint worden. Zo simpel ligt het. Dat was het enthousiasme: lekker doorgaan en alles erbij halen. Dat is prima, maar mijn taak is dan om te zeggen tot hier en niet verder.

De **voorzitter**:

125f. Een maand en dan...

Mevrouw **Gonzales**:

Ja, precies. Dat gaat over prints, maar die kan ik alleen geven, als er echt een verdachte is, en anders niet.

De heer **De Graaf**:

Worden er in dat enthousiasme allemaal nieuwe methoden bedacht, waarvan u steeds moet zeggen: nee, dat kan niet?

Mevrouw **Gonzales**:

Men is creatief. Ik hoop altijd dat er nieuwe methoden worden bedacht, maar het is veelal doorkauwen en herkauwen. Je kunt niet als een dolle geit overal op af gaan, dat kan niet.

De heer **Vos**:

Hoe zou u zelf de vorm omschrijven waarin u uw gezag uitoefent?

Mevrouw **Gonzales**:

Ik ben graag middenin een groep als officier van justitie, maar ik ben heel low profile. Ik vind het heel plezierig, als zo'n heel team mij bij de voornaam noemt en mij tutoyeert. Voor mensen die uit een ander korps kwamen, was het ontzettend merkwaardig om een officier bij de voornaam aan te spreken. Het moet wel duidelijk zijn dat ik de officier ben, en dat is het ook wel. Ik sta temidden van de groep en ik hoef niet op mijn sterren en strepen te staan, dat is onzin.

De heer **Rouvoet**:

Over die creativiteit heb ik een vraag. Hebt u weleens de indruk gehad dat die binnen het kernteam leidde tot het bedenken van nieuwe manieren die niet met u werden besproken, omdat het geen methoden zouden zijn? Dat kan een kwestie van etikettering zijn; dat doen wij gewoon, dat is geen methode, dus dat hoeven wij niet te bespreken. Kwam dat voor?

Mevrouw **Gonzales**:

Nee. Als zoiets wordt bedacht, is degene die het bedenkt, vaak zo trots dat hij het naar voren brengt. Dan ga je erover nadenken of het wel of niet kan. Soms is er andere feed-back. Dan komt er bijvoorbeeld een teamcoördinator naar mij toe en zegt: ja, er wordt gezegd zo en zo, maar volgens mij kan dat niet, wat vind jij ervan? Inderdaad, dat kan dan niet, en dan houdt het op. Er is geen label van een methode, die je wel bespreekt, en als het geen methode is, bespreek je het niet. Zo werkt het niet.

De heer **Rouvoet**:

Er is wel gezegd op de stoel waarop u nu zit: het vragen van informatie aan banken is bijvoorbeeld geen methode, maar gewoon een kwestie van vragen; vragen staat vrij. Hebt u nooit achteraf gezegd: dat had ik wel graag willen weten, want dat is wel degelijk een methode waarover ik mijn oordeel had willen geven? Is dat u weleens overkomen?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat soort dingen zijn mij niet overkomen.

De heer **Koekkoeck**:

Over het informantenregister hebt u gezegd dat een mankement daarvan is, dat de identiteit van de informant er niet in terug te vinden is.

Mevrouw **Gonzales**:

Dat was een technisch mankement. Alles racete over het scherm, toen de heer Van Traa er voor de eerste keer was. Er was gewoon een verkeerde knop ingedrukt, maar van die technische kant weet ik niets.

De heer **Koekkoeck**:

Dat schijnt vaker voor te komen, als er iemand met een vraag komt.

De **voorzitter**:

Nee, de tweede keer racete het niet meer over het scherm. Het ging nu om de vraag of u zich kunt vergewissen van de identiteit van de informanten die onder uw verantwoordelijkheid worden gerund.

Mevrouw **Gonzales**:

Het antwoord is: ja.

De heer **Koekkoeck**:

U krijgt die informatie mondeling?

Mevrouw **Gonzales**:

Ja, zo is zij in eerste instantie gegeven. Later zijn er ook andere dingen aangereikt, waardoor ik gewoon weet wat de naam is van de desbetreffende persoon.

De heer **Koekkoeck**:

U kunt dat controleren?

Mevrouw **Gonzales**:

Ja.

De heer **Koekkoeck**:

Daardoor kunt u ook voorkomen dat een zelfde natuurlijke persoon onder twee codenamen in het register staat?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat zou inderdaad niet kunnen gebeuren.

De heer **Koekkoeck**:

Dat is uitgesloten?

Mevrouw **Gonzales**:

Nee. Wij hebben op een gegeven moment wel een codenaam bewust veranderd, omdat deze naar ons idee te wijdverspreid bekend was. Toen is onze eigen beslissing geweest om een andere naam te geven.

De **voorzitter**:

Dat was een codenaam van uzelf?

Mevrouw **Gonzales**:

Van dezelfde informant. U kunt een informant dus onder twee namen vinden, maar chronologisch gezien is dat volstrekt helder en het is onze eigen beslissing geweest.

De heer **Koekkoeck**:

Is het uitgesloten dat een zelfde natuurlijke persoon onder meer codenamen in het register voorkomt?

Mevrouw **Gonzales**:

Zodat het lijkt alsof het meer voorstelt? Nee, dat is uitgesloten.

De heer **Koekkoeck**:

Door het systeem van codering?

Mevrouw **Gonzales**:

Onder andere.

De **voorzitter**:

Ik zeg niet dat het bij u zo is, maar je kunt ook met cijfercombinaties werken, waar een andere instelling of een andere CID achter verscholen gaat.

Mevrouw **Gonzales**:

Van horen zeggen weet ik alleen dat dit vroeger weleens is gebeurd, maar dat is bij ons zeker niet het geval.

De heer **Rabbae**:

Weet u of er bij u politiemensen als informanten ingeschreven staan?

Mevrouw **Gonzales**:

Er staan geen politiemensen als informant ingeschreven.

De heer **Rabbae**:

Advocaten?

Mevrouw **Gonzales**:

Ook niet.

De heer **Rabbae**:

Journalisten?

Mevrouw **Gonzales**:

Ook niet. Dat is de laatste keer dat ik zeg wie ik niet heb.

De heer **Rabbae**:

Notarissen?

Mevrouw **Gonzales**:
Het spijt mij, ik ga niet verder.

De **voorzitter**:
Maar u hebt wel politiemensen als contacten?

Mevrouw **Gonzales**:
Die mogelijkheid bestaat, maar niet als informant als zodanig.

De **voorzitter**:
Als een politieman een contact is, betekent dat dan niet dat de normale weg wordt omzeild dat een politieman het via een procesverbaal moet doorgeven of dat het gewoon via een vier maal vier doorgaat?

Mevrouw **Gonzales**:
De enige reden die ik acceptabel vind, wanneer een politieman als contact optreedt, is dat hij zo dicht bij het desbetreffende subject of de verdachte woonachtig is, of er in zo'n verstandhouding mee staat dat het voor zijn eigen veiligheid noodzakelijk is.

De **voorzitter**:
Als hij bij wijze van spreken tegenover uw hoofdverdachte woont of zoiets.

Mevrouw **Gonzales**:
Bij wijze van spreken.

De **voorzitter**:
Maar niet in een ander verband.

Mevrouw **Gonzales**:
Nee, alleen als zijn of haar veiligheid zo in het geding zou zijn.

De heer **De Graaf**:
Ik begrijp niet helemaal waarom u met dat lijstje wilde stoppen en niets meer wilde zeggen.

Mevrouw **Gonzales**:
Dan kan heel Nederland wel aan de orde komen.

De heer **De Graaf**:
De vraag is niet wie er wel ingeschreven staat, maar of bepaalde beroepsgroepen bij u voorkomen als informant.

Mevrouw **Gonzales**:
Notarissen niet, om dat antwoord nog te geven.

De heer **Rouvoet**:
Mag ik er nog eentje vragen? Accountants.

Mevrouw **Gonzales**:
Nee, niet als informant.

De **voorzitter**:
Maar wel als tipgever of contact?

Mevrouw **Gonzales**:
Ook niet.

De **voorzitter**:
Het kan zijn dat u gewoon contacten hebt via de tactische recherche.

Mevrouw **Gonzales**:
Precies. Dan hebben wij het niet over CID-informatie, maar gewoon over tactische informatie.

De **voorzitter**:
Wat gebeurt er, als u dan een accountant of een andere bron belt voor informatie? Hoe legt u dat dan vast?

Mevrouw **Gonzales**:
Dat wordt gewoon bij PV vastgelegd. Zo'n persoon zal er op een gegeven moment gewoon voor moeten staan.

De **voorzitter**:
In uw onderzoek zal het vaak voorkomen dat een tactische rechercheur links en rechts informatie opvraagt. Daar maakt u toch niet altijd procesverbaal van op? Dat zal hij toch ook in een journaal zetten?

Mevrouw **Gonzales**:
Ik weet niet wat voor informatie u bedoelt, die links en rechts opgevraagd wordt.

De **voorzitter**:
Wij hadden het daarnet bijvoorbeeld over een accountant die u raadpleegt.

Mevrouw **Gonzales**:

Ik had het over een accountant die gewoon getuige was in een strafzaak. Bij hem lagen een aantal paperassen, die via artikel 105 zijn opgehaald. Hij heeft een verklaring afgelegd. Best, die is er dan. Dan is het formeel langs de juiste weg gegaan en niet sneaky.

De **voorzitter:**

Ik probeerde niet naar iets te vragen wat sneaky was. Uw tactische rechercheurs willen toch extra informatie hebben over hoe dit of dat zit, maar niet om een procesverbaal van te maken. Wordt dat vastgelegd?

Mevrouw **Gonzales:**

Dat wordt vastgelegd in het journaal. Dat klopt.

De **voorzitter:**

Dat bedoel ik. Er wordt toch niet van alles wat die mensen doen, procesverbaal gemaakt?

Mevrouw **Gonzales:**

Nee, dat zou ook te gek zijn.

De **voorzitter:**

Kijkt u die journaals aan het eind van de week door, en beslist u dan om nog ergens procesverbaal van te maken?

Mevrouw **Gonzales:**

Niet op de manier die u zegt, maar het is wel mogelijk dat wij achteraf zeggen: gelet op de ontwikkelingen in een bepaalde zaak moeten wij daarvan procesverbaal maken, want wij willen daar gebruik van kunnen maken als bewijsmiddel. Dan gebeurt het wel.

De heer **Vos:**

Vanmorgen was de heer Paulissen hier op bezoek. Hij zei dat het gebruik van informanten een van de meest effectieve methoden was die de politie heeft. Deelt u dat standpunt?

Mevrouw **Gonzales:**

Ja.

De heer **Vos:**

Waarom?

Mevrouw **Gonzales:**

Een aantal informatieposities kunnen wij niet zelf innemen. Je bent voor een heel groot deel afhankelijk van wat men tegenover de politie wil verklaren. Je kunt een hoop zien, maar het is zo'n caleidoscoop. Een informant kan op een gegeven moment een richtsnoer geven welke kant je op moet kijken. Dat scheelt enorm.

De heer **Vos:**

Zoekt u actief informanten? Hoe gaat dat?

Mevrouw **Gonzales:**

Neen. De meeste informanten melden zich zelf eigenlijk, omdat ze iets te vertellen hebben.

De heer **De Graaf:**

Dat geldt meer voor de CID in het algemeen. Geldt dat ook in het bijzonder voor uw kernteam?

Mevrouw **Gonzales:**

Tot op heden is dat inderdaad zo gegaan, ja.

De heer **Vos:**

Als het een effectief middel is, bent u dan gauw in de verleiding om zo'n informant een opdracht te geven: ga op locatie eens kijken wat er precies gebeurt en meld dat bij mij?

Mevrouw **Gonzales:**

Een informant kan wel eens de vraag krijgen: wil je eens daar kijken, of wil je eens bij die navragen hoe het nu zit, of je hebt ons verteld x, y, z, maar hoort daar nog iets meer bij. Het kan gebeuren, ja, dat wij hem sturen om informatie te halen.

De heer **Vos:**

Maar krijgt zo'n informant dan niet de hoedanigheid van een infiltrant, en verdient hij dan geen andere begeleiding?

Mevrouw **Gonzales:**

Zoals ik zojuist zei, betekent het altijd nog het vergaren van informatie. Op het moment dat hij andere activiteiten zou moeten verrichten, zit je inderdaad in de sfeer van infiltratie en dan kan het zijn dat de afweging een andere moet zijn en dat je melding of toetsing moet hebben van de CTC.

De heer **Vos:**

Heeft u er geen problemen mee dat men er in Haarlem een andere benadering voor hanteert dan bijvoorbeeld in de Amsterdamse regio?

Mevrouw **Gonzales:**

Niet wat het onderzoek betreft dat ik draai, maar wel als het gaat om het algehele beeld. Het lijkt mij veel beter dat wij uniforme regels hebben en dat wij met zijn allen dezelfde methoden volgen. Maar ik denk dat hier een schone taak is weggelegd voor het landelijk team en het landelijk CID-platform. Dat kan ik toch niet in mijn eentje veranderen.

De heer **De Graaf**:

Hoe moet ik mij dat voorstellen? Deze vraag speelt ook bij de heer Dros, en de politie heeft ook al verschillende opvattingen. U heeft toch ook zaaksofficieren die uit Amsterdam geleend zijn? Kan het niet zo zijn dat er voortdurend verschillende opvattingen door elkaar heen spelen? En waarom wordt daar dan niets aan gedaan? Heeft u zelf wel eens initiatief ondernomen om eens met de meest relevante officieren van justitie van het ressort bij elkaar te gaan zitten om te komen tot n standpunt over zaken als infiltratie en het actief runnen van informanten?

Mevrouw **Gonzales**:

Wij hadden en hebben nog steeds een overleg. Dat was vroeger onder de AG Behling, maar nu onder de hoofdofficier Amsterdam. Het gaat om alle CID-officieren en daar zitten ook de kernteamofficieren bij. Voor ons is dat het platform om dit soort zaken te bespreken. Daarbij is er een overleg tussen alle RCID-chefs en daar zitten ook de CID-chefs van de kernteams bij. Ook daar worden dit soort zaken doorgesproken. Daarnaast loopt nog, maar dat is nog niet zo heel lang, een platform van landelijke CID'en en daar probeert men duidelijk n lijn te krijgen, want er zijn wel meer verschillen van opvatting binnen het openbaar ministerie en de CID. En dat is gewoon vreselijk onhandig, dat ben ik met u eens.

De heer **De Graaf**:

Maar waarom gebeurt dat niet? Waarom lukt dat niet? Al die prachtige vergaderingen, maar het is kennelijk niet mogelijk om er n standpunt over te krijgen.

Mevrouw **Gonzales**:

Ik denk dat het heel simpel is: leg n probleem voor aan twee juristen en je hebt drie problemen.

De heer **De Graaf**:

Er zitten er hier ook een paar achter de tafel, maar goed. Het is dus gewoon een kwestie van mensen die het onderling oneens zijn?

Mevrouw **Gonzales**:

Neen, niet onderling oneens. Het is casustiek en iedereen heeft zo zijn argumenten waarom het een beter is dan het ander. Er wordt niet zo snel geweken voor een ander standpunt. Dat heeft zijn tijd nodig. Zo hadden wij vroeger twee scholen in het ressort Amsterdam. De Amsterdamse school zei dat de zaaksofficier alle CID-informatie moest weten van zijn zaken en dat er een volstrekt open lijn moest zijn, terwijl Haarlem veel meer het "need-to-know-principe" had, hetgeen betekende dat de zaaksofficier bijna niets wist. Daar zijn wij overheen, want daarover bestaat n lijn, dus nu is het volgende probleem aan de beurt.

De heer **De Graaf**:

En het lukt niet om alles op n lijn te krijgen door bijvoorbeeld de twee betrokken hoofdofficieren en de PG met elkaar te laten praten?

Mevrouw **Gonzales**:

Ik wil met alle plezier aan mijn hoofdofficier voorstellen dat wij daar iets mee gaan doen, ja.

De heer **De Graaf**:

Ik vroeg waarom dat nog niet is gebeurd.

Mevrouw **Gonzales**:

Hij ging met vakantie. Dat is een heel praktisch antwoord.

De heer **De Graaf**:

Maar toch niet anderhalf jaar?

Mevrouw **Gonzales**:

Neen.

De **voorzitter**:

Worden er ook casussen besproken in de vergadering die de heer Vrakking voorzigt?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat is wel de bedoeling, ja.

De **voorzitter**:

Dat vroeg ik niet.

Mevrouw **Gonzales**:

Ik hoorde uw vraag heel goed. Ik moet eerlijk bekennen dat ik het nadeel van die vergaderingen vond - dit is mijn persoonlijke mening - dat er te veel over formaliteiten werd gepraat en dat had heel veel samenhang met de boedelscheiding van het oude IRT naar de twee nieuwe kernteams. Het ging ook

om huisvesting, allerlei praktische dingen die erbij kwamen, en ook de vraag wat er moest gebeuren met de BOP-gelden.

De **voorzitter**:

Het extra geld voor de kernteams dus.

Mevrouw **Gonzales**:

Exact. Dat is op een gegeven moment afgeschoten, dus toen hadden wij daar weer hele discussies over. Dat verdrong dan wel eens de tijd om puur op casustiek in te gaan: wat vind je hiervan, wat vind je daarvan. In feite moet dat veel meer gaan gebeuren. Dat streven is er wel, maar...

De **voorzitter**:

Heeft u, naast die grote verschillen van mening die blijkbaar bestaan over de vraag of je een informant wel of niet kunt laten infiltreren en in welke casus, gesproken over doorleveren of niet?

Mevrouw **Gonzales**:

Niet in een dergelijk georganiseerd verband, maar wel met een aantal andere officieren die hier direct mee te maken hebben.

De **voorzitter**:

Maar hoe kan dat nou toch? Er is een tig aantal clubs in justitie in Nederland en die komen tig keer bij elkaar, en u zegt: neen, daar hebben wij het nooit over gehad.

Mevrouw **Gonzales**:

Ik zeg niet dat wij het er nooit over hebben gehad, maar wij blijven - nogmaals: dat is mijn idee - te veel hangen aan formaliteiten in plaats van dat er keihard op de zaken wordt ingegaan. Ik kan niet goed verklaren waarom dat is. Wat dat betreft, zijn de officieren wel eigenheimers.

De heer **Vos**:

Zou het kunnen zijn dat men elkaar in personele zin slecht ligt, dat het dus meer is dan alleen maar verschillende juridische opvattingen?

Mevrouw **Gonzales**:

Zo dat al het geval is, zou het aan ons zijn om dat terug te voeren op de zaak, omdat wij gewoon voor dezelfde zaak moeten staan.

De heer **Vos**:

Maar wat is uw eigen inschatting?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat dit niet de hoofdtoon is.

De heer **Rabbae**:

Heeft u ooit zelf geprobeerd, een zaak op de agenda te krijgen, waarna die van tafel werd geveegd?

Mevrouw **Gonzales**:

Zij werd niet van tafel geveegd, maar door allerlei suffe omstandigheden is zij nog steeds niet behoorlijk besproken. Ik had een notitie geschreven over een probleem dat wij steeds vaker zien, namelijk dat er mensen worden voorgeleid voor de rechter-commissaris die de politie niets hebben verteld, en dan bij de RC ineens gaan zeggen: ja maar, ik ben informant voor die en die RCID, en alles wat ik gedaan heb, heb ik gedaan met toestemming van politie en justitie. Dat vind ik dus een probleem, waarin je verschillende gradaties kunt hebben. Ik had daar, vond ik, een heel mooie notitie over geschreven, maar op de een of andere manier is dat stomme ding nooit besproken, omdat dan weer die er niet was en dan was ik er zelf weer niet, of het was een ongelukkig tijdstip. Er zijn wel initiatieven en anderen hebben ook wel dingen geschreven, maar blijkbaar zijn wij op dit punt wat slecht georganiseerd.

De **voorzitter**:

Op dat punt?

Mevrouw **Gonzales**:

Laat ik het daarbij laten, ja.

De heer **Vos**:

Ik wil graag de aanzet geven om te praten over uw echte werk. We hebben het gehad over vergaderen en over uw functie. U zegt dat er een boedelscheiding is geweest met Amsterdam. Wat heeft u uit die boedelscheiding overgehouden?

Mevrouw **Gonzales**:

In feite een heel groot deel van het oude team. Uit het vorige IRT is de Amsterdamse club weggetrokken en toen ik erbij kwam, betrof de boedelscheiding eigenlijk meer huisvesting en heel praktische dingen als tafels, stoelen en computers. Dat is in feite allemaal afgeregeld tussen de twee teammanagers; daar heb ik niet zoveel bemoeienis mee gehad.

De heer **Vos**:

Van de heer Dros heb ik begrepen dat de boedelscheiding niet alleen maar de potten en pannen betrof, maar dat u ook werk heeft gekregen.

Mevrouw **Gonzales:**

Dat klopt, maar dat is niet iets wat op politieniveau is besproken. De boedelscheiding betrof ook de vraag wat er gebeurde met de oude onderzoeken en hoe het verder ging met de nieuwe. Dat is een paar keer besproken in de ressortvergadering, maar dat heb ik alleen uit overlevering want ik ben daar nooit bij geweest. Er zijn toen notities geschreven door de desbetreffende IRT-officiëren en de ressortvergadering - een vergadering onder leiding van de PG met alle hoofdofficiëren - heeft op een gegeven moment de beslissing genomen welk onderzoek wij zouden moeten gaan doen en wanneer dat van start zou gaan. Dat is ook een deel van de boedelscheiding, dat klopt.

De heer **De Graaf:**

En toen u in augustus vorig jaar begon...

Mevrouw **Gonzales:**

...op 1 april 1994...

De heer **De Graaf:**

...sorry, toen trof u dat onderzoek al aan?

Mevrouw **Gonzales:**

Exact. Ik ben wat dat betreft op een rijdende trein gesprongen. (N.B. Het onderzoek begon 1 april 1994. Mevrouw Gonzales heeft het hele roer van het team op 1 augustus 1994 in handen.)

De heer **De Graaf:**

Was u daar gelukkig mee?

Mevrouw **Gonzales:**

Voor mezelf heb ik toen de ruimte gegeven om na te gaan of het onderzoek werkelijk was zoals men zei, of dat er op een fantoom werd gejaagd. Ik heb mezelf de tijd gegeven en dat was ook zo met de hoofdofficier doorgesproken: ik kon een aantal dingen eerst bekijken voordat ik er dolenthousiast mee doorging. Ik heb die dingen bekeken en alleen maar kunnen concluderen dat het volkomen juist is dat wij op deze groepering werken.

De heer **De Graaf:**

De heer Dros heeft vanmiddag iets gezegd over het soort ernst van dit werk waar het kernteam op zit. Deelt u dat? Wat is voor u eigenlijk het belangrijkste? Wat is voor u het criterium om te zeggen dat deze groep moet worden aangepakt? Is dat die zelfde onaantastbaarheid?

Mevrouw **Gonzales:**

Inderdaad. Deze groep wil onaantastbaar zijn en kan, zo lijkt het, ongeoorloofd doorgaan, ongestoord door acties van justitie en politie, en zich volkomen nestelen, als ware het een legale onderneming.

De heer **De Graaf:**

Wat bedoelt u met "nestelen, als ware het een legale onderneming"? Geld in de bovenwereld investeren? Hotelketens exploiteren, of zo?

Mevrouw **Gonzales:**

In hun eigen circuit hebben zij een hele hoop geld. Ze moeten natuurlijk ook mensen onderhouden; ze hebben eigen mensen op een loonlijst staan en ze moeten ook ergens van leven. Er is een sanctie en een beloningssysteem voor zover wij dat kunnen zien. En dat is puur het zwart-geldcircuit, laten wij wel zijn. De fiscus komt er niet achter, komt er niet aan. En daarin zijn zij vrij ver doorgedrongen. En dat betreft in zoverre de bovenwereld dat wij de indruk hebben dat men zich daarin binnenkoopt, in die zin dat er gewoon restaurants, cafs of dergelijke worden gekocht, waar zij ook zelf mensen in zetten. En dat genereert natuurlijk ook weer hun eigen omzet van hun eigen toevoer van softdrugs.

De heer **De Graaf:**

U zei: wat politie en justitie ook doen, het lijkt wel of zij daar geen vat op hebben.

Mevrouw **Gonzales:**

Zij zijn, denk ik, te lang ongemoeid geweest. Er zijn wel eens wat slagen toegebracht en helemaal niet zulke onsuccesvolle, integendeel, alleen heeft het er nooit toe geleid dat daardoor de gehele organisatie is ontmanteld. Als er n wegvalt komt er wel een ander voor in de plaats.

De **voorzitter:**

Heeft u wel de illusie dat u dat kunt?

Mevrouw **Gonzales:**

Ik doe ijverig mijn best, maar of ik het 100% kan, kan ik niet garanderen.

De heer **De Graaf:**

De heer Dros heeft gezegd dat hij goede hoop had dat over niet al te lange tijd toch die grote klapper kan worden gemaakt.

Mevrouw **Gonzales:**

Die hoop deel ik.

De heer **De Graaf**:
Is dat meer dan optimisme?

Mevrouw **Gonzales**:
De hoop is inderdaad onderbouwd door feiten, dus is het meer dan optimisme.

De heer **De Graaf**:
De heer Dros heeft ook gezegd: als wij aan het einde van het jaar de balans opmaken, kan het zijn dat het openbaar ministerie, hypothetisch, zegt dat de zaak wordt afgeblazen als er onvoldoende schot in zit.

Mevrouw **Gonzales**:
Ja kijk, je kunt een zaak alleen maar voor de rechtbank brengen als je werkelijk meent dat je voldoende bewijsmiddelen hebt om tot een veroordeling te komen. Maar ik ga geen zaken aanbrengen en de zaaksofficier op zijn snufferd laten gaan doordat wij geen behoorlijke bewijsmiddelen hebben. Dat kan niet.

De heer **De Graaf**:
Maar dat komt wel, dat bewijsmiddel?

Mevrouw **Gonzales**:
Daar heb ik goede hoop op.

De heer **Rouvoet**:
Is het ook denkbaar dat het onderzoek zich nog maanden of jaren voortzet als aan het einde van het jaar, bij het opmaken van de balans, blijkt dat er nog niet voldoende is?

Mevrouw **Gonzales**:
Welke beslissing je neemt, zal heel erg afhankelijk zijn van de balans aan het einde van het jaar. Het zal duidelijk zijn dat ik er niets voor voel om daar nog jaren mee door te gaan.

De heer **Vos**:
Als het zo'n ernstige organisatie is die zich in de bovenwereld heeft ingevreten, kunt u er dan mee leven dat het onderzoek wordt gestopt?

Mevrouw **Gonzales**:
Het is niet de vraag of ik ermee kan leven, maar of de politiek daarmee kan leven. Ik doe als officier van justitie datgene wat ik kan doen, puur op 148 Wetboek van Strafvordering. Dat is mijn basis. Als de politiek op een gegeven moment meent dat wij bepaalde middelen niet mogen gebruiken, of dat er een bepaalde wettelijke grondslag ontbreekt waardoor wij bepaalde dingen niet mogen doen en het op grond daarvan voor ons niet mogelijk wordt om dergelijke groepen op te rollen, heeft de politiek een probleem en ik niet.

De heer **Vos**:
U bent bij de politiek, dus u mag vertellen hoe u wilt scoren. Wat heeft u nodig?

De **voorzitter**:
Wat heeft u nodig wat u niet heeft? Waarin wordt u belemmerd? Wat wilt u hebben?

Mevrouw **Gonzales**:
Momenteel word ik belemmerd door het feit dat er nu een vacuum is en dit is absoluut geen verwijt aan het adres van de commissie. Eerst was er een filosofie in algemene zin van "wat niet in de wet staat, is niet verboden en mag". Nu zie je de slinger doorslaan naar "alleen dat wat in de wet staat, mag en verder niks". Dat heeft ook zijn goede kanten, hoor, want je bent scherp en kritisch op een aantal dingen. Ik wil zeker geen voorstander zijn van methoden waarbij je maar door blijft rennen en het gillend uit de hand loopt. Dat kan absoluut niet. De vraag is wel of je genoeg kunt nemen met de mogelijkheden die er nu zijn. En dan heb ik het niet eens zozeer over de bevoegdheden die er in de wet zijn. Je kunt je wel een aantal wetsvoorstellen indenken die er wat sneller doorgaan, waardoor wij andere bevoegdheden hebben, zoals die over kroongetuigen, over andere mogelijkheden van infiltratie. Dat het op een wettelijke grondslag berust, is prima, maar als je heel erg eng gaat kijken naar het vacuum dat er nu zit en naar de telefoontjes die wij krijgen: als er doorleveringen zijn, nu stoppen, tenzij, dan schiet je niet erg op.

De **voorzitter**:
U doelt nu op het telefoontje dat u van het ministerie van Justitie kreeg.

Mevrouw **Gonzales**:
Ik heb het gekregen van de secretaris van de CTC...

De **voorzitter**:
...Zwanenburg...

Mevrouw **Gonzales**:
...maar dat was een oekaze van de minister, dat klopt.

De **voorzitter**:

Een oekaze van de minister. Daar was u woedend over.

Mevrouw **Gonzales**:

Ik was daar niet zozeer woedend over, als wel...

De **voorzitter**:

Maar u zegt: politiek, u zegt het maar.

Mevrouw **Gonzales**:

Precies. Voor die zaak was het voor mezelf niet zo van belang, maar het geeft wel het vacuum aan waar je in terechtkomt: dit kan niet, dat kan niet, we wachten af wat de wetgeving wordt, wij wachten hierop, wij wachten daarop. Ja, ik vind het best, hoor. Wij wachten, wij wachten, maar die criminelen die wachten niet.

De **voorzitter**:

Als u nu hier zit, of u bent de minister van Justitie, u heeft de meerderheid van de Kamer achter u, de paarse coalitie biedt zich aan, wat gaat u dan doen?

Mevrouw **Gonzales**:

De wetsontwerpen over de kroongetuige en over direct af luisteren moeten gewoon wet worden; de wet op de mini-instructie moet afgeschoten worden en wij moeten meer mogelijkheden krijgen voor infiltratie.

De **voorzitter**:

Wat wilt u meer infiltreren? Hoe?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat zal van de casustiek afhangen. Een voorbeeld is het Engelse systeem, waarbij de politie kan infiltreren zodat zij organisaties gewoon kan oprollen.

De **voorzitter**:

Wat voor politie-infiltraties zijn dat dan?

Mevrouw **Gonzales**:

Van mensen die op een goede manier door de politie worden begeleid, en niet zoals onze begeleiding bij de pseudo-koopteams van vroeger. Zij kunnen zich inwerken in organisaties, maar wel met een goede terugkoppeling, zodat je kunt voorkomen dat zij afglijden, want anders heb je daar weer een probleem. Op die manier kun je op een gegeven moment toeslaan en een organisatie oprollen.

De heer **De Graaf**:

Even de puntjes op de i; infiltratie is op dit moment toch niet verboden? Dat heeft toch niemand gezegd? De wetgever heeft het niet verboden en de minister van Justitie heeft het niet verboden.

Mevrouw **Gonzales**:

Nee, het is niet verboden, maar je ziet wel een afwachtende houding. Ik denk dat je daaruit de houding van Amsterdam moet verklaren. Daar wordt gezegd: wij doen even helemaal niets, wij wachten even af.

De heer **De Graaf**:

Politie-infiltratie is nu toch ook mogelijk?

Mevrouw **Gonzales**:

Zeker.

De heer **De Graaf**:

Het was toch niet de politiek die dat team heeft opgeheven in Amsterdam?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat pseudo-koopteam bedoelt u? Nee, dat was zeker niet de politiek, althans niet dat ik weet. Ik weet alleen dat men dat verzocht heeft, maar niet of dat iets politieks was.

De heer **De Graaf**:

U vraagt om meer wetgeving op een aantal terreinen. Dat kan ik mij voorstellen. Verder zegt u dat er een vacuum is geschapen. U doet het toch een beetje voorkomen alsof dat door de politiek komt, maar als ik het bij elkaar optel, denk ik dat er nog niets echt verboden is. Of wel? U zou zelfs mogen doorleveren, als u dat zou willen.

Mevrouw **Gonzales**:

Door het openbaar ministerie is op een gegeven moment de CTC ingesteld om een bepaalde uniformiteit en kwaliteit te krijgen in de lopende trajecten. Ik denk dat dit een goede zaak was. Dat was een soort garantie voor de rechtbanken dat wij echt niet zo dol bezig zijn als het op een gegeven moment leek. Daarbij is ook een hiërarchieke weg afgesproken, waar niets op tegen is. Wanneer een CTC "ja" zegt, moet het nog naar het college van PG's en wellicht ook naar de minister. Het is bekend dat de minister in een aantal gevallen heeft gezegd dat zij dat niet wilde hebben. Dat is haar

verantwoordelijkheid. Als zij dat meent, moet zij dat zeker zo zeggen. Maar dat geeft in deze tijden wel onrust. Het geheel geeft je wel het idee dat wij eerst moeten afwachten wat deze enquête oplevert. Voor een deel moeten wij misschien ook wel wachten tot het onderzoek van de rijksrecherche is afgerond. Dan komt er misschien wetgeving. Als je ziet hoe traag dat in zijn werk gaat, dan zijn wij al snel een jaar verder. Ondertussen heb je wel een bepaald vacuum. Pakweg vijf jaar geleden was de gedachtengang als volgt. Wij doen datgene waarvan wij menen dat het mag. Het OM neemt daarbij zijn eigen verantwoordelijkheid. Als het bij de rechter wordt afgeblazen, is dat zuur, maar dan is het verder afgewikkeld. Daar zie je nu een schijf tussen komen.

De **voorzitter**:

Je zou toch ook kunnen zeggen dat het een paar keer gloeiend is misgelopen?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat ben ik helemaal met u eens.

De **voorzitter**:

Als dat niet misgelopen was, zaten wij hier misschien helemaal niet.

Mevrouw **Gonzales**:

Daar ga ik ook van uit.

De **voorzitter**:

Dan hebben wij de verantwoordelijkheden weer verdeeld.

Mevrouw **Gonzales**:

Dat de politiek dat voor haar verantwoording heeft genomen, vind ik een prima zaak, maar dat geeft toch een vacuum en daar zitten wij in.

De heer **Rouvoet**:

Ik wilde even terugkomen op mijn vraag. U maakte heel snel de overstap naar de politiek en de methoden die u er eventueel bij zou willen hebben, waarbij ogenblikkelijk vijf handen naar het knopje van de microfoon gingen. Mijn vraag was iets directer en simpeler. Er is een team dat intensief rechercheert naar zo'n groepering. Dat maakt na een tijdje de balans op en stelt vast: wij zijn er nog niet, wij hebben nog niet genoeg. Mijn vraag is hoelang zo'n team zich op dat onderzoek kan richten, zonder dat er wordt gezegd: nu gaan wij het afbreken. Hoelang kan zo'n onderzoek duren?

Mevrouw **Gonzales**:

Zoals de vraag nu gesteld is, kan ik zeggen: honderd jaar.

De heer **Rouvoet**:

Is er geen absolute bovengrens, zodat men gewoon door kan rechercheren?

Mevrouw **Gonzales**:

Zoals u de vraag stelt, kan ik zeggen: honderd jaar. Maar natuurlijk is er een afweging van efficiëntie en proportionaliteit. Als ik een fietsendief kan pakken, die ik alleen daarvoor veroordeeld kan krijgen, ga ik er niet een jaar op werken. Dat mag helder zijn. Binnen het openbaar ministerie moet je daarin je verantwoordelijkheid nemen. Dan kan er worden gezegd: als je enkel dit feit hebt, bijvoorbeeld alleen valsheid in geschrifte (artikel 225) en meer niet, dan ga je niet nog een jaar door. Als je zicht hebt op een enorme criminele organisatie (artikel 140), met drugstransporten of anderszins, en je zit er pal bij, dan ben je gek als je het op dat moment afblaast.

De heer **Rouvoet**:

Is daarbij ook een overweging dat er in de schaduw van de organisatie waar je je dan op richt, maar waar je niet veel verder mee komt, nieuwe groeiers kunnen komen op de criminele markt, waar dan geen capaciteit voor beschikbaar is?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat nemen wij natuurlijk mee bij de afweging van de efficiëntie en proportionaliteit.

De heer **Rabbae**:

Als ik het goed begrijp, zegt u: geef ons maar de middelen, als wij teruggefloten worden door de rechter, is dat zuur, maar het zij zo. Kiest u voor een soort harakiri-lijn in plaats van voor de magistratelijke rol die het OM dient te hebben?

Mevrouw **Gonzales**:

Dan hebt u mij verkeerd begrepen. Ik blijf een magistraat, hoe dan ook.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u het gevoel dat de opsporing wordt belemmerd door het bestaan van deze commissie?

Mevrouw **Gonzales**:

Ik kan niet zeggen dat zij wordt belemmerd, maar zoals ik net heb gezegd, is het totaalbeeld dat men voor een heel groot deel maar moet afwachten wat de uitslag is van deze commissie, en voor een deel moet wachten op het rijksrecherche-onderzoek en op wetgeving, waarbij de slinger uitslaat naar: alleen datgene wat in de wet staat, mag. Daar kan ik op zichzelf wel mee leven, begrijp mij goed,

maar dat geeft wel een uitholling of verdunning van de mogelijkheden. Dat maakt het voor ons niet gemakkelijker.

De heer **Koekkoek:**

U zit met smart te wachten op ons rapport.

Mevrouw **Gonzales:**

Heel graag.

De **voorzitter:**

Waarom betreft u het onderzoek van de rijksrecherche naar de CID Kennemerland erbij?

Mevrouw **Gonzales:**

Mijn pessimistische gedachtengang is dat de uitslag daarvan wordt afgewacht om tot meer uniformiteit in politieland en binnen het openbaar ministerie te komen.

De **voorzitter:**

Die er op zichzelf moet zijn.

Mevrouw **Gonzales:**

Ja, dat denk ik wel.

De **voorzitter:**

Wie moet dat volgens u doen? De leiding van het OM?

Mevrouw **Gonzales:**

Uiteraard. De leiding van het OM moet leiding geven, daarvoor is zij aangenomen.

De **voorzitter:**

Vindt u dat dit op dit moment niet gebeurt?

Mevrouw **Gonzales:**

Ik denk dat er een gat zit in het dak dat boven het openbaar ministerie zit.

De **voorzitter:**

Wie is dat?

Mevrouw **Gonzales:**

Wat is dat, hooguit. Wij hebben hoofdofficieren, PG's, wij hebben nu een directeur en een minister, en toch vind ik dat het geheel niet dusdanig is afgedekt dat je kunt spreken van n organisatie. Wat dat betreft heb ik meer behoefte aan leiding van bovenaf. Het gaat niet om kinderachtig sturen, zodat je weet: je moet dit of dat of je mag zus of zo. Het gaat erom dat men meer op n lijn komt. De heer Docters van Leeuwen doet zeer zijn best, en ik hoop dat het hem lukt, maar hij is er niet voor niets gekomen. Dat gat was er allang.

De **voorzitter:**

Hem wilt u wel volgen.

Mevrouw **Gonzales:**

Welja, waarom niet.

De heer **Koekkoek:**

Hij moet het gat vullen.

Mevrouw **Gonzales:**

Dat zijn uw woorden.

De heer **De Graaf:**

Zou de organisatie waarnaar u rechercheert, zijn opgerold, als u meer bevoegdheden zou hebben, zoals de bevoegdheden die u net noemde?

Mevrouw **Gonzales:**

Direct af luisteren zou zeker helpen, net als de kroongetuige.

De heer **De Graaf:**

Wij hebben van de heer Dros begrepen dat bijvoorbeeld een doorleveringsactie, waarop een algemeen verbod, tenzij, kwam van de minister van Justitie, in uw geval niet echt speelde. Daar bent u dus niet echt in belemmerd.

Mevrouw **Gonzales:**

Dat klopt, daar ben ik niet echt in belemmerd, maar ik noem expres twee andere voorbeelden. Men weet heel goed wat onze mogelijkheden zijn voor legaal af luisteren, dus men komt voortdurend bij elkaar en praat niet over lijnen die door ons afgeluisterd zouden kunnen worden.

De heer **De Graaf:**

U wilt dus wat wettelijke bevoegdheden hebben in de sfeer van af luisteren. Ik wil nog even helder hebben of u meent dat het vacuum als gevolg van alle commotie, commissies en dergelijke, waarover u spreekt, uw onderzoek belemmert.

Mevrouw **Gonzales:**

Niet belemmert, maar wel vertraagt.

De heer **De Graaf**:

Hoezo vertraagt?

Mevrouw **Gonzales**:

Als je een bijzondere opsporingsmethode wilt, is daarvoor een gang naar de CTC noodzakelijk, maar dan ben je er nog niet. Als het nog meer bijzonder is of nog meer een vraag waar de CTC over kan gaan, dan moet je hogerop nog toestemming krijgen.

De **voorzitter**:

U had het daarnet over het afluisteren van lijnen...

Mevrouw **Gonzales**:

Ja, dat mag, maar direct afluisteren mag niet.

De **voorzitter**:

Waar moet u dan direct afluisteren?

Mevrouw **Gonzales**:

Bepaalde lokalen.

De **voorzitter**:

Welke lokalen?

Mevrouw **Gonzales**:

Cafs, restaurants, sekshuizen, ik denk dat u daaraan moet denken.

De **voorzitter**:

U vindt dat er in een sekshuis onder het bed een microfoon geplakt moet worden?

Mevrouw **Gonzales**:

Ik denk dat hij daar snel gevonden wordt, maar dat zou mogelijk moeten zijn.

De **voorzitter**:

U vindt dat dit allemaal moet kunnen?

Mevrouw **Gonzales**:

Ja, ik vind dat dit op wettelijke basis moet kunnen.

De **voorzitter**:

Ook in een woonhuis?

Mevrouw **Gonzales**:

Daar heb ik heel grote aarzelingen over.

De **voorzitter**:

Wel in de slaapkamer van een bordeel, maar niet in de slaapkamer van een woonhuis.

Mevrouw **Gonzales**:

Dat is een werkvertrek.

De heer **De Graaf**:

Dat is een bedrijfsruimte, dus dat mag, begrijp ik.

Mevrouw **Gonzales**:

Precies.

De **voorzitter**:

Zal dan niet precies hetzelfde gebeuren als bij de telefoontaps of bij de ATS, namelijk dat het zich naar elders verplaatst?

Mevrouw **Gonzales**:

Die mogelijkheid zit er in, daar hebt u groot gelijk in.

De **voorzitter**:

U zegt: als ik dat nu maar had, was het allemaal opgelost. Maar dat is toch onzin?

Mevrouw **Gonzales**:

Ik had ook nog een andere wet genoemd. U hebt gelijk. Als dit een mogelijkheid is, zal zij natuurlijk ook op enigerlei wijze gefrustreerd worden. Dat is zo.

De **voorzitter**:

Er is als het ware altijd een wapenwedloop, zodat elk middel bij wijze van spreken ook weer wordt ingehaald.

De heer **Vos**:

Begrijp ik het goed dat u uw eigen standpunt als onzin aanmerkt?

Mevrouw **Gonzales**:

Welk eigen standpunt?

De heer **Vos**:

Dat u aanvullende middelen behoeft, zodat u beter kunt scoren.

Mevrouw **Gonzales**:

Nee, maar de opmerking van de heer Van Traa was volkomen juist, dat zo'n middel op een gegeven moment ook weer achterhaald wordt. Dat zal dezelfde problemen geven als bij het af luisteren van de telefoon. Dat is volkomen waar. Natuurlijk wordt die techniek ingehaald.

De heer **De Graaf**:

In de praktijk heeft bij het netwerk waar u mee bezig bent, geen doorlevering plaatsgevonden. Er was wel toestemming voor van de toetsingscommissie, de CTC, maar het is niet gebeurd. De heer Dros zei dat het bij harddrugs of softdrugs in het algemeen afhankelijk was van de omstandigheden en van de proportionaliteit. Hebt u dezelfde opvatting of vindt u dat er grenzen zijn?

Mevrouw **Gonzales**:

Bij harddrugs ben ik er eigenlijk tegen.

De heer **De Graaf**:

Waarom?

Mevrouw **Gonzales**:

Omdat ik vind dat de wet zeer expliciet is over de strafmaat die staat op harddrugs en door artikel 10a, over het voornemen alleen al om in te voeren. Ik vind dat je dat niet zomaar aan de kant kunt schuiven. De argumenten die ik tot op heden heb gehoord om tot proefleveringen van harddrugs over te gaan om grotere partijen of meer mensen te kunnen pakken, vind ik te weinig overtuigend om mij over te halen dat de doorlevering van harddrugs ook is toegestaan.

De heer **De Graaf**:

Uw argument is de strafmaat die nu in de Opiumwet is verankerd?

Mevrouw **Gonzales**:

Ja, bij softdrugs is het maximum vier jaar en is artikel 10a van de Opiumwet niet van toepassing. Het voornemen geldt daarbij niet. Bij de harddrugs geldt dat voornemen wel. Ik vind het veel moeilijker om dat aan de kant te schuiven voor een ander doel dan bij een produkt waarbij de strafmaat niet zoveel oplevert.

De heer **De Graaf**:

Dat kan nog vier jaar opleveren.

Mevrouw **Gonzales**:

Ja, maar cocaine twaalf jaar.

De heer **De Graaf**:

Maar in Nederland wordt toch ontzettend veel politiecapaciteit ingezet op de bestrijding van vooral de softdrugsboeren? U zegt nu: wat levert het op? Is er sprake van maatschappelijke acceptatie?

Mevrouw **Gonzales**:

Nee. Dit is voor mij de legalistische basis. Bij de netwerken die zich vooral met softdrugs bezig houden, is het heel simpel: men verdient daar het meest aan. Wij zijn een koopmansland, dus men doet daaraan mee. Omdat dit een heel andere impact heeft op de maatschappij, vind ik dat wij er wel op moeten werken. Terugredenerend: bij doorlevering van softdrugs of harddrugs zeg ik: met softdrugs heb ik veel minder moeite, omdat er veel minder op staat in de wet dan bij harddrugs. Daarover staat in artikel 10a van de Opiumwet dat men ook op het voornemen gepakt kan worden. Dat vind ik het probleem.

De heer **De Graaf**:

Ook als dat zou betekenen: 1 kg coke om 5000 kg binnen te halen? Dat gaat mis?

Mevrouw **Gonzales**:

Voor mij moeten er meer argumenten zijn dan alleen dat. Ik ga daar niet direct toe over.

De **voorzitter**:

Hebt u een maximum bij de softdrugs?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat is vreselijk moeilijk aan te geven. De laatste tijd zie je dat men het niet meer over kilo's heeft, maar alleen nog maar over tonnen. Zo langzamerhand is 5 ton een heel normale partij. Recent is in Rotterdam meer dan 23 ton gepakt. Over zulke partijen hebben de criminelen het, dus dat is vrij fors.

De **voorzitter**:

Hebt u een idee wat de totale consumptie van softdrugs in Nederland is?

Mevrouw **Gonzales**:

Daar heb ik geen idee van.

De **voorzitter**:

Hebt u een limiet in uw hoofd van waar de Staat aan kan meewerken om het door te laten?

Mevrouw **Gonzales**:

Geen limiet. Voor mij gaat het veel meer om deze argumenten: hoe ver kom je in de organisatie, hoe dicht zit je erop en hoe snel kun je toeslaan. Eerlijk gezegd vind ik: hoe sneller, hoe beter. Ik vind het heel moeilijk om te zeggen: als je een ton hebt, moet je stoppen.

De heer **De Graaf**:

Maar dat is toch het eeuwige dilemma?

Mevrouw **Gonzales**:

Precies, dat is het ook ja.

De heer **De Graaf**:

Het eeuwige dilemma: hoe hoog kun je in de organisatie infiltreren, hoeveel vertrouwen kan een informant krijgen bij de top van die organisatie? Dat is toch ook afhankelijk van de vraag of je met succes grote partijen binnen kunt krijgen?

Mevrouw **Gonzales**:

Dan heeft u het heel specifiek over een methode, een model waarbij iemand moet groeien en daar hoeft je natuurlijk niet in mee te gaan.

De heer **De Graaf**:

Maar als je het hebt over doorlevering, dan is daar toch vaak een informant bij betrokken die daarmee een bepaalde vertrouwenspositie kan verwerven?

Mevrouw **Gonzales**:

Doorlevering heeft ook als resultaat - dat hoop je tenminste - dat je het distributienetwerk en de rest ziet, maar het hoeft niet mede als resultaat te hebben dat een infiltrant, want daar hebben wij het over, door gaat groeien.

De **voorzitter**:

Vindt u het acceptabel dat je het zelf mee organiseert?

Mevrouw **Gonzales**:

Neen, daar zijn duidelijk grenzen.

De **voorzitter**:

Waar ligt dan de grens?

Mevrouw **Gonzales**:

De grens is dat wij moeten bepalen hoe het verder gaat en niet de crimineel. Het moet niet zo zijn dat je maar op zijn informatie af moet blijven gaan, zo van: vandaag is het niet gelukt, maar volgende week, dan kom ik er.

De **voorzitter**:

Maar zelfs als u bepaalt hoe het gaat, dan moet er toch ook ergens een limiet aan zijn?

Mevrouw **Gonzales**:

Ja, maar u vroeg mij specifiek naar een limiet in kilo's of in tonnen en dat vind ik vreselijk moeilijk. Mijn limiet zou eerder zijn: hoeveel kun je op een bepaald moment pakken, met de mensen erbij.

De **voorzitter**:

Maar gewone mensen begrijpen toch niet meer dat een kleinere handelaar nog voor schut gaat, terwijl aan de andere kant de tonnen je om de oren vliegen. Dat is toch niet meer uit te leggen?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat denk ik ook niet, neen.

De **voorzitter**:

Dus nog maar eens terug naar de vraag.

Mevrouw **Gonzales**:

Dan blijf ik bij hetzelfde antwoord. U vraagt mij wat de limiet in tonnen is en dan zeg ik: ik vind het vreselijk moeilijk om aan te geven. Mijn limiet zou zijn: wanneer kan ik daar komen waar ik wil zijn om een aantal mensen op te rollen, dus niet alleen de kilo's te pakken, maar ook degenen die daarbij horen.

De **voorzitter**:

Dat is altijd het antwoord, maar het is voor ons ook belangrijk om die vraag verder door te exerceren.

Mevrouw **Gonzales**:

Zeker, maar dan blijft dit toch mijn antwoord.

De **voorzitter**:

U heeft n keer, twee keer, drie keer...

Mevrouw **Gonzales**:

Wat?

De **voorzitter**:

Nou, doorleveren.

Mevrouw **Gonzales**:

Ik heb niet doorgeleverd.

De voorzitter:
Neen, neen, dat vraag ik niet, maar...

De heer De Graaf:
Wat had u voorzien in het traject dat uiteindelijk niet is doorgegaan? Dat het bij n keer zou blijven?

Mevrouw Gonzales:
Ja, dat was de opzet. Zo snel mogelijk pakken en dan kon er hooguit n keer een proefzending plaatsvinden en daarna moest er gepakt worden wat mij betreft.

De heer Vos:
Vindt u dat de informant in dat geval ook de winst mag behouden, de criminele winst?

Mevrouw Gonzales:
Neen, de infiltrant, daar hebben wij het over, moet behandeld worden volgens de regeling voor tip- en toongelden. Hij zal dus, wat theoretisch zo leuk is, de winst af moeten staan en daar een bepaalde beloning voor krijgen.

De heer Vos:
Maar de informant draagt toch zo'n risico. Stel, dat de zaak gezwiept wordt of op de een of andere manier misgaat, dan moet hij zelf afbetalen aan de roverhoofdman.

Mevrouw Gonzales:
Volgens mij heb ik u eerder dat voorbeeld gegeven. Dat blijft natuurlijk een van de problemen. Het ideaal dat nagestreefd wordt, is dat er een contract wordt gesloten met de desbetreffende infiltrant, waarin wordt aangegeven wat hij wel en niet mag. Dat is het grootste probleem niet. Ook wordt aangegeven het x aantal kilo's; y is dan de beloning en de rest moet hij inleveren. Dan moet je dus afgaan op de goede trouw van de infiltrant, die bijvoorbeeld zegt dat hij 4 mln. heeft verdiend en niet 1 mln. Dan wordt die 4 mln. afgedragen en daar krijgt hij bedrag y voor terug, wat nooit hetzelfde bedrag is. Wat een veel groter probleem is - daarom zie ik dat contract niet zo zitten - is dat, wanneer wordt afgesproken dat er een bepaalde partij binnen moet komen en die wordt onderweg gezwiept, de infiltrant zijn afspraken niet kan nakomen aan de criminele groepering en dan zal er met hem worden afgerekend. Hij zal dan moeten betalen voor de partij die verloren is gegaan.

De voorzitter:
En moet de Staat dat dan betalen?

Mevrouw Gonzales:
Dat is dan de consequentie als de Staat zo graag...

De voorzitter:
Maar dan zit de Staat toch zelf in de handel?

Mevrouw Gonzales:
Dus zitten daar de problemen en daarom vind ik het ideaalmodel niet zo ideaal.

De voorzitter:
Dus is het wel toepasbaar volgens de methode-De Wit, waarbij de infiltrant al zijn winst moet afdragen? Dat kan toch in de praktijk helemaal niet?

Mevrouw Gonzales:
Dat zal ook het probleem blijven. En dan heb ik al twee problemen geschetst waarom ik het niet handig vind.

De voorzitter:
Is het in de praktijk dan wel oplosbaar?

Mevrouw Gonzales:
De Nederlanders hebben een goede koopmansgeest en daar zullen zij heus wel uitkomen.

De voorzitter:
Neen, neen. Is het oplosbaar voor de overheid, als die ten minste de voorwaarde in stand wil houden dat de infiltrant zijn hele winst moet afdragen? U zegt in feite dat dit niet toepasbaar is.

Mevrouw Gonzales:
Ik denk dat het dan niet meer mogelijk is om burgerinfiltranten hiervoor te gebruiken, zodat je dan alleen nog maar kunt werken met politie-infiltranten en het Amerikaanse of Engelse model gaat volgen. Ik denk dat dat dan het antwoord wordt.

De voorzitter:
Dus dan zegt u: dan ben ik tegen burgerinfiltranten.

Mevrouw Gonzales:
Neen, ik denk dat de burgerinfiltrant zich niet meer zal melden op deze gronden. En dan hoeft ik niet meer tegen te zijn: hij komt gewoon niet meer.

De voorzitter:

Dus dan bent u ervoor om niet de aanbevelingen van De Wit te volgen en dat in de regels op te nemen?

Mevrouw **Gonzales**:
Neen, want als ik toch een infiltratietraject wil, zal ik toch naar de CTC moeten en die zal mij dit altijd helpen onthouden en anders geven zij mij geen toestemming. En ik ben niet zo dat ik dan zonder toestemming...

De **voorzitter**:
Maar nu is er nog niet de vaste regel dat de winsten integraal moeten worden afgedragen.

Mevrouw **Gonzales**:
Neen, het wordt wel als zodanig door de CTC gesteld, maar ik geef toe dat het niet ergens is vastgelegd.

De **voorzitter**:
Het is nergens vastgelegd, er is geen papiertje voor.

Mevrouw **Gonzales**:
Neen.

De heer **De Graaf**:
Heeft u hier afspraken over met uw eigen infiltranten die doorgaan?

Mevrouw **Gonzales**:
Daar waren afspraken over, ja.

De heer **De Graaf**:
En als nu een partij was gezwiept en de infiltrant had moeten betalen?

Mevrouw **Gonzales**:
Dan hadden wij een groot probleem gehad.

De heer **De Graaf**:
Dan had u een groot probleem gehad. Daar was geen afspraak over gemaakt, ook niet intern?

Mevrouw **Gonzales**:
Neen, omdat in het geheel de praktische uitvoering nog niet zover was. Maar daar waren wij ongetwijfeld tegenop gelopen, ja.

De heer **De Graaf**:
Dit had er uiteindelijk toe kunnen leiden dat u had gezegd: doe toch maar niet.

Mevrouw **Gonzales**:
Had gekund, ja.

De **voorzitter**:
Maar dan had de situatie ook zo kunnen zijn dat u had gezegd: deze man heeft verlies geleden en nu moeten wij het nog een keer doen, anders komt hij niet uit zijn geld.

Mevrouw **Gonzales**:
Neen.

De **voorzitter**:
Nou ja, die test hebben wij bij u dus niet gehad.

Mevrouw **Gonzales**:
De kwestie is niet ter sprake, maar ik kan mij niet voorstellen dat ik het er theoretisch mee eens zou zijn.

De **voorzitter**:
Theoretisch niet, maar in de praktijk?

Mevrouw **Gonzales**:
Dat zul je op een andere manier moeten oplossen.

De heer **Vos**:
Is uw standpunt het Haarlemse standpunt, of neemt u een persoonlijke positie in?

Mevrouw **Gonzales**:
Dat is ook het standpunt dat de hoofdofficier en het unithoofd hebben, dus een Haarlems standpunt.

De heer **Vos**:
Dat houdt dus in dat een infiltrant onder geen enkele omstandigheid criminele winsten mag behouden?

Mevrouw **Gonzales**:
Het huidige standpunt? Ja.

De heer **De Graaf**:
Het huidige standpunt? Het is dus niet altijd het standpunt geweest van uw hoofdofficier en uw unithoofd, of wel?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat zult u aan hen moeten vragen. Ik ben kernteamofficier vanaf vorig jaar en ik kan alleen over die periode praten. Vanaf dan geldt wel dit standpunt.

De heer **De Graaf**:

Mogen wij nog andere opsporingsmethoden met u doornemen? Welke opsporingsmethoden hanteert u eigenlijk, althans waarvoor geeft u toestemming sinds u kernteamofficier bent?

Mevrouw **Gonzales**:

Binnen de observatiepoot de technische middelen die daarvoor zijn. Verder heb ik er ook toestemming voor gegeven dat men naar een instantie is gegaan om te vragen of deze of gene ergens een rekening had, of of deze of gene met een bepaalde vlucht was meegegaan. Dat soort vragen.

De heer **De Graaf**:

Er wordt wel eerst met u doorgenomen of er zo'n vraag wordt gesteld aan de KLM of een bank?

Mevrouw **Gonzales**:

Daar hebben wij het in het algeheel overleg over. Het wordt inderdaad doorgenomen. Verder alles wat wettelijk mogelijk is, dus de printen en andere zaken.

De heer **De Graaf**:

Heeft u toestemming gegeven voor een inijkoperatie?

Mevrouw **Gonzales**:

Ja, dat heb ik gedaan.

De heer **De Graaf**:

Op grond van 9 Opiumwet?

Mevrouw **Gonzales**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Volgens de richtlijnen Gonsalves?

Mevrouw **Gonzales**:

Exact. Klopt.

De heer **De Graaf**:

En keer?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat is n keer gebeurd en ik moet erbij zeggen dat het nog mislukt is ook, dus het had niet veel resultaat.

De heer **De Graaf**:

Het is dus bij een poging gebleven?

Mevrouw **Gonzales**:

Ja, en het is geverbaliseerd, inderdaad op basis van 9 Opiumwet.

De heer **De Graaf**:

En wordt er frequent gebruik gemaakt van scanners?

Mevrouw **Gonzales**:

Daar hebben wij uitgebreid over gediscussieerd. Wij hebben toen eigenlijk gewacht totdat het arrest afkwam van het hof van Amsterdam in de zogenaamde FOREX-zaak. Dat was de codenaam en ik weet niet eens wie erachter staat. Daarbij werd duidelijk gezegd dat het kon met machtiging. En wij hebben inderdaad met machtiging gescand.

De **voorzitter**:

Een machtiging voor de persoon? Alle telefoons die die persoon gebruikt, of nog met telefoonnummers?

Mevrouw **Gonzales**:

Neen, helemaal.

De **voorzitter**:

Dus een machtiging voor alle nummers die die persoon gebruikt?

Mevrouw **Gonzales**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dan gaat het om scannen, maar dan kan ook worden afgeluisterd?

Mevrouw **Gonzales**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

En scannen alleen om te kijken waar men zit, als observatietechniek?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat hebben wij niet gedaan, juist omdat wij afwachtten wat het hof daarover zou zeggen. Wij wilden ons daaraan geen buil vallen en daarna was het praktisch niet meer zo aan de orde, dus dat hebben wij gelaten voor wat het was.

De **voorzitter**:

Gebeurt het vandaag de dag niet meer?

Mevrouw **Gonzales**:

Het zal best gebeuren, maar voor ons was het niet noodzakelijk.

De heer **De Graaf**:

Ik wil nog n puntje met u behandelen waar wij ook al met de heer Dros over hebben gesproken. Ik zal het niet helemaal herhalen. Het gaat om de mediamanipulatie, zoals het is genoemd. Het team heeft daar informatie over verzameld en ook geanalyseerd. Dat heeft u ook steeds geweten?

Mevrouw **Gonzales**:

Zeker.

De heer **De Graaf**:

En u staat er ook achter?

Mevrouw **Gonzales**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Heeft u de indruk dat er sprake is van afhankelijkheidsrelaties tussen journalisten en criminelen?

Mevrouw **Gonzales**:

De indruk die ik heb is dat een aantal journalisten wordt gebruikt door criminelen, door hen informatie te verschaffen die een leuk artikel oplevert, maar tevens schadelijk kan zijn voor onderzoeken dan wel voor mensen.

De heer **De Graaf**:

Heeft u enige aanwijzing of enig signaal dat er sprake is van onoorbaar handelen van journalisten?

Mevrouw **Gonzales**:

Het is heel moeilijk om dat zo te zeggen. Ik heb vraagtekens bij de ethiek die wordt toegepast. Kijk, dat een journalist graag een goed verhaal wil brengen en dat hij een primeur wil hebben en daarom contacten heeft met allerlei mensen van de bevolking, dat hoort erbij. Dat vind ik niet vreemd. Maar ik denk dat het een kwalijke zaak wordt als je op een gegeven moment voor een wagen gespannen wordt met een heel ander doel dan wat eigenlijk een journalistiek doel is. En het doel is dan bijvoorbeeld zand in de machine gooien. Dan ben je als journalist je onafhankelijkheid aan het verliezen en dat is niet handig.

De heer **De Graaf**:

Ben je je onafhankelijkheid aan het verliezen of ben je gewoon naef? Dat zijn twee verschillende dingen.

Mevrouw **Gonzales**:

Ik heb niet de indruk dat misdaadjournalisten nou de meest naeve journalisten zijn.

De heer **De Graaf**:

Dus u meent wel dat er sprake is van afhankelijkheidsrelaties?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat laatste suggereert dat men puur afhankelijk is van bepaalde criminelen en men alleen maar naar hun pijpen danst. Ik weet niet of dat werkelijk zo is.

De **voorzitter**:

Doet men het volgens u bewust? Schrijft men bewust iets op waarvan men zelf moet kunnen weten dat het onzin is, of doet men het onbewust, naar uw oordeel?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat is hetzelfde moeilijke onderscheid als tussen opzetheling en normale heling. Daar zit het ergens tussenin en ik kan mij niet voorstellen dat het onbewust is. Kijk, als het incidenteel is, dan zou ik mij kunnen indenken dat het onbewust is, maar als het vaker gebeurt en het op een gegeven moment op de mensen wordt gespeeld, kun je je bijna niet meer voorstellen dat het onbewust is.

De **voorzitter**:

Bij de advocatuur hebben wij gesproken over de categorie die volgens de heer Van der Bunt "verwijtbaar betrokken was bij" en die dus wel bewust het ambt misbruikt. Zegt u dat hier nu ook?

Mevrouw **Gonzales**:

Ja, ik denk dat sommige journalisten in die periferie werken.

De heer **De Graaf**:

Heeft u ter zake zelf opsporingsactiviteiten, onderzoeksactiviteiten ondernomen, respectievelijk daarvoor toestemming gegeven?

Mevrouw **Gonzales:**

Neen. Op een gegeven moment is er een gerucht geweest dat ik zou hebben geprint op journalisten. Dat is volstrekt onjuist. Er is ook een gerucht geweest dat ik allerlei financile zaken zou hebben nagezocht van een aantal journalisten. Dat is in zoverre juist dat ik van een paar journalisten bij de FIOD op grond van artikel 17 van de Wet persoonsregistratie heb gevraagd om de belastingleggers te lichten. Die heb ik ook samen met een FIOD-medewerker bekeken. Dat leverde verder niets op en toen is het afgelopen.

De heer **De Graaf:**

Waarom deed u dat?

Mevrouw **Gonzales:**

Omdat het erop leek, op grond van diverse bronnen, dat een paar journalisten zich in deze periferie bevonden, dus hand- en spandiensten verrichtten voor criminele organisaties.

De heer **De Graaf:**

Had u redenen om hen als verdachte aan te merken?

Mevrouw **Gonzales:**

Als een subject, ja.

De heer **De Graaf:**

Als een subject?

Mevrouw **Gonzales:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Zijn zij ook als CID-subject geregistreerd?

Mevrouw **Gonzales:**

Neen, u moet dan aan het grijze veld denken.

De heer **De Graaf:**

Zijn zij als grijze-velder geregistreerd?

Mevrouw **Gonzales:**

Neen, dat heb ik niet laten doen. Ik wilde eigenlijk zien of daar iets uit te halen was om hen dan ook volledig als zodanig in te schrijven. En nogmaals: het heeft niets opgeleverd. Dus de geruchtenstroom die er was...

De heer **De Graaf:**

U bent betrekkelijk abstract over de aanleiding die er was om naar de FIOD te gaan en daar leggers in te zien.

Mevrouw **Gonzales:**

Het gerucht was niet alleen dat men bewust informatie in kranten plaatste om mensen te beschadigen of om onderzoeken te frustreren. Het vrij hardnekkige gerucht was ook dat men op de loonlijst stond van een aantal criminelen.

De heer **De Graaf:**

Dat werd uit CID-informatie zichtbaar?

Mevrouw **Gonzales:**

Ja.

De **voorzitter:**

Ging u als opsporingsambtenaar naar de FIOD?

Mevrouw **Gonzales:**

Ik begrijp de vraag niet.

De **voorzitter:**

Welke rechtsbasis hebt u om bij de FIOD in de leggers te gaan kijken?

Mevrouw **Gonzales:**

Artikel 17 van de Wet persoonsregistraties en artikel 148 over de opsporingsbevoegdheid.

De **voorzitter:**

Maar welk strafbaar feit was u aan het opsporen?

Mevrouw **Gonzales:**

Wat ik net zei: of hieruit zou kunnen blijken, dat het gerucht waar was dat men op de loonlijst stond. Men zou een vergelijking moeten kunnen trekken of men zo ver boven zijn stand leefde als wat wettelijk en fiscaal nodig was.

De **voorzitter:**

Als u gaat opsporen, moet het toch om een bepaald strafbaar feit gaan?

Mevrouw **Gonzales:**

Artikel 140 Wetboek van Strafrecht.

De **voorzitter**:

Deelname aan een criminele organisatie.

Mevrouw **Gonzales**:

Dat kan in verschillende vormen zijn. Het kan zijn het verrichten van hand- en spandiensten en het kan zijn wanneer je niet zozeer voor iets wordt ingezet, maar daarin op een gegeven moment bewust dingen doet. Dan geldt het voor een hele hoop mensen, denk ik.

De **voorzitter**:

U was dus aan het opsporen of bepaalde journalisten behoorden tot een 140-constructie, een criminele organisatie.

Mevrouw **Gonzales**:

Ja, dat waren de vermoedens.

De heer **De Graaf**:

Is het bij vermoedens gebleven?

Mevrouw **Gonzales**:

Daar is het bij gebleven.

De heer **De Graaf**:

Daarna niets meer gedaan?

Mevrouw **Gonzales**:

Nee.

De **voorzitter**:

Had u nu op een bepaald moment verdachten of was het pro-actief, om het zo maar te zeggen?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat laatste: pro-actief.

De **voorzitter**:

De rechtsgrond is dan: zolang de FIOD mij dat geeft, kan ik dat doen.

Mevrouw **Gonzales**:

De rechtsgrond is artikel 17 van de Wet persoonsregistraties, waarbij de FIOD uiteraard een eigen verantwoordelijkheid heeft, en zijn wettelijke opheffing dat hij vertrouwelijke informatie kan laten zien aan een andere opsporingsambtenaar. Aan die vereisten is voldaan.

De **voorzitter**:

Ja, maar de opsporingsambtenaar had nog geen strafbaar feit.

Mevrouw **Gonzales**:

Maar wel vermoedens; artikel 27.

De **voorzitter**:

Dan is het een verdachte.

Mevrouw **Gonzales**:

Vermoedens.

De **voorzitter**:

U zegt nu dat het verdachten waren, maar daarnet zei u: het was CID-matig of pro-actief.

Mevrouw **Gonzales**:

Het was pro-actief, waarbij ik vermoedens heb.

De heer **De Graaf**:

En die vermoedens zijn nu weer verdwenen? Er zijn geen insluitingen van verdachten?

Mevrouw **Gonzales**:

Daar vraagt u mij wat. Daar staat tegenover de analyse die binnen het team wordt gemaakt. Ik kan niet zeggen dat ik werkelijk vind dat men zo brandschoon is. Maar het is heel wat anders om te zeggen dat er keiharde gegevens zijn dan dat er sprake is van een merkwaardige samenhang van feiten.

De heer **Koekkkoek**:

Artikel 18, derde lid van de Wet persoonsregistraties luidt: "Uit deze persoonsregistraties kunnen desgevraagd gegevens worden verstrekt aan personen of instanties met een publiekrechtelijke taak, voor zover zij deze gegevens behoeven voor de uitvoering van hun taak en de persoonlijke levenssfeer van de geregistreerde daardoor niet onevenredig wordt geschaad." Is dat de grondslag waar u op doelde?

Mevrouw **Gonzales**:

Ik heb inderdaad het verkeerde artikel genoemd. In artikel 148 staat mijn bevoegdheid en dit is de andere bevoegdheid.

De heer **Koekkkoek**:

U doelde op deze grondslag?

Mevrouw **Gonzales:**

Ja.

De heer **Rabbae:**

Hebt u gevallen gehad, waarin onderzoeken zijn misgelopen door het manipuleren van de media door journalisten?

Mevrouw **Gonzales:**

Nee.

De heer **Rabbae:**

Niet?

Mevrouw **Gonzales:**

U vraagt of onderzoeken daardoor verstoord of opgeblazen zijn? Nee.

De heer **Rabbae:**

Niet? Dan begrijp ik het niet meer. U had hiertoe het initiatief genomen, omdat er, zoals u zegt, onderzoeken werden gefrustreerd door het optreden van journalisten.

Mevrouw **Gonzales:**

Er wordt zand in de machine gegooid, maar dat is wat anders dan dat een heel onderzoek wordt opgeblazen. Waar ik mij best een beetje aan erger, is dat er bepaalde artikelen verschijnen, in welke krant dan ook, en dat meteen wordt geroepen: wij moeten de rijksrecherche erop zetten. Dan worden er mensen uit hun onderzoek weggehaald en moeten hun verhaal bij de rijksrecherche gaan houden. Op die manier wordt er zand in de machine gegooid bij zo'n onderzoek, maar ik wil daarmee niet zeggen dat er een heel onderzoek geploft is.

De **voorzitter:**

Geldt dat ook voor het onderzoek van de rijksrecherche in Haarlem?

Mevrouw **Gonzales:**

Daar worden steeds meer mensen bij betrokken.

De **voorzitter:**

Is dat volgens u op die manier tot stand gekomen? Is dat ook ingestoken?

Mevrouw **Gonzales:**

Eerlijk gezegd weet ik niet eens wat daarvan de basis is.

De **voorzitter:**

Vermoedt u dat het ingestoken is door dit soort machinaties?

Mevrouw **Gonzales:**

Daar kan ik niets van zeggen.

De **voorzitter:**

Even terug naar de FIOD. Als de FIOD die informatie niet had willen geven, had u geen been gehad om op te staan.

Mevrouw **Gonzales:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

Dan gaat u dus naar binnen en zegt: ik ben officier en ik heb dat nodig voor de uitoefening van mijn functie?

Mevrouw **Gonzales:**

Ja, maar ik heb wel iets meer verteld dan dat.

De **voorzitter:**

Dat begrijp ik wel, maar het is dan toch het gebruiken van een opsporingsmethodiek, waar men vrijwillig op kan antwoorden. U had op dat moment geen bevoegdheden om iets op te vragen. Als men had gezegd: nee, dat doen wij niet, dan had u met lege handen gestaan.

Mevrouw **Gonzales:**

Dat klopt.

De heer **Rabbae:**

Er is toch geen aanleiding om zo ver te gaan, als deze machinaties alleen maar inhouden dat er niet leuke of negatieve berichten worden verspreid over mensen in uw organisatie, zoals dat ook gebeurt bij politici of politieke partijen?

Mevrouw **Gonzales:**

Wel als er op een gegeven moment een bepaalde structuur achter zit. Wij kunnen allemaal wel een keer kapot worden geschreven. De journalistiek heeft vaak genoeg volkomen terecht zaken naar voren gebracht die niet deugden. Dat is hun werk. Dat is het probleem niet. Maar het wordt wat anders, wanneer je op een gegeven moment verbindingen gaat vermoeden en te zien krijgt tussen journalisten en criminelen. Criminelen hebben niet zozeer contra-observatie nodig om ons onderzoek

te frustreren, maar het is de moeite waard om mensen of onderzoeken in een verkeerd daglicht te stellen.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u de indruk dat er op lichtvaardige gronden onderzoeken van de rijksrecherche worden ingesteld? Niet elke publikatie over uw team of over andere functionarissen van politie of justitie leidt toch tot een onderzoek van de rijksrecherche?

Mevrouw **Gonzales**:

Nee, gelukkig niet. Maar er is wel een periode geweest dat men heel erg gespannen reageerde op van alles en nog wat. Dat heeft allemaal te maken met het opblazen van het IRT. Wat je te veel ziet, is dat het vertrouwen in mensen geschaad wordt. Als er maar vaak genoeg negatieve publikaties verschijnen, bijvoorbeeld over Klaas Langendoen, mijn projectleider, dan gaan mensen op een gegeven moment zeggen dat je Klaas niet kunt vertrouwen. Dat werkt hoe dan ook frustrerend.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u het gevoel dat er lichtvaardig rijksrecherche-onderzoeken worden ingesteld?

Mevrouw **Gonzales**:

Nee, dat kan ik niet zeggen. Ik vind wel dat er te snel wordt geroepen om onderzoek van de rijksrecherche, maar gelukkig is er altijd wel een rem die dat tegenhoudt.

De **voorzitter**:

In het geval van de CID in Haarlem heeft de hoofdofficier in Haarlem er toch zelf om gevraagd?

Mevrouw **Gonzales**:

Jazeker. Dat noem ik ook geen lichtvaardig verzoek of iets dergelijks.

De **voorzitter**:

Dat is geen lichtvaardig verzoek. Dat is ook geen lichtvaardig onderzoek, of wel?

Mevrouw **Gonzales**:

Nee, bepaald niet.

De **voorzitter**:

Zijn de opmerkingen die links en rechts in de pers over Langendoen zijn gemaakt, een gevolg van machinaties?

Mevrouw **Gonzales**:

Als u mij toestaat, zal ik het duidelijk maken met een voorbeeld. Telkenmale wordt zijn naam genoemd in verband met iemand die werd opgeblazen, toen hij zijn voordeur in Alkmaar open wilde doen, terwijl uit een onderzoek van de rijksrecherche duidelijk is gebleken dat hij er niets mee van doen heeft. Telkenmale als er iets verschijnt over de RCID Kennemerland valt de naam Klaas Langendoen en wordt dat als voorbeeld genoemd, maar er wordt nooit bij gezegd dat het onderzoek van de rijksrecherche heeft uitgewezen dat hij er niets mee van doen heeft. Dat noem ik machinatie.

De **voorzitter**:

Dat noemt u machinatie.

Mevrouw **Gonzales**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Volgens uw teamleider werd een deel van de onaantastbaarheid van die groep veroorzaakt door de corruptieve contacten. Die waren er natuurlijk niet alleen in de regio waar het kernteam toevallig gelegd was, om het zo maar te zeggen, maar ook in andere politieregio's. De heer Dros heeft daarover iets verklaard. Hebt u daarover contact met officieren van justitie in andere arrondissementen? Of is het ook voor u embargo, zodat u het bewust niet zegt?

Mevrouw **Gonzales**:

Wij volgen daarin dezelfde lijn.

De heer **De Graaf**:

Kan dat eigenlijk wel binnen een en hetzelfde openbaar ministerie of binnen een en hetzelfde ressort?

Mevrouw **Gonzales**:

Het is logisch dat u die vraag stelt. Laat ik het zo zeggen. Ik meld zaken sowieso aan mijn hoofdofficier en in het algemeen ook aan de zaaksofficier. Omdat de zaak nog draait en de hoofdofficier van Amsterdam erbij betrokken is, is hij van een aantal zaken op de hoogte gesteld. Daarover is dus overleg geweest, maar daar houdt het dan wel mee op. Het gaat niet naar bijvoorbeeld Friesland, omdat de zaak die regio niet regardeert.

De heer **De Graaf**:

Niet naar Friesland, maar ook niet naar de regio waar het wel over gaat?

Mevrouw **Gonzales**:

Dit was de regio waar het om ging.

De heer **De Graaf**:
Hoeveel gevallen bent u in de onderzoeken van uw kernteam tegengekomen, waarin sprake is van hardere of zachtere aanwijzingen van corruptieve contacten van overheidsfunctionarissen?

Mevrouw **Gonzales**:
Als u de boterzachte erbij neemt, zijn het er minder dan 10.

De heer **De Graaf**:
Dat kan 1 en 9 zijn.

Mevrouw **Gonzales**:
Heel goed.

De heer **De Graaf**:
Ik wil het graag iets exacter hebben.

Mevrouw **Gonzales**:
Nee, het spijt mij.

De heer **De Graaf**:
Op 1 zal ik u niet vangen, maar hebben wij het over een paar of iets in de buurt van 10?

Mevrouw **Gonzales**:
Uit mijn hoofd kom ik op 6, maar ik kan mij vergissen, bijvoorbeeld omdat er nog iets is, wat ik niet weet.

De heer **De Graaf**:
Het gaat er niet om of het er 5, 6 of 7 zijn, maar het is in die orde van grootte?

Mevrouw **Gonzales**:
Ja, in die orde van grootte.

De heer **De Graaf**:
En wat gebeurt daarmee? Wordt daar concreet op gerechercheerd?

Mevrouw **Gonzales**:
Ja en nee. Wat boterzacht is, moet je voor jezelf ergens noteren en daar houdt het mee op. Bij de wat hardere informatie wordt verzameld wat wij mogelijk hebben. Wij hebben n keer een voorstel gedaan om te komen tot een gerechtelijk onderzoek en dat is als zodanig afgewezen door de rechter-commissaris.

De heer **De Graaf**:
Dat is in n geval, maar in de andere gevallen wordt er actief op gerechercheerd?

Mevrouw **Gonzales**:
Er wordt nog informatie verzameld, maar niet actief. Je houdt voortdurend alles in de gaten. Je schraapt bij elkaar wat je bij elkaar kunt krijgen.

De heer **De Graaf**:
Dat draagt u niet over aan de rijksrecherche, die daar toch eigenlijk speciaal voor is?

Mevrouw **Gonzales**:
Dat was dat ene GVO, dat is afgeblazen door de RC. Wanneer dat nodig is, wordt de rijksrecherche door ons genformeerd.

De **voorzitter**:
Dat werd afgeblazen door de RC in welke stad?

Mevrouw **Gonzales**:
In Amsterdam.

De **voorzitter**:
Wat houdt u dan over? 2 of 3?

Mevrouw **Gonzales**:
Ik zei net: in mijn hoofd zit 6, maar daar zit deze bij.

De **voorzitter**:
Wat doet u met zoiets? Als de RC zegt dat hij geen gerechtelijk vooronderzoek opent, blijft het dan in uw zachte map zitten of gaat het er op een bepaald moment ook weer uit?

Mevrouw **Gonzales**:
Als wij die persoon op een gegeven moment weer in het vizier krijgen, en de mogelijkheid bestaat om het harder te maken dan wat wij hadden, dan denk ik dat ik gewoon weer naar de rechtbank ga.

De **voorzitter**:
Wordt het dan een CID-subject? Je kunt toch niet zomaar zachte mapjes gaan aanleggen?

Mevrouw **Gonzales**:
Nee, maar dat gebeurt ook niet. En dit is een onderdeel van het tactische werk, dus daar blijft het gewoon in rusten.

De **voorzitter**:

Neen, maar ik bedoel het volgende. U verdenkt iemand van corruptief contact. Dan gaat u naar de rechter-commissaris en u wilt ook een gerechtelijk vooronderzoek. De rechter-commissaris zegt: dat is niet voldoende. Wat blijft die persoon dan: is die CID-subject, is die verdachte? Wat is die dan?

Mevrouw **Gonzales:**

Hij is subject voor ons, CID-subject.

De **voorzitter:**

Weet u ook zeker dat hij in de CID staat?

Mevrouw **Gonzales:**

Ik zal het voor u nakijken. Ik durf het niet met zekerheid te zeggen.

De **voorzitter:**

Het is toch raar dat er op allerlei parketten mapjes liggen met mogelijk corruptieve contacten waar iets op gedaan is en dan worden ze weer weggelegd. In andere arrondissementen komt het ook voor. Dat is toch raar? Dan moet f iemand een CID-subject zijn f je verscheurt het toch? Je kunt toch niet overal maar mapjes laten liggen.

Mevrouw **Gonzales:**

Dat ben ik met u eens.

De **voorzitter:**

Of opschrijfboekjes waarin staat: deugt niet, of zo?

Mevrouw **Gonzales:**

Voor zover ik weet, is hij CID-subject en als zodanig ligt het daar.

De **voorzitter:**

Maar dan moet u toch eigenlijk zeggen: f wij verscheuren het, f wij geven het aan de rijksrecherche, maar u laat het dan toch niet gewoon liggen?

Mevrouw **Gonzales:**

Ik denk, eerlijk gezegd, dat het mij vrij staat om bepaalde informatie te verzamelen en te bundelen.

De **voorzitter:**

Volgens mij moet u dat altijd in een bepaald register doen met een bepaalde grondslag. U kunt toch niet zomaar van mensen wat verzamelen en maar ergens laten liggen?

Mevrouw **Gonzales:**

Dat laatste ben ik met u eens, ja.

De **voorzitter:**

Wat zijn dit dan voor mensen? Ja, ik begrijp wel wat voor mensen het zijn, maar op welke basis behoudt u dan die informatie?

Mevrouw **Gonzales:**

Ik moet het nakijken voor u om te zien of ik ze werkelijk allemaal als CID-subject heb ingeschreven, maar dat kan ik u nu niet zeggen. Ik wil het met alle plezier nakijken en alsnog doorgeven.

De **voorzitter:**

U begrijpt mijn lichte verbazing. Er zijn verhalen over: misschien die en misschien zelfs een oude rechter zus, maar als je dan verder vraagt, blijkt het al een tijd in zo'n mapje te liggen. Is er wat op gebeurd? Ja, het is gebeurd, en er was eigenlijk niets mee aan de hand, zegt de een. Dan moet er toch een knoop worden doorgehakt?

Mevrouw **Gonzales:**

Ja, maar u bent zich ervan bewust, denk ik, net als ik, dat wij bij een hele hoop onderzoeken oplopen tegen mensen waarbij je je wenkbrauwen optrekt en vraagtekens zet. Dan kijk je dingen na en zegt op een gegeven moment: het is niks, en dan blijft het daarbij. In elk proces-verbaal kom je niet alleen de naam van de verdachte tegen, maar ook van anderen. Dat is toch een onmiskenbaar onderdeel van het geheel?

De **voorzitter:**

Ja, maar dan heeft het een geordende vorm. Hier gaat het erom dat u ongeordende mapjes overhoudt waar gegevens in zitten van mensen die niet deugen, maar niet op de een of andere manier onder enige andere regeling geregistreerd blijven. Ik kan er niets aan doen wat u in uw dagboek schrijft, dat begrijp ik ook wel, maar zodra het een andere, mogelijk strafvorderlijke functie krijgt, hoort het toch ergens specifiek op een bepaalde regel opgeborgen te kunnen worden, en niet zomaar?

Mevrouw **Gonzales:**

Daar valt heel veel voor te zeggen.

De **voorzitter:**

Wat zegt u?

Mevrouw **Gonzales:**

Daar valt zeer veel voor te zeggen, maar ik zei al dat ik zal moeten nagaan of zij werkelijk staan ingeschreven als CID-subject.

De **voorzitter**:

Is wat u nu vertelt, schering en inslag binnen het OM?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat zou ik niet durven zeggen.

De **voorzitter**:

Doet u dit al langer zo?

Mevrouw **Gonzales**:

Het lijkt erop dat u mij ergens van beschuldigt.

De **voorzitter**:

Neen, ik beschuldig u niet, ik vraag of u al langer zo werkt.

Mevrouw **Gonzales**:

Neen, wij verzamelen informatie en dat wordt op de een of andere manier gebundeld. En dat daar op een gegeven moment regels voor zijn, is wel helder. Zo werk ik en verder niet.

De heer **De Graaf**:

Kan het zijn dat u sommige van dit soort verdenkingen niet verder doorgeeft of aanpakt, omdat het uw hoofdonderzoek zou kunnen schaden?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat komt er zeker bij, ja. En ik vind het ook niet fair om boterzachte informatie door te geven die op een gegeven moment nergens op blijkt te berusten. Dat is hetzelfde als gemeen roddelen en daar hoef ik mij niet mee bezig te houden.

De heer **De Graaf**:

Maar dat betekent wel dat nog niet echt duidelijk is of er wel sprake is van een zo grote hoeveelheid corruptieve contacten?

Mevrouw **Gonzales**:

Dat heb ik gezegd: inclusief de boterzachte informatie. Dat is zo.

De **voorzitter**:

Mevrouw Gonzales, ik mag u hartelijk danken. Dank u wel. Sluiting 18.20 uur

24 072

Enquête Opsporingsmethoden

Nr. 13

VERHOREN 33 T/M 59

51U2602

ISSN 0921 - 7371

Sdu Uitgevers

's-Gravenhage 1996

INHOUDSOPGAVE

VERHOREN 33 T/M 59

Verhoren 33 de heer M. van Steeg	3
Verhoren 34 drs. N.H.E. van Helten	43
Verhoren 35 mr. A.C. Maan	76
Verhoren 36 mevrouw mr. A. Rutten-Roos	104
Verhoren 37 de heer H.M. Huisman	127
Verhoren 38 mr. M.A.A. van Capelle	166
Verhoren 39 de heer R. Karstens	199
Verhoren 40 mr. J.M. Valente	236
Verhoren 41 de heer G.J.C.M. Bakker	267
Verhoren 42 de heer F. van der Putten	294
Verhoren 43 mr. J. Wiarda	330
Verhoren 44 mr. F. Teeven	362
Verhoren 45 de heer K. Langendoen	401
Verhoren 46 de heer J. van Vondel	455
Verhoren 47 mr. ing. J.W.P. Snijders	504
Verhoren 48 de heer A. Lith	533
Verhoren 49 mr. drs. J.A.M. van Blijswijk	580
Verhoren 50 mr. O.C.W. van der Veen	600
Verhoren 51 jhr. mr. L.A.R.J. de Beaufort	642
Verhoren 52 mr. R.J.C. Graaf van Randwijck	670
Verhoren 53 mr. J.M. Vrakking	702
Verhoren 54 mr. R. de Groot	751
Verhoren 55 de heer J.C. van Riessen	786
Verhoren 56 mr. M.A. Straver	823
Verhoren 57 mevrouw mr. P.M.H. van der Molen-Maesen	851
Verhoren 58 mr. J.M. Jansen	888
Verhoren 59 mr. Tj.E. van der Spoel	919

**Openbaar verhoor enquêtecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 33**

29 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquêtecommissie opsporingsmethoden op vrijdag 29 september 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer M. van Steeg

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae (later), Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquêtecommissie opsporingsmethoden. Misschien is het goed om allereerst twee praktische mededelingen te doen. Mevrouw Aiking, ons medelid, is nog steeds ziek. De heer Rabbae, ons medelid, bevindt zich op dit moment in een trein bij Gouda. Die trein wordt opgehouden door ofte wel een stroomstoring ofte wel een ongeluk dat zich daar heeft voorgedaan. Aan de orde is het verhoor van de heer M. van Steeg, geboren op 11 juli 1941 te Nijkerk. Mijnheer Van Steeg, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Van Steeg:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Van Steeg, u werkt al sinds 1962 bij de politie in Utrecht. Kunt u kort zeggen welke functies u allemaal doorlopen heeft?

De heer Van Steeg:

In 1962 ben ik naar school gegaan en in oktober 1963 daar afgekomen. Toen ben ik begonnen met uniformdienst en heb dat negen jaar gedaan. Vervolgens ben ik naar de recherche gegaan in de functie van tactisch rechercheur. Deze functie heb ik vervuld tot 1977. Toen ben ik bevorderd tot ploegenbrigadier voor een groep rechercheurs bij de tactische recherche. Daarnaast heb ik functies vervuld bij het RBT. Naast ploegenbrigadier was ik dus coördinator in RBT-verband, ad-hoc natuurlijk. Vervolgens heb ik een groep overvallen begeleid. Ik ben dus chef van de groep overvallen in Utrecht geweest. Daarna heb ik nog ruim een jaar een bureau Criminaliteit gerund. Dat was een administratief bureau. In 1984 was ik daar in verband met de overgang van de zware, georganiseerde criminaliteit naar de recherche en van de lichtere vorm van criminaliteit naar de uniformdienst. Na dat jaar ben ik teruggegaan naar de tactische recherche. Daar ben ik opnieuw bij de groep overvallen terechtgekomen. Daar heb ik weer RBT-werk gedaan. Dat heb ik gedaan tot februari 1989. Toen ben ik naar de CID gegaan. Daar heb ik gewerkt totdat er in april 1993 de nieuwe organisatie kwam. Vervolgens ben ik in de nieuwe organisatie bij de RCID gebleven, maar dan bij de regiopolitie in Utrecht. Voor die tijd was ik bij de gemeentepolitie.

De voorzitter:

In 1989 bent u bij de Criminele inlichtingendienst gaan werken. Hoe werd het werk toen bij die dienst gedaan? Wat ging u doen? Had u regels, had u een duidelijke opzet?

De heer Van Steeg:

De regels waren "betrekkelijk". Er was een RCID-reglement. Ik meen dat het toen nog een voorlopig RCID-reglement was. Voor de rest heb ik van met name mijn voorganger en de collega-medewerkers het vak geleerd. In die tijd gingen wij ook informatie halen in de

criminele wereld. Wij runden informanten, zoals wij dat in feite nu nog doen. Alleen, ondertussen is er wel wat veranderd. De vormen van criminaliteit zijn zwaarder geworden en daarop moet je je als CID richten.

De **voorzitter**:

Wat zijn de verschillen? Wat leerde u destijds? U leerde het vak in de praktijk, maar hoe ging dat? Als tactisch rechercheur had u toch al contacten in de criminele wereld.

De heer **Van Steeg**:

Wat mijzelf betreft waren die contacten in de criminele wereld zeer beperkt. Er waren weleens verdachten in de verhoorkamer die wat wilden vertellen en die dan later, als zij weer op vrij voeten waren, je nog eens opbelden en een verhaal kwijt wilden. Wat ik in die gevallen dan hoorde, was zo'n beetje de informatie die via mij het korps binnenkwam.

De **voorzitter**:

Wat deed u dan met zo'n verhaal?

De heer **Van Steeg**:

Die verhalen werden op informatieformulieren getypt en die werden ter beschikking gesteld van de CID.

De **voorzitter**:

Dat was ook voor 1989 al zo?

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Had u daar toen al formulieren voor?

De heer **Van Steeg**:

Er waren toen in ieder geval formulieren voor. Omstreeks 1989, misschien iets eerder, hadden we de bekende vier maal vier-formulieren. Daarop werden coderingen aangebracht over de betrouwbaarheid van de informanten. Kort daarvoor hadden wij nog setjes waarop de informatie als het ware werd neergelegd, maar die was dan nog niet gecodeerd.

De **voorzitter**:

Setjes?

De heer **Van Steeg**:

Ja, dat was een vierdelige set waarop de informatie verwerkt werd, zodat er niet gekopieerd hoefde te worden.

De **voorzitter**:

Dat gebeurde nog niet met een computer?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

U had gewoon een bak met kaartjes.

De heer **Van Steeg**:

Ja, bij de CID had men een bak met kaartjes die men maakte naar aanleiding van die formulieren.

De **voorzitter**:

Werd daarmee alleen gewerkt naar aanleiding van wat informanten vertelden of gingen ook de tips uit het korps daarin?

De heer **Van Steeg**:

Alles. Voor zover ik daar zicht op had in de tactische tijd ging alle informatie die binnenkwam op die formulieren. In mijn beleving ging veelal die informatie het CID-systeem in, voor zover je van een systeem kon spreken. In ieder geval was er een kaartenbak.

De **voorzitter**:

Van hoeveel mensen waren de gegevens in de kaartenbak opgeslagen toen u in 1989 kwam?

De heer **Van Steeg**:

Daar heb ik nooit navraag naar gedaan, maar ik denk: vreselijk veel.

De **voorzitter**:

Hoeveel?

De heer **Van Steeg**:

Op dit moment staan er 4800 CID-subjecten van de Utrechtse regio in de kaartenbak. Dat heb ik van de week na laten vragen.

De **voorzitter**:

En hoeveel grijze-velders?

De heer **Van Steeg**:

Daarvan zijn er 325. In de tijd waarover wij het nu hebben, stonden er meer in. Toen in 1989 de automatisering werd ingevoerd, is er een opschoning geweest. Daarbij is er het een en ander aan CID-subjecten uitgehaald.

De heer **Vos**:

Mijnheer Van Steeg, wat moet je gedaan hebben om in de kaartenbak terecht te komen?

De heer **Van Steeg**:

Vandaag de dag?

De **voorzitter**:

Wat moest je en wat moet je daarvoor gedaan hebben? Dus eerst hoe het vroeger was en dan hoe het vandaag de dag is.

De heer **Van Steeg**:

Het CID-reglement geeft aan, dat wanneer je voor CID-subject in aanmerking komt...

De heer **Vos**:

Maar wat vindt u ervan?

De heer **Van Steeg**:

Ik vind het heel goed dat die regeling er is en dat dus niet iedereen, u of ik, zomaar in een kaartenbak opgenomen kunnen worden, omdat bijvoorbeeld mijn buurman of buurvrouw een verhaal over mij vertelt. Nee, er moeten dingen over je vertelt worden die je daadwerkelijk tot CID-subject maken.

De heer **Vos**:

Maar dat is een enigszins formeel antwoord. Kunt u precies aangeven hoe iemand vroeger in de kaartenbak kwam en hoe hij er nu in komt?

De heer **Van Steeg**:

Vroeger kwam men eerder in de kaartenbak. Als men bijvoorbeeld zei: die vent is bezig met het stelen van auto's, kwam die man destijds heel snel in de kaartenbak. Nu kijkt men heel nadrukkelijk of men aan de voorwaarde voldoet om in de kaartenbak te kunnen komen; of men dus verdacht wordt van een aantal met naam genoemde ernstige misdrijven, zoals het CID-reglement aangeeft.

De **voorzitter**:

Het CID-reglement geeft toch geen voorbeeld van misdrijven?

De heer **Van Steeg**:

Het CID-reglement noemt een aantal zaken.

De **voorzitter**:

Het moeten toch misdrijven zijn die een bedreiging voor de rechtsorde vormen? Die staan toch niet gespecificeerd?

De heer **Van Steeg**:

Er wordt in het CID-reglement onderscheid gemaakt tussen ernstige, met naam genoemde misdrijven en misdrijven, waarvan iemand verdacht kan worden, en misdrijven die de rechtsorde aantasten.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Van Steeg, u gebruikt het woord "verdacht". Zijn momenteel alle CID-subjecten verdachten?

De heer **Van Steeg**:

Formeel, juridisch gezien, zou je kunnen stellen dat zij niet allemaal verdachten zijn, althans niet in die zin dat je op grond van het Wetboek van Strafvordering tot aanhouding over kunt gaan. Dat is niet geval. Het Wetboek van Strafvordering spreekt over strafbare feiten of bepaalde omstandigheden. In dezen is het woord "verdachte" echter al gauw op zijn plaats.

De heer **Rouvoet**:

Maar in de praktijk bestaat het grootste deel van de bak uit verdachten?

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Ik wil nog even terugkomen op de vraag hoe je in de praktijk in die bak komt. U zei zojuist, dat het destijds voldoende was als iemand bij wijze van spreken zei: dat is een kwaai. Hoe is dat nu?

De heer **Van Steeg**:

Het formulier geeft al aan dat een en ander getoetst moet worden. Komt de informatie van een betrouwbare informant? Heeft hij de informatie van horen zeggen of heeft hij zelf iets gezien? Van wie heeft hij wat gehoord? Dat zijn allemaal vragen die de CID'er stelt als mensen informatie komen verstrekken. Er wordt dus veel meer doorgevraagd; niet het loze verhaal geldt. Op het moment dat men met verhalen komt die onderbouwd worden met bijvoorbeeld het gegeven dat de persoon over wie gesproken wordt reeds antecedenten op het bewuste gebied heeft gekregen, dan komt die persoon al gauw in aanmerking voor opname als CID-subject.

De **voorzitter**:

Wij hebben in verschillende regio's gezien dat de praktijk als volgt was: als je naam de eerste keer genoemd wordt en het lijkt terecht dat je naam in de bak komt, dan kom je in het grijze veld. Gebeurt dat twee keer, dan promoveer je automatisch tot CID-subject.

De heer **Van Steeg**:

Nee, zeker niet automatisch. Dat vind ik niet.

De **voorzitter**:

Dat vindt u niet?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

Maar er zit toch wel een bepaalde logica in: gelijk de eerste keer nog niet CID-subject, maar kom je binnen zes maanden nog een keer terug, dan wel?

De heer **Van Steeg**:

Zes maanden vind ik al een vrij lange tijd. U kunt dit niet zo stellen. Men wordt een tweede keer niet meteen overgeheveld van het grijze veld naar CID-subject.

De **voorzitter**:

Maar daar zou wel een reden voor zijn. Je mag de gegevens van iemand in het grijze veld immers maar zes maanden bewaren. Na zes maanden moet u het bestand toch opschonen?

De heer **Van Steeg**:

Natuurlijk, maar als je in die zes maanden over de betrokken persoon geen informatie krijgt, dan zou het toch gek zijn dat je als het ware geforceerd...

De **voorzitter**:

Nee, maar ik zei dat als je twee keer binnen zes maanden aangemeld wordt, je dan CID-subject wordt. Vervolgens gaat de termijn van vijf jaar in. Dat is toch de praktijk?

De heer **Van Steeg**:

Maar u zegt: na twee keer. En ik zeg: niet na twee keer, althans niet zonder meer. Ook die tweede keer moet er sprake zijn van een duidelijk feit en moet er een duidelijk verhaal gehouden worden. Als iemand de eerste keer met een vaag verhaal komt en de tweede

keer houdt iemand weer een vaag verhaal, dan zou het toch te gek zijn dat de bewuste persoon als CID-subject opgenomen werd.

De **voorzitter**:

Wat doet u dan met twee vage verhalen?

De heer **Van Steeg**:

Na twee vage verhalen is de bewuste persoon nog steeds een grijze-velder. Komt er binnen die zes maanden geen duidelijk verhaal, dat gaan de gegevens van die persoon eruit.

De **voorzitter**:

En wat gebeurt er dan met die informatie?

De heer **Van Steeg**:

Weg.

De **voorzitter**:

Door de versnipperaar?

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Staat er over die persoon dan ook niets meer in een boekje?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

Toen u nog met die kaartenbak werkte, werkte u toen nog wel met opschrijfboekjes?

De heer **Van Steeg**:

Destijds was dat zeker zo. Men wilde toen de informatie meer behouden. Als men dacht: die persoon kan niet in het systeem, zocht men naar een andere mogelijkheid om gegevens op te slaan.

De **voorzitter**:

En waar sloeg u die dan op?

De heer **Van Steeg**:

In die tijd was er zeker een ordner die deze informatie bevatte. Nu hebben we een computer en daar zit de informatie in. Als de zes maanden om zijn, hoeft er bij wijze van spreken slechts op een knop gedrukt te worden en de informatie is weg.

De **voorzitter**:

En wanneer heeft u die ordners opgeruimd?

De heer **Van Steeg**:

Dat is in fasen gegaan. In 1989, bij de invoering van de automatisering, is in ieder geval een hele hoop weggegaan. Toen is heel nadrukkelijk nagegaan wat wij nog kunnen behouden en wat niet. Het bestand is bij die gelegenheid geschoond. Wij zijn vrij recent - ik denk, het afgelopen jaar - daarin nog verder gegaan en wij hebben een hele hoop informatie die op papier stond, ook door de versnipperaar gehaald, omdat wij het allemaal in geautomatiseerde systemen hebben. Wat dat betreft, is de kans dat dingen bewaard blijven, die niet bewaard mogen blijven, nog kleiner.

De **voorzitter**:

Was er een speciale aanleiding, dat u nog eens bent gaan kijken: wat hebben wij allemaal staan?

De heer **Van Steeg**:

De aanleiding is, denk ik, het feit geweest dat wij verhuisd zijn en een nieuwe organisatie zijn ingegaan en toen geconfronteerd werden met zoveel ballast aan papier, waar nooit meer wat mee gedaan wordt en waar nooit meer naar gekeken werd, dat het gewoon een veel betere situatie was dat al die ballast, die toch in de computer zat, wegging en vernietigd werd en wij ons beperkten tot datgene wat wij mochten bewaren. Zo is het op dit moment.

De **voorzitter**:

U bent praktisch, de laatste vijf, zes jaar, steeds bezig geweest met het CID-werk. Maakte u nu de keuze wie er wel of niet in kwam, deed de runner dat of deed Dros, als uw chef, dat? Hoe gaat dat in de praktijk?

De heer **Van Steeg**:

Dan moet ik iets vertellen van de organisatie in Utrecht. Wij zitten in een nieuwe organisatie en werken als CID in vier verschillende clusters: eentje Oost, eentje West en eentje stad - dat zijn de clusters waar de informatie ingewonnen wordt - en wij hebben een centraal cluster in Zeist: voorlopig nog in Zeist; dat gaat binnenkort naar Soest. Dat is het hart van onze CID; daar wordt alle informatie opgeslagen en vastgelegd. Aan de drie verschillende clusters hebben wij een CID-verwerker; onder mijn verantwoordelijkheid werkt dus n CID-verwerker. Die voert het in; die is daartoe opgeleid, kan ook goede inschattingen maken en in twijfelgevallen overlegt hij het met mij. Daarnaast hebben wij centraal, in Zeist, de verwerker zitten, waar een hele hoop informatie binnenkomt van buiten de CID-inwinning: het wordt bijvoorbeeld van buiten, van andere CID'en, bij ons ingeslagen. Daar zitten ook dezelfde mensen; die werken er ook weer onder verantwoordelijkheid van een teamleider CID. Misdaadanalyse is dat, een gecombineerde afdeling; het wordt er onder zijn verantwoordelijkheid ingevoerd.

De **voorzitter**:

Ziet u nu alle namen die er bij Utrecht-West ingaan?

De heer **Van Steeg**:

Ja, alle namen zie ik.

De **voorzitter**:

Zegt u ook wel eens: die niet?

De heer **Van Steeg**:

Dat gebeurt. Over het algemeen zijn dat de twijfelgevallen. Als een collega-verwerker daarmee komt, dan is het dat wij overleggen, van: kan het of kan het niet? Ja, dan gebeurt het.

De **voorzitter**:

Is het nu in principe de runner die het beslist of de verwerker?

De heer **Van Steeg**:

Nee, de runner beslist het zeker niet.

De **voorzitter**:

Dus, in principe de verwerker?

De heer **Van Steeg**:

De verwerker, samen met mij, ja.

De **voorzitter**:

Gaat u in geval van twijfel nog wel eens verder, naar boven in de lijn?

De heer **Van Steeg**:

Nee, dat heb ik nooit gedaan.

De heer **Vos**:

Hoe vaak weigert u een CID-subject? Als u nu op een maand terugkijkt en kijkt naar de gegevens die toen zijn binnengekomen, hoe vaak heeft u dan gezegd: "Als ik deze man of deze vrouw zie, dan is dat helemaal geen CID-subject"?

De heer **Van Steeg**:

Als hij eenmaal CID-subject is, dan is hij dat en dan mag hij het, normaal gesproken, vijf jaar blijven.

De heer **Vos**:

Nee, wij hebben het over de aanmerking als CID-subject. Daarin vervult u een rol. De verwerker doet het en problemen worden aan u voorgelegd. Ik wil graag van u weten: hoe vaak komt het nu voor dat u zegt: verwerker, ten onrechte ben je bezig iemand als CID-subject aan te merken?

De heer **Van Steeg**:

Nee, dat komt vrijwel niet voor. Ik kan mij zelfs geen geval voorstellen waarbij ik dat heb moeten zeggen.

De heer **Vos**:

Het accent ligt mogelijk dus toch bij de verwerker, of heeft die goede richtlijnen van u?

De heer **Van Steeg**:

Die heeft zeker goede richtlijnen. Die is daartoe opgeleid en heeft wat dat betreft een cursus gevolgd in Zutphen. Die doet dit werk al jaren en naar volle tevredenheid. Het wordt overigens op het centrale cluster nog weer eens door een afstandelijk iemand, onder leiding van de teamleider daar, gecontroleerd of bij zaken die er elders ingevoerd zijn - dan praat ik over alle verwerkers in de regio Utrecht - de informatie op een juiste manier is verwerkt en of er mogelijk fouten of vergissingen zijn gemaakt. Dan wordt het alsnog gecorrigeerd.

De **voorzitter**:

Heeft de korpsleiding zich ooit wel eens met deze praktische dingen beziggehouden?

De heer **Van Steeg**:

Niet in die zin dat de korpsleiding gekeken heeft: is dit nu een CID-subject, of een opvraag heeft gedaan van een CID-subject en daar inhoudelijk naar gekeken heeft. Maar de korpsleiding heeft zich bijvoorbeeld heel uitdrukkelijk bemoeid met het moment waarop het geautomatiseerd ging worden en met het moment waarop wij de nieuwe organisatie ingingen en op verschillende locaties de informatie in gingen kloppen. U kunt zich immers voorstellen dat dit gaat via telefoonlijnen die beveiligd moeten worden. De heer Wiarda heeft zich daar zeer persoonlijk en nadrukkelijk mee bemoeid.

De **voorzitter**:

Ik bedoel: met het praktische werk?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

U heeft zich in een ander verband nog wel eens wat krasser uitgelaten over het verstand dat de korpsleiding heeft van het CID-werk.

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hoe kras was?

De heer **Van Steeg**:

Dat was zo kras dat ik zei, dat Jan Wiarda veel verstand heeft van het managen van ons korps en ik van het CID-werk, en dat wij het ieder op ons eigen vlak moeten doen. Ik denk dat dit heel goed werkt. Uiteraard heeft hij wel de taak van controleren en daar heeft hij weer een afdelingschef voor.

De **voorzitter**:

Als hij er helemaal geen verstand van heeft, hoe kan hij, Wiarda, uw hoofdcommissaris, het dan controleren?

De heer **Van Steeg**:

De grote lijnen moet hij natuurlijk weten, maar van het werk op de werkvloer hoeft hij, in mijn beleving, maar ten dele te weten. Boven mij zit nog een afdelingschef die mij weer kan controleren.

De **voorzitter**:

Heeft de officier van justitie wel eens gevraagd: jongens, hoe wordt men nu bij jullie CID-subject en hoe niet? Heeft die er wel eens gezag over uitgeoefend?

De **Van Steeg**:

Nee, in mijn beleving niet.

De **voorzitter**:

Nooit?

De heer **Van Steeg**:

Nee, over het bepalen of iemand CID-subject wordt of niet, heb ik nog nooit een CID-officier van justitie horen praten, in de zin dat er gestructureerd of ad hoc iets geweest is van: we roepen de club bijeen en de CID-officier gaat zich er eens mee bemoeien of wij dat nu wel goed hebben gedaan. Nee.

De **voorzitter:**

Dat is nooit in die gesprekken naar voren gekomen...

De heer **Van Steeg:**

Nee.

De **voorzitter:**

...dat de CID-officier aan u vroeg: hoe doet u dat nu?

De heer **Van Steeg:**

Nee, noch mevrouw Van der Molen, noch mijnheer Van der Kerk hebben daar met mij gesprekken over gehad.

De **voorzitter:**

Het kan toch vergaande consequenties hebben?

De heer **Van Steeg:**

Zeker.

De **voorzitter:**

Want je kunt makkelijk een OT, een observatieteam, achter je aan krijgen. Naar CID-subjecten kunnen veel onderzoeken gestart worden, enz. Dat zult u niet zo gauw doen ten aanzien van een niet CID-subject.

De heer **Van Steeg:**

Nee.

De **voorzitter:**

Het is dus in de praktijk een heel belangrijke scheidslijn.

De heer **Van Steeg:**

Ja, dat vind ik ook.

De heer **Vos:**

Mijnheer Van Steeg, heeft u wel eens zodanig getwijfeld, dat u dacht: ik zou nu wel eens willen praten met een CID-officier over de vraag of dit een object zou behoren te zijn? Of had u nooit reden om daaraan te twijfelen?

De heer **Van Steeg:**

Nee, ik heb nooit reden gehad om daaraan te twijfelen. Het is wel zo dat ik mijn werk doe samen met een afdelingschef; in de eerste jaren dus met de heer Dros; ook nu heb ik weer een afdelingschef. Die afdelingschef is er altijd gebleven en ik ben op het moment in de gelukkige omstandigheid dat ik nog drie andere teamleiders om mij heen heb, met wie ik, als dat nodig is, kan "sparren". Wat dat betreft wordt er wel overlegd, maar als u praat over "CID-subject wel of niet", dan is het niet zo dat daar voortdurend gesprekken over zijn, in de zin van: kan hij nu wel of niet opgenomen worden? Nee, dat is heel betrekkelijk, tot niet.

De **voorzitter:**

Maar is het nu zo dat eigenlijk bepaalt waar de officier van justitie die sinds kort officieel het gezag heeft over de CID, over moet beslissen? U vraagt en zij of hij geeft antwoord, maar als u niet als het ware een vraag voorlegt, dan blijft het in feite stil?

De heer **Van Steeg:**

Ja, dan blijft het stil.

De **voorzitter:**

Dus het hangt van u af, of u zegt: dat leg ik voor en dat niet?

De heer **Van Steeg:**

Als u praat over "CID-subject", dan wel. Als we praten over andere omstandigheden, met betrekking tot...

De **voorzitter:**

Neemt u het scala eens door, waarvan u zegt: dat hoef ik niet te bespreken met m'n officier? Geeft u eens aan hoe dit vroeger was en hoe het nu is, want er zal wel verandering in zitten?

De heer **Van Steeg**:

Er zit niet zoveel verandering in, denk ik. Over "CID-subject" bijvoorbeeld wordt niet gesproken met een CID-officier. Maar helemaal aan de andere kant: zaken als een strafbaar feit dat een informant/infiltrant zou moeten of zou willen plegen, of een omstandigheid dat er een U-bochtconstructie moet worden toegepast of dat er bijvoorbeeld een straf opgeschort moet worden - dat soort dingen bespreek je allemaal wel met de officier.

De **voorzitter**:

Dat laatste voorbeeld, straf opschorten, moeten wij even bij de hand houden. Misschien kunnen we nu terug naar de methodieken en de methoden die u verder gebruikt bij de inwinning van de informatie. Welke methoden gebruikt u in het CID-werk?

De heer **Van Steeg**:

Ja, wij hebben inijkoperaties gebruikt; wij hebben wel een camera geplaatst. Als u praat over methoden: de U-bochtconstructie is verschillende keren toegepast.

De **voorzitter**:

Kunt u de U-bochtconstructie nog even uitleggen?

De heer **Van Steeg**:

Ja, soms denk ik: je hebt een U- en een L-bochtconstructie.

De **voorzitter**:

Legt u ze allebei dan uit.

De heer **Van Steeg**:

De U-bochtconstructie betreft in mijn beleving de situatie dat er in Utrecht bijvoorbeeld een informatie binnenkomt, waarvan je zegt: om afschermingtechnische redenen kan het feit niet in de openbaarheid komen dat het uit Utrecht komt. Wij zoeken dan een partner, bijvoorbeeld Amsterdam, en wij vragen aan Amsterdam: willen jullie deze informatie overnemen en vervolgens terug laten komen als zijnde informatie in Amsterdam ingewonnen, en die terug bij Utrecht insluizen? Dat is de U-bochtconstructie.

De heer **Vos**:

Wat zijn, voor alle duidelijkheid, afschermingtechnische redenen?

De heer **Van Steeg**:

afschermingtechnische redenen zijn er, indien, als de informatie zoals die is opgemaakt, in de openbaarheid komt - dus te zijner tijd in een proces-verbaal zal worden opgetekend - de informant niet veilig is. Dan zal iedereen uit de omgeving van de verdachte, de medeverdachten of een hoofdverdachte, bedenken en zien: h, dit komt van mijnheer X af.

De heer **Vos**:

Weet u een feitelijk voorbeeld?

De heer **Van Steeg**:

Ik kan hypothetisch voorbeelden noemen.

De **voorzitter**:

Noemt u eens een voorbeeld van wat u bij de hand hebt gehad, op zo'n manier dat het geen schade kan doen.

De heer **Van Steeg**:

Nu, een informant die gezien heeft dat er in een bepaald pand vuurwapens liggen; wij weten alleen maar dat die informant het gezien heeft. De informant weet het en de verdachte weet het, die twee, en daarbij komt dat de informant in Utrecht of in de omgeving van de verdachte woont. Op het moment dat de informant deze informatie ter beschikking stelt aan Utrecht en de informatie in de openbaarheid komt, zal het heel gauw duidelijk zijn voor de betrokken verdachte dat deze informatie van die informant af komt. Bij het toepassen van deze constructie zoek je naar mogelijkheden en vraag je je af: waar heeft de verdachte bijvoorbeeld nog meer contacten? Als dan blijkt dat hij veelvuldig in Amsterdam komt, zou je gebruik kunnen maken van die wetenschap en zeggen: we gaan

wat zand in de ogen van de verdachte strooien en wij gaan de U-bochtconstructie toepassen.

De **voorzitter:**

Heeft u het ook wel eens zo gedaan, dat u het uit meerdere steden liet terugkomen?

De heer **Van Steeg:**

Nee.

De **voorzitter:**

Dat weet u zeker; dat heeft u nooit gedaan?

De heer **Van Steeg:**

Nee.

De **voorzitter:**

Altijd maar uit n stad?

De heer **Van Steeg:**

Ja, natuurlijk.

De **voorzitter:**

Ik vraag dit, omdat er ook een voorbeeld is waarbij de CID-informatie vanuit n bron, uit verschillende korpsen bleek terug te komen. Want dat kan natuurlijk niemand controleren: u kunt het aan Amsterdam vragen, u kunt het aan Rotterdam vragen en als zij het allebei doen, heb je twee bronnen.

De heer **Van Steeg:**

Ja, wie gaat er dan met zijn vingers omhoog staan? Ik niet, in ieder geval.

De **voorzitter:**

Dat doet u niet?

De heer **Van Steeg:**

Nee.

De heer **Vos:**

Ik zou nog iets over de U-bocht willen vragen: vindt er dan geen opwaardering van de informatie plaats? Ik heb begrepen dat de U-bocht ook wel eens gebruikt wordt om informatie als het ware een zwaardere kaliber te geven.

De heer **Van Steeg:**

Ik doe dat niet. Wij doen dat, zo durf ik te zeggen, in Utrecht zeker niet. Gebruikelijk is dat wij in Utrecht de informatie opmaken en dat deze de (waarderings)codering meekrijgt die wij in kunnen vullen. Die kunnen wij ook alleen maar invullen, want wij hebben contact met de informant. Die krijgt die en die waardering en wij geven dat door aan het andere korps, aan de andere regio. De andere regio neemt die waardering over - ik vind in ieder geval dat dit zo moet; dat spreken wij ook af - en deze waardering komt uiteindelijk bij de tactische recherche terecht.

De **voorzitter:**

Heeft u er kennis van dat er wel eens opwaardering heeft plaatsgevonden?

De heer **Van Steeg:**

Nee.

De **voorzitter:**

Daar heeft u geen kennis van?

De heer **Van Steeg:**

Nee.

De **voorzitter:**

Dat weet u zeker?

De heer **Van Steeg:**

Dat weet ik zeker.

De **voorzitter:**

Dit, omdat wij daar ook van gehoord hebben.

De heer **Van Steeg:**

Ja, u heeft mij dit bij een vorige gelegenheid ook gevraagd: opwaardering via het CRI of zo, of via het buitenland. Nu, dat is voor mij echt waanzin.

De **voorzitter**:

Maar u kunt zich voorstellen hoe dat werkt?

De heer **Van Steeg**:

Ik kan mij van alles voorstellen.

De **voorzitter**:

Maar u kunt zich voorstellen hoe dat werkt?

De heer **Van Steeg**:

Ik kan mij van alles voorstellen.

De **voorzitter**:

Maar kunt u zich speciaal dit voorstellen? Kan het gebeurd zijn?

De heer **Van Steeg**:

Natuurlijk kan ik mij dat voorstellen. U zegt zelf dat het gebeurd is en ik kan het mij ook voorstellen. Maar als je dat doet, ben je niet integer bezig. CID-werk is toch werk dat - dat blijkt ook wel bij deze enquête - niet getoetst kan worden. Dus je moet ervoor zorgen dat alles heel goed in elkaar zit en dat je niet voor valkuilen zorgt die er helemaal niet hoeven te zijn.

De **voorzitter**:

Dan wil ik van u horen wat de L-bocht is.

De heer **Rabbae**:

Voordat u die gaat behandelen, wil ik de heer Van Steeg een vraag stellen, voorzitter. Is het bij toepassing van de U-bocht ook mogelijk dat de CID een door haar zelf gefabriceerd bericht laat veredelen, dus via een andere CID?

De heer **Van Steeg**:

Ik begrijp dat u denkt dat de mogelijkheid bestaat dat ik collega's in het land met zoiets opzadel, dus dat ik tegen hen zeg: alsjeblieft, een hogere waardering en ik ben niet meer verantwoordelijk, maar jullie.

De heer **Rabbae**:

Nee, maar wel dat ik bijvoorbeeld als CID'er in stad X graag wil zien dat bepaalde informatie gebruikt wordt. Die informatie maak ik dan zelf, maar laat ik wel via een andere CID terugkomen als zijnde informatie van een andere CID.

De heer **Van Steeg**:

Nee. Dat kan ik toch zelf controleren. Als ik informatie opmaak of laat opmaken en die aanmerk met B3, moet die toch ook terugkomen als B3-informatie. Informatie die bij mij terugkomt heeft wel een kopje van Zaanstreek, Amsterdam, Den Bosch enzovoorts.

De **voorzitter**:

Dan nu de uitleg van de L-bocht.

De heer **Van Steeg**:

De L-bocht houdt in, dat Utrecht de informatie opmaakt. Om redenen die ik zojuist noemde, kan de informatie niet uit Utrecht komen. De informatie is bijvoorbeeld bestemd voor het korps Amsterdam. In dat geval maak je de informatie op en je vraagt of ze in Amsterdam die informatie over willen nemen op hun papier. Vervolgens geef je die aan de tactische recherche in Amsterdam. Dan heb ik niet de controle dat in dat korps dezelfde waardering aan de informatie wordt gegeven als wij er in Utrecht aan geven, maar als later dingen getoetst zouden moeten staan, staan wij voor de aangeleverde de informatie. Hierover ging de vraag van de heer Rabbae. De informatie staat dus in ons systeem als B3 aangemerkt. Als de informatie er elders als B2 uitkomt, hebben ze daar malversatie gepleegd. Maar ik heb dat nog nooit gemerkt. Laat dat duidelijk zijn.

De **voorzitter**:

U steekt af en toe twee vingers net boven de tafel. Daarmee geeft u aan: daarvoor kan ik staan de rechtszaal. Dat betekent het in feite.

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

In de processen-verbaal wordt de waardering waarover u sprak toch niet genoemd?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

En nu is het systeem toch zo, dat altijd maar n CID-chef in de rechtszaal staat. En u moet dan maar hopen dat die persoon bestand is tegen hetgeen de advocaten van de verdachte vragen.

De heer **Van Steeg**:

In principe sta ik daar zelf. Voor informatie die door mij is opgemaakt, ga ik zelf staan. Daarbij durf ik het hoofd omhoog, de rug recht en de vingers omhoog te houden. Het is mogelijk dat de waardering niet in het verbaal staat, maar ik wil er in dit verband op wijzen dat je niet een proces-verbaal opmaakt met gegevens van onbekende bron. Daarop kan geen onderzoek gestart worden.

De **voorzitter**:

Maar het systeem is, dat men u moet kunnen vertrouwen?

De heer **Van Steeg**:

Ja. Daar komt het in feite op neer. Dit is iets vreemds binnen ons rechtssysteem. Dat vind ik ook. Daarom moet de zaak gecontroleerd worden. Het moet ook mogelijk zijn dat een rechter-commissaris bijvoorbeeld zegt: mijnheer Van Steeg, u hebt wel een mooi verbaal opgemaakt, maar hoe staat alles nu op het formulier? Tot nog toe is het niet voor gekomen dat het formulier op tafel moest komen.

De **voorzitter**:

Dat heeft u nog nooit voor een rechter-commissaris of bij een rechtbank op tafel hoeven leggen?

De heer **Van Steeg**:

Nee. Ik zou het ook niet zo gauw doen.

De **voorzitter**:

U zou het niet zo gauw doen?

De heer **Van Steeg**:

Maar ik vind wel dat dit in een uiterste geval zou moeten kunnen. Dan moet ik aan kunnen tonen - en dat zal ik altijd aan kunnen tonen - dat de gegevens die op het CID-formulier staan, op dezelfde manier in het proces-verbaal zijn verwoord. Als ik met mijn vingers omhoog sta en zeg: dit is een betrouwbare informant of meestal een betrouwbare informant, dan kan ik dat ook aantonen aan de hand van het formulier dat in mijn computer zit.

De **voorzitter**:

Is het mogelijk dat met een CID-nieuwe stijl in het proces-verbaal van de CID ook staat van welke middelen men gebruik heeft gemaakt c.q hoe betrouwbaar de bron was?

De heer **Van Steeg**:

Ik weet dat er in Nederland zelfs CID'en zijn waar dat al gebeurt.

De **voorzitter**:

Maar mondjesmaat.

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Bent u daar voor?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

Daar bent u tegen. Waarom?

De heer **Van Steeg**:

Je geeft daarmee soms weer wat prijs van de afscherming.

De **voorzitter:**

En u vindt dat die er moet kunnen blijven?

De heer **Van Steeg:**

Ik vind dat die afscherming moet kunnen blijven bestaan. Als wij geen informanten meer af kunnen schermen, zullen onze informatiebronnen opdrogen. Dan is er geen CID meer. Dan zijn er de benodigde mensen niet meer. Niemand laat zich afschieten. Nu garandeert de CID de informanten dat zij beschermd worden, dat zij afgeschermd worden en dat hun identiteit niet bloot komt te liggen. Het zou dan toch te gek worden dat wij vervolgens verplicht werden om hun identiteit wel bloot te geven.

De **voorzitter:**

Maar als de rechter u daartoe zou verplichten?

De heer **Van Steeg:**

Dan doe ik het niet.

De **voorzitter:**

Doet u het niet?

De heer **Van Steeg:**

Nee.

De **voorzitter:**

Dat doet u niet?

De heer **Van Steeg:**

Nee.

De **voorzitter:**

En als daardoor de zaak stuk gaat?

De heer **Van Steeg:**

Dan gaat de zaak stuk.

De **voorzitter:**

Dat is toch eigenlijk een onmogelijke positie. Dan is de informant belangrijker dan de zaak?

De heer **Van Steeg:**

U stelt nu dat de informant belangrijker is dan de zaak.

De **voorzitter:**

Ik drijf de zaak nu natuurlijk op de spits. U zei namelijk duidelijk...

De heer **Van Steeg:**

Omdat ik hier ook duidelijk wil zijn.

De **voorzitter:**

Graag!

De heer **Van Steeg:**

Nog niet zolang geleden ben ik met collega's naar een cursus compareren geweest. Daarbij hebben wij met een spel een bepaalde situatie goed nagebootst. In die spelsituatie heb ik meegemaakt waar u op doelt, dus de rechter zei: toch moet u het zeggen. De officier vond ook dat ik het moest zeggen toen er geschorst werd.

De **voorzitter:**

Maar als de officier zegt: u moet het zeggen, dan moet u dat toch ook doen?

De heer **Van Steeg:**

Nee.

De **voorzitter:**

Dan ook niet?

De heer **Van Steeg:**

Ik zeg het dan in ieder geval niet. Ik vind dat ik het tegenover een informant die ik beloofd heb zijn identiteit niet prijs te geven, niet kan maken dat ik zijn identiteit wel prijsgeef. Dat zal ik nooit doen.

De **voorzitter:**

Maar u staat toch onder gezag van de officier. U kunt zo iets toch niet op eigen houtje beslissen.

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

Als de officier nu zegt: mijnheer Van Steeg, het spijt me wel maar u moet een nadere indicatie geven.

De heer **Van Steeg**:

Nogmaals: dat is een hypothetische situatie. Zij heeft zich nog nooit voorgedaan, behalve dan in een spelsituatie.

De **voorzitter**:

Maar u bent nu heel duidelijk. Op zichzelf is dat goed, maar is het niet zo, dat de officier het gezag over u heeft?

De heer **Van Steeg**:

Ja, de officier heeft gezag over mij.

De **voorzitter**:

Stel dat die officier zegt: u moet meer indicaties geven. Zegt u dan "nee"?

De heer **Van Steeg**:

Als ik dan vind dat de betrokken informant als het ware bloot komt te liggen en het risico groot wordt dat hij afgeschoten wordt, zal ik die niet geven. Ik wil die liquidatie niet op mijn geweten hebben. En de officier kan ernaast zitten. Hij kan wel beweren: toch moet u het zeggen, maar dan laat ik het erop aan komen. Wat mij betreft mag het dan zo zijn, dat de rechtbank zegt: gijzelen die man. Maar ik heb dan veel vertrouwen in de officier en verwacht dat hij die gijzeling niet ten uitvoer zal leggen.

De **voorzitter**:

Juist, maar dan zegt u in feite tegen die officier: je kunt op het dak gaan zitten; je zaak gaat stuk en dat zij zo. Dat is de uiterste consequentie.

De heer **Van Steeg**:

Als uiterste consequentie zou dat zo kunnen zijn.

De **voorzitter**:

En om dit te veranderen, zou de officier eerst naar uw korpschef moeten gaan met de mededeling: dat moet Van Steeg nu toch echt zeggen? Van de officier zou u het niet aannemen...

De heer **Van Steeg**:

En van de korpschef wel, denkt u?

De **voorzitter**:

Van uw korpschef wel?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

Ook niet?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Want die heeft verstand van management en u van CID-zaken.

De heer **Van Steeg**:

Precies!

De heer **Koekkoeck**:

Mijnheer Van Steeg, als ik het goed begrijp, zou u een ambtelijk bevel - daar gaat het natuurlijk om - negeren, vanwege zwaarder wegende belangen. Daar komt het eigenlijk op neer.

De heer **Van Steeg**:

Ik geloof dat ik duidelijk geweest ben. Als ik zeg dat ik het op een gijzeling aan laat komen, dan laat ik het ook op een gijzeling aan komen. Ik heb gekozen voor dit vak. Ik sta er helemaal achter. Ik vind het ook prima zoals alles nu loopt en ik weet dat dit de consequenties kunnen zijn. Maar nogmaals, zo'n uiterste geval is in de praktijk nog nooit voorgekomen en ik heb een hele hoop vertrouwen in de officier van justitie.

De heer **Koekkoek**:

Maar het gaat dan om heel zwaarwegende belangen.

De heer **Van Steeg**:

Natuurlijk. Daarom zeg ik: in al die tijd dat ik bij de CID werk, is dit nog nooit voorgekomen. Dat zegt natuurlijk wel iets. Dit betekent natuurlijk ook dat wij van tevoren ons werk goed gedaan hebben. Zo'n uiterste geval kan blijkbaar alleen maar in een spelsituatie voorkomen en niet in het echt.

De heer **Rabbae**:

Heeft u gemerkt, dat door deze afschermingsconstructie het aanbod aan informanten de laatste tijd aanzienlijk is toegenomen?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

Ik wil terugkomen op de zaken die u eventueel wel met de officier bespreekt. Eerder heeft u gezegd, dat u grensverleggend bezig bent geweest. In welke opzichten bent u dat geweest?

De heer **Van Steeg**:

In de begintijd hebben wij zonder een officier te raadplegen weleens een kledingstuk gekocht van een gestolen partij. Aan de informant werd gevraagd: kun je aan zo'n ding komen? Die zei: dat kan wel. Hij ging het kledingstuk kopen, betaalde en wij betaalden hem weer. We staken het kledingstuk bij ons en gingen vervolgens op onderzoek. We gingen na of het kledingstuk behoorde tot de partij die weg was. Nu pleeg je over dat soort zaken overleg met de officier van justitie.

De **voorzitter**:

Wat vond u nog meer grensverleggend?

De heer **Van Steeg**:

In, ik meen, 1991, kon de CID op het openbaar ministerie nog een ambtenaar aantreffen die ons bijvoorbeeld met de opschorting van een straf van dienst kon zijn. Hiervan heb ik u verslag gedaan.

De **voorzitter**:

Zonder de officier te raadplegen. Hoe vaak heeft u van die mogelijkheid gebruik gemaakt?

De heer **Van Steeg**:

Ik denk heel weinig. In een bepaalde tijd is het misschien twee keer voorgekomen.

De **voorzitter**:

Doelt u nu op opschorting van de tenuitvoerlegging van de straf?

De heer **Van Steeg**:

Het staat mij niet bij of het opschorting was, maar ik denk dat het dat in beide gevallen was.

De heer **Vos**:

Doelt u nu niet op een gratieverzoek dat door het ministerie positief gehonoreerd werd? Of ging het echt om opschorting van de straf?

De heer **Van Steeg**:

Ja, het ging om opschorting van de straf. Ik doelde niet op een gratieverzoek.

De **voorzitter**:

Valt dat niet onder het hoofdstuk "Deals met criminelen"?

De heer **Van Steeg**:

Ik denk het wel.

De **voorzitter**:

Daarvoor is dus nooit de richtlijn gevolgd van inschakeling van de hoofdofficier.

De heer **Van Steeg**:

Nee. Ik heb u eerder al schriftelijk de gang van zaken geschetst en daarbij gezegd dat de dingen in de loop der jaren zijn veranderd. Ik wil hier niet roomser zijn dan de paus, maar gewoon vertellen hoe het is gegaan. Sommige dingen zijn gegaan zoals ik aangeef, dus zonder dat de officier in de zaak werd gekend. Vervolgens is de situatie ontstaan die wij nu kennen en heeft het openbaar ministerie een meer nadrukkelijke rol. Dat is beter. Dan hebben die mensen de verantwoordelijkheid die zij behoren te hebben.

De **voorzitter**:

Komt strafopshorting nog steeds voor? Worden nog steeds methoden gebruikt om deals te sluiten.

De heer **Van Steeg**:

Strafopshorting komt nog wel voor.

De **voorzitter**:

U heeft ook gezien dat dit in Amsterdam helemaal niet voorkomt?

De heer **Van Steeg**:

Nee, ik heb het gehoord.

De **voorzitter**:

U heeft gezien dat dit hier verteld is?

De heer **Van Steeg**:

Zelf heb ik dat niet gezien, maar ik heb het vernomen.

De **voorzitter**:

Verbaasde het u?

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hoe vaak komt het nu voor dat u voor CID-informanten in samenwerking met de officier iets weet te regelen in de sfeer van de straftenuitvoerlegging?

De heer **Van Steeg**:

Heel weinig. Enkele malen, maar de keren dat het voorkomt zijn op de vingers van n hand te tellen. Ik praat nu over de laatste paar jaar.

De **voorzitter**:

Ze zijn op de vingers van n hand te tellen. Herinnert u zich nog meer grensverleggende activiteiten die u vroeger niet besprak met de officier, maar nu wel?

De heer **Van Steeg**:

Het is natuurlijk een proces geweest. Ik heb al geschetst hoe de gang van zaken is geweest. In het begin deed je heel weinig zelf of met de teamleider. Vervolgens kreeg je de situatie dat je wat met een afdelingschef besprak. Daarna besprak je meer met Van der Molen.

De **voorzitter**:

Met de CID-officier mevrouw Van der Molen.

De heer **Van Steeg**:

Ja. Het is echt iets van de laatste drie, vier jaar dat wij veel nadrukkelijker contact hebben met de officier van justitie.

De **voorzitter**:

Hoeveel informanten heeft u in het algemeen?

De heer **Van Steeg**:

Ik heb dat van de week na laten gaan. In Utrecht hebben wij op dit moment in totaal 210 informanten.

De **voorzitter**:

En hoeveel daarvan worden actief gerund?

De heer **Van Steeg**:

Dat is echt een schatting die ik moet maken; maar ik denk: 30 40%.

De **voorzitter**:

En wat is dan voor u "actief runnen"?

De heer **Van Steeg**:

Actief runnen is het zo nu en dan benaderen en sommigen frequent benaderen. Dat vind ik actief runnen.

De **voorzitter**:

Hoeveel mensen ongeveer laat u ook strafbare feiten plegen? Laat ik het precies formuleren: met hoeveel informanten spreekt u af dat zij binnen uw zaak ook eventueel strafbare feiten kunnen plegen?

De heer **Van Steeg**:

Dat kan ik niet stellen, zoals u het nu vraagt. Ik denk dat voor elke betrouwbare informant waar wij langer mee werken, een mogelijkheid kan ontstaan, gedurende de tijd dat hij bij ons ingeschreven staat, dat hij wel eens een keer een strafbaar feit zou plegen. En dan praat ik, voor alle duidelijkheid, over het plegen van strafbare feiten in de zaak waarvoor hij informeert. Want als ik de mensen die hier geweest zijn, zo nu en dan beluister, krijg ik het idee alsof het zo is dat...

De **voorzitter**:

Dat het Leger-des-Heilssoldaten zijn?

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat zijn het dus niet, maar vertelt u het eens.

De heer **Van Steeg**:

Ik zou het liefst alleen maar informanten willen hebben die, bij wijze van spreken, hoog in de boom zitten. Als mijnheer R. uit Utrecht en mijnheer Z. uit Amsterdam onze informanten zouden kunnen zijn, en mijnheer R. praat over mijnheer Z. en mijnheer Z. praat over mijnheer R., dan rollen wij twee organisaties op. Nu, prachtig toch of niet?

De **voorzitter**:

Wat voor personen zijn het, de doorsnee van uw informanten?

De heer **Van Steeg**:

Dat zijn personen die lager in organisaties of lager in het criminele milieu zitten dan deze twee heren.

De **voorzitter**:

Waarom worden zij bij u informant?

De heer **Van Steeg**:

Over het algemeen om het geld.

De **voorzitter**:

En wat nog meer?

De heer **Van Steeg**:

Concurrentiepositie, denk ik; en soms rancune. Dat zijn wel de drie hoofdzaken waarom men informatie wil verstrekken.

De **voorzitter**:

Ook uit concurrentie-overwegingen in die zin, dat men zijn eigen handel beter kan voortzetten?

De heer **Van Steeg**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Is het voor u, als rechtgeaard politieman, acceptabel dat u de ene boef zijn gang laat gaan om de ander te vangen?

De heer **Van Steeg**:

Voor mij wel, want ik noemde net het voorbeeld van R. en Z.: als die bij wijze van spreken in een concurrentiepositie zitten, zou ik het maar wat mooi vinden, als ik ze allebei kon pakken.

De **voorzitter**:

Maar dan moet u er wel twee hebben.

De heer **Van Steeg**:

Ja, dan moet ik er twee hebben.

De **voorzitter**:

Maar nu heeft u er alleen maar n.

De heer **Van Steeg**:

Dan proberen wij een tweede te krijgen.

De **voorzitter**:

Op zichzelf heeft u er dus geen bezwaar tegen dat...

De heer **Van Steeg**:

Kijk, het is natuurlijk wel zo dat, als je weet dat zo iets uit concurrentie-overwegingen gedaan wordt, je heel goed moet kijken of je verder gaat. Wij hebben nog niet zo lang geleden een dergelijke situatie gehad - daar kan ik overigens verder niet over praten, omdat de zaken nog onder de rechter zijn - waarbij wij de een oprolden en wisten dat de ander verder zou gaan.

De **voorzitter**:

Maar die ander koopt zich dan toch als het ware in?

De heer **Van Steeg**:

Ja, maar die hebben wij nu ook te pakken.

De **voorzitter**:

U bent er zeker van dat u het toch altijd goed controleert?

De heer **Van Steeg**:

Nu, altijd... Ik kan alleen praten over de zaken die nu lopen.

De **voorzitter**:

Hoever kan volgens u de criminele infiltrant gaan, opdat het nog beheersbaar is voor u?

De heer **Van Steeg**:

Daar is, denk ik, geen algemeen antwoord op te geven. Het is zo dat in ieder geval de informant heel strak onder de regie van de politie moet blijven. Als dat niet meer kan, als hij aangeeft of laat blijken dat hij niet meer onder de regie van de informatierechercheur staat, dan houdt het op. Dat is in ieder geval heel duidelijk.

De **voorzitter**:

En wanneer is hij niet meer onder regie? Is hij nog onder regie, als hij zelf het geld mag houden dat hij verdient met de activiteiten onder uw regie?

De heer **Van Steeg**:

Dat kan heel goed zijn, natuurlijk.

De **voorzitter**:

Dat kan wel? U zou dus ook vr een infiltrant kunnen zijn die zijn criminele winst kan houden?

De heer **Van Steeg**:

Daar ben ik voor, ja. Ik wil het ook wel even toelichten. Kijk, wij hebben belang bij informanten die ons veel kunnen vertellen. Als iemand onder onze regie criminele activiteiten ontplooit - met toestemming van de officier, getoetst door de CTC en alles binnen de grenzen zoals het hoort - en ons aldus informatie gaat verstrekken, dan heeft deze man een beeld op te houden binnen die criminele wereld. Als hij nu een ton zou verdienen aan een actie die hij onder regie van de politie pleegt, maar die ton hem vervolgens wordt afgenomen en in de zak van het ministerie van Justitie wordt gestopt, moet die man dan maar in zijn oude "Kadettje" - ik heb zelf een Opel-Kadett, vandaar dat ik het zo zeg - door de straten rijden en zo het beeld ophouden in die criminele organisatie, dat hij de grote jongen is? Voor mij is dat onbestaanbaar. Overigens vind ik wel dat je ernaar moet kijken hoe groot die verdienste is.

De **voorzitter**:

Een miljoen?

De heer **Van Steeg**:

Dat wordt, denk ik, te gek.

De **voorzitter**:

Twee miljoen?

De heer **Van Steeg**:

Nee, laat ik het zo zeggen; ik heb dat eerder hier ook horen zeggen. Je kunt, denk ik, niet praten over bedragen, over wat wel of niet kan. Wat ik ervan vind, is dat je moet proberen te voorkomen dat de informant door het geld dat hij eraan verdient, groter gaat groeien dan degene die je aanpakt.

De **voorzitter**:

Ja, dat zou helemaal mooi zijn, dat hij nog groter wordt dan degene die u pakt!

De heer **Van Steeg**:

Ja, maar dat kan toch de aanzet voor hem zijn; laten wij wel zijn.

De **voorzitter**:

Precies. Dus de grens ligt ongeveer bij een ton?

De heer **Van Steeg**:

Nee, ik kan en wil geen bedragen noemen. Ik kan mij voorstellen dat er meer dan een ton uitbetaald wordt.

De **voorzitter**:

Maar als u nu de commissie-De Wit neemt en kijkt naar wat de PG's officieel zeggen... U heeft misschien de brief van de procureurs-generaal gezien over gecontroleerde aflevering en mogelijke doorlevering en de verdiensten. Daarin staat: gn cent; alles inleveren bij Justitie en later zien we wel of je een beloning krijgt. U zegt daarvan: dat is onzin?

De heer **Van Steeg**:

Ik vind dat dit mensen zijn die, zeg maar, op het niveau van mijnheer Wiarda werken, en ik vind niet dat dit mensen zijn die voldoende met de mensen van de praktijk hebben gesproken en weten wat er aan de hand is. Ik kan mij niet voorstellen dat welk weldenkend mens ook in Nederland - uitgaande van de situatie zoals ik haar nu net schets, namelijk dat je informatie wilt verkrijgen, dat je een positie wilt verwerven middels een infiltrant - ervoor kiest dat vervolgens die jongen al dat geld moet afgeven, waarbij gezegd wordt: maar je krijgt wel 5000 tipgeld van het ministerie.

De **voorzitter**:

Misschien wel 50.000; misschien wel een ton.

De heer **Van Steeg**:

Ik heb die bedragen nog nooit gekregen.

De **voorzitter**:

Wat is het hoogste tipgeld dat u wel eens gekregen hebt?

De heer **Van Steeg**:

Ik heb 35.000 uitbetaald, maar dat was niet via...

De **voorzitter**:

En wat is, denkt u, het grootste bedrag dat een informant bij u wel eens verdiend heeft?

Schat u eens?

De heer **Van Steeg**:

Dat is, ten eerste, heel recent; dat is een situatie in Utrecht-stad geweest. Dat waren enkele duizenden guldens.

De **voorzitter**:

Dat is maar heel weinig.

De heer **Van Steeg**:

Ja, dat vind ik ook.

De **voorzitter**:

U heeft dus nooit zelf die grote infiltranten gehad?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

Helaas, zegt u?

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De heer **Vos**:

U beaamt dan toch een situatie, mijnheer Van Steeg, waarin de misdaad loont, een situatie waarin u in feite bepaalt in hoeverre de misdaad mag lonen, en dat kan ik moeilijk begrijpen. U zegt immers: een informant mag zijn criminele winsten behouden, maar het moet niet te veel worden. U gaat dus bepalen in hoeverre de misdaad loont. Begrijp ik dat goed of zie ik het verkeerd?

De heer **Van Steeg**:

Kijk, het is natuurlijk niet zo dat ik bepaal. Dergelijke dingen worden, uiteraard, besproken met de officier van justitie. Maar mijn mening wordt gevraagd en mijn mening is deze die ik zojuist gaf. Als u zegt: misdaad loont, dan zeg ik: dat klopt, want anders konden al die grote jongens niet in die dikke auto's rijden en pandjes hebben, en zelfs in Turkije hotels en noem maar op. Dat zou niet kunnen, als de misdaad niet loont. Dus, de misdaad loont; dat is duidelijk. De vraag is gewoon: mag de informant daar een deel van meekrijgen?

De **voorzitter**:

Nee, de vraag is toch: hoe actief mag de overheid eraan meewerken?

De heer **Van Steeg**:

In mijn beleving moet je, als het doel is de criminele organisatie plat te krijgen en weg te bepalen, die afweging maken.

De **voorzitter**:

Er is dus volgens u ook over de hele IRT-kwestie veel te veel "fuss" gemaakt?

De heer **Van Steeg**:

Ik denk het.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Van Steeg, hoe houdt u nu een informant die zijn verdienste mag houden, in de hand?

De heer **Van Steeg**:

U hebt begrepen dat het wat dat betreft in Utrecht niet in die mate voorgekomen is, dat een informant van die extreem grote bedragen heeft gekregen. Maar waarom zou een informant die in dit verband zijn verdienste heeft gehouden, niet in de hand te houden zijn? Of hij nu enkele duizenden guldens krijgt van de organisatie of van het ministerie, dat maakt in dit verband niet zoveel uit.

De heer **Koekkoek**:

Maar als het om grote bedragen gaat?

De heer **Van Steeg**:

Dan denk ik dat het wat dat betreft heel erg moeilijk is. Dan zou het zo kunnen zijn, dat je er te zijner tijd op dezelfde manier uit moet komen en moet zeggen: die mijnheer heeft toentertijd, in die actie, een ton of enkele tonnen uit de organisatie gehaald en is inmiddels uitgegroeid tot een man die het verdient om aan ons KTR gegeven te worden, om eens onder de loep genomen te worden. Nu, dan gaan wij weer ons best doen om het op die manier te bereiken. Kijk, het mag nooit een doel zijn; laat dat duidelijk zijn.

De heer **Koekkoek**:

Maar is niet het gevaar aanwezig dat zo'n informant onder regie van de politie stinkend rijk kan worden?

De heer **Van Steeg**:

Als het zo zou zijn dat het een voortdurende situatie is met n informant, die voortdurend dergelijke zaken zou kunnen plegen...

De heer **Koekkoek**:

Dat wijst u af?

De heer **Van Steeg**:

Dat wijs ik wel af; zover ga ik niet.

De **voorzitter**:

Maar u zegt niet precies waar de grens ligt; dat weet u niet?

De heer **Van Steeg**:

Dat kan ik niet zeggen. Ik denk ook dat wij ons niet moeten voorstellen, dat je dit binnen een wet of binnen kaders aan kunt geven. Maar ik denk wel dat er iemand moet zijn, die zegt: in dit geval wel en in dat geval niet.

De **voorzitter**:

Wie moet die iemand dan zijn?

De heer **Van Steeg**:

Ik denk 'n rechter, een rechter-commissaris bijvoorbeeld; in ieder geval iemand die gezag heeft in dit verband.

De **voorzitter**:

Maar die staat toch even ver af van de praktijk als mijnheer Wiarda?

De heer **Van Steeg**:

Dan zou u praten over de rechter-commissaris die wij op het moment kennen. Ik praat over het instituut rechter-commissaris, een rechter-commissaris die een andere taak zou moeten krijgen dan nu en echt een rechter van onderzoek zou zijn, die, net als mevrouw Gonzales, heel dicht bij de politie komt en vervolgens toch afstandelijk genoeg is om daar een goed oordeel over te kunnen hebben.

De heer **Koekkoek**:

U zegt ook: informant komen bij ons vanwege het geld. Maar de tipgeldregeling is toch niet zodanig dat men daarvoor informant wil worden?

De heer **Van Steeg**:

Nee, maar ik heb ook niet de illusie dat de informant op het moment dat hij door zelf te handelen meer kan verdienen, bij ons de zaak uit komt tippen. Ik denk dat hij komt, als zijn risico's bijvoorbeeld te groot worden en hij denkt: ik ga dat uittippen, want die mannen van de CID-Utrecht schermen mij lekker af en dan beurt ik toch nog tien "ruggen" (10.000).

De heer **Koekkoek**:

Maar wat bedoelde u dan, toen u zei: men doet het om het geld?

De heer **Van Steeg**:

Kijk, 10.000 is toch een aardig bedrag? Als je dat tegen de grotere jongens zegt, zullen zij zeggen: wat is dat nu, 10.000; waar kom je nu mee aan? Maar er zijn anderen die zeggen: het is toch leuk meegenomen; ik ga op vakantie.

De **voorzitter**:

Heeft u al eens "grotere jongens" getroffen die graag met u in zee wilden, maar dat u daar niet genoeg geld voor had?

De heer **Van Steeg**:

Ja. Nu, in die zin dat er wel grotere jongens zijn die zeggen: ik wil zaken met je doen en dit is globaal de informatie, maar zeg me eerst maar eens wat ik kan beuren. Maar dat kun je vaak niet zeggen en dan worden er dus geen zaken gedaan; dat gebeurt.

De heer **De Graaf**:

U kunt dat niet van tevoren zeggen, omdat de tip-, toon- en voorkoopgeldenregelingen zeggen dat u dat niet van te voren met een informant mag afspreken. Maar het is toch niet zo dat u maximaal maar 2000 of zo kunt uitbetalen, als het een gouden tip is geweest?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Er kunnen toch best heel hoge bedragen uit komen, als het nodig is?

De heer **Van Steeg**:

Ja, in moordzaken bijvoorbeeld. De affiches hangen er: 25.000 in een moordzaak.

De heer **De Graaf**:

Nee, u schetste een beetje het beeld van grote jongens die met hun criminele activiteiten tonnen kunnen verdienen, zo niet nog veel meer, waar tegenover de beloning van de zijde

van Justitie ad 8000 in geen verhouding staat. Maar zo ligt het toch niet? Er worden toch ook beloningen uitgelooft van een ton of zelfs meer?

De heer **Van Steeg**:

Dan praat u over heel grote zaken.

De heer **De Graaf**:

U had het ook over heel grote jongens.

De heer **Van Steeg**:

Ja, maar er worden in mijn beleving - Utrecht is wat dat betreft misschien in de schaduw van andere korpsen gebleven - niet van die extreem hoge bedragen uitbetaald. Een enkele keer, bij uitzondering, gebeurt het en daar hoor je, als wij RCID-dagen hebben, collega's over praten. Maar vrijwel iedereen praat erover dat de tip-, toon- en voorkoopgeldregeling een situatie inhoudt, waarin de gelden maar vrij beperkt zijn. Als u dat bijvoorbeeld ziet in verhouding tot wat verzekeringsmaatschappijen uit willen betalen...

De **voorzitter**:

10%.

De heer **Van Steeg**:

Die zeggen gewoon: 10%. En dat kunnen natuurlijk veel hogere bedragen zijn.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Van Steeg, wij hebben de pseudo-koopmethode gehad en die is over het algemeen als achterhaald verklaard, naar ik aanneem. Hoe lang geeft u nog de informanten- of de infiltratiemethode, in de toekomst, voordat die ook achterhaald geraakt?

De heer **Van Steeg**:

Als u praat over de infiltratiemethode en over de infiltratie via politiemensen, en als dat allemaal goed geregeld zou kunnen worden...

De heer **Rabbae**:

Nee, ik bedoel via criminelen.

De heer **Van Steeg**:

Via criminelen? Ik denk dat dit een mogelijkheid is, die altijd zal blijven bestaan.

De heer **Rabbae**:

Oneindig?

De heer **Van Steeg**:

Een heel eind, in ieder geval. Oneindig is ver.

De **voorzitter**:

Geeft u de voorkeur aan politie-infiltratie?

De heer **Van Steeg**:

Ik geef de voorkeur aan politie-infiltratie, maar ik heb mij weleens afgevraagd of je het politiemensen die als politieman geworven zijn, die dus niet aangenomen zijn om crimineel gedrag te vertonen, zoiets aan mag doen.

De **voorzitter**:

Want het loopt vaak slecht af.

De heer **Van Steeg**:

Nou ja, het loopt vaak slecht af... Kijk, als wij praten over pseudo-koop - dat heeft zich voorgedaan - dan is dat natuurlijk iets totaal anders. Je kunt even het milieu ingaan en contacten leggen. Vervolgens haal je het een en ander binnen. Dat is echter heel iets anders dan dat je iemand in een organisatie laat infiltreren, van huis en haard weg laat gaan en vervolgens alleen maar in het criminele milieu laat verkeren. Ik heb bijvoorbeeld gehoord dat men in het buitenland iemand enkele weken met een andere vrouw in een zomerhuisje in de bergen liet gaan leven, alleen maar om te laten blijken dat de persoon betrouwbaar was.

De **voorzitter**:

Dat doen wij toch nog niet in Nederland: iemand in een zomerhuisje in de bergen laten gaan wonen?

De heer **Van Steeg**:

Nee, maar ik zei dat dat in het buitenland gebeurde.

De **voorzitter**:

En u vindt dat je dit een politieman of -vrouw niet aan kunt doen?

De heer **Van Steeg**:

Ik vind dat je dan heel ver gaat. Mij lijkt dat voor die mensen dan het gevaar heel groot is dat ze crimineel worden. Ze gaan crimineel denken, voelen enzovoorts.

De **voorzitter**:

Heeft u dat meegemaakt?

De heer **Van Steeg**:

Wij hebben meegemaakt dat twee pseudo-kopers vanuit Utrecht geworven zijn. Via een convenant werkten we toen samen met Amsterdam.

De **voorzitter**:

In de teams die in Amsterdam zijn opgeheven?

De heer **Van Steeg**:

Ja, die zijn indertijd in Amsterdam opgeheven.

De **voorzitter**:

En wat is er misgegaan.

De heer **Van Steeg**:

Met die twee pseudo-kopers? Ik zeg niet dat er met hen iets echt mis is gegaan. Deze mensen functioneren namelijk nog wel binnen ons korps, maar als ik die mensen zie functioneren krijg ik een bepaald gevoel. Als ze horen wat ik nu zeg, zullen ze mij dat misschien kwalijk nemen, maar bij hen tref ik iets aan van normvervaging. Ik denk nu aan het mijn en dijn. Als je ruim twee jaar met grote jongens omgaat, met een blaffer op je heup loopt, dikke kettingen aan hebt, mooie horloges draagt en geld uitgeeft bij het leven, dan ga je dat toch een beetje gewoon vinden. Er moet vervolgens eerst weer wat in de bovenkamer gebeuren om weer terug te kunnen komen in de oude situatie, de situatie waarin je de boeven weer wilt vangen.

De **voorzitter**:

Wij krijgen binnenkort mijnheer Karstens hier en dan kunnen we hem dat ook vragen. Hebben wij nu genoeg psychologen en andere gogen in huis om zoiets te repareren?

De heer **Van Steeg**:

In huis sowieso niet. Ik weet zeker dat wij die niet binnen de regio Utrecht hebben. Destijds waren aan het team van Amsterdam psychologen verbonden en daar konden de mensen terecht. Ik zeg er echter iets bij. Genoemde mensen zijn in de loop van de zomer van 1989 al teruggekomen. Toen ik net bij de CID was, heb ik met deze mensen zeer intensieve gesprekken gehad en over deze dingen vragen gesteld. Daarbij bleek, dat zij aan het contact met de psychologen niet zoveel hadden. Bij die psychologen konden zij overigens wel dag en nacht terecht. Wat dat betreft was alles prima afgetimmerd, maar die twee mensen hebben wel ontzettend veel aan elkaar gehad, aan het samen spreken over dingen waarmee ze zaten. Zelfs met de begeleiders moet er een vertrouwensband zijn. Je moet je hele hebben en houden, je hele gevoelsleven bloot willen leggen in het gesprek met de begeleider, wil hij je goed kunnen begeleiden. Als die vertrouwensrelatie er niet is, mag je blij zijn als je thuis een goede vrouw hebt of als je een collega hebt die dat werk ook doet en je begrijpt, zodat je op die manier begeleiding hebt. Maar ik praat nu over de situatie van 1989 en er is daarna heel veel discussie geweest over het pseudo-koopgebeuren. Dat weet ik zeker.

De **voorzitter**:

Functioneert volgens u nu het infiltratiepolitiegebeuren goed?

De heer **Van Steeg**:

Ik heb daar niet veel zicht op.

De **voorzitter**:

Want alles in de Randstad is in feite opgeheven.

De heer **Van Steeg**:

"Amsterdam" is opgeheven. Er is het een en ander opgeheven. Dat klopt, maar er functioneert gelukkig nog wel wat.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Van Steeg, u zei dat informanten winsten zouden moeten kunnen behouden. Is de keerzijde daarvan dat u duidelijk tegen informanten zegt, dat wanneer zij zelf intern bij een criminele organisatie tegen een sanctie aanlopen en zij als het ware een boete krijgen omdat een traject mislukt of een partij drugs wordt opgepakt, zij niet bij u kunnen aankloppen? Of kan de informant dan wel bij u terugkomen en zeggen: ik doe werk voor jullie en ik wil er nu graag over praten; het gaat om een exorbitant hoog bedrag en ik kan dat niet meteen ophoesten?

De heer **Van Steeg**:

Er zijn informanten die van de organisatie wat beuren en die vervolgens naar ons komen en zeggen: het geld van de organisatie krijg ik voor mijn werk, maar nu kom ik nog bij jullie voor tipgeld. Zulke verhalen heb ik ook gehoord. Natuurlijk gebeurt dat, maar laat duidelijk zijn, dat een informant die ons informeert daardoor niet wordt gevrijwaard voor het plegen van strafbare feiten. Ik kan in dit verband een voorbeeld geven van een zaak die zich enige tijd geleden voordeed. Ik had een proces-verbaal tegen een crimineel opgemaakt. Het verbaal kwam in de stukken in en de zaak ging lopen. Op een gegeven moment was de zaak nog niet voor de rechter, maar in handen van de advocaat. De advocaat las de stukken en zag het verbaal van M. van Steeg. Dat verbaal kwam vervolgens in handen van de betrokken crimineel. Die crimineel was echter onze informant. Hij belde ons op en zei: ik heb een verhaal. Dat gebeurde op een avond. We maakten vervolgens een afspraak met de informant en ik ging samen met de runner naar hem toe. De informant stapte bij ons in de auto en zei: "Had je gedacht mij niet meer te zien?" Ik zeg: "Hoe kom je daaraan? Waar heb je het over?" Hij zegt: "Je hebt toch een verbaal tegen mij opgemaakt." Ik zeg: "Maar we hebben toch ook afspraken gemaakt. Als jij dingen doet die niet mogen, ga ik je pakken." Dat is gebeurd.

De **voorzitter**:

Hij is nog steeds informant?

De heer **Van Steeg**:

Gelukkig wel.

De **voorzitter**:

Dus hij heeft niet gezegd: dat was de deal niet.

De heer **Van Steeg**:

Nee. Hij dacht weer: we kunnen verdienen.

De **voorzitter**:

Is hij al veroordeeld?

De heer **Van Steeg**:

Nog niet.

De **voorzitter**:

Maar dat gaat zeker gebeuren?

De heer **Van Steeg**:

Dat denk ik wel.

De **voorzitter**:

En dan haalt u hem na afloop weer fluitend uit het Huis van bewaring?

De heer **Van Steeg**:

Nee dus. Ja, na afloop, als hij zijn straf uitgezeten heeft, dan wel.

De **voorzitter**:

Ja, toch?

De heer **Van Steeg**:

Natuurlijk wel.

De heer **Vos**:

Mijnheer Van Steeg, is er een relatie tussen het motief voor de informant om bij u te komen en de mate van betrouwbaarheid? Is de informant die voor de centen komt betrouwbaarder dan een informant die uit rancune komt?

De heer **Van Steeg**:

Een informant wordt betrouwbaar op grond van de informatie die hij verstrekt. Als een informant om geld komt, dus informatie verstrekt om geld te krijgen, vind ik dat goed. Als ik dat weet, kan ik er rekening mee houden. Als een informant komt vanwege rancune, is het belangrijk dat wij dat uitzoeken. Vervolgens kun je daar rekening mee houden. Als er andere redenen voor de informant zijn, moet je dat ook weten. Dat zijn belangrijke dingen.

De heer **De Graaf**:

Collega's van u in ander regio's hebben weleens tegen ons gezegd: als we weten dat een informant een pistool heeft, moet hij die inleveren. Moet dat bij u ook?

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Maar u weet toch ook, dat zodra die informant het bureau of de kroeg uit is, weer ergens een pistool aanschaft.

De heer **Van Steeg**:

Ja, dat klopt. En als we hem dan weer met een pistool zien, pakken we dat weer. De meesten zijn overigens wel zo verstandig om op het moment dat ze met ons contact hebben, dat pistool niet bij zich te hebben. Er zijn natuurlijk dommeriken.

De heer **De Graaf**:

U hebt ook collega's die zeggen: daar ga ik niet aan beginnen; als ik al begin met te zeggen dat hij zijn pistool moeten inleveren, bouw ik nooit een fatsoenlijke band met hem op, want ik weet dat hij een crimineel is en ik doe zaken met hem omdat hij crimineel is.

De heer **Van Steeg**:

Ik vind dat ze dan geen goede afspraken met hem hebben gemaakt. Als wij een informant ontmoeten, spreken wij met hem af dat hij geen strafbare feiten pleegt. Doet hij dat wel, dan is hij voor ons. Voorbeeld? Er komt een vent op het hoofdbureau van politie in Utrecht. De jongen was informant, zegt een verhaal te hebben en wil de CID spreken. Paul gaat naar beneden en hoort de informant aan. De jongen is ondertussen een beetje schizofreen, maar hij begint een verhaal te vertellen, waaruit blijkt dat hij allerlei strafbare feiten heeft gepleegd. Wat deed Paul? Hij maakte een verbaal, leverde het in bij de tactische recherche, de jongen werd gehoord en nu zit hij nog achter de dikke muren.

De **voorzitter**:

Wie is Paul?

De heer **Van Steeg**:

Een runner van mij.

De **voorzitter**:

Ik wil graag verdergaan met de zaak-R, waarin u een rol hebt gespeeld. U sprak al over R. Tijdens de behandeling bij de rechtbank verscheen in De Telegraaf het bericht dat een camera geplaatst zou zijn in een loods in Landsmeer. Over dat bericht belde de CID-officier u?

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Toen wist u waarover het ging?

De heer **Van Steeg**:

Ja, uiteraard wist ik wat er gebeurd was. Toen mevrouw Van der Molen mij belde, was voor mij duidelijk dat er iets uitgelekt was.

De **voorzitter**:

U wist dus dat er inbijkoperaties gepleegd waren?

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De voorzitter:
Toen maakte eerst een collega van u proces-verbaal op?

De heer Van Steeg:
Volgens mij gebeurde dat eerder.

De voorzitter:
Vlak na 16 februari is toch een proces-verbaal opgemaakt en gezegd dat wat in De Telegraaf stond, niet juist was?

De heer Van Steeg:
Dat zou kunnen. Dat gebeurde allemaal wel omstreeks 16 februari. Ik weet dat toen een proces-verbaal is opgemaakt. Dat is juist.

De voorzitter:
Toen mevrouw Van der Molen u belde, wist u wel waarover het ging, maar u zei dat niet.

De heer Van Steeg:
Dat is het spel dat ik toen met mevrouw Van der Molen heb gespeeld. Ik zat op cursus en moest mevrouw Van der Molen bellen. Dat deed ik en zij zei: "Mijnheer Van Steeg, er staat in de krant dat er camera's geplaatst zijn en dat er in een loods in Landsmeer is afgeluisterd."

De voorzitter:
En toen vroeg zij vervolgens: "Wat is daar aan de hand?"

De heer Van Steeg:
Nee, zij vroeg: "Is dat gebeurd." Ik zei: "Nee."

De voorzitter:
Maar u wist wel dat er inkijsoperaties gepleegd waren.

De heer Van Steeg:
Dat is juist.

De voorzitter:
En waarom heeft u dat toen niet gezegd?

De heer Van Steeg:
Omdat wij niet op de 16de februari, maar lang van tevoren het standpunt ingenomen hadden, dat wij deze inkijsoperaties niet bekend zouden maken en de gegevens binnen de CID zouden houden. Als je dat dan eenmaal besloten hebt en je wordt plotseling geconfronteerd met het feit dat die operaties wel in de openbaarheid zijn gekomen, wil je tijd inbouwen om na te gaan hoe je vervolgens met de situatie om moet gaan. Die tijd wilde ik althans graag voor mij zelf hebben.

De voorzitter:
Maar die CID-officier staat dan toch mooi in haar hemd, want die wordt toch geacht het strafvorderlijk gezag over die opsporingsmethode te kunnen uitoefenen?

De heer Van Steeg:
Ja, dat vind ik ook.

De voorzitter:
Maar toen vond u dat blijkbaar niet.

De heer Van Steeg:
Maar dat zijn dingen die op enig moment gebeuren. Van tevoren was er een heel traject geweest en plotseling ging De Telegraaf daarover publiceren.

De voorzitter:
Was dat maar nooit gebeurd, dacht u?

De heer Van Steeg:
Ja, natuurlijk.

De voorzitter:
Want dan was het nooit uitgekomen?

De heer Van Steeg:
Dan was het nooit uitgekomen.

De **voorzitter:**

En dan had u het haar nooit verteld?

De heer **Van Steeg:**

Ik denk het wel. Zoals ik al eerder zei: het is een proces waarin de CID zit. Er was toen al een beslissing genomen. Volgens mij hadden wij toen zelfs al besloten dat als wij weer zoiets zouden doen, dat wel met de officier zouden bespreken. Ik weet nog dat destijds - dat was zeker voor die datum in februari - een gesprek is geweest tussen Ton Lith en Oscar Dros en...

De **voorzitter:**

Ton Lith was toen teamleider van het IRT.

De heer **Van Steeg:**

En Oscar Dros was mijn chef. Toen is er gesproken over de vraag of de zaak wel of niet met de officier moest worden besproken. Ton Lith vertelde namelijk aan Oscar Dros - dat heb ik van hem begrepen - dat hij dat wel deed. Wij deden dat niet. We hebben daarover gediscussieerd en gezegd: eigenlijk zouden wij dat ook moeten gaan doen; dat is toch beter. Wij konden toen twee dingen doen, maar hebben er niet voor gekozen om met de officier te spreken over wat wij in het verleden hebben gedaan. Wij konden dat ook in de toekomst doen. Ik denk dat dat in de toekomst ook zeker gebeurd zou zijn.

De **voorzitter:**

Maar nu de rest van het proces. Mevrouw Van der Molen belt u op. U zegt haar niet wat er gebeurd is. Zij kan daardoor niets over de operatie tegen de zaaksofficier zeggen.

De heer **Van Steeg:**

Zij stelt mij formeel alleen maar vragen over camera's en af luisterapparatuur. Ik was blij dat zij verder geen vragen stelde. Ik zei: dat is niet gebeurd. Maar ik wist wel dat er ingekeken was.

De **voorzitter:**

Daarna is door de tactische recherche een proces-verbaal opgemaakt en daarbij is gezegd dat die inijkoperatie niet had plaatsgevonden.

De heer **Van Steeg:**

Aan de tactische recherche is de vraag gesteld of dat gebeurd was en men heeft daarvan toen een proces-verbaal opgemaakt. Veel later heb ik dat gelezen en ik dacht dat het wel klopte. Ik denk dat nu niet alleen, maar dat is gewoon zo. Het verbaal is technisch en naar waarheid opgemaakt.

De **voorzitter:**

Maar zo zet u het OM toch op het verkeerde been.

De heer **Van Steeg:**

Ik zet het OM niet op het verkeerde been.

De **voorzitter:**

Dat proces-verbaal zet het OM toch op het verkeerde been, want op het OM mag men er met zo'n verbaal toch vanuit gaan dat het niet gebeurd is?

De heer **Van Steeg:**

Dat zou u mogen verwachten, maar ook de tactische recherche heeft zich op dat moment niet gerealiseerd, dat zij - en ik meen dat het op 22 april 1992 was - wel degelijk een inijkoperatie had laten doen. Maar dat is toen niet in dat verbaal verwoord geworden door de tactische recherche. Dat is n zaak; dat is de tactische recherche. Nadat de tactische recherche die zaak op 22 april - ik ga weer even terug - had gedaan en ik daar kennis van nam, heb ik gezegd: jongens, is het wel verstandig dat jullie als tactische recherche zo'n inijkoperatie laten doen?

De **voorzitter:**

Dat is nog weer een andere zaak.

De heer **Koekkoeck:**

Mijnheer Van Steeg, wanneer hebt u vernomen van die inijkoperatie in de nacht van 23 op 24 april 1992, op verzoek van de heer Pieneman? Wanneer hebt u daarvan gehoord?

De heer **Van Steeg**:
Enkele dagen nadien, denk ik.

De heer **Vos**:
Schaamde u zich voor de inijkoperatie, mijnheer Van Steeg?

De heer **Van Steeg**:
Schamen? Nee.

De heer **Vos**:
Want dat is misschien de reden, waarom u het toen niet aan de officier verteld heeft?

De heer **Van Steeg**:
Welnee.

De heer **Vos**:
Wat is dan de reden?

De heer **Van Steeg**:
De reden was dat ik het niet bekend wil laten worden bij de criminelen.

De heer **Vos**:
Ja, maar u praat toch met de officier?

De heer **Van Steeg**:
Dat weet ik, maar toen hadden wij het standpunt - ik praat over 1992 en niet over 1995 - dat hoe kleiner de groep is waarbinnen je dat weet, hoe beter het is. En dan houdt je het binnenskamers, binnen die ene CID-kamer en de andere kamer van Dros.

De **voorzitter**:
Vond u dat de CID-officier er als het ware een soort machtiging voor had afgegeven, om haar daar niet mee lastig te vallen?

De heer **Van Steeg**:
Dan doelt u waarschijnlijk op het schrijven van...

De **voorzitter**:
Nee, ik doel nergens op. Ik vraag alleen wat u vond.

De heer **Van Steeg**:
Nee, dat vond ik niet. Zo kan ik dat zeker niet stellen.

De heer **Rabbae**:
Wat ik niet begrijp, mijnheer Van Steeg, is dat u zegt: als het niet naar buiten was gekomen, dan had ik het haar verteld. Maar u hebt het niet verteld, terwijl het juist naar buiten was gekomen. Die aanleiding was toch prachtig om dat wel te doen?

De heer **Van Steeg**:
Ja, maar ik heb het toch wel verteld. Alleen, dat is allemaal heel beroerd gegaan. Maar ik heb het op dat moment, toen zij mij de 16e of de 19e februari belde, niet verteld. Toen was er een situatie waarin ik vond dat ik rust moest nemen, in de zin van: hoe ga je dat vertellen? Voor mij was het wel duidelijk dat wij het moesten gaan vertellen. Vanaf het moment dat mevrouw Van der Molen mij belde, was het voor mij duidelijk dat zij het moest weten, natuurlijk, en dat klopt met mijn verhaal dat wij daar al discussie over hadden gehad. Maar vervolgens vond ik dat ik rust moest nemen, om te overwegen: hoe ga je daarmee om? Dat is de situatie geweest, waarom ik het op dat moment niet verteld heb, maar eerst ben gaan praten met de divisiechef van de recherche, met wie ik op dat moment in een bijeenkomst zat. Met hem heb ik het besproken en vervolgens is het met de heer Dros besproken.

De **voorzitter**:
Daarna bent u ook naar Wiarda gegaan.

De heer **Van Steeg**:
Ja, met Wiarda is het besproken. Dat is allemaal in een heel korte tijd, na het moment van bellen, gebeurd.

De **voorzitter**:
Maar het duurde ongeveer een maand, voordat de CID-officier wist wat er aan de hand was.

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hoe verklaart u achteraf dat het nog een maand heeft geduurd?

De heer **Van Steeg**:

Dat is, vind ik, haast niet uit te leggen, als ik er nu naar kijk. Ik kan het ook niet uitleggen, denk ik. Ik kan het aan het Nederlandse publiek in ieder geval niet duidelijk maken, dat het zo is gelopen. Maar het is gelopen, zoals het gelopen is en het was op het moment dat wij er met elkaar over gesproken hadden - dan praat ik over: tot en met de heer Wiarda - duidelijk dat wij het gingen vertellen. Afgesproken was dat de heer Dros en ik het samen zouden gaan vertellen. Op dat moment heb ik direct gebeld naar mevrouw Van der Molen en gezegd: we hebben te maken met een ernstige zaak, waarover ik u op korte termijn wil spreken.

De **voorzitter**:

Toen is het nog twee keer misgelopen.

De heer **Van Steeg**:

Dat is misgelopen vanwege de agenda's van de heer Dros en mevrouw Van der Molen, in die zin dat het niet ging. En uiteindelijk werd het 16 maart. Op 16 maart was mijn vrouw jarig en ik had een vrije dag genomen, maar dat was de enige mogelijkheid om met mevrouw Van der Molen te praten. Toen hebben wij dat gedaan, op die datum.

De **voorzitter**:

Heeft zij toen gezegd: maak er een proces-verbaal van?

De heer **Van Steeg**:

Ja. Nu, of zij het op dat moment direct gezegd heeft... Haar eerste woorden waren: hoe vertel ik het aan Ton Maan?

De **voorzitter**:

Daar komen wij nog over te spreken. Heeft zij u toen gevraagd om er een proces-verbaal van te maken?

De heer **Van Steeg**:

Ja, als zij het toen, op dat moment, niet gedaan heeft, heeft zij dat heel kort daarna gedaan. Maar ik denk het zeker, ja.

De **voorzitter**:

Ik heb hier het proces-verbaal van uw collega Heuff, die uiteindelijk die inijkoperatie heeft uitgevoerd: daaruit blijkt dat het pas op 2 november 1994 tot dit proces-verbaal is gekomen. Hoe komt het dat dit nog weer geduurd heeft van maart tot november?

De heer **Van Steeg**:

Dat heeft voor een deel te maken met de gebrekkige administratie die er daarvoor was bij ons, met een gebrekkige administratie in Driebergen en met de administratie die er niet meer was - zo heb ik begrepen - bij West-2, het arrestatieteam West-2 van de rijkspolitie, Amsterdam, dat de actie had uitgevoerd. Iedereen die daar betrokkenheid bij had, moest bij elkaar gebracht worden en er moest over gesproken worden, in de zin van: wat heb jij aan informatie daarover, wat hebben jullie daarvan vastgelegd en wat heeft de ander daarvan vastgelegd? Dan krijg je de situatie dat, op het moment dat mevrouw Van der Molen mij belt over de inijkoperatie in Landsmeer die uitgelekt was en wij daarover praten met verschillende betrokkenen - met runners ook, met de heer Dros, met iedereen die er maar enige betrokkenheid in had - wij tot de conclusie komen dat er nog meer inijkoperaties zijn geweest. Dan moet je weer terug, ook naar Driebergen, en zo is er heel veel heen en weer gepraat en is er heel veel tijd, veel te veel tijd, overheen gegaan.

De **voorzitter**:

Als je terugkijkt op die zaak, is het toch gek dat de tactische recherche binnen twee dagen een proces-verbaal kan produceren om te zeggen: zoals het in De Telegraaf gestaan heeft, is het niet gebeurd; en dat het ongeveer zes maanden duurt, voordat er een proces-verbaal komt dat aangeeft hoe het wel is gebeurd.

De heer **Van Steeg**:

Kijk, de tactische recherche hoefde alleen maar te vertellen over de operatie die zij hadden gedaan, want zij hadden geen wetenschap van het CID-gebeuren; en wij moesten wat dat betreft volledige opening van zaken geven - uiteraard, zou ik zeggen - van wat er bij ons gebeurd was. En nogmaals: door de gebrekkige administraties die er waren, en door het overleg dat wij daar met elkaar over gevoerd hebben... Ik heb bijvoorbeeld tegen mevrouw Van der Molen op een gegeven moment gezegd: is het noodzakelijk dat iedereen dat proces-verbaal opmaakt? Is het noodzakelijk dat n Heuff n Van Steeg een verbaal opmaken? Daar is discussie over geweest, hoe wij dat in moesten vullen. Uiteindelijk is het zo geweest dat het pas in een heel laat stadium - dan praat ik over oktober - naar voren kwam.

De **voorzitter**:

Nee, het kwam toch eerder naar voren, want u vertelt het aan Van der Molen...

De heer **Van Steeg**:

Landsmeer.

De **voorzitter**:

Nee, alles; een maand later. Of laten we zeggen: vlak voordat er uitspraak in de zaak bij de rechtbank is. Dan vertelt u, op dat moment, toch alles aan Van der Molen wat u weet?

De heer **Van Steeg**:

Dat is wat wij weten: dat wordt dan verteld.

De **voorzitter**:

U vertelt dan toch de vier zaken?

De heer **Van Steeg**:

Dan vertellen wij de vier zaken...

De **voorzitter**:

En dat is vier dagen vr de uitspraak van de rechtbank. Dan wordt er verder geen proces-verbaal meer opgemaakt en gaat mevrouw Van der Molen naar mijnheer Maan, de zaaksofficier, en die wordt daar de dag vr de uitspraak mee geconfronteerd; wij spreken daar vanmiddag nog verder met de heer Maan over. Vervolgens komt de uitspraak van de rechtbank en daarna, als de zaak bij het hof gaat lopen, komt u pas met uw processen-verbaal. Maar die processen-verbaal die bij het hof komen, kunnen het hof blijkbaar niet overtuigen, want de hele zaak wordt niet-ontvankelijk verklaard. Ik kan mij voorstellen dat u met dit arrest grote moeite had. Als dat proces-verbaal bij de rechtbank gelegen had, was het dan in de zaak R. anders afgelopen?

De heer **Van Steeg**:

Ik zou het niet weten. Het zou kunnen.

De **voorzitter**:

Of heeft u toen nog gedacht: wij redden dat wel zonder proces-verbaal?

De heer **Van Steeg**:

Nee, beslist niet. Iedereen die zou denken dat er enige opzet, enige sturing of weet ik wat zou zijn in de richting van: "Wij maken dat proces-verbaal nu nog niet op, want die lui moeten veroordeeld worden" - daarvan zeg ik: dat is niet waar. Ik zeg dit, wetende dat ik hier onder ede sta.

De **voorzitter**:

Dat neem ik graag van u aan. Maar in feite was toch de opzet deze dat u het zelfs niet aan de officier wilde vertellen: hoe kon dus de rechter daar ooit over oordelen? Wie kon het ooit toetsen?

De heer **Van Steeg**:

Natuurlijk, de rechter kon het pas toetsen, als er proces-verbaal kwam.

De **voorzitter**:

Dus, als je geen proces-verbaal hebt, kan een rechter toch niets toetsen?

De heer **Van Steeg**:

Nee, dat is juist.

De **voorzitter:**

Maar dat was toch uiteindelijk de consequentie van uw positie om te zeggen: wij vertellen dat verder aan niemand?

De heer **Van Steeg:**

Ja, het is gebleken dat dit de consequentie is. Kijk, als wij vanuit een stuk overleg, een stuk zorgvuldigheid, met z'n allen als CID besloten hebben om op grond van artikel 9 van de Opiumwet binnen te treden en de politie de bevoegdheid daartoe heeft, dan ga je binnentreden. Op dat moment hebben wij dit gedaan; en om de reden dat ik niet wil dat mijn collega's te zijner tijd een bom achter de deur vinden en de lucht in geblazen worden, wil je dat middel geheim houden.

De **voorzitter:**

Maar dan is toch de consequentie ervan dat uw hele zaak stukgaat bij het hof?

De heer **Van Steeg:**

Dat is, jammer genoeg, gebleken.

De **voorzitter:**

Maar u vindt niet dat u de rechtbank of het hof iets wilde onthouden om te toetsen?

De heer **Van Steeg:**

Nee, zeker niet. Daarom heb ik ook grote moeite met het woordje "bewust", in: bewust de rechtbank dingen onthouden. Ik heb de rechtbank bewust geen dingen onthouden.

De **voorzitter:**

Wat heeft u dan gedaan?

De heer **Van Steeg:**

Ik heb bewust gekozen voor de situatie dat ik dit opsporingsmiddel wilde behouden voor de politie. Dat is de bewuste keuze geweest.

De heer **De Graaf:**

En dus onthouden aan de rechtbank.

De heer **Van Steeg:**

Dat is de consequentie, dat ik het onthoud aan de rechtbank.

De heer **De Graaf:**

Bewust.

De heer **Van Steeg:**

Ja, u noemt dat bewust. Het doel - laat ik het dan zo stellen - is niet om de rechtbank dingen te onthouden, maar het doel is om het opsporingsmiddel te behouden.

De **voorzitter:**

Maar de consequentie is dat men het niet kan toetsen.

De heer **Van Steeg:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

U heeft ons eerder verteld dat u zeer gestoken was door de bewoordingen van het arrest van het hof. U wilt dat arrest natuurlijk accepteren - dat kan ook niet anders - maar wat steekt u daarin?

De heer **Van Steeg:**

Met name dat "bewust", en wat mij tevens stoort... Nu, dat is misschien een groot woord, maar wat ik heel jammer vind in ieder geval, is dat de zaak niet bij de Hoge Raad is gekomen, een nog hoger rechtscollege dan het gerechtshof, om, zoals je ook met andere zaken de mogelijkheid hebt om tot in laatste instantie te gaan, ook wat dit betreft via rechtspraak jurisprudentie te krijgen. Ik vind het heel jammer dat dit hier niet gebeurd is.

De **voorzitter:**

Maar u vindt dat u, bewust, niet die informatie heeft achtergehouden?

De heer **Van Steeg:**

Mm, mm.

De **voorzitter:**

En als wij het nu samenvatten: wat vindt u het wel?

De heer **Van Steeg**:

Wat ik wel vind? Nu het is gelopen, zoals het is gelopen, en er uiteindelijk een proces-verbaal is opgemaakt en ik voor het hof geweest ben en onder ede heb verteld hoe het allemaal gelopen is, vind ik dat het eigenlijk naar de Hoge Raad had gemoeten. Het opsporingsmiddel, de inijkoperatie, was toch al stuk.

De **voorzitter**:

Is dat stuk?

De heer **Van Steeg**:

Ik vind dat het stuk is. Ik zou nu in ieder geval mijn collega's, wie dan ook, niet meer durven vragen: beste jongens, willen jullie bij deze criminele organisatie, in deze omstandigheden, deze loods binnengaan om te onderzoeken, hoe of wat?

De **voorzitter**:

Maar is de consequentie van deze opvatting dat elk opsporingsmiddel dat getoetst is door een rechter, of getoetst kan worden, ook stuk is?

De heer **Van Steeg**:

Als het door de openbare rechter getoetst wordt, denk ik dat het stuk is.

De **voorzitter**:

Maar hoe moet het dan in een rechtsstaat?

De heer **Van Steeg**:

Ik denk dat er wat dat betreft een mogelijkheid moet zijn: door een rechter. Dat systeem hebben wij niet, maar ik heb daarstraks de rechter-commissaris genoemd. Ik kan mij voorstellen dat een rechter-commissaris een dergelijke functie moet gaan krijgen in ons rechtsbestel en dat hij daar een uitspraak over kan doen; en dat je, zoals bij minderjarigen, besloten rechtszittingen hebt, ook over dit soort zaken. Als wij het belangrijk vinden dat wij niet overwoekerd worden door criminele organisaties en niet geregeerd gaan worden door criminele organisaties, dan is het toch ook belangrijk dat de politie mogelijkheden en middelen heeft om ervoor te zorgen dat dit niet gebeurt?

De **voorzitter**:

Ik begrijp heel goed wat u zegt, maar in een rechtsstaat moet je toch ook een systeem hebben waarbij uiteindelijk een rechter uitmaakt of het rechtmatig is, en de verdediging de mogelijkheid moet hebben om het, voor zover mogelijk, in de openbaarheid in de beoordeling te betrekken?

De heer **Van Steeg**:

U zegt al: voor zover mogelijk. Ik denk dat het zo is, dat dit niet mogelijk is.

De **voorzitter**:

Juist.

De heer **Vos**:

Waarom kan volgens u de officier geen besluit erover nemen, mijnheer Van Steeg?
Waarom vindt u het zo noodzakelijk dat een rechter-commissaris daar een rol in vervult?
De officier behoort toch ook tot de magistratuur?

De heer **Van Steeg**:

Ik wil het graag naar een zo hoog mogelijk niveau, een zo afstandelijk en objectief mogelijk niveau heffen en daarom vind ik, dat een officier... Een officier is toch samen met mij bezig om lui achter die dikke deur te krijgen? En de rechter is er toch voor om te toetsen of wij dat goed gedaan hebben? Ik vind dat de officier nog net een niveautje te laag is.

De heer **De Graaf**:

Dan terug naar die officier. Wat ik niet helemaal in uw verhaal begrijp, is dat u de methode binnen de CID wilde houden, maar dat u wel, voordat u uiteindelijk de officier ging vertellen wat er aan de hand was, binnen uw eigen politie-organisatie, tot en met de korpschef, heeft verteld wat er aan de hand was. Dat begrijp ik niet: de korpschef, die ook niet weet wat de CID-techniek is, zo heeft u eerder in dit gesprek nog eens verklaard, mag dat eerder weten. Daarmee wordt de vraag in de beoordeling betrokken: mag de officier het eigenlijk wel weten? U zei voorts: het hoorde een beetje bij het spel dat ik met

mevrouw Van der Molen speelde. Ik begrijp er eerlijk gezegd niets van. als u iets tegen de CID-officier vertelt, liggen daarmee de gegevens toch niet op straat.

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

En deze situatie is toch dezelfde als die waarin u zoiets aan uw korpschef vertelt. Dan liggen de gegevens toch ook niet op straat.

De heer **Van Steeg**:

Wij hebben het over het incident in de zaak-R. Er lekte iets uit en op het moment dat het uitlekte, lag er iets op straat. Op dat moment is het niet meer zo belangrijk de zaak te verzwijgen voor mijn korpschef.

De heer **De Graaf**:

Maar ook niet voor de CID-officier.

De heer **Van Steeg**:

Ook niet voor de CID-officier.

De heer **De Graaf**:

Waar doet u dan benauwd over.

De heer **Van Steeg**:

Het is toch ook verteld aan die CID-officier.

De heer **De Graaf**:

Op 16 of 17 februari belt mevrouw Van der Molen u op met de vraag: klopt het bericht in de Telegraaf? U antwoordt letterlijk: "Nee, dat klopt niet." Maar u vertelt niet wat er wel aan de hand is.

De heer **Van Steeg**:

Nee, en ook niet tegen de hoofdcommissaris.

De heer **De Graaf**:

U zegt dat u niet de waarheid sprak. Ondertussen onthield u de CID-officier relevante informatie waarover u in de komende maand met allerlei politiecollega's wel ging praten. Dat begrijp ik niet.

De heer **Van Steeg**:

Niet in de komende maand, maar in de komende dagen. Dat is een kwestie van twee dagen geweest. Toen hebben wij gesproken met Deelman met Dros met Wiarda. Vanaf het eerste moment hadden allen die erbij betrokken waren de intentie om tegen mevrouw Van der Molen te gaan vertellen wat er was gebeurd. Alleen is er toen sprake geweest van zorgvuldigheid en overweging. De vraag was: hoe gaan we dat vertellen en wie gaat dat vertellen. Dat het zo verschrikkelijk lang geduurd heeft, dat het een maand geduurd heeft voordat zij het daadwerkelijk hoorde, dat...

De heer **De Graaf**:

Dat waren de agenda's. Mij gaat het om het moment waarop mevrouw Van der Molen u vroeg: is dat bericht in De Telegraaf juist? Waarom heeft u toen niet gezegd: nee, dat is niet juist, wij hebben wat anders gedaan?

De heer **Van Steeg**:

Omdat ik rust wilde nemen om het besluit dat wij met alle zorgvuldigheid een jaar eerder hadden genomen, te toetsen, te bespreken met mijn, inmiddels gewezen, afdelingschef de heer Dros en met Deelman en vervolgens met Wiarda. Mijn inschatting was ook, dat als dit soort dingen in de openbaarheid kwamen, dat niet buiten een korpschef om zou kunnen. Misschien heb ik daarin ook wel gestuurd.

De heer **De Graaf**:

Maar openbaarheid is toch wat anders dan de CID-officier.

De heer **Van Steeg**:

Natuurlijk. Maar u doet nu alsof ik voor de CID-officier iets wilde verzwijgen. Ik heb de zaak geen moment voor de CID-officier willen verzwijgen.

De heer **De Graaf**:

U zei dat u een jaar eerder binnen de CID zeer zorgvuldig overleg had gevoerd en daarna besloten had dat niemand het zou weten, dus ook de CID-officier niet.

De heer **Van Steeg**:

Dat klopt.

De heer **De Graaf**:

Met alle respect, maar neutraal gezien is dat verzwijgen. Men heeft dus iets niet tegen de CID-officier gezegd.

De heer **Van Steeg**:

Dat klopt, maar dan praten we over de situatie van een jaar eerder. Een mooie kreet is: voortschrijdend inzicht. Dat voortschrijdend inzicht heeft geleerd dat wij het op een later moment wel zouden zeggen. Op het moment dat de zaak uitlekte, hebben we dat ook gedaan. Ik heb ook gezegd, dat als de zaak niet uitgelekt was, wij zeker in de toekomst erover gesproken hadden.

De heer **De Graaf**:

Als mevrouw Van der Molen u had gevraagd wat er wel was gebeurd. Had u dan ook geantwoord: dat kan ik niet zeggen?

De heer **Van Steeg**:

Ik zou tegen haar niet liegen. Als zij mij had gevraagd of men wel binnen was geweest, had ik, denk ik, meteen "ja" gezegd.

De **voorzitter**:

Dan was er misschien een boel ellende voorkomen.

De heer **Van Steeg**:

Ik denk het.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Van Steeg, u zei zojuist: het paste bij het spel met mevrouw Van der Molen. Welk spel speelde u met haar? Of: welk zij met u?

De heer **Van Steeg**:

U doet het nu voorkomen alsof er spelletjes gespeeld werden.

De heer **Rabbae**:

Dat woord heeft u zelf gebruikt. Dat heb ik niet bedacht.

De heer **Van Steeg**:

Ja, maar zoals u het nu zegt, lijkt het erop, dat voortdurend spelletjes gespeeld werden. Laat ik het zo zeggen: mensen bespelen elkaar, altijd. In dat verband geldt ook dat mevrouw Van der Molen mij bespeelt en ik haar. Alleen in dat kader wil ik mijn opmerking plaatsen. Men moet niet denken dat wij geheimzinnig spelletjes willen spelen of iets achter willen houden. Dat is zeker niet het geval in de situatie die inmiddels is ontstaan.

De heer **Rabbae**:

Maar bespelen houdt toch enigszins in: elkaar manipuleren. Het behoorde toch bij haar rol dat zij u in deze kwestie om informatie vroeg. Ik begrijp niet dat u dat als bespelen ziet.

De heer **Van Steeg**:

Wat zie ik volgens u als bespelen?

De heer **Rabbae**:

Als mevrouw Van der Molen naar aanleiding van een publikatie in De Telegraaf om informatie vraagt, is er toch geen sprake van dat zij u bespeelt.

De heer **Van Steeg**:

Nee, ik denk het niet.

De heer **Rabbae**:

Maar waar haalt u dan dat woord "bespelen" vandaan? Kunt u dat uitleggen?

De heer **Van Steeg**:

Misschien is dat een verkeerde uitdrukking van mij geweest. Ik voel het niet zo aan, dat ik constant een spel met haar speel, want het lijkt er nu op dat het in die richting gaat. Maar het is meer in de richting van: mensen bespelen elkaar. Dat is de situatie waarin, als

mevrouw Van der Molen mij zo concreet vraagt van "dat en dat", ik het spel speel door te zeggen: dat klopt dus niet.

De heer **Rouvoet**:

Alles overziende en gesteld dat het zo zou zijn dat het CID-werk uiteindelijk door een rechter, besloten, getoetst zou kunnen worden, zou u, in die constructie, überhaupt nog behoefte hebben aan apart een CID-officier of zegt u dat, wat u betreft, die functie dan geschrapt kan worden?

De heer **Van Steeg**:

Ik denk dat de CID-officier altijd noodzakelijk zal blijven, omdat dit toch een sparring-partner zal moeten zijn, bij wie ik kan toetsen, alvorens de zaken bij zo'n besloten rechtbank zouden kunnen komen. Het bestaan van een CID-officier is in mijn beleving een zeer druk bestaan en ik zie niet in dat al de zaken die nu met de CID-officier besproken worden, bij een besloten rechtbank besproken zouden kunnen worden. Dat lijkt me, qua capaciteit, heel moeilijk.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Steeg, ik zou kort nog willen spreken over een zaak die ook in de kranten heeft gestaan: verbindingen met het particuliere recherchebureau in Utrecht, KURAS. Dit ook, omdat de heer Wiarda mij persoonlijk gevraagd heeft dit vooral goed uit te zoeken. Ik weet niet of dat al gelukt is, maar dit ter zijde. Bij het recherchebureau KURAS werken oud-politiemensen uit Utrecht en dit recherchebureau is ook ingeschreven als contact van de CID. Zeg ik dat zo goed?

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

En daar heeft ook informatie-uitwisseling plaatsgevonden?

De heer **Van Steeg**:

Er is informatie gekomen, vanuit KURAS naar ons, en er is uit het rijksrecherche-onderzoek dat er is geweest, gebleken dat er vanuit de CID-Utrecht n collega is geweest die eenmaal een informatie heeft verstrekt aan leden van KURAS. Dat is de feitelijke situatie.

De **voorzitter**:

Vanuit de CID nmaal; maar vanuit de politie meermalen?

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

En is die informatie vanuit de politie ook via de CID gegaan?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat weet u zeker?

De heer **Van Steeg**:

Dan denk ik, dat ik het zou moeten weten. Het is niet zo dat collega's van de uniformdienst of van welke andere dienst ook eerst bij ons komen en vragen: kunnen wij die en die informatie verstrekken aan KURAS?

De **voorzitter**:

Hoe bereikt zo'n bedrijf van oud-politiemensen nu een positie, dat men toch vrij gemakkelijk ook afgeschermd informatie uit het politiekorps kan betrekken?

De heer **Van Steeg**:

Ik denk dat dit te maken heeft met de situatie dat deze mensen hun contacten hebben vanaf het moment dat zij bij de politie weggingen. Overigens heeft n van de leden van KURAS mij op een gegeven moment benaderd en gevraagd: Meindert, ik denk dat wij goed zaken kunnen doen. Ik zei: dat zou kunnen; vertel eens? Hij zei: ik wil graag een afspraak met je maken. Ik zei: dat kan, maandag op het bureau. Dus, een afspraak gemaakt en hij komt op het bureau; zaken doorgesproken en zijn beeld gevraagd van wat hij dan dacht dat er was

te doen. En dan geeft hij een globaal beeld, van: wij zijn nog met recherche-onderzoeken bezig en jullie zijn met dit soort werk bezig; wij hebben raakvlakken en daar waar er misschien mogelijkheden zijn, zouden wij wat voor elkaar kunnen betekenen. Toen heb ik heel uitdrukkelijk tegen hem gezegd: beste jongen, ik ben bij de politie en jij niet meer; als jij informatie wilt verstrekken aan ons, dan kan dat; ik heb er twee runners voor aangewezen - dan praat ik nog over mijn tijd bij de gemeentepolitie Utrecht - en met hen zouden de mensen van KURAS contact kunnen hebben. Ik dacht het een mededirectielid was - maar dat was volgens mij toch niet het geval - en die zou dat binnen de directie van KURAS ter kennis brengen en vervolgens zou het zo zijn, dat op deze manier gehandeld zou worden. Dat is althans mijn insteek geweest: dat op deze manier gehandeld zou moeten worden.

De voorzitter:

Het was toch ook omdat, bij het afscheid van de betrokken functionarissen van de politie, de heer Wiarda heeft gezegd: zoek maar iemand bij de CID om je contact op te zetten?

De heer Van Steeg:

Ik moet u zeggen dat, toen ik bij de CID kwam en de mensen van KURAS nog maar vrij kort weg waren bij de politie Utrecht, ik van mijn voorganger heb vernomen dat er een gesprek was geweest tussen Wiarda en de afscheidnemende leden van KURAS en dat het inderdaad zo zou zijn dat, als er over informatie gesproken werd, dit via de CID in Utrecht moest.

De voorzitter:

Ik heb ergens gelezen, dat er 33 contacten zijn geweest tussen CID-runners en KURAS. Zegt u dat er 32 keer sprake was van eenrichtingsverkeer?

De heer Van Steeg:

Ik denk grotendeels eenrichtingsverkeer.

De voorzitter:

Grotendeels?

De heer Van Steeg:

Er is wel een keer een vraag gesteld, zoals aan andere contacten ook wel een vraag gesteld is. Als er een opsporingsonderzoek is en ik wil van mijnheer X weten hoe het met mijnheer Y zit, dan kan ik daarvoor mijnheer X benaderen. Zo was het ook in de KURAS-zaak. Grotendeels ging het hier echter om contacten van KURAS naar ons.

De voorzitter:

Maar is dit nu een voorbeeld en geeft dit aan hoe een old-boys-netwerk in de praktijk werkt en hoe particuliere recherchebureaus in de praktijk aan hun extra informatie komen? Of is het meer dan dat?

De heer Van Steeg:

Ik denk dat dit er een voorbeeld van is.

De voorzitter:

En u vindt daar eigenlijk niets onrechtmatigs aan?

De heer Van Steeg:

Ik vind het onrechtmatig dat door de politie informatie verstrekt wordt aan, in dit geval, de leden van KURAS, maar ik vind het niet onrechtmatig als wij informatie vragen of informatie krijgen van bijvoorbeeld KURAS.

De voorzitter:

Nu zegt blijkbaar de leider van KURAS: zo is het helemaal niet; wij hebben duidelijk een ruilhandel met de dames en heren van de politie in Utrecht opgezet.

De heer Van Steeg:

Ik nodig ze uit om op deze stoel te gaan zitten en dat onder ede te verklaren.

De voorzitter:

Dus u zegt: slechts n keer is er werkelijk CID-informatie uit de CID-bak gegaan en er is meerdere keren gesproken?

De heer Van Steeg:

Ik weet maar van n keer. Dat was overigens geen CID-informatie maar het waren HKS-gegevens.

De voorzitter:

U wt maar van n keer.

De heer Van Steeg:

En daarbij gaat het om het geval dat bij het onderzoek van de rijksrecherche naar voren is gekomen. Ik kan mij moeilijk voorstellen dat er meer gevallen zijn na alles wat wij intern hebben gedaan. Vorig jaar december heeft de divisiechef recherche alle mensen van de CID-Utrecht bij elkaar geroepen en gevraagd: welke contacten hebben jullie? Al die contacten zijn dezelfde dag op papier gezet en die heb ik samengevoegd tot een rapport en dat is ter beschikking gesteld. In dat rapport staat ook het cijfer 33.

De voorzitter:

Zegt u in feite dat de hoofdcommissaris zelf voor de gang van zaken de basis heeft gelegd en dat dit een normale situatie is die men ook bij andere korpsen kan aantreffen? Misschien vindt u dat hier de zaak een beetje uit de hand is gelopen.

De heer Van Steeg:

Ik kan mij moeilijk voorstellen dat de heer Wiarda toentertijd bedoeld heeft te zeggen dat informatie verstrekt kon worden. Ik kan mij wel voorstellen dat er vragen gesteld zouden kunnen worden die met "ja" of "nee" beantwoord moesten worden. Hierover is er inmiddels een publikatie geweest.

De voorzitter:

Dat wel.

De heer Van Steeg:

Daar kan ik mij iets bij voorstellen, maar laat de heer Wiarda deze vraag zelf maar beantwoorden.

De voorzitter:

En welke informatie zou volgens u met een particulier recherchebureau uitgewisseld kunnen worden?

De heer Van Steeg:

Ik kan mij niet voorstellen dat informatie uitgewisseld wordt. Ik bedoel: ik kan mij wel voorstellen dat er uitgewisseld wordt, maar wij hebben dat niet gedaan.

De voorzitter:

Maar u sprak over het antwoorden met "ja" of "nee". Heeft u dat ook niet gedaan?

De heer Van Steeg:

Nee, voor zover ik weet niet. Zulk soort dingen sluit ik echter niet uit.

De voorzitter:

Komt hij voor, ja of nee?

De heer Van Steeg:

Bijvoorbeeld. Of: staat hij als gevaarlijk bekend, ja of nee?

De voorzitter:

Dan gaat het toch om meer dingen en is er niet meer sprake van die ene keer.

De heer Van Steeg:

Ja, ik kan mij voorstellen dat zoiets gebeurt, maar ik wijs erop dat er bij ons onderzoeken zijn geweest en er met de betrokken mensen is gesproken. Die mensen hebben allemaal de ambtseid afgelegd en tegen hen is heel nadrukkelijk gezegd: als het uitkomt, is het voor jullie gebeurd, dan gaan jullie weg bij de politie. Ik kan mij dan niet voorstellen dat, gelet op deze sessies en de zorgvuldige insteek van onze korpsleiding inzake KURAS, alsnog dingen boven water komen. Maar ik hoop dat de tijd zal leren hoe alles zit. Ik hoop dat wat dat betreft KURAS zijn woorden gestand zal doen en dat in de openbaarheid zal komen wat wel gebeurd is. Ik blijf namelijk ook zeggen: als iemand hierbij te ver is gegaan, moeten zij daar de consequenties van aanvaarden.

De voorzitter:

Het ging dus om het "ja" of "nee" zeggen op vragen als: komt hij voor op een antecedentenlijst en is hij wel of niet gevaarlijk. Vindt u dat zo iets moet kunnen?

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

U vindt van wel.

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Heeft u meer recherchebureaus als contact of informant ingeschreven?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

Heeft u meer mensen van recherchebureaus als informant of contact ingeschreven?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

Medewerkers?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

Oud-politiemensen?

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Waar zijn die dan werkzaam?

De heer **Van Steeg**:

Bankinstellingen, bijvoorbeeld.

De **voorzitter**:

Die heeft u wel. Vanwege het vragen ook van bankinformatie?

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Verzekeringsmaatschappijen: politiemensen? In welke takken heeft u ze zitten?

De heer **Van Steeg**:

Wat betreft verzekeringsmaatschappijen zijn er, denk ik, ook wel politiemensen bij.

De **voorzitter**:

In welke bedrijfstakken nog meer?

De heer **Van Steeg**:

Autoverhuurbedrijven.

De **voorzitter**:

Ook oud-politiemensen?

De heer **Van Steeg**:

Nee, dat weer niet, denk ik.

De **voorzitter**:

Heeft u op dit moment nog politiemensen uit andere regio's als informant ingeschreven?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

Of runners uit andere regio's?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De **voorzitter**:

Vroeger is dat wel gebeurd?

De heer **Van Steeg**:
Ja.

De **voorzitter**:
Wij hebben het daar gisteren ook over gehad: op een bepaald moment is dat heel erg misgelopen.

De heer **Van Steeg**:
Ja, ik begrijp waar u op doelt.

De **voorzitter**:
Een informant die u uit Dordrecht aangeleverd krijgt, maar waarvan u in feite niet weet, hoe die gerund wordt.

De heer **Van Steeg**:
Ja, waar ik zelf in ieder geval geen verantwoordelijkheid voor kon dragen. Het runnen van informanten gaat in grote lijnen, zo denk ik, in CID-Nederland op dezelfde manier, maar ook ik heb er natuurlijk geen direct zicht op gehad, hoe een betrokken informant vanuit een andere regio gerund is. Het is wel zo dat je daar uitdrukkelijk over praat: over de betrouwbaarheid van een informant, hoe lang ze hem al kennen en dat soort dingen. Daar praat je over op het moment dat je gebruik maakt van de informatie die afkomstig is van een andere regio.

De **voorzitter**:
Nu hebben wij het gisteren met de heer Dros ook gehad over een convenant dat daarover is afgesloten. Daarin stond dat de heer Dros mevrouw Van der Molen zou informeren. Is dat gebeurd?

De heer **Van Steeg**:
Volgens mij wel.

De **voorzitter**:
Wanneer is dat dan gebeurd?

De heer **Van Steeg**:
Heel snel nadat dat convenant is afgesloten. Misschien zelfs wel vr die tijd, in de besprekingen.

De **voorzitter**:
Dat moeten wij haar dan nog vragen, want als op een bepaald moment blijkt dat in een zaak de informant bij u verdachte dreigt te worden, dan heeft zij er daarvoor niet van gehoord.

De heer **Van Steeg**:
Op het moment dat de informant verdachte werd, heeft zij er niet van gehoord?

De **voorzitter**:
Nee.

De heer **Van Steeg**:
Ik denk het wel. Ik denk dat zij er wel degelijk van gehoord heeft. Zij heeft meegedaan in besprekingen daarover.

De **voorzitter**:
Nu, dat zullen we haar vragen.

De heer **Van Steeg**:
Ik zou er misschien nog wat meer duidelijkheid over kunnen geven, want wij hebben bij elkaar gezeten: n met de betrokken CID-runners uit de andere regio, n met de betrokken CID-chef uit de andere regio, n met de heer Dros en mijn persoontje, en daar was zij bij.

De **voorzitter**:
Nu, dan zullen wij het haar nog eens vragen. Nog n vraag over het bedrijf KURAS. Heeft KURAS wel eens informanten gescreend voor de CID?

De heer **Van Steeg**:
Of KURAS informanten gescreend heeft voor de CID, dus dat wij aan KURAS...

De **voorzitter**:

...vragen: kennen jullie die man?

De heer **Van Steeg**:

Nee.

De heer **Rabbae**:

Nog even terug naar de zaak R. U zei: ik vind het jammer dat het niet naar de Hoge Raad gegaan is. Ik neem aan dat u enige hoop hebt, dat de Hoge Raad deze zaak anders zou beoordelen dan het hof. Waar baseert u deze hoop op?

De heer **Van Steeg**:

Op uitspraken die er inmiddels in andere zaken zijn geweest en op mijn rotsvaste overtuiging dat, als je op grond van de Opiumwet binnentreedt, het best eens zo zou kunnen zijn, met de huidige stand van zaken, dat de Hoge Raad er anders over oordeelt. En zou hij er niet anders over oordelen, dan is dat ook winst, vind ik; dan hebben wij het tot in het hoogste rechtscollege uitgezocht.

De **voorzitter**:

Op welke andere uitspraken doelt u?

De heer **Van Steeg**:

Dan zou er een uitspraak kunnen komen, dat het openbaar ministerie wel...

De **voorzitter**:

Nee, u zegt dat er andere rechterlijke uitspraken zijn geweest.

De heer **Van Steeg**:

Ja, de zaak Z. is geweest.

De **voorzitter**:

Het arrest van het hof in de zaak Z., bedoelt u?

De heer **Van Steeg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Steeg, dank u wel. Sluiting 11.50 uur

**Openbaar verhoor enquêtecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 34**

29 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquêtecommissie opsporingsmethoden op vrijdag 29 september 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt drs. N.H.E. van Helten

Aanvang 12.15 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquêtecommissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer N.H.E. van Helten, geboren 6 maart 1941 te Rotterdam. Mijnheer Van Helten, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Van Helten:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Van Helten, u bent directeur Democratische rechtsorde van de Binnenlandse veiligheidsdienst, maar u bent afkomstig van de politie. Wij willen met u spreken over de raakvlakken tussen het werk van politie en justitie en het werk van de BVD, vooral waar het gaat om verbindingen die te maken hebben met zwaar georganiseerde criminaliteit. Kunt u mij zeggen hoeveel directeuren u als directeur van de Democratische rechtsorde binnen de organisatie van de BVD nog boven u heeft?

De heer Van Helten:

Boven mij heb ik het hoofd van de dienst en naast mij heb ik er nog vijf.

De voorzitter:

En de heer Kievits is, als waarnemend hoofd...?

De heer Van Helten:

Nu degene aan wie ik rapporteer.

De voorzitter:

En dat wordt dus de heer Buis?

De heer Van Helten:

Juist.

De voorzitter:

U bent begonnen in 1962 bij de gemeentepolitie te Rotterdam als inspecteur. U heeft gewerkt bij de Directie politie van het ministerie van Binnenlandse Zaken. U was zeven jaar korpschef van de gemeentepolitie te Leeuwarden.

De heer Van Helten:

Ja.

De voorzitter:

Voelt u zich op dit moment nog steeds politieman?

De heer Van Helten:

Nee, ik ben duidelijk een ex-politieman.

De voorzitter:

U bent nu veiligheidsman?

De heer Van Helten:

Ja, juist.

De **voorzitter:**

Is de overgang groot om als hoofdcommissaris van politie bij de BVD te gaan werken?

De heer **Van Helten:**

Ten dele wel omdat de organisatie heel anders is. Anderzijds niet omdat je leiding geeft aan een operationele dienst en daar kom je heel veel vergelijkbare vraagstukken tegen.

De **voorzitter:**

Waar geeft u op dit moment precies leiding aan en hoeveel personen zijn dat binnen de organisatie? Hoeveel andere directeuren zijn er? U heeft al een aantal genoemd maar wat doen zijn en wat doet u?

De heer **Van Helten:**

Ik loop ze even op volgorde van nummer langs. De eerste directie is de stafdirectie die onder leiding staat van het plaatsvervangend hoofd van de dienst. Daarin zitten juridische zaken, in- en externe betrekkingen, strategie, planning en controle. Dat soort zaken: in deze directie zit ook het dienstleidingsecretariaat. Het is een kleine stafdirectie van een man of twintig. De tweede directie, waar ik leiding aan geef, is de Directie democratische rechtsorde. Dat is een van de zogenaamde primaire directies waar het operationele werk plaatsvindt. Daar werken zo'n 120 mensen maar dat aantal varieert een beetje; ten dele zijn het ook parttimers. De derde directie is de Directie staatsveiligheid die ongeveer even groot is. De vierde is de Directie maatschappelijke en economische betrekkingen die wat kleiner is: in de orde van grootte van ruim 80 mensen. De vijfde directie doet de operationele informatievergaring en is weer wat groter: in de buurt van 120 mensen. Directie zes is de managementondersteunende directie - daar zitten de beheersdingen in - en die is ook ongeveer in die orde van grootte.

De **voorzitter:**

Als ik het goed begrijp zijn er drie operationele directies?

De heer **Van Helten:**

Er zijn drie primaire directies en een vierde directie, namelijk Directie vijf, houdt zich ook met operaties bezig maar zij doet dat hoofdzakelijk ter ondersteuning van de drie primaire directies.

De **voorzitter:**

Wat is het onderscheid tussen staatsveiligheid en democratische rechtsorde?

De heer **Van Helten:**

Dat is niet eenvoudig te geven. Het zijn de termen uit de wet die zijn gekozen om de drie operationele directies naam te geven. Ik kan het in het algemeen aanduiden. De Directie democratische rechtsorde bemoeit zich met zaken die te maken hebben met bijvoorbeeld traditioneel terrorisme en gewelddadig activisme. De Directie Staatsveiligheid bemoeit zich met inbreuken vanuit het buitenland op de belangen van onze staat.

De **voorzitter:**

Dat zijn dus meer de mensen die zich met spionnen en dergelijke bezighouden?

De heer **Van Helten:**

Inderdaad. De Directie maatschappelijke en economische betrekkingen houdt zich bezig met non-proliferatie, economische veiligheidsbelangen en dergelijke.

De **voorzitter:**

Proliferatie? U bedoelt nucleaire proliferatie?

De heer **Van Helten:**

En chemische en bacteriologische wapens.

De **voorzitter:**

Dat zijn ook de mensen die zich eventueel bezighouden met mogelijke smokkel van nucleair materiaal?

De heer **Van Helten:**

Ja.

De **voorzitter:**

Wij wilden het, zoals ik al zei, vooral hebben over de BVD en de zwaar georganiseerde criminaliteit, de samenwerking met de politie maar ook de methodieken die u gebruikt. De heer Rabbae zal nu verder gaan.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Van Helten, u bent directeur democratische rechtsorde. Is democratische rechtsorde hetzelfde als rechtsstaat of ziet u daar enig verschil tussen?

De heer **Van Helten**:

Het is een vrij algemeen begrip. Bij het verdedigen van de belangen van de staat - dat zal in principe de Directie staatsveiligheid doen - zijn ook de belangen van deze rechtsstaat in het geding. Er zijn tussen de directies ook overlappingen maar bij de democratische rechtsorde moet u meer denken aan de aantasting van grondrechten, fundamentele rechten van mensen, op uiteenlopende manieren. In mijn directie zit, mede om die reden, bijvoorbeeld ook een onderwerp als informatiebeveiliging. Wanneer immers ten onrechte informatie wordt aangeboord door mensen die daartoe niet bevoegd zijn, dan kan dat een aantasting betekenen van de democratische rechtsorde.

De heer **Rabbae**:

Dat is duidelijk. Wat verstaat u als BVD-man onder zwaar georganiseerde criminaliteit?

De heer **Van Helten**:

Ik kan het moeilijk uitleggen wat ik er precies onder versta. Het is een verschijnsel waar iedereen over spreekt en daarbij worden dat soort termen gebruikt. Voor ons werkt het begrip georganiseerde criminaliteit niet als een onderscheidend criterium. Daar kunnen we moeilijk wat mee doen. Maar de verschijnselen die zo genoemd worden, overlappen wel degelijk ook het werk van de BVD. Maar wij kijken niet naar verschijnselen omdat ze op misdrijven uitkomen of omdat ze dat zijn, of dat de misdrijven in georganiseerd verband plaatsvinden, wij kijken naar groeperingen of personen die vanuit hun activiteiten of bedoelingen een ernstig risico voor de democratische rechtsorde, staatsveiligheid en dergelijke betekenen.

De heer **Rabbae**:

U kijkt niet naar de misdrijven maar ik neem aan, dat u wel kijkt naar de ernst en de omvang van de georganiseerde criminaliteit met het oog op uw taakstelling als BVD?

De heer **Van Helten**:

Vanuit de wettelijke taakstelling van de dienst kijkt de dienst naar groeperingen die door hun activiteiten - dat kunnen criminele activiteiten zijn - een ernstig gevaar vormen voor de belangen die wij te beschermen hebben.

De heer **Rabbae**:

Wat is uw dreigingsbeeld van de zwaar georganiseerde criminaliteit? Hoe bedreigend is het voor u?

De heer **Van Helten**:

Ik denk dat wij ons terdege zorgen hebben te maken over de ontwikkelingen, zeker gezien de ervaringen in het buitenland. Op dit moment is er in onze dienst niet een zodanig dreigingsbeeld dat wij het verschijnsel georganiseerde criminaliteit op zichzelf een direct risico achten voor de belangen die ik zojuist heb genoemd.

De heer **Rabbae**:

Waarop baseert u dit oordeel over de georganiseerde criminaliteit?

De heer **Van Helten**:

Op de analyses van de gegevens die wij zelf hebben, de gegevens van onze zusterdiensten uit het buitenland en de gegevens van bestuur, justitie en politie die wij ook krijgen.

De heer **Rabbae**:

Op grond van beide bronnen, de politiedossiers hier als wel de informatie van zusterdiensten, komt u tot een eigen analyse van de georganiseerde criminaliteit?

De heer **Van Helten**:

Ja. Voor de volledigheid wil ik nog zeggen, dat wij geen analyses maken die specifiek gericht zijn op georganiseerde criminaliteit als verschijnsel. Wij maken analyses van de

risico's die er in dit land bestaan of die van buiten komen, op onze democratische rechtsorde en staatsveiligheid. Dat is een andere invalshoek. Dat betekent dat een deel van wat wij gemakshalve georganiseerde criminaliteit noemen, niet specifiek onze belangstelling heeft.

De heer **De Graaf**:

U zegt dat u een beeld heeft van de georganiseerde criminaliteit op basis van uw eigen informatie, zusterdiensten en datgene wat politie en justitie aanleveren. U heeft daar een kwalificatie voor die niet zodanig ernstig is dat, enzovoorts. Is dat beeld voldoende?

De heer **Van Helten**:

Het is niet voldoende om een categorische uitspraak te doen die luidt: de georganiseerde criminaliteit in Nederland ziet er volgens de BVD zo uit.

De heer **De Graaf**:

Nee, maar u doet wel de uitspraak dat de georganiseerde criminaliteit als verschijnsel niet zodanig ernstig is dat het een inbreuk pleegt op de democratische rechtsorde.

De heer **Van Helten**:

Niet direct. Het kan wel degelijk een inbreuk maken op de belangen die wij hebben.

De heer **De Graaf**:

Dat is het verschijnsel "kan", maar u zegt: nu niet. Waar baseert u dat op?

De heer **Van Helten**:

Op wat ik zojuist heb gezegd.

De heer **De Graaf**:

Is dat dan voldoende om dat oordeel te rechtvaardigen?

De heer **Van Helten**:

Ik kan niet categorisch zeggen dat er geen enkele dreiging is, ik kan alleen maar zeggen dat ik die concrete dreiging op dit moment niet zie.

De heer **De Graaf**:

De vraag die daarop volgt is: wat zou die dreiging exact kunnen zijn, niet voor het aantal misdrijven want dat interesseert u niet, maar voor de democratische rechtsorde?

De heer **Van Helten**:

Als er een concrete dreiging zou kunnen ontstaan - en die mogelijkheid is er - dan zou dat een aantasting van bijvoorbeeld de integriteit van ons openbaar bestuur betekenen.

De heer **De Graaf**:

U bent dus geïnteresseerd in het aantal corruptiegevallen.

De heer **Van Helten**:

Niet in het aantal zozeer als wel in die gevallen waarin zo'n aantasting aan de orde is.

De heer **Rabbae**:

Wij komen hier nog op terug, maar ik wil nu alvast de volgende vraag stellen. In mijn perceptie wekte de BVD, in de persoon van het vroegere hoofd, na de val van de Berlijnse muur, toch de indruk zich wat intensiever in te laten met de bestrijding van de zware georganiseerde criminaliteit. De laatste jaren is dat beeld een beetje vervaagd. Kunt u verklaren hoe dat komt?

De heer **Van Helten**:

Ik denk dat ik het iets anders moet formuleren dan u nu doet. In het begin van het optreden van de BVD in een andere context dan voorheen, tijdens de koude oorlog, is er de nadruk gelegd op bijvoorbeeld een onrustbarend verschijnsel als de georganiseerde criminaliteit. Vanuit onze wettelijke taken redenerend, hebben wij in de loop van de afgelopen jaren daar een andere invulling aan gegeven. Wij zijn ook andere termen gaan gebruiken. Minister Dales heeft bijvoorbeeld indertijd, vanuit diezelfde ongerustheid die er bij de BVD bestond over bepaalde verschijnselen, haar bezorgdheid uitgesproken over de integriteit van het openbaar bestuur tijdens de burgemeestersconferentie. Dat leidde tot een enigszins andere invulling. Vandaar dat er, als wij kijken naar verschijnselen die samenhangen met wat wij ook wel georganiseerde criminaliteit noemen, voor onze dienst veel relevante vragen zijn als: hoe staat het met de integriteit van het openbaar bestuur en van het Nederlands

overheidsapparaat en zijn er aantastingen van belangen in Nederland, bijvoorbeeld bestuursbelangen, waar wij invloed op hebben?

De heer **Rabbae**:

Dat begrijp ik. Maar mag ik het zo zien dat de BVD in de persoon van het hoofd van destijds, heeft geprobeerd om de zware criminaliteit naar zich toe te trekken in het kader van een nieuwe taakstelling maar dat hij zich door verzet van wellicht de minister zelf dan wel van de Kamer, en nog afgezien van de politie, heeft teruggetrokken?

De heer **Van Helten**:

Ik heb geen enkele reden om dat te veronderstellen. Integendeel, wij hebben als dienst in de afgelopen jaren - wat mij betreft spreek ik dan vanaf 1991 - een zeer sterke prioriteitsstelling moeten doen in onze activiteiten. Daarbij was het beslist niet zo dat wij waar dan ook naar nieuw werk hebben gezocht om de leegte van onze uren te vullen.

De **voorzitter**:

Maar wij kunnen toch in het jaarverslag en in de bijdrage van de minister van Binnenlandse Zaken in de Kamer terugvinden dat de BVD in de persoon van de heer Docters van Leeuwen, de nadruk heeft gelegd op de zwaar georganiseerde criminaliteit als nieuw probleem, met onderafdelingen als bijvoorbeeld de Russische maffia als probleem? Moeten wij nu uit uw woorden opmaken dat het minder een probleem is voor de democratische rechtsorde en de staatsveiligheid dan toen wellicht is aangegeven?

De heer **Van Helten**:

Dat kunt u zo interpreteren. Ik zou het zo willen zeggen: de belangen die wij hebben te verdedigen - ze lagen al vanaf 1987 in de wet vast - zijn van aard veranderd. Een van de verschijnselen waar wij met veel zorg naar gekeken hebben en nog naar blijven kijken, is datgene wat als containerbegrip de Russische maffia wordt genoemd. Er zijn invloeden vanuit Midden- en Oost-Europa die verstorende verschijnselen kunnen gaan inhouden ten aanzien van het functioneren van onze democratie.

De **voorzitter**:

Bij de behandeling van het laatste jaarverslag is de nadruk gelegd op activiteiten van de Russische maffia, waar u een onderzoek naar doet. Heeft u speciaal operationeel onderzoek verricht? Heeft u onderzoek afgerond?

De heer **Van Helten**:

In de fase waarin wij nu zitten, berust onze analyse hoofdzakelijk op gegevens van politie en justitie in Nederland en gegevens van onze zusterdiensten.

De **voorzitter**:

En wat zegt u dan?

De heer **Van Helten**:

Dan zeg ik dat het een verschijnsel is dat wij in de gaten moeten houden en dat er risico's aan zitten dat het een ernstige bedreiging gaat vormen voor onze democratie.

De **voorzitter**:

Maar nog niet is?

De heer **Van Helten**:

Op dit moment zijn daarvoor geen directe, aanwijsbare feiten.

De heer **Rabbae**:

Is de gedachte onjuist dat de terugtrekkende beweging van de BVD niet alleen te maken heeft met wat ik net gezegd heb, maar ook met de koppeling van de vroegere werkzaamheden in de richting van het Oostblok? Maken die het niet legitiem dat ook gewerkt wordt aan de bestrijding van de zware criminaliteit? Zie de waarschuwing inzake de Russische maffia. Het is echter niet mogelijk gebleken om daaraan binnen Nederland handen en voeten te geven. Is die gedachte onjuist?

De heer **Van Helten**:

Ik deel haar niet. Ten aanzien van elk onderwerp dat wij behandelen dienen wij constant beslissingen te nemen over de intensiteit van behandeling. Du moment dat een gevaar niet zo ernstig lijkt als het oorspronkelijk leek, zullen wij onze inspanningen verminderen. Dat

geldt over de hele linie van ons werk. Wij doen het continu. Onze opdrachten hebben ook altijd een beperkte geldigheidsduur. Als je dan een aantal verschijnselen ziet, kun je zeggen dat er op dit moment geen concrete dreiging is. Je kunt dan afspreken om de ontwikkelingen te volgen en de analyse na enige tijd nog eens grondig over te doen om te kijken of de dreiging inmiddels wel concreet is geworden. Ten aanzien van bepaalde criminele ontwikkelingen is de greep van politie en justitie echter zodanig, dat wij er als veiligheidsdienst op korte termijn geen extra inspanning voor hoeven te leveren.

De heer **Rabbae**:

U legt dus een koppeling tussen de zware, georganiseerde criminaliteit en gevaar voor de integriteit van het bestuur.

De heer **Van Helten**:

Dat is een van de belangrijkste aspecten die wij in de gaten moeten houden.

De heer **Rabbae**:

U zegt: het gevaar is nog niet aanwezig. Wat de integriteit van het bestuur betreft gaf u echter een paar jaar geleden een signaal af in de zin van "denk erom, het kan straks komen". U hebt nog geen concrete beschrijvingen van de risico's in de praktijk.

De heer **Van Helten**:

Ik denk dat wij wel degelijk op bepaalde punten concrete beschrijvingen van de risico's kunnen geven, maar de risico's die wij kunnen beschrijven zijn niet zodanig, dat zij direct een ernstige bedreiging voor onze democratische rechtsorde zijn. Dat is een van de andere belangen die de dienst heeft te verdedigen. Dat is iets anders dan de keuze tussen helemaal niets doen en een enorme inspanning leveren. Op een heel breed terrein hebben wij de vinger aan de pols te houden wat betreft ontwikkelingen in onze maatschappij en in het buitenland ten aanzien van ons land. Dat wordt van onze dienst verwacht. Men zou ernstige kritiek op de dienst hebben als wij niets zouden hebben gemeld van een ernstige aantasting die concreet door politie en justitie wordt aangetoond. Dan zou de vraag worden gesteld: wat heeft de BVD in de afgelopen jaren dan gedaan?

De heer **Rabbae**:

Als het aan de BVD ligt, is er dan een verschil in gevaar en risico's tussen een Colombiaanse groep en de heer Z., dan wel een andere autochtone groep?

De heer **Van Helten**:

Er kunnen verschillen zijn. Op het gevaar af het wat te simplistisch te zeggen, merk ik het volgende op. Als mensen zich vanuit Colombia systematisch bezighouden met dingen die een concrete aantasting betekenen van onze democratie, dan wordt dit voor ons zeer relevant. Zolang zij dat niet doen, is het dat veel minder. Als wij constateren dat iemand zich in ernstige mate schuldig maakt aan strafbare feiten, maar dat verder geen sprake is van een ernstige aantasting van een door ons te verdedigen belang, dan is er voor ons geen enkele reden om naast politie en justitie een inspanning te leveren.

De heer **Rabbae**:

Dat verklaart voor u het verschil dat de Russische maffia wel en Colombiaanse groepen niet in beeld zijn.

De heer **Van Helten**:

Op dit moment kunt u dat zo formuleren, maar ik heb een heel simpele weergave van de realiteit gegeven.

De **voorzitter**:

Maar het is toch wel de realiteit?

De heer **Van Helten**:

Een heel simpele weergave ervan.

De **voorzitter**:

U houdt zich bezig met de Russische maffia.

De heer **Van Helten**:

Ik moet dit nuanceren. Het is niet zo dat wij zeggen: er is een onderwerp "Russische maffia" en wij wijzen die en die aan om zich daarmee bezig te houden. Nee, er zijn mensen bij ons

die zich bezighouden met ontwikkelingen die vanuit Oost- en Midden-Europa op ons afkomen en een bedreiging kunnen vormen voor de rechtsstaat Nederland. Als dat volgens anderen "zware, georganiseerde criminaliteit" heet, dan kan dat kloppen, maar het is niet onze invalshoek.

De **voorzitter**:

U nuanceert nu duidelijk wat de minister in de Kamer zei.

De heer **Van Helten**:

Datgene wat ik zeg, vormt een nadere toelichting op de woorden van de minister.

De **voorzitter**:

Het is in ieder geval geen verscherping van het standpunt; het is eerder een nuancering.

De heer **Van Helten**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Is het niet gewoon zo, dat de BVD nu eenmaal van oudsher kennis verzamelde over Midden- en Oost-Europa, en dat er dus wat meer kennis en contacten zijn dan bijvoorbeeld over Colombia? Is het niet zozeer het verschil in dreiging voor de democratische rechtsorde als wel de stand van uw kennispositie?

De heer **Van Helten**:

Daar kan ik een kort antwoord op geven: nee.

De heer **De Graaf**:

Dus over Colombia en Zuid-Amerika weet u evenveel als over het Oostblok.

De heer **Van Helten**:

Wij hebben onze ogen en oren tegenwoordig wereldwijd open. Wij blijven echter niet langer kijken en luisteren dan strikt noodzakelijk is. Heel vaak kunnen wij volstaan met gegevens die wij van onze zusterdiensten krijgen. Wij zijn natuurlijk niet in staat om continu presentie te hebben in allerlei landen vanwaaruit verschillende dreigingen op ons af zouden komen.

De heer **De Graaf**:

Hoe komt het dan dat de Russische maffia met zoveel woorden en met nadruk wordt genoemd in het openbare deel van uw jaarverslag?

De heer **Van Helten**:

Omdat wij daar een aantal verontrustende verschijnselen zien.

De heer **De Graaf**:

Terwijl de onderzoekers die daarnaar in opdracht van ons hebben gekeken, zeggen dat zij die verschijnselen niet kunnen zien. Is het geen overaccent van u geweest?

De heer **Van Helten**:

Nee.

De **voorzitter**:

Kunt u verontrustende verschijnselen noemen?

De heer **Van Helten**:

Ook in de informatie die politie en justitie ons verstrekken, zien wij dat er bewegingen vanuit Oost-Europa naar ons toe plaatsvinden. Er worden veel mensen deze kant op gesmokkeld. Het verschijnsel van deze mensensmokkel bekijken wij met enige zorg.

De **voorzitter**:

Vanwege criminele activiteiten die daaruit voortvloeien?

De heer **Van Helten**:

Nee, vanwege de mogelijkheid dat door mensensmokkel de principes van onze rechtsstaat worden aangetast. Mensen kunnen hier illegaal worden binnengesluisd en dan in een omstandigheid komen te verkeren dat hun de facto een aantal grondrechten wordt onzegd.

De **voorzitter**:

Dat heeft meer te maken met vrouwenhandel.

De heer **Van Helten**:

Het kan ook te maken hebben met mensensmokkel in een ander verband. Uit de pers is het genoegzaam bekend dat vanuit Moskou nogal wat mensen activiteiten ontplooiën om mensen hierheen te sluizen. Dat kan vrouwenhandel inhouden...

De heer **Rabbae**:

Gebeurt dat nog steeds?

De heer **Van Helten**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Gebeurt het ook door andere staten?

De heer **Van Helten**:

Wij hebben de indruk van wel. Op dit moment kan ik echter niet zeggen: die en die staat maakt zich schuldig aan mensensmokkel. Zodra je ontdekt dat de doeleinden van een bepaalde organisatie zuiver crimineel zijn, wordt in de afstemming tussen ons en de politie duidelijk of wij al of niet iets extra's moeten doen. Als justitie en politie het in de gaten hebben en er iets aan doen, is wellicht geen extra inspanning van ons nodig.

De heer **Rabbae**:

U werkt samen met een aantal buitenlandse zusterinstellingen, waaronder ook Russische.

De heer **Van Helten**:

Wij hebben een zeer voorzichtig contact met Russische diensten.

De heer **Rabbae**:

Waarom is dat contact zeer voorzichtig?

De heer **Van Helten**:

Uit het verleden menen wij reden te hebben om heel voorzichtig te zijn.

De **voorzitter**:

U kent die jongens nog uit de kaartenbak?

De heer **Van Helten**:

Je komt wel eens mensen tegen die je vroeger op een andere manier tegenkwam.

De heer **Rabbae**:

Wij hebben begrepen dat de voormalige Russische dienst inmiddels geprivatiseerd is. Betekent die dienst daarmee een gevaar voor Nederland?

De heer **Van Helten**:

Zo zou je het verschijnsel kunnen omschrijven. Ik heb de indruk dat het privatiseren van activiteiten van de Russische diensten eigenlijk al eerder is begonnen dan de val van de Sovjet-Unie.

De heer **Koekkoek**:

Bedoelt u met privatiseren dat er gewoon sprake is van corruptie op grote schaal en van betalingen uit andere bron dan het salarisstrookje?

De heer **Van Helten**:

Ja.

De **voorzitter**:

U zegt dat de geheime dienst nu voor een deel in handen van de maffia is.

De heer **Van Helten**:

Zo zou je het kunnen zeggen. Ik moet wel zeggen dat ik iedere keer moeite heb met die term.

De **voorzitter**:

Georganiseerde misdaad.

De heer **Van Helten**:

Veel activiteiten zijn in een vroeg stadium geprivatiseerd, zonder dat de overheid daar echt greep op had.

De **voorzitter**:

Houdt u ook ten aanzien van andere landen specifiek zicht op ontwikkelingen en mogelijke bedreigingen? In de eerste plaats denk ik natuurlijk aan Turkije. Het contact is hersteld tussen uw dienst en de dienst aldaar.

De heer **Van Helten**:

Afgezien van de termen die in het diplomatieke verkeer worden gebruikt, zijn er aanzienlijke Nederlandse belangen die vereisen dat wij samenwerken met bijvoorbeeld de Turkse dienst.

De **voorzitter**:

Heeft u ook zicht op georganiseerde criminaliteit vanuit Turkije?

De heer **Van Helten**:

Ja, enig zicht.

De **voorzitter**:

Valt dat in dezelfde termen van mogelijke bedreiging als die vanuit Rusland?

De heer **Van Helten**:

Nee, dat ziet er weer anders uit. Het hangt af van de Turkse cultuur. Wat is in het land zelf geaccepteerd? Wij maken ons zorgen over dingen die gebeuren binnen en ten aanzien van de Turkse gemeenschap in Nederland.

De **voorzitter**:

Is dat ook een bedreiging van onze rechtsorde?

De heer **Van Helten**:

In zekere zin wel.

De **voorzitter**:

Kunt u iets preciezer zijn?

De heer **Van Helten**:

Ik kan moeilijk preciezer zijn omdat dit behoort tot de gevoelige onderwerpen die de relatie tussen Nederland en Turkije direct raken. Ik hoop op uw begrip dat ik daar op dit moment heel erg voorzichtig mee ben.

De **voorzitter**:

U zegt dat er ook vandaaruit een bepaalde bedreiging is. U hebt de heer Bovenkerk wellicht gehoord. Stemmen zijn conclusies grotendeels overeen met de uwe?

De heer **Van Helten**:

Ik deel zijn zorg over de ontwikkelingen binnen de Turkse gemeenschap.

De **voorzitter**:

Geldt dat ook eventueel de rol van de PKK in verband met de georganiseerde criminaliteit?

De heer **Van Helten**:

Neen.

De **voorzitter**:

Is het beter mogelijk om met de Turkse geheime dienst samen te werken dan met de Russische?

De heer **Van Helten**:

Ja.

De **voorzitter**:

Ook gezien bepaalde schendingen van mensenrechten in Turkije?

De heer **Van Helten**:

Dat is een punt van extra zorg. In onze contacten maken wij heel duidelijk een punt van de activiteiten die wij afstemmen met Buitenlandse Zaken en Justitie als het gaat om de mensenrechten en de internationale rechtshulp.

De **voorzitter**:

Legt dat een rem op de informatie-uitwisseling?

De heer **Van Helten**:

Ja.

De **voorzitter**:

Men krijgt minder dan in een andere situatie normaal is?

De heer **Van Helten**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Wat bepaalt de grens van de informatie-uitwisseling tussen u en een zusterinstelling in het buitenland?

De heer **Van Helten**:

De informatie-uitwisseling moet altijd kloppen met de taakstelling van de dienst en zijn bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Dat geeft een kader waar wij niet buiten mogen treden.

De heer **Rabbae**:

Dat is het enige criterium?

de heer **Van Helten**:

Nee, dat hangt van het onderwerp af. Er zal altijd een zeer kritisch blik worden geworpen op de mogelijkheid dat men bijvoorbeeld vanuit het buitenland tracht invloed uit te oefenen op de Nederlandse situatie. Dat is een heel sterke beperking.

De heer **Rabbae**:

Het is niet afhankelijk van de vraag of er in het andere land al dan niet sprake is van wetgeving omtrent privacy-bescherming?

de heer **Van Helten**:

Dat is een zeer belangrijk punt.

De heer **Rabbae**:

Ook in de uitwisseling van informatie tussen geheime diensten?

de heer **Van Helten**:

Ja, want wij zijn gehouden aan onze eigen privacy-voorschriften en die voorschriften worden niet terzijde gelegd als wij spreken met een buitenlandse zusterdienst.

De **voorzitter**:

Maar in algemene zin blijft toch overeind dat, zoals hier de vertegenwoordiger van de CRI heeft gezegd, de informatie-uitwisseling met die diensten weer gebeurt op de vertrouwensbasis? Wat ze er verder mee doen, kunt u toch nooit direct controleren?

de heer **Van Helten**:

Dat is een van de punten die het ingewikkeld maken. Als je niet zeker weet wat de buitenlandse zusterdienst doet met de gegevens die je geeft, dan moet je het eigenlijk niet doen. Dat legt wel eens een druk op de verhoudingen die soms door een ander land wordt vertaald als onwil van Nederland om volledig mee te werken. Wij moeten zicht hebben op wat er gebeurt. Dat is trouwens een internationale regel, het derde-landenprincipe (third party principle). Dat houdt in dat als je informatie uitwisselt met een zusterdienst, je alleen maar gebruik mag maken van die informatie met toestemming van die zusterdienst. Dat geldt voor ons ook. Als wij informatie geven aan een zusterdienst dan moeten wij redelijkerwijze controle hebben op datgene wat ze ermee doen.

De **voorzitter**:

Maar u kunt toch nooit nagaan of het niet in een Italiaans proces-verbaal in Venetië gaat opduiken? Dat weet u toch niet?

de heer **Van Helten**:

Nee.

De heer **Rabbae**:

Maar krijgt u überhaupt te horen wat er met uw informatie is gebeurd?

de heer **Van Helten**:

Als wij dat niet te horen krijgen, stoppen wij ermee. Zo simpel is dat.

De heer **Rabbae**:

Dat is regel?

De **voorzitter**:

U bent ook wel eens dit jaar gestopt? U hoeft niet te zeggen met welk land.

De heer **Van Helten**:

Ja.

De **voorzitter**:

In een bepaald land bent u echt helemaal gestopt.

De heer **Van Helten**:

Nou, helemaal is overdreven. Je probeert altijd in de internationale verhoudingen in gesprek te blijven, want als je niet meer met elkaar spreekt, kun je verzeild raken in een vijandige situatie en dat is niet verstandig.

De heer **Koekkoek**:

Professor Bovenkerk heeft hier gesproken over betrokkenheid van overheidsfunctionarissen in Turkije, Marokko, Suriname bij de drugscriminaliteit in Nederland. Die verbanden heeft hij aangegeven. Vormt die betrokkenheid van overheidsfunctionarissen voor u ook een element van bedreiging van onze democratische rechtsorde?

De heer **Van Helten**:

Dat kan zo zijn.

De heer **Koekkoek**:

De vraag is of u het in deze gevallen ook als zodanig beschouwt.

De heer **Van Helten**:

Dat vind ik een beetje moeilijk omdat je in feite van geval tot geval moet zien of er inderdaad een zodanige houding is, dat datgene wat die buitenlandse functionaris doet, zijn goed contact met Nederland zou verhinderen. Zo kijken we er wel naar.

De heer **Koekkoek**:

Ik bedoel meer in het algemeen de betrokkenheid van overheidsfunctionarissen, politie, in de sfeer van het bestuur in landen als Turkije, Marokko en Suriname; de betrokkenheid bij drugshandel. Beschouwt u dat als een bedreiging van onze rechtsorde?

De heer **Van Helten**:

Niet rechtstreeks maar het kan wel zo zijn. Dat maakt dat wij ten aanzien van bestuursfunctionarissen in andere landen soms heel grote terughoudendheid hebben en echt precies willen weten met wie wij wel of geen zaken kunnen doen.

De **voorzitter**:

Nog twee dingen. U ontkent niet de stelling van prof. Bovenkerk, door de heer Koekkoek verwoord...

De heer **Van Helten**:

Nee.

De **voorzitter**:

...dat die overheidsdienaren daarbij betrokken zijn in die drie landen?

De heer **Van Helten**:

Dat zou kunnen ja.

De **voorzitter**:

Maar u zei "nee".

De heer **Van Helten**:

Ik ontken ook niet dat die mogelijkheid er is. Die zien wij ook. Alleen hebben wij die op dit moment niet uit eigen separate informatie. We maken wel dezelfde analyse als we de informatie van anderen krijgen.

De heer **Koekkoek**:

Is het voor u belangrijk als achter criminele activiteiten in Nederland, de drugshandel, de overheid van een ander land op enigerlei wijze, niet officieel maar toch op een bepaalde manier erbij betrokken is?

De heer **Van Helten**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Dat beschouwt u als een bedreiging van onze rechtsorde?

De heer **Van Helten**:

Ja, dat is in het internationaal rechtsverkeer een belangrijk risico. Als zo'n risico optreedt, dan kan het zijn dat een veiligheidsdienst als de onze daar werk in te doen heeft.

De heer **Koekkoek**:

In deze concrete gevallen vindt u dat er sprake is van zo'n risico?

De heer **Van Helten:**
Ja.

De **voorzitter:**
In alle drie?

De heer **Van Helten:**
Welke drie bedoelt u?

De **voorzitter:**
Suriname, Turkije, Marokko.

De heer **Van Helten:**
Ik denk dat op verschillende manieren ten aanzien van alle drie die landen er aanleiding is tot terughoudendheid. Dat zullen wij de betrokken verantwoordelijke autoriteiten dan ook melden iedere keer als wij dat risico zien.

De **voorzitter:**
Kunt u daar iets meer expliciet over zijn?

De heer **Van Helten:**
Ik moet daar erg voorzichtig in zijn, maar ik zal het proberen. Ik doe het maar in hypothetische termen.

De **voorzitter:**
Nou nee, doet u het gewoon met wat u ons kunt vertellen.

De heer **Van Helten:**
Ik zal alle drie de voorbeelden gebruiken dan heeft u een concreet antwoord. In Turkije zullen wij zeer terughoudend zijn in onze contacten met de Turkse overheid en berichten wij vervolgens aan partners, bijvoorbeeld justitie als het gaat om internationale rechtshulp, dat wij in die en die gevallen - die wij dan in dat geval zullen noemen en die ik hier niet noem - aanraden om in de internationale rechtshulp grote terughoudendheid te betrachten omdat er dan wel eens iets kan gebeuren wat niet moet gebeuren.

De **voorzitter:**
Met bepaalde overheidsfunctionarissen zeer terughoudend te zijn...

De heer **Van Helten:**
Ja. Wij hebben waargenomen dat bijvoorbeeld vanuit de Turkse overheid een arrestatiebevel is uitgevaardigd - dat is een bekend feit - ten aanzien van een bepaald individu die dan in Nederland wordt aangehouden. Wij concluderen vervolgens uit onze informatie dat het arrestatiebevel op verkeerde gronden berust. Het is dan niet aan ons om dat vervolgens te behandelen; het is aan de rechter om daarover te oordelen en dat is ook gebeurd. Maar wij hebben er een rol in om ervoor te zorgen dat politie en justitie zijn gewaarschuwd dat de Turkse overheid op andere grondslagen dan in Nederland zijn geaccepteerd - bijvoorbeeld hun terrorisme wetgeving - een arrestatiebevel uitvaardigt dat in onze ogen niet klopt met de Nederlandse rechtssituatie.

De **voorzitter:**
Ging het om iemand die bijvoorbeeld van terrorisme werd beschuldigd terwijl er volgens onze rechtsregels geen direct aanwijsbaar feit is?

De heer **Van Helten:**
Inderdaad. Voor Marokko speelt iets dergelijks een rol. Wij hebben onderzoek ingesteld naar de betrokkenheid van de Marokkaanse overheid bij activiteiten in Nederland. Daarbij kwamen wij tot de conclusie dat het belangrijk was om aan de Marokkaanse regering te laten weten dat wij grote twijfels hadden over een aantal activiteiten en dat wij een grotere terughoudendheid verwachtten van de Marokkaanse overheid ten aanzien van activiteiten in Nederland. Het is in een concrete situatie moeilijk om daar aan elkaar duidelijk te maken aan welke regels men zich te houden heeft.

De **voorzitter:**
Ging dat over diplomatiek personeel?

De heer **Van Helten:**

Dat ging over activiteiten die ook via ambassades in Nederland werden uitgeoefend. Daar hebben wij heel kritisch op gereageerd.

De **voorzitter:**

Was dat in verband met een organisatie van Marokkanen of ook in verband met georganiseerde criminaliteit?

De heer **Van Helten:**

Onze insteek is de invloed die van de zijde van de Marokkaanse overheid of instanties die voor de Marokkaanse overheid lijken te werken, op de Nederlandse situatie een schending van grondrechten inhouden. Of dat strafbare feiten zijn of niet, is in eerste instantie voor ons niet van belang. Als wij die tegenkomen, zullen wij die uiteraard aan justitie melden.

De heer **Rabbae:**

En Suriname?

De heer **Van Helten:**

Het mag gevoeglijk bekend zijn, dat wij zeker in de periode 1991 en 1992 nogal intensief onderzoek hebben gedaan naar beïnvloeding van Surinaamse zijde, waarbij de regie in handen leek te liggen van het toenmalige militaire gezag in Suriname. Dat heeft ons aanleiding gegeven om een aantal instanties in Nederland te waarschuwen en te zeggen: er is hier sprake van allerlei bewegingen en gedoe waar je op voorbereid moet zijn want anders worden er mensen binnengesluisd in de organisatie die je, als je het geweten had, niet zou hebben toegelaten.

De **voorzitter:**

Dat is het geval dat ook de heer Bovenkerk hier besproken heeft, bijvoorbeeld over de mensen die zich melden, vanuit Suriname georganiseerd, bij de verschillende politiekorpsen in Nederland.

De heer **Rabbae:**

Dat heeft u niet op grond van eigen onderzoek in Suriname zelf gedaan maar op grond van uw eigen waarneming in Nederland?

De heer **Van Helten:**

Wij hebben in de periode die achter ons ligt, geen eigen onderzoek in Suriname ingesteld. Wel in Nederland en ook in andere landen.

De heer **Koekkoek:**

Mag ik het zo samenvatten dat uw afdeling geïnteresseerd is in corruptie bij overheden in andere landen, voor zover er nauwe betrekkingen bestaan tussen Nederlandse bevolkingsgroepen en die andere landen?

De heer **Van Helten:**

De dienst als zodanig is daarin geïnteresseerd. Het kan zelfs een bedreiging zijn van de Nederlandse economische veiligheidsbelangen. Als dat zich dreigt voor te doen, dan zul je de verantwoordelijken moeten kunnen waarschuwen voor een ontwikkeling waar ze misschien niet tijdig op bedacht waren.

De **voorzitter:**

Ik heb nog het punt van de PKK. U zei dat van betrokkenheid van de PKK u niet is gebleken bij georganiseerde criminaliteit in Nederland. De heer Bovenkerk zei: wel betrokkenheid van PKK bij afpersen van mensen in de Turkse gemeenschap voor contributiewerving.

De heer **Van Helten:**

Ja, dat is wel gebeurd.

De heer **Rabbae:**

Constaateert u ook enige koppeling tussen politiek activisme en georganiseerde criminaliteit vanuit andere landen dan Turkije?

De heer **Van Helten:**

Niet in een verontrustende mate op dit moment voor Nederland. Je kunt wel in het buitenland zien dat er verwevenheden zijn. Twee voorbeelden kennen wij allemaal: enerzijds Italië en anderzijds het voormalig Joegoslavië, waar je wel degelijk verwevenheden ziet tussen criminele activiteiten op grote schaal en politieke activiteiten.

De heer **Rabbae**:

Is het punt betreffende de bestuurlijke integriteit door u namens de BVD geïndiceerd in de richting van de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken of was het een autonome impuls vanuit het bestuur zelf?

De heer **Van Helten**:

Ik denk dat die scheiding niet zo simpel is te maken. Ik denk dat een groeiend aantal mensen zich zorgen begon te maken over de bestuurlijke integriteit in Nederland, maar dat aantal was alleen nog klein. Wij hebben in ieder geval als dienst onze minister op de verschijnselen gewezen die wij zagen. Dat is inderdaad gebeurd voordat zij die uitspraak deed. De mate waarin zij zich door ons heeft laten overtuigen of juist door anderen, heb ik geen kijk op.

De heer **Rabbae**:

Had u concrete aanwijzingen dat het bestuur in toenemende mate geraakt werd door corruptie?

De heer **Van Helten**:

Wij hadden voldoende voorbeelden om ons ongerust te maken. Die ongerustheid hebben wij toen neergelegd in een notitie van de heer Docters van Leeuwen en mij persoonlijk aan de minister. Daarin hebben wij geschreven: er zijn zo veel geruchten en waar rook is, is wellicht ook vuur. Het leek ons verstandig om er nader naar te kijken, maar het leek ons, met de minister, ook verstandig om er tijdig waarschuwingen over uit te spreken. Wij zijn niet met concrete gevallen naar de minister gestapt van: die is fout en die is fout. Wij hebben gewoon gezegd: dit is het beeld dat wij hebben en het is verstandig om dat heel serieus te bekijken.

De heer **Rabbae**:

Uit welke bestuurlijke sferen kwamen die geruchten?

De heer **Van Helten**:

Uit bestuur, justitie en politie.

De heer **Rabbae**:

U heeft daarbij geen gebruik gemaakt van informatie van BVD-mensen in de verschillende steden? Ik kom er straks ook nog op terug, maar ik vraag het u nu in dit verband.

De heer **Van Helten**:

Daar is ten dele ook gebruik van gemaakt. Er zijn ongerustheden en mensen namen dingen waar die ze aan ons rapporteerden en die bijdroegen aan het maken van het beeld dat wij de minister hebben geschetst.

De heer **Rabbae**:

Ziet u diezelfde trend ook in de richting van politieke partijen, van politici?

De heer **Van Helten**:

Wij hebben in een aantal gevallen geconstateerd dat er bewegingen waren in de richting van politici. Wij hebben de betrokken politieke partijen daarvan op de hoogte gesteld.

De heer **Rabbae**:

U doelt op het geval Amsterdam van een paar jaar geleden?

De heer **Van Helten**:

Er zijn inderdaad in Amsterdam een paar gevallen geweest, maar die waren, dacht ik, eigenlijk al geïndiceerd door de politie aldaar.

De heer **Rabbae**:

Ja. En buiten Amsterdam?

De heer **Van Helten**:

Ook in een aantal andere gevallen. Ik denk alleen dat ik gehouden ben aan de geheimhoudingsplicht ten aanzien van ons kennisniveau. Ik wil wel iets zeggen over de procedure. In de gevallen waarin wij dat constateren, is er altijd een noodzaak om onze minister daarvan op de hoogte te stellen. De minister zal dan in gesprek treden met de betrokken politieke partij en met de voorzitter van die politieke partij overleggen over de verschijnselen die zijn waargenomen. In een aantal gevallen hebben wij gesprekken gehad

met vertegenwoordigers van politieke partijen over verschijnselen die wij waarnamen. Het was aan hen om daar conclusies aan te verbinden.

De **voorzitter**:

Gaat het hierbij om nog andere situaties dan die welke wij al in het vizier gehad hebben in de verhoren met Fijnaut en Bovenkerk?

De heer **Van Helten**:

Het kan zijn.

De **voorzitter**:

In die verhoren hebben wij over vijf gevallen gesproken.

De heer **Van Helten**:

Uit mijn hoofd ken ik geen andere gevallen die samenhangen met het onderwerp dat u behandelt: de georganiseerde criminaliteit.

De **voorzitter**:

Wij hebben het dus over die vijf gevallen, waarbij de procedure gevolgd is zoals u haar beschrijft. Zijn u andere gevallen bekend in verband met georganiseerde criminaliteit?

De heer **Van Helten**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

U kent dus wel andere gevallen rond politieke partijen waar de BVD iets mee doet.

De heer **Van Helten**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Acht u dit verschijnsel even alarmerend als de corruptie binnen het bestuur of is het van een andere orde?

De heer **Van Helten**:

In de Nederlandse verhoudingen hebben wij vroegtijdig de vinger gelegd op de mogelijke aantasting van de integriteit van het openbaar bestuur. Dat zelfde geldt voor de integriteit van politieke partijen. Ik onderstreep dat de verantwoordelijkheid hiervoor bij de betrokken instanties zelf ligt.

De **voorzitter**:

Zijn het de bestuurders die maatregelen moeten nemen of de minister van Justitie? U kunt toch niet zomaar aan een bestuurder rapporteren?

De heer **Van Helten**:

Ik rapporteer aan de minister van Binnenlandse Zaken. Hij zal, geheel in overeenstemming met de wet, zelf de betrokken bestuurders aanspreken en het aan de dienst overlaten om de gegevens te exploiteren.

De **voorzitter**:

Kunt u ons zeggen in hoeveel gevallen dit in de laatste drie jaar is voorgekomen?

De heer **Van Helten**:

Afgezien van de georganiseerde criminaliteit?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Van Helten**:

Het is mijn beeld dat het een paar keer per jaar gebeurt dat wij ten aanzien van politieke partijen wijzen... Meestal gebeurt het desgevraagd, meestal is de ongerustheid bij de betrokken groepering ook al aanwezig. Is er iets aan de hand wat wij niet helemaal kunnen zien? Wij kunnen dan adviseren.

De **voorzitter**:

Meestal gebeurt het desgevraagd. Hoeveel maal per jaar gebeurt het niet desgevraagd? Is dat n keer per jaar?

De heer **Van Helten**:

Ja, zoiets. Meer dan dat is het niet.

De **voorzitter**:

Zijn daar ooit consequenties uit voortgevloeid, voor zover u dat hebt kunnen waarnemen?

De heer **Van Helten**:
Ja.

De heer **Rabbae**:
Wat de bestrijding van corruptie in het bestuur betreft hebt u een meldpunt in het leven geroepen. Hoe werkt dat?

De heer **Van Helten**:
Het meldpunt werkt in feite zoals alle mogelijke contacten met de dienst werken. Mensen kunnen contact opnemen met de Binnenlandse veiligheidsdienst. De dienst staat ook gewoon in het telefoonboek. Zij kunnen melden wat de aard van hun ongerustheid is. Zij kunnen het signaal afgeven dat zij willen afgeven. Zij vallen daarmee gelijk onder de bronbescherming die wij hebben. Mensen die zich tot ons wenden, ook via het meldpunt, zijn verzekerd van geheimhouding van het feit dat zij die melding doen.

De heer **Rabbae**:
Het meldpunt hebt u in het leven geroepen om toegankelijk te zijn voor iedereen, ook de mensen die niet afweten van de BVD en de mogelijkheden die de BVD heeft?

De heer **Van Helten**:
Ja, het is gewoon een extra signaal geweest dat ook de minister wilde afgeven in de zin van "je kunt je wel degelijk ook bij de BVD melden als het over dit soort dingen gaat". Dat was het nut van het instellen van het meldpunt. In feite ging het om een activiteit die al tot ons takenpakket behoorde.

De heer **Rabbae**:
Levert het wat op?

De heer **Van Helten**:
Het levert indicaties op van mogelijke aantasting van de belangen die wij hebben te verdedigen.

De heer **Rabbae**:
Kunt u zonder naam en toenaam aangeven hoe belangrijk het meldpunt tot nu toe is geweest als het gaat om het "alerteren" van belangendragers?

De heer **Van Helten**:
Het heeft ons in sommige gevallen in een vroegtijdig stadium gezet op het spoor van ontwikkelingen waarvan wij de betrokken autoriteiten in kennis stelden: dit is oppassen geblazen! Er waren twijfels aan de contacten van mensen die tot de verantwoordelijkheid van de betrokken bestuurder behoorden. Het leek ons verstandig, daarover een gesprek te laten plaatsvinden. Wij leggen uit wat wij hebben binnengekregen. Dat moeten wij heel voorzichtig doen, want wij moeten de bron beschermen. Vervolgens is het aan de betrokken autoriteit zelf om mensen in de eigen organisatie aan te spreken op die risico's.

De heer **Rabbae**:
Wat de integriteit van het bestuur betreft hebt u een analyse opgesteld inzake de kwetsbaarheid van de departementen van Justitie en VROM. Bent u daarmee klaar of bent u nog bezig?

De heer **Van Helten**:
Voorlopig zullen wij hier de handen nog wel vol aan hebben. Voor de volledigheid zeg ik het volgende. De analyse maken wij mede op verzoek van de betrokken departementsleiding. Wij maken een survey van de kwetsbaarheden die er zijn. Vervolgens kunnen wij een rapport uitbrengen aan de verantwoordelijken, bijvoorbeeld aan de departementsleiding. Er worden ook andere departementen bekeken. Zo en zo ziet de situatie er bij u uit en wij hebben geconstateerd dat er op die en die en die punten zwakke plekken zitten. Men kan daaruit zijn eigen conclusies trekken.

De heer **Rabbae**:
Het is voor u dus kennelijk mogelijk om zonder exacte kennis over de georganiseerde misdaad aan te geven op welke punten binnen departementen men zou kunnen insteken.

Zonder de risico's in feite te kennen, kunt u aangeven waar de potentiële mogelijkheden zijn.

De heer **Van Helten**:

Het is traditioneel handwerk voor een veiligheidsdienst als de onze om kritisch te analyseren hoe de weerstand van de belangendrager is. Als de weerstand te laag is, kan ook een ander, bijvoorbeeld iemand uit criminele kring, toegang verwerven tot informatie waartoe hij of zij niet gerechtigd is. Als wij die zwakheden zien... Vroeger waren het sloten, deuren en dat soort zaken, maar tegenwoordig gaat het hoofdzakelijk om informatiebeveiliging. Wij kunnen inderdaad een analyse maken van een informatiebeveiligingssysteem, waarbij wij de verantwoordelijke kunnen duiden op de zwakke plekken. Het is ook mogelijk dat de zaak technisch heel goed geregeld is, maar dat het gedrag van mensen binnen de organisatie maakt dat alle technische beveiliging in feite teniet wordt gedaan.

De heer **Vos**:

Welke delen van ministeries zijn interessant voor beïnvloeding vanuit de zware, georganiseerde criminaliteit? U spreekt nu namelijk wel in erg algemene zin.

De heer **Van Helten**:

Dat doe ik, omdat ik hier niet wil vertellen waar men wezen moet.

De heer **Rabbae**:

U dacht dat men dat niet wist.

De heer **Van Helten**:

Ja, men weet natuurlijk heel veel, maar het lijkt mij niet goed om hier heel concrete dingen aan te geven. Het is een aspect dat wij terdege meenemen. Het is een zaak tussen ons en de belangendrager, die in feite dan onze opdrachtgever is. Hij vraagt hoe kwetsbaar hij is. En dat vertellen wij dan. Wij zeggen erbij op welke onderdelen grote kwetsbaarheden zitten, die interessant kunnen zijn voor criminelen. Het kan gaan om het ministerie van Justitie, het ministerie van Verkeer en Waterstaat of ons eigen departement. Ook daar doen wij dit soort werk.

De heer **De Graaf**:

Wij hoeven hier geen stommetje te spelen. Het gaat om alle afdelingen die iets te geven of te verlenen hebben waar veel geld mee gemoeid kan zijn.

De heer **Van Helten**:

Dat wist u al; dat hoef ik u niet te vertellen.

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp niet waarom u de vraag niet in die termen beantwoordde.

De heer **Van Helten**:

Ik ga hier niet zeggen om welke onderdelen het precies gaat.

De heer **De Graaf**:

U hoeft ook niet aan te geven welk onderdeel van het ministerie van VROM bijzonder kwetsbaar is. Het gaat in het algemeen om de vraag waarover wij het in feite hebben.

De heer **Van Helten**:

Waar wat te halen is. Wat de georganiseerde criminaliteit betreft, gaat het hoofdzakelijk om plekken waar veel geld te halen is. Er zijn echter ook andere instanties die reden kunnen hebben om informatie te halen uit ministeries.

De **voorzitter**:

Is dit project alfa of project omega?

De heer **Van Helten**:

Ik haal ze altijd door elkaar. Omega maakt de analyses en alfa...

De **voorzitter**:

...doet de praktische beveiliging.

De heer **Van Helten**:

Alfa maakt de "awareness programs". Alfa zorgt ervoor dat betrokkenen een soort handboek krijgen waaraan zij hun eigen veiligheid kunnen toetsen. Wij proberen dat op

een zodanige manier te doen, dat betrokkenen zelf voor 90% hun eigen integriteit kunnen bewaken.

De **voorzitter**:

En omega levert dus de analyse van de bedreiging van de maatschappelijke integriteit.

De heer **Van Helten**:

Ja.

De **voorzitter**:

In dit project is toch gebleken dat er geen aanwijzingen zijn dat de zware, georganiseerde criminaliteit de maatschappelijke integriteit in gevaar brengt?

De heer **Van Helten**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Ik kom terug op de politieke partijen. Het valt buiten ons directe onderzoek, maar u zou ons een plezier doen als u iets duidelijker aangaf aan welke sectoren wij moeten denken als u het hebt over drie gevallen per jaar. Waar hebben wij het dan over?

De heer **Van Helten**:

U kunt het extrapoleren vanuit de bekende feiten. Ik denk aan het proefschrift van de heer Engelen. Het is een heel traditioneel verschijnsel dat bepaalde groeperingen om andere redenen dan zij zeggen proberen te infiltreren in politieke partijen. Vroeger is dat door extreem-linkse groeperingen gedaan. Nu kunnen er andere redenen zijn waarom men wil infiltreren, bijvoorbeeld om daar via die positie voor een bepaalde bevolkingsgroep of voor bepaalde relaties bijzondere voordelen te halen. Dat is dan de hoofdrede waarom iemand zich in een politieke partij probeert in te nestelen.

De **voorzitter**:

Wij hadden de vijf gevallen waarbij het ging om een mogelijke verbinding met criminaliteit al opzij gezet. Wij hebben kunnen beschrijven hoe dat verlopen is. U hebt daar rapport over uitgebracht aan de minister van Binnenlandse Zaken. Nu hebt u het over innesteling van bepaalde groepen. Ik kan mij daar weinig bij voorstellen als ik dat moet vergelijken met het proefschrift van de heer Engelen over de pogingen om in de CPN te infiltreren.

De heer **Van Helten**:

Dat voorbeeld dient als illustratie. In die tijd gebeurde het systematisch en met een grote mate van nadrukkelijkheid. Op het ogenblik is het verschijnsel naar mijn mening uitermate goed beheersbaar, ook voor de politieke partijen zelf.

De **voorzitter**:

Gaat het ook over mogelijke spionnen?

De heer **Van Helten**:

Nee, geen spionnen in traditionele zin.

De **voorzitter**:

Gaat het over mensen die mogelijk chantabel zijn?

De heer **Van Helten**:

Ja.

De **voorzitter**:

Kunnen mensen nog op een andere manier chantabel zijn dan door een vreemd land of een criminele groep?

De heer **Van Helten**:

Bijvoorbeeld door hun eigen groepering.

De **voorzitter**:

Dan zou het dus gaan om bijvoorbeeld vertegenwoordigers van etnische groepen die...

De heer **Van Helten**:

Daar kan het zich voordoen.

De **voorzitter**:

Daar heeft het zich voorgedaan?

De heer **Van Helten**:

Ja.

De **voorzitter:**
En daarbuiten?

De heer **Van Helten:**
Ook.

De **voorzitter:**
Door welke groepering dan?

De heer **Van Helten:**
Dat is van geval tot geval verschillend.

De **voorzitter:**
Dat begrijp ik, maar wat moet ik mij daarbij voorstellen?

De heer **Van Helten:**
Ik vind dit erg moeilijk. Het gaat maar om enkele gevallen. Als ik concreet word, dan is het heel helder dat de informatie die nu bij de betrokken politieke groepering en bij betrokkene zelf ligt, op tafel komt te liggen. Dat lijkt mij niet goed.

De **voorzitter:**
Heeft de minister de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten hierover geïnformeerd?

De heer **Van Helten:**
Ja. In dit soort gevallen zullen wij altijd de minister raadplegen. Wij zullen nooit zonder een uitdrukkelijk fiat van de minister nadere activiteiten ontwikkelen.

De **voorzitter:**
Maar heeft de minister ook de commissie die hierover gaat geïnformeerd?

De heer **Van Helten:**
Ja.

De **voorzitter:**
Daar bent u in alle gevallen zeker van.

De heer **Van Helten:**
Ja.

De heer **Koekkoeck:**
Als iemand die een belangrijke politieke functie kan gaan vervullen chantabel is vanwege persoonlijke omstandigheden, kan dat voor u reden zijn om via de minister de betrokken partij te waarschuwen?

De heer **Van Helten:**
Dat kan, maar ik denk dat dat alleen in uiterste gevallen gebeurt. Wij zijn hier niet systematisch naar op zoek. Het is een zaak die vooral de verantwoordelijkheid van de betrokken groepering raakt. Je moet zelf voor je eigen huis zorgen.

De **voorzitter:**
Heeft u een geheim "alerteringsprogramma" voor de partijvoorzitters?

De heer **Van Helten:**
Nee.

De heer **Koekkoeck:**
Ik heb nog een andere vraag. Luisteren de ministeries voldoende naar uw adviezen?

De heer **Van Helten:**
Als regel wel, maar soms is het moeilijk om zelf de nodige maatregelen te nemen. Wij hebben wel eens een keer een tijdige waarschuwing die voor de betrokkene moeilijk hanteerbaar is omdat wij niet met bewijsvoering aankomen, bijvoorbeeld. Je krijgt dan de situatie dat bijvoorbeeld de leiding van het departement gewaarschuwd is maar dat zij er zelf in concreto weinig mee kan doen.

De heer **Koekkoeck:**
Wat doet u als men niets doet met uw adviezen?

De heer **Van Helten:**
Het enige dat wij nog kunnen doen, is er nog eens op wijzen.

De heer **Koekkoek**:

Via uw minister of rechtstreeks?

De heer **Van Helten**:

Uiteindelijk zal dat via de minister moeten gaan.

De **voorzitter**:

Ik zou, gezien de tijd, graag over willen gaan op het onderwerp: samenwerking met de politie.

De heer **Rabbae**:

Ik heb toch nog een vraag over het vorige punt en dan gaan wij over op uw punt, voorzitter. Mijn vraag betreft de mogelijkheden van het chanteren van politici. Als het paarse kabinet met zijn bestuurlijke vernieuwingsmodel erin slaagt om dat model in de praktijk te krijgen, dan krijgen wij straks politici die regionaal gekozen worden. Ziet u een verschil tussen een politicus of politica die gehanteerd wordt door de boeren of door een andere groepering in eigen regio en een politicus of politica die gehanteerd wordt door een etnische groep?

De heer **Van Helten**:

Als je chantabel bent en als een ander je op een geheimzinnige manier onder druk zet, dan maakt het niet uit of het lokaal, landelijk of internationaal is of door welke groepering dan ook. Het gaat erom dat de integriteit van de politicus gewaarborgd is. Maar zoals ik al zei, dat is in eerste instantie de verantwoordelijkheid van de politicus zelf.

De heer **Rabbae**:

Maar het gaat u niet om de chantage op zichzelf maar om de effecten ervan voor de democratische rechtsorde, enzovoorts?

De heer **Van Helten**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Ik kom nu bij de samenwerking met de politie in de criminaliteitsbestrijding. U werkt samen met een aantal kernteams inzake de zware criminaliteit?

De heer **Van Helten**:

Wij werken samen met de politie. Wij hebben niet een concrete samenwerkingsvorm met de kernteams van de politie. Wij hebben wel contacten met de politie en dat geldt voor de politie in totaliteit.

De heer **Rabbae**:

Wilt u zeggen dat u geen liaisons hebt? Dat u geen mensen geparkeerd hebt bij kernteams?

De heer **Van Helten**:

Nee, niet bij alle kernteams. In sommige gevallen zullen wij een liaison hebben omdat de overlapping van de raakvlakken zodanig is, dat het nuttig is. Maar dat is meer om ervoor te zorgen dat wij een analysebijdrage kunnen geven aan het totaal dan dat wij ons mede bezighouden met het bestrijden van criminaliteit.

De heer **Rabbae**:

U bent er dus bij als het gaat om gemeenschappelijke belangen? Mag ik het zo zien?

De heer **Van Helten**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

En dat verklaart ook het feit dat de BVD betrokken is bij de aanpak van de contra-informatie, de contra-observatie, de contra-strategie?

De heer **Van Helten**:

Ja. Dat klopt.

De heer **Rabbae**:

Bent u erin geslaagd om samen de contra-strategien uit te schakelen?

De heer **Van Helten**:

Ik denk dat de situatie nu zo is, dat het probleem niet uit de wereld is maar dat de aanpak hoofdzakelijk strafrechtelijk is. Dat wil zeggen, dat wij er vervolgens even op wachten wat eruit komt.

De heer **Rabbae**:

Dat begrijp ik niet, want wij hebben hier een aantal mensen vanuit de politie gehad en wij hebben niet de indruk gekregen dat het probleem van tafel is.

De heer **Van Helten**:

Mijn probleem is niet helemaal van tafel maar ik wacht even af wat de effecten zijn van de strafrechtelijk aanpak die volgens mij nog niet afgelopen is.

De heer **De Graaf**:

Maar voor alle duidelijkheid, u bent daarbij betrokken omdat niet alleen de contra-observatie gericht was op de politie maar ook op de BVD zelf?

De heer **Van Helten**:

Zo is het begonnen. Het was eigen belang.

De heer **De Graaf**:

Als dat niet aan de orde was geweest, was u er überhaupt niet bij betrokken geraakt?

De heer **Van Helten**:

Dan was de mogelijkheid zeer wel, dat wij er ons niet mee zouden hebben bemoeid. Als het zuiver was gegaan om het strafbare feit, bijvoorbeeld een verbinding tussen bepaalde mensen die zich met observatie bezighouden en criminelen, dan was er voor ons weinig reden geweest om ons ermee te bemoeien anders dan van de politie vernemen wat de ontwikkeling was. Die bevoegdheid hebben wij.

De heer **Rabbae**:

Dat is toch een aantasting van de rechtsorde?

De heer **Van Helten**:

Als het alleen maar het strafrechtelijke spoor was... Het op grote schaal...

De heer **Rabbae**:

Nee, u zei: als de politie alleen object was van de contra-strategie dan had u waarschijnlijk niet meegedaan. Moet er ook in dat geval sprake zijn van aantasting van de rechtsorde of niet?

De heer **Van Helten**:

Wij wisten dat de politie last had van het verschijnsel. Dat was in eerste instantie niet van zodanige omvang dat wij tot de conclusie kwamen dat het een aantasting van de rechtsorde was. Wij zijn op een gegeven moment zelf geconfronteerd met het feit dat onze uitvoering van onze werkzaamheden werd gehinderd door contra-activiteiten. Daar zijn wij mee aan de slag gegaan en toen is er een moment gekomen dat zowel de politie als wij tot de conclusie kwamen dat dezelfde groeperingen zich zowel richten op politie-activiteiten als op activiteiten van de veiligheidsdienst. Toen hebben wij dat uiteraard afgestemd.

De heer **Rabbae**:

U bent ook betrokken geweest bij een onderzoek inzake Zuid-Amerika. Kunt u dat in algemene lijnen beschrijven?

De heer **Van Helten**:

Dan moet u iets specifieker zijn. In welke zin bedoelt u: Zuid-Amerika?

De heer **Rabbae**:

Suriname bijvoorbeeld?

De heer **Van Helten**:

Ah! Suriname, daar zijn wij heel lang bij betrokken geweest, maar dan vanuit de invalshoek: welke invloeden zijn er vanuit Suriname zelf en vanuit Surinaamse groeperingen in Nederland op mensen in de Nederlandse samenleving die hier komen op ongeoorloofde inmenging van Suriname op Nederlandse situaties of die leiden tot verkeerde dingen in Nederland zelf.

De heer **Rabbae**:

Dat was wat u betreft, los te koppelen van de georganiseerde misdaad?

De heer **Van Helten**:

Ja. In eerste instantie: ja.

De heer **Rabbae**:

Had u wat dit betreft een andere analyse dan de politie?

De heer **Van Helten**:

Onze invalshoek is anders. De analyse die wij hadden was niet 1:1 met de analyses die in politiekringen werden gehanteerd.

De heer **Rabbae**:

Met andere woorden, uw analyse hield in, dat er geen of in mindere mate sprake was van zware criminaliteit dan de politie veronderstelde?

De heer **Van Helten**:

Anders. Maar dat komt door de manier waarop wij ernaar kijken. Wij hebben bekeken of bijvoorbeeld vanuit Suriname systematisch inlichtingen werden verzameld over de situatie in Nederland en of daarbij de grenzen werden overschreden. De conclusie die wij daaruit hebben getrokken is dat er vanuit Suriname geen traditionele inlichtingenoperaties tegen Nederland werden gedaan, zoals dat traditioneel in de internationale gemeenschap vaak is gebeurd, maar dat er contacten waren tussen de mensen uit Suriname met mensen in Nederland die ertoe leidden dat wij op een aantal punten de verantwoordelijken hebben moeten wijzen op het feit dat er iets gebeurt dat niet okay is. Het past wel in een aantal wensen en verlangens die er binnen die groeperingen zijn, maar de gang van zaken is niet goed. Er worden mensen in de politie binnen gesluisd, zonder dat goed is gekeken of men wel aan alle waarborgen tegemoet komt die wij in dat soort gevallen moeten stellen.

De **voorzitter**:

Maar uw dienst is toch ook betrokken geweest bij het onderzoek dat door het kernteam Haaglanden gedaan wordt naar Zuid-Amerika en Suriname?

De heer **Van Helten**:

Ja, maar niet in de zin dat wij echt zelf mee hebben gedaan aan opsporingsonderzoeken of iets dergelijks.

De **voorzitter**:

Nee, want u bent geen opsporingsambtenaar. Maar u heeft toch gewoon meegewerkt in de strategische beslissingen die daar genomen zijn?

De heer **Van Helten**:

Wij hebben onze bijdrage geleverd. Maar ik zou de suggestie niet willen ondersteunen dat wij mede strategie hebben bepaald in het strafrechtelijk onderzoek.

De **voorzitter**:

Maar er is toch ook een speciale Groep geweest die enkele jaren lang op het hoogste niveau die strategische beslissingen heeft voorbereid?

De heer **Van Helten**:

Ja.

De **voorzitter**:

En daar heeft u toch ook aan meegewerkt?

De heer **Van Helten**:

Daar zijn wij in enkele gevallen bij aanwezig geweest maar niet intensiever dan anders.

De **voorzitter**:

Daar heeft u toch ook de oordelen gegeven hoe een en ander eventueel strafrechtelijk moest worden aangepakt?

De heer **Van Helten**:

Nee, wij hebben ons oordeel gegeven over hoe de verschijnselen eruit zagen naar onze inschatting. De strafrechtelijke aanpak is geen verantwoordelijkheid van ons. Wij hebben ook niet in concreto gezegd: zo zou het strafrechtelijk moeten.

De **voorzitter**:

Maar u heeft toch wel informatie gegeven over de mogelijke betrokkenheid van bepaalde groepen van de Surinaamse overheid, van het militaire gezag bij handel in verdovende middelen?

De heer **Van Helten**:

Wij hebben natuurlijk wat wij tegenkwamen bij ons werk, gemeld.

De **voorzitter**:

Heeft u dan verder nooit gezegd: dat zou ik zus of zo doen? Anders hoeft u toch ook niet zo'n Groep te hebben?

De heer **Van Helten**:

Nee, dat hebben wij niet gedaan. Dat is ook vooropgezet de bedoeling geweest. Wij zijn geconfronteerd met bepaalde aanpakken die de verantwoordelijkheid waren van met name de politie en justitie in Den Haag, de Haaglanden. Dat was hun verantwoordelijkheid en wij hebben er met enige afstandelijkheid op gereageerd.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Van Helten, er was een Groep waar niet alleen politie en justitie in zaten maar ook nadrukkelijk op het hoogste niveau de vertegenwoordiging van de BVD...

De heer **Van Helten**:

Ja, het hoofd van de BVD heeft erin gezeten.

De heer **De Graaf**:

En als hij er niet was, was een van uw collega's er, als wij goed zijn geïnformeerd. Er zaten ook mensen van andere organisaties in en er werd op hoog strategisch niveau gesproken over de vraag hoe gaan wij dat varkentje wassen? En over de vraag: hoe gaat het met de relatie tussen Suriname en Nederland in verband met dat onderzoek? Dat is dus de strategische betrokkenheid van de BVD. Vervolgens lag het toch ook in het voornemen van de BVD om liaisons in de onderzoeksgroep te hebben, hetgeen uiteindelijk minister Dales niet heeft goedgevonden?

De heer **Van Helten**:

Die overwegingen zijn er geweest, ja.

De heer **De Graaf**:

U doet nu heel afstandelijk alsof u er wel eens bij betrokken bent geweest maar slechts een enkele keer. Zo zat het toch niet?

De heer **Van Helten**:

Maar zo voel ik het ook. Dat is ook altijd mijn houding geweest.

De **voorzitter**:

U vond dat de dienst misschien te veel dreigde betrokken te raken bij...?

De heer **Van Helten**:

Nee, ik denk dat de betrokkenheid van de dienst op een heel zorgvuldige manier moest plaatsvinden omdat ik weet dat als je het niet goed aan de vork steekt, inderdaad de indruk wordt gewekt dat een veiligheidsdienst zich op het gebied van de strafrechtelijke handhaving en op het gebied van het opsporingsonderzoek gaat begeven en daar mede het roer gaat zitten vasthouden.

De **voorzitter**:

Maar dat komt toch wel meer voor, mijnheer van Helten? Dat is toch wel logisch? Er zijn toch wel andere onderzoeken waarbij de BVD bijvoorbeeld assisteert, waarbij de BVD informatie geeft, waarbij justitie en politie ook aan de BVD vragen of zij het verder kunnen uitzoeken?

De heer **Van Helten**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dus in die zin bent u in de praktijk toch ook verbonden met strafrechtelijk onderzoek?

De heer **Van Helten**:

Gegevens van ons kunnen een rol gaan spelen in het strafrechtelijk onderzoek.

De **voorzitter**:

Niet alleen dat het gecompartmenteerd is, maar toch ook dat in de praktijk BVD-mensen som ook intiem samenwerken?

De heer **Van Helten**:

Ja, maar niet in een situatie dat bijvoorbeeld BVD-mensen in een hiërarchische structuur zitten waarin bijvoorbeeld een officier van justitie en een politiechef uitmaken wat die mensen gaan doen. Daar zijn we de laatste jaren wat scherper op geworden dan voor die tijd.

De heer **Rabbae**:

Nee dat niet, maar betrokkenheid is er wel.

De heer **Van Helten**:

Er is wel betrokkenheid. Dat is ook logisch. Het zou te gek zijn wanneer de BVD dingen tegenkwam die te maken hebben met het strafrechtelijk proces en dat de BVD stommetje ging spelen en zich er helemaal afzijdig van hield.

De heer **Rabbae**:

U zegt: wij hadden onze liaisons, onze mensen bij de onderzoeken van kernteams onder eigen regie. Is dat omdat u niet wilt dat de dienst wat dieper betrokken raakt bij onderzoeken op strafrechtelijk niveau?

De heer **Van Helten**:

Inderdaad. Wij willen dat niet en wij willen heel helder houden dat de hantering van onze bevoegdheden een andere is dan de strafrechtelijke.

De heer **Rabbae**:

Sinds wanneer heeft u deze aanpak? Is het altijd zo geweest of pas sinds 1991?

De heer **Van Helten**:

Het had altijd zo moeten zijn. Maar ik kan alleen maar praten over de periode vanaf 1991.

De heer **Rabbae**:

Vandaar mijn vraag.

De heer **Van Helten**:

Het had dus zo moeten zijn maar ik denk dat in het verleden te veel is verondersteld dat het wel goed zou gaan. Ik heb gemeend om er nogal precies op te zijn en het in die gevallen ook schriftelijk vast te leggen.

De heer **Rabbae**:

En uw liaison heeft als rol om slechts - als ik mij vergis moet u mij corrigeren - een inzicht in te brengen van de dienst in lopend onderzoek? Dat wil zeggen, niet volledig actief meedoen maar als het ware desgevraagd. Zie ik het zo goed?

De heer **Van Helten**:

Ja. Maar het is ook mogelijk dat wij zelf het initiatief nemen en zeggen: dit is waarschijnlijk relevante informatie; kunt u daar iets mee? Zo ja, dan moeten wij even precies afspreken hoe het aan de vork moet worden gestoken.

De heer **Rabbae**:

Maar is het niet een te theoretische model, mijnheer Van Helten? U heeft iemand in een kernteam zitten met een formele gezagslijn naar u toe. Zo'n man of vrouw in zo'n kernteam gaat toch niet elke keer de heer Van Helten bellen om te horen of hij/zij een bepaalde suggestie al dan niet mag geven?

De heer **Van Helten**:

Het is zeker niet theoretisch. In de praktijk gaat het ook zo. De mensen die in die situatie zitten, weten in de meeste gevallen zelf donders goed hoe het werkt. Zij hebben heel goed in de gaten of ten onrechte vragen aan de BVD worden gesteld.

De **voorzitter**:

In de praktijk komt het toch nog steeds voor dat politie en BVD praktisch met elkaar samenwerken, ook in de opsporing?

De heer **Van Helten**:

Het komt in de praktijk voor dat de BVD en de politie praktisch samenwerken. Die samenwerking houdt niet in dat wij opsporen.

De **voorzitter**:

Ik wil u een vraag voorleggen voor de situatie na 1991. Wij hadden hier een door de wol geleverde OT'er op bezoek, niet in de openbare verhoren en het is ook niet de heer Kloosterman, die ons het volgende zei: wij staan een week te observeren en dan krijg je de BVD; wij kunnen het goed, maar de BVD gaat gewoon bij zo'n man voor de deur staan en biedt hem een kop koffie aan, en dan kunnen wij weer opnieuw beginnen. Het ging om een lopend onderzoek na 1991.

De heer **Van Helten**:

Het geval is mij niet bekend en het verhaal komt mij zeer sterk voor.

De heer **De Graaf**:

U wilt toch niet zeggen dat er nooit observanten van de dienst betrokken zijn bij een situatie waarin ook de politie observeert? Het is toch mogelijk dat sprake is van een strafrechtelijk onderzoek dat parallel loopt aan een onderzoek dat ook voor de dienst van belang is?

De heer **Van Helten**:

Dat kan zeer wel.

De heer **De Graaf**:

Dan kan zo'n voorbeeld zich toch voordoen?

De heer **Van Helten**:

Wij plegen in zo'n geval, conform het voorschrift van de wet, overleg met het openbaar ministerie. Er vindt afstemming plaats. Als er iets niet goed gaat, zit het in de uitvoering. Ik moet zeggen dat ik daar nogal precies in ben, soms tot grote irritatie van anderen.

De heer **Rabbae**:

Dat weet u toch niet altijd van tevoren?

De heer **Van Helten**:

Meestal wel.

De heer **Rabbae**:

Op een gegeven moment staat u er met z'n tweeën.

De heer **Van Helten**:

Wij hebben een heel overzichtelijke dienst van ruim 500 mensen. Het regime binnen de dienst is vrij strikt. De rapportage van mensen over wat zij doen en wat zij gaan doen, is eveneens vrij strikt. Er gaan dus niet zomaar mensen de deur uit om zomaar te bekijken of zij ergens iemand kunnen benaderen.

De **voorzitter**:

Dat bedoel ik niet. Het voorbeeld dat ik gaf, waarin sprake was van een directe samenwerking tussen politie en BVD bij het observeren van een pand of een persoon, kan zich niet voorgedaan hebben?

De heer **Van Helten**:

Het lijkt mij zeer sterk. Toen ik het verhaal hoorde, heb ik er wat cynisch bij geglimlacht.

De **voorzitter**:

Denkt u dat het onwaar is of lijkt het u zeer sterk?

De heer **Van Helten**:

Ik denk dat het op zijn minst gechargeerd is.

De **voorzitter**:

U wilt de mogelijkheid uitsluiten.

De heer **Van Helten**:

Ik probeer constant met grote hardnekkigheid om die mogelijkheid uit te sluiten.

De heer **Vos**:

Ik zou de vraag wat breder willen maken. Doet de politie wel eens een beroep op de expertise, de bijzondere vaardigheden, de technische instrumenten die bij de dienst beschikbaar zijn?

De heer **Van Helten**:

Dat gebeurt wel eens.

De heer **Vos**:

In welke gevallen gebeurt het?

De heer **Van Helten**:

Van geval tot geval wordt bekeken wat er kan gebeuren. Een en ander wordt zeer precies vastgelegd.

De heer **Rabbae**:

Heeft u ooit een gaatje geboord of een camera geplaatst voor de politie?

De heer **Van Helten**:

Wij hebben wel eens technische activiteiten voor politie en justitie verricht.

De heer **Rabbae**:

Dat doet u nog steeds.

De heer **Van Helten**:

In zeer beperkte mate. Het is uiterst zelden noodzakelijk.

De heer **Rabbae**:

Hoe komt dat?

De heer **Van Helten**:

Justitie en politie vergewissen zich veel strikter dan in het verleden van tevoren van de mogelijkheden. Bovendien zijn de technische mogelijkheden van de politie inmiddels zodanig, dat zij in de meeste gevallen geen beroep op ons meer hoeft te doen.

De heer **Rabbae**:

Het is niet zo dat het komt omdat de politie technisch gesproken wat verder is?

De heer **Van Helten**:

Het is mijn indruk dat de politie technisch gesproken verder is.

De heer **Rabbae**:

Verder dan u?

De heer **Van Helten**:

Nee, onze technische activiteiten zijn toch iets anders dan die van de politie. Het lijkt op elkaar, maar het is niet hetzelfde.

De **voorzitter**:

Wanneer hebt u voor het laatst dit soort hand- en spandiensten voor de politie verricht?

De heer **Van Helten**:

In zeer vergaande zin is dat voor het laatst eind 1991, begin 1992 gebeurd.

De **voorzitter**:

Het plaatsen van camera's?

De heer **Van Helten**:

Technische hulpmiddelen.

De **voorzitter**:

Ook af luisterapparatuur?

De heer **Van Helten**:

Wij hebben een keer een af luisteroperatie van de politie voorbereid. Uiteindelijk is dat echter niet geëffectueerd.

De **voorzitter**:

Is daar dan uw procedure aan te pas gekomen?

De heer **Van Helten**:

Als het onze procedure is, dan doen wij het gewoon voor ons zelf. Daar kan op een gegeven moment een exploitatie van gegevens uit voortkomen. In de gevallen dat het openbaar ministerie ons vraagt om technische bijstand, zullen wij serieus overwegen om dat te doen. Het is dan mogelijk dat er bij ons een stukje expertise zit op grond waarvan wij zeggen dat wij het technisch kunnen doen. Dan moet wel even heel goed worden vastgelegd dat het openbaar ministerie verantwoordelijk is voor datgene wat er verder gebeurt. Het enige wat wij doen, is het uitvoeren van technische handelingen en deze eventueel voorbereiden. Ook bij brief wordt heel duidelijk vastgelegd dat die technische

bijstand niet inhoudt dat onze mensen opsporingshandelingen verrichten. Datgene wat gebeurt, kan niet uitmonden in iets wat eerst bij de politie terechtkomt en dan bij ons.

De **voorzitter:**

Wanneer hebt u dit voor het laatst gedaan?

De heer **Van Helten:**

Zoals ik al zei: 1992.

De heer **De Graaf:**

Mocht u dat eigenlijk wel doen? Als ik het goed begrijp, heeft de BVD, op verzoek van politie en justitie, een soort inijkoperatie uitgevoerd om ergens een camera te plaatsen.

De heer **Van Helten:**

Nee.

De heer **De Graaf:**

Dus de BVD heeft niet die camera geplaatst?

De heer **Van Helten:**

Er zijn twee soorten voorbeelden. Ik moet daar erg voorzichtig in zijn, want ik wil geen inzicht geven in de werkwijze van de dienst. Het kan zijn dat de dienst vanuit haar eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden inzicht heeft in de gang van zaken en dat justitie daar mede belang bij heeft.

De heer **De Graaf:**

Maar hier ging het om technische ondersteuning...

De heer **Van Helten:**

Als justitie ons vraagt om het een en ander te plaatsen, dan kunnen wij "ja" zeggen. In 1991 werd het min of meer vanzelfsprekend geacht dat de dienst volmondig "ja" zou zeggen. In 1992 heb ik duidelijk geregeld dat justitie van ons technische bijstand kan krijgen, maar dat datgene wat verder gebeurt haar verantwoordelijkheid betreft. Want dat is opsporing en daar bemoei ik mij niet mee. Zeker gezien de achtergrond van deze enquête zou ik tegenwoordig willen zien op welke gronden men iets wilde van de dienst.

De heer **De Graaf:**

Maar de vraag was: wat hebt u in die voorbeelden gedaan? Hebt u op verzoek van justitie en politie camera's geplaatst in loodsens?

De heer **Van Helten:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Wat was uw bevoegdheid daartoe? Als de politie mij zou vragen om in een afgesloten ruimte een camera te plaatsen, dan zou ik daartoe niet bevoegd zijn. Ik ben geen opsporingsambtenaar. Uw mensen zijn dat ook niet.

De heer **Van Helten:**

Je kunt een dergelijke handeling zowel laten verrichten door een dienst waarmee je samenwerkt als door een bedrijf. Je moet echter wel weten dat het terecht gebeurt. Dat verhaal kan ik nu houden. Vijf jaar geleden zou ik het niet zo hebben kunnen houden, omdat ik dat inzicht niet had. Ik denk dat wij nu zeer nadrukkelijk zouden vragen naar de bevoegdheid. Wij maken nu duidelijk tot op welk niveau wij een handje toesteken.

De heer **Vos:**

U hebt als het ware als onderaannemer gewerkt.

De heer **Van Helten:**

Zo zou je het kunnen noemen.

De heer **De Graaf:**

Als de politie bevoegd is tot een inijkoperatie, mag zij dat uitbesteden aan u of aan een bedrijf? Is het goed, wie het dan ook is, zolang het maar in opdracht van de politie gebeurt?

De heer **Van Helten:**

U zegt nu een heleboel dingen achter elkaar.

De heer **De Graaf:**

U zei het zelf.

De heer **Van Helten**:

Het gebeurt niet ongeacht wat dan ook. Er moet sprake zijn van een situatie waarin wij niets onrechtmatigs doen, want wij hebben ons aan de wet te houden.

De **voorzitter**:

Daar zit een gat. De politie doet het namelijk als opsporingsambtenaar. Dat horen wij hier keer op keer. Inkijkoperaties, artikel 9 Opiumwet, opsporingsambtenaar, opsporingshandelingen. Dat staat ook in de handleiding kijkoperaties. U doet het voor een ander doel, namelijk het verwerven van informatie ten behoeve van de drie doeleinden die in artikel 8 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten genoemd worden. U bent geen opsporingsambtenaar. Eigenlijk kan het toch niet?

De heer **Van Helten**:

Zo gauw het een opsporingshandeling is, zullen wij het niet moeten doen.

De **voorzitter**:

In het verleden is dus iets gebeurd wat eigenlijk niet kon.

De heer **Van Helten**:

Ik weet nu zeker dat het in veel gevallen niet zal kunnen. In het verleden werd er verschillend over gedacht. Ook in kringen van de rechterlijke macht en het openbaar ministerie werd over dit soort bevoegdheden anders gedacht.

De **voorzitter**:

Wat mag u meer dan de politie bij het aanwenden van middelen om informatie te verwerven?

De heer **Van Helten**:

Wij mogen aan de ene kant minder. Wij mogen bijvoorbeeld geen brieven openmaken.

De **voorzitter**:

Waar staat dat?

De heer **Van Helten**:

Er is geen uitzondering op het briefgeheim gemaakt ten behoeve van de BVD. Dat is wel gebeurd ten aanzien van communicatie in andere zin. Aan de andere kant kunnen wij iets meer. Wij kunnen iets anders en onze activiteiten op het gebied van het onderscheppen van communicatie zijn wat breder en intensiever.

De **voorzitter**:

U mag ook af luisteren.

De heer **Van Helten**:

Ja.

De **voorzitter**:

De discussie is opgekomen of u geen specifieke bevoegdheid nodig hebt voor die activiteiten die een inbreuk op de privacy inhouden. Die specifieke bevoegdheden staan in feite nergens omschreven, behalve negatief in het Wetboek van Strafrecht als het gaat om het af luisteren en aftappen van telecommunicatie.

De heer **Van Helten**:

En in het algemeen in de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten als het gaat om het feit dat wij een onderzoek moeten instellen. Wij hebben dit jarenlang gebaseerd op een generale bevoegdheid die hieruit zou voortvloeien. Mede door uitspraken van de Raad van State zijn wij op het ogenblik bezig om een wetswijziging van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten voor te bereiden.

De **voorzitter**:

Wilt u dan ook limitatief uw bevoegdheden gaan aangeven?

De heer **Van Helten**:

Wij zullen streven naar een niet al te specifieke regeling. Onze werkwijze mag niet al te zeer naar buiten komen. Je bent een geheime dienst en dat wil je graag blijven. Maar ik denk wel dat wij vrij specifiek en limitatief zullen kunnen aangeven hoe wij met dat soort inlichtingenmiddelen omgaan.

De heer **Rabbae**:

Je bent een geheime dienst en dat wil je graag blijven. In het begin hebt u nadrukkelijk gezegd dat u opkomt voor de rechtsorde en de rechtsstaat, dus ik neem aan dat u ook voor democratische controle bent.

De heer **Van Helten**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Hoe ziet u de controle op de technieken die u toepast als ze niet wettelijk zijn opgesomd? Hoe weten wij dat de BVD correct bezig is?

De heer **Van Helten**:

U zult niet gemakkelijk n op n van de BVD horen: wij doen dit en wij doen dat en wij doen dat. Daar hebben wij een procedure voor, die nu ook al werkt. Wij moeten in ieder geval het fiat van de betrokken bewindslieden hebben. Zij moeten erop aangesproken kunnen worden door de Commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, waarin vrij uitputtend wordt weergegeven wat...

De heer **Rabbae**:

U hebt toestemming nodig voor het gebruik van een aantal middelen. Dat geldt echter niet voor alle middelen. In sommige gevallen kan het hoofd gewoon een beslissing nemen.

De heer **Van Helten**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

En het hoofd is onderdeel van de dienst. Dat kun je toch geen goede controle noemen?

De heer **Van Helten**:

De gedachten hierover zijn verder ontwikkeld. Mede naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State zijn wij zelf tot inzichten gekomen. Wij zullen de controles meer op n lijn moeten brengen. In alle gevallen dat inbreuk wordt gemaakt op de persoonlijke levenssfeer van mensen zal er een zwaar regime op moeten worden gezet, vergelijkbaar met het regime dat al werkt inzake af luisteren.

De **voorzitter**:

Wij houden ons ook bezig met de uitwisseling van informatie tussen de dienst en politie en justitie. In de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten is zeer goed geregeld dat politie en justitie voor u moeten werken. Minder goed is geregeld dat u eventueel voor politie en justitie werkt.

De heer **Van Helten**:

Dat is in een wat bredere zin geregeld. In de artikelen 11 en 12 is het namelijk wel degelijk geregeld. Onze minister dient de bevoegde betrokken instanties te waarschuwen. De politie valt daar ook onder, f als uitvoerende instantie ten aanzien van het bestuur, f als uitvoerende instantie ten aanzien van justitie. Er is een algemene, dwingende plicht om ervoor te zorgen dat de relevante informatie wordt gexploiteerd naar de betrokken belangendrager. Dat kan dus via de politie lopen.

De **voorzitter**:

Maar het probleem is nu toch dat het specifiek gaat om de opsporing van strafbare feiten en dat informatie van de BVD ook aangewend kan worden voor de opsporing van strafbare feiten. Dat gebeurt nu via artikel 22, lid 3, waar in feite niet meer staat dan dat er overleg is tussen de procureur-generaal en het hoofd van de betrokken dienst. Dan staat er tegelijkertijd in artikel 20: de ambtenaren van de dienst bezitten geen bevoegdheid tot het opsporen van strafbare feiten. In de praktijk is het toch zo, dat elke keer wanneer er een ambtsbericht gaat van de BVD naar de landelijke officier, die wij nu al de BVD-officier noemen, er wel degelijk een gedeelte ligt dat later ook gebruikt wordt voor de opsporing?

De heer **Van Helten**:

Ja, maar die waterscheiding is zeer specifiek in de praktijk. Dat is neergelegd in werkafspraken die met de vergadering van procureurs-generaal zijn gemaakt. Daar berusten ook de afspraken ten aanzien van de taak van landelijke officieren op. In de ambtsberichten staat het zo geformuleerd: bij de uitvoering van zijn wettelijke taken is de

dienst op de volgende informatie gekomen. En meestal staat er dan nog bij: uit kwetsbare bron. Dat feit kan gebruikt worden in een strafproces. Het kan ook voor een heleboel andere dingen gebruikt worden. Dat is een conclusie die de dienst op tafel legt vanuit zijn wettelijke taakuitvoering.

De **voorzitter**:

Jawel, maar wie is er nu verantwoordelijk voor het strafrechtelijke gebruik van die informatie?

De heer **Van Helten**:

De officier van de justitie en het oordeel ligt bij de rechter.

De **voorzitter**:

Maar de officier van justitie moet dan bijvoorbeeld verantwoordelijkheid nemen voor iets waarover hij/zij in feite helemaal geen gezag heeft?

De heer **Van Helten**:

Daar ligt precies de scheiding. De BVD is verantwoordelijk voor wat de BVD in een ambtsbericht zet. Dat is de verantwoordelijkheid die weer afhankelijk is van de verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken. Het OM is verantwoordelijk voor wat het OM met dat gegeven doet.

De **voorzitter**:

Maar u bent dan toch een soort super criminele inlichtingendienst?

De heer **Van Helten**:

Nee.

De **voorzitter**:

Ik bedoel er niets kwaads mee. Maar kunt u dan ook bijvoorbeeld geroepen worden om te getuigen over de rechtmatigheid van dat BVD-traject?

De heer **Van Helten**:

Nee. Wij hebben geheimhoudingsplicht.

De **voorzitter**:

Maar daar ligt dan toch misschien het probleem? De officier heeft geen gezag over wat de BVD in dat traject doet en u zegt: ik kan er verder niets over vertellen behalve aan de minister van Binnenlandse Zaken?

De heer **Van Helten**:

De werkvelden van het OM en de BVD overlappen elkaar. Als dat zo is, dan is het onverstandig - zo werkt het ook niet in de praktijk - om elkaar niet toe te lichten hoe het zit. Dat gebeurt ook. Dat wil zeggen, dat de landelijke officier die terreurbestrijding in haar portefeuille heeft en die ook bij de BVD in huis entree heeft, van de BVD een toelichting krijgt. Die officier vraagt soms ook hoe het zit. Het verhaal dat de landelijke officier van ons krijgt ter adstructie van bijvoorbeeld ons ambtsbericht of ter voorbereiding van een ambtsbericht dat wij gaan maken, brengt het onder de geheimhoudingsplicht ingevolge de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdienst.

De heer **Rabbae**:

Maar de minister kan, ook volgens de wet, u wel opdragen om als getuige op te treden?

De heer **Van Helten**:

Ja, dat kan. De minister van Binnenlandse Zaken heeft daarvoor ook de handtekening van de minister van Justitie nodig. Die twee ministers gezamenlijk kunnen tot het hoofd van de dienst zeggen: gij zult wel getuigen. Maar dan moet ook geformuleerd worden in hoeverre.

De **voorzitter**:

Maar is die wettelijke basis eigenlijk niet gebrekkig en zou die niet beter kunnen? Zeker als je ziet hoe in extenso is geregeld wat politie en justitie aan de BVD moeten en kunnen aanleveren en dat de BVD daarbij mensen van politie en justitie kan inschakelen? Het feit dat zij die plicht hebben en omgekeerd niet, is toch een groot verschil?

De heer **Van Helten**:

Je zou kunnen overwegen om die algemene plicht tot exploitatie van informatie aan belanghebbenden in de artikelen 11 en 12, verder uit te regelen. In mijn visie is dat voor de

dienst niet nodig. Ik denk dat het vrij scherp geregeld is en dat het ook vrij scherp gecontroleerd wordt. Ik ben het niet met uw vergelijking eens. Ik denk dat het bij de BVD behoorlijk strak geregeld is en ook in de praktijk behoorlijk strak wordt uitgevoerd.

De **voorzitter**:

Heeft de officier kennis van alle belangrijke strafbare feiten die u mede ter ore komen?

De heer **Van Helten**:

Dat is de inzet.

De **voorzitter**:

Maar het is nog niet zo.

De heer **Van Helten**:

Ik denk dat zij dat nu wel kan weten. Het oorspronkelijke regime is dat uit de wet. Dat hebben wij de afgelopen jaren werkendewijs opgebouwd. In principe was het zo dat, als wij bij de uitoefening van onze taak op strafbare feiten stuitten, dan het regime in werking trad van het overleg tussen het hoofd van de dienst en de betrokken PG. Dat hebben wij in de praktijk verder uitgewerkt. Daar heeft de landelijke officier terreurbestrijding nu een centrale taak in. Dat maakt het voor ons natuurlijk ook gemakkelijker.

De heer **Rabbae**:

Hoeveel ambtsberichten zendt u het land in in de richting van de officieren van justitie?

De heer **Van Helten**:

Ik meen dat wij in de afgelopen periode ongeveer 35 ambtsberichten hebben uitgebracht, waarvan 28 aan de officieren van justitie.

De **voorzitter**:

Vanaf 1991?

De heer **Van Helten**:

Ja.

De **voorzitter**:

En die 7 ontbrekende ambtsberichten?

De heer **Van Helten**:

Daar zitten ambtsberichten aan de IND en aan Justitie bij. Het gaat hoofdzakelijk om de justitiele kant. Wij brengen natuurlijk wel vaker ambtsberichten uit, maar die hebben dan niets te maken met strafbare feiten.

De **voorzitter**:

Ik vind 35 ambtsberichten niet veel.

De heer **Van Helten**:

Nee.

De **voorzitter**:

Is er meer informatie over strafbare feiten die zonder papier over tafel gaat?

De heer **Van Helten**:

Als het goed is niet. Ik sta natuurlijk niet bij ieder gesprek dat al onze medewerkers of relaties voeren met anderen. Het is het uitgangspunt dat het exploiteren van gegevens over strafbare feiten volgens het zojuist geschetste regime plaatsvindt.

De **voorzitter**:

Ik stel voor, tot een afronding te komen.

De heer **Rabbae**:

Mijn laatste vraag is of de problemen, al dan niet tussen aanhalingstekens, tussen de BVD en de CRI inmiddels zijn opgelost.

De heer **Van Helten**:

Dan doelt u waarschijnlijk op de problemen die beschreven zijn in het rapport van de commissie-Blok. De aanbevelingen die daaruit zijn voortgevloeid, zijn opgepikt en hebben geleid tot een aanzienlijk verbeterde situatie. Dat was al binnen een jaar zo. Veel beter dan voor die tijd zijn wij op de hoogte van elkaars bevoegdheden, verantwoordelijkheden en werkwijze. Wij kunnen daar op soepele wijze mee omgaan. Het is mijn gevoel dat het veel leuker werken is dan een aantal jaren geleden.

De heer **Rouvoet**:

Mij is nog iets onduidelijk met betrekking tot project omega. Het gaat daarbij om de advisering aan departementen over de kwetsbaarheid, over die afdelingen waarin de georganiseerde criminaliteit mogelijk extra geïnteresseerd is. Hoe kunt u zo'n advies uitbrengen als u niet zelf een grondig onderzoek doet naar die georganiseerde criminaliteit en een eigen analyse maakt van hoe het er in Nederland voorstaat?

De heer **Van Helten**:

Wij hebben toegang tot heel veel informatie. Die hoeven wij niet altijd zelf te gaan halen. Onze informatie is onder meer afkomstig van justitie en politie. Op basis daarvan kunnen wij wel degelijk casusposities beschrijven die de betrokken instantie kan gebruiken - dat is niet altijd even gemakkelijk - om eventuele maatregelen in eigen huis daarop toe te spitsen. Als de verantwoordelijke departementsleiding zo'n schema krijgt, ziet zij wat haar kan gebeuren.

De heer **Rouvoet**:

Dus u baseert zich op de informatie van politie en justitie. Is het daarbij geen bezwaar dat deze informatie vanuit een andere invalshoek verzameld is, namelijk gericht op strafbare feiten?

De heer **Van Helten**:

Nee.

De heer **Rouvoet**:

U gebruikte de woorden "economische veiligheidsbelangen". Kunt u aangeven wat u daaronder verstaat? Wat verstaat u hieronder als noemer voor de betrokkenheid van de BVD?

De heer **Van Helten**:

Dat kun je eigenlijk het beste in het kort benaderen door te zeggen dat het beleid van de minister van EZ ook dingen betreft die voor Nederland heel erg kwetsbaar zouden zijn. Als informatie over bijvoorbeeld heel belangrijke bedrijfsprocessen in Nederland in handen zou komen van andere landen, waardoor bijvoorbeeld een hele sector van het Nederlandse bedrijfsleven in een keer van succesvol tot waardeloos terugvalt, dan noem ik dat een economisch veiligheidsbelang van Nederland.

De heer **Rouvoet**:

Waar schaaft u dat onder uw taakgebieden volgens de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten?

De heer **Van Helten**:

Onder overige gewichtige belangen van de Staat.

De heer **Rouvoet**:

Dat vermoedde ik.

De heer **Rabbae**:

Ik neem aan dat u het ermee eens was dat Fokker door DASA werd overgenomen?

De heer **Van Helten**:

Het is niet aan mij om dat te beoordelen.

De heer **Koekkoeck**:

Mijnheer Van Helten, ik wilde nog even terugkomen op de technische hulp die u in het verleden aan de politie hebt gegeven. Was het uw opvatting dat u dat deed in opdracht van de politie met opsporingsbevoegdheid?

De heer **Van Helten**:

Het was mijn opvatting dat ik dingen liet doen op verzoek van de officier van justitie omdat wij die know-how in huis hadden om dat te doen.

De heer **Koekkoeck**:

En volledig onder verantwoordelijkheid van de officier van justitie?

De heer **Van Helten**:

Ja, dat is ook de reden waarom ik dat schriftelijk heb vastgelegd.

De heer **Koekkoeck**:

U deed het op verzoek van en niet in opdracht van?

De heer **Van Helten**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Zo liggen de verhoudingen niet?

De heer **Van Helten**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Komt het andersom ook voor, dat de politie en met name Driebergen, u helpt met technische hulpmiddelen?

De heer **Van Helten**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Komt dat veel voor?

De heer **Van Helten**:

Dat komt nog steeds voor.

De heer **Koekkoek**:

Komt het in toenemende mate voor?

De heer **Van Helten**:

Ja, ik heb de indruk dat het wat vaker gebeurt dan vroeger. Maar wij doen dat in het kader van het regime van artikel 18 van de wet, waarin de politie-ambtenaren werkzaamheden voor de BVD uitoefenen. Dan gebeurt het dus wel onder ons regime.

De **voorzitter**:

Ik dank u hartelijk, mijnheer Van Helten. Sluiting 14.02 uur

**Openbaar verhoor enquêtecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 35**

29 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquêtecommissie opsporingsmethoden op vrijdag 29 september 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. A.C. Maan

Aanvang 14.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Mijnheer Maan, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? Deze luidt: Ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer Maan:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Maan, u bent officier van justitie in Amsterdam. U was officier van justitie in Utrecht. Wij willen in algemene zin spreken over het functioneren van een zaaksofficier, dat wil zeggen: degene die de zaak op de zitting brengt, over uw rol als officier in de zware criminaliteit en over de opsporingsmethodieken in de zaak-R., die wij hier gisteren en vandaag al besproken hebben, omdat u daar ook een rol in speelt als zaaksofficier. U begint in 1989 als officier van justitie. Komt u daarin direct vanuit de RAIO-opleiding of bent u ook advocaat geweest?

De heer Maan:

Ik ben advocaat geweest gedurende een tweetal jaren in het kader van de opleiding tot rechterlijk ambtenaar. Verder ben ik rechtstreeks van de universiteit in de opleiding gegaan en daarna officier van justitie geworden.

De voorzitter:

Is officier van justitie een baan voor het leven?

De heer Maan:

Voor mij in elk geval niet.

De voorzitter:

Voor u niet?

De heer Maan:

Nee.

De voorzitter:

Hoe ziet u het verder ingericht, als ik vragen mag?

De heer Maan:

Ik heb geen vastomlijnde dien welk werk ik zal doen tegen de tijd dat mijn pensionering in beeld komt. Ik heb het uitstekend naar mijn zin in het openbaar ministerie. Het werk bevalt mij erg goed, maar ik zal niet zeggen dat ik dit blijf doen tot aan mijn 65ste.

De voorzitter:

Wat zijn de beperkingen ervan?

De heer Maan:

Ik denk dat n van de beperkingen ervan is dat je uitsluitend met strafrecht bezig bent en dus slechts een onderdeel van het juridisch gebied. En van de voordelen is weer dat je daarnaast heel veel op beleidsmatig gebied bezig bent en diverse soorten van contacten naar buiten toe hebt. Het is tamelijk divers, maar het draait om het strafrecht.

De **voorzitter:**

Bent u een magistraat? Voelt u zich een magistraat?

De heer **Maan:**

Ik voel mij wel een magistraat. En van de belangrijkste kenmerken van mijn functie is een toetsende taak hebben ten aanzien van wat aangeleverd wordt en wat je voorlegt aan de rechtbank.

De **voorzitter:**

Voelt u zich daar onafhankelijk in?

De heer **Maan:**

Ik voel mij daar in de praktijk onafhankelijk in. Als je de formele structuur gaat bekijken, denk ik dat die onafhankelijkheid beperkt is, gelet op de formele regeling. In de praktijk is het zo dat je een behoorlijk grote ruimte hebt, zeker wanneer het moment van een zitting is aangebroken, om je eigen invulling te geven aan je taken.

De **voorzitter:**

Dus in de praktijk blijf je je eigen baas?

De heer **Maan:**

Je blijft je eigen baas ten aanzien van bepaalde soorten beslissingen die je neemt, bijvoorbeeld welke eis je uiteindelijk op een zitting stelt, hoe je het formuleert, wat voor redengeving je daaraan verbindt. Daarin ben je zeker je eigen baas.

De **voorzitter:**

Als officier van justitie leidt u de opsporing, volgens het Wetboek van Strafvordering. Wij hebben veel officieren van justitie hier gehad die in feite zeggen dat zij volstrekt afhankelijk zijn van wat de politie hen aanlevert, dat zij nauwelijks kunnen zeggen dat zij het opsporingsonderzoek leiden.

De heer **Maan:**

Tot op zekere hoogte is dat uiteraard zo, want de informatie die je aangeleverd krijgt, op basis waarvan je beslissingen neemt, is informatie die je aangeleverd krijgt door de politie. In dat opzicht ben je dus afhankelijk van de informatie die je aangeleverd krijgt.

De **voorzitter:**

Zou u het anders willen hebben?

De heer **Maan:**

Ik denk dat het heel moeilijk is om het anders vorm te geven, want dat zou betekenen dat je een heel andere structuur moet krijgen, waarin je als officier van justitie bij wijze van spreken zelf in de politie-organisatie zit, zodat je daarin zelf informatie inwint. Terwijl het, denk ik, juist van belang is dat politie en openbaar ministerie twee gescheiden instanties zijn en blijven.

De **voorzitter:**

Nu is gisteren bij ons geweest mevrouw Gonzales. Zij heeft een functie verdedigd waarin zij zeer nauw samenwerkt met de politie. Zij beschreef het als "wij zitten in n team". Ziet u dat ook zo?

De heer **Maan:**

Ik zie dat in de grote zaken zeker zo. Ik denk dat je daarin heel dicht op de politie moet zitten en zeer frequent contact met de politie moet hebben en gezamenlijk moet bekijken welke richting het onderzoek uit gaat. Ik denk dat je dan wel kunt spreken van n team.

De **voorzitter:**

Wilt u meer te zeggen hebben over de keuze van onderwerpen die je als zaaksofficier behandelt?

De heer **Maan:**

U bedoelt onderwerpen in het kader van een onderzoek of het kiezen van een onderzoek?

De **voorzitter:**

Het kiezen van een onderzoek en dan binnen een onderzoek.

De heer **Maan:**

Het kiezen van een onderzoek, denk ik, is eerder iets wat in het kader van een overleg tussen bijvoorbeeld CID-officier, een unit-hoofd en een hoofdofficier en de politieleiding plaatsvindt dan dat daarin een zaaksofficier die de zaak moet gaan doen, meekiest welke zaak hij moet gaan doen. Ik kan mij best voorstellen dat dit ook op een ander niveau beslist wordt. Een zaaksofficier die dus verantwoordelijk is voor een specifieke zaak, is degene die heel sterk bepaalt welke richting het onderzoek uit gaat en wat daarin aan deelonderwerpen gekozen wordt.

De **voorzitter**:

En dan voelt u zich niet te veel gestuurd door de politie?

De heer **Maan**:

Nee. Ik heb die ervaring in elk geval niet.

De **voorzitter**:

Goed. Het is de bedoeling dat de heer Vos over de algemene elementen, die ik zojuist noemde, met u doorgaat.

De heer **Vos**:

Mijnheer Maan, ik wil inderdaad kort met u stilstaan bij enige algemene aspecten van uw werkveld in het Utrechtse. In eerste instantie heb ik van u gehoord dat u grote zware zaken doet. Zijn dat ook de plekken waarop u uw gezag kunt waarmaken?

De heer **Maan**:

Als zaaksofficier vind ik van wel. Het zijn langlopende zaken, waarin je met een vast team werkt en waarin dus ook een heel frequent contact is met de leiding van het team en waarin overleg plaatsvindt welke richting het onderzoek uit gaat en welke middelen gebruikt worden, welke deelprojecten gekozen worden. "Gezag" suggereert dat ik zou bepalen wat er gebeurt, maar het is uiteraard altijd een kwestie van overleg met de leiding van het desbetreffende team waarin uiteindelijk de keuzes bepaald worden.

De heer **Vos**:

Maar het gezag komt natuurlijk niet alleen tot uitdrukking op het juridisch vlak. Er moet ook een baas zijn, iemand die de eindverantwoordelijkheid heeft. U heeft zelf gezegd dat u juridisch misschien wat te weinig aan uw trekken komt op het strafrechtelijke terrein. Kunt u uw gezag ook in de persoonlijke zin waar maken? Bepaalt u de strategie?

De heer **Maan**:

Ik bepaal mede de strategie. Zoals ik zei, is dat iets wat je doet in overleg met het team, waarin je samen kiest op basis van de informatie die je krijgt, welke richting het uit gaat. Daarin bepaal je dus ook de strategie hoe het onderzoek vorm wordt gegeven en gaat lopen.

De heer **Vos**:

In Utrecht heb je, naar ik heb begrepen, de afdeling Bestrijding criminele organisaties.

De heer **Maan**:

Ja.

De heer **Vos**:

Is dat een organisatie die goed loopt?

De heer **Maan**:

Ja.

De heer **Vos**:

Heel goed loopt?

De heer **Maan**:

Mijn ervaring in de tijd dat ik in Utrecht zat, was dat dit een afdeling was die goed liep.

De heer **Vos**:

Is het aan te bevelen voor de rest van Nederland, zo'n organisatie?

De heer **Maan**:

Ik denk dat nagenoeg elk korps wel een afdeling heeft die zich gespecialiseerd heeft op dit soort delicten. Ik denk dat het ook een vereiste is dat als je het hebt over bestrijding van criminele organisaties, de aanpak van verboden zware feiten, dat er dan sprake moet zijn

van een vast, geformeerd team dat daarin werkt, dat daarin ervaring opdoet, dat daarin leert en niet sprake van een groep mensen die los van de verschillende diensten bij elkaar worden gebracht om een zaak te gaan doen.

De heer **Vos**:

Maar het concept is niet zodanig dat u zegt dat het zo speciaal is dat de rest van Nederland het maar moet overnemen? Het is een algemeen concept?

De heer **Maan**:

Ik denk dat het een vorm is, waarin je kunt zorgen dat er een standaardcapaciteit is om dit soort zaken aan te pakken. Ik zal niet zeggen dat dit het voorbeeld is hoe het in de rest van Nederland zou moeten.

De heer **Vos**:

Maar goed, ik begrijp dat het wel functioneert naar bevinden. De BECRO draagt voorstellen voor. Hoe is uw rol bij die voorstellen, als zij eenmaal voorgedragen zijn? Bent u de man die als het ware met de hamer zegt "ok" of heeft u nog verder een sturende rol?

De heer **Maan**:

Wanneer wij het hebben over de voorstellen welke zaak geselecteerd wordt, ben ik daarin in mijn Utrechtse tijd niet betrokken geweest. Dat was een kwestie van het overleg tussen de CID-officier, de hoofdofficier en de politieleiding. Nadat ik aangezocht ben als zaaksofficier voor een specifieke zaak, ben ik wel degene die daarin meepraat in welke richting het onderzoek gaat. Maar ik doe dat niet - dat is in elk geval niet mijn stijl - met een soort voorzittershamer, in de zin van "nu einde discussie, wij gaan die kant uit". Je praat erover, je filosofeert erover. Daar ontstaat op een gegeven moment een bepaald beeld uit.

De heer **Vos**:

Heb ik het bij het juiste eind, als ik zeg dat u met name uw gezag vanuit de juridische insteek probeert waar te maken en minder vanuit de persoonlijke contactsfeer?

De heer **Maan**:

Het juridische is voor mij heel belangrijk. Dat is uiteindelijk ook de taak die ik op dat moment heb te vervullen, het juridisch toetsen en het juridisch bewaken van het onderzoek. Daarnaast zijn persoonlijke contacten wel degelijk van belang. Zonder persoonlijke contacten en zonder dat dat goed loopt, is het, denk ik, nauwelijks mogelijk om in onderling overleg samen tot een bepaalde beslissing te komen.

De heer **Vos**:

Maar het juridisch autoriteit zijn is voor u het belangrijkste?

De heer **Maan**:

Ja.

De heer **Vos**:

Het bureau Misdaadanalyse functioneert ook in Utrecht. Dat verzorgt een top-tien, begrijp ik. Is dat correct?

De heer **Maan**:

Ja.

De heer **Vos**:

Bent u het eens met de keuzes die door het bureau Misdaadanalyse gemaakt worden? Is dat voldoende kwalitatief hoogwaardig?

De heer **Maan**:

Ik denk het wel. Ik heb slechts n maal een dergelijke presentatie meegemaakt. Dat was lang in het verleden. Dat zal eind 1990 geweest zijn. Dat was een bepaalde presentatie van die top-tien. Naar aanleiding daarvan is uiteindelijk de keuze gemaakt door de hoofdofficier en de CID-officier welke zaken uit die top-tien gekozen zouden moeten worden. Ik moet zeggen dat de presentatie die toen gehouden werd, op mij een degelijke indruk maakte.

De heer **Vos**:

Maar met alle respect, dat zo'n bureau Misdaadanalyse dat dan een top-tien heeft samengesteld, dan maar n keer een presentatie aan u heeft gehouden, verbaast mij toch,

omdat u als officier, naar ik aanneem, verder de onderzoeken bepaalt. Of vergis ik mij daarin?

De heer **Maan**:

De presentatie van de top-tien was met name gericht op de selectie van de zaak die aangepakt zou worden. Zoals ik u heb gezegd, ben ik niet degene geweest die de uiteindelijke keuze bepaald heeft.

De heer **Vos**:

U heeft niet de ambitie om zelf de top-tien samen te stellen?

De heer **Maan**:

Of ik die ambitie heb, weet ik niet.

De heer **Vos**:

Dat vraag ik u.

De heer **Maan**:

De bedoeling van de presentatie was om een keuze te maken uit die projecten. Nogmaals, die keuze werd niet door mij bepaald op dat moment. Ik was toen aangezocht om de te selecteren zaak als zaaksofficier te gaan behandelen.

De heer **Vos**:

Maar betekent dat eigenlijk ook dat dan de politie het zwaartepunt ook heeft wat betreft de onderzoeken die eigenlijk gedraaid worden, en u een soort van staalkaart presenteert waaruit u de top-drie trekken mag?

De heer **Maan**:

Ik denk niet dat de politie uiteindelijk bepaalt welke zaak geselecteerd wordt. Als je enige jaren werkzaam bent op een bepaald gebied - ik was dat op dat moment nog niet, want zo lang was ik nog niet in Utrecht werkzaam - is op een gegeven moment redelijk bekend, ook binnen het openbaar ministerie, welke organisaties er actief zijn. Dan valt het uiteraard op als een bepaalde organisatie die bekend is, niet in die top-tien voorkomt. Daar worden dan uiteraard vragen over gesteld.

De heer **Vos**:

Maar had uw voorganger dan een doorslaggevende hand gehad in die top-tien?

De heer **Maan**:

Nee, bij mijn weten niet. Zoals ik zei, het kiezen uit die top-tien en het bepalen van die top-tien was een aangelegenheid die tussen de CID-officier, de hoofdofficier en de leiding van de politie besproken werd. Daar ben ik als zaaksofficier niet bij betrokken.

De **voorzitter**:

Is er dus eigenlijk een enorm verschil tussen de feitelijke rol van een doorsnee zaaksofficier aan de ene kant en de hoofdofficier en de CID-officier aan de andere kant?

De heer **Maan**:

Ten aanzien van het onderwerp waar u het nu over heeft bestaat er een heel groot verschil. De hoofdofficier en de CID-officier bepalen op enig moment aan de hand van de top tien welke zaak geselecteerd wordt. Zij zoeken - dat was in Utrecht het geval - binnen het officierenkorps de officier die de zaak gaat doen als zaaksofficier.

De heer **Vos**:

Ik kom er toch even op terug. Er zijn al vele officieren hier geweest. Iedereen, ook vanuit de CID, zegt dat de zaaksofficier de eindverantwoordelijkheid heeft. Die trekt de zaak en moet van alles op de hoogte zijn. Hij is eigenlijk de man bij wie de eindverantwoordelijkheid en het zwaartepunt liggen. U zegt eigenlijk meer dat u toch een beetje op afstand staat. Hoe zit het nou?

De heer **Maan**:

Dat zeg ik zeker niet. Ik ben degene die de eindverantwoordelijkheid heeft voor de zaak, maar ik ben niet degene die de eindverantwoordelijkheid heeft voor de keuze van de zaak die op een moment door de afdeling Becro aangepakt gaat worden.

De **voorzitter**:

Was er in Utrecht bijvoorbeeld een officierenvergadering, waar men met elkaar overleg had in algemene zin, zoals wij een fractievergadering hebben? Ik kan mij zo voorstellen, dat het helemaal op uw bord wordt gedeponereerd door die twee hogere dames en/of heren, de CID-officier en de hoofdofficier.

De heer **Maan**:

Er is in Utrecht een maandelijkse parketvergadering waarin alle officieren bij elkaar zijn en allerlei juridische, praktische en feitelijke zaken besproken worden. De keuze van de zaak is inderdaad uiteindelijk een beslissing van de hoofdofficier en de CID-officier, die ook medio februari 1991 bij mij gekomen zijn om een gesprek te hebben over de zaak die was geselecteerd en mij als zaaksofficier daarin aan te zoeken.

De heer **Vos**:

Ik vraag het eigenlijk omdat nogal eens verdedigd wordt, dat de tactische recherche de CID-recherche behoort aan te sturen. In het tactische traject is de zaaksofficier belangrijk. Deelt u het standpunt dat de tactische recherche en daarmee de daarbij behorende officier een drukkende functie heeft?

De heer **Maan**:

Lopende de zaak zeker! Ik ben van mening, dat de zaaksofficier, die uiteindelijk in de zitting de zaak zal moeten doen, degene is die daarin de volledige verantwoordelijkheid dient te dragen.

De heer **Vos**:

Heeft het financieel rechercheren volgens u toekomst?

De heer **Maan**:

Ik denk zeker dat dit toekomst heeft. Het rechercheren van financiële stromen binnen een organisatie is zeker van belang.

De heer **Vos**:

Bent u er enthousiast over? Denkt u: langs die weg gaan wij ze pakken?

De heer **Maan**:

Het hangt helemaal van de zaak af, van het onderwerp dat gerechercheerd wordt.

De heer **Vos**:

Wij spreken over de zware georganiseerde criminaliteit.

De heer **Maan**:

Ook daarin kunnen diverse vormen voorkomen. In een bepaalde zaak kan het volgen van financiële stromen veel helderheid geven over de andere stromen in een organisatie. Ik denk dat het zeker een onderzoeksonderdeel is dat van groot belang is.

De heer **Rouvoet**:

Hoe gespitst bent u op het openen van een financieel strafrechtelijk onderzoek? Doet u dat regelmatig?

De heer **Maan**:

Ik doe het niet regelmatig. Tot nu toe hebben zich naast de zaak R., die overigens dateert van voor de desbetreffende wetgeving, nog geen andere zaken aangediend die aanleiding gaven om dat traject in te zetten.

De heer **Rouvoet**:

Maakt u wel de afweging of het niet meer de financiële kant op moet? Moet de politie een duwtje in die richting worden gegeven? "Jongens, is er geen reden voor een SFO?"

De heer **Maan**:

Ja zeker! Er kan echter in een zaak ook zonder financieel strafrechtelijk onderzoek al voldoende informatie zijn om bijvoorbeeld een ontnemingstraject in te gaan en de financiële stromen af te romen. Het is niet altijd noodzakelijk dat daarvoor een SFO plaatsvindt.

De **voorzitter**:

Zou ik het gedeelte over de keuze van het onderzoek nog met een volgende vraag mogen afronden? Ook uit Utrecht hebben ons geluiden bereikt, dat die top tien toch een beetje armoedig is vastgesteld, omdat er geen goed zicht zou zijn op hetgeen zich in de hele regio

afspeelt. Er zou ook wel eens een keuze worden gemaakt meer om duidelijk te maken dat een zaak eigenlijk ten onrechte in de top tien staat dan omdat het nu werkelijk de belangrijkste zaak is. In Amsterdam zou dat beter geregeld zijn, doordat er daar een combinatie is van Criminele Inlichtingendienst, bureau recherche-informatie en tactische recherche.

De heer **Maan**:

Uit mijn Utrechtse verleden is mij niet bekend, dat een zaak in de top tien heeft gestaan om aan te tonen dat zij daar niet bij hoorde.

De **voorzitter**:

Dat zij er al lang op staat zou de mensen tot de keus brengen om dat maar te doen, zodat zij er daarna misschien meteen afgehaald zou kunnen worden. Dat zegt u niets?

De heer **Maan**:

Nogmaals, ik ben niet betrokken geweest bij het daadwerkelijk kiezen. Ik weet niet of dat een afweging is geweest.

De **voorzitter**:

Heeft u er nooit van gehoord?

De heer **Maan**:

Ik heb ervan gehoord in het kader van het eerdere gesprek dat ik met uw commissie heb gevoerd; daarvoor niet.

De **voorzitter**:

En daarna ook niet meer?

De heer **Maan**:

Nee!

De heer **Vos**:

Om nog even de omstandigheden op uw werkveld te schetsen: hebt u het gevoel dat u dweilt met de kraan open? Houdt u zware criminaliteit tegen of is er geen houden aan?

De heer **Maan**:

Ik denk niet dat het dweilen is met de kraan open. Er zijn naar mijn inschatting zodanig veel organisaties, dat het aanpakken van elke organisatie op dit moment, gelet op de capaciteit en de middelen die politie en justitie in Nederland hebben, een illusie is. Ik denk wel dat politie en justitie op dit moment duidelijk successen boeken. Kijk je wat er de afgelopen tijd is gebeurd met een aantal collega's van mij, naar de wijze waarop criminele organisaties proberen terug te slaan, dan toont dat naar mijn overtuiging aan dat wij op de goede weg zijn.

De heer **Vos**:

Helpt het daarbij dat u een beroep doet op derden, zoals accountants, om uw onderzoeken hoogwaardiger te maken?

De heer **Maan**:

Het kan van belang zijn in een bepaald onderzoek om de hulp van een externe deskundige in te roepen, om duidelijkheid te scheppen hoe bijvoorbeeld - u noemt accountants - financiële geldstromen in elkaar zitten.

De heer **Vos**:

Is dat gebeurd?

De heer **Maan**:

Niet in mijn praktijk, maar ik weet dat er afspraken zijn via het CABB, de instantie die belast is met het verlenen van ondersteuning voor de ontnemingswetgeving die er nu is.

De heer **Rabbae**:

Het beslagbureau!

De heer **Maan**:

Ja! Dat heeft contacten en afspraken met een accountantskantoor in Nederland, om deskundigen in te schakelen op het moment dat dit in bepaalde zaken noodzakelijk is.

De heer **Vos**:

Zou u het zelf doen als u de gelegenheid kreeg?

De heer **Maan**:

Ja! Als de noodzaak daartoe aanwezig is, zou ik er een beroep op doen.

De **voorzitter**:

Vindt u dat privéaccountants mee kunnen gaan opsporen? Dat zijn toch geen opsporingsambtenaren?

De heer **Maan**:

Naar mijn mening is er geen sprake van opsporing. Externe deskundigen wordt gevraagd, een oordeel te geven over materiaal dat de politie heeft opgespoord. Naar mijn mening is dat geen opsporing.

De **voorzitter**:

Maar kun je derden buiten de overheid, buiten politie en justitie, zo maar inzage geven in vertrouwelijke stukken en opsporingsgegevens?

De heer **Maan**:

Als je daar goede afspraken over maakt en er is een convenant gesloten met het desbetreffende kantoor, waarin zaken als geheimhouding, kennisneming en dergelijke geregeld zijn, dan denk ik dat het wel kan.

De **voorzitter**:

Zou u er ook voor kunnen zijn om bijvoorbeeld een recherchebureau in te schakelen voor de opsporing?

De heer **Maan**:

Nee, absoluut niet! Een recherchebureau zou opsporen. Zoals ik zei is het vragen van het oordeel van een deskundige over materiaal dat de politie heeft opgespoord iets anders dan een derde vragen om zelf te gaan opsporen.

De heer **Vos**:

Waarom eigenlijk niet? Er zijn natuurlijk toch recherchebureaus die een goede rol zouden kunnen vervullen. Zij zouden in feite bevoegdheden kunnen uitoefenen die bij de politie niet mogelijk zijn, maar die toch binnen een legaal circuit kunnen plaatsvinden. Daar kunt u toch gebruik van maken?

De heer **Maan**:

Naar mijn mening niet! In Nederland is de politie belast met de opsporing van strafbare feiten. Daar zijn bevoegdheden aan gekoppeld die in het kader van de wetgeving zijn toegekend. Het zou mij veel te ver gaan als de politie partijorganisaties of commerciële organisaties ging benaderen om te doen wat zij zelf niet zou mogen.

De heer **Vos**:

Ik wil hiermee het algemene gedeelte afsluiten en de voorzitter vragen, over de zaak R. door te gaan.

De **voorzitter**:

Wij hebben de zaak R. hier al van een paar kanten bekeken. Wij hebben die zaak uitgekozen omdat zij uiteindelijk een althans voor het openbaar ministerie vrij dramatische afloop heeft. Wij hebben in ons onderzoek gekeken wat daar feitelijk de redenen van waren. Dat is u ook bekend. Kunt u voor ons heel in het kort de zaak schetsen? Het was een heel grote zaak, in ongeveer vijftig ordners. U bent er volgens uw stukken ongeveer drie jaar mee bezig geweest.

De heer **Maan**:

Het onderzoek richtte zich op het ontmantelen van een organisatie die zich in hoofdzaak bezighield met het invoeren en verhandelen van softdrugs. Het is medio 1991 gestart. Begonnen is met allerlei informatie in te zamelen die er in het land was over de leden van de organisatie. Die informatie gaf op enig moment aanleiding om een gerechtelijk vooronderzoek te vorderen en daarin toepassing van bepaalde dwangmiddelen te vragen. Vervolgens heeft men in het kader van de resultaten daarvan een aantal deelprojecten geselecteerd, waaruit concrete strafbare feiten bleken die gepleegd waren door de organisatie. Die zijn verder uitgediept, in overleg met mij. Dat heeft uiteindelijk

geresulteerd in een dossier van de omvang die u schetst, waarna de zaak op de rechtbank gepresenteerd is door mij.

De **voorzitter:**

Wanneer kreeg u de eerste verdachte?

De heer **Maan:**

Dat is al relatief snel. Dat zal medio april 1991 geweest zijn.

De **voorzitter:**

Was de start van het onderzoek gebaseerd op CID-informatie?

De heer **Maan:**

De start van het onderzoek was niet alleen gebaseerd op CID-informatie, maar ook op operationele informatie die in het land aanwezig was, omtrent activiteiten van de hoofdverdachte en op informatie die afkomstig was uit het buitenland.

De **voorzitter:**

Operationele informatie, waar moeten wij dan aan denken? Waar haalt u die vandaan?

De heer **Maan:**

Dat was informatie die in het kader van een onderzoek door rechercheurs verzameld is bij verschillende politiekorpsen. Daar lag informatie dat leden van deze organisatie zich zouden bezighouden met de handel...

De **voorzitter:**

Nee, maar uit wat voor een bestand komt dat dan?

De heer **Maan:**

Dat komt uit verschillende bestanden bij andere korpsen. Dat kunnen CID-bestanden zijn, dat kunnen oude processen-verbaal zijn, dat kunnen processen-verbaal uit het buitenland zijn, over bepaalde partijen softdrugs die gepakt zijn.

De **voorzitter:**

Wij hebben dat dossier ook gezien. Het heeft een enorme omvang. Hoeveel mensen, denkt u, hebben dat dossier helemaal gelezen?

De heer **Maan:**

Dat zou ik niet durven zeggen. Ik weet het niet. Er zijn een heleboel mensen bij de zaak betrokken geweest, dus ik neem aan dat een heleboel mensen het gelezen hebben.

De **voorzitter:**

Je kreeg bijna de indruk dat er een enorme hoeveelheid verzameld wordt. Is zo'n zaak niet bijna te veel uitgedijd?

De heer **Maan:**

Nee, want als wij alle strafbare feiten die zich mogelijk binnen de organisatie voordeden hadden meegenomen, was het dossier nog veel groter geweest. Er is een selectie gemaakt van zaken die uiteindelijk in het dossier zijn gekomen. Als u onverhoeds geconfronteerd wordt met een rij van vijftig ordners, kan ik mij voorstellen dat dit haast onoverkomelijk lijkt. Er is natuurlijk een proces-verbaal dat in de loop van de tijd gegroeid is. Vanaf de aanvang ben ik betrokken geweest bij het ontstaan. In zoverre is dat voor mij een situatie waarin ik langzaam op de hoogte ben geraakt van het dossier.

De **voorzitter:**

Hoeveel verdachten hebt u op de zitting gebracht?

De heer **Maan:**

In totaal zijn er vijf verdachten op de zitting geweest.

De **voorzitter:**

Hoe groot was volgens u de groep?

De heer **Maan:**

De groep verdachten die gepland was om op de zitting te brengen was aanzienlijk veel groter. Dat zullen ongeveer twintig man zijn geweest. Dat was een groep die betrokken was bij de organisatie, maar dat is heel breed. Als je het ook hebt over een chauffeur die een keer een partij rijdt zit je al op een veel groter aantal.

De **voorzitter:**

Wat doet u besluiten om uiteindelijk toch maar vijf mensen te nemen?

De heer **Maan**:

Besloten is om met name de drie hoofdverdachten als eersten op de zitting aan te brengen. Dat is gebeurd. De ontwikkelingen tijdens de zitting op de rechtbank gaven vervolgens aanleiding, met het aanbrengen van de overige verdachten te wachten totdat het gerechtshof een beslissing had genomen in de zaak, gelet op alles wat er uiteindelijk gebeurd is in de zaak. De reden dat er niet meer verdachten zijn vervolgd, is erin gelegen dat de zaak bij het gerechtshof in een niet-ontvankelijkheid is geëindigd.

De **voorzitter**:

Anders had u het wel gedaan?

De heer **Maan**:

Dat was zeker het voornemen, ja.

De **voorzitter**:

Wat was er ten laste gelegd?

De heer **Maan**:

Een variëteit aan delicten: deelname aan een criminele organisatie, artikel 140 Wetboek van Strafrecht, en daarnaast de handel in verdovende middelen, in verschillende delicten.

De **voorzitter**:

Ook nog het witwassen c.q. heling?

De heer **Maan**:

Dat was niet opgenomen op de dagvaarding.

De **voorzitter**:

Dat was omdat de Pluk ze-wetgeving er nog niet was?

De heer **Maan**:

Wij zaten in het kader van deze zaak met het probleem van de invoering van de Pluk ze-wetgeving, halverwege het onderzoek. Dat gaf juridisch een aantal complicaties in het kader van het overgangsrecht, waardoor de ontneming op basis van de oude bepalingen toegepast moest worden. Aangezien alle feiten die op de dagvaarding stonden en die zich hadden voorgedaan, partijen betrof die uiteindelijk gepakt waren door de politie, kun je je afvragen of je dan niet in een heel moeilijke voordeelsberekening terecht moet komen wat het voordeel betreft.

De **voorzitter**:

Had u nu veel geld gelokaliseerd of viel dat tegen?

De heer **Maan**:

Er is uiteindelijk niet veel geld in beslag genomen.

De **voorzitter**:

Hoeveel?

De heer **Maan**:

Dat weet ik niet uit mijn hoofd. Dat zou ik moeten nazoeken.

De **voorzitter**:

Maar minder dan een miljoen gulden?

De heer **Maan**:

Ja.

De **voorzitter**:

U heeft ook geprobeerd geld te zoeken in Zwitserland, Liechtenstein etcetera.

De heer **Maan**:

Ja.

De **voorzitter**:

Was dat succesvol?

De heer **Maan**:

Het heeft uiteindelijk niet geleid tot het traceren van bedragen en inbeslagneming daarvan.

De **voorzitter**:

Als wij nu de punten nagaan waarop de zaken blijkbaar mislopen, voor u dan, is dat allereerst dat de politie in de zaak-R. videocamera's gebruikte. Wist u van het gebruik van die videocamera's?

De heer **Maan**:

Daar wist ik van.

De **voorzitter**:

Daar had u ook toestemming voor gegeven?

De heer **Maan**:

Daar had ik toestemming voor gegeven.

De **voorzitter**:

Als je het proces-verbaal leest, is niet duidelijk dat een videocamera gebruikt is. Uit mijn hoofd: ordner nr. 6. Is u dat nog opgevallen, toen u het proces-verbaal las?

De heer **Maan**:

Dat is mij bij lezing van het proces-verbaal niet opgevallen. Ik wil dat graag toelichten. In het kader van deze zaak hebben natuurlijk heel veel observaties plaatsgevonden. Observaties door een observatieteam, observaties met behulp van statische camera's; op allerlei verschillende manieren. Soms heeft dat resultaat in de zin dat iets gezien wordt, soms ook niet. Dat betekent dat voor mij niet traceerbaar is, als officier van justitie, uit al die observaties die in de loop van de tijd zijn gepleegd, of de observaties die in het procesverbaal zijn neergelegd en die dus iets hebben opgeleverd, op de ene wijze of de andere wijze zijn geconstateerd. Ik kan het alleen lezen in het proces-verbaal, zoals het daarin is verwoord. Dat gaf mij geen aanleiding om te veronderstellen dat het op een andere wijze is geweest.

De heer **Vos**:

Maar heeft u niet juist met speciale interesse gezocht naar de resultaten van de camera's die u ingezet had? U heeft daar een besluit over genomen; een bijzondere methode, technisch vernuft. Dan ben je toch geïnteresseerd om te weten wat het oplevert?

De heer **Maan**:

Uiteraard ben je geïnteresseerd om te weten wat het oplevert. Dat betekent, als op een gegeven moment aan mij teruggekoppeld wordt dat een bepaald iets gezien is, wat van belang kan zijn, dat dit voor mij interessant is. Ik heb alleen op dat moment niet de neiging gehad om te vragen of het door een observatieteam is gezien, of door een informant die het verteld heeft of dat het gezien is met behulp van een videocamera. Het ging mij op dat moment erom, de inzameling van bewijsmiddelen te bewaken.

De heer **Vos**:

Maar u kunt ook zeggen dat het u op dat moment weinig uitmaakte hoe in feite geobserveerd was. Het maakte niet uit of het met de ogen was gezien of met een camera. Is dat een mogelijk antwoord?

De heer **Maan**:

Nee. Het is bij mij niet een geval geweest dat ik heb gedacht: het maakt niet uit hoe het ingezameld is, als het resultaat er maar is. Er is mij op enig moment gevraagd hoe ik stond tegenover het plaatsen van een videocamera en het gebruik maken ervan. Dat heb ik goedgekeurd. Later in het dossier heb ik geconstateerd dat er observaties zijn. Er zitten in het dossier veel meer observaties. Ik lees dat proces-verbaal. En dan lees ik daarin dat iets gezien is. Dan is mijn veronderstelling - daar ben ik althans van uitgegaan - als ik in een proces-verbaal lees dat een opsporingsambtenaar op een bepaalde dag iets gezien heeft, dat hij zelf op die dag...

De **voorzitter**:

Misschien moeten wij even uitleggen waar het over gaat. Het gaat erom dat in het proces-verbaal staat: Ik, opsporingsambtenaar, heb gezien dat op zo en zoveel januari negentien zoveel, om 9.32 uur de mij bekende A. het pand in de Kalverstraat verliet. Het was niet de Kalverstraat, maar dat doet er nu niet toe.

De heer **Maan**:

Dat stond in het proces-verbaal. Dat gaf mij ook aanleiding om ervan uit te gaan dat er sprake was van een observatie door de bewuste opsporingsambtenaar, die dat gezien heeft. Later bleek dat de desbetreffende ambtenaar de videoband bekeken had waarna die scène, hetgeen er gebeurd is, door hem beschreven is. Dat betekent dat hij dus niet op die dag, dat tijdstip, dat gezien heeft, maar dat hij later aan de hand van een videoband geconstateerd heeft dat op die dag dat gebeurd is.

De **voorzitter**:

Daar zit dus verschil in. Vond u dat een belangrijk verschil?

De heer **Maan**:

Ik vind dat een politiemans in zijn verbaal moet vermelden wat hij gedaan heeft. Dus vind ik dat een belangrijk verschil. Hij heeft een videoband bekeken; hij heeft niet daar op die dag dat gezien.

De **voorzitter**:

Waren die videobanden nog terug te vinden?

De heer **Maan**:

De videobanden waren niet terug te vinden. Zij waren gewist.

De **voorzitter**:

Wist u daarvan?

De heer **Maan**:

Ik wist niet van het wissen van de videobanden. Dat heb ik later inderdaad vernomen, toen dit onderwerp ter sprake kwam. Mij is verteld dat de reden van het wissen van die videobanden was het voorkomen dat ooit iemand zou kunnen constateren waar die camera gestaan had. Daar kan ik mij iets bij voorstellen, maar ik denk dat het verstandiger was geweest als besloten was om de banden wel te bewaren zodat ik later zelf kon beoordelen of die banden en zo ja, aan wie getoond zouden worden.

De **voorzitter**:

Nu vindt de rechtbank dit klaarblijkelijk een belangrijk onderscheid, want in het vonnis van de rechtbank wordt dit gedeelte als het ware niet meer tot het bewijs toegelaten. Het wordt eruit gehaald. Vond u dat een terechte conclusie?

De heer **Maan**:

Ik vond dat geen terechte conclusie. Ik was van mening dat er in het onderzoek openheid van zaken werd gegeven hoe het wel was gegaan. Er zijn toen ook aanvullende processen-verbaal gemaakt door de bewuste mensen, waarin zij hebben weergegeven dat zij een videoband hebben afgekeken. Ik denk dat bijvoorbeeld door het verhoor van deze politiemensen op de zitting er duidelijkheid had kunnen komen omtrent hetgeen gebeurd was. Ik zie geen reden om te zeggen, nu de videobanden gewist waren, dat nimmer meer vastgesteld kan worden wat gebeurd is, want op het moment dat een observant achter een boom staat te kijken - om dat voorbeeld te noemen - kan iemand anders later ook niet aan de hand van een videoband terugzien wat hij gezien heeft. Ook dan moet je afgaan op zijn verklaring, die hij onder ede op de zitting aflegt.

De **voorzitter**:

Maar is het probleem misschien ook niet dat iemand die proces-verbaal maakt, dat in feite een hele tijd later maakt dan dat het gebeurd is?

De heer **Maan**:

De videobanden zijn elke 24 uur afgekeken.

De **voorzitter**:

Maar daarvan is geen proces-verbaal gemaakt. Dat is waarschijnlijk in een journaal gezet.

De heer **Maan**:

Dat is direct in een journaal verwerkt. Daarin staat dus ook de informatie die later is omgebouwd naar een proces-verbaal.

De **voorzitter**:

En het proces-verbaal zoals het eerst gemaakt was... Was het nu, kun je zeggen, een slordigheid? Want zij hadden natuurlijk beter kunnen zeggen: wij zagen dat mijnheer X op

9.32 uur dat en dat deed. Niet: wij zagen om 9.32 uur, maar: wij zagen dat mijnheer X op 9.32 uur. Dan was het waarschijnlijk goed gegaan.

De heer **Maan**:

Dan was het goed gegaan, als men openheid had betracht.

De **voorzitter**:

Maar heeft de politie dat nu bewust gedaan om die observatie per video als het ware af te schermen? Of is het gewoon een stommitieit?

De heer **Maan**:

Ik heb achteraf niet de indruk dat het bewust om die reden gedaan is. Er bevinden zich in het dossier namelijk ook processen-verbaal van observaties waarin het wel op de juiste wijze geformuleerd is, maar waarin niet letterlijk met zoveel woorden staat dat er een videocamera gebruikt is.

De heer **De Graaf**:

Staat er dan ook bij wanneer het is waargenomen? Als je naar een videoband kijkt, kan dat ook later zijn. Was het de dag erna, dan zouden zij eigenlijk moeten zeggen: Ik zag op 21 augustus dat op 20 augustus op dat en dat tijdstip dat is gedaan.

De heer **Maan**:

Ik heb niet de exacte formulering in mijn hoofd. Voor zover ik mij kan herinneren, was het een formulering dat geconstateerd is dat op die en die datum op dat en dat tijdstip dat en dat is gebeurd.

De heer **De Graaf**:

Dat zegt nog niets. Dan weet je nog steeds niet of het een video of niet is geweest.

De heer **Maan**:

Er wordt geen openheid gegeven omtrent de vraag of het een video-opname is geweest of niet. Het zegt in zoverre iets dat er niet staat dat die man op die dag dat en dat gezien heeft. Want dat kan dus niet.

De heer **Vos**:

Vindt u niet dat het gebruik van camera's zich uitstekend leent voor het zogenaamde half-open traject, waarmee je wel aangeeft met welke methode is waargenomen, maar niet precies waar die methode is aangewend?

De heer **Maan**:

Ik denk dat die zich daar uitstekend voor leent.

De **voorzitter**:

U zegt dat je eventueel de videocamera toch uit het proces-verbaal kunt laten.

De heer **Maan**:

Persoonlijk vind ik van niet. Ik denk dat er in het inmiddels gevolgde systeem van een methodiekenverbaal gewoon openheid moet worden gegeven over de methode die gebruikt is.

De **voorzitter**:

Ik wil overgaan naar het scannen van de autotelefoons, de ATF's. Er is eerst een machtiging voor een bepaald nummer gekregen van de rechter-commissaris, maar in feite is veel algemener gescand dan die ene machtiging toestond. Is dat juist?

De heer **Maan**:

Dat is de beslissing die uiteindelijk door het gerechtshof gegeven is.

De **voorzitter**:

Laat ik dan terugredeneren naar hoe u het zag.

De heer **Maan**:

Het probleem toen met het scannen van autotelefoons was dat er een bepaalde frequentie afgeluisterd kon worden, maar niet exact kon worden aangegeven welk telefoontoestel, welk nummer op dat moment afgeluisterd werd. Dat is ook aanleiding geweest om een bespreking te hebben met de rechter-commissaris waarin die problematiek aan de orde is geweest. Er is toen een machtigingsvordering gekomen, waarin een bepaald nummer aangevoerd werd. Er is toen een beschikking gekomen, waarin aangegeven werd dat dit

bepaalde nummer afgeluisterd mocht worden. Uit mijn herinnering geput, stond daar een zinsnede onder dat ook afgeluisterd mochten worden andere gesprekken waarvan vastgesteld werd dat de hoofdverdachte die voerde. Dat was dus ook de opzet, om op die manier een machtiging te kunnen krijgen die zich richtte op een bepaalde verdachte die gebruik maakte van mobiele telefoontoestellen.

De voorzitter:

Nu is het probleem dat die machtiging elke vier weken moet worden vernieuwd en dat die klaarblijkelijk vier weken daarna niet voor al die nummers vernieuwd wordt.

De heer Maan:

De machtiging is daarna elke vier weken vernieuwd. In de machtiging stond een bepaald nummer van een toestel genoemd. Geprobeerd is ook om steeds zo concreet mogelijk aan te geven van welke toestellen de verdachte gebruik maakte. In die beschikking stond eveneens vermeld: handhaaft de bepaling van de voorgaande beschikking voor wat betreft het overige. Dat is door mij opgevat als betrekking hebbend op het mogen afluisteren van de hoofdverdachte ten aanzien van elk toestel waar hij gebruik van maakte. Later is gebleken dat er kennelijk een communicatiestoornis is geweest met de rechter-commissaris, die bij het gerechtshof, als getuige gehoord, verklaard heeft dat dat niet de bedoeling was.

De voorzitter:

Wij hebben ook die heel dikke map, met al die machtigingen erin. In feite is het zo dat u daar n keer ten gronde over praat met de rechter-commissaris en dat er daarna al een stempel op wordt gezet van "machtiging toegestaan zoals geist" of zo.

De heer Maan:

Bij mijn weten is er niet elke keer gebruik gemaakt van een stempel. Ik weet dat het rechter-commissariaat in Utrecht dat soms doet. Er worden ook heel vaak beschikkingen zelf opgemaakt door het rechter-commissariaat waarin die zinsnede staat.

De voorzitter:

Heeft u nu ook nog overwogen om helemaal geen machtiging te vragen, met het argument dat het scannen van het verkeer in de open lucht is toegestaan?

De heer Maan:

Dat is overwogen. Daar is over gesproken in de fase dat wij naar het afluisteren van telefoongesprekken toe gingen. Toen is overwogen of het noodzakelijk is om een rechterlijke machtiging aan te vragen. Het resultaat van die discussie was dat die machtiging wel gevraagd is.

De voorzitter:

Had u nu ook, volgens u, een telefoontap kunnen krijgen op alle telefoonnummers die de verdachte gebruikte? Zo geformuleerd, zou dat nog in overeenstemming met de wet zijn?

De heer Maan:

Ik weet uiteraard niet wat had kunnen gebeuren, want dat is puur hypothetisch. Ik denk niet dat een rechter-commissaris akkoord gaat met het verlenen van een beschikking die erop neerkomt, dat je maar moet zien wat je afluistert.

De voorzitter:

Dat is toch in feite vaak de praktijk geworden, niet alleen bij u, maar ook in andere zaken? Eerst gebruikt men in het algemeen scanners, om er nummers uit te halen die men daarna aan de rechter-commissaris geeft? Zo werkte het toch ook bij Kolibrie?

De heer Maan:

In deze zaak is geprobeerd, zoveel mogelijk vast te stellen van welke nummers de verdachten gebruik maakten en die in vorderingen aan te geven. Door middel van een bepaalde techniek werd het scannen zoveel mogelijk op de verdachten gericht, in de omgeving waar zij op dat moment verbleven. Gesprekken daaromheen werden zoveel mogelijk buiten het scannen gehouden.

De voorzitter:

Ik wilde zeggen, dat men eerst als het ware semi-pro-actief gaat scannen om achter de nummers te komen. Dat is ook de enige manier om achter de nummers te komen. Zo'n meneer heeft zoveel nummers, dat er op een andere manier niet achter te komen is.

De heer **Maan**:

Dat kan wel op een andere manier, door bijvoorbeeld via een machtiging gewoon een huislijn af te luisteren. Op enig moment kan dan gezegd worden: bel mij op mijn nummer, 06-zoveel. Dan heb je een bepaald nummer.

De **voorzitter**:

Maar hier is toch ook zeg maar pro-actief gescand?

De heer **Maan**:

Bij mijn weten is er niet pro-actief gescand. Bij mijn weten is er pas gescand op het moment dat ik een machtiging bij de rechter-commissaris heb ingediend.

De heer **Koekkoek**:

Toch nog even de gang van zaken. Uw eerste vordering strekt ertoe om bepaalde nummers te kunnen af luisteren en ook eventueel autotelefoonaansluitingen. De machtiging van de RC strekt daar ook toe, want daarin is sprake van eventuele andere autotelefoonaansluitingen waarvan het vermoeden bestaat, dat verdachte eraan deelneemt. Bij de verlenging verwijst u in uw vordering in feite naar de eerdere vordering, maar de laatste zin, die behoorlijk wat ruimte gaf, verschijnt niet meer op de machtiging van de RC. Is dat u niet opgevallen?

De heer **Maan**:

Wat ik zag verschijnen op de machtiging van de RC zijn de nummers die in de verlengingsvordering genoemd waren. Daarbij stond de zinsnede: handhaaft voor het overige de bepalingen van de eerdere beschikking. Dat heb ik geïnterpreteerd als mede omvattende de zin die u zojuist geciteerd hebt.

De **voorzitter**:

Dat vond het hof in Amsterdam dus niet precies genoeg.

De heer **Maan**:

Mede naar aanleiding van de verklaring van de rechter-commissaris ter zitting bij het hof.

De **voorzitter**:

Wat was die verklaring van de rechter-commissaris?

De heer **Maan**:

Ik ben niet bij het verhoor aanwezig geweest. Ik heb begrepen dat de rechter-commissaris daar heeft verklaard, dat het niet zijn bedoeling was om de eerste zin te laten herhalen in de andere beschikkingen.

De **voorzitter**:

Wat is de les die u uit deze episode trekt, voor als u weer met scanners en zo te maken krijgt?

De heer **Maan**:

Vorderingen nog letterlijker en zorgvuldiger formuleren!

De **voorzitter**:

Het volgende punt waarover ik het met u wilde hebben is, dat wij hebben begrepen dat de tactische recherche in de pro-actieve fase gebruik heeft gemaakt van de zogenaamde printerlijsten. Op machtiging van de officier heeft zij de nummers aangevraagd waarmee iemand gebeld heeft. Is dat zo?

De heer **Maan**:

Ik heb in de aanvang van de zaak, naar ik meen medio maart 1991, een printermachtiging afgegeven.

De **voorzitter**:

Hoe lang heeft die geduurd?

De heer **Maan**:

Ik weet het niet helemaal zeker, maar ik dacht dat het een eenmalige machtiging was, met een looptijd van vier weken.

De **voorzitter**:

Volgens mij zei men ons bij de tactische recherche dat die langer gelopen heeft.

De heer **Maan**:

Het kan zijn dat ik een verlengingsmachtiging afgegeven heb, maar dat zou ik moeten nagaan. Op dit moment weet ik het niet.

De **voorzitter**:

Zijn na die maand die gegevens vernietigd dan wel is er een GVO geopend?

De heer **Maan**:

Er is een gerechtelijk vooronderzoek geopend, maar dat was na een langere periode dan een maand.

De **voorzitter**:

De wet zegt toch: of na een maand vernietigen of een gerechtelijk vooronderzoek?

De heer **Maan**:

De wet zegt dat als je gebruikt wilt maken van de gegevens die uit een printerlijst naar voren zijn gekomen een gerechtelijk vooronderzoek moet worden gevorderd binnen een maand na ontvangst, na kennisneming van de desbetreffende gegevens.

De **voorzitter**:

Dus u zegt: ik mag er een tijd over doen voordat ik er kennis van neem en zo kan ik het oprekken?

De heer **Maan**:

Het is geen kwestie van oprekken. Het gaat niet om de datum waarop de beschikking door mij is gegeven. Het gaat om de datum waarop ik kennis neem van de desbetreffende gegevens, die voor mij relevant zijn om te gebruiken. Naar aanleiding daarvan beslis ik om een gerechtelijk vooronderzoek te vorderen.

De heer **Rabbae**:

Als u om een of andere reden onbereikbaar bent en niet in staat bent om kennis te nemen van de gegevens, dan gaat het toch door?

De heer **Maan**:

Dan gaat het door, maar het kennis nemen van gebeurt niet naar aanleiding van een telefoontje. Ik ontvang van de politie een proces-verbaal of een rapport, waarin gerelateerd is wat de resultaten van de printer zijn.

De heer **Rabbae**:

Dat bedoel ik. Er is nog een moeilijke, zwaardere procedure en dus is het gemakkelijker, door te gaan, omdat u niet bereikbaar zou kunnen zijn.

De **voorzitter**:

Voor de duidelijkheid, waar staat dat de maand pas begint als u kennis neemt van de gegevens?

De heer **Maan**:

Uit mijn geheugen puttend, zeg ik dat dit artikel 125h, lid 4, Wetboek van strafvordering is.

De **voorzitter**:

Daar staat toch: dat hij heeft verkregen?

De heer **Maan**:

Na het verkrijgen van de inlichtingen!

De **voorzitter**:

Nee, er staat: dat hij heeft verkregen. Er staat niet: na het verkrijgen.

De heer **Maan**:

Maar het betekent dat ik pas een gerechtelijk vooronderzoek kan vorderen op het moment dat ik de inlichtingen heb verkregen.

De **voorzitter**:

De bedoeling van de wetgever is toch, dat het een maand kan lopen. Het is misschien pietluttig, maar het kan toch niet anders zijn dan dat je dan of de gegevens moet vernietigen of ermee verder moet gaan? Dat is toch de ratio ervan?

De heer **Maan**:

De ratio ervan is naar mijn mening, dat het gerechtelijk vooronderzoek gevorderd moet worden binnen een maand na het verkrijgen van de gegevens. Zo is naar mijn mening ook de jurisprudentie tot nu toe.

De **voorzitter**:

En hebt u dat wel gedaan?

De heer **Maan**:

Naar mijn mening is dat wel het geval geweest.

De **voorzitter**:

Weet u dat zeker of niet?

De heer **Maan**:

Ik weet de data niet exact uit mijn hoofd.

De **voorzitter**:

Maar u hebt al eens eerder gezegd, dat u zich expliciet op de jurisprudentie hebt beroepen, waarbij dan nog weer rek zit in die tijdsduur van een maand. Zo heb ik u toch goed begrepen?

De heer **Maan**:

Het gaat om de ingangsdatum van die maand.

De **voorzitter**:

Weet u nog of u precies binnen dan wel na die maand het gerechtelijk vooronderzoek hebt gevorderd of niet? De tactische rechercheurs zeiden ons dat het veel langer geweest was.

De heer **Maan**:

Ik weet op dit moment niet precies uit mijn hoofd op welke datum het gerechtelijk vooronderzoek gevorderd is.

De **voorzitter**:

Het belangrijkste punt, dat wij gisteren en vandaag al vaker besproken hebben, is dat van de inijkoperaties. Wat is uw visie op die zaak? Op 19 februari 1994 verschijnt in het dagblad De Telegraaf een mededeling over mogelijke video-opnames in een loods. Wij hebben al gehoord hoe de conversatie tussen de CID-officier, mevrouw Van der Molen, en de heer Van Steeg, die hier vanochtend was, is verlopen. Wat heeft u gedaan toen u van dat feit hoorde?

De heer **Maan**:

Ik heb toen contact gehad met mevrouw Van der Molen, die met enige regelmaat op de zitting aanwezig was. Ik heb er met haar over gesproken dat dit uiteraard een bericht was waar een reactie op zou moeten komen. Het was niet mogelijk om het te negeren. Ik heb daarna contact gehad met de teamleider, de heer Verheul, omtrent het laten maken van een proces-verbaal waarin door de politie gereageerd werd op het artikel, namelijk op de vraag of in die loods een inijkoperatie had plaatsgevonden of niet.

De **voorzitter**:

Dat proces-verbaal kwam heel snel.

De heer **Maan**:

Ja, met name doordat er de volgende dag een zittingsdag was. Ik was van mening dat het verbaal direct ingediend moest worden.

De **voorzitter**:

Klopte dat proces-verbaal?

De heer **Maan**:

Achteraf bleek dat het niet klopte.

De **voorzitter**:

Letterlijk klopte het toch wel?

De heer **Maan**:

Als je het verbaal letterlijk neemt, klopt het.

De **voorzitter**:

Nu heeft u dat proces-verbaal, waarin dus geen sprake was van de inijkoperaties die in feite hadden plaatsgevonden, maar slechts een reactie werd gegeven op de mededeling in de krant, maatschappelijke meeneed genoemd. Is dat niet wat sterk gezegd?

De heer **Maan**:

Het is een heel zware kwalificatie, die u moet plaatsen in mijn reacties, op het moment dat ik aan het eind van de zaak tot de ontdekking kwam dat er wel inijkoperaties hadden plaatsgevonden. Ik wil graag toelichten wat ik ermee bedoel. Ik bedoel niet dat de opstellers van het proces-verbaal in juridische zin een meeneed gepleegd zouden hebben, want dat is niet het geval. Waar het mij om gaat is, dat als op enig moment tijdens een proces blijkt, althans er aanwijzingen zijn en gesuggereerd wordt dat iets zich heeft voorgedaan, ik de politie vraag bij proces-verbaal te relateren wat er precies gebeurd is, of er een inijkoperatie heeft plaatsgevonden of niet. Mij wordt door de politie een proces-verbaal aangeleverd waarin staat, dat een inijkoperatie zoals omschreven in De Telegraaf niet heeft plaatsgevonden. Later blijkt dat er wel een inijkoperatie heeft plaatsgevonden, maar dat die niet gericht was op het plaatsen van videocamera's, maar op het daadwerkelijk binnen kijken. Er zijn mensen binnen het korps die op het moment dat mij de vraag gesteld werd wisten, dat er wel inijkoperaties hadden plaatsgevonden. In mijn visie gaat op die wijze de politie als organisatie over de schreef. Vandaar, dat ik er die kwalificatie aan verbonden heb. Die richt zich meer tegen de politie als organisatie en niet tegen de personen die het verbaal hebben geschreven. Ik heb overigens begrepen dat zij ook daadwerkelijk niet wisten dat er een inijkoperatie had plaatsgevonden.

De **voorzitter**:

Wie wisten het daadwerkelijk niet? De twee...

De heer **Maan**:

De twee opstellers van het proces-verbaal waar ik om gevraagd had.

De **voorzitter**:

Maar de mensen die het wel wisten, waaronder de heer Van Steeg, hebben vanochtend gezegd dat zij het helemaal niet hoefden te vertellen, omdat de politie zelfstandig de bevoegdheid had om dat te doen. Daar had het openbaar ministerie op dat moment eigenlijk niet mee te maken.

De heer **Maan**:

Ik denk dat je van mening kunt verschillen of het een bevoegdheid van de politie is buiten het openbaar ministerie om. Ik vind van niet. Los daarvan gaat het mij er om, dat als op enig moment in een proces gevraagd wordt of iets zich heeft voorgedaan en dat wordt ontkend, terwijl iemand weet dat het wel zo is, dat een andere situatie is dan wanneer men zich afvraagt of er overlegd moet worden of dat men het zelf mag. Het gaat er niet zozeer om dat de politie heeft ingekeken, want daarvoor is wel een bevoegdheid aanwezig. Voor mij is de situatie bepalend dat er door de politie als organisatie iets ontkend wordt, terwijl het wel is gebeurd.

De **voorzitter**:

Hebt u, in de maand die het geduurd heeft tussen zo ongeveer het verschijnen van het artikel in De Telegraaf en het eerste proces-verbaal naar aanleiding van het artikel en het moment dat mevrouw Van der Molen op de hoogte wordt gesteld, er nooit iets van gehoord?

De heer **Maan**:

Waarvan gehoord?

De **voorzitter**:

Van mogelijke inijkoperaties?

De heer **Maan**:

Nee!

De **voorzitter**:

Nooit van gehoord! Hoe bent u er dan uiteindelijk achter gekomen?

De heer **Maan**:

Op de middag voor de uitspraak vroeg mijn CID-officier of ik langs wilde komen of zij kwam bij mij op de kamer; ik weet het niet meer. In ieder geval heeft zij mij toen verteld, dat haar door de politie was medegedeeld dat er wel inkijkoperaties hadden plaatsgevonden.

De **voorzitter**:

Hebt u toen niet gezegd: dan maken wij daar nu stante pede proces-verbaal van en daarmee ga ik nog naar de rechtbank?

De heer **Maan**:

Ik heb dat inderdaad niet gezegd. Ik had dat moeten doen. Dat meen ik oprecht. Op dat moment was ik kwaad, om het kort aan te duiden, over hetgeen ik hoorde. Ik heb de rest van de dag eigenlijk besteed aan overleg met de CID-officier en de hoofdofficier, om te achterhalen wat er nu precies gebeurd was, welke inkijkoperatie had plaatsgevonden onder wat voor omstandigheden. Ik ben verder bezig geweest om ten behoeve van de hoofdofficier, die er uiteraard inmiddels in gemengd was, een rapportage te maken omtrent mijn ervaringen van wat er gebeurd was. Het is toen niet in mij opgekomen op dat moment, op het allerlaatste moment, de rechtbank nog te informeren. Dat had ik moeten doen.

De **voorzitter**:

Heeft de hoofdofficier dat toen ook niet overwogen?

De heer **Maan**:

Het was op die dag tamelijk hectisch, door wat wij te horen kregen. Dat onderwerp is op dat moment niet ter sprake geweest.

De **voorzitter**:

Of dacht u: het kan toch allemaal nog goed aflopen?

De heer **Maan**:

Dat speelde op dat moment absoluut niet in mijn gedachten.

De **voorzitter**:

Dat is toch een logische vraag van mijn kant, omdat het uiteindelijk bij de rechtbank behalve dan met de ordner 6, ook goed afliep? De hoofdverdachte werd althans voor de hoofdfeiten veroordeeld.

De heer **Maan**:

Toen het bekend werd is uiteraard wel gezegd, dat er meteen proces-verbaal opgemaakt moest gaan worden van hetgeen bekend was gemaakt. Dat was naar mijn mening een proces-verbaal dat gemaakt werd voor het gerechtshof, waar de zaak onherroepelijk terecht zou komen. Zowel de verdachten als ik zijn in hoger beroep gegaan.

De **voorzitter**:

Waarom ging u in hoger beroep?

De heer **Maan**:

En van de overwegingen voor mij om in hoger beroep te gaan, was dat ik vond dat er bij het gerechtshof duidelijkheid moest komen over de situatie van de videocamera's en omtrent de inkijkoperaties.

De **voorzitter**:

U wilde daarover duidelijkheid, de andere kant op, dat uw standpunt het juiste was?

De heer **Maan**:

Dat ook, ja.

De heer **Rouvoet**:

Kunt u zich voorstellen dat het wat lastig is om dit in te voelen? U zegt: ik had het wel moeten doen. Maar het was een heel hectische dag. U was boos, u was overdonderd. Maar u had een dag de tijd. De hele dag moet toch bij u het gevoel zijn geweest: morgen doet de rechtbank uitspraak. Dat betekent toch dat u met uw gedachten bij die uitspraak was. Is het geen moment bij u opgekomen om dat toch te melden, ongeacht waar u verder mee bezig was, om het toch te melden, ongeacht de vraag of u het daarmee kon repareren? Is dat helemaal niet bij u opgekomen?

De heer **Maan**:

Zoals ik zei, het is iets wat ik had moeten doen. Het is op dat moment niet bij mij opgekomen. De besprekingen die wij op dat moment hadden, richtten zich met name op de vraag hoe het had kunnen gebeuren. De contacten die ik op dat moment met het team had, waren zodanig dat het mij verbijsterde dat dit gebeurd was, ondanks de verzoeken die er waren ten aanzien van aanvullende processen-verbaal. Ik ben bezig geweest, zoals ik zei, met het rapporteren hoe dat gegaan is in de richting van de hoofdofficier. Uiteraard heb ik in mijn hoofd gehad "morgen is die uitspraak", maar ik heb op dat moment niet in mijn hoofd gehad dat ik dat heel snel aan de president, aan de advocaten moest melden. En dat is iets wat ik wel had moeten doen. Daar ben ik de fout in gegaan.

De **voorzitter**:

U heeft daarna de ongebruikelijke stap genomen om ook de president van de rechtbank nog een brief te schrijven na het vonnis.

De heer **Maan**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wat behelsde die brief?

De heer **Maan**:

Ik was van mening, gelet op hetgeen uiteindelijk op de zitting was gebeurd, namelijk dat ik daar een proces-verbaal had overgelegd waarin gezegd werd dat geen inijkoperatie had plaatsgevonden... Ik heb mij op de zitting ook achter dat proces-verbaal gesteld en gezegd: dit is een verbaal van het team. Er heeft dus geen inijkoperatie plaatsgevonden. Als dan ineens boven tafel komt dat er wel is ingekeken, kan ik mij zeer goed voorstellen dat de rechtbank ook zijn vraagtekens krijgt in de richting van mij en mijn opstelling op de zitting. Ik heb daarom besloten de voorzitter van de strafkamer, de president van de kamer, een brief te sturen waarin ik hem heb uitgelegd hoe het gegaan is en waarin ik hem in feite heb gevraagd, mijn integriteit niet in twijfel te trekken.

De heer **Vos**:

Mijnheer Maan, u heeft hiermee de zaak wel erg naar uzelf toe getrokken. Had het ook niet in de lijn gelegen als u tegen mevrouw Van der Molen had gezegd dat zij het probleem veroorzaakte, dat zij u niet had geïnformeerd, waardoor u voor schut ging en dat zij het zelf maar moest oplossen?

De heer **Maan**:

Ik ben degene die op de zitting staat. Ik ben degene die daar een zaak presenteert. Als er iets gebeurt waardoor ik het gevoel krijg dat anderen aan mijn integriteit gaan twijfelen, vind ik dat ik daarop moet reageren.

De heer **Koekkoek**:

Heeft u achteraf begrip voor de gang van zaken, gelet op de werkwijze van de CID in die tijd?

De heer **Maan**:

Ik heb begrepen dat de werkwijze van de CID in die tijd was om dit zonder overleg met het openbaar ministerie te doen. Dat is iets wat ik, in die tijdgeest gezien, kan begrijpen. Ik heb er geen begrip voor, als ik als officier van justitie op een zitting sta en vraag of iets gebeurd is, dat dit door de organisatie politie ontkend wordt, terwijl het wel zo is.

De heer **Koekkoek**:

Maar heeft u inderdaad gevraagd of er een inijkoperatie heeft plaatsgevonden of heeft u gevraagd: is het bericht in De Telegraaf juist?

De heer **Maan**:

Ik vind dat een woordenspel, waar het op dat moment niet om gaat. Er wordt in De Telegraaf gepubliceerd dat er is ingekeken. Daarin staat een bepaald doel. Als ik aan het team vraag wat daar is gebeurd, dan bedoel ik daarmee uiteraard: vertel mij, waar gaat het om? Klopt dit artikel of niet? Als het dan op die letter wordt uitgelegd, zou je kunnen

zeggen dan moet je maar doorvragen. Maar dat vind ik, eerlijk gezegd, een heel makkelijke reactie.

De heer **Koekkoeck**:

U krijgt als bericht dat er geen inbraak heeft plaatsgevonden, dat er geen camera's en microfoons zijn geplaatst, als bedoeld in het bericht in De Telegraaf? Er is bij u geen lampje gaan branden dat er misschien toch meer aan de hand is?

De heer **Maan**:

Nee. Ik moet zeggen dat de relatie die ik had met de leiders van het onderzoeksteam een heel goede was. Alles wat er in het kader van het onderzoek heeft plaatsgevonden, is met mij overlegd. Alles is besproken. Het was een heel open verhouding. Ik had dus geen enkele aanleiding om te veronderstellen dat er iets niet klopte. Als ik dan vraag om te reageren op dat artikel, als ik dan een proces-verbaal terugkrijg waarin inderdaad letterlijk op dat artikel gereageerd wordt, heb ik niet de veronderstelling dat zij daarmee iets anders achterhouden.

De heer **Koekkoeck**:

Is uw vertrouwen in de recherche toen geschokt?

De heer **Maan**:

Ik heb een periode gehad waarin met name in de aanvang dat vertrouwen geschokt was. Ik heb daarna uiteraard met een aantal mensen, ook van politie, de zaak uitgesproken. Daarin is het een en ander ook duidelijker geworden en ben ik meer in de richting gegaan dat naar mijn mening de politie als organisatie hier niet goed geopereerd heeft dan dat personen niet goed geopereerd zouden hebben.

De heer **Koekkoeck**:

Is uw vertrouwen inmiddels hersteld?

De heer **Maan**:

Zeker.

De **voorzitter**:

De uitspraak van de rechtbank is op 29 maart. Dan duurt het nog tot 31 oktober, 2 en 3 november dat die processen-verbaal eindelijk komen. Waarom duurde dat dan nog zo lang?

De heer **Maan**:

Dat weet ik eerlijk gezegd niet. Nadat deze situatie ontstaan was, is er overleg geweest met de hoofdofficier en met de CID-officier. Uiteraard zijn er diverse besprekingen geweest met de korpsleiding. Uiteindelijk heeft het onderzoek naar hetgeen er gebeurd is mede onder leiding van de CID-officier en de hoofdofficier plaatsgevonden. Wat exact de reden is geweest dat ten behoeve van het hoger beroep pas op die late datum dat proces-verbaal vervaardigd is, weet ik niet. Ik heb begrepen dat men veel tijd nodig heeft gehad om exact te achterhalen...

De **voorzitter**:

Wie moest er nu voor zorgen... Als nu die uitspraak is geweest en u bent de zaaksofficier, wie moet er nu voor zorgen dat die processen-verbaal er komen, binnen het OM?

De heer **Maan**:

Binnen het OM?

De **voorzitter**:

Ja. Er zal toch iemand moeten zijn. Als u gezegd heeft "processen-verbaal". Nadat die ene dramatische middag over is, zal ik maar zeggen, dat dit niet gebeurt, dan zegt u toch... Processen-verbaal, ook voor het hoger beroep. Wie is er dan voor verantwoordelijk dat zij er ook komen?

De heer **Maan**:

Uiteindelijk is, denk ik, de zaaksofficier daarvoor verantwoordelijk. In de praktijk was het, gelet op hetgeen er was gebeurd, een zodanige samenspraak tussen de hoofdofficier, de CID-officier en ondergetekende, dat je je kunt afvragen of het iets is wat ik alleen had moeten bewaken.

De **voorzitter**:

Ja, of had de AG bij het hof daar ook nog een verantwoordelijkheid in?

De heer **Maan**:

Die heeft daar uiteraard ook een verantwoordelijkheid in.

De **voorzitter**:

Ik moet corrigeren. Het eerste proces-verbaal is er op 16 september, maar in elk geval altijd nog een tijd na de 29ste maart. Wat is nu de conclusie die u hieruit trekt? Was het symptomatisch voor bepaalde ontwikkelingen of was het een unieke ontsporing?

De heer **Maan**:

Ik denk dat het een gevolg is geweest van de opvattingen die heersten ten tijde van het uitvoeren van deze inkijsoperatie. Daarmee bedoel ik dat op dat moment kennelijk het idee was dat het uitvoeren van dit soort operaties niet overlegd hoefde te worden met het openbaar ministerie en dat het van heel groot belang was om het feit dat dit soort operaties plaatsvonden, zo lang mogelijk buiten de openbaarheid te houden. Ik denk dat vanuit die twee factoren deze situatie ontstaan is.

De **voorzitter**:

Heeft u nog andere opsporingsmethoden toegestaan, die ook niet in het proces-verbaal terecht zijn gekomen?

De heer **Maan**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat weet u zeker?

De heer **Maan**:

Uiteindelijk zijn bij mijn weten alle opsporingsmethoden daar in het proces-verbaal verwoord.

De **voorzitter**:

Betekent dit nu ook dat er wat u betreft in de toekomst nog een gesloten traject kan zijn, dat uiteindelijk niet bij de rechter terechtkomt of niet?

De heer **Maan**:

Ik kan mij voorstellen, onder bepaalde omstandigheden - maar dan ben ik heel theoretisch bezig en kijk naar allerlei methodieken die er zijn - dat op enig moment het van belang kan zijn om bepaalde methodieken toch niet in een proces-verbaal te verantwoorden.

De **voorzitter**:

Welke methodiek bijvoorbeeld?

De heer **Maan**:

Ik kan mij voorstellen dat op enig moment gebruik is gemaakt van bijvoorbeeld een infiltrant, wiens leven zodanig in gevaar komt dat als het gebruik van die methodiek openbaar wordt gemaakt, dat gevaar zich gaat verwezenlijken.

De **voorzitter**:

En hoe zou u dat dan verwerken?

De heer **Maan**:

Ik denk dat in het methodieken-proces-verbaal wel aangegeven kan worden dat van deze methodiek gebruik is gemaakt, maar dat voor het overige daaromtrent geen openheid gegeven wordt.

De **voorzitter**:

Dan zou u alleen in het methodieken-proces-verbaal... Dat is een nieuwe term. Dat heeft toch nog niet algemeen ingang gevonden?

De heer **Maan**:

Ik weet niet of dat algemeen ingang heeft gevonden. Het is een proces-verbaal dat voorafgaat aan het inhoudelijke proces-verbaal, waarin geschreven wordt van welke opsporingsmethodieken in een bepaald onderzoek gebruik is gemaakt.

De **voorzitter**:

Daar zou je dan zeggen dat gebruik is gemaakt van infiltratie?

De heer **Maan**:

Bijvoorbeeld.

De **voorzitter**:

En dan verder niet specifiek erop ingaan. Het dus verder in de CID-informatie verpakken?
Zo ziet u het dan?

De heer **Maan**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

Ik wil nog even terug naar het financiële traject. Er is geprobeerd om geld, financiële middelen, in Zwitserland en Liechtenstein te achterhalen. Dat is niet gelukt. U zei het heel diplomatiek. U zei: het heeft niet geleid tot het traceren of in beslag nemen van financiën, van geld. Wat was daarvan de oorzaak? Kon u daar niet bij of heeft u het nooit gevonden?

De heer **Maan**:

Er zijn in feite, naar mijn herinnering strekt, niet daadwerkelijk grote bedragen geconstateerd in het buitenland.

De heer **Rouvoet**:

Het was niet zo dat u er niet bij kon?

De heer **Maan**:

Dat zou in het tweede geval gespeeld hebben, want het buitenland waar wij het over hebben, betreft meestal landen die een zodanig bankgeheim hebben dat het heel moeilijk is om daar daadwerkelijk geld in beslag te nemen.

De **voorzitter**:

Het speelde toch bijvoorbeeld in Liechtenstein en Zwitserland, waar wij toch een keurige meneer zien optreden die zegt dat hij helaas geen mededelingen kan doen, maar verder absoluut niet met u wil meewerken?

De heer **Maan**:

Dat klopt.

De heer **Rabbae**:

Tussen de publikatie in De Telegraaf en het moment dat de CID-officier ervan af wist, is een maand verstreken. Op dezelfde dag is de politie, de CID, bij de heer Wiarda geweest. Bent u zelf dan wel hoofdofficier Berger toegestapt naar Wiarda om te vragen hoe dat kan?

De heer **Maan**:

Er zijn besprekingen geweest tussen de hoofdofficier en de korpschef over wat er gebeurd is.

De heer **Rabbae**:

Wat was zijn uitleg aan de hoofdofficier?

De heer **Maan**:

Daar is ter sprake geweest hoe het heeft kunnen gebeuren. Daarin is ook aan de orde geweest wat al eerder is gezegd over de tijdgeest waarin dit heeft plaatsgevonden.

De heer **Rabbae**:

Hoe heeft Wiarda die tijdgeest toen uitgelegd?

De heer **Maan**:

Ik heb geen exact verslag meer van wat op die bijeenkomst is gezegd. Ik zal moeten putten uit mijn geheugen. Wat ik begrepen heb, is dat hij met name in de latere fase, toen bleek dat er nog meer inblikoperaties waren geweest, hogelijk verbaasd was dat dit niet eerder op die manier gemeld was.

De **voorzitter**:

Er is toch nog een vrij geïrriteerde briefwisseling tussen de hoofdofficier, de heer Berger, en de heer Wiarda ter zake?

De heer **Maan**:

Ik weet dat er een briefwisseling is geweest.

De **voorzitter**:

Die zich ongeveer over dezelfde tijdspanne uitstrekt als het moment van de uitspraak van de rechtbank en het moment dat de processen-verbaal bij het hof komen.

De heer **Maan**:

Ik weet dat er een briefwisseling is geweest. Ik heb de inhoud van die briefwisselingen niet voor de geest.

De heer **De Graaf**:

U had het zojuist bij wijze van voorbeeld over infiltratie. Die term zou je dan kunnen laten vallen in het methodieken-PV. Daarmee zou dan de informatie wel op zijn. Dan kun je toch in het probleem komen dat de rechtbank zegt, bijvoorbeeld bij infiltratie, dat als zij niet kan toetsen wat er is gebeurd, zij ook niet kan toetsen of aan het zogenaamde Tallon-criterium is voldaan, het wel of niet uitlokken van de zijde van politie en justitie. Wij hebben daarvan ook een zaak gezien, de Ramola-zaak in Rotterdam, waarin het OM uiteindelijk niet ontvankelijk is verklaard, omdat er niet meer informatie op tafel kwam. Hoe zou u dat dilemma nu oplossen?

De heer **Maan**:

Wat is oplossen?

De heer **De Graaf**:

Zodanig dat de rechtbank het gevoel heeft dat zij voldoende controle en toetsing kan plegen op de rechtmatigheid van de handelingen.

De heer **Maan**:

Nogmaals, in het voorbeeld dat ik zojuist noemde, gaat het met name om een situatie waarin het leven van een infiltrant daadwerkelijk in gevaar is. Heel kort samengevat, gaat voor mij het leven van een mens boven elke zaak.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik, maar als het leven van een infiltrant in gevaar zou kunnen komen, zou je als officier van justitie moeten zeggen, dat je een zaak überhaupt niet ter zitting brengt, omdat je de rechter geen inzicht kunt geven wat er gebeurd is. Het heeft dan weinig zin om überhaupt tot vervolging en dus tot het infiltratietraject over te gaan.

De heer **Maan**:

Het hangt ervan af wat de rol van de infiltrant in die zaak is geweest. Als er wel degelijk sprake is geweest van infiltratie, maar de rol van de infiltrant zodanig gering is geweest voor het resultaat van de zaak op zichzelf, moet je niet direct die conclusie trekken.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik, maar dat weet de rechter natuurlijk niet. Dat is het dilemma. U schetst twee tegenpolen, namelijk het belang van de infiltrant of de informant aan de ene kant en het belang van de controle op de rechtmatigheid aan de andere kant. U kunt zeggen dat de rol van de infiltrant gering was, maar dat diens leven bedreigd wordt, zodat u niets kunt zeggen. Dat is op zichzelf legitiem. Daar tegenover staat de rechter, die niet weet wat zich heeft afgespeeld en uw oordeel dus ook niet kan overnemen. Hoe is dat dilemma op te lossen?

De heer **Maan**:

Als het gevaar zodanig groot is, kun je het dilemma mijns inziens niet anders oplossen dan door vast te stellen, dat de zaak dan sneuvelt. Ik denk dat je moet proberen door middel van processen-verbaal van de CID en door middel van eigen toelichting ter zitting de rechtbank zoveel informatie te geven, dat duidelijk is wat de rol van de infiltrant is geweest, zonder dat het geven van die informatie tot onthulling van de identiteit kan leiden. Er is een moeilijk grensgebied. Het is heel lastig om dat exact af te bakenen.

De heer **De Graaf**:

Zou het geen probleem zijn als u de mogelijkheid had, op de een of andere manier in beslotenheid bij de rechtbank, tevoren bij de rechter-commissaris of in een raadkamerprocedure, alles op tafel te leggen, als u maar zou weten dat het niet in de openbaarheid zou komen?

De heer **Maan**:

Dan zou het voor mij zeker geen probleem zijn.

De **voorzitter**:

Maar in ons systeem heb je die zekerheid nooit.

De heer **Maan**:

Nee!

De heer **Vos**:

Deelt u de mening van de heer Van Steeg, dat de inijkoperatie zo ongeveer een afgelopen zaak is?

De heer **Maan**:

Ik weet niet of het een afgelopen zaak is. Het hangt ervan af onder welke omstandigheden en ten aanzien van welke organisatie of welke verdachte je een dergelijke tactiek wilt gebruiken. Er wordt heel vaak gezegd, dat het af luisteren van telefoons niet meer bruikbaar is omdat criminelen daar toch geen gebruik meer van maken. De praktijk wijst tot nu toe steeds anders uit. Ik denk dat een inijkoperatie nog wel gebruikt kan worden, maar dat de risico's voor de mensen die haar moeten uitvoeren ongetwijfeld veel groter zullen zijn. Dat moet je meewegen.

De **voorzitter**:

Mijnheer Maan, is Amsterdam roomser dan de paus wat betreft het gebruik van opsporingsmethodieken?

De heer **Maan**:

Ik weet niet of Amsterdam roomser is dan de paus. Ik denk dat Amsterdam recht in de leer is.

De **voorzitter**:

Rechter dan Utrecht?

De heer **Maan**:

Als u het afzet tegen de tijdgeest van vroeger, zou u die conclusie haast kunnen trekken. Maar ik denk dat je het met name in die tijdgeest moet zien.

De **voorzitter**:

Dat is een keurig diplomatiek antwoord, maar als u uw laatste dag in Utrecht met uw eerste in Amsterdam vergelijkt, wie was er dan roomser dan de paus?

De heer **Maan**:

Ik ben niet katholiek, dus misschien is dat voor mij wat moeilijker te omschrijven, maar ik begrijp de vraag. De situatie die ik nu in Amsterdam meemaak is in zoverre duidelijker dan de situatie die ik in Utrecht heb meegemaakt, dat er in Amsterdam een heel strikte en heldere lijn is voor het gebruiken van methodieken. De afspraak in Amsterdam is volstrekt duidelijk: er vindt geen infiltratie plaats. Het is een heel heldere lijn die daar is besproken.

De **voorzitter**:

Vindt u het niet vreemd dat een infiltratie door een ander kernteam in Amsterdam wel kan, maar niet als het onder verantwoordelijkheid van de Amsterdamse hoofdofficier gebeurt? De richtlijn wil natuurlijk niet zeggen dat het in Amsterdam niet zou voorkomen.

De heer **Maan**:

Ik denk dat het van belang is, dat er landelijk eenduidigheid komt over de toelaatbaarheid van dit soort middelen, de voorwaarden daarvoor en de toetsing die dient plaats te vinden. Dan is er een eenduidig beleid. Op dit moment zijn er gewoon verschillen tussen het ene arrondissement en het andere arrondissement.

De **voorzitter**:

Welke methoden moeten volgens u wettelijk geregeld worden?

De heer **Maan**:

Je moet je afvragen of je het moet zoeken in het regelen van methoden. Ik denk dat je het eerder moet zoeken in het creëren van een toetsingskader, waarbinnen dingen door met name de rechterlijke macht getoetst kunnen worden. Ik denk aan een situatie waarin een besloten raadkamer of een rechter-commissaris geroepen wordt om methodieken te toetsen. Het lijkt mij haast onmogelijk om wettelijk vast te leggen welke methoden de

politie mag gebruiken en welke niet. Als het de bedoeling is om dat limitatief te maken en andere methoden niet toe te staan, zou je politie en justitie te zeer beknellen.

De **voorzitter**:

Zou het niet logisch zijn dat als strafvordering bij de wet geregeld is, zoals artikel 1 van het Wetboek van strafvordering zegt, ook opsporing bij de wet geregeld is?

De heer **Maan**:

Misschien is dat logisch, maar ik denk dat de ontwikkelingen zodanig zijn, dat je dan politie en justitie verhindert om mee te gaan met ontwikkelingen die bijvoorbeeld criminelen doormaken. Er zijn natuurlijk heel veel methoden die niet wettelijk geregeld zijn. Het horen van getuigen door de politie is niet in de wet geregeld. Het uitvoeren van een technisch onderzoek en het vaststellen van sporen op de plaats van een delict zijn niet in de wet geregeld. Het is algemeen geaccepteerd dat dit gebeurt. Het is een toelaatbare methode.

De heer **De Graaf**:

Maar dat maakt toch geen inbreuk op allerlei rechten? Het gaat toch om de methoden die een inbreuk kunnen maken op grondrechten in de ruime zin van het woord? Daarvoor wordt toch vastgesteld dat er een wettelijke grondslag dient te bestaan?

De heer **Maan**:

Het is maar hoe je het ziet. Ik denk dat het verzamelen van sporen en het inwinnen van getuigenverklaringen die bewijs op leveren ook ten nadele van iemand werkt. Ik probeerde zojuist te schetsen, dat een procedure waarbij een besloten raadkamer of een rechter-commissaris oordeelt over de vraag of een bepaalde methode toelaatbaar is in een bepaalde zaak tegen een bepaalde verdachte voldoende waarborgen biedt, omdat je op dat moment een rechterlijke voorziening hebt.

De heer **De Graaf**:

Dan is er dus eigenlijk rechters recht, dat niet naar buiten kan komen omdat er een besloten zitting is en waarover geen verantwoording wordt afgelegd in een openbaar vonnis, behalve dat het rechtmatig was. Wat er is gebeurd, kan niet worden verteld. De bevoegdheden van politie en justitie zijn dan in uw visie niet gebaseerd op een wettelijke grondslag. Er is alleen een algemene grondslag, dat de politie bevoegd is om te doen wat redelijkerwijs nodig is voor de bestrijding van de criminaliteit.

De heer **Maan**:

Inderdaad! Op dit moment worden, zoals ik al zei, ook al methoden gebruikt door de politie die niet een expliciete wettelijke grondslag hebben, maar die algemeen geaccepteerd zijn.

De **voorzitter**:

Als u die rechterlijke toets in de beslotenheid hebt, neem ik aan dat die gemeld wordt aan de zittingsrechter.

De heer **Maan**:

Je kunt je afvragen hoe je dat vorm moet gaan geven. Je zou dan aan een heel wetsontwerp moeten denken. Ik denk niet dat ik degene ben die daarmee zou moeten komen.

De **voorzitter**:

Betekent het ook niet altijd, dat de zittingsrechter kan beslissen dat eventueel toch delen ervan in de openbaarheid moeten komen? Stel dat de verdediging aannemelijk weet te maken dat iets misschien niet rechtmatig is.

De heer **Maan**:

Het is in feite een theorie over wat zou kunnen gebeuren als een bepaalde praktijk zou bestaan. Ik kan mij dat voorstellen.

De **voorzitter**:

Houdt ons Europese systeem van fair trial niet in, dat in feite een bepaald gedeelte per definitie niet bij de zittingsrechter kan worden weggehouden? Wij kunnen toch niet een gedeelte geheime rechtspraak hebben waarover een rechter in openbare rechtspraak nooit meer zou mogen oordelen?

De heer **Maan**:

Ik denk dat het een toetsing in beslotenheid is die op de zitting ongetwijfeld aan de orde zal kunnen komen.

De **voorzitter**:

Als de zittingsrechter dan toch wil weten hoe het traject is verlopen of wie de infiltrant is, kan de uiteindelijke consequentie zijn dat het openbaar ministerie zegt, dat het voor haar niet meer hoeft en dat het de zaak terugtrekt.

De heer **Maan**:

Ja!

De **voorzitter**:

Zo zit het systeem zoals u het ziet in elkaar?

De heer **Maan**:

Ja!

De heer **Vos**:

Bent u zelf niet magistratelijk genoeg om de toets uit te voeren? Iedereen in het OM zegt: wij zijn magistratelijk. Dat betekent dat men een toets kan uitvoeren. Men is een juridische zeef en wat al niet meer. Waarom hebt u toch een rechter nodig?

De heer **Maan**:

Ik denk dat de functie van een officier van justitie is om zaken te toetsen op hun juridische haalbaarheid en hun juridische waarde, voordat hij ze bij een rechtbank presenteert. Ik denk dat dit wel degelijk een onderdeel is van je taak. Maar dat wil niet zeggen dat een officier van justitie dus maar de taak van de rechter moet overnemen. Gelukkig, zo zou ik haast zeggen, gebeurt het in Nederland ook dat rechters een heel andere mening hebben dan leden van het openbaar ministerie.

De **voorzitter**:

Nu zei de heer Van Steeg vanmorgen ook dat hij daarvoor een rechter-commissaris zou willen, maar een andere dan je vandaag de dag hebt. Vindt u dat ook?

De heer **Maan**:

Ik denk in structuren en ik denk niet aan personen. Ik zou niet weten waarom er een andere rechter-commissaris zou moeten komen. Ik denk dat de invulling van zijn taak anders zou kunnen zijn.

De heer **Rouvoet**:

Ik wil proberen het punt van de wettelijke grondslag nog iets scherper te krijgen. Bent u van mening dat artikel 2 van de Politiewet voldoende wettelijke basis biedt voor diep in de grondrechten ingrijpende politiemethoden als infiltratie, eventueel direct afluisteren, inkijken in woningen; ik noem maar wat?

De heer **Maan**:

Van de laatste twee onderwerpen denk ik, dat zij te ver gaan om ze zonder wettelijke basis mogelijk te maken. Hebt u het over infiltratie, dan hebt u het over een opsporingsmethode van de politie die in de jurisprudentie al geaccepteerd is en door de Hoge Raad ook gesanctioneerd is. Het is dus een methode die op basis van de huidige wetgeving toelaatbaar is.

De **voorzitter**:

Van de huidige jurisprudentie, niet van de huidige wetgeving!

De heer **Maan**:

Volgens de Hoge Raad staat de huidige wetgeving de toepassing van deze methode toe.

De heer **Rouvoet**:

En dat is uw grens, maar niet de mate waarin wordt ingegrepen in bijvoorbeeld de privacy? Voor u ligt de grens bij de acceptatie door de Hoge Raad.

De heer **Maan**:

Ja!

De heer **Koekkoeck**:

U hebt gezegd dat het Amsterdamse parket recht in de leer is, ook al weten wij bijvoorbeeld uit het arrest Z. dat in Amsterdam ook wel bepaalde praktijken zijn toegepast. Is die rechte leer naar uw gevoel een belemmering voor de opsporing?

De heer **Maan**:

Dat is heel moeilijk te zeggen, want dan zou je moeten beoordelen of een bepaalde opsporing anders gelopen zou zijn als een bepaalde methode gehanteerd zou zijn.

De heer **Koekkoek**:

Zo bedoel ik het niet. Stuit u in de praktijk op een behoefte aan bepaalde middelen die u niet kunt gebruiken en niet kunt toelaten aan de politie, omdat dat in strijd is met het beleid van het Amsterdamse parket?

De heer **Maan**:

Ik ben daar in mijn praktijk nog niet op gestuit. Ik ben sinds maart werkzaam op het parket in Amsterdam. Ik heb uiteraard een aantal zaken in mijn portefeuille, maar ik heb nog niet een zaak in mijn portefeuille waarin ik de behoefte had, te overleggen over de vraag of dit een methode was die nodig was in die zaak.

De heer **Rabbae**:

De heer Van Steeg zei vanmorgen, dat hij naar aanleiding van het arrest in de zaak Z. had gehoopt dat een gang naar de Hoge Raad ook iets positiefs had kunnen opleveren. Is dat ook uw mening?

De heer **Maan**:

Nee, ik denk het niet. Kijk ik naar het arrest van het hof in Amsterdam...

De **voorzitter**:

Wij hebben het over de zaak R., waar wij het de hele middag over hebben gehad.

De heer **Maan**:

Kijk ik naar het arrest van het hof in Amsterdam in de zaak R., dan lees ik het zo dat daarin niet de niet-ontvankelijkheid is uitgesproken omdat inkijkoperaties hebben plaatsgevonden, maar omdat door de politie voor de rechter verzwegen is dat die operaties hebben plaatsgevonden. De sanctie die het hof daaraan heeft verbonden is niet-ontvankelijkheid. Naar mijn mening is er dus geen sprake van een juridische vraag, maar van een feitelijke vraag en die wordt door de Hoge Raad niet getoetst. Ik denk dat het juist is dat er geen cassatie is aangetekend.

De **voorzitter**:

Mijnheer Maan, wij zijn precies op tijd klaar. Ik dank u wel. Sluiting 16.00 uur

**Openbaar verhoor enquêtecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 36**

29 september 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquêtecommissie opsporingsmethoden op vrijdag 29 september 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mevrouw mr. A. Rutten-Roos

Aanvang 16.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van mevrouw Rutten-Roos, geboren 19 juni 1941 te Heemstede. Mevrouw Rutten, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

Mevrouw **Rutten-Roos:**

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mevrouw Rutten, in zekere zin is dit een bijzonder moment in de scheiding der machten aangezien het, voor zover wij kunnen nagaan, de eerste keer is dat een lid van de rechterlijke macht ook verschijnt voor de enquêtecommissie van de Kamer. In een eerdere gelegenheid heb ik al gezegd, dat men met dergelijke gegevens bijzonder voorzichtig moet omgaan. Wij zijn ons de machtscheiding zeer bewust en ook uw onafhankelijke positie als rechter. Desalniettemin is het voor ons van groot belang om u te kunnen verhoren vanwege uw kennis en deskundigheid. Daarom stel ik het bijzonder op prijs, dat u gehoor heeft gegeven aan onze uitnodiging om voor ons te verschijnen. U bent vice-president van het Gerechtshof in Amsterdam en u was van 1984 tot 1993 raadsheer. Daarna werd u vice-president. Hoe lang zit u al in strafzaken?

Mevrouw **Rutten-Roos:**

Wij hebben een systeem van consequent rouleren in het Amsterdamse Hof en dat betekent, dat ik telkens een periode van 2 3 jaar in de civiele sector afwissel met een periode van gelijke omvang in de strafsector. Al met al komt het neer op de helft van mijn tijd als rechter als strafrechter.

De voorzitter:

Heeft een van de gebieden uw voorkeur?

Mevrouw **Rutten-Roos:**

Ja, de civiele sector.

De voorzitter:

De civiele sector! Dit is toch nog geen bezoeking voor u, hoop ik!

Mevrouw **Rutten-Roos:**

Om hier te komen?

De voorzitter:

Nee, nee, het werk in algemene zin als vice-president van de strafkamer?

Mevrouw **Rutten-Roos:**

Nee, maar zo luidde de vraag ook niet! Dat is ook heel interessant.

De voorzitter:

Zoals u begrijpt, willen wij spreken over strafzaken, het strafrecht, de rol van de strafrechter en natuurlijk ook het arrest dat u en uw medeleden gewezen hebben in de zaak-R. Wij hebben daar al verschillende keren over gesproken. Wij hebben natuurlijk ook aandacht

voor die zaak, omdat daarin het gebruik van de opsporingsmethodieken aan de orde komt en ook de vraag die ons bezighoudt, namelijk wat er precies in het proces-verbaal worden vastgelegd en hoe uiteindelijk de rechter de feiten en omstandigheden en de bewijsmiddelen beoordeelt. Over die verschillende onderwerpen willen wij graag met u spreken. Zoals u weet, hebben wij altijd een onderverdeling en in dit geval betekent dat, dat de heer Koekkoek zal beginnen, misschien ook omdat hij raadsheer-plaatsvervanger is in Den Bosch.

De heer **Koekkoek**:

U begrijpt, mevrouw Rutten, dat ik uitsluitend in mijn hoedanigheid van kamerlid en lid van de enquêtecommissie dit gesprek met u voer. Ik wilde beginnen met de rol van de strafkamer. U hebt al even gezegd, dat de strafkamer wordt samengesteld op basis van roulatie van de leden. Het is misschien goed om aan te geven hoe een strafkamer in een gerechtshof wordt samengesteld. Gebeurt dat op basis van voorkeuren van leden en, zo ja, welke voorkeuren?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Er wordt een rooster samengesteld, ieder zittingsjaar opnieuw, door de president. Formeel is dat de hofvergadering. De president doet het voorwerk en praat met de verschillende leden van het hof. Er wordt overleg gevoerd. Dan wordt er uiteraard rekening gehouden met voorkeuren en met bepaalde deskundigheden. Uiteindelijk moeten alle kamers van het hof ieder jaar weer bemand zijn en dat betekent, dat er hier en daar wat water bij de wijn wordt gedaan. Uiteindelijk lukt het om alle kamers te bemannen met een zeker mengsel van mensen, onder wie sommigen die bij uitstek deskundig zijn op het gebied van strafrecht. Die zijn er overigens ook. Ik heb ze net een beetje verwaarloosd toen ik zei, dat heel strikt wordt gerouleerd. In ieder geval bij het Amsterdamse hof zit een aantal uitgesproken strafrechtsspecialisten en zij rouleren niet. Daarnaast zijn er de mensen die ook ander werk doen.

De heer **Koekkoek**:

Wordt met het oog op grote zaken - en de zaak-R. hoorde daar zeker toe - de kamer van het hof speciaal samengesteld?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Nee, dat is niet het geval. Voor zover mij bekend, is dat ook niet gebruikelijk. In het aantal jaren dat ik meeloop bij het hof is het nooit gebeurd dat voor een speciale zaak een heel speciale strafkamer is samengesteld.

De **voorzitter**:

Heeft u zelf enige invloed op de keuze van de zaken die u behandelt?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Nee, de zaken worden aangebracht door het parket bij de verschillende strafkamers van het hof. Maar als er zo'n heel grote zaak aankomt, betekent dat organisatorische problemen en maatregelen die genomen moeten worden. Meestal is dan sprake van overleg ook in die zin, dat niet alle grote zaken bij dezelfde kamer komen. Die loopt dan vast.

De **voorzitter**:

Ons is wel eens verteld, dat sommige officieren dan wel leden van het parket bij het hof kijken bij welke kamer zij een zaak onderbrengen. Wij hebben dat "forumshopping" genoemd. Is u dat wel eens gebleken?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Mij is in ieder geval bekend, dat dat gezegd wordt en dat dus kennelijk in een aantal opzichten die indruk wel eens is gewekt. Maar dat dat daadwerkelijk bewust gebeurt, kan ik niet bevestigen. Er is een periode geweest waarin een aantal grote zaken naar het hof van Amsterdam kwam en die zijn min of meer gelijk verspreid over de verschillende kamers, afgezien van het feit dat er wel een zekere specialisatie bestaat. Er is een kamer, die zich bijvoorbeeld gespecialiseerd heeft in fraudes, economische zaken en milieuzaken. Dan is het uiteraard die kamer die de zaak krijgt.

De heer **Koekkoek**:

Wie beslist er nu welke kamer een zaak zal behandelen? Het is, begrijp ik, een zaak van evenredige vrachtverdeling maar wie beslist dat nu in de praktijk?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

In de praktijk is het een kwestie van goed overleg tussen de voorzitter van de strafsector en de advocaat-generaal die zich met deze verdeling bezighoudt. Ook tussen de advocaten-generaal onderling, zo heb ik begrepen, geldt dat zij zaken verdelen opdat niet n AG alle zware zaken krijgt.

De heer **Koekkoek**:

Heeft de advocaat-generaal invloed op de kamer die de zaak zal behandelen?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Hoe bedoelt u "invloed op de kamer"? Of op de keuze van de kamer?

De heer **Koekkoek**:

Op de keuze van de kamer. Is een AG gekoppeld aan een bepaalde kamer, zodat op het moment dat binnen het parket wordt beslist dat die AG een grote zaak zal behandelen ook duidelijk is welke kamer die zaak zal behandelen?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Nee, dat is niet zo. De AG's zijn niet gekoppeld aan bepaalde kamers van het hof, behalve in die gespecialiseerde zaken waar ik het net over had. In de praktijk kan een AG die een bepaalde zaak krijgt zelf bedenken bij welke kamer hij die wil aanbrengen. Dan is het dus in eerste instantie zijn of haar keuze. Maar als blijkt, dat die kamer al met een heel grote andere zaak van een andere AG bezig is - dat zal intern ook bekend zijn - kan dat wel weer leiden tot een wisseling.

De heer **Koekkoek**:

Dus een zekere mate van forumshopping is mogelijk?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Een zekere mate van forumshoppen is mogelijk, met dien verstande dat het hof daar natuurlijk zelf bij is.

De heer **Koekkoek**:

Maar het moet niet teveel opvallen?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Nou, dat zegt u wat onvriendelijk. Het is niet een kwestie van... Ik zei net al, dat de mogelijkheid erin zit. Maar het hof zit erbij en zal op het moment dat die indruk bestaat - we praten over een hypothese - kunnen zeggen, dat die kamer dat niet wil. Uiteindelijk wordt door het parket een voorstel gedaan over zaken die op een bepaalde zitting behandeld worden aan de kamervoorzitter en deze moet dat goedvinden. Een kamer kan zeggen, dat zij die zaak niet wil.

De heer **Koekkoek**:

Hoeveel tijd hebt u gekregen voor zo'n grote zaak als de zaak-R.? Hoeveel tijd kost dat nu voor een kamer in het hof? Moet je denken aan n maand, twee maanden?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Het probleem is, dat van tevoren niet helemaal duidelijk is hoeveel tijd een zaak zal kosten. Dat geldt voor alle zaken. Op een goed moment komt de zaak binnen, een maand of twee van tevoren. In zo'n geval wordt overlegd over een bepaalde datum en wordt een aantal zittingsdagen afgesproken. Dat is altijd te weinig, zo blijkt in de praktijk, want er komen toch altijd meer getuigen. De voorbereiding begint op het moment, dat bekend is dat die zaak - als ik over mijzelf spreek - bij mijn kamer komt. Dan kan ik gaan lezen in het dossier, omdat dat inmiddels beschikbaar is. Het probleem is alleen, dat ik ook andere zittingen en andere zaken heb, zodat ik niet twee maanden in dat dossier kan lezen. U wilt precies weten hoe lang ik erin gelezen heb?

De heer **Koekkoek**:

Nee, dat is niet de bedoeling. De vraag is of een kamer als het ware wordt vrijgemaakt voor een zaak of dat het in de praktijk toch wat tegenvalt.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik zei al, dat het in de praktijk altijd tegenvalt. Het vrijmaken zit hem hierin, dat als je een aantal zittingsdagen plant voor een bepaalde zaak er op die dagen geen andere zaken zijn. Dat levert automatisch ruimte op.

De heer **Koekkoek**:

Hoe afhankelijk bent u van advocaten om onregelmatigheden die zich kunnen voordoen op te sporen? Ik bedoel "opsporen" niet in de technische zin, want dat doet u niet, maar u onderzoekt de zaak ter terechtzitting. Hoe afhankelijk bent u van advocaten om onregelmatigheden te ontdekken?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

"Afhankelijkheid" vind ik een beetje moeilijk...

De heer **Koekkoek**:

Ik bedoel dat ook niet in juridische zin.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Nee, want we zijn onafhankelijk en dat weet u ook! Kijk, het is bij uitstek de taak van de zittingsrechter om te controleren of wat er staat dat er gebeurd is ook werkelijk gebeurd is, of er bewijs voor is en hoe het bewijs verkregen is. Ik beschouw dat bij uitstek als de taak van de rechter. Dat is het ook. Maar je kunt niet alles zien en vermoeden; je moet achterdochtig en nieuwsgierig zijn. Dat neemt niet weg, dat de advocatuur - en dat is het antwoord op uw vraag - een belangrijke rol speelt bij het tot stand brengen van een goede controle door de rechter op het gehele proces. Ik wil dus niet zeggen, dat die controle niet gebeurt als er geen advocaat zou zijn of als de advocatuur het op dat punt zou laten afweten, maar de advocatuur kan daar een heel belangrijke rol bij spelen en doet dat ook.

De **voorzitter**:

Tot hoever gaat uw eigen verantwoordelijkheid als rechter om rechtmatigheid van opsporing te bezien, te beoordelen, na te vorsen?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik zou bijna zeggen: er is geen grens aan die verantwoordelijkheid. Als het uiteindelijk komt tot een uitspraak die luidt dat er bepaalde feiten bewezen zijn, houdt dat in een oordeel over de bewijsmiddelen en dan is het bij uitstek de verantwoordelijkheid van de rechter om te beoordelen of dat is bewezen met rechtmatige middelen. Dat wil niet zeggen dat je bij ieder voorgedragen bewijsmiddel tot de bodem moet gaan om uit te zoeken hoe dat tot stand is gekomen. Dat is ook ondenkbaar. Bovendien spelen anderen daar een rol in. Er wordt ons een dossier aangeleverd. In beginsel ga ik ervan uit dat dat dossier aangeeft wat de bewijsmiddelen zijn en met welke methode die verkregen zijn. Dat is in het algemeen ook zo.

De heer **Koekkoek**:

Hoe actief bent u zelf om de rechtmatigheid van de opsporing te controleren? Een advocaat kan een verweer voeren. U onderzoekt dat en neemt een beslissing. Hoe actief bent u zelf om die rechtmatigheid te controleren?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik denk dat dit het moment is om een klein voorbehoud te maken. Ik ben niet de rechterlijke macht, ik ben ook niet het Hof Amsterdam, ik ben een individuele rechter. Ik vat uw vraag dan ook zo op dat u mij vraagt hoe ik te werk ga als ik een dossier krijg, waar ik van alles in aantref. Het uitgangspunt is dat wat daar staat en wat mij door de officier of advocaat-generaal wordt voorgeschoteld, juist is en dat van mij niet verder actief onderzoek wordt verwacht. Ik vertrouw er dus op dat het allemaal klopt; dat is ook vrijwel altijd zo. De verdediging kan argumenten aanvoeren, waardoor mogelijk enige twijfel kan ontstaan of die nader onderzoek vragen. Dat is ook de taak van de advocatuur.

De heer **Koekkoek**:

Is uw houding - ik kan in algemene zin vragen naar de houding van de rechter, maar gelet op uw voorgaande opmerking, vraag ik naar uw houding - ten opzichte van politie en openbaar ministerie kritischer geworden de laatste jaren?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Neen, dat geloof ik niet.

De heer **Koekkoek**:

Ik stel die vraag uiteraard mede in het licht van de beslissing van uw Kamer van het Hof in de zaak-R, waar u toch wel een gevoelige tik hebt uitgedeeld naar aanleiding van de wijze van opsporing, zoals die in die zaak had plaatsgevonden en met name naar aanleiding van het niet tijdig opmaken van proces-verbaal. Is daardoor uw vertrouwen in hetgeen politie en OM vertellen geschokt?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Neen, ik meen niet dat dat - ik spreek nu geheel voor mijzelf - het gevolg is van een dergelijke uitspraak in een bepaalde zaak. Die zaak staat op zichzelf, zoals iedere zaak op zichzelf staat. Het is niet zo dat daardoor bij mij een totaal ander beeld is ontstaan van de politie of het OM, zodat ik mij in het vervolg kritischer tegenover hen op moet stellen.

De heer **Koekkoek**:

U was daarvoor even kritisch als daarna.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Zo kunt u het ook formuleren.

De heer **Rabbae**:

Mevrouw Rutten, u heeft zeer waarschijnlijk een paar weken geleden in de Volkskrant gelezen dat een aantal collega's van u meer dan kritisch zijn geworden ten opzichte van de politie en het OM. Hoewel het voor u in deze zaak waarschijnlijk niet geldt, kunt u zich voorstellen dat het in het algemeen wel geldt?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik heb dat gelezen, dus kennelijk gold, overigens niet voor alle geïnterviewden, maar voor sommigen dat zij een zeker geschokt vertrouwen bij zichzelf hebben bespeurd. Dan is hen waarschijnlijk meer overkomen dan mij. Ik kan mij voorstellen dat als een aantal keren iets gebeurt, waardoor het vertrouwen bij de rechters in de politie en ambtsedige processen-verbaal geschokt wordt, dat op een gegeven moment tot een andere opstelling leidt, maar dat is bij mij niet het geval, omdat ik die ervaringen niet heb.

De heer **Koekkoek**:

Wat wilt u allemaal weten als rechter in een concrete zaak? Ik neem aan dat u niet alles wilt weten, want dat is praktisch onmogelijk. Wilt u bijvoorbeeld weten wat de wijze is waarop geobserveerd is door de politie? Kijkt u daarnaar als u de processen-verbaal krijgt, vraagt u daarop door?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Het probleem is dat je als rechter het liefst alles zou weten. Mijn taak is om de waarheid te achterhalen en dat kun je het beste als je alles weet. In de praktijk is dat echter onuitvoerbaar. Ik denk dat je jezelf ook niet moet wijsmaken dat dat kan, want dat lukt ook niet als je maar doorgaat en doorgaat. Volgens mij moet de keuze van wat aan de rechter wordt voorgelegd en wat hij dus te weten komt, worden gemaakt door de officier van justitie die het dossier aanlevert. In beginsel is dat voldoende voor de rechter en is er geen reden om bij alles wat je leest te vragen: hoe kwamen jullie er nu bij om daar te observeren; kom dat eens uitleggen op de zitting. Ik vind dat de taakverdeling terecht is dat de keuzen worden gemaakt door de officier van justitie. Hij moet bekijken wat van belang is en in het dossier gaat. Dat kan onmogelijk alles zijn. Een dossier is per definitie niet compleet, niet alles wat er in het kader van de opsporing in een bepaalde zaak is gebeurd, zit erin. Daar kan ik echter wel mee leven.

De heer **Koekkoek**:

U zegt: in beginsel is hetgeen de officier van justitie in het dossier stopt voldoende. Is dat ook altijd zo of bedoelt u dat het voldoende behoort te zijn voor de rechter om zich een oordeel te kunnen vormen? Ik zal een voorbeeld geven. Als in een proces-verbaal staat "uit CID-informatie is gebleken dat...", heeft u dan nooit behoefte om daarachter te kijken?

Geeft u ook toe aan die behoefte?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Mijn privénieuwsgierigheid zal ik er nu even buiten laten. In beginsel vind ik dat zo'n mededeling voldoende is voor de rechter als de officier van justitie vindt dat dat zo is. Als in de loop van de procedure aanleiding is om meer te willen weten over met name de herkomst van de informatie - dat kan komen van de verdachte, maar ook door wat een officier daarover zegt of wat iemand anders, een getuige, zegt - wil ik als rechter meer weten en vraag daar ook naar. Dat kan betekenen dat er nog wat toegevoegd moet worden.

De heer **Koekkoek**:

Gaat die behoefte zover dat u ook de naam van een informant wilt weten? Is dat wel eens voorgekomen?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Het is, uit mijn eigen ervaring sprekend, nooit voorgekomen dat de naam van een informant zo essentieel is dat het noodzakelijk was op dat punt informatie in te winnen.

De **voorzitter**:

Waarom is dat nooit voorgekomen? Wij hebben tot nu toe gezien dat, zeker in zaken van zware criminaliteit, het informantensysteem een belangrijke rol speelt. Vele vertegenwoordigers van het OM zeggen zelfs dat het n van de belangrijkste opsporingsmethoden is. Het vindt echter geen basis in de wet. Waarom is die vraag door u als rechter nooit zo prangend ervaren dat u doorvroeg en ook antwoord wilde hebben?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik heb de vraag zo opgevat dat werd gevraagd of ooit specifiek de naam van een informant...

De **voorzitter**:

Als voorbeeld.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

...noodzakelijk naar voren moest komen en dat daar een nader onderzoek naar moest worden gedaan. Meestal wordt meer informatie gevraagd over hetgeen die CID-informatie inhoudt. Daar worden inlichtingen over gevraagd. Verder wordt gevraagd naar nadere aanduidingen van tijd en plaats waar observaties zijn gedaan. Dat doet zich wel voor.

De **voorzitter**:

Een belangrijk onderdeel van de informatievergaring, waar u uw oordeel op moet baseren, is in feite toch voor u afgesloten?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Afgesloten is het niet. Als die nadere inlichtingen over een informant naar ons oordeel inderdaad ingewonnen moeten worden - dat kan om allerlei redenen, bijvoorbeeld omdat er twijfel is of het allemaal wel rechtmatig is gegaan of omdat de verdediging iets wil weten om daar een verweer op te kunnen baseren - dan moet dat op de een of andere manier eruit komen. Daar zijn mogelijkheden voor.

De **voorzitter**:

Zoals?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

De zaak terugverwijzen naar de rechter-commissaris. Het meest simpele is natuurlijk om iemand op de zitting te laten komen om het te vertellen.

De **voorzitter**:

Maar wij hebben hier politiemensen gehoord die zeggen: dan trekken wij nog liever de hele zaak in; dat gebeurt nooit; niet dan over my dead body.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Het kan bepaalde risico's met zich brengen. Dat kan betekenen dat het op een andere manier uitgezocht moet worden. Daar zijn mogelijkheden voor. De zaak kan om die redenen terugverwezen worden naar de rechter-commissaris, die dan via een bepaalde procedure die waarborgen geeft voor de veiligheid en het verbergen van de identiteit van betrokkene, toch komt met de inlichtingen die nodig zijn.

De **voorzitter**:

Heeft u altijd genoeg gegevens om de juistheid en rechtmatigheid van zo'n methode volledig te kunnen beoordelen?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Niet onmiddellijk. Het is niet zo dat van iedere gehanteerde opsporingsmethode alle ins en outs beschreven zijn, zodanig dat je in n oogopslag in het dossier kunt zien hoe het allemaal is gegaan. Ik heb al gezegd dat er een keuze wordt gemaakt. Maar op het moment dat er twijfel ontstaat - daar heeft u het waarschijnlijk over - zijn er middelen om nader onderzoek te doen. Dat kan zijn getuige ter zitting, dan kan zijn aanvullend proces-verbaal vragen, dat kan zijn de zaak naar de rechter-commissaris verwijzen.

De **voorzitter**:

Heeft u nu vaker twijfel dan vroeger?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Neen, dat kan ik niet zeggen.

De heer **Rabbae**:

De belangrijkste basis van de democratie is een gezond wantrouwen. Geldt dat niet voor de rechtspraak? Ik neem deze vraag voor eigen rekening.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Dat geldt ook voor de rechtspraak.

De heer **Rabbae**:

Maar het is niet toegenomen, dat gezonde wantrouwen?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Voor zover ik over mijzelf kan oordelen, moet ik zeggen dat het niet is toegenomen. Maar misschien had ik al een gezond wantrouwen.

De heer **Vos**:

Mevrouw Rutten, is het mogelijk dat u een verdachte veroordeelt op uitsluitend CID-informatie en welke rol, meer in het algemeen, speelt CID-informatie als bewijsmiddel?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Die vraag is in haar algemeenheid niet te beantwoorden. CID-informatie kan een rol spelen bij het bewijs.

De heer **Vos**:

Op welke manier?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Als bewijsmiddel. Maar niet als enig bewijsmiddel. Ik zie u al verschrikt kijken. Maar ook CID-informatie op zichzelf kan worden gehanteerd...

De **voorzitter**:

...als een van de bewijsmiddelen...

Mevrouw **Rutten-Roos**:

...als een van de bewijsmiddelen.

De heer **Vos**:

Betekent dit ook, dat de verklaring van een anoniem gebleven informant een fundament kan zijn voor een veroordeling?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

U noemt het "fundament voor een veroordeling". Ik zei net, dat het gebruikt kan worden als bewijsmiddel. Dat betekent, dat het kan bijdragen aan een veroordeling. Als u spreekt over "fundament"... alle bewijsmiddelen zijn van belang voor uiteindelijk een veroordeling, maar het ene is wat sterker dan het andere. Dat is in concrete gevallen af te wegen.

De **voorzitter**:

Ik herinner mij uit mijn eigen studie, dat er tenminste twee bewijsmiddelen moeten zijn.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ja. Ja, zeker als... u schrikt net bij de gedachte, dat iemand uitsluitend op n CID-bericht veroordeeld kan worden...

De **voorzitter**:

Maar kan het wel op CID-plus, dat wil zeggen op CID als belangrijkste bewijsmiddel plus nog een extra verklaring?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik vind het moeilijk om dat in het algemeen te zeggen. Iedere zaak is op zichzelf. Het gaat natuurlijk ook eigenlijk niet alleen om de wettige bewijsmiddelen maar om de overtuiging. Dat is de combinatie van de twee factoren die een rol spelen. CID-informatie kan fungeren...

De **voorzitter**:

Kan een belangrijk onderdeel zijn, dat u tot de overtuiging brengt dat het feit bewezen is?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Voor de overtuiging is dat niet het allergeschikste middel, want het gebeurt niet op de zitting.

De heer **Vos**:

Ik wil daar nog een eenvoudige vraag over stellen. Stel dat er drie verschillende informanten zijn die zeggen, dat iemand zich aan heroïnehandel, handel in drugs heeft schuldig gemaakt. Drie stuks. Is het dan mogelijk om op die grond veroordeeld te worden?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ook dat is een vraag die ik in haar algemeenheid niet kan beantwoorden.

De heer **Vos**:

Afhankelijk van de feiten en omstandigheden! Een rechterlijk antwoord!

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ja!

De **voorzitter**:

Het is niet uitgesloten.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Als de vraag zo algemeen gesteld wordt, is het niet uitgesloten.

De heer **Koekkoek**:

Mevrouw Rutten, ik zou u op enkele punten een toelichting willen vragen op het arrest van het Amsterdamse hof van 1 december 1994 in de zaak-R.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik begrijp dat u dat graag van mij wilt hebben. Ik moet daarbij wel toch weer iets vooraf zeggen. Om te beginnen - maar dat is u bekend - is het niet mijn arrest maar een arrest van de kamer. Daar hebben drie mensen op gezeten. Ten tweede - maar ook dat is u bekend - kan ik u niets zeggen over hetgeen in de raadkamer is besproken. Ten derde spreken rechters door hun vonnissen en arresten. Als ik heel formeel ben, zeg ik dat u het arrest maar moet lezen. Maar u hebt dat natuurlijk al gedaan. Ik zeg dit even om teleurstellingen straks te voorkomen. Het is niet gebruikelijk dat rechters hun eigen uitspraken toelichten. Ik vind dat eigenlijk wel juist; ik zou dat ook graag zo willen houden.

De **voorzitter**:

Maar...

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ja, ik wil er nog n ding over zeggen. Er is namelijk een aspect van de zaak, dat voor mij vanmiddag ook een rol speelt. Wij hebben het gehad over "onafhankelijkheid", een belangrijk element van de rechtspraak. Een zeker zo belangrijk vereiste voor een goede rechtspraak is de onpartijdigheid van een rechter. Die onpartijdigheid heeft verschillende kanten. De kant van de rechter zelf, die zich vrij moet voelen ten opzichte van zaken en zich ook vrij, objectief en onbevooroordeeld moet opstellen. Maar het heeft ook de kant van de buitenwereld. Er mag objectief gezien geen twijfel over bestaan, dat een bepaalde rechter objectief en onpartijdig tegenover zaken staat.

De **voorzitter**:

Mag...

Mevrouw **Rutten-Roos**:

En dat beperkt mij, zowel in mijn gesprekken en in mijn mededelingen hier in het algemeen maar heel in het bijzonder als het gaat om achteraf te praten over een bepaalde uitspraak.

De voorzitter:

Mag ik nog even terug gaan met u naar het begin van dit verhoor. Toen heb ik gezegd, dat wij oog hadden voor die positie. Dat heb ik ook al eerder gezegd bij de Vereniging voor Rechtspraak. De enqutewet overigens verzet zich in genen dele ertegen, dat u wordt opgeroepen waarbij wij natuurlijk rekening houden met het geheim van de raadkamer. Daarbij onderstrepen wij, dat wij u hier vragen stellen als persoon maar dat het aan de andere kant voor onze waarheidsvinding van belang is om van u als persoon nadere uitleg te krijgen. Dat zult u begrijpen. Ik wil er het volgende aan toevoegen. Zeker in een tijd waarin zelfs de president van de Hoge Raad in het Nederlands Juristenblad er geen beletsel in ziet om uitspraken te doen, is dat voor ons dienstig zeker ook waar een collega van u, ook vice-president, ook in de pers uitspraken doet. Dan vind ik toch dat wij in deze toch enigszins plechtige zitting kunnen proberen hoe ver we kunnen komen. Dat is voor ons werk ook van belang, waar wij later ook gevraagd worden om voorstellen te doen die bijvoorbeeld kunnen inhouden - waar het wetgeving betreft - dat de rechter een andere rol krijgt. Dat zal u ook opgevallen zijn in de verhoren die wij tot nu toe gevoerd hebben. Ik zou graag aan u willen vragen om het in dat kader te zien. Dan moeten wij met elkaar proberen dat wij geen ongelukken maken. Zullen wij dat afspreken?

Mevrouw Rutten-Roos:

Ja, ik wil toevoegen aan wat ik zojuist heb gezegd - misschien had ik daarmee moeten beginnen - dat ik alle begrip heb voor uw positie en dat ik ook het belang van uw werk inzie en daaraan wil bijdragen.

De voorzitter:

Dan zou ik ook nog willen wijzen op artikel 24 of artikel 25, dat niets wat u hier zegt in rechte kan worden aangewend!

Mevrouw Rutten-Roos:

Dat was ook niet mijn grootste bezwaar!

De voorzitter:

Dan gaat de heer Koekkoek verder.

De heer Koekkoek:

In lijn van wat vaker is voorgekomen en van wat de Hoge Raad wel eens heeft gedaan, namelijk dat een raadsheer een bepaalde toelichting gaf op een arrest van de Hoge Raad, zou ik het op prijs stellen als u een bepaald gedeelte van het arrest van het hof in Amsterdam van 1 december 1994 zou willen toelichten. Het gaat er niet om u ter verantwoording te roepen, want het hof heeft gesproken en de zaak is definitief, maar - zoals de voorzitter zei - om ons te helpen bij het vormen van ons oordeel. Wij hebben vandaag bij andere verhoren nogal gesproken over de inkijkoperaties. Uit het arrest citeer ik het volgende. "Ter terechtzitting in hoger beroep heeft de getuige Van Steeg verklaard, dat hetgeen ter gelegenheid van het in opdracht van de CID betreden van de loodsen is bevonden, slechts ter beschikking komt van de tactische recherche die het opsporingsonderzoek verricht indien de bevindingen niet meer te herleiden zijn naar het betreden van de loods. De verkregen informatie moet derhalve, naar het hof begrijpt, eerst "witgewassen" worden en wordt eerst dan langs een andere weg of als CID-informatie in het tactische onderzoek gebracht." Waarom heeft het hof die term "witgewassen" in dit verband gebruikt?

De voorzitter:

Naar uw persoonlijke oordeel?

Mevrouw Rutten-Roos:

Ik was erbij! Het is een vraag die wel buitengewoon moeilijk te beantwoorden is. Waarom wordt een bepaalde formulering gekozen?

De heer Koekkoek:

Het hof heeft hiermee een kwalificatie gegeven die - zacht uitgedrukt - niet gunstig is.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Nee, nou zo mag u het uitleggen! Zo is het ook bedoeld, namelijk dat het hof dat op zich geen gelukkige gang van zaken achtte.

De heer **Koekkoek**:

U sluit niet uit, dat op zichzelf een praktijk als deze wordt toegepast als er zwaarwegende omstandigheden voor zijn. Ik citeer een volgende passage uit het arrest van het hof.

"Aangezien de loodsers zonder toestemming van de rechthebbende zijn betreden, vermag het hof niet in te zien dat door verslaglegging van het betreden en het bekijken van de loods het leven van personen of enig ander zwaarwegend belang in gevaar zou kunnen komen. Mocht een dergelijk gevaar door de opsporingsambtenaren als reëel worden ingeschat, dan kan zulks aanleiding zijn de hantering van deze opsporingsmethode in verband met de verbaliseringsplicht achterwege te laten." Hier zijn die zwaarwegende belangen aan de orde op grond waarvan u zou kunnen goedvinden, dat verbalisering achterwege blijft? Uit het arrest blijkt niet, dat het hof rekening heeft gehouden met de CID-praktijk, zoals die in 1991-1992 bestond. Is die indruk juist, dat het hof daarmee geen rekening heeft gehouden? Hebt u er een verklaring voor, dat uit het arrest niet blijkt, dat u daar rekening mee hebt gehouden?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Nee, de enige verklaring die ik u kan geven, is dat het hof een bepaalde gang van zaken in deze situatie heeft bekeken en daar een oordeel over heeft gegeven. Over andere praktijken in andere gevallen heeft het hof zich terecht niet uitgelaten.

De heer **Koekkoek**:

Nee, maar wat in deze zaak aan de orde was, was een bepaalde opsporingspraktijk in die zin, dat kijkoperaties CID-matig geschieden en dat daarover niet naar buiten toe werd gerapporteerd. Dat was de praktijk. In feite hebt u die praktijk afgekeurd in het arrest.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ja, dat zegt u!

De heer **Koekkoek**:

Nee, maar is dat een juiste uitleg van het arrest? De praktijk dat niet gerapporteerd werd, dat niet geverbaliseerd werd wat er was gebeurd aan kijkoperaties.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Nee, waar het arrest heel specifiek over gaat - en meer mag u daar ook niet uit lezen; u mag uw eigen interpretatie geven maar die niet toeschrijven aan ons - is dat op het moment dat gevraagd werd om nadere informatie door de rechter om wat voor reden dan ook - er was op dat moment een reden voor - die informatie niet prompt, volledig, eerlijk ter beschikking kwam. En daar is een bepaalde consequentie aan verbonden.

De **voorzitter**:

Het feit dus, dat de feiten zoals ze waren niet voor de rechtbank in eerste instantie op tafel lagen.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ja, en niet zozeer dat het niet van meet af aan in het dossier zat. Ik heb net gezegd, dat dat wel prettig zou zijn als alles wat relevant is van meet af aan in het dossier zit en dat je ook wel de verbaliseringsplicht zo uit kunt leggen, maar dat dat in de praktijk - en zeker in zo'n grote zaak die zoveel jaren van opsporingsactiviteiten heeft gevegd - niet kan. Maar op het moment dat er een vraag, in welk verband dan ook, rijst voor de rechtbank of voor het hof en er nadere informatie wordt gevraagd, moet die er om te beginnen zijn - er moeten journalen, verslagen, verbalen e.d. zijn waaruit die geput kan worden - en moet die ook volledig, eerlijk en snel en binnen de lopende procedure worden verschaft. Dat is wat ik de kern van het arrest zou willen noemen.

De heer **Koekkoek**:

Speelt bij u ook mee dat wanneer je tientallen dossiers krijgt, je vele zittingsdagen uitgetrokken hebt en er in de praktijk nog meer moeten plaatsvinden, er een bepaalde irritatie ontstaat als tijdens zo'n zitting nog weer zoveel getuigen moeten worden

oproepen? Anders gezegd, je hebt niet alles van te voren gekregen. Speelt dat bij u - dat is uiteraard een persoonlijke vraag - een rol?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Op een goed moment irriteert dat. Het irriteert mij. Het is natuurlijk uitermate vervelend als een zaak meer tijd in beslag neemt dan is voorzien, want dan komen andere zaken in het gedrang. Dat is niet prettig. Maar dat mag natuurlijk nooit een reden zijn om te zeggen: dan zetten wij er nu maar een punt achter, want er zijn nog andere zaken. Zo gaat het ook niet. Wij kennen allemaal voorbeelden van zaken, waar nieuwe zittingsdagen worden gepland en onderzoeken worden heropend. Het gaat de rechters er uiteindelijk om een zaak volledig, ten gronde te behandelen. Dat gebeurt ook en dat weegt uiteindelijk ook altijd het zwaarst.

De heer **Koekkoek**:

Speelt de stemming van de rechter, die irritatie, een rol bij het uiteindelijke oordeel van de rechter?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik hoop het niet.

De heer **Koekkoek**:

U probeert dat in ieder geval te voorkomen.

De **voorzitter**:

U hoort die irritatie bij het tot de overtuiging komen in ieder geval uit te schakelen.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Het Hof heeft verder gezegd: uit de hierboven weergegeven gang van zaken en de verklaring van Van Steeg blijkt naar het oordeel van het Hof klip en klaar dat de opsporingsambtenaren bewust het betreden van de loodsen hebben verzwegen, met het doel rechterlijke toetsing daarvan te frustreren. Nu blijkt uit de geciteerde verklaring van getuige Van Steeg dat dat verzwijgen in die zin plaatsvond dat informatie alleen maar diende voor de tactische recherche en niet om rechterlijke toetsing te frustreren. Is dit oordeel van het Hof niet erg hard?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Het is een hard oordeel, dat ben ik zonder meer met u eens. Als het gaat om de verklaringen van getuige Van Steeg, heeft u het dan over zijn verklaring ter zitting bij het Hof of heeft u het over een verklaring die hij later heeft gegeven?

De heer **Koekkoek**:

Hij heeft een reeks van verklaringen afgelegd, maar het betreft in ieder geval zijn verklaring over de gang van zaken, zoals hij die bij het Hof heeft afgelegd.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik kan er alleen maar over zeggen dat het inderdaad een hard oordeel is. Wij zijn en waren ons ervan bewust dat het hard aankwam. Het is een oordeel over feiten, de gang van zaken en de verklaringen zoals die op het moment dat wij moesten oordelen voor ons lagen.

De heer **Koekkoek**:

In hetzelfde arrest staat de verklaring van Van Steeg dat deze werkwijze erop was gericht de informatie alleen maar ter beschikking te stellen van de tactische recherche. Dat was de bedoeling van deze CID-man. Uit de gang van zaken leidt het Hof af dat het de bedoeling was om rechterlijke toetsing te frustreren. Was dat niet meer een gevolg van de handelwijze, dan echt het doel van de handelwijze?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Het eindoordeel van het Hof was de niet-ontvankelijkverklaring van de officier van justitie. Zo moet u het ook zien. Uiteindelijk heeft het Hof geoordeeld dat de beginselen van behoorlijke procesorde door deze hele gang van zaken zodanig zijn geschonden dat het moest leiden tot de niet-ontvankelijkheid van de officier van justitie. Het Hof kwam tot dat oordeel naar aanleiding van het gehele complex van wat er is gebeurd en meer moet u

daar niet in lezen. Ik kan u dan ook niet vertellen wat meer tot het eindoordeel heeft bijgedragen. Het is jammer dat nu naar voren lijkt te komen dat het zou gaan om een waarde-oordeel over het optreden van n bepaalde opsporingsambtenaar.

De heer **Koekkoek:**

Zo was mijn vraag niet bedoeld.

Mevrouw **Rutten-Roos:**

Daar ben ik blij om.

De heer **Koekkoek:**

Nu is het zo dat in hoger beroep een zaak over gedaan wordt. Heeft het Hof overwogen om het OM als het ware een herkansing te geven, evenals de politie, zoals de heer Woelders in een ander arrest, in een andere zaak van het Hof een herkansing kreeg door alsnog een rapport op te mogen maken van alle gebruikte methoden. Heeft het Hof dat overwogen?

Mevrouw **Rutten-Roos:**

De behandeling in hoger beroep - dat geldt voor alle zaken - is een compleet nieuwe behandeling en dus per definitie een herkansing. Dat heeft er ook toe geleid dat wij in een reeks van zittingen van acht of negen dagen opnieuw hebben geprobeerd om alles wat van belang was boven water te krijgen. Dat heeft geleid tot dit eindoordeel.

De heer **Koekkoek:**

Maar u betreft toch in uw oordeel als Hof vooral ook de gang van zaken bij de rechtbank. Daags voor de uitspraak van de rechtbank was bij de zaaksofficier bekend - hij heeft dat vandaag bevestigd - wat de gang van zaken was, maar desondanks wist de rechtbank dat niet en heeft dus eigenlijk uitspraak gedaan op onjuiste gronden. Vandaar mijn vraag of u heeft overwogen om in die zin - in hoger beroep was er namelijk meer bekend - het OM een herkansing te geven.

Mevrouw **Rutten-Roos:**

Mijn antwoord kan alleen maar zijn, wat ik u zojuist ook al zei, namelijk dat het een herkansing was, maar dat iedere behandeling in hoger beroep een herkansing is. U kunt in het arrest lezen wat er allemaal aan de orde is geweest en wat er later allemaal aan stukken zijn bijgevoegd. Voor zover ze van belang zijn, worden ze in het arrest genoemd. Dat heeft geleid tot dit oordeel.

De heer **Koekkoek:**

Het is de zwaarste sanctie die de rechter kan geven in strafzaken: de niet-ontvankelijkheid van het OM.

Mevrouw **Rutten-Roos:**

Het is de zwaarste sanctie voor het openbaar ministerie.

De heer **Koekkoek:**

Inderdaad. Speelt in algemene zin, los van deze zaak, de ernst van de ten laste gelegde feiten en de investering van de politie in een bepaalde zaak - men heeft soms twee jaar geïnvesteerd in een zaak - een rol bij de afweging of tot dit zware oordeel van niet-ontvankelijkheid wordt gekomen? U kunt voor uzelf spreken.

Mevrouw **Rutten-Roos:**

Ja. Ik heb geen moeite om op deze vraag ronduit "ja" te antwoorden. In iedere zaak en bij iedere beslissing spelen alle relevante factoren een rol. In zo'n zaak die van duidelijk grote importantie is, waar grote belangen spelen en die veel opsporingsactiviteiten heeft gevergd, speelt dat mee bij het eindoordeel, evenals de aard van de delicten. Dat gold dus ook in dit geval.

De heer **Koekkoek:**

Wij vervallen nu haast in casuïstiek en dat is altijd moeilijk. Maar stel dat het gaat om een ernstige moordzaak, waarin dergelijke fouten in de rapportage zijn gemaakt door de politie, zoals het niet melden van inijkoperaties. Zoudt u dan minder snel tot zo'n niet-ontvankelijkheid komen?

Mevrouw **Rutten-Roos:**

Zoals ik zojuist al zei, spelen bij dergelijke beslissingen allerlei elementen en factoren en dus ook de zwaarte van het delict en de belangen van betrokkenen, slachtoffers. Ik kan niet zeggen dat het in zo'n geval anders uitgekapt zou zijn. Dat kan ik niet zeggen, omdat in zo'n geval allerlei andere dingen meetellen.

De heer **Koekkoeck**:

Ik heb nog een vraag over het plaatsen van peilzenders. Op zichzelf acht het Hof het betreden van een loods op grond van de Opiumwet gerechtvaardigd. Als men eenmaal binnen is, is het ook geoorloofd om een peilzender te plaatsen. Heeft het Hof hiermee niet een ruime bevoegdheid gegeven aan de politie?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ook hiervoor geldt dat het Hof in een concreet geval een concreet oordeel heeft gegeven. In dit geval heeft het Hof geoordeeld dat dat kon. U kunt uit een concrete uitspraak van het Hof echter geen algemene regel distilleren. Wij zijn niet bevoegd om algemene normen te geven en wij doen dat dan ook niet.

De **voorzitter**:

Als je de conclusie van de advocaat-generaal bij de Hoge Raad in de zaak-Z ziet, zou je bijna tot een ander oordeel kunnen komen.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Zelfs de advocaat-generaal bij de Hoge Raad is niet de wetgever en kan dus ook geen algemene regels geven. Wij bevinden ons in een situatie waarin aan de orde is het oordeel over de rechtmatigheid van opsporingsmethoden. Daar zit u hier met name voor. U kijkt dus met argusogen naar wat rechters, advocaten-generaal bij de Hoge Raad en zeker ook de Hoge Raad zelf daarover zegt. Natuurlijk zijn uit uitspraken bepaalde lijnen te distilleren. Dat geldt zeker als het gaat om uitspraken over zaken die niet in de wet geregeld zijn, zoals het observeren. Ik kan mij dus voorstellen dat iemand die zo'n uitspraak ziet, denkt: daar zou een algemene regel uit zijn te halen. Dat neemt echter niet weg dat daar met grote voorzichtigheid op gereageerd moet worden en dan zijn wij alleen nog maar het Hof en niet de Hoge Raad. Bovendien is het een concrete zaak.

De **voorzitter**:

Wat mij in dat arrest opviel was dat u zegt dat het inkijken wel degelijk mag en dat men ook een peilzender mag aanbrengen voor een vrachtauto. Toen dacht ik nog even: als het een personenauto is, mag het misschien niet. Ik weet echter niet of ik die conclusie moet trekken. Moet ik die trekken?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

U kunt alleen maar in het arrest lezen dat wij vinden dat het bij een vrachtauto mag.

De **voorzitter**:

Over personenauto's heeft u niet geoordeeld, maar het ging wel even door mijn hoofd. Voor ons leken is het echter moeilijk te begrijpen dat inkijken wel mag van u en die peilzender plakken ook, dat is rechtmatig, maar dat door het feit dat het niet opgeschreven is, de hele zaak kapot gaat. Kunt u zich mijn verwondering voorstellen?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ja, uw verwondering is uw probleem!

De **voorzitter**:

Nee, dat is mijn probleem niet! Kunt u die verwondering delen?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik deel die verwondering niet. Als ik dat niet met elkaar te rijmen vond - maar ik ben ook maar een van de drie - zou de uitspraak er anders uitzien. U moet wel de dingen onderscheiden. In dat arrest worden uitspraken gedaan over bepaalde opsporingsmethoden, over dat inkijken heel uitvoerig. Er was een wettelijke regel waardoor getoetst kon worden of wat daar gebeurde in overeenstemming was met die regel. Over het plakken van een peilzender staat niets in de wet. Dat moest door het hof, zoals wij dat zo vaak moeten, concreet beoordeeld worden. Als de wet geen handvat biedt,

spelen allerlei andere factoren een rol. Met name de toets of er geen grondrechten bij zijn geschonden.

De voorzitter:

Daarom dacht ik aan die vrachtauto en die personenauto!

Mevrouw Rutten-Roos:

Misschien hebben wij dat ook wel gedaan! Maar dan zegt u ineens... en dan komt u weer terug op dat andere punt... waarom deed het hof nou zo moeilijk over die verbalisering? Dan kan ik alleen maar zeggen, dat het een heel specifieke gang van zaken was, waarbij alles bij elkaar genomen... wat u los moet zien van het oordeel over de rechtmatigheid van die methode.

De voorzitter:

Is het overigens voor de rechtmatigheid van de inijkoperaties zelf van belang dat een officier daar een machtiging voor geeft of niet?

Mevrouw Rutten-Roos:

Nee, dat denk ik niet, tenzij het natuurlijk in de wet zou staan.

De voorzitter:

Dus op zichzelf kan ook een politie-ambtenaar dat rechtmatig doen zonder daartoe gemachtigd te zijn door een officier?

Mevrouw Rutten-Roos:

Ja... kijk... onze taak is te oordelen over de rechtmatigheid van bewijs. Zeker als daar twijfel over bestaat, is het ook onze taak om daar dieper op in te gaan. Hoe het zit beleidsmatig tussen de politie en het openbaar minister, is niet iets wat rechtstreeks door de rechter getoetst moet worden.

De voorzitter:

Behalve als het in de wet staat.

Mevrouw Rutten-Roos:

Behalve als het in de wet staat, natuurlijk! Ik wil daar op zichzelf wel iets over zeggen. Ik denk, dat het heel belangrijk is dat het openbaar ministerie toezicht houdt op hetgeen in die opsporingsfase gebeurt. Ik beschouw het openbaar ministerie in dat opzicht als een soort hoeder van de rechtmatigheid. Maar dat wil niet zeggen, dat dit zou betekenen dat je als rechter daar geen oordeel meer over zou hebben als de officier het goed heeft gevonden. Wij hebben in dat opzicht een eigen taak.

De voorzitter:

Maar in dit geval blijkt ons nu, dat die het niet beoordeeld had.

Mevrouw Rutten-Roos:

Ja, maar dat is op zich ook wel weer een factor in het geheel... maar minder zwaarwegend. Het gaat om die rechtmatigheid en het gaat om het feit, dat de rechter moet kunnen beoordelen of het rechtmatig is en dat de rechter die het oordeel geeft op een gegeven moment alle noodzakelijke informatie heeft.

De heer Koekkoek:

Nu is er inmiddels een handleiding ijkoperaties. Ik weet niet of die bij u bekend is, maar dat vindt u ook niet zo belangrijk of die bij u bekend is, misschien. In die handleiding staat, dat het inkijken alleen maar mag plaatsvinden met machtiging van de officier van Justitie...

De voorzitter:

En dat er sprake moet zijn van een verdachte in de zin van 27, Strafvordering.

De heer Koekkoek:

Ook dat. Aan die voorwaarden moet zijn voldaan. Maakt dat voor u nu verschil? Stel dat wordt ingekeken a. in de pro-actieve fase - dus zonder dat er een verdachte is - en b. zonder machtiging van de officier van Justitie, dus in afwijking van het beleid van het openbaar ministerie? Het is wel netjes allemaal opgeschreven en wat dat betreft, is aan de wens van het hof van Amsterdam voldaan. In hoeverre speelt dan toch zo'n beleidslijn van het openbaar ministerie voor u een rol?

Mevrouw Rutten-Roos:

Ik zou het eerst even willen omdraaien. De beleidslijn van het openbaar ministerie, hoe belangrijk ook... ik vind dat belangrijk, omdat het openbaar ministerie zijn controle op de opsporingshandelingen moet kunnen uitoefenen en ook daadwerkelijk moet uitoefenen... kan op zichzelf nooit betekenen, dat een rechter aan een oordeel over de rechtmatigheid niet meer toekomt. In die zin is het een waarborg, maar geen garantie in die zin, dat de rechter er niet meer aankomt.

De heer **Koekkoek**:

Maar nu andersom?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Nu andersom. U zegt: dan is er iets gebeurd en blijkt er een interne beleidslijn te zijn geschonden. Dan hoeft dat natuurlijk niet te betekenen, dat het per definitie onrechtmatig is. Het kan wel een aanwijzing zijn, een factor die ertoe zal leiden, dat er nog kritischer wordt gekeken naar wat er nu precies gebeurd is en waarom het gegaan is zoals het is gegaan.

De **voorzitter**:

Horen die richtlijnen van het OM, als zij gepubliceerd zijn, tot het materiële recht voor u?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ze horen... ja, niet alle richtlijnen. Ik heb net al gezegd, dat het niet een wet is, een regel, die op dezelfde manier van toepassing is als geschreven regels van de formele wetgever. Ze horen op zichzelf wel tot het materiële recht in ruime zin, maar ook gewoonterecht, rechtsbeginselen horen daartoe. In die zin horen ze er wel toe.

De **voorzitter**:

Om even door te steken naar waar we het hier ook aldoor over hebben, namelijk over de gecontroleerde aflevering die dus voorkomt in de richtlijnen infiltratie van 1991: gesteld dat u persoonlijk geconfronteerd wordt met een dergelijke casus, speelt dan de beoordeling van de vraag of die richtlijn wel gevolgd is of niet een rol of slechts bescheiden?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Het speelt een rol. Ja, hetzelfde antwoord als ik net gaf bij de kijkoperatie al dan niet met machtiging.

De heer **Koekkoek**:

Ik heb nog een enkele vraag over het afluisteren, ook in de zaak-R. Wat betreft het afluisteren zonder machtiging of onvoldoende machtiging komt het hof tot een bewijsuitsluiting. Waarom in dit geval een bewijsuitsluiting en in het andere geval - niet behoorlijk proces-verbaal opmaken - een niet-ontvankelijkverklaring? Kunt u die verhouding aangeven tussen bewijsuitsluiting en niet-ontvankelijkverklaring?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

In zijn algemeenheid kan ik de verhouding aangeven. De niet-ontvankelijkverklaring van de officier van justitie is het zwaarste middel. Dat beëindigt, behoudens cassatie, de zaak. Dan houdt het helemaal op en dat is een heel zwaar middel, dat alleen van toepassing is - dat staat ook in het arrest - wanneer er sprake is van een schending van fundamentele beginselen van goede procesorde. Er kan nog wel eens op een incidenteel punt iets mis zijn gegaan bij de bewijsvergaring. Alle bewijsmiddelen moeten afzonderlijk bekeken worden op een diepgaand... het hangt er een beetje vanaf of het idee bestaat dat er iets mee aan de hand is... Het kan zijn, dat over een bepaald bewijsmiddel uiteindelijk geoordeeld wordt, dat het op onrechtmatige wijze verkregen is. Dan kan het ook betekenen, dat dit bepaalde middel wordt uitgesloten van het bewijs. Waarom - en dat was uw vraag - in het ene geval de niet-ontvankelijkheid en in het andere geval de uitsluiting als bewijsmiddel? Daarvan kan ik alleen maar zeggen: omdat het ene - door het hof in ieder geval - als een zwaardere schending van de procesorde werd opgevat dan het andere. Waarom dat zo is, staat ook in het arrest.

De heer **Koekkoek**:

Voordat u kwam, hebben wij de zaaksofficier in deze zaak in Utrecht, de heer Maan, gehoord. Hij heeft ook uitgelegd hoe de gang van zaken is geweest bij het krijgen van

machtiging van de rechter-commissaris voor het afluisteren. Volgens zijn zeggen stond er in die machtiging van de rechter-commissaris bij de verlenging, dat de rechter-commissaris voor het overige de eerdere machtiging handhaafde. In die eerdere machtiging stonden niet alleen nummers maar ook een algemene formule, dat alle telefoons - autotelefoons met name - van de verdachte mochten worden beluisterd. In hoger beroep heeft de rechter-commissaris verklaard, dat zijn machtiging uitsluitend strekte tot bepaalde nummers en dat hij niet heeft bedoeld een algemene machtiging te geven ten aanzien van een bepaalde verdachte. De vraag rijst dan waarom het hof meer geloof hechtte aan de rechter-commissaris dan aan de officier van justitie in dit geval.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Het is geen kwestie van meer geloof hechten aan de woorden van de een of de woorden van de ander, nog even afgezien van het feit dat wij de officier van justitie niet als getuige hebben gehoord. Het is een kwestie van zelfstandig beoordelen door het hof van de machtigingen die er lagen, de papiertjes die ook door het hof gelezen zijn, waaraan het hof een bepaalde uitleg heeft gegeven. Om daarbij te helpen, is ook de rechter-commissaris als getuige gehoord. Aangezien het gaat om een machtiging door de rechter-commissaris is het oordeel van het hof uitgevallen zoals het is. Maar u moet daar absoluut niet de conclusie aan verbinden, dat het hof de officier van justitie niet geloofde.

De heer **Koekkoek**:

Maar er was voor het hof geen aanleiding om de officier als getuige op te roepen en te vragen: hoe hebt gij deze machtiging van de rechter-commissaris opgevat?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Het hof zag daar geen aanleiding toe. Het hof heeft overigens niet alleen de rechter-commissaris op dit punt gehoord maar ook de leider van het tactische team, wiens processen-verbaal aanleiding hebben gegeven tot het aanvragen van de machtiging.

De heer **Koekkoek**:

Ik wilde nog met u spreken over enkele opsporingsmiddelen. In hoeverre komt u buitenwettelijke opsporingsmethoden en -middelen nog op een andere manier tegen? We hebben gesproken over het afluisteren inclusief het scannen en over het inkijken. Hebt u ook in zaken te maken gehad met infiltratie?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik kan daar nu geen concreet voorbeeld van bedenken. Ik heb daarbij geen bepaalde zaak voor ogen.

De heer **Koekkoek**:

Als u in het algemeen zou moeten zeggen welke opsporingsmethode u beslist onrechtmatig vindt, waaraan denkt u dan?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik denk dan niet aan bepaalde methoden maar in het algemeen aan methoden die niet door de wet zijn geregeld. Daarmee zijn ze niet per definitie onrechtmatig, maar die methoden die geen rechtstreekse basis in de wet vinden, moeten wel getoetst worden aan het recht om rechtmatig te kunnen zijn. Tot het recht behoort dan... dan moet in ieder geval vaststaan, dat zij niet in strijd zijn met wat er in de wet staat, dat zij geen inbreuk maken op grondrechten - daar is een wettelijke basis voor nodig - dat er geen rechtsbeginselen worden geschonden als subsidiariteit, proportionaliteit, dat het zorgvuldig is toegepast. Dat zijn allemaal normen die moeten worden aangelegd om een opsporingsmethode, die niet zonder meer is terug te vinden in de wet op haar rechtmatigheid te toetsen.

De **voorzitter**:

Is het niet vreemd dat als in de wet staat dat strafvordering alleen geschiedt op de wijze bij wet voorzien, dat dat niet geldt voor de opsporing?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik ben het niet met u eens dat het niet geldt voor de opsporing.

De **voorzitter**:

Opsporing geschiedt alleen op de wijze, zoals bij de wet voorzien?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik leg die bepaling iets royaler uit, zonder iets aan het uitgangspunt af te doen, door te zeggen dat de wetgever er altijd van uit is gegaan dat opsporingsmethoden, met name als het gaat om methoden die inbreuk maken op rechten van anderen, van verdachten of van derden, in de wet geregeld moeten zijn. Maar tegelijkertijd moet je oog hebben voor het feit dat de wetgever altijd wat achteraf komt en dat allerlei technieken van opsporing niet altijd kunnen worden bijgebeend door de wetgever, wat misschien ook niet wenselijk zou zijn, omdat je niet alles gedetailleerd kunt beschrijven. Ik leg het dan ook zo uit dat er aansluiting moet zijn bij de wet. Ik heb de criteria genoemd waaraan getoetst moet worden.

De **voorzitter**:

U vindt het niet wenselijk dat alles geregeld wordt. Wat vindt u wel wenselijk dat er geregeld wordt? Of misschien niets?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Alle methoden waarbij inbreuk wordt gemaakt op grondrechten moeten wettelijk worden geregeld. Dat vind ik niet alleen, dat is het uitgangspunt van de grondrechten en de rechtsorde.

De **voorzitter**:

Verschillende getuigen hebben bij ons verklaard dat infiltratie wel degelijk inbreuk maakt op de grondrechten en CID-chefs hebben verklaard dat zij heel goed weten dat observatie een inbreuk maakt op de grondrechten. Moet dat dan niet worden geregeld?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ja. U noemde precies de twee gehanteerde opsporingsmethoden die geen wettelijke basis hebben, althans niet rechtstreeks, en waarvan ik - ik praat nu alleen namens mijzelf - vind dat het zaak is dat daar wel een wettelijke basis voor komt. Niet met iedere observatie wordt een grondrecht geschonden, maar de kans is wel heel groot. Daarom zou het goed zijn als de wet een aantal criteria geeft, zowel voor de mensen die de opsporing moeten verrichten, als voor de rechters die het achteraf moeten beoordelen.

De **voorzitter**:

Waar vindt u dat proces-verbaal van moet worden opgemaakt? In het arrest van het Hof wordt sterk de nadruk gelegd op het belang van de artikelen 152 en 153, die stipuleren dat de met opsporing van strafbare feiten belaste ambtenaar ten spoedigste proces-verbaal opmaakt. Waar moeten ze allemaal proces-verbaal van opmaken? Moeten ze dat ook in de zogenaamde pro-actieve fase doen?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

De opsporingsambtenaren moeten proces-verbaal opmaken van wat zij doen in het kader van de opsporing van een strafbaar feit. Dat betekent niet dat alles wat in dat verband gebeurt in een uitvoerig proces-verbaal moet worden beschreven. Het moet ergens gerelateerd staan.

De **voorzitter**:

Dat mag ook in de computer zijn?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Dan komt u weer op het punt van de keuze van het samenstellen van het dossier dat naar de rechter gaat. Daar kan niet alles in staan, ook niet als het naar een officier gaat. De bedoeling van de wetgever is volgens mij dat het altijd allemaal na te vertellen moet zijn, dat het terug te halen moet zijn. Dat betekent dat het ergens vast moet liggen. Uw tweede vraag was of dat ook geldt voor de pro-actieve fase. U bedoelt daarmee de fase die vooraf gaat...

De **voorzitter**:

Ik heb een arrest van uw Hof gelezen, waarin de vraag wordt gesteld of dat wel belangrijk is voor de opsporing. In de volksmond wordt dat de pro-actieve fase genoemd. Dus in ieder geval niet zoals het vroeger was.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik vat uw vraag zo op dat u wilt weten of alles wat is gebeurd in de fase voordat een concreet opsporingsonderzoek is gestart, naar aanleiding van een bepaalde verdenking van een strafbaar feit, in processen-verbaal moet worden neergelegd. Op zichzelf geeft artikel 152 die verplichting niet, want daarin wordt gesproken over opsporing. Dat is ook niet zo gek, want dat artikel is geschreven in een tijd dat opsporing op dt moment begon. Wij weten inmiddels dat er een heleboel gebeurt voordat er een concreet opsporingsonderzoek is. Ik denk dat de achtergrond van de wettelijke regeling, zoals ik die zie, is dat het allemaal controleerbaar moet zijn en dus ergens vast moet liggen en terug te halen moet zijn. Dat geldt ook voor hetgeen aan een concreet opsporingsonderzoek is voorafgegaan. Er is alleen nog geen rechtstreekse wettelijke basis voor, maar misschien moet die wel komen.

De voorzitter:

Is het dan nog mogelijk dat er een zogenaamd gesloten CID-traject is, waarvan het dus de bedoeling is dat het niet aan u wordt voorgelegd?

Mevrouw Rutten-Roos:

Op de vraag of er trajecten zijn, of er dingen gebeuren die niet aan de rechter worden voorgelegd, is het antwoord zonder meer bevestigend. De vraag is natuurlijk of dat uiteindelijk ook een rol kan spelen bij een bewijsvoering tegen een bepaalde verdachte.

De voorzitter:

Dat doet het toch in de praktijk? Als ik infiltrant B ben en ik kom direct bij verdachte A en ik breng enorm veel hasjiesj binnen, maar ik word eruit getrokken, dan doe ik dat toch?

Mevrouw Rutten-Roos:

Ik mag dan aannemen dat uw gedragingen ergens vastliggen in de CID-archieven.

De voorzitter:

Maar als u dat niet kunt toetsen?

Mevrouw Rutten-Roos:

Dan kom je weer op de vraag wat je als rechter moet onderzoeken. Je moet onderzoeken of hetgeen als bewijs wordt gebruikt rechtmatig bijeen is gebracht. Als men in het onderzoek stuit op iets waarvan je je afvraagt of dat allemaal wel volgens de regelen der kunst is gebeurd - dan doel ik met name op het punt van de rechtmatigheid, want daar gaat het om: heeft u met uw undercover-activiteiten misschien een grondrecht geschonden...

De voorzitter:

Ik heb die andere man in ieder geval flink belazerd.

Mevrouw Rutten-Roos:

Dat is niet helemaal hetzelfde. Dat moet dan toetsbaar zijn. Het is een illusie om te denken dat ooit alles helemaal vast zal liggen en op het juiste moment naar voren komt. Ik vind echter wel dat ernaar gestreefd moet worden. Ik vind dat geprobeerd moet worden om ook dat onderdeel van het opsporen van strafbare feiten - ik noem het maar opsporen, ook al gaat het eraan vooraf, want het gaat toch nog wel een tijdje door - in een of andere vorm controleerbaar te maken, zonder dat het allemaal in alle openbaarheid op tafel moet. Er zijn andere methoden.

De heer Rouvoet:

In hoeverre kan in uw oordeel het ontbreken van een wettelijke grondslag voor bijzondere methoden, infiltratie, observatie, worden gecompenseerd door een royale uitleg van de algemene politiebevoegdheid van artikel 2 van de Politiewet?

Mevrouw Rutten-Roos:

Ik denk: niet. Ik denk dat wat gebeurt in het kader van opsporing van strafbare feiten een speciale taak is, met speciale in het Wetboek van Strafvordering geregelde bevoegdheden en dat wanneer die activiteiten worden uitgebreid, zoals die uitgebreid zijn, je aansluiting moet zoeken bij de opsporingskant van de zaak en niet bij de algemene politietaak, het handhaven van de rechtsorde.

De heer Rouvoet:

Dat betekent dat zowel voor infiltratie, als voor observatie een meer specifieke grondslag in de wetgeving moet komen.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik zou dat graag zien, omdat er zoveel discussie over is. Ik vind dat op het punt van strafrecht en strafvordering die ruimte voor de discussie niet past in ons systeem. Ons systeem is legaliteit van het strafrecht en legaliteit van de strafvordering.

De **voorzitter**:

U wilt eigenlijk niet van die discussies, zoals de officier van justitie Gerding, die zegt: het kon niet meer, zoals zaken zijn binnengehaald. U vindt het schadelijk dat zulke dingen gebeuren kunnen?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik weet niet waar...

De **voorzitter**:

Neen, natuurlijk, maar hij zei het hier wel. Hij vond het schadelijk dat zaken met kunst en vliegwerk moesten worden binnengehaald.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Als dat betekent dat de hand wordt gelicht met bepaalde wettelijke normen of ongeschreven rechtsnormen, dan vind ik dat inderdaad schadelijk voor de rechtsorde en voor de rechtsstaat.

De heer **Rabbae**:

In tegenstelling tot vroeger moet u nu oordelen over allerlei ingewikkelde apparatuur en technieken. Heeft u ooit een peilzender gezien?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik heb nog nooit een peilzender gezien.

De **voorzitter**:

Bent u wel eens in Driebergen geweest?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik ben wel eens in Driebergen geweest, maar nooit bij de technische dienst die daar zit.

De heer **Rabbae**:

Is dat voor een rechter gemakkelijker, omdat hij dan afstand houdt van die business of is het juist moeilijker, omdat hij dan niet weet waarover het gaat?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Het is geen bewuste keuze. Ik vind dat rechters met beide benen in de maatschappij moeten staan en oog moeten hebben voor wat zich in de maatschappij afspeelt en zeker oog moeten hebben voor hetgeen zich op hun vakgebied afspeelt. Ik kan er alleen maar over zeggen dat ik nooit ben uitgenodigd en dat ik mijzelf nooit heb uitgenodigd.

De heer **Koekkoeck**:

Er wordt nogal eens gezegd dat er een behoorlijk verschil is tussen het arrest van het Hof van Amsterdam in de zaak-R en het ruim een maand later gewezen arrest in de zaak-Z. Misschien zijn die verschillen bij nauwkeurige lezing inderdaad te ontdekken, bijvoorbeeld wat het scannen betreft. Wij hebben het al even gehad over de gelegenheid die de heer Woelders kreeg om alsnog proces-verbaal op te maken. Hoe kijkt u daar zelf tegenaan? De zaken zijn verschillend, dat zal in eerste instantie uw antwoord zijn, maar ziet u, dat in aanmerking genomen hebbend, verschillen tussen de benadering van het Hof in de ene zaak en in de andere zaak?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik ben bang dat ik niet meer kan zeggen dan het antwoord dat u zelf al gaf, namelijk dat de zaken feitelijk op buitengewoon veel punten verschillen vertonen. Er zijn natuurlijk ook overeenkomsten, maar op die punten kan ik geen haaks op elkaar staande redeneringen of uitspraken bespeuren. Verder kan ik er alleen maar over zeggen dat niet alleen de zaken verschillen, maar ook de rechters. Dat is inherent aan ons systeem: er is niet n rechter die in alle zaken in Nederland beslist. Ik moet u er vooral op wijzen dat er op heel fundamentele punten een grote mate van overeenstemming is tussen beide arresten. Waar

ze uiteen lopen, gebeurt dat op heel zaakseigen, specifieke punten, die zich in de zaak-Z niet en in de zaak-R wel voordeden.

De heer **Koekkoek**:

Als zich die fundamentele verschillen hadden voorgedaan, hadden wij daar zeker naar gevraagd.

De **voorzitter**:

Het mogen kleine verschillen zijn, maar de effecten waren vrij groot, maar dat was u zich natuurlijk zeer wel bewust toen u het arrest in de zaak-R maakte. U was wel het eerste, maar u was zich er toch van bewust dat het als een bom zou inslaan?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ja.

De **voorzitter**:

Maar dat was u zich natuurlijk zeer wel bewust toen u het arrest in de zaak-R. maakte.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Wij wezen het eerste...

De **voorzitter**:

U was de eerste, maar u was zich toch bewust dat het als een bom zou inslaan?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ja.

De **voorzitter**:

U was zich toch bewust van de klap die u uitdeelde?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ja, ik geloof dat ik geen grote geheimen verklap als ik volmondig toegeef, dat het hof zich bewust is geweest van de importantie van de zaak en van de uitspraak in die zaak. Dat zou overigens ook zo zijn geweest als het anders had uitgepakt, want inmiddels was dit een heel belangrijk punt in de procedure geweest. Het was een belangrijke beslissing die genomen moest worden. De andere zaak was inderdaad later; zes weken later kwam die tot een uitspraak.

De **voorzitter**:

We zullen zeker ook kijken waar er overeenstemming in zit, maar wij kunnen ons op dit moment natuurlijk niet aan het oordeel onttrekken dat toch in zaken die inderdaad voor een deel hetzelfde zijn vrij verschillende arresten tot stand komen, in ieder geval wat de uitwerking betreft. En daar hebben we op dit moment mee te maken. Ik wil er nog n vraag aan toevoegen. Verschillende schrijvers hebben ons als enquêtecommissie erop gewezen dat wij ons ook en juist dienden bezig te houden met de vraag in algemene zin of rechters niet te laks waren geweest, ook bij ontbrekende wetgeving, om zich in ieder geval beter te verdiepen in wat nu eigenlijk de werkelijkheid van de opsporing geworden was. Deelt u het oordeel, dat rechters te laks geweest kunnen zijn, de zittende magistratuur in het algemeen, met alle beperkingen, om zich met die vraag bezig te houden?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Nee, in zijn algemeenheid deel ik die mening niet. Ik heb daar geen aanwijzingen voor of geen voorbeelden van zaken, waarin allerlei fundamentele vragen op dit punt aan de orde kwamen - in het algemeen opgeworpen door de verdediging - en die door rechters uit de weg zijn gegaan of terzijde zijn geschoven als...

De **voorzitter**:

Niet uit de weg zijn gegaan, maar dat u eigenlijk een van de eersten bent geweest die in ieder geval de knuppel in het hoenderhok gooit door zo'n klap uit te delen.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ja, dat is het effect van die uitspraak geweest. Maar daarvoor zitten wij daar niet. Wij zitten daar om een bepaalde zaak te beslissen.

De **voorzitter**:

Anderzijds, wat de jurisprudentie van de Hoge Raad betreft, zeggen schrijvers dat men in zekere zin de zaak juist zo goed en zo kwaad als het ging heeft getracht te repareren, opdat

juist in feite geen ongewenste gevolgen voor de vervolging en voor het OM optreden, bijvoorbeeld in zaken als observatie of zaken als infiltratie.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik kan mij voorstellen, dat er mensen zijn die een dergelijke tendens bespeuren in de verschillende uitspraken van de Hoge Raad. Ik zou mij zelfs nog kunnen voorstellen dat u zegt, dat het hele arrest daar haaks op staat. Het is jammer, dat wij dat nooit zullen weten omdat er in deze zaak geen cassatie is.

De **voorzitter**:

Dat betreft u?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Dat betreft ik, ja.

De **voorzitter**:

Maar u heeft het wel goed dichtgetimmerd!

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Het arrest is zoals het eruit ziet.

De **voorzitter**:

Zeker!

De heer **Koekkoek**:

Het openbaar ministerie is gebonden aan beginselen van behoorlijke procesorde. Vindt u dat de verdediging ook gebonden is aan beginselen van behoorlijke procesorde?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Het zou wel prettig zijn als zij zich daaraan zou houden. De verdediging heeft een heel eigen taak in het geheel. De verdediging staat er voor de verdachte en zij moet voor alles de belangen van de verdachte in de procedure behartigen. Het is niet de primaire zorg van de advocatuur om ervoor te zorgen, dat alles goed en gladjes, snel en heel rechtmatig verloopt. Dat wil ik voorop stellen. Dat is de zorg van de rechter en dat is de zorg van het openbaar ministerie. Het is wel prettig als de verdediging oog heeft voor die zorg en daaraan meewerkt. Ik weet niet of u dat ook bedoelde, maar dan heb ik het allereerst over een goed en voorspoedig verloop maar misschien bedoelt u met uw vraag ook nog meer, in die zin dat niet ook de verdediging moet zorgen, dat al die fundamentele beginselen... allemaal eerlijk en rechtmatig... De advocatuur heeft een eigen taak.

De heer **Koekkoek**:

Ik zal een voorbeeld geven. Als het openbaar ministerie zorgt voor bewijsmateriaal dat niet rechtmatig is, leg je dat als rechter ter zijde. Dat kan niet meewerken voor de veroordeling. Als een advocaat een verweer voert dat als het ware onrechtmatig verkregen is, wat is dan het oordeel van de rechter?

De **voorzitter**:

Een verweer kan toch niet onrechtmatig verkregen zijn?

De heer **Koekkoek**:

De advocaat voert een verweer met behulp van middelen, documenten die bijvoorbeeld uit diefstal zijn verkregen. Ik drukte mij wat compact uit.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ook de advocatuur moet zich bewust zijn van haar verplichtingen en in die zin de wet niet overtreden en de rechtmatigheid van eigen handelen in het oog houden. Ik heb zojuist echter al gezegd dat de advocatuur in dat strafproces bij uitstek de taak heeft om de belangen van de verdachte te behartigen. Ik kan mij voorstellen dat dat op een gegeven moment wellicht een zekere frictie kan geven. Ik denk dan niet aan een advocaat die zelf iets onrechtmatigs gaat doen, maar die iets in handen krijgt waarvan hij vermoedt dat het niet op rechtmatige wijze is verkregen. Ik zou niet in zijn algemeenheid willen zeggen dat hij dat dan niet mag gebruiken of dat hij dat wel mag gebruiken. Dat is een kwestie van afwegen of hij dat wel of niet zal doen en of hij daar misschien een soort modus voor vindt, zoals een melding bij de deken of bij de president.

De heer **Koekkoek**:

Kunt u zich voorstellen dat op een gegeven moment de rechter, u zelf, een verweer zou verwerpen, omdat dat berust op documenten die onrechtmatig zijn verkregen, zodat het verweer als het ware niet meer op gaat? Of kunt u zich dat niet voorstellen?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

In het algemeen kan ik mij dat niet voorstellen. Op ieder verweer moet worden ingegaan en dan moet worden bekeken of dat verweer al dan niet gegrond is. Het enkele feit dat daar misschien gebreken aan kleven, gezien de manier waarop bepaalde feiten of gegevens verkregen zijn, kan geen reden zijn om dat verweer buiten beschouwing te laten.

De heer **Koekkoek**:

U zou het verweer op de eigen merites blijven beoordelen.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ieder verweer moet beoordeeld worden op de eigen merites.

De heer **Rabbae**:

Ik wil graag de misschien wel moeilijkste vraag stellen aan mevrouw Rutten. Ik ben benieuwd of u met deze vraag meer moeite heeft dan met de andere vragen. Er komen gelukkig steeds meer vrouwen bij de rechterlijke macht. U zei eerder "de kamer wordt bemand" en u heet nog steeds "raadsheer". Vindt u niet dat het tijd is om deze terminologie te veranderen?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik vind dit helemaal geen moeilijke vraag en ik vind dat er geen verandering in hoeft te komen.

De **voorzitter**:

Ik wil nog n aspect aan de orde stellen, dat vaak naar voren is gebracht van de zijde van het OM, namelijk dat in de nieuwe opzet een rechter, dan wel een Raadkamer, dan wel een rechter-commissaris in besloten, geheime zitting methodieken zou moeten beoordelen en wel veel eerder in de strafvorderlijke fase. Bent u daar een voorstander van? Zoudt u dat toejuichen?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik denk dat dat in bepaalde gevallen voor betrokkenen, opsporingsambtenaren, officieren van justitie, een steun kan zijn als een bepaalde opsporingsmethode van te voren getoetst kan worden door een coördinerend rechter-commissaris, die niet te veel over de zaak te zeggen moet hebben, die dat op enige afstand beoordeelt. Als dat zo is, is er niets op tegen dat rechter-commissarissen zich daarvoor beschikbaar stellen. Ik geloof alleen niet dat het iets zal afdoen aan de plicht van de rechter die uiteindelijk op de zitting over een zaak oordeelt, om toch alles te beoordelen. Het is dus niet zo dat een dergelijk oordeel niet meer gegeven zal moeten worden, omdat in een eerdere fase een rechter-commissaris al iets heeft gefiatteerd.

De **voorzitter**:

Maar de bedoeling was nu juist: ik wil alles wel vertellen maar dan in het geheim aan een rechter. Die rechter zet er dan een stempel op en dan zou u er zich niet meer mee bezighouden.

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ik denk, dat dit laatste nooit kan worden bereikt. Ik denk dat je niet kan zeggen dat voor een zittingsrechter, die uiteindelijk over de zaak oordeelt, een bepaald onderdeel taboe kan zijn omdat in de loop van een procedure er feiten of omstandigheden naar voren kunnen komen, waardoor toch iets wat eerder gefiatteerd is ter discussie komt. Dan moet dat toch op de een of andere manier uitgezocht worden. Dat kan bijvoorbeeld ook - als het iets wat per se niet op de zitting mag gebeuren - door de zaak terug te verwijzen naar wellicht diezelfde rechter-commissaris. Maar daarmee de zaak onttrekken aan het oordeel op de zitting? Ik weet niet of dat de bedoeling is maar ik zie dat niet goed...

De **voorzitter**:

Dat is wel voor een deel de bedoeling, ja! Althans, om dat veel marginaler te maken, die stempel. Is het aan de andere kant ook niet zo, dat op telefoontaps waar eenmaal een rechter-commissaris heeft gezegd dat het ok is, later nooit meer wordt terug gekomen?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

In de zaak-R. was er...

De **voorzitter**:

Maar daar had hij niet gezegd dat het ok was!

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Misschien leek het alsof die machtigingen er waren. Er kunnen zich altijd in de loop van een procedure of een onderzoek dan wel op de zitting feiten voordoen - die worden meestal naar voren gebracht door de verdediging ingelicht. Op dat moment moet toch die mogelijkheid er zijn. - waardoor je twijfel krijgt of bijvoorbeeld de rechter-commissaris die het stempel heeft gezet wel volledig is

De **voorzitter**:

En dat geldt - neem ik aan - nog sterker voor het bestaan van de zogenaamde Centrale toetsingscommissie? Heeft u ervan vernomen, dat die bestaat?

Mevrouw **Rutten-Roos**:

Ja, ja! Ik weet niet wat een peilzender is, maar ik weet wel wat de Centrale toetsingscommissie is! Daar geldt in feite hetzelfde voor. Op zichzelf een nuttige en effectieve waarborg binnen het openbaar ministerie, zodat de controlerende taak beter dan tot nu toe kan worden uitgeoefend. De mensen kunnen met elkaar overleggen, maar dat zal naar mijn idee toch niet kunnen betekenen, dat op een gegeven moment iets op een zitting komt en niet meer ter beoordeling van de rechter staat omdat ooit de Centrale toetsingscommissie heeft gezegd, dat het zo mocht. Dat zijn toch twee verschillende instanties, met ieder hun eigen verantwoordelijkheid.

De **voorzitter**:

Mevrouw, we hebben zonder ongelukken en met inachtneming van ons ieders positie dit verhoor kunnen voeren. Ik dank u daarvoor! Sluiting 18.15 uur

**Openbaar verhoor enquêtecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 37**

2 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquêtecommissie opsporingsmethoden op maandag 2 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer H.M. Huisman

Aanvang 12.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquêtecommissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer H.M. Huisman, geboren 18 mei 1935 te Vlissingen. Mijnheer Huisman, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Huisman:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De voorzitter:

Mijnheer Huisman, u bent hoofd van het Douane-informatiecentrum te Vlaardingen. Dat bent u sinds september 1993. Daarvoor was u hoofd van de opsporingsdienst douane te Rotterdam. U was teamleider van de douanerecherche in de periode 1989-1993. Daarvoor was u hoofd van de opsporingsdienst douane te Rotterdam. Uw achtergrond ligt, geloof ik, in de grote vaart?

De heer Huisman:

Ik heb een maritieme achtergrond, maar dat is heel lang geleden.

De voorzitter:

Een maritieme achtergrond? Wat moet ik mij daarbij voorstellen?

De heer Huisman:

Ik ben ooit opgeleid voor scheepswerktuigkundige, maar ik loop toch al zo'n kleine veertig jaar bij de douane mee. Ik ben dus ook als opvarende van een van de zeegaande douanevaartuigen begonnen.

De voorzitter:

Juist. Dus u bent nu een gepokt en gemazeld douaneman?

De heer Huisman:

Ik loop daar veertig jaar in mee.

De voorzitter:

Mijnheer Huisman, wij willen met u spreken over de functie van het Douane-informatiecentrum en wij willen het natuurlijk ook specifiek hebben over uw bemoeienis bij het binnenkomen van verdachte containers. Allereerst zal de heer Rabbae met u spreken over wat u doet bij het Douane-informatiecentrum.

De heer Rabbae:

Mijnheer Huisman, misschien is het goed als u eerst begint met het aangeven van de positie van het Douane-informatiecentrum. In welke gezagsverhouding staat dat bijvoorbeeld tot Financiën?

De heer Huisman:

Ik wil dat graag doen. Het Douane-informatiecentrum is een eenheid die in 1992 als een project is begonnen en in 1993 officieel is geïnstalleerd binnen de Nederlandse douane. Het is een ondersteunende eenheid. Ons werk ligt voornamelijk op het vlak van het

analyseren van gegevens aan de hand waarvan de douane veel gerichter kan controleren. Immers, de douane is een controledienst. Maar met deze gegevens is het dus in een aantal gevallen goed mogelijk dat onze eigen opsporingsdienst, de FIOD, wat gerichter kan opsporen. Als ik praat over het analyseren, dan kunt u daar een aantal dingen in onderscheiden. Het eerste, en dat is ook datgene waar wij ooit mee begonnen zijn, is het analyseren van ladingsbescheiden. Daarbij proberen wij - ik geef het maar wat eenvoudig weer - om zendingen te traceren die afwijken van het normale patroon.

De heer **Rabbae**:

Akkoord. Wie is uw directe baas?

De heer **Huisman**:

Mijn directe baas is de directeur van de douane.

De heer **Rabbae**:

Dus van hem krijgt u opdrachten en aan hem legt u verantwoording af, en eigenlijk niet aan iemand anders, ook niet aan de FIOD bijvoorbeeld?

De heer **Huisman**:

Nee, mijn baas is de directeur douane. Ik legt aan hem verantwoording af over het werk dat ik doe.

De heer **Rabbae**:

Wie is zijn baas?

De heer **Huisman**:

Zijn baas is het ministerie van Financiën, en heel specifiek de directeur-generaal van de Belastingdienst.

De heer **Rabbae**:

Akkoord. Als ik het goed heb begrepen, heeft u twee teams. Zoals u net gezegd heeft, is er een team dat zich bezighoudt met het analyseren van ladingsbescheiden en een ander team gaat over de wederzijdse bijstand voor het buitenland.

De heer **Huisman**:

Ja, in het eerste team gebeurt meer dan alleen het analyseren van ladingsbescheiden. Wij houden ons daar ook bezig met, laat ik zeggen, projectmatige frauderesearch. Dus als er een bepaald fraudepatroon is ontdekt, dan wordt vervolgens alle informatie rond dat patroon binnen die unit van het team verzameld. Het tweede team houdt zich, zoals u inderdaad zegt, bezig met de wederzijdse bijstand. Dat is dus de eenheid die voor het buitenland als het centrale contactpunt van de douane geldt. De wederzijdse bijstand is gebaseerd op een aantal verdragen. In een aantal gevallen zijn wij dus zelfs verplicht om informatie te verschaffen aan buitenlandse collega's. De vierde unit binnen team 2 houdt zich bezig met risico-analyses, waarin wij dus proberen bepaalde goederenstromen, bepaalde soorten wetgeving in kaart te brengen. Als laatste hebben wij nog een unit die zich bezighoudt met het verzamelen van statistische gegevens over onregelmatigheden die zijn geconstateerd.

De heer **Rabbae**:

akkoord. U heeft zich tot nu toe voornamelijk beziggehouden met ladingen per schepen. Ik begrijp dat u dit najaar ook gaat analyseren wat er eigenlijk gebeurt met vrachten door de lucht.

De heer **Huisman**:

Ik denk dat u iets te snel gaat. Er is inderdaad besloten binnen de Nederlandse douane om het werk dat wij al deden in de maritieme sector, ook te gaan uitbreiden in de luchtvaart. Maar wij zitten nu nog in het proces van mensen selecteren, locaties opzoeken. Wij zullen mensen nog wat moeten gaan begeleiden en opleiden. Dat is dus een traject dat nog loopt. Ik zou niet durven zeggen dat dat al echt operationeel aan de gang is.

De heer **Rabbae**:

Mag ik u, uw beide functies combinerend - de vorige en de huidige - de volgende vraag stellen? Welke procedure volgt de douane als het gaat om het controleren van schepen?

De heer **Huisman**:

Vraagt u mij nu: welke procedure volgt de douane bij het controleren van schepen of van de vrachten die met die schepen worden vervoerd?

De heer **Rabbae**:

Van de vrachten, van de containers.

De heer **Huisman**:

Dat is dus een verschil. Als wij over containers praten, dan moet u zich voorstellen dat in een haven als Rotterdam bijvoorbeeld op dit moment op jaarbasis zo'n 4 miljoen containers door die haven gaan. 4 miljoen is dan uitgedrukt in 20 voet equivalente units. Als je die goederenstroom wilt controleren, is het onmogelijk om dat te doen louter met, laten wij zeggen, het Fingerspitzengefühl. Je zult dus methoden moeten ontwikkelen waarbij je zegt: ik probeer uit die grote goederenstroom die zendingen te halen die afwijken van het normale patroon. Immers, in feite zijn dat er niet zoveel. U mag er best van uitgaan dat het bedrijfsleven ook in Nederland probeert alles zo goed mogelijk te doen. Dus veruit het grootste gedeelte van die goederenstroom is volkomen normaal, is volkomen legaal. Waar wij nu naar zoeken, door die ladingsbescheiden te analyseren, dat zijn dingen die naar onze mening daarvan afwijken.

De heer **Rabbae**:

Dus daarvoor maakt u een selectie?

De heer **Huisman**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Op grond van die selectie gaat u eigenlijk als douane te werk?

De heer **Huisman**:

Ja, op basis van de selecties die wij maken. Dan zijn er weer twee mogelijkheden. Het kan zijn dat wij zeggen: de zending wijkt wat af van het normale patroon, maar verder kunnen wij daar toch niet al te veel informatie omheen verzamelen. Dan wordt zo'n zending uitgezet ter controle bij de douane. Het kan ook zijn, en dat maakt het soms moeilijk, dat bij het analyseren van die ladingsbescheiden er zoveel informatie op tafel komt, dat wij zeggen: nu ontstaat er een redelijk vermoeden van een strafbaar feit. Dan wordt een dergelijke geselecteerde zending niet uitgezet bij de douane zelf, maar gaat die naar onze collega's van de FIOD.

De heer **Rabbae**:

Die moeten ermee verder.

De heer **Huisman**:

Dat klopt.

De heer **Rabbae**:

Kan het ooit gebeuren dat de FIOD zo'n lading niet overneemt vanwege ondercapaciteit of uitvoeringsproblemen?

De heer **Huisman**:

Zoals iedere overheidsdienst zijn wij beperkt in de mogelijkheden. Ook de FIOD kan niet in alle zaken opsporingscapaciteit stoppen. Dus in een aantal gevallen kan het ook gebeuren dat er een inbeslagname plaatsvindt en dat het daarbij blijft. Dan praat ik voornamelijk over verdovende middelen. Bij fiscale fraude zal er bijna altijd opsporingscapaciteit in gestopt worden.

De heer **Rabbae**:

Maar bij drugs niet?

De heer **Huisman**:

Nee, in een aantal gevallen wordt daar dus geen capaciteit in gestopt, maar wordt het gelaten bij wat men in vaktermen "vegen" noemt. De verdovende middelen worden dus uit de container gehaald en onder toezicht van een officier van justitie vernietigd.

De heer **Rabbae**:

Heeft dat in het verleden tot problemen geleid, het feit dat een besmette lading niet overgenomen werd door de FIOD?

De heer **Huisman**:

Niet bij het Douane-informatiecentrum. Op het moment dat bij ons de analyse achter de rug is en de geselecteerde zending is uitgezet, is het niet meer een verantwoordelijkheid van ons om bij te houden wat daar verder mee gebeurt. Wat wij dan verder hebben, is louter nog belangstelling hoe het wordt afgewerkt. Uiteraard zijn wij blijer met een container waar opsporingscapaciteit in wordt gestopt dan met een container die geveegd wordt.

De heer **Rabbae**:

Ja, maar ik doel bijvoorbeeld op de "Coral Sea". Daaruit is gebleken dat de FIOD zo'n lading niet heeft overgenomen waardoor er juist problemen zijn ontstaan.

De heer **Huisman**:

Ik ben niet betrokken geweest bij de "Coral Sea". Alleen de "Coral Sea" is, denk ik, een heel andere zaak. Daar was geen sprake van een geselecteerde container op basis van het analyseren van ladingsbescheiden. Maar ik ben daar niet bij betrokken geweest.

De heer **Rabbae**:

Waarvan?

De heer **Huisman**:

Wat zegt u?

De heer **Rabbae**:

U zegt geen geval van gecontroleerd...

De heer **Huisman**:

Nee, het was geen geval waarbij dus van tevoren ladingsbescheiden waren geanalyseerd.

De heer **Rabbae**:

Wat was dat voor geval, heel kort?

De heer **Huisman**:

Ik ben daar niet bij betrokken geweest, dus ik weet dat niet.

De heer **Rabbae**:

Daar weet u ook niets van?

De heer **Huisman**:

Nee, wat ik daarvan weet, heb ik ook gelezen in de krant en heb ik van horen zeggen, maar ik ben daar niet bij betrokken geweest.

De heer **Rabbae**:

Wat heeft u daarover in de krant gelezen?

De heer **Huisman**:

Ik heb in de krant gelezen dat er op een bepaald moment een proces-verbaal is gemaakt, dat aanvangt met een informant die iets zegt over een zending die aan boord van een bepaald schip zou staan. Maar verder weet ik daar ook niets van.

De **voorzitter**:

Maar u weet toch wel dat die informant niet bestond?

De heer **Huisman**:

Nee, die zaak speelde zich trouwens ook in Amsterdam af.

De **voorzitter**:

Dat weet ik wel.

De heer **Huisman**:

Ik werkte in die tijd in Rotterdam, dus ik was ook niet op de hoogte van die zaak. Alleen uit de pers.

De **voorzitter**:

Maar er is toch een rechtszaak geweest?

De heer **Huisman**:

Jazeker, die heb ik uiteraard ook gevolgd.

De **voorzitter**:

Maar als u die gevolgd heeft, dan weet u toch dat die bedoelde informant er niet was?

De heer **Huisman**:

Ik heb uit de pers begrepen dat er dus een fictieve informant is opgevoerd.

De **voorzitter**:

Een fictieve informant bestaat toch niet?

De heer **Huisman**:

Nee, dat is een niet bestaande informant.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Huisman, u zegt: daar wist ik niet zoveel van.

De heer **Huisman**:

Ik wist daar helemaal niets van.

De heer **Rabbae**:

Ik mag het toch zo stellen dat juist die zaak, en waarschijnlijk ook andere zaken die problemen gaven, voor u aanleiding was om in het Rotterdamse de zaak wel wat beter te regelen. Het Rotterdamse model werd overgenomen als werkwijze, juist om dit soort trammelant niet te krijgen.

De heer **Huisman**:

Zo zou ik dat niet willen zeggen. De historie heeft voor mij toch een wat andere impact. Voor mij is dit hele analyseren van ladingsbescheiden begonnen in 1976 of 1977, toen wij voor de eerste keer geconfronteerd werden met een container waarin zich een lading heroïne bevond. Dat was een container met elastiekjes die uit Bangkok kwam. Toen kregen wij informatie vanuit de gemeentepolitie Rotterdam dat daar mogelijk heroïne in zou zitten. Dat hebben wij toen gevonden. Dat hebben wij ook in beslag genomen. Toen begonnen wij ons te realiseren dat, wilden we succes hebben met dit soort fraude, we naar andere methoden moesten gaan zoeken. Zo is langzamerhand dat analyseren van ladingsbescheiden ontstaan. Dat heeft er mede toe geleid dat op een bepaald moment is besloten om dat analyseren van ladingsbescheiden binnen een centrale eenheid te gaan verrichten, die daar ook voor geëquipeerd werd.

De **voorzitter**:

Ik wil nog even ergens op terugkomen. U sprak van "vegen"; dat betekent dat een door u als mogelijk verdacht aangemerkte container door de douane in de haven bekeken wordt. Er worden verdovende middelen aangetroffen, meestal met behulp van een hond, denk ik, waarna er geveegd wordt. Dat wil dus zeggen: de partij wordt vernietigd.

De heer **Huisman**:

Inderdaad. In een aantal gevallen is er onvoldoende opsporingscapaciteit, waardoor besloten wordt om een partij te vegen.

De **voorzitter**:

Hoeveel is er in het afgelopen jaar geveegd omdat de FIOD niet genoeg opsporingscapaciteit had?

De heer **Huisman**:

Ik schat dat dat ongeveer 80 ton is.

De **voorzitter**:

Hoe weet u dat?

De heer **Huisman**:

Omdat er teruggekoppeld wordt. Bij vegen wordt de douane betrokken, omdat die beschikt over meer transportmiddelen en middelen om goederen uit containers te halen dan de FIOD.

De **voorzitter**:

Als u een verdachte container traceert, weet u natuurlijk nog niet wat er in zit.

De heer **Huisman**:

Nee, dat klopt.

De **voorzitter**:

Dan geeft u dat op aan de douane, in Amsterdam of in Rotterdam, neem ik aan.

De heer **Huisman**:

Of aan de FIOD zelf, dat hangt ervan af.

De **voorzitter:**

En hoe weet u dan via terugkoppeling dat het verleden jaar 80 ton was?

De heer **Huisman:**

Er wordt in dergelijke gevallen teruggekoppeld dat zo'n partij geveegd is.

De **voorzitter:**

En wie meldt u dat?

De heer **Huisman:**

De douane of de FIOD.

De **voorzitter:**

Wie doet dat bij de douane?

De heer **Huisman:**

Bij de douane de hoofden van de surveillanceposten, bij de FIOD de betreffende teamleider.

De **voorzitter:**

Wie is dat bij de FIOD?

De heer **Huisman:**

In een aantal gevallen is dat de heer Bakker van de Centrale eenheid FIOD geweest, maar soms was het de regionale FIOD in Rotterdam of Amsterdam.

De **voorzitter:**

Heeft u verder nog een check of dat vegen inderdaad gebeurd is? Krijgt u er nog kopieën van, een afschrift van de officier van justitie die erbij betrokken is geweest?

De heer **Huisman:**

Nee, ik krijg er geen afschriften meer van. Het wordt mij teruggemeld als er een partij geveegd is, maar ik weet uit mijn praktijk dat vegen altijd plaatsvindt onder toezicht van een officier van justitie.

De **voorzitter:**

Staat er nog een tijdstip in zo'n rapport dat u terugkrijgt?

De heer **Huisman:**

Nee.

De **voorzitter:**

U krijgt een telefoontje?

De heer **Huisman:**

Nee, het gaat via een terugmeldingsformulier.

De **voorzitter:**

En u zegt dat het verleden jaar om 80 ton ging?

De heer **Huisman:**

Nee, dit jaar.

De **voorzitter:**

En verleden jaar?

De heer **Huisman:**

In dat jaar zal het iets minder geweest zijn. Ik meen dat wij verleden jaar op deze manier 188 ton via selecties boven water hebben gehaald, terwijl wij voor dit jaar al boven de 200 ton uitkomen. Het zal dus wat minder geweest zijn, maar ik heb het getal niet in m'n hoofd.

De **voorzitter:**

Kunt u een onderverdeling maken naar harddrugs en softdrugs?

De heer **Huisman:**

heroïne komt nauwelijks voor in containers, heroïne wordt voornamelijk over de weg vervoerd, in trucks en dergelijke, dikwijls langs de Balkan-route; verder zo'n vijf zes ton cocaïne en de rest marihuana en hasjesj. Het grootste deel was marihuana, verleden jaar ongeveer 140 ton, meen ik.

De **voorzitter:**

En hoeveel is er van die partij van verleden jaar geveegd?

De heer **Huisman:**

Dit jaar is het tot nu toe 80 ton, dus verleden jaar zal het 60, 70 ton geweest zijn.

De **voorzitter**:

En de rest?

De heer **Huisman**:

Daar wordt opsporingscapaciteit ingestopt; er volgt dus een onderzoek en in het algemeen wordt er naar ons teruggekoppeld wat er in beslag is genomen en welke aanhoudingen er zijn verricht.

De **voorzitter**:

Tot die rest behoort ook wat er doorgelaten is?

De heer **Huisman**:

Dat is inderdaad een derde mogelijkheid. Wij hebben geselecteerd en wij zetten een partij uit, maar dan komt er een bericht van de FIOD dat die zending ongecontroleerd door moet gaan, dus via de normale procedures. Dat is ook in een aantal gevallen gebeurd.

De heer **Rabbae**:

Wat is de normale procedure?

De heer **Huisman**:

Als een zending door moet gaan, moet er normaal aangifte bij de douane worden gedaan.

De heer **Rabbae**:

Door wie?

De heer **Huisman**:

Meestal door een agent, een expediteur of een cargadoor. Zodra er aangifte gedaan wordt, bestaat er altijd nog het risico dat een douanier op een post de aangifte wil controleren. Bij doorlevering werd er ook voor gezorgd dat er geen controle plaatsvond.

De heer **Rabbae**:

En wie gaf de opdracht om niet te controleren?

De heer **Huisman**:

Die opdracht kwam van de FIOD. Wij stelden dan uiteraard wel de vraag of er contact over was geweest met een officier van justitie. Dat is in alle gevallen bevestigd en vanaf begin 1994 hebben wij van de teamleider van de FIOD ook steeds een getekende verklaring gekregen met de naam van de betreffende officier.

De heer **Rabbae**:

Maar u krijgt ook de verklaring van de officier zelf te zien?

De heer **Huisman**:

Nee, wij krijgen alleen de verklaring van de teamleider van de FIOD, waarbij de naam van de behandelende officier wordt vermeld, dus geen verklaring van de officier zelf.

De **voorzitter**:

En geeft u dan het seintje aan de douane dat men een container ongemoeid moet laten?

De heer **Huisman**:

Dat is wat wisselend geweest; in een aantal gevallen ging het via onze dienst, in andere gevallen via surveillanceposten, maar dan wisten wij er wel van.

De heer **Rabbae**:

Maar waarom ging het via uw dienst? U heeft geen directe gezagsrelatie tot de FIOD.

De heer **Huisman**:

Ik heb wel contacten binnen de douanewereld.

De heer **Rabbae**:

Informeel contacten.

De heer **Huisman**:

Nee, ook heel formele.

De heer **Rabbae**:

Maar de formele lijn loopt dus...

De heer **Huisman**:

Er loopt geen gezagslijn direct van de FIOD naar de douane.

De heer **Rabbae**:

Dus u krijgt een signaal van de FIOD dat u een bepaalde lading ongemoeid moet laten, maar het gaat niet via de directeur van de FIOD naar uw directeur en via u naar de uitvoerende mensen?

De heer **Huisman**:

Nee, maar zoiets heeft ook een bepaalde historie. Het begint met een rechtstreeks contact tussen de FIOD en mij of mijn mensen. Dan wordt er gevraagd of de zaak afgedekt is door de justitie en dan is het antwoord positief. Op een bepaald moment denk je: dit worden er toch wel wat veel. Daar praat je dan over met je eigen dienstleiding en dat heeft ertoe geleid dat wij in het begin van dit jaar een bespreking op het ministerie hebben gehad om te bekijken of dit nu de lijn was: als een officier van justitie het in het belang van een onderzoek vindt dat een container zijn normale weg vervolgt, werken wij daar dan aan mee? Het beleid dat in de praktijk ontwikkeld was, is toen herbevestigd en het is dus staand beleid.

De heer **Rabbae**:

Het is dus eigenlijk een historisch gegroeide werkwijze.

De heer **Huisman**:

Ja, en op goede gronden, denk ik. Als er sprake is van opsporing, dan is niet meer de controlerende dienst...

De heer **Rabbae**:

Maar het valt mij op dat u als hoofd van het Douane-informatiecentrum moet controleren of de FIOD als opsporingsinstantie de goedkeuring van een officier van justitie heeft gekregen.

De heer **Huisman**:

De FIOD voert het overleg met de officier van justitie en de FIOD, net als de douane een dienst binnen het ministerie van Financiën, zegt dus tegen de collega-dienst der douane: wilt u deze zending ongecontroleerd door laten gaan? En binnen de douane is dit als staand beleid aanvaard, zodat het ook op deze wijze gebeurt.

De heer **Rabbae**:

Deze procedure is ook nooit verkeerd gegaan, het is nooit voorgekomen dat de naam van een officier van justitie vermeld was terwijl achteraf bleek dat die er niet bij betrokken was geweest?

De heer **Huisman**:

De namen die ik gehoord en gezien heb, zijn alle van officieren van justitie van wie ik de namen kende.

De heer **Rabbae**:

Dat was mijn vraag niet, mijn vraag was of achteraf nooit gebleken is dat eigenlijk per abuis de naam van een officier van justitie op een formulier vermeld was, terwijl de desbetreffende officier...

De heer **Huisman**:

Uw concrete vraag is of ooit gebleken is dat een naam vals was?

De **voorzitter**:

Nee, de heer Rabbae vroeg iets anders, dacht ik.

De heer **Rabbae**:

Ik vroeg of er wel eens een naam misbruikt is, dus of er wel eens een naam vermeld is terwijl de betrokken officier er niets van wist.

De heer **Huisman**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Het was een zaak van georganiseerd vertrouwen.

De heer **Huisman**:

Nogmaals, zowel de douane als de FIOD is een dienst, werkzaam onder het ministerie van Financiën. Enig vertrouwen tussen zulke diensten lijkt mij wel op z'n plaats.

De heer **Rabbae**:

Is er naast deze formele lijn - eigenlijk is het geen formele lijn, het is meer een lijn die door de historie bepaald is - nog een informele lijn tussen een ambtenaar van de FIOD, een ambtenaar van de politie en een douanier om een lading door te laten, dus buiten de officiële kanalen om?

De heer **Huisman**:

Ik heb wel eens een signaal vanuit de haven gekregen waarbij ik dacht: "Hee, gaat men nu buiten mij om zaken doen met een agent?" Daarover heb ik toen de desbetreffende teamleider van de FIOD geïnformeerd.

De **voorzitter**:

Wat was dat voor een signaal en wanneer deed zich dit voor?

De heer **Huisman**:

Ik hoorde op een gegeven moment van een scheepsagent dat er over een bepaalde zending, waar wij navraag naar deden omdat ze naar onze mening niet in het normale patroon paste, al eerder informatie was gevraagd. Deze agent dacht dat er vanuit mijn dienst geïnformeerd was, maar dat was niet zo.

De **voorzitter**:

Ik begrijp het niet, kunt u er iets explicieter over zijn wat er dan mis was?

De heer **Huisman**:

Ik vroeg mij af of het klopte dat iemand uit mijn dienst met die agent had gebeld zonder dat ik er iets van afwist. Dat heb ik gecontroleerd en dat bleek niet het geval te zijn. Toen ben ik gaan zoeken of er iemand buiten ons om rechtstreeks contact had gelegd met die agent.

De **voorzitter**:

Om wat te zeggen?

De heer **Huisman**:

Er was navraag gedaan naar een bepaalde container, er was gevraagd of die al aangekomen was. Wel, die container was door ons geselecteerd, omdat wij het idee hadden dat die afweek van het normale patroon.

De **voorzitter**:

Het was een verdachte container?

De heer **Huisman**:

Zo zou ik het niet willen noemen; het werd voor mij pas verdacht als ik er meer informatie over verzameld had, maar die container was in ieder geval controle-waardig. Maar wij hoorden dus van die agent dat er al eerder naar was geïnformeerd en hij was ervan uitgegaan dat dit door iemand van mijn dienst was gedaan, maar dat was niet zo.

De **voorzitter**:

Wie was het dan?

De heer **Huisman**:

Ik heb toen aan de FIOD gevraagd of men contact met die agent had gehad. Even daarna meldde zich een rechercheur van de FIOD.

De **voorzitter**:

En wat had hij dan gevraagd; of de container al binnen was?

De heer **Huisman**:

Inderdaad.

De **voorzitter**:

En met welk doel?

De heer **Huisman**:

Dat zou u aan de FIOD moeten vragen.

De **voorzitter**:

Welke FIOD-ambtenaar was dat?

De heer **Huisman**:

De heer De Jongh.

De **voorzitter**:

Daar komen wij nog op terug.

De heer **Vos**:

Voorzitter, de heer Huisman heeft gezegd dat het hem op een bepaald moment een beetje te veel werd. Wanneer was dat en kan hij iets over de hoeveelheden zeggen?

De heer **Huisman**:

Het was een proces; in de loop van 1994 werd het gevoel dat het te veel werd, steeds sterker. Eind 1994 zijn die signalen uitgegaan en dat heeft geleid tot die bespreking in januari 1995.

De **voorzitter**:

Daar komen wij straks nog op terug. Ik wil nog wel graag weten wanneer de heer De Jongh die vraag aan die expediteur had gesteld.

De heer **Huisman**:

Het is altijd moeilijk om dat precies in de tijd te plaatsen, maar ik denk dat dat eind 1993 geweest is.

De **voorzitter**:

Ten behoeve waarvan vroeg de heer De Jongh dat toen?

De heer **Huisman**:

Het was waarschijnlijk een zending waar hij al belangstelling voor had. Hij zal dus hebben willen weten of de desbetreffende container al binnen was.

De **voorzitter**:

Waarvoor was die bestemd?

De heer **Huisman**:

Dat weet ik niet meer.

De **voorzitter**:

Dat weet u niet?

De heer **Huisman**:

Ik weet niet meer precies waar die container voor bestemd was.

De **voorzitter**:

Was dat een van de containers die een rol speelden in het werk van de CID-Kennemerland?

De heer **Huisman**:

Er zijn in elk geval van de zogenaamde... Er ontstaat nu langzamerhand een apart vakjargon, maar u praat, geloof ik, over doorleveringen. Dit was inderdaad een van de containers die doorgeleverd moest worden. Dat was meestal richting Kennemerland.

De **voorzitter**:

Daarvan had u op de hoogte moeten zijn, of...?

De heer **Huisman**:

Nou, wij waren op de hoogte. Kijk, wij hadden die container geselecteerd. Daarom namen wij contact op met de betreffende agent. Toen hoorden wij dat er al eerder iemand over gebeld had.

De **voorzitter**:

Was die container toen ook al weg?

De heer **Huisman**:

Nee, die was er toen nog.

De **voorzitter**:

Maar er is verder door de douane niet in die container gekeken?

De heer **Huisman**:

Nee, dat is een van de containers geweest die doorgelaten is.

De **voorzitter**:

U wilde er wel naar kijken. De heer De Jongh had waarschijnlijk gezegd dat hij er niet in wilde kijken. Wie nam nu de beslissing om er wel of niet in te kijken?

De heer **Huisman**:

De beslissing om niet te kijken werd genomen door de douane, want er werd niet gecontroleerd.

De **voorzitter**:

Wie kon dat dan bewerkstelligen?

De heer **Huisman**:
Dat kon bewerkstelligd worden als de FIOD zei dat hij een bepaalde container ongecontroleerd door wilde laten gaan met toestemming van justitie. Dat was voor ons altijd de voorwaarde.

De **voorzitter**:
Dus dit was iets waar u zelf niet bij betrokken was, maar waarbij u later is gebleken dat de FIOD in de persoon van de heer De Jongh tegen de douane had gezegd: doorlaten?

De heer **Huisman**:
Nee, de heer De Jongh heeft niet tegen de douane gezegd: doorlaten. De heer De Jongh heeft alleen aan de agent gevraagd of die container er al was.

De heer **Rabbae**:
De heer De Jongh was in die tijd douanerechercheur?

De heer **Huisman**:
Dat was een rechercheur werkzaam bij de FIOD, ja.

De **voorzitter**:
De heer Vos heeft nog geen antwoord op zijn andere vraag gekregen.

De heer **Vos**:
Ik zou mijnheer Huisman graag willen vragen, wanneer het hem precies te veel werd.

De heer **Huisman**:
Ik heb u dat al gezegd: in de loop van 1994. Ik kan u geen exacte datum geven. Dat is een gevoel dat langzaam groeit.

De heer **Vos**:
Maar waarom was het u te veel?

De heer **Huisman**:
Er komen dus steeds meer verzoeken om doorleveringen. Op een bepaald moment vraag je je af: gaat dit toch allemaal nog goed? Dat is een aanleiding om te zeggen: mensen, wij moeten daar nog eens een keer goed met elkaar over praten. Dat hebben wij dus gedaan.

De heer **Koekkoeck**:
Weet u uit uw hoofd nog uit welk land deze container kwam?

De heer **Huisman**:
Waarnaar toen geïnformeerd was?

De heer **Koekkoeck**:
Ja.

De heer **Huisman**:
Ik dacht uit een Zuid-Amerikaans land.

De heer **Koekkoeck**:
Colombia?

De heer **Huisman**:
Het zou ook uit het Caribisch gebied geweest kunnen zijn.

De heer **Rabbae**:
Is het mogelijk om dat voor ons na te gaan?

De heer **Huisman**:
Ja, dat is mogelijk.

De heer **Rabbae**:
Prima. Mijnheer Huisman, vanaf wanneer heeft u te maken gehad met het verzoek om een lading door te laten?

De heer **Huisman**:
Dat is voor het eerst geweest in 1993.

De heer **Rabbae**:
Vanaf 1 januari 1993.

De heer **Huisman**:
Ik dacht van maart 1993.

De heer **Rabbae**:

Daarvoor nooit?

De heer **Huisman**:

Nee.

De heer **Rabbae**:

Is dat een "nee, voor zover u weet" of is het een "absoluut nee"?

De heer **Huisman**:

Nee, voor zover ik weet. In maart 1993 is voor het eerst met mijn dienst contact opgenomen. Dat was toen in feite nog mijn dienst in oprichting, want wij zijn pas 1 september officieel gestart. Toen heb ik voor het eerst vanuit de FIOD gehoord: kan deze container gecontroleerd doorgaan, daar is met justitie overleg over geweest?

De **voorzitter**:

Wanneer begon u met dat werk bij het DIC?

De heer **Huisman**:

Ik heb u al gezegd dat het een lange historie heeft. Ik ben met het DIC als project, dus met een kleine groep mensen, eind 1992 begonnen. Nee, het was zelfs nog eerder, het was half 1992. En, zeg maar, in april 1993 hadden we onze mensen geselecteerd en zijn we na een startconferentie uiteindelijk begonnen. Op 1 september 1993 zijn we officieel geïnstalleerd als een nieuwe dienst binnen de douane.

De heer **De Graaf**:

Hoe was dan de procedure voordat uw dienst eigenlijk actief was? Als er toen verzoeken waren om niet te controleren en door te laten gaan, hoe ging dat?

De heer **Huisman**:

Ik heb voor maart 1993 nooit een verzoek gezien of gehoord waarbij gevraagd werd om een zending door te laten.

De heer **De Graaf**:

Maar toen bestond uw dienst ook nog niet, althans niet formeel.

De heer **Huisman**:

Ik kan u uiteraard geen antwoord geven op de vraag of er toen al verzoeken waren, als die nooit bij mij binnen zijn gekomen.

De heer **De Graaf**:

Ik vroeg met name naar de situatie waarin uw dienst nog niet bestond. Als er dan bijvoorbeeld door de heer De Jongh of door anderen het signaal zou worden gegeven dat iets moest worden doorgelaten, hoe zou het dan zijn gegaan? Uw dienst bestond toen nog niet. Wie zouden ze dan hebben moeten aanspreken?

De heer **Huisman**:

Dit werk werd toen ik ermee begon, gedaan binnen de opsporingsdienst douane waar ik leiding aan gaf. Toen ik zelf overging naar de FIOD, is dat nog wat gedaan door mensen van de surveillance Rotterdam en in Amsterdam.

De heer **Rabbae**:

U zegt: maart 1993.

De heer **Huisman**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Als wij goed geïnformeerd zijn - en meestal zijn wij dat wel als commissie - dan is er een ommezwaai ontstaan in het denken en ook het handelen van justitie als het gaat om ladingen, namelijk van dader naar delict in de richting van delict naar dader. Vandaar ook deze verzoeken om door te laten. Is de informatie niet juist dat deze omslag in 1992 plaatsvond?

De heer **Huisman**:

Daar zou u best gelijk in kunnen hebben. Maar dat is dus een filosofie. De filosofie was vroeger: ik heb een delict en aan de hand van dat delict ga ik opsporen. Op een bepaald moment hebben mensen gezegd: op deze manier komen wij niet bij hoofddaders, wij

zullen eens gaan investeren in het doen van onderzoek naar hoofddaders en het op die manier bij delicten komen.

De heer **Rabbae**:

Dus met andere woorden, het is best mogelijk dat al in 1992 verzoeken om ladingen door te laten, plaatsvonden?

De heer **Huisman**:

Ik denk dat ik dat dan zou weten of dat ik daarvan gehoord zou hebben.

De heer **Rabbae**:

Daar gaan wij van uit.

De heer **Huisman**:

Ik heb er nooit van gehoord.

De heer **Rabbae**:

U heeft er nooit van gehoord?

De heer **Huisman**:

Ik heb er nooit van gehoord. Zoals gezegd, dat is voor de eerste maal in maart 1993 geweest. Het is overigens misschien wel goed om hier nog iets bij te zeggen. Het is ook niet zo dat de douane ervan uitging dat deze zendingen het criminele circuit ingingen. Tot die bewuste bespreking, nee zelfs nog later, maar in elk geval op die bewuste bespreking in januari...

De **voorzitter**:

1995.

De heer **Huisman**:

...is mij nog verzekerd dat die partijen op enig moment in beslag genomen werden.

De heer **Rabbae**:

Daar komen wij dadelijk nog op terug. Kunt u ons vertellen hoeveel verzoeken om ladingen door te laten u tot nu toe heeft meegemaakt, zowel in uw vorige functie als in uw huidige functie?

De heer **Huisman**:

In mijn vorige functie geen enkele, dat heb ik u al gezegd. In mijn huidige functie zijn dat er, denk ik, 23.

De heer **Rabbae**:

Kunt u zeggen hoeveel ton dat is geweest?

De heer **Huisman**:

Ik kan u alleen maar zeggen wat ik weet van zaken waarbij ik terugkoppeling achteraf heb gekregen. Dat is in 1993 22.500 ton geweest. Dat betrof vier zaken. Van vijf zaken heb ik geen terugkoppeling gekregen. Dat weet ik dus niet. In 1994 praat ik over 7,5 ton.

De **voorzitter**:

7,5 ton?

De heer **Huisman**:

Ja.

De **voorzitter**:

7,5 ton wat bedoelt u dan?

De heer **Huisman**:

Dat was marihuana.

De **voorzitter**:

Maar u zegt alleen maar 7,5 ton. Daarnet had u het toch over veel grotere aantallen?

De heer **Huisman**:

Wij hadden het daarnet over "vegen".

De **voorzitter**:

Nee, maar wij hadden het ook over de restcategorie.

De heer **Koekkoek**:

Maar u bedoelde in 1993 22,5 ton.

De heer **Huisman**:

Waar ik terugkoppeling van heb gekregen in kilo's...

De heer **Rabbae**:
Eerst wil ik iets weten over alles en daarna wil ik het hebben over de terugkoppeling. Hoeveel is u eigenlijk gepasseerd? Later zullen wij het hebben over de terugkoppeling.

De heer **Huisman**:
Nee, dat weet ik niet, want op het moment dat er een verzoek komt om een zending ongecontroleerd door te laten gaan, dan is het vrij logisch dat de douane ook niet meer controleert en dus niet weet wat erin zat.

De **voorzitter**:
Kunt u op dit moment zeggen hoeveel zendingen u ongecontroleerd heeft laten doorgaan?

De heer **Huisman**:
Via het Douane-informatiecentrum?

De **voorzitter**:
Alleen via het Douane-informatiecentrum.

De heer **Huisman**:
23.

De **voorzitter**:
In welk jaar?

De heer **Huisman**:
In 1993 en 1994 samen.

De **voorzitter**:
En dit jaar?

De heer **Huisman**:
Ik dacht dat er dit jaar maar een geval is geweest. Er is nog een verzoek geweest dat niet door is gegaan.

De **voorzitter**:
Die heeft u door laten gaan op aanvraag van wie?

De heer **Huisman**:
De FIOD, altijd de FIOD.

De **voorzitter**:
Welke ambtenaar? Was dat altijd mijnheer De Jongh?

De heer **Huisman**:
Ja.

De **voorzitter**:
Het was altijd mijnheer De Jongh. Dit jaar?

De heer **Huisman**:
Dit jaar is er, dacht ik, nog een geval geweest. En er is, dacht ik, nog een verzoek geweest vanuit Gooi en Vechtstreek. Dat is rechtstreeks vanuit een politiedienst tot ons gekomen. Inmiddels was het dus al bekend uit het college van de PG's dat dit soort doorleveringen niet meer mocht. Er was een procedure afgesproken dat als wij zoiets zouden merken, wij contact zouden opnemen met de FIOD en dat de FIOD de desbetreffende PG hierover zou inlichten. In dit geval is die zaak dus ook niet doorgedaan.

De **voorzitter**:
Er zijn u dus 23 gevallen gemeld?

De heer **Huisman**:
Ja.

De **voorzitter**:
Hoeveel keer is daarvan teruggekoppeld?

De heer **Huisman**:
In kilo's?

De **voorzitter**:
Nee, eerst in keren en dan in kilo's.

De heer **Huisman**:

Er is in 1993 in vijf gevallen niet teruggekoppeld. Over 1994 is in die bewuste bespreking in januari teruggekoppeld dat al die zendingen alsnog in beslag genomen zijn. Maar ik heb daar geen kilo's bij.

De **voorzitter:**

Wie heeft die terugkoppelingen verzorgd?

De heer **Huisman:**

Dat is verzorgd door de FIOD.

De heer **Rabbae:**

Door welke persoon?

De heer **Huisman:**

Door de heer Bakker.

De **voorzitter:**

Wat was dan de mededeling van die terugkoppeling?

De heer **Huisman:**

In de gevallen dat er geen kilo's genoemd zijn, is dus op een lijst gezet: deze containers zijn op deze manier doorgeleverd, dus met toestemming van een officier van justitie. In een aantal gevallen zijn daar kilo's bij gegeven en in een aantal gevallen ook niet.

De **voorzitter:**

In hoeveel gevallen zijn er kilo's bij gegeven?

De heer **Huisman:**

In 1994 in drie gevallen en in...

De **voorzitter:**

En hoeveel kilo?

De heer **Huisman:**

Zoals ik al heb gezegd, was dat in 1994 7500 kilo, dus 7,5 ton.

De **voorzitter:**

Wat is daar dan mee gebeurd?

De heer **Huisman:**

Die zijn dus op enig moment ergens in beslag genomen. Maar dat zou u aan de FIOD moeten vragen.

De heer **Rabbae:**

Dat is de terugkoppeling die u krijgt?

De heer **Huisman:**

Ja.

De **voorzitter:**

Misschien mogen wij de lijst die nu voor u ligt, hebben. Dat zijn dus de u bekende 23 containers waarover teruggekoppeld is?

De heer **Huisman:**

Ja.

De **voorzitter:**

Weet u hoeveel ton dit ongeveer totaal betreft?

De heer **Huisman:**

Wanneer er kilo's teruggekoppeld zijn, dan weet ik dus hoeveel ton dat ongeveer is.

Wanneer mij geen kilo's teruggekoppeld zijn, weet ik uiteraard niet hoeveel dat is. Ik kan er hooguit naar gissen.

De **voorzitter:**

U heeft dus in 1994 7500 kilo teruggekoppeld gekregen?

De heer **Huisman:**

Ja.

De **voorzitter:**

Hoeveel heeft u in 1993 teruggekoppeld gekregen?

De heer **Huisman:**

Dat heb ik u al gezegd: 22.500 kilo.

De **voorzitter:**

Die in beslag zijn genomen?

De heer **Huisman:**

Ja.

De heer **Rabbae:**

Kunt u aangeven hoe daarbij de verhouding ligt tussen soft- en harddrugs?

De heer **Huisman:**

In de gevallen die teruggekoppeld zijn, waren het altijd softdrugs.

De **voorzitter:**

Maar u wist zelf niet wat erin zat.

De heer **Huisman:**

Nee, want zij werden ongecontroleerd doorgelaten.

De heer **Rabbae:**

Mijnheer Huisman, u bent toch een deskundige op dit terrein. Dus als u een container ziet en u weet hoeveel "voet" zo'n container heeft, dan weet u toch ook bij benadering hoeveel kilo's er in zo'n container zitten.

De heer **Huisman:**

Als dat zo was, zou het eenvoudig zijn, maar de werkelijkheid is toch altijd wat ingewikkelder. Er geldt een maximumgewicht voor een container; een container van 40 voet kan ongeveer 25 ton bevatten. Maar als men verdovende middelen wil smokkelen, geeft men die natuurlijk niet aan als lading in een container, dus er zit ook altijd iets anders in. En dan is het de vraag, wat de gewichtsverhouding is tussen dat andere en de verdovende middelen. Het maximum dat mijn mensen ooit in een container hebben aangetroffen is 23,5 ton, maar dan zit die ook bijna helemaal vol met verdovende middelen.

De heer **Rabbae:**

In dat geval werd de lading wel aangegeven?

De heer **Huisman:**

Nee, u mag niet verwachten dat men dat doet. U mag wel aannemen dat men in dat geval heeft gedacht dat men het zo goed had gedaan dat men geen douanecontrole verwacht had.

De **voorzitter:**

Ik zou het geheel even willen samenvatten. U zegt dat er 23 containers zijn waarvan het Douane-informatiecentrum de boodschap heeft doorgegeven: door laten gaan voor gecontroleerde aflevering.

De heer **Huisman:**

Ja.

De **voorzitter:**

U heeft nu ook genoemd wat er teruggekoppeld is.

De heer **Huisman:**

Wat er in kilo's teruggekoppeld is. Ik zeg er wel bij dat mij voor de rest wel is verzekerd dat er op enig moment inbeslagneming heeft plaatsgevonden.

De **voorzitter:**

Door wie is u dat verzekerd?

De heer **Huisman:**

Door de FIOD.

De **voorzitter:**

Door wie bij de FIOD?

De heer **Huisman:**

Door de heer Bakker.

De **voorzitter:**

En heeft u daar verder nog navraag naar gedaan, heeft u dat verder nog gecontroleerd?

De heer **Huisman:**

Dat zou geen zin gehad hebben, want ik zou waarschijnlijk geen antwoord gekregen hebben.

De **voorzitter**:

Maar dan rijst de vraag waarom u het op een gegeven moment wat veel vond. Als het toch allemaal in beslag wordt genomen, dan geeft dat toch niet? U voelde blijkbaar nattigheid.

De heer **Huisman**:

Nogmaals, wij gingen een gesprek aan omdat ik redeneerde: het wordt toch wel wat veel, zijn wij er nog steeds zeker van dat het allemaal goed gaat? Als mij dan in januari verzekerd wordt dat er in al die gevallen waarin er niet onmiddellijk een relatie kon worden gelegd, inbeslagneming heeft plaatsgevonden, dan houdt het voor mij een keer op.

De **voorzitter**:

In januari legt u die gedachte dat het allemaal wat veel wordt en blijkbaar ook die twijfel of alles wel in beslag genomen was, op tafel. Bij wie?

De heer **Huisman**:

Het ging er niet alleen om of alles wel in beslag genomen was, maar ook dat het wel erg veel werd. Ik wilde weten of het allemaal wel goed ging. Trouwens, niet alleen ik, er waren er meer die er in elk geval eens met elkaar over wilden praten. Wel, dat hebben wij gedaan en in dat gesprek is mij nog eens verzekerd dat alle partijen op enig moment in beslag werden genomen.

De **voorzitter**:

Door wie is u dat verzekerd?

De heer **Huisman**:

Door de heer Bakker.

De **voorzitter**:

Maar u bent zelfs nog naar het ministerie gegaan.

De heer **Huisman**:

Ja, dat was voor die bespreking. En overigens, voordat er een misverstand ontstaat, er werken twee heren bij de FIOD die Bakker heten. Het gaat niet om de heer Bakker die in Haarlem werkt, maar de heer Bakker die indertijd in Amsterdam hoofd van de douanerecherche was.

De **voorzitter**:

De heer Bakker die in Amsterdam werkte, deelde u mee dat alles in beslag was genomen?

De heer **Huisman**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dat alles in beslag was genomen of dat alles in beslag genomen zou worden?

De heer **Huisman**:

Dat alle containers die doorgelaten waren, te eniger tijd in beslag waren genomen.

De **voorzitter**:

En hoe wist hij dat?

De heer **Huisman**:

Dat zou u aan hem moeten vragen.

De **voorzitter**:

Maar dat heeft u hem toch ook gevraagd?

De heer **Huisman**:

Nee, ik heb hem dat verder niet meer gevraagd. Ik heb gezegd: Als u mij verzekert dat ze in beslag zijn genomen, dan staat dat voor mij.

De **voorzitter**:

Dan had u ook niet meer naar het ministerie behoeven te gaan.

De heer **Huisman**:

Maar het is juist bij die bespreking gezegd.

De **voorzitter**:

En wie was er van het ministerie c.q. de FIOD nog meer bij?

De heer **Huisman**:

De directeur Algemene financiële zaken, de directeur van de FIOD en mijn eigen directeur.

De **voorzitter**:

En de heer Van Blijswijk was er ook bij?

De heer **Huisman**:

Ja.

De **voorzitter**:

En de heer Van Lunteren?

De heer **Huisman**:

Nee, die was er niet bij.

De **voorzitter**:

En wat is daar toen afgesproken?

De heer **Huisman**:

Toen is het staande beleid bij de douane herbevestigd dat de douane, als een officier van justitie verzoekt om in het belang van een onderzoek een container door te laten gaan, daaraan meewerkt.

De **voorzitter**:

Wat was er dan nog het belang van, te weten te komen of alles in beslag was genomen? Ik kan mij niet voorstellen dat u dan toch nattigheid voelde.

De heer **Huisman**:

Een van de redenen waarom wij daar bijeen waren, was dat wij ons afvroegen of het allemaal nog wel goed ging. En zodra er door de FIOD wordt gezegd dat die partijen op enig moment in beslag zijn genomen, maar dat alleen in het belang van onderzoek of wat dan ook de relatie niet meer zo duidelijk kan worden gemaakt, dan staat dat voor mij.

De heer **Rabbae**:

Maar vanaf welk moment begon u nattigheid te voelen?

De heer **Huisman**:

Ik heb al gezegd dat dat niet van het ene moment op het andere was. Het gevoel ontstond in de loop van 1994.

De heer **Rabbae**:

En was er een bepaalde aanleiding?

De heer **Huisman**:

Nee, ik vond het alleen wat veel worden.

De heer **Rabbae**:

Het kwam dus niet door concrete berichten in de kranten? U las in die tijd veel in de krant...

De heer **Huisman**:

Nee, ik had op dat moment geen concrete aanwijzingen dat er echt zendingen in het criminele circuit terechtkwamen.

De heer **Rabbae**:

Waarom moet u eigenlijk weten wat er met een lading is gebeurd? Het DIC is geen opsporingsdienst en uw dienst gaat er ook niet over, wat er met zulke ladingen gebeurt, uw dienst is een informatiecentrum.

De heer **Huisman**:

Maar als zodanig maakt het DIC wel deel uit van de controledienst die zich bij uitstek bezighoudt met de controle op inkomende, uitgaande en doorgaande goederenstromen. In die hoedanigheid wilde mijn dienst wel graag weten, wat er gebeurde met de zendingen die de Nederlandse douane passeerden. Ik ben weliswaar niet verantwoordelijk voor wat er binnen de opsporing gebeurt, maar aan opsporing gaat heel dikwijls controle vooraf, en daar voel ik mij wel echt verantwoordelijk voor.

De **voorzitter**:

U weet misschien dat er door de officieren Teeven en Valente ten behoeve van de rijksrecherche een rapport is opgesteld, waaruit volgt dat er tussen april 1992 en mei 1995 36 containers zijn doorgelaten die door de DIC waren signaleerd.

De heer **Huisman**:

Ik heb gezegd dat ik tot een aantal van 23 kom; zij praten over 1993 en 1994.

De **voorzitter**:

Maar de periode van april 1992 tot het moment waarop u in 1993 begon?

De heer **Huisman**:

Ik heb gezegd dat ik in maart 1993 voor het eerst benaderd ben om een container zonder controle te laten doorgaan.

De **voorzitter**:

Maar in uw gegevens gaat het blijkbaar ook om gegevens van containers vanaf april 1992.

De heer **Huisman**:

Nee, want ik heb al gezegd dat wij toen met een soort projectorganisatie bezig waren. En om...

De **voorzitter**:

Nee, maar de gegevens van de containers van vr 1993, die zijn toch ook ergens?

De heer **Huisman**:

Die heb ik niet meer zo maar voorhanden.

De **voorzitter**:

Die heeft u niet meer voorhanden, maar de heren Teeven en Valente zijn toch ook bij u geweest?

De heer **Huisman**:

Nee, de heer Teeven is wel eens bij mij geweest, maar de heer Valente zeker niet.

De **voorzitter**:

Maar die heeft toch ook de gegevens vanaf april 1992 moeten bekijken?

De heer **Huisman**:

Ik heb daar noch met de heer Valente, noch met de heer Teeven ooit over gesproken.

De **voorzitter**:

Daar heeft u nooit over gesproken?

De heer **Huisman**:

Nee.

De **voorzitter**:

En waar kunnen de gegevens over wat er bijvoorbeeld vanaf april 1992 met de containers gebeurd is, dan vandaan komen?

De heer **Huisman**:

In elk geval niet van het Douane-informatiecentrum.

De **voorzitter**:

Waar kunnen ze dan opgeslagen zijn?

De heer **Huisman**:

Dat zou ik niet weten.

De **voorzitter**:

Dat weet u toch? U weet toch dat er ook al vr 1993 sprake is geweest van "gecontroleerde aflevering", in ieder geval van gevallen waarin de containers in de haven ongemoeid werden gelaten?

De heer **Huisman**:

Ja, maar dat noem ik geen doorleveren.

De **voorzitter**:

Maar u weet toch ook niet of het bij de containers waarover wij het nu hebben, om doorleveren ging? Het kan ook wel om afleveren zijn gegaan. Dat weet u immers niet, dat wordt nog uitgezocht.

De heer **Huisman**:

Ik ga ervan uit dat het in alle gevallen waarin gevraagd is om de zaak ongecontroleerd door te laten, om doorlevering gaat.

De heer **De Graaf**:

Hoe kunt u dat nu zeggen? U zegt immers dat de FIOD heeft gezegd dat alles in beslag wordt genomen.

De heer **Huisman**:

Ja, maar veel later, ergens in het circuit.

De heer **De Graaf**:

Maar dan is het toch geen doorleveren? Dan is er toch geen fundamenteel verschil met gecontroleerde aflevering?

De heer **Huisman**:

Dat is een kwestie van jargon. Vr die tijd is er een groot aantal containers geweest - ik ben er ook wel zelf bij betrokken geweest - waarbij echt gecontroleerd geleverd werd, zoals bedoeld in de Weense conventie, ter inbeslagneming en met gelijktijdige aanhouding van verdachten. Dat is in mijn beleving iets anders dan een container het criminele circuit in laten gaan.

De **voorzitter**:

Nu zegt u iets anders, nu zegt u in feite dat er iets minder dan 20 containers het circuit in zijn gegaan. Dat kunt u niet rijmen met uw uitspraak dat u uiteindelijk door de FIOD verzekerd is dat alles in beslag is genomen. Dan zijn ze dus niet het circuit in gegaan. Daarom vroegen wij u, wanneer u nattigheid voelde. Laten wij de zaken nu even precies stellen.

De heer **Huisman**:

Ik heb het al gezegd, in de loop van 1994.

De **voorzitter**:

U voelde dus nattigheid, u had de indruk dat die ladingen wel degelijk het milieu ingingen.

De heer **Huisman**:

Ja.

De **voorzitter**:

Goed. Daarom ging u dan toch ook naar het ministerie van Financiën.

De heer **Huisman**:

Daarom is daarover gesproken en toen is mij verzekerd...

De **voorzitter**:

Goed. En toen heeft u er toch ook met die andere mijnheer Bakker uit Amsterdam over gesproken, hoe je dan kunt weten dat het toch allemaal in beslag is genomen.

De heer **Huisman**:

Als een van mijn collega's, de teamleider en de directeur van de FIOD mij verzekeren dat die zendingen in beslag zijn genomen, dan ga ik er op zo'n moment niet aan twijfelen.

De **voorzitter**:

Maar u twijfelde, dus wat heeft die twijfel dan doen verdwijnen? Anders zou u niet naar het ministerie zijn gegaan. Anders zou een telefoontje voldoende zijn geweest.

De heer **Huisman**:

Het was niet de enige reden om naar het ministerie te gaan. Het ging er in de eerste plaats om, of wij zouden moeten blijven meewerken aan het ongecontroleerd laten doorgaan van containers.

De **voorzitter**:

Maar volgens u ging blijkbaar het grootste deel het milieu in.

De heer **Huisman**:

Dat blijkt nu achteraf; in januari is mij echt verzekerd dat die ladingen in beslag worden genomen. Dat staat dan voor mij vast, op zo'n moment.

De **voorzitter**:

Er blijft toch een merkwaardig verschil in uw verklaringen tot dusverre bestaan. Aan de ene kant zegt u dat die containers het milieu ingingen, althans voor het grootste deel...

De heer **Huisman**:

Zo blijkt achteraf.

De **voorzitter**:

Maar dat vermoedde u toen ook al.

De heer **Huisman**:
Ja.

De **voorzitter**:
...en aan de andere kant was u tevreden toen uw bazen zeiden dat het niet zo was. U was toch niet tevreden?

De heer **Huisman**:
Nee, maar ik denk dat wij de verantwoordelijkheden goed moeten scheiden. Als controlerende dienst zeg ik dat ik zie dat containers die wij geselecteerd hebben, zonder verdere controle door moeten gaan. Dan rijst de vraag, of het allemaal afgedekt is door de justitie. Dat blijkt zo te zijn en mij wordt verzekerd dat er op enig moment inbeslagneming plaatsvindt. Wel, met de geldende verhoudingen in onze diensten stond dat voor mij.

De **voorzitter**:
Toen bent u bij wijze van spreken beter wetend weer aan het werk gegaan.

De heer **Huisman**:
Nee, niet beter wetend; ik was er op dat moment echt van overtuigd dat men de waarheid sprak.

De **voorzitter**:
Waardoor was u er toen van overtuigd, kwam dat door de overtuigingskracht van de heer Bakker uit Amsterdam?

De heer **Huisman**:
Als de leiding van de FIOD mij dat verzekert, dan heb ik geen reden meer om daaraan te twijfelen.

De **voorzitter**:
Ik ga even terug naar de periode van april 1992 tot het tijdstip waarop u officieel met het Douane-informatiecentrum begint. Er is ook een onderzoek ingesteld naar de containers die door het oude IRT "behandeld" zijn. Waar kunnen die gegevens vandaan zijn gekomen? Dat weet u in ieder geval beter dan ik.

De heer **Huisman**:
Ik denk dat u die gegevens het best bij de FIOD weg kunt halen. Als de heer Teeven zegt dat hij daar gegevens over heeft, dan denk ik dat ze bij de FIOD zijn.

De **voorzitter**:
Dan nog de vraag of het alles is, de 23 containers die u gezien hebt.

De heer **Huisman**:
Nee.

De **voorzitter**:
Er kon natuurlijk ook op een andere manier toestemming gegeven worden om een bepaalde container door te laten, nietwaar?

De heer **Huisman**:
Ik begrijp de essentie van de vraag niet.

De **voorzitter**:
Is het niet zo dat de FIOD zonder u in te schakelen direct opdracht kon geven om een container niet te controleren? Daar had men u toch niet in alle gevallen voor nodig?

De heer **Huisman**:
In theorie is dat mogelijk, maar mij is nooit gebleken dat het ook gebeurd is.

De **voorzitter**:
Uit wat de heer Bakker ons vertelde, blijkt dat hij uiteindelijk, na daartoe gevraagd te zijn, bijvoorbeeld door de heer De Jongh, een verklaring kon afgeven: wilt u deze container ongemoeid laten?

De heer **Huisman**:
Ja, dat klopt.

De **voorzitter**:
En daar komt u dan niet aan te pas.

De heer **Huisman**:

Nee, want die verklaring werd mij toegezonden.

De **voorzitter**:

In alle gevallen?

De heer **Huisman**:

Vanaf begin 1994.

De **voorzitter**:

Maar daarvr, toen blijkbaar nog niet in alle gevallen een naam van een officier noodzakelijk was, kan het dus wel degelijk dat direct via die weg aan de douane opdracht is gegeven om een partij door te laten?

De heer **Huisman**:

In theorie kan dat. Maar ik heb u al gezegd dat wij vanaf begin 1994 zijn gaan werken met die schriftelijke verklaring.

De **voorzitter**:

Maar ik heb het ook over de periode daarvr, omdat ik voorlopig in de telling in ieder geval nog 13 containers kwijt ben.

De heer **Huisman**:

Ja, maar dan praat u over 1992.

De **voorzitter**:

Dan praat ik over de periode vanaf april 1992. Daarbij kan wel degelijk ook de volgende constructie gevolgd zijn. De heer De Jongh, die al lang een belangrijke functie vervult als liaison tussen CID's en de FIOD, zegt: dit is een partij die wij gecontroleerd moeten doorleveren. Daarmee gaat hij dan naar de heer Bakker in Haarlem of zijn voorganger, de heer Teeven. En met de naam van de officier daarbij gemeld, wordt dan aan de douane de opdracht gegeven om die container ongemoeid te laten.

De heer **Huisman**:

In theorie kan dat. Maar ik heb u al gezegd: in mijn beleving heb ik voor de eerste keer in maart 1993 een dergelijk verzoek gekregen. Toen was er nog geen sprake van een verklaring. Toen ging dat dus nog op mondelinge basis: wilt u dit doen, want wij hebben daarover overleg gehad met de desbetreffende officier? Dat is in het begin dus zonder die verklaring gegaan. Maar in mijn beleving is dat begonnen in maart 1993.

De **voorzitter**:

Dan gaan wij nu verder met datgene wat u in ieder geval weet. De rest van die zoektocht is dus nog niet klaar. Ten behoeve van welke regio's werden de containers waarvan u weet, uitgezet? Weet u daar percentages van?

De heer **Huisman**:

Het merendeel is voor Kennemerland geweest, Gooi en Vechtstreek. Het was, dacht ik, ook n maal voor Rotterdam en n maal voor Enschede.

De heer **Rabbae**:

En Dordrecht?

De heer **Huisman**:

Nee. Voor Dordrecht heb ik nooit een doorlevering meegemaakt.

De **voorzitter**:

Kunt u mij nog vanuit uw eigen wetenschap vertellen over de periode 1992-1993 en daarvr? Het is ons gebleken dat het verschijnsel, dat een container het milieu in gaat, waarschijnlijk al van eerder moet dateren dan juli 1992 als het IRT op die manier begint te werken.

De heer **Huisman**:

Ik heb al gezegd: in de periode 1989 tot en met 1992 was ik teamleider van de douanerecherche in Rotterdam. Ik heb in die periode nooit een container gezien die wij hebben doorgeleverd op de manier zoals door u is beschreven. Als er op dat moment buiten de douanerecherche in Rotterdam om contacten waren vanuit de douane naar het IRT, dan zijn die in elk geval buiten mij om gegaan.

De **voorzitter**:

Nee, het gaat niet om contacten...

De heer **Huisman**:

Nee, het gaat om wetenschap hebben van doorleveringen. Ik heb gezegd: vr de periode vanaf 1 maart 1993 heb ik nooit een doorlevering meegemaakt, wel gecontroleerde leveringen.

De **voorzitter**:

Hoe ging de gecontroleerde levering dan?

De heer **Huisman**:

Een gecontroleerde levering is een levering waarbij de container vanaf het moment waarop die het haventerrein verlaat tot op de plaats van inbeslagname onder controle is gebleven van politie, justitie, douanerecherche, enzovoorts. Dat is de echte, klassieke gecontroleerde levering.

De **voorzitter**:

Hoeveel keer had u daar dan mee van doen?

De heer **Huisman**:

Daar heb ik geen getal van in mijn hoofd, maar het waren heel wat keren.

De **voorzitter**:

En u heeft nooit van doen gehad met de situatie dat de FIOD in de persoon van de heer De Jongh vroeger al tegen de douane, bijvoorbeeld in Rotterdam, zei: naar deze partij moet u op dit moment niet kijken, want die wordt ook gevolgd of die wordt ook geobserveerd? Was de heer De Jongh ook niet betrokken bij wat u toen gecontroleerde afleveringen noemde?

De heer **Huisman**:

Nee. Wat ik uit die periode weet, is dat de heer De Jongh contacten had met de CID in Dordrecht. En daar was de politiek altijd, dat er een strikte scheiding was tussen het operationele gedeelte en de CID. Operationele rechercheurs wisten absoluut niet waar de CID mee bezig was. In de gevallen dat ik in die periode samengewerkt heb, was dat altijd in de operationele sfeer. Dus ook mijn rechercheurs wisten van het CID-traject op dat moment niets.

De **voorzitter**:

Maar is het mogelijk dat ook in die periode al in het CID-traject toch een container doorgaat?

De heer **Huisman**:

Ja, theoretisch is dat mogelijk. Maar ik weet daar niet van, ik heb daar geen wetenschap van.

De **voorzitter**:

Maar is het ook praktisch mogelijk dat bijvoorbeeld CID-matig, dezelfde de heer De Jongh, naar de douane stapt en zegt: wil je hier even niet naar kijken?

De heer **Huisman**:

Theoretisch is dat mogelijk, maar praktisch lijkt mij dat heel moeilijk, omdat wij toch heel wat contacten in die Rotterdamse haven hadden. Als dat n keer zou gebeuren, ok. Maar als dat echt structureel zou gebeuren, dan denk ik dat ik daar iets van gemerkt zou hebben.

De **voorzitter**:

Maar een paar keer zou het wel hebben kunnen gebeuren?

De heer **Huisman**:

Theoretisch wel. Maar ik acht dat absoluut niet erg waarschijnlijk.

De **voorzitter**:

En wilt u hetzelfde zeggen voor het jaar 1992?

De heer **Huisman**:

Nee, want toen zat ik er wat minder dicht op. Maar vanaf het moment dat ik met het Douane-informatiecentrum bezig ben, lijkt het mij haast uitgesloten.

De **voorzitter**:

Maar dat bent u pas sinds 1993.

De heer **Huisman**:
Maar daarvoor had ik daar minder zicht op.

De **voorzitter**:
Wie had daar toen zicht op?

De heer **Huisman**:
Niemand op de manier zoals dat nu gestructureerd is.

De **voorzitter**:
Niemand?

De heer **Huisman**:
Nee.

De **voorzitter**:
Dan kom ik nu op het terugchecken, op de vraag wat er nu met de ladingen gebeurd was. U zegt: dat meldde mij alleen de heer Bakker? Of meldden dat ook nog andere mensen aan u? En waarom meldde dat alleen de heer Bakker speciaal aan u? Ik doel dus op een tweede heer Bakker, de heer Bakker uit Amsterdam. U moet hem niet verwarren met de eerste heer Bakker, de chef van de douanerecherche uit Haarlem.

De heer **Huisman**:
Nee, als wij het over doorleveringen hebben, dan praat ik over de heer Bakker.

De **voorzitter**:
Uit Amsterdam?

De heer **Huisman**:
De heer Bakker uit Amsterdam en de heer Bakker uit Haarlem. Als ik het over echte gecontroleerde leveringen of veegpartijen heb, dan kreeg ik terugkoppeling van de douane, als er geveegd werd, of terugkoppeling van de teamleider van het rechteam dat de zaak draaide. Dat konden dus ook andere teamleiders zijn van andere regio's in het land.

De **voorzitter**:
Die teamleiders die zo'n zaak draaiden, was dat gewoon over de regio's verspreid? Klopte dat altijd? Had u reden om daar nog wel eens aan te twijfelen, of niet?

De heer **Huisman**:
Nee, geen enkele.

De **voorzitter**:
Waar had u wel reden om aan te twijfelen? Waren dat al die meldingen die via de heer Bakker uit Amsterdam binnenkwamen?

De heer **Huisman**:
Nee, ik heb niet gezegd dat ik reden had om daaraan te twijfelen. Integendeel. Mij is januari nog eens herbevestigd dat dat allemaal goed ging en dat er steeds inbeslagnames plaatsvonden. Binnen de verhoudingen zoals zij bij onze dienst bestaan, had ik geen reden meer om daaraan te twijfelen.

De heer **De Graaf**:
Ik ben toch nog wel een beetje verrast over dat onderscheid dat u zo sterk maakt tussen de gecontroleerde afleveringen en het doorleveren. Voor u heeft toch altijd vooropgestaan dat alles wat u doorliet, uiteindelijk in beslag zou worden genomen?

De heer **Huisman**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Als ik u nu goed begrijp, zegt u: in de periode van maart 1993 wist ik bij elke levering dat er direct in beslag werd genomen. Klopt dat? Werde dat u teruggemeld door al die rechteams?

De heer **Huisman**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
En ook altijd dat het direct in beslag werd genomen?

De heer **Huisman**:

En de kilo's erbij.

De heer **De Graaf**:

Maar ook altijd direct?

De heer **Huisman**:

Daar kan hooguit eens een maand tussen gezeten hebben. Maar het werd in elk geval altijd teruggekoppeld met gewichten, hoeveelheden, erbij.

De heer **De Graaf**:

En werd u vanaf maart 1993, als u feitelijk al met het DIC bent begonnen, gezegd: hier is geen sprake van gecontroleerd afleveren; wij doen het nu op een heel andere manier; het kan wel eens jaren duren voordat partijen terug worden gevonden?

De heer **Huisman**:

Nee, het verschil was voor mij dat er gevraagd werd: douane, wil je niet controleren, wil je niet in die container gaan kijken? In alle andere gevallen werd altijd eerst gekeken voordat er gecontroleerd geleverd werd. Wij wilden weten waar wij het over hadden. Dan werden er van tevoren al schattingen gemaakt van hoeveel erin zat. Wij wisten dan ongeveer hoe het verstopt zat, enzovoorts. Bij de latere gecontroleerde leveringen - voor mij waren dat ook gecontroleerde leveringen - wisten wij dat niet, want wij hadden niet in die container gekeken.

De heer **De Graaf**:

Waarom heeft uzelf niet gezegd: waarom zouden wij niet even gaan kijken; wij laten hem wel door, maar wij willen zelf toch ook weten wat erin zit?

De heer **Huisman**:

Omdat gesuggereerd werd dat men al wist wat erin zat, dat men die zaak onder controle had en dat dat dus niet nodig was.

De heer **De Graaf**:

Is dat tegen u gezegd?

De heer **Huisman**:

Ja. Er is gezegd: wij hebben die zaak onder controle.

De heer **De Graaf**:

En door wie is dat gezegd? Door mijnheer De Jongh?

De heer **Huisman**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Maar is het u ook expliciet per container gezegd dat men precies wist wat erin zat?

De heer **Huisman**:

Nee, dat niet.

De heer **De Graaf**:

In februari dit jaar heeft u het gesprek gehad op Financiën. Toen heeft u nog eens expliciet gevraagd of het uiteindelijk allemaal in beslag werd genomen.

De heer **Huisman**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Maar daar ging u toch van uit? Waarom is dat eigenlijk gevraagd? Dat is mij nog steeds niet helder.

De heer **Huisman**:

Nou, ik heb ook niet zo expliciet die vraag gesteld. Maar in dat gesprek - ik heb daar geen stenografisch verslag van - is op een bepaald moment gezegd dat wij ons geen zorgen hoefden te maken, omdat al die zendingen op enig moment in beslag werden genomen.

De heer **De Graaf**:

Maar toen wist u toch al lang van het bestaan van de IRT-methode en van alle heibel die daarover is ontstaan, namelijk dat er werd doorgelaten?

De heer **Huisman**:

Nee, ik heb voor het eerst na maart 1995 - ik denk dat dat in april is geweest - vanuit de FIOD gehoord dat er kennelijk niet in beslag genomen was.

De heer **Rabbae**:
Maart 1995?

De heer **Huisman**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Maart 1995. Mijnheer Huisman, vorig jaar is het rapport van de commissie-Wierenga verschenen. Eind 1993 werd het IRT opgeheven.

De heer **Huisman**:
Dat klopt.

De heer **De Graaf**:
Er is een jaar lang gesproken over de vraag hoeveel duizenden kilo's er op de markt zouden zijn verdwenen via een methode die later ook wel bekend is geworden als doorlevering. En nu is pas in februari 1995 nog eens gevraagd: zij zijn toch allemaal wel in beslag genomen? En dan zegt de FIOD: ja, natuurlijk.

De heer **Huisman**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
En daar stelt u zelf dan geen vraagtekens bij, terwijl dat allemaal al bekend is geworden?

De heer **Huisman**:
Nou, ik heb zelf lang genoeg in de opsporing gewerkt om te weten dat bepaalde zaken wat langer kunnen lopen. Ik heb in de praktijk ook wel meegemaakt dat er tussen het ontdekken in de haven, het gecontroleerd leveren en de uiteindelijke inbeslagname een behoorlijke periode zat. Dat werd gedaan om zo dicht mogelijk bij de organisatoren te komen.

De heer **De Graaf**:
U wist toen toch al uit de publiciteit, nog los van uw eigen gegevens, dat in een aantal gevallen het spul de markt op was gegaan?

De heer **Huisman**:
Ja, maar ik geloof ook niet alles wat ik uit de publiciteit hoor. Als ik dat allemaal moet geloven, dan...

De heer **De Graaf**:
Met uw ervaring... Hoe zou de FIOD dat dan überhaupt kunnen weten?

De heer **Huisman**:
Dat moet u aan de FIOD vragen.

De heer **De Graaf**:
Maar u stelt uw vragen toch aan de FIOD en u neemt genoegen met het antwoord.

De heer **Huisman**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Kan de FIOD het uit uw ervaring ook weten? Of heeft u genoegen genomen met een antwoord waarbij u zichzelf afvroeg: weten zij het eigenlijk wel?

De heer **Huisman**:
Het is altijd heel moeilijk om precies te zeggen welke gedachten je op zo'n moment had.

De **voorzitter**:
Dat is niet zo moeilijk, hoor.

De heer **Huisman**:
Maar ik had op dat moment echt de overtuiging dat men zo goed bezig was in die opsporingsonderzoeken, dat er op enig moment een inbeslagname zou plaatsvinden. Die had ik echt.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Huisman, u weet beter dan ik hoe het in dit land gaat. Als een aantal zwaargewichten, uw persoon, de directeur van de FIOD en de directeur van de douane, de heer Haverkamp...

De heer **Huisman**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Die was er ook bij?

De heer **Huisman**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

...en de directeur algemene fiscale zaken. U kunt ons dan niet aannemelijk maken dat u dit gesprek initieert op basis van niks.

De heer **Huisman**:

Ik heb niet gezegd dat ik dit gesprek geïnitieerd heb.

De heer **Rabbae**:

Wat zegt u?

De heer **Huisman**:

Ik heb dat gesprek niet geïnitieerd.

De heer **Rabbae**:

U had zelf niet de behoefte aan de vaststelling dat zaken goed geregeld waren en ook goed werden uitgevoerd? Maar dat heeft u zelf wel naar voren gebracht. U kunt mij niet duidelijk maken dat u dit gesprek aankaart zonder dat al deze heren - het waren toevallig allemaal heren - komen te praten over een agenda die eigenlijk geen agenda was, maar gewoon lucht. U moet toch een zekere concrete aanleiding hebben gehad om te zeggen: kijk, mijne heren, tot nu toe ben ik eigenlijk afgegaan op vertrouwen, maar ik merk dit en dat en daar heb ik problemen mee; kan ik het vertrouwen weer terugwinnen om verder te gaan? Zo begrijp ik het toch correct van u?

De heer **Huisman**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Maar welke concrete punten heeft u dan in dat overleg naar voren gebracht om uw zorg gestalte te geven?

De heer **Huisman**:

Er is in dat overleg heel concreet gezegd: "Kijk, er zijn zoveel containers door ons geselecteerd en er is een verzoek gekomen om ze zonder nadere controle door te laten gaan. Gaat het allemaal nog goed?" En toen is mij van de zijde van de FIOD verzekerd dat al deze zendingen op enig moment in beslag genomen zijn.

De heer **Rabbae**:

Om welke gevallen ging het toen, welke zaken waren dat?

De heer **Huisman**:

Dat waren de 23 zaken waarover ik het had. En dan praten wij over 1993 en 1994.

De heer **Rabbae**:

U had dus eigenlijk twijfel over al die 23 zaken? Dat was de aanleiding voor u om...?

De heer **Huisman**:

Nee, zo is het niet, want in een aantal zaken was er natuurlijk wel sprake van terugkoppeling in de vorm van het aantal kilo's. En er is ook een aantal keren geveegd, dus ik had geen aanleiding om in al die gevallen te twijfelen. Ik heb gezegd dat ik het in de loop van 1994 wat veel begon te vinden, waarna dat gesprek plaatsvond. U moet overigens niet denken dat het gesprek alleen maar in verband hiermee geëntameerd was, want er gebeurden ook nog andere dingen. Maar wij hebben nog eens expliciet gevraagd of al die zendingen in beslag waren genomen en dat is toen herbevestigd. Ja, en dan houdt het een keer op voor mij.

De **voorzitter**:

Toen had u bij wijze van spreken uw hiërarchische superieuren gewaarschuwd?

De heer **Huisman**:
Ja. Ik vond dat op dat moment mijn verantwoordelijkheid ophield.

De heer **Koekkoek**:
Mijnheer Huisman, u hebt gezegd dat er in 1994 188 ton boven water is gekomen.

De heer **Huisman**:
Ja.

De heer **Koekkoek**:
Nu zijn er bij verdachte containers drie mogelijkheden: de verdovende middelen worden geveegd, ze worden in beslag genomen of ze worden doorgelaten.

De heer **Huisman**:
Vegen is in feite ook in beslag nemen, maar zonder dat er opsporingsonderzoek aan vooraf is gegaan.

De heer **Koekkoek**:
Precies. Nu hebt u ook gezegd dat er in 1994 7,5 ton in beslag is genomen. Dat is natuurlijk heel weinig op 188 ton.

De heer **Huisman**:
Ho, ho!

De **voorzitter**:
Dat lijstje mogen wij wel van u hebben, neem ik aan.

De heer **Koekkoek**:
Maar kunt u aangeven hoe het zit met die 188 ton? Welk deel daarvan is geveegd? U hebt gezegd dat 7,5 ton daarvan in beslag is genomen.

De heer **Huisman**:
In 1994?

De heer **Koekkoek**:
In 1994. En hoeveel ton is er doorgelaten?

De heer **Huisman**:
Er is in 1994 bijna 72 ton geveegd en er is ongeveer een zelfde hoeveelheid in beslag genomen, na opsporingsonderzoek.

De heer **Rabbae**:
En kunt u voor de gevallen waarin er geveegd is, een verdeling naar regio aangeven?

De heer **Huisman**:
Bij vegen gaat het altijd om softdrugs, altijd om marihuana of hasjiesj.

De heer **Rabbae**:
Maar in welke regio's is er geveegd?

De heer **Huisman**:
Vegen vindt altijd plaats in Rotterdam of in Amsterdam, want in zo'n geval wordt een container rechtstreeks vanuit de haven in beslag genomen en wordt de lading vernietigd op een daartoe bestemde plaats.

De heer **Rabbae**:
Maar kunt u het aantal containers per regio aangeven in de gevallen waarin een regio u verzocht om een lading te laten passeren?

De heer **Huisman**:
Dat kan wel, maar echt met de natte vinger. Ik denk dat 70% bij Kennemerland thuishoort en de rest in andere regio's, het merendeel in Gooi- en Vechtstreek.

De heer **Rabbae**:
En Amsterdam?

De heer **Huisman**:
Ik kan mij eigenlijk niet herinneren dat er in de laatste jaren in Amsterdam een zaak op het gebied van softdrugs zou zijn gedraaid.

De heer **Rabbae**:
Wat betekent "in de laatste jaren"?

De heer **Huisman**:

Sinds ik met het Douane-informatiecentrum bezig ben, heb ik nooit gezien dat daar een softdrugszaak is opgepakt, dat daar opsporingscapaciteit voor is ingezet.

De **voorzitter**:

Hoe weet u trouwens zo nauwkeurig dat die ladingen naar Kennemerland en Gooi- en Vechtstreek zijn gegaan?

De heer **Huisman**:

Dat is mij gezegd van de zijde van de FIOD.

De **voorzitter**:

Door wie?

De heer **Huisman**:

Hetzij door de heer De Jongh, hetzij door de heer Bakker. En daarvoor de heer Teeven.

De heer **Rabbae**:

Maar u bent toch niet afhankelijk van horen zeggen, want u krijgt formulieren waarin de naam van de betrokken officier van justitie vermeld is.

De heer **Huisman**:

Dat klopt.

De heer **Rabbae**:

Dan kunt u het toch zelf nagaan?

De heer **Huisman**:

Ja, maar de arrondissementen van de officieren vallen niet helemaal samen met de politieregio's.

De heer **De Graaf**:

Wordt op het meldingsformulier dan ook de politieregio aangegeven?

De heer **Huisman**:

Nee, alleen de officier van justitie.

De heer **De Graaf**:

Telkens als er contact werd opgenomen met uw informatiecentrum, heeft u gevraagd naar de regio?

De heer **Huisman**:

In het begin van 1994 heb ik met de FIOD afgesproken dat wij geen zendingen meer zouden doorlaten zonder zo'n formulier.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik, maar waarom wilde u zo graag weten uit welke politieregio de verzoeken afkomstig waren?

De heer **Huisman**:

Dat was het niet, het werd mij verteld.

De heer **De Graaf**:

Het werd er dus altijd keurig bij vermeld: "het is weer Kennemerland", "het is weer Gooi- en Vechtstreek" of "het is deze keer een andere regio".

De heer **Huisman**:

Niet "weer".

De heer **De Graaf**:

Maar u zegt zelf dat het voornamelijk Kennemerland en Gooi- en Vechtstreek betrof.

De heer **Huisman**:

Nee, maar u suggereert nu dat de term "weer" erbij gebruikt werd, maar zo is het niet.

De heer **De Graaf**:

Is er in de 23 gevallen die u zich herinnert, door de heer De Jongh of iemand anders gezegd dat het om een aanvraag van een bepaalde politieregio ging?

De heer **Huisman**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

- Dat is toch eigenlijk geen informatie waarmee u iets kon doen. Waarom werd het er dan eigenlijk bij gezegd?
- De heer **Huisman**:
Dat weet ik niet. Er is wel meer informatie waarvan je je afvraagt of je er wel iets mee kunt doen.
- De heer **De Graaf**:
Is het aantal malen dat het dezelfde regio betrof, voor u aanleiding geweest om te gaan praten op het ministerie van Financiën?
- De heer **Huisman**:
Nee.
- De heer **De Graaf**:
Dat maakte niet uit?
- De heer **Huisman**:
Nee, mijn zorg was voornamelijk dat ik het op een bepaald moment wat veel begon te vinden.
- De heer **Koekkoeck**:
Nog even een vraagje over 1994. Heb ik het goed begrepen dat uit uw becijferingen blijkt dat in ieder geval vaststaat dat er in dat jaar ten minste 40 ton is doorgelaten?
- De heer **Huisman**:
In 1994? Nee, dat heb ik niet gezegd. Ik heb gezegd dat er in kilo's 7,5 ton is teruggekoppeld en dat er bij de andere doorleveringen niet in kilo's is teruggekoppeld.
- De **voorzitter**:
Ik ga even terug naar de containers die wij nog kwijt waren. Ik stel u nogmaals de vraag, waar u zelf zou gaan zoeken als u de gegevens wilde hebben over containers van vr het tijdstip maart 1993.
- De heer **Huisman**:
Ik zou dan bij de FIOD zoeken.
- De **voorzitter**:
De heren Teeven en Valente hebben gezegd dat wij bij het DIC zouden moeten zoeken. Zij zeiden dat die gegevens konden worden gerelateerd aan de containers waarover aan het DIC gemeld was dat er geen controle diende plaats te vinden. Zij hebben er dus meer.
- De heer **Huisman**:
Dat zou kunnen.
- De **voorzitter**:
Hoe kan dat nu?
- De heer **Huisman**:
Ik heb al gezegd dat ik pas sinds 1993 van doorlevering spreek. En ik heb de heer Valente nooit over deze kwestie gesproken.
- De **voorzitter**:
Maar dan kunnen zij het blijkbaar hebben over zaken waarbij u ervan uitgaat dat het om gecontroleerde aflevering gaat.
- De heer **Huisman**:
Dat zou kunnen.
- De **voorzitter**:
Aha! Waarbij dan ook dezelfde methodiek gevolgd wordt en waarbij misschien ook weer in algemene zin dezelfde verzendadressen bij staan?
- De heer **Huisman**:
Ja, maar dat zou u dus aan...
- De **voorzitter**:
Dat zullen wij zeker doen, maar dan blijft er nog steeds...
- De heer **Huisman**:
Maar ik zeg u dus dat ik de heer Valente nooit ontmoet heb voor een dergelijk gesprek.
- De **voorzitter**:

Maar de heer Teeven toch wel?

De heer **Huisman**:
Ja, maar niet over deze zaak.

De **voorzitter**:
Zij hebben toch dit bestand kunnen raadplegen?

De heer **Huisman**:
U zult dat aan hen zelf moeten vragen.

De **voorzitter**:
Dat zullen wij doen.

De heer **Rabbae**:
Het is u niet bekend of zij met andere mensen van uw dienst contact hebben opgenomen om in de dossiers te kunnen kijken?

De **voorzitter**:
Nee, dat neem ik niet voor mijn rekening. Natuurlijk, in de communicatie met de FIOD gebeurt het dat men bij mijn dienst in dossiers kijkt en statistieken naloopt.

De heer **Koekkoek**:
Ik ben nog niet tevreden over 1994, mijnheer Huisman. U hebt gezegd dat er 7500 kilo is teruggekoppeld, maar dan ben ik nog steeds 36.500 kilo kwijt. Moeten wij ervan uitgaan dat die hoeveelheid via de markt verdwenen is?

De heer **Huisman**:
Ik weet niet hoe u dat berekend heeft.

De heer **Koekkoek**:
U hebt zelf gezegd dat er 188 ton gesignaleerd was, waarvan 72 ton geveegd is en 72 ton in beslag is genomen.

De heer **Huisman**:
Toen sprak ik over marihuana. Maar goed, u krijgt de cijfers van mij en dan kunt u het narekenen. De gegevens die ik hier heb, betreffen inbeslagnemingen op basis van analyses van het Douane-informatiecentrum. Afgezien van die analyses neemt de douane bij de normale controle ook geregeld verdovende middelen in beslag en die zitten dus ook in die 188 ton.

De heer **Koekkoek**:
Maar wat is er nu naar uw idee gebeurd met de tonnen die niet teruggekoppeld zijn? Zijn die op de markt gekomen?

De heer **Huisman**:
Ik heb inmiddels van de FIOD vernomen dat een aantal partijen het circuit in zijn gegaan en dat er dus geen inbeslagneming heeft plaatsgevonden.

De heer **Koekkoek**:
En volgens uw rekensommetje zou het daarbij om 36 37 ton moeten gaan?

De heer **Huisman**:
Als wij over de door het DIC geselecteerde containers praten, ja.

De **voorzitter**:
Wanneer heeft de FIOD u ervan op de hoogte gesteld, dat er wel wat is doorgegaan?

De heer **Huisman**:
In april of mei, denk ik.

De **voorzitter**:
Via wie?

De heer **Huisman**:
Dat weet ik echt niet meer. Ik weet wel dat ik er zeer recent nog met de heer Bakker over gesproken heb en dat hij mij heeft gezegd dat ook hij er tot en met maart 1995 van uitging dat alles in beslag genomen werd. Maar van wie ik het nu gehoord heb, weet ik niet meer precies.

De **voorzitter**:

Heeft u in al die gevallen waarin u met de heer De Jongh sprak, die de liaison met de CID's vormde, nooit gevraagd wat er verder de bedoeling was?

De heer **Huisman**:

Ik heb wel eens een signaal aan de FIOD gegeven in de zin van: Hebben jullie het wel allemaal onder controle? Dat is mij altijd bevestigd.

De **voorzitter**:

Nee, dat vroeg ik u niet. Ik vroeg u of u er wel eens met de heer De Jongh over gesproken heeft wat er verder mee gebeurde.

De heer **Huisman**:

Nee, want ik onderhield niet zelf die contacten met de heer De Jongh. Hij had contacten met mijn mensen die de analyses geleverd hadden.

De **voorzitter**:

Maar toen u zag dat het toch wat veel werd, heeft u er toen niet zelf een keer met de heer De Jongh over gesproken als degene die de gegevens leverde?

De heer **Huisman**:

Ik heb contact gehad met de teamleider van de heer De Jongh, dus ik heb toen op het niveau van het management gesproken met degene van wie ik mocht verwachten dat hij de heer De Jongh "aanstuurde".

De **voorzitter**:

Wanneer deed u dat voor het eerst?

De heer **Huisman**:

Ik heb er een keer met de heer Teeven contact over gehad; dat zal in de tweede helft van 1993 geweest zijn, en in begin 1994 met de heer Bakker. Dat laatste heeft geleid tot die procedure met getekende verklaringen.

De **voorzitter**:

En toen u zag dat het in 1994 doorging, bent u er verder niet op teruggekomen?

De heer **Huisman**:

Vervolgens constateerde ik dat het toch wel wat veel werd.

De **voorzitter**:

Dat zegt u aldoor, ja.

De heer **Huisman**:

In januari of februari 1995 hebben wij daar dus nog eens over gesproken tijdens een bespreking op het ministerie van Financiën.

De **voorzitter**:

Toen was u tevreden gesteld, zo moeten wij nu constateren, terwijl u het een jaar lang had gezien. U moet toch veel meer vermoedens hebben gehad van wat ermee gebeurde? Dat kan niet anders; u zit al jarenlang in de opsporing, u zit al jarenlang in de douane, dus u moet dat toch geweten hebben?

De heer **Huisman**:

Nee, want ik heb al eerder gezegd dat er in alle voorgaande jaren en in alle zaken waarbij ik zelf als opspoorder betrokken was, sprake is geweest van echte gecontroleerde leveringen volgens de Weense conventie, met inbeslagneming en als het even kon, met aanhoudingen.

De **voorzitter**:

Had u wel eens kennis genomen van de richtlijnen voor infiltratie?

De heer **Huisman**:

Nee, want de douane houdt zich niet bezig met infiltratie.

De **voorzitter**:

Maar de douane houdt zich toch wel bezig met gecontroleerde aflevering? En daarbij wordt toch niet in alle gevallen de partij meteen de eerste dag gepakt? Wij hebben daar toch ook al eerder over gesproken, mijnheer Huisman?

De heer **Huisman**:

Zeker.

De **voorzitter:**

Toen heeft u ons toch ook meer uit de doeken gedaan dan een vermoeden dat het wat veel werd?

De heer **Huisman:**

Vraagt u dan concreet wat u wilt weten.

De **voorzitter:**

Ik vraag u eerst naar de periode 1992-1993; daarvan zegt u op dit moment weinig te weten. Ook leg ik u voor dat er toch meer aan de hand was dan dat het wat veel werd. En ik vraag u of u dan aan niemand gevraagd hebt, bij de FIOD of bij andere instanties, wat er aan de hand was.

De heer **Huisman:**

Ik heb nog een keer met de FIOD gesproken, maar daarbij ging het niet om aantallen containers, maar om de vraag of de bestemming van die containers niet wat vreemd was. Daar heb ik in een aantal gevallen wel over gesproken. Daarbij ging het om bestemmingen waarbij ik het idee had dat het firma's betrof die speciaal voor dat doel waren opgericht. Daar heb ik mijn zorg over uitgesproken tegenover de FIOD.

De **voorzitter:**

Tegenover wie?

De heer **Huisman:**

Ik heb het zowel tegen de heer Teeven als - later - tegen de heer Bakker gezegd.

De **voorzitter:**

Dus ook al vr 1994...?

De heer **Huisman:**

Ja, dat was in 1993.

De **voorzitter:**

Maar u hebt het nooit verbonden met het IRT?

De heer **Huisman:**

Ik heb op enig moment wel het idee gehad dat er sprake was van oneigenlijke firma's, oneigenlijke bestemmingen.

De **voorzitter:**

Maar dat betekent dan toch dat u ook eerder dan in 1995 niet alleen het idee had dat het wat veel werd? U zag oneigenlijke firma's.

De heer **Huisman:**

Ja.

De **voorzitter:**

U zag misschien ook firma's die enigszins op elkaar gingen lijken. U zag misschien verzendfirma's die ook veel op elkaar gingen lijken. Toen moeten er toch meer bellen zijn gaan rinkelen?

De heer **Huisman:**

Ik heb het zojuist gezegd, ik zag op een gegeven moment dat er bepaalde firma's opdoken die mij op basis van de informatie waarover ik beschikte wat vreemd voorkwamen. Wel, op zo'n moment ga je je afvragen of om het speciaal opgerichte bedrijfjes gaat die als dekmantel moeten dienen bij dit soort zendingen. Daarover heb ik een signaal gegeven aan de FIOD.

De **voorzitter:**

En heeft u daar verder nog navraag naar gedaan?

De heer **Huisman:**

Ik ben daar door de heer Teeven over benaderd en hij heeft mij toen gezegd dat hij er nog een keer met mij over zou komen praten. Maar toen vertrok hij bij de FIOD en ik heb hem er dus niet meer over gesproken.

De **voorzitter:**

Maar nogmaals, toch is er iets wat ik niet begrijp. U zegt dat u vond dat het te veel werd en volgens mij kon u op basis van uw kennis vermoeden dat er van een doorleveringstraject

sprake was. Dat gaat gewoon door en in januari 1995 wordt er tegen u gezegd dat er niets aan de hand is. Ik begrijp niet dat u dan zegt: Einde oefening, klaar, ik ben tevreden gesteld. U was toch niet tevreden gesteld?

De heer **Huisman**:

Ik denk dat het op zichzelf niet zo interessant is of ik tevreden gesteld was.

De **voorzitter**:

Dat wil ik graag weten. Ik wil namelijk graag weten of en zo ja, hoe u aan de bel getrokken heeft en wat dat uiteindelijk heeft opgeleverd. En ik kan mij niet voorstellen dat er op die tiende januari 1995 niet meer woorden zijn gewisseld dan louter de formele mededeling van uw superieuren dat het allemaal goed geregeld was.

De heer **Huisman**:

Ik zie hen niet als superieuren, maar als collega's.

De **voorzitter**:

Goed, uw collega's.

De heer **Huisman**:

Kijk, het is op zichzelf niet zo interessant wat ik verder allemaal dacht of voelde, het was voor mij een gegeven dat de dienst waarmee ik werkte, de controledienst van de douane, overgaand naar de opsporingsdienst van de FIOD, mij verzekerde dat al die partijen op een gegeven moment in beslag genomen zijn. En het is dan niet aan mij om na te gaan waar die opsporingsdienst dat dan op baseert. Voor mij hield op dat moment de verantwoordelijkheid op.

De **voorzitter**:

De verantwoordelijkheid hield misschien op. Wij zullen het ook nog aan andere deelnemers aan dat gesprek vragen, maar het is toch, lijkt mij, volstrekt normaal als in zo'n gesprek gezegd wordt: dat weten wij om die en die reden?

De heer **Huisman**:

Ja, misschien dat u dat vindt. Maar in onze verhoudingen was dat absoluut niet normaal.

De **voorzitter**:

U wilde misschien toch weten hoe dat was teruggekoppeld, ook om ervan uit te kunnen gaan dat inderdaad datgene was toegestaan waarvan u eerder gemeld was dat het was toegestaan?

De heer **Huisman**:

Maar dat is wat anders. Als ik meewerk om een zending ongecontroleerd te laten doorgaan, dan is het staand beleid binnen de douane dat wij dat alleen maar doen onder verantwoordelijkheid van een officier van justitie. Dit wilde ik zuiver vastgesteld hebben, dat dit zo was. Het kan natuurlijk niet zo zijn dat een willekeurige rechercheur bij de FIOD zegt: mijnheer Huisman, wilt u deze container laten doorgaan? Daar ging het mij dus om.

De **voorzitter**:

Nu is de heer De Jongh, dacht ik, sinds februari 1994 ziek.

De heer **Huisman**:

Dat zou kunnen, dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Maar door wie zijn de verzoeken na februari 1994 gedaan? Of is het 1995?

De heer **Huisman**:

Ja, 1995.

De **voorzitter**:

Zijn in heel 1994 de verzoeken door de heer De Jongh gedaan?

De heer **Huisman**:

Ja, die zijn altijd via de heer De Jongh gelopen. Ik heb al gezegd dat ik in 1995, dacht ik, nog een verzoek heb gekregen dat rechtstreeks vanuit Gooi en Vechtstreek naar ons toe is gekomen. Dat is via de bekende weg bij de PG op tafel gelegd en dat is dus niet doorgegaan.

De heer **De Graaf**:

U heeft in januari 1994 van de heer Bakker gehoord: alles is in beslag genomen.

De heer **Huisman**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
U weet niet meer precies met wie u recentelijk heeft gesproken om te horen dat het toch allemaal was doorgelaten? Was dat ook de heer Bakker?

De heer **Huisman**:
De heer Bakker heeft deze week nog tegen mij gezegd dat hij er tot en met maart 1995 ook van uit is gegaan dat alles in beslag is genomen.

De heer **De Graaf**:
U heeft niet gevraagd: h, je weet het nu wel, toen wist je het niet, en hoe kon je daar zo zeker van zijn?

De heer **Huisman**:
Nee. Overigens was dat niet deze heer Bakker, want dat heb ik u al eerder gezegd.

De heer **De Graaf**:
Nee, het is weer de andere heer Bakker.

De heer **Huisman**:
Het was de andere heer Bakker.

De **voorzitter**:
Dus Bakker-Haarlem of Bakker-Amsterdam?

De heer **Huisman**:
Precies.

De **voorzitter**:
Maar wie?

De heer **Huisman**:
Bakker-Amsterdam heeft in dat gesprek verzekerd dat ze allemaal op enig moment in beslag werden genomen. Bakker-Haarlem heeft mij zelfs deze week nog verzekerd dat hij er tot en met maart van dit jaar van uit is gegaan dat alles in beslag werd genomen.

De heer **De Graaf**:
Wanneer hoorde u van Bakker-Amsterdam dat het toch niet zo was?

De heer **Huisman**:
Dat heb ik niet van Bakker-Amsterdam.

De **voorzitter**:
Dat hoorde u van de heer Bakker uit Haarlem.

De heer **Huisman**:
Ja.

De **voorzitter**:
Heeft u toen tegen de heer Bakker gezegd: ik had je toch gewaarschuwd?

De heer **Huisman**:
Ja. Ik heb gezegd: ik kijk daar niet zo vreemd van op, want ik heb toch signalen afgegeven. Dat heb ik gezegd.

De heer **Rabbae**:
Mijnheer Huisman, wat voor een soort bedrijven waren die nepbedrijfjes?

De heer **Huisman**:
Dat moet u zien als bedrijfjes in de importsfeer, dus expeditiebedrijfjes, waar het voor ons normaal zou moeten lijken dat zij dit soort zendingen ontvingen.

De heer **Rabbae**:
Zijn het frontstores of backstores?

De heer **Huisman**:
In het jargon praat men dan over frontstorebedrijven.

De heer **Rabbae**:
Welke formele lading hadden de 23 ladingen die u heeft doorgelaten, op hun documenten?

De heer **Huisman**:

Dat kon echt van alles zijn.

De heer **Rabbae**:
Maar noemt u eens een aantal mogelijkheden.

De heer **Huisman**:
Om er een paar te noemen: vruchtesappen, vruchten, sojabonen, cacaobonen, palmpit...

De heer **Rabbae**:
Kunt u aangeven wat het aandeel van vruchtesappen in deze 23 ladingen was?

De heer **Huisman**:
Ik heb ook een aantal zendingen vruchtesappen gehad, alleen zijn die niet doorgeleverd. Dat waren zendingen waar cocaïne in zat. Die zijn in beslag genomen en daarbij zijn ook aanhoudingen verricht.

De **voorzitter**:
Wanneer was dat?

De heer **Huisman**:
Dat is eind 1994 geweest. Er zijn wel vruchtenzendingen doorgeleverd. Maar bij vruchtesappen was het gecontroleerde levering met inbeslagname en aanhoudingen.

De heer **Rabbae**:
Hoe wist u dat er cocaïne in die vruchtesappen zat?

De heer **Huisman**:
Die zending is op het Douane-informatiecentrum geselecteerd als een zending die afweek van het normale patroon. Ik zou het betreuren als ik hier zou moeten vertellen waarom wij nu vonden dat deze vruchtesapzending afweek van het normale patroon.

De heer **Rabbae**:
Mijn vraag was: kunt u het aandeel vruchtesapblikken met cocaïne in het totaal van de 23 doorgelaten ladingen noemen? Hoe weet u dat? Werd achteraf teruggedoorgerapporteerd dat het vruchtesap met cocaïne erin was?

De heer **Huisman**:
Ja. Dat waren echte gecontroleerde leveringen met inbeslagnames en aanhoudingen. Die zijn dus echt goed teruggekoppeld.

De heer **Rabbae**:
Door welke regio teruggekoppeld?

De heer **Huisman**:
Er heeft, dacht ik, n zending gelopen in Amsterdam. Er heeft er n gelopen naar Den Haag. Ik dacht zelfs ook nog n in Haarlem.

De heer **Rabbae**:
Het zijn er dus maar drie.

De heer **Huisman**:
Ja.

De **voorzitter**:
Mijnheer Huisman, ik wil nog twee dingen aan u vragen. Ik vraag nogmaals: waar moet ik zoeken als ik de gegevens wil weten vr maart 1993?

De heer **Huisman**:
Ik denk in eerste instantie bij de FIOD.

De **voorzitter**:
Waar bij de FIOD?

De heer **Huisman**:
In Haarlem.

De **voorzitter**:
Waarom zou de FIOD dat wel hebben en u niet?

De heer **Huisman**:
Omdat u mij zegt...

De **voorzitter**:
Ik zeg u niks, ik vraag u wat.

De heer **Huisman**:

Nee, u zegt dat uit verklaringen van de heer Teeven blijkt dat er 12 zendingen in 1992 zijn geweest. Ik zeg u dat ik dat niet weet. Als hij zegt dat hij die informatie heeft van het Douane-informatiecentrum, zou dat betekenen dat hij bij ons geweest moet zijn, daar iets van gezien heeft of dat hij het van mijn mensen gehoord heeft.

De **voorzitter**:

Dat kan?

De heer **Huisman**:

Dat zou kunnen.

De **voorzitter**:

Dat weet u niet?

De heer **Huisman**:

Nee. Ik heb u al gezegd: in die periode waren wij nog in oprichting met een beperkt aantal...

De **voorzitter**:

Nee, maar het gaat niet over toen. Het gaat over nu. Het is nu bekeken.

De heer **Huisman**:

U praat toch over 1992?

De **voorzitter**:

Nee, het gaat over iets wat nu gevraagd is over de periode van toen. Uit die rapportage komen allerlei DIC-meldingen die ook over 1992 gaan. U kunt toch niet zeggen: die bestaan niet?

De heer **Huisman**:

Nee, u hoort mij ook niet zeggen dat die niet bestaan.

De **voorzitter**:

Maar waar moet ik het dan vinden als u zelf zegt: daar weet ik niks van?

De heer **Huisman**:

Nou, ik sluit niet uit dat, als wij de dossiers van 1992 gaan lichten, wij daar iets van terugvinden. Alleen, ik zeg u bij voorbaat dat wij over 1992 nog niet dezelfde dossiervorming hadden zoals wij die vanaf de officiële oprichtingsdatum wel hebben.

De **voorzitter**:

Maar het is dus wel mogelijk om bij u dossiers over 1992 te vinden.

De heer **Huisman**:

Ik sluit dat niet uit. Ik durf niet zonder meer te zeggen dat ik over 1992 dezelfde dossiervorming heb als over 1993 en 1994.

De **voorzitter**:

Maar dan kan een deel van het mysterie van dat verschil opgelost zijn, namelijk doordat zij op een andere manier wel degelijk bij u zijn opgeslagen.

De heer **Huisman**:

Dat zou kunnen.

De **voorzitter**:

Dat weet u niet?

De heer **Huisman**:

Nee. Ik durf niet te zeggen dat ik zeker weet dat ik over 1992 dezelfde kwaliteit dossiers in huis heb als over 1993 en 1994.

De **voorzitter**:

Maar dan hebben wij dus een boel van het probleem opgelost, dat wij ook bij u nog resterende containers kunnen terugvinden.

De heer **Huisman**:

Als ik u daarbij kan helpen, dan wil ik best binnen de tent nagaan of wij over die periode ook dossiers hebben.

De **voorzitter**:

Graag.

De heer **Huisman**:

Van 1993 en 1994 heb ik die.

De **voorzitter**:

Goed. Is de rijksrecherche ook bij u geweest?

De heer **Huisman**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wat heeft die bij u meegenomen? Welke gegevens over welke jaren?

De heer **Huisman**:

1993 en 1994.

De **voorzitter**:

Ook niet over 1992?

De heer **Huisman**:

Voor zover mij bekend is, niet.

De **voorzitter**:

Dat weet u ook niet zeker?

De heer **Huisman**:

Nee.

De **voorzitter**:

Wilt u mij nog eens schriftelijk meedelen welke gegevens de heren Teeven en Valente en de rijksrecherche precies bij u hebben meegenomen, want dan kunnen wij het ook beter vergelijken?

De heer **Huisman**:

Ja, dat zeg ik u toe.

De **voorzitter**:

Goed. Tegen de heer Bakker uit Haarlem zei u: ik had het je nog zo gezegd, ik had je toch gewaarschuwd?

De heer **Huisman**:

Nee, zo heb ik het niet gezegd.

De **voorzitter**:

Hoe heeft u het dan gezegd?

De heer **Huisman**:

Ik heb gezegd dat ik in eerste instantie de heer Teeven gebeld had.

De **voorzitter**:

En dat is in 1993 geweest?

De heer **Huisman**:

Inderdaad, en toen heb ik al gezegd dat ik bepaalde dingen in het bedrijfsleven in de Rotterdamse haven zag waar ik vraagtekens bij zette en waarover ik mij zorgen maakte. Als er iets georganiseerd wordt wat op frontstore-achtige activiteiten lijkt en ik er op een bepaald moment vrij eenvoudig doorheen kan prikken, dan maakt ik mij daar zorgen over.

De **voorzitter**:

En welke zorgen maakte u zich toen precies, dat er doorgeleverd werd of dat het te simpel van opzet was?

De heer **Huisman**:

Dat het te simpel van opzet was.

De **voorzitter**:

En dat je er makkelijk doorheen kon prikken?

De heer **Huisman**:

Ja.

De **voorzitter**:

En toen dacht u nog niet dat de spullen het milieu ingingen?

De heer **Huisman**:

Nee.

De **voorzitter:**

Wanneer begon u dat te denken?

De heer **Huisman:**

Dat heb ik al vier keer gezegd. Ik begon mij in de loop van 1994 af te vragen of het allemaal op een juiste en correcte wijze ging. In het najaar van 1994 ben ik mij dat steeds meer gaan afvragen.

De **voorzitter:**

Goed. Als u ons nog de gegevens kunt leveren waarmee wij het mysterie van de verschillen tussen onze cijfers en de uwe over 1992 kunnen oplossen, dan zijn wij u daarvoor erkentelijk.

De heer **Huisman:**

En u zegt dat het dan gaat om 12 gevallen?

De **voorzitter:**

Wij zijn er natuurlijk nog niet helemaal uit, maar in onze telling zijn wij nog 13 gevallen kwijt.

De heer **De Graaf:**

En u sprak voor dit jaar over 23 gevallen plus n, dus 24 gevallen?

De heer **Huisman:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Dan gaat het nog om 12 gevallen.

De heer **Huisman:**

Maar in dat ene geval is het niet doorgegaan, heb ik gezegd.

De heer **De Graaf:**

Even voor de zekerheid, er was n poging rechtstreeks via Gooi- en Vechtstreek, maar die is niet doorgegaan?

De heer **Huisman:**

Die is niet doorgegaan.

De heer **De Graaf:**

Maar er is in 1995 helemaal niets doorgegaan of toch nog n zending?

De heer **Huisman:**

Dat kan, maar dat zou ik even moeten nazien. Als het zo is, dan heb ik er in elk geval een dossier van.

De **voorzitter:**

Wellicht mogen wij die lijst ook zien. Heeft u voor u zelf een schatting gemaakt over de periode die u kunt overzien, dus de periode van 1992 tot 1995, van het aantal kilo's softdrugs dat er doorheen is gegaan?

De heer **Huisman:**

Ik wil u best een schatting geven voor wat die waard is, maar het is zeker geen wetenschappelijke schatting. Ik ga dan maar uit van wat er gemiddeld in containers aangetroffen wordt, waarbij er overigens wel sprake is van toenemende hoeveelheden. Als het om 23 containers gaat, durf ik wel voor mijn rekening te nemen dat het dan om gemiddeld 5000 kilo per container gaat.

De **voorzitter:**

Dus in totaal gaat het volgens u om 115.000 kilo?

De heer **Huisman:**

Ja, in de periode 1993-1994.

De **voorzitter:**

Mijnheer Huisman, tot zo ver. Dank u wel. Sluiting 13.48 uur

**Openbaar verhoor enquêtecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 38**

2 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquêtecommissie opsporingsmethoden op maandag 2 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. M.A.A. van Capelle

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer M.A.A. van Capelle, geboren op 14 december 1952 te Zeist. Mijnheer Van Capelle, de door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Van Capelle:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De voorzitter:

Mijnheer Van Capelle, u bent sinds 1982 officier van justitie?

De heer Van Capelle:

Dat is juist!

De voorzitter:

En u komt uit de politie.

De heer Van Capelle:

Daarvoor was ik politie-officier; dat klopt.

De voorzitter:

Hoe lang bent u politie-officier geweest?

De heer Van Capelle:

Zeven jaar!

De voorzitter:

U wordt in 1990 officier zware criminaliteit in Amsterdam. Sinds 1 september 1994 bent u plaatsvervangend hoofdofficier te Groningen. Wij willen met u spreken over in algemene zin uw rol als officier zware criminaliteit. Wij willen ook met u ingaan op verschillende ontwikkelingen in uw tijd in Amsterdam, meer in het bijzonder op uw verantwoordelijkheid voor het toenmalige interregionale researcheteam. Bent u officieel per 1 juni 1993 als officier voor dat team benoemd?

De heer Van Capelle:

Per 1 juli 1993!

De voorzitter:

Was dat uw eigen keuze?

De heer Van Capelle:

Nee, dat was een beetje een logisch uitvloeisel van de positie die ik toen in Amsterdam had. Ik was daar hoofd van de specialistische unit. Onder die unit vielen alle onderzoeken met betrekking tot de zware criminaliteit. Waarom nu de Amsterdamse zware-criminaliteitsofficier? Omdat na overleg in de ressortsvergadering van het ressort Amsterdam was afgesproken om het IRT met ingang van 1 juli 1993 te brengen onder de Amsterdamse driehoek.

De voorzitter:

Allereerst zal de heer Koekkoek met u ingaan op de meer algemene vragen.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Van Capelle, wat was uw taak als officier van justitie verantwoordelijk voor de zware criminaliteit?

De heer **Van Capelle**:

Dat was leiding geven aan de specialistische units, zoals ik zojuist al gezegd heb. In Amsterdam was de unit opgericht op 1 januari 1993. In de portefeuille had zij milieudelicten, zware criminaliteit, ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel, grote fiscale strafzaken, kortom zaken die te maken hadden met specialistische activiteiten. De unit bestond op dat moment uit, mijzelf meegerekend, acht officieren van justitie en zo'n zestien zeventien personeelsleden die ons ondersteunden.

De heer **Koekkoek**:

Het is in Amsterdam gebruik dat de zaaksofficier van justitie door de CID-officier van justitie op de hoogte wordt gehouden. Hoe werkte dat toen u verantwoordelijk werd voor het IRT Noord-Holland-Utrecht?

De heer **Van Capelle**:

Dat werkte eigenlijk niet anders. De rol van de IRT-officier van justitie betrof maar ten dele een CID-functie voor het IRT.

De heer **Koekkoek**:

Hoe bedoelt u "slechts ten dele"? U was toch tevens CID-officier voor het IRT?

De heer **Van Capelle**:

U zegt het goed: tevens. De rol van de IRT-officier was veel en veel meer omvattend dan alleen maar CID-officier zijn voor wat werd genoemd de pro-actieve fase van het onderzoek van het IRT. Om u een beeld te schetsen zou ik kunnen zeggen, dat de taak van de IRT-officier uit vier hoofdlijnen bestond. In de eerste plaats was de IRT-officier verbindingsman en adviseur voor het beheer. Daar zitten taakelementen in die je tegenwoordig PIOFAH-functies zou noemen: personeel, geld, huisvesting. In de tweede plaats was hij verbindingsman, adviseur en ook uitvoerder van het gezag. Het gaat er dan om, na te gaan of onderzoeken die waren afgesproken in de gezagsdriehoek ook werden uitgevoerd en of de doelstellingen van die onderzoeken werden gehaald. In de derde plaats was hij de verbindingsman, coördinator zou je kunnen zeggen, tussen de zaaksofficieren die IRT-onderzoeken in hun portefeuille hadden. Het gaat er dan om, ervoor te zorgen dat de diverse officieren van justitie, die in verschillende arrondissementen zaten, elkaar niet voor de voeten liepen. Het gaat erom een bijdrage te leveren aan het voorkomen en, als ze er toch waren, het oplossen van bramen in de samenwerking tussen rechercheurs en officieren. Het vierde element was het behartigen van de CID-functie waar het ging om pro-actieve onderzoeken van het IRT. Dat betekent: verantwoordelijk zijn voor de strategische beslissingen in de pro-actieve fase, die genomen moesten worden als CID-onderzoek werd ingesteld naar CID-subjecten. Het is de fase voordat je iemand heel formeel als verdachte aanmerkt.

De heer **Koekkoek**:

Dat is heel duidelijk. Een van uw taken was, ervoor te zorgen dat de zaaksofficieren elkaar niet voor de voeten liepen en dat onderzoeken elkaar niet kruisten op onverwachte momenten. Is het u gelukt om ervoor te zorgen dat dit niet gebeurde?

De heer **Van Capelle**:

Ik ben maar relatief kort IRT-officier geweest. Ik werd dat per 1 juli 1993 en per 7 december verscheen een persbericht van de Amsterdamse driehoek dat het IRT werd opgeheven. In die paar maanden is het mij gelukkig niet overkomen dat zaaksofficieren in het Utrechtse of het Amsterdamse elkaar voor de voeten liepen met IRT-onderzoeken.

De heer **Koekkoek**:

In een eerdere periode hebt u er wel mee te maken gehad dat zaken door elkaar gingen lopen. Ik denk met name aan de Kolibrie-affaire. Kunt u nog eens uitleggen wat daar misliep?

De heer **Van Capelle**:

De essentie van wat er misliep was, dat het er voor in elk geval het Amsterdamse team alle schijn van had, dat het team van de douanerecherche een partij softdrugs in beslag had genomen terwijl dat nog niet de bedoeling was. Over en weer zijn daar harde woorden over gevallen. Wij hebben daar naderhand onderzoek naar gedaan, om te kijken hoe dat zich nu precies had toegedragen. Wat mij uiteindelijk at the end of the day ervan bijstaat is, dat het er wel alle schijn van had, maar dat je niet kon vaststellen dat het ene team iets voor de neus van het andere team had weggekaapt.

De **voorzitter:**

Het was toch het IRT dat in de Kolibrie-zaak, begin 1993, overging tot inbeslagneming en aanhouding van personen, terwijl de douanerecherche er al lang mee bezig was?

De heer **Van Capelle:**

Ja!

De **voorzitter:**

Ik dacht even dat u het omgekeerde zei.

De heer **Van Capelle:**

Nee. Het was het IRT-team dat een partij weggekaapt had. Dat was tenminste het eerste bericht.

De heer **Koekkoeck:**

Had u nu als IRT-officier het gevoel dat u in staat was, en nog bent, maar dan in Groningen, om de politie daadwerkelijk te sturen en te controleren? Laten wij maar concreet zijn, bijvoorbeeld over uw verhouding met de heer Van Kastel.

De heer **Van Capelle:**

U brengt mij in de verleiding om te zeggen - en ik ga het ook zeggen - dat er niks boven Groningen gaat. Dan bevind ik mij in goed gezelschap en ik bevind mij graag in goed gezelschap.

De heer **Koekkoeck:**

Het is ook een motto van de provincie!

De heer **Van Capelle:**

Zo is het! Sturing van de politie is een op zichzelf tamelijk gecompliceerd vraagstuk, waar heel veel over te zeggen valt. Zo ik het zie moet je het als je erover praat vooral hebben over de kern van wat samenwerking is. Je kunt het Wetboek van strafvordering uit de kast rukken en zeggen: heren, ik ben leider van het opsporingsonderzoek en gij zult dit en gij zult dat. Uiteindelijk markeert dat wel je eindverantwoordelijkheid, maar in de bestaande verhoudingen ga je niet zo met de politie om. De nieuwe Politiewet, die overigens wat betreft taakstellingen en gezagsverdeling over de politie niets anders inhoudt dan de oude politiewet, geeft, zo ik het zie, alleen verantwoordelijkheden aan. Sturen is uiteindelijk vorm geven aan samenwerking en daarvoor heb je, hoe je het wendt of keert, volledig wederzijds vertrouwen nodig. Dat is de hoofdlijn als je praat over sturing van de politie. Bij sturing op macroniveau gaat het om de gehele output van de politie in de richting van de volgende schakel in de strafrechtketen, het openbaar ministerie. Het gaat er daarbij vooral om dat gecontroleerd wordt of de aantallen en de percentages worden gehaald. Daarmee moet je op een volwassen manier omgaan. Op het moment waarop afspraken die met de politie zijn gemaakt niet worden nagekomen, moeten daaraan consequenties worden verbonden.

De heer **Koekkoeck:**

Was dat vertrouwen er tussen u, als IRT-officier en de heer Van Kastel als teamleider van het IRT?

De heer **Van Capelle:**

Ik heb veel tijd verloren zien gaan met het opbouwen van vertrouwen.

De heer **Koekkoeck:**

Er was dus gebrek aan vertrouwen en u probeerde dat op te bouwen?

De heer **Van Capelle:**

Je kunt niet stellen dat ik daar zat, vervuld van argwaan jegens de teamleider. Ik kende de heer Van Kastel en ik had geen enkele aanleiding om opmerkingen bij zijn functioneren te maken. Een hechte samenwerking van de officier van justitie die de eindverantwoordelijkheid heeft en de teamleider betekent dat er, naast het normale vertrouwen dat bestaat in het werkcontact, nog een gradatie op moet. Daar had de heer Van Kastel het niet gemakkelijk mee. Het IRT kwam per 1 juli 1993 onder de Amsterdamse driehoek terecht en hij moest dat IRT er maar even bij doen. Dat was in ieder geval onze constatering. Ik heb herhaalde keren, zelfs tot eind september/oktober, erop aangedrongen dat de heer Van Kastel volledig werd vrijgemaakt voor het IRT en niet allerlei taken erbij moest doen voor de gemeentepolitie van Amsterdam.

De heer **Koekkoek**:

En dat was vanaf begin oktober het geval?

De heer **Van Capelle**:

Ja, vanaf begin of medio oktober deed zich de situatie voor waarin de heer Van Kastel eindelijk de gelegenheid kreeg om zich ten volle te ontplooiën ten opzichte van het team en dus ook ten opzichte van de officier die de eindverantwoordelijkheid droeg.

De **voorzitter**:

Hebt u zich er wel eens van vergewist of de heer Van Kastel eerder wist van de specifieke methodiek? Het lijkt mij logisch dat u, nadat u op 25 juni met de heer Van der Veen die methodiek had doorgesproken, zich na 1 juli ervan vergewiste dat de heer Van Kastel daar ook vanaf wist.

De heer **Van Capelle**:

De overdracht van het IRT vond plaats tussen Van der Veen en mij. Ik kwam medio juli/augustus er achter dat er tussen de desbetreffende teamleiders geen overdracht had plaatsgevonden. In die periode heb ik een aantal keren hardnekkig geprobeerd, contacten te krijgen met Van Kastel over dit onderwerp. Om praktische redenen bleek dat erg moeilijk te zijn. Ik zei het al: hij had buitengewoon veel in zijn pakket en hij was vaak ook niet te vinden op de lokatie van het IRT. Dat kwam niet omdat hij het niet wilde, maar omdat hij domweg overladen was met activiteiten.

De **voorzitter**:

Dat zijn managementproblemen. Er werden belangrijke zaken besproken. Was het nu niet uw taak geweest, afgezien van het feit of men wel of niet aanwezig was, om zich ervan te vergewissen of de heer Van Kastel wist wat zich afspeelde? Of hij wist wat u wist?

De heer **Van Capelle**:

Dat ligt wat minder simpel dat u het stelt. Er was niet alleen een teamleider aanwezig, er was ook een plaatsvervangend teamleider aanwezig alsmede een hoofd van de CID. Je kon in de gegeven situatie ervan uitgaan dat er contact tussen de leidinggevenden op de diverse posten van het IRT was geweest.

De **voorzitter**:

Uit het rapport blijkt dat er veel moeilijkheden waren: de mensen komen niet, ze bellen niet, ze zijn met vakantie, enz. Ik vraag me echter af of het niet op uw weg had gelegen om gewoon te zeggen: Van Kastel, hier komen en dan zal ik je vertellen wat er aan de hand is, c.q. weet je wat er aan de hand is.

De heer **Van Capelle**:

Als je het achteraf bekijkt, was het beter geweest als ik hem eerder had ingelicht. Maar dat is altijd met wijsheid achteraf. Die wijsheid komt in het algemeen niet van mensen met hoge voorhoofden.

De **voorzitter**:

We zitten hier niet om uw voorhoofd aan een onderzoek te onderwerpen.

De heer **Koekkoek**:

U vertelde hoe u als het ware bezig was om vertrouwen op te bouwen. Is uw verhaal daarover af?

De heer **Van Capelle**:

Op 8 november kwam er een soort alarmmelding van Van Kastel aan de Amsterdamse korpsleiding. Dat leidde tot een kettingreactie die het einde van het IRT inluidde. Op dat moment was er noch de ruimte, noch de opportuniteit om veel te investeren in de persoonlijke verhoudingen.

De heer **Koekkoeck:**

Hoe zat het met de communicatie? In de eerste week van november is een deel van het IRT-team bij een sessie in het Gooi. In dezelfde periode moet er iets in beslag genomen worden, maar dat lukt niet helemaal. U hebt daar uw zienswijze op. Misschien wilt u die aan de commissie vertellen?

De heer **Van Capelle:**

U doelt nu op wat ons in de 25-jarige NRC is geworden.

De **voorzitter:**

Neen, we doelen meer op een bericht dat u op 20 september 1995 aan de rijksrecherche hebt gestuurd.

De heer **Van Capelle:**

Dat gaat om hetzelfde.

De **voorzitter:**

Dat is me duidelijk, maar ik doel dus niet op de NRC, maar op het bericht dat u op 20 september aan de rijksrecherche stuurde.

De heer **Van Capelle:**

Ik heb contact gehad, vlak voor die datum, met de heer Dros, leider van het kernteam in het Haarlemse.

De heer **Koekkoeck:**

Ging dat van u uit of van de heer Dros?

De heer **Van Capelle:**

Van de heer Dros. Hij liet mij weten dat hij de opdracht had van de korpsleiding Kennemerland om bij mij de volgende casus te controleren. Begin november 1993 zou in opdracht van de toenmalige IRT-leider een observatie zijn gestaakt van een grote partij softdrugs omdat de leden van het OT, die de observatie deden, naar een cursus moesten. Het verzoek van de korpsleiding Kennemerland was om mijn wederwaardigheden daarover op papier te zetten. Ik heb toen laten weten dat ik de zaak onder de aandacht zou brengen van de rijksrecherche. Zoals u weet, is er een onderzoek van de rijksrecherche naar het wel en wee van het IRT-Kennemerland.

De heer **Koekkoeck:**

Dat is ons bekend.

De heer **Van Capelle:**

Ik heb tegenover de rijksrecherche verklaringen afgelegd. Ik vond het niet zuiver om dit gegeven buiten de rijksrecherche om langs enig kanaal te laten vloeien. Ik heb een van de advocaten-generaal, in dit geval de heer Cremers die leiding geeft aan het rijksrecherche-onderzoek, opgebeld met de mededeling dat ik over dit gegeven benaderd ben. Ik zou hem daarover een brief doen toekomen.

De heer **Koekkoeck:**

Dat is duidelijk. Wat is de zakelijke inhoud van deze brief?

De heer **Van Capelle:**

De zakelijke inhoud is dat begin november 1993, vlak voor de apotheose, de toenmalige teamleider opdracht gaf aan het OT om deel te nemen aan een cursus van het Amsterdamse korps. Daaraan lag ten grondslag dat men vond dat het OT anders moest gaan opereren, zoals dat ook in Amsterdam gebeurde. Er moest o.a. sprake zijn van een meer generale taakstelling. Het observatieteam, dat toen een container met een forse hoeveelheid softdrugs onder observatie had, moest, als het aan de opdracht zou voldoen, de observatie staken. Dat betekende dat die container het milieu in zou gaan. De container zou door de criminele organisatie verder worden vervoerd en verdwijnen. Wat ik weet is,

dat de observatie ook is gestaakt. De OT-mensen zijn naar de cursus gegaan en de partij is verdwenen. Ik vernam daar pas van toen het al gebeurd was.

De **voorzitter:**

Het gekke is, dat in het rapport-Wierenga hier niets over wordt gemeld, terwijl het toch in de rede had gelegen dat wij het daar zouden lezen. Er wordt wel een sessie bij Van Leer gemeld, maar die was al eerder afgesproken en gold niet alleen het OT, maar het hele IRT, om de verhoudingen te verbeteren. Was het niet zo dat iedereen daar een half dagdeel heen moest, niet alleen het OT?

De heer **Van Capelle:**

Nee...

De **voorzitter:**

Klopt wat ik nu zeg?

De heer **Van Capelle:**

U zegt heel veel dingen achter elkaar.

De **voorzitter:**

U zegt maar wat er niet klopt.

De heer **Van Capelle:**

De grote lijn is juist. Om de interne verhoudingen te verbeteren en ook om het te hebben over een andere werkwijze was voorzien dat de leden van het IRT naar de Van Leer-sessies moesten. U begon met de vraag waarom dat niet te lezen is in het rapport-Wierenga. Bij het onderzoek door de commissie-Wierenga is op een gegeven ogenblik een overzicht op tafel gelegd van alle transporten die vanaf februari 1993 tot in de afbouwfase toe door het IRT zijn behandeld. In dit overzicht was ook opgenomen het transport van begin november, waar dan nu de commotie over is ontstaan. De werkwijze van de commissie-Wierenga is toen zo geweest, dat wij de stukken daar op tafel hebben gelegd en een at random onderzoek van de commissie hebben ondergaan. Diverse partijen op de lijst en de daarbij behorende stukken...

De **voorzitter:**

In wat u en andere hoofdrolspelers toen in de openbare verhoren van de commissie-Wierenga hebben gezegd, is heel veel te lezen over de groeiende irritatie en over de ruzie die ontstaat op 1 november 1993. Aan de ene kant zei Van Kastel als teamleider dat een bepaalde methode niet kon, toen hij er achter gekomen was. Aan de andere kant waren er mensen van het team die vonden dat het wel kon. U vond ook dat het wel kon.

De heer **Van Capelle:**

Ja.

De **voorzitter:**

Dan had het toch in de rede gelegen om dit incident daarbij te melden? Wat mij ook verbaasd, als ik het zeggen mag, is dat het nu ineens opkomt, terwijl Van Kastel juist een man was om alles te pakken. Anderen zeiden: nee, dat moet je niet doen. Ik begrijp niet dat dit gegeven, dat wij op zijn waarde moeten schatten, nu ineens naar voren komt, terwijl het in de beschrijving van de heftige novembermaand van 1993 volstrekt ontbreekt. Niet ontbreekt op zichzelf het gegeven, dat men een paar dagen later de bossen in ging, iets dat overigens al eerder was afgesproken, zo heb ik begrepen.

De heer **Van Capelle:**

Hoe kan het dat dit nu, op dit moment, naar buiten komt? Ik heb zojuist al op vragen van de heer Koekkoek gezegd, dat het initiatief om het naar buiten te brengen in elk geval niet bij mij ligt. Ik vind in het algemeen - dat gold ook voor zoiets als de manier waarop het met deze partij is gegaan - dat er ook zoiets is als gedane zaken die geen keer nemen. Als er iets is wat ik in de hele affaire buitengewoon vervelend heb gevonden, is het dat er over en weer eigenlijk zo lang is doorgeziekt. Ik vind dat dit eigenlijk het allerlaatste is wat je moet doen. Wij hebben er als gezagsdragers last van als het door blijft gaan. Kijk je naar de grote lijn zoals het is gegaan met het IRT en de onderzoeksmethoden, dan vind ik dat je je daarop

moet richten. Op een gegeven moment moet je scherven die zijn gemaakt in het traject dat daaronder ligt niet uitvergroten.

De **voorzitter:**

Wist u er iets van voordat de heer Dros u belde met deze vraag? Stond het u nog bij?

De heer **Van Capelle:**

Ja, het stond mij bij.

De **voorzitter:**

En wat stond u precies bij?

De heer **Van Capelle:**

Wat ik u zojuist gezegd heb. Mij stond bij dat door een opdracht van de teamleider het OT de observatie moest staken, waardoor de partij in het milieu is terechtgekomen.

De **voorzitter:**

Kan het niet gewoon zijn dat er een fikse ruzie was in het IRT tussen de teamleider en leden van het team? Was een van de uitkomsten van die ruzie, dat men zei: dan kunnen wij dit ook niet meer volgen? Zeker als men weet dat het helemaal niet de bedoeling was om die partij in beslag te nemen. Het OT van het IRT heeft toch nooit een partij in beslag genomen?

De heer **Van Capelle:**

Nee, want dat doet het OT nooit.

De **voorzitter:**

Het OT heeft er toch ook nooit voor gezorgd dat direct ter plekke een partij in beslag werd genomen? Ik zit even een ratio te verzinnen.

De heer **Van Capelle:**

Nadat er, ook naar aanleiding van de parlementaire enquête, gespeculeerd werd over de hoeveelheden die in het milieu zijn terechtgekomen, werd door de heer Wierenga gereageerd uit hoofde van zijn voorzitterschap van de naar hem genoemde commissie. De getallen die hij heeft genoemd zijn correct. Dat betekent dat, althans voor zover ik kan overzien, in de periode vlak voor mij en in de periode waarin ik verantwoordelijk was, tot en met de afbouw, er op geleide van informatie van het IRT 16.000 kilo verdovende middelen in beslag is genomen. De stelling dat het OT of het IRT nooit heeft bijgedragen aan enige inbeslagname is in dat licht niet houdbaar.

De **voorzitter:**

De partijen waar wij het nu over hebben, van oktober/november 1993, zijn volgens mij drie partijen, waar u toestemming voor geeft. Het was toch helemaal niet de bedoeling om die direct in beslag te nemen?

De heer **Van Capelle:**

Nee, de werkwijze was aldus, dat je als je een partij direct na binnenkomst in beslag nam of zeer dicht bij de plaats van binnenkomst in beslag nam, of beide, het groeimodel van de informant zou schaden. Maar dat neemt niet weg dat de eerste inspanning er altijd op gericht is geweest om de partij in beslag te nemen. Als je met het OT een wat langere periode kunt overbruggen of partijen elders het land in ziet verdwijnen, kun je het moment gekomen achten om zonder dat de informant schade lijdt de informatie doorgeven aan een andere politie-organisatie, die dan tot inbeslagneming overgaat.

De **voorzitter:**

Als onze informatie juist is, is juist van de laatste drie partijen, waarvoor u verantwoordelijk bent, een deel in België in beslag genomen, maar verder eigenlijk niets.

De heer **Van Capelle:**

Maar dat is dan niet omdat van tevoren de insteek was, dat die partij niet in beslag werd genomen en dat wij die maar lieten lopen. Het is steeds de feitelijke afweging: kun je het nu wel of kun je het nu niet? In jargon: is observatie nog beheersbaar? Kun je ingrijpen of niet? Dat is leidend geweest. Dat is een heel praktische overweging. De gedachte was niet, dat wij de eerste drie partijen maar eens even niet in beslag zouden nemen. Zo werkte dat niet.

De **voorzitter:**

Is dit incident, waarover u een brief aan de rijksrecherche heeft gestuurd, niet eerder te plaatsen in de gespannen sfeer waarin men zich na de eerste november bevond dan dat het gaat om dienstbevelen en het onmogelijk maken door Van Kastel dat iets niet gepakt wordt?

De heer **Van Capelle:**

Ik kan niet kijken wat zich precies afspeelt in de hoofden van degenen die zich nu ineens herinneren dat dit heeft plaatsgevonden. Ik herinner het mij ook wel, maar ik heb mij moverende, daarnet aan u uitgelegde redenen om er nu niet mee te komen. Ik kan er slecht een reactie op geven dat anderen er wel mee komen. Ik kan er alleen maar naar gissen. Dat lijkt mij niet verstandig.

De heer **Koekkoek:**

Is het juist dat u op 1 november 1993 eigenlijk voor het eerst uitvoerig met de heer Van Kastel hebt gesproken over de IRT-methode?

De heer **Van Capelle:**

Dat klopt. Overigens heb ik wel in de periode daaraan voorafgaand Augusteijn, de CID-chef, gezegd in hoofdlijnen Van Kastel in te lichten. Ik vond dat die zo langzamerhand ook wel mocht weten wat er omging.

De heer **Koekkoek:**

U hebt op 7 september uitvoerig met de heer Augusteijn gesproken.

De heer **Van Capelle:**

Dat klopt, maar ik heb niet alleen met hem gesproken om met hem te kunnen samenwerken. In de periode daarop volgend heb ik tegen hem gezegd dat de heer Van Kastel ook van de hoed en de rand moest weten.

De **voorzitter:**

Het had toch van het begin af aan in de rede gelegen dit niet alleen via de CID-chef te doen, maar het ook zelf te doen. Overigens zei u dat daarnet al.

De heer **Van Capelle:**

Dat ben ik met u eens. Daar zijn we gauw klaar mee.

De heer **Koekkoek:**

Wist u op 1 november dat een deel van het team die week naar cursus zou gaan?

De heer **Van Capelle:**

Ja, dat wist ik.

De heer **Koekkoek:**

Is toen de vraag aan de orde gekomen wat voor invloed dat op het werk zou hebben?

De heer **Van Capelle:**

Neen. Ik wist niet wie er op cursus zou gaan. Het programma strekte zich over meerdere weken uit.

De **voorzitter:**

Het duurde toch maar drie dagen?

De heer **Van Capelle:**

Je kon ze niet allemaal tegelijk op cursus sturen.

De **voorzitter:**

Het waren ongeveer 72 mensen. Ze gingen dus zes dagdelen. En dat zijn drie dagen.

De heer **Van Capelle:**

In totaal, maar het was uitgesmeerd.

De **voorzitter:**

Ik heb het nagevraagd in Amsterdam en ik meen dat het om 3, 4 en 5 november ging.

De heer **Van Capelle:**

Dat zal ongetwijfeld zo zijn.

De heer **Koekkoek:**

Wanneer hebt u gehoord over de opdracht om naar de cursus te gaan, zodat een partij die binnenkwam niet meer onder controle kon worden gehouden?

De heer **Van Capelle**:

Kort na de eerste week van november.

De heer **Koekkoek**:

U hebt het niet de moeite gevonden om dit incident bijvoorbeeld de commissie-Wierenga te melden?

De heer **Van Capelle**:

Toen niet meer. Ik heb u al gezegd dat er vele scherven op dit traject gevallen zijn. Daar horen nogal wat gedane zaken bij. Ik sta vooraan om bij te dragen tot gematigde verhoudingen en dat draagt daar niet aan bij.

De heer **Koekkoek**:

In elk geval was het voor u niet zo opvallend dat u dit beslist aan de commissie-Wierenga in het voorjaar van 1994 moest melden?

De heer **Van Capelle**:

Ik kan met een zeker cynisme zeggen: ach, dat kon er ook nog wel bij.

De heer **Koekkoek**:

Maar het was niet het eerste waar u aan dacht.

De heer **Van Capelle**:

Neen.

De **voorzitter**:

Waarom zou Van Kastel, die uitgerekend degene was die het niet meer wilde doen, de man zijn die zei: laat het maar in het milieu gaan en gaan jullie maar naar de cursus. Dit is zo onlogisch. Hebt u dit nog aan Dros gevraagd? Hebt u hem gevraagd: waarom moeten jullie dat weten?

De heer **Van Capelle**:

Dros zei dat hij opdracht had van de korpsleiding Kennemerland en dat het de bedoeling was om de informatie aan de rijksrecherche ter beschikking te stellen. Ik ben in het contact hierover relatief kort geweest. Ik had vrij snel voor mij zelf besloten dat ik het separaat aan de rijksrecherche zou melden en niet zou meedoen aan de rapportage van anderen.

De heer **De Graaf**:

Ik kan me voorstellen dat toen u hoorde dat die partij niet werd geobserveerd en dat dit een besluit zou zijn van Van Kastel, u buitengewoon boos bent geworden omdat dit niet met u besproken was.

De heer **Van Capelle**:

Ik ben wel meer buitengewoon boos geworden.

De heer **De Graaf**:

Hebt u toen ook Van Kastel opgebeld met de vraag: wat heb je nu gedaan? Hebt u daar helemaal geen contact meer over gehad?

De heer **Van Capelle**:

U weet dat er op 8 november - en dat ging volkomen buiten mij om - contact is geweest dat de kettingreactie heeft gegeven.

De **voorzitter**:

U noemde dat "het ethisch reveil van de heer Van Kastel".

De heer **Van Capelle**:

Ik heb dat een keer "het ethisch reveil" genoemd. Ik heb toen ook besloten dat ik er geen minuut meer in zou investeren dan strikt noodzakelijk was. Wij hebben gesproken over de contacten van de officier met zijn teamleider en omgekeerd, maar daar hoeven geen schoonheidsprijzen en bossen bloemen voor te worden uitgereikt. Aan het eind van de week toen ik geconfronteerd werd met een actie buiten mij om van de korpsleiding Amsterdam, was ik inmiddels tamelijk pissig. Dat is niet de ideale gemoedstoestand om met iemand te gaan spreken.

De heer **De Graaf**:

Dat hebt u ook niet aan andere officieren, collega's, respectievelijk de hoofdofficier gemeld?

De heer **Van Capelle**:

Dat staat me niet bij.

De **voorzitter**:

Je kunt dan wel concluderen dat het bij alle gedoe niet zo belangrijk was.

De heer **Van Capelle**:

Alles is relatief.

De **voorzitter**:

Dat zei m'n moeder ook.

De heer **Van Capelle**:

Er hebben zich dingen voorgedaan die veel belangrijker in het geheel waren. Dat waren sterkere leermomenten dan dit.

De heer **Koekkoek**:

U zei dat de heer Van Kastel opdracht gaf aan een aantal mensen om naar cursus te gaan. Dat is niet zo bijzonder. Vervolgens constateert u dat de observatie van een binnenkomende partij is gestaakt. Is er ook enig verband tussen deze beide feiten? Suggereert u dat of blijft u daar buiten?

De heer **Van Capelle**:

Vaststaat dat door het observatieteam terug te trekken, die container niet meer geobserveerd werd.

De **voorzitter**:

Dat hebt u later gehoord van de heer Augusteijn.

De heer **Van Capelle**:

Ja, dat heb ik later gehoord.

De **voorzitter**:

Het was niet op de dag zelf dat de stoppen doorbrandden en dat men zei: Van Capelle wat is er nu weer aan de hand: gelijk opdracht geven, gezag uitoefenen en OT sturen!

De heer **Van Capelle**:

Neen, daar heb ik de kans niet voor gekregen, hoewel ik die graag had genomen.

De **voorzitter**:

Blijkbaar vond men het zelf niet zo belangrijk om u te waarschuwen.

De heer **Van Capelle**:

Dat moet u "men" maar vragen.

De **voorzitter**:

Dat zullen we doen.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u achteraf nog geïnformeerd naar de redenen voor het staken van de observatie?

De heer **Van Capelle**:

Die lag in de opdracht om naar zo'n cursus te gaan. Je kunt niet op twee plaatsen tegelijk zijn. Sommige roomskatholieke heiligen hebben de gave van de bilocatie, maar dat geldt voor OT'ers helaas niet.

De heer **Koekkoek**:

Maar het grootste deel van het team was niet op cursus. Ik kan me voorstellen dat anderen die taak hadden overgenomen.

De heer **Van Capelle**:

Observatiewerkzaamheden worden door een observatieteam gedaan dat op elkaar is ingespeeld. Men beschikt over bijzondere voertuigen, verbindingsmiddelen, enz. Je kunt niet van de ene op de andere dag een stel andere politieagenten in auto's zetten en zeggen: bekijk het maar.

De **voorzitter**:

U hebt het over een opdracht, maar Amsterdam zegt mij dat de heren Kraaij en Kuiper dit allang georganiseerd hadden. Het stond gewoon in de boeken. In Amsterdam is niemand iets van een dienstopdracht bekend.

De heer **Van Capelle**:

Dat soort details ken ik niet. Ik kan me voorstellen dat je een cursus plant, maar dat er door de hitte van de dag ineens iets tussendoor komt, zodat je de prioriteiten moet veranderen.

De voorzitter:

We zullen zien of we de waarheid kunnen achterhalen. Ik ga terug naar iets wat eind 1992 een rol speelde en naar wat de heer Welten hierover heeft verklaard, de zogenoemde Cargo-zaak. U zou gezegd hebben dat moest worden doorgeleverd, in feite tegen de wil van de politie in. Hebt u de opdracht gegeven om een partij door te laten, terwijl de politie dat niet wilde?

De heer Van Capelle:

Neen.

De voorzitter:

U hebt de opdracht gegeven om een partij door te laten?

De heer Van Capelle:

Neen. Misschien is het goed om even de aanloop van Cargo te schetsen. In november 1992 werd ik benaderd door de landelijke CID-officier met het bericht dat hij weer benaderd was door het OM op Aruba. De mededeling van het OM te Aruba was: er is nu een partij marihuana onderweg naar Nederland. Het is een forse partij. In het hele traject naar het transport zitten informanten. Het is een proefzending via hetwelk getest wordt of via dezelfde route een forse partij cocaïne naar Nederland moet komen. De partij is nu onderweg. We weten dat er een contactpersoon in of rondom het Amsterdamse in zit. We weten niet voor wie die partij bestemd is. Wilt u ons assisteren? Ik heb contact gelegd met de toenmalige gemeentepolitie van Amsterdam. We hebben daarover beraadslaagd. Toen hebben wij, en zo staat me dat pertinent bij, de gezamenlijke beslissing genomen het OM en politie te Aruba te assisteren bij het volgen van de partij als die eenmaal in Nederland zou zijn gearriveerd. Tot daar mijn bemoeienis. Tot dat moment, omstreeks december, heb ik daarbij de officier van justitie de heer Valente betrokken en gezegd: dit is een zaak. Ik doe dingen in de pro-actieve fase. Ik ben benaderd als hoofd van deze unit. Ik geef je dit nu mee als zaak die moet worden afgehandeld. Ik heb uiteindelijk achteraf gehoord hoe het is gelopen, maar ik heb er geen beslissingen in genomen. Het staat mij pertinent niet bij dat ik daar met de vinger op tafel heb getikt tegenover de hoofdinspecteur Van Velzen en gezegd: Van Velzen, dat gaan wij nu z doen. Ik weet nog heel goed wie er bij was. Wij hebben in- en uitgepraat en gezegd: wij gaan het zo doen. Wat je kunt zeggen is, dat wel de omstandigheden dwingend waren. Die partij kwam eraan. Je kunt dan slecht zeggen "wij kijken maar eens naar beneden" of "laat maar lopen".

De voorzitter:

De heer Welten zegt ons dat er meningsverschil over was, in ieder geval over de vraag of de zaak in Amsterdam in beslag zou worden genomen of niet.

De heer Van Capelle:

Zoals gezegd, heb ik de zaak "gedaan" tot december 1992 en vervolgens mijn collega Valente daar op gezet. Die heeft de zaak verder afgewikkeld. In heel grote lijnen staat mij ervan bij, dat een deel van de partij in beslag is genomen en een deel van de partij het milieu in is gegaan, omdat de reeds eerder genoemde infiltrant anders gevaar zou lopen. Dat is wel onder mijn eindverantwoordelijkheid gebeurd, want ik was hoofd van de unit.

De voorzitter:

Maar dan spreken de verklaringen van de heer Welten en u elkaar toch nog niet tegen?

De heer Van Capelle:

Maar ik kan mij van de heer Welten ook absoluut niet voorstellen dat hij zou gaan zitten jokken.

De voorzitter:

Maar spreken die verklaringen elkaar volgens u tegen? U heeft ze ook gehoord.

De heer Van Capelle:

In elk geval heb ik geen opdrachten of dingen in het geheugen die de heer Welten kennelijk wel heeft. Hij moet zich dan toch in de tijd en vooral de persoon vergissen. Ik kan het niet anders duiden.

De **voorzitter**:

Hij moet zich vergissen, zegt u.

De heer **Van Capelle**:

Wellicht!

De **voorzitter**:

U was erbij betrokken. In ieder geval is het gevolg dat een gedeelte wordt doorgelaten.

De heer **De Graaf**:

U bent zich er nooit van bewust geweest, dat er in het Amsterdamse korps moeite was met deze opdracht of deze taak? Er is ook niet tegen u gezegd van "wij voelen ons gepasseerd" of "wij hebben er absoluut geen zin in"?

De heer **Van Capelle**:

Absoluut niet!

De heer **De Graaf**:

Op geen enkele manier, ook achteraf niet?

De heer **Van Capelle**:

Ik hoorde daar bij wege van het openbaar verhoor door de enquêtecommissie van.

De heer **De Graaf**:

Voor het eerst?

De heer **Van Capelle**:

Ja!

De heer **De Graaf**:

Wat heeft u toen gedacht?

De heer **Van Capelle**:

Wat gek nou!

De heer **Koekkoeck**:

In uw herinnering was er niet sprake van een dringend verzoek van uw kant?

De heer **Van Capelle**:

Het zal heus dringend zijn geweest, ja. Dat denk ik wel. Maar mij staat pertinent geen sribbelende politie-officier Van Velzen bij, waarbij hij zei "ik wil niet" en ik "je zult". Zo is het helemaal niet geweest.

De heer **Koekkoeck**:

Dat is u in ieder geval niet opgevallen.

De heer **Van Capelle**:

Nee, en het gaat hier ook om iemand die ik zeer respecteer en die zeker geen blad voor zijn mond neemt. Een Amsterdamse jongen waar je de hand voor in het vuur kunt steken!

De **voorzitter**:

U zei hier zonet dat de heer Welten hier misschien zat te jokken. Wilt u nu zeggen...

De heer **Van Capelle**:

Dat zei ik niet! Ik kan mij niet voorstellen dat hij dat zat te doen!

De **voorzitter**:

U kunt zich dat niet voorstellen. Dus hij heeft hier volgens u wel de waarheid gesproken?

De heer **Van Capelle**:

Het zal in elk geval volgens zijn perceptie de waarheid zijn.

De **voorzitter**:

Dus daar lopen dan de meningen uiteen wat er precies gebeurd is.

De heer **Van Capelle**:

Ja!

De **voorzitter**:

Bent u betrokken bij het geld dat de informant heeft ingeleverd?

De heer **Van Capelle**:

Nee! Ik weet wel dat het geld op een gegeven moment is ingeleverd.

De **voorzitter**:

U was toch verantwoordelijk voor de hele gang van zaken?

De heer **Van Capelle**:

Eindverantwoordelijk! Maar er zat een officier van justitie op, de heer Valente, die de zaak heeft afgewikkeld en uiteindelijk ook de financiële kant heeft afgewikkeld. U weet dat het geld op een gegeven moment in Aruba is terechtgekomen.

De **voorzitter**:

Weet u nog wat de totale verdiensten van de informant waren, waar u iets vanaf kon halen?

De heer **Van Capelle**:

Nee, dat staat mij niet bij.

De **voorzitter**:

Weet u dan hoeveel geld er kon worden gend?

De heer **Van Capelle**:

Volgens mij ging het om cash geld, dat op een gegeven moment is doorgeboekt naar Aruba. Het exacte traject ken ik niet.

De **voorzitter**:

Mogen wij dan gaan naar 25 juni 1993? Dan heeft u een bespreking met de heer Van der Veen. Die legt u de CID-fase van het Delta-onderzoek uit. Wat legt de heer Van der Veen u precies uit over de werkmethode?

De heer **Van Capelle**:

Wat de heer Van der Veen mij over de methode heeft uitgelegd, komt er in essentie op neer dat het betrof de constructie waarbij een informant door het kunnen aannemen van steeds belangrijker opdrachten van een criminele organisatie voor die organisatie in belang zou groeien. Daardoor zou hij uiteindelijk niet alleen zicht kunnen krijgen op wie er in de top van de organisatie zat. In het algemeen, en hier ook, werkt het zo dat naarmate de opdrachten belangrijker worden er hogere mensen in de criminele organisatie mee belast zijn. Die gaan zich er dan mee bemoeien. Het was ook de bedoeling hem zover te laten doorgroeien, dat wij door het softdrugstraject heen zouden kunnen groeien, om het zo te zeggen, om in de harddrugs terecht te komen.

De **voorzitter**:

Hij heeft u toen al uitgelegd dat dit de bedoeling was?

De heer **Van Capelle**:

Ja!

De **voorzitter**:

U zegt eerder dat er geen uitlokking was. Hoe wist u dat zeker?

De heer **Van Capelle**:

Je praat over een informant of een infiltrant. Het ging hier om een informant, zo is mij overgedragen. Je moet het dan doen met jurisprudentie en met richtlijnen voor infiltratie. De jurisprudentie is vooral terug te voeren op de Tallon-criteria, uit een arrest dat al uit de jaren zeventig dateert. Je zou kunnen zeggen dat twintig jaar pseudo-koop daarop is gebaseerd. Dat arrest dwingt je ertoe om juridische...

De **voorzitter**:

Dat weet ik, maar hoe kon u nu vaststellen dat er niet werd uitgelokt?

De heer **Van Capelle**:

De juridische toets die je moet doen op grond van dat arrest is onder andere, dat je je ervan vergewist dat er geen sprake is van uitlokking. Dat heb ik Van der Veen gevraagd. Is hier sprake van uitlokking? Is het iemand die strafbare feiten bij criminelen uitlokt? Hij heeft mij gezegd dat daar geen sprake van is. Het loopt zo, dat de informant wordt benaderd vanuit de criminele organisatie, als iemand die beter kan zien wat er aan ons voorbijgaat dan de gemiddelde burger. Hem wordt gevraagd daar hand- en spandiensten bij te verrichten. Het eindantwoord van de heer Van der Veen was: nee, er is geen sprake van

uitlokking. De informant wordt benaderd en komt vervolgens met zijn informatie bij de politie.

De **voorzitter**:

Hebt u ook getoetst aan de vereisten van de richtlijnen infiltratie?

De heer **Van Capelle**:

Ja!

De **voorzitter**:

Wat heeft u daar getoetst?

De heer **Van Capelle**:

Je moet kijken naar de proportionaliteit. Is het een redelijk middel ten opzichte van de strafbare feiten die worden gepleegd? Die toetsing viel bepaaldelijk zo uit dat het een heel redelijk middel was, omdat wij te maken hadden met een groepering zeer zware criminelen, die ernstige strafbare feiten hadden gepleegd en nog in petto hadden en zeer bedreigend waren voor de rechtsstaat. Daarnaast is er de subsidiariteit, de manier om in zo'n organisatie te komen. Deze organisatie was van de zogenaamde celstructuur, met kleine groepen mensen die elkaar uit en te na kennen. Die is buitengewoon moeilijk doordringbaar voor derden. Je had ook eigenlijk geen ander middel dan werken met een informant, in dit geval een groei-informant. Vervolgens moest worden vastgesteld, op grond van de richtlijnen infiltratie, of de informant voldoende betrouwbaar en aanstuurbaar was. Dat zijn eigenlijk de twee hoofdcriteria die je moet aanleggen.

De **voorzitter**:

Waar toetste u aan? Wat stond er bijvoorbeeld in de richtlijnen? Was het een informant die alleen maar keek? Was het iemand die koeriersdiensten vervulde?

De heer **Van Capelle**:

Zo ik het bij het overnemen van het IRT gepresenteerd kreeg, lag de nadruk van wat hij deed op het informeren, maar moest hij door zijn feitelijk acteren op een gegeven moment ook hand- en spandiensten gaan verrichten.

De **voorzitter**:

Wist u toen wat voor hand- en spandiensten?

De heer **Van Capelle**:

Mij is dat uitgelegd als hand- en spandiensten met name op het terrein van vervoer.

De **voorzitter**:

Wat is u precies uitgelegd op het terrein van vervoer?

De heer **Van Capelle**:

Dat er hand- en spandiensten werden verricht bij het binnen het grondgebied van Nederland brengen van containers.

De **voorzitter**:

Hoe?

De heer **Van Capelle**:

Je kunt per schip...

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik. Kende u de rol van de informant? Wist u wat hij moest doen behalve de hand- en spandiensten verrichten?

De heer **Van Capelle**:

Ja. Als je met een schip of vliegtuig richting Nederland komt en je wilt hier cargo kwijt, moet je dat van tevoren aankondigen. Daar zit een hele papierwinkel omheen en die moet ordentelijk worden afgewikkeld. Anders heb je met je schip als je voor de Nieuwe Waterweg ligt een probleem. Naar mijn mening zat het acteren van de informant in die papierwinkel.

De **voorzitter**:

In de papierwinkel?

De heer **Van Capelle**:

Ik vat dat zo kort even samen.

De **voorzitter:**

Wat is u toen door de heer Van der Veen gezegd?

De heer **Van Capelle:**

Mij is gezegd dat ervoor moest worden gezorgd dat de papieren die horen bij containerzendingen door de douane-autoriteiten zouden kunnen worden bekeken. Het aanlanden van schepen bij havenautoriteiten zou op papier in orde zijn.

De **voorzitter:**

En wie moest dan doen?

De heer **Van Capelle:**

De informant had daar een heel belangrijke positie in.

De **voorzitter:**

Was dat alles wat u ervan hoorde?

De heer **Van Capelle:**

Ja.

De **voorzitter:**

Niet meer dan dat?

De heer **Van Capelle:**

Neen.

De **voorzitter:**

Dat verbaast me. Vroeg u niet hoe het ging?

De heer **Van Capelle:**

Ik heb gevraagd naar de globale gang van zaken bij zoiets. Ik was overigens uit anderen hoofde bekend met de hoofdlijn van de manier waarop papieren en documenten worden afgewikkeld bij het invoeren van goederen in Nederland. Ik heb vooral gekeken naar de juridische toetsmomenten.

De **voorzitter:**

Hebt u niet gevraagd of...

De heer **Van Capelle:**

Ik wil graag het antwoord afmaken. Het draaide er uiteindelijk niet om dat er iemand was die containers liet binnenkomen. Het ging erom dat er iemand was via wie je het bewijs bij elkaar kon krijgen voor bodemdelicten. De invoer van softdrugs in Nederland is een strafbaar feit. Daar staat maximaal vier jaar gevangenisstraf op. Dat is niet een heel hoge strafbedreiging, maar als je een aantal van dit soort bodemdelicten bij elkaar hebt, kun je komen tot een bewijs van een criminele organisatie. Daar ben ik sterk op gaan zitten. Kan hetgeen deze informant moet doen bijdragen tot het verkrijgen van voldoende informatie?

De **voorzitter:**

Wilde u niet weten wat dit praktisch inhield?

De heer **Van Capelle:**

In de manier waarop je opspoort zit een hoofdlijn. Als officier moet je deze hoofdlijn kennen. Tevens dien je heel nadrukkelijk naar de formele toetsmomenten vragen. Er zit tevens een stuk uitvoering in. Je kunt niet op de stoel van een teamleider gaan zitten en de praktische gang van zaken willen regelen. Er is een verdeling in de taak. Ik nam de hoofdlijn. Je kunt zeggen dat je achter het stuur zit en dat het voertuig in beweging wordt gehouden door de politie.

De **voorzitter:**

Hoe kunt u het gezag als officier van justitie uitoefenen terwijl u over de methodiek alleen de hoofdlijnen kent? Hoe weet u dan of u door die methodiek aan genoeg informatie komt?

De heer **Van Capelle:**

Door daarnaar te vragen. Ik heb al gezegd dat ik vooral geïnteresseerd was in het kunnen bewijzen van delicten. Ik had me ervan verzekerd dat ik daarover informatie kreeg.

De **voorzitter:**

Hoe had u zich daarvan verzekerd?

De heer **Van Capelle:**

Door ernaar te vragen.

De **voorzitter**:
En toen zei de heer Van der Veen: ja, dat is zo.

De heer **Van Capelle**:
De vragen die ik daarover gesteld heb, heeft hij naar mijn inzicht naar genoeg
beantwoord.

De **voorzitter**:
Zonder dat hij u vertelde hoe het traject in de praktijk werkte?

De heer **Van Capelle**:
Uitsluitend op hoofdlijnen, zoals ik al zei.

De **voorzitter**:
Ik vraag nu naar de praktijk van het binnenbrengen met iemand bij de douane. Hebt u
gevraagd hoe dat ging?

De heer **Van Capelle**:
De grote lijnen daarvan.

De **voorzitter**:
Was het volgens u de informant die een "platte" douaneman had op dat moment?

De heer **Van Capelle**:
Zo kun je er tegen aan kijken.

De **voorzitter**:
Was het dat volgens u?

De heer **Van Capelle**:
Neen, want die douaneman was niet plat. Die was geïnstrueerd door de politie.

De **voorzitter**:
En dat wist u op dat moment?

De heer **Van Capelle**:
Dat wist ik.

De **voorzitter**:
Wat wist u precies van de douaneman?

De heer **Van Capelle**:
Ik wist niet wie het was en ook niet waar hij zat. Ik wist alleen dat er een beeld was
opgebouwd waarbij de informant ervoor kon zorgen dat sommige zendingen niet werden
gecontroleerd.

De **voorzitter**:
Maar u wist niet welke douaneman dat deed?

De heer **Van Capelle**:
Neen.

De **voorzitter**:
Dat wilde u ook niet weten.

De heer **Van Capelle**:
Neen.

De **voorzitter**:
En dat wilt u nog steeds niet weten, vandaag de dag?

De heer **Van Capelle**:
Alles te weten maakt niet gelukkig. Het gaat erom wat het toevoegt aan de wijze waarop je
kunt opereren. Zo is het ook met de groei-informant. Ook daarvan heb ik niet willen weten
wie dat is. Het gaat mij erom hoe die in de procedure staat. Is hij aanstuurbaar en opereert
hij toetsbaar?

De **voorzitter**:
U wilt ook niet weten wie dat is?

De heer **Van Capelle**:
Neen.

De **voorzitter**:

Daardoor kunt u toch in grote moeilijkheden komen? Die man moet wel stuurbaar zijn, maar u weet niet wie het is en u wilt dat ook niet weten.

De heer **Van Capelle**:

Neen. Het zegt op zichzelf niets of hij meer of minder stuurbaar is als ik weet wie het is. Ik vind dat je dit aan de politie moet overlaten.

De **voorzitter**:

Hoe kunt u nu het gezag uitoefenen als u in feite zeer terughoudend bent om werkelijk te vragen hoe het in elkaar zit.

De heer **Van Capelle**:

Zo kun je de vraag niet beantwoorden. Ik ben niet terughoudend geweest om...

De **voorzitter**:

Neen, ik stel u die vraag.

De heer **Van Capelle**:

Jawel, maar zo is die vraag niet te beantwoorden. Ik ben er niet op uit geweest om zo terughoudend mogelijk te zijn met de manier waarop het werkt. Ik heb me beperkt tot wat ik vond wat ik moest weten, gelet op mijn functie om te kunnen vervolgen. Het runnen van een informant, de manier waarop hij wordt aangestuurd en de betrouwbaarheidstoets zijn dingen waarnaar je moet vragen. Op deze vragen moet je naar genoeg antwoord krijgen van de politie. Ik zei daarnet al dat dit samenwerken is en daarvoor heb je vertrouwen nodig.

De **voorzitter**:

Hebt u op dat moment gevraagd hoeveel kilo al was doorgeleverd?

De heer **Van Capelle**:

Neen. Ik herinner me wel dat wij hebben gesproken over het aantal transporten, globaal, niet precies.

De **voorzitter**:

Hebt u zichzelf toen de vraag gesteld hoeveel er nog eventueel doorgeleverd zou worden?

De heer **Van Capelle**:

We wisten dat het laten groeien van een informant, het betrokken raken bij steeds grotere partijen, een traject van langere adem was. Over de looptijd van het IRT-onderzoek werd in termen van jaren gedacht. Wij stelden vast dat, wanneer je kon spreken over de invoer van harddrugs, het moment was aangebroken om de organisatie te ontmantelen. In september/oktober kwam dat bericht.

De **voorzitter**:

Het had nog jaren kunnen doorgaan, zonder dat u precies wist hoe het werkte.

De heer **Van Capelle**:

Had en zou is een inschatting maken. Heel nadrukkelijk was er sprake van dat de operatie zodanig zou verlopen dat je uiteindelijk bij harddrugs zou uitkomen. Als dat een uiterst lange periode zou kosten, was er ingegrepen. Je kunt niet jarenlang, alleen om te groeien, bezig zijn zonder strafrechtelijke resultaten.

De **voorzitter**:

Hebt u op 25 juni met de heer Van der Veen de vraag besproken hoe lang het zou moeten duren.

De heer **Van Capelle**:

Niet anders dan in de globale termen waarover ik al sprak. Het was een kwestie van lange adem. Vanaf het begin van de operatie tot aan het einde moest worden gedacht aan anderhalf twee jaar.

De **voorzitter**:

Er is niet gesproken over de hoeveelheid die eventueel doorgelaten moest worden om uiteindelijk bij de harddrugs uit te komen?

De heer **Van Capelle**:

Neen, want dat kon je niet weten.

De **voorzitter**:

Is er ook niet over gesproken hoeveel er uiteindelijk doorgeleverd zou moeten worden om uiteindelijk bij de harddrugs te komen?

De heer **Van Capelle**:

Nee, want dat kon je niet weten.

De **voorzitter**:

Is er gesproken over de vraag of dat met die harddrugs toch geen uitlokking zou zijn? Zat dat risico erin? Het was tenslotte een organisatie die in de softdrugs zat.

De heer **Van Capelle**:

Nee, dat is niet zo. Wij wisten dat de organisatie waar het onderzoek op gericht was ook in de harddrugs zat. Uit CID-informatie wisten wij dat er zaken werden gedaan op het gebied van de harddrugs. Dat betekent dat je ervan uit moet gaan dat je op een gegeven moment bij de harddrugs uitkomt. Dan is het geen uitlokking. Kijk je naar wat in het Tallon-arrest is geschreven over uitlokking, dan hoeft je niet precies te weten waarop een crimineel of iemand die strafbare feiten pleegt zijn opzet heeft gericht, zolang er maar sprake is van misdadige opzet.

De **voorzitter**:

De opzet van de crimineel moest al gericht zijn op...?

De heer **Van Capelle**:

De opzet van de crimineel moest gericht zijn op het plegen van strafbare feiten. Daarbij doet het als eenmaal de criminele opzet er is niet meer ter zake of die opzet nu gericht is op softdrugs of op harddrugs.

De **voorzitter**:

Dat hangt toch af van de jurisprudentie?

De heer **Van Capelle**:

Zo luidt de jurisprudentie. Als de politie met iemand zaken wil doen in de sfeer van bijvoorbeeld pseudo-koop en men ervan uitgaat dat iemand met cocaïne komt en dat ineens heroïne blijkt te zijn, betekent dat niet dat je hebt uitgelokt, door een pseudo-koper in te zetten met de gedachte dat het toch cocaïne zou zijn.

De **voorzitter**:

Dat leest u eruit. Nu nog even de vraag wat de heer Van der Veen u heeft verteld over het financiële circuit dat erachter zat.

De heer **Van Capelle**:

Ik heb bij het bevragen over wat de methode inhield een heel sterke preoccupatie gehad op de formele strafvorderlijke toetsmomenten. Met wijsheid achteraf zeg ik, dat daardoor de belangstelling voor het financiële circuit wat is weggedrukt.

De **voorzitter**:

Maar u zegt juist tegen Wierenga wel dat u zich heeft geïnformeerd over het financiële circuit dat er achter zat.

De heer **Van Capelle**:

Heel globaal!

De **voorzitter**:

Bij Wierenga zegt u: ik heb mij vergewist van het financiële circuit dat er achter zat.

De heer **Van Capelle**:

Ja!

De **voorzitter**:

Waarvan had u zich vergewist?

De heer **Van Capelle**:

Ik had mij ervan vergewist, dat de reden voor de informant om deel te nemen aan de operatie met de politie was gelegen in zijn eigenbelang, financieel eigenbelang. Er zou tegenover het handelen en wandelen van de informant een financiële beloning moeten staan.

De **voorzitter**:

U hebt eerder met ons gesproken, toen wij nog de werkgroep vooronderzoek waren. Toen hebt u gezegd, dat het onaanvaardbaar was dat iemand in feite de opbrengsten van kleine criminele praktijken mag houden. U zegt dat hij alleen zijn onkosten vergoed krijgt. Ik neem aan dat wij het toen ook over deze informant hadden. "Anders kan hij ook nog miljoenen op een Zwitserse bankrekening laten bijschrijven. Ik heb overigens de indruk dat dit laatste niet gebeurd is." In feite is daar blijkbaar niet echt over gesproken. Of wist u dat hij zijn winsten mocht behouden?

De heer **Van Capelle**:

Nee, ik heb dat zo niet besproken.

De **voorzitter**:

Had het niet in de reden gelegen, met de tip-toon-regeling en voorkoop in het achterhoofd, om bij zo'n megazaak in ieder geval te weten hoe het zat?

De heer **Van Capelle**:

Ik zei al dat ik, als je er achteraf naar kijkt, veel scherper op had moeten zijn. Je moet niet de hele controle over het financiële handelen en wandelen overlaten aan de politie.

De heer **Vos**:

Mijnheer Van Capelle, ik zou u nog een vraag willen stellen over de toetsing van het criterium dat de crimineel geacht wordt een generieke opzet te hebben. U zegt dat u eigenlijk vooral rekening hebt gehouden met de juridische situatie. Hoe heeft u dan vanuit het oogpunt van de stuurbaarheid ingecalculeerd wanneer het moment zou komen waarop wellicht harddrugs zouden worden gevraagd of medewerking daarvoor zou worden gevraagd? Hoe lang mocht het op het terrein van de softdrugs doorgaan, totdat je op het terrein van de harddrugs kwam?

De heer **Van Capelle**:

Door de constructie die er was kon je ervan uitgaan, dat de informant op een gegeven moment ook informatie zou krijgen over of gevraagd zou worden om mee te werken bij de invoer in Nederland van harddrugs. Daarvoor hoefde er niet sprake te zijn van een nader heronderzoek van de opzet van de criminele groepering om strafbare feiten te plegen. Je zou eigenlijk kunnen zeggen, dat het een grote mand is, waar ze de ene keer dit uit halen en de andere keer dat. Dat stond op zichzelf het gebruiken van de informant niet in de weg.

De heer **Vos**:

Had u voor uzelf ingecalculeerd, dat het bijvoorbeeld na een keer of drie gebeuren moest?

De heer **Van Capelle**:

Ik heb, moet ik eerlijk zeggen, anders dan dat het iets van lange adem zou zijn en dat het nog wel een jaar zou kunnen duren vanaf het moment dat ik erin betrokken raakte, niet precies over periodes gesproken. Ik kon wel op een gegeven moment, zo zou je kunnen zeggen, door de omstandigheid dat de informant met berichten kwam dat hij was benaderd over harddrugs meer concreet worden over het onderzoeksdoel en de looptijd daarvan.

De heer **De Graaf**:

Zou u toestemming hebben gegeven voor het doorlaten van een proefzending van harddrugs?

De heer **Van Capelle**:

Er is sprake van geweest dat de criminele organisatie een heel forse partij cocaïne Nederland in wilde brengen. Daar zitten voor een criminele organisatie grote financiële belangen aan vast. Dan doet zich wel de vraag voor of er sprake zou kunnen zijn van proefzendingen. De vraag die voorlag was of de informant meteen alle gesprekken zou moeten afbreken op het moment dat er sprake was van een proefzending of dat hij in gesprek kon blijven, waarbij ik gezegd heb, dat wij het van de situatie moesten laten afhangen of er een proefzending zou kunnen komen.

De heer **De Graaf**:

Maar dat was mijn vraag niet. Mijn vraag was of als er een proefzending zou komen waaraan de informant ook mee zou werken volgens de procedure die al bij softdrugs was

gevolgd, u had geaccepteerd dat de proefzending was doorgelaten, doorgeleverd, weggegaan, het milieu in.

De heer **Van Capelle**:

Nee!

De heer **De Graaf**:

Dus die had u altijd in beslag laten nemen?

De heer **Van Capelle**:

Ja!

De **voorzitter**:

De proefzending had u altijd in beslag laten nemen?

De heer **Van Capelle**:

Ja!

De **voorzitter**:

Maar nu is er op 7 september ook weer een bijeenkomst met in ieder geval de heer Augusteijn. Daar wordt gesproken over uw toestemming om vier kleinere partijen van honderd kilo door te laten gaan.

De heer **Van Capelle**:

Dat is opgenomen in het CID-journaal, met een wat cryptische omschrijving. Er staat: afhankelijk van de omstandigheden.

De **voorzitter**:

Als u dat zelf eerder al gezegd heeft, in het gesprek van 25 juni, als u de zaak overneemt van Van der Veen, in algemene zin en niet precies over de details en de uitvoering, dan kon de politie, de uitvoerders, er op dat moment toch van uitgaan dat u akkoord was gegaan met de proefzending?

De heer **Van Capelle**:

Nee, ik denk dat het anders ligt. De methode waar wij over spreken had betrekking op softdrugs. De bedoeling was om de organisatie bij wege van de invoering van een grote hoeveelheid harddrugs te ontmantelen. Nu hangt het er maar helemaal van af hoe je met een proefzending omgaat en waar die uiteindelijk terecht komt, of je dat traject kunt voortzetten. Ik zal een voorbeeld geven. Het hangt er een beetje van af hoe het loopt, maar je zou kunnen denken dat het een vooraankoop is. Je kunt de politie er dan tussen schuiven, die dan de partij in de markt vangt, zodat die niet het milieu in gaat.

De **voorzitter**:

Wilt u dan zeggen dat de mededeling dat toestemming is gegeven om vier kleine partijen van honderd kilo door te laten gaan onjuist is?

De heer **Van Capelle**:

Nee, die toestemming is zo niet gegeven. Er is toestemming gegeven om de informant in gesprek te laten blijven, ook waar het gaat om proefzendingen. Afhankelijk van de omstandigheden, dus afhankelijk van hoe een en ander in zijn werk gaat en vooral - dat staat er niet met zoveel woorden, maar het is wat daar is overwogen - om te voorkomen dat het in het milieu terecht kwam, was of je het helemaal kon afwerken.

De **voorzitter**:

In het CID-journaal staat: door laten gaan. Dan is het toch volstrekt duidelijk waarover het gaat? U zegt zelf dat de uitvoering aan de politie moet worden overgelaten en dat u er voor de grote lijnen bent.

De heer **Van Capelle**:

Neen, dit is iets anders dan in het voetspoor voortgaan in de zin dat je moet terugvallen op de grote lijnen. Dit is een grote-lijnbeslissing. Het kan aldus worden samengevat: de informant mag van mij met de criminele organisatie in gesprek blijven, maar ik wil tot op de laatste centimeter precies weten hoe het met de proefzendingen verloopt om te voorkomen dat die het milieu ingaan.

De **voorzitter**:

Er is een tweede deel van de bijeenkomst op 7 september 1993. Blijkbaar was daar de teamleider niet bij, maar wel anderen van het team. Er is ook gesproken over 5.000 kilo cocaïne die mogelijk gepakt moeten worden. Om die te kunnen pakken moest er, gezien de situatie van de informant, een proefzending komen. Daarvan zei u dat u dat kon doen.

De heer **Van Capelle**:

Nogmaals, het zal aan mij liggen dat ik dit niet helemaal aan u duidelijk kan maken, maar het hangt ervan af hoe je die proefzending behandelt. U moet goed begrijpen dat als het gaat om het laten doorgaan van softdrugs, er op een andere manier werd geopereerd dan gebruikelijk is bij harddrugs. Je spreekt dan over een stof met een onaanvaardbaar risico voor de volksgezondheid.

De heer **De Graaf**:

Maar de methode was precies dezelfde.

De heer **Van Capelle**:

De methode wel, maar de manier waarop je vervolgens controleert waar de drugs blijven, had ik liever anders gezien.

De **voorzitter**:

Het was toch niet mogelijk om, met de manier waarop de informant werkte, de eerste partij gelijk af te vangen? Daar kreeg je die andere toch niet mee?

De heer **Van Capelle**:

Wij hebben dat toen niet zo uitputtend besproken. Ik herhaal dat bij mij voorop stond dat moest worden voorkomen dat zo maar een partij harddrugs in het milieu terecht zou komen. Het hangt ook van de omvang van de proefzending af. Een proefzending van 5.000 kilo cocaïne is ongelooflijk veel, maar een proefzending van bijvoorbeeld 100 kilo kon op zichzelf voldoende zijn geweest, bij alle andere feiten waarover wij beschikten, om de organisatie te ontmantelen.

De **voorzitter**:

Als het bovenste niveau van die organisatie bereid was om zijn handen in die 100 kilo te zetten. Anders was u nog even ver.

De heer **Van Capelle**:

Dat is een feitelijke afweging die je op dat moment maakt. Hoe worden afspraken gemaakt? Welke zekerheden kun je inbouwen? Je kunt dit niet van tevoren met een schaarltje knippen.

De **voorzitter**:

Staat u nog bij - anders vragen wij het de heer Augusteijn - of toen toestemming gegeven is om door te laten?

De heer **Van Capelle**:

Als dat is doorlaten met de consequentie dat het niet kon worden onderschept en het milieu zou ingaan, dan is daarvoor geen toestemming gegeven.

De **voorzitter**:

Waar is wel toestemming voor gegeven?

De heer **Van Capelle**:

Dat de informant in gesprek kon blijven met de criminele organisatie.

De **voorzitter**:

Met het mogelijke gevolg dat er een traject...

De heer **Van Capelle**:

Dat er een proefzending zou komen en dat je daarvoor adequate maatregelen moest treffen.

De **voorzitter**:

Adequate maatregelen hoeven niet per se inbeslagname te betekenen. Die informant was er ook nog.

De heer **Van Capelle**:

Als het om harddrugs gaat, wat mij betreft wel.

De **voorzitter**:

Dat zegt u nu, maar dat staat zo niet in de journaals.

De heer **Van Capelle**:

Neen, maar u moet weten dat dit soort journaals korte en cryptische samenvattingen zijn van gesprekken.

De **voorzitter**:

Toch is dit de enige bron die wij hebben om vast te stellen wat er gebeurt. Dat is namelijk de schriftelijke vastlegging van afspraken tussen de officier en de politie op zeer belangrijke punten. Wij hebben niet veel anders om op af te gaan.

De heer **Van Capelle**:

Misschien komt dit als een verrassing, maar toen wij afspraken maakten over de contacten tussen de informant en criminele groeperingen, hadden wij nooit gedacht dat de journaals door derden gelezen zouden worden. Het was de vastlegging van werkafspraken.

De **voorzitter**:

Ik ga terug naar de richtlijnen voor infiltratie. U had het voor derden moeten vastleggen. De hoofdofficier had er zeker aan te pas moeten komen. Er zit namelijk een formulier bij de richtlijnen dat ingevuld moet worden, zeker als het over zoiets gaat. De procureur-generaal heeft in een vergelijkbaar geval in januari aan de heer Van der Veen toestemming gegeven. Dat heeft Wierenga ook beschreven. Zowel over de trajecten die u hebt doorgelaten bij de softdrugs, en dat zijn er drie, als over deze beslissing is door u nooit met de hoofdofficier gesproken. Waarom niet? Het was toch een zaak van enorme omvang. Men ging op 5.000 kilo af. Als je de stukken leest, zijn de ruzies duidelijk na 8 november. Er is verschil van inzicht over de methodiek. Maar waarom is er voor die tijd over die methodiek nooit met de hoofdofficier gesproken?

De heer **Van Capelle**:

Ik begin met mijn perceptie over de beslissing van de procureur-generaal. Nadat ik aan de toetsing van een groot aantal criteria had voldaan, heb ik bij de overdracht van de zaken aan Van der Veen gevraagd of hij voor deze methode dekking had van de procureur-generaal. Van der Veen antwoordde: ja, ik ben in het begin van het jaar met de toenmalige teamleider bij de PG geweest; ik heb het verhaal uitgelegd en ik heb daar het consent gekregen voor de te hanteren methode. Ik heb Van der Veen gevraagd of die afspraken nog golden. Het was hetzelfde team en hetzelfde onderzoek. Alleen de figuranten wisselden. Betekende het nu dat je, iedere keer wanneer zich een zending voordeed of als een opsporingsbeweging werd gemaakt, terug moest naar de PG om daarover verantwoording af te leggen en te vragen om toestemming? Toen heeft Van der Veen mij gezegd: neen, dat hoeft niet; zolang dat meer van hetzelfde is in hetzelfde traject hoeft dat niet.

De **voorzitter**:

U kreeg per 1 juli toch een andere gezagsrelatie? Per 1 juli wordt toch Vrakking de verantwoordelijke hoofdofficier omdat er een andere constructie voor het IRT wordt gekozen?

De heer **Van Capelle**:

Maar geen andere PG, degene die de eindverantwoordelijkheid droeg, zoals mij was gezegd.

De **voorzitter**:

In het rapport van Wierenga staat dat u bijna dagelijks met de hoofdofficier spreekt, behalve in de tijd tussen 8 en 15 november. Er moet toch een andere reden zijn dat er nooit met hem over gesproken is? Voorvoelde u al dat hij zou zeggen: Van Capelle, waar bent u nu mee bezig?

De heer **Van Capelle**:

Neen. Volgens de praktijk en de cultuur bij het Amsterdamse parket ging je naar de hoofdofficier als unit-hoofd wanneer je twijfelde over de juistheid van beslissingen of wanneer je politieke of strafrechtelijke consequenties voorzag die hem zouden regarderen. Bij zo'n groot parket werken 50 officieren van justitie. Ik was hoofd van een unit die op zichzelf al zo groot is als een perifeer parket. Je kunt bijna niet anders werken dan ik heb

geschetst. Anders ontstaat een situatie waarin de hoofdofficier van zo'n groot parket dag-in, dag-uit wordt overlopen door mensen die met allerlei informatie komen.

De **voorzitter**:

U zei dat u bijna dagelijks met hem sprak. Waar sprak u dan over?

De heer **Van Capelle**:

Wij hebben gesproken over de positie die ik als IRT-officier had en de logistieke kant van de zaak. Daar heb ik heel veel energie in moeten steken. Het ging om zaken als huisvesting, het dagelijkse fulltime teamleiderschap, enz. Mijn aandacht heeft zich in die periode op het IRT geconcentreerd. Daarnaast sprak ik over veel dingen die niets met het IRT te maken hadden. Ik bleef in de tussentijd hoofd van een unit waar grote strafzaken werden gedaan. Ik maakte deel uit van het dagelijks bestuur van het parket. Kortom, er was een veelheid van onderwerpen om met de hoofdofficier te bespreken.

De **voorzitter**:

Ik kan mij moeilijk voorstellen, mijnheer Van Capelle, dat het nooit bij u opgekomen is, zowel bij de beslissing om verder grote partijen softdrugs door te laten als bij deze beslissing om verder te gaan met de cocaïne, dat met de hoofdofficier te bespreken. U blijft zitten op de goedkeuring over een andere zaak, die de PG een keer mondeling aan de heer Van der Veen had gegeven. Afgezien van wat de cultuur is, stond in de richtlijnen infiltratie dat dit allemaal schriftelijk zou moeten.

De heer **Van Capelle**:

Als je achteraf kijkt, met de bril op van vandaag en de op zichzelf terechte aandacht voor opsporingsmethoden, had ik actiever moeten zijn. Ik zou dat nu in ieder geval wel zijn.

De heer **Koekkoek**:

Kende u de opvatting van de heer Vrakking over deze methode?

De heer **Van Capelle**:

Nee, die kende ik niet. Die heb ik wel leren kennen.

De heer **Koekkoek**:

Maar voor 8 november 1993 hebt u daar nooit in enig verband in het Amsterdamse parket over van gedachten gewisseld?

De heer **Van Capelle**:

Nee, niet met de heer Vrakking. Hooguit heb ik intercollegiaal overleg gehad, maar niet met hem.

De heer **Koekkoek**:

En waar leidde dat intercollegiale overleg toe?

De heer **Van Capelle**:

Tot het standpunt dat de methode met de gegevens die wij toen hadden acceptabel was, tegen de achtergrond van jurisprudentie en richtlijnen.

De heer **Koekkoek**:

Inclusief het eventueel doorlaten, onder omstandigheden, zoals u zei, van een proefzending harddrugs?

De heer **Van Capelle**:

Ja, zij het, dat ik nog een keer herhaal dat het doorlaten als zodanig niet inhield dat het zo maar in het milieu verder laten gaan.

De heer **Koekkoek**:

U hebt gezegd: afhankelijk van de omstandigheden. U sloot het dus niet uit.

De heer **Van Capelle**:

Ik sloot een proefzending niet uit, maar ik sloot voor mijzelf wel uit, dat wat met die proefzending binnenkwam het milieu in zou gaan.

De heer **Koekkoek**:

Maar wat voor zin heeft het om over vier proefzendingen te spreken als die proefzendingen de een na de ander in beslag worden genomen?

De heer **Van Capelle**:

Nogmaals, het hangt helemaal af van de omvang van zo'n proefzending. Het hangt er ook van af hoe lang je de zaak beheersbaar kunt houden, dus onder observatie kunt houden of dat je een pseudo-koper er tussen kunt zetten en een vooraankoop kunt doen. Kortom, er zijn nog wel wat praktische varianten mogelijk om dat te behandelen.

De **voorzitter**:

Er was toch met deze infiltrant niet de mogelijkheid om er ineens een pseudo-koper tussen te douwen? Zo werkte het systeem toch helemaal niet?

De heer **Van Capelle**:

Tenzij je de pseudo-koper erin zet in het traject dat aansluit op het traject van de informant.

De **voorzitter**:

Dat was toch niet voorzien, want juist om de veiligheid van de informant verder te waarborgen moest de politie...

De heer **Van Capelle**:

Dan zou het net wel kunnen. Op het moment dat hij het had doorgestoten zou het vervolgens kunnen worden opgevangen. Daar zit dan een schijf tussen van de criminele organisatie.

De heer **De Graaf**:

Hebt u dat nu besproken met Augusteijn en Langendoen? Toen in het CID-journaal met andere bewoordingen kwam te staan dat u akkoord ging met proefzendingen, was nog niet duidelijk wat er uiteindelijk met die zendingen zou gebeuren. Hebt u toen dit soort varianten, met iemand ertussen zetten, echt inhoudelijk besproken?

De heer **Van Capelle**:

Ik heb eraan gerefereerd. Het wordt nu op de snijtafel gelegd en nu kijken wij er, terecht, met grote aandacht naar. Ik heb in het gesprek daar voor zover mij bij staat wel gezegd, dat wij moesten kijken hoe wij dat praktisch moesten oplossen. Je kunt dan denken aan een pseudo-koper. Je kunt denken aan stuk maken.

De heer **De Graaf**:

Maar Langendoen, Augusteijn en anderen van het team wisten dus van u, dat u nooit akkoord zou gaan met doorlaten van harddrugs?

De heer **Van Capelle**:

Ja!

De heer **De Graaf**:

Ook niet als proefzending?

De heer **Van Capelle**:

Dat hadden ze van mij kunnen weten, ja.

De heer **Koekkoek**:

Toch nog even over de intercollegiale toetsing die u hebt uitgevoerd. Met welke collega's hebt u de mogelijkheid besproken van het eventueel doorlaten, onder omstandigheden of afhankelijk van de omstandigheden, van een proefzending harddrugs?

De heer **Van Capelle**:

Dan moet ik antwoord geven refererend aan met wie het gebruikelijk was om dit soort dingen te bespreken. Ik heb ter zake van opsporingsmethoden en de afwikkeling van zaken veel overleg gepleegd met mijn collega Valente en waar het om CID-kwesties ging ook wel met mijn collega Van der Kerk. Of dat in dit geval concreet met hen is geweest, zou ik bij wege van reconstructie moeten aannemen. Ik kan mij dat niet precies herinneren.

De heer **Koekkoek**:

Begrijp ik nu goed dat het afhankelijk van de omstandigheden door laten gaan van een proefzending harddrugs niet uitgesloten was?

De heer **Van Capelle**:

Dan komen wij weer op hetzelfde punt.

De heer **Koekkoek**:

Beantwoordt u mijn vraag!

De heer **Van Capelle**:

Niet als dat inhield het ongecontroleerd het milieu in laten gaan van de harddrugs zelf.

De heer **Koekkoek**:
Nee, maar u geeft nu meteen al de condities aan.

De heer **Van Capelle**:
Ja, maar die zijn wel heel belangrijk.

De **voorzitter**:
Maar dat kunnen wij ten eerste nergens terug vinden. Ten tweede: had u dat wel in de hand, als u zelf enige afstand neemt van de uitvoering door de politie van zoiets? Dat had u toch niet in de hand?

De heer **Van Capelle**:
Het samenwerkingsverband dat ik had met de politiemensen die hierbij betrokken waren, gaven mij, omdat ik volledig vertrouwen had in de vakbekwaamheid en de vakkundigheid van die politiemensen, het vertrouwen dat als ik het zo met hen besprak het ook zo zou worden uitgevoerd. Ik had geen enkele reden om daaraan te twijfelen.

De heer **Koekkoek**:
Dus het gecontroleerd in het milieu laten verdwijnen...

De heer **Van Capelle**:
Nee, dat is verdwenen!

De heer **Koekkoek**:
Dat is verdwenen. Dat sloot u uit.

De heer **Van Capelle**:
Dat wilde ik niet hebben!

De **voorzitter**:
Dan nog blijft de vraag wat dan de zin is van de proefzendingen. Nogmaals, er staat duidelijk in het journaal dat daarvoor goedkeuring is verleend. U zegt nu dat daar condities aan waren. Dat begrijp ik.

De heer **Van Capelle**:
Het staat ook in het journaal.

De **voorzitter**:
Maar u zegt niet - wij hebben het niet in het journaal kunnen vinden -...

De heer **Van Capelle**:
"Onder omstandigheden". Dat is een cryptische formulering van die condities.

De **voorzitter**:
Goed, dus het was wel mogelijk. Het effect was mogelijk geweest, zelfs als u dat niet gewild had. Maar op zichzelf wilt u natuurlijk ook niet dat softdrugs op de markt verdwijnen. Dat accepteert u ook onder omstandigheden.

De heer **Van Capelle**:
Ik vind dat toch een wezenlijk andere beslissing, omdat je praat over een andere stof.

De heer **Rouvoet**:
De namen van de heren Langendoen en Augusteijn vallen en ook een aantal namen van het OM. Op welk moment hebt u nu zelf, indien het al is gebeurd, dit gevoelige punt van de mogelijkheid van het doorlaten van proefzendingen harddrugs, onder omstandigheden, besproken met de heer Van Kastel? Die was er op 7 september niet bij, begreep ik. Heeft u het überhaupt met hem besproken?

De heer **Van Capelle**:
Nee!

De heer **Rouvoet**:
Helemaal niet?

De heer **Van Capelle**:
Nee!

De heer **Rouvoet**:

Hebt u de heer Augusteijn gevraagd of hij de afgesproken formulering aan Van Kastel wilde doorgeven? Of beschouwde u de heer Van Kastel als een van de figuranten die gewisseld waren?

De heer **Van Capelle:**

Ik denk dat het goed is om nog even te schetsen, dat het op het grondgebied van Nederland laten komen van een grote hoeveelheid harddrugs een traject is dat heel lang loopt. Op het moment dat de informant met het bericht kwam dat hij door de criminelen over cocaïne was benaderd, heb je het nog uitsluitend over het eerste aftasten van mogelijkheden. Het is niet zo, gelukkig maar, dat je maar met de vingers hoeft te knippen en dus met enkele weken een partij binnen hebt, zeker niet van zo'n omvang. Dat betekent dat ik op dat moment uitsluitend in de omstandigheid verkeerde, dat ik moest beslissen over de vraag of er verder gepraat kon worden door de informant. Daarvan heb ik gezegd: dat kan.

De **voorzitter:**

Bent u er zeker van dat er nooit harddrugs via die methodiek op de markt gekomen zijn?

De heer **Van Capelle:**

In mijn perceptie van de methodiek niet.

De **voorzitter:**

Bent u er zeker van?

De heer **Van Capelle:**

Ik ga er van uit van niet. Zeker zijn...

De **voorzitter:**

Dat hoort toch tot de stuurbaarheid van de methode, lijkt mij?

De heer **Van Capelle:**

Ik heb u al gezegd dat een element van de samenwerking met de politie - lees ook: de sturing van de politie - is dat er een volledig onderling vertrouwen moet zijn. Geen officier van justitie in Nederland en niemand kan achter elke rechercheur die voor jou opsporingshandelingen verricht een andere rechercheur zetten, om te kijken of hij zijn boekje niet te buiten gaat.

De **voorzitter:**

Ik vraag gewoon of u er nu zeker van bent dat het niet gebeurd is.

De heer **Van Capelle:**

Dan moet je dus alles weten!

De **voorzitter:**

Ik vraag u of u er zeker van bent dat het niet gebeurd is.

De heer **Van Capelle:**

Voor mijzelf: ja, dat is niet gebeurd. Daar ben ik voor mijzelf zeker van, voor wat ik weet, in mijn perceptie.

De **voorzitter:**

U sluit het dus niet uit, want u weet niet alles.

De heer **Van Capelle:**

Zo is het!

De **voorzitter:**

Kende u de precieze rol van de politie in het traject?

De heer **Van Capelle:**

Hoe bedoelt u dat?

De **voorzitter:**

Zoals ik het vraag.

De heer **Van Capelle:**

De precieze rol op hoofdlijnen.

De heer **De Graaf:**

Hebt u dat ook van de heer Van der Veen gehoord?

De heer **Van Capelle:**

Op hoofdlijnen.

De heer **De Graaf**:
Hebt u het daarna nog eens gevraagd aan Langendoen en de zijnen?

De heer **Van Capelle**:
Neen, ik deed zaken met Augusteijn.

De **voorzitter**:
Waarom alleen met Augusteijn?

De heer **Van Capelle**:
Omdat hij de CID-chef van het IRT was.

De **voorzitter**:
Waarom deed Lith dan altijd zaken met Augusteijn, Van der Veen en Langendoen erbij?

De heer **Van Capelle**:
Dat moet u aan de heer Lith vragen.

De **voorzitter**:
Dat zal ik doen, maar vanwaar dat verrassende verschil? Deed u alleen maar zaken met Augusteijn?

De heer **Van Capelle**:
Ik maakte met betrekking tot de pro-actieve kant van de onderzoeken de afspraken met Augusteijn. Ik heb in het natraject, in december, ook zaken gedaan met Langendoen.

De **voorzitter**:
U zei daarnet dat de cijfers die Wierenga noemt juist zijn. Hoe weet u dat zo zeker?

De heer **Van Capelle**:
Ik heb het gecontroleerd aan de hand van het overzicht waarbij ik betrokken ben geweest. Wij zijn bij de commissie-Wierenga geweest en daar hebben we een overzicht gepresenteerd van het aantal transporten. Dat overzicht was met bijlage gedocumenteerd. Je vond een datum, een plaats, een hoeveelheid en wat ermee gebeurd is. In de bijlage was te lezen wie welke beslissingen had genomen en hoe de zaak er in detail aan toe was gegaan. De dingen die in het overzicht - dat de periode betrof waarin ik verantwoordelijk was voor het IRT - stonden, kwamen overeen met wat ik mij kon herinneren. Gelet op mijn opvattingen over de betrokken politieambtenaren en mijn collega Van der Veen, betwijfelde ik absoluut niet dat het overzicht dat daar gepresenteerd werd de waarheid bevatte.

De **voorzitter**:
Op welke gegevens berust de mededeling dat bijvoorbeeld partijen in Riga en Isral in beslag zijn genomen?

De heer **Van Capelle**:
Dat berust op informatie die via CID-kanalen werd ontvangen.

De **voorzitter**:
Is daar verder enige zekerheid over te geven? Is er verder nog iets van gebleken? Is dat ooit gecontroleerd?

De heer **Van Capelle**:
Ik heb het toen gedaan met informatie die ik daarover van de politie heb gekregen. Ik had, nogmaals, geen enkele reden te twifelen aan de mededeling dat een partij in beslag was genomen.

De **voorzitter**:
Vroeg u nooit of men daar bijvoorbeeld in Riga zeker van was?

De heer **Van Capelle**:
De manier waarop wordt samengewerkt houdt in, zeker als er een vertrouwensbasis is, dat je niet van het ene op het andere moment om een rapportje of iets dergelijks vraagt. Zo werkt dat niet in de praktijk. Je doet het full scale voor alles op basis van de informatie.

De **voorzitter**:
Over bijvoorbeeld de zaak van Riga was niets anders voorhanden dan de CID-informatie.

De heer **Van Capelle**:

Ja.

De **voorzitter**:

Er is geen andere informatie ter zake voorhanden?

De heer **Van Capelle**:

Die heb ik niet gezien.

De **voorzitter**:

Hebt u ook gezien dat er vanuit Riga zendingen XTC-materiaal verstuurd zijn?

De heer **Van Capelle**:

Mij staat bij dat er op een gegeven moment sprake was van een transport van ik meen vloeistoffen in drums die daar vandaan hierheen kwamen.

De **voorzitter**:

En die hier het milieu in konden gaan.

De heer **Van Capelle**:

Omdat het volstrekt legale stoffen betrof.

De **voorzitter**:

Is er ooit bij u de gedachte opgekomen dat er misschien een ruilhandel plaatsvond?

De heer **Van Capelle**:

Neen.

De **voorzitter**:

Vindt u deze gedachte erg vreemd? Kunt u deze mogelijkheid ontzenuwen?

De heer **Van Capelle**:

Neen, bij mij is die gedachte niet opgekomen.

De **voorzitter**:

Ik kom terug bij de politieactiviteiten in het traject waarvan u precies kennis droeg. Wist u dat de politie zelf loodsen huurde?

De heer **Van Capelle**:

Ik wist dat de politie moest beschikken over voor haar toegankelijke loodsen. Ik heb, naar ik me herinner, toen niet gevraagd of die loodsen door de politie gehuurd of gefinancierd werden.

De **voorzitter**:

Hebt u zich niet afgevraagd waar de politie dat van moest betalen?

De heer **Van Capelle**:

Ik heb er niet naar gevraagd. Dus heb ik ook niet over huurprijzen gesproken. Als je terugkijkt kun je hoogstens zeggen dat de financiering daarvan uit reguliere middelen moest komen. Ik noem bijvoorbeeld het BOP-geld.

De **voorzitter**:

Is dat gebeurd?

De heer **Van Capelle**:

Ik heb daar toen niet naar gevraagd. Ik weet het dus niet.

De **voorzitter**:

Wie is verantwoordelijk voor het antwoord op de vraag hoe de politie zo'n traject invult? Is dat de burgemeester of bent u dat?

De heer **Van Capelle**:

De eindverantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de officier van justitie. Op welk moment praat je echter over de hoofdlijn en het nemen van de kernbeslissing en op welk moment spreek je over uitvoering? Toen lag de uitvoering van dat soort dingen bij de politie. Met de wetenschap van nu kun je zeggen dat de grenzen tussen hoofdlijnen en de uitvoering anders kunnen liggen.

De **voorzitter**:

Dat had je met de wetenschap van toen toch ook kunnen doen?

De heer **Van Capelle**:

Ik weet dat niet. Zo'n operatie met deze omvang werd ondernomen door mensen die nog nooit zoiets gedaan hadden. De officier van justitie had dat ook nog nooit gedaan. Wat had

je: de gebruikelijke manier van werken met de samenwerkingsverbanden waarbij je een nieuw terrein betrad dat niet steunde op een wetsbepaling. Je moest het doen met jurisprudentie en richtlijnen met betrekking tot infiltratie.

De **voorzitter**:

U beschikte toch over de richtlijnen infiltratie van de PG's waar in ieder geval naar de hoofdofficier werd verwezen. U had ook de regels voor het afrekenen van de verdiensten? U kunt toch niet zeggen dat er helemaal geen regels waren?

De heer **Van Capelle**:

Dat zeg ik niet. We zijn wel op een soort nieuw terrein terecht gekomen. Ook de omvang van de operatie was ongekend.

De heer **De Graaf**:

Dan lag het toch voor de hand dat u niet alleen afging op wat uw collega Van der Veen had verteld en dat u meer wilde weten over de rol van de informant anders dan dat hij in de papierwinkel zat? U wilde dan toch ook meer weten over de vraag wat de politie precies in het traject deed? Wilde u niet toetsen wat er bij de politie gebeurde en of er niet een uitlokkingscriterium werd geschonden? U zei al dat het om een nieuwe situatie met een grote omvang ging. Of is dit ook wijsheid achteraf met het hoge voorhoofd?

De heer **Van Capelle**:

Je kunt dat op deze manier zeggen. Je kunt ook zeggen dat je van een kleinschalige situatie met de gebruikelijke procedures in iets nieuws terecht komt. Het doet mij denken aan de volgende metafoor. In Nederland werden meer verkeerslichten geplaatst omdat het verkeer toenam. Er deden zich echter veel aanrijdingen voor, waarna men rotondes ging bouwen omdat die aanrijdingen zouden voorkomen en omdat minder mensen door rood licht zouden rijden. Degene die de verkeerslichten had geplaatst werd echter de vraag voorgelegd waarom er niet eerder rotondes waren aangelegd. Achteraf kun je zeggen met de wetenschap van nu dat het anders ingericht had moeten worden. Ik ben het hiermee eens, maar daar gaat het nu niet om. Het gaat er nu om hoe ik toen met de situatie omging, met de kennis van toen.

De **voorzitter**:

Er blijven nog twee punten onduidelijk. U had te maken met vele onzekerheden en u wist niet precies hoe het bij de politie werkte. Het had dan toch in de rede gelegen dat u de mening van een collega of de PG vroeg waarbij u op papier het een ander uitlegde? Ik kan mij niet voorstellen dat u hem elke dag ziet en nooit zegt: Vrakking, ik moet nu toch eens een uurtje met je spreken.

De heer **Van Capelle**:

Ik heb al gezegd, dat met wat je nu weet en de manier waarop je er nu naar kijkt ik actiever had moeten zijn. Dat geef ik onmiddellijk toe. Ik kan het niet bemantelen of anders zeggen dan ik het nu zeg. Ik ben het toen niet geweest. Daar kun je nu van zeggen dat het minder gewenst is geweest. Dat geef ik onmiddellijk toe.

De heer **Rabbae**:

Had dat er niet mee te maken dat u eigenlijk het eindstation was voor het doorgeven van verdere informatie, in het kader van een embargoconstructie? Toen wij als werkgroep met u spraken, wekte u de indruk dat u eigenlijk vond dat u het eindstation was en dat verder naar boven in het OM noch aan de hoofdofficier noch aan de PG informatie gegeven mocht worden.

De heer **Van Capelle**:

Ik begrijp wat u bedoelt, maar zo heb ik daar niet naar gekeken. Het zijn eerder de bestendige, gebruikelijke manieren van werken...

De **voorzitter**:

Of was u gewoon bevreesd dat de hoofdofficier, de heer Vrakking, eerder zou zeggen: dit doen wij zo niet?

De heer **Van Capelle**:

Nee, absoluut niet! Dat is nooit een overweging geweest. Het is niet bij mij opgekomen omdat ik, getoetst hebbend wat mij was voorgehouden, geen twijfel had over de vraag of je ermee door kon gaan of niet. De oorzaak lag niet in een denken van "zolang ik het maar niet zeg kan het rustig voortgaan". Ik vind overigens - dit sluit aan op de heel terechte vraag van de heer Rabbae - dat je nergens, niet bij het OM en ook niet bij de politie, een punt kunt creëren om te zeggen: wat ik doe onttrekt zich aan de controle van hetzij de rechter, hetzij de politiek. Dat vacuum mag er nooit zijn. Dat je nu, achteraf gesproken, zegt "je had wel eens wat meer signalen door kunnen geven" of "je had op sommige dingen scherper kunnen zijn", doet daar niet aan af. Dat is toen gelopen zoals het is gelopen.

De voorzitter:

Als je het nu terug kunt construeren, is dat natuurlijk gemakkelijker dan op het moment zelf. Het is zo'n vreemde situatie dat de teamleider en de hoofdofficier er niet van op de hoogte zijn en u eigenlijk over de belangrijkste dingen zaken doet met de CID-chef. Dan denk je vandaag de dag: hoe is het mogelijk? Maar goed, dat hebben wij nu gewisseld.

De heer Van Capelle:

Het heeft er deels mee te maken dat je in een rijdende trein stapt. Die trein mindert vaart. Je staat op het perron, denkt "is het de goede trein?" en stapt in.

De voorzitter:

Misschien moet je even aan de noodrem trekken en aan de conducteur vragen hoe het gaat.

De heer Van Capelle:

Mijnheer Van Traa, u zegt het. Daar zijn wij het over eens.

De voorzitter:

Ook een punt dat misschien opheldering verdient is, betreft twee ambtsberichten vlak voor het kamerdebat van 7 april 1994. Uit uw eerste ambtsbericht kan de suggestie gelezen worden dat er in feite niets op de markt is gekomen.

De heer Van Capelle:

"Zodra"!

De voorzitter:

Lees de kop in de Volkskrant: zodra! Daarna gaat er drie dagen later een tweede ambtsbericht overheen, dat het toch anders ligt. Vanwaar dat eerste ambtsbericht?

De heer Van Capelle:

Dat moet echt geduid worden als een semantisch verschil van opvatting over de uitleg van het woord "zodra".

De voorzitter:

Nee, maar wij trachten er ook achter te komen wanneer gezagsdragers binnen het OM ambtsberichten gaan schrijven. Het is een vrije vorm van communicatie, behalve dat het belangrijk is.

De heer Van Capelle:

Mij staat ervan bij, dat er ten behoeve van de parlementaire behandeling een verzoek kwam van het departement, ik dacht van de SG zelf, om op papier te zetten wat er is geveegd, in beslag is genomen en wat er in het milieu terecht is gekomen. Ik heb dat opgeschreven.

De voorzitter:

Zonder aantallen toch, de eerste keer?

De heer Van Capelle:

Eerst zonder aantallen! Toen is erop teruggekomen dat men er aantallen bij wilde hebben. Gevraagd werd of nu alles geveegd was. De formulering was zo ongeveer: zodra het mogelijk was werd de partij in beslag genomen. Bij "zodra" had ik alleen maar in gedachten: zodra het mogelijk was gelet op de positie van de informant en zijn groeimogelijkheden. Dat is misschien wat ongelukkig neergeschreven. Daar zit een semantisch verschil van mening...

De voorzitter:

- Dat een veel grotere politieke lading kreeg!
- De heer **Van Capelle**:
Ja! Ik was star verbaasd toen ik in de Volkskrant las dat ik andere dingen had gedaan dan mij in elk geval bij stond.
- De **voorzitter**:
En toen werd er gevraagd om een tweede ambtsbericht om dat weer te repareren.
- De heer **Van Capelle**:
Ja!
- De **voorzitter**:
Maar dat werd weer niet meer openbaar of semi-openbaar gemaakt, want dat was twee dagen voor het debat.
- De heer **Van Capelle**:
U bedoelt lekken? Semi-openbaar is voor mij lekken.
- De **voorzitter**:
Lekken, ja.
- De heer **Van Capelle**:
Dat is overigens..., maar goed!
- De **voorzitter**:
Heeft u met de toenmalige minister van Justitie over het hele IRT-traject gesproken?
- De heer **Van Capelle**:
Ja, wij zijn kort voor de parlementaire behandeling herinner ik mij, voorjaar 1994, allemaal op het departement verschenen: de PG, mijn hoofdofficier, ik zelf, Van der Veen. Wij hebben daar met de minister gesproken. Wat wij de commissie-Wierenga hadden verteld hebben wij hem ook verteld.
- De **voorzitter**:
Ook over de aantallen kilo's? Staat u bij dat u daar toen over gesproken heeft?
- De heer **Van Capelle**:
Dat weet ik niet. Het zou kunnen dat de minister het wist, maar of hij het echt geweten heeft weet ik niet. Wij hadden in elk geval wel het overzicht bij ons dat wij ook aan de commissie-Wierenga hebben laten zien.
- De **voorzitter**:
Dat wil zeggen de lijst die bij de heer Augusteijn is en waarop je kunt zien om hoeveel partijen het gaat.
- De heer **Van Capelle**:
Precies! Die hebben wij daar wel getoond. Die hadden wij bij ons.
- De **voorzitter**:
Daar kun je dus de conclusie uit trekken hoeveel kilo er is afgeleverd, hoeveel kilo er mogelijk in beslag is genomen en hoeveel er door is gegaan.
- De heer **Van Capelle**:
Ja, als je dat met pen en potlood bij elkaar optelt en aftrekt is dat zo.
- De heer **Koekkoek**:
Hebt u die lijst ook achtergelaten bij de minister?
- De heer **Van Capelle**:
Volgens mij is zij daar niet achtergebleven. Ik had haar overigens persoonlijk niet bij mij. Mij staat bij dat Augusteijn haar had. Het was een lijst die dubbel-nul CID-informatie bevatte. Die informatie mag zoals de CID-regeling voorschrijft eigenlijk alleen bij CID-bevoegden terechtkomen.
- De heer **Rabbae**:
Mijnheer Van Capelle, u zegt nu met enige terugwerkende kracht, dat u eigenlijk bij nader inzien best een aantal zaken anders had willen zien doen. Geldt dat ook voor de Delta-methode, de IRT-methode?
- De heer **Van Capelle**:
De methode als zodanig?

De heer **Rabbae**:

Ja!

De heer **Van Capelle**:

Ik denk dat je als je nog met succes zwaar criminele groeperingen, waarover wij ons in Nederland buitengewoon bezorgd moeten maken en die een celstructuur kennen, wilt aanpakken, er bijna toe gedwongen wordt om iets in de sfeer van ingang door middel van een informant te zoeken. Dat is nog even los van de vraag hoe je dat vervolgens vorm geeft. Gaat het over het grote idee, als dat de hoofdlijn is waarlangs je een zo zware vorm van criminaliteit, die zo bedreigend is voor ons allen, kunt aanpakken, dan zeg ik daar "ja" tegen. Kijk je terug wie je beter had kunnen informeren en hoe je bijvoorbeeld het financiële aspect beter had kunnen toetsen, dan zijn dat dingen die zouden zijn gekomen bij wat wij toen als toetsingsmoment hadden.

De **voorzitter**:

Maar is het ooit mogelijk, met een burgerinfiltrant die zelf uit het criminele milieu komt en die je niets laat houden, maar alles keurig laat afdragen?

De heer **Van Capelle**:

Ik acht het niet onmogelijk.

De **voorzitter**:

Maar is het mogelijk?

De heer **Van Capelle**:

Ik denk het wel.

De **voorzitter**:

Maar dan moet de Staat er maar miljoenen in gaan stoppen.

De heer **Van Capelle**:

Ja, ik denk het wel. Nu is dat een beetje een ingewikkelde discussie, want de vraag is wat het de Staat gaat kosten als je het niet doet. Dat is een beetje het onaantrekkelijke als je als non-profitorganisatie aan de gang gaat. Dat kost altijd geld. Vervolgens moet je zeggen: wat scheelt het ons als wij het niet doen? Dan kom je in een ingewikkelde rekendiscussie.

De heer **Koekkoeck**:

Ik heb nog een vraagje over het gesprek met de heer Van der Veen op 25 juni 1993. Heeft hij u toen verteld of hebt u ernaar gevraagd hoeveel transporten toen al hadden plaatsgevonden?

De heer **Van Capelle**:

Mij staat bij dat er toen een getal in de orde van grootte van negen of tien is genoemd. Ik weet het niet helemaal zeker.

De heer **Koekkoeck**:

Dus u was ermee bekend dat al negen tien transporten hadden plaatsgevonden?

De heer **Van Capelle**:

Het was mij bekend dat het een lopend traject was, waarin al een aantal transporten hadden plaatsgevonden. Mij staat dat getal ongeveer bij.

De heer **Koekkoeck**:

In uw periode hebben er drie plaatsgevonden?

De heer **Van Capelle**:

Ja, en in het natraject voor zover ik mij nu kan herinneren twee.

De **voorzitter**:

Blijft u bij de Wierenga-schatting van het totaal?

De heer **Van Capelle**:

Ja! Naast informatie die ik toen zelf heb aangeleverd en waarbij ik van mijn hart geen moordkuil heb gemaakt noch dingen heb achtergehouden, heb ik over die periode nu geen andere informatie ter beschikking op basis waarvan je moet zeggen dat het meer is geweest of minder is geweest.

De **voorzitter**:

Behalve de onzekerheid die blijft bestaan over de partij die in het buitenland in beslag genomen moet zijn. Wij zijn zeker van 4.000 kilo in Friesland en 1.500 kilo in België.

De heer **Van Capelle:**

De telling van Wierenga is dat er 16.000 kilo is geveegd. In totaal is er 25.000 kilo doorgegaan. Dat zijn de getallen die ik ook ken.

De heer **Rabbae:**

Uit een ander gesprek met u heb ik de indruk gekregen dat u geen informatie doorgaf aan de heer Van Kastel omdat u bang was voor uitlekken. Is deze indruk juist?

De heer **Van Capelle:**

Ik had onvoldoende reden om de heer Van Kastel van "leken" te verdenken. Staat u mij toe dat ik nog twee opmerkingen maak.

De **voorzitter:**

Mogen wij weten waarover?

De heer **Van Capelle:**

Over de wijze waarop de politie heeft geopereerd en over wat uw commissie in beschouwing moet nemen bij haar aanbevelingen. Volgens mij is in de afgelopen jaren en in het IRT-traject door mensen van de politie, het OM en de zittende magistratuur naar eer en geweten, met volle inzet en naar beste kunnen gewerkt. Er zijn geen activiteiten ontwikkeld ter meerdere eer en glorie van de mensen zelf. Dit moet overeind blijven in de gehele discussie die soms op onderdelen en soms op grote lijnen wordt gevoerd. Het OM, de politie, de zittende magistratuur en de samenleving zijn erg benieuwd naar de aanbevelingen van uw commissie. Het is goed wanneer niet alleen gekeken wordt naar wat er achter ons ligt. Bij de aanbevelingen dient ook in beschouwing te worden genomen wat ons de komende jaren vanuit het criminaliteitsperspectief nog te wachten staat. Als men had kunnen voorzien dat in 1953 ons land zou worden getroffen door een watersnoodramp waarbij 1800 mensen zouden omkomen, had men niet tot na 1953 met de Deltawerken gewacht. Zo is het hier ook. Ik vind dat het overheidsapparaat, politie en OM daaronder begrepen, ook in de toekomst adequaat moet kunnen optreden, ook als de golven hoger gaan dan nu reeds het geval is.

De **voorzitter:**

Om die toekomst goed in te vullen, moeten wij een zo goed mogelijk beeld hebben van wat er goed en wat er mis is gegaan, ook in het nabije verleden.

De heer **Van Capelle:**

Daar mag geen enkel misverstand over bestaan.

De **voorzitter:**

Ik dank u zeer en wens u een goede reis terug naar Groningen. Sluiting 15.59 uur

**Openbaar verhoor enquêtecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 39**

2 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquêtecommissie opsporingsmethoden op maandag 2 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer R. Karstens

Zie ook: Eerste verhoor de heer R. Karstens (red.)

Aanvang 16.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquêtecommissie. Aan de orde is het verhoor van de heer R. Karstens, geboren 28 november 1956. Mijnheer Karstens, wilt u opstaan voor de eed? De door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Karstens:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Karstens, u bent hoofd van de ANCPi.

De heer Karstens:

Afdeling nationale coördinatie politieke infiltratie.

De voorzitter:

Wat doet u precies voor de infiltratie in Nederland?

De heer Karstens:

Per 1 mei 1987 werd bij de toenmalige centrale recherche-informatiedienst het bureau Nationale coördinator pseudo-koop opgericht. Met de invoering van de richtlijn uit 1991 - de richtlijn infiltratie - werd onze naam gewijzigd in Afdeling nationale coördinatie politieke infiltratie. Tot de kernactiviteiten van mijn afdeling behoren onder andere werving, selectie, educatie, facilitaire ondersteuning - ik bedoel hiermee bijvoorbeeld het ter beschikking stellen van exclusieve voertuigen, vaartuigen of andere middelen - en ontwikkeling.

De voorzitter:

Houdt u zich ook bezig met executieve taken? Eerst was dat niet de bedoeling.

De heer Karstens:

In de oorspronkelijke richtlijn uit de jaren tachtig werd nog uitgegaan van het feit dat wij geen regie en uitvoering op ons zouden nemen. Uit de eindrapportage van de werkgroep infiltratie blijkt echter dat wij in 1994, ook onder grote druk van de centrale overheid, wel degelijk executieve activiteiten hebben ontwikkeld.

De voorzitter:

Waar moet ik dan zo ongeveer aan denken?

De heer Karstens:

Wij hebben bijvoorbeeld ondersteuning geleverd aan kernteams, in de zin van opzet en uitvoering van infiltratie-activiteiten.

De voorzitter:

Op dit moment zijn er slechts 25 volledige infiltratiebanen in Nederland. Is dat juist?

De heer Karstens:

Ja, ik heb al eerder aangegeven dat het mij enigszins teleurstelt dat sinds de reorganisatie van de Nederlandse politie het aantal plaatsen is teruggelopen tot 25. In 1992 sprak ik nog over 75 plaatsen.

De voorzitter:

Hoe komt dat?

De heer Karstens:

Er is een aantal teams opgeheven. Zoals u bekend is, betreft dit de teams van Amsterdam en de teams van nu de regio Hollands-Midden en het toenmalige district Leiderdorp. Een team van de rijkspolitie Amsterdam is door de reorganisatie opgeheven.

De voorzitter:

Wat is naar uw indruk de reden van de opheffing van die teams?

De heer Karstens:

Laat ik voorop stellen dat ik de rapportages van de rijksrecherche over de teams van Amsterdam en van Leiderdorp niet heb ingezien. Bij andere gelegenheden heb ik wel eens gezegd dat het leidinggeven aan infiltratie-, arrestatie- en observatieteams een vrij directe stijl vereist. Als je de problemen op de keper beschouwt, is er toch sprake van onvoldoende of falend management.

De voorzitter:

Was het meer een kwestie van falend management dan van verstoorde verhoudingen binnen die teams? Het management is daar dus eerder debet aan dan de mensen zelf?

De heer Karstens:

Ik heb geen kennis kunnen nemen van de inhoud van de rapportages.

De voorzitter:

Maar u weet er wel wat van.

De heer Karstens:

Ik weet er wel wat van. Ik heb ook gesprekken gevoerd. Ik denk dat het met name van belang is dat er duidelijkheid bestaat over de normen en de waarden die binnen politieke infiltratieteams moeten gelden. Ik heb wel eens gezegd dat ik mensen zoek die hun piketpalen heel duidelijk hebben neergezet. Als men meent zich het overtreden van die normen en waarden te kunnen of te moeten veroorloven, dan rest mij slechts n ding en dat is ontheffing uit de functie.

De voorzitter:

Normen en waarden overtreden dat is nogal wat. In het gesprek met de heer De Wit hebben wij aangegeven dat het mogelijk is dat sommige dingen niet precies opgeschreven werden, dat declaraties niet klopten enzovoorts. Was er meer dan dat?

De heer Karstens:

Dat zijn wel belangrijke dingen. Ik durf ook te beweren dat er teams zijn waar dit niet aan de orde was. Ik ben zelf teamleider van een infiltratieteam geweest. Ik durf te zeggen dat dit bij ons niet het geval was.

De voorzitter:

Hoe werkt een infiltratieteam?

De heer Karstens:

Die vraag is lastig in het algemeen te beantwoorden. Een infiltratieteam werkt het liefst in de anonimiteit. Dat koesteren wij ook, gelet op de voorgeschiedenis van mijn gesprek hier. Wij waren niet bijster gelukkig met de consternatie die is ontstaan over mijn weigering, hier te verschijnen.

De voorzitter:

Daar was ik niet meer over begonnen.

De heer Karstens:

Het enige dat ik met nadruk wil zeggen is dat wij niets te verbergen hebben maar wel een hoop te beschermen.

De voorzitter:

Precies! Ik wilde gewoon weten hoe een infiltratieteam werkt. Wat doet een teamleider, wat doen begeleiders en infiltranten?

De heer **Karstens:**

Een van de meest kenmerkende dingen is dat wij het model Royal Canadian mounted police hebben overgenomen. Dit gaat uit van een zeer strakke begeleiding. Een infiltrant opereert per definitie niet alleen, maar wordt altijd vergezeld van een of twee begeleiders. Die begeleiders zien toe op zijn activiteiten en zij zien ook toe op het opmaken van het proces-verbaal. Zij houden ook in de gaten dat hij niet over de schreef gaat.

De **voorzitter:**

Waar liggen de gevaren om over de schreef te gaan?

De heer **Karstens:**

Ook daarover bestaat een aantal misverstanden. Mijn voormalige collega Blaauw uit Rotterdam noemde dit altijd de vier d's: drank, dubbeltjes, duiten en de laatste d is mij even ontschoten.

De heer **Koekkoek:**

Dames!

De **voorzitter:**

Dalven!

De heer **Karstens:**

Er is een wijd verbreid misverstand dat wij ons alleen maar zouden ophouden met prachtige dames, veel geld zouden hebben en de meest exclusieve voertuigen zouden besturen. Ik wil met nadruk zeggen dat dit beeld onjuist is.

De **voorzitter:**

Wat betekent strakke begeleiding in de praktijk?

De heer **Karstens:**

Ik heb wel eens gezegd dat een infiltratie-operatie de meest strak geregisseerde recherche-operatie is.

De **voorzitter:**

Komt een infiltrant, elke keer nadat hij in het milieu is geweest weer bij zijn begeleiders terug?

De heer **Karstens:**

Dat is correct.

De **voorzitter:**

Elke dag?

De heer **Karstens:**

Elke dag.

De **voorzitter:**

Wordt er ook elke dag proces-verbaal van opgemaakt?

De heer **Karstens:**

Uiteraard zijn wij niet elke dag bezig met activiteiten in het kader van een infiltratie-operatie. Wij kunnen bijvoorbeeld ook bezig zijn met de coveropbouw. Als wij in het kader van een infiltratie-operatie samen met het tactische team van de recherche activiteiten ontplooiën, zal de infiltrant iedere keer terugkomen en zal iedere keer proces-verbaal worden opgemaakt.

De **voorzitter:**

Maken de begeleiders proces-verbaal op?

De heer **Karstens:**

De infiltrant maakt ook een proces-verbaal van zijn wetenswaardigheden of zijn bevindingen. Dat doet hij in aanwezigheid van zijn begeleiders. De begeleiders maken ook een verbaal op.

De **voorzitter:**

Allebei?

De heer **Karstens:**

Allebei.

De **voorzitter:**

Wat heeft de teamchef ermee te maken?

De heer **Karstens:**

Die is uiteraard verantwoordelijk voor het management, de algehele leiding over het infiltratieteam. Wij noemen dat ook de teamleider bijzondere opdrachten, een oude term van de rijkspolitie. De teamleider ziet toe op activiteiten en de uitvoering daarvan door zijn begeleiders en zijn infiltranten.

De **voorzitter:**

Hoe groot is een team?

De heer **Karstens:**

De ideale teamgrootte is tien mensen.

De **voorzitter:**

Hoe zijn die onderverdeeld?

De heer **Karstens:**

Globaal genomen, zijn er drie infiltranten, zes begeleiders en n teamleider.

De **voorzitter:**

Er zijn altijd twee begeleiders op n infiltrant?

De heer **Karstens:**

Ja.

De **voorzitter:**

Nu hebben wij in feite maar 2,5 team.

De heer **Karstens:**

Zonder te veel details te willen prijsgeven, denk ik dat wij ongeveer vier teams hebben. Alleen is niet ieder team formatief op sterkte.

De **voorzitter:**

Vier teams?

De heer **Karstens:**

Ik zeg niets nieuws als ik stel dat er nog drie oude teams van de rijkspolitie over zijn, namelijk in het noorden, het oosten en het zuiden. Sinds kort ben ik begonnen met de oprichting van een nationale unit.

De **voorzitter:**

Krijgt u een nationaal team?

De heer **Karstens:**

Reeds in het rapport van de werkgroep infiltratie is duidelijk gemaakt dat er dringend behoefte is aan extra capaciteit ten behoeve van internationale assistentieverzoeken. Daarover is overleg gevoerd met het ministerie van Justitie. Ik ben begin dit jaar daadwerkelijk aangevangen met de oprichting van deze unit.

De **voorzitter:**

Gaat dat vooral om begeleiding van buitenlandse infiltranten in Nederland?

De heer **Karstens:**

Ja.

De **voorzitter:**

In het rapport-De Wit wordt in feite verschil gemaakt tussen een politie-infiltrant die een valse identiteit aanneemt en anderen. Waarom is dat verschil zo belangrijk?

De heer **Karstens:**

Als je de definitie van infiltratie neemt zoals die recent is opgenomen in de eindrapportage van de werkgroep infiltratie, dan is infiltratie nog steeds het al dan niet met behulp van een valse identiteit binnendringen in het milieu door buitenstaanders. Ik heb weleens gezegd dat de woorden "al dan niet" kunnen worden vervangen. Want als wij binnendringen in criminele organisaties dan zal dat per definitie met behulp van een valse identiteit gebeuren. Ik acht het niet toelaatbaar en niet gewenst dat mensen onder eigen identiteit binnendringen, in ieder geval als het politiemensen betreft.

De **voorzitter:**

Dus alle politie-infiltranten gebruiken een valse identiteit?

De heer **Karstens:**

Alle politieke infiltranten die door mij gecoördineerd worden, hebben een valse identiteit.

De **voorzitter:**

Geeft u die identiteit?

De heer **Karstens:**

Een van de dingen die ik versta onder facilitaire dienstverlening is het verstrekken van een valse identiteit.

De **voorzitter:**

Heeft dat een wettelijke basis?

De heer **Karstens:**

Dat heeft geen wettelijke basis. De regeling is gebaseerd op een akkoord tussen de ministers van Justitie, van Binnenlandse Zaken, van Verkeer en Waterstaat en sinds kort de minister van Financiën.

De **voorzitter:**

Die regeling voorziet erin dat u die identiteit uitgeeft?

De heer **Karstens:**

De regeling kent een uitvoeringsprocedure die overigens geheim is. Daarin staat dat ik c.q. mijn afdeling is aangewezen als degene die de identiteit verstrekt.

De **voorzitter:**

Bent u de enige die valse identiteiten voor politiecovers uitgeeft en eventueel ook voor infiltranten?

De heer **Karstens:**

Ik ben de enige die cover-identiteiten uitgeeft voor politieke infiltranten. Ik heb mij tot op heden beroepen op het standpunt dat niemand anders recht heeft op identiteitsbewijzen.

De **voorzitter:**

Nu weten wij dat verschillende CID's soms ook werken met de mogelijkheid van een valse identiteit.

De heer **Karstens:**

Dat gegeven is mij bekend. Ik heb diverse verzoeken gehad van RCID of CID. Ik heb die tot op heden altijd geweigerd.

De **voorzitter:**

Wat vindt u ervan als dit elders in het land toch gebeurt? Het gebeurt namelijk toch.

De heer **Karstens:**

Ik betreur dat. Het zou niet moeten gebeuren, want de kans is groot dat als de kring van mensen die gebruik maken van valse identiteitsbewijzen te groot wordt, de hele zaak op straat komt te liggen. Ik zou in principe zeggen dat dit niet toelaatbaar is.

De heer **Koekkoek:**

Wat doet u als u ervan hoort dat bijvoorbeeld een burgemeester als korpsbeheerder meewerkt aan het geven van een valse identiteit aan iemand van de CID in enige gemeente?

De heer **Karstens:**

Ik meld dat bij mijn directe chef en bij het ministerie van Justitie.

De heer **Koekkoek:**

Wat gebeurt daar dan vervolgens mee? Wat is uw ervaring?

De heer **Karstens:**

Je moet dat uiteraard kunnen bewijzen. Ik wil op dit moment niet in details treden over dingen die ik heb geconstateerd.

De heer **Koekkoek:**

U weet toch gewoon dat het gebeurt en dan doet u toch wat?

De heer **Karstens:**

Ja. Ik meld dat. Ik heb in een brief aan het ministerie van Justitie geschreven dat ik op zichzelf de behoefte onderken die sommige CID's zouden hebben, maar dat dan eerst de regeling moet worden aangepast. Ik heb voorgesteld, die discussie zeer binnenkort te starten.

De heer **Koekkoek:**

Is het voorgekomen dat door uw interventie een einde gemaakt is aan een bepaalde praktijk?

De heer **Karstens:**

Op dit moment nog niet.

De heer **Koekkoek:**

Betekent dit dat sommige dingen gewoon doorlopen? Zijn er valse identiteiten verstrekt die feitelijk desgewenst gebruikt worden?

De heer **Karstens:**

Ik denk dat er nog steeds vanuit het verleden identiteitsbewijzen in omloop zijn. Het gaat om verschreven identiteitspapieren.

De heer **Koekkoek:**

U zegt "verschreven" identiteitspapieren. Wat moet ik mij daarbij voorstellen?

De heer **Karstens:**

Als een ambtenaar een foutje maakte, dan werd een rijbewijs vaak niet uitgegeven. Je kon het wel ergens anders voor gebruiken. Door de invoering van de nieuwe wetgeving is het verschrikkelijk moeilijk geworden om buiten het officiële circuit om nog rijbewijzen te ritselen.

De heer **Koekkoek:**

Dus dan verdween het rijbewijs niet in de versnipperaar, maar het werd voor een ander doel gebruikt.

De heer **Karstens:**

Dat is correct.

De heer **Rabbae:**

Hoeveel gevallen van illegale valse identiteit zijn u bekend?

De heer **Karstens:**

Ik weet het zeker van twee gevallen.

De heer **De Graaf:**

Hoe erg is dat nou, mijnheer Karstens? U gebruikte de term ontoelaatbaar. Dat er valse identiteitsbewijzen worden uitgegeven voor politiewerk zal niemand echt verbazen. Hoe erg is het nou dat niet alleen u dat doet, maar ook eventueel een burgemeester voor de eigen CID?

De heer **Karstens:**

Ik heb gezegd dat als men dit middel in stand wil houden, men een aantal zaken heel centraal moet organiseren. Een van de dingen die per definitie centraal georganiseerd zullen moeten worden, is het verstrekken van valse identiteitsbewijzen omdat, zoals ik heb aangegeven, het risico aanzienlijk is dat wij de dupe worden van een foutief gebruik van die bewijzen. Als CID-functionarissen op een onjuiste manier omspringen met deze papieren, zou dat ten koste kunnen gaan van het middel politieke infiltratie.

De heer **De Graaf:**

Ik begrijp het nog steeds niet helemaal. Dat zal wel aan mij liggen. Als een CID'er zodanig met zijn valse identiteitsbewijs zou omgaan dat dit op een gegeven moment bekend werd - hij heet niet Jansen, maar Pieterse, in ieder geval is hij niet Jansen - dan doet dat toch niets af aan het juiste, verborgen gebruik door mensen die u begeleidt?

De heer **Karstens:**

Ik heb in een eerder besloten gesprek aangegeven dat de regeling een aantal zwakke plekken heeft. Ik zou niet graag zien dat die zwakke plekken bekend werden.

De **voorzitter:**

Waar zitten die zwakke plekken?

De heer **Karstens:**

Op die vraag wil ik juist geen antwoord geven.

De **voorzitter:**

Nee, maar zaten die zwakke plekken in de landen of in de organisatie?

De heer **Karstens:**

In de wijze waarop de identiteitsbewijzen verstrekt worden, zit een bepaalde wetmatigheid. Ik wil niet in detail ingaan op de wijze waarop die verstrekking is opgebouwd. Als dat bekend zou worden...

De **voorzitter:**

U bedoelt, hoe u het doet. Maar dat hoeven wij niet precies te weten. Het gaat ons om de vraag wat er op tegen is, dat bijvoorbeeld runners van de Criminele Inlichtingendienst een auto kunnen hebben op een andere naam etcetera.

De heer **Karstens:**

Daar is op zichzelf niets op tegen. Het moet wel eerst officieel geregeld zijn. De mensen zullen moeten worden opgeleid zodat zij op een goede manier met die identiteitsbewijzen omgaan.

De **voorzitter:**

U vindt dat zij er soms slordig mee omgaan.

De heer **Karstens:**

Dat zijn uw woorden, maar ik denk dat zij juist zijn.

De **voorzitter:**

Dan zijn het dus ook de uwe.

De heer **Karstens:**

Ik denk dat het beter kan.

De **voorzitter:**

U denkt dat het beter kan. Slordig ermee omgaan, betekent dat mijnheer Jansen in de Kalverstraat, om maar eens een straat te noemen, zowel als mijnheer Jansen als mijnheer Pieterse gezien kan worden. En dat vindt u onverstandig?

De heer **Karstens:**

Het hebben van een cover-identiteit is meer dan het hebben van een paspoort of een rijbewijs. Er zit een hele legende omheen en die moet zorgvuldig worden opgebouwd.

De **voorzitter:**

Vindt u dat regionale korpsen zich van frontstores moeten kunnen bedienen?

De heer **Karstens:**

Als je professioneel een frontstore zou willen gebruiken, dan kan dat niet anders dan zonder identiteitspapieren of met behulp van valse identiteitspapieren.

De **voorzitter:**

En u wilt dat dus in n hand hebben?

De heer **Karstens:**

Dat wil ik graag in n hand houden.

De **voorzitter:**

Hoeveel CID's werken volgens u met dat soort papieren?

De heer **Karstens:**

Daarop zou ik geen antwoord kunnen geven.

De **voorzitter:**

Weet u het niet?

De heer **Karstens:**

Ik weet het niet zeker en dan is het beter, geen antwoord te geven.

De **voorzitter:**

Is het een meerderheid of een minderheid?

De heer **Karstens:**

Ik denk dat het een minderheid is.

De **voorzitter:**

Is het een kleine minderheid?

De heer **Karstens:**
Ik houd het op de minderheid.

De **voorzitter:**
U houdt het op een minderheid, dus een stuk of zes, zeven. Nu is het infiltratiemiddel gewijzigd. Gebruikt u nog pseudo-koop?

De heer **Karstens:**
Wij hebben in het RAC-rapport de ontwikkeling beschreven en gezegd dat pseudo-koop een enigszins achterhaald middel is. Op zichzelf is dit een leuk verhaal. Toen ik 1992 bij de CRI in dienst trad, had ik een gesprek met de toenmalige directeur Jan Wilzing. Hij zei mij: jij bent nu wel in dienst gekomen, maar wat moet ik eigenlijk met die afdeling? Pseudo-koop is toch achterhaald?

De **voorzitter:**
Waarom was dat achterhaald?

De heer **Karstens:**
Omdat hij ook van mening was dat je daarmee niet meer binnendrong in de top van criminele organisaties. Ik heb toen tegen Jan gezegd: Jan, daar heb je gelijk in. Ik denk ook dat het helemaal anders moet. Ik hoop dat jij mij de kans geeft, het anders te doen. Ik heb die kans gekregen en een ontwikkeling in gang gezet die wij in het rapport van de RAC-werkgroep hebben aangeduid als projectmatige infiltratie.

De **voorzitter:**
Betekent dit ook dat u niet meer werkt met een systeem dat hier bijvoorbeeld door de heer Naey beschreven is, waarbij je bij pseudo-koop een hele trits politie-infiltranten gebruikt in een kort traject?

De heer **Karstens:**
Ik ben niet in de gelukkige omstandigheid geweest, alle verhoren te volgen. De methodes die wij destijds gebruikten...

De **voorzitter:**
Dus een informant en dan een nieuwe informant en een infiltrant en nog een en nog een en dan ben je aan het einde.

De heer **Karstens:**
Wij noemen dat de meervoudige introductiemethode.

De **voorzitter:**
Ja.

De heer **Karstens:**
Een van de nadelen daarvan was dat er altijd door de organisatie teruggerekend kon worden wie uiteindelijk met de infiltrant was gekomen. Dat is een van de redenen waarom wij hebben gezegd dat het risico te groot wordt, ook voor onze originele informant.

De **voorzitter:**
Maar als je dat niet meer doet en je doet die zogenaamde projectmatige infiltratie dan betekent dat toch niet dat je alleen met n infiltrant werkt? Je kunt toch nog steeds met meer mensen werken?

De heer **Karstens:**
Dat is correct.

De **voorzitter:**
Is n vrouw of man de hoofdfiguur die men vanaf het begin tracht er tegenaan te plakken?

De heer **Karstens:**
Zonder op operationele details in te willen gaan...

De **voorzitter:**
Daar heb ik niet naar gevraagd.

De heer **Karstens:**

Dat klopt. Ik kan moeilijk in algemene bewoordingen schetsen hoe wij in aanraking komen met de topcriminelen. Er zijn meer wegen die naar Rome leiden. Wij kunnen met verschillende infiltranten in een bepaalde operatie insteken.

De **voorzitter**:

Wat is dan het verschil met het oude systeem? In het nieuwe systeem kan toch ook teruggerekend worden omdat uiteindelijk de infiltrant bij het proces-verbaal bekend wordt? Dat is toch de bedoeling? In het proces-verbaal moet worden vastgelegd wat precies gebeurd is. De infiltrant wordt in de rechtszaal afgeschermd via de rechter-commissaris.

De heer **Karstens**:

De criminele organisaties die wij uiteindelijk ontmantelen, zullen altijd op de hoogte gesteld worden van het feit dat wij met politieke infiltranten hebben geopereerd, al was het alleen maar omdat zij de processen-verbaal onder ogen krijgen.

De **voorzitter**:

Precies. Dat wil dus zeggen dat u geen vermenging wilt van criminele informanten en politie-infiltranten.

De heer **Karstens**:

Ik heb in mijn bewoordingen weleens gezegd dat ik er een hekel aan heb, de gezichten van mijn infiltranten in te leveren bij criminele informanten.

De **voorzitter**:

U doorloopt de trajecten dus louter en alleen met politiemensen?

De heer **Karstens**:

Ja. Laat ik nog eens duidelijk zijn. Ik ben verantwoordelijk voor politieke infiltratie en niet voor wat criminele infiltratie wordt genoemd en wat inmiddels een modewoord is geworden.

De **voorzitter**:

Er kan zich toch altijd een situatie voordoen waarbij u in een bepaalde zaak geroepen wordt om infiltratie-ondersteuning te geven. Dat gebeurt toch op basis van informatie van een infiltrant uit de burgerwereld?

De heer **Karstens**:

Ja, maar dan nog zullen wij geen gebruik maken van die betreffende infiltrant. Die zou zich hooguit kunnen verbazen omdat er iemand anders op het toneel verschijnt.

De **voorzitter**:

In de criminele wereld wordt ook wel gezegd: het maakt allemaal niets uit, want die politie-infiltrant zie je van 100 km aankomen. Hij is nu eenmaal toch wat netter en gaat bij wijze van spreken om zes uur naar huis.

De heer **Karstens**:

Wij hebben kunnen bewijzen dat zij ons niet in de gaten hadden.

De **voorzitter**:

Hoelang kunt u dat doen met een en dezelfde persoon?

De heer **Karstens**:

Wij hebben weleens voorgesteld, ik heb dat tijdens het besloten gesprek verteld, dat wij operaties kennen die soms twee, drie jaar duren. Dat heeft te maken met de inzettermijn die wij voorstaan voor de politieke infiltrant. Dat is een periode van ongeveer vijf jaar. In het RAC-rapport infiltratie hebben wij voorgesteld om een periode van vijf jaar in te voeren voor politieke infiltranten: een inzettermijn van drie jaar, een afbouwtermijn van een jaar en een inwerkperiode van een jaar.

De **voorzitter**:

In die vijf jaar kan je hoogstens drie jaar actief zijn als infiltrant.

De heer **Karstens**:

Ja, zij het dat de termijnen voor het inwerken en het afbouwen een soort glijdende schaal vormen. Een operatie van driehalf jaar behoort dus ook tot de mogelijkheden.

De **voorzitter**:

Hoe lang duren de gemiddelde infiltratie-operaties in Nederland?

De heer **Karstens:**

In de eindrapportage van de werkgroep heb ik beschreven dat je, gelet op de nieuwe ontwikkelingen die wij hebben ingezet, toch rekening moet houden met operaties die gemiddeld anderhalf tot drie jaar duren.

De **voorzitter:**

Uit het overzicht in het rapport-De Wit blijkt dat de meeste van de 78 operaties in 1994 zeer kortlopend zijn.

De heer **Karstens:**

In de cijfers is nog een groot deel van onze oude operaties verwerkt.

De **voorzitter:**

Een belangrijk gedeelte van de 78 operaties duurt zeer kort. Ongeveer 20 zaken duren twee dagen en 37 zaken beslaan niet meer dan een maand. Het gaat in totaal om 54 kortdurende zaken.

De heer **Karstens:**

Daar zitten ook de internationale verzoeken om assistentie tussen. Dat kan gaan om zeer kortstondige toevallige ontmoeting van een infiltrant van een buitenlandse opsporingsinstantie met een verdachte, bijvoorbeeld op Schiphol.

De **voorzitter:**

Het aantal echt grote zaken is veel kleiner dan het totaal van 78?

De heer **Karstens:**

Dat ligt in de orde van grootte van vijf.

De **voorzitter:**

Per jaar?

De heer **Karstens:**

Die kunnen zich over meerdere jaren uitstrekken. In de operatie-Contrat hebben wij twee jaar samen gewerkt met de Canadese collega's. Aan de vrij recente operatie in het Oosten van het land hebben wij drie jaar gewerkt.

De **voorzitter:**

Met de keuze voor een langer traject ben je bijna al je capaciteit kwijt.

De heer **Karstens:**

Dat is een zware aanslag op onze capaciteit.

De **voorzitter:**

Hoeveel van die grotere acties slagen er? Wat is het criterium? Hoeveel acties worden gestopt of mislukken?

De heer **Karstens:**

Ik heb eens een artikel gelezen van een journalist van Elsevier die blijkbaar niet in de gaten had dat het stuk over de kwalitatieve en kwantitatieve evaluatie van mijn hand kwam. Er stond in dat in het algemeen 30% van de operaties rendement opleverde. Gezien de onderzoeksperiode is dat correct, alleen herinner ik eraan dat wij ook hebben geschreven dat wij zijn begonnen met grote operaties. Wij kunnen eigenlijk stellen dat die een rendement van 100% hadden. Dit zijn dus de grote operaties die wij enkele jaren geleden zijn begonnen.

De **voorzitter:**

Wat is 100% rendement?

De heer **Karstens:**

Dat wij op een juiste en correcte wijze sturing hebben kunnen geven aan het tactische recherche-onderzoek en dat dit uiteindelijk heeft geresulteerd in de ontmanteling...

De **voorzitter:**

"Ontmanteling" is een te wijde term. In de praktijk gaat het erom dat verdachten worden aangehouden en dat er eventueel gevangenisstraffen worden uitgesproken.

De heer **Karstens:**

Het primaat van de politieke infiltratie ligt nog steeds bij het OM.

De **voorzitter:**

Wat is het mislukken van een infiltratie?

De heer **Karstens:**

Ik heb wel eens mijn wrevel erover uitgesproken dat wij de afgelopen jaren vaak in een zeer laat stadium betrokken werden bij tactische recherche-onderzoeken. Wij werden meestal pas gevraagd als de einddatum van het tactische rechercheteam in zicht kwam, omdat er geen succes was behaald. Het lukt ons niet om ons binnen drie maanden in de top van een criminele organisatie te nestelen. Later hebben wij gezegd dat wij daar niet meer aan beginnen. Het is ook wel eens gebeurd dat juist op het moment dat wij een goede positie hadden verworven, het rechercheteam zijn activiteiten beëindigde. Daardoor moesten wij geforceerd de zaak weer afbreken.

De **voorzitter:**

Hoe vaak is dat in 1994 voorgekomen?

De heer **Karstens:**

In 1994 minder, maar in 1993, gezien de ontwikkeling sinds 1992, is het toch regelmatig voorgekomen. Ik denk zo'n tien keer.

De **voorzitter:**

Kunt u een voorbeeld geven van een zaak die misloopt en van een zaak waarin u geen tijd kunt investeren?

De heer **Karstens:**

Als ik het zeer algemeen mag houden het volgende. Ik ben benaderd door een recherchechef die vroeg of wij wellicht in een buitenlandse organisatie konden infiltreren. Hij had nog maar drie maanden voordat de stekkers er uit moesten.

De **voorzitter:**

Wat zijn de stekkers?

De heer **Karstens:**

Als het af luisteren gestopt moet worden, noemen wij dat in het vakjargon dat de stekkers eruit gehaald worden. Ik heb op dat verzoek gezegd dat ik niet voornemens was om daar mijn capaciteit in te steken.

De **voorzitter:**

Beslist u dat zelf of is dat een beslissing van de regio?

De heer **Karstens:**

Ik durf te beweren dat er in onze situatie altijd sprake is van overleg. Ik zal ook proberen om de betrokken recherchechef of de officier van justitie te overtuigen van de onmogelijkheid om in die korte tijd succes te behalen.

De **voorzitter:**

Wat voor groep was dat?

De heer **Karstens:**

Daar doe ik liever geen mededeling over.

De **voorzitter:**

In het algemeen. Was het een Turkse groep, een Marokkaanse groep, een Surinaamse groep...

De heer **Karstens:**

Een Turkse groep.

De **voorzitter:**

Dat is niet dezelfde Turkse groep waarbij u succes heeft gehad.

De heer **Karstens:**

Nee.

De **voorzitter:**

U vond drie maanden te kort.

De heer **Karstens:**

Veel te kort.

De **voorzitter:**

En een voorbeeld van een zaak die duidelijk is mislukt?

De heer **Karstens:**

Als het over politieke infiltratie gaat, heb ik het nooit over mislukken gehad.

De **voorzitter:**

In het eindrapport van de commissie-De Wit staat: 30% succes, in een aantal gevallen moest de operatie gestopt worden en er is ook een aantal mislukkingen.

De heer **Karstens:**

Een operatie kan gestopt worden als een buitenlandse opsporingsinstantie een zaak bij ons aanbrengt en vervolgens niets meer van zich laat horen. Mislukken kan ook te maken hebben met het feit dat een observatieteam of een arrestatieteam een fout maakt. In ieder geval ligt dit buiten de schuld van het infiltratieteam.

De **voorzitter:**

Van de 78 operaties zijn er 55 gestopt. Er is bijvoorbeeld geen geld of geen tijd meer of men hoort niets meer uit buitenland. Er zijn 6 negatieve operaties en 16 positieve. U geeft nu een veel positiever beeld van uw eigen activiteiten.

De heer **Karstens:**

Nogmaals, ik doel op de ontwikkelingen die zich na 1993 hebben ingezet. Er is een groot aantal internationale verzoeken om assistentie gestopt omdat de buitenlandse instanties niets meer van zich lieten horen of omdat de operaties niet aan de voorwaarden voldeden. Dat kan ook nog. Er wordt dan bijvoorbeeld eerst een gesprek gevoerd, waarin wij tot de conclusie komen dat men, gelet op ons systeem en onze richtlijnen, eerst zijn huiswerk beter moet maken en later maar eens terug moet komen.

De **voorzitter:**

Bij de 78 operaties uit 1994 wordt in 30 gevallen geen officier van justitie vermeld die het heeft goedgekeurd. Hoe komt dat?

De heer **Karstens:**

Omdat niet wordt voldaan aan de criteria die wij in Nederland stellen. Bij ieder internationaal en nationaal verzoek om assistentie wordt altijd vooraf overleg gepleegd met de officier van justitie.

De **voorzitter:**

Wij hebben een overzicht van u gekregen, waarvoor wij u dankbaar zijn. Er staat bijvoorbeeld: zeven dagen op gewerkt door een buitenlandse instantie, maar er ontbreekt een officier van justitie die het heeft goedgekeurd. Er is wel zeven dagen op gewerkt.

De heer **Karstens:**

Misschien is dat in die lijst achterwege gelaten. Ik zeg nogmaals met nadruk dat er bij ons geen operatie wordt uitgevoerd zonder dat er toestemming is gegeven door de officier van justitie. In veel gevallen is dat de landelijke CRI-officier.

De **voorzitter:**

In dertig gevallen staat het er niet bij.

De heer **Karstens:**

Ik durf hier te beweren dat daar wel de vereiste toestemming voor is gegeven.

De **voorzitter:**

Er staat ook nog een keer een vraagteken. Wordt wel eens achteraf toestemming gevraagd?

De heer **Karstens:**

Ik hecht eraan, te benadrukken dat wij geen operatie uitvoeren zonder dat vooraf toestemming is gegeven door de officier van justitie.

De **voorzitter:**

Waarom staan die dan niet op de lijst?

De heer **Karstens:**

Dat kan een fout van de administratie zijn.

De **voorzitter:**

Er zijn in 1994 ook infiltratie-acties geweest die niet uit de doorlichting blijken.

De heer **Karstens:**

Dat kan ermee te maken hebben dat wij een aantal internationale assistentieverzoeken achteraf melden. Er is sprake van een soort zeef. Dat is het enige dat ik eruit kan afleiden. Ik heb daar verder zo een, twee, drie geen verklaring voor. Een aantal internationale assistentieverzoeken kan niet zijn meegenomen in de eerste doorlichting, omdat de doorlichting zich primair richtte op de regio's. Die hebben hun zaken ingestuurd. Er is ook een aantal operaties bij ons binnengekomen.

De **voorzitter**:

Is het mogelijk dat sommige parketten niet precies genoeg geweest zijn bij het melden van de zaken die voor de doorlichting van belang waren?

De heer **Karstens**:

Er is in het begin wat onduidelijkheid geweest over hetgeen gemeld moest worden.

De **voorzitter**:

U bent ook adviserend lid van de Centrale toetsingscommissie.

De heer **Karstens**:

Dat is correct.

De **voorzitter**:

Daarin is ook ter sprake geweest dat in feite de inventarisatie op sommige punten gebrekkig is. U gebruikte woorden die erop neer kwamen dat er wel degelijk meer zaken speelden dan gemeld zijn. Waar doelde u toen op?

De heer **Karstens**:

Ik weet niet of het wijs is om hier over de interne activiteiten van de Centrale toetsingscommissie te oordelen. Ik zou zeggen dat het onze bevreemding wekte dat enkele regio's geen zaken hadden.

De **voorzitter**:

Welke regio's?

De heer **Karstens**:

Amsterdam/Amstelland.

De **voorzitter**:

Nog meer?

De heer **Karstens**:

Nee.

De **voorzitter**:

Bepaalde parketten?

De heer **Karstens**:

Ik doelde op Amsterdam.

De **voorzitter**:

Heeft u aanwijzingen dat Amsterdam bepaalde zaken niet gemeld heeft?

De heer **Karstens**:

Ik heb in een besloten verhoor gezegd dat ik geen harde aanwijzingen heb, maar dat het wel bevreemding wekte dat bijvoorbeeld een arrondissement in het Oosten des lands vijf zaken...

De **voorzitter**:

Wij hebben een voorgesprek en geen besloten verhoor. Wij hebben zelfs meerdere gesprekken gehad. Men moet niet denken dat wij alles al in besloten vorm besproken hebben. Heeft u aanwijzingen dat in Amsterdam zaken niet gemeld zijn?

De heer **Karstens**:

Ik denk dat de heer Welten gelijk had, toen hij zei dat er in Amsterdam geen politieke infiltratie meer is ingezet.

De **voorzitter**:

En burgerinfiltratie?

De heer **Karstens**:

Dat weet ik niet, die behoort niet tot mijn competentie.

De **voorzitter**:

Dat het niet tot uw competentie behoort, is wat anders dan dat u het niet weet.

De heer **Karstens:**

Als ik het niet weet, heeft het weinig zin daar een oordeel over te geven. Ik weet zeker dat hij gelijk had op het punt van de politieke infiltratie.

De **voorzitter:**

Sinds 1993?

De heer **Karstens:**

Correct.

De heer **Koekkoek:**

U bent toch lid van de Centrale toetsingscommissie?

De heer **Karstens:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

U bent op de hoogte van burgerinfiltratie uit hoofde van uw adviserend lidmaatschap van de Centrale toetsingscommissie.

De heer **Karstens:**

Deze commissie vergadert in twee kamers en ik ben niet bij iedere vergadering aanwezig.

De heer **Koekkoek:**

Ik vraag uitsluitend naar het deel dat u meemaakt.

De heer **Karstens:**

Ik ben daar geen zaken van burgerinfiltratie in Amsterdam tegengekomen.

De heer **De Graaf:**

Waarom wekte dat uw bevreemding?

De heer **Karstens:**

Omdat ik mijn twijfels heb of wel succesvol kan worden opgetreden bij de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit zonder gebruik te maken van infiltratie of politieke infiltratie. U hoort mij hier niet zeggen dat politieke infiltratie het heilige middel is. Ik heb altijd gezegd dat dit een radertje in het geheel is. Samen met conventionele opsporingstechnieken kunnen wij succes behalen. Tot de conventionele technieken hoort ook de oude tactische rechercheur die de verdachte nog even diep in de ogen kijkt.

De heer **De Graaf:**

Geloofde u Amsterdam niet?

De heer **Karstens:**

Ik heb u gezegd dat het bij mij bevreemding wekte. U weet waarschijnlijk meer dan ik weet.

De **voorzitter:**

Nee, u weet meer. Kunt u dat gevoel van bevreemding onderbouwen?

De heer **Karstens:**

Nee, ik heb gezegd, dat het bevreemding bij mij wekte.

De **voorzitter:**

Het geval van het rijbewijs dat wij hier met de heren Van Teijlingen en Van Looijen besproken hebben, kende u wel?

De heer **Karstens:**

Ik heb niet alle banden bekeken. Dat geval ken ik niet.

De **voorzitter:**

Zijn er naast Amsterdam/Amstelland nog andere regio's waarvan u hetzelfde meent, namelijk dat er zaken gespeeld hebben of spelen op het terrein van infiltratie die niet gemeld zijn? Bij telling komen wij tot 30. Dat kunnen niet allemaal die kortlopende buitenlandse zaken zijn.

De heer **Karstens:**

Nee.

De **voorzitter:**

Ik wil u nu iets vragen over burgerinfiltranten in het algemeen. Hoeveel burgerinfiltranten die actief infiltreren, zijn er in Nederland?

De heer **Karstens:**

Ik wens mij te beperken tot het aantal politieke infiltranten dat actief is. Van het aantal burgerinfiltranten kan ik slechts een vage gissing geven. Als je onder infiltranten iedere informant verstaat die enigszins regie en sturing ontvangt van politie en OM, dan moeten er heel wat rondlopen.

De **voorzitter:**

Ik bedoel infiltranten die mogelijk actief betrokken zijn bij het plegen van strafbare feiten en die een rol spelen aan de rand van of binnen een criminele groep.

De heer **Karstens:**

Nogmaals, het is voor mij moeilijk daarvan een schatting te geven. Het aantal dat onder die definiëring valt, zal meevallen.

De **voorzitter:**

Waaraan moeten wij dan denken? Hoeveel infiltranten zijn er die actief zijn bij transporten etcetera?

De heer **Karstens:**

Dat moet u niet aan mij vragen.

De **voorzitter:**

Ik vraag het u.

De heer **Karstens:**

Ik weet het niet.

De **voorzitter:**

Zijn het er meer dan uw politie-infiltranten?

De heer **Karstens:**

Dat zou kunnen.

De **voorzitter:**

Wat denkt u? In de werkgroep van de Recherche adviescommissie en in de werkgroep-De Wit moet toch gesproken zijn over hoeveel mensen het ongeveer gaat? Dat moet toch gebeurd zijn toen zo mooi gedefinieerd werd wat onder burgerinfiltranten moest worden verstaan?

De heer **Karstens:**

Nee, in de RAC-rapportage heb ik het begrip materiedeskundige geïntroduceerd. Ik heb namelijk gezegd dat er situaties zijn waarbij politieke infiltranten niet over de vereiste kennis en vaardigheden beschikken.

De **voorzitter:**

Dat zijn eventueel de helikopterpiloot of de chique accountant. Dat zijn al die mensen die wij nog niet hebben. Ik wil het nu hebben over de mensen die wij al wel hebben in Nederland.

De heer **Karstens:**

Ik denk niet dat het een groot aantal is.

De **voorzitter:**

Zijn het enkele tientallen of is dat al te veel?

De heer **Karstens:**

Dat is aan de hoge kant.

De **voorzitter:**

Dat is al aan de hoge kant. Het zijn er dus ongeveer twintig. In feite is dat aandeel zeer beperkt?

De heer **Karstens:**

Gelet op de definitie die u gaf, is het aantal beperkt.

De **voorzitter:**

Heeft de hele IRT-affaire en de nasleep daarvan grote invloed daarop gehad of niet?

De heer **Karstens:**

Ik heb weleens gezegd dat sinds de IRT-affaire infiltratie een modewoord geworden is. Iedereen haalt die begrippen door elkaar. Ook advocaten hadden blijkbaar hooggespannen

verwachtingen van dit verhoor. Ik heb gezegd dat ik verantwoordelijk ben voor politieke infiltratie en niet voor criminele infiltratie.

De heer **De Graaf**:

U maakt dus een onderscheid tussen politie-infiltratie en criminele infiltratie.

De heer **Karstens**:

Ik bedoel infiltratie zoals het gedefinieerd is in het rapport.

De heer **Koekkoek**:

Hoeveel burgerinfiltraties zijn bekend bij beide kamers van de Centrale toetsingscommissie? Ik neem aan dat wat de ene hand van de toetsingscommissie doet bij de andere bekend is. Anders kun je niet werken.

De heer **Karstens**:

U probeert mij steeds vast te pinnen op aantallen. Ik kan daar geen zinnig antwoord op geven.

De heer **Koekkoek**:

Ik kan mij dat niet voorstellen. U houdt dat toch bij?

De heer **Karstens**:

Als u het aantal wilt weten, zou u het beste de secretaris of de voorzitter van de Centrale toetsingscommissie hier kunnen laten komen.

De **voorzitter**:

Dat zullen wij zeker doen. Laten wij het eenvoudig houden. Wij willen graag een indruk krijgen niet zozeer van wat bij de Centrale toetsingscommissie gemeld is, want dat kunnen wij gewoon nagaan. Wij willen graag weten wat uw indruk is. Wij zien namelijk ook dat sommige burgerinfiltraties niet gemeld worden bij de toetsingscommissies. Zij zijn niet terug te vinden bij het doorlichten. Daarom stel ik u die vraag.

De heer **Koekkoek**:

Vanuit uw functie bent u daarin geïnteresseerd.

De **voorzitter**:

Het zijn toch ook mensen die voor u misschien wel de markt verpesten.

De heer **Karstens**:

Ik wil niet direct spreken over het verpesten van de markt. Wij kunnen naast elkaar opereren. Mijn voorkeur gaat er nog steeds naar uit, politieke infiltranten in te zetten.

De heer **Koekkoek**:

Om hoeveel gaat het ongeveer?

De heer **Karstens**:

Dat zou ik niet weten.

De heer **Koekkoek**:

Afgerond op tien.

De heer **Karstens**:

...

De heer **Koekkoek**:

Twintig, dertig?

De heer **Karstens**:

Zegt u maar vijf. Echt grote onderzoeken waarbij burgerinfiltranten volgens de definitie van de heer Van Traa opereren, zijn er niet zoveel.

De **voorzitter**:

Mag ik met u verder gaan over enkele zaken waarbij u succes hebt gehad?

De heer **Vos**:

Mag ik de heer Karstens vragen hoe hij vanuit zijn professionele invalshoek denkt over de begeleiding van een burgerinfiltrant? U bent professioneel bezig met politie-infiltranten. Daar wordt een heel circuit omheen gebouwd. Wat vindt u van de wijze waarop dat gaat met de burgerinfiltranten?

De heer **Karstens**:

Als je daadwerkelijk burgerinfiltranten inzet die onder regie en onder sturing van politie en OM hun werkzaamheden moeten verrichten, zou dat veel beter moeten dan tot op heden geschiedt. Je zou eens moeten bekijken hoe wij in de loop der jaren een systeem hebben opgebouwd waarin wij toch een aantal verbeteringen hebben ingevoerd. Ik noem alleen maar het psycho-sociale begeleidingstraject dat wij heel nadrukkelijk hebben gewijzigd. Je zult ook de kwaliteiten van de mensen die deze burgerinfiltranten gaan begeleiden op een hoger niveau moeten brengen.

De heer **Vos:**

U zegt dat het een stuk beter zou moeten gaan. Dat is nog positief geformuleerd. Vindt u het zorgwekkend, gevaarlijk zoals het nu gaat? Kunt u wat specifiek zijn?

De heer **Karstens:**

Ik heb weleens gezegd dat het onder regie en sturing inzetten van burgerinfiltranten iets anders is dan het runnen van informanten. Dat betekent dat als je de CID verantwoordelijk laat zijn voor het runnen en inzetten van "burgerinfiltranten", laat ik dat woord maar even vasthouden, enkele kwaliteiten op een hoger niveau zullen moeten worden gebracht, waaronder de verslaglegging, waaronder de begeleiding van de infiltranten en waaronder de psycho-sociale begeleiding van de burgerinfiltranten.

De heer **Vos:**

Mag ik dan samenvatten dat naar uw oordeel de begeleiding van de burgerinfiltrant tekort schiet?

De heer **Karstens:**

Zo zou u het kunnen verwoorden.

De **voorzitter:**

Is het wel mogelijk, op die manier een burgerinfiltrant te runnen, zeker als wij het hebben over iemand die in het criminele milieu een redelijk belangrijke rol speelt?

De heer **Karstens:**

Ik heb u al eens eerder meegedeeld, dat ik nogal gecharmeerd ben van het Duitse systeem, waarbij ik burgerinfiltrant mag vertalen in het begrip vertrouwenspersoon, de VP. Deze vertrouwenspersonen worden op een zelfde manier begeleid als wij onze politieke infiltranten begeleiden. Dat lijkt mij de enige goede manier om regie en sturing te kunnen houden op burgerinfiltranten.

De **voorzitter:**

Betekent dat ook dat je in feite niet meer situaties kunt hebben waarbij de burgerinfiltrant zijn eigen criminele winsten kan behouden?

De heer **Karstens:**

In mijn filosofie kan het niet dat een criminele infiltrant zijn winsten houdt. Hij moet er van te voren op worden gewezen dat hij zijn winsten moet afdragen aan in dit geval het ministerie van Justitie of een ander ministerie.

De **voorzitter:**

Vind je er dan nog iemand voor?

De heer **Karstens:**

Nee, want dat is het tweede deel van het verhaal. Je moet wel een redelijke beloning in het vooruitzicht stellen. Dat is geen beloning van 5000. Wij moeten niet vasthouden aan onze Hollandse koopmansgeest, maar een aanzienlijke beloning in het vooruitzicht stellen.

De **voorzitter:**

Hoeveel?

De heer **Karstens:**

Dat is afhankelijk van de risico's die de betreffende persoon loopt en de activiteiten die hij verricht. Het zal duidelijk zijn dat als je in het milieu geacht wordt miljoenen te verdienen, je een bepaalde levensstijl zult moeten ophouden.

De **voorzitter:**

Moet je die miljoenen dan ook van de overheid kunnen verdienen? Als je met een burgerinfiltrant werkt, moet deze naar uw mening dan hetzelfde voor de overheid kunnen verdienen wat hij in het milieu zou verdienen zonder dat de overheid hem lastig valt?

De heer **Karstens:**

Nee, dat is een afgeleide. Ik noem maar iets. Als je 2 mln. inbrengt, zul je op zijn minst enkele tonnen moeten geven om zijn levensstijl op te houden.

De **voorzitter:**

Enkele tonnen voor de levensstijl. 2 mln. zwarte verdiensten zouden enkele tonnen opleveren. Dat is ongeveer 15%.

De heer **Karstens:**

Ja.

De **voorzitter:**

Is dat genoeg volgens u?

De heer **Karstens:**

Je moet die afweging per situatie maken. Duidelijk moet zijn dat er geen verrekening plaatsvindt, voordat de activiteiten hebben plaatsgevonden. Eerst moeten de verdiensten worden afgestaan, pas daarna kun je een bepaald bedrag toekennen.

De **voorzitter:**

Dat is dus een volstrekt ander regime dan wij nu kennen bij de IRT of bij de Bever-zaak.

De heer **Karstens:**

Om met uw woorden te spreken, als je ze anders aanpakt, zal er geen informant meer te vinden zijn, die dit werk nog wil doen voor de politie.

De **voorzitter:**

Is het een doodlopend traject naar uw mening?

De heer **Karstens:**

Als wij niet zorgvuldig omspringen met de belangen van informanten en hen afschermen, dan is dat een doodlopend traject.

De **voorzitter:**

Wij hebben eerder gesproken over gecontroleerde af- en doorleveringen. Heeft u een bepaald maximum aantal kilo's dat u eventueel het milieu wilt laten ingaan?

De heer **Karstens:**

Dat moet worden afgewogen tegenover het doel dat je wilt bereiken. Ik pleit er zelf voor, niet over kilo's te spreken, maar om het doel voor ogen te houden. Als dat betekent dat wij bij wijze van spreken verscheidene duizenden kilo's het milieu moeten laten ingaan, dan zou dat in de onderhavige situatie afgewogen moeten worden door het openbaar ministerie.

De **voorzitter:**

Is daar een grens aan?

De heer **Karstens:**

Nogmaals, dat hangt af van de organisatie die je uiteindelijk ten val wilt brengen en de informatiepositie die je wilt verwerven.

De **voorzitter:**

Wij hebben van de heer Paulissen gehoord dat de minister van Justitie onlangs een infiltratietraject heeft gestopt, waarbij het om duizenden kilo's ging die doorgelaten moesten worden. Dat vond u dus een onjuiste beslissing?

De heer **Karstens:**

Ik kan mij de beslissing van de minister op dat moment indenken, gelet op de politieke situatie die toen gold. Ik kan mij indenken dat zij daarvoor toen geen verantwoordelijkheid op zich wilde nemen.

De **voorzitter:**

Dat ligt volgens u aan de situatie zoals die is. Eigenlijk vindt u dat abnormaal.

De heer **Karstens:**

Ik was het er niet mee eens, maar dat wil niet zeggen dat ik geen begrip kan hebben voor de situatie waarin de minister destijds verkeerde.

De **voorzitter**:

Het was toch wel de vrije keuze van de minister? Er waren toch geen andere beïnvloedingsmomenten?

De heer **Karstens**:

Uiteraard hebben wij geprobeerd, de minister te overtuigen van de zorgvuldigheid van ons project. In dit verband hebben wij alle paden bewandeld in die zin dat wij uitgebreid hebben gesproken met het openbaar ministerie, met de procureur-generaal en dat wij uiteindelijk zijn terechtgekomen bij de minister die haar beslissing heeft genomen.

De **voorzitter**:

Kon u de garantie geven dat het bij die ene keer zou blijven?

De heer **Karstens**:

Op dat moment: ja.

De **voorzitter**:

Ik spreek over garantie omdat de heer Paulis zei dat je het nooit helemaal zeker weet.

De heer **Karstens**:

Precies. Absolute garanties zijn ook in ons werk moeilijk te geven, omdat wij niet de hele regie in handen hebben en nog steeds werken met criminelen.

De heer **Vos**:

Zijn het naar het oordeel van de heer Karstens uitsluitend politieke overwegingen geweest om de actie af te blazen of kon het wellicht inhoudelijk nog een beetje beter?

De heer **Karstens**:

Dit traject was een modeltraject, waarbij alle overleggen hebben plaatsgevonden en waarbij wij volgens de regels hebben gewerkt. Wij hebben bewezen dat wij destijds op een goede manier zijn doorgedrongen in de top.

De **voorzitter**:

Geldt voor harddrugs dezelfde redenering, zij het voor minder kilo's?

De heer **Karstens**:

Ook daar moeten wij loslaten over het aantal kilo's te spreken. Wij moeten ook dat afwegen tegen het doel dat ons voor ogen staat. Als dat de ontmanteling van een criminele organisatie is die zich op grote schaal bezighoudt met bijvoorbeeld de invoer van cocaïne, dan zul je moeten nagaan wat nodig is om een goede positie binnen die organisatie te krijgen. Als dat betekent dat wij 700 kilo moeten doorlaten, om maar iets te noemen, moet dat overwogen worden.

De **voorzitter**:

Ook daar geen grens?

De heer **Karstens**:

Ik houd niet van grenzen.

De **voorzitter**:

Politie mensen houden toch van grenzen?

De heer **Karstens**:

Ik houd niet van grenzen uitgedrukt in kilo's. Als wij dat doen, hebben wij impliciet een checkmoment aan de criminele organisatie gegeven.

De heer **Vos**:

Is er geen principieel verschil tussen soft- en harddrugs naar uw inzicht?

De heer **Karstens**:

Het doel dat wij uiteindelijk willen bereiken, is het belangrijkste.

De heer **De Graaf**:

Stel: u kunt een grote organisatie van wapenhandelaars pakken, maar daarvoor moet u eerst een aantal wapens doorlaten. Accepteert u dat of is dat wel net over de grens?

De heer **Karstens**:

Ik trek hier een parallel met de Algerijnse terrorist die in Frankrijk is opgepakt. Als ik in staat ben om de desbetreffende man zichtbaar te maken door het doorleveren van bijvoorbeeld een vijftal vuurwapens, dan denk ik dat dit proportioneel is.

De **voorzitter**:

Ook als daar mogelijk een doodslag of een moord mee wordt gepleegd?

De heer **Karstens**:

Als ik daarmee voorkom dat een terrorist bomaanslagen pleegt, bijvoorbeeld in de Parijse metro, moet die afweging gemaakt worden. Uiteraard is het niet aan mij om die afweging te maken, maar ik kan mij dat wel voorstellen.

De heer **Vos**:

Dan begeeft u zich toch op een hellend vlak? Dan kan ik nog wel meer ingrijpende methoden bedenken om een bepaald doel te bereiken.

De heer **Karstens**:

Wij hebben het over theoretische gevallen. Het is nog niet voorgekomen dat dit nodig is geweest. Ik denk dat je zeer voorzichtig moet zijn met het neerzetten van strakke kaders.

De **voorzitter**:

Heeft u dit besproken binnen de oude werkgroep infiltratie?

De heer **Karstens**:

Nee, dit is iets dat nu naar voren wordt gebracht.

De **voorzitter**:

Heeft u binnen uw werk wel eens over de grenzen gesproken nadat het IRT was opgeheven?

De heer **Karstens**:

Nee. Het is duidelijk dat ik er geen voorstander van ben om over grenzen in kilo's te praten.

De **voorzitter**:

Is dat wel eens met de heer De Wit besproken?

De heer **Karstens**:

Dat weet ik echt niet.

De **voorzitter**:

De heer De Wit kon zich soms slecht herinneren wat er werd besproken. Het lijkt mij echter logisch dat u deze mening in dat gezelschap naar voren bracht.

De heer **Karstens**:

Ik zal die zeker geventileerd hebben.

De **voorzitter**:

Hoe is daar toen op gereageerd?

De heer **Karstens**:

Ik denk dat het geen sterk afwijkende mening is.

De **voorzitter**:

Ook over die vuurwapens of zijn die niet aan de orde geweest?

De heer **Karstens**:

Ik had het erover omdat hier de casus op tafel werd gelegd.

De **voorzitter**:

Toen het ging om de beoordeling van IRT-methoden heeft de AG van het ressort Amsterdam, Behling, gezegd: vuurwapens in ieder geval niet. Dat risico mogen wij niet lopen.

De heer **Rouvoet**:

Ik beluister in uw woorden dat het doel de middelen heiligt. Zijn er behalve moord, doodslag en marteling nog andere grenzen die niet overschreden mogen worden?

De heer **Karstens**:

Ik vind niet dat het doel de middelen heiligt. Wij houden de condities en voorwaarden waaronder wij moeten werken nauwlettend in de gaten.

De heer **Rouvoet**:

U heeft gelijk dat het mijn woorden zijn. Uw opmerking dat het niet om het aantal kilo's maar om het doel ging, vertaalde ik als: het doel heiligt de middelen. Kunt u een andere absolute grens aangeven dan die ik noemde?

De heer **Karstens:**

In de richtlijnen staat al dat de lichamelijke integriteit niet ter discussie staat. Dan is een grens bereikt.

De **voorzitter:**

Van hoeveel kilo harddrugs weet u dat ze op de markt gebracht zijn?

De heer **Karstens:**

Ik wil niet over exacte aantallen spreken, omdat de operatie nog steeds loopt. Het is meer dan 100 maar minder dan 500.

De **voorzitter:**

U heeft het dan over het politie-infiltratietraject?

De heer **Karstens:**

Ja.

De **voorzitter:**

In de afgelopen jaren?

De heer **Karstens:**

Er is sprake van een redelijk unieke situatie. Er was nog n zaak met softdrugs.

De **voorzitter:**

Die harddrugs van meer dan 100 maar minder dan 500 kilo, hebben die betrekking op n zaak?

De heer **Karstens:**

Ja, n zaak.

De **voorzitter:**

Was er ook nog niet een met 50?

De heer **Karstens:**

Dat is dezelfde zaak.

De **voorzitter:**

Het kwam dus meerdere keren voor in die zaak?

De heer **Karstens:**

Ja.

De **voorzitter:**

Dat is de enige die u kent?

De heer **Karstens:**

Waarbij wij harddrugs hebben doorgelaten? Ja!

De **voorzitter:**

Met medeweten van wie?

De heer **Karstens:**

Dat is op zeer hoog niveau besloten.

De **voorzitter:**

Tot op welk niveau?

De heer **Karstens:**

In ieder geval de procureur-generaal. Gelet op de contacten van de desbetreffende rechercheleiding denk ik dat er ook hoger over is gesproken.

De **voorzitter:**

Met welke procureur-generaal?

De heer **Karstens:**

Dat wil ik liever hier niet mededelen.

De **voorzitter:**

Dat is geen staatsgeheim. Weet u met welke procureur-generaal dat is besproken?

De heer **Karstens:**

Nee.

De heer **De Graaf**:
Wanneer speelde dat?

De heer **Karstens**:
Het speelde in het westen.

De heer **De Graaf**:
In welk jaar?

De heer **Karstens**:
Eind vorig jaar.

De heer **De Graaf**:
Voor alle zekerheid, eind 1994?

De heer **Karstens**:
Ja. Ik wil graag op deze vragen antwoorden, maar liever niet in dit openbare verhoor.

De **voorzitter**:
De vraag welke PG dit heeft toegestaan, heeft niet zo veel met de zaak te maken.

De heer **Karstens**:
Er is een aantal wisselingen geweest en daarom weet ik het niet zeker.

De **voorzitter**:
Laten wij ons beperken tot de gebeurtenissen waarvan u wel zeker bent en de wijze waarop die eventueel bij een PG terecht zijn gekomen.

De heer **Karstens**:
Ik heb al eerder gezegd dat wij dit soort trajecten niet zonder consultatie van de verantwoordelijken starten.

De **voorzitter**:
Dit speelt voor het instellen van de toetsingscommissie?

De heer **Karstens**:
Inderdaad.

De **voorzitter**:
Wie consulteert u?

De heer **Karstens**:
Wij gaan meestal via de officier van justitie richting procureur-generaal, zoals dat ook in de operatie-Contrat gebeurd is.

De **voorzitter**:
Via de hoofdofficier of via de officier?

De heer **Karstens**:
Dat ligt eraan. Ik kan mij herinneren dat...

De **voorzitter**:
Hoe is dat hier gegaan?

De heer **Karstens**:
Ik zal moeten bekijken hoe de rechercheleiding van het desbetreffende team de zaak heeft ingestoken.

De **voorzitter**:
Bent u zelf bij die toestemming betrokken geweest?

De heer **Karstens**:
In deze situatie niet.

De **voorzitter**:
Hoe weet u dan dat het bij een PG terecht is gekomen?

De heer **Karstens**:
Ik kan mij niet voorstellen dat dit niet is gebeurd.

De **voorzitter**:
Weet u dat zeker?

De heer **Karstens**:
Als u het zo scherp formuleert... Ik denk het zeker te weten.

De **voorzitter**:

Dat is u gemeld door de recherchechef die verantwoordelijk was voor het traject?

De heer **Karstens**:
Ja.

De **voorzitter**:
Heeft u daar met een officier over gesproken?

De heer **Karstens**:
Dat denk ik wel.

De **voorzitter**:
Waar is dat gebeurd? Dat zegt nog niets over de plaats waar de zaak loopt, want dat kan overal zijn.

De heer **Karstens**:
In het Westen.

De **voorzitter**:
In het ressort Den Haag?

De heer **Karstens**:
U weet het antwoord op die vraag. Als u zegt dat het het ressort Den Haag is, dan is dat uw mening.

De **voorzitter**:
Ja maar dat is toch zo?

De heer **Karstens**:
Tsja...

De **voorzitter**:
U ontkent dat niet?

De heer **Karstens**:
Nee.

De heer **Koekkoek**:
U had het over eind 1994. Weet u dat zeker?

De heer **Karstens**:
Het kan eind 1994 geweest zijn, maar ook begin 1995. Dat zou ik op moeten zoeken.

De heer **Koekkoek**:
Niet begin 1994?

De heer **Karstens**:
Nee.

De heer **Koekkoek**:
Niet dat u weet.

De heer **Karstens**:
Ik weet zeker dat het niet begin 1994 was.

De **voorzitter**:
Maar er is al eerder een kleinere partij geweest?

De heer **Karstens**:
Ja.

De **voorzitter**:
Dan hebben wij het enigszins weten te lokaliseren. U weet in ieder geval van de officier van justitie in het ressort Den Haag. Heeft u de hoofdofficier er nog over gesproken?

De heer **Karstens**:
Dat zal ik na moeten zoeken en dan wil ik u daar graag over informeren.

De **voorzitter**:
Goed. Is de zaak later nog bij de CTC geweest?

De heer **Karstens**:
Dat is correct.

De **voorzitter**:
Wat de PG zelf betreft, weet u dat niet?

De heer **Karstens**:

Nee.

De **voorzitter**:

En u weet ook zeker dat u het niet weet, want dat zei u zojuist. Het is een gevoelige zaak. Er is meer vanuit de politie gezegd dat iedereen ervan wist, terwijl dat misschien niet altijd het geval bleek te zijn. Dat moeten wij dus verder uitzoeken.

De heer **Karstens**:

Ik zoek dat verder uit. Bij de trajecten die wij uitvoeren, wordt in nagenoeg alle gevallen of in alle gevallen overleg gepleegd met het OM, de PG en, als het nodig is, de minister.

De **voorzitter**:

Is hier de minister bij ter sprake geweest?

De heer **Karstens**:

Hier niet. Ik zei ook als het nodig is, zoals bij de operatie in het Zuiden.

De **voorzitter**:

Daar was de minister bij en ook bij de Turkse operatie.

De heer **Karstens**:

Bij Contrat was de toenmalige minister betrokken.

De **voorzitter**:

Minister Hirsch Ballin?

De heer **Karstens**:

Correct.

De **voorzitter**:

Weet u nog meer gevallen waarbij de minister betrokken is geweest?

De heer **Karstens**:

Wij gaan altijd met de nodige zorgvuldigheid te werk. Wij voeren altijd overleg als er situaties ontstaan waarvan wij tevoren weten dat die enige politieke commotie kunnen veroorzaken.

De **voorzitter**:

Nu de verhouding met de buitenlandse infiltranten en infiltratietrajecten. De meerderheid van de 78 infiltratietrajecten is in feite buitenslands.

De heer **Karstens**:

Correct.

De **voorzitter**:

Dit zijn dus kortstondige verzoeken?

De heer **Karstens**:

Ja.

De **voorzitter**:

Is er een systeem ontstaan waarbij uw mensen ook operaties in het buitenland uitvoeren en buitenlandse infiltranten hier komen om als het ware een grotere pool te maken?

De heer **Karstens**:

Ik heb in een eerder verhoor aangegeven dat ik daar liever niet tot in detail op inga.

De **voorzitter**:

Ik vraag ook niet naar de details.

De heer **Karstens**:

Alleen het gegeven dat kenbaar wordt gemaakt op welke wijze en hoe flexibel wij samenwerken, kan al een eye opener voor de crimineel zijn.

De **voorzitter**:

Men kan toch weten dat dit het geval is. Wij willen voor ons werk die "record" ook van u horen. Dat is toch niet zo gek? Dat levert operationeel toch niet direct problemen op?

De heer **Karstens**:

Er is sprake van een goede internationale samenwerking.

De **voorzitter**:

Op vertrouwensbasis?

De heer **Karstens**:

Sinds 1988 is er een internationale werkgroep voor police undercover work.

De **voorzitter**:

The international workinggroup on police undercover work.

De heer **Karstens**:

Ja. Daarin hebben wij afspraken gemaakt over een aantal items. Het vertrouwen is daar een onderdeel van. Wij proberen ook selectieprocedures op elkaar af te stemmen, zodat wij weten wat voor vlees wij in de kuip hebben.

De **voorzitter**:

U weet niet altijd de identiteit van buitenlandse infiltranten die hier werken.

De heer **Karstens**:

U heeft mij daar al eerder naar gevraagd. De doorsnee procedure is dat de ware identiteit van de buitenlandse infiltrant niet bekend is. Wij hebben er ook moeite mee om de ware identiteit van onze mensen aan buitenlandse opsporingsinstanties door te geven. De infiltrant is voor mij wel altijd herleidbaar. Dat is een kwestie van vertrouwen. Als ik een jaar na het werken met een Duitse infiltrant met een bepaalde code aan mijn Duitse collega vraag wie dat is geweest, krijg ik dat inderdaad te horen.

De **voorzitter**:

Is in de processen-verbaal zichtbaar of het om een buitenlandse of een Nederlandse infiltrant gaat?

De heer **Karstens**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hoe?

De heer **Karstens**:

Omdat wij daar melding van maken in het proces-verbaal. Dit heeft u ook kunnen zien.

De **voorzitter**:

Is ook bij het gebruik van letters en nummers zichtbaar wie wat doet?

De heer **Karstens**:

Ja, ik denk dat te allen tijde zichtbaar is wie welke activiteiten verricht.

De **voorzitter**:

De verschillende nummers zijn toch ook wel uitwisselbaar, bijvoorbeeld als er staat 107d dit of 120d dat?

De heer **Karstens**:

Iedere infiltrant heeft een vast nummer.

De **voorzitter**:

Je kunt in het proces-verbaal waar de nummers van de infiltranten genoemd staan, toch niet zien of het een Nederlander dan wel een buitenlander is?

De heer **Karstens**:

Er wordt dan apart vermeld dat het om een buitenlandse infiltrant gaat van een buitenlandse politiedienst.

De **voorzitter**:

Is dat altijd zo geweest?

De heer **Karstens**:

Dat is zo sinds 1992 toen ik aantrad bij de divisie CRI.

De **voorzitter**:

Ik vraag dit omdat er oudere processen-verbaal zijn, waarin dat niet te zien is.

De heer **Karstens**:

Daarover kan ik geen oordeel geven.

De **voorzitter**:

U zegt dat het nu altijd gebeurt.

De heer **Karstens**:

Ja.

De **voorzitter**:

Vindt u het een probleem dat een buitenlandse infiltrant die in Nederland werkt, bijvoorbeeld voor een deels Nederlandse zaak, in feite geen opsporingsambtenaar is in Nederland?

De heer **Karstens:**

Dat is een probleem waar wij altijd tegen aanlopen. Dat geldt ook voor een Nederlandse opsporingsambtenaar die in het buitenland opereert. Het gaat om een verklaring van een ambteloos burger, zij het dat de rechter daaraan doorgaans een hogere waarde toekent.

De **voorzitter:**

Ja. Hoe kunt u weten dat buitenlandse infiltranten in Nederland bijvoorbeeld niet uitlokken?

De heer **Karstens:**

De regie en sturing die wij geven als wij buitenlandse infiltranten inzetten, zijn dezelfde die wij geven aan de eigen infiltranten. De strategie is van tevoren dermate besproken dat hij duidelijk weet waaraan hij zich heeft te houden.

De **voorzitter:**

Ik heb het over kortere trajecten die in Nederland plaatsvinden, waarbij u met Nederlandse mensen niet direct betrokken bent. U begeleidt alleen.

De heer **Karstens:**

Een van de eisen die wij stellen, is dat wij absolute opening van zaken willen hebben, als wij een internationaal verzoek om assistentie binnen krijgen. Als bijvoorbeeld de Duitsers zo'n verzoek doen, dan zullen wij hun vragen hoe het voortraject verlopen is. Wij willen de rapportages zien. Als ik bij wijze van spreken geconfronteerd wordt met een Duitse collega die zegt dat ik daar niks mee te maken heb, dan zeg ik ook glashard: prima, dan gaat de operatie in Nederland niet door.

De **voorzitter:**

Hoeveel keer hebt u dat het laatste jaar gezegd?

De heer **Karstens:**

Het laatste jaar is het redelijk gegaan. Toen ik aantrad bij de CRI heb ik een aantal buitenlandse opsporingsinstanties uitgenodigd in Nederland. Ik heb het mes op tafel gezet en gezegd dat ik de eerste de beste infiltrant van een buitenlandse opsporingsdienst die zich weer op Nederlands grondgebied waagt zonder zich te melden bij mijn afdeling c.q. het openbaar ministerie laat aanhouden door een arrestatieteam.

De **voorzitter:**

Is dat ooit gebeurd?

De heer **Karstens:**

Zover is het niet gekomen. Ik heb de indruk dat de buitenlandse collega's zich nu perfect houden aan die afspraak.

De **voorzitter:**

Er zijn verschillende berichten, vooral uit Duitsland, dat wel degelijk nog door informanten gepoogd wordt, uitlokking te plegen. Er heeft laatst een geval in de krant gestaan. Dat speelde bij de rechtbank in Rheinland Pfalz. Er is ook een geval in Limburg waarbij sprake is van een Duitse informant/infiltrant die probeert een Nederlander naar Duitsland te krijgen.

De heer **Karstens:**

Er zijn tal van opsporingsinstanties in Duitsland. Ik bedoel de Duitse VE-teams, dat zijn de verdeckte Ermittlungsteams. Zij weten van de hoed en de rand van onze afspraken. Zij melden zich trouw. Dat er daarnaast instanties, politie-instanties wellicht of douane-instanties zijn die met informanten of infiltranten, wellicht burgerinfiltranten werken, onttrekt zich aan mijn waarneming.

De **voorzitter:**

U ziet dus ook de mogelijkheid dat die VP's vertrouwenspersonen zijn waarbij dit toch voorkomt?

De heer **Karstens:**

Als het voorkomt, ligt het niet op mijn weg, daaraan iets te doen. Ik heb mijn handen al vol aan het politieke infiltratiegebeuren, dat goed on line is.

De **voorzitter**:

Geldt wat u zegt ook voor de Duitsers? U zegt immers dat het niet voorkomt bij politie-infiltranten, maar dat u voor burgerinformanten uw handen niet in het vuur durft te steken. Geldt dat ook voor de Amerikanen?

De heer **Karstens**:

Daarvan ben ik niet helemaal zeker. De verhoudingen zijn de laatste tijd aanzienlijk verbeterd. Het is in ons mtier vaker zo dat op basis van vertrouwen gewerkt wordt. Voor de afgelopen periode durf ik mijn hand niet in het vuur te steken.

De **voorzitter**:

Welke aanwijzingen heeft u daarvoor?

De heer **Karstens**:

Ik moet verwijzen naar kranteartikelen waarbij Nederlandse onderdanen betrokken zijn geweest bij operaties van een buitenlandse, in dit geval Amerikaanse, opsporingsinstantie die zich in ieder geval niet bij mij heeft gemeld.

De **voorzitter**:

Hebt u dat verder onderzocht? Hebt u daaraan iets gedaan?

De heer **Karstens**:

De commotie in de kranten was dermate dat het hele ministerie waarschijnlijk al gealarmeerd was. Ik vond het niet op mijn weg liggen, daar nog eens een keer achteraan te gaan.

De **voorzitter**:

Hoeveel keer heeft u contact met de mensen van de DEA over dit soort dingen?

De heer **Karstens**:

De laatste tijd zijn de verhoudingen aanzienlijk verbeterd. Ik hoop dat de DEA zich houdt aan onze regels.

De heer **De Graaf**:

Is de afspraak met de Amerikanen, te weten de FBI en de DEA dat, als zij een eigen infiltrant een ontmoeting laten hebben op Schiphol met een buitenlandse crimineel waarbij niets wordt overhandigd, er wordt alleen gesproken, bijvoorbeeld een uur en dan wordt er weer teruggevlogen of doorgevlogen naar een andere bestemming, dit keurig bij u wordt gemeld en dat uw begeleidingsteam erbij komt?

De heer **Karstens**:

Dat is correct.

De heer **De Graaf**:

Heeft u de indruk dat daaraan in beginsel echt de hand wordt gehouden? Denken zij niet: dat is veel te lastig, wij zijn zo weer weg?

De **voorzitter**:

U weet toch niet precies wat er op Schiphol gebeurt?

De heer **Karstens**:

Ja, wat niet weet dat niet deert. Maar ik heb de indruk dat de buitenlandse opsporingsinstanties, zeker in Europa, zich perfect houden aan de afspraak die wij gemaakt hebben. De eerste de beste keer dat het een keer misgaat, zal dat direct consequenties hebben in de vorm van een persoonlijk gesprek met de betreffende chef.

De **voorzitter**:

Wanneer heeft u voor het laatst zo'n persoonlijk gesprek gehad?

De heer **Karstens**:

Zoals gezegd, heb ik bij mijn aantreden in 1992 eerst schoon schip gemaakt. Eind 1992 hebben die gesprekken plaatsgevonden.

De **voorzitter**:

Daarna nooit meer?

De heer **Karstens**:

Tot op heden heeft dat daarna niet meer behoeven plaats te vinden.

De **voorzitter:**

U zegt niet zeker te zijn over de Amerikaanse situatie. U bent wel zeker over de situatie met de Duitse infiltranten. Hoe staat het met de Belgen, de Engelsen en de Fransen waarmee u ook veel samenwerkt?

De heer **Karstens:**

Daar ben ik ook zeker van.

De **voorzitter:**

U bent daar ook zeker van. Heeft u ooit problemen gehad met het niet-weten, het niet-kennen van de identiteiten van infiltranten?

De heer **Karstens:**

Nee, ik heb dit punt destijds wel ingebracht en gevraagd of het iets zou zijn om de daadwerkelijke identiteit, eventueel gecodeerd over te sturen. Daarmee waren zoveel problemen, dat ik uiteindelijk heb gezegd: akkoord, wij werken alleen met een bepaalde codering.

De **voorzitter:**

Nu komt er iemand uit Italië bij u die zegt: ik ben Pietro Bamboni, bel maar even met onze man in Milaan, maar die is net even weg. Hoe gaat dat? Hoe gemakkelijk zou het voor mij zijn, bij u binnen te komen als ik zeg dat ik uit Italië kom, maar dat mijn contactpersoon net even weg is?

De heer **Karstens:**

Wij houden redelijk strak vast aan onze contactpersonen. Dat betekent dat als iemand zich meldt, bijvoorbeeld uit Italië, ik eerst contact zal zoeken met mijn contactpersoon en hem zal vragen wie het is. Als ik de contactpersoon niet kan bereiken, dan zal die Italiaan even moeten wachten.

De **voorzitter:**

In alle gevallen?

De heer **Karstens:**

Ja.

De **voorzitter:**

Als die mensen allemaal weg en ziek zijn, of als het net tussen de middag is, dan gebeurt er helemaal niets?

De heer **Karstens:**

Wij zullen dan wellicht op een andere manier moeten vaststellen wie de betreffende figuur is.

De **voorzitter:**

Omdat dit toch allemaal op een vertrouwensbasis gebeurt?

De heer **Karstens:**

Ik vraag mijn ambtgenoot in Italië of hij de betreffende collega kent, of hij de betreffende politie-instantie kent en als die zegt: akkoord, het onderzoek is mij bekend, met hem kun je werken, dan gaan wij met die persoon in zee. Met hem in zee gaan betekent overigens dat hij uitgenodigd wordt voor een gesprek waarbij de landelijke CRI-officier aanwezig is. Tijdens dat gesprek bekijken wij of er termen aanwezig zijn om de actie uit te voeren.

De **voorzitter:**

Heeft de landelijke officier u ooit gevraagd, identiteiten of buitenlanders die bij u binnenkomen verder te checken?

De heer **Karstens:**

Nee, hij of zij nam genoegen met het feit dat de identiteit onder codering voor mij herleidbaar was.

De heer **De Graaf:**

Weet u van buitenlandse trajecten waarbij Nederland wordt gebruikt als transportland? Anders gezegd: weet u of gecontroleerde afleveringen over Nederlands grondgebied

voorkomen? Komen gecontroleerde doorleveringen, zoals wij dat tegenwoordig noemen, bij buitenlandse operaties voor? Zijn die u bekend?

De heer **Karstens:**

Als u met gecontroleerde doorlevering bedoelt een levering bijvoorbeeld vanuit Duitsland via Nederland naar Engeland, dus een doorlevering in taalkundige zin, dan zijn dergelijke doorleveringen mij bekend.

De heer **De Graaf:**

Daar hebben wij de term gecontroleerde aflevering voor.

De heer **Karstens:**

Exact.

De heer **De Graaf:**

Mijn vraag was of het weleens is voorgekomen dat u wordt geïnformeerd over trajecten waarbij echt sprake is van doorlevering, waarbij over Nederlands grondgebied wordt vervoerd en partijen echt op de markt, waar dan ook verdwijnen.

De heer **Karstens:**

Nee.

De heer **De Graaf:**

Wordt zo'n opsporingsmethode bij uw weten ook niet in het buitenland gebruikt?

De heer **Karstens:**

De Duitsers hebben een specifieke regelgeving die het bemoeilijkt om eventueel te praten over doorlevering. Wij zijn wat dat betreft een redelijke koploper in deze discussie.

De heer **De Graaf:**

Bij uw weten gebeurt het nergens in de wereld?

De heer **Karstens:**

Het zegt mij niets.

De heer **De Graaf:**

Wij zijn daar echt uniek in.

De heer **Karstens:**

Er zullen ongetwijfeld landen zijn die het ook doen, maar wij zijn met deze discussie en de wijze waarop wij politieke infiltratie plegen, redelijk koploper.

De heer **De Graaf:**

Dat geldt toch niet voor politieke infiltratie? Er zijn toch landen, zoals Engeland, waar percentueel gezien veel meer politie-infiltranten zijn en waar deze methode veel meer ontwikkeld is?

De heer **Karstens:**

Ik denk dat wij, hoewel wij een klein land zijn, redelijk meedenken over nieuwe methodieken en nieuwe tactieken die wij gebruiken.

De **voorzitter:**

Wij zijn wat dat betreft toch een minilandje als wij naar de aantallen kijken?

De heer **Karstens:**

Ja, maar wij nemen toch een redelijk vooraanstaande positie in bij het internationale overleg.

De **voorzitter:**

Zei u zoven dat gecontroleerde doorlevering, zoals wij daar nu over praten, iets specifiek is voor Nederland?

De heer **Karstens:**

Wij discussiëren redelijk genuanceerd over de wijze waarop de criminaliteit bestreden zou moeten worden. Wij zijn afgestapt van een aantal traditionele denkmethodes.

De **voorzitter:**

Vindt u de nieuwe methode succesvol? Is u een geval bekend in Nederland, waarbij de gecontroleerde doorlevering een grote rol heeft gespeeld die tot een groot succes heeft geleid voor de politie?

De heer **Karstens:**

Ik doel niet op doorleveringen. Met het binnendringen in de top van criminele organisaties zijn wij tamelijk succesvol.

De **voorzitter**:

Waarin zijn wij succesvol geweest?

De heer **Karstens**:

In het doordringen in de top. Ik verwijs naar operaties die recentelijk succes hebben gehad.

De **voorzitter**:

Ik vroeg of u een geval bekend is waarbij gecontroleerde doorlevering tot een groot succes heeft geleid.

De heer **Karstens**:

Dan denk ik aan dezelfde zaak waarop u zoven doelde.

De **voorzitter**:

De zaak van de harddrugs. Daarop is een veroordeling gevolgd.

De heer **Karstens**:

Correct.

De **voorzitter**:

Kent u meer voorbeelden met softdrugs die een groot succes zijn geworden?

De heer **Karstens**:

Nee, niet in mijn politieke infiltratiesfeer.

De **voorzitter**:

Verder nog?

De heer **Karstens**:

Nee.

De **voorzitter**:

Wordt de toekomst van de infiltratie een soort Europese pool die naar believen wordt aangestuurd of blijft infiltratie een nationale zaak?

De heer **Karstens**:

Een van de kernactiviteiten van mijn afdeling is onder andere de internationale samenwerking. Onze kracht is gelegen in die vorm van samenwerking, omdat wij de handen ineen zullen moeten slaan, willen wij op termijn effectief blijven.

De **voorzitter**:

Kan dat wel met verschillende rechtssystemen?

De heer **Karstens**:

Hoewel dat specifieke problemen genereert, denk ik dat wij hebben bewezen dat wij in dit veld uiterst flexibel kunnen opereren.

De **voorzitter**:

Kan dat wel met verschillende systemen en met verschillende vormen van geaccepteerd zijn van uitlokking, minder uitlokking, meer uitlokking?

De heer **Karstens**:

In dat verband wil ik er toch op wijzen dat de meeste landen wel een soort uitlokkingscriterium hanteren.

De **voorzitter**:

Dat criterium wordt toch zeer verschillend gehanteerd?

De heer **Karstens**:

Het is werkbaar op dit moment. De Nederlandse infiltrant die op buitenlands grondgebied optreedt, heeft zich te houden aan de regelgeving van dat betreffende land. Als die regelgeving uitgebreider is, dan heeft hij zich te houden aan de eigen Nederlandse regelgeving.

De **voorzitter**:

De Nederlandse regelgeving kent voorlopig toch slechts een vaag aantal richtlijnen?

De heer **Karstens**:

U heeft mij al eens eerder gevraagd of ik tegen legalisering ben. Op zichzelf ben ik niet tegen wetgeving op dit gebied. Ik hoop alleen dat er kaderwetgeving zal ontstaan en geen

strak keurslijf die onze mogelijkheden aanzienlijk aan banden legt. Met de richtlijn uit 1991 kan ik nog steeds onder voldoende waarborgen opereren.

De heer **Rouvoet**:

Ik kan het wel waarderen wanneer iemand genuanceerd is. U zei dat Nederland redelijk kan meedenken met andere landen over infiltratie. Nederland is ook redelijk succesvol en ligt ook redelijk aan kop. U moet toch kunnen zeggen hoe Nederland er op het punt van de infiltratie voor staat in vergelijking met de ons direct omringende landen? Zijn er landen die veel verder zijn dan wij of nemen wij echt een vooraanstaande positie in als het gaat om politieke infiltratie?

De heer **Karstens**:

Wij zitten bij de top drie van Europa.

De **voorzitter**:

Dat kan toch niet gelden voor de aantallen? In Nederland wordt er toch meer over infiltratie gepraat dan dat er werkelijk operaties plaatsvinden?

De heer **Karstens**:

Wij zitten uiteraard niet te wachten op publiciteit. De werkzaamheden zijn ook gedurende het werk van de enquêtecommissie normaal doorgegaan. Ondanks het feit dat wij met een beperkt aantal opereren, hebben wij belangrijke successen geboekt.

De **voorzitter**:

Wat is de top drie?

De heer **Karstens**:

Duitsland, Engeland en Nederland.

De **voorzitter**:

Op grond van welke criteria?

De heer **Karstens**:

Wij trekken het hardst aan de internationale samenwerking. Wij denken intensief na over de vraag welke methoden en tactieken wij moeten hanteren om door te dringen in die sector die wij ons tot doel hebben gesteld, dus de top en niet de "piepeltjes op straat". Ik durf op grond hiervan rustig te beweren dat wij inderdaad tot de top drie behoren.

De **voorzitter**:

Zijn er veel voorbeelden van zaken waarin het patent gelukt is om door te dringen tot de top met een zo klein aantal operaties?

De heer **Karstens**:

De operaties die wij hebben gestart, zijn tot op heden allemaal succesvol afgesloten.

De **voorzitter**:

Toch niet allemaal?

De heer **Karstens**:

Dat kan aan het buitenlands krachtenveld liggen. De operatie in het Zuiden was op zichzelf perfect.

De **voorzitter**:

Welke operatie was perfect?

De heer **Karstens**:

Waar de heer Paulissen over sprak.

De **voorzitter**:

De Turkse casus heeft inmiddels tot aanhoudingen geleid. De heer Van der Zwam heeft gezegd: wij hebben meegedaan aan het investerende transport van, naar ik meen, 150 kilo cocaïne. Daarvan is 20 tot 30 kilo in Nederland in beslag genomen. Hij voegde daaraan toe: verder is er geen gram op de markt gekomen. Hoe weet hij dat zo zeker?

De heer **Karstens**:

Dat moet u niet aan mij vragen.

De **voorzitter**:

Weet u of er een gram op de Nederlandse markt is gekomen?

De heer **Karstens**:

Als de heer Van der Zwam dat zegt, neem ik dat voetstoots van hem aan.

De **voorzitter:**

Dat vroeg ik niet. Weet u het ook?

De heer **Karstens:**

Nee.

De **voorzitter:**

Ik vroeg mij alleen af hoe je dat kan weten als je investeert in een transport dat daarna verschillende kanten opgaat. Het was maar een vraag. Hoeveel frontstores kennen wij ongeveer in Nederland? Honderden?

De heer **Karstens:**

Nee.

De **voorzitter:**

Tientallen?

De heer **Karstens:**

Ook niet.

De **voorzitter:**

Minder dan tien?

De heer **Karstens:**

U wordt warm.

De **voorzitter:**

Daar komt het op uit. Moet ik dan vooral denken aan transportbedrijven of faciliterende bedrijven? Hoe houdt u de belasting en de waterleiding van uw nek?

De heer **Karstens:**

Vanuit onze positie gezien, is de belastingdienst in zijn algemeenheid een geduchte tegenstander. Tot op heden wij hebben de argwaan van de belastingen nog niet gewekt.

De **voorzitter:**

U moet alle identiteiten ook voor de belasting verborgen houden.

De heer **Karstens:**

Inderdaad.

De **voorzitter:**

Of wilt u naar een systeem van samenwerking met Financiën?

De heer **Karstens:**

Tot op heden hebben wij dat nog niet hoeven te doen. Ik sluit niet uit dat dit in de toekomst anders wordt. Systemen worden steeds meer aan elkaar gekoppeld en wellicht moet daarvoor een vorm van overleg gevonden worden.

De **voorzitter:**

De heer De Wit zei dat de winsten van frontstores op een rekening van justitie moeten worden gestald.

De heer **Karstens:**

Ja.

De **voorzitter:**

Als je niet met de belasting om kunt gaan, wordt het toch ontzettend moeilijk om winst te maken? Het gaat dan toch meer om pseudo-activiteiten?

De heer **Karstens:**

Die casus heeft zich tot op heden nog niet voorgedaan.

De **voorzitter:**

Heeft het ons alleen nog maar geld gekost?

De heer **Karstens:**

Wij hebben kostendekkend kunnen werken in de operatie die ik heb uitgelegd. Wij hadden winst kunnen maken, maar daarover is uitvoerig overleg gepleegd.

De **voorzitter:**

De operatie-Contrat?

De heer **Karstens:**

Correct.

De **voorzitter:**

Die behelsde het verlenen van een bepaald soort financiële diensten, waarbij men ook actief werd in het witwassen. Dit is nu een publiek geheim. Die operatie is samen met de Canadese politie uitgevoerd. Is er in Nederland een nieuwe regeling noodzakelijk om dit middel werkzaam te maken? Ik kan mij geen florerend bedrijf voorstellen dat goed met de belastingen omgaat en dat met undercover's werkt.

De heer **Karstens:**

Tot op heden komen wij een heel eind. In zijn algemeenheid proberen wij bij frontstores om een bedrijf op te richten dat daadwerkelijk diensten kan verlenen. Een en ander hangt af van de situatie. Als wij denken dat wij door middel van een pizzeria-restaurant in contact kunnen komen met topcriminelen, dan zetten wij een pizzeria-restaurant op. Wij zullen dan niet alleen dat restaurant smaakvol moeten inrichten, maar men moet er ook goed kunnen eten.

De **voorzitter:**

Dat is er nog niet, geloof ik.

De heer **Karstens:**

Ik houd het met opzet algemeen.

De **voorzitter:**

Dat begrijp ik. Wordt het niet te veel als het wondermiddel voor de toekomst gezien?

De heer **Karstens:**

Ik herhaal met nadruk dat ik de laatste ben om te zeggen dat politieke infiltratie het wondermiddel is.

De **voorzitter:**

Ik had het alleen over frontstores.

De heer **Karstens:**

Geen enkele methode is een wondermiddel. Dit geldt ook voor de frontstore. Je moet wellicht tegelijkertijd ook andere methoden toepassen. De frontstore is geen wondermiddel. Het direct af luisteren is geen wondermiddel en de politieke infiltratie is geen wondermiddel.

De heer **De Graaf:**

Onder frontstores verstaat u dus de professionele decors. Is een leeg BV-tje van de CID in uw visie ook een frontstore?

De heer **Karstens:**

Als dat wordt bedoeld als een leuk voorkantje, kun je dat ook een frontstore noemen. Met die frontstores kunnen wij echter niet meer opereren.

De heer **De Graaf:**

U sprak over rond de tien frontstores. Had u het toen over hetgeen u in eigen beheer heeft?

De heer **Karstens:**

Correct.

De **voorzitter:**

Uw frontstores verschillen toch niet zo veel van een BV-tje van de CID?

De heer **Karstens:**

Wij streven ernaar om daadwerkelijk diensten te verlenen en ook legale activiteiten te ontplooiën.

De **voorzitter:**

De conclusie kan zijn dat het in de praktijk veel moeilijker is dan men doet voorkomen.

De heer **Karstens:**

Dat is correct.

De **voorzitter:**

Vandaar mijn opmerking dat het niet zo'n wondermiddel als in het rapport-De Wit is aangegeven.

De heer **Karstens:**

Je moet je realiseren dat een goede frontstore aanzienlijke investeringen in tijd en menskracht vergt. Die moet je afwegen tegen het doel dat je wilt bereiken.

De **voorzitter**:

De infiltratiecapaciteit in Nederland wordt uitgebreid. Wat is uw doelstelling qua personeel? Wilt u weer terug naar 75?

De heer **Karstens**:

In de eindrapportage van de werkgroep De Wit wordt uitgekomen op ongeveer 60. Dat zou een redelijk aantal moeten zijn.

De **voorzitter**:

In welke tak van infiltratie ziet u de meeste mogelijkheden voor de komende tijd?

De heer **Karstens**:

Met name de ontwikkeling die is beschreven in de RAC-rapportage, dus de projectmatige infiltratie, waarbij onder andere gebruik gemaakt kan worden van frontstores.

De **voorzitter**:

De frontstore met louter politie-infiltratie daaromheen heeft dus volgens u de toekomst?

De heer **Karstens**:

Onder andere. In de toekomst zal blijken dat wij niet voldoende deskundigen in eigen gelederen hebben. Wij zullen dan ook moeten denken aan de inzet van materiedeskundigen of van goedwillende burgerinfiltranten. Dit zijn dus mensen die te goeder naam en faam bekend zijn. In mijn filosofie moet pas in laatste instantie de inzet van criminele burgerinfiltranten worden overwogen.

De **voorzitter**:

Wilt u die laatste categorie ook gaan runnen?

De heer **Karstens**:

Ik zou die categorieën liever gescheiden willen houden. Ik pleit voor een apart systeem waarbij criminele burgerinfiltranten worden gerund conform het Duitse systeem. Ik zou mij in eerste instantie willen beperken tot het politieke infiltratieveld.

De **voorzitter**:

Wie moet in uw opzet de burgerinfiltranten gaan runnen?

De heer **Karstens**:

Materiedeskundigen zoals die beschreven zijn, zouden bij onze teams gevoegd kunnen worden. Goedwillende burgerinfiltranten zouden ook onder onze regie kunnen vallen.

De **voorzitter**:

Onder uw regie?

De heer **Karstens**:

Ja, goedwillende burgerinfiltranten die door ons worden ingezet, laat ik dat voorop stellen. Bij de criminele infiltrant wil ik geen vermenging met begeleiders die bijvoorbeeld politieke infiltranten begeleiden. Daaraan zou apart uitvoering gegeven moeten worden.

De **voorzitter**:

Door wie?

De heer **Karstens**:

De rapportage van de werkgroep De Wit rekent dat tot het CID-veld. Dat kan, mits door opleiding het niveau verhoogd wordt. Het kan eventueel ook een aparte dienst worden.

De heer **Rouvoet**:

Maakt het in uw ogen uit voor de aanvaardbaarheid van strafbare feiten die begaan worden door infiltranten of het een politieke infiltrant dan wel een al dan niet criminele burgerinfiltrant is?

De heer **Karstens**:

Nee.

De heer **Rouvoet**:

Wat is in beide gevallen de legitieme grond voor het begaan van strafbare feiten?

De heer **Karstens**:

Het moet in onmiddellijke relatie staan tot de aard van de feiten die wij opsporen.

De heer **Rouvoet**:

Wat is de strafuitsluitingsgrond voor het begaan van strafbare feiten door een politie-infiltrant dan wel een criminele infiltrant?

De heer **Karstens**:

Nogmaals, als wij het hebben over strafbare feiten, dan spreken wij over strafbare feiten die in relatie staan tot de feiten die wij opsporen. Ik heb al gezegd dat een van de grenzen bij ons de lichamelijke integriteit is.

De heer **Rouvoet**:

Ik denk dat wij elkaar verkeerd begrijpen. De commissie-De Wit kent het begrip noodtoestand. Als grond wordt tevens gehanteerd ambtelijk bevoegd gegeven dan wel ambtelijk bevel. Dat kan voor een criminele burgerinfiltrant niet gelden. Wat is in uw ogen in dat geval de rechtvaardigingsgrond voor het begaan van strafbare feiten?

De heer **Karstens**:

Ik zou dan blijven vasthouden aan het leerstuk van de noodtoestand.

De **voorzitter**:

Ik dacht dat u zoven sprak over een wettelijke regeling. Dat is allemaal toch veel gemakkelijker?

De heer **Karstens**:

Ik verzet mij niet tegen een wettelijke regeling.

De heer **De Graaf**:

Ik heb nog n punt, namelijk hoever kun je gaan met infiltratie door politiemensen. Wij hebben in het verhoor van de heer Koers uit Arnhem gehoord over het binnendringen in een bijeenkomst van Jehova's getuigen. Waar ligt voor u de grens? Hoe instrueert u uw politie-infiltranten?

De heer **Karstens**:

Nogmaals, het is moeilijk om van te voren...

De heer **De Graaf**:

U hoeft niet te zeggen: dat hangt af van het doel en eerst maar afwachten. U hebt toch wel ergens grenzen? Hoever mag naar uw oordeel in de privacy bijvoorbeeld van de woning of van de familie worden geïnfiltrated?

De heer **Karstens**:

Als wij als politiële infiltranten infiltreren, moeten wij ernstig voor ogen houden dat dit een aanzienlijke inbreuk kan zijn op de privacy van in dit geval de verdachten. Dat betekent dat als wij uitgenodigd worden bij hem thuis te komen, wij daaraan best gehoor kunnen geven. Als u zegt dat dit een inbreuk is op iemands privacy...

De heer **De Graaf**:

Dat zeg ik niet. Ik vraag iets aan u. Hoever gaat dat? Licht daar geen grens?

De heer **Karstens**:

Nee, ik ga niet zeggen dat dit een grens is, want dan worden wij vervolgens steeds uitgenodigd en dan moeten wij dat afslaan.

De **voorzitter**:

Er moet toch ergens een grens zijn? Ergens is toch een grens? Anders zou de heer Rouvoet toch gelijk krijgen als hij zegt dat het doel de middelen heiligt?

De heer **Karstens**:

Ja, maar die grenzen worden per situatie besproken.

De **voorzitter**:

Dat is altijd het antwoord dat wij horen. U gaat ze toch niet op de pijnbank leggen?

De heer **Karstens**:

Nee.

De **voorzitter**:

Nou goed, dan is er ergens een grens.

De heer **Karstens**:

Ok, dan zijn er inderdaad grenzen, bij geweldpleging en dat soort zaken.

De heer **De Graaf**:

Wij hebben ooit het voorbeeld gehoord van een politieman die zich liet inschrijven in het ziekenhuis in het bed naast een crimineel. Op zichzelf vindt u dat aanvaardbaar, dat gaat de grenzen niet te buiten?

De heer **Karstens**:

Ik vind dat acceptabel.

De heer **De Graaf**:

Het is ook niet bij voorbaat uitgesloten dat een politieagent/infiltrant een mooie relatie opbouwt met een vrouwelijke crimineel of vice versa?

De heer **Karstens**:

Nogmaals, op het moment dat ik op dergelijke vragen expliciet antwoord zou geven, al is het maar door ja of nee te zeggen, is er een mogelijkheid voor onze tegenstanders om te zeggen: als zij dat niet willen, dan gaan wij dat eens even uitproberen. Op die vraag wil ik daarom liever geen antwoord geven.

De heer **De Graaf**:

Dat betekent dat wij dus wat u betreft volledig in het vage blijven over de grenzen die aan politieke infiltratie kunnen worden gesteld. Die zijn er niet of u wilt er liever niet over praten.

De heer **Karstens**:

Die grenzen zijn er, maar iedere keer dat ik u expliciet een grens noem in het openbaar, betekent dit dat de tegenpartij een checkmoment heeft.

De **voorzitter**:

Jawel, maar mijnheer Karstens, als wij hierover wetgeving moeten maken, dan ga je toch uit van het idee, dat is in ons democratisch bestel zo, dat uiteindelijk de wetgever voor u de grenzen aangeeft? U kunt dat eenvoudigweg niet alleen maar zelf willen beslissen naar gelang het geval?

De heer **Karstens**:

Laat ik vooropstellen, dat ik dat niet alleen beslis, maar dat overlegd wordt over de tactiek en de strategie die wij hanteren.

De **voorzitter**:

Het is dan toch niet zo gek dat de heer De Graaf vraagt of het mogelijk is dat je ook via het bed mensen beliegt en bedriegt? Je kunt dan toch zeggen: nee, dat doen wij niet. Nou dan doen wij dat niet. Dan doen wij een heleboel andere dingen. Het is op zichzelf toch niet zo gek dat wij dat vragen?

De heer **Karstens**:

Dat doen wij dus niet.

De **voorzitter**:

U doet het niet.

De heer **Karstens**:

Ik heb heel duidelijk gezegd dat...

De heer **De Graaf**:

Dat had u zoven ook kunnen zeggen.

De **voorzitter**:

Dat had u daarnet kunnen zeggen, lijkt mij.

De heer **Rouvoet**:

Voorzitter! Mag ik nog even ingaan op het voorbeeld dat door de heer Koers is genoemd, namelijk die infiltratie in de gemeenschap van Jehova's getuigen. Er heeft een uitgebreide gedachtenwisseling plaatsgevonden waarbij uiteindelijk de stelling van de heer Koers was dat dit geen infiltratie in een geloofsgemeenschap was. Het was iets anders, wat er tegenaan lag. Op mijn vraag of hij infiltratie in geloofsgemeenschappen acceptabel achtte, was zijn antwoord: nee, in het algemeen niet. Bent u dat met hem eens, mijnheer Karstens?

De heer **Karstens**:

In de onderhavige situatie achtte ik dat acceptabel.

De heer **Rouvoet**:

Dat vond de heer Koers ook. In zijn perceptie was het geen infiltratie in een geloofsgemeenschap, zo heeft hij aangegeven. De stelling: infiltratie in geloofsgemeenschappen is acceptabel, is naar zijn mening in haar algemeenheid niet acceptabel. Bent u dat met hem in het algemeen eens?

De heer **Karstens**:

Als geloofsgemeenschappen strafbare feiten gaan plegen, dan denk ik dat het legitiem is, daarin te infiltreren.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Karstens, heeft u ooit een buitenlandse infiltrant op verzoek een valse Nederlandse identiteit verschaft?

De heer **Karstens**:

Doelt u daarbij op een specifieke operatie?

De heer **Rabbae**:

Nee, ik vraag het.

De heer **Karstens**:

Ook daarvan zou ik willen zeggen dat op het moment dat ik expliciet antwoord geef, ook al is dat ja of nee, geef ik weer operationele details prijs of dreig ik die prijs te geven.

De heer **Rabbae**:

Heeft u het al wel of nog niet gedaan?

De heer **Karstens**:

Het is voorgekomen.

De **voorzitter**:

Mijnheer Karstens, wij danken u hartelijk voor uw komst. Sluiting 18.19 uur

**Openbaar verhoor enquêtecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 40**

4 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquêtecommissie opsporingsmethoden op woensdag 4 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. J.M. Valente

Zie ook: Tweede verhoor mr. J.M. Valente (red.)

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik open de vergadering van de enquêtecommissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer J.M. Valente, geboren op 15 maart 1948 te Lissabon, Portugal.

Mijnheer Valente, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Valente:

Dat beloof ik!

De voorzitter:

Mijnheer Valente. U bent officier van justitie, nu in Middelburg, eerder in Amsterdam. Wij willen graag met u spreken over de taken van de officier van justitie, als zaaksofficier en als CID-officier. Die beide functies heeft u uitgeoefend. U bent zaaksofficier geweest in de zaak Z., die wij hier al verschillende keren besproken hebben, ook met de teamleider van de toenmalige unit een, de heer Woelders. Dat is u natuurlijk allemaal bekend. Wij willen het met u hebben over de opsporingsmethoden en wij willen ook met u spreken over het verhoor met de heer Huisman over de wijze waarop containers eventueel Nederland kunnen binnengaan, zonder dat die door de douane worden gecontroleerd. Voor dit verhoor hebben wij, zoals gewoonlijk, een verdeling gemaakt. Dat wil zeggen dat nu de heer De Graaf met u het verhoor zal beginnen.

De heer De Graaf:

Mijnheer Valente. U bent een zware-criminaliteitsofficier geweest, in het jargon bekend als een zwacri-officier. U bent nu unit-hoofd zware criminaliteit in Middelburg, als ik goed ben geïnformeerd.

De heer Valente:

Dat is niet geheel juist. Ik ben op het ogenblik het hoofd van unit twee in Middelburg. Dat is een unit die gewone zaken doet. De bedoeling is dat het arrondissement Middelburg een unit-bijzondere zaken krijgt, waaronder fraude en ook georganiseerde criminaliteit gebracht zullen worden.

De heer De Graaf:

Ten aanzien van de functie van officier van justitie die zich in het bijzonder bezighoudt met zware, georganiseerde criminaliteit bent u, zoals u zelf ook wel eens heeft gezegd, een van de pioniers geweest binnen het openbaar ministerie. Mag ik het zo zeggen?

De heer Valente:

Met veel andere officieren.

De heer De Graaf:

Wat vereist de functie van een zware-criminaliteitsofficier in het bijzonder? Waarin onderscheidt zich die functie van andere officieren van justitie?

De heer Valente:

Die functie heeft bijzondere aspecten in die zin dat de kwaliteiten die in zijn algemeenheid bij een officier van justitie aanwezig moeten zijn verder uitgediept moeten worden. Daarnaast is het zo dat een officier zware criminaliteit heel anders te werk gaat. Een officier die gewone zaken doet, zit achter zijn bureau. Hij heeft wel contacten met de politie, maar dat zijn meer contacten met betrekking tot de inhoud van een proces-verbaal of het aantal zaken dat hij wil verwerken. Hij wacht gewoon af tot er een misdrijf geconstateerd of opgespoord wordt en afgerond wordt met een proces-verbaal. Dat proces-verbaal bereikt hem, de zaak wordt voorgeleid en vervolgens begint zijn werk als vervolgende instantie. De officier van justitie georganiseerde criminaliteit gaat heel anders te werk. Hij werkt projectmatig. Hij krijgt, zoals dat heet, een project aangeboden. Dat betekent dat een doelgroepering of een doel, een enkele crimineel, aangereikt wordt. Dat doel wordt omschreven middels een project. Hij krijgt een team en daaraan geeft hij leiding. Gedurende een tijd zal hij het onderzoeken van de zaken en het construeren van het bewijs moeten leiden. Vervolgens, als de zaak, meestal na een hele tijd, tot een afronding komt, zal hij na de aanhoudingen de verdere vervolging voor zijn rekening nemen. Dat betekent dat daarvoor niet alleen managementkwaliteiten vereist zijn. Hij moet ook nauwgezet met het opsporingswerk bezig zijn. Hij moet in mijn optiek ook over de kwaliteiten beschikken waarover een politiefchef beschikt. Hij moet niet alleen in staat zijn om activiteiten van de opsporing in te schatten en te begeleiden. U weet dat een officier van justitie de leiding heeft bij het opsporingsonderzoek. Die leiding moet hij ook daadwerkelijk uitoefenen. Daarnaast is hij magistraat. Hij is de voorportaal van de rechter. Dat betekent dat hij in staat moet zijn om telkens te toetsen wat hij zelf heeft gedaan als leider van de opsporing.

De heer **De Graaf**:

U formuleert het nadrukkelijk: leider van de opsporing, capaciteiten die vergelijkbaar zijn met die van een politiefchef. Wordt de zwacri-officier daarmee niet een beetje een politie-inspecteur?

De heer **Valente**:

Nee. Hij is geen politieman. Hij moet wel dezelfde taal spreken en verstand hebben van de opsporing. Dat wil niet zeggen dat hij de opsporing daadwerkelijk doet, maar hij moet erover mee kunnen praten en kunnen beslissen.

De heer **De Graaf**:

Dat geldt voor elke officier van justitie. Heeft u de indruk dat als u zo'n project doet, dat vaker een langere adem heeft omdat er een netwerk moet worden opgerold, u als officier van justitie, en ik doel daarbij ook op collega's in een vergelijkbare situatie, middenin zo'n politieteam zit en daar echt deel van uitmaakt?

De heer **Valente**:

Ik heb altijd zo gewerkt dat ik bij het aannemen van zo'n project een soort managementteam vorm met mijn politieleiders. Vandaar beslissen wij wat het team doet. Ik probeer ook constant geïnformeerd te zijn over alle stappen die ik belangrijk vindt. Dat wordt vantevoren afgesproken. Ik stel altijd als eis dat alles geregistreerd wordt, zodat je het later kunt reproduceren. Dat betekent, bijvoorbeeld, dat je in staat moet zijn om middels dagrapporten en journaals na te gaan wat het team heeft gedaan.

De heer **De Graaf**:

Alle technieken, alle methoden, alle stappen?

De heer **Valente**:

Ik wil alle stappen weten. Ik wil niet weten wat rechercheur A de hele dag heeft gedaan. Dat is onmogelijk. Als je beschikt over een team van 40 mensen, dan is dat onmogelijk. Maar er zijn kaders en binnen die kaders wil ik het wel weten. Het betekent dat in het managementteam beslissingen worden genomen. Vantevoren worden er afspraken gemaakt over de vraag bij welke beslissingen je mee wilt doen. Ik maak, bijvoorbeeld, afspraken omtrent welke beslissingen zonder mij genomen kunnen worden. Dat is de management van het team. Zo'n team kost behoorlijk veel geld en is een behoorlijke investering. Vaak wordt zo'n team mede gefinancierd uit de zogenaamde BOP-pot.

De heer **De Graaf**:

De Bijzondere Opsporingskosten Politie?

De heer **Valente**:

Ja. Dat betekent dat het openbaar ministerie verantwoordelijk is voor een goede besteding van het geld. Daarnaast moet je constant in de gaten houden dat je magistraat bent en dat je geen politieman bent. Dat betekent dat je in een soort van heen-en-weer-situatie terechtkomt. In een parafrasering op mijn eigen naam heb ik dat ooit "Jo-Jo" genoemd.

De heer **De Graaf**:

Ja, u heeft dat ooit gezegd in een interview met de NRC.

De heer **Valente**:

Dat heb ik ooit gezegd. Dat is een grapje.

De heer **De Graaf**:

Die typering van Jo-1 en Jo-2...

De heer **Valente**:

Die typeert de situatie waarin ik vind dat een officier van justitie zou moeten verkeren.

De heer **De Graaf**:

Onderzoeken van complexe aard kunnen vaak heel lang duren. Hoelang kan het in uw ogen, met de pro-actieve fase erbij, doorgaan als u een onderzoek leidt? Moeten wij dan denken in termen van jaren? Vindt u dat op zichzelf acceptabel?

De heer **Valente**:

Ik heb onderzoeken van drie, vier jaar lang geleid. Soms niet alleen. Ik ben er bij zo'n groot onderzoek voorstander van dat er twee officieren van justitie op zitten. Ik ben met collega Wortel in een onderzoek als duo opgetreden. Dat vond ik heel erg plezierig, ook omdat je niet gesoleerd moet raken. Je moet een klankbord hebben met wie je problemen kunt bespreken. In mijn onderzoeken heb ik altijd, zonder inhoudelijk op de feiten in te gaan, mensen uit de universiteitswereld gebeld. Ik heb die mensen gevraagd om uit te leggen hoe het in elkaar zit als ik dat-en-dat zou doen. Wat zijn dan de consequenties? U moet bedenken dat in een zaak die zo lang duurt, men weliswaar vandaag bezig is, maar afgerekend wordt op de regels van over drie jaar.

De heer **De Graaf**:

Zegt u dat met een bijzondere bedoeling naar deze commissie toe?

De heer **Valente**:

Nee. Zo heb ik het altijd ervaren, ook in de zaak Z. Het verschil tussen zo'n onderzoek en een gewoon onderzoek is dat het openbaar ministerie en de politie de sturing hebben en niet de crimineel. Wij zoeken het bewijs. Wij houden de verdachten aan als wij bewijs hebben. Wij sturen. Wij worden niet door incidenten gestuurd. Wij sturen de zaken. Dat betekent dat je de zaken aftimmert. Je kunt gaandeweg al gaan denken welk verweer de verdediging zal voeren. Je werkt naar een zitting toe.

De heer **De Graaf**:

Is dat een van de redenen waarom u zegt dat alles moet worden geregistreerd?

De heer **Valente**:

Als je het bewijs goed afgetimmerd hebt, zal de verdediging zich, bijvoorbeeld, gaan richten op bewijsuitsluiting of niet-ontvankelijkheid van het openbaar ministerie. Dat betekent dat je, als je twijfelt, bepaalde dingen niet moet doen. In zo'n geval heb ik vaak andere mensen gebeld en met fictieve voorbeelden gevraagd uit te leggen hoe het in elkaar zit. Hoe denk je erover?

De heer **De Graaf**:

Met uw goedvinden kom ik straks terug op uw eis dat de zaak niet stuk mag gaan wegens niet-ontvankelijkheid. Dat is ook te relateren aan de opsporingsmethode.

De heer **Valente**:

Juist.

De heer **De Graaf**:

Ik ga in op de dreiging van de georganiseerde criminaliteit. U heeft zich in de afgelopen jaren, neem bijvoorbeeld de zaak Z., met Hollandse netwerken in de drugs bezig gehouden. Mag ik dat zo zeggen?

De heer **Valente**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Nu is in het voorbeeld van de zaak Z. n iemand veroordeeld. Daar richtte de zaak zich ook op: op de veroordeling van mijnheer Z. Daarmee is toch niet een netwerk uitgeschakeld?

De heer **Valente**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Is dat geen probleem?

De heer **Valente**:

Dat is een gebrek aan effectiviteit. Het probleem is terug te brengen tot de structuur waarmee de Hollandse netwerken worden benaderd. Er zijn een aantal teams bezig in het land met het opsporen en het voorbereiden van de vervolging van leden van het netwerk. Er is gebrek aan communicatie tussen de teams. Ik noem de IRT-affaire en ook de beroemde 30.000 kilo-affaire. Dat zijn daar goede voorbeelden van.

De **voorzitter**:

Kunt u dat nader toelichten? U heeft het over de zogenaamde Kolibrie-affaire?

De heer **Valente**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat speelt begin 1993. Wat is daar volgens u misgegaan?

De heer **Valente**:

Je ziet dat daar toch een meningsverschil ontstaat tussen twee teams over een grote partij verdovende middelen. Ik laat in het midden wie er gelijk had.

De heer **De Graaf**:

Een politieteam en een FIOD-team?

De heer **Valente**:

Ja. Je ziet dat er een gebrek aan communicatie ontstaat. De informatie wordt gewoon niet op een gezonde manier van het ene team naar het andere team doorgegeven. Daardoor ontstaan er problemen. Dat zie ik, ook meer in zijn algemeenheid...

De heer **De Graaf**:

Ook nu nog?

De heer **Valente**:

Ook nu nog is er een gebrekkige communicatie.

De heer **De Graaf**:

Kunt u daar wat concrete voorbeelden van geven, zonder in details en in zaken te treden?

De heer **Valente**:

Ik kan dat moeilijk. U moet dat van mij aannemen. U heeft ook de heer Woelders daarover gehoord. Die heeft dat ook gezegd. Ik denk dat ik hier moet refereren aan wat de heer Woelders heeft gezegd.

De heer **De Graaf**:

Met concreet bedoel ik dat het, bijvoorbeeld, gaat over de verhouding tussen de beide kernteams in de Randstad?

De heer **Valente**:

Hoewel ik nu niet met beide kernteams te maken heb, zie ik als buitenstaander dat daar een gebrek aan coördinatie aanwezig is.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Valente, ik onderbreek u even. Als je de zaken goed aanmeldt bij de CRI, is dan die communicatie niet verzekerd?

De heer **Valente**:

Dat is maar zeer beperkt het geval. Kijk, dat iedereen weet waar iedereen mee bezig is, dat haal je uit het aanmelden bij de CRI. Hoe je ermee bezig bent, de details en wat de beleidsobjecten zijn, dat is niet bekend. Een netwerk bestaat niet uit n persoon. Personen zijn bovendien vervangbaar. Ik keer terug naar de heer Z. Die heeft tijdens een deel van mijn onderzoek in de gevangenis gezeten. Daar vandaan heeft hij leiding gegeven aan zijn organisatie. De man is wel opgesloten, maar daarmee kun je de structuur niet onderuit trekken. Je sluit slechts iemand op.

De heer **De Graaf**:

Is daarmee gezegd dat de organisatie van mijnheer Z. gewoon niet is opgerold?

De heer **Valente**:

Grotendeels niet.

De heer **De Graaf**:

Het gaat dus gewoon verder, ondanks het feit dat n iemand is veroordeeld?

De heer **Valente**:

Ik moet het volgende zeggen. Ik ben al een tijd uit de onderzoeken. Ik kan dus geen actuele situatie schetsen, voor zover ik dat al zou kunnen of willen. Ik heb een tijd geleden, bijvoorbeeld, informatie gekregen uit België met betrekking tot twee transporten verdovende middelen. Bij naspeuring kwam ik terecht bij twee luitenanten van de heer Z.

De **voorzitter**:

Die zijn niet aangehouden?

De heer **Valente**:

Die zijn niet aangehouden. Kijk, je moet in een onderzoek, al heb je 40 mensen tot je beschikking, prioriteiten kiezen.

De heer **De Graaf**:

Is het ook de druk dat er uiteindelijk zichtbaar succes moet zijn? Er moet op een gegeven moment iemand worden aangehouden.

De heer **Valente**:

Je hebt geïnvesteerd. Het doel is het aanhouden van een verdachte. Als doel is dat verkeerd. Je moet ervan uitgaan dat je het netwerk buiten spel wilt zetten, om het zo maar te zeggen.

De heer **De Graaf**:

Het doel van het Wetboek van Strafvordering is toch uiteindelijk om een verdachte achter de tralies te krijgen als hij schuldig wordt verklaard?

De heer **Valente**:

Dat is het doel van het Wetboek van Strafvordering. Het benaderen van de georganiseerde criminaliteit gaat echter ietsje verder. U weet dat het mensen achter de tralies krijgen niet betekent dat zij niet meer actief kunnen zijn. Zij kunnen blijven sturen. Ze hebben alle mogelijkheden. Dat is overigens terecht. Ik vind dat je alle vrijheid moet hebben binnen de gevangenis. De straf is dat iemand in een ingesloten toestand verblijft. Ik vind het terecht dat iemand mag communiceren. Als hij dat mag doen, dan kan hij ook sturen.

De **voorzitter**:

Het beeld dat u nu geeft is dat het bijna niks uitmaakt.

De heer **Valente**:

Wij hebben gekozen voor een straf en die straf is het opsluiten van personen.

De **voorzitter**:

Nee, u heeft niet gekozen voor een straf. De rechter heeft uiteindelijk een straf opgelegd. Zoals u het nu presenteert, lijkt het alsof het weinig uitmaakt.

De heer **Valente**:

Voor wat de netwerken betreft is uw conclusie juist.

De heer **De Graaf**:

Los je dat dan op door de teams die nu op verschillende groepen actief zijn, van het kernteam Amsterdam tot het kernteam Randstad-Noord/Midden, actiever te laten

samenwerken en meer informatie uit te laten wisselen? Krijg je daarmee wel netwerken ontmanteld of opgerold?

De heer **Valente**:

Je kunt er tactischer mee werken. Je kunt bepaalde mensen op bepaalde doelen richten en je kunt jezelf gewoon op structuren richten. Het gaat veel verder dan iemand een straf opleggen. Het gaat om structuren die zijn gecreëerd, om transportbedrijven die zijn opgericht en om witwastrajecten die tot stand zijn gebracht. Mensen zijn vervangbaar.

De heer **De Graaf**:

Ik wil het nog eens met u doornemen. Er zijn verschillende kernteams op gericht de "top dog", de hoofdverdachte, de man bovenaan, uiteindelijk aan te houden en te veroordelen. Daar zit toch ook de gedachte achter dat als die man eenmaal - hoe heet dat in politietermen - achterovergetrokken is, daarmee ook het netwerk vervalt? Dat was het geval toen de heer Bruinsma vermoord was. Toen was de gedachte dat zijn netwerk niet echt meer functioneerde. U zegt dus eigenlijk dat het zinloos is, omdat de activiteit doorgaat.

De heer **Valente**:

Uw beeld is naïef.

De heer **De Graaf**:

Ik zeg niet dat dit mijn beeld is. Ik vraag of het überhaupt zin heeft wat de politie doet.

De heer **Valente**:

Denkt u dat als de president van Shell morgen pensionneert, dat Shell dan dichtgaat?

De heer **De Graaf**:

Wilt u het vergelijken met zo'n professionele, doorgeorganiseerde organisatie?

De heer **Valente**:

Zo professioneel is het niet, maar het heeft wel trekken van professionaliteit.

De heer **De Graaf**:

Is er in Nederland wel eens een criminele organisatie, zoals u die omschrijft, echt opgerold? Of is dat onmogelijk? Je trekt er immers mensen tussenuit, maar ondertussen gaat het gewoon door?

De heer **Valente**:

Ik vraag mij af of dat op dit ogenblik, met de huidige middelen en de huidige inspanningen, mogelijk is.

De **voorzitter**:

Welke inspanningen moeten er dan gedaan worden?

De heer **Valente**:

Wat ik zou willen is ten eerste verdergaande coördinatie en ten tweede een goed beeld creëren van de bestaande netwerken. Ik spreek in meervoud. Ik geloof niet in n allesomvattende organisatie.

De **voorzitter**:

U gelooft niet in de grote octopus met n grote baas aan het hoofd in de Nederlandse netwerken?

De heer **Valente**:

Nee. Het zijn allemaal organisaties die bij gelegenheid met elkaar met betrekking tot een bepaald doel samen zullen werken. De ene keer werken zij samen met B en de volgende dag met C. Ik heb altijd de Verenigde Oostindische Compagnie als beeld gegeven. Een Nederlands kartel.

De heer **De Graaf**:

Kooplieden die gezamenlijk investeren in bepaalde projecten en samenwerken en, bijvoorbeeld, ook samen afspraken maken over afzetmarkten en prijzen?

De heer **Valente**:

Ja. De Canadese hasj-markt is daar een heel mooi voorbeeld van. Op het moment dat het hasj-seizoen in Pakistan begint, in het voorjaar in maart, zie je dat kort daarvoor bepaalde

zaken gedaan worden. Je ziet dan ook dat er op de Canadese markt prijsafspraken gemaakt worden.

De heer **Koekkoek:**

En daar zitten de Nederlanders tussen?

De heer **De Graaf:**

Dat zijn de Nederlanders.

De heer **Valente:**

De Nederlanders zijn in hoofdzaak de vervoerders. Zij zijn dienstverlenend.

De **voorzitter:**

De Nederlandse rol is dus als het ware de transport- en smokkelrol?

De heer **Valente:**

Het zijn transporteurs. Dat is ook altijd de rol van Nederland geweest: transporteur en dienstverlener. Dat is typisch Nederlands.

De heer **De Graaf:**

U zegt dat er geen octopus-achtige constructie is met n iemand aan de top, maar dat er wel sprake is van een min of meer frequent projectmatig samenwerkingsverband tussen de belangrijke mensen in de Hollandse netwerken?

De heer **Valente:**

Ja. Ik heb het altijd proberen te vergelijken met de oliemarkt. Daar is een groep, de vijf of de zeven zusters, die de prijs van de olie bepaalt. Zo zou je ook de hasj-markt kunnen typeren. De mensen werken met elkaar en spreken met elkaar.

De **voorzitter:**

De macht van de Nederlandse netwerken is toch niet zodanig dat zij de prijs kunnen dicteren, waar zij in feite geen controle hebben over de produktie? De produktie is toch in handen van anderen?

De heer **Valente:**

Jawel. Je kunt hier produceren en het wordt daar afgezet. Het moet van A naar B gebracht worden.

De **voorzitter:**

De Nederlandse rol is dus een schakel te vormen tussen de producent en de Westerse afzetmarkt?

De heer **Valente:**

Ja. Zo zie ik het. Dat is overigens slechts mijn visie.

De heer **De Graaf:**

Heeft u de indruk dat er niet alleen wordt samengewerkt in transporten van verdovende middelen, maar ook in investeringen van de winsten?

De heer **Valente:**

Bij de investeringen van de winsten zie je ook bepaalde vormen van samenwerking. Daarbij moet wel het volgende bedacht worden. Wij zijn pas vijf of zes jaar geleden begonnen met onderzoek naar investering van de winsten. Ik denk dat wij op dit ogenblik nog te weinig van dit deel van het werk weten om echt vergaande conclusies te trekken. Ik geef een voorbeeld. Je ziet op een gegeven moment halverwege de jaren negentig...

De heer **De Graaf:**

Daar zitten wij nu in.

De heer **Valente:**

Nou goed, begin jaren negentig.

De **voorzitter:**

Is dat het verschil tussen, wat hier zo vaak gezegd is, "toen" en "nu"?

De heer **Valente:**

Ja. Toen is begin jaren negentig. De tijd gaat snel. Het zijn zware jaren. Je ziet op een gegeven moment dat onroerend-goedmagnaten vanuit Zweden richting het Amsterdamse trekken, waar grote projecten worden gekocht. Daar is niets bijzonders aan. Als je vervolgens erachter komt dat sommige van deze mensen uit Zweden contacten hebben

met de drugswereld en je daarnaast ziet dat de hasj vanuit Nederland richting Zweedse markt gaat en er geen geld terugkomt, dan zou je kunnen veronderstellen - voorzichtig - dat die investeringen het terugbrengen is van het Nederlandse drugsgeld. Maar goed, wij weten nog niet voldoende om dat te stellen. Je ziet, bijvoorbeeld, dat er panden gekocht worden door zogenaamde Delaware-rechtspersonen. Dat zijn rechtspersonen die in Amerika opgericht worden. Dat gaat heel makkelijk. Je ziet dat er een borg komt om de financiering te regelen. Dat is dan een Amerikaanse rechtspersoon. Als je die rechtspersoon verder gaat onderzoeken, kom je in Canadese hasj-kringen terecht. Dat zijn kleine stukjes van de puzzel. De puzzel is niet voltooid.

De voorzitter:

Nu heeft de heer Fijnaut hier verklaard dat er geen duidelijke sprake was van, om de term te gebruiken, innesteling van de onderwereld in de bovenwereld. Er was geen sprake van een duidelijke machtspositie in Nederland, zij het dat men wel in het onroerend goed zit en in de branches die de markt voor drugs eventueel vergemakkelijken. Is dat ook uw oordeel of zegt u: nee, die innesteling gaat verder?

De heer Valente:

Je moet twee dingen uit elkaar houden. Fijnaut is een wetenschapper. Hij heeft gekeken naar wat er lag. Hij heeft gekeken naar de cijfers die hij bij de politie vond en naar de onderzoeken die er waren. Ik heb al gezegd dat wij nog niet zover zijn dat wij voldoende onderzoek hebben gedaan op dat gebied, dat wij alleen maar stukjes, plukjes hebben. Uit die plukjes kun je niet een conclusie trekken. Ik ondersteun op dit ogenblik de conclusie van de heer Fijnaut volledig vanuit de invalshoek van de wetenschapper. Een man die echt zijn conclusies op cijfers en gegevens moet afstemmen.

De voorzitter:

U zegt: zo succesvol zijn wij niet.

De heer Valente:

Ik ben niet succesvol.

De voorzitter:

Ik zou bijna zeggen: dat oordeel kunt u ook aan anderen overlaten. Maar goed, u spreekt voor uzelf. Wat zou er dan moeten veranderen opdat het wel succesvol is?

De heer Valente:

Meer coördinatie, meer opleiding. Wij beschikken ook niet over voldoende kennis, bijvoorbeeld op het gebied van financiën, economische investeringen. Het team in de zaak Z. Was een van de eerste teams in ons land die over een hele grote financiële unit beschikten, waarin heel veel "specialisten" op het gebied van investeringen en banken aanwezig waren. Tussen de tactische rechercheurs en deze specialisten was een intens contact, waardoor iets wat door de tactische rechercheurs was opgevallen soms bevestigd kon worden uit financieel onderzoek en andersom. Dat waren, naar ik meen, de eerste stappen in de goede richting. Maar het zou veel verder moeten gaan. Wij moeten veel meer op dat gebied gaan pionieren. Een crimineel is ongeveer hetzelfde als een vis. Als hij zwemt dan zit hij in zijn milieu en is hij heel moeilijk te pakken. Je kunt infiltreren; je kunt allerlei methodes toepassen, maar je gaat werken op een terrein waar je niet thuis bent. Wanneer is die crimineel kwetsbaar en zichtbaar? Op het moment waarop hij van de bestaande structuren gebruik moet gaan maken.

De heer De Graaf:

De legale structuren bedoelt u?

De heer Valente:

De legale structuren. Kijk, het gaat niet om de verdovende middelen, het gaat om het geld. Dat moet je onderzoeken. Verdovende middelen, gokken, prostitutie, dat zijn bronnen voor geld. Een sportwagen en een jacht zijn gauw gekocht, een mooie vrouw en een bontjas ook, maar op het moment waarop een crimineel meer wil - er is heel veel geld en daar moet iets mee gebeuren; dat kan hij niet zomaar in een garage opbergen - dan moet hij gewoon met de zakenwereld, met de zakenlieden mee gaan doen. Dan is de situatie

omgekeerd. Dan is de vis boven water. Dan gaat hij zich bewegen op een terrein waar hij zich niet meer thuisvoelt. Wij moeten dan de deskundigheid hebben om ons ook op dit terrein te gaan bewegen. Die deskundigheid hebben wij ook nog niet echt in huis.

De **voorzitter**:

Wilt u daarvoor andere methodieken, andere bevoegdheden hebben die u nu niet heeft?

De heer **Valente**:

Neen, neen, die bevoegdheden zijn in mijn optiek voldoende. Ik kan er mee uit de voeten, waar het om gaat is de deskundigheid en de kwaliteit.

De heer **De Graaf**:

U heeft een belangrijke rol gespeeld in de zaak Z. als verantwoordelijk officier van justitie.

De heer **Valente**:

U kunt dat zeggen, ja.

De heer **De Graaf**:

Inderdaad. Het hof heeft een proces-verbaal van methoden en technieken gevraagd. De heer Woelders heeft dat opgesteld in zeer nauwe samenwerking met u. U heeft samen een week lang alle dossiers doorgeploegd...

De heer **Valente**:

Wij hebben alle bestanden bekeken. Het motto was toen het gras voor de voeten wegmaaien; dat hadden wij afgesproken. In alles wat ze in kunnen brengen, moeten wij ze voor zijn.

De heer **De Graaf**:

Waarom heeft u dat niet eerder bedacht?

De heer **Valente**:

U moet het juridisch zien. Ik weet niet of de conclusie van de advocaat-generaal bij de Hoge Raad bekend bij u bekend is. Ook hij komt tot de conclusie dat het hof het voortreffelijk heeft gedaan. Maar heel veel van wat het hof heeft gezegd, is meer in de trant van de wetgever-plaatsvervanger, dat er richtlijnen zijn gegeven van hoe de opsporing in de toekomst zou moeten functioneren. Het gaat hier echter om zaken waarop de verdachte eigenlijk geen beroep kon doen. Wij kennen de jurisprudentie. Ik noem de Schutz-norm.

De heer **De Graaf**:

In Nederlands vertaald: de waarborg-norm.

De heer **Valente**:

De loodsen waarom het ging, waren loodsen die niet rechtstreeks bij deze verdachte thuishoorden. De vuilniszakken waren van totaal andere mensen.

De **voorzitter**:

Het waren toch de vuilniszakken van mijnheer Z.?

De heer **Valente**:

Neen hoor, van andere mensen. Die vuilniszakken hadden niets met mijnheer Z. te maken. Het bewijs dat er uitgehaald is, had wel met zijn organisatie te maken maar niet met hem persoonlijk. Strikt genomen, had een beroep dus geen schijn van kans. Door een combinatie van beweging vanuit de verdediging en informatie naar de pers is er een beeld ontstaan, waaruit de situatie tot stand kwam waarin niet meer Z. terechtstond maar het openbaar ministerie. Op dat moment was voor het hof van belang dat ook al die beschuldigingen in de richting van het openbaar ministerie uitgezocht werden. Daar hebben wij toen alles opgezet. Het zuiver naar binnen kijken van een loods, dus gewoon vanuit de buitenkant, betekent dat een schending van het recht van burgers?

De heer **De Graaf**:

U doet nu voorkomen alsof er volstreekte juridische helderheid is over de vraag wat wel of niet door de politie en door het openbaar ministerie naar voren moet worden gebracht voor de rechtbank. Ik denk dat wij kunnen concluderen dat daarover juist nog onhelderheid en onduidelijkheid bestaat. Het hof wilde een proces-verbaal op grondslag van artikel 152 van het Wetboek van Strafvordering, dus alles wat door de politie is bevonden in het kader

van de opsporing. U heeft uiteindelijk daaraan voldaan door het gras voor de voeten weg te maaien...

De heer **Valente**:

Alles wat maar van belang is, hebben wij opgeschreven.

De heer **De Graaf**:

U heeft eerder dit gesprek gezegd: ik wil voorkomen dat ik word gepakt op niet-ontvankelijkheid.

De heer **Valente**:

Daarom had ik ook alles geregistreerd, zodat ik meteen kon reconstrueren.

De heer **De Graaf**:

Maar niet datgene wat ik maar even rangschik onder financiële snuffel. Wel de vuilnissnuffel, maar niet de financiële snuffel.

De heer **Valente**:

Dat noemt u financiële snuffel. U heeft het over de uitzending van Brandpunt van een paar weken geleden. Laat ik even alles terugbrengen tot de juiste proporties.

De heer **De Graaf**:

Ik wil graag dat u ingaat op mijn vraag. U heeft een ambtsbericht opgesteld voor de hoofdofficier te Amsterdam, dat wij hebben gekregen. Dank u wel daarvoor, overigens.

De heer **Valente**:

Dat is niet rechtstreeks door mij gestuurd.

De heer **De Graaf**:

Neen, maar ik neem aan dat u zich ook heeft gerealiseerd dat het mogelijkwerijs bij ons terecht zou komen. In dat ambtsbericht voert u verschillende argumenten aan waarom u de financiële recherche niet in het proces-verbaal heeft opgevoerd. Op zichzelf kun je erover twisten of wij het eens zijn over de argumenten, variërend van het uitgangspunt dat artikel 152 van het Wetboek van Strafvordering er niet voor bedoeld was, dat er sprake was van een pro-actieve fase tot en met de mening dat er nog niet echt sprake was van een verdachte. Wat mij nu interesseert, is waarom u, terwijl u dat strikt genomen ook niet behoefde te doen, de vuilnissnuffel wel in het proces-verbaal opneemt en niet het feit dat er bij banken is geïnformeerd over saldi etc.

De heer **Valente**:

Daarom wil ik het toch allemaal terugbrengen tot de juiste proporties, want dan kan dat mijn afweging verklaren. Ik heb u verteld dat criminelen heel veel geld verdienen met zaken in verdovende middelen. Het hebben van veel geld kan ook een probleem zijn voor criminelen. Als ze veel geld hebben, moeten ze er in de gewone wereld wat mee gaan doen. Als je dat aanneemt als ervaringsregel, dan is het in het kader van een onderzoek naar een criminele organisatie die zich bezighoudt met verdovende middelen, gaan vragen aan banken naar informatie over transacties van een bepaalde persoon die verdacht is van handel in verdovende middelen, niet veel anders dan een buurtonderzoek in het geval van een moordzaak.

De heer **De Graaf**:

Maar dan toch ook niet veel anders dan die vuilnissnuffel?

De heer **Valente**:

Het snuffelen in vuilniszakken was voor mij zo nieuw, dat ik dacht: daar moet ik toch even melding van maken. Ik moet zeggen dat ik ook juridische interesse had. Ik wilde graag de visie van het hof daarover hebben.

De heer **Koekkoek**:

Was Z. verdacht toen u die financiële informatie inwon?

De heer **Valente**:

Zeker.

De heer **Koekkoek**:

Maar toch niet van het feit waarvoor u die informatie nodig had?

De heer **Valente**:

Z. Was verdachte van handel in verdovende middelen.

De heer **Koekkoek**:

Maar u had het nodig voor verdenking ingevolge artikel 140 inzake criminele organisaties.

De heer **Valente**:

Dat was iets anders. Er lopen twee situaties door elkaar. Er loopt een onderzoek in de pro-actieve fase, om maar een afgezaagd woord te gebruiken, met betrekking tot verdenking van het deelnemen aan een criminele organisatie. Daarnaast is er iemand verdacht van handel in verdovende middelen.

De **voorzitter**:

Dat is toch ontzettend onhelder?

De heer **Valente**:

Het is niet onhelder, voorzitter. Stelt u zich voor dat A., B., C. en D. stuk voor stuk verdachten zijn van handel in verdovende middelen. Stelt u zich vervolgens voor dat de melding binnenkomt dat A., B., C. en D. met elkaar een akkoord hebben gesloten en dat ze gezamenlijk op grote schaal verdovende middelen gaan exporteren naar Canada. Ze zijn dus verdachten. Artikel 27 van het Wetboek van Strafvordering is van toepassing. Maar je hebt ook een CID-subject in dezelfde verdachten. Een subject van het deelnemen aan een criminele organisatie. Er zijn dus twee zaken die door elkaar heen lopen.

De **voorzitter**:

Het punt is dat wij proberen enige helderheid in iets te scheppen over wanneer iets wel kan en wanneer iets niet kan.

De heer **Valente**:

Ik leg u uit hoe ik erover denk.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik. U haalt ook de conclusie aan van de advocaat-generaal van de Hoge Raad die zegt dat het hof hierbij wellicht de wetgever is geweest. Maar wij moeten nu juist proberen om de wetgever meer handvatten te geven. Daarom de volgende vraag. Als nu in het Wetboek van Strafvordering staat dat gegevens van een bank als volgt opgeëist kunnen worden...

De heer **Valente**:

Dat staat niet in het Wetboek van Strafvordering.

De **voorzitter**:

Dat staat toch in het Wetboek van Strafvordering?

De heer **Valente**:

Neen hoor, in de artikelen 141 en 142 staat dat opsporingsambtenaren een opsporingsopdracht hebben...

De **voorzitter**:

Er staat toch ook iets in over de methode van het doen uitleveren van bescheiden bij financieel onderzoek?

De heer **Valente**:

Maar die bescheiden zijn niet opgevraagd.

De **voorzitter**:

De gegevens zijn opgevraagd.

De heer **Valente**:

Neen, er zijn vier gevallen. In een geval is men naar een bank gegaan. Er is uitgelegd wat het team deed en de bank is gevraagd of er in zijn algemeenheid over informatie gesproken zou kunnen worden. Er is geen informatie gegeven. Er is alleen om gevraagd. Het team is gepresenteerd; er is een soort presentatie gegeven. Vervolgens is in drie gevallen met drie banken gepraat. Het eerste geval daarvan betreft een onderzoek bij het kadaster...

De heer **De Graaf**:

Met uw goedvinden, zou ik daar nu niet al te uitgebreid op willen ingaan, ook gelet op de tijd.

De heer **Valente**:

Ja, maar dan blijft het in de lucht hangen.

De **voorzitter**:

Maakt u dan maar kort af wat er toen is gebeurd.

De heer **Valente**:

Men is dus bij het kadaster geweest en men constateert dat de verdachte in de zaak in grote weelde woont. Men gaat onderzoeken wie de eigenaar is van de desbetreffende woning. En tot grote verrassing blijkt dat niet de verdachte eigenaar is maar dat er een hypotheekgever is die iemand anders is. De hypotheeknemer is de ABN. Dus wordt de ABN gevraagd hoe dat zit. Dus de vraag is of Z. in dezen een beroep kan doen op een geschonden belang, hij is geen eigenaar van de woning.

De **voorzitter**:

Het punt is het volgende. Eerder heeft de leider van het Landelijk Rechercheteam die ook aan de zaak Z. heeft meegewerkt het volgende gezegd; er is de formele regeling met betrekking tot het verkrijgen van informatie die eventueel een bank niet wil geven en die daartoe uiteindelijk verplicht kan worden; wat je nu doet is van tevoren met de bank afspraken te maken of ze die eventueel verder zal geven en hoe. Dus je creëert een voortraject ter zake waarvan in de wet duidelijk staat hoe men de informatie kan afdwingen.

De heer **Valente**:

Laat u mij mijn verhaal eerst afmaken. Alles moet in de juiste proporties gezien worden. Wij moeten naar de werkelijkheid kijken. In het geval waarover ik het net had, is verder niets meer gedaan. In het kader van een strafrechtelijk-financieel onderzoek zijn de stukken opgehaald. De informatie van de bank is alleen geweest dat er een miljoen gulden borg openstond. Vervolgens is er met betrekking tot een bedrijf bij de Kamer van koophandel bekeken uit wie de directie van dat bedrijf bestond. Uit dat onderzoek bleek dat dit bedrijf een bankrekening bij een bepaalde bank had. Men is langs die bank gegaan om te vragen of dat klopte.

De **voorzitter**:

Maar dat zijn vragen waarop u wel een antwoord krijgt en als wij die vragen stellen niet. Dat is het verschil.

De heer **Valente**:

Neen, dat is niet waar. Op dat ogenblik was er sprake van een verdenking. Zou er geen sprake zijn van een verdenking dan mag de politie alles doen wat een burger kan doen. De banken kunnen gewoon informatie weigeren, hetgeen ze in veel gevallen hebben gedaan.

De heer **De Graaf**:

Het gaat ons hier niet om de vraag of het nu mocht of niet; het gaat ons erom waarom u, terwijl u zelf opsporingsmethoden definieert in uw ambtsbericht als werkwijzen en technieken die niet in de wet zijn geregeld en die doorgaans in de pro-actieve fase worden toegepast, dit gegeven niet in het proces-verbaal heeft opgenomen.

De heer **Valente**:

Omdat het mij op dat moment niet opviel als een werkmethode. Heel simpel. Ik denk dat als ik er vandaag mee geconfronteerd zou worden, ik het ook nog niet zou doen. Ik vind niet dat het een werkmethode was. Bovendien was dezelfde informatie allang in circulatie. Het had mij geen moeite gekost om die informatie op tafel te leggen.

De heer **Koekkoek**:

Het is mij toch niet helemaal duidelijk. U bent bezig met een verdenking van overtreding van de Opiumwet. Komt u bij de bank in het kader van dat onderzoek of komt u bij de bank in het kader van een vooronderzoek, pro-actief, wegens mogelijke verdenking van een betrokkenheid bij een criminele organisatie ingevolge artikel 140 van het Wetboek van Strafrecht?

De heer **Valente**:

Je bent bezig om te bekijken wat de bemoeienissen zijn van betrokkene met de handel in verdovende middelen. Dan stel je gewoon vragen over de persoon. Uiteraard zijn die vragen ook van belang om na te gaan of er connecties zijn met anderen. De hypothese dat er niet sprake was van een individu die in verdovende middelen handelt maar van een netwerk, zou wellicht door een antwoord bevestigd kunnen worden.

De heer **Koekkoek**:

Anders gezegd: het heeft beide functies. U vraagt inlichtingen aan de bank, zowel wegens een concrete verdenking als ter voorbereiding van een verdenking op grond van genoemd artikel 140.

De heer **Valente**:

Neen, je vraagt aan de bank omdat je een verdenking hebt. Je stelt gewoon een vraag, maar ik zeg u dat die vraag ook zonder verdenking gesteld zou kunnen worden. Als er geen verdenking is, mag de politie in de pro-actieve fase net zoveel als de gewone burger. Ik kan naar de bank lopen voor informatie, hetzelfde kunt u doen.

De heer **Koekkoek**:

U zegt: zou kunnen.

De heer **Valente**:

In dit geval - u moet wel begrijpen dat ik mij niet in alle gevallen helemaal kan verplaatsen in het verleden - meen ik dat het gebeurde op grond van een verdenking van overtreding van de Opiumwet.

De heer **Koekkoek**:

In het ambtsbericht heeft u geschreven en ik citeer: Het niet inzichtelijk maken in het proces-verbaal van de politie van dergelijke contacten met de bankinstellingen is enkel en alleen te wijten aan het feit dat het onderzoek dat toen nog in de pro-actieve fase verkeerde, erop was gericht gegevens te verzamelen om vast te stellen of er een redelijk vermoeden was dat er sprake was van overtreding, van een strafbaar feit ingevolge artikel 140 van het Wetboek van Strafrecht. In het ambtsbericht geeft u dus aan dat de functie artikel 140 was.

De heer **Valente**:

Neen, dat leest u verkeerd. Ik geef de functies van het proces-verbaal aan. En het proces-verbaal ging over artikel 140.

De heer **Koekkoek**:

En in verband met het strafbare feit?

De heer **Valente**:

Dat ging van de Opiumwet tot heling, zware mishandeling enz.

De heer **Koekkoek**:

Maar hoefde u het in dat verband niet vast te leggen?

De heer **Valente**:

Het is vastgelegd in dagjournaals en dagrapporten, maar niet in het proces-verbaal van de strafzaak zelf. Overigens, ik zeg dit zonder dat ik het geverifieerd heb. Zoals ik ook stelde in mijn ambtsbericht, er is een zevental ordners inzake het financieel onderzoek en ik heb ze niet allemaal doorlopen. Ik heb ook niet paraat of de contacten daarin zijn vastgelegd. Misschien ben ik voorbarig als ik zeg dat ze niet vastgelegd zijn, terwijl het best zou kunnen zijn dat er in genoemde ordners wel iets over staat.

De **voorzitter**:

Ik wil dit onderdeel afsluiten met de conclusie dat van de kant van de wet- en regelgever meer duidelijkheid niet ongelegen zou komen, in ieder geval wat ons betreft.

De heer **De Graaf**:

In het proces-verbaal is ook aangegeven dat in de zaak Z. gebruik is gemaakt van informanten.

De heer **Valente**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Die informanten zijn ook betaald via de tip-, toon- en voorkoopregeling.

De heer **Valente**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Zonder dat u op de details hoeft in te gaan...

De heer **Valente**:
Daar ga ik ook niet op in.

De heer **De Graaf**:
Dat vermoedde ik al, maar wat ik wel graag wil weten, is in hoeverre er sprake is van actief gestuurde informanten.

De heer **Valente**:
In de zaak Z.?

De heer **De Graaf**:
Ja.

De heer **Valente**:
Geen sprake van.

De heer **De Graaf**:
Geen sprake van, zegt u?

De heer **Valente**:
Geen sprake van.

De heer **De Graaf**:
Wat betekende het dan? Dat men alleen maar op gezette tijden bij de CID langskwam om vervolgens informatie af te geven die men toevallig had?

De heer **Valente**:
Ja, ja. De informatie kwam van verschillende informanten. Die informatie kwam op gezette tijden binnen. Ik heb er altijd heel goed op gelet dat wij niet in een infiltratietraject terechtkwamen. Het zal ook bekend zijn, dat ik toch voorzichtig ben op dat gebied.

De heer **De Graaf**:
Maar aan een van de informanten is toch een behoorlijk bedrag uitbetaald, van enkele tienduizenden guldens. Dan is het toch niet iets van "toevallig wat informatie even af komen leveren"? Dan heeft de desbetreffende persoon toch ook een zeker risico gelopen?

De heer **Valente**:
Kwaliteit... Ik zeg u dat die niet gestuurd is, maar de reden van het betalen van zo'n groot bedrag wil ik hier niet op tafel leggen.

De heer **De Graaf**:
Dat begrijp ik. En dan wat betreft een andere informant. In het rapport dat aan het ministerie van Justitie is gestuurd om uiteindelijk tot tipgeldbetaling over te gaan staat: "met grote regelmaat heeft deze informant zijn nek uitgestoken en risico's gelopen". Kan men dan nog steeds niet zeggen dat er sprake is van enige sturing en een actieve houding?

De heer **Valente**:
Neen, dat deed hij... Maar goed, dan ga ik veel te ver er op in. Ik kan alleen zeggen dat er geen sprake is van sturing, maar u moet van mij accepteren dat ik hier in deze zaal en onder deze omstandigheden daar geen uitleg over kan geven.

De heer **De Graaf**:
Het gaat mij om de vaststelling van uw oordeel dat er geen sprake is van actieve sturing.

De heer **Valente**:
Er zijn geen misdrijven gepleegd met toestemming...

De heer **De Graaf**:
Dat is iets anders, dat is de vraag of er strafbare feiten zijn gepleegd.

De heer **Valente**:
Er is altijd heel goed op gelet dat de informant niet gaandeweg infiltrant werd. Het gaat niet zozeer om deze informant, het gaat gewoon om alle informanten die gebruikt zijn. Dus als ik informant zeg, moet u informanten verstaan.

De heer **De Graaf**:

U zegt dat er niet actief is gestuurd. Bent u nou die officier van justitie, omdat u ook CID-officier van justitie bent geweest...

De heer **Valente**:

Nog steeds, maar dan in Middelburg.

De heer **De Graaf**:

Ja, maar toen in Amsterdam. Bent u nu die officier van justitie op wie enige Amsterdammers die hier aan tafel hebben gezeten, zich hebben beroepen in de zin van: ja, het OM wilde die actieve sturing niet?

De heer **Valente**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Heeft u dus ook tegen de heren Van Teijlingen en Van Looijen gezegd: er gaat geen verzoek meer naar een informant om een keer naar een kroeg te gaan waar hij nooit geweest is?

De heer **Valente**:

Nou kijk, ik heb kaders neergezet. Ik heb de heren Van Teijlingen en Van Looijen verteld hoe ik over het runnen van informanten dacht. Ik zal u een voorbeeld geven. Misschien dat dit veel meer aanspreekt. Ik heb ooit, niet lang geleden, meerdere informanten gehad in en financieel traject. Althans de CID heeft die gehad; ik niet, want ik ben gewoon iemand die een beetje op afstand probeert te sturen.

De **voorzitter**:

U heeft toch het gezag daarover?

De heer **Valente**:

Jawel.

De **voorzitter**:

Dan kunt u toch niet zo losjes zeggen: ik probeer een beetje te sturen?

De heer **Valente**:

Ik ben onbelangrijk.

De **voorzitter**:

U bent niet onbelangrijk. Als u over het vorige onderwerp waarover wij het hadden, zeer precies weet waarom iets wel of niet is gebeurd, dan kunt u er zich toch niet van af maken door te zeggen: ik stuur maar wat?

De heer **Valente**:

Neen, neen, maar het ligt niet in mijn aard om te zeggen: ik stuur maar.

De **voorzitter**:

U heeft toch gewoon het gezag daarover?

De heer **Valente**:

Maar goed, ik wil niet het beeld laten ontstaan dat ik een bezig type ben of iets dergelijks.

De **voorzitter**:

Dat is dan gelukt.

De heer **Valente**:

Nu even terug naar mijn voorbeeld, want anders raken wij het spoor bijster. Er zijn twee informanten in een belangrijk financieel traject. Beiden zijn gevraagd door de criminelen om activiteiten te doen. Op dat moment ga ik enigszins op de rem staan. Dus ik laat via de rechercheurs de informanten vragen om erbij te blijven maar niet om aan criminele activiteiten mee te doen. Dat is sturen. Dat kan. Maar ik ga ze niet zeggen: ga elke dag naar die vergaderingen en ga even luisteren of ze gelden in Suriname of op de Antillen willen investeren. Dat is een andere vorm van sturen.

De heer **De Graaf**:

Laten wij het even uit elkaar trekken. U zegt: ik wil niet dat informanten strafbare feiten plegen.

De heer **Valente**:

Dus ze worden gestuurd.

De heer **De Graaf**:

Dat wilt u dus niet en dat is ook een duidelijke mededeling aan de informanten. Maar het sturen, in de zin van ze actief...

De heer **Valente**:

Een boodschappenlijst geven...?

De heer **De Graaf**:

Maar opdrachten geven, in de zin van: kun je daar en daar achteraan gaan? Dat gebeurt dus niet?

De heer **Valente**:

Nee, dan kom je heel dicht bij de grens van de infiltrant.

De heer **De Graaf**:

Dat vroeg ik niet.

De heer **Valente**:

Bovendien is dat wat de waarde van de informatie betreft in zekere zin riskant.

De heer **De Graaf**:

Maar heeft u zelf gezegd: jongens, geen strafbare feiten en geen concrete boodschappen en opdrachten meegeven? Heeft u dat met zoveel woorden gezegd?

De heer **Valente**:

Ja. Niet concreet, laat ik zeggen, een boodschappenlijst niet. Enerzijds is er het gevaar dat de informant gaandeweg infiltrant wordt. Anderzijds is er het punt van de kwaliteit van de informatie. Als ik hem een boodschappenlijst geeft, weet hij precies wat ik wil horen.

De heer **De Graaf**:

Wij hebben die vraag ook al eerder met een van uw collega's besproken. Hoe kan dat nu toch zo zijn? U heeft er betrekkelijk strikte opvattingen over. U praat over richtlijnen die u daarover heeft gegeven. In hetzelfde ressort zijn er officieren van justitie, bijvoorbeeld in het arrondissement Haarlem, die daar geheel anders over denken.

De heer **Valente**:

Dat kan.

De heer **De Graaf**:

Dat is gebrek aan communicatie?

De heer **Valente**:

Dat is gebrek aan communicatie. Daar heeft u het!

De heer **De Graaf**:

Tussen leden van het openbaar ministerie?

De heer **Valente**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Maar dan krijg je toch twee verschillende normcomplexen? Amsterdammers zeggen dan hier dat zij dat natuurlijk niet doen, terwijl men in Haarlem en elders zegt dat natuurlijk wel te doen. Vindt u dat niet raar?

De heer **Valente**:

Ik ben streng...

De heer **De Graaf**:

U bent streng in de leer?

De heer **Valente**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Valente, ik zou dit punt toch iets scherper willen hebben. Door de heren Van Teijlingen en Van Looijen is hier inderdaad letterlijk gezegd dat alles wat meer is dan het passief in ontvangst nemen van informatie van informanten riekt naar infiltratie, naar burgerinfiltratie, en dat het OM dat dus niet wil.

De heer **Valente**:

Daar word ik bijna letterlijk geciteerd.

De heer **Rouvoet**:

Dat is dus een terechte perceptie van de Amsterdamse politie, dat alles wat meer is dan passief informatie ontvangen door u als burgerinfiltratie wordt beschouwd en niet toegestaan wordt?

De heer **Valente**:

Ik heb heel strikte opvattingen met betrekking tot burgerinfiltratie. Het moet kunnen, maar...

De **voorzitter**:

Het moet wel kunnen?

De heer **Valente**:

Het moet wel kunnen, maar er kleven problemen aan.

De **voorzitter**:

En die problemen zijn in het laatste jaar in Amsterdam zo groot geworden dat het niet meer gebeurt?

De heer **Valente**:

Laat mij even mijn verhaal afmaken. Ik ben strikt tegen gesloten CID-trajecten. Als een infiltratie toegepast wordt, wordt dat voor de rechter zichtbaar gemaakt. Op het moment dat bekeken wordt - ik kijk graag vooruit - of dat kan, zie je de problemen verschijnen. Hoe kan ik de identiteit van mijn infiltrant afschermen als die lang in het milieu verkeert? Hoe kan ik de mogelijkheid creëren om de infiltrant door een rechter te laten horen, te laten verhoren? Hoe kan ik de verdediging in de mogelijkheid stellen de infiltrant te verhoren? Dat moet immers sinds de jurisprudentie. Hoe kan de rechter nagaan of er sprake is van uitlokking?

De **voorzitter**:

In het huidige systeem is er toch de mogelijkheid dat...

De heer **Valente**:

Het verschil tussen uitlokken en faciliteren is ongeveer zo dun als dit A4-tje. Hoe kan de rechter dat onderzoeken? Dat lukt mij niet. Je komt dus onherroepelijk in een problematische situatie terecht waarin je rare sprongen moet gaan maken. Dat wil ik niet.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil toch even praten over de informanten. Ik neem aan dat een "runner" vragen stelt aan een informant.

De heer **Valente**:

Dat doet hij. Dat is zijn functie. Als de informant binnenkomt en zegt dat de commissie is... Nee, dat is geen goed voorbeeld. Hij zegt dat er iets gaat gebeuren. Dan moet de "runner" controleren hoe dat zit. De informatie moet gewaardeerd worden.

De heer **Koekkoek**:

Daar zijn wij het over eens. De "runner" stelt vragen.

De heer **Valente**:

Absoluut. Dat is nodig. Dat hoort erbij.

De heer **Koekkoek**:

Nu kan de informant op die vragen geen antwoord geven. Dan ligt het toch voor de hand dat de informant, die zich in het criminele milieu beweegt, een antwoord gaat zoeken op de vragen die de "runner" stelt? Stuur je dan niet?

De heer **Valente**:

Zo zit de mens in elkaar. Dat is geen sturen. Anders kun je geen informanten runnen. Ik ben strikt, maar zo strikt ben ik niet. Zo strikt heb ik het nog niet bedacht.

De heer **Koekkoek**:

Door vragen te stellen, stuur je toch?

De heer **Valente**:

Zelfs voor mij gaat u nu te ver.

De heer **Koekkoek**:

Laat ik zeggen dat wij het in ieder geval voortdurend doen. Bij een verhoor sturen wij door middel van vragen.

De heer **Valente**:
U zit in een andere positie. U heeft een aantal mensen dat bevraagd wordt. Dat is iets anders.

De heer **Koekkoeck**:
Even ter vergelijking.

De heer **Valente**:
Dat is niet te vergelijken.

De heer **Koekkoeck**:
U ziet het dus niet als een vorm van sturing? Je wilt toch bepaalde informatie hebben? Je stelt vragen. De informant weet het niet. Dan gaat de informant toch op zoek? Je zet hem toch op een spoor?

De heer **Valente**:
Zo zou je het kunnen zien, maar dat is geen sturen. Hoe kun je de informatie taxeren als je niet aan een informant vraagt van: hoe weet je dat en hoe kom je eraan?

De heer **Koekkoeck**:
"Weet je dat?" Die vraag stel je toch ook aan die man?

De heer **Valente**:
"Hoe weet je dat?"

De heer **Koekkoeck**:
"Weet je dat?"

De heer **Valente**:
Nee, "Hoe weet je dat?" Als de informant zegt dat dit van goud is, dan vraag ik hem hoe hij dat weet.

De heer **Koekkoeck**:
Dat vraagt onze voorzitter ook regelmatig.

De **voorzitter**:
Het gaat dus iets verder dan het louter luisteren naar wat er gezegd wordt?

De heer **Valente**:
Je moet de informatie taxeren. Je moet de conclusie niet verdraaien. Het is een kwestie van informatie taxeren. Dan moet je vragen naar hoe en wat.

De heer **De Graaf**:
U bent streng in de leer, heeft u net zelf gezegd.

De heer **Valente**:
Nee.

De heer **De Graaf**:
Oh, u zegt het zelf niet.

De heer **Valente**:
Zoiets moet je niet van jezelf zeggen.

De heer **De Graaf**:
Een ander punt betreft het plaatsen van peilbakens, van plaatsbepalende apparatuur. Dat gebeurt voor een gedeelte door de mensen van het Korps landelijke politiediensten in Driebergen. Die worden daar als het ware voor ingehuurd.

De heer **Valente**:
In sommige gevallen.

De heer **De Graaf**:
Wat doen zij precies voor u en waar ligt voor u de grens?

De heer **Valente**:
Ik zal even iets leuks vertellen.

De heer **De Graaf**:
Ik heb het niet over Zeeland. Ik heb het over Amsterdam.

De heer **Valente**:

Wat hebben zij voor mij gedaan? Zij hebben op bepaalde plekken in schepen apparatuur voor mij geplaatst. Ik weet niet of zij onder auto's en dergelijke apparatuur geplaatst hebben. Ik weet wel welke richtlijn ik heb gegeven teneinde toestemming te geven om apparatuur te plaatsen. Die is simpel: niet in, maar wel onder, op of aan.

De heer **De Graaf**:

Niet in een auto?

De heer **Valente**:

Niet in een auto. Ik vind het iets te ver gaan als je een auto met een valse sleutel, of met een andere methode, open maakt om daar iets in te plaatsen. In zekere zin is het misschien onterecht. Het hangt ervan af. Sterk overdrijvend kun je echter stellen dat als je een baken in een auto plaatst en gebruik maakt van de stroomvoorziening van die auto, je in feite diefstal pleegt.

De heer **De Graaf**:

Dat is wel heel juridisch doordacht.

De heer **Valente**:

Dat is heel juridisch doordacht. Dat zou problemen kunnen geven. Ik sta het alleen maar toe onder, op of aan.

De heer **De Graaf**:

En alleen maar op de openbare weg? Niet in een garage?

De heer **Valente**:

Nee, niet een auto openmaken om dat te doen.

De heer **De Graaf**:

De heer Hellemons van de Dienst technische ondersteuning heeft ons gezegd dat Amsterdam de grootste afnemer is.

De heer **Valente**:

Zij hebben alle huizen van de officieren van justitie beveiligd!

De **voorzitter**:

Wat hebben zij nog meer gedaan?

De heer **De Graaf**:

Peilbakens achtergelaten?

De heer **Valente**:

Ik weet niet of zij iets achtergelaten hebben.

De heer **De Graaf**:

Niet met uw toestemming, in ieder geval.

De **voorzitter**:

Wat hebben zij nog meer gedaan, mijnheer Valente?

De heer **Valente**:

Ik kan u dat niet met enige exactheid zeggen. Ik weet dat zij aan boord van schepen spullen hebben aangebracht. Ik weet niet in welke gevallen zij onder auto's spullen voor ons hebben geplaatst en in welke gevallen de politie dat zelf heeft gedaan. Ik weet het niet.

De **voorzitter**:

Is er door de Dienst technische ondersteuning ooit een inijkoperatie gepleegd om in een loods te kijken in Amsterdam?

De heer **Valente**:

Niet dat ik weet.

De **voorzitter**:

Hoe verklaren wij dan de grote aantallen aan inzet?

De heer **Valente**:

Ik zou zeggen dat u maar aan het dienst moet vragen om het op tafel te leggen.

De heer **De Graaf**:

Zij doen het alleen als er een uitdrukkelijk verzoek van een officier van justitie is. U moet er toch ook iets van weten.

De heer **Valente**:

Voor zover ik het weet, op mijn verzoek, gaat het om boten. Zij hebben een tijd geleden ergens in het buitenland, met mijn toestemming, een peilbaken verwijderd. Dat baken was overigens niet aangebracht met mijn toestemming, maar kennelijk met toestemming van iemand anders. Het baken moest op een gegeven moment verwijderd worden. Daar moest toestemming voor gegeven worden. Vergeet n ding niet: peilbakens worden ook geplaatst met toestemming van de zaaksofficier in gewone onderzoeken. Voor het plaatsen van een peilbaken is niet per se toestemming van een CID-officier nodig. Ik zou graag hebben dat het wel zo was.

De heer **De Graaf**:

U bent behoorlijk streng in de leer, om mijn woorden te gebruiken en niet de uwe, terwijl het Hof in Amsterdam in de zaak R. het plaatsen van peilbakens, ook als er sprake zou zijn van het openmaken van auto's, op zichzelf accepteert.

De heer **Valente**:

Ik ben blij dat het Hof dat accepteert.

De heer **De Graaf**:

Dat vindt u dus eigenlijk ten onrechte?

De heer **Valente**:

Nee. Ik ben niet degene om een beslissing van een rechter aan te vallen. Een rechter is wijzer. Als een rechter het goed vindt, dan heeft de rechter dat goed afgewogen.

De heer **De Graaf**:

Dat vindt u toch niet altijd? U gaat toch ook weleens in hoger beroep omdat u het niet eens bent met een uitspraak van een rechtbank?

De heer **Valente**:

Jawel, maar dan gebruik ik daar de geëigende middelen voor. Ik ga dan niet in het openbaar iets over een beslissing van het Hof zeggen. Daar zijn andere wegen voor.

De **voorzitter**:

U zei zoven dat u het nog steeds niet zou doen?

De heer **Valente**:

Ik zou het niet doen. Alhoewel het niet tot niet-ontvankelijkheid van het openbaar ministerie kan leiden - het is immers niet de ernstige inbreuk die door de Hoge Raad in de jurisprudentie daarvoor wordt vereist - kan het toch een hoop trammelant veroorzaken. Dat heb ik liever niet. Ik heb net een groot voorbeeld van trammelant achter de rug. Ik heb liever dat het gewoon, gladjes en normaal verloopt. Waarom heb je dat allemaal nodig als je een baken ook onder, op of aan kan plaatsen? Een auto is verdorie zo groot. Je hebt zoveel plaatsen waar je het kunt doen. Waarom zou je een auto open moeten breken? Waarom moet je een loods openbreken? Je kunt toch ook wachten tot dat ding ergens op straat staat?

De **voorzitter**:

Mag ik u vragen wat de Dienst technische ondersteuning, behalve het inzetten van peilbakens en de beveiliging van woningen en zaken van justitie-ambtenaren, meer heeft gedaan.

De heer **Valente**:

Wat ik weet, niets meer. Ik zou zeggen dat maar bekeken moet worden wat de dienst heeft staan in de registratie. Ik ben zo'n jaar of vijf met de georganiseerde criminaliteit bezig geweest. Ook van je fouten kun je leren. Ik kan mij best indenken dat ik in 1991, 1992 en 1993 op een telefoontje, in 1994 al wat minder, op een telefoontje met de vraag: mag dat, best gezegd kan hebben dat het mag. Ik kan mij wel het eerste verzoek om een inijkoperatie herinneren. Dat heb ik niet toegestaan. Dat was in 1990.

De **voorzitter**:

U heeft zelf als officier nooit een verzoek gedaan voor een inijkoperatie bij de dienst in Driebergen?

De heer **Valente**:

Nee.

De **voorzitter**:

U heeft ook nooit de dienst, naast die peilbaken, om iets anders verzocht?

De heer **Valente**:

Behalve het beveiligen van de woningen.

De heer **De Graaf**:

Voorzitter! Ik heb op dit punt voldoende gehoord.

De heer **Valente**:

Voor alle duidelijkheid: het hoeft niet een rechtstreeks verzoek van mij te zijn. Het kan ook zo zijn dat een officier aan de politie toestemming geeft voor een bepaalde operatie en dat de politie vervolgens met Driebergen gaat praten. Het beeld dat de officier Driebergen rechtstreeks benadert, is iets van de laatste maanden.

De **voorzitter**:

Nee, nee, volgens Driebergen...

De heer **Valente**:

Tegenwoordig is het zo dat bij het plaatsen van een peilbaken de officier van Driebergen een briefje krijgt dat hij moet tekenen.

De **voorzitter**:

Het is niet zo...

De heer **Valente**:

Daar schrap ik het "in" altijd uit.

De **voorzitter**:

Daar schrapt u het "in"...

De heer **Valente**:

Altijd uit.

De **voorzitter**:

Hoeveel keer heeft u die briefjes zien passeren?

De heer **Valente**:

Niet vaak. Ik denk een of twee keer. Ik heb juist zo iets gehad.

De **voorzitter**:

U zegt "de laatste maanden".

De heer **Valente**:

In het verleden...

De **voorzitter**:

Dat blijkt niet te kloppen.

De heer **Valente**:

In het verleden was het zo dat de politie aan het openbaar ministerie vroeg of er een peilbaken geplaatst mocht worden en dat vervolgens het openbaar ministerie niet verder dacht dan de politie. De politie beschikte in zijn algemeenheid niet over de technische mogelijkheden om een apparaat te plaatsen. Daarvoor werd dan Driebergen benaderd. Zicht op de inzet van Driebergen kan ik niet voor 100% geven.

De **voorzitter**:

Nee, maar het is wel zo dat men in Driebergen zegt dat men in ieder geval al meer dan een jaar vraagt om schriftelijke toestemming van een officier. Dat is dus niet sinds enkele maanden.

De heer **Valente**:

Bij mijn weten heb ik in het laatste jaar twee keer toestemming gegeven.

De **voorzitter**:

Is er in Amsterdam iemand die een overzicht heeft van wat er precies gebeurd is door Driebergen?

De heer **Valente**:

Nee.

De **voorzitter**:

Er is niemand die dat overzicht heeft?

De heer **Valente**:

Misschien de gemeentepolitie?

De **voorzitter**:

Die bestaat niet meer.

De heer **Valente**:

Ik bedoel de regiopolitie. Dank u wel voor de correctie.

De **voorzitter**:

Ik wil overgaan naar de zaak van de binnenkomende containers. U heeft daar ook onderzoek naar gedaan. Wij hebben hier de heer Huisman gehoord. Die heeft het gehad over een aantal van 23 dat in de periode 1993-1994 gepasseerd zou zijn. Van uw rapportage begrijpen wij dat er een groter aantal genoemd wordt.

De heer **Valente**:

Ja, dat is juist. Bij telling kom ik op 51 uit.

De **voorzitter**:

Is dat een voorlopige telling?

De heer **Valente**:

Ja. Ik weet althans niet of er meer te vinden zijn. De rapportage waarover ik beschik - dat kunt u ook lezen in de inleiding - is geenszins volledig. Het is maar een deel van het totale beeld. Het is alleen gebaseerd op documenten die wij onder ogen hebben gehad. Dat sluit geenszins uit dat er veel meer is. Of het huidige aantal alles is, kan ik nu niet zo zeggen, maar ik sluit niet uit dat het er meer zijn.

De **voorzitter**:

Kan het volgens u ook minder zijn?

De heer **Valente**:

Neen, want die documenten aangaande die 51 containers hebben wij gezien. Ze zijn gecontroleerd op de inhoud, de afzender en de ontvanger. Gelet op de structuur die er in zit en op grond van hetgeen wij gezien hebben met onze beperkte blik op de zaak, lijkt het erop dat die 51 bij elkaar horen.

De **voorzitter**:

Heeft u zicht op wat er met de 51 gebeurd is?

De heer **Valente**:

Niet altijd, maar dat kunt u ook in de rapportage lezen. U moet mij excuseren dat ik niet zomaar uit mijn hoofd kan citeren wat er in elke container zat.

De **voorzitter**:

Zijn die 51 allemaal doorgevoerd en in het milieu terechtgekomen?

De heer **Valente**:

Neen, dat is niet zo. Dat staat ook niet in de rapportage. Bij een aantal is er teruggekoppeld en is er gepakt. Bij een ander aantal kunnen wij de terugkoppeling niet vinden. Dat betekent niet dat ze niet gepakt zijn, maar uit de rapportage, uit de stukken blijkt dat een aantal het milieu zijn ingegaan. Er zijn twee gevallen waarbij er buiten Nederland is gepakt, althans dat staat in de rapportage. Dat betreft overigens niet meer dan de mededeling dat er buiten Nederland is gepakt.

De **voorzitter**:

Er zijn voorlopig dus drie categorieën.

De heer **Valente**:

De categorie aanwijsbaar gepakt, de categorie waarvan je niet weet wat er mee gebeurd is en de categorie aanwijsbaar doorgevoerd.

De **voorzitter**:

De middelste categorie kan dus ook betreffen: er wordt gezegd dat er in beslag genomen is, terwijl er in feite geen bescheiden van zijn?

De heer **Valente**:

Ja, maar nogmaals, een beperkte visie, alleen maar documenten en niets anders dan dit. Ik denk dat de rijksrecherche het moet uitzoeken. Wat u heeft, was in elk geval niet voor u

bedoeld maar alleen voor de rijksrecherche, zoals de afspraken gemaakt zijn. Dat is bedoeld om het onderzoek van de rijksrecherche te ondersteunen. Overigens zie je dat in dat stuk een aantal aandachtspunten in de richting van de rijksrecherche worden genoemd die wij zelf niet kunnen onderzoeken, gezien onze beperkte opdracht.

De **voorzitter**:

Maar u kunt zich voorstellen dat dit onderwerp voor ons niet van onbelang is.

De heer **Valente**:

Absoluut. Maar u moet voor ogen houden dat het onderzoek loopt en dat genoemd stuk een beeld is, een fingerwijzing in de richting van de onderzoekers.

De **voorzitter**:

Zeker.

De heer **Valente**:

En dat het verder allemaal gedelegeerd moet worden. Wij hebben de stukken gezien maar wij weten niet wat daarvoor, daarnaast en daarachter staat. Wij weten ook niet het waarom. Het is heel moeilijk om alleen uit documenten conclusies te trekken en tevens gevaarlijk.

De **voorzitter**:

Dat kan gevaarlijk zijn, maar ik vroeg u, aangezien de heer Huisman een aantal genoemd heeft van 23 over de periode 1993-1994...

De heer **Valente**:

Van de 51 containers heb ik alle documenten gezien.

De **voorzitter**:

De douanedocumenten?

De heer **Valente**:

De douanedocumenten. Ze zijn afkomstig van het Douane Informatiecentrum en van een tweetal douaneposten.

De **voorzitter**:

Er moeten dus meer documenten zijn dan die welke louter uit het Douane Informatiecentrum afkomstig zijn. Wilt u zich op dit moment wagen aan een schatting?

De heer **Valente**:

Neen.

De **voorzitter**:

Wilt u de andere schattingen daarmee ook ontkennen? De minister heeft gesproken over grote aantallen.

De heer **Valente**:

Uit de pers heb ik vernomen wat de minister zou hebben gezegd. Daar moet je altijd voorzichtig mee zijn. Het is ook niets negatiefs in de richting van de pers, maar...

De heer **Koekkoeck**:

Zij heeft het in de Kamer gezegd.

De heer **Valente**:

Nou ja, goed, ik heb dat niet gehoord. De minister heeft informatie van het onderzoeksteam van de rijksrecherche en dat beschikt over veel en veel meer informatie dan ik of collega Teeven. Gezien mijn beperkte zicht op de zaak, vind ik het niet toepasselijk dat ik hier een schatting geef van hoeveelheden. Ik vind dat ook niet echt belangrijk.

De **voorzitter**:

Waarom vindt u dat niet belangrijk?

De heer **Valente**:

Het gaat niet zozeer om de hoeveelheid. Waar het om gaat, is de methodiek. De vraag is of je zo'n paard van Troje, want dat is de methodiek, altijd moet gebruiken en of je, wanneer je dat gebruikt, niet in de problemen terechtkomt met betrekking tot de burgerinfiltranten.

De **voorzitter**:

U bedoelt de Delta-methodiek?

De heer **Valente**:

Ik denk dat die een paard van Troje is.

De **voorzitter**:

Kunt u dan eerst beschrijven wat volgens u de Delta-methode is en kunt u daarna aangeven waarom die in uw ogen een paard van Troje is?

De heer **Valente**:

Het is een paard van Troje. Het is hetzelfde wat de Spartanen hebben gedaan om hun mooie koningin Helena terug te krijgen. De aanbieder van iets met een andere inhoud.

De **voorzitter**:

Wilt u daarmee zeggen dat in feite de sturing helemaal niet in handen is geweest van de politie?

De heer **Valente**:

Dat weet ik niet; dan kan ik niet concluderen vanuit mijn beperkte zicht.

De **voorzitter**:

Maar het paard van Troje...

De heer **Valente**:

Daar zat wel een sturing aan, dat is wel gestuurd. Anders hadden de Spartanen het niet goed gedaan.

De **voorzitter**:

Het paard van Troje vooronderstelt toch dat er een andere controle op zit dan wordt aangenomen?

De heer **Valente**:

Dat zijn uw woorden, voorzitter.

De heer **Koekkoek**:

Als er zoveel gepakt zijn, dan moet dat toch ergens uit blijken. Bijvoorbeeld uit een proces-verbaal van vernietiging.

De heer **Valente**:

Maar dat ziet u ook in dat stuk. Daar staan die zaken in vermeld. Het echte bewijs hebben wij in sommige gevallen niet gevonden, maar wel de melding dat er gepakt is.

De heer **Koekkoek**:

Maar dat bewijs moet er toch zijn? Er moet dan toch een proces-verbaal zijn van vernietiging van verdovende middelen?

De heer **Valente**:

Ja, maar zover ging mijn opdracht niet. Die stukken heb ik niet kunnen vinden, maar dat wil niet zeggen dat ze er niet zijn.

De heer **Koekkoek**:

Als je echt wil weten of iets gepakt is, dan moet dat proces-verbaal er zijn.

De heer **Valente**:

Als er gecontroleerde afleveringen zijn toegepast, dan vraag ik om het proces-verbaal. Soms zie ik het niet, maar ik wil wel weten of het er al dan niet is.

De **voorzitter**:

Ik wil nog even met u terugkomen op dat paard van Troje en wil het in dit geval even laten staan binnen de muren van Troje. Betekent de Delta-methode volgens u een te grote rol voor de infiltrant?

De heer **Valente**:

Nogmaals, mijn zicht op de beweegredenen waarom deze methode is toegepast, is zo beperkt, dat ik er moeilijk een oordeel over kan geven. Als u zich daarover een oordeel wilt vormen, dan zult u aan de betrokken moeten vragen hoe het zit. Ik heb uitgelegd hoe ik werk, hoe ik van tevoren dingen afweeg om keuzes te maken om naar rechts of naar links te gaan. Ik ga ervan uit dat de mensen die genoemde methode hebben toegepast daaraan gedacht hebben en hun eigen redenen en afwegingen hebben gehad. Zonder dat ik van hen heb gehoord hoe ze tot hun beslissingen zijn gekomen, kan ik mij moeilijk wagen aan een oordeel daarover. Het is niet objectief.

De **voorzitter**:

Het is nooit objectief. Ik vraag uw oordeel, omdat uzelf een meningsverschil heeft gehad met de chef van de CID in de Gooi- en Vechtstreek, maar daar kom ik zo nog over te spreken. Ik wil nu even terug naar de vraag wat volgens u op dit moment...

De heer **Valente**:

Als u mij zou vragen of ik die methode zou hebben toegepast... Laat ik zeggen, primair reagerend, is het antwoord neen. Verder doordenkend, afhankelijk van de omstandigheden, afhankelijk van afwegingen van proportionaliteit en subsidiariteit en afhankelijk van de sturingsmogelijkheden, misschien wel.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik niet helemaal. U heeft eerder in dit gesprek gezegd dat u niet voor infiltranten bent, omdat u dat niet kunt verantwoorden voor de rechter.

De heer **Valente**:

Neen, maar goed, zou er de situatie zijn waarin dat wel kon, dan deed ik het wel.

De heer **De Graaf**:

Jawel, maar het ging nu over de vraag of u de methode, waarvan de infiltrant een essentieel onderdeel uitmaakt, zou toepassen. U antwoordt daarop met "misschien wel", terwijl u eerder zei: infiltranten doe ik niet.

De heer **Valente**:

Neen, omdat dit niet kan, maar stelt u zich voor dat het wel zou kunnen, dat wij een kroongetuigeregeling hebben. Stelt u zich voor dat wij niet in een kikkerland wonen zoals in Nederland maar bijvoorbeeld in Amerika waarin ik iemand gewoon een nieuwe identiteit, een nieuwe vrouw, een nieuwe auto en een hoop geld kan geven en hem kan zeggen: ga nu maar even getuigen.

De **voorzitter**:

Maar wij wonen in Nederland.

De heer **Valente**:

Als u mij vanuit de huidige omstandigheden zou vragen of ik die methode zou toepassen, zeg ik neen. Maar onder andere omstandigheden... Je moet natuurlijk nooit alles uitsluiten.

De **voorzitter**:

Zou u altijd neen zeggen tegen doorleveren?

De heer **Valente**:

Ik wel, ja.

De **voorzitter**:

U zou altijd neen zeggen tegen doorleveren?

De heer **Valente**:

Ja.

De **voorzitter**:

Waarom?

De heer **Valente**:

Zoals u bekend is, ben ik bij een geval betrokken geweest... Ik ben absoluut tegen het in het milieu terecht laten komen van verdovende middelen.

De **voorzitter**:

Ook als daarmee zoveel bewijsmateriaal verzameld kan worden waardoor een club kan worden aangepakt?

De heer **Valente**:

Ja, de vraag is op een gegeven moment of je niet je eigen organisatie aan het creëren bent. Als je zoveel aan het leveren bent, ben je zelf een organisatie aan het creëren om een organisatie te bestrijden.

De heer **De Graaf**:

Ook als het maar eenmalig is?

De heer **Valente**:

Het Cargo-geval is hier besproken. Daar kan ik dus wel iets over zeggen. Kijk, dat was een situatie waarin wij als het OM te Amsterdam in een rijdende trein zijn gestapt. Het leven

van infiltranten liep daarbij behoorlijk veel gevaar. Het stoppen van die trein zou daadwerkelijke problemen voor die infiltranten met zich brengen. Daarin heb ik moeten kiezen... De beslissing is eigenlijk niet door mij genomen, die was al eerder genomen.

De **voorzitter**:

Door wie?

De heer **Valente**:

Die was al genomen in een gesprek tussen de heer Van Capelle, de landelijk officier, en de hoofdofficier op Aruba. Ik werd met die trein geconfronteerd toen die al reed en ik niets meer kon doen. Als je er instapt, dan kun je niet meer terug, dan moet je het doen. Maar in andere omstandigheden zou ik het niet doen.

De heer **De Graaf**:

Ook hierbij krijg ik van u de indruk dat uw rol in de Cargo-zaak een beetje was als die van de Amsterdamse politie die ook zei: wij werden eigenlijk een beetje geforceerd om het te doen, wij konden niet meer terug.

De heer **Valente**:

Ze zijn niet geforceerd. Laat ik zeggen, ik ben niet bij de aanvankelijke besprekingen geweest. Dus hoe het allemaal besproken is bij het begin van de zaak, daar ben ik niet bij geweest. Dus ik heb het alleen van derden gehoord. Bij mijn weten is het niet zo, dat de heer Van Capelle de politie heeft gedwongen dat te doen, maar, nogmaals, ik ben er niet bij geweest. Wel is het zo dat de melding uit Aruba kwam op een moment waarop niet de trein maar het schip al in beweging was, waarbij er de situatie was dat mensen daadwerkelijk gevaar zouden lopen als dat traject niet afgerond zou worden. Dan moet je een afweging maken tussen het doorleveren en het in gevaar brengen van levens van meerdere mensen. Dan is de beslissing op dat moment gemakkelijk.

De **voorzitter**:

U heeft een conflict gekregen met de chef van de Criminele inlichtingendienst in de regio Gooi- en Vechtstreek.

De heer **Valente**:

Ik heb geen conflict met de chef van de inlichtingendienst. Het is zo dat ik het oneens ben met de wijze waarop deze inlichtingendienst heeft gefunctioneerd jegens het openbaar ministerie. Er is niets persoonlijks. Het is niet zo dat ik iets tegen de persoon heb. Er is alleen gebrekkige informatie gegeven aan het openbaar ministerie. Er is soms een beeld gegeven dat niet volledig was. Mijn grootste probleem was op een gegeven moment niet zozeer de informatie in de tijd dat ik CID-officier was, maar de informatie in de tijd dat mijn voorganger, Van der Kerk, CID-officier was. Bij nader onderzoek is mij gebleken dat in twee trajecten gebruik is gemaakt van infiltranten, terwijl de heer Van der Kerk zegt dat hij over de daadwerkelijke persoon van de infiltrant niet is ingelicht.

De **voorzitter**:

Niet is ingelicht of te laat is ingelicht?

De heer **Valente**:

Nee, over de personen is hij niet ingelicht.

De **voorzitter**:

Die waren overgenomen...

De heer **Valente**:

Die personen zijn in elk geval bij de Delta-affaire - om het zo maar te noemen - betrokken geweest.

De **voorzitter**:

Zij waren...

De heer **Valente**:

Ik meen dat je als chef van de inlichtingendienst, als je zo iemand overneemt, dit ook aan de officier kenbaar moet maken. Dat koppel ik aan een traject dat bij mij op een gegeven moment is gestart en waarbij door mij en ook door college Teeven meerdere keren is

gevraagd of dit iets te maken had met het zogenaamde Delta-traject. Dat is meerdere keren ontkend.

De **voorzitter:**

Dus er zijn...

De heer **Valente:**

Het gaat mij om het voorbeeld. Ik kan uiteraard niet concreet zijn. Dan breng ik mensen in gevaar. Er wordt gemeld dat er een container aankomt en er komt iemand aan die een "bill of lading" heeft. Kunnen wij die container pakken? Er worden afspraken gemaakt. Dan zie je gewoon dat er op een bepaalde datum, dagen later, met een zusterdienst een convenant wordt gesloten en dat er een operatie inclusief informanten wordt overgenomen. Ik weet in mijn geval dat, als ik had geweten dat het van die zusterdienst afkomstig was, ik in elk geval veel meer vragen had gesteld. Na het sluiten van convenant, als ik het convenant onder ogen krijg, zie ik dat het allemaal met mij doorgesproken is. Het is wel besproken, maar niet doorgesproken. Niet alle elementen die voor mijn beslissing essentieel waren geweest, zijn doorgegeven.

De **voorzitter:**

U zegt dus...

De heer **Valente:**

Je kunt zeggen dat ik had moeten doorvragen. Het is de vraag of je in zo'n relatie een politieman moet gaan verhoren. Dat is niet mijn gewoonte. Ik werk open en ik wil het ook open houden.

De **voorzitter:**

Om dit gedeelte op zijn waarde te kunnen schatten - wij horen natuurlijk ook nog de heer Van der Putten - stel ik vast dat het gaat om informatieposities die overgenomen zijn. Er is een convenant met Kennemerland gesloten?

De heer **Valente:**

Dat is juist. Ik wil er niet inhoudelijk op ingaan.

De **voorzitter:**

Dat hoeft ook niet.

De heer **Valente:**

Dat kan ook gevaar met zich brengen voor derden.

De **voorzitter:**

Dat begrijp ik.

De heer **Valente:**

De commissie beschikt over de nodige stukken. Het onderzoek is niet voltooid. Er is een nieuw stuk in aantocht. Dat zal in de loop van de volgende week ter beschikking komen.

De **voorzitter:**

Heeft u nagegaan of mogelijke trajecten - laten wij het maar even zo noemen - ook aangemeld waren of zijn bij de toetsingscommissie casu quo bij de doorlichting?

De heer **Valente:**

Die zijn niet aangemeld bij de doorlichting. De twee trajecten waar ik het over heb, stammen uit de tijd van collega Van der Kerk. De doorlichting van het Amsterdamse is uiteraard, eind vorig jaar of begin dit jaar, onder mijn leiding gebeurd. Ik weet niet meer precies wanneer het geweest is. Die twee trajecten kende ik toen inhoudelijk nog niet. Ik vind dat zij wel aangemeld hadden moeten worden. Zij zijn niet bij mij als zodanig aangemeld.

De **voorzitter:**

Had u dat zelf moeten doen, achteraf?

De heer **Valente:**

U moet bedenken dat dit is gebeurd in de nadagen van mijn Amsterdamse periode. Ik meen dat zij niet aangemeld zijn. Ik weet het niet.

De **voorzitter:**

Ik heb ze niet kunnen vinden.

De heer **Valente**:

Ik weet niet of mijn opvolger dat gedaan heeft. U heeft echter een ambtsbericht van de hoofdofficier waarin precies het hele traject wordt beschreven en ook hoe het onderzoek met de nodige waarborgen is gebeurd en dat verschillende officieren dit onderzocht hebben. Ik heb de informatie over het traject bij mijn opvolger achtergelaten. Ik neem aan dat het ook aangemeld moet worden. Ik weet niet of het aangemeld is.

De heer **Koekkoeck**:

U heeft gevraagd of er betrokkenheid was bij de Delta-zaak. En u kreeg daar het antwoord "Nee" op. Was dat antwoord onjuist?

De heer **Valente**:

Ja. Als ik het nu bekijk, dan zijn deze mensen al eerder bij transporten in de Delta-zaak betrokken geweest. U beschikt over alle rapportages. Als u die goed leest, en ook het hele verhaal over de 51 containers leest, dan komt u dezelfde mensen tegen.

De heer **Koekkoeck**:

U zegt dus niet alleen dat het onvolledig was, maar dat het ook onjuist was?

De heer **Valente**:

Het was ook onjuist. Er zijn ook onjuiste meldingen gedaan.

De heer **Rabbae**:

Wat ik niet begrijp is het volgende. U zegt dat het met u besproken is, echter niet doorgesproken. Onder doorgesproken verstaat u waarschijnlijk dat u meer details te horen had moeten krijgen. Gedurende het hele verhoor wekt u de stellige indruk dat u een alerte man bent, die precies weet wat hij moet weten, zeker gelet op de IRT-affaire. Nu doet zich eind 1994 dit voor. Kunt u dan nog volhouden dat u zo naïef was dat u bij de bespreking niet voldoende informatie gekregen heeft?

De heer **Valente**:

U haalt twee dingen door elkaar. Dit doet zich eind 1994 onder het regime van mijn voorganger, meester Van der Kerk, voor. Ik ben zelf vanaf november 1994 als opvolger van Van der Kerk aan de slag gegaan. Inzicht in dit traject kreeg ik echter pas in 1995. Hetgeen met mij in december besproken is in 1994, was op het moment van de bespreking, met de gegevens die ik kreeg, volstrekt onschuldig. Ik had op dat moment geen reden om te vermoeden dat er een betrokkenheid met de Delta-affaire was. Later is dat bij mij opgekomen. U zegt dat ik alert ben en dat ik veel vraag. Ja, misschien had ik meer moeten vragen. Dat is achteraf praten. Ik ga pas veel vragen stellen als ik daar reden toe heb. Op zichzelf ging de eerste melding bij mij over een volstrekt onschuldig traject.

De **voorzitter**:

U zegt dat u vanaf november 1994 ook verantwoordelijk was?

De heer **Valente**:

Ik heb de exacte datum niet paraat. Ik ben ergens op 8 of 11 november, formeel vanaf 1 november, maar feitelijk vanaf 8 of 11 november...

De **voorzitter**:

Heeft u zich daarna nog met de doorlichting en de inventarisatiemethodieken bezig gehouden?

De heer **Valente**:

Ja.

De **voorzitter**:

Toen was er geen aanleiding om te vragen hoe het verder zat?

De heer **Valente**:

Nee. Kijk, die informatie is gevraagd. U moet een ding erbij betrekken. De Gooi- en Vechtstreek was een terrein dat ik niet goed kende. Ik heb mij altijd op het Amsterdamse geconcentreerd. Voor de tijd dat ik CID-officier werd, had je in het Amsterdamse in feite drie mensen die CID-aangelegenheden in hun pakket hadden. Van der Kerk was de CID-officier, Van Capelle deed de CID van het kernteam en ik deed het voormalige projectenbureau of het bureau voorbereiding projecten. De huidige naam is mij

ontschoten. Daar werden projecten voorbereid. Bovendien was ik unit 1-officier geweest waarin ik een vrij zelfstandige rol speelde, ook op het gebied van CID. Het Amsterdamse kende ik als CID-officier op het moment van de overname van het gehele traject door en door. Gooi- en Vechtstreek was voor mij onbekend terrein. De informatie kregen wij op verzoek. De hoofdofficier heeft de korpschef een brief gestuurd, waarin stond: alle trajecten aanmelden. De informatie is binnengekomen, overgenomen en doorgestuurd.

De **voorzitter**:

Er is een brief doorgestuurd door de heer Van der Kerk, niet door u.

De heer **Valente**:

Ja, maar het inzamelen is door de heer Brilman en mij verricht.

De **voorzitter**:

Ook hebben wij vernomen, zowel door antwoorden van de minister op kamervragen als uit de pers, dat twee onderzoeken gestaakt zijn. Daar heeft de heer Woelders ook over gesproken.

De heer **Valente**:

Ja.

De **voorzitter**:

Mede blijkbaar door het volgens het parket Amsterdam niet voldoende zijn van de informatie die uit de CID Gooi- en Vechtstreek kwam.

De heer **Valente**:

Dat is juist, hoewel ik niet... Ik kan er niet veel over zeggen, in de zin, zoals u ook kunt lezen in het ambtsbericht van de hoofdofficier, dat voor de objectiviteit, nadat de heer Teeven en ik een deel van het onderzoek hebben verricht, twee andere officieren ermee zijn belast om na te gaan of de twee onderzoeken die in aanloop waren, wel voldeden aan de eis. Naar de inhoud van een onderzoek heb ik niet gekeken. Naar het andere onderzoek heb ik wel gekeken. Ik heb de hoofdofficier medegedeeld dat, indien ik als CID-officier opgeroepen zou worden om als getuige te verschijnen - een deel van het onderzoek is gedeeltelijk onder mijn verantwoordelijk voorbereid - ik tegen de rechter zou moeten zeggen dat ik niet de zekerheid kon geven dat er geen sprake was van infiltratie in die zaak.

De **voorzitter**:

Maar dat had wellicht toch gewoon gevraagd kunnen worden aan de CID Gooi- en Vechtstreek? Het probleem was ook dat er blijkbaar twee processen-verbaal van methodieken waren. Het ene waarover de heer Woelders het heeft gehad en dat vanuit de Gooi- en Vechtstreek op 9 mei is binnengekomen. Het andere is van juni, dat weer iets uitgebreider is. Heeft u daar kennis van?

De heer **Valente**:

Ja. Dat proces-verbaal heb ik ook gezien.

De **voorzitter**:

Maar dat vond u niet voldoende?

De heer **Valente**:

Ik vond het niet voldoende, in de zin dat ik de onderliggende stukken graag wilde hebben. Die heb ik allemaal niet gehad. Toen is mijn opvolger Brilman verder doorgegaan en die heeft ook alle onderliggende stukken gekregen. Kennelijk heeft hij zelf in dat onderzoek de conclusie getrokken dat het niet voldeed aan de normen, om het zo maar te stellen.

De **voorzitter**:

Het is toch een dramatische beslissing om iets te stoppen, waarin klaarblijkelijk veel werk is geïnvesteerd?

De heer **Valente**:

Het is beter nu dan later. Als ik kijk naar onderzoeken elders in het land die in een veel later stadium van onderzoek zijn stopgezet, denk ik dat het verstandiger is om in de aanlooptijd... Het is juist dat het op zichzelf dramatisch is, maar u moet ook bedenken dat het opbouwen van een onderzoek verschillende beleidsmomenten kent. Een van die beleidsmomenten is de beslissing of je overgaat naar de volgende fase. Voordat je die

beslissing neemt - dat is inderdaad iets wat na het arrest van het hof in de zaak Zwolsman mede door mij is ingevoerd - moet je ook kijken naar de gebruikte methodieken. Die methodieken zijn gewogen en kennelijk heeft de hoofdofficier na advies van verschillende officieren van justitie - bij mijn weten zijn er vier bij betrokken geweest, inclusief mijn persoon - en nadat hij ook met de korpschef had gesproken, besloten een eind aan het onderzoek te maken. Ik heb begrepen uit het ambtsbericht dat een onderzoek nog doorgaat, maar dat kunt u beter aan de mensen vragen die na mijn tijd in het Amsterdamse bezig zijn.

De **voorzitter**:

Wij zullen het aan de hoofdofficier in Amsterdam zeker vragen. Was er sprake van een zodanige vertrouwensbreuk met de heer Van der Putten dat daar niet meer mee te werken viel voor het OM in Amsterdam?

De heer **Valente**:

Voorzitter, ik denk dat de relatie CID-officier en chef CID zodanig moet zijn dat ze elkaar heel goed recht in de ogen kunnen kijken. Ik denk niet dat dit ook in de relatie tussen de heer Van der Putten en mij heeft gezeten. Ik heb - maar dat is achteraf kijkend - vernomen dat voordat ik CID-officier werd, mijnheer Van der Putten Amsterdamse CID'ers heeft gevraagd of ze mee zouden doen aan een motie van wantrouwen tegen mijn persoon. Ik heb begrepen dat ergens in mei de korpschef Gooi- en Vechtstreek bij de hoofdofficier is geweest en dat er een soort handtekeningenactie was gehouden door mijnheer Van der Putten, dus om handtekeningen tegen mij te verzamelen. Het is wel zo dat ik niet gemakkelijk ben als CID-officier. Ik controleer mensen en zo nodig corrigeer ik ze.

De **voorzitter**:

Heeft u enige bescheiden van die handtekeningenactie?

De heer **Valente**:

Ik heb daar geen bescheiden van. Ik heb gehoord dat die er geweest is. Ik weet dat de korpschef naar mijn hoofdofficier is gestapt met een soortgelijke mededeling.

De **voorzitter**:

De korpschef in Hilversum?

De heer **Valente**:

In Hilversum, ja. En dat is bevestigd.

De heer **Rabbae**:

Wat u vermoedde inzake de actie...

De heer **Valente**:

Ik heb van meerdere mensen gehoord dat...

De heer **Rabbae**:

Neen, ik doel op dat gesprek.

De heer **Valente**:

Dat weet ik niet, dat moet u de hoofdofficier vragen. Ik heb begrepen dat een onderdeel van dat gesprek was dat de chef CID mijn functioneren niet zag zitten. Maar ik ben niet bij dat gesprek geweest. Ik vind het eigenlijk voorbarig en niet gepast om over een gesprek te spreken waar ik niet bij aanwezig was.

De **voorzitter**:

Wij zullen dat verder nog aan de betrokkenen vragen. Het is in ieder geval moeilijk om over iets te oordelen waarover je geen papieren hebt.

De heer **Valente**:

Het is, dacht ik, in een van de stukken wel gemeld, hoor. Anders komt het in het volgende stuk aan de orde.

De heer **De Graaf**:

U bent functioneel naar Middelburg verhuist. Valt er in Nederland nog te werken aan de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit met dit soort communicatieproblemen, de problemen tussen politie en justitie, de verschillende opvattingen binnen het openbaar

ministerie en het behoorlijk harde klimaat van de zijde van de criminaliteit jegens de politie en het openbaar ministerie? Kunt u überhaupt nog werken?

De heer **Valente**:

Ik hoop het, ik ben in het Amsterdamse door een bepaalde houding van de pers, niet alle pers, hoor, maar in elk geval door twee televisieprogramma's die recht op de man waren, gemangeld. Daar kon ik niet meer functioneren.

De heer **De Graaf**:

Het gaat mij nu niet om uw persoonlijk functioneren. De vraag is meer of er überhaupt nog in Nederland goed kan worden gewerkt in de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit.

De heer **Valente**:

Jawel, wij gaan verder. Er is een platform CID-officiëren opgericht, dat een goede aanloop is naar dat beeld van met elkaar communiceren. Toevallig vergaderen wij vanmiddag. Wij zijn goed op weg. Het probleem van de communicatie wordt onderkend. Als de oorlog over is tussen arrondissementen, regiokorpsen enz., als eenmaal de strijdbijl is begraven, kunnen wij ons met z'n allen weer concentreren op de goede richting; wij moeten bereid zijn om te communiceren. Dan is er best goed te werken.

De **voorzitter**:

Dat sluit dus de embargoteams van vroeger uit?

De heer **Valente**:

Nou, ik ben er tegen, voorzitter. Kijk, het is een afweging van risico's. Criminelen zijn in staat om veel te bereiken. Er is een contra-inlichtingendienst. Dat is duidelijk; kijk naar de zaak Z. en kijk naar mijn persoon. Ze zijn dus in staat veel te bereiken, dus daar zul je iets tegen moeten doen. Daarnaast moet je je niet gaan opsluiten. Als je niet meer met elkaar communiceert, krijg je het beeld van een leger waarvan onderdelen bezig zijn met het voeren van oorlog terwijl niemand weet van de ander wat die doen, aangezien de radio niet werkt. Dan kan het gebeuren dat ze zelfs op elkaar gaan schieten. Daar wordt dus al wat gedaan. Ik hoop dat wij in de toekomst in staat zijn om met elkaar samen te werken. Op bepaalde niveaus moet je gewoon in staat zijn om open met elkaar te spreken en afspraken te maken. Dat behoeft niet te betekenen dat alle informatie op straat komt te liggen.

De **voorzitter**:

Goed, mijnheer Valente, dank u wel. Sluiting 11.50 uur

**Openbaar verhoor enquêtecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 41**

4 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquêtecommissie opsporingsmethoden op woensdag 4 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer G.J.C.M. Bakker

Aanvang 12.10 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer G.J.C.M. Bakker, geboren 20 november 1959.

Mijnheer Bakker, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Bakker:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De voorzitter:

Mijnheer Bakker, u bent in 1986 begonnen bij de Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst (FIOD), en per 1 januari 1994 bent u teamhoofd van de douanerecherche van de FIOD te Haarlem. Kunt u heel kort uw carrière van 1986 tot 1 januari 1994 schetsen?

De heer Bakker:

De gegevens zoals u ze weergeeft, kloppen uiteraard. In 1986 ben ik bij de FIOD begonnen als financieel rechercheur. Sinds 1989 ben ik werkzaam geweest als coördinator/plaatsvervangend hoofd van de FIOD in Amsterdam. Sinds 1 januari 1994 ben ik teamhoofd in Haarlem. Sinds de herstructurering van de FIOD per 1 juli van dit jaar ben ik hoofd van de centrale vestiging opsporing in Haarlem.

De voorzitter:

Er zijn, geloof ik, twee teams.

De heer Bakker:

Na de herstructurering per 1 juli van dit jaar zijn er binnen de FIOD drie resultaatgebieden: informatie, documentatie en opsporing. Ik wil mij thans beperken tot de opsporing. Daar is sprake van elf regionale teams en n centraal team. Het centrale team is een landelijk opererend team. De teams houden zich bezig met de opsporing van fraude op het gebied van inkomstenbelasting en omzetbelasting, en met de opsporing van EU-fraude en fraude bij in-, uit- en doorvoer van goederen. Zowel de regionale teams als het centrale team houdt zich daarmee bezig. Ik ben vestigingshoofd van het centrale team. De werkzaamheden van mijn team in het bijzonder zijn de wat grotere, abstracte, langer durende en landelijke onderzoeken. Daarnaast noem ik de bijdrage die de belastingdienst levert aan de aanpak van de grote georganiseerde criminaliteit, waarbij het op jaarbasis gaat om 300 mensjaren, in samenwerkingsverbanden met de politie. Een gedeelte daarvan is werkzaam binnen de FIOD, en een gedeelte daarvan is werkzaam in mijn team.

De voorzitter:

Maar u doet zelf toch ook onderzoek naar de zware georganiseerde criminaliteit?

De heer Bakker:

Dat is juist. Ik was nog niet aan het eind van mijn verhaal, mijnheer Van Traa.

De voorzitter:

U zit toch ook in de Nederlandse netwerken?

De heer Bakker:

Dat is juist. Naast de fiscale onderzoeken die ik al aangaf, werk ik samen met kernteams. Maar daarnaast doe ik daadwerkelijk zelf opsporingsonderzoeken; daarbij ligt met name het accent op het financieel rechercheren binnen de Nederlandse netwerken.

De **voorzitter**:

Wij willen met u spreken over het algemene functioneren van uw team en van de FIOD in de bestrijding van de zware georganiseerde criminaliteit. Wij willen het specifiek hebben over de rol die de FIOD speelt bij het vervoer van de containers en alles wat daarbij komt kijken, en over de rol die informanten daarin gespeeld hebben, c.q. nog hebben. De heer Rabbae gaat met u verder.

De heer **Rabbae**:

Bent u Bakker-1 of Bakker-2? U heeft waarschijnlijk gekeken naar het verhoor van de heer Huisman, en daarbij is enige verwarring ontstaan over twee Bakkers. Als ik het goed heb, was uw chef in Amsterdam de heer J.G. Bakker, en bent u de heer G. Bakker, als onderchef van hem.

De heer **Bakker**:

Het laatste stukje heb ik niet gevolgd, maar ik ben inderdaad G.J. Bakker, terwijl meneer J.G. Bakker inderdaad werkzaam was in Amsterdam. Ik ben de Bakker die, zoals de heer Huisman heeft aangegeven, werkzaam is in Haarlem.

De heer **Rabbae**:

Ok. Welke onderzoeken doet u op dit moment?

De heer **Bakker**:

Wij zijn bezig met grote fiscale onderzoeken op het gebied van de omzetbelasting, inkomstenbelasting, EU-fraude en accijnsfraude. We opereren dus eigenlijk in de brede context van de middelen, zoals we die binnen de belastingdienst hebben. Daarnaast geef ik leiding aan een aantal onderzoeken op het gebied van de zware georganiseerde criminaliteit.

De heer **Rabbae**:

Hoeveel?

De heer **Bakker**:

Het betreft verzamelingen van verschillende onderzoeken die gedaan worden. Ik geef onder andere leiding aan het Kolibrie-onderzoek.

De heer **Rabbae**:

En het gaat over verdovende middelen?

De heer **Bakker**:

Dat zit inderdaad op de netwerken, zoals mijnheer Van Traa dat net noemde. Ik houd mij daarbij in het bijzonder bezig met het financieel rechercheren in dat soort onderzoeken.

De heer **Rabbae**:

Sinds wanneer is de FIOD begonnen met het bestrijden van de zware criminaliteit?

De heer **Bakker**:

Zoals ik al aangaf, ben ik in 1989 naar Amsterdam toegegaan. Mijn eerste ervaring met het zelf betrokken zijn bij de aanpak van de grote georganiseerde criminaliteit, betreft een onderzoek dat in het begin van de jaren negentig heeft gespeeld. Het ging daarbij om een partij van 2600 en nog wat kilo cocaïne, die toentertijd in IJmuiden in beslag is genomen.

De **voorzitter**:

Is dat de grote vangst in IJmuiden?

De heer **Bakker**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

En dat heeft u samen met Haarlem gedaan?

De heer **Bakker**:

Haarlem heeft het tactisch onderzoek en het verdovende-middelenonderzoek gedaan, en het financiële onderzoek is door de FIOD gedaan.

De heer **Rabbae**:

Dat was voor u de aanleiding?

De heer **Bakker**:

Financieel rechercheren, in de betekenis van financieel rechercheren zoals ik dat zie, doe ik al sinds 1986. Maar de techniek van financieel rechercheren, dus het toepassen van het vakgebied op de grote georganiseerde criminaliteit, heb ikzelf voor het eerst toegepast in een onderzoek waaraan ik in 1990 leiding heb gegeven. Daarbij heb ik ook gebruik gemaakt van ervaringen van mijn collega's, onder andere in het SINUS-onderzoek.

De **voorzitter**:

Ik heb nog een vraag over het financieel rechercheren als zodanig. Op basis van welke gegevens start een financieel onderzoek bij u? Wat is een eenvoudig praktijkvoorbeeld, waarvan u zegt: dan start financieel rechercheren?

De heer **Bakker**:

Financieel rechercheren is een hele manier van werken. Uit alle activiteiten die binnen een criminele organisatie spelen, ga je alle activiteiten die op financieel gebied spelen naar boven halen. Je gaat via die financiële lijnen kijken, wie er nu eigenlijk tot die criminele groep behoort. In de praktijk blijkt dat je dan inderdaad een goed overzicht krijgt van wie er daadwerkelijk betrokken is.

De **voorzitter**:

Maar wat voor informatie heeft u nodig om dat onderzoek te kunnen beginnen?

De heer **Bakker**:

Het is de bekende kluwen: je begint met een draadje met betrekking tot in dit geval de aansluiting op het tactisch onderzoek, waarbij je uiteindelijk aan de hand van de bescheiden - ik moet het even zorgvuldig formuleren, om geen tactieken en technieken prijs te geven - komt tot...

De **voorzitter**:

Maar neemt u een praktijkvoorbeeld van vroeger? Neemt u een casus van vroeger, waarvan u zegt: dat heb ik nodig gehad om goed te kunnen werken?

De heer **Bakker**:

Als we die 2600 kilo gaan bekijken, constateren we dat zo'n zaak begint met signalen die van de CID vandaan komen. Nadat de partij in beslag is genomen, zijn wij daarbij betrokken geraakt. Op dat moment blijkt dat sprake is van primaire aantekeningen op het gebied van chequeverkeer dat heeft plaatsgevonden. Aan de hand van dat chequeverkeer komen we bij banken, en aan de hand van die banken komen we bij meer chequeverkeer, en we gaan gewoon de papertrail volgen van de zaken. Naast het financiële traject hebben we ons in die zaak ook beziggehouden met het douanetraject: verdovende middelen, harddrugs in dit geval, plegen Nederland binnen te komen. Aan de hand van dat onderzoek constateer je ook een aantal betrokkenen die bij een groepering horen. Je constateert dat een dergelijke partij onderdeel is van meerdere transacties die hebben plaatsgevonden. Al die gegevens bij elkaar zijn de basis voor vervolgonderzoek.

De **voorzitter**:

Verzamelt u die gegevens op dezelfde manier als de heer Valente, dat wil zeggen eerst eens informeel vragen en dan eventueel bekijken of men met hulp van dwangmiddelen die informatie wil gaan verkrijgen?

De heer **Bakker**:

Ik weet niet precies, hoe de heer Valente het doet. Ik kan u wel vertellen, hoe ik het doe. Aan de ene kant moet er bij goederenstromen en douane-activiteiten heel veel informatie op papier worden gezet, wat bij de belastingdienst terechtkomt. Als FIOD hebben wij toegang tot de gegevens die bij de belastingdienst, in het bijzonder bij de douane, zitten.

De **voorzitter**:

Afgezien van de vraag of het nu pro-actief is of dat er een verdachte is, heeft u er sowieso toegang toe?

De heer **Bakker**:

Wij hebben toegang tot de gegevens van de belastingdienst, waarbij het gebruiken van de gegevens uiteraard moet passen in het onderzoek waarmee wij bezig zijn. Als we praten over banken, is in alle gevallen waarin wij informatie bij banken ophalen, sprake van f toepassing van artikel 81 AWR...

De **voorzitter**:

De Algemene wet rijksbelastingen.

De heer **Bakker**:

...f van toepassing van de bevoegdheid van het Wetboek van Strafvordering, en wel artikel 105.

De **voorzitter**:

Er wordt van tevoren niet als het ware gevraagd "wat hebben jullie over die mensen"?

De heer **Bakker**:

In alle gevallen dat wij die gegevens van een bank krijgen, is sprake van toepassing van artikel 81 of 105. Het is wel gebeurd dat er, voordat we met een dergelijk verzoek kwamen, overleg was met de bank, in de trant van: wij komen met een dergelijk verzoek, verzamel vast de gegevens, want dat zijn vaak langdurige kwesties die uit de archieven, op de floppy's of op de sheets te voorschijn moeten worden gehaald.

De heer **Rabbae**:

Maar wat doet u als men zegt, over een bepaald persoon eigenlijk niets te melden te hebben?

De heer **Bakker**:

Wij vragen nimmer bij banken informatie op, als we geen overleg hebben gevoerd met Justitie dat we het inderdaad ook feitelijk gaan opvragen middels de bevoegdheid ex. 81 of 105.

De heer **Rabbae**:

Dat begrijp ik. U neemt alvast contact op met de bank, met de vraag of de zaak alvast geordend kan worden. Maar als de betrokken bankfunctionaris zegt, over de betrokken persoon niets te hebben? Komt u dan alsnog met een verzoek?

De heer **Bakker**:

Op het moment dat je een dergelijk verzoek doet, krijg je nooit zo'n antwoord. Ik kan u zeggen dat in alle gevallen waarin ik of mijn team contact heeft gehad met banken, wij geen verzoeken doen aan banken als wij niet in overleg met Justitie al hebben afgesproken dat we dat uiteindelijk op 105 of 81 zullen opvragen.

De heer **Koekkoeck**:

Maar als u tot de conclusie komt dat u niets te vragen hebt...

De heer **Bakker**:

Dat is juist. Als er volstrekt geen informatie zou zijn, of als we informeren naar een persoon waarvan wij aanwijzingen hebben dat hij een bankrekening heeft bij de bank, wat na terugkoppeling niet het geval blijkt te zijn, dan wordt er geen verzoek gedaan.

De heer **Rabbae**:

Het is dus toch een soort voorfase: eerst kijken of er iets beschikbaar is...

De heer **Bakker**:

U noemt het een voorfase, maar ik noem dat geen voorfase. Ik geef u aan dat de bedrijfscultuur van de FIOD is dat we alleen verzoeken doen bij banken als we vooraf overleg hebben gehad met de officier van justitie dat we die zaak op 105 of 81 uit laten leveren.

De heer **Rabbae**:

Dat is duidelijk. Ik begrijp dat u geen CID-status heeft. Wordt u daardoor gehinderd in uw strijd tegen de georganiseerde criminaliteit?

De heer **Bakker**:

Het is juist dat de FIOD geen CID-status heeft. In het platform van de bijzondere opsporingsdiensten, waaraan de FIOD met de andere bijzondere opsporingsdiensten deelneemt, is daarover gesproken, waarbij het standpunt is ingenomen dat wij die CID-

status zouden moeten hebben. De activiteit om dat te effectueren is ook ingezet. Tot nu toe zijn wij altijd afhankelijk van de informatie die ons toekomt van RCID's.

De **voorzitter**:

Regionale criminele inlichtingendiensten.

De heer **Bakker**:

Sorry voor het jargon, mijnheer Van Traa. Dat is altijd een heel passieve manier van informatieverkrijging. Wij vragen nooit informatie, informatie komt ons toe.

De heer **Rabbae**:

Is het alleen maar passief, of is het soms ook onbetrouwbaar?

De heer **Bakker**:

Dat is een vraag van een heel andere orde.

De heer **Rabbae**:

Toch stel ik haar.

De heer **Bakker**:

In eerste instantie gaat het erom dat we heel passief alleen informatie naar ons toe krijgen. Waar ik voor pleit, is dat er een regime komt, waarin het mogelijk is om op een bepaalde manier informatie vrij uit te wisselen. Dat regime moet er komen.

De heer **Rabbae**:

Dat begrijp ik. We hebben helaas niet zoveel tijd; vandaar verzoek ik u als getuige, onze agenda te willen volgen. Mijn vraag was of we, naast het passief zijn van de CID-informatie, ook kunnen spreken van voor u onbetrouwbare informatie.

De heer **Bakker**:

Als afnemer, of beter gezegd als geadresseerde van informatie, kun je nooit beoordelen of de informatie ook op de juiste wijze is verkregen. Vanuit een vertrouwenspositie ga je met elkaar om. Op dit moment werk ik samen met Amsterdam Amstelland, waarvan ik op dit moment informatie krijg, en met de CID. Mij is gebleken dat die informatie kwalitatief gezien juist is. Mij is op geen enkele wijze gebleken dat die informatie niet op een juiste manier zou zijn vergaard, integendeel.

De heer **Rabbae**:

Als het zo is, waarom is er dan twijfel binnen uw organisatie over de vraag, of al of niet een CID-status moet worden afgevraagd?

De heer **Bakker**:

De kwaliteit van de informatie is over het algemeen afhankelijk van de kwaliteit van de vragen die je stelt. Dat is een reden om te zeggen: we zouden zelfstandig die vragen moeten kunnen stellen aan informanten. Gelet op de wijze waarop de CID op dit moment in Nederland werkt, denk ik dat wij als FIOD niet op dat gebied willen investeren. Ik zou mij wel kunnen voorstellen dat we uiteindelijk op het niveau van de mensen die op kruispunten van financiële instellingen zitten, informatie willen halen.

De heer **Rabbae**:

Van wie zou u die status krijgen?

De heer **Bakker**:

Daarover zal besluitvorming in de PG-vergadering plaatsvinden, en uiteindelijk zal de beslissing in de Tweede Kamer worden genomen.

De **voorzitter**:

Ik kan u zeggen dat die beslissing in de Tweede Kamer nog nooit is genomen.

De heer **Rabbae**:

Dat is bijna een beschuldiging!

De heer **Bakker**:

Nee, die beslissing is nog niet genomen. Suggereerde ik dat?

De **voorzitter**:

U zegt dat die beslissing in de Tweede Kamer wordt genomen. Misschien zal dat na de enquête zo zijn, maar voor de enquête is dat in ieder geval nooit gebeurd.

De heer **Bakker**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Dit zeurt al jaren door binnen de bureaucratie. U wilt het graag, maar waarom krijgt u het niet?

De heer **Bakker**:

Ik moet u zeggen dat ik tot nu toe niet belemmerd wordt op een dusdanige wijze, dat ik niet zou kunnen werken. Het is altijd de vraag, wat je mist. Wat zou er kunnen zijn? Ik hou mij liever bezig met wat ik heb, dan met wat ik zou kunnen hebben.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik wel, maar wie is degene, die niet wil dat u zich bezighoudt met het inwinnen van inlichtingen in de voorfase?

De heer **Bakker**:

Ik heb zelf niet de perceptie dat het verkrijgen van de CID-status een heel moeizaam traject is.

De **voorzitter**:

Het is niet zo belangrijk?

De heer **Bakker**:

Dat is een vraag van een heel andere orde. Ik heb niet de perceptie dat het een heel moeilijk traject is. In mijn beleving zijn er initiatieven toe genomen, en worden er afwegingen gemaakt. Op dit moment kan ik mij voorstellen dat eerst de resultaten van uw commissie worden meegenomen, om uiteindelijk tot definitieve besluitvorming te komen.

De **voorzitter**:

De FIOD heeft vroeger wel informanten gehad.

De heer **Bakker**:

Ik gebruik het woord "informanten" liever niet. Ik zou liever het woord "relaties" willen gebruiken. Het regime van informanten impliceert een CID-regime, dat wij als FIOD nooit hebben gehad. Dat hebben wij dus ook niet gebruikt. Het is wel juist dat we in het verleden signalen kregen van die relaties. Op het moment dat sprake was van heel frequente contacten, hebben wij die relaties uiteindelijk overgedragen aan RCID's.

De **voorzitter**:

Maar dat waren toch eigenlijk mensen die te vergelijken zijn met informanten van de politie?

De heer **Bakker**:

Uiteindelijk zijn die mensen, doordat ze frequent kwalitatief gezien goede informatie leverden, informatie die ook vaak in een bredere context was dan informatie die wij als FIOD alleen nodig hadden, overgedragen, samen met hun informatie, aan de RCID's. Het is mij bekend dat zij daar werden ingeschreven als informant.

De heer **Rabbae**:

Maar u wilt toch niet zeggen dat de FIOD geen informanten heeft gehad en ook niet heeft gerund?

De heer **Bakker**:

Ik heb al aangegeven dat ik spreek over relaties. In het verleden zijn er contacten geweest met die relaties.

De heer **De Graaf**:

Bent u bang voor het woord "informant"?

De heer **Bakker**:

Nee, ik ben niet bang voor het woord "informant".

De heer **De Graaf**:

Waarom noemt u dan mensen die informatie leveren, "relaties"?

De heer **Bakker**:

Dat past in een veel bredere context van signalen die wij als FIOD soms krijgen.

De heer **De Graaf**:

Daar begrijp ik niets van.

De heer **Bakker**:

Wij krijgen tips, en wanneer er frequent tips van dezelfde persoon komen, is dat een relatie. Op het moment dat dat informatie is die bruikbaar is, kunnen wij dat niet gebruiken onder een CID-regime. Dus zeggen we dan: deze man moet worden overgedragen aan de RCID.

De **voorzitter**:

Wanneer zijn uw tipgevers/informanten overgedragen aan de criminele inlichtingendiensten?

De heer **Bakker**:

U suggereert dat wij lijsten met dat soort mensen hebben. Ik ken die lijsten en die personen niet. Ik heb zelf begrepen dat op enig moment dit soort contacten die binnen de douane en de FIOD aanwezig waren, zijn geïnventariseerd. De mensen die geen kwalitatief goede informatie meer leverden, zijn toen geschoond, in die zin dat daarmee geen contact meer is geweest. De informanten die kwalitatief gezien goede informatie leverden, zijn overgedragen. Dat is gebeurd in 1992.

De **voorzitter**:

Was dat in 1992 of in 1993?

De heer **Bakker**:

Ik denk in 1992. Mijn voorganger, de heer Teeven, weet daar meer van.

De **voorzitter**:

Dat zullen we eventueel nog vragen. Werden die mensen ook door u betaald?

De heer **Bakker**:

Nimmer is door mij aan informanten betaald.

De **voorzitter**:

Werden die informanten ook door de FIOD betaald?

De heer **Bakker**:

Er is mij geen wetenschap bekend, dat informanten door de FIOD betaald zijn.

De **voorzitter**:

Kregen ze geen tipgeld?

De heer **Bakker**:

Er is een regime van tipgeld binnen het ministerie van Financiën. Dat is geen autoriteit of bevoegdheid van de FIOD, maar dat wordt voorgelegd aan AFZ. Dat is een zeer beperkt budget. Uit mijn eigen ervaring, van zo'n tien jaar, kan ik mij geen enkel geval herinneren dat ik aan een relatie geld heb uitgekeerd. Ik weet dat het een budget is van zo'n 15.000 op jaarbasis voor de hele belastingdienst.

De **voorzitter**:

Maar die tipgevers konden toch wel op een andere manier geld verdienen, mede door de activiteiten die zij voor u verrichtten?

De heer **Bakker**:

Doet u eens een voorstel?

De **voorzitter**:

Ik doe geen voorstel, maar ik vraag het aan u.

De heer **Bakker**:

Ik zou niet weten, op welke wijze dat kan.

De **voorzitter**:

Daar komen we straks nog op terug.

De heer **Rabbae**:

Is het niet zo dat uw tipgeldregeling inhoudt: 1% van het bedrag dat wordt verdiend door de FIOD, tot een maximum van 60.000?

De heer **Bakker**:

Ik heb al aangegeven dat ik nimmer in zaken van mij...

De heer **Rabbae**:

Daar heb ik het niet over.

De heer **Bakker**:

Ik ken deze regel niet.

De heer **Rabbae**:

Wij hebben die regel vernomen toen wij als commissie op bezoek waren bij de FIOD.

De heer **Bakker**:

Ik ken deze regel niet.

De **voorzitter**:

Wij komen misschien nog terug op het verschijnsel van de tipgevers die ook voor u hebben gewerkt. Ik kom bij het punt van de gecontroleerde afleveringen. Bent u daar als opsporingsafdeling van de FIOD met een observatieteam ook wel eens bij betrokken?

De heer **Bakker**:

Als u spreekt over gecontroleerde afleveringen met observatieteams - het onder controle houden van de verdovende middelen, tot het moment dat er arrestaties kunnen plaatsvinden - dan kan ik zeggen dat ik daarbij veelvuldig betrokken ben geweest. Ik praat dan over gecontroleerde afleveringen in de juiste zin van het woord: gecontroleerd.

De **voorzitter**:

Wat is dan de onjuiste zin van het woord?

De heer **Bakker**:

Ik wil de zaken graag duidelijk stellen: gecontroleerde afleveringen zijn afleveringen van containers vanuit in dit geval de haven van Amsterdam of Rotterdam, waarbij de container wordt gevolgd tot deze op de plaats van bestemming is. Dan plegen er boeven bij te komen, en op het moment dat deze met de handen in de verdovende middelen zitten, plegen wij de mensen aan te houden en de verdovende middelen in beslag te nemen.

De **voorzitter**:

Heeft u zelf nooit een gecontroleerde aflevering gehad, waarbij in de tweede of de derde hand wordt ingegrepen?

De heer **Bakker**:

Nimmer.

De **voorzitter**:

Nimmer?

De heer **Bakker**:

Nimmer. Er zijn best veel van dit soort zaken geweest. Ik heb in het begin aangegeven dat ik leiding gaf in Amsterdam. Daar komen die containers binnen, maar ook containers die van elders komen, zijn vaak bestemd voor de regio Amsterdam. In alle gevallen waarin ik leiding heb gegeven aan deze zaken zijn alle verdovende middelen in beslag genomen, en zijn arrestaties verricht. Er is bij de zaken waaraan ik leiding heb gegeven, nimmer n kilo verdovende middelen in het vrije verkeer terechtgekomen.

De **voorzitter**:

U steekt uw hand ook in het vuur voor alle onderzoeken van de FIOD?

De heer **Bakker**:

Zoals ik al aangaf: de onderzoeken waaraan ik leiding heb gegeven en waarbij sprake was van gecontroleerde aflevering - ik sta hier onder ede - hebben in alle gevallen geleid tot inbeslagname van alle verdovende middelen.

De **voorzitter**:

We gaan over naar de rol van de FIOD bij het ongecontroleerd door laten gaan van de containers door de douane. Kunt u schetsen hoe de procedure terzake is?

De heer **Bakker**:

In januari 1994 ben ik teamleider in Haarlem geworden. In december 1993 was de IRT-affaire volop actueel. Mijn les uit de IRT-affaire is geweest dat van dit soort zaken een goede administratie op papier moet worden bijgehouden. In januari 1994 ben ik daarmee begonnen. Ik heb toen de werkwijze die er al was, in een stroom van administratieve vastleggingen gegoten.

De **voorzitter**:

Maar welke werkwijze werd nu gebezigd?

De heer **Bakker**:

Ik praat over 1994. Ik kreeg een signaal van een door mij bij de RCID gedetacheerde man. Deze man was contactpersoon tussen de politie en de douane. De FIOD is een loket tussen de politie en de belastingdienst. Dat is de rol die de FIOD in dit soort zaken vervult. Ik had een man gedetacheerd, in dit geval bij de RCID-Kennemerland, waarvan veelvuldig signalen kwamen dat er in onderzoeken van de politie containers met verdovende middelen binnenkwamen.

De **voorzitter**:

Die niet gecontroleerd moesten worden in de haven.

De heer **Bakker**:

Dat is juist. Deze containers, die in de haven binnenkwamen, pasten in opsporingsonderzoeken van de politie. Het verzoek aan de douane was, deze containers niet aan controle te onderwerpen. Controle is misschien niet het juiste woord: ze moesten niet daadwerkelijk in die containers gaan kijken, omdat het door contra-observatie of op andere wijze - er zitten bijvoorbeeld loodjes op die containers - voor afnemers duidelijk zou kunnen worden dat er iets mis zou zijn, of dat er een opsporingsonderzoek zou lopen. Het verzoek was dus om niet in die containers te kijken. Dat is de werkwijze: mijn man heeft als intermediair tussen de politie en de douane gefungeerd. Ik heb die hele werkwijze administratief verantwoord via een systeem van formulieren.

De **voorzitter**:

Waar bestond dat formulier uit?

De heer **Bakker**:

Vooraf kreeg ik informatie dat er een container binnenkwam, wat het containernummer was, welke officier van justitie erbij betrokken was, wat de reguliere goederenomschrijving was, wat de afzender was, wat de geadresseerde was, kortom de primaire gegevens die op een bill of lading staan.

De **voorzitter**:

En die zet u allemaal op dat formulier?

De heer **Bakker**:

Die stonden allemaal op dat formulier.

De **voorzitter**:

Plus de aanvraag van uw liaisonambtenaar bij de RCID, in dit geval van Kennemerland, plus de officier van justitie die het had goedgekeurd.

De heer **Bakker**:

Dat is juist.

De heer **Rabbae**:

Is deze werkwijze volledig nieuw, of heeft u gewoon op papier gezet wat al staande praktijk was?

De heer **Bakker**:

Dat is juist. Het was het vastleggen van de werkwijze, zoals die al bestond.

De heer **Rabbae**:

Was uw eigen bij de RCID's gedetacheerde ambtenaar de enige ambtenaar die als intermediair gold tussen u en de RCID's, of had u er meer?

De heer **Bakker**:

In een later fase, in 1994, heeft een andere ambtenaar ook een liaisonfunctie vervuld, maar dan op een andere plaats.

De heer **Rabbae**:

In totaal had u dus twee van zulke ambtenaren?

De heer **Bakker**:

Ja. Die tweede ambtenaar heeft dat werk overigens maar een aantal keren gedaan.

De heer **Rabbae**:

En de eerste ambtenaar is die waar de heer Huisman op doelde, de heer De Jong?

De heer **Bakker**:

Dat is juist.

De heer **Rabbae**:
Kunt u een verdeling maken tussen de regio's waar deze ambtenaren gedetacheerd waren?

De heer **Bakker**:
Ik moet dan spreken over de situatie van voor mijn tijd, maar ik heb die informatie, dus ik kan u dat aangeven. Ik weet dat deze ambtenaar in 1991 werkzaam is geweest in Dordrecht; vervolgens is hij werkzaam geweest in Haarlem en daarnaast is hij werkzaam geweest in de Gooi- en Vechtstreek.

De heer **Rabbae**:
En die tweede?

De heer **Bakker**:
Die is uitsluitend werkzaam geweest in Den Haag.

De heer **Rabbae**:
Kunt u ons inzicht geven in het aantal ladingen dat via de FIOD ongecontroleerd is doorgegaan?

De heer **Bakker**:
U geeft dat niet juist weer.

De heer **Rabbae**:
Wilt u mij corrigeren?

De **voorzitter**:
Wat geven wij niet juist weer? Ik dacht dat de heer Rabbae een vraag stelde.

De heer **Rabbae**:
De vraagstelling is niet juist.

De **voorzitter**:
Dat is een moeilijke.

De heer **Bakker**:
Als u de vraag stelt, kan ik zeggen dat dat niet zo is.

De **voorzitter**:
Mag ik het dan zo formuleren: hoeveel containers zijn er naar uw weten bij u aangebracht, waarvoor een verzoek is gedaan om, terwijl ze verdacht zijn van verdovende middelen, op dat moment ongecontroleerd door te laten?

De heer **Bakker**:
In hoeveel gevallen hebben wij de douane gevraagd om niet in een container te kijken? Ik heb de heer Valente het aantal van 51 horen noemen. Ik heb de feitelijke informatie aangeleverd, dus ik kan zeggen dat dat een juist aantal is.

De **voorzitter**:
Hoe kunt u het verschil verklaren met het aantal dat de heer Huisman noemde, namelijk 23? Wij hadden toen 23 plus 13, ofte wel 39; nu komen we op 51. Kunt u aangeven, hoe u aan die informatie komt?

De heer **Bakker**:
Ik ben teruggeslagen naar 1992. Het DIC is actief geworden in september 1993. Ik heb het dus over een veel ruimere periode dan waarover de heer Huisman heeft gesproken. In de periode van januari 1992 tot en met begin 1995 betreft het 51 containers, waarvoor de politie het verzoek heeft gedaan, niet daadwerkelijk in de container te laten kijken door de douane. Die intermediair-rol hebben wij vervuld.

De **voorzitter**:
Die verzoeken zijn aldoor door de bepaalde verbindingsambtenaar gedaan?

De heer **Bakker**:
Ik kan spreken voor 1994. In 1994 zijn de verzoeken gedaan door die verbindingsambtenaar.

De **voorzitter**:
Weet u ook, sinds wanneer dit praktijk is geworden? Daarvoor dus al?

De heer **Bakker**:

Ik begrijp uw vraag niet.

De **voorzitter**:

Weet u sinds wanneer het praktijk is geworden dat via de gedetacheerde ambtenaar van de FIOD aan u ofwel het Douane-informatiecentrum, ofwel de douanesurveillance, verzocht wordt om containers op dat moment ongemoeid te laten?

De heer **Bakker**:

Aan de hand van de overgedragen administratie van mijn voorganger blijkt dat sinds mei/juni 1992 te zijn geweest.

De **voorzitter**:

Zou het ook nog daarvoor gebeurd kunnen zijn?

De heer **Bakker**:

Ik heb daarvoor op dit moment geen enkele aanwijzing.

De heer **Rabbae**:

De heer Valente zegt dat het niet is uitgesloten dat het meer dan 51 containers zijn. Kunt u dit bevestigen of ontkennen?

De heer **Bakker**:

Aan de hand van de archiefgegevens bij de douane en van de gegevens die ik in 1994 heb geregistreerd - gegevens die binnen de belastingdienst voorhanden zijn, en die van het DIC - heb ik een totaaloverzicht gemaakt van alle containers die mogelijk tot de partij behoren, en dan kom ik op het aantal van 51.

De heer **Rabbae**:

Maar nogmaals: sluit u het uit dat er nog meer containers zijn doorgelaten?

De heer **Bakker**:

Aan de hand van de informatie die ik op dit moment heb, heb ik op verzoek van het rijksrechercheonderzoek dat totaaloverzicht gemaakt. U kunt ervan uitgaan dat ik daarin heel zorgvuldig ben geweest. Ik heb op dit moment geen enkele aanleiding, te veronderstellen dat dat er meer zouden moeten zijn, want dan had ik dat wel aangegeven. Maar als er meer informatie komt, sluit ik dat niet uit.

De **voorzitter**:

Het kunnen er meer worden, maar minder zijn het in ieder geval niet?

De heer **Bakker**:

Van een aantal van 51 is in ieder geval sprake. Ik heb geen aanwijzing om te veronderstellen dat het er meer zouden worden, maar ik weet dat niet.

De heer **Koekkoeck**:

Heeft u ook nog naar 1991 gekeken?

De heer **Bakker**:

Aan de hand van de gemeenschappelijke delers die erin zouden kunnen zitten, is die lijst samengesteld. Ik heb nog niet naar 1991 gekeken.

De heer **Koekkoeck**:

Gaat u dat alsnog doen?

De heer **Bakker**:

In eerste instantie heb ik op verzoek van het rijksrechercheonderzoek de gegevens vanaf 1992 boven tafel gehaald.

De **voorzitter**:

Dat zijn de gegevens die, ook omdat het rijksrechercheonderzoek gaat over de CID-Kennemerland, direct te maken hebben met CID-Kennemerland?

De heer **Bakker**:

Dat is juist. Het is voorwaar een behoorlijke klus om al die informatie achteraf boven tafel te halen.

De **voorzitter**:

U heeft niet bekeken of de bedoelde contactambtenaar van de FIOD ook werkzaam is geweest bij de CID-Dordrecht?

De heer **Bakker**:

Ik heb daar nog niet naar gekeken. Maar ik heb ook geen aanwijzing dat er in die periode ook sprake zou zijn geweest van containers die op verzoek van de politie niet door de douane gecontroleerd zijn. Ik heb die informatie niet. Daar is ook niet om verzocht door de rijksrecherche.

De **voorzitter**:

Heeft u van uw voorganger niet gehoord dat hij op vragen van de bedoelde ambtenaar een doorzending heeft goedgekeurd via Dordrecht?

De heer **Bakker**:

Nee, die informatie ken ik niet.

De heer **Rabbae**:

Gaat u nog kijken naar Dordrecht?

De heer **Bakker**:

Ik heb van de rijksrecherche het verzoek gekregen om de periode uit te breiden naar 1990.

De **voorzitter**:

Zou u die 2,5 jaar daarvoor voor ons willen bekijken?

De heer **Bakker**:

Ja, ik had dat verzoek ook al gekregen van de rijksrecherche. Ik wil u die informatie uiteraard ook doen toekomen.

De heer **Rabbae**:

U trad dus aan als teamleider. U heeft toen een schriftelijke procedurele aanpak ingevoerd om greep te krijgen op het doorlaten van containers. Hoe weet u zeker dat, als u de melding krijgt dat het is vernietigd, dit ook is gebeurd?

De heer **Bakker**:

Ik kreeg niet de melding dat het vernietigd was.

De heer **Rabbae**:

Van wie kreeg u die melding?

De heer **Bakker**:

Ik kreeg de melding dat er zoveel verdovende middelen in beslag werden genomen. Ik praat nu over 1994. Toen heb ik in alle gevallen waarin een verzoek werd gedaan door de politie om de douane niet te laten kijken in de container, via de contactpersoon teruggekoppeld gekregen dat in alle gevallen de verdovende middelen in beslag zijn genomen. Zoals ik het nu zeg, heb ik het ook teruggekoppeld gekregen.

De heer **Rabbae**:

Maar ik neem aan dat de politie in beslag neemt om deze zaak te vernietigen. Waarom krijgt u geen melding dat het ook is vernietigd?

De heer **Bakker**:

Ik heb teruggekoppeld gekregen dat er in beslag werd genomen. Deze containers passen in opsporingsonderzoeken van andere teams. U moet zich voorstellen: de enige rol van de douane van de FIOD is, ervoor te zorgen dat er geen zelfstandige onderzoeken worden gedaan, omdat de politie daar al mee bezig is. U moet zich voorstellen: ik krijg in alle gevallen teruggekoppeld dat er inbeslagnemingen hebben plaatsgevonden. In maart 1995 krijg ik voor het eerst de kennis dat niet in alle gevallen alles in beslag werd genomen. Maar voorafgaand aan maart 1995 was ik er voor 100% van overtuigd dat de verdovende middelen in alle gevallen in beslag werden genomen.

De **voorzitter**:

Ik wil nog even terug naar 1994. De heer Huisman, die hier is geweest, heeft verteld dat hij het allemaal wat veel vond worden. Hij heeft daarover de heer Teeven, uw voorganger, in 1993 geïnformeerd. Heeft hij u in 1994 wel eens gezegd: Bakker, het wordt allemaal wat veel, wat vind jij ervan? Of wat vindt u ervan, moet ik zeggen.

De heer **Bakker**:

Hij mag wel jij zeggen, hoor. Wij hebben gesproken over het feit, dat de politie die verzoeken deed aan de douane. Hij was ook degene die de containers profileerde en targetteerde via het DIC.

De **voorzitter**:

Het Douane-informatiecentrum.

De heer **Bakker**:

Hij kreeg ook afschriften van formulieren van mij. Door mijn terugkoppeling, dus door de informatie die ik teruggekoppeld kreeg dat in alle gevallen alle verdovende middelen in beslag werden genomen, kon ik hem dat zeggen. In de tweede helft van 1994 produceerde ik een overzicht, hoe vaak de verzoeken van de politie bij ons zijn binnengekomen. Omdat de procedure al langere tijd gebezigd werd, kwamen er meer mensen op de hoogte van het feit dat er soms containers niet gecontroleerd werden door de douane. Met name vanuit de douane kwamen signalen: dit is een container die eigenlijk binnen profielen past, en nu mag die niet gecontroleerd worden, omdat hij past binnen een politieonderzoek. Op het moment dat dat vaker voorkomt, komen er meer mensen...

De **voorzitter**:

Die zich afvragen: h, wat is dat nou?

De heer **Bakker**:

Meer mensen krijgen er kennis van dat daadwerkelijk op verzoek van de politie niet naar de containers wordt gekeken, en dat brengt veiligheidsrisico's met zich mee, voor die mensen, maar ook voor de onderzoeken die daaruit voortvloeien. Toen hebben we gezegd: we moeten alles nog eens precies op een rijtje zetten, we moeten toch eens kijken of de huidige procedure de veiligheid van ambtenaren, onderzoeken en belangen voor 100% rechtvaardigt. Op dat moment heb ik informatie aan mijn superieur, de heer Van Blijswijk, gegeven, namelijk het overzicht van het aantal containers dat in 1994 op verzoek van de politie door de douane niet was gecontroleerd. Daarbij heb ik de informatie verstrekt dat ik in alle gevallen per container had teruggekoppeld welke container niet door de douane is ingekeken, terwijl achteraf is gebleken dat er bijvoorbeeld 5000 kilo in beslag was genomen. Al die informatie heb ik aan hem verstrekt. Ik heb begrepen dat daarover later een bespreking heeft plaatsgevonden op het ministerie.

De heer **Rabbae**:

En daar was u niet bij?

De heer **Bakker**:

Ik ben niet bij die bespreking geweest.

De **voorzitter**:

Wanneer heeft u het aan uw chef, dus de heer Van Blijswijk, het hoofd van de FIOD, gemeld?

De heer **Bakker**:

Dat zal n of twee weken voor die bespreking zijn geweest.

De **voorzitter**:

En wie heeft de bespreking op Financiën, waarover we het ook met de heer Huisman gehad hebben, georganiseerd? Wie is daarvan de aanstichter geweest?

De heer **Bakker**:

Ik weet niet of er sprake is van een aanstichter. Ik weet alleen dat er sprake was van een overleg, waarbij dit onderwerp niet als enige onderwerp op de agenda stond. Het was een regulier overleg, waarin deze procedures door ons onder de aandacht zijn gebracht.

De **voorzitter**:

Op dat moment bent u er nog steeds van overtuigd dat alles in beslag wordt genomen.

De heer **Bakker**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Heeft u wel eens aan uw ambtenaar gevraagd of alles wel in beslag wordt genomen? En wist hij het?

De heer **Bakker**:

Diverse malen heb ik aan mijn collega gevraagd of er in beslag werd genomen. Expliciet heeft hij mij aangegeven, dat volgens zijn informatie in alle gevallen alles in beslag werd

genomen. Ik kreeg dus per container expliciet teruggekoppeld, hoeveel kilo er in beslag was genomen.

De heer **Rabbae**:

Van hem kreeg u die terugrapportages. U vroeg aan de collega of het allemaal correct is gegaan.

De heer **Bakker**:

Nee, hij heeft niet gevraagd aan mij of het allemaal correct is gegaan.

De heer **Rabbae**:

U vroeg aan hem of alles conform de afspraak is gegaan, en u kreeg het antwoord van hem.

De heer **Bakker**:

In de hele procedure was een terugkoppelingsinstrument begrepen, namelijk dat de afloop van zo'n zaak had plaatsgevonden. Die terugkoppeling kreeg ik van hem.

De heer **Rabbae**:

Van wie kreeg hij de terugkoppeling?

De heer **Bakker**:

Van het hoofd RCID, neem ik aan. Van de RCID waarvoor hij werkte.

De **voorzitter**:

Hij was daarvan overtuigd, en u was daarvan overtuigd?

De heer **Bakker**:

Absoluut. Tot maart 1995 was ik er absoluut van overtuigd dat in alle gevallen alles in beslag werd genomen.

De **voorzitter**:

Wat gebeurt er dan in maart 1995? Waardoor verandert uw inzicht terzake?

De heer **Bakker**:

In februari/begin maart 1995 is sprake van perspublicaties in Duitse bladen over sigarettenzaken. Die informatie bereikte ons. Het was informatie die betrekking had op de RCID-Kennemerland. Met Van Blijswijk ben ik vervolgens naar de plaatsvervangend korpschef van Haarlem geweest, waar wij die sigarettenproblematiek onder de aandacht hebben gebracht.

De **voorzitter**:

Daar komen we nog op terug, maar nu terug naar de vraag.

De heer **Bakker**:

Op dat moment kregen wij van de RCID-Kennemerland teruggekoppeld dat er andere informatie was over de containers met verdovende middelen, die in de voorafgaande jaren hadden gespeeld. In maart 1995 kreeg ik er kennis van dat er een rijksrechercheonderzoek gaande was in Kennemerland over containers die in de voorafgaande jaren via de RCID waren binnengekomen.

De **voorzitter**:

Toen u de opheffing van het IRT zag, hebt u toen nooit het idee gekregen dat daartussen containers hadden kunnen zitten die via deze methode binnen waren gekomen?

De heer **Bakker**:

Natuurlijk, ik heb ook de IRT-zaak gevolgd. Ik heb het rapport-Wierenga diverse keren gelezen. Ik heb de publicaties van meneer Middelburg gevolgd. Mijn les uit de IRT was om gewoon precies te weten te komen wat er gebeurt. Ik mag graag precies weten, wat er gebeurt in mijn omgeving. Daarom heb ik de procedure zoals die was, vastgelegd op papier. Ik wilde gewoon precies weten, wat er gebeurde. Ik moet u zeggen dat, toen ik er in maart 1995 kennis van kreeg dat ik eigenlijk gewoon belazerd was in het jaar daarvoor - excuses voor het woord - was ik daar goed ziek van. Ik heb mij ook afgevraagd, hoe dat kwam. Waar het eigenlijk op neerkomt, is het volgende. Ik sta achter de duinen, meneer Van Traa, en wat er gebeurt, gebeurt op de vloedlijn, en ik kan niet zien wat er op die vloedlijn gebeurt. Er is sprake van politieonderzoeken. Wil ik goed weten wat daar gebeurt, dan moet ik de aanvangsprocessen-verbaal kennen, ik moet de zaaksprocessen-verbaal

kennen, ik moet de OT-rapportages kennen, ik moet de inbeslagnemingen kennen, en dat past gewoon niet in de wijze, waarop die informatie tot mij zou kunnen komen. Er is sprake van embargo-onderzoeken, van onderzoeken waarin ik gewoon geen inzicht heb. Ik kon dat inzicht niet hebben in die onderzoeken.

De **voorzitter**:

Maar de heer...

De heer **Bakker**:

Het enige wat ik kon doen, was de waarnemingen in de haven goed te registreren. Het alternatief is om, als je dat zicht niet hebt, die man terug te trekken en dus geen intermediair tussen de politie en de douane te zetten. Wat er dan gebeurt, is dat douane-ambtenaren in containers onderzoeken gaan doen die passen in opsporingsonderzoeken. Douane en politie gaan dan containers in, en er komt een stammenstrijd in het havengebied. Op deze wijze, door de intermediair-rol te vervullen tussen de politie en de douane, wilde ik dat voorkomen. Door een goede administratie en vastlegging wilde ik zicht krijgen op wat er daadwerkelijk gebeurde.

De **voorzitter**:

Nu deed uw liaisonambtenaar nog iets meer: hij zorgde ook voor een juiste betaling van de invoerrechten, zodat de ladingen waar het officieel om ging, goed afgehandeld werden. Ik denk aan de accijnzen en invoerrechten etcetera. Hij zorgde voor een goede afhandeling van de papieren. Heeft u zich wel eens afgevraagd, wie voor de betaling daarvan zorg droeg?

De heer **Bakker**:

Het is juist dat hij die werkzaamheden deed. Ik had met het hoofd-RCID een convenant gesloten, waarin wij hadden afgesproken dat de werkzaamheden die mijn collega deed, door hem inhoudelijk zouden worden geleid. Dat kon ook niet anders, want het waren CID-trajecten. Zoals meneer Rabbae al heeft aangegeven, heeft de FIOD geen CID-status. Ik kon die werkzaamheden niet functioneel en materieel leiden.

De heer **Rabbae**:

Maar het is uw ambtenaar.

De heer **Bakker**:

Het is mijn ambtenaar, die fysiek en feitelijk ook daar werkzaam was. Hij was werkzaam in het kantoor van de RCID-Kennemerland. De leiding van zijn werkzaamheden lag bij het hoofd-RCID, en alle werkzaamheden zouden plaatsvinden onder leiding van een RCID-officier.

De heer **Rabbae**:

Maar formeel bent u verantwoordelijk voor zijn doen en laten? Zo is het toch?

De heer **Bakker**:

Ik ben verantwoordelijk voor mijn mensen. Hij wordt door Financiën betaald, en hij is in mijn team werkzaam. Als u dat zo wilt zien, dan mag dat. Maar ik geef u aan dat de functionele en materiele aansturing van deze man alleen kon plaatsvinden door het hoofd-RCID. Dat was ook onderdeel van het convenant dat ik gesloten had: de feitelijke aansturing van deze man vond plaats door het hoofd-RCID. Het informeren van een CID-officier was een verantwoordelijkheid van het hoofd-RCID. Dat was onderdeel van het convenant.

De heer **Rabbae**:

Onder aansturing verstond u ook de kwestie van de betalingen?

De **voorzitter**:

Heeft u zich wel eens afgevraagd, waar dat geld allemaal vandaan kwam?

De heer **Bakker**:

De werkzaamheden die daar verricht werden, vonden plaats onder leiding van die RCID-man.

De **voorzitter**:

Heeft u wel eens gevraagd, hoe ambtenaren...

De heer **Bakker**:

Nee. Dat past in dezelfde context als het verhaal dat ik u net heb verteld: dit zijn werkzaamheden binnen politieonderzoeken. Wil ik daarover een goed waardeoordeel geven, dan moet ik alle ins and outs kennen. Ik sta weer achter die duinen, meneer Van Traa.

De **voorzitter**:

U staat achter de duinen? Maar u zat toch allemaal in Haarlem?

De heer **Bakker**:

Ik begrijp niet wat u met die opmerking bedoelt. Het verschil tussen het hoofdbureau van politie en Schalkwijk overzie je niet op zo'n feitelijke afstand.

De heer **Koekkoek**:

Wat veronderstelde u dat er gebeurde met de invoerrechten en de accijnzen? Wat was normaal gesproken het geval geweest? Wie zou dat betalen?

De heer **Bakker**:

Ik heb nimmer inzicht gehad in die CID-trajecten. Ik weet dus niet, wat daar gebeurd is.

De heer **Koekkoek**:

U weet het nu wel.

De heer **Bakker**:

Maar ik wist het niet. Ik heb al aangegeven dat ik die wetenschap in maart 1995 heb gekregen.

De heer **Koekkoek**:

En die wetenschap is?

De heer **Bakker**:

In 1995 heb ik de wetenschap gekregen dat er in containers waarvan ik in 1994 had doorgekregen dat er bijvoorbeeld 5000 kilo in beslag was genomen, oorspronkelijk bijvoorbeeld 7000 of 8000 kilo had gezeten. Er was dus 2000 tot 3000 kilo niet in beslag genomen.

De heer **Koekkoek**:

En wie betaalde de invoerrechten en accijnzen?

De heer **Bakker**:

Ik heb begrepen dat mijn man bij de douane-expeditie de afhandeling van die zaken heeft geregeld. Hij kreeg van het hoofd-RCID het geld om dat te betalen.

De heer **Koekkoek**:

En waar kwam dat geld vandaan?

De heer **Bakker**:

Dat weet ik niet.

De heer **Koekkoek**:

Weet u dat nu nog niet?

De heer **Bakker**:

Dat weet ik niet.

De heer **Koekkoek**:

Heeft u daar een vermoeden van?

De heer **Bakker**:

Op dit moment vindt daarnaar een onderzoek plaats door de rijksrecherche. Twee van mijn medewerkers zijn heel hard bezig om daar zicht op te krijgen. Ik weet niet, wat die mensen doen.

De **voorzitter**:

U heeft daar op dit moment geen zicht op?

De heer **Bakker**:

Dat is juist.

De heer **Rabbae**:

Weet u wat ik niet begrijp? U bent een financieel man van het ministerie van Financiën. Dat ministerie moet ervoor zorgen dat er geld binnenkomt. U informeert helemaal niet naar de

vraag, wie de invoerrechten betaalt, en waar dat gebeurt. Je mag met de CID meegaan, als je er maar voor zorgt dat de zaak correct wordt uitgevoerd als het gaat om de invoerrechten. Dat zijn allemaal zaken die aan uw horizon voorbij zijn gegaan.

De heer **Bakker**:

U legt dat zo uit, maar dat is niet de werkelijkheid.

De heer **Rabbae**:

Ik vraag het.

De heer **Bakker**:

Maar in uw vraag zit ook een suggestie. De FIOD is een opsporingsinstantie. Wat hier gebeurt, is een intermediair-rol van n van mijn medewerkers tussen de politie en de douane. In dit geval, heb ik begrepen, zijn die gelden door de douane-expediteur uiteindelijk gewoon afgedragen. Dat zijn verhoudingen tussen douane-expediteurs en de douane, met verrekeningen en dat soort zaken. Daar hebben wij als FIOD geen betrokkenheid bij. De normale controle vindt plaats door de douane en de reguliere belastingdienst; bij het innen van gelden is de FIOD niet betrokken.

De **voorzitter**:

De sleutel ligt dus bij de CID's waarvoor dit mogelijk is gebeurd. Daar moeten we dus gaan vragen of dat geld regulier uit een politiepot komt.

De heer **Bakker**:

Als mijn man zegt dat hij die gelden kreeg van het hoofd RCID, lijkt het mij juist om aan dat hoofd-RCID te vragen, waar hij die gelden vandaan heeft gehaald.

De heer **Rouvoet**:

Ik wil nog even terugkomen op het convenant. U zegt dat dit punt bij het hoofd-RCID moet worden nagevraagd. Maar u zult er toch wel een oordeel over hebben of het laatste dat werd genoemd - het met beschikbaar gestelde middelen voldoen van de accijnzen door uw medewerker - binnen de kaders van het convenant over de feitelijke aansturing viel?

De heer **Bakker**:

De inhoud van het convenant - dat kunt u krijgen, maar misschien heeft u het al - betreft de aansturing van de werkzaamheden van mijn medewerker. We praten over accijnzen, invoerrechten en omzetbelasting. Die zaken speelden dus in de inhoudelijkheid van die onderzoeken. Nogmaals, ik heb in die intermediair-rol geen zicht op de inhoud van politieonderzoeken, en dat zicht kon ik ook niet krijgen.

De heer **Rouvoet**:

U heeft er geen zicht op, maar u heeft ook geen problemen met dit element?

De heer **Bakker**:

Met meneer Van Traa ben ik genteresseerd in de vraag, waar dat geld uiteindelijk vandaan is gekomen.

De heer **Rouvoet**:

Hebt u moeite met het element van de intermediair-rol, of vindt u dat dat best binnen het convenant kan vallen?

De heer **Bakker**:

Dat betreft werkzaamheden van het RCID, en die werkzaamheden pasten binnen het convenant.

De heer **Koekkoek**:

Hoe hebt u de 51 containers ontdekt? Hoeveel daarvan waren vooraf gesignaleerd door het Douane-informatiecentrum of de voorloper(s) daarvan?

De heer **Bakker**:

Precieze aantallen ken ik niet.

De heer **Koekkoek**:

Ongeveer.

De heer **Bakker**:

Ik ken de werkwijze van het Douane-informatiecentrum, en ik moet u zeggen dat dat kwalitatief gezien heel ver vooruitloopt in Nederland, maar ook in West-Europa, misschien

wel wereldwijd, in het profileren en targetteren van containers. Het is gebeurd. Ik heb wetenschap dat containers op verzoek van de RCID werden aangemeld met de opmerking dat de douane daar niet in moest kijken. Frequent kreeg ik te horen, op het moment dat ik mijn bescheid liet doorfaxen naar de heer Huisman, dat de container al was gelokaliseerd of getargetteerd.

De heer **Koekkoek**:

In de meerderheid van die 51 gevallen?

De heer **Bakker**:

Het is frequent voorgekomen dat, als die fax doorkwam, ik achteraf hoorde dat men hem daar ook al had gelokaliseerd.

De heer **Koekkoek**:

Hoe bent u, behalve aan de hand van die informatie, achter dit aantal van 51 gekomen?

De heer **Bakker**:

Op verzoek van de rijksrecherche heb ik alle containers op een rijtje gezet, waarvoor verzoeken zijn binnengekomen. 1994 Was het makkelijkste jaar, want toen kon ik ze zo boven tafel krijgen. Daarnaast heb ik alle gegevens van mijn voorganger geanalyseerd en op een rijtje laten zetten. Vervolgens heb ik gegevens van mijn college, die de intermediair-rol vervulde naar de CID, erbij gehaald. Daar kwamen ook nog containernummers en zaken naar voren.

De heer **Koekkoek**:

Dus uit het oude IRT?

De heer **Bakker**:

Het betreft ook zaken van het oude IRT. Dat zijn ook zaken van mijn collega, absoluut.

De heer **Koekkoek**:

Dus daaruit hebt u ook containers naar boven gehaald?

De heer **Bakker**:

Absoluut. Dat zijn bescheiden die mijn voorganger in een ordner had zitten. Ik heb in 1994 niet meer gedaan dan het eromheen bouwen van een administratieve organisatie, met functiescheidingen en dat soort zaken.

De heer **De Graaf**:

Een tijdje geleden zei u tijdens dit verhoor dat u zich belazerd voelde. U werd er ook goed ziek van. Door wie bent u eigenlijk belazerd, althans voelde u zich belazerd?

De heer **Bakker**:

Ik voelde mij belazerd door de dienst die de informatie aangeleverd heeft dat in alle gevallen in beslag werd genomen.

De heer **De Graaf**:

En dat was de RCID?

De heer **Bakker**:

Ja. De RCID-Kennemerland.

De heer **De Graaf**:

En heeft u dat ooit opgenomen met het toenmalige hoofd van de RCID?

De heer **Bakker**:

Ik heb geen contact opgenomen met het toenmalige hoofd van de RCID, want op dat moment was sprake van een rijksrechercheonderzoek, en ik heb in mijn verklaringen aan de rijksrecherche duidelijk gemaakt, wat er is gebeurd. Het is niet aan mij, daarover in die fase met hem te spreken.

De heer **De Graaf**:

Was het niet een beetje naef van u dat u, met het uitkomen van de IRT-affaire, het rapport-Wierenga en de vele publikaties over doorlevering en softdrugs die op de markt zijn verdwenen, tot aan maart 1995 zegt: alles is in beslag genomen, ik heb het een keer gevraagd, en toen kreeg ik het antwoord "ja"?

De heer **Bakker**:

Dat waardeoordeel laat ik graag aan u over.

De heer **De Graaf**:

Maar ik vraag u wat u er zelf, achteraf, van vindt.

De heer **Bakker**:

In alle gevallen heb ik teruggekoppeld gekregen wat er in beslag werd genomen. In alle gevallen kreeg ik teruggekoppeld dat sprake was van politieonderzoeken. Ik had niet meer mogelijkheden, zoals ik heb geschetst, om inzicht te krijgen in de inhoud van de politieonderzoeken, waar het allemaal inpaste. In alle gevallen is sprake van officieren van justitie die die toestemming geven. Ondanks het feit dat het de verantwoordelijkheid was van het hoofd-RCID om de CID-officier in te lichten, heb ik in 30 tot 40% van de gevallen dat ook nog eens zelf geverifieerd: "ik heb hier een formulier, en daar ben je van op de hoogte?". In n geval was er in eerste instantie een misverstand over, maar in alle gevallen kreeg ik van die officieren bevestigd dat zij toestemming hadden gegeven, omdat dat paste in politieonderzoeken.

De heer **De Graaf**:

Het ging mij niet om toestemming van de officier van justitie, want dat is een andere zaak. U kreeg teruggemeld dat in beslag was genomen. Maar tegelijkertijd zag u alle berichten dat in diezelfde regio op grote schaal was doorgelaten. Hoe kon u het n met het ander rijmen? Of heeft u zich die vraag nooit gesteld?

De heer **Bakker**:

Ik ging er ook vanuit dat de zaken die toen speelden, niet meer zouden spelen in 1994.

De **voorzitter**:

Voor uw eigen periode ging u ervan uit dat het voorbij was.

De heer **Bakker**:

Absoluut. Ik heb u de wetenschap waarop ik die conclusie baseerde, aangegeven, evenals de beperkingen waardoor het niet mogelijk was, daarover nog meer informatie te krijgen.

De heer **Vos**:

Ik wil nog een vraag stellen over het convenant dat u heeft gesloten. Aan de hand van het convenant heeft u de praktijk bevestigd die plaatsvond. Dat betekende, dat een medewerker van uw dienst werkzaam bleef bij de RCID. Dat kostte uw dienst geld. Wat was de beoogde meerwaarde voor uw dienst? Het zal immers geven en nemen zijn geweest.

De heer **Bakker**:

Ja. Zoals ik al aangaf, zit de douane op de kruispunten van het goederenverkeer. Alle containers komen uiteindelijk via met name de havengebieden van Amsterdam en Rotterdam - misschien wel in omgekeerde volgorde - naar binnen. Wat wij wilden voorkomen, was dat er inderdaad binnen die haventerreinen allerlei zaken zouden spelen. Ik gaf al aan dat er heel veel containers al werden getargetteerd en geprofileerd door het DIC. Als die containers door de politie niet bij ons waren aangemeld, liepen die politieonderzoeken schade op, doordat wij zelfstandig met die containers opsporingsonderzoeken zouden kunnen gaan doen.

De **voorzitter**:

Schoonvegen.

De heer **Bakker**:

Absoluut. U kunt zeggen: waarom dan een FIOD-medewerker? We praten over de BV Nederland, over n belastingdienst, en de FIOD-rol is die van loket tussen de politie en de belastingdienst. Die man is daarvoor gestationeerd, in dit geval bij de RCID-Kennemerland.

De heer **Vos**:

Denkt u achteraf toch niet dat u met name het politiebelaag heeft gediend, en veel minder het FIOD-belaag?

De heer **Bakker**:

Dat is volstrekt helder. Als de suggestie wordt gewekt dat de FIOD betrokken is bij doorleveringen, en als ik u aangeef dat ik in alle jaren dat ik bezig ben met opsporing nimmer n kilo verdovende middelen in het vrije verkeer heb laten komen, mag u van mij aannemen dat ik daar niet vrolijk van word.

De **voorzitter**:

Wij kunnen het uw medewerker niet vragen, omdat hij op dit moment niet te bevragen is, maar hij moet het toch geweten hebben?

De heer **Bakker**:

Na maart 1995 heb ik, ook nadat ik de wetenschap kreeg uit het rijksrechercheonderzoek, en door de vraagstelling van de mensen over het Rotterdam-traject, hem gevraagd: jij hebt expliciet naar mij teruggekoppeld dat er altijd in beslag werd genomen, heb jij mij nu belazerd, of ben jij ook belazerd? Hij heeft mij verzekerd dat hij ook nimmer heeft geweten dat die goederen in het vrije verkeer kwamen. Ook aan hem werd teruggekoppeld, zo heeft hij mij verzekerd, dat die goederen in beslag werden genomen.

De heer **Rabbae**:

Heeft uw voorganger u niet op de hoogte gesteld van een twijfelgeval, waarbij ook deze ambtenaar betrokken is geweest? Dat was al in 1993. Ging er toen bij u geen lampje branden?

De heer **Bakker**:

Ik ken die informatie niet. Als er informatie is dat er zaken zijn die niet kloppen, moeten die zaken boven tafel komen en moeten daaraan consequenties worden verbonden. Als blijkt dat er niets aan de hand is, kun je daar geen consequenties aan verbinden.

De **voorzitter**:

Ik wil iets verder teruggaan in de geschiedenis. Een van de tipgevers van de FIOD was toch een chauffeur, die dat al jarenlang deed?

De heer **Bakker**:

Dat is juist. Ik heb in 1994 de informatie gekregen dat sprake was van een tipgever, die op enig moment bij de FIOD is binnengelopen. Die tipgever heeft in het begin informatie aangeleverd. Ik ken de inhoud van die informatie niet, en ik weet niet wat daar in 1989 is gebeurd. Op enig moment bleek die man veel meer informatie aan te leveren dan voor zaken die uitsluitend zagen op fiscale zaken. Dat is voor mijn voorganger aanleiding geweest om die man over te dragen aan in dit geval de RCID-Dordrecht.

De **voorzitter**:

Maar die chauffeur werd toch ook begeleid door dezelfde ambtenaar waar we het al over hadden?

De heer **Bakker**:

In 1989, zo heb ik achteraf begrepen, was de contactpersoon van de chauffeur inderdaad de medewerker waar u op doelt.

De **voorzitter**:

Dezelfde. Toen is toch ook al informatie binnengekomen over betrokkenheid van een verdovende-middelenbende?

De heer **Bakker**:

Ik ken die informatie niet. Ik heb geen zicht op informatiestromen in 1990, 1991 of 1992.

De **voorzitter**:

Daar heeft u geen zicht op.

De heer **Bakker**:

Daar kan ik u niets over zeggen.

De **voorzitter**:

Maar weet u wel, welke rol de tipgever/chauffeur heeft gespeeld?

De heer **Bakker**:

Ik heb in een Duits programma deze chauffeur horen verklaren dat hij ten behoeve van de politie in Haarlem werkzaamheden heeft verricht in de Rauschgifthandel.

De **voorzitter**:

Dat heeft u hem op de Duitse televisie zien verklaren. Maar heeft die chauffeur niet, ook op instigatie van de heer De Jong, uw ambtenaar, trajecten verzorgd door als chauffeur op te treden bij het vervoer van containers?

De heer **Bakker**:

Ik heb achteraf begrepen dat voor de CID-werkzaamheden van mijn medewerker ten behoeve van gesloten CID-trajecten - ik doel met name op IRT-trajecten - gold dat, als binnen die trajecten behoefte was aan een chauffeur, deze man daarin is opgetreden. Dat heb ik die man zelf horen zeggen, en dat heb ik achteraf bevestigd gekregen van mijn medewerker.

De **voorzitter**:

U heeft dat ook bevestigd gekregen van uw medewerker?

De heer **Bakker**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Nu blijkt tevens dat de chauffeur is betrokken bij sigarettentransporten, waarover u zoven sprak.

De heer **Bakker**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Weet u hoeveel sigarettentransporten het zijn?

De heer **Bakker**:

Ik weet het niet precies, maar er is een behoorlijk aantal sigarettentrajecten geweest in Duitsland. Ik heb die gegevens op dit moment niet voor u voorhanden. Ik heb daarover verklaard bij de rijksrecherche. Maar er zijn ook tientallen zendingen in Nederland geweest, die in Nederland zijn gestart, en waar sprake is van ongezuiverde documenten in Nederland. Ik doel op zendingen van sigaretten, die kennelijk niet hun reguliere bestemming hebben bereikt.

De **voorzitter**:

Dat zijn dus meerdere tientallen.

De heer **Bakker**:

Het precieze aantal weet ik niet, maar het gaat inderdaad om substantiele hoeveelheden.

De **voorzitter**:

Substantiele hoeveelheden. U bent daarover getipt, en er is aan u gevraagd of u die informatie kon gebruiken.

De heer **Bakker**:

Deze chauffeur, zoals u hem duidt, is op enig moment werkzaam binnen de RCID-Kennemerland, in de IRT-trajecten, zoals ik u net heb geschetst. Dat heb ik hem op televisie horen verklaren, en dat heb ik teruggekoppeld gekregen van mijn man. Tijdens die werkzaamheden, waar hij dus als informant en misschien als infiltrant opereerde voor de RCID-Kennemerland, is hij met informatie gekomen over sigarettentransacties. Vervolgens is aan het hoofd van de douanerecherche van de FIOD gevraagd, of wij genteresseerd waren in informatie over sigarettensmokkel. Ik doel op het niet op de juiste wijze aanzuiveren van zendingen sigaretten. Op dat moment zijn wij als FIOD volop bezig met allerlei zaken, wat ook in de pers heeft gestaan. Alles bij elkaar betreft het vele honderden miljoenen guldens, waarbij sprake is van sigarettensmokkel. Wij zijn dan volop bezig met allerlei zaken in verband met strafrechtelijke onderzoeken op het gebied van sigarettensmokkel. Het hoofd van de douanerecherche van de FIOD zegt op dat moment dat, als er informatie is over de sigarettensmokkel, hij daarin genteresseerd is en dus die informatie wil hebben. Dat wordt teruggekoppeld, en vervolgens wordt daaraan geen vervolg meer gegeven. Dan blijkt achteraf dat er onder regie van de RCID-Kennemerland - er was immers sprake van een informant/infiltrant van de RCID-Kennemerland - een aantal zendingen is uitgevoerd. Wat daarover binnen de RCID-Kennemerland is afgesproken, weet ik niet, want daar heb ik geen zicht op.

De **voorzitter**:

U zegt zo stellig: een informant van RCID-Kennemerland. Het kan toch ook gewoon iemand zijn die wel medewerking verleende, maar dit misschien wel op zijn eigen houtje deed?

Weet u zeker dat het hier gaat om een reguliere tipgever/informant van de RCID-Kennemerland?

De heer **Bakker**:

Het is mij bekend dat deze meneer...

De **voorzitter**:

...werkzaamheden heeft verricht voor. Maar daarmee is hij nog geen informant van.

De heer **Bakker**:

...werkzaam is onder het regime van de RCID, want de werkzaamheden die hij daar verrichtte, deed hij onder het regime van de RCID.

De **voorzitter**:

Maar het zou ook nog kunnen dat hij onder de paraplu van andere werkzaamheden, gewoon op zijn eigen houtje die containers sigaretten reed.

De heer **Bakker**:

Ik sluit niets uit. Maar wij hebben als FIOD geen aparte afspraken met deze meneer gemaakt over mogelijkheden om sigarettentransacties te fiatteren of iets dergelijks. Wij hebben als FIOD daarin geen enkele toestemming of betrokkenheid gehad.

De **voorzitter**:

Is u bekend of deze chauffeur vroeger voor u gewerkt heeft?

De heer **Bakker**:

Ik heb geen enkele informatie die aanleiding zou zijn om te veronderstellen dat deze man voor de FIOD werkzaamheden zou hebben verricht. Geen enkele!

De **voorzitter**:

Maar hij heeft vroeger toch wel tips gegeven?

De heer **Bakker**:

Ik heb al eerder aangegeven dat de relatie met deze man zich in 1989/1990 volledig aan mijn zicht onttrekt. Ik heb daar geen enkel zicht op. Maar ik heb ook geen informatie, dat hij inderdaad informatie heeft geleverd. Ik weet dat gewoon niet.

De **voorzitter**:

Wie kan dat nog weten?

De heer **Bakker**:

U gaat ervan uit dat het zo is.

De **voorzitter**:

Of dat het niet zo is. Waarom vraag ik dit? Omdat het een van de personen is die vroeger optrad als tipgever voor de FIOD. Dan vraag je je af, wat voor tips hij gaf, en waar ze over gingen. Ook al omdat hij zelf klaarblijkelijk, zoals u zelf zegt, heeft verklaard: ik ben altijd al werkzaam geweest voor de politie.

De heer **Bakker**:

Ik heb geen enkele aanwijzing die het vermoeden rechtvaardigt, dat hij in die periode zaken heeft gedaan.

De **voorzitter**:

U heeft het zicht niet.

De heer **Bakker**:

Ik heb die informatie niet. Ik heb het zicht ook niet, maar ik heb de informatie niet. De informatie die van deze man bekend is binnen de FIOD heb ik tot mijn beschikking, en daaruit blijkt niets van dit soort dingen.

De **voorzitter**:

Heeft u nog maatregelen genomen om in de toekomst misverstanden in de communicatie te voorkomen over wat zo'n persoon wel of niet mag onder uw regie?

De heer **Bakker**:

Als de RCID op dit moment een verzoek heeft om zaken te doen met de douane, loopt dat via mij persoonlijk. De PG-vergadering heeft als standpunt ingenomen dat er geen containers meer kunnen worden doorgevoerd.

De **voorzitter**:

Tenzij.

De heer **Bakker**:

Ja, tenzij. Zij hebben aangegeven dat er geen containers meer kunnen worden doorgevoerd. Dat is tenminste mijn perceptie daarvan.

De **voorzitter**:

De brief is wel iets uitgebreider.

De heer **Bakker**:

Ok, maar mijn perceptie van het geheel is dat dit gekoppeld is aan de officieren van justitie. De douane staat vervolgens aan de buitenkant van de grens, en met de directeur-FIOD en de directeur-douane is afgesproken dat bij elke container waar de politie eventueel direct naar de douane zal gaan, geen toestemming wordt gegeven om die containers wel of niet in te kijken, door te laten gaan of wat dan ook, dan nadat de collega of ik daarop een paraaf heeft gezet.

De **voorzitter**:

Is het voor zo'n sigarettensituatie ook noodzakelijk dat een officier toestaat dat zo'n smokkeltraject kan worden voortgezet?

De heer **Bakker**:

Absoluut. Ik zou in de eerste plaats die opsporingsmethode niet gebruiken, en in de tweede plaats zouden wij, als wij als FIOD met dit soort zaken bezig zouden zijn, hele korte lijnen en directe communicatie met de officier van justitie hebben, als zo'n voorstel ons überhaupt al zou bereiken.

De **voorzitter**:

Maar toen de douanerecherche zei, daarover wel verdere informatie te willen hebben, vond u een paar keer toch wel goed?

De heer **Bakker**:

Wij vonden helemaal niets goed.

De **voorzitter**:

U vond niets goed.

De heer **Bakker**:

Er was in dat gesprek niet aangegeven dat sprake zou zijn van transacties met sigaretten; in dat gesprek is aangegeven dat er informatie beschikbaar was over sigarettensmokkel.

De **voorzitter**:

Maar dan vraagt men toch: wat doet die meneer? En die chauffeur kon u toch ook al bekend zijn?

De heer **Bakker**:

Ik weet niet eens of die meneer op dat moment direct gekoppeld werd met die Duitse chauffeur. Dit speelt zich af voor mijn tijd, maar ik beschik over die wetenschap, omdat ik er in mijn tijd mee geconfronteerd werd, en omdat ik daar onderzoeken naar heb gedaan. Maar het is niet zo dat wij als FIOD toestemming zouden hebben gegeven, of überhaupt al toestemming hadden kunnen geven, om sigaretten of iets dergelijks door te laten gaan.

De heer **Rabbae**:

Heeft deze man geld gekregen voor zijn sigarettentrajecten?

De heer **Bakker**:

Zoals ik al eerder heb aangegeven, hebben wij als FIOD nimmer, in wat voor onderzoeken dan ook, geld gegeven aan mensen, buiten de heel kleine incidentele zaken. Ik sluit niet uit dat dat wel eens gebeurd is, maar dan praten we dus over heel kleine bedragen. Maar ik heb daar zelf geen zicht op, dus ik kan daar ook niets over verklaren. Deze man heeft absoluut geen geld van de FIOD gekregen.

De **voorzitter**:

Maar uw medewerker heeft toch wel medewerking verleend, opdat hier de papieren in de sigarettentrajecten werden afgestempeld, zodat er hier geen moeilijkheden ontstonden met de douane?

De heer **Bakker**:

Ik begrijp uw vraag niet. Wat zou mijn medewerker hebben gedaan?

De **voorzitter**:

Hij heeft toch wel medewerking verleend bij het vervullen van de douane-formaliteiten in dit traject?

De heer **Bakker**:

Daar heb ik geen enkele informatie over.

De **voorzitter**:

Daar moet u toch informatie over hebben, want via hem weet u toch ongeveer, om hoeveel containers het gaat?

De heer **Bakker**:

Nee, de informatie over hoeveel containers het is gegaan, heb ik aan de hand van de archieven binnen de belastingdienst, in het bijzonder binnen de douane, verkregen. Maar ik heb geen enkele aanwijzing - integendeel - dat mijn man betrokken zou zijn bij het opmaken van documenten of iets dergelijks. Absoluut niet!

De heer **Koekkoek**:

Wat keurt u af in de methode om door middel van een beetje smokkel een heel smokkeltraject op het spoor te komen, even aangenomen dat het om een beetje smokkel ging?

De heer **Bakker**:

Als ik de vraag wat mag abstraheren, dan vraagt u, wat in mijn beleving goede opsporingsmethoden zijn.

De heer **Koekkoek**:

Nee, dat is mijn vraag niet. U zegt, die methode af te keuren. Mijn vraag is, waarom.

De heer **Bakker**:

Ik zou nimmer goederen laten doorgaan om zaken boven tafel te krijgen.

De heer **Koekkoek**:

Maar waarom niet?

De heer **Bakker**:

Omdat ik denk dat ik dat niet nodig heb.

De heer **Koekkoek**:

En toen wilde u een verhaal houden over betere methoden, maar daar vroeg ik even niet naar.

De heer **De Graaf**:

Ik wil nog een vraag stellen over de betrokken chauffeur. U zei zo expliciet dat hij informant, wellicht zelfs infiltrant was voor de RCID.

De heer **Bakker**:

Met een vraagteken erachter.

De heer **De Graaf**:

Maar dat weet u niet? U weet niet of hij daar ook daadwerkelijk is ingeschreven als informant? U weet alleen maar dat hij chauffeursdiensten verrichtte?

De heer **Bakker**:

Die vraag hebben wij op enig moment gesteld aan de plaatsvervangend korpschef, die daarover heeft genformeerd bij zijn hoofd-RCID. Daar kwam hij niet voor.

De heer **De Graaf**:

Hij kwam niet voor in de CID-registers van de RCID.

De heer **Bakker**:

Nee. Maar dat paste ook in de lijn, omdat daar over het algemeen op dat moment niet heel veel vastleggingen waren. Vervolgens zijn er vragen gesteld aan de CID van het kernteam. Daar was in eerste instantie ook geen wetenschap of kennis over deze man, maar na wat meer gedetailleerde informatie bleek die man daar wel bekend te zijn.

De heer **De Graaf**:

Hij bleek ingeschreven te staan als informant?

De heer **Bakker**:

Dat kan ik niet beoordelen. Daar heb ik geen zicht op, en geen toegang toe.

De heer **De Graaf**:

Heel veel mensen, ook hier, hebben inmiddels kennis van die man, maar dat is iets anders dan ingeschreven staan. Dat weet u dus gewoon niet.

De heer **Bakker**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

We moeten er dus voorlopig vanuit gaan dat hij werkzaamheden heeft verricht voor...

De heer **Bakker**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Maar ook werkzaamheden in samenwerking met uw medewerker.

De heer **Bakker**:

Ja.

De **voorzitter**:

Ik wil u nog n heel ander ding vragen. Verleden week heeft de officier van justitie mevrouw Gonzalez hier gesproken over het bezoek dat zij aan de FIOD heeft gebracht om leggers van enkele journalisten in te zien. Bent u daarbij betrokken geweest?

De heer **Bakker**:

Ja. Zij heeft een verzoek om informatie aan mij gericht.

De **voorzitter**:

U had kunnen weigeren, omdat het ging om een pro-actief onderzoek, waarbij zij zich in het verhoor baseerde op de Wet persoonsregistratie.

De heer **Bakker**:

Mijn perceptie van de vraagstelling is geweest dat zij deze vraagstelling heeft gedaan in februari 1995. Wij hadden besprekingen in het kader van de bijdrage van de FIOD aan het kernteam, en mijn perceptie op dat moment was ook dat die vraagstelling plaatsvond in het kader van haar rol als CID-officier van dat kernteam. Die informatie heeft zij aan mij gevraagd, dus in het kader van een strafrechtelijk onderzoek wat zich bevindt in de GVO-fase. Dat was de perceptie die ik op dat moment had van haar vraagstelling. Ik heb dat voorgelegd aan het plaatsvervangend hoofd van de FIOD, gelet op het karakter van de vraagstelling. Dat karakter past in de mogelijkheden om in deze fase van het onderzoek de informatie beschikbaar te stellen. Wat ik vervolgens heb gedaan, is de leggers van deze mensen op te vragen binnen de belastingdienst. Ik heb daar persoonlijk naar gekeken; daar zijn slechts heel weinig mensen binnen de FIOD van op de hoogte, gelet op het karakter van de vraagstelling. Er was een vermoeden van relaties tussen criminelen en deze journalisten. De vraagstelling was of uit de gegevens van deze mensen zou blijken dat wellicht een veel groter uitgavenpatroon of vermogen aanwezig is...

De **voorzitter**:

Of betalingen krijgen...

De heer **Bakker**:

Precies. Meer dan wellicht mogelijk is in hun positie.

De heer **Rabbae**:

De vraag was dus niet of zij in loondienst waren?

De **voorzitter**:

Dat is ook een beetje moeilijk.

De heer **Bakker**:

De vraagstelling was om te kijken of er inderdaad een andere vermogenspositie was dan gerechtvaardigd was aan de hand van inkomsten uit reguliere banen. Ik heb die leggers bekeken, en ik heb daarin geen bijzonderheden aangetroffen. Ik heb dat aan mijn plaatsvervanger gegeven, die zich met name bezighoudt met externe contacten, in dit geval in kernteamactiviteiten. Hij heeft de zaak teruggekoppeld met mevrouw Gonzalez. Ik

wil benadrukken dat wij als FIOD in dit onderzoek geen enkele betrokkenheid hebben met betrekking tot een deeltraject of een onderzoek naar deze journalisten.

De **voorzitter**:

Maar u zegt: zij heeft mij dat in haar hoedanigheid als CID-officier gevraagd, en ik ging ervan uit dat sprake was van een gerechtelijk vooronderzoek.

De heer **Bakker**:

Nee, zij heeft dat in mijn perceptie gevraagd...

De **voorzitter**:

Maar uw perceptie is geen stuk papier.

De heer **Bakker**:

Zij heeft dat gevraagd tijdens een bespreking, waar wij spraken over de bijdrage van de FIOD aan het kernteam, het team van de heer Dros. Op dat moment was dat onze perceptie, en ook die van mijn collega en plaatsvervanger. In een latere fase heb ik begrepen van mijn collega dat zij, nadat zij de informatie al had gekregen in een andere bespreking - er vinden frequent besprekingen plaats - ook nog heeft verwezen naar een ander onderzoek, waaraan zij ook als officier verbonden zou zijn. Ook dat onderzoek bevond zich in een operationele fase en een opsporingsfase.

De **voorzitter**:

Wreekt zich daar wellicht dat u dit soort verzoeken mondeling en niet schriftelijk krijgt?

De heer **Bakker**:

Zij heeft dit verzoek in eerste instantie mondeling aan mij gedaan, en vervolgens heeft zij op papier de grondgegevens van de journalist aangereikt. Er is dus sprake van een mondeling verzoek, aangevuld met schriftelijke aantekeningen.

De **voorzitter**:

Wat ik bedoel is dat de wettelijke basis voor zo'n verzoek en de precieze positionering waarin men het moet zetten, blijkbaar ontbreken, wat aanleiding blijkt te kunnen zijn voor verschillende interpretaties.

De heer **Bakker**:

Ik kan u zeggen dat dit mijn perceptie was, evenals die van mijn plaatsvervanger, die bij die bespreking aanwezig was.

De **voorzitter**:

Kunnen we nog iets duidelijker zijn? U ging ervan uit dat het wel degelijk ging om strafrechtelijk onderzoek, waarbij deze journalisten verdacht zouden zijn?

De heer **Bakker**:

Ik ging ervan dat hier sprake was van een strafrechtelijk onderzoek, een gerechtelijk vooronderzoek, waarbij in het kader van het onderzoek dat daar plaatsvindt een relatie zou zijn en informatie zou moeten opkomen...

De **voorzitter**:

Maar dat deze journalisten...

De heer **Bakker**:

Het hoeft niet zo te zijn dat de journalisten verdacht zijn, het kan ook zijn dat onderzoekssubjecten, gegevens van derden, van belang zijn voor hoofdsubjecten of subjecten uit het onderzoek.

De heer **De Graaf**:

Die redenering is hier toch een beetje onwaarschijnlijk. Er wordt immers gevraagd naar de inkomenspositie van journalisten, dus of ze geen grote buitenhuizen, dure auto's en speedboten hebben.

De heer **Bakker**:

Dat kan iets zeggen over die journalisten, maar ook over een relatie tussen subjecten van het onderzoek en de journalisten.

De heer **De Graaf**:

Dus dat die journalisten in zo'n situatie, als dat soort gegevens kan worden aangetroffen, mogelijk...

De heer **Bakker**:

In mijn beleving kan, als criminelen onderwerp van onderzoek zijn, die informatie voor dat onderzoek ook van belang zijn.

De **voorzitter**:

Vindt u dat er een verschil in perceptie is tussen wat mevrouw Gonzalez hier heeft gezegd - zij kon die gegevens op basis van de Wet op de persoonsregistratie vragen, maar als u ze geweigerd had, had zij geen been om op te staan - en uw eigen perceptie?

De heer **Bakker**:

Ik heb haar dat niet helemaal zo horen zeggen.

De **voorzitter**:

Uiteindelijk heeft zij dat wel, in antwoord op een vraag van mij, bevestigd.

De heer **Bakker**:

Dit was mijn perceptie van haar vraagstelling. Als de situatie anders was geweest, zouden er andere voorschriften gelden met betrekking tot het voorschrift informatieverstrekking.

De heer **Rabbae**:

U zegt dat het toen uw perceptie was. Heeft u nu een andere perceptie, ook naar aanleiding van het verhoor van mevrouw Gonzalez?

De heer **Bakker**:

Het is mij op dit moment nog steeds niet duidelijk of zij dat verzoek nu heeft gedaan in het kader van kernteamactiviteiten, of in het kader van een ander onderzoek. Dat inzicht heb ik op dit moment nog steeds niet.

De **voorzitter**:

Maar had u het dan niet gewoon moeten weigeren?

De heer **Bakker**:

Nee, want ik ging ervan uit...

De heer **De Graaf**:

Als mevrouw Gonzalez tegen u had gezegd dat het op grond van een bepaald artikel van de Wet op de persoonsregistratie gebeurde, maar dat u kon weigeren...

De heer **Bakker**:

Als zij dat verzoek aan mij had gedaan, had ik dat verzoek voorgelegd aan het plaatsvervangend hoofd of het hoofd van de FIOD, en ik kan mij voorstellen dat die informatie dan niet verstrekt was.

De heer **Koekkoeck**:

Toen de term "gerechtelijk vooronderzoek" viel, had u toen de legger al gelicht?

De heer **Bakker**:

Zij heeft eerst het verzoek gedaan in een bespreking, en toen had ik nog geen legger gelicht.

De heer **Koekkoeck**:

En daarbij kwam ter sprake dat het ook was in het kader van een gerechtelijk vooronderzoek?

De heer **Bakker**:

Kennelijk kan ik het niet duidelijk weergeven. Zij heeft tijdens een bespreking over het kernteam dat verzoek gedaan. Er is toen absoluut niet gesproken over andere onderzoeken; wij hebben uitsluitend gesproken over activiteiten van het kernteam. Dat verzoek heeft zij toen gedaan. In dat kader hebben wij die leggers opgevraagd. Vervolgens is dat teruggekoppeld, en pas in gesprekken daarna heeft zij mijn collega genformeerd dat zij ook nog bezig is met andere onderzoeken.

De **voorzitter**:

Mijnheer Bakker, wij krijgen nog van u de mogelijke gegevens wat de containers betreft over de jaren 1989 tot en met begin 1992, zoals u in het verhoor eerder heeft toegezegd. Op dit moment: dank u wel. Sluiting 13.55 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 42**

4 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 4 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer F. van der Putten

Zie ook: Tweede verhoor de heer F. van der Putten (red.)

Aanvang 14.45 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer F. van der Putten, geboren 8 september 1946 te Haarlem. Mijnheer Van der Putten, de door u af te leggen belofte luidt: "Ik beloof, de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen."

De heer Van der Putten:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Van der Putten, u bent hoofdinspecteur van politie en u heeft een lange geschiedenis in die politie. Wij willen het met u hebben over twee perioden in uw politieloopbaan. Allereerst willen wij het hebben over uw functioneren als hoofd van de criminele inlichtingendienst in Dordrecht en als hoofd van de criminele inlichtingendienst in Gooi- en Vechtstreek. Wij willen met u behandelen: uw werk in de criminele inlichtingendienst Dordrecht; hoe u daar gefunctioneerd heeft; welke specifieke trajecten die ons interesseren, u heeft georganiseerd; de verhouding van de criminele inlichtingendienst Dordrecht met de in het verhoor van de heer Bakker vaker genoemde medewerker van de FIOD; de overdracht van die medewerker aan de criminele inlichtingendienst Kennemerland; uw werk in Gooi- en Vechtstreek, daarbij in aanmerking nemend het meningsverschil dat is gerezen met de vertegenwoordigers van het openbaar ministerie in Amsterdam; in algemene zin de effectiviteit van het werk van de criminele inlichtingendienst. U bent voorstander van het gesloten traject.

De heer Van der Putten:

Dat is correct.

De voorzitter:

U denkt dat het mogelijk moet zijn, bepaalde informatieposities, zoals u het noemt, geheel af te schermen voor de rechter.

De heer Van der Putten:

Ik denk dat het wel mogelijk is om de informatiepositie voor de rechter af te schermen, maar ik denk niet dat dit het doel is waar wij met z'n allen naar moeten streven. Het doel zal zijn dat het best getoetst mag worden - daar ben ik ook wel een voorstander van - maar dan zodanig dat de informatiepositie altijd afgeschermd kan blijven. Dan zult u wel aan mij vragen wat ik daar de beste oplossing voor vind. Dan zeg ik: toetsen, in zijn totaliteit, lijkt mij wel een goede zaak, maar dan moet toch separaat blijven wat de informatiepositie in het voortraject heeft gedaan. Of het dan in een separate raadkamer moet of bij dezelfde rechtbank, daar heb ik op dit moment geen oplossing voor.

De voorzitter:

Het is toch in verschillende onderzoeken uw bedoeling geweest om zaken als het ware compleet dicht te timmeren?

De heer **Van der Putten**:

Ja, dat is ook correct. Gezien de omstandigheden op dit moment, denk ik dat het ook niet anders kan dan dat men het volledig dicht moet houden. Elders, tijdens een lezing in Zutphen, heb ik al aangegeven...

De **voorzitter**:

Tijdens de landelijke themadagen.

De heer **Van der Putten**:

Ja, tijdens de landelijke themadagen. Ik heb toen aangegeven dat een informatiepositie...

De **voorzitter**:

Dat is in feite een informant.

De heer **Van der Putten**:

Een informant of een infiltrant. Ik noem het informatiepositie. Mochten wij dat straks nader willen benadrukken, dan kom ik daar nog wel eventjes op terug. Iedereen wordt beschermd. Als wij naar het Europees verdrag voor de rechten van de mens kijken, zien wij dat wij allemaal beschermd worden. De Grondwet zegt dat iedereen beschermd wordt. Op een bepaald moment zie je dat je in de situatie kunt komen - ik heb daar ook een spotprent van gemaakt - dat je als informant het haasje bent, dat het openbaar ministerie erop kan gaan schieten, dat de advocatuur erop gaat schieten en dat ook het criminele milieu erop gaat schieten. De opsporingsdiensten zelf gaan er ook op schieten. En misschien zijn wij nu in de fase dat wij, althans ik, heel erg ons best moeten doen om te voorkomen dat wij er met de commissie op gaan schieten.

De **voorzitter**:

Ik schiet nog niet.

De heer **Van der Putten**:

Maar misschien straks.

De **voorzitter**:

Waarom is de positie van de informant op een bepaald moment het allerbelangrijkste?

De heer **Van der Putten**:

De positie van de informant is op een bepaald moment, zoals u het formuleert, het allerbelangrijkste omdat men anders geen zicht krijgt op hetgeen er precies gebeurt in de criminele organisatie, wat de infrastructuur en eventueel de hiërarchie daarin betreft. Dat is althans mijn ervaring in de trajecten die ik gelopen heb.

De **voorzitter**:

De een zegt: dat is de enige methode. De ander zegt: nee, er zijn ook andere methodes, die effectiever zijn. Niemand kan toch voorkomen dat uiteindelijk voor de rechtbank een dergelijk traject, als het tot de opsporingsmethodiek behoort, getoetst wordt, voor een deel in het openbaar?

De heer **Van der Putten**:

Zoals wij gewerkt hebben, hebben wij het wel gerealiseerd dat wij een gesloten traject neergezet hebben.

De **voorzitter**:

En u bent daar nog steeds een voorstander van?

De heer **Van der Putten**:

Ik ben nog steeds een voorstander van het gesloten traject. Ik denk ook dat wij geen andere mogelijkheid zien om de georganiseerde criminaliteit te bestrijden, als wij hier niet een vorm in vinden om dat zo te toetsen, maar dat het wel gesloten blijft wat de bescherming van de informant betreft.

De **voorzitter**:

En die informant kan ook niet anoniem gehoord worden? Kan hij niet eventueel gehoord worden door de rechter-commissaris, zoals een politie-infiltrant?

De heer **Van der Putten**:

Ik denk dat de rol die zo'n man gespeeld heeft, altijd boven water komt.

De **voorzitter**:

De heer Karstens heeft hier in zijn verhoor gezegd: het voordeel van de politie-infiltratie is dat het tenminste te volgen is, daar wordt proces-verbaal van opgemaakt. Van uw gesloten trajecten wordt in zeer algemene bewoordingen wellicht een proces-verbaal opgemaakt, wellicht ook niet. Is het dan toch geen opsporing? Hoort het daarmee toch niet tot de stukken die bij een proces horen?

De heer **Van der Putten:**

Ik zeg u al: ik ben er wel een voorstander van, maar gezien de situatie waar wij op dit moment in zitten, is het niet realiseerbaar.

De **voorzitter:**

Dat is toch niet een kwestie van de situatie? Het is toch een kwestie van principes waar ons systeem op draait?

De heer **Van der Putten:**

Mijns inziens heeft het niets met principes te maken. Wij hebben te maken met informatieposities, waarbij wij moeten zorgen voor de fysieke veiligheid en voor het maatschappelijk en economisch welzijn van de desbetreffende mensen, om toch enige continuïteit te brengen in de opsporing van de georganiseerde criminaliteit.

De **voorzitter:**

U bent het dus niet eens met de heer Valente, die hier vanochtend zei dat hij die middelen niet nodig heeft?

De heer **Van der Putten:**

Nee, daar ben ik het niet mee eens.

De **voorzitter:**

Wij gaan terug naar uw loopbaan in Dordrecht. Kunnen wij zeggen dat u in Dordrecht al gebruik heeft gemaakt van de methode van, wat wij nu noemen, gecontroleerde doorlevering?

De heer **Van der Putten:**

Laat ik het als volgt formuleren. Ik heb de afgelopen maanden natuurlijk zitten denken hoe een en ander is ontstaan. Ik durf rustig te stellen dat ik misschien de architect ben van het systeem. Maar op dat systeem kunnen weer variaties gemaakt worden. Laat ik zeggen dat ik de basis gelegd heb voor hetgeen later gevolgd is.

De **voorzitter:**

En wat is die basis?

De heer **Van der Putten:**

Die basis is geweest dat wij in de beginjaren... Laat ik het even ruim houden. Ik zit nu even met de veiligheid, waar ik net over gesproken heb. Vanaf 1989 tot nu hebben wij partijen softdrugs doorgeleverd, die op de vrije markt zijn gekomen, teneinde de infrastructuur van de criminele organisatie in beeld te brengen.

De **voorzitter:**

Teneinde de structuur in beeld te brengen?

De heer **Van der Putten:**

En de personen die erbij betrokken waren. Met het oogmerk om de organisatie te ontmantelen en het wederrechtelijk verkregen vermogen af te nemen.

De **voorzitter:**

Heeft dat in alle gevallen geleid tot aanhouden en veroordelen van de top?

De heer **Van der Putten:**

Ook dit wil ik weer heel voorzichtig formuleren. Deze methode is bij ons effectief en efficiënt geweest. Ik begrijp best dat u misschien wilt horen wat het resultaat is geweest, maar ik hoop dat u mij de gelegenheid geeft, daarover te zwijgen, teneinde de koppeling tussen de methodiek en het resultaat hier niet neer te hoeven leggen. Dan kom ik weer terug op de afscherming.

De **voorzitter:**

Dat vroeg ik ook niet. U zegt: ik ben de bedenker geweest, ik ben begonnen met het doorlaten om de zaak in kaart te brengen. Dat in kaart brengen is me gelukt, zegt u. Is het u ook gelukt om daardoor de top achter de tralies te krijgen?

De heer **Van der Putten:**

Dat bedoelde ik te zeggen met de opmerking dat het efficiënt en effectief was.

De **voorzitter:**

Ja, maar er zijn ook gevallen waarin het eerste doel, namelijk het in kaart brengen, beter lukt dan het tweede doel.

De heer **Van der Putten:**

Het tweede doel is ook gehaald.

De heer **De Graaf:**

In alle gevallen?

De heer **Van der Putten:**

Het betreft maar n geval.

De **voorzitter:**

Er is toch de mogelijkheid dat het in meerdere gevallen gebeurd is?

De heer **Van der Putten:**

Naar mijn mening niet. Bij mij niet.

De **voorzitter:**

Ik ga terug naar het eind van de jaren tachtig. U krijgt dan als hoofd van de CID bezoek van medewerkers van de FIOD.

De heer **Van der Putten:**

Ja, correct.

De **voorzitter:**

Daarbij is aanwezig de medewerker waar wij het vanochtend met de heer Bakker over gehad hebben?

De heer **Van der Putten:**

Nee, niet helemaal correct. In eerste instantie komt er een medewerker... Voor de helderheid zal ik gewoon aangeven wie dat is: dat was de heer Kienstra. Hij was gedetacheerd bij de CRI, voor de FIOD. De heer Kienstra deelde mij mede dat hij een collega had die een goede informatiepositie had in de top van de georganiseerde criminaliteit in Nederland. Ik heb hem toen gezegd dat ik bereid was, die collega aan te horen en te kijken wat ik daar eventueel mee zou kunnen doen om de gegevens exploitabel te maken.

De **voorzitter:**

Die collega is...

De heer **Van der Putten:**

Later verscheen bij mij de heer De Jongh...

De **voorzitter:**

Dat is de medewerker waar wij het vanochtend over gehad hebben.

De heer **Van der Putten:**

Precies.

De **voorzitter:**

En samen met de heer De Jongh is de CID Dordrecht toen een informatiepositie gaan runnen die informatie zou kunnen geven over een grotere groepering?

De heer **Van der Putten:**

Ja.

De **voorzitter:**

Nu moet toch al vanuit die informatie gebleken zijn dat, voordat het tot een grote klap komt, mogelijk al partijen zijn doorgedaan?

De heer **Van der Putten:**

Ik heb me daar nog expliciet op georintend en ik ben er voor mijzelf zeker van dat dit niet gebeurd is.

De **voorzitter:**

Kan het ook gebeurd zijn zonder dat u dat weet?

De heer **Van der Putten:**

In dat onderzoek niet.

De **voorzitter:**

Dan blijft er een onzekerheid, omdat anderen zeggen dat het wel gebeurd is, met het verhaal: ik kan iemand bij de douane "platkopen" en dat doe ik via een informant - zoals vaker het verhaal gaat; daarbij gebruik makend van deze informant die u ook gerund heeft.

De heer **Van der Putten:**

De cover die de desbetreffende informant had, was dat hij iemand had - u heeft dat waarschijnlijk uit andere hoeken, maar ik zeg het u zoals het aan mij geformuleerd is - bij een opsporingsdienst die in de computer kon kijken of er iets gaande was, of er ergens aandacht voor was.

De **voorzitter:**

Het zou dus mogelijk zijn dat in het milieu in ieder geval de indruk bestond, dat men wel door kon laten?

De heer **Van der Putten:**

Dat zou kunnen wat u zegt, maar dat leefde bij mij in ieder geval niet in die periode, per se niet. Wat wij wel in die periode naar voren kregen, is dat er ontzettend veel informatie kwam, lijnen, en ook desinformatie, waar wij niet echt zicht op konden krijgen.

De **voorzitter:**

In ieder geval leverde die informatiepositie daarna wel een grote klapper op. Wat was nu precies de rol die de medewerker van de FIOD speelde? Was hij in feite ook een informantenrunner?

De heer **Van der Putten:**

Hij was informantenrunner van de desbetreffende man die hij toen bij ons heeft gintroduceerd.

De **voorzitter:**

Runde die medewerker van de FIOD nu in opdracht van de CID Dordrecht of in opdracht van de FIOD?

De heer **Van der Putten:**

Daaromtrent kan ik u het volgende verklaren. Wij hebben contact gehad, in die periode, met een teamleider van de FIOD; dat was de heer Saliemans. De heer Saliemans is regelmatig bij ons geweest, om te kijken hoe het onderzoek vorderde. Dat was toen een onderzoek dat niet alleen de CID aanging, maar het betrof ook een tactisch onderzoek.

De **voorzitter:**

U zegt: ik heb dat in ieder geval niet geweten. Maar het is natuurlijk mogelijk dat de informant een dusdanige positie had, dat hij wel de mogelijkheid had om het beeld te geven van: jij kunt doorlaten?

De heer **Van der Putten:**

Dat is bij mij nooit opgekomen.

De **voorzitter:**

Bij u is het niet opgekomen?

De heer **Van der Putten:**

Nee.

De **voorzitter:**

Maar u sluit het nu niet uit?

De heer **Van der Putten:**

Dat zijn uw woorden, maar niet de mijne.

De **voorzitter:**

Dat het bij u nooit is opgekomen, is nog iets anders dan dat u het ook uitsluit.

De heer **Van der Putten:**

Zulke dingen kun je nooit uitsluiten; ik weet het gewoon niet.

De voorzitter:

Wij gaan enige tijd verder en dan komt er een bepaald onderzoek, aan het begin van de jaren negentig, en besluit u wel om de methodiek in te zetten.

De heer Van der Putten:

Ja. Dat is eigenlijk gekomen door het desbetreffende onderzoek, dat u net in grote lijnen heeft geschetst. Dat onderzoek bracht mij op de gedachte dat het ontzettend moeilijk realiseerbaar was om bij die top te komen, ondanks het feit dat je heel veel informatie had. Dan komt er op een bepaald moment bij ons informatie binnen die aanleiding geeft om de methodiek die u net geschetst heeft, toe te gaan passen, althans voor te gaan stellen aan het openbaar ministerie in Dordrecht, waar wij uitgebreid die materie hebben doorgenomen. Dat betrof het doorleveren van softdrugs. Het openbaar ministerie heeft de zaak verder doorgenomen met de procureur-generaal.

De voorzitter:

Welke procureur-generaal was dat?

De heer Van der Putten:

De heer Heijder. En daar kwam het fiat om zo te gaan werken. Een koppeling naar een andere methodiek die daarbij toen ook ter sprake kwam, kan ik hier wel neerleggen. Dat was het overboeken van grote sommen geld, waar wij als politie-instantie behulpzaam bij zouden zijn. Grote sommen geld, bestemd voor de "leveranciers" van de softdrugs.

De voorzitter:

Nu gebruikt u ook als officieel bestemmingsadres een frontstore van u in het buitenland, die u daarvoor opricht?

De heer Van der Putten:

Een frontstore is, zoals ik het begrepen heb, een bedrijf dat een rechtspersoon is en dat ook de handelingen verricht.

De voorzitter:

Dat hoeft niet.

De heer Van der Putten:

Maar zo heb ik het begrepen. Ik wil even stellen dat wij een adres hebben gerealiseerd in het buitenland, een adres dat als bestemming werd opgegeven voor een container.

De voorzitter:

Die container ging natuurlijk ergens anders naar toe. Hoe regelde u toentertijd dat die container ook door de haven kon komen?

De heer Van der Putten:

Daar had ik contact voor met een pseudo-koopteam.

De voorzitter:

Eerst even de douanekant.

De heer Van der Putten:

Ja, daar had ik op dat moment een contact mee met de heer De Jongh, met de medewerker die wij genoemd hebben. Maar misschien mag ik u daar nog even een verhaaltje aan vooraf vertellen, wat mijn ervaringen waren met het toen gecontroleerde afleveren van containers met softdrugs. Daarbij heb ik de hulp ingeroepen van het pseudo-koop-infiltratieteam, dat mij een chauffeur kon leveren. Ik dacht dat dit ook in 1990 was. Dat was nog in de zaak waar de grote klapper gemaakt is en die wij net geschetst hebben. Die container moest gehaald worden uit de haven en daar hadden wij een opgeleide chauffeur voor. Nu, die bleek niet zo erg goed opgeleid te zijn, want hij viel gauw door de mand, en wat betreft de papieren ging het ook allemaal niet zo best. Toen hebben wij later gevraagd aan het pseudo-koop-infiltratieteam - afgekort PIT; dat praat wat makkelijker - om een chauffeur die beter zou kunnen functioneren dan de chauffeur die wij eerder gehad hadden. Daar heb ik wat woorden over gehad met de leider van dat PIT; die vond dat hij een heel goede chauffeur had. Wij verschilden dus duidelijk van mening. Toen heb ik mij gewend tot een ander PIT, want wij hadden er toen vier, en daar wilde men mij eventueel wel helpen, maar toen er weer contact kwam met de leider van het eerste team, was dat

gauw over. Toen heb ik gedacht: misschien is er ergens nog een ex-chauffeur in Nederland. Die heb ik ook gevonden, maar die heeft er een nachtje over geslapen en dacht: nee, ik doe het ook maar niet. Toen ben ik naar België gegaan, mijnheer Van Traa, om te kijken of ik daar een chauffeur zou kunnen vinden...

De **voorzitter:**

Van de Rijkswacht of zo?

De heer **Van der Putten:**

Van de Rijkswacht. Nu, u gelooft het niet, maar die Belgische chauffeur was inderdaad in staat om hier in Nederland activiteiten te ontplooiën. Wij hebben ook met de desbetreffende man proefgereden: buitengewoon! Totdat het PIT in Nederland, het eerste team, er weer achter kwam dat ik contacten had met België en België zich terugtrok, want men wilde bevriend blijven met het PIT hier. Toen zat ik in de situatie dat ik nergens in Nederland, of waar dan ook, een chauffeur zou kunnen vinden...

De **voorzitter:**

Of wilden de PIT's, de politie-infiltratieteams, er misschien niet aan meewerken?

De heer **Van der Putten:**

Ze wilden er wel aan meewerken, maar zij wilden dat ik een chauffeur zou accepteren die ik niet wilde accepteren.

De heer **De Graaf:**

Waarom wilde u die chauffeur niet?

De heer **Van der Putten:**

Omdat die chauffeur eerder had getoond dat hij het niet aankon.

De heer **De Graaf:**

Dat hij niet kon rijden?

De heer **Van der Putten:**

Niet kon rijden... U moet van het standpunt uitgaan dat het een politieman was, die niet dagelijks op de truck zat en zich in het haventerrein niet kon bewegen zoals de normale chauffeurs zich daar bewegen. Ik heb er ook uitgebreid overleg over gehad met de heer Berserik, de officier van justitie in Dordrecht. Wij hebben geprobeerd, in diverse sessies, om tot een overeenkomst te komen. Dat is niet gelukt. Toen zijn wij terechtgekomen bij een chauffeur die mij werd aanbevolen - althans, niet aanbevolen, maar ik heb het gevraagd - en die een relatie was van de heer De Jongh.

De **voorzitter:**

Over die chauffeur hebben wij ook vanochtend al gehoord.

De heer **Van der Putten:**

Ik weet niet of het die chauffeur is waar u over gesproken hebt.

De **voorzitter:**

'n Chauffeur?

De heer **Van der Putten:**

'n Chauffeur; daar wil ik het op houden.

De **voorzitter:**

Dan is in uw methodiek de functie van de heer De Jongh, dat hij zorgt dat de lading door de douane komt?

De heer **Van der Putten:**

Dat de papieren in orde zijn; dat het door de douane heen komt.

De **voorzitter:**

Wie betaalt dan de invoerrechten?

De heer **Van der Putten:**

De invoerrechten worden betaald, of werden betaald, door de criminele organisatie.

De **voorzitter:**

Via u?

De heer **Van der Putten:**

Via mij.

De **voorzitter:**

Wat doet dan de chauffeur?

De heer **Van der Putten:**

De chauffeur haalt de container van het haventerrein en plaatst hem op een parkeerplaats - althans, in die situatie toen - en daar is hij door ons overgenomen.

De heer **Rabbae:**

Als de betaling gebeurde via u, door de criminele organisatie, waarom had u dan nog een informant nodig?

De heer **Van der Putten:**

Ja, ik vind het antwoord zo voor de hand liggend. Maar ik vind het zo moeilijk om hier antwoord op te geven, want ik kom dan in de problemen.

De **voorzitter:**

Nu, we waren nog niet in de problemen; laten wij even teruggaan. Misschien kan de heer Rabbae zijn vraag op een iets andere manier stellen.

De heer **Rabbae:**

Op deze vraag kunt u ook niet in algemene termen ingaan?

De heer **Van der Putten:**

Ik kom dan echt in de problemen.

De heer **Rabbae:**

Zou u deze gegevens schriftelijk aan de commissie willen mededelen?

De heer **Van der Putten:**

O, achter gesloten deuren wil ik alles.

De **voorzitter:**

Wij gaan nu met open deuren verder. U zei daarnet: ik weet niet over welke chauffeur u het hebt gehad. Heeft u gekeken naar het verhoor van de heer Bakker?

De heer **Van der Putten:**

Ja.

De **voorzitter:**

Dan hebben wij het toch over dezelfde chauffeur?

De heer **Van der Putten:**

Ik denk het wel.

De **voorzitter:**

Nee, dat weet u toch wel?

De heer **Van der Putten:**

Ik denk het wel.

De **voorzitter:**

U denkt het wel: het contact dat van de medewerker van de FIOD komt?

De heer **Van der Putten:**

Het contact dat de medewerker van de FIOD met de desbetreffende chauffeur had.

De **voorzitter:**

Ik had ook nog een vraagje - misschien heb ik dat zelf laten liggen - over de medewerker van de FIOD: stond die nu onder uw verantwoordelijkheid in zo'n traject?

De heer **Van der Putten:**

Daar heb ik, achteraf ook weer, over nagedacht hoe wij dat op dat moment gedaan hadden. Ik heb in die periode contact gehad met de teamleider en de huidige officier van justitie, de heer Teeven. Ook de heer Teeven is toen regelmatig bij ons in Dordrecht geweest. Of daar echt afspraken zijn gemaakt over verantwoordelijkheden, weet ik me niet meer te herinneren, maar die verantwoordelijkheid neem ik dan.

De **voorzitter:**

Maar u weet niet of dat afgesproken is?

De heer **Van der Putten:**

Nee.

De **voorzitter:**

In ieder geval heeft de Teeven ook toestemming gegeven?

De heer **Van der Putten:**
Die heeft toestemming gegeven dat de heer De Jongh de handelingen zou verrichten.

De **voorzitter:**
En dat was een mondelinge toestemming? Toen waren de formulieren van de heer Bakker er nog niet?

De heer **Van der Putten:**
Nee, toen waren die er nog niet.

De **voorzitter:**
Voor hoeveel heeft de heer Teeven toestemming gegeven?

De heer **Van der Putten:**
Hoe bedoelt u?

De **voorzitter:**
Voor hoeveel transporten?

De heer **Van der Putten:**
Mag ik die vraag schriftelijk of achter gesloten deuren beantwoorden? Vindt u dat goed?

De **voorzitter:**
Bij de toestemming die hij gegeven heeft, gaat het dan niet om enige tienduizenden kilo's?

De heer **Van der Putten:**
U bedoelt niet het aantal containers?

De **voorzitter:**
Ik bedoel het aantal kilo's.

De heer **Van der Putten:**
Ik weet niet of de heer Teeven daar echt toestemming voor heeft gegeven. Ik weet niet eens of met hem gesproken is over het feit dat het doorgeleverd is.

De **voorzitter:**
Dat lijkt mij wel.

De heer **Van der Putten:**
Het lijkt mij ook, maar ik weet het niet meer.

De **voorzitter:**
U kunt zich toch herinneren of hij toestemming heeft gegeven voor enkele tienduizenden kilo's?

De heer **Van der Putten:**
Om dat in ieder geval van het haventerrein naar een parkeerplaats te rijden, zeer zeker. Maar ik verkeer op dit moment in een zodanige omstandigheid dat ik ook voorzichtig moet zijn wat mijn rechtspositionele belangen aangaat. Maar ik weet echt niet meer of de heer Teeven op dat moment geweten heeft dat er doorgeleverd is.

De heer **De Graaf:**
U kunt zich dus niet meer herinneren dat u het zelf tegen de heer Teeven hebt gezegd?

De heer **Van der Putten:**
Dat weet ik niet.

De heer **De Graaf:**
Lag het voor de hand dat u dat nit zou zeggen, onder het motto "daar heeft hij niks mee te maken"?

De heer **Van der Putten:**
Nee, want voor mij was heel duidelijk... Op dat moment waren er veel mensen op de hoogte van het feit dat wij daarmee bezig waren, ook wat het openbaar ministerie betreft.

De heer **De Graaf:**
U zegt: er waren veel mensen van op de hoogte dat u bezig was met het project dat uiteindelijk leidde tot doorlevering?

De heer **Van der Putten:**
Ja. Het team bij ons was op de hoogte, de officier van justitie was op de hoogte, de PG was op de hoogte, de AG was op de hoogte.

De **voorzitter:**

De procureur-generaal, bent u daar zelf bij geweest?

De heer **Van der Putten:**

Daar ben ik bij geweest, ja.

De heer **De Graaf:**

Op dat niveau is echt uitdrukkelijk om toestemming gevraagd?

De heer **Van der Putten:**

Uitdrukkelijk om toestemming gevraagd.

De **voorzitter:**

Voor hoeveel is toen toestemming gevraagd?

De heer **Van der Putten:**

Ik denk dat er niet eens kilo's ter sprake gekomen zijn, maar dat er over aantallen containers gesproken is.

De **voorzitter:**

Kunt u zeggen voor hoeveel containers er toen toestemming is gegeven?

De heer **Van der Putten:**

Nee, dat kan ik niet zeggen.

De **voorzitter:**

Weet u dat niet meer?

De heer **Van der Putten:**

Dat weet ik niet meer. Er was wel een limiet aan gesteld wat de tijd betreft. Dat staat mij nog wel bij.

De **voorzitter:**

Hoeveel tijd was dat?

De heer **Van der Putten:**

Er werd een jaar voor uitgetrokken.

De **voorzitter:**

Binnen dat jaar kon u in feite uw gang gaan?

De heer **Van der Putten:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Heeft de heer Heider niet aan u gevraagd om hoeveel containers en hoeveel kilo's softdrugs het eigenlijk bij benadering ging?

De heer **Van der Putten:**

Nee. Hij is wel kritisch aan het vragen geweest, maar ik kan mij niet meer voor de geest halen wat daar precies gezegd is.

De heer **De Graaf:**

Dat zou u toch wel weten, als het uitdrukkelijk aan de orde was gekomen?

De heer **Van der Putten:**

Misschien wel.

De heer **De Graaf:**

Misschien wel?

De heer **Van der Putten:**

Ja. Ik heb het niet paraat. Ik kan voor mij zelf wel stellen: zo zou het kunnen zijn.

De heer **De Graaf:**

Is er geen verslagje van?

De heer **Van der Putten:**

Ik heb het niet. Misschien dat de officier van justitie, de heer Berserik, er nog wel een verslag van heeft.

De **voorzitter:**

Is er ooit over gesproken dat er verslaglegging moest zijn op basis van de richtlijnen infiltratie?

De heer **Van der Putten:**

Nee, daar is niet over gesproken. Wat mij nog wel bijstaat, is dat de heer Heider zelf een verslagje heeft gemaakt. Dat staat mij nog wel bij. Hij heeft het op zitten schrijven.

De **voorzitter:**

Heeft u dat mee teruggenomen naar de CID?

De heer **Van der Putten:**

Nee.

De **voorzitter:**

Er was niemand die zei "moeten wij dit niet in een convenant of iets dergelijks zetten"?

De heer **Van der Putten:**

Nee.

De **voorzitter:**

U zegt: ik kon een jaar mijn gang gaan, want daar kreeg ik in feite toestemming voor. Ik ga even terug naar het praktische traject. De rol van de FIOD-medewerker hebben wij beschreven. Daarna hebben wij de rol van de chauffeur beschreven. Hij heeft de zaak naar een parkeerplaats gebracht.

De heer **Van der Putten:**

Naar A.

De **voorzitter:**

En daarna?

De heer **Van der Putten:**

Dan wordt het door ons overgenomen. Dan wordt het naar een loods gebracht en dan wordt er gekeken of er harddrugs in zitten. Dan wordt het doorgeleverd.

De **voorzitter:**

Die loods had u gehoord?

De heer **Van der Putten:**

Ja, die hadden wij gehoord.

De **voorzitter:**

En die wordt ook met crimineel geld gefinancierd?

De heer **Van der Putten:**

Die is ook met crimineel geld gefinancierd.

De **voorzitter:**

Hoe zit het dan met de verdiensten? Welke crimineel is er genteresseerd om aan de politie en de douane geld te betalen?

De heer **Van der Putten:**

Ik kom dan op een punt dat ik de vraag van de heer Rabbae ook niet beantwoord heb.

De **voorzitter:**

Het betekent toch dat er in ieder geval zoveel winst in zat voor iemand in het milieu dat hij het interessant vond om het te betalen?

De heer **Van der Putten:**

Ik denk niet dat de persoon waarmee wij toen zaken hebben gedaan... Ik moet daar heel reel in zijn. Wij zijn toen meer zaakgericht bezig geweest dan dat wij bekeken hebben wat er financieel eventueel aan vast bleef zitten. Daarom moet ik het antwoord schuldig blijven, dus over de verdiensten. Ik denk dat de man maar een schakel is geweest aan het uiteinde.

De **voorzitter:**

U begrijpt natuurlijk wel waarom wij dit vragen?

De heer **Van der Putten:**

Ja, dat begrijp ik.

De **voorzitter:**

In de andere trajecten die wij bekijken, speelt ook een rol of de regel is toegepast dat men niet wijzer mag worden van datgene wat men voor de politie doet. Of mag men dat wel? Bij u werd men er toch wijzer van? Want anders zou men u niet betalen.

De heer **Van der Putten:**

Om de container binnen te krijgen moest er betaald worden.

De **voorzitter:**

Een van onze medewerkers is naar Dordrecht gegaan. Hij kon het bewuste bestemmingsadres, in het buitenland, dus de frontstore en de loods, nergens terugvinden. Is dat ergens vastgelegd?

De heer **Van der Putten:**

Dat denk ik wel.

De **voorzitter:**

Hij kon het niet vinden.

De heer **Van der Putten:**

Zal ik proberen hem te helpen?

De **voorzitter:**

Dat is misschien een idee. Hij kon er niks van terugvinden. Wat heeft u er wel van vastgelegd?

De heer **Van der Putten:**

Naar mijn mening ligt er heel veel vast. De financiële verantwoording ligt ook vast.

De **voorzitter:**

Waar is die dan te vinden?

De heer **Van der Putten:**

Ik denk dat die ook in Dordrecht ligt.

De **voorzitter:**

Heeft u daar een soort kasboek van bijgehouden?

De heer **Van der Putten:**

Ja.

De **voorzitter:**

Kunt u bij benadering zeggen hoeveel extra geld u voor zo'n operatie nodig had, dat niet komt uit normale justitie- en politiegelden?

De heer **Van der Putten:**

U vraagt een benadering, een schatting.

De **voorzitter:**

Ongeveer, het hoeft niet op de cent nauwkeurig.

De heer **Van der Putten:**

Bedoelt u daarbij ook dat het inclusief de invoerrechten en het inklaren is?

De **voorzitter:**

Ja, dat bedoel ik.

De heer **Van der Putten:**

Dan denk ik zo'n 150.000.

De **voorzitter:**

Zo'n 150.000 per container?

De heer **De Graaf:**

Of voor het hele project?

De heer **Van der Putten:**

Voor het hele traject.

De heer **De Graaf:**

Dus niet per container?

De heer **Van der Putten:**

Nee.

De **voorzitter:**

Kunt u zeggen hoeveel er naar uw mening uiteindelijk definitief in het milieu verdwenen is? Is er ook nog in tweede of derde hand in beslag genomen?

De heer **Van der Putten:**

In het milieu verdwenen is circa 10.000 kilo softdrugs.

De **voorzitter:**

Daar bent u helemaal zeker van?

De heer **Van der Putten:**
Ja, daar ben ik zeker van.

De **voorzitter:**
En de rest is in beslag genomen?

De heer **Van der Putten:**
Daar wil ik liever geen antwoord op geven.

De **voorzitter:**
Als u zegt "10.000 is in het milieu terechtgekomen en op de rest wil ik geen antwoord geven", dan is er dus een rest die niet verbrand is of in beslag is genomen.

De heer **Van der Putten:**
Dat is een door u getrokken conclusie.

De **voorzitter:**
Wat moet ik anders voor conclusie trekken, als u daar geen antwoord op wilt geven?

De heer **Van der Putten:**
Geen.

De heer **Koekkoek:**
Die is niet in rook opgegaan!?

De heer **Rabbae:**
Ontkent u de conclusie?

De heer **Van der Putten:**
Die is niet in rook opgegaan. Het resultaat van het onderzoek zou dus in mijn antwoord vervat zijn. Begrijpt u wat ik bedoel?

De **voorzitter:**
Nee. Dat is misschien heel dom. Er zijn drie mogelijkheden. Ten eerste: de zaken worden doorgelaten en niet meer teruggevonden. Ten tweede: de zaken worden duidelijk aanwijsbaar alsnog in beslag genomen. Ten derde: de zaken zijn mogelijk in beslag genomen in een ver of minder ver buitenland c.q. niet meer traceerbaar. Er is n categorie waar u het zeker van weet. Er is een andere categorie, namelijk dat ze zijn doorgelaten.

De heer **Van der Putten:**
Van de andere categorie weet ik het ook zeker.

De **voorzitter:**
Dat ze wl in beslag zijn genomen?

De heer **Van der Putten:**
Ja, dat weet ik zeker.

De **voorzitter:**
Maar waarom was het dan zo moeilijk om erop te antwoorden?

De heer **Van der Putten:**
Omdat ik net al heb gezegd dat het antwoord dat ik dan geef, zou kunnen inhouden dat er toch een conclusie zou kunnen worden getrokken. Daarom ben ik er voorzichtig mee. De discussie geeft nu toch wel wat verwarring. Ik denk dat ik dat nu wel kan zeggen.

De heer **De Graaf:**
Ik kom nog even terug op het criminele geld. Voor alle helderheid: er is aan de betrokken informant-infiltrant geen beloning uitgekeerd in de zin van de tip-, toon- en voorkoopregeling?

De heer **Van der Putten:**
Dat is er wl.

De heer **De Graaf:**
Maar tegelijkertijd heeft de informant datgene wat werd verdiend aan het zijn van schakel in het proces, ook mogen behouden? Dan is hij eigenlijk twee keer betaald. De criminele winsten mochten worden behouden n de tipgelden?

De heer **Van der Putten:**

Ik heb al gezegd dat wij daar niet aandacht aan hebben besteed, aan dat gedeelte van de financin. Dat hebben wij eigenlijk in de hele keten niet gedaan.

De heer **De Graaf:**

Ik begrijp dat u daar toen misschien wat minder aandacht aan besteedde, maar u moet zich toch de vraag hebben gesteld: ga ik bovenop de criminele winsten die de betrokken informant behoudt, ook nog eens een extra tipgeldbeloning uitloven?

De heer **Van der Putten:**

Die vraag heb ik mij niet gesteld.

De heer **De Graaf:**

Maar u bent wel degene geweest die het tipgeld moet hebben aangevraagd?

De heer **Van der Putten:**

Nee, dat heb ik niet aangevraagd, maar ik zou het wel aangevraagd hebben.

De heer **De Graaf:**

Dus de winsten die de informant mocht behouden, waren niet zodanig dat er niet een extra beloning bovenop mocht komen?

De heer **Van der Putten:**

Wilt u die vraag even herhalen?

De heer **De Graaf:**

Bijna letterlijk: de winsten die de informant behield, waren kennelijk niet van zodanige omvang, van een zodanig belang, dat u zei "daar hoeft niet een extra beloning bovenop te komen"? U vond dat het wel gerechtvaardigd was om iets extra's te doen?

De heer **Van der Putten:**

Ik begrijp dat u zegt: de winst was niet zo hoog, maar toch wilde u ook geen beloning uitkeren.

De heer **De Graaf:**

De winst was kennelijk niet zo hoog dat u zei: er moet nog maar wat extra bij van de zijde van de overheid. Begrijp ik het zo goed?

De heer **Van der Putten:**

Ik heb daar niet zo bij stilgestaan. Als u zegt "achteraf", dan zou dat kunnen.

De heer **De Graaf:**

U kunt niet aangeven hoe groot de winst van de informant was?

De heer **Van der Putten:**

Nee.

De heer **De Graaf:**

Maar u kunt wel aangeven wat de beloning van overheidswege was?

De heer **Van der Putten:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Hoeveel was dat?

De heer **Van der Putten:**

Dat wil ik hier liever niet zeggen.

De heer **De Graaf:**

Dat is toch geen informatie die tot enig gevaar leidt? Die hoogte weet toch niemand? Ik kan mij voorstellen dat u zegt dat u de winst niet kunt benoemen, omdat die wellicht traceerbaar is. Dat geldt echter niet voor de beloning die de overheid heeft uitgekeerd aan betrokkene.

De heer **Van der Putten:**

Wat is mijn probleem hierbij? Ik zou dat wel willen vermelden, maar er is al een keer een perspublikatie geweest waarin een lijst voorkwam met tipgeldbedragen. Naar aanleiding daarvan...

De **voorzitter:**

U hoeft het niet op de honderd of de duizend gulden nauwkeurig te zeggen. Ligt het in de categorie "0 tot 10.000" of in de categorie "plus"?

De heer **Van der Putten**:

Tonnen.

De **voorzitter**:

Dan is het een goed georganiseerde situatie geweest?

De heer **Van der Putten**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Een laatste vraag op dit punt. Tonnen worden niet door de politie Dordrecht uitgekeerd, maar worden door het ministerie uitgekeerd, want alles boven een bepaald bedrag gaat in overleg met het ministerie. Dat betekent dus ook dat u een rapport heeft geschreven over de situatie en dat aan het ministerie ter beoordeling heeft voorgelegd.

De heer **Van der Putten**:

Dat is geschreven, maar ik heb het niet geschreven.

De heer **De Graaf**:

U kent het rapport, het verzoek om de uitbetaling?

De heer **Van der Putten**:

Ik weet dat er een rapport is, maar inhoudelijk ken ik het niet.

De heer **De Graaf**:

Denkt u dat het ministerie in dat rapport heeft kunnen lezen dat er ook criminele winsten mochten worden behouden door de informant?

De heer **Van der Putten**:

Dat weet ik niet; ik denk het niet. Als u mij vraagt: "Wat denkt u ervan?", dan zeg ik: ik denk van niet.

De **voorzitter**:

Is er ooit een directe officier geweest die het over deze zaken gehad heeft?

De heer **Van der Putten**:

Ja, ik heb het...

De **voorzitter**:

Nee, maar die het gehad heeft ook over het hele punt van... Is daar nu lang over gesproken, of men zijn winsten mag behouden?

De heer **Van der Putten**:

Nee, daar is nooit over gesproken.

De **voorzitter**:

Is het nu zo vreemd dat wij dat aldoor vragen?

De heer **Van der Putten**:

Nee, met de maat van nu gemeten, is dat beslist niet vreemd. En als ik de wetenschap van nu terughal naar het verleden, ja, dan had ik daar ook wel bij stilgestaan.

De **voorzitter**:

U heeft het ook nog gehad over het overbrengen van geld. Dat gebeurde ook met gebruik van een soort frontstores, die u oprichtte?

De heer **Van der Putten**:

Die heb ik niet opgericht. Dat is gebeurd via het PIT, het pseudo-koop-infiltratieteam. Wat dat aangaat, had ik er wel vertrouwen in dat zij dat zouden kunnen.

De **voorzitter**:

Dat hebben zij voor u gedaan. Ook weer met mijnheer Berserik als officier?

De heer **Van der Putten**:

Ja, ook weer met mijnheer Berserik.

De **voorzitter**:

Op een bepaald moment komt u in Dordrecht in aanraking met de CID, toentertijd nog, Haarlem.

De heer **Van der Putten**:

Ja.

De **voorzitter**:

U zei daarnet dat u de uitvinder bent van de methode.

De heer **Van der Putten:**
Ik ben de architect die de basis heeft gelegd, laat ik het zo formuleren.

De **voorzitter:**
U bent de architect. En die methode heeft u dus aan de CID en de heer Langendoen, de toenmalige chef, als het ware overgedaan?

De heer **Van der Putten:**
Nee.

De **voorzitter:**
Omdat op een bepaald moment de medewerker van de FIOD de rol die hij bij u vervulde, klaarblijkelijk later ook voor de CID Kennemerland gaat vervullen.

De heer **Van der Putten:**
Ja, dat kan ik u uitleggen. Op een bepaald moment - ik weet echt niet meer wanneer dat was; misschien was het halverwege 1992 - kreeg ik contact met de heer Langendoen en hij vroeg of ik een chauffeur wist, want hij had geen chauffeur.

De heer **De Graaf:**
Komt hij dan bij u terecht?

De heer **Van der Putten:**
Hij had het hele land al gebeld; dus ik maakte deel uit van de reeks. Ik zei: ik heb een beetje zo'n zelfde ervaring gehad, maar ik weet wel iemand. En zo heb ik de medewerker van de FIOD en de desbetreffende chauffeur op een bepaalde dag in contact gebracht met de heer Langendoen en de heer Van Vondel. Ik heb verder niet over zaken gesproken. Ik heb ook niet over mijn eigen zaak verder gesproken; ik heb ze het allerbeste gewenst en ben vertrokken.

De **voorzitter:**
Maar er is toch wel gevraagd, waarvoor die chauffeur diende?

De heer **Van der Putten:**
Om een container of containers uit de haven te halen.

De **voorzitter:**
Maar toch ook niet zomaar uit de haven te halen, om ze voor het politiebureau neer te zetten?

De heer **Van der Putten:**
Ja, voor de duidelijkheid, mijnheer Van Traa: er is niet over gesproken dat het doorgeleverd zou worden of wat dan ook. Ik heb toen begrepen dat het voor gecontroleerde afleveringen zou zijn.

De **voorzitter:**
Dat heeft u wel begrepen. Hoe heeft u dat toen begrepen?

De heer **Van der Putten:**
Ja, want anders heb je op zo'n moment geen chauffeur nodig, als je niet met zoiets bezig bent.

De **voorzitter:**
Juist.

De heer **De Graaf:**
Voorzitter, begrijp ik nu van de heer Van der Putten dat de heer Langendoen geheel op eigen kracht tot dezelfde architectonische ontdekking is gekomen als hij?

De heer **Van der Putten:**
Ja, dat denk ik.

De heer **De Graaf:**
U heeft dus echt niet aan de heer Langendoen verteld wat u precies heeft gedaan?

De heer **Van der Putten:**
Nee.

De heer **De Graaf:**
De methode kan hij niet van u hebben?

De heer **Van der Putten:**

Ik sluit niet uit dat ik ooit tegen hem gezegd heb dat er softdrugs op de vrije markt zijn gekomen in het traject dat ik liep. Maar ik ben er zeker van dat ik het niet expliciet met hem erover heb gehad.

De heer **De Graaf:**

Ik herhaal mijn vraag: hij kan de door hem ontwikkelde of toegepaste methode niet van u hebben?

De heer **Van der Putten:**

Hij zou de conclusie hebben kunnen trekken dat ik zo gewerkt heb.

De heer **De Graaf:**

Hoe dan?

De heer **Van der Putten:**

Omdat hij het misschien best begrepen zou kunnen hebben, dat ik een keer gezegd heb: er is wat op de vrije markt gekomen.

De heer **Koekkoek:**

U begreep elkaar, zonder het met zoveel woorden uit te spreken?

De heer **Van der Putten:**

Dat weet ik niet. Ik heb ook verder nooit gehoord wat er - ja, later... - toen verder gebeurd is.

De heer **Rouvoet:**

De heer Langendoen komt bij u en zegt dat hij een chauffeur zoekt. Hij wordt via u in contact gebracht met een chauffeur en de FIOD-medewerker - die krijgt hij er gratis bij - zonder dat u uitlegt wat de functie van die twee is in het traject zoals u dat in Dordrecht ontwikkeld had?

De heer **Van der Putten:**

Ik heb wel gezegd van: die chauffeur en de heer De Jongh kunnen de containers uit de haven halen.

De heer **Rouvoet:**

Dat is het enige wat erover gezegd is?

De heer **Van der Putten:**

Ja, en voor de rest heb ik ze succes gewenst.

De **voorzitter:**

Maar u heeft toch ook wel contact met hen gehad over bepaalde containers?

De heer **Van der Putten:**

Nu, dan weet u meer dan ik, want ik weet het niet. Dan moet ik me zo sterk vergissen.

De **voorzitter:**

Ik lees hier in een verklaring van u dat er voor de trajecten van enkele containers, met bepaalde nummers, contact was met Langendoen.

De heer **Van der Putten:**

Dat staat mij nu niet meer bij; ik weet het niet. Misschien heeft u wat nadere informatie daaromtrent, dan zal ik met alle plezier antwoorden.

De **voorzitter:**

Eerst beschrijft u hier wat u net beschreef, namelijk dat er containers ook uit de haven worden gehaald. En dan wordt daar gezegd dat er over bepaalde containers contact met Klaas Langendoen was, omdat hij mogelijk op dezelfde groepen werkte.

De heer **Van der Putten:**

Nu, op dit moment staat het mij niet bij. Dan zal ik mijn geheugen daarover moeten oprispen. U moet van mij aannemen dat daar verder niet over gesproken is.

De **voorzitter:**

Nee, dat staat er ook: hij heeft pertinent geen wetenschap van de trajecten. Maar er is toch wel iets meer gewisseld over hoe het in algemene zin werkt, zo kan ik aannemen, of is dat helemaal apart bedacht?

De heer **Van der Putten:**

Ja, ik ga er echt van uit dat het apart bedacht is. Het klinkt voor u misschien wat ongeloofwaardig, maar ik kan het niet anders maken.

De heer **De Graaf**:

Er zijn wel eens meer belangrijke ontdekkingen op twee plaatsen tegelijkertijd gedaan in de geschiedenis!

De **voorzitter**:

Er is misschien toch ook over gesproken welke verdienste de chauffeur ongeveer moest hebben?

De heer **Van der Putten**:

Daar is over gesproken, ja. Want de chauffeur stelde toen, dat hij wel 25.000 wilde hebben voor het traject. En dat heb ik ook nog gezegd: hij wil 25.000 hebben.

De **voorzitter**:

Maar dan moet het toch om iets speciaals gaan, want als ik een chauffeur tracht te huren bij een autoverhuurbedrijf, kost het toch geen 25.000?

De heer **Van der Putten**:

Maar ik begreep wel dat het om verdovende middelen ging.

De **voorzitter**:

Juist. U heeft ons in eerder verband wel eens gezegd dat er maar een paar mensen in Nederland zijn die echt begrijpen hoe het werkt, hoe je het goed moet doen.

De heer **Van der Putten**:

Ja, maar dan heb ik niet altijd expliciet deze trajecten bedoeld. Dan heb ik dat in zijn algemeenheid bedoeld, want ik denk dat er nog wel meer methodieken zijn dan alleen het doorleveren van softdrugs.

De **voorzitter**:

In algemene zin dan: als u sprak van mensen die het een beetje begrijpen hoe het moet werken in Nederland, welke mensen had u dan op het oog en welke methodieken had u op het oog?

De heer **Van der Putten**:

Die ik op het oog had om nog verder te ontwikkelen?

De **voorzitter**:

Eerst welke mensen het in Nederland een beetje begrijpen en dan welke methodieken zij goed begrijpen.

De heer **Van der Putten**:

Mijn ervaring is dat de mensen bij de RCID Den Bosch ook wel goed ingeschoten waren. Dat wil niet zeggen dat dit met betrekking is tot het doorleveren van containers.

De **voorzitter**:

Dat zeg ik niet. Ik vraag u...

De heer **Van der Putten**:

Het vak op zich?

De **voorzitter**:

Ja, wie verstond nu het vak goed en wie verstond het helemaal niet en aan welke methodieken moeten wij verder denken, behalve hetgeen wij net bespraken?

De heer **Van der Putten**:

Ja, wie verstaat het vak niet...

De **voorzitter**:

Wie verstaat het in ieder geval wel?

De heer **Van der Putten**:

Dat heb ik u uitgelegd: Den Bosch, Langendoen... Ja, ik denk dat ze het in Zeeland ook wel begrijpen. Maar ik vind het heel wat om hier nu een waardeoordeel te gaan geven over heel Nederland.

De **voorzitter**:

Nee, ik vroeg u alleen wie het wel begreep.

De heer **Van der Putten**:

- Ja, dat is het in grote lijnen.
- De **voorzitter:**
Aan welke methodieken denkt u dan nog meer?
- De heer **Van der Putten:**
Die ik ook gebruikt heb, mijnheer Van Traa?
- De **voorzitter:**
Waaraan gedacht wordt, allereerst.
- De heer **Van der Putten:**
Waar ik aan denk, is onder andere de methodiek van het leveren van grondstoffen ter versnijding van de harddrugs.
- De **voorzitter:**
Dat is het nleveren van de grondstof?
- De heer **Van der Putten:**
Het aanleveren.
- De **voorzitter:**
En wat nog meer?
- De heer **Van der Putten:**
Op dit moment denk ik dat ook het financieel rechercheren heel actueel is. Als ik zie dat in Gooi- en Vechtstreek op dit moment een RCID functioneert met daarbij een BFO, dan is dat een methodiek om die mensen een CID-status te geven en om met de gegevens die zij eerder kunnen hebben dan een ander, een soort ruilhandel te constateren, waarmee ook verdovende middelen terugkomen naar Nederland. Dat is meer het vaststellen van de methodiek door een methodiek te gebruiken van het financieel rechercheren.
- De **voorzitter:**
En waar denkt u nog meer aan?
- De heer **Van der Putten:**
Aan ontwikkelingen op dit moment?
- De **voorzitter:**
Ja.
- De heer **Van der Putten:**
Dat wij - maar daar zitten wij ook voor bij elkaar - naar een traject gaan waar wij met informatieposities kunnen werken, welke trajecten volledig getoetst worden en waarbij we de gelegenheid krijgen om die informatieposities volledig af te schermen. Daar denk ik aan, want ik denk dat je dan wat meer mogelijkheden zou kunnen hebben.
- De **voorzitter:**
Geloof u nog steeds aan infiltranten die hun eigen winsten kunnen behouden?
- De heer **Van der Putten:**
Ik denk dat het een kwestie is van het doorbreken van een taboe, als ik stel: ik denk dat het moet kunnen, maar dan moet het wel met een limiet gebeuren. Waarom denk ik dat het moet kunnen? Ik verkeer in de veronderstelling dat wij bij een organisatie niet alleen te maken hebben met een kolom winst. Ik denk dat er ook een kolom verlies is en ik denk dat er een kolom risico is. Risico: de fysieke veiligheid, het maatschappelijk welzijn. Maar ook een kolom verlies in die zin, dat de mensen die "gespaard" blijven, ook een heleboel moeten financieren.
- De **voorzitter:**
De overheid is er toch niet voor om mee te helpen, dat de ene club of groep die mogelijk wat kleiner is dan de ander die je wilt uitschakelen, verder gefinancierd wordt?
- De heer **Van der Putten:**
Dat ben ik wel met u eens.
- De **voorzitter:**
Maar dat doe je dan toch?
- De heer **Van der Putten:**

Als de overheid andere mogelijkheden biedt... Maar ik denk dat de georganiseerde criminaliteit op dit terrein niet meer aan te pakken is, als wij het niet op deze manier doen, tenzij we andere mogelijkheden krijgen. Ik begrijp best dat het het doorbreken is van een taboe, maar wij moeten ons realiseren dat, willen de mensen op een bepaald moment niet achterblijven - wat ik net al gezegd heb - en zich kunnen handhaven, dan moeten zij op het moment dat er geld gevraagd wordt van lieden die deel uitmaken van de organisatie en die niet veroordeeld zijn, dat ook op kunnen hoesten. En als wij naar een systeem kunnen waarin wij de winst bijvoorbeeld op een rekening zouden zetten, en als het moment daar is dat de informatiepositie daar gebruik van zou moeten maken, en als wij het dan na een check ter beschikking kunnen stellen, dan is dat misschien een tussenoplossing.

De **voorzitter**:

Maar die informant ziet u aankomen, als u zegt "geef jij mij eens even 3 mln. en wij zien wel of je nog aan dat geld mag komen". Dan zegt hij toch "dat breng ik liever naar Luxemburg"?

De heer **Van der Putten**:

Dat zal de deal moeten zijn die er gesloten wordt. Daarom zeg ik net: het is een taboe dat ik doorbreek, dat het moet kunnen met een limiet.

De **voorzitter**:

En wat zou de limiet moeten zijn?

De heer **Van der Putten**:

In ieder geval zodanig dat hij zich verantwoord staande kan houden in dat milieu. Misschien denk ik wel aan 1 mln. of 2 mln.

De **voorzitter**:

2 mln.?

De heer **Van der Putten**:

Ja.

De **voorzitter**:

Zou u dat ook zeggen als het om vuurwapens gaat?

De heer **Van der Putten**:

Dat ze die vuurwapens mogen houden bedoelt u?

De **voorzitter**:

Dat ze er 2 mln. aan mogen verdienen.

De heer **Van der Putten**:

Ik denk niet dat er met vuurwapens zoveel ellende teweeg gebracht wordt. Misschien wel in Bosni, maar niet hier.

De **voorzitter**:

Je zult er maar tegenop lopen, als je in een caf komt of bij een bushalte staat te wachten. Dat lijkt mij niet zo prettig. Daar kun je toch niet aan meewerken?

De heer **Van der Putten**:

Dan hebben wij een incident.

De **voorzitter**:

Leuk is het toch niet.

De heer **Van der Putten**:

Nee, leuk is het niet.

De **voorzitter**:

De overheid kan toch niet zomaar meewerken aan het doorleveren van vuurwapens om achter een andere boef te komen? De ene die dat dan doet, mag er dan maximaal 2 mln. aan verdienen. In wat voor wereld leven wij dan? Of ben ik nu naef?

De heer **Van der Putten**:

Misschien, misschien.

De **voorzitter**:

U denkt dat het anders niet meer kan?

De heer **Van der Putten**:

Ik denk dat het anders niet meer kan, maar ik sta graag open voor een heel frisse oplossing.

De **voorzitter:**

Die heeft u net gegeven, misschien.

De heer **Van der Putten:**

Ik kan haar zo niet geven. Ik spreek het uit. Een ander spreekt het niet uit, maar ik wel.

De **voorzitter:**

U zegt: ik ben een van de weinigen die nog gewoon hetzelfde zegt als een jaar geleden?

De heer **Van der Putten:**

Ik ben een van de weinigen die gewoon zegt wat hij denkt.

De **voorzitter:**

In een eerder verhoor is aan de orde gekomen het runnen van een informant uit Dordrecht ten behoeve van Utrecht. Daar is een convenant over gesloten. Dat hebben wij van u gekregen. Later bleek dat de runners, dus de politiemensen uit Dordrecht, in Utrecht werden ingeschreven als informant. Vindt u dat dat ook moet kunnen?

De heer **Van der Putten:**

Ik heb dat niet geweten.

De **voorzitter:**

Waarom niet? Het zijn uw eigen runners.

De heer **Van der Putten:**

Maar ik heb het niet geweten. Dat is mij niet medegedeeld. Als u zegt "dat heb je fout gedaan", dan heb ik dat fout gedaan. Dat had ik dan aan ze moeten vragen. Ik heb het niet geweten. Als u aan mij vraagt "moet dat kunnen?", dan zeg ik: voor mij hoeft het niet. Ik had daar een convenant, waar ik de tekst voor gemaakt heb, dat ik, als hoofd RCID, verplicht was om de identiteit van de desbetreffende informant bekend te maken...

De **voorzitter:**

Op aanvraag.

De heer **Van der Putten:**

...teneinde te kunnen verifiëren hoe zo'n informant in een tactisch onderzoek naar voren zou kunnen komen. Maar ik heb inmiddels ook begrepen dat dat pas later is gebeurd.

De **voorzitter:**

Dit is toch een typisch voorbeeld waarbij er iets misloopt omdat er geen goede communicatie is tussen wat uw runners met die informant afspreken en wat uiteindelijk in Utrecht gebeurt?

De heer **Van der Putten:**

Ik denk dat de fout - als wij over een fout praten - ligt bij het moment dat er overleg is geweest tussen mijn runners en de mensen uit Utrecht, waarbij ik toen gesteld heb dat die identiteit bekend gemaakt moet worden. Men heeft daar dus anders over gedacht op dat moment.

De **voorzitter:**

Nu komt er een situatie dat er blijkbaar strafbare feiten worden gepleegd, waar uw runners toch van af hebben moeten weten.

De heer **Van der Putten:**

In de periode dat ik er heb gezeten en dat zich dit heeft afgespeeld... Strafbare feiten, waarbij u doelt - ik grijp even terug in mijn geheugen - op het Tallon-criterium dat geschonden zou zijn, staan mij niet bij.

De **voorzitter:**

Maar het gebeurt blijkbaar wel.

De heer **Van der Putten:**

Of dat gebeurd is in mijn periode, daar twijfel ik heel sterk aan.

De **voorzitter:**

Dan is het daarna gebeurd?

De heer **Van der Putten:**

Dan zal het daarna gebeurd zijn.

De **voorzitter:**

U gaat op een bepaald moment weg uit Dordrecht en u gaat naar Gooi- en Vechtstreek. Daar wil ik het nog met u over hebben in de resterende tijd. U wordt daar weer chef van de criminele inlichtingendienst. Welke methodieken heeft u daar gebruikt?

De heer **Van der Putten:**

Gooi- en Vechtstreek is niet zo groot. Als ik hier ga vertellen welke methodieken ik heb gebruikt, dan is dat direct herleidbaar. Het zijn methodieken waaraan bepaalde hoeveelheden zijn gekoppeld.

De **voorzitter:**

Wij hebben dit ook gevraagd aan de CID-chef Hollands Midden. Dat is ook niet zo'n groot gebied. In algemene zin moet u een overzicht kunnen geven van de methodieken. Dat heeft u ook moeten doen voor de doorlichting.

De heer **Van der Putten:**

Ik heb daar moeite mee.

De **voorzitter:**

Hoe kan het zijn dat uw collega Mosterd gewoon zegt "dit doen we", terwijl u zegt "dat kan ik u niet zeggen"?

De heer **Van der Putten:**

Collega Mosterd kan dat wel gezegd hebben, maar ik weet niet welke methodiek hij gebruikt heeft. Een methodiek die herleidbaar is...

De **voorzitter:**

Daar heb ik het helemaal niet over. Ik vraag u gewoon: welke opsporingsmethoden gebruikt u?

De heer **Van der Putten:**

Gecontroleerd afleveren, met in beslag nemen van partijen, zonder doorlevering.

De **voorzitter:**

Wat nog meer?

De heer **Van der Putten:**

Een methodiek die wij verder gebruiken, is dat wij een structuur neerzetten in een pro-actieve fase, waarbij wij informatieposities werven. Die pro-actieve fase hebben wij onderverdeeld in een scannende fase. Wij hebben daarbij een CID-actie. En wij hebben een gecombineerde actie tussen de tactische en de CID - dat noemen wij de coalitiefase - voordat wij overgaan naar het gerechtelijk vooronderzoek, bij de tactische fase. In die methodiek dan wel structuur hebben wij ook de omslagmomenten zitten van subject naar artikel 27 Strafvordering en van 27 Strafvordering naar ernstige bezwaren. Juist op die omslagmomenten hebben wij de toetsing van het openbaar ministerie in Amsterdam.

De **voorzitter:**

U geeft een structuur aan. Ik vroeg u alleen naar methodes. U noemde er n: gecontroleerde aflevering met inbeslagname. Gebruikt u verder informanten, infiltranten, het laten lopen van printers, observatieteams?

De heer **De Graaf:**

U moet nu heel hard nadenken.

De heer **Van der Putten:**

Ik weet wel waar ik het over wil hebben, maar ik moet even heel hard nadenken over de formulering. Als wij uitgaan van het standpunt dat wij werken met informanten die wij op een bepaalde plaats in een organisatie hebben, en als die ons het beeld schetsen - dat is de methodiek - hoe de top in Nederland op dit moment actief is, waarbij er lijnen lopen naar het buitenland, en als wij die informatieposities op een zodanige plaats hebben zitten dat ze exploiteerbaar zijn, dan nemen wij contact op met het openbaar ministerie, teneinde te bekijken of het te bewerkstelligen is om middels een gecontroleerde aflevering - dus niet alleen gecontroleerde aflevering sec - in ieder geval een beeld te krijgen van hetgeen er achter zit en met dat beeld sturend bezig te zijn.

De **voorzitter**:

Dus u heeft in ieder geval een verdergaande functie voor informanten, infiltranten dan men ons zegt, in Amsterdam te hebben?

De heer **Van der Putten**:

Zonder meer, mijnheer Van Traa.

De **voorzitter**:

Is daaruit ook het meningsverschil met het OM in Amsterdam te verklaren?

De heer **Van der Putten**:

Ja, dat is de grondslag, denk ik, hoewel - daar moet ik even heel duidelijk in zijn - mij nooit is gesteld dat ik geen informanten mag sturen of wat dan ook. Ik heb regelmatig overleg gehad met het openbaar ministerie in Amsterdam. Ik heb daar in alle zaken opening van zaken gegeven, op hoofdlijnen, soms tot in details. In een bepaalde actie heb ik toestemming gekregen om gecontroleerd af te laten leveren, waarbij ik heel duidelijke afspraken heb gemaakt. Die zal ik hier niet neerleggen, omdat de zaak dan toch te herleiden is. Die hele duidelijke afspraken werden enkele dagen later weer herroepen, waarop ik het initiatief heb genomen om in een hotel... Nu zult u zeggen: waarom in een hotel? Nou, daar zaten we lekker rustig. Ik heb het initiatief genomen om in een hotel het openbaar ministerie uit te nodigen...

De heer **Rabbae**:

Wie waren dat?

De heer **Van der Putten**:

Dat waren de heren Valente, Witteveen en Teeven.

De **voorzitter**:

De heer Witteveen, zijnde?

De heer **Van der Putten**:

Officier van justitie.

De **voorzitter**:

U krijgt een meningsverschil over de uitleg van hetgeen is afgesproken?

De heer **Van der Putten**:

Ik krijg daar op dat moment geen meningsverschil. Wij worden daar in de gelegenheid gesteld om een presentatie te geven van de stand van zaken met betrekking tot de informatie die wij hadden. Wij hebben daarbij aangegeven dat het een langdurig traject zou kunnen worden. Wij hebben gevraagd - misschien is de tijd nu te kort om dat allemaal uiteen te zetten - of het openbaar ministerie... Ik heb dat gevraagd als voorzitter van de vergadering, waarbij ook de divisiechef van Gooi- en Vechtstreek en de divisiechef van Flevoland aanwezig waren. Ik heb aan het openbaar ministerie gevraagd om eindelijk een keer structuur te brengen in hun informatie-uitwisseling onderling.

De **voorzitter**:

Voordat u dit verder uitlegt, ga ik even terug naar vorig jaar. Toen hebben er ook informatie- en infiltratieacties gelopen in Gooi- en Vechtstreek. Op de doorlichting, dus de inventarisatie die gemaakt is naar aanleiding van de brief van de procureurs-generaal, kan ik die helemaal niet terugvinden.

De heer **Van der Putten**:

Daar heb ik overleg over gehad met de heer Van der Kerk.

De **voorzitter**:

Het staat er niet in.

De heer **Van der Putten**:

Ik heb het er met de heer Van der Kerk over gehad of het onder die noemer gebracht zou moeten worden. Dat was een kortlopende actie.

De **voorzitter**:

Als ik mij niet vergis, kan het ook om langdurige trajecten gaan. Dan is het toch zo dat het in ieder geval in de doorlichting c.q. toetsing gemeld moet worden?

De heer **Van der Putten**:

Daar hebben wij het over gehad, de heer Van der Kerk en ik. Wij waren het er op dat moment over eens dat het een gecontroleerde aflevering was.

De **voorzitter:**

Kan het zijn dat op dat moment - wat de heer Valente hier vanmorgen zei - de heer Van der Kerk niet goed genoeg op de hoogte was of er ook informanten afkomstig waren uit Kennemerland?

De heer **Van der Putten:**

De heer Van der Kerk was op de hoogte van de gang van zaken. Nu weet ik me niet meer te herinneren of ik dat gezegd heb of dat hij op de hoogte was dat het een informant uit Kennemerland betrof.

De **voorzitter:**

Dat weet u niet meer?

De heer **Van der Putten:**

Nee, dat weet ik niet meer.

De **voorzitter:**

Omdat daar toch, gezien de achtergrond, misschien enige bellen hadden kunnen gaan rinkelen.

De heer **Van der Putten:**

Maar voor wat, mijnheer Van Traa; wat voor bellen?

De **voorzitter:**

Bij hem of bij u, dat het eventueel weer een verbinding had met de Delta-methode, waar men in ieder geval in Amsterdam niet op gesteld was.

De heer **Van der Putten:**

Het is niet te vergelijken met de Delta-methode. Dat heb ik toen ook doorgenomen. De Delta-methode houdt het doorleveren in. Wat wij gedaan hebben, is geen doorleveren.

De **voorzitter:**

Maar wellicht heeft u met mensen gewerkt die daar ook bij betrokken waren?

De heer **Van der Putten:**

Ik heb u al eerder uitgelegd dat wij met een informatief onderzoek bezig waren en dat wij stuitten op een persoon die later informant bleek te zijn van Kennemerland. Dat is gebeurd tijdens een informatief onderzoek door het observatieteam.

De **voorzitter:**

Maar er is toch, als ik mij niet vergis, ook een convenant gesloten over overname van informatieposities?

De heer **Van der Putten:**

Er is geen convenant gesloten. Ik spring nu van de hak op de tak, want ik schetste net die andere vergadering.

De **voorzitter:**

Die komt; maakt u zich geen zorgen. Als u nu eerst dit wilt beantwoorden, dan gaan wij daarna over naar die vergadering.

De heer **Van der Putten:**

Dit vloeit ook voort uit een vergadering, dat is de vergadering van...

De **voorzitter:**

Kunt u even antwoorden op de vraag of u een convenant heeft gesloten met Kennemerland over de overname?

De heer **Van der Putten:**

Daar geef ik nu antwoord op. Als voorzitter van de ressortelijke vergadering Hoofden RCID hebben wij op een bepaald moment een agendapunt naar voren gebracht over het samenwerken met elkaar in het ressort. Dat samenwerken hield in dat, als er iemand in een regio een informatiepositie had die voor een andere regio van belang zou kunnen zijn, wij elkaar zouden helpen. Dat helpen ging zelfs zover dat wij in het ressort afspraken, dat ook de identiteit van de desbetreffende informant bekend zou worden bij degene die daarmee zou moeten gaan werken. Daarbij is gezegd: f de runners doen dat nog zelf, maar onder

verantwoordelijkheid van het andere hoofd RCID, dan wel er wordt een koppeling gemaakt. Dat is niet n keer geweest op een vergadering; dat is meerdere keren ter sprake geweest. Daarbij zijn onder anderen aanwezig geweest de CID-officier van justitie, de heer Van der Kerk, en - ik dacht dat het een keer bij een vergadering in Laren was - mevrouw Kuitert. Maar specifieke convenanten hebben wij niet afgesloten.

De heer **Rabbae**:

Dus er is nooit, rondom 20 december 1994, een convenant gesloten?

De heer **Van der Putten**:

Nu, als u het zo specifiek stelt, dan zal er wel een convenant liggen, maar ik weet mij dit niet te herinneren. En waarover zou dat dan moeten gaan?

De **voorzitter**:

De vraag is of er een convenant is, waarbij informatieposities vanuit Kennemerland worden overgedragen.

De heer **Van der Putten**:

O, wacht even. Ja, dat is correct. Het gaat mij dagen. Wij hebben toen met de heer Woest een afspraak gemaakt dat twee mensen die parallel liepen in een onderzoek dat bij ons draaide, in Gooi- en Vechtstreek, in een CID-traject mee zouden lopen.

De **voorzitter**:

Daar doelden wij blijkbaar op.

De heer **Van der Putten**:

Daar is toen over gesproken. Mijn excuses.

De **voorzitter**:

Nu nogmaals de vraag: had dit achteraf misschien niet in de doorlichting moeten staan?

De heer **Van der Putten**:

Ja, achteraf misschien wel.

De **voorzitter**:

Dat zou misschien moeilijkheden hebben kunnen voorkomen.

De heer **Van der Putten**:

Wat voor moeilijkheden, mijnheer Van Traa?

De **voorzitter**:

Die er blijkbaar gerezen zijn tussen het openbaar ministerie in Amsterdam en uzelf.

De heer **Van der Putten**:

Ik denk niet dat daar de grondslag ligt voor de problemen.

De **voorzitter**:

Nu gaan wij weer terug naar uw vergadering, waar ik doorheen kwam.

De heer **Van der Putten**:

Daar was ik bij het puntje dekking, namelijk dat het openbaar ministerie zou moeten zorgen voor dekking in het traject dat wij eventueel voor ogen hadden, voor continuïteit en voor geslotenheid. Toen is daar de opmerking geplaatst: het ziet er zo verschrikkelijk goed uit, laten wij eens proberen om tot 2000 door te gaan. U moet dan van het standpunt uitgaan, dat ik net met een traject was gestart. Ik dacht: nu, tot 2000... De volgende dag belde ik de heer Valente met de vraag hoe het ermee stond en hij deelde mij mee dat twee officieren van justitie weer dwarslagen. Toen heb ik bij mijzelf maar gedacht: "tot 2000" heeft maar 24 uur geduurd, want hoe moet ik hier nu mee verder? Wij zijn toen weer om de tafel gaan zitten, om de zaken te schetsen zoals ze op dat moment lagen en uiteindelijk zijn wij erover tot elkaar gekomen, dat de zaak opgestart zou worden. Op een bepaald moment, nadat wij hem opgestart hadden, is de mededeling gedaan: die zaak is besmet, want hij heeft een verkeerd adres. Dit, terwijl ik de desbetreffende positie heb nagetrokken bij de heer Woest, hoofd RCID, die mij verzekerd heeft dat hij niet wist of er trajecten waren gelopen met de desbetreffende informanten.

De **voorzitter**:

Het is moeilijk om, als je niet alles op tafel kunt leggen, hier chocolade van te maken. Dat kun je op die manier niet, zo denk ik. In ieder geval zegt u nu, als ik u goed begrijp, dat het OM in Amsterdam wel degelijk op de hoogte kon zijn van wat er aan de hand was?

De heer **Van der Putten**:

Zeër zeker.

De **voorzitter**:

Geldt dat ook voor informanten die al eerder wellicht een rol in het Delta-traject gespeeld hadden, c.q. bij het IRT gewerkt hadden?

De heer **Van der Putten**:

Ik dacht dat u daar nu op doelt, die laatste zaak.

De **voorzitter**:

Dit is een beetje onbegrijpelijk voor de luisteraar. Misschien wilt u het zo onbegrijpelijk houden, maar mijn vraag was wel duidelijk.

De heer **Van der Putten**:

Ik heb met een aantal mensen gewerkt uit de kring van Kennemerland, informatieposities, maar niet met die, die naar mijn mening zijn te relateren aan het Delta-traject. Daar heb ik geen feiten voor.

De **voorzitter**:

Maar die misschien wel te relateren zijn aan het totaal van methodieken?

De heer **Van der Putten**:

Ook niet.

De **voorzitter**:

Zeker weten doet u dat toch nooit?

De heer **Van der Putten**:

Zeker weten doe ik niets, nee.

De heer **Koekkoek**:

De heer Valente heeft vandaag gezegd dat informanten wel betrokken waren bij de Delta-affaire. Is dat volgens uw huidige kennis juist?

De heer **Van der Putten**:

Naar mijn mening is dat onjuist, als wij doelen op alle informanten.

De heer **Koekkoek**:

Bepaalde informanten?

De heer **Van der Putten**:

En informant zou er bij betrokken geweest kunnen zijn.

De heer **Koekkoek**:

Maar op een desbetreffende vraag van de heer Valente - "Is er verband met de Delta-affaire?" - hebt u volgens hem gezegd: nee.

De heer **Van der Putten**:

"Is er verband met de Delta-affaire?": dat heeft hij mij nooit gevraagd.

De heer **Koekkoek**:

De heer Valente heeft ons hier gezegd dat hij u heeft gevraagd: is er verband tussen informanten en de Delta-affaire? Daarop zou u "nee" hebben gezegd.

De heer **Van der Putten**:

Nu, dat is...

De heer **Koekkoek**:

U kunt zich dat kennelijk niet herinneren?

De heer **Van der Putten**:

Ik weet zeker dat het niet gevraagd is.

De heer **Koekkoek**:

Wat is u wel gevraagd?

De heer **Van der Putten**:

Er is mij ooit gevraagd of er relaties waren met het Bever-project. Dat is mij gevraagd en toen heb ik gezegd dat er niet doorgeleverd is naar het Bever-project en dat het er niets mee te maken heeft.

De heer **Koekkoek:**

Was dat juist, dat het niets te maken had met het Bever-traject?

De heer **Van der Putten:**

Dat was correct; er was helemaal niets in geleverd.

De heer **Koekkoek:**

Nee, was het juist dat deze informant niets te maken had met het Bever-traject?

De heer **Van der Putten:**

Dat was correct. Ja, zoals ik dat geformuleerd had, was dat correct.

De heer **Koekkoek:**

Nee, niet zoals u dat geformuleerd hebt. Wilt u antwoord geven op mijn vraag?

De heer **Van der Putten:**

Dat wil ik wel.

De heer **Koekkoek:**

Jawel, maar dan niet met omslagen. Was het juist dat de informant die in Gooi- en Vechtstreek een rol speelde, geen rol speelde in het Bever-traject?

De heer **Van der Putten:**

Dat is juist, maar ik moet het waarom ervan nader uitleggen. Het wordt zo snel geassocieerd met de leveringen die er gedaan zijn.

De heer **Koekkoek:**

Nee, ik begrijp wat u wilt zeggen, namelijk dat er in Gooi- en Vechtstreek geen sprake was van doorlevering.

De heer **Van der Putten:**

Nee.

De heer **Koekkoek:**

Dat wilt u ook niet zeggen?

De heer **Van der Putten:**

Nee, dat wil ik ook niet zeggen. Daarvoor is het zo gecompliceerd, mijnheer Koekkoek. Ik zou het graag willen vertellen, maar dat kan ik zo hier niet doen.

De heer **Koekkoek:**

Kunt u zich voorstellen dat er minstens een misverstand is gerezen en dat de indruk is ontstaan, dat u geen volledige informatie hebt gegeven aan de heer Valente?

De heer **Van der Putten:**

Nee, dat kan ik mij niet voorstellen.

De **voorzitter:**

Maar wij kunnen het toch wel zo formuleren dat de informatieposities die in Haarlem, in het IRT-traject, een rol hadden gespeeld, hierbij ook een rol hebben gespeeld? En dat het er meerdere zijn? En dat daar blijkbaar ook het verschil van mening over gaat, of dat acceptabel was of niet?

De heer **Van der Putten:**

Als u het zo formuleert, dan kan ik daar wel...

De **voorzitter:**

Daar gaat toch het meningsverschil over?

De heer **Van der Putten:**

Ja, ik denk dat daar het meningsverschil over gaat. Ik heb daar acht pagina's over gekregen, waar zij stellen: zo zit de zaak in elkaar. Ik heb er 60 tegenover gezet, mijnheer Van Traa.

De **voorzitter:**

Maar die kunnen wij hier niet allemaal in de ons toekomende tijd herhalen.

De heer **Van der Putten:**

Dat begrijp ik. Ik ben ook blij dat er een beslissing is genomen.

De voorzitter:

Dan is er nog iets gebeurd, namelijk dat twee onderzoeken van het kernteam zijn gestopt. Daar heeft de heer Woelders hier ook over gesproken. Dit staat overigens los van de zaken die wij zonet bespraken. De heer Woelders zegt dat hij van u te weinig informatie heeft gekregen in de vorm van methodieken-proces-verbaal.

De heer Van der Putten:

Dat ben ik met de heer Woelders niet eens. Ik wil u schetsen hoe een en ander gegaan is. Ik heb trajecten met hem doorlopen. Wij hebben op een bepaald moment een onderzoek afgesloten. Dat onderzoek is voorgelegd en wij hebben besloten dat het een onderzoek zou worden dat behandeld wordt door het kernteam. Er is proces-verbaal opgemaakt en dat is ter beschikking gesteld van het kernteam, de heer Rijneker, maar daarbuiten hadden wij zes ordners ter beschikking gesteld met stukken die ten grondslag liggen aan het opgemaakte proces-verbaal. Daarna heeft men overleg gehad met alle informatieposities die in dat onderzoek een rol hebben gespeeld. Die zijn uitgenodigd - niet de informatieposities op zich, maar de runners. Die zijn uitgenodigd in Amsterdam en hebben daar medegedeeld - het betreft geen runners uit Kennemerland, zo zeg ik voor de duidelijkheid - wat de rol is geweest van de desbetreffende mensen in het voorafgaande onderzoek. Een maand later, weer op een vergadering van het ressort, deelt de heer Valente mee dat het een prima proces-verbaal was.

De voorzitter:

Ik heb het nu niet over de heer Valente; ik constateerde alleen dat klaarblijkelijk het openbaar ministerie in Amsterdam het proces-verbaal van 9 mei, dat inderdaad heel klein is, niet genoeg vond. Toen heeft u er nog een gemaakt op 12 juni. Dat hebben wij ook in de stukken aangetroffen en blijkbaar vond men dat ook niet genoeg. Dat kan toch ook gelegen hebben aan het feit dat men het niet alleen zelf wilde weten, maar ook in een latere rechtszitting genoeg materiaal wilde hebben om zich op te kunnen baseren?

De heer Van der Putten:

Als ik zes mappen ter beschikking stel, als alle runners daar kunnen komen en als ik ze meedeel dat er geen bijzondere methodieken gebruikt zijn, dan kan ik er niet meer aan doen. Dat gaat echt niet. Ik heb daar alles neergelegd, mijn ziel en zaligheid.

De voorzitter:

Maar hoe is dan te verklaren dat het heel lang duurt voordat het methodieken-proces-verbaal er komt?

De heer Van der Putten:

Daar heb ik een verklaring voor. Dat zal dan ook wel aan mij liggen. Ik heb net gezegd dat het een prima proces-verbaal was. Enkele weken later word ik gebeld met de mededeling: je moet nog even een methodieken-proces-verbaal maken. Ik zeg: ik heb geen bijzondere methodieken gebruikt, je moet de heer Valente maar laten bellen. Zo is er eventjes wat tijd over heengegaan. Ik raakte enigszins gerriteerd, omdat ik eigenlijk alles en alles al had verstrekt.

De voorzitter:

Waar u blijkbaar geen overeenstemming over had met het kernteam Amsterdam was wat u in de vorm van een proces-verbaal kon aanleveren. Je kunt dan alleen maar constateren dat dit leidt tot het staken van onderzoeken.

De heer Van der Putten:

Nou, dat leidt niet tot het staken van een onderzoek.

De voorzitter:

Het is toch een feit? U wordt het er niet over eens...

De heer Van der Putten:

Over het proces-verbaal?

De voorzitter:

Over wat er op tafel ligt. Daarna wordt van hogerhand, in Amsterdam, de zaak gestaakt.

De heer Van der Putten:

Naar mijn mening is dat toch op een andere grond. Maar goed, dan komen wij in de persoonlijke sfeer.

De **voorzitter**:

Afgezien van de persoonlijke sfeer.

De heer **Van der Putten**:

Beide onderzoeken - het is niet alleen dit onderzoek waar ik het over heb - zijn naar mijn mening niet terecht stilgelegd. Dat is niet alleen mijn mening, mijnheer De Graaf, maar ook de mening van een officier van justitie in Amsterdam. Die ventileert dat er niets mee aan de hand is.

De heer **De Graaf**:

Wie is dat?

De heer **Van der Putten**:

Dat is de heer Witteveen.

De heer **De Graaf**:

De officier die verantwoordelijk is voor het kernteam?

De heer **Van der Putten**:

De officier die verantwoordelijk is voor het kernteam. Er is niets mee aan de hand. Ik praat nu over n onderzoek. Ik weet niet of hij de wetenschap heeft van het andere onderzoek.

De heer **De Graaf**:

Het gaat over het onderzoek dat het kernteam heeft moeten stilleggen?

De heer **Van der Putten**:

Nee, dat is het onderzoek dat hij zelf draaide. Met dat onderzoek is naar mijn mening ook niets aan de hand. Als ze dat laten toetsen door de CTC, heb ik er vreselijk veel vertrouwen in dat het gewoon goed komt. Volgens de richtlijnen van 1991 is er niets, maar dan ook niets aan de hand in beide onderzoeken.

De **voorzitter**:

Is het niet zo dat men dat vandaag de dag wil kunnen nagaan en dat men het klaarblijkelijk op grond van de schriftelijke informatie niet genoeg kan nagaan?

De heer **Van der Putten**:

Ik kan niet meer aanreiken. Van zes mappen kan ik er geen twaalf maken.

De **voorzitter**:

Maar die zes mappen zijn niet allemaal in een openbare zitting te gebruiken processen-verbaal.

De heer **Van der Putten**:

Dat ben ik met u eens.

De **voorzitter**:

Die zes mappen zijn dat niet. Zo werkt de CID-informatie niet.

De heer **Van der Putten**:

Nee, maar ze hebben alles kunnen toetsen. Alles. Er is niets, maar dan ook niets achtergebleven. Helemaal niets.

De **voorzitter**:

Blijkbaar waren ze niet tevreden over de specifieke informatietrajecten die daarin gelopen zijn.

De heer **Van der Putten**:

Ik heb al gezegd dat ik daar een andere mening over heb.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik wel, maar wij moeten gewoon constateren dat door een verschil van mening dergelijke onderzoeken stopgezet worden.

De heer **Van der Putten**:

Ik zou dat niet doen.

De **voorzitter**:

Het is een feit dat u niet tot overeenstemming komt met het kernteam Amsterdam en de CID van dat kernteam.

De heer **Van der Putten:**

Er is nooit meer iets gevraagd over een methodieken-proces-verbaal. Ik heb er twee ingeleverd.

De **voorzitter:**

De heer Woelders heeft hier in zijn verhoor verklaard dat hij het verschillende keren aan u gevraagd heeft en dat het maar steeds niet kwam. Hij zegt: in mei komt er iets van vier regels en dat was ons onvoldoende. Daarna, op 12 juni, schrijft u inderdaad een langer verhaal.

De heer **Van der Putten:**

En daarna heb ik niets meer gehoord.

De **voorzitter:**

Maar toen was het u toch al tig keer gevraagd?

De heer **Van der Putten:**

Toen heb ik het ook aangeleverd.

De heer **Koekkoek:**

Had u het desgewenst nog veel uitvoeriger kunnen maken en kunnen aankleden?

De heer **Van der Putten:**

Het tweede proces-verbaal heb ik er al uit moeten persen, want ik heb niet meer: ik heb echt niet meer.

De heer **Koekkoek:**

Is dat niet vreemd: u hebt een aantal mappen, heel veel informatie, en er komt een proces-verbaal van n A-viertje uit?

De heer **Van der Putten:**

Nee, zo werkt het niet, mijnheer Koekkoek. Er is een ander proces-verbaal aan voorafgegaan. Zij hebben dus al een proces-verbaal gehad. Dan geef ik nog een keer de mappen die ten grondslag hebben gelegen aan dat proces-verbaal, en dan geef ik nog een keer twee methodieken-processen-verbaal.

De heer **Koekkoek:**

Maar had dat methodieken-proces-verbaal nog meer aangekleed kunnen worden of kon u er niet meer uit persen?

De heer **Van der Putten:**

Nee, ik zou niet weten wat.

De **voorzitter:**

Het tweede is trouwens een rapport; het is geen proces-verbaal. Heeft u nog voorgesteld om deze hele zaak aan de toetsingscommissie voor te leggen?

De heer **Van der Putten:**

Daar heb ik geen gelegenheid meer voor gekregen, want het stond op een bepaald moment in de pers.

De heer **De Graaf:**

Ik heb nog een vraag, mijnheer Van der Putten, over het sturen van informanten. Ik hoorde u eerder zeggen dat de heer Valente nooit iets tegen u heeft gezegd over het niet actief sturen van informanten. Nu is dat kennelijk wel aan uw collega's in Amsterdam gezegd, door dezelfde functionaris van het openbaar ministerie. Vindt u dat niet raar?

De heer **Van der Putten:**

Ja, ik kan u uitleggen, mijnheer De Graaf, waarom ik zo stellig ben dat het niet gebeurd is en dat mij dat niet verteld is, en wel omdat ik met de heer Valente ook dit jaar nog een actie heb gedraaid, waarbij informanten een rol speelden en waarbij hij ook wist dat die informanten er 1 mln. aan zouden overhouden. Nu, dan kunt u tegen mij niet zeggen dat hij mij dat verteld heeft.

De heer **De Graaf:**

Dit jaar, zegt u?

De heer **Van der Putten:**

Dit jaar.

De heer **De Graaf:**
Een informant of een infiltrant?

De heer **Van der Putten:**
Ja, u mag het noemen zoals u wilt.

De heer **De Graaf:**
Is het een van de trajecten waar wij het zojuist over hebben gehad?

De heer **Van der Putten:**
Onder andere.

De heer **De Graaf:**
Waar in die vergadering over is gesproken?

De heer **Van der Putten:**
Ja.

De heer **De Graaf:**
Daar heeft de heer Valente in uw herinnering in ieder geval op dat moment toestemming voor gegeven. Later werd dat teruggedraaid, maar toen niet?

De heer **Van der Putten:**
U zegt: in mijn herinnering? Ik heb daar diverse getuigen voor, mijnheer De Graaf.

De heer **De Graaf:**
Dat komt er dan nog bij, maar het ging primair om uw eigen waarneming.

De heer **Van der Putten:**
Ja, mijn eigen waarneming.

De heer **De Graaf:**
Is er verder nooit tegen u gezegd, door het openbaar ministerie in Amsterdam, waar u onder valt: we hebben nieuwe afspraken, nieuwe richtlijnen, en er wordt met informanten niet anders omgesprongen dan het zuiver passief ontvangen van informatie?

De heer **Van der Putten:**
Nee.

De **voorzitter:**
U zegt nu dat de heer Valente afgeweten heeft van die 1 mln.?

De heer **Van der Putten:**
Ja.

De **voorzitter:**
Dat weet u zeker?

De heer **Van der Putten:**
Dat weet ik 1000% zeker!

De **voorzitter:**
Daar gaan duidelijk ook grote verschillen ontstaan. U zegt ook dat u aan hem toestemming hebt gevraagd om het op die manier met die informant te regelen?

De heer **Van der Putten:**
Ja.

De **voorzitter:**
Wanneer heeft u dat gedaan?

De heer **Van der Putten:**
U moet het mij vergeven dat ik daar geen antwoord op geef. Het is dit jaar geweest.

De **voorzitter:**
Dat heeft u dit jaar gedaan?

De heer **Van der Putten:**
Dit jaar.

De **voorzitter:**
Dan zullen wij weer naar de heer Valente terug moeten, om dat voor te leggen.

De heer **Van der Putten:**
Heeft hij daar dan niet over gesproken?

De **voorzitter:**

Dat heeft u ook kunnen horen; dat heeft u vanochtend toch zeker gehoord?

De heer **Van der Putten**:
Nee, ik heb dat, vanwege de vermomming met pruik, vanochtend, niet gehoord.

De **voorzitter**:
Er is heel duidelijk gezegd dat er niet onder het gezag van de heer Valente genfiltreerd is.

De heer **Van der Putten**:
Ik heb er nog bandgesprekken van.

De heer **De Graaf**:
U heeft toestemming gekregen, zegt u, met wetenschap van de heer Valente?

De heer **Van der Putten**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
De voorzitter herinnerde u eraan dat vanochtend door de heer Valente is gezegd dat er niet onder zijn gezag is genfiltreerd. Kan dat met elkaar sporen in die zin, dat er ook niet daadwerkelijk is genfiltreerd, maar dat hij wel toestemming had gegeven?

De heer **Van der Putten**:
Dan krijgen wij weer de benaming met het woord informant of infiltrant. Zoals Amsterdam het nu betitelt, is dit een pure infiltratie geweest.

De heer **De Graaf**:
Heeft actief plaatsgevonden?

De heer **Van der Putten**:
Heeft actief plaatsgevonden in 1995.

De heer **De Graaf**:
Dus u begrijpt ook niet hoe het kan zijn, dat de heer Valente in ieder geval aan uw collega's in Amsterdam als richtlijn heeft uitgegeven: niks actief sturen van informanten?

De heer **Van der Putten**:
Nee.

De **voorzitter**:
Maar een van de twee heeft dan last van geheugenverlies ofwel een foute memorie.

De heer **Van der Putten**:
Daar ben ik snel uit.

De **voorzitter**:
Daar bent u snel uit. Misschien is de heer Valente er ook snel uit. Maar het moet wel opgelost worden. Wij hebben nu in feite twee tegenstrijdige verklaringen.

De heer **Van der Putten**:
Ik zou hier dolgraag alles tot in de details willen neerleggen, maar u begrijpt dat dat niet gaat.

De **voorzitter**:
Op dit moment kan ik alleen maar constateren dat er twee tegenstrijdige verklaringen zijn. Wij zullen die verder moeten uitzoeken.

De heer **Rabbae**:
Waar twee mensen van mening verschillen, kunnen getuigen een rol spelen. U zei: er waren getuigen bij toen wij de afspraak maakten over de 1 mln. Klopt dat?

De heer **Van der Putten**:
Daar waren getuigen bij.

De heer **Rabbae**:
Kunt u namen noemen?

De heer **Van der Putten**:
Ik zeg niet: 1 mln. U moet dat omrekenen naar het aantal kilo's. Maar er zijn getuigen van. Ik kan nu niet noemen om hoeveel het gaat.

De **voorzitter**:
Maar dan verandert toch uw verklaring van zoven weer?

De heer **Van der Putten**:

Nee.

De **voorzitter**:
U zegt: het miljoen moet je terugrekenen naar kilo's. Die indruk wekte u zojuist niet.

De heer **Van der Putten**:
Ik zal expliciet zijn. Er zou zoveel per kilo verdiend kunnen worden.

De **voorzitter**:
Dat is nog iets anders dan 1 mln.

De heer **Koekkoek**:
Met een maximum van 1 mln.

De heer **Van der Putten**:
Niet met een maximum van 1 mln.

De heer **Rabbae**:
Maar nogmaals, wie waren de getuigen daarbij?

De heer **Van der Putten**:
Dat waren mijn collega's.

De heer **De Graaf**:
Ook andere officieren van justitie? U had het over een vergadering waar niet alleen de heer Valente bij was.

De heer **Van der Putten**:
Maar toen zijn niet de bedragen genoemd.

De heer **Rabbae**:
De kilo's wl?

De heer **Van der Putten**:
Ja, de kilo's wel.

De **voorzitter**:
Wij zitten hier met een duidelijk verschil in verklaringen. Wij kunnen op dit moment niets anders zeggen dan dat wij dat verder zullen moeten uitzoeken, eventueel voor een deel in beslotenheid. De verklaringen zijn zodanig afwijkend van elkaar dat wij dat zullen moeten doen. Dat zult u begrijpen.

De heer **Van der Putten**:
Ik wil daar mijn volledige medewerking aan verlenen.

De **voorzitter**:
Dat had ik al begrepen.

De heer **Rabbae**:
Behalve als u zegt dat u de namen niet in het openbaar kunt noemen - dat kan passen in de procedure die door de voorzitter is voorgesteld - vraag ik u of u namen kunt noemen van mensen die bij die afspraak zijn geweest.

De heer **Van der Putten**:
Ja, die kan ik wel noemen.

De heer **Rabbae**:
Welke?

De **voorzitter**:
Dat zijn uw medewerkers?

De heer **Van der Putten**:
Mijn medewerkers, ja. Is het belangrijk om ze hier te noemen?

De **voorzitter**:
Nee, als het uw medewerkers zijn, is het duidelijk wie dat zijn.

De heer **Rabbae**:
Kunt u ons dat bandje doen toekomen?

De heer **Van der Putten**:
Ik weet niet of daar de bedragen op staan.

De heer **Rabbae**:
U heeft gezegd: het staat op de band.

De heer **Van der Putten**:

Ik heb een band waaruit kan blijken dat ik met de actie bezig was.

De heer **Rabbae**:

Maar goed, het is uiteindelijk aan ons om te bepalen wat de waarde is van dat bandje.

De heer **Van der Putten**:

Die banden heb ik moeten inleveren.

De **voorzitter**:

Indertijd heeft u bandopnamen gemaakt van de gesprekken die u voerde met uw officieren?

De heer **Van der Putten**:

Ja.

De **voorzitter**:

U vertrouwde ze blijkbaar zo weinig?

De heer **Van der Putten**:

Nee.

De **voorzitter**:

Of was het uw manier van vastleggen?

De heer **Van der Putten**:

Ik neem normaliter alle gesprekken in een actie op. Maar ik moet wel heel eerlijk zeggen dat ik niet gestimuleerd ben om de recorder af te zetten.

De heer **De Graaf**:

En dat wist de officier, dat u het opnam?

De heer **Van der Putten**:

Nee, dat wist de officier van justitie niet.

De heer **De Graaf**:

U vertelt dat niet aan die officier van justitie?

De heer **Van der Putten**:

Dat heb ik aan niemand verteld. Het was bij mij zo dat op de werkkamer de taperecorders zichtbaar aanwezig waren en dat iedereen die binnenliep, dat kon zien.

De heer **De Graaf**:

De heer Valente kon ook zien dat de band draaide? De banden draaiden zichtbaar?

De heer **Van der Putten**:

Dat ze er stonden, was duidelijk.

De heer **De Graaf**:

Op mijn kamer staat ook van alles en nog wat.

De heer **Van der Putten**:

Ik heb het ze niet medegedeeld. Normaliter gebeurt er verder helemaal niets meer mee.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Van der Putten, is het niet uiterst raar dat u een gesprek met degene die gezag over u uitoefent, van het openbaar ministerie, opneemt zonder dat de ander dat weet? Dat is toch niet de normale verhouding?

De heer **Van der Putten**:

Ik heb dat al jaren gedaan. Ze hebben nu tegen mij gezegd dat dat een soort plichtsverzuim is. Ik zie het eerder als plichtsbesef. Ik heb alles heel nauwkeurig vastgelegd. Normaliter is er verder niets mee aan de hand, want dan worden alle banden gedemagnetiseerd. Maar nu is er wel iets aan de hand.

De **voorzitter**:

Maar is het niet zo dat u met de officier iets anders omgaat dan met een mogelijke verdachte, op wie u een politie-infiltrant afstuurt en die afgeluisterd mag worden met medeweten van een van de deelnemers aan dat gesprek?

De heer **Van der Putten**:

Mijnheer Van Traa, ik denk dat wij moeten voorkomen om te stellen dat het allemaal gent is geweest op de officieren van justitie, want er staan ook collega's op; er staan meerdere mensen op.

De **voorzitter**:

Maar is het niet normaal in het werkverkeer dat je dat zegt? Een man die dat niet deed, was president Nixon: die liet ook alles opnemen wat er maar gezegd werd. Daar liep het uiteindelijk niet goed mee af.

De heer **Van der Putten**:

Ik heb daar niet geheimzinnig over gedaan, zeker niet op de afdeling. Maar als men dit nu heel vreemd vindt, ja, dan wil ik wel...

De **voorzitter**:

Ik belde u laatst op. Heeft u dat ook opgenomen?

De heer **Van der Putten**:

Dat heb ik niet opgenomen.

De **voorzitter**:

Het zou kunnen zijn.

De heer **De Graaf**:

Maar de officier van justitie wel. Uw collega's weten het wel, maar de officier van justitie niet.

De heer **Van der Putten**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

En dat al jaren, dus niet alleen die ene officier van justitie, de heer Valente, maar ook zijn collega's?

De heer **Van der Putten**:

Nu, jaren... Als ik een actie draai, dan neem ik meestal de gesprekken op.

De heer **Koekkoek**:

Dat deed u ook al in uw Dordtse periode?

De heer **Van der Putten**:

Dat heb ik daar ook gedaan.

De heer **Koekkoek**:

Hoe lang hebt u die "Van der Putten-tapes" bewaard?

De heer **Van der Putten**:

Nu, als de actie afgelopen was, dan werd het gewoon gedemagnetiseerd.

De **voorzitter**:

Is het niet vreemd dat u wel opneemt, maar dat wij uit uw vroegere Dordtse periode bepaalde verslagleggingen niet kunnen vinden?

De heer **Van der Putten**:

Ja, daar kan ik geen antwoord op geven.

De **voorzitter**:

Wij hadden het over de frontstores in het buitenland, die wij niet kunnen terugvinden.

De heer **Van der Putten**:

Ik heb u gezegd dat ik er mijn best voor zal doen om te proberen die boven water te halen.

De **voorzitter**:

Als ik met u een gesprek heb, vindt u dan dat ik u moet zeggen dat ik dat opneem?

De heer **Van der Putten**:

Dat hoeft niet.

De **voorzitter**:

Hier hebben we het gedaan, natuurlijk.

De heer **Van der Putten**:

Ja, ik neem aan dat het hier wel opgenomen is. Ik heb er geen problemen mee.

De heer **De Graaf**:

U vindt ook dat anderen daar geen probleem mee moeten hebben, als u het opneemt?

De heer **Van der Putten:**

Ja, als ik nu de reacties hoor, dan zal ik dat in de toekomst wel anders doen en degenen die zich erdoor gestoord voelen, bied ik hiervoor in het openbaar mijn excuses aan.

De heer **Rabbae:**

U hebt deze banden moeten afgeven. Mogen wij weten: aan wie?

De heer **Van der Putten:**

Aan mijn korpschef.

De **voorzitter:**

Het ligt niet op onze weg om het verder met u te hebben over uw arbeidsrechtelijke situatie. Daar wil ik mij ook buiten houden. Ik denk wel dat wij het punt moeten ophelderen van de verschillende verklaringen: van de heer Valente, vanochtend, en de uwe. Daar zult u begrip voor hebben en daar vraag ik ook uw medewerking voor.

De heer **Van der Putten:**

Ik heb mijn volledige medewerking aangeboden.

De **voorzitter:**

Goed. Mijnheer Van der Putten, dan zijn wij nu gekomen aan het einde van dit verhoor. Ik dank u wel. Sluiting 16.33 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 43**

4 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 4 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. J. Wiarda

Aanvang 16.45 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Ik heropen de zitting van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer J. Wiarda, geboren 24 december 1940 te Wymbritseradiel. Mijnheer Wiarda, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Wiarda:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Wiarda, u bent hoofdcommissaris en korpschef van de regio Utrecht. U bent de eerste hoofdcommissaris die wij verhoren. Dat is in zekere zin een toevallige keuze, maar u heeft natuurlijk ook een belangrijke rol gespeeld, en u speelt die nog, in de discussie in Nederland over de aanpak van de zwaar georganiseerde criminaliteit, over de meest effectieve methoden die daarbij gebruikt moeten worden. U heeft zich ooit op de televisie laten ontvallen dat een enquete u niet zo'n goed idee leek. Dat was helemaal aan het begin, moet ik zeggen. Ik kan mij een bijeenkomst in Friesland herinneren waar u gesproken heeft.

De heer Wiarda:

Ik moet u zeggen, dat dit een vergissing is omdat wat ik daar gezegd heb voor het medium slechts gedeeltelijk is uitgezonden. Daardoor werd het tegendeel van wat ik gesteld had, uitgezonden. Ik heb daar gezegd, dat ik een voorstander was van een parlementaire enquete, hoe zwaar dat ook voor velen van ons zou zijn.

De voorzitter:

Wij willen het met u hebben over verschillende onderwerpen. Allereerst in het algemeen uw functioneren als korpschef in verhouding tot het onderwerp dat wij bespreken, namelijk de zwaar georganiseerde criminaliteit. Vervolgens natuurlijk ook uw functioneren als ooit een van de korpschefs die meewerkten aan het IRT en die daarna ook een rol heeft gespeeld bij het opzetten van het nieuwe IRT. Wij willen daarbij ook graag ingaan op de zaken die toen gespeeld hebben en de woorden die toen gevallen zijn. Wij willen het ook graag hebben over die onderwerpen die wij, specifiek voor de regio Utrecht hier ook al de revue hebben laten passeren. Wij willen natuurlijk ook met u spreken over algemeen opsporingsbeleid. Mogelijk komt ook nog aan de orde uw betoog over criminogene factoren...

De heer Wiarda:

Graag.

De voorzitter:

...die uiteindelijk ook de criminaliteitsbestrijding voor een deel bepalen. De bedoeling is dat de heer Koekkoek met u begint.

De heer Koekkoek:

Mijnheer Wiarda, laat ik maar met de deur in huis vallen. Het landelijk rechercheteam is door u ooit een ernstige vergissing genoemd. Zou u kunnen toelichten wat u daarmee bedoelde?

De heer **Wiarda**:

Ja, en ik herinner mij ook nog de plaats waar ik dat gezegd heb en u was daarbij, naar ik mij meen te herinneren. Ik denk dat een van de ergste dingen die ons kan overkomen bij de Nederlandse politie is, dat wij twee soorten politie krijgen. Twee soorten politie onder twee verschillende departementen. Ik ben er natuurlijk op zichzelf geen tegenstander van om het werken op het terrein van de zware en georganiseerde criminaliteit op een efficiënte en professionele manier te organiseren en te specialiseren - want het is zeker een specialisme kunnen als het huidige landelijke rechercheteam zich verder gaat ontwikkelen en het ligt zeer in de lijn der - maar dat zou voor mij moeten gebeuren binnen n Nederlandse politie, onder n departement. Nu zou dat verwachtingen dat het gaat gebeuren. Het begint nu met ongeveer 60 man. Maar een van de meest belangrijke argumenten om tot een landelijk rechercheteam te komen, is geweest dat aan de vele verzoeken vanuit het buitenland - want Nederland heeft, zoals een van onze ministers ooit heeft gezegd, een heel groot buitenland en daarom konden er ook wel twee ministers van Buitenlandse Zaken zijn - niet voldoende voldaan kan worden omdat de regionale politiekorpsen helemaal vol bezet zijn met het werken aan lopende projecten en je de mensen niet steeds van lopende projecten kunt afhalen om een kort lopende operatie voor een buitenlandse instantie te doen. Daarom zou er een landelijk rechercheteam moeten komen om aan al die buitenlandse vragen te voldoen. En ik kan u verzekeren dat daar ook het argument in gevonden kan worden om het landelijk rechercheteam, dat nu uit 60 man bestaat, te vergroten tot 100 en daarna tot 200 en daarna tot 400. Plus het feit dat er een bijna onweerstaanbare neiging in zit om wat nu interregionale rechercheteams of wel kernteams wordt genoemd, in n veeg samen met het landelijk rechercheteam om te vormen tot n justitiele politie onder andere...

De heer **Koekkoeck**:

Dat is toch niet de bedoeling?

De heer **Wiarda**:

Neen, dat weet ik niet. Sommigen hebben die bedoeling niet, zoals ik. Anderen hebben die bedoeling wel maar zeggen dat niet of zeggen eerder het tegendeel om hun bedoelingen te verbergen.

De **voorzitter**:

Wie wil er een justitiele politie in Nederland, los van de andere politie?

De heer **Wiarda**:

Ik heb in het verleden te vaak de opmerking gehoord dat de Nederlandse politie zo moeilijk aanstuurbaar is en dat het veel beter ware om dat recherchedeel bij elkaar te brengen in n geheel. Zoals gezegd, lijkt mij dat een bijzonder riskante ontwikkeling.

De heer **De Graaf**:

Wie zei dat dan, mijnheer Wiarda? Ik probeer ook uit mijn eigen geheugen te putten maar ik herinner mij niet dat iemand zo expliciet als u nu doet, heeft gezegd, dat er een landelijke justitiele politie komen waarin de recherchefunctie opgaat. Kennelijk heeft u dat verscheidene malen gehoord.

De heer **Wiarda**:

Er is verscheidene malen in mijn bijzijn, op allerlei ontmoetingen, vergaderingen, congressen, in de wandelgang sprekend over de problematiek, in die richting gesproken. Ik ben er ook op zichzelf geen tegenstander van dat de zaak strakker georganiseerd wordt, maar dan in godsnaam niet onder twee departementen want dan krijgen wij twee soorten politie die het grote risico met zich meedragen, met elkaar in een competentiestrijd verwickeld te raken: een zware politie voor de zware en georganiseerde criminaliteit en een gewone politie.

De heer **Koekkoeck**:

Maar is dat gevaar reel aanwezig op dit moment?

De heer **Wiarda**:

Ja, naar mijn stellige opvatting wel. Ik zat begin deze week te kijken naar de voorlopige stukken die ten grondslag liggen aan het vinden van een nieuw budgetverdeelsysteem voor de Nederlandse politie. Bij de uitgangspunten voor de ministeries stond als eerste uitgangspunt, dat er nationale prioriteiten zijn die ook nationaal gefinancierd zullen worden en dat het budgetverdeelsysteem alleen zal gaan over dat deel van het politiebudget dat rechtstreeks aan de korpsen wordt uitgekeerd. Daarmee is nu al, naar mijn mening, onder het nieuwe budgetverdeelsysteem een extra claim geschoven om landelijke prioriteiten op een afzonderlijke wijze te kunnen financieren en daarmee afzonderlijk te kunnen organiseren.

De **voorzitter**:

Maar voorlopig hebben toch de regiokorpsen in feite het pleit gewonnen, ook met de kernteams die in de praktijk eigenlijk ingebed zijn in n regio, door n regio worden aangestuurd door de driehoek van n regio? En er zijn zelfs kernteams, zoals in Amsterdam en Rotterdam, die in feite functioneren als een simpel verlengstuk van het regiokorps.

De heer **Wiarda**:

U hebt daar gelijk in. Er is eigenlijk een permanente spanning rondom de verdere ontwikkeling van de politieorganisatie en de vraag in welke richting je vooral op dit onderwerp zal kunnen gaan. Daarin wordt door de verdedigers van n soort politie in de ene richting gewerkt en door de liefhebbers van een sterke justitie politie in de andere richting gewerkt. Voorlopig is het nog steeds zo, dat de politieke en bestuurlijke bovenstroom concludeert tot onderbrenging in de korpsen, maar als ik u dat zeg over de uitgangspunten van het budgetverdeelsysteem voor de Nederlandse politie, dan onderken ik daar wel degelijk risico's in.

De heer **Koekkoek**:

Maar bent u tegen een landelijke prioritering?

De heer **Wiarda**:

Ik ben niet tegen een landelijke prioritering. Integendeel, ik ben tegen een politie onder meerdere departementen. Uit alle informatie die nu tijdens de enquête naar voren komt, zie je steeds weer dat als er verscheidene departementen betrokken zijn, er verscheidene loyaliteiten zijn en de samenwerking, communicatie en aansturing buitengewoon gecompliceerd wordt.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u er op dit moment ook last van als korpschef dat u te maken heeft met verschillende departementen: voor beheer met Binnenlandse Zaken; voor prioritering van georganiseerde criminaliteit met het ministerie van Justitie, met de procureurs-generaal?

De heer **Wiarda**:

Nee, ik kan niet zeggen dat ik daar op dit moment bijzonder last van heb.

De heer **Koekkoek**:

Maar waarom maakt u er dan zo'n punt van, dat u zegt: het is niet goed dat twee departementen zich met de politie bezighouden? Is er niet een mooi evenwicht gevonden?

De heer **Wiarda**:

Nee. Ik vind niet dat er een mooi evenwicht gevonden is. Het is een oude doctrine in ons Nederlandse denken over de politie, dat wat je ook doet met de politie, je in ieder geval de zeggenschap over de politie moet verdelen. Ik denk dat in het totaal van de checks and balances die voor een goede beheersing van de politie nodig zijn, dit een overwonnen standpunt is.

De heer **Koekkoek**:

Maar voordat ik op een volgend onderwerp overga, kom ik nog even terug op het landelijk researchteam. U zegt: dat moet alle internationale zaken doen. Maar dat is niet zo.

De heer **Wiarda**:

Nee, natuurlijk niet.

De heer **Koekkoek**:

U doet in uw korps immers ook internationale zaken, dus het kan nooit de bedoeling zijn dat dit landelijk rekercheteam alle internationale zaken gaat doen. Het doet ook nog andere zaken, met name de financile rekerche en zaken die de regiokorpsen laten liggen. Wat is uw bezwaar tegen die bescheiden opzet?

De heer **Wiarda**:

Ik heb geprobeerd te zeggen, dat voor het onderbrengen van een landelijk rekercheteam bij het korps landelijke politiediensten, een van de zware argumenten steeds is geweest dat men voortdurend moet leuren met buitenlandse vragen en het onderzoek naar aanleiding van buitenlandse vragen bij de regiokorpsen. Het is dus veel gemakkelijker om het bij een landelijk korps onder te brengen waar men er rechtstreeks de zeggenschap over heeft en dat er speciaal voor is. Maar zoals u al zegt, zal dat landelijk korps dus ook eigen onderzoeken ondernemen en dat landelijk korps van 60 man zal heel snel capacitair vol zitten. Dan wordt het argument van de buitenlandse vraag herhaald en moet het uitgebreid worden. Zo groeit het en groeit het.

De **voorzitter**:

Voordat de heer Koekkoek verder gaat met het tweede onderwerp wil ik nog een vraag stellen. U zegt: ik wil geen twee ministeries. Maar wilt u het helemaal onderbrengen bij Justitie?

De heer **Wiarda**:

Dat maakt mij niet zoveel uit. Van mij mag het ook bij Landbouw ondergebracht worden, bij wijze van spreken.

De **voorzitter**:

Dat lijkt mij niet zo'n goed idee.

De heer **Koekkoek**:

In het kader van de boerenpolitie?

De heer **Wiarda**:

Daar hebben wij toch heel goede herinneringen aan, hoor. Maar ik vind het belangrijker dat het bij n departement ondergebracht wordt dan dat ik antwoord op de vraag bij welke departement.

De **voorzitter**:

Maar als wij ervan uitgaan dat wij in een systeem leven en zullen blijven leven waarbij het OM de opsporing leidt en het strafvorderlijk onderzoek leidt, dan moet uw keuze toch voor Justitie zijn?

De heer **Wiarda**:

Als u nog iets van de oude checks and balances erin wilt houden, dan zou het logischer zijn om bij Binnenlandse Zaken het beheer van de politie onder te brengen en de gezagsaansturing voor het justitile aspect van de politiefunctie onder het ministerie van Justitie te brengen, maar niet om een apart organisatorisch deel bij Justitie onder te brengen.

De **voorzitter**:

Maar dan schildert u ongeveer precies de situatie die wij nu hebben, behalve dan de gezagsuitoefening over het landelijk rekercheteam.

De heer **Wiarda**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Ik wilde u vervolgens vragen over de prioritering in de zin van de keuze van de onderzoeken die de politie, ook uw korps, uitvoert. In hoeverre heeft u daar, als korpschef, invloed op?

De heer **Wiarda**:

In de afgelopen jaren heeft zich daar een groei in voorgedaan, die er nu toe leidt dat de prioriteitskeuzen een onderwerp zijn in de regionale driehoek: een punt van overleg tussen de hoofdofficier van justitie, de korpsbeheerder en de korpschef. In het verleden is dat niet altijd zo geweest en werd de onderwerpenkeuze in sterke mate in de politile, justitile lijn

bepaald. De ontwikkeling daarin is zo geweest, dat we komen uit een periode van 10, 15 jaar geleden waarin onderzoeken startten als er een aangifte was van een benadeelde. En als er een aangifte is van een benadeelde moet de politie een opsporingsonderzoek doen. Dan ontstaat er overleg met Justitie en dan gaat er een onderzoek lopen. Toen het verschijnsel georganiseerde criminaliteit sterker naar voren kwam, ontstond en sterker werd ontdekt, werd het accent verlegd niet meer zozeer naar de aangifte van de benadeelde maar naar het kiezen van een bepaalde groepering waar onderzoek op wordt verricht. Vanuit de stijl zoals die altijd had gegolden, bleef dat dus heel sterk in de politile, justitile lijn liggen. Van lieverlede hebben wij ontdekt, dat met name de vraag van de maatschappelijke relevantie in de prioritering een zeer bestuurlijke vraag is. Een van de eerste terreinen waarop dat nadrukkelijk naar voren kwam, was het terrein van de milieucriminaliteit, die heel sterk vanaf de bestuurlijke kant is ingezet veel meer dan van de justitile kant. Een tweede voorbeeld, een voorbeeld uit mijn eigen praktijk, is de problematiek van de horeca in de stad Utrecht, wat typisch ook een problematiek is van het bestuur van de gemeente Utrecht. Daar komt de behoefte naar voren om daar een scherper beeld van te krijgen, niet alleen in de vorm van een analyse uit open bronnen maar ook een analyse uit criminaliteitsgegevens. Zo zijn we nu op het punt aangeland, dat er geen nieuwe grote projecten meer worden gestart zonder dat de regionale driehoek zich daarover heeft gebogen.

De heer **Koekkoeck**:

Dat is in uw regio. Hebt u ook invloed op de keuze van de onderzoeken, de projecten van het kernteam Randstad Noord en Midden, waar u ook mee te maken hebt?

De **voorzitter**:

Waar u aan bijdraagt?

De heer **Wiarda**:

Ja. 25 korpsleden van ons werken bij het kernteam Randstad Noord en Midden.

De heer **Koekkoeck**:

25 personen.

De heer **Wiarda**:

25 personen. Ja, dat is dus onze bijdrage aan dat team. De prioriteitsstelling daar...

De heer **Koekkoeck**:

Inclusief de teamleider?

De heer **Wiarda**:

De teamleider maakt deel uit van die 25. Dat is juist. En die keuze van die teamleider was niet, omdat ik nu zo nadrukkelijk weer zo graag een teamleider wilde leveren vanuit Utrecht, maar we hebben met de vier korpschefs bij elkaar gezeten en gezegd: jongens, wie heeft iemand die dit kan? Toen kwamen we op deze conclusie uit, maar wel een beetje tegen mijn zin. Ik had liever dat hij ergens anders vandaan gekomen was, gezien de voorgaande historie. Maar dat terzijde.

De heer **Koekkoeck**:

Maar nu u dat aan de orde stelt - ik had het u toch willen vragen - paste die keuze ook niet in het beeld om bij de oprichting van uw team zonder Amsterdam de controverse tussen de heer Nordholt en u eruit te halen en om Haarlem het voortouw te laten nemen voor het team? Uw substantiele bijdrage bestond dan uit de 25 man, inclusief de teamleider?

De heer **Wiarda**:

Nee, zo heeft niet... dat type ruilhandel is daar bepaald niet geweest. Wij zaten toen voor de keuze welke driehoek dat team voor zijn rekening gaat nemen en hoe we een teamleider vonden. Op een heel snelle termijn moesten we manoeuvreren. We konden er geen landelijke vacature voor open stellen.

De heer **Koekkoeck**:

Waarom deed Utrecht dat dan niet? Dat was toch in het verleden ook al zo geweest?

De heer **Wiarda**:

In de publiciteit was de vermeende controverse zo hoog opgespeeld, dat het ons verstandiger leek om het in Kennemerland onder te brengen om uit die publicitaire warwinkel te blijven. Maar ik moet u zeggen, dat mij dat wel enige moeite kostte. Ik moest wel even iets wegslikken toen werd gezegd: ok, Kennemerland. Maar de teamleider was daar niet de ruil voor, want het was de enige die we op die korte termijn konden vinden en het was voor ons bezwaarlijk genoeg, omdat hij CID-chef was in Utrecht - en dat was hij nog niet eens zo lang - en ik had ook niet direct een nieuwe CID-chef klaarstaan. Het was bezwaarlijk genoeg.

De **voorzitter**:

Voor alle duidelijkheid: we spreken nu over de periode die direct volgt nadat het IRT-oude stijl is opgeheven en waarbij...

De heer **Wiarda**:

Ja, Kerst 1993-januari/februari 1994.

De **voorzitter**:

...u met medewerkers minus Amsterdam en Gooi- en Vechtstreek bijeenkomt om snel door te gaan met een ander team.

De heer **Wiarda**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

De aanleiding was... hebt u invloed op de keuze van de onderzoeken die dit kernteam doet?

De heer **Wiarda**:

Ja. De CID'en van de zes korpsen in het ressort maken een analyse, die wordt gebundeld tot een analyse voor het ressort. Daar kijken de recherchechefs naar en dat komt in het overleg van de korpschefs en dat komt vervolgens in de ressortsvergadering van de procureur-generaal met de hoofdofficieren. Het ware wenselijk, dat daar dan ook de korpsbeheerders in betrokken zouden worden. Niet dat de Haarlemse driehoek die erover gaat... daar niet de juiste instantie voor zou zijn, maar het is ontzettend belangrijk dat je voor zo'n gezamenlijk team ook alle korpsbeheerders en alle hoofdofficieren en alle korpschefs committeert. Dus dat zou nog een iets bredere voorwerking mogen hebben. Maar zo wordt via een selectie een voorstel voorgelegd aan de ressortsvergadering van de procureur-generaal en de hoofdofficieren en daar wordt de definitieve keuze gemaakt.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u daar nog enige invloed op als korpschef van een groot korps?

De heer **Wiarda**:

Ja, ik heb daar invloed op in zoverre... Kijk, die keuze is toen gemaakt. We zijn na begin 1994 nog niet weer op het punt geweest dat nieuwe keuzen gemaakt moesten worden. Maar als er straks in de toekomst een nieuwe keuze gemaakt moet worden, stel ik mij voor dat een voorstel daartoe wordt ontwikkeld en dat dan toch de korpsbeheerders, de hoofdofficieren en de korpschefs daarover met elkaar overleggen. Dat lijkt mij het goede draagvlak. Je kunt het ook in de zes driehoeksoverleggen bespreken, waarna de hoofdofficieren dat in de ressortsvergadering verder afhandelen. Maar goed, dat zijn keuzen die altijd kunnen. Maar ik verwacht wel, dat het een zeer gezamenlijke werkwijze wordt.

De heer **Koekkoek**:

Nu is er voor de landelijke prioritering van wat de kernteams doen ook het cordinerend beleidsoverleg. U zat daarin tot voor enige tijd.

De heer **Wiarda**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Waarom moest u daaruit? Dat klinkt onvriendelijk, zo bedoel ik het niet. Ik bedoel meer: hoe dat is gegaan?

De heer **Wiarda**:

Voor zover ik het kan overzien, heeft de voorzitter van het cordinerend beleidsoverleg op een gegeven moment besloten, na overleg met het openbaar ministerie, dat het cordinerend beleidsoverleg zal moeten bestaan uit de procureur-generaal, de portefeuillehouder georganiseerde criminaliteit en de hoofdofficiëren van justitie waar een kernteam bestaat en enkele deskundige politiefunctionarissen, vanuit hun professionele deskundigheid. Ik zat toen in het cordinerend politieberaad...

De heer **Koekkoek**:

Beleidooverleg!

De heer **Wiarda**:

...cordinerend beleidsoverleg...

De **voorzitter**:

U heeft er ook zo veel! Ze zijn niet meer uit elkaar te houden!

De heer **Wiarda**:

Nee, het is gewoon een verspreking. Ik houd ze wel uit elkaar.

De heer **De Graaf**:

Het politieberaad is opgeheven!

De heer **Wiarda**:

Ja, dus daar hoef ik me geen zorgen meer over te maken! Ik zat daarin, omdat ik voorzitter was van de Adviescommissie criminaliteit van de Raad van Hoofddcommissarissen. Dat was dus vanuit een meer algemene beleidsmatige functie. Toen de structuur veranderd werd, zijn de zittende politiefunctionarissen teruggetreden en zijn daar een paar andere voor in de plaats gekomen.

De heer **Koekkoek**:

En u hebt daar geen problemen mee? U vindt de nieuwe structuur prima?

De heer **Wiarda**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Goed. Nu de criminaliteitsbestrijding, met name als het gaat om de georganiseerde criminaliteit. Vindt u dat er sprake is van dweilen met de kraan open?

De heer **Wiarda**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Kunt u ook zeggen waarom u dat vindt?

De heer **Wiarda**:

Omdat ik denk, dat wij in onze maatschappelijke organisatie bronnen van criminaliteit hebben, die zo omvangrijk zijn dat het crimineel-economisch volume daarvan een veelvoud is van wat we daartegenover kunnen stellen. In die zin is het dus dweilen met de kraan open. Ik bedoel dus: als van de politie wordt verwacht, dat wij zodanig succesvol zijn in de strijd tegen de drugsorganisatie dat wij daarmee de invloed van drugs in Nederland en de doorvoer van drugs kunnen reduceren tot het te verwaarlozen niveau, dan moet ik zeggen dat dat ons nooit zal lukken. Wat ons wel zal lukken, is dat degenen die zich in het veld bevinden een redelijke mate van zekerheid hebben dat ze na verloop van tijd gepakt worden, de een na de ander, en dat ze dan enige tijd moeten uitzitten "achter de dikke deur", zoals meneer Van Steeg dat noemde.

De heer **Koekkoek**:

Dus u wilt het ze wel graag moeilijk maken, maar meer lukt eigenlijk niet.

De heer **Wiarda**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Als u dat nu zo zegt, dat "dweilen met de kraan open" - het zijn mijn woorden maar u hebt ze bevestigd - werkt dat nu niet demotiverend voor de mensen, die achter de boeven aan zitten?

De heer **Wiarda**:

Toen ik voor het eerst die gedachte neerlegde op een bijeenkomst in mijn korps voor het afscheid van de toenmalige chef van de narcoticabrigade, dat wij dit niet moeten doen in de hoop en verwachting dat wij daarmee de drugs de wereld uit zullen bannen, baarde dat binnen het korps wel groot opzien.

De **voorzitter**:

Wanneer was dat?

De heer **Wiarda**:

Midden van de tachtiger jaren, 1984-1985. Ik heb er toen ook bij gezegd: de drugs zijn een maatschappelijk probleem, dat heel andere benaderingen vraagt dan de strafrechtelijke; voor zover je dat strafrechtelijk hanteert, moet je daar toch een bescheiden bijdrage van verwachten. Maar wat natuurlijk altijd boven tafel blijft, is dat wij er als politie voor zijn om de criminelen, de grote profiteurs in deze samenleving, te pakken. En daar gaan we voor en daar zijn we ook redelijk succesvol in. Daar zijn we ook goed in. Misschien vindt u het wel een beetje te goed, zo hier en daar, maar dat zal ik uit uw rapport te zijner tijd lezen.

De **voorzitter**:

Waarom maakt u die laatste toevoeging?

De heer **Wiarda**:

Omdat in de verhoren die ik gevolgd heb tot nu toe voortdurend de vraag aan de orde is hoe ver je kan gaan, kan dit wel en kan dit niet. Misschien komt u tot de conclusie dat bepaalde werkwijzen te ver zijn gegaan.

De heer **Koekkoek**:

Dat vraagt u zich als politie toch ook af: hoe ver kun je gaan?

De heer **Wiarda**:

Ja.

De **voorzitter**:

Ik dacht, dat iedereen toch behoefte had aan meer duidelijkheid dan er is.

De heer **Wiarda**:

Ja, ik denk dat we behoefte hebben aan een aantal dingen. In de eerste plaats duidelijkheid over de wijze waarop je afweegt wat wel en niet kan in bepaalde situaties. Wat we ook nodig hebben, is een veel bredere organisatie op dit terrein. In een aantal zaken, ook zoals ze bij u naar voren komen, zie je toch dat het zo gecompliceerd is met teams en hiërarchische lijnen boven die teams naar verschillende gezaghebbers... dat is zo gecompliceerd, dat het voor de mensen die in het veld werken ook gewoon niet meer te behappen is op bepaalde momenten. En dan vallen er steken. Dus wij zullen ons toch moeten bezinnen op veel sterkere vormen van projectorganisatie, waarbij je elk project heel scherp organiseert.

De **voorzitter**:

Voordat de heer Koekkoek verder gaat, even nog over een ander punt. U heeft vaak gepleit voor het uit het strafrecht halen van de drugswetgeving.

De heer **Wiarda**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat is toch evenzeer een grote verandering, die u zelf voorstaat?

De heer **Wiarda**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat is geen grote verandering?

De heer **Wiarda**:

Nee, ik vind dat een minimale verandering. Iedereen die in ons land drugs wil gebruiken, kan drugs gebruiken tegen een redelijke prijs en van een redelijke kwaliteit. In een geliberaliseerd stelsel zal dat niet anders zijn. Het is vooral een emotioneel, politiek, sociaal-cultureel vraagstuk maar in de werkelijkheid van het dagelijks leven...

De **voorzitter**:

Nee, maar daar geeft u toch ook een andere oplossing aan voor het oplossen van drugscriminaliteit?

De heer **Wiarda**:

Ja, zodra het niet meer strafbaar is, is het er niet meer.

De heer **De Graaf**:

Zou u menen dat daarmee de georganiseerde criminaliteit in Nederland...

De **voorzitter**:

...de grootste slag wordt toegebracht?

De heer **Wiarda**:

Ja, zeker! Ik denk, dat dan de bodem eruit valt!

De heer **De Graaf**:

Is het niet uw opvatting, dat dan de organisaties die nu verdienen aan de hasj, de weed en de marihuana dan gewoon iets anders gaan doen in de criminele sfeer?

De heer **Wiarda**:

Er zijn geen criminele markten die een zodanige groeipotentie hebben dat zij een redelijk alternatief zouden zijn voor de drugsmarkt. De prostitutiemarkt is verzadigd, de pornomarkt is verzadigd, wapenhandel zou... Nee, wapenhandel ondervindt er waarschijnlijk ook schade van. Veel lokale oorlogen worden gefinancierd met drugsgelden in de wereld. En als die eruit vallen, is dat schadelijk voor de wapenhandel.

De heer **Koekkoeck**:

Maar u wilt wel in n klap dan eigenlijk een wereldwijd probleem oplossen? Daar is een klein land een beetje te klein voor.

De heer **Wiarda**:

Waar wij als klein land groot in zouden kunnen zijn! Het is natuurlijk nogal een ambitie, maar goed. Alles begint bij de discussie over een dergelijk vraagstuk. Ik ben er een voorstander van dat die discussie wordt gevoerd.

De **voorzitter**:

Kan het ook zo zijn, dat de moeilijkheden die bij de methodetoepassing in de drugsbestrijding blijken te rijzen mede te maken hebben met het feit, dat misschien ook politiemensen niet meer weten of het goed, een beetje goed of niet zo erg is?

De heer **Wiarda**:

Ik weet dat niet. Ik weet niet of er bij het scherp beoordelen van wat er wel en niet kan, een verband bestaat met mijn opvattingen en de opvattingen bij vele anderen in de politiekekring over een dergelijke drugspolicy.

De **voorzitter**:

In de afgelopen weken spreken wij hier aldoor over het door laten gaan van partijen in het milieu om zaken beter in kaart te brengen. Dat zou je toch niet doen met overvalgroepen of met grote vuurwapentransporten? Daar zou je toch niet aan mee gaan doen?

De heer **Wiarda**:

Nee, met overvallen hebben wij een zeer stellige lijn. Als wij uit onze informatie weten van een beraamde overval, dan maken wij het stuk. We zetten er een politie-auto voor en we laten in het milieu weten dat wij op de hoogte zijn en dat ze het niet moeten doen. Nadat er ooit een supermarkthouder in Schiedam de dood heeft gevonden bij een overval die men dacht te kunnen beheersen, is denk ik, in heel Nederland deze lijn gevolgd. In ieder geval leeft in onze regio en in het korps waarvoor ik daarvoor werkte, de heel stellige opvatting: er mag nimmer een overval doorgaan. Wat de wapenhandel betreft, vooral als het transitohandel betreft, kan ik mij wel voorstellen dat er gewerkt wordt met een systeem van gecontroleerde afleveringen of zelfs doorleveringen.

De heer **Koekkoeck**:

Maakt het voor u wat uit of je te maken hebt met gecontroleerde doorlevering van softdrugs of harddrugs?

De heer **Wiarda**:

Ja, dat maakt wel wat uit.

De heer **Koekkoek**:

Mede gelet op uw opvatting over legalisering?

De heer **Wiarda**:

Ja, wij hebben in Nederland ongeveer 700.000 softdrugsgebruikers en wij hebben in Nederland zo'n 25.000 harddrugsgebruikers, waarvan enkele duizenden problematisch zijn. Naarmate het in een kleinere groep is en een meer uitzonderlijk verschijnsel, weegt het wel zwaarder. Maar overigens vind ik er geen principieel verschil in of je dat met harddrugs doet of softdrugs. Het gaat erom of het proces van afweging in casu, als je tot dat soort operaties besluit, goed wordt uitgevoerd.

De heer **De Graaf**:

Ik wil nog even terugkomen op uw opvatting over het doorleveren van wapens. Daar ziet u geen ethische bezwaren in? Doorleveren in de betekenis dat ze op de markt in het milieu verdwijnen, zoals met drugs kan gebeuren, betekent toch ook dat die wapens kunnen worden aangewend door mensen die voor die tijd in ieder geval dat wapen niet hadden?

De heer **Wiarda**:

Mijnheer de voorzitter, ongeveer twee maanden geleden was ik in een dorpje in Zuid-Frankrijk. Daar was toevallig ook de voorzitter van de Tweede Kamer. Toen hebben wij samen voor een vitrine gestaan bij souvenirwinkels waar op grijphoogte voor een vijfjarig kind pistolen lagen. Wij kunnen dus wel ongelooflijk preuts zijn over de vraag of het ethisch verantwoord is om wapens door te leveren, maar voordat we daar het juiste argument voor vinden zou er eerst nog iets op dat gebied in de wereld moeten veranderen.

De heer **De Graaf**:

Nee, het ging om Nederland. U weet net zo goed als ik dat er in Nederland geen wapens op grijphoogte van een kind beschikbaar zijn. De vraag is, of het nu preuts is om te zeggen dat het doorleveren van wapens als methode een ethisch vraagstuk is.

De heer **Wiarda**:

Ik ben natuurlijk geen advocaat die ervoor pleit om dergelijke methodes groot te hanteren. Maar ik kan mij zeer wel voorstellen dat je het onder omstandigheden wel doet. Ik wijs erop dat er natuurlijk een massa aan wapens in de wereld op de markt is en dat je in de landen van West-Europa te kust en te keur wapens kunt kopen. Ik heb er ook bezwaar tegen dat ze in het milieu komen, maar men zal toch zo nu en dan bereid moeten zijn om een spierinkje uit te werpen om een kabeljauw te vangen.

De **voorzitter**:

En waar is dan het hek van de dam?

De heer **Wiarda**:

Het hek staat bij de beoordeling in casu.

De **voorzitter**:

Ja, dat horen wij vaker. Maar er moet toch zoiets zijn als 500 UZI's en dat doen wij toch liever niet, of 200 kg semtex en dat doen wij toch liever niet. Maar een paar jachtgeweren doen we dan weer wel?

De heer **Wiarda**:

Ik ben het volstrekt met u eens.

De **voorzitter**:

Er moet toch ergens een grens gesteld kunnen worden, ook door u als praktijkman aan te geven, voor ons als wetgever voor wat wij in ieder geval niet willen.

De heer **Wiarda**:

Het probleem van het stellen van dergelijke normen betekent dat die normen in het rechtsproces dat zeer geformaliseerd is, altijd een formalistisch leven gaan leiden. In de rechtszaal gaat het dan ineens niet meer om de afweging maar om de vraag of de regel al dan niet is geschonden. Daarmee komen we in de moeilijkheden. Ook in gevallen waarin u zou zeggen: naar eer en geweten zou ik het hier voor mijn rekening kunnen nemen - en dan ben ik niet de enige maar er zijn meer autoriteiten die aan die afweging te pas komen belemmeringen opwerpen. Maar ook ik ben er natuurlijk niet voor dat er honderden kilo's

semtex of grote - maar dat stuit dan af op het feit dat er een formele regel is die het verhindert. Daarmee zou je ernstige partijen UZI's of andere zware wapens in het milieu verdwijnen. Trouwens ook niet de lichte wapens. Ik ben er helemaal geen voorstander van. Maar je zult onder omstandigheden misschien toch moeten en moeten kunnen.

De heer **Rouvoet**:

Is het nadeel van uw benadering dan niet, dat u er uiteindelijk nooit een principieel verweer tegen zult kunnen hebben als de kabeljauw maar groot genoeg is?

De heer **Wiarda**:

Het politiewerk is een zeer pragmatische bezigheid. Criminaliteitsbestrijding is een zeer pragmatische bezigheid. Het probleem waarmee u geconfronteerd wordt en de mogelijkheden die u hebt om eerst informatie en daarna bewijs te construeren, zal steeds weer pragmatisch benaderd worden. De toetsing zal altijd moeten gaan over de vraag of de autoriteiten, gezien de omstandigheden van het geval, in redelijkheid tot deze beslissing mochten komen. Dat kan door de rechter getoetst worden en het kan ook politiek getoetst worden.

De heer **Koekkoek**:

Voorzitter, ik stel voor, dat wij overgaan naar begin december 1993. Wat was volgens u, mijnheer Wiarda, naar uw huidig inzicht de belangrijkste reden voor opheffing van het IRT Noord-Holland/Utrecht?

De heer **Wiarda**:

De belangrijkste reden... Ik moet u zeggen, dat ik afgelopen zondag het rapport Wierenga nog weer eens van voor tot na heb gelezen. Het is een vraagstuk dat mij voortdurend heeft beziggehouden. Ik ben er niet uit. Ik had mij op deze vraag geprepareerd. Ik wil er het volgende over zeggen. Ik denk dat het te maken heeft met het falen van de politile en justitile organisatie. Het falen in termen van: praat men goed met elkaar; bestaat er voldoende vertrouwen in elkaar; weet men elkaar voldoende te vinden op momenten dat het moeilijk is en er snel moeilijke beslissingen genomen moeten worden. Als u, zoals Wierenga het ook beschreven heeft, de historie bekijkt van ons gezamenlijk team dan ziet u dat er op dat terrein voortdurend struikelpartijen zijn geweest.

De heer **Koekkoek**:

Zullen wij het even uitsplitsen? U zegt nu politieel en justitieel. Wat was er mis in de verhoudingen - als ik het zo kort mag zeggen - tussen de betrokken politiefunctionarissen van wie u er n was?

De heer **Wiarda**:

Er werd niet gedaan wat er afgesproken was.

De heer **Koekkoek**:

Bijvoorbeeld?

De heer **Wiarda**:

Op een gegeven ogenblik wordt er afgesproken dat ons gezamenlijk team overgaat naar de Amsterdamse autoriteiten maar wel in de vorm van een voortzetting van de structuur van dat team: selfsupporting en met voldoende greep op de geheimhouding van zaken die geheim moesten zijn binnen dat team. Dat werd gewoon niet uitgevoerd.

De heer **Koekkoek**:

Dus bijvoorbeeld: geen eigen CID, geen eigen OT. De gedachte was er om er de zevende en de achtste unit van de Amsterdamse recherche van te maken?

De heer **Wiarda**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Maar dat is niet gebeurd. Die gedachten waren er wel maar het is niet gebeurd.

De heer **Wiarda**:

Nee, maar het hele team is opgeheven.

De heer **Koekkoek**:

Maar daarvoor?

De heer **Wiarda**:

Toen wij op 29 maart 1993 rond de tafel zaten om daarover te spreken, hebben wij een- en andermaal nadrukkelijk met elkaar afgesproken, dat het team als een selfsupporting eenheid zou overgaan. Twee dagen later vindt er door een van de verantwoordelijken te Amsterdam een gesprek plaats met de teamleider waarin gewoon wordt gesteld dat het zo niet uitgevoerd gaat worden. Op 15 april daaropvolgend hebben wij een bijeenkomst met alle korpsbeheerders, alle hoofdofficieren en alle korpschefs. Dan wordt dat nog een keer bezegeld. Dat wil zeggen, ik heb het nog een keer herhaald en daar wordt dan door sommigen gerriteerd in mijn richting gedaan omdat ik dat een belangrijk punt vond. Ook daarna is dat gewoon niet loyaal uitgevoerd. Dan komen er steeds weer signalen dat men het toch anders probeert te doen. Dan wordt het basale vertrouwen dat nodig is om tot goede dingen te komen, zodanig geschaad dat het niet meer gaat.

De heer **Koekkoek**:

Dat waren de organisatorische problemen. Misschien kunt u ook kort zeggen wat er bij het OM mis was dat mede heeft bijgedragen tot opheffing van het team?

De heer **Wiarda**:

Wat was daar mis? De IRT-officier, die IRT-officier was bij de overdracht, heeft voor zover ik het begrip toch redelijk grondig aan zijn opvolger overgedragen. Waar wij ernstige struikelpartijen hebben gehad, waardoor ook in de verhoudingen schade is toegebracht, was naar aanleiding van de Kolibrie-kwestie...

De **voorzitter**:

Die al eerder speelt, in begin 1993.

De heer **Wiarda**:

Pardon, die speelt december 1992.

De **voorzitter**:

En in begin 1993 het vervolg.

De heer **Wiarda**:

Het vervolg speelt dan in begin 1993, ...waar de teamleider van ons gezamenlijk team eerst op onvoldoende gronden wordt aangewreven dat hij een partij had gepakt waar het Kolibrie-team de rechten op meende te hebben. Daarna werd nog weer eens gezegd dat hij heeft gewerkt met een informant waar hij niet mee had mogen werken.

De heer **Koekkoek**:

Wat wij daarover lezen in het rapport-Wierenga vindt u een adequate beschrijving? Daar heeft u niets nieuws aan toe te voegen?

De heer **Wiarda**:

Wat buitengewoon teleurstellend is in het vervolg, is dat we in de bespreking met het OM daarover, niet tot elkaar komen maar dat de partijen met opgeheven vaandels en getrokken wapens uit elkaar gaan voor kennelijk de volgende slag. Weliswaar komt er dan een maandje later, zo eind maart 1993, een brief van de procureur-generaal waarin de heer Lith, de teamleider, openlijk gerehabiliteerd wordt. Maar dan is de pap intussen wel gemorst. Dan zijn de verhoudingen zodanig beschadigd dat het heel moeilijk wordt om met elkaar door de bocht te gaan. Dat was ook een van de sterke motieven om erin mee te gaan dat het overgedragen zou worden, omdat dat tot een opheldering van de situatie zou leiden. Dat is ook een van de redenen waarom ik mij daarna weer zorgvuldig op de achtergrond heb gehouden en mij er niet mee wilde bemoeien, want oh God dan gebeurt er weer van alles. Toen dus de overdracht van het team maar niet wilde vlotten, hebben ik mijn medewerkers, Van Baarle en Lith, wel duidelijk gestimuleerd om de initiatieven daartoe te nemen. Maar ik heb niet meer ingegrepen omdat ik niet zag wat dat nog voor positieve bijdrage zou kunnen leveren.

De heer **Koekkoek**:

Nu zegt u in een interview met NRC Handelsblad... Misschien zeg ik het verkeerd...

De **voorzitter**:

Mag ik, voordat wij overgaan naar het interview in NRC Handelsblad van...

De heer **Koekkoek**:

...van 22 januari 1994 waarin corruptie de ware reden...

De **voorzitter**:

Nog even over de methode. Hoe weet u zo zeker dat door het OM goed is overgedragen van de heer Van der Veen aan de heer Van Capelle?

De heer **Wiarda**:

Nee, dat weet ik niet... dat weet ik niet zo zeker. Ik lees, dat de heer Wierenga... dat dat op een grondige manier is gebeurd. Meer weet ik er niet van.

De **voorzitter**:

Bij ons bleek dat de heer Van Capelle in de grote lijnen het traject kent. Is een van de problemen ook niet, dat niemand in feite van de hoed en de rand wist wat betreft de toepassing van de methodiek?

De heer **Wiarda**:

Jazeker waren er mensen die van de hoed en de rand wisten. De IRT-officier, de heer Van der Veen, wist van de hoed en de rand, de teamleider wist van de hoed en de rand, de chef CID van Haarlem wist van de hoed en de rand.

De **voorzitter**:

De heer Van Capelle, de nieuwe IRT-officier vertelt hier dat hij niet meer precies van de hoed en de rand weet. Bijvoorbeeld het financile traject... dat kent hij niet.

De heer **Wiarda**:

Nee, dat heb ik ook begrepen. Ik heb ook zijn verhoor gezien bij u. Dan blijkt mij ook, dat er lacunes in zitten. Ik begrijp steeds niet... nog steeds achteraf ook niet waarom de verantwoordelijke IRT-officier c.q. de hoofdofficier van Amsterdam op het moment dat de kwestie naar ontbinding gaat lopen niet de betrokken functionarissen bij zich heeft laten komen en heeft gezegd: vertel mij precies van de hoed en de rand hoe het zit.

De **voorzitter**:

Maar de omgekeerde vraag is natuurlijk ook mogelijk: waarom de betrokken functionarissen niet eerder naar de hiërarchisch verantwoordelijken lopen.

De heer **Wiarda**:

Daar heeft naar mijn gevoel een grote onzekerheid gezeten bij de betrokkenen of er voldoende mogelijkheid was voor een echt goede uitwisseling van die informatie. Dat wilde maar steeds niet kloppen.

De **voorzitter**:

Als die uitwisseling niet mogelijk is, dan is zo'n methodiek toch ook onwerkbaar?

De heer **Wiarda**:

Dat zou ik niet onmiddellijk willen beamen. De methodiek kan nog werkbaar zijn; de afdekking van een dergelijke vergaande methodiek op het niveau van hoofdofficieren is op dat moment niet goed tot stand gekomen. Dan kan het dus niet goed. In wezen leeft dat ook in de brief van de heer Vrakking aan de heer Opstelten van 22 december 1993, waarin de heer Vrakking zegt: ik acht deze methode op zichzelf aanvaardbaar. Alleen onder deze omstandigheden wilde ik er de verantwoordelijkheid niet voor nemen. Ik heb de indruk, dat hij met de "omstandigheden" veel meer bedoelt dat het politieel-justitieel systeem te veel falen en feilen vertoont in zijn overleg en aansturing, maar niet dat hij geen vertrouwen had in de betrokken operationele chefs. Er staat ook bij: de wijze waarop de heer Lith in dezen geopereerd heeft, is boven enige twijfel verheven.

De **voorzitter**:

Het ging niet meer over de heer Lith toen, maar het ging over anderen. De heer Koekkoek gaat verder.

De heer **Koekkoek**:

Ik kom straks nog op de corruptiebeschuldiging terug, nu gaan we toch maar even door op de methode. Wat wist u van de methodiek van het IRT toen u daar verantwoording voor droeg?

De heer **Wiarda**:

Betrekkelijk weinig. In hoofdlijnen wist ik, dat het om doorlevering... om iets ging wat we nu "doorlevering" noemen, maar de supervisie over het IRT van de kant van het strategisch politiemanagement, berustte bij de heer Van Baarle, lid van de korpsleiding in Utrecht, die daartoe gemandateerd in het convenant door de korpschefs in wezen de korpschefsfunctie uitoefende over het team. Het was dus ook niet nodig, dat ik mij daar inhoudelijk mee bemoeide. Het had wel gekund natuurlijk, maar het behoorde helemaal niet tot de werkwijze, tot de wijze waarop wij toen met dit soort zaken omgingen binnen de politie. In de historie ziet u - ik heb daar straks ook al iets van geschetst - dat dat zich heel sterk beweegt binnen de lijn van recherche en openbaar ministerie als het gaat over deze zaken en dat het weinig doorkomt naar korpschef en korpsbeheerder. Daarom heb ik het ook een volstrekt logische situatie gevonden, dat de vraag over de werkmethoden en de ontwikkeling daarvan zich heeft voltrokken binnen de lijn van de teamleiding en de supervisor en het openbaar ministerie, dat daarvoor verantwoordelijk was.

De heer **Koekkoeck**:

Maar u wist in de loop van 1993 toch wel... ik bedoel voor 7 december... dat er sprake was van het doorlaten van drugs? Dat dat behoorde tot de methodiek?

De heer **Wiarda**:

Ja, ik was me daar bewust van.

De heer **Koekkoeck**:

Ja. Was u erg verbaasd toen de methode werd genoemd als reden voor de opheffing van het team?

De heer **Wiarda**:

Ja. Ja.

De heer **Koekkoeck**:

Volgens uw kennis toen was er niets aan de hand met de methode?

De heer **Wiarda**:

Niets aan de hand? Niets aan de hand? Het is natuurlijk een vergaande methode, maar de methode, het feit dat de verantwoordelijke teamleiding, supervisor en het openbaar ministerie - de vertegenwoordiger van het openbaar ministerie - naar de mening van sommige hogere autoriteiten daarin te ver waren gegaan, kan natuurlijk nooit betekenen dat je dat team opheft. Ik heb ook nog nooit meegemaakt...

De heer **Koekkoeck**:

U vond het niet proportioneel?

De heer **Wiarda**:

Pardon?

De heer **Koekkoeck**:

U vond het niet proportioneel?

De heer **Wiarda**:

Dat mag u wel zo zeggen, ja! Je sluit toch een ziekenhuis niet als er iemand overlijdt op de operatietafel?

De heer **Koekkoeck**:

Hoe kijkt u er nu tegenaan, met de wetenschap van nu over de Delta-methode, zoals die in de verhoren een- en andermaal aan de orde is gekomen? Hoe kijkt u er nu tegenaan?

De heer **Wiarda**:

Er is n dimensie voor mij aan toegevoegd en dat is de buitengewone gecompliceerdheid van het werken met een diversiteit van organisaties en teams. Voor het eerst ben ik daar tegenaan gelopen met de Kolibrie -affaire, waar een douaneteam langs de hele politie heen opereert en dat ook niet bij de CRI heeft aangemeld. Als je nu het hele slagveld overziet, dan moet ik zeggen dat het buitengewone complicaties oplevert zowel voor het openbaar ministerie als voor de teamleider om dat goed te coördineren, op elkaar af te stemmen en de bereidheid te hebben op een verstandige manier brokken op te ruimen als je toch op elkaar botst.

De heer **Koekkoeck**:

Het is toch niet alleen een kwestie van coördinatie? Het gaat toch ook om de vraag hoe ver je gaat met een bepaalde methode?

De heer **Wiarda**:

Er is natuurlijk ook een verschil van opvatting tussen wat ik noem de "rekkelijken" en de "preciezen" over hoe ver je wel of niet zou mogen gaan met deze methode. Maar ik heb... ja, ik ben toch een beetje ontgoocheld over het feit, dat daarover binnen de kring van het openbaar ministerie geen duidelijker proportionele opvatting bestond, die ook gedeeld werd door beroepsgenoten. Ik heb eigenlijk altijd aangenomen - ik heb ook nooit contraire signalen gehad daarover - dat binnen de politie de opvattingen niet principieel divergeerden, niet ten principale uit elkaar liepen hierover.

De heer **Koekkoek**:

Ook niet tussen Amsterdam en de rest van Nederland?

De heer **Wiarda**:

Daarvan is mij pas het eerste signaal gebleken uit het perscommuniqué, waarin werd meegedeeld dat het gezamenlijk team is opgeheven. Daarvoor heb ik daar niets van bespeurd.

De heer **Koekkoek**:

Terug naar uw huidige opvatting. Waar zit u precies? Bij de "preciezen" of bij de "rekkelijken"?

De heer **Wiarda**:

Ik denk bij de "rekkelijken".

De heer **Koekkoek**:

In die zin, dat u tamelijk ver wilt gaan met het hanteren van een methode.

De heer **Wiarda**:

Ja. En dat ik in de normering het ook zou willen zoeken in criteria en "hoe weeg je" en "op welke gezichtspunten weeg je" veel meer dan vast te stellen bij voorbaat van dit mag niet en dat mag wel.

De **voorzitter**:

Maar zou u vandaag de dag ook doorgaan met de methode met alles wat u er nu van weet?

De heer **Wiarda**:

Op zichzelf zou ik daar de verantwoordelijkheid voor willen dragen...

De **voorzitter**:

Inclusief de 10.000 kilo's die mogelijk verdwijnen?

De heer **Wiarda**:

Daar moeten we het nu toch goed over hebben, nu we dat inzicht steeds scherper krijgen, waar we de grens trekken en waar we zeggen: "tot zo ver en dan moet je die club hebben". Anders moeten we concluderen, dat deze methode onvoldoende rendement heeft in de richting van het oprollen van die organisatie.

De **voorzitter**:

Ik vraag u gewoon... zou u, met alles wat u er nu van weet, inclusief de tienduizenden kilo's die er doorheen gaan "ja" zeggen?

De heer **Wiarda**:

Ja, ik wil daar de verantwoordelijkheid voor dragen maar over de vraag op welke wijze en met welke intensiteit we dat nu verder zouden voortzetten, zou ik wel goed willen spreken. Ik zou er toch een beetje terughoudend in willen zijn.

De heer **Koekkoek**:

Maar u hebt toch ook gezegd - en dat is ook uw opvatting - dat als u gebruik maakt van een informant, die daaraan kennelijk het nodige mag overhouden, dat zo'n informant niet gewoon zijn crimineel bedrijf moet kunnen voortzetten, want daar krijgt u ook wat van.

De heer **Wiarda**:

Ja. Ja. Kijk, wij werken met criminele informanten. Dat zijn mensen die zich bewegen in het criminele milieu. Die kunnen zich daar alleen bewegen als zij deelnemen aan criminele

activiteiten. Ik zou de grens willen leggen bij mededaderschap, dat de informant mede verantwoordelijk is voor het hele plan, de hele beheersing en de hele sturing van de criminele operaties. Maar zo lang de informant zich blijft bewegen in de ondersteuningshandelingen vooraf - hulpmiddelen aanleveren, auto's besturen, opslagruimte - of achteraf - het verder transporteren e.d. - vind ik dat aanvaardbaar.

De heer **Vos:**

Ik zou de heer Wiarda willen vragen of hij de methode nog wel bruikbaar acht. Ik kan mij voorstellen dat iemand die een container invoeren wil en ontdekt dat de container makkelijk de grens passeert misschien wel meteen begint te denken, dat het wat al te gemakkelijk gaat, dat er wordt geholpen. Daarmee zou de methode sneuvelen.

De heer **Wiarda:**

Ja... nou, kijk... na wat er nu allemaal over in de openbaarheid is gekomen, wordt het buitengewoon moeilijk om te zeggen, dat we het op deze manier voortzetten. Je zult dus moeten nadenken over slimme strategieën om je aanhakingspunten te verleggen, uit veiligheidsoverwegingen en uit effectiviteitsoverwegingen. Je zoekt dus naar nieuwe aangrijpingspunten op zo'n organisatie.

De heer **Vos:**

In welke richting wordt door u gezocht, in heel algemene zin?

De heer **Wiarda:**

Dat je weer probeert andere informanten te vinden, die je kunt mobiliseren in de richting van die organisatie. Want we zullen toch moeten werken met die informanten of infiltranten.

De heer **Rouvoet:**

Mijnheer Wiarda, u zei dat u aanvankelijk niet zo heel veel wist van de methoden. Wanneer hoorde u over het element van de actieve participatie door politiemensen in het traject of las u dat in de kranten?

De heer **Wiarda:**

Daar heb ik... nee, ik heb dat niet in de krant gelezen. De heer Lith heeft mij daarover geïnformeerd in een later stadium.

De **voorzitter:**

Na afloop?

De heer **Wiarda:**

Ja, toen was hij al geen teamleider meer.

De heer **Rouvoet:**

En was dat een verrassend element voor u?

De heer **Wiarda:**

Het was in zoverre niet een verrassend element, dat ik ook in de Adviescommissie criminaliteit van de Raad van Hoofdcommissarissen meermalen de discussies heb meegevoerd over wat men dan noemt "frontstore-operaties", het opzetten van een fake-organisatie om een bepaald stuk af te kunnen schermen. Ook voor dit gedeelte waarop u doelt, denk ik dat als het goed in elkaar gezet wordt, het goed beheerst wordt en goed afgewogen is met de verantwoordelijke autoriteiten, ik de verantwoordelijkheid voor zal nemen.

De heer **Rouvoet:**

Het is geen element, dat u kritischer doet staan ten opzichte van de methode?

De heer **Wiarda:**

Nee.

De **voorzitter:**

U noemde daarnet ook nogal wat, wat misschien niet altijd aanwezig was!

De heer **Wiarda:**

Als ik zie de mensen die de operatie gedaan hebben, de mensen die aan de operatietafel stonden, moet ik zeggen dat ik daar de verantwoordelijkheid voor neem.

De heer **Koekkoeck:**

Mijnheer Wiarda, op 22 januari 1994 verschijnt er een bericht op de voorpagina van NRC Handelsblad. Volgens dat bericht zegt u, dat een bepaalde vorm van corruptie de ware reden is voor de opheffing van het IRT. Die vorm van corruptie bestaat dan in het lekken uit het Amsterdamse korps naar criminele organisaties. Bent u nog steeds die mening toegedaan, dat dat de ware reden was? Bent u nog steeds de mening toegedaan dat dat de ware reden was?

De heer **Wiarda**:

De publikatie in de NRC is voor rekening van degene die haar geschreven heeft. Het was geen interview; ik ben daar niet aan het woord op enige manier. Het is informatie die uit het circuit van autoriteiten stukje bij beetje is opgebouwd. Ik was nadat men ons gezamenlijk team had opgeheven verwoestend kwaad.

De heer **Koekkoek**:

Verwoestend kwaad?

De heer **Wiarda**:

Verwoestend kwaad, ja. Ik moet dat bekennen.

De heer **Koekkoek**:

Dat klinkt erg dreigend.

De heer **Wiarda**:

Ik moet erkennen dat ik zelden in mijn ambtelijke loopbaan zo gemotiveerd ben geweest als toen. Na alles wat wij gedaan hadden, na alles wat je ook persoonlijk hebt afgezien om het voor elkaar te krijgen en waarbij je steeds weer stapjes hebt terug gedaan om geen irritaties op te wekken, enzovoorts, enzovoorts, na alles wat onze mensen erin hebben gedaan, wat Van Baarle en Lith en mevrouw Vos en mevrouw Schmitz daarin hebben gedaan om het hele geval goed van de grond te krijgen...

De heer **Koekkoek**:

Maar u komt wel uit bij de corruptie, h?

De heer **Wiarda**:

Ja, ja. Maar ik wil eerst zeggen waarom ik zo ongelooflijk gefrustreerd was daarover. Ik heb mij daar toen geweldig woedend over uitgelaten in allerlei richtingen en op allerlei plaatsen. Begin januari zijn er de nieuwjaarsrecepties waar allerlei gesprekken over actuele toestanden plaatsvinden en ik heb daar dingen gezegd als: je houdt het toch niet voor mogelijk dat het nu is opgeheven; de methode kan niet de echte reden zijn - dat heb ik dus toen gezegd - er moet meer achter zitten; zitten er mensen in de klem waarbij mensen dingen van elkaar weten die men graag verborgen wil hebben op grond waarvan men het noodzakelijk vindt om van dat team af te geraken? Het was niet goed van mij dat ik dat zo heb opgeroepen, dat ik dergelijke discussies heb opgeroepen. Er ging natuurlijk wel enig geruis. Bij de oprichting van het team waren lekken een heel belangrijke overweging om tot een gesloten, krachtig team te komen. Onderweg heeft dat team een aantal belangrijke corruptie-onderzoeken gedaan. Er lag toen in de besprekingen die wij onmiddellijk na de opheffing met de vier andere korpschefs voerden, een serie indicaties...

De **voorzitter**:

De zogenaamde map van Augusteijn?

De heer **Wiarda**:

Ja, de achttien gevallen. En als je die indicaties gaat onderzoeken, dan leidt natuurlijk geen ervan tot een zaak. Je kunt dan concluderen dat al die indicaties er niet hadden mogen zijn, maar dat bestrijd ik. Die indicaties waren indicaties. Dat je op grond van die indicaties niet tot een bewijsconstructie komt, is een andere zaak en ik erken dat je op grond daarvan niet in het openbaar al te fel te keer mag gaan over wat nu wel de ware reden zou kunnen zijn. Ik had dat toen niet zo moeten doen.

De heer **Koekkoek**:

Dus u betreurt het dat u aanleiding hebt gegeven tot die publikatie?

De heer **Wiarda**:

Ja, u wrijft het er nog maar weer even verder in. Ja, dus!

De heer **Koekkoek**:

Maar ik denk ook: is er nog opsporing na van Traa...

De heer **De Graaf**:

Als ik u goed begrijp, mijnheer Wiarda, dan zegt u toch niet met zoveel woorden, dat die corruptie er niets mee te maken had? Uitgelokt door de heer Koekkoek zegt u dat u het betreurt...

De heer **Wiarda**:

Ik kom op dat moment natuurlijk niet op het idee om, in mijn verdriet, mijn gramschap en mijn frustraties, zo uit te laten als er helemaal niets op dat terrein aan de orde was, is geweest en op dat moment nog is.

De heer **De Graaf**:

Mag ik het u nog wat concreter vragen? Nu in oktober 1995 meent u dat corruptiegevallen in Amsterdam een aanleiding of mede oorzaak zijn geweest voor het opheffen van het team?

De heer **Wiarda**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Mag ik u daar toch wat verder over vragen. Ik neem aan dat u op 18 februari 1994 wanneer u voor de commissie-Wierenga verschijnt, dat u enigszins tot rust bent gekomen?

De heer **Wiarda**:

Ja hoor.

De heer **Koekkoek**:

Nu spreekt u in dat verband bij de commissie-Wierenga toch over iemand op een belangrijke positie. Dat slaat op Amsterdam. Dan zegt u verder: dat is echter een verhaal dat de ronde doet en waarover ik nu ook niets concreets wil weten. Eerst moet deze drukte achter de rug zijn, denk ik. Ik heb wel in mijn hoofd wat ik daarna wil. Wat had u in uw hoofd?

De heer **Wiarda**:

Ik had in mijn hoofd dat als ik na afloop nog zou voelen dat er iets zou moeten, dat er dan toch op hoog niveau daarover gesproken zou moeten worden. Maar dit gerucht was te vaag en dat is daarna ook nooit meer teruggekomen. Dat heeft verder tot niets ooit meer aanleiding gegeven.

De heer **Koekkoek**:

Dus dat is nu van de baan?

De heer **Wiarda**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Of dat was van de baan met het rapport Wierenga?

De heer **Wiarda**:

Ja.

De **voorzitter**:

U heeft in die tussentijd ook nog een bezoek gebracht aan de minister van Justitie, Hirsch Ballin. Toen moet u gesproken hebben over de mystieke krachten die aan het werk waren. Bedoelde u toen ook corruptie in Amsterdam?

De heer **Wiarda**:

De term mystieke krachten die ik toen heb genoemd, moet u in twee betekenissen interpreteren. Enerzijds is dat wat ik net zei over al die geruchten over corruptie plus de wetenschap over het voorgaande wat op dat terrein gespeeld heeft en wat natuurlijk in meerdere of mindere mate altijd ergens speelt. De andere mystieke kracht is de collaps van het systeem. Dat het IRT ophoudt te bestaan, is als het ware een demonstratie van de instorting van het systeem. We kunnen het met z'n allen niet aan om een dergelijk team op de been te houden. Dat wil ik dan niemand in het bijzonder verwijten, maar er zitten dus

mechanismen in en achter die ik ook niet nader kan duiden. Dan spreek ik dus over mystieke krachten. Dat deed ik toen en dat moet u nu...

De **voorzitter**:

Maar u heeft daarmee toch willen aangeven dat de mystieke krachten in Amsterdam lagen?

De heer **Wiarda**:

Nee. Niet alleen daar.

De heer **Koekkoek**:

En was het gebruik van die term verstandig?

De heer **Wiarda**:

Tja, was dat verstandig. Achteraf moet je concluderen: ik had helemaal niets moeten zeggen. Dat was verstandig geweest.

De heer **Rabbae**:

Bent u nu van mening dat het mogelijk is om in politieland in Nederland de schouders eronder te zetten en collectief en doelgericht de criminaliteit aan te pakken? Of is dat een illusie?

De heer **Wiarda**:

Ik ben van mening dat wij met de Nederlandse politie tot zeer veel in staat zijn. Wij hebben een van de meest, zo niet het meest deskundige, professionele en integere politiekorps dat je je maar kunt voorstellen in West-Europa en de rest van de wereld. Dat moet u niet onderschatten. U hebt bij uw onderzoek niet te maken met een slechte politie maar wel met een ambitieuze politie en wel met een politie die met nieuwe verschijnselen in moeilijk vaarwater terechtkomt. Door twee bewegingen moeten en kunnen we meer succesvol opereren. De ene beweging is vertrouwen in de samenwerking met elkaar. De andere beweging is de normering en organisatie van deze processen. Vooral de organisatie is daarin belangrijk.

De heer **Koekkoek**:

Hoe staat het op dit moment met de informatie-uitwisseling tussen Utrecht en Amsterdam?

De heer **Wiarda**:

Ik heb daar geen berichten over te melden die aanleiding geven tot enige ongerustheid.

De heer **Koekkoek**:

De verhoudingen zijn genormaliseerd?

De heer **Wiarda**:

De wonden zijn geheeld. De littekens steken nog wel zo nu en dan, maar wij doen ons werk. Wij wisselen waar nodig, goed met elkaar uit.

De heer **Koekkoek**:

Ik wilde nog enkele zaken die in uw korps gespeeld hebben en nog spelen, bespreken. In de eerste plaats is dat de zaak-R, waarover wij al een paar keer uitvoerig hebben gesproken. In hoeverre was u nu als korpschef op de hoogte van zo'n project en de methodes die daarbij werden gebruikt? Ik noem bijvoorbeeld het inkijken.

De heer **Wiarda**:

Ik was daar niet van op de hoogte. Wij hadden toen een korpsleiding die bestond uit drie personen. Ik was de korpschef, de heer Vogelzang plaatsvervangend korpschef en de heer Van Baarle het derde lid van de korpsleiding, belast met de justitiele portefeuille. Zoals ik net al geschetst heb, dit soort projecten en operaties liep tussen hem als lid van de korpsleiding, de recherchechef, de projectleider, de CID en de CID-officier en hoofdofficier. In dat circuit speelden zich dus deze dingen af.

De heer **Koekkoek**:

Toen op een gegeven moment het inkijken bekend werd, ontstond er toch enige paniek in de tent, als ik het zo zeggen mag. In elk geval vond men het nodig om met z'n allen naar u toe te komen en het u voor te leggen. Ik schets het misschien wat kort, maar dat was op een moment dat de zaak liep bij de rechtbank. Kunt u er een verklaring voor geven, ook al

was het misschien wat laat geweest, dat u niet gezegd hebt: dit moet de zaaksofficier weten; dit moet het OM weten; zo gauw mogelijk want anders gaan we voor de bijl?

De heer **Wiarda**:

Ja. Ik kreeg die informatie over die zaak naar aanleiding van de eerste publikatie. Dat was, geloof ik, in de Telegraaf van 21 februari...

De **voorzitter**:

Dat was 21 februari 1994.

De heer **Wiarda**:

Ja. Ik heb daar toen onmiddellijk overleg over gehad met Van Baarle, lid van de korpsleiding belast met de justitie portefeuille, om als een haas deze zaak te overleggen met het OM en te repareren. Ik hoefde daarbij niet aan te geven - ik heb dat ook niet gedaan - hoe dat gerepareerd moest worden, want dat is een kwestie van overleg. Hij heeft daarop het divisiehoofd recherche, de heer Deelman, over die zaak gesproken. De conclusie was: overleg met de CID-officier. Dus de CID-chef kreeg de opdracht: overleggen met de CID-officier. Dat is ook gebeurd, maar daar heeft wat tijdverlies tussen gezeten. Uiteindelijk krijgt de CID-officier de informatie enige dagen nadat het onderzoek ter zitting is gesloten.

De **voorzitter**:

Het duurt een maand.

De heer **Wiarda**:

Alles bij elkaar dus een maand.

De heer **Koekkoek**:

Dat is dus niet goed gelopen.

De heer **Wiarda**:

Dat ben ik met u eens. Vervolgens informeert de CID-officier de zaaksofficier. Zij hebben met z'n drieën overleg: de CID-officier, de zaaksofficier en de hoofdofficier en zij proberen nog te repareren... nee, ze hebben vervolgens de president ingelicht.

De heer **Koekkoek**:

Dat was daags na de uitspraak.

De heer **Wiarda**:

Ja, maar de zaaksofficier was voor de uitspraak genformeerd.

De heer **Koekkoek**:

Daags voor de uitspraak.

De heer **Wiarda**:

Ja, en de president krijgt op grond van een brief die hij ontvangt nadat de uitspraak is gedaan... U zult ongetwijfeld aan mevrouw Van der Molen vragen waarom er niet om heropening van het onderzoek ter zitting is gevraagd. Waarom heeft nu de CID-chef er zo lang over gedaan om mevrouw Van der Molen daarover te bereiken? Dat is de kwestie waarover het gaat. Daarna heeft de vertraging tussen mevrouw Van der Molen en de heer Maan gezeten. Ik denk dat u het zo moet duiden. De beide verantwoordelijken bij de CID, de heer Dros als CID-chef en de heer Van Steeg als teammanager bij de CID, die inkoopoperaties hadden gedaan - een hele tijd daarvoor - vanuit hun opvatting, dat zij daarover het openbaar ministerie niet behoeften te informeren. Een keuze, een welbewuste keuze van hen om het openbaar ministerie er niet over informeren. Dat is ook helder door de heer Van Steeg uiteengezet. Dat was dus niet goed. Ze hadden dat zo niet meten doen. Ik zeg niet, dat ze het zo niet hadden mogen doen. Op grond van de opvattingen, die in die tijd over dit soort dingen heersten op basis van artikel 9 van de Opiumwet, is de redenering dat het een typisch politie activiteit is die je gesloten moet houden met het oog op de hanteerbaarheid van het middel en de bescherming, de ongelooflijke risico's die bij een grotere bekendwording daarvan optreden en zo, is op zichzelf een valide redenering. Je leest dat ook in de uitspraak van het hof in deze zaak, dat die inkoopoperaties op zichzelf het punt niet waren. Dat dat wel kon. Maar waar het probleem zit, is... zij hadden dus bedacht om dat gesloten te houden en, ook nadat zij Van

Baarle en Deelman opdracht krijgen om het bij de CID-officier neer te leggen, hebben zij daar dus kennelijk een forse weerstand bij moeten overwinnen. Zo verklaar ik, dat daar meer tijd over verlopen is dan had gemogen.

De heer **Koekkoek:**

Wat heeft u eraan gedaan om ervoor te zorgen, dat methoden nu tijdig bekend zijn, zo nodig ook bij u bekend zijn?

De heer **Wiarda:**

Wij hebben daar naar aanleiding van deze zaak over gesproken. Er ligt nu vast, dat er in dit opzicht niets gebeurt zonder dat de CID-officier daarin wordt gekend. Als het gaat over verstreckende operaties, zoals wij net besproken hebben, met een gecontroleerde doorlevering, wil ik er zelf van op de hoogte zijn.

De heer **Koekkoek:**

Als in uw korps, in uw regio, een infiltratieproject loopt, weet u daar dan van?

De heer **Wiarda:**

Bedoelt u burgerinfiltratie of politile infiltratie?

De heer **Koekkoek:**

Allebei.

De heer **Wiarda:**

Nee. Nee.

De **voorzitter:**

Wilt u dat niet weten?

De heer **Wiarda:**

Pardon?

De **voorzitter:**

Wilt u dat niet weten? Vanuit uw verantwoordelijk ook voor het wel en wee van het korps.

De heer **Wiarda:**

Ik wil weten dat daar goede, integere en deskundige mensen werken. Ik wil weten dat het overleg met het openbaar ministerie op een goede manier gevoerd wordt. Ik wil weten wanneer er zware operaties gedaan worden, wat dat is en waarom en voor het overige: ik sta niet aan de operatietafel, zij staan aan de operatietafel. Ik ben er verantwoordelijk voor om ervoor te zorgen dat er goede, deskundige en integere mensen werken en dan moet je dat aan deze mensen kunnen overlaten.

De **voorzitter:**

Maar dan moet je toch wel weten binnen welke grenzen, ook als korpschef? U praat er aldoor over, binnen allerlei commissies, de Adviescommissie zware criminaliteit... dan moeten mensen op uw niveau toch ook weten wat er op die werkvloer gebeurt? Zeker als het verwijt soms is, dat de korpsleiding helemaal niet weet hoe we het doen.

De heer **Wiarda:**

Nee, dat is waar. Wij moeten weten wat er op de werkvloer gebeurt, maar het kan niet zo zijn dat wij en dail bij elke operatie betrokken zijn.

De **voorzitter:**

Maar u moet toch wel weten binnen welke grenzen zich dat afspeelt?

De heer **Wiarda:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Bijvoorbeeld als er iets gemeld wordt bij de Centrale toetsingscommissie, weet u dat dan? Dan moet het om iets bijzonders gaan.

De heer **Wiarda:**

Nee. Ik heb nu kortelings vernomen van een aantal toetsingen, die bij de Centrale toetsingscommissie zijn voorgelegd door het openbaar ministerie...

De heer **Koekkoek:**

In uw regio?

De heer **Wiarda:**

...in mijn regio, waar ik niet van tevoren over ben geïnformeerd. Dat hoeft ook niet. Dat kan ook niet, want het is toch een tamelijk grote organisatie die geleid moet worden. Als je vindt, dat je helemaal vanaf de bok de operatie zelf kunt leiden... dat is doodsgevaarlijk voor de patiënt, want je kunt daar te weinig aandacht en tijd aan besteden. Dan moet ik CID-chef worden.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Wiarda, dat vraagt toch ook niemand! Dat vraagt niemand van u. De vraag was of u nu niet wilt weten van het bestaan van actieve burgerinformatanten of -infiltranten, of politie-infiltranten - toch vrij vergaande middelen die worden toegepast - en u zegt, dat u ervoor moet zorgen dat de mensen goed kunnen opereren en dat het goede mensen zijn. Mag ik het vergelijken met het openbare-ordevraagstuk: een beetje openbare-ordeprobleem... daar bent u als korpschef misschien niet op de bok, maar wel heel dichtbij zodat u precies weet wat er aan de hand is. Waar zit nu het verschil in? Dat de recherche toch veel afstandelijker wordt benaderd?

De heer **Wiarda**:

Dat zit hem in de traditie, dat de openbare orde een zaak is van de burgemeester, die ook korpsbeheerder was in de oude situatie. In de nieuwe situatie is hij in Utrecht ook nu weer korpsbeheerder. Het contact met de burgemeester is veel intensiever... van openbare-orde-operaties het directe afbreukrisico, ook in de publiciteit en in politiek opzicht veel nadrukkelijker is en de politile en justitile kansen altijd in sterke mate een zaak is geweest van de professionals bij politie en openbaar ministerie. Daar treedt nu dus wel een verandering in op en waar het moment komt, dat ik geïnformeerd moet zijn over zaken, daar hebben we net al iets over uitgewisseld. Maar als u het hebt over een infiltratie-actie... als het gaat over een politile infiltratie met een politie-infiltratie in een operatie bij ons, dan moet ik dat weten. Dat vind ik zo vergaand en riskant, dat ik daar echt zelf bij betrokken wil zijn. Maar als het gaat over het runnen en het aansturen van criminele informanten in het milieu - die dan nu infiltrant heten, maar dat daargelaten - dan vind ik dat iets, wat binnen de professionele lijn van openbaar ministerie en recherche kan blijven, mits - en dat is ook iets nieuws - ik daar wel in de zin van controle over hoe die zaak in het algemeen verloopt daar indringend naar kijk. U moet niet vergeten, dat er een divisiechef recherche tussen zit, die zeer berekend is voor zijn functie.

De **voorzitter**:

Maar u wilt toch wel weten of er vandaag de dag in Utrecht drugs op de markt verdwijnen?

De heer **Wiarda**:

Ja, zeker! Zeker, maar dat is ook een van de dingen die ik gezegd heb: bij een doorlevering wens ik geïnformeerd te worden.

De **voorzitter**:

Dat bent u ook?

De heer **Wiarda**:

Ja.

De **voorzitter**:

En dat gebeurt ook?

De heer **Wiarda**:

Ja.

De **voorzitter**:

Op dit moment?

De heer **Wiarda**:

Er wordt niet doorgeleverd op dit moment.

De **voorzitter**:

Op dit moment niet.

De heer **Rabbae**:

Zou u diezelfde scheiding tussen burgerinfiltrant en politie-infiltrant ook willen maken ten aanzien van de burgemeester, de korpsbeheerder?

De heer **Wiarda**:
Dat ook de korpsbeheerder op de hoogte moet zijn van het inzetten van een politie-infiltrant? Ja.

De heer **Rabbae**:
Gebeurt dat ook?

De heer **Wiarda**:
Wordt geen politie-infiltrant ingezet op dit ogenblik, dus het niet aan de orde. Maar als het aan de orde komt, wil ik dat zeker in de driehoek bespreken, ja.

De heer **Koekkoek**:
Vindt u het van belang om te weten of het informantenregister op orde is?

De heer **Wiarda**:
Ja.

De heer **Koekkoek**:
En dat is op orde?

De heer **Wiarda**:
Ja.

De heer **Koekkoek**:
Weet u ook of daar nog bijvoorbeeld politiefunctionarissen uit een andere regio als informant staan ingeschreven?

De heer **Wiarda**:
In principe gebeurt dat niet. Het is wel een uitzonderlijke situatie als dat zou gebeuren.

De heer **Koekkoek**:
Weet u dat dan?

De heer **Wiarda**:
Nee.

De heer **Koekkoek**:
Dat wilt u ook niet weten?

De heer **Wiarda**:
Ik wil het wel weten.

De heer **Koekkoek**:
Moet het u niet gemeld worden?

De heer **Wiarda**:
Nee.

De **voorzitter**:
U vindt het wel acceptabel, dat politiemensen uit andere regio's bij u als informant worden ingeschreven?

De heer **Wiarda**:
Dat is een uitzonderlijke situatie, waar overwegingen voor kunnen zijn. Als de CID-chef, de CID-officier en de divisiechef daarbij betrokken zijn, vind ik dat het in goede handen is.

De **voorzitter**:
Want omdat we het voorbeeld uit het verleden al bij de kop hebben gehad tussen Dordrecht en Utrecht, waar het blijkbaar mis gaat.

De heer **Wiarda**:
Pardon?

De **voorzitter**:
We hebben een casus bij de kop gehad waar dat blijkbaar misgaat.

De heer **Wiarda**:
Gegaan is, ja!

De **voorzitter**:
Maar toch zegt u: het moet kunnen?

De heer **Wiarda**:
Ja.

De heer **Koekkoek**:

Ik wilde even terug naar de gang van zaken bij de inkoopoperatie in de zaak-R. Daarover is een toch wat gerriteerde briefwisseling geweest tussen de hoofdofficier van justitie in Utrecht, de heer Berger, en u.

De heer **Wiarda**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

In april 1994 schrijft de heer Berger daarover een brief. U krijgt op een gegeven moment een rappel...

De heer **Wiarda**:

Inderdaad.

De heer **Koekkoek**:

...en in september komt er een antwoord van u op die brief. Is dat nou de gebruikelijke wijze van communiceren tussen korpschef en hoofdofficier?

De heer **Wiarda**:

Absoluut niet.

De heer **Koekkoek**:

Niet?

De heer **Wiarda**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Hoe kan dat dan, dat het zo gaat?

De heer **Wiarda**:

Toen ik de brief van de heer Berger ontving, verkeerde in de oprechte veronderstelling dat deze zaak in bespreking was tussen hem, mevrouw Van der Molen, de divisiechef recherche en de CID-chef. Ik dacht: brief, ja... gaat hierover... wordt duidelijk neergezet dat ik het daar en daarover wil hebben... prima... kijken naar... loopt het? Ja, het loopt. Ik heb daar toen, ook al ontmoette in een ander verband - in het driehoeksoverleg - regulier en zo de Berger wel, daar niet meer met hem over gesproken. Ik heb er niet aan gedacht en hij heeft ook dat initiatief niet genomen. Ik was in die periode buitengewoon afgeleid door drie dingen. Zoals ik u zei, we hadden een driehoofdige korpsleiding. De heer Vogelzang werkt intussen bij NOB, de heer Van Baarle was intussen korpschef geworden in Limburg Noord en ik moest voor de time being de klus alleen doen, in de naperiode van de reorganisatie. Ik was dus zeer afgeleid door een groot aantal andere dingen en ik heb dus bij dit onderwerp onvoldoende aandacht gehad, onvoldoende stil gestaan. Ik heb wel samen met de heer Deelman in diezelfde periode indringende gesprekken gehad met een aantal functionarissen bij de CID om scherper te krijgen wat er nu precies was gebeurd. Maar over de communicatie daarover met mevrouw Van der Molen en de heer Berger heb ik te gemakkelijk aangenomen, dat het via de lijn van CID-chefs en de divisiechef recherche liep. Ik was een beetje onthutst toen ik dus in september, terugkomend van vakantie - er was intussen een vervanger genoemd en toen kon ik even met vakantie - een rappel ontving. God, dit is mis! Helemaal fout! Jongens, waar is die brief. Ik was het even kwijt en ik moest ook tegen Berger zeggen, dat ik de stukken niet meer kon vinden. Die heb ik later wel weer allemaal terug gevonden. Die waren duidelijk opgeborgen, maar je moet zoiets van de hektiek van de situatie voorstellen. We hadden toen, mede op basis van alles wat er intussen gebeurd was, een antwoordbrief geconcipeerd waarvan de heer Berger vond, dat het een onvoldoende reactie was. Tja, ik houd er toch van om brieven te schrijven in twee situaties, namelijk of om gemaakte afspraken te bevestigen of om een probleem helder te formuleren. De eerste brief van de heer Berger beschouw ik als een brief om een probleem helder te formuleren - het was ook helder geformuleerd - en de brief die ik heb geschreven - wat te laat - beschouw ik als een brief om de gemaakte afspraken te bevestigen. Maar hij beleefde dat anders.

De heer **Koekkoek**:

Is dat alsnog gelukt om duidelijke afspraken te maken?

De heer **Wiarda**:

Zeker! Zeker! Dat is allemaal weer goed gekomen.

De **voorzitter**:

Staat het u nog bij - en dan moeten we stoppen met dit onderwerp - dat uiteindelijk die processen-verbaal in de zaak-R. pas in oktober, november komen?

De heer **Wiarda**:

Ja, ja. Dat is een buitengewoon pijnlijke situatie geweest. Van de vier inkijkoperaties zijn er in eerste instantie twee op tafel en pas in een latere instantie - een heel late instantie als door een functionaris van de dienst wordt gezegd dat er nog twee zijn geweest, grote moeite hebben gehad om uit de geheugens van de betrokken medewerkers de precieze gang van zaken te voorschijn te krijgen.

De **voorzitter**:

Heeft u toen nog eens gevraagd binnen uw korps: jongens, is dit nu alles?

De heer **Wiarda**:

Ja.

De **voorzitter**:

Want er was natuurlijk een heleboel meer niet vastgelegd. Wij hebben het gehad over de klusjes voor Lith, etc. etc. Bent u er nu van overtuigd, dat als u vraagt "wat is dat" dat men dan gelijk voor u een schriftelijk stuk, een vastlegging uit de kast kan trekken?

De heer **Wiarda**:

Ja. Nee, ik kan u verzekeren dat dat het geval is.

De heer **Koekkoek**:

Ik wilde nog even met u spreken over de Kuras-zaak. Bij het afscheid van enkele leden van het korps die naar Kuras gingen, een eigen recherchebureau, hebt u duidelijke taal gesproken, in de trant van: wee je gebeente als je probeert, mijn korps te corrumperen - dat was duidelijk - maar als er wat is, moet er een kanaal zijn waarlangs die informatie gaat. Dan moet het toch mogelijk zijn om door middel van eenlettergrepige woorden bij gelegenheid van dat afscheid hebt gezegd? - ik neem aan: ja en nee - antwoord te geven op vragen die jullie hebben. Is dat een juiste weergave van wat u

De heer **Wiarda**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Hoe is dat vervolgens gegaan? Is dat kanaal er ook gekomen waarlangs wederzijdse informatie kon worden verstrekt?

De heer **Wiarda**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Is er enig kanaal gekomen?

De heer **Wiarda**:

Nee. Niet voor wederzijdse informatie. Ik bedoelde...

De heer **Koekkoek**:

In een kanaal kan het water ook n kant op gaan.

De heer **Wiarda**:

Dat is bij kanalen trouwens vaak het geval.

De heer **Koekkoek**:

Meestal staat het water in een kanaal stil, maar het kan een kant uitgaan.

De heer **Wiarda**:

Ik bedoelde tegen de heren te zeggen: je haalt het niet in je hoofd om de collega's lastig te vallen in de toekomst. Wat ik daarbij gezegd heb, was nog eens een benadrukking ervan. Het kan natuurlijk voorkomen dat als je werkt in de persoonsbeveiliging dat je zaken op het spoor bent, waarover je met de politie moet communiceren omdat er gevaren en risico's zijn, enzovoorts. Dat is op zichzelf een normale zaak. Wij hebben als politie tot taak, de maatschappij te beveiligen tegen dreigende gevaren en als daar concrete dingen bij zijn,

dan is het helemaal niet vreemd dat ook burgers die ervan weten, erin betrokken zijn. Ik zal toch ook met iemand die bedreigd wordt, daarover moeten spreken? Dan schendt ik toch mijn ambtseed niet? Ik doe dan alleen maar mijn werk. Ik heb dus bedoeld, tegen ze te zeggen: let nu op, als er dingen zijn waarvan jullie denken dat ze echt moeten, dan kom je bij mij en dan zal ik kijken hoe we dat kunnen regelen. Ze zijn nooit bij mij geweest, maar zoals ik al zei, de heer Van Steeg is een deskundig en integer persoon en bij hem zijn ze wel gekomen. Hij heeft dat geregeld precies op de manier zoals het ook door mij geregeld zou worden als ze bij mij waren gekomen. Dat betekent dat de Kuras-mannen als informant voor de CID kunnen functioneren. Dat betekent ook dat als de Kuras-mannen met levensbedreigende situaties bezig zijn, dat daarover gecommuniceerd moet worden, maar dat betekent niet dat de Kuras-mannen voor hun comfort personen kunnen verifiëren of gegevens kunnen checken bij ons.

De heer **Koekkoek**:

Ik kom nu met een concreet voorbeeld. In een gevaarlijke situatie vraagt het bureau: is dat een gevaarlijk iemand? Ze hoeven dan alleen maar te weten: ja of nee. Ik begrijp dat die informatie wordt gegeven?

De heer **Wiarda**:

Ik denk dat het iets anders gaat. Ik denk dat er dan over de hele situatie gesproken wordt, inclusief de personen waarom het gaat. Natuurlijk controleren wij die personen dan in onze systemen en daarna gaat het gesprek verder met het oog op het te beschermen belang, waarin wel degelijk uit de maatregelen zelf blijkt, hoe ernstig het ook door ons wordt ingeschat. Dat geheel kan niet zonder woorden gaan. Mensen spreken met elkaar. Daar wordt in die situatie over gecommuniceerd. Dat kan niet anders. Anders moet u het contact tussen die mensen verbieden en dat zou ik niet willen.

De **voorzitter**:

Maar de heer Van Steeg heeft hier toch ook iets anders gezegd. Hij heeft hier toch gezegd: het gaat in feite om samenwerking met de oud-politiemensen. Dat is deels geregeld via mij, deels bleek ook dat men via andere kanalen toch ingang had. En het is toch een praktisch voorbeeld van hoe het "old boys" netwerk in de praktijk werkt en deels toch ook werkt omdat via de CID - het feit dat ze ingeschreven worden als informant - wel degelijk informatie gewisseld wordt op een iets vrijere manier dan u het nu doet voorkomen.

De heer **Wiarda**:

Ja, als mensen met elkaar communiceren, komen er boodschappen over.

De **voorzitter**:

Precies!

De heer **Wiarda**:

Dat is onvermijdelijk.

De **voorzitter**:

Het zou ook zo kunnen zijn, dat waar u dus nu moeilijkheden mee gekregen omdat bij een andere overheidsdienst bij wijze van spreken blijkt, dat ook over en weer informatie wordt uitgewisseld - in dit geval - dit in feite een voorbeeld is van zoals het in heel Nederland werkt met recherchebureaus waar oud-politiemensen werken.

De heer **Wiarda**:

En daarom zei ik ook tegen die mannen bij hun vertrek wat ze zeiden, omdat ik dat weet en ik dat niet wil hebben.

De **voorzitter**:

Dus u had een probleem omdat u eigenlijk te streng was?

De heer **Wiarda**:

Ja, ik denk het wel.

De heer **Koekkoek**:

U hebt toen geen aanleiding gegeven tot misverstand?

De heer **Wiarda**:

Nee. Nee! Niet in het minst! Dat is een smerige truc achteraf, om dan de dingen uit de context te halen. Kijk, ik weet als geen ander dat als je iets absoluut verbiedt tussen mensen, dat je ze in een onmogelijke situatie brengt omdat mensen natuurlijk contacten met elkaar hebben. Dit zijn collega's die samen op de opleidingsschool hebben gezeten!

De **voorzitter:**

U wilde een soort gedoogbeleid!

De heer **Wiarda:**

Nee, ik wilde helemaal geen gedoogbeleid, mijnheer de voorzitter! Ik wilde hen heel duidelijk maken dat het niet kon, dat ik het niet wilde hebben maar een absoluut doen alsof het dan ook niet gebeurt, is niet de realiteitszin die van een korpschef verwacht mag worden.

De heer **Koekkoek:**

Dat werkt criminogeen?

De heer **Wiarda:**

Dit begrijp ik niet!

De heer **Koekkoek:**

U gebruikt zelf de term "het gebruik van de criminogene multiplier"...

De heer **Wiarda:**

Maar in een heel ander verband!

De heer **Koekkoek:**

...dus een absoluut verbod zou criminogeen kunnen werken.

De heer **Wiarda:**

Ja, zo gezien vind ik het een mooi voorbeeld. Maar ik heb dus vanuit het realiteitsperspectief ze willen zeggen, dat er natuurlijk contacten zijn maar dat die buitengewoon beperkt zijn. Ik wil het niet hebben en ik wil het niet hebben, maar we moeten ook realistisch zijn. Waar de voorzitter op doelt, is dat de heren van Kuras intussen ook nog via allerlei andere contacten... ex-collega's in het korps... ze hebben ze gevraagd om bewakingsdiensten te doen, ze hebben ze gevraagd om observatiediensten te doen, ze hebben kentekens gevraagd, er is een enkele keer nog een proces-verbaalinformatie uitgewisseld, wat een zeer specifieke situatie was... een medewerkster van ons... de partner van een medewerker van een beveiligingsbedrijf...

De **voorzitter:**

Hoe moet u dit in de toekomst nu regelen, mijnheer Wiarda?

De heer **Wiarda:**

Mijnheer de voorzitter, het mag niet en het mag niet en het mag niet! Meer valt er niet over te regelen! Als het toch gebeurt...

De **voorzitter:**

U zegt net... het mag niet, het mag niet en het mag niet maar als ik het helemaal verbied, gebeurt het toch en dus moet ik het een beetje mogelijk maken.

De heer **Wiarda:**

Nee.

De **voorzitter:**

Dan begrijp ik het niet.

De heer **Wiarda:**

Als het om redenen van te identificeren belangen van mensen waarmee particuliere organisaties bezig zijn in de beveiliging in individuele gevallen noodzakelijk is, kan het niet anders of er moet contact over zijn met de politie.

De heer **De Graaf:**

Als ik mijn belang bij u inbreng, omdat ik iets wil weten over mijn buurman en ik bel eens met u "ik heb ook een belang", dan wordt het ook gehonoreerd?

De heer **Wiarda:**

Nee.

De heer **De Graaf:**

- Waarom bij die particuliere recherche wel?
- De heer **Wiarda**:
Is uw leven in gevaar?
- De heer **De Graaf**:
Is dat bij de particuliere recherche in gevaar?
- De heer **Wiarda**:
In de persoonsbeveiliging, het beveiligen van de betreffende clint, een high profile die risico's loopt, waar zij bepaalde dingen menen te zien, waarvan ze denken dat zij dat niet in de hand kunnen houden en dat de politie eraan te pas moet komen? Dan moet er natuurlijk de politie aan te pas komen.
- De heer **De Graaf**:
Dan is het gewoon de politie die het moet overnemen? Dan is het toch een politietaak, dan is het toch niet uw taak om informatie te geven aan een particulier recherchebureau?
- De heer **Wiarda**:
Nee.
- De heer **De Graaf**:
Maar daar ging het om.
- De heer **Wiarda**:
Maar dit wordt natuurlijk een merkwaardige ontkenning van de werkelijkheid om dan te zeggen: ok, jullie hebben een groot gevaar voor jullie clint. Jullie weg! Ga maar naar huis! Ga maar met vakantie! Wij doen het verder! Bedoelt u dat?
- De heer **De Graaf**:
Nee.
- De heer **Wiarda**:
Wat bedoelt u dan?
- De heer **De Graaf**:
Dat er gevaar dreigt voor een bepaalde persoon, dan heeft u een eigen politietaak en dan moet die persoon ook door de politie benaderd worden, beschermd worden. Het is niet een kwestie van een particulier bureau even informatie geven.
- De heer **Wiarda**:
Mogen de gezinsleden van de betrokkene er iets van weten? Mag de staf van de betrokkene er iets van weten? Mag de chauffeur er iets van weten? Mag degene die hij al jaren in dienst heeft of inleent voor persoonsbeveiliging er niets van weten? Het is toch geen realistisch beeld van de werkelijkheid!
- De heer **De Graaf**:
Het is kennelijk nog steeds niet helder. Het gaat mij erom of de politie dan met de betrokkene die gevaar loopt gaat overleggen en zegt: dit is er met jou aan de hand en neem je maatregelen resp. wij nemen die maatregelen voor je of dat de politie zegt: neen, wij leveren informatie aan een private onderneming, die zich ten doel heeft gesteld om meneer wat te beschermen. Daar zit de vraag.
- De heer **Wiarda**:
Mijnheer de voorzitter! Bij dreigende gevaren heeft de politie tot taak om in innige samenwerking met de burgers van dit land die gevaren te keren, af te wenden en op te vangen. Daar horen ook particuliere beveiligingsorganisaties in deze situaties naar mijn stellige overtuiging bij. Wij leveren geen informatie uit over individuen uit onze systemen maar de conclusies uit onze informaties delen wij met de bedreigde burger. Het kan niet anders.
- De heer **De Graaf**:
Dus daar staat het particuliere recherchebureau op voet van gelijkheid met een ieder?
- De heer **Wiarda**:
Ja.
- De heer **De Graaf**:

Dus het is niet een kwestie van een beetje toegeven aan het "old boys" netwerk omdat je het toch niet helemaal kunt verbieden?

De heer **Wiarda**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Eigenlijk heeft dat er niets mee te maken?

De heer **Wiarda**:

Heel correct.

De heer **De Graaf**:

Maar dan moeten wij uw woorden van zoven kennelijk anders verstaan dan u ze heeft gezegd?

De heer **Wiarda**:

Dan ben ik blij, dat u mij tot helderheid heeft geholpen.

De heer **De Graaf**:

Daar is dit gesprek ook voor.

De heer **Koekkoek**:

Heeft Kuras werkzaamheden verrichten ten behoeve van de Utrechtse CID?

De heer **Wiarda**:

Ik denk het niet. Maar de heren van Kuras hebben meegedeeld, dat als de hoofdofficier zou besluiten om hen te vervolgen, de beerput open zou gaan.

De heer **Koekkoek**:

Nou, dat is iets anders natuurlijk.

De heer **Wiarda**:

Nee, ze hebben gesuggereerd dat er van de zijde van politie aan hun is gevraagd, dingen te doen die de politie zelf in die situatie niet zou kunnen doen. Zij hebben nog niet aangetoond dat dit het geval is. Ik heb het in het onderzoek ook niet kunnen aantonen. Ik sta voorlopig op het punt dat het niet gebeurd is. Als de heren verdere informatie gaan verstrekken en het blijkt toch het geval te zijn, dan zullen er tegen die betrokken korpsleden passende maatregelen genomen worden.

De heer **Koekkoek**:

Gaat het daarbij concreet om het runnen van informanten door Kuras ten behoeve van de Utrechtse CID?

De heer **Wiarda**:

Nee, maar je kunt nu van alles speculeren. De heren suggereren dat er nog veel meer is, maar wat het mag zijn, hebben ze mij niet aangegeven. Als ze het anderen hebben aangegeven, dan hebben die dat voor mij zorgvuldig verzwegen.

De heer **Koekkoek**:

Is daarvan volgens u sprake geweest?

De heer **Wiarda**:

Nee. Volgens mij is er geen sprake van geweest.

De heer **Koekkoek**:

Geen runnen van informanten of wat daarop lijkt door Kuras ten behoeve van de Utrechtse CID?

De heer **Wiarda**:

Dat is niet gebeurd.

De heer **Koekkoek**:

Voor zover u weet op dit moment?

De heer **Wiarda**:

Ik kan u niet meer geven dan mijn wetenschap.

De **voorzitter**:

Volgens u bleef het bij tips?

De heer **Wiarda**:

Tips van Kuras naar de politie.

De heer **Koekkoek**:

Er zijn nog een paar punten die ik wil bespreken, maar ik let op even op de tijd. We weten dat u bepaalde gedachten heeft over de normering van opsporingsmethoden. Misschien mogen wij vragen om dat op schrift te ontvangen? U zou zich zeer verplichten. In ieder geval wil ik nog met u bespreken, de wijze waarop u omgaat met informatie waar het bestuur, in casu het korpsbeheer en de burgemeester, iets mee kan of iets mee moet. Daar ligt een probleem. Wat is uw ervaring ermee? Als u bijvoorbeeld weet dat criminelen gaan investeren in de binnenstad in Utrecht en u vraagt zich af of dat wenselijk is, signaleert u dat dan aan de korpsbeheerder?

De heer **Wiarda**:

Nou en of.

De heer **Koekkoek**:

Dat is informatie die hij mag ontvangen?

De heer **Wiarda**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Waar hij iets mee kan?

De heer **Wiarda**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Op wat voor basis kan hij daar iets mee?

De heer **Wiarda**:

De politie is deel van het openbaar bestuur. De ambtelijke dienst behoort het openbaar bestuur te dienen. Als de ambtelijke dienst beschikt over voor het bestuur belangrijke informatie, dan behoort het bestuur die te krijgen.

De heer **Koekkoek**:

En dat kan in feite leiden tot het weigeren van een vergunning op andere gronden dan de aangegeven gronden?

De heer **Wiarda**:

Nee, de weigering van de vergunning moet altijd gedragen worden door de grond die officieel wordt aangegeven. Als er geen officiële weigeringsgronden zijn die in de betreffende wet staan aangegeven, dan kan het natuurlijk niet geweigerd worden. Maar de zwaarwegende motieven die achter een dergelijke weigering liggen, kunnen wel degelijk ontleend zijn aan wat wij weten over wat sommige mensen in de maatschappij uitspoken. En daarmee wederom geven wij geen informatie over de betrokken personen, die vanuit onze systemen rechtstreeks komt maar het zijn wel conclusies op grond daarvan die het bestuur moet weten en waar afgewogen moet worden of het bestuur op grond daarvan aan bepaalde dingen al dan niet moet meewerken.

De **voorzitter**:

Voor een dergelijk gebruik van bijvoorbeeld criminele informatie uit een CID-bestand bestaat toch geen wettelijke grondslag?

De heer **Wiarda**:

Ja, zo zou u dat kunnen zien. Als we dat inderdaad uit de bestaande regelingen moeten concluderen, dan maakt u in risicovolle situaties het bestuur buitengewoon onmachtig. Ik denk dus, dat het uitstijgt boven de precieze regelingen en dat je daar natuurlijk wel heel precies mee moet omgaan in die zin, dat het toch een patroon is dat je kunt adstrueren. Met de open en openbare handelingen van de betrokkenen...

De **voorzitter**:

Ik heb begrepen, dat in Utrecht de burgemeester wel eens met de ondernemer is gaan spreken en daar heeft de burgemeester gewoon gezegd: mijnheer, zus en zo willen we niet dat u gaat doen.

De heer **Wiarda**:

Hm, hm.

De **voorzitter:**

Waarschijnlijk ook op basis van dit soort informatie.

De heer **Wiarda:**

Dat was de vorige burgemeester.

De **voorzitter:**

De vorige burgemeester. Maar als nu die bepaalde ondernemer zegt - en hij wil een vergunning hebben - geeft u mij maar de weigering aan, dan moet uiteindelijk toch ook die informatie toetsbaar zijn door een rechter? Anders krijgt u dat toch nooit recht?

De heer **Wiarda:**

Die ondernemer hebben wij gevolgd gedurende zijn hele carrière. Wij weten dus, dat die ondernemer zich meermalen heeft bezig gehouden met dingen waar de politie zich vervolgens ook mee bezig houdt.

De heer **Koekkoeck:**

Op andere wijze!

De heer **Wiarda:**

Op verschillende wijze! Er was op een gegeven moment een plan om een belangrijk pand in hartje centrum te ontwikkelen voor doeleinden waar het gemeentebestuur echt geen voorstander van was. Toen is er, mede omdat wij de betrokkene kenden en er geen vertrouwen in hadden dat het niet zou uitdijen tot een binnenstadsontwikkeling, waarin een sterke uitbreiding van met name prostitutie annex gokken en alle randverschijnselen een geweldige vlucht zouden krijgen in de binnenstad... heeft mevrouw Vos toen gezegd: laat hem maar komen en ik zal hem precies vertellen wat ik ervan vind en dat hij zich op de allerhartelijkste tegenwerking van het gemeentebestuur verzekerd mag achten! Maar dat is dus niet op grond van de precieze CID-informatie eigenlijk; dat is de hele lijn van handelen en de ontwikkeling die daardoor kan ontstaan.

De **voorzitter:**

Maar als u dit zo wil doordoen - wat ik aanneem dat u wilt - moet dat dan niet ten snelste geregeld worden, ook in de wet?

De heer **Wiarda:**

Ja, en dan... ja...

De **voorzitter:**

Of wilt u het liever niet?

De heer **Wiarda:**

Ik vind dat uitstekend als daar een goede regeling voor gevonden kan worden. Dat is prima, regel het! Graag!

De heer **Koekkoeck:**

Maar als het niet geregeld is, doet u het toch ook? Als het nodig is, volgens u!

De heer **Wiarda:**

Maar wij kunnen toch niet... als ambtelijke dienst kunnen wij toch niet met onze rug naar het openbaar bestuur gaan staan en zeggen: ja... nee... dat kan ik u niet vertellen! Dat kan toch niet!

De **voorzitter:**

Waarom hebben we dan al die regels die er wel zijn? Waarom hebben we dan wel die regels voor die criminelen?

De heer **Wiarda:**

Dat vraag ik me ook wel eens af!

De **voorzitter:**

Allemaal maar opheffen?

De heer **Wiarda:**

Nee, natuurlijk niet. Er is een ontwikkeling geweest in het rechtsdenken, waarin met name het denken over de privacy... de privacywetgeving... en de wijze waarop het Europese Hof daarmee omgaat... is een ontwikkeling geweest, waarin ik steeds meer overstelpt word met privacyreglementen. Ik zie elke dag wel een reglement voor een onderzoek!

De **voorzitter**:

Het gaat helemaal niet om privacy, het gaat gewoon om de Wet politieregisters...

De heer **Wiarda**:

Dat is dan toch ook een uitvoerings...

De **voorzitter**:

...en het onderliggende CID-reglement. Daar gaat het gewoon om. Je kunt toch niet zo gemakkelijk zeggen: ja, we zijn een ambtelijke dienst. Dan moet toch ook duidelijker aangegeven worden door de mensen in het veld, dat dit onwerkbaar is en of men dat a.u.b. veranderen wil! Maar dat heb ik nooit gehoord.

De heer **Wiarda**:

Nee, maar om te beginnen doet het zich hoogst zelden voor. Dit is geen dagelijks brood.

De heer **Koekkoek**:

Wanneer heeft u voor het laatst de burgemeester een tip gegeven om iets niet te doen?

De heer **Wiarda**:

Een paar maanden geleden.

De heer **Koekkoek**:

Om ergens niet naar toe te gaan?

De heer **Wiarda**:

Het was tamelijk onschuldig, maar het was toch beter om daar in die situatie niet aanwezig te zijn.

De heer **Koekkoek**:

Even terug naar de aannemer of vergunningaanvrager. Speelt daar niet het probleem, als niet alle gronden genoemd worden of als op oneigenlijke gronden de vergunning wordt geweigerd, dat je je er niet tegen kunt verweren? Die informatie kan als CID-informatie boterzacht zijn en je kunt je er niet tegen verweren.

De heer **Wiarda**:

Nee, maar het zijn ook de andere gronden die de beslissing moeten dragen.

De heer **Koekkoek**:

Maar die zouden niet aangevoerd worden als niet op grond van CID-informatie of andere informatie van de politie het bestuur een bepaald seintje had gekregen.

De heer **Wiarda**:

Ik denk dat wij zo nu en dan als politie het bestuur alert maken op iets en dat er vervolgens via de correcte bestuurlijke lijnen wordt geopereerd.

De **voorzitter**:

Mijnheer Wiarda, wij hebben u bijna te lang hier gehouden. Ik wilde u nog tot slot vragen: spreekt u de heer Nordholt weer regelmatig en bevalt het?

De heer **Wiarda**:

Ja, we spreken elkaar niet zo vaak, maar wanneer wij dat doen dan hebben wij er allebei een goed gevoel bij.

De **voorzitter**:

Vervolgens wilde ik een fout repareren, en dat is althans de eerste die ik in het openbaar repareer van de vele die we al gemaakt hebben. Ik noemde u de eerste hoofdcommissaris die wij hoorden, maar dat was de heer Wilzing.

De heer **Wiarda**:

En de heer IJzerman is ook al geweest.

De **voorzitter**:

En de heer IJzerman, maar de eerste was de heer Wilzing. Mijnheer Wiarda, ik dank u wel.
Sluiting 18.42 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 44**

9 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 9 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. F. Teeven

Aanvang 9.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik open de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer Teeven, geboren 5 augustus 1958 te Haarlem. Mijnheer Teeven, ik vraag u op te staan voor het afleggen van de belofte. Mijnheer Teeven, de door u af te leggen belofte luidt: ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Teeven:

Dat belooft ik.

De voorzitter:

Mijnheer Teeven, u bent nu officier van justitie in Amsterdam. Daarvoor was u een van de twee teamleiders bij de douanerecherche en wel in de periode 1 september 1991 tot 31 december 1993.

De heer Teeven:

Dat klopt.

De voorzitter:

In die zin bent u de voorganger van de heer Bakker, die wij al als getuige hebben verhoord.

De heer Teeven:

Dat klopt.

De voorzitter:

U bent dus van oorsprong een douaneman?

De heer Teeven:

Neen, ik ben van oorsprong iemand die als rechercheur heeft gewerkt bij de fiscale recherche van de FIOD, van 1 januari 1980 tot 1 juli 1990.

De voorzitter:

Dus u heeft een belastingachtergrond?

De heer Teeven:

Ik heb een belastingachtergrond, ja.

De voorzitter:

Waarom bent u naar het openbaar ministerie gegaan?

De heer Teeven:

Ik heb 13 jaar bij de Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst gewerkt. Je kan zeggen dat je eens aan een nieuwe uitdaging toe bent. Het is ook heel aantrekkelijk om in de fase van de vervolging je werk te doen, als je 13 jaar in de fase van de opsporing werkzaam bent geweest.

De voorzitter:

Juist. Wij willen met u spreken over uw rol als teamleider van de douanerecherche, ook wat betreft de opsporingsmethoden, de zaken die ook al met de heer Bakker zijn besproken, het runnen van informanten in die tijd, het overdragen van die informanten aan

de CID in Kennemerland en daarna uw rol nu als officier van justitie en specifiek ook de rol die u nu uitoefent ten behoeve van het onderzoek van de rijksrecherche. Wij willen met u ook nog terugkomen op de situatie in Gooi- en Vechtstreek. De bedoeling is dat de heer Vos met u begint over uw periode voor 31 december 1993.

De heer **Vos**:

Mijnheer Teeven, in die periode was u de superieur van de heer De Jongh.

De heer **Teeven**:

Dat klopt. Ik heb van 1 september 1991 tot 31 december 1993 leiding gegeven aan team 1 van de centrale eenheid van de douanerecherche van de FIOD in Haarlem. In die hoedanigheid was ik de directe chef van De Jongh.

De heer **Vos**:

Wat was zijn rol in het hele gebeuren? Wat was zijn functie?

De heer **Teeven**:

Hij was medewerker opsporing bij de douanerecherche. Eigenlijk al sinds eind jaren tachtig vervulde hij een liaisonfunctie vanuit de douanerecherche naar de politiekorpsen toe, waarbij hij gedurende langere periodes bij diverse politiekorpsen heeft gewerkt.

De heer **Vos**:

Waar was hij met name liaison in die periode?

De heer **Teeven**:

In de periode waar ik over spreek? Ik ben kort chef geweest in de periode dat hij liaison was in Dordrecht bij een onderzoeksteam. Vanaf ongeveer het najaar 1992 tot december 1993 was hij liaison naar de RCID Kennemerland.

De heer **Vos**:

Wat hield dat werken als liaison feitelijk in? Wat moest hij doen?

De heer **Teeven**:

Feitelijk bestond bij de RCID's van diverse politiekorpsen in de afgelopen jaren sinds eind jaren tachtig, maar ook begin jaren negentig en bestaat eigenlijk nog steeds behoefte aan douanetechnische kennis: hoe gaan jullie om met spullen die ingeklaard moeten worden, hoe is de feitelijke procedure, wat gebeurt er als een container binnenkomt op een schip, hoe gaat die eraf, welke fasen worden dan doorlopen voordat een container wordt vrijgemaakt, hoe krijg je een container uit de haven? Verder had de douanerecherche van de FIOD, behalve die liaisonfunctie naar de politie toe, eigenlijk altijd al, maar sinds eind jaren tachtig en ook begin jaren negentig zelf een aantal informatieposities. Daar hield de heer De Jongh zich ook mee bezig.

De **voorzitter**:

Informatieposities? Dat is toch verschrikkelijk jargon. Dat betekent toch gewoon "mensen"?

De heer **Teeven**:

Informanten.

De heer **Vos**:

Dus de douane had zelf informatieposities, informanten? Begrijp ik dat goed?

De heer **Teeven**:

De douane en de douanerecherche hebben in de jaren tachtig en begin jaren negentig zelf ook informanten gehad, ja.

De heer **Vos**:

Runde de heer De Jongh die informanten?

De heer **Teeven**:

Ja.

De heer **Vos**:

Kunt u iets over de aantallen zeggen?

De heer **Teeven**:

Ik moet daar uiteraard wat voorzichtig mee zijn tegenover uw commissie in het openbaar. Als ik praat over de tijd van mijn functioneren, dan heb ik het dus over de periode van 1 juli 1990 tot 31 december 1993 of eigenlijk eerder, want toen is het afgebouwd. In mijn

beginjaren heb ik ongeveer, zo rond ergens tussen de nul en de 15 informanten aangetroffen.

De **voorzitter**:

Maar daar was u zelf verantwoordelijk voor?

De heer **Teeven**:

In de beginjaren, toen ik aantrad, begeleidde De Jongh die informanten en had ik daar uiteraard de eindverantwoordelijkheid voor als chef van De Jongh.

De heer **Vos**:

Is dat niet een erg vaag antwoord: tussen de nul en de 15? Wat betekent dat?

De heer **Teeven**:

Als u een concreet aantal vraagt: rond de 10.

De heer **De Graaf**:

Wat is dat nou? Met alle respect, het noemen van het aantal informanten van een tijd geleden is toch absoluut niet gevaarlijk?

De heer **Teeven**:

10.

De heer **De Graaf**:

Het zijn er 10 geweest?

De heer **Teeven**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Waarom zegt u dan eerst tussen de nul en de 15?

De heer **Teeven**:

Omdat er ook nog een aantal informanten waren bij de douane. Ik heb uiteraard prima kunnen inventariseren bij mijn aantreden hoeveel informanten er bij de douanerecherche werden gerund. Ik heb moeten constateren dat tijdens mijn aantreden ook informanten werden gerund door de douane. Tijdens mijn functie als teamleider vond ik dat die douane-informanten niet door de douane konden worden gerund. Zij zijn in eerste instantie overgedragen aan de douanerecherche en op een bepaald moment overgedragen aan de RCID.

De heer **Vos**:

Maar de douane had geen CID-functie, dus het is opmerkelijk dat zij toch informanten runde. Heeft u daar een verklaring voor?

De heer **Teeven**:

U moet het zo zien dat het midden jaren tachtig is ontstaan. Toen was de discussie over de CID-status nog niet zo aangezwengeld: de discussie over hoe Pietje informanten voldoende afschermde, de CID-status, de CID-regeling en alles wat daarmee samenviel. Bij Financin heeft de discussie daarover haar intrede gedaan in het begin van de negentiger jaren, 1991/1992. Van oudsher had zowel de douane als de douanerecherche informanten.

De **voorzitter**:

Hoe was dat dan geregeld? Wie was daarvoor verantwoordelijk?

De heer **Teeven**:

Bij de douane was in feite verantwoordelijk voor die informanten het hoofd van de douanepost waar die mensen werden begeleid. Bij de douanerecherche was een teamleider daar verantwoordelijk voor.

De **voorzitter**:

Is het zo dat door die informanten ook vroeger al de zogenaamde "methode" wordt toegepast?

De heer **Teeven**:

Er zijn wellicht informanten - maar dan praat ik van voor mijn tijd - betrokken geweest bij de methode zoals die eerder is omschreven tegenover uw commissie, maar dat weet ik niet zeker.

De **voorzitter**:

Daar moet toch wel eens over gevraagd zijn? U heeft het toch ook wel eens aan uw medewerker gevraagd, de heer De Jongh: hoe gaat het zijn werk? Wij zijn diens al bij de heer Van der Putten aan het eind van de jaren tachtig tegengekomen.

De heer **Teeven:**

Dat klopt. Ik heb uiteraard bij mijn aantreden gevraagd: hoe werkt dat nou? Dat is mij als volgt uitgelegd. Een aantal informanten werd in combinatie gerund, wat politiepersoneel samen deed met personeel van de douanerecherche, in casu De Jongh. Daarbij hebben die informanten ook een rol vervuld in wat wij nu noemen de methode. Die hebben informatie aangedragen in een aantal trajecten.

De **voorzitter:**

Dus de FIOD was deels ook verantwoordelijk voor het vroegere doorleveren?

De heer **Teeven:**

Neen, de FIOD was daar niet voor verantwoordelijk. De FIOD had informanten. De Jongh was uitgeleend aan de RCID's. De Jongh had daarin een functie. Ik heb net aan de heer Vos uitgelegd dat feitelijk de taak van De Jongh was het douanetraject doen, maar ook het runnen van informanten, wat hij ook in combinatie met politiepersoneel heeft gedaan. Zijn voornaamste taak was die know-how meebrengen die de RCID's van de politie niet hadden.

De **voorzitter:**

U zegt dat hij was uitgeleend, terwijl hij pas later wordt overgedragen, dus hoe was het nou? Wij proberen natuurlijk de verantwoordelijkheden vast te stellen voor hoe dat ging toen hij nog in ieder geval liaison was en "uitgeleend".

De heer **Teeven:**

Laat ik even duidelijk zeggen: er zijn dus informanten geweest die door hem werden gerund, waarvoor de teamleider van de FIOD, in concreto ik op een bepaald moment, verantwoordelijk is. Daarnaast vervulde De Jongh een liaisonfunctie, waarbij hij werkzaamheden deed op een terrein waar de politie niet in thuis was.

De **voorzitter:**

Dat begrijp ik.

De heer **Teeven:**

Dat heeft hij gedaan in een aantal onderzoeken. Wat mij bijstaat, is dat het onderzoeken zijn geweest in Dordrecht, in Kennemerland en, wat mij onlangs is gebleken, ook in de Gooi- en Vechtstreek.

De **voorzitter:**

Maar waarom juist alleen daar? Als je aan de ene kant zegt "algemene expertise, daar wil iedereen wel wat van afweten", dan komen wij toch weer terug bij de vraag: waarom specifiek in die regio's en wie was er nu verantwoordelijk voor?

De heer **Teeven:**

Ik heb in Dordrecht besprekingen gevoerd met de toenmalige chef CID aldaar Van der Putten over de rol van De Jongh en de taak die De Jongh daar moest vervullen. Toen De Jongh in Kennemerland werkte, heb ik over de rol die De Jongh vervulde besprekingen gevoerd met Langendoen, de chef van de CID in Kennemerland. Dat heeft geduurd tot december 1993, want daarna ben ik naar het openbaar ministerie gegaan.

De **voorzitter:**

Om nog even de puntjes op de i te zetten: hij werkte in Dordrecht of voor Dordrecht, maar wie was nu zijn baas?

De heer **Teeven:**

Uiteraard blijft de teamleider van de douanerecherche formeel zijn baas, maar als het over wat in het vakjargon heet het "gesloten CID-circuit" gaat, dan bemoeiden wij ons als teamleider niet met de inhoudelijke invulling van dat CID-circuit.

De **voorzitter:**

U heeft toch wel doorgevraagd wat hij deed?

De heer **Teeven:**

Ik heb uiteraard doorgevraagd wat de taak van De Jongh zou zijn in Dordrecht en in Haarlem. Zijn taak zou zijn, ervoor te zorgen dat de containers die binnenkwamen de haven konden verlaten. Daarbij moest de douanerecherche, mijn medewerker, ervoor zorgen dat die containers niet werden gecontroleerd door de douane. Voor die taak moest ik toestemming geven. Ik moest zeggen: kijk niet naar die container. Daarnaast heeft hij, in combinatie met politiepersoneel, bepaalde informanten gerund die ofwel van oudsher van de douanerecherche ofwel van de politie waren.

De heer **De Graaf**:

Werd daarover aan u gerapporteerd? Als de heer De Jongh een informant runde, werd daarover dan een rapport gemaakt dat u onder ogen kreeg?

De heer **Teeven**:

Als De Jongh een informant runde en dat onder mijn directe verantwoordelijkheid geschiedde, waarbij er geen bemoeienis was van het een of andere politieteam...

De heer **De Graaf**:

Dat vraag ik niet. Als de heer De Jongh samen met politiepersoneel een informant runde, werd er dan alleen naar de CID teruggekoppeld en niet naar u?

De heer **Teeven**:

Dan werd er alleen naar de chef-CID teruggekoppeld.

De heer **De Graaf**:

Waarom runde mijnheer De Jongh dan eigenlijk de informant? Hij was toch geen CID'er?

De heer **Teeven**:

De Jongh had een bepaalde know-how op een bepaald vlak terwijl het CID-personeel dat niet had. Bij het runnen van bepaalde informanten was het gewenst dat die kennis beschikbaar was.

De heer **De Graaf**:

Uw club had geen CID-status.

De heer **Teeven**:

Onze dienst? Neen.

De **voorzitter**:

Uw dienst, natuurlijk!

De heer **De Graaf**:

Ik bedoel het niet negatief. Toch heeft u mensen in dienst die kennelijk CID-werkzaamheden verrichten. Maar zodra ze dat doen, houdt u de stelling aan: ik wil er niks van weten; dat moet maar door de CID...

De heer **Teeven**:

Neen, dat is niet mijn stelling. De discussie over de CID-status is in het begin van de jaren negentig ontstaan. In eerste instantie hadden wij wel degelijk een directe verantwoordelijkheid als De Jongh dat deed. Er zijn wel degelijk informanten geweest die feitelijk werden gerund door de douanerecherche. Echter, in het begin van de jaren negentig zijn alle informanten overgedragen.

De **voorzitter**:

Ons gaat het natuurlijk om de periode daarvoor.

De heer **Teeven**:

Als hij het deed samen met politiepersoneel, was de desbetreffende CID-chef verantwoordelijk.

De heer **Koekkoeck**:

Ik keer even terug naar het begin. De liaisonfunctie is in Dordrecht begonnen?

De heer **Teeven**:

Wat ik mij vanaf het moment dat ik op die stoel kwam te zitten, kan herinneren, geeft aan dat ik heb gezien dat het inderdaad in Dordrecht is begonnen.

De heer **Koekkoeck**:

Weet u of daarover toen iets is vastgelegd? Dit betekende toch dat de heer De Jongh mede voor de CID ging werken.

De heer **Teeven**:

Op dat moment - mijn opvolger Bakker heeft het ook al verklaard - hebben wij geen convenanten afgesloten met RCID's over de taken van De Jongh. Over wat hij precies ging doen, waren er afspraken met de CID-chefs maar die zijn niet vastgelegd.

De heer **Koekkoeck**:

En het begon in 1989?

De heer **Teeven**:

Ja, voor zover ik mij het herinner, begon het in 1989.

De **voorzitter**:

De verbinding met de chauffeur waarover wij al hebben gesproken, dateert van eerder?

De heer **Teeven**:

Inderdaad. Die verbinding dateert van medio jaren tachtig, zo rond 1986-1988.

De **voorzitter**:

Heeft De Jongh u nou nooit verteld wat hij deed?

De heer **Teeven**:

Ja, dat heeft hij mij wel verteld.

De **voorzitter**:

Heeft hij u ook verteld dat hij aan het begin zat van de werkwijze waardoor containers ook het milieu in verdwenen?

De heer **Teeven**:

Ik weet niet of De Jongh dat heeft geweten. De Jongh heeft mij uiteraard gerapporteerd in de jaren 1991 t/m 1993 over wat hij deed. Hij rapporteerde dat hij naar de haven ging, dat hij ervoor zorgde dat een container werd vrijgemaakt, dat de desbetreffende rechten en belastingen werden betaald als dat noodzakelijk was, dat er een chauffeur werd betaald voor een bepaald traject en dat die container op een bepaald moment bij een bepaalde loods kwam die onder politiecontrole stond. In de pers is dit weekend een uitgebreid stuk verschenen waarin duidelijk wordt gemaakt hoe zo'n traject verliep. Vervolgens werd er gekeken of er harddrugs in de container zaten, wat de inhoud van de container was. De Jongh heeft mij ook gerapporteerd dat er in beslag werd genomen, in de tweede, de derde of de vierde hand.

De **voorzitter**:

Zo was het verhaal.

De heer **Teeven**:

Ja, zo was het verhaal.

De **voorzitter**:

Heeft u wel eens gevraagd door wie de kosten van de chauffeur en de douanemedewerker werden betaald?

De heer **Teeven**:

Dat heb ik zeker gevraagd. Ik heb gevraagd: waar komt het geld vandaan om de chauffeur te betalen en om de douanerechten te betalen? Die gelden kwamen van de informatieposities, meervoud.

De **voorzitter**:

Heeft u zich toen afgevraagd of dat wel conform de regels was?

De heer **Teeven**:

In het licht van 1995 en de situatie waarin de commissie zich nu bevindt, kun je er anders over denken. Ik heb mij in die jaren uiteraard ook wel afgevraagd of dit wel conform de regels was maar u moet zich wel realiseren dat wij in dat proces een ondersteunende rol speelden. Het gebeurde binnen CID-trajecten van andere politiekorpsen, concreet: Zuid-Holland-Zuid en Kennemerland. Ik heb n aan De Jongh n aan de verantwoordelijke CID-chefs gevraagd of officieren van justitie van die trajecten op de hoogte waren. Mij zijn daarbij ook namen van officieren genoemd die daarvoor de verantwoordelijkheid namen.

De **voorzitter**:

U vroeg dus aan de CID-chefs: weet een officier ervan?

De heer **Teeven**:

Inderdaad, en daarbij kreeg ik de namen van de officieren. Dat zijn in die jaren verschillende personen geweest. In Dordrecht heb ik te maken gehad met een zaakofficier en de CID-officier die toestemming gaf. In Kennemerland heb ik te maken gehad met verschillende officieren van justitie, zowel de CID-officier in het arrondissement Haarlem als de IRT-officier.

De **voorzitter**:

En ook nog zaakofficiëren?

De heer **Teeven**:

In Kennemerland, in het traject dat achteraf het Deltatraject is genoemd, heb ik niet rechtstreeks te maken gehad met zaakofficiëren. Die heb ik pas onlangs gesproken, nadat ik mijn onderzoek in Amsterdam had gestart.

De **voorzitter**:

U kreeg dus een melding van de CID-chef: deze officier weet ervan.

De heer **Teeven**:

Ik kreeg een melding van de desbetreffende CID-chef. Dat vroeg ik ook: welke officier van justitie is verantwoordelijk en wordt het traject gedekt door het OM? Ja, werd er dan geantwoord, het is besproken met die-en-die officier. Prima.

De **voorzitter**:

Kunt u aangeven om welke officieren het ging?

De heer **Teeven**:

Ja. In Dordrecht heb ik hierover contact gehad met de toenmalige zaakofficier mevrouw Van Maren-van der Kaay en met de CID-officier de heer Berserik. In Kennemerland heb ik contact gehad met Van der Veen, de toenmalige IRT-officier.

De **voorzitter**:

De heer Van der Putten heeft hier verklaard dat hij ook van u het groene licht kreeg voor 10.000 kilo. Hij moet u toen toch ook verteld hebben dat die kilo's in de markt verdwenen?

De heer **Teeven**:

Uiteraard heb ik gekeken naar het verhoor van Van der Putten. Dat heb ik met grote belangstelling gedaan want ik wist dat ook ik hier zou moeten verschijnen. Ik heb Van der Putten horen zeggen dat hij niet meer wist of hij het mij verteld had dat die goederen in het milieu gingen verdwijnen. Dat vroeg u hem en hij antwoordde daarop: ik weet niet meer of ik dat Teeven heb verteld. Welnu, dat weet ik nog wel. Hij heeft mij dat net verteld.

De **voorzitter**:

Wat heeft hij u dan verteld?

De heer **Teeven**:

Hij heeft mij in 1991/1992 gevraagd of ik ervoor kon zorgen dat de douane een andere kant opkeek toen er sprake was van 30.000 kilo softdrugs. Als onderzoeksleider van een operationeel team dat binnen de douanerecherche bezig was, had ik goede contacten met het Amsterdamse OM en ik heb ervoor gezorgd dat drie containers niet door de douane zijn gecontroleerd en vervolgens werden getransporteerd in de richting waarvoor het onderzoeksteam belangstelling had.

De heer **De Graaf**:

Heeft u daarover een terugmelding gehad?

De heer **Teeven**:

Ik heb van mijn medewerker - maar ik weet tot op de dag van vandaag niet of dat juist is - begrepen dat die goederen vervolgens zijn onderschept.

De heer **De Graaf**:

In beslag zijn genomen?

De heer **Teeven**:

Ja, niet meteen in de eerste hand maar verderop in het traject.

De heer **Vos**:

U doelt nu op de heer De Jongh?

De heer **Teeven**:

Ik doel op de heer De Jongh.

De heer **Vos**:

Hoe had hij die informatie gekregen?

De heer **Teeven**:

Hij werkte binnen de CID in Dordrecht en zat dus bij de besprekingen van het onderzoeksteam. Ik mocht er dus van uitgaan dat hij zicht had op wat er feitelijk gebeurde.

De heer **Vos**:

Waarom mocht u daarvan uitgaan?

De heer **Teeven**:

Hij draaide feitelijk in dat team mee.

De **voorzitter**:

Uw medewerker stond nog steeds bij op de loonlijst.

De heer **Teeven**:

Uiteraard.

De **voorzitter**:

Kun je nu spreken over een gedeelde verantwoordelijkheid van u en de verschillende CID's?

De heer **Teeven**:

Uiteraard draag ik verantwoordelijkheid voor wat De Jongh doet. Ik moet ook bewaken dat hij zijn werk goed doet. Ook ben ik verantwoordelijk voor de kwaliteit die hij namens de FIOD in die korpsen neerlegt. Maar ik denk dat het te ver gaat als wordt gesteld dat ik ook medeverantwoordelijk ben voor de inhoud van de CID-trajecten die er zijn geweest. Ik bedoel daarmee het volgende. De filosofie van een aantal politiekorpsen in die jaren - daaronder vallen ook Zuid-Holland-Zuid en Kennemerland - was dat gesloten nul-nul-trajecten ook cht gesloten waren. Buitenstaanders - zo werd de chef van de douanerecherche in die jaren gezien - hadden daarin geen inzicht en dat werd ook gedekt door de verantwoordelijke CID-officieren. Ook die mensen vonden het niet nodig dat de chef van de douanerecherche volledig inzicht had in die trajecten.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik, maar dat laat onverlet dat, zelfs als u het allemaal niet wist, er een gedeelde verantwoordelijkheid was. U had kunnen zeggen: jongens, zo doen wij dat niet verder.

De heer **Teeven**:

Dat kun je nu zo zeggen maar in die jaren werd er op basis van vertrouwen samengewerkt. Dat klinkt wat oubollig maar gedurende lange tijd is er tussen de douanerecherche in Haarlem en de genoemde korpsen op een zeer goede wijze samengewerkt. De taak van De Jongh was wel belangrijk maar nou ook weer niet allesbepalend in die trajecten. Die conclusie trek ik achteraf, nu ik wat meer wetenschap heb.

De heer **Vos**:

En wat was dan wl allesbepalend in die trajecten?

De heer **Teeven**:

Allesbepalend is degene die beslist of de partij al dan niet in beslag wordt genomen. Dat was niet De Jongh. Ik denk dat degene die besloot dat een partij het milieu inging, nu zijn verantwoordelijkheid moet nemen.

De **voorzitter**:

En wie was dat dan?

De heer **Teeven**:

Achteraf kan ik zeggen dat dat op dat moment in elk geval de verantwoordelijke CID-chefs waren. Ik heb Van der Putten zijn verantwoordelijkheid horen nemen. Langendoen was een verantwoordelijke CID-chef. Maar ook de desbetreffende leden van het OM die het hebben goedgekeurd, zijn daarvoor uiteraard verantwoordelijk.

De heer **Koekkoeck**:

Welke officier van justitie heeft zijn fiat gegeven aan het doorlaten van die drie containers?

De heer **Teeven**:

Dat was een zaaksofficier in Dordrecht, mevrouw Van Maren-van der Kaay.

De heer **Koekkoek**:

Dat was in 1991/1992?

De heer **Teeven**:

Inderdaad.

De **voorzitter**:

Heeft u achteraf aan uw medewerker gevraagd of deze trajecten ook al eerder werden gevolgd?

De heer **Teeven**:

Dat heb ik op dat moment niet gedaan. Later, eind 1993, heb ik nog eens naar dergelijke trajecten gekeken. Ik zal straks aangeven waarom ik dat heb gedaan. Daarbij rees bij mij het vermoeden dat al eerder, nog vr het concrete geval van deze partij in Dordrecht, een dergelijke methode was gehanteerd. Maar dat was voor mijn tijd; ik heb daar geen wetenschap over.

De **voorzitter**:

Is het niet vreemd dat u n medewerker had die dergelijke diensten verrichtte? Er was geen tweede.

De heer **Teeven**:

Neen.

De **voorzitter**:

Is het niet vreemd dat, als in algemene zin aan politiezijde wordt gezegd "dat deden wij overal", dit specifiek in bepaalde regio's werd toegepast?

De heer **Teeven**:

Ik heb niet kunnen constateren dat het overal gebeurde. In de tijd waarin ik voor mijn medewerker verantwoordelijk was, heb ik kunnen constateren dat het in twee politieregio's gebeurde.

De **voorzitter**:

Heeft u ook kunnen constateren in de tijd dat u zijn chef was, dat het ook ten behoeve van ndere regio's gebeurde?

De heer **Teeven**:

In die periode heb ik alleen geconstateerd dat het gebeurde ten behoeve van de politieregio's die ik zojuist heb genoemd.

De **voorzitter**:

De heer Bakker, uw opvolger, heeft hier gezegd dat hij zich "belazerd" voelde door de CID's, voornamelijk Kennemerland. Geldt dat ook voor u, of zegt u: neen, ik had het ook zelf kunnen weten?

De heer **Teeven**:

"Belazerd" is een heel sterk woord. Om dat nu in deze zaal te herhalen... dat zou misschien wat afgezaagd worden.

De **voorzitter**:

Het is niet afgezaagd om het hier te herhalen als u het werkelijk zo vindt.

De heer **Teeven**:

In elk geval ben ik begin 1994 van de ene verbazing in de andere gerold. Ik werkte toen pas bij het OM in Amsterdam. Ik las de kranten en constateerde op dat moment dat er veel in het vrije verkeer was gegaan waarover mij nooit iets was gerapporteerd.

De **voorzitter**:

U was vroeger ook nooit een licht opgegaan?

De heer **Teeven**:

Huisman heeft verklaard dat hij mij in het najaar van 1993 ooit een signaal heeft gegeven. Hij vond het wel wat veel worden, wat er allemaal in die Rotterdamse en Amsterdamse havens passeerde. Het was overigens nog veel mr dan Huisman dacht. Daar kan ik de

commissie straks nog wat meer over zeggen. In ieder geval heeft Huisman mij op een bepaald moment gebeld in het najaar van 1993. Ik denk september/oktober 1993.

De **voorzitter**:

Voor alle goede orde, Huisman, de huidige chef van het douane-informatiecentrum.

De heer **Teeven**:

De huidige chef van het douane-informatiecentrum en voorheen teamleider bij de FIOD-douanerecherche, een collega van mij.

De heer **De Graaf**:

Voordat wij op uw kennis komen die u nu heeft respectievelijk eind 1993 en 1994 verzamelde nog even terug naar het moment dat uw medewerker deelnam aan operaties die tot doorlevering hebben geleid. Heeft u steeds van de heer De Jongh dan wel van de chef CID gehoord: alles is in beslag genomen? Heeft u steeds een terugkoppeling gekregen?

De heer **Teeven**:

Ik heb de terugkoppelingen van De Jongh gekregen. Ik heb, even voor de Dordtse periode, concreet van Van der Putten geen terugkoppeling gekregen, maar ik heb die terugkoppeling gekregen van De Jongh. Ik heb wel besprekingen gevoerd met Van der Putten, maar hij heeft mij niet concreet gezegd: het is in beslag genomen. Dat heeft hij niet tegen mij gezegd.

De heer **De Graaf**:

Dat heeft u ook niet concreet gevraagd?

De heer **Teeven**:

Dat is niet concreet gevraagd, maar hij heeft het ook niet gezegd. Om op uw vraag over Kennemerland concreet antwoord te geven: ik heb bij herhaling gerapporteerd teruggekregen van De Jongh "er is in beslag genomen". Ik denk niet dat hij dat voor elke container heeft gezegd. Maar ik heb uiteraard ook wel eens in de tussentijd gezegd: weet de officier van justitie er nou van dat al die containers ongecontroleerd doorgaan?

De heer **De Graaf**:

Toen was het antwoord: ja, dat weet de officier van justitie?

De heer **Teeven**:

Ja, toen heb ik ook zelf die officier van justitie tussentijds wel eens gebeld in 1993: weet jij nou wat hier gebeurt?

De heer **De Graaf**:

Wat neemt u nu achteraf aan? Dat de heer De Jongh eigenlijk heel goed wist dat er niet in beslag werd genomen?

De heer **Teeven**:

Dat is een conclusie van nu.

De heer **De Graaf**:

Dat heeft u niet aan hem gevraagd?

De heer **Teeven**:

Ik heb dat niet aan hem gevraagd, nee.

De heer **De Graaf**:

Dat denkt u nu zelf?

De heer **Teeven**:

Ik heb wel signalen - maar dat is achteraf, omdat ik zelf ook wat feitenonderzoek heb gedaan - dat hij op zijn minst wat dingen heeft gedaan waar ik nu mijn twijfels bij heb. Maar dat is achteraf.

De heer **De Graaf**:

Activiteiten die hij heeft gedaan?

De heer **Teeven**:

Activiteiten die hij heeft gedaan in de periode dat ik als teamleider verantwoordelijk voor hem was. Pas eind 1994, begin 1995 of zelfs in de loop van 1995 ben ik erachter gekomen dat hij die activiteiten had verricht.

De heer **De Graaf**:

Maar dan heeft u het niet over zijn medewerking om containers als het ware door de douane heen te loodsen?

De heer **Teeven**:

Neen, dan zie ik concreet op activiteiten die betrekking hebben op de financiële verantwoording van het afnemen van dekladingen.

De **voorzitter**:

Daar komen wij nog over te spreken.

De heer **De Graaf**:

Mag ik dan mijn laatste vraag op dit punt stellen? U zegt dat u contact heeft gehad over containers voor IRT-onderzoek met de IRT-officier. Dat was de heer Van der Veen.

De heer **Teeven**:

Klopt.

De heer **De Graaf**:

Heeft u aan hem gevraagd: wat gebeurt er met die containers, wat gebeurt er met de inhoud van die containers?

De heer **Teeven**:

Neen, want daar had hij een uitgesproken mening over. Hij zei: De Jongh verleent steun aan dat traject, maar je moet dat zien als een gesloten CID-traject; ik vind dat jij daar als teamleider niet veel mee te maken hebt, ik ben daar als openbaar ministerie voor verantwoordelijk.

De heer **De Graaf**:

Waarom heeft u dan niet gezegd: als mijn medewerker zo nodig moet meewerken aan trajecten, wil ik gewoon weten wat er aan de hand is en anders gebeurt het niet?

De heer **Teeven**:

U moet dat professioneel zien.

De heer **De Graaf**:

Het lijkt mij vrij professioneel.

De heer **Teeven**:

In die zin kan ik daar duidelijkheid over geven. Zelfs de eigen zaaksofficier in het IRT-project - dat was toen de heer Wortel - werd door de heer Van der Veen niet ingelicht over de ins en outs van al die CID-trajecten. Ik heb dat onlangs nog vernomen. Wortel is een collega van mij. Hij zegt: ik ben ook niet ingelicht over alle ins en outs. Dus waarom zou ik als teamleider van de douanerecherche wel worden ingelicht over alle ins en outs, terwijl hij zijn eigen zaaksofficier niet inlicht?

De heer **De Graaf**:

Het gaat toch om uw medewerker?

De heer **Teeven**:

Jawel.

De heer **De Graaf**:

U bent toch verantwoordelijk voor datgene wat uw medewerker in zo'n traject doet?

De heer **Teeven**:

Terecht vraagt u daarover door. Uiteraard ben ik verantwoordelijk voor wat hij doet. Maar als hij in een ander politieteam opereert, dan is het niet vreemd dat de formeel verantwoordelijke chef niet van alle ins en outs op de hoogte is, zeker in die jaren niet als het om CID-trajecten ging.

De **voorzitter**:

U beslist op een bepaald moment wel om de informanten over te doen naar CID'en. U wilt ervan af.

De heer **Teeven**:

Ja.

De **voorzitter**:

U stuurt ze ook naar Kennemerland.

De heer **Teeven**:

Ja.

De **voorzitter**:

Is dat alleen omdat de FIOD in Haarlem is en Haarlem in Kennemerland ligt? Of heeft u nog andere redenen?

De heer **Teeven**:

Nee hoor, daar was op zichzelf een heel goede reden voor. De samenwerking die ik had met de toenmalige chef RCID Kennemerland, de heer Langendoen, was eigenlijk gegroeid begin 1992. Ik heb als onderzoeksleider leiding gegeven aan het zogenaamde Kolibrie-onderzoek, dat onder de verantwoordelijkheid van het openbaar ministerie in Amsterdam heeft gedraaid. Daar hebben bepaalde CID-trajecten in plaatsgevonden die onder de verantwoordelijkheid van Langendoen hebben gelopen. Er was dus van oudsher een contact tussen Langendoen en mijzelf.

De heer **Rabbae**:

Kunt u aangeven waarom u af wilde van die informanten en de heer De Jongh?

De heer **Teeven**:

Ik wilde niet af van de heer De Jongh, want hij was uiteraard een medewerker van mijn team. Ik wilde wel af van een aantal informanten waar hij mede runner van was.

De heer **Rabbae**:

Waarom?

De heer **Teeven**:

Daar waren een aantal redenen voor. Ik heb al eerder aangegeven, wat uw collega Vos heeft gevraagd, dat de CID-status niet goed geregeld was. Maar er was nog een heel duidelijke reden, die overigens ook in het openbaar is geweest. Die kan ik dus ook hier vertellen. Dat was een douane-ambtenaar in Amsterdam die een vals proces-verbaal opmaakte van een informant die wat verzonnen zou hebben. Daar is een heleboel publiciteit over geweest. Dat heeft in de Kolibrie-zaak gespeeld. Daarbij werd een informant opgevoerd in het Amsterdamse die bepaalde dingen gezegd zou hebben. Daar had dat onderzoek bijna grote schade door opgelopen.

De **voorzitter**:

Want die informant bleek fictief te zijn en niet te bestaan?

De heer **Teeven**:

Neen, die informant bestond wel, maar hij had het niet gezegd.

De heer **Rabbae**:

Hij bestond niet in die affaire?

De heer **Teeven**:

Hij bestond niet in de Kolibrie-zaak.

De **voorzitter**:

En dat bracht u tot de conclusie?

De heer **Teeven**:

Ik heb al gezegd dat een aantal informanten bij de douanerecherche zaten, maar dat er ook een aantal bij de douane zaten. Ik had er al eerder contact over gehad binnen Financin, dat het onwenselijk was dat zeker de douane als controle-instantie verantwoordelijkheid had voor die informanten. Op een bepaald moment in 1992

- dat heeft rond de Kolibrie-zaak en zeker kort daarna gespeeld, dus ik praat over eind oktober, begin november
- heb ik gezegd: die informanten moeten worden ondergebracht bij een RCID, zeker als het "zware informanten" zijn zoals wij ze noemen. Bijna al die informatieposities zijn ondergebracht in Kennemerland.

De **voorzitter**:

Maar dat deed u hoewel de IRT-officier Van der Veen u verder geen uitsluitel gaf over die trajecten? Dus u zei toen: dan maar de hele tent de deur uit?

De heer **Teeven:**

Nou, dat heeft elkaar gekruist. De IRT-officier Van der Veen had een voorganger. Ik denk dat die besprekingen hebben gelopen in het najaar van 1992. Maar dat stond los van het lopende IRT-traject, want dat waren ook informanten die los stonden van het IRT-traject.

De **voorzitter:**

Heeft u ooit per convenant mensen overgedragen of niet?

De heer **Teeven:**

Neen, ik heb per convenant geen mensen overgedragen.

De **voorzitter:**

Het is gewoon mondeling afgesproken?

De heer **Teeven:**

Die mensen zijn overgedragen.

De **voorzitter:**

Had u zelf een informantenregister?

De heer **Teeven:**

Er was bij de FIOD een bestand van informanten, ja.

De **voorzitter:**

Dat stond wel ergens apart?

De heer **Teeven:**

Dat had ik ergens apart, ja.

De **voorzitter:**

En dat heeft u daarna ook vernietigd?

De heer **Teeven:**

Nee hoor, dat heb ik overgedragen aan mijn opvolger Bakker, zodat hij in ieder geval na mijn vertrek eind december 1993 nog wist wat er in het verleden gebeurd was.

De **voorzitter:**

En de chauffeur, die werkte toch ook voor de FIOD? Hij gaf tips.

De heer **Teeven:**

Hij gaf tips, ja.

De **voorzitter:**

Op een bepaald moment, in samenwerking met de medewerker de heer De Jongh, gaat hij sigaretten smokkelen c.q. in ieder geval van de diensten van de heer De Jongh gebruik maken om sigaretten te kunnen smokkelen. Wat was daarvan met u afgesproken?

De heer **Teeven:**

Het was mij bekend dat de informant waarover u spreekt informatie gaf over zogenaamde sigarettentrajecten. Ik heb gezegd: die informatie moet worden aangehoord. Met mij is nooit afgesproken dat er containers sigaretten ongecontroleerd door zouden gaan.

De **voorzitter:**

Maar er is toch wel ook met de medewerkers van de CID Kennemerland over gesproken? Door u?

De heer **Teeven:**

Er is door de verantwoordelijke CID-chef in Kennemerland niet met mij gesproken over die sigarettentrajecten.

De **voorzitter:**

Wel eventueel met medewerkers?

De heer **Teeven:**

Neen, er is ook niet met medewerkers gesproken.

De **voorzitter:**

Er is met u nooit over gesproken.

De heer **Teeven:**

Neen, ik zeg niet dat er nooit met mij over die sigarettentrajecten is gesproken. Ik heb er uiteraard achteraf heel veel bijvoorbeeld met Bakker over gesproken in 1994 en 1995.

De **voorzitter**:

Neen, in 1993.

De heer **Teeven**:

Maar het gaat om 1993. Er is in Haarlem een vergadering geweest, toen de tips van die informant over die sigarettensmokkel ter sprake kwamen. Daarbij was de vraag: welke teamleider zou dat moeten gaan doen? Was dat ondergetekende of was dat mijn collega op dat moment? Wij waren erg druk met dat Kolibrie-onderzoek en alles wat daarmee samenhang, het zogenaamde Kolibrie-team, dus wij hebben dat onderzoek feitelijk niet gedaan. Dat sigarettenonderzoek zoals u dat noemt is vervolgens opgepakt door het andere team van de centrale eenheid van de douanerecherche in Haarlem.

De **voorzitter**:

Is daar ooit toestemming gegeven om in ieder geval een bepaald traject, een bepaald aantal containers ook door te laten?

De heer **Teeven**:

Er is door mij aan De Jongh nooit toestemming gegeven om bepaalde trajecten door te laten gaan en helemaal niet te kijken naar sigaretten.

De **voorzitter**:

En mogelijk door uw collega?

De heer **Teeven**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Wie was dat?

De heer **Teeven**:

Mijn collega die dat toen heeft begeleid? Dat was het toenmalige hoofd douanerecherche Tjalkens, die daar zelf besprekingen over heeft gevoerd.

De **voorzitter**:

Kan het zijn dat hij heeft gezegd: nou ja, je kunt in ieder geval een paar van die containers doorlaten?

De heer **Teeven**:

Neen, want ik heb uiteraard achteraf, zoals u zult begrijpen, onlangs nog wel gevraagd hoe die sigarettenzaak in de openbaarheid kwam in... Wanneer is dat geweest?

De **voorzitter**:

Dit voorjaar.

De heer **Teeven**:

...dit voorjaar. Ik heb uiteraard nog een goed contact met Tjalkens, want dat was mijn vroegere baas. Ik heb gezegd: wat wist jij er nou van, want jij hebt toch ook besprekingen gevoerd daarover? Hij zegt: er is nooit toestemming gegeven om containers ongecontroleerd door te laten gaan.

De **voorzitter**:

Maar u wist wel in 1993 dat er getipt werd door de chauffeur over mogelijke sigarettentrajecten?

De heer **Teeven**:

Dat wist ik.

De **voorzitter**:

Dat wist u?

De heer **Teeven**:

Dat was mij bekend.

De heer **De Graaf**:

Als u noch uw voormalige baas Tjalkens daar toestemming voor heeft gegeven, wie moeten wij dan verantwoordelijk daarvoor achten? Het is dus geen verantwoordelijkheid van de douanerecherche?

De heer **Teeven**:

Neen, dat zeg ik niet. Wij stellen achteraf vast dat De Jongh daar feitelijk mee bezig is geweest.

De heer **De Graaf**:

Heeft hij er verder niemand over ingelicht binnen uw dienst?

De heer **Teeven**:

Hij heeft niemand erover ingelicht dat containers met sigaretten het milieu in zouden gaan, voor zover ik heb kunnen achterhalen.

De **voorzitter**:

Het ging er toch niet om dat ze het milieu ingingen? Het ging er toch om dat ze de Europese Unie niet verlieten, terwijl ze er officieel wel uitgingen?

De heer **Teeven**:

Dat onderzoek heb ik inhoudelijk niet gevolgd. Dat heeft ook in 1994 nog plaatsgevonden.

De **voorzitter**:

Nu zegt u: de heer De Jongh heeft ons dus niet alles verteld.

De heer **Teeven**:

Laat ik het duidelijk zeggen. Ik zeg dat het mij omtrent die sigarettenzaak bekend was dat die informant informatie verstrekke, dat ik daarover gesproken heb met De Jongh, dat het feitelijk onderzoek naar die sigarettenfraude is ondergebracht bij een ander team, dat het mij bekend is dat in de zomer van 1993 daarover een bespreking heeft plaatsgevonden in Haarlem met mijn voormalige hoofd Tjalkens en een collega-teamleider, dat ik bij hen heb nagevraagd wat daar feitelijk besproken is en dat zij mij hebben gezegd dat er nooit aan De Jongh toestemming is gegeven om dat ongecontroleerd te doen.

De **voorzitter**:

Achteraf?

De heer **Teeven**:

Dat is achteraf.

De **voorzitter**:

Weet u om hoeveel containers het ongeveer gaat in het sigarettentraject?

De heer **Teeven**:

Dat is mij niet bekend. Ik heb geen concreet aantal voor ogen.

De **voorzitter**:

De heer Bakker heeft ons daar ook niet de precieze cijfers van gegeven. Ik dacht dat wel vastgelegd was, gereconstrueerd was hoeveel het ongeveer moet zijn.

De heer **Teeven**:

Ik denk dat Bakker die cijfers wel heeft. Als uw commissie die cijfers wil hebben, dan zal daar ongetwijfeld...

De **voorzitter**:

Het is niet een soort geheugenverlies van u?

De heer **Teeven**:

Neen, het is geen geheugenverlies, absoluut niet. Maar ik weet niet of het er 70 zijn of 40 zijn of 10 zijn. Ik weet het echt niet.

De **voorzitter**:

Is het niet meer in de buurt van de 70 dan van de 10?

De heer **Teeven**:

Ik weet het niet. Ik weet echt niet hoeveel er het milieu in zijn gegaan of althans, waar het fout mee is gegaan.

De **voorzitter**:

Tot slot van het gedeelte dat u als het ware nog bij de douane zit, bij de FIOD. Is u nu bekend geworden dat wellicht ook zonder de medewerking van medewerker De Jongh containers de douane gewoon hebben kunnen passeren met medeweten van de politie?

De heer **Teeven**:

Achteraf in het onderzoek, als ik er nu naar kijk, heb ik niet geconstateerd dat zonder medewerking van De Jongh... Ja, een geval in 1995, want toen was hij ziek. Toen is dat zonder medewerking van De Jongh gegaan.

De **voorzitter**:

In een geval hebben anderen ook nog die papieren...

De heer **Teeven**:

Toen heeft politiepersoneel die rol van De Jongh vervuld.

De **voorzitter**:

Om de invoerrechten te betalen.

De heer **Teeven**:

Om het feitelijke douanetraject te vervullen. Ik zeg niet dat er nooit politiepersoneel bij is geweest tijdens die trajecten. Dat is een ander verhaal.

De **voorzitter**:

Nu de vraag voordat wij op uw huidige werkzaamheden komen, ook wat het gehele onderzoek in die containers betreft: wat wist u nu eind 1993 ongeveer van die methode?

De heer **Teeven**:

Ik kom even terug op het signaal dat ik van Huisman kreeg. Hij heeft daarover ook tegenover de commissie gesproken. Overigens is er intussen, in de jaren 1992 en 1993, van alles gebeurd...

De **voorzitter**:

Misschien is het beter, even terug te gaan naar die jaren. Toen kreeg u een meningsverschil met de heer Lith, de teamleider van het IRT, over de zogenaamde Kolibrie-zaak. Had dat al iets te maken met de Deltamethode of niet?

De heer **Teeven**:

Neen, dat meningsverschil had niets te maken met de gehanteerde methode. Dat staat er volstrekt los van; het is een heel ander verhaal.

De **voorzitter**:

Is het voor ons zinvol om dat aan te duiden of niet? Had het met opsporingsmethoden te maken?

De heer **Teeven**:

Het heeft wel met opsporingsmethoden te maken.

De **voorzitter**:

En met de organisatie?

De heer **Teeven**:

Het heeft ook te maken met de organisatie van de opsporing.

De **voorzitter**:

Te weten, dat u over en weer niet genformeerd bent over het onderzoek waarmee u bezig bent.

De heer **Teeven**:

Neen hoor. Ik had met de heer Lith en ook met andere onderzoeksleiders in het veld van de zware criminaliteit heel goede afspraken en ook regelmatig overleg. Echter, op een bepaald moment bleek dit overleg met de heer Lith niet vruchtbaar te zijn. Althans, achteraf heb ik, als leider van het Kolibrie-onderzoek, geconstateerd dat er bepaalde trajecten hadden plaatsgevonden die in ons onderzoek pasten.

De **voorzitter**:

De inbeslagname van de ongeveer 31.000 kilo paste in feite in uw onderzoek. U vindt nog steeds dat ze werden weggekaapt?

De heer **Teeven**:

Ik zeg dat wij het idee hadden dat de inbeslagname van die 30 ton paste in ons onderzoek. Tot op de dag van vandaag is onduidelijk of het er ook echt in paste. Die duidelijkheid zal nooit worden verkregen. Het staat ook niet vast dat het er net in paste.

De **voorzitter**:

Wat moet ik daarmee? Het is moeilijk om hiervan chocola te maken.

De heer **Teeven**:

Wij hadden duidelijke indicaties dat die partij iets te maken had met de dadergroep waarnaar wij onderzoek deden. Wij hebben daarover gezegd: had daarover vooroverleg gevoerd. Toen zei Lith: dat kan niet want er zit een heel CID-traject voor en daar kan ik jou niet over inlichten. Ik reageerde daarop: dat is prima, maar ik constateer dat er mogelijk raakvlakken zijn met het tactische onderzoek van het team waarmee ik bezig ben. Wat gek; wij overleggen elke week en als je met zo'n traject bezig bent, bespreek dat dan. Op zich was het overleg dat ik in dat jaar met de heer Lith heb gehad, heel vruchtbaar. Daarom was ik hierover verwonderd. Wij hebben achteraf dat meningsverschil uitgesproken. Daar komt nog bij dat er een onderzoek is gedaan naar dat meningsverschil.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil nog een vraag stellen over de sigarettensmokkel. Is mijn indruk juist dat de informant betrokken was bij die smokkel en dat hij heeft geprobeerd, die smokkel voort te zetten onder de dekmantel van de RCID?

De heer **Teeven**:

Achteraf kon ik constateren - ik heb het van Bakker begrepen; het is dus niet uit eigen wetenschap - dat dat inderdaad het geval was. Uw zienswijze is dus juist.

De heer **Rabbae**:

Wist in de periode dat u bij de FIOD werkte, uw directeur van het bijhouden van de informantenlijst en de trajecten waarover u hebt gesproken?

De heer **Teeven**:

De toenmalige directeur wist daarvan, ja.

De **voorzitter**:

U heeft het verschil van mening met de heer Lith bijgepraat en daar is onderzoek naar gedaan, zoals ook uit het rapport-Wierenga blijkt. Dit bracht u op zichzelf niet tot een ander oordeel over de wijze waarop de methodiek in de praktijk werkte?

De heer **Teeven**:

Nogmaals, het meningsverschil met de heer Lith had niets te maken met het ongecontroleerd of gecontroleerd doorleveren van containers.

De **voorzitter**:

Het had te maken met de gesloten methode, als gevolg waarvan u niet op de hoogte werd gesteld.

De heer **Teeven**:

Juist, maar dat was een volstrekt andere opsporingsmethodiek als de gecontroleerde of de ongecontroleerde doorlevering.

De **voorzitter**:

Wat was het dan wel? Ik neem aan dat toch ook informanten werden gebruikt?

De heer **Teeven**:

Het ging om een andersoortig traject waarover ik niet in het openbaar met u wil spreken.

De **voorzitter**:

Is dat dan zo gevaarlijk?

De heer **Teeven**:

Ja, dat is nog steeds gevaarlijk, denk ik. U moet een en ander aan de heer Lith vragen; hij heeft dat traject begeleid.

De heer **Vos**:

Wat verstaat u onder het doorlevertraject? Heeft u daarover dezelfde opvattingen als de heer Huisman?

De heer **Teeven**:

Er is een groot verschil tussen gecontroleerd en ongecontroleerd doorleveren enerzijds en het niet-controleren door de douane anderzijds. De douane controleert niet, op verzoek van de FIOD. En ik doe het dan weer niet op verzoek van de RCID waaraan De Jongh is uitgeleend. Dat is fase 1. Dan komt de container van de boot af. De chauffeur brengt hem ergens naar toe en daarna begint het traject van doorleveren. Dat traject kan uitmonden in

inbeslagneming in de tweede, derde of vierde hand, f de partij gaat het milieu in. Doorleveren is dus niet de situatie waarin de douane even de andere kant opkijkt, op verzoek van de FIOD. Het laatste is het niet-controleren van goederen die binnenkomen. Op zichzelf is dat zeer ongebruikelijk en dus moet daar een goede reden voor zijn.

De voorzitter:

Eind 1993 belt de heer Huisman u met de vraag of het allemaal niet wat veel is, wat er aan de hand is.

De heer Teeven:

Zijn boodschap was wat concreter dan "het is allemaal wat veel" en "wat is hier aan de hand". Huisman zei tegen mij: ik krijg signalen van een scheepsagent uit de Rotterdamse haven waaruit blijkt dat in een concreet geval een gedeelte van de lading van een container rechtstreeks wordt afgevoerd naar een bedrijf in België. Ik vroeg hem om wat voor een container het ging. Hij antwoordde: dat is een container waarvan jouw medewerker heeft gevraagd om douanecontrole achterwege te laten. Ik vond dat bijzonder vreemd omdat ik had begrepen dat de container altijd naar een politieloods ging, dat daar werd bekeken wat er in zat enz. Ik vond dus wat Huisman mij vertelde heel vreemd. Dat directe traject naar een bedrijf in België paste niet bij het verhaal dat De Jongh mij altijd vertelde. Ik belde dus De Jongh op en vroeg hem wat er aan de hand was. Hij kon mij daarop geen duidelijk antwoord geven en vervolgens heb ik Langendoen benaderd. Hij belde mij terug en stelde dat het ging om een totaal CID-traject, waarin ook dat bedrijf in België paste. Het ging om drugs en om gewone lading en die lading moest ook ergens naar toe.

De voorzitter:

En wat voor gewone lading was dat?

De heer Teeven:

In dit geval ging het om vruchtesappen. Langendoen voegde eraan toe dat ik mij geen zorgen behoefde te maken omdat Van der Veen overal van wist en volledig op de hoogte was van de gang van zaken rond de dekladingen. De zaak was volledig onder controle van het OM. Ik moest me er niet mee bemoeien. Ik zei hem dat Huisman in Rotterdam zo zijn twijfels had maar dat ik Huisman zou terugbellen met de mededeling dat hij het onder controle had. Vervolgens heb ik Huisman teruggebeld en hem gezegd: Henk, ik kan je er niet verder over inlichten maar dat traject is volledig onder controle van de RCID-Kennemerland. Huisman vond het een mooi verhaal maar bleef twijfelen. Ik begrijp aan de hand van zijn verhoor dat hij in 1994 is blijven twijfelen. Ik meen dat hij hierover ook zelf een onderhoud met Langendoen heeft gehad.

De heer Vos:

Belde de heer Huisman u voor of na de IJmuidense zaak waarbij die sappen aan de orde waren?

De heer Teeven:

De IJmuiden-zaak was in 1990. Toen werd er 2600 kilo gepakt. Ik spreek nu over oktober 1993.

De voorzitter:

Wat deed u verder, na deze mededelingen?

De heer Teeven:

Behalve dat ik aan het solliciteren was naar de functie van officier van justitie in Amsterdam, probeerde ik ook het Kolibrie-onderzoek goed af te ronden. Verder moest ik ervan uitgaan dat, als Langendoen mij meldde dat hij de zaak onder controle had en dat Van der Veen ervan wist, het geen zin had om nog verder te spitten in een CID-traject. Dat was mij trouwens wel afgeleerd. In het kader van dat Kolibrie-meningsverschil had ik wat navraag gedaan naar een CID-traject terwijl mij dat eigenlijk niet aanging.

De voorzitter:

U zat te spitten in een CID-traject van het IRT.

De heer Teeven:

Ik wilde weten wat daar feitelijk aan de hand was maar mij werd gezegd dat ik dat niet moest doen. Ook in het onderzoeksrapport naar aanleiding van het meningsverschil tussen Lith en mij is vastgelegd dat Lith verstand had met het omgaan met CID-zaken en dat dit voor mij wat minder gold. Ik moest mij er niet mee bemoeien. Verstandig als ik na 1992 was geworden, heb ik dat ook in 1993 niet meer gedaan.

De heer **Rouvoet**:

U heeft ook geen contact gezocht met de heer Van der Veen?

De heer **Teeven**:

Over die concrete zaak heb ik op dat moment geen contact gezocht met Van der Veen.

De **voorzitter**:

Maar toen was Van der Veen toch allang geen IRT-officier meer? Wist u dat niet? Wij spreken nu over de herfst van 1993.

De heer **Teeven**:

Later heb ik geconstateerd dat Van Capelle toen al in functie was.

De **voorzitter**:

Is er nog gerefereerd naar een andere CID-officier?

De heer **Teeven**:

Er is niet gerefereerd aan een CID-officier. Ik heb met Langendoen over dat traject gesproken en hij noemde Van der Veen.

De **voorzitter**:

Wanneer krijgt u meer zicht op de wijze waarop de methode werkt?

De heer **Teeven**:

Het chte zicht daarop krijg ik pas in 1995 maar ik heb in 1994 de kranten gelezen...

De **voorzitter**:

En u heeft de bevindingen van de commissie-Wierenga gezien.

De heer **Teeven**:

Dat is ook heel interessant... Toen ik in 1994 de kranten las, dacht ik dat, als een en ander, bedoeld in het Delta-onderzoek, het milieu in was gegaan, het te maken zou moeten hebben met het traject waarmee De Jongh in 1993 bezig was geweest. Ik was, als teamleider, daarvoor verantwoordelijk. Het moesten de containers zijn die daarop betrekking hadden. Het kon niet anders omdat het de trajecten betrof waarvoor het RCID-Kennemerland ondersteuning gaf aan de CID van het IRT. Ik heb vervolgens, nadat ik de kranten had gelezen, gewacht...

De **voorzitter**:

Gewacht?

De heer **Teeven**:

Ik heb gewacht totdat ik door de commissie-Wierenga zou worden gehoord.

De heer **De Graaf**:

Maar dat is nooit gebeurd.

De heer **Teeven**:

Dat is nooit gebeurd.

De **voorzitter**:

Heeft u zich nog bij de commissie-Wierenga gemeld?

De heer **Teeven**:

Neen. Heel Nederland, voor zover men met opsporing bezig is, leest het boek van Middelburg, "Operatie Delta". Dat boek heb ik ook gelezen en ik denk dat ook de commissie-Wierenga het heeft gelezen. Daar sta ik in als verantwoordelijke chef van de douanerecherche...

De **voorzitter**:

Dat boek kwam pas later uit.

De heer **De Graaf**:

In de tweede helft van 1994.

De **voorzitter**:

Dus...

De heer **Teeven**:

Ik denk toch dat iemand had moeten weten dat de douane een bepaalde rol speelde wanneer er de andere kant werd opgekeken.

De heer **Vos**:

U kon toch zelf het initiatief nemen en de commissie-Wierenga melden dat u bereid was om zaken naar voren te brengen?

De heer **Teeven**:

Neen. Dat initiatief heb ik niet genomen. Ik ging ervan uit dat die commissie zelf wel het initiatief zou nemen.

De heer **Rabbae**:

Betekent dit dat de commissie-Wierenga met niemand uit de hoek van de Douane contact heeft gehad?

De heer **Teeven**:

Ik heb het rapport van die commissie gelezen en daarbij niet kunnen vaststellen dat ook maar iemand van de commissie over dit onderwerp heeft gesproken met een vertegenwoordiger van Financin.

De **voorzitter**:

Had u ze toen al mr kunnen vertellen?

De heer **Teeven**:

Ik had ze toen al wat meer kunnen vertellen, ja.

De **voorzitter**:

Wat dan?

De heer **Teeven**:

Dat de douane, op verzoek van de verantwoordelijke CID-chefs, niet had gecontroleerd.

De **voorzitter**:

Misschien was dan uw eigen verantwoordelijkheid weer om de hoek komen kijken.

De heer **Teeven**:

Uiteraard.

De **voorzitter**:

U bent onlangs betrokken bij het onderzoek naar de aantallen containers. Waarom u?

De heer **Teeven**:

Ja, waarom ik... Op een bepaald moment ontstond bij het Amsterdamse OM de indruk dat een aantal van die trajecten ook in de Gooi- en Vechtstreek had gelopen. Ik bedoel daarmee dat de methodiek van het doorleveren wellicht was gebruikt, althans dat er verdovende middelen uit hetzelfde traject in de Gooi- en Vechtstreek terecht waren gekomen. In opdracht van mijn hoofdofficier heb ik, samen met collega Valente, daarnaar onderzoek gedaan. Wij hebben nagegaan of de verdovende middelen die in eerste instantie volgens de methodiek in Dordrecht kwamen, later in Haarlem en vervolgens in Rotterdam, uiteindelijk ook in de Gooi- en Vechtstreek terecht kwamen.

De heer **Vos**:

Is op enig moment bij u de gedachte opgekomen dat u bezig was, uzelf te controleren?

De heer **Teeven**:

Die gedachte heeft uiteraard een rol gespeeld. Als ik een dergelijk onderzoek ga doen, betekent dat dat ik ook mezelf tegenkom. Dat weet ik. Als, in een eerder stadium, de commissie-Wierenga mij had gehoord, was ik mezelf k tegengekomen.

De heer **Vos**:

Bent u daar gelukkig mee?

De heer **Teeven**:

Ik ben er absoluut niet ongelukkig mee. Ik heb u precies uitgelegd wat mijn verantwoordelijkheid was.

De **voorzitter**:

Het was dus de hoofdofficier in Amsterdam die u vroeg om, samen met collega Valente, dat onderzoek te doen.

De heer **Teeven**:

Hij heeft gezegd: ik wil weten wat er in de Gooi- en Vechtstreek gebeurt, in relatie met twee partijen die in de nazomer en in het begin van de herfst in de Gooi- en Vechtstreek zijn gepakt. Zijn dat partijen die mogelijk enig verband houden met de methode? Daar hebben wij onderzoek naar gedaan.

De **voorzitter**:

Maar u heeft ook onderzoek gedaan of u bent onderzoek aan het doen naar de totale aantallen containers die via de douane zijn doorgelaten. Waarom u? Dat doet u ook samen met de heer Valente.

De heer **Teeven**:

Er is ook nog een andere samenloop van omstandigheden. De tweede laag - laten wij het zo maar omschrijven

De **voorzitter**: - van de daders uit het Delta-onderzoek...

Zou u eerst nog de vraag kunnen beantwoorden: waarom u?

De heer **Teeven**:

Dat probeer ik u te zeggen. Ik ben daarbij betrokken geweest met Valente. Waarom ik? In tegenstelling wellicht tot een aantal andere officieren op het Amsterdamse parket heb ik iets meer verstand heb van douanezaken. Dat is een. Anderzijds ben ik ook als zaaksofficier in Amsterdam plotsklaps op het Delta-traject gestoten in 1995.

De **voorzitter**:

Hoe?

De heer **Teeven**:

Ik ben als zaaksofficier betrokken bij een onderzoek dat zich richt op een groepering die zich bezighoudt met de handel in verdovende middelen en vuurwapens. Daarbij is eind 1994 een grote partij vuurwapens aangetroffen in Amsterdam-Oost. Het bleek dat die dadergroep ook betrokken was, althans lijkt betrokken te zijn bij een container die in het najaar van 1992 terecht is gekomen in Oude Bildtzijl. Ik zal u zeggen waarom ik als zaaksofficier daar belangstelling voor heb. Als uit het onderzoek dat door de Amsterdamse politie is gedaan in 1994 en 1995 blijkt dat er in Amsterdam springstoffen en verdovende middelen worden aangetroffen en je ziet dat zo'n zelfde vondst in november 1992 is gedaan in het uiterste noorden van Friesland...

De **voorzitter**:

Eenzelfde vondst of een vergelijkbare vondst?

De heer **Teeven**:

Een vergelijkbare vondst van soorten springstof en soorten slagpijpjes. Dan ga je een vergelijkend onderzoek doen naar die twee onderzoeken als zaaksofficier in Amsterdam. Dan kijk je dus ook naar de daders die in relatie tot die twee onderzoeken zijn genoemd. Behalve dat de vondst opmerkelijke overeenkomsten vertoont met het geval in Amsterdam, vertonen ook de daders opmerkelijke overeenkomsten. Dat was dus een tweede reden voor mij waarom ik vanuit het Amsterdamse als officier van justitie die taak heb gekregen om samen met collega Valente dat onderzoek te doen.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik nog niet. U spreekt over een container in 1992 waarvan de lading blijkbaar in Friesland terecht is gekomen en een onderzoek nu. Wat is de verbinding met de doorlevermethode?

De heer **Teeven**:

Het onderzoek nu heeft niets te maken met de doorlevermethode. Dat is een vondst van wapens en verdovende middelen ergens op een plek, dus dat staat helemaal los van enige doorlevermethode en -methodiek. Dat speelt totaal niet in dat Amsterdamse onderzoek. Maar de personen die rond dat Amsterdamse onderzoek een rol speelden, spelen ook een rol rond die container, althans rond die vondst in Friesland.

De **voorzitter:**

Wat heeft die vondst in Friesland te maken met het IRT?

De heer **Teeven:**

Ik heb kunnen constateren dat er eind oktober een schip binnenkomt in de Amsterdamse haven...

De heer **De Graaf:**

Eind oktober 1992?

De heer **Teeven:**

Dan praat ik over oktober 1992. De container die daarop staat, gaat een bepaald CID-traject in, waar ik in het openbaar tegenover uw commissie niet al te veel kan ingaan, maar wat ik in beslotenheid wel zou willen doen. Uiteindelijk wordt een stukje van de inhoud van die container, althans een stukje van de weed die achteraf in die container blijkt te zitten, aangetroffen in dat plaatsje in het noorden van Friesland. Behalve wapens wordt er ook weed aangetroffen.

De heer **De Graaf:**

Wapens of springstoffen?

De heer **Teeven:**

Wapens n springstoffen en ook nog harddrugs.

De heer **Koekkoek:**

Is uw suggestie nu dat die wapens en springstoffen ook in die container zaten?

De heer **Teeven:**

Neen, dat zeg ik absoluut niet. Dat hoort u mij absoluut niet zeggen. Het enige wat ik zeg, is dat het onderzoek heeft uitgewezen dat de weed niet anders kan komen dan uit die container.

De **voorzitter:**

En dat dat stuk een rol moet hebben gespeeld in het onderzoek dat in Haarlem bij het IRT heeft gelopen?

De heer **Teeven:**

De dadergroep die daarbij betrokken is, heeft een rol gespeeld in het IRT-onderzoek.

De **voorzitter:**

Juist. Dat stelde u vast. Tussen twee haakjes, die zaak in Friesland is toch ook voor de rechter geweest?

De heer **Teeven:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

Daar is toch uiteindelijk vrijspraak uitgekomen?

De heer **Teeven:**

Daar is uiteindelijk vrijspraak uitgekomen, ja.

De **voorzitter:**

Hoe kunt u nu dan toch die verbinding leggen?

De heer **Teeven:**

Ik zei al dat ik ben gaan opereren vanuit dat Amsterdamse onderzoek. Ik heb van daaruit teruggerechercheerd zonder gebruikmaking van CID-methoden. Dan kom je gewoon terecht in Friesland.

De **voorzitter:**

Daar ligt dan de mogelijke verbinding met containers die via de besproken methode zijn binnengekomen?

De heer **Teeven:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Wat was nu precies de opdracht die hoofdofficier Vrakking u heeft gegeven? Wat moest u onderzoeken naar aanleiding van Gooi- en Vechtstreek?

De heer **Teeven:**

De opdracht die hoofdofficier Vrakking mij heeft gegeven en de verantwoordelijkheid die ik zelf had los van Vrakking als zaaksofficier in het Amsterdamse zijn twee gescheiden dingen. Die zijn toevalligerwijze hier gecombineerd. De opdracht die ik van Vrakking heb gekregen, is te kijken wat er bestond aan concrete relaties tussen wat er in het Gooi gebeurde, de partijen die in het Gooi zijn gepakt en de methode die binnen het IRT en in het Rotterdam-onderzoek is gebruikt.

De heer **Koekkoek**:

Is het juist dat u uw opdracht ruim hebt opgevat?

De heer **Teeven**:

Om concreet antwoord te geven op uw vraag: vooraf is in ieder geval besloten dat alles wat uit ons onderzoek naar voren zou komen, alle onderzoeksresultaten ogenblikkelijk ter beschikking worden gesteld van de leiding van het rijksrechercheonderzoek. Wij hebben dus continu alles wat wij boven water hebben gehaald direct overgedragen aan het rijksrechercheonderzoek, zodat zij voor zover zij daar zelf niet al achtergekomen waren in ieder geval een ondersteuning hadden van onze bevindingen.

De heer **Koekkoek**:

Maar u werkt uitdrukkelijk niet op verzoek van de rijksrecherche?

De heer **Teeven**:

Ik werk uitdrukkelijk niet op verzoek van de rijksrecherche, maar wel in overleg in die zin dat zij ons geen informatie verstrekken, maar dat wij hen voeden met de resultaten van het onderzoek dat collega Valente en ik hebben verricht in de Gooi- en Vechtstreek, wat uiteraard heeft geleid tot het keurig op een rijtje zetten van al die containers.

De heer **Koekkoek**:

En u bent daar nog niet klaar mee?

De heer **Teeven**:

Neen, wij zijn daar nog niet klaar mee.

De **voorzitter**:

Hoe ver bent u nu? U heeft nu uitgelegd waarom u ermee begonnen bent. Hoofdofficier Vrakking geeft de heer Valente en u die opdracht. Kan hij die opdracht wel aan de heer Valente geven, als hij officier in Middelburg is?

De heer **Teeven**:

Toen wij die opdracht kregen, was Valente feitelijk nog officier van justitie in Amsterdam.

De **voorzitter**:

Goed, u krijgt dus die opdracht ten behoeve van Amsterdam en ten behoeve van de rijksrecherche.

De heer **Teeven**:

Er is niet gezegd ten behoeve van de rijksrecherche. Er is afgesproken dat wij de rijksrecherche in kennis zouden stellen van de resultaten die wij hadden.

De **voorzitter**:

Bij sommige objectieve waarnemers zou het kunnen lijken alsof Amsterdam achteraf toch zijn gelijk haalt, of subjectieve waarnemers, hoe je dat wilt noemen. Hoe ziet u dat zelf gekoppeld aan het feit dat u voor een deel rechter bent in uw eigen zaak? Of ziet u dat niet zo?

De heer **Teeven**:

Neen, ik denk dat je dat iets anders moet zien. Ik heb al eerder uitgelegd dat ik misschien een van de weinige officieren ben die weten hoe een douanetraject feitelijk in elkaar zit. Dat is dan een samenloop van omstandigheden. Dat ik bij het openbaar ministerie in Amsterdam werk en niet bij een ander openbaar ministerie, is ook een samenloop van omstandigheden. En dat ik als zaaksofficier feitelijk op een onderzoek zit dat er ook nog raakvlakken mee heeft, is de derde samenloop van omstandigheden. Dan kan je natuurlijk zeggen: dat is allemaal te veel toevalligheid, die drie dingen op elkaar. Maar ik denk dat het de objectiviteit niet hoeft te schaden, zeker niet omdat - ik heb dat al eerder aangegeven - wij onze informatie aan de rijksrecherche geven en niet andersom.

De heer **Koekkoek**:

Krijgt u nog feedback van de rijksrecherche op de een of andere manier?

De heer **Teeven**:

Neen, wij krijgen geen feedback van de rijksrecherche. Wij geven de rijksrecherche feedback in die zin dat wij zeggen: dit zijn onze resultaten, hier heb je ze en doe ermee wat je wilt.

De **voorzitter**:

De heer Valente heeft het gehad over een totaal aantal van 51 containers die in ieder geval doorgelaten zijn, wat nog niet wil zeggen dat ze allemaal in het milieu terechtkomen. Heeft u hetzelfde aantal op dit moment?

De heer **Teeven**:

Neen, het zijn er meer. Ik heb een lijst; die kan ik na afloop aan u geven, mijnheer de voorzitter: een totaalplaatje op dit moment, zoals de zaak er nu voorstaat. Het is zo dat er op dit moment 65 bewegingen zijn met verdovende middelen.

De **voorzitter**:

65?

De heer **Teeven**:

65, ja.

De heer **De Graaf**:

Bewegingen? Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Teeven**:

Ik bedoel 65 containernummers. Laten wij het dan heel concreet maken. Als je die 65 containernummers optelt kijkt bij hoeveel containers de douane de andere kant op heeft gekeken in totaal ten minste 293.000 kilo het - van een aantal containers weet ik niet wat erin heeft gezeten; ik zal die lijst straks aan u geven - is er als je grondgebied van Nederland binnengekomen.

De **voorzitter**:

Maar een deel van die 293 ton, die 293.000 kilo, is wel in beslag genomen. Kunt u dat nagaan?

De heer **Teeven**:

Dat is het volgende. De douane heeft bij 293 ton niet gecontroleerd op verzoek van de RCID's.

De heer **Koekkoek**:

Hoe weet u dat het om die hoeveelheid gaat? Er is niet in gekeken.

De heer **Teeven**:

In een aantal gevallen is door de RCID's aangegeven aan de douane hoeveel erin zou zitten. Op het moment dat er een verzoek werd gedaan om niet te controleren, is aangegeven hoeveel er in de container zou zitten.

De **voorzitter**:

Het is een schatting.

De heer **Teeven**:

Van de CID, ja. Vervolgens hebben wij geconstateerd... Dat constateren wij op een aantal manieren. Deze lijst is samengesteld aan de hand van douane-informatie. Er is een misverstand met uw commissie geweest of dat informatie is van het douane-informatiecentrum, maar ik kan u zeggen dat het ook informatie is geweest van de douaneposten-surveillance. Het is informatie aan de hand van bestanden, ook van CID-bestanden, die dus niet openbaar zijn en waar ik hier verder geen mededeling over zal doen en aan de hand van concrete inbeslagnemingen zoals ze zijn teruggerapporteerd.

De heer **Rouvoet**:

Als u zegt dat het ook informatie is van de douaneposten, dan hebben wij het over de periode voor maart 1993?

De heer **Teeven**:

Ik denk dat Huisman zich daar in die zin in vergist heeft dat er ook voor maart 1993 nog wel informatie bij de douaneposten-surveillance aanwezig was en dat die informatie daar ook beschikbaar was, dus dat kon ook getraceerd worden.

De heer **Rouvoet**:

En die informatie was niet of ook bij het DIC beschikbaar voor maart 1993?

De heer **Teeven**:

Er zijn wel dossiers bij het DIC beschikbaar, maar als Huisman zegt dat hij in maart 1993 is begonnen, dan heeft hij dat correct. Alleen is er ook een voorfase geweest, dat het DIC in oprichting was. Toen berustten de feitelijke gegevens bij de douaneposten-surveillance. Om terug te komen op die 293 ton. Daarvan is aan de hand van de lijst die ik heb vastgesteld feitelijk gerapporteerd omtrent inbeslagname van zo'n 40 ton. Er is ook een bepaald aantal het milieu ingegaan. U zult het gek vinden, maar ik heb even niet paraat hoeveel het milieu ingegaan is.

De heer **De Graaf**:

Dat is niet 293 min 40?

De heer **Teeven**:

Neen, ik zeg het verkeerd. Er is dus zo'n 40 ton het milieu ingegaan, zoals gerapporteerd. Daarnaast is er nog een heel grote hoeveelheid in beslag genomen. Ik haal twee percentages door elkaar. Laat ik het even verduidelijken.

De **voorzitter**:

Wij gaan weer terug. Het laatste houvast dat wij nog hadden, was geschat 293.

De heer **Teeven**:

Juist. Voor zover ik dat kan zien en aan de hand van informatie feitelijk kan vaststellen, is er 40 ton in het vrije verkeer terechtgekomen. Daarnaast is er een heel groot percentage - dan praat je over 150, 160 ton - feitelijk waarschijnlijk in beslag genomen, als je kijkt naar de informatie. Daar moet je dan voorzichtig mee zijn. Als er wordt gerapporteerd "het is in beslag genomen", zou je in feite moeten zeggen: is er een proces-verbaal van vernietiging? Je kan natuurlijk wel terugrapporteren als CID dat het in beslag is genomen, maar in feite moeten die verdovende middelen dan onder ambtelijk toezicht worden vernietigd. Er zou dus ergens bij een CID een administratie moeten zijn waaruit blijkt dat het onder ambtelijk toezicht is vernietigd.

De heer **Vos**:

Heeft u die verbalen gevonden?

De heer **Teeven**:

Neen, maar daar heb ik ook niet naar gezocht. Ik denk dat dat een taak is van de rijksrecherche. Verder heb ik omtrent 84 ton absoluut geen duidelijkheid. Dat kan in beslag genomen zijn, maar dat kan ook het milieu ingegaan zijn. Daar bedoel ik mee: als je het totaal schetst van die 293 ton, dan houd ik een restcategorie over van 84 ton waar helemaal niks over gerapporteerd is, nergens.

De heer **Vos**:

Dat zou nog ergens kunnen liggen?

De heer **Teeven**:

Dat zou kunnen, maar het kan bijvoorbeeld ook in beslag zijn genomen.

De **voorzitter**:

De heer Valente was hier vorige week woensdag. Hoe komt het dat hij nog op 51 zat en dat u nu al weer op 65 zit? Is het een soort on-going story of niet?

De heer **Teeven**:

Nee hoor of in zekere zin ook wel, omdat er nog douanedocumentatie wordt verzameld. Anderzijds is het zo dat mensen ook telfouten hebben gemaakt.

De **voorzitter**:

Over welke periode spreekt u nu?

De heer **Teeven**:

Ik praat dan over de periode van april 1992 tot en met mei 1995.

De **voorzitter**:

Gaat u in uw eigen onderzoek nog verder terug?

De heer **Teeven**:

Nee. U heeft terecht al aangekaart: waarom ging je zover terug, want de Gooi- en Vechtstreek begint in 1994. Natuurlijk hebben Bakker en ik wel eens goed op een rijtje willen zetten wat er echt is gebeurd in die jaren. Daarom zijn wij teruggegaan tot april 1992, maar je zou best nog verder terug kunnen aan de hand van de douanedocumentatie over 1991 en 1990.

De **voorzitter**:

Ik heb Bakker gevraagd of dat mogelijk is omdat wij daardoor iets duidelijker kunnen krijgen waar de methode begint. U zegt echter dat u geen zekerheid kunt geven over de hoeveelheid die werkelijk het milieu is ingegaan.

De heer **Teeven**:

Nee, daar kan ik u geen zekerheid over geven.

De **voorzitter**:

U zou kunnen vragen - ook aan de mensen die hebben teruggemeld - of waar was wat zij meldden. Is wat teruggemeld is, waar?

De heer **Teeven**:

Die vraag kun je stellen maar de vraag is of de mensen die onder mijn verantwoordelijkheid hebben gewerkt, het ware verhaal vertellen. Dat is op dit moment onduidelijk.

De **voorzitter**:

Daarmee komen wij terug op de vraag: wie belazerde nu eigenlijk wie? Het kan toch nauwelijks zo zijn dat er n persoon is geweest die dit alles heeft bestierd? Je zou bij wijze van spreken aan de chefs-CID kunnen denken.

De heer **Teeven**:

De vraag is meer: wie runt wie?

De **voorzitter**:

Wie bestiert wie en wat? Daarna volgt de vraag: wie runt wie?

De heer **Teeven**:

Ik denk dat de criminele organisaties in Nederland er in eik geval garen bij gesponnen hebben. Die hadden immers de zekerheid dat ze verdovende middelen Nederland binnen konden brengen zonder dat de douane ernaar keek. Dat was in eik geval n zekerheid.

De heer **De Graaf**:

Maar dan moeten ze hebben geweten dat u niet keek.

De heer **Teeven**:

Ze hebben in elk geval achteraf vastgesteld, als ze de verdovende middelen kregen, dat er niet was gekeken.

De heer **Vos**:

Maar ze zijn wel 150 ton kwijtgeraakt, zo begrijp ik. Hoe zijn ze er dan beter van geworden?

De heer **Teeven**:

Ik denk dat je er beter van wordt als je de zekerheid hebt dat er altijd iets binnenkomt. Je kan beter zeker weten dat je van de 15 ton er 5 binnenkrijgt dan dat je het risico loopt dat je 15 ton kwijtraakt.

De **voorzitter**:

Ik vroeg u: wie bestiert wat? Wie heeft dit systeem volgens u gerund?

De heer **Teeven**:

Ik heb Van der Putten zelf horen zeggen dat hij de methodiek heeft bedacht. Ik denk dat die methodiek vervolgens is voortgezet door de RCID-chef in Kennemerland.

De **voorzitter**:

Maar u heeft ook gezegd dat de politie het eigenlijk niet meer in de greep had.

De heer **Teeven**:

In mijn visie - het is een visie achteraf - zou je erover kunnen twijfelen of de politie wel steeds de regie had over wat er gebeurde.

De **voorzitter**:

Want?

De heer **Teeven**:

Ik ben in mijn onderzoek een aantal onverklaarbare zaken tegengekomen.

De **voorzitter**:

Zoals?

De heer **Teeven**:

Dan kom ik bij het verhaal van de dekladingen.

De **voorzitter**:

U heeft al aangegeven dat volgens de heer Huisman een deklading niet meer werd gecontroleerd door de politie maar rechtstreeks naar een bedrijf in België verdween. Dat waren sappen.

De heer **Teeven**:

Ik geef het voorbeeld van een container waarin 160 vaten met vruchtesappen zitten. Elk vat weegt bruto 108 en netto 90 kilo; het vat zelf weegt 18 kilo. Op de ladingspapieren staat dat het om ananasconcentraat gaat. Als er 40 vaten op een bepaald adres worden afgeleverd - dat is iemand die sappen kan afnemen - blijven er 120 vaten over die je mist. Je zou dan kunnen zeggen: die 120 vaten, maal het netto-gewicht, waren verdovende middelen. Je kan dan zeggen dat dat niet het geval is geweest. Het is iets dat je dan zou moeten onderzoeken.

De **voorzitter**:

En die 120 vaten raakt u bij uw zoektocht kwijt.

De heer **Teeven**:

Neen. Ik heb moeten constateren dat er minder vaten vruchtesappen zijn aangeleverd dan er bij de douane binnenkwamen.

De **voorzitter**:

Maar dat kan deel uitmaken van de methodiek.

De heer **Teeven**:

Natuurlijk. Als er vaten zijn waarin verdovende middelen zitten, maakt het deel uit van de methodiek.

De **voorzitter**:

En die vaten met verdovende middelen worden dan weer op dezelfde manier gecontroleerd. Er wordt gekeken wat erin zit. Eventueel wordt het eruit gehaald. Het is vervolgens terug te vinden voor de criminelen enz.

De heer **Teeven**:

Juist.

De **voorzitter**:

Maar nu gaat u verder. U zegt: ik weet eigenlijk niet meer of de politie het nog wel onder controle had.

De heer **Teeven**:

Ik zeg dat omdat ik denk dat je bepaalde zaken financieel moet verantwoorden. Als je, als politie, dekladingen vruchtesappen of textiel wegbrengt naar een bepaald adres en als die spullen het een en ander opleveren, moet je opschrijven wat het oplevert; dat moet je financieel verantwoorden. Ik ga er daarom van uit dat er zo'n financiële verantwoording is.

De heer **De Graaf**:

Maar die heeft u niet zelf ergens aangetroffen.

De heer **Teeven**:

Neen, maar het is ook niet mijn taak om dat ergens aan te treffen. Dat is de taak van de rijksrecherche.

De heer **De Graaf**:

U zei zojuist dat u vreemde dingen was tegengekomen.

De heer **Teeven**:

Ik kan daarvan nog meer voorbeelden geven.

De heer **De Graaf**:

Maar met betrekking tot het voorbeeld van de vruchtesappen zou het zo kunnen zijn dat de deklading door de politie is afgevoerd? Het moet toch ergens heen en dus wordt het naar zo'n Belgisch bedrijf afgevoerd.

De heer **Teeven**:

Juist.

De heer **De Graaf**:

En dat kan om niet zijn afgegeven. Of het kan zijn verkocht.

De heer **Teeven**:

Dat kan. Dan moet je dus bij dat Belgische bedrijf nagaan hoeveel vaten in de administratie zijn verantwoord in de periode waarin die container is binnengekomen, en welke bedragen daarvoor zijn betaald.

De heer **De Graaf**:

Dat kunnen wij natuurlijk ook aan de toen verantwoordelijke politieman vragen.

De heer **Teeven**:

Als ze er nog een administratie van hebben, wel.

De heer **De Graaf**:

Daar hoeft op zichzelf niets mis mee te zijn.

De heer **Teeven**:

Daar hoeft helemaal niets mis mee te zijn.

De **voorzitter**:

Eerder heb ik u vragen gesteld over andere geldzaken die bij de methodiek een rol gespeeld moeten hebben. Zo kreeg de chauffeur per rit 25.000. De heer Van der Putten heeft dat hier gezegd. U vroeg zich blijkbaar niet af door wie dat werd betaald.

De heer **Teeven**:

Al eerder heb ik gezegd dat dat werd betaald door de informanten of door de criminele groepering.

De **voorzitter**:

Zou dat in de boekhouding van de politie terug te vinden moeten zijn?

De heer **Teeven**:

Als je ervan uitgaat dat dergelijke bedragen rechtstreeks worden betaald door de criminelen, als je daar geen zicht op hebt en als je daar ook geen zicht op wil hebben, dan rijst weliswaar de vraag hoe het geld feitelijk naar die chauffeur toegaat, maar dan zou je toch niks opschrijven.

De **voorzitter**:

Dan zou u ook niks opschrijven.

De heer **Teeven**:

Ik weet niet of ik niets zou opschrijven. Ik zeg dat er dan niets opgeschreven zou kunnen zijn.

De **voorzitter**:

Zou dat met die dekladingen niet precies zo kunnen gaan?

De heer **Teeven**:

Ik wil wel een voorbeeld geven in verband met een bepaalde container. Ik twijfel eraan of het daarmee wel allemaal goed is gegaan. Ik kom terug op de container die op 27 oktober 1992 is binnengekomen. Een gedeelte van de lading daarvan is in Friesland terechtgekomen. De deklading van die container bestond uit tegeltjes.

De **voorzitter**:

Hoe weet u dat?

De heer **Teeven**:

Aan de hand van de douanedocumenten. Die vermelden als lading keramische tegels. Er komen met die container dus tegels binnen. Op die container staan een bestemmings- en

een afzendadres. Wij hebben ons bij ons onderzoek afgevraagd wat er precies met die dekladingen gebeurt.

De **voorzitter**:

Wie zijn "wij"?

De heer **Teeven**:

Valente en ondergetekende maar ook de heer Bakker wilde wel eens weten wat er nu echt aan de hand was.

De **voorzitter**:

Wanneer wilde u dat weten? Is dat nu pas?

De heer **Teeven**:

We hebben het over april of mei 1995. Op een bepaald moment hebben wij onderzoek gedaan - daar was ook een goede aanleiding voor - in de administratie van de heer De Jongh. Daarin werd een factuur aangetroffen uit 1993, gericht aan een bedrijf dat in tegels handelde. Ik zal niet vermelden waar dat bedrijf zit; ik denk dat dat niet in de openbaarheid moet gebeuren. Wij hebben vervolgens de boekhouding van dat bedrijf bekeken. Met "wij" bedoel ik dat de heer Bakker aan een van zijn medewerkers heeft gevraagd om bij het bedrijf in de boekhouding te gaan kijken.

De **voorzitter**:

Dat kon meneer Bakker gewoon doen? Het was niet zoiets als mevrouw Gonzalez die in de leggers keek?

De heer **Teeven**:

Neen, het was iets anders. De heer Bakker had met de heer De Jongh te maken. Hij was formeel de baas van de heer De Jongh. De heer Bakker, direct-verantwoordelijk voor het handelen van de heer De Jongh, wilde wel eens weten wat dit voor een factuur was. Overigens gebeurde een en ander in de tijd dat ik teamleider was zodat hij eerst mij vroeg of ik iets wist van het maken van een dergelijke factuur. Ik wist nergens van. Aan de hand van het onderzoek bij het bedrijf hebben wij vastgesteld dat daar een lading tegeltjes terecht was gekomen. Dat was de deklading van de container waarvan een hoeveelheid, 4115 kilo, in Oude Bildt zijl werd aangetroffen.

De heer **De Graaf**:

Hoe weet u dat het die tegeltjes waren?

De heer **Teeven**:

Het waren Colombiaanse tegeltjes en bij dat bedrijf troffen wij nog een tegeltje aan dat op de achterzijde vermeldde: "made in Colombia". Die tegeltjes werden daar gebracht en contant afgerekend. Wij hebben kunnen vaststellen dat de tegeltjes die hier per container zijn binnengekomen, ook de tegeltjes zijn die daar zijn afgeleverd. Dat kan je zien aan de hand van de factuur maar ook aan de hand van de ladingpapieren. Die bescheiden hebben wij uiteraard aan de rijksrecherche gegeven, ten behoeve van haar onderzoek.

De **voorzitter**:

Er is betaald. Wat gebeurt er met het geld? Er wordt zo vaak betaald. Als ik tegels kom aanbieden, word ik ook betaald.

De heer **Teeven**:

Interessant was de verklaring van de directeur van dat bedrijf. Hij deelde mee dat die tegeltjes waren aangeboden door een familielid van iemand die bij hem werkte. Er werkte dus een personeelslid bij dat bedrijf en de tegeltjes werden aangeboden door een familielid van hem. Welnu, dat was een politiemans uit Noord-Holland. De naam is bij mij bekend maar die zal ik nu niet in het openbaar noemen.

De heer **De Graaf**:

Kennemerland?

De heer **Teeven**:

Een politiemans uit Kennemerland, die daar een familielid had werken.

De heer **De Graaf**:

En daar is voor betaald?

De heer **Teeven**:

Daar is contant een betrekkelijk gering bedrag voor betaald en dat is ook afgetekend op de factuur met "voldaan".

De heer **De Graaf**:

In de administratie van de heer De Jongh, die toen niet aanwezig was, trof u een factuur aan...

De heer **Teeven**:

De heer De Jongh had een eigen administratie en daarin heeft de heer Bakker, nadat hij een goed onderzoek had gedaan naar wat De Jongh allemaal op zijn kamer had liggen, een concept-factuur aangetroffen.

De heer **De Graaf**:

Van wie aan wie?

De heer **Teeven**:

Van een tegelbedrijf in Haarlem aan een bedrijf ergens anders. Bij dat bedrijf "ergens anders" zijn wij gaan kijken en daar hebben wij de originele factuur aangetroffen in de administratie. Daarop staat de aantekening "voldaan". Achteraf hebben wij kunnen vaststellen dat dat tegelbedrijf in Haarlem niet bestaat.

De **voorzitter**:

Is de heer De Jongh die politiemann of kan het ook iemand anders zijn? Dat is toch de consequentie die ik uit uw verhaal trek.

De heer **Teeven**:

Ik heb vastgesteld dat de heer De Jongh een conceptfactuur in zijn persoonlijke administratie had waarvan het origineel werd aangetroffen in het bedrijf "ergens anders". Tevens heb ik, samen met medewerkers van Bakker, vastgesteld dat een personeelslid van dat bedrijf een familielid was van een politiemann van de RCID Kennemerland.

De **voorzitter**:

Dat geld zou daar terecht zijn gekomen.

De heer **Teeven**:

Vervolgens heb ik aan de hand van ons onderzoek kunnen vaststellen dat het geld per kas is betaald door het bedrijf. Wat ik uiteraard niet heb kunnen vaststellen is hoe dat geld vervolgens is verantwoord in de administratie van Kennemerland. Dat is ook onze taak niet.

De heer **De Graaf**:

Aan wie is dat geld betaald?

De heer **Teeven**:

Door wie het geld in ontvangst is genomen? Er staat een handtekening op de factuur. Die factuur is bij het rijksrechercheonderzoek beschikbaar. Het zou kunnen zijn dat het gaat om een handtekening van mijn ex-medewerker. Het zou ook de handtekening van iemand anders kunnen zijn. Dat onderzoek laten wij aan de rijksrecherche over.

De heer **De Graaf**:

Moet ik hieruit nu concluderen dat in vereniging, tussen de heer De Jongh en de desbetreffende politiemann, waarvan u de naam niet vermeldt...

De **voorzitter**:

Maar u zegt wl "RCID-Kennemerland".

De heer **De Graaf**:

...er tegeltjes zijn verkocht van een deklading, behorend bij een container waarin drugs hebben gezeten, zonder dat u dat verder in enige administratie bent tegengekomen terwijl u wl in de administratie van de heer De Jongh een factuur aantrof, met de naam van een fictief bedrijf in Haarlem?

De heer **Teeven**:

Met de naam van een gefingeerd bedrijf in Haarlem. Er is een factuur gemaakt waarop ook BTW is vermeld. Die BTW is door het bedrijf ergens in aftrek gebracht; die is dus van de

belasting teruggevraagd. Die BTW is uiteraard niet afgedragen door het bedrijf in Haarlem want dat bestond niet. Het is gewoon een valse factuur.

De **voorzitter**:

Althans, er wordt gebruik gemaakt van de naam van een bedrijf dat niet bestaat.

De heer **Teeven**:

Als je zo'n factuur maakt, is dat volgens mij 225 Strafrecht: valsheid in geschrifte.

De **voorzitter**:

Heeft u dat de heer De Jongh nog gevraagd?

De heer **Teeven**:

Ik heb daar de heer De Jongh geen vragen over gesteld, want ik vind dat een taak van de rijksrecherche.

De heer **De Graaf**:

Bent u meer van dit soort voorbeelden tegengekomen van de afloop van de dekladingen van de containers?

De heer **Teeven**:

Ja, maar ik denk dat, als ik daarin nu tegenover uw commissie in de volle openbaarheid treed, ik mogelijk de belangen van het rechercheonderzoek zou doorkruisen. Ik denk dat wij dat aan de rijksrecherche moeten overlaten.

De heer **De Graaf**:

Dit is dus niet iets wat op zichzelf staat?

De heer **Teeven**:

Dit is wel een heel treffend incident, maar er zijn meer incidenten.

De **voorzitter**:

U zegt: het is een incident dat wij als belastingmensen via het belastinggebeuren hebben teruggevonden. Maar het kan toch nog steeds deel uitmaken van een soort financiering van het geheel die nu eenmaal verborgen moest blijven?

De heer **Teeven**:

Op zichzelf heeft u daar gelijk in. Als je die deklading afzet, ben ik het met u eens dat je daar best geld voor kan krijgen. Als je zo'n methodiek hebt, zul je misschien ook die deklading weg moeten zetten. Maar dan zal ongetwijfeld duidelijk zijn hoe dat financieel verantwoord is. Dat zal ongetwijfeld aangetoond kunnen worden.

De **voorzitter**:

Kunt u mij nu nog in algemene zin zeggen of u in uw onderzoek nu, nadat het IRT is opgeheven, een verandering van de werkwijze tegenkomt? Of gaat de werkwijze in feite door?

De heer **Teeven**:

Ik heb die stukken voor uw commissie meegenomen. Daarin is ook een overzicht vervaardigd. Dan kunt u aan de hand van bestemmingsadressen en afzendadressen constateren dat die werkwijze gewoon exact hetzelfde is, of die nu werd gehanteerd binnen Kennemerland, binnen Rotterdam-Rijnmond of binnen de Gooi- en Vechtstreek.

De **voorzitter**:

Behalve dat er klaarblijkelijk meer of minder in beslag is genomen dan wat wij nog niet weten.

De heer **Teeven**:

Ja, uiteraard is dat niet helemaal duidelijk. Maar het gaat erom dat je aan de hand van de afzendadressen en de bestemmingsadressen kunt constateren dat de methodiek die is gebruikt, of dat nou bij de RCID Kennemerland, bij de RCID Rijnmond of later in de Gooi- en Vechtstreek gebeurde, op zichzelf hetzelfde is, weliswaar met gebruikmaking van verschillende informatieposities.

De **voorzitter**:

Kunt u nu ook zeggen dat tijdens de periode van het IRT duidelijk het grootste gedeelte moet zijn doorgelaten aan drugs?

De heer **Teeven**:

Doorgelaten aan drugs? Ik denk dat je kunt zeggen dat tijdens het zogenaamde Delta-onderzoek de douane voor dat gedeelte het minst heeft gekeken, dus niet gecontroleerd heeft. Als je kijkt wat van die 293 ton betrekking heeft op het IRT, dan moet je zeggen: bij het IRT, dus bij het Delta-onderzoek, is er ongeveer voor 170 ton de andere kant op gekeken door de douane, dus niet gecontroleerd. Dan moet je vervolgens gaan vaststellen wat er in beslag is genomen.

De voorzitter:

Maar dat weet u in feite nog niet precies?

De heer Teeven:

Nou ja, daar zijn allerlei berichten over, maar duidelijk is dat wij in het totale overzicht over de periode april 1992 tot en met mei 1995 84 ton kwijt zijn, waar helemaal geen rapportages van zijn.

De voorzitter:

Hoe effectief is dit nu allemaal geweest? U heeft net gezegd dat u twijfels had over wie nu wie runde. Dat is natuurlijk de vraag die erachter zit.

De heer Teeven:

Ik heb hier horen zeggen door collega's van mij dat je niet hoger in een organisatie kunt komen met een celstructuur en dat in feite de methode van de gecontroleerde of de ongecontroleerde doorlevering een heel goede methode zou zijn. Ik ben persoonlijk een andere mening toegedaan; dat is ook de mening die collega Valente hier vorige week naar voren heeft gebracht. Ik denk dat de middelen die het openbaar ministerie en de opsporing hebben om grote organisaties aan te pakken op zichzelf voldoende zijn. Je zou nog kunnen denken over het uitbreiden met een aantal andere opsporingsbevoegdheden of opsporingsmethodieken. Ik ben op zichzelf niet tegen infiltratie, dus het gebruik van frontstores en backstores zoals in deze methode. Dat kan op zichzelf heel nuttig zijn in concrete opsporingsonderzoeken. Je kan best heel goede opsporingsonderzoeken hebben waarin infiltratie een heel bruikbaar middel is, ook bij bepaalde dadergroepen. Maar ik denk dat het een utopie is om te denken dat je met de methode van doorleveren in het milieu bij de top van de organisatie uitkomt, zeker als het gaat om organisaties die zich bezighouden in de Hollandse netwerken.

De voorzitter:

Waarom?

De heer Teeven:

Met name in organisaties en dadergroepen in het kader van de Hollandse netwerken - ik praat dan niet zozeer over buitenlandse dadergroepen, maar over Hollandse netwerken - kent iedereen toch vrijwel iedereen. Daar bedoel ik mee dat het niet zal lukken om door het doorleveren van verdovende middelen in het milieu in de top te komen. Dan moet je heel erg uitkijken dat het proces niet omgedraaid wordt en dat de criminelen zeggen: wij hebben in ieder geval zekerheid, omdat de douane gewoon 293 ton niet controleert. Daar raken wij wel een groot percentage van kwijt wat in beslag wordt genomen in de tweede of de derde hand, maar wij hebben in ieder geval ook een percentage dat wij wel krijgen. Politie en justitie willen toch zicht krijgen op de top, dus die zullen daar toch heel lang mee doorgaan.

De voorzitter:

Maar dan gaat u ervan uit dat de criminelen de zaak al hebben omgedraaid. Dat is toch afgeschermd? Daar weet men toch niet van? Wij worden steeds met moeilijkheden geconfronteerd omdat wij niet kunnen doorvragen. Dat is toch door de politie gecontroleerd? Of heb ik het fout?

De heer Teeven:

Aan de hand van het onderzoek dat ik samen met mijn collega heb gedaan, meen ik te kunnen zeggen dat men soms de grip op het proces behoorlijk kwijt is geweest.

De heer Koekkoeck:

Is dat voor u een reden om deze methode helemaal niet meer te willen? Sluit u uit dat er nog in een enkel geval wordt doorgelaten, bijvoorbeeld in combinatie met andere opsporingsmethoden?

De heer **Teeven**:

Ik zou mij kunnen voorstellen dat je bij andere dadergroepen - juist niet in het veld van de Hollandse netwerken maar bij andere dadergroepen - infiltratie combineert met deze methode maar je moet er erg mee uitkijken. Ik denk dat het niet echt nodig is omdat er op zich voldoende middelen zijn die ons ten dienste staan.

De **voorzitter**:

Zoals?

De heer **Teeven**:

Het is van belang dat je op een goede manier omgaat met de klassieke opsporingsmiddelen en daarmee inventief opereert. Ik zal nu niet herhalen wat mijn opvolger Bakker heeft gezegd over het financieel rechercheren maar ik ben het met hem eens dat daarmee heel goede resultaten kunnen worden bereikt. Verder zou je kunnen denken aan een regeling voor de kroongetuige. Ik denk dat dit in de sfeer van de Hollandse netwerken zeer bruikbaar zou kunnen zijn.

De heer **Vos**:

Is dat een standpunt dat in Amsterdam heerst of is het uw persoonlijke standpunt? U werkt pas vanaf 1 januari 1994 als officier.

De heer **Teeven**:

Dat vind ik een aardige vraag. Van de methode van de gecontroleerde doorlevering of ongecontroleerde doorlevering had ik ook tijdens mijn periode als teamleider niet gehoord. Wel wist ik uiteraard wat infiltratie was en dat er zoiets bestond als front- en backstores.

De **voorzitter**:

Wat is precies een "backstore"? Een "frontstore" is een bedrijfje dat je voor iets anders gebruikt dan waarvoor je het uitgeeft.

De heer **Teeven**:

Je zou in Nederland een bedrijf kunnen oprichten waar je de verdovende middelen naar toestuur; dat zou je een frontstore kunnen noemen. Ook is de situatie mogelijk dat men een bedrijf in Zuid-Amerika heeft dat zich hiermee bezighoudt n een bedrijf in Nederland. Dan heb je een frontstore in Zuid-Amerika en een backstore in Nederland.

De heer **Vos**:

Kunt u mijn vraag beantwoorden?

De heer **Teeven**:

U vraagt of ik dat als teamleider ook al zo vond. Ik wil tegenover deze commissie niet roomser zijn dan de paus.

De **voorzitter**:

Als u uit Amsterdam komt, moet u dat inderdaad niet doen.

De heer **Teeven**:

Neen, dat zou weer de indruk kunnen wekken dat er een andere reden voor is... Als onderzoeksleider van het Kolibrie-team heb ik, onder verantwoordelijkheid van Valente en Wortel, langdurig leiding gegeven aan een groep die zich bezighield met de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit. Ik denk dat daarbij heel aardige successen zijn bereikt door klassieke opsporingsmiddelen te hanteren, in combinatie met financieel rechercheren.

De **voorzitter**:

Wat is er nu, volgens u, bij het doorleveren uit de hand gelopen?

De heer **Teeven**:

Ik denk dat er mensen zijn geweest in de organisaties waarop de doelstellingen waren gericht, die op een bepaald moment in de gaten hebben gekregen hoe dit proces werkte.

De **voorzitter**:

Waarom hebben ze dat, volgens u, in de gaten gekregen?

De heer **Teeven**:

Omdat er op een bepaald moment te weinig mensen met te veel groepen bezig waren.

De **voorzitter**:
Te weinig mensen?

De heer **Teeven**:
Te weinig politiepersoneel was bezig met te veel criminelen.

De **voorzitter**:
Daardoor bleven andere zaken ongemoeid?

De heer **Teeven**:
Neen. Ik denk dat criminele organisaties in Nederland een heel duidelijk beeld hebben gehad van de wijze waarop je verdovende middelen het land kon binnenkrijgen.

De heer **De Graaf**:
Omdat te weinig politiemensen met te veel informanten bezig waren.

De heer **Teeven**:
Dat zou je zo kunnen zeggen, ja.

De heer **De Graaf**:
Dan is Nederland een te klein kikkerlandje. Dat kan nooit lang verborgen blijven.

De heer **Teeven**:
Ik denk dat het lastig is, zeker als je in de sfeer van de Hollandse netwerken bezig bent.

De heer **De Graaf**:
Maar dat zijn toch suggesties van u die u niet kunt onderbouwen.

De heer **Teeven**:
Misschien is het goed dat u daarover vragen stelt aan de mensen die het wel weten.

De heer **Koekkoek**:
Dan hebben wij de informanten nodig...

De heer **Teeven**:
Neen. U kunt ook vragen stellen aan verantwoordelijke officieren van justitie die dat proces van dichtbij hebben bekeken.

De heer **De Graaf**:
Dat zullen wij niet nalaten. Toch zegt u met zoveel woorden dat de criminelen de zaken in handen hebben. Ze weten en vinden het wel prettig dat er 293.000 kilo wordt doorgeleverd waarvan een gedeelte de markt bereikt. En dat komt door deze methode.

De heer **Teeven**:
Ik heb u gevraagd: wie runt wie? Ik heb niet uitgesloten dat de regie aan de andere kant ligt. Zo heb ik het exact gezegd.

De heer **Koekkoek**:
Of aan beide kanten in een bepaald geval?

De heer **Teeven**:
Dat zou kunnen, maar ik heb al gezegd dat ik niet middenin die CID-trajecten heb gezeten.

De **voorzitter**:
Mijnheer Teeven, bent u toch niet een soort spijtoptant uit Amsterdam?

De heer **Teeven**:
Neen, ik heb u geprobeerd uit te leggen dat wij toen ik bij de douanerecherche werkte ook zelf zo'n team hadden dat zich bezighield met de bestrijding van de zware georganiseerde criminaliteit en nog steeds hebben bij de FIOD.

De heer **Vos**:
Maar toen werkte u onder het gezag van een officier.

De heer **Teeven**:
Toen werkte ik onder het gezag van een officier, ja.

De heer **Vos**:
Dus het afwegingsproces lag bij de officier.

De heer **Teeven**:
Als je een goede samenwerking hebt tussen opsporingsautoriteiten en openbaar ministerie, dan gebeurt die afweging gezamenlijk.

De heer **Vos**:

Maar is het erg om te zeggen dat u gewoon het Amsterdamse standpunt aan het verwoorden bent?

De heer **Teeven**:

Je zou kunnen zeggen dat ik in ieder geval vanaf 1 januari 1994 dat Amsterdamse standpunt huldig. Maar voor die tijd werkte ik ook samen met andere opsporingsdiensten en had je een eigen verantwoordelijkheid op het moment dat je dat eigen team leidde. Daar hebben wij dat niet gedaan.

De **voorzitter**:

Ik vroeg u: bent u nu een spijtoptant? Het antwoord is dus "nee"?

De heer **Teeven**:

Ik vind de methode van de gecontroleerde doorlevering een slechte methode, maar dat is mijn persoonlijke opvatting.

De **voorzitter**:

Uw collega Valente heeft hier gesproken over de onderzoeken in Gooi- en Vechtstreek. Daar heeft u ook mee te maken gehad. U heeft klaarblijkelijk de banden al afgeluisterd van de heer Van der Putten die betrekking hebben op zijn gesprekken met de heer Valente, de officier.

De heer **Teeven**:

Ja, ik zal u zeggen...

De **voorzitter**:

Waarom heeft u dat al zo snel gedaan? Wij hebben ze nog niet eens gehoord.

De heer **Teeven**:

Nee nee, ik zal u zeggen wat mijn betrokkenheid is in die concrete onderzoeken waar Van der Putten en Valente over hebben gesproken. Bij die concrete partij was Valente de CID-officier en ik de zaaksofficier. In tegenstelling tot modellen die in het verleden wel werden gekozen binnen het openbaar ministerie, is het de laatste tijd toch wel gebruikelijk dat de zaaksofficier volledig op de hoogte wordt gesteld, ook inhoudelijk, van de lopende CID-trajecten. Het is bij meerdere arrondissementen op dit moment wel gebruik dat de zaaksofficier op het moment dat hij naar de zitting gaat volledig op de hoogte is van wat er in die CID-trajecten heeft plaatsgevonden. Ik denk dat dit in ieder geval de les is uit het verleden, niet alleen in het arrondissement Amsterdam, maar ook in andere arrondissementen. Als zaaksofficier heb ik over deze zaak overleg gehad met Valente, in ieder geval in deze concrete zaak vanaf 19 april van dit jaar. Ik heb tot mijn leedwezen moeten constateren dat ook gesprekken tussen mij en Van der Putten waren opgenomen, hoewel dat mij dat niet was medegedeeld. Ik had daar geen idee van, maar goed, dat zij zo. Dat is gebeurd.

De **voorzitter**:

Maar u kende die man al heel lang?

De heer **Teeven**:

Ik ken hem al heel lang. Ik had ook geen enkele aanleiding om te veronderstellen dat die gesprekken werden opgenomen.

De **voorzitter**:

Wij lezen soms in de krant dat het eigenlijk normaal was, want de CID-chefs voelden zich ook zo vaak in de kou staan: niemand kon zich meer herinneren wat zij met hen hadden afgesproken, daarom moesten zij wel.

De heer **Teeven**:

Ik denk dat daar in de relatie die ik in ieder geval met Van der Putten had, om concreet man en paard te noemen, geen sprake van was. Inderdaad, ik kende Van der Putten al heel lang. Ik heb ook gedurende langere perioden goed met hem samengewerkt. Ik heb achteraf moeten constateren dat ik niet alles geweten heb, maar goed, dat is een constatering achteraf. Er was in mijn opvatting volstrekt geen aanleiding om die gesprekken in ieder geval met mij af te luisteren. Maar goed, wat er ook van zij...

De heer **Koekkoek**:

Mag ik u toch onderbreken? Als u had geweten dat de gesprekken werden opgenomen, had u er dan bezwaar tegen gehad als hij het netjes had gevraagd?

De heer **Teeven**:

Ik had er op zichzelf geen bezwaar tegen gehad, nee hoor. Ik vind het wel vreemd dat je het doet, maar op zichzelf heb ik er geen bezwaar tegen.

De **voorzitter**:

Het punt is dat je het niet weet.

De heer **Teeven**:

Ik heb achteraf moeten constateren dat ik het niet geweten heb. Dat betekent in ieder geval dat ik voor mijzelf als officier zeg: ik vind het niet zo netjes in die zin dat er sprake is van een vertrouwensbreuk.

De **voorzitter**:

Nu terug. U heeft al, zo is mij gebleken, dit weekeinde de bewuste banden afgeluisterd voor zover ze handelen over gesprekken tussen de heer Van der Putten en de heer Valente in dit voorjaar. Waarom heeft u dat al zo snel gedaan?

De heer **Teeven**:

Ik heb uiteraard ook de verhoren van uw commissie gezien die vorige week hebben plaatsgevonden. Ik heb geconstateerd dat er toch tegenstellingen zijn tussen wat Valente zegt en wat Van der Putten zegt. Ik heb niet alleen die banden afgeluisterd, maar ik heb ook wat onderzoek gedaan naar journaals en andersoortige verslagen. Als Van der Putten in mijn visie tegen uw commissie zegt - dat zal hij best naar eer en geweten doen - dat Valente heeft geweten dat een informant bepaalde gelden mocht behouden en dat er sprake was van een omrekening per kilo...

De **voorzitter**:

Per kilo, ja.

De heer **Teeven**:

Zo heeft hij dat gezegd. Hij heeft eerst een bedrag genoemd en later heeft hij gezegd: dat is een omrekening per kilo.

De **voorzitter**:

Voor alle duidelijkheid: in verband met dat miljoen zegt hij later: dat is mijn uitrekening per kilo.

De heer **Teeven**:

Dat klopt. Dan zou het toch zo moeten zijn - als je de journaals met betrekking tot de bedoelde informatiepositie bekijkt; er worden informantenverslagen bijgehouden - dat de gesprekken met de informanten over dat onderwerp voorkomen in de verslagen. Welnu, ik heb kunnen vaststellen dat in die concrete informantendossiers, betrekking hebbend op die positie, niet wordt gesproken over een omrekening per kilo.

De heer **Rabbae**:

Maar dat wil nog niet zeggen dat dit niet aan de orde is geweest. Immers, niet alles wordt vastgelegd.

De **voorzitter**:

Het kan toch aan de orde zijn gekomen in gesprekken met officier Valente of met u?

De heer **Teeven**:

Laat ik vaststellen dat er op de bandjes die ik heb afgeluisterd - daar zou het dan op moeten staan - absoluut geen sprake van is dat Van der Putten aan Valente vraagt om toestemming. Ook is er geen sprake van dat Valente ongevraagd toestemming geeft.

De **voorzitter**:

Wl wordt gemeld dat zoiets in de maak is?

De heer **Teeven**:

Neen, er wordt ook niet gemeld dat er zoiets in de maak is.

De **voorzitter**:

Wat wordt er dan wl op die band gemeld?

De heer **Teeven**:

Er worden besprekingen gevoerd over de wijze waarop er met de partij moet worden omgegaan. De vraag rijst of die direct in beslag moet worden genomen of niet. Ik hecht eraan, de commissie te laten weten - in verband met de discussie, zoals die de vorige week heeft plaatsgevonden tussen Valente en Van der Putten - dat die totale partij in beslag is genomen. Dat is gerapporteerd door de politie van Hilversum en dat heeft onder direct toezicht van het OM te Amsterdam plaatsgevonden. In relatie met die discussie tussen Valente en Van der Putten kan ik dus zeggen dat er geen gram verdovende middelen van die partij in het vrije verkeer is gekomen.

De heer **Koekkoek**:

Maar eiste Valente dat ook?

De heer **Teeven**:

Dat eiste Valente ook. Als de commissie de tapes afluistert, zal zij horen dat hij bij herhaling zegt dat hij niet wil dat er ook maar een gram verdovende middelen in het vrije verkeer komt.

De heer **Koekkoek**:

Wanneer vond het gesprek plaats waarover u nu spreekt?

De heer **Teeven**:

De tapes die ik heb afgeluisterd en die ik heb ontvangen via mijn hoofdofficier - hij heeft gezegd: jij was als zaaksofficier met betrekking tot die partij verantwoordelijk - hebben betrekking op 27 en 28 april 1995.

De **voorzitter**:

Maar ik heb toch begrepen dat een bepaalde hoeveelheid, wellicht in het kader van een andere zaak, op de markt kwam omdat het niet anders kon. Ook daarover kan gesproken zijn.

De heer **Teeven**:

De discussie die u hier de vorige week heeft gehad en de journaals die ik daarop heb nagelezen, hebben betrekking op de partij waarvan ik u hier nu meld dat ze in beslag is genomen.

De **voorzitter**:

En dus is er wel over gesproken maar u zegt dat de band niet aangeeft dat daarvoor toestemming is gegeven.

De heer **Teeven**:

U moet die band zelf maar afluisteren maar ik heb aan de hand daarvan geconcludeerd dat er absoluut niets door Valente is gezegd dat betrekking zou kunnen hebben op ontbrekende kilo's of op het houden van geld door de informant.

De heer **De Graaf**:

De heer Van der Putten heeft gezegd dat hij het bedoelde gesprek heeft gevoerd in de aanwezigheid van getuigen.

De heer **Teeven**:

Ik heb het informantendossier gelezen. Dat is een basisstuk voor de gesprekken met de informatiepositie. Het zou toch zo moeten zijn dat, als je daarvan een verslag maakt en je alles vastlegt wat je met de informatiepositie bespreekt, dit zou zijn vastgelegd. Welnu, dat is niet gebeurd.

De heer **De Graaf**:

Wij kunnen dus vaststellen dat op de "Van der Putten-tapes" niet het gesprek is opgenomen waarop door de heer Van der Putten is bedoeld.

De heer **Teeven**:

Dat klopt.

De heer **De Graaf**:

Voorts heeft u een en ander niet teruggevonden in de informantendossiers. Daarmee resteert nog het...

De heer **Teeven**:

Het onderzoeksjournaal, en daarin staat n regel op de zesentwintigste... Het is n regel waarin iets staat over een omrekening per kilo.

De **voorzitter**:

Volgens u is de lezing van de heer Valente dus juist.

De heer **Teeven**:

Dat vond ik de vorige week al maar ik heb mij er dit weekend van vergewist of dat feitelijk ook zo is.

De **voorzitter**:

Vanochtend, toen ik merkte dat u de tapes had, heb ik de korpschef in Hilversum gevraagd of wij ze van u mochten hebben. Dat mag. Wij zullen er dus ook zelf nog een keer naar moeten luisteren.

De heer **Teeven**:

U kunt ze van mij krijgen.

De heer **De Graaf**:

U heeft niet met de getuigen van de heer Van der Putten gesproken? Ik doel op de medewerkers waarvan hij zegt dat ze erbij waren. Zij zouden een en ander kunnen bevestigen.

De heer **Teeven**:

Laat ik duidelijk zijn over wat ik heb gedaan. Ik heb de tapes afgeluisterd, ik heb de informantendossiers bekeken en ik heb het onderzoeksjournaal bekeken. Daarnaast heb ik nog mijn eigen wetenschap uit de tijd dat die besprekingen werden gevoerd. In die tijd heeft Valente nooit tegen mij gezegd - ook in april niet terwijl ik toch als zaaksofficier door de CID-officier volledig zou moeten worden ingelicht over het CID-traject - dat er sprake zou zijn geweest van het houden van geld door de informatiepositie.

De heer **De Graaf**:

Ik wil even vaststellen dat u op dit punt nog geen volledig onderzoek heeft gepleegd. Immers, dan zou er ook gekeken moeten worden naar de opvatting van de heer Van der Putten dat zijn medewerkers een en ander kunnen bevestigen.

De heer **Teeven**:

Die medewerkers blijven dan nog over, maar ik laat dat graag aan de rijksrecherche over.

De heer **Rouvoet**:

Voorzitter! Ik heb een korte vraag van feitelijke aard. Is het juist dat de datering van de gesprekken op de bandjes alleen kan geschieden aan de hand van de journaals of ook op andere wijze?

De heer **Teeven**:

Ik weet het niet.

De heer **Rouvoet**:

U noemde net een aantal data: 26 april, 27 april.

De heer **Teeven**:

Ik zal u zeggen waarom ik afleid aan de hand van de tapes dat het 27 april is geweest. U wilt uiteraard graag weten hoe ik erachter kom. Dat kan je afleiden uit het eerste gesprek dat u hoort op de tape. Dat is een gesprek tussen Valente en Van der Putten. Daarin wordt door Valente gezegd dat hij vrijwel alleen op het parket zit met nog drie officieren, omdat er een parketconferentie is. Ik heb dat even teruggekeken in mijn agenda. Dat is inderdaad 27 april geweest, want toen was ik zelf op die parketconferentie.

De heer **Rouvoet**:

Dat zijn de enige gesprekken die u op die manier kunt dateren?

De heer **Teeven**:

Het eerste gesprek dat op dat bandje staat, is dat concrete gesprek. Dan wordt ook over die partij gesproken.

De heer **Rabbae**:

U zei dat...

De **voorzitter**:

Ik wil de commissie voorstellen dat wij eerst zelf naar de bandjes luisteren, ook gezien de tijd. In ieder geval is uw standpunt, uw mening, uw bevinding na het beluisteren van de relevante banden duidelijk, mijnheer Teeven.

De heer **Teeven**:

Mijn standpunt is duidelijk, ja.

De heer **Rabbae**:

Voorzitter! Ik had geen vraag over de tape. U zei dat die partij inmiddels in beslag is genomen. U zei zelf even daarvoor: bij de mededeling "in beslag genomen" moet je eigenlijk voorzichtig zijn. In hoeverre heeft u kunnen constateren dat deze partij inderdaad in beslag is genomen? Heeft u een PV gezien van de vernietiging?

De heer **Teeven**:

Van een gedeelte van de partij, want de partij - daar kan ik niet te veel over zeggen - is opgeruimd. Van een gedeelte van de partij heb ik het proces-verbaal van vernietiging feitelijk gezien.

De heer **Rabbae**:

Ok.

De **voorzitter**:

Mijnheer Teeven, u weet dat de minister van Justitie naar de Kamer een aantal van 100 tot 400 ton heeft genoemd. Bij u komen wij nu tot 60 en 80 duistere tonnen. Is dat eigenlijk het belangrijkste, het aantal tonnen?

De heer **Teeven**:

Neen, ik vind het aantal tonnen zelf niet zo interessant.

De **voorzitter**:

Wat is het belangrijkste van de hele zaak?

De heer **Teeven**:

Wat mij betreft, is het belangrijkste van deze hele zaak of wij hier spreken over een methode die oprecht is gehanteerd in de zin dat wij allemaal ons best hebben gedaan om de organisaties te ontmantelen of dat wij wellicht spreken over methoden waarbij nog andere zaken spelen. Ik zou graag duidelijkheid krijgen, maar wellicht weet de rijksrecherche dat of komt uw commissie daar nog achter. Het belangrijkste van deze zaak zou ik vinden dat alles nu maar gewoon op een nette wijze is verantwoord en dat alles is terug te traceren aan de hand van administraties en financile verantwoordingen. Dan kan je inderdaad constateren, zoals Van Capelle heeft geconstateerd, dat de opsporingsambtenaren en justitie alles naar eer en geweten hebben gedaan. Dan kan je vaststellen dat zij weliswaar in hun optiek de goede en in mijn optiek de verkeerde methode hebben gehanteerd, maar dan staat in ieder geval vast dat iedereen vanuit elke positie integer heeft geopereerd.

De **voorzitter**:

Daar twijfelt u dus aan?

De heer **Teeven**:

Ik hoor graag van een ander dat alles keurig financieel verantwoord is en dat er van alle inbeslagnemingen een administratie is waaruit blijkt wat vernietigd is.

De **voorzitter**:

Tot nader order twijfelt u daar blijkbaar aan?

De heer **Teeven**:

Tot nader order twijfel ik, ja.

De **voorzitter**:

Mijnheer Teeven, dank u wel. Sluiting 11.25 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 45**

9 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 9 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer K. Langendoen

Zie ook: Tweede verhoor de heer K. Langendoen (red.)

Aanvang 11.55 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer K. Langendoen. Ik heb mij vergewist van zijn geboortedatum en geboorteplaats. Mijnheer Langendoen, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Langendoen:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Langendoen, uw huidige functie is plaatsvervangend teamleider van het kernteam Randstad-Noord en -Midden?

De heer Langendoen:

Dat is correct.

De voorzitter:

Voorheen was u chef van de CID Haarlem en Kennemerland?

De heer Langendoen:

Dat klopt.

De voorzitter:

Vanaf wanneer bekleedt u die functie?

De heer Langendoen:

Ik ben in 1988 als informantenrunner bij de RCID-Haarlem gekomen, dat later is overgegaan in de RCID-Kennemerland. In 1990 ben ik belast met de leiding door het vertrek van de voormalige chef. In 1991 ben ik bevorderd en ben ik chef geworden.

De voorzitter:

In 1991 wordt u chef van de RCID. Zoals u begrijpt, willen wij met u spreken over uw functioneren en over uw activiteiten als chef van de CID in Kennemerland. We willen natuurlijk ook spreken met uw bemoeienis met de werkzaamheden van het IRT, over de methode met de zogenaamde groei-informant, over informatie-uitwisseling, opslag van informatie, vastlegging, overname van informanten door andere politieregio's, eventuele andere methoden die u heeft toegepast en ook over de manier waarop de politie in de praktijk de trajecten organiseerde.

De heer Langendoen:

Mijnheer Van Traa, sorry dat ik u in de rede val, maar als u het mij toestaat, wil ik voor u, voor de commissie en voor de mensen die luisteren eerst even aangeven hoe ik in dit verhaal sta.

De voorzitter:

Ik heb toch liever dat u dat doet naar aanleiding van de vragen die ik stel. Dat is de normale gang van zaken. U krijgt alle gelegenheid, te vertellen wat u wilt vertellen maar dan wel naar aanleiding van de vragen die wij stellen.

De heer **Langendoen:**

Dan doe ik dat later wel.

De **voorzitter:**

Maar u krijgt alle gelegenheid om uw kant van de zaak te belichten. In 1991 gaat u optreden als chef. Wanneer begint u contacten te krijgen met de leiding van het interregionaal rechercheteam Noord-Holland/Utrecht?

De heer **Langendoen:**

Die contacten dateren van 1989, vlak na de totstandkoming van het interregionaal rechercheteam.

De **voorzitter:**

Wat heeft u toen met het IRT besproken en met wie bij het IRT?

De heer **Langendoen:**

U moet het zo zien. Het IRT wordt opgezet. Men gaat een criminele doelgroep aanpakken en vervolgens gaat de afdeling CID van het IRT de regio's door om te kijken of er informatie voor handen is die zou kunnen bijdragen aan de realisering van hun doelstellingen. Vervolgens komt er een contact tot stand tussen enkele runners van het IRT en ondergetekende...

De **voorzitter:**

Runners, wat zijn dat?

De heer **Langendoen:**

Informantenrunners. Dat zijn mensen die informanten begeleiden in het gehele proces.

De **voorzitter:**

Wat gebeurt er dan?

De heer **Langendoen:**

Vervolgens constateren zij dat er in Kennemerland informatie voor handen is die zij bij de realisering van hun doelstelling heel goed kunnen gebruiken. Dan komt er een intensief contact en een intensieve informatie-uitwisseling tussen enerzijds de RCID-Kennemerland en anderzijds de CID van het IRT.

De **voorzitter:**

Dat is dus nog voordat u met de heer Van der Putten in contact komt, zoals hij daarover hier in ons verhoor heeft gesproken.

De heer **Langendoen:**

Dat is duidelijk.

De **voorzitter:**

Welke speciale informatie had u die anderen niet hadden?

De heer **Langendoen:**

Ik weet niet wat anderen wel of niet hadden, ik weet alleen dat wij informatie hadden die zij heel goed konden gebruiken in de realisering van hun doelstelling, in hun onderzoek.

De **voorzitter:**

Wat was dat?

De heer **Langendoen:**

Informatie op de subjecten die deel uitmaakten van het onderzoek.

De **voorzitter:**

Dan spreken wij over het Delta-onderzoek?

De heer **Langendoen:**

In eerste instantie is er nog het onderzoek dat ervoor draait. Daar hadden wij ook informatieposities in. Later mondt dat uit in het Delta-onderzoek.

De **voorzitter:**

Juist. Werd toen meteen al afgesproken dat u de informanten zou runnen?

De heer **Langendoen:**

Nee, u moet het zo zien. Dat heeft een aanloop van een of twee jaar. Vervolgens wordt de informatie concreter en dan wordt er een vraag gesteld door de leiding van het IRT of het mogelijk is, dat een of meer informanten van ons kunnen worden overgenomen, zodat zij directer kunnen sturen op het hele proces.

De **voorzitter:**

Maar u blijft toch zelf die informanten runnen?

De heer **Langendoen:**

Dat klopt. Het is bij ons te doen gebruikelijk om open en eerlijk zaken te doen met de informanten. Op het moment dat iemand ons verzoekt, een informatiepositie over te dragen, bespreken wij dat met de informant. Hij heeft de keuze of hij overgaat of niet.

De **voorzitter:**

Dus die informant bepaalt die keuze?

De heer **Langendoen:**

De informant bepaalt uiteindelijk of hij voor een andere politieregio of -organisatie wil gaan werken.

De **voorzitter:**

Maar je zou toch zeggen dat u, de politie, toch die keuze moet bepalen?

De heer **Langendoen:**

In dit concrete geval zijn wij met het IRT overeengekomen dat wij akkoord waren met het overdragen van de diverse informatieposities. Wij hebben dat vervolgens teruggekoppeld naar de informanten en die informanten wilden niet overgaan.

De **voorzitter:**

De informanten wilden niet overgaan? U wilde ze zelf wel overdragen?

De heer **Langendoen:**

Er heeft zelfs concreet een introductie plaatsgevonden om het een en ander te realiseren.

De **voorzitter:**

Waarom wilden ze niet overgaan?

De heer **Langendoen:**

Het werken met informanten heeft een historie. Dat is een vertrouwensrelatie die opgebouwd is over een aantal jaren en die doorbreek je niet zomaar door te zeggen: ik informeer een collega; deze man is 100% en ga daar maar voor werken. U moet het echt zien als een vertrouwensrelatie die gegroeid is in de loop der jaren.

De **voorzitter:**

Wanneer spreekt u af met de leiding van het IRT dat die informanten gewoon bij u zullen blijven?

De heer **Langendoen:**

In feite spraken wij dat af nadat de geprobeerde introductie op niets is uitgedraaid.

De **voorzitter:**

En wanneer is die introductie op niets uitgedraaid?

De heer **Langendoen:**

Het exacte moment daarvan...

De **voorzitter:**

Dat moet u nog wel weten.

De heer **Langendoen:**

Nee, ik weet het niet.

De **voorzitter:**

1991?

De heer **Langendoen:**

Het zou kunnen zijn, maar ik ben gehandicapt voorzitter. Ik had alles graag nagekeken maar mijn administratie waarover ik zou moeten kunnen beschikken om dit voor te bereiden, ligt bij de rijksrecherche. Vandaar dat ik niet exact de datum kan geven.

De **voorzitter:**

Maar u heeft zojuist wel gezegd: in 1989 kwamen wij met het IRT in gesprek. U moet zich ook zeer goed kunnen herinneren over welke informanten het precies gaat.

De heer **Langendoen**:

Uiteraard.

De **voorzitter**:

Dan moet u toch ook weten wanneer u erover gesproken heeft om ze eventueel over te dragen? In de rapportage van de commissie-Wierenga komt nergens voor dat u dat gedaan heeft.

De heer **Langendoen**:

Ik weet niet exact wanneer dat geweest is, voorzitter.

De **voorzitter**:

Zou dat niet ook in 1990/1991 kunnen zijn?

De heer **Langendoen**:

Dat zou best kunnen.

De **voorzitter**:

U zegt immers dat het was voordat de heer Van der Putten bij u kwam met de douanemedewerker, enzovoorts?

De heer **Langendoen**:

Uiteraard, maar dat is pas een jaar later gebeurd.

De **voorzitter**:

Ja, dan hebben we toch vastgesteld wanneer het was. Hoeveel mensen binnen de CID-Kennemerland hielden zich bezig met het runnen van informanten ten behoeve van het IRT?

De heer **Langendoen**:

In totaal vier man.

De **voorzitter**:

Vier in totaal? Daar was u zelf ook bij?

De heer **Langendoen**:

Daar hoor ik zelf ook bij.

De **voorzitter**:

Is het niet vreemd dat de CID-chef zelf informanten runt? Dat is toch niet zijn functie?

De heer **Langendoen**:

Dat is vreemd. Het is niet zijn functie.

De **voorzitter**:

Waarom deed u het wel?

De heer **Langendoen**:

Dit heeft ook weer een historische achtergrond. Ik runde een van de informanten al in mijn begintijd. Ik ben hem blijven runnen. Het is wenselijker om dat niet te doen, maar gezien de zwaarte van de informatie en de groepering waarin wij gingen opereren, was het wenselijker om deze combinatie vol te houden. In dit geval kon dat ook omdat wij werkten onder verantwoordelijkheid van de CID van het IRT. Die zaak was met de teamleider van het IRT, de heer Lith, afgesproken. In een normale combinatie praten we over twee informantenrunners die vallen onder het hoofd CID. In dit geval was er ook sprake van twee informantenrunners, waarvan een in de rang die erbij past en de ander als hoofd CID. Maar ze runden dus onder verantwoordelijkheid van de CID van het IRT.

De **voorzitter**:

Maar u runde toch niet alleen onder verantwoordelijkheid van de CID van het IRT? U runde toch ook gewoon onder verantwoordelijkheid binnen uw eigen regiokorps? Daar sloeg u toch allereerst de gegevens op?

De heer **Langendoen**:

Maar u vroeg mij nu over het specifieke geval van het IRT?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Langendoen**:

Toen heb ik u aangegeven hoe het in dit geval geregeld was met betrekking tot de politionele verantwoordelijkheid. Daarbij is er uiteraard een justitiele verantwoordelijkheid en die gaat in de normale situatie van bijvoorbeeld de CID Haarlem naar de CID-officier Haarlem. Maar bij het kernteam ging het zo: IRT onder verantwoordelijkheid van de CID van het IRT en vervolgens onder de IRT-officier.

De heer **De Graaf**:

Voor alle helderheid, mijnheer Langendoen, u runde toch niet samen met uw collega informanten ten behoeve van het IRT onder de verantwoordelijkheid van de CID-chef van het IRT-team? U hield toch volstrekt uw eigen verantwoordelijkheid?

De heer **Langendoen**:

Ja, wij houden onze eigen verantwoordelijkheid met betrekking tot ons doen en laten. Maar als wij praten over het afregelen van de justitiele verantwoordelijkheid dan hebben wij de lijn: Haarlem...

De heer **De Graaf**:

Dan gaat het over de IRT-officier die een zekere verantwoordelijkheid draagt voor de CID-operaties van het kernteam. Dat begrijp ik. Maar u zegt: ik runde samen met een collega, terwijl het eigenlijk niet gebruikelijk is dat de chef CID dat doet, maar het kon omdat er nog een CID-afdeling was bij het kernteam met een hoofd CID. Die verantwoordelijkheid ligt niet daar, want die ligt toch uiteindelijk bij u zelf.

De heer **Langendoen**:

Uiteraard. Voor het runnen van informanten ligt de verantwoordelijkheid... Alleen in die lijn - iedereen heeft een chef boven zich - is dat afgeregeld met het IRT.

De heer **De Graaf**:

Maar de heer Augusteijn was toch niet uw chef?

De heer **Langendoen**:

Normaal gesproken niet omdat dit twee aparte organisaties zijn, maar in deze constructie wel.

De heer **De Graaf**:

Is dat ooit zo afgesproken?

De heer **Langendoen**:

Dat is zo afgesproken met de heer Lith.

De heer **De Graaf**:

Is met de korpsleiding afgesproken dat hetgeen u deed bij het runnen van informanten ten behoeve van het IRT, een primaire verantwoordelijkheid was van de heer Augusteijn?

De heer **Langendoen**:

Of dat is afgeregeld met de korpsleiding, kan ik niet bevestigen. Ik weet wel dat het is afgeregeld met de chef van de divisie recherche.

De **voorzitter**:

Maar nogmaals, u kunt toch niet volhouden dat mijnheer Augusteijn als uw chef optrad? Hij was toch gewoon uw collega?

De heer **Langendoen**:

Uiteraard is hij een collega, maar in deze constructie was hij gewoon de chef.

De **voorzitter**:

Maar als we goed zien wat u allemaal doet ten behoeve van dat IRT dan beslist u inhoudelijk in eerste instantie toch gewoon zelf en niet Augusteijn?

De heer **Langendoen**:

Misschien moet ik iets vertellen over het wel of niet beslissen. Voordat de Delta-methode van start gaat, is er een lange tijd van ontwikkelen aan vooraf gegaan. Er is een proces geweest waarbij twee mensen van de RCID-Kennemerland en de CID's van het IRT nagenoeg dagelijks bij elkaar over de vloer kwamen, zakelijk gezien. In de brainstormingsfase is er een traject tot stand gekomen, allemaal onder verantwoordelijkheid van het hoofd CID-kernteam, met nauw verbonden daarbij de heer

Lith. Uiteindelijk is dat na de brainstormingsfase op het niveau van teamleider doorgenomen met de verantwoordelijke officieren van het IRT. Uiteindelijk is dat geaccordeerd door deze officieren van justitie.

De **voorzitter:**

Maar wij hebben dat nergens kunnen vinden.

De heer **Langendoen:**

Ik weet niet waarom u dat niet heeft kunnen vinden.

De **voorzitter:**

Het staat nergens vastgelegd. Als wij bijvoorbeeld kijken in het informantenregister, voor zover wij dat bij het IRT kunnen terugvinden, dan is daar helemaal niet in terug te vinden wie die informanten waren.

De heer **Langendoen:**

De situatie zoals ik die schets...

De **voorzitter:**

Maar...

De heer **Langendoen:**

Als u het informantendossier van het IRT heeft bekeken, dan kunt u daar de codering in terugvinden op grond waarvan gewerkt is.

De **voorzitter:**

Nee, daar kan ik dat niet in terugvinden. Als de heer Augusteijn, zoals u zegt, verantwoordelijk was, dan had hij in ieder geval niet de beschikking over informantendossiers en hij wist niet wie er zich achter de codes bevonden. Misschien wist hij dat mondeling wel maar het is bij hem nooit vastgelegd.

De heer **Langendoen:**

Dat zou kunnen. Ik heb op enig moment tijdens de werkzaamheden van het IRT een onderhoud gehad met de teamleider, de heer Van der Veen, en ik dacht dat ook de heer Augusteijn erbij was maar dat wil ik even in het midden laten. Ik heb daar expliciet gesproken over de identiteit van de informanten.

De **voorzitter:**

Dat is een heel andere zaak. U zegt: ik deed dit onder verantwoordelijkheid van de heer Augusteijn en dat deed u dus vanaf 1991 al. De heer Van der Veen komt pas in december 1992 op het parket. Hij komt vanaf Justitie bij u. Als u zegt dat de heer Augusteijn daarvoor verantwoordelijk is, dan vind ik dat vreemd want bij hem is verder niets terug te vinden over hoe hij dan zijn verantwoordelijkheid had kunnen nemen. Dan zou het toch ook verder doorgesproken moeten zijn met het verantwoordelijke politiekorps vr het IRT: in een beheersdriehoek of zoiets? Het is toch een heel vreemde constructie?

De heer **Langendoen:**

Ja, het is een heel vreemde constructie maar dat heeft te maken met de afscherming die plaatsvindt, in verband met de vraag waar de bronnen vandaan kwamen. Dit is, zoals ik u zeg, de methode waarmee gewerkt is. Dat het niet terug te vinden is, daar kan ik helaas niets aan veranderen.

De **voorzitter:**

Nee, maar u verzamelde toch zelf de informatie die via de informanten binnenkwam, in de eerste plaats met n van uw medewerkers, de heer Van Vondel die wij ook nog zullen horen? Dat is toch correct?

De heer **Langendoen:**

Dat is correct.

De **voorzitter:**

U had toch zelf de verantwoordelijkheid voor wat er verder mee doorgeleverd werd, eventueel aan het IRT en op welke wijze?

De heer **Langendoen:**

In die zin, dat alle informatie die van deze informant afkomstig was, werd vastgelegd binnen de RCID-Kennemerland.

De **voorzitter:**

Precies.

De heer **Langendoen:**

Maar er was expliciet afgesproken dat alle informatie ten behoeve van dit onderzoek van het IRT onmiddellijk ging naar meneer Augusteijn, zodat hij zijn verantwoordelijkheid waar kon maken in combinatie met meneer Lith, met betrekking tot deze man.

De **voorzitter:**

Maar meneer Augusteijn kreeg toch de informatie als het ware samengevat?

De heer **Langendoen:**

Nee, dat is onjuist. Meneer Augusteijn kreeg kaal alle informatie.

De **voorzitter:**

Maar hoe komt het dan dat in IRT-bestanden niet terug te vinden is... Daar wordt alle informatie die uit Haarlem komt onder n nummer opgeslagen. Dat is toch correct?

De heer **Langendoen:**

Ja, alleen het nummer is uit te splitsen in twee. Het is een viercijferig nummer dat is opgebouwd uit twee keer twee cijfers, wat inhoudt de codering voor de twee mensen uit Haarlem.

De **voorzitter:**

Dat waren twee mensen uit Haarlem, maar dat was u toch gewoon?

De heer **Langendoen:**

Ja, dat klopt.

De **voorzitter:**

Dus u staat als het ware bij meneer Augusteijn als een soort superbron in het bestand: die twee nummers?

De heer **Langendoen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Dan kan de heer Augusteijn toch moeilijk verantwoordelijk zijn voor de rest die eronder ligt, want dat is voor hem toch ook in feite afgeschermd?

De heer **Langendoen:**

Nee, het is voor hem niet afgeschermd. Er werd in dit specifieke geval, volledig open zaken gedaan.

De **voorzitter:**

In het mondelinge verkeer?

De heer **Langendoen:**

In het mondelinge en in het schriftelijke verkeer. Wij werken in Haarlem op een zodanige wijze dat alle gesprekken, gevoerd met informanten, werden verwerkt op vier bij vier formulieren. Die hielden het letterlijke verslag van de gesprekken in en die gingen ongekuid naar de heer Augusteijn en het IRT.

De **voorzitter:**

Behalve dat de bronnen er niet altijd op stonden. Of stonden die er achter?

De heer **Langendoen:**

De bronnen staan erbij.

De **voorzitter:**

De bronnen stonden erbij maar de heer Augusteijn sloeg het onder n nummer op?

De heer **Langendoen:**

Dat is correct.

De **voorzitter:**

Met wie heeft u afgesproken in uw eigen korps dat u zo de zaken zou aanpakken?

De heer **Langendoen:**

U moet het zo zien. In eerste instantie loopt dit proces zo en op enig moment vindt er een gesprek plaats met de toenmalige chef van de recherche, de heer Jansen, de heer Lith en ondergetekende. Daarbij wordt de ontstane situatie doorgenomen.

De **voorzitter:**

Wordt daar een convenant getekend?

De heer **Langendoen:**

Er wordt geen convenant getekend, voorzitter. Nu, na alle commotie die er geweest is, is iedereen er als de kippen bij om een convenant te sluiten en te tekenen. Toentertijd was een afspraak nog een afspraak en vanuit die basis werd gewerkt.

De **voorzitter:**

Heeft de recherchechef het toen ook goed gevonden dat u zelf ging runnen als chef CID?

De heer **Langendoen:**

Dat is correct.

De **voorzitter:**

Had u nog tijd om iets anders te doen?

De heer **Langendoen:**

Ik had nog wel tijd om iets anders te doen.

De **voorzitter:**

Hoeveel tijd had u nog over?

De heer **Langendoen:**

Uiteindelijk is er afgesproken dat er in een verhouding van 70:30 door mij zou worden geacteerd ten behoeve van het IRT: 30% van mijn tijd zou ik spenderen aan het IRT en de overige 70% aan het werk binnen de RCID-Kennemerland.

De **voorzitter:**

Is dat in de praktijk wel gelukt?

De heer **Langendoen:**

Dat is in de praktijk niet erg gelukt. Er zijn heel veel overuren in gaan zitten en er is ook iets meer van die 70% naar het IRT gegaan.

De **voorzitter:**

Waarschijnlijk veel meer?

De heer **Langendoen:**

Ik denk dat we ongeveer uitkomen op 50:50.

De heer **De Graaf:**

U had het over n informant die u al runde. Is het ten behoeve van de IRT bij informant gebleven of heeft u zelf meer informanten mede gerund?

De heer **Langendoen:**

Nee, ten behoeve van het IRT... In dit specifieke geval heb ik n informant zelf mede gerund. De anderen zijn wel gerund ten behoeve van het IRT maar niet door mij zelf.

De heer **De Graaf:**

Dat betekent dat u in die periode daar zelf met die informanten geen contact had?

De heer **Langendoen:**

Dat is correct.

De heer **De Graaf:**

U zou ook niet als chef-CID af en toe eens meegaan om ergens te kijken wat voor vlees er in de kuip is?

De heer **Langendoen:**

Als er een reden voor was, dan gebeurde dat regelmatig.

De heer **De Graaf:**

Maar hier niet?

De heer **Langendoen:**

Bij twee van het aantal ben ik zelf mee geweest.

De heer **De Graaf:**

Bij twee informanten bent u zelf mee geweest?

De heer **Langendoen:**

Niet zelf gerund, maar u vraagt mij of het niet logisch is wanneer de chef een keer zelf meegaat en dan zeg ik u dat het in twee gevallen is gebeurd.

De heer **De Graaf**:
Dus elke informant wordt door twee runners gerund?

De heer **Langendoen**:
Dat is correct. Dat is ook gebeurd.

De **voorzitter**:
Is dat altijd gebeurd?

De heer **Langendoen**:
Dat is altijd gebeurd.

De **voorzitter**:
Misschien komen wij daar straks bij de heer Van Vondel nog op terug, want er zijn ook informatieformulieren van Kennemerland waar maar n runner op staat, te weten de heer Van Vondel zelf.

De heer **Langendoen**:
Er kan wel n naam op een formulier staan. Eigenlijk zou dat een verschrijving kunnen zijn, maar binnen de RCID... Als ik hiervoor een verklaring moet geven: binnen de RCID-Kennemerland werden alle informanten met twee man gerund.

De **voorzitter**:
Maar hoe komt het dan dat op sommige formulieren maar n runner staat?

De heer **Langendoen**:
Dat is mij onbekend. U noemde dat voorbeeld van de heer Van Vondel en ik denk dat u die vraag aan hem moet stellen.

De **voorzitter**:
Maar u was toch de chef?

De heer **Langendoen**:
Jawel, in mijn beleving - daar ben ik van overtuigd - werden alle informanten door twee man...

De **voorzitter**:
In uw beleving, maar u bent er niet zeker van?

De heer **Langendoen**:
Ik ben er zeker van. Alleen, u confronteert mij met een formulier dat u kennelijk heeft aangetroffen waar maar n naam op staat. Ik probeer daarvoor een verklaring te geven.

De heer **De Graaf**:
Maar runnen betekent dus ook in uw optiek dat elk gesprek dat met de informant plaatsvindt, altijd door twee mensen van de CID wordt gevoerd? Het mag nooit voorkomen dat er maar eentje zit?

De heer **Langendoen**:
Daar zijn uiteraard uitzonderingen op. Als het gesprek telefonisch gaat, zit er maar n man aan de hoorn en is er maar n man die het gesprek opneemt. Maar als wij het hebben over een lijfelijk gesprek, dan zijn er altijd twee mensen.

De **voorzitter**:
U zegt dat u dat zo zeker weet, maar het gekke is dat als je allerlei andere formulieren ziet, dan kun je altijd die twee runners terugvinden. Ik vind het moeilijk om dat zo maar te geloven omdat het juist zo'n uitzondering is.

De heer **Langendoen**:
Het kan zijn dat u dat aangetroffen heeft, maar ik zeg alleen: het is een regel. Het is mij niet bekend dat het anders gebeurde.

De **voorzitter**:
Het is u niet bekend?

De heer **Langendoen**:
Nee, ik wil het uitsluiten met uitzondering van die telefonische...

De heer **De Graaf**:
Dat zou je toch moeten kunnen terugvinden in de rapportage?

De heer **Langendoen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:
Telefonisch contact met informant.

De **voorzitter**:
En hoeveel runde u er zelf?

De heer **Langendoen**:
En. U praat nu over de tijd dat ik chef was, neem ik aan?

De **voorzitter**:
En daarvoor runde u er meer?

De heer **Langendoen**:
Toen runde ik er tientallen.

De **voorzitter**:
Tientallen? Aan wie heeft u die tientallen overgedaan...

De heer **Langendoen**:
Die zijn overgedragen aan de runners...

De **voorzitter**:
...als het ten behoeve van het IRT was?

De heer **Langendoen**:
Aan medewerkers van de RCID.

De **voorzitter**:
Er waren vier medewerkers die ze in totaal runde. U zelf runde ook en dan de heer Van Vondel. Wie waren er nog meer runner? Kunt u dat zeggen?

De heer **Langendoen**:
Medewerkers van mijn afdeling. Als u mij toestaat, wil ik die namen niet in het openbaar noemen.

De **voorzitter**:
Nog twee?

De heer **Langendoen**:
Nog twee.

De **voorzitter**:
Dat u het zelf ook deed, vond Lith goed, dat vond Augusteijn goed...

De heer **Langendoen**:
Dat vond de recherchechef goed en dat vond ik zelf ook goed.

De **voorzitter**:
Dat u het zelf goed vindt, begrijp ik want anders zou u het niet doen. Wie besliste nu op welke manier u de informanten verder aanstuurde in de praktijk?

De heer **Langendoen**:
In de praktijk was dat een samenspel tussen de hoofd CID en de CID-officier.

De **voorzitter**:
Wie is die CID-officier?

De heer **Langendoen**:
Ik heb er verschillende gehad. Ik ben in eerste instantie begonnen met de heer Van der Veen, voordat hij naar Den Haag vertrok. Vervolgens heb ik als CID-officier de heer Toeter gehad en daarna mevrouw Kuitert.

De **voorzitter**:
Maar hadden die CID-officiëren dan nog iets te maken met de IRT-trajecten die u liep?

De heer **Langendoen**:
Het was te doen gebruikelijk in Kennemerland dat wij heel frequent contact hadden. Deze officieren praat ik globaal bij over het reilen en zeilen en over de activiteiten die zijn ondernomen door de CID-Kennemerland.

De **voorzitter**:
Maar dat hoeft u toch eigenlijk niet te doen als de heer Augusteijn uw chef was?

De heer **Langendoen**:

Nee, dat hoefde niet.

De **voorzitter**:

Dat hoefde niet?

De heer **Langendoen**:

Nee, maar het is wel zo netjes, wanneer je een samenwerkingsverband hebt, om niet alleen te melden wat onder verantwoordelijkheid valt van de CID-officier omdat het zich toevallig afspeelt in Haarlem. Je praat alles door.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik niet. U zegt net: wat we voor het IRT deden, valt helemaal onder verantwoordelijkheid van het IRT en van de chef CID daar. Dan betekent dat toch ook dat de CID-officier in Haarlem er toch eigenlijk niets meer mee te maken heeft?

De heer **Langendoen**:

Dat is correct. Maar als we gezamenlijk op het pad van de bestrijding der criminaliteit voortgaan, dan is het wel zo netjes om elkaar te informeren over activiteiten die wij ontwikkelen. Daar past het in, in het globaal inlichten, het globaal bijpraten van de CID-officier.

De **voorzitter**:

Maar als ik mij niet vergis, meneer Langendoen, dan was het toch meer dan globaal bijpraten? Er is toch n traject waar de doorleveringen mee beginnen en waarover u bijvoorbeeld zegt dat de heer Toeter, toenmalig CID-officier uit Haarlem, daarvoor toestemming gaf? Dus de dingen lopen zo door elkaar heen.

De heer **Langendoen**:

Nee, er lopen niet een aantal dingen door elkaar heen. De lijn die vanuit het OM verantwoordelijk is voor zaken, is helder. Daar waar de zaak speelde... Als ik praat over het IRT dan is dat de CID-officier van het IRT en als ik straks spreek over andere plaatsen in het land dan zijn daar de officieren ervoor verantwoordelijk. Maar het is wel zo netjes dat ik mijn eigen CID-officier gewoon bij praat over onze activiteiten, ondanks het feit dat zij niet verantwoordelijk is.

De **voorzitter**:

Wij hebben verschillende keren gesproken over het moment waarop de doorleveringstrajecten beginnen, zo in 1992. Dan is de heer Van der Veen er nog niet. Dat klopt toch?

De heer **Langendoen**:

Dat klopt, de heer Van der Veen is later gekomen.

De **voorzitter**:

Toen vroeg ik: wie heeft dan voor de eerste keer toestemming gegeven? Ik meende mij te herinneren dat u zei: dat is de heer Toeter.

De heer **Langendoen**:

Misschien dat ik mij verkeerd heb uitgedrukt. De aanloop naar de ontwikkeling van de methode die het uiteindelijk geworden is, heb ik in nauw overleg met de heer Toeter besproken. Alleen als wij praten over de verantwoordelijkheid op het moment dat de methode wordt uitgevoerd, dan wordt de beslissing genomen onder verantwoordelijkheid van de IRT-officier en niet van de heer Toeter. Maar in het inlichtingentraject moeten er soms wat stappen gezet worden, dingen gedaan... Eerst worden ze uitgedacht, dan worden ze geaccordeerd door de CID-officier en vervolgens worden ze onder verantwoordelijkheid van een officier, bijvoorbeeld van het IRT in dit geval, uitgevoerd.

De **voorzitter**:

U ging dus eerst naar de heer Toeter met de vraag: wat vindt u van het idee in het algemeen? Die zei dan: ja ik vind het een puik idee. Dan in Haarlem de CID-officier. Als u dat dan geregeld had, ging u daarna weer naar een andere officier om als het ware de zaak af te zegelen. Moet ik het zo zien?

De heer **Langendoen**:

We hebben het nu meer over de brainstormtijd. U moet het zo zien: een methode staat er niet ineens. Een methode ontwikkelt zich. Voor het ontwikkelen van methoden hebben wij in Haarlem gemeend om onze CID-officier, in dit geval de heer Toeter, in het ontwikkelingstraject in gedachten mee te nemen en vervolgens, als er dingen moesten gebeuren, behorend tot strafbare feiten, hem om toestemming te vragen. Er ontwikkelt zich dan een gedachte die vastere vormen aanneemt en dan komen wij terecht bij het IRT. We gaan dan door en uiteindelijk neemt de officier, betrokken bij het IRT, het geheel over. Hij accordeert het en zegt: onder mijn verantwoording gaan we deze methode op die en die manier toepassen.

De **voorzitter**:

Dan maakt u toch gebruik van een dubbele gezagslijn? U maakt zowel gebruik van de officier in Haarlem om de zaak uit te denken...

De heer **Langendoen**:

Dat is correct.

De **voorzitter**:

...en dan gaat u eventueel weer naar de IRT-officier.

De heer **Langendoen**:

U moet het zo zien. Als het in een bepaald traject nodig is, dat er een frontstore wordt opgericht, dan zal ik op voorhand, in de gedachtengang, toestemming moeten hebben om die frontstore op te richten. Als het OM zegt, dat er absoluut geen frontstores worden opgericht, dan kunnen wij dat traject niet verder ingaan.

De heer **De Graaf**:

Dat kan toch ook de IRT-officier voor u beslissen? Dat hoeft u toch niet met uw eigen CID-officier steeds op te nemen. Juist omdat de IRT-officier ook verantwoordelijk is voor de CID-trajecten?

De heer **Langendoen**:

Ik praat over de voorfase. Een methode ontwikkelt zich en in die ontwikkelmethode communiceren wij met onze CID-officier. Uiteindelijk staat er een methode die nog niet helemaal uitontwikkeld is, maar die zover is dat ermee geacteerd kan worden. Dan wordt die in zijn geheel voorgelegd, met alle voorgaande stappen, aan de officier die verbonden is aan het IRT. Hij neemt deze methode over onder zijn verantwoording en hij wordt uitgevoerd.

De **voorzitter**:

Maar je kunt toch zeggen, meneer Langendoen, dat u gewoon de stukken daar heeft neergelegd waar u het als het ware het beste uitkwam? Het blijft toch een zeer onheldere zaak?

De heer **Langendoen**:

Ik denk dat dat een verkeerde voorstelling van zaken is. Ik heb u aangegeven, dat het een ontwikkeltraject is. Daarin wordt gecommuniceerd met de CID-officier. Uiteindelijk kan deze min of meer maar nog niet geheel uitontwikkelde methode worden uitgevoerd binnen het IRT. Vervolgens wordt die met de verantwoordelijke man van het IRT besproken.

De **voorzitter**:

We komen hier verder niet uit. In ieder geval lijkt het mij...

De heer **Koekkoek**:

Maar dat hebt u ook gedaan? U heeft zelf als CID-chef van Kennemerland de methode besproken met de IRT-officier?

De heer **Langendoen**:

Nee, met de heer Van der Veen, op het moment dat de heer Van der Veen kwam. En omdat de heer Van der Veen uit Haarlem kwam, heb ik heel nadrukkelijk de methode met alle ins en outs, inclusief de namen van de informanten met hem besproken. Maar in het traject daarvoor hebben de heer Van Riel en de heer Van Bloemendaal niet zelf aan dat gesprek deelgenomen.

De **voorzitter**:

Die hebben dat niet gedaan?

De heer **Langendoen**:
 Als u het ziet onder de paraplu waaronder wij werkten, dan hebben die gesprekken plaatsgevonden door de heer Augusteijn, de heer Lith met die officier.

De **voorzitter**:
 Maar dat blijft dus toch een heel vreemde constructie.

De heer **Langendoen**:
 Misschien heb ik de constructie nog niet goed uitgelegd.

De **voorzitter**:
 Niet de inhoudelijke constructie. We hebben het nu bijna een half uur alleen maar over de vragen: wie had er nog het gezag; wie oefende er een beetje controle uit op uw werkzaamheden. Dan krijgen we te maken met een zeer ondoorzichtige structuur, want u zegt eerst: ik deed het allemaal onder verantwoordelijkheid van de heer Augusteijn die was CID-chef en werkte bij het IRT, en daarna zegt u: ja maar, de voorbereidingen besprak ik weer met mijn eigen CID-officier.

De heer **Langendoen**:
 Misschien dat het nu in dit gesprek nog wat onduidelijk voor u is, maar als u straks overstapt - als u dat van plan bent - naar het Rotterdam-gebeuren en ik heb u uitgelegd hoe het daar gegaan is, dan zal het duidelijk zijn.

De **voorzitter**:
 Nee, ik was nog niet bij het Rotterdam-gebeuren.

De heer **Langendoen**:
 Maar als we dat gehad hebben, dan zal het duidelijk zijn.

De **voorzitter**:
 Als u het niet erg vindt, ik was nog niet bij het Rotterdam-gebeuren.

De heer **Koekkoek**:
 Voorzitter! Mag ik nog vragen, wat de heer Langendoen bedoelt met "de CID-officier globaal bij praten"?

De heer **Langendoen**:
 Ik heb aangegeven dat er een verantwoordelijkheid is. Speelt een zaak in het arrondissement Haarlem die de CID onder handen heeft, dan doen wij zaken met de CID-officier. In dit geval is dat mevrouw Kuitert of de heer Toeter of de heer Van der Veen. Speelt een zaak in een ander arrondissement, bijvoorbeeld Rotterdam, dan doen wij zaken met de CID-officier in Rotterdam.

De heer **Koekkoek**:
 Maar wij hadden het nu over het IRT. We constateren dat u geen contact hebt met de IRT-officier en dat u uw eigen CID-officier globaal bij praatte. Wie weet dan nog van de hoed en de rand?

De heer **Langendoen**:
 De verantwoordelijke mensen: de heer Augusteijn en de heer Lith.

De heer **Koekkoek**:
 Maar u informeert uw CID-officier globaal?

De heer **Langendoen**:
 Dat is correct.

De heer **Koekkoek**:
 En u hebt geen rechtstreeks contact met de IRT-officier, dus uw CID-officier is alleen maar globaal geïnformeerd?

De heer **Langendoen**:
 Dat is correct.

De heer **Koekkoek**:
 Hoe komt het dan op de juiste plek terecht?

De heer **Langendoen**:

In de verantwoordelijkheidslijn zoals die er lag: de heren Augusteijn en Lith. Zij bespraken de zaken volledig met de verantwoordelijke IRT-officier. Dat was in de situatie voordat de heer Van der Veen IRT-officier werd. Toen de heer Van der Veen officier werd, zat ik erbij aan tafel. Dat komt denk ik, omdat de heer Van der Veen uit Haarlem kwam.

De **voorzitter:**

Het is in de praktijk dus zo gegaan: globaal was uw CID-officier genformeerd; globaal ook waren genformeerd de voorgangers van de heer Van der Veen: Van Riel en Franken van Bloemendaal...

De heer **Langendoen:**

Dat bestrijd ik, mijnheer de voorzitter...

De **voorzitter:**

...of u weet dat niet, want u zat er niet bij.

De heer **Langendoen:**

Maar ik ken de heer Lith en ik ken de heer Augusteijn en ik weet hoe zij zaken deden. Ik ga er gewoon van uit, dat die officieren volledig zijn ingelicht. Ik wil het in ieder geval niet voor mijn verantwoording nemen, dat ze globaal zouden zijn ingelicht.

De **voorzitter:**

Maar dat weet u niet.

De heer **Langendoen:**

Maar ik ga ervan uit, de heren Augusteijn en Lith kennende, dat deze officieren volledig zijn ingelicht.

De **voorzitter:**

Wij komen zo weer terug op de officieren. Nu kijken we naar het begin van de samenwerking met het IRT. Hoeveel informanten heeft u ongeveer gerund voor het IRT?

De heer **Langendoen:**

Het aantal informanten kan ik om veiligheidsredenen hier in deze setting niet noemen. Ik kan u wel zeggen dat het er minder zijn dan tien.

De **voorzitter:**

Kunnen het er ook meer zijn dan het aantal dat als zodanig bij u in enige administratie is terug te vinden?

De heer **Langendoen:**

Nee.

De **voorzitter:**

Is het mogelijk dat u ook wel eens andere informanten of tipgevers of mensen van uw dienst had waarvan u de informatie ook doorgaf aan het IRT?

De heer **Langendoen:**

Voor zover mij bekend, niet.

De **voorzitter:**

Is die veronderstelling geheel ongegrond?

De heer **Langendoen:**

Ik weet niet hoe u aan die veronderstelling komt, maar...

De **voorzitter:**

Ik vraag het u.

De heer **Langendoen:**

Volgens mij is die ongegrond.

De **voorzitter:**

U zegt: om veiligheidsredenen kan ik het u niet zeggen. Had u ze vastgelegd?

De heer **Langendoen:**

Alle informanten binnen de RCID-Kennemerland waren vastgelegd.

De **voorzitter:**

Hoe?

De heer **Langendoen:**

In een informantendossier.

De **voorzitter:**

Was dat informantendossier handmatig?

De heer **Langendoen:**

Dat was handmatig.

De **voorzitter:**

Wat heeft u er verder mee gedaan?

De heer **Langendoen:**

Informanten die in de loop der tijd zijn afgebouwd, die gestopt zijn met CID-activiteiten, werden in de schoning, die twee keer per jaar plaatsvond, uit het systeem gegooid...

De **voorzitter:**

Kan het zijn, dat er ook een heleboel informanten uit zijn gehaald voordat u de zaak overdroeg?

De heer **Langendoen:**

Ik was nog niet zover. Dus gedurende het normale proces wordt twee keer per jaar de hele lijst met alle runners doorgenomen. De mensen die niet meer actief zijn, verdwijnen uit het informantenbestand. Voor mijn vertrek heb ik in overleg met mijn CID-officier, om de nieuwe man niet te belasten met het verleden van het IRT, alle informatie die betrekking heeft op het IRT, uit de administratie gehaald en separaat bewaard. Van alle informanten die afgebouwd zijn, zijn de persoonsdossiers vernietigd.

De **voorzitter:**

Dat is dus niet meer terug te vinden? Dat heeft u zelf vernietigd?

De heer **Langendoen:**

Dat heb ik zelf vernietigd. Dat is niet meer terug te vinden.

De **voorzitter:**

Dat is toch tegen de regels?

De heer **Langendoen:**

Ik zou niet weten tegen welke regels dat is.

De **voorzitter:**

Dat is toch tegen de regels dat u geacht wordt, binnen de CID ook een behoorlijk bestand te hebben en dat uw opvolger nog moet weten met welke mensen u te maken heeft gehad? Dat kunt u toch niet gewoon vernietigen?

De heer **Langendoen:**

Nee, de regel is, dat er van de informanten die worden overgedragen naar een opvolger, een informantendossier bestaat. Maar van de informanten die zijn afgebouwd en die zijn gestopt met hun activiteiten voor de politie, zijn de informantendossiers vernietigd. Ik denk dat dit helemaal volgens de regels is.

De heer **De Graaf:**

Hoeveel informanten heeft u op deze manier uit de dossiers verwijderd voordat u uw taak overdroeg?

De heer **Langendoen:**

Betreffende de IRT of het totaal?

De heer **De Graaf:**

Maakt u maar het onderscheid tussen IRT en totaal.

De heer **Langendoen:**

Het IRT-aantal wil ik niet expliciet noemen want dan kom ik ongeveer uit op het aantal informanten die wij daarvoor runden. Maar in de loop der jaren zijn er tientallen informanten uit het systeem gegaan en er zijn er ook weer tientallen in gekomen.

De heer **De Graaf:**

Kunt u mij uitleggen waarom u dat getal eigenlijk niet wilt noemen? We hebben het niet over namen van informanten, niet over wat ze deden. Waarom kunt u niet gewoon zeggen hoeveel informanten u en uw dienst heeft gerund ten behoeve van het IRT?

De heer **Langendoen:**

Dat is zodanig moeilijk, meneer de Graaf. Ik praat niet alleen tegen u. Iedereen in heel Nederland kan nu meeluisteren en meekijken. Dus ook de criminele doelgroepen waarin deze informanten actief zijn geweest, kunnen meeluisteren.

De heer **De Graaf**:

Maar hebben die wat aan de informatie of het er zeven of zes of vijf of tien zijn geweest?

De heer **Langendoen**:

U kunt zich voorstellen, dat men gaat afstrepen als er iets binnen een organisatie gebeurt. Men gaat een profiel maken van wie mogelijk een informant zou kunnen zijn. Op het moment dat er nog een informant is, is men vrij gauw klaar. Als ik hier een willekeurig getal zou noemen, dan zou men kunnen zeggen: ha, we hebben dus niet met twee of drie maar met veel meer te maken.

De heer **De Graaf**:

Het IRT draait een aantal zaken, waaronder ook de Delta-zaak. Dus er is een aantal zaken waarin een aantal informanten een rol heeft gespeeld. Deels werden die informanten gerund door de IRT zelf, onder verantwoordelijkheid van de heer Augusteijn en deels leverde u ze aan en runde u ze ten behoeve van het IRT. Dus we hebben het niet over het aantal informanten dat het IRT heeft gehad, maar over het aantal informanten dat u aanleverde voor de IRT. U heeft zelf gezegd: minder dan tien. Ik zou zeggen: er zijn niet zo gek veel mogelijkheden meer over. Noemt u dan maar gewoon het getal omdat het als zodanig nog niets zegt.

De heer **Langendoen**:

Meneer De Graaf, u of de heer Van Traa heeft het gesprek gevoerd met de heer Augusteijn. Dan heeft u precies gezien op welk moment er ten behoeve van het IRT hoeveel informanten door wie werden gerund. Daarmee wil ik aangeven, dat ik gevaar voor de bron voorzie als ik aangeef hoeveel informanten wij ten behoeve van het IRT gerund hebben.

De **voorzitter**:

Meneer Langendoen, ik moet u teleurstellen, dat heb ik niet kunnen vaststellen. Dat heb ik daarom ook niet kunnen vaststellen, omdat mij niet duidelijk is geworden of dat precies informanten van u waren of dat ze dat niet waren. En niemand kan het meer vaststellen, want u heeft het zelf vernietigd.

De heer **Langendoen**:

Nee, voor alle duidelijkheid, ik heb de informantendossiers vernietigd van informanten die wij runden ten behoeve van het IRT die met mijn vertrek ook vertrokken zijn. Die heb ik vernietigd.

De **voorzitter**:

Maar dan kan ik bij iemand anders toch nooit meer nagaan hoe het precies zat? Ik heb wel een paar aanduidingen gekregen, maar dat zijn niet meer dan aanduidingen.

De heer **Langendoen**:

Maar u heeft gesproken met de heer Augusteijn. Ik neem aan dat in dat gesprek ook naar voren is gekomen door wie in bepaalde onderzoeken van het IRT de informanten gerund werden. Dan heeft de heer Augusteijn u ook duidelijk gemaakt wat de rol is.

De **voorzitter**:

Toen is mij duidelijk geworden - en dat zal ik u zeggen, want dan staan wij ook duidelijk tegenover elkaar - dat de informatie vanuit Kennemerland over het IRT allemaal onder de nummers die u zojuist noemde, dus van de heer Van Vondel en van uzelf, klaarblijkelijk werden opgeslagen; dat er wel eens een codenaam van een informant bij stond die de informatie had aangeleverd. Maar dat zegt natuurlijk nog niets over het totale aantal dat u eventueel gerund heeft of niet. Soms is er ook informatie waarbij bijvoorbeeld geen informant staat. Dat is voor ons niet meer terug te vinden. Vandaar mijn simpele vraag: hoeveel informanten heeft u ongeveer gerund voor dat IRT?

De heer **Langendoen**:

Nogmaals, mijnheer van Traa, en misschien moet ik het iets duidelijker zeggen, in een bepaald onderzoek van het IRT zijn alleen informanten gerund door de RCID-Kennemerland. Vandaar, dat ik in dat specifieke geval niet aan wil geven hoeveel informanten wij specifiek hebben gerund.

De **voorzitter**:

Maar dat vroeg ik ook niet. Ik vroeg gewoon om een overzicht te krijgen welke activiteiten u ongeveer verricht heeft en met hoeveel mensen u daar gewerkt heeft.

De heer **Langendoen**:

Ik zeg nu nogmaals...

De **voorzitter**:

Goed, we zitten onder de tien.

De heer **Langendoen**:

Dat is correct.

De **voorzitter**:

Dat kan dus ook in de buurt van de... We kunnen dat niet meer nagaan. U weet het alleen.

De heer **Langendoen**:

Ik niet alleen.

De **voorzitter**:

Wie dan nog meer?

De heer **Langendoen**:

Ook de heer Augusteijn en de heer Lith zijn ervan op de hoogte.

De **voorzitter**:

In ieder geval is het in de vastlegging niet meer te vinden. Heeft u ook informatie uit het systeem gehaald die informanten hadden aangeleverd ten behoeve van het IRT ?

De heer **Langendoen**:

Ik heb voor mijn vertrek bij de RCID-Kennemerland in overleg met de korpsleiding Kennemerland en de CID-officier alle informatie die betrekking had op het IRT uit het systeem gehaald en separaat opgeslagen. Het is dus niet zo, dat alle informatie, betrekking hebbend op het IRT die door Kennemerland was verzameld in de loop der jaren, vernietigd is. Nee, die is separaat opgeslagen. Voor zover mijn kennis nu reikt, moet die informatie nu bij de rijksrecherche zijn ondergebracht.

De **voorzitter**:

Ik dacht dat de huidige CID-officier uit Haarlem mij meldde, dat 600 700 informatieposities gewoon eruit zijn gehaald, zowel nadat het IRT is opgeheven als later.

De heer **Langendoen**:

U zegt 600 informatieposities?

De **voorzitter**:

Nee, niet informatieposities. Laat ik het even goed zeggen. Het zijn natuurlijk geen informanten, maar 600 700 mutaties.

De heer **Langendoen**:

Het is mij onduidelijk. Ik neem aan dat dit een van de dingen is die in onderzoek is bij de rijksrecherche. Het onderzoek van de rijksrecherche draait dus al een half jaar. Mij is daar nog helemaal nooit iets over gevraagd. En dat is niet het enige.

De heer **De Graaf**:

Mogen wij het u dan zo vragen? Heeft u bewust, voordat u afscheid nam als chef-CID, informatie of mutatieformulieren die waren ingevoerd, eruit gehaald en gewist?

De heer **Langendoen**:

Nee, voor alle duidelijkheid, wat ik zojuist als zei: voor mijn afscheid heb ik een groot aantal informatierapporten uit het systeem gelicht en die zijn separaat in een geautomatiseerd systeem weggeschreven.

De heer **De Graaf**:

Maar dat betekent, dat u niets gewist hebt?

De heer **Langendoen**:

- Er is niets gewist.
- De heer **De Graaf**:
Behalve de namen van informanten.
- De heer **Langendoen**:
Juist.
- De heer **De Graaf**:
U heeft niets gewist, u heeft het alleen uit het bestand gehaald en in een apart bestand gezet?
- De heer **Langendoen**:
Dat is correct? Dat was - dat is een afspraak met de korpsleiding geweest - om de opvolger, de heer Woest, niet onnodig te belasten met het verleden, specifiek de IRT betreffend. Dat is eruit gehaald en separaat weggeschreven.
- De heer **De Graaf**:
Het gaat dan alleen over al die rapportages die afkomstig waren van informanten ten behoeve van het IRT?
- De heer **Langendoen**:
Dat is correct.
- De heer **De Graaf**:
Dus geen andere informatie?
- De heer **Rabbae**:
Heeft u iemand anders dat laten wissen, dus niet u persoonlijk maar iemand van uw eigen dienst?
- De heer **Langendoen**:
Meneer Rabbae, het spijt mij vreselijk maar ik kan hier geen antwoord op geven. Ik hoor een getal van 600 records die zouden zijn verdwenen. Voor zover mij bekend is, zijn alle records die betrekking hebben op het IRT separaat weggeschreven. Van wissen heb ik niets gehoord. Volgens mij is er ook niet gewist.
- De **voorzitter**:
Heeft u wel eens op informatie die u nog binnen kreeg en waarvan records gemaakt werden, gezet: voor een bepaalde datum vernietigen?
- De heer **Langendoen**:
Ik begrijp de vraag even niet.
- De **voorzitter**:
In 1994 wordt informatie gemuteerd in uw systeem, bijvoorbeeld ten aanzien van een CID-subject. Dat moet er volgens de regeling vijf jaar in blijven staan, maar er wordt bij gezegd: deze informatie vr september 1994 vernietigen, eruit halen.
- De heer **Langendoen**:
Dat zegt mij niets.
- De **voorzitter**:
Dat zegt u niets? Dat herinnert u zich niet.
- De heer **Langendoen**:
Nee, dat zegt mij niets.
- De **voorzitter**:
Maar dat is geen antwoord.
- De heer **Langendoen**:
U zegt dat het erop staat. Ik weet het niet. Ik heb het er nooit op gezet en het is ook geen regel dat dit gebeurt. De regel dat informatie met betrekking tot CID-subjecten na vijf jaar uit het systeem wordt gehaald, is correct en met betrekking tot de grijze-velders een half jaar...
- De **voorzitter**:
Maar dat is dus blijkbaar gebeurd.
- De heer **Langendoen**:
Het is voor mij een beetje moeilijk praten. Ik heb het formulier niet gezien.

De **voorzitter**:

Goed, dan zullen wij de formulieren opvragen. Maar u was toen nog wel verantwoordelijk.

De heer **Langendoen**:

Dat is correct. Maar u confronteert mij hiermee. Ik zeg, dat dit onder mijn leiding niet gebeurd is. Als u het formulier heeft waar dat op staat... Op dit moment is het heel moeilijk praten voor mij.

De **voorzitter**:

Waarom moest de heer Woest niet belast worden met IRT-informatie? Waarom moest het uit het bestand gehaald worden?

De heer **Langendoen**:

U moet het zo zien. Het was een zeer hectische tijd geweest met het IRT en vooral met hetgeen erna gekomen is. Er is voor gekozen, net als bij het kernteam, om de heer Dros een heel nieuwe start te laten maken, om de heer Woest een heel nieuwe start te laten maken en om ze niet te belasten met het verleden. Dat is specifiek afgesproken.

De heer **De Graaf**:

Wie heeft gezegd, dat u dat moest doen?

De heer **Langendoen**:

De korpsleiding en de CID-officier.

De **voorzitter**:

Wie is de korpsleiding?

De heer **Langendoen**:

De korpsleiding is de heer Straver en de heer Van den Berg.

De **voorzitter**:

Zij hebben u gezegd: belast Woest er niet mee en haal het er maar uit?

De heer **Langendoen**:

Dat is correct.

De **voorzitter**:

Dat weet u helemaal zeker?

De heer **Langendoen**:

Dat weet ik helemaal zeker.

De **voorzitter**:

Dat zij gezegd hebben: haal het er maar uit?

De heer **Langendoen**:

Ja. Schrijf het separaat weg.

De **voorzitter**:

Schrijf het separaat weg en wie kan er dan nog separaat bij? Alleen u?

De heer **Langendoen**:

Nee, er is later een afspraak gemaakt dat alle informatie, mocht die moeten worden uitgegeven omdat er bijvoorbeeld in het land naar gevraagd wordt, wordt bekeken door de heer Van der Veen, de toenmalige IRT-officier, en dat die wordt uitgegeven onder verantwoordelijkheid van de heer Van der Veen.

De heer **De Graaf**:

Dat dossier is nu bij de rijksrecherche. Waar was het voordat het bij de rijksrecherche terecht kwam?

De heer **Langendoen**:

Toen lag het in een kluis bij de RCID.

De heer **De Graaf**:

Het lag dus in de kluis. De heer Woest had er dus gewoon in kunnen kijken?

De heer **Langendoen**:

Hij had erbij gekund en als hij de paswoorden had geweten, had hij erin kunnen kijken.

De **voorzitter**:

Maar hij had het pasnummer niet?

De heer **Langendoen**:

Nee, dat had hij niet.

De **voorzitter**:

De heer Straver heeft dus goed gevonden dat alleen de heer Van der Veen, die er op zichzelf in de directe lijn niets mee te maken had, het weer uit zou geven?

De heer **Langendoen**:

Op een bepaald moment moet er beslist worden wie die heel gevoelige informatie nog uit mag geven. Omdat ik weg ben is het ongewenst dat ik die informatie uitgeef en het is ongewenst dat degene die niet het hele traject kent, de heer Woest, die informatie uitgeeft. Toen is de modus gevonden, dat als die informatie moet worden uitgegeven, de heer Van der Veen dat doet.

De **voorzitter**:

Maar u kunt toch wel begrijpen, dat uw opvolger zegt: ik wist absoluut niet meer wie er gerund is?

De heer **Langendoen**:

Dat is duidelijk. Maar dat is ook afgesproken om het zo te doen.

De **voorzitter**:

Niet met uw opvolger de heer Woest, denk ik.

De heer **Langendoen**:

Dat is ook met de heer Woest besproken. Er is voor gekozen om de heer Woest een heel nieuwe start te laten maken en hem niet te belasten met het verleden. Daar past precies het separaat opbergen van de informatie in en het verwijderen van die...

De **voorzitter**:

Hoeveel informantendossiers heeft u nog wel aan Woest overgedragen?

De heer **Langendoen**:

Ik zou het antwoord niet weten, maar ik denk een stuk of dertig.

De **voorzitter**:

En hoe is dat dan gegaan?

De heer **Langendoen**:

Tijdens een overdrachtsvergadering heb ik... Ik heb de informantendossiers up to date gemaakt. Vervolgens zijn ze in de kluis gebleven en daarna heb ik de boel gewoon overgedragen aan de heer Woest.

De **voorzitter**:

Hoe komt het dan dat hem er niets van gebleken was en dat, naar ik meen, de rijksrecherche er ook niets van gebleken was dat er nog informantendossiers waren?

De heer **Langendoen**:

Ik weet niet hoe de heer Woest verder communiceert met de mensen waarmee ik in het verleden heb gewerkt. Of hij nagevraagd heeft of ze er waren, hoe ze er waren...

De **voorzitter**:

Maar u heeft ze toch overgedragen?

De heer **Langendoen**:

Jawel, op een vergadering onder leiding van de...

De **voorzitter**:

Heeft u namen genoemd?

De heer **Langendoen**:

Ik heb geen namen genoemd.

De **voorzitter**:

Wat heeft u dan gedaan?

De heer **Langendoen**:

Ik heb de boel overgedragen. Ik heb aangegeven waar de informatie was.

De **voorzitter**:

Waar het was?

De heer **Langendoen**:

Dat is correct. In de kluis.

De **voorzitter:**

Maar hij kon het daar blijkbaar niet meer vinden.

De heer **Langendoen:**

Maar dit is misschien een aardig voorbeeld. Op een bepaald moment lopen de spanningen op in Kennemerland. Ik kom bij de heer Van den Berg en dan gaat het over de informatie in de IRT-tijd. Dan zegt meneer Woest het niet te kunnen vinden. Dan blijkt het gewoon op de afdeling in de kluis voor handen te zijn.

De **voorzitter:**

Dat is een heel specifiek element, dacht ik. Maar het ging er nu gewoon om dat er blijkbaar een verschil van mening bestaat over de vraag of er überhaupt nog informantendossiers aanwezig waren.

De heer **Langendoen:**

Voor mij is dat geen vraag. Voor mij waren ze aanwezig.

De **voorzitter:**

Maar u weet ook niet meer hoeveel?

De heer **Langendoen:**

Nee.

De heer **De Graaf:**

Wij zullen nu niet de identiteit van de informant met u bespreken. Maar de heer Van Vondel werkt nu niet meer bij de politie. U werkt niet meer bij de CID. Wie weet nu wie u uit de tijd van de informanten, uit het informantenbestand heeft gehaald?

De heer **Langendoen:**

Die uit het informantenbestand zijn gehaald? Het grote gedeelte dat regulier...

De heer **De Graaf:**

Nee, de IRT-informanten.

De heer **Langendoen:**

Die heb ik op een papiertje gezet en die heb ik in een envelop overhandigd aan de heer Van den Berg.

De heer **De Graaf:**

Dus de heer Van den Berg weet dat. De heer Augusteijn kent dat.

De heer **Langendoen:**

Nou, ik denk niet dat de heer Van den Berg inhoudelijk weet wie die informanten zijn. Ik heb alleen...

De heer **De Graaf:**

Of hij de envelop open heeft gemaakt, weet u niet?

De heer **Langendoen:**

Maar de afspraak is gemaakt, dat de heer Van den Berg waakt over de envelop. Die zal alleen, indien nodig, in overleg tussen de heer Van der Veen en mij worden geopend.

De heer **De Graaf:**

Dat heeft u zelf opgeschreven en dat is op zichzelf niet te controleren.

De **voorzitter:**

In overleg? Dat is toch raar? In overleg met de heer Van der Veen en u zal dat worden geopend of niet? Moeten de heer Van der Veen en u ook eerst beslissen voordat het bijvoorbeeld naar de rijksrecherche gaat of niet?

De heer **Langendoen:**

U kunt zich voorstellen, voorzitter, dat de manier van werken binnen de RCID-Kennemerland als volgt ging. Wij maakten kennis, kwamen in contact met een informant. Dan werd er afgesproken hoe er met de identiteit van de informant zou worden omgesprongen. Er is expliciet afgeregeld, dat de informantenrunners en het hoofd RCID alleen op de hoogte zouden zijn van de identiteit van de informant. Dat is een afspraak en die afspraak schenden wij niet. Die hebben wij nog nooit geschonden. Maar met mijn vertrek bij de RCID gaat enerzijds informatie uit de systemen vandaan en de informanten schrijf ik op een stuk papier dat in een envelop in de kluis gaat.

De **voorzitter**:

Wie kon nu de identiteit van de informant weten? Alleen u, de runner...

De heer **Langendoen**:

En de heer Van der Veen.

De heer **De Graaf**:

De heer Van der Veen kende de identiteit van de IRT-informanten ook?

De heer **Langendoen**:

De heer Van der Veen had nog wat kennis uit het verleden en hij is er expliciet tussendoor...

De **voorzitter**:

Uw CID-officier kende het niet?

De heer **Langendoen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Die had dat ook niet nodig?

De heer **Langendoen**:

Die had dat niet nodig.

De **voorzitter**:

Hij kon toch genoeg verantwoordelijkheid en gezag over u uitoefenen?

De heer **Langendoen**:

Dat is correct.

De **voorzitter**:

Dat vindt u wel.

De heer **Langendoen**:

En dat vindt de CID-officier ook, maar dat zou u haar zelf moeten vragen.

De heer **De Graaf**:

En de heer Augusteijn wist het ook?

De heer **Langendoen**:

Of de heer Augusteijn de identiteit van de informanten weet, weet ik niet. Maar de heren Lith en Van der Veen met wie ik ze expliciet heb doorgenomen, wisten het op een bepaald moment wel.

De heer **De Graaf**:

Voor mijn begrip. U heeft zojuist al eerder een verhaal verteld dat de heer Augusteijn toch een beetje verantwoordelijk was voor alle CID-trajecten die u runde voor het IRT. De teamleider, de heer Lith weet het wel, de officier van justitie weet het wel, maar de verantwoordelijke CID-man, de heer Augusteijn, weet het niet?

De heer **Langendoen**:

Ja, kijk, u kunt zich voorstellen...

De **voorzitter**:

Dat was uw chef. Zo'n drie kwartier geleden was dat nog uw chef.

De heer **Langendoen**:

Jawel, maar u kunt zich voorstellen dat het heel vervelend is om op dit moment de identiteit te kennen van IRT-informanten.

De heer **De Graaf**:

Ik weet niet of dat heel vervelend is.

De heer **Langendoen**:

Dat is voor sommige mensen heel vervelend.

De heer **De Graaf**:

Maar u heeft het dus nooit zelf aan de heer Augusteijn gezegd en hij heeft u nooit gevraagd: wie is dat nou?

De heer **Langendoen**:

Nee dat heeft hij niet gevraagd. Maar volgens mij weet hij wie ze zijn.

De heer **Rouvoet**:

Voor mijn helderheid de volgende vraag. U zei eerst: we hebben het zo gedaan om de heer Woest mijn opvolger niet onnodig te belasten met informatie over de IRT. Maar de werkelijke reden was dus, de afspraak die over de identiteit van informanten was gemaakt met de informanten. Dat was de reden om deze procedure te kiezen?

De heer **Langendoen**:

Nee, dat was het niet. De reden was zoals ik aangegeven heb, om de heer Woest niet te belasten met het verleden.

De heer **Rouvoet**:

Met alle respect, het is toch waanzin als iedere keer als iemand op een verantwoordelijke kernpositie in politie Nederland, een opvolger krijgt om dan alle informatie van de periode daarvoor te vernietigen?

De heer **Langendoen**:

Dat zeg ik ook niet. Alleen in dit heel specifieke geval...

De heer **Rouvoet**:

Of zodanig af te schermen dat hij er niet bij kan?

De heer **Langendoen**:

In de turbulente tijd van het IRT is ervoor gekozen om de heer Woest er niet mee te belasten en om die informatie separaat te bewaren en om de informantendossiers te vernietigen. En het aantal namen heb ik vastgelegd, zoals ik al zei, en dat is in een envelop in de kluis terechtgekomen.

De **voorzitter**:

En u zegt dat de heer Straver daarvoor toestemming heeft gegeven?

De heer **Langendoen**:

Ja, de heer Straver en zeer zeker de heer Van den Berg.

De **voorzitter**:

De heer Van den Berg weet u niet? Zojuist noemde u ze allebei.

De heer **Langendoen**:

Ja, volgens mij allebei.

De **voorzitter**:

Volgens u allebei. Hij gaf ook toestemming om de dossiers verder te vernietigen.

De heer **Koekkoek**:

Meneer Langendoen, hoe voorkom je nu dat de informanten die u op een briefje in een gesloten envelop hebt gestopt, weer binnen komen wandelen bij de heer Woest, uw opvolger, zonder dat hij weet dat het om informanten uit de envelop gaat?

De heer **Langendoen**:

Ja, ik kan mij voorstellen waar deze vraag vandaan komt.

De heer **Koekkoek**:

Die komt van mij.

De **voorzitter**:

Die komt uit Tilburg.

De heer **Langendoen**:

Ik denk dat hij misschien komt uit het voorgesprek dat met de heer Woest gevoerd is...

De heer **Koekkoek**:

Nee, nee, u moet hier geen suggesties wekken. We bedenken af en toe ook nog iets zelf.

De heer **Langendoen**:

Dan neem ik dat graag terug, meneer Koekkoek. Ik zeg het alleen hierom, omdat ik een hoog oplopende discussie heb gehad met de heer Woest, die namelijk dit zelfde argument op tafel legde. Hij moest weten wie die IRT-informanten waren om te kunnen matchen of er nieuwe informanten binnenkwamen.

De heer **Koekkoek**:

Dat lijkt mij een vanzelfsprekende vraag.

De heer **Langendoen**:

Misschien wel, maar als van tevoren is afgesproken om het juist niet zo te doen, dan is het geen vanzelfsprekende vraag.

De **voorzitter**:

Heeft u ze ooit gemeld bij de landelijke CID?

De heer **Langendoen**:

We hebben ze nooit gemeld bij de landelijke CID.

De **voorzitter**:

Het was toch de bedoeling dat u dat deed of vond u dat niet nodig?

De heer **Langendoen**:

Dat zouden we later gaan doen. We hebben het nog nooit gedaan.

De **voorzitter**:

Daarmee wist u toch ook niet of ze soms in andere regio's werden gerund?

De heer **Langendoen**:

Maar ik, eh... Dat is nooit met zekerheid uit te sluiten.

De **voorzitter**:

Maar dat risico nam u. Ik kom nu bij de methode zelf, de groeimethode. Dat is toch het meest belangrijke dat u verder heeft bijgedragen in uw werk voor het IRT?

De heer **Langendoen**:

Wat bedoelt u met de groeimethode?

De **voorzitter**:

De heer Van der Putten is hier geweest en hij heeft gezegd: ik ben de bedenker van de methode. Heeft u nu de methode overgenomen van Van der Putten?

De heer **Langendoen**:

Nee, ik heb de methode niet overgenomen van Van der Putten. Ik wilde nog zeggen dat ik vorige week de opmerking van de heer De Graaf in gesprek met de heer Van der Putten heb gehoord, dat er op meerdere plekken in het land op het zelfde tijdstip iets wordt uitgevonden. Maar ik laat die opmerking even voor wat die is.

De heer **De Graaf**:

Dat was een vraag en u kunt hem nog een keer beantwoorden. U heeft tegelijkertijd het licht gezien?

De heer **Langendoen**:

Ik denk dat die conclusie juist is.

De heer **De Graaf**:

Heeft u nu wel of niet met de heer Van der Putten over de methode gesproken?

De heer **Langendoen**:

Later wel, maar in de aanloop, de ontwikkeling en de uitvoering van de methode heb ik niet met de heer Van der Putten gesproken.

De heer **De Graaf**:

Dus toen u in contact kwam met de heer Van der Putten, ging het om een praktisch probleem, namelijk het vinden van iemand die kon rijden? Zo heeft de heer Van der Putten het ook verteld en toen had u de methode al helemaal uitgedacht?

De heer **Langendoen**:

Dat is correct.

De **voorzitter**:

Wat had u toen al uitgedacht?

De heer **Langendoen**:

De methode.

De **voorzitter**:

Kunt u die methode hier toelichten? Wat is de methode?

De heer **Langendoen**:

Mijnheer Van Traa, als u mij toestaat, wil ik voordat ik de vraag beantwoord, duidelijk maken hoe ik in het verhaal steek. Ik heb absoluut niets te verbergen maar ik heb wel heel veel te beschermen. De informanten waarmee we gewerkt hebben, zitten in een heel

gevaarlijk, gewelddadig circuit. Als door beantwoording van de vragen door mij, dingen op tafel komen, kunnen de laatste stukjes van een puzzel worden ingevuld en kunnen de informanten ontmaskerd worden. Ik vraag u vriendelijk - u hoeft mij niet te ontzien met vragen stellen - om wel de informanten te ontzien. Het zou voor mij heel moeilijk zijn om heel concreet in te gaan op de werkmethode. Ik zal mijn uiterste best doen om het zo globaal mogelijk, met inachtneming van de veiligheid van de informanten, u te vertellen.

De **voorzitter:**

Ik heb u nog niets gevraagd over de informanten.

De heer **Langendoen:**

Maar het is...

De **voorzitter:**

Dat begrijp ik. Maar als u zegt dat u het niet van Van der Putten heeft overgenomen omdat u het zelf heeft bedacht, dan vraag ik u: wat heeft u zelf bedacht.

De heer **Langendoen:**

Ik niet alleen maar een x-aantal mensen hebben een methode bedacht en ontwikkeld en die hebben wij uiteindelijk uitgevoerd binnen het IRT.

De **voorzitter:**

En die hield wat in? Wat was het bijzondere eraan?

De heer **Langendoen:**

Het bijzondere was, dat wij ergens op de keten van de handel in de verdovende middelen - u moet dat zien vanaf het planten van de zaadjes hier ver vandaan en de opbrengst in de koffieshop - zijn gaan zitten. Daardoor hebben we perfect inzicht kunnen krijgen in die hele organisatie

De **voorzitter:**

Ik had het nog niet over de informant, ik had het over de methode.

De heer **Langendoen:**

De methode hangt daarmee samen, voorzitter.

De **voorzitter:**

De methode is dat je als belangrijke schakel de informant hebt. Wat weet je daardoor? Hoe partijen gaan lopen?

De heer **Langendoen:**

Concreet.

De **voorzitter:**

Dat weet je dus. En als je weet hoe die partijen lopen, wat ga je dan doen?

De heer **Langendoen:**

Dan kun je door te investeren in de apparatuur die voorhanden is proberen duidelijk zicht te krijgen in het proces wat zich daar afspeelt.

De **voorzitter:**

Waar?

De heer **Langendoen:**

In de keten van de handel in softdrugs.

De **voorzitter:**

U krijgt, mede door informanten en door eigen rechercheren een belangrijk zicht op partijen die binnenkomen?

De heer **Langendoen:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

En die partijen neemt u niet meer in beslag maar die laat u doorgaan. Waarom?

De heer **Langendoen:**

U kunt zich voorstellen als je zaken doet met informanten die informatie aanreiken en je vervolgens overgaat tot inbeslagname van datgene waar je kennis van draagt nadat je de informatie hebt ontvangen, dat het ontzettend snel uit is met de informatieposities die je hebt.

De **voorzitter:**

Dus als je met informanten werkt, kunt je eigenlijk niet in beslag nemen?

De heer **Langendoen:**

Dat is niet juist. Er kan als je werkt met informanten best wel in beslag worden genomen. Alleen moet er heel goed worden nagedacht over waar en wanneer er in beslag genomen wordt.

De heer **De Graaf:**

De derde, vierde hand, zoals dat heet, ver weg kan er in beslag genomen worden, als maar nooit terug te vinden is dat er een informant een rol heeft gespeeld.

De heer **Langendoen:**

Dat is duidelijk.

De **voorzitter:**

Mogen wij nu weer terug gaan naar het begintraject? Op een bepaald moment krijgt u, mede via informanten, informatie wanneer een partij binnenkomt en die is bestemd voor een criminele organisatie. Vanaf het moment dat u weet dat het in de haven aankomt, gaat u zelf een actieve rol spelen. Daar speelt u als politie toch een belangrijke rol in?

De heer **Langendoen:**

Mijnheer Van Traa wij hebben een dusdanige methode ontwikkeld, waarbij het voor ons mogelijk was om op de keten te gaan zitten om kennis te nemen van de inhoud van de containers, waardoor wij konden vaststellen wat de inhoud was. Daardoor konden wij verder acteren.

De **voorzitter:**

Daarbij kon u dus allereerst gebruik maken van de medewerker van de FIOD die bij u gestationeerd was?

De heer **Langendoen:**

Wij hebben een dusdanige methode ontwikkeld, met gebruikmaking van de FIOD-medewerker, die overigens niet bij mij gedetacheerd was maar waar wij wel zaken mee deden, dat het, zoals ik zojuist al schetste, voor ons mogelijk was, kennis te nemen van de inhoud van de containers.

De **voorzitter:**

U krijgt ook te maken met een burgerchauffeur. De heer Van der Putten heeft die al geschilderd: we zochten een politiechauffeur maar die konden we niet vinden; we moesten toen wel werken met een burgerchauffeur.

De heer **Langendoen:**

Correct.

De **voorzitter:**

Die burgerchauffeur werkte ook samen met de douanemedewerker en ze zorgden er samen voor dat de boel de haven uitkomt.

De heer **Langendoen:**

Hoe de methode precies in elkaar steekt, wil ik in het openbaar niet vertellen. Ik ben uiteraard te allen tijde bereid om u achter gesloten deuren exact te informeren hoe het zich precies heeft afgespeeld...

De **voorzitter:**

Maar de heer Teeven zei vanochtend dat het ongeveer zo werkte.

De heer **Langendoen:**

Maar, voorzitter, ik heb mijn verantwoordelijkheid voor de bron, voor de informanten waar wij voor staan en daar blijf ik voor staan...

De **voorzitter:**

Ik begrijp het niet. Ik vraag over dat gedeelte waar helemaal geen informanten bij betrokken zijn. Ik vraag over dat gedeelte waar u zelf als politie bij betrokken bent, juist om te kunnen controleren wat erin zit, want daar heeft die informant toch verder niets mee te maken?

De heer **Langendoen:**

Met een klein stukje van het traject heeft de informant uiteraard niets te maken.

De **voorzitter**:

Over dat stukje heb ik het nu juist, omdat daar de politie mee te maken heeft. U zegt immers, dat u wilt controleren en dat u precies wilt kijken wat erin zit. Daarna kan het eventueel pas het milieu in. Wat doet de politie daarvoor? Zij maakt gebruik van de FIOD, de douane. Zij maakt gebruik van een burgerchauffeur en gaat dan zelf in de spullen kijken.

De heer **Langendoen**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Zij maakt dan als het ware ook onzichtbaar waar het eventueel vandaan komt en ze stoot het daarna eventueel door naar het criminele milieu. Dat is toch juist?

De heer **Langendoen**:

Doorstoten in die zin dat het later het criminele milieu ingaat.

De **voorzitter**:

Daarbij wordt toch ook gebruik gemaakt van politiemensen om de zaak te transporteren?

De heer **Langendoen**:

Zoals ik in het begin al aangaf, praten wij over een methode die zeer specifiek is. Ik heb geprobeerd om het heel abstract te houden door te zeggen dat wij ergens op de schakel zitten. Wij zijn al iets verder gegaan met betrekking tot bepaalde handelingen die de politie verricht. En daar wil ik het, wat dat betreft, bij laten. Waarom? Niet omdat ik iets te verbergen heb, maar - ik zeg het nogmaals - omdat ik informanten moet beschermen. Door zeer specifiek in te gaan op de vragen die u stelt, offer ik concreet mensen op.

De **voorzitter**:

Ik vraag u niets over informanten. Ik vraag u wat u deed. De bedoeling was toch juist dat noch de criminelen noch de informanten daar zicht op hadden?

De heer **Langendoen**:

Ja, maar u kunt zich voorstellen dat er in het criminele milieu nogal wat kennis is op dit moment. Er is links en rechts een hele hoop gepubliceerd. Wat ik wil aangeven, is dat wij op enig moment door het toepassen van een werkmethode zicht hebben kunnen krijgen op de inhoud van de containers.

De heer **De Graaf**:

Wij moeten dit even onderscheiden. Wij hebben het niet over de informant of informanten in zo'n traject en waar die precies zitten, van de koffieshop tot aan de produktie en de zaadjes, waar u het zojuist over had. Wij hebben het over het moment waarop u zegt: wij onderbreken als het ware de hele vervoerslijn, omdat wij willen weten wat erin zit. Dan doet de politie zelf dingen. Dat heeft niets te maken met informanten of met gevaarstelling voor informanten. U kijkt wat erin zit. En daarvoor heb u als het ware een eigen transport nodig. Dat klopt toch?

De heer **Langendoen**:

Het moet op een bepaald moment georganiseerd worden. De verbindingsman...

De heer **De Graaf**:

Er zijn twee dingen, los van de informanten. U zorgt er ten eerste voor dat de douane zich er even niet mee bemoeit, als het de haven binnenkomt. Dat doet u via de heer De Jongh. Ten tweede zorgt u er zelf voor dat u de beschikking krijgt over de container om te kijken wat erin zit. Vervolgens zet u het weer op de transportlijn.

De heer **Langendoen**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Dus de informant is ergens een belangrijke schakel en u bent eigenlijk ook een schakel.

De heer **Langendoen**:

In die zin dat wij op een bepaald moment een stroomlijn onderbreken.

De **voorzitter**:

Ja, maar die laat u daarna weer doorgaan. U haalt de stekker dus uit het stopcontact en stopt die er dan weer in.

De heer **Langendoen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

En dan moet u er zelf voor zorgen dat de container ergens naar toe wordt vervoerd.

Vervolgens gaat u...

De heer **Langendoen**:

Het moet wel fysiek mogelijk zijn om in die container te kijken en dan niet op de reguliere manier op het haventerrein, waar 30 tot 40 havenmedewerkers mee kijken. Het moet op een plek georganiseerd worden waar het veilig kan.

De heer **De Graaf**:

En dat doet u. U zorgt dat daar een aparte loads of zo voor is.

De heer **Langendoen**:

Dat klopt.

De heer **De Graaf**:

U scheidt dan - dat is vanochtend over tafel gekomen in het gesprek met de heer Teeven - de deklading van de drugs die erin zitten.

De heer **Langendoen**:

Nogmaals, wat de heer Teeven verteld heeft, is voor verantwoording en voor rekening van de heer Teeven. Wat betreft de methode, zoals wij die ontwikkeld hebben, kan ik een heel eind met u meegaan in uw redenering.

De heer **De Graaf**:

Wij proberen feiten vast te stellen. U bevestigt dit nu dus.

De heer **Langendoen**:

Ik bevestig helemaal niets. Ik ben te allen tijde bereid om u achter gesloten deuren alles te vertellen over de opsporingsmethode. Maar ik denk dat u zich kunt voorstellen dat het openbaar maken van details van deze methode mensen dusdanig in gevaar kan brengen dat het noodlottig voor hen afloopt. Ik overdrijf hier niet bij. Ik kan mij ook voorstellen dat in de openbaarheid moet komen wat er precies gebeurd is. Elke keer schuiven wij een klein stukje op naar de ontknoping. Wat de heer Teeven wel of niet geroepen heeft, is voor rekening van de heer Teeven. Ik sta nog steeds voor de veiligheid van mijn informanten. Ik vind dat ik in de openbaarheid al een eind op weg ben gegaan door te zeggen hoe de methode in elkaar steekt. Het is echter absoluut ongepast om deze in het openbaar...

De **voorzitter**:

Mijnheer Langendoen, wij hebben hier toch te maken met een bijzonder fenomeen, namelijk dat de politie deel is van de keten waar die weer in het milieu verdwijnt. Dat was nu juist ook het idee achter de groei-informant. Want wat moest de groei-informant? Hij moest meer vertrouwen krijgen.

De heer **Langendoen**:

Dat is correct.

De **voorzitter**:

Om dat vertrouwen te krijgen, moesten de partijen dus wel weer het milieu in. Dat is toch ook correct?

De heer **Langendoen**:

Dat is ook correct.

De **voorzitter**:

En dan is het voor ons logisch om te vragen wat de politie toen deed. U hebt namelijk een welbewuste functie in een deel van het transport.

De heer **Langendoen**:

Het is logisch dat u die vraag aan mij stelt. Gelet op de belangen en de bescherming van de informanten, ben ik evenwel van mening dat ik daar in het openbaar geen antwoord op mag geven.

De **voorzitter:**

Maar u praat meer over informanten dan ik. Is dat opgevallen? Ik vraag voorlopig niets over een informant.

De heer **Langendoen:**

Misschien heb ik dan een verkeerde indruk van het gesprek. De heer De Graaf ging net wel een stukje verder. Ik wil het graag...

De **voorzitter:**

Ik vraag u gewoon wat de politie deed. Ik vraag u niet wat de informant deed, maar ik vraag u wat de politie deed. Dat is namelijk bijzonder.

De heer **Langendoen:**

Dat is hoogst bijzonder, maar dat heeft raakvlakken met de rollen die de informanten speelden. Op het moment dat ik u hier ga vertellen wat de politie precies deed, is in het criminele milieu klip en klaar duidelijk wie de informanten waren. Daarom kan ik dat niet zeggen.

De **voorzitter:**

Ik kan niet beoordelen of dat klip en klaar duidelijk is. Wat ik wil, is hier met u zoveel mogelijk helderheid krijgen, ook in het openbaar, over wat u als politie gedaan hebt. Wie daarvan geweten heeft, is dan nog vers twee. Dat is toch een logische vraag?

De heer **Langendoen:**

Ik vind het een logische vraag. Ik begrijp ook wel dat u die vraag stelt en dat u die in het openbaar beantwoord wilt hebben.

De **voorzitter:**

Wij waren al een heel eind gekomen. Ik dacht dus dat wij er wel uit konden komen.

De heer **Langendoen:**

Ik hoop het ook. Alleen door specifiek de rol van de politie aan te geven in het openbaar, leg ik bronnen bloot.

De **voorzitter:**

Neen, u legt geen enkele bron bloot. Ik mag namelijk wel aannemen dat de politie zich afgeschermd van het milieu organiseert.

De heer **Langendoen:**

Dat klopt, maar ergens moet een brug geslagen worden.

De **voorzitter:**

En die brug wordt geslagen op het moment dat u dingen doorstoot naar het milieu. Daarbij wordt gebruik gemaakt van voertuigen die de politie misschien wel gefinancierd heeft.

De heer **Langendoen:**

Misschien dat wij op een verkeerde golflengte zitten. Ik denk - daar ben ik nog steeds van overtuigd - dat het openbaar maken van onze specifieke werkmethode mensen in gevaar brengt. Ik zeg het nogmaals: ik ben te allen tijde bereid om achter gesloten deuren alle details te vertellen. Het kan echter niet in het openbaar. Echt niet!

De **voorzitter:**

Ik vraag u ook niet alle details.

De heer **Langendoen:**

Neen, maar u noemt elke keer details...

De **voorzitter:**

Neen, dat zijn geen details. Ik herinner u aan het zogenaamde Zoutkamp-criterium. Toen wij de enquete in de Tweede Kamer behandelden, heb ik gezegd: ik hoef niet te weten wie de informant was; ik hoef niet te weten wat hij precies deed; wij willen echter wel graag weten hoe het in de praktijk, in abstracte termen, werkt. Wij hoeven dus niet te weten waar, welk merk en hoeveel auto's. Wij hoeven ook niet te weten hoe die meneer heette. Maar wat natuurlijk niet kan, is dat eigenlijk niemand van zo'n methode weet. Het is supergeheim. Alle mensen die wij hier verder naar vragen, zeggen: dat weten wij allemaal niet. En de man die het wel weet, zegt: neen, dat kan ik u ook niet vertellen. Dat is een beetje lastig. Natuurlijk begrijp ik dat u die informant moet afschermen. Het gaat er echter

tevens om, vast te stellen wat in feite de betrokkenheid van de politie is bij het op vrij grote schaal doorlaten van drugs in Nederland. Daar gaat het om. Wij willen graag weten wie daar de verantwoordelijkheid voor heeft genomen en hoe dit gefinancierd is. En dat, mijnheer Langendoen, moeten wij volgens mij ook in het openbaar kunnen vaststellen. Dat is nu eenmaal zo in ons systeem.

De heer **Langendoen**:

Mijnheer Van Traa, wij kunnen een heleboel dingen in het openbaar vaststellen.

De **voorzitter**:

Laten wij daar dan mee verder gaan.

De heer **Langendoen**:

Wij kunnen vaststellen wie het een en ander gefinancierd heeft, wie toestemming gegeven heeft en hoe het hele proces in zijn werk gegaan is. Ik heb namelijk al aangegeven dat er op enig moment in de werkmethode bruggen worden geslagen. Dat zijn bruggen die betrekking hebben op activiteiten van de politie en rollen van de informanten. En die bruggen wil ik hier in het openbaar niet slaan.

De **voorzitter**:

Die bruggen hoeft u hier ook niet in het openbaar te slaan. U moet ongeveer aangeven wat de omvang van het werk van de politie hierin is, niet in het runnen van de informanten, maar in het vervoeren van de spullen.

De heer **Langendoen**:

Als ik dat hier in het openbaar vertel, komen er mensen in de problemen.

De **voorzitter**:

Maar u vervoert dus wel spullen over een bepaald traject en u scheidt de spullen?

De heer **Langendoen**:

Ook die vraag wil ik niet beantwoorden, voorzitter.

De **voorzitter**:

Die hebt u net toch al aan de heer De Graaf beantwoord.

De heer **Langendoen**:

De heer De Graaf heeft dat op tafel gelegd, maar ik heb het niet bevestigd.

De **voorzitter**:

Neen, maar u hebt het ook niet ontkend. Laten wij het daar dan maar op houden.

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp dat u niets kunt/wilt zeggen over de dekladingen.

De heer **Langendoen**:

Ik heb - zo ben ik ook begonnen - niets te verbergen. Ik wil alles vertellen. Ik heb het systeem niet uitgevonden dat het in het openbaar moet. Ik wil te allen tijde opening van zaken geven en vertellen hoe het moet. Als ik echter volledig inga op de vragen over de rol die de politie gespeeld heeft, dan heeft dat ernstige consequenties voor onze bronnen. Dus niet voor mij zelf, maar voor de bronnen. En daar vraag ik begrip voor. Ik kan er vrij over praten hoe het gefinancierd is en wie er beslist heeft.

De **voorzitter**:

Wij kunnen nu twee dingen doen. Wij kunnen schorsen en de zaak dan verder bespreken. Wij kunnen ook proberen om nu verder te gaan. Wij kunnen altijd besluiten om een deel uiteindelijk in een besloten verhoor aan de orde te stellen. Dat neemt echter niet weg dat wij zo goed en zo kwaad als dat mogelijk is, in abstractie moeten kunnen vaststellen hoe zo'n methode werkt. Daar is vroeger al veel op getamboereerd. Er zijn al andere getuigenverklaringen over afgelegd. Wij waren al een eind gekomen. Ik vraag u nu of wij verder zullen gaan bij waar wij zijn. Wij waren bij de vragen die wij hebben over de rol van de politie. Voordat wij overgaan naar de financiering, wil ik het als volgt samenvatten. Doordat u informanten hebt die een belangrijke schakel vormen in het proces tussen de verbouw en het in rook opgaan in de koffieshop, krijgt u informatie over het verloop van processen.

De heer **Langendoen**:

Dat is correct.

De **voorzitter:**
Om meer vertrouwen te krijgen bij de organisatie die u wilt bestrijden, moet het voor die organisatie een boel keren goed gaan met het transport.

De heer **Langendoen:**
Ook dat is juist.

De **voorzitter:**
Om dat goed te laten verlopen, laat u dit niet passief passeren. Neen, u gaat er actief in kijken, want u wilt ook controleren wat erin zit.

De heer **Langendoen:**
Dat is juist.

De **voorzitter:**
Dat actieve controleren doet u met behulp van de douane. Wij hebben dat net geschetst. Ook chartert u daar een chauffeur voor. Verder zet u daar vervoermiddelen van de politie voor in en hebt u een loods van de politie.

De heer **Langendoen:**
Dat klopt ook.

De **voorzitter:**
En daarna wordt het eventueel weer in het milieu gezet. En daar zitten wij even moeilijk, want u wilt niet precies zeggen wanneer dat gebeurt.

De heer **Langendoen:**
Dat klopt ook.

De **voorzitter:**
De financiering van dat hele traject kost natuurlijk geld.

De heer **Langendoen:**
Dat is duidelijk.

De **voorzitter:**
Wat voor geld gebruikt u daarvoor als politie?

De heer **Langendoen:**
Daarvoor wordt crimineel geld aangewend, dus geld afkomstig van een criminele organisatie.

De **voorzitter:**
Waar gebruikt u dat geld van die criminele organisatie voor?

De heer **Langendoen:**
Voor het realiseren van de dingen die u zojuist noemde, namelijk vervoer en loods.

De **voorzitter:**
En eventueel ook automobielen?

De heer **Langendoen:**
Eventueel, ja.

De heer **De Graaf:**
Hebt u materiaal aangeschaft met dat geld?

De heer **Langendoen:**
Er is met dat geld materiaal aangeschaft.

De **voorzitter:**
Is het niet vreemd dat de politie crimineel geld gebruikt om materiaal en communicatiemiddelen aan te schaffen?

De heer **Langendoen:**
Dat is nieuw, denk ik.

De **voorzitter:**
Is het nou zo dat daar ook die burgerchauffeur in de haven van betaald wordt?

De heer **Langendoen:**
Ook dat is juist.

De **voorzitter:**

Hoeveel kreeg die?

De heer **Langendoen**:
Die kreeg een flink bedrag.

De **voorzitter**:
De heer Van der Putten had het over 25.000.

De heer **Langendoen**:
Dat heeft de heer Van der Putten gezegd.

De **voorzitter**:
En wat zegt u?

De heer **Langendoen**:
Ik noem er geen bedrag bij.

De heer **De Graaf**:
Waarom niet?

De heer **Langendoen**:
U moet het zo zien: ik kan het niet overzien. Er zijn werkzaamheden verricht onder verantwoordelijkheid van politie en justitie. Daar is voor betaald. Ik heb geen idee hoe dat belastingtechnisch is geregeld.

De heer **De Graaf**:
Maar dat is ook niet een aangelegenheid waar u zich nu over moet buigen. Onze vraag is wat u betaald heeft aan de chauffeur. En dan gaat het niet over informanten die gevaar lopen; dit is gewoon een simpele vraag. De heer Van der Putten heeft gezegd dat hij aan dezelfde chauffeur 25.000 betaalde. Heeft u dat ook aan hem betaald?

De heer **Langendoen**:
Dat klopt.

De heer **De Graaf**:
Dat heeft u dus gedaan, ongeacht of dat belastingtechnisch wel of niet verantwoord is.

De **voorzitter**:
Volgens mij - dat weet u beter dan ik, mijnheer Langendoen - is het zo dat tipgelden voor informanten sowieso niet aan de belastingen worden opgegeven.

De heer **Langendoen**:
Dat is duidelijk.

De **voorzitter**:
Dat is dus niet het punt.

De heer **Koekkoek**:
Waarom had u eigenlijk die burgerchauffeur nodig?

De heer **Langendoen**:
Eigenlijk is dat een vervelend verhaal. Wij hadden namelijk nooit gebruik willen maken van een burgerchauffeur. Wij hadden gewoon gebruik willen maken van een politieman die in staat was om dat te doen. Het klinkt misschien afgezaagd, omdat de heer Van der Putten al een deel van het verhaal verteld heeft. Wij waren indertijd bezig met het PIT van Amsterdam in de IRT-constructie. Het PIT van Amsterdam zou voor zijn rekening nemen dat de container tijdelijk uit de haven zou kunnen. Op het moment dat het uur U daar was, vond een nadere bespreking plaats met het PIT en bleek dat men niet de beschikking had over een chauffeur. Er was wel een chauffeur, maar die was niet in staat om met een combinatie achteruit te rijden. Vervolgens werd de suggestie aan de hand gedaan om de chauffeur in het gips te zetten. Het probleem was echter dat de vrachtwagen op enig moment achteruit gereden moest worden. Of iemand nu wel of niet in het gips zit, het heeft er alleen mee te maken of hij het kan. Vervolgens hebben wij het land afgebeld om een chauffeur te krijgen, omdat de tijd begon te dringen. Ik ben toen uitgekomen bij de heer Van der Putten die mij uit de brand geholpen heeft.

De heer **Koekkoek**:
Dus hij kon ook in het gips niet achteruitrijden?

De heer **Langendoen**:

Ik denk het niet.

De **voorzitter**:
Ook de invoerrechten voor de legale lading moesten betaald worden.

De heer **Langendoen**:
Die zijn ook betaald met criminele gelden.

De **voorzitter**:
Die zijn ook betaald met criminele gelden. Wie wisten nu dat u daar criminele gelden voor gebruikte?

De heer **Langendoen**:
De officier die daar toentertijd toestemming voor verleend heeft.

De heer **De Graaf**:
De heer Van der Veen?

De heer **Langendoen**:
Neen, ik denk dat wij daarvoor zitten. Dat was dus Van Riel of misschien nog verder terug Franken van Bloemendaal.

De heer **De Graaf**:
Dus voor de heer Van der Veen.

De heer **Langendoen**:
Ik zal schetsen hoe het in feite verlopen is. Er wordt een methode ontwikkeld waarbij zowel de CID Kennemerland als de CID van het IRT zien aankomen dat er geld gegenereerd zal worden voor de betrokken informanten. Vervolgens is er overleg gepleegd met justitie. Het voorstel was namelijk - daar waren de informanten mee akkoord - dat alle crimineel verdiende gelden zouden worden ingeleverd bij justitie en dat aan het einde van de rit de informanten een redelijke beloning zouden krijgen voor de inspanning die zij geleverd hadden.

De heer **De Graaf**:
Daar waren de informanten mee akkoord?

De heer **Langendoen**:
Daar waren de informanten mee akkoord.

De heer **De Graaf**:
Dat hebt u hun expliciet gevraagd?

De heer **Langendoen**:
Dat heb ik hun expliciet gevraagd.

De **voorzitter**:
Daar geloof ik niets van; het spijt me dat ik dit zo moet zeggen. Gezien de posities waar het eventueel om gaat, gezien de manier waarop het uiteindelijk gelopen is, en gezien datgene wat verschillende officieren ons hierover gezegd hebben, is dat echter nooit zo besproken.

De heer **Langendoen**:
Mijnheer Van Traa, ik vind het erg vervelend dat u mijn woorden kennelijk in twijfel trekt. Het is expliciet besproken dat de beloningen...

De heer **Koekkoek**:
Met wie?

De heer **Langendoen**:
Met de informanten.

De heer **Koekkoek**:
Met welke officieren van justitie hebt u dit besproken?

De heer **Langendoen**:
De teamleider van het IRT, de heer Lith, heeft het besproken met de heer Van Riel of met de heer Franken Van Bloemendaal.

De **voorzitter**:
Dat begrijp ik wel, maar u zegt...

De heer **Langendoen**:

Ik reageerde even op een vraag van de heer Koekkoek. U trok mijn woorden in twijfel. Wij hebben expliciet met deze informanten besproken dat wij het zo wilden dat de crimineel verdiende gelden zouden worden ingeleverd bij justitie en dat er aan het einde van de rit een redelijke beloning zou komen voor de inspanningen gepleegd door de informanten.

De **voorzitter**:

Hebt u dat ergens vastgelegd?

De heer **Langendoen**:

Neen, dat is niet vastgelegd. Dat wordt ook niet vastgelegd.

De **voorzitter**:

Als het via de vastlegging gaat, dan moet het toch ergens terug te vinden zijn, eventueel op de floppy die u hebt weggeschreven.

De heer **Langendoen**:

Dat is niet vastgelegd. Dat is gebeurd in een gesprek dat tussen de informantenrunners c.q. de chef en de informanten plaatsvindt.

De **voorzitter**:

Maar dat moet toch worden vastgelegd?

De heer **Langendoen**:

Ja, in de journaals wordt het vastgelegd, maar niet op de floppy's die weggeschreven zijn.

De **voorzitter**:

Maar die journaals zijn nooit weggeschreven?

De heer **Langendoen**:

Neen, die journaals zijn er nog.

De **voorzitter**:

Dus ik moet u geloven dat het zo gegaan is.

De heer **Langendoen**:

Ja, maar u geloofde het net niet.

De **voorzitter**:

Ik had er wat twijfel over. Neem mij niet kwalijk. Gaat u gewoon verder.

De heer **Langendoen**:

Het gaat hierom. Wij gaan eerst naar de informant. Na bespreking gaat die akkoord. Vervolgens wordt het door de teamleiding van het IRT - omdat het toentertijd daar speelde - besproken met de officier. Al doordenkend...

De heer **Koekkoek**:

En wat zegt die?

De heer **Langendoen**:

Ik maak eerst mijn verhaal even af. Dan blijkt er een probleem om de hoek te komen kijken. Dat is het probleem van het interne boete-systeem binnen de criminele organisatie. Als het was uitgevoerd, zoals het de bedoeling was, kon zich concreet het probleem voordoen dat het bij container nr. 1 door welke omstandigheid dan ook fout was gelopen.

De **voorzitter**:

Wat was fout gelopen?

De heer **Langendoen**:

Het afleveren van de inhoud aan de criminele organisatie. Ergens op de lijn wordt dan uitgemaakt wie verantwoordelijk is voor het mislopen van een grote partij verdovende middelen. Die moet betaald worden; dat kunt u zich voorstellen. Dat was ook de reden waarom het niet doorgegaan is. Als bij container nr. 1 de zaak mis gaat en er een schadepost van honderdduizenden of miljoenen guldens is, dan is justitie dat zich verbonden heeft aan de situatie, verplicht om die miljoenen bij te passen. En daar was geen potje voor. Justitie zei ook: daar wil ik mij niet aan branden. Uiteindelijk is er in overleg met en met toestemming van justitie uitgekomen dat de informant de crimineel verdiende gelden mocht houden. Hij zou de onkosten betalen en ook de risico's waren voor hem. Het bijkomende voordeel was dat de politie op enig moment kon beslissen wanneer partijen uit het milieu gehaald zouden worden. Zij behoefde daarbij alleen maar rekening te

houden met de veiligheid van de bronnen, maar niet met de economische belangen van de bronnen.

De **voorzitter**:

Maar u was toch ook nog aan de criminele bronnen en de informanten gebonden, omdat u door hen weer betaald werd om uw eigen systeem te laten lopen?

De heer **Langendoen**:

Het is mij niet duidelijk wat u...

De **voorzitter**:

U zegt: ik gebruikte ook crimineel geld om ons eigen gedeelte van het traject uit te voeren.

De heer **Langendoen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Daardoor werd u toch ook al afhankelijk van informanten? Als zij zeiden dat zij er op die manier geen zin meer in hadden, dan kon u het ook niet meer doen. Politiegeld had u er namelijk niet voor.

De heer **Langendoen**:

Op de loods zit bijvoorbeeld een meerjarencontract. Op een bepaald moment wordt die loods dus gefinancierd en dan is die er voor meerdere jaren.

De **voorzitter**:

Met wie hebt u het gebruik van crimineel geld voor politiewerkzaamheden besproken binnen de politie? Wie heeft dat goed gevonden?

De heer **Langendoen**:

Dat werd binnen de politie niet besproken.

De **voorzitter**:

Dat hebt u op eigen houtje gedaan?

De heer **Langendoen**:

Neen, dat is besproken met het openbaar ministerie, met de heer Lith, en vervolgens met de verantwoordelijke IRT-officier.

De **voorzitter**:

Maar hebt u dat binnen uw eigen politiekorps in Haarlem besproken?

De heer **Langendoen**:

Ik heb dat wel besproken, alleen daar heb ik nooit een fiat... In het korps Haarlem is dit niet besproken. Sorry, ik dacht dat u het OM bedoelde.

De **voorzitter**:

Het is toch vrij wild om crimineel geld te gebruiken, ook om voertuigen die je voor politiewerk gebruikt, aan te schaffen, terwijl je dat verder aan niemand in je korps vraagt.

De heer **Langendoen**:

Ja, u ziet het als politiewerk. Het is een stukje van het geheel wat normaal op een andere manier gebeurt. U moet het niet zo zien dat de politie ineens gaat rijden in auto's van criminelen. Het gebeurt alleen ten behoeve van de uitvoering van een klein stukje van de methode.

De **voorzitter**:

Maar u doet toch politiewerk? U bent toch geen zaakwaarnemer voor de criminelen?

De heer **Langendoen**:

Neen, dat is duidelijk.

De **voorzitter**:

Als je politiewerk hebt, dan moet je daar toch politiegeld, overheidsgeld, voor gebruiken en niet een soort tipgeld van de criminele wereld?

De heer **Langendoen**:

Neen, tenzij van tevoren de afspraak gemaakt wordt dat ter realisering van een gedeelte van een traject financiële middelen nodig zijn en dat die daaruit betaald worden.

De **voorzitter**:

Waarom ging u dan niet naar Straver toe met de mededeling: wij hebben hier zo'n geweldige methode; daar moeten wij een paar miljoen gulden voor hebben?

De heer **Langendoen**:
U weet net zo goed als ik dat die gelden er niet zijn.

De **voorzitter**:
Als het inderdaad zo'n geweldige methode was, dan moet er toch een mouw aan te passen zijn geweest.

De heer **Langendoen**:
Al tijdens de ontwikkeling van de methode is er zo'n loods gekomen.

De **voorzitter**:
Maar het was niet alleen een loods. Het zijn auto's. Het zijn de gelden die u moet aanwenden voor de mensen in de haven etcetera. Hoeveel geld is er nu genvesteed of gesubsidieerd in de periode dat u hiermee bezig bent geweest?

De heer **Langendoen**:
Enkele honderdduizenden guldens.

De **voorzitter**:
En hebt u dat bijgehouden?

De heer **Langendoen**:
Ja, dat heb ik bijgehouden.

De **voorzitter**:
Hebt u daar een kasboek van?

De heer **Langendoen**:
Daar is een soort kasboek van.

De **voorzitter**:
Waar is dat?

De heer **Langendoen**:
Dat is op een veilige plek.

De **voorzitter**:
Is binnen uw korps bekend waar dat kasboek van u is?

De heer **Langendoen**:
Neen.

De **voorzitter**:
En dat geld lag gewoon bij u in de kluis?

De heer **Langendoen**:
Neen, daar hadden wij per transactie een speciale formule voor. Dan ging dat geld... Of ik moet de loods nemen. Op enig moment was het noodzakelijk dat er een loods kwam, alleen op een dusdanige manier afgeschermd dat de informanten niet konden weten waar die loods was. Die loods moest echter wel gefinancierd worden, maar niet met politiegelden. Vervolgens is de politie het doorgeefluik voor het geld van de criminelen naar degene die de loods verhuurt.

De **voorzitter**:
De politie is doorgeefluik. Dan is het toch ook geld dat de politie aanwendt?

De heer **Langendoen**:
Ja, uiteraard; ten behoeve van de realisering van dat stukje.

De heer **De Graaf**:
Maar dat geldt altijd voor de politie: als zij geld uitgeeft, is dat ten behoeve van de realisering van de taken. Als ik het goed begrijp, hebt u een eigen boekhouding bijgehouden van alles wat u hebt ontvangen aan criminele gelden, en van wat u weer hebt uitgegeven.

De heer **Langendoen**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Waarom ligt dat niet gewoon bij het korps?

De heer **Langendoen**:

Mijnheer De Graaf, ik ben blij dat het niet bij het korps ligt. Waarom niet? Er is een groot probleem op dit moment en dat is het lekken van zeer gevoelige informatie. Aan de hand van dit kasboek kan echter precies worden nagegaan hoe het een en ander gefinancierd is. Verder kleven daar namen en bijzonderheden aan.

De heer **De Graaf**:

U hebt het dus niet ergens in het korps opgeborgen. U hebt het gewoon zelf gehouden.

De heer **Langendoen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Wie weet of wie wist behalve u zelf van het bestaan van die financiële administratie, die boekhouding rond criminele gelden?

De heer **Langendoen**:

De heer Van Vondel.

De heer **De Graaf**:

Uw collega?

De heer **Langendoen**:

Ja.

De **voorzitter**:

En verder?

De heer **Langendoen**:

Ik dacht de heer De Jongh.

De **voorzitter**:

Dat is een medewerker van de douane.

De heer **Langendoen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dus uw superieuren wisten er niets van?

De heer **Langendoen**:

Neen.

De heer **De Graaf**:

Die wisten ook niet dat u dit met criminele gelden deed?

De heer **Langendoen**:

Neen, met uitzondering uiteraard van de mensen bij het IRT.

De heer **De Graaf**:

Die wisten het wel?

De heer **Langendoen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Maar die wisten ook niet precies hoeveel geld er omging?

De heer **Langendoen**:

Neen.

De **voorzitter**:

Wist Van der Veen precies hoeveel geld er omging?

De heer **Langendoen**:

Neen.

De **voorzitter**:

En Lith?

De heer **Langendoen**:

Neen.

De heer **Rabbae**:

En Augusteijn, uw baas?

De heer **Langendoen**:

Hoeveel er in omging niet.

De **voorzitter**:

U zegt: in beslotenheid wil ik u alles laten zien. Wilt u ons dat kasboekje van u laten zien?

De heer **Langendoen**:

Uiteraard.

De **voorzitter**:

Dat willen wij dan graag van u zien.

De heer **Langendoen**:

Dat is goed.

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp niet waarom u dat niet gewoon aan uw superieuren hebt laten zien, ook al omdat u verantwoording moet afleggen binnen uw eigen organisatie over datgene wat u hebt gedaan. Er is het afgelopen jaar nogal wat commotie ontstaan over de methode en ook over uw rol. Er is een rijksrecherche-onderzoek. U zei net dat er nogal wat gelekt wordt. Dat geloof ik graag, maar ik neem aan dat u toch het volste vertrouwen hebt in uw eigen korpsleiding.

De heer **Langendoen**:

Dat heb ik ook.

De heer **De Graaf**:

Hebt u het dan aan uw eigen korpsleiding laten zien?

De heer **Langendoen**:

Neen, dat heb ik niet laten zien.

De heer **De Graaf**:

Waarom niet?

De heer **Langendoen**:

Ja, waarom niet?

De heer **De Graaf**:

Voorzitter, ik wil graag dat de heer Langendoen een antwoord geeft.

De heer **Langendoen**:

Daar is geen reden voor. Daar kan ik geen reden voor aangeven.

De heer **De Graaf**:

U hebt daar geen reden voor. Bent u het toevallig vergeten?

De heer **Langendoen**:

Neen, ik heb er geen reden voor; niet speciaal...

De heer **De Graaf**:

En gaat u dat morgen nu wel doen?

De heer **Langendoen**:

U vraagt ernaar; dus ik denk dat u de eerste bent die het inziet. Het kan natuurlijk ook via de korpsleiding.

De heer **De Graaf**:

Maar u gaat het nu aan uw korpsleiding geven?

De heer **Langendoen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil nog een antwoord op mijn vraag wat de reactie van het openbaar ministerie was. Ik begrijp dat om de redenen die u noemde, namelijk dat het openbaar ministerie, de politie, ook een boete zou moeten betalen, het openbaar ministerie absoluut niets voelde voor deze wijze van financiering.

De heer **Langendoen**:

De tip-, toon- en voorkoopgeldregeling is op dit traject niet van toepassing, omdat het een aaneenschakeling van feiten is. Dus op die manier kon de beloning niet plaatsvinden.

De **voorzitter**:

Waarom is die niet van toepassing?

De heer **Langendoen**:
Die regeling voorziet alleen in afgesloten zaken. En dit was een aaneenschakeling van feiten over een langere termijn.

De **voorzitter**:
Ja, maar die regeling is toch wel van toepassing.

De heer **Langendoen**:
Die is niet van toepassing op de manier waarop wij gewerkt hebben.

De **voorzitter**:
Neen, u werkte anders. Die regeling is echter wel van toepassing. Daar staat gewoon in dat informanten tipgeld krijgen.

De heer **Langendoen**:
Ja, maar in een bepaald concreet geval. Dit was een aaneenschakeling van gevallen.

De **voorzitter**:
Wij spreken nu niet meer over de financiering van de politiewerkzaamheden, maar over wat de informanten konden houden uit hun criminele activiteiten.

De heer **Langendoen**:
Er is expliciet afgesproken dat de informanten de crimineel verdiende gelden mochten houden. Zij moesten zelf de onkosten betalen voor de dingen die gerealiseerd moesten worden. En daar eindigt het verhaal.

De **voorzitter**:
De onkosten? Het was gewoon hun deel van de schakel waar zij ook aan verdienden.

De heer **Langendoen**:
Een gedeelte dat door de politie werd waargenomen en waar zij in feite aan verdienden.

De **voorzitter**:
Hoeveel verdienden informanten hier nu aan?

De heer **Langendoen**:
Ik heb geen flauw idee.

De **voorzitter**:
Dat vroeg u hen helemaal nooit?

De heer **Langendoen**:
Neen, daar hebben wij ons helemaal niet mee bezig gehouden. Het is strikt gescheiden.

De **voorzitter**:
Maar u hebt u daar in het begin toch mee beziggehouden? U zegt namelijk: wij wilden eerst dat zij hun verdiensten afdroegen, maar later hebben wij dat vanwege de risico's toch niet gedaan. U hebt u toch een idee gevormd van wat men ermee verdiende?

De heer **Langendoen**:
Wij hebben totaal geen idee van wat men ermee verdiend heeft. Vanuit de criminele wereld is men betaald voor de activiteiten. Een gedeelte daarvan is ter beschikking gesteld voor het realiseren van datgene waar wij het net over hadden.

De **voorzitter**:
Het politiegedeelte?

De heer **Langendoen**:
Ja. Voor de rest hebben wij er absoluut geen zicht op gehad.

De heer **Koekkoeck**:
Had u, toen u een afspraak wilde maken over het afdragen van de winsten, geen idee wat dat zou kunnen zijn?

De heer **Langendoen**:
Neen, absoluut niet.

De heer **Koekkoeck**:
Maar waar praat u dan over? Als je de afspraak wilt maken dat zij de winst afdragen, maar je hebt geen flauw idee wat die winst inhoudt, is dat dan niet wat vreemd?

De heer **Langendoen**:
Ik vind dat niet vreemd.

De heer **Koekkoek**:

Wat had u verwacht te kunnen krijgen op die manier?

De heer **Langendoen**:

Ik heb geen flauw idee. Ik weet niet wat de afspraken zijn die in de criminele wereld gemaakt zijn met betrekking tot...

De **voorzitter**:

U kent die wereld beter dan wij; u werkt erin, wij niet. Dus u hebt er toch enig zicht op wat een informant op een bepaalde plek eventueel verdient?

De heer **Langendoen**:

Dat is maar de vraag. Je kunt in concreto wel per kilo betaald krijgen, maar er is ook het een en ander mis gegaan in het geheel. Het is niet duidelijk of degene die aan de ene kant onkosten krijgt, aan de andere kant niet mee moet betalen aan de verliezen die geleden worden.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik wel. Maar die mensen leggen er toch niet op toe? Anders nemen zij die risico's niet. Wij mogen toch aannemen dat zij ermee verdienen. Dit is toch een wereld waarin je, als je dit soort dingen gaat doen, meer verdient dan een halve bromfiets.

De heer **Langendoen**:

Jawel, maar het is maar de vraag of helemaal aan het einde van de rit - dan bedoel ik niet het opheffen van het team - de bronnen die door de heer Welten schat-hemeltje-rijk genoemd worden, dat ook zijn.

De **voorzitter**:

Ja, maar zij worden er niet slechter van.

De heer **Langendoen**:

Nou, zoals nu geopereerd is met de dak-methode, denk ik dat ze er allemaal slechter van zijn geworden.

De **voorzitter**:

Allemaal?

De heer **Langendoen**:

Allemaal; niet financieel, maar op een andere manier zijn zij er slechter van geworden.

De **voorzitter**:

Ja, maar financieel zijn zij er beter van geworden.

De heer **Langendoen**:

Dat is maar de vraag. De vraag is hoe het verlies dat uiteindelijk door de organisatie is geleden, verrekend wordt.

De heer **De Graaf**:

Hoe kunt u dan in een stadium met de informanten spreken over het afdragen van winsten en daar een redelijke vergoeding tegenover stellen, zonder dat u eigenlijk weet wat een redelijke vergoeding is in relatie tot de winsten? Dat weet u namelijk niet.

De heer **Langendoen**:

Neen.

De heer **De Graaf**:

U kunt dus ook niet het principe met hen besproken hebben. Het kan om miljoenen gaan; het kan om honderdduizenden guldens gaan; het kan om tienduizenden guldens gaan.

De heer **Langendoen**:

We zitten helemaal in de prille beginfase. De informant gaat geld genereren. De vraag is hoe wij daarmee om moeten gaan. Volgens de bestaande regeling die gebruikelijk is in Nederland, is het de bedoeling dat de criminele gelden die worden verdiend, worden ingeleverd en naar justitie gaan. Daar staat dan een redelijke beloning tegenover. Alleen hier was het specifieke probleem de criminele boetes. Op geen enkele wijze was te voorzien wat de criminele boetes zijn. En daar komt nog een probleem bij: als een informant aangeeft dat hij een boete heeft gehad, terwijl hij die niet heeft gehad, dan zal justitie ook moeten bijpassen.

De **voorzitter**:

Ik begrijp nu wel wat uw afweging daarbij is geweest. Maar dan moet een normaal politieman en zeker een officier toch een afweging gemaakt hebben over hoeveel er daar wordt verdiend? Anders is hetgeen waar u mee bezig bent, volstrekt onverantwoordelijk.

De heer **Langendoen**:

Maar dat is absoluut niet in te schatten. Daarom is er gekozen voor die regeling. Zij houden de criminele winsten en betalen de onkosten, gewoon omdat het niet in te schatten is. De winst is niet in te schatten.

De **voorzitter**:

Er is door u en uw runners toch met de informanten over gesproken hoeveel zij er ongeveer mee verdienen? En dan hoeven wij dat niet precies aan te geven.

De heer **Langendoen**:

Neen, daar is absoluut niet over gesproken.

De **voorzitter**:

Dat is echt heel moeilijk te geloven voor mij, zeker omdat in andere trajecten, bijvoorbeeld het Rotterdamse traject - daar komen wij eventueel nog over te spreken - wel degelijk over miljoenen is gesproken. En daar is iemand die ook een connectie met u heeft. Laten wij het dan zo zeggen: als het om uw operatie te laten draaien, al om honderdduizenden guldens gaat - dat hebt u net gezegd - dan moet het toch wel over miljoenen gaan?

De heer **Langendoen**:

Dat zou kunnen, mijnheer de voorzitter. U vraagt mij of ik een inschatting kan maken...

De heer **De Graaf**:

Na het eerste transport had u toch contacten met uw informanten. Toen wist u toch wat zij aan het eerste transport hadden overgehouden?

De heer **Langendoen**:

Neen.

De heer **De Graaf**:

Dat wordt toch niet pas drie jaar later aan hen uitbetaald?

De heer **Langendoen**:

Neen, maar wij hebben een duidelijke scheiding gemaakt. De economische belangen waren gewoon voor rekening van de informant.

De heer **De Graaf**:

Natuurlijk, maar u sprak toch met die informanten?

De heer **Langendoen**:

Ja, maar wij hebben op geen enkele manier gesproken over de winsten.

De heer **De Graaf**:

Vertelt u mij nu dat u nooit aan de informant gevraagd hebt wat hij eraan verdiend had, toen het eerste transport gelukt was, doorgelaten was en het milieu in verdwenen was?

De heer **Langendoen**:

Wij hebben daar bewust niet voor gekozen om niet weer te komen in de discussie die er in eerste instantie geweest is. Als je iedere keer vraagt wat iemand verdiend heeft, dan word je uiteindelijk misschien ook met een verliessituatie geconfronteerd, wanneer die zich voordoet.

De **voorzitter**:

Laat ik het op een andere manier vragen. Hoeveel ton is er volgens u uiteindelijk in het milieu gekomen in het IRT-traject?

De heer **Langendoen**:

In het IRT-traject denk ik dat wij een onderscheid moeten maken, maar niet wat de financiën betreft. Als u uw vragen uit een oogpunt van financiën stelt, dan denk ik dat niet. Ik denk dat wij een onderscheid moeten maken tussen partijen die bewust het milieu in zijn gegaan ter realisering van de doelstelling, namelijk het stijgen van het vertrouwen, en partijen die buiten de wil van het IRT in het milieu terechtgekomen zijn.

De **voorzitter**:

Die eventueel in het buitenland uiteindelijk niet in beslag genomen zijn etcetera. Hoeveel ton is er, denkt u, in totaal doorheen gegaan, in ieder geval niet in Nederland of zichtbaar in beslag genomen?

De heer **Langendoen**:

Er is volgens mij in totaal 43 of 45 ton doorheen gegaan.

De **voorzitter**:

45 ton?

De heer **Langendoen**:

Daar zitten bij in die hoeveelheden die buiten het bereik van het IRT, dus buiten de schuld en buiten de doelstelling van het IRT, niet gepakt zijn.

De **voorzitter**:

Maar 45 ton is dus niet gepakt?

De heer **Langendoen**:

Dat is duidelijk. Daarvan was 25 ton ter realisering van de doelstelling, namelijk het stijgen van het vertrouwen. Er is dus bewust 25 ton doorgeleverd; de rest is op een manier gegaan waar wij geen invloed op konden uitoefenen.

De **voorzitter**:

Ik kan mij voorstellen dat de informanten daar per kilo meer dan een tientje aan hebben verdiend. Dan weten wij over wat voor...

De heer **Langendoen**:

Ik zeg nogmaals: ik weet absoluut niet wat deze informanten eraan verdiend hebben. Het bedrag van die miljoenen heb ik later tijdens een sessie bij de rijksrecherche gehoord. Wij hebben ons daar helemaal niet mee beziggehouden. Misschien dat het ongeloofwaardig klinkt, maar dit is hetgeen ik hierover kan vertellen.

De heer **Vos**:

Is er een verband gelegd tussen de mate waarin geveegd is en waarin dus risico's overgedragen zijn, en de potentiële inkomsten? Er is namelijk ook geveegd. Is er een relatie gelegd tussen de mate waarin geveegd is en waarin de informant dus schade opgelopen heeft, en de verdiensten?

De heer **Langendoen**:

Neen, absoluut niet. Wij hebben ons niet beziggehouden met eventuele verliezen in die zin. Wij hebben ons er ook geen beeld van gevormd wat dit voor verliezen zou kunnen opleveren.

De heer **Vos**:

Maar ook in uw eigen optiek had u er toch belang bij om de informanten in het zadel te houden?

De heer **Langendoen**:

Neen, wij hadden er belang bij... Wij hebben twee dingen gescheiden. Het ene is het veiligheidsaspect voor de informanten en de doelstelling van het stijgen in aanzien en vertrouwen. Aan de andere kant zijn er de economische motieven. De economische motieven hebben voor ons op geen enkel moment in het onderzoek een rol gespeeld, want het was afgeregeld.

De **voorzitter**:

Mag ik u nog wat vragen over die 45 ton bij het IRT? Hoeveel is er, grof gezegd, in beslag genomen door het IRT?

De heer **Langendoen**:

Ik heb specifiek willen aangeven wat er is doorgeleverd. Als ik ook aangeef wat er in beslag genomen is, is het een heel simpel optelsommetje om te bekijken om hoeveel ton het exact gegaan is.

De **voorzitter**:

Ik vraag het ook hierom. De heer Van Capelle sprak nog over 25 ton. Hij zei: ook in het buitenland etcetera is in beslag genomen. Toen kwamen wij weer tot de conclusie dat van het IRT zes acht ton in beslag is genomen. Dat komt toch ergens in de buurt, als wij het

totaal bekijken. Het betekent in ieder geval dat de grote meerderheid is doorgegaan. Dat kun je toch zeggen?

De heer **Langendoen**:

Ja. Daarbij maak ik echter nogmaals de volgende aantekening. Dit betreft de discussie die ook met de heer Van Capelle gevoerd is. Er is 25 ton bewust doorgelaten met betrekking tot de doelstelling. De rest is in beslag genomen of is in het milieu terechtgekomen buiten...

De heer **De Graaf**:

U hebt het erover dat 20 ton van die 45 ton buiten schuld kwijtgeraakt is. Moet ik dan weer denken aan die beroemde verkeersopstopping?

De heer **Langendoen**:

Neen hoor. Er is hier op een bepaald moment ook op tafel gekomen - ik dacht dat het met de heer Van Capelle was - dat alles in kannen en kruiken was om een partij van rond de 5000 kilo in beslag te nemen. Op enig moment wordt door de teamleiding de beslissing genomen om de zaak los te laten. En dan verdwijnt die partij het milieu in. Ik vind het een beetje wrang om dat nu op te tellen bij wat bewust het milieu is ingelaten.

De heer **De Graaf**:

Van 20 ton is van tevoren bewust gezegd dat die door moest gaan vanwege de positie van de informant, de betrouwbaarheid etcetera. U hebt dat net gezegd. Ik vraag u nu of u dat even wilt bevestigen.

De heer **Langendoen**:

Jawel, maar er schiet mij nu iets te binnen wat volgens mij handig is om aan u te melden. Wij hebben er nog niet over gesproken hoe de dingen in feite georganiseerd zijn en wie daar toestemming voor heeft gegeven. Voor iedere zending die kwam, werd toestemming gegeven door het openbaar ministerie. Uitgangspunt was gecontroleerd afleveren. Dat kon aan de hand van de omstandigheden gecontroleerd doorleveren of ongecontroleerd doorleveren worden.

De heer **De Graaf**:

Dat betekent dat u zich voor elk transport voornam - de officier nam zich dat ook voor - dat het geen doorleveren zou worden, maar dat het afleveren zou worden en dat het uiteindelijk in de tweede of de derde hand in beslag zou worden genomen.

De heer **Langendoen**:

Uitgangspunt was gecontroleerd afleveren en in de tweede of derde hand, zoals u zegt, in beslag nemen, met in het achterhoofd de veiligheid van de informanten.

De heer **De Graaf**:

Dat is een beetje in tegenspraak met wat u net zei. U hebt eerder gezegd: je kunt niet alles in beslag nemen, want dat betekent dat je de informant volstrekt ongeloofwaardig maakt.

De heer **Langendoen**:

Maar daarom is het niet iets anders dan wat ik net heb gezegd.

De heer **De Graaf**:

Jawel, want dat betekent dat je het vooropgezette doel moet hebben gehad om een aantal transporten gewoon echt helemaal het milieu in te laten verdwijnen. Anders kunt u dat niet volhouden. Als het doel steeds is geweest om uiteindelijk in beslag te nemen, dan is de rol van de informant volstrekt onbetrouwbaar gebleken.

De heer **Langendoen**:

Uitgangspositie was om de partij die hier kwam, gecontroleerd af te leveren, in die zin dat in de tweede, de derde of in de vierde hand zou worden geschept, met daarbij in het achterhoofd de veiligheid van de informant. U kunt zich voorstellen dat het, als iemand op een lijn zit en de eerste drie containers worden geschept, dan einde oefening is en dat die informant niet meer inzetbaar is. Daarom is er...

De heer **De Graaf**:

Ik probeer het te volgen. Dat betekent dat je van de eerste paar containers er ten minste n moet doorlaten, omdat anders de rol van de informant is afgelopen.

De heer **Langendoen**:

U moet het zo zien: er worden inderdaad partijen doorgelaten, maar het uitgangspunt is het in beslag nemen in de tweede of de derde hand.

De **voorzitter**:

Maar dat lukt niet.

De heer **Langendoen**:

Dat lukt niet, omdat de veiligheid van de informant dat niet toelaat.

De heer **De Graaf**:

Maar dat weet u dan toch al van tevoren?

De heer **Langendoen**:

Daarom verzet ik mij tegen het feit dat wellicht de stelling op tafel komt dat er bewust 25 ton is doorgelaten.

De **voorzitter**:

Het gaat er niet om of dat bewust of onbewust is gebeurd. Het gaat erom dat het effect van de methode is dat de grote meerderheid in het milieu kan verdwijnen. Dan is de vraag wie uiteindelijk beslist wat er doorgaat en wat er niet doorgaat. Het gaat er niet om wat er van tevoren bij de officier gezegd is, want die officier is daar ook niet meer bij. Wie beslist er nu of het toch weer doorgaat?

De heer **Langendoen**:

De officier van justitie.

De **voorzitter**:

De heer Van Capelle wist daar niets van. Dat beslist u toch uiteindelijk, bij wijze van spreken op het terrein?

De heer **Langendoen**:

Nee. De heer Van Capelle beslist of een partij doorgaat of dat er een partij geveegd wordt. Dat wordt gevoed met de gevaarstelling die dat kan inhouden voor de informant.

De **voorzitter**:

Maar u beslist toch in feite? Alleen u kunt zeggen dat de informant te veel gevaar loopt; u beslist dat dus in feite.

De heer **Langendoen**:

Nee, de beslissing ligt bij de officier van justitie. Er heeft zich wel eens een situatie voorgedaan waarvan wij zeiden...

De **voorzitter**:

Heeft hij u ooit tegengesproken? Heeft een officier u ooit tegengesproken hierin?

De heer **Langendoen**:

Ik wilde net zeggen dat zich een situatie heeft voorgedaan waarvan wij als verantwoordelijken voor de informanten zeiden: wij vinden dit gevaarlijk; eigenlijk zou de partij door moeten. Toen is van hogerhand echter toch beslist om de partij te pakken.

De **voorzitter**:

Wanneer was dat ongeveer?

De heer **Langendoen**:

Ergens in het traject; vrij voorin het traject.

De **voorzitter**:

Voorin het traject. En dat is toen gebeurd?

De heer **Langendoen**:

Dat is gebeurd.

De **voorzitter**:

In 1992?

De heer **Langendoen**:

Ergens voorin het traject.

De **voorzitter**:

Voorin het traject, want er is n keer een partij gepakt.

De heer **Langendoen**:

Er zijn meer partijen gepakt.

De **voorzitter**:
U zegt: eigenlijk wilde ik dat ook niet.

De heer **Langendoen**:
Aan pakken zitten nogal wat gevaren vast.

De **voorzitter**:
Wij hebben gehoord dat er n keer een partij in Friesland is gepakt. Was u daartegen?

De heer **Langendoen**:
Nogmaals, ik heb het heel algemeen gezegd. Ik heb algemeen gezegd dat ik in verband met de veiligheid niet wil ingaan op dat concrete geval. Ik heb alleen aangereikt dat wij niet beslissen wanneer er gepakt wordt, maar dat het openbaar ministerie beslist wanneer er gepakt wordt. En dat is ook een keer contra ons advies gebeurd.

De heer **Koekkoek**:
Maar wie besliste dat dan? Kon het de CID-officier zijn die dat goed vond, of de IRT-officier?

De heer **Langendoen**:
Als wij praten over werkzaamheden ten behoeve van het IRT, werd dat beslist door de IRT-officier.

De heer **Koekkoek**:
Dat geldt voor al die 25 ton die, zoals u gezegd hebt, bewust is doorgeleverd?

De heer **Langendoen**:
Dat is correct.

De heer **Koekkoek**:
Is dat steeds de IRT-officier geweest?

De heer **Langendoen**:
Dat is steeds de IRT-officier geweest dan wel de zaak-officier. In ieder geval was het een van de twee officieren die betrokken waren bij het IRT.

De heer **Koekkoek**:
Wie is de eerste IRT-officier geweest die dit heeft goedgevonden?

De heer **Langendoen**:
De eerste officier die dat heeft goedgevonden, is volgens mij de heer Franken van Bloemendaal.

De heer **Koekkoek**:
Die heeft het nooit goedgevonden, want die wilde absoluut niets weten van deze methode.

De heer **Langendoen**:
Neen, maar ik neem aan dat wij het nu hebben over het gecontroleerd door laten gaan.

De heer **Koekkoek**:
Precies, daar hebben wij het over. Daar wilde hij niets van weten.

De heer **Langendoen**:
Volgens mij was het de heer Franken van Bloemendaal.

De heer **Koekkoek**:
En volgens u heeft hij dat goedgevonden?

De heer **Langendoen**:
Als het gebeurd is, heeft hij het goedgevonden.

De heer **Koekkoek**:
Heeft hij het goedgevonden?

De heer **Langendoen**:
Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:
Waarom weet u dat niet? U zegt: ik weet precies welke officier het al dan niet goed vindt. Nu zegt u weer: ik weet het niet. Het is toch niet de officier die uiteindelijk in de praktijk beslist of u nog verder gaat met het volgen van een bepaalde partij of dat hij die in beslag laat nemen.

De heer **Langendoen**:

Neen, voor alle duidelijkheid: het is de officier van justitie die beslist. Hij wordt daarbij geadviseerd door politiemensen, maar de officier van justitie beslist.

De **voorzitter:**

In hoeveel van de gevallen van het IRT hebt u inbeslagneming geadviseerd?

De heer **Langendoen:**

In een aantal gevallen.

De **voorzitter:**

Hoeveel?

De heer **Langendoen:**

Dat weet ik niet uit mijn hoofd. Op bepaalde momenten ontstaat er een discussie over de vraag of het in verband met de veiligheid van de informant mogelijk is om een partij te pakken, en dan adviseren wij positief.

De **voorzitter:**

Maar veel vaker is het toch zo, ook gezien de aantallen die uiteindelijk in het milieu zijn verdwenen, dat u het niet doet.

De heer **Langendoen:**

Ja...

De **voorzitter:**

Begin januari 1993 beslist u om het groei-informantenmodel toe te gaan passen om meer vertrouwen te winnen. Ik begrijp dat u een boel waardevolle informatie verzamelt. Volgens mij is het wel nul-nul-informatie. Klopt dat?

De heer **Langendoen:**

Dat is correct.

De **voorzitter:**

Die kunt u dus niet exploiteren. In september is met Van Capelle de bespreking van de proefzending cocaine. Klopt dat?

De heer **Langendoen:**

Mijnheer de voorzitter, het is bijzonder lastig. U kunt wel zeggen dat er een heleboel details bekend zijn, ook in dit geval. Ik kan een heel eind met u meegaan in de dingen die gebeurd zijn. De exacte getallen zal ik echter niet noemen. Ik hoop dat u dat...

De **voorzitter:**

Ik heb nog geen getal genoemd.

De heer **Langendoen:**

Maar ik ben bang dat die zo meteen op tafel komen.

De **voorzitter:**

Er is in ieder geval sprake van het doorlaten van proefzendingen.

De heer **Langendoen:**

Dat is correct. Door de heer Van Capelle is beslist dat in het traject partijen harddrugs worden doorgeleverd.

De **voorzitter:**

Hij zegt: indien de omstandigheden het niet anders... In principe zei hij: niets de markt op. Of zei hij dat niet volgens u?

De heer **Langendoen:**

U moet dit zien in de werkwijze, zoals die was. Van tevoren werd er overleg gepleegd met de officier van justitie en werd de zaak besproken. Dan werd er toestemming verleend en werd de zaak in gang gezet. Ook in dit geval is dat exact zo gegaan. Er was op voorhand toestemming van de heer Van Capelle om proefzendingen harddrugs het milieu in te laten gaan.

De **voorzitter:**

Hoe weet u nu zo zeker dat, als u de grote klapper laat komen, dus meerdere duizenden kilo's cocaine, u dan kunt toeslaan?

De heer **Langendoen:**

..., dan wordt er toegeslagen.

De **voorzitter:**

Maar dan zit u toch ook met de informant of informanten die u moet beschermen? Als de informanten dan zeggen: dat kun je mij niet aandoen...

De heer **Langendoen:**

Van tevoren is afgesproken, ook met de informanten, dat de grote klapper gepakt zou worden, los van alle risico's. Het is maatschappelijk namelijk niet aanvaardbaar om een dusdanige mega-partij in het milieu terecht te laten komen.

De **voorzitter:**

Maar wat hebben de informanten dan nog voor belang om daaraan mee te werken? Als zij dat van tevoren weten, lopen zij toch een enorm risico. De moeilijkheid is toch juist dat u een boel informatie verzamelt, maar dat u niet weet of u die kunt gebruiken. Dat is moeilijk, omdat informanten anders gevaar lopen. Dat is toch hetzelfde verhaal bij wat de grote klapper moet worden.

De heer **Langendoen:**

Neen, dat is anders. Van tevoren is doorgenomen en afgesproken dat de grote klapper gepakt zal worden. Het is de hoop om daarbij de organisatie te ontmantelen. Maar het gaat erom wie op het moment dat en de plaats waar het speelt, exact met zijn vingers in de materie wordt aangetroffen.

De **voorzitter:**

Dat was de bedoeling?

De heer **Langendoen:**

Dat was de bedoeling.

De **voorzitter:**

En was er enige aanwijzing dat dat gelukt zou zijn?

De heer **Langendoen:**

Mijnheer Van Traa, de geschiedenis is geweest dat het ons door de opheffing van het IRT onmogelijk is gemaakt om aan te tonen dat de methode werkt.

De **voorzitter:**

Blijft dit niet een enorme gok?

De heer **Langendoen:**

Neen, het is absoluut geen gok.

De **voorzitter:**

Als het IRT is afgelopen, gaat u door met de methode. U gaat toch door met de methode?

De heer **Langendoen:**

Dat is correct.

De heer **Koekkoeck:**

Ik wil nog een vraag stellen over de methode. Wat bent u nu wijzer geworden van de methode? Het spul moet vervoerd worden. U hebt niet willen zeggen hoe dat gebeurt. Op een gegeven moment komt het evenwel bij de criminele organisatie. En die zegt: alstublieft, dank u wel; binnen is binnen. Wat wordt u er dan wijzer van behalve dan dat u weet dat het op een gegeven moment het milieu ingaat?

De heer **Langendoen:**

Het is natuurlijk niet zo dat grote partijen ineens als sneeuw voor de zon verdwijnen.

De heer **Koekkoeck:**

Neen, in gedeelten natuurlijk.

De heer **Langendoen:**

Door de partijen op een dusdanige manier te volgen, zijn wij in staat gesteld om de hele organisatie in beeld te brengen, niet alleen wat de softdrugs betreft. Wij hebben ook zicht gekregen op andere cellen van de organisatie.

De **voorzitter:**

Maar u hoopte dat er in ieder geval iemand was die er met zijn vingers in ging steken die dat voordien niet deed?

De heer **Langendoen:**

Dat begrijp ik niet.

De **voorzitter**:

U hoopte dat iemand toch zijn begerige vingers in die harddrugs zou stoppen, terwijl die dat voordien niet had gedaan.

De heer **Langendoen**:

U zegt dat die dat voorheen niet had gedaan.

De **voorzitter**:

Had die het voorheen dan wel gedaan? Was er zodanige informatie gekomen dat u al precies wist hoe alles in elkaar stak en dat u die bij wijze van spreken alleen nog maar tactisch moest maken? Als dat zo is, dan had u ook eerder kunnen toeslaan.

De heer **Langendoen**:

Wij hadden informatie dat de organisatie zich ook bezighield met handel in cocaine. Als iemand op het moment dat wij toeslaan, met zijn handen in de spullen zit, wil dat niet zeggen dat die voor die tijd niet...

De **voorzitter**:

Zou het een ander geweest zijn dan die u al had kunnen zien met zijn handen in de softdrugs?

De heer **Langendoen**:

Ik zou het niet weten.

De **voorzitter**:

Maar dan betekent dat toch dat daarmee het succes van de groeimethode nog niet verzekerd is?

De heer **Langendoen**:

Neen. Ik denk dat het succes van de methode was dat wij gaandeweg het gebruik van de methode de hele organisatie hebben kunnen inkleuren en hebben kunnen zien wie er eigenlijk aan de touwtjes trokken. Als wij praten over de mega-klapper, dan is het maar net de vraag wie van de organisatie op dat moment met zijn vingers in de partij komt. Daarbij is natuurlijk wel genoeg bewijs verzameld om...

De **voorzitter**:

U zegt: het was maar de vraag.

De heer **Langendoen**:

Ja, zeker weten wij niets.

De **voorzitter**:

Dus een garantie had u niet?

De heer **Langendoen**:

Neen, maar dat hebben wij nooit.

De heer **Rouvoet**:

Ik wil nog een vraag stellen, want dit is mij volslagen onduidelijk. U spreekt met de informant af dat hij de criminele winsten mag houden. Vervolgens wordt hem of hen duidelijk gemaakt dat er een grote klapper komt waarbij het streven gericht is op het ontmantelen van de criminele organisatie waarvan zij de winsten mogen behouden. Bij die gelegenheid is niet gewisseld dat dit tegen alles waar de informant belang bij heeft, ingaat? U kon nog steeds rekenen op betrouwbare informatie van die informant, gericht op het ontmantelen van de organisatie?

De heer **Langendoen**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

Ik probeer dat te volgen. U had er het volste vertrouwen in dat u uiteindelijk tot ontmanteling over kon gaan en dat de informant daar zijn volle medewerking aan zou verlenen.

De heer **Langendoen**:

Juist.

De heer **Rouvoet**:

Met het opdrogen van zijn inkomstenbron als gevolg?

De heer **Langendoen**:

Duidelijk.

De **voorzitter**:

Waarom bent u doorgegaan met deze methode, nadat het IRT was opgeheven, bijvoorbeeld door ook in andere regio's informatie aan te bieden?

De heer **Langendoen**:

Dat ligt iets anders. Voordat het IRT ontplofte, waren wij al in een andere regio actief. Er was een informant binnen de RCID Kennemerland die informatie aandroeg waar het IRT op geacteerd heeft. Dat leidde ertoe dat het uiteindelijk terecht kwam in een andere doelgroep dan de doelgroep waaraan op dat moment binnen het IRT gewerkt werd. Vervolgens werd deze informatie, die dat onderzoekje genereerde, neergelegd bij de RCID Rotterdam/Rijnmond.

De **voorzitter**:

Hebt u verder aan iemand in Haarlem gevraagd of het goed was om daar verder mee door te gaan?

De heer **Langendoen**:

Ik heb toentertijd de CID-officier in kennis gesteld van de ontwikkelingen die er waren. Ik heb die zaak met haar doorgenomen. Vervolgens is beslist dat wij de zaak zouden gaan bespreken. Ik moet het iets anders zeggen. Aan de ene kant heb ik het besproken. Uiteindelijk zien wij dan dat het terecht behoort te komen in Rotterdam/Rijnmond. Met het IRT werkten wij echter zodanig dat het IRT de afscherming voor ons deed. Dus op een bepaald moment wordt de informatie die dit genereert, door het IRT neergelegd in Rotterdam. Vervolgens komt Rotterdam bij ons.

De **voorzitter**:

Maar Rotterdam komt, dacht ik, bij u, als het IRT wordt opgeheven? Of is dat daarvoor al gebeurd?

De heer **Langendoen**:

Neen, ver voor die tijd komt Rotterdam bij ons.

De **voorzitter**:

Hebt u, nadat het IRT is opgeheven, niet gezegd: wij hebben er nu meer tijd voor, want wij hebben het IRT niet meer?

De heer **Langendoen**:

Neen. Het is dan in gang. Er zijn afspraken gemaakt met Rotterdam, eerst op runnersniveau, daarna op chef-niveau en vervolgens met de verantwoordelijke CID-officier. Dan komt de ineenstorting van het IRT nabij. Daarna heb ik een gesprek in Rotterdam waarbij ik aangeef wat volgens mij de reden is waarom het in Amsterdam is misgegaan. En dan praten wij over de datum van 20 of 21 december 1993. Bij die gelegenheid...

De **voorzitter**:

En dan biedt u aan om voor Rotterdam ook weer door te runnen?

De heer **Langendoen**:

Neen. Ik was daar de 21ste. Ik leg aan officier De Groot uit wat naar mijn idee in Amsterdam is misgegaan, omdat de procureur-generaal niet op de hoogte was. Vervolgens adviseer ik de heer De Groot om de procureur-generaal in zijn gebied in kennis te stellen van de methode die wij daar uitvoeren. Op dat moment wordt nogmaals door de heer De Groot beslist: de methode, zoals wij die al deden met jullie, gaat onverminderd door; wij gaan onder mijn leiding gewoon door met die methode.

De **voorzitter**:

Bij wie hebt u in uw eigen parket nog gecheckt of dat verstandig was, nadat het IRT was opgeheven?

De heer **Langendoen**:

Bij de CID-officier, mevrouw Kuitert. Maar u moet het zo zien dat het een traject is dat over langere termijn loopt. Er was een trein die reed; die kon ook niet n-twee-drie gestopt worden.

De **voorzitter**:

Is het juist ook niet het probleem van de methode dat je de trein niet zo maar kunt stoppen en dat je met een heleboel elementen zit die je zelf niet meer beheerst?

De heer **Langendoen**:

Op het moment dat de organisatie waar het om gaat en waar het onderzoek op gericht is, is aangehouden, stopt de trein automatisch.

De **voorzitter**:

Wij hebben dit ook aan de heer Karstens gevraagd. Wij hebben eigenlijk geen grote organisatie gevonden die met deze methode achter de dikke deur is gekomen.

De heer **Langendoen**:

Nogmaals, het IRT werd opgeheven. Daarmee is ons eigenlijk de mogelijkheid ontnomen om aan te tonen dat het kan.

De **voorzitter**:

Wij hebben eigenlijk nog veel meer met u te bespreken, maar daar komen wij in de tijd niet uit. Ik wil nu nog n ding met u bespreken. De rest zal verder met u besproken worden, nadat wij in beslotenheid uw kasboek gekregen hebben. Bij ons komt vanuit het IRT ook nog in beeld een XTC-lijn naar Engeland. Klopt dat?

De heer **Langendoen**:

Ja, een lijn... Er is op een bepaald moment een transport van XTC naar Engeland.

De **voorzitter**:

Klopt het ook dat dat meer is dan een eenmalig transport?

De heer **Langendoen**:

Op meerdere momenten is er informatie geweest over verschillende transporten die kant uit.

De **voorzitter**:

Wij hebben van de DTOO uit Driebergen de informatie gekregen dat daar begin 1993 al een peilbaken is aangebracht. Is dat onder uw leiding gebeurd?

De heer **Langendoen**:

Bij het volgen en het begeleiden van de transporten die over de weg gaan, zijn verschillende methodes mogelijk voor observatie en peilbakens in algemene zin.

De **voorzitter**:

Weet u of een officier toestemming heeft gegeven voor het aanbrengen van dat peilbaken?

De heer **Langendoen**:

Hoe vervelend ik het ook vind, ik moet hier weer roepen dat ik, als ik nader inga op de vraag die u stelt, mensen die hier op enigerlei wijze bij betrokken zijn geweest, in gevaar breng.

De **voorzitter**:

Maar het aanbrengen van een peilbaken is toch gewoon een door ons te checken gegeven?

De heer **Langendoen**:

Het zou kunnen zijn, want bij het volgen van partijen gebeurt het veel vaker.

De heer **Rabbae**:

Wilt u zeggen dat u hiermee de positie van de officier van justitie in gevaar zou brengen? De vraag van de voorzitter was namelijk: welke officier van justitie heeft u daarvoor toestemming gegeven?

De heer **Langendoen**:

Ik schrik niet van wat u zegt. Ik breng geen positie van de officier van justitie in gevaar.

De **voorzitter**:

Neen, maar de informatie is dat er helemaal geen officier van justitie was die hier toestemming voor gaf. Of denkt u dat althans van de DTOO?

De heer **Langendoen**:

Ik denk dat er wel een officier van justitie was.

De **voorzitter:**
Maar u weet het niet?

De heer **Langendoen:**
Neen, er was een officier van justitie die toestemming heeft gegeven.

De **voorzitter:**
Maar waarom komt die dan niet bij Driebergen op de bon te staan?

De heer **Langendoen:**
Ik heb geen idee.

De **voorzitter:**
Hoe duister zit dit nu in elkaar? Of zijn er CID-peilbakens?

De heer **Langendoen:**
Niet dat ik weet.

De **voorzitter:**
Ik bedoel peilbakens die als het ware niet tactisch gemaakt kunnen worden en die dus in het geheim worden aangebracht. Hebt u daar kennis van?

De heer **Langendoen:**
U zegt dat u bij de DTOO bent geweest. Dan hebt u ook alle informatie gekregen van de DTOO.

De **voorzitter:**
Neen, wij hebben alleen gevraagd of daar iets van bekend was bij de DTOO. Toen is gezegd: dat is ons wel bekend; dat is gedaan door het IRT. Er was echter geen sprake van een officier. Daarom vraag ik u of er een officier was. Hoe zit dat? Hoe lang heeft dat ongeveer gelopen? Kunt u ons daar enig inzicht in geven?

De heer **Langendoen:**
Hoe lang het gelopen heeft, weet ik niet.

De **voorzitter:**
Dat weet u niet? U weet niet hoe lang dat hele traject loopt?

De heer **Langendoen:**
Neen, ik weet niet hoe lang dat gelopen heeft.

De **voorzitter:**
Waarom niet?

De heer **Langendoen:**
Omdat ik het niet weet.

De **voorzitter:**
Of wilt u het niet zeggen?

De heer **Langendoen:**
Neen, dan zou ik zeggen dat ik het niet wil zeggen. Ik weet het niet.

De **voorzitter:**
U weet het niet. U weet wel waar ik het over heb?

De heer **Langendoen:**
Ik weet prima waar u het over hebt.

De **voorzitter:**
Dat is een lijn die ook naar Engeland loopt.

De heer **Langendoen:**
Ja.

De **voorzitter:**
Wie weet dat dan wel?

De heer **Langendoen:**
De verantwoordelijke mensen binnen het IRT, de heer Lith.

De **voorzitter:**
En daar zijn geen informanten van Haarlem voor gebruikt?

De heer **Langendoen:**

Nou, mijnheer de voorzitter...

De **voorzitter:**
Daar wilt u niet op antwoorden?

De heer **Langendoen:**
Daar antwoord ik niet op.

De **voorzitter:**
Wij zitten met de tijd, mijnheer Langendoen. Ik wil u nog iets vragen over wat u net zei op de vraag of u de trajecten nog wel controleerde. U zei: de trein stopt zeker, als de criminele organisatie wordt opgerold. Maar als de criminele organisatie nu niet wordt opgerold, bent u dan wel in staat om de trein te stoppen?

De heer **Langendoen:**
Ja, natuurlijk. Zoals ik al zei, worden er per geval, per keer, afspraken gemaakt. Dat impliceert dat op enig moment de trein tot stoppen kan worden gebracht. Alleen met het ontmantelen van een organisatie, wordt die acuut tot stoppen gedwongen.

De **voorzitter:**
Is het niet zo dat het juist door de belangrijke rol die informanten soms spelen, in feite onmogelijk is om zelf de regie te behouden en hen te stoppen wanneer zij dat wilt als politie?

De heer **Langendoen:**
Ik heb niet het idee dat wij in het IRT-geval niet de regie in handen hebben gehad.

De **voorzitter:**
U denkt dat nog steeds, ondanks alle kilo's die u er doorheen ziet gaan?

De heer **Langendoen:**
Ja.

De **voorzitter:**
Wie runde nu eigenlijk wie?

De heer **Langendoen:**
Ik denk dat dat duidelijk is: de politie runt de informanten.

De **voorzitter:**
En de informanten runnen niet soms de politie?

De heer **Langendoen:**
Neen, absoluut niet.

De **voorzitter:**
Vanochtend zei de heer Teeven dat hij in feite twijfelt of dat nog wel zo is. Hij zei dat als officier. Dat is iemand die dus ook met u heeft samengewerkt.

De heer **Langendoen:**
Die opmerking laat ik geheel voor de verantwoordelijkheid van de heer Teeven.

De **voorzitter:**
Als je nu de hoeveelheden ziet die ermee gemoeid zijn, kun je dan nog steeds zeggen dat u de zaken helemaal gerund hebt?

De heer **Langendoen:**
Juist.

De **voorzitter:**
U?

De heer **Langendoen:**
Ja.

De **voorzitter:**
En u was slimmer dan al uw tegenspelers?

De heer **Langendoen:**
U bedoelt de criminele tegenspelers?

De **voorzitter:**
Die had u op afstand natuurlijk ook.

De heer **Langendoen:**

Ja, maar ik vind het moeilijk om een waarde-oordeel over mijzelf uit te spreken.

De **voorzitter**:

Neen, ik vraag u...

De heer **Langendoen**:

Ik ben er nog steeds voor de volle 100% van overtuigd dat de politie de informanten ronde en niet andersom.

De heer **Rouvoet**:

Als ik het goed begrijp, is het wel zo dat, als u een partij die binnenkomt, wilt pakken, maar de positie van de informant loopt gevaar, dit te allen tijd een doorslaggevend argument is om de trein maar te laten rijden.

De heer **Langendoen**:

Per keer wordt het gevaar voor de informant afgewogen, als een partij gepakt wordt. In principe moet de partij gepakt worden in de tweede of de derde hand. Als de informant gevaar loopt, kan dat evenwel van doorslaggevende betekenis zijn om het niet te doen.

De **voorzitter**:

Des te dieper de informant erin zit, des te moeilijker kun je het dus stoppen.

De heer **Langendoen**:

Dat vind ik niet.

De **voorzitter**:

Dan is er toch des te meer gevaar?

De heer **Langendoen**:

Ik denk niet dat u het zo kunt vertalen.

De heer **Rabbae**:

Kunnen wij niet stellen dat uit het feit dat u de commissie niet wilt informeren, omdat u bang bent dat mensen in gevaar komen, juist het bewijs te halen is dat criminelen uw organisatie feitelijk nog steeds runnen, hoewel u formeel van opvatting bent dat u de criminelen runt?

De heer **Langendoen**:

Neen, absoluut niet. Als het beeld ontstaan is dat ik de commissie niet wil informeren, dan is dat onjuist. Ik ben te allen tijde bereid om u volledig te informeren. In de openbaarheid is dat echter ten enenmale onmogelijk. Achter gesloten deuren of op een andere manier is dat wel te allen tijde mogelijk, maar niet openbaar.

De heer **Koekkoeck**:

Ik wil nog een vraag stellen over het Rotterdamse traject. U hebt op 21 september 1993 gesproken met de heer De Groot. U hebt toen gezegd: in Amsterdam is het misgegaan, want de PG was er niet van op de hoogte. Hebt u daarna nog van de heer De Groot gehoord of hij zijn procureur-generaal over dit traject heeft genformeerd?

De heer **Langendoen**:

Neen, ik heb het alleen bij de heer De Groot aangegeven. De heer De Groot vond het een goed idee. Hij had veertien dagen later toch een afspraak met zijn nieuwe PG en dan zou hij dit onderwerp ter sprake brengen. Ik heb echter nooit teruggekoppeld gekregen of hij dat wel of niet gedaan heeft. Ik denk ook niet dat het mijn verantwoordelijkheid is om daar later weer naar te informeren bij de heer De Groot. Ik heb het alleen aangegeven, omdat ik het zag als een valkuil in het Amsterdamse.

De heer **Koekkoeck**:

Het was een informatieve vraag.

De **voorzitter**:

Bent u zelf bij enige officier nagegaan of een procureur-generaal toestemming had gegeven voor de methode?

De heer **Langendoen**:

Neen.

De **voorzitter**:

Waarom vroeg u dan aan de heer De Groot om dat wel te doen?

De heer **Langendoen**:

Het IRT spatte uit elkaar. Er ontstaan dan gesprekken en er komen allerlei kranteartikelen waaruit zou kunnen worden afgeleid dat de procureur-generaal niet op de hoogte was van de methode. Er is wat rumoer in Rotterdam. Men wordt onzeker. Men vraagt mij om naar Rotterdam te komen. In dat gesprek zeg ik de heer De Groot dat het volgens mij een van de problemen was dat de PG in Amsterdam niet op de hoogte was. Ik heb hem toen gevraagd of hij zijn PG ervan in kennis had gesteld. Dat had hij toentertijd niet gedaan. Hij vond het echter een goede suggestie en zou het vervolgens wel doen.

De **voorzitter**:

Mijnheer Langendoen, wij komen voor vandaag aan het einde van het verhoor met u. Na het zicht op uw kasboek willen wij mogelijk nog met u spreken over de precieze rol van de politie in het traject, met inachtneming van de informant. Ook willen wij nog spreken over de hele problematiek van de dekladingen. Verder hebben wij ook nog niet met u gesproken over het zogenaamde sap-traject. Ik hoop dat u dus bereid bent om nogmaals voor ons te verschijnen. De tijd ontbreekt ons namelijk om al deze onderwerpen nu af te doen.

De heer **Langendoen**:

Ik ben uiteraard bereid om terug te komen.

De **voorzitter**:

U bent daartoe bereid. En u bent ook bereid om met ons een afspraak te maken over de financiële administratie die u hebt?

De heer **Langendoen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dan dank ik u wel. Sluiting 14.10 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 46**

9 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 9 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer J. van Vondel

Zie ook: Tweede verhoor de heer J. van Vondel (red.)

Aanvang 14.45 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik open de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer Van Vondel, met een kleine vertraging van ongeveer 45 minuten. Ik heb mij op de hoogte gesteld van de verdere persoonsgegevens van de heer Van Vondel en die geverifieerd. Ik vraag hem, op te staan om de belofte af te leggen. Mijnheer Van Vondel, de door u af te leggen belofte luidt: ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer **Van Vondel:**

Dat beloof ik.

De voorzitter:

U was medewerker van de criminele inlichtingendienst Kennemerland/Haarlem. Was u daar ook plaatsvervangend chef van?

De heer **Van Vondel:**

Nee, dat was ik niet.

De voorzitter:

U bent weggegaan op 1 februari 1994?

De heer **Van Vondel:**

Ja, dat klopt.

De voorzitter:

Waarom was dat?

De heer **Van Vondel:**

Ik ben bij de politie weggegaan en ben een bedrijf voor mij zelf begonnen.

De voorzitter:

Waarom? Beviel het niet meer bij de politie?

De heer **Van Vondel:**

Ik heb een fantastische tijd bij de politie gehad. Ik was een politieman in hart en nieren. Bij het korps Haarlem, in mijn ogen een fantastisch korps, heb ik 21 jaar gewerkt. Ik heb het daar bijzonder naar mijn zin gehad. Op een gegeven moment kom je echter op een grens in je leven. Ik ben 40 jaar en een mens heeft altijd plannen in zijn hoofd. Van geboorte kom ik uit het bedrijfsleven. Ik ben een boerenzoon uit Friesland; mijn vader had een boerderij. Gaande de jaren denk je wel eens: ik wil ook wel eens zelfstandig. Op een gegeven moment heb ik de beslissing genomen om voor mij zelf een bedrijf te beginnen. Dat doe je zo rond je veertigste, want anders is het misschien te laat.

De voorzitter:

Hoe lang was u dat al van plan?

De heer **Van Vondel:**

Ik was het al een aantal jaren van plan, maar niet echt toegespitst. Door de reorganisatie van de Nederlandse politie zijn die plannen in een versnelling gekomen. Toen is het idee dat ik had, concreter geworden, wat uiteindelijk tot deze beslissing heeft geleid.

De **voorzitter:**

Het had er niet mee te maken dat u genoeg had van uw werk?

De heer **Van Vondel:**

Nee, absoluut niet. Zoals ik al zei, ben ik een politieman in hart en nieren. Ik vind het een prachtig vak.

De **voorzitter:**

Spijt?

De heer **Van Vondel:**

Aan de ene kant heb ik absoluut geen spijt dat ik het gedaan heb. Wat ik bijzonder mis, is het werk in een team. Dat geeft toch wel iets heel speciaals.

De **voorzitter:**

U was runner bij de criminele inlichtingendienst.

De heer **Van Vondel:**

Ja, dat klopt.

De **voorzitter:**

U was geen plaatsvervangend chef.

De heer **Van Vondel:**

Nee.

De **voorzitter:**

U was wel naast de heer Langendoen de belangrijkste runner van informanten ten behoeve van het IRT.

De heer **Van Vondel:**

Ja, dat is juist.

De **voorzitter:**

Runde u ook nog andere informanten?

De heer **Van Vondel:**

Ik heb in de loop der jaren tientallen informanten gerund.

De **voorzitter:**

En voor het IRT?

De heer **Van Vondel:**

Voor het IRT heb ik ook een aantal informanten gerund.

De **voorzitter:**

Had u ook informanten, tipgevers, wier informatie u gebruikte ten behoeve van het IRT, maar die niet in het bestand van het IRT stonden?

De heer **Van Vondel:**

Zoals ik al zei, heb ik diverse informanten gerund, ook voor het IRT. Die informanten stonden bij ons in de informantendossiers ingeschreven.

De **voorzitter:**

Maar runde u ook andere mensen die niet bij u stonden ingeschreven? Of had u andere tipgevers?

De heer **Van Vondel:**

Nee.

De **voorzitter:**

U hebt met tientallen informanten te maken gehad. U hebt, zoals ons is gebleken, zeer diep in dat werk gezeten. Daarom kan ik mij voorstellen dat u ook nog van andere tipgevers gebruik hebt gemaakt.

De heer **Van Vondel:**

Dat kan ik mij dus helemaal niet voorstellen. Ik werk alleen met informanten die expliciet ingeschreven staan in de informantendossiers. Anders is het geen informant.

De **voorzitter:**

Nee, maar er zijn toch ook tipgevers?

De heer **Van Vondel**:
Een tipgever is een informant.

De **voorzitter**:
Ik bedoel: hebt u niet alleen met informanten gewerkt, maar ook met tipgevers gesproken?

De heer **Van Vondel**:
Een tipgever is in mijn ogen ook een informant. Ik trek dat niet uit elkaar. Wanneer iemand mij informatie verstrekt die bij ons in de dossiers terechtkomt, wordt hij een informant.

De **voorzitter**:
Hoeveel informanten hebt u ongeveer aangeleverd voor uw werkzaamheden eerst voor de CID, vanaf 1990, en daarna ten behoeve van het IRT?

De heer **Van Vondel**:
In zijn algemeenheid heb ik bij de CID tientallen informanten gerund. Een aantal van deze tientallen gaf incidenteel informatie die zou kunnen passen binnen de doelgroep waarmee het IRT bezig was. Een aantal van de informanten heeft naast de werkzaamheden die zij voor ons bleven doen, heel gericht voor het IRT werkzaamheden verricht.

De **voorzitter**:
U haalde uw informatie dus zowel uit het algemene bestand van informanten die u runde, als uit het IRT-bestand?

De heer **Van Vondel**:
Ja, dat is juist.

De **voorzitter**:
Het kan dus ook zijn dat uit het algemene bestand informatie voor het IRT kwam?

De heer **Van Vondel**:
Ja, dat is heel goed mogelijk. Dat gebeurde meer dan regelmatig.

De **voorzitter**:
Wij hebben met de heer Langendoen over ongeveer tien informanten gesproken.

De heer **Van Vondel**:
Daar heeft het onder gelegen.

De **voorzitter**:
Daarnaast had u andere informanten die u wel eens tipten.

De heer **Van Vondel**:
Nee. U moet mij goed begrijpen: bij dat aantal beneden de tien zitten ook informanten die incidenteel informatie aan het IRT gaven.

De **voorzitter**:
Runde u de meeste informanten samen met de heer Langendoen, of niet?

De heer **Van Vondel**:
Nee, hoor. Die runde ik ook met andere collega's van de afdeling. Het was niet specifiek aan de heer Langendoen gebonden.

De **voorzitter**:
Vond u het vreemd dat de heer Langendoen zelf ook informanten runde, in ieder geval n? De chef doet dat normaliter toch niet?

De heer **Van Vondel**:
Het is natuurlijk geen normale situatie, maar die situatie was zo gegroeid en was door omstandigheden zo gebleven.

De **voorzitter**:
Hoe kwam dat nou?

De heer **Van Vondel**:
In de eerste plaats waren wij met een heel specifiek traject bezig. Zoals de heer Langendoen al heeft aangegeven, was onze eerste intentie om de informant in zijn geheel aan het IRT over te dragen, aan de criminele inlichtingendienst van het IRT. Er zijn indertijd stappen gezet om dat te effectueren, maar dat heeft niet geklikt. Die informant is daarom aan Haarlem blijven hangen.

De heer **De Graaf**:
Het heeft niet geklikt. Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Van Vondel**:
De man is gintroducteerd bij medewerkers van de CID van het IRT en heeft met hen een gesprek gehad. Dat heeft niet geklikt. Had het wel geklikt, dan was de man overgedragen aan het IRT.

De heer **De Graaf**:
Dat begrijp ik. Betekent het dat medewerkers van de CID van het IRT uitdrukkelijk met deze man hebben gesproken?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
De betrokken informant die door de heer Langendoen en uiteindelijk door u is gerund?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Zij wisten ook wie het was?

De heer **Van Vondel**:
Zij wisten ook wie het was.

De heer **De Graaf**:
De identiteit?

De heer **Van Vondel**:
Ja. Anders kun je niet met de man praten.

De heer **De Graaf**:
Hij werd niet onder code binnengebracht, bijvoorbeeld: dit is mijnheer 02 of 43.

De heer **Van Vondel**:
Ja. Ik wil nog extra aangeven waarom het niet geklikt heeft. De informant was indertijd werkzaam binnen de CID Haarlem.

De heer **De Graaf**:
Werkzaam?

De heer **Van Vondel**:
Hij leverde informatie aan. De man was gekoppeld aan een koppel oud-runners van Haarlem. Hij is toen overgedragen aan Klaas Langendoen, met een van het oude koppel er nog steeds aan vast. Er was een heel gevoelige vertrouwensrelatie tussen die twee. Helaas is zijn eerste man toen overleden. Toen ben ik erbij gekomen. Dat is een heel moeizaam traject geweest, want wij praten over vertrouwen dat die mensen aan ons geven. Het heeft enige maanden geduurd voordat er een basis ontstond om op samen te werken. Toen kwam het IRT naar voren en zou die situatie zich nog een keer voordoen. Hij zou dan helemaal aan nieuwe mensen overgedragen worden. Het was voor hem uiteindelijk heel moeilijk om die stap te zetten, ook omdat het in het verleden nogal emotioneel geweest was.

De heer **De Graaf**:
Sinds wanneer runden u en mijnheer Langendoen samen deze man?

De **voorzitter**:
Ongeveer.

De heer **Van Vondel**:
Ongeveer in de loop van 1990.

De **voorzitter**:
Bent u nu ook de bedenker van de methodiek?

De heer **Van Vondel**:
Ik ben niet de bedenker, maar ik ben wel de meedenker van de methodiek.

De **voorzitter**:
Wie was de bedenker?

De heer **Van Vondel**:

De bedenker was in mijn ogen Klaas Langendoen. Dat is de man die met het idee gekomen is. Toen was nog niet het hele model klaar. Daar werd over gediscussieerd.

De **voorzitter**:

Tussen wie?

De heer **Van Vondel**:

Met mij en uiteindelijk bij het IRT met de heer Lith, met medewerkers van de CID, met Van Baarle, met officieren van justitie. In de loop van de maanden ontstond er een idee dat in onze ogen aardig uitgekristalliseerd was en toen in de praktijk werd toegepast.

De **voorzitter**:

Wat is volgens u het idee?

De heer **Van Vondel**:

Wat in de pers de "deltamethode" genoemd wordt; door middel van doorleveringen inzicht krijgen in een criminele organisatie.

De **voorzitter**:

Hoe kreeg u greep op die doorlevering? Er zijn natuurlijk een heleboel containers die om uw oren vliegen en waarvan u verder niets weet?

De heer **Van Vondel**:

Je moet ervoor zorgen ergens in het traject een zodanige positie te verkrijgen waardoor je sturend bezig kunt zijn.

De **voorzitter**:

Hoe sturend kun je bezig zijn?

De heer **Van Vondel**:

Dat kan heel breed zijn.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik. Wij hebben in het verhoor met de heer Langendoen kunnen vaststellen, dat er een gedeelte van het politietraject is waarin u ook actief bent.

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

U helpt ook bij het transport? U kijkt ook, wat er in de ladingen wanneer die binnenkomen en wat gaat eruit? Mag ik het zo zeggen?

De heer **Van Vondel**:

Ik wil het anders zeggen. Op een gegeven moment is er bij het IRT besloten om een in mijn ogen behoorlijk zwaar middel te gaan gebruiken. Dat middel wordt gebruikt voor het halen van een bepaalde doelstelling. Onze doelstelling was een maffia-organisatie die tot in de wortels van onze maatschappij is gezeteld, zodanig aan te pakken dat alle wortels werden weggehaald. Onkruid haal je niet weg door alleen de kopjes eraf te knippen, je moet de wortels ook uittrekken. Wij spreken hier echt over een zware misdaadorganisatie. Om dat doel te bereiken, hebben wij gekozen voor een bepaald middel. Daarbij moeten er veel handelingen verricht worden om dat doel te bereiken.

De **voorzitter**:

Is het in uw ogen zo, dat je, om dat doel te bereiken, als politie actief mee moet gaan werken in de schakels?

De heer **Van Vondel**:

Ja, daarop komt het uiteindelijk wel neer. Wij hebben met zijn allen gekozen voor dat middel. Dat middel moet je professioneel gebruiken, want je werkt in die trajecten met informanten die altijd absoluut onverdacht moeten blijven. Wil je in dat traject handelingen verrichten, dan moet dat zodanig gebeuren dat die mensen ook werkelijk geheel onverdacht blijven.

De **voorzitter**:

Die blijven daar dus buiten. Maar als zij daar buiten blijven, wordt je eigen traject als het ware groter?

De heer **Van Vondel**:

De rol die de politie moet spelen wordt groter. Waarom wordt die groter? Ik werk met een informant. Er is sprake van een vertrouwensrelatie. Ik ben als runner aan die man gekoppeld. Het OM heeft het middel goedgekeurd. Het is een heel zwaar middel. Daarin spelen informanten een rol. Ik als runner ben bij het uitvoeren van handelingen verplicht die informant zodanig te controleren, te begeleiden, te sturen en verdachtmakingen in zijn richting zodanig te begeleiden dat hij geheel onverdacht blijft.

De **voorzitter**:

Is de prijs die u daarvoor betalen moet soms niet hoog, namelijk dat u het allemaal moet doorlaten? De informanten blijven onverdacht want de spullen komen aan, bij wijze van spreken.

De heer **Van Vondel**:

Nee, nee. Wij hebben een doelstelling voor ogen. Die willen wij halen en daarvoor hebben wij dat middel aangewend.

De **voorzitter**:

Van het doorleveren?

De heer **Van Vondel**:

Van het doorleveren. Dat middel is niet zo maar gekozen. Dat is gekozen omdat wij werken op een maffia-organisatie. Het gaat niet om een diefje die wij achter de deur willen hebben. Wij spreken over een maffia-organisatie met vertakkingen in onze Nederlandse maatschappij, waarvan u, ik en iedere Nederlander last heeft. Ik begrijp best, dat het kan lijken alsof er veel doorgaat. Als wij dat echter afzetten tegen die organisatie en tegen alles wat er in Nederland aan verdovende middelen - aan harddrugs - binnenkomt, is wat wij gedaan hebben echt peanuts.

De heer **De Graaf**:

Als de grote klapper - een container met harddrugs - niet was gekomen, zou u tot sint-juttemis steeds die transporten met softdrugs hebben gekregen? Wanneer had u dan wel ingegrepen? Is daarover gesproken in het team?

De heer **Van Vondel**:

Dan ziet u dat veel te eng.

De heer **De Graaf**:

Ik weet niet of ik het te eng zie.

De heer **Van Vondel**:

Zoals ik eerder heb gezegd, die maffia-organisatie moest onderuit getrokken worden. Binnen IRT is daarover eindeloos gediscussieerd. Ik ben even de draad kwijt.

De heer **De Graaf**:

Ik vroeg naar de effectiviteit van de methode. Hoe lang u ermee doorgaat als die container met harddrugs maar niet binnenkomt?

De heer **Van Vondel**:

Dan wordt er een tijdlijn uitgezet. Binnen hoeveel tijd zou ons dat lukken? Dat lukt dus niet binnen een half jaartje. Bij de start van het traject is al aangegeven, dat het jaren kon gaan duren.

De **voorzitter**:

Had het jaren kunnen duren?

De heer **Van Vondel**:

Ja, het had jaren kunnen duren. In mijn beleving had het zelfs nog wel vier jaar kunnen duren.

De **voorzitter**:

Vier jaar! Vier jaar er doorheen en er doorheen en er doorheen?

De heer **Van Vondel**:

U praat alleen maar over "er doorheen en er doorheen en er doorheen". U vergeet even de organisatie die uiteindelijk de doelstelling was. U legt het middel heel zwaar uit. Ik ben het

volledig met u eens dat het een zwaar middel is. Wij hebben dat echter ingezet om een hele zware maffia-organisatie onderuit te halen.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik wel, maar u begrijpt toch ook dat wij vanuit de enquete, vanuit de publieke opinie een beetje verbaasd zijn als u zonder blikken of blozen zegt: "het had nog wel vier jaar kunnen duren".

De heer **Van Vondel**:

Toen wij startten had ik het idee: dit zou wel eens vier jaar kunnen duren.

De **voorzitter**:

Had u in uw hoofd hoeveel geld de criminelen daarmee eventueel konden verdienen? Had u daaraan een grens gesteld?

De heer **Van Vondel**:

Dat was voor mij van geen enkel belang.

De **voorzitter**:

Van geen belang?

De heer **Van Vondel**:

Nee, dat was voor mij van geen belang.

De **voorzitter**:

Dat criminelen er mede doordat de politie meewerkt, indirect c.q. direct, veel geld kunnen verdienen, was ook niet van belang?

De heer **Van Vondel**:

Nee. In mijn visie moesten wij zorgvuldig omgaan met het gekozen middel en kon er voor de doelstelling - het onderuit halen van die maffia-organisatie - veel wijken.

De **voorzitter**:

In 1992 begint het te lopen. Dat klopt toch, h?

De heer **Van Vondel**:

Ja, in de loop van 1992.

De **voorzitter**:

Begin 1993 wordt de strategische beslissing genomen door vier personen, te weten de heren Langendoen, Lith, Van Vondel en Van der Veen. Of was de heer Augusteijn daar ook bij?

De heer **Van Vondel**:

Dat lag veel breder. In 1990 zijn wij binnen het IRT begonnen met de discussie. In 1990 was er een nieuw kabinet.

De **voorzitter**:

Ja, het kabinet-Lubbers/Kok.

De heer **Rabbae**:

1989.

De heer **Van Vondel**:

Toen ontstond er een bepaalde sfeer in Nederland. Er waren IRT's opgericht en er moesten boeven gevangen worden. Er moesten nieuwe methodes ontwikkeld worden. Met andere woorden: er moest gescoord worden, want wij wilden eigenlijk wel eens een keer af van de maffia-organisaties in Nederland. Het was een sfeer die in ieder geval door mij zo opgepakt is. De politiek heeft het echt niet met deze woorden gezegd. Ik spreek nu over de sfeer die de politiek uitstraalde. Binnen het IRT is toen die discussie ontstaan. Wij hebben ons afgevraagd, hoe wij dat zouden doen. In mijn beleving bestond het team in dat IRT - onder leiding van heren Lith en Van Baarle - uit mensen die echt boeven aan wilden pakken, niet oppervlakkig maar tot in de diepte. Er heeft een brede discussie plaatsgevonden. Daaraan hebben ook CID-mensen deelgenomen. De heer Augusteijn heeft meegedacht, de heer Langendoen, de heer Lith, de heer Van Baarle, officieren van justitie.

De **voorzitter**:

Welke officieren?

De heer **Van Vondel**:

Ik ben maar een runner. U moet mij niet te hoog plaatsen in de organisatie. Ik ben een runner, ik kom met ideeën. Als ik bij het IRT ben, praat ik met mensen van de werkvloer. Wij leggen daar ideeën neer en die ideeën worden uiteindelijk uitgedragen door de leiding van het IRT - de heer Lith, de heer Van Baarle - naar het OM.

De **voorzitter**:

Daarbij was u niet betrokken?

De heer **Van Vondel**:

Daarbij was ik niet betrokken.

De **voorzitter**:

Vroeg u in al die discussies wel eens, wat het openbaar ministerie daarvan vond?

De heer **Van Vondel**:

Dat kwam uiteraard in de gesprekken ter sprake, welke ideeën het OM daarover had.

De **voorzitter**:

De eerste officier, Frank van Bloemendaal, voelde er toch niet veel voor?

De heer **Van Vondel**:

Dat is mij dus niet bekend.

De **voorzitter**:

Dat staat in Wierenga.

De heer **Van Vondel**:

Ik heb het rapport-Wierenga niet gelezen.

De **voorzitter**:

Oh nee? Dat is leuke lectuur!

De heer **Van Vondel**:

Ik heb het niet gelezen.

De **voorzitter**:

Wanneer krijgt u de indruk dat het OM het ook een goed idee gaat vinden?

De heer **Van Vondel**:

In de loop der maanden.

De **voorzitter**:

In 1992 of daarvoor?

De heer **Van Vondel**:

Ik denk in 1992.

De **voorzitter**:

In 1992.

De heer **De Graaf**:

In uw herinnering is het zo, dat de verantwoordelijken - de teamleiding, het OM - wel degelijk beseften dat het wel eens jaren kon duren en dat er dus jaren doorgeleverd zou moeten worden om die organisatie - distributiekanaal etcetera - in kaart te kunnen brengen?

De heer **Van Vondel**:

Wij hadden de doelgroep voor ogen en wisten dat het verdomd moeilijk was om die gasten echt goed aan te pakken. Het was heel duidelijk dat het een termijn van jaren zou zijn.

De heer **De Graaf**:

Als nog voor november 1993 - toen het IRT in discussie werd gebracht - die klapper met de harddrugs was gekomen, denkt u het team voldoende bewijsmateriaal had verzameld?

De heer **Van Vondel**:

In zo'n vroeg stadium? Absoluut niet.

De heer **De Graaf**:

Daar ging het om. Wij hebben begrepen dat er inmiddels een akkoord was van de officier van justitie om eventuele proefzendingen door te laten met het oog op een grote container met cocaine of met herone die eventueel binnen zou komen. Dan zou wel worden ingegrepen. Dan was er eigenlijk nog helemaal geen bewijsmateriaal? Ik heb het dus over

de tweede helft van 1993. Dan wordt er gesproken over proefzendingen en eventueel de grote container, de grote klapper.

De heer **Van Vondel**:

Ik heb de indruk gehad dat wij toen genoeg materiaal hadden verzameld om de hele bende onderuit te trekken.

De **voorzitter**:

Hoe komt u aan die indruk?

De heer **Van Vondel**:

Ik spreek met mijn collega's van CID en IRT.

De **voorzitter**:

Was het niet zo, dat alle informatie die u gaf altijd 00 was, dus niet tactisch te gebruiken?

De heer **Van Vondel**:

Niet altijd.

De **voorzitter**:

De meeste informatie toch wel?

De heer **Van Vondel**:

De meeste was 00-informatie.

De **voorzitter**:

Is het niet problematisch omdat je die informatie niet voor de bewijsvoering kunt gebruiken?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Des te dieper u erin zit met uw informant, des te meer u weet, des te minder kunt u toch gebruiken? Stel nu dat de grote mijnheren niet direct naar die cocaine waren gelopen, dan was u toch op precies dezelfde plek blijven zitten? Wij hebben dat vanochtend ook al gevraagd.

De heer **Van Vondel**:

Ja, maar al die jaren dat wij daaraan gewerkt hebben, hebben wij niet achterover geleund. U heeft gelijk, als u dat stelt dat je met 00-informatie in principe in de basis niets kunt. Je kunt echter 00-informatie door inzet van tactische middelen zoals observatie en CID wel tactisch maken. Dan heb je heel veel aan die informatie. Het is de basis voor de sturing van het hele proces.

De **voorzitter**:

Als ik het goed begrijp, is er van al die clubs die u in het vizier gekregen hebt door uw methode toch nooit echt iemand gepakt of zie ik dat fout? Of is dat wel gebeurd?

De heer **Van Vondel**:

U ziet dat niet fout. De conclusie kan best juist zijn, maar u ziet het te eng.

De **voorzitter**:

Ik zie het te eng?

De heer **Van Vondel**:

Ja, u ziet het te eng.

De heer **De Graaf**:

Wij moeten het breed zien, begrijp ik.

De heer **Van Vondel**:

U moet kijken naar de doelstelling die gehaald moest worden.

De heer **De Graaf**:

Ja, die maffia-organisatie had zoveel wortels in onze samenleving. Daar hebben wij het over gehad.

De heer **Van Vondel**:

Ik kan mij haast niet voorstellen dat er geen arrestatie verricht zijn. Natuurlijk zijn die er geweest.

De heer **De Graaf**:

De vraag was eigenlijk als volgt. Als de hoofdverdachten, de mensen om wie het eigenlijk ging en die het IRT graag wilde aanhouden, niet rechtstreeks bij een cocanetransport konden worden geobserveerd en op heterdaad konden worden aangehouden, had u misschien wel een grote partij cocaine, maar had u nog steeds de hoofdverdachten niet. Ik vraag dus naar de effectiviteit van het middel, de uiteindelijke vervolging.

De heer **Van Vondel**:

Ik zal proberen het duidelijk te maken. U ziet aan de ene kant de doelstelling, namelijk het uitschakelen van de organisatie. Het zou heel goed zijn als door die klapper de hele organisatie ontmanteld was. Als er helemaal bovenin, waarop je heel moeilijk zicht kunt krijgen, twee man op een eiland komen te zitten, worden zij nooit meer door hun luitenants en alles wat eronder zit, van dat eiland gehaald. Dan zullen zij moeten zwemmen. Dan heb je ook de organisatie uitgeschakeld.

De **voorzitter**:

Was die cocaine dan wel belangrijk? Dat kun je toch ook met weed en hasjiesj doen? Dat maakt dan toch niet zoveel uit? Daar wordt evenveel geld aan verdiend, misschien wel meer, en het is minder risico voor die mannen. Wat dacht u dat cocaine extra ertoe zou bijdragen dat het u wel mogelijk werd?

De heer **Van Vondel**:

Ik denk dat u dit aan mijnheer Lith moet vragen.

De **voorzitter**:

U was het er niet mee eens?

De heer **Van Vondel**:

Dat zeg ik hier niet.

De **voorzitter**:

Ik moet het aan de heer Lith vragen en niet aan u. Dat kan ik mij voorstellen, want u hebt op alles een algemeen antwoord.

De heer **Van Vondel**:

Ik heb geen algemeen antwoord. Mijnheer Lith heeft specifiek, inhoudelijk alle informatie, tactisch en CID. Ik heb vrij eenzijdig, met mijn blik als runner, ernaar gekeken en mijn informatie gekregen.

De **voorzitter**:

Wij hebben hier al een paar keer de vraag gesteld: wie runde nu eigenlijk wie? Het is ons duidelijk geworden dat sommige informanten zeiden dat u geen informatie mocht doorgeven, aan Amsterdam bijvoorbeeld. U accepteerde dat ook in de relatie die u met de informanten had. Dan komt bij mij de vraag op: wie runde nu eigenlijk wie? U bent met grote jongens bezig, neem ik aan.

De heer **Van Vondel**:

Laat ik vooropstellen dat het runnen van informanten in mijn visie een van de allerbelangrijkste schakels is in het hele proces van politie naar justitie om boeven te vangen. Het is een absoluut onmisbaar middel. Als ik bij het runnen van informanten een basis heb gelegd om samen te werken, praat ik altijd als politieman met die man, en niet anders. Ik ben een politieman die met die man praat. Ik moet die man begeleiden, ik moet hem sturen, ik moet hem opleiden. Neemt u van mij aan dat ik als politieman de regie in handen heb. Die kan dus nooit bij de informant liggen.

De **voorzitter**:

Dat wil ik van u aannemen, maar het blijkt soms heel moeilijk om op te houden met de trajecten die wij bespreken. Wij hebben vanochtend gehoord dat er geen 25 ton, maar 45 ton doorging. Wij hebben in de Rotterdamse zaak gezien dat het moeilijk was om ermee op te houden. Als men in Rotterdam zegt dat men moet afbouwen, duurt dat nog een hele tijd. Dan kun je dus de vraag stellen: wie heeft nu eigenlijk de touwtjes in handen?

De heer **Van Vondel**:

Voor mij is dat geen vraag. Voor mij is dat een weet: de politie heeft de touwtjes in handen, te allen tijde. Ik ben het met u erover eens dat het niet eenvoudig is. Het is misschien wel het allermoeilijkste werk dat er is, want je moet rekening houden met allerlei belangen.

De **voorzitter**:

Als runner houd je toch rekening met het belang van de informant? Als ik u goed begrijp, is het allerbelangrijkste dat die man afgeschermd is en blijft. Toch?

De heer **Van Vondel**:

Ja. Ik heb als politieman namens de Staat der Nederlanden die man de absolute garantie gegeven dat hij anoniem blijft, dus dat zijn persoonlijke identiteit nooit, maar dan ook nooit boven water komt. Dat heb ik als politieman gedaan, namens de Staat der Nederlanden.

De **voorzitter**:

Waar staat dat u dat namens de Staat der Nederlanden kunt doen?

De heer **Van Vondel**:

Ik ben toch politieman namens de Staat der Nederlanden? Als ik met die man spreek, spreek ik niet voor mij zelf. Nee, dan spreek ik namens de Staat.

De heer **Rabbae**:

Als die politieman corrupt is, is hij dat dan ook namens de Staat der Nederlanden?

De heer **Van Vondel**:

Mijnheer Rabbae, dat vind ik een heel rare vraag.

De heer **Rabbae**:

Het is geen rare vraag. Het is extreem; dat geef ik toe.

De heer **Van Vondel**:

Het is heel extreem. Ik vind de vraag zo extreem, dat ik er geen antwoord op geef.

De **voorzitter**:

U doet het namens de Staat der Nederlanden, maar de moeilijkheid is dat u er verder niemand bij wilt hebben. Wie kan controleren wat u met die man doet? Mijnheer Langendoen? Maar verder toch niemand?

De heer **Van Vondel**:

Nee, dat ben ik niet met u eens. Alle informatie die die man aan mij verschaft, wordt op papier gesteld. Iedereen binnen de afdeling kan die informatie lezen. Mijn chef leest die informatie. Als wij ermee aan de slag gaan, wordt de zaak besproken met de CID-officier van het openbaar ministerie.

De **voorzitter**:

Maar daaraan vertelt u toch niet de ins en outs?

De heer **Van Vondel**:

Als wij CID-informatie gebruiken om een tactisch onderzoek op te starten, wel degelijk.

De **voorzitter**:

U hebt toch nooit met een officier dingen tot in details doorgesproken?

De heer **Van Vondel**:

Dat heb ik vroeger wel gedaan.

De **voorzitter**:

Maar in deze trajecten?

De heer **Van Vondel**:

In dit traject niet, nee.

De **voorzitter**:

Als u in het veld bent, bent u dus eigenlijk helemaal uw eigen baas.

De heer **Van Vondel**:

Nee, ik heb mijn spelregels.

De **voorzitter**:

Die spelregels zijn toch uw eigen spelregels?

De heer **Van Vondel**:

Nee, dat zijn niet mijn eigen spelregels.

De **voorzitter**:

Waar liggen die dan vast?

De heer **Van Vondel**:

Dat zijn de spelregels die in de hele CID-regeling zijn vastgelegd. Ik kan mij niet bewegen buiten de spelregels die er zijn.

De **voorzitter**:

In de CID-regeling staat helemaal niet dat de Staat der Nederlanden via de politie absolute anonimiteit garandeert.

De heer **Van Vondel**:

Nee, met zoveel woorden staat het er niet, maar zo zie ik het dus wel. Ik ben een politieman en ik werk voor de Nederlandse Staat. In de CID-wereld is het onontbeerlijk om met informanten te werken en daarbij is het allerbelangrijkste middel dat ik kan garanderen dat de man absoluut anoniem blijft. Als ik dat niet overleed laat staan, kunnen wij het in Nederland helemaal vergeten. Dan hebben wij vanaf morgen geen enkele informant meer.

De **voorzitter**:

Die anonimiteit en de situatie van de informant moet u overleed houden, ook als u daardoor niet in beslag kunt nemen, ook als de zaak daardoor stuk gaat?

De heer **Van Vondel**:

Dat is een constante afweging tussen het doel dat wij willen bereiken, het middel dat wij willen gebruiken, en de belangen van de informant.

De heer **Vos**:

Ik vraag u als ervaren man waaraan u het vertrouwen in de informant in de praktijk meent te kunnen ontleen, of u dat gaande de rit blijft controleren en hoe.

De heer **Van Vondel**:

Zoals ik al eerder heb aangegeven, is het runnen van informanten heel belangrijk. Het runnen van informanten, mensen, vergt ook heel veel van een runner. Laat ik een blanco persoon nemen, die wij benaderd hebben. Je benadert die man. Je gaat een gesprek met hem aan. Je vertelt hem duidelijk dat je politieman bent: ik ben politieman van de CID Kennemerland, de CID Haarlem. Je maakt hem dus heel duidelijk dat er een politieman zit die met hem wil praten. Ik leg hem heel duidelijk uit: wij willen boeven vangen, wij willen heel veel informatie verzamelen en ik denk dat jij daarin een heel belangrijke schakel kunt zijn, omdat ik denk dat jij heel veel informatie voor ons hebt. Maar dan ben ik er natuurlijk nog helemaal niet. Ik moet die man dan uitleggen wat de waarborgen zijn. Vervolgens leg ik hem dus de toon- en tipgeldregeling uit en garandeer ik hem anonimiteit. Daar laat ik hem rustig over nadenken.

De heer **Vos**:

Hij geeft u op een bepaald ogenblik informatie en u denkt dan: ik heb regie op die man en ik vertrouw hem; ik vertrouw erop dat hij de juiste antwoorden geeft.

De heer **Van Vondel**:

Dat is een proces van maanden of jaren.

De **voorzitter**:

Die tip- en toongeldregeling hebt u toch helemaal niet toegepast?

De heer **Van Vondel**:

Natuurlijk heb ik die toegepast, veelvuldig.

De **voorzitter**:

Toch niet met die grote informanten?

De heer **Van Vondel**:

Nee, maar wel met andere informanten.

De **voorzitter**:

Ik heb het nu over die grote informanten. Daarvoor hebt u toch ook uw eigen regels gemaakt?

De heer **Van Vondel**:

Ook met die informanten is de toon- en tipgeldregeling toegepast.

De **voorzitter**:

Toch niet met de informanten die hun winsten mochten behouden? Of hebben die er ook nog tipgeld overheen gekregen? Nee toch?

De heer **Van Vondel**:
In het voortraject, voordat wij tot dit soort zaken kwamen, is normaal de toon- en tipgeldregeling van toepassing geweest.

De **voorzitter**:
Toen u tot dit soort zaken kwam, waarbij de informant een belangrijke schakel in de hele keten is, werd die niet meer toegepast?

De heer **Van Vondel**:
Dat is correct.

De **voorzitter**:
Dat besliste u toen toch ook min of meer zelf, later natuurlijk wel gedekt door het OM?

De heer **Van Vondel**:
Als de toon- en tipgeldregeling van toepassing zou zijn op momenten dat de informant in die trajecten informatie leverde...

De **voorzitter**:
Er is geen andere beloningsregeling voor informanten dan de tip-, toon- en voorkoopregeling. Die is er niet.

De heer **Van Vondel**:
Die is er inderdaad niet.

De **voorzitter**:
Dan maakt u toch gewoon andere regels, als u het anders doet?

De heer **Koekkoek**:
Dat doet u namens de Staat der Nederlanden.

De heer **Van Vondel**:
Laten wij wel duidelijk zijn: ik heb die regels niet gemaakt.

De heer **Koekkoek**:
Maar wel toegepast.

De heer **Van Vondel**:
Wel toegepast, na uitdrukkelijke toestemming van het openbaar ministerie.

De **voorzitter**:
Dat is waar. Wie kwam er echter met het idee? Toch niet het openbaar ministerie? U kwam toch met het idee?

De heer **Van Vondel**:
Wij hebben een stelling neergelegd bij de aanvang van het IRT. Die stelling heeft ook de heer Langendoen hier verkondigd, namelijk dat de informant echt ertoe bereid was, al zijn winsten normaal af te dragen.

De **voorzitter**:
Die hebben wij gehoord en ik heb dat met enige twijfel aangehoord. Er moet uiteindelijk zoveel geld mee verdiend zijn, dat de tipgeldregeling dat nooit goedgemaakt kon hebben. Dat heeft de heer Van Capelle mij vroeger ook wel eens gezegd. Dat is toch zo?

De heer **Van Vondel**:
Sorry, ik heb uw vraag niet goed begrepen.

De **voorzitter**:
Mijn opmerking was dat wat er uiteindelijk mee verdiend is door informanten, veel meer is geweest dan de tip-, toon- en voorkoopregeling ooit had kunnen goedmaken.

De heer **Van Vondel**:
Ja, dat is correct.

De **voorzitter**:
Dat is toch zo?

De heer **Van Vondel**:
Ja, dat is zo.

De **voorzitter**:

Sommige informanten hebben er toch miljoenen mee verdiend?

De heer **Van Vondel**:
Ja, dat is ook correct.

De **voorzitter**:
Dat zijn toch bedragen die wij niet in de tip-, toon- en voorkoopregeling tegenkomen of bij de 500 aanmoedigingspremie voor iemand die u als informant iets vertelt over een gestolen huisbrandkachel?

De heer **Van Vondel**:
Ja, dat is mij bekend. Dat ligt ook heel anders.

De heer **De Graaf**:
Bent u ervan overtuigd dat, als het openbaar ministerie wel met uw stelling akkoord was gegaan, de betrokken informanten u precies hadden verteld hoe groot hun winst was en die dan ook volledig hadden afgedragen?

De heer **Van Vondel**:
Laat ik zeggen dat ik daar vertrouwen in had.

De heer **De Graaf**:
Maar u kon het absoluut niet toetsen en controleren. Ik begreep van de heer Langendoen dat hij bij benadering niet kon zeggen wat de informant eraan heeft verdiend.

De heer **Van Vondel**:
Dat is ook voor mij absoluut niet te controleren, maar ik had er wel vertrouwen in.

De heer **De Graaf**:
U kent toch de wereld van de Hollandse netwerken, de drugs, voldoende om te weten wat erin omgaat en wat de verschillende schakels er ongeveer aan verdienen? Dan weet u toch ook bij benadering wat iemand in de positie waarin de betrokken informanten verkeerden, aan een transport overhielden? U weet toch wel of het om tientallen, honderdduizenden of miljoenen guldens gaat? De heer Langendoen deed het voorkomen alsof je dat echt niet kunt zeggen. U bent als CID-runner toch goed thuis in die wereld?

De heer **Van Vondel**:
Ik heb ook niet gezegd dat ik dat hier niet wil verkondigen, maar er is ook een marktmechanisme.

De heer **De Graaf**:
Dat kent u toch ook?

De heer **Van Vondel**:
Ja, maar dat gaat altijd op en neer.

De heer **De Graaf**:
U hebt toch zo'n vertrouwensrelatie met die informant? Hebt u net als de heer Langendoen, nadat de eerste transporten waren binnengekomen, nooit gevraagd: wat heb je eraan overgehouden?

De heer **Van Vondel**:
Natuurlijk heeft hij er een paar miljoen aan verdiend.

De heer **De Graaf**:
Een paar miljoen?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Hebt u dat wel eens gevraagd?

De heer **Van Vondel**:
Dat hoef ik niet te vragen, want ik ben natuurlijk niet achterlijk.

De **voorzitter**:
Nee, u bent niet achterlijk. Weet u hoeveel het ongeveer per kilo was?

De heer **Van Vondel**:
Dan komen wij op het marktmechanisme terecht. Ik durf rustig te stellen dat hij een paar miljoen heeft verdiend.

De heer **De Graaf**:

Denkt u dat wanneer de informant c.q. informanten het geld hadden afgedragen, soortgelijke bedragen hadden kunnen krijgen van justitie of zouden zij genoeg hebben genomen met bijvoorbeeld 100.000?

De heer **Van Vondel**:

Nee, die had geen genoeg genomen met 100.000.

De **voorzitter**:

Daaruit is dan de conclusie: f justitie stelt misschien wel voor vier jaar de belastingschuif open f het werkt niet?

De heer **Van Vondel**:

Dat is allemaal hypothetisch, mijnheer Van Traa.

De **voorzitter**:

Ik probeer het af te kaarten en dan stoppen wij misschien met het algemene deel. U zegt: het had wel vier jaar kunnen duren.

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

U zegt ook: voor een paar ton doet zo iemand dat niet.

De heer **Van Vondel**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat betekent dat, als wij het door justitie hadden moeten laten betalen, door de Staat der Nederlanden, wij voor miljoenen de schuif hadden moeten openzetten?

De heer **Van Vondel**:

De Staat had ook miljoenen binnengekregen als de informant zijn geld had afgedragen.

De **voorzitter**:

Wij zitten toch te praten over de vraag, wanneer je iemand bereid krijgt om dit soort dingen te doen. Als daarvoor miljoenen guldens verdiend of betaald kunnen worden. Dat is toch de consequentie?

De heer **Van Vondel**:

Die conclusie kunt u rustig trekken.

De heer **Koekkoek**:

Hoeveel informanten hebt u samen met de heer Langendoen gerund?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb met de heer Langendoen heel intensief tientallen informanten gerund.

De heer **Koekkoek**:

Ook toen de heer Langendoen chef RCID was?

De heer **Van Vondel**:

Nee, toen was dat over.

De heer **Koekkoek**:

Hoeveel hebt u er samen met hem gerund vanaf de tijd dat hij chef was?

De heer **Van Vondel**:

En informant, niet meer en niet minder.

De heer **Koekkoek**:

Dat wil zeggen dat de heer Langendoen n informant heeft gerund?

De heer **Van Vondel**:

Nee, mijnheer Langendoen heeft tientallen informanten gerund. Als chef heeft hij n informant gerund.

De **voorzitter**:

U spreekt steeds over ik. Runde u wel eens informanten n op n?

De heer **Van Vondel**:

Nee.

De **voorzitter**:

Ik heb dit ook gevraagd aan de heer Langendoen. Er zijn verslagleggingen waarop u alleen als runner op staat.

De heer **Van Vondel**:
Ja, dat is heel logisch.

De **voorzitter**:
Hoezo, hoe werkt dat dan?

De heer **Van Vondel**:
Wij hebben de telefoon in Nederland. Dat betreft informatie die telefonisch tot mij gekomen is.

De **voorzitter**:
Dus allemaal telefoon?

De heer **Van Vondel**:
Ik had heel drukke werkzaamheden bij de CID. Ik runde tientallen informanten. Ik heb duizenden gesprekken gevoerd in die jaren.

De **voorzitter**:
Ook in uw IRT-tijd runde u nog tientallen informanten?

De heer **Van Vondel**:
Ja, ja. Ik heb duizenden gesprekken gevoerd.

De **voorzitter**:
Informanten run je toch altijd met zijn tweeën? Je gaat toch niet over de telefoon inhoudelijk op de zaken in?

De heer **Van Vondel**:
Dat is heel goed mogelijk.

De **voorzitter**:
Ik hoor niet tot die organisatie natuurlijk, maar ik heb geleerd dat, als je runt, je dat doet met zijn tweeën en dat je dan naar een plek gaat. Dat doe je niet over de telefoon; over de telefoon maak je een afspraak.

De heer **Van Vondel**:
In de basis is dat ook zo. Maar met drukke werkzaamheden is het regelmatig voorgekomen dat ik informatie over de telefoon kreeg. Dat werkt van twee kanten. Het kan ook van de informant komen, die het op een bepaald moment heel erg belangrijk vindt dat jij die informatie snel hebt. Ik vind dat heel normaal.

De **voorzitter**:
Dat gaat dan als alleen informatie van u het systeem in?

De heer **Van Vondel**:
Ja, want ik ben de enige die dat gehoord heeft.

De **voorzitter**:
Er zijn misschien wel informanten bij met een belangrijke rol, maar dat maakt niet uit?

De heer **Van Vondel**:
Nee, dat maakt niet uit. Het gaat om de informatie.

De **voorzitter**:
Maar heeft u dan niet veel te veel informanten die u aan het runnen bent? U moet toch helemaal over de kop lopen? U heeft niet eens meer tijd om erheen te gaan.

De heer **Van Vondel**:
Ik heb het ook vrij druk gehad al die jaren.

De **voorzitter**:
Ja, dat zal wel. Had u dan niet te veel hooi op uw vork?

De heer **Van Vondel**:
Nee.

De **voorzitter**:
Had u het zo goed in de vingers dat het met tientallen mensen, met daarbij zware mensen voor het IRT, en met telefoon omdat u niet meer met zijn tweeën op hen af kunt gaan wat toch de regel is, allemaal goed ging?

De heer **Van Vondel**:

Mijnheer Van Traa, u doet nu voorkomen alsof het normaal zou zijn. Ik spreek over incidenten. Als ik in al die jaren duizenden gesprekken gevoerd heb, zal het best een paar keer voorgekomen zijn dat ik iemand telefonisch gesproken heb. Dat was echter geen regel. U moet het niet uit het verband trekken.

De heer **De Graaf**:

Wij kunnen wel vaststellen dat u nooit een informant, anders dan telefonisch, alleen hebt gesproken? Dat heeft u altijd met een ander gedaan?

De heer **Van Vondel**:

Het is verplichting dat je dat met zijn tweeën doet.

De heer **De Graaf**:

Het is nooit voorgekomen dat daarop een uitzondering werd gemaakt.

De heer **Van Vondel**:

In al die jaren is het misschien n of twee keer voorgekomen, maar dan was het voor onbelangrijke zaken.

De heer **De Graaf**:

Maar niet met IRT-informanten?

De heer **Van Vondel**:

Ik wil hier niet ontkennen dat ik iemand voor een wissewasje eens even snel heb gezien.

De **voorzitter**:

U heeft wel mensen even snel gezien?

De heer **Van Vondel**:

Dat is echt wel eens gebeurd.

De **voorzitter**:

Maar dan heeft u zich dus niet aan die regel gehouden? Ik heb CID-chefs gezien die tegen de runners zeiden: als je dat doet, ga je er bij mij uit.

De heer **Van Vondel**:

Misschien heb ik het niet gemeld.

De **voorzitter**:

Wat zegt u?

De heer **Van Vondel**:

Misschien heb ik het niet gemeld.

De **voorzitter**:

U heeft het niet gemeld!

De heer **Van Vondel**:

Nee, het moet een onbelangrijke zaak geweest zijn, anders doe je dat niet.

De heer **De Graaf**:

Het geldt in ieder geval niet voor de informanten in de IRT-zaak?

De heer **Van Vondel**:

Absoluut niet.

De heer **Rouvoet**:

Als u spreekt over de informant die u samen met de heer Langendoen runde voor het IRT, heeft u het over "mijn chef". Wie was dat?

De heer **Van Vondel**:

Feitelijk was dat de heer Langendoen, maar voor het deel van de informatie dat naar het IRT ging, was dat de heer Augusteijn. Dat was dus alleen voor de informatie.

De heer **Rouvoet**:

U rapporteerde dan aan?

De heer **Van Vondel**:

Aan het IRT.

De heer **Rouvoet**:

Aan de heer Augusteijn?

De heer **Van Vondel**:

Aan de CID van het IRT.

De **voorzitter:**

Deed u dat direct?

De heer **Van Vondel:**

Het werd eerst in ons eigen systeem opgeslagen. Van de brede versie werd onmiddellijk een kopie uitgedraaid en die ging naar het IRT.

De heer **Rouvoet:**

U zegt dat de heer Langendoen feitelijk uw chef was. Was de heer Augusteijn dat dan formeel of is het eerder omgekeerd?

De heer **Van Vondel:**

De heer Augusteijn was er enkel en alleen voor de informatie die vanuit CID-Kennemerland naar de CID van het IRT ging.

De **voorzitter:**

Het is toch zo dat de informatie van Kennemerland naar het IRT allemaal onder dat ene nummer gaat?

De heer **Van Vondel:**

Ja, wij hebben een nummer gekregen.

De **voorzitter:**

Daarin stopte u als het ware alles in?

De heer **Van Vondel:**

Nee, ik niet.

De **voorzitter:**

Samen met de heer Langendoen stopte u daar toch alles in?

De heer **Van Vondel:**

Dat deed het IRT. Het IRT had een systeem waarin het werd opgeborgen.

De **voorzitter:**

Dat werd opgeborgen door het IRT onder dat ene nummer op basis van alles wat u aanleverde met 4 x 4, of ook anderszins?

De heer **Van Vondel:**

In mijn visie was dat zo.

De **voorzitter:**

U weet toch nog wel hoe dat gebeurde?

De heer **Van Vondel:**

Ik weet niet, hoe zij dat exact hebben gedaan.

De **voorzitter:**

Had u nog tijd om vast te leggen?

De heer **Van Vondel:**

Ja, natuurlijk. Anders is het zonde van de informatie die ik opgeslokt heb. Die moet worden vastgelegd.

De **voorzitter:**

U speelt ook een rol samen met de douanemedewerker waar wij al verschillende malen over gesproken hebben. Welke rol speelt u met hem?

De heer **Van Vondel:**

Bij het middel dat wij gekozen hadden, hadden wij de specifieke kennis en vaardigheden van die douanemedewerker nodig. Vandaar dat wij met hem hebben samengewerkt.

De **voorzitter:**

Wat deed u samen met hem? U zorgde ervoor dat de spullen door de douane gingen?

De heer **Van Vondel:**

Ja, maar dan moet ik heel specifiek ingaan op de rol in dat traject.

De **voorzitter:**

Die rol is hier al door verschillende mensen aangegeven die ook voor hem verantwoordelijk waren, namelijk van de FIOD.

De heer **Van Vondel:**

Ik ben verantwoordelijk voor mijn rol. Ik ben verantwoordelijk voor de informanten die achter deze trajecten staan.

De **voorzitter**:

Ik heb ook tegen mijnheer Langendoen al gezegd, dat die hier toch juist niets mee te maken hebben. Die staan hier nu juist buiten. U krijgt de informatie dat er een container binnenkomt. Die moet door de douane. Er moet een seintje gegeven worden, dat die niet verder gecontroleerd wordt?

De heer **Van Vondel**:

Bij het beantwoorden van dit soort vragen is er een risico aanwezig voor de mensen met wie ik heb samengewerkt.

De heer **De Graaf**:

De heer Langendoen heeft vanmorgen bevestigd - en hij was niet de enige - dat er containers werden ingeklaard zonder controle van de douane. Daarvoor had u mijnheer De Jongh nodig. Dat kunt u toch gewoon bevestigen?

De heer **Van Vondel**:

Mijnheer De Graaf, dat heeft de heer Klaas Langendoen gezegd, maar hier zit niet Klaas Langendoen, hier zit Joost van Vondel. Ik zeg u dat ik door het beantwoorden van dat soort vragen, de anonimiteit van de informant zou kunnen schaden.

De **voorzitter**:

Maar die informant is hier toch in geen velden of wegen te bekennen?

De heer **Van Vondel**:

Dat denkt u!

De **voorzitter**:

Ja, dat denk ik, of moet ik daar ook anders over denken, nee toch?

De heer **Van Vondel**:

Ja, daar moet u heel anders over denken. U moet het veel breder zien.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik. Ik zou even terug willen gaan naar het specifieke van de methode. Het specifieke van de methode - dat kunt u lezen in het rapport van de commissie-Wierenga - is nu juist, dat de informant helemaal buiten het traject staat. Dat is zelfs in de Tweede Kamer gezegd. De informant heeft er direct niets mee te maken. Wij hebben van u gehoord in algemene zin dat hij belangrijke schakel is, maar om die schakel goed te kunnen spelen, moet de politie een speciale rol vervullen. U bent het er toch mee eens dat het zo is?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Die rol bestaat er toch uit om die container, vanaf het moment dat die in de haven komt, door de politie te laten begeleiden?

De heer **Van Vondel**:

Dan kom ik dus weer op hetzelfde terecht?

De **voorzitter**:

Maar dat is toch zo?

De heer **Van Vondel**:

Ik ga dat noch bevestigen noch ontkennen. Als ik ga spreken over rollen in het hele traject, dan...

De **voorzitter**:

Ik vraag u niet naar bronnen, ik vraag u niet naar informanten, ik vraag u niet naar namen, ik vraag ook niet namens de Staat der Nederlanden maar namens het parlement der Nederlanden, althans de overkant...

De heer **Van Vondel**:

U bent ook een verlengstukje van die Staat.

De **voorzitter**:

Nee, ik ben geen verlengstuk van de Staat. Wij zijn er allemaal een deeltje van. Ik vraag u gewoon op te helderen wat het politiedeel hierin is, omdat het nogal bijzonder is, omdat er crimineel geld bij gebruikt moet worden.

De heer **Van Vondel**:

Over dat soort zaken kan ik praten. Ik kan echter niet inhoudelijk praten. Als ik inhoudelijk op dit soort zaken inga, verbreek ik het vertrouwen dat ik aan de informanten heb gegeven.

De **voorzitter**:

Nee, u verbreekt dat niet als u zegt wat u doet samen met een douanemedewerker.

De heer **Van Vondel**:

Ik heb hier uitgelegd dat ik die douanemedewerker nodig had vanwege zijn specifieke kennis. Ik heb die kennis niet en daarvoor had ik die man nodig.

De **voorzitter**:

Daarvoor heeft u hem nodig. Daarna komt het een stukje verder. U heeft dan ook contact met een chauffeur die hem weer een stukje verder kan helpen; de chauffeur die hier al verschillende keren genoemd is.

De heer **Van Vondel**:

Ook daarop zeg ik geen "ja" en geen "nee". Wij praten weer over hetzelfde vertrouwen. U gaat inhoudelijk heel erg ver op zaken in. Als ik dat bevestig of ontken, schend ik het vertrouwen dat mensen van mij als politieman namens de Staat der Nederlanden gekregen hebben. Dat doe ik niet, mijnheer Van Traa!

De **voorzitter**:

Als het nu zo is dat verder niemand dat weet en niemand dat ooit kan weten, hoe kan er dan controle worden uitgeoefend door een rechter? Hoe kan er dan controle uitgeoefend worden door een democratisch gekozen parlement? Dat moet dus allemaal niet kunnen, vindt u? Omdat het vertrouwen dat u in die informant heeft gesteld, dat allemaal in de weg staat?

De heer **Van Vondel**:

U stelt het nu weer heel erg zwart-wit, mijnheer Van Traa. Bij de start van dit traject is er heel duidelijk overleg geweest met het openbaar ministerie. Er is voor dit middel gekozen. Er is weloverwogen gekozen om dit allemaal te doen. Daarin zijn heel wat handelingen verricht. Dat traject is het gesloten CID-traject. Die beslissing wordt niet zo maar door Joost van Vondel genomen of door Klaas Langendoen, nee, die wordt door mensen in de lijn genomen; een hele verantwoordelijke beslissing. Dat vind ik een heel belangrijk meetmiddel. Als een officier van justitie daarvoor zijn fiat geeft, vind ik dat heel erg belangrijk.

De **voorzitter**:

Voor wat heeft die officier nu precies zijn fiat gegeven? Hoe weet u dat?

De heer **Van Vondel**:

Dat krijg ik dus teruggekoppeld via de lijn.

De **voorzitter**:

Dus Langendoen zegt: de officier is akkoord, wij gaan onze gang.

De heer **Van Vondel**:

Als u het zo stelt: ja, dat klopt.

De **voorzitter**:

Dan vraagt u: waarvoor precies? Of zoals wij het gezegd hadden?

De heer **Van Vondel**:

Het middel wat gekozen is, moet goed worden uitgevoerd. Hoe dat moet gebeuren, daarvan is het OM op de hoogte.

De heer **De Graaf**:

Slechts heel globaal.

De **voorzitter**:

Het OM is alleen globaal op de hoogte. Woensdag krijgen wij mijnheer Van der Veen. Het zou mij niets verbazen als die zegt: dat weet ik alleen globaal. Maar dat weet ik niet.

De heer **Van Vondel**:

Ik kan niet namens hem spreken. Mij is medegedeeld door de heer Langendoen: dit is akkoord, zo gaan wij het doen.

De **voorzitter**:

Dan hoeft dus verder niemand het te weten en mag ook een rechter het niet weten. Als u voor een rechtbank zou moeten getuigen, zou u zeggen: nee, ik kan u helemaal niets zeggen over de methode.

De heer **Van Vondel**:

Ja, dat is CID-werk. Dat moet je zodanig regelen dat het goed afgetimmerd is, absoluut.

De **voorzitter**:

Het is nu zo goed afgetimmerd...

De heer **Van Vondel**:

...dat heel Nederland het weet.

De heer **Koekkoek**:

Nee, want u zegt niets. Misschien kunt u vertellen wat u wel hebt gedaan. U wilt de positie van de informant afschermen, maar misschien kunt u ons globaal meedelen wat u, als Van Vondel, politieambtenaar, hebt gedaan.

De heer **Van Vondel**:

Ja. In de eerste plaats is mijn taak het runnen, begeleiden en controleren van de informant.

De heer **Koekkoek**:

Dat hadden wij al.

De heer **Van Vondel**:

Om dat middel goed uit te voeren, moeten er heel veel handelingen verricht worden, soms zelfs strafbare handelingen.

De heer **Koekkoek**:

Bijvoorbeeld?

De heer **Van Vondel**:

Nu gaan wij dus even te ver, mijnheer Koekkoek.

De heer **Koekkoek**:

Dat bepalen wij zelf wel, hoor, of wij te ver gaan.

De heer **Van Vondel**:

Nee, ik heb ook een achtergrond, ik heb ook een story in mijn verhaal. U kunt geen oordeel geven over de achtergrond die ik heb.

De heer **Koekkoek**:

Goed. U wilt dus niet zeggen welke strafbare feiten het zijn.

De heer **Van Vondel**:

Nee, want dan ga ik inhoudelijk op zaken in. Dan moet ik het vertrouwen verbreken dat die man aan mij gegeven heeft. Dat kan ik hier niet doen, in het openbaar. Heel Nederland zit mee te kijken, daar achter die camera. Dat zijn niet alleen brave Nederlanders, maar ook al die boeven. Die boeven willen alleen maar wijzer worden en van mij zullen zij niet wijzer worden.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Vondel, u hoeft niet in te gaan op namen van informanten en u hoeft er niet op in te gaan wat zij precies doen in de grote schakels. Als u als politieambtenaar strafbare feiten pleegt...

De heer **Van Vondel**:

Dat zijn strafbare feiten binnen de ruimte, binnen de marges, mij gegeven door het openbaar ministerie.

De heer **Koekkoek**:

Daar gaan wij van uit.

De heer **Van Vondel**:

Mijnheer Koekkoek, dat moet u van mij aannemen.

De heer **Koekkoek**:

Ik zeg ook: daar gaan wij van uit.

De heer **Van Vondel**:
U zit hier met een politiemann te praten; dat moet u wel goed voor ogen houden.

De heer **Koekkoek**:
U pleegt strafbare feiten. Wat doet u nog meer als politiemann?

De heer **Van Vondel**:
Ik denk dat ik alles wat ik doe, wel verteld heb.

De **voorzitter**:
De heer Langendoen heeft vanochtend bevestigd dat het politietraject er ook uit bestaat om erop toe te zien wat er binnenkomt. Daar hebt u toch aan meegewerkt, aan dat toezicht op wat er binnenkomt?

De heer **Van Vondel**:
Ik heb in mijn rol, in de controle, een zodanige functie vervuld, dat wij wisten wat er aanwezig was.

De **voorzitter**:
U wist wat er aanwezig was, ook doordat u gebruik maakte van de mogelijkheden om in die spullen te kijken. Niet de douane keek erin, maar u keek erin. Zo is het toch?

De heer **Van Vondel**:
Ik heb gezegd dat ik de controle zodanig heb uitgevoerd, dat wij wisten wat er aanwezig was.

De **voorzitter**:
Ja, en daarna wordt het doorgestoten.

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De **voorzitter**:
Goed. De heer Langendoen heeft vanochtend bevestigd dat er vervoermiddelen en communicatiemiddelen zijn aangeschaft, niet met politiegeld, maar met crimineel geld, om deze operatie op de rails te zetten. Dat is toch ook waar?

De heer **Van Vondel**:
Kijk, in de uitvoering van het traject...

De **voorzitter**:
Dat is toch waar?

De heer **Van Vondel**:
Dat is waar. In de uitvoering van het traject heb je handvatten, gereedschappen, nodig om het goed te doen. En dat kost geld.

De **voorzitter**:
Waarom kwam dat geld niet van de politie?

De heer **Van Vondel**:
Het is een keuze geweest om dat criminele gelden te laten zijn.

De **voorzitter**:
Een keuze van wie?

De heer **Van Vondel**:
In mijn beleving een keuze van het openbaar ministerie.

De heer **De Graaf**:
Hoezo in uw beleving? Hebt u het gevraagd aan mijnheer Langendoen? Heeft mijnheer Langendoen het met het openbaar ministerie besproken?

De heer **Van Vondel**:
Zo heb ik het wel begrepen.

De **voorzitter**:
Heeft hij dat zo gezegd?

De heer **Van Vondel**:
Ik weet niet met welke woorden hij het gezegd heeft, maar zo is het in ieder geval op mij overgekomen.

De heer **Vos**:
Of heeft hij het zelf bedacht en het fiat van het openbaar ministerie gevraagd? Is hij de bedenker geweest?

De heer **Van Vondel**:
Wij hebben het er al eerder over gehad wie de bedenker van de methode is geweest.

De heer **Vos**:
Maar de bedenker van het inbrengen van crimineel geld?

De heer **Van Vondel**:
De bedenker van de methode is uiteindelijk een hele groep mensen geweest, die daarin beslissingen hebben genomen. Die beslissingen zijn genomen door mensen die de beslissingen ook konden nemen.

De **voorzitter**:
Waarom is het gemakkelijker voor u om te zeggen dat er crimineel geld bij gebruikt wordt dan om te zeggen wat u er precies in deed?

De heer **Van Vondel**:
Omdat ik er verder geen inhoudelijke gegevens over geef. Daarom kan ik het hier rustig zeggen.

De heer **Koekkoek**:
Ontving u dat geld?

De heer **Van Vondel**:
Ik ontving dat geld.

De **voorzitter**:
Hoeveel geld?

De heer **Van Vondel**:
Veel geld.

De **voorzitter**:
Is het door uw vingers gegaan?

De heer **Van Vondel**:
Geld is mij feitelijk door de handen gegaan.

De **voorzitter**:
Hoeveel geld?

De heer **Van Vondel**:
Tonnen.

De **voorzitter**:
Waar legde u dat dan neer? Onder uw hoofdkussen? Waar ging dat geld naartoe? Of is ook dat geheim?

De heer **Van Vondel**:
Ik heb uitgelegd dat wij voor de uitvoering van dat middel gereedschappen nodig hadden. Die gereedschappen zijn betaald. Ik kreeg het geld in de hand en betaalde het gereedschap. That's it. U moet het niet zien alsof ik een of andere pot heb aangelegd. Als er geld nodig was, werd dat gemeld. Dan kwam het geld op tafel en betaalde ik de kosten.

De **voorzitter**:
Dus het geld was er op afroep?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **Koekkoek**:
Van de informant?

De heer **Van Vondel**:
Van informanten.

De **voorzitter**:
Daarmee werd u toch nog extra afhankelijk van die informanten? U had toch beter naar mijnheer Straver kunnen lopen en kunnen zeggen: ik heb een auto nodig, of een telefoon?

De heer **Van Vondel**:

- De afspraak is gemaakt om het doel te bereiken en het zo te doen. Dan heb ik er verder geen probleem mee.
- De heer **De Graaf**:
Waren alle dingen die zijn aangeschaft, voor die specifieke methode dringend noodzakelijk?
- De heer **Van Vondel**:
Die waren enkel en alleen voor die specifieke actie.
- De heer **De Graaf**:
Als wij nu praten over communicatieapparatuur?
- De heer **Van Vondel**:
Mijnheer De Graaf, nu gaan wij weer inhoudelijk op zaken in.
- De heer **De Graaf**:
Het is toch geen staatsgeheim als u een telefoon aanschaft?
- De heer **Van Vondel**:
Die inschatting maakt u. Ik maak een heel andere inschatting.
- De heer **De Graaf**:
Is het levensgevaarlijk, als het bekend wordt dat u een telefoon hebt aangeschaft?
- De heer **Van Vondel**:
Daar zeg ik geen ja en geen nee op. In zijn algemeenheid verbreek ik het vertrouwen als ik inhoudelijk op zaken inga.
- De heer **De Graaf**:
In het algemeen kan ik mij dat best voorstellen, maar in dit concrete geval vraag ik of u communicatieapparatuur hebt aangeschaft.
- De heer **Van Vondel**:
Als u het zich in algemene zin kunt voorstellen, moet u het zich ook in dit speciale geval kunnen voorstellen.
- De heer **Koekkoek**:
Even een niet-inhoudelijke vraag: hebt u ook een kasboek bijgehouden?
- De heer **Van Vondel**:
Ik heb geen kasboek bijgehouden.
- De heer **Koekkoek**:
U kreeg wel geld binnen en dat ging ergens naartoe.
- De heer **Van Vondel**:
Ja.
- De heer **Koekkoek**:
Hebt u dat niet bijgehouden?
- De heer **Van Vondel**:
Er kwam geld binnen, daarmee werd iets betaald en dat meldde ik aan mijn baas. Dat is heel normaal.
- De **voorzitter**:
Kunt u de vraag van de heer De Graaf nog beantwoorden?
- De heer **Van Vondel**:
Ik dacht dat ik die duidelijk had beantwoord.
- De heer **De Graaf**:
Nee, dat hebt u niet. Ik vraag u nadrukkelijk of u communicatieapparatuur hebt aangeschaft met crimineel geld, dus geld dat niet van de politie was.
- De heer **Van Vondel**:
Wij hebben...
- De heer **De Graaf**:
Daar kunt u toch gewoon ja of nee op zeggen?
- De heer **Van Vondel**:

Daar zeg ik dus geen ja of nee op. Wij hebben het over vertrouwen. Als ik inhoudelijk inga op zaken die wij in het traject gebruikt hebben, komen er mensen in problemen of kunnen er mensen in problemen komen.

De heer **De Graaf**:

Ik geloof er niets van dat, als u ja of nee zegt op mijn vraag of u communicatieapparatuur hebt aangeschaft, er mensen in problemen komen, althans niet informanten. Ik kan mij dat niet voorstellen.

De heer **Van Vondel**:

Het is wel zo.

De **voorzitter**:

Dan zijn de zaken wel heel vreemd georganiseerd, als ook dat afgescheiden moet blijven.

De heer **Van Vondel**:

Nee. Laat ik heel duidelijk zijn: als dit een besloten zitting is, waarin niet die camera in de hoek meedraait, kan ik u er rustig antwoord op geven. Ik doe dat niet ten aanschouwe van heel Nederland, terwijl alle boeven zitten mee te kijken, absoluut niet.

De **voorzitter**:

U geeft zelf meer indicaties dan wij u vragen.

De heer **Van Vondel**:

Nee, ik geef geen enkele indicatie.

De **voorzitter**:

Ik heb de heer Langendoen vanochtend geconfronteerd met mededelingen van de rijksrecherche dat criminele gelden zijn aangewend voor de financiering van CID-matige operaties. Dat is dus juist.

De heer **Van Vondel**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Het betrof onder meer de aanschaf van de communicatieapparatuur en voertuigen.

De heer **Van Vondel**:

Daar ga ik dus niet op in.

De **voorzitter**:

U wilt het toch niet tegenspreken?

De heer **Van Vondel**:

Ik zeg er geen ja en ik zeg er geen nee op. Als ik het niet tegenspreek, laat ik het staan.

De **voorzitter**:

Ik zou het maar laten staan, want het is niet weersproken, toch?

De heer **Van Vondel**:

Hier zit Joost van Vondel. Hier zit niet een ander. Ik heb mijn verantwoordelijkheid tegenover de informanten.

De **voorzitter**:

U hebt ook uw verantwoordelijkheid als getuige van de enquetc commissie. Wij vragen u echt niets onmogelijks. U moet ons echt beter duidelijk maken dat er allemaal dingen spelen waar wij niets van weten en die u wilt afschermen, ofwel dat het dingen zijn die compleet normaal zijn, die dus niet te maken hebben met specifieke vragen zoals wie een informant is en wat hij precies deed. Dat vragen wij allemaal niet. Als ook de eenvoudigste vragen over de wijze waarop u acties bij de RCID Kennemerland organiseerde, niet beantwoord kunnen worden, is er iets wat in de verslaglegging niet klopt of wat in de kasboeken niet klopt. Ik weet dat allemaal niet. Het is ook mogelijk dat de informanten een zodanige positie hadden, dat zij veel meer invloed op het gebeuren hadden dan wij dachten. Ik weet er nu ook iets van. Dat is dan toch een logische veronderstelling?

De heer **Van Vondel**:

Weet u nu wat precies het dilemma is?

De **voorzitter**:

Ik weet niet wat het dilemma is. Ik weet alleen dat u een eenvoudige vraag...

De heer **Van Vondel**:

In uw ogen is dat een eenvoudige vraag. In mijn ogen, met mijn achtergronden, met wat ik allemaal weet, is dat geen eenvoudige vraag. U denkt, in uw beleving, dat het een eenvoudige vraag is, maar dat is het dus niet. In zijn algemeenheid zeg ik dat er criminele gelden zijn aangewend om CID-trajecten te laten lopen.

De **voorzitter**:

Begint daar het probleem niet?

De heer **Van Vondel**:

Nee, in mijn beleving begint daar het probleem niet.

De **voorzitter**:

U hoopt dat het allemaal geheim zal blijven, dat er nooit een accountant achter zal komen, dat er nooit iemand van het korps Kennemerland zal vragen: h, wie heeft die auto eigenlijk betaald? Dat is toch zo?

De heer **Van Vondel**:

Als die camera niet in die hoek staat en wij onderling in een kamertje zitten, kan hier wel over gesproken worden, maar niet voor die camera.

De **voorzitter**:

Nogmaals, waar het hier om gaat, is in algemene zin of u vragen wilt beantwoorden. U bent daar nogal weigerachtig in, aldoor onder aanduiding van hetzelfde element. Wij zullen dat verder overwegen. Ik probeer wel verder met u te gaan om meer helderheid te krijgen over de rol die de methode gespeeld heeft in de organisatie van de politie. Dat is toch normaal? Dat is ook onze opdracht.

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Daarom stel ik u deze vragen, dus niet om u in moeilijkheden te brengen. Straks komen wij wel op de conclusie uit waar dit allemaal toe moet leiden. Ik wil u eerst nog iets anders vragen. Hebt u gebruik gemaakt van valse identiteiten?

De heer **Van Vondel**:

Ja, daar heb ik gebruik van gemaakt.

De **voorzitter**:

Ook om frontstores of zoiets op te zetten?

De heer **Van Vondel**:

Nee, daarvoor is het niet gebruikt.

De **voorzitter**:

Hebt u als politieman ook onder valse identiteit geopereerd?

De heer **Van Vondel**:

Niet echt geopereerd.

De **voorzitter**:

Waarvoor had u die identiteit dan nodig?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb die identiteit gebruikt voor een reis, na duidelijk overleg met de korpsleiding van Haarlem.

De **voorzitter**:

U doelt waarschijnlijk op een reis op het moment dat het IRT al opgeheven is. U hebt die identiteit toch ook wel op andere momenten gebruikt?

De heer **Van Vondel**:

Nee.

De **voorzitter**:

Naar mijn mening hebt u die al veel langer in uw bezit.

De heer **Van Vondel**:

Ja. Het is een stuk gereedschap geweest dat ik mogelijk moest gebruiken. Daarvoor is het aangeschaft. Het is toen in de kluis gelegd en het is enkel en alleen gebruikt voor een reis, niet voor iets anders.

De heer **De Graaf**:

Dat gaat dus over een identiteitsbewijs?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Heeft u, buiten dat specifieke geval, andere identiteiten gebruikt? Heeft u andere namen gebruikt zonder dat u daarbij de benodigde papieren had? Of is dat niet nodig in het runnen van informanten?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb wel eens een andere naam gebruikt. Ik heb mij wel eens anders voorgesteld dan degene die ik was.

De **voorzitter**:

Ook voor het opzetten van fakebedrijfjes?

De heer **Van Vondel**:

Ja, dat klopt.

De heer **Rabbae**:

Het is toch een frontstore?

De heer **Van Vondel**:

Nee, het is geen frontstore.

De **voorzitter**:

Wat moet ik mij voorstellen bij die fakebedrijfjes, welke rol spelen die?

De heer **Van Vondel**:

Die waren in het traject nodig om iets van de grond te krijgen.

De heer **De Graaf**:

In dat specifieke IRT-onderzoek of ook elders?

De heer **Van Vondel**:

In dat specifieke IRT-onderzoek.

De **voorzitter**:

U moest ook faciliteiten van de grond krijgen om zowel het transport te vergemakkelijken als het controleren daarvan?

De heer **Van Vondel**:

Het was noodzakelijk in het hele scala van CID-mogelijkheden die wij voor dat traject moesten gebruiken.

De **voorzitter**:

Hoeveel fakebedrijven heeft u gebruikt?

De heer **Van Vondel**:

Twee.

De **voorzitter**:

Was het daardoor makkelijker om uiteindelijk door de politie de controle te laten uitoefenen op de partijen die binnenkwamen?

De heer **Van Vondel**:

Nee, nee.

De **voorzitter**:

Nee?

De heer **Van Vondel**:

Nee, dat heeft er niet mee te maken.

De **voorzitter**:

In welke richting moet ik het dan zoeken?

De heer **Van Vondel**:

In de facilitaire ondersteuning.

De **voorzitter**:

De facilitaire ondersteuning.

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hoe werden die fakebedrijfjes betaald?

De heer **Van Vondel**:

Met criminele gelden.

De **voorzitter**:

Ook met crimineel geld.

De heer **Vos**:

Ik zou graag willen weten, wat facilitaire ondersteuning in dit verband betekent.

De heer **Van Vondel**:

Dan moet ik heel specifiek aangeven, wat het geweest is. Ik kan dat niet doen in het openbaar.

De **voorzitter**:

Waarom kan dat niet?

De heer **Van Vondel**:

Omdat dat gevaren met zich brengt.

De **voorzitter**:

Goed, daarop komen wij straks terug.

De heer **De Graaf**:

U was CID-runner voor Kennemerland. U had, samen met de heer Langendoen, in ieder geval n informant die in het IRT-traject van belang bleek te zijn. Maar u heeft eigenlijk veel meer gedaan dan alleen het runnen van die informant. U was betrokken bij allerlei activiteiten waarover wij het zojuist hebben gehad. Dat is toch niet echt logisch? Er waren toch mensen binnen het IRT-team zelf, ook mensen die verbonden waren aan het eigen CID. Waarom deden u en mijnheer Langendoen dat nou?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb niet alles alleen gedaan. Dat heb ik ook niet gezegd.

De heer **De Graaf**:

Ik zeg niet dat u het alleen heeft gedaan. Mijn vraag is, waarom u een van de hoofdrolspelers was bij de politionele activiteiten die als zodanig niets te maken hebben met het runnen van de informant? Waarom is dat niet gewoon door het team zelf gedaan? Waarom hebben u en mijnheer Langendoen en mensen van de CID-Kennemerland dat moeten doen?

De heer **Van Vondel**:

Dat is zo gegroeid, denk ik.

De heer **De Graaf**:

Heeft u dat zichzelf nooit afgevraagd? Uw taak was toch het runnen van informanten, meer niet?

De heer **Van Vondel**:

Er komt altijd veel meer bij kijken dan alleen het runnen van informanten. Het gaat niet alleen om het praten met mensen; het gaat ook om het veredelen van informatie.

De **voorzitter**:

En daarvoor heb je ook fakebedrijven nodig?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb het nu over heel andere dingen, mijnheer Van Traa, ik heb het over heel gemeenschappen. U gaat nu specifiek naar het IRT-traject.

De **voorzitter**:

Ik vraag gewoon, of je in het runnen van informanten ook fakebedrijven nodig hebt.

De heer **Van Vondel**:

Algemeen gesteld niet.

De **voorzitter**:

Het staat namelijk niet in de CID-regeling of in de algemene handleidingen die ik daarvoor ken.

De heer **Van Vondel**:

Algemeen gesteld, is dat ook niet noodzakelijk. In een traject kan het echter best noodzakelijk zijn.

De **voorzitter**:

En daarvoor gebruikt u ook crimineel geld?

De heer **Van Vondel**:

Als het een traject betreft dat is gaan lopen met toestemming van het openbaar ministerie en die keuzes zijn dan gemaakt, dan kan...

De **voorzitter**:

Is er aan het OM ook toestemming gevraagd voor het opzetten van fakebedrijven? Hoe weet u dat?

De heer **Van Vondel**:

Dat heb ik teruggekoppeld gekregen.

De **voorzitter**:

Teruggekoppeld gekregen?

De heer **Van Vondel**:

U moet mijn positie wel even duidelijk zien, mijnheer Van Traa.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik wel.

De heer **Van Vondel**:

Ik ben geen leidinggevend figuur, ik ben een runner.

De **voorzitter**:

Maar doet wel een boel als runner. Ik begrijp heel goed dat u zegt: ik moet ervan op aan kunnen als mijn chef Langendoen zegt, dat het OM akkoord is. Daar gaat het mij niet om. Het gaat mij erom dat u blijkbaar wel een heleboel eigen activiteiten kunt ontplooien.

De heer **Van Vondel**:

Ik heb vertrouwen in mensen. Zo ben ik ook opgevoed. Ik ben een Friese boerenzoon en ik heb van mijn ouders altijd gehoord: "ja" is "ja" en "nee" is "nee". Je moet vertrouwen hebben in mensen. Als iemand tegen mij zegt: "Jongen, dit is afgeregeld, wij gaan het zo doen", dan gaan wij het zo doen. Misschien ben ik wel rechtlijnig, maar zo denk ik erover.

De heer **De Graaf**:

"Ja" is "ja" en "nee" is "nee", dat horen wij nu net niet van u en dat is het probleem.

De heer **Van Vondel**:

Soms is dat noodzakelijk. Maar het heeft er wel alles mee te maken; "ja" is "ja" en "nee" is "nee". Als ik een informant dat vertrouwen heb gegeven, dan staat dat vertrouwen.

De **voorzitter**:

U kunt mij er niet van overtuigen dat alles wat wij u vragen te maken heeft met de positie van de informant. Er zijn ook andere dingen die u gewoon in uw politiewerk doet en die u laat betalen door crimineel geld. Ik kan dat niet thuisbrengen. Heeft u voor die fakebedrijfjes dat geld op afroep beschikbaar gekregen om die te laten draaien?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Heeft daarvan ook wel eens eigen onkosten afgetrokken?

De heer **Van Vondel**:

Nee, ik heb geen eigen onkosten.

De **voorzitter**:

U heeft toch ook onkosten? U moet toch in die auto's rijden? Die fakebedrijven moeten toch worden ingeschreven, etcetera, etcetera? U doet daar toch allerlei dingen die verder nergens vastgelegd zijn?

De heer **Van Vondel**:

Maar dat zijn geen onkosten van mij persoonlijk. Dat zijn onkosten in het traject.

De **voorzitter**:

Is daarvan een boekhouding? De heer Langendoen krijgt geld. Daarvan heeft hij een kasboek. Heeft u ook een kasboek?

De heer **Van Vondel**:

Nee, uitgaven die ik in het traject moest doen, heb ik gemeld bij Klaas Langendoen.

De **voorzitter**:

Met datum en geld erbij?

De heer **Van Vondel**:

Globaal denk ik.

De **voorzitter**:

Globaal? Wie kreeg het geld van de criminele organisaties, u of hij?

De heer **Van Vondel**:

Dat kreeg ik.

De **voorzitter**:

Daar zorgde u voor, op afroep?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hoeveel heeft u in die tijd gegenereerd voor de organisatie?

De heer **Van Vondel**:

Tonnen.

De **voorzitter**:

Hoeveel per jaar?

De heer **Van Vondel**:

Ik denk wel drie ton per jaar. Dat is een globale schatting.

De **voorzitter**:

Drie ton per jaar. Heeft u zich wel eens afgevraagd: jongens wordt dit niet link, moeten wij hierover niet eens praten binnen ons politiekorps?

De heer **Van Vondel**:

Wij spraken daarover met verantwoordelijke mensen.

De **voorzitter**:

Maar niemand binnen het politiekorps verder.

De heer **Van Vondel**:

Dat is mij niet bekend.

De **voorzitter**:

U sprak er toch alleen met Langendoen over? Hij was dan toch het enige doorgeefluik?

De heer **Van Vondel**:

De verantwoordelijke mensen in het IRT wisten ook waarmee wij bezig waren.

De heer **De Graaf**:

Dat stelt u nu expliciet, h? De heer Lith en anderen wisten exact dat u dingen aanschafte?

De heer **Van Vondel**:

Natuurlijk, dat zagen zij toch ook.

De heer **De Graaf**:

Wist hij ook wat u aanschafte?

De heer **Van Vondel**:

Globaal heeft hij het zeker geweten.

De heer **De Graaf**:

In uw eigen korps is dat nooit aan iemand verteld?

De heer **Van Vondel**:

Dat zou ik niet weten. In ieder geval niet door mij persoonlijk.

De heer **De Graaf**:

Als u dingen aanschafte, deed u dat bij reguliere bedrijven?

De heer **Van Vondel**:
Of ik liet het doen.

De **voorzitter**:
Door wie?

De heer **Van Vondel**:
Door anderen.

De heer **De Graaf**:
Door anderen buiten de politieorganisatie?

De heer **Van Vondel**:
Door de informant zelf bijvoorbeeld.

De heer **De Graaf**:
Juist. Maar daar kreeg u ook geen bonnetjes voor? Als u zelf iets aanschafte, vroeg u ook geen bonnetjes?

De heer **Van Vondel**:
Nee.

De **voorzitter**:
Dan bent u toch zo langzamerhand met handen en voeten gebonden aan die informant als die dat allemaal bekostigt?

De heer **Van Vondel**:
Het gaat om afspraken die wij gemaakt hebben en...

De **voorzitter**:
Zo loopt het nu eenmaal.

De heer **Van Vondel**:
Ik heb mij daar geen zorgen om gemaakt.

De **voorzitter**:
Heeft u zich er nooit zorgen over gemaakt, wat er zou gebeuren als u ooit moest ophouden met die man? Als hij dan bijvoorbeeld zou zeggen: eerst mijn auto's terug?

De heer **Van Vondel**:
Als het traject afgelopen was, kreeg hij die ook terug. Dat is toch logisch. Wat moet ik er verder mee?

De **voorzitter**:
Voor de politie worden auto's aangeschaft. Dan zegt u: als dat klaar is, gaan die weer terug.

De heer **Van Vondel**:
Wij hebben afspraken gemaakt voor dit traject en niet voor de rest van politie Nederland.

De **voorzitter**:
Begrijpt u dat wij het vreemd vinden dat u dat allemaal met crimineel geld doet of vindt u ons naef?

De heer **Van Vondel**:
Ik vind u zeker niet naef. Maar als die afspraken weloverwogen zijn gemaakt... U heeft dat hele proces niet meegemaakt.

De **voorzitter**:
Nee, anders zaten wij hier misschien ook niet.

De heer **Van Vondel**:
Misschien heeft dat wel een heel andere reden. Als u het hele project had meegemaakt, had u het misschien niet zo vreemd gevonden.

De heer **Vos**:
Is er enig moment geweest waarop u problemen heeft gevoeld met het gebruiken van criminele gelden? U positioneert uzelf als recht door zee: "ja" is "ja" en "nee" is "nee". Hoe past daarbij dat u van criminele gelden gebruik gemaakt heeft? Heeft u geen gewetensvroeging gehad.

De heer **Van Vondel**:

Nee, mijnheer Vos. Dat was voor mij heel gemakkelijk want ik wist waarmee wij bezig waren. Ik wist wat wij wilden bereiken. Daarmee heb ik echt geen probleem gehad. U heeft waarschijnlijk geen idee waarmee wij bezig zijn geweest. Het ging om een maffia-organisatie die helemaal in onze maatschappij geworteld zit. Die moesten wij aanpakken. Dat heb ik altijd voor ogen gehouden.

De **voorzitter:**

Wij proberen uit te spitten, mijnheer Van Vondel, welke methoden daarbij gebruikt zijn. Dat proberen wij naar eer en geweten ook met u te doen.

De heer **Van Vondel:**

Ik probeer u naar eer en geweten dusdanige antwoorden te geven dat u uit de voeten kunt. Ik heb echter ook mijn geweten ten opzichte van de informanten. Ik moet de mensen recht in de ogen kunnen blijven kijken. Dat geldt zowel voor u als voor de informanten. Ik zit hier in een positie - in het openbaar met een televisiecamera in de hoek - waarin ik niet vrijuit kan spreken.

De **voorzitter:**

Dat begrijp ik wel, maar daarom moet er nog wel een verantwoording mogelijk zijn in het openbaar van de hoofdelementen waaruit het bestaat?

De heer **Van Vondel:**

Dan zullen wij dat in een besloten verhoor moeten doen.

De **voorzitter:**

Daarop kom ik zo terug. Ik probeer nu met u openbaar af te tasten, wat er aan de hand is. Ik probeer openbaar met u vast te stellen, wat er gebeurd is. Ik probeer openbaar te scheiden het gedeelte waarvan u het volste recht heeft te zeggen: dat kan ik u niet vertellen, en dat gedeelte waar het gaat om de organisatie van de politiemethoden.

De heer **Vos:**

Ik zou het toch op prijs stellen, wanneer de heer Van Vondel nog even in korte bewoordingen beschrijft wat het doel was en hoe hij dat zelf ervaren heeft.

De **voorzitter:**

Ik dacht dat hij dat in het begin al gezegd had.

De heer **Vos:**

Ik hoor graag meer details. Wat is de drive precies geweest? U was bereid criminele gelden te gebruiken om het grotere doel te bereiken. Het grotere doel was?

De heer **Van Vondel:**

Het uitroeien van een maffia-organisatie.

De heer **Vos:**

Is dat doel dan zo hoog dat alle middelen geheiligd zijn?

De heer **Van Vondel:**

Ja.

De **voorzitter:**

Alle middelen?

De heer **Van Vondel:**

Niet alle middelen natuurlijk.

De **voorzitter:**

Bijna alle middelen?

De heer **Van Vondel:**

Ik vind dat de middelen die wij hebben toegepast in verhouding staan met hetgeen wij wilden bereiken.

De **voorzitter:**

Hoeveel is er volgens u in het milieu doorgelaten? U heeft daarop wel goed zicht gehad want u heeft het ook gecontroleerd.

De heer **Van Vondel:**

Ik wil mij echt niet beroepen op een slecht geheugen, want dat heb ik beslist niet. Ik wil wel een eerlijk en duidelijk antwoord kunnen geven. Ik ben al lange tijd bij de politie weg.

De heer **De Graaf**:
 Zo lang ook weer niet.

De heer **Van Vondel**:
 Bijna twee jaar.

De heer **De Graaf**:
 Daarop komen wij nog.

De heer **Koekkoek**:
 U zegt: bijna twee jaar. Durft u dat te herhalen?

De **voorzitter**:
 U bent toch weer bij de politie teruggekomen?

De heer **Van Vondel**:
 Ik ben tijdelijk terug geweest.

De heer **Koekkoek**:
 Uw "ja" is "ja" en uw "nee" is "nee", h?

De heer **Van Vondel**:
 Ik ben ook een mens, mijnheer Koekkoek. Ik kan mij vergissen. Twee jaar geleden heb ik mijn bedrijf opgestart, laat ik het zo stellen.

De **voorzitter**:
 Vanochtend hebben wij het cijfer van 45, 46 ton gehoord.

De heer **Van Vondel**:
 Dat zou best kunnen.

De **voorzitter**:
 Op 1 februari 1994 gaat u weg, maar u blijft daarna betrokken bij het runnen van informanten.

De heer **Van Vondel**:
 Ja.

De **voorzitter**:
 Hoe kan dat? U bent niet meer in politiedienst, maar blijft toch informanten runnen.

De heer **Van Vondel**:
 Op een gegeven moment ben ik bij de politie weggegaan. Op uitdrukkelijk verzoek van mijnheer Straver van het regiokorps Kennemerland ben ik toen teruggekomen. Door publikaties in de pers waren heel veel mensen zodanig in problemen gekomen, dat zij ondersteuning nodig hadden. Mijnheer Straver heeft mij toen gevraagd om terug te komen.

De heer **Rabbae**:
 Met "mensen" bedoelt u informanten?

De heer **Van Vondel**:
 Informanten, ja.

De **voorzitter**:
 Volgens mijn informatie bent u teruggekomen om een bepaalde belangrijke informant bij te staan.

De heer **Van Vondel**:
 Ik ben teruggekomen om informanten bij te staan.

De **voorzitter**:
 U bent teruggekomen, volgens mijn informatie, om een informant bij te staan. De vraag is waarom u ook een heleboel andere dingen deed. Ik vraag u dus verder niet naar dat ene wat de heer Straver met u heeft afgesproken. Waarom deed u ook andere dingen?

De heer **Van Vondel**:
 Omdat er meer mensen in problemen zijn geraakt. Ik heb mij dus met meer dan een informant bemoeid.

De **voorzitter**:
 U hebt zich bijvoorbeeld ook bemoeid met trajecten in Rotterdam. Dat gebeurde niet alleen omdat de informant in moeilijkheden was. U runde toch ook gewoon?

De heer **Van Vondel**:
Ik runde ook gewoon, ja.

De **voorzitter**:
Niet alleen omdat iemand in moeilijkheden was?

De heer **Van Vondel**:
Emotioneel wel. Emotioneel waren er veel meer mensen in problemen.

De **voorzitter**:
Goed. U bleef dus runnen.

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De **voorzitter**:
Wanneer kwam u weer binnen bij de politie?

De heer **Van Vondel**:
In februari.

De **voorzitter**:
Nu hebben wij ook mutaties van u gezien uit januari. Hoe kan dat dan?

De heer **Van Vondel**:
In januari?

De **voorzitter**:
Ja, op 4 januari.

De heer **Koekkoek**:
Hebt u het over 1994, voorzitter?

De **voorzitter**:
Ja.

De heer **Van Vondel**:
Ik heb geen idee.

De **voorzitter**:
Uw naam staat erop.

De heer **Van Vondel**:
Ik heb er geen idee van hoe dat komt. Ik zou het echt niet weten.

De **voorzitter**:
U hebt blijkbaar iets doorgebeld, of zo.

De heer **Van Vondel**:
Mijnheer Van Traa, ik zou het echt niet weten. Het is mij onbekend.

De heer **De Graaf**:
Ik meen dat de korpsleiding u half februari vraagt, terug te komen. Dan krijgt u weer een aanstelling, op part-time basis.

De heer **Van Vondel**:
Van 38 uur per week.

De heer **De Graaf**:
Een volledige aanstelling?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De **voorzitter**:
Van 38 uur per week?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De **voorzitter**:
Mijnheer Van Vondel, frist u uw geheugen op.

De heer **De Graaf**:
Wordt u weer voor een volle werkweek in dienst genomen gedurende een aantal maanden?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De heer **De Graaf**:
U zult het het beste weten. U kreeg ervoor betaald tenslotte.

De heer **Van Vondel**:
Ja, ik heb normaal betaald gekregen, in mijn beleving voor 38 uur.

De **voorzitter**:
In uw beleving?

De heer **Van Vondel**:
Ik weet het bijna zeker.

De **voorzitter**:
Hebt u daar een contract van? Kunt u ons dat laten zien?

De heer **Van Vondel**:
Ik denk het wel. Ik denk dat ik dat nog wel thuis heb.

De heer **Koekkoek**:
Tot wanneer duurde die 38 uur?

De heer **Van Vondel**:
Tot eind juni. Toen is het naar twee uur gegaan.

De heer **De Graaf**:
Tot?

De heer **Van Vondel**:
Tot 1 augustus.

De heer **De Graaf**:
Op 1 augustus was het dus helemaal afgelopen?

De heer **Van Vondel**:
Toen was het afgelopen.

De heer **De Graaf**:
Wat is in uw herinnering of, als het even kan, op schrift datgene wat de korpsleiding aan u heeft gevraagd? Is u gevraagd om CID-werk in het algemeen te doen, dus met een hele hoop informanten tegelijkertijd bezig te zijn, of bent u specifiek voor n traject gevraagd?

De heer **Van Vondel**:
In eerste instantie ging het om n traject.

De heer **De Graaf**:
Daarvoor bent u teruggehaald?

De heer **Van Vondel**:
Ja. Al gauw bleek dat het veel breder lag. Toen heb ik mij ook met andere werkzaamheden bemoeid.

De **voorzitter**:
Aan wie hebt u gemeld dat u dat deed?

De heer **Van Vondel**:
Aan mijnheer Langendoen.

De **voorzitter**:
Zei mijnheer Langendoen toen: akkoord, ga dat maar weer doen?

De heer **Van Vondel**:
Ik denk dat ik het ook wel tegen mijnheer Straver heb gezegd.

De **voorzitter**:
Hebt u ook tegen Straver gezegd dat u andere informanten bleef runnen?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De **voorzitter**:
Weet u dat zeker?

De heer **Van Vondel**:
Ik kan mij niet anders voorstellen dan dat ik erover gesproken heb, want het lag allemaal nogal gevoelig met andere informanten, mensen die echt hun emoties kwijt moesten.

De **voorzitter**:

Zij moesten niet alleen hun emoties kwijt. De heer Langendoen heeft vanochtend verklaard dat de trajecten doorgingen. Daarvan hebben wij ook in andere verhoren voorbeelden gehoord. Daar was u toch actief bij betrokken?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

U was er toch ook na 1 augustus bij betrokken?

De heer **Van Vondel**:

Er is n geval geweest na 1 augustus.

De **voorzitter**:

Er zijn toch een paar gevallen geweest waarbij u na 1 augustus betrokken was?

De heer **Van Vondel**:

Er is n geval waar ik heel specifiek bij betrokken ben geweest.

De **voorzitter**:

Hoe kan dat dan? Hoe kan iemand die geen runner meer is en die geen politieman meer is, dat werk gewoon blijven doen?

De heer **Van Vondel**:

Het gaat om het Rotterdamse onderzoek. Daar moest iets gebeuren. Daar heeft een informant een rol in gespeeld. Mij is toen gevraagd, mijn specifieke rol nog een keer uit te voeren.

De **voorzitter**:

Waar u een speciale kunde in had?

De heer **Van Vondel**:

Waardoor in het verleden een speciale kunde was ontstaan.

De **voorzitter**:

U bleef dus van uw capaciteiten gebruik maken, ook toen u de politie verlaten had. Dat is toch bijzonder vreemd?

De heer **Van Vondel**:

Ik zeg ook niet dat het normaal is.

De heer **De Graaf**:

Wie heeft het gevraagd aan u, na 1 augustus?

De heer **Van Vondel**:

Dat is gevraagd vanuit Rotterdam.

De heer **De Graaf**:

Heeft de CID-chef Rotterdam het aan u gevraagd?

De heer **Van Vondel**:

Via collega's van de CID Haarlem is dat bij mij terechtgekomen.

De heer **De Graaf**:

Ik vraag niet hoe het bij u is terechtgekomen.

De heer **Van Vondel**:

Ik zeg precies hoe het gegaan is. Rotterdam heeft er toestemming voor gegeven.

De heer **De Graaf**:

Weet u dat?

De **voorzitter**:

Voor u?

De heer **Van Vondel**:

Voor mijn rol.

De **voorzitter**:

Voor uw rol?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat weet u alleen via Haarlem.

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De **voorzitter**:
Ik denk dat Rotterdam het wel anders zou zeggen, namelijk dat ze niet een niet-politieman die toestemming geven.

De heer **Van Vondel**:
Toch hebben ze die gegeven.

De **voorzitter**:
Dat weet u toch weer alleen uit Haarlem?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De **voorzitter**:
Dan weet u toch niet precies of Rotterdam die toestemming gegeven heeft of niet? Dat zei Haarlem toch?

De heer **Van Vondel**:
Dat zeiden collega's van de CID Haarlem.

De **voorzitter**:
Die waren betrokken bij het runnen van die informant en daar werd u bij getrokken.

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De **voorzitter**:
Kan het zijn dat men in Rotterdam nog in de mening verkeerde dat u nog bij de politie werkte, terwijl dat niet meer het geval was?

De heer **Van Vondel**:
Nee. Mijn collega's uit Haarlem hebben heel duidelijk aangegeven bij Rotterdam dat ik niet meer bij de politie zat. Anders hoeft u ook geen toestemming te vragen.

De heer **De Graaf**:
Betekent het nu feitelijk dat u vanaf het begin van 1994 ook nog bij het hele Rotterdamse traject betrokken was?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
En dat deed u ook al daarvoor, in 1993?

De heer **Van Vondel**:
Dat deed ik daarvoor ook.

De heer **De Graaf**:
U hebt dus gewoon doorgegaan met dat specifieke traject, dat enige overeenkomsten heeft met de Delta-methode?

De heer **Van Vondel**:
Door omstandigheden ben ik daarmee doorgegaan, ja.

De heer **De Graaf**:
Waren de omstandigheden dat er voor u geen gevaar was en dat er niemand anders bij de CID was die dat specifieke, Rotterdamse traject van u kon overnemen? Of kwam het zo wel handig uit?

De heer **Van Vondel**:
Het kwam mij helemaal niet handig uit. Het is gewoon zo gegroeid.

De heer **De Graaf**:
Maar voor die rol was u helemaal niet teruggevraagd.

De **voorzitter**:
Als het u niet handig uitkomt, had u niet bij de politie moeten weggaan. Dan had u moeten zeggen: ik moet hier blijven. U kunt toch niet weggaan bij de politie en er gewoon mee doorgaan? Dan kunt u niet meer zeggen dat u namens de Staat der Nederlanden spreekt.

De heer **Van Vondel**:
Ik ben geheel officieel teruggekomen.

De **voorzitter**:
Maar daarna.

De heer **Van Vondel**:
Daarna niet, nee.

De **voorzitter**:
Toen deed u het toch nog?

De heer **Van Vondel**:
Ja, toen heb ik nog een keer geacteerd.

De heer **De Graaf**:
In de periode tussen 1 januari en 16 februari bent u ook ten minste n keer bij het Rotterdamse traject betrokken geweest. Toen was u ook niet in dienst.

De heer **Van Vondel**:
Dat kan ik mij niet herinneren.

De heer **Rouvoet**:
Was het in die periode voor half februari en na 1 augustus liefdewerk oud papier of kreeg u daar ook voor betaald?

De heer **Van Vondel**:
Welke periode zegt u?

De heer **Rouvoet**:
Kreeg u in de periode waarin u niet onder contract functioneerde, gewoon betaald of was het liefdewerk oud papier naast uw eigen bureau?

De heer **Van Vondel**:
Dat was liefdewerk oud papier. Ik vond dat een verplichting in verband met mijn verleden.

De heer **Vos**:
U was begonnen een eigen bedrijf te exploiteren.

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **Vos**:
Ik kan mij voorstellen dat u dan uren gedeclareerd hebt voor de werkzaamheden die u verricht hebt.

De heer **Van Vondel**:
Ik zei net al tegen de heer Rouvoet dat ik in verband met het verleden niet vond dat ik daar geld voor moest rekenen. Ik vond dat ik het emotioneel nog verplicht was.

De **voorzitter**:
U hebt er nooit een cent voor ontvangen?

De heer **Van Vondel**:
Nee, ik heb er geen cent voor ontvangen.

De **voorzitter**:
Wij wilden nog met u spreken over de dekladingen. U was ook betrokken bij de grote cokevangst. In 1991?

De heer **Van Vondel**:
Ik geloof in 1990.

De **voorzitter**:
Is het juist dat u toen de deklading die overbleef, die sappen, hebt verkocht?

De heer **Van Vondel**:
Als je zo'n traject gaat lopen, kom je voor situaties te staan waarin je dat soort dingen moet opruimen.

De **voorzitter**:
Ik vroeg of u de deklading of wat er overbleef, hebt verkocht.

De heer **Van Vondel**:
Er is n traject geweest waarin het verkocht is.

De **voorzitter**:

Ik vroeg nu naar de IJmuidense zaak, met die grote cocanevangst.

De heer **Van Vondel**:

Nee.

De **voorzitter**:

Wat is er toen met die spullen gebeurd?

De heer **Van Vondel**:

Dat is allemaal afgevoerd naar de reiniging, naar het riool.

De **voorzitter**:

Weet u dat helemaal zeker? Er is nooit doorgeleverd naar een sapfabrikant?

De heer **Van Vondel**:

Nee, niet dat ik weet.

De **voorzitter**:

Dat weet u niet?

De heer **Van Vondel**:

Nee, het is gewoon niet gebeurd. Ik weet zeker dat het niet is gebeurd. Het is allemaal naar het riool gegaan.

De **voorzitter**:

Hebt u daarvan nog een papiertje, terug te vinden in de administratie?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb het niet naar het riool gebracht.

De **voorzitter**:

Wie dan wel?

De heer **Van Vondel**:

De criminele organisatie.

De **voorzitter**:

Het wordt toch gepakt in IJmuiden? Het is een cocanevangst die is verpakt in sapcontainers.

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Daarvan heb ik nog een prachtige foto op mijn netvlies.

De heer **Van Vondel**:

Daar heb ik geen bemoeienis mee gehad.

De **voorzitter**:

Hebt u daar helemaal geen bemoeienis mee gehad?

De heer **Van Vondel**:

Nee, dat was een tactisch onderzoek. Dat is afgehandeld door de tactische recherche.

De heer **Rouvoet**:

Hoe weet u dan zeker dat het door het riool is gegaan?

De heer **Van Vondel**:

Dat meen ik mij te herinneren. Het lag allemaal op de grond.

De heer **Rouvoet**:

Dat klinkt al iets anders. U zei net heel stellig: dat weet ik zeker. U weet het dus niet zeker.

De heer **Van Vondel**:

Ik kan het mij niet anders voorstellen.

De **voorzitter**:

Hebt u te maken gehad met dekladingen van andere partijen die via de methode binnenkomen?

De heer **Van Vondel**:

Ja, daar heb ik ook mee te maken.

De **voorzitter**:

Wat doet u daarmee?

De heer **Van Vondel**:

Als je iets hebt, moet je dat kwijt, want het kan een obstakel zijn in je werkzaamheden. Je moet dat dus netjes opruimen.

De **voorzitter**:

Waar gaat het dan naartoe?

De heer **Van Vondel**:

Het is voor een groot gedeelte naar het buitenland vertrokken.

De **voorzitter**:

Kunt u daar iets preciezer over zijn? Waar gaat het naartoe? Wat moeten wij ons voorstellen?

De heer **Van Vondel**:

U moet zich voorstellen dat iets wat nog bruikbaar is, als humanitaire hulp naar het buitenland is gegaan, naar Oostbloklanden.

De **voorzitter**:

Via wie is die humanitaire hulp gegaan? Via de heer Pronk?

De heer **Van Vondel**:

Nee, hij was er zelf niet bij betrokken.

De **voorzitter**:

Ik ben even verrast over die humanitaire hulp.

De heer **Van Vondel**:

Er zijn in heel Europa, ook in Nederland, acties geweest om goederen naar Rusland, naar Roemeni, naar Oostbloklanden te krijgen in verband met armoetoestanden.

De **voorzitter**:

Wat voor goederen waren dat?

De heer **Van Vondel**:

Daarover kan ik dus niet praten.

De **voorzitter**:

Waarom niet?

De heer **Van Vondel**:

Omdat dekladingen gerelateerd zijn aan zaken. Ik kan geen goederen noemen.

De **voorzitter**:

In algemene zin kunt u toch wel zeggen, wat het is?

De heer **Van Vondel**:

Dat kan ik dus niet.

De **voorzitter**:

Toch wel als het voor het goede doel gebeurd is? Die mensen hebben die spijkerbroeken misschien nog wel aan hun lijf.

De heer **Van Vondel**:

Voor dat goede doel is het prima.

De **voorzitter**:

Maar wat is het nu geweest?

De heer **Van Vondel**:

Ik kan die goederen echt niet noemen.

De heer **De Graaf**:

Laten wij zeggen dat het varieert van rijst tot spijkerbroeken tot sappen. Het kan alles zijn.

De heer **Van Vondel**:

Ja, het kan alles zijn.

De heer **De Graaf**:

Dat vertegenwoordigt per keer toch een zekere waarde? Het gaat toch niet om een kratje?

De heer **Van Vondel**:

Soms heeft het waarde, maar meestal niet.

De heer **De Graaf**:

Hoezo heeft het meestal geen waarde?

De heer **Van Vondel**:

Omdat het troep is.

De **voorzitter**:

Als het troep is, mag het naar Oost-Europa als humanitaire hulp worden afgezet?

De heer **Van Vondel**:

Ik neem aan dat u uw pak nr. 1 ook niet naar Roemeni stuurt.

De **voorzitter**:

Mijn pak nr. 1 stuur ik over twee maanden naar Roemeni, maar dit terzijde. Nu even ter zake, mijnheer Van Vondel, u kunt niet zeggen: het is troep en wij stoppen het in de... Dit wordt mij volstrekt duister.

De heer **Van Vondel**:

Ik zal proberen het duidelijk te maken. Ik kan geen goederen noemen, maar laat ik een voorbeeld geven.

De **voorzitter**:

Waarom kunt u geen goederen noemen?

De heer **Van Vondel**:

Omdat die gerelateerd zijn aan zaken.

De **voorzitter**:

Nee, ik relateer niets aan zaken. Ik vraag alleen, wat u er eventueel als deklading uitgehaald heeft. Ik vraag niet eens naar het IRT. Ik vraag gewoon wanneer u in uw activiteiten met dekladingen te maken heeft.

De heer **Van Vondel**:

Dekladingen zijn gerelateerd aan zaken.

De **voorzitter**:

Ik relateer niets aan de zaak.

De heer **Van Vondel**:

Als ik hier over dekladingen spreek, verbreek ik het vertrouwen. Dat levert gevaar op voor mensen. Dat kan ik hier niet in het openbaar doen.

De heer **De Graaf**:

Niet per individuele zaak. In een heleboel gevallen heeft u dekladingen gezien. U heeft daarmee iets gedaan. Dat varieert zoals u zei. Helemaal waardeloos is het natuurlijk nooit, h? De organisatie die dat spul invoert, gaat er toch niet volkomen waardeloze troep bovenop leggen? Als het dan gecontroleerd wordt, zal elke douaneman zeggen: dat is raar dat men dat laat verschepen.

De heer **Van Vondel**:

Het is onbegrijpelijk maar het gebeurde wel.

De heer **De Graaf**:

Maar in veel gevallen is het wel wat waard, of het nu spijkerbroeken zijn of sappen...

De heer **Van Vondel**:

En was de waarde laag, dan had dat een risico als je dat op de markt bracht. Daarom is ervoor gekozen dat als humanitaire hulp naar het buitenland te sturen.

De heer **De Graaf**:

Niet in alle gevallen?

De **voorzitter**:

Wie organiseerde die humanitaire hulp dan?

De heer **Van Vondel**:

Dat ging via een tussenpersoon.

De **voorzitter**:

Wie was dat?

De heer **Van Vondel**:

Een tussenpersoon die ook een rol in het voortraject heeft gespeeld.

De **voorzitter**:

De humanitaire hulp is toch zichtbaar? Dat kan toch niet moeilijk zitten in het gesloten CID-traject?

De heer **Van Vondel**:
Dat gaf ook geen risico.

De **voorzitter**:
Wie heeft die humanitaire hulp georganiseerd?

De heer **Van Vondel**:
Die tussenpersoon.

De **voorzitter**:
Dat was toch geen informant?

De heer **Van Vondel**:
Nee, maar die heeft wel een rol gespeeld in dat traject.

De **voorzitter**:
Wij hebben nu een duistere tussenpersoon. Die neemt blijkbaar dekladingen af om die daarna in de humanitaire hulp weg te zetten.

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De **voorzitter**:
Wie is die duistere tussenpersoon als ik u vragen mag?

De heer **Van Vondel**:
Die duistere tussenpersoon heeft een rol gespeeld in het traject.

De **voorzitter**:
Geen informant zijnde?

De heer **Van Vondel**:
Nee, het was geen informant.

De **voorzitter**:
Welke rol speelde hij dan wel?

De heer **Koekkoek**:
Was het een politieman?

De heer **Van Vondel**:
Nee, het was geen politieman.

De heer **Rabbae**:
Was het een chauffeur?

De heer **Van Vondel**:
Het was een chauffeur.

De **voorzitter**:
Het was een chauffeur. Wilt u nu zeggen dat d chauffeur waarover de heer Langendoen heeft gesproken, deze rol zou vervullen?

De heer **Van Vondel**:
Ik wil het laten bij 'n chauffeur.

De **voorzitter**:
Zo komen wij er niet. Ik kan mij ook niet voorstellen dat 'n chauffeur nu weer een organisatie heeft in de humanitaire hulpverlening. Laten wij dit maar even liggen. Ik kan niet zoveel met die chauffeur, want daarmee worden suggesties gewekt die misschien helemaal niet waar zijn. Wij gaan eens terug naar die hulpverlener. Wie is die hulpverlener? Waarom gaat hij dit soort hulp verlenen?

De heer **Van Vondel**:
In verband met de relatie die in de loop der tijd is ontstaan.

De **voorzitter**:
Welke relatie heeft u dan met die man?

De heer **Van Vondel**:
Een vertrouwensrelatie. Als ik hem deze opdracht geef, vertrouw ik dat het goed gebeurt.

De **voorzitter**:

Als u de opdracht geeft om die dekladingen op de humanitaire markt af te zetten, weet u dat deze man het goed kan doen?

De heer **Van Vondel**:

Ja, hij had de mogelijkheden om dat te doen.

De **voorzitter**:

Waarom brengt u het niet gewoon naar het Leger des Heils of naar het Rode Kruis of naar de acties die er zijn of naar de NOVIB?

De heer **Van Vondel**:

Wij hebben die keuze gemaakt. Ik had het ook zelf kunnen doen, maar dan zou het misschien wat meer opvallen.

De **voorzitter**:

Of moest de chauffeur misschien de deklading afvoeren?

De heer **Van Vondel**:

Dat heb ik hem toch gevraagd.

De **voorzitter**:

Waar ging dan de deklading naar toe?

De heer **Van Vondel**:

Naar Oost-Europa, Rusland, Roemeni.

De **voorzitter**:

Reed d chauffeur naar Rusland?

De heer **Van Vondel**:

Ja, hij is er zelf ook een keer geweest.

De **voorzitter**:

Nu moeten wij even tot zaken komen en anders moeten wij het op een andere manier gaan oplossen. Wij hadden het over die dekladingen. Wij hebben vastgesteld - dat heeft u in ieder geval niet ontkend - dat het spijkerbroeken kunnen zijn, sappen, katoenen balen misschien wel speelgoed uit een ver land, weet ik veel.

De heer **Van Vondel**:

Het kan echt van alles zijn.

De **voorzitter**:

Het kan van alles zijn. Wat uit een ver land komt, kan van alles zijn. Nu haalt u die dekladingen uit de partijen en dan wilt u die verder afzetten. Vanuit de CID-Kennemerland is er toch een contact met een fabrikant van sappen geweest? Dat wordt toch duidelijk bij de nationale CID in 1994? Dan komt die persoon toch langs? Heeft het daarmee dan niet te maken gehad als de humanitaire organisator van dit alles?

De heer **Van Vondel**:

Wij hebben gesproken over goederen met waarde, over goederen van 0-waarde en over goederen met iets waarde. Goederen van waarde kunnen niet zo maar op straat worden achtergelaten. Daarvoor moet een goede manier gevonden worden om die onzichtbaar te laten verdwijnen.

De **voorzitter**:

Kunt u mijn vraag beantwoorden die ik daarnet stelde?

De heer **Van Vondel**:

Ik bevestig dat goederen van waarde naar het buitenland zijn gegaan naar iemand die dat goed kon verwerken.

De **voorzitter**:

Wat voor iemand was dat dan?

De heer **Van Vondel**:

Dat was een fabrikant.

De **voorzitter**:

Was dat dezelfde fabrikant die op een bepaald moment bij de nationale CID komt vragen, hoe het zit met de relatie met Kennemerland?

De heer **Van Vondel**:

Ik ken dat verhaal niet, dus kan ik daarop niet antwoorden.

De voorzitter:
U kunt ook niet ontkennen dat het deze persoon kan zijn?

De heer Van Vondel:
Het zou kunnen, maar dit geval is mij niet bekend.

De voorzitter:
Dit geval is u niet bekend, maar het is u wel bekend dat het naar een fabrikant gaat.

De heer Van Vondel:
Het gaat naar een fabrikant.

De voorzitter:
Wat fabriceerde die man?

De heer Van Vondel:
Dan ga ik specifiek goederen noemen en dat kan ik doen in verband met de anonimiteit van informanten.

De voorzitter:
Ik vraag u niet, waar die man woont.

De heer Van Vondel:
U vraagt naar goederen.

De voorzitter:
Het gaat toch om legale goederen die de politie er gewoon uit haalt. Wat krijgen we nou? Mag ik u even zeggen, als er goederen in beslag worden genomen - verdovende middelen - dan blijft er een deel over. Dan is toch gewoon bij de politie terug te vinden: daar gebeurt dit en dat mee? Wij zitten al 20 minuten te trekken, te sturen en te duwen, de humanitaire hulpverlener en weet ik veel. Ik schiet even uit mijn slof, meen mij niet kwalijk.

De heer Van Vondel:
Ja, mijnheer Van Traa, als bij een normaal rechercheonderzoek verdovende middelen in beslag worden genomen en er zitten een zootje spijkerbroeken bij, dan is het geen enkel probleem daarover hier ten aanschouwen van heel Nederland te praten. Als wij het echter hebben over een gesloten CID-traject, waarin mensen een rol hebben gespeeld, kan ik plotseling niet meer spreken over die goederen.

De voorzitter:
Vanuit uw standpunt gezien, begrijp ik dat u niet wilt spreken over wat u het gesloten CID-traject noemt. Wat ik mij moeilijk kan voorstellen, is, dat het afstoten van de deklading ook nog een gesloten CID-traject is. Dat zult u mij toch moeten uitleggen.

De heer Van Vondel:
Omdat de goederen gerelateerd zijn aan een zaak.

De voorzitter:
Maar ik vraag u toch niet, aan welke zaak. Ik vraag u toch ook niet, welke fabrikant. Ik vraag u alleen, wat voor spullen waren dat.

De heer Van Vondel:
Misschien zijn het wel hele specifieke spullen die aan een zaak gerelateerd kunnen worden. Mijnheer Van Traa, ik kan u waarschijnlijk niet overtuigen maar het geeft echt problemen richting informanten als ik daarover spreek.

De voorzitter:
Richting informanten?

De heer De Graaf:
Mijnheer Van Vondel, bij de vele containers waarmee u te maken heeft gehad, zat enkele malen sap. Dat kan niet anders. Sap uit pulp en zo.

De heer Van Vondel:
Ik ga dat hier noch bekennen noch ontkennen.

De voorzitter:
Bekennen? U hoeft niets te bekennen.

De heer Van Vondel:

Ik voel mij behoorlijk onder druk gezet.

De **voorzitter**:

U hoeft niets te bekennen. Ja, omdat wij een heel verhaal krijgen wat wij helemaal niet kunnen plaatsen. Wij hebben n melding dat er contact geweest is tussen de landelijke CID en een sapfabrikant. Nu proberen wij dat bij elkaar te krijgen. Het is helemaal geen kwestie van bekennen of niet. Het is gewoon een kwestie dat wij enig zicht willen hebben op wat ermee gebeurt.

De heer **Van Vondel**:

Dan moet ik in gemeenschappen spreken.

De **voorzitter**:

Dat doet u, maar u voerde ineens iemand op die ook humanitaire acties uitvoerde. Was dat dezelfde als deze fabrikant?

De heer **Van Vondel**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

U heeft een stroom dekladingen waarmee u de chauffeur die u gebruikt in het voortraject mee op pad stuurt...

De heer **Van Vondel**:

Ja, 'n chauffeur.

De heer **De Graaf**:

Dat is toch steeds dezelfde chauffeur, naar ik aanneem. Zijn het steeds nieuwe chauffeurs die dekladingen vervoeren?

De heer **Van Vondel**:

Mijnheer De Graaf, ik spreek over 'n chauffeur, u spreekt over d chauffeur.

De heer **De Graaf**:

U stuurt 'n chauffeur op weg om daarmee humanitaire instanties van dienst te zijn.

De heer **Van Vondel**:

Juist.

De heer **De Graaf**:

Daarnaast had u een stroom goederen die meer waarde bleken te hebben en...

De heer **Van Vondel**:

Goederen met waarde, ja.

De heer **De Graaf**:

...een aantal van dat soort dekladingen zet u af bij een en dezelfde fabrikant.

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Aangezien dat goederen zijn met waarde, kreeg die fabrikant die om niet van u?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Waarom?

De heer **Van Vondel**:

Omdat het voor ons een probleem was die goederen kwijt te raken.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik, maar zij vertegenwoordigden toch enige waarde?

De heer **Van Vondel**:

Wij waren blij dat wij er op deze manier vanaf kwamen.

De heer **De Graaf**:

U heeft niet gezegd: daarvoor willen wij wat geld hebben. Dat kan dan in de administratie van mijnheer Langendoen worden verwerkt. Daar kunnen dan weer spullen voor worden aangeschaft.

De heer **Van Vondel**:

Die man had van ons de opdracht die goederen goed weg te werken.

De heer **De Graaf**:
Opdracht?

De heer **Van Vondel**:
Het verzoek. Hij is daarmee akkoord gegaan.

De heer **De Graaf**:
Waarom deze fabrikant? Was dat een contact van u?

De heer **Van Vondel**:
Ja, dat was een contact uit het verleden.

De heer **De Graaf**:
Was het een informant?

De heer **Van Vondel**:
Mijnheer De Graaf, daarop kan ik geen antwoord geven.

De **voorzitter**:
Daar hoeft u ook geen antwoord op te geven, maar het was een contact?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **Rabbae**:
Maar hij speelde wel een rol in het voortraject?

De heer **Van Vondel**:
Nee.

De **voorzitter**:
Mijnheer Van Vondel, zijn er ooit tegeltjes geweest als deklading?

De heer **Van Vondel**:
Dan moet ik weer terugkomen op mijn verhaal.

De **voorzitter**:
Wilt u zeggen "ja" of "nee"?

De heer **Van Vondel**:
Ik zeg daarop geen "ja" en geen "nee". U vraagt naar specifieke goederen. Specifieke goederen zijn altijd gerelateerd aan zaken. Ik kan dus geen "ja" of "nee" zeggen.

De **voorzitter**:
Daar zitten wij nou. Vanochtend heeft de heer Teeven het specifiek gehad over tegeltjes die er als deklading uit zouden zijn gekomen. Is u daarvan iets bekend?

De heer **Van Vondel**:
Mijnheer de voorzitter, daarop kan ik geen antwoord geven. Ik kom elke keer weer terug op hetzelfde verhaal. Goederen zijn gerelateerd aan zaken. Als ik over goederen spreek, kunnen informanten in de problemen komen. Ik kan dat niet doen. Als wij in een besloten zitting zijn, kan ik daarover spreken. Ik kan dat hier niet doen voor de camera.

De heer **De Graaf**:
Laat ik het anders vragen. Wij hebben nu twee dekladingstromen met u behandeld. Is er ook wel eens een partij geweest die u wel heeft verkocht, niet om niet maar om baten?

De heer **Van Vondel**:
Er is eenmaal een partij geweest waarin ik zelf een rol heb gespeeld.

De heer **De Graaf**:
Waarom heeft u dat gedaan? Waarom heeft u het toen niet om niet weggedaan?

De heer **Van Vondel**:
Wij hebben toen meteen geleerd dat dit veel te veel risico's geeft. Vandaar dat wij voor die andere mogelijkheid hebben gekozen.

De **voorzitter**:
U zegt dus: er is een keer iets geweest waarvoor wij geld ontvangen hebben? Waar is dat geld gebleven?

De heer **Van Vondel**:

Dat is naar de informant teruggegaan. Die heeft het aangewend voor de financiering van andere zaken.

De heer **De Graaf**:
Het gaat toch niet om grote bedragen?

De heer **Van Vondel**:
Dat was een heel klein beetje.

De heer **De Graaf**:
Informanten verdienen over het algemeen tamelijk criminele vermogens. Waarom is dat geld dan naar de informant teruggegaan?

De heer **Van Vondel**:
Om het zuiver te houden.

De heer **De Graaf**:
Het was toch niet zijn partij?

De heer **Van Vondel**:
Het was ook niet mijn partij.

De heer **De Graaf**:
Was het nu zaakwaarneming voor de informant wat u hebt gedaan?

De heer **Van Vondel**:
Ik vind het woord zaakwaarneming te ver gaan, maar ik vond dat het bij hem thuishoorde en niet bij mij.

De heer **De Graaf**:
Is dat ook niet geadministreerd? U verkocht wat, waarin u zelf een rol speelde. Ik neem aan dat dit via facturen gaat die al dan niet namen bevatten die niet kloppen. Vervolgens kreeg u geld en dat ging weer naar iemand in het criminele circuit, ook al is het een informant. Het is toch juist, wat ik nu zeg?

De heer **Van Vondel**:
Ja, zwart-wit gesproken.

De heer **De Graaf**:
En dat is niet geadministreerd? Dat vinden wij niet terug in de boeken van mijnheer Langendoen?

De heer **Van Vondel**:
Ik denk dat het er wel in staat.

De heer **Rabbae**:
Is het verkocht aan een legaal bedrijf?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **Rabbae**:
En dus zonder kwitanties?

De heer **Van Vondel**:
Er zijn ook kwitanties gebruikt.

De heer **Rabbae**:
Waar zijn die te vinden?

De heer **De Graaf**:
Bij het niet bestaande bedrijf waarvan de factuur melding maakt?

De **voorzitter**:
Spreken wij nu niet over hetzelfde als waarover wij het net hadden?

De heer **Van Vondel**:
Mijnheer de voorzitter, ik wil het vrij algemeen houden.

De **voorzitter**:
Dat begrijp ik. Maar spreken wij niet over hetzelfde?

De heer **Van Vondel**:
Het zou kunnen.

De **voorzitter**:

- Laten wij het daarop houden: dat het zou kunnen dat wij over hetzelfde spreken als vanochtend.
- De heer **De Graaf**:
Ik probeer het nog steeds buitengewoon algemeen te formuleren: was bij die stromen van dekladingen ook steeds mijnheer De Jongh betrokken?
- De heer **Van Vondel**:
In sommige gevallen heeft mijnheer De Jongh een rol gespeeld.
- De heer **De Graaf**:
Zoals in het ene geval waarover wij zojuist spraken? u blijft stil. Weet u het niet meer? U zegt dat u in n geval de deklading verkocht hebt. Dat is dus een uitzonderingsgeval, als ik u goed begrijp. Ik vraag u of mijnheer De Jongh daarin een rol heeft gespeeld.
- De heer **Van Vondel**:
Het zou kunnen.
- De heer **De Graaf**:
Ik vraag niet of het zou kunnen. Ik zou er ook een rol in gespeeld kunnen hebben, quod non. Ja of nee?
- De heer **Van Vondel**:
Ja, ik denk het wel.
- De heer **De Graaf**:
Ja.
- De heer **Rouvoet**:
Heb ik het goed dat die ene uitzonderingstransactie waarin betaling heeft plaatsgevonden, niet is geweest met die reguliere fabrikant waarover wij steeds gesproken hebben. Is dat juist?
- De heer **Van Vondel**:
Ja, dat is juist.
- De heer **Rouvoet**:
De heer De Graaf heeft twee stromen goederen aangegeven: de nagenoeg waardeloze produkten, die bijvoorbeeld als humanitaire hulp naar het Oostblok gingen, en de andere, die naar die reguliere fabrikant gingen. Kunt u bij benadering een verhouding tussen het aantal transporten de ene en de andere kant op aangeven?
- De heer **Van Vondel**:
Nee, dat is onmogelijk.
- De heer **Rouvoet**:
Is het ongeveer hetzelfde of is het ene peanuts vergeleken bij het andere? Kunt u er iets van aangeven? Wat was gebruikelijk? Wat kwam het meeste voor?
- De heer **Van Vondel**:
Ik denk dat het meeste richting fabrikant ging.
- De **voorzitter**:
Dat ging allemaal om niet?
- De heer **Van Vondel**:
Ja.
- De **voorzitter**:
Daar hebt u nooit een cent voor gezien?
- De heer **Van Vondel**:
Nee.
- De heer **Rouvoet**:
Kunt u er niet specifieker over zijn dan met de opmerking dat u denkt dat het meeste naar die fabrikant ging?
- De heer **Van Vondel**:
Ik heb gezegd dat ik er niet echt specifiek over kan zijn. Uw conclusie is juist.
- De heer **Koekkoek**:
Mijnheer Van Vondel, bent u zelf ooit als informant opgetreden?

De heer **Van Vondel**:

Nee, nooit.

De heer **Rabbae**:

Hebt u ooit iemand als informant op een verdachte gezet, waarna die verdachte later ook informant bij u is geworden?

De heer **Van Vondel**:

Vraagt u of ik een informant op een verdachte heb gezet, waarbij die verdachte later mijn informant is geworden?

De heer **Rabbae**:

Juist.

De heer **Van Vondel**:

Ik kan mij zo'n geval niet herinneren.

De heer **Rabbae**:

In het voorjaar van 1994.

De heer **Van Vondel**:

Ik heb tientallen informanten gerund en ik heb duizenden gesprekken gevoerd. Ik zou het echt niet weten.

De heer **De Graaf**:

Ik zal de vraag anders formuleren. Kan het zijn dat u informanten runde die in andere regio's als verdachte te boek stonden?

De heer **Van Vondel**:

Dat zou best kunnen.

De heer **De Graaf**:

Zou u dat hebben geweten of niet?

De **voorzitter**:

Hebt u erop toegezien dat al uw informanten landelijk werden aangemeld?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb ervoor gezorgd dat alle informanten in onze dossiers ingeschreven stonden.

De **voorzitter**:

Hebt u nagezien of uw informanten landelijk werden aangemeld om te vermijden dat een informant elders verdachte is?

De heer **Van Vondel**:

Het lag in de lijn der bedoelingen dat het gebeurde.

De **voorzitter**:

Maar het is nooit gebeurd?

De heer **Van Vondel**:

Het is er niet van gekomen, nee.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Vondel, wij zijn op dit moment aan het eind van ons verhoor gekomen. Er zijn een heleboel vragen blijven liggen en uit een heleboel dingen zijn wij niet gekomen. Voor u geldt hetzelfde als voor de heer Langendoen. Ik hoop dat u ertoe bereid bent, nogmaals bij ons te verschijnen. Mogelijk zullen wij ook nog besloten met u spreken en bepalen wij op basis daarvan of wij u nogmaals zullen vragen hierheen te komen. Hebt u daar bezwaar tegen?

De heer **Van Vondel**:

Nee, daar heb ik geen bezwaar tegen.

De **voorzitter**:

Dan dank ik u voor dit moment, onder de notitie dat wij later graag nog met u terugkomen op bepaalde punten, die ik ook bij de heer Langendoen noemde, mogelijk nadat wij besloten met u hebben gesproken. Sluiting 16.52 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 47**

9 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 9 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. ing. J.W.P. Snijders

Aanvang 17.15 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering. Aan de orde is het verhoor van de heer J.W.P. Snijders, geboren op 16 oktober 1952. Mijnheer Snijders, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte. De door u af te leggen belofte luidt: ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Snijders:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Snijders, u bent nu CID-officier van justitie in Haarlem.

De heer Snijders:

Dat klopt.

De voorzitter:

Daarvoor was u eerst officier van justitie in Rotterdam en daarna officier van justitie in Breda.

De heer Snijders:

Correct.

De voorzitter:

Hoe bent u CID-officier in Haarlem geworden?

De heer Snijders:

Dat was een open vacature. De parketleiding had ervoor gekozen om een full-time CID-officier aan te stellen. Ik heb in competitie met een collega meegedongen naar de functie. In het gesprek met de hoofdofficier en andere leden van het parket is mij gebleken dat men de voorkeur voor mijn persoon had. Vandaar.

De voorzitter:

Wist u waar u in terecht zou komen?

De heer Snijders:

Neen. Dan doelt u op de commotie die nu gaande is?

De voorzitter:

Ja.

De heer Snijders:

Nogmaals: neen.

De voorzitter:

En toen u die functie kreeg, wat zei de hoofdofficier toen?

De heer Snijders:

Die had, denk ik, lering getrokken uit de commotie naar aanleiding van Wierenga. Hij gaf mij eigenlijk de opdracht mee, op z'n Hollands gezegd: je moet die CID in de klauwen krijgen.

De voorzitter:

Die was volgens hem niet in de klauwen?

De heer **Snijders**:

Hij wilde orde op zaken laten stellen.

De **voorzitter**:

Heeft u orde op zaken gesteld inmiddels?

De heer **Snijders**:

Ik moet zeggen dat het zoals het nu loopt, buitengewoon goed loopt. De CID-Haarlem is praktisch geheel gereorganiseerd. Er is door de korpsleiding met instemming van de hoofdofficier een interimmanager benoemd. Deze interimmanager heeft een plan neergelegd met een tijdspanne van twee jaar. Dat is zo snel gegaan, misschien ook onder druk van de omstandigheden dat je nu kunt stellen dat er praktisch een compleet nieuwe CID is neergezet. De bedoeling is dat wij met frisse moed daarmee verdergaan.

De **voorzitter**:

Betekent dit ook dat er geen oude CID-medewerkers meer runnen?

De heer **Snijders**:

Er zijn er nog enkele in dienst. Alleen door de functieroulatie die haar intrede heeft gedaan bij de nieuwe organisatiestructuur zullen er straks alleen nog maar nieuwe medewerkers in het CID-vakwerk zijn. Twee voormalige runners zijn aangesteld als groepschef. In dit kader zou ik de expertise van die twee mannen niet willen missen. Zij zullen de training moeten verzorgen van de nieuwe CID'ers.

De **voorzitter**:

Voordat wij terugkomen op Haarlem en Kennemerland wil ik met u spreken over uw rol in de zaak-Bettine Martens. U bent daar zaakofficier in geweest.

De heer **Snijders**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Welke rol speelde zij in de Nederlandse drugswereld?

De heer **Snijders**:

Achteraf kan ik vaststellen: een belangrijke rol. In eerste instantie kende ik haar niet. Wij draaiden in Rotterdam een onderzoek met de codenaam Teerton. Er is een partij cocaine van rond de 600 kilo in beslag genomen in februari 1991. Bij het opstarten van het onderzoek, nadat de aanhoudingen waren verricht, was n van de hoofdverdachten op dat moment onvindbaar. Die man is getraceerd. Bij de aanhouding van die man gebeurde iets raars. De rechercheurs van het arrestatieteam maakten op dat moment een fout. Zij hielden in eerste instantie de man aan die hem onderdak had gegeven. Men vergiste zich in de persoon. Die man is huiswaarts gegaan en heeft dit gemeld aan de hoofdverdachte. Hij heeft gemeld: er gebeurde iets gek op straat, ze hebben mijn pak netjes afgeklopt, ze hebben mij per abuis aangehouden. Op dat moment zegt de hoofdverdachte tegen die man, zo heb ik later kunnen vaststellen: dat is foute boel, want ze zoeken mij. Deze man legt op dat moment telefonisch contact met Venezuela. In dat contact, blijkt achteraf, heeft hij contact gezocht met Bettine Martens. Ik noem haar naam volledig, want haar identiteit is een open boek. Zij discussieerden toen over wat hij moest doen. Er wordt beraadslaagd hoe hij Nederland zou moeten verlaten. Dat is niet gebeurd, want de man in kwestie is toen wel buiten de deur aangehouden. Men had ondertussen de woning gelokaliseerd, men stond hem buiten op te wachten.

De **voorzitter**:

De man naar wie u op zoek was, is ook aangehouden?

De heer **Snijders**:

Correct.

De **voorzitter**:

Dat is iemand uit de Nederlandse netwerken, een Colombiaan of...?

De heer **Snijders**:

Ik zou hem willen betitelen als een man uit de Nederlandse netwerken. Hij is van Trinidaanse afkomst, maar was al zo lang in Nederland dat ik hem tot groeperingen in Nederland wil rekenen. De man in kwestie hield zijn mond. Om die reden zijn er wat rogatoire commissies geweest.

De voorzitter:

Rogatoire commissies, dat houdt in dat u onderzoekswerk in het buitenland doet?

De heer Snijders:

Ja. Bij die onderzoeken verscheen in de tussentijd een medewerker van de CRI op het hoofdbureau in Rotterdam. Bij dat gesprek kwam men met een dossier waaruit bleek dat Bettine Martens een heel typische rol vervulde, voor zover zij die analyse hadden gemaakt, in de Nederlandse netwerken. En n van de meest opvallende dingen was altijd dat zij verdween wanneer er iets gebeurde. Zij zat altijd aan de periferie. Een paar maanden daarvoor had ik ook nog telefonisch contact met mijn collega Franken van Bloemendaal. Wij waren er ondertussen achtergekomen dat, terwijl wij bezig waren met het onderzoek in de Teerton-zaak, er in Amsterdam werd afgeluisterd op een aantal nummers die ook door ons werden afgeluisterd. Dat betekent dat er een gerechtelijk vooronderzoek moet zijn in Amsterdam. Dat was ook de reden van een telefoontje in de richting van Amsterdam, met de vraag: waar ben jij mee bezig? Wij deden dat om de doodeenvoudige reden dat wij aanhoudingen aan het plegen waren. Dan kun je niet het risico lopen dat mensen worden voorgeleid tegen wie elders nog een gerechtelijk vooronderzoek loopt. Dat gesprek liep een beetje heftig. In die tijd was Franken van Bloemendaal bezig met een embargo-onderzoek in de richting van Klaas Bruinsma. Hij weigerde eigenlijk informatie te verstrekken. Het gesprek werd abrupt beëindigd, niet al te vriendelijk. Ik heb hem gebeld toen Bruinsma werd doodgeschoten bij het Hilton-hotel in Amsterdam.

De voorzitter:

In 1991.

De heer Snijders:

Ja. De telefoon werd niet meer opgenomen. Schijnbaar had iedereen er zo de pest in dat het zo afgelopen was, dat het onderzoek voorlopig was stilgelegd tegen de groepering van Bruinsma. Toen zijn mijn rechercheurs wel daar geweest en zij hebben gegevens meegenomen die betrekking hadden op tapgesprekken die tijdens het onderzoek naar Bruinsma door het IRT waren verricht. Die gegevens heb ik gewoon aan het dossier toe kunnen voegen. Als je die gesprekken analyseert, valt het op dat Bettine Martens met mensen uit Nederland bezig is om die partij van 615 kilo binnen te trekken. Die gesprekken hebben daar heel duidelijke indicaties voor. Het heeft mij altijd verbaasd, tot op de dag van vandaag, waarom men daarmee stopte. Op het moment dat wij begonnen, zo vul ik achteraf in, was Amsterdam gestopt.

De voorzitter:

En wie was Amsterdam in dit geval?

De heer Snijders:

Het IRT.

De voorzitter:

Is daar een speciale reden voor aan te geven? Is dat nog van belang?

De heer Snijders:

Men gaf aan dat het hoofddoel Klaas Bruinsma was en niet Bettine Martens. Toen bleek dus dat op Bettine een onderzoek liep. Ik heb wel de tapgesprekken bij het dossier kunnen voegen. Dat was eigenlijk een soort over-kill voor het bewijs. Het was niet echt nodig. Daarnaast kregen wij een toelichting van de man van de CRI. Dat was mijnheer Noud de Bruin, zover ik mij kan herinneren. Hij kwam met het verhaal: snap je dat nu? Toen zijn wij verder gegaan met het onderzoek omdat segmenten in de Teerton-zaak - medeverdachten, mensen die in de buurt zaten - nog steeds buiten liepen. Die hebben wij gebruikt om het onderzoek richting Bettine om te buigen. Wij kregen al indicaties dat zij met fruit - in dit geval bananen - schoenen of leer bezig was met de import van verdovende middelen

vanuit Ecuador naar Europa. Zo zijn wij eigenlijk op het spoor van Bettine Martens gekomen.

De **voorzitter**:

Is er enige aanwijzing dat men haar, in de filosofie om de grote jongens te pakken, heeft laten lopen?

De heer **Snijders**:

Ik weet het niet. Mijn gevoel achteraf is dat deze dame op een of andere manier verbindingen moet hebben gehad - ik zeg het heel voorzichtig - met de Amerikaanse inlichtingendienst, de DEA, die belast is met de drugsbestrijding. Zij was altijd in de periferie aanwezig. Bij de verhoren in Rome is naar voren gekomen dat zij een specifiek persoon - ik zal de naam hier niet noemen - consequent in bescherming nam. Dat was een lievelingetje van haar en zij weigerde consequent iets tegen hem te verklaren. Kijkend naar de analyses op het gebied van de cocainehandel in Nederland - ik praat nu over 1990 tot en met 1994 - zie je iedere keer die persoon, een man van Colombiaanse afkomst, terugkomen. Die kwam voor het eerst voor in het onderzoek in Dordrecht, waar ik de heer Van der Putten ook over heb horen spreken. De rol van die man is voor mij tot nu toe duister, want ook bij die man kun je je afvragen hoe het mogelijk is dat die mensen zoveel informatie uit die netwerken hebben, het Colombiaanse netwerk, zonder dat ze enig risico liepen en waarom er van die lage straffen uitrolden. Die vragen zijn tot op heden niet beantwoord.

De **voorzitter**:

Daar suggereert u mee dat zo iemand ook een informantenrol heeft kunnen spelen?

De heer **Snijders**:

Dat gevoel heb ik, maar ik kan het niet staven.

De **voorzitter**:

U zegt dat Bettine Martens meer te maken had met de DEA?

De heer **Snijders**:

Het feit dat zij voortdurend verdween, maar wel overal tussen zat, is opvallend. Zij hadden heel goede contacten binnen het Calikartel. Zij heeft zelf verklaard dat zij oorspronkelijk met Bruinsma bezig was om onderhandelingen te plegen om cocaine naar Nederland te brengen. Zij heeft nooit overtuigend aan ons kunnen aangeven waarom zij daarmee is gestopt.

De **voorzitter**:

Hebben die pogingen iets te maken met onderzoeken en methoden waar wij hier constant over spreken, zoals doorleveren, proefpartijen? Heeft u een link kunnen leggen?

De heer **Snijders**:

Ik heb vast kunnen stellen dat Martens vanuit Ecuador diverse partijen heeft afgezonden.

De heer **Koekkoek**:

Cocaine?

De heer **Snijders**:

Ja. Het opvallende daarbij is dat een van de partijen middels haar bemiddeling doorgestoten werd naar Italië. Die partij bedroeg 558 kilo. Dat konden wij vaststellen, omdat tapgesprekken uitwezen dat zij heel uitvoerig aan het ruzie maken was met de Colombianen en de Italianen. Dat was op het grove af. Men had een verschil van mening over de hoeveelheid. Zij gaf toen heel stellig aan dat het 558 kilo moest zijn en dat dat erin ging. Dat is een methode. Zij hebben een ingeniero, dat is de man die de verpakking regelt op het verzendadres. Het gekke is dat ik diezelfde structuur terugvind in de zaak-Contrat, waarvoor in Nederland frontstores hebben gelopen. Het viel mij op dat hetzelfde verzendadres werd gebruikt, hetzelfde land, dezelfde methode en dat exact dezelfde hoeveelheden cocaine werden afgestuurd. U moet weten dat met name de verpakkingstechnieken voortdurend punt van discussie zijn - dat blijkt ook uit de verhoren van Bettine Martens - en dat men zich afvraagt hoe dat moet. Zij zijn voortdurend op zoek naar de man of vrouw die verstand heeft van transporten en verbergingsmethoden. Daar

maken ze ontzettend veel werk van. Er worden oeverloze vergaderingen over belegd in Venezuela of Colombia, voordat men een beslissing neemt om iets af te zenden. Er zijn toen methodieken aan de orde gekomen als asfalt of cocaine in automotoren, busmotoren, fruitsappen. Dat Bettine iets met die fruitsappen te maken had, bleek later toen een van de verdachten die met haar was aangehouden in Rome, een zekere heer Villaquiran de drijfveer bleek te zijn achter de operatie in IJmuiden van rond 1990. Het is voor mij te toevallig dat Bettine daar niets van weet, terwijl zij heel intensief met de top van het Perreirakartel dit soort operaties aan het voorbereiden was.

De voorzitter:

Die man waar u over sprak, komt er gemakkelijk vanaf.

De heer Snijders:

In IJmuiden is hij niet boven water gekomen. Wij hebben vastgesteld dat hij ongeveer drie jaar met een valse identiteit in 's-Hertogenbosch heeft gewoond, met zijn keurige gezin met drie kinderen. Later is hij met haar getraceerd in Rome en waren zij voorwerp van onderzoek van de operatie-Green-Ice.

De voorzitter:

Maar is er nu nog enige duidelijke connectie met Nederlandse trajecten? U heeft het Contrat-traject genoemd, waarbij gebruik is gemaakt van een Nederlandse frontstore, maar dat is juist met arrestaties geïndigd. Dat was in Canada. Wilt u nu zeggen dat in Nederland daar iets van is blijven hangen?

De heer Snijders:

Geen idee. Nederland is wel de draaischijf in al dit soort operaties. Bettine Martens heeft zelf verklaard dat in Nederland alleen maar flutstrafjes werden uitgedeeld en dat daarom heel geconcentreerd richting Nederland wordt gekeken als het gaat om de organisatie van dit soort transporten.

De heer Koekkoek:

Kan het zijn dat dit cocanetraject gestopt is, omdat Bruinsma daar geen interesse voor had, omdat hij genoeg aan de softdrugs kon verdienen?

De heer Snijders:

Zij verklaarde dat Bruinsma wel degelijk interesse had. Alleen koos zij ervoor - wat ik persoonlijk niet geloof - niet met hem in zee te gaan, omdat hij zelf gebruiker was. Dat verafschuwde zij. Dit zijn haar bewoordingen. Zij was wel bezig in Colombia de wietplantages te bezoeken om voorbereidingen te treffen om ook in die branche containers af te zenden. Wij hebben foto's dat zij op een grote berg van die blaadjes zit. Daar vertelt zij lachend over. Zij was dus op meerdere trajecten bezig, niet alleen op het cocanetraject.

De voorzitter:

Zij is in Rome aangehouden, na een undercover-operatie van de DEA. U zegt dat zij contacten had met de DEA. Dan zou het toch, naar hetgeen wij hier allemaal hebben gehoord, regel zijn geweest dat zij er zogenaamd tussenuit was getrokken?

De heer Snijders:

De vraag is echter of zij er bewust voor heeft gekozen. De DEA werkte al met een undercover in deze operatie. Wij hebben later vast moeten stellen dat de Nederlandse DEA niets wist. Wij werden de dag voor de aanhouding wel getipt dat zij zou worden aangehouden.

De voorzitter:

U bedoelt de liaison van de DEA in Nederland.

De heer Snijders:

Ja. Men was verbolgen dat men niets van die zaak wist. Dat is redelijk goed geheim gehouden. Die tip werd echter niet voor niets gegeven, want de DEA was ervan op de hoogte dat wij een onderzoek naar haar hadden lopen. Zij waren erbij gebaat dat wij ook maatregelen zouden treffen op het moment dat zij zou worden aangehouden. Dat is ook gebeurd. Op dat moment verbleef ik in Venezuela met de rechter-commissaris. Van daaruit

hebben wij diverse opdrachten uitgezet om op alle locaties die een rol speelden in die zaak, invallen te plegen om in ieder geval bewijsmiddelen veilig te stellen.

De voorzitter:

Toen wilde u haar eventueel ook nog in Nederland aanhouden of uitgeleverd krijgen?

De heer Snijders:

Die beslissing lag er al. De opdracht van het Hof Den Haag om getuigen te horen in Venezuela doorkruiste deze beslissing. Ik heb later van de Italiaanse counterpart mogen vernemen dat zij wisten dat wij tot aanhouding zouden overgaan. Men wilde dus het risico niet lopen dat zij naar Nederland af zou reizen. Dat was zij wel van plan.

De voorzitter:

Toen ze in Italië, in Rome is aangehouden, ging u daar toen spoorwegs naartoe?

De heer Snijders:

Wij zijn daar direct heengegaan, razend nieuwsgierig, maar ook boos, omdat wij deze boot hadden gemist. Wij hebben namelijk een jaar lang allerlei fruitboten van Nederland bekoekeloerd die in de haven van Rotterdam binnenkwamen. Het was nogal eens mis. Uit de gesprekken die zij voerde, de tapgesprekken - toen was tappen de klassieke methode - merkten wij dat er veel communicatie was tussen haar, de Colombiaanse en Italiaanse onderwereld. Zij had met name veel contacten met de Siciliaanse mafia. Wij zijn erheen gegaan en hebben de Italianen kenbaar gemaakt dat wij een uitleveringsverzoek hadden gedaan. Parallel met ons bezoek was het verzoek die kant op gestuurd. Daar was men wat ongelukkig mee, want dat zou het onderzoek naar haar kunnen belemmeren. Toen hadden wij al vernomen dat zij waarschijnlijk zou meewerken. Dat was echter nog niet zeker. Wij hebben haar toen niet gezien, maar hebben daar wel gesprekken gevoerd. In mijn herinnering zijn wij daarna teruggegaan naar Nederland.

De voorzitter:

Over welke datum spreken wij nu?

De heer Snijders:

Medio oktober. Ik ben er van 3 tot 7 oktober 1992 geweest.

De heer Rabbae:

Wie zijn "wij"?

De heer Snijders:

Ik heb bij die gelegenheid de CID-officier meegenomen. Nee, hij is de tweede keer meegeweest. Toen zijn iemand van de CRI en twee rechercheurs meegegaan. Dat waren mensen die leiding gaven aan het onderzoek in Nederland.

De voorzitter:

Heeft u toen aangeboden om een deal af te sluiten?

De heer Snijders:

Nog niet. Het werd ons ondertussen duidelijk dat zij in een gigantische zaak betrokken was. Ik ben toen naar de advocaat-generaal in Den Haag gegaan, waarmee ik dit traject deed. Het was toen al gewoonte dat een advocaat-generaal meeliep in een onderzoek, omdat die zaken een forse omvang hadden en men het niet prettig vond in appel met massale dossiers geconfronteerd te worden. Ik heb toen gezegd dat het wel eens prettig zou zijn als wij een deal met deze dame konden sluiten, gelet op de informatiepositie die zij moet hebben gehad in de tijd dat zij in Nederland verbleef. Daar heb ik toestemming voor gekregen van de toenmalige hoofdofficier, de heer De Haas in Rotterdam. Wij zijn toen naar de betrokken procureur-generaal gegaan, de heer Kalthoff. Die heeft ons verhaal aangehoord en zei: ga maar sonderen wat de mogelijkheden zijn. Ik moet daar bij vermelden dat ik toen heel nadrukkelijk aan de procureur-generaal heb gevraagd om geen contact op te nemen met het departement en de minister. Mij was namelijk gebleken dat er rond de minister of op het departement wat gemakkelijk werd gepraat over dingen die in het opsporingsveld gebeuren.

De voorzitter:

Een procureur-generaal kan toch nooit accepteren dat een zaaksofficier langs komt en zegt: vertel het maar niet aan de minister?

De heer **Snijders**:

Er was nog geen deal.

De **voorzitter**:

Maar het was een voornemen dat in een deal zou kunnen uitlopen.

De heer **Snijders**:

Ik zou eerst gaan uitzoeken of men bereid was tot een deal. Met die informatie zou ik terugkomen en dan zou het volgens de normale procedure wel degelijk naar de minister zijn gegaan.

De **voorzitter**:

Is het toch niet vreemd dat u expliciet vraagt om het niet aan de minister te vertellen? Zo hoort die man helemaal niets.

De heer **Snijders**:

Dat was toen niet de beleefwereld waarin ik verkeerde. Ik keek gewoon naar de regeling "deals met criminelen". Pas wanneer er afspraken moeten worden gemaakt, zet je het verhaal op papier en leg je het als voorstel neer bij de minister. Anders ga je er niet aan beginnen. Met dat voorbehoud zijn wij ook richting Rome gegaan. Wij zouden eerst kijken wat kon.

De heer **De Graaf**:

De heer Kalthoff had daar begrip voor?

De heer **Snijders**:

Ik kon hem informatie aanreiken, waaruit bleek...

De **voorzitter**:

Wat was er daarvoor dan geleast?

De heer **Snijders**:

Ik kwam erachter dat mensen spraken over strafzaken die bij mij in behandeling waren.

De **voorzitter**:

Waar deed men dat dan?

De heer **Snijders**:

In de kring van de adviseurs van de minister.

De **voorzitter**:

Er werd volgens u geleast.

De heer **Snijders**:

Er werd over die zaak gesproken en dat vond ik onwenselijk, omdat als heel specifieke informatie buiten het departement besproken werd, informanten, getuigen in mijn ogen reel gevaar konden lopen. Ik heb dat de procureur-generaal uitgelegd en die had er geen enkel probleem mee.

De heer **Rabbae**:

Bestond in het geval van Bettine Martens dat gevaar ook? Als er geleast zou worden welk gevaar zou uw initiatief dan lopen?

De heer **Snijders**:

Het had geen zin om een heel traject door te lopen als Martens helemaal niet wilde.

De **voorzitter**:

U bent een tweede keer teruggegaan.

De heer **Snijders**:

Correct. Ondertussen was ons rogatoire verzoek om haar te mogen bezoeken in behandeling genomen. Bij die gelegenheid heeft de CID-officier Van der Hoeven heel nadrukkelijk met de leiding van het parket in Rome gesproken over de problemen. De Italianen hebben wel een kroongetuigeregeling en wilden haar als zodanig gebruiken. Alleen is het nadeel van die regeling dat er niet in is voorzien dat verzoeken van het buitenland om iemand uit te leveren omdat het een Nederlandse onderdaan is, kunnen worden gepareerd. Het is een beslissing op regeeringsniveau. Maar de Italiaanse justitie

autoriteiten kunnen het verzoek eigenlijk niet met goed fatsoen naast zich neerleggen. Dat is een dilemma.

De **voorzitter**:

Heeft u zelf besloten om te zeggen: om uitlevering zal niet meer worden gevraagd?

De heer **Snijders**:

Neen, dat was een stap verder. Tijdens de gesprekken werd ons ineens duidelijk dat wij haar mochten zien. Dat betekent dat het verzoek was ingewilligd. Wij hebben aan de rechter-commissaris, de onderzoeksrechter aldaar, kenbaar gemaakt waarom wij daar in eerste instantie waren. Toen werd ons te verstaan gegeven dat Martens had besloten om met de Italiaanse autoriteiten mee te werken. Dus wij hebben met haar niet meer hoeven praten over: kunnen wij met u afspraken maken?

De **voorzitter**:

Daar was u wel voor geweest?

De heer **Snijders**:

Zij was ons voor.

De **voorzitter**:

Zij was u voor. Maar was u ervoor om met haar een soort kroongetuigeregeling af te spreken?

De heer **Snijders**:

Ik was bereid, gelet op haar heel sterke informatiepositie, te onderzoeken wat de mogelijkheden waren.

De **voorzitter**:

Toen die mogelijkheid niet meer open was, wat heeft u toen gedaan om zoveel mogelijk informatie te krijgen?

De heer **Snijders**:

Wij hebben - daar heb ik mijn rechercheurs en een paar tolken mee opgezadeld - een kleine duizend vragen opgesteld die in de volle breedte van verschillende Nederlandse onderzoeken aan de orde zijn gekomen. Wij hebben daar bij elkaar een dag of tien, twaalf continu in verhoor gezeten waarbij zij aan de lopende band informatie heeft geproduceerd. Het opvallende daarbij was dat als zij haperde en onwillig was - wat ik mij kan voorstellen want iedereen zat aan haar te trekken, zij maakte ook heel duidelijk dat wij niet de enigen waren met wie zij sprak - zo'n onderzoeksrechter kribbig werd. Hij gaf te kennen dat als de verdachte niet meewerkte, dat consequenties kon hebben voor de straf. In een heel kort voorprocesje is zij uiteindelijk afgestraft met 4 jaar en in hoger beroep met 3,5 jaar. Maar als zij maar iets van weigerachtigheid vertoonde, liep zij het risico dat de straf navenant omhoog zou kunnen gaan. En er wordt daar gewerkt in een bandbreedte van 40 jaar tot 4 jaar. In die range moet u het zien.

De **voorzitter**:

Heeft u haar toen nog gezegd: u wordt in Nederland niet meer vervolgd?

De heer **Snijders**:

Wij hebben eerst een ander onderzoek gedaan. Ik heb in de voorgesprekken met de commissie aangegeven dat wij daarvan afzagen, maar er zit nog iets tussen. Wij hebben toen onderzocht of zij bereid was - dat kan alleen op verzoek van de verdachte zelf - om haar strafzaak die in Nederland liep over te doen aan de Italianen en het onderzoek daar synchroon met het Italiaanse onderzoek te laten plaatsvinden.

De **voorzitter**:

Hoe kunt u een strafzaak overdoen?

De heer **Snijders**:

Dan kan. Via het Europese Verdrag is die mogelijkheid aanwezig. Daarbij moet nadrukkelijk de instemming van de Nederlandse onderdaan worden verkregen. Dan kunnen wij zo'n zaak overdragen aan de Italiaanse autoriteiten. Daar was zij toe bereid. Maar terwijl wij met dat proces bezig waren, bereikte mij het bericht dat Bettine Martens al was afgestraft met 3,5 jaar. Die zaak is namelijk versneld, omdat de Italiaanse autoriteiten vaart wilden zetten

in het proces tegen de medeverdachten. Ik heb mij laten vertellen dat zo'n 180 mensen min of meer binnen die operatie zijn aangehouden. Toen hadden wij dus een dilemma: wat nu? Ik ben toen in discussie geraakt met advocaat-generaal Myjer over dit punt. Ik ging ervan uit dat het Italiaanse deel zeer past op het Nederlandse deel. Er zaten misschien wat dingetjes in. Het witwas-traject zat er bij ons niet in. Maar de handel in verdovende middelen zat er wel degelijk in. Dus de vraag was of dat in Nederland nog tot een redelijke strafvervolgning zou kunnen leiden. Toen hebben wij heel bewust het mondiale belang laten meewegen: haar rol in de procedures in Italië was zo zwaar, dat wij haar een kennisgeving van niet-verdere-vervolgning hebben gestuurd, voorwaardelijk. Daarbij gold de nadrukkelijke restrictie dat zij te allen tijde - op aanwijzing van de zaaksofficier, dat was ik - mee zou werken aan elke vorm van onderzoek die wij nodig achtten, zolang zij beschikbaar was voor de Italiaanse justitie. Als ik het terugreken, is zij beschikbaar geweest tot april van dit jaar. Ik heb moeten vaststellen dat er een ware club van rogatoire commissies die kant op is gegaan om haar dingen te vragen naar aanleiding van onderzoeken die toen in Nederland liepen.

De voorzitter:

Dat niet vervolgen, is dat besproken met het ministerie?

De heer Snijders:

Ik denk niet dat het is besproken met de minister. Wij zagen het als een proces dat tot de prudentie van het openbaar ministerie behoorde.

De voorzitter:

Kunt u zeggen dat u materieel toch een soort kroongetuige-deal heeft gesloten?

De heer Snijders:

Zou kunnen. Maar wij konden niet anders.

De voorzitter:

U kon niet anders.

De heer Snijders:

Nee. Ik kon niet echt goed verzinnen wat ik ermee zou bereiken als ik dat uitleveringsverzoek op dat moment willens en wetens zou doorzetten. De effecten daarvan zijn ook merkbaar geweest. Er is n land geweest dat het niet deed, dat het uitleveringsverzoek heel nadrukkelijk handhaafde. Dat is ook behandeld door de Italiaanse autoriteiten.

De voorzitter:

Welk land was dat?

De heer Snijders:

Spanje. Dat is nadrukkelijk behandeld door de gerechtelijke autoriteiten. Zij hebben het uitleveringsverzoek toegestaan. Dat betekent dat men eigenlijk verplicht was tot uitlevering aan Spanje. Het betrof het aanwezig hebben van 55 gram cocaine. Dan moet u zich voorstellen wat voor een rare situatie dat is. De kroongetuigeregeling in Italië voorzag dat niet.

De voorzitter:

Nu is zij weg.

De heer Snijders:

Ik heb mij laten informeren dat zij vrij abrupt door de Italiaanse justitie is afgevoerd. Ik weet niet wat daarvan de oorzaak is geweest, maar het wordt niet uitgesloten dat men niet om dat verzoek om uitlevering heen kon. En er was een serieuze dreiging in haar richting dat wanneer zij naar Spanje zou gaan, zij geliquideerd zou worden. De zaak zou daar tot niets leiden. Toen heeft de Italiaanse justitie ervoor gekozen om haar la minute af te voeren. Zij heeft toen een andere identiteit gekregen.

De voorzitter:

Die ene verdachte in die Teerton-zaak die is aangehouden, hoeveel heeft die gekregen?

De heer Snijders:

12 jaar.

De **voorzitter:**

Is het dan niet onrechtvaardig dat zij er met 3,5 jaar van af komt, terwijl zij een veel grotere rol speelt? Dat is toch exact het dilemma van die kroongetuigeregeling?

De heer **Snijders:**

Ja, dat ben ik met u eens. De vraag is in hoeverre je dat moet doen. Ik denk dat het voor justitie, voor mezelf wel prettig is dat ik mij niet op het moeilijke terrein van uitlokking of informanten hoeft te bewegen. Stel dat ik een netwerk kan oprollen en mensen zitten, voor de voorgeleiding, aan tafel. Als ik dan kan mededelen "u hoeft niet te antwoorden en als u wilt meewerken, hebben wij deze regeling voor u", dan zitten daar toch wel wat voordelen aan. Het is dan een keuze van de verdachte zelf om mee te werken. Het nadeel is echter - daarvan ben ik mij erg bewust geworden, dat zie je ook in Italië - dat ontzettend veel mensen die rond de kroongetuige leven op een gegeven moment geliquideerd worden door het milieu. Op die manier probeert men de kroongetuige onder druk te zetten om terug te treden uit het proces waarin deze getreden is.

De **voorzitter:**

Is zoiets in Nederland een denkbaar werkbaar systeem?

De heer **Snijders:**

Het zou kunnen werken. Maar er zitten wat haken en ogen aan in de sfeer die ik zojuist schetste. Dat risico neem je dan als Nederlandse overheid. De vraag is of je dat moet doen.

De **voorzitter:**

En de morele afweging dat een grotere boef voor veel minder weggeloopt? Is dat niet precies hetzelfde als: de ene infiltrant die uit concurrentieoverwegingen zijn concurrerende bende op kan laten blazen? Is dat veel anders?

De heer **Snijders:**

Het zijn keuzes die criminelen onderling maken. Als wij in Nederland besluiten tot een kroongetuigeregeling, hebben wij die morele afweging al van tevoren gemaakt. Die consequentie zit dan ingebakken.

De heer **Rabbae:**

Zou je dan in Nederland het strafsysteem moeten wijzigen?

De heer **Snijders:**

Ik denk dat de sancties aanmerkelijk omhoog moeten. Dan ga ik even uit van de verklaring van Martens. Zij zegt: in Nederland zou ik nooit n woord verklaard hebben, ik zou mijn leven niet zeker zijn geweest in het Nederlandse stelsel van het gevangeniswezen.

De **voorzitter:**

Dus wij moeten eerst de straffen verhogen en dan de kroongetuigeregeling...

De heer **Snijders:**

Je moet wat te bieden hebben. Wanneer de straffen laag zijn, zal men er niet op ingaan.

De **voorzitter:**

Werken wij om die reden veel met burgerinfiltranten?

De heer **Snijders:**

Of wij veel werken met burgerinfiltranten weet ik niet. Het is een manier van opsporen.

De **voorzitter:**

Wat is uw oordeel over de methode van opsporing die wij nu al dagen bespreken?

De heer **Snijders:**

Ik denk dat u het in drieën moet splitsen: de burgerinfiltrant niet-crimineel, de criminele burgerinfiltrant en de politionele infiltratie. De burgerinfiltrant kun je, gelet op de kwaliteit van bepaalde mensen, niet missen in de wereld van het bankwezen, de financiële wereld. Daar zijn echt specialisten voor nodig. Zolang wij die niet zelf hebben, zul je daar iets moeten zoeken. Ik denk dat je dan in de regel te maken hebt met mensen die geen criminele achtergrond hebben. Het inzetten daarvan moet je zorgvuldig afwegen. Dat is de andere kant van de zaak. Op het inzetten van criminele infiltranten ben ik zelf helemaal teruggekomen.

De **voorzitter:**

Sinds wanneer?

De heer **Snijders**:

Het gaat dan om de methodiek van werken. Wij zitten dan toch veel in de drugswereld. De club die de partij verdovende middelen financiert, zal bij het mislukken de lijn afgaan, zoals wij dat noemen. Dan lopen ze iedereen langs: van de inpakker tot de ontvanger. Dan wordt tegen iedereen gezegd: alsjeblieft, dit is jouw rekening of je er wel of niet iets mee te maken hebt. Dat is een Colombiaanse manier van werken. Dat heb ik zelf kunnen vaststellen. Men presenteert de rekening, het verlies van de partij, gewoon bij de mensen die in de keten een rol hebben gespeeld. Dat betekent dat je de persoon die voor jou ergens in de keten een rol speelt eruit moet kunnen halen. Anders moet je de rekening betalen die wordt gepresenteerd. Dat zou de consequentie zijn. Nou, laat het dan maar varen, kies dan voor de infiltratie door politiemensen. Zij hebben een andere identiteit. Die kun je ertussen brengen, die kun je er ook tussenuit halen als dat nodig is. Bij alle infiltratievormen zul je eerst de randvoorwaarden moeten invullen. Dat is er wat mij betreft maar n. Je verzint de casus of de methode en de eerste vraag die je moet stellen is: het gaat fout, wat gebeurt er dan met onze informant? Als je die vraag goed beantwoordt, heb ik geen moeite met burgerinfiltratie in de financiële bovenwereld en geen problemen met politie-infiltratie.

De **voorzitter**:

Dus in de derde categorie waarmee wij te maken hebben gehad, de criminele informant/infiltrant die meehelpt om drugs binnen te brengen, ziet u niets meer?

De heer **Snijders**:

Ik denk dat die te herkenbaar wordt in het milieu. Je kunt namelijk niet om die mensen heen. Iemand laten groeien, betekent ook dat het milieu niet om hem heen kan. Dat is het probleem.

De heer **De Graaf**:

Daarmee weet men nog niet dat hij de informant is.

De heer **Snijders**:

Neen, dat zeg ik ook niet. Maar het milieu kent wel bepaalde mensen in het milieu bij wie ze met een boodschap thuis kunnen komen: kun jij dat voor ons regelen?

De heer **De Graaf**:

Zo iemand kan na gedane zaken niet meer verdwijnen. Is dat wat u uiteindelijk zegt?

De heer **Snijders**:

Niet direct. Of je moet hem er helemaal uit trekken. Dan moet hij ook totaal vertrekken. Die consequentie kun je ook trekken. Maar laat je hem zitten, dan loop je het risico dat hij wordt aangesproken op zijn capaciteiten, zijn kwaliteiten.

De heer **Vos**:

U heeft het over de burgerinfiltranten. Rekent u daar ook de burgerinformanten onder?

De heer **Snijders**:

Neen. Puur mensen die actief bezig zijn in opdracht van ons. Zo wil ik een infiltrant zien. Het begrip is wat eng aan het worden. Zo gauw men een beetje sturing aanbrengt, praten wij over infiltranten. Ik denk dat die discussie pas na deze enquete mogelijk kan worden afgerond. Maar ik heb geen moeite met burgers die een tip neerleggen bij de politie.

De heer **Vos**:

Mogen het ook criminele informanten zijn die bij uw CID informatie komen brengen?

De heer **Snijders**:

Ja.

De **voorzitter**:

Maar louter passief dus.

De heer **Snijders**:

Passief, ja.

De heer **Rouvoet**:

Ik wil even stilstaan bij die criminele infiltranten. Is een consequentie van uw opmerking dat de criminele organisaties niet om iemand heen kunnen, dat een succesvolle criminele infiltrant eigenlijk per definitie niet voor de politie is te regisseren?

De heer **Snijders**:

Het hangt ervan af wat je met hem afspreekt. Maar ik moet vaststellen dat er in de trajecten die ik heb bekeken, te vaak momenten zijn dat de man of vrouw in kwestie bepaalt wat er gebeurt. Zij hadden althans invloed op het proces. Ik denk dat dit absoluut niet mogelijk moet zijn. Dan heb je geen strakke sturing meer.

De **voorzitter**:

Aan welke elementen van de doorleveringstrajecten die wij nu bespreken, denkt u dan?

De heer **Snijders**:

Ik wil het wat breed houden. Er is een keten van handelingen van mensen. Er worden auto's gebruikt, er worden loodsen gebruikt. Soms werden de voorwaarden gesteld vanuit het milieu: wij willen dit of dat. Ik kan daar niet dieper op ingaan. Maar dan werd feitelijk vastgesteld dat vanuit het milieu, de groepering waarop gedraaid werd, heel nadrukkelijk werd gezegd: wij willen dit of wij willen die. Dat is opgevolgd.

De **voorzitter**:

Door de politie.

De heer **Snijders**:

Door de politie. Dat bracht de informant zo kort op dat stuk van het traject dat je hoe dan ook op dat moment niet kon ingrijpen.

De **voorzitter**:

Zegt u nu dat in het IRT-traject in feite de informant de regie had?

De heer **Snijders**:

Dat zeg ik niet. Als ik er goed naar kijk, neig ik ernaar te zeggen dat er een omslagpunt is geweest en dat de informanten - ik spreek in het meervoud, want voor zover ik heb kunnen vaststellen, gaat het om meerdere informanten - ons aanstuurden. Laat ik volstaan met de kanttekening dat wij niet altijd de regie hadden.

De **voorzitter**:

Ik kom er nog op terug hoe u dat precies vaststelt. U moet toch iets preciezer zijn. Wat bedoelt u als u zegt: wij zijn de sturing kwijtgeraakt?

De heer **Snijders**:

Op het moment dat de informant zegt dat hij het op een bepaalde manier wil hebben - ik laat even in het midden hoe, want dan zitten wij erg kort op de trajecten en de handelingen die hij pleegt - is het al foute boel. Hij mag geen invloed hebben op de gebeurtenissen.

De **voorzitter**:

Mag er ook niet door informanten crimineel geld gegeven worden om auto's of apparatuur te kopen of loodsen te huren?

De heer **Snijders**:

Het hangt ervan af wat voor afspraken je hebt gemaakt met de informant. Ik zou die afspraken echter niet maken.

De **voorzitter**:

U zou het niet doen?

De heer **Snijders**:

Nee, zeker niet. Je hebt namelijk geen enkel idee van wat er aan geld omgaat. Ik zit ook gewoon te plussen en te minnen om te zien over wat voor omzetten wij praten. Als ik kijk naar de inkoopzijde, dan is het 600 per kilo plus 400 voor transportkosten. Dat is 1000. Bij tussenhandelaren van hasj of wiet is het 2000 per kilo. Ik dacht eerst dat het ging om 150 ton, maar ik hoorde vanochtend getallen noemen van 293 ton. Dat is de totale omzet. Dan kunt u zich voorstellen om wat voor gigantische bedragen ik praat, die op dat moment in dat spel een rol spelen. Daar plukt iedereen zijn stukje van, maar in het traject van inkoop tot tussenmarkt, dus tot die prijs van 2000, praten wij toch over een bedrag van 1000 per kilo. Ga dat maar eens vermenigvuldigen. Dat bedrag rouleert ergens tussen. Het zit als

winst bij criminelen. Het zit ergens in de transportonderdelen. Het zit ergens in de import of de douanerechten. Die douanerechten zijn overigens een fooi vergeleken bij de bedragen die hier een rol spelen.

De **voorzitter**:

Als wij spreken over 45 ton, die er volgens de laatste telling doorheen is gegaan, waar praten wij dan over?

De heer **Snijders**:

Dat is koffiedik kijken. Het is mij bekend dat informanten zo'n 8 mln. bruto hebben verdiend.

De **voorzitter**:

Betekenen die grote bedragen dat zij de zaak in feite gerund hebben?

De heer **Snijders**:

Dat waren in ieder geval de revenuen en zij hadden er erg veel belang bij dat het zo ging als zij wensten. Dat hebben wij bij die informant ook vast kunnen stellen.

De **voorzitter**:

U kon dat beïnvloeden.

De heer **Snijders**:

Hij beïnvloedde dat. Althans hij heeft dingen gedaan, waarvan ik zeg: dat is een sturing die daar niet hoort.

De **voorzitter**:

Kunt u iets specifieker zijn?

De heer **Snijders**:

Nee, want dan zit ik bovenop de man zelf.

De heer **Koekkoek**:

Is een element dat de informant bij de CID komt en zegt: mijn identiteit mag niet bij een ander korps, bijvoorbeeld Amsterdam, bekend worden? Of vindt u dat van ondergeschikt belang?

De heer **Snijders**:

Dat is van ondergeschikt belang.

De **voorzitter**:

Het werkelijke belang is dat gezegd wordt wat hij moet gaan doen, wat hij moet invoeren en of hij gebruik moet gaan maken van fake-bedrijven.

De heer **Snijders**:

Men kan in een dwangpositie worden geplaatst door de informant, omdat hij zei: ik moet nog even dit of ik moet nog even dat. Als je deze man of vrouw goed in de hand hebt, moet hij of zij echter niets, want dan bepalen wij dat wel.

De **voorzitter**:

Denkt u dat het criminele milieu al lang wist hoe ons Nederlandse systeem werkt?

De heer **Snijders**:

Ik kan mij niet aan die indruk onttrekken. Ik heb vast kunnen stellen dat een klein koppel - op een gegeven moment liet iemand het woord "koningskoppel" vallen; dat zijn de heren die hiervoor gehoord zijn -...

De **voorzitter**:

De heren Van Vondel en Langendoen.

De heer **Snijders**:

Ja. Die hadden dusdanige informatieposities in de Nederlandse netwerken, dat ik mij afvroeg hoe zij op konden treden, zonder dat hun informant in gevaar zou komen. Het lag zo breed - ik heb met verbazing bepaalde documenten gelezen - dat ik mij afvroeg hoe het mogelijk was.

De **voorzitter**:

De heer Van Vondel heeft hier verklaard dat hij veel informanten had.

De heer **Snijders**:

Hij telefoneerde veel, heb ik begrepen. Dat is overigens volstrekt tegen de code in, want een gesprek moet met zijn tweeën plaatsvinden. Wij hebben de informanten overigens nooit terug kunnen vinden. Er zijn wel discussies geweest over de vraag wie nu wie was. De chef CID had van mij de opdracht om heel nadrukkelijk te toetsen wie iedereen was, want - dat was ook een afspraak van het parket - het verleden moest daar niet meer naar binnen. Hij moest dus iets hebben om te controleren. Dat heeft hij niet gehad tot 15 februari van dit jaar.

De **voorzitter**:

Ik wil nog even terug naar het meer algemene gedeelte. U heeft de getuigenverklaringen van vanmorgen gehoord. Op een bepaald moment zei de heer Van Vondel: ik heb 30 informanten en ik doe dat door de telefoon. Zegt u nu dat hij in feite te veel informanten had?

De heer **Snijders**:

Die informanten waren toppers - dat moet helder zijn - want anders kon men al die informatie niet hebben. Dat kan feitelijk worden vastgesteld aan de hand van de documenten die ik voor handen had. Dat is overigens een fragment van wat er moet zijn. Ik zal de herkomst van die documenten ook geven: die kwamen uit de kluis van een van de korpschefs, de heer Van den Berg, die de desbetreffende documenten heeft overhandigd aan de chef CID in het kader van een bedreiging...

De **voorzitter**:

De nieuwe chef CID, de heer Woest, de opvolger van de heer Langendoen.

De heer **Snijders**:

Dat is correct. Die documenten, waarvan ik niet vast heb kunnen stellen of zij iets met die bedreiging van doen hadden...

De **voorzitter**:

Bedreiging ten opzichte van informanten of politiemensen?

De heer **Snijders**:

Ja. Ik heb niets in die stukken kunnen vinden. Wat ik wel zag in die stapel, is dat men in zes of zeven netwerken informatieposities had. Daar stond erg vaak de codering van de heer Van Vondel boven en soms die van de heer Langendoen. Als dit soort informanten op die manier worden gerund, snap ik er niets meer van.

De **voorzitter**:

Toen u dat zag, vroeg u toen aan de heer Van den Berg, de vice-korpschef van Kennemerland: wat is dit, wat weet u daarvan?

De heer **Snijders**:

Nee. U moet het in de tijd plaatsen.

De **voorzitter**:

Dat moeten wij aldoor.

De heer **Snijders**:

Er speelden heel veel dingen tegelijk. U moet zich realiseren dat ik er tot 15 februari 1995 geen notie van had. Er is een maand of drie, vier gebakkeleid met de heer Langendoen om te komen met de codes van de informanten en de namen voor de chef CID, zodat hij kon toetsen of er...

De **voorzitter**:

De heer Langendoen heeft hier juist gezegd dat was afgesproken dat de heer Woest niet belast moest worden met de oude dossiers.

De heer **Snijders**:

Ik zou ook niet belast worden met de oude dossiers. Het is echter vervelend als mensen bellen en roepen dat zij van plan zijn om de korpsleiding van Haarlem ondersteboven te schieten. Dan is toch het moment aangebroken om je af te gaan vragen wat er speelt. Ik wist toen nog niets, maar de gesprekken die later zijn gevoerd, wezen uit dat men eigenlijk doorging. De invulling van die papieren is in maart of april gebeurd, omdat alles tegelijk gebeurde. Er liepen wat rijksrecherche-onderzoeken. Ik ben naar Rotterdam gegaan. Er is

voor een co-productie met collega De Groot gekozen voor dat onderzoek van de rijksrecherche om te kijken wat wij konden doen. In het gesprek met de rijksrecherche kwamen wij niet verder, want de mannen hadden geen CID-status. Toen hebben wij ter plekke besloten om hen de CID-status te verschaffen en dat alle boeken open zouden gaan, zodat zij konden onderzoeken wat er gaande is. Daarna zouden wij dan bekijken wat wij ermee zouden doen, met alle risico's van dien, want de 00-informatie komt dan ook tot deze mensen. Zij kunnen daar niets mee doen, maar ze zouden het wel in kaart kunnen brengen.

De **voorzitter**:

In het Rotterdamse traject werd dezelfde methodiek toegepast, ook vanuit Haarlem.

De heer **Snijders**:

Achteraf moet ik vaststellen dat het ongeveer dezelfde methodiek was.

De **voorzitter**:

Ook in andere zaken bleek dat het geval te zijn, maar daar wist u niets van?

De heer **Snijders**:

Dat klopt. Los van mijn eigen bevindingen en de gesprekken die daarover werden gevoerd, ook met mijn eigen parketleiding, bleek achteraf in Amsterdam eenzelfde soort verhaal op gang gekomen te zijn. De heer Teeven liep ook tegen allerlei transportjes aan die hij niet kon verklaren. Dat bleek achteraf het Gooi- en Vechtstreekgebeuren te zijn. Toen heb ik begrepen dat mijn hoofdofficier heeft voorgesteld het factfinding-onderzoek te laten verrichten door de heer Monster, plaatsvervangend hoofdofficier in Haarlem. Dat is meen ik overruled door het college van PG's of door de voorzitter. Die heeft gezegd: gelet op wat ik in Amsterdam heeft gehoord, doen wij alles bij elkaar en gaan nu een onderzoek doen.

De **voorzitter**:

Ik ga weer even terug naar de informatie die uit de kluis van de heer Van den Berg kwam.

De heer **Snijders**:

Die zei mij eerst helemaal niets.

De **voorzitter**:

Dat was voor april van dit jaar?

De heer **Snijders**:

Daar heb ik eerst niet eens naar gekeken.

De **voorzitter**:

Laten wij het even chronologisch bekijken.

De heer **Snijders**:

Op een gegeven moment gebeurde er iets in de bedreigende sfeer en zijn er verbindingen met Rotterdam. Mijn chef CID attendeerde mij op het feit dat hij wat schijfjes in een kluis had gedaan, waarop een codenaam stond van iemand, die mogelijk iets te maken zou kunnen hebben met het Rotterdamse traject. Die schijfjes zijn daarin terecht gekomen na lang aandringen van Woest en Van den Berg, die de moeite genomen heeft om tegen Langendoen te zeggen: kom op met die informatie. Dat betrof informatie over het IRT plus de informanten die daarin een rol zouden spelen. Die schijfjes zijn toen in de kluis gelegd van de CID-Kennemerland, zodat de chef CID Woest, die op dat moment in functie was, die toets kon uitvoeren.

De **voorzitter**:

Voordien was niet duidelijk wie de informanten geweest waren?

De heer **Snijders**:

Nee, en toen ook nog niet. Hij sloeg aan op een codenaam. Die stond op een floppy. Ondertussen had de chef CID mij meegedeeld dat het niet de bedoeling was dat ik kennis zou nemen van de inhoud van de floppy's.

De **voorzitter**:

Dat was toch afgesproken. In de vorige verhoren hebben wij gehoord dat de zaak moest worden afgesloten.

De heer **Snijders**:

Dat wist ik echter niet. Ik hoorde op dat moment dat mijn unithoofd had afgesproken dat ik daar geen zicht op zou hebben.

De **voorzitter:**

Wie was dat unithoofd ?

De heer **Snijders:**

De heer Van der Veen.

De **voorzitter:**

Die was daarvoor toch IRT-officier?

De heer **Snijders:**

Ver daarvoor, ja. Hij was in ieder geval op de hoogte van de namen van de informanten. Dat nam ik althans aan. Omdat ik niet zeker wist wat de rol was van de informant heb ik twee telefoontjes gepleegd. En met mevrouw Kuitert.

De **voorzitter:**

De oude CID-officier.

De heer **Snijders:**

Ja. Ik heb gevraagd of die codenaam haar iets zei. Dat was niet het geval. Toen heb ik gevraagd of zij het traject Rotterdam kende. Daar had zij vaag iets van gehoord. Verder heb ik gevraagd of zij wist wat een politieman daar voor rol in had. Dat wist zij niet. Zij deelde mij wel mee dat die politieman een rol had in iets anders. Dat was voor mij helder. Toen heb ik die vraag aan mijn unithoofd gesteld, ook telefonisch, en gevraagd om wie het ging. Ik heb ook de naam gegeven van de informant, want die had ik op een blaadje. Hij kende de codenaam en de naam van de informant niet. Hij zei althans dat ze hem niets zeiden. Toen pas ben ik naar Rotterdam gegaan en ben ik met De Groot in de slag gegaan en heb gevraagd wat wij nu moesten met dit verhaal. Want van wie is hij?

De **voorzitter:**

Toen merkte u dat er iemand gerund werd door Haarlem, waarvan u niets wist.

De heer **Snijders:**

Inderdaad. Later hebben wij er een discussie over gevoerd in het kader van de aanmeldingen. Wat melden wij aan? Mijn standpunt was dat dit gewoon een frontstore was. Dat was niet het standpunt van mijn unithoofd. Je kunt daarover van mening verschillen. Ook de hoofdofficieren verschilden van mening over de vraag wie nu verantwoordelijk was voor wat. De Groot en ik hebben toen besloten dat het nu niet uitmaakte, want dat wij nu met dit probleem zaten en dat wij dat gingen oplossen en dat de rijksrecherche dan maar het CID-traject moest bekijken.

De heer **De Graaf:**

Nam u het standpunt in dat het Rotterdamse traject de verantwoordelijkheid was van het openbaar ministerie in Haarlem, omdat de Haarlemse politiemensen de betrokken informant runden?

De heer **Snijders:**

Dat zou wel mijn houding zijn. Ik zou willen weten wat er gebeurt in mijn winkel. Ik was eigenlijk wel licht geschokt toen ik vast moest stellen dat het eigenlijk onder mijn verantwoording is gebeurd. Ik wist van niets.

De heer **De Graaf:**

Uw voorganger als CID-officier...

De heer **Snijders:**

...had geen traject gemeld.

De heer **De Graaf:**

Wist zij nergens van?

De heer **Snijders:**

Dat bevestigde zij ook in dat telefoongesprek.

De heer **De Graaf:**

Ook uw hoofdofficier wist niet dat dit traject speelde?

De heer **Snijders:**

Desgevraagd, neen. Ik, hij en mevrouw Kuitert wisten van een ander afbouwtraject. Dat is mij ook meegedeeld.

De **voorzitter:**

Van een andere informant?

De heer **Snijders:**

Van een andere informant, maar niet van deze. Trouwens, er was geen sprake van afbouw, absoluut niet.

De heer **De Graaf:**

Men was nog volop bezig toen.

De heer **Snijders:**

Hurry up.

De **voorzitter:**

Even goed uit elkaar houden: wanneer was het hurry up?

De heer **Snijders:**

Het woord afbouwen zou ik daar niet aan willen koppelen.

De **voorzitter:**

Dit speelt langer dan het IRT als zodanig bestond?

De heer **Snijders:**

Als ik terugkijk, heb ik deze man in ieder geval tot ergens in 1991 terug kunnen traceren en met hem ook andere informanten.

De **voorzitter:**

Was u bekend dat de heer Van Vondel ook in het Rotterdamse traject een rol speelde waarover wij het in het vorige verhoor hebben gehad?

De heer **Snijders:**

Ja, duidelijk. Daarover brak ook de ruzie uit. Ik riep: wat is dit hier, hier is een burger aan het rijden. Dat waren mijn woorden.

De **voorzitter:**

Er is een burger aan het rijden. Heeft u dat toen nog gestopt of was dat niet meer nodig?

De heer **Snijders:**

Er viel niks meer te stoppen. De trein reed. Er was toen al sprake van een definitieve afbouw. Collega De Groot had dat al lang in gang gezet. Maar ik schrok dus van het feit dat er mensen bezig waren in het traject, op willekeurige plekken, die dingen aan het doen waren die ik in ieder geval niet wist.

De heer **Vos:**

Is dat een voorbeeld waar de regie kwijt was?

De heer **Snijders:**

Ik zou het wel zo noemen, ja.

De heer **De Graaf:**

Even de tijd goed traceren. U had het over de heer Van Vondel die toen burger was. Speelt dit na 1 augustus 1994?

De heer **Snijders:**

Ja, einde van het jaar.

De heer **Rabbae:**

De heer Van Vondel zei ons dat hij op verzoek of vanuit behoefte van Rotterdam werd ingeschakeld door collega's in het Haarlemse. Heeft u dat kunnen nagaan?

De heer **Snijders:**

Ja. Ik hoorde het hem zeggen, dus ik heb net nog een telefoontje gepleegd. Dat is het vervelende van dit soort dingen: dan wil je het weten ook. Ik heb vast kunnen stellen dat er inderdaad in de richting van het Rotterdamse een telefoontje is gepleegd op het niveau van runners en, ik dacht, n van de groepschefs. Daarbij zijn wat verzoeken gedaan en is in ieder geval de hoedanigheid van de heer Van de Vondel aan de orde geweest. Wat daar verder mee gebeurd is, weet ik niet. Dat zult u aan De Groot moeten vragen.

De **voorzitter:**

Wat wist u nu eigenlijk wel? Wij hebben een heleboel dingen gehoord die u niet wist. U wist ook niet naar hoeveel verschillende regio's de toepassing van de methodiek als het ware was uitgezet.

De heer **Snijders**:

Ik heb gewoon nog eens gekeken in de papieren die ik heb. Ik ben regelmatig bevraagd door de rijksrecherche. Ja, n en n is twee. Ze stellen vragen. Ze brengen niks, laat dat duidelijk zijn. Die halen alleen maar.

De **voorzitter**:

Wie?

De heer **Snijders**:

De rijksrecherche. Dat is heel vervelend, want je bent zo nieuwsgierig als de pieten. Maar dat doen ze dus niet. Ze zitten wel aan je te zuigen, zoals ik dat altijd noem. De vraagstelling is soms heel duidelijk. Je merkt dat er vrij geconcentreerd vanuit het Dordtse dan wel het Haarlemse en later het Gooise een soort verzendschema heeft plaatsgevonden van containers. Het is niet iets wat ik structureel in de Nederlandse politiewereld heb aangetroffen.

De **voorzitter**:

Een structureel verzendschema van containers?

De heer **Snijders**:

Een aardige stroom verzendingen van verdovende middelen in containers. Daar is Teeven heel duidelijk in. Die noemt, geloof ik, het getal van 63. Dat zijn toch allemaal dezelfde mensen die daarmee bezig zijn geweest.

De **voorzitter**:

Dat is dus: de oud-CID Kennemerland?

De heer **Snijders**:

Ja.

De **voorzitter**:

Als belangrijkste factor?

De heer **Snijders**:

Kennemerland kende drie CID's: de IJmond, de Haarlemmermeer en Haarlem. De mensen die ermee belast waren, zaten in de CID Haarlem. Dat is ook de enige CID waarvan ik nooit n informantenregister heb kunnen vinden.

De **voorzitter**:

Dat heeft de heer Langendoen hier uitgelegd. Hij heeft ze vernietigd.

De heer **Snijders**:

Dan is er helemaal niemand meer. Dan zijn alle informanten dus IRT-informanten geweest, want er was helemaal niets meer.

De **voorzitter**:

Er was helemaal niks, zegt u.

De heer **Snijders**:

Er was helemaal niks.

De heer **De Graaf**:

U bent geen informantenregister tegengekomen, ook niet van informanten die niet voor het IRT werkte.

De heer **Snijders**:

De CID Haarlem, ik zeg het heel duidelijk. IJmond en Haarlemmermeer hadden het wel. Van de groep mensen die binnen de CID Haarlem zaten, bestond er geen informantenregister.

De **voorzitter**:

Hoe bent u er dan achter gekomen wie de informanten waren?

De heer **Snijders**:

Door de koppels af te lopen en te vragen: met wie praat jij? Tenminste, dat heeft mijn chef CID gedaan.

De **voorzitter:**

En bent u er uiteindelijk achter gekomen?

De heer **Snijders:**

Er kwam niet zoveel uit. Het was een beetje hap-snap. Aan de hand van de documenten die uit de kluis van Van den Berg kwamen, kon je dus wat andere dingen nog terug traceren. Maar daarna kijk je naar de informatieposities en naar de mensen die op het net kwamen en in de problemen waren. Er zijn op het ogenblik nogal wat problemen met informanten. Er zijn ook mensen die roepen:

De **voorzitter:**

Ik ben het!

De heer **Snijders:**

Inderdaad: ik ben informant. Dat is een soort modewoord geworden. Dan worden ze voorgeleid en dan zeggen ze: ik werk voor Kennemerland, dus kunt u daar even rekening mee houden? En daar ga ik dan weer met mijn chef CID richting oosten van het land. Een collega die dan weer bereid is om een somber verhaal te horen, schrikt zich rot. Dan moeten wij iedere keer weer over een informant of geen-informant gaan zitten afvinken wat die man heeft gedaan. Je bent dus erg afhankelijk van wat hij zelf zegt. Het gebeurt dat informanten hun eigen positie opblazen. En dan heb ik er eigenlijk ook geen medelijden meer mee, want de code is: bronnen worden beschermd. Dat staat hoog in het vaandel. Dat hoort ook zo, denk ik. Maar op het moment dat iemand zelf gaat roepen "ik ben het", kan hij het krijgen ook.

De **voorzitter:**

In Amsterdam heeft u daar ook mee te maken gehad? In de zogenaamde ABN-Amro-zaak?

De heer **Snijders:**

Ja. Daarover zou ik op dit moment niks willen zeggen. Ik moet daar op 13 oktober bij de rechter-commissaris verschijnen. Dan zou ik vooruitlopen op datgene waarover ik dan eventueel word gehoord.

De **voorzitter:**

Maar daar is...

De heer **Snijders:**

Daar roept iemand: ik ben informant van Kennemerland geweest.

De **voorzitter:**

Maar dat was hij toch ook?

De heer **Snijders:**

In het verleden is hij dat geweest. De vraag is of hij dat op dat moment in dat traject was. Dat heb ik nog niet vast kunnen stellen.

De **voorzitter:**

Dat heeft u niet kunnen vaststellen.

De heer **Snijders:**

Ik laat de rechter-commissaris dat op een rijtje zetten.

De **voorzitter:**

Maar u was er niet rouwig om dat men in Amsterdam blijkbaar de namen van die personen ook in de processen-verbaal heeft gezet?

De heer **Snijders:**

Op een gegeven moment houdt het natuurlijk op. Je zit dan toch weer met de sturing: als iemand dat maar roept en wij trekken ijlings onze strafzaak in, einde zaak. Dan is er toch iets verkeerd hier.

De **voorzitter:**

Mag ik teruggaan. U zei ongeveer 30 minuten geleden: ik kreeg een heel pak uit de kluis van de heer Van den Berg.

De heer **Snijders:**

Dat was door Van den Berg aan de chef CID gegeven. Dat heb ik bekeken.

De **voorzitter:**

U heeft het bekeken. U trok daar de conclusie uit: wij hadden eigenlijk informatie over alle netwerken in Nederland. Op zichzelf is dat toch prachtig?

De heer **Snijders**:

Dat is fantastisch. Maar dan kun je toch ook niks meer.

De **voorzitter**:

Waarom niet?

De heer **Snijders**:

Als hij zo diep erin zit - en dat kan niet anders als je naar de informatiepositie kijkt - heb ik het gevoel dat je het daar niet meer kunt toepassen zonder dat de informant - wie dat ook mag zijn in dat traject - enig risico loopt. Het is te breed. Ik heb zelf vast kunnen stellen dat er trajecten zijn waarbij met een klassieke proefzending wordt gewerkt van bijvoorbeeld 2 ton in een containertje om de informant een bepaalde status te geven in een organisatie, maar waarbij er plotseling 10 ton in de container blijkt te zitten. Dat heeft twee mechanismen. Criminelen testen elkaar om te kijken of men de boel niet pikt van elkaar. Als je het netjes doet, zeg je: Jansen, er zat 8 ton meer in, mag ik even afrekenen? Dat is de ene kant van de zaak. De andere kant van de zaak is dat de informant op dat moment, omdat het eerst een lokkertje van een paar duizend kilo was, zegt: ik zit in de knel, als er nu vanwege de grote partij wordt geveegd, loop ik groot gevaar.

De **voorzitter**:

Met vegen wordt bedoeld: in beslag nemen in de haven?

De heer **Snijders**:

Ja. Ik heb het gevoel dat men die truc kende in het criminele milieu. Dat betekent gewoon dat je het niet moet toepassen.

De heer **De Graaf**:

Maar dit betekent toch dat informanten die belangrijk zijn, zoals wij van de heren Langendoen en Van Vondel hebben gehoord, eigenlijk in het nadeel van de overheid werken? Zodra je die hebt, kun je niks meer.

De heer **Snijders**:

Het is maar wat je afspreekt. Als een informant in de problemen komt maar je bent met hem overeengekomen dat het belangrijk is dat hij in de zaak toch iets doet, moet je de rekening ook betalen die erbij hoort. Dat spreek je dan nadrukkelijk af. Maar hier is een soort carte blanche afgegeven.

De heer **De Graaf**:

U legt een beetje de suggestie op tafel dat de heren Langendoen en Van Vondel, het koningskoppel zoals u zei...

De heer **Snijders**:

Iemand gebruikte die uitdrukking.

De heer **De Graaf**:

Die hadden zoveel informatieposities op/in zes, zeven Hollandse netwerken, dat het eigenlijk niet kan dat de criminelen dat niet hebben geweten.

De heer **Snijders**:

Nee, ik geloof daar namelijk niet in.

De heer **De Graaf**:

Waar gelooft u niet in?

De heer **Snijders**:

Dat zij dat niet weten. Dat merk ik aan feitelijke gedragingen van bepaalde criminelen. Ik heb vast kunnen stellen dat er operaties draaiden op groeperingen met een reeks verdachten daarin f mensen die men als subject zag, want er waren soms CID-trajecten. Ik heb ook kunnen vaststellen dat enkele van die personen op de stoep stonden te dringen bij een andere CID om daar informatie neer te leggen, want men wilde al te graag informant zijn. Dan krijg je een gekke situatie: zou je in zo'n netwerk inbreken, dan zit er in ieder geval iemand tussen die begint te roepen "ho, ik ben informant van de CID", welke CID dat ook mag zijn. Ik heb feitelijk vast kunnen stellen dat dit gewoon gebeurd is.

De heer **De Graaf**:

Maar dat is op zichzelf toch geen bewijs voor uw stelling?

De heer **Snijders**:

Maar als criminelen er nadrukkelijk op aandringen om alsjeblieft informant te mogen zijn en zich dus in een veilige positie wanen binnen zo'n CID, is dat een heerlijk excuus om te roepen: mij niet pakken, hier niet ingrijpen, ik geef jullie toch informatie.

De heer **De Graaf**:

Maar uw stelling luidde dat criminelen het eigenlijk allemaal hebben moeten weten.

De heer **Snijders**:

Die wereld is zo klein. De ene keer zijn ze elkaars vrienden, de andere keer niet. Het hangt als los zand aan elkaar. Maar men weet veel van elkaar. Ik heb vast kunnen stellen dat bepaalde mensen met elkaar spraken, terwijl de een wist dat de ander informant was. Die wetenschap zit dan ook breder in die structuur. Dat bestaat niet anders.

De heer **De Graaf**:

Dat betekent dat daarmee is gezegd dat de criminelen als het ware de zaak hebben omgedraaid en informanten bewust informant laten zijn.

De heer **Snijders**:

Ik denk dat zij in de gaten hadden dat als zij in een criminele inlichtingendienst als informant binnengehaald konden worden, zij een soort sturing konden aanbrengen op hun eigen handelen. Dat sluit ik niet uit.

De heer **De Graaf**:

Dat wordt dan een soort dubbelspel.

De heer **Snijders**:

Zo zou je het kunnen noemen, ja.

De heer **Rabbae**:

Welke conclusie moeten wij hieruit trekken als het gaat om uitspraken als "het is gevaarlijk voor een informant als je dit of dat zegt"? Volgens u wordt de zaak eigenlijk van de andere kant geregistreerd.

De heer **Snijders**:

Het is een kosten/batenanalyse, denk ik. Men weet gewoon dat een x-aantal er toch doorheen komt. Het is gewoon calculeren. Men maakt er gewoon gebruik van.

De **voorzitter**:

U zegt: de politie wordt in feite voor het merendeel door de criminelen gerund in plaats van omgekeerd?

De heer **Snijders**:

Ik neig daartoe, maar ik moet het erop houden dat ik moet vaststellen dat wij niet altijd de regie hadden daar waar wij die hadden moeten hebben.

De heer **Koekkoek**:

In hoeveel gevallen hebt u dat kunnen vaststellen? Hoeveel calculerende informanten bent u tegengekomen?

De heer **Snijders**:

U moet zich voorstellen dat de informatie die ik heb fragmentarisch is. Aan de hand daarvan heb ik wat dingen uitgezocht. Maar ik kom in ieder geval tot twee die ik zo zou willen beschrijven.

De **voorzitter**:

Informanten of zaken?

De heer **Snijders**:

Informanten.

De heer **Vos**:

Ik heb van rechercheurs van de zijde van de CID begrepen dat zij met een informant praten. Gezegd wordt: in de lopende zaak waarin je informatie biedt, word je niet geacht strafbare feiten te begaan en als wij constateren dat je in een andere zaak wel strafbare feiten

begaat, pakken wij je meteen op. En: als je een pistool meeneemt, ben je meteen het haasje. Is dat een verkeerde indruk die bij mij is ontstaan of bevestigt u die?

De heer **Snijders**:

Dat doe ik nu nog. Als wij praten met informanten, krijgen zij duidelijk de boodschap mee: beste vriend, je bent ook bezig met andere dingen, maar wanneer je daar ergens in de fuik loopt of je wordt aangehouden, dan is de rekening voor jou.

De heer **Vos**:

Maar dat houdt dan toch volledig open dat iemand die in een ander traject zegt "ik ben CID-informant voor een bepaalde club" gewoon gepakt wordt?

De heer **Snijders**:

Ja, dus zou je naar een centrale sturing moeten voor dit soort informanten. Goed aanmelden wie waar zit. Dan kun je met elkaar afspraken maken of je accepteert dat informanten worden gerund die ergens anders verdachte zijn.

De heer **Vos**:

Maar het is geen beletsel om de man gewoon op te pakken?

De heer **Snijders**:

Neen.

De **voorzitter**:

Bent u nu een witte raaf in het land van het openbaar ministerie, omdat u gelooft dat criminelen het allemaal hebben geweten en die wetenschap deels ten eigen nutte hebben gebruikt, terwijl al uw collega's dat niet beseffen?

De heer **Snijders**:

Teeven heb ik vanmorgen eenzelfde verhaal horen houden. Valente is er ondertussen ook achter gekomen. Ik denk dat wij dit soort zaken in vertrouwen met elkaar hebben opgepakt. In de communicatie tussen officieren en politiemensen is er altijd vanuit gegaan dat het prima zat.

De heer **De Graaf**:

De politiemensen en officieren die deze methode actief hebben toegepast en daar toestemming voor hebben gegeven, zijn die gewoon ontstellend naef geweest?

De heer **Snijders**:

Daar zou ik het op willen houden.

De **voorzitter**:

Hoe bedoelt u dat?

De heer **Snijders**:

Wat moet ik anders zeggen. Als ik hoor dat men geen afspraken heeft gemaakt over het geld, dat er althans geen controle is, dat er geen kasboek is, omdat wij daarmee, zo hoorde ik vanochtend, gevaar lopen, terwijl ik ook hoor zeggen dat bij de korpsleiding een lijstje met namen van informanten ligt, dan vraag ik mij af waar wij mee bezig zijn. Ik mis elke vorm van controle daarop.

De heer **De Graaf**:

Het hoeft dus niet per se naviteit te zijn?

De heer **Snijders**:

Ik zou het "onprofessioneel" willen noemen.

De heer **Koekkoeck**:

U zegt dat dus ook over uw unithoofd.

De heer **Snijders**:

Dat hoort u mij niet zeggen. Dat moet u zelf maar concluderen. Hij heeft maar een deel van dat traject begeleid. Je moet dan ook goed kijken naar de bandbreedte van het aantal officieren dat daarin een rol heeft gespeeld. Die zult u allemaal af moeten lopen.

De **voorzitter**:

Maar wat is het nu? Kon het koningskoppel Langendoen en Van Vondel gewoon zijn gang gaan, omdat er verder niemand naar keek of te weinig naar keek?

De heer **Snijders**:

Hier gold het need to know-principe. Dat werd echter wel in heel enge zin doorgevoerd en op een manier die ik niet begrijp. Op het ogenblik wordt alles naadloos vastgelegd, tot in het absurde zelfs.

De **voorzitter**:

U zegt: laten wij het er maar op houden dat de rest naef was.

De heer **Snijders**:

U moet niet vergeten dat de communicatie tussen politiemensen en de officieren er een is van vertrouwen. Als iets niet werd gezegd, wil dat niet zeggen dat dat verkeerd was. Het kon zijn dat het niet werd gezegd, omdat men het gesloten wilde houden. Misschien had wat meer moeten worden doorgevraagd, maar u moet het in die tijd plaatsen. Alles overziende, denk ik nu dat men wat vaker had moeten vragen wat er aan de hand was.

De **voorzitter**:

Als u dit allemaal constateert, zegt u toch met zoveel woorden: wij zijn grandioos in het ootje genomen?

De heer **Snijders**:

U moet zich voorstellen dat in bepaalde regio's onderzoeken liepen tegen groeperingen. Daarom was het heel aantrekkelijk als opeens Sinterklaas langs kwam en zei: wij hebben een perfecte oplossing voor jouw probleem.

De **voorzitter**:

Is het zo ook gegaan? Is men als Sinterklaas bij een andere regio langs gegaan? Heeft u dat in de stukken uit de kluis van de heer Van den Berg terug gevonden?

De heer **Snijders**:

Nee. Ik heb het wel vast kunnen stellen in het Rotterdamse traject. In het gesprek met mijn collega daar, kon hij de haren wel uit zijn kop trekken, omdat hij daar niet op door had gevraagd.

De **voorzitter**:

Uw Rotterdamse collega De Groot heeft toch ook gesproken met de heer Langendoen? Toen is toch gezegd: het IRT is afgelopen en wij hebben nu meer tijd om bijvoorbeeld een zaak in Rotterdam te behandelen?

De heer **Snijders**:

Dat heb ik horen zeggen, maar dat zult u met De Groot zelf op moeten nemen. De Groot was verbaasd dat ik niets wist, dat Haarlem niets wist. Hij was nog verbaasder toen hij hoorde dat de centjes bleven daar waar ze niet behoorden te zijn.

De **voorzitter**:

Dat was toch wel met hem doorgesproken in december 1993?

De heer **Snijders**:

Als ik zijn woorden mag geloven, is dat niet gebeurd, maar dat zult u aan hem zelf moeten vragen.

De **voorzitter**:

Dat zullen wij doen.

De heer **Rabbae**:

Vanmiddag hebben wij gehoord dat de politie in bepaalde trajecten zaken voor haar rekening nam, zoals het overbrengen van een container van de produktie naar de criminele organisatie. Ga ik te ver als ik zeg dat de politie kennelijk in het systeem zat, bewust of onbewust?

De heer **Snijders**:

De politiemensen hadden een bepaalde taak, ergens in het systeem. Er werd bewust voor gekozen, maar ik heb Van der Putten heel nadrukkelijk horen zeggen: de import moet je afkappen.

De **voorzitter**:

Dat wil zeggen?

De heer **Snijders**:

Afsnijden, niet duidelijk maken waar iets vandaan komt. Op dat punt verrichten politiemensen duidelijk hand- en spandiensten.

De **voorzitter**:

Welke hand- en spandiensten hebben de politiemensen in Kennemerland verricht?

De heer **Snijders**:

Ik heb in ieder geval gehoord dat men containers overpakte.

De **voorzitter**:

Heeft men ook vervoerd?

De heer **Snijders**:

Men heeft inderdaad gereden.

De heer **Rabbae**:

U zegt "ik heb gehoord", kunt u dat wat nader expliciteren?

De heer **Snijders**:

Dat heb ik gehoord uit de mond van mensen die dat daadwerkelijk gedaan hebben.

De **voorzitter**:

Zijn er politiemensen die verwijtbare dingen hebben gedaan, behalve dan dat ze in uw ogen naef zijn geweest?

De heer **Snijders**:

Er is een onderzoek van de rijksrecherche opgestart. Dat is heel breed. Ik meen dan ook dat u die resultaten moet afwachten. Daar is dat onderzoek namelijk heel nadrukkelijk voor ingesteld. Ik heb dan ook geen mening over wie wat waar heeft gedaan. Ik hoop dat de uitkomst is dat wij met zijn allen naef zijn geweest. Daar zou ik heel blij mee zijn. Als er wat anders uitkomt, hoort u dat wel van de rijksrecherche.

De **voorzitter**:

Ik wil u dan iets vragen over uw persoonlijke positie. U zit in Haarlem. Ik denk dat u iets anders zult verklaren dan de heer Van der Veen aanstaande woensdag zal verklaren. Hoe zit u daartussen?

De heer **Snijders**:

Klem.

De heer **Koekkoek**:

Tussen wie en wie?

De heer **Snijders**:

Tussen mijzelf en het systeem. Ik kies heel nadrukkelijk voor wat ik zie. Ik kan niet anders. Dat heeft niets met loyaliteit te maken. Het gaat om de feiten die zich aan mij voordoen. Ik heb ook met mijn parketleiding gesproken over zaken die ik aantrof. Daar is altijd een open communicatie over geweest, die soms heel pittig was.

De **voorzitter**:

U heeft gesproken over verschillende rijksrecherche-onderzoeken. Het eerste is mede door Haarlem aangezwengeld.

De heer **Snijders**:

Door strakke sturing zie je direct de effecten. De regel was: rapportage in de lijn. Men kon dus informatie vergaren wat men wilde, maar de runner diende met de informatie naar zijn groepschef te gaan. Dan moeten ze die informatie samen analyseren. Daarna moet het terug naar de chef CID. In overleg met mij wordt dan beslist of er een PV wordt uitgegeven of niet. De cultuur was dat de runners onderling de meest wilde dingen zaten te verzinnen en zij alleen vroegen: kunt u even tekenen. Wij hebben afgesproken dat dat niet kan en dat er geen konkelefoesjes met de burens, de aanpalende CID, mogen zijn. Eerst wij en wij bepalen wat er gebeurt. Dat heeft maar n doel, namelijk dat als ik overzicht wil houden op de informatie die een informant verstrekt, ik moet weten waar die informatie naartoe gaat. Dat wil ik kunnen sturen.

De **voorzitter**:

Bent u nu, nu dat rijksrecherche-onderzoek bezig is, extra in de zaak gedoken, zoals de heer Valente en Teeven ons gemeld hebben?

De heer **Snijders**:

Ik word door de rijksrecherche gevraagd om bepaalde dingen toe te lichten. Maar ik heb ook niet meer dan een pak papier gehad en daar heb ik naar gekeken. Alle andere informatie ligt bij de rijksrecherche.

De **voorzitter**:

Heeft uw hoofdofficier gezegd dat u daaraan mee moest werken?

De heer **Snijders**:

Hij zat eerst nog in het traject van de factfinding, wat Monster moest doen, de plaatsvervangend hoofdofficier. Dat is in de PG-vergadering overruled, zo heb ik begrepen. Toen hij terug kwam, zei hij dat er een algemeen rijksrecherche-onderzoek zou komen. "Dat wilde je toch?", zo waren zijn woorden.

De **voorzitter**:

Wilde u het ook?

De heer **Snijders**:

Ik wilde gewoon helder hebben wat er gaande was. Dat is niet zo raar als je iemand spreekt en die rustig zegt: ik schiet de korpsleiding van Haarlem dood. Dat lijkt mij toch wat ver gaan en dat baarde mij grote zorgen.

De **voorzitter**:

Wat bent u toen gaan uitzoeken voor de rijksrecherche?

De heer **Snijders**:

Niet veel. Mij werd gevraagd wat er in mijn bestanden stond. Ik heb het traject van Rotterdam bekeken, want er zat informatie over die persoon op een van die schijfjes. Ik heb de hoofdofficier toen gebeld en gezegd: ik heb begrepen dat ik er niet in mag kijken, maar ik vind het nu toch wel dringend noodzakelijk dat wij die informatie wel kunnen bekijken. Daar gaf hij toestemming voor. Toen hebben wij wat vergelijkingen gemaakt op het terrein van zendingen die er zijn geweest en het doorvoeren van partijen. Daarover hebben wij gecommuniceerd met Rotterdam. Er zaten eerst heel grote verschillen in. Dat viel later wel mee, maar er zaten gewoon verschillen in. Die informatie is gaandeweg bij elkaar gevoegd en dat is de basis geworden van een deel van het rijksrecherche-onderzoek.

De **voorzitter**:

Hoeveel informanten zijn er volgens u in het spel wat betreft het oude IRT?

De heer **Snijders**:

Ik heb zelf vast kunnen stellen dat in de CID Haarlem er nul informanten waren toen wij de boel overgedragen kregen. Als ik nu optel wat ik te hooi en te gras in de stukken of in ontmoetingen heb kunnen vaststellen, zijn het er rond de tien.

De **voorzitter**:

U zei zojuist: ik zit klem. Zit u ook klem tussen de rekkelijken en de preciezen? Zit u klem tussen Amsterdam en Haarlem?

De heer **Snijders**:

Ik heb mij buitengewoon gegerd aan het artikeltje in de NRC van afgelopen zaterdag over de rekkelijken en de preciezen. Ik denk dat ik zeer rekkelijk ben, maar buitengewoon precies.

De **voorzitter**:

Is er nu sprake van, ook gezien het onderzoek dat de heren Valente en Teeven op verzoek van hun hoofdofficier hebben gedaan, dat er rekeningen van vroeger worden vereffend?

De heer **Snijders**:

Geen idee.

De **voorzitter**:

Toch zit u klem.

De heer **Snijders**:

Je ziet natuurlijk dat er ontzettend veel gebeurd is.

De heer **Koekkoeck**:

Waarin bent u rekkelijk en waarin bent u precies?

De heer **Snijders**:

Ik ben in die zin reukelijk, dat mij heel veel dingen soms niet ver genoeg kunnen gaan.
Maar dan moet wel heel precies vastgelegd worden hoe wij het doen.

De heer **Koekkoek**:

U sluit bepaalde methoden niet uit.

De heer **Snijders**:

Absoluut niet.

De **voorzitter**:

Wordt u niet een beetje gebruikt als een soort stormram om de zaak open te gooien?

De heer **Snijders**:

Maar wie heeft dat dan verzonnen?

De **voorzitter**:

Dat weet ik niet. Dat vraag ik aan u.

De heer **Snijders**:

Ik kan voor mijzelf vaststellen dat ik tegen wat informatie aanliep, daar vragen over stelde en dat daardoor discussies ontstonden met mijn parketleiding. Achteraf moet ik dan constateren dat er in Amsterdam ook wat gaande is geweest, maar dat stond los van elkaar.

De **voorzitter**:

Hoe bedoelt u dat er in Amsterdam wat gaande is geweest?

De heer **Snijders**:

Men vroeg zich af hoe bepaalde dingen gegaan waren in het verhaal van Gooi- en Vechtstreek. Ik had daar contact over met Amsterdam, omdat de overdracht van de informanten in die zaak zijn oorsprong vindt in het Haarlemse.

De **voorzitter**:

In hoeveel regio's zijn de Haarlemse informanten uitgewaaid, nadat het IRT is opgeheven?

De heer **Snijders**:

In ieder geval twee.

De **voorzitter**:

Dezelfde waar wij al over hebben gesproken?

De heer **Snijders**:

Er is er nog n die ik niet goed kan plaatsen en die zit wat zuidelijker.

De **voorzitter**:

Hoe zit met de andere kant. U heeft misschien de opmerking gezien van de heer Brandt, de hoofdcommissaris van politie in Den Haag, die na een vergadering van de Raad van hoofdcommissarissen heeft gezegd: wat wordt er nu toch veel over Haarlem gesproken; krijgt Haarlem nu de schuld van alles; vroeger deed iedereen het toch min of meer. Of kan dat niet uw conclusie zijn, omdat het toch iets heel speciaals was? Was deze methode normaal voor de Nederlandse politie of was het een uitzondering?

De heer **Snijders**:

De methode is veel toegepast, maar de bron van de methode is steeds dezelfde. Men heeft dat bij de politie in Nederland soms gebruikt. De methode werd gewoon aangeboden. Het is echter niet iets dat structureel bij de politie in Nederland zat. Absoluut niet.

De **voorzitter**:

Het is altijd op aanvraag?

De heer **Snijders**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Of aanbod?

De heer **Snijders**:

Dat weet ik niet, aanbod of aanvraag.

De heer **De Graaf**:

Dat heeft u toch gevraagd aan uw collega De Groot in Rotterdam? U heeft toch gevraagd of de heer Langendoen daar langskwam, zoals u zojuist omschreef, als Sinterklaas die nog iets in de aanbieding had f dat men vanuit Rotterdam naar Haarlem is gegaan met de vraag "hebben jullie nog wat voor ons?".

De heer **Snijders:**

In het overleg werd mij te verstaan gegeven, toen wij over die zaak spraken, dat men een oplossing had voor het probleem daar.

De heer **Koekkoek:**

U hebt zes zeven informatieposities aangetroffen. Op welke regio's hadden die betrekking?

De heer **Snijders:**

Wat bedoelt u met zes of zeven informatieposities?

De heer **Koekkoek:**

U heeft daarover in het begin gesproken. Dat betrof groeperingen.

De heer **Snijders:**

In ieder geval informatieposities die iets vertelden over groeperingen die ik zodanig kon onderscheiden dat ik in ieder geval tot zes kwam.

De heer **Koekkoek:**

Hadden die ook verband met bepaalde politieregio's, afgezien van Gooi- en Vechtstreek en...

De heer **Snijders:**

Door het hele land.

De **voorzitter:**

Ik geloof dat er een misverstand is. Het gaat, dacht ik, over de criminele groepen.

De heer **Koekkoek:**

Jazeker, dat begrijp ik heel goed.

De heer **Snijders:**

Het ging door het hele land, maar toch meer in het westen en Noord-Holland geconcentreerd.

De heer **De Graaf:**

U zei zojuist dat u maatregelen heeft genomen voor de CID Kennemerland. Men had u daar ook min of meer om verzocht toen u aankwam. Was de CID al niet in reorganisatie, door de korpsleiding zelf genitieerd?

De heer **Snijders:**

Jazeker. Het aantrekken van Woest heeft daar duidelijk mee te maken. Er waren ook heel goede aanzetten. De Beaufort stond daar ook vierkant achter.

De heer **De Graaf:**

De indruk wordt gevestigd dat u de zaak met een grote bezem kwam opvegen, wat dus nog niet was gebeurd.

De heer **Snijders:**

Woest had de zaak volledig in gang gezet. Hij deed dat buitengewoon professioneel. Ik heb de plannen die hij heeft geschreven, grondslag gemaakt voor de andere CID'en waarmee ik te maken heb. Men is daar buitengewoon content mee. Woest maakt duidelijk een onderscheid tussen regionaal werken voor het eigen gebied n bovenlokaal. Die zaken worden heel nadrukkelijk gesplitst.

De heer **De Graaf:**

Wat mogen de CID'ers van u nog wel? U bent geen voorstander van doorleveringen.

De heer **Snijders:**

Wij hebben het niet gehad.

De heer **De Graaf:**

U heeft het nog niet aan de orde gehad.

De heer **Snijders:**

Neen, maar alles is bespreekbaar.

De heer **De Graaf:**

- Actief gestuurde informanten. Daarover hebben wij hele discussies met Amsterdamse getuigen gehad.
- De heer **Snijders**:
Kan gebeuren. Is allemaal bespreekbaar.
- De heer **De Graaf**:
Gebeurt het ook?
- De heer **Snijders**:
Ik heb n keer een kwestie gehad die neigde naar een infiltratie, gelet op de definities. Daarbij heb ik heel nadrukkelijk de beslissing genomen: ga maar even mee, wij gaan het voorleggen aan de toetsingscommissie.
- De heer **Vos**:
U zegt: alles is bespreekbaar. Betekent dit dat u zegt: ik, Snijders, kan wel de regie in handen houden?
- De heer **Snijders**:
Ja, maar daar is toch niets mis mee? Ik ben leider opsporing. Als ik het aan de toetsingscommissie voorleg en als deze zich kan vinden in de trajecten binnen een bepaald onderzoek, dan is daar helemaal niets mis mee.
- De **voorzitter**:
Ook met een compleet gesloten CID-traject?
- De heer **Snijders**:
Ik kan mij gevallen voorstellen dat dat misschien nodig is. Maar dan zul je dat toch moeten beschrijven. Maar wanneer wij in onze eigen lijn daarvoor een toetsing hebben ontwikkeld, tot aan de minister toe, dan heb ik daar absoluut geen moeite mee.
- De **voorzitter**:
Ook niet als een rechter dat uiteindelijk niet kan toetsen?
- De heer **Snijders**:
Dat is de keuze die je maakt. Ik vind het een moeilijk onderwerp. Stel dat wij met een gijzeling zitten. Dan kies je voor iets en dan zegt de rechter: nou nee, dat zie ik niet zitten.
- De **voorzitter**:
Nee, toetsing op een zitting achteraf.
- De heer **Snijders**:
Daar heb ik absoluut geen moeite mee.
- De **voorzitter**:
Maar dan heb je toch niet meer een gesloten CID-traject? Wij hebben de hele middag zitten duwen en trekken over wat er precies gebeurd is.
- De heer **Snijders**:
Je kunt toch beschrijven wat er gebeurd is, zonder dat je daarbij aangeeft hoe het ontstaan is.
- De heer **De Graaf**:
Met een actief gestuurde informant is dat nu juist het probleem. U heeft zelf gezegd: ik heb liever een politie-infiltrant dan een burgerinfiltrant, omdat je die er echt uit kunt halen en omdat je dan toch het verhaal kunt vertellen.
- De **voorzitter**:
Vanmiddag stuitte wij op de situatie dat wat u nu bevestigt, namelijk dat er gereden is door de politie, wij er bij de mensen die het zelf gedaan hebben niet uit konden halen.
- De heer **Snijders**:
Ik denk dat je dat gewoon op moet schrijven.
- De **voorzitter**:
Wat zegt u?
- De heer **Snijders**:
Dat moet je gewoon opschrijven.
- De **voorzitter**:
Dat moet je gewoon opschrijven.

De heer **Snijders**:

Ja. Ik ben heel open in mijn communicatie met de zaaksofficieren. Ik ben van het type: alles wat op papier kan, gaat ook op papier. Zaaksofficieren weten ook precies wat er speelt.

De heer **Rabbae**:

Weet u ook of er iets op papier staat over het feit dat de heer Van Vondel tot twee keer toe, terwijl hij uit dienst was, nog runde bij de CID Kennemerland?

De heer **Snijders**:

Kunt u de vraag herhalen?

De heer **Rabbae**:

Hebt u kunnen nagaan of de heer Van Vondel nog runde terwijl hij al uit dienst was bij de politie? Is daarover enige afspraak gemaakt?

De heer **Snijders**:

Dat heb ik vast kunnen stellen, ja.

De heer **Rabbae**:

En?

De heer **Snijders**:

Hij runde.

De heer **Rabbae**:

Op basis van een afspraak?

De heer **Snijders**:

Die afspraak heb ik niet terug kunnen vinden.

De **voorzitter**:

Mijnheer Snijders, waar staat u nu tussen Amsterdam en Haarlem?

De heer **Snijders**:

Ik sta nergens.

De **voorzitter**:

U staat nergens?

De heer **Snijders**:

Neen, ik heb daarin geen keuze.

De **voorzitter**:

Halfweg?

De heer **Snijders**:

Ja, dat zit daar ergens tussen. Laten wij het houden op Halfweg.

De **voorzitter**:

Mijnheer Snijders, ik dank u voor dit gesprek. Sluiting 18.50 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 48**

11 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 11 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer A. Lith

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik open deze vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer A. Lith, geboren op 10 juni 1952 te Utrecht. Mijnheer Lith, ik verzoek u op te staan voor het afleggen van de belofte. De door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Lith:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Lith, u bent momenteel chef van het district Rijn en IJssel van de politieregio Utrecht.

De heer Lith:

Dat klopt.

De voorzitter:

Dat is in het westen van Utrecht.

De heer Lith:

Het westelijk gedeelte, ja.

De voorzitter:

U bent in zekere zin gepokt en gemazeld in de Utrechtse politie.

De heer Lith:

Ja, ik heb er eigenlijk altijd gewerkt.

De voorzitter:

Hoelang heeft u in het researchewerk gezeten?

De heer Lith:

Ik ben begin 1985 bij de Utrechtse recherche begonnen, zeg maar, vanaf 1985 tot mijn vertrek bij het IRT heb ik in het researchewerk gezeten.

De voorzitter:

Dus ongeveer acht jaar.

De heer Lith:

Ja.

De voorzitter:

Wanneer bent u teamleider van het IRT Noord-Holland/Utrecht geworden?

De heer Lith:

Rond de jaarwisseling 1988/1989 ben ik benoemd en ik ben per 1 april 1989 daadwerkelijk full-time begonnen tot de werkelijke start op 1 oktober 1989.

De voorzitter:

Toen is uw echte werk begonnen?

De heer Lith:

Ja, toen was onze huisvesting klaar en zijn wij met een groep van ongeveer 40 mensen gestart.

De **voorzitter**:

Wij willen het voornamelijk met u hebben over uw periode als teamleider van het IRT, meer in het bijzonder wat betreft ons onderzoek naar het gebruik van de opsporingsmethoden en naar wat er gebeurd is bij het IRT nadat u daar vertrokken bent rond 1 juli 1993.

De heer **Lith**:

1993, ja.

De **voorzitter**:

Het is de bedoeling dat allereerst de heer Koekkoek deze problematiek verder met u door gaat nemen.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Lith, heeft u behoefte aan eerherstel?

De heer **Lith**:

Eerherstel verdient je te krijgen als je in je eer beschadigd bent, denk ik. Als je alles zo een beetje om je heen hoort wat gezegd wordt over wat er allemaal mis zou zijn, dan zou ik niet mee willen doen aan die stemmingmakerij, omdat ik weet wat er wel gebeurd is. In die zin sta ik nog steeds voor hetgeen ik als leider van het team met mijn mensen heb gedaan en voor wat er uit voortgekomen is. Ik kan dat omdat ik in nauw overleg met mijn algemeen teamleider, destijds de heer Van Baarle, en het openbaar ministerie alle zaken die aan de orde zijn geweest bij het IRT uitvoerig heb besproken, zowel beleidsmatig als ten aanzien van hetgeen in het team operationeel gebeurde. Vooralsnog denk ik dus: ik zit hier zoals ik hier ook hoor te zitten, als ex-teamleider van het IRT, vanuit het werk waartoe wij destijds geroepen zijn om dat te doen.

De heer **Koekkoek**:

Wij willen graag meer weten over het IRT en over de methoden. Op 1 april 1989 begon u officieel. Wat was de hoofdtak van het IRT?

De heer **Lith**:

Het formele antwoord is dat, als je kijkt naar het convenant wat er destijds was, de doelstelling was het ontmantelen van criminele organisaties.

De heer **Koekkoek**:

Kunt u dat concretiseren en aangeven op welke groepen u zich moest richten?

De heer **Lith**:

Ja, dat is duidelijk aan te geven. In zijn algemeenheid begon de politie op basis van bepaalde informatie aan een project. Maar in 1987, als ik mij goed herinner - ik ben er overigens niet bij geweest - is er een beweging ontstaan. Er is een overleg met korpschefs geweest die hebben gezegd: er is een bepaalde vorm van georganiseerde criminaliteit waar onze maatschappij last van heeft, in de zin dat er grove strafbare feiten worden gepleegd, corruptie. Er is gezegd: wij kunnen dat niet als enkel korps aanvatten, dus moeten wij de krachten bundelen. Dat is in feite de aanleiding geweest om het team te formeren. En om even in grote stappen verder te gaan: het was de bedoeling dat het IRT met name die criminele organisaties zou aanpakken die waren gedentificeerd en hun oorsprong hadden in het ressort Amsterdam, omdat dit ook hetzelfde gebied was waarin de samenwerkende korpsen opereerden.

De heer **Koekkoek**:

Dat was de groep-Bruinsma?

De heer **Lith**:

De eerste opdracht is uiteindelijk de organisatie-Bruinsma geweest.

De heer **Koekkoek**:

Had u daarnaast nog andere onderzoeken?

De heer **Lith**:

Neen.

De heer **Koekkoeck**:

Ik meen mij te herinneren dat u ook corruptie-onderzoeken hebt gedaan?

De heer **Lith**:

Nee. Het was de organisatie-Bruinsma, maar het was mij meegegeven dat elementen van een dergelijke organisatie ook te maken hadden met corruptie. U moet het zo zien dat wij tijdens het onderzoek tegen diverse vormen van criminaliteit aanliepen, waar ook corruptie een rol bij speelde.

De heer **Koekkoeck**:

Tijdens de verhoren hebben wij een- en andermaal de vraag gesteld wat er nu bleek van de verbinding tussen zo'n groep en de bovenwereld. Wat voor zicht heeft u daarop gekregen?

De heer **Lith**:

Bedoelt u in de richting van corruptie? Als u het zo algemeen stelt...

De heer **Koekkoeck**:

Ik denk aan corruptie, maar waar ik in dit verband meer aan denk is de financile kant. De drugswinsten moeten ergens blijven.

De heer **Lith**:

Ik moet u zeggen dat bij mijn eerste pogingen om dat goed in kaart te brengen bij de organisatie-Bruinsma, mij dat niet geweldig gelukt is. Ik heb er meer dan een jaar over moeten doen voordat wij wat meer financile kwaliteiten in huis konden halen. U weet dat het eerste deel van het Bruinsma-onderzoek niet echt geweldig is verlopen, omdat wij natuurlijk toch nog in de opbouwfase zaten. Ik kan er dus niet zo goed over vertellen waar het gaat om de eerste periode. Wat ik in de latere periode heb gezien... Ik denk dan aan het grote XTC-onderzoek en wat is voortgevloeid uit een onderzoek dat thans nog in behandeling is bij het hof in Amsterdam, en ik denk aan nog wat andere zaken.

De **voorzitter**:

Kunt u over dat tweede onderzoek iets duidelijker zijn?

De heer **Lith**:

De zaak die nog loopt bij het hof?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Lith**:

Die hadden wij weggeschreven onder de naam de "Snake"-organisatie, een Utrechtse criminele organisatie.

De **voorzitter**:

Wie is daarin de hoofdverdachte? Met zijn voorletter?

De heer **Lith**:

Dat is de heer K. Verder denk ik aan het Forex-onderzoek dat wij gedaan hebben in het Amsterdamse. Als ik dat allemaal in ogenschouw neem, dan hebben wij regelmatig gezien dat er behoorlijke witwaspraktijken waren. Dat loopt tot in de miljoenen.

De heer **Koekkoeck**:

Kunt u daar een concreet voorbeeld van geven?

De heer **Lith**:

Bij de XTC-zaak, heb ik geconstateerd dat bij n bank ergens in Nederland voor 65 mln. aan zwart geld is gewisseld. Dan heb ik het alleen over een voorbeeld van wisselen. Bij de XTC-zaak hebben wij heel nadrukkelijk kunnen constateren met behulp van accountants dat er voor miljoenen is genvesteed in de bovenwereld, als u, heel kort door de bocht gezegd, dezelfde bovenwereld in ogenschouw neemt zoals ik dat doe.

De heer **Koekkoeck**:

Maar dan moet je denken aan concrete bouwprojecten?

De heer **Lith**:

Wij hebben een situatie gezien waarbij een bepaald gedeelte van het wederrechtelijk verkregen vermogen genvesteed is in een groot bouwproject.

De heer **Koekkoeck**:

Om wat voor bedrag ging het dan ongeveer?

De heer **Lith**:

Voor zover wij daadwerkelijk hebben kunnen traceren, dus hetgeen daadwerkelijk door de accountants is bewezen, ging het in dat project om 25 mln.

De heer **Koekkoek**:

Wat heeft u in de eerste periode gedaan, dus de periode tot aan medio 1992 toen de methode van het doorlaten in ontwikkeling kwam? U heeft al gezegd: wij zaten in de opbouw. Dat kost tijd, dat is begrijpelijk. Maar ik begrijp dat u vooral gerechercheerd heeft op de groep Bruinsma.

De heer **Lith**:

Ja. Nadrukkelijk tot de zomer 1991.

De heer **Koekkoek**:

Ja, want in juni 1991 is hij vermoord. Welke opsporingsmethoden heeft u in die periode van 1989 tot de zomer van 1991 gehanteerd?

De heer **Lith**:

Dat waren in die tijd de bekende methoden, zoals het af luisteren van de telefoons, op basis van het gerechtelijk vooronderzoek via de rechter-commissaris; het inzetten van een observatieteam; zaken in de sfeer van het navragen van financiële gegevens met assistentie van de FIOD. Dus de gebruikelijke opsporingsmethoden die in de regelgeving vermeld zijn.

De heer **Koekkoek**:

Maar het doorlaten van drugs is absoluut niet aan de orde in die periode?

De heer **Lith**:

Nee. Nu heb ik wat problemen met het verhaal van dat doorlaten. Het is een zo wijd en zijd...

De heer **Koekkoek**:

Wij onderscheiden natuurlijk het gecontroleerd afleveren en het door middel van pseudo-koop leveren of het bewust doorlaten...

De heer **Lith**:

Nee, dat was in die periode niet aan de orde.

De heer **Koekkoek**:

In Utrecht bijvoorbeeld, in de aantekeningen van de heer Heuff staat op een gegeven moment: "Klusje voor Lith".

De **voorzitter**:

Dat staat in de map die wij hebben gekregen van de heer Zilner.

De heer **Koekkoek**:

Kunt u zich daar iets bij voorstellen?

De heer **Lith**:

Ja zeker.

De heer **Koekkoek**:

Wat was dat dan?

De heer **Lith**:

U doelt op de registratie van het arrestatieteam in Utrecht, het arrestatieteam dat ik ook ken omdat ik er vroeger ook de leiding over heb gehad. Naar mijn gevoelen - maar ik heb die registratie niet zelf gedaan - heeft het arrestatieteam op grond van beheersmatige overwegingen bijgehouden welke uren het verricht. Daarin staat dus ook vermeld de uren gedurende welke ze het IRT geassisteerd hebben. Kennelijk hebben ze dat weggeschreven onder de titel "klusje", omdat zij ook hun uren moesten verantwoorden. Maar ik denk dat het zijn oorsprong vindt in het feit dat het niet gebruikelijk is dat in dat soort beheersmatige verantwoording van uren vermeld wordt wat je precies hebt gedaan, omdat het hier in een aantal gevallen ging om inijkacties.

De heer **Koekkoek**:

Dat betekende dat u als IRT het arrestatieteam in Utrecht dat u goed kende, bepaalde zaken liet doen?

De heer **Lith**:

Ja, ze zijn ook opgetreden ter assistentie bij aanhoudingen van vuurwapengevaarlijke verdachten. Dat zit er ook bij.

De **voorzitter**:

Het lijstje van de heer Zllner betrof allerlei inijkoperaties waar verder geen verslaglegging van terug te vinden was. Uit een zakboek kwam naar voren: "klusje voor Lith". En wij vragen ons nu af wat dat was.

De heer **Lith**:

Mijn opvatting daarover is dat de registratie niet thuishoort bij het arrestatieteam maar bij degene die de verantwoordelijkheid had. Die lag bij mij en daar is het geregistreerd. Ik heb er ook over gesproken met de heer Zllner. Ik heb ook geconstateerd dat een aantal malen bij hem op z'n lijstje stond: "klusje". Ik zal u een voorbeeld geven. Als ik hem vroeg om met zijn team bij wijze van spreken morgen zo'n inijkactie te verrichten, dan ging hij vanavond voorverkennen. Daar besteedde hij twee uur aan. En dat bleek er ook op te staan als "klusje". In die zin kan ik precies bij de administratie van het IRT terugvinden welke inijkacties, overigens met toestemming van het openbaar ministerie, wij hebben gedaan.

De heer **Koekkoek**:

Hoeveel zijn dat er geweest vanaf 1989 tot 1992? Hebt u dat nagegaan?

De heer **Lith**:

Ik heb niet paraat hoeveel dat er precies zijn geweest, maar u moet het zien... Ik zit even te tellen en de zaken voor de geest te halen. Ik denk dat het een keer of acht of negen is geweest.

De **voorzitter**:

Maar daar is toch geen proces-verbaal van gemaakt?

De heer **Lith**:

Neen, maar wat bedoelt u met die vraag?

De **voorzitter**:

In de verhoren hebben wij vrij langdurig gesproken over Utrecht en de zaak R. en wat daar misging, mede omdat er in eerste instantie geen proces-verbaal gemaakt was en dat dit later eventueel nog gemaakt moest worden. Maar dat kwam dus niet alleen voor in de zaak R. Daar heeft u zelf ook mee te maken gehad; dat heeft u op dezelfde wijze gedaan.

De heer **Lith**:

Wat heb ik op dezelfde wijze gedaan?

De **voorzitter**:

Het vragen om inijkoperaties zonder dat er verder proces-verbaal over werd gemaakt.

De heer **Lith**:

Er is een klein verschil, mijnheer van Traa. Het IRT heeft bij dit soort kijkoperaties altijd overleg gepleegd met het openbaar ministerie. Er is altijd verslag van gemaakt. Dit is vastgelegd in de administratie. Er zijn verschillende redenen voor aan te geven, dat er in overleg met de CID-officier, zoals ook toen in die omstandigheden gebruikelijk was, geen proces-verbaal is opgemaakt. Een van die redenen was dat het niet de bedoeling was in de optiek die destijds gold, je werkmethoden voor dit soort dingen in de openbaarheid te brengen. De criminaliteit zou daarmee uitvinden hoe wij dit soort dingen deden. Aan de andere kant zijn de bevindingen van onze kijkacties nooit gebruikt ter bewijsvoering. Ik heb dat bijvoorbeeld in de zaak-K, die zojuist werd genoemd, kunnen uitleggen bij het hof. Ik heb daarvoor op verzoek van de president van het hof een apart proces-verbaal opgemaakt, waarin ik nadrukkelijk heb aangegeven dat wij die kijkacties hebben gedaan niet ter fine van inbeslagneming of arrestaties van daders, maar ter verificatie van informatie teneinde het project verder te kunnen sturen en bijvoorbeeld de inzet van observatie en van andere middelen te regelen. Dat is een groot verschil.

De **voorzitter**:

Het ging ons erom vast te stellen dat bij de mensen die de inijkoperaties uitvoerden, verder geen verslaglegging te vinden was.

De heer **Lith**:

Daarover kunnen wij misschien van mening verschillen. De verslaglegging behoort te berusten bij degene die verantwoordelijk is en niet bij degene die het uitvoert. Je kunt natuurlijk zeggen dat zij het op een andere manier hadden moeten registreren. Maar de verantwoording voor hetgeen gebeurt, ligt bij het onderzoeksteam en niet bij een arrestatieteam dat wordt ingezet als hulpmiddel, omdat het de technische vaardigheden heeft om die actie te doen.

De **voorzitter**:

Het is nu blijkbaar zo dat als er technische operaties en inijkacties worden uitgevoerd, er wel degelijk proces-verbaal van wordt opgemaakt. Er wordt niet precies gezegd hoe en wat. Maar het is nu toch veranderd?

De heer **Lith**:

Ik zit al twee jaar niet meer in het werk. Ik ben niet meer op de hoogte van wat er gebeurt.

De **voorzitter**:

U hebt toch gevolgd wat er hier gebeurd is?

De heer **Lith**:

Ik denk niet dat dit de ontwikkelingen hier zijn, maar de ontwikkelingen met name bij het hof in Amsterdam, althans voor zover mijn kennis reikt. Maar ook bij andere onderzoeken elders in het land is mij gebleken dat de ontwikkeling zo is dat je dit nu wel in een proces-verbaal zou kunnen vermelden. Het hof in Amsterdam zal nog een uitspraak doen over deze zaak. Hij is nog onder de rechter. Op de zitting, toen ik heb uitgelegd waarom er geen proces-verbaal is opgemaakt en wij gediscussieerd hebben over de vraag of de politie alles in een proces-verbaal moet zetten, heb ik niet begrepen dat de kentering zodanig is dat alles wat je doet in een proces-verbaal vermeld moet worden.

De **voorzitter**:

Mijn laatste vraag over dit punt is: waar zou ik kunnen terugvinden wat het precies was? Ik bedoel daarmee die zaken die wij als "klusje" aanduiden.

De heer **Lith**:

Die kunt u terugvinden in de administratie van het IRT, althans voor zover het mijn tijd betreft. Ik heb de stukken gezien. Ik heb ze ook geraadpleegd in verband met de rechtszaken. Daar heb ik mijn informatie opnieuw uitgehaald. Daarop heb ik mijn processen-verbaal gebaseerd.

De heer **Koekkoek**:

Wanneer deed u voor het eerst zulke kijkoperaties?

De heer **Lith**:

Dan moet ik even teruggaan in mijn geheugen. Ik denk dat de allereerste keer geweest is in de zaak-K. Ik praat dan over de periode van eind 1992. Ik dacht dat het september 1992 was.

De heer **Koekkoek**:

In de eerste periode is het dus eigenlijk niet voorgekomen.

De heer **Lith**:

Jawel.

De heer **Koekkoek**:

?

De heer **Lith**:

U vraagt wanneer die inijkoperatie daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Voor zover ik mij op dit moment kan herinneren, maar dan moet ik voor die periode echt terugkijken in de boeken, zijn er wel eerder overwegingen geweest. Ik kan mij nog herinneren dat er een besluitvorming was met de officier om dat te doen. Ik heb met het hof uitvoerig overlegd welke overwegingen daaraan vooraf gaan. Besloten is, het niet te doen, gelet op de kans op herkenning van politiemensen door de criminaliteit. Daarom hebben wij niet gekeken. De overweging is wel gemaakt. Kijk, als je alle overwegingen die tijdens zo'n grootscheeps

onderzoek worden gemaakt, moet vastleggen, dan mag ik er wel drie assistenten bij hebben.

De heer **Koekkoek**:

De vraag is, wanneer begonnen die kijkoperaties? Was dat al voor juni 1991? Vond inkijken toen al plaats? Kennelijk niet.

De heer **Lith**:

Nee, als u het hebt over daadwerkelijk inkijken dan kan ik mij herinneren dat het bij die zaak als eerste is gebeurd. Ik kan nazoeken wanneer het de allereerste keer geweest is. Het is dan niet ver daarvoor geweest.

De heer **Koekkoek**:

Het is dus vermoedelijk in 1992 voor het eerst gedaan.

De heer **Lith**:

Ja.

De **voorzitter**:

Misschien kunnen wij uw lijst met die van Zllner matchen. Wij weten dan wie de officier was.

De heer **Lith**:

Dat is geen probleem. Ik heb dat al gedaan. Ik kan u die lijst zo leveren.

De **voorzitter**:

Goed, die krijgen wij dan van u.

De heer **Koekkoek**:

Wij gaan het straks hebben over de Delta-methode, de IRT-methode. In hoeverre werd het inkijken toegepast? Was dat een onderdeel van die methode? Als u het hebt over de geregistreerde inkijkoperaties, zijn dat dan operaties die onderdeel uitmaken van die methode?

De heer **Lith**:

De inkijkacties hebben geen relatie met de werkmethode.

De heer **Koekkoek**:

Als u in een loods gaat kijken, heeft dat niet plaatsgevonden in het kader van de Delta-methode?

De heer **Lith**:

Het heeft plaatsgevonden in het Delta-onderzoek.

De heer **Koekkoek**:

Het heeft plaatsgevonden in het Delta-onderzoek. Maar het aantal geregistreerde inkijkoperaties dat u noemde, wordt niet hoofdzakelijk veroorzaakt doordat er ingekeken moest worden bij het toepassen van de Delta-methode?

De heer **Lith**:

Er is geen directe relatie tussen de methode en inkijkacties.

De heer **Koekkoek**:

Goed. Over elementen van de methode laten wij ons graag door u verder voorlichten.

De heer **De Graaf**:

U hebt het over het Delta-onderzoek. U hebt op een vraag van collega Koekkoek gezegd: wij hebben n onderzoek. Mag ik het zo verstaan dat u n grote-onderzoeksgroep had met verschillende deelonderzoeken?

De heer **Lith**:

Nee, ik heb begrepen dat de heer Koekkoek naar de start vroeg. Bij de start hadden wij n onderzoeksgroep. Dat was de organisatie-Bruinsma. Na de organisatie-Bruinsma en met de ervaringen die ik had met het aantal mensen en de werkwijze, dus na de interne evaluatie, bleek het ons mogelijk, vanuit een filosofie om van klein naar groot te werken, verschillende onderzoeksdoelen aan te pakken. Zo hebben wij een periode gehad waarin er twee daadwerkelijke onderzoeken liepen, terwijl bijvoorbeeld het XTC-onderzoek nog in de afrondende fase was. Met de mogelijkheden die ik had binnen het IRT konden wij verschillende grootschalige onderzoeken aanpakken.

De heer **De Graaf**:

Hoeveel onderzoeken heeft u uiteindelijk in uw IRT-periode gedaan?

De heer **Lith**:

Ik herinner mij dat in het rapport-Wierenga een bladzijde of drie gewijd is aan de resultaten van het IRT. Als je die zou nalezen, kun je zien wat de resultaten zijn. Ik dacht dat wij dat zelf gedefinieerd hebben op een stuk of dertig onderzoeksresultaten. Als je het hebt over criminele organisaties, dan praten wij over...

De heer **De Graaf**:

Onderzoeksresultaten variëren van aanhouding tot tactische resultaten?

De heer **Lith**:

Ja, daar zit ook bij dat wij informatie krijgen dat iemand uit de gevangenis bevrijd zou worden en dat wij die informatie zodanig hebben kunnen gebruiken dat dit voorkomen is. Het gaat tot aan een bijdrage aan een ander team. Als wij praten over zaken die wij als organisatie zelf ter zitting hebben gebracht - wij praten dan over mensen die ook voor artikel 140 voorgebracht werden - dan praten wij over de XTC-bende, over de zaak-K, over het zogenaamde Forex-onderzoek. Dat zijn in grootte de belangrijkste zaken die wij zelf uitvoerig op de zitting hebben gebracht. Dan is er nog de zaak van de 30.000 kilo die op de zitting is geweest. De Delta-zaak is nooit meer voor de rechter gekomen.

De **voorzitter**:

Ik wil nog op twee puntjes ingaan voordat de heer Koekkoek verder gaat. U hebt inkoopoperaties gedaan zonder proces-verbaal op te maken. Hebt u nog andere opsporingsmethoden toegepast zonder dat dit in een proces-verbaal terug te vinden is. Ik praat dan niet over het runnen van informanten etcetera.

De heer **Lith**:

Daarin zit nou net het verschil, mijnheer Van Traa.

De **voorzitter**:

Heeft het arrestatieteam andere dingen voor u gedaan dan bijvoorbeeld inkoopoperaties?

De heer **Lith**:

Zij hebben voor ons ook vuurwapengevaarlijke verdachten aangehouden. Dat heeft niets te maken met de opsporingsmethode. Zij hebben bijvoorbeeld geassisteerd bij het plaatsen van peilapparatuur.

De **voorzitter**:

Hebben zij voor u ook weleens af luisterapparatuur aangebracht?

De heer **Lith**:

Nee hoor.

De **voorzitter**:

Hebben zij video-apparatuur aangebracht in een loods?

De heer **Lith**:

Nee.

De **voorzitter**:

Heeft u verder, behalve het runnen van informanten, observeren, telefoontaps, andere bijzondere opsporingsmethoden gebruikt?

De heer **Lith**:

Nee. Ik zou niet weten waarop u doelt.

De **voorzitter**:

Ik doel op niets.

De heer **Lith**:

Ik vraag mij af wat inmiddels limitatief is op dit moment als het gaat om opsporingsmethoden en het verschil tussen opsporingsmethoden en inlichtingenmethoden. Als u het in die groepen organiseert zoals u zelf net zegt, dan kan ik mij niets voorstellen wat ik nog meer zou kunnen aanreiken.

De **voorzitter**:

De groep-Zllner heeft niets anders voor u gedaan dan inkijken.

De heer **Lith**:

Als het om opsporingsmethoden gaat, heeft u gelijk.

De heer **Koekkoek**:

Wanneer bent u begonnen met het laten plaatsen van peilzenders?

De heer **Lith**:

Als het gaat om hulpmiddelen van het observatieteam, dan ken ik die methode al jaren. Dat gebeurde al in mijn Utrechtse tijd.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u dat in de IRT-periode vanaf 1989 ook gedaan?

De heer **Lith**:

Ja natuurlijk, want het behoorde tot de uitrustingspullen van een observatieteam.

De heer **Koekkoek**:

Dat hoorde er echt bij. Wij hebben enige vragen gesteld over het vragen om informatie bij banken. U wilde uiteraard meer weten van de financin. Kon u in die tijd nog bij banken terecht? Kreeg u dan wat u horen wilde, voordat u via de rechter-commissaris naar de banken moest?

De heer **Lith**:

Als je terugkijkt, is dat heel moeilijk om te zeggen. Volgens mij is het meeste aan de orde geweest via de inzet van een financieel onderzoeksteam, waarbij wij assistentie kregen van de FIOD, vooral van de toenmalige afdeling fiscale recherche. Ik kan mij bijvoorbeeld nog herinneren dat wij in het Forex-onderzoek waarbij veel witwaspraktijken aan de orde kwamen, met toestemming van het openbaar ministerie samengewerkt hebben met de bank. Je zit dan nog in een inlichtingenfase, in een informatieve fase. Dat is verder doorgelopen op momenten dat er een gerechtelijk vooronderzoek was.

De heer **Koekkoek**:

U herinnert zich in ieder geval geen bijzondere problemen in de contacten met banken toen. Dat liep soepel.

De heer **Lith**:

Ik herinner mij geen problemen.

De **voorzitter**:

Welke officieren hebben dat toegestaan?

De heer **Lith**:

Dat hing er een beetje vanaf. Op het moment dat een onderzoek nog in de inlichtingenfase was, was dat de IRT-officier, dus de officier die aan het IRT verbonden was. Zodra het een zaak werd die besproken was met het betrokken arrondissement, ging het altijd via de zaaksofficier. Daarvan heb ik een heel rijtje.

De **voorzitter**:

Waar is terug te vinden wat de CID-officier goed vond?

De heer **Lith**:

Ik denk niet dat dit soort dingen geregistreerd is. U bedoelt elk detail?

De **voorzitter**:

U spreekt over het toepassen van een inlichtingenmethode in de voorfase waarvoor de officier toestemming geeft.

De heer **Lith**:

Het gaat om alle contacten. Ik weet niet meer of alle documenten er nog zijn. Ik beschik zelf niet meer over die informatie. Bij onderzoeken in het verleden vroeg de tactisch coördinator dingen op. Volgens mij gebeurde dit vooral binnen het tactisch onderzoek. Een tactisch coördinator had contact en vroegen dingen op.

De **voorzitter**:

Het gaat nu over de voorfase. U zegt dat het OM alles heeft toegestaan: inijkoperaties, vragen bij banken. Is het ergens terug te vinden dat het OM dit soort zaken goed vond?

De heer **Lith**:

Ik heb zoven zo'n voorbeeld genoemd, waarbij een bank mocht meewerken aan het onderzoek waarbij voorlopig geld witgewassen werd. Dat betreft het Forex-onderzoek. Dat ligt vast in een briefwisseling tussen de toenmalige zaaksofficier, de heer Wortel, en de bank. Dat voorbeeld schiet mij te binnen. Hij heeft dat vastgelegd in een brief aan de bank.

De **voorzitter**:

Ik vroeg of hetgeen u met de IRT-officier afsprak, ergens is vastgelegd.

De heer **Lith**:

U stelt die vraag zo algemeen dat ik haar niet algemeen kan beantwoorden. Een aantal van die zaken, zoals inkijkacties en het plaatsen van zenders, is allemaal vermeld. Ik kan mij niet herinneren dat deze dingen heel specifiek zijn geregistreerd. Het voorbeeld dat ik zoven noemde over de samenwerking met die twee banken is wel geregistreerd. Een aantal logische contacten dat er tussen mensen is, is niet expliciet geregistreerd. De dagelijkse contacten zijn niet altijd voorgelegd aan de officier. Het was niet zo dat de officier de hele dag aanwezig was om elk opsporingsactiviteitje te controleren of toe te staan.

De heer **Koekkoek**:

U had wekelijks overleg met de IRT-officier. Werd daarvan een verslag gemaakt?

De heer **Lith**:

Dat was heel verschillend, mijnheer Koekkoek. Ik heb een periode meegemaakt waarin de continuïteit van het openbaar ministerie niet geweldig is geweest.

De heer **Koekkoek**:

Neen, maar dat was mijn vraag even niet, daar kom ik nog op.

De heer **Lith**:

Als u vraagt of het wekelijks was, dan zeg ik dat het verschillend is geweest.

De heer **Koekkoek**:

Dan is dus ook het wel eens wat minder geweest.

De heer **Lith**:

Het is minder geweest maar ook meer frequent, met name in de fase-Van Riel en de eindfase-Van der Veen zijn de contacten zeer frequent geweest, meerdere malen per week.

De heer **Koekkoek**:

Werd daar verslag van gemaakt?

De heer **Lith**:

Dat is een enkele keer gebeurd. Het meeste heb ik zelf genoteerd in mijn schrift waarin ik mijn afspraken registreerde.

De heer **Koekkoek**:

Dus de besprekingen waren niet zo officieel dat er iemand bij zat om een verslag te maken?

De heer **Lith**:

Neen, neen.

De heer **Rabbae**:

Waarom gebeurt het wel in die enkele keren?

De heer **Lith**:

Ik noem het voorbeeld dat er een situatie is waarin wij - met wij bedoel ik in dit geval mijn IRT-officier en ikzelf wel over integratie. Wij hebben ooit met een team gesproken over de vraag of wij de onderzoeksdoelen niet - met andere onderzoeksteams om de tafel zitten om te praten over activiteiten over samenwerking of misschien zouden kunnen samenvoegen. Daar zijn verslagen van gemaakt die aan iedereen werden verzonden om na te gaan of wij het allemaal over hetzelfde hadden, in de zin of wij allemaal op dezelfde vlieghoogte zaten.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil met u verdergaan over de Delta-methode. Bij de commissie-Wierenga zegt u dat de methode is uitgevonden door een regionale CID. Welke had u daarbij op het oog?

De heer **Lith**:

Daar wil ik niet zo geheimzinnig over doen. Toen was het nog zo dat wij probeerden om dat om een andere reden af te schermen, maar dat was de regionale CID Haarlem, thans hetend Kennemerland.

De heer **Koekkoek**:

Was u de connectie met Dordrecht bekend bij het ontstaan van de methode?

De heer **Lith**:

Neen.

De heer **Koekkoek**:

U hebt met de heer Van der Putten ook nooit gefilosofeerd over deze methode?

De heer **Lith**:

Neen, nooit.

De **voorzitter**:

Of anderszins gesproken?

De heer **Lith**:

Kijk, ik ben in 1985 bij de recherche in de provincie Utrecht gekomen en had daar ook de CID onder mij. Dus ik kende de heer Van der Putten al langere tijd, alleen al door bijeenkomsten op de recherschool en dat soort zaken, maar operationeel heb ik de heer Van der Putten volgens mij nooit getroffen voor contacten met Haarlem. De heer Van der Putten is later CID-chef in het Gooi geworden. Dat viel ook onder ons samenwerkingsverband. Dus met al die CID-chefs werd om de zoveel tijd gesproken, dus ook met de heer Van der Putten. Maar er ligt geen relatie met die opsporingsmethode.

De heer **Koekkoek**:

Hoe keek het openbaar ministerie aan tegen deze methode? Uw eerste IRT-officier, ongeveer tegelijkertijd met u aangetreden in april 1989, was de heer Franken van Bloemendaal. Is met hem al over die methode gesproken?

De heer **Lith**:

Ja. Als ik de tweede helft van de periode van de heer Franken in vogelvlucht vertel, dan is dat een periode waarin wij constateren dat het ons met de traditionele gang van zaken rond observeren en tappen niet lukte om informatie te krijgen uit de top van de criminele organisatie-Bruinsma. Dan zoeken wij methoden om daar wel achter te komen. Dan valt er een keer een beslissing om te kijken of met inzet van een officieel infiltratieteam en op basis van de informatie die je hebt, ingangen gevonden kunnen worden om te infiltreren. In ieder geval niet via de introductie van infiltranten, maar rechtstreeks op de lijn proberen te komen. Dat is ons niet gelukt. In dezelfde fase doet zich voor dat er informanten zijn die op goede informatieposities zitten; wij hebben een keer gebrainstormd - waarschijnlijk meerdere malen, maar dat is wel heel lang geleden - ook met de heer Franken, over de vraag hoe je met informanten zou kunnen komen tot een betere informatiepositie. Daar vindt ergens de oorsprong plaats van die gedachtenvorming. Dat is ook geweest in samenspraak met de CID Haarlem, omdat die regelmatig bij ons team binnenliep. Uiteindelijk is in een latere fase door de CID Haarlem de methode aangeboden.

De heer **Koekkoek**:

U zegt bij de commissie-Wierenga dat het contact met Franken van Bloemendaal moeizaam ging.

De heer **Lith**:

Ja. En uw vraag is?

De heer **Koekkoek**:

Die kunt u zelf wel verzinnen. Kunt u aangeven waarin dat bestond? Bestond dat bijvoorbeeld in bezwaar tegen de methode?

De heer **Lith**:

Neen. Ik vind het wat lastig om over personen te spreken.

De heer **Koekkoek**:

Laten wij het zakelijk houden dan.

De heer **Lith**:

Laat ik in ieder geval dit zeggen, in mijn beleving heeft dat niets te maken met deze methode. Het vertrek van de heer Franken heeft veeleer te maken met het feit dat wij het niet eens werden over hoe snel je nu tot zaken zou kunnen komen. Mijnheer Franken was

in die tijd de mening toegedaan dat het team onvoldoende professioneel was, niet in staat was om de grote criminelen goed in kaart te brengen. Hij vond het heel vervelend dat wij steeds maar zoekende waren om dat goed in kaart te brengen. Ten slotte is er een situatie ontstaan waarin er wat zaken zijn misgegaan bij de XTC-zaak, waarbij wij onder andere verschil van mening hadden over het feit dat iemand niet in bewaring werd gesteld, terwijl wij vonden dat er voldoende indicatie was; dat er mensen ook op financile gronden, dus in de financile-delictensfeer, aangehouden zouden moeten worden. Tsja, dat liep niet tussen het onderzoeksteam en mijnheer Franken. Daarbij kwam dat mijnheer Franken eigenlijk alleen maar zaken met mij wilde doen, dus dat er ook steeds enorme ruis tussenzat en de bewegingsvrijheid heel beperkt was.

De **voorzitter**:

Hij wilde toch ook geen grensverleggende methode? Dat heeft hij tenminste verklaard, onder andere bij de commissie-Wierenga.

De heer **Lith**:

Laat ik het zo formuleren, mijnheer Van Traa, grensverleggend blijkt kennelijk een gevaarlijk woord te zijn. Wij hebben gezocht naar mogelijkheden die binnen de grenzen lagen. Wie het woord grensverleggend gebruikt, moet dat voor zijn rekening nemen; wij hebben het ook wel eens genoemd grenszoekend, maar het ging om het creatief omgaan binnen opsporingsmethoden, binnen de mogelijkheden die het OM had, waar het OM zei: binnen die contouren kunnen wij werken. Wij zijn in die discussie niet verdergekomen dan het traditioneel rechercheren.

De **voorzitter**:

Maar hij moet u toch gezegd hebben: grenszoekend of grensverleggend met doorlating, dat wil ik niet?

De heer **Lith**:

Volgens mij is dat zo nooit aan de orde geweest in het overleg met de heer Franken.

De **voorzitter**:

Van de heer Langendoen hebben wij begrepen, dat toen in ieder geval wel al die gedachten verder ontwikkeld zijn.

De heer **Lith**:

Ja.

De **voorzitter**:

Toen heeft hij u toch wel eens gezegd: zo wil ik dat niet?

De heer **Lith**:

Er is een keer aan de orde geweest dat mijnheer Franken vond, dat je het meer moest hebben over, laat ik het zo zeggen, de gecontroleerde aflevering van harddrugs.

De **voorzitter**:

Dus het niet doorlaten.

De heer **Lith**:

Ja, maar dat is in een ontwikkelingsstadium waarin er gedacht wordt en het nog helemaal niet uitgewerkt is. De heer Franken is in maart 1992 vertrokken, geloof ik, terwijl de methode pas wordt toegepast in de loop van het jaar...

De heer **Koekkoek**:

In juni 1992, want hij begon ongeveer gelijk met u in april.

De heer **Lith**:

Neen, neen. De heer Franken is een week of twee nadat wij de XTC-bende hadden aangehouden, ik geloof dat dit op 10 februari 1992 was...

De heer **Koekkoek**:

Ik haal het ook maar uit het rapport van de commissie-Wierenga.

De heer **Lith**:

Neen, maar ik weet dat precies. De procureur-generaal heeft in die periode het besluit genomen dat de heer Franken niet meer aan het team verbonden zou zijn. Toen heeft de

heer Van der Kerk, toen nog werkzaam bij het parket in Amsterdam, die zaak overgenomen. Die heeft toen ook tijdelijk waargenomen.

De **voorzitter:**

Als zaaksofficier.

De heer **Lith:**

Die werd zaaksofficier en voor zover er CID-aspecten waren, overlegde ik met hem totdat er een nieuwe IRT-officier kwam, en dat was de heer Van Riel die in juni kwam als tussenpaus, totdat de heer Van der Veen kwam.

De heer **Koekkoeck:**

Dus dat betekent dat de heer Franken ongeveer wegging toen u officieel bij het IRT begon.

De heer **Lith:**

Neen, dat is een misverstand. Wij zijn samen begonnen in 1989. De heer Franken is weggegaan een week of twee na de aanhouding van de XTC-bende. Dat praat ik over maximaal maart 1992.

De **voorzitter:**

Het is toch juist, dat u toen via de hoofdofficier in Amsterdam en de procureur-generaal heeft gezegd: het gaat zo niet, ik kan beter met een andere officier samenwerken?

De heer **Lith:**

Neen. Wij hebben gesprekken gevoerd over de aanpak, bijvoorbeeld rond de XTC-zaak. Daar was ook de heer Van Baarle bij, mijn algemeen leider. In het overleg met het onderzoeksteam, mijzelf en heer Van Baarle is deze problematiek aan de orde geweest. Voor de heer Van Baarle is dat aanleiding geweest om daarover een gesprek aan te gaan met de heer Van Steenderen, toenmalig hoofdofficier in Amsterdam. Ik kan niet rechtstreeks rapporteren over dat gesprek, want ik ben daar niet bij geweest. Maar ik heb begrepen van de heer Van Baarle, dat hij en de heer Van Steenderen het eens waren. Uiteindelijk toen ik bij de procureur-generaal was met Van Baarle samen is er een gesprek geweest waarin dat nog een keer aan de orde kwam. De procureur-generaal wist ervan door de heer Van Steenderen en heeft ten slotte met de heer Van Steenderen overleg gepleegd en een besluit genomen.

De **voorzitter:**

Daarbij speelde de vraag van het eventueel doorleveren een rol?

De heer **Lith:**

Absoluut geen rol.

De **voorzitter:**

Volgens u geen rol.

De heer **Lith:**

Neen.

De heer **Koekkoeck:**

Ik zie nu hoe het misverstand ontstond, want de taakomschrijving van de heer Franken van Bloemendaal dateert van 6 april 1992, maar zoals wel vaker voorkomt, begint iemand eerder dan dat zijn taakomschrijving bekend wordt.

De heer **Lith:**

Het is heel eenvoudig te verklaren. In die tijd is gezegd: dat moet een keer goed op papier komen. Dat had dus in 1989 al moeten gebeuren.

De heer **Koekkoeck:**

Dan krijgt u te maken met de heer Van Riel. U zegt over hem: hij was op bepaalde hoogte akkoord met de Delta-methode.

De heer **Lith:**

Ja, dat klopt.

De heer **Koekkoeck:**

Dan is natuurlijk de vraag tot op welke hoogte. Waarmee ging hij wel akkoord en waarmee niet?

De heer **Lith:**

Waarmee hij akkoord ging, is het volgende. In zijn periode is de start. Dat betekent dat je heel voorzichtig gaat kijken of die methode daadwerkelijk zo ingevuld kan worden als je beoogt. Dus je krijgt niet een soort vrijbrief van: begin maar en ga maar door. Neen, heel terecht ga je kijken of wanneer je start, je ook van het begin af aan het proces kan coachen. Op het moment waarop je ziet dat het niet uitpakt zoals beoogd, moet je ingrijpen. Waar hij toestemming voor gaf, was - ik kan het met zoveel woorden nog herhalen - dat wij via deze methode probeerden de informant een betere informatiepositie te geven, zodat deze kon groeien in vertrouwen. Dus niet op de hiërarchieke ladder of wat dan ook, dat is een fabeltje. Het gaat gewoon om groeien in krediet en vertrouwen binnen zijn positie.

De heer **Koekkoeck**:

U zegt: wij zaten in het begin. Maar onder het regime van de heer Franken van Bloemendaal zijn er toch ook al containers doorgegaan?

De heer **Lith**:

Dat is nieuw voor mij.

De heer **Koekkoeck**:

Dat is buiten u om gegaan?

De heer **Lith**:

Neen, dat is nieuw voor mij wat u zegt. Misschien kunt wat concreter worden, misschien herinner ik mij iets niet, maar ik zou niet weten waar u op doelt.

De heer **Koekkoeck**:

En ten tijde van de heer Van Riel, is er dan wel sprake van het doorlaten van containers?

De heer **Lith**:

Ja zeker.

De heer **Koekkoeck**:

Dan begint het.

De heer **Lith**:

Ja, dat is de periode 1992. Dat heeft u waarschijnlijk ook gezien in de verslaglegging rondom Wierenga. De periode waarin ik daadwerkelijk met deze methode heb gewerkt, is de tweede helft van 1992 en de eerste helft van 1993 en toen ging ik weg.

De heer **Rouvoet**:

Dan mag de conclusie dus wel zijn dat de heer Franken roomser was dan de tussenpaus?

De heer **Lith**:

Ik zou die conclusie niet willen trekken. Ik kan die niet plaatsen, eerlijk gezegd.

De heer **Rouvoet**:

Omdat u zegt, dat het voor u nieuw is, als het onder de heer Franken wel is voorgekomen.

De heer **Lith**:

Neen, neen, u legt wat mij betreft iets te veel de relatie bij de opvatting dat de heer Franken bepaalde methoden niet wilde volgen. Er is wel degelijk met de heer Franken gesproken over operationele mogelijkheden. Ten slotte heeft ook de heer Franken gezegd: ik vind dat je wat verder kunt gaan met infiltratiemethoden. Maar dat was toen in de gedachte dat je ook kon werken met zo'n pseudo-koop- en infiltratieteam. Dus de heer Franken was echt niet onbereid om mee te denken over een aantal zaken. Wel degelijk. Hij heeft toen gezegd: als je dat zou willen doen, moet je met goede voorstellen komen. Maar hij heeft het ook niet af kunnen maken in de discussie, want dan is hij namelijk al weg. Dus het is het soort verhaal dat je achteraf nooit meer kan controleren of hij er eventueel wel of niet mee akkoord zou zijn gegaan. Wat ik in ieder geval wel weet, is dat, daar waar ik er wel mee gewerkt heb, een reeks leden van het openbaar ministerie hiermee akkoord is gegaan.

De heer **Koekkoeck**:

Wanneer komt onder uw verantwoordelijkheid en uiteindelijk onder die van de heer Van Riel de eerste container binnen?

De heer **Lith**:

Dat is na de zomer van 1992.

De **voorzitter**:

Rond de zomer of in de zomer?

De heer **Koekkoek**:
Was het september 1992?

De heer **Lith**:
Ik denk dat het ongeveer die tijd was.

De **voorzitter**:
September? Het is toch duidelijk dat de zon wat feller schijnt als de eerste container binnenkomt?

De heer **Lith**:
De afgelopen twee jaar hebben wij daarvan kunnen genieten, maar ik weet niet meer hoe het in 1992 was.

De **voorzitter**:
Het gaat erom hoe lang het gelopen heeft. Het begint toch eerder dan in september?

De heer **Lith**:
De heer Koekkoek vroeg wanneer de eerste transporten plaatsvonden. Die waren na mijn vakantie. Ik pleeg altijd in juli, augustus met vakantie te gaan.

De **voorzitter**:
Was het misschien in uw vakantie?

De heer **Lith**:
Nee, maar als het augustus is geweest, dan kan dat ook, mijnheer Van Traa. Men kan dat zo voor u opzoeken. Ik heb even niet paraat wanneer het precies is geweest.

De **voorzitter**:
U hoeft ook niet precies de datum te zeggen, maar het is van belang te weten hoe lang dit alles in feite gelopen heeft.

De heer **Lith**:
Het is volstrekt helder dat het eerste transport niet voor augustus heeft plaatsgevonden. Dat weet ik zeker.

De heer **Koekkoek**:
Het betekent in ieder geval dat in de periode waarin de heer Van Riel IRT-officier is, die doorlating van containers als onderdeel van de methode plaatsvindt.

De heer **Lith**:
Ja.

De heer **Koekkoek**:
Kunt u aangeven hoeveel dat er zijn in die periode? Wij spreken over 1 juni 1992 tot 1 december 1992.

De heer **Lith**:
Ik kan dat exact aangeven. Ik probeer mij even voor te stellen of het om tactische redenen handig is, dat aan te geven. Een aantal mensen kan dan gaan puzzelen om na te gaan wat precies gebeurd is. Ik bedoel daarmee niet u, maar de criminaliteit. Ik houd het op een paar.

De heer **Koekkoek**:
Minder dan vijf?

De heer **Lith**:
Minder dan vijf.

De heer **Koekkoek**:
Of zijn het er ongeveer vijf?

De heer **Lith**:
Nee, minder dan vijf.

De heer **Koekkoek**:
Het zijn er minder dan vijf voor zover u zich thans kunt herinneren.

De heer **Lith**:
Ik wil wel het totaal noemen voor mijn periode. Het lijkt mij niet verstandig ze per periode in detail te noemen. U vraagt dat ook niet.

De heer **Koekkoek**:
U hebt gezegd: minder dan vijf. De rest van uw periode werkt u onder verantwoordelijkheid van de IRT-officier, de heer Van der Veen. Wat was het totaal in die periode volgens u?

De heer **Lith**:
Het totaal was vijf.

De heer **Koekkoek**:
Het totaal was vijf.

De heer **Lith**:
Het totaal was vijf in de periode dat ik voor het IRT verantwoordelijk was.

De heer **Koekkoek**:
Dat was in de periode Van Riel?

De heer **Lith**:
Dat was in de periode Van Riel en Van der Veen.

De heer **Koekkoek**:
U weet dat zeker?

De heer **Lith**:
Heel zeker.

De heer **Koekkoek**:
U weet zeker dat het onder uw verantwoordelijkheid is gebeurd?

De heer **Lith**:
Mijnheer Koekkoek, ik kan alleen maar spreken over mijn wetenschap. Mijn wetenschap is vijf keer.

De heer **Koekkoek**:
Ja, uw wetenschap is vijf keer. Is het mogelijk dat daarnaast, bijvoorbeeld onder de verantwoordelijkheid van een ander korps dergelijke doorlatingen hebben plaatsgevonden?

De heer **Lith**:
Ik zou daarop geen antwoord kunnen geven, mijnheer Koekkoek. Ik kan u alleen maar vertellen waarvoor ik zelf verantwoordelijk ben geweest. Ik draag geen wetenschap van alle aantallen containers die hier genoemd zijn. Ik weet precies binnen mijn wetenschap om welke aantallen het ging. Ik vertel u dat het in mijn tijd vijf keer was.

De heer **Koekkoek**:
Ja. U werkte nauw samen met de CID-Haarlem, later CID-Kennemerland. Is het mogelijk dat er dingen gebeurden waarvan u niet wist?

De heer **Lith**:
Kijk, het antwoord op die vraag is lastig, omdat ik dat nooit met zekerheid kan vaststellen. Als ik kijk naar de manier waarop wij met deze mensen hebben gewerkt, als ik voor mijzelf evalueer hoe zowel Van der Veen als ik daarop hebben gezeten, dan moet ik uitsluiten, voor zover mijn wetenschap betreft, dat in relatie tot het IRT andere dingen gebeurd zijn. Voor wat daarbuiten is gebeurd, kan ik geen verantwoordelijkheid dragen, want dat weet ik niet. Daarover kan ik u geen mededeling doen. Ik doe dat ook niet.

De heer **Koekkoek**:
Ik kom daarop straks terug. Als het gaat om vijf containers, weet u dan ook hoeveel softdrugs daarin zaten?

De heer **Lith**:
Ja zeker.

De heer **Koekkoek**:
Om hoeveel ton gaat het?

De heer **Lith**:
Het gaat in mijn tijd over 19.500 kilo.

De heer **Koekkoek**:
Weet u wat er met die 19.500 kilo gebeurd is?

De heer **Lith**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:
Wat?

De heer **Lith**:
Daarvan is een deel in beslag genomen.

De heer **Koekkoek**:
Welk deel?

De heer **Lith**:
Dat is ongeveer 4000 kilo geweest. De rest is met toestemming van het openbaar ministerie gevolgd tot een bepaald moment. Daarmee is het traject nog nadrukkelijker in kaart gebracht. Bij die andere partijen is het een bewuste overweging geweest om op dat moment niet in te grijpen.

De heer **Koekkoek**:
Dat wil zeggen dat zij in het milieu verdwenen zijn?

De heer **Lith**:
Ja.

De heer **Koekkoek**:
Zij zijn niet op een later moment alsnog in beslag genomen, want het totale aantal in beslag genomen softdrugs bedraagt vier ton.

De heer **Lith**:
In mijn tijd, ja.

De heer **Koekkoek**:
Dat is duidelijk. Wij hebben eerder de heer Langendoen horen zeggen dat zijn chef de heer Augusteijn was. U was weer de chef van de heer Augusteijn. Uiteindelijk was u voor IRT-zaken de chef van de heer Langendoen. Is dat een juiste constatering?

De heer **Lith**:
Ja, ik heb het gesprek gevolgd en ik begrijp de verwarring.

De heer **Koekkoek**:
Mij lijkt het vrij helder.

De heer **Lith**:
Nou, gelet op uw vraagstelling... Ik zal proberen het u uit te leggen. Wat aan onze kant in ieder geval helder was, was dat wij wilden weten wat er allemaal precies gebeurde. Als je verantwoordelijk bent voor een bepaald operationeel proces en je de belofte moet afleggen voor het hof of voor de rechtbank om de waarheid te spreken, dan moet je weten wat de waarheid is. Ik zat zo in elkaar dat aan degenen met wie ik samenwerkte heel helder werd gemaakt wat de voorwaarden waren waaronder ik wilde werken. De CID-Haarlem is met die voorwaarden akkoord gegaan. Ik heb toen een keer op een goed moment een gesprek gehad met de toenmalige recherchechef van Haarlem, de heer Jansen. Wij hebben toen gezegd: kijk, in deze situatie werkt de CID-Haarlem nadrukkelijk voor jullie. Is het dan niet handig als wij zo min mogelijk schakels inbouwen? Ik was het daarmee natuurlijk eens. Wij hebben toen afgesproken dat de operationele inzet van informanten, de strategische keuze, de sturing op het runnerswerk dus door het IRT zou gebeuren. Daarnaast behielden het korps Haarlem en de CID-Haarlem de eigen beheersmatige verantwoordelijkheid voor een aantal zaken die zij intern moesten verantwoorden. Het ging om een operationeel proces, vooral wat de werkmethode betreft. Ik wijs er met nadruk op dat zij als runners aangaven: dit speelt, dit is de informatie, wat doen wij daarmee? Dat werd teruggekoppeld naar Augusteijn omdat die de CID-chef was en dus de plicht had alles te administreren, de informatie te veredelen, te evalueren, daaraan conclusies te verbinden en dat vervolgens ook nog aan mij voor te leggen. Ik kan dat niet heel anders zien.

De heer **Koekkoek**:
Hoeveel runners had het IRT zelf?

De heer **Lith**:

Bij de start op 1 oktober 1989 zijn wij met vier runners begonnen. Dat is later uitgebreid tot zes. Want op 1 april 1990 zijn er nog twee bijgekomen. Dat had iets te maken met de opbouwfase van het IRT.

De heer **Koekkoek:**

Dan praten wij over acht runners?

De heer **Lith:**

Nee, wij praten over de heer Augusteijn als chef met zes runners in de originele opzet.

De heer **Koekkoek:**

Hoeveel runners van Haarlem werkten voor het IRT?

De heer **Lith:**

Als het gaat om de methode, zijn het er twee geweest. Er zijn nog andere informatieve contacten met Haarlem geweest. Er zijn ook andere informanten gerund. Maar dat ging net als bij Utrecht of Alkmaar die af en toe ook informatie hadden.

De heer **Koekkoek:**

Dat was het zogenaamde koningskoppel, die twee runners?

De heer **Lith:**

Ik heb daar van de week iets van gehoord.

De heer **Koekkoek:**

Ik bedoel de heren Langendoen en Van Vondel.

De heer **Lith:**

Ja, wij hebben samengewerkt met de heren Langendoen en Van Vondel.

De heer **Koekkoek:**

Dat waren voor u de runners. Zij vielen dus ook onder uw verantwoordelijkheid.

De heer **Lith:**

De heer Langendoen was chef van de CID-Haarlem, maar in het specifieke geval van de werkmethoden hebben zij geopereerd onder onze aansturing: hoe zit dit, hoe zit dat en dit is de lengte waarbinnen je kunt opereren.

De **voorzitter:**

Wie is nu eigenlijk de baas? Bent u dat nou?

De heer **Lith:**

Ik wilde bijna zeggen: dat was ik, maar in de zin van de verantwoordelijkheid voor de projecten, dus in de zin van de afspraak die wij hadden gemaakt. Die afspraak was: zij draaien operationeel in de zin van sturing van de informant en de afspraken die er zijn onder jullie verantwoordelijkheid. Maar ja, al die mensen die bij het IRT zaten, mijnheer Van Traa, waren daar gedetacheerd. Formeel was hun baas ook een ander.

De **voorzitter:**

De heer Langendoen zei ons: de heer Augusteijn is mijn CID-baas.

De heer **Lith:**

Voor die specifieke CID-operaties.

De **voorzitter:**

Als je ziet welke activiteiten zij verrichten, is dat in de praktijk toch helemaal niet meer uit elkaar te houden? Daar is toch geen touw meer aan vast te knopen?

De heer **Lith:**

Dat hangt ervan af of wij van alle partijen goed begrepen hebben wat met elkaar besproken had moeten worden.

De **voorzitter:**

Stel dat de situatie als volgt is. Een heleboel informatie wordt bij u binnengebracht vanuit het CID-Kennemerland. Die informatie komt binnen onder een noemer. Zij vullen de rest verder in. Zo is het toch gebeurd? Zo heb ik het teruggezien. Bent u voor wat daar gebeurt, voor wat daar wordt opgeslagen de baas?

De heer **Lith:**

Ik bemoeide mij niet iedere dag met alle details, maar als teamleider ben ik de eindverantwoordelijke voor datgene wat als administratie bij het IRT binnenkomt. Wij

hebben met zoveel CID'en samengewerkt. Wij zijn dan niet verantwoordelijk voor het runnen of wat dan ook van informanten. Wij zijn wel verantwoordelijk voor de toegespeelde informatie. Maar in de specifieke situatie van de werkmethode bepaalde ik - met dat ik bedoel ik tegelijk de heer Van der Veen - welke strategische stappen in de aansturing van deze informant zou plaatsvinden.

De **voorzitter**:

Bepaalde u ook wel hoe het in de praktijk allemaal ging? Heeft u niet gewoon iets laten hangen?

De heer **Lith**:

Ik weet niet waarop u precies doelt.

De **voorzitter**:

Wist u van alles hoe het gebeurde?

De heer **Lith**:

Ik heb moeten constateren dat een aantal beheersmatige aspecten van de opzet van de methode niet aan de orde is geweest bij Van der Veen en mij.

De **voorzitter**:

U kunt toch niet de verantwoordelijkheid alleen op Langendoen en Van Vondel terugschuiven door te zeggen: ja, dat zij zo met geld zijn omgegaan, dat is beheersmatig?

De heer **Lith**:

Oh nee, maar ik ben ook de eerste die zal aangeven, mijnheer Van Traa, dat als je achteraf kijkt naar de omstandigheden...

De **voorzitter**:

Nee, nee, maar toen. Wist u hoe er met de financin werd omgegaan?

De heer **Lith**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat wist u niet.

De heer **Lith**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat hebt u ook niet gevraagd.

De heer **Lith**:

U moet even terug naar die tijd. Wij zitten dan weer even in de tijd van Franken van Bloemendaal, waarin wij weleens gediscussieerd hebben, ook met Langendoen erbij, over de vraag hoe je met dit soort omstandigheden zou kunnen omgaan. In die tijd hebben wij nergens een regeling terug kunnen vinden, waarop wij zouden kunnen terugvallen.

De **voorzitter**:

De tip-, toon- en voorkoopregeling was er toch?

De heer **Lith**:

Ja, die regeling is ook aan de orde geweest.

De heer **Koekkoeck**:

En de richtlijnen infiltratie waren er. Die waren toch niet zo geheim dat u ze niet kent?

De heer **Lith**:

Ik heb nooit terug kunnen vinden hoe je daar heel specifiek mee zou kunnen omgaan. Als ik kijk naar de huidige advisering van de commissie-De Wit dan is er maar een heel klein stukje gewijd aan wat je met dat soort winsten zou moeten doen. Bovendien trekt zij ook nog de conclusie dat je die winsten zou moeten storten in een fonds dat je later gebruikt voor de rechtshandhaving.

De **voorzitter**:

Mogen wij even terug, mijnheer Lith, naar de vraag wat u precies wist?

De heer **Lith**:

Wat wist ik? Ik vind het belangrijk, u te vertellen dat er een oorsprong is. Destijds is gesproken over het feit dat er winst en verlies is. De heer Langendoen heeft dat wel

uitgelegd. Er is ons ook aangereikt dat er een intern sanctiesysteem is binnen de criminaliteitsvorm waarin mensen, als partijen mis gingen, gearresteerd werden. Als men door iets anders de mist inging, werd men daarvoor verantwoordelijk gesteld. In die besprekingen is in ieder geval helder gesteld, dat het niet de bedoeling was dat de overheid opdraaide voor dat soort kosten. Op een gegeven moment is dat niet meer geweest dan brainstormen. Daarover heeft geen besluitvorming plaatsgevonden. Dan gaat er een hele tijd overheen en komt de methode terug. Vervolgens kom je in de fase waarin gevraagd wordt: had je daarnaar moeten kijken, wist je daarvan? Ik kan alleen maar achteraf stellen dat het nooit nadrukkelijk aan de orde is geweest om dat goed te regelen in de zin zoals u nu zegt. Dat is een constatering achteraf.

De **voorzitter**:

Hebt u gevraagd of de afspraken met de informanten al dan niet goed waren vastgelegd?

De heer **Lith**:

Ik heb met Klaas Langendoen een keer gesproken. Ik heb toen gezegd: kijk, die methode is bespreekbaar, maar hoe heb jij dat afgeregeld? Hij heeft mij toen verteld dat hij de methode uitvoerig besproken had met de CID-officier van Haarlem.

De **voorzitter**:

Maar die zegt hier dat hij er eigenlijk niets mee te maken had, want mijnheer Augusteijn en u zijn de mensen die erover gaan.

De heer **Lith**:

U moet dan even naar de chronologie kijken. Men ontwikkelt in Haarlem een methode. Daar spreekt men over met de officier van justitie in Haarlem, omdat daar de verantwoordelijkheid ligt.

De heer **De Graaf**:

Dat was de heer Toeter.

De heer **Lith**:

Dat was inderdaad de heer Toeter.

De **voorzitter**:

Men heeft daar mogelijk een idee ontwikkeld.

De heer **Lith**:

In mijn beleving, mijnheer Van Traa was het zo in de gesprekken die ik in eerste aanleg met Langendoen heb gehad dat hij die methode goed voorbesproken had en dat mijnheer Toeter met zoveel woorden heeft gezegd: als jij met deze methode ergens anders uitkomt dan in Haarlem, dan zal natuurlijk de officier die daar de zaak doet, er ook mee akkoord moeten gaan. Ik maak onderscheid tussen het beheersmatig functioneren van de CID-Haarlem dat thuis hoort in het eigen korps, in combinatie met de officier van justitie in Haarlem, en datgene waarvoor wij operationeel verantwoordelijk zijn.

De **voorzitter**:

Wist u wat de informanten ermee konden verdienen? Daar heeft u toch over gesproken? Heeft u daar een limiet aan gesteld? Heeft u gezegd: het kan niet meer zijn dan dat en dat bedrag?

De heer **Lith**:

Neen.

De heer **Koekkoek**:

U hoefde dat niet te weten?

De heer **Lith**:

Het was een keuze op dat moment, dat wij er waarschijnlijk ook niet achter zouden komen. Ik vind het eerlijk gezegd ook wat naef om te veronderstellen dat je daar achter zal komen.

De **voorzitter**:

Maar het is toch niet naef om te weten hoeveel geld criminelen er aan gaan verdienen teneinde in je kosten/batenanalyse te bepalen of je er wel aan moet beginnen?

De heer **Lith**:

Ik ben het met u eens dat je daar beter zicht op moet krijgen, maar ik moet u wel zeggen, mijnheer Van Traa, dat wij praten over een periode waarin ik nergens die ervaringsgegevens heb kunnen krijgen. Ik had ze ook niet. Dus wij zoeken naar...

De **voorzitter**:

U had toch veel beter kunnen vragen aan Haarlem hoe het precies zat en hoeveel crimineel geld er voor ingezet ging worden?

De heer **Lith**:

Zo specifiek zijn die vragen niet aan de orde geweest.

De **voorzitter**:

Omdat zij als het ware de zwartepiet dreigden te krijgen en u wellicht dacht: het is helemaal hun zaak?

De heer **Lith**:

Neen, ik zou ze zeker niet de zwartepiet willen geven, want ik ben er nog steeds van overtuigd, ook binnen de wetenschap die ik nu heb, dat deze mensen met al hun integriteit eraan gewerkt hebben. Ik constateer achteraf ook meegeven dat er in die tijd ook bij mij niet de ervaring was om er inzicht in te hebben. Ik kan achteraf voor - laat ik dat voor mijn eigen rekening nemen - dat ik de vragen die u nu stelt, had moeten stellen. Maar ik wil u mijzelf vaststellen - en dat neem ik mijzelf best kwalijk - dat ik denk van: he, had ik niet op dat idee moeten komen?

De heer **Koekkoek**:

Maar u had er toch over gebrainstormd?

De heer **Lith**:

Niet over de hoogte van dat soort gelden.

De heer **Koekkoek**:

Neen, niet zo specifiek, dat begrijp ik wel.

De heer **Lith**:

In mijn beleving is het zo geweest, dat ik ook geaccepteerd heb dat de oplossing via de tipregeling... En ik kan u verzekeren, ik heb ooit in een commissie gegeven die een beeld moest geven van wat je daarmee zou kunnen doen; je denkt dan ook aan de hoogte van dat soort bedragen. Dan is dat niet in verhouding met datgene wat die persoon er voor zou moeten doen. Bovendien hadden wij de discussie gehad dat het niet de bedoeling was dat de overheid criminele activiteiten zou gaan bekostigen. Dus dan accepteerden wij daarmee dat winst en verlies gewoon voor rekening waren voor de informatieve positie.

De heer **De Graaf**:

U heeft het over het principe gehad.

De heer **Lith**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dat brainstormen ging over het principe. U heeft gezegd: achteraf had ik mij een aantal vragen moeten stellen. Dat suggereert dat u eigenlijk een methode in huis heeft gehaald met het inhuren van de heren Langendoen en Van Vondel, waarvan u toen eigenlijk de portee niet kon doorgronden.

De heer **Lith**:

Neen, want ik zou graag willen zien dat degenen die vinden dat het zo ligt, met de feiten aankomen. Pratend over mijn verantwoordelijkheid, heb ik de stellige overtuiging dat er nooit sprake kan zijn geweest van ettelijke miljoenen die eraan verdiend zijn. U weet wat een kilo softdrugs op de markt kost?

De heer **Koekkoek**:

U spreekt over het doorlaten van vijf containers. Dat is, laat ik zeggen, enigszins beperkt.

De heer **Lith**:

Maar ik geef u toch nadrukkelijk aan dat ik alleen maar kan praten over mijn verantwoordelijkheid en dat ik er zo over denk? Wat daarna gebeurd is, kan ik niet voor mijn rekening nemen.

De heer **De Graaf**:

Geeft u dan eens aan wat u denkt wat de financile opbrengsten voor de criminele informanten zijn geweest?

De heer **Lith**:

Als ik praat over mijn periode, dan zijn er 15.000 kilo het milieu ingegaan. Het gaat om softdrugs waarvan volgens mij - ik ben er weliswaar een tijdje uit - de waarde toch niet meer is dan ergens tussen de 2000 en 3000 per kilo op de vrije markt. Als wij uitgaan van 3000 per kilo vermenigvuldigd met 15.000 dan praten wij over een bedrag van 4,5 mln. in de detailhandel. Waar dacht u dat de winsten naartoe gingen? Ik heb altijd gezien dat vooral de mensen aan de top er veel aan verdienen. Bij alle onderzoeken die ik heb gezien, is dat aan de orde geweest. Er zal dus best wel wat aan verdiend zijn door de informanten, natuurlijk. Niemand doet iets voor niets.

De heer **De Graaf**:

Maar als wij praten over tientallen containers in totaal die in de IRT-tijd, deels niet onder uw verantwoordelijkheid, zijn doorgelaten, dan kan het dus wel degelijk zijn dat er bedragen in het spel zijn die het miljoen overschrijden.

De heer **Lith**:

Maar, met alle respect, mijnheer De Graaf, tientallen containers, waar haalt men het vandaan? Ik ken het niet. Ik ben er bij geweest bij wat er aangereikt is in mijn natijd bij de zaakbespreking met mijnheer Wierenga. Ik heb er geen eigen wetenschap over, maar wij praten dan niet over tientallen containers.

De **voorzitter**:

Maar hoe kunt u zo zeker zijn, dat u zegt: miljoenen, dat kan niet? De heer Van Vondel heeft hier anders verklaard. Die heeft gesproken over miljoenen. En die zat er dichterbij dan u.

De heer **Lith**:

Mijnheer Van Traa, ik richt mij op onze betrokkenheid, op het aspect waarbij ik in deze situatie met Haarlem heb gewerkt, dus op de toestemming van de officier en mij voor deze situatie in het IRT. Ik zie herhaaldelijk zaken door elkaar lopen. Ik denk dat nader gepreciseerd moet worden waar dat dan voor is. Laat dan helder worden waar het het IRT betreft. Voor het IRT spreek ik alleen over de containers en de kilo's die ik u net genoemd hebt.

De **voorzitter**:

U heeft als teamleider de verantwoordelijkheid genomen voor de methode.

De heer **Lith**:

Ja.

De **voorzitter**:

Als u weggaat, gaat die methode verder.

De heer **Lith**:

Ja.

De **voorzitter**:

Als wij dan spreken over miljoenen, dan spreken wij over de totale effecten van de methode, ook over de periode natuurlijk waarin u er niet meer werkzaam bent. Het probleem van die volgende periode is dat in de praktijk zich er eigenlijk niemand meer mee lijkt bezig te houden. Dan kan het toch heel goed zijn dat hetgeen de heer Van Vondel hier heeft verklaard, juist is, omdat hij er ook veel dichterbij zat?

De heer **Lith**:

Ja, goed, daar heeft u gelijk in. Maar als je dezelfde rekensom doortrekt voor het getal dat Langendoen heeft genoemd voor de IRT-periode, dan kunt u dat ook uitrekenen.

De heer **De Graaf**:

Dat was 45 ton, dacht ik, die waren doorgelaten. Uitgaande van de prijs van 3000 per kilo die u zoven over de waarde in de detailhandel noemde, kom je op een totaalbedrag van rond de 135 mln. Dan is het toch niet zo gek te veronderstellen dat de informanten, als die een cruciale rol hebben gespeeld, er een paar miljoen aan hebben overgehouden?

De heer **Lith**:

U zegt het nu weer in andere termen dan eerder op tafel kwam. Ik kan dat niet beoordelen, want ik weet dat niet. Ik praat alleen over de visie die wij hadden. In die visie lag dat wij per keer en steeds de omstandigheden afwegend, zouden kijken wat wij met doorlevering zouden doen. Het is nooit aan de orde geweest...

De heer **De Graaf**:

Neen, dat hebben wij al gewisseld.

De heer **Lith**:

Maar het is wel belangrijk, mijnheer De Graaf, dat er bij voortduring en niet bij vrijbrief overleg was over de consequentie van doorlevering. Ik wil u meegeven dat die overweging vooral is gebaseerd op de doelstelling van de aanpak van deze criminele organisatie. Die komt wat mij betreft bijzonder weinig aan de orde, maar wij praten hier over een criminele organisatie waar men gedurende zeker tien tot twintig jaar miljoenen tot aan miljarden heeft verdiend aan allerlei criminele activiteiten.

De heer **De Graaf**:

Miljarden, zegt u?

De heer **Lith**:

Ja, dat kan niet anders.

De heer **Rabbae**:

Hoe weet u dat?

De heer **Lith**:

Omdat wij ooit begonnen zijn bij de criminele organisatie-Bruinsma. Bij de dood van de heer Bruinsma, waren er ook bij de FIOD belangrijke berekeningen gemaakt over miljoenenwinst. De FIOD heeft ook nog geprobeerd na zijn dood beslag te leggen op grote delen van dergelijke inkomsten. Dat is niet allerwegen gelukt. Als je dat gaat vertalen en je bekijkt de CID-informatie van Amsterdam over de jaren her tot nu - en u weet dat het Delta-onderzoek toch iets te maken had met de naween van de zaak Bruinsma - dan kun je zeggen dat er in een reeks van jaren miljoenen verdiend zijn. Bij andere processen heb ik ook gezien wat daarin omgaat. Bij de XTC-zaak hebben wij binnen een half jaar tijd een omzet van 300 mln. kunnen waar maken.

De **voorzitter**:

Is het nu zo dat de hoogte van de winst bepaalt in hoeverre wij als overheid criminelen helpen om geld te verdienen? Dat kan toch niet?

De heer **Lith**:

Het hogere doel is geweest dat als je kijkt naar de ernst van deze vorm van georganiseerde criminaliteit... Het is juist de criminaliteitsvorm waarvan wij vonden dat het de minst zware was in de reeks van activiteiten van die criminele organisatie, namelijk de handel in softdrugs, wat maatschappelijk toch iets anders is dan handel in harddrugs, liquidaties, handel in vuurwapens en explosieven of enorme financiële malversaties. Het gaat erom dat je juist op dat vlak en alleen voor dat ene traject de keuze hebt gemaakt om hoger in de organisatie uit te komen om de lui straks beter achter de bekende dikke deur te krijgen. Dat is de keuze geweest.

De **voorzitter**:

Dat is de keuze geweest, met daarbij de keuze om eventueel ook de cocaine-klapper te maken. Die keuze heeft u toch ook gemaakt?

De heer **Lith**:

Neen hoor, die heb ik niet gemaakt.

De **voorzitter**:

Wie heeft die dan gemaakt?

De heer **Lith**:

Dat wordt mij niet duidelijk uit deze gesprekken, niet vandaag, maar ik heb die niet gemaakt.

De **voorzitter**:

U heeft die niet gemaakt?

De heer **Lith**:
Neen.

De **voorzitter**:
Maar het is toch wel zo dat de procureur-generaal toestemming had gegeven voor een dergelijke deal?

De heer **Lith**:
Dat klopt, maar dat is een andere zaak, maar wel in hetzelfde traject.

De **voorzitter**:
En heeft de procureur-generaal voor dit traject ooit toestemming gegeven?

De heer **Lith**:
Neen. Van der Veen en ik hebben samen met Van Baarle, de advocaat-generaal Behling en de procureur-generaal een gesprek gehad over de casus die u nu naar voren brengt. Die casus was dat er in een soortgelijke situatie maar in een ander onderzoeksgedeelte van de Delta-groepering, sprake zou zijn van levering van een heel grote partij of meerdere grote partijen harddrugs, waarbij aan de orde kwam dat er toestemming is gegeven door de procureur-generaal voor het doorleveren van een kleine partij.

De **voorzitter**:
Van tientallen kilo's?

De heer **Lith**:
De toestemming die gegeven was, had betrekking op tussen de 100 en 150 kilo.

De **voorzitter**:
Om door te leveren?

De heer **Lith**:
Ja.

De **voorzitter**:
Tussen de 100 en 150 kilo om door te leveren?

De heer **Lith**:
Ja. Dat vond ik zelf, ook Van Baarle en Van der Veen, een situatie waarvan wij zeiden: nou, wij vinden toch dat wij dat als het even kan moeten beïnvloeden, want het is wel een heel forse partij. Toen het nog speelde in mijn tijd, heb ik gepoogd het terug te brengen tot een in ieder geval in mijn ogen aanvaardbare partij. Dan praten wij over enkele tientallen kilo's.

De **voorzitter**:
Als u zegt dat 120 kilo cocaine fors is, is 45 ton hasj dan ook niet fors?

De heer **Lith**:
Mogen wij het hebben over de 19.000 kilo, mijnheer Van Traa?

De **voorzitter**:
Uw 19 ton, is dat niet fors?

De heer **Lith**:
Die vind ik op zichzelf niet fors, zeker niet afgezet tegen de criminaliteitsvorm waar wij tegen aankeken. Dat was een keuze.

De **voorzitter**:
Zat er voor u ooit een grens aan?

De heer **Lith**:
Als ik zeg "ja", dan vraagt u meteen wat die grens is... Er zaten voor mij grenzen aan; dat kan ik u ook benadrukken door het feit dat ik bij voortduring heb gesproken, ook met Langendoen, in de zin van: als het maar even kan, pakken we. Dat zat dus in mijn hoofd.

De **voorzitter**:
Maar in Van Vondels hoofd zat: het kan nog vier jaar duren.

De heer **Lith**:
Ja, dat heb ik hem ook horen zeggen. Met alle respect voor Van Vondel, maar de strategische verantwoordelijkheid rustte niet bij het runnende koppel, maar bij mij en de officier van justitie.

De **voorzitter:**

Als u daarover strategisch heeft gesproken, dan moet u toch ook gezegd hebben: dit doen wij zo en zo lang? Anders dreigt u toch gegijzeld te worden door de mensen die het verder organiseren?

De heer **Lith:**

Kijk, een goed collega van mij zei eens: achteraf kijk je een koe in d'r achterste.

De heer **Koekkoek:**

U vatte de koe liever bij de horens.

De heer **Lith:**

Ik ga hier niet zeggen dat wanneer het onder mijn verantwoordelijk zou zijn geweest, het anders was gegaan. Maar er zat in mijn tijd een heel nadrukkelijke sturing achter vanuit mijn filosofie en die van de officier. Dat heb ik niet af kunnen maken, maar het was zeker de bedoeling niet geweest om hier vier jaar mee door te gaan. Waarom niet? Omdat wij een strategisch concept hadden gemaakt waarin het mogelijk moest zijn geweest om tenminste via delenonderzoeken al eerder hier en daar een pootje af te hakken. Dat lag zeker in het verschiet toen ik ermee bezig was. Dus het bij voortduring maar door laten gaan in dit traject, was niet aan de orde. Ik kan u alleen niet aangeven hoe lang dat precies zou zijn geweest. Ik vind zelf dat toen ik wegging, er al behoorlijk veel informatie boven tafel was gekomen, dat wij al behoorlijk veel zaken in het tactisch concept hadden neergelegd, dus ook informatief bij de tactische kant. Wij kropen steeds verder toe naar het hier en daar een deel van de organisatie wegnemen.

De heer **Koekkoek:**

Ik kom daarop straks nog terug. Ik wil even met u terug naar de financin. U hebt daarover gebrainstormd. Er was in feite geen oplossing voor. Is mijn constatering juist dat het eigenlijk wel goed uitkwam bij de heer Langendoen niet verder te vragen hoe het nu met de financin zat en wat was afgesproken met de informanten ?

De heer **Lith:**

Nee. Ik heb lopende de rit dat ooit nog eens gevraagd aan Klaas. Ik heb toen gezegd: goh, krijgen wij daar nou eens zicht op? Hij heeft hier volgens mij ook gezegd dat hij dat niet weet. Dat is het moeilijkste onderdeel.

De heer **Koekkoek:**

U hebt nooit gevraagd: wat is er afgesproken met de informant over de financin? Dat hebt u nooit gevraagd?

De heer **Lith:**

Het enige wat duidelijk was, was dat alle kosten en alle zaken verder voor hem waren en dat er ook winst over zou blijven. Daarover is niet gesproken in aantallen of hoogte van bedragen.

De heer **Koekkoek:**

De afspraak was dus: kosten voor de informant?

De heer **Lith:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Ja. En de winsten ook. Ik ga nog even terug naar het openbaar ministerie. Onder Van Riel vinden de eerste doorleveringen plaats. Hoe ligt de verhouding binnen die vijf doorleveringen tussen Van Riel en Van der Veen?

De heer **Lith:**

Ja, dan zeg ik het nog precies! Ik heb zoven gezegd: minder dan vijf. Het totaal was vijf. Die verhouding zal ongetwijfeld ergens in het midden liggen.

De heer **Koekkoek:**

Twee en drie?

De heer **Lith:**

Ja, zo kunt u ongeveer de verhouding wel noemen.

De heer **Koekkoek:**

Wat wisten de heer Van Riel en u daarvan? U hebt gezegd: waar ging het eigenlijk over? Hij wist tot op zekere hoogte waarover het ging. Er was sprake van, zoals u het zo mooi hebt geformuleerd "low-level-informantenwerk" in de periode van de heer Van Riel. Wat wist hij nu?

De heer **Lith**:

Ja, wat wist hij nu? Wat wij wisten was dat er ergens een informant...

De **voorzitter**:

Nee, wat wist hij?

De heer **Lith**:

Ik zeg wij, omdat hij door mij op de hoogte is gebracht. Ik heb dat zoven al aangeduid. Wat mij betreft is er bij alle officieren altijd congruentie geweest in de wetenschap tussen mij en de officier. Dat zeg ik even vooraf. Daarom spreek ik over wij. Wat wij dus wisten, dat wil zeggen wat ik dus wist en wat ik hem verteld heb, is dat er een informant was die ergens zodanig als een schakel zat in die keten van een drugslijn dat hij daarover waardevolle informatie kon verstrekken. Hij kan dat op een bepaald moment door dingen informatief aan te reiken. Wij hebben het dan over wat vroeger de ouderwetse informant was, de passieve informant die dingen aanreikte. Als wij in die situatie de opzet zouden hebben dat er partijen zouden worden doorgeleverd, zouden wij daarmee meer informatie krijgen over de criminele organisatie. De informant, doordat hij ergens op die schakel, waar dan ook zou zitten, zou daardoor meer krediet, meer vertrouwen krijgen.

De heer **Koekkoeck**:

Ja. Was een argument tegenover hem steeds: de CID-officier in Haarlem vindt het goed en die weet weer van de procureur-generaal dat die het ook goed vindt. Speelde dat argument een rol?

De heer **Lith**:

Die laatste, de procureur-generaal moet u er niet bij noemen, want dat speelde niet in die tijd.

De heer **Koekkoeck**:

Nou, de procureur-generaal heeft op een gegeven moment het doorlaten van harddrugs eventueel goed gevonden. Was dat geen argument om deze methode ook goed te keuren?

De heer **Lith**:

Even voor de goede orde, mijnheer Koekkoeck. Dat was 15 januari 1993. Waar u over spreekt, is de zomer van 1992 en niet andersom. Ik weet niet meer of ik nadrukkelijk met zoveel woorden heb gezegd tegen mijnheer Van Riel dat mijnheer Toeter bijvoorbeeld akkoord was. Wij hebben aangereikt dat de Haarlemse politie voor ons die situatie had. Hij was bekend met het informatieve gegeven zoals ik daarmee bekend was.

De heer **De Graaf**:

Wat wist u dan? Wist u in die tijd van mijnheer Van Riel en wist mijnheer Van Riel dat politieactiviteiten in dat traject een rol speelden?

De heer **Lith**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dat wist mijnheer Van Riel ook?

De heer **Lith**:

Ja, want hij weet ook dat wij in die tijd, hoe zal ik dat omschrijven, "ingebouwd" hadden dat wij met zekerheid konden vaststellen dat het om deze hoeveelheden ging.

De heer **Koekkoeck**:

Dat deed u door controle?

De heer **Lith**:

Dat deden wij door controle. Ja.

De heer **Koekkoeck**:

Verzorgde de politie onder uw verantwoordelijkheid ook transport?

De heer **Lith**:

Als u de keten, de schakels even in ogenschouw neemt, dan zijn wij in staat geweest, ergens op die keten als het ware de partij even daaruit te lichten en na de controle en de zekerheidstelling waarom het ging, weer terug te plaatsen op de lijn.

De heer **Koekkoek:**

Hebben politieambtenaren zelf vervoerd?

De heer **Lith:**

Als ik zeg dat wij het er even uithalen en weer terug zetten, dan hebben wij daarin een rol vervuld. Ik wil daar niet cryptisch over doen.

De heer **Koekkoek:**

Nee, maar iemand anders kan ook gereden hebben. Dat is denkbaar.

De heer **Lith:**

Dat klopt. Als u de vraag zo stelt. Er is in die tijd een persoon ingeschakeld die voor ons in staat was, binnen zijn deskundigheid op het haventerrein...

De heer **Koekkoek:**

Hoe hield u die persoon in de gaten? Zette u daar een CID-man naast?

De heer **Lith:**

Wij hebben het over het weghalen van het douaneterrein. In de eerste fase is deze persoon ingeschakeld voor deze rol. In een later stadium, toen er wat details waren waarvan ik zei: moeten wij dat niet anders regelen, heb ik gezegd: is het niet beter daarvoor helemaal een politieman in te zetten? Ik vond dat zelf beter. Ik heb toen gepoogd, via het pseudo-koopteam van de gemeentepolitie Amsterdam een dergelijke figuur in te huren.

De heer **Koekkoek:**

Wanneer was dat?

De heer **Lith:**

Ik denk dat dit in de loop van 1992 is geweest. Het was in ieder geval lopende de rit. Niet de eerste keer.

De heer **Koekkoek:**

Wat was de reden voor u om dat te doen? Had u de chauffeur onvoldoende onder controle?

De heer **Lith:**

Nee, ik vond dat je dat beter zelf kunt doen, waardoor je de betrouwbaarheid, de controleerbaarheid en de stuurbaarheid beter kunt vastleggen.

De heer **Koekkoek:**

Dat is niet gelukt met een PIT'er.

De heer **Lith:**

Dat is deels gelukt. Ik heb aangegeven dat ik dat geprobeerd heb. Mensen van dat team hebben gepoogd iemand uit Nederland te halen die dat wel zou kunnen. Maar de combinatie van het werken met zo'n container met al die toestanden - ik weet ook niet precies hoe dat gaat - en de papierwinkel die ingevuld moet worden, vereiste een bepaalde deskundigheid. Ik heb in ieder geval ingebouwd dat mijn eigen CID-mensen vanaf het moment dat de container het haventerrein verliet, de zaak nadrukkelijk onder controle hebben gehouden.

De heer **Koekkoek:**

In het begin was dat dus minder het geval?

De heer **Lith:**

In het begin was dat minder, maar lopende de rit hebben wij gezegd dat deze methode verrijnd kon worden.

De **voorzitter:**

De burgerchauffeur blijft toch veel langer een rol spelen?

De heer **Lith:**

Ja, omdat ik geen andere oplossing kreeg in de vorm van een politieman.

De **voorzitter:**

Wist u hoe die chauffeur betaald werd?

De heer **Lith**:
Nee, dat wist ik niet.

De **voorzitter**:
Dat wist u niet.

De heer **Lith**:
Nee.

De **voorzitter**:
Wist u dat crimineel geld gebruikt is voor de communicatiemiddelen en de transportmiddelen?

De heer **Lith**:
Lopende de rit heeft Klaas mij een keer verteld dat hij (de chauffeur) op een bepaalde manier werd betaald. Wij zitten dan weer in dezelfde discussie die ik zoven heb genoemd, namelijk had ik dat nou moeten weten of niet? Achteraf zeg ik dat wij dat beter van te voren hadden moeten bespreken. In mijn beleving zat dat in de interne afspraken over de methode. Ik kan alleen maar achteraf constateren dat dat beter van te voren geregeld had moeten worden.

De **voorzitter**:
U zegt dat u niet wist dat die tonnen door de handen van bijvoorbeeld runners gingen?

De heer **Lith**:
Die tonnen gingen niet door de handen van de chauffeur.

De heer **De Graaf**:
Nee, maar zij gingen wel door de handen van de runners. De heer Van Vondel heeft dat hier verklaard.

De heer **Lith**:
Dat klopt.

De heer **De Graaf**:
Dat wist u wel.

De heer **Lith**:
Dat zijn toch de politiemensen die controleren wat er is.

De heer **De Graaf**:
Dat wist u wel.

De heer **Lith**:
Ja natuurlijk weet ik dat.

De heer **De Graaf**:
U wist dat tonnen crimineel geld door hun handen gingen?

De heer **Lith**:
Nee, geen tonnen crimineel geld. Wij hebben het over de verkeerde tonnen.

De heer **Koekkoek**:
U bedoelde vaten.

De heer **Lith**:
Ik heb het over de drugs. Laten wij daarover geen misverstand hebben.

De **voorzitter**:
Ik had het over de financiering.

De heer **Lith**:
Sorry, dan heb ik u verkeerd begrepen. Dat wist ik niet.

De **voorzitter**:
Heeft u zichzelf nooit de vraag gesteld: daar rijdt een chauffeur, wat moet hij daarvoor hebben?

De heer **Lith**:
Ik heb u al gezegd dat ik lopende de rit dat later een keer aan Klaas gevraagd heb.

De **voorzitter**:
Hebt u toen niet gezegd: joh, heb jij dat met je korpsleiding besproken, want wij worden zo toch afhankelijk van die mensen?

De heer **Lith**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Wat zei Klaas toen?

De heer **Lith**:

Hij zei wat hij hier heeft uitgelegd. Hij heeft aangegeven dat de man werd betaald uit dat geld.

De heer **Koekkoek**:

Uit geld van de informant? U wist daarvan in de loop van 1992.

De heer **Lith**:

Ja, nou, dat is waarschijnlijk in 1993 geweest.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Lith, u heeft eigenlijk de CID-Kennemerland, en daarvan twee mensen in het bijzonder, als het ware ingehuurd voor "een klusje voor Lith", nietwaar? Waarom hebben die mensen die de informanten runden, ook die politieactiviteiten moeten verrichten? Waarom hebt u daarvoor niet de mensen van uw eigen team gebruikt?

De heer **Lith**:

Er zijn ook mensen van mijn eigen team bij geweest.

De heer **De Graaf**:

Maar waarom heeft u de heren Langendoen en Van Vondel daarvoor gebruikt? Het was toch niet nodig? Zij runden primair de informant. Zij hadden de methode ontwikkeld, maar de methode kon u toch onder eigen verantwoordelijkheid door de eigen mensen laten uitvoeren?

De heer **Lith**:

Het is niet de bedoeling dat ik vragen aan u stel. Daarom stel ik haar maar even retorisch: waarom zou ik het anders regelen?

De heer **De Graaf**:

Omdat u dan de volle verantwoordelijkheid kon dragen. Dan waren het uw mensen en niet mensen van een andere CID.

De heer **Lith**:

Dat heb ik toch ingebouwd door enerzijds eigen CID-medewerkers er tegenaan te plakken die er ook bij geweest zijn en anderzijds door de hele zaak onder controle van mijn eigen observatieteam te zetten?

De heer **De Graaf**:

In uw visie had het geen verschil gemaakt als het uw eigen mensen en uw eigen team waren geweest? Had u dan ook niet doorgevraagd? Had u dan ook gezegd over criminele gelden en dergelijke: dat is een aangelegenheid die zij zelf maar moeten oplossen?

De heer **Lith**:

De vraag is hoeveel mensen je er extra tussen moet zetten op zo'n schakel. Ik vond de samenwerking met Langendoen, Van Vondel en mijn eigen medewerkers in het operationele gedeelte prima lopen.

De heer **De Graaf**:

Is het niet raar dat deze CID-mensen die primair informanten runnen plotseling in allerlei operationele activiteiten verweekeld raken die als zodanig niets meer met het runnen van informanten te maken hebben?

De heer **Lith**:

Het zit in het CID-traject. Daar hebben wij maar een paar mensen voor. Binnen die constellatie deden wij het binnen de CID'en.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Lith, bij u valt mij op wat mij maandag ook opviel. Er wordt voortdurend gezegd: wij zaten op de schakel, wij zaten op de keten. Waarom zegt u niet gewoon: wij waren een schakel in de keten? Dat is toch aan de orde? De politie vormde toch een schakel in de keten van het vervoer en in het hele traject?

De heer **Lith:**

Nee. Ik vind dat niet in mijn beleving. Het traject loopt. Er is produktie, er is invoer, er is doorvoer, er is aflevering en er is ook nog uitvoer.

De **voorzitter:**

Maar daar werken wij actief aan mee.

De heer **Lith:**

Als wij het niet gedaan hadden, was het ook doorgegaan, mijnheer Van Traa. Het traject is er. Er zijn vele trajecten van invoer van verdovende middelen in Nederland. Het enige dat wij gedaan hebben, is een schakel even anders kleuren. Dat gebeurde in die zin dat wij die schakel er even uitgelicht hebben en dat deeltje voor onze rekening genomen hebben om te kunnen controleren. Ik heb dat net aangeduid. Vervolgens hebben wij dat schakeltje weer teruggebracht.

De heer **Koekkoek:**

Wat gebeurde er na die controle?

De heer **Lith:**

Wat ik al heb gezegd. Het werd weer teruggebracht. Er werd voor gezorgd dat het op de normale lijn kwam zoals het normaal zou lopen zonder dat de criminelen dat in de gaten hadden.

De heer **Koekkoek:**

Precies. Het moest weer op die lijn gebracht worden. Dat moesten dus politiemensen doen.

De heer **Lith:**

Ja, want ik kon moeilijk tegen de criminelen zeggen: kom het maar uit onze loods halen. Zoals wij de container van het haventerrein hebben gehaald, hebben wij er ook voor gezorgd dat hij op het normale traject terecht kwam. Dat is een kwestie van ervoor zorgen dat het daar komt en via die lijn verder gaat.

De heer **Koekkoek:**

En dan liet u aan de criminelen weten: het busje komt zo.

De heer **Lith:**

Ik heb dat niet persoonlijk gedaan. Het gaat om het traject. Dat traject loopt toch. Je moet er alleen voor zorgen dat je er eventjes in kunt komen.

De heer **Koekkoek:**

Het hoort er dus wel bij als element.

De heer **Lith:**

Dat is toch volstrekt helder? Het gaat er juist om voor jezelf die garantie in te bouwen. Ik had het ook niet kunnen doen. Dan was het traject ook gelopen, maar dan had ik niet geweten of datgene wat ons via informatie aangereikt was, klopte. Ik had ook niet geweten of ik mijn observatieteam anders moest investeren. Juist doordat ik wist door die controle, had ik een soort beheersbaarheidsmechanisme ingebouwd.

De heer **Koekkoek:**

Het is geen verwijt, maar het gaat erom dat wij helder krijgen wat de rol van de politie was. En dat geeft u nu aan.

De heer **Lith:**

Die is zoals ik zeg.

De **voorzitter:**

Toen u van Langendoen en Van Vondel hoorde dat de activiteiten van de politie ook door crimineel geld werden gefinancierd, moet bij u toch een bel zijn gaan rinkelen: worden wij niet te veel afhankelijk?

De heer **Lith:**

Nee, mijnheer Van Traa.

De **voorzitter:**

Maar u wordt dan toch afhankelijk van dat geld, anders kunt u het niet meer doen zoals u het wilt. U kunt het alleen doen zoals u het wilt, omdat er crimineel geld in genvesteed wordt.

De heer **Lith**:

Nee, mijn perceptie was dat de informant/informanten in het circuit zitten van het criminele geld. Hoe dan ook. Later stel ik voor mijzelf vast dat de chauffeur wordt betaald. Daarmee houdt het op.

De **voorzitter**:

Nee, daar houdt het niet mee op.

De heer **Lith**:

In mijn wetenschap wel.

De **voorzitter**:

Maar het is nu toch vrij onvoorstelbaar dat de verhouding zo is dat u niet doorvraagt! U vraagt niet: en die auto's dan en de rest, hoe zit dat precies, wat gebeurt er verder met de ladingen? U runde. Nu komt constant de vraag op: runde u nog wel? Had u de zaak nog wel genoeg in de hand?

De heer **Lith**:

Mijnheer de voorzitter, als het gaat om runnen, ben ik daar volstrekt van overtuigd. Als het gaat om de wetenschap over de financile regeling, ben ik net al door de hoepel gesprongen door te zeggen dat achteraf gezien ik - niet alleen ik overigens - wat beter had moeten doorvragen. Ik denk dat de CID Haarlem wellicht een aantal van die aspecten te veel voor haar eigen verantwoordelijkheid heeft genomen door het op een goede manier te registreren en dergelijke. Daar behoeft wat mij betreft echter niets mis mee te zijn. Je kunt misschien wel zeggen: had het beter geregeld en had het met je eigen leiding besproken.

De **voorzitter**:

Het is toch niet alleen de CID Haarlem? U bent in zo'n belangrijke operatie toch ook verantwoordelijk voor de aspecten? Want dit had toch strafvorderlijk, strafrechtelijk qua opsporing, het gehele traject kunnen beïnvloeden? Je kunt toch niet alleen zeggen: neen, dat is beheersmatig?

De heer **Lith**:

Dat heb ik ook niet gezegd. Ik wil het nog wel voor de derde keer zeggen, mijnheer Van Traa. Ik zeg dus dat het zeker voor de lering... En nogmaals, het speelde in die tijd met een ervaring die er op dat gebied nog niet lag; het is ontwikkelingsgewijs aan de orde gekomen. Achteraf zeg ik, dat wanneer ik zo'n operatie weer zou doen, ik dat soort dingen beter zou regelen. Maar dat staat los van de discussie over het runnen van de informanten.

De **voorzitter**:

Was u altijd zeker dat u er op een bepaald moment ook een punt achter kon zetten? Als uiteindelijk het team wordt opgeheven, gaat het toch door. Er kan niet van de ene op de andere dag gezegd worden: nu stoppen wij met de gehele operatie. Controleerde u het nog wel?

De heer **Lith**:

Ja, mijnheer Van Traa, er is maar een zekerheid in het leven en die is dat wij allemaal een keer doodgaan. Dus ik kan u die zekerheid niet geven. Wat betreft de vraag hoe ver je door zou moeten gaan, heb ik zoven gepoogd uit te leggen wat mijn referentiekader was, hoe ik er in zat en hoe ook mijnheer Van der Veen er in zat. Het is een onderdeel van een grootscheeps proces om te komen tot onttakeling van een criminele organisatie. En aspect daarin was deze werkmethode. En die werkmethode was er op zichzelf op gericht om helder te krijgen hoe die organisatie in elkaar zat en wie aan de touwtjes trok, en om vervolgens de financile sporen te ontwikkelen. Daarnaast waren er nog een aantal pogingen om op andere lijnen te komen, onder andere met inzet van de FIOD. Als je het op een gegeven moment goed bij elkaar vat, houd je die groep aan. Dan is het dus niet het verhaal van: alleen maar fixeren op n werkmethode en het door laten gaan. Dat is niet aan de orde.

De heer **Koekkoeck**:

Maar hebt u zich toen afgevraagd: stel dat het niet lukt met deze methode, hoe komen wij dan af van de informanten?

De heer **Lith**:

Ja, in zoverre, dat wij ons heel goed moeten voorbereiden als het niet meer doorgaat. Maar op het moment waarop je dat deel van de organisatie weghaalt, is ook dat traject over.

De heer **Koekkoek**:

Dat is duidelijk, maar heeft u zich van tevoren bij het hanteren van deze methode afgevraagd hoe de methode zo nodig gestopt kan worden...

De heer **Lith**:

Zoals ik al zei, door het ontmantelen van die criminele organisatie.

De heer **Koekkoek**:

Uiteraard, dat is het mooie einddoel.

De heer **Lith**:

Dat was een einddoel dat wij zeker bereikt hadden.

De heer **Koekkoek**:

Daar bent u nog steeds van overtuigd, begrijp ik.

De heer **Lith**:

Zeker ja.

De heer **Koekkoek**:

Dat betekent dat u met de methode was doorgegaan totdat het einddoel daar was?

De heer **Lith**:

Neen, tot het moment waarop wij vonden dat wij ergens op de lijn moesten ingrijpen. Als je die desbetreffende poot weghaalt, dan kan dat soort dingen niet meer voorkomen. Ergens op de lijn ga je dus ingrijpen. Dat was gewoon een strategisch denken.

De heer **De Graaf**:

Dan had u voldoende tactisch bewijs moeten hebben.

De heer **Lith**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Maar dat was toch het probleem? Dan had u aan het einde van uw periode toch niet kunnen ingrijpen? Anders had u het wel gedaan.

De heer **Lith**:

Wij hebben ook een keer ingegrepen, heb ik aangegeven.

De heer **De Graaf**:

Jawel, maar ik heb het over de hoofdverdachten.

De heer **Lith**:

Neen, daar heeft u gelijk. Maar ik zeg ook niet dat het afgelopen was vlak na het moment waarop ik wegging.

De heer **De Graaf**:

Gesteld dat voordat u wegging, dus ergens in de lente/zomer van 1993, die grote klapper waar later sprake van was, dat grote heronettransport was binnengevaren als de zilvervloot; had u dan überhaupt wel voldoende tactisch bewijs om aan te kunnen houden?

De heer **Lith**:

Het is niet allemaal zelf te plannen natuurlijk. Bij de XTC-zaak hebben wij gepoogd om op het goede moment toe te slaan. Op het moment waarop er heel veel geld was gekomen uit Engeland, op het moment waarop er een enorme partij aanwezig was voor export. Wij zijn in staat geweest tot een zodanig onderzoek dat de klapper in n keer kwam. Dus dat kan ik u niet garanderen voor de situatie waarop u doelt. Even hardop denkend: gesteld dat er een partij harddrugs van tig-duizend kilo komt, dan kun je toch op een goed moment, daar waar dat gewenst is, ingrijpen.

De **voorzitter**:

Dat hangt er toch van af of de veiligheid van de informant dat toestaat?

De heer **Lith**:

Ja, maar er is altijd nog een mogelijkheid...

De **voorzitter:**

Snijders heeft hier op tafel gelegd: dat had nooit gekund, want het zat zo in elkaar verweven dat je de informatie nooit kon gebruiken. Dat ontkent u dus?

De heer **Lith:**

Ik heb de heer Snijders een keer ontmoet. Ik ken deze man helemaal niet in relatie tot ons onderzoek. Ik begrijp dus niet waarom anderen steeds maar weer de conclusies hierover trekken.

De **voorzitter:**

Hij is nu CID-officier in Haarlem.

De heer **Lith:**

Als wij een casus bespreken met de advocaat-generaal, de procureur-generaal en de officier van justitie...

De **voorzitter:**

Deze casus heeft u met de procureur-generaal nooit besproken.

De heer **Lith:**

Neen, maar de andere casus is toch exact hetzelfde?

De **voorzitter:**

Neen, dat was toch een eenmalige gebeurtenis en dit is toch een langlopende gebeurtenis?

De heer **Lith:**

Neen, u had het net over het ingrijpen bij harddrugs.

De **voorzitter:**

Neen, ik heb het erover of de grote klapper had kunnen komen met de harddrugs. Was u niet tegen hetzelfde probleem opgelopen dat je de vele informatie die je hebt, niet kunt gebruiken vanwege de positie van de informant?

De heer **Lith:**

Mijnheer de voorzitter, u vraagt mij over de mogelijkheid dat in een periode waarin ik niet meer verantwoordelijk ben voor het IRT...

De **voorzitter:**

U zei zoven toch zelf: ik ben er zeker van?

De heer **Lith:**

Ik ben er zeker van dat wij die partij ergens hadden kunnen pakken. Er zijn altijd mogelijkheden om, op een moment waarop dat niet kan, ervoor te zorgen dat de partij niet ergens terechtkomt. Je kunt de partij ook door de douane in beslag laten nemen op het moment waarop er een container binnenkomt. Dan zorg je toch dat het niet in het milieu terechtkomt?

De heer **De Graaf:**

Maar dan gaat het om de vraag hoe de douane dat weet. Is ze getipt? Is die terug te voeren op informanten? Dan lopen de informanten weer gevaar. Dat is toch steeds het dilemma.

De heer **Lith:**

Dat ben ik met u eens, mijnheer De Graaf, maar ik heb acht jaar bij de recherche gewerkt en ik heb nog nooit in die zin situaties meegemaakt waarin wij niet tot een oplossing kwamen.

De heer **Koekkoeck:**

Dus u hebt zich van tevoren eigenlijk niet afgevraagd hoe u zonodig van een informant af kon komen, afgezien van het oprollen van de organisatie?

De heer **Lith:**

Jawel. Wij hebben ons dat wel afgevraagd, maar er is geen concrete oplossing aan te reiken omdat je niet weet wat er lopende de rit allemaal gebeurt. Ikzelf ben er zeker van dat het ons gelukt zou zijn om te zorgen voor een goede afbouw. Dat is een absolute voorwaarde voor het werken met informanten. Dat is mij acht jaar gelukt, dat was mij nu ook gelukt.

De heer **Koekkoeck:**

Die zekerheid had u niet van tevoren. Wat wist u van de deklading? Wist u wat daarmee gebeurde?

De heer **Lith**:

Neen, dat wist ik niet.

De heer **Koekkoek**:

Wilde u dat niet weten?

De heer **Lith**:

Ik heb vele malen gezien dat er soortgelijke transporten Nederland binnenkwamen. Ik heb eigenlijk in de veronderstelling geleefd dat het op dezelfde manier ging. Er komen legale ladingen binnen; die worden ergens voor bestemd. Het is bij mij niet opgekomen om het in deze specifieke situatie nader uit te diepen.

De heer **Koekkoek**:

De heer Van Vondel of de heer Langendoen heeft gezegd: het was troep. Dat is nu niet een normale lading.

De **voorzitter**:

U heeft zich als teamleider toch wel beziggehouden met de vraag waar het eventueel naar toe moest en wat er verder mee ging gebeuren?

De heer **Lith**:

Neen.

De **voorzitter**:

De zaken werden toch gecontroleerd? Dat moet toch besproken zijn?

De heer **Lith**:

Nee, met legale ladingen heb ik mij niet bemoeid. Ik heb in een eerder verband al gezegd dat het vervoeren van bepaalde legale goederen nog steeds niet strafbaar is. Ik heb mij daar niet mee beziggehouden. Het ging om de illegale goederen.

De heer **Koekkoek**:

Wist u waar de containers vandaan kwamen, kende u de afzender en het adres waar zij naartoe moesten?

De heer **Lith**:

Nee, dat was mij niet bekend.

De **voorzitter**:

Dat interesseerde u ook niet?

De heer **Lith**:

Nee, of zij nou naar adres A of B gaan. Ik ging ervan uit, en zo werkten wij ook met elkaar, dat hetgeen de collega's op dat terrein regelden in de zin van... Laat ik het anders formuleren. Ik ging ervan uit dat de dingen waar wij zicht op kregen, gewoon helder was. Ik heb dat in een ander gesprek met u ook al eens aangegeven. Ik heb regelmatig meegemaakt dat er legale transporten plaatsvinden waarbij anderen zorgen dat er illegale partijen in zitten, terwijl de eigenaar daar niet van weet. Dat is mijn perceptie geweest.

De heer **De Graaf**:

Heeft u, nu u dat achteraf wel weet en het tijdens deze openbare verhoren heeft gehoord, niet het gevoel dat u volstrekt onvolledig bent geïnformeerd door de mensen die voor u werkten?

De **voorzitter**:

En dat u niet hebt doorgevraagd?

De heer **Lith**:

Ik zal eerst de vraag van de heer De Graaf beantwoorden. Ik sta er volstrekt achter als het gaat om de operatie, de besturing, de beheersbaarheid en alles wat er aan besluitvorming heeft plaatsgevonden. Had dat soort dingen niet wat anders geregeld moeten worden? Had het besproken moeten worden met de teamleiding en met de officier? Had ik dat moeten weten? Had het ergens anders geregeld moeten worden? Had het anders geregistreerd moeten worden? Op al die vragen antwoord ik nu: had dat beter geregeld met elkaar.

De heer **De Graaf**:

Het gaat niet om de vraag het beter met elkaar te regelen. Vindt u niet dat mijnheer Langendoen en mijnheer Van Vondel dat aspect van de afwikkeling van de methode gewoon aan u hadden moeten melden? Hadden zij niet moeten melden: wij zitten met dekladingen en daar doen wij dat mee en daar wordt die hoeveelheid geld mee gegenereerd en dat gaat daarheen?

De heer **Lith:**

Ik vind dat wij dat beter hadden moeten melden.

De heer **De Graaf:**

U zegt: beter moeten melden. Zij hadden het dus moeten melden.

De heer **Lith:**

Ja, zij hadden het moeten melden. Maar ik wil niet flauw doen. De voorzitter heeft al aangegeven dat ik wellicht zelf op die vragen had moeten komen.

De **voorzitter:**

Het gebruik bijvoorbeeld van coverbedrijven en wat daarmee gebeurde, heeft toch ook met methodieken te maken?

De heer **Koekkoek:**

Laat ik zeggen: de container van een niet-bestaande afzender gaat naar een niet-bestaand adres. In theorie.

De heer **Lith:**

Dat kan in theorie. De nota-De Wit...

De heer **Koekkoek:**

Is dat niet belangrijk om te weten in het kader van een methode waarvoor u verantwoordelijk bent?

De heer **Lith:**

Met alle respect, u komt steeds op hetzelfde punt terug. Ik heb al aangegeven dat ik vind dat je al die ins en outs op tafel moet hebben en dat daarin wellicht door Langendoen en de zijnen iets te veel eigen verantwoordelijkheid is opgevraagd.

De **voorzitter:**

Mag ik u het volgende voorleggen, mijnheer Lith. De commissie-Wierenga trekt de conclusie - u niet - dat de teamleider en de officier precies op de hoogte waren, alles onder controle hadden, wisten wat er gebeurde met een informant die een rol in de schakel speelde, maar er verder helemaal buiten bleef. Dat is natuurlijk niet uw conclusie? Dat was de conclusie van de commissie-Wierenga. Kunnen wij die conclusie nog steeds volledig staande houden?

De heer **Lith:**

Met uitzondering van de uiteindelijke financiële aspecten zoals die hier boven tafel zijn gekomen.

De **voorzitter:**

Zijn die financiële aspecten niet een belangrijk onderdeel van de vraag of alles proportioneel, subsidiair etcetera is toegepast?

De heer **Lith:**

Die zitten voor mij alleen in de discussie over de vraag hoeveel er aan de strikstock blijft hangen bij het informantenwerk. Zij zitten bij mij niet in de discussie over de methode zelf.

De **voorzitter:**

Ook niet in de discussie over het gebruik van crimineel geld door de politie om dit verder te organiseren?

De heer **Lith:**

Als mij die vraag was voorgelegd, zou het voor mij zeker een overweging zijn geweest daarop ja te zeggen, voor zover het tot mijn competentie behoorde.

De heer **Rabbae:**

Maar mijnheer Lith, vindt u het niet vreemd dat de politie gefinancierd werd door criminelen om politiewerk te verrichten?

De heer **Lith:**

Er zijn een paar aspecten in dit onderzoek die je ook als politie kunt betalen. Ik zou dat ook als politie betalen. Ik bedoel dan het huren van een loods. In principe zou je die zelf moeten huren.

De heer **Rabbae**:

Als politie verliest u toch uw onafhankelijkheid? U loopt dan toch aan het lijntje van crimineel geld?

De heer **Lith**:

Waarom verlies ik mijn onafhankelijkheid? Waarom word ik afhankelijk?

De heer **Rabbae**:

Omdat u het geld van de criminelen nodig hebt om te kunnen opereren. Anders had u het toch zelf gedaan?

De heer **Lith**:

Ik vind dat het te overwegen is om crimineel geld te gebruiken voor die activiteiten die normaal in het criminele proces zullen plaatsvinden.

De **voorzitter**:

Maar toch niet door de politie? Wij maken ons dan toch afhankelijk?

De heer **Lith**:

Ik heb ook gezegd dat je het huren van een loods of van eigen auto's zelf moet betalen.

De heer **Rabbae**:

Maar dan word je toch een element van het geheel? Dat kunt u toch niet ontkennen, mijnheer Lith?

De heer **Lith**:

Ja, mijnheer Rabbae, misschien is het goed als daarvoor nu eens een hele goede regeling komt. Ik wil niet van het pad afwijken, maar als ik kijk naar de nota die daarover adviseert, dan vraag ik mij af wat men bedoelt met de opvatting dat crimineel geld dat ingeleverd wordt, gebruikt moet worden voor de algemene rechtshandhaving. Zo staat het in het advies.

De **voorzitter**:

Dat is nog geen regeringsbeleid.

De heer **Lith**:

Ik zei ook dat het een advies was, mijnheer Van Traa. Anno 1995, want van die datum is deze nota, heeft de raad van hoofdcommissarissen deze nota heeft besproken. Dat is recent. Ik heb hun advies gezien.

De **voorzitter**:

U hebt het nu over het rapport-De Wit?

De heer **Lith**:

Ja, het rode boek. Maar ook de raad van commissarissen zegt niet: he, wat een rare stelling. Dat zijn allemaal mensen die er jaren naar gekeken hebben. Het zijn korpschefs die ernaar gekeken hebben. De voorzitter zegt terecht dat dit nog geen regeringsbeleid is. Maar er komt nu waarschijnlijk een regeringsbeleid, mede naar aanleiding van deze enquete. Het rapport geeft wel dit advies. De mensen die daarnaar gekeken hebben, zijn toch niet de eersten de besten.

De **voorzitter**:

Het ging in dat advies om het gebruik van geld dat eventueel uit een frontstore kwam waarbij men dan geld kon wisselen. Daarmee mochten niet activiteiten van de politie worden bekostigd.

De heer **Lith**:

Daar staat wat ik zoven zei. Het advies is dat criminele winsten moeten worden ingeleverd en worden gestort in een fonds voor algemene rechtshandhaving. In mijn beleving, maar misschien zie ik dat verkeerd, dat heb ik nog niet gevraagd, is dat ook crimineel geld dat je voor andere doeleinden gebruikt.

De **voorzitter**:

Maar misschien wel met een kasboek en met een verantwoording en met een korpsleiding. Dat is wel een verschil.

De heer **Lith:**

Prima, dat is beheersmatig. Je moet het kunnen verantwoorden. Er moet zicht op zijn. De leiding moet er wat over kunnen zeggen. Daarover zullen wij het heel snel eens zijn.

De heer **Koekkoek:**

Ik wil even terug naar de vijf containers die onder uw verantwoordelijkheid zijn doorgelaten. Had u er in die tijd wetenschap van dat nog andere containers onder verantwoordelijkheid van de CID-Haarlem of van de CID-Kennemerland werden doorgelaten?

De heer **Lith:**

Nee.

De heer **Koekkoek:**

Dat is u niet op enigerlei wijze gebleken?

De heer **Lith:**

Ik zou niet weten hoe. Zij hebben alleen in die zaak voor ons gewerkt met containers. Ik kan alleen over die situatie spreken. Het is mij niet bekend, welke afspraken zij daarnaast met anderen hadden.

De heer **Koekkoek:**

Maar u had een observatieteam. Dat kan dus betekenen dat er weleens wat langs gegaan is, waarvan u zich afvroeg: h, wat is dat, dat weet ik niet.

De heer **Lith:**

In mijn zaak of in andere zaken?

De heer **Koekkoek:**

In uw periode.

De heer **Lith:**

Nee.

De heer **Koekkoek:**

Dat is niet het geval?

De heer **Lith:**

Nee.

De heer **Koekkoek:**

Wat bent u nou wijzer van geworden van de methode? U hebt ontdekt waar de drugs naartoe gaan. U ontdekt opslagplaatsen, ik noem maar iets. Hebt u daarbij ook mensen ontdekt?

De heer **Lith:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Uw doel was, zicht te krijgen op "de grote baas".

De heer **Lith:**

De verantwoordelijken. Uiteindelijk leidt dat tot...

De heer **Koekkoek:**

...meer bazen. Dat is allemaal mogelijk. Hoever bent u nu gekomen dankzij deze methode?

De heer **Lith:**

In de periode dat ik er nog zat, ben ik informatief heel ver gekomen. Er zijn veel personen boven tafel gekomen.

De heer **Koekkoek:**

Dankzij deze methode?

De heer **Lith:**

Ja. En plaatsen, waar het allemaal werd opgeslagen. Wij hebben gezien welke maatregelen de criminelen namen, hoe zij werkten, hoe hun organisatie in elkaar zat. Wij hebben mede verder in de organisatie ontdekt wie aan welke touwtjes trok.

De heer **Koekkoek:**

- U bent gekomen tot het middenkader?
- De heer **Lith**:
Dat weet ik niet.
- De heer **Koekkoek**:
Hoger, lager?
- De heer **Lith**:
Dat is moeilijk vast te stellen, mijnheer Koekkoek, zeker achteraf. Ik vond zelf, als ik naar het totaal kijk, dat wij boven die lijn zaten.
- De heer **Koekkoek**:
Bent u dankzij deze methode op enig moment de eerstverantwoordelijken tegengekomen?
- De heer **Lith**:
In n expliciet geval was het helder dat er een relatie was met...
- De heer **Koekkoek**:
Dat was...?
- De heer **Lith**:
Het is niet n persoon die aan de touwtjes trekt. Ten aanzien van een topfiguur van die criminele organisatie was er in mijn beeld een duidelijke verbinding te leggen. Daar ging het ook om in dat traject.
- De **voorzitter**:
Is het niet zo dat u heel veel informatie heeft verzameld?
- De heer **Lith**:
Ja.
- De **voorzitter**:
Gedetailleerd, maar dat het vertrouwenselement er nog niet uitkwam? Dat u een heleboel wist maar daarvan heel veel niet kon gebruiken?
- De heer **Lith**:
Neen, want als ik het traject zie, dan zie ik tussen de eerste informatie en de laatste informatie die wij krijgen, veel meer, betere en ook veredelde informatie.
- De heer **Koekkoek**:
Wie waren op het moment waarop u wegging op de hoogte van de methode? Ik neem aan, de IRT-officieren waarmee u had gewerkt, de CID-officier in Haarlem, uw eigen CID-chef, de runners van het team Haarlem/Kennemerland. Viel er toen u wegging niet een groot gat? Wie waren er toen nog van op de hoogte hoe het echt liep?
- De heer **Lith**:
Wat betreft het politieonderdeel, iedereen die u net genoemd heeft, behalve mijzelf. Wat betreft het OM, heb ik begrepen dat de heer Van der Veen de zaak heeft overgedragen aan de heer Van Capelle.
- De heer **Koekkoek**:
Aan wie heeft u de relevante kennis over met name de methode overgedragen?
- De heer **Lith**:
Die heb ik persoonlijk niet overgedragen aan degene die mogelijk mijn opvolger zou worden, aangezien die er op dat moment niet was. Ik denk dat in het Wierenga-rapport helder is geworden dat er geen goede overdracht is geweest van alle activiteiten van het IRT. Daar heb ik wel alle pogingen toe ondernomen. Maar goed, dat is eenmaal gebeurd en ik meen dat gedane zaken geen keer nemen. Er is in ieder geval geen moment geweest waarop ik als teamleider op hetzelfde niveau zaken heb kunnen overdragen. Daar staat tegenover dat dezelfde mensen binnen het IRT bleven werken, ook mijn vervanger.
- De heer **Koekkoek**:
Jawel, maar het betekent dat er geen teamleider was die deze verantwoordelijkheid kon overnemen.
- De heer **Lith**:
Op strategisch niveau, zeg maar OvJ-OvJ en teamleider-teamleider is er wat betreft dat laatste niets van terechtgekomen.

De heer **Koekkoek**:

Dat betekent dat degenen die daadwerkelijk uitvoering gaven aan de methode in zekere zin ongecontroleerd hun gang konden gaan, omdat er geen teamleider was om ze binnen de touwen te houden.

De heer **Lith**:

Als u de heer Augusteijn goed kent, zou u kunnen weten dat hij dat zeker niet...

De heer **Koekkoek**:

Maar hij was toch niet de uiteindelijk verantwoordelijke?

De heer **Lith**:

Neen, maar hij wist wel exact wat hij moest vertellen aan de teamleider. Daar waren heldere afspraken over. Ik kan mij niet voorstellen dat de heer Augusteijn naar een ander anders zou hebben gereageerd dan naar mijzelf.

De heer **Koekkoek**:

Had u de indruk dat de heer Augusteijn de heer Langendoen voldoende in de hand had? De heer Langendoen heeft namelijk gezegd dat de heer Augusteijn zijn chef was.

De heer **Lith**:

Ik ben er nog steeds van overtuigd dat wij op een prima wijze hebben samengewerkt; ik zou graag willen weten wat er dan zo fout is geweest, alle suggesties die hier en daar gemaakt worden, aanhorend. Ik heb de bewijzen in elk geval niet gezien. Zoals wij gewerkt hebben, hebben wij helder met elkaar gewerkt.

De heer **Koekkoek**:

Toen u wegging viel er in die zin een gat, dat er een bepaalde periode gebrek aan sturing was. Als je geen teamleider hebt...

De heer **Lith**:

Als je de sturing alleen ophangt aan de teamleider, heeft u gelijk.

De heer **Koekkoek**:

Dat is een heel belangrijke verantwoordelijkheid.

De heer **Lith**:

Jawel, maar mijnheer Van Capelle als IRT-officier nam de zaak over. Ik moet u er verder nog op wijzen, dat er ook nog een zaakofficier was, te weten de heer Wortel. Deze heeft op een uitstekende wijze met ons samengewerkt en die wist ook van de zaak.

De heer **Koekkoek**:

Maar een officier van justitie is geen leider van zo'n belangrijk team.

De heer **Lith**:

De zaakofficier en de IRT-officier waren op dezelfde wijze van de hoed en de rand op de hoogte als ik. En wij gaven in eendrachtige samenwerking op een wat mij betreft uitstekende wijze leiding aan het recherche-onderzoek.

De **voorzitter**:

Mag ik op dit punt nog even doorgaan? U hebt veel eerder in het verhoor het totale aantal van 45 ton genoemd dat is doorgelaten.

De heer **Lith**:

In mijn beleving heb ik de commissie-Wierenga het cijfer genoemd van rond 50.000 kilo.

De **voorzitter**:

Eerder is hier verklaard dat de commissie-Wierenga het cijfer van 25 ton bekend was. Daartussen zit een verschil.

De heer **Lith**:

Ik had het over 50.000 ton in verband met partijen die zijn binnengekomen. Ik heb het niet over de doorlevering.

De heer **De Graaf**:

U hebt gezegd dat 45 ton is doorgeleverd.

De **voorzitter**:

Het gaat om 45 ton die in ieder geval niet in beslag is genomen.

De heer **Lith**:

Dat kan ik u zo niet vertellen. Ik houd het op de aantallen die ik heb gezien bij Wierenga. In mijn tijd is rond de 50.000 kilo Nederland binnengekomen. Daarvan is een deel in beslag genomen. Ik kan alleen over mijn eigen tijd praten. Toen is 4000 kilo in beslag genomen.

De **voorzitter:**

Wat is bij Wierenga ter sprake gekomen?

De heer **Lith:**

Bij Wierenga zijn alle transporten die bij ons aan de orde zijn geweest, ter sprake gekomen. Dat is per transport en per activiteit gebeurd. Wij hebben de heer Wierenga en de zijnen de dossiers laten zien met betrekking tot de informatie daarover. Wij hebben de besluitvorming daarover laten zien en wij hebben het dossier laten zien van al onze observatiewaarnemingen en onze bevindingen.

De **voorzitter:**

Er is toen toch een totaal genoemd?

De heer **Lith:**

Dat geef ik u aan. Dat is rond de 50.000 kilo.

De **voorzitter:**

Ja, maar er is toch ook een totaal aantal genoemd dat niet in beslag is genomen?

De heer **Lith:**

Ja, maar ik kan alleen uit eigen zekerheid aangeven.

De **voorzitter:**

Hoe weet u wel met zekerheid...

De heer **Lith:**

Dat heb ik niet aangegeven.

De **voorzitter:**

...het totale aantal. Wat weet u niet met zekerheid? Hoeveel ongeveer? Dat hoeft niet tot op de kilo. Dat zou niet goed zijn.

De heer **Lith:**

De verklaring van de heer Van Capelle die hij tegenover u heeft gegeven over partijen die in beslag genomen zijn, is mij niet helder. Voor mij is dat een leegte. Ik kan niet zelf controleren hoe dat geweest is.

De **voorzitter:**

Is het mogelijk dat, nadat u weg bent gegaan, meer op de vrije markt is gekomen dan toen u er nog was?

De heer **Lith:**

Nogmaals, ik kan daar geen zekerheid over geven. Ik heb geen enkele aanleiding om andere conclusies te trekken dan toen wij met elkaar om de tafel zaten voor de verantwoording aan mijnheer Wierenga. Ik heb geen enkele aanleiding om dat te veronderstellen.

De **voorzitter:**

U bent eerder meer expliciet tegenover mij geweest over de totale aantallen waarover wij het hebben. Het is misschien goed, dat gewoon vast te stellen.

De heer **Lith:**

Niet als het gaat om wat er binnengekomen is. Dat is hetzelfde aantal.

De **voorzitter:**

Dat vraag ik ook niet.

De heer **Lith:**

U bedoelt wat er in beslag genomen is?

De **voorzitter:**

Ik vraag wat er uiteindelijk doorgelaten is c.q. niet in beslag genomen is.

De heer **Lith:**

Ik moet dat even uit mijn hoofd doen. Ik heb die papieren niet bij mij. Als ik het mij goed herinner is rond de 7000 8000 kilo in beslag genomen, waaronder die 4000 van mij.

De **voorzitter:**

Wij komen dan boven de 40, de andere kant op.

De heer **De Graaf:**
Ik meen dat de heer Langendoen heeft gesproken over 45 ton die niet in beslag is genomen, maar doorgevoerd.

De heer **Lith:**
Oh, toen ik naar dat gesprek luisterde, heb ik begrepen dat hij daarmee bedoelde wat binnengekomen was.

De heer **De Graaf:**
Nee, wat is doorgeleverd. Dat zou ongeveer sporen met uw cijfers. U sprak over 50.000 kilo waarvan 8000 kilo in beslag is genomen. Dan kom je uit op 42.000 kilo.

De heer **Lith:**
Ja, dan kom je iets lager uit.

De **voorzitter:**
Wie hebben nadat u weg was in de praktijk de beslissingen genomen?

De heer **Lith:**
U vraagt dat aan mij. Ik zou niet weten wie de beslissingen hebben genomen.

De **voorzitter:**
Dat zijn in de praktijk toch de heer Augusteijn, de heer Langendoen en de officier?

De heer **Lith:**
Dat mag ik aannemen, gelet op de procedure die bij ons gold. Ik neem aan, maar dat weet ik niet zeker, hoewel ik dat toch mag veronderstellen, dat ook de teamleider op een goed moment daarbij betrokken is geweest. Hij is toch op een zeker moment binnengelopen.

De **voorzitter:**
Dat is blijkbaar niet voor 1 november gebeurt als de ruzie losbarst.

De heer **Lith:**
Daarover kan ik u geen mededeling doen.

De **voorzitter:**
Dat moeten wij hem vragen. In ieder geval lijkt dat aannemelijk, gezien uw informatie.

De heer **Rouvoet:**
Wij hadden het zoven over de OM-lijn. Bij uw vertrek wisten eigenlijk alleen de heren Augusteijn en Langendoen van de hoed en de rand over de methode?

De heer **Lith:**
U bedoelt binnen het team? Ja, in die voege dat ook mijn vervanger van een aantal delen op de hoogte was. Hij was niet op de hoogte van alle CID-aspecten. Dat was zijn rol niet. Dat was om mij te kunnen vervangen.

De heer **Rouvoet:**
Wie was dat?

De heer **Lith:**
Dat was de heer Kuiper.

De heer **Rouvoet:**
Maar die wist niet van de hoed en de rand.

De heer **Lith:**
Nee, maar dat was ook niet binnen de afspraken. Bij mijn vertrek en bij het vertrek van Van Baarle - wij zijn ongeveer in dezelfde tijd weggegaan - viel die kennis op strategisch niveau weg.

De **voorzitter:**
Mijnheer Lith, ik wil het met u nog even hebben over een andere zaak, namelijk het zogenaamde XTC-traject naar Engeland. Is het nu zo, dat al langer bij u bekend was dat er zo'n traject aan de gang was naar Engeland of andere landen?

De heer **Lith:**
Op een goed moment zijn wij op het spoor gekomen dat er sprake zou zijn van handel in XTC. Het is begonnen met vermoedens. Wij hebben geprobeerd daarop te investeren. Wij

kregen er wat nadere aanwijzingen voor, maar nog niet zodanig dat wij op dat moment wisten dat het echt zeker gebeurde, dus dat wij al bewijzen hadden.

De **voorzitter:**

Nu is er begin 1993 een peilbaken aangebracht op een voertuig dat gebruikt werd door de dienst Driebergen. Waarom is daar geen goedkeuring bij van een officier van justitie?

De heer **Lith:**

Daar is wel goedkeuring bij.

De **voorzitter:**

Volgens het proces-verbaal dat wij hebben, is er geen sprake van toestemming van de officier van justitie: bij ons niet bekend.

De heer **Lith:**

Als u mij had gevraagd daarover proces-verbaal te maken, had u kunnen lezen dat dit wel is gebeurd; er is toestemming van de heer Van der Veen geweest.

De **voorzitter:**

Maar die is blijkbaar niet doorgegeven aan Driebergen.

De heer **Lith:**

Het zou ook aan de administratie van Driebergen kunnen liggen.

De **voorzitter:**

U denkt dat het daaraan ligt?

De heer **Lith:**

Ik kan niet anders veronderstellen, want deze zaken werden altijd pas na toestemming van de officier door ons gedaan.

De **voorzitter:**

Hier staat dat die aangeleverd wordt door rechercheurs van het voormalig IRT...

De heer **Lith:**

De informatie, ja.

De **voorzitter:**

Wat zegt u?

De heer **Lith:**

De informatie wordt aangeleverd door ons bij Driebergen.

De **voorzitter:**

Neen, de automobiel zelf.

De heer **Lith:**

Wat zegt u?

De **voorzitter:**

De automobiel zelf en dat daarom geen officier van justitie nodig is...

De heer **Lith:**

Dat is volstrekt onjuist.

De **voorzitter:**

Dat is onjuist?

De heer **Lith:**

Ja, natuurlijk Ik weet toch precies wat ik met mijnheer Van der Veen heb afgesproken. Dat liep via mij en de officier. Ik weet helder dat daar een besluitvorming is geweest.

De heer **De Graaf:**

Het gaat erom dat de automobiel van een peilbaken werd voorzien bij de dienst, dus dat die er kennelijk heen is vervoerd.

De heer **Lith:**

Mijnheer De Graaf, er zijn bepaalde methodieken bij de politie om iets buiten het gezichtsveld van de criminelen te doen. En alleen dan kunnen ze slagen. Als u mij toestaat, zou ik gelet op dat aspect en de daarmee samenhangende aspecten, liever niet vertellen hoe wij in staat zijn geweest om dat ding te plakken.

De **voorzitter:**

Dat vragen wij ook niet. Het gaat ons erom dat ons gebleken is dat de betrokken automobiel naar Driebergen is gebracht. Wij hebben in Driebergen gevraagd hoe dat zit. Ons is namelijk eerder gemeld door de DTO in Driebergen, dat in dergelijke gevallen altijd toestemming wordt gegeven door officieren van justitie. Die wordt dan gevraagd en genoteerd.

De heer **Lith:**

Ik heb begrepen dat het na een bepaalde tijd altijd netjes geregistreerd werd bij de DTO.

De **voorzitter:**

Neen, dat eerder al geregistreerd werd welke officier toestemming had gegeven. Daarna komen dan die formulieren. Kan het zo zijn dat het in dit geval een gesloten CID-traject was, inclusief het aanbrengen van het peilbaken?

De heer **Lith:**

Dat is allemaal nog in de CID-fase van dat onderzoek geweest, maar dat is zeer gebruikelijk, al jaren lang. Op sommige momenten maak je onderscheid tussen een CID-traject en datgene wat in een tactisch concept gebeurt.

De **voorzitter:**

In dit geval is het dus ook zo dat wat u afsprekt, namelijk dat Van der Veen zijn toestemming geeft, niet doorgemeld wordt aan de dienst die erom vraagt.

De heer **Lith:**

Ik vraag mij af of dat door de betrokken collega niet is doorgegeven.

De **voorzitter:**

Dat vraagt u zich af.

De heer **Lith:**

Ja, maar ook al zou het niet zijn doorgegeven, dan is het vreemd dat dit nu op tafel komt. De DTOO had mij in die tijd ook kunnen bellen. Ik had vaker contact met hen over dat soort zaken. Ik vraag mij af waarom zij mij niet gebeld hebben.

De **voorzitter:**

Het kan toch zijn dat zij in de veronderstelling verkeren dat het gewoon een politievoertuig is.

De heer **Lith:**

Nee, hun werkwijze was bij mijn weten altijd zo dat zij dat wilden weten. Dat is gewoon hun ondersteunende functie. Volgens mij is dat goed afgeregeld. Ik zou niet kunnen plaatsen waarom dat niet gebeurd is. Bovendien is het zo gelopen zoals ik zeg.

De heer **Koekkoek:**

Is er in het XTC-onderzoek onder uw verantwoordelijkheid bij uw weten meermalen geplakt en een peilzender aangebracht?

De heer **Lith:**

In dit specifieke Delta-onderzoek?

De heer **Koekkoek:**

Ja.

De heer **Lith:**

Het zou kunnen dat er elders ook zenders zijn aangeplakt.

De heer **Koekkoek:**

Het geval dat de heer Van Traa u voorlegt, herkent u?

De heer **Lith:**

Ja zeker.

De **voorzitter:**

Daar wist u van?

De heer **Lith:**

Ja, ik heb het besproken met de officier.

De **voorzitter:**

Wanneer ongeveer?

De heer **Lith:**

U noemde net een periode. Het lag ongeveer begin 1993.

De **voorzitter:**

Ja, dat was de eerste maand van 1993.

De heer **Lith:**

De lijn is zo dat het vanuit het werk naar mij toekomt en vervolgens wordt het met de officier besproken. Het gaat niet andersom. Voordat het gebeurt, overleg ik met de officier.

De **voorzitter:**

Voordat dit gebeurt, hebt u met de officier overlegd?

De heer **Lith:**

Ja.

De **voorzitter:**

Wat wij van DTOO nu horen, hoeft niet onjuist te zijn.

De heer **Lith:**

Het enige wat ik onjuist vind, is dat kennelijk niet geregistreerd is welke officier toestemming heeft verleend. Die toestemming is verleend. Ik heb dan zoiets van: dat is even mijn pakkie-an niet wat men daar registreert. Bij mij is het geregistreerd.

De **voorzitter:**

Wij zullen dit verder bij DTOO nagaan en bij de heer Van der Veen. Kunt u verder nog iets zeggen over dat XTC-traject? Heeft dat langere tijd geduurd? Heeft het ergens toe geleid? Zijn daar verdovende middelen vervoerd, voor zover u weet?

De heer **Lith:**

Ik gaf al aan dat dit een opbouwfase was waarin wij wat geluiden hoorden en wij wat vermoedens hadden. Daar zijn wij omheen gaan werken onder andere met observatie. Dat heeft geleid tot wat aanwijzingen. De combinatie van het feit dat er ooit een keer bij een inbeslagname XTC was gevonden en nog wat andere gegevens die wij hadden, gaf ons aanleiding, dit te gaan uitzoeken. Maar het is nooit zover gekomen - althans niet meer in mijn tijd en wat daarna gebeurd is, weet ik niet - dat daar daadwerkelijk een lijn van fabricage tot export is ontdekt.

De **voorzitter:**

Door dat peilbaken had u toch vrij precieze informatie? Dat doet u toch niet voor niets?

De heer **Lith:**

Nee, maar dat zat nog in de informatieve fase. Toen werd in kaart gebracht wat op dat traject gebeurde. Wat daarvoor zat, was absoluut nog niet bekend.

De **voorzitter:**

Zijn in die fase niet vrij forse hoeveelheden in feite vervoerd met medeweten van de overheid?

De heer **Lith:**

De vraag is wat u onder medeweten verstaat. Ik heb u net aangegeven dat er vermoedens en aanwijzingen waren. Maar je zit midden in zo'n project. Als je op dat moment al zekerheid had, zou je waarschijnlijk al andere maatregelen nemen. Maar zo gaat nou eenmaal een CID-traject. Je probeert je informatie hard te maken. Het was nog niet het moment dat wij voldoende bewijs hadden om te kunnen zeggen: wij rollen een deel van de organisatie op omdat er een XTC-lijn is van fabricage tot export.

De heer **Koekkoek:**

Maar als je nu transportmiddelen beschikbaar zou stellen, dan weet je toch precies wat er gebeurt?

De heer **Lith:**

Ik begrijp uw vraag niet.

De heer **Koekkoek:**

Zijn er in dit geval transportmiddelen beschikbaar gesteld?

De heer **Lith:**

Door mij? Door het team?

De heer **Koekkoek:**

Ja, onder verantwoordelijkheid van het team?

De heer **Lith**:
Nee.

De heer **Koekkoek**:
Dat is niet het geval.

De heer **Lith**:
Nee.

De heer **Koekkoek**:
Ook geen delen van transportmiddelen?

De heer **Lith**:
Ik zou niet weten waar u het over heeft, mijnheer Koekkoek.

De heer **Koekkoek**:
Nee, ik vraag het maar.

De **voorzitter**:
Wij willen dit nog verder uitzoeken. Wij blijven nog met twee vragen zitten. De eerste is of u er niet meer van wist dan een vaag vermoeden.

De heer **Lith**:
Ik heb het gehad over aanwijzingen.

De **voorzitter**:
Dat is al iets meer dan een vaag vermoeden. De tweede vraag is of de Engelsen al dan niet op politieniveau zijn ingelicht over die aanwijzingen.

De heer **Lith**:
Wij hadden regelmatig contact met de Engelse liaisons, alleen al geboren uit het feit dat wij die andere XTC-zaak hadden gehad. En ik heb op een goed moment eens gesproken met een Engelse liason, zoals dat ook wel met de anderen ging, over soortgelijke casustiek. Ik liep toen aan tegen het punt dat het rechtsstelsel in Engeland anders was als bij ons als het gaat om besluitvorming en hetgeen in het vermogen ligt van de officier van justitie en de rechterlijke macht. Heel concreet heb ik met hem gesproken over de vraag hoe wij dat oplossen. Uit dat gesprek is mij volstrekt helder geworden dat hij zei: kijk, als je zoiets zou hebben en je zou mij het vermoeden aanreiken dat zoiets zou gebeuren, dan moet ik ervoor zorgen dat er gecontroleerd en ingegrepen wordt, omdat dit zo past binnen ons stelsel. Dan moet ik u toch zeggen dat dit niet paste in de methodiek van bestrijding van georganiseerde criminaliteit waarin je probeert niet alleen de kilo's en de kerels te pakken maar ook om het gehele traject er uit te lichten.

De **voorzitter**:
Maar heeft u daarmee in feite toch een politietip gegeven?

De heer **Lith**:
Neen, ik heb geen tip gegeven.

De **voorzitter**:
En is er anderszins ooit een tip over gegeven, voor zover u weet?

De heer **Lith**:
Voor zover ik weet niet, neen.

De **voorzitter**:
Maar het zou kunnen?

De heer **Lith**:
Niet vanuit mijn positie. Nogmaals, ik heb geen enkele indicatie, gevoel of gedachte bij het feit dat dit wel gebeurd is.

De **voorzitter**:
Uiteindelijk heeft er een aanhouding in Engeland plaatsgevonden. Is, voor zover u weet, bij die aanhouding het IRT in enige zin betrokken geweest?

De heer **Lith**:
Neen, het IRT is er niet bij betrokken geweest.

De **voorzitter**:

Is er informatie over doorgegeven?

De heer **Lith**:

Ik weet dat de Engelsen een onderzoek hebben ingesteld in Nederland en dat er contact is geweest met het IRT en dat dit later... Ik weet dat verder niet, want dat was na mijn tijd.

De **voorzitter**:

Voor die aanhouding is dat niet gebeurd?

De heer **Lith**:

Neen, achteraf, omdat de Engelsen rechtshulp vroegen in Nederland, voor zover ik mij herinner.

De heer **De Graaf**:

U had het over aanwijzingen. In dat onderzoek maakte u ook gebruik van informanten. U had een peilbaken geplaatst onder de betrokken tankwagen. U kon dus registreren dat er een aantal vervoersbewegingen naar Engeland had plaatsgevonden. U had kennelijk nog andere aanwijzingen. En u kon nog steeds geen verdenking ex artikel 27 van het Wetboek van Strafvordering construeren?

De heer **Lith**:

Niet uit eigen waarneming.

De heer **De Graaf**:

Maar bij een van de transporten is ook sprake geweest van tactische observatie.

De heer **Lith**:

Maar het feit dat mensen bewegen en rijden, heb ik nog niet kunnen vinden als aanleiding voor een verdenking ex artikel 27. Bij het starten van een gerechtelijk vooronderzoek kan ik pas aankomen met informatie op het moment waarop ik op een goede manier kan verantwoorden en kan laten toetsen dat de bron van de informatie helder is om iemand verdacht te laten maken. Dat moment was nog niet aanwezig.

De heer **De Graaf**:

Het ging hier niet om het doorlaten van drugs op de Nederlandse markt, maar om het feit dat u aanwijzingen, vermoedens en wellicht zelfs verdenkingen had dat er sprake was van het vervoer van XTC vanuit Nederland naar Engeland. Per keer gaat het toch om, naar wij mogen aannemen, duizenden van die pillen.

De heer **Lith**:

Ja, dat kan.

De heer **De Graaf**:

Pillen die dus uiteindelijk op de Engelse markt verdwenen zijn, zonder dat de Engelse overheid daarvan op een of andere manier op de hoogte kon worden gesteld. U heeft gezegd: het rechtsstelsel is anders. Met andere woorden: als wij tegen de Engelsen zouden zeggen dat we aanwijzingen dan wel vermoedens hebben, dan zouden ze die wagen waarschijnlijk gaan controleren. Betekent dit dat uw gesloten CID-circuit met betrekking tot dit onderzoek u zoveel waard was, dat u dacht: nou ja, pech gehad voor de Engelsen? Kan het eigenlijk wel dat, wanneer je aanwijzingen dan wel vermoedens hebt, je een partij bewust door laat gaan naar een buitenlandse markt zonder die buitenlandse overheid daarover te informeren?

De heer **Lith**:

Kijk, op politieniveau praatten wij daarover. Ik heb nog nooit gemerkt dat men daarvoor geen begrip had in welk buitenland dan ook waarmee ik heb gesproken. Integendeel, er zijn ook wat mensen bij ons komen kijken. Men vond de manier van werken om criminele organisaties tot in de wortels aan te pakken en het niet alleen over de kilo's en de kerels te hebben, een uitstekende werkwijze. Alleen niet overal is dat mogelijk, gelet op het legaliteitsbeginsel. Dus in die visie hebben wij met de Zweden en anderen daarover gesproken. Ik heb nooit gemerkt dat men daarmee problemen had. Integendeel, er is bij mijn weten ook naar aanleiding van deze casus altijd en goed samengewerkt met de Engelsen.

De **voorzitter**:

Nog een laatste vraag over dit punt. Is ooit overwogen om die chauffeur op een bepaald moment te stoppen en eventueel hier voor de rechter te brengen?

De heer **Lith**:

De bedoeling is natuurlijk om uiteindelijk alle exponenten van die keten...

De **voorzitter**:

Is overwogen om hem hier aan te houden?

De heer **Lith**:

De doelstelling was, de hele lijn aan te pakken. Daar gaat iedereen in mee.

De **voorzitter**:

Weten wij ook zeker dat die man niet verkapt is uitgeleverd? Is hij niet uitgelokt?

De heer **Lith**:

Oh nee, er is geen sprake van verkapte uitlevering.

De **voorzitter**:

Daar is geen sprake van.

De heer **Lith**:

Nee. Ik ken de richtlijn over uitlevering.

De **voorzitter**:

Hij heeft het helemaal aan zichzelf te wijten.

De heer **Koekkoek**:

Hij heeft pech gehad.

De heer **Lith**:

Ik moet dat veronderstellen, want ik heb begrepen dat hij daar is aangetroffen met een partij.

De **voorzitter**:

Hij is niet het slachtoffer geworden van runnen.

De heer **Lith**:

Dat zou ik niet voor mijn rekening durven nemen.

De **voorzitter**:

Ik vraag het aan u. Ik weet het niet.

De heer **Lith**:

Nee.

De **voorzitter**:

Wij gaan hier verder op door. Mijnheer Lith, dank u wel. Sluiting 12.45 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 49**

11 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 11 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. drs. J.A.M. van Blijswijk

Aanvang 12.45 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Mijnheer Van Blijswijk, ik verzoek u op te staan in verband met het afleggen van de eed. De door u af te leggen eed luidt: Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Van Blijswijk:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Van Blijswijk, uw huidige functie is hoofd van de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst en die functie bekleedt u sinds 1 november 1993. Bent u een FIOD-man in hart en nieren, een rechercheur, een speurder of een manager?

De heer Van Blijswijk:

Ik ben een FIOD-man in hart en nieren geworden, ik ben geen rechercheur en ik ben in ieder geval een manager.

De voorzitter:

Wij willen met u spreken over de betrokkenheid van de FIOD bij de opsporingstrajecten en -methoden die wij hier al besproken hebben. Zoals u weet hebben wij de heren Bakker en Teeven, u welbekend, gehoord. Er zijn vragen overgebleven over de betrokkenheid van de FIOD als organisatie bij het vroeger runnen van informanten en bij de mededelingen die verder gedaan worden aan de douane en de douanerecherche. Er is natuurlijk een heleboel meer te vertellen - dat zal ook zeker in ons rapport gebeuren - over de rol van de FIOD in de opsporing. Een algemeen vraagje daarover luidt: heb ik het mis als ik zeg dat u niet helemaal gelukkig bent met het inschakelen van de FIOD bij de BFO's, de bureaus financile ondersteuning van de politie zonder dat u daarbij als het ware medestuurman bent?

De heer Van Blijswijk:

Ik denk dat het niet juist is te zeggen dat de FIOD is ingeschakeld bij de BFO's. De belastingdienst heeft mensen ter beschikking gesteld in het kader van een convenant met Justitie en Binnenlandse Zaken om die werkzaam te laten zijn in BFO's. De enige rol van de FIOD daarin is dat die mensen formeel, omdat zij ergens een plaats moeten krijgen, onder de FIOD zijn geplaatst. Feitelijk zijn het dus controlemedewerkers van de belastingdienst die voor een aantal jaren ter beschikking zijn gesteld van de BFO's. Dat convenant is dacht ik in 1992 gesloten en loopt per 1 januari 1996 af. In 1993 heeft de belastingdienst zich afgevraagd of het aan de hand van een convenant uitlenen van mensen wel de meest wenselijke manier van werken was. Vervolgens is een interdepartementale discussie gestart. Als het goed is, zal die discussie rond deze tijd haar voleinding moeten vinden.

De voorzitter:

Maar daar is de bureaucratische discussie nog over gaande.

De heer Van Blijswijk:

Die is nagenoeg afgerond. De lijn van de belastingdienst was aanvankelijk dat wij mensen in het kader van samenwerking ter beschikking zouden stellen. De ontwikkelingen gaan nu in die richting dat in principe de politie zelf een zekere mate van financieel deskundigheid gaat aanwerven en dat, als dat in de overgangsfase problemen geeft, de belastingdienst bereid is gedurende een zekere tijd nog ondersteuning te bieden.

De **voorzitter**:

Dus u gaat zich daar meer uit terugtrekken?

De heer **Van Blijswijk**:

Het betekent dat wat betreft het uitlenen van mensen de belastingdienst zich terugtrekt, maar het betekent niet dat de belastingdienst zich terugtrekt uit allerlei vormen van samenwerking met de politie en bijzondere opsporingsdiensten.

De **voorzitter**:

De heer Rabbae gaat nu in op de specifieke punten die ik net aanduidde.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Van Blijswijk, het is inmiddels bekend dat verzoeken van CID's om containers ongecontroleerd door te laten via de FIOD liepen. De heer De Jongh, medewerker van de FIOD, speelde een cruciale rol bij het regelen van de papieren bij de douane om die containers zonder problemen door de douane te krijgen. Bent u op de hoogte van zijn activiteiten?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik ben op de hoogte van zijn activiteiten.

De heer **Rabbae**:

U was voordat u hoofd werd van de FIOD directeur algemeen fiscale zaken. Ik neem aan dat u in die functie al wist wat deze medewerker deed.

De heer **Van Blijswijk**:

Nee, ik wist niet wat deze medewerker exact deed. Toen ik bij de FIOD kwam, wist ik het ook niet. Die wetenschap kreeg ik nadat wij de afgelopen tijd nadrukkelijker met dit onderwerp bezig zijn geweest.

De heer **Rabbae**:

Er was voor u geen mogelijkheid om de informatie die u eigenlijk wel nodig had hierover in te winnen?

De heer **Van Blijswijk**:

Uiteraard is het voor mij altijd mogelijk om na te gaan wat een individuele medewerker van de FIOD doet.

De heer **Rabbae**:

Ik bedoel de betrokkenheid van een organisatie als de FIOD via een medewerker in dit geval.

De heer **Van Blijswijk**:

De betrokkenheid van de FIOD is uiteraard na te gaan via medewerkers die binnen de FIOD werken.

De heer **Rabbae**:

Maar goed, die informatie had u toen niet en hebt u nu wel.

De **voorzitter**:

Wanneer wist u ervan?

De heer **Van Blijswijk**:

Waarvan?

De **voorzitter**:

Van de rol van de FIOD-medewerkers en dus ook van de FIOD bij het doorleveren?

De heer **Van Blijswijk**:

De FIOD heeft nooit een rol gehad bij het doorleveren. Waarvan ik op de hoogte ben en mijn voorganger op de hoogte was, is dat de FIOD ondersteuning verleent aan politie en justitie bij gecontroleerde afleveringen.

De heer **Rabbae**:

Faciliterend?

De heer **Van Blijswijk**:
Ja.

De heer **Rabbae**:
Dit betekende in feite dat de heer De Jongh de papieren regelde bij de douane, zodat de containers ongecontroleerd door de douane gingen. Zo was het toch?

De heer **Van Blijswijk**:
In de situatie die u beschrijft, had de betrokken medewerker inderdaad een rol in het kader van zijn werkzaamheden voor de CID.

De **voorzitter**:
De heer De Jongh is toch altijd medewerker van de FIOD geweest?

De heer **Van Blijswijk**:
Ja.

De **voorzitter**:
Hij wist hoe het werkte?

De heer **Van Blijswijk**:
Ja.

De **voorzitter**:
Hij deed het toch niet in zijn vrijetijd bedoel ik?

De heer **Van Blijswijk**:
Hij deed het niet in zijn vrijetijd.

De **voorzitter**:
Dan is toch ook de FIOD erbij betrokken?

De heer **Van Blijswijk**:
De betrokkenheid van de FIOD ontken ik niet. Laat ik daar heel helder over zijn. De heer De Jongh was een medewerker die daarbij een rol speelde, maar niet meer dan dat.

De heer **Rabbae**:
U weet nu wat hij toen deed.

De heer **Van Blijswijk**:
Ja.

De heer **Rabbae**:
Is de stelling juist dat hij zich medeplichtig of schuldig maakte aan strafbare feiten?

De heer **Van Blijswijk**:
Die stelling is niet juist.

De heer **Rabbae**:
Waarom niet?

De heer **Van Blijswijk**:
Die is althans wat mij betreft niet juist, omdat ik geen enkele aanwijzing heb dat er sprake van was.

De heer **Rabbae**:
U vindt dat de handelingen die de heer De Jongh verrichtte niet in strijd waren met het strafrecht?

De heer **Van Blijswijk**:
Ik ben van mening dat dit niet zo is, omdat het niet is vastgesteld.

De heer **Rabbae**:
U hebt dat niet vastgesteld?

De heer **Van Blijswijk**:
Ik heb het in ieder geval tot op heden niet vastgesteld.

De heer **Rabbae**:
Vindt u wat hij toe deed volledig regulier?

De heer **Van Blijswijk**:
Wat hij deed, deed hij onder verantwoordelijkheid van de CID. De activiteiten van de CID vonden plaats onder verantwoordelijkheid van het openbaar ministerie. Wat dit betreft,

matig ik mij geen oordeel aan over het antwoord op de vraag of de werkzaamheden die hij in dat verband verrichtte juist of niet juist waren, gezien het feit dat de FIOD er altijd van is uitgegaan dat er sprake was van meewerken aan gecontroleerde afleveringen.

De heer **De Graaf**:

U zei dat uw medewerker De Jongh onder verantwoordelijkheid van de CID werkte.

De heer **Van Blijswijk**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Hij was niet bij de CID gedetacheerd, hij viel niet onder de hiërarchische lijn van de CID, maar hij werkte samen met de CID. Dit betekent toch dat u als hoofd van de FIOD en dat de chefs onder u gewoon verantwoordelijk waren voor hetgeen de heer De Jongh deed?

De heer **Van Blijswijk**:

De vraag die gesteld moet worden, is onder welke condities de heer De Jongh is gaan werken bij de CID. Die condities zijn heel helder. Ik heb er bij mijn voorganger navraag naar gedaan. Medio 1992 is er een verzoek gekomen van de politie Kennemerland of de CID Kennemerland - dat heb ik niet kunnen nagaan - of de heer De Jongh ter beschikking kon worden gesteld van de CID om werkzaamheden te verrichten.

De heer **De Graaf**:

Werd gezegd: "ter beschikking gesteld"?

De heer **Van Blijswijk**:

De beslissing om dat te doen, is niet schriftelijk vastgelegd. Er wordt gesproken over "gedetacheerd", "ter beschikking gesteld", "uitgeleend". Feitelijk is de situatie dat hij ter beschikking is gesteld van de CID.

De heer **Rabbae**:

Daarvoor heeft hij in Dordrecht gezeten.

De heer **Van Blijswijk**:

Ook toen ging het om een situatie, waarin er sprake was van een verzoek of iemand van de FIOD met een douane-achtergrond ondersteuning zou kunnen verlenen. Ook in dat opzicht is op een gegeven moment iemand uitgeleend.

De heer **Rabbae**:

Dus formeel was het een medewerker van de FIOD.

De heer **Van Blijswijk**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Maar materieel deed hij andere activiteiten ten behoeve van de RCID in Dordrecht en later in Kennemerland.

De heer **Van Blijswijk**:

Juist.

De heer **Rabbae**:

Had u daarover niks te zeggen? U, c.q. uw voorganger was eigenlijk niet zijn baas die zei wat hij moest doen?

De heer **Van Blijswijk**:

Nee. Hij werd niet door zijn chef, de teamleider, verteld wat hij bij die CID moest doen. Dezelfde situatie geldt voor BFO-medewerkers, medewerkers van de belastingdienst die ter beschikking zijn gesteld. Daaraan ligt dan wel van het begin af aan een convenant ten grondslag. Die mensen zijn uitgeleend en werken dan onder verantwoordelijkheid van de instantie voor wie zij werken.

De **voorzitter**:

Dat neemt uw eigen verantwoordelijkheid toch niet helemaal weg?

De heer **Van Blijswijk**:

Nee.

De **voorzitter**:

Om een lang verhaal kort te maken: zeker waar er niks op papier staat...

De heer **Van Blijswijk**:

Juist.

De **voorzitter**:

...blijft er toch een gedeelde verantwoordelijkheid?

De heer **Van Blijswijk**:

Er blijft er altijd een verantwoordelijkheid en die wil ik niet ontlopen, namelijk of op enig moment de juiste beslissing is genomen toen het ging om het uitlenen van iemand.

De **voorzitter**:

Maar u kunt toch de verantwoordelijkheid voor wat iemand doet niet helemaal wegschuiven?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik wil die ook niet wegschuiven.

De **voorzitter**:

Daarmee hebben wij dus vastgesteld dat u of uw voorganger verantwoordelijk is geweest voor wat er gebeurde, waarbij eventueel strafbare feiten zijn gepleegd, al dan niet gedekt door het openbaar ministerie.

De heer **Van Blijswijk**:

Hij is ter beschikking gesteld, omdat er behoefte was bij de RCID aan deskundigheid op douanegebied. In dat opzicht was bekend dat hij zou helpen bij gecontroleerde afleveringen. Gecontroleerde afleveringen waren als opsporingsinstrument voor de FIOD een volstrekt aanvaarde zaak. In dat opzicht was er dus geen aanleiding om op voorhand ervan uit te gaan dat hij daar werkzaamheden zou verrichten waarvan de FIOD, als deze zelf een beoordeling zou hebben moeten maken, zou zeggen: dat kan niet. Anders was uiteraard een discussie op gang gekomen met het openbaar ministerie, want uiteindelijk worden de werkzaamheden van de RCID verricht onder verantwoordelijkheid van een officier van justitie.

De heer **De Graaf**:

Het feit dat wij er zo lang op ingaan, heeft alles te maken met de vraag waaraan als het ware de verantwoordelijkheid moet worden toegerekend. U en ik hebben voldoende kennis van het ambtelijk leven om te weten dat, als er niks wordt geregeld, als er geen detacheringsbesluit valt etc., niet gezegd kan worden: hij werd ter beschikking gesteld en werkte voortaan onder verantwoordelijkheid van anderen. Zolang dat niet is geregeld, kunt u als zijn hoogste baas en kunnen degenen die direct onder u zitten hem aanwijzingen geven over wat hij moet doen. Bovendien zou hij moeten terugrapporteren aan zijn eigen lijn, want wat hij precies zou gaan doen, wist u niet, behalve dan dat hij behulpzaam zou zijn.

De heer **Van Blijswijk**:

Er was bekend op hoofdlijnen dat hij CID-werkzaamheden zou verrichten. In de beginfase is niet duidelijk vastgelegd tussen FIOD en de politie Kennemerland wat precies die rol en die verantwoordelijkheden waren. Je kunt zeggen dat dit niet goed was, maar die situatie heeft zich wel voorgedaan.

De **voorzitter**:

Dat gebeurde pas eind 1994.

De heer **Van Blijswijk**:

Dat is uiteindelijk pas eind 1994 gebeurd. Het traject daarvoor is begin 1994 ingezet. Dat heeft een hele tijd geduurd. De nieuwe chef van de RCID Kennemerland heeft dat wel heel voortvarend aangepakt. Toen is datgene wat standaardprocedure was en in een afspraak was vastgelegd, ook daadwerkelijk convenant geworden.

De heer **Rabbae**:

Maar ik wil graag terug naar de periode daarvoor. Keurt u de constructie van toen af of zou u het nu ook zo doen? Zou u nog een keer iemand voor een andere organisatie laten werken, terwijl er niets op papier is geregeld? Of zegt u dat u nooit en te nimmer meer in die positie zou willen komen?

De heer **Van Blijswijk**:

Een situatie waarbij de leidinggevendenden binnen de FIOD de mensen niet goed kunnen aansturen, terwijl zij er wel op kunnen worden aangesproken, zou ik niet meer willen zien.

De heer **Rabbae**:

Nu werkt u anders. Ik heb begrepen van u en uw eigen mensen dat de FIOD nu niemand meer in een of ander traject of samenwerkingsproject inzet, als de FIOD er zelf niets over te zeggen heeft.

De heer **Van Blijswijk**:

Dat is juist, maar dan praten wij veel breder over samenwerking van de FIOD met andere opsporingsdiensten. Onze lijn komt erop neer dat wij willen samenwerken. Samenwerken betekent dan dat wij gezamenlijk met de partner mensen inzetten, en dat wij ook op leidinggevend niveau meebeslissen over de inzet van die mensen, zodat wij exact weten wat die mensen doen. Dat is onze lijn op dit moment.

De heer **Rabbae**:

Dat is duidelijk. Nu kom ik op de informanten. Sinds wanneer bestaan er informanten bij de FIOD?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik geef er de voorkeur aan om te spreken over tipgevers. Er worden veel begrippen voor gebruikt: tipgevers, relaties of informanten.

De **voorzitter**:

Uit de centrale meldkamer krijg ik de vraag of u de microfoon dichterbij uw mond wilt zetten.

De heer **Van Blijswijk**:

Dat doe ik graag.

De heer **Rabbae**:

U spreekt liever over tipgevers dan over informanten. Wij hebben hier de heer Teeven gehad. Hij is u wel bekend, want hij is hoofd geweest van een team van de FIOD waar de heer De Jongh ook onder ressorteerde. De heer Teeven heeft gezegd dat hij tien informanten had, die hij moest overdragen aan Kennemerland. De heer De Jongh heeft het in een brief aan u, gedateerd 14 maart 1995, gehad over een informant die bij u wel bekend was, de chauffeur. Hoe kan ik uw mededeling nu plaatsen tegenover deze mededelingen van de mensen die in de praktijk met deze informanten hebben gewerkt?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat kan ik wel uitleggen. Binnen de FIOD, maar ook binnen de douane is jarenlang gesproken over informanten. Tipgevers, relaties of mensen die informatie hadden ten behoeve van de belastingdienst in brede zin, werden vaak als informant betiteld. Een informant is in mijn ogen iemand die er door een runner actief op uit wordt gestuurd. Een tipgever is iemand bij wie mensen met informatie komen, terwijl de ontvangende partij verder lijdelijk blijft. Ik sluit niet uit dat er in het verleden binnen de belastingdienst, dus ook binnen de douane en de FIOD, mensen zijn geweest, van wie men nu kan zeggen dat zij kennelijk toch wel gerund zijn. Misschien is daar enige activiteit geweest, maar dan ook niet meer dan dat aan die mensen eens een keer vragen zijn gesteld en dat er regelmatig contact was.

De heer **Rabbae**:

Volgens de mededeling die de heer Teeven hier deed, en de brief van de heer De Jongh aan u, was er wel degelijk sprake van het runnen van informanten. Runnen van informanten betekent niet eenmalig een tipje en dan wegwezen. Dat betekent een structurele verhouding met een informant over een bepaalde zaak. U zegt zowel hier als tijdens ons bezoek aan de FIOD van een paar maanden geleden dat u eigenlijk geen informanten had, maar alleen contacten. De heer Bakker van uw dienst zegt dat ook. Tot mijn spijt moet ik zeggen dat dit niet strookt met wat de mensen zeggen die deze informanten in de praktijk hebben gerund, zoals neergelegd in de brief van een van deze runners.

De heer **Van Blijswijk**:

Ik zei net: er hebben zich situaties voorgedaan, maar dat zijn situaties die ik niet ken, waarbij je zou kunnen zeggen dat het een vorm van runnen van informanten was. Maar als er echt is gerund, dan heeft er overdracht plaatsgevonden aan een CID. Ik denk dat het goed is om dat even te schetsen.

De **voorzitter**:

Hoe weet u dat?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik weet dat niet uit eigen wetenschap, maar omdat ik, wetende dat ik voor deze commissie zou komen, uiteraard met mensen binnen de organisatie heb gesproken om mij op de hoogte te stellen.

De **voorzitter**:

Hoe weten die dat zo zeker?

De heer **Van Blijswijk**:

Hoe bedoelt u?

De **voorzitter**:

Hoe kunt u er zo van overtuigd zijn dat er nooit actief gerund is?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik zeg niet dat er nooit actief gerund is. Als het zo is overgekomen, is dat een misverstand. Ik weet niet anders dan dat er voor ongeveer 1992 bij de douane en bij de FIOD informanten of tipgevers waren, maar het onderscheid daartussen was niet zo duidelijk. Na de Coral Sea affaire en ontwikkelingen in de jurisprudentie is in de loop van 1992 gezegd door de belastingdienst dat de namen van alle tipgevers, informanten of onder welke naam dan ook kennelijk binnen de organisatie aanwezig aan de FIOD moesten worden gemeld. Dat is ook gebeurd. De FIOD heeft daar vervolgens naar gekeken. Hij heeft gezien welke mensen die op die overzichten voorkwamen, nog interessant waren voor de uitvoering van werkzaamheden. In de loop van 1992 zijn er toen een aantal informanten overgedragen aan de CID Kennemerland.

De heer **Rabbae**:

Dat is duidelijk. Na de overdracht in 1992 zijn er dus geen informanten meer bij de FIOD?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik moet uitgaan van de informatie die mij is gegeven, dat wij na de overdracht in 1992 geen informanten meer hebben gehad.

De heer **Rabbae**:

Hoe komt het dan dat de heer De Jongh in zijn brief aan u schrijft, dat de chauffeur per 31 januari 1993 ingeschreven staat als informant bij de FIOD?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik heb voor die opmerking van De Jongh geen verklaring. Wij hebben geen informantenbestand, zoals De Jongh suggereert.

De heer **Rabbae**:

Zou hij liegen?

De heer **Van Blijswijk**:

Nee, ik denk niet dat de heer De Jongh liegt.

De heer **Rabbae**:

Hoe zit dat dan, als hij niet liegt?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik denk dat er uiteraard nog steeds tipgevers zijn. De teamleider binnen de FIOD zal op een bepaald moment wel informatie hebben gekregen van mensen die als informant door het leven gaan, maar de betrokkene is niet als informant ingeschreven in die zin dat de FIOD hem runde.

De **voorzitter**:

De betrokkene is vroeger toch wel ingeschreven? De heer Teeven heeft ook gezegd dat er een lijst is geweest.

De heer **Van Blijswijk**:

Ik ken die lijsten niet.

De **voorzitter**:

De heer Teeven heeft hier verklaard dat er wel degelijk een lijst was.

De heer **Van Blijswijk**:

Ja, er was een lijst. Ik heb dat uiteraard nagevraagd. Ik heb begrepen dat bij die overdracht in 1992 een lijst is gemaakt. Die lijst is inderdaad overgegaan naar de opvolger van de heer Teeven.

De **voorzitter**:

Niet een lijst gemaakt, er was een lijst.

De heer **Van Blijswijk**:

Er was een lijst. Die lijst is overgegeven aan zijn opvolger.

De **voorzitter**:

Nog een vraag over het verleden. Is u ook bekend dat eind jaren tachtig, begin jaren negentig een medewerker van de FIOD te zamen met een informant van de FIOD een belangrijke rol moet hebben gespeeld in een doorleveringstraject, voordat de CID Dordrecht daar actief bij betrokken was?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat is mij niet bekend.

De **voorzitter**:

Hebt u er met uw voorganger over gesproken of hem dergelijke zaken bekend waren?

De heer **Van Blijswijk**:

Daar heb ik met mijn voorganger over gesproken en dat was hem niet bekend.

De **voorzitter**:

Was hem wel bekend wat uw medewerker deed, en dat die ook informanten runde?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat was hem wel bekend.

De **voorzitter**:

Heeft hij zich er toen van vergewist om welke activiteiten het ging?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Hebt u zich nog extra vergewist van de activiteiten voor maart 1995, toen de zaak voor een deel in de pers kwam?

De heer **Van Blijswijk**:

Voor maart 1995 heb ik mij er niet van vergewist wat precies de activiteiten waren van een medewerker die voor de RCID werkte. Dat klopt.

De **voorzitter**:

Ook niet van andere informanten/tipgevers?

De heer **Van Blijswijk**:

Nee.

De heer **Rouvoet**:

U hebt zich dus eigenlijk pas de laatste tijd beziggehouden met de vraag wat er nu precies gaande was. Is mijn indruk juist dat u zich de laatste tijd, bijvoorbeeld tijdens deze openbare verhoren, over de precieze werkzaamheden van uw medewerker tot in detail hebt laten informeren, of ligt dat er ver voor? Wanneer bent u gaan vragen wat hij precies deed?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik ben in februari, begin maart geconfronteerd met een publikatie in een Duits blad, die mij ook is voorgelegd door een aantal leidinggevend. Op dat moment ben ik mij inhoudelijk gaan bezighouden met hoe een aantal zaken hadden gelopen. Voor die tijd niet, net zomin als ik mij in het algemeen bezighoud met de werkzaamheden van de 750 individuele medewerkers van de FIOD. Dat is primair een taak van hun leidinggevend. Als de

leidinggevende merkt dat iets buiten het normale patroon van werkzaamheden valt, gaat hij uiteraard naar een leidinggevende boven hem toe om dat soort zaken te bespreken. Dat is in dit geval ook gebeurd.

De heer **Rouvoet:**

Die publikatie was in februari 1995. U bent toen gaan kijken naar een aantal trajecten. Hebt u toen gezegd dat u precies wilde weten wat uw medewerker die bij de RCID zat, precies deed?

De heer **Van Blijswijk:**

Op dat moment zijn wij gaan praten over wat daar heeft gespeeld.

De **voorzitter:**

Voor alle duidelijkheid, het gaat om het zogenaamde sigarettentraject.

De heer **Van Blijswijk:**

Ja. Op dat moment ben ik mij daar met mijn leidinggevend in gaan verdiepen. Wij hebben toen intern gezegd dat wij dit heel grondig moesten uitzoeken, zodat pas omstreeks eind maart geleidelijk aan zichtbaar werd wat die werkzaamheden precies inhielden.

De heer **Rouvoet:**

Hebt u tijdens de openbare verhoren of tijdens de werkzaamheden van deze commissie nog dingen gehoord die u niet wist op dit onderdeel?

De heer **Van Blijswijk:**

Je kunt zeggen dat sinds maart 1995 mij en een groot aantal anderen binnen de FIOD een aantal dingen gewaar zijn geworden, waarvan wij eerder niet hebben geweten.

De heer **Rabbae:**

Ik stap over naar de doorlatingen. De heer Huisman heeft ons verteld dat hij al in 1993 een signaal had afgegeven in de richting van de heer Teeven dat hierop neerkwam: het wordt mij te veel wat het doorlaten van containers betreft. De heer Teeven heeft later een initiatief genomen naar aanleiding van, zoals hij zei, wat hij had gelezen in de pers. Wanneer begon bij u een bel te rinkelen in het kader van het doorlaten van containers door de douane?

De heer **Van Blijswijk:**

Ik vind dit een lastige vraag. Het gecontroleerd afleveren was staande praktijk, dat wil zeggen: zowel ondersteuning door de FIOD in de richting van politie en justitie als het door de FIOD zelf gebruik maken van die methode.

De **voorzitter:**

Wat verstaat u precies onder "gecontroleerd afleveren"?

De heer **Van Blijswijk:**

Daar versta ik onder dat een container waarin goederen zitten, wordt gevolgd buiten het haven terrein, dat mensen die zich daarover ontfemen, worden aangehouden en dat de goederen in beslag worden genomen en zo nodig worden vernietigd.

De **voorzitter:**

In de eerste hand?

De heer **Van Blijswijk:**

Ja.

De heer **Rabbae:**

Wanneer wist u dat het niet zo ging?

De heer **Van Blijswijk:**

In maart 1995 is mij en mijn leidinggevend duidelijk geworden dat dit in een aantal gevallen, waarin wij ondersteuning verleenden aan politie en justitie, niet is gebeurd en dat dus kennelijk sprake was van doorlevering.

De heer **Rabbae:**

Niet eerder?

De heer **Van Blijswijk:**

Niet eerder. Ik heb navraag gedaan bij een aantal anderen en ook bij mijn voorganger. Het enige wat mijn voorganger zich kon herinneren op dat punt is dat er in het najaar van 1993 het signaal kwam dat men in de Amsterdamse situatie, later de IRT-affaire, plannen had om te gaan doorleveren. De reactie binnen de FIOD daarop was: dat is heel verbazingwekkend en onvoorstelbaar.

De heer **Rabbae**:

Dus die affaire op zichzelf was voor u geen aanleiding om na te gaan of het allemaal goed ging?

De heer **Van Blijswijk**:

In die zin wel dat na de IRT-affaire met name in de situaties waarin wij ondersteuning verleenden aan politie en openbaar ministerie de heer Bakker in het bijzonder - ook op andere plaatsen in de FIOD is het gebeurd - veel nadrukkelijker is gaan registreren hoe dat verliep. Daarbij zijn wij er altijd van uitgegaan dat meegewerkt zou worden aan gecontroleerde afleveringen.

De heer **Rabbae**:

Vanaf dat moment tot maart 1995 was het bij u eigenlijk niet aan de orde?

De heer **Van Blijswijk**:

Niet aan de orde.

De heer **Rabbae**:

Ik heb begrepen dat op 10 januari 1995 een gesprek plaatsvond op het ministerie van Financien waarbij u ook aanwezig was.

De heer **Van Blijswijk**:

Dat klopt.

De heer **Rabbae**:

Dus eerder dan in maart 1995 moet u een signaal hebben gehoord.

De heer **Van Blijswijk**:

Op een gegeven moment eind 1994 is er inderdaad een signaal gekomen. Als wordt gewerkt met zaken als gecontroleerde afleveringen is een aantal mensen daarvan natuurlijk op de hoogte. Op enig moment is in het licht van wat men had ervaren de vraag gekomen van de kant van de douane in Amsterdam: is datgene waaraan wordt meegewerkt bij gecontroleerde afleveringen van de politie iets waar de leiding van FIOD en douane van op de hoogte zijn en loopt dat goed? Daarnaast was de vraag aan de orde: in hoeverre zijn daarbij veiligheidsrisico's betrokken voor douanemensen en medewerkers van bedrijven die werken op haventerreinen? Dat was de aanleiding.

De heer **Rabbae**:

Wij hebben begrepen van de heer Huisman dat hij op een gegeven moment aan de bel heeft getrokken en dat op grond daarvan een gesprek over de ontstane situatie heeft plaatsgevonden op het ministerie van Financien, waarbij ook u betrokken was.

De heer **Van Blijswijk**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Kunt u aangeven wat toen besproken is?

De heer **Van Blijswijk**:

De aanleiding voor dat gesprek vormde niet de heer Huisman. De heer Huisman was wel bij dat gesprek aanwezig. De aanleiding was dat vanuit het douanedistrict Amsterdam op een gegeven moment aan mijn plaatsvervanger is voorgelegd: er is wat onrust, loopt het allemaal goed? Dit heeft geleid tot contact tussen de FIOD en de douane en wij hebben...

De **voorzitter**:

Welke onrust was dat?

De heer **Van Blijswijk**:

Gecontroleerde afleveringen kwamen met enige regelmaat voor en de vraag was: realiseert de leiding, in dit geval die van de douane, zich dat dit soort dingen gebeuren? Verder werd de vraag gesteld of aan het meewerken met de douane aan deze afleveringen

geen grotere risico's verbonden waren voor het personeel dan aan het normale, reguliere werk. Die signalen waren aanleiding voor een contact. Dat contact heeft ertoe geleid dat de directeur van de douane en ik hebben gezegd: wij moeten dat gewoon eens bespreken en de zaken helder op een rij krijgen. Vervolgens hebben wij een afspraak gemaakt. Bij het gesprek op het ministerie van Financien zijn mensen van de douane Amsterdam, onder wie de directeur Douane, en van de FIOD aanwezig geweest. Ik was daarbij ook aanwezig.

De heer **Rabbae**:

Wat is daaruit geresulteerd?

De heer **Van Blijswijk**:

Uit dat gesprek is naar voren gekomen dat de aanwezigen geen enkele aanwijzing hadden dat er iets anders gebeurde dan gecontroleerde aflevering. Wij hebben verder geconstateerd in dat gesprek dat de methode, die wij al jaren kenden, correct was en dat wij medewerking zouden blijven verlenen als onder verantwoordelijkheid en op verzoek van het OM onze bijstand werd gevraagd.

De **voorzitter**:

Er waren toch een heleboel signalen die in een andere richting wezen?

De heer **Van Blijswijk**:

Mij zijn die signalen niet bekend.

De **voorzitter**:

Die waren toch notoir, algemeen bekend zou je kunnen zeggen? Wij hadden de IRT-affaire gehad en er was een heftige discussie over de vraag of drugs al dan niet op de markt kwamen. Ik meen dat de heer Huisman de heer Bakker heeft genformeerd en ik neem aan dat de heer Bakker niet voor niets een nieuwe regeling heeft vastgesteld. Is iemand toen op de vraag gekomen hoe het toch kwam dat alle meldingen om op die wijze gecontroleerd af te leveren via de bedoelde medewerker, de heer De Jongh, gingen? Of is dat niet in details besproken?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik denk niet dat het in details is besproken. Ik vraag mij ook af of dat nodig was. Wij kregen die meldingen en, zoals de heer Bakker hier ook al heeft gezegd meen ik, in een aantal gevallen is nadrukkelijk door hem nagegaan bij de verantwoordelijke officier of die meldingen klopten. Er was wat dat betreft geen enkele reden om te twijfelen aan die meldingen.

De heer **Vos**:

Het gaat om een jarenlang lopende praktijk, hebt u gezegd. Hebt u daarin geen aanleiding gezien, de onrustfactor nader te onderzoeken? Als u zegt dat het om een jarenlange praktijk gaat, zullen de douanemensen in het veld daarmee toch ook bekend zijn geweest? Daarvan uitgaande zou er een toegevoegde factor geweest zijn om die onrust te veroorzaken.

De heer **Van Blijswijk**:

Het doel van dat gesprek, waarbij zoals gezegd ook mensen van het douanedistrict Amsterdam aanwezig waren, was om daarover te discussieren. Wij zijn tot de conclusie gekomen dat er geen aanleiding was om de afspraken te herzien die waren gemaakt met het openbaar ministerie en die over de procedure en de veiligheidsrisico's.

De heer **Rabbae**:

Dat gebeurde op 10 januari 1995. In maart bent u, zeg ik maar, wakker geworden. Wat is uw conclusie over de afgelopen periode? Hebt u op 10 januari als het ware gezegd: geen paniek, wij gaan met dezelfde procedure door?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik moet constateren dat velen met mij binnen de FIOD en Financien ergens in maart jl. tot de schokkende ontdekking kwamen dat, terwijl wij altijd dachten dat er gecontroleerd was afgeleverd en spullen in beslag waren genomen, dit in een aantal gevallen niet juist bleek te zijn.

De **voorzitter**:

Door wie? De heer Bakker heeft gezegd: ik voel mij belazerd door de CID Kennemerland. Voelt u zich geschoffeerd - om dat andere woord niet te gebruiken - door de CID Kennemerland of ook door uw eigen medewerker?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik wil het woord "geschoffeerd" niet gebruiken. Ik ben teleurgesteld door het feit dat een aantal zaken die steeds onder verantwoordelijkheid van het openbaar ministerie hebben plaatsgevonden achteraf niet bleken te kloppen. Ik kan wel naar de CID wijzen en ik kan mij heel goed voorstellen dat de heer Bakker op die manier heeft gereageerd, maar ik denk dat ik moet zeggen: er hebben een aantal dingen plaatsgevonden; wij zouden tegen het geven van onze medewerking op een andere manier hebben aangekeken als wij dat eerder hadden geweten.

De heer **Rabbae**:

Is uw vertrouwen in de partners aan de andere kant geschonden?

De heer **Van Blijswijk**:

Het vertrouwen in degenen die verantwoordelijk waren voor deze operaties, waarbij wij ervan uitgingen dat het gecontroleerde afleveringen waren, is daarmee geschonden.

De heer **De Graaf**:

"Teleurgesteld" is dan heel zachtjes uitgedrukt.

De **voorzitter**:

U drukt zich graag onderkoeld uit.

De heer **Van Blijswijk**:

Wellicht.

De heer **De Graaf**:

Ook dat antwoord geeft dat aan. Ik wil even terug naar de verantwoordelijkheid voor uw eigen medewerker. U moet daar toch een visie op hebben. U kunt zeggen: dingen gebeuren onder verantwoordelijkheid van het openbaar ministerie, de CID etc. Uw eigen medewerker speelde een hoofdrol en heeft dit binnen uw lijn niet teruggerapporteerd. U kunt zeggen dat u zich wat teleurgesteld voelt in het openbaar ministerie, maar u kunt ook zeggen: het is bij ons niet goed gegaan, want wij hadden hem nooit zo'n vrijheid moeten geven zonder te weten wat er gebeurde.

De heer **Van Blijswijk**:

Ik vind dat wij bij de betrokken medewerker niet kunnen spreken over een hoofdrol.

De heer **De Graaf**:

Hoe weet u dat eigenlijk?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik heb geen enkele aanwijzing dat hij op een andere manier heeft gehandeld dan gewoon als medewerker op dat moment van een RCID, die een aantal opdrachten uitvoerde.

De heer **De Graaf**:

De heer Langendoen heeft hier in zijn verhoor aangegeven dat hij een kasboekje heeft, en dat alleen de heer Van Vondel, de heer De Jongh en hijzelf op de hoogte waren van dat kasboekje, waarin verantwoording zou zijn afgelegd over de besteding van criminele gelden. Dat betekent dat de heer De Jongh op de hoogte was van dat soort processen, want anders kan hij dat kasboekje niet kennen, en er dus ook bij betrokken was. Maar nu zegt u: hij deed alleen datgene wat wij altijd deden, namelijk zorgen voor inkleding. Hoe verhoudt dit zich tot elkaar?

De heer **Van Blijswijk**:

U gaat ervan uit dat als de heer Langendoen zegt dat de heer De Jongh dat ook wist, dat daarmee ook vaststaat dat de heer De Jongh het weet. Hij zei: ik dacht het.

De heer **De Graaf**:

Ik vraag mij af wat u precies weet van wat de heer De Jongh heeft gedaan. U zegt: wat hij heeft gedaan, was regulier, want dat deden wij altijd, maar dat weet u dus eigenlijk niet precies.

De heer **Van Blijswijk**:

U vraagt mij naar het kasboekje. Ik heb uiteraard het verhoor van de heer Langendoen gevolgd. Toen hij over het kasboekje sprak, net als toen hij in een tussenzin zei dat de FIOD-medewerker niet bij hen was gedetacheerd, ben ik direct naar de betrokken medewerker toe gegaan, omdat ik uit zijn mond wenste te horen wat zijn reactie daarop was. Ik kan u zeggen dat zijn reactie was: ik neem aan dat er een administratie werd bijgehouden, want in het kader van zo'n gecontroleerde aflevering - ook in de ogen van de betrokken medewerker - moest ik betalingen verrichten; van die betalingen werd een kwitantie gemaakt, die ik weer inleverde bij het hoofd der CID. Dat betekent dat je ervan uit mag gaan dat er iets van een administratie wordt bijgehouden, maar dat is alles.

De heer **Vos**:

Hebt u zich er bij die gelegenheid ook van vergewist of de heer De Jongh wist of al dan niet werd doorgeleverd het milieu in?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat heb ik uiteraard al eerder aan de heer De Jongh gevraagd en de heer Bakker heeft dat ook aan de heer De Jongh gevraagd. Ik heb altijd het antwoord gekregen dat hij dat niet wist. Hij is er altijd van uitgegaan dat het in eerste, tweede of derde hand in beslag werd genomen.

De heer **Vos**:

Geloofde u dat?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik weet niet of ik de heer De Jongh moet geloven, maar ik zeg niet dat de heer De Jongh onwaarheid spreekt, want ik heb geen feiten op grond waarvan ik zou kunnen stellen dat hij onwaarheid spreekt. Tot op dat moment wens ik daar verder geen oordeel aan te verbinden.

De heer **Koekkoek**:

U hebt de heer De Jongh hier gisteren of eergisteren nog over gesproken?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Na het verhoor spreek ik graag met u verder, omdat ons is gemeld dat het vanwege medische redenen absoluut onmogelijk is om hem te spreken. Voor u is dat blijkbaar wel mogelijk. Het is vervelend dat zijn naam constant over tafel gaat, maar dat begrijp ik ook wel.

De heer **Van Blijswijk**:

Ik kan de heer De Jongh bezoeken, als zijn baas in de personele sfeer. Ik vind zelfs dat het mijn plicht is om hem, als dat zo voorkomt, te bezoeken. Hij is ziek gemeld. Het is volstrekt duidelijk dat de heer De Jongh niet altijd ziek zal blijven. De vraag is in hoeverre hij gedurende zijn ziek zijn in staat is om een gesprek te hebben met uw commissie of met de rijksrecherche, want die heeft uiteraard ook interesse om met hem te spreken. Dat is niet mijn afweging, maar het is een medische beslissing of dat wel of niet kan. Ik vind wel dat ik met hem kan spreken.

De **voorzitter**:

U hoeft er verder niet op in te gaan. Het is alleen moeilijk, als u een verklaring aflegt over een bezoek dat u aan hem hebt gebracht. Dat zult u begrijpen.

De heer **Koekkoek**:

De perspublicatie over de sigarettensmokkel was voor u aanleiding om daar in te duiken. Kwam u er naar aanleiding daarvan ook achter dat er doorgeleverd was met drugs?

De heer **Van Blijswijk**:

Nee. De publicatie over de sigaretten was aanleiding om eerst intern na te gaan wat er heeft gespeeld. Dat leidde tot de conclusie dat hier kennelijk sprake was van een CID-operatie. Dat heeft geleid tot besprekingen met de politie Kennemerland. Op enig moment is het rijksrecherche-onderzoek naar die sigarettenkwestie gaan lopen. Toen dat onderzoek breder werd, kwam vervolgens het hele verhaal over verdovende middelen boven tafel.

De heer **Koekkoek**:

Dus toch naar aanleiding van. Het is toch een sneeuwbal-effect, waardoor het licht opgaat.

De heer **Van Blijswijk**:

Ja, een sneeuwbal-effect in die zin dat wij gingen kijken naar die sigaretten en uitkwamen bij de CID. Toen het rijksrecherche-onderzoek ging lopen, bleken er verbanden te zijn, die uiteraard werden gelegd door de rijksrecherche.

De **voorzitter**:

Door die sigaretten kwam u niet alleen uit bij de CID, maar ook bij een chauffeur die al jaren uw eigen informant en tipgever was geweest. Klaarblijkelijk heeft hij ook vele containers sigaretten kunnen doorvoeren. Er was niet alleen een band buiten u om via de CID, maar er lag binnendoor ook een band.

De heer **Van Blijswijk**:

Nee, er lag binnendoor geen band.

De **voorzitter**:

Jawel, want u krijgt te maken met een chauffeur die betrokken is bij doorvoeren van sigaretten. Deze heeft daarbij gebruik gemaakt van de diensten van een runner van de CID, de heer Van Vondel, en van uw medewerker. Daarvoor heeft hij achteraf eventueel goedkeuring gekregen. Hij blijkt ook betrokken bij het transport van verdovende middelen, dat hier al vele malen is beschreven.

De heer **Van Blijswijk**:

Ja.

De **voorzitter**:

Daar zit toch een personele unie in van iemand met wie u al veel langer te maken hebt gehad?

De heer **Van Blijswijk**:

Daar zit een personele unie in, maar u legt een verband met wat die chauffeur verder nog heeft gedaan op het terrein van sigaretten. U suggereert dat er een band is met de FIOD, maar dat ontken ik ten stelligste. Die band is er niet.

De heer **Rabbae**:

Is het sigarettentraject een volledige CID-affaire geweest? Was het niet een FIOD-traject, waarbij de CID faciliterend is opgetreden? Was het niet in eerste instantie een zaak van de FIOD om achter sigarettensmokkel te komen?

De heer **Van Blijswijk**:

Het is op zichzelf een taak van de belastingdienst, douane en uiteindelijk de FIOD, als het in de opsporingssfeer komt, om bezig te zijn met onregelmatigheden of smokkel met sigaretten. In dat opzicht is er dus niets vreemds. In dit specifieke geval hebben wij ons uiteraard eerst afgevraagd of dit sigarettenverhaal binnen onze eigen organisatie kon spelen, maar wij zijn tot de conclusie gekomen dat wij daar geen rol in hadden. Wij zijn toen uitgekomen bij de CID Kennemerland.

De heer **Rabbae**:

Mag ik even mijn versie aan u voorleggen?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat mag u altijd.

De heer **Rabbae**:

Mijn versie luidt als volgt. Op een gegeven moment komt de heer De Jongh bij de heer Teeven. Hij zegt dat hij een informant heeft bij een sigarettentraject en vraagt of de heer Teeven daarin genteresseerd is of niet. De heer Teeven verwijst naar de heer Boom, u wel bekend. Vanaf dat moment wordt de zaak gekoppeld aan de FIOD, waarbij gebruik wordt gemaakt van de CID-status van Kennemerland, maar dat is meer een faciliterend aspect. Wilt u deze versie ontkennen?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik wil deze versie niet ontkennen, in die zin dat mij, het toenmalige hoofd van de douanerecherche en een teamleider die bezig was met sigarettenonderzoeken in het

algemeen, bekend is dat de heer De Jongh op een gegeven moment bij hen is gekomen en heeft gezegd dat hij iemand had die informatie had over sigaretten.

De heer **Rabbae**:

Dat is dus juist?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat is juist, maar de naam Boom is in dit deel van het verhaal naar mijn gevoel niet juist.

De heer **Rabbae**:

Wij leggen even vast dat dit juist is. Is het ook juist dat de heer De Jongh voor dit traject niet achteraf, maar vooraf toestemming heeft gekregen van de FIOD in de persoon van de heer Tjalkens, op 19 augustus 1993?

De heer **Van Blijswijk**:

De heer Tjalkens verklaart dat hij geen toestemming heeft gegeven...

De heer **Rabbae**:

En de heer De Jongh verklaart dat hij wel toestemming heeft gekregen.

De heer **Van Blijswijk**:

De heer De Jongh verklaart dat hij wel toestemming heeft gekregen. Daarom denk ik dat in het lopende rijksrecherche-onderzoek op enig moment boven tafel moet komen waar de waarheid ligt.

De heer **Rabbae**:

Zolang dat onderzoek nog niet is afgerond, is dat voor u geen reden om te kiezen voor de versie dat het een volledig traject was van de CID, waar de FIOD heel ver van af stond.

De heer **Van Blijswijk**:

Zolang dat onderzoek niet is afgelopen, kan ik niet vaststellen of door een van beiden of beiden de waarheid is gesproken of niet.

De **voorzitter**:

Kunt u categorisch ontkennen dat enige FIOD-medewerker heeft geweten dat er bij vele eerdere ladingen sigaretten onregelmatigheden aan het licht konden komen?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik kan dat niet categorisch ontkennen, omdat ik dat niet weet.

De heer **Rabbae**:

Is u bekend hoeveel sigarettentransporten in het kader van dit traject hebben plaatsgevonden? Als u een exact getal riskant vindt, kunt u gewoon zeggen of het meer of minder dan 70 is.

De heer **Van Blijswijk**:

Over welk traject hebt u het?

De heer **Rabbae**:

Het sigarettentraject.

De heer **Van Blijswijk**:

Uit verklaringen is gebleken dat het bij het sigarettentraject waar ik van op de hoogte ben en waar de rijksrecherche onderzoek naar doet, gaat om wellicht drie zendingen met sigaretten. Ik heb geen enkele aanwijzing dat wat er later is gebleken op het terrein van sigarettensmokkel, waar die chauffeur ook bij betrokken is geweest, iets te maken heeft met de FIOD of met de RCID Kennemerland.

De heer **Rabbae**:

Wat zou dan de verklaring zijn voor deze ritten? Onder welke vlag hebben zij plaatsgevonden?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

U zegt dat u moet afwachten wat de rijksrecherche zegt. Wij blijven wel zitten met tegenstrijdige verklaringen. Wij blijven ook zitten met het punt dat de betrokken chauffeur uw tipgever was. Dan komt het algemene probleem in hoeverre u dat kunt controleren. Over die vraag hebben wij het nu. Wij hoeven het niet tot op de laatste datum en komma

vast te stellen, dat is ons werk niet, maar het werk van de rijksrecherche. Het gaat erom dat er sprake kan zijn van een dubbelrol, die een belangrijke omvang kan hebben.

De heer **Van Blijswijk**:

Nogmaals, ik heb geen wetenschap van eerdere jaren en daar heb ik ook geen duidelijk zicht op gekregen. Ik heb geen aanleiding om aan te nemen dat de betrokken chauffeur de laatste jaren, ook in de periode waarin de sigarettentransporten speelden, als tipgever voor de FIOD opereerde.

De heer **Rabbae**:

Als het aantal transporten waarbij de FIOD betrokken was, beperkt is tot drie, zoals u zegt, mogen wij er dan van uitgaan dat er voor deze transporten toestemming moet zijn van de officier van justitie?

De heer **Van Blijswijk**:

U gaat ervan uit dat de FIOD bij drie transporten betrokken zou zijn, en dat ontken ik.

De heer **Rabbae**:

Dat ontkent u?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat ontken ik. Er is op dit moment wat mij betreft geen aanwijzing dat de FIOD verantwoordelijkheid heeft bij die drie transporten.

De heer **Rabbae**:

U ontkent datgene wat de heer De Jongh, uw eigen medewerker, in zijn brief van 14 maart aan u meedeelt?

De heer **Van Blijswijk**:

Nee, ik ontken niet wat de heer De Jongh mededeelt. Ik stel gewoon vast dat ik op dit moment geen aanwijzingen heb om een betrokkenheid van de FIOD met u vast te stellen. Dat is het enige wat ik zeg.

De heer **Rabbae**:

Dan moet u kiezen. Of de mededeling van de heer De Jongh in zijn brief aan u is juist. Die mededeling houdt in dat er drie transporten zijn geweest waar de FIOD bij betrokken was. Of zij is niet juist en dat betekent gewoon dat u dat ontkent.

De heer **Van Blijswijk**:

Ik kies niet, mijnheer Rabbae, want ik heb onvoldoende informatie om een keuze te maken. Dit betekent dat ik geen keuze maak. Dat is heel simpel. Ik laat zo iets graag over aan anderen. Er is een rijksrechercheonderzoek gaande en daaruit zal naar ik hoop op enig moment blijken hoe het zich precies heeft afgespeeld. Ik wens niet te kiezen voor medewerker A of medewerker B. Ik heb op dit moment geen aanwijzingen dat een van hen onwaarheid heeft gesproken.

De heer **Koekkoek**:

U vindt de verklaring van de heer De Jongh geen aanwijzing dat er sprake zou kunnen zijn van medewerking van de FIOD?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik kan beide verklaringen niet op een evenwichtige manier wegen. Als de heer De Jongh zegt dat hij toestemming heeft gekregen, kan ik slechts vaststellen op grond van het onderzoek dat wij zelf hebben gedaan dat daartegenover verklaringen staan waaruit zou blijken dat geen toestemming is verleend. Ik stel vast dat, als toestemming voor zo'n traject is verleend binnen de CID, dit door een officier van justitie zou moeten zijn gedaan. Wij denken dat wij het daar uiteindelijk moeten zoeken.

De **voorzitter**:

Mag ik dit onderwerp afsluiten met de constatering dat u in ieder geval niet hebt tegengesproken de rol die de betrokken chauffeur vroeger heeft gespeeld voor de FIOD en de rol die uw medewerker heeft gehad in een heleboel trajecten, terwijl u in feite weinig extra op tafel kunt leggen van hoe het dan allemaal wel is gegaan?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Daarvoor is dit verhoor deels bedoeld. Hebt u zich ooit de vraag gesteld of u misschien gerund werd door een dergelijke chauffeur en enigszins in het ootje werd genomen?

De heer **Van Blijswijk**:

Nee, ik heb mij die vraag niet gesteld. Ik voel mij ook niet gerund door wie dan ook.

De **voorzitter**:

Wanneer is de staatssecretaris genformeerd?

De heer **Van Blijswijk**:

Waarover?

De **voorzitter**:

Niet zozeer over het sigarettentraject - ik neem aan dat hij daarover in de krant heeft gelezen en toen vragen heeft gesteld - maar over de bijeenkomst van 10 januari 1995 en de vraag van de betrokkenheid van de FIOD bij het af-, c.q. doorleveren.

De heer **Van Blijswijk**:

Ik weet niet of de staatssecretaris is genformeerd en, zo ja, wanneer.

De **voorzitter**:

Is besproken op de tiende januari of hij het eventueel op moest nemen met justitie?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat is niet besproken. In die bespreking - u kunt het verslag daarvan krijgen als u daar behoefte aan hebt - zijn een aantal dingen doorgenomen en zijn conclusies getrokken. Er is afgesproken dat die conclusies zouden worden voorgelegd aan de directeur-generaal der belastingen en dat is gebeurd. Of de directeur-generaal op dat moment ook de staatssecretaris...

De **voorzitter**:

Weet u of de staatssecretaris op een later tijdstip is ingelicht?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik kan niet zeggen dat ik dat met zekerheid weet, maar ik kan mij niet voorstellen dat het niet is gebeurd.

De **voorzitter**:

Wanneer moet dat dan gebeurd zijn en aan wie moeten wij dat vragen?

De heer **Van Blijswijk**:

De staatssecretaris pleegt over het algemeen door de directeur-generaal van de belastingdienst te worden genformeerd over dit soort dingen.

De **voorzitter**:

Maar u hebt niet specifieke gezegd naar boven: dit ware nog op te nemen met Justitie, c.q. verder in het OM?

De heer **Van Blijswijk**:

Niet dat ik mij kan herinneren; niet ik persoonlijk.

De heer **Rabbae**:

Weet u of de staatssecretaris op de hoogte is van het fiscaal aanslaan van criminele organisaties tot tientallen miljoenen guldens?

De **voorzitter**:

Laten wij het zo zeggen, er zijn personen in Nederland, althans met de Nederlandse nationaliteit, die ineens een heel grote aanslag in de bus krijgen, waar criminele inlichtingen een zekere rol bij spelen. Onze vraag was eigenlijk hoe de sleutel ligt van wat je opgelegd krijgt, omdat het een deel is van het ontmantelen. Het kan ook een fiscale aanslag zijn.

De heer **Van Blijswijk**:

Het kan alleen een fiscale aanslag zijn, als Financin er wat mee te maken heeft.

De **voorzitter**:

Het kan toch ook een fiscale aanslag zijn als middel om tot ontmanteling te komen, zoals in de stukken staat?

De heer **Van Blijswijk**:

Een fiscale aanslag is een instrument om te heffen over datgene wat is verdiend. Ik denk dat dit de taak is van de belastingdienst. Als er informatie is dat een persoon een bepaald inkomen of vermogen heeft verworven en daarover geen dan wel te weinig belasting heeft betaald, dan zal de verantwoordelijke eenheid van de belastingdienst op enig moment een aanslag opleggen.

De **voorzitter**:

Moet een officier de criminele informatie aanreiken, bijvoorbeeld uit onderzoeken, voordat u die aanslagen gaat opleggen? Of kan dat ook gewoon tussen de recherche of de CID en de FIOD worden geregeld?

De heer **Van Blijswijk**:

Als in een strafrechtelijk onderzoek informatie wordt verzameld, moet die informatie met toestemming van de officier van justitie ter beschikking worden gesteld. Als het erom gaat dat de belastingdienst in zuiver fiscale zin bezig is met opsporingshandelingen, dan is die informatie in het kader van de belastingheffing verkregen.

De heer **Rabbae**:

Mogen wij aannemen dat de staatssecretaris, want hij gaat daarover, op de hoogte is van een aantal gevallen van fiscale aanslagen voor gigantische bedragen?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat weet ik niet. Het is niet mijn verantwoordelijkheid om die aanslagen op te leggen. Ik ben daar verder ook niet bij betrokken.

De heer **Rabbae**:

Wij hebben net de heer Lith verhoord, die bij u bekend is. Hij heeft ons verklaard dat de organisatie-Bruinsma miljarden heeft verdiend. Op mijn vraag hoe hij dat wist, zei hij dat de FIOD dat eigenlijk zou moeten weten. Weet u dat?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik weet het niet.

De heer **Rabbae**:

Hoe moeten wij de verklaring van de heer Lith plaatsen?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat weet ik ook niet.

De **voorzitter**:

Heeft de FIOD een speciale rol bij het opleggen van aanslagen aan personen uit het criminele milieu, wanneer zij ook in CID-matige onderzoeken voor kunnen komen?

De heer **Van Blijswijk**:

Voor zover ik mij kan voorstellen, heeft de FIOD daar geen speciale rol in. De FIOD doet strafrechtelijk onderzoek in de fiscale sfeer of loopt in het kader van strafrechtelijk onderzoek aan tegen zaken die fiscaal relevant kunnen zijn. Op dat moment wordt datgene wat bevonden is, altijd overgedragen aan de bevoegde inspecteur van de belastingdienst. Het is de belastinginspecteur die aanslagen oplegt, de FIOD legt geen aanslagen op. De FIOD is erop gericht om bij belastingdelicten het strafrechtelijk bewijs bij te brengen. Als daarbij informatie naar voren komt die van belang kan zijn voor de heffing van de belasting, dan is het de inspecteur die op een gegeven moment die aanslag oplegt.

De heer **De Graaf**:

Dat zijn de formele bevoegdheden, maar ik heb begrepen dat een inspecteur nooit een aanslag van bijvoorbeeld 20 mln. bij een crimineel in de bus kan doen zonder dat daar FIOD-informatie aan ten grondslag ligt.

De heer **Van Blijswijk**:

Uiteraard. Daar zal soms heel nadrukkelijk FIOD-informatie aan ten grondslag liggen.

De heer **De Graaf**:

Wordt informatie die met strafvorderlijke en strafrechtelijke doeleinden is verzameld, dan niet voor een ander doel aangewend?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik denk dat er in dit geval geen sprake van is. In het kader van een strafrechtelijk onderzoek wordt met toestemming van de officier van justitie die informatie aangewend door de inspecteur.

De **voorzitter**:

Kan het ook zonder toestemming van de officier van justitie?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik denk dat dit in de situatie waarover wij het nu hebben niet kan. Vervolgens is het een zaak voor de inspecteur om te heffen. Als een belastingplichtige meent dat de inspecteur niet op correcte wijze aan zijn informatie is gekomen, zal dat ongetwijfeld voor de belastingrechter worden uitgevochten.

De **voorzitter**:

Bent u er zeker van dat u nu geen informanten meer heeft?

De heer **Van Blijswijk**:

Of ik er zeker van ben dat de FIOD geen informanten meer heeft?

De **voorzitter**:

Geen informanten meer runt?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik denk niet dat de FIOD informanten runt. Wij hebben wel tipgevers. Maar het runnen van informanten: nee. Ik mag nooit zeggen dat ik er absoluut zeker van ben, maar het is niet het beleid van de FIOD om informanten te runnen.

De heer **Koekkoek**:

Komt het nog voor dat, wanneer iemand op Schiphol aankomt met in zijn tas 3 mln. en geen verklaring kan geven voor de herkomst van dat geld, hem dan een belastingaanslag wordt opgelegd?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat weet ik niet.

De heer **Koekkoek**:

Als dat gebeurt, kan dat dan mede zijn gebaseerd op inlichtingen van de FIOD?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik weet niet of dat mede gebaseerd kan zijn op inlichtingen van de FIOD. De inspecteur moet een aanslag opleggen. Daarvoor moet hij een grond hebben. Hij moet dus over informatie beschikken. Het enkele feit dat iemand met 3 mln. binnenkomt, kan nooit een reden zijn voor de inspecteur der belastingen om te zeggen: dat zal wel inkomen zijn en daarover zal ik wel even belasting heffen.

De heer **Koekkoek**:

Het is u niet bekend dat dit gebeurt?

De heer **Van Blijswijk**:

Mij is niet bekend dat dit gebeurt.

De **voorzitter**:

Is het u bekend dat het gebeurde?

De heer **Van Blijswijk**:

Ik heb wel eens een verhaal gehoord dat zoiets gebeurde, maar ik heb niet meer informatie dan u.

De **voorzitter**:

Ik dacht altijd dat u meer informatie had dan wij.

De heer **Van Blijswijk**:

Ik heb geen fiscale informatie over belastingplichtigen in het algemeen.

De heer **Koekkoek**:

Kwam het regelmatig voor?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat weet ik niet.

De heer **Rouvoet**:

De heer Teeven heeft er tegenover ons zijn verbazing over uitgesproken dat hij indertijd niet is uitgenodigd door de commissie-Wierenga om van de kant van de FIOD een verhaal te houden. Is het u bekend dat die verbazing breder leefde binnen de FIOD?

De heer **Van Blijswijk**:

Dat is mij niet bekend.

De heer **Rouvoet**:

Is daar nooit over gesproken?

De heer **Van Blijswijk**:

Nee.

De heer **Rouvoet**:

Heeft de heer Teeven niet tegen u gezegd: wat gek dat wij helemaal niet gehoord worden?

De heer **Van Blijswijk**:

De heer Teeven is weggegaan per 1 januari 1994. De commissie-Wierenga begon pas nadat de heer Teeven bij de FIOD weg was.

De heer **Rouvoet**:

Daarom vroeg ik of u bekend was dat in die tijd erover gesproken is dat de FIOD helemaal buiten beeld bleef.

De heer **Van Blijswijk**:

Ik heb mij niet in die periode afgevraagd of de FIOD erbij betrokken moest zijn. Ik heb geconstateerd dat de FIOD er niet bij betrokken is en ik heb er geen consequenties aan verbonden. Ik denk dat in het traject waarom het de commissie-Wierenga ging geen specifieke rol voor de FIOD was weggelegd. Ik heb mij er dus niet over verbaasd dat wij er niet bij betrokken werden.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Blijswijk, dank u wel. Sluiting 14.02 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 50**

11 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 11 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. O.C.W. van der Veen

Aanvang 14.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Met excuses voor de kortstondige vertraging. Aan de orde is het verhoor van de heer O.C.W. van der Veen, geboren op 3 februari 1950. Mijnheer Van der Veen, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: "Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen".

De heer Van der Veen:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Van der Veen, u bent nu officier van Justitie te Haarlem. U was officier van Justitie bij het Interregionaal Team Noord-Holland/Utrecht, het IRT, waar u in december 1992 begon.

De heer Van der Veen:

Dat klopt.

De voorzitter:

U kwam toen, als ik het goed zie, vanuit het ministerie van Justitie.

De heer Van der Veen:

Ook dat is juist.

De voorzitter:

Had iemand op dat ministerie u een boodschap meegegeven voor het IRT, hoe u dat kon aanpakken?

De heer Van der Veen:

Neen.

De voorzitter:

Hoe viel de keuze op u?

De heer Van der Veen:

Ik ben benaderd door het OM, door mijn hoofdofficier, de heer De Beaufort. Voor zover mij bijstaat, is dat gebaseerd op een beslissing in de ressortsvergadering. Zo is dat mij verteld.

De voorzitter:

Is er iemand die u specifiek heeft aangesteld voor die functie?

De heer Van der Veen:

Ik ben aangesteld op basis van een besluit in de ressortsvergadering.

De voorzitter:

Dus door de procureur-generaal?

De heer Van der Veen:

Ja, als hoofd van de ressortsvergadering, zo kunt u dat wel zien, denk ik.

De voorzitter:

Heeft u nog met de procureur-generaal, de heer Van Randwijck, gesproken voordat u met uw werkzaamheden begon?

De heer **Van der Veen**:

Neen, neen.

De **voorzitter**:

Is er hiërarchisch gezien iemand anders die u gezegd heeft: zo gaan wij dat aanpakken?

De heer **Van der Veen**:

Ik ben in kennis gesteld van de taakomschrijving die er lag voor de IRT-officier. Dus dat was mijn leidraad. Verder heb ik uiteraard een overdracht gehad van mijn voorganger, collega Van Riel. Dus dat waren de kaders die mij werden aangereikt. Op basis daarvan ben ik aan de slag gegaan.

De **voorzitter**:

Heeft u er inhoudelijk over gesproken met hoofdofficier De Beaufort?

De heer **Van der Veen**:

Neen.

De **voorzitter**:

Ook niet met de procureur-generaal?

De heer **Van der Veen**:

Ook niet.

De **voorzitter**:

Hoeveel keer heeft u met de procureur-generaal gesproken over uw werk bij het IRT in de periode dat u er bent, dat wil zeggen van 1 december 1992 tot 1 juli 1993?

De heer **Van der Veen**:

Ik probeer even de momenten in herinnering te roepen dat ik bij hem op bezoek ben geweest. Dan kom ik op een keer of vier, ongeveer. Ik heb dus ongeveer een stuk of vier gesprekken gehad, waarvoor ik bij hem op bezoek ben geweest. Maar het is een schatting, hoor.

De **voorzitter**:

Indringend, langdurig, kortstondig, of indringend en kortstondig?

De heer **Van der Veen**:

Het waren altijd indringende gesprekken. Dat herinner ik mij. En gesprek is hier al vaker aan de orde geweest.

De **voorzitter**:

Het gesprek op 15 januari.

De heer **Van der Veen**:

Dat klopt. Dat was de eerste keer, staat mij bij. Neen, het was de tweede keer. De eerste keer - dat vergat ik te zeggen, het schiet mij nu weer te binnen - was ik een keer in december in de ressortsvergadering geweest. Dat was een paar weken nadat ik was aangetreden.

De **voorzitter**:

Heeft u toen plannen in algemene zin besproken?

De heer **Van der Veen**:

Neen, onderwerp van gesprek in die vergadering was wat later bekend is geworden als de Kolibrie-affaire. Dat was het enige thema.

De **voorzitter**:

Het meningsverschil tussen IRT en FIOD over wie nu het beste in staat was of moest zijn om die 30.000 kilo te pakken.

De heer **Van der Veen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat is de eerste keer?

De heer **Van der Veen**:

Dat was, ja, u formuleert het anders dan de historie uitwijst.

De **voorzitter**:

Laten wij het neutraal formuleren: het meningsverschil dat was gerezen over de aanhouding en inbeslagneming van 30.000 kilo, bekend onder de naam Kolibrie. Over de tweede keer komen wij nog te spreken: het gesprek met de procureur-generaal over de mogelijke doorlevering van harddrugs, cocaine. Dan hebben wij er nog twee.

De heer **Van der Veen**:

Ik heb nog een keer een kort gesprek gehad. Of dat nou voor of na het tweede was, weet ik niet meer. Het was een kort gesprek, heel kort, toen ik mijn rapport inleverde over de Kolibrie-affaire. Dat was dus ongeveer in dezelfde tijd, ervoor of erna, dat weet ik niet precies. Ik heb eind februari nog een keer een gesprek gehad met de procureur-generaal, staat mij bij. Wilt u weten waar dat toen over ging?

De **voorzitter**:

Als het u bijstaat.

De heer **Van der Veen**:

Nou, het staat mij wel bij. Dat ging ook over het IRT en de relatie daarvan met het openbaar ministerie in Amsterdam, ook in de context van de Kolibrie-affaire. Ik heb nog een keertje een gesprekje gehad - meer een gesprekje vanachter een broodje, om het zo maar te zeggen - in april, dacht ik. Dat staat mij bij; het was heel kort. Ik herinner mij dat dat ging over de vraag... Het was kort, echt vanachter een broodje. Het besluit was al gevallen dat het IRT onder het gezag van de Amsterdamse driehoek zou vallen, en de procureur-generaal wilde weten of ik interesse had om als IRT-officier over te gaan naar, nou, om in die constructie door te blijven werken.

De **voorzitter**:

En dat was u klaarblijkelijk niet.

De heer **Van der Veen**:

Dat was ik niet, neen. Om met collega Van Capelle te spreken: er gaat niets boven Haarlem.

De **voorzitter**:

Er gaat niets boven Haarlem?

De heer **De Graaf**:

Voor alle duidelijkheid: dat heeft hij niet zo gezegd.

De heer **Van der Veen**:

Neen, ok.

De **voorzitter**:

Er gaat niets boven Groningen.

De heer **Van der Veen**:

Ik maak er Haarlem van.

De heer **Koekkoek**:

Had u een meer specifieke reden om niet mee te gaan?

De heer **Van der Veen**:

Meer specifieke redenen, neen. Neen, het was boeiend werk, dus voor de materie hoefde ik niet over. Het parket Haarlem zou het ook, dat moet u maar aan de heer De Beaufort vragen, heel slecht uitgekomen zijn als ik de overstap had gemaakt naar het parket Amsterdam.

De **voorzitter**:

Mag ik hier nu uit concluderen dat u over de groeimethode waarover wij nu al enige dagen spreken, nooit met hem heeft gesproken?

De heer **Van der Veen**:

Met de procureur-generaal?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Van der Veen**:

Neen.

De **voorzitter**:

Daar heeft u nooit over gesproken?

De heer **Van der Veen**:

Neen.

De **voorzitter**:

Heeft u daar ooit met enig hoofdofficier over gesproken?

De heer **Van der Veen**:

Neen, neen. Krachtens de taakomschrijving had ik een mandaat om beslissingen te nemen, zolang er nog geen zaaksofficier was aangewezen.

De **voorzitter**:

Maar de groep officieren met wie u het besproken heeft, dus uw voorganger misschien, Van Riel, die u al verteld had wat er misschien aan de hand was?

De heer **Van der Veen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Uw opvolger Van Capelle?

De heer **Van der Veen**:

Klopt.

De **voorzitter**:

En dat is het dan. En Wortel misschien, de zaaksofficier.

De heer **Van der Veen**:

Ik heb het even nagekeken in mijn agenda: op 11 maart wordt Wortel aangewezen als zaaksofficier en op 17 maart hebben wij een introductiegesprek op het IRT, waarbij hij en zijn vervanger, collega Dun, worden ingelicht over het Delta-project in de meest brede zin van het woord.

De **voorzitter**:

Is het niet bijzonder vreemd dat u er met de PG niet over heeft gesproken en met geen enkele hoofdofficier?

De heer **Van der Veen**:

Neen.

De **voorzitter**:

Dat vindt u niet vreemd?

De heer **Van der Veen**:

Neen. Ik had het mandaat om beslissingen te nemen en werkte op basis van de criteria en richtlijnen die men bij dit soort beslissingen hanteert: richtlijnen over infiltratie, jurisprudentie van de Hoge Raad, het hof van Straatsburg, het bekende arsenaal. Verder moet de toets uitgevoerd worden van proportionaliteit, subsidiariteit en...

De **voorzitter**:

Maar u doet dat helemaal alleen.

De heer **Van der Veen**:

Ja. De omstandigheden waren in die tijd ook zo. Ik heb al in januari gevraagd aan het parket Amsterdam om een zaaksofficier in het project Delta. Maar onder invloed van de Kolibrie-affaire is daar pas uitvoering aan gegeven na afwikkeling van die affaire, en dat is pas in maart, dus een paar maanden later.

De **voorzitter**:

U zegt infiltratie. Maar daar zit nog een heel formulier achter dat moet worden ingevuld. Daar staat ook bij: contact met de hoofdofficier. Nu was er voor het IRT niet eenduidig een hoofdofficier, maar er was wel een procureur-generaal. Het is dus gek, achteraf te zien dat u mondelinge toestemming heeft gekregen voor een vergelijkbaar traject dat er in feite misschien heel anders uitzag.

De heer **Van der Veen**:

Ik heb, kijk, ik constateerde al heel snel dat ik slechts beperkt uit de voeten kon met die richtlijnen infiltratie. Die heb ik mede als referentiekader gebruikt.

De **voorzitter**:

Wat ik niet begrijp, is dat u verreikende beslissingen heeft genomen c.q. goedgekeurd, waarbij het volgens de richtlijnen infiltratie aangelegen was dat dit hiërarchisch werd opgenomen en dat dit niet gebeurd is.

De heer **Van der Veen**:

De richtlijnen infiltratie hebben het over de bevoegdheden van de behandelend officier van justitie.

De **voorzitter**:

Maar er zit ook een mooi formulier achter dat moet worden ingevuld en waarin staat: gezien, gesproken met hoofdofficier etcetera voor deze operatie, zeker waar het een "gecontroleerde aflevering" was en waar nog meer aan de hand was dan mogelijke koeriersdiensten.

De heer **Van der Veen**:

Ja, ja, ja. Dat formulier staat mij niet meer zo bij.

De **voorzitter**:

Ik kan het wel opzoeken.

De heer **Van der Veen**:

Ik ben zelf nauw betrokken geweest bij het maken van die richtlijnen infiltratie, want ik zat toen bij de Directie politie, waarin gesleuteld werd aan deze richtlijn. In die richtlijn zelf werd alleen de term "behandelend officier van justitie" genoemd. De term "hoofdofficier" noch de term "procureur-generaal" komt voor in deze richtlijn.

De **voorzitter**:

Nogmaals, laten wij er niet te lang over strijden, wel in de formulieren die daarachter zitten.

De heer **Vos**:

Ik heb nog een vraag vanuit de praktijk gesproken. Ik denk dat u heel moeilijke beslissingen heeft moeten nemen. Heeft u dan nooit eens een keer behoefte gevoeld, feed-back te zoeken bij iemand? En als u dat geenszins gedaan heeft, waarom dan niet?

De heer **Van der Veen**:

Bij gevoel van twijfel ga ik naar mijn hoofdofficier, maar die had ik in die tijd niet. Ik was mijn eigen hoofdofficier, zeg maar. Als ik in dat geval twijfel had gehad, was voor mij de procureur-generaal de aangesproken autoriteit. Dat heb ik ook in n casus gedaan, zoals u heeft kunnen zien. In geval van twijfel, of wanneer je voorziet dat de minister een vraag kan krijgen uit het parlement en je voelt aan dat het gaat om de ministeriele verantwoordelijkheid. Dat zijn de twee factoren op grond waarvan ik naar een superieur toe ga. Als ik geen twijfel heb, doe ik dat niet. En in dit geval had ik ook geen twijfel. Kijk, u moet goed in de gaten houden wat mijn opdracht was. Mijn opdracht was niet om een criminele organisatie een blauw oog te slaan, maar om een criminele organisatie knock-out te slaan.

De **voorzitter**:

Ja, dat begrijp ik, maar...

De heer **Van der Veen**:

In die context maak ik mijn afwegingen van proportionaliteit en subsidiariteit. Voor mij was deze beslissing, zoals ik tegen mijn vorige minister heb gezegd, een "ABC-tje".

De **voorzitter**:

Een ABC-tje?

De heer **De Graaf**:

"ABC-tje" staat voor iets wat gebruikelijk is, wat bij iedereen bekend is?

De heer **Van der Veen**:

Neen. Met "ABC-tje" wil ik zeggen dat de afweging van proportionaliteit, subsidiariteit en zorgvuldigheid, overwegingen van redelijkheid en billijkheid die om de hoek komen kijken, in de context van mijn opdracht - de criminele organisatie knock-out slaan -...

De **voorzitter**:

Van wie had u die opdracht gekregen?

De heer **Van der Veen:**

Dat onderzoek vond plaats onder gezag van de ressortsvergadering. Die had die opdracht gegeven.

De **voorzitter:**

Stond er op een briefje: de criminele organisatie knock-out slaan?

De heer **Van der Veen:**

Neen.

De **voorzitter:**

Voor de opdracht is een algemeen kader. Dat staat ook bij Wierenga beschreven. Maar daar is toch niet uit op te maken dat u carte blanche had gekregen om methodieken aan te wenden om de organisatie knock-out te slaan?

De heer **Van der Veen:**

In die woorden wordt dat natuurlijk niet opgeschreven, maar materieel lag het zo. Vanuit de democratische rechtsorde bekeken, ging het om een groepering die uiterst bedreigend was, die nummer n in Nederland stond op het lijstje van meest bedreigende groeperingen. In die tijd - dat was ook verwoord in de nota "De georganiseerde criminaliteit in Nederland" van de beide politieministers, de ministers Hirsch Ballin en Dales, "Dreigingsbeeld en plan van aanpak" -...

De **voorzitter:**

...1992...

De heer **Van der Veen:**

...was dat ook het gevaar waar de nadruk op werd gelegd.

De **voorzitter:**

Daarom stelde ik u aan het begin de vraag of u van de ministeries de opdracht had gekregen om die organisaties knock-out te slaan. Dat kan natuurlijk ook. U had aan het begin ook meegewerkt aan die nota, u komt uit het departement, u gaat naar het IRT, dus ik vroeg aan het begin of iemand op het departement had gezegd - de minister of de ministers - "dat ga jij nu zo aanpakken"?

De heer **Van der Veen:**

Neen, dan heb ik uw vraag net niet helemaal goed begrepen. Kijk, het klopt, ik heb aan de voorbereiding van die nota meegedaan en de nota's geschreven in de context van het dreigingsbeeld in onze democratische rechtsorde. Hoe ga je daar als officier van justitie mee om in de dagelijkse praktijk, althans zoals ik het doe? Dan zit je natuurlijk in een spanningsveld. Als de opdracht is "knock-out slaan", zoals ik hem samenvat, dan komen daar natuurlijk andere opsporingsmiddelen aan te pas dan wanneer de opdracht is "een blauw oog slaan" of "iemand het ziekenhuis in slaan". Dan praat je over andere opsporingsmiddelen. En bij deze groepering waar wij voor stonden, waren dat heel zware opsporingsmiddelen. Wat voor spanning ga je nou tegenkomen op een gegeven moment, althans ik, in mijn praktijk? Je gaat je afvragen of de middelen die ingezet moeten worden op zichzelf niet een bedreiging voor de democratische rechtsorde zouden kunnen opleveren. In dat spanningsveld doe ik dus mijn werk; dat is mijn vak.

De **voorzitter:**

Maar als u in zo'n spanningsveld zit, begrijp ik dan goed dat ook de goedkeuring van de procureur-generaal in het andere geval er eigenlijk buiten staat? U zegt: het is een ABC-tje, dus ik had het ook zonder die goedkeuring kunnen doen in dat andere geval. Daar kom ik zo nog over te spreken. Ik had het kunnen beslissen, want die afweging kon ik maken, dus ABC-tje. Het komt mij vreemd voor dat u dat helemaal alleen zou kunnen doen.

De heer **Van der Veen:**

In dat andere geval had ik twijfel. Dus niet in dit geval twijfel.

De **voorzitter:**

Laten wij even dat andere geval eruit lichten.

De heer **Van der Veen:**

Niet in operationele zin twijfel.

De **voorzitter**:

Het andere geval ging, binnen onderzoeken van het IRT, over de mogelijke doorlevering van cocaine. Waarom had u daar wel twijfel over?

De heer **Van der Veen**:

Bij de casus die zich aandienende, staat mij bij, ging het om een redelijke hoeveelheid.

De **voorzitter**:

Wat is dat ongeveer?

De heer **Van der Veen**:

Van de doorlevering bedoelt u?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Van der Veen**:

Nou, tussen de 50 en de 250 kilo.

De **voorzitter**:

Doorleveren?

De heer **Van der Veen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Is dat dezelfde hoeveelheid als de heer Lith vanmorgen omschreef als "tussen de 100 en 150 kilo"?

De heer **Van der Veen**:

Dat is hetzelfde geval, want wij hebben maar n geval gehad. Dus wij doelen op hetzelfde geval. Kijk, in operationele zin vond ik het een uitermate aantrekkelijk verhaal om daarin te investeren. Duidelijk was uit de misdaadanalyse dat er grote stromen cocaine middels dit netwerk Nederland binnenstroomden, of via Nederland de wereld op gingen. Daar was geen enkel zicht op, dus er gingen voor duizenden kilo's, dat was de analyse, en voor miljoenen guldens waar absoluut geen zicht op was. Dus voor mij was het heel aantrekkelijk om te investeren, om middels een gecontroleerde doorlevering van harddrugs zicht te krijgen op die cocainelijn, om eindelijk ook de hand te kunnen leggen op deze harddrugs, wat anders niet zou lukken.

De **voorzitter**:

Ook met medeweten van informanten?

De heer **Van der Veen**:

Daar zaten informanten in, ja.

De **voorzitter**:

En waar lagen uw twijfels?

De heer **Van der Veen**:

Met betrekking tot de politieke verantwoordelijkheid van de minister van Justitie ten overstaan van de Tweede Kamer.

De **voorzitter**:

In verband met harddrugs, dus omdat het hier over cocaine ging?

De heer **Van der Veen**:

Ja, omdat harddrugs bestaande uit cocaine aan de orde waren.

De heer **De Graaf**:

Twijfel over de politieke verantwoordelijkheid van de minister van Justitie voor de doorlevering van softdrugs heeft u nooit gevoeld?

De heer **Van der Veen**:

Neen, klopt.

De heer **De Graaf**:

Waarom die twijfel wel bij harddrugs? Mocht u ervan uitgaan dat de toenmalige minister van Justitie de doorlating van softdrugs prima had gevonden?

De heer **Van der Veen**:

Niet op zichzelf, maar in de context van de doelstelling, van het knock-out slaan wat ik net zei. Want zonder doorlevering van softdrugs was het hetzelfde als ten aanzien van cocaine: het was duidelijk dat die criminele groepering zich verrijkte met grootschalige invoer, doorvoer, uitvoer van softdrugs. Dat was duidelijk en de enige manier om daar zicht op te krijgen - er was geen andere manier - was via de methode van doorlevering. Er waren geen alternatieven.

De heer **De Graaf**:

Dat wist de minister van Justitie toen helemaal niet, dus heeft u...

De heer **Van der Veen**:

Maar ik wel.

De heer **De Graaf**:

U zegt: ik had twijfel over de vraag of de minister van Justitie de politieke verantwoordelijkheid kon dragen voor de doorlating van harddrugs. Vandaar dat u toen naar de procureur-generaal bent gegaan, bij afwezigheid van een dienstdoende hoofdofficier op dit punt bij het IRT. Dan komt u uiteindelijk bij de PG terecht. Maar ten aanzien van doorlevering van softdrugs had u niet die twijfel of de minister van Justitie de politieke verantwoordelijkheid wel kon en wilde dragen.

De heer **Van der Veen**:

Ja, dat is juist. Dat heeft met het verschil in stof te maken.

De heer **De Graaf**:

Waarom had u die twijfel nou niet? U kon toch niet in de ziel van de toenmalige minister van Justitie kijken? Die had u toch niet gezegd toen u bij het ministerie vertrok: nou, ga je gang, softdrugs kan altijd?

De heer **Van der Veen**:

Neen, maar ik wist over wat voor gegevens ze op het departement beschikten ten aanzien van de omzet van verdovende middelen. De omzet waar Nederland bij betrokken was, werd in die dagen geschat op 5,5 mld. McKinsey is daarna met een schatting gekomen van 10 mld. en volgens de meest recente cijfers zou het 19 mld. zijn.

De heer **De Graaf**:

Voor alle zekerheid: het rapport van McKinsey ging over de schade als gevolg van criminaliteit en niet over de schade als gevolg van drugscriminaliteit bij de invoer. Dat zijn dus twee verschillende dingen. Het was dus veel breder.

De heer **Van der Veen**:

Ok. Kijk, niemand in Nederland, niet de wetenschap, niet de politie en niet andere instellingen, kan een antwoord geven op de vraag waar al deze geldstromen blijven. In die tijd was het een gegeven dat het een geweldige hoeveelheid was en dat softdrugs daar een geweldige rol in speelden. Dat is zo nog steeds. In die context had ik geen twijfel, nogmaals.

De **voorzitter**:

Mag ik nog terug naar de vraag: u gaat naar de procureur-generaal omdat u twijfel heeft over het doorlaten van harddrugs.

De heer **Van der Veen**:

Ja, ik wilde aftasten of de politieke dekking goed was.

De **voorzitter**:

U had geen twijfel over de juridische haken en ogen daaraan?

De heer **Van der Veen**:

Neen.

De **voorzitter**:

Helemaal niet?

De heer **Van der Veen**:

Neen. Dat is een andere afweging trouwens. Je hebt een operationele afweging en een beleidsafweging, die qua hoeveelheid anders uit kan vallen.

De **voorzitter**:

Maar de juridische afweging heeft toch ook wel iets te maken met of het proportioneel is?

De heer **Van der Veen:**
De beleidsafweging, ja.

De **voorzitter:**
Maar dat is toch ook een juridische afweging. U ging, denk ik, toch ook naar de procureur-generaal voor een juridische afweging, zelfs als je...

De heer **Van der Veen:**
Neen.

De **voorzitter:**
Niet?

De heer **Van der Veen:**
Ik ging voor een beleidsafweging. Juridisch kwam ik tot een andere uitkomst.

De **voorzitter:**
Heeft u toen de procureur-generaal gevraagd: neem het nog door met de minister?

De heer **Van der Veen:**
Neen, is niet aan de orde geweest. Het is een uitvoerig gesprek geweest waar de procureur-generaal, de heer Van Randwijck en de heer Behling, advocaat-generaal Amsterdam aan hebben deelgenomen. En van de kant van het IRT was er de heer van Baarle, algemeen teamleider en commissaris Lith, de dagelijks teamleider. Zij waren bij de beraadslagingen aanwezig waarbij gewikt en gewogen is en argumenten uitgewisseld zijn, de pro's en contra's.

De **voorzitter:**
Maar dan moeten wij dus, wat u betreft, het beeld zoals het ook bij Wierenga bestaat, herzien over de methoden, omdat wat u betreft het feit dat de procureur-generaal in een vergelijkbaar traject toestemming had gegeven, in feite van geen invloed is op de vraag of de methode toelaatbaar en rechtmatig is.

De heer **Van der Veen:**
Het was van invloed op mijn referentiekader. In dit veld van criminaliteitsbestrijding mag je niet denken in termen van precedentwerking, vind ik tenminste, omdat elke casus heel apart is. Maar het heeft wel invloed gehad op mijn referentiekader.

De heer **Koekkoek:**
In die zin dat wie het meerdere mag, het mindere ook mag.

De **voorzitter:**
Was het het meerdere?

De heer **Van der Veen:**
Ik weet niet of dat zo bij mij werkt. Nee, zo werkt het bij mij niet.

De heer **Koekkoek:**
Hoe werkt het bij u dan wel?

De heer **Van der Veen:**
Door dit soort ervaringen in de praktijk komen er wat piketpalen in je geest te staan.

De heer **Koekkoek:**
Het doorlaten van harddrugs in een behoorlijke hoeveelheid kon onder omstandigheden. Het was dan zeker mogelijk om behoorlijke hoeveelheden softdrugs door te laten. Dat is dan toch uw referentiekader?

De heer **Van der Veen:**
Ja, maar de causaliteit die u nu in uw vraagstelling legt, vind ik wat te strak. Maar zo werkt het wel een beetje door.

De **voorzitter:**
Ik kom terug bij de doorlevering van harddrugs. Was er ook een constructie waarbij de informant veel verdiende, zou gaan verdienen?

De heer **Van der Veen:**
Nee.

De **voorzitter:**

Is het doorgegaan?

De heer **Van der Veen**:

Helaas niet. Doordat het niet gelukt is, hebben wij geen zicht kunnen krijgen op de cocanestroom, terwijl wij wisten dat die er moest zijn. Met "helaas" bedoel ik: als het wel was gelukt, hadden wij zicht gekregen op die stroom en hadden wij dat aan kunnen pakken.

De **voorzitter**:

Was dat omdat de informanten niet te runnen waren?

De heer **Van der Veen**:

Deze informanten vielen uitstekend te runnen.

De **voorzitter**:

Informanten waren uitstekend te runnen?

De heer **Van der Veen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Nog een vraag over het gesprek met de PG. Met de PG heeft u intensief en langdurig over dit traject gesproken. Ik neem dan toch aan dat u ook aan de orde heeft gesteld: wij doen al doorlatingsconstructies met softdrugs, maar nu kom ik speciaal voor harddrugs, want ik heb daar twijfel over.

De heer **Van der Veen**:

Zo heb ik het niet gintroduceerd.

De heer **De Graaf**:

Maar u mocht ervan uitgaan dat de PG begreep dat softdrugs geen probleem zouden zijn en dat u daar ook al mee werkte?

De heer **Van der Veen**:

Nee, dat is een conclusie die je niet kon trekken. Ik heb het gintroduceerd als een geval op zich. Elk geval staat op zichzelf. Een ervaring in een bepaald geval betekent niet dat die ervaring in een ander geval precies hetzelfde zal zijn. In dit veld bestaat geen precedentwerking. Ik heb het geval sec besproken. Ik vergat nog een ding te zeggen waarom ik het "helaas" vond, dat het niet gelukt is, tot mijn grote spijt. Het gaf een kans om tot in het hart van die organisatie door te dringen.

De heer **Koekkoek**:

Kwam de cocaine niet? De proefzending?

De heer **Van der Veen**:

Nee, op een gegeven moment is de zaak, in mijn tijd tenminste, stil blijven liggen. Feitelijk kwam zij dus niet.

De **voorzitter**:

Die is dus niet gekomen. U heeft wel - ik heb dat in het verhoor van de heer De Wit ook al aan de orde gesteld - zegt u, in uw brief van 22 januari 1994 aan de minister van Justitie, die u na afloop hebt geschreven, als het IRT is opgeheven: ik heb de heer De Wit als voorzitter van de werkgroep van de recherche-adviescommissie infiltratie wel geconsulteerd, samen met de heer Lith. Waarom heeft u dat dan wel gedaan? U heeft dat gedaan, meer dan achter een broodje, zegt u.

De heer **Van der Veen**:

Meer dan achter een broodje. Ik doe even een stapje terug naar mijn periode op het departement. Het onderwerp infiltratie, de nieuwe richtlijn, was in het voorjaar van 1991 in de vaste kamercommissie behandeld.

De **voorzitter**:

De nieuwe richtlijn is vertrouwelijk ter kennis gesteld, maar niet behandeld.

De heer **Van der Veen**:

Die is wel degelijk in behandeling geweest in de vaste kamercommissie. De heer De Graaf en ik zijn daarbij geweest.

De **voorzitter**:

U heeft gelijk, er is een behandeling geweest.

De heer **Van der Veen:**

Dat onderwerp kreeg dus na die kamerbehandeling binnen de directie politie hoge prioriteit. De RAC-werkgroep, zeg maar de werkgroep-De Wit, werd in het leven geroepen. In het kader van deze nota over de georganiseerde criminaliteit in Nederland, voerden wij binnen de Directie Politie consultaties in het politieveld uit en in het veld van het OM, dus mensen die met dit soort werk bezig waren. Dat leverde een beeld op dat het thema infiltratie toe was aan een stukje vernieuwing, progressiviteit om het zo maar eens te noemen. De heer Karstens was toen ook net aangetreden bij de CRI. Hij had daar ook bepaalde ideeën over die pasten in de ervaringen die ons werden aangereikt vanuit het politieveld en het openbaar ministerie, van de mensen die daar in het veld mee bezig waren. Ik heb toen wel eens vanachter een broodje...

De heer **Koekkoek:**

Broodje of bureautje?

De heer **Van der Veen:**

Broodje, letterlijk was het een kop koffie... toen de heer De Wit wel eens bij mij kwam binnenlopen, gefilosofeerde of zijn werkgroep, die qua samenstelling vrij instrumenteel gericht was, of...

De **voorzitter:**

Of men nieuwe wegen in moest slaan?

De heer **Van der Veen:**

Of er niet wat strategischer gedacht moest worden.

De **voorzitter:**

De vraag is, heeft u de methode zoals u bekend was geworden met hem besproken - bijvoorbeeld van de heer Van Riel en van de heer Lith - omdat er al doorgeleverd was? Heeft u dat met hem besproken?

De heer **Van der Veen:**

Ja, en ik zal ook zeggen waarom. Toen ik binnenkwam bij het IRT en kennis nam van de lopende trajecten, constateerde ik dat het middel "inlichtingenmethoden", op het snijvlak van infiltratie - tegenwoordig valt het onder de definitie van infiltratie - met behulp van informanten werd toegepast in de constructie van de zogenaamde gesloten CID-trajecten. Dat wil zeggen: trajecten die onzichtbaar blijven...

De **voorzitter:**

Voor de rechter.

De heer **Van der Veen:**

Maar ook voor de tactische recherche, en voor de rechter; een intelligence-methode zoals ook de BVD die hanteert. Dat was nieuw voor mij en dat was voor mij aanleiding om in overleg met de heer Lith een afspraak te maken met de heer De Wit, in zijn hoedanigheid van...

De **voorzitter:**

Heeft u toen aan de heer De Wit voorgelegd om een soort gesloten intelligence-methode te gaan toepassen die doorleveren inhoudt?

De heer **Van der Veen:**

Wij hebben verteld wat wij deden. De term "doorlevering" bestond toen nog niet. Wij hebben feitelijk verteld dat wij met behulp van informanten...

De **voorzitter:**

Om de organisatie in kaart te brengen ook partijen in het milieu te laten verdwijnen?

De heer **Van der Veen:**

Precies. De gebrekkige randvoorwaarden, zoals tip- en toongeldregeling en de richtlijn infiltratie, waren daar allemaal niet op toegesneden.

De **voorzitter:**

Kon u nu zelf gewoon de regels veranderen, vond u? Het waren gebrekkige regels, maar lag het dan op uw weg dat u met een opdracht om die club knock out te slaan, zelf de regels ging veranderen?

De heer **Van der Veen:**
Nee.

De **voorzitter:**

Vroeg u aan De Wit: kan het in de regels of kan het niet?

De heer **Van der Veen:**

Het was een georganiseerd gesprek, dus niet in de wandelgangen. Wij hebben dat gehad met de bedoeling, althans bij mij zat die bedoeling erbij, om in dat gesprek een tour d'horizon te krijgen van waar hebben wij het nu over? Is het iets wat ik alleen herken of herkent de heer De Wit dat ook? De bedoeling was om aan hem te vragen of hij de gehele thematiek van de inlichtingenmethoden op het snijvlak van infiltratie tot onderwerp van zijn RAC-werkgroep wilde maken.

De **voorzitter:**

Heeft u hem ook voorgelegd datgene waar u mee bezig was en bezig ging verder?

De heer **Van der Veen:**

Wij hebben verteld waar wij feitelijk mee bezig waren.

De **voorzitter:**

Heeft hij daar toen op gereageerd?

De heer **Van der Veen:**

Nee, dat was de bedoeling niet van het gesprek. De bedoeling van het gesprek was, althans dat was mijn bedoeling, dat hij het thema in...

De **voorzitter:**

U zegt in uw brief van een jaar later: dezerzijds - dat bent u dus - werd het standpunt van het ministerie - namelijk dat u niets meer terughoorde - opgevat dat tegen inlichtingenmethoden als de onderhavige geen beleidsmatige en politieke bezwaren zouden bestaan, mits passend binnen de vigerende rechtsopvattingen. U heeft niks gehoord, en dan trekt u die conclusie?

De heer **Van der Veen:**

Ik heb wel wat gehoord. Ik kreeg teruggedirigeerd, een paar weken later.

De **voorzitter:**

Van wie?

De heer **Van der Veen:**

Van de heer De Wit.

De **voorzitter:**

Hij was dat bij ons vergeten, dat u ook nog teruggedirigeerd kreeg.

De heer **Van der Veen:**

Ik heb dat gezien. Hij werd ermee overvallen. Dat moet u aan hem vragen. Ik kan het u nu vertellen, omdat ik mij heb kunnen voorbereiden op deze vraag. Dat is wat anders dan dat je overvallen wordt met iets waarvoor je in agenda's moet graven en bekijken hoe dat ook al weer zat, met al die duizenden gesprekken die een officier van justitie op jaarbasis heeft. Hij belde mij op een gegeven moment op, een paar weken later...

De **voorzitter:**

Wanneer doet hij dat? Dat heeft u waarschijnlijk ook opgezocht.

De heer **Van der Veen:**

Een paar weken later, dus begin januari, dat hij een vergadering had gehad van de RAC-werkgroep, dat hij het op tafel had gelegd. Dat er bezwaren waren, zoals u net voorleest, om het in de zin te bespreken die ik graag had willen zien. Wat de vergadering toen wel heeft besproken, is om de heer Frielink, die lid was van de RAC-werkgroep, te vragen om een juridische analyse te maken van jurisprudentie aan de hand waarvan deze thematiek getoetst zou kunnen worden. Dat heeft hij mij telefonisch teruggemeld.

De **voorzitter:**

Maar was er daardoor door de minister gewekt vertrouwen? Ik maak dat er niet uit op.

De heer **Van der Veen:**

In die zin dat ik niet voor gek verklaard werd.

De **voorzitter:**

Dat is nog iets anders dan wanneer je zegt: door de minister of mede namens de minister gewekt vertrouwen. Dat je niet voor gek wordt verklaard, is nog iets anders dan dat je zegt: ik heb het vertrouwen van de minister hierover.

De heer **Van der Veen:**

Dat snap ik ook wel.

De **voorzitter:**

Wij proberen na te gaan of er andere mensen waren die hadden gezegd: ok, dus mensen die in de hiërarchie van belang zijn. U vindt dat misschien niet belangrijk, maar u speelt er ook mee als u in uw brief later, nadat het IRT is opgeheven, zegt: namens de minister is vertrouwen gewekt en ik werd er nog in bevestigd in een gesprek met de procureur-generaal. U vond het blijkbaar wel belangrijk.

De heer **Van der Veen:**

Die piketpalen vond ik belangrijk.

De **voorzitter:**

Maar u had ze toch niet? Ze zeiden: u bent niet gek. Nee, dat hoop ik!

De heer **Van der Veen:**

Ik had een hoop piketpalen. In de eerste plaats is een belangrijke piketpaal - ik noem die niet eens, want dat ligt zo voor de hand - dat het thema gecontroleerde doorlevering al zo oud is als de weg naar Rome, het verschijnsel. Wat nieuw is, is de toepassing van het fenomeen gecontroleerde doorlevering met een informant in een gesloten CID-vorm. Dat is het nieuwe. Het thema gecontroleerde doorlevering is zo oud als de weg naar Rome.

De **voorzitter:**

Met ook gewoon het milieu in laten gaan met medeweten, maar ook medewerking van de politie, is dat zo oud als de weg naar Rome?

De heer **Van der Veen:**

Wat nieuw is, is dat er een informant tussen zit. Ik heb wel eens een strafzaak gehad, om een voorbeeld te noemen. Als je probeert, een dealersnetwerk op te rollen in de stad, dus niet een segment eruit, maar het helemaal oprollen, dan moet je dat in kaart gaan brengen door observatie en telefoontaps, zodat je zicht krijgt op de hoofddealers, de wijkdealers, de huis- en straatdealers. In het proces van observatie en telefoontaps neem je doorleveringen waar. Dat wordt verantwoord bij het proces-verbaal. Dat bedoel ik te zeggen met: dat soort thema's is al zo oud als de weg naar Rome.

De **voorzitter:**

Zo is het doorlaten toch niet bij ons of bij iemand anders gedefinieerd? Het gaat er hier toch om dat de overheid er actief aan meedoet?

De heer **Van der Veen:**

De overheid heeft de regie over een informant.

De **voorzitter:**

Op 11 januari 1993 neemt u de belangrijke beslissing dat, terwijl er in het traject voordat u officier bent al is doorgelaten, de informant opgewaardeerd wordt tot de zogenaamde groei-informant, dat er meer van hetzelfde gaat komen.

De heer **Van der Veen:**

Er moest een principiele keus gemaakt worden om van betrokken informanten gebruik te blijven maken. Bij deze ene waar u op doelt, was doorslaggevend, of een belangrijk argument voor mij in de context van proportionaliteit, dat deze man het in zich had om in krediet en vertrouwen te groeien in de ogen van de criminelen.

De **voorzitter:**

Wat heeft u toen verder precies beslist, behalve dat die man meer vertrouwen kon gaan wekken bij de criminele doelgroepen?

De heer **Van der Veen**:

Het beoogde effect was het verkrijgen van informatief zicht op hoe en door wie in het Delta-netwerk de feitelijke opdrachten tot criminele activiteiten tot stand kwamen. Met andere woorden: wie trokken er aan de touwtjes, hoe zat het precies in elkaar? In die context mocht met deze informant worden doorgegaan zolang dat meerwaarde had in de context van deze doelstelling. Bij die beslissing hebben wij, commissaris Lith en ik, toen een aantal randvoorwaarden gesteld. De informanten moesten uitnodigingen vanuit het Delta-netwerk tot het doen van bestellingen afwijzen. Met andere woorden: geen uitlokking, geen organiserende rol.

De heer **Rabbae**:

Als de criminelen zelf uitnodigen, is dat toch geen uitlokking?

De heer **Van der Veen**:

Precies, dat bedoel ik. De informanten mochten zich daar niet mee bemoeien om niet in die uitlokkerspositie terecht te komen.

De heer **Koekkoek**:

Dus ze moesten de uitnodigingen afwachten?

De heer **Van der Veen**:

Afwijzen. Geen uitnodigingen.

De heer **Koekkoek**:

Uitnodigingen om wat te doen, ook om iets te bestellen?

De heer **Van der Veen**:

Bestellingen van verdovende middelen.

De **voorzitter**:

Ik ben benieuwd wat er besloten is.

De heer **Van der Veen**:

Wat ik u net zeg. Ik heb het in het geheime rapport opgeschreven, wat de minister heeft en u ook. Daarin staan vijf randvoorwaarden. Van de belangrijke randvoorwaarden zijn er een paar ook gericht waren op het proces, namelijk de medewerking van informanten, in casu over deze informant waar u het al over hebt, aan strafbare feiten. Dus medewerking aan strafbare feiten van de informant moest telkens en per geval aan de beoordeling van de teamleider en de IRT-officier worden voorgelegd. Hij moest zich verder van een aantal andere handelingen onthouden. Als ik daar te gedetailleerd op inga... het criminele milieu is zeer genteresseerd waar ergens de informanten tussen zitten.

De **voorzitter**:

Daar vraag ik niet naar. Ik vraag alleen naar aanleiding van de ons al bekende kennis. Waar is het toen ongeveer om gegaan? Heeft toen de vraag gespeeld hoeveel hij mag verdienen?

De heer **Van der Veen**:

Nee, dat heeft niet gespeeld.

De **voorzitter**:

Heeft u afgesproken wat hij mocht verdienen?

De heer **Van der Veen**:

Nee, daar zijn geen afspraken over gemaakt.

De **voorzitter**:

Is dat niet vreemd?

De heer **Van der Veen**:

Met deze vraag slaat u de spijker precies op de kop, want het was voor mij althans, een groot probleem. Wat is wijsheid in zo'n situatie? De hoofdregel die wij in die tijd binnen het parket Haarlem aan het ontwikkelen waren en hebben vastgesteld, was het innemen van een criminele beloning, dus als hoofdregel. Als ik even een zijpad in mag slaan: als hoofd opsporing had ik feitelijk toezicht op uitvoering van de tip- en toongeldregeling in Nederland. Tot 1 december 1992, tot ik naar het IRT ging, heb ik geen gevallen

meegemaakt waarin de politie in haar rapportage ter ondersteuning van een aanvraag van tipgeld melding maakte van het innemen van criminele beloningen.

De **voorzitter**:

Dat is sowieso niet mogelijk, dacht u?

De heer **Van der Veen**:

Operationeel was het lastig. Wat ik wel weet, als hoofd opsporing, was dat het in de historie geen punt van discussie was, het behouden van criminele beloningen.

De **voorzitter**:

Er staat toch precies het tegengestelde in de tip-, toon- en voorkoopregeling?

De heer **Van der Veen**:

Dat is daar niet in geregeld.

De heer **Koekkoek**:

De infiltratierichtlijn?

De heer **Van der Veen**:

Dat staat daar niet in.

De **voorzitter**:

Er is in geregeld dat er geen strafbare zaken buiten de zaak mogen worden gepleegd en ook dat criminele...

De heer **Van der Veen**:

Nee, dat staat er niet in. De thematiek van de criminele beloning is niet geregeld, noch in de tip- en toongeldregeling noch in de richtlijn infiltratie.

De **voorzitter**:

In ieder geval staat wel in de tip- en toongeldregeling dat justitie bepaalt wat de beloning zal zijn.

De heer **Van der Veen**:

Geregeld is de procedure met betrekking tot de overheidsbeloning, dus de justitiebeloning. Ten aanzien van beloning van verzekeringen is ook nog een en ander opgenomen.

De **voorzitter**:

Had u een limiet gesteld aan die verdiensten?

De heer **Van der Veen**:

Nee. Met de toepassing van de hoofdregel in operationele gevallen, lukt het natuurlijk heel vaak. In situaties waarin je als officier, ik tenminste, geconfronteerd kan worden met het risico... Je krijgt een beloning op basis van inbeslagneming partij plus aanhoudingen. In die combinatie. Dat is de grondgedachte van de tip- en toongeldregeling.

De heer **Rouvoet**:

Zonder plafond?

De heer **Van der Veen**:

In de regeling zit geen plafond. In beginsel kan de overheid, justitie, tot ongekende hoogtes beloningen uitkeren. Dat is niet gelimiteerd. Dus aanhouding plus inbeslagneming. Er lopen helaas criminele organisaties in Nederland rond waar men het principe hanteert dat er, wanneer een partij uit de markt wordt genomen door politie en justitie, een slachtoffer in eigen kring wordt uitgekozen waarvan zij denken dat dat de zwakke schakel is en dat hij de zaak "verraaien" heeft, in hun termen. Die wordt aansprakelijk gesteld. Als je de hoofdregel gaat toepassen van het innemen van de criminele beloning, is de keerzijde die daar onmiddellijk aan vast zit: schadeloos stellen van de informant die die beloning krijgt. Dan zit je weer met allerlei andere ethische problemen. Het is allemaal wat minder eenvoudig in de operationele uitvoering dan de hoofdregel.

De **voorzitter**:

Heeft u toen niet gezegd: daar moet toch een bepaald maximum aan zitten?

De heer **Van der Veen**:

Nee.

De **voorzitter**:

U hebt met niemand verder doorgenomen of dat wel kon?

De heer **Van der Veen**:

De vragen komen wel erg snel achter elkaar. Ik moet even wat bedenktijd creëren.

De **voorzitter**:

Zat er geen plafond aan?

De heer **Van der Veen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat feit heeft u niet met anderen buiten de vier doorgenomen?

De heer **Van der Veen**:

In Nederland, kwam in het voorjaar 1993, in de periode die hier aan de orde is, het onderwerp voor het eerst aan de orde in het ressort Amsterdam. Daarvoor is daar nooit over gesproken. In de ressortelijke commissie CID-ZGC, criminele beloningen, is gesproken over het wel of niet innemen. Daar kwam de commissie ook niet uit. Op grond van eenzelfde soort overwegingen zoals ik die nu op tafel leg, was er geen communis opinio over hoe met dit thema in de operationele praktijk om moest worden gegaan. Er waren mensen die zeiden: je kunt er maar beter niet naar vragen.

De **voorzitter**:

Het punt van de hoeveelheden of de duur. Een van de runners, de heer Van Vondel, heeft hier eergisteren gezegd: het kon wel vier jaar duren. Heeft u over de duur toen iets afgesproken?

De heer **Van der Veen**:

De heer Lith en ik waren verantwoordelijk voor het proces. Een van de randvoorwaarden die is afgesproken, is dat er telkens en per geval besloten werd. Dus het was heel kortetermijnwerk. Het was geen carte blanche, het was geen traject, per geval en telkens per geval beoordeling.

De heer **Koekkoek**:

Het punt van winst en verlies. U wilde het risico bij de informant laten, maar het probleem van wie draagt winst en verlies speelt toch alleen maar bij een informant die geregeld zijn diensten gaat verlenen?

De heer **Van der Veen**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Dat speelt toch niet bij een eenmalig transport?

De heer **Van der Veen**:

Dat kan ook bij een eenmalig transport spelen.

De heer **Koekkoek**:

Maar veel sterker wanneer een informant geregeld gaat optreden.

De heer **Van der Veen**:

Dat is waar.

De heer **Koekkoek**:

Maar bij een eenmalig transport is het risico te overzien.

De heer **Van der Veen**:

Exact. Dan is het risico te overzien. Maar dan wordt weer een ander ethisch dilemma zichtbaar, zo ervaar ik dat. Kijk, vanachter een bureau in Den Haag kan je makkelijk normen maken, maar in de operationele praktijk is het gewoon lastig om dingen goed af te regelen. De ethische problemen die dan aan de orde komen wanneer bij een eenmalig geval de overheid de informant schadeloos moet stellen voor miljoenen; kunt u zich voorstellen wat daar voor schaduwzijden aan vast zitten en welke? Kijk, als de overheid bezig is om criminaliteit te bestrijden onder meer door het uit de markt halen van partijen, moet de overheid ethisch gezien niet vervolgens de waarde van die partijen weer terugsluizen in de criminele wereld. Dat kan toch niet?

De heer **Koekkoek**:

Dat is toch een kwestie van goed afspreken? Hier waren er helemaal geen afspraken.

De heer **Van der Veen:**

Geen afspraak is ook een afspraak.

De heer **Koekkoeck:**

Precies. Dan ben je het er dus over eens dat het gaat zoals het gaat.

De heer **Van der Veen:**

Dat is juist.

De **voorzitter:**

Dus eigenlijk is er afgesproken: we zien hoe het gaat lopen. Is het een beetje God zegene de greep?

De heer **Koekkoeck:**

Dat geldt altijd!

De heer **Van der Veen:**

Nee, zoals een medaille twee kanten heeft, de hoofdregel, zoals u schetst, op de voorkant, en de uitvoeringsproblemen op de achterkant, net als bij de gulden, dan kom je op de zijkant uit: God zij met ons.

De **voorzitter:**

Dat lijkt mij toch een slechte uitkomst van zo'n belangrijke beslissing. Voor sommigen is dat voldoende, maar toch niet voor iedereen: God zij met ons en daar gaan wij dan? Er moet toch ergens een grens zijn gesteld, of gezegd zijn: hoe halen wij die informant er uit, wanneer stoppen wij ermee, proberen wij het inderdaad met een cocaneklapper, of kwam dat pas later, hoeveel miljoen gulden etcetera? Om nog te zwijgen van: kunnen we hier ooit nog weer mee stoppen?

De heer **Van der Veen:**

Er liepen een aantal trajecten, een groot aantal gesloten CID-acties, in een orde van grootte van vijf. Mijn ervaring met stoppen is dat het geen probleem is. Een van de vijf IRT-trajecten is van de ene op de andere dag stopgezet door de heer Lith en mij, no problem. Dat is heel makkelijk. Het enige waar je op moet letten, is dat er in het criminele milieu geen causaliteit zichtbaar wordt tussen handelen van de overheid en veranderd gedrag van de informant.

De **voorzitter:**

Tot op de dag van vandaag blijft de persoon van de informant ons parten spelen als wij een zo ingrijpend traject in enige openbaarheid willen bespreken. Het is alsof de schaduw van die man of vrouw of mannen of vrouwen ons constant blijft achtervolgen. Dat had u misschien alleen kunnen voorkomen als het u gelukt was het altijd tussen vier mensen en binnen vier muren te houden.

De heer **Van der Veen:**

U geeft nu een voorstelling van zaken die niet goed is. U moet het zien in de context van de ontwikkelingen van de georganiseerde criminaliteit in de afgelopen jaren, niet alleen in Nederland trouwens. Wat je als officier van justitie altijd al hebt gehad, is het probleem van hoe krijg ik bewijsbaar dat Jantje de organisator is, de financierder en dat soort dingen meer. Wat je in de laatste jaren hebt gezien, is opkomst van de zogenaamde celstructuur in de context van georganiseerde criminaliteit. Hetzelfde wat je ziet bij het terrorisme, organisaties zoals de IRA, heb je ook zien ontstaan bij sommige groeperingen georganiseerde criminaliteit; zeer afgeschermd, cellen die niet met elkaar in verbinding staan. Wat je dus ziet, is dat informatieposities daardoor des te belangrijker worden: van de buitenkant zie je niks. En tegelijkertijd wordt het lastiger om informatieposities te krijgen. Dus dat is een wisselwerking. Wat je dus ziet, tegelijkertijd zie je een geweldige verhanding in die celachtige organisaties, met sancties. Dus er ontstaat een enorme angst om uit de school te klappen richting politie en justitie. Hoe lossen wij dat op in de praktijk? In de eerste plaats door de introductie van de gesloten CID-methode. Verder moet je proberen om "checks and balances" te realiseren in de informatieposities die je werft. In de praktijk mag je dus nooit afhankelijk zijn van n of een paar informanten. Wat ik net schets van de achtergrond van de ontwikkeling van dit soort groeperingen, dus in terroristische zin la

IRA, ETA en dat soort organisaties, betekent dus dat je mensen die in die wereld zitten, een stuk bescherming moet geven en anonimiteit moet kunnen garanderen, ook in dit soort sessies.

De **voorzitter**:

In de eerste plaats is het de vraag wat het belang van die informant is dat hij er veel en veel rijker van kon worden. De tweede vraag bij al deze bespiegelingen is: wat wist u verder praktisch van de uitvoering door de politie? En heeft de actieve medewerking van de politie verder een rol gespeeld bij uw oordeel?

De heer **Van der Veen**:

Ja, zeker, ten positieve. Ik heb dat ook verwoord in mijn geheime rapport aan de minister, dat die actieve rol van de politie een stuk verrijking was van de criminaliteitsbestrijding, omdat het extra waarborgen gaf met betrekking tot het zicht krijgen op de hoeveelheden die Nederland binnenkreeg, een zicht dat er eerst niet was. Op een andere manier, die ik hier niet tot in detail kan uiteenzetten, konden er allerlei controles worden gerealiseerd die er anders niet waren. Ik vind dat een verrijking ten opzichte van gecontroleerde doorleveringen waarin geen controle-element zit.

De **voorzitter**:

U was ook bereid, er een prijs voor te betalen dat de politie ook actief met die spullen ging slepen?

De heer **Van der Veen**:

Neen, de prijs? Dat is juist de toegevoegde waarde.

De **voorzitter**:

De waarde? Dat u voor niets die dingen zelf invoert?

De heer **Van der Veen**:

Neen, onder regie van politie en justitie is er geen gram verdovende middelen Nederland binnengevoerd.

De **voorzitter**:

Wat dan? Hoe krijgen we het nou?

De heer **Van der Veen**:

Die criminelen hebben dat ingevoerd.

De **voorzitter**:

Die criminelen hebben dat ingevoerd, maar alle mensen die wij nu de revue hebben laten passeren, zijn toch geen criminelen. Dat was toch de politie?

De heer **Van der Veen**:

Maar die hebben niet ingevoerd.

De **voorzitter**:

Wat hebben die dan gedaan? Die hebben toch gereden? Die hebben toch hand- en spandiensten verricht? Die hebben toch van de haven naar punt x, naar punt y, naar punt z gereden?

De heer **Van der Veen**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Dat is toch de politie?

De heer **Van der Veen**:

Ja. Daar zijn wij het ook over eens. Maar dat is wat anders dan dat u zegt dat onder regie van politie en justitie verdovende middelen in Nederland zijn ingevoerd. Geen gram!

De **voorzitter**:

Geen gram?!

De heer **Van der Veen**:

Geen gram.

De **voorzitter**:

Tonnen!

De heer **Van der Veen**:

Neen. De criminelen voeren in en politie en justitie hadden de regie over een informant die zat op de lijn van de productie tot aan de detailhandel.

De **voorzitter:**

En dat is dan ook uw uitleg waarom het geen probleem is dat de politie criminele gelden aanneemt? Dat volgt er dan uit. Ze doen het voor de criminelen en dan moeten ze ook verder door hem of haar betaald worden.

De heer **Van der Veen:**

Ja, wat wilt u horen.

De **voorzitter:**

Wist u dat ook, wat wij maandag gehoord hebben: dat de politie-activiteiten gesubsidieerd werden vanuit de criminele wereld?

De heer **Van der Veen:**

Neen, dat wist ik niet.

De **voorzitter:**

Dat wist u niet?

De heer **Van der Veen:**

Neen.

De **voorzitter:**

Heeft u zich dan ooit afgevraagd hoe die activiteiten gefinancierd werden?

De heer **Van der Veen:**

Hm.

De **voorzitter:**

Heeft u zich afgevraagd wat er precies gebeurde? Wist u dat?

De heer **Van der Veen:**

Ik ken dat systeem. Ik ken het systeem waar u op doelt, de haven. Dankzij die informatiepositie konden wij zicht krijgen, door allerlei ingewikkelde combinaties te leggen, op dat douaneterrein, zeg maar, en de betrokken container. Op die manier, zoals de heer Lith dat vanochtend ook even heeft uitgelegd, via een bypass kon die betrokken container eventjes uit de schakel gelicht worden voor een controle op de inhoud, om vervolgens weer teruggezet te worden in dat circuit.

De **voorzitter:**

Maar de activiteiten die daar worden verricht, zijn dat nou opsporingsactiviteiten of activiteiten ten behoeve van het criminele milieu?

De heer **Van der Veen:**

Ik heb dat in mijn rapport omschreven als inlichtingenmethoden, in de betekenis die de BVD ook hanteert.

De **voorzitter:**

Maar u bent toch geen BVD-ambtenaar? U was toch opsporingsambtenaar? We moesten toch strafbare feiten opsporen?

De heer **Van der Veen:**

Ja, ik moest een criminele organisatie knock-out slaan, zoals ik net al zei.

De **voorzitter:**

Maar is het dan logisch dat u, als u ook niet weet waar de politie het geld daarvoor vandaan haalt, toch zegt: ja, dat kon ik helemaal alleen beslissen. Het komt toch bijzonder curieus bij anderen over wanneer de politie tonnen geld krijgt om dan weer auto's etcetera te kopen. Is dat nog opsporen?

De heer **Van der Veen:**

Ik heb... Ik hoor het maandag, afgelopen maandag. Ik heb nog geen gelegenheid gehad om met de heer Langendoen een gesprek te hebben. Dat heb ik nog niet gehad. Ik heb een afspraak gemaakt voor volgende week. Dus ik kan op dit moment geen antwoord geven op uw vraag. Wat ik mij wel afvraag, de heer Lith heeft dat vanochtend ook verklaard: gut, Onno van der Veen, had jij daar niet wat meer op moeten letten, had jij je niet alleen moeten beperken tot het systeem dat is toegepast. En had je ook niet moeten kijken naar

de beheersmatige uitvoering van dat systeem? Omgekeerd, en dat is zeker wat ik met Klaas Langendoen zal bespreken, is de vraag: Klaas, heb jij niet erg veel op je nek genomen, had jij dit niet met Lith en met mij moeten bespreken?

De **voorzitter**:

Maar hoort het niet bij het uitoefenen van uw gezagsfunctie als officier, waarbij u het gezag heeft over de opsporing en over de opsporingsmethoden, dat u die vraag niet volgende week gaat stellen, maar laat ik zeggen twee jaar geleden?

De heer **Van der Veen**:

Tja, als je terugkijkt, is dit een les die getrokken moet worden, denk ik, om aandacht te schenken aan de beheersaspecten van systemen die worden toegepast.

De **voorzitter**:

Maar de manier waarop de politie de methode uitvoert, is toch niet alleen een beheersmatige kwestie?

De heer **Van der Veen**:

Neen, dat klopt, dat ben ik met u eens.

De **voorzitter**:

Het hoort toch ook bij de totale beoordeling van de methode?

De heer **Van der Veen**:

Ik wilde in zijn algemeenheid wel wat zeggen, want, net wat ik u zeg: Onno van der Veen had daar aandacht aan moeten besteden. Dat heb je niet gedaan.

De heer **Koekkoeck**:

U voelt zich ook gebrekkig genformeerd?

De heer **Van der Veen**:

Wat zegt u?

De heer **Koekkoeck**:

U voelt zich gebrekkig genformeerd?

De heer **Van der Veen**:

Op dit punt ben ik niet genformeerd, laat ik het zo zeggen.

De **voorzitter**:

Maar u had toch moeten doorvragen?

De heer **Van der Veen**:

Nou, het hangt af van hoe je leiding geeft, wat onder het aansturen van opsporingsonderzoeken wordt verstaan, hoe je daar invulling aan geeft. Ik heb dat altijd op een bepaalde manier gedaan en dat bestond altijd uit zo'n drie kenmerken. Misschien moet ik daar een vierde kenmerk aan toevoegen in de toekomst, gericht op dit soort dingen.

De heer **De Graaf**:

Die kenmerken zijn?

De heer **Van der Veen**:

De kenmerken waar ik altijd in het dagelijkse leiding geven vorm aan heb gegeven. De eerst is richting geven, gewoon de juridische kaders en vanuit die verantwoordelijkheid aan de slag gaan. Dat beperkt zich dan tot systemen, vanuit de invalshoek van de juridische kaders. Het tweede element waaraan ik altijd geprobeerd heb, vorm te geven en dat ik heel belangrijk vond, is het overbruggen van tegenstellingen. Ik doel dan op vakmatige tegenstellingen, want wij zitten op een terrein - dat weet u zelf ook, want daar is uw vraagstelling op gericht - waarop de grenzen van mogelijkheden en onmogelijkheden niet duidelijk liggen. In de dagelijkse praktijk word je geconfronteerd met verschillen in opvattingen in alle rangen, vanaf de rechercheurs en zo. Dus daar moet je in investeren. Het derde punt is wat ik altijd noem gewoon dagelijks aanwezig zijn. En wat bedoel ik met dagelijks aanwezig zijn? Dat heeft te maken met vertrouwen krijgen, vertrouwen geven en vertrouwen onderhouden.

De heer **De Graaf**:

U wilt daar in de toekomst een vierde kenmerk bij en dat is ongetwijfeld de toetsing van wat er precies gebeurt.

De heer **Van der Veen**:

Ja, van het beheer van systemen.

De heer **De Graaf**:

Wat ik niet begrijp, is het volgende. U bent naar de PG gegaan omdat u twijfel had over een doorlevering van harddrugs, omdat u zich afvroeg: kan dat wel en wil de minister daar politieke verantwoordelijkheid voor dragen? Uw PG heeft u daarin gerustgesteld en toen ging het door. En bij "methode" hier heb ik het niet alleen over het doorlaten van softdrugs, waarbij u tot op zekere hoogte kennis droeg van het feit dat criminele informanten hun winsten konden behouden. U wist ook niet precies hoe hoog die winsten waren. En tot op zekere hoogte wist u ook dat er politie-activiteiten werden uitgevoerd om die bypass te maken, zoals u net omschreef, met het controleren van de lading en eventueel zelfs weer een stukje doorvervoeren. Dat soort elementen bracht u niet op de gedachte om te zeggen: dat moet ik toch ook eens even aan die PG voorleggen? Het maakt immers deel uit van de beoordeling of iets juridisch aanvaardbaar kan zijn, maar ook omdat u zich daarvan kon afvragen of de minister dat aanvaardbaar zou vinden. Ik begrijp niet waarom u zich dat niet heeft afgevraagd, zeker als er kennelijk in de vergadering van het ressort nog een discussie gaande was over de vraag of criminele winsten wel kunnen worden behouden.

De heer **Van der Veen**:

Ja, ja, ja.

De heer **De Graaf**:

Waarom bent u nou op het ene moment zo aarzelend en op het andere niet?

De heer **Van der Veen**:

Ik zit even terug te gaan in mijn verleden waarom bepaalde dingen niet ter sprake zijn gebracht. Kijk, aan criminele winsten heb ik hele andere referenties dan aan de getallen die nu in de krant komen. Dat is n.

De **voorzitter**:

Bedoelt u de getallen van vanochtend?

De heer **Van der Veen**:

Ja, in het Algemeen Dagblad.

De **voorzitter**:

Maar bedoelt u ook de getallen die hier door CID-medewerkers genoemd zij?. Wij hebben het niet over 14 mln. gehad. Wij hebben het wel over miljoenen guldens. Van Vondel zei op een bepaald moment 8 mln.

De heer **Van der Veen**:

Ja, Van Vondel had het over een paar miljoen.

De **voorzitter**:

Dat zei Snijders, maar Van Vondel noemde ook miljoenen.

De heer **Van der Veen**:

De referenties die ik uit concrete zaken heb, zijn heel lage getallen. Daarbij voeg ik er onmiddellijk aan toe dat, wanneer ik de waarheid wil weten, dat ik de telefoon moet pakken en Bruinsma, die nu dood is, moet opbellen en moet vragen: Bruinsma, jij gaat straks een uitbetaling doen aan Jansen, maar dat geld moet je even aan mij overmaken, want hij werkt voor mij. Dat is de enige manier om echt achter de waarheid te komen.

De **voorzitter**:

Maar de vraag van sturing van een informant houdt toch ook in dat u als gezaghebbend officier zegt tegen de CID-medewerkers: vraag die man, stel er een limiet aan, hoe sturen wij dit, hoe houden wij dit in de hand. Daar hoeft u Bruinsma of een andere grote crimineel toch niet voor te bellen? Dan moet u die crimineel bellen die informant is.

De heer **Van der Veen**:

Neen, ik noemde het als voorbeeld. Wil je 100% garantie hebben om erachter te komen hoeveel iemand verdient, dan moet je het op de manier doen zoals ik het zeg. Maar nogmaals, ik weet niet of die getallen waar zijn. Ik weet niet wat deze informant daaraan overgehouden heeft. Dat weet ik niet. Ik heb geen wetenschap.

De **voorzitter:**

Is het nou zo'n vreemde vraag van ons, mijnheer Van der Veen, dat wij er nu toch makkelijker tegenaankijken en zeggen: dat is toch een van de belangrijke functies juist van de IRT-officier die over het hele proces het strafvorderlijke gezag heeft? Die moet straks ook afwegen - dat is een andere vraag - wanneer gaan wij nu in beslag nemen en wanneer laten wij het lopen? Was u er nog vrij genoeg in om dat te beslissen, of komt er altijd weer de mededeling tussendoor: vandaag kan niet, want te gevaarlijk?

De heer **Van der Veen:**

Ik heb dat niet meegemaakt.

De **voorzitter:**

Is het een eigen beslissing geweest om zo veel er doorheen te laten gaan?

De heer **Van der Veen:**

De beslissingen om partijen niet te pakken, hadden te maken met de doelstelling van deze methode. Wij hebben ons altijd afgevraagd, natuurlijk doe je dat: kan ik het pakken, op welk moment kan ik het pakken? Lukt dat, dan is dat bereikt, maar er was een hogere doelstelling: knock-out slaan.

De heer **Koekkoeck:**

Mag ik u toch iets vragen over uw verantwoordelijkheidsbeleving. U schrijft op een gegeven moment aan de minister over namens de minister gewekt vertrouwen. U doelde op de contacten met de heer De Wit, maar wat was dat nu meer dan: niemand zegt dat je het niet moet doen? Er zijn geen contra-indicaties. Meer was het toch eigenlijk niet? Er heeft toch niemand positief gezegd: ga zo voort?

De heer **Van der Veen:**

Nee, het was een ontdekkingsreis, zo heb ik het tenminste ervaren, zoals Columbus...

De heer **Koekkoeck:**

Die ging dus ook zijn eigen gang en wist niet waar hij uitkwam.

De heer **Van der Veen:**

Nee, die heeft wat anders ontdekt dan wat zijn opdracht was.

De heer **Koekkoeck:**

Precies. Dat kan toch niet de bedoeling zijn van zo'n traject?

De heer **Van der Veen:**

Maar dankzij dat zijn wij nu in onze samenleving waar wij zijn. Zo is het hier ook mee.

De **voorzitter:**

Pardon?

De heer **Van der Veen:**

Dankzij die ontdekking van Columbus...

De **voorzitter:**

Oh, van Columbus, ik dacht dankzij dit traject!

De heer **Van der Veen:**

...kon de wereldkaart gemaakt worden.

De heer **De Graaf:**

U voelt zich nu een pionier die een beetje ten onrechte wordt bekritiseerd?

De heer **Van der Veen:**

Ja.

De heer **Koekkoeck:**

Maar vindt u deze methode het ei van Columbus?

De heer **Van der Veen:**

Ja.

De heer **Koekkoeck:**

Voor alle begrip wat uw verantwoordelijkheidsbeleving betreft: omdat u geen contra-indicaties kreeg, meende u deze verantwoordelijkheid te kunnen nemen.

De heer **Van der Veen:**

Dat klopt.

De heer **Koekkoek**:

Maar er waren geen positieve signalen van: ga je gang?

De heer **Van der Veen**:

Nee, niemand die zich hier ooit over gebogen had. Ik moest het doen met de jurisprudentie.

De heer **Rouvoet**:

Er ligt op dit punt nog een vraag die eerder niet helemaal beantwoord is. Ik vind dat toch een belangrijke vaststelling. U spreekt over piketpaaltjes en over van belang voor uw referentiekader. Maar het is toch juist dat er in ieder geval in de lijn niemand was die u op een moment groen of rood licht gaf, wat u nodig had voor de accordering van de toepassing van deze methode?

De heer **Van der Veen**:

Nee. In de structuur van het ressort was daar geen ruimte voor. Er was geen platform voor mij.

De heer **Rouvoet**:

Zo heeft u het, neem ik aan, niet gepresenteerd. U ging niet naar de PG of naar mijnheer De Wit met de opmerking: ik heb nog een piketpaaltje nodig. Hebt u gezegd: luister ik ben genteresseerd in je mening, maar uiteindelijk bepaal ik wel zelf wat wij daarmee doen? Hoe moet ik mij dat voorstellen?

De heer **Van der Veen**:

Ik was verantwoordelijk voor de beslissingen. Die verantwoordelijkheid kan ik niet overdragen, ook niet aan mijn procureur-generaal, maar ik wil voor mij zelf wel referentiepunten krijgen.

De heer **Koekkoek**:

Wat het doorleveren betreft, heeft steeds u per transactie het besluit genomen dat er zoveel door mocht, of heeft mijnheer Langendoen on the spot daarvoor het besluit genomen?

De heer **Van der Veen**:

In het concrete geval dat mij is voorgelegd, heb ik dat samen met de heer Lith gedaan.

De heer **Koekkoek**:

Het is toch niet n concreet geval? Het is toch een serie van situaties?

De heer **Van der Veen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Toen u het overdroeg aan de heer Van Capelle, heeft u toen nog een richtlijn meegegeven over de handelwijze?

De heer **Van der Veen**:

Ik heb op 25 juni de zaak aan Van Capelle overgedragen. Ik heb hem toen de inlichtingenmethoden verteld en de rol en de positie van de informant daarin.

De **voorzitter**:

Is er toen nog gesproken over hoe lang, hoe ver en hoe veel?

De heer **Van der Veen**:

Ja. Ik heb duidelijk uiteengezet dat het geen carte blanche was, dus telkens per geval beslissen, want de meerwaarde moest steeds per geval beoordeeld worden. Na afloop moest steeds gevalueerd worden, of het meerwaarde heeft gehad en of het viel te verwachten dat er de volgende keer nog meer meerwaarde zou komen. Kom je tot de conclusie dat er geen meerwaarde meer is in de doelstelling, dan moet je stoppen, dat is duidelijk.

De **voorzitter**:

Was u ervan op de hoogte hoeveel informanten door de CID-Kennemerland direct en indirect voor het IRT werden gerund?

De heer **Van der Veen**:

Degenen die direct werden gerund, dus actief, daar was ik van op de hoogte.

De **voorzitter:**

Heeft u het verhoor van de heer Van Vondel gevolgd, waarin niet duidelijk wordt uit welke bron nou precies de informatie komt, en blijkt er ook n op n gerund wordt per telefoon, bij wijze van spreken, omdat hij zo veel werk heeft. Wist u daarvan?

De heer **Van der Veen:**

Van Vondel had de hoogste produktie binnen de CID-Haarlem.

De **voorzitter:**

Wist u hoe hij werkte?

De heer **Van der Veen:**

Ja, dat wist ik.

De **voorzitter:**

Wist u hoeveel informanten hij runde?

De heer **Van der Veen:**

Ik wist dat het er heel veel waren. Zijn produktie lag het hoogst binnen de CID.

De **voorzitter:**

Heeft u zich ooit wel eens afgevraagd, wat andere collega's van u zich afvragen, of de zaak wie wie runde nog helder was?

De heer **Van der Veen:**

Dat was volstrekt helder.

De **voorzitter:**

Wat dat betreft, heeft u geen enkele twijfel dat volstrekt helder was dat CID-Kennemerland de zaken allemaal in de klauwen had?

De heer **Van der Veen:**

Daar was geen misverstand over mogelijk.

De **voorzitter:**

Denkt u dat dit ook zo is als wij in aanmerking moeten nemen dat de praktische uitvoering van het traject ook afhing van de subsidie door informanten?

De heer **Van der Veen:**

Ja, ik heb maandag begrepen dat dat zo zat.

De **voorzitter:**

U kwam daar dagelijks en dat had u nooit begrepen? Heeft u nooit eens gevraagd, waar heeft u die auto vandaan?

De heer **Van der Veen:**

Die financiering wist ik niet.

De **voorzitter:**

U kwam daar elke dag?

De heer **Van der Veen:**

Ik was voor de helft van mijn tijd vrijgesteld. Ik zat er zo'n drie dagen per week ongeveer.

De heer **De Graaf:**

U bent nooit eens in die loods gaan kijken?

De heer **Van der Veen:**

Nee.

De heer **De Graaf:**

Heeft u dat nooit overwogen?

De heer **Van der Veen:**

Nee.

De heer **De Graaf:**

Niemand van het openbaar ministerie is daar eens gaan kijken?

De heer **Van der Veen:**

Er is wel iemand een keertje geweest, maar ik niet. Ik ken de locatie niet.

De heer **De Graaf:**

Er is een collega van u een keer gaan kijken?

De heer **Van der Veen:**

Ja.

De **voorzitter**:
Hoe wist u de precieze hoeveelheden?

De heer **Van der Veen**:
Door de controle.

De **voorzitter**:
Door wie?

De heer **Van der Veen**:
Door de politie.

De **voorzitter**:
Welke functionarissen deden dat?

De heer **Van der Veen**:
De heer Langendoen met zijn medewerkers waren daarvoor verantwoordelijk.

De **voorzitter**:
Heeft u wel eens gehoord wat er met de dekladingen gebeurde?

De heer **Van der Veen**:
Nee.

De **voorzitter**:
Was dat voor u van belang?

De heer **Van der Veen**:
Ook niet.

De **voorzitter**:
Is dat volgens u ook een beheerskwestie?

De heer **Van der Veen**:
Nee, dat hoort u mij niet zeggen. Ik zei al dat ik van dat punt geen wetenschap had en dat ik daar een les uit getrokken heb. Van dekladingen heb ik mij nooit gerealiseerd dat het een punt van discussie was, want uit mijn ervaringen met gecontroleerde afleveringen - dat zijn er tientallen geweest, gigantisch veel - was het altijd zo dat de verdovende middelen meekwamen met een legale goederenstroom en bij binnenkomst werd de legale van de illegale stroom gescheiden. De legale stroom ging gewoon naar het adres van bestemming toe.

De heer **Koekkoek**:
Welke officier van justitie is daar wel eens bij geweest?

De heer **Van der Veen**:
De CID-officier Haarlem. Tot lering ende vermaak vroeg zij mij of ik er wel of geen bezwaar tegen zou hebben als zij tot lering ende vermaak een keer die loods mocht bezoeken.

De heer **De Graaf**:
Zou het vermaak zijn geweest?

De heer **Van der Veen**:
Dat weet ik niet, maar ik gebruik even dit Hollandse gezegde.

De heer **De Graaf**:
De CID-officier gaat wel kijken, en u weet dat ook, en toch voelt u zelf nooit de behoefte om schouw te houden, om het zo te zeggen?

De heer **Van der Veen**:
Ik was CID-officier van een team van honderd man, met gigantisch veel onderzoeken. Er liepen vier onderzoeken toen ik aankwam, er liepen vier gesloten CID-trajecten in een van die onderzoeken, het was dus geen van 8 tot 5 baan. Ik kwam niet toe aan dit soort dingen.

De **voorzitter**:
Wij hadden hier ook de heer Bakker. Hij stelde vast, veel later, dat hij merkte dat wat teruggemeld was aan, in beslag genomen, niet in beslag genomen, doorgegaan, niet helemaal klopte. Dat was zijn ervaring en vaststelling. Bent u wel eens nagegaan of hetgeen waarvan gezegd was of waarvan u gezegd had: het moet geschept worden in derde of vierde hand, ook was gebeurd?

De heer **Van der Veen:**

Dat is de zaak van mijn voorganger geweest, de heer Van Riel, in Friesland, 4000 kilo.

De **voorzitter:**

Daar is 4000 kilo gepakt. Wij hebben nu ook nog te maken met bijvoorbeeld zaken van de zaaksofficier of in de overgangsperiode de heer Wortel, die gepakt dienden te worden. Is dat ooit gebeurd?

De heer **Van der Veen:**

Dat heeft niet in mijn tijd gespeeld. Dat weet ik niet. Bij mij houdt het op: 1 juli 1993. Tot 1 juli 1993 heeft u de heer Lith ook horen verklaren dat het vijf keer is voorgekomen, waarvan in totaal 15.000 kilo op de criminele markt terecht is gekomen.

De **voorzitter:**

In die periode. Wat is er totaal in dat traject op de markt gekomen?

De heer **Van der Veen:**

Na die tijd, dus in de Amsterdamse periode, is er 30.000 kilo op de markt gekomen, dus 15.000 kilo in de periode Lith en 30.000 in de periode Van Kastel. Dat is totaal 45.000.

De **voorzitter:**

De periode Van Kastel, althans de periode Amsterdam?

De heer **Van der Veen:**

Precies.

De **voorzitter:**

Heeft u er enig zicht op wie dat in de Amsterdamse periode besloten hebben, in de praktijk?

De heer **Van der Veen:**

Dat weet ik niet, daar heb ik geen eigen wetenschap over. Als de structuur is doorgezet zoals bij het IRT, zoals ik het heb ervaren, is dat een beslissing tussen de teamleider en de officier van justitie.

De **voorzitter:**

De teamleider is er niet bij betrokken en die laat op 1 november bijkans de hele tent uit elkaar spatten.

De heer **Van der Veen:**

Dan de plaatsvervangend teamleider. Maar ik heb uit het rapport-Wierenga begrepen dat ook de functie van plaatsvervangend teamleider was afgeschaft, dus ik zou het niet weten.

De **voorzitter:**

Zijn het dan de heer Augusteijn en...

De heer **Van der Veen:**

Precies.

De **voorzitter:**

...en Langendoen?

De heer **Van der Veen:**

Nee. Ik neem aan, ik heb dat zo begrepen en heb dat niet uit eigen wetenschap, dat bij gebrek aan alternatieven de heer collega Van Capelle zaken deed met de heer Augusteijn.

De **voorzitter:**

Nadat het gezag bij de hoofdofficier in Amsterdam is gekomen, vindt u het vreemd dat er ook met die hoofdofficier nooit contact over is opgenomen?

De heer **Van der Veen:**

Dat moet u aan collega Van Capelle vragen.

De **voorzitter:**

Dat heb ik natuurlijk al gevraagd, maar dat is al weer een tijdje terug. Of zegt u: het doorgeven wat ik gedaan had, was met de melding van wat ik aan de PG verteld had, voldoende, hij kon zijn gang gaan?

De heer **Van der Veen:**

Collega Van Capelle?

De **voorzitter:**

Ja.

De heer **Van der Veen**:

Ik heb een overdracht gehad van officier naar officier, dus aan mijn opvolger. Als ik dat gedaan heb, ben ik daarmee klaar.

De **voorzitter**:

Heeft u enig oordeel over de vraag of de cocainezending die besproken is tussen de heren Van Capelle, Augusteijn en Langendoen, nu wel of niet had moeten doorgaan?

De heer **Van der Veen**:

Ik kan daar geen oordeel over hebben, omdat ik de feiten niet ken. Dat is van na mijn tijd, dus de omstandigheden... Net wat ik u zeg: het is zo casustisch. Wij moeten dat per datum, per geval steeds bekijken, dus in algemene termen kan je daar niets over zeggen.

De **voorzitter**:

Toen u wegging, was toen al duidelijk dat het vertrouwensmodel zou gaan werken? Met andere woorden: dat er ook informatie binnenkwam die u, in jargon, kon exploiteren, kon gebruiken?

De heer **Van der Veen**:

Ja, dat zag er goed uit in zijn ontwikkeling. Er zat echt perspectief in het onderzoek.

De **voorzitter**:

Wanneer denkt u dat u ook zonder de cocanedeal had kunnen gaan aanhouden?

De heer **Van der Veen**:

Dat hangt ervan af met welke frequentie ladingen aankomen. Er zaten soms heel lange pauzes tussen. In de herfst komt er geloof ik nog een goede hoeveelheid.

De **voorzitter**:

Als u weggaat?

De heer **Van der Veen**:

Ja, in mijn laatste dagen - collega Wortel heeft het verder afgewikkeld - zit daar nog een aardige partij tussen. En de revenuen daarvan heb ik net niet meer kunnen zien.

De heer **De Graaf**:

Had u al wat tactisch? Had u al een tactische observatie en zo verricht, zodat u bewijs aan het verzamelen was?

De heer **Van der Veen**:

Ja, dat klopt.

De heer **De Graaf**:

Dat was al in uw periode het geval?

De heer **Van der Veen**:

Er liepen al gerechtelijke vooronderzoeken tegen een aantal lieden.

De heer **De Graaf**:

Ja, maar niet tegen de hoofdschuldigden.

De heer **Van der Veen**:

Neen, helaas nog niet.

De heer **De Graaf**:

Daar ging het toch om?

De heer **Van der Veen**:

Exact. Maar er zat dus perspectief in dat het langzaam in succes omhoog ging.

De heer **De Graaf**:

Pas op 11 januari, als ik het goed heb, heeft u het besluit genomen om verder te gaan met de groei-informant en daardoor de doorlatingen ook in dat kader te zien.

De heer **Van der Veen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Maar voordat u aantrad, dus in de periode van de heer Van Riel - dat heeft de heer Lith vanochtend bevestigd

De heer **Van der Veen**: - heeft ook een aantal doorlatingen plaatsgevonden in dezelfde zaak.

- Dat klopt.
- De heer **De Graaf**:
Maar die waren kennelijk niet bedoeld om de informanten te laten groeien, want die beslissing heeft u pas genomen. Weet u nou eigenlijk waarom die doorlatingen zijn verricht?
- De heer **Van der Veen**:
Dat was een principie beslissing, h, die in januari is genomen. Maar in het najaar is er, wat ik in het rapport heb genoemd, een soort uittestperiode geweest.
- De heer **De Graaf**:
Vier keer uittesten.
- De heer **Van der Veen**:
Neen.
- De heer **De Graaf**:
Drie keer uittesten, in ieder geval een aantal malen.
- De heer **Van der Veen**:
Ja.
- De heer **De Graaf**:
Dat doe je toch n keer, om te kijken of het lukt.
- De heer **Van der Veen**:
Nou, dat weet ik niet. Je moet voorzichtig zijn, h. De risico's die, als je daar mee bezig bent, van wat zijn de risico's, dan moet je een beetje "kasian", een beetje voorzichtig zijn voordat je toe bent aan de principie keuze "ik zie hier brood in om in dit traject door te gaan".
- De heer **Rabbae**:
Was het niet zo dat waarschijnlijk de informant had gezegd dat het een paar keer moet zijn om het vertrouwen te kweken?
- De heer **Van der Veen**:
Neen. De teamleider en officier, uitsluitend zij, bepalen wat er gebeurt.
- De heer **Rabbae**:
Een vraag over die bypass van u. Is het feit dat de politie een deel van het totale traject voor haar rekening nam, met als gevolg dat de drugs onder uw regie uiteindelijk op de criminele markt terechtkwamen, wel of niet in strijd met de Opiumwet?
- De heer **Van der Veen**:
Wat de politie daar doet, of dat wel of niet in strijd is met de Opiumwet? Nou, dat zijn handelingen die de Opiumwet verbiedt. Dus dat valt onder n of meer delictomschrijvingen uit de Opiumwet.
- De heer **Rabbae**:
Dus onder uw regie heeft de politie strafbare feiten gepleegd?
- De heer **Van der Veen**:
Ja, dat is juist.
- De heer **Vos**:
Mag ik nog even vragen naar het gesprek op 25 juni 1993, waarbij u uw collega Van Capelle informeert? Heeft u hem toen nog bepaalde waarschuwingen meegegeven?
- De heer **Van der Veen**:
Ik heb hem wel gezegd: je moet op bepaalde dingen letten. En je kunt wat mij betreft bepaalde dingen ook wel laten lopen, want hij kwam niet in een positie terecht dat hij voor 50% was vrijgesteld. Ik heb hem dus gezegd: als je beperkte tijd hebt, moet je je concentreren op de CID-trajecten. Dat was mijn advies aan hem.
- De heer **Koekkoek**:
En waarop speciaal?
- De heer **Van der Veen**:
Vanwege de risico's.
- De heer **Koekkoek**:
Neen, niet vanwege wat, maar waarop moest hij speciaal letten?

De heer **Van der Veen**:

De trajecten waar wij het nu dus over hebben. Hij moest, vond ik, ook alert zijn op het geval waar wij het ook over hebben gehad dat ik met de heer Van Randwijck heb besproken.

De **voorzitter**:

Dat was toch al over?

De heer **Koekkoek**:

De mogelijkheid van harddrugs was er nog steeds?

De heer **Van der Veen**:

Ja.

De **voorzitter**:

En, dat weet u wel zeker, dat is bij hem wel gebeurd?

De heer **Van der Veen**:

Niet dat ik weet.

De **voorzitter**:

En bij u is het zeker niet het geval?

De heer **Van der Veen**:

Neen, uitgesloten, uitgesloten. Helaas, maar dat heb ik u al uitgelegd.

De heer **Koekkoek**:

Waren er nog meer dingen waarop hij speciaal moest letten?

De heer **Van der Veen**:

Poeh, poeh, poeh. Nou, ik heb hem, het zal ongetwijfeld, als het gaat om operaties waren dit de twee.

De heer **Koekkoek**:

Heeft u hem nog gewaarschuwd voor bepaalde mensen die mogelijkerwijs te hard zouden willen lopen?

De heer **Van der Veen**:

Neen, uit zorg heb ik hem geattendeerd op een paar mensen die wellicht onder de voet gelopen zouden kunnen worden.

De heer **Koekkoek**:

Wie?

De heer **Van der Veen**:

De plaatsvervangend teamleider toen en chef CID van het IRT. Maar dat was meer een persoonlijke zorg.

De heer **Vos**:

Maandag heeft een spreker aangehaald dat de criminelen mogelijk regie op justitie zouden hebben gehad. Hij heeft daarbij als voorbeeld gewezen op proefzendingen waar meer werd toegevoegd dan in feite onder een proefzending zou vallen. Dat gebeurde om de officier onder druk te zetten, maar ook om de criminele organisatie aan de ontvangende kant op de proef te stellen. Heeft u dergelijke ervaringen opgedaan?

De heer **Van der Veen**:

Neen.

De heer **Vos**:

En bent u van mening dat dergelijke voorbeelden zich wel voordeden en gezien moeten worden als uiting van een regiepoging van criminelen op justitie?

De heer **Van der Veen**:

Ik heb die ervaring niet. Wat ik net heb proberen uit te leggen, is dat ik via een systeem van "checks and balances" probeer om evenwicht in het informantenbestand te krijgen, om te voorkomen dat informanten eenzijdig of tweezijdig het proces zouden kunnen gaan beïnvloeden, dus dat de criminele organisaties het spel gaan bepalen. Ik ben er voorstander van om zoveel mogelijk informatieposities te hebben. Ik heb n keer de ideale situatie gehad. Dit even om te illustreren hoe mijn "checks and balances" werken. Dat was een casus waarin twee criminelen streden om de macht. In zo'n situatie was het fantastisch dat die twee criminelen allebei informant waren, want dan heb je het ideale systeem van

"checks and balances" rond: via de ene informant kan je de andere onderuithalen, en die andere weer vice versa.

De **voorzitter**:

Dus uw collega Snijders uit Haarlem, die hierover een 180 graden andere zienswijze heeft neergelegd, heeft daarin in uw ogen compleet ongelijk? Hij zei ons dat het hebben van informatie over alle grote criminele netwerken in Nederland je vleugellam maakt. Je kunt er dan geen n meer aanpakken, want er loopt altijd wel een informant van je tussendoor.

De heer **Van der Veen**:

Nou, de kunst is om in de praktijk, dat is het vak, de zaken zodanig op te zetten en te structureren dat de informanten niet zichtbaar worden.

De **voorzitter**:

En u denkt dat er geen sprake van is dat het milieu op een bepaald moment deze situaties meer gerund heeft dan de politie?

De heer **Van der Veen**:

In IRT-onderzoeken? Neen, geen sprake van.

De **voorzitter**:

Geen sprake van?

De heer **Van der Veen**:

Neen, absoluut niet.

De **voorzitter**:

U heeft verschillende keren met de voormalige minister van Justitie, Hirsch Ballin, gesproken.

De heer **Van der Veen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Heeft u hem toen verteld hoeveel kilo's er doorheen waren gegaan?

De heer **Van der Veen**:

Even kijken. Ik heb hem n keer gesproken voordat de commissie-Wierenga haar rapport uitbracht, en n keer daarna. Voor zover het mij bijstaat, ging het niet om getallen, voor zover mij bijstaat, h. Het ging meer om het systeem.

De **voorzitter**:

U heeft dat geheime rapport geschreven, waarin uw zienswijze duidelijk uiteen wordt gezet, op 24 januari. En daarna heeft u hem nog bezocht, in het weekend vr het debat van 4 april 1994. Hij had hernia toen en daardoor was het debat ook een week uitgesteld.

De heer **Van der Veen**:

Dat was op Goede Vrijdag herinner ik mij nog, dat ik bij hem op bezoek ben geweest.

De **voorzitter**:

Welke belangrijke punten heeft u hem toen gemeld die toen nog niet publiek waren?

De heer **Van der Veen**:

Wat zegt u?

De **voorzitter**:

Welke belangrijke punten heeft u hem gemeld die op dat moment niet openbaar waren?

De heer **Van der Veen**:

Ik heb een toelichting gegeven op de positie en de rol van de informant. Dat heb ik hem uiteengezet en dat was eigenlijk de kern van het gesprek. En ik heb hem genformeerd over, maar daar ging het onderzoek van de commissie-Wierenga niet over, het thema XTC, laat ik het zo zeggen.

De **voorzitter**:

Het thema XTC?

De heer **Van der Veen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Maar heeft u, wat betreft het thema Delta, de minister ook uitgelegd wat de rol van de politie was, c.q. welke omvang de hoeveelheden hadden die het milieu waren ingegaan?

De heer **Van der Veen:**

Ik heb hem genformeerd over de controle die de politie had, over de controle op de hoeveelheden, over de operationele vormgeving. Of dat meer zou zijn dan waar wij nu over zitten te praten, heb ik hem niet genformeerd. Dus over het systeem van controle heb ik hem genformeerd.

De **voorzitter:**

Ik wilde nog met u spreken over...

De heer **Van der Veen:**

Over de getallen zal ik nog wat zeggen. Ik had de commissie-Wierenga al opgave gedaan van de getallen, dus dat heeft u kunnen lezen.

De **voorzitter:**

Ja, u zegt nu 45.000. Ik was daar eerst door verrast. Dat is trouwens een getal dat al vaker door medewerkers van het IRT hier ook gemeld is. De heer Wierenga en in zijn kielzog hier ook commissaris Janssen, hebben eerder 25.000 gemeld.

De heer **Van der Veen:**

Dat heb ik gehoord en gelezen. Ik heb de commissie-Wierenga in de persoon van de secretarissen Gerding en Roes opgegeven dat 45.000 kilo op de criminele markt is terechtgekomen. En dat weet ik nog zo goed, omdat ik in dat gesprek met de twee secretarissen een ambtsbericht van de heer Vrakking onder ogen kreeg waarin het getal 40.000 stond. Ik zei: h, je zit te laag, het is hoger. Daarom herinner ik mij dat nog zo goed. Ik had 45.000 daar opgegeven.

De **voorzitter:**

En zou het verschil kunnen zitten in die inbeslagnames die niet terug te vinden zijn?

De heer **Van der Veen:**

Ik denk het wel, want toen, een maand later las ik in de krant het ambtsbericht van collega Van Capelle, met een getal van 25.000. Dat vond ik gek.

De **voorzitter:**

Dat cijfer heeft nooit in de krant gestaan op dat moment, dacht ik.

De heer **Van der Veen:**

Ah, dat weet ik niet precies. In ieder geval, het lekt uit. Ik vond het gek, dus ik ben eens navraag gaan doen: hoe kan ik nou op een berekening van 45.000 komen en hij op 25.000. Dat vond ik gek. Dus toen kwam ik erachter dat beide berekeningen goed waren, maar dat er 20.000 kilo was die best in beslag genomen had kunnen worden.

De **voorzitter:**

Mag ik u nu nog vragen over het zogenaamde XTC-traject?

De heer **Koekkoek:**

Die laatste zin: 20.000 kilo die ..., wilt u die nog eens herhalen?

De heer **Van der Veen:**

...die tactisch was, die dus best in beslag genomen had kunnen worden, maar door omstandigheden, een stoplicht van Janssen of de "Van Leer"-cursus van Van Karstel, allemaal niet doorgingen.

De heer **Koekkoek:**

De bekende inconveninten?

De heer **Van der Veen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Het is zo verleidelijk om daar een minder geslaagde grap overheen te leggen.

De heer **Van der Veen:**

Maar het is de realiteit.

De **voorzitter:**

Nee, de realiteit was er veel eerder. Waar wij in grotere omvang ook mee te maken hebben, is dat van alles wat gezegd is - het zal geveegd worden, het zal vernietigd zijn, het is in beslag genomen - maar de vraag is of het ook gebeurd is. Dat is toch veel eerder het probleem dan een stoplicht of iets tactisch gemaakt? Dat zal ook wel voorkomen.

De heer **Van der Veen:**

Ja, dat komt voor.

De **voorzitter:**

Maar het eerste komt toch ook voor?

De heer **Van der Veen:**

Ik heb in mijn praktijk als officier van justitie... mij zijn geen zaken bekend waarin door de politie gesjoemeld is door het achteroverdrukken van drugs.

De **voorzitter:**

Neen, ik zeg niet "sjoemelen", begrijpt u mij goed.

De heer **Van der Veen:**

H?

De **voorzitter:**

Ik zeg nu niet "sjoemelen". Ik zeg: er zijn dus blijkbaar meer situaties waarin via het fiscale douanesysteem teruggerapporteerd wordt via de CID Kennemerland: het is in beslag genomen of geveegd, en de bescheiden ontbreken. Dat dit dus gebeurd is.

De heer **Van der Veen:**

Ah, op zo'n manier.

De **voorzitter:**

Dat bedoelde ik.

De heer **Van der Veen:**

Ik snap het.

De **voorzitter:**

Mag ik nog kort met u spreken over het zogenaamde XTC-traject? U heeft de minister van Justitie in ieder geval voorgelicht over dat traject.

De heer **Van der Veen:**

Ik heb hem mondeling op hoofdlijnen - laat ik dat wel zeggen: niet in detail, dus dik voor de komma en helemaal niet achter de komma - in kennis gesteld van het bestaan van het XTC-traject.

De **voorzitter:**

Wat hield het XTC-traject in?

De heer **Van der Veen:**

Op een gegeven maken er informatieposities melding van drugs. Eerst nog vaag, en dan wordt melding gemaakt van XTC, althans de term "pillen" valt. Bij pillen denk je direct aan XTC en aan amfetaminen, in ieder geval synthetische drugs. Toen dat binnenkwam, was dat natuurlijk superinteressant. Waarom? Omdat...

De **voorzitter:**

Wanneer kwam dat ongeveer binnen?

De heer **Van der Veen:**

Er staat mij bij dat ik de term "pillen" voor het eerst in januari heb gehoord. Eerder was de informatie gericht op softdrugs. In januari komt dan de kreet "pillen". Dat vond ik interessant omdat voor mijn komst een partij van 4000 kilo in beslag was genomen. Bij het in beslag nemen, werden er behalve weed, ook XTC, semtex en handgranaten aangetroffen. Dus de combinatie van dit soort stoffen geeft grondslag voor de theorie dat die groepering kennelijk niet alleen met weed bezig is, maar ook met semtex, handgranaten en XTC. Het was een theorie die onderzocht moest worden. Ik vond dat een interessant verhaal omdat die informatieposities mogelijkheden boden om te gaan onderzoeken of die theorie juist is. Als dat juist is, boden zij de mogelijkheid om te onderzoeken wat de lijn is: waar wordt het gemaakt, wie maakt het en hoe gaat het uiteindelijk de markt op? Daarin is genvesteed. Die informatie was eerst nog niks. In het

onderzoek zijn er op een gegeven moment signalen gekomen, die op een later moment versterkt zijn tot vermoedens in verschillende gradaties; licht of niet licht. Zo heeft zich dat ontwikkeld. Dat heeft nooit het stadium bereikt van een tactisch onderzoek. Dit heeft zich in het kader van een gesloten CID-traject ontwikkeld.

De **voorzitter:**

Tegelijkertijd, in januari 1993, wordt er een peilbaken aangebracht.

De heer **Van der Veen:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

Heeft u daar toestemming voor gegeven?

De heer **Van der Veen:**

Dat is juist.

De **voorzitter:**

Wanneer?

De heer **Van der Veen:**

In die tijd. Ik heb het uittreksel niet bij mij uit die periode.

De **voorzitter:**

Kunt u verklaren waarom wij, als u daar toestemming voor heeft gegeven, dat in de administratie van Driebergen niet terug kunnen vinden, omdat daar op staat: "officier van justitie niet bekend, want werkzaamheden aan politievoertuig"?

De heer **Van der Veen:**

Dat weet ik niet. Ik heb daar geen verklaring voor.

De **voorzitter:**

Kunt u die vastlegging nog terugvinden, of die goedkeuring?

De heer **Van der Veen:**

Nee, ik heb niet de beschikking over de journaals van het IRT. Als het is vastgelegd, staat het in de journaals van de CID, van het IRT.

De **voorzitter:**

Wat er van zo'n peilbaken komt, is toch altijd tactisch bruikbaar?

De heer **Van der Veen:**

Als het in het kader van een gesloten CID-actie is, niet.

De heer **De Graaf:**

Het mocht niet bruikbaar zijn omdat dat terug te voeren zou zijn op de rol van informanten?

De heer **Van der Veen:**

Als je CID-informatie krijgt van informatieposities die iets hebben gehoord, dan moet je, voordat die informatie gexploiteerd kan worden - dat is standaard in het vak van CID-chef en CID-officier - voordat je het uitgeeft, aan wie dan ook, eerst uitzoeken wat er is gehoord en of dat ergens is bevestigd. Anders mag je het nooit exploiteren. Bevestiging zoeken, kan op verschillende manieren gebeuren. Een van de hulpmiddelen om in dit geval bevestiging of ontkenning te zoeken van wat gehoord is, is het inzetten van een peilzender.

De **voorzitter:**

Het peilzenden is gericht op een auto die blijkbaar ook in handen van de politie is, want hij wordt door rechercheurs binnengebracht en weer opgehaald. Dat duidt toch op een actievere rol van de overheid, van de politie?

De heer **Van der Veen:**

Het plaatsen van peilzenders laat ik altijd graag over aan de vakmensen. Als officier van justitie beperk ik mij tot het toetsen...

De **voorzitter:**

In dat gehele traject is er, als je al een peilbaken hebt vanaf het begin, toch sprake van een iets actievere rol van de overheid dan het hebben van een vaag vermoeden?

De heer **Van der Veen:**

Nee, dan zit u echt fout. Het was een informatiepositie en het ging om een nieuw verhaal. Je moet kijken of bevestiging dan wel ontkenning gevonden kan worden. Je moet die man

op zijn betrouwbaarheid toetsen en op zijn controleerbaarheid. Dat is een hulpmiddel om dat te doen, maar heeft niets te maken met de hardheid van de informatie. Integendeel, met behulp hiervan moet je kijken of de informatie hard is. Juridisch mag dit. Daar is helemaal niets mis mee.

De **voorzitter**:

Het gaat niet om de vraag of het mag of niet, maar om de vraag waar de overheid ongeveer van wist in die periode.

De heer **Van der Veen**:

Niks dus.

De **voorzitter**:

De overheid wist wel wat, want er is een peilbaken en daar leer je een heleboel van.

De heer **Van der Veen**:

Dat peilbaken is ingezet om wat te kunnen weten.

De **voorzitter**:

Heeft u gemeld aan het ministerie, de minister, dat dat peilbaken er was?

De heer **Van der Veen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Kan justitie daarom enigszins op het verkeerde been zijn gezet bij de beantwoording van de vragen uit de Kamer?

De heer **Van der Veen**:

Ik denk het niet. Ik heb gerapporteerd aan het departement in het kader van de beantwoording van de kamervragen.

De **voorzitter**:

Met zo'n peilbaken erbij kom je toch eerder in de richting van een verdenking?

De heer **Van der Veen**:

Ja, natuurlijk, dat is logisch.

De **voorzitter**:

Die was in de beantwoording van die twee XTC-vragen als het ware mijlenver weg?

De heer **Van der Veen**:

Er was geen verdenking, tot op het laatste moment niet.

De **voorzitter**:

Maar in ieder geval was er toch meer dan een vaag vermoeden.

De heer **Van der Veen**:

Ja, meer dan een vaag vermoeden.

De **voorzitter**:

De beantwoording van die vragen en ook de opmerkingen van de heer Wooldrik in het eerste verhoor gingen uit van een zeer vaag vermoeden dat er iets was, maar in feite was er toch iets meer?

De heer **Van der Veen**:

Uiteindelijk wel. Juridisch moet je er op twee manieren tegenaan kijken. De eerste manier is vrij legistisch, dat komt ook tot ontwikkeling in de jurisprudentie van het Hof van Straatsburg. Er is een bekende uitspraak in de zaak Murray geweest, een lid van de IRA, die is aangehouden op basis van low profile intelligence, dus achtergrondinformatie. Daarbij was de vraag of die low profile intelligence een verdenking opleverde in de zin van het Europees Verdrag. Het Europees Hof heeft in die zaak uitgesproken: low profile intelligence levert onder die omstandigheden een verdenking op in de zin van artikel 5 van het Europees Verdrag. Dat is de ene kant van waaruit tegen die zaak aangekeken moet worden. Dat is de redenering die u ten grondslag legt aan de vraagstelling.

De **voorzitter**:

U bent politiek niet verantwoordelijk, maar ik vraag u, ter voorkoming van een mogelijk misverstand, of u in ieder geval niet had moeten melden dat dit ook aan de hand was. Had u niet moeten melden dat dit peilbaken er was?

De heer **Van der Veen**:

Ik heb gemeld dat er informatief langs andere weg is vastgesteld, achteraf, dat...

De **voorzitter**:

U kunt het CID-traject toch niet ook afschermen voor de minister?

De heer **Van der Veen**:

Niet op de manier zoals u nu zegt. Ik heb gemeld dat er telkens achteraf, informatief, langs andere weg, is vastgesteld dat.

De **voorzitter**:

Waarom heeft u niet gewoon gezegd: er is gebruik gemaakt ook van een peilbaken?

De heer **Van der Veen**:

Ik heb operationele verantwoordelijkheid en de minister heeft politieke verantwoordelijkheid. Ik heb een formulering gebruikt die het operationele gebeuren dekte.

De **voorzitter**:

Wat was er ongeveer aan de hand in dat XTC-traject? Hoeveel keer is er heen en weer gegaan?

De heer **Van der Veen**:

De legistische werkwijze om tot een verdenking te komen, heb ik uiteengezet. De materiele benadering op grond waarvan je niet tot een verdenking kan komen, ontleent haar betekenis, haar oorsprong aan de CID-praktijk. De inlichtingen van de CID zijn gecodeerd via het zogenaamde "vier keer vier"-systeem, dat gradaties aangeeft van betrouwbaarheid van informanten en informaties. In dit traject hebben wij een aantal keren dankzij de peilzender zicht gekregen op het rijden van deze auto door heel Europa, ook in Engeland. Wij hebben vastgesteld dat de auto een aantal keren naar Engeland is geweest. Wij hebben vastgesteld dat de aankomst in Engeland op de bewuste locaties steeds in verbinding stond met de informatie van de informanten .

De **voorzitter**:

Er zaten dus ook spullen in?

De heer **Van der Veen**:

De gelijktijdigheid van rijden en informatie.

De **voorzitter**:

Er bleek dus duidelijk informatie te zijn dat er ook verdovende middelen in zaten?

De heer **Van der Veen**:

Nee, dat hebben we dus niet vastgesteld. De betrouwbaarheid van de informatie kreeg de eerste keer de kwalificatie B4, dat betekent: gehoord, niet bevestigd. In de loop van de tijd is de kwalificatie hoger geworden, als het gaat om de plaats van bestemming. Daarvoor gold de kwalificatie B3: gehoord en bevestigd. Wat betreft de soort van de stof is het altijd bij B4 gebleven.

De **voorzitter**:

Ik weet het nog steeds niet precies, maar als er dus een peilbaken bij zit, dan is er veel meer harde informatie uit dat peilbaken, want daarvoor zet je ze eronder.

De heer **Van der Veen**:

Precies.

De **voorzitter**:

Wij weten nog niet precies hoe het zit. Alleen je kunt je soms niet aan de indruk onttrekken dat er een actievere betrokkenheid is geweest en dat hier ook een traject speelt waar informatie/informanten een rol spelen, die daar mogelijk ook weer de hand in hebben. Zitten wij dan niet dicht in de buurt van, mogelijk, uitlokken van iemand die nu in Engeland in de gevangenis zit?

De heer **Van der Veen**:

Er zitten informanten in het traject. Het eerste wat je als officier doet, als je geconfronteerd wordt met zo'n idee om te investeren, is natuurlijk toetsen op de bekende criteria. Wij hebben het Tallon-criterium bovenaan het lijstje staan. Dat heb ik gedaan. Ik heb standpunten ingenomen, op basis waarvan instructies zijn verstrekt in de richting van de

CID-Kennemerland, om daar uitvoering aan te geven. Als ik de instructies die ik heb gegeven, uiteenzet, dan leg ik de identiteit van de informanten bloot.

De heer **De Graaf:**

Het laatste transport wordt tactisch geobserveerd, via het peilbaken, door een observatieteam. Dan bent u dus al een stukje verder, want tactische observatie doe je als er toch een begin van verdenking is?

De heer **Van der Veen:**

Dat klopt.

De heer **De Graaf:**

Dus verdenkingen?

De heer **Van der Veen:**

Neen, neen, neen.

De heer **De Graaf:**

Nou stopt die tactische observatie bij de Nederlandse grens.

De heer **Van der Veen:**

Ja, bij de grens.

De heer **De Graaf:**

Dat is toch op zichzelf een behoorlijk merkwaardig toeval dat dit transport uiteindelijk leidt tot de aanhouding van de betrokken chauffeur in Engeland?

De heer **Van der Veen:**

Ja, dat is jammer, eerlijk gezegd, die aanhouding.

De heer **De Graaf:**

Heeft u niet bij uzelf gedacht: h, wat is dat raar, dat uitgerekend dat transport dan ook leidt tot aanhouding? Zou er misschien sprake zijn van een informele politietip?

De heer **Van der Veen:**

Nou, ik herinner mij nog wel dat men, toen ik een dag later op het IRT kwam - u kent het verhaal geloof ik al - tegen mij zei: gut, jij hebt zeker een anonieme tip gegeven aan de Engelsen. Daar was natuurlijk helemaal niks van waar.

De heer **De Graaf:**

De vraag nog eventjes. Zou u denken dat er een politietip is gegeven?

De heer **Van der Veen:**

Dat weet ik niet. Het lag niet voor de hand. De bedoeling was om een lijn op te rollen. En als die lijn niet zichtbaar was, moest die zichtbaar worden gemaakt. En als het een lijn Nederland-Engeland was, of weet ik veel welke landen er nog meer tussen zouden kunnen zitten...

De heer **De Graaf:**

Maar waarom stopt dan de tactische observatie aan de Nederlandse grens? Nou bent u zover dat u het ook tactisch kunt gebruiken, u laat een observatieteam rijden en er kunnen allerlei afspraken worden gemaakt over grensoverschrijdende observaties, zelfs tot en met Engeland.

De heer **Van der Veen:**

Nou dat kon dus niet. Juridisch kon dat niet.

De heer **De Graaf:**

Waarom niet, als er toch sprake is van een verdenking?

De heer **Van der Veen:**

Ja, er staan mensen onder verdenking. Mensen staan onder verdenking. Die mensen worden vervolgens gezien in relatie met een vrachtwagen. En met die vrachtwagen is niks mis.

De **voorzitter:**

Er is blijkbaar wel wat mis mee, want die spullen gaan heen en weer.

De heer **Van der Veen:**

Dat blijkt achteraf. Het viel tactisch niet te voorzien dat er iets mis was, dus moest die observatie juridisch gezien stoppen bij de grens.

De heer **Koekkoek**:

Maar had u aanwijzingen dat er met die vrachtwagen waar een peilzender op zat, XTC-pillen vervoerd werden?

De heer **Van der Veen**:

Nou, even kijken. Wat ik net ook al zei: er kwam informatie binnen dat dit het geval zou zijn. Gehoord, maar niet bevestigd. Dat is de zogenaamde kwalificatie B4. Als CID-officier, dus vanaf 1987, heb ik van mijn leven nog nooit enige actie op B4 ondernomen. Ik zou dat ook nooit van mijn leven doen.

De heer **Koekkoek**:

U had die aanwijzingen, maar in concrete gevallen wist u niet of er vervoerd werd.

De heer **Van der Veen**:

Neen, de wetenschap ontbrak. De wetenschap ontstaat pas wanneer je bevestiging hebt gevonden van hetgeen je gehoord hebt.

De **voorzitter**:

Maar is er geen sprake meer van iets dat te vergelijken is met hetgeen waarover wij de afgelopen uren hebben gesproken? Dus van in kaart brengen, aan de gang laten gaan, transporten laten.

De heer **Van der Veen**:

Ja. Ja, ja, ja, ja, maar dan zaten wij in een fase daarvoor. Eerst bevestiging krijgen.

De **voorzitter**:

Maar dan dus nog twee vragen. Was er, denkt u, toch een informele tip gegeven naar Engeland?

De heer **Van der Veen**:

In mijn wetenschap niet.

De **voorzitter**:

De tweede vraag is: had toch niet overwogen moeten worden om die mijnheer dan maar hier te pakken.

De heer **Van der Veen**:

Neen, dat kon niet overwogen worden. Ik leg u net uit dat er geen verdenking is. Tactisch was er niks. Ik zou niet weten op grond waarvan. Er waren geen feiten en omstandigheden in de zin van artikel 27 van de strafvordering. Het was low profile, heel low profile intelligence, afkomstig uit een gesloten CID-actie. Maar er zijn dus geen feiten en omstandigheden in de zin van artikel 27 strafvordering.

De **voorzitter**:

Maar er was toch meer dan het vage vermoeden, want wij weten dat er een peilbaken is.

De heer **Van der Veen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dus wat dat betreft zou ik nog maar eens met de minister praten of deze hier alles van wist om een oordeel te kunnen geven.

De heer **Van der Veen**:

Het peilbaken leverde dus een bevestiging op wat betreft n onderdeel uit de informatie. Dat gaf ons aanleiding om te proberen, middels extra investeringen te kijken of wij ook die andere onderdelen bevestigd konden krijgen.

De heer **Koekkoek**:

U zegt dat u niets doet op basis van B4-informatie.

De heer **Van der Veen**:

Nooit.

De heer **Koekkoek**:

Maar u plaatste wel een peilzender op basis van die informatie.

De **voorzitter**:

Dat was een CID-matige peilzender.

De heer **Van der Veen**:

Ik zet er ook een OT op. Nog niet zo lang geleden kwam er CID-informatie binnen met betrekking tot een geweldige hoeveelheid verdovende middelen. B4, dan zet ik een OT...

De **voorzitter:**

Maar wat dat OT of dat peilbaken ziet, dat is toch altijd tactisch en per definitie te gebruiken.

De heer **Van der Veen:**

Neen, neen, neen, dat ziet u echt fout, dat ziet u echt fout. We hebben het over gesloten CID-trajecten, een intelligence-traject, dat is geen opsporing.

De **voorzitter:**

Maar intelligence staat toch nergens in strafvordering of elders. Er is toch opsporing? U bent toch opsporingsambtenaar? U bent toch niet van de BVD?

De heer **Van der Veen:**

Neen, maar de methoden die gebruikt worden zijn inlichtingenmethoden. Dat staat ook in mijn geheime rapport.

De **voorzitter:**

Jawel, maar er is toch geen inlichtingenmethode? Er is toch opsporing en er is pro-actieve opsporing. Maar het is toch niet zo dat wat geobserveerd wordt, wat gepeild wordt, dat dit ook als het ware geheim zou worden?

De heer **Van der Veen:**

Ja, bij gesloten CID-acties blijft dat geheim.

De **voorzitter:**

In uw opvatting.

De heer **Van der Veen:**

Neen, niet in mijn opvatting. Dat is ook de opvatting van de officile rapportages.

De heer **De Graaf:**

Maar dan wordt het toch een zwarte doos waarin alles verdwijnt en nooit meer terugkomt?

De heer **Van der Veen:**

Ik heb een rapport bij me en daar staan staatsgeheimen in. Ik zal het laten zien.

De **voorzitter:**

"Streng geheim", staat erop. U heeft nummer zes en ik heb nummer n.

De heer **Van der Veen:**

Ik heb nummer dertien. Dat is een gekkengetal. Dit rapport, kent u dat? (Toont "CID-methoden en technieken")

De **voorzitter:**

Ja, ik ken het nu, en ik stuur het weer terug naar de minister om het door de "viltstiftencommissie" te laten gaan, want daar staan geen conclusies in. Er staat ook geen beleid in. Er staan een paar dilemma's in over wat een open of gesloten CID-traject precies is. Aan het eind van het rapport staat dat de knelpunten nu juist zijn dat het ethisch en juridisch zo moeilijk is om te weten hoever wij moeten gaan en dat het verder moet worden onderzocht.

De heer **Van der Veen:**

Precies. Er staat dus ook in wat een gesloten methode is en dat alles wat naar voren komt in die gesloten methode niet exploiteerbaar is voor tactisch onderzoek.

De **voorzitter:**

Maar daar staat dus niet in dat het justitiebeleid is dat een gesloten methode ook inhoudt dat alles wat geobserveerd en gepeild wordt, daar ook in gestopt kan worden.

De heer **Van der Veen:**

Dat zit in die gesloten methode.

De **voorzitter:**

Ja, dat zegt u, maar dat is dus helemaal ter discussie in dat supergeheime stuk.

De heer **Van der Veen:**

Er zijn meer dingen die essentieel zijn in de discussie. En n daarvan is dat in het kader van de opsporing geheime trajecten lopen die buiten het zicht van de rechter blijven. Dat is een

democratische discussie. In het kader van de jurisprudentie van de Hoge Raad is het toegestaan dat niet alle geheimen boven water hoeven komen. In de rechtszaal gaat het primair om de schuldvraag en om de betrouwbaarheid van de bewijsmiddelen, niet om de controle op de bewijsmiddelen. Waar het maatschappelijk om gaat en waar het volgens mij u om moet gaan... En ding daarvan is dat u zich de vraag moet stellen in hoeverre het maatschappelijk aanvaardbaar is dat gesloten CID-acties buiten het zicht van een rechterlijke instantie of wat dan ook blijven.

De heer **Rabbae**:

Maatschappelijk of juridisch?

De heer **Van der Veen**:

Maatschappelijk. Juridisch is het... Zoals ik heb geopereerd als CID-officier in een braakliggend veld, kom ik dus terug met deze bevindingen, die ik ook heb gemeld aan de commissie-Wierenga, dus dat er maatschappelijk over nagedacht moet worden. En dat is uw taak, niet mijn taak.

De heer **De Graaf**:

Nou, ook uw taak, zou ik zeggen.

De heer **Van der Veen**:

Ik kan mijn mening, op basis van mijn ervaringen... Ik kan u adviseren, laat ik het zo zeggen.

De heer **De Graaf**:

De beslissing is aan de politiek voorbehouden, maar ik mag toch aannemen dat u als lid van het openbaar ministerie meent dat ook het nadenken over de vraag of het maatschappelijk aanvaardbaar is, ook tot uw professionele verantwoordelijkheid behoort?

De **voorzitter**:

Een van de hoofdvragen die wij als commissie te beantwoorden zullen hebben, mijnheer Van der Veen, is natuurlijk de toetsbaarheid van allerlei operaties. Maar wat u nu zei, is dat bepaalde delen niet toetsbaar zijn voor een rechter, in welke vorm dan ook. Dat is, denk ik, het punt waarover wij spreken. Dat staat overigens nog los van de vraag of de minister nu de Kamer precies heeft kunnen inlichten met of zonder die informatie over dat baken en hoever dat vermoeden ging. Dat staat toch los van de juridische en maatschappelijke vragen die u nu opwerpt, dacht ik.

De heer **Van der Veen**:

Ik meld het omdat het plaatsen van het baken plaatsvindt in een voor 100% gesloten CID-traject en dus ontoetsbaar is gemaakt. Het komt ook nooit ter kennis van de tactische recherche.

De heer **Koekkoek**:

Dus als de Kamer aan de minister vraagt: weet u daarvan, dan vindt u, omdat het een CID-traject is, dat de minister moet zeggen: neen, daar weet ik niet van.

De heer **Van der Veen**:

De minister is genformeerd, door mij persoonlijk, met de term dat telkens achteraf informatief langs andere weg bevestigd is dat...

De **voorzitter**:

Maar had het niet op uw weg gelegen om gewoon te zeggen: peilbaken?

De heer **Van der Veen**:

Ja, gut, daar kun je verschillend over denken. Ik vind dit wel een aardige formulering. Operationele dingen, operationele geheimen, het geheim van de smid, kon ik daardoor onvermeld laten, in deze formulering.

De **voorzitter**:

Maar had het niet, nou ja, goed. Het is dezelfde discussie als met de heer Koekkoek. Nog een van de leden?

De heer **Rabbae**:

Een vraag in het kader van het IRT. Bent u in het kader van het Bruinsma-onderzoek de naam Bettien Martens tegengekomen, of niet?

De heer **Van der Veen**:

Dat is een onderzoek van voor mijn tijd.

De heer **Rabbae**:

In uw tijd heeft u daar niets van vernomen?

De heer **Van der Veen**:

Niet als IRT-officier. Wel anders, maar niet in die hoedanigheid.

De heer **Rouvoet**:

Ik wil nog even terugkomen op de discussie die wij gehad hebben over uw ferme stelling dat er onder regie van politie en justitie geen gram Nederland is binnengekomen. Dat bleef hangen bij mij, ik kan het ook niet helpen. Als wij kijken naar wat er gebeurt aan activiteiten van de politie onder goedkeuring van het openbaar ministerie, niet in de laatste plaats aan het begin van het traject, dus als het spul de haven binnenkomt, waarbij de politie aan de douane verzoekt of zij de andere kant op wil kijken, vindt u het dan gek dat daar de term "regie van politie en justitie" voor wordt gebruikt? Te meer omdat politie en justitie dat zelf graag doen en graag zeggen: wij hebben de regie over hoe het binnenkomt en hoe wij het vervolgens in verband met de opsporingsdoelen kunnen volgen.

De heer **Van der Veen**:

Die bypass had inderdaad de functie om zicht te krijgen op het invoeren. En zicht krijgen op invoeren is niet hetzelfde als "onder regie van". Nogmaals: de criminelen voerden in, en via de bypass kon de overheid zicht krijgen op dat invoeren, wat anders niet lukte.

De **voorzitter**:

Die bypass was niet onprettig voor die criminelen.

De heer **Van der Veen**:

In ieder geval niet onprettig voor de overheid.

De **voorzitter**:

Neen, voor de criminelen.

De heer **Van der Veen**:

Hoe bedoelt u? In welke zin?

De **voorzitter**:

Het scheelt een boel sores.

De heer **Van der Veen**:

Ik kan het even niet vatten.

De heer **Rouvoet**:

Ik zat helemaal in het begin van het traject, bij het verzoek aan de douane op het moment dat het wordt ingevoerd. Dat heeft toch het element van regie van politie en justitie?

De heer **Van der Veen**:

Over de bypass?

De **voorzitter**:

En het gebruik van de verdere middelen die daarbij aan de orde komen.

De heer **Van der Veen**:

Dankzij de bypass, mijnheer Rouvoet, kon er zicht ontstaan op die invoerlijn waarop wij anders nooit zicht hadden gekregen. En nu was er die invoering.

De heer **De Graaf**:

De IRT-archieven zijn gesloten. Dat is een besluit van de ressortsvergadering, als ik goed geïnformeerd ben, waar u ook deel van uitmaakt.

De heer **Van der Veen**:

Neen, dat was een vergadering...

De heer **De Graaf**:

De hoofdofficiëren met...

De heer **Van der Veen**:

Ja, precies.

De heer **De Graaf**:

En u als unit-hoofd maakt daar geen deel van uit.

De heer **Van der Veen**:

Neen.

De heer **De Graaf**:

Maar u heeft er dus kennis van genomen. Was u het daarmee eens eigenlijk?

De heer **Van der Veen**:

Nou ja, kijk, wat volstrekt helder was, is dat, wanneer wij het onderzoek door zouden laten lopen, elke rechtszaak die uit dit onderzoek zou voortkomen, een geweldige ruis zou geven in de rechtszaal. Voorts wordt CID-informatie die in het kader van het Delta-onderzoek zou worden verworven, zou worden gexploiteerd door heel Nederland, al naar gelang het politiebureau waarop zij betrekking had... Daardoor zou je in Nederland iets creëren waardoor bij elke grote strafzaak het verweer zou komen van: is er wel of geen Delta-CID-info.

De heer **De Graaf**:

U bent het er dus mee eens?

De heer **Van der Veen**:

Vanuit die optiek ben ik het ermee eens. De keerzijde is negatief, namelijk dat er niets mis is met die methode. Die informatie had gewoon gexploiteerd kunnen worden.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik vanuit uw optiek. Is het ook zo dat er daardoor deelonderzoeken niet zijn voortgezet?

De heer **Van der Veen**:

Helaas wel. Het opsporingsonderzoek naar de liquidatie van de heer Van der Heijden in Alkmaar is daardoor niet opgelost kunnen worden, terwijl dat anders wel gelukt was.

De heer **De Graaf**:

Betekent dit dat er naar uw oordeel informatie in de IRT-archieven zit die, na het opheffen van het IRT, dus na de beslissing daarover van de ressortsvergadering, niet meer kan worden gebruikt, terwijl daarmee potentieel een moord kan worden opgelost?

De heer **Van der Veen**:

Ja, dat is de consequentie.

De heer **De Graaf**:

Vindt u dat een aanvaardbare consequentie?

De heer **Van der Veen**:

Nee, maatschappelijk gezien niet. Dat is volstrekt helder. Dat standpunt is toen ingenomen. Collega Van Capelle en ik hebben nog ons uiterste best gedaan, ook in opdracht van de ressortsvergadering, om te onderzoeken of er geen doorstart gemaakt kon worden, dus met inachtneming van de mededeling dat de informatie besmet is. Dat is ons helaas niet gelukt.

De heer **De Graaf**:

U hebt er geen informatie uit kunnen halen die bijvoorbeeld voor zo'n moordzaak van belang is, zonder dat de rest van de informatie werd gebruikt?

De heer **Van der Veen**:

U moet mij niet de details vragen. Van der Heijden is de zaterdag voor Pasen vermoord, in 1993. De echte onderzoeksresultaten zijn van na mijn tijd als IRT-officier. De laatste vraag kan ik niet beantwoorden. Ik heb daarvan geen wetenschap.

De **voorzitter**:

Speelt daarbij nog een rol het meningsverschil wat blijkt te bestaan tussen aan de ene kant de CID en de CID-officier in Haarlem en aan de andere kant de CID in Alkmaar over het tweede signaal dat Haarlem zegt te hebben afgegeven, terwijl de CID-Alkmaar zegt, dat nooit te hebben ontvangen?

De heer **Van der Veen**:

Nee, dat speelt geen rol. Ik heb het over een jaar later, na de ontbinding van het IRT.

De **voorzitter**:

Was daar geen mouw meer aan te passen?

De heer **Van der Veen**:

Wij hebben uitvoerige besprekingen gehad tussen OM-Amsterdam, OM-Alkmaar, OM-Haarlem, IRT- en CID-Alkmaar om te zien of er nog een mouw aan te passen was.

De heer **Koekkoek**:

In feite is dit onderzoek in de doofpot gestopt?

De heer **Van der Veen**:

Het is meegesleurd in de besmet-verklaring van de Delta-informatie.

De heer **Koekkoek**:

Wie hebben dat exact beslist?

De heer **Van der Veen**:

De ressortsvergadering, dus de vergadering van de hoofdofficiëren en de procureur-generaal in het ressort Amsterdam.

De heer **Rabbae**:

Mag ik uit dit verhoor concluderen dat u alles in het werk hebt gesteld, soms op eigen gezag, om de organisatie knock-out te slaan, maar dat die bokswedstrijd nooit heeft plaatsgevonden?

De heer **Van der Veen**:

Ik ben wel in de ring gekomen, maar ik heb de twaalf ronden niet volgemaakt. Ik ben in de tweede ronde uitgestapt. Maar ik ben actief geweest in dat gevecht.

De heer **Koekkoek**:

Bent u knock-out gegaan?

De heer **Van der Veen**:

Nee, zeker niet.

De heer **Vos**:

Een spreker aan het begin van de week heeft in algemene zin de professionaliteit van het handelen van het openbaar ministerie ter discussie gesteld. Het woord "naef" is ook gevallen. Voelt u zich persoonlijk aangesproken of als lid van het openbaar ministerie? Wat denkt u van dat standpunt?

De heer **Van der Veen**:

Ik heb die periode, zoals ik u net heb geschetst, ervaren als een ontdekkingsreis la Columbus. Je komt terug met ervaringen, die je probeert mee te nemen, zoals er tien of twintig jaar geleden ook nog geen veiligheidsriemen in de auto waren. De ontwikkelingen, nieuwe ervaringen, geven altijd weer aanleiding tot nieuwe dingen. Dat geeft dit traject ook heel duidelijk aan. Als je daar op die manier mee omgaat, ben je professioneel bezig, zo denk ik.

De heer **Vos**:

Begrijp ik het goed dat als u terugkijkt, u toch van mening bent dat er inderdaad onvoldoende professioneel gehandeld zou zijn?

De heer **Van der Veen**:

Ik heb aangegeven dat ik voor mijzelf lessen heb getrokken met betrekking tot het financiële traject. Ik heb daar duidelijke gedachten over. Ik wil niet zeggen dat de heer Langendoen het fout heeft gedaan. Als hij het ter sprake had gebracht, had ik een aantal randvoorwaarden gesteld, maar de kosten die in de criminele lijn normaliter criminele kosten zijn, moeten ook criminele kosten blijven.

De heer **Vos**:

Vindt u dat het openbaar ministerie in dezen flink beter had kunnen handelen?

De heer **Van der Veen**:

Ik denk dat het openbaar ministerie naar vermogen alles eraan heeft gedaan wat vereist was om te doen.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van der Veen, wij hadden veel met u te bespreken. Dit was het voorlopig, dank u wel. Sluiting 16.50 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 51**

12 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 12 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt jhr. mr. L.A.R.J. de Beaufort

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de parlementaire enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer L.A.R.J. de Beaufort, geboren op 3 december 1941 te Baarn. Mijnheer De Beaufort, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer De Beaufort:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer de Beaufort, u bent hoofdofficier van justitie in het arrondissement Haarlem. Hoe lang vervult u die functie?

De heer De Beaufort:

Ik meen vanaf 1989, mijnheer Van Traa.

De voorzitter:

En daarvoor was u landelijk officier?

De heer De Beaufort:

Daarvoor was ik werkzaam op het staffbureau van het openbaar ministerie in Den Haag. Daarvoor - als u daarop doelt - was ik advocaat-generaal in Amsterdam en daarvoor weer - maar dan komen we in het begin van de jaren tachtig - was ik landelijk officier belast met de opsporing van oorlogsmisdrijven.

De voorzitter:

Bent u een specialist in de onderwerpen waar wij hier over spreken?

De heer De Beaufort:

Dat ben ik niet.

De voorzitter:

Moet een hoofdofficier altijd een generalist zijn?

De heer De Beaufort:

Dat hoeft niet per se, denk ik.

De voorzitter:

Waraan besteedt u de meeste tijd?

De heer De Beaufort:

Aan de zorg voor de organisatie van het parket. Dat is een beetje een algemeen antwoord, maar daar komt het wel op neer.

De voorzitter:

Slokt dat in deze tijd, waarin er enige perikelen lijken te zijn, veel van uw tijd op?

De heer De Beaufort:

Het voorwerk voor de commissie...

De voorzitter:

Niet de commissie, maar de situatie, het rijksrecherche-onderzoek etcetera.

De heer **De Beaufort**:

Onnoemlijk veel tijd.

De **voorzitter**:

Dat beïnvloedt de gewone gang van werkzaamheden.

De heer **De Beaufort**:

Dat beïnvloedt de gewone gang van zaken ernstig, ja.

De **voorzitter**:

Hoe maakt u het weer zo gauw mogelijk normaal?

De heer **De Beaufort**:

Ik ga ervan uit dat het rapport van uw commissie daar de belangrijkste bijdrage aan moet zijn en ook kan zijn. De kou moet uit de lucht. "Kou" is eigenlijk niet het juiste woord; het is meer warmte. Hoe maak je het zo snel mogelijk normaal? Ik wacht met spanning op het resultaat van uw commissie en ik wacht ook met spanning op het resultaat van het onderzoek van de rijksrecherche.

De **voorzitter**:

Welke kou of welke warmte moet uit de lucht?

De heer **De Beaufort**:

De spanning van wat de uitkomst zal zijn: vallen er verwijten te maken? Zijn er verwijten?

De **voorzitter**:

Wat denkt u?

De heer **De Beaufort**:

Wat het rijksrecherche-onderzoek betreft, heb ik mij uitdrukkelijk op het standpunt gesteld dat ik nu niet moet gaan fantaseren hoe dat zal uitpakken. Ik vind dat ik daar een neutrale positie in moet innemen. Natuurlijk wordt mij gevraagd - ik meen dat ook u mij dat in een voorgesprek hebt gevraagd - hoe het volgens mij zal uitpakken. Dan zeg ik dat mijn functie als hoofdofficier met zich brengt dat ik daar niet op vooruit moet lopen, want als ik dat zou doen, wekt dat de indruk dat ik daar een soort partij in zou zijn. Dat is iets wat ik duidelijk niet wil en ook niet kan.

De **voorzitter**:

Maar het gaat toch wel over een onderzoek naar een dienst waar u verantwoordelijk voor bent, namelijk de Criminele inlichtingendienst in Kennemerland?

De heer **De Beaufort**:

Jazeker, het onderzoek gaat ook over de wijze waarop wij wel of geen toezicht hebben gehouden op het functioneren in dit kader.

De **voorzitter**:

Er zijn enige strubbelingen geweest bij het tot stand komen van dat rijksrecherche-onderzoek. Ik begrijp dat u eerst zelf de aanzet hebt gegeven tot een rijksrecherche-onderzoek naar de zaken rond het runnen van informanten door Haarlem ten behoeve van Rotterdam.

De heer **De Beaufort**:

Ja, dat klopt.

De **voorzitter**:

Daarna bent u als het ware overvleugeld door de procureurs-generaal. Of zie ik dat verkeerd?

De heer **De Beaufort**:

Overvleugeld... Ik denk dat dat een iets te snelle manier van zeggen is. Mij staat het volgende beeld bij. Het ging niet alleen om Rotterdam. De eerste geschiedenis waar ik mee te maken had in het kader van de CID - moet er een rijksrecherche-onderzoek plaatsvinden? - speelde zich al een tijdje voordien af. Dat betrof aanwijzingen die wij gekregen hadden dat op het moment dat een tactische-recherchedienst in Haarlem moest optreden om een verdachte aan te houden of om goederen in beslag te nemen, het idee ontstond: h, is er

soms voorinformatie verstrekt aan een verdachte? Men trof namelijk, meen ik, niks meer aan.

De **voorzitter**:

Daarbij zou een runner van de CID eventueel een informant kunnen hebben getipt?

De heer **De Beaufort**:

Die gedachte kwam op. Dat moest natuurlijk worden uitgezocht, want dat soort gedachten moet niet blijven hangen. Dat was zaak 1.

De **voorzitter**:

Wanneer was dat?

De heer **De Beaufort**:

Ik ben er slecht in om u dat zomaar... Het speelde zich af voordat "Rotterdam" begon te spelen en voor de sigarettensmokkel, maar dan in de zin van een paar maanden daarvoor.

De **voorzitter**:

Januari 1995 ongeveer?

De heer **De Beaufort**:

Iets eerder, denk ik.

De **voorzitter**:

December 1994? In die tijd?

De heer **De Beaufort**:

Het zou kunnen. Betrekkelijk kort daarna kregen wij te maken met de zaak-Rotterdam. U weet waar ik op doel: de sigarettensmokkel...

De **voorzitter**:

Laten wij de zaak-Rotterdam als volgt definieren: het feit dat Haarlemse runners werken ten behoeve van justitie in Rotterdam. De vraag is hoe de verantwoordelijkheden precies liggen.

De heer **De Beaufort**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Dat is wat wij de zogenaamde Bever-zaak noemen.

De heer **De Beaufort**:

Juist ja, de Bever-zaak. We kregen de sigarettensmokkel en de ABN/AMRO-zaak uit Amsterdam.

De **voorzitter**:

Waarbij personen als verdachten werden aangemerkt die zeiden informant van de CID-Kennemerland te zijn.

De heer **De Beaufort**:

Exact. Nou, ik kreeg dus vier van die geschiedenissen in een betrekkelijk korte periode achter elkaar. Zij concentreerden zich allemaal rond de CID-Kennemerland en ik ben me natuurlijk gaan afvragen hoe lang dit nog moest doorgaan. Ik kan de rijksrecherche wel steeds vragen: wil je dit onderzoeken en wil je dat onderzoeken, maar een gedeelte had mogelijkerwijs betrekking op het verleden. De vraag rees: is het, als we daar eens van af willen - wij moeten toch ook behoorlijk kunnen werken - niet veel verstandiger om de rijksrecherche, althans het opsporingsapparaat daarvan, te vragen om dat in zijn totaliteit eens voor ons door te lichten? Dat was niet zo eenvoudig, want je kunt dat wel willen, maar dan moet er ook een apparaat zijn dat dat aan kan vatten. Daarover heb ik overleg gehad met functionarissen van de CRI en ten slotte heeft dat inderdaad geleid tot contacten, aanvankelijk met name met de rijksrecherche Amsterdam en uiteraard met de driehoek van Haarlem, die dit ook van ganser harte steunde. Ik ben dit uiteraard eerst met de korpsleiding gaan bespreken. De communis opinio was: dit moet natuurlijk gebeuren, want we moeten daarvan af en we moeten daar doorheen; het is wel vervelend, maar alla. De korpsbeheerder idem dito. Dat is dus gebeurd. Hoe dat verder precies in het vat moest worden gegoten, was van de aanvang af nog niet volstrekt duidelijk: wie moet de leider

van het onderzoek zijn en welke officier moet daarbij zijn betrokken? Dat is zo'n beetje mijn part in de totstandkoming van de aanvraag tot het onderzoek.

De **voorzitter**:

Dan gaat het naar de procureur-generaal in Amsterdam en dan komt het uit bij een persbericht van de procureurs-generaal, waarin de heer Docters van Leeuwen een belangrijke rol speelde.

De heer **De Beaufort**:

Ja, ik geloof inderdaad dat het zo gegaan is.

De **voorzitter**:

Toen zijn er blijkbaar ook harde woorden gevallen tussen u en Docters van Leeuwen. Is dat opgelost?

De heer **De Beaufort**:

Doelt u op het begrip "hakblok"?

De **voorzitter**:

Ik wilde dat niet zo noemen, maar daar doelde ik wel op, ja.

De heer **De Beaufort**:

Ik denk dat dat in een andere context is gebruikt dan... De heer Docters van Leeuwen en ik hebben daar met elkaar over gesproken en daar zijn geen...

De **voorzitter**:

Het hakblok is versplinterd.

De heer **De Beaufort**:

"Het hakblok is onder de bijl versplinterd"; ik hoop het.

De **voorzitter**:

Wij gaan even terug in de tijd. Hebt u, nadat het IRT was opgeheven, binnen het arrondissement gezegd: jongens, hoe zat dit, hoe zit het nu en hoe zal dit zitten?

De heer **De Beaufort**:

Dit?

De **voorzitter**:

Toen het IRT was opgeheven, bleef klaarblijkelijk onduidelijkheid bestaan over de methodiek, de methode. Hebt u toen als het ware gezegd: luister eens, nu wil ik van de hoed en de rand weten en je moet mij waarschuwen als dit verder gaat?

De heer **De Beaufort**:

Na het opheffen van het IRT is er niet - en dat is zonderling - bij iedereen in het ressort Amsterdam duidelijkheid geweest waaruit die methode tot in detail bestond. Ik denk dat wij daar allemaal wel enig beeld van hadden, waarbij het begrip "groei-informant" een rol speelde. Hoe dat echter in detail was verlopen, wisten wij niet. Met "wij" bedoel ik die leden van het OM die niet direct betrokken zijn geweest bij de ontwikkeling en uitvoering van die methode. Op basis van het grove beeld dat wij hadden, is, meen ik, niet in zeer uitdrukkelijke zin gezegd - hoe het verder ook in elkaar gezeten heeft - dat wij dat nooit meer doen. Dat is niet gezegd. Het was echter volstrekt duidelijk dat wie daar weer verder aan zou beginnen en weer op een dergelijke of vergelijkbare voet zou doorgaan, zich wel een groot aantal malen zou moeten bedenken of dat kon en of er voldoende waarborgen waren en dat hij zich daar zorgvuldig op zou moeten bezinnen. U weet dat de IRT-organisatie in twee delen uiteen is gevallen: een Amsterdams part en een part voor de overige arrondissementen in het ressort Amsterdam, dus Alkmaar, Haarlem en Utrecht. Dat part kwam onder regie van de Haarlemse driehoek.

De **voorzitter**:

Van u.

De heer **De Beaufort**:

Ja, van mij. Daar hebben wij wel heel uitdrukkelijk besproken - maar dat was een interne aangelegenheid voor dat team - dat er natuurlijk geen sprake van kon zijn dat we zomaar op de oude voet verder zouden gaan.

De **voorzitter**:

Kunnen we zo systematisch mogelijk op een rijtje zetten wat er toen wel en niet besloten is? Naar het kernteam toe is, ook ressortelijk, wel besloten dat geen gebruik meer zou worden gemaakt van de oude IRT-informatie.

De heer **De Beaufort**:

Ja. Ik heb bemerkt dat dat besluit in uw zittingen aan de orde is geweest. Het merkwaardige is: ik heb getracht na te gaan in de verslagen van de ressortvergaderingen Amsterdam of dat uitdrukkelijk was geformuleerd. Het kan aan mijn systematische onderzoeksmethode liggen, maar ik heb het niet direct kunnen vinden.

De heer **Koekkoek**:

Niet in januari 1994?

De heer **De Beaufort**:

Het is mogelijk, mijnheer Koekkoek. Het was allemaal een beetje gehaast, omdat wij ons voor moesten bereiden, maar ik heb het niet uit... Maar als u zegt dat u het wel hebt aangetroffen, dan...

De heer **Koekkoek**:

Nee, ik vraag het omdat die periode is genoemd door eerdere getuigen.

De heer **De Beaufort**:

Het lijkt ook waarschijnlijk. Het is evenwel zo dat mijn collega's en ik in het Amsterdamse ressort er communis opinio over hebben: wat uit het oude IRT-onderzoek, het oude Delta-onderzoek naar voren is gekomen en aan materiaal is verzameld, is min of meer taboe. Waarom? Dat bewijsmateriaal zou besmet zijn. Ik zeg "zou", want eigenlijk moet zo iets in rechte ook nog altijd maar blijken, maar vanwege de risico's die eraan verbonden waren - procesrisico's en de gevolgen die dat voor de procesvoering, mogelijkerwijs in heel Nederland, zou hebben - hebben wij gezegd: laten wij dat nou maar even niet doen.

De **voorzitter**:

Dat heeft die ressortsvergadering dan wel besloten.

De heer **De Beaufort**:

Ik zeg het u: ik heb dat... Maar tussen mijn collega's en mij is er communis opinio over dat dat de bedoeling is geweest. Je zou je nog kunnen afvragen waarom die stukken dan eigenlijk niet vernietigd zijn, want dan ben je ook in absolute zin bezig. Ik denk dat dat niet is gebeurd. Dat geeft al aan dat het te ver voert om te zeggen: het is een formeel genomen beslissing en dus brandt iedereen die daar aan komt zijn handen. Dat lijkt mij te gek. Het is bijvoorbeeld denkbaar dat ook de informanten die toen, in die tijd fase, een rol hebben gespeeld, in een latere periode nog weer eens een keer op het toneel zouden komen. Dan zou het prettig zijn om na te kunnen gaan wat er met hen is verhapstukt.

De **voorzitter**:

Hebt u enig idee waar die IRT-informatie uit bestaat en waar zij nu is?

De heer **De Beaufort**:

Waar zij is, daar heb ik ideeën over, maar waar zij uit bestaat... Ik heb er dus ook nooit in gekeken.

De heer **Rabbae**:

Maar hoe weet u dat het besmet verklaard moet worden als u de inhoud daarvan niet kent?

De heer **De Beaufort**:

Dat is meer een gevolg van het onderlinge overleg in het ressortelijk verband, mijnheer Rabbae. Wij weten natuurlijk allemaal - daarvoor hoeft u het materiaal niet echt te kennen - dat er verschrikkelijk veel over te doen is geweest: de hele discussie die geleid heeft tot het instellen van de commissie-Wierenga, de rapportage daarover en het parlementair debat daarover.

De heer **Vos**:

Bent u ervan overtuigd dat het volledige pakket aan informatie, strafvorderlijk gezien, gevaren in zich draagt? Had er niet beter een selectie gemaakt kunnen worden van de elementen die wellicht in komende zaken tot problemen aanleiding zouden geven en de elementen die gewoon gebruikt zouden kunnen worden?

De heer **De Beaufort:**

Ik kan uw vraag moeilijk beantwoorden, omdat ik zelf niet weet waaruit het hele bestand bestaat.

De **voorzitter:**

Zou de rijksrecherche dat volgens u ook moeten uitzoeken om als het ware een deel besmet te laten en een deel postuum misschien weer te weten?

De heer **De Beaufort:**

Misschien is dat te overwegen, maar u hebt gisteren de heer Van der Veen horen zeggen dat hij samen met zijn collega Van Capelle nog getracht heeft te bekijken of er een zogenaamde herstart - een dergelijk woord gebruikte hij - mogelijk zou zijn. Ik herinner me dat dat soort pogingen wel in het werk zijn gesteld.

De **voorzitter:**

Kunt u me nu ook zeggen waar het is en niet wat de inhoud is, maar waar het ongeveer uit bestaat, omdat ons is gebleken dat verschillende arrondissementen werken met delen van die informatie?

De heer **De Beaufort:**

Bedoelt u waar de dossiers betrekking op hebben?

De **voorzitter:**

Ja en wat het in uw visie nu eigenlijk is en waar het is.

De heer **De Beaufort:**

Op de vraag wat de inhoud is, kan ik u geen antwoord geven. Ik heb geen idee; ik heb het nooit gezien en niemand heeft het ooit voor mij beschreven toen het in IRT-handen was. Dat waren dus niet mijn handen en daar had ik eigenlijk verder ook niets mee te maken. Waar het is? Het is - dat heeft, meen ik, mevrouw Gonzales u uitvoerig verklaard - opgeslagen in een brandkast bij het kernteam-Kennemerland.

De **voorzitter:**

Maar dat is toch niet alles?

De heer **De Beaufort:**

Ik was ervan uitgegaan dat dit alles was, maar misschien was dat naef.

De **voorzitter:**

Wij komen verschillende notebooks en uitdraaien tegen. Wie moet volgens u bij de informatie van het oude IRT het totaaloverzicht hebben van wat er is en waar het is?

De heer **De Beaufort:**

Ik denk de laatste IRT-officier. Maar dat is gissen.

De **voorzitter:**

Van Capelle?

De heer **De Beaufort:**

Ja, hij is met de afbouw belast geweest.

De **voorzitter:**

Ik heb nergens kunnen vinden dat hij hiermee belast is geweest. Niemand is er tijdens de scheiding toch belast geweest met wat er met de stukken gebeurt?

De heer **De Beaufort:**

Betrekkelijk kort na het ontploffen van het IRT is er een bijeenkomst geweest op het ressortsparket Amsterdam onder leiding van de heer Van Randwijck. Toen is besproken: wie is nu verder verantwoordelijk voor de afbouw? U kunt dat lezen op het rapport van de commissie-Wierenga, op pagina 500 zoveel. Daar is toen uitdrukkelijk gezegd dat dit naar de hoofdofficier Amsterdam ging.

De heer **De Graaf:**

Per 1 juli 1993 was het IRT in Amsterdamse handen overgaan, om het maar zo te zeggen. Dan zou je toch ook verwachten dat de verdere afwikkeling in Amsterdam zou liggen. Niettemin is in ieder geval een deel van het IRT-archief in uw handen gegeven. U heeft...

De heer **De Beaufort:**

Nee, niet in mijn handen.

De heer **De Graaf**:

Dat hebben wij altijd zo begrepen, namelijk dat u opdracht heeft gegeven dat het bij het kernteam Randstad-Noord-Midden zou moeten worden bewaard. Dan begrijp ik niet hoe het zit met de verantwoordelijkheden.

De heer **De Beaufort**:

Ik denk dat het mee is gekomen met... Maar dit is, zoals gezegd, denken. Ik kan uw vraag werkelijk niet verder beantwoorden dan ik gedaan heb.

De **voorzitter**:

Laten wij er niet verder op doorgaan. De verantwoordelijke voor de boedelscheiding was in ieder geval in laatste instantie de heer Van Randwijk?

De heer **De Beaufort**:

In hoogste instantie. Wie er daadwerkelijk mee bezig is geweest, is de laatste IRT-officier Van Capelle geweest. Dat veronderstel ik althans.

De heer **Vos**:

Ik ben gefraspeerd door het feit dat mijnheer De Beaufort nauwelijks weet wat de inhoud van het IRT-archief was. U heeft er wel gezamenlijk een besluit over genomen. U heeft ook een kernteam gerfd dat weer aan het werk is getogen en mogelijk gebruik zou kunnen maken van delen van de informatie. Maar u heeft zich niet bemoeid met de inhoud; dat was voor u onbelangrijk. Hoe kunt u gezamenlijk met de PG's een besluit nemen zonder enige kennis te dragen van de inhoud?

De heer **De Beaufort**:

Uw vraag ligt voor de hand. Maar het uitgangspunt was dat het in zijn totaliteit onbruikbaar was geworden. Dat nieuwe team moest echt met een volstrekt schone lei beginnen. Inhoud betekent altijd papier: processen-verbaal. Als je daar een proces-verbaal uit zou halen en het alleen maar zou lezen, dan word je daarmee belast. Het eruit halen en overbrengen naar een nieuw team veroorzaakt de problemen waar ik zojuist op wees.

De **voorzitter**:

Waarom was het nu besmet?

De heer **De Beaufort**:

Door de lading die het in zijn totaliteit had gekregen. De methodiek was buitengewoon omstreden. Wierenga heeft er weliswaar een oordeel over gegeven, maar de methodiek bleef omstreden. Wij hebben allemaal gemerkt, ook in zaken die daarna in Amsterdam hebben gediend, welke complicaties die veroorzaakte. Getuigen moesten komen en dergelijke. Dus: daar maar even niet aan komen.

De **voorzitter**:

Goed. Heeft u, nadat in de ressortsvergadering niet duidelijk was geworden wat er nu precies aan de hand was, aan Van der Veen gevraagd: wat is er nu precies aan de hand? Hij was toen weer voor 100% bij u terug; hij werkte altijd al voor 50% bij u.

De heer **De Beaufort**:

Nee, dat heb ik niet gevraagd.

De **voorzitter**:

Maar ging u ervan uit dat hij het wel allemaal wist?

De heer **De Beaufort**:

Ja, daar ging ik van uit. Daar ga ik nog steeds van uit.

De **voorzitter**:

Gisteren zei hij hier dat hij ook niet alles wist.

De heer **De Beaufort**:

...

De **voorzitter**:

Had het om toekomstige moeilijkheden in uw eigen arrondissement te vermijden, niet op uw weg gelegen om door te vragen bij ofwel Van der Veen, ofwel de CID-officier mevrouw Kuitert?

De heer **De Beaufort**:

Naar mijn idee was dat niet echt nodig. Wat wel nodig is, is natuurlijk om ervoor te zorgen dat, als nieuwe onderzoeken worden opgestart, wij daar niet vergelijkbare problemen mee krijgen. Die instructie is natuurlijk gegeven: denk eraan dat als er bijzondere opsporingsmethoden aan de orde moeten komen, je niet in je uppie tot dit soort beslissingen kunt komen.

De **voorzitter**:

Aan wie is die instructie gegeven en wanneer?

De heer **De Beaufort**:

U zegt de instructie...

De **voorzitter**:

Ik dacht dat u het zo noemde.

De heer **De Beaufort**:

Het is in mijn ogen een vanzelfsprekendheid. Ik denk dat iedereen het ook zo heeft begrepen. Ik heb daarover ongetwijfeld in die zin over gesproken met zowel mevrouw Kuitert als mevrouw Gonzales als Van der Veen, enfin met iedereen die maar met dit soort materie in aanraking zou kunnen komen.

De **voorzitter**:

Heeft u ook gezegd: alles melden bij de doorlichting aan de toetsingscommissie? Of sprak dat vanzelf?

De heer **De Beaufort**:

Daar hebben wij brieven over gekregen.

De **voorzitter**:

Ja, vele brieven.

De heer **De Beaufort**:

Voor zover dat al niet vanzelf sprak, spraken die brieven duidelijke taal.

De **voorzitter**:

Hoe is het dan mogelijk dat de methode toch door de CID Kennemerland in andere vorm in andere regio's wordt voortgezet?

De heer **De Beaufort**:

Het is, voor zover ik weet, in het arrondissement Haarlem en in de regio Kennemerland niet voortgezet. En dat is wel het deel dat mij aangaat. U zegt dat dit in andere delen van het land zou zijn voortgezet. Daar heb ik, eerlijk gezegd, weinig inzicht in.

De **voorzitter**:

Maar voortgezet door Haarlemse politiemensen.

De heer **De Beaufort**:

Ja, dat heb ik begrepen.

De heer **De Graaf**:

Maar dat was toch n van de redenen waarom u zo graag een onderzoek van de rijksrecherche wilde? U heeft indertijd toch contact met Rotterdam opgenomen met de vraag: kan er niet een rijksrecherche-onderzoek naar de rol van de CID Kennemerland in de Rotterdamse zaak plaatsvinden?

De heer **De Beaufort**:

Ik heb daarover contact gehad met de collega's De Wit en De Groot. Wij hebben overleg gehad. Toen het brede onderzoek, zoals dat nu loopt, nog niet of nog maar heel flauwtjes aan de horizon was verschenen, was mijn aanvankelijke visie dat dit moest worden onderzocht door de rijksrecherche Den Haag. De heer De Groot heeft aanvankelijk ook dienovereenkomstig geopereerd. De rijksrecherche Den Haag is toen ingeschakeld in het Rotterdams-Haagse ressort. Iets later heb ik daar met De Wit verder over gesproken. Wij kwamen toen gezamenlijk tot de conclusie dat het veel handiger was... Toen kwam dat brede onderzoek iets duidelijker...

De heer **De Graaf**:

U zegt dat dit in Kennemerland niet meer is voorgekomen. U wist toen al wel dat CID-mensen van Kennemerland betrokken waren bij soortgelijke aangelegenheden in een andere regio.

De heer **De Beaufort:**

Zeker.

De heer **De Graaf:**

De vraag luidt natuurlijk waarom u niet zelf goed heeft doorgevraagd wat er precies aan de hand was. U heeft immers op grond van de Politiewet ook de mogelijkheid om te zeggen: ik wil bepaalde mensen niet in bepaalde functies hebben.

De heer **De Beaufort:**

Uiteraard. Ik mag misschien even aansluiten op het gesprek dat wij eerder over dit onderwerp hebben gehad. Ik meen dat u mij toen vroeg: wie kan dan bevelen en opdrachten geven aan dat CID-personeel dat elders werkzaam is. Die vraag stelde u mij. Ik heb daar nog eens over zitten denken.

De heer **De Graaf:**

Zal ik die vraag voor het verslag dan opnieuw stellen? Dan kunt u er nu ook op antwoorden.

De heer **De Beaufort:**

Heel goed. Ik heb er nog eens over zitten denken. Het antwoord is vrij breed.

De **voorzitter:**

Kunt u het wat enger maken?

De heer **De Beaufort:**

Ik zal het proberen. Als het u gaat vervelen, dan merk ik dat vanzelf. Het meest enge is naar mijn idee door te verwijzen naar artikel 7 van de Politiewet. Dat komt op het volgende neer. De politie is in Nederland al landelijk bevoegd. Zij mag in het hele land optreden, dus niet alleen in de eigen regio waar zij is aangesteld. In de vorige editie van de Politiewet stond daarbij, dat dit optreden achterwege moest blijven buiten gevallen van noodzaak. Dat stond in het ontwerp van de nieuwe Politiewet, maar dit is eruit verdwenen. Ik heb niet kunnen nagaan waarom dat eruit gehaald is, maar ik ben geneigd daaruit af te leiden dat de wetgever gewild heeft dat dit landelijk optreden een beetje werd bevorderd. Dat optreden wordt in het tweede lid wel afhankelijk gemaakt van de opdracht of toestemming van het betreffende gezag. Voor mij was natuurlijk interessant: wie is dat betreffende gezag? Daarover spreekt de memorie van toelichting naar mijn idee duidelijke taal: dat is de lokale korpsbeheerder. Ik begrijp daaruit: ook de lokale officier van justitie. Ik vind dat, eerlijk gezegd, ook buitengewoon voor de hand liggend. Zeker in zaken waar wij het nu over hebben, moet je wegen wat aanvaardbaar is, wat proportioneel is, wat evenredig is: mag ik van CID-personeel, mag ik van politiepersoneel vragen dat het een bijdrage levert aan het plegen van strafbare feiten of zelf wellicht strafbare feiten pleegt in het belang van een ander, misschien hoger, doel? Die vraag, die weging, is alleen maar mogelijk als je alle details kent. Van die details wist ik niets en die behoefde ik ook absoluut niet te weten.

De **voorzitter:**

Maar de juridische normering lijkt zo mijlenver af te staan van de gewone werkelijkheid. Het IRT is beindigd. Runners uit Haarlem gaan naar Rotterdam en zeggen: wij hebben een interessante informant voor jullie, die willen wij verder runnen. Zij gaan ook naar andere regio's. Ik neem aan dat zij zich daarbij niet de vraag hebben gesteld: he, gingen wij nu van arrondissement Haarlem via het arrondissement Den Haag naar Rotterdam en hebben wij al die verschillende politiekorpsen langs gelopen? Die vraag zullen zij zich vast niet gesteld hebben; zij hebben het gewoon gedaan.

De heer **De Beaufort:**

Ja.

De **voorzitter:**

Daar is toch iemand verantwoordelijk voor?

De heer **De Beaufort:**

Zeker.

De **voorzitter**:

Voor dat uitwisselen, voor dat zeggen: wij gaan ermee door.

De heer **De Beaufort**:

Dat hangt er maar van af of er een officier is die daarmee wil werken. Dat zal toch de officier moeten zeggen. Uiteindelijk is dat de officier die de zaak ter zitting zal moeten verdedigen. Naar mijn idee spreekt artikel 7 Politiewet daar duidelijke taal over.

De **voorzitter**:

Dit betekent dat het gezag over de CID Kennemerland voor u blijkbaar ophoudt als het niet een zaak is die in Haarlem zelf gaat spelen. Dat kan toch niet?

De heer **De Beaufort**:

Zodra een lokaal parket, Rotterdam, Amsterdam of waar dan ook, toestemming of opdracht geeft, zoals de Politiewet schrijft, is naar mijn idee de kous af. Dan kan de Rotterdamse officier zeggen: ik doe dit of ik doe dit niet.

De **voorzitter**:

Maar dit betekent dat u alleen verantwoordelijk bent voor zaken die in Haarlem spelen. Er zijn dan misschien wel vijf of zes verschillende officieren verantwoordelijk voor het werk van uw CID.

De heer **De Beaufort**:

Die mensen zijn op dat moment niet meer mijn CID.

De **voorzitter**:

Wat zijn zij dan wel?

De heer **De Beaufort**:

Wat ik u zeg. Het bevoegd gezag voor die mensen - dat is, dacht ik, wat de Politiewet schrijft - is op dat moment het gezag aldaar. Anders zou het parket Haarlem verantwoordelijkheid moeten gaan dragen voor zaken die in Amsterdam, Rotterdam, Enschede of waar dan ook spelen. Als dat de constructie zou zijn, dan komen wij naar mijn idee in conflict met de op dit punt nogal duidelijke adviezen van de commissie-Wierenga. Die heeft gezegd: denk eraan, n kapitein op het schip. U zegt dan: op een gegeven moment is er dan geen enkele kapitein meer. Maar naar mijn idee is het volstrekt duidelijk: het is de kapitein in het parket dat het aangaat.

De **voorzitter**:

Van Hollands Midden hebben wij ook een voorbeeld gehoord. De CID-chef daar zegt: nee, wij willen die informant van jullie niet, dat zit ons niet lekker. Maar wie is er nu verantwoordelijk voor het werk van de CID als andere parketten dat niet willen overnemen en men toch gewoon verdergaat met die informanten, hen ook runt en eventueel klaar maakt voor werk in andere regio's? Wie is er dan verantwoordelijk voor?

De heer **De Beaufort**:

Als de CID uit Hollands Midden te verstaan krijgt "wij willen niet met dit plan van jullie in zee gaan", dan is daarmee naar mijn idee de kous af. Gaan die CID-mensen dan op eigen titel verder, dan is er naar mijn idee geen enkel bevoegd gezag dat daarop verder kan worden aangesproken. Het bevoegd gezag heeft natuurlijk alleen te maken met zaken.

De **voorzitter**:

Maar het bevoegd gezag heeft toch ook te maken met opsporingsactiviteiten?

De heer **De Beaufort**:

Natuurlijk.

De **voorzitter**:

Dit zijn toch allemaal opsporingsactiviteiten?

De heer **De Beaufort**:

Maar ik bedoel wel opsporingsactiviteiten ten behoeve van een arrondissement, ten behoeve van uiteindelijk een rechtbank. Ik geloof dat ik u niet kan overtuigen van...

De heer **Koekkoek**:

Ik kan uw redenering wel volgen. Maar als er staat dat een politieambtenaar alleen maar buiten zijn ambtsgebied mag optreden met toestemming van zijn bevoegd gezag, dan is natuurlijk de vraag: welk bevoegd gezag? De wetgever had duidelijker moeten zijn. Maar is het geen zinvolle uitleg dat zowel het normale gezag, dus het gezag van het ambtsgebied, als het gezag in de regio waar de politieambtenaar buiten zijn ambtsgebied opereert, toestemming moet geven? Moeten beide bevoegde gezagen niet die toestemming geven?

De heer **De Beaufort**:

Dat is niet wat de memorie van toelichting zegt, mijnheer Koekkoek. Zodra je met een opsporingsonderzoek te maken hebt dat vanuit twee parketten moet worden bestuurd, krijg je naar mijn idee... Dat is nu juist wat Wierenga altijd had willen voorkomen.

De heer **Koekkoek**:

Maar je moet toch weten wat je eigen mensen doen, ook al treden ze buiten je gebied op?

De heer **De Beaufort**:

Als je wilt weten wat je eigen mensen doen, dan is dat meer uit een oogpunt van personele zorg: worden mijn mensen blootgesteld aan risico's, misschien zijn mijn mensen bezig op een onverantwoorde manier te opereren? Dat is een zorg die in de eerste plaats bij de korpsbeheerder berust. Die wordt inderdaad niet weggenomen doordat CID-personeel uit Kennemerland in Rotterdam gaat werken. De korpsbeheerder Kennemerland blijft natuurlijk wel werkgever.

De heer **Koekkoek**:

Maar vindt u, gelet op wat er nu gebeurt, de uitleg die ik zojuist gaf dat beiden, misschien op een verschillend niveau, hun toestemming moeten geven - want wij zijn niet gebonden aan de memorie van toelichting - geen zinvolle uitleg?

De heer **De Beaufort**:

Uit mijn hoofdbeweging hebt u begrepen hoe ik die vraag ga beantwoorden: nee.

De heer **Koekkoek**:

Maar dan houdt u het probleem.

De heer **De Beaufort**:

Nee, dat geloof ik niet. Naar mijn idee...

De **voorzitter**:

U houdt geen problemen als die mensen normaal hun werk doen, maar als zij dat niet helemaal blijken te doen, hebt u wel problemen.

De heer **De Beaufort**:

Het is toch ook zo dat de betreffende officier kan zeggen of hij dit wel of niet wil? U weet beter hoe het in Rotterdam is gegaan dan ik, maar ik heb begrepen dat CID-personeel daar verschenen is en dat er overleg is geweest met de plaatselijke instanties. Toen is op een gegeven moment gezegd: ja, dat doen we.

De heer **Rabbae**:

Als het voor u zo duidelijk was - u zegt dat de wet duidelijke taal spreekt en u verwijst naar artikel 7 van de Politiewet - waarom is dan een recherche-onderzoek ingelast?

De heer **De Beaufort**:

Bedoelt u het rijksrecherche-onderzoek?

De heer **Rabbae**:

Ja.

De heer **De Beaufort**:

Dat heeft, denk ik, meer te maken met de vraag of die Rotterdamse zaak op de juiste manier is aangevat en of de wijze waarop daar opsporingshandelingen zijn verricht en politie-activiteiten zijn ontwikkeld de toets der kritiek kan doorstaan.

De **voorzitter**:

Als uw stelling juist is, wat is dan nog de rol van de CID-officier in uw arrondissement?

De heer **De Beaufort**:

Ik wil nog eens benadrukken dat wij het nu over die Rotterdamse zaak hebben.

De **voorzitter**:

Ja, bijvoorbeeld.

De heer **De Beaufort**:

Zeker, maar op een enkele uitzondering na - ik weet niet of u daarop terug wilt komen - heeft dit soort opsporingsactiviteiten in de regio Kennemerland niet plaats gehad. Ik heb dat in ieder geval nooit gehoord en het zou volstrekt in strijd zijn met alle uitgangspunten die ik mij eigen heb gemaakt. De CID-officier is in de eerste plaats natuurlijk verantwoordelijk voor datgene wat in het arrondissement Haarlem plaatsvindt.

De **voorzitter**:

Hoe bent u er zo zeker van dat het nooit heeft plaatsgevonden?

De heer **De Beaufort**:

Volstreekte zekerheid hebben wij daar natuurlijk nooit over.

De **voorzitter**:

U weet toch helemaal niet precies waar precies gerund is? U hebt toch van de heer Van Vondel begrepen dat hij ongeveer 30 informanten had? Daarvan zal hij er toch ook wel een paar in uw arrondissement hebben gehad?

De heer **De Beaufort**:

Ik ben er altijd van uitgegaan dat dit, onder het toezicht van de CID-officiërs met wie ik heb gewerkt, niet is gebeurd.

De **voorzitter**:

Houdt u mij ten goede, maar als de CID-Kennemerland in Haarlem - op een geheime locatie of zo - werkt en niet in Amsterdam of in Groningen... Die mensen hebben in Haarlem, in uw arrondissement, toch hun manier van runnen en van werken ontwikkeld? U kunt toch niet zeggen dat dit in uw arrondissement nooit gebeurd is?

De heer **De Beaufort**:

Als dat wel zo zou zijn, zou mij dat verschrikkelijk tegenvallen en is dat in ieder geval in strijd met elk uitgangspunt en elke afspraak die tussen het OM...

De **voorzitter**:

Mijnheer De Beaufort, ik begrijp uw juridische onderbouwing van de stelling en daar is zeker ook een boel munitie voor aan te dragen, maar gewoon de werkelijkheid die bestaat nadat het IRT is opgeheven... U zegt dat het u bijzonder zou tegenvallen als het in uw arrondissement is gebeurd, maar kunt u niet op uw knopen natellen dat het ook daar gebeurd is?

De heer **De Beaufort**:

In die Rotterdamse zaak.

De **voorzitter**:

Niet alleen in de Rotterdamse zaak, maar hoe de spullen waren binnengekomen en wat er ook in Haarlem eventueel gerund is.

De heer **De Beaufort**:

Uw vraagstelling gaat ervan uit dat het gebeurd is en dat is niet vastgesteld. Ik ken n geval, dat ook nog een heel bijzondere kant heeft, maar verder is het niet gebruikt.

De **voorzitter**:

Hoe is het dan wel gebeurd? In Amsterdam, in Rotterdam, in Gooi- en Vechtstreek, maar niet in Haarlem?

De heer **De Beaufort**:

Is bij uw commissie... Het past niet om een vraag met een wedervraag te beantwoorden...

De **voorzitter**:

Gaat uw gang.

De heer **De Beaufort**:

Als het uw commissie bekend is dat dit, op een enkel geval na, in het arrondissement Haarlem is gebeurd, ben ik daar buitengewoon nieuwsgierig naar. Ik zou echt min of meer van mijn stoel vallen als dat het geval was. Ik zou daar echt ernstig van schrikken en ik heb het vertrouwen dat het niet gebeurd is, omdat de CID-officiërs die bij ons werken en

gewerkt hebben, naar mijn idee - hoe noem je dat? - als een bok op de haverkist hebben gezeten.

De **voorzitter**:

Of zegt u nu: dat geldt alleen voor wat de CID-Kennemerland voor Haarlem gedaan heeft en niet voor wat de CID-Kennemerland IRT heeft gedaan?

De heer **De Beaufort**:

Kennemerland IRT is buiten mijn gezichtsveld, want dat is IRT.

De heer **Rouvoet**:

U kunt hier toch niet de stelling betrekken dat het om een werkmethode gaat waarvan het u bitter zou teleurstellen als die in uw eigen regio voorkomt, omdat die daar niet hoort, terwijl wij vervolgens zien dat runners van de CID-Kennemerland die methode uitventen - als ik het zo mag noemen - naar andere delen van het land? De namen van een paar regio's zijn al gevallen. Precies over dat stukje zegt u: daar is geen gezag over vanuit mijn toko, want dat valt, zodra er een zaak of onderzoek van komt, onder een andere regio. Dat uitventen als zodanig van een methode die u niet wilt hebben, daar is toch iemand verantwoordelijk voor, omdat het runners uit uw regio betreft?

De heer **De Beaufort**:

Het woord "uitventen"...

De **voorzitter**:

Aanbieden, in overweging geven.

De heer **De Beaufort**:

Ik weet niet precies hoe dat gegaan is. Ik stel me voor dat een overeenkomst tussen een informant en een informantenrunner, als je die in proportionele verhoudingen zou willen vatten, in mijn visie het meest lijkt op een overeenkomst tot het aangaan van enkele diensten. Het is niet een soort: ik heb een informant; die haal ik uit mijn uitzendbureau; nu ga jij naar Groningen en morgen ga je naar Rotterdam. Nee...

De heer **Rouvoet**:

Ik heb eerder van u begrepen dat u ervan uitgaat dat het zo is gegaan dat zij naar Rotterdam zijn gegaan en hebben gezegd: wij hebben iets interessants voor jullie; kunnen we daar eens over praten? Ik noem dat nu "uitventen"; dat zijn mijn woorden.

De heer **De Beaufort**:

Dan denk ik dus dat op dat moment de autoriteiten in Rotterdam of waar dan ook kunnen zeggen: kom maar op met je verhaal, vertel het maar; vervolgens zullen die plaatselijke autoriteiten kunnen zeggen: ik ga een overeenkomst aan van enkele diensten - om dat juridische begrip even vast te houden - met de informant die jullie hier aandragen. Ik mag daar nog aan toevoegen dat deze discussie speelt in de verhouding Rotterdam-Haarlem. Ik wil in de eerste plaats vermijden daarmee de indruk te wekken dat... Ik wil mijn verantwoordelijkheid ten volle dragen, als dat nodig is, maar je zou deze discussie natuurlijk ook kunnen voeren over Haarlem en Gooi- en Vechtstreek, Haarlem en Amsterdam en Haarlem en waar u deze methodiek ook maar bent tegengekomen. Ik heb het met mijn collega in Amsterdam daarover gehad. Er is mij van daaruit nooit gezegd: zeg De Beaufort, wat heb je me nou geleverd? Geen sprake van.

De heer **Rouvoet**:

Is bijvoorbeeld ook niet uw CID-officier verantwoordelijk voor het feit dat die mensen naar allerlei regio's op pad gaan met een methode? Draagt hij daar niet het gezag over?

De heer **De Beaufort**:

U zegt: "op pad gaan met allerlei methodes". Het is niet zo van: hier ben ik; ik heb een hele hoop mooie kunsten in mijn rugzak zitten; wil je daar gebruik van maken? Nee: er is sprake van een informant; is dat voor jullie interessant? Er is sprake van informatie; is dat voor jullie interessant? Ja, zeggen de anderen. Dan wordt vervolgens een krijgsplan gemaakt hoe daarmee moet worden omgegaan. Het is best mogelijk dat ons CID-personeel dan zegt: "wij zijn gewend" of "wij waren gewend" of "wij doen dat zus of zo". Nou, interessant om dat te horen; ik weet niet of wij, Hollands Midden, dat ook zo zullen doen.

De heer **Vos**:

Daarop aanhakend: vindt u het een rare gedachte dat de derden aan wie de methode wordt aangeboden, ten minste de suggestie krijgen dat er het Haarlemse stempel van goedkeuring aan verleend is, mede omdat de rechercheurs ook verwijzen naar eerdere ervaringen in het Haarlemse?

De heer **De Beaufort**:

Als dat zo is, vind ik dat hinderlijk. Dat begrijpt u natuurlijk, maar dat daar een stempel van Haarlemse goedkeuring op zou rusten... Natuurlijk hebben wij dat nagegaan: is dat zo? Is er hier iemand op het parket die gezegd heeft: doe dit? Zo iemand is er niet; dat is niet gezegd.

De **voorzitter**:

De heer Langendoen zegt in Rotterdam - ik hoop er vanmiddag ook met de heer De Groot over te spreken - dat mevrouw Kuitert het goed heeft gekeurd. Hij zegt ook: bij ons is het in deze informatieposities gewoonte dat de informant zijn financile winsten mag behouden. Dat zei hij dus volgens u niet op gezag van mevrouw Kuitert?

De heer **De Beaufort**:

Dat moet aan mevrouw Kuitert worden gevraagd. Ik heb dat natuurlijk zelf ook gedaan, maar mij staat niet bij...

De **voorzitter**:

De heer Langendoen zegt ons ook dat hij toestemming heeft gekregen van CID-officier Toeter uit Haarlem om de methode te gaan testen en toepassen.

De heer **De Beaufort**:

Bij de heer Toeter is navraag gedaan hoe dat zit. We komen nu in het nogal wat verdere verleden, want dit moet zich, denk ik, afspelen begin 1992. Ik heb begrepen van de heer Toeter dat de CID-Haarlem - want toen was er geen sprake van IRT en zo - ooit wel met hem is komen praten - "wat vind je van een aanpak als deze?" ja, daar kunnen we best eens over praten. Dat is iets heel anders dan er een concreet plan van maken en dat - maar zonder dat dat enigszins concreet was: "kunnen we daar eens over praten?". Toen zou er gezegd zijn: samen uitvoeren.

De heer **Koekkoek**:

U sprak van een enkel geval waarin de methode ook binnen uw arrondissement is toegepast. Kunt u dat geval uit de doeken doen?

De heer **De Beaufort**:

Ja. Mag ik daar dit over zeggen? Ik heb begrepen dat u ook met mevrouw Kuitert over dat geval hebt gesproken. Het betreft een geval dat zich afspeelt na de IRT-affaire, waarin ons plotseling - voor de mensen bij mij op het parket in ieder geval geheel onverwacht - werd gezegd: er zit 6000 kilo hasj, 6000 kilo softdrugs, aan te komen en dat moet worden doorgeleverd volgens de methodiek die in vroegere IRT-dagen ook is gebruikt.

De heer **Rouvoet**:

Wie zei dat?

De heer **De Beaufort**:

Dat is mij natuurlijk gepresenteerd vanuit de korpsleiding Haarlem. Wat was er nou aan de hand? Er was een oude IRT-informant die - ik praat uit mijn hoofd en daarom is het mogelijk dat ik me hierbij vergis - was benaderd vanuit de criminele wereld en er moet iets gezegd zijn in de volgende trant: luister eens, wij hadden nog een afspraak dat jij 6000 kilo voor ons zou doorleveren en ons daarbij zou assisteren; als je dat niet doet, zwaait er wat voor je. "Zwaait er wat voor je" is voorzichtig uitgedrukt. Dat er iets zwaaide voor die informant was manifest duidelijk. Iedereen in Haarlem kon begrijpen dat dat een realiteit was, tenzij er hier van een verschrikkelijk complot sprake was, waardoor wij allemaal op het verkeerde been werden gezet. Dat er dreigingen waren aan het adres van die informant, was op het eerste gezicht evident.

De **voorzitter**:

Wie meldde die bedreigingen?

De heer **De Beaufort**:

Die bedreigingen zijn bij mij terechtgekomen via de korpsleiding. We hebben daar besprekingen over gehad op het hoofdbureau. Uiteraard is onderzocht - een jaar later, maar er was weinig tijd - hoe serieus dit was. Wat waren de achtergronden van deze bedreigingen? Bij dat onderzoek zijn mensen van de CRI betrokken, ook om de afstand wat groter te maken.

De **voorzitter**:

Wie kwam met het voorstel om die zaak wel door te zetten?

De heer **De Beaufort**:

Ik denk dat we met z'n allen voor het blok zaten.

De **voorzitter**:

Maar wie zette u voor het blok?

De heer **De Beaufort**:

Het gegeven... Het is misschien beter om het als volgt te vertellen. Die hasj werd gempporteerd, uiteraard met een vervoersdocument, een bill of lading. Die bill of lading was in handen van de Haarlemse politie beland en was haar - zo heb ik het begrepen - min of meer in handen geduwd. Als u mij vraagt hoe ik daarover denk...

De **voorzitter**:

Nee, dat vraag ik u niet. Ik vraag u wie u voor het blok zette. U hoeft niet dat hele verhaal uit de doeken te doen; ik vraag wie u voor het blok zette.

De heer **De Beaufort**:

Dit gegeven; het is niet zozeer "wie" als wel dit...

De **voorzitter**:

Wie kwam er aan met de vraag van: jongens, dit moeten we doen?

De heer **De Beaufort**:

De Haarlemse politie, die mensen...

De **voorzitter**:

Ja, maar wie?

De heer **De Beaufort**:

De plaatsvervangend korpschef met name. Nou, "dit moeten we doen"... Hier moeten wij heel dringend overleg over voeren, maar dit moet gebeuren.

De **voorzitter**:

Kwam dat weer uit de CID?

De heer **De Beaufort**:

Dat kwam zeker uit de CID, ja.

De heer **Koekkoeck**:

Wanneer speelde dit?

De heer **De Beaufort**:

Ongeveer.

De heer **Koekkoeck**:

Ongeveer, ja.

De heer **De Beaufort**:

Ik meen medio verleden jaar, medio 1994.

De **voorzitter**:

Dus lange tijd na...

De heer **De Beaufort**:

Exact.

De **voorzitter**:

...opheffing van het IRT.

De heer **De Beaufort**:

Ja, maar daar mag ik wel even, weliswaar ongevraagd, aan toe voegen dat deze hele geschiedenis mij enorme zorgen heeft gebaard. Ik zei: wat is dit?

De heer **Koekkoeck**:

Is dit toch een complot?

De heer **De Beaufort**:
Dat is niet wat ik het eerste heb gedacht, mijnheer Koekkoek.

De heer **Koekkoek**:
Nee, maar daarna.

De heer **De Beaufort**:
Er is over die gedachte gesproken, maar dat was niet wat bij mij opkwam. Het is ook niet door enigerlei feit of aanwijzing of vermoeden verder gerechtvaardigd om daar in die zin over te denken.

De heer **Vos**:
Voelde u zich als het ware gegijzeld in uw besluitvorming door de dreiging die op de informant zou worden uitgevoerd?

De heer **De Beaufort**:
"Gegijzeld in de besluitvorming"... Dat vind ik een wat moeilijke formulering; ik houd het bij: ik voelde me voor het blok gezet. Wij moesten wat doen. Het was echt een beetje de keuze: die informant legt het loodje of...

De **voorzitter**:
Is dit hele verhaal... Nee, gaat u verder.

De heer **De Beaufort**:
...of er wordt hieraan meegewerkt. Toen was verder natuurlijk wel de vraag - het is goed om dat eraan toe te voegen - waarop dat dan gebaseerd was. Wat was dat dan voor afspraak? Toen is mij gezegd: dat is een afspraak die nog voortvloeit uit de oude IRT-afspraken.

De **voorzitter**:
Hebt u toen gezegd: laat die maar eens zien?

De heer **De Beaufort**:
Natuurlijk. Er is...

De **voorzitter**:
Waar ligt dat dan? Waar is dat opgeschreven?

De heer **De Beaufort**:
Ja, exact. Dat wilde ik buitengewoon graag weten.

De **voorzitter**:
En?

De heer **De Beaufort**:
Toen is gebleken dat dit zou voortvloeien uit de laatste IRT-periode, uit afspraken die gemaakt zouden zijn in de laatste IRT-periode. Er is toen getracht om contact te krijgen met de laatste IRT-officier, die daarmee belast is geweest. Dat wilden wij natuurlijk weten: is dat zo? Die IRT-officier was ongelukkigerwijs...

De **voorzitter**:
Dat kon u toch ook gewoon aan de heer Langendoen zelf vragen?

De heer **De Beaufort**:
Die zei dat dat soort afspraken er was.

De **voorzitter**:
Dan hoeft u toch weer niet naar mijnheer Van Capelle te gaan? Dan zegt u toch een keer tegen mijnheer Langendoen: nou is het uit; laat eens even kijken; wat is dit voor gedoe allemaal?

De heer **De Beaufort**:
Dat lag niet op papier, mijnheer Van Traa.

De **voorzitter**:
Dan zou ik misschien een keer gezegd hebben: mijnheer Langendoen, gaat u de bloemen water geven; ik heb er geen zin in.

De heer **De Beaufort**:

Er is in die tijd hartgrondig met de heer Langendoen over deze zaak gesproken, maar als dan wordt gezegd: luister eens, dit berust op afspraken met het openbaar ministerie, dan ligt het natuurlijk voor de hand dat dat wordt nagegaan bij de betreffende officier, want als hij zegt dat hij dat doet op gezag van de officier, dan ben ik toch voor een belangrijk gedeelte...

De **voorzitter**:

Heeft de heer Langendoen soms niet alle officieren, zaaksofficieren en IRT-officieren met wie u te maken heeft gehad, als het ware tegen elkaar uitgespeeld? Hij trok ze als het ware uit zijn portefeuille om te zeggen: kijk eens...

De heer **De Beaufort**:

Maar in dit geval had hij wel gelijk.

De **voorzitter**:

Ok.

De heer **De Beaufort**:

De betreffende IRT-officier was op dat moment helaas met vakantie en konden wij niet direct bereiken, maar toen hij terugkeerde van zijn vakantie, is hem dat uiteraard gevraagd. Mevrouw Kuitert heeft contact met hem gehad en de wijze waarop hij zich uitdrukte, staat mij zo goed bij, want het was nogal specifiek. Hij zei namelijk: ja, dat was nog iets wat "en train" was. Dat is mij bijgebleven: "en train" was dus die 6000 kilo. Het is dus gebeurd.

De heer **Koekkoeck**:

Is dit niet het faillissement van de methode die in de IRT-zaak is gehanteerd, namelijk dat je helemaal niet van geval tot geval kunt beslissen maar op een gegeven moment, zoals u zegt, gewoon voor het blok staat en dus nog maar n kant uit kunt sturen?

De heer **De Beaufort**:

Wat "en train" betekent en in hoeverre zich dat verhoudt met de methodiek, zoals die gisteren bij u ter tafel is gekomen met de heren Lith en Van der Veen...

De heer **Koekkoeck**:

Dit betekent: je zit in een rijdende trein.

De heer **De Beaufort**:

Dat is in ieder geval niet de bedoeling. Als u mij vraagt "wat denk je ervan", dan zeg ik: ik vind het een ramp. Natuurlijk had dat niet moeten gebeuren.

De heer **Koekkoeck**:

Dus zo moet het niet.

De heer **De Beaufort**:

Zo moet het niet.

De heer **De Graaf**:

Onder uw verantwoordelijkheid vond dus nog n keer zo'n doorlevering plaats.

De heer **De Beaufort**:

Ik wekte toch niet de indruk dat ik daar een moment omheen draaide?

De heer **De Graaf**:

Nee. Ik stelde het nog even vast, omdat ik daaraan een vervolgvraag verbind. Het gebeurde onder uw verantwoordelijkheid en onder die van de officier die u daar uitdrukkelijk voor had aangewezen, mevrouw Kuitert.

De heer **De Beaufort**:

Zeker.

De heer **De Graaf**:

Bent u toen nagegaan wat die methode precies inhield? Toen was u namelijk echt verantwoordelijk. Het was toen geen IRT-verantwoordelijkheid of de verantwoordelijkheid van Rotterdam, maar uw verantwoordelijkheid.

De heer **De Beaufort**:

Ja, daarover is gesproken met Van Capelle.

De heer **De Graaf**:

Maar het ging om uw verantwoordelijkheid om dat transport wel of niet toe te staan. Heeft u toen ook, wellicht voor de eerste keer, gezegd: nu wil ik ook precies weten wat er dan gebeurt, wat de rol van de politie is, wat de rol van de informant is?

De heer **De Beaufort**:

Wij hebben dat toen zoveel mogelijk uitgekleet. Wij hebben dat, de zaak zoveel mogelijk bij de criminaliteit latend, gedaan. Maar uiteraard is mij toen door Langendoen verteld: zo zouden wij dat kunnen aanpakken. Of hij dat in het verleden precies zo heeft gedaan, weet ik niet.

De heer **De Graaf**:

Maar u kunt nu dus stellen dat u bij die ene doorlevering exact op de hoogte was van wat de politieactiviteiten waren, hoe het met het geld zat, wat er gebeurde met de deklading?

De heer **De Beaufort**:

Met dekladingen heb ik helemaal geen bemoeienis gehad. Ik ben geconfronteerd met een container waar het spul ingezeten heeft en "that's it".

De heer **De Graaf**:

Wist u nu precies waar u toestemming voor gaf?

De heer **De Beaufort**:

Ik gaf toestemming voor het doorleveren van die 6000 kilo.

De heer **De Graaf**:

En de manier waarop de politie dat deed?

De heer **De Beaufort**:

Er is een uitvoerig plan van uitvoering gemaakt; misschien staat het zelfs wel op schrift. Het is allemaal in detail beschreven, hoe dat is gegaan. Dat is ook in detail doorgesproken.

De heer **Vos**:

Was het geen uitgelezen kans om eens en vooral te zeggen: dat financieel gewin is deze keer "out of the question".

De heer **De Beaufort**:

Dat financieel gewin is in die zaak verder niet meer... Het concentreerde zich op de vraag: hoe kiezen wij hier tussen leven en dood? Dat was de vraag die speelde. Daarvoor was wezenlijk dat de 6000 kilo werd doorgeleverd. Wie aan die 6000 kilo zou verdienen, was op dat moment niet het eerste punt van zorg.

De heer **De Graaf**:

Maar het was wel duidelijk wie daaraan zou verdienen?

De heer **De Beaufort**:

Natuurlijk was dat duidelijk. Maar was er dan een keuze?

De heer **De Graaf**:

Je had toch kunnen zeggen: wij zijn bereid om dat nog n keer te doen met het oog op de bescherming van de betrokkene, maar overigens spreken wij wel met betrokkene af dat zijn verdienen in dat criminele gedoe naar ons toe gaan?

De heer **De Beaufort**:

Die afspraak is niet gemaakt.

De heer **Vos**:

Maar u had zo'n goede onderhandelingspositie.

De heer **De Beaufort**:

Die afspraak is niet gemaakt.

De **voorzitter**:

U zegt dat u niet bekend was met dekladingen.

De heer **De Beaufort**:

Nee.

De **voorzitter**:

U sprak zojuist over de "bill of lading". Was het u bekend waar het vandaan kwam en waar het naartoe ging?

De heer **De Beaufort**:

Nee.

De **voorzitter**:
Heeft u dat nog gevraagd?

De heer **De Beaufort**:
Nee.

De **voorzitter**:
Is u, voordat het in de krant stond, iets bekend geworden van een zogenaamd saptraject?

De heer **De Beaufort**:
Nee, niet voordat het in de krant stond. Ik kende natuurlijk wel de IJmuidense cocanezaak.

De **voorzitter**:
Wat was daar dan voor een saptraject?

De heer **De Beaufort**:
Ik weet alleen dat daar de cocane verstoppt zat in vaten met sap.

De **voorzitter**:
Weet u wat er met dat IJmuidense sap gebeurd is?

De heer **De Beaufort**:
Ik dacht dat er een foto in Het Haarlems Dagblad heeft gestaan, waarop het wegsijpelde via...

De **voorzitter**:
Maar daar is u verder zelf niets van bekend.

De heer **De Beaufort**:
Nee.

De **voorzitter**:
Toen u dit allemaal in de pers zag ontwikkelen, heeft u toen de aandrang gevoeld om zelf uw gezag te laten gelden, buiten het rijksrecherche-onderzoek om?

De heer **De Beaufort**:
Ja, dat heb ik natuurlijk overwogen in de zin van: nu wil ik zelf ook graag weten wat er aan de hand is. Dat bedoelt u toch?

De **voorzitter**:
Ja, of andere maatregelen nemen of voorstellen.

De heer **De Beaufort**:
Dat is niet zo makkelijk. Het Haarlemse parket ligt zelf ook onder vuur. Wij moeten eerst goed weten wat het oordeel over ons is, voordat wij kunnen zeggen: hoe gaan wij nu verder? Dat maakt het functioneren ook zo moeilijk.

De **voorzitter**:
Wij hebben twee van uw officieren voor ons gehad, de heren Snijders en Van der Veen.

De heer **De Beaufort**:
Ja.

De **voorzitter**:
Die hebben op de belangrijke vraag "wie runde wie, had men de controle" diametraal tegenovergestelde meningen gegeven. Dat lijkt mij moeilijk werken binnen uw parket.

De heer **De Beaufort**:
Ja.

De **voorzitter**:
Wat doet u nu om dat nu bij elkaar te krijgen? Die mensen moeten toch wel samenwerken?

De heer **De Beaufort**:
Ja. Dat er binnen n parket verschillende meningen zijn, is op zichzelf natuurlijk niet slecht. Het overbruggen van die meningen moet natuurlijk wel gebeuren. Daar gaat veel tijd in zitten. Er vindt overleg plaats met alle betrokkenen om tot gemeenschappelijke inzichten te komen. Dat moet zeker gebeuren.

De **voorzitter**:

Maar u heeft toch wel uw gezag laten gelden toen u tegen Snijders zei: bij de criminele inlichtingendienst moet je orde op zaken stellen. Dat heeft hij ons in ronde bewoordingen gezegd.

De heer **De Beaufort**:

Dat ik dat tegen hem gezegd heb?

De **voorzitter**:

Ja. Dat klopt toch?

De heer **De Beaufort**:

Toen Snijders in november 1994 aantrad, trof hij een apparaat aan waarvan hij de voorgeschiedenis niet had meegemaakt of in ieder geval niet aan den lijve had ondervonden. De zaak waar wij zojuist over spraken, was van voor zijn tijd.

De **voorzitter**:

Heeft u die hem toen uitgelegd?

De heer **De Beaufort**:

Ik heb hem genformeerd over wat er allemaal gespeeld heeft. In mijn beleving hadden wij te maken met een organisatie die behoorlijk door elkaar geschud was geweest: IRT-geschiedenis, afbouw informanten, bedreigingen, ook aan het adres van CID'ers zelf. Die toestand heeft hij zo aangetroffen. Ik heb ongetwijfeld tegen hem gezegd: je moet zorgen dat je die organisatie behoorlijk in de klauw hebt. In de krant heb ik het woord "puinruimen" gelezen, maar in die formulering heb ik mij niet uitgedrukt.

De **voorzitter**:

Maar hij heeft zich uitgelaten over de vraag of door de toepassing van deze methodiek de criminelen een te grote greep op het politie- en justitiewerk hadden gekregen, iets wat de heer Van der Veen hier compleet heeft ontkend. Dat onderlinge verschil is misschien nog belangrijker dan de toepassing van de methode of de aantallen kilo's. Hoe krijgt u dat bij elkaar, wat is daarover uw eigen opinie?

De heer **De Beaufort**:

In de periode waarin ik leiding geef aan het Haarlemse parket, heb ik daar niets van bemerkt. Ik heb mij ook tot taak gerekend om ervoor te zorgen dat de CID-officieren, zoals ik zojuist zei, als een bok op de haverkist zitten, voor zover dat een uitdrukking is die past in dit verband. Ik ben ervan overtuigd dat de heer Van der Veen, de heer Snijders en mevrouw Kuitert een inzet en inspanning aan de dag hebben gelegd om voor die bok te spelen. Als ik u hier met enig aplomb zeg dat ik min of meer van mijn stoel zou vallen als dat soort methodes in mijn arrondissement zou hebben plaatsgehad, dan doe ik dat omdat ik meen dat zij er echt krachtig bovenop hebben gezeten en dat er dus geen sprake is van een dergelijke verknooptheid waarvan u zojuist sprak.

De **voorzitter**:

Een dergelijke beïnvloeding door de criminaliteit die die zaken heeft weten aan te sturen.

De heer **De Beaufort**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat gelooft u absoluut niet.

De heer **De Beaufort**:

Ik heb daar geen syllabe van gemerkt.

De **voorzitter**:

Nu zijn wij ook geconfronteerd met de tellingen van officier Teeven en de rol van de CID Kennemerland, die via de FIOD duidelijk wordt, bij het laten binnenkomen van containers: via de heer De Jongh vragen om toestemming om door te laten. Voor welk doel is dan vers twee. Was u daar iets van bekend?

De heer **De Beaufort**:

Nee, daar was mij niets van bekend. Ik weet van de aanwezigheid van de heer De Jongh.

De **voorzitter**:

Sinds wanneer?

De heer **De Beaufort**:

Langer dan uw commissie actief is. Maar mij is altijd gezegd: wij moeten veel samenwerken met de FIOD, het is prettig dat er een trait d'union is. Ik heb ook begrepen van de mensen die daar bezig zijn, dat zij de heer De Jongh daar inderdaad ook wel eens hebben gezien. Het woord "detacheren", dat de man gedetacheerd zou zijn bij de CID Haarlem, was voor mij totaal nieuw.

De **voorzitter**:

Wat deed hij volgens u dan voor de CID Haarlem?

De heer **De Beaufort**:

Dat moet aan hem worden gevraagd, maar dat schijnt wat moeilijk te zijn. Ik heb daar geen concreet zicht op. Misschien dat de korpsleiding of de mensen van de CID dat beter kunnen verklaren.

De **voorzitter**:

Wist u van het sigarettentrajec voordat dit in de publiciteit losbarstte?

De heer **De Beaufort**:

Daar had ik nog nooit van gehoord. Wel dat op Schiphol regelmatig sigaretten in beslag worden genomen; dat weet iedereen in Nederland.

De **voorzitter**:

Heeft u nadien kunnen vaststellen of er enig officier van justitie in uw parket was die zich daarmee bezighield?

De heer **De Beaufort**:

Dat heb ik uiteraard nagevraagd, maar dat heb ik niet kunnen vaststellen.

De heer **Koekkoek**:

Was er, voordat het in de krant kwam, geen rechtshulpverzoek uit Duitsland dat op de sigarettensmokkel betrekking had?

De heer **De Beaufort**:

Niet dat ik weet.

De heer **De Graaf**:

Ik kom nog even terug op de CID Kennemerland. Tegen Sniijders zegt u niet "puinruimen" maar: orde op zaken stellen. Dat suggereert dat u toen, november vorig jaar, het gevoel had dat het bij die CID niet goed zat. Vond u wel dat er adequaat leiding aan was gegeven, ook door uw CID-officier, voordat de heer Sniijders er kwam?

De heer **De Beaufort**:

U geeft nu een inhoud aan de woorden die ik heb uitgesproken... Zo heb ik het in ieder geval niet geformuleerd. Ik zei u: de CID had een rumoerige periode achter de rug en was behoorlijk door elkaar geschud. Zoiets heb ik gezegd. Vervolgens heb ik gezegd: "puinruimen" veronderstelt dat er een soort wanorde is.

De heer **De Graaf**:

Ik heb het woord "puinruimen" ook niet gebruikt. Ik citeerde u met: orde op zaken stellen. Heeft u dat niet tegen de heer Sniijders gezegd?

De heer **De Beaufort**:

Nee. Ik heb gezegd: je moet zorgen dat je die organisatie in de klauw hebt. Dat is iets anders dan in de klauw krijgen. In uw vraagstelling ligt verborgen: vind je dat het toezicht daarop behoorlijk is geweest? Ik heb zojuist al tegen uw voorzitter uitvoerig betoogd, dat naar mijn idee door de CID-officiërs Haarlem op een krachtige manier geopereerd is. Misschien mag ik er nog dit aan toevoegen. U vraagt zich natuurlijk af: is daar tijd voor, hoe gaat dat?

De heer **De Graaf**:

Nee, dat vraag ik mij niet af. Ik wil graag dat u mijn vraag beantwoordt. Ik vroeg of het gezag, de toetsing, het toezicht van het openbaar ministerie op de CID Kennemerland naar uw oordeel adequaat is geweest.

De heer **De Beaufort**:

Daar kom ik dus op. Als hoofdofficier zit je natuurlijk niet daar op schoot om te kijken hoe dat dagelijks gaat. De eerste taak die ik heb, is om te zorgen dat er capabele mensen beschikbaar zijn om dat werk te doen en dat die mensen daar de tijd voor hebben. Daarom refereerde ik net aan het woord "tijd". In 1992, toen de heer Toeter dat werk deed, was het iets van: ach, dat doe je erbij. De heer Toeter was hoofd van een territoriale unit op ons parket. Ik bemerkte al betrekkelijk spoedig dat dit eigenlijk niet meer te combineren was. Er moest iemand apart voor worden aangetrokken en gedeeltelijk voor worden vrijgemaakt. Ik ga hierop in, omdat ik hier wil benadrukken hoe moeilijk dat is. Op een parket van iets minder dan 20 officieren zijn wij er met pijn en moeite in geslaagd om mevrouw Kuitert voor 50% hiervoor vrij te maken. Dan vraagt u mij: is dat adequaat? Ik denk dat wij op dat moment n van de eerste parketten waren die er überhaupt in zijn geslaagd om iemand daar voor een deel voor vrij te maken. De heer Snijders doet het nu voor 100%.

De heer **De Graaf:**

Ik begrijp dat daar een geschiedenis in zit en dat het steeds beter wordt. Je moet ook altijd streven naar verbetering. Mevrouw Kuitert was voor 50% hiervoor vrijgesteld.

De heer **De Beaufort:**

Later voor 75%, geloof ik.

De heer **De Graaf:**

Voor drie CID's.

De heer **De Beaufort:**

Als u mij vraagt of dat genoeg is, dan zeg ik: dat is natuurlijk niet genoeg. Het openbaar ministerie in Nederland bestaat uit 400 450 personen. Mevrouw Kuitert had daarnaast een andere portefeuille. Het is hier niet echt relevant, wat die inhield. Maar het is een combineren en voortdurend afpassen: wie is bereid en in staat om zich daarvoor in te zetten? Daarom zeg ik hier ook met enig vuur: het is niet een baantje van acht tot vijf! Mevrouw Kuitert, zo heb ik begrepen, was regelmatig op nachtelijke uren op het hoofdbureau.

De **voorzitter:**

Maar het blijft voor ons de vraag of u uw gezag genoeg heeft laten gelden.

De heer **De Beaufort:**

De CID heeft heel regelmatig op de agenda gestaan van het overleg met de korpsleiding: hoe is het bemand, hoe draait het? Ik heb dus wel die indruk. Maar natuurlijk zijn er wel personele problemen geweest.

De **voorzitter:**

Maar de financiële situatie, het met crimineel geld bekostigen van politieactiviteiten. Het is toch eigenlijk onbestaanbaar dat u dat nooit heeft geweten?

De heer **De Beaufort:**

Ik hoor het u zeggen.

De **voorzitter:**

Misschien heeft u het wel geweten.

De heer **De Beaufort:**

U zegt "onbestaanbaar", maar u refereert natuurlijk wel aan een IRT-aangelegenheid. Bij mijn weten - dat heb ik hier een- en andermaal gezegd - is van dat soort faciliteiten in het Haarlemse, Kennemerlandse, regionale politie-optreden nooit gebruik gemaakt. Als dat wel zo zou zijn, zou mij dat fors tegenvallen.

De heer **De Graaf:**

Uw eigen officier Van der Veen was in ieder geval voor een deel van zijn tijd IRT-officier.

De heer **De Beaufort:**

Zeker.

De heer **De Graaf:**

Maar kennelijk was de hiërarchische lijn in die tijd niet goed geregeld, althans tot 1 juli 1993 toen er n driehoek werd aangewezen. U voelde zich niet verantwoordelijk voor...

De heer **De Beaufort:**

Voor het IRT-werk?

De heer **De Graaf**:

Ja.

De heer **De Beaufort**:

De heer Van der Veen heeft hier gezegd dat hij zich zo'n beetje zijn eigen hoofdofficier voelde. Ik heb daarover trouwens ook bij de commissie-Wierenga een verklaring afgelegd. Die verantwoordelijkheid was volstrekt onduidelijk. De verantwoordelijkheid viel voor het operationele gedeelte - maar misschien wel voor de totaliteit - onder de hoofdofficier die het aanging. Dat weten wij trouwens ook. De hoofdofficier van Amsterdam heeft zich er krachtig mee bemoeid.

De heer **De Graaf**:

Ja, na 1 juli 1993 toen hij ook verantwoordelijk werd als deel van de driehoek.

De heer **De Beaufort**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Maar het gaat mij om de periode daarv. Voelde u zichzelf verantwoordelijk om met uw eigen officier Van der Veen erover te praten...

De heer **De Beaufort**:

Ik voelde mij er niet verantwoordelijk voor en ik was er ook niet verantwoordelijk voor! U heeft hier ook begrepen dat het overleg plaatsvond met de PG Amsterdam.

De **voorzitter**:

U bent nu wel verantwoordelijk.

De heer **De Beaufort**:

Zeker. Voor het kernteam bedoelt u?

De **voorzitter**:

Ja, voor het kernteam Noord-Holland KTR: Randstad-Noord en -Midden. Weet u daar nu wel van de hoed en de rand? Zal dit u niet een tweede keer overkomen?

De heer **De Beaufort**:

Die illusie heb ik. Er is een heel frequent overleg met mevrouw Gonzales, doorgaans meerdere malen per week. Ik kom met enige frequentie bij het kernteam zelf en ik spreek de teamchef. Kijk, als die dingen je niet verteld worden, dan worden ze niet verteld. Dat kun je natuurlijk nooit voor 100% uitsluiten.

De **voorzitter**:

Maar u kunt natuurlijk doorvragen.

De heer **De Beaufort**:

Ja, dat gebeurt dus.

De **voorzitter**:

Wij krijgen ook de indruk dat de tegenstellingen tussen "Amsterdam" en "Haarlem" - niet de steden, maar de begrippen - nog steeds voortwoekeren. Is dat zo?

De heer **De Beaufort**:

In welke relatievormen?

De **voorzitter**:

Ook in vragen hoe men onderzoeken aanpakt etcetera en of men het wel goed doet.

De heer **De Beaufort**:

Ik wil hier in ieder geval benadrukken: mijn collega Vrakking en ik zijn... een open boek is misschien iets te veel gezegd, maar ik geloof wel dat wij dat proberen en dat lukt ook aardig, voor zover de agenda dat toelaat. Mijn filosofie is: als Vrakking en ik niet openlijk alles met elkaar kunnen bespreken, dan kunnen wij niet werken. Die verstandhouding is naar mijn idee dus optimaal. Dat er daarnaast binnen het werkverband tegenstellingen bestaan, is evident.

De **voorzitter**:

Is nu goed genoeg afgepaald wat uw kernteam doet en wat het Amsterdamse kernteam doet, omdat zij in feite bijna op dezelfde groepen zitten?

De heer **De Beaufort**:

Dat probleem heb ik eigenlijk nog niet bemerkt.

De **voorzitter**:

Is het u opgevallen dat hier bij de heer Van Capelle bijvoorbeeld zo'n zaak ter sprake is geweest als: de korpsleiding Haarlem vraagt aan de heer Dros om uit te zoeken of ten tijde van het IRT door het ontbreken van een OT toch weer kilo's op de markt zijn gekomen? Is dat een uiting van onderlinge wrijving? Wat is dat?

De heer **De Beaufort**:

Er is iets van kinnesinne. Er is iets van kinnesinne, maar als u mij vraagt: licht dat eens nader toe; wie, wat, waarom, dan kan ik dat niet.

De **voorzitter**:

U moet dat toch de wereld uit helpen, want...

De heer **De Beaufort**:

Dat ben ik volstrekt met u eens.

De **voorzitter**:

Hoe doet u dat?

De heer **De Beaufort**:

Naar mijn idee, mijnheer Van Traa, is het werk van uw commissie in dat opzicht een heel belangrijke bijdrage. Ik ben ook van mening dat het hier in het openbaar horen van alle getuigen, hoe moeilijk dat ook voor velen is, een geweldige bijdrage kan leveren aan de vermaatschappelijking van dit onderwerp om het uit het wat geheimzinnige karakter te halen.

De heer **Koekkoek**:

Maar wij kunnen toch geen mensen bij elkaar brengen, zodat zij ook op een normale manier met elkaar samenwerken?

De heer **De Beaufort**:

Nee. Als er problemen zijn tussen mensen kun je dat - dat weten wij toch allemaal? - op verschillende manieren oplossen. Je kunt die mensen bij elkaar gaan halen. Dat is natuurlijk uw taak niet, maar je kunt de problemen zelf ook in algemene zin bespreekbaar maken en in die zin bedoelde ik dit.

De heer **Rabbae**:

Betekent dit dat u eerst afwacht wat de resultaten zullen zijn van dit onderzoek...

De heer **De Beaufort**:

Nee.

De heer **Rabbae**:

...voordat u de vingers precies op de zere plekken legt?

De heer **De Beaufort**:

De Amsterdamse politie en de Haarlemse politie kunnen behoorlijk met elkaar samenwerken. Dat neemt niet weg dat dit niet steeds even vlekkeloos gebeurt. De vraag is: wat doe je er in hemelsnaam aan om die vlekken weg te poetsen. Dat is geen proces waarin je kunt zeggen: nu is het over en nu gaat het in het vervolg vlekkeloos. Ik heb wat padvinderachtige ideeën gehad, althans dat heeft de korpschef Haarlem mij gezegd.

De **voorzitter**:

Welke ideeën waren dat?

De heer **De Beaufort**:

Weet je wat je moet doen? Laat die mannen tegen elkaar voetballen. Dan kunnen ze elkaar eindeloos tegen de schenen trappen. Maar mij is uitgelegd dat politiemensen en voetballen nogal verschillende dingen zijn. Men verwachtte daar niet een geweldig resultaat van. Het is mijn naviteit die het in dat soort sferen probeerde te zoeken. Maar er moet veel met elkaar gesproken worden. Er moet veel overleg zijn. Of je dat nu voetballend doet, met koffie drinken of met vergaderen, het zal z'n tijd nodig hebben.

De **voorzitter**:

De heer Snijders zei in zijn verhoor dat hij van mening is dat het onderzoek van de rijksrecherche naar de gang van zaken blijk van naviteit en gebrek aan professionaliteit zal laten zien. Denkt u dat ook?

De heer **De Beaufort**:

Ik heb u al helemaal aan het begin van mijn verhoor gezegd, dat ik het niet juist vind om vooruit te lopen op wat er uit het rijksrecherche-onderzoek moet komen.

De heer **Rabbae**:

U heeft te maken met twee officieren met twee fundamenteel van elkaar verschillende opvattingen.

De heer **De Beaufort**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

U kunt nu inderdaad zeggen: ik wacht de onderzoeken af...

De heer **De Beaufort**:

Nee, maar dat bedoel ik niet.

De heer **Rabbae**:

Als u een brug wilt slaan, moet u dan ook niet inhoudelijk weten waar u aan toe bent? Dan moet u toch zelf kunnen kiezen?

De heer **De Beaufort**:

Volstrekt juist. Het probleem is dat die twee opvattingen samenhangen met de principes "nice to know" en "need to know", die ook in de rapportage van de commissie-Wierenga uitvoerig naar voren zijn gekomen. Het lastige is: beide partijen hebben gelijk. Maar het schept onwerkbaar situaties en dus kan het niet. Hoe er moet worden gewerkt...

De **voorzitter**:

Wie zegt er nu bij het OM, behalve onze commissie dan maar wij hebben niet die specifieke gezagsrelatie: jongens, dit is het. Is dat dan Docters van Leeuwen? Wie zegt er bij "nice to know" en "need to know": zo gaan wij het doen?

De heer **De Beaufort**:

Wij hebben het over de ressortsvergadering gehad. De ressortelijke structuur staat, zoals u bekend is, nogal fors op de helling. Ik denk dat de centrale besluitvorming een geweldig goed ding is. Het college van procureurs-generaal neemt thans als een collectief besluitvorming, niet de een voor zijn ressort en de ander voor diens ressort. Daar zit, denk ik, de kern van de verbetering in.

De heer **De Graaf**:

De verhoudingen tussen de politie in Amsterdam en Haarlem zijn nog niet je dat. Daar moet aan worden gewerkt, al dan niet via voetbal. Maar de onderlinge verhouding tussen de arrondissementen is toch ook niet helemaal 100%? De heer Vrakking en u kunnen goed met elkaar omgaan. Maar ondertussen leven er bij het openbaar ministerie binnen het arrondissement Haarlem opvattingen over methoden die in Amsterdam worden verketterd en omgekeerd. Daar hebben wij hier een aantal voorbeelden van gezien.

De heer **De Beaufort**:

U gaat toch niet stoken in een goed huwelijk, mijnheer De Graaf?

De heer **De Graaf**:

Ik weet niet of u een goed huwelijk met mijnheer Vrakking heeft. Dat wil ik geheel voor uw verantwoordelijkheid laten. Ik constateer alleen dat die opvattingen zo verschillend zijn. Verschillende officieren hebben hier gezegd: ik weet ook niet hoe dat komt, daar moeten wij nog over praten, want dat is nog niet gebeurd. Nu bent u n van de twee hoofdofficieren.

De heer **De Beaufort**:

Ik heb begrepen dat het voornemen bestaat dat de afdelingen georganiseerde zware criminaliteit van de beide parketten, zodra daar enige ruimte voor bestaat - maar dan zult u wel zeggen: daar heb je die padvinder weer - samen eens een tijdje de hei op gaan.

De heer **De Graaf**:

Maar u zelf hebt niet met mijnheer Vrakking al enige tijd geleden het initiatief genomen en gezegd: nou is het afgelopen; wij gaan samen vaststellen wat wij vinden wat kan en wat niet kan en dat laten wij niet over aan mijnheer Valente, mevrouw Gonzales of wie dan ook?

De heer **De Beaufort:**

Ik heb met een zekere regelmaat besprekingen met Vrakking. Dat speelt zich met name af rond het kernteam-Randstad-Midden. Ik wil graag dat hij goed op de hoogte is van wat daar gebeurt. In het kader van die besprekingen passeert ook dit soort problemen de revue.

De heer **De Graaf:**

Maar wat is nou uw antwoord?

De heer **De Beaufort:**

Kijk, de keuze tussen "nice to know" en "need to know"...

De heer **De Graaf:**

Nee, het gaat ook om de opsporingsmethoden. Duidelijk is dat je rekkelijken en preciezen hebt en dat die scheidslijn ook een beetje tussen Amsterdam en uw arrondissement loopt.

De heer **De Beaufort:**

"Rekkelijken" en "preciezen" zijn termen die ik uit de krant heb opgepikt.

De heer **De Graaf:**

Wij ook.

De heer **De Beaufort:**

Als ik het wel heb, werd ik tot de rekkelijken gerekend. Er wordt je een stempel opgedrukt; dat hele onderscheid klopt naar mijn idee niet. Uiteraard heb je mensen die liberaler zijn en mensen die minder liberaal zijn, maar het gaat me niet om de vraag of wij die methodiek wel of niet kunnen hanteren. Het gaat naar mijn idee om de vraag: kan ik die methodiek managen en kan ik er greep op hebben?

De **voorzitter:**

Heb ik het in de klauwen?

De heer **De Beaufort:**

In de klauwen hebben, mijnheer Van Traa.

De heer **Rabbae:**

In de klauwen krijgen.

De heer **De Beaufort:**

Krijgen, nee... Nou, voor mijn part "krijgen" dan. Zo is het; dus ga je begeleiden. Je moet een begeleidingsteam samenstellen en er moeten stuurgroepen bij.

De heer **De Graaf:**

Zegt u nu dat er geen tegenstelling is? We horen en zien toch dat andere arrondissementen gewoon zeggen dat zij niet willen dat bepaalde dingen gebeuren, terwijl u zegt dat het wel mag?

De heer **De Beaufort:**

Ik geloof dat Vrakking en ik daar niet diametraal tegenover elkaar staan. Ja, dat er officieren zijn die...

De **voorzitter:**

Hebt u ook in Haarlem alle burgerinfiltraties verder stop gezet? In Amsterdam heeft justitie immers gezegd: dat doen we niet meer. Doet u dat in Haarlem ook niet meer?

De heer **De Beaufort:**

Voor zover ik weet hebben wij geen burgerinfiltraties.

De **voorzitter:**

En u zou het ook niet meer doen?

De heer **De Beaufort:**

Die vraag laat zich moeilijk beantwoorden als je...

De **voorzitter:**

Ja, maar in Amsterdam zegt men: we doen het niet meer. Punt.

De heer **De Beaufort:**

Daar moet ik dan nog eens met Vrakking over praten, maar ik kan mij eigenlijk slecht voorstellen dat je zo radicaal zegt: dat doen we niet meer. Als dat zo bij uw commissie is overgekomen, vind ik dat... Dat is nooit iets wat je voor 100% zegt: dat doen wij wel of...

De **voorzitter**:

We zullen het straks vragen.

De heer **Vos**:

Ik wil het punt van het provisioneel handelen nog een keer aan de orde stellen. Ik hoor mijnheer De Beaufort zeggen: ik heb dat verwijt gehoord in de vorige verhoren en ik wacht wel af wat het rijksrecherche-onderzoek zegt. Ik vind dat een nogal flegmatische houding ten opzichte van een toch wat zware mededeling. Mag ik daaruit afleiden dat u er rekening mee houdt dat het verwijt blijft kleven? In plaats van het van u af te werpen, zegt u: nou, ik wacht wel af.

De heer **De Beaufort**:

Kijk, ik heb me nogal ingespannen om dat rijksrecherche-onderzoek van nabij te kunnen volgen. Ik zou daar graag veel meer informatie over hebben.

De **voorzitter**:

Die hebt u niet?

De heer **De Beaufort**:

Die heb ik niet en dat maakt het lastig. Het merkwaardige van de situatie is dat het rijksrecherche-onderzoek voor een belangrijk gedeelte op mijn eigen initiatief is ingesteld. Vervolgens vindt nu een onderzoek plaats dat mijn volstreckte instemming heeft, maar waar ik geen inzage in heb zolang het niet is afgerond. Nou zou ik natuurlijk kunnen zeggen: nu wil ik verdorie weten wat er allemaal aan de hand is en ik ga los van de rijksrecherche een eigen onderzoek instellen. Maar hoe moet ik dat doen? Het wordt al moeilijk genoeg om dit "op te mannen" en het laat zich ook moeilijk verenigen met de kwestie dat het parket zelf voorwerp van onderzoek is. Tegenover de mensen die met dat rijksrecherche-onderzoek bezig zijn, heb ik benadrukt dat als het moment daar is, ik graag wil anticiperen op de mogelijkheid van toepassing van artikel 37 van de Politiewet.

De **voorzitter**:

Dat wil zeggen?

De heer **De Beaufort**:

Dat wil zeggen: ik heb als hoofdofficier de mogelijkheid om bij de korpsbeheerder aan te melden dat deze of die persoon wat mij betreft beter niet meer in de justitiele dienst werkzaam kan zijn.

De **voorzitter**:

Hebt u die maatregel overwogen voordat er sprake was van dat rijksrecherche-onderzoek?

De heer **De Beaufort**:

Ik heb hem n keer toegepast, ja.

De **voorzitter**:

Ja, op andere functionarissen.

De heer **De Beaufort**:

Op een CID-functionaris.

De **voorzitter**:

Ja, maar heeft u het ook verder overwogen?

De heer **De Beaufort**:

Ja, natuurlijk. Ik zou daar ook graag op willen anticiperen. Dat heb ik ook kenbaar gemaakt. Toen is mij verzekerd: luister eens, als er iets in die richting aan de knikker is, dan krijg je dat natuurlijk te horen. Ik moet dus wel, zo begrijpt u uit mijn betoog, min of meer passief zijn. Als u mij vraagt "vindt u dat aangenaam", dan zeg ik: neen.

De heer **Vos**:

U houdt dus rekening met eventuele vlekken die zich op uw blazen hebben voltrokken?

De heer **De Beaufort**:

Ik heb de voorzitter zojuist gezegd, dat ik daar neutraal in wil zijn. Als u mij het antwoord wilt ontlokken, dan zeg ik: ja, ik houd daar rekening mee, net zo goed als ik er rekening mee houd dat dit niet gebeurt.

De **voorzitter**:

Dat lijkt mij evident. Mijnheer De Beaufort, dank u wel. Sluiting 11.37 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 52**

12 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 12 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. R.J.C. Graaf van Randwijck

Aanvang 12.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Mijnheer Van Randwijck, ik verzoek u op te staan in verband met het afleggen van de eed. De door u af te leggen eed luidt: Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Van Randwijck:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Van Randwijck, u bent procureur-generaal bij het Hof in Amsterdam. U heeft een lange staat van dienst binnen het openbaar ministerie. U vervult de functie in Amsterdam sinds 1 mei 1991. U bent ook plaatsvervangend procureur-generaal in Den Haag geweest?

De heer Van Randwijck:

Ja. In de periode na het vertrek van mevrouw Sorgdrager tot 1 januari 1995. In feite dus van 1 september 1994 tot 1 januari 1995.

De voorzitter:

U begrijpt dat wij met u willen spreken over uw verantwoordelijkheden als procureur-generaal in algemene zin, waar het gaat om de verhouding tussen het OM en de politie, de controle op de opsporingsmethoden en -methodieken en de verantwoording daarvan. Wij willen natuurlijk niet de hele IRT-kwestie overdoen, maar wel de punten die ons interesseren waar het gaat om goedkeuring van methodieken, etcetera. Dat zal geen verrassing zijn. Wij willen ook vooral ingaan op wat er gebeurd is nadat het team is opgeheven. Het is de bedoeling dat de heer Koekkoek met u begint. Zoals u weet, zullen de andere leden van de commissie ook vragen stellen. Het woord is aan de heer Koekkoek.

De heer Koekkoek:

Mijnheer Van Randwijck, ik wil met u beginnen over het IRT. Wij gaan uiteraard niet het werk van de commissie-Wierenga overdoen, maar wij hebben toch wel behoefte aan wat aanvullend inzicht. Hoe zat het nu met het gezag over het IRT, het justitiele gezag over het IRT, in de periode 1989-1992?

De heer Van Randwijck:

Ik heb aan de commissie-Wierenga een verklaring afgelegd met betrekking tot het IRT, zoals ik dat aantrof toen ik de heer De Ruiter op 1 mei 1991 opvolgde. Ik heb daarbij te kennen gegeven - en ik herhaal dat hier - dat de hele structuur rond het hele IRT-Noord-Holland/Utrecht op z'n zachtst gezegd onduidelijk was, zowel voor wat betreft de beheersmatige kant als de politile en justitile aansturing. Voor wat betreft het laatste - want daar richt uw vraag zich op - was mijn uitgangspunt dat ik meende en nog steeds meen dat de hoofdofficier vanuit wiens parket de IRT-officier was geleverd, in feite degene was die zich met de justitile verantwoordelijkheid bemoeide en daarmee ook belast was.

De heer Koekkoek:

Dat wil zeggen de hoofdofficier van het arrondissement Haarlem?

De heer **Van Randwijck**:

Daarvoor wat het Van Steenderen. Franken van Bloemendaal was IRT-officier. Ik heb met Van Steenderen regelmatig contact gehad.

De heer **Koekkoek**:

Die was toen de hoofdofficier van het arrondissement Amsterdam?

De heer **Van Randwijck**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Dat is dus wisselend geweest in die periode?

De heer **Van Randwijck**:

Dat klopt.

De heer **Koekkoek**:

Hoe zag u uw verantwoordelijkheid als procureur-generaal?

De heer **Van Randwijck**:

Mijn verantwoordelijkheid zag ik in het verlengde van de verantwoordelijkheid die normaal bij het openbaar ministerie geldt: officier-hoofdofficier-PG.

De heer **Koekkoek**:

Het hing dus af van de IRT-officier welke hoofdofficier verantwoordelijk was.

De heer **Van Randwijck**:

Dat was precies het onduidelijke, niet alleen ten aanzien van de justitiele lijn, maar ook ten aanzien van de twee andere lijnen. Ik heb dat aan de commissie-Wierenga ook heel duidelijk gezegd. In het overdrachtsgesprek dat heeft plaatsgevonden in mei 1991, toen ik de portefeuille overnam van De Ruiter, heb ik ook ten aanzien van het IRT langdurig met De Ruiter gesproken. Ik heb daarbij - mag ik verwijzen naar de verklaring van mevrouw Langereis bij de commissie-Wierenga - gezegd dat de IRT-portefeuille mij niet vrolijk stemde. Ik schijn zelfs gezegd te hebben dat het vroeg of laat een klapper zou worden, juist vanwege deze onduidelijkheid.

De **voorzitter**:

Wat wordt het vroeg of laat?

De heer **Van Randwijck**:

Ik verwachtte op enige termijn problemen.

De heer **Koekkoek**:

Als u dat verwachtte, wat heeft u daar dan vanaf 1 mei 1991 aan gedaan om ervoor te zorgen dat het helderder werd?

De heer **Van Randwijck**:

Ik heb direct na mijn aantreden - dat zal rond september 1991 geweest zijn - bij de toenmalige voorzitter van de beheerscommissie, mevrouw Schmitz, de vraag aan de orde gesteld of er überhaupt na de reorganisatie van de politie, of althans het voornemen van het kabinet om de politie te reorganiseren, nog plaats was voor een constructie als die van het IRT. Dat was de beheersmatige kant. Dat heeft uiteindelijk geleid tot de commissie-Van den Berg. Het rapport van de commissie-Van den Berg is in de eerste helft van 1992 besproken, ook in de daarvoor geigende gremia: de beheerscommissie en de IKOS.

De heer **Koekkoek**:

En ten aanzien van het gezag?

De heer **Van Randwijck**:

Ten aanzien van het gezag heb ik... Misschien is het goed om een stap terug te zetten. Ik heb mij niet gerealiseerd, althans niet in feite, dat er ten aanzien van de gezagslijn onduidelijkheden, konden bestaan. Wel heb ik van begin af aan de bedoeling gehad om alle verantwoordelijkheden, inclusief de justitiele, te laten vallen onder n driehoek. Maar, in verband met de vrij langdurige, en uit het Wierenga-rapport blijkende vrij ingewikkelde, voorgeschiedenis was dat makkelijker gezegd dan gedaan. Uiteindelijk - dat is een traject geweest wat een belangrijk deel van 1992 en het eerste deel van 1993 heeft beslagen - is alles ondergebracht onder de driehoek Amsterdam. De voorgeschiedenis en ook de

gevoeligheden met betrekking tot de IRT leerden dat het niet een kwestie was van dat men het in een paar weken zou doen.

De heer **Koekkoek:**

De beheerskwestie en de gezagskwestie liepen als het ware door elkaar heen?

De heer **Van Randwijck:**

Juist.

De **voorzitter:**

Maar de ressortsvergadering op 6 april omschrijft toch de taak van de IRT-officier van justitie?

De heer **Van Randwijck:**

In welk jaar?

De **voorzitter:**

Op 6 april 1992 wordt door de ressortsvergadering de taakomschrijving van de IRT-officier vastgesteld.

De heer **Van Randwijck:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

Op dat moment wordt toch niet gezegd: er is een hoofdofficier? U bent toch de voorzitter van die ressortsvergadering? Dan bent u toch het hoogste gezag, in hoogste instantie, zonder dat er een hoofdofficier is voor dat gedeelte dat niet door een zaaksofficier wordt gedekt?

De heer **Van Randwijck:**

Net zoals het bij de politie geregeld was, namelijk dat de IRT-chef viel onder de verantwoordelijkheid van zijn korpschef, ben ik er altijd vanuit gegaan - zoals Van Steenderen ook deed - dat het viel onder de verantwoordelijkheid van de hoofdofficier die de IRT-officier regelde. Uitgesproken is dat toen niet.

De **voorzitter:**

Toen Van Steenderen redenen zag om Franken van Bloemendaal als eerste IRT-officier te vervangen, is hij toch ook bij u gekomen? U heeft dat toch ook gedaan?

De heer **Van Randwijck:**

Dat heb ik gedaan in overleg met hem, overigens. Daarmee...

De **voorzitter:**

Wij proberen altijd helder te krijgen wie de baas was in de gezagslijn.

De heer **Van Randwijck:**

De baas was, in mijn perceptie, voor wat betreft de justitiele lijn de hoofdofficier die de IRT-officier leverde.

De **voorzitter:**

Maar de heer Beaufort zei vanochtend dat het niet zo was voor het geval Haarlem. Het wordt toch pas helder op 1 juni 1993. Dan blijven wij dus zitten met het probleem dat wij niet kunnen vaststellen wie het nu was.

De heer **Van Randwijck:**

Dat is een juiste vaststelling.

De heer **Koekkoek:**

Er was geen duidelijkheid over. Dat bleek in de praktijk. U veronderstelde, in de normale lijn, dat het zo lag.

De heer **Van Randwijck:**

Juist.

De heer **Koekkoek:**

Het is niet expliciet uitgesproken?

De heer **Van Randwijck:**

Het is nooit uitgesproken. Het werd, in mijn visie, ook nooit als een probleem ervaren. Gelet op het feit dat nu blijkt dat er verschillen van opvatting zijn, kun je achteraf redeneren en zeggen dat er een probleem lag.

De heer **Koekkoek:**

Wat was volgens u de reden om de heer Franken van Bloemendaal te ontheffen van zijn functie als IRT-officier?

De heer **Van Randwijck:**

Ik kreeg signalen uit de teamleiding, versterkt of in ieder geval aangevuld door de heer Van Steenderen...

De **voorzitter:**

De toenmalige hoofdofficier in Amsterdam.

De heer **Van Randwijck:**

...dat de samenwerking tussen de IRT-chef en het team niet optimaal verliep.

De heer **Koekkoek:**

Was dat een onverenigbaarheid van karakters of was er ook sprake van zakelijke meningsverschillen?

De heer **Van Randwijck:**

Er is alleen maar gesproken over het eerste.

De **voorzitter:**

Niet over methoden?

De heer **Van Randwijck:**

Nee.

De heer **Koekkoek:**

In hoeverre was u op de hoogte van de methode die door het team werd gehanteerd?

De heer **Van Randwijck:**

Ik neem aan dat u met "de methode" de zogenaamde Delta-methode bedoelt?

De heer **Koekkoek:**

Die bedoel ik.

De heer **Van Randwijck:**

Daar was ik eerst van op de hoogte toen er in januari 1993 op mijn kamer een bespreking plaats had met de teamleiders en de IRT-officier, Van der Veen. Daar was, denk ik, ook Behling, een van de advocaten-generaal, bij. Toen werd naar aanleiding van een lopend onderzoek mijn toestemming gevraagd of ik akkoord kon gaan met de invoer - laat ik het vager zeggen, want echt duidelijk is het niet uitgesproken - met een manipulatie met betrekking tot 130 kilo cocaine. Het woord "aflevering" of "doorlevering" bestond eigenlijk niet. Althans, dat fijne verschil is toen zeker toen niet aan de orde geweest. Het bestond eigenlijk niet in het woordgebruik. Ik begreep alleen wel dat toen wij over dit onderwerp spraken daar ook aan gedacht werd. Ten aanzien daarvan...

De heer **Koekkoek:**

Excuus dat ik u onderbreek, maar ging het toen om een theoretische casus of om een concreet geval?

De heer **Van Randwijck:**

Een zeer concreet geval. Een zeer concreet geval. Wij hebben er vooral - vanuit mijn herinnering nu van wat er toen gebeurde - stevig over gesproken omdat het anders was dan een doorsnee pseudo-koop en het ging over wat meer dan wat er toen tot de gebruikelijke rechemethoden behoorde. Ik heb mij tijdens dat gesprek ervan laten overtuigen dat deze transactie of handeling - laat ik het zo zeggen - nodig was om de doelgroep en met name de doelpersoon te pakken. Het was het laatste zetje dat nodig was.

De **voorzitter:**

In kaart te brengen of te pakken?

De heer **Van Randwijck:**

In mijn herinnering was het "te pakken"

De **voorzitter:**

Niet "in kaart brengen"?

De heer **Van Randwijck:**

Niet "in kaart brengen".

De **voorzitter**:

Is dat de Delta-methode wel?

De heer **Van Randwijck**:

Ik heb u net gezegd dat vragen over de verschillen tussen aflevering en doorlevering en ook het woordgebruik zelf niet over tafel zijn gekomen. Er is überhaupt niet gesproken over de Delta-methode. Dat is een methode die in de loop van 1993 verder ontwikkeld is of in ieder geval is ontstaan. Er is toen niet gesproken over de Delta-methode. Ook over het begrip doorlevering is niet gesproken. Er is gesproken over - laat ik het zo omschrijven - handelingen met betrekking tot 130 kilo. Ik besepte daarbij heel goed dat het risico dat het op de vrije markt zou komen meer dan gemiddeld aanwezig was.

De heer **Koekkoek**:

Heeft u toen enig verband gelegd met de richtlijn over infiltratie?

De heer **Van Randwijck**:

Nee. Dat heb ik niet gedaan.

De heer **Koekkoek**:

Met enige andere richtlijn van het openbaar ministerie?

De heer **Van Randwijck**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

U heeft zich niet afgevraagd: hebben wij iets waarin dit past?

De heer **Van Randwijck**:

Dat vraag je jezelf wel in het algemeen af. Omdat ik die richtlijnen vrij stevig in de haarvaten heb zitten en in dit verband de gevolgde of de te volgen lijn veel risico's inhield van het kwijtraken, heb ik dat voor lief genomen.

De heer **Koekkoek**:

Dit viel er gewoon buiten?

De heer **Van Randwijck**:

Ik heb in ieder geval op dat moment niet een relatie gelegd met of gedacht aan de richtlijn over gecontroleerde aflevering.

De heer **Koekkoek**:

U pakte niet de richtlijn erbij om te kijken of dit onder de richtlijn valt en of aan de criteria daarvan wordt voldaan? De heer Van Traa heeft de richtlijn voor zich liggen.

De **voorzitter**:

Viel het toch niet, mijnheer Van Randwijck, onder 4.0.b., de gecontroleerde aflevering, waarbij sprake is van koeriersdiensten verricht door infiltranten? Verderop wordt dan gesproken van bij voorkeur alleen speciaal politiefunctionarissen en, ik citeer: "Het gebruik maken van burgerinfiltranten is minder gewenst en zal als regel beperkt dienen te blijven tot bijzondere gevallen".

De heer **Van Randwijck**:

Ik heb lang genoeg in de eerste lijn gewerkt om deze richtlijn vrij goed te kennen.

De **voorzitter**:

U kent hem misschien nog beter dan wij.

De heer **Van Randwijck**:

Daar viel het natuurlijk onder. Maar het bijzondere aan deze zaak was dat, waar de richtlijn in mijn visie duidelijk spreekt van aflevering met het oog op aanhouding van verdachten en het in beslag nemen van het spul, hier nog de dimensie in zat dat het spul best eens de vrije markt op zou kunnen. Daarom vond ik het ook terecht en verbaasde mij het niets dat Van der Veen daarover bij mij kwam.

De heer **Koekkoek**:

Van der Veen heeft hier gezegd dat hij bij u politieke dekking zocht, in die zin dat de vraag aan de orde kon komen of dit niet aan de minister moest worden voorgelegd. Zo heeft u dat verzoek van hem ook opgevat?

De heer **Van Randwijck**:

Ik heb dat verzoek niet in die zin opgevat. Ik heb alleen wel vanuit mijn ervaring als hoofdofficier een redelijke inschatting gemaakt van wat eventueel politiek kwetsbaar zou kunnen zijn. Wij praten dan over 1991.

De heer **Koekkoek:**

Wij praten over 15 januari 1993.

De heer **Van Randwijck:**

Sorry, 1993. Een eenmalige operatie met een op zichzelf grote partij vond ik daar op dat moment niet onder vallen en wilde ik voor mijn eigen verantwoordelijkheid nemen.

De heer **Koekkoek:**

U nam de verantwoordelijkheid. U vond het niet nodig hierover de minister te informeren?

De heer **Van Randwijck:**

Juist.

De heer **Koekkoek:**

Dat heeft u dus ook niet gedaan.

De heer **Van Randwijck:**

Dat heb ik niet gedaan.

De heer **Koekkoek:**

Wat is er vervolgens terechtgekomen van dit voornemen, van deze mogelijkheid?

De heer **Van Randwijck:**

Ik ben later genformeerd dat de operatie is afgeblazen en dat deze transactie, deze handeling niet heeft plaatsgevonden.

De heer **Koekkoek:**

Vervolgens blijkt dat het in de Delta-methode in ieder geval gaat om het doorlaten van grote hoeveelheden softdrugs. Is daar niet over gesproken op 15 januari 1993?

De heer **Van Randwijck:**

Daar is niet over gesproken.

De heer **Koekkoek:**

Wanneer hoorde u daar voor het eerst van?

De heer **Van Randwijck:**

Ik hoorde daar voor het eerst van... Het begin van mijn informatie was in het najaar, november, december van 1993.

De **voorzitter:**

Had u daar kennis van voordat de heer Vrakking en de Amsterdamse politie bij u kwamen?

De heer **Van Randwijck:**

Daar had ik geen kennis van.

De **voorzitter:**

Ik wil, als u het goed vindt, toch even teruggaan naar die 15 januari, in verband gebracht met wat de heer Behling heeft verklaard bij Wierenga. Die heeft ook gezegd: dat was helemaal niet zo abnormaal, dat gebeurde wel meer, ik heb dat ook wel gedaan.

De heer **Van Randwijck:**

Ik denk dat dit een verklaring is waarover u verder tekst en uitleg moet vragen aan de heer Behling. Voor mij was het de eerste keer.

De **voorzitter:**

Voor u was het de eerste keer?

De heer **Van Randwijck:**

Voor mij was het de eerste keer dat ik daarmee zo duidelijk, nee, het was de eerste keer dat ik ermee werd geconfronteerd.

De **voorzitter:**

De moeilijkheid is dat...

De heer **Van Randwijck:**

Ik zeg... Misschien mag ik even terugkomen op wat ik net zei. Gecontroleerde afleveringen heb ik meegemaakt in mijn praktijk. Maar een aflevering met een zeer bewust risico dat de partij door zou gaan? Sterker nog, het was bijna een voorwaardelijk opzet dat die door zou

gaan. Ik wist overigens wel dat daar gedachten over waren, maar dat had ik zelf nog nooit eerder meegemaakt.

De **voorzitter**:

Is het niet zo - dat moeten wij misschien ook nog aan de heer Behling vragen - dat verschillende officieren en AG's, ook binnen het ressort Amsterdam - wat natuurlijk niet alleen het parket-Amsterdam is - verklaard hebben: dat hebben wij ook wel gedaan, of woorden van gelijke strekking? Zij hebben ook wel eens een partij laten verdwijnen in het milieu?

De heer **Van Randwijck**:

Dat hoor ik nu, dat anderen dat gezegd hebben. U vraagt naar mijn wetenschap.

De **voorzitter**:

Die wetenschap van andere officieren heeft u niet?

De heer **Van Randwijck**:

Mijn wetenschap is wat ik net verklaard heb, namelijk dat het voor mij de eerste keer was dat er een partij...

De **voorzitter**:

Als het de eerste keer was, hoe komt het dan dat u het eerst bij de commissie-Wierenga niet meer bij staat? Het moet toch iets belangrijks zijn geweest?

De heer **Van Randwijck**:

Toen Vrakking, Nordholt en, ik meen, Van Riessen, in november - ik ben de datum even kwijt, uit mijn hoofd zeg ik 8 november - bij mij kwamen, zeiden zij: de overheid "runt" een coke-lijn, of woorden van die strekking. Tussen januari en november ligt een maand of tien. In de dagelijkse praktijk vinden er veel gesprekken, besprekingen en telefoontjes plaats. Er worden veel beslissingen genomen. Ik legde op dat moment - tien maanden later dus - absoluut niet de relatie met hetgeen ik in januari had besloten. Absoluut niet.

De heer **De Graaf**:

Mag ik een vraag stellen over uw verantwoordelijkheid? U zei aan het begin van dit verhoor dat in uw perceptie de hoofdofficier waar de IRT-officier onder valt primair de verantwoordelijkheid heeft. Dat wordt door mijnheer De Beaufort ander uitgelegd, hebben wij vanochtend begrepen.

De heer **Van Randwijck**:

Dat begrijp ik, ja.

De heer **De Graaf**:

Als mijnheer Van der Veen bij u komt in januari 1993, een officier die tot het arrondissement-Haarlem behoort, en met u een zaak gaat doornemen met de vraag of u daar toestemming voor geeft, heeft u hem toen gevraagd: wat vindt je hoofdofficier ervan?

De heer **Van Randwijck**:

Nee, dat heb ik niet gedaan.

De heer **De Graaf**:

Dat klopt toch niet helemaal met uw eigen perceptie?

De heer **Van Randwijck**:

Voorals omdat de hele IRT-zaak, met de voorgeschiedenis, op z'n zachtst gezegd ingewikkeld was, heb ik ook met Van Baerle en Lith heel regelmatig contact. Daarvan kunt u zich ook afvragen: moet dat niet met Wiarda erbij of wie dan ook? Ik zal niet zeggen dat ik mij ermee bemoeide, maar ik trok het wel en wee van de IRT en dus ook van hetgeen ermee gebeurde naar mij toe.

De heer **De Graaf**:

U voerde daar geen overleg over met de hoofdofficier?

De heer **Van Randwijck**:

Ik heb daar geen overleg over gehad met De Beaufort.

De heer **De Graaf**:

Uw stelling van zojuist is dan niet helemaal zo stevig als u net suggereerde?

De heer **Van Randwijck**:

Hij is in ieder geval niet consequent in zijn uitwerking.

De heer **Rabbae**:

Even voor de duidelijkheid inzake uw standpunt inzake de werkmethode. In het rapport van de commissie-Wierenga staat dat u akkoord ging met de werkmethode op basis van een aantal voorwaarden: subsidiariteit, proportionaliteit. Ook moest er een logboek zijn. Heeft die akkoordbevinding van toen alleen betrekking op die eenmalige actie op verzoek van de heer Van der Veen - daar hebben wij het over gehad - of heeft het betrekking op de hele Delta-methode. Die laatste indruk wordt namelijk gewekt in het rapport-Wierenga.

De heer **Van Randwijck**:

De voorzitter heeft net al verwezen naar de circulaire. Die had ik ergens in mijn achterhoofd zitten. Ik heb tegen Van der Veen, toen hij daarover in januari tegen mij begon, na afloop van het hele informatietraject gezegd: akkoord, met inachtneming van de criteria, dus proportionaliteit en subsidiariteit en volgens de regels van de kunst, of woorden van die strekking. "Volgens de regels van de kunst", heb ik letterlijk gezegd. Dat herinner ik mij heel goed. Onder de regels van de kunst verstond ik hetgeen ook in de richtlijn over pseudo-koop staat. Ik heb dat bij de commissie-Wierenga logboek genoemd. Het betekent in feite dat je een duidelijke regie voert over een infiltrant of hoe je die verder ook wilt noemen. Het gaat erom dat je hem onder toezicht houdt en dat hij zich niet schuldig maakt aan uitlokking en valt onder de criteria die er zijn. Ik heb dat verder niet uitgewerkt. Ik neem aan dat Van der Veen dat begrepen heeft.

De **voorzitter**:

Maar gisteren heeft Van der Veen hier gezegd dat hij wel toestemming heeft gevraagd voor die ene zaak, maar in feite helemaal geen toestemming gevraagd heeft voor die andere, grote Delta-zaak.

De heer **Van Randwijck**:

Klopt. Dat is ook juist. Dat zal de rest van mijn antwoord zijn aan u. Mijn toestemming is toen gebleven bij alleen deze operatie.

De **voorzitter**:

Voor de grote Delta-zaak is dus nooit toestemming gegeven?

De heer **Van Randwijck**:

Juist.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u dat u dat had moeten weten?

De heer **Van Randwijck**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Op 8 november 1993 hoort u: het IRT "runt" een coke-lijn. Ik vat het kort samen. Daar kwam de boodschap toch op neer. Wat was uw reactie op die boodschap? Over de softdrugs kom ik straks te spreken.

De heer **Van Randwijck**:

Ik heb, ten eerste, al aangegeven dat ik op dat moment geen enkele relatie zag met het gesprek van januari 1993. Ten tweede was mijn reactie, vooral omdat hier sprake was van harddrugs, dat dit een zaak was die vroeg of laat de publiciteit zou halen. Ik heb daarom gemeend dat de minister van Justitie zo snel mogelijk moest worden genformeerd. Hij moest niet uit de kranten te weten komen wat er speelde. Ik wilde hem dat persoonlijk zeggen. Dat is, meen ik, op diezelfde dag of op de negende november gebeurd. Daarnaast heb ik een of twee dagen later aan het hoofd van de rijksrecherche, Kuiper, gevraagd om uit te zoeken wat er nu precies aan de hand is. Ik meen dat dit op 11 november is geweest of 12 november. Kuiper is een paar dagen later bij mij gekomen. Hij vertelde dat hij met deze en gene had gesproken. Hij zei dat het hem iets te link was om het op papier te zetten. Hij raadde mij aan de direct betrokkenen bij elkaar te roepen, zodat ik het zelf kon horen. Dat gesprek heeft plaatsgevonden op 15 november. Op 15 november heeft er een bespreking plaatsgevonden waarbij aanwezig waren: de hoofdofficier, mijn toegevoegde

commissaris, de heer Helsdingen, Kuiper en, van Amsterdamse politiezijde, Van Riessen. Wij hebben toen achtereenvolgens gehoord: Langendoen, Augusteijn en Van Capelle. Nu komen wij, denk ik, op het punt waarover nogal wat misverstanden bestaan. Het is, denk ik, heel goed als ik dat nog eens duidelijk uiteenzet. Ik heb daarover trouwens in mijn brieven aan de minister van Justitie van januari en maart 1994 volgendelijk precies aangegeven wat mijn opvattingen toen waren en ook thans nog zijn. Ik heb gezegd: Akkoord, ik keur de methode nog steeds goed.

De voorzitter:

Die keurde u dan achteraf goed, want Delta heeft u nooit goedgekeurd.

De heer Van Randwijck:

In het algemeen keurde ik de methode goed, maar ik heb erbij gezegd: logboek, regie. Maar mij viel toen op...

De heer Koekkoek:

Mag ik u even onderbreken? Als u "de methode" zegt, ging het daarbij dan zowel om softdrugs als om harddrugs?

De heer Van Randwijck:

De hoofdofficier meldde mij dat er sprake was van harddrugs, maar die vond ik in deze omvang absoluut niet verantwoord. Maar laat ik zeggen dat de vraag of er sprake was van harddrugs of softdrugs, in november 1993 nog niet aan de orde was. Er werd gezegd: er is een codelijn die door de overheid wordt gerund. Ik heb toen tegen Kuiper gezegd: zoek dat uit.

De voorzitter:

En dat kon u Kuiper vragen omdat hij onder uw gezag stond, de rijksrecherche onder het gezag van de PG?

De heer Van Randwijck:

Precies. Ik heb dat toen aan Kuiper gevraagd en mijn indruk werd bevestigd dat de regievoering op z'n zachtst gezegd onduidelijk was. Ik kreeg verschillende verklaringen te horen en dat was voor mij de reden om het afblazen van de operatie te bevestigen. Als je met een dergelijke operatie bezig bent, moet je aan deze elementaire eisen voldoen. Ik heb er behoefte aan, een verklaring ervoor te geven waarom ik de groeimethode in beginsel nog steeds verantwoord vind. Politie en justitie zijn - dat zal u ongetwijfeld bekend zijn - dagelijks of in ieder geval geregeld bezig met het vegen van partijen, hetzij in containers, hetzij in koffers of rugzakken. Wij komen nooit verder in de lijn; de bedoeling van de groeimethode en de Delta-methode was en is, verder zicht te krijgen op de lijn: doorlevering voor het vergaren van informatie. Dat is de reden waarom ik toen vond en ook nu vind dat het verantwoord is, binnen zekere grenzen etc. etc. En wat de uitvoering betreft heb ik gezegd dat ik alleen maar bevestigd zag wat mij toen bleek. Dat heb ik de minister ook geschreven in januari of in maart, in ieder geval in een van die twee brieven.

De voorzitter:

Wat is voor u "de groeimethode"?

De heer Van Randwijck:

De groeimethode is een methode waarbij een infiltrant aan geloofwaardigheid wint door betrokken te zijn bij strafbare feiten. Daardoor stijgt hij in aanzien en komt dicht bij de top, waarna hij bij het laten doorgaan van partijen de top inzichtelijk kan maken en uiteindelijk ook de betrokkenheid van die top duidelijk kan maken.

De voorzitter:

Is u gebleken dat dit wel eens gelukt is?

De heer Van Randwijck:

Dat is mij niet bekend. Ik ken geen geval waarvan je kunt zeggen: dat is een succes van de groeimethode.

De voorzitter:

Heeft u voor u zelf een maximum in uw hoofd, een grens, als het gaat om de hoeveelheid geld die ermee verdiend mag worden, als het gaat om het aantal kilo's dat door mag gaan?

De heer **Van Randwijck**:

Nee, zo'n grens heb ik niet. Ik denk ook dat die niet aan te geven is, omdat het afhangt van de vraag, wie je op het oog hebt.

De heer **Vos**:

Heeft u voor u zelf criteria aangelegd om de effectiviteit te meten? Heeft u gezegd dat er een zekere score moet zijn, als een infiltrant tot een bepaald niveau is doorgegroeid?

De heer **Van Randwijck**:

Het lijkt niet helemaal een antwoord op uw vraag, maar ik denk dat het toch wel een antwoord op uw vraag is. Een van de lessen van de IRT-geschiedenis en met name van het hanteren van die groeimethode is dat men bij een dergelijke actie ook de tijdlijn moet compartimenteren. Je moet eerder dagelijks dan wekelijks, maar in ieder geval minstens maandelijks bekijken: "Gaan wij door? Wat is het succes? Wat zijn de risico's?" Een van de lessen is geweest dat er geen of onvoldoende duidelijke controlemomenten zijn geweest. Dus uw vraag naar maxima zou ik willen relateren aan de tussentijdse evaluatie: "Heeft het zin? Zijn wij er nog? Moeten wij de zaak niet afblazen? Zitten wij zo langzamerhand niet aan de grenzen van de risico's? Wordt het nu niet te gek?".

De heer **Koekkoek**:

Vindt u het verantwoord dat een informant zijn negotie gewoon kan voortzetten, inclusief de verdiensten die erbij behoren? Vindt u dat aanvaardbaar bij deze methode?

De heer **Van Randwijck**:

Dat vind ik onaanvaardbaar.

De **voorzitter**:

Maar kan de informant dan wel werken?

De heer **Van Randwijck**:

Er zullen oplossingen gevonden moeten worden in de sfeer van tip- en toongelden. De politie zal lease-auto's of wat dan ook beschikbaar moeten stellen. In ieder geval is het behouden van die verdiensten ten eigen bate in mijn visie onverantwoord.

De heer **Koekkoek**:

Dus u zegt dat de zaak controleerbaar moet zijn, dat winsten afgedragen moeten worden en dat de informant beloond moet worden volgens de tipgeldregeling?

De heer **Van Randwijck**:

Juist, dat is het precies.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u het dan ook aanvaardbaar dat de overheid bij een bepaalde transactie het verlies van een container met drugs voor haar rekening neemt?

De heer **Van Randwijck**:

Dat vind ik onaanvaardbaar. Dat verlies behoort voor rekening van de criminele doelgroep te komen. De overheid handelt niet, zij faciliteert. Er ontstaat dus geen schadevergoedingsplicht van de overheid jegens de...

De heer **Koekkoek**:

Ja, maar het zou een onderdeel van de afspraken met de informant kunnen zijn.

De heer **Van Randwijck**:

Ja, maar dat is naar mijn mening volstrekt onaanvaardbaar.

De heer **De Graaf**:

Maar welke informant wil dan nog die rol spelen? U zegt dat de methode als zodanig verantwoord kan zijn, maar dat de criminele winsten van de informant moeten worden ingeleverd, terwijl die zelf opdraait voor de risico's en de schadevergoedingsplicht. Ik zou als informant na een kosten/batenanalyse zeggen: "laat maar zitten".

De heer **Van Randwijck**:

Take it or leave it, zo simpel is het.

De heer **De Graaf**:

Denkt u dat die methode dan überhaupt nog kan worden toegepast?

De heer **Van Randwijck**:

Daar kan ik geen oordeel over geven.

De **voorzitter:**

Daar moet u toch een oordeel over kunnen geven, u bent toch de baas, u bent toch een van de bovenbazen? Wij worden hier steeds geconfronteerd met bovenbazen die zeggen dat ze het niet weten. Ik vraag mij af wie het dan wel moet weten.

De heer **Van Randwijck:**

Ik wil er best een oordeel over geven.

De **voorzitter:**

Graag!

De heer **Van Randwijck:**

Ik denk dat het bloed toch kruipt waar het niet kan gaan en dat de doelgroep dit soort risico's toch voor lief neemt.

De heer **De Graaf:**

De doelgroep of de informant? Wij hadden het nu over de informant.

De heer **Van Randwijck:**

Ja, de informant.

De **voorzitter:**

Maar die vormt toch niet de doelgroep, of wel?

De heer **Van Randwijck:**

De informant moet bij deze methode niet de hoofdrol spelen, hij faciliteert. De partij is niet voor rekening en onder verantwoordelijkheid van de informant gekocht en betaald. Dat is niet de bedoeling. De partij wordt besteld en betaald voor rekening van de doelgroep, die ook het risico loopt, terwijl de informant daarbij een faciliterende rol speelt. Als u mij vraagt naar de risico's, dan gaat het om een andere rol van de informant.

De **voorzitter:**

Maar zijn wij nu niet bezig met het ontwikkelen van een juridisch-theoretisch model dat in de praktijk nooit zo zal werken? De heer Augusteijn zegt: "Jongens, dat kunnen jullie daarboven allemaal wel bedenken, maar zo werkt het helemaal niet.".

De heer **Van Randwijck:**

U vraagt mijn mening, en die heb ik gegeven. Dat de heer Augusteijn daar anders over denkt, dat stel ik vast. Althans, dat hoor ik nu van u.

De heer **Koekkoek:**

U vindt dat de methode duidelijk beperkingen heeft.

De heer **Van Randwijck:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Wanneer heeft volgens u in het kader van de Delta-methode en van de IRT-geschiedenis voor het laatst een doorlating plaatsgevonden?

De heer **Van Randwijck:**

Er hebben nog doorlatingen plaatsgevonden in het kader van de afbouw en nog een doorlating in het kader van een concrete bedreiging van een infiltrant, en daar heeft De Beaufort met mij over gesproken. Dat was "de 6000 kilo-zaak".

De **voorzitter:**

Die heeft u ook goedgevonden?

De heer **Van Randwijck:**

Ja, wij zaten voor het blok, in rond Nederlands.

De heer **Koekkoek:**

Zo heeft de heer De Beaufort het vanmorgen ook gezegd.

De heer **Van Randwijck:**

Zo is het mij ook gemeld en toen heb ik gezegd: Ok.

De **voorzitter:**

Voor wiens blok zat u?

De heer **Van Randwijck:**

Voor het blok van bedreiging van de infiltrant. Zijn geloofwaardigheid was in het geding; als het niet doorging, zou blijken dat hij degene was...

De **voorzitter**:

Maar was het nu het blok van de informant of van Langendoen?

De heer **Van Randwijck**:

Die detaillering ken ik niet. Het ging erom dat het, als de informant deze partij niet kon laten doorgaan, duidelijk zou zijn dat hij degene was om wie het ging. Dat was de vraag waar de justitie voor gesteld werd en toen heb ik gezegd: Ok.

De heer **Koekkoek**:

U hebt dat ook van tevoren gezegd?

De heer **Van Randwijck**:

De Beaufort belde mij erover op en ik heb hem toen gezegd: "Tegen deze achtergrond? Goed."

De heer **Koekkoek**:

Ik kom straks nog wel terug op het einde van het IRT, maar inmiddels waren er wel twee ministers afgetreden als nasleep van de IRT-affaire. Vond u het in dit geval nodig om het aan de minister van Justitie te melden?

De heer **Van Randwijck**:

Dat heb ik niet gedaan. Ik vond het op dat moment ook niet nodig, omdat wij in een fuik waren gelopen. Wij konden geen kant uit.

De **voorzitter**:

De informant had dus in feite de sturing overgenomen.

De heer **Van Randwijck**:

Nee, die had de sturing niet overgenomen, want in een dergelijke noodtoestand kun je nauwelijks nog van sturing spreken. Een noodtoestand houdt een volstrekt gebrek aan sturing in.

De heer **Koekkoek**:

U wilt hiermee zeggen dat de toen zittende minister er toch niets aan had kunnen veranderen, zodat het geen zin had om het hem te melden, ondanks dat er inmiddels een werkgroep-Van Traa aan de gang was? Er was geen andere keuze?

De heer **Van Randwijck**:

Juist.

De heer **De Graaf**:

Toen u daar toestemming voor gaf, heeft u toen nog iets gezegd over die criminele winsten?

De heer **Van Randwijck**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Was het u bekend dat de betrokken informant er uiteindelijk ook aan heeft verdiend?

De heer **Van Randwijck**:

Ik weet niet meer precies wanneer "de 6000 kilo-zaak" zich voordeed, dat is mij eerlijk gezegd ontschoten, maar het behouden van criminele winsten...

De **voorzitter**:

Dat was toch in de zomer van 1994?

De heer **Van Randwijck**:

Ja, maar dat was iets waarvan ik - en alle betrokkenen, denk ik - eigenlijk pas veel later heb geweten. Wij hebben er toen althans niet stil bij gestaan.

De **voorzitter**:

Wanneer dan wel?

De heer **Van Randwijck**:

Een exacte datum kan ik niet noemen, maar dat is een perceptie...

De **voorzitter**:

Heeft niemand zich afgevraagd: Hee, er wordt geen tipgeld betaald; hoe gaat het dan wel?

De heer **Van Randwijck**:

Ik weet niet of ik voor andere kan spreken, maar ik denk dat niemand daaraan gedacht heeft.

De heer **Koekkoek**:

Maar de heer Van der Veen wist het toch? Wij hebben hem gisteren gevraagd naar de problemen met de winst- en verliesrekening. Hij zei toen: "Wij hebben dat risico genomen, wij hebben daarover bewust geen afspraak gemaakt." In die zin was men het daarover eens; de informant mocht zijn winst stilzwijgend houden, dus de heer Van der Veen wist ervan.

De heer **Van Randwijck**:

Maar ik heb ook een deel van de verklaring van de heer Lith gehoord en ik heb begrepen dat die blinde vlek ook voor hem een probleem was.

De heer **Koekkoek**:

Maar ik sprak nu over de IRT-officier, de verantwoordelijke officier.

De heer **Van Randwijck**:

Ik spreek voor mij zelf. Ik ben eigenlijk pas een maand of vijf, zes achter die kwestie van het behoud van criminele winsten gekomen, in ieder geval pas recent.

De **voorzitter**:

Hoe bent u daarachter gekomen?

De heer **Van Randwijck**:

Door publikaties in de kranten en door de werkzaamheden van uw enquetc commissie.

De heer **Vos**:

Is er wellicht overwogen, de informant bescherming te bieden en niet te buigen voor die stress-situatie die van criminele zijde genitieerd werd?

De heer **Van Randwijck**:

Uit dat gesprek herinnerde ik mij niet dat er gesproken zou zijn over bescherming, waarbij wij dan in feite over fysieke bescherming praten. Ik denk trouwens dat fysieke bescherming ook haar grenzen heeft in de zin van de tijdsduur, de inzet van manschappen en dergelijke. Die bescherming kun je hooguit drie weken of een maand geven. Vroeg of laat komt er een einde aan die bescherming.

De heer **Vos**:

Maar buien drijven ook wel eens over.

De heer **Van Randwijck**:

Ja, maar er is toen niet gesproken over fysieke bescherming, bijvoorbeeld over lijfwachten.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Van Randwijck, u spreekt van een detaillering waarvan u niet op de hoogte bent, als het gaat om de vraag wie nu precies de politie en het openbaar ministerie voor het blok zet. Maar is het nu juist niet inherent aan de methode dat je voortdurend voor het blok gezet kunt worden? Dan is het toch geen detaillering, want zodra een informant via de CID-chef de boodschap aan het openbaar ministerie overbrengt dat een container die op de kade staat wel door moet, omdat hij anders gevaar loopt, zit u toch voortdurend in een fuik?

De heer **Van Randwijck**:

Dat is volstrekt juist. Ik heb ook zojuist in reactie op een vraag van de heer Vos al gezegd dat een van de lessen is dat je een dergelijk traject ook in tijd moet compartimenteren. Je moet dagelijks, wekelijks nagaan hoe het ermee staat, wie er eigenlijk met wie op de loop is. Dergelijke vragen komen daarbij aan de orde. Althans, die vragen behoren dan aan de orde te komen. Het gevaar van de manier waarop men met de Delta-methode is omgegaan, is dat men op een gegeven moment niet meer stuurt, maar gestuurd wordt.

De **voorzitter**:

Is de justitie gestuurd?

De heer **Van Randwijck**:

Bij de partijen die bekend zijn, kun je daarvan niet spreken, denk ik.

De **voorzitter:**

Is het niet mogelijk dat er nog een boel partijen geweest zijn die ons helemaal niet exact bekend zijn?

De heer **Van Randwijck:**

U weet dat in het totale onderzoek van wat er allemaal gebeurd is, ook het Fort-team een onderzoek aan het instellen is.

De **voorzitter:**

Een team van de rijksrecherche.

De heer **Van Randwijck:**

Precies. Uit dat onderzoek zal blijken hoe de zaak in elkaar zat.

De **voorzitter:**

Maar het is voor ons ook wel van belang, nu uw oordeel daarover te horen. U weet dat de hoofdofficier in Amsterdam er twee officieren op heeft gezet om een nader onderzoek in te stellen.

De heer **Van Randwijck:**

Ik heb nu nog niet de indruk dat de justitie door de onderwereld gestuurd is, maar dat zou best anders kunnen blijken te zijn.

De **voorzitter:**

Dus u bevindt zich in de hele scala als het ware tussen de officieren Teeven en Snijders aan de ene kant en De Beaufort en Van der Veen aan de andere kant?

De heer **Van Randwijck:**

Ik heb geen enkel feitelijk, concreet gegeven op grond waarvan ik nu al zou kunnen zeggen dat het zo is.

De heer **Koekkoek:**

Maar u heeft wel aanwijzingen?

De heer **Van Randwijck:**

Aanwijzingen ook niet. Ik heb gezegd: het zou me niet verbazen. Daarmee zeg ik niet dat ik aanwijzingen zou hebben, maar dat het risico er zeer duidelijk in zit.

De heer **Koekkoek:**

Dat je geen "nee" kunt zeggen tegen het doorlaten van een bepaalde partij, is een aanwijzing, maar nog geen bewijs.

De heer **Van Randwijck:**

Dat kan een aanwijzing zijn, ja.

De heer **Koekkoek:**

Dan wil ik met u terug naar november 1993. U zegt: De regie ontbreekt; de methode, het traject moet gestopt worden.

De heer **Van Randwijck:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Dat gebeurt, zij het met grote vertraging, zoals ons nu gebleken is, tot de zomer van 1994. Maar het hele team wordt opgeheven; het was niet uw opvatting dat dat moest gebeuren.

De heer **Van Randwijck:**

Dat is juist.

De heer **Koekkoek:**

Hoe kon dat dan toch gebeuren?

De heer **Van Randwijck:**

Misschien is het goed om ongeveer aan te geven in welke periode dat was. Omdat het IRT toch constant bleef "wrikken", heeft er na de bespreking op 15 november een overleg plaatsgevonden over de vraag: "Moet het nu wel zo?". Daarna hebben de zes hoofdcommissarissen - ik meen dat het op 30 november was; die datum staat mij vrij scherp voor de geest - een voorstel gedaan. Dat voorstel is in de ressortvergadering van 1 december besproken. Zowel de hoofdcommissarissen als de hoofdofficiëren en ik waren het met de voorgestelde constructie eens. Er werd toen besloten, n centrale CID te maken

waarbij de tactische uitvoering van operaties aan de verschillende korpsen zou worden overgelaten. Dat was een heel ruwe lijn. Het IRT zou niet worden opgeheven, het zou worden geherstructureerd, veranderd of hoe je het ook wilt noemen. Op de avond van 1 november - ik meen namelijk dat het de avond van de dag van de ressortvergadering was - is er een bespreking geweest met de ministers Dales en Hirsch Ballin, waarbij ook aanwezig waren...

De **voorzitter:**

Op 1 november? Ik denk dat het 1 december was.

De heer **Van Randwijck:**

Inderdaad. Daarbij waren ook aanwezig de secretarissen-generaal, evenals Berkhout, Suyver...

De **voorzitter:**

Borghouts?

De heer **Van Randwijck:**

Sorry, Borghouts, Suyver en aan Amsterdamse zijde Van Thijn, Nordholt, Van Riessen, Vrakking en ik zelf. Toen is de hele problematiek aan de orde geweest, zowel de Delta-methode als ook wat verder. Ik heb in die vergadering gezegd wat die zelfde dag en de dag ervoor door de hoofdcommissarissen in principe was besloten. Dat hield dus die herstructurering in. Maar vanaf dat moment lopen de percepties uiteen. Ik zeg met nadruk dat er in die vergadering geen duidelijke beslissing genomen is. Ik herinner me als de dag van gisteren dat mevrouw Dales - zij kende de voorgeschiedenis door informatie van mevrouw Schmitz - over de tafel zei: "Afbranden, die boel!". Althans, het waren woorden van die strekking.

De **voorzitter:**

Tot de grond toe afbreken?

De heer **Van Randwijck:**

Tot de grond toe afbranden of afbreken. Hirsch Ballin zei toen tegen mij: "Ik verwacht van jou of van Amsterdam graag rondom de jaarwisseling een uitgewerkt rapport over wat jullie willen gaan doen." Dat was dus geen afbreken, maar herstructureren. En met die verschillende percepties zijn de partijen uit elkaar gegaan.

De **voorzitter:**

En er is nooit een notulist bij geweest?

De heer **Van Randwijck:**

Ik heb er in ieder geval geen gezien en ik heb ook geen verslag gezien.

De **voorzitter:**

Dat is ook juist het probleem, de lezingen blijven uiteenlopen.

De heer **Van Randwijck:**

Maar dat was in ieder de perceptie: enerzijds afbreken, anderzijds de verwachting van een draaiboek.

De heer **Koekkoeck:**

Maar u was procureur-generaal.

De heer **Van Randwijck:**

Ja. Ik ben toen naar huis gegaan met de gedachte dat wij het zo zouden gaan doen. In het rapport-Wierenga is ook beschreven dat ik op een vergadering in La Vie in Utrecht om tien voor half een gesemafoneerd werd door de heer Helsdingen, mijn toegevoegde commissaris. Hij vroeg mij of ik ervan wist, en toen las hij het persbericht voor dat de Amsterdamse driehoek het IRT wilde gaan ontbinden, etc. Ik heb toen een paar vrij stevige woorden gebruikt...

De heer **Koekkoeck:**

U hoeft ze niet te herhalen...

De heer **Van Randwijck:**

...maar de schaal was toen al zodanig dat er niets meer aan gedaan kon worden. Toen is de zaak "ontbonden", volgens de persberichten.

De heer **Koekkoek**:

En het vervolg? Wat gebeurde er na dat voldongen feit? De methode was een punt van discussie, er was de herstructurering van het team. Wat deed u vanuit uw verantwoordelijkheid om meer inzicht te krijgen in wat er gebeurd was wat de methode betreft en hoe de procureurs-generaal met de methode omgingen?

De heer **Van Randwijck**:

Misschien mag ik even een stapje teruggaan om mijn antwoord duidelijk te maken. De rol van de PG's tegenover de arrondissementen is er een van leiding geven, maar ook van toezicht. Dat werkte tot dat moment vanuit de informatielijn; hetzij informatie van elders, hetzij informatie van de hoofdofficier. Dat traject, informatie, functioneerde, want de hoofdofficier van Amsterdam kwam in november bij mij met het probleem zoals hij het zag: wij runnen een cokelijn. Er was op dat moment voor mij dus geen reden om te zeggen: "Wacht eens even, hoe kon er ineens een persbericht zijn?". Ja, wel over de ontbinding, maar niet over de voorgeschiedenis. De heer Vrakking heeft mij naar mijn mening terecht gewaarschuwd, dus het onderdeel "ik wil eens weten wat er is" liep goed. Verder heb ik in de maand december aan die informatielijn gedacht, niet omdat Vrakking mij terecht had gebeld, maar omdat er twee andere problemen waren. In de eerste plaats de gedachte "wat hier gebeurt, kan elders ook gebeuren" en in de tweede plaats de vraag, hoe wij zo snel mogelijk het IRT zouden kunnen repareren. Dat waren op dat moment de kardinale punten. Daarom is bij mij ook absoluut niet in beeld gekomen dat het aan de informatievoorziening schortte.

De heer **Koekkoek**:

Maar dat was mijn vraag niet zozeer, mijn vraag was, hoe het toen verder moest met de methode. Daar wilde u toch wel meer van weten en er moesten duidelijke afspraken over worden gemaakt. Wat hebt u daar toen aan gedaan?

De heer **Van Randwijck**:

Toen kwam de commissie-Wierenga.

De **voorzitter**:

Maar op 21 december 1993 of daaromtrent was die commissie er nog helemaal niet, toen was het nog helemaal niet duidelijk of die er zou komen.

De heer **Van Randwijck**:

Maar op dat moment was mijn eerste zorg, hoe wij herhaling elders in het land konden voorkomen en hoe het Amsterdamse ressort het IRT kon herstructureren.

De **voorzitter**:

Maar ik wil terug naar de vergadering van procureurs-generaal op 21 december 1993. Ik heb het ook aan de heer Gonsalves gevraagd. Toen is niet gewoon gezegd: "Nu gaan wij een uur praten over de vraag..."

De heer **Van Randwijck**:

Precies, dat is ook niet gebeurd.

De **voorzitter**:

Dat is nu zo verbazingwekkend. Toen was er nog geen sprake van de commissie-Wierenga, de instelling daarvan is een politieke beslissing geweest.

De heer **Van Randwijck**:

Wat u zegt, is juist. Er is in ieder geval niet in het ressort, maar ook niet in de PG-vergadering over deze methode gediscussieerd.

De **voorzitter**:

Dat vinden wij toch moeilijk te vatten.

De heer **Van Randwijck**:

Dat begrijp ik, maar ik wil er toch de nadruk op leggen - dat is nog niet boven tafel gekomen - dat ik op de PG-vergadering van 21 of 22 december tegen mijn ambtgenoten en de voorzitter, de heer Van Dinter, heb gezegd: "Dit is er aan de hand, er zijn verschillende opvattingen over infiltratie; wat kunnen wij doen, wat zijn uiteindelijk de..."

De **voorzitter**:

Maar het gekke is dat de procureurs-generaal er niet zelf over praten, maar de zaak als het ware doorschuiven naar de commissie-De Wit.

De heer **Van Randwijck:**

Juist, dat is gebeurd. Dat beoogde ik ook te zeggen; wij hebben er toen niet inhoudelijk over gesproken, wij hebben besloten, de commissie-De Wit dit probleem te laten uitwerken.

De **voorzitter:**

Is het nu zo dat ook daarvoor in de vergaderingen van de procureurs-generaal nooit over casussen werd gesproken?

De heer **Van Randwijck:**

Nooit. Er is nooit gesproken over bepaalde gevallen.

De **voorzitter:**

Er is nooit gevraagd: Wat vind je nu van de aantallen, de duur, de lengte, de diepte van...

De heer **Van Randwijck:**

Daar is nooit over gesproken.

De heer **De Graaf:**

Pas voor het eerst in juni van dit jaar?

De heer **Van Randwijck:**

Nee, wij zagen elkaar maandelijks.

De heer **De Graaf:**

Nee, dat bedoel ik niet. Dit jaar is er pas voor het eerst inhoudelijk gesproken over dit soort zaken, ook over doorlaten en dergelijke?

De heer **Van Randwijck:**

Ja.

De **voorzitter:**

En als wij nu teruggaan naar het vaststellen van die richtlijn, infiltratie, de eerste opdracht aan de commissie-De Wit, is het toen steeds gebleven bij de abstracties die wij in de stukken kunnen vinden?

De heer **Van Randwijck:**

Ja.

De **voorzitter:**

Maar heeft nooit iemand de behoefte gehad, ook niet in andere ressorten - het gaat nu steeds alleen over uw ressort; dat is misschien niet eens rechtvaardig - waar het doorlaten of eventueel andere methoden, zoals inijkoperaties of weet ik wat, ook aan de orde kwam, om te zeggen: "Wij zijn uiteindelijk het gezag, wij geven de richtlijnen."?

De heer **Van Randwijck:**

U vraagt of de behoefte is gevoeld. Dat kan ik natuurlijk niet beoordelen. Ik kan wel vaststellen dat het nooit aan de orde is geweest.

De **voorzitter:**

Is er dan ook nooit, of vanuit het departement of vanuit uw eigen stafbureaus of door een hoofdofficier gezegd van...

De heer **Van Randwijck:**

Ik wil mij niet excuseren, verklaren of wat dan ook. Ik wil wel gezegd hebben dat de neiging of de behoefte - ik kan alleen maar over mijzelf spreken - om dat aan de orde te stellen niet meer aanwezig was omdat de commissie-Wierenga eind maart het groene licht had gegeven op a. de methode en b. de wijze waarop het IRT die had uitgevoerd. Daarmee kwam de klemmende noodzaak om het alsnog aan de orde te stellen...

De **voorzitter:**

Maar je spreekt toch over een veel groter terrein als je het hebt over opsporingsmethoden in het algemeen: de vraag waar de rechtmatigheidsgrenzen liggen, de vraag waar de pro-actieve opsporing moet beginnen? Al die dingen waar wij nu mee aan het worstelen zijn, zijn toch niet alleen afhankelijk van het oordeel van de commissie-Wierenga?

De heer **Van Randwijck:**

Ik zeg niet dat het afhankelijk is van het oordeel van de commissie-Wierenga. Wat ik zojuist heb gezegd, is dat het rapport van de commissie-Wierenga, dat het groene licht gaf, etcetera, voor mij de behoefte om het aan de orde stellen niet meer...

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik niet. De commissie-Wierenga, door de politiek ingesteld om de opheffing van het IRT-team te onderzoeken, geeft een oordeel over de methode, maar dat ontslaat de PG's toch niet van de verantwoordelijkheid om daar zelf een oordeel over te hebben? Je kunt toch niet zeggen: er kwam een groen licht en daarmee einde discussie?

De heer **Van Randwijck**:

Dat zeg ik ook helemaal niet. Ik wil ook niet zeggen dat door het rapport-Wierenga het groene licht er was.

De heer **De Graaf**:

Dat hoor ik u net zeggen, volgens mij.

De heer **Van Randwijck**:

Ik antwoordde op de vraag van de voorzitter of er geen behoefte meer aan was. Ik geef mijn verklaring: de behoefte om het aan de orde te stellen, was voor mijzelf...

De heer **De Graaf**:

Waarom dan? Omdat het groene licht was gegeven door de commissie-Wierenga?

De heer **Van Randwijck**:

Nee, omdat een commissie die vergaand inzicht had verkregen in de methode zoals die toen werd toegepast, heeft gezegd: ok, dit is volgens de regels van de kunst en dit - mag ik het tussen aanhalingstekens plaatsen - "relateert aan de informatie van toen over het gebruikelijke researchewerk".

De **voorzitter**:

Had de commissie-Wierenga wel dat diepgaand inzicht?

De heer **Van Randwijck**:

Daar kun je achteraf over twijfelen. Maar wij praten nu over de wetenschap van toen.

De heer **De Graaf**:

De commissie-Wierenga schreef ook dat over de toelaatbaarheid van de methode kan worden gediscussieerd.

De heer **Van Randwijck**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dat staat nadrukkelijk in de conclusies.

De heer **Van Randwijck**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dan zou je zeggen dat dit uitnodigt tot een discussie tussen u en uw ambtgenoten.

De heer **Van Randwijck**:

Daar ben ik het volstrekt mee eens. Die discussie is echter niet opgepakt.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Van Randwijck. Ieder gewoon mens zal niet snappen...

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Randwijck is ook een gewoon mens.

De heer **Rabbae**:

Ok. Het hele land heeft het over het gedoe van het IRT, en u en uw collega PG's wilden of konden niet beginnen te praten over wat er gebeurd was in uw ressort. U wilde zelf dat het niet herhaald werd in andere delen van het land. Alle logica was dus aanwezig om het te bespreken en het is toch niet besproken.

De heer **Van Randwijck**:

Ik heb u al aangegeven dat dat niet gebeurd is en dat voor mij - ik verval in herhaling - de behoefte er niet meer was omdat Wierenga had gezegd dat het kan en dat het goed is

uitgevoerd. Ik zit mijzelf niet te excuseren, maar ik probeer mijzelf in die tijd te verplaatsen. Wierenga gaf dit, mag ik het even ruim zeggen, aan als een recherche-operatie...

De heer **Rabbae**:

Los van Wierenga, is het toch zo dat u in het PG-college nooit en te nimmer concrete zaken met elkaar bespreekt? Datzelfde beeld krijgen wij van uw collega Gonsalves en uw college Ficq. Dat is denk ik het probleem.

De heer **Van Randwijck**:

Klopt.

De **voorzitter**:

Was de instelling van de Centrale toetsingscommissie een idee vanuit de procureurs-generaal of was dat een idee van De Wit en zijn mannen?

De heer **Van Randwijck**:

Het was een van de voorstellen van de commissie-De Wit omdat de commissie vaststelde in haar rapport - ik meen dat er in maart 1994 twee rapporten pal na elkaar zijn verschenen - dat een eenduidige beleidslijn gelet op de verschillende casusposities niet mogelijk was en er ook ten aanzien van de rechemethodes verschillend gedacht werd. Wat je dan ziet gebeuren, is dat heel vaak gezegd wordt dat er een commissie voor in het leven geroepen moet worden die iedere casus gaat bekijken.

De **voorzitter**:

Die toetsingscommissie speelt een politieke rol in 1994, ook in de brief van minister Hirsch Ballin van ongeveer mei. Welke PG heeft die nu bedacht, De Wit of u?

De heer **Van Randwijck**:

Het is een voorstel van de commissie-De Wit geweest.

De **voorzitter**:

En dat heeft u toen overgenomen?

De heer **Van Randwijck**:

Ja.

De **voorzitter**:

U heeft zelf toen niet casustiek of normering willen bespreken?

De heer **Van Randwijck**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dus eigenlijk ook de aanbiedingsbrief en de instelling van de toetsingscommissie, waarvoor de minister natuurlijk uiteindelijk de verantwoordelijkheid heeft genomen, komt helemaal uit de koker van De Wit?

De heer **Van Randwijck**:

Uit de commissie-De Wit, ja. Dat voorstel is door de PG-vergadering overgenomen.

De **voorzitter**:

Is daar nog lang over gesproken?

De heer **Van Randwijck**:

Inhoudelijk is er over het rapport niet gesproken. Er is niet uitgebreid gesproken over casusposities. Wel is vrij uitgebreid uitgesproken over de vraag hoe de lijnen liggen als de commissie "ja" zegt en de hoofdofficier "nee" of andersom. Wat is de draaicirkel van iedere hoofdofficier als je centraal de beslissing gaat toetsen?

De **voorzitter**:

Ik ga even terug naar de inhoud. Is toen ooit gesproken over burgerinfiltranten en hoeveel zij mogen verdienen?

De heer **Van Randwijck**:

Nee, het werd overgelaten aan de commissie-Jansen, de CTC, om aan de hand van casusposities te bekijken of dat wel of niet kon.

De **voorzitter**:

De handleiding inijkoperaties...

De heer **Van Randwijck**:

Is uit Den Bosch.

De **voorzitter:**

Nee, die heeft u goedgekeurd.

De heer **Van Randwijck:**

Ja.

De **voorzitter:**

Heeft u daar nog inhoudelijk over gesproken?

De heer **Van Randwijck:**

Daar is in mijn herinnering inhoudelijk niet over gesproken.

De **voorzitter:**

Waar sprak u dan wel inhoudelijk over?

De heer **Van Randwijck:**

Ja, dan zou ik de notulen of de agenda moeten nakijken. Op zo'n open vraag kan ik werkelijk niet antwoorden.

De heer **Koekkoek:**

Wat de methode betreft...

De heer **Van Randwijck:**

Nee, daar is niet over gesproken. Als u mij vraagt of daar en daar inhoudelijk over is gesproken, dan kan ik "Ja" of "Nee" zeggen.

De heer **Rouvoet:**

Ik heb een vraag. De handleiding over inijkoperaties is wel goedgekeurd, maar niet inhoudelijk besproken. Kunt u dat nog een keer uitleggen?

De heer **Koekkoek:**

U heeft hem niet ingekeken.

De heer **Van Randwijck:**

Natuurlijk heb ik die ingekeken. Natuurlijk is die ingekeken. Het was een richtlijn die...

De **voorzitter:**

Neem, bijvoorbeeld, het element dat, als ik het mij goed herinner, voor de inijk vereist wordt dat het gaat om een verdachte en dus niet alleen om een verdenking op de plek. Dat zou het dus inperken.

De heer **Van Randwijck:**

Ik weet niet precies wanneer wij over de inijkoperaties gesproken hebben. Maar u kunt zich voorstellen dat, waar het gaat om veel vergaderingen en waar veel onderwerpen aan de orde komen die bespreking behoeven, mij op het ogenblik niet bijstaat wat er precies over inijkoperaties is gezegd. Dat weet ik eenvoudigweg niet meer. Dat is wel na te lezen in notulen, maar die heb ik hier niet.

De heer **Koekkoek:**

Het is duidelijk dat u na het rapport van de commissie-Wierenga, die zei dat de methode niet onrechtmatig is, na het kamerdebat in april en na een motie die vraagt om nader onderzoek naar de opsporingsmethoden, bezig was met de commissie-De Wit. U wist dat die ermee bezig was. Dat kwam terug. Ik noem ook de Centrale toetsingscommissie. Afgezien van die gang van zaken heeft u dus niet over de aanvaardbaarheid van methoden gesproken?

De heer **Van Randwijck:**

Nee. Waar heel nadrukkelijk wel over gesproken is - dat zijn de lessen van het IRT - is hoe herhaling voorkomen kan worden. Dat betreft, laat ik zeggen, de rol van de portefeuillehouder. Daar is vrij langdurig over gesproken. Wat heeft die voor een dirigerende rol met betrekking tot de verschillende arrondissementsparketten? De rol van het CBO. Wat is de rol van de Centrale toetsingscommissie? Kan een commissie, en in het verlengde daarvan de portefeuillehouder, een hoofdofficier met een verschillende opvatting "over-rulen"? Daaraan parallel liepen de ontwikkelingen van het rapport-Donner. In de tweede helft van 1994 heeft er een kentering plaatsgevonden, niet ten aanzien van de inhoudelijke discussie, maar ten aanzien van de vraag hoe wij centraal dit soort operaties

normeren. Dat heeft dus betrekking op het instellen van een Centrale toetsingscommissie, een portefeuillehouder, parallel met het debat over de commissie-Donner en de rol van een toekomstig college daarin. Dus vanuit dat perspectief heeft de IRT-affaire haar lessen opgeleverd.

De heer **Koekkoek:**

Kan de Centrale toetsingscommissie een hoofdofficier over-rulen?

De heer **Van Randwijck:**

Ja. Maar laat ik het anders formuleren.

De **voorzitter:**

Formeel toch niet?

De heer **Van Randwijck:**

Het zal misschien niet de toetsingscommissie zijn. Maar als het in feite tot een verschil in opvatting leidt, dan zal de portefeuillehouder daarin gekend worden.

De heer **Koekkoek:**

Betekent dit dat een zaaksofficier of een CID-officier als het ware in beroep kan geen tegen een beslissing van zijn hoofdofficier bij de toetsingscommissie?

De heer **Van Randwijck:**

Nee. Het is zo dat de Centrale toetsingscommissie zal vaststellen dat er op een gegeven moment een onoverbrugbaar verschil is. Daar wordt dan overleg over gevoerd met de portefeuillehouder en eventueel wordt er in collegeverband over gesproken. Dan kan het zijn dat er toch gezegd wordt dat de hoofdofficier gelijk heeft of dat de toetsingscommissie gelijk heeft. Uiteindelijk is het zo dat het college of de portefeuillehouder in het voortraject de knoop doorhakt.

De **voorzitter:**

Heeft u gesproken over de twee gevallen die hier aan de orde zijn geweest en waarbij de minister van Justitie dit jaar operaties heeft stopgezet, bijvoorbeeld een infiltratie-operatie in het zuiden? Er is nog een ander infiltratietraject stopgezet dat uiteindelijk niet ontwikkeld is. Heeft u daarover in de PG-vergadering inhoudelijk gesproken?

De heer **Van Randwijck:**

Niet over de casus. Nee. Niet over wat er aan de hand was bij de recherche-operatie. Laat ik het zo zeggen.

De **voorzitter:**

Hoe kunt u dan uiteindelijk wel in juni van dit jaar uw gezag willen uitoefenen over toekomstige, zeer gevoelige operaties die bijvoorbeeld door de CTC al zijn goedgekeurd? Dan moet u toch een keer over casussen gaan praten?

De heer **Van Randwijck:**

Ja, maar ik gaf net al in antwoord op de vraag van de heer Koekkoek aan dat u het traject 1994 niet los kan zien van het gedachtengoed en de ontwikkelingen van het rapport-Donner.

De **voorzitter:**

Over de reorganisatie van het OM?

De heer **Van Randwijck:**

Waarbij de ressortelijke binding van de procureur-generaal met zijn ressort en de verantwoordelijkheid voor wat daar gebeurt of niet gebeurt, wordt verlaten. In het plan van aanpak staat ook aangegeven dat die lijnen worden doorgesneden.

De heer **Koekkoek:**

Zover is het nog niet.

De heer **Van Randwijck:**

Zover is het nog niet, maar wij zijn vooruitlopende op die ontwikkeling - ik gaf dat net ook aan in antwoord op uw vragen - en met name als les van de IRT-affaire bezig aan te geven dat een van de belangrijkste zaken het verstevigen van de rol van de portefeuillehouder was. Dat betekent dat met betrekking tot de zware, georganiseerde criminaliteit de verantwoordelijkheid van de portefeuillehouder nu al dwars door de ressorten loopt.

De heer **Koekkoek**:

Ja. Ik heb nog een laatste punt betreffende de afloop van het IRT. In januari 1994 heeft u samen met de hoofdofficiëren in uw parket afgesproken of besloten - dat is niet duidelijk - dat geen gebruik meer zou kunnen worden gemaakt van het IRT-dossier. Wat staat u daarvan bij? Is dat in die groep van u en de hoofdofficiëren aan de orde geweest?

De heer **Van Randwijck**:

Ik heb de notulen van de ressortsvergadering doorgelezen, althans vlot doorgelezen, en daar ben ik het niet tegengekomen. Maar wat wel juist is, is dat het een besluit is geweest dat in ressortelijk verband en met instemming van de hoofdofficier en mijzelf is genomen. Ik weet niet meer of dat nu toevallig in een ressortsvergadering of specifiek in een vergadering is geweest. Daar heb ik geen sporen van gevonden. Het is wel een ressortelijk standpunt geweest.

De heer **Koekkoek**:

Nu heeft dat tot gevolg gehad - zoals de heer Van der Veen ons heeft gezegd - dat aan een moordzaak van 10 april 1993 in Alkmaar eigenlijk niet verder kan worden gewerkt. Vindt u dat een aanvaardbare consequentie van het niet meer gebruiken van het IRT-dossier?

De heer **Van Randwijck**:

Details van die zaak ken ik niet. Ik weet wel - dat is mij toen ook gerapporteerd - dat er antwoorden zijn geweest op kamervragen die doelden op die zaak. Die heb ik overigens niet direct helemaal paraat. Daarnaast is mijn informatie zo dat het niet zo was dat er echt al begin van bewijs was. Het was zwak, maar er was een begin van bewijs. Je kon maximaal spreken van een onderzoeksrichting.

De heer **Koekkoek**:

De heer Van der Veen heeft ons gezegd dat het IRT-dossier nodig is of gebruikt kan worden voor het ophelderen van deze zaak. Dat kan nu niet gebeuren.

De **voorzitter**:

Ik onderbreek even. U spreekt over kamervragen, maar spreekt u niet over andere kamervragen?

De heer **Van Randwijck**:

Ik meen van niet.

De **voorzitter**:

Spreekt u niet over de XTC-kamervragen?

De heer **Van Randwijck**:

Nee. Ik heb het over deze zaak. Ik heb het over kamervragen naar aanleiding van kranteberichten met de verwijtende strekking dat Haarlem en Alkmaar...

De heer **De Graaf**:

Wel of niet gewaarschuwd...

De heer **Van Randwijck**:

Exact. Daarover ging het.

De heer **Koekkoek**:

Maar vindt u het aanvaardbaar dat die informatie blijft liggen, die volgens een van de kenners van dat dossier relevant zou kunnen zijn?

De heer **Van Randwijck**:

Ik heb geen enkele reden om te twijfelen aan de kennis en kundigheid van Van der Veen. De andere informatie die ik heb, heb ik u zojuist gegeven en wel dat er helemaal nog geen bewijs of begin van bewijs was, maar een onderzoeksrichting. Meer is uit dat dossier niet te halen, zo is mij kort geleden gemeld.

De heer **De Graaf**:

Door wie?

De heer **Van Randwijck**:

Ik meen door mevrouw Gonzales.

De heer **Koekkoek**:

Wat voor bezwaar bestaat er om dat dossier te lichten en te bekijken in hoeverre het bruikbaar is voor het onderzoek van deze zaak?

De heer **Van Randwijck**:

Het is, denk ik, niet goed om hier al toezeggingen te doen. Ik denk wel dat het goed is om degene die toen die zaak behandeld heeft - ik denk dat dat de heer Van Riel is uit Alkmaar - daarop aan te spreken.

De heer **Koekkoek**:

Is dat niet een soort "black box"? Mevrouw Gonzales, die ook niet in het dossier kan en mag kijken, zegt tegen u dat er toch misschien alleen maar sprake is van een onderzoeksrichting.

De heer **Van Randwijck**:

Nee. Ik meen dat de behandeling van deze zaak in handen was van de heer Van Riel. U overvalt mij echter met deze vraag. Noch in het voorgesprek noch elders heb ik vragen in deze richting vermoed. Ik praat, laat ik zeggen, vanuit wat er in mijn achterhoofd zit. Ik denk dat het goed is als ik hier nog eens met de heer Van Riel over praat.

De heer **Koekkoek**:

Wij gaan wel eens verder dan waar wij de vorige dag gebleven zijn.

De heer **Van Randwijck**:

Dat begrijp ik. Dat betekent wel dat het beperkingen oplegt aan mijn voorbereiding.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil met u verdergaan over de sturing die het openbaar ministerie aan de politie kan geven. Ik wil beginnen met een incident uit januari 1994, waarbij u geconfronteerd wordt met corruptiebeschuldigingen aan het adres van de Amsterdamse politie. U wilt een rijksrecherche-onderzoek instellen en heeft daarover contact met de heer Nordholt. U heeft zelf gezegd hoe dat gesprek verliep. De heer Nordholt zei namelijk dat als u dat zou doen, hij naar de minister zou stappen, een persconferentie zou geven en hij zei daarnaast, ik citeer: "Ik haal je integraal door". Was deze wijze van omgaan met u voor u geen aanleiding om naar de minister te stappen en te zeggen: hij eruit of ik eruit?

De heer **Van Randwijck**:

Ja. Het probleem was alleen dat de minister niet te bereiken was. Ik hem geprobeerd hem te bereiken. Hij zat op dat moment - als ik het mij goed herinner - bij een partijcongres in de Veluwe. Ik heb hem dus niet kunnen bereiken. Daarnaast is het zo dat het onderzoek wel gewoon is doorgegaan.

De **voorzitter**:

U kunt het natuurlijk ook een dag later zeggen.

De heer **Van Randwijck**:

Ja, maar het onderzoek is wel doorgegaan in de richting van die beschuldigingen.

De heer **Koekkoek**:

Zeker, zeker. Ik gebruik het als voorbeeld hoe moeilijk het kan zijn voor het openbaar ministerie om leiding te geven aan de politie als de ondergeschikten, want ook de heer Nordholt is een ondergeschikte, zo met het gezag omgaat.

De heer **Van Randwijck**:

Kijk. Ik ben een jaar of tien hoofdofficier in Den Haag geweest. Zeker als je op een wat, laat ik zeggen, amicale toon met elkaar omgaat...

De heer **Koekkoek**:

Dit was niet amicaal.

De heer **Van Randwijck**:

Nee, laat ik zeggen dat zeker als je normaal met elkaar omgaat, je weleens stevige dingen tegen elkaar pleegt te zeggen. Dat hoeft overigens geen enkele aanleiding te zijn tot beschadiging van de persoonlijke verhoudingen. In dit verband heb ik het eigenlijk nogal verbijsterend gevonden. Er gebeurde echter wel wat ik wilde: het recherche-onderzoek ging gewoon door.

De heer **Koekkoek**:

U heeft het naast u neergelegd?

De heer **Van Randwijck:**
Ja, ik heb het naast mij neergelegd.

De heer **Rabbae:**
Maar als u de minister toen had kunnen bereiken, zou u dan inderdaad gezegd hebben "hij eruit of ik eruit"?

De heer **Van Randwijck:**
Dat zou ik nooit gezegd hebben, want er zijn belangrijker redenen om op te stappen.

De **voorzitter:**
Maar is niet ook uit onze verhoren het algemene probleem gebleken dat het OM blijkbaar op bepaalde punten zijn gezag niet uitoefent?

De heer **Van Randwijck:**
Dat is een wel heel open vraag.

De **voorzitter:**
Maar die zullen wij misschien toch wel moeten trachten te beantwoorden.

De heer **Van Randwijck:**
Ik ben bijna tien jaar hoofdofficier geweest; acht jaar in Den Haag en anderhalf jaar in Rotterdam. In die tijd gebeurde er wel wat ik uiteindelijk vond dat er moest worden gedaan. Er was overleg over mogelijk en dat was perfect, zowel in mijn Haagse tijd als in mijn Rotterdamse tijd. In Rotterdam heb ik in die korte tijd, vlak voordat ik naar Amsterdam ging, zaken besproken met de heer Jansen, die hier overigens getuige is geweest. Het ging toen met name om de invulling van het arrestatieteam, dat herinner ik me nog heel goed. Daar had Rotterdam een andere opvatting over, maar na stevig bakkeleien kwam er uiteindelijk een oplossing waarmee beide partijen konden instemmen. In dit verband was het een lijn waarmee ik het volstrekt eens was, en dat gold ook voor Den Haag. Dus als u zegt dat het openbaar ministerie zijn verantwoordelijkheid niet neemt, dan is dat een veronderstelling die ik vanuit mijn eigen ervaring als hoofdofficier niet zou willen steunen.

De **voorzitter:**
Het is voor ons vaak moeilijk om vast te stellen wie er verantwoordelijk is en wat er gebeurd is.

De heer **Van Randwijck:**
Maar dat heeft niet zozeer te maken met de vraag of het openbaar ministerie zijn verantwoordelijkheid neemt, als wel met de wijze waarop zo'n besluit tot stand komt.

De heer **Koekkoek:**
Wij zitten met de vraag dat wij in sommige gevallen geen officier kunnen ontdekken die voor een zaak verantwoordelijk is, want de een zegt dat het buiten zijn ressort is gebeurd, zodat hij niet verantwoordelijk is, terwijl de ander zegt dat het in een ander ressort al was goedgevonden.

De heer **Van Randwijck:**
Ik begrijp waar u nu op doelt, althans ik veronderstel dat ik het weet.

De heer **Koekkoek:**
U zegt dat men zijn verantwoordelijkheid wel neemt. Akkoord, maar vaak is wel onduidelijk, wie zijn verantwoordelijkheid neemt.

De heer **Van Randwijck:**
Ik denk dat verantwoordelijkheid nemen en daar ook voor uitkomen, te maken heeft met lef hebben. Je moet gewoon zeggen: Dat is mijn besluit geweest.

De **voorzitter:**
Is er wel vaak genoeg met de vuist op tafel geslagen?

De heer **Van Randwijck:**
Ik praat dan nu weer even over mijn ervaring als hoofdofficier.

De **voorzitter:**
Maar u bent nu procureur-generaal en u hebt allerlei mensen onder u. Daarom vraag ik of er genoeg met de vuist of met de vlakke hand op tafel is geslagen.

De heer **Van Randwijck:**

Maar de rechtstreekse aansturing van de politie wordt verricht door het eerstelijnsparquet. Dat is een van de zeer grote verschillen met mijn ervaring van tien jaar als hoofdofficier. De aansturingsmogelijkheden van de PG zijn aanzienlijk minder direct en daardoor veel ingewikkelder, want ze zullen toch op de een of andere manier via de hoofdofficier moeten verlopen.

De **voorzitter:**

Maar wij hebben hier toch verschillende zaken besproken waarbij blijkt dat de officier niet is ingelicht of dat de officier zegt dat het niet precies zijn verantwoordelijkheid is, waaruit je de conclusie zou kunnen trekken dat de politie soms gewoon zijn eigen gang gaat, ook bij opsporingshandelingen. Hoe wilt u dat in uw greep krijgen?

De heer **Van Randwijck:**

De IRT-kwestie heeft een aantal lessen geleerd, met name in de strafzaak-Zwolsman. Het Amsterdamse hof heeft op een gegeven moment de heer Woelders gevraagd, een overzicht te geven van wat hij had gedaan. Daarmee vroeg het de politie, verantwoording af te leggen. Het tweede punt, dat nu al in belangrijke mate naar boven komt, is de rol van de Centrale toetsingscommissie. Het uitgangspunt is bekend: een zaak die niet is aangemeld, die niet is goedgekeurd door de Centrale toetsingscommissie, komt niet ter zitting. De toetsingscommissie bestaat nog geen jaar, maar op grond van de ervaringen tot nu toe denk ik dat die commissie al heel behoorlijk loopt. Men weet dat een zaak strandt, als die niet is aangemeld en goedgekeurd. En bovendien denk ik dat die commissie goed loopt omdat men zeker bij ingewikkelde operaties behoefte heeft aan collegiale toetsing, toetsing door vakgenoten. Dus verantwoording afleggen tegenover de rechter conform hetgeen de heer Woelders tegen het Amsterdamse hof heeft gezegd en de toetsing vooraf door de Centrale toetsingscommissie zijn belangrijke wijzigingen, lessen uit de IRT-kwestie. Als voorbeeld mag ik misschien het afblazen van de operatie in Gooi- en Vechtstreek noemen. Een operatie van de recherche aldaar was het Amsterdamse parket niet bekend; ze was ook niet aan de Centrale toetsingscommissie voorgelegd en ze werd dan ook afgeblazen.

De **voorzitter:**

Maar als wij hier met zoveel situaties te maken krijgen, kunt u toch niet zeggen dat die gezagsuitoefening op alle onderdelen goed verloopt? Ook onder uw verantwoordelijkheid gingen de zaken uiteindelijk min of meer op dezelfde wijze verder. Nu blijkt dat dit ook na het IRT in sommige gevallen zo is, en die spelen zich voor het grootste deel in uw ressort af.

De heer **Van Randwijck:**

Ik denk dat Amsterdam door een van de grote arrondissementen daarin op z'n zachtst gezegd een ingewikkeld ressort is. En ik zou willen bestrijden dat het in het algemeen allemaal gewoon door zou gaan.

De **voorzitter:**

Nee, het gaat er gewoon om dat er een boel indicaties zijn dat zaken die men in feite niet meer voor zijn verantwoordelijkheid wilde nemen, toch nog doorgingen.

De heer **Van Randwijck:**

Maar met een dergelijke algemene indicatie kom ik...

De **voorzitter:**

Wij kunnen ze noemen: Gooi- en Vechtstreek, Rotterdam.

De heer **Van Randwijck:**

Maar wat Gooi- en Vechtstreek betreft moet ik zeggen dat dat nu juist een voorbeeld is van een geval waarin het wel goed liep, omdat de zaak werd afgeblazen toen bleek dat die niet was aangemeld. Dat vormt juist een bevestiging van mijn stelling, daarom noemde ik dat voorbeeld ook. Het Amsterdamse parket kwam er op een gegeven moment achter dat een zaak niet volgens de normale lijn van de besluitvorming was verlopen. Daarop volgde de

sanctie dat de zaak werd afgeblazen; dus het voorbeeld dat u noemt, bevestigt mijn stelling.

De heer **Rouvoet**:

Ik zou u nog even een impliciete conclusie expliciet willen voorleggen. Ik heb het toch goed verstaan dat u zei dat een deel van het probleem is dat leden van het openbaar ministerie bij verschillende gelegenheden niet het lef hebben gehad om voor hun verantwoordelijkheid uit te komen, om te staan voor de door hen genomen besluiten?

De heer **Van Randwijck**:

Misschien is het iets te fors uitgedrukt; als dat zo is, neem ik het bij dezen terug.

De heer **Rabbae**:

Dat is wel heel jammer.

De heer **Rouvoet**:

Het is in ieder geval wel heel snel.

De heer **Van Randwijck**:

Ik doe het ook maar direct, want ik vermoedde al welke kant het opging. Ik neem die opmerking dus bij dezen terug. Kijk, er ontstaan geen problemen als alles goed gaat, want dan is duidelijk dat Jan het heeft overgenomen van Piet, die het weer overgenomen heeft van Klaas. Nee, de problemen ontstaan als er "gefileerd" wordt, wie precies waarover heeft besloten. Dan is namelijk niet meer duidelijk, wie wat beslist heeft. De geschiedenis van de enquetcocommissie is er een voorbeeld van, net als de kwestie van hoe het ook alweer precies zat met de positie van de hoofdofficier en de IRT-officier. Zolang het goed gaat, worden zulke dingen niet onder een vergrootglas gelegd, maar zodra er ergens een frictie optreedt, wordt er ineens naar de verantwoordelijkheden gevraagd.

De **voorzitter**:

Kunt u mij zeggen waar de geschiedenis van de enquetcocommissie een voorbeeld van is?

De heer **Van Randwijck**:

Nee, ik heb gezegd dat uit hetgeen uit het werk van de commissie naar voren gekomen is, duidelijk blijkt dat er geen problemen ontstaan zolang het goed gaat. En ik schuif de zaak nu niet van mij af, want ik herhaal dat ik terugneem wat ik daarover zei. Het gaat erom dat er pas vragen gesteld worden zodra een zaak verkeerd gaat of een frictie ontstaat, waarbij dan niet duidelijk is wie wat wanneer heeft gezegd. De vergadering van 1 december met de ministers is daar een heel duidelijk voorbeeld van.

De heer **Rouvoet**:

Maar dan is er toch nog een probleem. Toen wij aangaven dat er soms niemand van het openbare ministerie te vinden is die verantwoordelijk is voor een genomen besluit, gaf u als verklaring dat dit te maken heeft met lef. Die verklaring neemt u nu terug, maar dan zitten wij nog met het probleem dat wij niemand kunnen vinden die verantwoordelijk is. Daar zit een gat.

De heer **Van Randwijck**:

Inderdaad, daar zit een gat in. Ik denk dat je kunt zeggen - en nogmaals, die vergadering van 1 december is er een goed voorbeeld van - dat men met verschillende percepties.

De **voorzitter**:

Dat woord "perceptie", daar krijg je bijna platvoeten van. Neemt u het mij niet kwalijk dat ik het zo zeg, maar wij horen het steeds meer.

De heer **Van Randwijck**:

Ik ben nog niet in het gelukkige bezit daarvan, maar als u een alternatief weet, gebruik ik dat gaarne. Laat ik zeggen, de grondoorzaak van veel misverstanden is dat de verschillende indrukken die men van het besprokene tijdens zo'n vergadering heeft, onvoldoende duidelijk worden weergegeven. Neem de vergadering van 15 november 1993, met Augusteijn en Langendoen, toen het ging over het doorzetten van een operatie. Ik kan zo voorbeelden geven van bijeenkomsten waarbij na afloop de conclusies en besluiten niet zijn vastgelegd.

De heer **Koekkoek**:

Uw stelling is eigenlijk dat je ziet dat de verantwoordelijkheden onduidelijk waren als er problemen zijn. Maar dat moet je toch proberen te voorkomen, je kunt die verantwoordelijkheden toch van tevoren duidelijk maken? Dan ontstaan er misschien ook wat minder problemen; al kun je problemen natuurlijk nooit uitsluiten. Ik zou verder willen gaan met de wijze waarop het openbaar ministerie leiding geeft aan de politie. Als het openbaar ministerie zelf verdeeld is, soms binnen een parket, maar soms ook binnen een ressort, hoe kan het dan leiding geven aan de politie?

De heer **Van Randwijck:**

Wat bedoelt u met "verdeeld"?

De heer **Koekkoek:**

Heel concreet: in het parket Amsterdam wordt anders gedacht over het omgaan met informanten dan in het parket Haarlem. In Amsterdam zegt men: wij sturen geen informanten. Misschien zou men moeten zeggen: wij sturen ze niet meer. Dat is al iets anders. In Haarlem heeft men daar andere opvattingen over, zodat je kunt spreken van een verdeeld huis. Hoe kan het openbaar ministerie leiding geven aan de politie als de zaken er zo voorstaan?

De heer **Van Randwijck:**

Die verdeeldheid - ik vermoedde wel waarop u doelde - is mij sinds twee weken bekend. Ik wist wel dat Amsterdam, zoals de hoofdofficier in de ressortsvergadering gezegd heeft, de strikte weg bewandelt. Daar kon ik mij na de IRT-geschiedenis iets bij voorstellen, maar dat het zo ver ging in die mate van detaillering, was mij volstrekt onbekend.

De heer **Koekkoek:**

Dat is u pas gebleken naar aanleiding van de openbare verhoren?

De heer **Van Randwijck:**

Ja, omdat mij dat nooit gemeld is. Vrakking heeft nooit tegen mij gezegd: wij gaan zelfs zo ver dat wij er een informant op uitsturen.

De **voorzitter:**

Maar het kan toch niet zo zijn dat u via de enquëtecommissie verneemt wat er in uw ressort gebeurt?

De heer **Van Randwijck:**

Deze detaillering was mij onbekend. U kunt mij wel vragen waarom ik het niet weet, maar dan zou ik op mijn beurt de vraag willen opwerpen, waarom het mij niet gemeld wordt. Althans, als het genoemde voorbeeld maatgevend is.

De heer **Koekkoek:**

En waarom wordt het u niet gemeld?

De heer **Van Randwijck:**

Tja, de informatievoorziening is een van de problemen bij het streven naar eenduidige beleidsvoering. Informatie wordt soms om heel veel redenen niet verschaft.

De heer **Koekkoek:**

Maar weet men wat u wilt weten?

De heer **Van Randwijck:**

Ja, ik denk dat men dat weet.

De heer **Koekkoek:**

Wat wilt u van uw hoofdofficier weten?

De heer **Van Randwijck:**

In de eerste plaats wil ik het weten als er zaken zijn die tot incidenten leiden of daartoe kunnen leiden. En in de tweede plaats wil ik weten, wat er bij mijn hoofdofficiëren tot problemen aanleiding geeft of wat er gebeurt in afwijking van landelijke standpunten ter zake. Het voorbeeld van het al dan niet op pad sturen van een informant is misschien wat gedetailleerd.

De heer **Koekkoek:**

Maar het gaat wel om informanten die een belangrijke rol spelen in een belangrijke methode waar een belangrijke kwestie over is geweest.

De **voorzitter:**

Maar in algemene zin moet u toch niet onbekend zijn met de fricties die er tussen Amsterdam en Haarlem optreden of zijn opgetreden, in ieder geval in de zin zoals de heer De Beaufort ze verwoord heeft? Speelt u een rol in het beter op elkaar laten aansluiten van een en ander en zo ja, hoe doet u dat?

De heer **Van Randwijck:**

Ik weet niet op welke fricties u doelt. U praat nu met name over fricties in de sfeer van opsporingsmethoden?

De **voorzitter:**

Niet alleen bij opsporingsmethoden, maar wellicht ook bij onderzoeken waar beide parketten mee bezig zijn en die dezelfde doelgroepen betreffen, maar waarbij men niet voldoende genformeerd is en dergelijke.

De heer **Van Randwijck:**

Die fricties zijn mij niet bekend, behalve dan de gebruikelijke verschillen van opvattingen.

De heer **De Graaf:**

Maar als wij het nu even beperken tot de methoden, dan gaat het, zoals u in de afgelopen weken gehoord heeft, niet alleen om de vraag of de informant naar het Victoria-hotel werd gestuurd, maar ook om de vraag of er actief gestuurde informanten of zelfs infiltranten werden gebruikt. Heeft het zin voor de hoofdofficier om u daarvan op de hoogte te stellen? Welke beslissing kunt u daarover nemen, kunt u tegen de hoofdofficier zeggen "nu gaan wij het zo doen"?

De heer **Van Randwijck:**

Ik denk dat het ook afhangt van de mate van detaillering. Er zijn in het hele opsporingstraject tien, zo niet honderd gevallen waarover verschil van mening mogelijk is. Ik ken het voorbeeld alleen uit de verhoren van de enquëtecommissie, ik weet niet precies wat er zich allemaal afgespeeld heeft. Er zullen binnen het openbaar ministerie en de politie altijd verschillen van opvatting zijn. Daarbij is het de vraag, wat je voor lief neemt en wat je onacceptabel vindt. En ik heb zojuist al aangegeven dat er van de huidige rol van de portefeuillehouder en van het CBO een uniformerende werking uitgaat, en dat moet ook. En hetzelfde geldt voor de Centrale toetsingscommissie.

De heer **De Graaf:**

Maar dus niet van u, als PG, nu u nog een verantwoordelijkheid voor het ressort heeft?

De heer **Van Randwijck:**

Wat dat betreft meen ik al eerder in dit verhoor te hebben aangegeven dat met betrekking tot de zware georganiseerde criminaliteit een van de lessen van het IRT is geweest dat de portefeuillehouder in kwestie door de ressorten heen het beleid bepaalt.

De heer **De Graaf:**

Dan is het wel begrijpelijk dat de hoofdofficiëren het u niet hebben gemeld.

De heer **Van Randwijck:**

Dat is het wat de procedure betreft.

De heer **De Graaf:**

U heeft er dus geen rol in?

De heer **Van Randwijck:**

Nee, je kunt zeggen dat er op het werkterrein van de zware georganiseerde criminaliteit al een centralisering heeft plaatsgevonden.

De heer **De Graaf:**

Maar is dat niet een erg formele opvatting, mijnheer Van Randwijck? U heeft twee hoofdofficiëren en u merkt dat de officieren onder hen er verschillend over denken. U kunt hen toch bijeenroepen?

De heer **Van Randwijck:**

Het was niet naar aanleiding hiervan, maar ik heb in de collegevergadering de vraag aan de orde gesteld, wat nog de rol en de verantwoordelijkheid van de ressorts-PG is, nu er een

centrale rol, een centrale positie van de portefeuillehouder is. De brief daarover is van 14 september van dit jaar.

De heer **De Graaf**:

Van verleden jaar.

De heer **Van Randwijck**:

Nee, van dit jaar. Het is een heel recent geval, maar overigens niet naar aanleiding van het onderwerp van de informant. Ik heb aan de orde gesteld wat nog de rol, het kompas van de ressorts-PG is, nu de portefeuillehouder een veel indringender rol speelt op het gebied van opsporingsmethoden, ethische normering en wat je daar nog verder aan kunt verbinden. Dit is, met name nu wij ons nog in een soort overgangsfase bevinden, onderwerp van bespreking. Ik heb dit op 14 september geschreven.

De heer **Koekkoek**:

Maar als het nu niet lukt om binnen n ressort het openbaar ministerie op n lijn te krijgen, hoe moet dat dan lukken in het college van procureurs-generaal voor het hele land?

De heer **Van Randwijck**:

Er wordt met het plan van aanpak beoogd, de binding aan het ressort te laten vervallen en de PG's te belasten met de centrale coördinatie op bepaalde taakvelden. Een van de versturende invloeden van de oude indeling, van de binding met het ressort, was dat per ressort verschillen van opvatting over opsporingsmethoden of andere beleidsterreinen tussen de PG's zelf konden ontstaan.

De heer **Koekkoek**:

En binnen het ressort.

De heer **Van Randwijck**:

Ja. En een van de analyses uit het rapport-Donner was dat dit niet meer acceptabel en niet meer te verdedigen is. De toekomstige positie van het college is dus dat de portefeuillehouder, verantwoordelijk voor zijn terrein, daarin zonder enige binding met een ressort uniformering kan aanbrengen.

De heer **Koekkoek**:

Geeft u nu nog inhoud aan uw wettelijk taak om toe te zien op een behoorlijk uitoefening door de politie van haar functie wat de strafvorderlijke kanten betreft?

De heer **Van Randwijck**:

Ik denk dat je kunt zeggen dat het inherent aan een veranderingsproces is. Vanaf het moment dat je besloten hebt om het te gaan doen tot aan het moment dat de wet in feite gewijzigd is, zit je in een soort overgangsfase waarin steeds meer toegewerkt wordt naar de toekomst.

De **voorzitter**:

Heeft het u bevreemd dat een buitenstaander, iemand die niet uit het OM afkomstig is, de heer Docters van Leeuwen, daar nu een heel belangrijke rol in krijgt?

De heer **Van Randwijck**:

Ik wil hier toch iets melden van de voorgeschiedenis. Ik denk dat het heel juist is dat Docters van Leeuwen daar in is gekomen. Met name de persoon van Docters van Leeuwen is daarbij aan de orde geweest. Juist het feit dat hij een buitenstaander is, was voor mij al reden om te zeggen dat wij het natuurlijk moesten doen. Volstrekt juist dat wij dat doen. Het hele traject is echter al veel eerder ingezet dan met de commissie-Donner. Dat traject is al jaren daarvoor ingezet.

De heer **Koekkoek**:

Ik kom tot een slotvraag. Ik vraag u die, gelet op de tijd, beknopt te beantwoorden. Wat is uw opvatting over de wijze waarop bijzondere opsporingsmethoden genormeerd moeten worden?

De heer **Van Randwijck**:

Wat mijn oordeel over de normering is? Ten eerste moeten de opsporingsmethoden binnen de wet vallen. Naarmate een inbreuk groter wordt, wordt de noodzaak om die bij wet te regelen ook groter. Ik doel dan heel duidelijk op het recht van woning, van integriteit

van lichaam, etcetera. Ten tweede moet er ten aanzien van opsporingsmethoden een relatie zijn tussen hetgeen je wilt bereiken en de methode die je daarop toelaat. Waarmee ik niet gezegd wil hebben dat het doel de middelen heiligt. Je moet per geval aangeven wat je al of niet toelaatbaar vindt.

De **voorzitter**:

Wilt u een algemene formule en het dus niet aan grenzen in de wet binden?

De heer **Koekkoek**:

Een soort kaderregeling?

De heer **Van Randwijck**:

Ik denk dat politie en justitie - dat is een heel algemene kreet - fatsoenlijk opsporen en vervolgen in hun vaandel moeten houden.

De heer **Koekkoek**:

Richtige opsporing?

De heer **Van Randwijck**:

Richtig vind ik zo'n onbegrijpelijk woord. Ik noem het liever fatsoenlijk. Het is beter iets te laten schieten dan over de grens heen te gaan.

De **voorzitter**:

Heeft het aan dat fatsoen ontbroken?

De heer **Van Randwijck**:

Nee, maar naarmate de doelgroep waar je mee bezig bent, op z'n zachtst gezegd, ingewikkelder wordt, wordt de neiging om een andere kant op te gaan ook groter. Ik denk dat het juist is als politie en justitie zichzelf daarin beperkingen opleggen. Ik zeg niet dat het nu al gebeurt, maar het wordt natuurlijk wel verleidelijker om te gaan schuiven als de groep onbereikbaar wordt en de gepleegde feiten ernstiger worden.

De **voorzitter**:

Moeten politie en justitie dat zelf doen of moet de wetgever dat doen?

De heer **Van Randwijck**:

Ik denk dat de wetgever het zal moeten doen ten aanzien van de terreinen die ik net noemde, dus inbreuk op privacy, etcetera. Ik denk ook dat dit geldt voor terreinen als direct af luisteren en zaken als kroongetuigen.

De heer **Koekkoek**:

Daar bent u voor?

De heer **Van Randwijck**:

Daar heb ik, eerlijk gezegd, vrij veel moeite mee.

De heer **Koekkoek**:

En direct af luisteren?

De heer **Van Randwijck**:

Daar heb ik, eerlijk gezegd, veel minder moeite mee.

De **voorzitter**:

Als u moet kiezen, wilt u wel direct af luisteren als opsporingsmiddel in de wet opnemen?

De heer **Van Randwijck**:

Ja. Dat is omgeven met waarborgen, rechterlijke machtiging, etcetera, etcetera. Dat vind ik iets anders dan de kroongetuige die door belastende verklaringen af te leggen, en mogelijk dus meinedige verklaringen af te leggen tegen een ander, zichzelf verbetert.

De **voorzitter**:

In feite wordt in enkele gevallen zo'n kroongetuigeregeling toch ook in Nederland toegepast, ook met uw goedvinden?

De heer **Van Randwijck**:

Welke dan?

De **voorzitter**:

Er is toch onlangs in Amsterdam een kroongetuigeregeling of een deal met iemand voorgesteld aan de CTC?

De heer **Van Randwijck**:

Ik weet niet wat u onder deal verstaat in dit verband. Onder deals met criminelen versta ik heel iets anders dan een kroongetuigeregeling.

De **voorzitter:**

Is het effect niet ongeveer hetzelfde?

De heer **Van Randwijck:**

Een deal met een crimineel betekent - daar is een regeling voor - dat een crimineel, en meestal al een veroordeelde crimineel, door informatie te verschaffen over een opsporingstraject, bepaalde voordelen zou kunnen krijgen. Dit gebeurt dan wel binnen bepaalde kaders. Deals met criminelen hebben geen betrekking op eenvoudige zaken, maar op zaken van leven en dood. Dat ziet u ook staan in de circulaire. Bij een kroongetuigeregeling is het zo dat een kroongetuige belastende verklaringen aflegt om er zelf beter van te worden.

De **voorzitter:**

Maar een crimineel waar u een deal mee sluit, doet dat toch ook? Die legt toch ook een belastende verklaring af over iemand anders, zodat hij veel minder lang in de gevangenis zit. Daar gaat het dan toch om. Dat hebben wij al in Rotterdam gezien bij de zaak L. Onlangs is er in uw ressort ook zo iets voorgesteld aan de CTC.

De heer **Van Randwijck:**

Dat geval ken ik niet. Een kroongetuige betekent dat iemand onder ede een belastende verklaring aflegt en daar dan zelf iets tegenover heeft staan. Een deal met een crimineel betreft bepaalde soorten feiten, waarbij informatie die betrekking heeft op feiten van leven en dood - daar gaat de regeling over - kan leiden tot een vermindering of een of andere tegemoetkoming.

De **voorzitter:**

Maar er zijn toch ook door het OM wel deals met criminelen gesloten waarbij het niet gaat om zaken van leven en dood?

De heer **Van Randwijck:**

Ja, maar...

De **voorzitter:**

Dat is toch zo? Wij hoeven niet in details te treden, maar dit is toch juist?

De heer **Van Randwijck:**

Dat zal ongetwijfeld het geval zijn.

De **voorzitter:**

Dat komt toch heel erg in de buurt van de praktische effecten van de kroongetuigeregeling?

De heer **Van Randwijck:**

Het kan elkaar gaan raken.

De **voorzitter:**

U bent dus geen voorstander van een wettelijke regeling van een kroongetuigeregeling?

De heer **Van Randwijck:**

Ik vind dat er aan het instituut kroongetuige heel veel bezwaren en nadelen zitten. Ik ben voorlopig geneigd om het niet al te enthousiasmerend te steunen.

De heer **Rabbae:**

Mijnheer Van Randwijck, weet u of er sprake is of kan zijn van een "pre-deal" met een crimineel?

De heer **Van Randwijck:**

Wat zegt u?

De heer **Rabbae:**

Een pre-deal.

De heer **Van Randwijck:**

Ik ken dat woord niet.

De **voorzitter:**

Een pro-actieve deal.

De heer **Rabbae:**

Ik bedoel niet een op papier gezette deal als afspraak tussen openbaar ministerie en betrokkenen, maar een pro-actieve deal, een toezegging in de voorfase dat als betrokkene dit of dat zou kunnen doen, hij of zij een tegemoetkoming kan krijgen.

De heer **Van Randwijck:**

Dat is wat ik onder een gewone deal versta. Vandaar dat ik de verfijning pre-deal niet ken. Dit is een deal. Ik ken de terminologie pre-deal niet.

De **voorzitter:**

Moet een deal ook vastgelegd worden om een deal te zijn? Dat staat wel in de regeling, denk ik.

De heer **Van Randwijck:**

Ik weet het eerlijk gezegd niet. Maar ik denk dat het wel vastgelegd moet worden. Ja.

De **voorzitter:**

Wordt de rechtsgeldigheid van de deal beïnvloed door de vastlegging of niet?

De heer **Van Randwijck:**

Door schriftelijke vastlegging? Nee.

De **voorzitter:**

Het staat wel in de...

De heer **Van Randwijck:**

Ik denk dat als je een deal sluit met iemand zonder dat die is vastgelegd - en zeker als het hard is - je daaraan gehouden bent.

De **voorzitter:**

Een laatste vraag van mijn kant. Heeft u, behalve de bemoeienis die u direct met de minister heeft gehad in de IRT-zaak, andere zeer specifieke opsporingsmethoden in uw ressort als PG gemeld aan de minister?

De heer **Van Randwijck:**

Nee. Dit was de enige die mij is overkomen. Verder heb ik geen specifieke...

De **voorzitter:**

Hoeveel doorleveringen casu quo zeer bijzondere opsporingsmethoden zijn u als PG als casus gemeld, buiten de IRT-zaak?

De heer **Van Randwijck:**

Geen. Misschien mag ik die vraag iets clausuleren. Er is de "6000 kilo"-zaak die ik aan het begin van mijn verhoor meldde.

De **voorzitter:**

Daarnaast is er nooit een hoofdofficier of iemand anders bij u geweest met een casus?

De heer **Van Randwijck:**

Dat zou kunnen, maar behalve die "6000 kilo-zaak" schiet er geen een in mijn gedachten.

De **voorzitter:**

En de minister dus ook niet.

De heer **Van Randwijck:**

Het zou kunnen dat er iets is geweest, maar ik kan er dus geen antwoord op geven.

De **voorzitter:**

Is er sinds u bij de PG-vergaderingen aanwezig bent, ooit een specifieke casus aan de minister voorgelegd vanuit zo'n vergadering, dus niet door een afzonderlijke PG?

De heer **Van Randwijck:**

Ik herinner het me niet.

De **voorzitter:**

Het staat u in ieder geval niet bij?

De heer **Van Randwijck:**

Inderdaad.

De **voorzitter:**

Mijnheer Van Randwijck, dank u wel. Sluiting 13.51 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 53**

12 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 12 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. J.M. Vrakking

Aanvang 14.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer J.M. Vrakking, geboren op 21 juli 1941 te Bussum. Mijnheer Vrakking, ik verzoek u op te staan voor het afleggen van de volgende eed: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Vrakking:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Vrakking, u bent hoofdofficier van justitie in Amsterdam. Hoe lang vervult u die functie?

De heer Vrakking:

Sinds 1 oktober 1992.

De voorzitter:

U bent geen lid van het OM in uw hele carrière; u bent afkomstig uit de zittende magistratuur. U bent rechter geweest.

De heer Vrakking:

Dat klopt.

De voorzitter:

Waarom bent u overgestapt?

De heer Vrakking:

Tja, het zal misschien de middag vergen om dat uit te leggen.

De voorzitter:

Dat is niet de bedoeling.

De heer Vrakking:

Het werd mij evenwel gevraagd. En het leek mij op dat moment een goede keus.

De voorzitter:

In Amsterdam bent u een voorstander van het schone rechercheren. Waarom?

De heer Vrakking:

De term "schoon rechercheren" zou kunnen inhouden dat de anderen "vies rechercheren".

De voorzitter:

Ja, anders zou je het niet "schoon" noemen.

De heer Vrakking:

Precies. Enige uitleg is dus wel op haar plaats. Ik denk dat je met het rechercheren, waaronder natuurlijk ook, mits met machtiging en goedkeuring van de RC's, videocamera's, taps en dat soort zaken, ook zaken kunt oplossen. Ik denk dus dat je daarmee dus ook menige zaak kunt oplossen.

De voorzitter:

Maar iets meer uitleg van het woord "schoon" is toch wel op haar plaats.

De heer Vrakking:

De vraag is of wij de term "schoon rechercheren" hebben uitgevonden. Je kunt zeggen dat wij geen diepte-infiltraties hebben. Daarmee bedoel ik gebruik maken van criminelen die in een organisatie zitten en daardoor mogelijk strafbare feiten moeten plegen om inzicht in die organisatie te krijgen.

De heer **Vos**:

Ik wil in eerste instantie in algemene zin stil staan bij de situatie zoals die op het ogenblik vanuit Amsterdam gepresenteerd wordt. Er zijn hier meer vertegenwoordigers geweest uit de hoek van de recherche en van het OM. Duidelijk is dat iedereen een blank blazoen aan de orde tracht te stellen voor bijzondere opsporingsmethoden. Is dat juist?

De heer **Vrakking**:

Die vraag of iemand een blank blazoen aan de orde tracht te stellen, is eigenlijk onmogelijk te beantwoorden. Ik heb zoven al gezegd dat wij geen gebruik maken van diepte-infiltraties. Wij maken wel gebruik van de mogelijkheden die de wet biedt. Dat betekent ook observatie, taps en dat soort zaken.

De **voorzitter**:

Observatie maakt de wet niet mogelijk; dat is daarin niet geregeld, maar goed.

De heer **Vrakking**:

Jawel, anders zou het niet kunnen in de opsporing.

De **voorzitter**:

Observatie staat toch niet in de wet?

De heer **Vrakking**:

Nee, het staat niet in de wet, maar op grond van de algemene artikelen kunnen wij observeren, omdat het een opsporingsonderzoek is.

De heer **Vos**:

Hoe en wanneer is deze werkbenadering ontstaan? Is dat al lang geleden gebeurd? Is dat een paar jaar oud? Hoe heeft u dat georganiseerd?

De heer **Vrakking**:

Er zit ook een stukje geschiedenis aan vast. Dat heb ik zelf nog als RAIO-officier meegemaakt. Dat was in 1976/1977. In de Amsterdamse recherche waren er toen twee richtingen. Er waren commissarissen die naar Amerikaans voorbeeld wilden infiltreren en wel goed vonden dat er drugs op de markt zouden komen. Er waren een aantal wat jongere hoofdinspecteurs die vonden dat dit niet kon. Nou, die slag, als je dat zo mag noemen, is destijds ook aan het OM voorgelegd. De keuze is in die jaren al gemaakt voor recherche waarbij geen drugs op de markt komen, waarbij informanten, als zij misdrijven plegen, ook aangehouden worden, dus wat dat betreft geen bescherming krijgen. In die jaren is ook het talon-criterium door het Amsterdamse parket ontwikkeld. Met name de toenmalige officier Wolfs heeft dat aan de rechtbank voorgelegd. Dat heeft het tot en met de Hoge Raad gehouden.

De heer **Vos**:

Heeft u dat aangescherpt?

De heer **Vrakking**:

Ik kwam in 1992. Eind 1992 werd ook besloten om de pseudo-koopteams op te heffen, omdat daar keer op keer gedonder mee was.

De **voorzitter**:

Wat voor gedonder was daarmee?

De heer **Vrakking**:

Ondanks begeleiding kwam het voor dat er teams uit de bocht vlogen. Dan heb ik het niet over het plegen van allerlei misdrijven. Maar ik denk dat u dat moet zoeken in de sfeer. Ik denk dat je niet als pseudo-koper jaar in jaar uit of dag in dag uit in een crimineel milieu kan verkeren waar je van alles en nog wat zou moeten doen en doet en 's avonds om vijf uur de knop omzet en weer als huisvader uit Grimm voorleest. Dat lukt gewoon niet meer op een bepaald moment; dat gaat mis.

De **voorzitter**:

Maar in die pseudo-koopteams hebben toch ook burgerinformanten zeker wel strafbare feiten gepleegd, zoals het toen werkte?

De heer **Vrakking**:

Dat kan ik u niet zeggen, want dat was voor mijn tijd. Ik heb meegemaakt dat ze werden opgeheven.

De **voorzitter**:

Maar u heeft toch ook gezien dat men daar toen een model had waarbij informanten opgevolgd werden door politie-infiltranten, een hele carroussel?

De heer **Vrakking**:

Daar kan ik u echt niet op antwoorden, omdat ik daar niet van weet. Toen was ik nog kort-gedingrechter. Ik weet het gewoon niet.

De heer **Vos**:

Betekent uw werkwijze ook dat u minder waarde hecht aan CID-informatie?

De heer **Vrakking**:

Nee. Natuurlijk hechten wij waarde aan CID-informatie.

De heer **Vos**:

Wat is het belang van CID-informatie voor de te starten zaken?

De heer **Vrakking**:

Je zou kunnen zeggen: dat is het bloed van het lichaam. Laat ik het iets anders formuleren. Ook de wijkagent ziet en hoort veel. In Amsterdam zijn er ongeveer 4000. Als je al die informatie op een goede manier verzamelt, heb je inzicht in wat er zich zo afspeelt in zo'n stad. En daarnaast krijg je informatie. Als dat op een goede manier wordt verwerkt, krijg je ook inzicht in criminele organisaties. En daar begint menig onderzoek mee.

De heer **Vos**:

Onderkent u ook het gevaar dat de CID-informatie soms een zeer tendentiekarakter kan hebben en dat daarin zeer zorgvuldige schifting dient plaats te vinden?

De heer **Vrakking**:

Zeker.

De heer **Vos**:

Wat doet u daaraan?

De heer **Vrakking**:

Overeenkomstig het huidige CID-reglement kennen wij het zogenoemde grijze veld. Dat betreft informatie dat naar ons zeggen van vlees en bloed moet zijn. Er moet dus iemand zijn die ons die informatie geeft; dit is geen anoniem telefoontje. Wordt dat niet gevolgd door verdere informatie, dan gaat betrokkene "uit de bak". Komt er iets bij, dan loopt betrokkene de kans CID-subject te worden. Dan zijn er dus twee informaties die betrouwbaar zijn en bevestigd worden.

De heer **Vos**:

Ik meen van u begrepen te hebben dat u het standpunt huldigt dat een CID-subject per definitie ook een verdachte behoort te zijn. Ik begrijp nu dat u zegt dat twee meldingen tot een CID-status kunnen leiden.

De heer **Vrakking**:

Nee, ik heb er moeite mee als er gezegd wordt: wij kunnen in een onderzoek iemand in strijd met het Europees recht, althans dat zou ik zeggen, in zijn privacy schaden op grond van het feit dat hij CID-subject is. Want daar vindt u de term: een verdachte of hij die verdachte zou kunnen worden. En dat gaat mij veel te ver, als je een opsporingsonderzoek tegen iemand uitvoert.

De heer **Vos**:

Welke interpretatie van de privacy-rechten hanteert u dan? Kunt u zich vinden in de benadering die het Europese Hof hanteert?

De heer **Vrakking**:

Het is niet aan mij om te zeggen: dat lap ik aan mijn laars. Dat lijkt mij een goed uitgangspunt. Dit betekent dat op grond van het Europees recht, niet eens zozeer het Europese Hof, artikel 8, lid 2, inbreuken op de privacy bij wet geregeld moeten zijn.

De heer **De Graaf**:

U had het net over observatie. Vond u dat dat kon, afgeleid van de algemene artikelen die als het ware opsporingsbevoegdheid verschaffen?

De heer **Vrakking**:

Als iemand verdacht is, kan je opsporen.

De heer **De Graaf**:

Dus u vindt CID-matige observatie van iemand die wel CID-subject is, maar nog niet verdacht in de zin van het Wetboek van Strafvordering, niet toegestaan?

De heer **Vrakking**:

Dan moet ik weer een tweedeling maken. Ook onze Hoge Raad heeft heel recent, ik meen 13 juni jongstleden, gezegd dat je bijvoorbeeld videocamera's mag aanbrengen op openbare plaatsen waarvan vermoed wordt dat zich daar strafbare handelingen zullen voordoen. Je hebt wel kans dat daar mensen komen die nog geen verdachte zijn, maar die dat wel worden, omdat zij op die video-opname voorkomen.

De heer **De Graaf**:

Mijn vraag is wat concreter. U zegt dat de actieve observatie van een observatieteam niet op een CID-subject gezet mag worden?

De heer **Vrakking**:

Als het CID-subject verdacht is, mag het wel. Bij degene die mogelijk verdachte kan worden, mag het niet, zo vind ik.

De heer **De Graaf**:

En dat gebeurt ook absoluut niet binnen Amsterdam?

De heer **Vrakking**:

Dat gebeurt niet.

De **voorzitter**:

Maar een ander kan toch langs die camera lopen? Je kunt toch moeilijk zeggen "als er een niet-verdachte aankomt, zetten wij de knop van de camera om"?

De heer **Vrakking**:

Nee, maar dat gaf ik zojuist ook aan. De camera mag lopen op die plaatsen waarvan vermoed wordt dat zich daar strafbare handelingen zullen voordoen. Dat is op de Zeedijk gebeurd. Daar heeft de Hoge Raad ook twee mooie arresten over gewezen: observatie I en II.

De heer **Koekkoeck**:

Nog even over een andere methode. Op een gegeven moment heeft het Amsterdamse parket een standpunt ingenomen over de vraag om al dan niet drugs door te laten. Hoe kan het dat nog in de IRT-tijd een Amsterdamse officier van justitie, Van Capelle, IRT-officier, daarmee akkoord is gegaan?

De heer **Vrakking**:

Dan spreekt u over, even kijken, 1993.

De heer **Koekkoeck**:

Ja.

De heer **Vrakking**:

Ik denk dat wat wij nu weten natuurlijk niet maatgevend kan zijn voor met name gesloten CID-trajecten van toen; want in dat kader werd dat gedaan.

De heer **Koekkoeck**:

Maar was hij een eenling? Dacht de rest van het parket daar toen anders over?

De heer **Vrakking**:

Ik wil het anders formuleren. Ik heb nooit onder stoelen of banken gestoken dat wat mij betreft dit soort methodes niet door de beugel konden.

De heer **Koekkoeck**:

Die kwestie komt straks nog aan de orde.

De heer **Vos**:

Hanteert u het uitgangspunt dat in de reactieve fase alleen wettelijke onderzoeksmethodes mogelijk zijn en derhalve in de pro-actieve fase niet-wettelijk geregelde methoden gebruikt mogen worden?

De heer **Vrakking**:

Ik moet eerlijk zeggen dat ik altijd wat moeite heb met de terminologie pro-actieve fase. Als u bedoelt een fase in een opsporingsonderzoek waarin wij nog bezig zijn met het verzamelen van informatie en je hebt een verdachte, dan kan dat.

De **voorzitter**:

Maar als je geen verdachte hebt? Wat mag je doen?

De heer **Vrakking**:

Dan mag je doen wat iedere burger mag doen.

De heer **Vos**:

Dan mag er ook een peilbaken ergens geplakt worden?

De heer **Vrakking**:

In mijn visie moet je dan een verdachte hebben, in ieder geval weten dat er mogelijk met dat voer- of vaartuig iets aan de hand is.

De heer **Vos**:

Welke methoden resteren er wel in de fase waarin er nog geen verdachte is?

De heer **Vrakking**:

Dat je mag doen wat iedere burger mag doen.

De heer **Vos**:

Betekent dit ook dat u zoals professor Knigge verdedigt, zegt dat de politie in het kader van de opsporingstaak dan die inbreuken mag maken die inherent zijn aan de opsporing of stopt u op het moment dat...?

De heer **Vrakking**:

Nee, dat gaat mij te ver.

De heer **Vos**:

En wat mag iedere burger doen in uw opvatting?

De heer **Vrakking**:

Open bronnen raadplegen, om zich heen kijken, luisteren.

De heer **Vos**:

Maar ook in een straat lopen en kijken?

De heer **Vrakking**:

Dat mag ook. Dat mag u ook. Dat mag ik ook.

De heer **Rouvoet**:

En via een observatieteam? Niet iedere burger heeft de beschikking over een observatieteam.

De heer **Vrakking**:

Dat heb ik zojuist al gezegd: dat gaat mij te ver. Als er geen verdachte is, vind ik dat een inbreuk op het Europees Verdrag.

De heer **De Graaf**:

Toch begrijp ik het nog niet, mijnheer Vrakking. Wij horen hier van heel veel mensen dat je nu juist die methoden nodig hebt - en dan heb ik het niet over doorlevering, maar over observeren, peilbakens plakken - kortom, informatiemethoden om te kunnen bepalen of een CID-subject uiteindelijk ook verdachte kan worden. Wij hebben een paar voorbeelden op tafel gehad. Het wordt in heel Nederland waarschijnlijk toegepast juist om te kijken of iemand uiteindelijk als verdachte aangemerkt kan worden. U zegt: dat kan absoluut niet.

De heer **Vrakking**:

Dat vind ik. Als je het over organisaties hebt en je hebt twee, drie verdachten in beeld gebracht, zie je wel door het volgen van die twee, drie mensen meer en meer mensen. Dit

betekent dat je zo de organisatie in beeld krijgt. Maar 's morgens opstaan en denken "kom wij gaan vannacht de scharensleep maar even bekijken" kan niet.

De heer **De Graaf**:

Maar die scharensleep toch niet per se CID-subject?

De heer **Vrakking**:

Nee, maar je hoort vaak verdedigen dat je ook dingen in kaart zult moeten kunnen brengen, omdat het bij voorbaat al verdacht zou zijn. En dat gaat mij te ver.

De heer **De Graaf**:

Betekent uw opvatting dat je het begrip "verdachte" wat ruimer gaat interpreteren? Omdat je die methode nodig hebt je sneller tot de verdenking komt?

De heer **Vrakking**:

Als u in de "rode Creemers", ons handboekje, kijkt, vindt u daarin nog steeds een standaardarrest van de Hoge Raad uit 1983. Dat ging over het volgende. Er komt de tip binnen dat er in een bepaalde woning in drugs gehandeld wordt. De Hoge Raad zegt: dat was al voldoende om degenen die daar naar binnen gingen als verdachte aan te merken. Dus je bent tamelijk snel verdachte, als er aanwijzingen zijn.

De heer **De Graaf**:

U bent snel geneigd om iemand als verdachte aan te merken.

De heer **Vrakking**:

Wij gaan niet zeggen dat hij wel een verdachte zal zijn. Ik vind dat er wat moet zijn.

De heer **Vos**:

Waar begint volgens u de opsporing precies?

De heer **Vrakking**:

Dat hangt ervan af. Ook als je informatie verzamelt over iemand die verdacht is, is er sprake van opsporing, zij het dat je dan nog feiten opspoort.

De heer **Vos**:

Staat u met dit standpunt alleen binnen het hof? Wij hebben net uw procureur op bezoek gehad en die heeft onder andere...

De **voorzitter**:

De heer Vrakking werkt niet bij het hof.

De heer **Vos**:

Ik bedoel natuurlijk het ressort. Uw procureur-generaal verdedigde dat er bijvoorbeeld een groei-informantenmethode is die hoe dan ook aanwendbaar is. Als ik u zo hoor, krijg ik de indruk dat u daar geen voorstander van bent.

De heer **Vrakking**:

Daarover zijn wij het dan niet eens. Dat zie je vaker. Ook bij rechterlijke colleges is men het soms niet eens. Dan ontstaat discussie en dan moet men ervoor zorgen dat er consensus komt.

De heer **Vos**:

Uw mening stemt niet overeen met die van uw procureur-generaal en waarschijnlijk ook niet met die van de hoofdofficier in Haarlem. Of stemt zij daarmee wel overeen?

De heer **Vrakking**:

Wij kunnen goed uit de voeten samen, maar er zijn soms zakelijke meningsverschillen.

De heer **Vos**:

Soms wordt toch een merkwaardig beeld geschapen. Als je met de officier en met de rechters praat, dan zeggen zij vaak: als wij samenkomen, dan vinden wij altijd wel een oplossing. Maar dat zijn natuurlijk ook mensen. Het is zo onwaarschijnlijk dat er geen grote verschillen van standpunten tussen de betrokkenen bestaan.

De heer **Vrakking**:

Het is de vraag of die verschillen zo groot zijn. Bij trajecten zoals het Delta-traject zijn de verschillen groot, maar let je op de gehele opsporing, dan zijn de verschillen in wezen tamelijk gering. Ik geef een voorbeeld. Amsterdam heeft 130.000 zaken. Haarlem zal er de helft hebben of iets dergelijks. Ik denk dat wij het over 99% van de zaken eens zijn. Het gaat

hier om het opsporen van grote organisaties en daarbij kunnen verschillen van mening ontstaan omdat een ieder mogelijk nog zoekende is naar de grenzen.

De heer **Vos**:

Wat zijn die verschillen volgens u?

De heer **Vrakking**:

De verschillen ontstaan inzake de opzet van de CID, de CID-officieren, het inlichten van de zaaksofficieren. Daarover kunnen verschillen van mening ontstaan. De gesloten circuits, die wij niet kennen. Anderen vinden dat het wel kan.

De heer **Vos**:

Stel een zaak is seriematig in de Haarlemse regio gestart en de zaaksofficier bevindt zich in Amsterdam. Hoe interfereert dat?

De heer **Vrakking**:

Nou, moeilijk. Ik kan ook nog een ander, heel recent voorbeeld geven. Ik wil niet alleen naar Haarlem kijken. De Engelsen vroegen ons hen te helpen in een CID-matig traject dat eindigt in Amsterdam. Wij vinden dat wij na moeten gaan hoe het voortraject bij de Engelsen is geweest voordat wij iemand gaan pakken. Als er sprake is van uitlokking in het Verenigd Koninkrijk, vind ik niet dat wij hem hier kunnen aanhouden.

De **voorzitter**:

Waar doelt u nu op?

De heer **Vrakking**:

Een zaak. Ik geef een voorbeeld waaruit blijkt dat het niet alleen in het contact met Haarlem een rol speelt. Ook uit het buitenland krijg je soms zaken waarbij ons wordt gevraagd om hier iets te doen.

De **voorzitter**:

Is dat een zaak van dit jaar?

De heer **Vrakking**:

Die heeft net plaatsgevonden.

De **voorzitter**:

Heeft u daarbij in overleg met uw CID-officier of iemand anders besloten om dat niet te doen? Waar kreeg u die informatie van?

De heer **Vrakking**:

Wij hebben besloten dat wij de Engelsen zouden vragen hoe het precies zat voordat wij onze medewerking zouden verlenen. Die medewerking is verleend. De Engelsen hebben ons alle inlichtingen verstrekt en vervolgens hebben wij medewerking verleend.

De **voorzitter**:

Via de CRI, via de RCID?

De heer **Vrakking**:

Ja, en de Engelse officier die hier zit.

De heer **Koekkoek**:

Was het een zaak die moest worden voorgelegd aan de Centrale toetsingscommissie?

De heer **Vrakking**:

Nee.

De heer **Rabbae**:

Als vanuit het buitenland aan de CRI het sein wordt gegeven dat een verdachte of een CID-subject straks in Nederland aankomt - nu kent men in het buitenland geen CID, maar toch - wordt die persoon dan meteen bij de CID of bij de CRI opgenomen als CID-subject?

De heer **Vrakking**:

Dat hangt ervan af. Wij bekijken toch hoe die inlichtingen in elkaar zitten en wat de achtergrond is voordat wij dat opnemen.

De heer **Rabbae**:

Ik begrijp dat het conform uw opvattingen niet juist is als betrokkene bij de CRI of de CID opgenomen wordt als CID-subject. U wilt eigenlijk eerst de achtergrond weten.

De heer **Vrakking**:

Hierop kan ik u eigenlijk geen antwoord geven omdat ik niet precies weet hoe de CRI dit wikt en weegt. Daar heb ik geen zicht op.

De heer **Vos**:

Is er geen groot spanningsveld tussen hetgeen de CTC gaat doen of van plan is te gaan doen en hetgeen u als hoofdofficier voorstaat?

De **voorzitter**:

De CTC is de Centrale toetsingscommissie, die moeilijke en bijzondere opsporingsmethoden moet toetsen.

De heer **Vos**:

Van rechercheurs uit het Amsterdamse heb ik namelijk begrepen, dat zij, als zij de kans zouden krijgen om meer methoden te hanteren, graag van die kans gebruik maken. Als de CTC een jurisprudentie-achtige of een precedentachtige rol krijgt waarbij zij aangeeft hoe het hoort, dan kan ik mij voorstellen dat zij u in de wielen rijdt.

De heer **Vrakking**:

De CTC kan natuurlijk nooit de verantwoordelijkheid die ik als hoofdofficier heb, vervangen. Ik moet aan mijn rechtbank uit kunnen leggen waarom wij iets gedaan hebben. Die rechtbank heeft ook een eigen verantwoordelijkheid. De CTC kan daarvoor nooit in de plaats komen. Een rechter-commissaris kan dat tenslotte ook niet.

De heer **Vos**:

Maar als u het met de CTC oneens bent, dan moet u aan de procureur-generaal, aan de portefeuillehouder bescheid vragen.

De heer **Vrakking**:

Ja.

De heer **Vos**:

Is dat wel eens voorgekomen?

De heer **Vrakking**:

Nee, want wij melden nooit of zelden iets aan de CTC. En dan zijn wij het eigenlijk altijd wel eens.

De heer **Vos**:

Maar de wal kan het schip keren als in de rest van Nederland, mogelijk succesvol, bredere methoden worden ingezet. Dan wordt u toch geconfronteerd met de vraag vanuit het werkveld om meer te mogen doen? Dan krijgt u toch een conflict?

De heer **Vrakking**:

Jawel, maar wij zijn ook helemaal niet tegen sommige methoden, mits zij zorgvuldig worden toegepast. Ik heb op zichzelf geen probleem met infiltratie, mits deze een korte termijn beslaat en door politiemensen wordt uitgevoerd.

De heer **Vos**:

Verstaat u dan onder de infiltratie ook de informanten die het cafbedrijf af en toe frequenteren?

De heer **Vrakking**:

Als dat een politieman is, dan meen ik dat het moet kunnen, zij het dat er dan wel iets moet zijn. Bijvoorbeeld een gestolen Van Gogh die gekocht moet worden. Dan vind ik dat het kan.

De heer **Vos**:

Het voorbeeld dat volgens mij ook door de heer Van Teijlingen is besproken - een informant wordt gevraagd een caf te bezoeken waar hij niet vaak komt om daar zijn oor te luister te leggen...

De heer **Vrakking**:

Dat is een burgerinfiltrant. Ik zei net: politie. Bij burgerinfiltranten zou ik sowieso zeggen: in beginsel, nee, tenzij.

De heer **De Graaf**:

De informant die in een regio, niet zijnde de regio Amsterdam, wordt gevraagd om eens naar Caf het Haantje te gaan om daar zijn oor te luister te leggen, is daarmee toch nog geen infiltrant?

De heer **Vrakking**:

Nee, maar hij wordt gestuurd. En dat zit je al snel op het vlak van...

De heer **De Graaf**:

Wat is er zo erg aan sturen?

De heer **Vrakking**:

Je geeft iemand een opdracht om iets te doen. Luisteren, dat zou op zichzelf wel kunnen, maar als het iets verder gaat - kijk eens of je dit en dat te weten kunt komen - dan moet je uitkijken dat je niet op het gebied van uitlokking terechtkomt.

De **voorzitter**:

Maar de jurisprudentie laat toch wel toe om mij te vragen eens naar Vrakking toe te gaan als de opzet van Vrakking al gericht was op allerlei slechte zaken?

De heer **Vrakking**:

Zeker. Dat kan.

De **voorzitter**:

Ik wil niet de vraag herhalen of u nu roomser bent dan de Paus, want dat wordt ook melig.

De heer **Vrakking**:

Nogal, ja.

De **voorzitter**:

Maakt u niet een te scherp onderscheid? Maakt u het zich daardoor niet te moeilijk?

De heer **Vrakking**:

Nee, ik maak het mij helemaal niet zo moeilijk. Dat te scherpe onderscheid is er ook niet. Wij hebben daar in de praktijk nauwelijks problemen mee.

De heer **Vos**:

Iedere zaaksofficier in Amsterdam die een zaak van buiten aanneemt, kan toch met enorme problemen worden geconfronteerd. Die kan immers met een werkmethode worden geconfronteerd waarvan u zegt "absoluut niet!".

De heer **Vrakking**:

In theorie kan dat, maar wij vragen hoe het zit.

De **voorzitter**:

Goed. Mag ik dit gedeelte afsluiten?

De heer **Vos**:

Ik wil graag nog een vraag stellen, over de effectiviteit. U heeft een bepaalde attitude ontwikkeld. Bent u ervan overtuigd dat deze optimale kansen biedt om te blijven scoren? Of heeft u zich ook een lager onderzoeksdoel gesteld en wel in die zin dat u niet meer naar de top rechercheert, maar met name naar het middenkader en het lagere kader?

De heer **Vrakking**:

Onmiddellijk rechercheren op de top heeft zelden of nooit succes. Wij proberen bij de onderste takjes te beginnen en al klimmend, takje voor takje, naar boven te gaan. Dat is ons systeem. Maar dat is helemaal niet zo uniek, hoor. De zaak Z is daar een goed voorbeeld van. Voor de zaak Z hebben wij zeker vijftien of zestien andere zaken gehad van mensen die daaronder zaten.

De heer **Vos**:

Heeft u de top een beetje opgegeven? Of is dat een verkeerd beeld?

De heer **Vrakking**:

Nee. Ik kan hier toch moeilijk alles vertellen, denk ik. Op de vraag over de zaken kan ik wel een antwoord geven. Wij komen dit jaar op zeven megazaken. Daarbij moet u denken aan zaken die drie zittingsdagen of meer nodig hebben. Volgend jaar voorzien wij, gelet op de huidige portefeuille, dat er twintig megazaken komen. Het gaat dus helemaal niet zo slecht. Er blijft genoeg over, maar...

De **voorzitter**:

Ter afsluiting van dit gedeelte wil ik nog even terugkomen op uw opvatting over CID-subjecten. Vindt u dat CID-subjecten altijd verdachten moeten zijn?

De heer **Vrakking**:

Nee, dat zeg ik niet. Ik zeg dat je informatie mag verzamelen. Het staat iedereen, of in ieder geval de politie, vrij om berichten op te slaan. Dat gaf ik net al aan. Ga je dwangmiddelen of opsporingsmethoden toepassen, dan moet je een verdachte hebben.

De **voorzitter**:

Wij hebben hier al eerder gesproken over het vragen van informatie bij banken. Moet je daar verdachte voor zijn?

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

4000 wijkagenten komen met allerlei informatie. Waar moet die naar uw visie worden opgeslagen? Dat zijn niet allemaal verdachten en die moeten ook niet allemaal in die CID-bak voor zware criminelen. Waar dan wel?

De heer **Vrakking**:

U doelt toch niet op de wijkagenten?

De **voorzitter**:

Nee, nee. U sprak net over 4000 wijkagenten die met allerlei tips komen.

De heer **Vrakking**:

Ja, precies. Mijn betoog hield het volgende in. De politie op straat ziet erg veel. In het verleden bleef die informatie vaak in zakboekjes staan. Wij zijn nu bezig met een slag: wat zij weten, komt bij de districten terecht en dat komt, door de districten gezeefd, bij de CID. Het gaat dus niet om iemand die op het verkeerde tijdstip zijn vuilniszak buiten zet. Het gaat om echte zaken.

De **voorzitter**:

Wat doet u met graffiti-sputters? Hoe krijgt u inzicht daarin? Zij horen in Amsterdam volgens mij niet als CID-subject te worden genoteerd.

De heer **Vrakking**:

Nee, daar hebben wij projecten voor.

De **voorzitter**:

Waar sla je informatie daarover op?

De heer **Vrakking**:

Iedere spuitser heeft zo zijn eigen handtekening. Bij zo'n project - dat meen ik; dat is serieus bedoeld; het is een plaag in Amsterdam - bekijken wij of die handtekeningen ons naar een aantal mensen kunnen voeren. Die worden dan opgepakt en de schade moeten zij betalen. Ik ben het dus met u eens, dat deze informatie niet in een CID-bak thuis hoort.

De **voorzitter**:

U bent een tegenstander van gesloten CID-trajecten.

De heer **Vrakking**:

Ja. Dat kan niet.

De **voorzitter**:

Betekent dit ook dat alles aan de rechter moet worden voorgelegd?

De heer **Vrakking**:

Dat is het arrest van...

De **voorzitter**:

Nee, het is geen arrest.

De heer **Vrakking**:

Jawel.

De **voorzitter**:

U slaat mij met arresten om de oren...

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

...maar ik wil graag weten wat u meent. Wij moeten als wetgever misschien ook wel eens niet elk arrest volgen.

De heer **Vrakking**:

Dat is zo. Het is toch de leidraad, want arresten horen tot het recht.

De **voorzitter**:

Maar wat wij doen, hoort daar in de toekomst misschien ook toe. Dat is het probleem.

De heer **Vrakking**:

Het Europees hof heeft in 1989 gezegd, dat doelmatigheid - en dat onderschrijf ik ten volle - nooit mag betekenen dat bepaalde zaken bij de rechter worden weggehaald. Dat is het Kostovsky-arrest. Ook onze Grondwet voorziet daarin. Ik meen dat het op tafel moet komen als de verdediging daar belang bij heeft.

De **voorzitter**:

Mag van u alles op tafel komen?

De heer **Vrakking**:

Je kunt voor de situatie komen te staan dat er gevaar is voor leven. Dan moet je een keuze maken. Of je trekt de zaak maar in, of je zegt tegen de rechter dat er levensgevaar is. Dan hangt het van de rechter af: vindt hij dat dit belang staat boven het belang van de verdediging om alles te weten?

De heer **Vos**:

U bouwt een belangrijke drempel in. U zegt dat het in het belang van de verdachte moet zijn.

De heer **Vrakking**:

Nee, van de verdediging.

De heer **Vos**:

Ja, het moet in het belang van de verdediging zijn, in het belang van de bewijsmiddelen daarover. U kunt zich voorstellen dat een verdachte nadere informatie behoeft uit een gesloten traject, voor zover het zijn belang betreft. En het betreft zijn belang met name als het om een bewijsmiddel gaat.

De heer **Vrakking**:

Ja. U moet daarbij denken aan figuren zoals uitlokking of aan op de een of andere manier onrechtmatig verkregen bewijs.

De heer **Koekkoek**:

Kunt u in uw filosofie nog gebruik maken van informanten?

De heer **Vrakking**:

Volop.

De heer **Koekkoek**:

Maar de identiteit moet dan wel bekend kunnen worden op de zitting of een zaak wordt niet ter zitting gebracht.

De heer **Vrakking**:

Nee, dat valt toch wel mee. De informatie is vaak, zoals ik zojuist met een voorbeeld aangaf, dat er in een bepaald huis in herone gehandeld wordt. Nou, dan kan je gewoon opvoeren in een dossier: wij ontvingen informatie. Dan zal de advocaat mogelijk zeggen: maar hoe komt u aan die informatie? Dat is via een informant. Dan moet de rechter wikken en wegen of de naam van de informant bekend moet worden gemaakt.

De **voorzitter**:

En als de rechter zegt "ja, wij moeten die informant hier ook als getuige kunnen horen", wat doet u dan?

De heer **Vrakking**:

Dan kom je voor een keuze: dat zou je moeten doen of je vraagt niet-ontvankelijkheid op dat punt. Dus dan breng je hem niet voor. Dat hebben wij een paar keer gezien, in Zeeland en in Rotterdam, dacht ik. Dan wordt het OM niet ontvankelijk verklaard. Dat is de sanctie.

De **voorzitter**:

- Dan zeg je als OM zelf "dat is het mij niet waard, dan trek ik het maar helemaal terug"?
- De heer **Vrakking**:
Precies.
- De heer **Koekkoek**:
Maar dat betekent dat u toch gewoon gebruik blijft maken van een gesloten traject met als consequentie dat de rechter het goed vindt of, als de rechter het niet goed vindt, de zaak weg is?
- De heer **Vrakking**:
Nee, gesloten trajecten zijn in mijn filosofie die trajecten waarvan het ook de bedoeling is dat de rechter ze nooit te horen krijgt. En daarvan zeg ik: dat kan niet.
- De **voorzitter**:
En bent u voor- of tegenstander van een rechter-commissaris die eerder in beslotenheid een bijzondere opsporingsmethodiek toetst?
- De heer **Vrakking**:
Daar ben ik tegen. Ten eerste vind ik dat het OM - en dat is tot op de dag van vandaag zo - deel uitmaakt van de rechterlijke macht, zij het dat het de staande tak ervan. Dus ook de OM'er zal moeten wikken en wegen wat kan. Ten tweede denk ik dat wij daar niet veel mee opschieten, omdat voorzitters van de strafkamers zelf beoordelen of het al dan niet kan. Dat doen zij nu ook met de huidige dwangmiddelen.
- De **voorzitter**:
Dus de opvatting die door meer officieren en door de politie hier is neergelegd dat er een soort raadkamer of geheime toets moeten zou moeten zijn van methodieken, wijst u radicaal af?
- De heer **Vrakking**:
Nou, radicaal afwijzen.
- De **voorzitter**:
Die wijst u af?
- De heer **Vrakking**:
Ik wijs dat af, ja.
- De **voorzitter**:
Welke normering vindt u dan nog noodzakelijk in de wet?
- De heer **Vrakking**:
De vraag is of wij er op dit moment zoveel bij moeten hebben.
- De **voorzitter**:
Wat wilt u erbij hebben?
- De heer **Vrakking**:
Als ik kijk naar een zaak die wij zoven hebben gehad, die bij ons net is geklapt, zoals dat in vakkringen heet...
- De **voorzitter**:
Wat is dat?
- De heer **Vrakking**:
Er zijn verdachten aangehouden. Daar blijkt toch wel uit dat je mogelijk iets moet met het zogeheten spotten, dus het willens en wetens belemmeren van een onderzoek.
- De **voorzitter**:
U doelt, denk ik, op de groep die als de contra's worden aangeduid, die ook intimiderende pogingen zouden hebben gedaan ten aanzien van officier van justitie en politie en afgeluisterd hebben?
- De heer **Vrakking**:
Precies.
- De **voorzitter**:
Maar welk strafbaar feit zou u daarvoor willen creëren? Dan zou u dus een strafbaar feit willen creëren?
- De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter:**

Hetwelk?

De heer **Vrakking:**

Dat zou je moeten formuleren: hij die obstructie pleegt tijdens een onderzoek wordt bestraft met, nou ja, noem maar eens wat.

De **voorzitter:**

Komen wij dan niet weer dicht in de buurt van al die journalisten?

De heer **Vrakking:**

Nee, nee, nee, nee. Dat is een heikel onderwerp. Mag ik er iets over zeggen? Er zijn allerlei misverstanden. In beginsel pleegt ook een journalist die een strafbaar feit pleegt, een misdrijf, als het om een misdrijf gaat. Ik denk dat hij zijn rechtvaardigheidsgrond kan vinden in het vaststellen of bloot leggen van kennelijke misstanden, het aan de kaak stellen van misstanden. Dat is een wikken en wegen. Ik denk dat je dan als journalist kan zeggen: dit moet ik aan de kaak stellen. Dit is eigenlijk het ontbreken van de materiele wederrechtelijkheid.

De **voorzitter:**

Het is toch geen wikken en wegen, omdat het grondwettelijke recht op vrije meningsuiting heel iets anders is dan het eventueel plegen van strafbare feiten? Kunt u dat aan elkaar knopen?

De heer **Vrakking:**

Ja hoor. Je ziet op allerlei terreinen dat de Grondwet vrijheid van meningsuiting geeft, maar wel met de verantwoordelijkheid van een ieder jegens de wet.

De **voorzitter:**

Achteraf.

De heer **Vrakking:**

Ja.

De **voorzitter:**

Maar nu terug naar "hij die obstructie pleegt".

De heer **Vrakking:**

Dat zeg ik hier even snel. Daar moet natuurlijk diep over nagedacht worden. Maar ik denk wel dat het is te formuleren.

De **voorzitter:**

In ons onderzoek stuiten wij op in ieder geval de mogelijkheid dat in n ressort, waar u ook toe behoort, kernteams bijna dezelfde onderzoeken of op dezelfde groepen lijken te zitten. Is dat goed met elkaar afgestemd?

De heer **Vrakking:**

Ja. De CID-mensen van het kernteam Haarlem en het kernteam Amsterdam hebben overleg. De zaak van het kernteam Haarlem is een Amsterdamse officier. Ik bespreek met mijn collega uit Haarlem de voortgang van dat onderzoek.

De **voorzitter:**

Er zijn dus geen overlappen?

De heer **Vrakking:**

Dat is niet helemaal uit te sluiten, maar dan wordt wel goed met elkaar gecommuniceerd.

De **voorzitter:**

Er is dus geen verschil van mening over de aanpak?

De heer **Vrakking:**

Nee, mij niet bekend.

De **voorzitter:**

U niet bekend?

De heer **Vrakking:**

Nee.

De **voorzitter:**

En de vraag van de heer Dros aan de heer Van Capelle of in 1993 de Amsterdamse politie bewust had tegengewerkt dat een partij op de markt kwam, nee, niet had meegewerkt bij het in beslag nemen van een bepaalde partij verdovende middelen? Dat is een vraag van de korpsleiding in Haarlem. Dit heeft niet met die samenwerking te maken?

De heer **Vrakking**:

Er rinkelt bij mij nu geen bel.

De **voorzitter**:

Oh, dat hebben wij in het verhoor van de heer Van Capelle ook aan de orde gehad.

De heer **De Graaf**:

Dat was de cursus die werd gegeven.

De heer **Vrakking**:

Ah, Van Kastel.

De **voorzitter**:

De heer Dros heeft van de korpsleiding in Haarlem opdracht gekregen te onderzoeken of het waar is dat in november 1993 een partij van 5000 kilo in het vrije verkeer verdwenen is, omdat er geen observatiecapaciteit was, omdat de heer Van Kastel de groep naar een cursus had gestuurd.

De heer **Vrakking**:

Het is mij nu duidelijk. Het verhaal: weet u nog iets over Amsterdam? Nee, ik heb dat ook aan de heer Van Kastel gevraagd. Allereerst was niet het hele IRT - en dat waren in die tijd toch tegen de honderd man - naar die cursus. Dat betrof maar een aantal mensen.

Bovendien wist de heer Van Kastel het niet. Daarnaast begrijp ik niet waarom ik geen klacht heb gekregen in de zin van: moet je nu eens even horen.

De **voorzitter**:

Maar dat is dus niet symptomatisch?

De heer **Vrakking**:

Nee, nee. Maar het is, denk ik, ook een non-feit. Ik geloof niet dat het zo was.

De **voorzitter**:

Nee, maar als er papieren zijn, is het eenmaal een feit wat daarin staat.

De heer **Vrakking**:

Ja, die partij is wel op de markt verdwenen, maar ik geloof er niet zo in dat dit causaal verband heeft met de cursisten.

De **voorzitter**:

Dus de verhouding tussen Amsterdam en Haarlem is vlekkeloos?

De heer **Vrakking**:

Ja, goh, er is overal wel eens wat.

De heer **Vos**:

Er is geen voetbalwedstrijd nodig, begrijp ik?

De **voorzitter**:

Daar had de heer De Beaufort het vanmorgen over als middel. Kunt u er iets...?

De heer **Vrakking**:

Laten wij wel zijn, de verhoudingen zijn natuurlijk verstoord geweest. Er zit ook oud zeer.

Dat is zonne..., dat is gewoon klaar. Wij proberen toch om onze officieren en de politie wat dat betreft tot elkaar te brengen. En dat lukt ook aardig.

De **voorzitter**:

Ik kom zo nog terug op het rijksrecherche-onderzoek en de opdrachten die u ten behoeve van dat recherche-onderzoek heeft gegeven. U zou ons nu toch verplichten als u zich iets explicieter zou uitlaten, ook in de openbaarheid, over de verhouding tussen Amsterdam en Haarlem en over de wijze waarop die te verbeteren zou zijn.

De heer **Vrakking**:

Nou, de heer De Beaufort en ik hebben daar geregeld contact over. Ik denk op het niveau van de CID-officieren. Wij hebben in het ressort een bijeenkomst van CID-officieren en zaaksofficieren. Daar wordt geregeld vergaderd. Op het terrein van de politie is er

uitwisseling tussen de verschillende CID-mensen, zij het dat Haarlem, naar ik heb begrepen, een embargo-onderzoek heeft, waarover zij geen inlichtingen aan Amsterdam willen geven.

De **voorzitter**:

Haarlem heeft een embargo-onderzoek?

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

Haarlem of het kernteam?

De heer **Vrakking**:

Het kernteam.

De **voorzitter**:

Dan heeft u toch een probleem?

De heer **Vrakking**:

Misschien hebben ze goede gronden om dat zo te doen. Nou, dat heb ik aan de heer De Beaufort voorgelegd en hij kijkt daarnaar.

De **voorzitter**:

Is dat embargo-onderzoek het grote onderzoek van het kernteam?

De heer **Vrakking**:

Ik dacht een zijtakje.

De **voorzitter**:

Maar, nogmaals, mijnheer Vrakking, dan heeft u toch een probleem, want u bent daar tegen? Want u heeft dus geen zicht op wat men doet.

De heer **Vrakking**:

Nee, maar dat is ook geen Amsterdams onderzoek. Het is een onderzoek in Haarlem waar bepaalde informatie is, waarvan Haarlem zegt "dat kunnen wij jullie op dit moment even niet geven".

De **voorzitter**:

Maar dat kan zich dus toch ook weer in Amsterdam afspelen?

De heer **Vrakking**:

Dit onderzoek, zo heb ik begrepen, speelt zich niet in Amsterdam af.

De **voorzitter**:

Maar dat weet u toch niet, als het een embargo betreft?

De heer **Vrakking**:

Nou, het embargo gaat niet zo ver. Anders had ik een zaaksofficier in Amsterdam moeten hebben en die is er niet.

De **voorzitter**:

Mag ik nu teruggaan naar de tijd van het IRT, het begin? Op 1 juli 1993 krijgt u het gezag. De vraag die wij aan zoveel anderen hebben gesteld, leggen wij ook aan u voor: had u toen ook niet kunnen vragen "jongens, wat is hier aan de hand, wat gebeurt hier?"?

De heer **Vrakking**:

Ja, dan moet je eerst weten dat er iets gebeurt.

De **voorzitter**:

Maar u neemt immers een moeilijk team over, waarbij in ieder geval over het beheer een boel te doen was geweest. U wist dat er een boel over te doen was geweest. Op 1 juli komt het onder de leiding van de driehoek in Amsterdam en u krijgt het gezag.

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

Was er toen voor u geen aanleiding om te zeggen "wat speelt hier, wat gebeurt hier, wat wordt hier toegepast?"?

De heer **Vrakking**:

Nee, want de Delta-methode, zoals wij die later hebben leren kennen, was volstrekt uniek in Nederland. Geen haar op mijn hoofd - het zijn er niet zoveel meer - kon vermoeden of ook maar enigszins denken dat zoiets zich daar afspeelde. Dus wat er gebeurd is, is wat wij normaal doen bij onderzoeken en teams: er wordt een officier aangewezen en die brengt op gezette tijden aan mij verslag uit dat het goed gaat of niet goed gaat, in ieder geval hoe het loopt.

De **voorzitter**:

Maar had het toch niet in de rede gelegen dat specifiek bij dat IRT, waarbij zoveel over het beheer gesproken was, ook door u in de gezags-OM-lijn was gevraagd "jongens, wat speelt hier?"?

De heer **Vrakking**:

Ik heb gevraagd wat er speelde. En dat was een onderzoek; en dat liep.

De **voorzitter**:

Aan wie heeft u dat toen gevraagd?

De heer **Vrakking**:

Aan de heer Van Capelle, die namens mij daar de teamleider, althans de kernteam-officier, de IRT-officier, was.

De **voorzitter**:

En aan hem heeft u gevraagd: wat speelt er?

De heer **Vrakking**:

Wat voor onderzoek is het en hoe loopt het? Nou, het was een groot onderzoek. Hij heeft mij iets uitgelegd over de bovenlaag en de onderlaag en waar zij mee bezig waren. Maar niet wat wij nu weten, nee.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik wel, maar wat heeft hij u toen precies gezegd?

De heer **Vrakking**:

Hij heeft, zeg maar, de doelgroepen genoemd. Hij heeft ook gezegd dat men bezig was met rechercheren.

De **voorzitter**:

En niets over de specifieke methoden?

De heer **Vrakking**:

Nee. Ik had niet eens het duistere vermoeden dat een dergelijk specifieke methode bestond. Dat was vrij uniek, zou ik zo zeggen.

De **voorzitter**:

Maar er waren toch ook andere officieren in de Amsterdamse regio? Dat kunnen wij in "Wierenga" en zeker in het geheime deel nalezen. Dat kent u niet?

De heer **Vrakking**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat kan ik op dit moment helaas niet verhelpen. Maar die zeiden in ieder geval: het gebeurde al vaker in enigerlei vorm.

De heer **Vrakking**:

Dat heb ik later ook begrepen.

De **voorzitter**:

En dat is u nooit geworden?

De heer **Vrakking**:

Dat is mij niet geworden.

De **voorzitter**:

En u had dan Van Capelle en zaaksofficier Wortel, die er in die tijd ook mee te maken had? Had het niet in de rede gelegen om op de een of andere manier... ja, dat u het geweten had? Maar was er dan zo'n communicatiestoornis tussen u en hen?

De heer **Vrakking**:

Ik sprak ze iedere dag. Maar misschien ben ik er wat ouderwets in, maar ik vind niet dat ik als hoofdofficier langs de deuren moet lopen met de vraag: kunt u mij nog iets melden? Ik vind dat ze naar mij toe moeten komen om iets te melden.

De **voorzitter**:

Maar je ziet wel vaak in heel veel situaties dat doorvragen een boel moeilijkheden had kunnen voorkomen.

De heer **Vrakking**:

Ja. Maar dan moet je wel weten wat er aan de hand is. En het was zo ver buiten mijn beeld dat iets dergelijks zich zou kunnen afspelen.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u dan niet gevraagd: hoe pakken jullie dat aan?

De heer **Vrakking**:

Met recherche-tactisch onderzoek volgen, bekijken, tappen en noem het allemaal maar op.

De heer **Koekkoek**:

Dat hebt u wel gehoord?

De heer **Vrakking**:

Dat heb ik gehoord.

De heer **Koekkoek**:

Niets meer?

De heer **Vrakking**:

Niets meer.

De heer **De Graaf**:

Maar is dat niet achteraf naar uw idee onvolledig informeren, als ze u wel uitvoerig hebben verteld over tappen en tactisch rechercheren en niets over het informatiedeel?

De heer **Vrakking**:

Ik heb ook wel eens het verhaal gehoord - en dat werd nogal smakelijk verteld - van een partijtje hasj dat gevolgd zou worden, maar dat het vliegtuigje niet kon opstijgen omdat het mistte.

De **voorzitter**:

Van wie heeft u dat gehoord?

De heer **Vrakking**:

Van de heer Van Capelle, op enig moment. Dus er zou gevolgd worden en dat mislukte, omdat het vliegtuigje niet kon opstijgen. Dat kan gebeuren.

De heer **Koekkoek**:

En waar moest dat opstijgen?

De heer **Vrakking**:

In het midden des lands.

De heer **Koekkoek**:

Niet in Zuid-Amerika?

De heer **Vrakking**:

Nee, ik vrees dat zij het niet gehaald zouden hebben.

De **voorzitter**:

Toch begrijp ik het nog niet. Ook de heer Wortel heeft - toen was de hele IRT-zaak al naar buiten gebracht - naar de werkgroep vooronderzoek opsporingsmethoden, een voorloper van de enquete, een lange verklaring gestuurd waarin hij die dilemma's schetst, omdat hij als zaaksofficier ook met de doorlevering te maken had. Die dilemma's zijn ook nooit in grotere kring besproken in Amsterdam?

De heer **Vrakking**:

Die dilemma's heeft hij besproken met de Haarlemse officier, die hem vertelde hoe het in elkaar zat. Van 1 juli 1993 tot het einde van dat jaar heeft het onder mijn gezag gestaan. Voor die tijd speelde het Delta-onderzoek al.

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Vrakking**:

In die tijd - dat moet in maart geweest zijn - is de heer Wortel benaderd door de heer Van der Veen, die hem heeft uitgelegd wat er aan de hand was. Mijnheer Wortel heeft mij later verteld, dat het een bepaald gesloten CID-traject betrof. Daarvan hoefde de rechter niet te weten, laat staan de hoofdofficier. Bovendien was door de PG toestemming gegeven voor dit traject. Vandaar dat men al worstelend met dilemma's er niet aan gedacht heeft: daar moeten wij ook eens met de hoofdofficier over praten.

De **voorzitter**:

Maar ook achteraf zegt u niet: dat had ik ze ook niet hoeven te vragen.

De heer **Vrakking**:

Natuurlijk hadden ze dat moeten vragen.

De **voorzitter**:

Nee, u zegt dat ze het aan u hadden moeten vragen. Maar u zegt niet: ik had het ze ook moeten vragen.

De heer **Vrakking**:

Nee. Wat viel er te vragen als je niet weet waar het over gaat, als je niet weet welke methoden worden gehanteerd? Het doorvoeren in het Amsterdamse, dus grote partijen op de markt brengen, was te onbekend om te vragen of zij grote partijen op de markt voerden.

De heer **Koekkoeck**:

Maar dat vliegtuigje gaf u geen aanleiding om daarop door te vragen.

De heer **Vrakking**:

Nee. Sommige observaties mislukken. Dat kan gewoon gebeuren.

De heer **Vos**:

Had u zich op dat moment al negatief uitgelaten over vergaande observatie of vergaande opsporingsmethoden? Zou men kunnen bevroeden dat, als het besproken was, u "nee" gezegd had?

De heer **Vrakking**:

Ja, dat lijkt mij voor... Ik heb ook vernomen dat men niet dacht dat ik daartegen zou zijn. Ik kan mij niet voorstellen dat je, als je een jaar lang dagelijks met iemand contact hebt, die iemand niet kent of weet hoe zijn uitgangspunt is.

De **voorzitter**:

De heer Van Capelle heeft het hier gezegd. Ik heb het aan hem gevraagd: heeft u het niet voorgelegd omdat u dacht dat hij misschien "nee" zou zeggen? Dat heeft u vast gevolgd.

De heer **Vrakking**:

Ik heb dat gehoord.

De **voorzitter**:

Dus uw inschatting van uw eigen karakter zou een gans andere zijn.

De heer **Vrakking**:

Ja, en ik ken mij zelf al 55 jaar.

De **voorzitter**:

Goed. Wanneer hoort u het precies? Vanaf 8 november? Nee. Ik stel nog een vraag van tevoren. De heer Augusteijn was ook medewerker van de Amsterdamse politie. Hij kwam uit de Amsterdamse politie, de CID-chef van het IRT. Binnen het IRT werkten een heleboel mensen, ook uit Amsterdam. Was er binnen de Amsterdamse politie voor die eerste november niemand die dit bevroedde? Was er geen enkele informatie doorgegeven waaruit bleek, dat?

De heer **Vrakking**:

U zou het aan betrokkenen daar moeten vragen. Ik heb in ieder geval nooit, ook niet van de Amsterdamse politie, signalen gekregen waaruit bleek dat men iets had met drugs.

De **voorzitter**:

Ik wil niet het gedeelte overdoen dat in het rapport van Wierenga beschreven staat: Van Kastel en Lith konden elkaar niet bereiken. Heeft u zich nog wel beziggehouden met de

zaak of Van Kastel toch ook niet Lith zou moeten bereiken of Augusteijn of weet ik veel wie?

De heer **Vrakking:**

Ik heb mij vooral beziggehouden met de overdracht tussen Van der Veen en Van Capelle.

De **voorzitter:**

Maar dat is op 25 juni gebeurd.

De heer **Vrakking:**

Ja, op 25 juni.

De **voorzitter:**

Heeft u in de tijd dat iedereen weer terugkomt van vakantie iets extra's geprobeerd dat niet in de boeken staat, om...

De heer **Vrakking:**

Nee. Zoals het in de boeken staat, is het gebeurd. Ik kreeg na de vakanties - en dat is zo'n beetje in september; dan zit iedereen weer op zijn plek - van Van Capelle te horen dat Van Kastel daar niet veel zat. Van de ene dag op de andere was Lith weggegaan en moest Van Kastel daar komen. Hij moest dus eerst andere dingen afmaken, voordat hij full-time kon komen. Toen heb ik tegen de heer Nordholt gezegd: Van Kastel moet daar toch echt naartoe, want ik hoor daar klachten over. En toen heeft hij gezegd dat dit ook zou geschieden. Vervolgens kregen wij 8 november.

De **voorzitter:**

Daar zit niks meer tussen?

De heer **Vrakking:**

Ik heb gehoord dat Van Kastel signalen kreeg waaruit bleek dat er dingen aan de hand waren en dat hij heeft geprobeerd, die op tafel te krijgen.

De **voorzitter:**

Op 8 november krijgt u de melding. Heeft u toen uitgeroepen "wij runnen een drugslijn" of "wij runnen een cokelijn"?

De heer **Vrakking:**

Bij wie? Oh, bij de PG.

De **voorzitter:**

De heer Van Randwijck heeft vanochtend gezegd dat u bij hem kwam en zei "wij runnen een cokelijn".

De heer **Vrakking:**

Dat is een korte weergave van een gesprek van een uur.

De **voorzitter:**

Goed.

De heer **Vrakking:**

Wij zijn ernaartoe gegaan met mijnheer Nordholt en mijnheer Van Riessen. Wij hebben gezegd: wij horen dat en dat van Van Kastel. Dat was een vrij lang verhaal. Wij vonden inderdaad dat de coke eigenlijk de dreun was. De toestemming om de 100 kg binnen te laten komen, gevolgd door 5 ton cocaine. Dat was echt iets waarvan wij zeiden "hoe bestaat het".

De **voorzitter:**

Maar daar had ook de procureur-generaal Van Randwijck zijn toestemming voor gegeven? Daar had niemand toestemming voor gegeven.

De heer **Vrakking:**

Hij vertelde ons dat het hem hoogst onbekend voorkwam.

De **voorzitter:**

Daar had alleen Van Capelle toestemming voor gegeven.

De heer **Vrakking:**

Ik heb er niet bijgezet, maar dat heb ik gehoord, ja.

De **voorzitter:**

En toen zei u...? Wat was uw samenvatting van de feiten?

De heer **Vrakking**:

Er was geen samenvatting van de feiten. Wij zijn er met de heer Nordholt en Van Riessen naartoe gegaan en wij hebben gezegd wat wij hoorden en daarop kregen wij het hele verhaal van de groei-informant, partijen op de markt. Ook toen al was bekend dat er mogelijk een partij naar het buitenland zou zijn verdwenen - wat, bleef in het midden - en dat er toestemming was gegeven om een bepaalde hoeveelheid cocaine op de markt te laten verdwijnen. Dat is het verhaal dat wij daar hebben verteld. Dat heeft ruim een uur geduurd. Daarna heeft de heer Van Randwijck de minister gebeld.

De heer **Rouvoet**:

De aan u toegeschreven uitroep "wij runnen een cokelijn" of "wij runnen een drugslijn" kunt u zich niet als zodanig herinneren?

De heer **Vrakking**:

Nee. Ik zei het al: dat zou een beetje een korte weergave zijn.

De **voorzitter**:

U gaat dan naar de minister. Het staat ook allemaal in het rapport van Wierenga beschreven. Heeft men zich er toen genoeg op toegelegd om ook in de praktijk te bezien hoe men de methode nu kon beindigen?

De heer **Vrakking**:

8 december of zoiets verscheen het persbericht. 9 december zaten wij bij het hof. Op de avond van 9 december hebben wij met Van Capelle, de heer Van Randwijck en, naar ik meen, de heer Nordholt - ja, hij was er ook bij - gesproken over de vraag hoe dit verder moest. Ik heb toen gezegd, wij moeten...

De **voorzitter**:

Voordat u op 8 december ingaat, of op 7 december, of op het persbericht waarbij het IRT is opgeheven, wil ik heel kort de periode van 8 november tot 7 december bespreken. Toen is veel gepraat. De gemoederen liepen op. Is toen gepoogd om gewoon tegen Haarlem te zeggen: stoppen?

De heer **Vrakking**:

Dat is wat moeilijk weer te geven.

De **voorzitter**:

Volgens onze informatie kwam er bij wijze van spreken nog een grote partij binnen toen u grote discussies had.

De heer **Vrakking**:

Ook meer. Een paar dagen nadat wij dit gehoord hadden, hebben wij met de heren Langendoen, Augusteijn en Van Capelle gesproken op mijn kamer. Toen hebben wij gevraagd hoe het zat. Wij hebben gevraagd: hoe zit het dan als de groei-informant ooit wordt gepakt, hoe willen jullie bij de rechter duidelijk maken dat er niet is uitgelokt? Het ging toen om een paar honderd kilo die op de markt was verdwenen. Hoe zit het met het geld? Mogen zij dat houden? Nou, nee, er waren ook veel verliezen, dat viel allemaal wel mee. Toen hebben de heer Van Randwijck en ik gezegd, ook tegen Van Capelle, "hiermee moeten wij stoppen, dit kan niet". Vervolgens heeft de ressortsvergadering plaatsgevonden.

De **voorzitter**:

17 november?

De heer **Vrakking**:

Die vergadering. Daar heb ik de notitie van de heer Van Kastel uitgedeeld om te laten zien wat wij op dat moment hadden en om eens te praten over de vraag hoe dit nu verder moest. Die discussie is op niets uitgelopen, omdat men vond dat wij eerst over procedures moesten praten en dan over de inhoud.

De **voorzitter**:

Toen bent u woedend weggelopen. Toen heeft u toch daar met de deur gerammeld?

De heer **Vrakking**:

Nou, gerammeld, zij ging dicht.

De **voorzitter:**

Is toen nog besloten om dit ook in de praktijk te stoppen? Wat gaan wij doen? Wat vragen wij aan Langendoen? Wat vragen wij aan die, wat aan die?

De heer **Vrakking:**

Nee. Wat gevraagd is aan Langendoen, hebben wij gevraagd op, naar ik meen, 13 november 's avonds. Dat is aanleiding geweest om naar de minister te gaan. Vervolgens zijn wij daar op 17 of 18 november weer naartoe gegaan. Ik heb gezegd dat ik dat zo niet langer wilde, dat ik die verantwoordelijk daarvoor niet wilde hebben.

De **voorzitter:**

Wij zitten te zoeken. Was het niet mogelijk geweest om met die methode te stoppen zonder dat het hele team werd opgeheven?

De heer **Vrakking:**

Ja, ja.

De **voorzitter:**

Wat is er nog gebeurd? Wat maakte dat in uw opvatting blijkbaar onmogelijk?

De heer **Vrakking:**

Er is wel eens gezegd: waarom moet je iemand die op de operatietafel ligt, meteen maar dood laten gaan als je...

De **voorzitter:**

Nee, Wiarda heeft hier gezegd: als iemand op de operatietafel sterft, hoeft je het ziekenhuis nog niet af te breken.

De heer **Vrakking:**

Oh, dat. Nu wij toch in vergelijkingen spreken, zou ik zeggen dat er sprake was van een totale bloedvergiftiging. Het was niet alleen het onderzoek, de methode, maar het waren ook de Hoekse en Kabeljauwse twisten die weer een rol gingen spelen. De teamleider werd niet meer aanvaard door de Haarlemse mensen. Dat betekende dat de CID Haarlem, die de ogen en oren van het team was, op dat moment alle medewerking aan de heer Van Kastel had opgezegd. Toen heb ik gezegd dat je onder die omstandigheden nauwelijks meer vruchtbaar kunt werken. Het is zelfs door iemand het wantrouwenvirus genoemd. Nou, dat sloeg hier onverminderd toe.

De heer **De Graaf:**

Mijnheer Vrakking! Het gaat om een team van, naar ik meen, rond de 100 mensen.

De heer **Vrakking:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Daarvan speelden twee CID-mensen uit Kennemerland voor specifieke methoden een belangrijke rol.

De heer **Vrakking:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Dan is er dus een conflict met mijnheer Van Kastel, mijnheer Augusteijn misschien, mijnheer Langendoen, mijnheer Van Vondel wellicht. Dat was toch geen reden om het geheel op te heffen en tegen 100 man te zeggen dat zij iets anders moesten gaan doen? U sprak net over Hoekse en Kabeljauwse twisten. Maar die waren er toch niet per se binnen het team, die waren er toch eigenlijk tussen alle regio's die ermee te maken hadden?

De heer **Vrakking:**

Alle regio's, ja, maar dat drukt wel door in zo'n team. Een team waarin men elkaar naar het leven staat, valt nauwelijks meer te sturen, zeker als de leiding niet langer wordt aanvaard. Bovendien was HET onderzoek van het team helemaal gericht op de methode. Dus op het moment dat wij zeiden "stoppen met die methode", was het werk ook over.

De heer **De Graaf:**

U had de keuze. U kon stoppen met de methode en het onderzoek naar de betrokken onderzoeksgroep op een andere manier voorzetten en met dat zelfde team opnieuw

starten, of u kon de zaak gewoon opheffen. Is in het laatste geval de remedie niet erger geweest?

De heer **Vrakking**:

U spreekt over "opheffen" alsof ik bij het scheren heb gedacht "goh, het gaat toch niet goed, weet je wat, laat ik dat team eens even op gaan heffen". Nee, daar is nog wel het een en ander aan vooraf gegaan.

De heer **De Graaf**:

Zo komt het over op de wereld op 7 december.

De heer **Vrakking**:

Niemand wist hoe de methode precies werkte. Dat werd gewoon niet gezegd. Er werd gesproken over een gesloten circuit, over een informant die in gevaar kwam.

De **voorzitter**:

U heeft voor 7 december, voor het persbericht, niet geweten hoe het werkte?

De heer **Vrakking**:

Nee. Tot op de dag van vandaag niet.

De **voorzitter**:

Daar komen wij nog op. Wat wist u voor 7 december dan wel?

De heer **Vrakking**:

Wij wisten van de groei-informant, dat er partijen...

De **voorzitter**:

De groei-informant die...

De heer **Vrakking**:

Het woord zegt het al: die in de organisatie zou moeten groeien, zodat...

De **voorzitter**:

Dus niet wat nu gezegd wordt: die het vertrouwen moest winnen van.

De heer **Vrakking**:

Dat is het groeiemodel. Hij wordt groter en groter, wint dan het vertrouwen. Om hem dat vertrouwen te laten winnen, moest er nu en dan wel eens wat door. Dan zou hij met cocaine de grote klap maken. Dat was het verhaal. Nu en dan moesten er wel partijen door. In het begin hebben wij niet meer geweten dan van een paar honderd kilo. Veel later werd duidelijk dat het in de tonnen liep. Ik heb vragen gesteld over de beloning. Ook al op 13 november. Hoe zat dat? Dat vertelde ik u net. Er waren ook verliezen en men hield weinig over. Hoe zit het met de uitlokking? De groep waar toen op werd gejaagd, werd absoluut niet in verband gebracht met cocaine. Het zou kunnen dat zij daar ineens belangstelling voor kreeg, maar dan heb je toch mogelijk wel uit te leggen hoe het komt dat zij daar ineens belangstelling voor kreeg. Daar staat niemand bij. Dat was een probleem. Als je dat niet hard kunt maken, loop je het risico dat een grote zaak bij de rechter stuk loopt. Nogmaals, de leiding werd niet langer aanvaard. Er werd toen over het hoofd van Van Kastel gepraat.

De **voorzitter**:

U wist toen toch al vrij veel van die methode? Wat wist u dan nog niet?

De heer **Vrakking**:

De hoeveelheden. Dat er ook XTC bij betrokken was. Dat werd in de loop van de tijd duidelijk.

De heer **Koekkoeck**:

Ook in de sfeer van doorlaten?

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

Ik sla even een zijpad in, maar laat ik dat nu maar doen. Als u spreekt over het doorlaten van XTC, doelt u dan op het XTC-traject waarover wij gisteren aan de heer Van der Veen vragen hebben gesteld en waarbij de heer Wortel zaaksofficier was?

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:
Wat is daar volgens uw mening dan aan hand?

De heer **Vrakking**:
Ik heb van de heer Wortel een bericht gekregen waarin hij mij heeft uitgelegd hoe het zat. Die XTC is willens en wetens tot waarschijnlijk drie keer toe naar het Verenigd Koninkrijk gevoerd.

De heer **De Graaf**:
Willens en wetens, zegt u?

De heer **Vrakking**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
De betrokken officier wist dat zij nooit een harde aanwijzing hadden voor wat erin zat.

De heer **Vrakking**:
De zaaksofficier zegt dat zij het wisten, maar dat zij het niet aan de Engelsen konden vertellen omdat de manier waarop het allemaal ging, zo specifiek was dat daardoor de informant in gevaar zou komen.

De heer **Koekkoek**:
En wij konden het ook niet aan de minister vertellen?

De heer **Vrakking**:
Wij konden het zelfs niet aan de minister vertellen.

De heer **Koekkoek**:
Dus heeft de minister de Kamer verkeerd ingelicht.

De **voorzitter**:
Dat moeten wij aan de minister vragen. Maar wist uw zaaksofficier de heer Wortel van de peilbaken?

De heer **Vrakking**:
Ja.

De **voorzitter**:
Dat wist hij wel. Hij is ook betrokken geweest bij het opstellen van de concept-antwoorden van die kamervragen. Heeft hij u toen ook al over een peilbaken gesproken? Staat u dat nog bij?

De heer **Vrakking**:
Nee. Het is zo gegaan. De procureur-generaal vroeg aan mij of ik iemand wilde aanwijzen die de antwoorden in concept maakte. Even later kwam het bericht dat het goed zou zijn als Haarlem die zou opstellen.

De **voorzitter**:
Weet u om welke hoeveelheden het gaat? Heeft uw zaaksofficier u dat verteld?

De heer **Vrakking**:
Dat heb ik gevraagd. Waarschijnlijk ging het drie keer om 1,5 miljoen pillekens. En de laatste keer zat er nog behoorlijk wat cocaine bij.

De **voorzitter**:
Om hoeveel geld ging dat?

De heer **Vrakking**:
Tientallen miljoenen.

De **voorzitter**:
En betekent het ook dat er sprake kan zijn van een soort verkapte uitlevering aan Engeland van de desbetreffende chauffeur?

De heer **Vrakking**:
Mijn zaaksofficier weet dat niet. Maar, zegt hij, die bergplaats was zo specifiek dat, als de Engelsen die gevonden hebben, ik niet uitsluit dat dit het geval is geweest, dus dat iemand heeft gebeld en gezegd: hij komt eraan.

De heer **De Graaf**:

Maar diezelfde persoon heeft ook toestemming gegeven voor doorlaten of niet?

De heer **Vrakking**:
Ja, maar het is iets anders dan de Engelsen op te bellen en te zeggen: pak het maar.

De heer **Vos**:
Zal er uit Justitie-kring getipt zijn?

De **voorzitter**:
U zegt "het is getipt"?

De heer **Vrakking**:
Nou, de lading is toen gepakt en de man heeft 25 jaar gekregen, dus.

De **voorzitter**:
Nee, maar zegt u ook dat er toch getipt is, ondanks de mededeling die hier van Justitie gedaan is, dat er officieel niets aan de Engelsen gemeld is, omdat dat niet kon vanwege het gesloten CID-traject?

De heer **Vrakking**:
Nogmaals, mijn zaaksofficier zegt: ik heb het niet gedaan, maar gelet op de wijze waarop het in elkaar zat, ook die tankwagen, kan het haast niet anders.

De **voorzitter**:
Het blijft voor ons zo moeilijk hangen. Anders vragen wij het nog aan de heer Wortel.

De heer **Vrakking**:
Ja.

De **voorzitter**:
Maar dit is wat u er nu van weet?

De heer **Vrakking**:
Dit is wat hij mij verteld heeft. Meer kan ik u ook niet vertellen.

De **voorzitter**:
Terug naar de Delta-methode zelf. Ik vroeg u: wat wist u toen? U wist in zekere zin toch al vrij veel?

De heer **Vrakking**:
Achteraf gezien, ja. Behalve hoeveelheden en de bedragen. Dat werd...

De **voorzitter**:
Is dus de tijd toch niet heen gegaan met de discussie in de verschillende clubs, de ressort-vergadering, etcetera over de vraag wat het eigenlijk was en wat het betekende? Men heeft dus niet als het ware geprobeerd om sneller in te grijpen? Klopt dat?

De heer **Vrakking**:
Op 8 november hoorden wij het. En op 1 december zaten wij bij twee ministers. Wij hebben de ministers de problemen die wij ondervonden, toegelicht. Dat waren a. de methode en b. de Hoekse en Kabeljauwse twisten.

De **voorzitter**:
Wat noemt u nu de Hoekse en Kabeljauwse twisten?

De heer **Vrakking**:
Oude tegenstellingen.

De **voorzitter**:
Welke oude tegenstellingen?

De heer **Vrakking**:
Wat ik geproefd heb, is dat Haarlem en Utrecht het niet erg prettig vonden dat het IRT naar Amsterdam ging. En de gedachte dat Amsterdam geen Utrechters en Haarlemmers op zijn grondgebied zou willen hebben.

De heer **De Graaf**:
Was dat niet zo?

De heer **Vrakking**:
Nee.

De heer **De Graaf**:

U zegt: Haarlem en Utrecht vonden het niet prettig. Maar was de spanning volledig eenzijdig van die korpsen in de richting van Amsterdam? En zei Amsterdam "welkom, laten wij vooral goed samenwerken, het gaat prima"?

De heer **Vrakking**:

Waar er twee kisten, zullen er ongetwijfeld twee schuld hebben. Maar ik kan het ook niet helemaal overzien, omdat ik daar in 1993 aantrad voor een halfjaartje. Het IRT bestond toen al een jaar of vier, vijf. Ik heb al eens gezegd: als ik het achteraf hoor en lees, ook de geschiedenis met Franken van Bloemendaal en zo, zou je haast moeten zeggen dat er destijds een boze fee aan het wiegje van het IRT heeft gestaan. Het had geen gelukkig gesternte.

De heer **De Graaf**:

Maar volgens u was het niet zo dat de Amsterdamse korpsleiding van het team af wilde?

De heer **Vrakking**:

Nee, nou, niet alleen de Amsterdamse korpsleiding. Ik proefde dat andere korpsleiding ook wel naar meer teams toe wilde. Want na het ontstaan van de heisa was men er eigenlijk binnen een paar weken uit dat er twee of drie teams zouden moeten komen.

De heer **Vos**:

Waarom waren volgens u die verhoudingen onoverbrugbaar? Als je een goede Nederlandse methode gebruikt, vraag je toch een organisatiebureau ergens tegenaan te kijken en in een advies aan te geven hoe het beter kan?

De heer **Vrakking**:

Ja, maar als ik nu op de zaak terugkijk, denk ik dat wij daar niet veel verder mee waren gekomen.

De **voorzitter**:

Het team wordt opgeheven. Daarna noemt u ook in een van de vele berichten de zogenaamde vondst in Oude Bildtzijsl. Of komt die pas later om de hoek kijken?

De heer **Vrakking**:

Midden in de heisa komt dat om de hoek kijken.

De **voorzitter**:

Dat is de vangst van de 4000 kilo?

De heer **Vrakking**:

Ja, ik denk dat wij dat in december een keer te horen kregen. Dat was de zogeheten U-bocht-constructie.

De **voorzitter**:

In december 1993?

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wat kreeg u toen te horen?

De heer **Vrakking**:

Wij kregen te horen dat de politie Leeuwarden nogal ontzet was, omdat zij de tip had gekregen dat er ergens softdrugs zouden liggen. Toen zij daar binnen kwamen, vonden zij niet alleen softdrugs, maar ook een paar zakken met handgranaten, springstof, enzovoorts. Daar waren zij niet erg verrukt van. Zo kwam ons dat ter ore.

De **voorzitter**:

Maar wat had u daarmee te maken?

De heer **Vrakking**:

Dat was een IRT-affaire, zo bleek achteraf.

De **voorzitter**:

Wat was volgens u nu precies het IRT-deel ervan?

De heer **Vrakking**:

Ik denk toch de methode. Maar dat is achteraf reconstrueren.

De **voorzitter**:

Maar had ook de semtex ermee te maken of niet? Dat is toch nooit vast te stellen?

De heer **Vrakking**:

Dat is nooit vastgesteld. Het was er wel.

De **voorzitter**:

De commissie-Wierenga wordt ingesteld. Wij hebben aan de heer Van der Veen gevraagd: heeft u de minister zelf nog ingelicht over de omvang en de hoeveelheden? Dezelfde vraag stel ik u: heeft u apart van wat u bij de commissie-Wierenga heeft verklaard, de minister, de PG, nog verder ingelicht?

De heer **Vrakking**:

Ja, daarna heb ik nog een gesprek gehad met de minister. Dat heb ik vooraf laten gaan door een ambtsbericht van naar ik meen 13/14 maart, waarin ik mijn visie op die zaak geef, waarin ik aangeef wat ik heb gevraagd en wat mij bekend was over partijen drugs die op de markt gekomen waren. Daarin schrijf ik ook dat naar mijn mening de informant miljoenen moet hebben verdiend. Dat werd wel duidelijk. Ze hadden mij al verteld: de informant mag het geld houden.

De **voorzitter**:

Wie zijn "ze"?

De heer **Vrakking**:

De heer Langendoen en de heer Van Capelle. Dus dat de informant het geld mocht houden. Dat was op 13 november al duidelijk. Toen ik hoorde dat er 25 ton op de markt was verdwenen, was de rekensom snel gemaakt.

De **voorzitter**:

Wanneer hoorde u dat er 25 ton op de markt verdwenen was?

De heer **Vrakking**:

Dat heb ik veel later gehoord. Dat moet in januari/februari geweest zijn.

De **voorzitter**:

Van 1994?

De heer **Vrakking**:

Ja, 1994. Wij wisten wel dat er wat op de markt was verdwenen. Maar hoe het precies zat, werd later duidelijk.

De **voorzitter**:

Heeft u dat de minister persoonlijk nog gemeld?

De heer **Vrakking**:

Dat heb ik de minister persoonlijk gemeld.

De **voorzitter**:

Wanneer?

De heer **Vrakking**:

Eh, dat is de dag erna geweest, 15 maart of daaromtrent.

De **voorzitter**:

In welk kader was dat?

De heer **Vrakking**:

Een uitnodiging van de minister om nog eens te praten over wat de methode inhield en wat wij wisten.

De **voorzitter**:

Heeft hij toen een oordeel daarover gegeven?

De heer **Vrakking**:

Nee, de minister kreeg last van zijn rug. Dat was die hernia. Hij ging midden in het gesprek weg.

De **voorzitter**:

Hij heeft er toen geen oordeel over gegeven.

De heer **Vrakking**:

Hij heeft er geen oordeel over gegeven, maar hij heeft wel voor die tijd een keer - dat was 17 november - tegen mij gezegd dat hij het ermee eens was dat, als de zaak was zoals ik hem vertelde, het niet kon.

De **voorzitter:**

Dat het niet kon.

De heer **Vrakking:**

Dat het niet kon.

De **voorzitter:**

Nee, maar hij heeft u geen oordeel meer gegeven, toen u hem de zaken nogmaals in maart voorgelegd heeft.

De heer **Vrakking:**

Nee. De keer dat ik hem daarna sprak, was na alle debatten, ergens in mei/juni.

De **voorzitter:**

Juist. Hoe verhoudt zich dat nu? Alles heet bij u altijd een ambtsbericht, geloof ik?

De heer **Vrakking:**

Dat is een tamelijk veilige term, ja.

De **voorzitter:**

Dat terzijde. U heeft dat inderdaad op 14 maart via de procureur-generaal gedaan. En de procureur-generaal heeft uw visie toen doorgestuurd naar de minister? Dat weet u zeker?

De heer **Vrakking:**

Nou, het is gebruikelijk dat, als je het naar de procureur-generaal zendt, er meteen even een afschriftje gefaxt wordt naar het departement.

De **voorzitter:**

Hoe verhoudt zich dat nou met de ambtsberichten van Van Capelle die - ik zeg dit uit mijn hoofd - nog in april verschijnen?

De heer **Vrakking:**

Nou dat was een verschrijving, zegt hij.

De **voorzitter:**

Maar op wiens gezag, op wiens vraag heeft hij dat dan weer gedaan?

De heer **Vrakking:**

Van mij.

De **voorzitter:**

Van u?!

De heer **Vrakking:**

Ik heb aan de heer Van Capelle gevraagd: schrijf eens op hoe het zit. En dat was de zinsnede: wij hebben het gepakt zodra het kon. Toen hoorde ik later dat de heer Van der Veen, zoals dat in onze kringen heet, gebiecht had bij de minister. Omdat ik van het departement toch signalen ontving dat het veel meer was dan wij dachten, heb tegen Van Capelle gezegd: je moet toch eens goed nadenken of je je ambtsbericht niet moet herzien. Toen kwam het dat "zodra" gelezen moest worden als "indien" of...

De **voorzitter:**

Welke bronnen in het ministerie zeiden u dat het veel meer moest zijn?

De heer **Vrakking:**

Oh, dat kan best de toenmalige SG geweest zijn.

De **voorzitter:**

Van Dinter?

De heer **Vrakking:**

Ja.

De **voorzitter:**

Die heeft u gezegd dat het waarschijnlijk veel meer is geweest?

De heer **Vrakking:**

Ja. Dat weet ik niet zeker, hoor, maar in ieder geval had ik iemand aan de telefoon die op enig moment zei: het moet erg veel geweest zijn.

De **voorzitter**:

En u vertelt ons dit zo extensief, omdat u wilt zeggen dat het ministerie en de minister op de hoogte waren van de grote omvang?

De heer **Vrakking**:

Mijn ambtsbericht spreekt voor zich.

De **voorzitter**:

Goed. Kunt u ons nog nadere informatie geven over het functioneringsgesprek dat heeft plaatsgevonden? Is dat dienstig?

De heer **Vrakking**:

Ik houd vol dat het een gesprek over het functioneren was.

De **voorzitter**:

Wat is daar gewisseld?

De heer **Vrakking**:

Gewisseld is, ja, er zijn er twee geweest.

De **voorzitter**:

Voor alle duidelijkheid misschien: het functioneringsgesprek dat plaatsvindt na het debat op 7 april 1994.

De heer **Vrakking**:

Ja. Het eerste wat natuurlijk aan de orde kwam, was dat ik - en dat heb ik ook gezegd - het wat merkwaardig vond dat, als er een rapport verschijnt, waarbij nog een geheim deel zit dat ik helemaal niet kende, er niet even met betrokkene gesproken wordt over zijn visie. Ik moest via de beeldbuis, waar ik met mijn ranja en mijn zakje chips voor zat, horen hoe de minister erover dacht. Dat vond ik niet goed. Dat moet ik niet via de beeldbuis vernemen. Dan verwacht ik toch een telefoontje. Dat was een onderdeel. Verder vond de minister dat ik hem niet goed had voorgelicht. Maar op welk terrein? Hij zei: er zijn ook andere visies mogelijk. Nou, ik had mijn visie.

De heer **Rabbae**:

Hij vond dat u hem niet goed had voorgelicht vr 18 november 1993?

De heer **Vrakking**:

Nee, wij hadden het nog steeds over tot en met 14 maart, hoor.

De **voorzitter**:

Maar de minister moet toch ook de verwijten aan Amsterdam herhaald hebben die hij in de Kamer duidelijk naar voren heeft gebracht of in ieder geval de drie punten waarom met Amsterdam geen garen meer te spinnen was?

De heer **Vrakking**:

Het is zoven weggevallen. Wij hebben na 8 november, zoals ik u al vertelde, twee keer met de minister gesproken. De derde keer was op 1 december. Toen is de Amsterdamse driehoek afgereisd naar Den Haag, waar wij ontvangen werden door twee ministers.

De **voorzitter**:

Dat is de beroemde vergadering waar geen notulist was en waarvan twee lezingen bestaan over wat er en of er wat besloten is, toch?

De heer **Vrakking**:

Wat die twee lezingen betreft: als je de verklaringen naleest, zie je, dacht ik, dat wij het er eigenlijk toch over eens zijn. Mevrouw Dales was tamelijk pertinent. Maar op de vraag van de heer Van Thijn aan onze minister "wat vind je er nu van?" kwam toch ook het antwoord: dit moet anders. Wij hebben na afloop nog met elkaar staan praten over de wijze waarop wij de twee teams gingen financieren. Dus wij gingen daar weg met de gedachte: wij gaan afbouwen en opnieuw beginnen. Dat was voor ons als driehoek zonneklaar.

De **voorzitter**:

Goed. Deze zaak heeft gespeeld. U heeft het functioneringsgesprek gehad. Dat heeft, dacht ik, voor de heer Van Randwijck noch voor u verder materiele gevolgen gehad in die zin dat u andere opdrachten zijn gegeven.

De heer **Vrakking**:

Nee.

De **voorzitter:**

Dus alleen aan de heer Van Riessen is in feite een opdracht gegeven, namelijk om zich niet meer met het IRT bezig te houden? Daartoe beperkt zich de uitslag van het functioneringsgesprekken?

De heer **Vrakking:**

Ja.

De **voorzitter:**

En Nordholt zich er expliciet mee bezighoudt? Maar aan u is verder nooit een opdracht gegeven?

De heer **Vrakking:**

Nee.

De **voorzitter:**

Goed. Heeft u verder bemoeienis gehad in uw eigen parket om verder ook duidelijk te maken dat deze methode verder was afgelopen?

De heer **Vrakking:**

Dat was natuurlijk, gelet op de heisa die ontstond, volstrekt duidelijk.

De **voorzitter:**

Ja. Heeft u later opnieuw te maken gehad met de toepassing van de methode in uw eigen parket?

De heer **Vrakking:**

Ja.

De **voorzitter:**

Wanneer?

De heer **Vrakking:**

Eh, dan zijn wij al een heel eind verder. In april van dit jaar kwam Valente bij mij binnen en zei "chef" - dat zegt hij dan - "chef, ik heb toch aanwijzingen dat er in het Gooi op dezelfde manier wordt gewerkt als destijds bij de Delta-methode". Nou, dat heeft hij mij verder toegelicht. Dat ging om een partij van 5 ton hasj, ook weer met een laadbrief. Teeven was de zaaksofficier. Toen heb ik tegen beiden gezegd: zoek dat uit. Toen werd alras duidelijk dat er niet alleen dezelfde informanten, maar zelfs ook dezelfde backstores en frontstores nog steeds gebruikt werden. Er was niets nieuws onder de zon.

De **voorzitter:**

Wat bedoelt u met de backstores en de frontstores?

De heer **Vrakking:**

De frontstore is het bedrijf in het verre land waar het spul wordt ingeladen. Dat wordt in het containerkje verzonden naar de backstore. Dat is het bedrijf in Nederland of in Duitsland waar het naartoe moet.

De heer **Koekkoek:**

Was het de bedoeling om die vijf ton door te laten?

De heer **Vrakking:**

Zo is het niet meteen gebracht. Maar na de vijf ton kwam er nog zeventien ton. Toen hebben wij een merkwaardige brief gekregen in de zin van "wij beschikken over informatie, als wij niet een bepaald traject ingaan, dan zullen wij die informatie niet gebruiken en dan moet u ervan uitgaan dat de partij op de markt komt".

De heer **Koekkoek:**

Ging het daarbij om de zeventien ton of om de vijf ton?

De heer **Vrakking:**

De zeventien ton. Dat was een tweede hoeveelheid.

De heer **Koekkoek:**

Kwam de heer Valente naar u toe naar aanleiding van de vijf ton?

De heer **Vrakking:**

Ja, de vijf ton.

De heer **Koekkoek**:

Hij kwam dus niet naar aanleiding van die zeventien ton.

De heer **Vrakking**:

Nee, dat is weer later gekomen.

De heer **Koekkoek**:

Was het de bedoeling om die vijf ton in beslag te nemen of door te laten?

De heer **Vrakking**:

Wij hebben altijd gezegd dat die in beslag genomen moesten worden. Later kwam het verhaal dat de informant weer mogelijk bedreigd zou worden en toen werd gevraagd of het niet mogelijk was om toch een gedeelte op de markt te brengen.

De **voorzitter**:

En dan zijn wij bij het hart van de meningsverschillen tussen de heer Van der Putten en het OM in Amsterdam.

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

Is er bij die meningsverschillen geen sprake van een verbroken vertrouwensrelatie die met persoonlijke tegenstellingen te maken had?

De heer **Vrakking**:

Nee. Het is begonnen met een zaak in Hilversum. De CID Gooi- en Vechtstreek had in een onderzoek de machtiging van de rechter-commissaris om n tap aan te brengen. Dat heeft hij uitgebreid met meer taps.

De **voorzitter**:

Wanneer is dat dan?

De heer **Vrakking**:

Een jaartje daarvoor. De heer Valente was zaakofficier. Toen hij dat merkte, heeft hij die zaak afgeblazen. Daar heeft hij ruzie over gehad met Van der Putten. Toen de heer Van der Kerk, de vorige CID-officier, wegging, heb ik de heer Valente als zijn opvolger aangewezen. Dat was in het Amsterdamse geen probleem, maar ik heb toen telefoon gehad van de korpschef in Hilversum. Hij zei dat ze dat toch niet helemaal zagen zitten. Daarop heb ik gezegd: dat moeten wij toch maar doen, want ik kan niet met twee CID-officieren werken, bovendien vind ik Valente een geschikte man daarvoor; laten wij proberen dat te verenigen.

De **voorzitter**:

Er was wel al wat aan de hand. Dat hebben wij in het verhoor van de heer Van der Putten ook besproken. Bij de doorlichting bleek namelijk dat de belangrijke onderdelen van gecontroleerd afleveren, mogen doorleveren, daarin niet gemeld waren. Maar daarvoor acht u toch ook de officier verantwoordelijk? Dat is toch niet alleen de politie-chef c.q. CID-chef?

De heer **Vrakking**:

Bij de doorlichting was het de bedoeling dat wij bijzondere trajecten zouden doorgeven. Dat betekent: infiltratie.

De **voorzitter**:

Daar ging het hier om en dat was volgens mij in 1994 mogelijk ook al zo.

De heer **Vrakking**:

Ja, maar daar wist het OM niet van. Wij hebben vijf zaken gehad.

De **voorzitter**:

Dat weet u helemaal zeker? Het OM wist dat niet?

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat moet ook nog uit de tapes kunnen volgen.

De heer **Vrakking**:

Ja. Die heb ik beluisterd. Er waren vijf zaken. De zaak van de vijf ton was een nieuwe zaak, naar aanleiding waarvan wij de zaak hebben onderzocht. Er waren twee oude zaken, waarin ook veroordelingen hadden plaatsgevonden in 1994. Die hebben wij weer opgerakeld. Het bleek dat er connecties waren met een Rotterdams onderzoek, wat wij helemaal niet wisten. En er waren twee nieuwe zaken. Eentje liep al wat langer in samenwerking met Flevoland en een zaak was overgedragen aan het kernteam en zou moeten beginnen.

De voorzitter:

Dat zijn als het ware nieuwe zaken waarover de minister in zijn brief heeft geschreven. Die twee zaken. Mijn vraag is nu: blijft het OM niet ook verantwoordelijk als dingen niet gemeld zijn bij de doorlichtingsoperatie, c.q. aan de CTC?

De heer Vrakking:

Jawel. Het OM moest melden waar infiltraties geweest waren. Het OM wist op dat moment alleen dat er een informant was die aangaf dat er ergens een container kwam. Dat is uitgezocht. Het blijkt dat het niet een informant is, maar dat het gaat om infiltranten die wij ook al kennen uit de Delta-onderzoeken en die wij ook in Rotterdam weer tegenkomen.

De voorzitter:

En dat was aanleiding voor u om wat te doen?

De heer Vrakking:

De twee zaken waarin veroordelingen zijn geweest, zijn helemaal doorgespit om te kijken of die mensen niet in vrijheid gesteld zouden moeten worden omdat er sprake zou zijn van uitlokking. Dat was niet het geval. In de Amsterdamse zaak is de informatie waarmee de zaak zou beginnen, teruggegeven aan het Gooi. Die zaak moet opnieuw worden opgepakt. Dat was nog geen tactisch onderzoek. Van de zaak met Flevoland hebben wij stukken af moeten halen. Wij gaan nu verder met wat overbleef.

De voorzitter:

De ex-CID-chef, de heer Van der Putten, zegt dat hij een stapel informatie voor een kernteamzaak en een heel klein methodiekenverhaal heeft aangeleverd. Er kan toch geen reden zijn om dit integraal weg te leggen? Waar zijn ze nu toch mee bezig in Amsterdam?

De heer Vrakking:

Als je in je methodiekenverhaal schrijft dat er geen bijzondere opsporingsmethoden toegepast zijn en wij zien zes ordners waaruit blijkt dat zo'n beetje alles wat de Lieve Heer verboden heeft, gedaan is...

De voorzitter:

Wat heeft de Lieve Heer dan verboden?

De heer Vrakking:

Diepte-infiltratie, zonder ons dat te melden.

De voorzitter:

Wat noemt u diepte-infiltratie?

De heer Vrakking:

Dat zijn criminelen die misdrijven plegen en dan als informant worden opgevoerd.

De voorzitter:

Het is bij de Nederlandse wet of de Nederlandse jurisprudentie toch niet verboden dat informanten ook strafbare feiten plegen en het openbaar ministerie ze daarvoor om hem moverende redenen niet vervolgt?

De heer Vrakking:

Nee. Ik zeg dat het onder regie van het openbaar ministerie gedaan moet zijn. Dat is het talon criterium. Die zaken zijn allemaal door vier officieren onderzocht. Ik vind dat je toch altijd vanuit de rechtszaal moet blijven kijken. Ik heb het op een bepaald moment aan de CID-officieren voorgelegd: stel je moet bij de rechter komen en de eed afleggen - want dat gebeurt dan in een rechtszaal - en de rechter vraagt of jullie garant willen staan voor de twee jaar CID-informatie die de aanleiding is voor dit onderzoek. Toen kreeg ik van vier mensen plus de teamleider te horen, dat zij desgevraagd bij de rechter zouden zitten.

De **voorzitter**:

Wie zijn die vier mensen?

De heer **Vrakking**:

Dat zijn vier officieren: twee CID-officieren en twee zaaksofficieren.

De **voorzitter**:

Te weten?

De heer **Vrakking**:

De heer Valente, de heer Brilman - dat is het nieuwe hoofd van de unit zwacri - de heer Witteveen en de heer Teeven.

De **voorzitter**:

De heer Van der Putten zegt ook nog het volgende: dat kan het OM in Amsterdam nu wel zeggen, maar in feite was Witteveen het eigenlijk best met mij eens; het zijn de anderen geweest. Daarom stelde ik de vraag of er wellicht persoonlijke tegenstellingen waren.

De heer **Vrakking**:

Nee, hoor. Wij moeten een onderscheid maken tussen de nieuwe zaak die in Amsterdam behandeld zou worden door het kernteam en de coproductie tussen Flevoland en het Gooi. Van die coproductie was de heer Witteveen zaaksofficier. Hij was al een heel eind op weg, dus hij vond het absoluut niet leuk dat daaraan getornd werd. Hij zei dat hij nog wel kans zag om dit te redden. Dat hebben wij bekeken en daarop hebben wij gezegd dat wij die kans niet zien.

De **voorzitter**:

Nu is ons ook gebleken dat u aan de officieren Valente en Teeven de opdracht heeft gegeven om alles uit te zoeken rond het vervoer van de containers.

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

Waarom deed u dat? Waarom u speciaal?

De heer **Vrakking**:

Ik vertelde net al dat ik op 25 april van Valente te horen kreeg, dat de smeerpomp nu in onze achtertuin was neergestreken.

De **voorzitter**:

De smeerpomp?

De heer **Vrakking**:

De containers. Rotterdam was afgelopen. Valente wist op dat moment dat op 25 maart een bespreking had plaatsgevonden tussen Van der Veen, De Groot uit Rotterdam en Van der Putten als adviseur omdat men problemen had in Rotterdam. En die containers bleven maar komen. Nu ga ik even een stukje terug. Ik had met Van Capelle afgesproken dat hij zou afbouwen. Van Capelle heeft mij in januari...

De **voorzitter**:

Van Capelle? Nu gaat u even te snel.

De heer **Vrakking**:

Hij zou de informant die wij indertijd hadden, afbouwen.

De **voorzitter**:

De informant die u had...

De heer **Vrakking**:

In Delta.

De **voorzitter**:

Maar daar was Haarlem toch verder verantwoordelijk voor?

De heer **Vrakking**:

Nee. Tot het eind van het jaar heeft Van Capelle dat gedaan.

De **voorzitter**:

Eind 1993?

De heer **Vrakking**:

Eind 1993. Hij kwam bij mij terug en zei: dit gaat goed, Haarlem heeft het overgenomen, die bouwt verder af.

De **voorzitter**:

Dat is toen door hem overgedragen aan Haarlem?

De heer **Vrakking**:

Aan Haarlem. Hij heeft ook de bescheiden op het hoofdbureau in Amsterdam opgehaald en in Haarlem afgegeven. Daarmee was voor ons op dat moment de kous af.

De **voorzitter**:

Was die man voor u toen "afgebouwd"?

De heer **Vrakking**:

Er werd mij verzekerd dat die man was afgebouwd. De hele Delta-methode zou daarmee ten einde zijn.

De **voorzitter**:

Wanneer is u dat verzekerd? Eind 1993?

De heer **Vrakking**:

Begin 1994.

De **voorzitter**:

Door wie is u dat begin 1994 verzekerd?

De heer **Vrakking**:

Door de heer Van Capelle.

De **voorzitter**:

Het is maar goed dat wij vanochtend de hoofdofficier uit Haarlem hoorden, die ons een zending meldde die later door was gegaan.

De heer **Vrakking**:

Ja, wij hebben daar heftige discussies over gehad, omdat ik heb gezegd dat het zo niet langer kon. Toen is er gezegd dat het eraan kwam, dat het nog even doorging.

De **voorzitter**:

Maar daar had u toen niet meer mee te maken, want toen was het Haarlem weer.

De heer **Vrakking**:

Op een bepaald moment werd het Haarlem, maar ik heb altijd begrepen dat die pijplijn op enig moment leeg zou zijn. Toen ik hoorde dat de pijplijn in het Gooi was neergelegd, vond ik dat mal.

De **voorzitter**:

Als ik mij niet vergis, is in het Gooi toch alles of bijna alles in beslag genomen.

De heer **Vrakking**:

Alles is in beslag genomen.

De heer **Koekkoek**:

Maar dan kunt u toch niet zeggen dat de smeerpijp verlegd is van Haarlem via Rotterdam naar het Gooi? Dat gaat toch over iets anders?

De heer **Vrakking**:

Nee, het gaat niet over iets anders.

De heer **Koekkoek**:

Het verschil was dat bij de Delta-methode een hele hoop werd doorgelaten. Het zou hetzelfde zijn als dat ook de bedoeling was in de Gooi- en Vechtstreek.

De heer **Vrakking**:

Het is ons ook gezegd dat dit moest. Dat hield verband met de veiligheid van de informant.

De heer **Koekkoek**:

Dat er moest worden doorgelaten?

De heer **Vrakking**:

Dat er moest worden doorgelaten.

De **voorzitter**:

Toch niet in alle gevallen?

De heer **Vrakking**:

Niet in alle gevallen. Maar dat gebeurde in Delta ook niet in alle gevallen.

De **voorzitter**:

Het was toch maar een klein gedeelte? Het effect bij de Delta-methode, om alles in proporties te zien, was toch heel anders dan het uiteindelijke effect in de situatie in de Gooi- en Vechtstreek? Of ziet u dat anders?

De heer **Vrakking**:

Ik vertelde u net al, dat het begon met vijf ton. De volgende container was zeventien ton. Zo begint het. Dat gaat door, door, door. Op een bepaald moment - en dat schijnt in Rotterdam ook gebeurd te zijn - wordt gezegd dat de informant zoveel gevaar loopt, dat je wel moet. Dus je begint klein, dat dijt uit en op een bepaald moment zit je klem. Daar hebben wij het niet op aan laten komen.

De **voorzitter**:

In het geval van de zeventien ton is de informant volgens u verder zijn gang gegaan?

De heer **Vrakking**:

Nee, want wij hebben de zeventien ton niet laten komen. Deze werden meteen in de haven geveegd.

De **voorzitter**:

Juist.

De heer **Rouvoet**:

Hoeveel van die zeventien ton moest erdoor?

De heer **Vrakking**:

Zover zijn wij niet gekomen omdat wij die onderhandelingen niet zijn aangegaan.

De heer **Rouvoet**:

Er is nooit de boodschap afgegeven dat van die zeventien ton een X-hoeveelheid...

De heer **Vrakking**:

Nee, wij hadden een brief waarin stond dat hij eraan kwam en dat zij daarover wilden praten. Als je dat niet doet, zo werd gezegd, dan gaat die zeventien ton misschien wel door naar het milieu. Toen hebben wij gezegd: dat zullen wij dan wel zien. Wij hebben de container geveegd.

De heer **Vos**:

Hoe heeft u gedacht over de dreigingsfactor? De heer De Beaufort heeft op een gegeven moment verteld, dat een laadtransactie van zesduizend kilogram erdoorheen is gegaan omdat het leven van een informant gevaar liep.

De heer **Vrakking**:

Laat ik beginnen met hetgeen ik bij Delta hoorde, en nu in het Gooi weer. Dan komt bij mij de gedachte op dat dit een bepaald stramien was. Klein beginnen. Op een bepaald moment komt de informant in gevaar en dan moeten wij wel.

De **voorzitter**:

Een stramien van wie?

De heer **Vrakking**:

Een stramien van de bedenkers van Delta of van de criminelen die daarmee te maken hebben.

De **voorzitter**:

De bedenkers van Delta of de criminelen die daarmee te maken hebben: wilt u daarmee zeggen dat de criminelen hier de regie hebben?

De heer **Vrakking**:

Ik heb in november 1993 al gevraagd wie wie runt.

De **voorzitter**:

En wat is dan het antwoord?

De heer **Vrakking**:

Wij runnen. Daar heb ik vraagtekens bij gezet.

De heer **De Graaf**:

Gooit u ze nu op een hoop?

De heer **Vrakking**:

Wie?

De heer **De Graaf**:

Gooit u nu de bedenkers en de criminelen op een hoop?

De heer **Vrakking**:

Nee, nee, iedereen is onschuldig tot het tegendeel bewezen is.

De heer **De Graaf**:

U suggereerde het een klein beetje. Hetzelfde stramien.

De heer **Vrakking**:

Ik zeg dat je iedere keer hetzelfde stramien ziet. Daarbij sluit ik niet uit, dat de criminelen daarvan misbruik hebben gemaakt. Daarvan wetend, hebben zij een overweging gemaakt - nu is een leven in gevaar - en gespeculeerd op het goede gevoel van een officier van justitie. Die zal zeggen dat zij dat niet kunnen laten gebeuren en dus de partij doorlaten.

De heer **Koekkoek**:

Voor alle duidelijkheid: er is dus in de Gooi- en Vechtstreek aan het OM gevraagd om door te laten.

De heer **Vrakking**:

Een gedeelte van de vijfduizend kilo, ja. Wij hebben er grote moeite mee gehad om ervoor te zorgen dat die toch gepakt werden.

De heer **Koekkoek**:

En bij die zeventienduizend kilo? Is daarbij gevraagd om die door te laten?

De heer **Vrakking**:

Nee. Wij hebben een brief gekregen waar u ook over beschikt. Die was wat merkwaardig van toon.

De **voorzitter**:

Dat is de brief van de heer Bijlsma...

De heer **Vrakking**:

van mei aan de heer Valente.

De **voorzitter**:

...hoofd van de recherche in Hilversum.

De heer **Vrakking**:

Ja. Het was een merkwaardige brief.

De **voorzitter**:

Dat is een beetje moeilijk: een merkwaardige brief.

De heer **Vrakking**:

Omdat daarin staat...

De **voorzitter**:

Dan moet ik hem er even bij pakken.

De heer **Koekkoek**:

Als het om doorlaten gaat, dat gaat het om een klein gedeelte van die vijfduizend kilo.

De heer **Vrakking**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Dat is een taak van het openbaar ministerie.

De heer **Vrakking**:

Op dat moment, ja. Het is zo.

De **voorzitter**:

Ik heb de brief nu voor mij, zodat ik het beter kan beoordelen. Waarom is die brief merkwaardig?

De heer **Vrakking**:

Daarin schrijft een politieman: wij beschikken over informatie, wij moeten een bepaald traject in, doet u dat niet, dan zullen wij die informatie teruggeven aan de crimineel en dan moet u ervan uitgaan dat de container in het milieu terechtkomt. Dat staat er.

De **voorzitter**:

Maar dat is toch vaker zo, ook als u een informant in het Victoria Hotel tegenkomt?

De heer **Vrakking**:

De toon van die brief vind ik toch heel anders.

De **voorzitter**:

Dit impliceert, schrijft de heer Bijlsma, dat er sterk rekening mee gehouden moet worden dat circa zeventien ton softdrugs op de Nederlandse markt zal komen.

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

Er komen natuurlijk meer softdrugs op de markt waar wij geen zicht op hebben.

De heer **Vrakking**:

Wat daar staat is: ga met die informant in zee, want anders komt het op de markt.

De **voorzitter**:

En dat vindt u onaanvaardbaar?

De heer **Vrakking**:

Ja, als je die vrachtbrief hebt, zeg je tegen de informant "goedendag" en je belt door waar de container staat. Dan ga je dat ding toch niet teruggeven?

De heer **Rabbae**:

Vindt u dit een soort chantage?

De heer **Vrakking**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Chantage?

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dus u zegt "als het aan mij ligt, kan er nooit meer met burgerinfiltranten/-informanten gewerkt worden die met vrachtbrieven aan komen zetten"?

De heer **Vrakking**:

Als het een echte informant is die over informatie beschikt en door gewetensnood gekweld, zegt "dit weet ik", dan vind ik dat een andere zaak dan in dit soort trajecten.

De **voorzitter**:

Maar slechts door gewetensnood gekweld?

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

Daarmee is...

De heer **Vrakking**:

Dus een vrachtwagenchauffeur die merkt dat er iets aan de hand is, belt op en zegt: goh, dat is er aan de hand. Als de informatie naar hem terugwijst, moet je nagaan of het verstandig is om iets te doen. Dan kan echt het leven in gevaar zijn. In dit geval zien wij iedere keer dezelfde informanten terug.

De **voorzitter**:

Wij kunnen hier niet met u de details over de informanten bespreken. Maar u zegt: wij zien dezelfden, wij zien voor een deel dezelfden die terugkomen uit oudere situaties en uit CID Kennemerland.

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

Nu nog de vraag: waarom bent u het die de officieren Teeven en Valente, welke overigens al in Middelburg zit, opdracht geeft om verder onderzoek te doen naar wat er gebeurt met het containerverkeer?

De heer **Vrakking**:

Hoe merkwaardig het ook klinkt, ik wist wel dat Teeven voor de FIOD onderzoek had gedaan in de Kolibrie-zaak. Wat ik nooit geweten had, was dat Teeven destijds met containers van doen had. Toen deze container zich "voordeed", wist Teeven feilloos te vertellen: oh god, maar die is daarvan; die heb ik zo en zo al gezien. Toen heb ik aan hem gevraagd: goh, hoe weet je dat? Toen kreeg ik het verhaal van: ja, maar ik weet heel veel over die containers en ik weet heel veel over douane-aspecten en ik heb connecties met FIOD en douane. Dat was voor mij aanleiding om te zeggen: nou wil ik ook wel eens weten hoe dit zit. Ik zei dit met de gedachte dat Delta was afgebouwd. Toen dacht ik: hoe kan dat nou, dat gaat gewoon maar verder.

De **voorzitter**:

Ja, maar die belangstelling hebben wij natuurlijk allemaal als enquëtecommissie, als rijksrecherche. Maar moest u daar als het ware nog een onderzoek overheen doen?

De heer **Vrakking**:

Nee, dit komt er niet overheen. Dit heeft te maken met Gooise containers. Daar is het mee begonnen. Naar aanleiding van die Gooise zaak zijn wij andere zaken tegengekomen. Toen ben ik afgereisd naar de procureur-generaal. Ik heb gezegd: daar zijn wij mee bezig. Toen hebben wij de afspraak gemaakt: wat wij aan informatie zouden krijgen, gaat door naar rijksrecherche. En zo is het ook gegaan.

De heer **Koekkoek**:

Hoeveel Gooise containers zijn er?

De heer **Vrakking**:

Bij elkaar? Dat is op het ogenblik wat moeilijk te zeggen, omdat er ook heel oude zaken bij zitten. Wij zijn daarin nog aan het zoeken. Er zijn namelijk ook zaken uit 1993/1994 waar waarschijnlijk ook containers uit, zeg maar, de Delta-methode mee te maken hebben.

De heer **Koekkoek**:

Maar om hoeveel Gooise containers gaat het, voor zover u op dit moment weet?

De heer **Vrakking**:

Ik denk een stuk of zes.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Vrakking, u had het zojuist over die brief van mijnheer Bijlsma. U reageerde toch in de sfeer van "onaanvaardbaar". De vraag van collega Rabbae over chantagemiddel heeft u bevestigend beantwoord.

De heer **Vrakking**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Is er nu een nieuwe rel in de verhouding Gooi en Vechtstreek met...?

De heer **Vrakking**:

Wij hebben ook gezegd dat wij het geen juiste toonzetting vonden.

De heer **De Graaf**:

En dat is besproken met de korpsbeheerder en alles is weer in kannen en kruiken?

De heer **Vrakking**:

Alles in kannen en kruiken.

De heer **De Graaf**:

Ook met de betrokken recherchechef?

De heer **Vrakking**:

Ook met de betrokken recherchechef.

De heer **De Graaf**:

Tweede vraag: ...

De **voorzitter**:

Dus wij krijgen geen rel dat ook het kernteam Amsterdam, Gooi en Vechtstreek binnenkort op de helling staat?

De heer **Vrakking**:

Nee, nee.

De **voorzitter**:
Nee?

De heer **Vrakking**:
Nee, nee. En keer is genoeg.

De heer **De Graaf**:
De tweede vraag. U had het over frontstores en backstores. Nu heb ik in het korte leven als lid van de enquëtecommissie geleerd dat een frontstore toch staat voor een cover die door de overheid gensceneerd wordt?

De heer **Vrakking**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
U had het over een frontstore, het bedrijf dat verzendt vanuit het buitenland.

De heer **Vrakking**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Wilt u nu zeggen dat u er zeker van bent dat...?

De heer **Vrakking**:
Nee.

De heer **De Graaf**:
...de methode door de overheidsbedrijfjes in Zuid-Amerika of zo gebruikt wordt?

De heer **Vrakking**:
Ik sluit het niet uit; ik ben er niet zeker van.

De heer **De Graaf**:
Maar u had over een methode met dezelfde backstore en dezelfde frontstore.

De heer **Vrakking**:
Wij komen dezelfde verzender en ontvanger tegen.

De heer **De Graaf**:
Maar acht u het aannemelijk dat het door overheidsfunctionarissen ingestoken bedrijfjes of verzendadressen zijn?

De heer **Vrakking**:
Dat kan ik u niet zeggen.

De heer **De Graaf**:
Dat suggereert u wel.

De heer **Vrakking**:
Ik constateer dat dezelfde afzenders en dezelfde ontvangers zich keer op keer voordoen.

De heer **De Graaf**:
Maar wij mogen het dus geen frontstore of backstore noemen.

De heer **Vrakking**:
Je mag het ook ontvanger en verzender noemen.

De heer **De Graaf**:
Om te voorkomen dat daarmee een suggestie wordt gewekt die nu nog niet hard gemaakt kan worden.

De heer **Vrakking**:
Nu niet.

De heer **De Graaf**:
"Nu nog niet", zegt u dat?

De heer **Vrakking**:
Er is een rijksrecherche-onderzoek, dat...

De heer **De Graaf**:
Ik wil het toch graag even weten. Had u de suggestie dat het van dezelfde verzender en ontvanger was? Wat denkt u nu eigenlijk?

De **voorzitter**:

Is de politie zelf aan het verzenden en het ontvangen?

De heer **Vrakking**:
Dat zult u aan de rijksrecherche moeten vragen.

De **voorzitter**:
Dat zullen wij zeker doen.

De heer **Vrakking**:
Ik sluit het niet uit, maar ik kan dat hier niet met zekerheid zeggen.

De heer **De Graaf**:
Dan moet u het hier ook niet zo zeggen, denk ik.

De **voorzitter**:
Is het verstandig om het dan toch op tafel te leggen? Of is het uw, misschien begrijpelijke boosheid?

De heer **Vrakking**:
Nee, hoor. Bij de frontstores moet je volgens mij toch over verzenders spreken en bij ontvangers over backstores.

De heer **De Graaf**:
Door de overheid, door politiefunctionarissen op papier opgerichte bedrijven.

De heer **Vrakking**:
Ja. Op papier bestaande bedrijven.

De heer **De Graaf**:
Waarom zouden die niet van informanten of criminelen kunnen zijn? Waarom denkt u dat dit door politiefunctionarissen verzonnen adressen of bedrijven zijn?

De heer **Vrakking**:
Het voert wat te ver om dat hier te vertellen, maar dat staat voor mij wel vast.

De heer **Rabbae**:
Wilt u ook zover gaan en stellen dat het risico aanwezig is dat een informant geen informant kan zijn?

De heer **Vrakking**:
Wat zou hij dan moeten zijn?

De heer **Rabbae**:
Dat het verzonnen kan zijn.

De heer **Vrakking**:
Dat de groei-informant niet echt bestaan zou hebben?

De heer **Rabbae**:
Ja.

De **voorzitter**:
Gissen doen wij altijd nadat de commissie haar verhoren heeft afgesloten. Nu wil ik even precies met u vaststellen wat uw bevinding kan zijn als wij vragen of de politie het vervoer mede heeft georganiseerd.

De heer **Vrakking**:
Dat kun je zeggen vanaf het moment dat het uit de container wordt overgeladen.

De **voorzitter**:
Juist, maar dat is op zichzelf geen nieuwe toevoeging aan hetgeen wij hier vastgesteld hadden.

De heer **Vrakking**:
Dat kun je met zekerheid zeggen.

De **voorzitter**:
Goed.

De heer **Vrakking**:
Als je iedere keer dezelfde bedrijven in het buitenland ziet, dan zou je daarnaartoe moeten om dat te bekijken.

De heer **Koekkoek**:

Heeft u het vermoeden dat er sprake is van frontstores? Dan spreken wij over een dekmantel die door de politie is georganiseerd.

De heer **Vrakking**:

Dat hoeft niet. Dat kunnen ook criminelen zijn. Dat weet ik niet. Het zijn wel dezelfde adressen.

De **voorzitter**:

Het zijn dezelfde adressen? Hoe bedoelt u dat?

De heer **Vrakking**:

Het zijn dezelfde verzenders.

De **voorzitter**:

Er wordt gebruik gemaakt van bepaalde firma's. Die komen vaker terug. Het is maar de vraag wat voor firma's dat precies zijn.

De heer **Vrakking**:

Ik denk dat ik dat hier nu niet moet zeggen.

De heer **Koekkoek**:

Heeft u aanwijzingen van betrokkenheid van de politie bij die verzenders en bij die ontvangers?

De heer **Vrakking**:

Bij de ontvangers wel. Over de verzenders kan ik u niets zeggen.

De **voorzitter**:

De ontvangers kunnen dus ook coverbedrijven zijn van de politie? En van verzenders weet u het niet.

De heer **Vrakking**:

Precies.

De **voorzitter**:

Weet u iets meer dan in de krant staat over het saptraject?

De heer **Vrakking**:

Ja, maar ook dat kan ik hier niet zeggen.

De **voorzitter**:

Wat kunt u er wel van zeggen?

De heer **Vrakking**:

Ik denk dat hetgeen de heer Langendoen heeft verteld over een bepaalde fabrikant, in grote lijnen juist is.

De heer **De Graaf**:

Dat was de heer Van Vondel.

De heer **Vrakking**:

Van Vondel, ja.

De **voorzitter**:

Wij hebben het daarbij alleen gehad over de dekladingen.

De heer **Vrakking**:

Ja. Dat was sap.

De **voorzitter**:

Ik vroeg u net of u dat onderzoek ook nog moest doen. Er is natuurlijk een vraag die bij iedereen voor op de tong ligt. Ik zal niet vragen of u uw gelijk aan het krijgen bent, maar ik vraag u wel hoe ik uw doortastendheid in al deze zaken kan verklaren.

De heer **Vrakking**:

Ik vind dat het niet kan. Dat heeft niets te maken met gelijk krijgen. Dat deed ik in november 1993. Toen ik merkte dat de Delta-methode zich in mijn achtertuin bevond, heb ik het weer gedaan.

De **voorzitter**:

Na het uitkomen van het rapport van Wierenga - ik hoop dat u mij de opmerking veroorlooft - zit u er iets anders bij, als iemand die stilzit en geschoren wordt. U zit op dit moment, in overdrachtelijke zin, niet speciaal stil.

De heer **Vrakking**:

Nee. Met dit soort dingen moet je ook niet stilzitten. Want dan zou mij terecht een verwijt worden gemaakt in de zin van "waarom gaat het daar door"?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Vrakking, ik meen eerder van u begrepen te hebben dat u zegt: liever geen doorlevering, maar je zult mij niet horen zeggen "onder geen enkele omstandigheid".

De heer **Vrakking**:

Dat klopt.

De heer **Rouvoet**:

Ik vind het toch belangrijk om hier de volgende vraag nog een keer te stellen: huldigt u dat standpunt nog steeds of zegt u "door wat ik nu weet, ben ik daar rigoureuzer in geworden"?

De heer **Vrakking**:

Nee, dat is hetzelfde gebleven.

De heer **Rouvoet**:

Dus het kan wel?

De heer **Vrakking**:

Het kan wel, maar alleen in uiterste gevallen.

De **voorzitter**:

Maar kan het ook om een organisatie of een groep of club in kaart te brengen?

De heer **Vrakking**:

Nee.

De **voorzitter**:

Waarom kan het dan wel?

De heer **Vrakking**:

Wat bedoelt u met "waarom kan het dan wel"?

De **voorzitter**:

Wanneer kan het wel?

De heer **Vrakking**:

Oh, "wanneer"? Ik denk als je zo ver bent dat je met een tamelijk kleine partij het laatste stukje van de puzzel op zijn plaats kan krijgen.

De **voorzitter**:

Zit er voor u een limiet aan?

De heer **Vrakking**:

Harddrugs onder geen voorwaarde. En wat de softdrugs betreft, doorleveren in die zin dat het gewoon maar verdwijnt, acht ik vrijwel uitgesloten.

De **voorzitter**:

Zegt u eens waar uw grens ligt. Dat vragen wij aan iedereen.

De heer **Vrakking**:

Dat is een kwestie van proportionaliteit. Als je echt bij de roverhoofdman uit kan komen, zou je een kleine hoeveelheid softdrugs...

De **voorzitter**:

Hoeveel?

De heer **Vrakking**:

Ja, hoeveel.

De **voorzitter**:

Ongeveer, om een idee te krijgen wat u ervan vindt.

De heer **Vrakking**:

Een paar duizend kilo.

De **voorzitter**:

Een paar duizend kilo.

De heer **Vrakking**:

Maar softdrugs en echt resultaat.

De heer **Koekkoek:**

Een gedeelte van 5 ton.

De heer **Vrakking:**

Ja, dat is een paar duizend kilo.

De heer **De Graaf:**

Maar is dat een principie discussie of is dat een relatieve discussie, afhankelijk van de grootte van de roverhoofdman en dergelijke?

De heer **Vrakking:**

Nee, ik denk dat je moet zeggen: probeer het eerst met normale rechermethoden. Kan je op een bepaald moment niet verder, dan zou je moeten kijken hoe het verder zou kunnen. Als je dan met een kleine hoeveelheid de laatste schakel ook zou kunnen halen, zou ik daar niet tegen zijn.

De heer **De Graaf:**

Nu zegt de heer Van der Veen: eigenlijk is doorleveren zo oud als de rechermethoden. Het gaat bijvoorbeeld om een dealersnetwerk in een stad. Dan volg je als het ware ook op welke manier de cocaine of herone wordt overgedragen van de ene hoofddealer aan de kleinere dealer en uiteindelijk aan de gebruiker. De gebruiker pak je er niet op. Je hebt het eigenlijk dus gewoon doorgelaten op de markt, maar je hebt daarmee wel het hele netwerk in kaart gebracht. Dat zou zo oud zijn als de weg naar Rome, zei hij naar ik meen. Dat geldt niet in Amsterdam? Dat is in wezen hetzelfde. Het is alleen een gradueel verschil.

De heer **Vrakking:**

Ja, maar dealers nalopen om te kijken hoe ze leveren... Ze hebben dat spul al. Maar om als overheid zelf even mee te doen in de hele...

De heer **De Graaf:**

Maar dat zijn twee verschillende dingen. Doorlaten wil niet zeggen dat je als overheid meedoet. Het betekent dat je willens en wetens toelaat dat er door wordt gegaan.

De heer **Vrakking:**

Ja, maar dat doet de overheid dan toch?

De heer **De Graaf:**

Nee, het gaat om twee dingen: a. een element in de Delta-methode is dat de politie zelf activiteiten verricht en b. met medeweten van de overheid en niet-ingrijpen door de overheid mag er als het ware een transport worden afgewikkeld tot en met de gebruiker.

De heer **Vrakking:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Nou, dat laatste gebeurt dus ook op kleinere schaal in grote steden om netwerken van dealers in kaart te brengen.

De heer **Vrakking:**

Maar het verschil daarbij is dat de overheid er niet de hand in heeft dat het op de markt komt; en in ons geval wel. Wij kunnen het pakken, maar de douane kijkt de andere kant uit. Dat is met een dealer net anders.

De heer **De Graaf:**

Ik zie het verschil niet.

De heer **Rouvoet:**

Even terug naar mijn vraag. Mijnheer Vrakking, zit daar nu niet precies de klem waar je in terecht komt met die methode? U zegt: als het om het laatste stukje van de puzzel gaat, de leiding, kun je het overwegen, met een bepaalde limiet, maar dan moet het ook resultaat hebben. Maar is dan juist niet het probleem dat de informant zo'n belangrijke positie heeft dat hij dus zeer kwetsbaar is en dat zijn veiligheid al gauw in het geding zal zijn? Zet je dat niet in de klem "wij moeten wel weer doorlaten, want anders loopt het nog stuk voordat er resultaat geboekt kan worden"?

De heer **Vrakking:**

Dat zijn omstandigheden die je natuurlijk moet laten meewegen, denk ik. Als het zo ligt, moet je die stap dan maar niet nemen. Maar ik heb het over een geval dat je weet dat er een bepaalde partij door de douane gaat en dat die naar een bepaald punt gaat waar de roverhoofdman komt.

De **voorzitter**:

Heeft deze commotie toch ook niet iets te maken, mijnheer Vrakking, met het feit dat sommigen in onze samenleving het gebruik van de softdrugs wellicht niet zo erg vinden? Als de overheid het ook nog aan de voorkant gedooft, wordt het ook bij de opsporingsinstantie soms een vrij schizofrene situatie.

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat verklaart misschien ook waarom dit toch gebeurd is.

De heer **Vrakking**:

Ja, maar ik vind dat toch afglijden.

De **voorzitter**:

Maar ik zocht een verklaring. Want ik denk dat er toch minder opsporingsambtenaren of officieren zijn die zeggen: wij gaan dit met bazooka's of semtex doen.

De heer **Vrakking**:

Nee, dat is zo.

De **voorzitter**:

Het is dus niet louter een probleem van de opsporingsinstanties zelf.

De heer **Vrakking**:

Nee, maar het blijkt wel dat je bij deze methode vroeg of laat in de problemen komt.

De **voorzitter**:

Eerder zeiden vertegenwoordigers van het OM uit Amsterdam en ook de politie in Amsterdam dat er helemaal geen burgerinfiltratie was. Maar nu zegt u dat u dat onder omstandigheden niet geheel wilt uitsluiten.

De heer **Vrakking**:

Ik heb nooit gezegd: helemaal niet. Ik zeg in beginsel, nee, tenzij.

De **voorzitter**:

De recherchechef uit Amsterdam, de heer Welten, heeft ons gezegd dat hij nooit deals maakt met criminelen. Maar u maakt ze denk ik toch wel eens.

De heer **Vrakking**:

In drie jaar een keer.

De **voorzitter**:

In drie jaar een keer? Wij hebben hier het geval gehad van bepaalde tapes van afgeluisterde gesprekken. Zij waren gekocht. Dat vindt u geen deal?

De heer **Vrakking**:

Dat is geen deal met een crimineel. Dat is als volgt gegaan. Een mijnheer belt met de CID-officier. Hij zegt dat hij als een soort makelaar zo'n tape kan kopen en dat hem dat geld kost. Dat volgt dan een heel aparte weg. Via het departement is op basis van de tip- en toonregeling 1000 uitgelooft. En die mijnheer kwam ook met die tape. Daar stond een vingerafdruk op en dat heeft tot een aanhouding geleid.

De **voorzitter**:

Als een mijnheer De Vries, Peter R. waarschijnlijk wordt vervolgd voor iets van hetzelfde. Dat was even bij ons de vraag.

De heer **Vrakking**:

Dat is niet hetzelfde.

De **voorzitter**:

Wat is het verschil?

De heer **Vrakking**:

Dit is een informant die beschikt over tapes. Het komt binnenkort onder de rechter, dus het staat niet fijn om daar veel over te gaan zeggen.

De **voorzitter**:

Niets van wat u hier zegt kan in rechte worden aangewend. Iedereen kent het geval. Maar goed, als u dat verkiest, kunnen wij hierover niet verder gaan. Kunt u wel zeggen wat het verschil is tussen de politie/justitie die zo'n bandje terugkoopt en de journalist die dat soort informatie ook koopt?

De heer **Vrakking**:

De politie gebruikt het in de opsporing. De journalist publiceert het. Dan komen wij weer op dat bepaalde punt terecht. Stel je daar mistoestanden mee aan de kaak, of moet je je gewoon houden aan de wet?

De heer **De Graaf**:

De tape wordt door de politie gekocht van de informant. Die informant is daar aan gekomen door exact hetzelfde strafbare feit als die journalist.

De heer **Vrakking**:

Ja, maar vervolgens wordt het gebruikt om verder op te sporen. Dat is ook gebeurd.

De heer **De Graaf**:

Die informant begaat een strafbaar feit. Dat weet de politie. De politie pakt dat strafbaar feit niet aan en belooft de informant daar ook nog voor.

De heer **Vrakking**:

Ja. Dat gebeurt vaak. Gesloten schilderijen, wapens, noem maar op.

De heer **De Graaf**:

Dat is wel een opsporingsmethode die in uw orde mag worden gehanteerd.

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

Het zijn dan in ieder geval informanten die ook wel kunnen helen.

De heer **De Graaf**:

En strafbare feiten plegen.

De heer **Vrakking**:

Informanten zijn soms in staat om aan gestolen voorwerpen of andere dingen te komen.

De **voorzitter**:

Daarmee is misschien het Amsterdamse criterium gewoon in een iets reler licht gesteld.

De heer **Vrakking**:

Ja.

De **voorzitter**:

De deal die gesloten is met een getuige in de zaak tegen de moordenaar van Bruinsma?

De heer **Vrakking**:

Die ken ik niet.

De **voorzitter**:

De heer B. krijgt op een bepaald moment een grote beloning om uit het buitenland te komen, te getuigen en weer terug te gaan.

De heer **Vrakking**:

Ik denk dat dit via het departement is gelopen. Het zegt mij niks.

De **voorzitter**:

Dat zegt u niets?

De heer **Vrakking**:

Nee, het zegt mij niets.

De **voorzitter**:

Maar u weet wel waar ik het over heb.

De heer **Vrakking**:

Ja. Dat moet via het departement zijn gegaan.

De **voorzitter**:

Maar daar heeft u nooit een...

De heer **Vrakking**:

Mij staat ook bij dat het niet bij ons is geweest, maar bij het hof.

De **voorzitter**:

Juist. U zegt dat u wel een deal kunt sluiten. Dat heeft u gedaan.

De heer **Vrakking**:

Een dergelijke deal hebben wij eigenlijk vooruitlopend op de kroongetuigeregeling gesloten.

De **voorzitter**:

Dit jaar.

De heer **Vrakking**:

Dit jaar.

De **voorzitter**:

Met medeweten van?

De heer **Vrakking**:

Iedereen die maar wat te vertellen heeft: procureurs-generaal en departement. En het is gemeld bij de CTC.

De **voorzitter**:

En goed gevonden.

De heer **Vrakking**:

En goed gevonden.

De **voorzitter**:

Bent u wel een voorstander van de kroongetuigeregeling?

De heer **Vrakking**:

Niet op grote schaal. Gelet op alle omstandigheden van dit geval vond ik het verantwoord.

De **voorzitter**:

Heeft een kroongetuigeregeling niet alle dilemma's en gevaren in zich van de methode die u nu toch vrij energiek bestrijdt?

De heer **Vrakking**:

Ja. Daarom zeg ik ook "een keer in de drie jaar". Mij dunk dat dit een zuinig gebruik is van die bevoegdheid. Ik ben het echter volstrekt met u eens dat je daarmee zeer zorgvuldig moet omgaan. Als je op een bepaald moment erg hoog in de boom wilt uitkomen, is het mogelijk dat je daar gebruik van moet maken. Hiervoor geldt hetzelfde verhaal: nee, tenzij.

De **voorzitter**:

Moet dat door de wetgever aan normatieve grenzen gebonden worden?

De heer **Vrakking**:

Dat lijkt mij nauwelijks te beschrijven.

De **voorzitter**:

En moet dat ook een getuigenbeschermingsprogramma inhouden?

De heer **Vrakking**:

Ja, zeker. Dat gebeurt ook in ons geval.

De **voorzitter**:

Is het ethisch dat een OM niet alleen beslist over de identiteit van de persoon, die dan dus een andere krijgt, maar ook over zijn familie, over zijn kinderen, over zijn vrouw, over zijn vrienden?

De heer **Vrakking**:

Ik denk dat je dat een vader van een gezin van twaalf kinderen niet moet voorstellen. Maar je hebt kroongetuigen en kroongetuigen. Als het een vrolijke vrijgezel is die de rest van zijn leven op de Bahamas wil doorbrengen, ligt dat natuurlijk volstrekt anders.

De **voorzitter**:

Maar vindt u dat je als OM zo'n deal niet alleen kunt aanbieden aan een persoon, maar ook aan de mensen die van hem of haar afhankelijk zijn?

De heer **Vrakking**:

Ik gaf al aan dat er met zo'n kroongetuige gesproken wordt. In ons geval heeft hij zich gemeld en heeft bepaalde voorstellen gedaan.

De **voorzitter**:

Dus dat maakt het dilemma voor u gemakkelijker?

De heer **Vrakking**:

Als iemand zich meldt en zegt dat het voor hem makkelijk is, denk ik dat het kan.

De heer **Rabbae**:

U zegt dat het een soort modale regeling moet zijn, dus vader, moeder en twee kinderen? Verder is het eigenlijk moeilijk hanteerbaar?

De heer **Vrakking**:

Het hangt echt van alle omstandigheden in het geval af, zo denk ik.

De heer **De Graaf**:

Heeft u toestemming aan de minister gevraagd?

De heer **Vrakking**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

En gekregen dus.

De heer **Vrakking**:

Ja. Aan wat er is gezegd over de kroongetuigeregeling wil ik nog het volgende toevoegen. Ik heb een tijdje geleden...

De **voorzitter**:

Maar wij hebben officieel helemaal geen kroongetuigeregeling. Wij hebben nog niet eens...

De heer **Vrakking**:

Een rapport, vooruitlopend op...

De **voorzitter**:

Wij hebben een geheim, vertrouwelijk rapport. In de Kamer hebben wij het er nog nooit over gehad.

De heer **Vrakking**:

Nee, maar wij kunnen mensen bescherming aanbieden. Dat is al oud.

De **voorzitter**:

Getuigebeschermt.

De heer **Vrakking**:

Getuigebeschermt; daar maken wij op dit moment gebruik van.

De **voorzitter**:

Juist.

De heer **Vrakking**:

En dan wordt er een apart convenant gesloten. En dat komt gewoon in het dossier te liggen.

De **voorzitter**:

Het hele convenant? De afspraken?

De heer **Vrakking**:

Helemaal, alles. Dit is ook besproken met...

De heer **De Graaf**:

Nog even voor alle zekerheid en om het duidelijk vast te stellen: getuigebeschermt geef je aan getuigen die zich bedreigd voelen en daadwerkelijk bedreigd worden. Dat kunnen bij wijze van spreken ook informanten zijn.

De heer **Vrakking**:

Dat kan.

De heer **De Graaf**:

Bij een kroongetuige gaat het toch gewoon om iemand die je als het ware vrijwaart van verdere strafvervolgning, etcetera, maar die wel een crimineel is? Anders is het geen...

De heer **Vrakking**:

Nee, dat hoeft niet. In ons geval ligt dat heel zuiver. Meer kan ik er niet over zeggen, want anders duidt het te veel. Maar ik wilde net zeggen, mijnheer Van Traa, dat wij een tijdje geleden een deputatie hebben gekregen uit Napels van de anti-mafia-brigade. Dat waren carabinieri en officieren van justitie. Wij hebben met hen gesproken over de kroongetuigeregeling. Zij vertelden mij dat men in Italië op het ogenblik eigenlijk wat terugkomt op die hele pentiti-regeling in die zin dat men wat minder van die regeling gebruik wil maken, omdat het gewone recherchewerk, zo vertelden zij mij, volstrekt verloren ging.

De **voorzitter**:

U maakt het ons niet makkelijk, hè? U zegt: nee, tenzij. U wil geen normen, door de wetgever opgesteld. U wil wel de wettelijke mogelijkheid. En daarna, ja, wie moet het in de praktijk uitmaken?

De heer **Vrakking**:

Ik denk de officier van justitie met de betrokken getuige en het departement, want dat zal voor het geld moeten zorgen.

De **voorzitter**:

Geen rechter?

De heer **Vrakking**:

Of mijnheer getuigen wil, mag, als iemand zegt "ik wil dit doen"? Nee, ik denk dat het gewoon afgesproken kan worden.

De heer **Koekkoek**:

Ik heb nog een vraagje betreffende andere methoden. Heeft in 1994 of in 1995 enige officier van justitie van het Amsterdamse parket zijn goedkeuring gehecht aan het doorlaten van drugs?

De heer **Vrakking**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Dat weet u zeker?

De heer **Vrakking**:

Ja. Het is mij bekend dat er bij uw commissie op een bepaald moment een getal van 350 kilo cocaine of heroïne in een bepaald onderzoek genoemd is dat doorgedaan zou zijn. Dat is niet het geval.

De **voorzitter**:

U weet waarom wij die... Misschien is het goed om dat gelijk te zeggen. In de doorlichting stond namelijk een categorie "niet-inbeslagname"; de andere wel.

De heer **Vrakking**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Hoe kwam dat dan in die doorlichting te staan?

De heer **Vrakking**:

Dat was mijn doorlichting niet, dat was de doorlichting van het parket van de PG. Ik heb een brief geschreven. Deze brief had een aantal bijlagen. Daar is zonder mijn medeweten een doorlichting bij gevoegd waarin dit stond. Die is niet van ons parket noch van de politie afkomstig.

De **voorzitter**:

U zegt dat dit absoluut niet waar kan zijn.

De heer **Vrakking**:

Absoluut niet. U vindt bij die doorlichting ook de hoeveelheid die in beslag is genomen. Het proces-verbaal zit erbij.

De heer **Rabbae**:

De heer Van Randwijck heeft ons gezegd dat hij eigenlijk niks afwist van het feit dat in Amsterdam geen informanten meer werden gestuurd. Hoe verklaart u dat?

De heer **Vrakking**:

Dat kan ik niet verklaren.

De **voorzitter**:

Het was nieuw voor hem. Hij had het gehoord door de enquete.

De heer **Vrakking**:

Omdat wij nu en dan toch ook behoefte hebben aan een korte-termijnactie - denk voor sommige gevallen maar even aan pseudo-koop - voeren wij in het Amsterdamse een discussie om te kijken hoe wij dat in enig verband kunnen oplossen. Daar weet de PG ook van af. Maar het zegt mij absoluut niets.

De heer **Rabbae**:

U wilt graag genformeerd zijn door de mensen die onder u zitten. Dat geldt ook voor degenen daarboven?

De heer **Vrakking**:

Ja, natuurlijk.

De heer **Rabbae**:

Dat is nu kennelijk niet gebeurd.

De heer **Vrakking**:

Ik begrijp de klacht niet.

De **voorzitter**:

Het was een constatering.

De heer **Vrakking**:

Oh.

De **voorzitter**:

Mijnheer Vrakking, hoe komt dit allemaal weer op de rails en hoe gaat het OM eenvormig zijn gezag uitoefenen?

De heer **Vrakking**:

Het klinkt misschien niet erg bescheiden, maar ik heb daar in Amsterdam geen problemen mee.

De **voorzitter**:

Maar er is toch wel een probleem als bijvoorbeeld tussen parketten duidelijk andere opvattingen blijken te bestaan over het gebruik van methoden?

De heer **Vrakking**:

Jawel, maar er wordt op dit moment hard aan gewerkt om daar eenheid in te krijgen.

De **voorzitter**:

Hoe begrijpelijk het ook is, het is in feite niet goed als het gezag, het OM - dat is ook bij u het geval - zozeer bezig is met het uitspitten van de eigen zaken. Denk eens aan alle energie die dat kost. Dat moet toch ook een keer een einde hebben?

De heer **Vrakking**:

Jawel.

De **voorzitter**:

Wanneer komt dat einde?

De heer **Vrakking**:

U hoort dat wij met Donner hard in de weer zijn om van het OM een eenheid te smeden. Ook dit soort problemen komt aan de orde. Dat is ook voortdurend aan de orde om ervoor te zorgen dat het tot het verleden gaat behoren.

De **voorzitter**:

Maar als het in een ressort, zoals bijvoorbeeld in Amsterdam, al zo moeilijk is om daarin een bepaalde eenheid te krijgen met behoud van ieders verantwoordelijkheid, dan wordt dat landelijk toch helemaal een heksentoe?

De heer **Vrakking**:

Dat valt wel mee. Wij hebben nu een college waar ik grote verwachtingen van heb.

De **voorzitter**:

Is het symptomatisch dat een buitenstaander, de heer Docters van Leeuwen, ons blijkbaar voorkomt als de nieuwe deus ex machina?

De heer **Vrakking**:

Ik probeer mij daar even wat bij voor te stellen. Soms is het natuurlijk goed dat iemand van buiten komt om dat soort dingen op te lossen.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Sluiting 16.30 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 54**

12 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 12 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. R. de Groot

Aanvang 16.45 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer R. de Groot, geboren op 9 januari 1950 te Rotterdam. Mijnheer De Groot, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte. De door u af te leggen belofte luidt: ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer De Groot:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer De Groot, u bent zowel unit-hoofd zware criminaliteit, als officier voor de criminele-inlichtingendienst te Rotterdam. Hoe lang verbindt u beide functies?

De heer De Groot:

Sinds 1 januari 1993, mijnheer Van Traa.

De voorzitter:

Daarv r hield u zich al langer met zware criminaliteit bezig?

De heer De Groot:

Nu, dat is al een hele tijd daarvoor geweest, als ik dat zo mag zeggen. Ik ben daarv r drie jaar verbonden geweest aan het stafbureau openbaar ministerie; daar heb ik mij niet met zaken en dat soort dingen beziggehouden. Daarv r ben ik drie jaar advocaat-generaal geweest in Den Bosch; daar heb ik wel een aantal grote zaken gedaan, maar ook niet echt specifiek zware criminaliteit, behalve dan dat ik lid ben geweest van de werkgroep-Gonsalves.

De voorzitter:

Welke werkgroep was dat?

De heer De Groot:

De werkgroep die is ingesteld naar aanleiding van de rapportage Samenleving en criminaliteit; die een rapport heeft gemaakt over de aanpak van de zware criminaliteit en toen onder andere heeft geadviseerd een permanent team in het leven te roepen dat zich met dit type zaken zou gaan bezighouden.

De voorzitter:

Die twee functies bij elkaar, is dat niet veel van het goede: CID-officier n unit-hoofd zware criminaliteit?

De heer De Groot:

Ik vind van niet. Ik ben gevraagd om die werkzaamheden te verrichten en ik doe dat gewoon.

De voorzitter:

Wij willen het vanmiddag met u hebben over de volgende onderwerpen: deals met criminelen die in de zaak L. een rol spelen; wij willen met u terugkomen op de zogenoemde Ramola-zaak die wij ook met andere getuigen uit Rotterdam besproken hebben, en wij

willen graag met u spreken over het zogenoemde Bever-onderzoek en de verbindingen die daar liggen met de CID-Haarlem, respectievelijk de verantwoordelijkheden. Het is de bedoeling dat voornamelijk de heren Vos en De Graaf met u het verhoor voeren; allereerst de heer Vos.

De heer **Vos**:

Mijnheer De Groot, wij hebben van de week al zeer uitgebreid gesproken over de gecontroleerde doorlevering; u zult het wellicht gevolgd hebben. Dat houden wij echter voor het einde van het gesprek. Ik wil met u beginnen met een paar andere onderzoeksmethoden, betreffende de zaak L. Kunt u de zaak L. in het kort even beschrijven: wat daar de tegenpartij gedaan had en wat er overgelegd is?

De heer **De Groot**:

Het begin van de zaak L., die bij ons als de laundry-zaak bekend is, dateert van vr mijn aantreden in Rotterdam. Het is daarmee begonnen - ik moet nu uit het hoofd praten, want ik had mij er niet op voorbereid dat ik met u over de laundry-zaak zou praten - dat er in mei 1991 een vondst is gedaan in Rotterdam van 357 kilo cocaine. Daar zijn een aantal mensen bij aangehouden en die zijn veroordeeld. En van de mensen die daarbij zijn aangehouden, heeft toen verteld - op papier, wat toen ook in het openbaar is gekomen - dat hij dat deed in opdracht van een stel Nederlandse mensen. Hij heeft informatief aan de politie - buiten het officiele proces-verbaal om, want hij durfde de naam niet te noemen, naar ik heb begrepen - gezegd dat een zekere mijnheer L. een van de opdrachtgevers was, n van de Nederlandse mensen, die er achter zaten.

De heer **Vos**:

Het ging dus over een zaak betreffende verdovende middelen?

De heer **De Groot**:

Ja.

De heer **Vos**:

Uiteindelijk zijn daar deals met criminelen in gesloten.

De heer **De Groot**:

Ja, althans...

De heer **Vos**:

Bij de afweging daarvan zouden proportionaliteit en subsidiariteit een rol gespeeld hebben. Wat is er in het voorterrein gebeurd, geprobeerd, voordat u de deals probeerde?

De heer **De Groot**:

Ik ben bij n van de, door de rechtbank naderhand als zodanig gekwalificeerde, deals betrokken geweest; bij de andere ben ik niet tevoren betrokken geweest, want dat had zich afgespeeld vr mijn komst in Rotterdam. Ik kan u dus alleen maar iets vertellen uit mijn eigen wetenschap over de deal waar ik zelf bij betrokken ben geweest. De rechtbank heeft beide als deals aangemerkt, terwijl ik op de zitting, als n van de twee behandelende officieren, het standpunt heb ingenomen dat de deal in ieder geval in formele zin nog niet tot stand was gekomen.

De heer **Vos**:

Er zijn, dacht ik, vier verschillende deals gemaakt.

De heer **De Groot**:

Dan moet u mijn geheugen even opfrissen, want ik weet het ten aanzien van twee personen bij naam en toenaam, mijnheer Stewart en mijnheer De Brakeleer.

De heer **Vos**:

U hoeft geen namen te noemen.

De heer **De Groot**:

Die staan ook in het vonnis; wat dat betreft is het openbaar, denk ik.

De heer **Vos**:

Begint u dan maar met aan te geven bij welke deal u zelf betrokken bent geweest.

De heer **De Groot**:

Ik ben betrokken geweest bij de deal betreffende mijnheer Stewart. Mijnheer Stewart is op een gegeven moment zelf aangehouden als verdachte bij een transport van, naar ik meen, softdrugs. Toen hij werd verhoord, is hij gaan vertellen dat hij buitengewoon veel wist van mijnheer L., omdat hij in het verleden, naar hij zei, was opgetreden als diens bodyguard. De rechercheurs die hem hoorden in dat eerste verhoor, hebben toen ogenblikkelijk contact opgenomen met de teamleiding van het laundry-onderzoek. De teamleiding van het laundry-onderzoek heeft vervolgens contact opgenomen met mijn collega Van der Hoeven, omdat ik op dat moment nog op vakantie was. Collega Van der Hoeven was in de periode voorafgaand aan mijn komst in Rotterdam ook bij die zaak betrokken geweest, omdat hij toen unit-hoofd zware criminaliteit was. Collega Van der Hoeven is samen met de teamleider van het desbetreffende laundry-onderzoek - ik praat uit het hoofd, mijnheer Vos; ik hoop dat ik het goed vertel - bij mijnheer Stewart in de cel gegaan en heeft daar gehoord wat hij wilde vertellen. Mijnheer Stewart heeft toen gezegd dat hij bereid was te vertellen over datgene wat mijnheer L. in het verleden had gedaan; hij zei dat hij daar informatie over had en dat hij in ruil daarvoor zekere gunsten wilde. Collega Van der Hoeven is met dit verhaal naar de hoofdofficier gegaan, de toenmalige hoofdofficier, om te praten over de vraag of dat in beginsel iets zou kunnen worden. Hij heeft hem genformeerd. De dag daarna was ik op het parket, terug van vakantie, en heb het verhaal te horen gekregen. Ik heb toen tegen de behandelende officier gezegd - nadat ik dat allemaal had gehoord - dat het in beginsel en onder omstandigheden, gelet op datgene wat mijnheer Stewart wilde vertellen, mogelijk zou zijn om met hem een deal te sluiten.

De heer **Vos**:

Ik vind het prima dat u vertelt hoe het procedureel verlopen is, maar ik ben sterk genteresseerd om van u te horen hoe u de afweging heeft gemaakt dat de informatie die mijnheer Stewart zou bieden, voor u de moeite waard was om wellicht met hem een deal te gaan treffen. Want u heeft daar iemand die in een penibele situatie verkeert en die vervolgens in zijn eigen belang denkt vrij te kunnen komen en wil gaan "zingen".

De heer **De Groot**:

Mijnheer Stewart vertelde erbij - dat is misschien een detail dat in dit verband van belang is - dat hij ook ruzie had met mijnheer L.

De heer **Vos**:

Dat zou ik ook gezegd hebben, om overtuigend over te komen.

De heer **De Groot**:

Hij gaf erbij aan dat hij vreesde voor zijn leven en dat het een kwestie was van: f hij, Stewart, zou mijnheer L. doodschieten, dan wel mijnheer L. zou hem doodschieten. Hij vond het wat dat betreft een praktische oplossing, als ik het zo mag formuleren, dat mijnheer L. wellicht door de politie zou worden opgepakt en voor een tijdje achter de tralies zou worden geborgen. Er waren in dat hele onderzoek dat, op het moment dat mijnheer Stewart aankwam, al twee jaar liep, wel een aantal dingen onderzocht en er waren een aantal plaatjes gemaakt van hoe die organisatie werkte, maar hoe het heel precies zat, wisten wij niet op dat moment. Gegeven dat mijnheer L. in ieder geval in Nederlandse kringen als een buitengewoon grote verdachte moet worden aangemerkt, van wie ook het verhaal gaat dat hij persoonlijk een aantal liquidaties op zijn geweten zou hebben, dan wel anderen daartoe opdracht zou hebben gegeven, was het voor ons aanleiding om te zeggen: nu wij twee jaar met dat onderzoek tegen die mijnheer L. bezig zijn en natuurlijk wel een stuk zijn opgeschoten, maar nog niet precies weten hoe het is, is het van belang om te kijken of wij met behulp van deze "kroongetuige avant la lettre" verder zouden kunnen komen.

De heer **Vos**:

Waarom heeft u ervoor gekozen om hem als kroongetuige te positioneren, in plaats van hem bijvoorbeeld bij de rechter-commissaris anoniem te horen?

De heer **De Groot**:

Wij wilden hem helemaal niet anoniem horen. Wij wilden hem met naam en toenaam op de zitting hebben. Het was juist niet de bedoeling om hem anoniem te horen: het was de bedoeling om hem gewoon bij naam en toenaam op de zitting te laten vertellen wie en wat hij was, wat hij zelf had gedaan en wat hij wist dat mijnheer L. had gedaan. Er was geen sprake van anoniem horen, ook niet als informant of iets in die geest. Gewoon normale processen-verbaal, waarin staat: ik, Stewart, heb het volgende gezien, gehoord, gelezen, geproefd, gedaan.

De heer **Vos**:

Maar wat is de beweegreden daarvoor geweest: omdat het verschillende bewijskracht heeft?

De heer **De Groot**:

Nu, het ging om een verklaring van iemand die op naam bij de rechter-commissaris is gehoord. Dat was een van de dingen die wij met hem besproken hebben: ook bij de rechter-commissaris horen. En dat betekent te zijner tijd ook bij de rechtbank onder ede als getuige een verklaring afleggen en in het vervolg bij het hof. Dat verdient natuurlijk verre de voorkeur boven een anonieme getuige.

De heer **Vos**:

Wij praten er nu over hoe het feitelijk verlopen is, maar vindt u het maatschappelijk verantwoord dat iemand die in het criminele circuit z'n rol gespeeld heeft, nu probeert de dans te ontlopen door zich als kroongetuige aan te bieden en anderen, z'n maten, te verlinken?

De heer **De Groot**:

Ja, dat is een dilemma waar je doorlopend mee zit in dit soort zaken. Maar gelet op datgene wat er bekend was...

De heer **Vos**:

Het kan dus een premie zijn; je kunt met z'n tweeën iets aanvangen en als het verkeerd gaat, dan kan n van de twee denken: nu, ik kom er onderuit?

De heer **De Groot**:

Dat is een risico dat je loopt, ja. Dat is zo. Het is een kwestie van "nee, tenzij".

De **voorzitter**:

Dat horen wij vaker.

De heer **De Groot**:

Ik denk dat velen met mij, in ieder geval in het openbaar ministerie en ook daarbuiten, dezelfde opvatting zijn toegedaan dat het een kwestie van "nee, tenzij" is.

De heer **Vos**:

Heeft u vervolgens reglementen vastgelegd?

De heer **De Groot**:

Het probleem was dat wij bezig waren, dingen vast te leggen. Hij wilde ten aanzien van een aantal strafbare feiten straffeloosheid gegarandeerd hebben. Mijn toenmalige collega in Rotterdam is begonnen... Overigens nadat ik eerst samen met de collega, na verkregen toestemming van de hoofdofficier, bij de toenmalige waarnemend procureur-generaal en de advocaat-generaal zware criminaliteit ben geweest, waar wij de hele casuspositie hebben uiteengezet om aan de procureur-generaal te vragen of wij hiermee wel of niet konden doorgaan. Want je moet dan toestemming hebben van de PG. Wij hebben van de PG toestemming gekregen om hiermee door te gaan. Wij hebben nog gesproken over de vraag of de minister op dat moment al genformeerd moest worden. De procureur-generaal heeft toen gezegd: op dit moment nog niet, maar op het moment dat jullie klaar zijn met op papier te zetten wat het moet worden, zal ik de minister informeren. Toen zijn wij aan het werk gegaan om een contract, een convenant - hoe je het ook wilt noemen - te maken waarin door ons exact zou worden beschreven ten aanzien van welke feiten mijnheer Stewart straffeloosheid zou kunnen worden gegarandeerd, expliciet per strafbaar feit, en wat zijn rol daarin was geweest. Daarin zou van onze kant bijvoorbeeld worden opgenomen: verschijnen bij de rechter-commissaris of de rechter als getuige. Als ook maar

blijkt dat ten aanzien van n van de punten bij nader onderzoek door ons geconstateerd wordt dat de rol die door hem zelf van zichzelf was beschreven, gaat het ook van tafel.

De **voorzitter**:

Zijn de fasen die u nu beschrijft, allemaal schriftelijk vastgelegd?

De heer **De Groot**:

Het concept-contract is schriftelijk vastgelegd. Althans, daar waren wij mee bezig.

De **voorzitter**:

En het overleg met de PG, de hoofdofficier?

De heer **De Groot**:

Daar zijn geen notulen van gemaakt.

De **voorzitter**:

Ik sla de regeling "deals met criminelen" er maar op na, want daarin staat: in alle fasen dient schriftelijke vastlegging plaats te vinden.

De heer **De Groot**:

In de journaals van de politie ligt natuurlijk een aantal dingen vast, als ik dat zo mag zeggen. Daarin staat op welke dag men met hem gesproken heeft. Dat soort dingen ligt natuurlijk wel vast. Maar van ieder gesprek dat ik met de PG heb gehad c.q. met mijn toenmalige hoofdofficier of met mijn collega, daar hebben wij geen verslag van gemaakt. Wij waren nog bezig om de deal voor te bereiden.

De heer **Rouvoet**:

Er ligt in de journaals wel vast dat er besproken is, maar niet wat er besproken is.

De heer **Vos**:

Heeft u voor de verdediging in feite bepaald hoe getraceerd kan worden dat men tot het besluit over de kroongetuige gekomen is? Als u zo'n belangrijke getuige in het veld brengt, zal de verdediging natuurlijk zeggen...

De heer **De Groot**:

Ik begrijp uw vraag niet helemaal.

De **voorzitter**:

Wij proberen te kijken naar de toepassing van de richtlijn "deals met criminelen". Die richtlijn is heel kort. De richtlijn zegt: in heel uitzonderlijke gevallen, kwesties van leven dood. De richtlijn zegt echter ook: in alle fasen schriftelijke vastlegging. Wij zijn er misschien wat pietluttig over, maar wij trachten te zien of dat in de praktijk allemaal nog een rol speelt.

De heer **De Groot**:

Aangezien wij naar mijn overtuiging nog niet aan de deal waren toegekomen, zou het naar mijn mening nog niet in vastlegging in verslagen en dat soort dingen hoeven te geschieden. Wij waren immers eerst bezig om te kijken of wij tot een deal zouden kunnen komen.

De heer **Vos**:

Zo'n kroongetuige wordt geacht, een knock out-slag - om dat begrip maar even te gebruiken - in de zaak te geven, althans zeer overtuigende bewijsmiddelen aan te reiken die fundamenteel zijn voor de zaak. In dat kader zal de verdediging natuurlijk precies, tot in de grootst mogelijke details, willen weten hoe het besluit tot stand is gekomen om de man als kroongetuige te accepteren.

De heer **De Groot**:

Dat is ook iets wat wij op de zitting uiteen hebben gezet. Wij hebben uiteengezet waarom wij het hebben gedaan en waarom het niet verder op papier is gekomen. Dat is omdat mijnheer Stewart, nadat hij voor die zaak in softdrugs was losgelaten door de raadkamer van de rechtbank, niet meer in de gelegenheid is geweest verder het middel te vervolmaken, als ik dat zo mag zeggen, omdat hij geliquideerd werd.

De heer **Vos**:

U had ook al met hem gesproken over een getuigenbeschermingsregeling. Hoe past dat in het verhaal?

De heer **De Groot**:

Wij hadden in beginsel met hem daarover gesproken. Hij stelde daar op dat moment, toen hij door de raadkamer werd losgelaten uit gevangenhouding, eigenlijk geen prijs op. Zijn inschatting was dat het pas een probleem zou opleveren op het moment dat wij zouden overgaan tot de aanhouding van mijnheer L. Maar dat hebben wij ook niet allemaal op papier kunnen zetten, omdat wij nog steeds bezig waren.

De heer **Vos**:

Is ook overwogen, het gezin van betrokkene binnen de bescherming te betrekken?

De heer **De Groot**:

Hij had geen gezin. Hij had een vriendin of echtgenote. Ik weet niet of ze getrouwd waren. Er waren toen nog geen kinderen. Maar dat weet ik niet zeker.

De **voorzitter**:

Heeft toen bij uw overwegingen een rol gespeeld dat er wat dit betreft geen wetgeving is en geen regelingen zijn en dat er met de Kamer nooit gesproken is over de invulling daarvan?

De heer **Vos**:

Met alle respect, voorzitter, het is heel terecht dat u dit vraagt, maar ik wil er nog even aan vastknopen dat mijnheer De Groot spreekt over een getuige avant la lettre. Ik had hem willen vragen: aan welke wettelijke knooppunten heeft u deze regeling verbonden?

De heer **De Groot**:

Er is geen wettelijke kroongetuigenregeling. Die was er op dat moment niet. Er was wel discussie over en er waren ook rapportages over om uiteindelijk te komen tot een kroongetuigenregeling.

De **voorzitter**:

Heeft bij uw beslissingen een rol gespeeld dat er van de kant van de wetgever of van de kant van het ministerie nog geen enkel beleid vastlag?

De heer **De Groot**:

Bedoelt u om daarmee op een bepaalde manier de wetgever, of iets in die geest, te beïnvloeden?

De **voorzitter**:

Nee. Ik bedoel gewoon: speelt dat enige rol bij uw beslissing?

De heer **De Groot**:

Bij de beslissing die wij hebben genomen, speelt in ieder geval dat er een kroongetuigenregeling werd voorgesteld.

De **voorzitter**:

Door wie?

De heer **De Groot**:

Binnen het openbaar ministerie was daar discussie over.

De **voorzitter**:

Maar dat is toch nog iets anders dan dat die als het ware ofwel recht ofwel beleid is?

De heer **De Groot**:

Dat ben ik met u eens, maar als je op een dergelijk moment iemand krijgt die zegt dat hij of zij bereid is om iets te vertellen "in ruil voor" - dat valt aan de ene kant ook onder de deals met criminelen, waar wel een model-brief van de procureurs-generaal over was - en als er bovendien een discussie gaande is over de vraag of wij in Nederland moeten komen tot een kroongetuigenregeling die men in sommige andere landen kent, dan is het iets wat je in je achterhoofd hebt dat in ieder geval de discussie over dat soort dingen op dat moment aan de gang is. Dat neem je gewoon in het achterhoofd mee, als ik het zo mag formuleren.

De **voorzitter**:

De vraag is of het voor u wel of geen rol speelt of er regels voor zijn.

De heer **De Groot**:

Er was een regeling "deals met criminelen" en daar viel het in ieder geval onder.

De heer **Vos**:

- Is u bekend dat Stewart geliquideerd is omdat hij eventueel in gesprek met de politie was?
- De heer **De Groot**:
Dat weet ik niet, want wij weten niet wie het heeft gedaan.
- De heer **Vos**:
Heeft u een vermoeden daarover?
- De heer **De Groot**:
Wij hebben wel vermoedens.
- De heer **Vos**:
Hoe luiden die?
- De heer **De Groot**:
Ik denk niet dat ik over mijn vermoedens moet praten. Het zijn vermoedens. Als ik dat zeg, zeg ik wellicht dingen die niet juist zijn.
- De heer **Vos**:
Maar u kunt bijvoorbeeld zeggen dat u vermoedt dat toch meer bekend was dat hij aan het praten was dan aanvankelijk verondersteld is?
- De heer **De Groot**:
Dat weet ik niet. Ik zei net al dat mijnheer Stewart aangaf dat hij vreesde voor zijn eigen leven, vanuit de richting van mijnheer L. Dat was een van de redenen waarom hij wilde verklaren. Het feit dat hij daarna geliquideerd is, hoeft nog niets te maken te hebben met het feit dat hij bereid was om met de politie te praten of dat mensen dat wisten. Het zou best kunnen, maar dat weet ik ook niet.
- De heer **Vos**:
Ik wil nog twee varianten van deals met u bespreken. Ik laat dit onderwerp even liggen. Bent u wel eens betrokken geweest bij een deal waar iets in de executiefase geregeld is? U was officier. U besluit over de tenuitvoerlegging van straffen. U kunt op voorhand een deal maken...
- De heer **De Groot**:
Nee, niet op voorhand, want er komen meestal vragen van "er is iemand die wil iets vertellen en is het mogelijk om hem een keer strafonderbreking te geven".
- De **voorzitter**:
Hoe vaak doet u dat?
- De heer **De Groot**:
Dat zou ik niet weten.
- De **voorzitter**:
Is dat elke maand, elke zes maanden?
- De heer **De Groot**:
Nee, dat komt niet elke maand voor. Het komt incidenteel voor. Toevallig heb ik vorige week nog een vraag van deze aard gekregen. Daarbij heb ik een andere oplossing geboden. Ik heb tegen de politie gezegd: dat kun je ook op een heel andere manier oplossen. Het was iemand die vervangende hechtenis moest ondergaan en toen bleek dat er geen geld was.
- De **voorzitter**:
Toen bleek dat er geen geld was?
- De heer **De Groot**:
Betrokkene moest een geldboete betalen. Omdat hij die niet betaalde, moest hij vervangende hechtenis ondergaan.
- De **voorzitter**:
En wat was de deal?
- De heer **De Groot**:
Er was geen deal. Men wilde graag dat betrokkene op vrije voeten kwam, omdat hij bepaalde informatie zou kunnen geven over een te plegen strafbaar feit. Toen heb ik gezegd: waarom moet betrokkene dan uit de subsidiaire hechtenis, zoals het in onze termen heet, worden ontslagen? Daarom en daarom, was het antwoord. Bovendien werd

gezegd: het is een informant van ons en wij hebben nog een tipgeldaanvraag in voorbereiding. Dat is mooi, zei ik.

De **voorzitter:**

Wat gebeurde er dan met de vervangende hechtenis?

De heer **De Groot:**

Die is niet meer ten uitvoer gelegd, want wij hebben het tipgeld kunnen uitkeren en daarmee kon de geldboete aan justitie betaald worden.

De **voorzitter:**

Dat is verder geen deal?

De heer **De Groot:**

Je wordt regelmatig benaderd over dat soort problemen. Ik gaf nu een bepaald voorbeeld, omdat het vers in mijn geheugen zit. Dat soort dingen komt vaker voor.

De **voorzitter:**

In Amsterdam wordt gezegd: het komt bij ons helemaal niet voor. Bij u komt het regelmatig voor.

De heer **De Groot:**

Het komt voor. Het woord "regelmatig" vind ik een te zwaar woord.

De **voorzitter:**

Maar wanneer wordt iets wat u officieel vastlegt en wat u aan een hoofdofficier vraagt, een deal?

De heer **De Groot:**

Als iemand echt uit de executie moet worden ontslagen en hij zijn straf niet meer ondergaat.

De **voorzitter:**

Dan wordt het een deal. Maar als iemand vanwege het cellentekort naar achteren wordt gezet? Is het dan al een deal?

De heer **De Groot:**

Nou, dat zou ik niet onder deals willen scharen.

De **voorzitter:**

Maar als iemand afgewaardeerd wordt in de categorieën die u heeft? De categorie A+ moet sowieso vastgezet worden. Als iemand uit die categorie iets lager gewaardeerd wordt, is dat al een deal? Dat is toch eigenlijk een deal?

De heer **De Groot:**

Het lijkt mij geen deal. Bovendien moet ik u zeggen dat ik het onmogelijk vind om iemand die A+ wordt gewaardeerd, af te waarderen met dit argument.

De **voorzitter:**

Dat zou u nooit doen?

De heer **De Groot:**

Dat vind ik een volstrekt onjuiste gang van zaken. Iemand heeft de waardering A+ gekregen en die houdt hij.

De **voorzitter:**

Maar in de tenuitvoerlegging van straffen sluit u wel dat soort deals?

De heer **De Groot:**

Dan is het mogelijk om iets in die geest te doen. Iemand kan bijvoorbeeld vragen om van een bepaalde inrichting naar een andere te gaan. Ik noem maar eens wat.

De **voorzitter:**

Doet u dat alleen of doet de hoofdofficier daaraan mee?

De heer **De Groot:**

Ik moet even diep nadenken. Als ik een beslissing heb genomen en als die zo uitvalt dat betrokkene wordt overgeplaatst, dan zal ik dat na afloop wel mededelen. Maar dat valt binnen de normale verantwoordelijkheden die de hoofdofficier aan mij heeft gemandateerd of gedelegeerd, hoe u het wilt noemen. Ik denk dat het zelfs gedelegeerd is.

De **voorzitter:**

Is daar een regeling voor?

De heer **De Groot**:
Waarvoor?

De **voorzitter**:
Voor dit soort afspraken.

De heer **De Groot**:
U bedoelt een regeling ten aanzien van de executie?

De **voorzitter**:
Ten aanzien van de speelruimte die u heeft om dit met mensen, informanten, af te spreken.

De heer **De Groot**:
Daar ligt niet een formele regeling aan ten grondslag, anders dan dat de officier van justitie volgens het Wetboek van Strafvordering nog steeds belast is met de executie van strafvonnissen en daarin ook beslissingen kan nemen.

De **voorzitter**:
Maar dan zouden wij al die richtlijnen kunnen vergeten. Dan zou je met het opportuniteitsbeginsel kunnen zeggen: ik hoef wel of niet te vervolgen en met het ten uitvoer doen leggen van straffen ben ik verder klaar. Maar zo is het toch niet?

De heer **De Groot**:
Ik zeg ook niet dat er niet wellicht een regeling zou moeten komen. Ik zeg alleen maar dat er geen regeling is, anders dan datgene wat er in het Wetboek van Strafvordering staat.

De heer **Koekkoek**:
Maar doet u het? Laat u iemand vrij wegens cellentekort, als die persoon voor u waardevol is omdat hij informatie heeft gegeven? Krijgt zo iemand een voorkeursbehandeling?

De heer **De Groot**:
Dat zou zich kunnen voordoen.

De heer **Koekkoek**:
Doet het zich voor?

De heer **Vos**:
Heeft het zich voorgedaan?

De heer **De Groot**:
Ik heb mij niet voorbereid op deze vragen. Ik zou het even moeten nakijken. Als zich dit soort dingen voordoet, houd ik er meestal wel op een of andere manier aantekeningen van bij in een boekje van mij.

De **voorzitter**:
Ik zou bijna vragen: mag ik dat boekje zien?

De heer **De Groot**:
Er staan ook dingen in die niet van belang zijn voor uw commissie.

De **voorzitter**:
Dat zal dan natuurlijk de commissie uitmaken.

De heer **De Groot**:
Misschien mag ik er in zekere mate ook zelf naar kijken?

De **voorzitter**:
Het staat alleen maar in een klein boekje?

De heer **De Groot**:
Er staat in "opschorting executie", "gesprek gevoerd met die en die", "toestemming gegeven om" dan wel "telefoongesprek gevoerd met iemand" of iets in die geest.

De heer **Koekkoek**:
Wanneer is voor het laatst, in uw herinnering, een informant wegens gebrek aan celruimte op vrije voeten gelaten?

De heer **De Groot**:
Ik heb geen slecht geheugen en uit dat feit zou ik al haast moeten concluderen dat het al enige tijd geleden is, mijnheer Koekkoek.

De heer **Koekkoek**:

- Dus het komt niet al te vaak voor?
- De heer **De Groot**:
Het komt niet echt vaak voor. Ik doel op het specifieke voorbeeld dat u noemt: iemand wegens celtekort wegzenden, omdat je dat beter uitkomt.
- De heer **Koekkoek**:
Nee, maar het komt toch regelmatig voor dat wegens gebrek aan plaats iemand moet worden heengezonden?
- De heer **De Groot**:
Wij zijn de laatste maanden in de gelukkige omstandigheid dat het iets beter gaat.
- De heer **Koekkoek**:
U hebt ruimte over?
- De heer **De Groot**:
Nee, wij hebben geen ruimte over, maar...
- De **voorzitter**:
Laat Victor het niet horen dat u ruimte over heeft.
- De heer **Rabbae**:
Wanneer heeft de zaaksofficier voor het laatst bewust een vormfout begaan, om juist niet-ontvankelijk verklaard te worden door de rechter, als een vorm van een deal?
- De heer **De Groot**:
Om u de waarheid te zeggen: ik heb nog nooit meegemaakt dat het gebeurd is. Ik zou het me kunnen voorstellen dat iemand het zou willen doen, maar ik vind het, vanuit de positie die ik in ieder geval als officier bekleed en vanuit mijn opvatting over hoe het vak moet worden uitgeoefend, op zichzelf niet de aangewezen methode. Dan kun je ook iets anders doen.
- De **voorzitter**:
Een vormfout zou bij u niet in overweging komen?
- De heer **De Groot**:
Nee, ik ga niet expres vormfouten maken, om mensen op vrije voeten te krijgen. Dan zou ik ook de rechtbank belasten met een aantal dingen waarvan ik denk: dan neem ik maar liever zelf mijn eigen verantwoordelijkheid.
- De heer **Vos**:
Ik wil met u overgaan naar de Ramola-zaak. Wilt u heel in het kort omschrijven waar de Ramola-zaak over ging?
- De heer **De Groot**:
Het is jammer dat ik u niet een CD-I kan laten zien, want wij hebben er op dit moment een prachtige CD-I van gemaakt, ter instructie. De Ramola-zaak is begonnen - ik moet weer even uit het hoofd praten - in, zeg, het voorjaar van 1993, toen er een MOT-melding - ook avant la lettre, want dat was officieel ook nog niet zo - van de Rabo-bank is gekomen, dat zich daar regelmatig een mijnheer voegde, die met sporttassen vol met geld aan kwam zetten: vreemde valuta, die hij wilde wisselen.
- De heer **Vos**:
Om hoeveel geld ging het in totaal, toen de zaak op de zitting stond?
- De heer **De Groot**:
Toen de zaak op de zitting stond, is het in Nederlandse omzet ongeveer hetzelfde geweest als in vreemde valuta, zo is onze inschatting. De vreemde valuatie was 350 miljoen, in de periode dat wij het hebben gehoord tot aan het moment dat de aanhoudingen zijn verricht; de zitting is veel later geweest.
- De heer **Vos**:
350 miljoen?
- De heer **De Groot**:
Ja, omzet en in vreemde valuta, zo dacht ik, uit mijn hoofd. Onze inschatting is dat wij ongeveer hetzelfde aantal... Ik kan mij vergissen wat de miljoenen betreft; het ging met zulke bedragen de hoogte in dat ik dat niet meer precies weet te reproduceren.

De heer **Vos**:

Om welk delict ging het op de zitting?

De heer **De Groot**:

Er zijn een aantal mensen vervolgd wegens deelneming aan een criminele organisatie, die zich bezighield met de handel in verdovende middelen, dan wel met aparte verdovende-middelendelicten. En een gedeelte van de mensen is vervolgd wegens wat wij dan noemen: witwaspraktijken in de vorm van helingsdelicten.

De heer **Vos**:

Nu heeft mijnheer Gerding, die hier eerder geweest is, deze zaak aangegeven als een voorbeeld dat het vertrouwen van de rechtbank in het openbaar ministerie weggevallen was en dat ook het vertrouwen in de politie zeer zou zijn ingeboet. Wat is uw reactie op dat standpunt?

De heer **De Groot**:

Ik kan mij voorstellen dat collega Gerding, vanuit zijn opvatting gezien, die mening heeft. Ik respecteer zijn mening ook, zo moet ik u zeggen. Ik begrijp ook waarom hij het gezegd heeft.

De **voorzitter**:

Waarom heeft hij het dan gezegd?

De heer **De Groot**:

Vanuit zijn opvatting maken al dit soort zaken die tot niet-ontvankelijkheid leiden - omdat hij het gevoel heeft dat er iets in het voortraject is gebeurd, waarvan hij de inschatting heeft dat het niet juist was - inbreuk op de geloofwaardigheid van opsporingsorganen, zowel het openbaar ministerie betreffende, als de politie.

De heer **Vos**:

Is uw reactie niet bijzonder onderkoeld, want de ontvankelijkheid is u in feite ontzegd, terwijl het toch om zeer grote zaken gaat?

De heer **De Groot**:

Ik was nog niet klaar met het antwoord op de vraag, maar mijnheer Van Traa vroeg er iets tussendoor. Ik zeg u dat ik de mening van collega Gerding begrijp en respecteer, maar ik ben het niet met hem eens. Ik denk namelijk niet dat het een kwestie is, dat de rechtbank Rotterdam, specifiek in dit geval of in zijn algemeenheid, geen vertrouwen meer heeft in het openbaar ministerie of in de politie. Ik kan dat misschien duidelijk maken aan de hand van wat er de dag nadat mijnheer Gerding bij uw commissie is geweest, is gebeurd, bijvoorbeeld in mijn eigen situatie.

De heer **Vos**:

U heeft een gelukstelegram gekregen?

De heer **De Groot**:

Nee, dat zou wel aardig zijn geweest, maar dat heb ik niet gehad, mijnheer Vos. Ik had namelijk de dag daarna zitting, raadkamer gevangenhouding, en werd 's ochtends om kwart over acht, toen ik de rechtbank binnenliep, door de strafrechtcoördinator in Rotterdam aangesproken, want wij kwamen samen binnen. Die zei: goh, ik heb dat nu ook gehoord van mijnheer Gerding; ik begrijp niet waarom hij dat gezegd heeft, want er is wat ons betreft helemaal geen sprake van; wij hebben een zakelijk meningsverschil over hoe je het Tallon-criterium moet invullen.

De **voorzitter**:

Wie was dat die dat zei?

De heer **De Groot**:

Dat was de heer Heijman. En ik heb tussen de middag geluncht met onder anderen de heer Heijman, een vice-president en een aantal rechters, onder wie een van de rechters van de Ramola-kamer. Zij hadden dat ook allemaal gehoord en zeiden ook dat zij niet begrepen waarom het zo was. Hetzelfde geluid - het lijkt mij belangrijk om het mede te delen - heb ik gehoord van mijn "oude" hof, het hof in Den Bosch, waar ik advocaat-generaal ben geweest. Ik heb trouwens begrepen uit de verhoren van uw commissie dat mevrouw

Rutten uit Amsterdam hetzelfde heeft gezegd, terwijl ik een gelijk geluid heb gehoord van een aantal mensen die ik ken van de rechtbank Utrecht.

De heer **Vos**:

Neem mij niet kwalijk, maar mijnheer Gerding heeft gezegd: het gaat om het feit dat het OM tegen de rechtbank heeft gezegd: het zit goed, en het woord van het OM is onvoldoende voor de rechtbank. En u praat erover bij de lunch en zij zeggen tegen u: het is goed? Het klinkt ongeloofwaardig. Loopt u niet om de feiten heen?

De heer **De Groot**:

Ik vraag mij af of mijnheer Gerding heeft gezegd: als het OM zegt dat het goed is, moet dan de rechtbank dat altijd geloven? Ik denk dat de rechtbank ervoor is om te toetsen datgene wat er is gebeurd. De rechtbank heeft in een gedeelte van de Ramola-zaak... Ik wil hier nog wel eens in het openbaar zeggen dat het de helft is geweest, want in de andere helft van de zaak, met exact dezelfde methoden, heeft de rechtbank het OM ontvankelijk verklaard en, met andere woorden, gezegd dat de methode an sich, de toepassing daarvan, onder de omstandigheden zoals het is gebeurd, n proportioneel n subsidiair is.

De heer **Vos**:

Waar zat het nu precies fout, volgens de rechtbank?

De heer **De Groot**:

Dat was dat de rechtbank heeft gezegd: wij kunnen niet het Tallon-criterium toetsen in deze zaak; wij, rechtbank, zijn niet in staat om ten aanzien van een aantal verdachten vast te stellen... Dit, nadat wij hebben gezegd: er was op het moment dat door mij de beslissing is genomen, die daarna is uitgevoerd, om een aantal aankopen te doen in het milieu van verdovende middelen...

De heer **Vos**:

Vooraankopen van drugs?

De heer **De Groot**:

Aankopen te doen van drugs. Er was op dat moment al een omzet van om en nabij de 200 mln. geweest, in harddrugs. Die omzet was vanuit een bepaalde groepering afkomstig. De rechtbank zei: omdat wij niet weten van wie de informant heeft gekocht, wanneer hij heeft gekocht, welke hoeveelheid en tegen welk bedrag, en omdat wij de informant daar zelf niet naar kunnen vragen, kunnen wij niet toetsen of niet een van de verdachten hier de smaak te pakken heeft gekregen - zo staat het letterlijk in het vonnis: de smaak te pakken heeft gekregen - van de aankoop van de overheid en daarmee op nog grotere schaal is doorgegaan.

De heer **Vos**:

Maar daar wringt toch de schoen? U zegt: er was in feite al voor 200 mln. geleverd. U zult dus ten minste CID-matige informatie hebben dat er interesse bestaat in de aankoop van drugs en die informatie heeft u niet kunnen gebruiken. Bent u niet gestruikeld over uw eigen CID-matige informatie?

De heer **De Groot**:

Ik begrijp niet precies wat u daarmee bedoelt, mijnheer Vos.

De heer **Vos**:

Als er al voor 200 mln. aan drugs gekocht is en u de rechtbank niet aannemelijk kunt maken dat er interesse bestond in de aanschaf van drugs, dan is het heel gek dat de informatie...

De heer **De Groot**:

De rechtbank heeft best geaccepteerd dat er drugs werden geleverd. Dat hebben zij ook vastgesteld. Alleen, de rechtbank zegt: ik kan niet ten aanzien van elke individuele verdachte vaststellen, of die individuele verdachte door het optreden van de overheid in dezen, niet de smaak te pakken heeft gekregen.

De **voorzitter**:

Mogelijk is uitgelokt.

De heer **De Groot**:

En dus mogelijk is uitgelokt.

De heer **Vos**:

Had u daar CID-informatie over, of dit het geval zou zijn?

De heer **De Groot**:

Wij hadden daar CID-informatie over.

De **voorzitter**:

Maar het probleem is toch dat u een groot risico hebt gelopen, blijkbaar, door met een informant te werken die u om begrijpelijke redenen uiteindelijk niet als getuige wilt laten optreden. Daar zit toch de kern van het probleem, dat wij hier in verschillende dimensies al vaak gezien hebben?

De heer **De Groot**:

Dat risico hebben wij gelopen, ja. Overigens moet ik erbij zeggen dat er natuurlijk hoger beroep is aangetekend en dat wij moeten afwachten wat daar gebeurt. Het is goed om dit erbij te zeggen, want wij hebben intussen, ten behoeve van het Hof en de advocaat-generaal in eerste instantie, een aantal gegevens er nog extra bij geleverd die wij wel hadden, ten aanzien van een aantal van de individuele verdachten, over wat wij uit het verleden wisten dat zij gedaan hadden.

De **voorzitter**:

Had u het niet kunnen voorkomen door toch nog te proberen, in de vorm van anonieme getuigen etc., dat het niet hierop zou uitlopen, te weten dat uw zaak stuk gaat?

De heer **De Groot**:

Daar hebben wij van tevoren over gedacht en uiteindelijk de beslissing genomen om dat niet te doen - het is nu makkelijk achteraf praten - omdat er op dat moment niet voldoende concrete aanwijzingen waren dat wie dan ook uit die Ramola-groepering zich bedreigend ten opzichte van de informant had uitgelaten. En als je iemand als anonieme getuige bij de rechter-commissaris wilt laten horen, dan zal de rechter-commissaris en in het verlengde daarvan, bij een mogelijk hoger beroep, de raadkamer van de rechtbank, zich ervan moeten vergewissen dat er feiten en omstandigheden zijn die aanleiding geven om tot de conclusie te komen, dat betrokkene inderdaad op enigerlei wijze wordt bedreigd.

De **voorzitter**:

Dat kunt u toch wel, als u deze informant absoluut niet aan de openbaarheid wilt prijsgeven - dan moet u het waarom toch wel duidelijk kunnen maken?

De heer **De Groot**:

Dat kan ik in zijn algemeenheid duidelijk maken...

De **voorzitter**:

Maar niet in zo'n geval?

De heer **De Groot**:

In het specifieke geval, bij een anonieme getuige, zul je moeten duidelijk maken - zo is de wettelijke regeling, door de wetgever in het wetboek neergezet - dat er ten aanzien van zijn persoon iets aan de hand is. Als ik dat niet kan aantonen - en de inschatting was dat wij het op dat moment niet konden aantonen, want er was niets concreets - zit ik met het probleem...

De **voorzitter**:

Of wilde u dat niet aantonen...

De heer **De Groot**:

Ik wilde dat best aantonen.

De **voorzitter**:

...omdat u dan zegt: alleen al door het aantonen moeten ze ongeveer weten wie het is?

De heer **De Groot**:

Nee, dat hoeft niet, want je hoeft het alleen maar bij de RC te zeggen en bij de raadkamer. Daar is niet de officier bij en daar is niet de advocaat bij. Dat wordt zelfstandig door de rechtbank getoetst, zonder ons. Maar als ik er niet in slaag om dat aan te tonen - het was duidelijk voor ons dat wij dat op dat moment niet konden - en als mij de vraag wordt

gesteld om die persoon op te roepen, omdat hij niet als anonieme getuige kan worden geaccepteerd, dan schrijft de wet voor dat ik, als ik hem moet oproepen en dit weiger - ik zou het geweigerd hebben - niet ontvankelijk word verklaard.

De heer **Vos:**

Bent u overigens van mening dat de aanwending van de methode in de CID-fase anders is dan in de tactische fase, want deze vooraankopen waren in de CID-fase...

De heer **De Groot:**

Het gerechtelijk vooronderzoek liep al, mijnheer Vos, maar wij hebben dit in de CID-fase moeten doen, omdat het een informant was van wie wij de identiteit niet wilden blootgeven. Er was al een gerechtelijk vooronderzoek.

De heer **Vos:**

Maar u weet dat de rechtbank zal vragen om aan te geven of degene van wie gekocht is, een generieke intentie daartoe had. Bent u nu met open ogen als het ware het gevaar tegemoet gelopen?

De heer **De Groot:**

Nee, want er is op de zitting nog wel meer betoogd dan alleen betreffende het feit dat er een paar honderd miljoen aan harddrugs waren omgegaan.

De heer **Vos:**

Waarom heeft u er geen rekening mee gehouden? Heeft u bijvoorbeeld gedacht: het zit in de gesloten CID-fase en die gesloten CID-fase kan ik gesloten houden?

De heer **De Groot:**

Niet een gesloten CID-fase - zo wil ik er helemaal niet over praten. Wij hebben die beslissing moeten nemen, om de informant anoniem te houden of om de identiteit van de informant niet te onthullen. Wij hebben daarbij gezegd: het zal misschien problemen opleveren op termijn, als men weet wie het is en bovendien zijn mensen dan niet meer bereid om voor ons als informant op te treden. Maar op de zitting hebben wij gezegd: het kan niet zo zijn dat de mensen die uiteindelijk de spullen hebben geleverd aan onze informant, mensen waren die dit voor het eerst deden. Ik heb de aantallen kilo's niet genoemd op de zitting, omdat door het noemen van aantallen de criminele groepering Ramola ook weet: zoveel is gekocht door die en die. De aantallen, de hoeveelheid die wij hebben gekocht, dat was van een zodanige omvang dat iemand die niet in de handel zit, niet in staat is om binnen een half uur met een dergelijke hoeveelheid terug te komen en het te overhandigen. Met andere woorden: als ik aan u zou vragen, mijnheer Vos, kunt u mij een pond herone leveren, dan denk ik dat u er buitengewoon veel moeite mee heeft om dat te leveren, in ieder geval binnen een half uur.

De heer **De Graaf:**

De heer Vos zit niet in het circuit, zo kan ik u vertellen.

De heer **De Groot:**

Maar iemand die daar thuishoort, die in die groepering verkeert en aan wie je dan vraagt: "Wil je mij een pond of een kilo leveren?", die zit in die handel, als hij binnen een half uur of nog eerder met dat spul komt aanzetten, dat hij op een andere plaats heeft verborgen, zodat hij weet waar hij heen moet. Wij hebben gezegd tegen de rechtbank dat een aantal van deze omstandigheden - er zijn er nog een aantal geweest - samen voldoende is om te zeggen: er is niet sprake geweest van uitlokking van die mensen.

De **voorzitter:**

Nee, maar het dilemma zit hier toch in, dat een rechtbank zegt: ik heb meer nodig...

De heer **De Groot:**

Ja.

De **voorzitter:**

...en dat u zegt: ik kan het u niet geven, want mijn informant...

De heer **De Groot:**

Nee, en dan is de consequentie, als het ook in hoger beroep op die manier wordt vastgesteld... Daarbij zullen overigens nog een aantal informaties worden geleverd ten

aanzien van een aantal van die verdachten, betreffende hetgeen er wel over hen bekend was, waar de rechtbank overigens niet naar heeft gevraagd, maar wat wel is aangeboden. Nu, dan weet ik niet wat er in hoger beroep gebeurt. Dat wacht ik eerst maar af.

De heer **Vos:**

Mag ik deze zaak afsluiten met de vaststelling dat de geslotenheid van het CID-traject voor u een heel belangrijk obstakel is geweest om de zaak rond te krijgen?

De heer **De Groot:**

Niet de geslotenheid van het CID-traject, mijnheer Vos, maar het feit dat wij de identiteit van de informanten niet onthullen.

De heer **Vos:**

En mitsdien de geslotenheid van het CID-traject, omdat om die reden het CID-traject gesloten is gebleven.

De heer **De Groot:**

Nee, dat is inherent aan de CID-regeling; er is niet een CID-traject. Inherent aan de CID-regeling is dat informanten ervan moeten kunnen uitgaan dat, als zij als informant bij of voor de overheid optreden, die overheid niet hun identiteit zal onthullen.

De **voorzitter:**

Dat staat toch niet in een CID-regeling?

De heer **De Groot:**

Nee, maar dat is een gevolg; daarom hebben wij het op die manier opgezet.

De **voorzitter:**

De moeilijkheid is toch dat dit nergens staat? De gouden CID-regel is nergens vastgelegd. Dat is wat u, het OM en de politie ervan gemaakt hebben. Dat is niet in alle landen van Europa en Amerika hetzelfde. Maar het volgt niet per definitie uit de CID-regeling?

De heer **De Groot:**

Ik denk niet dat er veel mensen zullen zijn die bereid zijn om aan de politie informatie over dit soort activiteiten te verschaffen, als zij niet de garantie krijgen dat hun identiteit niet wordt onthuld.

De **voorzitter:**

Zo is de situatie nu in Nederland. Maar in bijvoorbeeld de Verenigde Staten en Duitsland zijn er andere constructies waarbij dat principe niet geldt. Het is niet een wet van Meden en Perzen over de hele wereld.

De heer **De Groot:**

Wettelijk gezien kan men natuurlijk ook andere dingen regelen. In landen als de Verenigde Staten, waar men de interne openbaarheid van het strafproces en het onmiddellijkheidsbeginsel heel sterk geldt, is het ook een stuk makkelijker om iemand van Nebraska naar Californië te verplaatsen zonder dat vervolgens iedereen weet wie het is. In een kikkerlandje als Nederland is dat een iets minder makkelijke gebeurtenis.

De **voorzitter:**

Moet die gouden regel, dat de identiteit van de informant nooit bekend gemaakt mag worden, zo blijven?

De heer **De Groot:**

Zo lang wij er een systeem van strafvordering op na houden zoals wij nu hebben, denk ik dat wij niet anders kunnen.

De heer **De Graaf:**

Dan moet uw conclusie toch ook zijn dat een grote rol van een informant tot grote problemen kan leiden voor uw ontvankelijkheid? U kunt immers de identiteit niet onthullen. U moet de identiteit beschermen. De rechter heeft daardoor een probleem met de toets aan het Tallon-criterium.

De heer **De Groot:**

Dat ben ik niet met u eens. Dat hoeft helemaal niet.

De heer **De Graaf:**

Dat is tot dusverre toch de les uit het Ramola-vonnis?

De heer **De Groot**:

De les uit het Ramola-vonnis is wat mij betreft getrokken op het moment dat de Hoge Raad zijn oordeel heeft geveld. Daar zou ik wat dat betreft op willen wachten.

De **voorzitter**:

U gaat door tot aan de Hoge Raad?

De heer **De Groot**:

Ik ga niet door, want ik heb niets te vertellen over het hoge beroep.

De **voorzitter**:

Dat is waar.

De heer **De Graaf**:

Ik ga graag naar de andere zaak uit het Rotterdamse die ons bezighoudt, namelijk de Bever-zaak, zoals zij genoemd is. Het tactisch onderzoek had die naam?

De heer **De Groot**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

U bent daar als CID-officier van justitie zeer nauw bij betrokken. In de doorlichting, die ook een brief van uw hoofdofficier heeft opgeleverd, staat: "Ook in deze zaak is de afweging tot inzet van deze informant in het Rotterdamse onderzoek mede ingegeven vanwege mogelijke corruptie van (politie)ambtenaren." Kunt u dat toelichten? Het inzetten van een informant, wat qua methodiek sterke gelijkenis vertoont met methoden die wij dezer dagen en eerdere dagen hebben besproken, zou alles te maken hebben met het feit dat er mogelijk sprake is van politiecorruptie?

De heer **De Groot**:

En dan het inzetten van de informant met de methode die erbij hoort. Ik weet niet of u vorige week de kranten heeft gelezen, maar vorige week hebben wij in Rotterdam weer een aanhouding gedaan, met een vangst van tussen 100 en 200 kilo cocaine. Daarbij is onder andere een douaneman...

De **voorzitter**:

Een FIOD-man uit Zoeterwoude of Alphen a/d Rijn.

De heer **De Groot**:

Nee, een douaneman is aangehouden. Wij hebben het sterke vermoeden, ook op basis van eerdere gegevens... Uw commissie beschikt over mijn vrij uitgebreide bericht in de zaak Bever. Wij hebben aanwijzingen - maar wij weten niet waar het zit - dat in deze affaire de organisatie of de topman inderdaad beschikt over informatie die hij krijgt uit douanekringen, politiekringen.

De heer **De Graaf**:

Maar dat is toch nog niet gerelateerd aan het inzetten van deze informant, zoals de hoofdofficier letterlijk schrijft in de toelichting?

De heer **De Groot**:

Jawel, want wij hebben getracht, met het traject dat wij gelopen hebben, tactisch bewijs te krijgen tegen deze verdachte om ervoor te zorgen dat wij hem op deze manier voor de rechter zouden kunnen brengen en zouden kunnen vervolgen, waarna een veroordeling zou kunnen volgen. Als je probeert, met behulp van mensen uit het politieapparaat iets dergelijks te doen, dan loop je ook het risico dat er in dat politieapparaat, het douaneapparaat of waar dan ook... Niet dat ik hierbij de politie en de douane als corrupt wil omschrijven. Dat wil ik volstrekt niet doen, maar mensen praten wel eens met elkaar. Dan raakt men op de hoogte.

De heer **De Graaf**:

Nu gebruikt u een informant en maakt u gebruik van rechercheurs Kennemerland, ook weer van een contact bij de douane. Dat had u ook nodig. Dat zijn toch ook allemaal mensen die iets weten en die daardoor het risico voor u hebben dat zij iets laten lekken? Het is toch geen fundamenteel verschil?

De heer **De Groot**:

U stelt in uw vraag nog een aantal punten die wat mij betreft niet juist zijn. Ik denk dat ik niet moet praten over datgene wat in mijn ambtsbericht staat, omdat ik dan precies zou vertellen hoe het traject is verlopen.

De heer **De Graaf:**

Daar komen wij nog over te spreken.

De heer **De Groot:**

Gelet op het ambtsbericht, klopt uw opmerking niet. Dan kan ik de vraag ook niet beantwoorden op die wijze.

De **voorzitter:**

In de brief die de hoofdofficier schrijft over de doorlichting, wordt gemeld dat het gebruiken van bedoelde informant mede van belang is omdat er corruptie in het spel is.

De heer **De Groot:**

Ik weet niet of de formulering "mede van belang is" is gebruikt.

De heer **De Graaf:**

Ik heb het zojuist geciteerd. Ik wil dat nog wel een keer doen: "Ook in deze zaak is de afweging tot inzet van deze informant in het Rotterdamse onderzoek mede ingegeven vanwege de mogelijke corruptie van (politie)ambtenaren."

De heer **De Groot:**

Buiten de kanalen van ons zelf om is dat mede een afweging geweest toen wij het op een presenteerblaadje kregen aangeboden om het op die manier te doen.

De heer **De Graaf:**

U zegt dat u de informant op een presenteerblaadje kreeg aangeboden. Daarover verschillen de versies.

De heer **De Groot:**

Ik denk het niet.

De heer **De Graaf:**

Dat weet u nog niet, want u weet niet welke andere versies er bestaan dan uw eigen versie.

De heer **De Groot:**

Ik heb van de week goed geluisterd naar wat deze en gene gezegd hebben.

De heer **De Graaf:**

Van Haarlemse zijde is min of meer gezegd dat u om inzet van de informant heeft gevraagd, dus dat het verzoek kwam. Uit uw ambtsbericht, dat ik niet letterlijk zal citeren, begrijp ik ook dat het u is aangeboden. Daar zit toch een verschil in?

De heer **De Groot:**

Wij hebben niet om inzet van deze informant gevraagd. Wij wisten helemaal niet wie het was. Wat er wel is gebeurd, is dat dit onderzoek, dat al een veel langere voorgeschiedenis had... In 1992 zijn wij al met een project bezig geweest waaruit dit onderzoek is voortgekomen. Toen de beslissing was genomen om het onderzoek tactisch te maken, in de zin van het echt opstellen van een onderzoek nadat er een heel samenwerkingsverband van douane, FIOD en Rotterdamse politie was geweest, zijn er mensen het land in geweest met de vraag "hebben jullie ergens informatie over?". Men is ook in Haarlem geweest.

De **voorzitter:**

Er zijn toch verschillende gesprekken geweest tussen de Haarlemse runners en de Rotterdamse runners?

De heer **De Groot:**

Wij hebben dus in het land gevraagd: hebben jullie informatie? Toen is er op een gegeven moment gezegd: wacht maar af, er zal contact met jullie worden opgenomen. Toen is men met dit verhaal, zoals dat verder is gegaan, naar Rotterdam gekomen.

De **voorzitter:**

Er kan dus in Haarlem het idee bestaan hebben "ze hebben het ons gevraagd", terwijl u zegt "we hebben het ze op een presenteerblaadje aangeboden".

De heer **De Groot:**

Zoals je pleegt te doen, hebben wij heel Nederland rondgevraagd of men ten aanzien van bepaalde personen nog informatie had, als men dat niet gemeld had aan de divisie CRI, wat in het verleden zeker gebeurde.

De heer **De Graaf**:

U heeft dus gevraagd of er informatie bestond. Toen was het antwoord: ja, en wel een specifieke informant.

De heer **De Groot**:

Toen kwam het verhaal dat daarna is gekomen, aan de orde.

De heer **De Graaf**:

Die informant is onderwerp van gesprek geweest tussen u, de CID-chef van Rotterdam, ten minste n runner uit Rotterdam en de CID-chef Kennemerland.

De heer **De Groot**:

Nee, in het gesprek op 21 december was het niet een runner. Het was, meen ik, de plaatsvervanger van de CID-chef, tevens tactisch cordinator. Ik weet het niet meer precies.

De heer **De Graaf**:

Het was niet de heer Van Vondel die erbij was?

De heer **De Groot**:

Nee, van de Rotterdamse kant bedoel ik. Van de Rotterdamse kant waren er de CID-chef en zijn plaatsvervanger. Van de Haarlemse kant waren aanwezig de chef RCID Haarlem plus n van de runners.

De heer **De Graaf**:

De heer Van Vondel.

De heer **De Groot**:

En ik.

De heer **De Graaf**:

En u. Van dat gesprek op 21 december bestaat een verslag.

De heer **De Groot**:

Daar bestaan een aantal korte aantekeningen van.

De heer **De Graaf**:

Wat heeft u in dat gesprek precies gehoord van datgene wat men voorstelde te doen? Men bracht niet alleen een informant. Er zou meer moeten gebeuren dan alleen het runnen van de informant.

De heer **De Groot**:

Ik heb het allemaal op papier gezet. U heeft dat papier ook. Ik zit mij af te vragen hoe ik het in algemene bewoordingen kan vertellen, zodanig dat het aan de ene kant duidelijk is, maar dat ik aan de andere kant niet het risico loop dat de identiteit van de informant wordt blootgegeven. U heeft mijn hele verhaal. Daar staat het naar mijn mening buitengewoon uitvoerig in beschreven.

De heer **De Graaf**:

Ik denk u best wel ruimte heeft om in hoofdlijnen te vertellen wat het aanbod is geweest van de zijde van de RCID Kennemerland, omdat het ook vandaag nog een aantal malen over tafel is gegaan. U kunt daarbij ook de vraag beantwoorden of de methode niet praktisch identiek was aan datgene wat in de IRT-affaire heeft gespeeld, dus aan de Delta-methode.

De heer **De Groot**:

Laat ik allereerst zeggen dat wat normaal het geval is, is dat een criminele groepering zijn spullen bestelt bij een andere criminele groepering, in dit geval in het buitenland. Daar zit de politie wat mij betreft niet bij. Die spullen komen naar Nederland toe, omdat de criminele groepering die ze hier bestelt, dat met de buitenlanders heeft afgesproken. Wij waren op een bepaald moment in de gelegenheid om, zoals het gisteren of een van de andere dagen zo mooi is genoemd, een by-pass te maken. Omdat de ene crimineel het van de andere kreeg, konden wij op een bepaald moment kijken wat er in die container zat.

De heer **De Graaf**:

Mag ik het wat korter maken? Is het niet gewoon dezelfde methode, als er gewisseld is?

De heer **De Groot**:

Nee, want naar aanleiding van de openbare verhoren bij de parlementaire enquête heb ik nu pas begrepen wat de Delta-methode is. U zult het misschien verbazend vinden dat ik dat niet wist, terwijl de secretaris en de adviseur Jansen in Rotterdam zitten. Zij hebben altijd een slot op hun mond gehouden. Zij hebben nooit verteld.

De heer **De Graaf**:

Wat is dan het verschil?

De heer **De Groot**:

Het verschil is dat wij hebben gezegd: wij willen tactisch bewijs hebben ten aanzien van de verdachten naar wie wij een onderzoek instellen. Dat betekent dat er tot inbeslagname moet worden overgegaan. Omdat in dat soort groeperingen niet de chef zelf aan de havenpoort staat om zijn spullen in ontvangst te nemen, willen wij ook kijken wie er tussen hem en de mensen daarbij zit. Maar het wordt wel in beslag genomen, want wij willen tactisch bewijs hebben. Wat ik heb begrepen - als dat niet juist is, moet u dat maar tegen mij zeggen - bestond de Delta-methode erin dat men tevoren de beslissing nam om partijen door te laten gaan om informatie te krijgen over een netwerk.

De heer **De Graaf**:

Maar de eis die u nu formuleert, namelijk dat alles in beslag zou moeten worden genomen bij de zendingen, was toch niet zo absoluut als u hem nu formuleert?

De heer **De Groot**:

Die was wel absoluut. Ik heb er wel bij gezegd - dat is zo langzamerhand een kwestie van algemene bekendheid, in ieder geval in ons vak - dat ik mij natuurlijk realiseer dat het niet op alle momenten mogelijk is, door wat voor soort omstandigheden dan ook.

De heer **De Graaf**:

Maar in die vergadering van 21 december 1993 is het zo geformuleerd - als wij goed geïnformeerd zijn - dat gecontroleerde doorlevering zou kunnen om redenen van geloofwaardigheid.

De heer **De Groot**:

Nee, helemaal niet. Daar hebben wij het niet over gehad. Die man was al hartstikke geloofwaardig, werd ons verteld.

De **voorzitter**:

Ik kan mij ontzettend vergissen, maar in het verslag dat door uw eigen CID is gemaakt van de vergadering van 21 december, staat met zoveel woorden dat het natuurlijk gericht is op het tactisch maken, maar dat doorlaten in het milieu om redenen van geloofwaardigheid niet kan worden uitgesloten.

De heer **De Groot**:

Van geloofwaardigheid, van veiligheid, dat is maar hoe je erover praat.

De **voorzitter**:

Nee, van geloofwaardigheid en niet van veiligheid. Daar gaat het om. Trouwens, in de Delta-zaak zijn sommige dingen ook tactisch gemaakt, zoals het in het jargon heet. Daar zijn ook processen-verbaal uit gekomen die tactisch konden worden aangewend. Dus daarom stellen wij deze vraag.

De heer **De Groot**:

Ja, ik begrijp het.

De heer **De Graaf**:

Dus toch niet zo absoluut, dat...

De heer **De Groot**:

Nee, het is niet over de geloofwaardigheid op die manier gegaan. Het kan natuurlijk onder omstandigheden, vandaar dat ik ook heb gezegd: in beginsel kan het noodzakelijk zijn om iets te laten schieten.

De **voorzitter**:

Maar dat iets laten schieten, is toch niet alleen een zaak van wegraken bij een stoplicht? Het kan ook een zaak zijn van de geloofwaardigheid van de informant, vanwege het feit dat u daar nog verder mee moet?

De heer **De Groot**:

Er zijn een aantal voorbeelden in deze zaak genoemd door Jansen en door De Wit. Jansen heeft er eentje genoemd en De Wit heeft andere genoemd en zo zijn er nog vele te noemen.

De heer **De Graaf**:

De heer De Wit heeft specifiek ook gezegd: de bescherming in het belang van de informant, de veiligheid en de geloofwaardigheid...

De heer **De Groot**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

De heer Jansen heeft, meen ik, alleen het woord verkeersopstoppen genoemd.

De heer **De Groot**:

Ja, maar wij zijn in die zaak om verschillende redenen, die u ook kent, partijen kwijtgeraakt. Een aantal daarvan zijn kwijtgeraakt in verband met puur technische observatieredenen, zoals het verkeer; voorts zijn we er een aantal kwijtgeraakt in verband met bescherming van de informant.

De heer **De Graaf**:

Ik constateer in ieder geval dat u zich eind 1993, toen de vraag was: zullen wij met deze informant in zee gaan op een manier zoals Kennemerland - althans de runners en de chef CID Kennemerland - dat voorstelt, heel goed realiseerde dat de geloofwaardigheid van de informant met zich kon brengen, dat de partijen de markt op zouden gaan.

De heer **De Groot**:

Dat de bescherming van de informant met zich zou kunnen brengen, dat er inderdaad partijen op de markt zouden kunnen komen, ja.

De heer **De Graaf**:

Dat bleek ook tijdens het traject een aantal malen onderwerp van gesprek te zijn, waarbij u ten minste n keer uitdrukkelijk toestemming van uw hoofdofficier daarvoor heeft gekregen.

De heer **De Groot**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dus het verschil tussen datgene wat zich in Rotterdam heeft afgespeeld en de Delta-methode, is, zo zegt u, dat er niet een vooropgezette bedoeling was, een soort voorwaardelijke opzet, om het door te laten gaan?

De heer **De Groot**:

Nee, onze opzet was: in beslag nemen. Maar je realiseert je dat je niet altijd in staat bent om dat te doen.

De heer **De Graaf**:

Maar mag ik u nu het volgende vragen; wij hebben het ook aan de mensen gevraagd die een rol speelden in het Delta-onderzoek. Als u met een informant in zee gaat die een belangrijke schakel vormt, zoals ook hier, in een drugslijn, van produktie tot en met detailhandel, dan realiseert u zich toch dat u niet alles in beslag kunt nemen, omdat dan per definitie de geloofwaardigheid van die informant aan de orde is bij de criminele organisatie die in contact met hem staat?

De heer **De Groot**:

Ik realiseer mij altijd, mijnheer De Graaf, dat wij niet alles in beslag kunnen nemen. Maar in het geheel van wat er op dit moment op de Nederlandse markt onder de ogen van politie en justitie op de markt komt, wat ik minimaal op een 267 ton op jaarbasis schat, vind ik dat niet echt opvallend.

De **voorzitter**:

8%. Dat weten we niet precies natuurlijk, en we weten ook niet precies wat er gebeurd is, niet alleen wat Rotterdam betreft, maar ook in totaliteit. Elke kilo te weten is ook niet het belangrijkste, maar het kan toch niet worden weggezet als eigenlijk volstrekt onbelangrijk. Zo klein zijn die hoeveelheden ook weer niet.

De heer **De Groot**:

Nee, niet als volstrekt onbelangrijk. Het is een risico dat je loopt en dat je bewust neemt.

De heer **De Graaf**:

Je kunt ook incalculeren, wanneer het risico gaat aanbreken.

De heer **De Groot**:

Dat ben ik met u eens, maar dat risico accepteer je op zichzelf. Je weet dat het kan gebeuren, maar dat plaats je wel in z'n context.

De heer **De Graaf**:

Er is ten minste n keer tijdens dat traject sprake van geweest dat er ook met u is overlegd en is gezegd: er zijn nu zendingen gepakt, er is daadwerkelijk gecontroleerd afgeleverd en dus in beslag genomen, maar de geloofwaardigheid van de informant ten opzichte van de criminele organisatie brengt met zich dat wij dit misschien wel op de markt moeten brengen, want er zijn al een paar zendingen gepakt.

De heer **De Groot**:

Dat heb ik uitgebreid ook met de hoofdofficier besproken, of wij dat onder die omstandigheden nog zouden accepteren en toen hebben wij "ja" gezegd.

De heer **De Graaf**:

En u realiseerde zich toch ook wel op 21 december 1993, dat zich dat zou gaan voordoen?

De heer **De Groot**:

Ik ontken ook niet dat ik mij dat soort dingen realiseer. Ik zeg ook niet dat het niet zo is. Ik zeg dat je ter bescherming van de informant op sommige momenten inderdaad wel eens dat risico kunt lopen. Het hangt er ook van af op welk moment je in staat bent om die partij in beslag te nemen. Het is misschien goed om dat aan de hand van een voorbeeld duidelijk te maken. Op het moment dat je de partij, net nadat zij in de haven is, in beslag neemt en weet dat er iets is, dan zijn er een aantal mensen die dat weten. Op het moment dat die partij vervolgens wordt gedistribueerd... en zo gaat dat, want ze gaat niet in die container doorlopend van de een naar de ander. Nee, op een gegeven moment wordt die partij in deelpartijen en in verdere deelpartijen uitgezet. Hoe verder weg je komt - het is goed om het op die manier vast te stellen - van de plaats waar het is binnengebracht, hoe makkelijker het is, enerzijds, om in beslag te nemen en daarbij je informanten te beschermen; anderzijds loop je daarbij het risico dat je soms iets kwijtraakt vanwege puur observatietechnische redenen. Op sommige momenten, als je constateert dat de dreiging ten opzichte van een informant te groot wordt - dat is in dit geval n keer echt gebeurd - neem je de beslissing en hebben wij de beslissing genomen, dat er dan maar een klein gedeelte op die manier expres op de markt moet komen. Maar dat is een hoeveelheid...

De heer **De Graaf**:

Mijnheer De Groot, het heeft geen zin om tot in detail te praten over het totaal aantal kilo's. Maar het gaat om toch behoorlijke hoeveelheden, waarvan rond de helft daadwerkelijk niet in beslag is genomen?

De heer **De Groot**:

Minder dan de helft is niet in beslag genomen.

De **voorzitter**:

Laten wij het houden op hetzelfde, zoals wij dat met de heer De Wit hebben gewisseld. Wij kwamen ergens...

De heer **De Groot**:

Het is minder dan de helft geweest dat wij niet beslag hebben genomen.

De **voorzitter**:

Nu ja, plusminus de twintig; laten wij het daarop houden.

De heer **De Groot**:

Ik zeg er dan bij dat slechts aan een gering gedeelte van wat wij niet in beslag hebben genomen, de beslissing ten grondslag ligt: wij kunnen niet anders; dit moet op die manier door.

De **voorzitter**:

De heren uit Haarlem hebben u toch ook verteld dat het IRT nu was afgelopen en dat zij meer tijd hadden?

De heer **De Groot**:

Dat hebben zij helemaal niet verteld, om u de waarheid te zeggen.

De **voorzitter**:

Ook dat lees ik uit het verslag van uw eigen RCID.

De heer **De Groot**:

Ja, dat kan misschien wel door de heren onderling besproken zijn. Maar met mij is niet besproken: wij hebben nu tijd en wij kunnen nu voor jullie iets doen.

De **voorzitter**:

Heeft u toen gevraagd wat die methode was? Zij hebben toch de moeilijkheden met Amsterdam uitgelegd, dat het IRT was opgeheven?

De heer **De Groot**:

Met alle respect, mijnheer Van Traa, maar dat hoor ik voor het eerst van u, dat dit gezegd zou zijn; dat heb ik nog nooit gehoord. Ik heb er van de week ook nog met mijn chef CID en zijn plaatsvervanger over gesproken en die zeggen alle twee heel positief: ik herinner mij dat dit soort dingen niet is gesproken. Dus niet: ik herinner het mij niet. Nee, het is: ik herinner mij dat het niet is besproken.

De **voorzitter**:

Herinnert u zich dat de heer Langendoen u gezegd zou hebben: de verdiensten mogen behouden worden; bespreek dit met je procureur-generaal?

De heer **De Groot**:

Of ik de verdiensten zou mogen laten houden?

De heer **De Graaf**:

Of de heer Langendoen aan u heeft gezegd: het zou verstandig zijn om het aan je procureur-generaal te melden?

De heer **De Groot**:

Nee, ook daar hebben zowel de plaatsvervangend chef en de chef, als ik zeer positieve herinneringen aan dat dit niet besproken is geweest. Ik zal u ook zeggen, waarom ik het, in ieder geval achteraf, zeker weet dat dit niet zo is. Wij praatten namelijk op dat moment over een methode van gecontroleerde aflevering, waarbij de bedoeling voorzat dat het, met de risico's die wij kennen, in beslag zou worden genomen. Dat hoort tot het normale werk van een officier van justitie. Dat wordt normaal op zaaksniveau ook besloten; een zaaksofficier doet dit soort dingen doorlopend, althans in het verleden. Ik wilde erbij zeggen dat wij praten over een normale manier van werken. Als een chef CID tegen mij zegt: "Zou je niet eens met de PG gaan praten?", dan gaan bij mij de bellen rinkelen, want dan vraag ik: wat is er dan aan de hand?

De heer **De Graaf**:

In uw herinnering is dat niet gebeurd?

De heer **De Groot**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Maar u bent overigens wel dezelfde dag als die vergadering, of een dag later, met uw toenmalige hoofdofficier gaan praten.

De heer **De Groot**:

Dat is eerder geweest, zo meen ik uit mijn herinnering te kunnen zeggen. Ik heb namelijk een eerste gesprek gehad, telefonisch of in persoon - dat moet ik nakijken - op 17 december, met twee mensen...

De heer **De Graaf**:

U schrijft in uw ambtsbericht: op 20 of 21 december heb ik de toenmalige hoofdofficier mr. De Haas globaal op de hoogte gebracht van het voornemen.

De heer **De Groot:**

Dat is vr het gesprek geweest dat ik heb gevoerd met Langendoen.

De heer **De Graaf:**

Maar u vond het toch wel nuttig om dat aan de hoofdofficier... U kunt ook zeggen: als zaaksofficier en CID-officier doe ik het zelf?

De heer **De Groot:**

Het is misschien moeilijk, maar in die tijd werkte het wat anders bij ons op het parket dan het tegenwoordig werkt. Ik ben daar binnengelopen en heb daar iets gezegd in de geest zoals u citeert dat ik het heb geformuleerd. De toenmalige hoofdofficier wilde eigenlijk van CID-aangelegenheden erg weinig, zo al iets, weten en zei: ga je gang maar.

De heer **De Graaf:**

U bent ook uw gang gegaan. Nu is er een discussie over hoe het zit met de verantwoordelijkheden van het openbaar ministerie en van welk openbaar ministerie. U heeft in uw ambtsbericht een aantal malen nadrukkelijk verwezen naar mededelingen die u zijn gedaan omtrent toestemming en goedkeuring van het openbaar ministerie te Haarlem. De heer Langendoen zou hebben gezegd dat de methode werd toegepast met toestemming en goedkeuring van het openbaar ministerie. Daarbij is verwezen naar een vrouwelijke officier van justitie: de naam van mevrouw Kuitert is toen gevallen, de toenmalige CID-officier.

De heer **De Groot:**

Die is niet in dat gesprek gevallen.

De heer **De Graaf:**

U heeft ook nadrukkelijk in uw ambtsbericht aangegeven dat de mededeling, dat het OM toestemming zou hebben gegeven, ook voor het behouden van de verdienste door de informant, voor u een afweging vormde bij de vraag of u akkoord kon gaan. U schrijft in uw ambtsbericht dan ook dat de verantwoordelijkheid hiervoor bij het OM Haarlem lag. Dat is een duidelijke stellingname van u. Die houdt u nog steeds staande?

De heer **De Groot:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Nu heeft de heer De Beaufort daar vanmorgen nog iets over gezegd en ik meen dat uw eigen hoofdofficier er ook iets over heeft gezegd. Je kunt een heel andere kant op redeneren en zeggen: als u in Rotterdam een zaak draait en daarbij gebruik maakt van runners van een andere CID, van een informant die daar wordt aangeleverd, dan bent u degene die uiteindelijk, in het geval een rechter meer wil weten, met uw vingers omhoog staat voor de rechtbank en de verantwoordelijkheid moet dragen voor die zaak. Dan kunt u zich toch niet beroepen op toestemming van andere leden van het openbaar ministerie?

De heer **De Groot:**

Nee, maar ik heb geen enkel probleem, mijnheer De Graaf, om met mijn vingers omhoog bij de rechtbank te vertellen dat ik de beslissing heb genomen; dat wij op die en die manier een gecontroleerde aflevering hebben gedaan; dat er op een bepaald moment partijen zijn kwijtgeraakt en dat er op een ander moment een beslissing moest worden genomen om een partij door te laten schieten. Met andere woorden: ik heb de methodiek zoals die aan mij werd voorgelegd, geaccepteerd. Die hebben wij zelfstandig getoetst op: zijn wij bereid om op een dergelijke manier de zaak te laten lopen?

De heer **De Graaf:**

De gehele methodiek?

De heer **De Groot:**

De hele methodiek.

De heer **De Graaf:**

Daar neemt u dus toch volle verantwoordelijkheid voor?

De heer **De Groot**:

Ik heb daarbij de vraag gesteld, omdat bij ons in Rotterdam de afspraak geldt dat criminele informanten hun verdiensten niet mogen behouden, hoe dat in Haarlem zat: daar mocht het wel. Mij is ook bekend dat verschillende arrondissementen in Nederland daar verschillend over hebben gedacht en er wellicht nog verschillend over denken op dit moment.

De **voorzitter**:

Wie denkt er anders over dan Rotterdam?

De heer **De Groot**:

Haarlem was er in ieder geval een voorbeeld van.

De **voorzitter**:

Ja, Haarlem. Maar anderen?

De heer **De Groot**:

Ik heb begrepen dat het in Dordrecht bijvoorbeeld ook wel eens het geval is geweest, maar ik weet dat niet 100% zeker. Maar er is in discussies tussen leden van het openbaar ministerie meer dan eens over dat soort affaires gesproken. Er was, met andere woorden, niet een vaste beleidslijn in de zin van: het mag wel of het mag niet.

De heer **De Graaf**:

Jawel, bij u mocht het niet.

De heer **De Groot**:

Bij mij mocht het niet...

De heer **De Graaf**:

En het is toch uw verantwoordelijkheid?

De heer **De Groot**:

Maar, zo hebben wij gezegd, omdat niet wij die man runnen, maar Haarlem, en wij alleen de informatie krijgen over wat er gebeurt en niet zelfstandig met hem kunnen praten, doen wij ook niet de andere activiteiten. Immers, alles werd gedaan door Haarlem. Het enige wat wij deden, was: kijken, als wij bericht kregen dat er een partij aankomt. Dan zorgden wij ervoor dat ons observatieteam in staat was om die partijen verder te volgen en het tactische bewijs bij elkaar te krijgen.

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp wat u heeft gedaan, mijnheer De Groot, maar de vraag was naar de verantwoordelijkheid. Nu zegt de heer De Beaufort: kijk eens, als politiemensen elders in het land, buiten mijn arrondissement, werkzaam zijn ten behoeve van zaken buiten hun arrondissement, dan is het openbaar ministerie in Haarlem niet verantwoordelijk, ook niet voor wat daar gebeurt.

De heer **De Groot**:

Dat is een opvatting die de hoofdofficier in Rotterdam en ik in ieder geval niet delen, en trouwens anderen met mij ook niet.

De **voorzitter**:

De heer De Wit, uw hoofdofficier, heeft in het verhoor dat wij ongeveer drie weken geleden met hem hadden, gezegd: voor wat er in Rotterdam gebeurd is, ben ik ook verantwoordelijk. Hoe zit het nu?

De heer **De Groot**:

Ja, voor wat er in Rotterdam aan beslissingen is genomen; dat ben ik met u eens. Maar niet voor deze wijze.

De **voorzitter**:

Dit is toch een Kafka-achtige situatie, althans voor ons. Voor de beslissing in Rotterdam, is Rotterdam verantwoordelijk, maar voor wat er in Rotterdam gebeurd is, draagt Haarlem verantwoordelijkheid: wat er gereden en gedaan is en wat de politie in de by-pass...

De heer **De Groot**:

Nee, nee: die methodiek. Maar op zichzelf, dat het allemaal gebeurd is, is voor onze verantwoordelijkheid. Het enige waar ik niet voor verantwoordelijk wens te zijn, betreft de

contacten, de vastleggingen en de betaling die vanuit Haarlem geaccordeerd is. Ik wist daarvan...

De **voorzitter**:

Waarom wilt u daar verantwoordelijk zijn?

De heer **De Groot**:

...en in die zin respecteer ik dan ook het standpunt dat de collegae in ander arrondissement hebben.

De heer **De Graaf**:

Dat wist u helemaal niet; dat is u gemeld door mijnheer Langendoen. Maar u heeft toch niet zelf toen de CID-officier daar opgebeld, in de zin van: ga jij akkoord met het laten behouden van verdiensten door criminelen?

De heer **De Groot**:

Nee, dat heb ik niet gedaan. Ik heb dat niet gedaan, omdat, zoals ik net al zei, er in ieder geval in die tijd verschil van mening heerste over de vraag of je dat wel of niet kon doen. Dat is punt n. Ten tweede moet ik u zeggen dat ik die verdiensten niet een reden vond om mijn collega in Haarlem te bellen.

De heer **De Graaf**:

Nou begrijp ik het niet meer. U zegt: de verantwoordelijkheid voor het laten houden van verdiensten van de criminele informant, waar u gebruik van gaat maken, ligt bij het openbaar ministerie, bij Haarlem. Dat schrijft u ook nadrukkelijk in uw stuk: die verantwoordelijkheid lag daar. Maar u vergeet om even na te vragen wat ze er eigenlijk van vinden en of ze het daar eigenlijk wel mee eens. U gaat dus alleen maar af op een mededeling van de heer Langendoen.

De heer **De Groot**:

Achteraf gezien kun je daar zo over praten. Het is misschien heel naef, maar ik heb daar een opvatting over die misschien ook gebaseerd is op de wijze waarop wij in Rotterdam werken en wat ik trouwens ook wel eens van anderen heb gehoord. Als een chef van de politie en zeker van de RCID - welke dan ook - tegen mij zegt dat A A is, dan ga ik er ook van uit dat A A is.

De heer **Vos**:

Wat bedoelt u daar precies mee?

De heer **De Groot**:

Als tegen mij gezegd wordt "Het OM Haarlem heeft daar zijn toestemming voor verleend", dan doe ik dat. Ik vond het ook niet gek, want het kwam voor in het land.

De **voorzitter**:

Waar kwam het voor, behalve Dordrecht en Haarlem?

De heer **De Groot**:

Ik weet niet precies alle plaatsen. Maar als u alle CID-officieren in Nederland zou gaan vragen, dan kunt u verschillende meningen, in ieder geval in die tijd, tegenkomen.

De heer **De Graaf**:

U had ook kunnen zeggen: het is allemaal mooi wat ze daar in Haarlem vinden, maar ik zit hier in Rotterdam, er wordt voor mij gewerkt, ik beslis zelf wat ik hiervan vind, in Rotterdam hebben wij dat traject niet, wij willen dat niet en het gebeurt dus niet.

De heer **De Groot**:

Dat heb ik ook ogenblikkelijk gezegd toen wij de zaak over kregen en wij de informant zelf gingen runnen. Toen heb ik ogenblikkelijk gezegd...

De heer **De Graaf**:

Kunt u begrijpen dat ik in zekere mate de indruk krijg dat er toch verantwoordelijkheden, niet zozeer naar mensen toe worden getrokken, maar worden afgeschoven?

De heer **De Groot**:

Nee, helemaal niet. Ik wens de volle verantwoordelijkheid te dragen voor de beslissingen die wij hebben genomen.

De heer **De Graaf**:

Maar u wilt niet verantwoordelijk zijn voor datgene wat u wel wist, waar het over kn gaan en waarin u geen beslissing heeft genomen.

De heer **De Groot:**

Maar dat kn ik ook niet. Wij hebben niet de contacten gehad met de informant. Wij runden hem niet. Als ik het zo mag zeggen: de chef RCID Haarlem valt onder de korpschef Haarlem, mag ik veronderstellen.

De heer **De Graaf:**

Het gaat over de gezagsuitoefening en niet over de beheersverantwoordelijkheid.

De heer **De Groot:**

Het is niet alleen een kwestie van beheer. Het is ook een kwestie van gezag.

De heer **De Graaf:**

Ik heb het niet over de korpsleiding.

De heer **De Groot:**

Maar ik wel.

De heer **De Graaf:**

Ik heb het niet over de verantwoordelijkheid van de korpsleiding. Dat is een zaak apart. Het gaat mij om de vraag: hoe kan het nou toch zo zijn dat twee arrondissementen van het openbaar ministerie zich als het ware tegenover elkaar opstellen door te zeggen "ik ben niet verantwoordelijk, jij wel"? En omgekeerd. Daardoor zou er een enorm vacuum optreden.

De heer **De Groot:**

Ik denk dat het ook niet meer zal gebeuren.

De heer **De Graaf:**

Dat is ook een les?

De heer **De Groot:**

Dat is in ieder geval een les die wij geleerd hebben. Als het op een dergelijke manier gebeurt, zal ik in het vervolg in ieder geval de informant overnemen. Maar dat is achteraf praten. Op dat moment was het een andere situatie.

De heer **Vos:**

Is het eigenlijk niet heel eenvoudig? Heeft u niet gewoon gedacht "ze doen het in Haarlem, dus zit het wel goed, ik vertrouw maar op mijn collega's daar"?

De heer **De Groot:**

Natuurlijk zit het zo. Ze doen het daar goed en ze doen het daar op een verantwoorde wijze. Alleen, ze hebben over het ene punt, dat wil zeggen het geld, een andere opvatting dan wij. Die respecteer je.

De heer **Vos:**

Het gaat dus om een brede interpretatie van het vertrouwensbeginsel? U hebt gewoon gedacht...

De **voorzitter:**

Eerst de heer Rouvoet.

De heer **Rouvoet:**

Ik leg u nog een keer dezelfde vraag voor, maar nu langs een andere kant. Is het juist dat alleen u, dus het openbaar ministerie in Rotterdam, in dit onderzoek de toets van de proportionaliteit, de subsidiariteit en de zorgvuldige toepassing van de methode kunt maken omdat de zaak onder u zit, en dat u over bestanddelen van die methodiek en werkwijze niet kunt gaan zwartepieten met Haarlem?

De heer **De Groot:**

Ik zwartepiet er niet over, want ik wist dat er geld betaald werd. Op zichzelf weet ik dat. En zoals ik al zei, op zichzelf gebeurde dat. Ik vind, met de methodiek an sich, heeft de betaling niet erg veel te maken met de vraag of je het wel of niet proportioneel of subsidiair vindt.

De heer **Rouvoet:**

En zorgvuldige toepassing natuurlijk.

De heer **De Groot:**

En zorgvuldige toepassing.

De heer **De Graaf**:

Ik wil niet te lang stilstaan bij de vraag hoe u over uw verantwoordelijkheid heeft gedacht, maar...

De **voorzitter**:

De heer Rabbae stelt nog even een vraag.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer De Groot, u zei: natuurlijk wist ik dat zij het op een verantwoorde wijze deden, behalve bij de financin. Maar hoe wist u dat? Want later zult u ook constateren dat die informant ook te maken had met weer een andere constructie. Dat was voor u eigenlijk reden om ervan af te stappen. Hoe wist u op dat moment, dus niet met terugwerkende kracht, dat de zaak prima was, behalve de financin?

De heer **De Groot**:

Wat ik nu gehoord heb, is natuurlijk ook achteraf praten. Dat is juist zo moeilijk. Ik weet hoe het in Rotterdam gaat. Ik heb ook wel eens met collegae in het ressort gesproken. Wij hebben daar regelmatig over CID-aangelegenheden gesproken, over wat je wel of niet acceptabel vindt. Bij ons wordt dat allemaal vastgelegd. Het wordt verantwoord met kwitanties, tot elk dubbeltje. Dat is mijn ervaring. Ik had geen indicaties dat het wat dat betreft anders zou zijn in Haarlem.

De heer **Koekkoek**:

Dat zegt u n. Begrijp ik het goed dat u voor uw verantwoordelijkheid nam dat men in Haarlem anders dacht over het behouden van verdiensten dan u?

De heer **De Groot**:

Of ik verantwoordelijkheid neem voor het feit dat men daar anders denkt?

De **voorzitter**:

Dat is moeilijk.

De heer **Koekkoek**:

U wist toch dat men daar anders dacht over het behouden van verdiensten? Dat hoorde u in december.

De heer **De Groot**:

Dat accepteer ik.

De heer **Koekkoek**:

Dat accepteert u. Dan neemt u het toch ook voor uw verantwoording?

De **voorzitter**:

U zegt in ieder geval niet "dat doen wij zo niet, punt"?

De heer **De Groot**:

Nee, dat heb ik niet gezegd.

De heer **Vos**:

Ik zeg het even in gewone taal. Voelt u zich in uw hemd gezet door uw collega's in Haarlem?

De heer **De Groot**:

Nee, helemaal niet, want mijn collega in Haarlem heeft mij helemaal niet in mijn hemd gezet.

De heer **De Graaf**:

Want die wist ook van niks.

De heer **De Groot**:

Dat weet ik niet.

De heer **Vos**:

U bent er toch van uitgegaan dat althans het financile traject via de Haarlemse methode gegaan is? Daar heeft u toch in berust?

De heer **De Groot**:

Ja, maar ik weet nog helemaal niet of het rijksrechercheonderzoek zal uitwijzen dat er wat dat betreft wel of niet gekke dingen zijn gebeurd met het geld. Het is wellicht mogelijk dat men daar qua vastlegging en procedures niet volledig juist heeft gehandeld, maar tot het

tegendeel is bewezen ga ik er nog steeds van uit dat de heer Langendoen op een buitengewoon verantwoorde wijze bezig is geweest in zijn werk. Met andere woorden, ik voel mij wat dat betreft helemaal niet in mijn hemd gezet, zoals u het formuleert.

De **voorzitter**:

Wist u, toen u met de methode aan de gang ging, dat politiemensen actief waren in het meetransporteren van de verdovende middelen en dat daarvoor ook criminele gelden werden aangewend?

De heer **De Groot**:

Het laatste wist ik niet.

De **voorzitter**:

Maakt dat uw oordeel nu anders over de acceptatie en de rechtmatigheid?

De heer **De Groot**:

Ik denk dat het voor de acceptatie en de rechtmatigheid niet hoeft uit te maken. Maar ik vind het wel buitengewoon onplezierig dat in ieder geval dat niet aan mij is verteld. Het is ook niet nodig.

De heer **De Graaf**:

Had u het wel geweten, dan...?

De heer **De Groot**:

Dan had ik gezegd: het is ook niet nodig. In alle zaken die wij in Rotterdam draaien, betalen wij loodsers, voertuigen en dat soort dingen gewoon uit de normale politiebegroting.

De **voorzitter**:

Maar zij runden het daar. En zij hadden hn methode. Als u dat geweten had, had u dan gezegd "wij doen het niet"?

De heer **De Groot**:

Dan had ik in ieder geval gezegd: dat kan wat mij betreft niet. Als dat voor hen niet mogelijk was geweest, dan had ik gezegd: dan gaan we maar niet.

De **voorzitter**:

Had u dan gezegd "dan doen we het niet"?

De heer **De Groot**:

Dat is voor mij inderdaad iets wat onbestaanbaar is.

De heer **De Graaf**:

Uw hoofdofficier schrijft in een begeleidend schrijven bij uw ambtsbericht, in zijn brief aan de procureur-generaal, de heer Docters van Leeuwen, dat politie en openbaar ministerie Rotterdam te zeer blind lijken te hebben gevaren op informatie uit een traject dat zij niet zelf geheel onder controle hadden of geheel konden doorzien. Dat lijkt mij niet prettig om te lezen. Of bent u het daarmee eens?

De heer **De Groot**:

Ik denk dat het de waarheid is.

De heer **De Graaf**:

Vindt u zelf dat u te makkelijk te blind heeft gevaren?

De heer **De Groot**:

Ik denk dat wij achteraf kunnen constateren dat wij te veel zijn uitgegaan van mededelingen en dat wij niet hebben doorgevraagd c.q. niet medegedeeld hebben gekregen hoe het precies werkte.

De heer **De Graaf**:

Terwijl u zelf wel - om dat nog even duidelijk vast te stellen - de verantwoordelijkheid wilt nemen voor de methodiek?

De heer **De Groot**:

Ja, die neem ik nog steeds.

De heer **De Graaf**:

Heeft u in dat traject niet eens gezegd "laat maar eens zien wat er precies gebeurt"? Heeft u niet gezegd "ik ga eens in die loods kijken" en "wat gebeurt er met zo'n deklading"?

De heer **De Groot**:

Ik denk dat het buitengewoon onverstandig is als ik bij een loods ga kijken die op enigerlei wijze verbonden is met partijen hasj. Als iemand mij daar ziet, is die loods besmet. Het lijkt mij niet verstandig om dat soort dingen te doen. Ik ben wel eens gaan kijken bij loodsen of op een schip waar partijen hasj in beslag zijn genomen. Maar niet bij een loods waar de politie bezig is om te controleren of er hasj in zit.

De heer **De Graaf**:

Maar ook uw eigen CID Rotterdam wist dus niets van de details?

De heer **De Groot**:

Inderdaad.

De heer **De Graaf**:

Is het niet vreemd dat u niet heeft gezegd "ik vind het prima om met jullie, mijnheer Langendoen en mijnheer Van Vondel, in zee te gaan, maar ik wil wel dat mijn eigen CID-mensen erbij zijn, zodat zij elke stap kunnen controleren"?

De heer **De Groot**:

Achteraf kun je er wel over praten of dat niet beter zou zijn geweest. Mag ik het andersom formuleren, op de manier waarop de heer Jansen het ook heeft gedaan? Ik zou het zelf ook buitengewoon onplezierig vinden als een collega tegen mij zegt: ik vertrouw jou eigenlijk niet. Met andere woorden, wij hebben van onze kant vertrouwen in de collegae aan de andere kant. Als je dat vertrouwen hebt en als er geen aanwijzingen zijn dat het vertrouwen beschaamd wordt, dan blijf je gewoon op die manier werken. Op het moment dat het vertrouwen wellicht wordt beschaamd, ga je eens verder kijken. Maar ik zeg erbij: wellicht.

De **voorzitter**:

Maar dat moment kwam toch al vrij snel daarna, toen u al vrij snel daarna wilde besluiten om er toch maar mee te stoppen?

De heer **De Groot**:

Op dat moment is het vertrouwen nog niet zozeer beschaamd dat men in Haarlem kennelijk - ik weet niet of het zo is - criminele gelden gebruikt.

De heer **De Graaf**:

Uw CID-chef vraagt in januari al om informantengegevens, activiteitenstaten, enz., maar u krijgt niks. Dat duurt maanden. Ergens in april komen er een paar personalia van de informant, maar de activiteitenstaat laat nog op zich wachten.

De heer **De Groot**:

In de hectiek van de IRT-affaire en het onderzoek van de commissie-Wierenga...

De heer **De Graaf**:

Toen waren de IRT-affaire en het rapport-Wierenga achter de rug. U wist toch dat uw methode een beetje leek op die methode, met die mensen? Vroeg u zich niet af of het wel verstandig was om hiermee door te gaan?

De heer **De Groot**:

Zij hadden kennelijk het idee dat meer het need-to-know dan het nice-to-know was.

De heer **De Graaf**:

Zij? Wat had u voor idee?

De heer **De Groot**:

Zij wilden in ieder geval hun informant en een aantal andere dingen afschermen, denk ik, er achteraf over pratend. Dat was voor mij in ieder geval niet een argument om te denken dat het zo vreselijk raar was wat daar gebeurde.

De heer **De Graaf**:

Wanneer heeft u besloten dat het moest worden afgebouwd?

De heer **De Groot**:

In juli.

De heer **De Graaf**:

Waarom?

De heer **De Groot**:

Omdat wij bij de laatste zending op het laatste moment met een probleem geconfronteerd werden, waar wij niet op gerekend hadden. Dat maakte het ons onmogelijk, die hoeveelheid verdovende middelen in beslag te nemen.

De heer **De Graaf:**

En toen had u er genoeg van?

De heer **De Groot:**

Nou, niet genoeg van, want op zichzelf had ik graag nog wel wat bewijsmateriaal bij elkaar gehaald. Maar dan krijg je toch het idee dat je niet meer precies weet of de regie nog wel goed is.

De heer **De Graaf:**

U wilt dan afbouwen. Dat meldt u in september, als ik het goed heb, ook aan uw nieuwe hoofdofficier. Dat is dan de eerste keer dat iemand boven u daarover wordt genformeerd, behalve de voormalige hoofdofficier een half jaar eerder. Maar dan duurt het nog heel erg lang voordat er daadwerkelijk sprake is van afbouw?

De heer **De Groot:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Heeft dat niet alles te maken met het feit dat de methode als zodanig altijd een open eind heeft?

De heer **De Groot:**

Nee, helemaal niet.

De heer **De Graaf:**

Maar hier was het toch hetzelfde als wij bij de Delta-methode hebben gezien - daar is ook vanmorgen nog informatie over gekomen - met afbouwtrajecten met risico's, vanwege de geloofwaardigheid en de bescherming van de informant?

De heer **De Groot:**

Over dat traject weet ik niks, afgezien van datgene wat ik er uit de theorie over weet. Dus daar zal ik mij maar niet over uitlaten. Ik denk dat het helemaal niet moeilijk is om het af te bouwen, want toen wij het hebben overgenomen, zijn wij met geen enkele lading meer verder gaan. Het kost alleen enige tijd - dat heb ik ook in mijn ambtsbericht uiteengezet - omdat criminelen bestellen. Daar had de informant geen enkele zeggenschap over.

De **voorzitter:**

Dat weet u toch ook niet? Dat weten wij toch niet precies? Laten wij nou eerlijk zijn, dat weten we gewoon niet.

De heer **De Groot:**

Nee, maar ik kan een inschatting maken.

De **voorzitter:**

Dat kunt u toch eigenlijk helemaal niet als u geen informatie hebt, als u de helft van het verhaal maar kent? Dat weten we toch niet? Laten we eerlijk zijn: u weet het niet, ik weet het ook niet.

De heer **De Groot:**

Nee, maar ik zeg dat ik een inschatting kan maken.

De **voorzitter:**

Ja, maar op basis van zeer gebrekkige gegevens.

De heer **De Groot:**

Op basis van een aantal gegevens. Of die gebrekkig zijn, weet ik niet. Maar ik kan wel een inschatting maken.

De **voorzitter:**

In ieder geval voordat u zelf de hele zaak in handen krijgt? Dat is veel later.

De heer **De Groot:**

Ik kan er een inschatting van maken hoe betrouwbaar een informant is.

De **voorzitter:**

Wist u nog dat de heer Van Vondel ook mee runde?

De heer **De Groot**:

Nou, ik heb achteraf ook gehoord dat hij nog meedeed. Dat was op zichzelf niet een punt om erbij stil te staan dat mijnheer Van Vondel mee runde.

De **voorzitter**:

Ook niet als hij de politie heeft verlaten?

De heer **De Groot**:

Als ik dt had geweten wel. Toen ik dat hoorde, op 6 februari 1995...

De **voorzitter**:

Sprong u toen door het plafond of niet?

De heer **De Groot**:

Nee, ik sprong niet door het plafond. Dat kon ook moeilijk, want ik zat, geloof ik, in de auto. Ik kwam net van de eerste zittingsdag van de zaak "laundry" vandaan, waar wij het daarstraks ook over gehad hebben, vandaar dat ik het nog goed weet. Ik hoorde het toen eerst van de chef CID in Rotterdam en toen hij mij dat verhaal deed en uiteenzette wat er aan de hand was, heb ik gezegd dat ik binnen de kortste keren op schrift wilde hebben wat hij ervan wist. Even daarna werd ik door collega Snijders uit Haarlem opgebeld en die vertelde mij datzelfde verhaal, in andere bewoordingen, plus nog een aantal andere dingen.

De heer **De Graaf**:

Misschien kunnen wij het volgende meteen opklaren. De heer Van Vondel heeft hier verklaard dat er een overeenstemming was met Rotterdam, dat er een speciale reden voor was, dat hij dit nog deed, k nog na 1 augustus 1994.

De heer **De Groot**:

Ik heb dat gehoord. Ik heb het ook nog gevraagd, want zo ben ik dan.

De heer **De Graaf**:

Aan uw eigen RCID?

De heer **De Groot**:

Aan mijn eigen RCID. Die zeggen dat het aan hen nooit is voorgelegd. Zij zeggen er ook bij dat - zo werken wij in Rotterdam - de chef RCID dan ogenblikkelijk bij mij was gekomen en dan was het een heel simpele kwestie geweest: uit en af.

De heer **De Graaf**:

Dan had u gezegd: wilt u niet dat soort dingen laten doen?

De heer **De Groot**:

Nee.

De **voorzitter**:

Was het dan ook uit en af geweest met de risico's, met alles? Was het dan in n dag geweest: uit en af?

De heer **De Groot**:

Dan is het wat betreft het runnen door deze persoon uit en af.

De **voorzitter**:

Dat heeft u niet in de hand, want daar bent u niet bij.

De heer **De Groot**:

Nee, maar je kunt toch wel mijnheer Van Vondel vervangen door iemand anders?

De **voorzitter**:

Dat weet ik niet; daar heeft u niets over te zeggen, want zij runnen hem daar.

De heer **De Groot**:

Nee, dat weet ik wel, maar dan had ik wel met Haarlem contact opgenomen.

De **voorzitter**:

Met wie had u dan contact opgenomen?

De heer **De Groot**:

Met mijn collega aldaar.

De **voorzitter**:

Die wist weer niet wat er gebeurde.

De heer **De Groot**:

Nee, maar dat had ik dan ook wel gehoord. Misschien was er dan wel eerder een rijksrecherche-onderzoek gevraagd.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer De Groot, waarom zegt u op dit punt wel dat, als u dat geweten had, u direct contact had opgenomen met uw collega in Haarlem? Had u hier ook niet kunnen zeggen: dat is een zaak tussen het Haarlemse OM en de runners?

De heer **De Groot**:

Nee, want ik moet natuurlijk wel... Als iemand gerund wordt door een burger, dan vind ik dat op zichzelf - dat heeft niets te maken met straks verantwoording aan de rechter af te leggen - een zodanig eigenaardige manier van handelen in politieland, dat ik aan mijn collega ga vragen: weet jij daarvan af?

De heer **Rabbae**:

Voelt u zich achteraf "ge-Langendoend"?

De heer **De Groot**:

Nee, dat is een woord dat ik niet ken, mijnheer Rabbae.

De heer **De Graaf**:

Nog een paar korte vragen. Er is wat onduidelijkheid geweest over de vraag wie u nu precies heeft ingelicht over datgene wat speelde. Een van de onduidelijkheden was of u de procureur-generaal...

De heer **De Groot**:

Het antwoord is: nee.

De heer **De Graaf**:

...had ingelicht en, zo ja, welke procureur-generaal.

De heer **De Groot**:

Ik heb geen procureur-generaal ingelicht, mijnheer De Graaf.

De heer **De Graaf**:

Dat wilde ik even duidelijk hebben.

De heer **De Groot**:

Het behoorde tot de normale werkzaamheden van elke officier van justitie om gecontroleerde afleveringen te doen en dat is niet iets waar je de procureur-generaal over gaat informeren.

De heer **Koekkoek**:

Wanneer was de procureur-generaal in het ressort op de hoogte van de Bever-zaak, van wat er speelde?

De heer **De Groot**:

Dat zult u aan mijnheer De Wit moeten vragen, mijnheer Koekkoek.

De heer **Koekkoek**:

Maar weet u het ook?

De heer **De Groot**:

Ik weet niet precies, wanneer hij de procureur-generaal heeft genformeerd.

De **voorzitter**:

Maar dat is pas de heer Docters?

De heer **De Graaf**:

Of de heer Van Randwijck, waarnemend PG.

De heer **De Groot**:

Dat weet ik echt niet.

De heer **Koekkoek**:

Er was voor u in elk geval geen aanleiding om de procureur-generaal te informeren?

De heer **De Groot**:

Nee, zeker niet nadat ik in september de nieuwe hoofdofficier - de vakanties zaten net achter elkaar, want anders hadden wij het al eerder besproken - had genformeerd en wij

vervolgens nog een aantal dingen hebben gedaan. Dat is de verantwoordelijkheid van de hoofdofficier, als hij dat nodig vindt.

De heer **Koekkoek**:

Ik vraag het ook hierom, omdat bij het begin, in december 1993, de heer Langendoen u er, naar zijn zeggen, op heeft gewezen - dat wist u trouwens ook wel - dat het IRT was opgeheven vanwege de methode, terwijl de procureur-generaal daar aanvankelijk niet van wist. Herinnert u zich daar iets van?

De heer **De Groot**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Dat herinnert u zich niet. En het was voor u ook geen aanleiding om er met de procureur-generaal over te gaan spreken?

De heer **De Groot**:

Nee, want het is zoals ik u zeg: als tegen mij wordt gezegd door een chef CID, als het over een in mijn ogen gewone gecontroleerde aflevering gaat, dat ik met de PG moet gaan praten, dan denk ik: wat is er dan aan de hand?

De heer **De Graaf**:

Dit hebben wij al gehad. U heeft - dat hebben wij van de heer Gerding gehoord - in de periode dat er geen hoofdofficier feitelijk functioneerde in het arrondissement Rotterdam, de zaak ook niet besproken met de plaatsvervangend hoofdofficier, die toen feitelijk de dagelijkse leiding waarnam, de heer Gerding.

De heer **De Groot**:

Nee, dat heb ik niet gedaan.

De heer **De Graaf**:

Dat heeft de heer Gerding achteraf verbaasd, zo heeft hij ons medegedeeld. Maar u vond het niet nodig?

De heer **De Groot**:

Er was op dat moment niet iets waarvoor ik specifiek naar de hoofdofficier zou moeten gaan, c.q. een plaatsvervanger.

De heer **De Graaf**:

Maar zodra de heer De Wit er was, direct na zijn vakantie, heeft u hem wel genformeerd.

De heer **De Groot**:

Jawel, want dan vertel je je nieuwe hoofdofficier wat er met CID-dingen aan de hand is en de heer De Wit is iemand die wat dat betreft - ook gelet op zijn ervaringen, onder andere in de commissie die naar hem genoemd is en met eerdere dingen op dit terrein - een buitengewoon prettige gesprekspartner is.

De heer **De Graaf**:

Dat vond u de heer Gerding niet?

De heer **De Groot**:

Nee, ik zeg niet dat ik de heer Gerding geen prettig gesprekspartner vond. Er was echter geen aanleiding om op dat moment de heer Gerding in te lichten. Ik zeg alleen maar dat ik het nodig vond om de nieuwe hoofdofficier al zijn algemeenheid in te lichten over alles wat er aan de hand was, en wel op het moment dat hij in feite aan het werk was en ook ik weer terug was. Hij was in juli op vakantie en ik in augustus. Ik denk dat de nieuwe hoofdofficier dat gewoon moet weten.

De heer **De Graaf**:

Mijn laatste vraag dit punt. De Bever-zaak is gestopt?

De heer **De Groot**:

De Bever-zaak is niet gestopt.

De heer **De Graaf**:

Het tactisch onderzoek is niet gestopt?

De heer **De Groot**:

Wij zijn nog steeds met de Bever-zaak bezig, zij het op een andere wijze.

De heer **De Graaf**:

Op een andere wijze? Niet meer via deze methode?

De heer **De Groot**:

Nee, niet meer via deze methode.

De heer **De Graaf**:

U heeft nog steeds goede hoop dat het een goede afloop krijgt?

De heer **De Groot**:

Ja, want anders zouden wij helemaal gezegd hebben dat er niks meer gedaan moest worden. Wij proberen er in ieder geval nog iets van te maken.

De **voorzitter**:

Aan verschillende van uw collega's hebben wij naar aanleiding van deze situaties de vraag gesteld: wie runt wie? Vindt u dat er een situatie voorgekomen is waarbij u de regie in feite niet meer in handen had?

De heer **De Groot**:

U bedoelt: in deze zaak, dus de Bever-zaak?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **De Groot**:

Nee, dat gevoel heb ik niet gehad. Het heeft ons wel voor problemen geplaatst, maar de regie hebben wij in ieder geval in handen gehad. In ieder geval kan ik dat zeggen vanaf het moment dat het onder de verantwoordelijkheid van mij is gekomen samen met de Rotterdamse RCID.

De **voorzitter**:

Maar dat is veel later.

De heer **De Groot**:

Dat is veel later geweest.

De **voorzitter**:

Vindt u niet dat er aanleiding is om te zeggen, zoals de bijvoorbeeld de heren Snijders en Teeven hier gedaan hebben, dat de criminelen althans voor een deel de regie van politie en justitie hebben overgenomen?

De heer **De Groot**:

Het is een gedachte die je altijd hebt als je met deze werkzaamheden bezig bent: word ik niet belazerd en is het verhaal dat de informant vertelt, een verhaal waarvan je kunt uitgaan? Dat probeer je dus te checken. Die achtergrond of voorzichtigheid - hoe je het ook wilt formuleren - heb je altijd. Ik kan alleen maar over deze zaak praten, want het is de ervaring die ik met deze zaak heb. In deze zaak heb ik niet het idee dat de criminelen ons hebben gerund, om het zo maar eens te zeggen, in plaats van andersom.

De heer **De Graaf**:

En u voelt zich ook niet belazerd?

De heer **De Groot**:

Door de criminelen bedoelt u?

De heer **De Graaf**:

Nee, dat bedoel ik niet. Ik bedoel: door de mensen waarmee u in deze zaak heeft gewerkt.

De heer **De Groot**:

Nee, ik voel mij niet belazerd. Ik denk dat ze een aantal dingen niet verteld hebben, ook omdat ik er waarschijnlijk niet naar gevraagd heb. Ik zou er ook nooit aan denken om te vragen: worden jullie zelf gefinancierd met criminele gelden? Kennelijk vond men het zelf - dat heb ik ervan begrepen, maar dan moet ik heel voorzichtig zijn - acceptabel om op die manier te opereren. Het is niet mijn wijze van opereren en het is niet de Rotterdamse wijze van opereren. Men heeft daar zo geopereerd en men heeft ons daarover niks verteld. Dat betekent niet dat ik mij belazerd voel dat zij mij hebben zitten voor te liegen.

De **voorzitter**:

Bent u slachtoffer geworden of niet?

De heer **De Groot**:

Nou, slachtoffer... Ik ben er zelf bij geweest.

De **voorzitter**:

Precies.

De heer **Rabbae**:

U zegt: in de Bever-kwestie hebben wij eigenlijk voor het eerst te maken gehad met een soort gecontroleerde doorlevering. Heb ik het goed begrepen dat uw hoofdofficier, De Wit, in zijn begeleidende brief bij uw ambtsbericht zegt "dit is een kwestie die wij eigenlijk al jaren in praktijk hebben gebracht"?

De heer **De Groot**:

Ik weet niet of de hoofdofficier over gecontroleerde doorlevering heeft gesproken.

De heer **Rabbae**:

Het staat in zijn brief: gecontroleerde doorlevering.

De heer **De Groot**:

Het misverstand tussen de woorden "doorlevering" en "aflevering" is snel geboren. Sinds ik RAIO ben geweest op een parket zijn gecontroleerde afleveringen een gebruikelijke gang van zaken geweest.

De **voorzitter**:

De hoofdofficier schrijft: "Tegen die achtergrond lijkt de op zichzelf overigens reeds jaren in de praktijk van politie en justitie beproefde opsporingsmethodiek van de gecontroleerde aflevering en/of doorlevering verantwoord."

De heer **De Groot**:

Ik heb het niet over doorlevering. Wat ik ervan begrepen heb, laat je het er in gaan om... en is het dus echt niet de bedoeling om in beslag te nemen. Maar die andere methodieken zijn volstrekt normaal. Dat je dan wat kwijtraakt, is een risico.

De **voorzitter**:

Mijnheer De Groot, ik dank u wel. Sluiting 18.25 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 55**

16 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 16 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer J.C. van Riessen

Aanvang 9.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer J.C. van Riessen, geboren 6 juni 1943 te Bloemendaal. Mijnheer Van Riessen, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Van Riessen:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Van Riessen, u bent commissaris van politie. Ik dacht zelfs dat u hoofdcommissaris was.

De heer Van Riessen:

Neen, ik ben commissaris van politie.

De voorzitter:

U bent commissaris van politie in Amsterdam. U bent hoofd van de justitiele bedrijfsvoering. U bent lid van de korpsleiding aldaar. Wij willen met u spreken over de opsporingsmethoden. Natuurlijk zal daarbij ook ingegaan worden op de ontbinding van het IRT. Wij willen het echter niet alleen over de ontbinding van het IRT en de gevolgen daarvan hebben. Het is wel de bedoeling om daarmee te beginnen. En daarvoor geef ik het woord aan de heer Koekkoek.

De heer Koekkoek:

Mijnheer Van Riessen, de commissie-Wierenga heeft in haar rapport geschreven dat u in ernstige mate te kort bent geschoten bij de overdracht van het IRT en bij de gebeurtenissen na 8 november 1993. U hebt daarover op 18 april en 25 april 1994 "functioneringsgesprekken" gehad met de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken, Van Thijn. Daaruit is voortgekomen dat de heer Nordholt zich voortaan persoonlijk met het kernteam zou moeten gaan bemoeien en dat u daar tussenuit werd gehaald. Wat is uw reactie geweest op die mededeling van de minister van Binnenlandse Zaken?

De heer Van Riessen:

Ik kon wel een reactie geven... Ik werd daarmee geconfronteerd tijdens de behandeling in de Tweede Kamer.

De heer Koekkoek:

Op 7 april?

De heer Van Riessen:

Op 7 april. Daarvoor is er in het tweede gesprek wel degelijk over gesproken. Of het daarna ook uitgevoerd zou worden, bleef nog in het midden liggen. Uiteindelijk is door de toenmalige minister Van Thijn aan mij gevraagd of ik daarmee akkoord kon gaan. Ik kan u zeggen dat dit een van mijn moeilijkste momenten is geweest, omdat ik het er absoluut niet mee eens was. Als ik hiermee op enigerlei wijze akkoord zou gaan, zou daarmee naar

buiten toe kunnen worden aangegeven dat ik iets verkeerd had gedaan in deze hele materie. Ik vind tot op de dag van vandaag dat de besluiten die ik in dezen genomen heb, juist zijn.

De heer **Koekkoek:**

Bent u ermee akkoord gegaan?

De heer **Van Riessen:**

Ik ben ermee akkoord gegaan. En daar had ik mijn redenen voor.

De heer **Koekkoek:**

Welke?

De heer **Van Riessen:**

Ik wenste niet de heer Nordholt in moeilijkheden te brengen. Misschien - het klinkt wellicht raar - wenste ik ook niet de heer Van Thijn in moeilijkheden te brengen, want hij had het nodig.

De **voorzitter:**

U zegt: ik heb nooit iets fout gedaan.

De heer **Van Riessen:**

Dat klopt. Ja, fout in die zin...

De **voorzitter:**

Dat is misschien een beetje sterk gezegd. U zult vast ook fouten gemaakt hebben.

De heer **Van Riessen:**

Ja, dat is sterk gezegd. Ieder mens maakt fouten, maar die staan niet in relatie tot dit besluit. Dat is mijn mening. De fouten in relatie tot dit besluit verwerp ik; die leg ik naast mij neer.

De heer **Koekkoek:**

Dus ter wille van een hoger doel hebt u het nodige ingeslikt op die 25ste april?

De heer **Van Riessen:**

Ja, nogmaals ik kon kiezen of delen, in die zin dat, als ik niet akkoord was gegaan, ik hier wellicht had gezeten als ambteloos burger. En dan was ik op dit moment in gevecht geweest met de overheid, de staat, en daar had ik niet zoveel trek in. Dat leidt namelijk niet tot zo gek veel. Er waren dingen te doen; dat was ik toen al van mening. Er waren zaken die absoluut opgelost moesten worden. En daarvoor kon ik beter blijven dan weglopen.

De heer **Koekkoek:**

Op wat voor manier is uitvoering gegeven aan die mededeling van de minister van Binnenlandse Zaken, waarmee u instemde?

De heer **Van Riessen:**

Uitvoering in die zin dat ik mij niet mag bemoeien met het IRT, hetgeen betekent...

De **voorzitter:**

Het nieuwe kernteam Amsterdam/Gooi- en Vechtstreek?

De heer **Van Riessen:**

Laat ik daar helder in zijn: van het functioneringsgesprek zijn notulen gemaakt. In die notulen staat dat ik mij niet mag bemoeien met het toenmalige voorlopige IRT dat is ontstaan na de ontbinding van het vorige IRT, en dat ik mij ook niet mag bemoeien met de opbouw van het nieuwe IRT. Als je naar de notulen zou kijken - het nieuwe IRT is gevormd en het werkt - zou ik mij op dit moment kunnen bemoeien met... Ondanks dat heb ik mij verstaan met de korpsbeheerder, burgemeester Patijn. Hij wenste daar niet zelf een beslissing over te nemen; hij heeft overleg gepleegd met de minister van Binnenlandse Zaken. De minister van Binnenlandse Zaken heeft laten weten dat hij voorlopig mijn straf gestand doet. Ik zit dus mijn straf uit. Ik ben hier even op proefverlof, om het maar zo te zeggen.

De heer **Koekkoek:**

Maar hebt u een straf? Hebt u een berisping gekregen?

De heer **Van Riessen:**

Neen, het is natuurlijk geen straf in de zin van onze rechtspositionele toestanden. Het is een...

De heer **Koekkoek:**

Een functiewijziging?

De heer **Van Riessen:**

Ook dat niet; het is geen functiewijziging. Ik mag mij ergens niet mee bemoeien.

De heer **Koekkoek:**

Een beperkter takenpakket dan u normaal gesproken zou hebben? Een hap uit uw werk?

De heer **Van Riessen:**

Ja, een hapje uit het werk.

De heer **Koekkoek:**

Nou, een flinke hap.

De heer **Van Riessen:**

Ik bekijk het even getalsmatig. Een korps bestaat uit 5000 man en het IRT bestaat uit 55 man. Het is dus een klein hapje.

De **voorzitter:**

Ik wil nog even terugkomen op uw stellige mededeling dat u, wat dit betreft, nooit een fout hebt gemaakt. Wij zijn bezig met het onderzoek naar de methoden en ook de Delta-methode. Het zal u duidelijk zijn dat wij willen weten hoe het precies werkt. Wat de beheersmatige kant en de overdracht betreft, zult u toch wel eens een fout hebben gemaakt?

De heer **Van Riessen:**

Ik ben dat niet van mening. Ik ben dat niet met u eens.

De **voorzitter:**

U hoeft dat niet met mij eens te zijn. Ik vraag u wat.

De heer **Van Riessen:**

Neen, ik hoef het niet met u eens te zijn. Ik was het echter niet met de commissie-Wierenga eens. En dan moet ik even iets verklaren. In de periode van een halfjaar voor de overdracht op 1 juli 1993 is er een aantal vergaderingen geweest waarin vastgesteld moest worden op welke wijze het IRT Noord-Holland/Utrecht gekoppeld zou worden aan Amsterdam. Het lag vast dat het aan de driehoek gekoppeld zou worden; het ging dus meer om de bedrijfsvoering. Ik had een aantal jaren het een en ander meegemaakt rond het IRT. In mijn beeld had ik daarbij maar n belang: het IRT kwam dicht bij mij; ik wenste de chef van het IRT dicht bij mij te hebben; ik wenste daar leiding aan te geven, niet formeel, maar materieel. In dat halve jaar zijn er veel situaties geweest waarin men geprobeerd heeft om dat af te houden. Daarbij kon het slechts gaan om formeel leiderschap en niet om materieel leiderschap.

De **voorzitter:**

Maar dan geldt toch nog steeds dat u, toen u wel de tweede in de lijn was in het korps van Amsterdam, ook al had kunnen zeggen: zo doen wij dat niet? U had bij wijze van spreken eerder over het beheer naar boven kunnen gaan en kunnen zeggen: ik heb deze zaak absoluut niet in de greep.

De heer **Van Riessen:**

Ik denk dat wij elkaar dan niet verstaan. Het was meer een gevoelskwestie. Van de inhoud van datgene wat er in het IRT gebeurde, had ik in het voortraject geen kennis.

De **voorzitter:**

Maar die had u bij wijze van spreken, terugkijkend, eerder kunnen vragen? Dit is dezelfde vraag als die welke wij aan de heer Vrakking hebben gesteld. U had toch ook eerder kunnen zeggen: wat gebeurt hier eigenlijk?

De heer **Van Riessen:**

Ik denk niet dat dat een juiste gang van zaken zou zijn. De eerste gang van zaken in het voortraject is dat wij duidelijk en helder met elkaar afspreken hoe wij in de bedrijfsvoering met elkaar omgaan, wat er kan, wat er moet en hoe de situatie georganiseerd moet

worden, als het IRT naar ons toe komt. Pas op het moment dat je tegen de overdracht aan zit - dan praat ik over juni 1993 - ga je praten over de inhoudelijke situatie en de vraag wat er op dat moment binnen het IRT speelt. En op dat moment, in juni 1993, was de spanning zo groot dat de heer Wiarda in een gesprek dat ik half juni nog met hem heb gehad, heeft aangegeven: Joop, benader de huidige leiding van het IRT niet; de spanningen zijn zo groot; blijf daar weg. De heer Wiarda heeft mij toen ook gevraagd om niet te spreken tijdens de overdracht op 28 juni. Terwijl ik het korps vertegenwoordigde dat het IRT binnenboord zou krijgen, werd mij gevraagd om daar niet te spreken. Het was dus een situatie, waarin ik op dat moment een stap terug heb gedaan...

De **voorzitter**:

Maar moest u dat wel doen?

De heer **Van Riessen**:

Neen, dat zou je dus als een fout kunnen beoordelen. Of een fout... Op dat moment had ik die stap terug misschien niet moeten zetten. Uit egards voor de collega's en gezien alle gevoelens die er waren, heb ik echter gezegd: dan maar rustig aan; wacht maar even af tot augustus; dan kijken wij wel verder.

De heer **Koekkoeck**:

Ik kom even terug op het gesprek op 25 april 1994 met minister Van Thijn. Dat is mij nog niet helemaal duidelijk. U mocht zich niet meer met het IRT bemoeien. Als je de notulen van die vergadering echter goed bekijkt, zo zegt u, dan mocht u zich er weer wel mee bemoeien. Hoe zit dat nu precies? Kunt u dat nog eens uitleggen?

De heer **Van Riessen**:

Ja, dat lijkt moeilijk. Voor zover ik mij kan herinneren, is er in uw Kamer een discussie geweest waarin Van Thijn heeft gezegd: de heer Van Riessen mag zich niet meer bemoeien met... Daar is geen tijd aangegeven. De inhoud van het tweede functioneringsgesprek weet ik ook niet meer woordelijk, maar ik weet wel dat hier toen over gesproken is. Als je de notulen hier nog een keer op naleest, staat er niet dat, als het nieuwe IRT - dus het huidige IRT - is gevormd, het dan afgelopen is. Er staat: de heer Van Riessen mag zich niet bemoeien met ..., totdat het nieuwe IRT is gevormd. Dus op dit moment zou ik mij ermee kunnen bemoeien. Ik doe dat echter niet, gelet op het gesprek met de korpsbeheerder.

De heer **Koekkoeck**:

Maar hoe loopt dat nu? U bent hoofd justitiele bedrijfsvoering.

De **voorzitter**:

Neem mij niet kwalijk, maar ik wil u, mijnheer Van Riessen, nog even het volgende vragen. U zegt: mijn korpsbeheerder, de heer Patijn, heeft dat met de minister van Binnenlandse Zaken opgenomen. Dan hebben wij het dus over de heer Dijkstal.

De heer **Van Riessen**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Wanneer is dat gebeurd?

De heer **Van Riessen**:

Dat is... Wij leven nu in...

De **voorzitter**:

Wij leven nu in oktober 1995.

De heer **Van Riessen**:

Dat is twee drie maanden geleden gebeurd.

De heer **De Graaf**:

Hebt u ook gehoord waarom de minister van Binnenlandse Zaken het verstandiger vond dat u zich niet met het kernteam zou bezighouden?

De heer **Van Riessen**:

Ja, dat gaf onnodige publiciteit.

De heer **De Graaf**:

Publiciteit?

De heer **Van Riessen:**

Ja, als toen beslist zou worden dat ik mij er wel mee zou bemoeien, dan zou dat... Dat is datgene wat ik gehoord heb.

De **voorzitter:**

Van Patijn?

De heer **Van Riessen:**

Ja, van mijn burgemeester.

De **voorzitter:**

Tegenwoordig vragen wij altijd of dat is vastgelegd of dat dit mondeling is gebeurd. Ik neem aan dat dat mondeling is gebeurd.

De heer **Van Riessen:**

Dat is mondeling gebeurd.

De heer **Koekkoek:**

Hoe werkt dit nu in de praktijk? U bent hoofd justitiele bedrijfsvoering. Daar valt ongeveer alles onder: de districten en de centrale recherche. Het kernteam Amsterdam/Amstelland/Gooi- en Vechtstreek zou daar, normaal gesproken, ook onder vallen. Dat is echter even apart gezet. Hoe werkt dat nu in de praktijk? Ik denk dat het toch wel zinvol is, als er informatie-uitwisseling plaatsvindt tussen de centrale recherche van het korps Amsterdam en het kernteam.

De heer **Van Riessen:**

Daar hebt u gelijk in: dat is zeer zinvol, omdat er een hechte band bestaat tussen het kernteam en de centrale recherche en het korps. Het werkt als volgt. Ik bemoei mij niet met de besluitvorming, maar ik ben wel aanwezig bij de besprekingen over keuzes en andere zaken. Op dit moment gaat uiteindelijk de heer Nordholt over de besluitvorming.

De heer **Koekkoek:**

Maar u bent volledig op de hoogte?

De heer **Van Riessen:**

Ik ben op de hoogte.

De heer **Koekkoek:**

In voldoende mate om uw functie te kunnen uitoefenen?

De heer **Van Riessen:**

Absoluut!

De heer **Koekkoek:**

Ik wil met u terug naar 8 november 1993, toen u de hoofdofficier van justitie informeerde over wat er aan de hand was. Ik wil dus met u spreken over de Delta-methode, de IRT-methode. Wat deelde u toen over de methode mee aan de heer Vrakking?

De heer **Van Riessen:**

Mag ik n ding vooraf zeggen, voordat ik inhoudelijk inga op hetgeen ik daar over de methode heb meegedeeld? Aangezien er geen verslaglegging was over de methode, is het tot op de dag van vandaag bijzonder moeilijk om vast te stellen wat waar is en wat niet waar is. Ik doel op verslaglegging over de afspraken, over de doelstellingen, over wat er moet en bij zo'n methode hoort te worden vastgelegd. Ik merk dat zelfs bij uw commissie, waar iedere keer verschillende verhalen worden verteld.

De heer **Koekkoek:**

U zegt nu: geen verslaglegging, of een uiterst summiere verslaglegging?

De heer **Van Riessen:**

Geen verslaglegging, hooguit uiterst summiere aantekeningen. Ik heb wel eens gezegd: geen verslaglegging, dan is er geen CID-operatie. Ik neem aan dat u begrijpt wat ik bedoel. Als er geen verslaglegging is, is het niet professioneel en is er dus geen CID-operatie.

De **voorzitter:**

Maar er is wel vastlegging, al is het de vraag wat de inhoud daarvan precies is. Vastlegging is er natuurlijk wel, want daar heeft ook de heer Van Kastel indertijd gebruik van gemaakt.

De heer **Van Riessen:**

Er is vastlegging, maar dat is heel wat anders dan hetgeen ik versta onder verslaglegging, met een duidelijke omschrijving enz. Wat ik gemeld heb aan de heer Vrakking, is het volgende. Er is sprake van een drugslijn waar de politie onder regie van het openbaar ministerie leiding aan geeft. U moet dat zo zien dat er als het ware een deal is gesloten tussen politie en openbaar ministerie en informant dan wel informanten, met enerzijds de toestemming aan de informant vanuit de overheid om zijn dan wel haar drugslijn onder dekking van die overheid te organiseren dan wel in stand te laten (het kon zijn dat die al bestond), en anderzijds als tegenprestatie een informant die groeit in een organisatie en uiteindelijk de politie informatie levert. Als het zo wordt bekeken - zo heb ik het ook verteld aan de heer Vrakking - is er op dat moment ook over geld gesproken, omdat dit een vast gegeven is. De informant mag onder regie van de overheid, met de inbouw van een bypass en al die dingen die erbij horen, gewoon zijn drugslijn runnen. Die drugslijn kan gebruikt worden voor de Delta-operatie, maar ook voor andere operaties.

De heer **Koekkoek:**

Hebt u dat toen ook meegedeeld?

De heer **Van Riessen:**

Nee, want dat wist ik niet. Ik wist toen alleen dat het ging om de Delta-operatie.

De heer **Koekkoek:**

Zullen wij het beperken tot wat u toen wist? Hoe wist u dat er een drugslijn werd gerund? Je denkt dan aan alle fasen van zo'n drugslijn: het bestellen, het op de boot zetten, het vervoer, het binnenhalen, het inklaren, het vervoer naar de drugsorganisatie. Was er in uw ogen van iets dergelijks sprake?

De heer **Van Riessen:**

Ja. In onze ogen - ik spreek hier ook namens mijn collega Johan van Kastel die op dat moment teamleider was van...

De **voorzitter:**

Nee, u spreekt hier altijd alleen namens uzelf.

De heer **Van Riessen:**

Sorry.

De heer **Koekkoek:**

Maar u bedoelt dat u door hem genformeerd was?

De heer **Van Riessen:**

Ja, ik ben inderdaad door hem genformeerd. Waarom spreek ik over een drugslijn en hoe wisten wij dat? Wij konden dat niet uit de stukken halen, maar door een onderzoek van teamleider Van Kastel, gedurende de laatste twee weken van oktober, en door gesprekken te voeren met de heer Augusteijn en met de betrokken officier van justitie, de heer Van Capelle, is een beeld op tafel gekomen waaruit bleek dat de informant in alle stadia van de drugslijn aanwezig was, dus zowel bij het bestellen als bij het geven van het groene licht in Zuid-Amerika als bij het vervoer.

De **voorzitter:**

Hoe wist u dat, wat het begin betreft?

De heer **Van Riessen:**

Dat is de heer Van Kastel meegedeeld.

De **voorzitter:**

Door?

De heer **Van Riessen:**

Door de heer Augusteijn en door de heer Van Capelle.

De **voorzitter:**

En denkt u dat zij daar genoeg zicht op konden hebben?

De heer **Van Riessen:**

Ik mocht ervan uitgaan, op dat moment, dat de betrokken officier van justitie en de betrokken CID-chef die primair verantwoordelijk is voor deze operatie, zicht hadden op de operatie. Als die daar geen zicht op heeft, is het nog erger dan ik dacht.

De **voorzitter**:

Ik vraag u dit omdat in het verhoor van de heer Van Capelle bleek dat hij niet op alle elementen zicht had. Hoe kon hij dan precies weten hoe het in elkaar zat, in het gesprek met Van Kastel en eventueel met u?

De heer **Van Riessen**:

De heer Van Capelle heeft toen niet aangegeven dat hij daar geen zicht op had. Een paar dagen voordat ik het uiteindelijke gesprek met Van Kastel over deze operatie had, is er een gesprek geweest tussen de heren Augusteijn, Van Capelle en Van Kastel, waarbij de hele operatie nogmaals als het ware is uitgetekend op de muur. Aan de hand van dat gesprek heeft uiteindelijk Van Kastel aangegeven dat dit niet kon.

De heer **Koekkoek**:

De heer Van der Veen heeft steeds gezegd: Onder regie van politie en justitie is een gedeelte van de drugslijn als het ware overgenomen, n of meer schakels. Zoals u het nu beschrijft, gaat het veel verder, want dan is het eigenlijk vanaf het begin tot aan het eind, dus totdat je de spullen overdraagt aan de criminele organisatie.

De heer **Van Riessen**:

Ja, zoals ik het aangeef, is er sprake van het gegeven dat de overheid, dus politie en openbaar ministerie criminaliteit organiseren.

De heer **Koekkoek**:

Het gaat nu niet om algemene kwalificaties. Wij willen graag zicht hebben op de concrete betrokkenheid. Welke aanwijzingen hebt u toen gekregen, en misschien ook later bevestigd gekregen, dat inderdaad onder regie van de politie de informant de drugs bestelde, naar Zuid-Amerika toeging om dat te doen en ervoor zorgde dat de spullen op de boot kwamen?

De heer **Van Riessen**:

Nogmaals: In de gesprekken die er zijn geweest, werd dat op deze manier meegedeeld door de heren Augusteijn en Van Capelle. In een gesprek dat rond 15 november heeft plaatsgevonden - ik weet de juiste datum niet precies meer - waar aanwezig waren de procureur-generaal de heer Van Randwijck en de heer Vrakking en waar individueel is gesproken met de heren Langendoen, Augusteijn en Van Capelle, is dat beeld ook weer naar voren gekomen, daarnaar gevraagd door mij. Ik heb toen op een bepaald moment heel concreet aan de heer Augusteijn gevraagd: Hoe zit dat, kunnen wij stoppen met de informant, kunnen wij de informant aansturen? De heer Augusteijn zei: Chef, dat kan helemaal niet, u moet zien dat er gewoon sprake is van een drugslijn, van een pijplijn waarin de containers achter elkaar in de richting van Nederland...

De **voorzitter**:

Heeft hij het woord "pijplijn" gebruikt?

De heer **Van Riessen**:

Daar is het woord "pijplijn" gebruikt.

De **voorzitter**:

Het woord "chef" heb ik vaker gezien van de heer Augusteijn, in de verslaglegging van Wierenga. U zegt dus nu dat hij u gezegd zou hebben: Wij kunnen dit niet stoppen.

De heer **Van Riessen**:

Absoluut.

De heer **Koekkoek**:

Met alle gevolgen voor de informanten.

De heer **Van Riessen**:

Met alle gevolgen van dien.

De heer **De Graaf**:

Dat is nog iets anders dan de stelling van de heer Van Riessen dat de overheid criminaliteit heeft georganiseerd. Dat zegt u alleen op basis van gesprekken die u toen voerde, in het najaar van 1993? U hebt daar geen andere feitelijke gegevens voor? Het is een nogal boude stelling.

De heer **Van Riessen**:

Ja, het is een boude bewering. Deze stelling heb ik ook op papier gezet en indertijd toegestuurd aan de commissie-Wierenga. Ik ben die mening nog steeds toegedaan en ik moet zeggen dat mijn stelling alleen maar steeds meer bewaarheid wordt.

De heer **De Graaf**:

De heer Van der Veen heeft hier, zittend op de stoel waar u nu zit, gezegd dat er geen gram met medewerking van de politie het land binnen is gekomen.

De **voorzitter**:

Is ingevoerd.

De heer **De Graaf**:

Ja, inderdaad, is ingevoerd. Dat staat haaks op uw stelling dat de drugslijn volledig is georganiseerd met medeweten van de politie.

De heer **Van Riessen**:

Absoluut, en het staat ook haaks op alle gegevens die op tafel liggen. En van de problemen daarbij is - daarmee kom ik terug op het begin van mijn verhaal - dat de heren de zaak niet zodanig op papier hebben gezet dat je kunt zeggen: hier ligt het dossier.

De heer **De Graaf**:

Maar nogmaals, mijnheer Van Riessen: Waar baseert u zich nu op, anders dan op het gesprek dat u toen met de heer Augusteijn hebt gehad?

De heer **Van Riessen**:

Ik baseer mij op een aantal gesprekken die er zijn geweest met de heren Augusteijn en Monte van Capelle, vr 8 november. Verder baseer ik mij op de gesprekken die er zijn geweest op 15 november, dus gesprekken met de heren Van Capelle, Langendoen en Augusteijn. Daaruit komt het beeld naar voren dat er op deze manier een drugslijn is georganiseerd.

De heer **De Graaf**:

U hebt dus verder, behalve de mededelingen van anderen, niet zelf een waarneming of een stuk waaruit blijkt dat er een betrokkenheid was van de politie voordat het spul de haven in was?

De heer **Van Riessen**:

Er is geen stuk waaruit dat moge blijken. Hoogstens zijn er kleine stukjes uit de rapportage die mijn stelling onderbouwen en bevestigen.

De **voorzitter**:

U hebt geen stuk papier...

De heer **Van Riessen**:

Nee, ik heb geen stuk papier.

De **voorzitter**:

...waarop staat dat er ook aan het begin van de lijn een actieve medewerking is van politie en justitie. Dat zegt u immers als u spreekt over het organiseren van criminaliteit. Dat zou betekenen dat politie en justitie ook actief zijn aan het begin, niet alleen in het deel dat wij hier vorige week beschreven hebben gekregen, namelijk van de haven via de loods naar het milieu.

De heer **Van Riessen**:

Er is over gesproken dat slechts de informant het groene licht kan geven voor het afzenden van verdovende middelen uit Zuid-Amerika. Ja, dan kun je zeggen: verzendt de heer Van Capelle of de heer Augusteijn het dan?

De **voorzitter**:

Nee.

De heer **Van Riessen**:

Die vertellen dat.

De heer **Koekkoeck**:

Maar als de informant gestuurd wordt en alleen het groene licht kan geven onder regie van de politie?

De heer **Van Riessen**:

Het is de vraag hoe dit soort dingen gaan.

De heer **Koekkoek**:
Dat is iets anders, of het allemaal goed loopt.

De heer **Van Riessen**:
Misschien hebt u niet helemaal begrepen wat ik in het begin heb gezegd. Het is mogelijk dat er gewoon een deal is gesloten tussen de informant en de overheid, waarbij de overheid de informant die een drugslijn heeft, eigenlijk vrijwaring geeft om zijn drugslijn door te zetten.

De heer **Koekkoek**:
U zegt dat het mogelijk is, maar weet u ook zeker dat het zo is?

De heer **Van Riessen**:
Ik ben niet bij die besprekingen geweest. Ik kan slechts terugvallen op de gesprekken en de summiere aantekeningen die op papier zijn gezet.

De heer **Koekkoek**:
En wij proberen nu te achterhalen wat u weet, zodat wij ook wat meer weten.

De heer **Van Riessen**:
Ik probeer het al twee jaar.

De heer **De Graaf**:
Maar in de methode wordt de bestelling toch niet door de politie en de informant gepleegd, ergens in Zuid-Amerika? Dat gebeurt toch door de criminele organisatie?

De heer **Van Riessen**:
Dat is juist.

De heer **De Graaf**:
En dat spul wordt toch ook ingevaren door mensen uit Zuid-Amerika, toch niet door de politie en de informant?

De heer **Van Riessen**:
Ja, dat is juist.

De heer **De Graaf**:
Dan zijn wij toch niet zo ver meer af van de vaststelling dat er geen sprake is van het runnen van een hele drugslijn, maar alleen van het runnen van een stukje, zoals hier ook is verklaard?

De heer **Van Riessen**:
Nee, ik ben dat niet met u eens. Op het moment dat wij de informant toestemming geven zijn drugslijn voort te zetten en wij weten dat hij een drugslijn heeft, dat hij bestelt en dat hij contacten heeft in het Cali-kartel waar de spullen vandaan komen...

De heer **De Graaf**:
Nu zegt u dat de informant bestelt.

De heer **Van Riessen**:
Ja, als hij het groene licht geeft, bestelt hij namens de organisatie.

De heer **De Graaf**:
Maar hoe weet u dat nu? Hoe weet u dat de informant in het Delta-traject de bestellingen in Colombia heeft gepleegd? Is u dat met zoveel woorden gezegd?

De heer **Van Riessen**:
Als hij het groene licht geeft, is hij degene die bestelt namens de organisatie.

De heer **Koekkoek**:
En als hij het groene licht gekregen heeft. Hij moet natuurlijk eerst ook zelf toestemming hebben om dat te doen.

De heer **Van Riessen**:
Ja. U moet zich goed realiseren dat de politie natuurlijk niet het aantal containers bepaalt dat binnenkomt. Dat bepaalt de organisatie.

De heer **De Graaf**:
De vraag was of de informant dat bepaalt.

De heer **Van Riessen**:

Nee, de organisatie bepaalt dat. Op het moment dat de informant deel van de organisatie gaat uitmaken, zal hij daar hooguit medebepaler in zijn. De organisatie bepaalt welke hoeveelheid drugs men binnen wil hebben.

De **voorzitter**:

Uw term "criminaliteit organiseren" zou ook tot de conclusie kunnen leiden dat de politie als het ware zelf de bestellingen doet. Zo is het toch niet?

De heer **Van Riessen**:

Neen, dat is een verkeerde conclusie. Op het moment dat je daar een vrijwaring aan geeft, pak je echter een medeverantwoordelijkheid. Feitelijk aan het einde van de rit, zo stel ik dan, organiseer je criminaliteit.

De **voorzitter**:

Weet u of er zo'n vrijwaring is gegeven?

De heer **Van Riessen**:

Ja, aangezien de drugslijn tot zo'n twee drie maanden geleden heeft gelopen, is er een vrijwaring gegeven. Absoluut!

De **voorzitter**:

Hebt u dat aan officieren gevraagd?

De heer **Van Riessen**:

Neen, ik heb na november geen enkele informatie meer gekregen over deze hele situatie.

De **voorzitter**:

Dus u hebt toen niet gehoord dat er vrijwaring is gegeven. U zei: tot twee drie maanden geleden... Het is echter nog maar de vraag wat dat precies was.

De heer **Van Riessen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat hoeft niet in n rechte lijn te zijn vanaf de methode waar u toen als verantwoordelijke in Amsterdam mee te maken had?

De heer **Van Riessen**:

Neen, ik ga dan hooguit af op datgene wat ik voor uw commissie hoor, en datgene wat ik in de pers zie.

De heer **Rouvoet**:

Ik heb het toch goed begrepen dat het de heer Augusteijn was die u heeft verteld dat het de informant is die het groene licht moet geven?

De heer **Van Riessen**:

Dat klopt.

De heer **Rouvoet**:

En die woorden heeft hij ook gebruikt? Hij had het over het groene licht geven en de sleutel ligt bij de informant. Dat hoorde u van de heer Augusteijn?

De heer **Van Riessen**:

Dat klopt.

De heer **Koekkoeck**:

Ik kom nog even terug op het begin, toen het IRT bij u kwam. Toen de heer Lith het team overdroeg - ik zeg het niet helemaal correct - was het volgens de heer Lith zo dat er tot op dat moment onder zijn verantwoordelijkheid vijf containers waren doorgelaten. Het lijkt erop dat het tot dat moment een beheerste operatie was die je niet, zoals u deed, kunt aanduiden met de overheid organiseert criminaliteit. Is naar uw idee, zonder dat u het wist, de boel daarna op hol geslagen?

De heer **Van Riessen**:

Neen, naar mijn idee is de operatie gewoon doorgelopen, zoals die gepland was. Voor zover ik het kon bekijken, is er geen sprake van dat er per container op die manier werd gekeken en afgewogen. De operatie draaide. De operatie is in 1992 gestart. Een van de doelen van de operatie was om die te laten uitmonden in een gecontroleerde aflevering van een grote deal met coke. Ik kan u nog meegeven dat ik in november nogmaals een

gesprek heb gehad met de heren Augusteijn en Langendoen. De heer Langendoen heeft toen aangegeven - dat was dus november 1993 - dat de heren Colombianen van het Calikartel de grote partij hadden uitgesteld. Die zou niet in het najaar van 1993 komen, maar pas ergens in 1994.

De heer **Koekkoek:**

Wat bedoelt u dan met de grote partij?

De heer **Van Riessen:**

Daar bedoel ik mee de 5000 kilo cocaine. Dat was een van de doelen van de operatie, waardoor de tussengroep van de doelgroep, de Delta-organisatie, gearresteerd moest worden. Laat ik daarbij zeggen dat op het moment dat die deal verschuift, de containers met softdrugs gewoon doorlopen.

De heer **Koekkoek:**

U wilt zeggen dat de politie niet van geval tot geval per container besliste of die container binnenkwam of niet.

De heer **Van Riessen:**

Absoluut niet. Ook uit de magere informatie die opgeslagen is, blijkt heel duidelijk dat de informant toestemming heeft gekregen om in dat groeiscenario weed, softdrugs, in te voeren. In januari 1993 is reeds gezegd dat het goed of mooi zou zijn, als de operatie met een coke-deal zou kunnen worden afgesloten.

De **voorzitter:**

Dat zegt u nu wel, maar is daar niet op 7 september met de heer Van Capelle over gesproken? In de verslaglegging is dat niet eerder terug te vinden.

De heer **Van Riessen:**

Dat klopt: op 7 september wordt daarover gesproken met de heer Van Capelle. Waar ik op duid, is dat er al in januari 1993 over een coke-deal wordt gesproken.

De heer **Koekkoek:**

In welke zin?

De heer **Van Riessen:**

In die zin dat het mooi zou zijn - wij zouden de echte formulering erbij moeten halen - dat de operatie met een coke-deal wordt afgesloten.

De heer **Koekkoek:**

Maar dat is toch iets anders dan wat u op 8 november aan de heer Vrakking mededeelt? Dan bent u namelijk veel stelliger in uw mededeling over wat er in januari 1993 is besproken.

De heer **Van Riessen:**

Ik ben daar net zo stellig als ik nu ben. Er is geen enkele wijziging geweest in mijn mededeling op 8 november.

De heer **Koekkoek:**

In januari 1993 hebt u als formulering: het zou mooi zijn als... Op 8 november deelt u aan de heer Vrakking mee dat het groeien van de informant mede gebeurt met het oog op de invoer van harddrugs. Dat is toch wat stelliger dan: het zou mooi zijn als...?

De heer **Van Riessen:**

Neen, ik deel aan de heer Vrakking en in het gesprek daarna aan de procureur-generaal mee dat er sprake is van een groei-informant om informatie te krijgen uit de organisatie en dat de deal moet worden afgesloten met een coke-deal met een gecontroleerde aflevering. Daarbij kan dan - dat is een tweede doelstelling in de hele operatie - de tussengroep gearresteerd worden. U moet die dingen dus naast elkaar leggen. De mededeling die er in de boeken ligt van januari 1993, wanneer al gesproken wordt over een mogelijke coke-deal, in combinatie met de discussie die in september heeft plaatsgevonden, zou kunnen leiden tot de conclusie dat er sprake is van uitlokking. Dat kun je echter pas aan het einde van de rit bewijzen door met de informanten te spreken.

De heer **Koekkoek:**

Wilt u zeggen dat het in januari 1993 al de doelstelling was om op een gegeven moment een coke-transport te krijgen?

De heer **Van Riessen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

U hebt gevonden: het zou mooi zijn als... Vindt u dat een voldoende grond om te spreken van een doelstelling? Beoogde men dat echt te organiseren?

De heer **Van Riessen**:

Als u dat in combinatie ziet met...

De heer **Koekkoek**:

Ja precies, in combinatie met de afspraken in september.

De heer **Van Riessen**:

Ja, absoluut.

De heer **Koekkoek**:

In september is gezegd: doorlaten van proefzendingen.

De heer **Van Riessen**:

Maar die combinatie kende ik op 8 november. In het gesprek met de heer Vrakking is die combinatie door mij op tafel gelegd.

De heer **Koekkoek**:

Hoe kunt u dan spreken van uitlokking? Als een criminele organisatie interesse heeft voor cocaine, als dat wordt meegedeeld aan de informant en de informant krijgt uiteindelijk toestemming van de officier van justitie, de heer Van Capelle, om een proefzending door te laten gaan, vindt u dan dat er sprake is van uitlokking? De organisatie wil het immers zelf.

De heer **Van Riessen**:

Het criterium voor uitlokking is het Tallon-criterium. Dat is een arrest uit 1978/1979 waarin wordt aangegeven dat er sprake is van uitlokking, als de verdachte wordt gebracht tot een handelen waar zijn opzet niet op gericht is.

De heer **Koekkoek**:

En daar was hier sprake van?

De heer **Van Riessen**:

U kunt in dit verband zeggen: zijn handelen was gericht op de handel in verdovende middelen. In januari was sprake van een organisatie, van een tussengroep, die handelde in softdrugs en XTC. Er was geen sprake van een organisatie die handelde in coke. De vraag is of je mag zeggen dat er sprake is van uitlokking, als je de tussengroep brengt tot een situatie waarin de overstap wordt gemaakt van softdrugs naar een grote partij coke.

De **voorzitter**:

Maar daar zijn de juristen het blijkbaar niet over eens.

De heer **Van Riessen**:

Neen.

De heer **Koekkoek**:

Wist u op 8 november al om welke hoeveelheden softdrugs het ging?

De heer **Van Riessen**:

Ik wist dat het ging om vijf tot tien containers. Zo staat het ook in de eerste nota. Op 8 november had ik nog geen inzicht in het totale aantal kilo's. Daar moest namelijk nog nader onderzoek naar gedaan worden. Op dat moment wist ik dus alleen dat het om tonnen drugs ging.

De heer **Koekkoek**:

Wat was uw idee? Wat moest er volgens u gebeuren, toen u dat hoorde?

De heer **Van Riessen**:

Mijn standpunt, waarover ik, voordat hier met de hoofdofficier over gesproken werd, gesproken heb met de heer Nordholt, de hoofdcommissaris, was dat deze operatie door de hoofdofficier stopgezet moest worden. Daarbij moet u zich realiseren dat het eerste deel van het gesprek voor mij wellicht moeilijk was, omdat ik niet zeker wist of de hoofdofficier op de hoogte was. Dat was een heel rare Kafka-achtige situatie. Nordholt en ik gingen op weg naar de hoofdofficier en zeiden tegen elkaar: ik hoop maar dat de hoofdofficier hier

eigenlijk niet van weet. Stel dat de hoofdofficier het wel weet - daar mocht je eigenlijk van uitgaan - dan draaide er dus een operatie die zeer ver ging, waar justitie van op de hoogte was, maar waar korpsleiding en teamleiding van Amsterdam niet van op de hoogte waren. Dat had tot een stevig gesprek geleid.

De heer **De Graaf:**

Justitie was op de hoogte; alleen de hoofdofficier niet.

De heer **Van Riessen:**

Dat klopt: justitie was op de hoogte, maar de hoofdofficier niet.

De heer **De Graaf:**

Maar de verantwoordelijke officier wel; laat daar geen misverstand over bestaan.

De heer **Van Riessen:**

Daar is geen misverstand over. Ik schets u alleen de situatie. Ik was op weg naar de hoofdofficier en had het idee dat de hoofdofficier op de hoogte zou zijn van een dergelijke diepgaande operatie.

De **voorzitter:**

En wat had u dan gedaan? Had u dan ook gezegd: wij gooien de boel erbij neer? Dan had u daar een clash gekregen.

De heer **Van Riessen:**

Dan hadden wij daar een stevige clash gekregen. Als ik het inschat, dan hadden wij... Ik behoef dat eigenlijk niet eens in te schatten: de politie had geweigerd om hier verder uitvoering aan te geven, met alle consequenties van dien.

De **voorzitter:**

Wat betekent dat?

De heer **Van Riessen:**

Als de hoofdofficier ons opdracht had gegeven, dan hadden wij die opdracht niet uitgevoerd, met alle consequenties van dien.

De heer **Koekkoek:**

Maar dat is wetenschap achteraf.

De heer **Van Riessen:**

Neen, dat is geen wetenschap achteraf. Wij hadden deze operatie niet uitgevoerd.

De **voorzitter:**

U bent daar heel stellig over; ik neem dat dus aan. Hoe verklaart u dan echter dat er in de periode na 8 november een heleboel gesprekken komen, ook bij de procureur-generaal, maar dat niemand het ertoe lijkt te leiden dat het stopt? Er praten een heleboel mensen met elkaar. Een heleboel hoge heren gaan zich erover buigen, als ik het zo mag zeggen. Hoe komt het nu dat niemand naar de heer Langendoen toe is gegaan en heeft gezegd: nu moet het stoppen? U bent dan niet meer on speaking terms met Langendoen, want hij zegt tegen u: je hebt mijn man al helemaal afgebrand; alles ligt op straat; je bent verschrikkelijk onverantwoordelijk; wat doe je eigenlijk; ben je helemaal gek geworden? En dan stop het eigenlijk. Niemand zegt namelijk: dat gaan wij wel stoppen.

De heer **Van Riessen:**

Neen, u legt de vinger op een heel zere plek, in die zin dat het gezag toen gewoon had moeten opstaan en een standpunt had moeten innemen.

De **voorzitter:**

Ja, maar u was toch het gezag? Dat wil zeggen: u was niet het gezag, maar u was het eens met Vrakking die wel het gezag was.

De heer **Van Riessen:**

Ja, daar bestond bij ons geen misverstand over.

De **voorzitter:**

Maar het gebeurt dus niet. Het verzandt blijkbaar in vele gesprekken.

De heer **Van Riessen:**

Neen, dat is niet verzand tussen de heer Vrakking en mij en de korpsleiding. Er is nog een aantal gesprekken geweest. De juiste datum weet ik niet op dit moment, maar in november, ongeveer een week na de vijftiende, is de finale beslissing genomen.

De **voorzitter**:

Maar waarom gaat niemand, ook niet in november, eerst naar de heer Langendoen toe en zegt: dit doen wij niet; dit moet nu stoppen? Waarom wordt dat niet gedaan door Amsterdam, de teamleiding, de hoofdcommissaris en u?

De heer **Van Riessen**:

Er was na 8 november nog een afspraak tussen de heer Van Kastel en de heer Langendoen. Aangezien de deur in Haarlem dicht werd gegooid - dat ging met grote snelheid en waarschijnlijk ook met veel lawaai - omdat de rijksrecherche daar onderzoek moest doen voor de procureur-generaal, heeft Haarlem gezegd dat het daar verder geen medewerking aan wenste te verlenen. Op het moment dat die deur dicht is, houden de discussies op en houden de gesprekken op. Dan is er nog maar n mogelijkheid, namelijk dat de PG op dat moment het gezag neemt en zegt wat er moet gebeuren.

De **voorzitter**:

Ik vraag het u, omdat je, terugkijkend, nu de conclusie kunt trekken dat, als de methode toen gestopt was, het team wellicht niet was opgeblazen.

De heer **Van Riessen**:

Dat is mogelijk, dat is zeer wel mogelijk.

De **voorzitter**:

Daarom de vraag: Wat hebt u nog gedaan tussen 7 8 november en 7 december, of 1 december, de dag waarop de chaotische bijeenkomst op het ministerie van Binnenlandse Zaken plaatsvindt, om die methode te stoppen?

De heer **Van Riessen**:

Er is in de loop van november, zoals ik al zei, rond de 20ste nog een laatste finale beoordeling geweest tussen de heer Vrakking en mij over de inhoud van de methode. Daarin hebben wij finaal besloten (dat was een besluit van de hoofdofficier) om de methode te stoppen. Daarna is er op 10 december een gesprek geweest bij de procureur-generaal, in aanwezigheid van de heer Vrakking, de heer De Beaufort, de hoofdcommissaris Nordholt en ik, waarin is gesproken over de afbouw van de informant. Op dat moment was dus voor een ieder helder dat de methode gestopt zou worden.

De heer **Koekkoek**:

Wat de ontbinding van het team betreft, lag dat wat anders, in ieder geval volgens u. U hebt bij de commissie-Wierenga vele malen verklaard dat de ontbinding van het IRT, per persbericht van 7 december, niets te maken had met de werkmethode, maar met de ruzie in het ressort, binnen het openbaar ministerie. Vindt u dat nog steeds?

De heer **Van Riessen**:

Ik vind dat nog steeds. Op het moment dat werd gesproken over het stopzetten van de methode, was er geen enkele discussie over de ontbinding van het IRT. Die twee zaken zijn nooit aan elkaar gekoppeld geweest, tot op het moment - ik kan nu alleen maar zeggen wat wij verteld is - dat er een ressortvergadering was waar de zaak zodanig uit de hand is gelopen dat...

De **voorzitter**:

U doelt nu op 17 november?

De heer **Van Riessen**:

Ja. De zaak is daar zodanig uit de hand gelopen dat de heer Vrakking op dat moment besliste om zijn mandaat terug te geven. Ik was de eerste aan wie de heer Vrakking dat meldde, omdat de hoofdcommissaris op dat moment in Engeland was. Een dag later heb ik de heer Nordholt daarover genformeerd en die reageerde in eerste instantie in de zin van: Joop, dat kan toch niet, dat kan toch helemaal niet? Ik zei daarop: Praat met de heer Vrakking, want hij is vastbesloten, hij vindt dat hij absoluut niet verder kan gaan met het IRT, gelet op hetgeen er in de ressortvergadering is gebeurd en gelet op de hele context.

Dat heeft geleid tot een discussie in de driehoek, waarbij burgemeester Van Thijn en de hoofdcommissaris zich achter Vrakking hebben geschaard en hebben gezegd: Wij zullen hiermee naar de beide ministers moeten, om klare wijn te schenken.

De **voorzitter**:

Ik zou willen voorstellen om dit onderwerp langzamerhand af te sluiten.

De heer **Koekkoek**:

Ik heb hier nog n vraag over, voorzitter. Mijnheer Van Riessen, het viel mij op dat een rapportage die u in januari 1994 hebt gemaakt over de hele affaire, bijna letterlijk terug te vinden is, althans passages daaruit, in het boek van Middelburg en Van Es. Hebt u daar een verklaring voor?

De heer **Van Riessen**:

Ik weet nu niet over welk rapport u het heeft.

De heer **Koekkoek**:

Uit mijn hoofd sprekend: van 24 januari 1994.

De heer **Van Riessen**:

Ik heb meerdere rapporten geschreven over deze hele affaire.

De heer **Koekkoek**:

Nee, ik vergis mij: het is 10 februari 1994. Het is van JvR, WW en JvK.

De heer **Van Riessen**:

Ja, dat klopt. Die nota is door mij geschreven.

De **voorzitter**:

Misschien kan de heer Koekkoek ons even bijlichten wie dit zijn.

De heer **Koekkoek**:

Van Riessen, Welten en Van Kastel.

De heer **Van Riessen**:

Dat klopt. En uw vraag is?

De heer **Koekkoek**:

Hebt u er een verklaring voor dat passages uit die nota vrijwel letterlijk zijn terug te vinden in het boek van Middelburg en Van Es?

De heer **Van Riessen**:

Nee, daar heb ik geen verklaring voor. Ik ben daar ook over gehoord door de rijksrecherche die kennelijk naar aanleiding van het verschijnen van dit boek of van andere publikaties een onderzoek heeft ingesteld. Ik weet alleen dat mijn nota naar de hoofdofficier is gegaan en via de hoofdofficier naar boven, dus wat er verder is gebeurd met die nota... Ik verwonderde mij er zeer over dat de rijksrecherche stelde dat ik eigenlijk mijn ambtsgeheim had geschonden toen ik deze aantekeningen in mijn nota schreef. Het feit dat ik mijn hoofdofficier rapporteerde, zou dus betekenen dat ik mijn ambtsgeheim had geschonden, want dit was code 00-informatie. Ik vind dit de wereld op zijn kop zetten. Ik zou dus niet eens mijn hoofdofficier kunnen rapporteren over hetgeen er gebeurd was zonder beschuldigd te worden... Nee, "beschuldigd" is te zwaar, maar waarbij tegen mij wordt gezegd dat ik eigenlijk mijn ambtsgeheim had geschonden omdat ik rapporteerde aan de hoofdofficier.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u op enig moment enige journalist genformeerd over de IRT-affaire?

De heer **Van Riessen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Hebt u wel eens gelekt?

De heer **Van Riessen**:

Nee, ik heb niet gelekt. Ik spreek best wel eens met een journalist. Door de jaren heen - ik werk al dertig jaar in Amsterdam - praat ik wel eens met journalisten over allerlei dingen. Ik versta dat niet onder lekken.

De **voorzitter**:

- Ik bedoel niet "spreken met journalisten", maar doel op het beschikbaar stellen van vertrouwelijke stukken aan derden buiten de politie.
- De heer **Van Riessen**:
Nee, ik kan u niet helpen.
- De **voorzitter**:
Ik begrijp dat u mij niet kunt helpen, maar ik vraag u...
- De heer **Van Riessen**:
Ik zeg "nee".
- De **voorzitter**:
U zei dat de pijn pas drie maanden geleden is gestopt. Weet u of het om dezelfde informant gaat die dit jarenlang heeft kunnen doorzetten?
- De heer **Van Riessen**:
Ik heb geen inhoudelijke kennis van het onderzoek van de rijksrecherche en het onderzoek van de hoofdofficier Vrakking. Ik weet dat die onderzoeken lopen, maar heb er geen inhoudelijke kennis van.
- De heer **Koekkoek**:
Wat is uw oordeel op dit moment over de Delta-methode? Is dat hetzelfde als gecontroleerde doorlevering, waar sprake van is in de brief van het college van procureurs-generaal?
- De heer **Van Riessen**:
Nee, zoals ik al getracht heb te beschrijven, is de Delta-methode voor mij een geheel andere, als je het in een opklimmende reeks wil zien. De Delta-methode is een methode waarbij, om de informant te kunnen laten groeien, aan de informant de gelegenheid wordt geboden om een drugslijn te organiseren. Anders kan hij niet groeien. De informant organiseert dus een drugslijn of hij voert die lijn uit, met alle ins and outs, om daarmee als belangrijke man in de organisatie te kunnen groeien. Dat is iets heel anders dan gecontroleerde doorlevering. Gecontroleerde doorlevering is een methode waarbij je in proportionaliteit met elkaar afsprekt of een bepaalde hoeveelheid verdovende middelen door kan.
- De heer **Koekkoek**:
En u vindt gecontroleerde doorlevering aanvaardbaar?
- De **voorzitter**:
Doorlaten kan onder omstandigheden volgens u wel?
- De heer **Van Riessen**:
In principe zeg ik: tenzij.
- De **voorzitter**:
Maar het kan dus wel?
- De heer **Van Riessen**:
Ik zeg niet dat het in deze wereld niet zou kunnen. In uiterste gevallen zou het misschien kunnen.
- De **voorzitter**:
De heer Welten heeft hier gezegd: Dat doen wij niet.
- De heer **Van Riessen**:
Dat klopt.
- De **voorzitter**:
Maar u sluit het dus niet uit?
- De heer **Van Riessen**:
Ik sluit niet uit dat, als het zeer ernstig is, er een situatie kan ontstaan waarin wij erover moeten discussieren om het wel te doen.
- De heer **Rouvoet**:
Wat zijn dan die "uiterste gevallen"? Kunt u dat omschrijven? Aan wat voor zeer ernstige situatie moet ik dan denken?
- De heer **Van Riessen**:

Dat vind ik heel moeilijk, maar in het algemeen zou ik kunnen zeggen: Als het leven van mensen in gevaar is.

De heer **Rouvoet:**

De veiligheid van informanten?

De heer **Van Riessen:**

Nee, dat zou ik zeker niet als argument gebruiken.

De **voorzitter:**

Dat zijn toch ook mensen?

De heer **Van Riessen:**

Dat zijn ook mensen, maar je moet zodanig opereren dat je die veiligheid niet in gevaar brengt. Je draagt als overheid nogal een verantwoordelijkheid als je zodanig opereert dat je langzamerhand de veiligheid van deze mensen in gevaar brengt.

De heer **Koekkoek:**

Even proberen lessen te trekken uit de IRT-affaire: Wat is volgens u het nut van een kernteam?

De heer **Van Riessen:**

Dat is voor mij een heel moeilijke vraag, omdat ik de afgelopen twee jaar, gelet op mijn mening daarover, toch het een en ander over mij heen heb gekregen. Laat ik voorop stellen dat de korpsleiding in Amsterdam de opmerkingen van het bevoegd gezag en de aanbevelingen van Wierenga tot op de letter uitvoert. Als u mij dan vraagt wat het nut van een kernteam is, zeg ik: Het kernteam heeft in mijn ogen geen nut, zeker in die zin dat ik absoluut geen voorstander ben van teams die zich isoleren van de basisorganisaties. De Nederlandse politie is ingedeeld in 25 regio's en...

De heer **Koekkoek:**

Dat isoleren hoeft toch niet per se?

De heer **Van Riessen:**

In de aanbevelingen van Wierenga zit de strekking dat kernteams zich in feite naast en los van de basisorganisatie bevinden, zij het wel onder de driehoek. Daar zit een filosofie achter, de filosofie van embargo en alles wat eraan vastzit. Daar ben ik tegen.

De heer **Koekkoek:**

Maar hoe krijg je dan samenwerking tussen korpsen van de grond als het niet kan in de vorm van een kernteam?

De heer **Van Riessen:**

Er zijn 25 regio's die heel goed met elkaar kunnen samenwerken. Als ik kijk naar de modellen die de collega's in Rotterdam en Den Haag hebben opgebouwd, waarin een kernteam is ingebed in de organisatie, hetgeen ook nog eens conform de regeringsnota van 1992 is, dan blijkt dat te kunnen werken.

De heer **Koekkoek:**

Dat heeft uw voorkeur.

De heer **Van Riessen:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Eerder in dit gesprek sprak u over de Delta-methode in relatie tot uitlokking. Toen zei u: er zou dan sprake kunnen zijn van uitlokking. Dat was een voorzichtige formulering die ik maar schrijf op het conto van voortschrijdend inzicht, want bij de commissie-Wierenga gebruikte u nog de harde woorden: Dan wordt de criminele organisatie uitgelokt om met coke-transacties te beginnen. Bent u van mening veranderd?

De heer **Van Riessen:**

Nee, ik ben niet van mening veranderd. Misschien zorg ik voor een goede formulering omdat ik nu voor de enquete-commissie zit.

De heer **De Graaf:**

Ik mag toch hopen dat u dat bij de commissie-Wierenga ook hebt gedaan.

De heer **Van Riessen:**

Jazeker. Je weet het natuurlijk pas voor 100% zeker als je alle omstandigheden kent en met de informant spreekt. Het is ook een kwestie van het kunnen toetsen, bijvoorbeeld door de rechterlijke macht, om erachter te kunnen komen wat er feitelijk is gebeurd. Wat hier gebeurt, bij deze operatie, is dat een...

De heer **De Graaf:**

Wij weten wat u eerder hebt gezegd over de methode. Het verbaast mij alleen dat u nu veel voorzichtiger bent dan toen. Indertijd gaf u een nogal harde kwalificatie: dat is uitlokking. Maar goed, u formuleert het nu, oktober 1995, wat voorzichtiger.

De heer **Van Riessen:**

Waarmee ik niets van mijn vroegere uitspraak terugneem. Ik vind dat er sprake is van uitlokking, als ik naar het geheel kijk.

De heer **De Graaf:**

Nu ja, het gaat om de verklaring op dit moment. Mijnheer Van Riessen, wij hebben het over doorleveren gehad. Eerder hebt u ook diepte-infiltratie als methode afgewezen.

De **voorzitter:**

Uw standpunt over doorleveren, namelijk dat het eventueel moet kunnen, geldt ook als het gaat om cocaine?

De heer **Van Riessen:**

Nee. Ik heb daar ethische bezwaren tegen.

De **voorzitter:**

Wij hebben hier in het voorgesprek ook met u over gesproken.

De heer **Van Riessen:**

Dan moet ik terug naar mijn herinnering aan het voorgesprek.

De **voorzitter:**

Ons voorgesprek, hoor. Daar leek het toch een slagje anders te liggen.

De heer **Van Riessen:**

Het kan zijn dat het daar een slagje anders leek. Ik vind dat het ethisch niet kan als wij opsporingsmethoden gebruiken waarmee wij het leven van mensen in gevaar brengen of de integriteit van mensen aantasten, hetgeen het geval is met harddrugs.

De **voorzitter:**

Staat u mij toe te citeren uit het voorgesprek?

De heer **Van Riessen:**

Ja, dat mag.

De **voorzitter:**

U zegt "Ik ben niet blij met cocaine, maar in de afweging, als het echt ernstig is, zou het moeten kunnen".

De heer **Van Riessen:**

Daarmee heb ik bedoeld dat, als de Koningin of de heer Van Traa daarmee teruggehaald zouden kunnen worden (dat voorbeeld heb ik, meen ik, ook gebruikt), het zou moeten kunnen. In het leven kom je altijd uitersten tegen, waarbij je tegen ethische grenzen kunt aanlopen.

De **voorzitter:**

Wij vragen u dat natuurlijk, omdat wij proberen te bezien of er ergens in het praktische politiewerk gezegd kan worden: neen, dit doen wij echt niet?

De heer **Van Riessen:**

Waar haal ik dit soort standpunten vandaan? Wij doen dit gewoon niet: het op de markt brengen van drugs, laat staan van harddrugs. Ik grijp hierbij terug op de ervaringen en de discussies die wij hier zo'n vijftien jaar geleden over hebben gehad. In die tijd, zo mag ik wel zeggen, is er intern een harde richtingenstrijd geweest in het korps. Wij hebben toen, omdat wij constateerden dat er door de politie heroïne op de markt werd gebracht, ook al gezegd: dit wensen wij niet; dit willen wij niet; daar liggen voor ons gewoon uiterste grenzen. Er zaten corruptie-achtige ontwikkelingen aan vast en dat wilden wij niet. Daar moest mee gestopt worden. Er zijn dus twee dingen uit naar voren gekomen, namelijk

geen harddrugs op de markt en, daar waar het moet, in openheid werken en toetsen. Er zijn gewoon grenzen aan onze opsporingsmethode. Wij vinden niet dat wij als politie en openbaar ministerie - ik bedoel dit niet verkeerd - de normen en waarden van de criminele wereld moeten overnemen.

De heer **Koekkoek:**

Werden die harddrugs op de markt gebracht door de later opgeheven pseudo-koopteams?

De heer **Van Riessen:**

Voor zover ik weet, hebben onze pseudo-koopteams die standpunten inderdaad vastgehouden en zijn er geen harddrugs op de markt gebracht.

De heer **Koekkoek:**

Wat bedoelde u dan, toen u zei dat het wel gebeurde dat er harddrugs op de markt kwamen?

De heer **Van Riessen:**

Dan praat ik over 1980/1981. Toen gebeurde dat in Amsterdam.

De heer **Koekkoek:**

Onder wiens verantwoordelijkheid? Hoe ging dat dan?

De heer **Van Riessen:**

Dat gebeurde onder verantwoordelijkheid van de toenmalige chef van de centrale recherche. Om een grote slag te slaan - die is ook toen niet geslagen - werden er ponden herone op de markt gebracht.

De heer **Koekkoek:**

Dus dat had u in november 1993 in uw hoofd zitten?

De heer **Van Riessen:**

Absoluut.

De **voorzitter:**

De heer Rouvoet attendeerde mij op het volgende punt. Vindt u het niet erg, als ik dit even met u probeer uit te benen naar aanleiding van het voorgesprek?

De heer **Van Riessen:**

Neen, hoor.

De **voorzitter:**

Het was een vertrouwelijk gesprek; u moet mij dus ontheffing verlenen. De heer Rouvoet zei toen: het criterium voor u zit dus niet zozeer in de kwantiteit, hoeveel kilo's, maar puur in de vraag of je het in de hand hebt; is dat het enige criterium voor u? Ja, zegt u dan, ik denk dat u dat goed formuleert; je moet het zelf in de hand hebben. Wat later zegt de heer Rouvoet dan: dat begrijp ik, maar kan men dat ook uitmaken, als men het zelf in de hand houdt en het spul zelf naar die loods rijdt? Dan zegt u weer: dat kan onderdeel van de strategie zijn. Wij waren daar dus een beetje verbaasd over. U ziet daar meer mogelijkheden in dan in ieder geval de heer Welten in zijn openbaar verhoor zag.

De heer **Van Riessen:**

Ik denk dat ik dichter bij de heer Welten zit. Bij gecontroleerde aflevering gebeurt het bij wijze van spreken dat een politiechauffeur rijdt en dat de politie sjouwt met koffers. Dat kan bij een gecontroleerde aflevering. Dan kan met als doel op de achtergrond...

De **voorzitter:**

Het ging hier om spullen die in het milieu verdwijnen.

De heer **Van Riessen:**

Als ik terugga naar die discussie, dan is het althans mijn beleving dat je uiteindelijk komt tot de controleerbaarheid van operaties. Dat is een heel belangrijk gegeven in de discussies. Op grond hiervan is het mijn standpunt dat diepte-infiltratie noch door politiemensen, noch door burgerinfiltranten acceptabel is. Dat is niet controleerbaar. Mijn standpunt over het doorlaten van drugs is dat in het uiterste geval - toen ging het om de heer Van Traa en de koningin...

De **voorzitter:**

Die komen ergens anders in beeld. Het gaat nu over direct af luisteren.

De heer **Van Riessen:**

Dan refereer ik graag aan hetzelfde.

De heer **Rouvoet:**

Voor mij is dit nog niet helemaal duidelijk. Uit het voorgesprek kwam in ieder geval naar voren dat u vindt dat er een hoop mogelijk is. Ook het rijden en cocaine sluit u daar niet uit. De vraag is of je het zelf in de hand hebt. Nu komt echter vooral het beeld op tafel dat u tot de kwalificatie komt dat je zelf criminaliteit organiseert, als je het helemaal in de hand probeert te hebben. Waar staat u nu precies in dat spanningsveld tussen beheersbaarheid en controle over het traject en datgene wat ethisch wel of niet mag?

De heer **Van Riessen:**

Ik zal het nog een keer precies beschrijven wanneer er voor mij ethische grenzen zijn. Op het moment dat wij met opsporingsmethoden personen in gevaar brengen, vind ik dat dat ethisch niet kan. Tevens vind ik het, ethisch gezien, onverantwoord, als de politie bij de bestrijding van de criminaliteit dezelfde normen gaat aanleggen als de criminelen. De samenwerking wordt zodanig dat wij als het ware hutje en mutje met elkaar criminelen bestrijden en dat wij dat samen met criminelen doen. Ik houd daar afstand van. De overheid behoort in onze democratie haar democratische normen en waarden te handhaven. Dat geldt ook voor de politie-organisatie bij de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit. Daar zijn dus gewoon grenzen. Wij kunnen die grenzen niet overschrijden, want, als wij die overschrijden, dan zakken wij af en zakken wij heel langzaam in de richting van desintegriteit en corruptie-achtige toestanden. Dat is mijn standpunt daarover.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen:**

U zei zoven: als je deze methode hanteert, dan neem je als overheid dezelfde normen en waarden aan als de crimineel. Ik denk dat daar toch een nadere toelichting op is. Als je als overheid criminelen bestrijdt en je moet gebruik maken van methoden die ethisch gezien niet passen, maar die wel juist bedoeld zijn om de normen en waarden in de samenleving te herstellen, dan is dat toch iets anders dan dat je als overheid de normen en waarden van criminelen overneemt. Ik krijg hier graag wat duidelijkheid over.

De heer **Van Riessen:**

U formuleert het goed. U legt het zo naast elkaar dat het kan lijken dat het mogelijk is dat de overheid, in concreto de politie, samen met criminelen aan de slag gaat in de criminele wereld met dezelfde normen en waarden. Zo begrijp ik uw formulering. En dat doe je met een hoger doel. Ik vind dat, hoe hoog het doel ook mag zijn, de politie in ons democratische bestel ervoor moet zorgen dat zij afstand houdt van de criminele wereld. De criminele wereld mag wel bij haar binnenkomen om informatie te leveren, maar de politie moet afstand houden van die criminele wereld en baas blijven over die criminele wereld. Zij moet bepalen wat er uiteindelijk gebeurt. Als wij dat niet doen, zien wij behalve corruptie-achtige ontwikkelingen en afglijdingsverschijnselen een situatie ontstaan waarin criminelen mogelijk niet meer aangestuurd worden door de politie, maar waarin criminelen de overheid en de politie aansturen.

De heer **De Graaf:**

Zullen wij de grenzen eens verkennen? U hebt zich eerder een verklaard tegenstander betoond van diepte-infiltratie. Wat is er mis mee, als de politie informanten gebruikt om in een criminele organisatie te infiltreren? Wat is daar feitelijk mis mee?

De heer **Van Riessen:**

U zegt: wat is er mis mee, als de politie informanten gebruikt om in een criminele organisatie te infiltreren?

De heer **De Graaf:**

Ja.

De heer **Van Riessen:**

Op zichzelf hoeft er niets mis te zijn met die stellingname. Ik kijk echter naar de wijze waarop dat moet, en de controleerbaarheid daarvan. Probeert u zich daar een concrete

voorstelling van te maken. Er is een criminele organisatie en daar werkt een crimineel die daar in wezen voor ons werkt; die infiltreert daar. Dit loopt gedurende een periode van een jaar tot anderhalf jaar. En dan kan er van alles gebeuren waar ik geen greep op heb.

De heer **De Graaf**:

Dat kan, ja. Stel nu echter dat u die controle wel hebt...

De heer **Van Riessen**:

Ik heb die controle niet.

De heer **De Graaf**:

Dus het kan nooit?

De heer **Van Riessen**:

Neen, het kan niet. Er is bijvoorbeeld de stelling dat door de combinatie van een burgerinfiltrant met twee politie-infiltranten de controleerbaarheid versterkt kan worden. Ik geloof daar niet in. Het is dus niet zo.

De heer **De Graaf**:

Hoe weet u dat dat niet kan?

De heer **Van Riessen**:

Omdat je niet 24 uur per dag bij die burgerinfiltrant, zijn handelingen en zijn contacten in de criminele wereld aanwezig kunt zijn.

De **voorzitter**:

Als je hem nou gewoon elke middag naar de Elandsgracht laat komen?

De heer **Van Riessen**:

Dat kan niet.

De **voorzitter**:

Waarom niet? Dat kan gewoon met lijn 7 of lijn 10.

De heer **Van Riessen**:

Dan kan hij niet in die organisatie werken. Dat kan niet. U kunt de infiltrant niet 24 uur per dag onder controle houden. Op het moment dat de infiltrant ontdekt wordt, hij een pistool op het hoofd krijgt en een keuze moet maken, bent u er niet bij. Daar bent u echter wel medeverantwoordelijk voor.

De heer **De Graaf**:

Maar dan is het kennelijk fout gegaan.

De heer **Van Riessen**:

Ja, dan is het fout gegaan. En dat kan; dat kan ieder moment van de dag gebeuren.

De heer **De Graaf**:

Ja, maar de vraag was omgekeerd, namelijk of het ook niet goed kan gaan. Uw stelling is dat het nooit goed kan gaan.

De heer **Van Riessen**:

Dat is dus de vraag. De kans dat het fout gaat in deze criminele wereld, is zeer groot. En daarom doe ik het niet.

De heer **De Graaf**:

Wat mogen informanten nu wel van u?

De heer **Van Riessen**:

Informanten mogen informatie leveren.

De heer **De Graaf**:

En verder helemaal niets?

De heer **Van Riessen**:

Ik denk dat het zeer professioneel is dat informanten niet worden aangestuurd en niet worden gestuurd. Op het moment dat informanten naar Victoria of naar het caf worden gestuurd...

De **voorzitter**:

Wilt u dat hotel niet meer noemen? De directie heeft mij een brief gestuurd met de vraag om dat hotel verder niet meer te noemen. Dat doen wij dus ook niet.

De heer **Van Riessen**:

Laten wij een ander nemen.

De heer **De Graaf**:

Laten wij uw huisadres als voorbeeld nemen.

De heer **Van Riessen**:

Op het moment dat wij de informant sturen, al is het maar met de eenvoudige opdracht om daar even te kijken, omdat de criminelen daar zitten, dan is hij daar en dan zijn de criminelen daar. Laat ik het echter zo praktisch mogelijk vertellen. Het kan zijn dat men dan zegt: kom op, jongens, wij gaan naar een andere kroeg; ga even mee. Als hij meegaat, wordt hij, voordat je het weet, door de politie aangehouden in een gestolen auto. Hij heeft dan de stelling: hoe kan dat nou; ik had toch een afspraak; ik was hier namens de CID. Het is dus - ik geef het maar even als voorbeeld - zeer professioneel en het is ook absoluut voorgeschreven om niet zonder meer een informant te sturen.

De heer **De Graaf**:

Niet zonder meer.

De heer **Van Riessen**:

Ik zal scherp formuleren: wij sturen geen informant; als dat wel moet gebeuren, dan is het een zaak van de officier van justitie en de chef van de RCID om te bespreken onder welke omstandigheden dat moet.

De heer **De Graaf**:

Ik heb het niet over de procedurele voorwaarden. Mij gaat het om de stelling die ik hier een- en andermaal van collega's van u uit het Amsterdamse korps heb gehoord, namelijk: wij sturen absoluut nooit een informant.

De heer **Van Riessen**:

Dat klopt.

De heer **De Graaf**:

Mag een informant strafbare feiten plegen?

De heer **Van Riessen**:

Hij mag zonder meer strafbare feiten plegen, maar daar is hij zelf verantwoordelijk voor.

De heer **De Graaf**:

Ik bedoel met uw medeweten.

De heer **Van Riessen**:

Hij mag geen strafbare feiten plegen met mijn medeweten.

De heer **De Graaf**:

Ik probeer de consistentie van uw betoog een beetje te onderzoeken. Bij de commissie-Wierenga hebt u nadrukkelijk gezegd: als methode is het toelaatbaar om onder bepaalde voorwaarden een informant een strafbaar feit te laten plegen, desnoods bij herhaling. Ik proef nu eigenlijk een beetje een andere opvatting. Is dat ook voortschrijdend inzicht?

De heer **Van Riessen**:

Neen, er is geen andere opvatting op dit punt.

De heer **De Graaf**:

Hoe verklaart u dan datgene wat u bij de commissie-Wierenga hebt gezegd? Ik wil die hele passage wel voorlezen.

De heer **Van Riessen**:

Er zijn wel meer dingen uit hun context gerukt. Ik ben daar altijd heel voorzichtig mee.

De heer **De Graaf**:

U hebt dit ondertekend. Het is het proces-verbaal dat u zelf hebt ondertekend. Ik mag dus aannemen dat u weet wat u toen gezegd hebt en dat u het ook eens was met de weergave daarvan.

De heer **Van Riessen**:

U mag allerlei dingen tegen mij zeggen. U mag ook allerlei stukken uit het verleden halen. Ik leg op dit moment op tafel wat mijn standpunt is. Dat standpunt is ook terug te vinden in de standaard die in 1992 binnen de regio Amsterdam is opgemaakt voor de wijze waarop wij hiermee moeten omgaan. Nogmaals, ik zou ernaar willen kijken in welke context en op

welke manier hierover gesproken is. De standpunten daarover zijn echter helder. En daar haalt u mij ook niet vanaf.

De heer **De Graaf**:

Het gaat mij er niet om, dingen uit hun verband te rukken. Dat zou ik absoluut niet willen. U zegt: u vraagt mij of men van mening kan verschillen over de toelaatbaarheid van de methode; ik zal het uitleggen: als methode is het toelaatbaar om onder bepaalde voorwaarden een informant een strafbaar feit te laten plegen, desnoods bij herhaling; er mogen echter nooit interpretatieverschillen ontstaan, omdat de afspraken niet duidelijk zijn gemaakt of vastgelegd. Dat zegt u. Dat is ook de context waarin u het zegt. Mijn vraag is dan: vindt u dat informanten in het Amsterdamse anno 1995 met medeweten en onder regie van de politie strafbare feiten mogen plegen.

De heer **Van Riessen**:

Ik vind dat informanten geen strafbare feiten mogen plegen, tenzij het onverhoopt zo is dat wij in een situatie geraken dat wij met een informant in een geheel andere lijn een bepaalde operatie zouden moeten doen. Dus als u aan mij vraagt of het nooit zal gebeuren...

De heer **De Graaf**:

Alleen in noodgevallen, begrijp ik.

De heer **Van Riessen**:

In noodgevallen zou het dus kunnen gebeuren.

De **voorzitter**:

Wij hebben ook nog een brief van een werkgroep-Van Riessen opgedoken, van 8 maart 1994, waarin de werkgroep vaststelt dat er in ieder geval grenzen moeten worden gesteld waarbinnen infiltranten strafbare feiten mogen plegen. Staat u daar nog iets van bij? De brief is door twee ambtenaren gemaakt, waaronder de heer Riks, als ik het goed heb, maar in ieder geval hebt u uw naam aan die werkgroep gegeven, zoals dat meer gebeurt in politieland.

De heer **Van Riessen**:

Ik weet niet waar u nu op doelt.

De **voorzitter**:

De werkgroep-Van Riessen.

De heer **De Graaf**:

Heeft die wel gewerkt?

De heer **Van Riessen**:

En wanneer was dat?

De **voorzitter**:

1994. Ik heb de brief gisteren teruggevonden, toen ik in de stukken zat te kijken.

De heer **Van Riessen**:

Begin 1994 is er sprake geweest van een werkgroep die eigenlijk nooit meer aan de slag is gegaan, gelet op alle commotie die daarna ontstond.

De **voorzitter**:

Twee ambtenaren hebben een stuk geschreven, maar uw naam staat erboven.

De heer **Van Riessen**:

Ja, dat is fraai. Ik weet overigens nu om welke werkgroep het gaat. Dat is een werkgroep van het CBO, want ik was toen lid van het CBO.

De **voorzitter**:

Ja, dat is correct, van het CBO.

De heer **Van Riessen**:

Ik ben toen voorzitter van die werkgroep geworden, maar die groep heeft geen lang leven gehad. Het doel ervan was om een eerste voorzichtige stap te zetten in de richting van de discussie over de pro-actieve fase.

De **voorzitter**:

Ja, dat klopt, en de grenzen die daarbij in acht zouden moeten worden genomen.

De heer **Van Riessen:**

Inderdaad. Daarna ging het echter branden en kwamen allerlei zaken tot ontwikkeling, waardoor ik uit het CBO ben gehaald.

De **voorzitter:**

Geeft dit voorbeeld niet aan dat er een overdaad aan werkgroepen is waarbij de leiders soms niet eens precies weten wat er namens hen gesteld wordt?

De heer **Van Riessen:**

Absoluut.

De heer **Vos:**

Ik zou de heer Van Riessen nog een praktische vraag willen stellen over het sturen van de informant. Stelt u zich voor dat een informant bij de CID op bezoek is en zegt: Ik heb bepaalde informatie, waarop de CID-runner zegt: Ik geloof er geen sikkepit van, volgens mij is de kwaliteit van je informatie slecht, ga eens na of je er nog een check op kan uitvoeren. Gebeurt zoiets?

De heer **Van Riessen:**

Dat wij een check uitvoeren op de informatie?

De heer **Vos:**

Dat tegen de informant gezegd wordt: De waarde van je informatie is laag, ik geloof je gewoon niet, ga eens na of het wel waar is wat je zegt.

De heer **Van Riessen:**

Nu duiken wij wel heel erg diep in de materie.

De heer **Vos:**

Ik wil weten of u ook stuurt. Als u zo'n vraag stelt, betekent dat toch een mate van sturing.

De heer **Van Riessen:**

Mensen die een informant runnen, leren de informant stapje voor stapje beter kennen en weten na enige tijd wat ze aan hem hebben. Verder kunnen ze heel goed doorvragen over hetgeen op tafel komt. In die professionaliteit zou de vraag die u schetst, misschien gesteld kunnen worden, maar dit gaat wel heel diep in de materie. Ik zou daar niet direct antwoord op kunnen geven.

De heer **De Graaf:**

De heer Vrakking heeft hier gezegd van mening te zijn dat CID-acties als observatie of het plakken van peilzenders, laat staan ingrijpendere methoden, alleen mogen plaatsvinden bij mensen die reeds als verdachte zijn omschreven, dus niet bij zogenaamde CID-subjecten die deze status van verdachte nog niet hebben. Is die lijn van de hoofdofficier algemeen bekend in het Amsterdamse korps?

De heer **Van Riessen:**

Ja, die is bekend.

De heer **De Graaf:**

En die lijn wordt ook gevolgd?

De heer **Van Riessen:**

Ja, die wordt ook gevolgd. In de organisatie van de centrale recherche neemt de CID niet een losse positie in. De CID kan dus bijvoorbeeld niet zelfstandig over een eigen observatieteam beschikken, met alle toeters en bellen die daarbij horen. Ook de CID zal dat moeten aanvragen, als het al nodig zou zijn.

De heer **De Graaf:**

Mij gaat het om de vraag of algemeen bekend is in het Amsterdamse korps dat op mensen die wel subject zijn, maar nog niet de status van verdachte hebben, geen CID-methoden kunnen worden toegepast.

De heer **Van Riessen:**

Dat klopt, waarbij de problematiek in feite is: Wanneer is sprake van een verdachte in een soort glijdende schaal tussen CID-subject en echte verdachte? Een CID-subject kan een verdachte zijn.

De heer **De Graaf:**

Natuurlijk. Neemt u ook gemakkelijk aan dat er sprake is van een verdachte?

De heer **Van Riessen:**

Nee, wij nemen dat niet gemakkelijk aan. Ik weet dat onze CID daar uiterst scherp op is. Ik heb mij wel eens afgevraagd waarom ze daar zo scherp op is en waarom ze zo bovenop de standaardisering zit en op het bekijken van de binnenkomende informatie, maar ik zie hier in ieder geval een zeer professionele houding. Men accepteert dus bij zachte informatie niet dat daar zonder meer een bepaalde kwalificatie aan wordt verbonden; men is daar heel scherp en heel hard in.

De heer **De Graaf:**

Mij is opgevallen dat, terwijl uw korps een zeer zuinige koers vaart ten aanzien van het gebruik van buitenwettelijke opsporingsmethoden, n van die methoden in omvang wel enorm is toegenomen bij het Amsterdamse korps. Ik doel dan op het plakken van peilbakens. Wij hebben een brief gezien die u hebt gekregen van de dienst TOO van het landelijke korps in Driebergen, waarin wordt aangegeven dat in 1994 ten behoeve van Amsterdam maar twee peilbakens zijn geplaatst en nu reeds 13, oplopend naar 20 dit jaar. Kunt u daar een verklaring voor geven?

De heer **Van Riessen:**

Ik zal dat proberen. De centrale recherche is vanaf april tot op heden een nogal actieve club.

De heer **De Graaf:**

Dat was ze vorig jaar ook, mag ik aannemen.

De heer **Van Riessen:**

Ik praat vanaf 1992 tot 1995. Dat wil niet zeggen dat het daarvoor niet zo was, maar wij hebben in 1992 wel een fundamentele stap moeten zetten door tot op de bodem de centrale recherche aan te pakken en te reorganiseren. Daarna is een werkproces ontstaan waarin de CID, zoals ik zojuist al heb gezegd, onderdeel is van een bureau recherche-informatie en waarin daarnaast heel sterk genvesteed wordt in de tactische teams. De body van het bedrijf van Bernard Welten bestaat volgens mij uit tactische teams, selfsupporting...

De heer **De Graaf:**

Dat geloof ik graag. Mijn vraag is, ervan uitgaande dat de centrale recherche in 1994 ook al aardig op orde was, waarom het hanteren van deze ene methode nu zo explosief is toegenomen.

De heer **Van Riessen:**

Kennelijk hebben tegelijkertijd een aantal zaken gespeeld die het gebruik van deze opsporingsmethode noodzakelijk maakten.

De heer **De Graaf:**

Maar u hebt er dus geen verklaring voor?

De heer **Van Riessen:**

Dat het specifiek in 1994...

De heer **De Graaf:**

In 1994 ging het maar om twee peilbakens, terwijl het er dit jaar al ongeveer 20 zijn.

De heer **Van Riessen:**

Dat kan helemaal afhangen van de zaken die spelen.

De heer **De Graaf:**

Eerder is aangegeven dat er in Amsterdam niet wordt ingekeken. Klopt dat?

De heer **Van Riessen:**

Dat klopt, ja.

De heer **De Graaf:**

Nu zie ik in dezelfde brief die u ook hebt gezien, dat de Dienst TOO in 1995 tenminste n kijkoperatie ten behoeve van Amsterdam heeft verricht. Als u zegt dat er niet wordt ingekeken in Amsterdam, bedoelt u dan dat leden van het Amsterdamse korps dat zelf niet doen, of dat Amsterdam daar geen opdracht toe geeft?

De heer **Van Riessen:**

Nee, als ik zeg dat er niet wordt ingekeken, dan bedoel ik dat wij bij het toepassen van opsporingsmethoden beoordelen of een methode rechtmatig is.

De heer **De Graaf:**

Dat doet iedereen in Nederland. Ik neem niet aan dat er een politie-agent is die zich bewust onrechtmatig gedraagt.

De heer **Van Riessen:**

Wij zouden de zaak scherper kunnen formuleren. In het geval waar u op doelt, is ingekeken op grond van artikel 9 van de Opiumwet. Als het nodig is en is afgewogen op proportionaliteit en effectiviteit, zal er ingekeken worden en leggen wij dat ter toetsing voor en komt het in het procesverbaal.

De **voorzitter:**

Maar dan had eerder toch niet gezegd moeten worden dat er nooit wordt ingekeken? Het is misschien een detail, maar in onze definitie valt ook inkijken op grond van artikel 9 Opiumwet hieronder. Vers twee is dan of er al dan niet proces-verbaal van wordt gemaakt. Het is misschien niet zo belangrijk, maar er lijkt hier wel een klein verschil te bestaan tussen hetgeen eerder is gezegd en wat ons blijkt.

De heer **Van Riessen:**

Laat ik het als volgt formuleren: Er wordt bij opsporingsmethoden heel scherp beoordeeld of een methode rechtmatig, verantwoord en effectief is. Zo wordt er ook naar inkijkoperaties gekeken. Ik ben eind 1989 in de korpsleiding gekomen en het arrestatieteam heeft mij vanaf dat moment nooit een verzoek gedaan tot een inkijkoperatie. De operatie die u nu noemt, is eigenlijk de enige die ik ken en die door de specialistische dienst van het 26e korps is gedaan, op ons verzoek.

De heer **De Graaf:**

In eerdere zaken die onder verantwoordelijkheid van het Amsterdamse korps werden gedraaid, zoals de zaak-Z, is er toch ook ingekeken, zij het niet door mensen van het Amsterdamse korps zelf? De vraag is dan ook welke lijn u eigenlijk hanteert.

De heer **Van Riessen:**

De lijn die ik schets. In de zaak-Z is er door een raam naar binnen gekeken, staande op de schouders van iemand anders, en is in een garage ingekeken door middel van een spiegeltje. Dat is voorgelegd aan de rechter en de rechter heeft dat...

De heer **De Graaf:**

Het gaat mij niet om de vraag of rechters het achteraf al dan niet goedgevonden hebben, maar om de consistentie van het beleid in Amsterdam. Wij horen steeds vanuit Amsterdam dat er niet wordt ingekeken en dat er geen informanten worden gestuurd. Ik probeer nu duidelijk te krijgen waar de grenzen liggen. Als u de ene keer zegt: Nu ja, strafbare feiten kunnen worden gepleegd door informanten, en de andere keer weer zegt: Wij sturen absoluut geen informanten, alleen passieve informatieverstrekking, of als u zegt dat er niet wordt ingekeken, terwijl blijkt dat er toch wel wordt ingekeken, dan begin ik enige aarzeling te krijgen over de vraag wat u precies bedoelt.

De heer **Van Riessen:**

Ik wil de bal niet terugspelen, maar je kunt de vraag stellen: Wordt er in Amsterdam ingekeken? Daar kan dan het antwoord op komen: Nee, er wordt niet ingekeken. Nu vraagt u door en dan zeg ik dat wij, als een tactische chef een verzoek tot een inkijkoperatie op tafel zou leggen, beoordelen of er sprake is van rechtmatigheid, verantwoordelijkheid, afweging en effectiviteit.

De heer **De Graaf:**

Dus eigenlijk verschilt u niet zoveel van andere korpsen.

De heer **Van Riessen:**

Op die manier verschillen wij inderdaad niet van andere korpsen. Ik hoop en verwacht ook dat het in Nederland overal zo gebeurt.

De heer **Koekkoeck:**

U bedoelt dus te zeggen: er wordt niet onrechtmatig ingekeken.

De heer **Van Riessen:**

Absoluut.

De heer **De Graaf:**

Mag ik nog een ander puntje met u ophelderen? Wij hebben hier de heer Welten gehad die over de Cargo-zaak heeft verklaard dat de politie werd geforceerd om mee te werken aan een doorlevering. De heer Van Capelle heeft een enigszins tegenovergesteld standpunt ingenomen, door te zeggen dat hij zich niet kon herinneren dat er sprake was van enige forcering. Kunt u zich nog herinneren wat er precies is gebeurd?

De heer **Van Riessen:**

Ik ben daar niet bij betrokken geweest. Als daadwerkelijk een verschil van mening blijft bestaan tussen de officier van justitie en de recherchechef, komen uiteindelijk de korpsleiding en de hoofdofficier in beeld.

De heer **De Graaf:**

Dan zou men bij u terechtkomen. Is dat ook gebeurd?

De heer **Van Riessen:**

Nee, dat is in dit geval niet gebeurd, ook al omdat het uiteindelijk door de centrale recherche gewoon is uitgevoerd. Waarom voelde de centrale recherche zich nu geforceerd hierdoor? De zaak kwam via de landelijke officier binnen en is besproken met de heer Van Capelle. Zonder dat wij de situatie op Aruba konden bekijken (het speelde op Aruba) werden wij voor het blok gezet en moesten wij uitvoering geven aan deze operatie.

De heer **De Graaf:**

Dus vanwege de tijdsdruk.

De heer **Van Riessen:**

Nee, niet vanwege de tijdsdruk. Wij hadden eerst naar Aruba moeten kunnen gaan, om daar de achtergrond van de informanten te kunnen beoordelen, maar die stap konden wij niet meer maken omdat tussen de landelijke officier en de plaatselijke officier de afspraken al waren gemaakt. Wij voelden ons toen geforceerd, want op grond van onze professionaliteit hadden wij vooraf naar Aruba moeten gaan, of de informanten uit Aruba bij ons moeten laten komen.

De heer **De Graaf:**

Waarom heeft de verantwoordelijke politiemann in Amsterdam - ik weet niet of het de heer Welten zelf of een van zijn mensen was - niet gewoon gezegd: ik ga naar Van Riessen toe; ik ga naar de korpsleiding toe, want dit vinden wij onverantwoord? Het is wel vaker in Amsterdam gebeurd dat men zei: dit vinden wij onverantwoord, dus dat weigeren wij te doen.

De heer **Van Riessen:**

Als ik naar de afgelopen jaren kijk, dan is het in het kader van de toepassing van opsporingsmethoden slechts n keer voorgekomen dat de rechercheleiding bij de korpsleiding terechtgekomen is.

De heer **De Graaf:**

Dat voorbeeld bedoelde ik.

De heer **Van Riessen:**

Maar dat is niet Cargo geweest.

De heer **De Graaf:**

Is het dan niet een beetje overdreven om te zeggen: wij zijn geforceerd? Er is namelijk niet echt sprake geweest van een controverse.

De heer **Van Riessen:**

Dat is de vertaling van wat forceren is. Wij zijn geforceerd om het te doen, terwijl wij vanuit onze professionaliteit eigenlijk nader hadden willen kijken. Dat kon echter niet meer. En dan zit je met een operatie die je moet doorzetten. Aan het eind van de operatie blijkt dat het ook weer een zinloze operatie is geweest. Ik geef mijn mensen dus absoluut gelijk op dat punt.

De **voorzitter**:

U zegt dat u maar n keer wel bent gewaarschuwd, namelijk bij Delta.

De heer **Van Riessen**:

Neen, op die manier is het twee keer. Er is nog een andere zaak geweest waarin ik overleg heb gevoerd met de heer Vrakking.

De **voorzitter**:

Wat was dat?

De heer **Van Riessen**:

Dat ging over de inzet van een informant die nogal gevaarlijk was en waar wij vraagtekens over hadden. Op verzoek van de heer Vrakking hebben wij dat echter gedaan.

De **voorzitter**:

Wanneer was dat?

De heer **Van Riessen**:

Dat is in 1995 geweest; pakweg vijf zes maanden geleden.

De **voorzitter**:

Dan is er dus wel iets meer sturing toegepast?

De heer **Van Riessen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Is de record dan ongeveer helder, wat Amsterdam betreft?

De heer **Van Riessen**:

Ik dacht het wel.

De heer **De Graaf**:

U hoeft niet op de details van die zaak in te gaan. U zegt evenwel dat daar wel uitdrukkelijk een informant door u is gestuurd?

De heer **Van Riessen**:

Neen.

De heer **De Graaf**:

Dat begreep ik even.

De heer **Van Riessen**:

Er was een wens bij het openbaar ministerie om een bepaalde sturing toe te passen. Wij hebben toen aangegeven dat het beter was om dat niet te doen.

De heer **De Graaf**:

En dat is ook niet gebeurd?

De heer **Van Riessen**:

Dat is niet gebeurd.

De heer **Koekkoek**:

Deed de heer Vrakking dat verzoek aan u?

De heer **Van Riessen**:

Dat klopt: de heer Vrakking deed dat verzoek.

De heer **Koekkoek**:

Welke officier was daar verder bij betrokken?

De heer **Van Riessen**:

Dat was de heer Valente.

De **voorzitter**:

En dat was niet in Gooi- en Vechtstreek?

De heer **Van Riessen**:

Neen, dat was een Amsterdamse zaak.

De **voorzitter**:

Dat was in Amsterdam. Had het mogelijk met doorleveren te maken?

De heer **Van Riessen**:

Neen.

De **voorzitter**:

We zitten in een heel andere sector?

De heer **Van Riessen**:
Een heel andere sector.

De **voorzitter**:
Kunt u die sector aangeven?

De heer **Van Riessen**:
Het was een van de lopende onderzoeken op dat moment bij de centrale recherche.

De **voorzitter**:
Ik neem aan dat het wel om drugszaken gaat.

De heer **Van Riessen**:
Het is een zaak met een criminele organisatie, waarbij wij van meerdere informanten informatie kregen. Dit was een van de informanten. De vraag was of er iets met die informant moest gebeuren.

De **voorzitter**:
In de sfeer van beloningen?

De heer **Van Riessen**:
Neen, het ging om de sturing, om hem iets te laten doen.

De **voorzitter**:
En dat is uiteindelijk niet gebeurd?

De heer **Van Riessen**:
Dat is niet gebeurd.

De **voorzitter**:
Maar dat had niet te maken met het binnenbrengen van partijen?

De heer **Van Riessen**:
Neen.

De heer **Koekkoek**:
En de heer Valente legde die vraag neer bij zijn hoofdofficier?

De heer **Van Riessen**:
Dat klopt.

De heer **Koekkoek**:
Dus hij vroeg om een informant iets te laten doen?

De heer **Van Riessen**:
Ja, dat klopt.

De heer **De Graaf**:
En u hebt geadviseerd om dat niet te doen?

De heer **Van Riessen**:
Om heel scherp te zijn, moet ik zeggen dat de centrale recherche heeft geadviseerd om dat niet te doen. Daarna is de hoofdofficier bij mij geweest met het verzoek om het wel te doen. Wij hebben alle ins and outs voorgelegd. Daarna heeft de hoofdofficier beslist om het wel te doen. En dat kan.

De **voorzitter**:
Kunt u er in het openbaar nog iets preciezer over zijn wat dit was?

De heer **Van Riessen**:
Ik zou daar in het openbaar niet preciezer over willen zijn.

De **voorzitter**:
Wilt u ons dat vertrouwelijk vertellen?

De heer **Van Riessen**:
Ja, absoluut.

De heer **De Graaf**:
Wij behoeven niet meer op de details van de zaak in te gaan. Op zichzelf is het echter boeiend dat er een voorbeeld van is dat het openbaar ministerie iets wil met actieve sturing, terwijl het korps neen zegt. Van onder meer de heren Van Teijlingen en Van

Looijen hebben wij begrepen dat zij het niet wilden doen, omdat het openbaar ministerie zei dat het niet mocht. Dat is raar.

De heer **Van Riessen:**

Ja. Ik denk dat het goed is, juist omdat dit werk toch wel redelijk ingewikkeld is, dat er altijd een goede afstemming plaatsvindt. In al die zaken die er spelen, leidt dit maar heel zelden tot niet eens een conflict, maar gewoon een meningsverschil en een stevige discussie daarover. Dat is prima. Daar leert de politie-organisatie van en daar leert de justitie-organisatie van. Als wij alles maar van elkaar zouden aanvaarden en het goed zouden vinden, als mijnheer de officier het zegt... Zo zijn wij niet opgevoed.

De **voorzitter:**

De officier heeft toch wel het gezag over de opsporingsmethode? Hij is toch in laatste instantie degene die beslist?

De heer **Van Riessen:**

Hij beslist absoluut wat er gebeurt.

De **voorzitter:**

En niet u?

De heer **Van Riessen:**

Niet ik.

De **voorzitter:**

Er kan dus wel veel discussie zijn, maar er moet n iemand zijn die zegt...

De heer **Van Riessen:**

Daarom heb ik net dat ene geval beschreven waarin de hoofdofficier heeft beslist. En dan is het dus goed.

De **voorzitter:**

U zei net dat het niet gebeurde.

De heer **Van Riessen:**

De hoofdofficier heeft beslist dat het door zou gaan. Ik heb toen opdracht gegeven om het door te laten gaan. Twee of drie weken later heb ik genformeerd hoe het gegaan was en toen bleek dat het niet doorgegaan was.

De **voorzitter:**

Dan hebben wij het helder.

De heer **De Graaf:**

Mijnheer Van Riessen, mede gelet op de tijd kom ik nog op n onderwerp, namelijk uw betrokkenheid bij het project van de noord-zuidlijn, de metroverbinding. Wij hebben eerder begrepen dat daar een bestuurlijk project aan gekoppeld is waarin politie en gemeente samenwerken. Waarom precies? Kunt u dat aangeven?

De heer **Van Riessen:**

Het is een samenwerking tussen bestuur, politie en openbaar ministerie. Ook Coopers & Lybrand werkt daaraan mee. De bedoeling hiervan is, een methodiek te ontwerpen om te bekijken of wij de aanbesteding van een groot project, zoals de noord-zuidlijn, kunnen beveiligen tegen invloeden van vormen van georganiseerde misdaad. Hoe doe je dat dan? Je kunt wel zeggen: jongens, ga eens even de aanbesteding beveiligen. Dat gaat echter niet zo maar. Er zit dus een hele voorstudie aan vast om een screening-model op te bouwen om tot die beveiliging te komen.

De heer **De Graaf:**

Hoever bent u nu? Ik had begrepen dat u in het najaar...

De heer **Van Riessen:**

Binnenkort komt de eerste studie van de projectgroep op tafel bij de driehoek. In die studie wordt aangegeven dat er een model is te bouwen waarbij je niet in eerste instantie een beroep doet op politiegegevens, CID-gegevens. Neen, de lijn gaat veel meer naar een andere kant. Bedrijven die aanbesteden en inschrijven, worden van te voren in een soort pre-kwalificatie helemaal nagetrokken, gescreend. En dat kan wettelijk ook. Op grond van de Europese wetgeving is het mogelijk om die screening te doen. En dan gaat het om...

De **voorzitter:**

Welke Europese wetgeving bedoelt u dan?

De heer **Van Riessen:**

Dat weet ik niet precies uit mijn hoofd.

De heer **De Graaf:**

De aanbestedingsrichtlijnen?

De heer **Van Riessen:**

De aanbestedingsrichtlijn. Wij zitten in de situatie dat alle Europese landen kunnen meedoen in het spel van de aanbesteding. Daar is Europese wetgeving voor waarin ruimte is om dit soort screening-modellen te bouwen.

De **voorzitter:**

Een richtlijn is geen direct toepasbare wetgeving.

De heer **Van Riessen:**

Volgens mij is het wetgeving, althans volgens wat ik ervan gehoord heb. Dan zou ik er echter nog even precies in moeten kijken.

De heer **De Graaf:**

Dat kunnen wij nazoeken. Zijn er concrete resultaten geweest, in die zin dat u bepaalde bedrijven hebt doorgelicht, dat daar van alles mis bleek te zijn en dat die dus niet meedoen met de aanbesteding?

De heer **Van Riessen:**

Zover zijn wij nog niet, want de aanbesteding moet nog gaan plaatsvinden.

De heer **De Graaf:**

U hebt tot dusverre geen concrete bedrijven gescreend?

De heer **Van Riessen:**

Neen, op dit moment nog niet. Het gaat eerst om de bouw van het screening-model.

De heer **De Graaf:**

Maar dat is toch niet zo moeilijk? Het model tot screenen is vaststellen dat al die bedrijven worden doorgenomen.

De heer **Van Riessen:**

Neen, alleen al het feit dat je die stap moet kunnen zetten dat je niet in eerste instantie naar de politiegegevens kijkt, maar op een heel andere manier met die aanbesteding omgaat, is een heel belangrijk gegeven. Dat hebben wij in Amerika geleerd. Daar hebben wij er voorbeelden van gezien dat men volledig de civielrechtelijke toer opgaat en niet in de justitie sfeer terechtkomt.

De heer **De Graaf:**

Dat begrijp ik, maar dat hadden wij een halfjaar geleden ook al enigszins begrepen. Wat is er nu concreet rond dat project gebeurd, behalve die studie?

De heer **Van Riessen:**

Op dit moment is het project nog niet in aanbesteding, omdat er zelfs nog discussie over is of de noord-zuidlijn nog wel doorgaat of niet.

De heer **De Graaf:**

U zegt: in eerste instantie niet gebruik maken van politiegegevens, CID gegevens.

De heer **Van Riessen:**

Dat klopt.

De heer **De Graaf:**

Maar in tweede instantie wel?

De heer **Van Riessen:**

Op dit moment kan het niet. Dan zou er wetswijziging moeten komen - en dat geldt niet alleen voor dit onderwerp - zodat in de toekomst in het kader van preventie gebruik gemaakt kan worden van CID-gegevens. Op dit moment kan dat echter gewoon niet.

De heer **De Graaf:**

Het klopt dat dat niet kan, maar het gebeurt wel. Ik meen dat de heer Welten ook heeft verklaard dat er wel eens iets naar de burgemeester gaat, als die daar nadrukkelijk om

- vraagt. Eigenlijk kan dat niet, omdat je niet zo maar informatie uit CID-gegevens mag halen voor bestuurlijke doeleinden.
- De heer **Van Riessen:**
Dat klopt. Het is een afspraak in de driehoek in Amsterdam dat de burgemeester in voorkomende gevallen wordt genformeerd.
- De heer **De Graaf:**
Dat is eigenlijk gewoon in strijd met de wet, nietwaar?
- De heer **Van Riessen:**
Als u dat definieert als in strijd met de wet... Het is een afspraak...
- De heer **De Graaf:**
Nee, ik definieer het niet als in strijd met de wet, het is in strijd met de wet.
- De heer **Van Riessen:**
Goed, dan is het in strijd met de wet, dan constateren wij dat. De hoofdofficier in Amsterdam heeft daar in de driehoek "ja" tegen gezegd.
- De heer **De Graaf:**
Daarmee wordt de strijd met de wet nog niet opgeheven.
- De heer **Van Riessen:**
Nee, maar het gebeurt dus wel.
- De **voorzitter:**
Hebt u niet een ander artikel in uw zak waardoor u het toch kunt doen?
- De heer **Van Riessen:**
Artikel 2 van de Politiewet misschien? Nee.
- De **voorzitter:**
De algemene uitoefening van de politietaak wellicht? Amsterdam zegt dat men het allemaal strikt volgens de regels doet en u zegt nu dat het niet in de wet staat. Hebt u dan misschien nog een ander artikel in de wet tot uw beschikking?
- De heer **Van Riessen:**
Nee, ik ken dat artikel niet.
- De **voorzitter:**
Dus hier zitten wij enigszins met de handen omhoog?
- De heer **Van Riessen:**
Ja, hier zitten wij met de handen omhoog. Het bevoegd gezag vindt dat het genformeerd moet zijn.
- De **voorzitter:**
Maar als de wet nu zegt dat het zo niet mag? Moet dan niet eerst worden gewacht tot de wet gewijzigd is?
- De heer **Van Riessen:**
Ik weet niet of wij hier uitkomen op een punt waar wij al eerder over hebben gesproken, dat code 00-informatie...
- De **voorzitter:**
Nee, dat heeft niets met code 00 te maken.
- De heer **Van Riessen:**
Inderdaad, dat heeft er niets mee te maken.
- De **voorzitter:**
Het heeft gewoon te maken met het feit dat informatie uit die registers niet voor dat andere doel kan worden aangewend.
- De heer **Van Riessen:**
Dat klopt, maar de driehoek heeft besloten dat de burgemeester, als dat nodig is, over bepaalde zaken wordt genformeerd.
- De **voorzitter:**
Zegt u wellicht dat artikel 2 van de Politiewet, de algemene omschrijving van de politietaak, daarvoor wel voldoende is?
- De heer **Van Riessen:**

Ik vind dat het bevoegd gezag, in casu de burgemeester, zijn taak niet goed kan uitvoeren en misschien zelfs in een heel moeilijke positie komt als hij op dit punt niet wordt genformeerd.

De heer **De Graaf:**

Dat begrijpen wij natuurlijk, maar je zou de stelling kunnen betrekken dat de politie meer bevoegdheden moet hebben omdat ze haar taak anders niet goed kan uitoefenen en dat, als de wet die bevoegdheden niet geeft, de politie zelf maar haar bevoegdheden creert.

De heer **Van Riessen:**

Nee, die stelling...

De heer **De Graaf:**

Die zou u niet willen onderschrijven?

De heer **Van Riessen:**

Absoluut niet.

De heer **De Graaf:**

Toch doet u dat in wezen nu wel, waar het gaat om de burgemeester.

De heer **Van Riessen:**

Ik wil uw stelling op die manier niet onderschrijven. Wij blijven dicht bij elkaar.

De heer **Koekkoek:**

De letter van de wet is dus niet altijd even hard in Amsterdam.

De heer **Van Riessen:**

Tja, enerzijds natuurlijk wel.

De heer **De Graaf:**

Maar anderzijds niet. Dat onderstreept de stelling van de heer Koekkoek.

De heer **Van Riessen:**

Wij hebben de letter van de wet, maar daarnaast moet de burgemeester zijn functie goed kunnen uitoefenen. Hij kan in situaties terecht komen waarin hij toch hele verkeerde beslissingen kan nemen als hij de achtergronden niet kent.

De **voorzitter:**

Dat is nog vers n, dus of de burgemeester moet worden ingelicht over bepaalde ontwikkelingen die bekend worden, ook uit geheime politie-informatie. Vers twee is of bedrijf X moet worden uitgesloten omdat bekend is dat het eigenlijk om boeven gaat, terwijl dat niet op tafel kan worden gelegd.

De heer **Van Riessen:**

Dat vind ik dus niet. U vraagt nu inhoudelijk over wat voor zaken wij het hierbij hebben.

De **voorzitter:**

Inderdaad.

De heer **Van Riessen:**

Over die situaties waarbij de burgemeester in persoonlijke contacten kan komen, of over een organisatie die bij de burgemeester binnen wil komen, terwijl wij weten welke mensen er achter die organisatie zitten. Het gaat dus veel meer om de persoonlijke situatie van de burgemeester zelf dan om het uitsluiten van bedrijven.

De **voorzitter:**

Maar bij de noord-zuidlijn gaat het toch om de aanbesteding? Daar wilt u toch bedrijven uit houden die connecties hebben met de criminaliteit, met de onderwereld?

De heer **Van Riessen:**

Dat klopt, maar dat doen wij niet door te kijken naar eventueel crimineel gedrag, maar veel meer door te kijken naar de achtergrond van die bedrijven, naar de solvabiliteit.

De heer **De Graaf:**

U zegt dat de burgemeester moet weten met wat voor personen hij in contact kan komen. Is het echt nodig dat de burgemeester, als hij naar een concert gaat, van te voren te horen krijgt of de mijnheer of mevrouw die dan naast hem zit, wel clean is?

De heer **Van Riessen:**

Daar gaat het niet om. Om die situaties gaat het niet.

De heer **De Graaf**:
 Verschaft u informatie aan de burgemeester over mensen die nog niet als verdachte zijn te kwalificeren?

De heer **Van Riessen**:
 U dringt mij nu om concrete situaties op tafel te leggen en dat lijkt mij...

De **voorzitter**:
 Nee, zo ver waren wij niet.

De heer **De Graaf**:
 U kunt toch wel een voorbeeld geven?

De heer **Van Riessen**:
 Ik kan wel een voorbeeld geven, hetgeen ik indertijd veel breder heb gedaan in een nota. Ik heb de burgemeester toen geschreven over de ontwikkelingen rond de gokautomaten in Amsterdam, een sector waarin een vereniging uiteindelijk om de tafel zit met de burgemeester om convenanten te sluiten. Als de burgemeester dan niet genformeerd is, weet hij niet met wie hij feitelijk aan tafel zit. De vereniging zal nu wel weer zeggen: Mijnheer Van Riessen, u wordt bedankt dat u dit bij de enquete hebt gezegd.

De **voorzitter**:
 Zijn die convenanten gesloten?

De heer **Van Riessen**:
 Nee, die zijn niet gesloten.

De **voorzitter**:
 Dit is toch een publiek geheim in Amsterdam?

De heer **Van Riessen**:
 Ja, dat is een publiek geheim.

De **voorzitter**:
 Dus u hebt ook geen belangen geschaad door dit hier te zeggen.

De heer **Van Riessen**:
 Dat is inderdaad zo.

De heer **De Graaf**:
 Ik heb nog een slotvraag, mijnheer Van Riessen. Hoe zijn uw verhoudingen met Haarlem en Utrecht?

De heer **Van Riessen**:
 Die verhoudingen zijn goed. Er wordt gewerkt en ik hoop dat de dingen die nog onduidelijk waren, zo snel mogelijk worden opgelost, opdat dit hoofdstuk kan worden afgesloten.

De **voorzitter**:
 Welk hoofdstuk?

De heer **Van Riessen**:
 Welk hoofdstuk! Het hoofdstuk van hetgeen de afgelopen twee jaar is gebeurd.

De **voorzitter**:
 En wat is dat precies voor hoofdstuk?

De heer **Van Riessen**:
 Als naar aanleiding van het onderzoek van de commissie-Wierenga niet duidelijk wordt wat er echt gebeurd is, ligt er een geweldig probleem.

De **voorzitter**:
 Op welk terrein is niet duidelijk geworden wat er gebeurd is?

De heer **Van Riessen**:
 Kijkend naar de opsporingsmethodiek die in twee regels is afgedaan door de commissie-Wierenga, als een op zichzelf...

De **voorzitter**:
 Nee, niet in twee regels, zo dacht ik.

De heer **Van Riessen**:
 Nu goed, iets meer.

De **voorzitter**:

Ja, wel meer.

De heer **Van Riessen:**

Goed, wel meer. De commissie-Wierenga heeft deze methodiek beschreven als een op zichzelf geoorloofde methodiek en dat heeft tot een enorme verwarring in Nederland geleid. Ik hoor officieren van justitie voor uw commissie zeggen dat het toch geoorloofd is om de methodiek toe te passen, waarbij men refereert aan de commissie-Wierenga. Die problematiek moet, lijkt mij, opgelost worden. Daarnaast spelen er natuurlijk emoties, gevoelens over de dingen die de afgelopen twee jaar gebeurd zijn, de wijze waarop mensen onder elkaar dingen hebben gedaan...

De **voorzitter:**

Maar wanneer kan er een streep onder worden gezet, opdat de Nederlandse politie minder tijd kwijt is aan...

De heer **Van Riessen:**

Die streep is al gezet. Die moet gezet zijn, want er wordt gewoon gewerkt.

De **voorzitter:**

Er wordt gewerkt, maar...

De heer **Van Riessen:**

Absoluut.

De **voorzitter:**

Maar men is toch nog veel bezig met het steken van energie in het verwerken van deze hele toestand?

De heer **Van Riessen:**

Dat zou hooguit incidenteel en heel persoonlijk kunnen zijn.

De heer **De Graaf:**

U wilt toch niet zeggen dat iedereen elkaar met warme gevoelens ziet en spreekt, om de heer Wiarda te citeren?

De heer **Van Riessen:**

Moet dat dan altijd?

De heer **De Graaf:**

Nee, maar dit is toch niet echt het geval?

De **voorzitter:**

Heel koud is misschien ook niet altijd het beste voor de effectiviteit van het werk.

De heer **Van Riessen:**

Ik wil er niet omheen draaien: Sommige dingen zitten zo diep dat het enige tijd vraagt. De tijd heelt alle wonden. U mag het aan mij vragen...

De **voorzitter:**

Ja, dat doe ik.

De heer **Van Riessen:**

Ik kijk nu verder niet om in wrok.

De **voorzitter:**

Sinds vanmorgen niet meer?

De heer **Van Riessen:**

Nee, nee, hoewel dat een goed succes zou zijn met elkaar. Ik kijk niet om in wrok. Ik wil dat ook niet, want het zou betekenen dat ik zelf niet verder kan.

De **voorzitter:**

En wanneer is duidelijk dat bijvoorbeeld in het ressort Amsterdam de verschillende korpsen op dezelfde manier over opsporingsmethoden denken? Dat was toen niet het geval.

De heer **Van Riessen:**

Nee, en dat is nu nog niet het geval. Kennelijk is daar iets van bovenaf voor nodig, gezag dus dat zegt: Mijne heren, dit is de grens. Het kan niet zo zijn dat in n ressort op allerlei verschillende manieren hierover wordt gedacht.

De **voorzitter:**

- En wie moet dat gezag geven?
- De heer **Van Riessen:**
Uiteindelijk is daar een minister van Justitie voor, meen ik.
- De **voorzitter:**
En binnen de politie-organisatie zelf?
- De heer **Van Riessen:**
De minister van Justitie geeft de grote lijnen aan en daarbinnen doet de hoofdofficier zijn gezag gelden en pakt de korpschef zijn verantwoordelijkheid. Het betekent dat de korpschef, de chef van de politie dus, verantwoordelijk is voor al hetgeen binnen de CID gebeurt.
- De **voorzitter:**
Is de korpschef in het verleden niet soms te onafhankelijk geweest? Ik doel nu niet speciaal op uw korpschef, maar spreek in het algemeen.
- De heer **Van Riessen:**
Ik denk dat korpschefs zich in algemene zin niet met deze materie bemoeid hebben, althans te weinig.
- De **voorzitter:**
Zij hebben zich er niet of te weinig mee bemoeid. Hebben zij zich ook te onafhankelijk van het gezag opgesteld?
- De heer **Van Riessen:**
In mijn beleving is het als volgt. Ik maak mijn korpschef natuurlijk mee; hij zal nu wel kijken. Hij lijkt zich wel eens onafhankelijk op te stellen, maar in werkelijkheid is dat helemaal niet zo. Hij respecteert het bevoegd gezag.
- De **voorzitter:**
Was de uitlating die hij aan het adres van procureur-generaal Van Randwijck deed, die ik hier niet zal herhalen, een uiting van respect voor het gezag?
- De heer **Van Riessen:**
Welke uitspraak?
- De heer **De Graaf:**
Als de heer Van Traa die niet herhaalt, wil ik dat wel doen.
- De **voorzitter:**
Dat was de uitspraak: integraal door de pijp gaan. Dat is natuurlijk een deel van het verhaal. Die uiting kwam naar aanleiding van de mogelijkheid dat er een rijksrecherche-onderzoek zou komen.
- De heer **Van Riessen:**
U veronderstelt dat de heer Nordholt die uitspraak heeft gedaan.
- De **voorzitter:**
Ja.
- De heer **Van Riessen:**
Misschien moet u hem zelf vragen of hij die uitspraak heeft gedaan.
- De **voorzitter:**
Dat zullen wij zeker nog doen.
- De heer **Van Riessen:**
Voor zover ik weet, heeft hij die uitspraak namelijk niet gedaan.
- De **voorzitter:**
Juist. Heeft het bij hem ook nooit aan respect voor het gezag ontbroken?
- De heer **Van Riessen:**
Juist de heer Nordholt heeft het niet aan respect voor het gezag ontbroken.
- Mevrouw **Aiking-van Wageningen:**
Ik heb nog een vraag over de zojuist gevoerde discussie over het eventueel doorspelen van CID-informatie of een hint geven aan het bestuur over wat er in de CID-informatie speelt. Noopt deze discussie u er niet toe, toe te geven dat een al te rechtlijnige toepassing van de regels in de praktijk niet altijd en overal bruikbaar is?

De heer **Van Riessen**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Mijnheer van Riessen, dank u wel.

Sluiting 11.24 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 56**

16 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 16 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. M.A. Straver

Aanvang 11.45 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer M.A. Straver, geboren 1 december 1943 te 's-Gravenhage. De door hem af te leggen eed luidt: Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Straver:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

U bent hoofdcommissaris van politie en korpschef van de regiopolitie Kennemerland.

De heer Straver:

Dat klopt.

De voorzitter:

Hebt u een lange geschiedenis in Haarlem?

De heer Straver:

Ik ben daar in 1966 begonnen en heb daar tot 1975 gewerkt. Toen ben ik vier jaar uitgeleend aan het departement van Binnenlandse Zaken voor de projectgroep organisatiestructuren die destijds het rapport Politie in verandering heeft gepubliceerd. Daarna ben ik teruggegaan naar Haarlem en ben daar gebleven.

De voorzitter:

Sinds wanneer bent u hoofdcommissaris?

De heer Straver:

Sinds 1 januari 1987.

De voorzitter:

U bent overgegaan vanuit de gemeentepolitie Haarlem naar korpschef van het regiokorps.

De heer Straver:

Dat klopt.

De voorzitter:

Sinds wanneer bent u direct betrokken bij het onderwerp zwaar georganiseerde criminaliteit? Ik vraag dit omdat veel korpschefs deze achtergrond niet hebben.

De heer Straver:

Dat klopt en dat geldt ook voor mij. Ik was vooral bezig met veiligheid in mijn stad en mijn regio. Betrokkenheid bij de zware en georganiseerde criminaliteit was op afstand en is pas na de IRT-affaire heel intensief geworden. Sinds de twee voorgaande kabinetten is vanuit de politiek steeds meer aandacht gevraagd voor de georganiseerde criminaliteit. De regionale criminele inlichtingendiensten kregen mensen en middelen voor de BFO's (bureaus financieel ondersteuning). De reorganisatie van de politie in het begin van de jaren negentig had mede als doel de aanpak van de zware en georganiseerde criminaliteit beter te doen verlopen. In de sfeer van mensen en middelen is er veel gebeurd. Wij hebben de korpsen opgebouwd en de nieuwe onderdelen opgericht. Er werd niet gepraat over

beleidskaders voor het pro-actieve recherchewerk. Als ik terugkijk, en dit gold niet alleen voor Haarlem maar voor het hele land, heeft de ontwikkeling van de methode van het pro-actieve recherchewerk, eigenlijk de ontwikkeling van het inlichtingenwerk op het gebied van de criminaliteit, zich voltrokken in een wisselwerking tussen CID-chefs, CID-officieren van justitie en een enkele gengageerde recherchechef en officier die zich bezig hield met de georganiseerde zware criminaliteit.

De **voorzitter**:

Heeft u zich, voordat de hele affaire losbarst, tijdens de gewone werkzaamheden van het IRT waaraan uw CID een belangrijke bijdrage leverde, toen ook met de zaaksaspecten beziggehouden?

De heer **Straver**:

Zeker niet. De afspraak over het onderzoek van het IRT luidde dat het een afgeschermd onderzoek zou zijn. De operationele leiding lag in die tijd bij de heer Van Baarle als gemandateerde namens alle korpschefs. De tweede man was feitelijk de heer Lith.

De **voorzitter**:

Voor die tijd hebt u zich met het beheersaspect beziggehouden en met de onderlinge verhoudingen, salarissen, BOP-gelden, enz.

De heer **Straver**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat staat ook in het rapport van de commissie-Wierenga. Hebt u zich voor november 1993 wel eens met de inhoud van de lopende zaken, waarop gerechercheerd werd, beziggehouden?

De heer **Straver**:

Neen. Ik wil wat opmerken over de verantwoordelijkheden voor het CID-werk.

De **voorzitter**:

Ik vraag nog niet naar het CID-werk. Ik vraag in algemene zin hoeveel u wist van de werkzaamheden van het IRT. Wat was de doelgroep en welke middelen gebruikte men daarvoor?

De heer **Straver**:

Wij kenden de doelgroep, maar de onderzoeksmethoden, e.d. waren niet bekend.

De **voorzitter**:

U wist wel van die speciale constructie met uw CID die werkte ten behoeve van het kernteam?

De heer **Straver**:

Ik wist dat mijn CID voor het IRT werkte.

De **voorzitter**:

Wie heeft nu beslist dat het een embargo-zaak, een afgeschermd zaak, moest zijn?

De heer **Straver**:

Ik denk dat dit destijds een beslissing is geweest van de betrokken IRT-officier, de teamleiding en de heer Van Baarlen.

De **voorzitter**:

Je kunt bij de kant van het gezag moeilijk terug vinden wie gezegd heeft dat het een afgeschermd zaak was. De heer Van der Veen heeft dit zeker gezegd, maar hier gaan officieren aan vooraf. Is u dat ooit wel eens gemeld c.q. is het wel eens besproken in de vergaderingen?

De heer **Straver**:

De overwegingen waarom dit een embargo-onderzoek moest zijn, zijn ons wel medegedeeld en ik had daar vrede mee.

De **voorzitter**:

Dat wil zeggen?

De heer **Straver**:

Dat gelet op de doelgroep van dit onderzoek, een van de zwaarste en bijna onaantastbare criminele organisaties in Nederland...

De **voorzitter:**

Toen de erven Bruinsma?

De heer **Straver:**

Dat waren de erven Bruinsma met een hele geschiedenis van gewelddadigheid, liquidaties en pogingen tot corruptieve contacten. Ik vond het redelijk vanzelfsprekend dat dit onderzoek werd afgeschermd van korpsen die erin participeerden.

De **voorzitter:**

Hebt u zich ooit afgevraagd of dit moeilijkheden tussen de korpsen zou opleveren?

De heer **Straver:**

Het heeft op een gegeven moment moeilijkheden opgeleverd tijdens de Kolibrie-affaire. Er waren spanningen tussen het team van de douanerecherche, justitie Amsterdam, het IRT en de heer Lith.

De **voorzitter:**

Ik wijs op de beslissing om het gezag van het gehele team over te dragen aan Amsterdam. Je vraagt je af hoe dit mogelijk was, gelet op het feit dat men wist dat er met Amsterdam moeilijkheden waren. Er werd op mogelijke corruptie in Amsterdam geduid.

De heer **Straver:**

Dit laatste neem ik niet voor mijn rekening.

De **voorzitter:**

Ik zeg "mogelijke corruptie".

De heer **Straver:**

Mijn collega Wiarda heeft mij op een gegeven moment genformeerd over de Kolibrie-affaire en de dreiging dat of de heer Lith zou verdwijnen of dat het team zou worden opgesplitst. Ik heb toen bemiddeld en nog eens naar de zaak gekeken. Ik vond dat er een weeffout was gemaakt bij de constructie van het IRT. Het grootste korps van Nederland stond langs de zijlijn daar waar het ging om de operationele leiding en het gezag. Een oorzaak van de opheffing van het IRT was de verbrokkelde gezags- en beheersconstructie. Die was volstrekt onduidelijk. In feite was het een produkt van het oude politiestelsel. Ik vond dat de aansturing duidelijk moest zijn: een hoofdofficier, een korpschef en een korpsbeheerder.

De **voorzitter:**

Dat werd Amsterdam op enig moment.

De heer **Straver:**

Inderdaad. Ik vond het belangrijk dat het Amsterdam werd om de reden die ik al noemde: het grootste korps dat wat afstandelijk naar het IRT keek, zou zich moeten committeren aan het IRT en het als zijn eigen club moeten ervaren.

De **voorzitter:**

Is in de periode tussen 1 juli 1993 en november 1993 ooit de heer Langendoen bij u geweest om te zeggen dat hij in feite geen teamleider had?

De heer **Straver:**

Neen.

De **voorzitter:**

Nooit?

De heer **Straver:**

Neen, dat was in november.

De **voorzitter:**

Toen klapte de zaak intern in elkaar.

De heer **Straver:**

Wij kregen in die tijd wel signalen van de dienstcommissie van het IRT. Het IRT zou worden gencorporeerd als een onderdeel van de centrale recherche. Tevens zouden afspraken niet

worden nagekomen. In die tijd heb ik het vooral ervaren als weerstand tegen veranderingen die plaatsvonden.

De **voorzitter**:

De teamleider functioneerde niet goed. Hij was in ieder geval niet bij de zaak betrokken. Ik doel op de heer Van Kastel in Amsterdam. Tegelijkertijd gaan de operaties door, blijkbaar wat de politie betreft onder leiding van de heer Augusteijn bij de CID van het IRT en de heer Langendoen van uw CID. Heeft de heer Langendoen u ingelicht over het feit dat het helemaal niet goed marcheerde?

De heer **Straver**:

In mijn herinnering heb ik daarover pas in november 1993 gehoord.

De **voorzitter**:

Wanneer komt hij voor het eerst met de zaak bij u?

De heer **Straver**:

Dat is op 15 november 1993 als hij is uitgenodigd voor een gesprek bij de PG.

De **voorzitter**:

En daarvoor is hij nooit...

De heer **Straver**:

Nee.

De **voorzitter**:

Is hij misschien ooit bij uw recherchechef, de heer Wietzema Menkhorst, of bij uw plaatsvervanger, de heer Van den Bergh, geweest met het verhaal: dit gaat niet goed, er is geen teamleider, wij beslissen het allemaal zelf?

De heer **Straver**:

Nee.

De **voorzitter**:

Is dat niet vreemd? Terugkijkend, zie je dat er, samen met de heer Van Capelle als officier, veel gebeurd is.

De heer **Straver**:

Dat ben ik met u eens.

De **voorzitter**:

Wat hoort u op 15 november?

De heer **Straver**:

Op 15 november hoor ik dat de heer Langendoen bij de procureur-generaal moet komen naar aanleiding van een bericht van de heer Van Kastel, dat Amsterdam het niet eens was met de werkmethode die in het Delta-traject werd gebruikt. Ik heb toen in globale termen het een en ander over de methode gehoord. Ik heb er mij overigens over verbaasd, dat het gesprek werd gevoerd met de heer Langendoen en niet met de officieren van justitie die steeds voor deze methode toestemming hadden gegeven en daarvoor verantwoordelijk waren.

De **voorzitter**:

Maar wat hoort u op dat moment? U vond het vreemd dat de officier van justitie niet gevraagd is.

De heer **Straver**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wie had dat moeten doen?

De heer **Straver**:

Op dat moment de heer Van der Veen.

De **voorzitter**:

Nee, dat was de officier.

De heer **Straver**:

Of de heer Van Capelle.

De **voorzitter**:

Maar daar heeft de procureur-generaal toch ook wel mee gesproken, of niet?

De heer **Straver**:

Ik neem aan dat dat daarna is gebeurd.

De **voorzitter**:

U vond het vreemd dat eerst aan de heer Langendoen werd gevraagd: wat is de methode?

De heer **Straver**:

Ja.

De **voorzitter**:

Maar wat heeft hij toen aan u verteld over de methode?

De heer **Straver**:

Wat hij in het eerste gesprek exact heeft verteld, staat mij niet meer zo bij. In de weken die daarop volgden, hebben wij daarover in ieder geval verschillende malen gesproken en heb ik gehoord hoe de methode in elkaar zit. Bij het eerste gesprek was het helder dat het in ieder geval ging om gecontroleerde doorlevering, zoals het nu genoemd wordt, met daarin een rol voor de politie.

De **voorzitter**:

Ik heb vanochtend aan de heer Van Riessen gevraagd: is er toen iemand geweest die zei "dit stoppen wij"? Dat had Amsterdam kunnen zeggen, maar dat is niet geëffectueerd.

Daarna is het team uit elkaar gespat. Heeft u toen aan de heer Langendoen gevraagd: wat is dit nu precies, moeten wij hiermee doorgaan of moeten wij dit stoppen?

De heer **Straver**:

Ja, in dat gesprek of in een gesprek kort daarop. Ik had niet zoveel twijfels over de methode.

De **voorzitter**:

Kunt u zo goed mogelijk aangeven hoe de methode u toen beschreven is?

De heer **Straver**:

Ja, maar er zitten wel details in die ik niet publiekelijk kan vertellen.

De **voorzitter**:

Wat ik u vraag, is: hoe werd de methode u toen beschreven?

De heer **Straver**:

De heer Langendoen heeft mij in die tijd medegedeeld dat een informant van de politie Kennemerland op n van de schakels in het traject van aankoop van partijen verdovende middelen door de criminele organisatie tot aan verkoop via de voordeur van de koffieshops hand- en spandiensten verleende die voor de criminele organisatie aantrekkelijk waren. Hij zei toen ook welke schakel dat betrof. Hij zei dat het daarbij mogelijk was dat partijen drugs die door de criminele organisatie waren gekocht in het buitenland, hier het verdere traject moesten vervolgen. Op een gegeven moment zou zo'n container onder controle van de politie worden bekeken om te controleren of en, zo ja, hoeveel drugs erin zaten, en of er harddrugs bij zaten. Vervolgens zou die container weer in de schakel van de criminele organisatie worden teruggebracht en onder controle van de politie, OT en dergelijke, worden gevolgd. Dit alles gebeurde met als doel om de hele infrastructuur van de organisatie in kaart te kunnen brengen, om te kijken welke verdachten erbij betrokken waren. Het betrof een langdurig traject met meerdere doorleveringen. Op den duur wilde men ook zicht krijgen op en bewijs krijgen tegen degenen die binnen de organisatie aan de touwtjes trokken.

De **voorzitter**:

Heeft u toen gevraagd: hoe lang gaat dit duren, hoeveel moeten wij hiervoor doorlaten?

De heer **Straver**:

Ik heb pas later gehoord hoeveel zendingen er zijn geweest. Ik heb wel gevraagd: hoe lang gaat dit nog duren? De verwachting was dat het onderzoek in de loop van het eerste halfjaar van 1994 tot resultaat zou leiden en dat de pijnlijke ook zou worden gestopt.

De **voorzitter**:

Heeft u toen, eind 1993, gevraagd: kan het gestopt worden? Als de grote cocaneklapper komt, kan de informant er dan wel worden uitgetrokken? Kan die man dan wel onzichtbaar blijven?

De heer **Straver**:

Ik weet niet of ik dat toen heb gevraagd. De feitelijke situatie heeft zich immers, zoals u weet, heel anders ontwikkeld. De informant is door de opheffing van het team en door al het gelek van dubbel-nul-informatie in grote problemen gekomen. Als het onderzoek niet zou zijn gestopt en de organisatie was opgerold, was er geen enkel afbouwprobleem met de informant geweest.

De heer **Koekkoek**:

Vertelde de heer Langendoen u toen, november 1993, ook over cocane?

De heer **Straver**:

Ik weet niet exact op welk moment dat is geweest. Maar dat was in de eerste twee, drie maanden dat wij ons heel intensief zijn gaan bezighouden met alles rondom het IRT.

De heer **Koekkoek**:

Het is niet onbelangrijk, lijkt mij, of er sprake is van softdrugs of dat op een gegeven moment ook een behoorlijke partij cocane wordt ingevoerd. Maar staat u er iets van bij, dat hij toen heeft gezegd dat daarvan sprake zou kunnen zijn?

De heer **Straver**:

Nee, op 15 november in ieder geval nog niet.

De heer **Koekkoek**:

Wanneer bleek u dat er ook van cocane sprake zou kunnen zijn?

De heer **Straver**:

Ik denk toen het IRT al was opgeblazen.

De **voorzitter**:

Waarom was het nu zo zeker dat de informant er met de grote klapper kon worden uitgehaald en dat er kon worden aangehouden?

De heer **Straver**:

Ja, absolute zekerheid... Ten eerste moet ik het hebben van horen zeggen, van wat de heren Van der Veen en Lith mij daarover hebben verteld, van wat er al aan bewijs was en van wat zij aan verwachtingen hadden van wat de volgende doorleveringen aan bewijs zouden brengen. Absolute zekerheid heb je daar nu, achteraf, natuurlijk niet over.

De **voorzitter**:

Heeft u toen ook gevraagd: zijn die afspraken met de informant vastgelegd, hoe zijn zij vastgelegd, welke financile afspraken zijn er met de informant gemaakt?

De heer **Straver**:

Nee, dat is pas veel later aan de orde gekomen.

De **voorzitter**:

Als ik het goed zie, begint u zich aan de ene kant heel intensief met de zaak bezig te houden nadat het IRT is opgeheven.

De heer **Straver**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Aan de andere kant wordt u bijna in een soort maalstroom van ontwikkelingen meegenomen. Of zie ik dat verkeerd?

De heer **Straver**:

Het eerste halfjaar van 1994 is voor ons enorm hectisch geweest: het team werd opgeheven, per 1 januari zouden zo'n 70 rechercheurs op de stoep van hun korpsen staan, de korpschefs wilden door met een IRT, dan maar zonder Amsterdam, de ontvlechting tussen Amsterdam en de rest moest geregeld worden, het Delta-onderzoek moest afgebouwd worden, er moest een nieuw plan worden gemaakt voor een nieuwe aanpak van de doelgroep, er moest een nieuw kernteam in de steigers worden gezet. En daar

tussendoor zaten wij bijna permanent met beveiligingsproblemen rondom informanten en politiemensen. Dat heeft tot juni 1994 geduurd.

De **voorzitter**:

Nu heeft de hoofdofficier uit Haarlem, de heer De Beaufort, hier verklaard dat hij in de vakantie en waarschijnlijk daarna nog geconfronteerd werd met de doorlating van 6000 kilo.

De heer **Straver**:

Dat klopt, maar ik wil geen hoeveelheden noemen.

De **voorzitter**:

Dat hoeft ook niet. Maar is het niet vreemd dat toch ineens die vraag weer op tafel komt, terwijl dat hele beveiligingstraject dan klaar is?

De heer **Straver**:

Nee, dat is niet vreemd.

De **voorzitter**:

Voelde u zich toen ook voor het blok gesteld?

De heer **Straver**:

Het was verrassend dat het zo lang duurde. Kijk, die pijplijn kon op ieder moment worden afgestopt. De heer Lith heeft dat ook heel goed aangegeven. Als de criminele organisatie weer een partij in het buitenland wilde bestellen en daarbij de medewerking van de informant nodig had, dan werd dat besproken. Maar als door het OM het sein eenmaal op groen was gezet voor de levering van een partij, dan moest die wel uit de pijplijn komen. Dat was al voorzien in november 1993.

De **voorzitter**:

Maar het is toch eigenlijk niet meer terug te vinden waar het OM precies toestemming voor gegeven heeft? Dat geldt ook voor die laatste partij, die afbouwpartij. De heer De Beaufort zei hier: ik voelde mij voor het blok gesteld, het was een zaak van leven en dood, de korpsleiding vroeg het mij.

De heer **Straver**:

Ja, dat klopt.

De **voorzitter**:

Voelde u zich dan niet voor het blok gesteld?

De heer **Straver**:

Ja, ik voelde mij ook voor het blok gesteld. Kijk, mijnheer Van Traa, u moet dat zo zien. Als er normaal nog een partij was gekomen die in de pijplijn zat, had die misschien best kunnen worden geveegd. Dan had de informant misschien best aan een verhaal kunnen worden geholpen waarmee hij zich bij de criminele organisatie kon verantwoorden. Maar wij zaten in een heel andere situatie, namelijk dat de positie van de informant door alle gelek rondom de methode uitermate precair was geworden.

De **voorzitter**:

Maar als in de zomer heel abrupt die vraag komt, dan is het beveiligingsgebeuren toch helemaal georganiseerd? Dat begreep ik dus niet.

De heer **Straver**:

Ja, maar de verdenkingen richting de informant bleven.

De **voorzitter**:

Is dat geen bewijs voor de stelling dat je er zo diep in zit dat je er niet meer uit komt?

De heer **Straver**:

Absoluut niet. Dit heeft meer te maken met de opheffing van het IRT en met het uitlekken van alle informatie dan met mogelijkheden tot het afstoppen van de pijplijn.

De heer **Koekkoeck**:

Er was dus geen toestemming gegeven voor deze zending?

De heer **Straver**:

Toestemming voor deze zending was al in november gegeven.

De heer **Koekkoeck**:

Maar dan is het een heel lange pijnpijn, van november 1993 tot de zomer van 1994.

De heer **Straver**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

U zei dat er bij u grote onrust ontstond door de lekken, de vele perspublicaties in bijvoorbeeld het Parool en de Telegraaf. Door wie werd er volgens u gelekt? Vanuit politie en justitie of vanuit de criminele wereld?

De heer **Straver**:

De meeste lekken zijn vanuit politie en justitie gekomen. Ik heb toen gevraagd om een onderzoek naar lekken, maar dat heeft niets opgeleverd. Ik wil dus niet speculeren waar het vandaan is gekomen.

De **voorzitter**:

Welk belang hebben politie en justitie erbij om te lekken?

De heer **Straver**:

Ik wil er niet over speculeren. Er is een onderzoek naar die lekken geweest. Eind 1994 heeft dat niet tot resultaat geleid, voor zover ik weet. Ik vind dat ik niet hoor te speculeren over de vraag waar dat vandaan is gekomen.

De heer **Koekkoek**:

Waarom denkt u dan toch dat het vanuit politie of justitie komt?

De heer **Straver**:

Dat kunt u zelf in de kranten lezen. Er wordt voortdurend verwezen naar soms hoge bronnen bij politie en justitie.

De **voorzitter**:

Bij mij kwam de vraag op of dit niet een soort duivels spel is van de criminaliteit die ook op de hoogte is en lekken als het ware doorstuurt via allerlei kanalen om de machine te ontregelen waarbij gezegd wordt dat er via politie en justitie gelekt wordt. Kunt u zich deze vraag voorstellen?

De heer **Straver**:

Ik vind dat wel een erg gewaagde theorie.

De **voorzitter**:

Het is geen theorie want ik weet het antwoord niet.

De heer **Straver**:

Ik ook niet. Ik wil hier niet over speculeren. Wij moeten met elkaar in dit ressort door kunnen werken.

De heer **Koekkoek**:

Maar de enige aanwijzingen zijn dan de in de kranten vermelde bronnen?

De heer **Straver**:

Ja, wat wilt u daarmee zeggen?

De heer **Koekkoek**:

Kunt u dit bevestigen?

De heer **Straver**:

Wat moet ik bevestigen?

De heer **Koekkoek**:

U zei dat u in de kranten las dat vanuit politie en justitie bepaalde gegevens komen. Zijn dat uw enige aanwijzingen voor het lekken van politie en justitie?

De heer **Straver**:

Ik heb van de leiding van het huidige rijksrecherche team dat nu het brede onderzoek verricht begrepen dat men zich erover verbaast dat dezelfde verklaringen die bij het team worden afgelegd in de pers terecht komen.

De **voorzitter**:

Vond u in de positie waarin u zich toen geplaatst voelde dat men uw korps schade wilde toebrengen?

De heer **Straver**:

Mijn korps is zeer beschadigd. Mensen in mijn korps zijn beschadigd. Ik heb in een vorig gesprek al eens tegen u gezegd dat geen enkel korps, tenzij het ethisch helemaal ontspoord is, het verdient om zo gecriminaliseerd te worden als het mijne.

De **voorzitter**:

U zegt "gecriminaliseerd". Door wie?

De heer **Straver**:

In de pers. Tijdens de verklaringen voor uw enquëtecommissie zijn ook insinuaties gedaan.

De **voorzitter**:

Welke?

De heer **Straver**:

Bijvoorbeeld dat mijn CID-rechercheurs zich verrijkt zouden hebben.

De **voorzitter**:

Wie heeft die suggestie gedaan?

De heer **Straver**:

Onder andere de heer Teeven.

De **voorzitter**:

U doelt op het relaas van de heer Teeven over de verkoop van de tegeltjes.

De heer **Straver**:

Ja, en het verhaal over de legale ladingen die o.a. naar een sapfabriek in België gingen. Hij gaf aan dat dit ergens wel verantwoord zou moeten zijn.

De **voorzitter**:

Dat is toch ook zo? Wij komen hier nog op terug. Ik sprak niet over wat er voor de commissie is gebeurd, ik sprak over wat daarvoor is gebeurd. Nu komen we weer terug bij de commissie. Ik hoef anderen die hier iets zeggen niet te verdedigen, maar mij staat bij dat de heer Teeven het voorbeeld noemde van de verkoop van de tegeltjes.

De heer **Straver**:

En over de afvoer van het sap.

De **voorzitter**:

Betekent dit dat men uw korps wil criminaliseren?

De heer **Straver**:

Dat is het feitelijke resultaat.

De **voorzitter**:

En wie heeft er belang bij om uw korps te criminaliseren? Welke officier van justitie of politiemann die goed bij z'n hoofd is kan daar belang bij hebben?

De heer **Straver**:

Ik denk in z'n algemeenheid dat hoe zwarter de werkmethode en de mensen die daarbij betrokken zijn wordt afgeschilderd, hoe belangrijker het is voor mensen die menen dat de methoden destijds de oorzaak van het opheffen van IRT zijn geweest.

De **voorzitter**:

Ziet u daar een complot?

De heer **Straver**:

Ik wil niet over een complot spreken.

De **voorzitter**:

U vindt dat in de periode waarin sprake is van veel publikaties er sprake is van lekken. U was bezig met het zogenoemde beveiligingstraject om te bekijken of u de zaak tot een goed einde kon brengen. Wie had u de verantwoordelijkheid gegeven om dat in Haarlem te doen?

De heer **Straver**:

U bedoelt de beveiliging, en dergelijke?

De **voorzitter**:

Het beïndigen van het zogenoemde Delta-traject.

De heer **Straver**:

Het beindigen van het Delta-traject lag vanuit Justitie aanvankelijk bij de heer Van Capelle. Degene die het Delta-traject feitelijk moest afbouwen was de heer Langendoen. Later is daar de heer Van Vondel bij betrokken.

De **voorzitter**:

Wie heeft het korps Kennemerland daarvoor verantwoordelijk gemaakt?

De heer **Straver**:

Dat is gebeurd door de ressortvergadering c.q. de procureur-generaal. Kennemerland kreeg de zorg voor het restant-IRT en voor de afbouw van het Delta-traject. Over het laatste is de beslissing genomen in een vergadering met de korpschefs, de hoofdofficiëren en de procureur-generaal. Formeel was het een opdracht van de procureur-generaal.

De **voorzitter**:

Welke verantwoordelijkheid had u als korpschef toen?

De heer **Straver**:

Ik had tot op dat moment geen andere verantwoordelijkheid dan die van een van de andere korpschefs die bij het IRT betrokken waren.

De **voorzitter**:

Behalve de speciale verantwoordelijkheid voor uw CID.

De heer **Straver**:

Uiteraard.

De **voorzitter**:

Toen dit alles speelde, hebt u toen aan de verantwoordelijken, dus niet alleen aan de heer Langendoen, maar ook de mensen die daarboven zaten, gevraagd of men nu gestopt was?

De heer **Straver**:

Of ik dit aan de heer Lith gevraagd heb?

De **voorzitter**:

Ik bedoel aan de mensen binnen uw korps. Boven de heer Langendoen staat een recherchechef. Hebt u wel eens aan iemand in die tijd gevraagd of men ermee gestopt was?

De heer **Straver**:

In die periode hebben wij de afbouw van het Delta-onderzoek, de opbouw van een nieuw onderzoek en het team naar het niveau van de korpsleiding gebracht. De heer Van den Berg heeft daar leiding aan gegeven.

De **voorzitter**:

Wist u toen dat er in Rotterdam iets vergelijkbaars gestart was?

De heer **Straver**:

Neen. Destijds liep er een groot onderzoek naar een drugsorganisatie in de eigen regio. Ik heb toen wel gevraagd of we daarvoor dezelfde methode moesten gebruiken. Het antwoord luidde: neen. Van het Rotterdam-traject heb ik pas veel later gehoord.

De **voorzitter**:

Had het niet in de rede gelegen...

De heer **Straver**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hebt u nooit aan de heer Langendoen en anderen gevraagd: wat doen we nu nog, moeten wij ermee doorgaan of stoppen.

De heer **Straver**:

Niet in die zin. Ik heb gevraagd of we in onze eigen regio ook dat soort dingen deden. Op dat moment heb ik er niet bij stilgestaan dat mijn CID ook voor andere korpsen een dergelijk traject zou lopen. Dat hoorde ik pas op 7 februari van dit jaar.

De **voorzitter**:

Dat is toch een onverantwoordelijke situatie, nog afgezien van de vraag wat je van de methode zelf vindt.

De heer **Straver**:

Dat ben ik met u eens.

De **voorzitter**:

Hoe kan dat?

De heer **Straver**:

Mijn nieuwe chef CID heeft er voor het eerst in december van dat traject gehoord. Het werd afgebouwd en het speelde zich bovendien af onder verantwoordelijkheid van een andere CID en een ander parket. Men heeft mij ook toen niet genformeerd. Ik hoorde er op 7 februari 1995 van toen er problemen waren rondom de afbouw van de informanten.

De **voorzitter**:

Dan begint u het rijksrecherche-onderzoek te entameren. Ik wil echter terug naar 1994. U was zeer intensief bezig, mede met de heer Langendoen, om het oude Delta-traject af te bouwen. Hoe is het mogelijk dat u het hem niet vraagt en hij het u niet vertelt?

De heer **Straver**:

Dat heeft te maken met de oude CID-cultuur waar afscherming van methoden en bronnen ertoe leidt dat hogeren in de hiërarchie, en dit geldt ook voor het OM en de politie, niet werden genformeerd. Als u me vraagt wat ik daarvan vind, zeg ik: dat moet niet meer.

De **voorzitter**:

Als er nu al die commotie is geweest.

De heer **Straver**:

Ik was laaiend toen ik het in februari hoorde. Ik zou er nooit akkoord mee zijn gegaan.

De **voorzitter**:

Hoe vaak bent u laaiend geweest omdat u te laat iets hoorde?

De heer **Straver**:

Dit was het meest markante moment. Ook tijdens het rijksrecherche-onderzoek heb ik nieuwe dingen gehoord.

De **voorzitter**:

Nogmaals ga ik terug naar 1994. Wanneer is het punt van de financiële vergoedingen - hoeveel is er aan verdiend - naar voren gekomen?

De heer **Straver**:

Dat is in 1995 naar voren gekomen.

De **voorzitter**:

Niet in 1994?

De heer **Straver**:

Niet in 1994.

De **voorzitter**:

Is daar nooit naar gevraagd?

De heer **Straver**:

Nee.

De **voorzitter**:

Maar toen bijvoorbeeld die partij nog door moest en niet kon worden geveegd, is toen ook niet gevraagd, waar de heer De Beaufort over sprak, in de trant van: jongens, wij zijn voor het blok gesteld en wat gebeurt er dan met dat geld?

De heer **Straver**:

In dat geval was het helder dat de beloning van de informant bij de informant zou blijven. Maar ik zou nog wat anders willen zeggen, want ik heb het idee dat u zegt: hoe is dit in vredesnaam allemaal mogelijk? Ik wil toch zeggen dat wij nogal wat lessen uit de IRT-affaire hebben getrokken. Aan de ene kant, nadat die hectische periode van de eerste helft van 1994 achter de rug is, ben ik gestart met een compleet nieuwe opbouw van mijn regionale criminele inlichtingendienst. Er is geen korpschef in Nederland die zo hardhandig ingegrepen heeft in zijn CID. Dat is de ene kant. De tweede kant is dat ik, zowel bij de opbouw van het nieuwe kernteam als bij de opbouw van onze nieuwe CID, tegen de mensen heb aangegeven: Delta-achtige methoden worden niet gebruikt totdat de publieke discussie daarover afgelopen is. Daarnaast heb ik onmiddellijk, elke keer als er signalen

waren dat er wat mis zou zijn bij mijn criminele inlichtingendienst, gedaan wat ik moest doen: een onderzoek instellen. In de meeste gevallen heb ik dat aan de rijksrecherche gevraagd. Als het noodzakelijk was, heb ik maatregelen genomen naar mensen toe.

De **voorzitter**:

U heeft de hele CID gereorganiseerd.

De heer **Straver**:

Ja.

De **voorzitter**:

Er is een nieuwe interimchef gekomen, de heer Woest.

De heer **Straver**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat is allemaal juist, maar tegelijkertijd...

De heer **Straver**:

...loopt het Rotterdamse traject.

De **voorzitter**:

Dat loopt toch door. Er lopen waarschijnlijk meer trajecten nog door.

De heer **Straver**:

Nee, het Rotterdamse traject en n gecontroleerde doorlevering naar Gooi- en Vechtstreek.

De **voorzitter**:

Goed, maar die dingen lopen door. En dat wist u niet.

De heer **Straver**:

Nee, dat wist ik niet.

De **voorzitter**:

Hoe kan dat nu?

De heer **Straver**:

Ik heb u dat straks al aangegeven. Dat heeft echt te maken met die gesloten CID-cultuur. Dat is voor mij geen kwestie geweest van niet doorvragen in de trant van: wat niet weet, wat niet deert; je draagt geen verantwoordelijkheid voor wat je niet weet. Ik heb mij vanaf mijn aantreden als hoofdcommissaris in Haarlem vanaf het eerste begin zeer intensief beziggehouden met het werk van mijn politieke inlichtingendienst daar; ik was van A tot Z op de hoogte. De methodenontwikkeling bij de criminele inlichtingendiensten heeft zich echter voltrokken in het circuit van CID-officieren en CID-chefs. Noch de top van de politie, noch de top van het OM (de hoofdofficieren, de procureurs-generaal) was daar inhoudelijk bij betrokken. Wij spraken er af en toe over aan de hand van nota's. Dan heb je de discussie over het verschil tussen informant en infiltrant, of je iemand nu wel of niet naar het Victoria Hotel mag sturen. Maar de barre werkelijkheid van de georganiseerde criminaliteit en de enorme vlucht die het inlichtingenwerk van de CID heeft genomen...

De **voorzitter**:

Maar hoe kun je als korpschef voor die barre werkelijkheid verantwoordelijk zijn als je niet weet wat er gebeurt?

De heer **Straver**:

Maar ik weet nu wat er gebeurt.

De **voorzitter**:

Ja, maar veel te laat.

De heer **Straver**:

Ja, dat klopt. Maar nu hebben wij alles zo geregeld, zowel de interne aansturing als de betrokkenheid van de korpsleiding, dat wij op hoofdlijnen op de hoogte zijn van alles wat er loopt. Iedere kwetsbare operatie wordt ook met ons besproken.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Straver, het is mij toch niet helemaal duidelijk. U zegt: geen Delta-achtige dingen meer.

De heer **Straver**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:
Wanneer zegt u dat tegen de mensen?

De heer **Straver**:
Dat heb ik na de zomer van 1994 aangegeven, toen onze nieuwe chef CID aantrad.

De heer **Koekkoek**:
En toch blijkt het te gebeuren zonder dat u het weet.

De heer **Straver**:
Ja.

De heer **Koekkoek**:
Op het moment dat u dat zegt, behoort u toch terug te krijgen: ja, maar dat en dat loopt nog.

De heer **Straver**:
Dat heb ik op dat moment niet teruggekregen.

De heer **Rabbae**:
U zei: ik heb mijn CID gereorganiseerd. Heeft u de heer Langendoen nu eigenlijk vervangen, of heeft de heer Langendoen naar een andere functie gesolliciteerd, waarna de heer Woest is gekomen?

De heer **Straver**:
Na de eerste helft van 1994, toen de heer Langendoen met zijn gezin nogal een prijs moest betalen, gaf de heer Langendoen aan dat hij weg wilde bij de CID. Ik heb toen overwogen en ook gesprekken gevoerd om een ruil tussen CRI en Kennemerland tot stand te brengen, maar uiteindelijk solliciteerde hij zelf naar de functie van projectleider bij het kernteam. Ik heb toen de heer Woest, die wij kenden als leider van het Omega-team dat ons korps heeft geassisteerd bij al die beveiligingsoperaties...

De **voorzitter**:
En de afbouw van informanten.

De heer **Straver**:
Ja, exact. Ik heb de heer Woest, die een vakman eerste klas was, gevraagd of hij voor twee jaar bij mij wilde komen om de CID te herstructureren.

De heer **Rabbae**:
Weet u of de heer Langendoen de heer Woest volledig heeft genformeerd over wat gaande was? Of heeft u later ontdekt dat dit niet het geval was?

De heer **Straver**:
Die overdracht is slecht geweest.

De heer **Rouvoet**:
Na de zomer van 1994 heeft u duidelijk gemaakt: geen Delta-achtige methoden meer.

De heer **Straver**:
Voorlopig, tot de discussie daarover was afgerond.

De heer **Rouvoet**:
U heeft toen niet teruggekregen, dat er nog iets dergelijks liep. In februari 1995 hoort u dat de methode door uw runners ook elders wordt toegepast.

De heer **Straver**:
Ja.

De heer **Rouvoet**:
U zegt: ik was toen laaiend.

De heer **Straver**:
Ja.

De heer **Rouvoet**:
En daarna hoort u in het kader van het rijksrecherche-onderzoek nog weer allerlei nieuwe dingen. Ik probeer dat op een rijtje te krijgen. U hoort dan weer nieuwe elementen die u ook niet in februari 1995 verteld waren. Hoe kan ik dat rijmen, hoe kan ik dat verklaren?

De heer **Straver**:

In februari van dit jaar geef ik mijn chef CID opdracht om in kaart te brengen wat er is misgegaan rondom de overdracht, wat er onverklaarbaar is en welke mogelijke andere problemen er zijn geweest bij de CID. Dat rapport is voor mij aanleiding om de hoofdofficier voor te stellen, een breed onderzoek naar het functioneren van mijn CID in de afgelopen jaren te initieren.

De **voorzitter**:

Dat is het begin van het rijksrecherche-onderzoek.

De heer **Straver**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hoe komt het nu dat dit rijksrecherche-onderzoek als het ware wordt overgenomen door de procureurs-generaal? Hoewel, de procureur-generaal heeft natuurlijk officieel het gezag over de rijksrecherche. Dus die moet daar ook mee instemmen.

De heer **Straver**:

Ja, uiteraard moest de PG in Amsterdam ermee instemmen. Maar goed, dat is een niveau hoger gelegd. De minister is erbij betrokken. Iedereen praat erover, behalve met mij of met mijn korpsbeheerder.

De **voorzitter**:

Er wordt met u niet gepraat over het rijksrecherche-onderzoek?

De heer **Straver**:

Nee.

De **voorzitter**:

Ook niet met de hoofdofficier?

De heer **Straver**:

Nee, ook niet. Wij worden begin april ingelicht over het feit dat het onderzoek gaat plaatsvinden. De opzet van het onderzoek, zo lezen wij dan, kwam ongeveer overeen met onze eigen gedachte.

De **voorzitter**:

Wat was uw eigen gedachte?

De heer **Straver**:

Dat het niet een traditioneel rijksrecherche-onderzoek zou moeten zijn, maar dat je er echt gepokte en gemazelde CID-deskundigen bij zou moeten betrekken om alles te beoordelen.

De **voorzitter**:

Wat moest er naar uw mening onderzocht worden?

De heer **Straver**:

Ik vond het toen wenselijk dat tot in detail werd vastgesteld wat er in die trajecten van mijn CID was gebeurd, bij welke trajecten zij betrokken waren geweest. Kort daarop kwam ook het verhaal over de sigarettensmokkel, wat overigens achteraf compleet een FIOD-operatie bleek. Ik dacht dat dit ook hier is vastgesteld.

De **voorzitter**:

U wilde vaststellen wat er bij de CID gebeurd was. Heeft u toen een keer tegen de directbetrokkenen gezegd: nu wil ik alles weten?

De heer **Straver**:

Nee. Ik vond het noodzakelijk dat er een rijksrecherche-onderzoek zou plaatsvinden om dat allemaal aan het licht te brengen. Ik had op dat moment een stevige distantie ten opzichte van de heer Langendoen, omdat ik toen pas hoorde dat het Rotterdamse traject had gelopen. Op een later moment, rondom het sigarettensmokkeltraject, was voor mij ook de vraag aan de orde: met wie kun je nu wel en niet meer werken? Toen heb ik zelf vanuit mijn verantwoordelijkheid als chef gevraagd: hoe zit dat? Binnen vier dagen stond voor mij vast dat dit een FIOD-operatie was en dat er geen betrokkenheid was van de RCID Kennemerland. Vanaf dat moment, als er dan weer verhalen komen, check ik bij betrokkenen na: hoe heeft dat gezeten? Dat heeft ook te maken met het feit dat ik met de Kafka-achtige situatie word geconfronteerd, dat ik geen informatie krijg over het

rijksrecherche-onderzoek. Maar in beginsel wacht ik nu op de uitslag van het rijksrecherche-onderzoek.

De **voorzitter**:

Heeft u, voordat u besluit dat er een rijksrecherche-onderzoek moet komen, met de vuist op tafel geslagen en gezegd: en nu komt alles op tafel, want mijn korps gaat er onderdoor als dit maar doorgaat?

De heer **Straver**:

Ik vind dat u de relatie wat vreemd legt. Voor mij was het feit dat ik niet was genformeerd over dit verhaal, op dat moment aanleiding om ervoor te zorgen dat op een andere manier de onderste steen boven zou komen, namelijk in een rijksrecherche-onderzoek.

De **voorzitter**:

Heeft u in 1994 al geweten van de kwestie die wij hier vorige week langdurig hebben behandeld: de financiering met crimineel geld van politieactiviteiten, auto's, etcetera?

De heer **Straver**:

Nee. Daar heb ik pas in 1995 van gehoord.

De **voorzitter**:

Is dat nooit in 1994 aan de orde geweest?

De heer **Straver**:

Dat is niet aan de orde geweest.

De **voorzitter**:

Is ooit aan de orde geweest hoe de verslaglegging en de verantwoording waren?

De heer **Straver**:

Nee, dat is niet aan de orde geweest.

De **voorzitter**:

Hoe kunt u dat nu verklaren? Het is voor ons achteraf makkelijk te vragen, maar het is toch niet normaal dat criminele gelden worden gebruikt voor politieactiviteiten?

De heer **Straver**:

Nee. Ik zou daar nooit mee hebben ingestemd.

De **voorzitter**:

U zou nooit "ja" hebben gezegd?

De heer **Straver**:

Ik zou daar nooit "ja" tegen hebben gezegd.

De **voorzitter**:

Maar wat zou u dan hebben gedaan als u het geweten had terwijl de zaak liep?

De heer **Straver**:

Ik vind dat het anders opgezet had moeten worden. Je had dit met BOP-gelden moeten doen.

De **voorzitter**:

Was er sprake van een nauwe betrokkenheid tussen de informant en de CID? U kende Langendoen goed. Hij werkte al vele jaren bij de Haarlemse politie. U had vertrouwen in hem. Hij had dan toch naar u toe kunnen komen met de mededeling dat hij een probleem had?

De heer **Straver**:

Dat is niet gebeurd en dat heeft te maken met die gesloten CID-cultuur.

De **voorzitter**:

U moet er toch stapelgek van worden dat u constant later geconfronteerd wordt met zaken waar u niets van wist?

De heer **Straver**:

Dat ben ik met u eens. Ik gaf al aan wat ik gedaan heb nadat wij lessen uit de IRT-affaire hebben getrokken. Er is sprake van een complete herstructurering van mijn CID, het sterk verscherpen van de begeleiding van de runners en het steeds nader onderzoeken vragen door de rijksrecherche als zich onverklaarbare zaken voordoen. Met de wetenschap van nu is het gemakkelijk om te zeggen wat er vroeger had moeten gebeuren. Na de IRT-affaire is

de methode bekeken door de commissie-Wierenga met zeer ervaren recherche- en justitiemensen erbij. Zij vonden het een knappe methode. Ik had op dat moment geen aanleiding om verder te gaan kijken. Dat is pas later gekomen.

De **voorzitter**:

De heer Van Randwijck zei met een zekere opluchting dat Wierenga de methode niet onrechtmatig had geoordeeld. Daarmee was dat gedeelte van de zaak klaar en hoefden we er niet verder op door te gaan.

De heer **Straver**:

Dat klopt. Achteraf kun je van de Delta-methode zeggen dat bepaalde elementen niet bekeken zijn, zoals het behoud van criminele winsten en het afkomen van de beloning van de informanten om niet alleen hun activiteiten maar ook die van de politie in de zin van het onder controle brengen van een partij te laten betalen. Deze elementen blijken niet te zijn onderzocht. Verder is men echter tot aan het gaatje gegaan. Ik had geen aanleiding om dat over te doen.

De heer **Rouvoet**:

U hoorde pas in 1995 dat met behulp van crimineel geld politieactiviteiten werden betaald. Sommigen zeiden dat dit pas tijdens de openbare verhoren duidelijk werd. Wanneer hoorde u in 1995 dat crimineel geld was ingezet ten behoeve van dit traject?

De heer **Straver**:

In augustus van dit jaar.

De **voorzitter**:

Niet al in februari?

De heer **Straver**:

Neen.

De heer **Rouvoet**:

Hoe hoorde u van het criminele geld?

De heer **Straver**:

Via de verhoren bij de rijksrecherche of via de besloten verhoren door de enquetc commissie.

De heer **Rouvoet**:

Zijn er andere elementen waarvan u in augustus of later gehoord hebt?

De heer **Straver**:

Het lijkt me wel genoeg, zo.

De heer **Rouvoet**:

U hebt niet in augustus 1995 over andere elementen gehoord van voor die tijd?

De heer **Straver**:

Elementen van de methode?

De heer **Rouvoet**:

En van financiering of financile trajecten.

De heer **Straver**:

Uit het rijksrechercheonderzoek of uit wat hier tijdens de enquete naar voren komt hoor ik af en toe nieuwe elementen.

De heer **Rouvoet**:

Wat u aan nieuws hoort, komt uit de openbare verhoren?

De heer **Straver**:

De laatste tijd hoor ik wel het een en ander van het rijksrechercheonderzoek. Er is voor het eerst contact tussen de teamleiding en de korpsleiding.

De heer **Rouvoet**:

Zaten daar nog nieuwe elementen bij?

De heer **Straver**:

Ik veronderstelde bijvoorbeeld dat de financile verantwoording, die bij de rijksrecherche ligt, bij de CID-administratie was opgenomen. Het gaat echter om een aparte financile verantwoording.

De heer **Rouvoet**:

Hoorde u voor het eerst van het kasboek toen dat verleden week hier genoemd werd?

De heer **Straver**:

Neen, iets eerder, toen ik terugkwam van vakantie. Ik heb erover nagedacht en toen vroeg ik me af hoe dit verantwoord zou zijn.

De **voorzitter**:

Ik wil terug naar de algemene vraag van de verantwoordelijkheid. Voor welk gedeelte is Justitie verantwoordelijk - het OM - en voor welk deel bent u als korpschef verantwoordelijk?

De heer **Straver**:

Aan de ene kant is sprake van het gezag, de toetsing van methoden op het juridische kader, subsidiariteit, proportionaliteit, enz. Daarvoor is primair het OM verantwoordelijk. Aan de andere kant bestaat de verantwoordelijkheid voor de operationele leiding van CID-activiteiten. Die ligt naar mijn idee bij het korps waar het onderzoek zich afspeelt.

Daarnaast is er een derde verantwoordelijkheid die de korpschef altijd heeft. Dat is een afgeleide beheersverantwoordelijkheid, een algemene managementverantwoordelijkheid voor de integriteit van het apparaat en de veiligheid van de mensen. Vanuit die optiek draag ik verantwoordelijkheid voor het werk van mijn CID, of het nu in mijn eigen regio plaatsvindt of elders.

De **voorzitter**:

U volgt niet de stelling van de heer De Beaufort dat hij als officier niet verantwoordelijk is als het werk in een andere regio uitgevoerd wordt ten behoeve van een andere CID.

De heer **Straver**:

Voor het OM ligt het anders.

De **voorzitter**:

U verklaart zich verantwoordelijk voor wat de CID doet voor uw kolonne.

De heer **Straver**:

Dat klopt. Die medeverantwoordelijkheid verschilt natuurlijk. Die is het grootst als het gaat om een onderzoek in je eigen regio waarbij je de operationele leiding hebt. Vanuit de algemene beheersverantwoordelijkheid behoor ik echter betrokken te zijn bij alle kwetsbare trajecten, waar ze ook lopen. Ik moet hierin ook mede beslissen. Voor de IRT-affaire en het Bever-onderzoek was dit niet het geval.

De **voorzitter**:

Ik ga terug naar 1994. Wist u dat de heer Van Vondel ook in Rotterdam runde?

De heer **Straver**:

Neen en daar zou ik ook nooit ofte nimmer toestemming voor hebben gegeven.

De **voorzitter**:

Hoe was dit dan mogelijk?

De heer **Straver**:

Wat moet ik hierop antwoorden?

De **voorzitter**:

Wie heeft dat goedgekeurd?

De heer **Straver**:

Dat was de chef CID. Ik wist niet van het Rotterdamse traject. Als mij dat rond de jaarwisseling 1994 was gemeld, had ik in ieder geval gewild dat er, voordat daarmee was doorgegaan, overleg was geweest op het niveau van korpschefs. Tevens had er nadrukkelijk dekking van de PG en waarschijnlijk de minister van Justitie moeten zijn. Maar ik wist het niet.

De **voorzitter**:

Is er een speciale reden dat hij dat deed?

De heer **Straver**:

U weet dat de heer Van Vondel door ons is teruggehaald, nadat hij al ontslag had genomen in verband met beveiligingsoperaties rondom informanten in het Delta-traject. Het was

nadrukkelijk de bedoeling dat hij zich alleen met activiteiten rondom de beveiliging van informanten en later van politiemensen bezig zou houden en niet dat hij zich met oude CID-activiteiten zou bezighouden.

De **voorzitter**:

Ik kan me niet voorstellen dat de CID-chef u dat in 1994 niet vertelt. Hij moet heel goed hebben geweten dat de heer Van Vondel alleen in dienst was genomen om de groei-informant te helpen beschermen en af te bouwen.

De heer **Straver**:

Dat klopt. In de eerste helft van 1994 leidde de betrokkenheid van de heer Langendoen bij alle veiligheidsproblemen ertoe dat er in die periode feitelijk weinig leiding is gegeven aan de CID.

De **voorzitter**:

Wij stuiten ook in de pers en de verhoren op het zogenoemde sap-traject. Ik weet niet precies wat dit is. Hebt u daarvan gehoord, voordat het in de kranten verscheen?

De heer **Straver**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wanneer ongeveer hoorde u daarvan?

De heer **Straver**:

Ik meen in mei 1995, in ieder geval ruim voordat het verhaal in het Parool verscheen.

De **voorzitter**:

Wat is dat voor traject? Wij hebben het de heer Langendoen nog niet gevraagd. Wij hebben wel gesproken over een limonadefabrikant, maar wat is het sap-traject.

De heer **Straver**:

De sappen die als deklading bij de weed werden gebruikt in het Delta-traject werden afgevoerd naar een Belgische limonadefabriek. Die Belgische limonadefabrikant heeft op een gegeven moment aan de overzijde van de oceaan een fabriekje voor zuidvruchten opgericht. Daar werden de grondstoffen gemaakt die vervolgens in België in zijn limonadefabriek werden verwerkt.

De **voorzitter**:

Wat voor connectie is er met die man in de CID?

De heer **Straver**:

De CID kende deze man sedert de IJmuidense coke-zaak. Daarna heeft men contacten met deze man gelegd omdat daar de legale dekladingen, als het ging om vruchtesappen, naartoe gingen. Hij kon de CID aan informatie helpen over de transportwereld rondom vruchtesappen, e.d.

De **voorzitter**:

Was hij ook een informant?

De heer **Straver**:

Nee.

De **voorzitter**:

Een tipgever?

De heer **Straver**:

Nee, geen tipgever.

De **voorzitter**:

Dus hij zorgde voor het opkopen van de dekladingen. Weet u wat gebeurd is met de opbrengst daarvan?

De heer **Straver**:

De opbrengst van dekladingen in het Delta-traject? De dekladingen zijn om niet afgeleverd bij deze fabrikant.

De **voorzitter**:

Weet u dat zeker?

De heer **Straver**:

Ja, voor zover mij bekend is. De rijksrecherche doet daar onderzoek naar.

De **voorzitter**:
De heer Langendoen heeft u gezegd: dat is om niet weggegeven?

De heer **Straver**:
Ja.

De **voorzitter**:
En wat is nu nog de betekenis van dat sapbedrijf in Zuid-Amerika?

De heer **Straver**:
De betekenis van dat sapbedrijf in Zuid-Amerika is dat het nog steeds sap produceert en naar Nederland verscheept. Er zijn ooit gedachten geweest om dat bedrijf ook in te schakelen bij dekladingen, maar dat is nooit gebeurd.

De **voorzitter**:
Dus ook eventueel in te schakelen bij transporten?

De heer **Straver**:
Ja. Op een gegeven moment was de hoeveelheid vruchtesap in Colombia, die vaak als deklading werd gebruikt, niet alleen richting Nederland maar alle kanten uit, gering. Het idee was om dit bedrijf in Colombia vruchtesappen op de markt te laten brengen en zo wellicht een nieuwe informatiepositie te verwerven, maar dat is nooit gebeurd.

De **voorzitter**:
Waaruit zou blijken dat er in Colombia te weinig vruchtesap op de markt was? Waarom was daar te weinig sap? Ik bedoel: dat is toch overal te krijgen? Ik begrijp dat niet.

De heer **Straver**:
U kunt van mij toch moeilijk verwachten dat ik ga onderzoeken wat de rijksrecherche nu met een team van 30 man onderzoekt?

De **voorzitter**:
Nee, dat vraag ik u absoluut niet. Dat moeten wij ook niet dubbel doen. De enige vraag is hoe plausibel het is, dat er in Colombia niet genoeg sap zou zijn. Maar goed.

De heer **De Graaf**:
De heer Vrakking heeft hier gesproken over frontstores en backstores. U geeft nu aan dat het sapbedrijf aan de overkant van de plas niet gebruikt is als frontstore.

De heer **Straver**:
Het was geen frontstore, maar een volkomen legaal bedrijf, opgericht door een Belgische limonadefabrikant.

De heer **De Graaf**:
Maar als het door de CID in latere trajecten was gebruikt, dan had het natuurlijk iets van een soort frontstore gekregen. Dan maakt de politie gebruik van een legale onderneming, min of meer als een soort cover. Of zie ik dat verkeerd?

De heer **Straver**:
Ja, je had dan een informatiepositie bij een legaal bedrijf.

De heer **De Graaf**:
U is niet bekend dat op andere wijze wel gebruik is gemaakt van frontstores aan de overkant van de oceaan?

De heer **Straver**:
Nee, aan de overkant van de oceaan is, voor zover mij bekend, geen gebruik gemaakt van frontstores. Aan deze kant van de oceaan is in die zin van frontstores of backstores gebruik gemaakt, dat de informant in het Delta-traject twee dekmantelfirma's had.

De heer **De Graaf**:
Voor alle duidelijkheid: u baseert zich hierbij op de verklaringen die de heer Langendoen tegenover u heeft gedaan?

De heer **Straver**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Dat is de enige bron die u daarin heeft.

De heer **Straver**:

Ja.

De **voorzitter**:

Was er een familierelatie van de heer Langendoen bij dat bedrijf betrokken?

De heer **Straver**:

Ja, dat klopt. Toen de Belgische limonadefabrikant aan de heer Langendoen vertelde dat hij aan de overzijde van de oceaan een fabriekje ging starten voor dat vruchtesapextract, heeft de heer Langendoen, die een Spaans sprekende zus had die aan een nieuwe start in haar leven toe was, gevraagd of zij daar kon komen werken.

De **voorzitter**:

Had ook dat niet, afgezien van...

De heer **Straver**:

Dat was verschrikkelijk onverstandig.

De **voorzitter**:

Wat is hier wel verstandig in geweest? Ik vraag dat zo neutraal als ik het vraag. Wij zijn tenslotte geen beoordelaar. Was het allemaal verstandig om er zo diep in te zitten? Of zegt u: als wij succes hadden gehad, dan zouden jullie wel anders piepen.

De heer **Straver**:

Ik denk dat dat een slok op een borrel zou hebben gescheeld. Als ik terugkijk, dan vind ik dat mensen bij mijn CID veel te veel verantwoordelijkheden op hun eigen schouders hebben genomen, met de beste intenties in een op zich heel knappe methode. Wij hebben dat allemaal met elkaar laten gebeuren.

De **voorzitter**:

Wie zijn "wij allemaal"?

De heer **Straver**:

Zowel justitie als politie.

De **voorzitter**:

Maar toch niet "wij allemaal met elkaar"? Er zijn klaarblijkelijk toch ook geen speciale verantwoordelijkheden genomen?

De heer **Straver**:

Ik heb u net al gezegd dat ik niet meedoe aan het wegschuiven van verantwoordelijkheden. Waar de operationele leiding lag, is helder. Het ging echter om mijn mensen en dus acht ik mij mede verantwoordelijk voor wat er gebeurd is. Ik wist het niet, ik ben er niet bij betrokken, en het is waarschijnlijk dat de besluitvorming in ieder geval ten aanzien van het Rotterdamse traject anders zou zijn geweest. Het enige wat ik kan doen, is daar lessen uit trekken en het in de toekomst anders doen. En dat heb ik gedaan.

De **voorzitter**:

Er zijn ook valse identiteiten gebruikt?

De heer **Straver**:

Dat klopt.

De heer **Koekkoek**:

Is er, wat het fabriekje in Zuid-Amerika betreft, nog sprake van andere betrokkenheid van de CID bij dat bedrijfje dan via een familielid van de heer Langendoen?

De heer **Straver**:

Nee, niet dat ik weet.

De heer **Rabbae**:

En heeft de CID daarin geld gestopt?

De heer **Straver**:

Nee. Het initiatief is niet van de CID uitgegaan, maar van de fabrikant zelf. De CID kwam daarvan op de hoogte.

De **voorzitter**:

Welk initiatief heeft die fabrikant volgens u genomen?

De heer **Straver**:

Om aan de overzijde van de oceaan zelf een fabriekje op te richten dat grondstoffen, vruchtesapconcentraat, maakte die hij vervolgens in zijn fabriek in België kon verwerken.

De **voorzitter:**

Volgens u is er verder geen financiële verwevenheid.

De heer **Straver:**

Die is mij volstrekt onbekend.

De **voorzitter:**

Heeft u ernaar gevraagd.

De heer **Straver:**

Ik heb daarnaar gevraagd. De rijksrecherche zal dat alleen moeten verifiëren.

De **voorzitter:**

Is met valse identiteiten gewerkt?

De heer **Straver:**

Door mijn CID is voor twee mensen gebruik gemaakt van een vals paspoort en een vals rijbewijs.

De **voorzitter:**

Weet u ook voor welk doel?

De heer **Straver:**

Ja. Zij zijn n maal gebruikt voor een reis in het kader van een van de beveiligingsoperaties. Het doel destijds was om het huren van voertuigen voor CID-operaties en dergelijke niet herleidbaar te laten zijn tot een politieman in dienst van Kennemerland.

De **voorzitter:**

Maar zijn zij eventueel ook gebruikt in de financiële verhouding tussen de criminelen en de CID?

De heer **Straver:**

Nee. Voor zover ik weet, zijn zij daar niet bij gebruikt.

De **voorzitter:**

Wat betreft het sigarettentraject, zegt u: de verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de FIOD?

De heer **Straver:**

Ja. Ik heb hier horen vertellen dat de heer De Jongh, die daarbij betrokken was, een medewerker was van de FIOD die bij mijn RCID gedetacheerd was. De heer De Jongh was een FIOD-rechercheur die CID-werkzaamheden verrichtte, informanten runde. Maar hij was absoluut niet gedetacheerd bij mijn korps of bij mijn RCID. Hij had daar geen werkplek, geen telefoon. Dat heb ik nagetrokken. Hij kwam af en toe, een of twee maal per week, bij ons en soms ook weken niet.

De **voorzitter:**

Maar hij vervulde wel een belangrijke schakel.

De heer **Straver:**

Ja. Als hij zaken deed in het kader van het Delta-traject of het Bever-traject voor mijn CID, dan is dat onder regie van mijn RCID. Maar wat hij daarnaast deed aan werkzaamheden, blijft toch echt voor zijn eigen rekening en voor die van zijn bazen bij de douanerecherche. Waar ik mij over verbaas - dat begon al bij de sigarettensmokkelaffaire - is de volgende redenering: de heer De Jongh is een gedetacheerde medewerker bij de RCID Kennemerland, dus is de RCID Kennemerland ook verantwoordelijk voor dat sigarettensmokkeltraject. Dat was echter duidelijk een operatie van een van de teams van de douanerecherche. Als de redenering van "de dingen die door de heer De Jongh zijn gedaan, zijn dus voor rekening van Kennemerland" wordt gevolgd, dan kan ik mij voorstellen dat een aantal containers extra op ons conto wordt bijgeschreven.

De **voorzitter:**

Op wiens conto moeten die containers dan worden geschreven?

De heer **Straver:**

Wat mij in alle opsommingen opvalt, is dat het altijd uitsluitend gaat om containers die op het conto van politiekorpsen worden geschreven. Niet n wordt op het conto van de

douanerecherche zelf geschreven, terwijl de douanerecherche zelf toch ook dit soort onderzoeken deed.

De **voorzitter:**

Komt dat niet doordat de terugmeldingen over die containers meestal vergezeld zijn van een melding van de een of andere regionale criminele inlichtingendienst?

De heer **Straver:**

Hoe bedoelt u, dat het daardoor komt?

De **voorzitter:**

Hier is gemeld dat de terugmeldingen van wat er verder gebeurde met de containers die doorgingen, afkomstig zijn via de heer De Jongh van een criminele inlichtingendienst. Dat behoeft niet alleen de uwe te zijn.

De heer **Straver:**

Nee, dat klopt. Mij valt het op dat je steeds alleen maar politiekorpsen hoort noemen en niet de douanerecherche zelf die ook haar eigen onderzoeken deed.

De **voorzitter:**

Uw standpunt is helder.

De heer **Straver:**

Wij komen aan ongeveer 30 containers die in de trajecten waarbij Kennemerland...

De **voorzitter:**

30?

De heer **Straver:**

30.

De **voorzitter:**

Wij moeten, zo lees ik in de krant, niet altijd naar kilo's zoeken, maar hoeveel heeft daar in het totaal in gezeten?

De heer **Straver:**

In het totaal ongeveer 100.000 kilo.

De **voorzitter:**

100.000?

De heer **Straver:**

100.000. Dat is voor het IRT, het Bever-onderzoek en n gecontroleerde aflevering in Gooi- en Vechtstreek.

De **voorzitter:**

En u zegt: dat is het ook.

De heer **Straver:**

Ja. Dat is het ook, uiteraard volgens mijn wetenschap.

De **voorzitter:**

Ik vraag dit omdat die telling wel toeneemt.

De heer **Straver:**

100.000 kilo. Daarvan is ongeveer 70.000 op de markt terechtgekomen.

De **voorzitter:**

Hoe komt u aan het getal van 100.000 kilo?

De heer **Straver:**

In de financile verantwoording van het traject stonden de hoeveelheden per container.

De **voorzitter:**

Dan hebben we beiden dezelfde telling gezien. Ik zat iets dichterbij 120.000. Hoe weet u zo goed wat daarvan is doorgelaten en wat daarvan uiteindelijk in beslag is genomen?

De heer **Straver:**

Bij het werk van de commissie-Wierenga is in kaart gebracht wat wel en niet is doorgegaan.

De **voorzitter:**

Daar zit men op een hogere telling. Officier Van der Veen sprak hier over ongeveer 45.000.

De heer **Straver:**

Wierenga sprak over 25.000; 25.000 kilo is bewust doorgelaten en 20.000 kilo is door andere oorzaken op de markt gekomen.

De **voorzitter**:

20.000 kilo. Hoe weet u wat er werkelijk in beslag genomen is?

De heer **Straver**:

Zelf kan ik dat uiteraard niet nagaan.

De **voorzitter**:

Wist uw korpsbeheerder van het uitgeven van paspoorten ten behoeve van de valse identiteit?

De heer **Straver**:

Ja, dat heb ik met haar besproken. Wij hadden haar medewerking nodig omdat wij medewerking nodig hadden van de afdeling burgerzaken van de gemeente.

De **voorzitter**:

De heer Karstens van de CRI zei eerder dat hij dat niet wilde en dat het alleen maar nationaal kon. Is dat toen nog een overweging geweest of hebt u dat zelf beslist?

De heer **Straver**:

Wij constateerden dat de CRI daaraan geen medewerking wilde verlenen.

De **voorzitter**:

U hebt het eerst gevraagd?

De heer **Straver**:

Het is eerst via de CRI gevraagd, maar die wilde dat alleen doen voor pseudo-kopers.

De **voorzitter**:

Voor politie-infiltranten.

De heer **Koekkoeck**:

Bent u nu laaiend of gelaten? Een- en andermaal bent u te laat genformeerd. Wanneer komt voor u het moment om daaruit consequenties te trekken?

De heer **Straver**:

In februari 1995, als de heer Langendoen nog chef-CID was geweest, zou dit er waarschijnlijk toe hebben geleid dat ik hem van die functie zou hebben ontheven. De vertrouwensrelatie was op dat moment over. Hij had op dat moment een andere functie en deed ander werk. Ik heb toen ook meegewogen wat er het jaar daar voor is gebeurd. De prijs die hij met zijn gezin heeft moeten betalen in de hetze rondom zijn persoon. Hij had veiligheidsproblemen, e.d. Ik had in februari en ook nu niet enige twijfel aan de integriteit van de heer Langendoen. Ik heb, zoals ik al heb aangegeven, zo ongeveer het zwaarste uit de kast gehaald dat er op dat moment was. Ik noem het rijksrecherche-onderzoek naar het functioneren van de CID in de jaren waarin hij daar leiding aan gaf. De afweging om het daarbij te laten, is besproken met mijn hoofdofficier en mijn korpsbeheerder. Zij stemden daar beiden mee in. Het rijksrecherche-onderzoek begon en ik heb al aangegeven dat ik daarover geen inhoudelijke informatie kreeg.

De **voorzitter**:

U zei "kreeg".

De heer **Straver**:

Het is eigenlijk "krijg". Je hoort wel eens een flard, maar daar blijft het bij. Een punt van overweging voor mijn hoofdofficier en mij was dat wij moesten weten met welke mensen wij nog wel en niet meer kunnen werken. In de regiegroep...

De **voorzitter**:

Wat is dat?

De heer **Straver**:

Dat is een club die het onderzoek van de rijksrecherche aanstuurt.

De **voorzitter**:

Ander medewerkers van de CID zijn wel geschorst. Hebt u dit ook ten aanzien van de heren Van Vondel en Langendoen overwogen?

De heer **Straver**:

Neen. De heer Van Vondel had de dienst al verlaten. Ik heb u al aangegeven wat ik zou hebben gedaan als ik in februari 1995 nog chef-CID was geweest. De vertrouwensrelatie was dan zoek geweest, maar hij deed ander werk.

De heer **Koekkoek:**

Maar u bent nog steeds verantwoordelijk voor de heer Langendoen.

De heer **Straver:**

Zeker.

De heer **Koekkoek:**

Dat was u ook toen u na februari nieuwe elementen op tafel kreeg. De heer Straver: Mijn korpsbeheerder vraagt in de regiegroep voortdurend of er aanleiding is om maatregelen tegen mensen te nemen. Op 20 juni 1995 hebben wij met de minister van Binnenlandse Zaken over de hele kwestie een gesprek gevoerd. De heer Borghouts, die zitting had in de regiegroep, was hierbij ook aanwezig. In dat gesprek werd aangegeven dat er geen enkele indicatie is dat er maatregelen tegen mensen moesten worden genomen. Zijn woorden waren: er is geen enkele indicatie dat de heer Langendoen niet koosjer is.

De heer **Vos:**

Was voor u zelf niet de maat vol? U wist niet van het Rotterdam-traject, de financiële aspecten, enz.

De heer **Straver:**

Ik heb al aangegeven wat mijn overweging in februari was om toen geen maatregelen te nemen. Het rijksrecherche-onderzoek loopt. Zolang niet blijkt dat er sprake is van laakbaar handelen, zal ik geen maatregelen nemen tegen de heer Langendoen.

De heer **Rabbae:**

U zei in het begin dat uw korps gecriminaliseerd werd. Het woord "gecriminaliseerd" heeft een zware lading. Vindt u dat u en de mensen die onder u vallen fouten hebben gemaakt? Of bent u volledig ten onrechte bekritiseerd?

De heer **Straver:**

Ik heb dat net al aangegeven. Ik heb gezegd dat ik vind dat mensen bij mijn CID veel te veel verantwoordelijkheid op eigen schouders hebben genomen. Ik ben er verder van overtuigd dat het rijksrecherche-onderzoek zal opleveren, dat de administratie van mijn CID bepaald voor verbetering vatbaar was en dat de begeleiding van runners beter had gekund. Maar ik ben er op dit moment nog steeds van overtuigd dat de betrokken CID'ers, ook de heer Langendoen, integer zijn geweest.

De **voorzitter:**

Maar het gaat toch in de eerste plaats om de vraag of het professioneel is geweest?

De heer **Straver:**

Ja.

De **voorzitter:**

Hoe beantwoordt u die vraag?

De heer **Straver:**

Met uitzondering van het punt dat te veel verantwoordelijkheden zijn genomen op een te laag niveau, denk ik dat het redelijk professioneel is geweest.

De **voorzitter:**

Is er niet een ontstellend gebrek aan gezagsuitoefening geweest?

De heer **Straver:**

Ik denk inderdaad dat een aantal zaken te weinig expliciet is besproken tussen CID-chef, teamchef en CID-officier.

De **voorzitter:**

Moest het niet bijna tot een grote publieke discussie komen om dat gezag, zowel van de kant van politie en korpsbeheerder als van de kant van het openbaar ministerie, weer te gaan herstellen?

De heer **Straver:**

Dat ben ik met u eens. Ik wijs er alleen nogmaals op, dat voor mij de IRT-affaire op zich aanleiding is geweest om het allemaal anders inhoud te gaan geven.

De **voorzitter**:

U citeerde wat de heer Borghouts, de directeur-generaal van het ministerie van Binnenlandse Zaken, op 20 juni zei.

De heer **Straver**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Hij zegt: hij is koosjer.

De heer **Straver**:

Ja, dat klopt: "Er is geen enkele indicatie dat de heer Langendoen niet koosjer is". De minister zegt in dat zelfde gesprek...

De **voorzitter**:

Daar bent u bij?

De heer **Straver**:

Ja, daar ben ik met mijn korpsbeheerder bij. De minister vindt het juist dat de korpsbeheerder en de korpschef publiekelijk achter hun mensen gaan staan zolang er geen indicaties zijn die nopen tot het tegendeel.

De **voorzitter**:

Verbindt u nu uw lot met dat van de heer Langendoen?

De heer **Straver**:

Nee, absoluut niet.

De heer **Koekkoek**:

Maar is het slecht informeren van bovengeschieden geen nalatigheid?

De heer **Straver**:

Ik heb dat zo langzamerhand al vijf keer gezegd. Dit wordt schoppen tegen een dood paard.

De **voorzitter**:

Wij schoppen toch niet tegen een dood paard?

De heer **Koekkoek**:

U heeft het over koosjer. Ik vraag: is het stelselmatig niet of te laat informeren geen nalatigheid?

De heer **Straver**:

Ik heb straks al tegen u gezegd: als de heer Langendoen, toen ik van het Rotterdamse traject hoorde, nog chef CID zou zijn geweest, zou dat waarschijnlijk tot maatregelen in de richting van een andere functie hebben geleid. Ik heb u mijn overwegingen gegeven waarom ik ook een zekere mildheid heb gehad ten opzichte van de heer Langendoen. Wat betreft de informatie die nu tot mij komt, waarbij u zegt "dat hoor je ook pas laat, achteraf", zeg ik: dat is de keuze die ik eind februari heb gemaakt om aan de rijksrecherche te vragen alles uit te zoeken.

De heer **Koekkoek**:

Later was u niet meer laaiend?

De heer **Straver**:

Nee. Voor mij was het breekpunt toen het verhaal over de sigarettensmokkel kwam. Als dat ook juist zou zijn geweest, had ik op dat moment ongetwijfeld maatregelen genomen.

De **voorzitter**:

Het was u toch wel bekend dat de bewuste chauffeur bij de sigarettensmokkel dezelfde is als die welke optreedt in het Delta-traject?

De heer **Straver**:

Ja, maar hij werkte niet als informant in dat traject. Hij was informant van de FIOD in andere trajecten.

De **voorzitter**:

Hoe komt het, dat de heer Van Vondel op een bepaald moment met de papieren van die sigaretten aan komt zetten?

De heer **Straver**:

Dat komt doordat de heer De Jongh, die kennelijk door zijn bazen naar aanleiding van het artikel in Der Stern was gevraagd om verantwoording af te leggen van hoe het zat, een rapport opmaakte. Hij heeft aan de heer Van Vondel gevraagd of hij bij de heer M., de betrokken chauffeur, de douanepapieren van die drie zendingen wilde ophalen. Dat heeft de heer Van Vondel gedaan.

De **voorzitter**:

Achteraf?

De heer **Straver**:

Ja, achteraf.

De **voorzitter**:

Niet vanaf het moment zelf?

De heer **Straver**:

Hoe bedoelt u?

De **voorzitter**:

Het is toch zo, dat de douanemedewerker de papieren heeft behandeld die de chauffeur gebruikt heeft voor het smokkelen dan wel in een ander land terecht laten komen van die bepaalde sigarettenzendingen? Is het ook niet zo, dat de heer Van Vondel al langer met die chauffeur een betrekking had, al was het maar omdat de chauffeur ook een rol had bij het vervoer uit de haven van de partijen? Die verbinding lag er toch?

De heer **Straver**:

Ja, die verbinding lag er. De heer De Jongh was zwaar ziek thuis en heeft toen de heer Van Vondel verzocht om bij die chauffeur de papieren op te halen die betrekking hadden op de drie zendingen. Dat heeft hij gedaan.

De heer **Rabbae**:

Ik heb nog een vraag over het sigarettentraject. Begrijp ik het goed dat er een FIOD-rapport is, waarin uw versie wordt bevestigd dat het sigarettentraject volledig een FIOD-affaire is geweest?

De heer **Straver**:

De voorzitter heeft, dacht ik, de beschikking over dat rapport.

De **voorzitter**:

U zei net: u bent tegen een dood paard aan het schoppen. Dat is niet onze bedoeling. Wij vroegen u om de verantwoordelijkheden. Ik hoop dat u van ons wilt aannemen, dat wij niet tegen een dood paard aan het schoppen zijn, want dat heeft berhaapt geen zin.

De heer **Straver**:

Nee. Maar vier maal dezelfde kwestie weer vragen, terwijl ik al heb aangegeven hoe het zit...

De **voorzitter**:

Hoe komt uw korps weer uit deze situatie, dat u uw energie weer kunt besteden aan andere zaken?

De heer **Straver**:

Ik vrees dat wij nog een aantal maanden ellende te gaan hebben. Het rijksrecherche-onderzoek is nog niet afgerond. Pas als dat klaar is, hangt het definitieve keurmerk "goed" aan mensen in mijn korps. Maar het leidt op dit moment tot veel ontredde in het korps; dat kan ik u wel zeggen.

De **voorzitter**:

Ziet u ook dat anderen in politie Nederland dat met welgevallen zien, of niet?

De heer **Straver**:

Als het gaat om de vraag hoe gaf je voor de IRT-affaire inhoud aan je verantwoordelijkheden voor dit werk, denk ik dat het gros van mijn collega's het gevoel heeft: dit had ons allemaal kunnen overkomen. Dat hebben ze ook wel uitgesproken.

De **voorzitter**:

Had ze dit allemaal kunnen overkomen?

De heer **Straver**:

In ieder geval de korpsen waar een redelijk actieve CID was, op welk terrein dan ook.

De **voorzitter**:

Is de methode die bij u is toegepast niet meer bijzonder dan die bij andere korpsen? Bij andere regio's en korpsen is op het op instigatie van uw CID uitgevoerd.

De heer **Straver**:

Dat klopt. Als het gaat om de vraag wat ik inhoudelijk van de ontwikkeling van het CID-werk weet, in hoeverre de korpsleiding daarbij betrokken is geweest en hoe ik mijn verantwoordelijkheden daarvoor heb gedragen, dan is er een heel scherpe cesuur tussen vr en n de IRT-affaire. En dat was niet alleen in Kennemerland zo.

De **voorzitter**:

Bent u slachtoffer van uw CID?

De heer **Straver**:

Nee. Ik ben geen slachtoffer van mijn CID. Ik sta nog steeds achter de methode. Over de discussie over het wel of niet houden van criminele winsten zal uw commissie zich ongetwijfeld uitspreken. Ik meen dat dit moet kunnen, hoewel andere oplossingen de voorkeur hebben.

De **voorzitter**:

U zegt dat criminele winsten eventueel mogen worden gehouden.

De heer **Straver**:

Ja, omdat het anders niet werkt. Aan de ene kant zijn er opbrengsten en aan de andere kant zijn er verliezen. Tevens lopen informanten risico's. Ik vind echter absoluut niet dat er stukjes in het gesloten CID-circuit gefinancierd mogen worden door de informant.

De heer **Vos**:

U hebt ook geen problemen met de regie van de informanten?

De heer **Straver**:

In welke zin?

De heer **Vos**:

De politie moet in staat zijn om regie te kunnen uitoefenen op de betrokkenen die in de trajecten een rol vervullen.

De heer **Straver**:

In het Delta-onderzoek was die regie er wel degelijk. Rondom de informant zaten nog andere informanten die zijn doen en laten in de gaten hielden en daarover aan de CID rapporteerden.

De **voorzitter**:

Dat weet u achteraf?

De heer **Straver**:

Natuurlijk.

De **voorzitter**:

Maar u weet ook zeker dat dit zo werkte?

De heer **Straver**:

Ja.

De **voorzitter**:

Is het niet de moeilijkheid dat u altijd van dezelfde bron afhankelijk bent?

De heer **Straver**:

Inderdaad, maar dat zal het rijksrecherche-onderzoek ophelderen. U vroeg of ik de regie houd. Als informanten criminele winsten mogen houden, zullen ze geen druk uitoefenen op de CID om toch partijen door te laten.

De **voorzitter**:

Dan is de verhouding toch niet zuiver meer? Als een informant druk kan uitoefenen op de politie, dan is de verhouding onzuiver.

De heer **Straver**:

Het gaat om de vraag wie de regie heeft.

De **voorzitter**:

De politie en de overheid moeten toch onafhankelijk blijven? Wij moeten toch niet onder druk gezet kunnen worden door informanten? Dat kan toch niet?

De heer **Straver**:

In de nasleep van het Delta-onderzoek is er druk van de informant ontstaan ten gevolge van een beslissing die dezelfde overheid genomen heeft. Ik doel op het abrupt stoppen van dit onderzoek.

De **voorzitter**:

Wij praten nu in algemene zin. In algemene zin kan een informant niet de machtspositie krijgen dat hij druk gaat uitoefenen.

De heer **Straver**:

Daar was geen sprake van, althans niet in het Delta-onderzoek.

De **voorzitter**:

Hoe weet u dat zo precies?

De heer **Straver**:

Van wat ik van de heren Lith en Langendoen heb gehoord.

De heer **Koekkoek**:

De heer Straver zei dat dit ieder korps met een actieve CID had kunnen overkomen. Wist u voor november 1993 dat u een zeer actieve CID had?

De heer **Straver**:

Mijn inhoudelijke bemoeienis met de CID was vooral gericht op de vraag over welk type criminaliteit informatie wordt verstrekt. Je zag in de jaren tachtig dat iedereen monomaan achter drugs aanrende. Kilo's en kerels: daar moest mee worden gescoord. Ik was bezig met de veiligheid in mijn stad en regio. Ik verlangde dat mijn CID veel meer informatie zou aanleveren op het gebied van geweldscriminaliteit, overvallen, inbraken en heling. Op dat terrein was men actief.

De **voorzitter**:

Ik stel voor dat wij zo langzamerhand het verhoor beindigen.

De heer **Koekkoek**:

Wist u dat uw CID voor het IRT werkte?

De heer **Straver**:

Dat wist ik zeker.

De **voorzitter**:

Mijnheer Straver, dank u wel. Sluiting 13.40 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 57**

16 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 16 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mevrouw mr. P.M.H. van der Molen-Maesen

Aanvang 14.15 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van mevrouw P.M.H. van der Molen-Maesen, geboren op 20 oktober 1945 te Beek in Limburg. Mevrouw Van der Molen, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mevrouw Van der Molen, u bent nu een landelijk officier van justitie ten behoeve van de terreurbestrijding en de contacten met de Binnenlandse veiligheidsdienst.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Dat klopt.

De voorzitter:

Daarvoor was u ooit inspecteur en hoofdinspecteur van politie.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Dat is lang geleden.

De voorzitter:

In 1970/1979 was dat. Heeft u altijd het idee gehad: ik word officier? Of dacht u: nou, misschien blijf ik wel bij de politie?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Dat gaat geleidelijk. Toen ik bij de politie kwam dacht ik niet: ik word nog weleens officier. Zo is het nooit geweest. Naarmate ik echter meer contact had met het openbaar ministerie in het zuiden, is de gedachte ontstaan om de stap naar justitie te maken.

De voorzitter:

U wordt dan officier van justitie in 's-Hertogenbosch en bent twaalf jaar officier van justitie te Utrecht. Wij willen met u in dit verhoor over twee onderwerpen spreken. Allereerst willen wij het hebben over uw periode in Utrecht. Dat houdt enig verband met de behandeling van de zaak-R. Die hebben wij hier, zoals u zult begrijpen, behandeld met andere hoofdrolspelers daarin, zij het al weer enige tijd geleden. Wij willen u echter ook graag vragen stellen over uw huidige functie en uw huidige werk. Het is de bedoeling dat de heer Koekkoek nu begint met vragen te stellen over uw Utrechtse periode.

De heer **Koekkoek:**

Voorzitter, ik kan niet nalaten vooraf over iets anders een vraag te stellen. Mevrouw van der Molen, u hebt zowel langdurige ervaring met het werk bij de politie als met het werk bij het openbaar ministerie. Zijn dat nu verschillende werelden?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ach, de ene wereld ligt in het verlengde van de andere. Zij hebben veel raakvlakken. Ik kan niet zeggen, dat ik van de ene wereld in de andere ben gestapt.

De heer **Koekkoek**:

Maar welke verschillen ervaart u? Ervaart u dat er afstand is?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Van wie? Welke afstand?

De heer **Koekkoek**:

Tussen het OM en de politie.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Doelt u op het contact tussen de politie en het OM?

De heer **Koekkoek**:

Ja.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Toen ik bij de politie was, dus in de jaren zeventig, was er meer afstand tussen de politie en het OM. Langzamerhand is er meer contact gekomen en is men met als het ware dichter tegen elkaar aan gaan zitten. Dat neemt niet weg, dat ik nog altijd vind - ik meen dat ik dat met mijn ervaring als recherchechef en officier van justitie kan zeggen - dat er nog licht moet zijn tussen de politie en het OM.

De heer **Koekkoek**:

Verschillende verantwoordelijkheden.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil met u vooral spreken over uw functioneren als CID-officier in Utrecht. Wat wilde u als CID-officier weten?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Van nature wil ik altijd alles weten, maar je kunt niet alles weten, want als je niet weet wat de politie weet, kun je er ook niet naar vragen.

De **voorzitter**:

Zegt u dat nog eens: als je niet weet wat de politie weet...

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Als je niet weet wat ze weten, kun je ook niet gericht vragen stellen over datgene wat je wilt weten.

De heer **Koekkoek**:

Wat moest u weten?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ik moest die dingen weten die van belangrijk waren voor strafzaken.

De heer **Koekkoek**:

Had u in gesprekken met de CID van tevoren aangegeven waarover u ongeveer geïnformeerd moest worden?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Nee, ik denk dat men in de loop der jaren - ik ben namelijk lange tijd CID-officier geweest - wel wist wat ik wilde weten. Er is nooit expliciet op een rijtje gezet: dat wil ik weten en dat hoef ik niet te weten. Wel was het zo, dat in de laatste periode dat ik CID-officier was wij, nadat de zaak-R had gespeeld, zijn gaan bezien: waar moeten wij nadrukkelijk naar kijken, wat moet altijd besproken worden? Bijvoorbeeld: het inzetten van een camera en het inzetten van een Kolibrie.

De heer **Koekkoek**:

Maar toen u CID-officier werd, hebt u toen niet een kennismakingsgesprek met de CID-chef gehad om uitvoerig te bespreken hoe u de wederzijdse verantwoordelijkheden zag?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Dat is niet nadrukkelijk gebeurd. Er is een kennismakingsbijeenkomst geweest. Hoewel, kennismaken was niet nodig, want ik was voor die tijd ook allang officier in Utrecht.

De heer **Koekkoek**:

Dat hebt u niet speciaal gedaan met het oog op uw functie als CID-officier?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Nee, dat was ook moeilijk, want de overgang ging niet van de ene op de andere dag. Mijn voorganger CID-officier, de heer Belingh, was wegens ziekte een jaar afwezig en in dat jaar ben ik ingevallen. Toen hij terugkwam ging mijn functie geleidelijk over en werd ik officieel CID-officier.

De heer **Koekkoek:**

Er is dus niet een bepaald moment geweest waarop met elkaar de zaken op een rij zijn gezet en waarbij is vastgesteld wat men wel en wat men niet van elkaar wilde horen.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Niet zo nadrukkelijk als u het bedoelt.

De heer **Koekkoek:**

Dat sprak voor u min of meer vanzelf.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ja.

De **voorzitter:**

Wat sprak er nu vanzelf?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Dat ik alles wilde weten wat van belang was in een strafzaak.

De **voorzitter:**

Maar bij de zaak-R zien we dan dat dat niet lukt. Wat vond u toen dat er vanzelf sprak? U had jarenlange ervaring. U moest toch weten wat men deed.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

U doelt op het inkijken?

De **voorzitter:**

Nee, ik doel op niets speciaals. Wat wilde u wel weten en wat niet? Kunt u daarbij categorien onderscheiden?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik moest weten welke opsporingsmethoden zoal gebruikt werden. Ik wilde weten wat men inzette en wat men deed. Als een camera geplaatst werd, wist men dat en dat wilde ik dan weten.

De **voorzitter:**

En hoe wist men dat u dat wilde weten?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Dat groeit in de loop der jaren als je veelvuldig contact hebt. Er was zeer frequent, zeer veelvuldig met de CID contact.

De **voorzitter:**

Laten wij proberen het praktischer te krijgen. Wat vond u te onbelangrijk, dus wat vond u zaken, waarvan u zei: val mij daar niet mee lastig, en wat vond u dingen die u absoluut moest weten?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Alle details, dus hoe iets uitgevoerd wordt, het contact met een informant, hoe dat plaatsvindt, al die details hoef ik niet te weten. Wel wil ik weten wat er afgesproken wordt en hoe ver men gaat. Maar er is ook nog een chef bij de CID die alles moet weten. Hij heeft ook een verantwoordelijkheid.

De **voorzitter:**

Maar moet u niet hetzelfde weten als die chef?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik denk dat het aan de chef is om aan mij door te geven wat ik moet weten. Ik moet echter niet op de stoel van de chef gaan zitten.

De heer **Koekkoek:**

Laten we een voorbeeld nemen: het inkijken. Van dat inkijken moest u op de hoogte zijn, maar u wist soms te laat dat dat gebeurd was. Hebt u weleens bewust toestemming gegeven om in te kijken?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

In een loods?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Weet u ook nog ongeveer wanneer u dat deed?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Dat moet in 1992 of 1993 geweest zijn, ik denk in 1992.

De heer **Koekkoek**:

Dat wil zeggen: de politie kon weten dat u daarvoor toestemming wilde geven.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Daar mocht u van uitgaan, want u had al een keer toestemming gegeven. Toch blijkt dan in de Rommy-zaak, dat naar aanleiding van een artikel in De Telegraaf...

De **voorzitter**:

Ik geloof dat de heer Koekkoek de zaak-R bedoelt.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja, de zaak-R.

De heer **Koekkoek**:

Jazeker, voorzitter.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Maar in de zaak-K had ik toestemming gegeven.

De heer **Koekkoek**:

En die zaken liepen ongeveer...

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Parallel, gelijktijdig.

De heer **Koekkoek**:

Dus in de ene zaak had u toestemming gegeven en in de andere zaak, die ik met een voorletter zal aanduiden, had u geen toestemming gegeven. U ontdekte wat er was gebeurd naar aanleiding van een artikel in De Telegraaf. Daarover is veel te doen geweest. Wat hebt u op een gegeven moment met die informatie gedaan? Wat hebt u gedaan toen u hoorde dat een kijkoperatie had plaatsgevonden?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Wat er was gebeurd, kwam ter sprake op de zitting. Dat was aan het eind of in de laatste helft van februari, maar ik put nu uit mijn geheugen. Toen was er nogal commotie over een camera die in of buiten een loods in Landsmeer had gestaan. De Telegraaf schreef dat een camera in de loods had gestaan. Op dat moment heb ik de heer Van Steeg, toenmalig teamchef van de CID in Utrecht, gebeld en gevraagd of hetgeen beweerd werd klopte. Hij zei: het klopt niet.

De heer **Koekkoek**:

Het bericht klopte niet.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Maar iets anders was er wel geweest.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

En wanneer hoorde u dat er wel iets anders was geweest?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Dat hoorde ik een of twee dagen na het sluiten van het onderzoek ter terechtzitting in de zaak-R.

De heer **Koekkoek**:

Die sluiting was op 15 maart.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja, en ik meen dat op 16 maart of omstreeks die datum de heer Van Steeg samen met zijn chef, de heer Dros, bij mij is gekomen. Zij hebben mij verteld dat er toch ingekeken was.

De heer **Koekkoek**:

Toen had de rechtbank nog geen vonnis gewezen.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Waarom hebt u die informatie laten liggen?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ik heb die informatie om verschillende redenen laten liggen. Wat was de belangrijkste reden? Waarom vond ik dat het tussen de sluiting en de uitspraak geen enkel nut had om dat te vertellen? Op 24 februari had de rechtbank een tussenbeslissing, geen tussenvonnis, maar een tussenbeslissing, genomen en bepaald dat de hele affaire en de feiten die betrekking hadden op het reilen en zeilen rondom de loods in Landsmeer niet meer tot een veroordeling zouden kunnen leiden. De reden daarvoor was dat de banden al gewist waren.

De **voorzitter**:

Dat ging toch alleen over het specifieke observatiegedeelte? Het ging toch niet om de hele loods in Landsmeer?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Het ging om de feiten die betrekking hadden op de loods in Landsmeer.

De **voorzitter**:

Het ging toch om het gebruik van het bewijsmiddel...

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Maar toch niet om alle feiten.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Nee, om de twee feiten die betrekking hadden op de loods in Landsmeer.

De **voorzitter**:

Maar het ging toch om het gebruik van het bewijsmiddel, mevrouw, niet om de loods op zichzelf.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Nee, maar over wat door die camera was gezien, over de opname bij de loods en over de feiten die ten laste waren gelegd, overwoog de rechtbank op 24 januari - dat kunt u vinden in het proces-verbaal van de terechtzitting - dat alle bewijsmiddelen rondom die feiten niet meer zouden kunnen leiden tot veroordeling. Dus of ik wel of niet verteld had wat er was gebeurd: dat had niets meer uitgemaakt.

De **voorzitter**:

Maar uw zaaksofficier, de heer Maan, dacht daar anders over. Dat heeft hij gezegd toen hij hier was.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Het is mogelijk dat hij het tussenvonnis of de tussenbeslissing daarbij niet in gedachte had.

De **voorzitter**:

Maar hij stond toch ook op de zaak.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Maar uw redenering was: de bewijsmiddelen waren toch weg, dus het maakt nu niets meer uit?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ten aanzien van de feiten die betrekking hadden op de gang van zaken bij de loods overwoog destijds de voorzitter, de heer Weissenfeldt: het maakt niet meer uit; officier, u hoeft geen moeite meer te doen. De verdediging hoefde niets meer te doen. De feiten zouden niet meer kunnen leiden tot een veroordeling. Dus of er al of niet ingekeken was: dat deed niet meer ter zake. De banden, de banden van het kijken op de loods, waren namelijk gewist.

De heer **Koekkoek:**

Zeker, maar het inkijken in de loods, niet de observatie van de loods, was tijdens de zitting wel ter sprake gekomen.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja, dat was wel ter sprake gekomen.

De heer **Koekkoek:**

Precies.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Daarom kan ik mij voorstellen dat de heer Maan zei: ik had het willen weten. Hij had er namelijk in die zin problemen mee dat hij zich de vraag stelde: trekt men mijn woorden niet in twijfel; denkt men dat ik heb staan liegen?

De heer **Koekkoek:**

Precies. De rechtbank heeft toch uitspraak gedaan op basis van feiten die niet compleet waren.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Maar de rechtbank had zelf bij monde van de voorzitter aangegeven: ik wil deze zaak niet meer toetsen; voor mij is het over en uit.

De **voorzitter:**

Maar er waren toch meer loodsen?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Het ging over het inkijken bij de loods in Landsmeer.

De **voorzitter:**

Maar later blijkt toch dat het om meer loodsen gaat en dat daardoor de hele zaak over de kop gaat...

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Maar dat was toen niet bekend. Heel langzaam zijn die andere zaken aan de orde gekomen. Pas in november is bekend geworden dat er weer ingekeken was. Er is vier keer ingekeken en pas in november hebben ze mij verteld - toen is het naar buiten gekomen - dat voor de vierde keer was ingekeken.

De **voorzitter:**

Hadden ze eerst maar van n keer gemeld.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja, zeker. Dat staat ook in de stukken. In het rapport van 31 maart van de heren Dros en Van Steeg dat aan mij was gericht - ik had namelijk gezegd dat ik wilde weten hoe alles zat - wordt gesproken van n keer inkijken. Langzamerhand, in de loop van het traject, wordt gesproken over nog een keer inkijken. Daarna wordt van nog een keer en nog een keer melding gemaakt.

De heer **Koekkoek:**

Daar komen wij nog op. Wanneer heeft u de heer Maan genformeerd over deze inkijkoperaties?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

In Utrecht werd het vier-ogenprincipe gehanteerd, in die zin dat de hoofdofficier en ik alles bespraken als het over zo'n grote zaak ging. Toen wij alles op een rijtje hadden, toen wij hadden uitgezocht of er was ingekeken, wie dat hadden gedaan en of er geen meened was

gepleegd, want dat was onze aanvankelijke zorg - er was namelijk sprake van een verbaal van de tactische kant, waarin stond dat er niet was ingekeken, althans dat er geen opdracht was gegeven om in te kijken - toen vonden wij het verantwoord om de heer Maan in te lichten, want hij had zich enorm voor deze grote zaak ingezet. Hij was zeer teleurgesteld over het feit dat er toch was ingekeken, want hij had te vuur en te zwaard ter zitting gezegd dat dit niet was gebeurd. Toen wij vonden dat het kon, toen hebben wij hem ingelicht. Dat was vlak voor de einduitspraak.

De heer **Koekkoek:**

Had hij er toen nog iets mee kunnen doen?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Neen.

De heer **Koekkoek:**

Dat was ook niet uw bedoeling, want anders had u het wel eerder tegen hem gezegd.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Zeker.

De **voorzitter:**

Hoe kan dat nou? De heer Maan zegt hier tegen ons dat hij er de middag vóór de uitspraak nog mee heeft rond gelopen, dat hij de kwestie nog eens heeft overwogen en dat hij er wel wat mee had moeten doen! U zegt nu dat het allemaal niets uitmaakt.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Het maakte niets meer uit, gezien de tussenbeslissing. U moet dat verder aan de heer Maan vragen.

De **voorzitter:**

Wij hebben het hem gevraagd. Hij zei dat het wel degelijk wat uitmaakte. Dit is toch niet iets dat u pas anderhalf jaar later voor de enquëcommissie uitwisselt! Daar heeft u toch met elkaar over gesproken!

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ja op dat moment.

De **voorzitter:**

Toen heeft u de argumenten toch gewisseld?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ja.

De **voorzitter:**

Toen moet hij toch hebben gezegd dat hij het wel eerder had willen weten.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Dat heeft hij toen niet gezegd.

De **voorzitter:**

Totale verwarring dus.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

In zoverre dat er van alles was gebeurd. Wij waren een beetje teleurgesteld in de politie, in die zin dat wij het niet hebben geweten. In het algemeen was namelijk sprake van frequent en zeer goed contact. Voor de heer Maan gold dat ook. Op dat moment heb ik niet van hem gehoord dat hij het had moeten weten. Hij heeft, zoals u weet, de rechtbank ook niet meteen ingelicht.

De **voorzitter:**

Hij heeft hier gezegd dat hij dat had moeten doen.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Waarschijnlijk niet denkende aan dat tussenvonnis. Ik heb u eerder gezegd dat het kwam, omdat ik het niet nodig vond. Toen ik er echter nog een keer over nadacht, was ik van mening dat er iets meer geweest moet zijn. Dat is inderdaad het tussenvonnis geweest. Er was verder niets meer aan te verhelpen. De heer Weissenfeldt wilde verder niet meer toetsen. Het maakte hem niet meer uit of er was ingekeken en of er een camera was geplaatst. De banden waren gewist, dus het kon niet meer tot een veroordeling leiden.

De **voorzitter:**

Met uw goedvinden ga ik even terug naar het voorgesprek dat wij met u hadden. Daar zegt u: "Voor mij was het toen duidelijk. De zaak ligt er. De rechtbank heeft waarschijnlijk het vonnis al gemaakt. Ik maak de zaaksofficier alleen nog maar zenuwachtiger. Hij was toch al zenuwachtig over de afloop van de zaak. Het was zijn eerste grote zaak. Aangezien het inkijken al zo lang geleden was en ze het me nu pas vertelden, ben ik niet acuut naar hem toegegaan." Dat was de eerste inkijk. Dan gaat het verhaal door.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja, maar het klopt.

De **voorzitter:**

Het klopt toch.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Maar u zegt: Ik maak die man maar zenuwachtiger.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Dat dacht u ook.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja. Er waren twee dingen, maar ik zei al dat ik later, na het besloten verhoor, nog een keer heb nagedacht. Toen was ik van mening dat er meer moest zijn geweest waarom ik het toen niet heb gedaan. Al nadenkende, kwam ik tot de conclusie dat het dat tussenvonnis moet zijn geweest.

De heer **Koekkoek:**

Dat was de zakelijke reden, maar zegt u achteraf niet: Het was toch beter geweest om de rechtbank volledig te informeren?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Neen. In zijn algemeenheid ben ik het met u eens, maar in dit geval had de rechtbank al aangegeven dat aan die feiten niets meer zou worden gedaan.

De heer **Koekkoek:**

Als u het wel had gedaan, was dan misschien de ellende bij het Hof wat minder geweest?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Neen. De rechtbank heeft die feiten niet meegenomen, vanwege het wissen van de banden. Het Hof heeft de zaak niet ontvankelijk verklaard, vanwege die gang van zaken en het gedraai omtrent het al dan niet toegeven van het inkijken. Dat zijn twee verschillende redeneringen.

De heer **Koekkoek:**

Zeker, maar als bij de rechtbank tenminste n inkijkoperatie bekend was geweest, dan had de rechtbank de zaak misschien kunnen heropenen en kunnen vragen of er wellicht nog meer was. Die gelegenheid heeft u de rechtbank bewust niet gegeven.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Nogmaals, omdat de rechtbank bij monde van de heer Weissenfeldt expliciet had gezegd dat men niet meer aan die feiten toe kwam. De heer Maan en ik hebben destijds een felle discussie gehad over de tussenbeslissing. Zo werd het genoemd. Het was geen tussenvonnis. Wij mochten niets meer met die feiten, want de zaak was afgekaart. Wij moesten die laten liggen.

De heer **Koekkoek:**

Vervolgens hoort u nog van andere inkijkoperaties. U had het over november, maar hoorde u er al niet van in september?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ook. Eerst in maart, maar vervolgens heb ik het in september, via de leiding van het korps, via de hoofdofficier gehoord. In november was ik al weg, maar toen werd ik op een avond

thuis gebeld door de heer Deelman, de chef van de centrale recherche in Utrecht. Hij zei tegen mij: houd je vast, er is weer ingekeken.

De heer **Koekkoek**:

Hield u zich vast?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ik heb alleen gezegd: Wanneer houdt het een keer op? Het enige dat ik meteen had willen weten, was hoe het precies zat. Later heb ik begrepen dat de politie moeite had om te bekijken hoe vaak was ingekeken, omdat men het niet geregistreerd had.

De heer **Rabbae**:

De heer Deelman heeft ook gezegd dat het waarschijnlijk beter was geweest, gelet op de ontstane verwarring, als de CID-officier tevens zaaksofficier was geweest. Dan was via n persoon sprake geweest van een goede coördinatie. Deelt u die mening?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Nee. Dit had alleen hout gesneden als ik dingen had geweten die de zaaksofficier niet wist. De zaaksofficier wist echter evenveel als ik. Wij wisten beide niet van het inkijken.

De heer **Koekkoek**:

Heeft u er een verklaring voor dat de CID-chef u hierover pas achteraf en veel te laat heeft geïnformeerd?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ik heb zijn verklaring gehoord en gezien. Vanuit zijn visie kan ik het begrijpen. Hij wilde het geheim houden, omdat het middel, als het in de openbaarheid zou komen, direct versleten zou zijn. Dan zou je het niet meer hoeven te gebruiken. Als je de volgende keer in de loods zou komen, dan zou er een camera hangen of iemand zou je zitten op te wachten. Ik begrijp dus dat de CID-chef die kwestie verborgen wilde houden, maar in dit geval hij had tijdig moeten zien, zeker toen er commotie ontstond, dat hij het moest vertellen.

De heer **Koekkoek**:

En dat hij volledige opening van zaken had moeten geven.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u dat uzelf aanleiding hebt gegeven tot enige terughoudendheid bij de CID-chef om u te informeren?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Zeker niet. Als u de heer Van Steeg had gevraagd hoe de werkverhoudingen lagen, dan had hij geantwoord dat ik er heel dicht op zat en dat wij vaak contact hadden. Hij wist heel goed wat ik wilde weten.

De heer **Koekkoek**:

Er was geen enkele aanleiding om u iets niet te vertellen.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Misschien heeft hij gedacht dat ik het niet zou goedkeuren.

De heer **De Graaf**:

Bent u niet ontstellend boos geworden toen u achteraf hoorde dat een heel politiecircuit, tot en met de hoofdcommissaris, zich bezig heeft gehouden met de vraag wanneer men het aan u zou vertellen? Ik wil de woorden van de hoofdcommissaris, namelijk "verwoestend boos" niet gebruiken, maar ik kan mij voorstellen dat u ongeveer in die termen dacht.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ze waren waarschijnlijk bang dat ik boos zou zijn, maar ik was teleurgesteld.

De heer **De Graaf**:

Dat is nog veel erger.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

U was niet boos, maar wel erg verdrietig.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ja, omdat ik het niet verwachtte. Alles was bespreekbaar met mij. Daarom was ik een beetje teleurgesteld.

De heer **De Graaf:**

U zei zojuist dat u er enig begrip voor had dat de betrokkene enige aarzelingen had wat betreft de vraag of hij het naar buiten moest brengen, gelet op het geheime karakter ervan. Heeft u er ook begrip voor dat de kwestie vervolgens aan alle hogere politiechefs, tot en met de korpschef, is voorgelegd, voordat u het een keer mocht weten?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik vind dat het meteen had moeten gebeuren. Dat was overigens niet alleen de taak van de heren Van Steeg en Dros, maar ook de leiding van de politie had op dat moment moeten zeggen: nu vertellen wij het. Het had namelijk ook al in de krant gestaan en er was commotie over geweest. Daarna heeft het te lang geduurd voordat ik het wist.

De heer **Rouvoet:**

Uit zijn optiek begrijpt u dat de CID-chef het niet meteen meldde, want dan was de methode direct stuk en onbruikbaar. Vindt u in het algemeen dat dit de manier is waarop het tussen CID-chef en CID-officier behoort te gaan? Kan de CID-chef informatie aan de CID-officier onthouden om die af te schermen?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Nee. Ik moet zo iets wel weten, maar als de CID-chef het opzettelijk niet vertelt, als hij het achterhoudt, dan kun je er verder niets mee, want dan kom je het niet aan de weet. Ik vind dus - dat vindt de CID-chef nu ook - dat ik het wel had moeten weten.

De heer **Koekkoeck:**

Vindt u dat het korps adequaat heeft gereageerd op deze toch vervelende gang van zaken?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Nee, het is een beetje met hangen en wurgen gegaan. Pas eind 1994 was sprake van briefwisselingen, rapporten en verbalen.

De heer **Koekkoeck:**

Toen was u al weg.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ja.

De **voorzitter:**

Als al die commotie niet was ontstaan, was u er dan voorstander van geweest om, met uw medeweten, dergelijke inijkoperaties buiten het proces-verbaal en buiten de zitting te houden?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik kan mij voorstellen dat ik dat in een bepaald geval zou doen.

De **voorzitter:**

Welke criteria zou u aanleggen om het eventueel buiten de zitting te houden, dus ook buiten het proces-verbaal en de verslaglegging?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Wanneer het niet uitmaakt voor de bewijsvoering van een feit, noch voor het ontlasten van de schuld van de verdachte, als het dus niet te maken heeft met het bewijsbare feit op de zitting, dan zie ik niet in waarom ik dat middel aan de openbaarheid prijs zou geven.

De **voorzitter:**

In algemene zin, op wat voor criteria zou u beslissen welke opsporingsmethode u wel of niet aan de openbaarheid prijs zou geven?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Die zaken die meewerken aan het bewijs van de feiten op de zitting, die wel.

De **voorzitter:**

Heeft u de ruimte om dat zelf te beslissen?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Dat vind ik wel. Het speelt in een tijd, 1992...

De **voorzitter:**

Dat is nog niet zo lang geleden.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Er is in de tussentijd wel veel gebeurd als het gaat om de openheid en processen-verbaal. Vroeger gebeurde dat niet in die mate. Dat geldt ook voor de observaties. Niet alle observaties komen in een proces-verbaal, want anders had de zaak-R nog 50 extra ordners gehad. Zaken die niet van belang zijn voor het leiden tot het bewijs, die noch bewijsmiddel, noch een stukje bewijs opleveren, noch de verdachte ontlasten, waarom moet ik die...

De **voorzitter:**

Beoordeelt u dat alleen, of ook rechters en advocaten?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik heb dat in het verleden zelf gedaan.

De **voorzitter:**

Welke dingen heeft u vroeger nog meer buiten processen-verbaal gehouden?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Observaties die niet van belang waren. Je kunt niet alle observaties vastleggen.

De **voorzitter:**

Wat nog meer?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Niets.

De heer **Vos:**

Ik wil nog even terug naar mijnheer Van Steeg. Deze heeft in het openbaar verhoor gezegd dat dit incident paste bij het spel dat in de praktijk werd gespeeld. Wat is uw reactie daarop?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Mogelijk had hij aan n woord genoeg. We kenden elkaar namelijk goed en we wisten wat we aan elkaar hadden. Hij heeft van zijn kant het spel gespeeld. Ik vroeg niet: hebben jullie ingekeken en is er een camera geplaatst. Ik heb toen gevraagd klopt het wat in de krant staat, namelijk dat er een camera in die loods stond. Hij heeft - en misschien bedoelt hij dat met "spel" - gezegd: nee, het was naar waarheid. Maar hij had toen moeten vertellen wat de werkelijkheid was. Ik begrijp waarom dat op dat moment niet gebeurde. Hij had een afspraak met zijn chef en mogelijk kreeg hij een loyaliteitsconflict. Ik weet niet of dat zo is, maar hij had met zijn chef, de heer Dros, de afspraak: wij vertellen dat niemand. Hij wilde er dus eerst met Dros over spreken en daarom heeft hij erin het gesprek met mij niets over gezegd.

De heer **Koekkoeck:**

Wat is uw huidige opvatting? Moeten inblikoperaties in een proces-verbaal worden vermeld, ook als dat niet nodig is voor het bewijs?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ja, nu maakt dat toch niet meer uit. Iedereen weet dat er ingekeken wordt. Ik verwacht ook niet dat dit middel nog veel zal opleveren.

De heer **Koekkoeck:**

Ja, maar hoe weet men er dan van af?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Bovendien is er nu een nieuwe richtlijn en daar staat in dat zoiets in een proces-verbaal vermeld moet worden. Daarover hoeven wij dus niet meer na te denken.

De **voorzitter:**

Wat hoeft volgens u vandaag de dag niet in een proces-verbaal te worden opgenomen?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik vind dat ik dat duidelijk gezegd heb: wat belangrijk is om als bewijs te dienen of wat belangrijk is ter ontlasting van de schuld van de verdachte. Dat moet in een proces-verbaal staan. Ballast hoeft er niet in.

De **voorzitter:**

En sturingsinformatie?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Wat verstaat u onder sturingsinformatie?

De **voorzitter:**

Dat is een goede vraag. Het is datgene wat in het voorbereidend onderzoek tot bijvoorbeeld observatie leidt. Moet u aangeven hoe dat tot stand komt?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

In Utrecht hebben wij weinig pro-actieve fases in de onderzoeken gehad. Wij zijn eigenlijk meteen gestart met een gerechtelijk vooronderzoek.

De **voorzitter:**

Maar daarvoor moet u toch de feiten en omstandigheden kennen.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja, maar die waren er ook. Er was informatie.

De **voorzitter:**

Maar dat komt toch ook voort uit CID-werk.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ook.

De **voorzitter:**

Goed, dan is dat toch weer pro-actief.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Wij krijgen ook wetenschap aan de hand van andere zaken en informatie uit een ander land. De hoeveelheid aan gegevens leidde er in de zaak-R toe, dat de heer R al snel verdachte was.

De heer **Koekkoek:**

Ik heb nog een vraagje over de videobanden. Wist u dat het proces-verbaal niet deugde omdat daarin stond dat rechercheurs iets hadden gezien, terwijl zij in feite videobanden hadden bekeken? Wist u dat er daardoor iets niet klopte?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Nee, maar dat heb ik wel begrepen op de zitting. Ik zat bij elke zitting van die zaak. Ter verduidelijking: het lijkt er nu op of ik in die zaak alleen CID-officier was, maar ik was naast CID-officier coördinator van de bestrijding van de zware criminaliteit. Dat wil zeggen: ik begeleidde de officieren die bezig waren met de bestrijding van de zware criminaliteit. Ik gaf daarbij leiding.

De heer **Koekkoek:**

Wist u dat bij de loods een camera was geplaatst ter observatie van de loods?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Nee. Dan bedoel ik: er waren twee grote zaken aan de orde en alle details en alle ins en outs wist ik dus niet. Ik heb hierover pas iets gehoord op de zitting.

De heer **Koekkoek:**

U wist als CID-officier niet van plaatsing van videocamera's?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Nee. Wel is daarna in Utrecht de afspraak gemaakt, dat elke keer als een camera geplaatst werd, ik dat zou horen. Ik kon dat dan goedkeuren.

De heer **Koekkoek:**

Dat is afgesproken naar aanleiding van deze zaak?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Er is een andere methode geweest. Hebt u weleens toestemming gegeven voor het doorlaten van drugs?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik meen dat dit n keer gebeurd is, nee, twee keer.

De heer **Koekkoek**:

Softdrugs of harddrugs?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

En keer softdrugs en n keer harddrugs. In het geval van de softdrugs was het niet de bedoeling dat de drugs op de markt kwamen. Het was de bedoeling de drugs als het ware iets verder weg in beslag te nemen, maar dat mislukte. Het ging toen echter niet om een grote hoeveelheid.

De **voorzitter**:

Wat is een niet grote hoeveelheid ongeveer?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Vijftig, honderd of honderdenvijftig kilo. De partij lag in die orde van grootte.

De **voorzitter**:

Van weed?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Hasjiesj.

De **voorzitter**:

Hasjiesj.

De heer **Koekkoek**:

In het journaal van het IRT las ik ergens: met toestemming van de officier van justitie Van der Molen. Ik noem nu niet een datum en ook niet de hoeveelheid, maar het ging daarbij om een aanzienlijk grotere partij dan 150 kilo. Ik neem aan dat u die Van der Molen bent. Hebben wij het nu over hetzelfde? Spreekt u in dit verband over een beperkte hoeveelheid, terwijl het in feite gaat om een partij die groter is dan duizend kilo?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Dat weet ik niet. Dat speelde wel met het IRT, met de heer Lith.

De heer **Koekkoek**:

Het speelde met het IRT.

De **voorzitter**:

Zou u hoger aangeslagen kunnen zijn zonder dat u daar weet van heeft?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

... (schouders ophalend)

De heer **Koekkoek**:

Misschien is u verteld dat het om 150 kilo ging, maar werd in werkelijkheid een hoger bedrag genoteerd.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Een nul te veel: dat zou kunnen.

De **voorzitter**:

Enige duizenden is er opgeschreven.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Ik zeg naar waarheid wat ik weet. Ik heb dat ook in het besloten verhoor gezegd: mij staat bij dat het om een kleine hoeveelheid ging.

De heer **voorzitter**:

U bedoelt met "besloten verhoor": voorgesprek. Daarbij stond u niet onder ede. Het was gewoon een gesprek.

De heer **Koekkoek**:

Het is dus niet helemaal opgehelderd waarom het hier om verschillende hoeveelheden gaat.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Ik hoor dat nu.

De heer **Koekkoek**:

Ik las ook pas om welke hoeveelheden het ging. Dat is ook een verklaring. Wanneer speelde het doorlaten van de harddrugs?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Ook in 1992 of 1993. Het kan in 1993 geweest zijn.

De heer **Koekkoek**:

U hebt daar toestemming voor gegeven. Is de opzet ook uitgevoerd? Zijn er harddrugs doorgelaten?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Ja. Dat was de tien twaalf kilo. De zaak speelde in het buitenland. Er zou 800 kilo komen en daarvoor hebben wij het goed gevonden dat die kleine zending niet gepakt werd. Wij vonden het goed dat grote risico te lopen.

De heer **Koekkoek**:

Cocaine?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

En is de grote zending gekomen?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Nee, jammer genoeg niet.

De **voorzitter**:

Zijn er afspraken gemaakt over het bedrag dat de informant aan zo'n zaak mocht overhouden?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Nee, die vraag speelde bij die zaak niet, want er was geen burgerinformant ingezet. Er was een politieman ingezet.

De **voorzitter**:

Bij de laatste partij?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Ja.

De **voorzitter**:

Maar hoe zat het bij de eerste partij?

De heer **Koekkoek**:

Bij de partij van de softdrugs.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Toen is daarover niet gesproken.

De **voorzitter**:

Wij komen weinig gecontroleerde afleveringen tegen waarbij wel over die vraag is gesproken.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Nogmaals, dit is allemaal nog niet zo lang geleden gebeurd, maar in die tijd spraken wij nog niet zoveel over geld. Wel zou die vraag aan de orde zijn als de informanten veel aan de transactie zouden overhouden, maar hier ging het om een paar honderd kilo. Pas toen de Pluk-ze-wetgeving gintroducteerd werd, gingen wij ons meer toeleggen op het aspect van de financin. Bij velen kwam toen de vraag naar boven: wat verdienen ze eraan?

De **voorzitter**:

Maar dit viel toch onder tip, toon en voorkoop.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Die tipgeldregeling gold niet voor het doorlaten.

De **voorzitter**:

O nee?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Nee.

De **voorzitter**:

Er is een informant en die komt met informatie over het doorlaten. Hij heeft er op de een of andere manier mee te maken. Hij verdient daaraan. Dan is er toch sprake van criminele winst.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja.

De **voorzitter:**

En u hebt nooit gesproken over de vraag: mag hij dat wel of niet houden?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Maar u gaat er nu van uit, dat de man destijds de drugs door zou laten. Ik zeg nogmaals: het was niet de bedoeling om de partij door te laten gaan, maar om die in beslag te nemen. Dus de vraag of de man eraan zou verdienen, speelde niet. Het was namelijk de bedoeling om de partij in beslag te nemen en dan kon hij er niets aan verdienen. Alleen: de zaak is fout gelopen. Het was niet de bedoeling de partij zomaar door te laten gaan, maar om die in een later stadium in beslag te nemen.

De heer **De Graaf:**

Die redenering klopt toch niet, mevrouw Van der Molen. In dit verband is de gang van zaken afhankelijk van de plaats die de informant heeft. Als u de partij in derde hand in beslag laat nemen, heeft de informant er al aan verdiend. Hij heeft namelijk zijn prestatie dan al geleverd. Of zie ik dat verkeerd?

De **voorzitter:**

Want als de partij in beslag wordt genomen, moet die man niet herkenbaar worden of eruit getrokken kunnen worden. Hij moet aan de transactie dan al verdiend hebben.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Deze zaak staat mij niet meer zo duidelijk voor de geest, dat ik kan zeggen wat de rol van degene is die de drugs zou vervoeren. Ik weet dat echt niet meer.

De **voorzitter:**

U zegt dat u maar twee keer in uw carrière drugs door hebt gelaten.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Dan kan ik mij voorstellen dat de zaak u nog bij staat.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Als dat zo zou zijn, zou ik alles exact kunnen vertellen.

De heer **Rouvoet:**

Maar dan blijft nog wel de vraag: waarom is niet de tip-, toon- en voorkoopgeldregeling in bespreking gekomen? U kreeg een tip van een informant. Dan is het toch gebruikelijk dat er gesproken wordt over een beloning? Ik zie dat nu los van eventuele criminele winst.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Of de man die de drugs door heeft laten gaan een beloning heeft gekregen? De mogelijkheid van tipgeld en de vraag hoeveel hij zou krijgen was natuurlijk aan de orde. De vraag was: is hij er beter van geworden? Maar ik weet zeker dat de man waarover wij het nu hebben, geen tipgeld gekregen heeft.

De heer **Koekkoek:**

De heer Zilner uit Utrecht heeft ons gezegd: ik deed weleens een klusje voor Lith. Was dit doorlaten van softdrugs ook een klusje voor Lith?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik weet niet of de heer Zilner hierbij een rol heeft gespeeld?

De heer **Koekkoek:**

Deed u in dit verband een klusje voor Lith?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Dat weet ik niet.

De heer **Koekkoek:**

Handelde u hierbij niet op zijn verzoek?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

O, u bedoelt dat ik voor Lith werkte?

De heer **Koekkoek:**

Ja.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Ja, over de zaak-K had ik met Lith contact.

De heer **Koekkoek:**
U handelde hierbij op verzoek van de toenmalige teamleider van het IRT.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Ja.

De heer **Koekkoek:**
Teneinde u rol als CID-officier in kaart te kunnen brengen, wil ik ten slotte nog met u spreken over informanten. In hoeverre had u toezicht op de informanten binnen de CID-Utrecht?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Wat bedoelt u concreet met toezicht? Toezicht op alle informanten kan ik natuurlijk niet hebben.

De heer **Koekkoek:**
Wat wist u van hun werk?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Zodra informatie van een informant van belang was voor het opstarten van een onderzoek of zodra die van belang was voor een lopend onderzoek, werd de informatie door mij getoetst. Ik ging dan na waar die vandaan kwam of zij betrouwbaar was en desnoods ging ik na wie de informant was. Als het belangrijk was om dat te weten deed ik dat.

De heer **Koekkoek:**
Hebt u ook te maken gehad met informanten uit andere regio's?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Niet dat mij dat bij staat. Ik kan daar niet zo gauw een voorbeeld van geven.

De **voorzitter:**
Wij hebben met de heer Dros een voorbeeldje besproken.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Ja, ja. Maar wat vind ik in het algemeen van het omgaan met informanten die in een andere regio worden gerund, terwijl het resultaat van de informatie in jouw regio speelt? Zoiets vind ik geen goede zaak, want in principe moet je daarbij de informatie overnemen. Zoiets is te gevaarlijk. Dan weet de een niet wat de ander aan het doen is.

De heer **Koekkoek:**
Dan houd je geen controle.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Nee.

De heer **Koekkoek:**
Die ervaring had u ook?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Ja.

De heer **Koekkoek:**
En wat betekent het dat je niet meer de controle over de zaak hebt?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Dat het moeilijk wordt om de informant eruit te houden.

De heer **Koekkoek:**
Waar uit te houden?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Uit de strafzaak. Iemand kan gerund worden door een koppel rechercheurs in een andere regio en ik weet niet - ik weet op welk geval u doelt - dat er in die andere regio iemand gerund wordt. Stel nu dat te ver gegaan wordt en dat men de informant strafbare feiten laat plegen. Dan ontstaat een moeilijkheid. Ik vind het mijn verantwoordelijkheid om die man of vrouw eruit te houden.

De heer **Koekkoek:**

Wat doet u dan? U komt een verdachte tegen die een informant blijkt te zijn. Wat doet u dan? Een vormfout maken?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Nee, dan red ik de man en desnoods laat ik de zaak ploffen.

De heer **Koekkoek:**
U redt de man. Hoe doet u dat?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Dan zal ik de zaak niet aanbrengen.

De heer **Koekkoek:**
De zaak tegen die verdachte?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Of de zaak tegen een andere verdachte.

De heer **Koekkoek:**
U brengt de hele zaak niet aan?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Nee.

De heer **Koekkoek:**
Dat zou de uiterste consequentie zijn?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Ja, een mensenleven is mij meer waard dan een zaak.

De **voorzitter:**
Je komt dan toch in een vreemde situatie. Als de informanten niet strak genoeg worden gerund, kan namelijk de hele zaak kapot gaan.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Ja, maar daarvoor kan ik die informant toch niet opofferen. Hij heeft toch niets fout gedaan. De runners hebben dat gedaan.

De **voorzitter:**
Dat weet ik niet. Dat weet u toch ook niet.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
In concrete gevallen weet ik dat wel.

De **voorzitter:**
Praat u dan ook weleens met een informant teneinde zijn of haar verhaal te kunnen vergelijken met dat van de politie, dus het verhaal van de mensen die hem gerund hebben?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Als dat niet nodig is, doe ik dat niet.

De **voorzitter:**
Heeft u ooit met een informant gesproken?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
In mijn vorige ambtelijke leven wel, maar als officier niet.

De **voorzitter:**
Als officier helemaal nooit?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Nee.

De heer **Koekkoek:**
Vindt u dat u afstand moet houden?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Ja. Het gaat mij te ver dat een officier zelf met een informant praat. Daar zijn andere mensen voor. Ik moet op afstand kunnen oordelen, tenzij er sprake is van een zeer bijzondere situatie, maar die heeft zich bij mij niet voorgedaan.

De **voorzitter:**
Weet u hoeveel informanten er ongeveer in Utrecht ingeschreven stonden?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**
Ik heb de heer Van Steeg dat horen zeggen. Voor die tijd wist ik dat niet.

De **voorzitter:**

Heeft u wel eens in het Informantenregister gekeken wie het ongeveer waren?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Neen.

De **voorzitter:**

Daar voelde u nooit de noodzaak toe?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik had daar de bevoegdheid niet toe. Er staat nergens dat ik dat kan, of mag, of moet.

De **voorzitter:**

Maar u heeft wel het gezag over de hele zaak.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Wat is gezag?

De **voorzitter:**

Dat is toch dat u de baas bent?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

De baas zijn en gezag hebben vanuit mijn functie als officier is iets anders dan de baas zijn van de CID en de baas zijn van het politiekorps waar de CID onder valt. In mijn optiek is de leiding van de politie verantwoordelijk voor alles wat er binnen de CID speelt. Ik heb ook een verantwoordelijkheid. Die ontloop ik niet, die neem ik ook, maar dat is een andere, alleen voor zover men een rol speelt in strafzaken.

De **voorzitter:**

Maar dat doen ze toch allemaal?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Niet allemaal.

De **voorzitter:**

U bent als CID-officier toch verantwoordelijk voor de informatie die in die CID-registers komt?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja, maar het is de vraag of het belangrijk is om het te weten als het erin komt. Ik vind het belangrijker om dat te bekijken als het eruit komt, als het wordt gebruikt. Er zit een heleboel in. Op het moment dat er iets uitkomt om te gebruiken, dan toets ik.

De **voorzitter:**

En niet hoe het wordt verzameld.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Neen. Dat is fysiek welhaast onmogelijk.

De **voorzitter:**

Maar u bent daar toch verantwoordelijk voor? Het is toch een deel van het opsporen?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Het is een deel van het opsporen als er informatie uitkomt die wordt gebruikt in strafzaken.

De **voorzitter:**

Maar voor de manier waarop dat wordt verzameld, voor de vraag of het rechtmatig wordt verzameld en of het niet stuk gaat op een zaak, daarvoor bent u toch ook verantwoordelijk?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Zeker, maar daarvoor hoef ik niet aan de voorkant te zitten. Daarvoor kan ik ook aan de achterkant zitten.

De **voorzitter:**

Dan moet u toch weten hoe het er aan de voorkant is ingegaan?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Daar is de politie toch ook voor?

De **voorzitter:**

Daar bent u toch ook voor?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik moet het checken wanneer ik het ga gebruiken.

De heer **Koekkoek**:

Hoe houdt u dan een CID-chef in de hand als u pas wat hoort op het moment dat u het nodig heeft?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

De hele organisatie van het in de registers stoppen, dat is een zaak van de politie. Dat is ook gedelegeerd aan de politie.

De heer **Koekkoek**:

U wilt toch wel weten of dat op een verantwoorde manier gebeurt?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ik wil alles weten, maar fysiek is dat bijna onmogelijk. Je kunt niet alles weten. Je moet een zodanige verhouding met de CID en de politie creëren, met de CID nog meer dan met andere takken van de politie, dat ze het je vertellen.

De heer **Rabbae**:

U bent conform artikel 148 Strafvordering toch de baas over de politie? Het OM is toch de baas?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

In dat artikel staat niet dat ik de baas ben over de politie. Ik geef leiding aan het opsporingsonderzoek. In lid 2 van dat artikel staat dat ik daartoe bevelen geef aan de personen die opsporen. Dat is iets anders.

De **voorzitter**:

CID-ambtenaren sporen toch op? Dat zijn toch opsporingsambtenaren?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ik kan daartoe bevelen geven, maar dat wil niet zeggen dat...

De **voorzitter**:

Heeft u nooit gedacht: Ik geef die chef nu het bevel om mij die lijst te laten zien?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Dat is ook herhaaldelijk gebeurd. Ik heb ook vaak om het A-4tje gevraagd, waar de code met betrekking tot de betrouwbaarheid op staat. Dat lieten ze dan zien. Als er een bepaalde zaak was, waarvan ik mij afvroeg hoe sterk en hoe hard een en ander was, en als ik het dan vroeg, dan kreeg ik het.

De **voorzitter**:

Heeft u nooit gevraagd wie er werden gerund?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Neen, want namen zeggen mij niets. Als men zegt dat men mijnheer X, mijnheer Y en mijnheer Z runt, dan zegt mij dat niets.

De heer **Vos**:

Heeft u het aansturen van of het zoeken van informatie ooit in de beschouwingen betrokken? Als u CID-officier bent, als er bepaalde fenomenen in de maatschappij gaande zijn, dan kan ik mij voorstellen dat u zegt: dames en heren, ga eens zoeken.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Zeker. Dat is ook gebeurd. In Utrecht hebben wij zelfs een experiment gehad met de CID op het gebied van milieu. Daar was ik duidelijk bij betrokken. Er werd ook aansturing gegeven in welke takken men moest gaan zoeken.

De heer **Vos**:

Dat is een nogal modegevoelig onderwerp, maar zijn er nog andere zaken, waarvan u actief zei dat in die hoeken moest worden gezocht?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Dat staat mij verder niet bij.

De heer **Rouvoet**:

Wij hebben er met verschillende CID-officiëren over gesproken, maar is het voor u geen probleem dat u gezag moet uitoefenen over de CID, terwijl wat daar gebeurt in feite een black box is? Uw collega, De Groot uit Den Haag, vergeleek het met een centrifuge: je ziet niet wat erin komt, je ziet ook niet wat er tussentijds mee gebeurt, je ziet alleen iets als er

wat uitkomt. Toch wordt u geacht om het gezag over de CID te hebben! Is dat geen probleem voor uw functioneren?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Het is wel heel belangrijk dat ik weet wat er uitkomt, want dat wordt gebruikt! Nogmaals, ik wil best de mogelijkheid hebben om erin te kijken, maar er gaat dagelijks, wekelijks een heleboel informatie in. Dat kan een officier niet allemaal behappen. Dat moet hij of zij delegeren.

De **voorzitter:**

U bent als unithoofd in Utrecht ook verantwoordelijk geweest voor de zware criminaliteit. Hebt u op de tactische recherche meer zicht? Heeft u daar meer het idee van dat u dat in de greep heeft?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik vind nog steeds dat ik de CID ook goed in de greep had. Ik had minder met de tactische te maken, omdat dit primair een zaak was voor de zaaksofficier. Ik zat er op afstand bij. In het kader van de zaak-R heb ik 20 beleidsvergaderingen met de tactische en de CID bijgewoond. Daar zat ik dicht op, maar niet zodanig dat ik het werk van de zaaksofficier overnam.

De **voorzitter:**

Wat heeft u als unithoofd dan voor zicht op wat de tactische recherche doet?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik wist exact met wat voor zaken ze bezig waren. Ik zocht de zaken ook uit, samen met de leiding van de recherche. Ik stelde de prioriteiten vast.

De **voorzitter:**

U maakte de keuzen.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ja.

De **voorzitter:**

Die keuzen maakte u op basis van wat voor gegevens?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Op basis van misdaadanalyses van de politie.

De **voorzitter:**

Van de CID of van de politie in het algemeen?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Van de centrale recherche in het algemeen. Daar zat overigens veel CID-informatie in.

De **voorzitter:**

De kwestie van het doorlaten van die harddrugs. Heeft u dat besproken met de hoofdofficier?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik heb dat besproken met de hoofdofficier, de heer Berger. Wij vonden het zo uniek dat wij het hebben besproken met de PG. Ik heb het toen met de heer Behling, advocaat-generaal, besproken. Hij ging over de zware criminaliteit.

De **voorzitter:**

Is dat twee jaar geleden gebeurd?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Zo iets.

De **voorzitter:**

Zijn dat dingen die nog op een briefje worden geschreven?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Het ligt vast. Ik had daar een afschrift van en de politie ook.

De **voorzitter:**

Ook de afspraak met de hoofdofficier?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ja, en met de advocaat-generaal. Er staat beschreven dat ik op die en die dag met die en die heb gebeld en wat toen is afgesproken.

De **voorzitter**:

Tekent u dat dan allebei, of geldt dan het vertrouwensbeginsel dat als dat ambtsbericht van mij of van een ander er ligt, het zo is?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Als ik het zie, kijk ik op dat moment of het conform de afspraken is. Als dat zo is, dan heb ik geen behoefte meer om het te tekenen. Als ik het niet goed vond, dan had ik iets anders laten maken.

De heer **De Graaf**:

U had het zojuist over de eigen verantwoordelijkheid van de politie en zelfs de delegatie met betrekking tot de organisatie van het CID-werk. Bent u het ermee eens dat er voor alle activiteiten van de politie altijd een bevoegd gezag is dat verantwoordelijk is?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Ik kan dus vaststellen dat u rechtstreeks verantwoordelijk bent voor alles wat de politie via het CID-werk heeft gedaan.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

De eerstverantwoordelijke - dat is een andere verantwoordelijkheid - is de korpsleiding.

De heer **De Graaf**:

Dat is de ambtelijke, hiërarchische verantwoordelijkheid. Het gaat mij om de vraag of u meent dat daarvoor geen verantwoordelijkheid bestaat van het bevoegd gezag.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Natuurlijk wel. Er is wel sprake van verantwoordelijkheid. Over die ene zaak wil ik gezegd hebben dat, wanneer men opzettelijk iets wil onttrekken aan het oog van de officier, je weliswaar aan het eind een bepaalde verantwoordelijkheid hebt, maar dat je het niet kunt voorkomen als je het niet weet.

De heer **De Graaf**:

Dan is het vervolgens uw verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat het niet meer gebeurt.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Ik heb nog een vraag over de wijze waarop u dat doorlaten van die cocaine hebt vastgelegd. Was dat volgens u een gebruikelijke manier om het zo te doen? Bij de IRT-affaire zijn wij wel zaken tegen gekomen die minder duidelijk zijn vastgelegd.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Er was geen regel voor. Het gaat om afspraken die je zelf maakt. Omdat het uniek is en omdat het niet niks is, vind ik dat je dat moet vastleggen. Daarover hebben wij zelf beslist, net als toen wij als leiding van het parket van mening waren dat wij het met de PG of de AG moesten bespreken.

De **voorzitter**:

Heeft u toen nog in de Richtlijn infiltratie gekeken, met gecontroleerde aflevering en dergelijke?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Die lag altijd op mijn bureau. Daar keek ik altijd naar. Dat zit in het hoofd.

De **voorzitter**:

Wij gaan nu over naar uw huidige functie als officier terreurbestrijding en BVD. Heeft u voor terreurbestrijding als het ware een eigen politie?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ingevolge de samenwerkingsregeling voor de voorkoming en de opsporing van terroristische misdrijven is de DBRZ, de dienst bijzondere recherchezaken van de CRI in het leven geroepen. Dat is een speciale afdeling.

De **voorzitter**:

Daar heeft u ook het gezag over?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Om hoeveel politiemensen gaat het ongeveer?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Tussen de 20 en de 30.

De **voorzitter**:

Betreft dat het grootste deel van uw werk, het zijn van terreurofficier?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Mijn hoofdtaak is het zijn van terreurofficier, maar omdat de terreurofficier in het kader van zijn werkzaamheden veel contact heeft met de BVD, hebben de PG's in 1993 besloten dat de terreurofficier ook moet zorgen voor de overdracht van informatie van de BVD over zaken die van belang zijn in strafzaken of in op te starten strafzaken.

De **voorzitter**:

Besteedt u in de praktijk meer tijd aan de terreurbestrijding of aan de BVD?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Gelukkig is er niet zoveel terreur. Er is wel wat te bestrijden, maar er is niets op te sporen tot op heden. Ik hoop dat dit zo blijft.

De **voorzitter**:

Wat moet er worden bestreden en wat hoeft er niet worden opgespoord?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Je spoort op als er iets is gebeurd, maar er is gelukkig nog niets gebeurd. Je kunt het moeilijk vergelijken. Ik heb met de BVD contacten in het kader van het voorkomen van terrorisme, maar ook over politiek activisme. Wij helpen wel eens in het buitenland. Wij zoeken wel eens iets uit.

De **voorzitter**:

Wat zoekt u uit voor de BVD?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Wij zoeken wel eens iets uit voor een dienst in het buitenland. Als in het buitenland iets gebeurt, bijvoorbeeld in Frankrijk, en als men hulp van ons nodig heeft, dan regelen wij dat.

De **voorzitter**:

Gaat het dan om justitiele informatie of om informatie van de inlichtingendienst?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Het kan justitiele informatie zijn, maar ook informatie van de inlichtingendienst.

De **voorzitter**:

Werkt u dan direct voor de inlichtingendienst, als doorgeefluik?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Het gaat allemaal via de BVD.

De **voorzitter**:

Iemand uit Frankrijk wil iets van u weten. Gaat dat dan via u naar de BVD of via u naar de politie?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Als het om een verzoek gaat van een zusterdienst van de BVD, dan gaat dat eerst naar de BVD.

De **voorzitter**:

Wat krijgt u er dan mee te maken?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Zonder in detail te gaan, kan ik er moeilijk iets over zeggen.

De voorzitter:

Ik vraag geen enkel detail, geen enkel voorbeeld. Ik vraag gewoon wat u dan doet.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Het is heel moeilijk om in dit verband over deze onderwerpen te spreken, want een zaak als terrorisme ligt natuurlijk heel gevoelig.

De voorzitter:

Ik vraag u gewoon wat u dan doet! Ik vraag u wat voor schakel u bent.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik ben de schakel die ervoor zorgt dat de DBRZ en de BVD te zamen datgene doen wat wordt gevraagd.

De voorzitter:

Is dan sprake van vermenging van de inlichtingeninformatie en de justitiële informatie?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Nee, want daar waak ik tegen. Er is een strikte scheiding.

De voorzitter:

Als Frankrijk met een verzoek komt...

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Dan ga ik na of het om iets gaat op het vlak van de politie. Als dat zo is zorg ik ervoor dat DBRZ het verzoek uitvoert. Het is ook mogelijk dat het een zaak voor de BVD is en dan zorgt die voor uitvoering.

De voorzitter:

Maar wilt u wel als tussenpersoon voor de BVD fungeren? De BVD is toch helemaal geen opsporingsdienst?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Nee. Ik zei ook, dat als er opgespoord moet worden, dat de speciale afdeling van de CRI doet.

De voorzitter:

Maar dan heeft u eigenlijk een dubbelfunctie.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ja.

De voorzitter:

Maar er staat toch nergens dat u die functie als officier moet vervullen.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Nee, zoals ik zei is hierover een afspraak gemaakt tussen de procureurs-generaal en het toenmalige hoofd van de BVD.

De voorzitter:

Welke afspraak is precies gemaakt?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Dat de officier voor terreurzaken zich zal bezighouden met de informatie van de BVD die van belang zou kunnen zijn in strafzaken. Hij zorgt voor de overdracht.

De voorzitter:

Dat weet ik. Daarover komen wij nog te spreken, maar ik was nu genteresseerd in de rol die u ook speelt ten aanzien van buitenlandse verzoeken.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Als het zuiver een verzoek om inlichtingen is, heb ik er verder niets mee te maken. Dan doet de BVD het werk. Dat moge duidelijk zijn.

De voorzitter:

Dan was er een misverstand.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ja.

De voorzitter:

Ik dacht even dat u...

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik heb er dan verder niets mee te maken.

De heer **Koekkoek:**

U krijgt dus op een gegeven moment de vraag: is hierover iets bekend in de sfeer van politie of justitie? Dan gaat u kijken of er wat is.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Nee, ook niet echt. Vaak zijn die verzoeken tweeledig. In het buitenland heeft men eveneens gespecialiseerde afdelingen op het gebied van terreur en daar weet men de weg ook te vinden. Die afdelingen vragen dan informatie aan de BVD en de CRI. In het algemeen hoef ik hierin dus niet te sturen. Zoiets vindt zijn weg wel.

De heer **Koekkoek:**

Dan weet u ook dat er bij de BVD en bij u een verzoek ligt over hetzelfde.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Kent u dan ook de inhoud van de dingen die er weer uitgaan? Heeft u daar nog mee te maken?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Bij de BVD natuurlijk niet altijd.

De **voorzitter:**

Soms wel.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Voor zover dat nodig is. Als ik er iets over wil weten, vertelt men mij dat.

De **voorzitter:**

Dan krijgt u het wel te weten.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja, als dat kan.

De **voorzitter:**

Wat doet u vervolgens met de informatie van de BVD?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Niets, want voor mij geldt op dat moment ook de geheimhoudingsplicht.

De **voorzitter:**

Waarin is die omschreven?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

In de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

De **voorzitter:**

Maar u bent toch geen ambtenaar van de BVD. U kunt toch niet onder de geheimhoudingsplicht van de BVD gesteld worden?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Nee, maar zodra ik van de BVD inlichtingen krijg, val ik wel onder die geheimhoudingsplicht.

De **voorzitter:**

Waar staat dat dan? Welk artikel gaat daarover? Ik heb de wet nu voor mij.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

In artikel 20?

De **voorzitter:**

Ik zie wel dat er voor politieambtenaren een dergelijke plicht is, maar ik weet niet of het gestelde ook voor officieren geldt. Het staat er volgens mij niet. Dus politieambtenaren kunnen gevraagd worden mee te werken voor de BVD en zij vallen dan onder de geheimhoudingsplicht, maar ik zie niet dat de officier van justitie in het artikel wordt genoemd.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik zou dat moeten opzoeken.

De voorzitter:

Het is nogal curieus dat u in een aparte functie door de BVD geheimhouding opgelegd kan worden. Geldt de geheimhoudingsplicht voor alle informatie die u van de BVD krijgt?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Als het om zuivere inlichtingeninformatie gaat wel.

De voorzitter:

En hoe zit het met informatie van de BVD die eventueel in strafzaken gebruikt wordt? Ben u voor die informatie verantwoordelijk?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Voor het gebruik ervan wel.

De voorzitter:

En voor de inhoud en de totstandkoming ervan?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Dat is op de eerste plaats een verantwoordelijkheid van het hoofd van de BVD en op de tweede plaats toets ik dat zelf ook altijd. Ik kijk of die informatie die gebruikt kan worden, goed is en of daarmee niets gekk aan de hand is. Verder ga ik na of ik een officier die de informatie later in een zaak moet gebruiken, in problemen breng. Ik kijk dus of de informatie goed is. Bijvoorbeeld ga ik na of de informatie verkregen is door een eigen waarneming van een BVD-ambtenaar. Is zij afkomstig van een informant? Is zij verkregen door middel van een technisch hulpmiddel?

De voorzitter:

Hoe vaak gaat er officieel informatie over van de BVD naar justitie en politie en hoe vaak niet officieel?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Als dat officieel gebeurt, weet ik ervan. Sinds mijn aantreden heb ik twintig ambtsberichten doorgesluisd.

De voorzitter:

Gedurende welke periode gebeurde dat?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Sinds 1 november 1994, dus bijna een jaar. Hoe vaak niet officieel informatie van de BVD naar justitie en politie is gegaan, weet ik natuurlijk niet. Ik sta er dan niet bij.

De voorzitter:

De Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten zegt dat de ambtenaren van de Binnenlandse veiligheidsdienst geen opsporingsambtenaren zijn.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Dat klopt.

De voorzitter:

Maar eigenlijk zijn zij wel aan het opsporen. Is daar nu een wettelijke basis voor?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Nee, zij zijn niet aan het opsporen. Bij de uitoefening van hun taak zien zij bepaalde feiten. Het gebruik van die gegevens is mogelijk. Onlangs heb ik nog een stuk gevonden uit 1992. Het was een stuk van de directie Politie aan de Tweede Kamer. Dat gaat over de bewijskracht van gegevens van de BVD in een strafproces. Ik heb het bij me en als u er behoefte aan heeft, kan ik het u overhandigen.

De voorzitter:

Dat is de verboden-vruchtenbrief.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Als u die zo wilt noemen, ja.

De voorzitter:

Maar welke wettelijke basis is er om op deze manier te werken?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Voor de BVD is de wettelijke basis te vinden in de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

De voorzitter:

Op grond van die wet kan men inlichtingen verzamelen, maar die dienst kan op grond daarvan toch geen inlichtingen verzamelen voor een strafproces? De ambtenaren van de BVD zijn namelijk geen opsporingsambtenaren.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Nee, zij verzamelen inlichtingen op grond van hun bevoegdheid en als zij mij iets vertellen dat mogelijk van belang kan zijn, kunnen wij dat ook gebruiken in een strafproces.

De voorzitter:

Maar het is toch niet genoeg dat u dat zegt. Voor zoiets moet toch een wettelijke basis zijn. Is die er in voldoende mate?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik meen dat uiteindelijk de rechter zal toetsen en dat hij zal zeggen of hij er genoeg mee neemt. Maar als een informant iets zegt en wij brengen die informatie in een strafproces, dan toetst de rechter toch ook.

De voorzitter:

Dan wordt een proces-verbaal gemaakt door opsporingsambtenaren.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Maar hiervan wordt ook proces-verbaal opgemaakt.

De voorzitter:

Door wie dan?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Door de afdeling DBRZ. Ik krijg het ambtsbericht en geef dat in handen van die afdeling en daar maakt men er een proces-verbaal van.

De voorzitter:

Dus dan is de BVD eigenlijk een grote informant.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Maar wel een superinformant.

De voorzitter:

Die dienst is een superinformant. Zo organiseert u. Dat is toch niet zuiver.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Dit is te weinig eer aan de BVD. Die dienst is geen informant, maar hij is meer dan dat. Die dienst oefent zijn bevoegdheid uit op grond van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

De voorzitter:

Maar mijn vraag aan u is: is in de praktijk artikel 22, lid 3, voldoende basis om voor u als officier te kunnen zeggen: wat in een BVD-traject gebeurd is, is goed; dat is ook rechtmatig?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik vind van wel.

De voorzitter:

In het artikel 22, lid 3, staat: slechts wanneer de vervulling van de taak van het OM en van een dienst daartoe aanleiding geeft, plegen de betrokken procureur-generaal en het hoofd van de betrokken diensten overleg. Dat is toch iets anders. Moeten wij op dit punt niet voor een betere regeling zorgen.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Het kan nooit kwaad om iets beter te regelen, maar op dit moment kan ik ermee uit de voeten.

De voorzitter:

Weet u precies of datgene waarmee de BVD bij u komt om het door te geven aan justitie, het belangrijkste is en vraagt u ook hoe men aan die informatie is gekomen?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Zeker. Ik ben geen brievenbus, zoals ik weleens gezegd heb. Ik vind dat ik mijn eigen verantwoordelijkheid heb en dat ik moet onderzoeken hoe men de informatie heeft verkregen en hoe die tot stand is gekomen.

De voorzitter:

En krijgt u dan ook antwoord op uw vragen.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Altijd.

De voorzitter:

Altijd? U weet alle details?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Als ik het nodig vind om daarom te vragen.

De voorzitter:

En als u daarom vraagt, krijgt u antwoord.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja.

De voorzitter:

Ook op de vraag welke hulpmiddelen eventueel zijn ingezet?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja.

De voorzitter:

En als de BVD informatie krijgt doordat zij direct afluistert. Dat mag de BVD doen, maar justitie niet. Is het bewijs dan toch rechtmatig verkregen?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja, als de BVD dat direct afluisteren maar doet in zaken waarin hij bevoegd is af te luisteren op grond van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Dat is mijn visie. Dus het moet gaan om informatievergaring in zaken waarbij de democratische rechtsorde of de staatsveiligheid in het geding is. De BVD moet niet afluisteren als men daar de georganiseerde criminaliteit of iets dergelijks wil bekijken. Als de ambtenaren van de BVD echter op grond van hun bevoegdheid direct afluisteren mag ik, omdat zij de informatie rechtmatig hebben verkregen, die in strafzaken gebruiken. Dat vind ik.

De voorzitter:

Is de BVD ook bezig met onderzoek naar de zwaar georganiseerde criminaliteit?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Heel beperkt.

De voorzitter:

Wat zij daaraan doen?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja.

De voorzitter:

Hoe weet u dat?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik praat daar wel over in mijn contacten. Ik vraag daar weleens naar.

De voorzitter:

Krijgt u daarbij weleens informatie?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja, ook.

De voorzitter:

Hoe vaak was bij die twintig ambtsberichten die u heeft doorgegeven sprake van zware criminaliteit?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Je kunt geen scheiding aanbrengen. Als je een ambtsbericht ziet, weet je niet of het zware criminaliteit betreft. Dat blijkt pas als je het onderbrengt bij een andere zaak van de politie.

De voorzitter:

U heeft nooit informatie gekregen van een meer structureel karakter over bepaalde onderwerpen?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Voorzitter, ik heb nog een vraag over de wettelijke basis. Is die misschien gelegen in een bepaling van het Wetboek van Strafvordering? Daarin staat dat wanneer ambtenaren kennis dragen van strafbare feiten, zij dat kenbaar moeten maken. Kan dat een basis zijn voor de BVD om informatie aan u te geven?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Ik vind dat een heel goeie. Dit zou kunnen.

De heer **Koekkoek**:

Hier had u nog niet aan gedacht.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Op dit moment in ieder geval niet.

De heer **Rabbae**:

Mevrouw Van der Molen, is u bekend hoe de rechter tot nu toe is omgegaan met de door de BVD overgedragen informatie in het kader van zijn wettelijke taak?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Nee, hierover zijn niet zeer belangrijke arresten geweest. Vaak betreft de informatie die doorgaat naar de politie kleine onderdeeljes. Het gaat dan om een klein bewijsmiddel. De informatie is niet van dien aard dat daaraan in een arrest een overweging gewijd is.

De **voorzitter**:

Is dit alles nog zichtbaar?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Ja. Het is goed dat u dit vraagt. Wij nemen de informatie op in een ambtsbericht, zodat steeds zichtbaar is waar de informatie vandaan komt. Daarom is deze gang van zaken ook niet te vergelijken met het inzetten van een informant. Altijd is zichtbaar: dit komt van de BVD.

De **voorzitter**:

Nogmaals de volgende vraag. In de Tweede Kamer is keer op keer sterk de nadruk gelegd op een sterke scheiding tussen de functie van de BVD en die van opsporing. Worden die functies nu toch niet door elkaar gehaald?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Nee, in het geheel niet.

De **voorzitter**:

Jawel toch.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Nee.

De **voorzitter**:

Als een onderzoek wordt gestart, dan gebeurt dat toch.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Nee. Nogmaals, de informatie die een start van een onderzoek zou kunnen opleveren, breng ik over aan een collega-officier.

De **voorzitter**:

Laten we nu wel wezen.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Zij hebben niet opgespoord. Zij hebben iets bekeken. Zij verzamelen informatie op grond van hun bevoegdheid. Zij sporen niet op.

De **voorzitter**:

Door de politiek is altijd gezegd: er moet een sterke scheiding zijn tussen wat de BVD doet en wat justitie doet. Nu wordt materiaal van de BVD door justitie gebruikt. In de Tweede

Kamer is altijd gezegd: de BVD is geen opsporingsinstantie. Maar helpt de BVD toch niet gewoon de opsporing?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Nee, zij helpen niet, maar zij doen iets. Vervolgens help ik of het OM de politie.

De **voorzitter:**

Zoiets moet juridisch toch beter geregeld worden. Nu is er sprake van een truc en lijkt het erop dat u de informatie heeft ingezameld.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik vind dit helemaal geen truc. De gang van zaken is heel zuiver en die houden wij ook heel zuiver. Zodra er sprake is van strafbare feiten bij de opsporing, zeg ik: ho, ho, niet de BVD doet dit. Ik zorg er dan wel voor, dat er een gerechtelijk vooronderzoek komt en dat de politie eraan begint. Zodra er sprake is van criminaliteit gaat BVD niet met het werk verder. Dan wordt gezegd: ho, stop, kom met mij praten. Vervolgens gaat het andere traject beginnen. Het een is heel zuiver gescheiden van het ander.

De heer **Rouvoet:**

Maar dan treedt u toch op als een persoonlijke U-bocht. Dan gaat via u de informatie verder.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Dat is weer iets nieuws.

De heer **Rouvoet:**

Dat idee dringt zich aan mij op.

De heer **Koekkoek:**

Ik wil het nog wel anders zeggen: is dit niet de kat op het spek binden en wel in die zin, dat als de BVD iets ontdekt, die dienst dat bij u meldt? Maar hoe kunt u dan nog controleren of men de ontdekking heeft gedaan met inachtneming van het kader dat voor de eigen taak geldt?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ben ik dan de kat?

De heer **Koekkoek:**

Nee, dat is de BVD en het spek is de criminaliteitsbestrijding.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Nee, in mijn visie - en ik zeg dat nogmaals met nadruk, maar ik vind dat ik hierover duidelijk ben - is het een heel zuiver en strikt van het andere scheiden. De BVD bekijkt fenomenen alleen als die gevaar opleveren voor de democratische rechtsorde, de staatsveiligheid enzovoorts. Dan doet die dienst iets.

De heer **Koekkoek:**

Maar weet u ook of het zo is? Als u strafrechtelijke informatie krijgt, weet u dan dat men daar op goede manier aan gekomen is?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

U spreekt over strafrechtelijke informatie. Het gaat hierbij gewoon om gegevens die ik strafrechtelijk kan gebruiken.

De heer **Koekkoek:**

Ik formuleerde het wat korter.

De heer **Rabbae:**

Een andere vraag zou kunnen zijn: hoe weet u dat de BVD geen klusje voor de politie heeft gedaan?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik heb de illusie dat ik wel weet of dat zo is. Ik zit daar heel vaak en ik voer veel gesprekken. De laatste tijd is men erg alert en probeert men te voorkomen dat men gebruikt kan worden door de politie. De politie probeert dat ook niet.

De heer **Koekkoek:**

En andersom?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Dat de BVD de politie iets laat opknappen? Daar kan ik mij niets bij voorstellen.

De **voorzitter:**

Dat kan toch, want in de wet is voorzien dat dit kan.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Het gebeurt heel weinig.

De heer **Koekkoek:**

Ik bedoel het in die zin dat de BVD onderzoek instelt naar een bepaalde zaak uit het oogpunt van veiligheid, maar men is ook genteresseerd in de georganiseerde criminaliteit. Langs die weg kan men toch mooi via u informatie doorspelen?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Dat zegt u!

De heer **Koekkoek:**

Ik zeg het om van u te horen hoe het zit.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Wanneer de BVD ingevolge zijn taak dat onderzoek bekijkt, dan komt men - dat ligt voor de hand naarmate de georganiseerde criminaliteit meer in de bovenwereld zit; het zit een beetje verweven - ook criminaliteit tegen. De BVD kijkt niet naar de georganiseerde criminaliteit, zoals politie en justitie ernaar kijken, maar heel anders. Ze komen het dus tegen. Als je erover struikelt, over mensen met vuurwapens of verdovende middelen, dan zou het toch te gek voor woorden zijn om dan om te draaien en er niets mee te doen!

De **voorzitter:**

Dat is waar, maar onze vraag is alleen maar - daar ging het het laatste kwartier over - of dat wettelijk niet beter moet worden geregeld.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik heb al gezegd dat het een goede zaak is om dat te regelen, maar op dit moment kan ik ermee uit de voeten, totdat de rechtbank een keer tegen mij zegt: Mevrouw, u heeft dat wel getoetst, maar...

De **voorzitter:**

Zeker waar de Raad van State heeft gezegd dat met betrekking tot de informatie-inwinning door de BVD, waarbij specifieke methoden worden gebruikt, ook specifieke bevoegdheden in de wet moeten worden gegeven. Die zijn er nu niet.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Als de Hoge Raad dat zou overnemen, dan heeft u toch een probleem?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Dat zei ik dus net.

De **voorzitter:**

Is het dan niet beter om daar niet op te wachten?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Het is altijd goed om het te regelen.

De **voorzitter:**

Aan wat voor soorten informatie moeten wij denken? U had het zojuist over mensen die met vuurwapens rondlopen. Gaat het ook om mensen die met nucleair materiaal rondlopen?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ook. Nou ja, rondlopen.

De **voorzitter:**

Gaat het ook om informatie over drugsbendes?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik moet even nadenken over het woord drugsbendes.

De **voorzitter:**

Organisaties.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Dat is niet uitgesloten. Onlangs werd een bepaalde groep bekeken. Toen bleek dat die meer met criminaliteit bezig was, namelijk met de handel in drugs, dan met dat waarvoor de BVD ernaar keek. Toen hebben wij gezegd: Ophouden, wij doen dat onderzoek niet. Wij dragen de informatie die wij hebben uit dit gegeven over aan de politie. De politie is er in dit geval mee verder gegaan.

De **voorzitter:**

Wat heeft het opgeleverd bij de politie?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Het is nog niet afgelopen, maar het gaat om een gewoon strafrechtelijk onderzoek, om de handel in XTC.

De **voorzitter:**

Heeft u binnen de BVD kennis van wat de Groep heette?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Inmiddels wel, want u heeft het mij eerder gevraagd.

De **voorzitter:**

De regiegroep voor de verhoudingen, ook in justitieel opzicht, met Suriname en de onderzoeken die daar worden gedaan.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Dat heeft u mij verteld.

De **voorzitter:**

Heeft u dat nog gecheckt?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik heb er nog over gesproken, maar meer dan wat u mij heeft verteld, kon men mij ook niet vertellen. Ik sta daarbuiten. Ik heb daar verder geen bemoeienis mee.

De **voorzitter:**

Het ging toch ook over de vraag hoe het strafrechtelijk onderzoek naar speciaal Surinaamse groepen werd vorm gegeven?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Zoals ik zei: Ik heb daar verder niets mee te maken.

De heer **De Graaf:**

Hoezo staat uitgerekend u daarbuiten? Als er een link is tussen de BVD en dit soort strafrechtelijke onderzoeken, dan zou u daar toch mee te maken moeten hebben?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik heb mij laten vertellen dat die groep meer een begeleidingsgroep is. Als u het hebt over informatie die van de BVD wordt ingesluisd in een strafrechtelijk onderzoek, daar ga ik wel over. Tot op heden heb ik het niet kunnen zien. Het is tot op heden niet via mij gegaan. Dus ga ik ervan uit dat het ook niet ingesluisd is.

De heer **De Graaf:**

Heeft u dat bij de BVD nagevraagd?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

U weet dus zeker dat dit niet is gebeurd.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik heb er met de heer Koerten een gesprek over gehad. Die gaat daarover.

De **voorzitter:**

Kent u de technieken die de BVD hanteert?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik dacht het wel.

De **voorzitter:**

Zijn dat dezelfde als die de politie hanteert?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Zo ongeveer wel ja.

De **voorzitter:**

Wat nog meer?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Het is niet aan mij om alle technieken van de BVD hier in het openbaar aan te geven.

De **voorzitter:**

Dat vroeg ik ook niet. Wij hoeven niet precies te weten om welke technieken het gaat, maar aangezien ze eventueel ook voorkomen bij het onderzoek naar de criminaliteit, is het dienstig te weten of men ongeveer hetzelfde doet. Daar zegt u "ja" op. Plus nog direct af luisteren?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Plus nog iets anders?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Neen.

De **voorzitter:**

Heeft u kennis van deals die men sluit met criminele informanten voor criminele informatie?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

De dienst heeft geen contact met criminele informanten. Er is geen contact met een informant over criminele aangelegenheden. Sterker nog, zodra een informant van de BVD over het criminele gaat informeren, wordt hij afgestoten. Dan vragen ze vaak aan mij waar ze hem het beste kwijt kunnen en bij wie hij moet worden ingesluist.

De **voorzitter:**

Er zijn toch wel gevallen bekend waarbij als het ware over en weer met informanten wordt geschoven, in die zin dat ze uit een politiedienst bij de BVD komen? Dan heten ze agenten.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Als bij de politie blijkt dat die mensen van belang kunnen zijn voor het werk van de BVD, dan is het niet uitgesloten dat ze overkomen.

De **voorzitter:**

Bestaan er ook informanten c.q. agenten die zowel door de BVD worden gerund als door de reguliere politie?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Neen.

De **voorzitter:**

Weet u dat zeker?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Wat is zeker?

De **voorzitter:**

Als men u zegt dat het niet gebeurt en als de landelijke CID dat nog een keer checkt. Maar dat wordt niet gedaan.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik neem aan dat het wordt gecheckt.

De **voorzitter:**

Door wie?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik heb ook wel eens gecheckt voor de BVD of iemand in het register stond of door wie die informant ooit was gerund. Dat check ik dan bij de CRI.

De **voorzitter:**

Daar heeft u de bevoegdheid toe.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ik laat dat doen, want ik kan er zelf niet in komen. Ik heb wel wegen om dat aan de weet te komen.

De heer **Rouvoet**:

Nog een vraag over de gehanteerde methoden. Loopt u bij de BVD niet tegen hetzelfde probleem op als bij de CID, namelijk dat u niet weet wat u niet weet, of te wel dat u heel specifieke vragen moet stellen om te weten wat er werkelijk gebeurt?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Ik ga niet over alles van de BVD. Ik ga niet over de methoden die de BVD hanteert bij de uitoefening van zijn werk. Ik ga slechts over een klein gedeelte.

De **voorzitter**:

Heeft u zicht op de samenwerking tussen BVD-functionarissen en de politie in opsporingsonderzoeken?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Vaak wel.

De **voorzitter**:

Geeft u daar ook goedkeuring voor?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Ja. Ik ben aanwezig bij het tot stand komen van die samenwerking, als het van belang is dat kennis van de BVD en van de politie over en weer wordt overgedragen. Dat geldt ook voor de vraag in welke vorm de BVD-man meeloopt. Zodra er informatie naar het team moet worden gesluisd, gaat dat via mij. Daarover maken wij afspraken.

De **voorzitter**:

Gebeurt dat in de praktijk ook zo?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Ik weet niet of het altijd zo gaat, want ik zie niet alles, maar wij proberen het wel.

De **voorzitter**:

Er zijn toch onderzoeken, waaraan ook ambtenaren van de BVD parttime meewerken. Dan wordt toch niet eerst aan u teruggekoppeld als het over informatie-uitwisseling gaat? Dat zou toch onwerkbaar zijn?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

De BVD luistert in dat geval meer dan dat ze zeggen.

De **voorzitter**:

Ze zeggen ook wel wat, is mij gebleken. Stel dat er een onderzoek naar de drugshandel met land Y bezig is. De BVD weet iets van de betrokkenheid van consul Z van land Y. Die man of die vrouw van de BVD zit ook in dat team. Dan gaat het toch over en weer?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

De man of vrouw van de BVD zit niet in het team dat drugs opspoort!

De **voorzitter**:

Zij kunnen wel direct informatie aangeven.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Ja, maar ze gaan niet in een team zitten dat zich bezighoudt met het opsporen van drugs.

De heer **Koekkoeck**:

Er is toch wel sprake van een vast contactpersoon bij de BVD voor zo'n team?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens**:

Neen, niet voor elk team. Stel dat de BVD zich zou bezighouden met de scannerfreaks en stel dat een korps daar ook mee bezig is. Dan is het nodig om dit kort te sluiten. Daar zit ik bij. Dan kijk ik toe hoe de overdracht van informatie plaatsvindt. Het is niet zo, wanneer iemand een onderzoek uitvoert op het gebied van drugshandel met een ander land, dat iemand van de BVD meeloopt, want de BVD gaat niet over criminaliteit.

De heer **Rabbae**:

Is het voorgekomen, in het kader van de samenwerking tussen de BVD en de politie, dat het aanbrengen van een technisch middel aan de orde was en dat u daarvan zei dat het

niet aan de BVD was om daarmee te werken, maar aan de politie, conform de reglementaire weg.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Dat heeft zich niet voorgedaan, maar ik vind wel dat het aan de politie is om haar eigen technische middelen in te zetten.

De **voorzitter:**

Is er nu nog sprake van praktische samenwerking tussen de BVD en de politie in het kader van uitwisselbare taken bij opsporingsonderzoeken, bijvoorbeeld observatie?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Op dit moment niet.

De **voorzitter:**

Maar het kan voorkomen.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Dat kan voorkomen.

De **voorzitter:**

Gebeurt het nog dat een deur de ene week wordt geobserveerd door de politie en de andere week door de BVD ?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Neen, de BVD observeert in eigen zaken. Dat geldt ook voor de politie. Dat is het uitgangspunt. Onlangs, toen de BVD ergens mee bezig was, zei men tegen mij dat het zou kunnen zijn dat die actie uiteindelijk zou resulteren in iets strafrechtelijks. Op dat moment wil ik een volgploeg van de politie hebben. Dan zorg ik er meestal ook voor dat iemand van de politie alvast met de BVD meegaat om zo snel mogelijk een politieteam erbij te betrekken. Dan gaat de BVD er vervolgens weer uit.

De **voorzitter:**

Onlangs is het in verband met een bepaalde zaak nog voorgekomen dat observatie week in week uit, week om, week af door politie en BVD is gedaan. Of vergis ik mij?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Dat komt niet in een gewone strafzaak voor. Ik kan mij hooguit voorstellen dat het ging over een zaak met betrekking tot terrorisme, waarbij iets moest worden gedaan voor het buitenland. Dan observeert de DBRZ.

De **voorzitter:**

Een OT'er vertelde ons dat. Hij zei erbij dat de BVD veel slechter observeert dan zichzelf.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Dat laat ik voor wat het is, maar het is mij niet bekend.

De heer **Koekkoeck:**

Zijn BVD'ers wel eens gedetacheerd bij teams van de politie?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Er is wel eens een BVD'er gedetacheerd geweest bij de afdeling DBRZ van de politie. Dat gebeurde met het doel om elkaars werk over en weer beter te leren kennen, in aanbeveling van de commissie-Blok van destijds. De samenwerking tussen de BVD en de DBRZ was toentertijd niet optimaal. In het kader daarvan heeft men toen besloten om over en weer met detacheringen te werken. Van de afdeling DBRZ is ook iemand gedetacheerd geweest bij de BVD.

De heer **Koekkoeck:**

Voor concrete projecten van de politie?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Dan loopt men wel eens mee, maar men zit er niet fulltime bij. Het gebeurt overigens altijd onder de verantwoordelijkheid van het hoofd van de dienst.

De heer **Koekkoeck:**

Men loopt mee, zoals u zelf zegt. Wat is uw verantwoordelijkheid? U weet er dan van.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik weet er dan van. Wij willen voorkomen dat over en weer, en zeker van de BVD richting politie, informatie verdwijnt en wij later niet meer weten waar die vandaan kwam. Er moet dus ge-earmarked worden welke informatie van de BVD komt.

De voorzitter:

Tot slot wil ik u nog iets over het volgende vragen. U bent ook lid van de Centrale toetsingscommissie. Volgens mij bent u ook betrokken bij adviezen over frontstores.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Nee. Misschien maakt u deze opmerking omdat ik samen met het hoofd ANCPI, Afdeling nationale coördinatie politiele infiltratie...

De voorzitter:

De heer Karstens.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

...de heer Karstens, een nota over frontstores voor de Centrale toetsingscommissie heb gemaakt. We wilden daarover namelijk wat meer in den brede praten. Die nota is een aanzet geweest om daarover in de Centrale toetsingscommissie te spreken.

De voorzitter:

Ziet u in frontstores de toekomst?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Wat is de toekomst? Dit is een van de middelen die kunnen helpen. Zo langzamerhand hebben wij niet zoveel mogelijkheden meer. Dit is een van de trajecten die onmisbaar zijn.

De voorzitter:

Moet zo'n frontstore helemaal geheim blijven, ook bijvoorbeeld ten aanzien van de belastingen, financiën en de gemeentelijke administratie in dit land? Moet je daarvoor met valse identiteiten etcetera een afscherming maken? Zal dat ook lukken, gelet op het feit dat men bij de belastingen streng is?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Daarover moeten afspraken gemaakt worden. Ik denk niet dat het lukt hiermee stiekem te werken.

De voorzitter:

Maar dat gebeurt nu wel.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik meen dat er met de belastingen afspraken worden gemaakt.

De voorzitter:

Maar als er in Zwammerdam een frontstore is, weet de inspecteur dat niet.

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik hoop het wel, anders bestaat het risico dat hij er achter komt.

De voorzitter:

Ik heb begrepen, dat dit niet de bedoeling is. Het is toch niet de bedoeling dat die man dat weet?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Misschien niet die man uit Zwammerdam, maar wel een leidinggevende of een bepaalde afdeling bij de belastingen.

De voorzitter:

Weet u of dit nu het geval is?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik heb begrepen dat zoiets wel de bedoeling is.

De voorzitter:

Maar is dat nu het geval?

Mevrouw **Van der Molen-Maesens:**

Ik denk het niet, maar ik ga niet over de frontstores. Daar gaat mijn collega mevrouw Kuitert over. Zij gaat over ANCPI.

De voorzitter:

Maar het viel mij op dat u over frontstores advies gaat geven.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Er is een aanzet geweest.

De **voorzitter**:

Aan hoeveel frontstores denkt u en welke soorten heeft u in het algemeen voor ogen?
Welke zouden zeer succesvol kunnen zijn?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Zoals ik u al zei, ga ik daar niet over. Ik heb ook te weinig zicht op deze materie. Overigens, ik vind het niet goed dit allemaal in de openbaarheid te brengen. We moeten ook nog boeven vangen. Als wij nu alles voor het voetlicht brengen, wat blijft er dan nog over? Ik wil niet zeggen dat...

De **voorzitter**:

Mevrouw, ik vraag toch niet met welke vrachtauto's en met welk taxibedrijf precies gewerkt moet worden?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Nee, maar er zou kunnen worden gesproken over transportbedrijven, banken enzovoorts. Misschien bedenken wij iets waar de criminaliteit nog geen weet van heeft. Daarom zeg ik: laten wij hierover spreken in vertrouwelijkheid en met gesloten deuren.

De **voorzitter**:

Maar wij moeten toch eventueel voor wet- en regelgeving op dit punt zorgen.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Maar als de regelgeving zeer gedetailleerd zal zijn...

De **voorzitter**:

Dat zeg ik toch niet.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Nee, maar als wij nu met een gedetailleerde regeling zouden komen... Ik wil niet zeggen dat het oorlog is, maar een verrassingsaanval moet uitgevoerd kunnen worden.

De **voorzitter**:

Hebben wij oorlog met de criminaliteit?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Dat zeg ik ook niet. Elke vergelijking gaat mank, maar er is wel sprake van een strijd.

De **voorzitter**:

Betekent dat dat die strijd gevoerd moet worden met middelen die wij in het openbaar helemaal niet bespreken, ook niet het principe ervan?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Het principe wel.

De **voorzitter**:

Dat doen wij toch alleen maar.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

U wilt geen slapende honden wakker maken.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Nee.

De heer **Rabbae**:

Mevrouw Van der Molen, zoals u weet heeft een aantal zusterinstellingen van de BVD ook de zware criminaliteit in hun portefeuille. Maakt u het mee dat zij aan de BVD vragen om informatie, terwijl zij zich volgens het internationale recht met hun verzoeken eigenlijk tot andere instanties in Nederland moeten richten?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen**:

Onlangs vertelde de heer Koerten, directeur van Directie III van de BVD, de staatsveiligheid, mij dat een zusterdienst in Engeland ook mag kijken naar de georganiseerde criminaliteit. Als die dienst een vraag stelt of als om informatie wordt verzocht die betrekking heeft op de georganiseerde criminaliteit of op de criminaliteit in het algemeen, dan is dat een

probleem, want men weet niet wat men daarmee aan moet. Daarom zijn wij nu bezig met het treffen van een regeling daarvoor, op basis waarvan ik kan bekijken wat de politie moet beantwoorden en waar de BVD verre van moet blijven en wat de BVD kan beantwoorden.

De voorzitter:

Wat voor regels worden dat? Wie maakt die regels?

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

In eerste instantie maken de heer Koerten en ik daar afspraken over. Het is niet zo dat het wetboek ervoor op zijn kop moet worden gezet. Het gaat niet om nieuwe regels. Het gaat erom dat informatie die bij de politie thuishoort naar de politie wordt gesluisd en dat informatie die de BVD kan beantwoorden naar de BVD wordt gesluisd. Als een zusterdienst het telefoonnummer van iemand moet weten, gesteld dat dit nummer in het telefoonboek kan worden opgezocht, dan heb ik er geen bezwaar tegen dat de dienst dat doet. Zodra het iets is waarvoor de politie onderzoek moet doen of een politieregister moet raadplegen, dan moet het naar de politie gaan.

De voorzitter:

Dan verloopt de uitwisseling verder via de LCID.

Mevrouw **Van der Molen-Maesen:**

Ja.

De voorzitter:

Mevrouw Van der Molen-Maesen, ik dank u wel! Sluiting 15.53 uur

**Openbaar verhoor enquetc ommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 58**

16 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc ommissie opsporingsmethoden op maandag 16 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. J.M. Jansen

Aanvang 16.15 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is thans het verhoor van de heer J.M. Jansen, geboren 19 december 1946 te 's-Hertogenbosch. Mijnheer Jansen, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Jansen:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Jansen. U bent hoofdofficier in Den Bosch, tevens voorzitter van de zogenaamde Centrale toetsingscommissie (CTC), ingesteld door de procureurs-generaal na de debatten in de Kamer naar aanleiding van het opheffen van het IRT. Wij willen nu in de eerste plaats met u spreken over uw rol als voorzitter van de CTC. Hoe wordt men voorzitter van die commissie?

De heer Jansen:

Ik ben voor die functie gevraagd door de PG-portefeuillehouders-zware georganiseerde criminaliteit. Dat vond plaats na de debatten en de besprekingen die ertoe hebben geleid dat de vergadering van procureurs-generaal besloot dat dat najaar de CTC met spoed in het leven zou worden geroepen.

De voorzitter:

Wij hebben hier met de heer Van Randwijck gesproken aan de hand van de vraag of er inhoudelijk is gesproken over de nasleep van de IRT, de methoden die daarbij aan de orde waren en de gevolgen daarvan. Heeft u met de PG-vergadering inhoudelijk over het werk van de CTC gesproken?

De heer Jansen:

In diverse vergaderingen van de PG's zijn de contouren geschetst voor die commissie. De basis ervoor was een deelrapport van de werkgroep-De Wit die hier al enige malen aan de orde is geweest. Met mij is naar aanleiding van de PG-vergadering gesproken waarbij mij werd gevraagd, een aantal punten op een rij te zetten en met voorstellen te komen waaruit zou blijken hoe ik het feitelijk zou gaan doen.

De voorzitter:

Om even de puntjes op de i te zetten: welke punten zijn als het belangrijkste in de PG-vergadering besproken?

De heer Jansen:

Met name is de vraag aan de orde geweest welke zaken de CTC zou moeten gaan bekijken. Dat zijn in het algemeen - ik verwijs naar het instellingsbesluit - de infiltratietrajecten. Mij is niet vooraf inhoudelijk gevraagd: wat vindt u nou van allerlei zaken die er spelen?

De voorzitter:

Uit het instellingsbesluit blijkt dat, met een paar kleine aanpassingen, de tekst van de commissie-De Wit is overgenomen.

De heer **Jansen**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Dat heeft bij ons geleid tot de vraag of er nog "zwaar" inhoudelijk over is gesproken.

De heer **Jansen**:

Neen. Ik heb mij inderdaad gebaseerd op de punten die ook in het rapport-De Wit zijn vermeld. Daar heb ik nog een of twee punten aan toegevoegd en vervolgens heb ik het geheel voorgelegd aan de vergadering van PG's en daarmee is men akkoord gegaan.

De **voorzitter**:

Heeft de heer Gonsalves nog met u persoonlijk gesproken?

De heer **Jansen**:

Enige malen is er gesproken, niet erg inhoudelijk maar meer over de vraag: wil je dat doen, wil je dat voorzitterschap op je nemen, wat is je visie op de samenstelling van de commissie?

De **voorzitter**:

Heeft u die club samengesteld?

De heer **Jansen**:

In belangrijke mate heb ik zelf voorgesteld wie in de commissie zouden moeten komen.

De **voorzitter**:

Waardoor werd uw keuze bepaald?

De heer **Jansen**:

Voor mij ging het enerzijds om de deskundigheid die ik in de commissie wilde hebben en anderzijds om deskundigheid in voldoende diversiteit. Daarnaast heb ik gestreefd naar een club waarvan ik mocht verwachten dat er goed mee samen te werken zou zijn.

De **voorzitter**:

Zijn de verschillende standpunten van het OM, waar het gaat om de zogenaamde "rekkelijken" en "preciezen", daarin vertegenwoordigd?

De heer **Jansen**:

Ik kan niet zeggen dat er in de commissie een verschil bestaat tussen partijen. Ik geloof dat alle standpunten daarin op voldoende wijze zijn vertegenwoordigd en ook bij alle leden van de commissie bekend zijn.

De **voorzitter**:

Ook politie-ambtenaren zijn lid van die commissie.

De heer **Jansen**:

Ze zijn adviserend lid.

De **voorzitter**:

Hebben ze in de praktijk niet in feite hetzelfde te zeggen? Is er al eens gestemd?

De heer **Jansen**:

Er is nog nooit gestemd. Het grote belang van de adviserende leden, de politiemensen, is dat ze op grond van de praktijk adviezen kunnen geven die van belang zijn voor de werkbaarheid van bepaalde trajecten. Die adviezen zijn ook van belang waar het gaat om risico's die aan trajecten zijn verbonden, risico's die wellicht ook door degenen die de commissie advies vragen, onvoldoende zijn doordacht of ingezien. Daaraan hechten wij veel waarde. Ook uit de praktijk van de commissie blijkt dat dit een zeer belangrijke bijdrage is.

De heer **Vos**:

Wat is de strekking van de CTC? Moeten wij de commissie, om in medische termen te spreken, zien als een noodverband of als een intercollegiaal drukverband, om de zaken in de hand te houden?

De heer **Jansen**:

Het moment van de instelling kan natuurlijk niet los worden gezien van een aantal in 1994 gevoerde discussies die publicitair de gemoederen nogal bezig hebben gehouden. De commissie-De Wit dacht echter al langer aan een centraal lichaam. De druk van de omstandigheden heeft ertoe geleid dat dit centraal lichaam uit haar rapport naar voren is gehaald en in een deelrapport eerder dan het eindrapport aan de orde werd gesteld. De CTC is voorts primair bedoeld als een intercollegiale toetsing. OM'ers, hoofdofficieren die met bepaalde trajecten aan de gang willen, leggen een en ander voor aan een bepaalde commissie die inderdaad uit OM'ers bestaat en die diepgrondig naar die zaken kijken.

De heer **Vos**:

Kunt u in het kort aangeven hoe de werkwijze van de CTC is? Hoe komen aanvragen bij u en hoe worden ze verder intern afgehandeld?

De heer **Jansen**:

Aanvragen komen binnen bij de secretaris. Het gaat om een meldingsformulier dat wij in de loop van de tijd hebben ontwikkeld en nader hebben gepreciseerd. De stukken worden niet onder de leden verspreid omdat het vrijwel altijd gaat om informatie die zulke grote veiligheidsrisico's met zich brengt dat stukken niet door het land kunnen worden verzonden. De werkwijze, zoals die zich heeft ontwikkeld, houdt in dat op de zittingsdag de commissie de ochtend benut om de stukken te lezen die dan door de secretaris worden rondgedeeld. In de loop van die ochtend vindt er per zaak een bespreking plaats. Het is de taak van de voorzitter om zich voor te bereiden op het gesprek van die middag. Dan komen mensen uit de praktijk om hun zaak te presenteren en toe te lichten en om vragen te beantwoorden. Het is de bedoeling - en zo loopt het ook - dat de voorzitter aan het einde van de ochtend per zaak een aantal vragen formuleert die in elk geval zullen worden voorgelegd aan de mensen die later komen.

De heer **Vos**:

Als het zo snel gaat, terwijl het vaak zo gecompliceerd is, beschikt u dan wel over voldoende informatie om een oordeel te kunnen vellen?

De heer **Jansen**:

In de loop van ons bestaan - dat is nog niet zo lang - hebben wij aanvankelijk wellicht wat te weinig informatie gevraagd maar al snel hebben wij de behoefte gevoeld om veel preciezer allerlei informatie te krijgen over de trajecten. Dat heeft ook geleid tot de al aangegeven splitsing op de zittingsdag: de ochtend wordt benut voor het bestuderen van stukken en het formuleren van de vragen terwijl de middag wordt benut voor de presentatie, de toelichting en het beantwoorden van de vragen.

De heer **Vos**:

Welke criteria legt u aan? Er is geen wettelijke basis en dus moeten die criteria ergens vandaag worden gehaald. Waaraan ontleent u uw criteria?

De heer **Jansen**:

U bedoelt toetsingscriteria?

De heer **Vos**:

Ja.

De heer **Jansen**:

Voor een aantal zaken zijn er geen wettelijke regelingen. Wel zijn er zaken zoals infiltratie, waarvoor er een richtlijn bestaat. Die richtlijn geeft een aantal criteria aan. Dat zijn ook de criteria die in de rechtspraak hun weg hebben gevonden. Ik noem de uitgangspunten van proportionaliteit en subsidiariteit. Is wat je wil in verhouding met de zaak? Kan het beoogde resultaat niet met andere, minder verstrekkende middelen worden bereikt? Erg belangrijk is ook het principe dat voorkomen wordt dat men in uitlokkingsituaties terechtkomt. Dit criterium gaat ook wel door voor het "Tallon-criterium", genoemd naar een zaak die door de Hoge Raad is behandeld. Men mag de verdachte niet brengen tot handelingen die hij niet uit zichzelf zou willen plegen. Voorts kijken wij ook naar de behoorlijkheid en de controleerbaarheid van het traject, de regie die wordt gevoerd en de risico's die men een infiltrant laat lopen. Daarbij kan het gaan om zijn veiligheid maar ook

om de vraag of niet te gemakkelijk tegen een infiltrant is gezegd: je gaat wel onder onze regie strafbare feiten plegen maar maak je geen zorgen want we houden je straks wel buiten de zaak. Dat wordt soms wat te gemakkelijk gezegd en het is onze taak om te toetsen of dit inderdaad zonder kleerscheuren kan. Een ander punt waaraan wij absoluut stringent toetsen, is de kwestie van de verdiensten van de infiltrant. Daarin zijn wij zeer rigoureuus. Wij vinden het niet acceptabel dat een infiltrant criminele verdiensten uit zijn activiteiten krijgt. Het is een duidelijke eis onzerzijds dat dit niet gebeurt en dat er wordt gezorgd voor een passende beloning in het kader van de tipgeldregeling. Met betrekking tot het maken van afspraken met infiltranten hameren wij op het vastleggen van die afspraken. Daar gaan wij vrij ver mee. Wij verlangen ook wel dat die afspraken niet alleen schriftelijk worden vastgelegd maar ook worden getoond aan de CTC.

De heer **Vos**:

Als ik het goed begrijp, zijn er toch nog enkele tekortkomingen met betrekking tot de criteria. Immers, u geeft aan dat de commissie op het punt van de criminele winsten een eigen standpunt inneemt aangezien daarvoor geen aanknopingspunten te vinden zijn. Hoe ziet u dit in de praktijk? Heeft de CTC het voornemen om hiervoor zelf nieuwe criteria te formuleren of functioneert zij als signaaladres in het traject naar het ministerie?

De heer **Jansen**:

Een aantal punten die ik zojuist in mijn opsomming noemde, hebben zich in de loop van ons bezig zijn wat nader geconcretiseerd. Wij dragen die criteria natuurlijk ook uit. Het OM weet welke criteria wij aanleggen. Dat is een vrij OM-interne aangelegenheid, maar je zou kunnen zeggen: de discussie kan zich uitkristalliseren - dan kijk ik uiteraard ook naar de activiteiten van uw parlementaire enquêtecommissie - en er kan meer wettelijke regelgeving komen, waarin criteria nader worden afgebakend. Het kan ook zijn dat de richting wordt gekozen van nadere richtlijnen. Ik denk dat het voor de hand ligt dat onze commissie zal worden gevraagd om daarin te adviseren.

De heer **Vos**:

U zegt dat het OM op de hoogte komt van de criteria die u hanteert, maar het zijn toch individuele officieren die via hun hoofdofficier de aanvraag indienen? Het blijft toch binnen het circuit CTC en officier die de aanvraag indient? Hoe verspreiden zich dan de criteria die u hanteert?

De heer **Jansen**:

U zegt "de individuele officier". Een belangrijk punt is dat het altijd moet lopen via de hoofdofficier. Dat zijn er 20 in het land, dus dat is een veel beperktere kring, waarin men bovendien met enige regelmaat elkaar treft en waarin er alle mogelijkheid is tot het uitwisselen en uitdragen van standpunten van zo'n Centrale toetsingscommissie.

De heer **Vos**:

Voor u geldt dan de gedachte: hoort, zegt het voort? Als men uw oordeel heeft, dan mag het een bredere verspreiding krijgen?

De heer **Jansen**:

Ja. Daar komt bij dat wij ieder kwartaal een kwartaalrapport maken, waarin wij verslag doen van onze werkzaamheden en ook van ons voortschrijdend inzicht, als ik het zo mag noemen. Dat rapport gaat naar de vergadering van procureurs-generaal en uiteraard vindt het ook verder zijn weg binnen het OM.

De heer **De Graaf**:

Bent u niet eigenlijk bezig te doen datgene wat een hoofdofficier moet doen? Is het feit dat u bestaat niet eigenlijk een testament van armoede voor de hoofdofficiëren?

De heer **Jansen**:

Ik vind dat toch een wat zware uitdrukking: testament van armoede. U vindt u op mijn weg als het erom gaat: is het niet een terrein waarin je zoveel mogelijk centraal en uniform afspraken moet maken? Ik vind dat zo'n toetsingscommissie daarin een belangrijke rol kan vervullen. De verantwoordelijkheid blijft uiteindelijk in de lijn bij de hoofdofficier, maar die zal toch ter dege rekening houden met de adviezen van de commissie.

De heer **De Graaf**:

Maar het is toch in wezen een interne - "rechtspraak" is een groot woord - toetsing die weliswaar in adviserende zin is, maar die wordt opgevat als formeel besluit waaraan iedereen zich moet houden?

De heer **Jansen**:

Ja, maar mijn ervaring is dat het een uitermate belangrijk instrument is. Nog even terug naar het feit: het loopt via de hoofdofficieren. Onze ervaring is dat het ook een heel zuiverende werking heeft in de praktijk van de bijzondere opsporingsmethoden.

De **voorzitter**:

Want je moet het nu wel aan je hoofdofficier vertellen?

De heer **Jansen**:

Je moet ermee naar je hoofdofficier en er vindt een discussie plaats binnen het parket tussen de behandelend officier, de parketleiding en in veel gevallen ook de leiding van het politieteam. Ik heb de overtuiging dat het zal leiden tot het in de kiem smoren van een aantal plannen die men maakt, omdat men weet: wij moeten straks met ons verhaal naar de toetsingscommissie en het is eigenlijk niet zo'n sterk verhaal.

De heer **De Graaf**:

Dat is precies wat ik bedoel. Als het niet zo'n heel sterk verhaal is, dan dient de hoofdofficier toch te zeggen: het gaat niet door?

De heer **Jansen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Daar hoeft hij toch niet eerst u voor nodig te hebben?

De heer **Jansen**:

Neen, maar het feit dat de hoofdofficier verplicht is om met zijn traject naar de toetsingscommissie te gaan - ik denk dat het toch een duidelijk punt is - geeft een heel duidelijke drempel in het op locatie beslissen: wat gaan wij doen?

De heer **Vos**:

U spreekt over het advies dat aan de hoofdofficier wordt gegeven. Ik kan mij voorstellen dat uw advies wel eens afwijkt van wat de hoofdofficier verstandig vindt. Hoe waarborgt u dat de hoofdofficier zich houdt aan het advies dat u heeft gegeven?

De heer **Jansen**:

De afspraak is - dat is ook in het instellingsbesluit vastgelegd - dat, als de hoofdofficier het niet eens is met het advies van de toetsingscommissie, er een soort beroepsmogelijkheid is bij de PG-portefeuillehouder zware criminaliteit. Dat beroep is nmaal ingesteld. Als het beroep er niet komt, dan neem ik aan dat de betreffende hoofdofficier het met onze visie eens is en uit de voeten kan met de voorwaarden die wij stellen.

De heer **Vos**:

Maar zeker weten doet u het niet?

De heer **Jansen**:

Ik heb geen enkel signaal dat op het tegendeel wijst, dat men zegt: wij moeten voor de vorm even naar die commissie, maar wij doen natuurlijk toch wat wij zelf willen. Ik bespeur wat dat betreft toch een groeiend gezag van de toetsingscommissie binnen het OM.

De **voorzitter**:

Geen enkel bewijs; is dat niet wat veel gezegd? Wij komen straks nog over een paar casussen te spreken, maar er zijn toch gevallen waarbij u zegt: wij stellen voorwaarden. Aan die voorwaarden wordt niet voldaan en dan wordt u er achteraf mee geconfronteerd dat het niet is gebeurd.

De heer **Jansen**:

Ja, u doelt waarschijnlijk op een bepaalde casus...

De **voorzitter**:

Wij komen er straks wel over te spreken. Het komt toch een paar keer voor.

De heer **Jansen**:

Er zijn wat strubbelingen geweest die zich vooral aan het begin van onze activiteiten hebben voorgedaan en die, denk ik, ook te maken hebben met het nog uit de startblokken komen van de commissie en het groeien naar een heldere werkwijze.

De heer **Vos**:

U heeft het over een groeiend gezag. Anticipeert u dan ook welke officieren ter zitting, wanneer zij geconfronteerd worden met allerlei mogelijke verweren van advocaten, zullen zeggen: ja, maar het is goedgekeurd van de zijde van de CTC, het heeft het stempel van de CTC, dus niet meer zeuren?

De heer **Jansen**:

Dat heeft zich bij mijn weten in de praktijk nog niet voorgedaan.

De heer **Vos**:

Maar dat zal waarschijnlijk gaan gebeuren?

De heer **Jansen**:

Wij hebben er ook binnen onze commissie wel eens over gesproken. Het zou kunnen zijn dat, als in een bepaald traject aan de orde komt dat er getoetst is en goed is bevonden door de toetsingscommissie, de verdediging zegt: laat die voorzitter hier maar eens komen als getuige. Dat zou kunnen. Ik zit er niet om te springen, moet ik u eerlijk zeggen.

De heer **Vos**:

Is er wel eens een knelpunt geweest in die zin dat het oordeel van de CTC afweek van wat een rechtbank heeft gezegd? Heeft de rechtbank wel eens het advies van de CTC uiteindelijk niet gevolgd, omdat een verweer is opgeworpen?

De heer **Jansen**:

Er zijn mij geen gevallen van bekend.

De heer **Koekkoeck**:

Voorzitter! Ik wil nog even iets vragen over de hoofdofficier. Stel nu dat een hoofdofficier het advies van de toetsingscommissie naast zich neerlegt. Zijn er afspraken over wat er dan zou moeten gebeuren?

De heer **Jansen**:

Behalve dat er een beroepsmogelijkheid is geregeld, zijn er geen afspraken over. Maar ik stel mij voor dat de procureur-generaal portefeuillehouder de kwestie dan aanbrengt in het college van procureurs-generaal. Ik zou mij kunnen voorstellen dat er een aanwijzing komt, als de zaak op de spits wordt gedreven.

De heer **Koekkoeck**:

Dat is dan de manier?

De heer **Jansen**:

Ja.

De heer **Vos**:

De CTC hanteert het onderscheid tussen zaken die moeten worden geregistreerd, die gemeld worden en zaken die ter controle getoetst worden. Kunt u in het kort dat onderscheid aangeven?

De heer **Jansen**:

Ik zal proberen dat kort te doen. Toetsingszaken zijn zaken waar je echt inhoudelijk in moet toetsen.

De heer **Vos**:

Welke methoden zijn dat?

De heer **Jansen**:

Dat zijn over het algemeen de infiltratietrajecten. Dan heb je verder dat in de sfeer van de bijzondere opsporingsmethoden wordt gewerkt met een groot aantal technische middelen, zoals peilzenders en videocamera's. Wij hebben het fenomeen van de inijkoperatie. Dat zijn zaken waarvan wij eigenlijk redeneren: er is een zekere mate van communis opinio over het gebruik. Wij willen het wel weten. Wij vinden ook dat het belangrijk is dat ze ter registratie worden gemeld, zodat wij actief kunnen worden op het moment dat wij zeggen: wat is er met dit registratiemiddel aan de hand, want het lijkt de pan uit te rijzen of wat dan

ook. Het zijn zaken waarvan wij over het algemeen zeggen: het is goed te weten dat het gebeurt, maar voorlopig vinden wij dat wij daar niet verder mee moeten gaan.

De heer **Vos**:

Bent u voor de toekomst van plan ook de technische zaken of de zaken waarin technische methoden worden gehanteerd te beoordelen? Ik kan mij voorstellen dat er wel eens een zeer gevoelige problematiek mee geraakt wordt.

De heer **Jansen**:

Als je filosofeert en nadenkt over de vraag wat er in de toekomst aan regelgeving zou moeten komen, dan zou ik mij best kunnen voorstellen dat je, om een vergelijking te maken met de CID-regeling, ook een observatieregeling tot stand brengt waarin je een aantal grenzen voor observatie aangeeft, waarin je ook probeert aan te geven naar de stand van de techniek van dat moment met welke technische mogelijkheden je wel en met welke je niet mag opereren. Ik bedoel te zeggen: als het door regelgeving op bepaalde punten duidelijker wordt en als wordt vastgelegd wat wel en wat niet kan, dan is er natuurlijk helemaal geen behoefte meer aan dat een toetsingscommissie al die specifieke zaken gaat toetsen.

De heer **Vos**:

Heeft dat onderscheid in de praktijk gewerkt? Is het voor iedereen duidelijk wat u bedoelt met de toetsingszaken en de registratiezaken?

De heer **Jansen**:

Wij merken soms dat het nog niet helemaal duidelijk was in de praktijk.

De heer **Vos**:

Geeft u eens een voorbeeld?

De heer **Jansen**:

Een begrip dat meerdere ladingen dekt, is het begrip "scannen". Je kunt scannen voor plaatsbepaling, maar je kunt ook scannen in de zin van het verkrijgen van wat anderen zeggen.

De **voorzitter**:

Het verkrijgen van wat anderen zeggen? "Afluisteren" heet dat toch gewoon?

De heer **Jansen**:

Scannen is dus een plaatsbepalingsmethode, maar het is ook een af luistermethode. Voor het ene zul je de machtiging nodig hebben van de rechter-commissaris en het andere past meer in de technische middelen...

De **voorzitter**:

Maar af luisteren mag toch niet?

De heer **Jansen**:

Afluisteren met een machtiging van de rechter-commissaris mag.

De **voorzitter**:

Afluisteren? Waar staat dat dan?

De heer **Jansen**:

Ik bedoel tappen.

De **voorzitter**:

Telefoontappen.

De heer **Vos**:

Is het inmiddels voorgekomen dat zaken die ter toetsing hadden moeten worden voorgelegd in feite ter registratie zijn voorgelegd? Zoekt men escapes?

De heer **Jansen**:

Men zoekt geen escapes. Het is wel eens gebeurd, ook in dat zoeken naar de juiste definering, dat een zaak ter toetsing werd aangemeld en dat wij tot de conclusie kwamen: wij hoeven hier eigenlijk alleen te registreren.

De heer **Vos**:

Kunt u daar een voorbeeld van geven?

De heer **Jansen**:

Een concreet voorbeeld schiet mij niet direct te binnen, maar ik zou mij kunnen voorstellen dat een reguliere pseudo-koop ter toetsing wordt gemeld en dat wij zouden zeggen: ingevolge onze afspraken kan hier worden volstaan met registratie. Ik zou aan dit punt nog iets willen toevoegen. Wij merken dat het ook een belangrijke functie van de toetsingscommissie is om het OM van advies te dienen. Er zijn vragen in de praktijk, misschien ook vragen waarbij wat onduidelijkheid is door een veelheid aan begrippen. Ik maak als voorzitter mee - mijn plaatsvervanger Holthuis en ook het secretariaat maken dat mee - dat er veelvuldig wordt gebeld: wij zitten met iets, wat moeten wij daarmee, is het registratie, geef ons advies. Ik vind dat een heel belangrijke functie van de toetsingscommissie.

De heer **Vos**:

Waar zit men met name mee? Is er een trend waarneembaar?

De heer **Jansen**:

Een echte trend zou ik het niet willen noemen. Het kan echt van alles zijn. Het is gewoon vragen naar een begripsomschrijving...

De heer **Vos**:

Kunt u iets concreter zijn?

De heer **Jansen**:

Er is wel eens buiten de toetsing om aan ons gevraagd: kun je meedenken over een traject; wij willen eigenlijk met een bepaald traject naar jullie toe, maar wij vragen ons af of wij bijvoorbeeld over de afscherming van de infiltrant voldoende hebben nagedacht. Het is een soort toetsing vooraf, zou je kunnen zeggen.

De heer **Vos**:

Ik kan mij voorstellen dat u juist op dit moment met name benaderd zult worden met vragen over gecontroleerd af- of doorleveren. Is dat in de praktijk het geval?

De heer **Jansen**:

De afgelopen weken heeft de gecontroleerde doorlevering in de verhoren van uw commissie natuurlijk een enorme aandacht gehad, maar dat spitst zich ook toe op bepaalde zaken. Ik moet u zeggen dat het doorleveren, in ieder geval sinds het bestaan van onze commissie, een zeer weinig voorkomende methodiek is.

De **voorzitter**:

Het is toch voorgekomen?

De heer **Jansen**:

Het is voorgekomen.

De **voorzitter**:

Ja zeker.

De heer **Vos**:

Heeft u daarover al een eigen standpunt geformuleerd?

De heer **Jansen**:

Wij hebben er uiteraard in plenaire vergaderingen regelmatig over gesproken. Wij vinden dat wij wat betreft het gecontroleerd doorleveren uiterst beperkend moeten zijn, in de zin van: neen, tenzij. Wij vinden het heel wat dat met de medewerking van de overheid drugs, softdrugs en harddrugs, op de markt komen. Wij moeten daarmee dus uiterst zorgvuldig zijn. Er moet zich wel een zeer bijzondere situatie voordoen, willen wij dat onder de regie van het OM laten plaatsvinden.

De heer **Rabbae**:

Neen, tenzij... wat?

De heer **Jansen**:

In principe geen gecontroleerde doorlevering tenzij er bijzondere omstandigheden zijn die rechtvaardigen dat dit, onder strakke voorwaarden, wel wordt gedaan.

De heer **Vos**:

Is dit conform het standpunt dat de PG's de minister hebben geadviseerd?

De heer **Jansen**:

Dat benadert inderdaad het standpunt zoals het is neergelegd in de brief van 15 juni. Het bestaan van die brief is u bekend, evenals de voorgeschiedenis, zo neem ik aan. In die brief is dat strikte beleid op een vrij goede manier verwoord. De CTC heeft daarin geadviseerd.

De heer **Vos**:

Het "benadert" het standpunt, zo zegt u. Dat is een beschaafde uitdrukking, maar waar wringt het nog?

De heer **Jansen**:

Het komt vrijwel overeen.

De heer **Koekkoek**:

Is de minister terughoudender dan de CTC?

De heer **Jansen**:

De minister is het eens met het beleid, zoals het is geformuleerd in de brief van 15 juni. Dat betekent dat op dat punt ten aanzien waarvan ik het woord "benaderen" heb gebruikt... In de brief van 15 juni is in hoofdlijnen ook de visie van de CTC neergelegd. Dat is het beleid dat door de minister wordt onderschreven.

De **voorzitter**:

Wij komen hierop nog terug als wij spreken over het infiltratietraject dat door de minister is afgekeurd.

De heer **Vos**:

Ik kom even terug op het feit dat de CTC zich als taak heeft gesteld om alle zaken die vóór 1 januari 1995 dienden, nog onder de loep te nemen. Wat is daarvan de achtergrond? Als bepaalde methoden zijn gehanteerd, kan dat toch niet meer worden hersteld? Gaat het hier om de gedachte "puinruimen"?

De heer **Jansen**:

De gedachte hierachter was dat je met het werk van de CTC niet ineens, op 1 januari 1995, kunt beginnen. Je weet dat een aantal trajecten loopt, k trajecten met de inzet van bijzondere opsporingsmethoden. Al direct is uit de gesprekken naar voren gekomen dat een overgangsregeling moet worden gecreëerd. Wij vinden dat wij ook moeten kijken naar datgene wat valt onder de regeling vanaf 1 januari en wat nog niet onherroepelijk is afgedaan. U geeft aan dat er niet gerepareerd kan worden. Ik zou menen - dat kan in uiterste consequentie het gevolg zijn van de doorlichtingsactie - dat gesteld zou kunnen worden: hier is een traject begonnen dat volstrekt moet worden afgekeurd. In uiterste consequentie zou dan het OM verder van de zaak kunnen afzien.

De heer **Vos**:

U heeft dit werk nu gedurende een ruim halfjaar gedaan. Kunt u een oordeel geven over de stand van zaken? Is het een warboel of is een en ander onder controle?

De heer **Jansen**:

Het is absoluut geen warboel. Mede door zaken die aan de orde zijn gekomen, gaat het om een materie die binnen het OM - mede door de regulering van de CTC - goed beheersbaar is geworden. Er wordt uiterst beheerst met de methoden omgegaan. Ik onderstreep nog eens dat infiltratie van alles kan zijn. Het kan gaan om de klassieke caf-infiltratie waarbij een politieman in een caf zijn oor te luisteren legt maar wel onder regie staat. Het kan ook gaan om gecontroleerde doorlevering van drugs. Dat zijn uitersten waarbinnen het middel "infiltratie" zich beweegt. Veel trajecten die bij de CTC ter toetsing worden aangemeld, zijn zeer beperkt, wat betreft complexiteit of vrstrekendheid zeer bescheiden.

De **voorzitter**:

Dat is toch niet helemaal waar? U zegt dat de doorlichting geen warboel is...

De heer **Jansen**:

De heer Vos had het niet over...

De **voorzitter**:

Het ging toch over de doorlichting?

De heer **Vos**:

Ik had het niet over de doorlichting. Ik vraag mij af of het wat rustige oordeel van de heer Jansen over de lopende zaken wel in n lijn ligt met het krachtige standpunt dat hij in kwalitatieve zin inneemt met betrekking tot de doorlichting.

De heer **Jansen:**

Wij nemen voor de zaken die wij in het kader van de doorlichting hebben getoetst - een toetsing achteraf - geen afwijkend standpunt in. WI staat vast dat achteraf toetsen moeilijk is. Je moet je verplaatsen in een situatie die niet meer bestaat. Het is ook niet helemaal eerlijk om bij toetsing achteraf alle maatstaven aan te leggen zoals die intussen zijn uitgekristalliseerd.

De **voorzitter:**

Waarom is dat niet eerlijk?

De heer **Jansen:**

Ik denk dat de discussies, gevoerd vanaf 1994 - toen kwam de discussie over de opsporingsmethoden breed los - hebben geleid tot voortschrijdend inzicht en tot andere visies op vereisten die aan infiltratiemethoden moeten worden gesteld.

De heer **Vos:**

Ik herinner eraan dat de PG's maar liefst tot driemaal toe de officieren hebben gevraagd, aan te geven wat zich had voltrokken. Dat is toch geen uiting van zelfvertrouwen. Dat standpunt kunt u delen?

De heer **Jansen:**

Ja. Ik moet beamen dat er inderdaad een herhaalde oproep nodig is geweest om alles binnen te krijgen.

De **voorzitter:**

Maar wij weten toch helemaal niet of wij alles binnen hebben? Tot die conclusie bent u toch ook zelf gekomen binnen de CTC?

De heer **Jansen:**

Ik heb na de eerste binnenkomst inderdaad in de kring van de CTC uitgesproken dat ik niet de indruk had dat dat alles was. Als je daarna nog enige malen vraagt om stukken in te sturen en echt alles binnen te brengen, moet je mijns inziens ook zo nuchter zijn om op een bepaald moment te zeggen: nu sluiten wij deze operatie af.

De **voorzitter:**

Ja, maar die operatie wordt afgesloten op een moment waarop wij er nooit meer achter zullen komen wat er precies in de voorafgaande jaren is gebeurd. Dat is toch een feit?

De heer **Jansen:**

Je moet er een punt achter zetten en aan dat feit mag niet worden ontleend dat er nog allerlei zaken zouden zijn die niet...

De **voorzitter:**

Maar wij weten het niet. Dat is het probleem. Wij lopen tegen zaken op die niet in de doorlichtingsinventarisatie terug te vinden zijn. Wij weten het dus niet precies.

De heer **Jansen:**

Neen, er zijn inderdaad dingen...

De **voorzitter:**

Waarom zou iemand, die zich realiseert dat er sprake was van een grensverleggende methodiek, dat alsnog gaan aanmelden wanneer hij weet dat het resultaat daarvan kan zijn dat hij achteraf getoetst? Daarmee zou hij onnodig extra risico's kunnen lopen, bijvoorbeeld op een zitting.

De heer **Jansen:**

Dat risico loopt betrokkene natuurlijk ook wanneer hij de zaak net ter toetsing voorlegt.

De **voorzitter:**

Dat weet ik niet. Het feit dat hij, eventueel, die zaak ter toetsing heeft voorgelegd, wordt niet openbaar. U zet er toch geen stempel "openbaar" op?

De heer **Jansen:**

Neen, er staat geen stempel op "getoetst door de CTC".

De **voorzitter:**

Ik keer terug naar de doorlichting. De PG's hebben op 15 mei gesteld: wat er nog is van vroeger moet nu worden gemeld, anders zijn zaken niet ontvankelijk. Wat gebeurt er nu als ik niets heb gemeld maar gewoon doorga met mijn zaak? Dan is er toch niemand die dat merkt?

De heer **Jansen:**

Neen, maar als tijdens een zitting blijkt dat er sprake is geweest van een methode die had moeten worden gemeld - terwijl die methode willens en wetens net is gemeld - heeft die officier een groot probleem.

De heer **Vos:**

Niemand zal met betrekking tot een eigen zaak zeggen dat de ontvankelijkheid ter discussie staat. Dat is toch een heel irrele aanname?

De heer **Jansen:**

De ontvankelijkheid ter discussie...?

De heer **Vos:**

U zegt dat iemand in de problemen komt wanneer blijkt dat hij een methode heeft gehanteerd en wanneer dat tijdens een zitting naar voren komt. Daarmee komt de ontvankelijkheid ter discussie te staan. Dat zou je toch niet zelf aan de orde stellen?

De heer **Jansen:**

Stel dat in zo'n zaak dat traject bloot komt te liggen en de rechter daarover een vernietigend oordeel uitsprekt. Dan wordt de officier naar huis gestuurd met een vonnis van niet-ontvankelijkheid. Dat zijn toch ontwikkelingen die niet onopgemerkt blijven?

De heer **De Graaf:**

Dan heeft de officier een intern probleem.

De heer **Jansen:**

Ja, een groot intern probleem.

De heer **Koekkoeck:**

U heeft gezegd dat de CTC uiterst terughoudend en beheerst optreedt. Toch heeft de minister in twee gevallen uw oordeel opzij gezet. Hoe verklaart u dit in algemene zin? Op concrete gevallen komen wij later terug.

De heer **Jansen:**

Er is n geval dat duidelijk naar voren komt. Of in het andere geval de minister iets heeft tegengehouden, is mij nog steeds niet duidelijk. In het geval waarin dat wl heel duidelijk speelde, is de desbetreffende doorlevering voorgelegd aan de minister van Justitie nadat in de lijn van het OM door hoofdofficier en PG was besloten dat het belangrijk en verstandig was om die kwestie aan de minister voor te leggen. Dat gebeurde in de week nadat de commotie over de RCID Kennemerland was losgebrand. Enerzijds kun je zeggen dat het jammer was dat de minister deze zaak, die zo goed in elkaar zat, tegenhield. Anderzijds gebiedt de nuchterheid te constateren dat, als je vindt dat een zaak de politieke verantwoordelijkheid van de minister kan raken en je de zaak daarom aan de minister voorlegt, die minister natuurlijk ook het recht heeft om "neen" te zeggen.

De heer **Vos:**

Maar is nu het bestaan van de CTC naar aanleiding hiervan ter discussie gesteld? De CTC is toch als het ware in haar hemd gezet?

De heer **Jansen:**

Dat vind ik wat zwaar uitgedrukt. Naar aanleiding van deze gebeurtenis is er wl een brief gegaan - een brief van mij, geschreven namens de CTC - naar het college van PG's. Daarin heb ik gesteld dat ik, als dit het laatste woord is over doorlevering, wat dergelijke zaken betreft een probleem zie voor de CTC.

De **voorzitter:**

Het betrof een project in het zuiden des lands waarbij politie-infiltratie aan de orde was, mt het doorleveren van enkele duizenden kilo's. Dat heeft u goedgekeurd. Daarbij heeft u toch niet gesteld dat men naar de minister moest gaan?

De heer **Jansen**:

Neen.

De **voorzitter**:

Neen, dat is gebeurd via de PG. Vervolgens wijst de minister het traject af. Echter, daarv heeft de heer Zwanenburg, de secretaris van de CTC, in zijn functie als ambtenaar van Justitie, met alle parketten gebeld om te zeggen dat er helemaal niet meer doorgeleverd zou mogen worden. Dat was eind april/begin mei.

De heer **Jansen**:

Dat is mij niet bekend.

De **voorzitter**:

Door verschillende parketten is ons gemeld dat men werd gebeld door de heer Zwanenburg, met de mededeling: nu stoppen.

De heer **Jansen**:

Dat kan niet vr de uitspraak van de minister zijn geweest.

De **voorzitter**:

Wij dachten toch dat dit gebeurde voordat de minister ten aanzien van uw zaak een beslissing nam.

De heer **Jansen**:

Dat weet ik niet.

De heer **Koekkoek**:

Voor alle duidelijkheid: het geval in het zuiden des lands viel voor u binnen die categorie "uiterst terughoudend, uiterst beheerst"?

De heer **Jansen**:

Zeker.

De **voorzitter**:

U was dus onaangenaam getroffen dat de minister deze beslissing nam?

De heer **Jansen**:

Daar was ik onaangenaam door getroffen.

De **voorzitter**:

En u schreef een brief op poten naar de PG's?

De heer **Jansen**:

Op poten? Ik heb inderdaad duidelijk het standpunt en ook de vraag van de toetsingscommissie voorgelegd.

De **voorzitter**:

Daarop komt een briefwisseling tussen de PG's en de minister, deels naar aanleiding van de gebeurtenissen rond de CID Kennemerland, deels ingegeven door de weigering door de minister van het traject dat u had goedgekeurd. Dat is toch juist?

De heer **Jansen**:

... (knikt)

De **voorzitter**:

Dan gaat het toch verder dat, zo diplomatiek als u het nu uitlegt, u toen in feite bijna op het punt heeft gestaan om te zeggen: dan leggen wij er het bijltje maar bij neer?

De heer **Jansen**:

Dat was inderdaad even de stemming binnen de toetsingscommissie, maar ik heb daar toch opgeroepen tot enige nuchterheid en...

De **voorzitter**:

Verstand.

De heer **Jansen**:

Relativering.

De heer **Vos**:

Enige magistratelijkheid, bedoelt u?

De heer **Jansen**:

Het zijn vrijwel allemaal magistraten in de commissie. In ieder geval heb ik gezegd: ik zal de mening van de commissie duidelijk naar voren brengen, maar het laatste woord is hier natuurlijk nog niet over gezegd, want...

De voorzitter:

Hoe bedoelt u: het laatste woord is hier nog niet over gezegd?

De heer Jansen:

De procureurs-generaal hebben met regelmaat een overlegvergadering met de minister. Wij hebben erop aangedrongen dat de procureurs-generaal in de overlegvergadering met de minister wat het doorleveren betreft toch zouden proberen de deur weer op een kier te krijgen, als ik het zo mag zeggen.

De voorzitter:

En dat "de deur op een kier krijgen" is als het ware gelukt in de briefwisseling van 8 juni, 14 juni en 15 juni, waarbij het mij niet meer duidelijk is of de minister op 9 juni zegt wat er moet gebeuren of de PG's op 15 juni. Daar zit ook een finzinnigheid in die ons nog niet helemaal duidelijk is. De minister zegt in feite op 9 juni dat dit standpunt meebrengt dat de gecontroleerde aflevering in stand kan blijven, maar dat er zodanige waarborgen dienen te zijn dat geen risico bestaat dat de politie deze partij uit het zicht verliest en daardoor niet tot inbeslagname kan overgaan en dat iedere andere situatie waarin onder toezicht of regie van de politie drugs in Nederland ter beschikking van criminelen worden gehouden onmiddellijk beindigd dient te worden, tenzij zeer bijzondere argumenten zijn aan te voeren om in het voorliggende geval anders te beslissen. Dan komen de PG's; die rekken het volgens mij weer wat op. Zie ik het goed?

De heer Jansen:

Ik zie de brief van 15 juni...

De voorzitter:

...in het complete verlengde van de brief van 9 juni.

De heer Jansen:

Het is een uitwerking van het "neen, tenzij" van de minister.

De voorzitter:

Maar de brief van 15 juni geeft u toch weer een iets grotere rol? Daardoor wordt u in feite aan het werk gehouden, zal ik maar zeggen. Dan krijgt u toch weer het idee door de brief van 15 juni: de PG's geven ons tenminste enige ruimte, want die spreken ook over de rol van de Centrale toetsingscommissie. Dat is toch correct?

De heer Jansen:

Ja, dat klopt.

De voorzitter:

Op 16 juni heeft u een vergadering en op 13 juni ook nog. Dan vraagt u zich af: wat is onze positie nog als onze beslissingen kunnen worden doorbroken; waar blijft eigenlijk de strafrechtelijke verantwoordelijkheid, als men over ons heen gaat? Zo las ik het.

De heer Jansen:

Het zijn natuurlijk zaken die op een gegeven ogenblik in de beslotenheid van de vergadering misschien wat anders worden gezegd dan wanneer je ze in het parlement zou moeten uitleggen.

De voorzitter:

Maar u bent nu niet in het parlement.

De heer Jansen:

Jawel, maar dan komen wij toch weer terug bij de teleurstelling over de beslissing, de vraag van de CTC wat dan haar positie is en enige zorg over de vraag: gaat de minister zich niet te veel met de opsporing bemoeien?

De voorzitter:

Hoe los je dat op: uw verantwoordelijkheid en het feit dat de minister ook verantwoordelijk moet kunnen zijn? Zij moet toch uiteindelijk altijd over uw besluiten heen kunnen gaan? Of niet? Of zegt u: dat is niet zo?

De heer **Jansen**:

Dat is in ieder geval ook niet de visie van onze huidige minister op de uitleg van 5 RO, als ik het zo kort mag aanduiden.

De **voorzitter**:

Artikel 5 van de Wet op de rechterlijke organisatie.

De heer **Jansen**:

Ja.

De heer **Vos**:

Ziet u voor de minister een taak in de lopende zaken of dient zij zich meer aan algemene beleidskaders te houden?

De heer **Jansen**:

Ik vind - dat is ook het standpunt van de minister; dat heeft zij nog niet zo lang geleden verwoord - dat haar taak vooral ligt bij algemene beleidskaders.

De heer **De Graaf**:

Maar de minister moet toch politieke verantwoordelijkheid kunnen dragen voor datgene wat door het OM wordt beslist, ook ten aanzien van dit soort methoden?

De heer **Jansen**:

Natuurlijk.

De heer **De Graaf**:

En als de minister daar geen politieke verantwoordelijkheid voor wil dragen, dan kunt u toch niet onaangenaam getroffen zijn, zoals u het net formuleerde? Dat hoort toch bij uw functie en de functie van de minister?

De heer **Jansen**:

Ik respecteer het feit dat de minister politiek verantwoordelijk is. Ik vind het de taak van het OM om met een goed gevoel naar zaken te kijken en duidelijk te hebben hoe zaken de politieke verantwoordelijkheid raken. Dan moet de minister zonder meer worden genformeerd. Dat is ook de gebruikelijke praktijk. Maar als aan de andere kant, zoals in het traject waarover het ging, op een uitermate zorgvuldige manier en zeer beheerst met een aantal voorwaarden een traject wordt uitgestippeld waarvan een politieteam zegt dat dit de manier is om nu eens eindelijk die ene organisatie aan te pakken - u zult zeggen: dat is dan jammer - dan is het jammer dat de minister daar vanuit haar politieke verantwoordelijkheid anders over denkt. Dan vind ik dat daar op zijn minst over moet worden gepraat.

De **voorzitter**:

Gepaat tussen wie en wie?

De heer **Jansen**:

Tussen het OM en de minister.

De **voorzitter**:

Dat is toch gebeurd, neem ik aan, in de persoon van de procureur-generaal Gonsalves?

De heer **Jansen**:

Ja, er is in ieder geval in de overlegvergadering van de ochtend van 15 juni uitgebreid over deze materie gesproken. Dat heeft geleid tot het formuleren van de brief van 15 juni.

De **voorzitter**:

In ieder geval wordt er nu veel inhoudelijker over gesproken in verhouding tot vroeger, dus dat is toch winst?

De heer **Jansen**:

Ja, ik vind ook dat wij hier heel goed uitgekomen zijn.

De heer **Koekkoeck**:

U hebt op een gegeven moment de vraag gesteld: is infiltratie nog mogelijk? Was dat een retorische vraag?

De heer **Jansen**:

Tja, dat is een retorische vraag die u moet plaatsen in de stemming van dat moment. Als u dit zo leest in een verslag van een vergadering van de toetsingscommissie, dan zou u

moeten proberen u een beetje te verplaatsen in het gevoel van dat moment. Daar past zo'n vraag in.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u een bevredigend antwoord gekregen op die vraag?

De heer **Jansen**:

Ik heb er een bevredigend antwoord op gekregen.

De heer **Koekkoek**:

Namelijk?

De heer **Jansen**:

Ik heb in die zin een antwoord dat ik bevredigend vind, dat ingevolge de brief van 15 juni er in ieder geval wat gecontroleerde doorlevering betreft mogelijkheden zijn, die passen bij de beheerstheid waarvan wij als commissie vinden dat die plaats moet hebben. In die brief is een soort dubbele check ingevoerd. Niet alleen de toetsingscommissie moet het traject goedkeuren, maar ook het college van procureurs-generaal moet daar nog naar kijken.

De **voorzitter**:

Geldt nu ook nog de procedure-afspraken van 9 juni, namelijk dat er twee havenofficieren moeten zijn? Dan komt er nog een douaneman aan te pas. Dan hebben de officieren van justitie Amsterdam, Rotterdam en Haarlem de opdracht gekregen, ervoor zorg te dragen dat de leiding van het rijksrecherche-team ook nog wordt genformeerd. Terugkoppeling met de CTC, geldt dat nou ook nog?

De heer **Jansen**:

Dat geldt ook nog, maar dat is eigenlijk een kwestie van uitvoering...

De **voorzitter**:

Dat is toch eigenlijk een heel erg broddelige toestand, als je drie brieven hebt die allemaal gelden?

De heer **Jansen**:

Het is niet zo dat er drie brieven gelden. Ik zie het zo dat de brief van 15 juni het beleid bepaalt inzake de gecontroleerde doorlevering. De afspraak is dat, als de doorlevering - er is hier ook veel over gesproken - aldus plaatsvindt dat er een container de haven binnenkomt, dan twee officieren, te weten de havenofficier en de zaaksofficier, daarvan op de hoogte moeten zijn.

De **voorzitter**:

Ik stel u die vraag, omdat zo de indruk wordt gewekt van extra procedures zonder dat er is nagedacht: is er een formulier voor, is er een stempel voor, hebben wij dat in de praktijk ook goed bekeken? Het lijkt erop dat door de politieke druk van het moment en omdat de minister in feite had gezegd "wij doen het helemaal niet meer" koortsachtig is gezocht naar iets wat in feite praktisch niet goed is uitgekristalliseerd.

De heer **Jansen**:

De afspraak van de havenofficier lag er al voordat de brief van 15 juni kwam. Dat zie ik als een uitvoeringsafpraak.

De **voorzitter**:

Ja, maar dat was ook een antwoord op a. het begin van het rijksrecherche-onderzoek Kennemerland en b. het verschil van mening dat was ontstaan over uw traject.

De heer **Jansen**:

Nou, dat heeft niet zo heel direct met elkaar te maken.

De **voorzitter**:

Goed.

De heer **Vos**:

Blijft het volgens u nog mogelijk voor de CTC om een oordeel te vellen over de doorlevering als de minister steeds wat de proportionaliteit en subsidiariteit betreft over de rug van de CTC meekijkt? Is het nu niet eigenlijk de minister die uitsluitend gaat besluiten over de vraag of er kan worden doorgeleverd?

De heer **Jansen**:

Dat vind ik niet.

De heer **Vos**:

Maar u zegt in volle overtuiging: het bewuste traject dat in het zuiden plaatsvond is gewikt en gewogen; dat was goed, maar toch is het afgeblazen. Dus in de CTC zijn de proportionaliteit en subsidiariteit naar uw oordeel zorgvuldig gewogen en om voor u onverklaarbare redenen wordt het teruggetrokken.

De heer **Jansen**:

Ja, maar de betreffende zaak heeft een heel duidelijke precedentwerking gehad. Die zaak is gelopen zoals die gelopen is en heeft geleid tot het beleid van 15 juni. Naar mijn overtuiging zou zo'n traject in het kader van het beleid van 15 juni wellicht wel met succes erdoor kunnen. Kijk, het heeft zich nog niet...

De heer **Vos**:

Betekent dat dan dat de CTC te weinig precies is geweest?

De heer **Jansen**:

Neen, dat betekent het niet. Ik heb u het tijdsgewricht geschetst waarin dit zo gelopen is. Naar mijn overtuiging heeft dat een belangrijke rol gespeeld. Toen leek het er even op dat doorleveren niet meer kon. Dan kijk je naar het beleid van 15 juni. Wij moeten zien hoe dat nu verder loopt, maar ik heb absoluut geen reden om aan te nemen dat de minister in alle gevallen over de schouder heen kijkend "stop" zal roepen.

De heer **Rouvoet**:

Ik heb nog een vraag over de correspondentie, omdat het toch niet helemaal helder is wie nu de lijnen trekt. U beschouwt die brief van 15 juni als de brief waarin het beleid definitief wordt vastgelegd, waarbij de brief van 9 juni van het departement nog gelding heeft wat de daar gemaakte afspraken betreft. Wat valt er nu op? Eerst komt er een brief van 9 juni van het ministerie. Dan komt er een overlegvergadering van de minister met de procureurs-generaal en wordt er over de doorlevering gesproken. Dat resulteert in de brief van 15 juni, die luidt als volgt: In aanvulling op de brief van 9 juni heeft het college van PG's met betrekking tot de gecontroleerde doorleveringen tot de volgende procedure besloten. Waar leest u nu precies dat dit het beleid is dat op 14 juni tussen minister en college is afgesproken? Of is dat toch een actie van het college, dat naast de minister duidelijkheid gaat verschaffen? Wie hakt nu de knoop door?

De heer **Jansen**:

In de brief van 9 juni zegt de minister: gecontroleerde aflevering kan en gecontroleerde doorlevering kan niet, tenzij. In de brief van 15 juni wordt na overleg tussen het college van PG's en de minister nader uitvoering gegeven aan het "neen, tenzij". Het lijkt mij helder.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Jansen, is uw handicap niet dat de positie van de CTC eigenlijk onduidelijk is? U heeft het over adviezen, terwijl u graag uw adviezen als beslissingen of besluiten ziet. U geeft de zaak door aan het college van PG's, terwijl een hoofdofficier in appel kan gaan bij datzelfde college. Als het ware speelt het college rechter in eigen zaken. De minister kan u terugfluiten. Kortom, er is eigenlijk geen zuivere lijn met elkaar afgesproken van het begin af aan. Vergis ik mij daarin?

De heer **Jansen**:

Het bij het beleid betrokken zijn van het college van PG's geldt alleen voor de gevallen van gecontroleerde doorlevering. Wat dat betreft is in de brief van 15 juni de dubbele check geregeld die inhoudt...

De heer **Rabbae**:

Sorry, ik onderbreek u even. Ik ga niet terug naar de brieven. Mijn vraag is of er naar uw opvatting sprake is van een duidelijke lijn tussen al die geledingen. Of bent u aan het zoeken naar een positionering, met alle problemen van dien?

De heer **Jansen**:

Ook gelet op de wijze waarop de commissie werkt, vind ik dat er sprake is van voldoende duidelijkheid. Echter, natuurlijk is er niet de duidelijkheid die bijvoorbeeld een wettelijke

regeling zou kunnen bieden. Daarin zou in een controletraject ten aanzien van opsporingsmethoden een bepaalde taak kunnen worden geregeld voor de CTC.

De **voorzitter:**

Wat houdt uw toestemming eigenlijk in? Mag men dan iets wat men vroeger niet mocht? Het mag toch altijd, of niet?

De heer **Jansen:**

Die toestemming speelt toch een belangrijke rol. Als "de lijn" het anders wil doen en zich niet bij de uitspraak van de CTC wil neerleggen, heeft "de lijn" een probleem.

De **voorzitter:**

Maar omdat niet openbaar duidelijk wordt gemaakt of die toestemming al dan niet is gegeven, rijst de vraag wat het juridische element van die toestemming is.

De heer **Jansen:**

Er is geen juridisch element in die zin dat de rechter kan zeggen: dit behoef ik niet verder te beoordelen want de CTC heeft al getoetst.

De **voorzitter:**

Als een zaak voorkomt ten aanzien waarvan geldt dat u geen toestemming heeft gegeven, is daarmee die zaak toch niet zonder meer niet-ontvankelijk? Wat is nu eigenlijk de waarde van die toestemming?

De heer **Jansen:**

Ik heb het gevoel dat wij nu terugkeren naar de discussie van een kwartier geleden.

De **voorzitter:**

Ik stel u deze vraag omdat wij enkele gevallen kennen waarin u voorwaardelijk toestemming heeft gegeven. In een bepaald traject zegt u: misschien is doorlevering mogelijk maar daar moet even mee worden gewacht omdat wij nadere informatie willen hebben. Vervolgens komt men zes maanden later bij u terug en dan is het al gebeurd. Ik doel nu op een zaak waarin het weer gaat om het doorlaten van enkele duizenden kilo's softdrugs, met de bedoeling een eventuele harddrugslijn uit te testen. Zo is het gegaan en ik vraag mij af, wat nu die toestemming waard is.

De heer **Jansen:**

Het geval waarover u nu spreekt, is bijzonder specifiek. Het betrof de methodiek die wel vaker voorkomt. Er komt een proefzending van een organisatie die wil nagaan of de afzetlijn naar Nederland betrouwbaar is. Men stuurt een partij softdrugs - geen grote hoeveelheid; enkele duizenden kilo's - met de bedoeling om, als dat traject goed blijkt te functioneren, later een grotere zending harddrugs langs dezelfde lijn binnen te brengen. In het geval waarover u nu spreekt, vonden wij de beoogde "lijntest" niet verantwoord.

De **voorzitter:**

Maar het gebeurde tch. Later komt men bij u terug met de mededeling: we konden niet anders. Wat is nu het gevolg van het feit dat u het (nog) niet verantwoord vond?

De heer **Jansen:**

Het is nadien niet gebeurd onder de regie van politie en OM.

De **voorzitter:**

Dan is er toch sprake van onstuurbaarheid? U zegt dat het niet moet gebeuren maar het gebeurt toch. Later komt men bij u terug met de vraag of men nog verder kan gaan met de informant.

De heer **Jansen:**

Wij hebben gezegd dat die lijntest niet verantwoord was. Wij hadden problemen met het Tallon-criterium. Wij vonden niet dat het OM daaraan kon meewerken. Vervolgens hebben politie en OM hun handen van dat proefzendingstraject afgetrokken.

De **voorzitter:**

Maar dan weten OM en politie later toch niet dat het tch is gebeurd? Dan doen ze er verder niets meer mee.

De heer **Koekkoeck:**

Bovendien hadden ze de partij dan in beslag moeten nemen.

De heer **Jansen**:

Maar men wist bij benadering niet wanneer de partij zou binnenkomen.

De **voorzitter**:

Later komt men bij u terug met de mededeling dat men met die figuur wil verder werken en dat de proefzending al heeft plaatsgevonden. Dan blijkt toch dat er niet aan uw voorwaarden is voldaan? De vraag is nu niet of u de hele casus wilt doorlopen. De vraag is wat voor effect dit heeft.

De heer **Jansen**:

Het is een wat ongelukkige casus. Het OM heeft zich bij onze beslissing neergelegd maar de proefzending kwam er toch, zij het niet onder regie van politie en OM.

De **voorzitter**:

Daarna komen ze weer bij u terug, met dezelfde informant. Ons wordt niet duidelijk of er bepaalde consequenties worden verbonden aan het feit dat men zich niet aan de voorwaarden heeft gehouden.

De heer **Jansen**:

Ik probeer u almaar duidelijk te maken dat het OM zich wl aan de voorwaarden heeft gehouden. De proefzending vond plaats buiten de regie van het OM om. Daarna is men met de desbetreffende informant in contact gekomen en die zei: die proefzending is inmiddels binnen, daar wilden jullie niets van weten maar als straks die partij cocaine eraankomt, zijn jullie dn genteresseerd?

De heer **Vos**:

Is hiermee niet het bewijs geleverd dat de informant in kwestie niet onder regie te houden was? Gevraagd wordt of het traject mag worden gevolgd, toestemming wordt niet gegeven maar hij doet het tch.

De heer **Jansen**:

Dat is ook een van de bevindingen geweest, neergelegd in ons advies, nadat men met deze zaak was teruggekomen. In de zin van: je hebt steeds geroepen dat je een perfecte infiltrant had die goed stuurbaar was, maar het tegendeel is bewezen.

De heer **Vos**:

Dus gn vervolgtraject?

De heer **Jansen**:

Het vervolgtraject heeft niet meer plaatsgevonden.

De heer **Vos**:

U heeft daarvoor geen toestemming gegeven?

De **voorzitter**:

U heeft toch niet gezegd: kap het helemaal af?

De heer **Jansen**:

Neen.

De heer **Vos**:

Wat heeft u dan wl gezegd?

De heer **Jansen**:

Wij hebben een aantal zeer kritische kanttekeningen geplaatst. Ik heb begrepen dat uiteindelijk het traject gewoon niet is doorgegaan.

De **voorzitter**:

Ook in een ander traject is er sprake van een informant, die meewerkt in een criminele groep. Vooraf wordt gezegd dat dat goed is, onder de voorwaarde dat afspraken schriftelijk worden vastgelegd en dat de criminele winsten worden ingeleverd. Zes maanden later blijkt dat die schriftelijke vastlegging zeer moeizaam verloopt; daar wil men niet aan, ook de officier niet. Ook de afspraak over de criminele winsten is nog niet gemaakt. U zegt dan: maken, voor de volgende keer. Daarmee geeft u als het ware gelegenheid voor een "herhalingsoefening", een herexamen. Dat wordt gehaald, maar ik vraag mij af wat er met die voorwaarden gebeurt als daaraan niet kan worden voldaan.

De heer **Jansen**:

Na de eerste periode is er teruggekoppeld, waarbij is gevraagd waarom niet aan de gestelde voorwaarden is voldaan. Naar aanleiding daarvan is er een uitvoerige uitleg en toelichting gegeven. Ook al constateerden wij dat de afspraken niet op schrift waren aangeleverd, op grond van die uitleg vonden wij dat het verantwoord was om met het traject door te gaan. Wij maken wel vaker afspraken met officieren die neerkomen op: begin nu op deze manier, binnen dat kader, en kom over drie maanden terug zodat er nader over gesproken kan worden.

De voorzitter:

Voor ons is er het volgende probleem. Enerzijds wordt er gezegd: wij gaan het anders doen; afspraken worden schriftelijk vastgelegd en criminele winsten mogen niet worden gehouden. Anderzijds blijkt ons dat er in bijna alle trajecten die wij hebben bekeken, geen sprake is van het regelen van de criminele winsten. In elk geval geeft de manier waarop de projecten worden gepresenteerd, bijna nooit aan wat daarmee gebeurt. U zegt het wel maar het is absoluut niet duidelijk of het ook zo gebeurt.

De heer Jansen:

Wij stellen het als voorwaarde en door het OM wordt het ook toegezegd. Wij zijn nog niet zo lang bezig terwijl het om langlopende trajecten gaat. Wellicht is het goed om na het eerste jaar waarin wij functioneren, met betrekking tot alle trajecten een rapport te vragen waaruit blijkt hoe een en ander is gelopen, met betrekking tot de door ons gestelde voorwaarden.

De voorzitter:

Wij krijgen niet de indruk dat wat over de tafel is gegaan als een absolute voorwaarde van de CTC - de criminele informant mag zijn winsten niet houden - in de praktijk wordt gerespecteerd. Nergens zien wij bij terugkoppelingen dat afspraken over dat geld zijn vastgelegd. U stelt die voorwaarde wel altijd, maar...

De heer Jansen:

Ik zie inderdaad geen stukken waarin precies staat hoe men dat doet.

De voorzitter:

Men weigert ook vaak om dit in te vullen. Of men vult dat gewoon niet in.

De heer Jansen:

En keer is het gebeurd dat men stelde dat men moeilijk met deze voorwaarde uit de voeten kon.

De voorzitter:

Vaker komt het voor dat men het überhaupt niet benoemt. Ik heb een voorbeeld gezien dat ook met drugs te maken heeft, een traject boven de grote rivieren. Men komt drie keer terug en drie keer vraagt u hoe het precies zit maar drie keer wordt daarop geen antwoord gegeven. Wordt het geen tijd om dan eens te zeggen: zo doen wij het niet meer? Moet u dan niet zeggen: geen toestemming? Blijkbaar zegt u vaker: kom over drie maanden terug. Vragen wij hiermee van u het onmogelijke?

De heer Jansen:

Neen. Het is reël om te zeggen: wij hebben dat als voorwaarde gesteld; wilt u maar even aangeven hoe dat is gegaan.

De voorzitter:

Men lijkt zich er niet aan te houden.

De heer Jansen:

Ik heb redenen om te veronderstellen dat men zich er wel aan houdt. Ik heb geen aanwijzingen om aan te nemen dat er wordt gezegd: laat die commissie dat maar roepen. Echter, uw commissie ziet geen stuk waaruit dat blijkt en dus zegt u...

De voorzitter:

Ik zie geen stukken waaruit blijkt welke afspraken er zijn gemaakt over de afdracht van criminele winsten.

De heer Jansen:

Dergelijke stukken heb ik een aantal keren wel gezien, maar niet standaard. Dat ben ik met u eens. Ik heb een zaak uit het noordoosten van het land voor ogen. Ik meen dat er daarbij sprake was van een uitgebreid contract met de infiltrant.

De **voorzitter**:

Dat klopt maar voor de meerderheid van de gevallen geldt dit niet.

De heer **Jansen**:

Daar zit het niet zwart-op-wit bij maar dat mag mijns inziens niet bij uw commissie leiden tot de veronderstelling dat men het dus maar niet doet.

De heer **De Graaf**:

U kunt het alleen te zijner tijd controleren aan de hand van de vraag of er beloningen zijn gegeven in het raam van de tipgeldregeling. Alleen dan kunt u zien of de winsten niet zijn behouden. Dat is nog niet nagegaan?

De heer **Jansen**:

Dat is nog niet nagegaan.

De heer **De Graaf**:

Maar dat kan de heer Zwanenburg toch heel gemakkelijk nagaan? Hij beheert het archief van de tipgeldregeling.

De heer **Vos**:

Is het niet mogelijk om te eisen dat eerst schriftelijk vastgelegde afspraken worden gepresenteerd als voorwaarde voor de goedkeuring?

De heer **Jansen**:

Natuurlijk kun je dat eisen, maar...

De heer **Vos**:

U wilt toch sturen? U wilt toch een trend in de markt plaatsen?

De heer **Jansen**:

Ik zou willen dat u van mij aannam dat die trend heel duidelijk is gezet. Als een officier of een hoofdofficier mij zegt dat het zo gebeurt, ga ik ervan uit dat het gebeurt. Ik vind het niet absoluut dwingend dat men dan eerst een papier toont waarop een en ander staat.

De **voorzitter**:

Ons is bij de instelling van de CTC gezegd - zo is het ook in de Kamer gezegd - dat het voortaan anders zou gaan. Alles zou nu spijkerhard worden vastgelegd. Crimineel geld zou in elk geval niet meer worden verdiend. Aan u leggen wij de vraag voor of u daarop wel in voldoende mate kunt toezien. Als een zaak bij u terugkomt en als daarbij blijkt dat aan gestelde voorwaarden niet is voldaan, zegt u niet: en nu is het afgelopen.

De heer **Jansen**:

Ik kan dat alleen heel concreet toetsen, als ik van de verschillende teams of van de betreffende officieren een kasboek zou krijgen waarin ik zou kunnen nalezen wat aan de betreffende infiltrant aan tipgeld is betaald en als ik schriftelijk de garantie zou krijgen, zwart op wit: buiten dat heeft de betreffende infiltrant al zijn verdiensten aan ons afgedragen, zie hier...

De **voorzitter**:

Of het zou kunnen zijn dat u zegt: vanuit onze kennis uit de praktijk is dat een onmogelijke voorwaarde. Dat is wat veel officieren ook bij u zeggen: dat is een onmogelijke voorwaarde, ik ga dat niet zomaar vastleggen, ik kan je niet garanderen dat alles wat een mijnheer die bezig is in een loods of in een auto of die rijdt... Dat zou kunnen zijn.

De heer **Jansen**:

Je kunt dat ook niet volstrekt afdwingen in de zin zoals u het bedoelt.

De **voorzitter**:

Maar wat doen wij dan eigenlijk, als wij zeggen, ook de commissie-De Wit: neen, dat is nu absoluut uitgesloten, bij criminele infiltranten geen cent, wij regelen de verdiensten?

De heer **Jansen**:

Het grote verschil met de situatie voor 1 januari is dat men met een infiltrant afspraken maakte: je mag best je criminele verdiensten houden. Dat is gebeurd. Wat dat betreft, is de knop om.

De **voorzitter:**

Ik kan niet zien of de knop altijd om is. Maar u zegt in ieder geval: de knop is om.

De heer **Jansen:**

De knop is om. Ik vind dat ook een volstrekt ander uitgangspunt.

De **voorzitter:**

U zegt: het zal zeker niet in de omvang gebeuren zoals wij het in de enquête zijn tegengekomen.

De heer **Jansen:**

Neen.

De **voorzitter:**

Maar je kunt toch niet zeggen dat het nu niet meer gebeurt?

De heer **Jansen:**

Ik kan niet zeggen dat het in alle gevallen absoluut niet gebeurt of ten dele gebeurt, omdat de officier of het team dat met de betreffende infiltrant werkt natuurlijk niet dag en nacht de gangen van die infiltrant volgt.

De **voorzitter:**

In een paar gevallen wordt u gevraagd om achteraf te toetsen. Welke zin heeft dat eigenlijk?

De heer **Jansen:**

Ik heb zoven al gezegd dat ik het toetsen achteraf problematisch vind. Het ligt ook duidelijk anders dan het toetsen vooraf. Enkele trajecten waarin wij achteraf hebben getoetst, waren trajecten waarin in de OM-lijn, hoofdofficier en PG, was ingestemd met het te lopen traject. Het belang van de toetsing achteraf door ons zou kunnen zijn dat wij in een bepaald traject zulke grote risico's zien - dat heeft zich niet voorgedaan - of vinden dat men zo volstrekt ernaast heeft gezeten dat wij de mensen die nog met de zaak bezig zijn ontraden om dat voort te zetten. Dat is ook in een geval gebeurd.

De **voorzitter:**

In een geval is dat gebeurd. In welk geval is dat gebeurd?

De heer **Jansen:**

Dat was een geval waarin het probleem zat - het is al even aan de orde geweest - van de vrijwaring van de infiltrant. Men had gezegd: natuurlijk, wij moeten jou op een bepaald ogenblik ook wel aanhouden samen met de andere verdachten, want je speelt een rol in die zaak, maar wij halen je er wel uit. Men kwam daarmee in de problemen en stuurde toen aan op het maken van een vormfout.

De **voorzitter:**

Een welbewuste vormfout?

De heer **Jansen:**

Ja. Wij hebben gezegd dat wij dat volstrekt onaanvaardbaar vinden.

De **voorzitter:**

Heeft men toen naar u geluisterd?

De heer **Jansen:**

Toen heeft men naar ons geluisterd in die zin dat men zei: wij zijn het niet met je eens.

Maar dat is ook de zaak waarin het beroep op de portefeuillehouder heeft plaatsgevonden.

De **voorzitter:**

Toen heeft de portefeuillehouder wie gelijk gegeven?

De heer **Jansen:**

De portefeuillehouder heeft gezegd: ik vind het buitenproportioneel om de hele zaak af te blazen nu je zover bent, maar leg je probleem aan de rechter voor; laat de rechter uitmaken wat hij ervan vindt en wat hij eventueel...

De **voorzitter:**

Uiteindelijk is die weg van de vormfout dus niet gekozen?

De heer **Jansen**:
Dat klopt.

De **voorzitter**:
Bent u meer vormfouten tegengekomen, ook door eigen wetenschap of doordat u gehoord hebt dat het OM welbewust een vormfout maakt om een informant of zo eruit te halen?

De heer **Jansen**:
Neen.

De **voorzitter**:
Dit was de eerste keer?

De heer **Jansen**:
... (knikt)

De **voorzitter**:
Hier ging het ook om de mogelijke betrokkenheid van iemand die met medeweten van de politie werkzaamheden had uitgevoerd?

De heer **Jansen**:
Ja.

De heer **Vos**:
Bent u eigenlijk verbaasd geweest dat men kennelijk voor dergelijke methoden een keuze maakt? Een vormfout; dat is toch ongelofelijk?

De heer **Jansen**:
Ja, ik vind het absoluut onaanvaardbaar.

De heer **Rabbae**:
Komt u andere deals tegen?

De heer **Jansen**:
Andere deals dan?

De heer **Rabbae**:
Deals tussen justitie en een criminele informant/infiltrant?

De heer **Jansen**:
Het is in die zin altijd weer een moeilijk probleem: wat versta je onder een deal? Wij zitten wat deals betreft met een richtlijn van 1983 waar wij naar mijn overtuiging niet goed mee uit de voeten kunnen. Die is erg toegespitst op zaken van leven of dood. Ik vind dat je in de zaken van georganiseerde criminaliteit waar wij mee te maken hebben op het gebied van deals meer zou moeten kunnen.

De heer **Rabbae**:
Dus die regeling moet aangepast worden?

De heer **Jansen**:
Die regeling zou moeten worden aangepast. Maar "deals" is meteen zo'n vreselijk beladen woord. Waar gaat het dan in de praktijk om? Iemand die veroordeeld is tot een bepaalde straf zegt: ik wil bepaalde wetenschap over de groepering waar jullie een onderzoek naar doen wel aan je kwijt, maar dan zou ik het eigenlijk wel netjes vinden als je probeert mij een strafkorting van een halfjaar te bezorgen. Dat vind ik dan iets waar goed over te praten zou moeten zijn.

De **voorzitter**:
Moet de persoon dan als getuige op de zitting optreden of kan dat eventueel ook anoniem, via een tip of via een CID-traject, in ieder geval niet als duidelijke getuige?

De heer **Jansen**:
In een geval dat ik voor ogen heb, is door de betreffende veroordeelde gezegd dat hij zelfs bereid was om op naam te getuigen. Maar als de betreffende persoon binnen de termen valt van de bedreigde getuige, zou je ook een ander traject kunnen volgen.

De **voorzitter**:
Juist. U toetst ook dat soort deals met criminelen. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat er veel meer van dit soort afspraken worden gemaakt - de heer De Groot uit Rotterdam

heeft er ook op gewezen - die in feite niet aan u worden voorgelegd, alleen de zeer belangrijke, die lijken op een soort kroongetuigeregeling. Klopt dat?

De heer **Jansen**:

Ja, eh...

De **voorzitter**:

U zegt: dat weet ik niet, want het wordt niet voorgelegd.

De heer **Jansen**:

Dat weet ik niet, maar die deals zijn uitdrukkelijk ook binnen het bereik van de toetsingscommissie gebracht om daar tot op zekere hoogte rechtsvindend en rechtsvormend in bezig te kunnen zijn.

De **voorzitter**:

Nu hebben wij de Beverzaak; daar heeft de heer Vos zich mee beziggehouden. Daarin hebt u ook achteraf getoetst.

De heer **Jansen**:

Ja.

De heer **Vos**:

Heeft u dat in de praktijk toch niet ervaren als een soort afdekoperatie? Het traject is helemaal gelopen, het wordt nu gepresenteerd en u mag alsnog een oordeel geven. U kon ook zeggen: wij moeten het niet meer doen, want het is al geweest. Het was geen lopende zaak. Waarom heeft u het wel gedaan, waarom bent u eraan begonnen?

De heer **Jansen**:

Wij zijn eraan begonnen met het probleem dat ik u straks al geschilderd heb: de moeilijkheid om zeker in zo'n Beverzaak, waar zoveel over te doen is geweest, achteraf een oordeel te geven of dat eigenlijk allemaal wel kon.

De **voorzitter**:

Voor een goed begrip, het is de zaak in Rotterdam die wij hier al verschillende keren hebben besproken.

De heer **Vos**:

Wat heeft u uiteindelijk precies gezegd?

De heer **Jansen**:

De hoofdlijn is dat wij in die zaak hebben gezegd, ons verplaatsend in de situatie van toen: in de confrontatie van Rotterdam met die criminele groepering is het proportioneel om dat middel in te zetten. Wij hebben wel zeer kritische kanttekeningen geplaatst bij de wijze waarop men de infiltrant had overgenomen van elders.

De heer **Vos**:

Wat waren die kritische kanttekeningen?

De heer **Jansen**:

De eerste kritische kanttekening was: je had dat nooit zo moeten doen. De infiltrant is naar mijn mening op een kritiekloze manier zonder veel onderzoek en zonder overdracht van gegevens overgenomen. Wij hebben ook gezegd dat wij het absoluut onaanvaardbaar vonden dat er uitdrukkelijke afspraken waren dat de betrokkene de criminele verdiensten mocht houden.

De **voorzitter**:

Waarom daar onaanvaardbaar?

De heer **Jansen**:

Wij vonden dat onaanvaardbaar, omdat wij vanaf 1 januari vinden dat het absoluut niet moet. Achteraf toetsend hebben wij gezegd: als wij dit vooraf hadden moeten bekijken, hadden wij alleen al om die afspraak niet toegestemd.

De heer **Vos**:

U zegt: als wij het vooraf hadden bekeken, hadden wij "neen" gezegd. Achteraf bekeken zegt u alsnog "ja". Is dat niet enorm halfslachtig?

De heer **Jansen**:

Er zit een bepaalde halfslachtigheid in. De toetsing en de toestemming achteraf hadden betrekking op de start van het traject. Dat vervolgens in het traject door gebrek aan regie of slechte communicatie of wat dan ook allerlei zaken fout gaan, hebben wij geprobeerd los te maken van het toetsingsmoment daaraan voorafgaand.

De **voorzitter**:

Bent u nu toch niet meer bezig met de interne politiek van het openbaar ministerie dan werkelijk met toetsen, zeker als je bedenkt dat de hele Beverzaak helemaal niet was aangemeld en pas wordt aangemeld als de zaak al gexplodeerd is?

De heer **Jansen**:

De zaak is aangemeld in het kader van de al eerder genoemde doorlichtingsactie.

De **voorzitter**:

Maar die zaak stond niet in de doorlichting. Hij stond er niet in.

De heer **Jansen**:

Hij stond misschien niet in de opgave van het ressort Den Haag, maar hij is wel in het kader van doorlichting alsnog aan ons gemeld.

De **voorzitter**:

Het is niet zo belangrijk meer, maar het is zo'n vreemd gebruik van uw commissie om achteraf, denk ik, meer OM-politiek op te lossen dan te zeggen: dit traject mag.

De heer **Jansen**:

Het was een beetje de consequentie die wij met de overgangsregeling over onszelf hebben afgeroepen.

De heer **Vos**:

Mag ik u vragen of u de verantwoordelijkheidsoverdracht tussen Haarlem en Rotterdam ook nog in uw oordeel heeft meegewogen? Het ging om een informant die overgedragen is. Heeft u zich een oordeel gevormd over de vraag of de verantwoordelijkheidslijnen voldoende duidelijk liepen, of het in Haarlem moest blijven dan wel in Rotterdam behoorde te blijven?

De heer **Jansen**:

Wij hebben wel in het algemeen gezegd dat wij vonden dat het overdragen en overnemen van de infiltrant niet op een goede manier was gebeurd. Als ik er nu nader in zou moeten antwoorden, zou ik daar een persoonlijke mening in geven.

De heer **Vos**:

Heeft u een oordeel gevormd, en dan uw persoonlijke mening, over de vraag welk parket de verantwoordelijkheid droeg of had behoren te dragen voor het runnen in de praktijk?

De heer **Jansen**:

Dat heeft alles te maken met de algemene opmerking over het overnemen van een infiltrant. De infiltrant is in december 1993 overgenomen. Rotterdam heeft maandenlang gevraagd om informatie rond de infiltrant. Dat is geweigerd. De RCID Kennemerland vond het niet nodig of wat dan ook. Dan zou ik gezegd hebben: je hebt nog tot maandag de tijd, anders neem je die infiltrant maar weer mee. Men heeft dat echter niet gedaan. Het is natuurlijk een heel moeilijk vraagstuk, maar mijn stelling is dat je voor die informant verantwoordelijk bent zolang je hem niet fatsoenlijk overdraagt en dat de verantwoordelijkheid overgaat op het moment dat je zegt: hier is de infiltrant, dit zijn de papieren en dit zijn de risico's die aan hem verbonden zijn. Als je vindt dat het verantwoord is en je neemt hem over, dan gaat op dat moment ook de verantwoordelijkheid over. Dat is mijn visie daarop.

De **voorzitter**:

U heeft ook de zaken getoetst, achteraf, waarbij het is gegaan om de doorlevering van harddrugs en die gespeeld hebben in het ressort Den Haag. Wat was het doel van die toetsing achteraf?

De heer **Jansen**:

Dat was eigenlijk dezelfde bedoeling als opgesloten lag in de overgangsregeling. Het waren lopende trajecten, zaken die nog niet onherroepelijk waren afgedaan.

De **voorzitter:**

Het ging om enige honderden kilo's. Als mijn conclusie juist is, zegt u: eigenlijk is het onbegaanbaar maar toch is het begrijpelijk.

De heer **Jansen:**

Zojuist heb ik al aangegeven wat onze visie is op het hoofdstuk doorleveren. Met die visie hebben wij die trajecten bekeken. Ten aanzien van n traject hebben wij de opmerking gemaakt dat wij zeker niet akkoord zouden zijn gegaan met het doorleveren van een zo grote hoeveelheid. Ten minste hadden wij bedongen dat een stap zou zijn ingebouwd. Men had veel kleiner moeten beginnen en moeten nagaan wat die kleine stap zou opleveren. Echter, het was een gelopen traject waarbij tot en met de hoogste OM-functionaris was ingestemd met deze werkwijze.

De **voorzitter:**

Welke functionaris was dat?

De heer **Jansen:**

De PG.

De **voorzitter:**

De PG in Den Haag. Dit vergt altijd enige precisie. Staat u bij wie dat was?

De heer **Jansen:**

Dat staat mij niet bij.

De **voorzitter:**

Was het vr 1994? Vindt u het erg als ik de naam zeg?

De heer **Jansen:**

Neen.

De **voorzitter:**

Was het de heer Addens?

De heer **Jansen:**

Ik heb die naam in dat verband gehoord, ja.

De **voorzitter:**

Als zo'n naam naar voren komt, hoe kunnen wij dan met zekerheid weten dat het inderdaad met hem is besproken? Wij hebben het hem niet gevraagd. Wij hebben ons er bijna een buil aan gevallen, maar uit uw rapportage blijkt dat zaken met bepaalde mensen zijn besproken terwijl mensen hier zeggen dat dat niet is gebeurd. De heer Addens heeft, althans in de pers, gezegd dat hem daarvan niets bijstaat. Hoe komt u zelf tot die conclusie? Ik kan mij voorstellen dat officieren u vertellen dat een en ander met de heer Addens is besproken maar het staat de heer Addens niet bij.

De heer **Jansen:**

Als ik in een concreet geval zou twijfelen of het met de genoemde functionaris was besproken, zou ik hem bellen. Ik zou hem dan op de man af vragen: weet je van dat traject af; is het met je besproken; wat is je visie erop?

De **voorzitter:**

Is bij de presentatie van de trajecten die aan uw commissie zijn voorgelegd, gesproken over de vraag of de minister met een en ander had ingestemd?

De heer **Jansen:**

Dat is niet aan de orde geweest.

De **voorzitter:**

Heeft u zichzelf de vraag gesteld of dat van belang zou kunnen zijn?

De heer **Jansen:**

Ik heb mij die vraag wel gesteld. De zaken hadden allemaal te maken met een bepaald onderzoek dat van een dergelijke lading was, dat ik er eigenlijk van uitging dat een en ander ook met de verantwoordelijke minister was besproken.

De **voorzitter:**

Wat bedoelt u met "een dergelijke lading"?

De heer **Jansen:**

Als het zaken zijn die internationale drugshandel betreffen en er voormalige overzeese gebiedsdelen bij betrokken zijn...

De heer **De Graaf:**

Wat heeft het, als u ervan uitgaat dat de minister ervan op de hoogte is, voor zin om nog te toetsen?

De heer **Jansen:**

De zin daarvan kan zijn dat het traject wordt bekeken op zijn techniek.

De heer **De Graaf:**

Maar dat is geen toetsen meer. Dan worden met het oog op de toekomst lessen getrokken uit wat er is gebeurd.

De heer **Jansen:**

Ik kan mij voorstellen dat die trajecten onderdelen hadden waarvan gezegd zou worden: als die zaak op zitting komt, werkt het helemaal niet. Dan zou er moeten worden bijgestuurd. Dan gaat het dus niet om de grote lijnen van het traject maar om bepaalde uitvoeringskwesties.

De heer **De Graaf:**

Maar ziet u het zichzelf doen dat, als de minister heeft ingestemd, u als CTC zegt: volstrekt onjuist?

De heer **Jansen:**

Ik denk dat de minister mij dankbaar zou zijn, als de commissie vooraf zou zeggen: het ziet er aardig, maar dat werkt dus niet.

De **voorzitter:**

Spreekt u nu voor deze minister of voor de minister in het algemeen?

De heer **Jansen:**

De minister van Justitie.

De **voorzitter:**

Zijn u andere trajecten bekend die u achteraf getoetst heeft vanwege de implicaties ervan?

De heer **Jansen:**

Er zijn nog enkele zaken achteraf aan ons voorgelegd, maar dat zijn wel zaken van een andere orde.

De **voorzitter:**

Hoe ziet u nu de toekomst van de CTC?

De heer **Jansen:**

Wat de doelstellingen betreft die wij al aan de orde hebben gehad, de collegiale toetsing, het samenwerken aan een uniform beleid, vind ik dat het uitstekend werkt en dat het ook zuiverend werkt op de manier zoals ik heb uitgelegd. Ik denk dat, ook als bij wet allerlei andere controlemechanismen worden aangebracht, die toetsingscommissie voorlopig een heel belangrijke taak heeft.

De **voorzitter:**

Maar is niet het probleem dat u, omdat het allemaal niet openbaar wordt, geen jurisprudentie kunt aanleggen?

De heer **Jansen:**

Geen jurisprudentie in de zin van de jurisprudentie van de Hoge Raad bijvoorbeeld, maar wij kunnen natuurlijk binnen de OM-organisatie met onze bevindingen en onze ervaringsfeiten toch wel duidelijk sturend bezig zijn.

De **voorzitter:**

Maar daar moet dan toch voor het OM ook verslag van gedaan kunnen worden? Dat is nu juist toch niet mogelijk?

De heer **Jansen:**

Ik heb u eerder vanmiddag al een aantal manieren genoemd waarop wij met datgene wat wij doen naar onze organisatie gaan.

De **voorzitter:**

Jawel, maar wij zoeken misschien ook naar de weg waarop u voor iedereen luid en duidelijk kunt zeggen: dit zijn zo de grenzen. Dat kunt u weer niet, want u kunt altijd een vrij algemeen verhaal houden: dit vinden wij goed om die en die redenen. Hoe worden wij daar wijzer van?

De heer **Jansen**:

Ik denk dat het moment er binnenkort best wel is dat de toetsingscommissie de hele richtlijn infiltratie eens grondig gaat bekijken: zijn de vier punten die erin staan wel voldoende; moeten wij daar niet een aantal punten aan toevoegen, een aantal punten nader becommentarieren of wat dan ook, behoudens wettelijke regelingen natuurlijk.

De **voorzitter**:

Is het niet simpeler om het direct aan de vergadering van PG's nieuwe stijl op te hangen, omdat u daar als het ware een soort vrijzwevend lichaam bent? Zou het niet meer in de rede liggen dat men in de hiërarchische lijn die zaak gewoon koppelt aan bijvoorbeeld het college van PG's: de hoofdofficier moet naar het college van PG's, dat raadpleegt de toetsingscommissie en zegt ja of neen?

De heer **Jansen**:

Dat is een mogelijkheid. Als je dat nader wilt regelen, zou je bijvoorbeeld ook een van de leden van het college voorzitter van de toetsingscommissie kunnen maken of wat dan ook.

De heer **Vos**:

Is er volgens u ook nog een taak voor een coördinerend rechter-commissaris en zo ja, wat zou die taak zijn?

De heer **Jansen**:

Over die coördinerend rechter-commissaris zijn interessante beschouwingen gegeven. Ik zou er dan iets over moeten zeggen hoe ik aankijk tegen een mogelijke regeling van meer rechterlijke controle van bijzondere opsporingsmethoden. Ik zou mij kunnen voorstellen dat wij in zaken waarin bijvoorbeeld infiltratie plaatsvindt zeggen: die zaken moeten een bijzonder rechterlijk traject volgen. Mogelijk begint die infiltratie op een moment dat je nog niet helemaal een verdachte hebt in de zin van Strafvordering, maar iets wat daarop lijkt en dat je door het rechercheren, ook met infiltratie, komt tot een concrete verdachte in de zin van Strafvordering. Dan zou je in die zaken waarin infiltratie zich voordoet, kunnen zeggen: nu moeten de officieren van justitie een gerechtelijk vooronderzoek doen bij de RC. Je zou daarvoor om redenen van deskundigheid de coördinerend RC voor kunnen nemen. Deze toetst het daaraan voorafgaande traject. Die stelt vervolgens: dat traject is behoorlijk gelopen, er is op een behoorlijke manier gerechercheerd en ik vind dat wij nu de fase van een echt gerechtelijk vooronderzoek kunnen ingaan. Het kan ook de coördinerend RC zijn die in dergelijke zaken de praatpaal van het OM is.

De **voorzitter**:

"Praatpaal" of een toetsende instantie? Zegt u dat het niet meer de CTC is die deze beslissing neemt, maar de RC?

De heer **Jansen**:

In de visie die ik uiteenzet, is er al een wettelijke regeling op dit punt. Dan heeft de coördinerend RC een wettelijke bevoegdheid om te toetsen en andere dingen te doen.

De **voorzitter**:

Maar dan valt een gedeelte van uw takenpakket weg.

De heer **Jansen**:

Inderdaad. Dan wordt de CTC teruggedrongen tot het collegiaal toetsen binnen het OM. De vraag rijst of, afhankelijk van de wettelijke regelingen die wij wellicht krijgen, over drie jaar de CTC nog nodig is maar daarop kan ik nu niet vooruitlopen. Om de lijn even af te maken: de geschetste rol geef ik dus aan de coördinerend RC in de aangegeven zaken. Hij toetst het voortraject en markeert de overgang naar het gerechtelijk vooronderzoek. Vervolgens gaat het om de vraag hoe je in het gerechtelijk vooronderzoek met de infiltratie omgaat. Het is mogelijk dat het om politie-infiltratie gaat, waarbij politie-infiltranten een proces-verbaal opmaken dat bij het dossier wordt gevoegd. Dan zit je niet met de noodzaak om bepaalde

gegevens af te schermen. In dat geval zou de zaak rechtstreeks van het GVO naar de zitting kunnen. Echter, leidt het GVO tot de conclusie dat een aantal gegevens om wille van de veiligheid van de informant of het geheimhouden van opsporingstechnieken, niet kan worden prijs gegeven, dan zou - als tussenstation naar de zitting - nog een bijzondere raadkamer kunnen worden genstalleerd. Deze zou dan tot taak krijgen om niet alleen de GVO-fase maar ook het hele voortraject onder de loep te nemen. Die raadkamer zou wettelijke bevoegdheden moeten krijgen en de officier een ingang kunnen geven naar de zitting.

De heer **Rabbae**:

U zegt dat, als toetsing plaatsvindt in de persoon van de RC, een gedeelte van uw taken kan vervallen. Dat is toch niet juist? Immers, is het juist zou zijn, zou dat betekenen dat uw commissie nu zou doen aan rechterlijke toetsing. Dat is niet het geval.

De heer **Jansen**:

Dat heb ik ook niet bedoeld. Wij hebben steeds uitgedragen dat de toetsingscommissie niet komt in de plaats van rechterlijke toetsing en niet kan worden gezien als een soort rechterlijke toetsing. In de visie die ik zojuist uiteen heb gezet, zou het mogelijk kunnen zijn dat wij over enige jaren een uitgebreid, in de wet geregeld traject hebben voor het toetsen van bijzondere opsporingsmethoden. Het OM zou daaraan, mede door de collegiale toetsing van de CTC, gewend kunnen zijn geraakt. Daardoor zou er voldoende eenheid zijn ontstaan binnen het OM over de wijze waarop er met zaken moet worden omgegaan. Tegen die achtergrond rijst de vraag of er een moment komt waarop er van de CTC kan worden afgezien, althans in de vorm waarin zij nu functioneert.

De heer **Rabbae**:

Theoretisch is het mogelijk dat een CTC blijft bestaan, als interne toetsing voor het OM, naast de toetsing van de RC.

De heer **Jansen**:

Ja. Misschien kan die interne toetsing door de CTC worden teruggebracht tot zaken waarin het OM zich afvraagt voor welke aanpak er moet worden gekozen. Dan is er geen sprake meer van een categorale toetsing van allerlei typen zaken.

De heer **De Graaf**:

Ik heb nog twee vragen. Er zijn nogal wat mensen binnen het OM en de politie geweest die bij de aanvang van deze enquête hebben gezegd: wij hebben toch een CTC, een toetsingscommissie, dus waarom hebben wij eigenlijk wetgeving nodig? Behoort u ook tot die categorie?

De heer **Jansen**:

Ik behoor niet tot die categorie.

De **voorzitter**:

Heeft u ooit tot die categorie behoord?

De heer **Jansen**:

Nee. Er is mij - maar ik weet nu hoe dat komt - een keer aangewreven dat ik niet zo zou zijn voor het uitbreiden van allerlei rechterlijke controlemechanismen. Ik denk dat het te maken heeft met een onjuist verslag in het blad Delikt en Delinkwent van mijn aandeel in het bekende congres in Nijmegen.

De heer **De Graaf**:

Als ik het heb over de materiele wetgeving, dus niet over de procedurele wetgeving: vindt u dat er wetgeving moet komen over de bijzondere opsporingsmethoden waarover wij het in dit gesprek hebben gehad?

De heer **Jansen**:

Ik denk dat de discussie van de afgelopen tijd illustreert dat er onzekerheid is over een aantal zaken. Als je die onzekerheid kunt wegnemen door duidelijk in een wettelijke regeling te schrijven wat men onder bepaalde zaken moet verstaan, denk ik dat het heel goed is.

De heer **De Graaf**:

Dus de wetgever moet eigenlijk uw taak reduceren?

De heer **Jansen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dan mijn tweede vraag. Is uw collega Vrakking een witte raaf in hoofdofficierenland? U kunt het weten, want u krijgt van alle arrondissementen de verzoeken en de toetsingen.

De heer **Jansen**:

Ik ken het standpunt van mijn collega Vrakking. Ik weet ook wat hij er hier over heeft gezegd. Ik zou dat aan de ene kant willen onderschrijven, omdat ik natuurlijk ook ben voor schoon rechercheren...

De **voorzitter**:

Niemand zal hier zeggen: nou mijnheer, ik ben voor vuil rechercheren. Dat is natuurlijk onzin.

De heer **Jansen**:

En ik ben ook bepaald niet uitgekeken op de klassieke methodieken, maar ik vind dat wij in onze confrontatie met de vormen van criminaliteit die wij nu kennen - u kent de stukken van de toetsingscommissie, dus u kent ook van daaruit iets van onze tegenstanders - met alleen die klassieke methoden niet meer uitkomen. Ik wil een zo groot mogelijk arsenaal hebben van mogelijkheden om groeperingen aan te pakken. Ik wil mij daarbij onderwerpen aan alle vormen van controle en zorgvuldigheid, maar ik wil wel over die methoden kunnen beschikken. Ik wil ook niet op voorhand zeggen: ik heb het niet nodig. Wat ik ook gevaarlijk vind...

De **voorzitter**:

Waar wilt u bijvoorbeeld wel over kunnen beschikken, mijnheer Jansen?

De heer **Jansen**:

Ik wil kunnen beschikken over de mogelijkheid van infiltratie. Ik wil kunnen beschikken over de mogelijkheid van doorlevering. Ik wil kunnen beschikken over bepaalde vormen van observatie en ga zo maar door.

De **voorzitter**:

En wat nog meer?

De heer **Jansen**:

Ik denk aan de wetgeving op het gebied van het direct af luisteren die opgeschort is. Ik zou willen dat dat traject wordt voortgezet. Ik zou ook voelen voor een regeling van een kroongetuige. Daar wil ik onmiddellijk bij zeggen dat je, zeker in een land dat zo beperkt is in mogelijkheden om kroongetuigen met een andere identiteit door het leven te laten gaan, niet moet denken aan een veelvuldig gebruik. Ik denk zeker ook aan internationale samenwerking op dat punt. Ik zou wel het middel, de mogelijkheid willen hebben.

De **voorzitter**:

Is er niet een opeenvolgende cyclus, waarbij altijd van de kant van justitie wordt gezegd: neen, tenzij? Zoals de heer Van Riessen hier zei: neen, dat doen wij niet, tenzij de koningin of iemand anders ontvoerd is of zo. Zit daar niet een soort cyclus in, wat wij eventueel als het nieuwe middel zien? De methode van het doorleveren wordt nu aan een heleboel condities onderworpen en dan gaan wij weer verder.

De heer **Jansen**:

Ja, ik denk dat wij op dit moment niet kunnen zeggen dat wij nu een volstrekt inzicht hebben in opsporingsmethodieken. Dat zal altijd doorgaan, daar zal altijd een ontwikkeling in blijven.

De **voorzitter**:

Van mijn kant ongeveer de laatste vraag: denkt u nu dat er in de Deltatrajecten zoals wij ze hebben besproken inderdaad sprake van is geweest dat de criminelen de politie hebben gerund en niet meer andersom?

De heer **Jansen**:

Ik weet dat die vraag nogal...

De **voorzitter:**

Het is niet onbelangrijk.

De heer **Jansen:**

Wat ik gezien heb in het kader van het Bever-project - dat kan toch worden gezien als een "poot" van deze methode - heeft mij niet het gevoel gegeven dat de regie op de juiste wijze werd gevoerd. Ik had niet de indruk dat de regie volstrekt in handen was van degenen die de regie behoorden te voeren: politie en OM.

De **voorzitter:**

Wat dit traject betreft zou u deze vraag dus niet eenduidig kunnen beantwoorden.

De heer **Jansen:**

Neen.

De heer **Koekkoeck:**

Daarover heeft u gemengde gevoelens?

De heer **Jansen:**

Inderdaad.

De **voorzitter:**

Dat geldt ook voor de vraag wie wie runt?

De heer **Jansen:**

In dat verband kom ik even terug op de stringente voorwaarden voor gecontroleerde doorlevering. Ik zie dat als een operatie die onmiddellijk door een volgende stap moet worden opgevolgd in het geheel van het onderzoek. Ik denk dat voorkomen moet worden dat er een situatie ontstaat, waarin men een infiltrant voor onbepaalde tijd en met een onbepaalde frequentie laat groeien. Echter, gecontroleerde doorlevering kan een middel zijn als een bepaalde stap moet worden gezet, als beredeneerd is dat een volgende stap daarmee binnen bereik komt. Ik zie dit dus in de tijd ontzettend beperkt.

De **voorzitter:**

Wat bedoelt u met "ontzettend beperkt"?

De heer **Jansen:**

Ik weet dat dit, gelet op de zaken waarover wij nu spreken, wel eens langer kan zijn dan enkele weken. Echter, het andere uiterste, waarbij het jaren duurt, vind ik volstrekt onaanvaardbaar.

De heer **Koekkoeck:**

Het moet om een concrete stap gaan.

De heer **Jansen:**

Inderdaad, en daarbij moet ook de volgende stap weer te overzien zijn.

De heer **Koekkoeck:**

Hoeveel malen is de minister afgeweken van het oordeel van de CTC?

De heer **Jansen:**

Bij mijn weten is dat maar n keer gebeurd.

De heer **Rabbae:**

Is, achteraf, de Ramola-zaak aan u voorgelegd?

De heer **Jansen:**

Neen.

De heer **Rabbae:**

Wat zou uw advies met betrekking tot die zaak zijn geweest?

De heer **Jansen:**

Ik vind het heel moeilijk om die vraag te beantwoorden. Ik heb het vonnis gelezen en ik heb het gevoel dat het OM in die zaak zijn uiterste best heeft gedaan om alle informatie te geven die het OM kwijt kon. Naar mijn gevoelen was het voor de rechtbank duidelijk om welke organisatie het ging en was ook duidelijk wat er allemaal was gebeurd. Ik vind dus dat er wel hl erg zwaar is gestraft voor het feit dat de rechtbank nt iets meer had willen weten.

De heer **Rabbae:**

Met andere woorden: u zou het precies zo hebben gedaan als het OM het daar heeft
aangepakt?

De heer **Jansen**:

Voor het beantwoorden van die vraag zou ik het hele OM-traject moeten kennen. Dan zou ik weten welke mogelijkheden er waren. Ik ken die zaak niet tot in details.

De **voorzitter**:

Mijnheer Jansen, ik dank u wel. Sluiting 18.08 uur

**Openbaar verhoor enqutecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 59**

19 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enqutecommissie opsporingsmethoden op donderdag 19 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. Tj.E. van der Spoel

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer Tj.E. van der Spoel, geboren op 16 juli 1954 te Amsterdam. Mijnheer Van der Spoel, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: "Ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen."

De heer Van der Spoel:

Dat belooft ik.

De voorzitter:

U bent de eerste advocaat die wij horen in het kader van de enqutecommissie. Het gaat daarbij om uw rol in het proces, uw betrokkenheid bij de opsporingsmethoden en om de vragen waarmee u wordt geconfronteerd, tegen de achtergrond van het werk dat wij doen, namelijk het in kaart brengen van de opsporingsmethoden en het stellen van vragen over de organisatie. Wij zullen u enkele algemene vragen stellen, maar ook vragen over uw kennis van opsporingsmethoden. Ook willen wij van u weten waar de advocaat zich aan te houden heeft bij het behartigen van de belangen van zijn cliënt. Het is de bedoeling dat de heer Vos dit gesprek met u begint.

De heer Vos:

In de "buitenwereld" bestaan nogal wat merkwaardige gedachten over het werk van een strafrechtadvocaat, en vraagt men zich af of hij alles kan verdedigen. Vanuit die invalshoek vraag ik u of er verdachten zijn die u niet zou willen verdedigen.

De heer Van der Spoel:

Ik denk weinig verdachten, behalve verdachten die jegens mijn dierbaren of in mijn directe omgeving bijvoorbeeld strafbare feiten hebben gepleegd. Voor de rest ben ik nooit in mijn praktijk tegengekomen dat ik een verdachte niet heb verdedigd, behalve n keer, toen er zo'n conflict ontstond over hoe de verdediging aangepakt moest worden, dat ik heb gezegd: wat u wilt, vind ik geen goed plan, het gaat niet goed zo op de zitting, ik adviseer u om contact op te nemen met een andere advocaat.

De heer Vos:

Het is dus nog nooit voorgekomen dat u een cliënt heeft geweigerd? Heeft u voor uzelf grenzen gesteld? Bepaalde zaken?

De heer Van der Spoel:

Ik heb mezelf daar geen grenzen aan gesteld. Ik weet dat collega's dat wel doen, maar ik heb dat zelf niet gedaan. Ik denk dat je, als je kiest voor de strafrechtadvocatuur, in principe iedereen verdedigt die behoefte heeft aan rechtsbijstand.

De heer Vos:

Vindt u het van belang om te weten of een verdachte "het gedaan heeft", of maakt dat bij uw verdediging niets uit?

De heer Van der Spoel:

Dat kan uitmaken voor de verdediging, maar in wezen ben ik daar niet echt in genteresseerd. Je kijkt naar het dossier, je kijkt wat het bewijs tegen je clint is en dat is dan het begin van hoe je de verdediging aanpakt.

De heer **Vos**:

Hoe kan het iets uitmaken?

De heer **Van der Spoel**:

Vaak is het zo dat bijvoorbeeld een clint - ik zeg dit in het algemeen, want ik heb uiteraard een geheimhoudingsplicht, ook in deze situatie...

De **voorzitter**:

Ik schors de vergadering, zodat kan worden uitgezocht of het gepiep uit het systeem gehaald kan worden. Neemt u mij niet kwalijk, mijnheer Van der Spoel. De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**:

De heer Vos vervolgt zijn vraag.

De heer **Vos**:

Waar liggen voor u de zwaartepunten in het verweer? Bent u op dit moment alleen maar bezig, formele verweren op te roepen in de zin van methoden die verkeerd of heimelijk gehanteerd zijn, of is er ook materieel wat te verweren?

De heer **Van der Spoel**:

Beide. Je kijkt uiteraard eerst naar formele punten in die zin of het onderzoek juist is gedaan, of er in het onderzoek gebreken zijn of bepaalde methodieken niet verantwoord zijn, of er bijvoorbeeld op ongeoorloofde wijze is binnengetrepen in loodsen of woningen, of er juiste verantwoording wordt afgelegd in het proces-verbaal en of er de juiste papieren in zitten. Als het bijvoorbeeld Opiumwet-delicten betreft, moet je uiteraard kijken of er een labrapport in ligt. Dat zijn de formele kanten. Je kijkt uiteraard ook of de tenlastelegging deugdelijk in elkaar getimmerd is. Maar de materiele kant is uiteraard even belangrijk om te bekijken of het bewijs geleverd kan worden dat jouw clint de verweten gedragingen heeft gepleegd. Beide kanten moeten naar mijn mening even goed worden belicht.

De heer **Vos**:

Is er volgens u een trend waarneembaar? U treedt op voor clinten die actief zijn in de zware criminaliteit, die soms containers binnenslepen.

De heer **Van der Spoel**:

Soms.

De heer **Vos**:

Soms inderdaad. Is het niet vaak zo dat het materiele bewijs behoorlijk aanwezig is en dat u genoopt wordt, zich te concentreren op de formele verweren?

De heer **Van der Spoel**:

Genoodzaakt dat wil ik niet zeggen. Het is in wezen een checklist die je bij elke zaak hebt, of het nu een zware Opiumwetzaak is of een moord, of rijden onder invloed, dat maakt niet uit. Je heb een checklist van formele punten. En of er een trend is dat de balie zich meer gaat richten op bepaalde aspecten van de verdediging, dat weet ik niet. Wel is het zo dat men uiteraard kritisch is geworden over de rol van de politie en het openbaar ministerie in het geheel, met name gezien de recente ontwikkelingen in de rechtspraak. Het is heel duidelijk dat opsporingsmethoden zijn gebruikt die niet verantwoord zijn in het proces-verbaal. Als er een trend zou zijn, is dat misschien de trend.

De heer **Vos**:

Is die kritische houding ingegeven door de clinten die zich geschaad voelen in hun rechten?

De heer **Van der Spoel**:

Ik denk dat het een eigenschap is die elke strafrechtadvocaat moet hebben. Hij of zij moet kritisch zijn. Je moet heel kritisch naar de zaak gaan kijken en heel kritisch de rol van politie en het openbaar ministerie toetsen.

De **voorzitter**:

Ik moet nog even schorsen, want er moet blijkbaar een plug verwisseld worden. De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**:

De bevindingen zijn niet zodanig dat wij zonder gepiep kunnen doorgaan, maar ik denk dat wij er maar mee moeten leven. Wij gaan weer verder.

De heer **Vos**:

Ik wil met u praten over twee zaken waar u bij betrokken bent geweest. De eerste is de Sinis-zaak. Wat was uw betrokkenheid daarbij?

De heer **Van der Spoel**:

De Sinis-zaak diende in eerste aanleg bij een rechtbank en wel de rechtbank in Den Haag. In hoger beroep ben ik door de behandelend advocaat verzocht, als co-raadsman op te treden bij het hof in Den Haag. Uiteindelijk heb ik met een ander de cassatiezaak gedaan. Thans treed ik op als co-raadsman bij de behandeling in hoger beroep bij het gerechtshof in Amsterdam.

De heer **Vos**:

Was de zaak zo ingewikkeld dat bijstand door twee advocaten noodzakelijk was?

De heer **Van der Spoel**:

De zaak was en is nog steeds zeer omvangrijk qua papier. Het gaat om een grote hoeveelheid ordners. Maar ook juridisch gezien, of beter gezegd gezien de onduidelijkheden die er waren ten aanzien van inkijkoperaties en ook andere verweren, was het, dacht ik, in deze zaak wel opportuun dat twee raadslieden de zaak zouden behandelen. Als er een proces is, dus als er zittingen zijn, dan is het bovendien af en toe prettig dat je daar met zijn tweeën zit. De een vangt wellicht meer op dan de ander. Dan kun je met zijn tweeën adequaat verdediging voeren.

De heer **Vos**:

Dat heeft kennelijk een meer praktische achtergrond. Het is niet zo dat je de verdediging met meer mannen behoort te doen omdat het gewicht dat van de zijde van het OM in de schaal geworpen wordt, te groot wordt om het met n man te kunnen behappen?

De heer **Van der Spoel**:

Neen, zeker niet, het is meer uit praktische overwegingen. De een is beter feitelijk thuis in het dossier en de ander wat beter in jurisprudentie en de wet.

De heer **Vos**:

In de Sinis-zaak waren de inkijkoperaties het springende punt, zoals u zelf al had aangestipt. Hoe bent u daar nu achter gekomen?

De heer **Van der Spoel**:

Moeizaam, heel moeizaam. Bij de behandeling bij de rechtbank in Den Haag is het woord "inkijkoperatie" n keer gevallen, zonder dat wie dan ook daar enige consequentie aan verbond. Pas in hoger beroep...

De **voorzitter**:

Wanneer was dat in eerste aanleg?

De heer **Van der Spoel**:

Rechtbank Den Haag.

De **voorzitter**:

Ja, maar wanneer was dat? Hoorde u dat woord voor het eerst?

De heer **Van der Spoel**:

Ik was toen niet in de zaak. Ik ben pas bij de behandeling in hoger beroep...

De **voorzitter**:

Wanneer valt volgens u het woord "inkijkoperatie" voor het eerst?

De heer **Van der Spoel**:

Ik denk in 1991.

De **voorzitter**:

Maar het viel toen niet op?

De heer **Van der Spoel**:

Het viel in eerste instantie niet op, totdat een politieagent werd gehoord bij de rechter-commissaris door de verdediging. De clint - zo zal ik hem maar noemen - had het vermoeden dat er iets niet juist was gegaan in een loods. En dat was aanleiding tot een bepaalde vraag aan de desbetreffende verbalisant. Die gaf een negatief antwoord, in die zin dat er niets verkeerd was. Maar toen werd de teamleider geconfronteerd met het proces-verbaal en toen dacht deze: dit kan niet, ik moet in ieder geval naar de officier van justitie opening van zaken geven. Dat is ook gebeurd. Intern heeft de teamleider verslag gedaan van het aantal inkijkoperaties. Dat is een stuk dat in eerste instantie niet in het geding is gebracht.

De **voorzitter**:

In het geding is gebracht? U bedoelt: niet bij de processtukken gevoegd?

De heer **Van der Spoel**:

Niet bij de processtukken is gevoegd, zodat de verdediging en, wellicht belangrijker, ook de rechtbank geen kennis hebben kunnen nemen van dat stuk over inkijkoperaties.

De heer **Vos**:

Maar bent u dan afhankelijk van mensen die zich verspreken om achter iets dergelijks te komen?

De heer **Van der Spoel**:

Vaak wel. Vaak is het n grote visexpeditie om te kijken of er iets ongeoorloofds is gebeurd, omdat men - zeker in het verleden, en ik hoop dat het anders wordt in de toekomst - gewoon dergelijke acties verzweeeg, althans voor de rechter, de rechter-commissaris en de verdediging. Vaak ben je dus inderdaad afhankelijk van een scherpe ondervraging van een teamleider, om erachter te komen dat er iets verkeerd is gegaan of dat er tegenstrijdigheden zitten in het dossier.

De heer **Vos**:

Wat had de rechtbank volgens u behoren te doen?

De **voorzitter**:

Nog even voordat wij verder gaan: waar ging het nou helemaal om?

De heer **Van der Spoel**:

Die inkijkoperatie?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Van der Spoel**:

Dat kan ik pas zeggen hoe het achteraf...

De **voorzitter**:

Het was toch kijken of er een boot lag, h?

De heer **Van der Spoel**:

En inkijkoperatie ging erom, te kijken of er bijvoorbeeld verdovende middelen waren, of een boot, of andere attributen.

De **voorzitter**:

En heeft men daarvoor toen gebroken, of een ruitje geforceerd?

De heer **Van der Spoel**:

Ik denk dat een goede sleutelmaker een eind komt om een loods binnen te treden.

De **voorzitter**:

Wij zijn er ook in genteresseerd wat er in de praktijk gebeurde. Was dat nou zo erg?

De heer **Van der Spoel**:

Dat ligt eraan wat men daar heeft ontdekt.

De heer **Vos**:

Is het belang van uw clint er uiteindelijk in de praktijk door geschaad?

De heer **Van der Spoel**:

Dat is een heel goede vraag. Door de politie moet juist verantwoord worden wat zich daar heeft afgespeeld, wat men daar gevonden heeft en in hoeverre dat aanleiding was tot verder onderzoek, bijvoorbeeld naar de rol van mijn clint. Tot op heden kan dat heel

moeilijk worden getoetst omdat men nog steeds niet volledig opening van zaken geeft over wat men precies in die loods heeft gedaan, wat men daar heeft ontdekt en wat de aanleiding was tot verder onderzoek.

De heer **Vos**:

Zijn die inijkoperaties allemaal gebruikt om opvolgende dwangmiddelen te hanteren?

De heer **Van der Spoel**:

Dan ga ik weer terug naar wat ik zojuist zei. Dit moet als een keten gezien worden. Op een gegeven moment wordt een gerechtelijk vooronderzoek geopend als er een verdenking is van bijvoorbeeld een verboden organisatie. Men gaat posten, men gaat observeren, men gaat tappen. Dit geeft wellicht aanleiding om verder te gaan. Men gaat binnentreden in de loods en dat kan weer aanleiding zijn om bijvoorbeeld een andere loods binnen te treden, dan wel mensen aan te houden. Het is dus heel moeilijk om ja of neen te antwoorden op uw vraag.

De heer **Koekkoek**:

Een vraagje over de teamleider. Hij meldde intern het aantal inijkoperaties. Hoe komt u erachter dat er zo'n intern rapport is dat niet bij de stukken zit?

De heer **Van der Spoel**:

Dat is pas jaren later gebleken. Wij zijn in hoger beroep gegaan tegen het vonnis van de rechtbank. Bij de behandeling in hoger beroep bij het hof in Den Haag bleek inderdaad ook dat er n inijkoperatie was geweest. De behandelend AG heeft zich daarvan gedistantieerd en heeft gezegd: dit kan niet, dit valt niet te tolereren, maar het kan geen consequentie hebben voor het bewijs dan wel voor de ontvankelijkheid van het openbaar ministerie. De verdediging dacht er wezenlijk anders over. Wij zijn dus in cassatie gegaan. De Hoge Raad heeft toen gezegd: luister eens, dit kan inderdaad niet, de zaak moet verder...

De **voorzitter**:

Heeft de Hoge Raad gezegd: dit kan inderdaad niet? Zo staat het mij niet bij. Dat is niet mijn perceptie, om het zo maar te zeggen.

De heer **Van der Spoel**:

Mijn perceptie, als wij het woord toch moeten gebruiken, is dat de Hoge Raad heeft gezegd: de beslissing van het hof kan eigenlijk niet, niet de inijkoperatie. Het moet verder worden uitgezocht, in die zin of er wel of niet sprake is van een artikel 9 Opiumwet.

De **voorzitter**:

Maar het is toch niet zo dat de Hoge Raad in zijn arrest heeft gezegd dat een inijkoperatie niet kan?

De heer **Van der Spoel**:

Dat heeft u mij ook niet horen zeggen. De Hoge Raad heeft gezegd dat er feitelijk onderzoek moet worden gedaan, gezien het verweer dat slecht verworpen is door het hof. In eerste instantie moet worden gekeken of er bevoegdheden aanwezig waren om binnen te treden in de loods. Zo neen, moet er dan sprake zijn van bewijsuitsluiting? In uitzonderlijke gevallen leidt dit tot niet-ontvankelijkheid van het openbaar ministerie. Dan kom ik terug op het antwoord op uw vraag. Pas bij de behandeling bij het hof in Amsterdam na het horen van de teamleider - ik zal zijn naam niet noemen - en de behandelend officier, is gebleken dat niet sprake was van n inijkoperatie, maar van meerdere inijkoperaties, vijf zes. Dus pas jaren later, na het arrest van de Hoge Raad, bij de feitelijke behandeling bij het hof in Amsterdam, is boven water gekomen dat er een intern stuk was.

De heer **Koekkoek**:

Er zit dus een intern stuk bij de processtukken?

De heer **Van der Spoel**:

Er zit een stuk bij de processtukken, maar er is ook nog een ander stuk, ook intern. Dat was van de officier van justitie en daar staan ook die inijkoperaties in, maar ook meerdere dingen. En ondanks verwoede pogingen van de verdediging heeft de PG geweigerd, dat stuk in geding te brengen.

De **voorzitter**:

- Hoe weet u dan dat dat stuk er is?
- De heer **Van der Spoel**:
Omdat de PG daaruit voor heeft gedragen tijdens haar requisitoir.
- De **voorzitter**:
Ok.
- De heer **Van der Spoel**:
Het is ook afgedekt door het hof: wij nemen genoeg met hoe de PG dit nu heeft verantwoord; wij vinden het niet noodzakelijk dat het stuk bij de processtukken wordt gevoegd.
- De heer **Koekkoek**:
Maar het rapport van de teamleider zit bij de stukken?
- De heer **Van der Spoel**:
In ieder geval het verhoor en enige aantekeningen - nu moet ik uit mijn geheugen putten - zitten bij de stukken. Er is een uitgebreid verhoor geweest zowel door de behandelend officier als door de teamleider.
- De heer **Vos**:
Wie heeft er in uw ogen nu een scheve schaats gereden? Is dat de politie geweest die verzuimd heeft, in het proces-verbaal een vermelding te maken, of is het het OM geweest die de zaak afgedekt heeft, of is het de rechtbank die onvoldoende adequaat getoetst heeft of alles wel klopte?
- De heer **Van der Spoel**:
"Scheve schaats" vind ik te zwaar gezegd. Ik denk: onjuist gehandeld. Dat heeft zeker de politie gedaan toen men loodsen wilde binnentreden, trouwens zonder dat er sprake was van artikel 9. Dat heeft de teamleider ook gezegd: ik heb überhaupt niet gedacht aan artikel 9 van de Opiumwet. Die heeft inderdaad fout gehandeld door niet het OM daarin te kennen.
- De **voorzitter**:
Misschien moeten wij even uitleggen dat artikel 9 van de Opiumwet...
- De heer **Van der Spoel**:
Artikel 9 van de Opiumwet geeft opsporingsambtenaren bevoegdheden om bijvoorbeeld een loods binnen te treden indien er sprake is van een redelijk vermoeden dat er een overtreding van de Opiumwet is. Laat ik het zo eenvoudig uitdrukken. Ik vind dus dat de politie verwijtbaar, of in ieder geval onjuist heeft gehandeld. Ik verwijt ook het openbaar ministerie in eerste aanleg dat men niet geheel open kaart heeft gespeeld. Het interne stuk was immers aanwezig. Dat bevatte informatie over inijkoperaties en dat is informatie die belangrijk is voor de beoordeling van een strafzaak. In mijn visie mag die nooit worden onthouden aan de beslissers en dat is de rechtbank.
- De heer **Vos**:
Is het zo dat door de politie wordt verdedigd dat, wanneer je zo'n inijkoperatie in het proces-verbaal vermeldt, mensen voor het volgende geval weten dat het risico van een inijkoperatie bestaat, zodat de dienstdoende rechercheurs gevaar lopen? Heeft u daar begrip voor?
- De heer **Van der Spoel**:
Geen enkel begrip. Geen enkel. Als iemand wordt aangehouden, staat dit ook in het proces-verbaal. Ik vind het inkijken in een loods ook een ernstige schending van iemands grondrechten.
- De **voorzitter**:
Waarom is dat een schending van iemands grondrechten?
- De heer **Van der Spoel**:
Omdat je niet zomaar bij iemand kunt binnentreden zonder daar een bevoegdheid...
- De **voorzitter**:
Maar het is toch niet zijn huis?
- De heer **Van der Spoel**:
Het is zijn loods.

De **voorzitter:**

Ja maar, zo'n loods.

De heer **Van der Spoel:**

Ik denk dat u het ook niet prettig zou vinden als u...

De **voorzitter:**

Ik heb geen loods.

De heer **Van der Spoel:**

Uw schuur bijvoorbeeld.

De **voorzitter:**

Een schuur heb ik ook niet, maar dat doet er nu niet toe.

De heer **Van der Spoel:**

Nou, dat doet er wel toe, mijnheer Van Traa.

De **voorzitter:**

Neen, het doet er niet toe dat ik geen loods of schuur heb.

De heer **Van der Spoel:**

Neen, dat niet, maar het doet er wel toe dat een burger ervan kan uitgaan dat de overheid correct optreedt en niet zonder de juiste bevoegdheden iemands schuur of loods binnentreedt.

De **voorzitter:**

U zegt dus dat het rechtmatig is als er een verdenking is op basis van de Opiumwet dat daar verdovende middelen aanwezig zouden kunnen zijn, als dat maar vastgelegd wordt.

De heer **Van der Spoel:**

Dat het rechtmatig is als het inderdaad verantwoord wordt bij degenen die daarover moeten beslissen.

De heer **Koekkoek:**

Welk grondrecht is volgens u in het geding?

De heer **Van der Spoel:**

Het grondrecht in die zin dat op niemands privacy inbreuk gedaan mag worden, zonder dat sprake is van een wettelijke bevoegdheid.

De heer **Koekkoek:**

U vindt dat een loods, een schuur valt onder de persoonlijke levenssfeer? Is dat niet meer de zakelijke levenssfeer?

De heer **Van der Spoel:**

Dat kan ook de zakelijke levenssfeer zijn, of persoonlijke levenssfeer. Het is maar hoe je het uitdrukt.

De heer **Koekkoek:**

U vat het ruim op?

De heer **Van der Spoel:**

Ik vat het ruim op, ja.

De heer **De Graaf:**

U zei zojuist dat de teamleider zich nooit heeft gerealiseerd dat artikel 9 van toepassing zou kunnen zijn. Is dat bepalend voor de vraag of de bevoegdheid moet worden aangenomen, ook al weet de teamleider niet welk artikel het is? Dat wil toch niet zeggen dat er geen bevoegdheid zou kunnen zijn?

De heer **Van der Spoel:**

Dat is een heel interessante vraag. Dit is ook aan de orde gekomen bij het hof in Amsterdam. Ik huldig de opvatting dat het, als een opsporingsambtenaar een bepaalde actie onderneemt, op dat moment duidelijk moet zijn waarom hij dat doet, op grond van welke bevoegdheid. Als op dat moment in zijn visie geen bevoegdheid aanwezig is, dan acht ik dat onrechtmatig.

De heer **De Graaf:**

Is dat vol te houden, dat elke politieman op straat ogenblikkelijk weet welk artikel uit het Wetboek van Strafvordering of uit de Politiewet van toepassing is als hij iemand aanhoudt,

staande houdt, fouilleert? De meeste politiemensen zullen toch niet weten welk artikel exact van toepassing is, terwijl zij wel weten dat zij in beginsel bevoegd zijn.

De heer **Van der Spoel**:

Dat is correct. Ik ken het Wetboek van Strafvordering ook niet helemaal uit mijn hoofd. Maar ik neem aan dat een politieagent wel weet dat er een bevoegdheid is, dat bijvoorbeeld feiten en omstandigheden aanwezig moeten zijn en dat hij gerechtigd is, iemand aan te houden voor een strafbaar feit. Er moet toch een redelijke verdenking zijn.

De heer **De Graaf**:

Maar uw opmerking dat de teamleider niet wist dat artikel 9 van toepassing was, dat hij daar niet aan had gedacht, leidt dan nog niet tot de conclusie dat...

De heer **Van der Spoel**:

Misschien moet ik het iets breder uitleggen. Er was berhaapt geen bevoegdheid, ook geen strafvorderlijke bevoegdheid. Die heeft hij ook niet gezien. Hij vond het op dat moment... Hij noemde het een soort noodtoestand of rechtvaardigingsgrond. Hij dacht: ik moet daar inkijken, ik heb geen bevoegdheid, maar ik doe het toch.

De heer **Vos**:

Ik wil verder gaan met de Laundry-zaak. Die heeft u helemaal alleen gedraaid, klopt dat?

De heer **Van der Spoel**:

Met een co-raadsman in een later stadium.

De heer **Vos**:

Een van de springende punten in die zaak is, en daar opent u zelf mee, dat de verdediging op enorme achterstand gezet is. Kunt u dat toelichten?

De heer **Van der Spoel**:

Het gerechtelijk vooronderzoek in die zaak is gestart in mei 1991. Daarvoor is waarschijnlijk ook nog een CID-traject met aanhoudingen...

De **voorzitter**:

Ik moet u helaas wederom onderbreken. Er zijn namelijk redenen om de vergadering, hopelijk kortstondig, te schorsen. Wij dienen ook dit lokaal te verlaten, dit gebouw zelfs. De vergadering wordt van 10.30 uur tot 11.00 uur geschorst.

De **voorzitter**:

Ik heropen de vergadering van de enquëtecommissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer Tj.E. van der Spoel, advocaat te Rotterdam. Ik hoop dat dit niet nog een keer gebeurt en het spijt mij dat het u overkomt.

De heer **Vos**:

Voorzitter! Bedankt voor de frisse wandeling in de buitenlucht. Wij kunnen er nu extra stevig weer tegenaan. Wij hadden het over de Laundry-zaak en over het feit dat de verdediging op een enorme achterstand was geplaatst. U was aan het uitleggen waarom dat zo was.

De heer **Van der Spoel**:

Een gerechtelijk vooronderzoek is begonnen in mei 1991. Aanhoudingen zijn verricht in mei 1994. Uiteindelijk is mijn clint gearresteerd in juli 1994. Vr 1991 was er kennelijk - dat hebben wij niet goed boven water kunnen krijgen - een CID-traject gaande. De teamleider is gehoord en die heeft gezegd: wij hadden een hele map vol met CID-informatie over mijnheer L. Er is een achterstand ontstaan omdat de politie tijdens het gerechtelijk vooronderzoek tot de aanhoudingen talloze getuigen heeft gehoord zonder dat de verdediging daar enige invloed op heeft kunnen uitoefenen, in die zin dat zij aanwezig kon zijn om vragen te stellen.

De **voorzitter**:

Talloze zegt u?

De heer **Van der Spoel**:

Ja, talloze. Ik heb ze niet allemaal geteld, maar het zullen er in totaal een stuk of 40 geweest zijn, denk ik.

De heer **Vos**:

En die zijn ook als getuigen behandeld?

De heer **Van der Spoel**:

Die zijn als getuigen behandeld. Nu zult u kunnen vragen: die getuigen kun je toch weer opnieuw horen als je eenmaal in beeld bent tijdens het gerechtelijk vooronderzoek. Dat hebben wij bij een aantal getuigen ook gedaan, maar een aantal getuigen was spoorloos. En zat vast in Marokko, een ander was inmiddels overleden en de getuigen in Suriname die door de politie in Suriname zijn verhoord...

De **voorzitter**:

En getuige was niet alleen overleden, hij was vermoord.

De heer **Van der Spoel**:

Overleden is ook vermoord, mijnheer de voorzitter. Geliquideerd.

De heer **Vos**:

U refereert aan de beide deals die gesloten zijn, aan de mensen die als kroongetuigen gepositioneerd zijn.

De heer **Van der Spoel**:

Dat is juist. De verdediging heeft in de beginfase het standpunt ingenomen dat bij vier mensen deals zouden zijn afgesloten. En deal vonden wij al terug in het proces-verbaal, waarin inderdaad globaal rekening en verantwoording is afgelegd dat een zekere mijnheer een aantal verklaringen heeft afgelegd naar de groep van mijnheer L. en bepaalde toezeggingen zijn gedaan aan die kroongetuige dat hij, indien hij naar waarheid zou verklaren, zelf niet meer strafrechtelijk vervolgd zou worden. Met een tweede getuige is ook een deal afgesloten. Het is altijd betwist door het openbaar ministerie en ook niet verantwoord in de stukken. Die deal is pas boven water gekomen toen wij de diverse verbalisanten in het kabinet van de rechter-commissaris hebben ondervraagd. De rechtbank is ervan uitgegaan dat met die twee getuigen deals zijn gemaakt, al blijft het OM bij hoog en bij laag beweren dat dit niet het geval is. Bij de tweede getuige wordt er bijvoorbeeld gesproken over "niet-actieve opsporing" en door het OM wordt betwist dat dit een deal zou zijn. Maar ja, een betere deal kan ik mij nauwelijks voorstellen: als men niet actief wordt opgespoord, zal men ook niet strafrechtelijk worden vervolgd.

De **voorzitter**:

Wat daar ook van zij, u heeft wel gezien dat de officier van justitie De Groot uit Rotterdam heeft verklaard dat men gaande was om een afspraak te maken met de eerste getuige. Voordat die afspraak blijkbaar gefinaliseerd was, is bedoelde getuige om het leven gebracht.

De heer **Van der Spoel**:

Dat is te beperkt samengevat, mijnheer Van Traa. De getuige vroeg eigenlijk twee dingen. Indien hij zou verklaren: geen strafrechtelijke vervolging. Dat gedeelte van die afspraak was voltooid. Maar er was nog een tweede gedeelte: de getuige wilde ook bescherming hebben. En dat gedeelte kon niet meer voltooid worden, gezien het overlijden van de getuige. En ten aanzien van het niet verder vervolgen, dus het niet strafrechtelijk vervolgen voor die feiten, is er wel degelijk een afspraak gemaakt.

De heer **Vos**:

Het gaat om de visie vanuit de verdedigende zijde. Wat vindt u van zo'n kroongetuige-optie? Kunt u daar een vinger achter krijgen? Wat heeft u nodig om te kunnen controleren of de informatie die de kroongetuige biedt, daadwerkelijk zo zwaar is als zij in de strafzaak gebruikt wordt?

De heer **Van der Spoel**:

In dit concrete geval kon de getuige niet meer ondervraagd worden. Dat is het beginpunt als er een kroongetuige is. De verdediging moet in staat worden gesteld, onjuistheden of ongerijmdheden uit de verklaring te krijgen, en de verklaring te vergelijken met andere verklaringen. Die optie was er in dit geval dus niet meer. Wat hadden wij nog meer? Uiteraard de vergelijking met andere verklaringen. Dat is meer iets voor de zitting. Heel belangrijk bij deze kroongetuige was dat er in eerste instantie sprake was van zogenaamde

concept-processen-verbaal. Het was een waterval, zoals de teamleider of althans de verhoorde verbalisant zei. Later is het hele verhaal gestructureerd naar de concrete zaken toe. U moet weten dat mijnheer L uiteindelijk werd verdacht van een achttiental feiten. Dan krijg je een stuk of achttien verklaringen van de getuige. Er is met name geput uit de concept-verbalen. De verdediging heeft zowel aan de rechter-commissaris als aan de rechtbank verzocht, die concept-processen-verbaal beschikbaar te stellen, opdat een toetsing kon plaatsvinden van de gestructureerde verhalen aan de ongestructureerde verhalen. Dat is steeds geweigerd. Wij hebben dus heel weinig kunnen toetsen of de verklaring van de kroongetuige juist was.

De **voorzitter**:

Wat is er in uw ogen aan onrechtmatigs gebeurd?

De heer **Van der Spoel**:

Ik vind het maken van een dergelijke deal zeer gevaarlijk. Het is de vraag of het geoorloofd is. Het is niet wettelijk geregeld. Er is een richtlijn van het openbaar ministerie inzake deals met criminelen. Er is en wordt nog nagedacht over de zogenaamde kroongetuigeregeling. In 1994 heeft de Hoge Raad een uitspraak gedaan over het gebruik van een kroongetuige in een Antilliaanse zaak. Uit dat arrest zou je kunnen opmaken dat het onder omstandigheden rechtmatig kan zijn. Ik voeg daar iets aan toe. Professor Swart heeft een noot geschreven bij dat arrest. Die noot is ronduit vernietigend.

De heer **Vos**:

Wat vindt u vanuit het oogpunt van de verdediging van zo'n kroongetuige? Er is iemand die iets wil hebben van justitie - vermindering van straf of wat dan ook - en daarvoor in ruil informatie aanbiedt. Er vindt een deal, een ruil plaats.

De heer **Van der Spoel**:

Ik vind dat per definitie onbetrouwbaar, want je krijgt er wat voor terug. Als je de garantie krijgt dat je niet langer vervolgd wordt, dan wil je wel een verhaal verzinnen dat moeilijk toetsbaar is. Je vecht voor je eigen hachje.

De heer **Vos**:

Volgens u bestaat dus het risico dat vrij willekeurige informatie wordt geboden die toevallig in het straatje van de strafzaak past en verheven wordt tot ongenaakbare hoogten.

De heer **Van der Spoel**:

Dat is het gevaar van een kroongetuigeregeling.

De heer **Vos**:

Bent u van mening dat u daar in deze zaak voldoende de vinger achter heeft kunnen krijgen?

De heer **Van der Spoel**:

In die zin dat is aangetoond dat er deals met criminelen zijn gemaakt. Wij hebben ook op belangrijke punten aangetoond dat de verklaring van de getuige onjuist was. Ons belangrijkste betoog, dat die verklaring niet tot het bewijs gerekend mocht worden, ook gezien het feit dat de verdediging nooit in staat is geweest om de getuige te ondervragen, is echter door de rechtbank verworpen. De rechtbank heeft erkend dat er deals zijn gemaakt en dat met de verklaringen met de nodige behoedzaamheid moet worden omgegaan. Ze zijn echter wel degelijk als steunbewijs gebruikt.

De heer **Rouvoet**:

Strekt uw onrust zich in algemene zin uit tot het werken met informanten? Als informatie van informanten tot succes leidt, staat er ook per definitie iets tegenover. Is die informatie ook per definitie onbetrouwbaar? Of geldt dat alleen voor de technische term "deals met criminelen"?

De heer **Van der Spoel**:

Het gaat van minder erg naar erger. Ik kan het mij voorstellen dat iemand die dringend geld nodig heeft, naar een CID of naar een politiebureau toe gaat met de mededeling dat hij belangrijke informatie heeft waar naar zijn mening wat tegenover moet staan. Ook daar schuilt een gevaar in.

De heer **Vos**:

Er zaten nog meer mankementen aan de bewuste zaak. Is er van technische middelen gebruik gemaakt?

De heer **Van der Spoel**:

Ja, maar dat werd in eerste instantie niet verantwoord in het proces-verbaal. Pas toen de verdediging een groot aantal getuigen had opgegeven, onder wie verbalisanten en observanten, kwam er vlak voor de verhoren een weinig zeggend A4'tje, waarin stond dat er op bepaalde locaties met videocamera's was geobserveerd. Tijdens de behandeling van de Laundry-zaak zijn er in de pers bepaalde uitlatingen gedaan door een zekere Max Wijnschenk. Zo noemde hij zich en zo heet hij volgens mij ook. Ik heb met hem gebeld. Hij verklaarde als techneut werkzaam te zijn geweest bij de politie in Rotterdam. Volgens hem was in de Laundry-zaak niet alleen gebruik gemaakt van een videocamera, maar ook van microfoons. De rechtbank heeft belet dat die getuige ter terechtzitting is verhoord.

De heer **Vos**:

Welke reden werd daarvoor aangevoerd?

De heer **Van der Spoel**:

De teamleider is bij een medeverdachte verhoord. Hij is geconfronteerd met dat gegeven en heeft met zijn vingers in de lucht verklaard dat het niet gebeurd is. Toen heb ik op de zitting gezegd dat het n het ander niet uitsluit. Het kan gebeurd zijn in het CID-matige traject, dat voor de verdediging totaal afgesloten is. Het is mogelijk dat de CID gebruik gemaakt heeft van de diensten van Max Wijnschenk en hem verzocht heeft om richtmicrofoons te plaatsen in woningen, zonder dat de teamleider daarvan op de hoogte was. Er was een andere belangrijke handicap. Ik heb herhaalde malen verzocht, de CID-officieren van justitie te doen horen, in eerste instantie in alle beslotenheid van het kabinet en later op de openbare zitting. Ook dat is door de rechtbank geweigerd, met een volgens mij dubieuze motivering. De CID-officier van justitie die indertijd optrad, was toen zittingsofficier.

De **voorzitter**:

Welke officier was dat?

De heer **Van der Spoel**:

Mijnheer De Groot. Daarvoor was mijnheer Van der Hoeven CID-officier. Dat werd ook geweigerd. Mr. Witteveen, de eerste behandelend officier, zou daar volgens mij ook het nodige van moeten afweten, maar ook dat werd geweigerd. Hij was in het prille begin ooit bij een pro forma-zitting opgetreden als zittingsofficier.

De **voorzitter**:

In de Ramola-zaak is het de verdediging wel gelukt om de heer De Groot als officier te laten getuigen.

De heer **Van der Spoel**:

In de Ramola-zaak was de rechtbank, die een andere samenstelling had dan de meervoudige kamer bij de Laundry-zaak, kennelijk de mening toegedaan dat een en ander wel verantwoord moest worden.

De heer **Koekkoeck**:

Waarom vindt u het belangrijk om dit te weten? Stel dat er afgeluisterd is. Dat speelt toch geen rol in het bewijs in deze zaak?

De heer **Van der Spoel**:

Dat weet je dus niet.

De heer **Koekkoeck**:

Dat wilt u weten.

De heer **Van der Spoel**:

Dat wil ik weten. Ik wil ook weten of het spel correct gespeeld is door politie en openbaar ministerie. Als er gebruik wordt gemaakt van microfoons zonder toestemming van degene die afgeluisterd wordt, door plaatsing in een woning, loods of auto, dan is dat onrechtmatig. Dat is belangrijk voor de beoordeling van de zaak in zijn geheel.

De heer **De Graaf**:

Mocht dat gebeurd zijn en het is niet dienstbaar aan het bewijs geweest, zou u dan toch menen dat dat tot niet-ontvankelijkheid van het openbaar ministerie had moeten leiden?

De heer **Van der Spoel**:

Dat standpunt huldig ik. Het is niet zozeer of het meewerkt aan het bewijs, als wel de manier waarop het opsporingsapparaat zijn onderzoek verricht. Dat geldt ook voor eventuele overige onrechtmatigheden in het hele onderzoek.

De **voorzitter**:

Geldt dat ook voor de situatie waarin het af luisteren geschiedt met medeweten en goedkeuring van een van de deelnemers aan het gesprek? Ik denk aan een politieman of informant die beplakt met af luisterapparatuur een gesprek voert.

De heer **Van der Spoel**:

Dan geldt het naar mijn mening ook. Ik vind dat evenmin rechtmatig.

De **voorzitter**:

Het is toch geen strafbaar feit?

De heer **Van der Spoel**:

Het is geen strafbaar feit, maar het is wel een opsporingsmethodiek die wij niet kunnen terugvinden in de wet.

De heer **De Graaf**:

U zegt: het is niet terug te vinden in de wet, dus het is onrechtmatig.

De heer **Van der Spoel**:

Er is geen wettelijke grondslag om op een dergelijke manier opsporing te verrichten.

De heer **De Graaf**:

Als er geen concrete wettelijke grondslag is, dan is de politie volgens u dus tot niets bevoegd.

De heer **Van der Spoel**:

Dan mag de politie die methodiek niet hanteren.

De **voorzitter**:

Aan het eind van het verhoor komen wij nog op de algemene uitgangspunten die u gehanteerd zou willen zien.

De heer **Vos**:

Acht u zich als verdediger in staat om op enigerlei wijze iets te doen met CID-informatie? Hoe kunt u controleren of de CID-informatie, die soms gebruikt wordt als opstap naar het gerechtelijk vooronderzoek, juist is?

De heer **Van der Spoel**:

Dat is heel moeilijk. Er zit wel een hele ontwikkeling in. In het begin van de jaren negentig heb ik een zaak gedaan waarin het gerechtelijk vooronderzoek werd gestart op grond van CID-informatie. Klassiek is de zinsnede: "Uit CID-bron is vernomen ...". Op een gegeven moment begon ik aan die informatie te twijfelen. Ik ben daarop naar de rechter-commissaris gegaan en heb hem gevraagd op grond waarvan hij het gerechtelijk vooronderzoek had toegestaan. Het antwoord was: CID-informatie. Ik zei: nee, er moet meer zijn. Om wat voor informatie gaat het? Wat voor soort bron is het? Hoe betrouwbaar is de bron? De rechter-commissaris zei daarop: ik heb het gehoord van de teamleider of de verbalisanten. Ik wilde vervolgens de teamleider gaan horen over de aard van de CID-informatie. De teamleider kwam keurig in het kabinet van de rechter-commissaris. Op de vraag van wie hij de informatie had gekregen, antwoordde hij: van het hoofd van de CID; meer weet ik er niet van. Ik heb toen de rechter-commissaris verzocht, het hoofd van de CID te horen. Ook hij kwam keurig en zei dat hij het niet meer wist. Hij kon zich de persoon niet meer herinneren, noch het contact met de teamleider. Hij achtte het mogelijk dat hij het bestand uit privacy-overwegingen had geschoond. Het is een voorbeeld van hoe belangrijk het is om te toetsen wat het begin van een onderzoek is en hoe onbetrouwbaar CID-informatie kan zijn.

De heer **Vos**:

Bent u bereid als advocaat genoeg te nemen met de informatie die u van een teamleider of van het hoofd van een CID krijgt of wilt u eigenlijk spreken met de rechercheur die de informatie heeft genoteerd?

De heer **Van der Spoel**:

Het ligt eraan waar de informatie is binnengekomen. De informatie kan bij een teamleider binnenkomen, maar ook bij iemand die voor de teamleider werkt. Degene die het weet - normaliter zijn dat de teamleider en het hoofd van de CID - zou ik zeker willen ondervragen over de aard en betrouwbaarheid van de informatie.

De heer **Vos**:

Bent u van mening dat de beginselen van "fair trial" geweld wordt aangedaan door het gebruik van CID-informatie?

De heer **Van der Spoel**:

Als de CID-informatie helemaal beschermd is, als je geen vinger kunt krijgen achter de aard en betrouwbaarheid ervan, dan is sprake van een verdragsrechtelijke schending, ook gezien de zaak-Edwards. Alles wat belangrijk is voor de beoordeling van een zaak moet boven water komen, wil sprake zijn van een fair trial. De rechter die moet oordelen over een individu moet alle relevante informatie tot zijn beschikking hebben.

De heer **Vos**:

Hoe prepareert u zich als advocaat op de kennelijke onevenwichtigheid die u vaststelt inzake CID-informatie? Maakt u gebruik van ongebruikelijke methoden om toch een vinger achter de waarheid te krijgen? Bent u bereid een beroep te doen op priv-detectives?

De heer **Van der Spoel**:

Dat is een ontwikkeling die zich de komende tijd wel eens zou kunnen gaan aftekenen. In CID-kringen zit ook vaak het observatietraject. Men observeert langdurig en legt maar mondjesmaat rekening en verantwoording af van die observaties. In de Laundry-zaak ben ik zelf met een fototoestel op pad gegaan naar bepaalde objecten om precies te zien of de beweringen in het dossier gedekt konden worden door de observaties. Hoe ziet een woning eruit? Hoe kun je er naar binnen kijken? Waarvandaan kan dat gebeurd zijn? Bij een loods werd op een gegeven moment gesteld: wij hebben geconstateerd dat zich in de loods een bus bevond. Dan ga je naar die loods toe om te zien of je er inderdaad van buitenaf in kunt kijken.

De heer **Vos**:

Leidt de huidige situatie naar Amerikaanse toestanden, waarin u als een ware Perry Mason met een priv-detective tegenwicht probeert te bieden?

De heer **Van der Spoel**:

Ik heb geen rolstoel, maar ik denk dat wij wel die kant opgaan. Dat gebeurt ook om een andere reden. Wij hadden het net over getuigen, over onvindbare getuigen en over de geweldige achterstand die de verdediging heeft. In de Laundry-zaak werden bepaalde getuigen onvindbaar genoemd. Ik betwijfelde dat. Als het in deze zaak van belang wordt, zal ik alle moeite doen om die getuigen te achterhalen en op de zitting te krijgen. Maar goed, als advocaat ben je ook wat dit betreft gehandicapt. Je kunt een uittreksel uit het bevolkingsregister aanvragen. Die wettelijke regeling is ook al weer gewijzigd. Je krijgt zo'n verklaring niet meer in alle gevallen. Ik sluit niet uit dat je op een gegeven moment een priv-detective inhuurt...

De heer **De Graaf**:

Hebt u het al eens gedaan?

De heer **Van der Spoel**:

Zelf heb ik dat nooit gedaan.

De heer **De Graaf**:

Uw kantoor wel?

De heer **Van der Spoel**:

Nee, op mijn kantoor is dat nog niet gebeurd. Wellicht is het in het grijze verleden in een alimentatiezaak gebeurd.

De **voorzitter**:

Zo'n deukhoed achter mevrouw aan om te kijken of er niet een mijnheer met een tandenborstel het huis uit komt.

De heer **Van der Spoel**:

Zoiets.

De **voorzitter**:

U bent van mening dat de politie soms onrechtmatige methoden gebruikt. Mag een advocaat onrechtmatige methoden gebruiken?

De heer **Van der Spoel**:

Nee. Een advocaat moet zich net als iedereen houden aan de wet. De begrenzing ligt volgens mij gewoon vast.

De **voorzitter**:

U noemde observeren een inbreuk op de privacy. Als u met uw fototoestel op stap gaat, bent u in feite ook bezig met het maken van inbreuk op de privacy.

De heer **Van der Spoel**:

Dat ligt er in eerste instantie aan wat ik fotografeer. Als ik met toestemming van mijn clint zijn woning fotografeer, is er geen sprake van een inbreuk op zijn privacy. Als ik een lege loods fotografeer, is evenmin sprake van een inbreuk op iemands privacy. Als ik echter constant het politiebureau film om te kijken welke verbalisanten eruit komen, ben ik wel onrechtmatig bezig.

De **voorzitter**:

Vindt u dat u gebruik kunt maken van gestolen politie-informatie?

De heer **Van der Spoel**:

Dat moet je heel genuanceerd bekijken. Waar is de informatie van afkomstig? Wat behelst zij? Wat kan je ermee doen in het belang van je clint?

De heer **Rabbae**:

Een foto maken van een lege loods vond u niet verkeerd. Eerder noemde u het binnentreden in een loods een schending van een fundamenteel recht. Hoe zit dat nu?

De heer **Van der Spoel**:

Er zijn overal grenzen. Het van buitenaf fotograferen kan geen inbreuk op privacy inhouden. Het inbreken zonder wettelijke bevoegdheid wel. Het staat een advocaat uiteraard ook niet vrij om zonder toestemming in een loods binnen te treden.

De heer **Vos**:

U voorspelde Amerikaanse situaties. Ik vind dat interessant. Betekent dit dat u in feite van mening bent dat het OM en de verdediging in een soort gevechtspositie terechtkomen, waarbij het OM lang niet meer alleen de juiste, zorgvuldige procesbegeleiding verzorgt?

De heer **Van der Spoel**:

Dat is mijn visie. Vooral bij de behandeling van grote strafzaken heeft het openbaar ministerie zijn magistratelijke betekenis verloren. Je kunt niet meer van een officier verwachten dat hij afstand neemt van de politie, dat hij een afweging maakt tussen de belangen van opsporing en van het individu van de verdachte. De wetgever heeft niet op dergelijke grote zaken geanticipeerd. Te veel middelen liggen bij politie en openbaar ministerie, vooral wanneer het gaat om het gebruik van getuigen.

De heer **De Graaf**:

U zegt dat erg gemakkelijk. Die afweging kan van het openbaar ministerie niet meer worden gevraagd en wordt ook niet meer gemaakt.

De heer **Van der Spoel**:

De ervaring heeft het geleerd. In de afgelopen jaren, met name bij de behandeling van grote zaken, neemt de officier die afstand niet meer. Er ontstaat een soort conflictmodel tussen twee procespartijen. De ene procespartij kan kritisch worden beoordeeld, maar de andere, het openbaar ministerie, zeker ook.

De heer **De Graaf**:

Kunt u concrete voorbeelden geven? De officier heeft twee functies: leider van de opsporing en magistraat. U twijfelt eraan of die tweede rol in grote zaken nog wel gestalte krijgt.

De heer **Van der Spoel**:

Bij concrete voorbeelden denk ik vooral aan het afleggen van rekening en verantwoording. Er wordt gezegd: het is zo, dus u moet mij maar geloven. Terwijl ik feiten en omstandigheden heb aangegeven op grond waarvan geconcludeerd kan worden dat het tegenovergestelde het geval is. Verder kom ik terug bij de getuigen. De verdediging is heel erg afhankelijk van het openbaar ministerie inzake de vraag of en, zo ja, wanneer getuigen op de zitting kunnen verschijnen. Vaak zijn het mensen zonder vaste woon- of verblijfplaats in Nederland. De officier zou bijvoorbeeld de politie kunnen verzoeken om haar best te doen. Dezelfde getuige is eerder daarvoor namelijk wel door de politie gehoord.

De **voorzitter**:

Wilt u zeggen dat het openbaar ministerie welbewust getuigen van de zitting houdt?

De heer **Van der Spoel**:

Dat zeg ik niet. Ik was nog niet klaar met mijn antwoord. Toen ik de behandelend officier hiermee op een zitting confronteerde, zei hij: wij hebben niet zoveel tijd dat wij iedereen die door de verdediging wordt opgegeven, kunnen achterhalen. Dat moet de verdediging zelf maar doen. Het is mijn visie dat het openbaar ministerie in bepaalde zaken zijn magistratelijke betekenis heeft verloren.

De heer **Vos**:

Vindt u dat de regieverhouding tussen politie en openbaar ministerie weg is? Als het OM geen magistratelijke afstand meer houdt, als het met de politie een klontje vormt, zou de regie dan bij de politie kunnen liggen?

De heer **Van der Spoel**:

Dat kan ik moeilijk beoordelen. Dit speelt zich intern af. Ik kan het mij voorstellen dat een officier van justitie "misbruikt" wordt door een teamleider.

De **voorzitter**:

Dat is erg algemeen uitgedrukt. Kent u gevallen waarin een officier duidelijk door de politie is misleid? Kent u gevallen waarin een officier duidelijk zijn plicht niet is nagekomen?

De heer **Van der Spoel**:

Dat zie je natuurlijk niet. Het is een samenwerking tussen politie en officier. In de Sinis-zaak is de behandelend officier van justitie ronduit belazerd door de teamleider, doordat deze een aantal inijkoperaties heeft verzwegen.

De heer **Koekkkoek**:

Uw verwijt richt zich tot de officier van justitie. Hij zit te weinig achter getuigen aan die door de verdediging worden gevraagd. Richt uw verwijt zich ook tot de zittingsrechter, die te gemakkelijk aanneemt dat het openbaar ministerie een getuige niet kan vinden?

De heer **Van der Spoel**:

"Verwijt" vind ik een zwaar woord. Het gaat meer om een stukje kritiek. Als de rechtbank ervan overtuigd is dat er een belang van de verdediging aanwezig is, kan zij de officier vragen welke mogelijkheden er zijn om de getuige op de zitting te krijgen.

De heer **Koekkkoek**:

Hebt u de ervaring dat de zittingsrechter wat dit betreft tekortschiet?

De heer **Van der Spoel**:

"Tekortschiet" vind ik ook weer een te groot woord. Laat ik het zo zeggen. Het is mijn ervaring dat als er over dergelijke punten wordt gesproken, de rechtbank te vaak de visie van het openbaar ministerie volgt.

De heer **Koekkkoek**:

Ook in gevallen waarin u er in gemoede van overtuigd bent dat een bepaalde getuige van belang is voor de verdediging?

De heer **Van der Spoel**:

Ook in die gevallen.

De heer **Vos**:

Betekent dat dat de zittende magistratuur te weinig ambtshalve zorgvuldigheid in acht neemt?

De heer **Van der Spoel**:

Uiteraard heeft de rechtbank ook een ambtshalve taak. Het gaat hier meer om de taak om op verzoeken in te gaan van het openbaar ministerie en de verdediging. Het is ook een kwestie van mentaliteit. Ik maak mij sterk dat de magistraten die uw verhoren hebben gevolgd zich achter hun hoofd krabben: toen hebben wij wel klakkeloos aangenomen dat het allemaal juist was, maar misschien moeten wij iets kritischer worden, zeker als de verdediging punten aan de orde stelt over onrechtmatigheden in het onderzoek.

De heer **Rouvoet**:

Denkt u dat de tijdsdruk, de lastendruk van de rechtbanken daar ook mee te maken kan hebben? Indertijd speelde nogal wat tegelijkertijd.

De heer **Van der Spoel**:

Ik denk het wel. Het is een enorme aanslag op de organisatie van een rechtbank om zo'n Laundry-zaak, Ramola -zaak of TCR-zaak te draaien. Deze zaken dienden ongeveer tegelijkertijd bij de Rotterdamse rechtbank. Ik kan het mij voorstellen dat als er weer een verzoek van de verdediging of het openbaar ministerie komt, gedachten een rol spelen als: wij mogen niet te ver over de planning heen schieten. Of dat bewust of onbewust gebeurt, daar wil ik mij niet over uitlaten, maar ik kan het mij nauwelijks voorstellen dat het geen rol speelt.

De heer **Rabbae**:

Kunt u zich vinden in de opvatting dat het frustrerend kan zijn voor het verloop van het proces als de verdediging steeds opnieuw verzoekt om bepaalde getuigen te horen?

De heer **Van der Spoel**:

Het heeft uiteraard consequenties voor het proces als de verdediging constant getuigen opgeeft. Dat is echter geen criterium. Het gaat erom of de getuige relevant kan zijn voor de beoordeling van de zaak. Als die relevantie door de verdediging wordt aangegeven, moet de rechtbank erop ingaan.

De **voorzitter**:

Dat beslist uiteindelijk de rechtbank. De rechtbank kan u uw getuigen onthouden omdat zij ze niet relevant acht.

De heer **Vos**:

Ik kom op de wettelijke regeling en de jurisprudentie. Wat vindt u dat er wettelijk geregeld behoort te worden?

De heer **Van der Spoel**:

Niets. Ik denk dat de gereedschapskist voor het openbaar ministerie vol genoeg zit. Wat dat betreft deel ik de visie van de heer Valente: wij hebben genoeg, alleen de communicatie moet verbeterd worden.

De **voorzitter**:

Wilt u infiltratie en observatie dus verbieden?

De heer **Van der Spoel**:

Als er geen wettelijke grondslag is, moet het niet. Als er sprake is van infiltratie en dat blijft ook zo, moet het uiteraard een wettelijke grondslag krijgen met de nodige toetsingsmomenten.

De heer **Vos**:

Heeft u in de praktijk ervaring opgedaan met het bijstaan van een informant of een infiltrant?

De heer **Van der Spoel**:

Medio jaren tachtig had ik een clint die als informant werkte. Hij zei dat hij een aantal dingen voor de politie had gedaan, maar dat de politie vervolgens niet over de brug kwam. Er was hem 10% van de opbrengst van een partij verdovende middelen beloofd die in beslag genomen was naar aanleiding van de informatie die door hem verschaft was.

De heer **Vos**:

Als de opbrengst van de herone 1000 was, zou hij 100 krijgen?

De heer **Van der Spoel**:

Ja, als het 10.000 was, zou hij 1000 krijgen.

De **voorzitter**:

Hebt u gecheckt of dat waar was?

De heer **Van der Spoel**:

Dat heb ik gecheckt, allereerst op grond van de details die hij gaf. Die kon ik terugvinden in oude onderzoeken, oude strafzaken. Het klopte dat er ooit een partij in beslag was genomen. Ik heb het ook gecheckt bij het openbaar ministerie, bij de heer Koning. Met de nodige terughoudendheid en een gezonde achterdocht gaf hij mij toch enige informatie. In zeer incidentele gevallen werden informanten inderdaad betaald.

De **voorzitter**:

Heeft hij bevestigd dat informanten betaald werden met een percentage van de opbrengst?

De heer **Van der Spoel**:

Nee, hij heeft alleen gezegd dat in incidentele gevallen bedragen zijn uitgekeerd.

De **voorzitter**:

Dat was toch bekend van de tip-, toon- en voorkoopregeling?

De heer **Van der Spoel**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Vanuit OM en politie heeft u dus geen bevestiging gekregen van een beloning in de vorm van een percentage van de opbrengst?

De heer **Van der Spoel**:

Nee.

De heer **Vos**:

De betrokken man werkte als beroepsinformant voor de politie.

De heer **Van der Spoel**:

Zo zou ik dat niet willen etiketteren. Ik denk dat hem incidenteel door de politie werd verzocht, bepaalde informatie te leveren.

De heer **De Graaf**:

Uw clint zei u dat hij de afspraak had gemaakt dat hij een percentage van de opbrengst van de vangst zou krijgen. Dat hebt u niet hard kunnen maken bij navraag bij het openbaar ministerie en de politie.

De heer **Van der Spoel**:

Ik heb niet bij de politie genformeerd. Ik heb alleen contact gehad met het openbaar ministerie.

De heer **De Graaf**:

Uw clint heeft u iets verteld. Er is niet tot uitbetaling overgegaan. Het is dus niet te checken of 1000 kilo ook inderdaad zoveel gulden zou hebben opgeleverd. Heeft u andere voorbeelden meegemaakt waarin een relatie werd gelegd tussen de omvang van een in beslag genomen partij en de uitbetaling?

De heer **Van der Spoel**:

Neen, geen directe relatie "zoveel kilo, zoveel geld"

De heer **Vos**:

Acht u zichzelf als advocaat in de positie om bijvoorbeeld over zo'n vergoeding te onderhandelen, of om over de schriftelijke verslaglegging een contract te sluiten? Is dat advocatenwerk?

De heer **Van der Spoel**:

Dat zou advocatenwerk kunnen zijn, maar niet mijn werk, denk ik. Ik kan mij voorstellen, laten wij wel wezen... Zo iemand heeft een bepaald belang. Hij maakt bepaalde afspraken met justitie en dat komt in een contract. Advocaten maken contracten en juristen maken contracten.

De **voorzitter:**

Een contract? Mondeling of schriftelijk?

De heer **Van der Spoel:**

Schriftelijk verdient natuurlijk de voorkeur. Zeker als later niet tot uitbetaling wordt overgegaan, dan kun je met je contract naar de officier van justitie en zeggen: ik heb mijn werk verricht en waar blijft mijn geld?

De heer **Vos:**

Zijn er voor u grenzen aan de onderhandelingen die u wellicht met politie en justitie voert, of is alles advocatenwerk en voor onderhandeling vatbaar?

De heer **Van der Spoel:**

Dat is een beetje inherent aan het advocatenwerk, denk ik. Als je gewoon een civiele procedure neemt, treed je de ene keer op voor een eiser en de andere keer voor een gedaagde, dus wat dat betreft ben je amoreel of aprincipieel bezig als je in beide huiden kunt kruipen en die kunt verdedigen. Ik zou zelf niet zo gauw deals met justitie willen afsluiten in de zin waar wij het net over hadden. Wel kun je, en dat heb ik in het verleden ook gedaan, met een officier informeel praten over een bepaalde zaak, of dat bepaalde consequenties kan hebben voor bijvoorbeeld een gratieverzoek.

De **voorzitter:**

Dan dealt u wel?

De heer **Van der Spoel:**

Dan maak je bepaalde afspraken met het openbaar ministerie. Maar dat gebeurt sporadisch. Het enige voorbeeld dat mij te binnen schiet...

De **voorzitter:**

Hoe vaak heeft u dat gedaan?

De heer **Van der Spoel:**

En keer.

De **voorzitter:**

En dat heeft succes gehad?

De heer **Van der Spoel:**

Dat moet nog blijken.

De heer **Vos:**

Ik wil met u doorpraten over de problematiek van informanten en infiltranten. Begrijp ik goed dat u daar tegenstander van bent, omdat u daar weinig controle op kunt uitoefenen?

De heer **Van der Spoel:**

Als het allemaal verantwoord wordt. Informanten, ja, dat is natuurlijk een gebruikelijke manier. Die is al zo oud als de weg naar Rome. De politie maakt dan gebruik van informatie die binnenkomt. Bij infiltranten ligt het heel anders. Dan benadert de politie een burger, of zij doet het zelf. Die infiltreren dan in een bepaald milieu. Daar ben ik in principe op tegen. En als u zegt: moet dat een wettelijke basis hebben, dan zeg ik: als het toch moet gebeuren, uiteraard. Maar ik ben er in wezen een tegenstander van.

De heer **Vos:**

En waarom?

De heer **Van der Spoel:**

Omdat ik, nogmaals, denk dat de politie genoeg middelen heeft om de criminaliteit op te sporen. Het heeft, denk ik, een heel groot gevaar in zich. Het is een hellend vlak. Dat heeft u heel goed kunnen constateren bij de IRT-affaire. Ik denk dat je op een gegeven moment de infiltrant zelf niet meer in de hand hebt en niet meer in de hand hebt hoe hij infiltreert in het milieu en wat zijn invloed in het milieu wordt. Dan wordt inderdaad de klassieke vraag: wie runt nu eigenlijk wie?

De heer **Vos:**

Als het nou de enige hypothetische mogelijkheid zou zijn om een bepaalde organisatie aan te pakken, is het dan ook in uw visie, vanuit de verdediging gezien, een absoluut "neen"?

De heer **Van der Spoel:**

Een absoluut "neen", tenzij u als wetgever zegt: wij gaan het toch opnemen in de wet. Dan denk ik dat daar strikte waarborgen in opgenomen moeten worden over in welke gevallen het gebeurt en hoe rekening en verantwoording worden afgelegd: wie is ervoor verantwoordelijk en hoe verantwoordt hij wat.

De heer **Vos**:

Het is goed, van u als strafrechtadvocaat te horen hoe u vanuit de verdediging aankijkt tegen dit fenomeen. U bent wat breed in uw benadering. Wanneer kunt u, vanuit de verdediging gezien, leven met een infiltrant?

De heer **Van der Spoel**:

Ik denk dat ik, vanuit de verdediging gezien, berhaapt niet kan leven met een infiltrant. Nogmaals, als u dit toch in de wet wilt opnemen, dan kan ik er als verdediging mee leven dat het niet in het geniep gebeurt, in die zin dat er weer een CID-matige bron wordt aangeboord voor de infiltratie, maar dat er keurig wordt gezegd: wij hebben die infiltrant zo benaderd, wij hebben hem zo begeleid, wij hebben het gedaan omdat er geen enkele andere mogelijkheid was, wij hebben de nodige zorgvuldigheid in acht genomen. Als al die "checks and balances", al die "safeguards" worden ingebouwd, dan kan ik daar als strafrechtadvocaat vrede mee hebben.

De **voorzitter**:

Vindt u het acceptabel dat u niet te weten komt wie het is?

De heer **Van der Spoel**:

Dat hoeft niet per se, denk ik.

De **voorzitter**:

Neen, dat vroeg ik niet. Ik vroeg of u het, als verdediging, acceptabel vindt dat u niet te weten komt wie de informant of infiltrant is.

De heer **Van der Spoel**:

Als het om een politie-infiltrant gaat, interesseert het mij niet echt. Het gaat mij er alleen om of hij juist heeft gehandeld, conform de richtlijnen dan wel een eventuele wet.

De **voorzitter**:

Nogmaals, vindt u het acceptabel dat u niet weet wie de burgerinfiltrant of informant is?

De heer **Van der Spoel**:

Dat is een vraag die ik niet met ja of neen kan beantwoorden. Dat ligt helemaal aan het geval, dus aan de feiten en omstandigheden: waar is hij ingezet, hoe is hij ingezet, en wie is het.

De **voorzitter**:

Ja, wie is het. Vindt u het acceptabel dat u het niet te weten komt?

De heer **Van der Spoel**:

Onder bepaalde omstandigheden zou ik het acceptabel achten.

De **voorzitter**:

Wanneer?

De heer **Van der Spoel**:

Als er bijvoorbeeld door het openbaar ministerie, dat dat dan zal moeten begeleiden in mijn visie, wordt aangegeven dat die infiltrant niet in een andere plek in het dossier weer terugkomt, dus dat je een soort dubbele informatie krijgt.

De **voorzitter**:

De officier kan dat dus bepalen? Of moet die u of de rechtbank ervan overtuigen?

De heer **Van der Spoel**:

Dat ligt er helemaal aan, mijnheer Van Traa, als er een wettelijke regeling komt, hoe die eruitziet. Als wij op dit moment kijken hoe het in elkaar zit, dan hebben wij de richtlijnen natuurlijk. Een van de belangrijke aspecten daarvan is dat het met medeweten van het openbaar ministerie gebeurt. En die officier van justitie zal moeten weten hoe het allemaal gegaan is en die zal in mijn visie met de huidige richtlijnen duidelijk aan moeten geven hoe zich dat allemaal heeft afgespeeld.

De heer **Koekkoeck**:

U vindt het aanvaardbaar dat onder omstandigheden de identiteit van de informant niet openbaar wordt. Maar vindt u dan een toetsing door de officier van justitie en een verantwoording daarvan ter zitting voldoende?

De heer **Van der Spoel**:

Neen, dat zijn twee aspecten. Het eerste aspect is dat bij gebreke van een wettelijke regeling het openbaar ministerie met de huidige richtlijnen duidelijk moet aangeven waarom het gebeurd is, en of het conform de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit was, kortom, of dat allemaal klopt. Daarnaast moet de verdediging op enigerlei wijze in staat worden gesteld om de desbetreffende infiltrant te ondervragen. Het is niet per se nodig dat hij daarmee zijn identiteit prijs geeft. In het verleden is het ook zo geweest dat A36, een undercover van de politie, door een microfoon waarbij stemherkenning onmogelijk was... dat er toch een deugdelijke manier van ondervragen kan zijn. Of bijvoorbeeld het "Tallon-beginsel": is mijnheer niet tot andere daden gezet dan waar hij op gericht was.

De heer **Koekkoek**:

Dus vergelijkbaar met de regeling voor anonieme getuigen?

De heer **Van der Spoel**:

De bedreigde-getuigeprocedure bedoelt u? Nou, niet in die zin vergelijkbaar. Ook in de Laundry-zaak heeft een dergelijk geval zich voorgedaan. Bij de bedreigde-getuigeprocedure is het zo dat, als er een antwoord komt waarbij zijn veiligheid in gevaar kan komen, of beter gezegd zijn identiteit, dan wordt die vraag gewoon belet. Bij een gewone burger wijs je al gauw op jezelf en bij een politie-infiltrant is dat wezenlijk anders. Die woont niet in het milieu, die woont ergens anders. Dus dat is een wezenlijk andere juridische inschatting.

De **voorzitter**:

U zegt dus dat u een politie-infiltrant meer moet kunnen vragen dan een burgerinfiltrant?

De heer **Van der Spoel**:

Neen, ik vind dat je beiden evenveel zou moeten vragen, maar gezien de wijze waarop de wetgever de bedreigde-getuigeprocedure heeft geregeld, loop je veel eerder het risico dat bepaalde vragen door de rechter-commissaris worden belet.

De heer **Vos**:

Is de RC wel het juiste forum voor u om zo'n bedreigde getuige of anonieme getuige eventueel te horen?

De heer **Van der Spoel**:

In eerste instantie denk ik wel. Daarbij teken ik aan dat je natuurlijk ook een beroepsmogelijkheid hebt indien de rechter-commissaris van mening is dat de anonieme getuige inderdaad de bedreigde-getuigestatus moet hebben.

De heer **Vos**:

U stelt vragen vanuit de positie van verdediging in uw hoedanigheid als advocaat. Daarom is het ook interessant, van u te vernemen hoe u denkt over een verbrede rol van de rechter-commissaris. Er zijn mensen die verdedigen dat de rechter-commissaris in het voortraject meer te doen behoort te hebben. Denkt u dat dit werkt, dat zo'n RC dat adequaat aankan?

De heer **Van der Spoel**:

Neen, ik denk het niet. Als u doelt op een soort mini-instructie over de geoorloofdheid van opsporingsmethoden, denk ik dat dat gewoon niet werkt.

De heer **Vos**:

Waarom niet?

De heer **Van der Spoel**:

Omdat dat juist punten zijn van hoor en wederhoor. Dat is dan verdwenen. Dat is ook een beetje verdwenen in de bedreigde-getuigeprocedure. De rechter-commissaris hoort wel de mening van het openbaar ministerie en van de verdediging, maar die twee partijen zijn niet aanwezig bij het verhoor.

De heer **Vos**:

Stel, dat de rechter-commissaris zou besluiten over de aanwending van bepaalde methoden in een pro-actieve fase, en de verdediging zou daar geen rol bij vervullen. Is dan voldoende de zorgvuldigheid gewaarborgd?

De heer **Van der Spoel**:

Beter dan het nu geregeld is, zonder meer, want op dit moment zijn wij overgeleverd aan de mening van de politie en het openbaar ministerie. Ik vraag mij af of een rechter-commissaris, als er nog geen sprake is van strafrecht, wel in beeld moet komen. Als dat gebeurt, vind ik het allemaal prima, als dat maar in een later stadium is, als het belangrijk is voor de beoordeling van een zaak, en als rekening en verantwoording wordt afgelegd op een openbare terechtzitting.

De heer **Vos**:

Stel, dat de rechter-commissaris een besluit heeft genomen over de aanwending van infiltratie in een voortraject. Wat voor betekenis heeft dat voor u als u uiteindelijk op de zitting staat? Zegt u dan: ik kan dat alleen maar marginaal aanpakken; er ligt een rechterlijk oordeel, maar daar kan ik weinig mee aan?

De heer **Van der Spoel**:

Ik denk dat je dit al in een eerder stadium aan de orde kunt stellen, want bij dergelijke zaken heb je ook een gerechtelijk vooronderzoek. Als je dat heb geconstateerd, kan ik mij voorstellen dat je al in dat stadium bepaalde vragen bijvoorbeeld aan de rechter-commissaris stelt, dan wel aan de teamleider die kennelijk de rechter-commissaris heeft gevoed met informatie. Pas later, als het nog van belang is, zou het op een openbare terechtzitting kunnen.

De heer **Vos**:

Maar u verwacht dus niet dat de gehele besluitvorming van zo'n rechter-commissaris of een eventuele rechter-commissaris in het voortraject volledig wordt overgedaan op de zitting zelf?

De heer **Van der Spoel**:

Neen.

De heer **Rabbae**:

Kunt u ons duidelijk maken waarom u het aftappen van een telefoon via de rechter-commissaris wel accepteert en het toetsen van een informant via dezelfde rechter-commissaris niet?

De heer **Van der Spoel**:

Bij aftappen moet er een redelijke verdenking zijn van een strafbaar feit en ook wat andere dingen. Dat is allemaal keurig in de wet geregeld. Het moet door de rechter-commissaris worden getoetst en die geeft wel of geen toestemming. Wat net aan de orde was, daarbij zou een rechter-commissaris in de pro-actieve fase...

De heer **Rabbae**:

Stel, dat dat ook wettelijk geregeld zou worden.

De heer **Van der Spoel**:

Ik moet er dus van uitgaan dat er een redelijke verdenking van een strafbaar feit is, hetgeen dus maar moet worden voorgelegd aan de rechter-commissaris?

De **voorzitter**:

Dat hoeft de strekking niet te zijn.

De heer **Rabbae**:

Stel, dat de pro-actieve fase geregeld zou worden en dat in dat verband de toetsing wordt gepleegd door de rechter-commissaris. Vindt u dat acceptabel, en geldt dat dan ook voor de tap en andere zaken, of vindt u dat niet juist?

De heer **Van der Spoel**:

In dat geval lijkt het mij ook acceptabel, mits je in een later stadium opnieuw kunt toetsen of het een juiste toetsing is geweest, gezien de feiten en omstandigheden die toen aanwezig waren.

De heer **Vos**:

Maar in de Laundry-zaak heeft de rechter-commissaris maar liefst 88.000 tapgesprekken te verstouwen gekregen. Zou hij die ooit gelezen of zorgvuldig getoetst hebben? 88.000?

De heer **Van der Spoel**:

Ik denk niet dat het erom gaat dat de rechter-commissaris die telefoontaps leest. Het gaat erom of er feiten en omstandigheden aanwezig zijn die kunnen rechtvaardigen dat er getapt wordt. Vaak is het zo dat je, als je A tapt, weer informatie over B krijgt, en dat moet - dat gebeurt ook in een aantal gevallen - goed worden verantwoord door de politie in de voortgangsrapportage in het gerechtelijk vooronderzoek.

De **voorzitter**:

Heeft u zelf al die tapverslagen gelezen?

De heer **Van der Spoel**:

Neen, gelukkig niet, mijnheer Van Traa, maar wel een fikse hoeveelheid.

De **voorzitter**:

Denkt u dat er iemand is die dat hele dossier heeft gelezen?

De heer **Van der Spoel**:

Mijn clint.

De heer **Vos**:

Ziet u voor een rechter-commissaris ook een meer uitgebreide rol bij de inzet van technische middelen? Bijvoorbeeld peilzenders, video-apparatuur?

De heer **Van der Spoel**:

Ik zou niet weten waarom eigenlijk. Als de wetgever op een gegeven moment zou zeggen dat peilzenders en dergelijke geplaatst kunnen worden, dan is het een technische kwestie hoe dat gebeurt en niet zozeer een juridische.

De heer **De Graaf**:

En ook wannr het gebeurt.

De heer **Van der Spoel**:

Ja, natuurlijk.

De heer **De Graaf**:

Dat vindt u wel iets dat getoetst kan worden door de rechter-commissaris?

De heer **Van der Spoel**:

Ja. Wanneer dat middel wordt gehanteerd, dat zou een beslissing kunnen zijn van de rechter-commissaris, natuurlijk analoog aan de telefoontaps.

De heer **De Graaf**:

Begrijp ik goed dat u nu zegt, want dat zei u al eerder, dat opsporing mede op basis van concrete wettelijke bevoegdheid, peilzenders, maar ook infiltratie in uw opvatting nu onrechtmatig is omdat de wet er niets over zegt?

De heer **Van der Spoel**:

Dat is een uitgangspunt.

De heer **De Graaf**:

Een uitgangspunt, of is dat zo?

De heer **Van der Spoel**:

Ik zal me anders uitdrukken. Ik vind, en niet alleen ik, dat...

De **voorzitter**:

U spreekt altijd voor uzelf.

De heer **Van der Spoel**:

Als er een inbreuk wordt gemaakt en als er een bevoegdheid wordt gebruikt, dan moet er ook een bevoegdheid zijn. Als wij het Europees Verdrag bekijken, gaat het erom dat de wetgever dat moet bepalen. Dat het bij ons iets anders ligt, komt door de jurisprudentie van de Hoge Raad en lagere rechtspraak dat, als er bepaalde richtlijnen zijn en een bepaalde verantwoording, bepaalde methodieken kunnen worden gebruikt. Nu is kennelijk uw commissie ingesteld om te bepalen of dat wel goed is.

De heer **De Graaf**:

Met alle respect, mijnheer Van der Spoel, maar dat vroeg ik u niet. Mijn vraag was of u uit rechtsstatelijke overwegingen meent dat bevoegdheden die nu worden toegepast, ook al worden zij door de rechter geaccepteerd, eigenlijk naar uw oordeel onrechtmatig zijn omdat zij niet in de wet staan.

De heer **Van der Spoel**:

Dat is inderdaad een principieel uitgangspunt dat ik huldig, wetende dat de praktijk anders in elkaar zit.

De heer **Vos**:

Bent u van mening dat op dit moment de proportionaliteit en de subsidiariteit geweld worden aangedaan bij de inzet van deze methoden? Maakt men er te gemakkelijk gebruik van?

De heer **Van der Spoel**:

In de gevallen die ik ken is het moeilijk te toetsen, omdat het niet altijd wordt verantwoord hoe er gebruik van is gemaakt.

De heer **Vos**:

In de notitie die u ons stuurde, meldde u het geval van een peilzender die in een fiets werd ingebouwd van twee jongens die van brandstichting verdacht werden.

De heer **Van der Spoel**:

Dat betreft een geval van een collega van mij. Je kunt je daarbij de vraag stellen of ze het allemaal wel goed hebben bekeken, of het allemaal wel evenwichtig is. Ik denk dat dergelijke middelen alleen in bepaalde gevallen moeten worden gebruikt. Dat geldt ook voor de telefoontap en andere dwangmiddelen die wij kennen uit het Wetboek van Strafvordering.

De heer **Vos**:

U stelt niet vast dat de proportionaliteit geweld wordt aangedaan?

De heer **Van der Spoel**:

Ik denk het wel.

De heer **Vos**:

Waarom?

De heer **Van der Spoel**:

Welk strafbaar feit was in het geding? Als het om fietsendiefstal gaat of een ander eenvoudig delict waarvoor normaliter zelfs geen voorlopige hechtenis wordt opgelegd en in sommige gevallen niet eens vervolging plaatsvindt, vraag ik mij af of je een dergelijk middel moet hanteren.

De heer **De Graaf**:

Is proportionaliteit naar uw oordeel afhankelijk van de zwaarte van het delict? Kan zij ook niet gelegen zijn in de mate waarin het onmogelijk is om op een andere manier op te sporen?

De heer **Van der Spoel**:

Beide.

De heer **De Graaf**:

In het voorbeeld van de peilzender in de fiets wanneer het gaat om een verdenking van brandstichting kan toepassing belangrijk zijn om te voorkomen dat opnieuw brandstichting plaatsvindt, ook al is het delict niet zo vreselijk zwaar.

De heer **Van der Spoel**:

Er zijn ook andere manieren om erachter te komen.

De **voorzitter**:

Ik kom terug op de opsporingsmethoden waarvoor geen specifieke bevoegdheid wordt gegeven in de wet. Volgens u kunnen deze niet worden gehanteerd, terwijl dat in de huidige situatie wel gebeurt. Bent u ervoor, alle opsporingsmethoden in de wet te regelen?

De heer **Van der Spoel**:

Ja.

De **voorzitter**:

- Wordt uw werk dan niet een boel minder interessant?
- De heer **Van der Spoel**:
Dat wel. Het ligt eraan hoe die wet eruit komt te zien.
- De **voorzitter**:
Dat lijkt mij wat dubbel voor u. Voor uw clint heeft u er eigenlijk belang bij dat het allemaal niet zo goed geregeld is.
- De heer **Van der Spoel**:
Zo werkt het niet. Het gaat om de rechtsbescherming. Als inbreuk op een recht wordt gemaakt, moet daarvoor een wettelijke grondslag aanwezig zijn. Ik ben niet de wetgever. Ik kan wel zeggen dat het heel mooi voor de advocatuur zou zijn als telefoontaps werden afgeschaft, als observaties werden afgeschaft, als alles werd afgeschaft, omdat er dan meer vrijspraken zouden komen, maar zo werkt het natuurlijk niet.
- De **voorzitter**:
In veel grote zaken kiest de verdediging vooral de kaart van de toepassing van methodieken, meer dan een inhoudelijke beoordeling van de bewijsmiddelen.
- De heer **Van der Spoel**:
Dat denk ik niet.
- De **voorzitter**:
U knikte eerst wel.
- De heer **Van der Spoel**:
Ik denk dat de verdediging uiteraard inventariseert welke opsporingsmethodieken zijn toegepast en of dat juist verantwoord is. Ik kan mij nauwelijks een advocaat voorstellen die, als er andere materiele bewijzen liggen, zich alleen concentreert op dergelijke punten.
- De **voorzitter**:
De advocatuur heeft dus ook belang bij een duidelijke wettelijke regeling.
- De heer **Van der Spoel**:
Niet alleen de advocatuur, maar ook de verdachte. De verdachte heeft zelfs recht op een duidelijke wettelijke regeling.
- De heer **Rabbae**:
U zegt er niet bij dat er n of meer grondrechten niet bij wet mogen worden geraakt.
- De heer **Van der Spoel**:
Op welke grondrechten doelt u?
- De heer **Rabbae**:
U zegt dat u ervoor bent, alle opsporingsmethoden bij wet te regelen. U maakt daarbij geen uitzondering; u legt nergens een grens.
- De heer **Van der Spoel**:
Dan zou je alle opsporingsmethodieken even langs moeten lopen. De vraag wat wel en niet geregeld moet worden, laat ik graag door de Tweede Kamer beantwoorden. Voor mij is het het belangrijkst dat er een wettelijke grondslag komt met de nodige toetsingsmomenten voor de rechterlijke macht.
- De heer **Rabbae**:
U zegt niet dat er in het privéleven, in de persoonlijke levenssfeer, een grens is die niet overschreden mag worden.
- De heer **Van der Spoel**:
Afluisteren in een woning, het plaatsen van videocamera's in een woning, vind ik heel erg ver gaan. Ik vraag mij af of wij richting politiestaat moeten gaan. Ik vind dat wel een heel ernstige schending. Ik denk dat daar wel een grens ligt.
- De **voorzitter**:
Gaan wij richting politiestaat?
- De heer **Van der Spoel**:
Nee, zeker niet. Ik hoop door uw commissie juist niet. Ik hoop dat wij weer teruggaan richting rechtsstaat.
- De **voorzitter**:

Dank u wel. Sluiting 11.55 uur

Vergaderjaar 1995–1996

24 072

Enquête Opsporingsmethoden

Nr. 13

VERHOREN 60 T/M 93

51U2602

ISSN 0921 - 7371

Sdu Uitgevers

's-Gravenhage 1996

INHOUDSOPGAVE

VERHOREN 60 T/M 93

Verhoren	60 mr. T. de Waard	3
Verhoren	61 de heer K. Kuijper	36
Verhoren	62 drs. E.E. Nordholt	66
Verhoren	63 mevrouw mr. E.M.A. Schmitz	114
Verhoren	64 mr. Th.U. Hiddema	137
Verhoren	65 de heer H. Wierenga	166
Verhoren	66 mr. E.F.G.M. Gelderman	196
Verhoren	67 mevrouw mr. J.M.E. in 't Velt-Meijer	224
Verhoren	68 mr. J.H.M. Willems	244
Verhoren	69 de heer J.L. Brand	278
Verhoren	70 mr. H.P. Wooldrik en mr. A. Zwanenburg	310
Verhoren	71 de heer F. van der Putten	350
Verhoren	72 mr. J.M. Valente	368
Verhoren	73 mr. J. Koers	390
Verhoren	74 mr. J. Wortel	409
Verhoren	75 mr. R.W.M. Craemer	439
Verhoren	76 de heer K. Langendoen	467
Verhoren	77 de heer J. van Vondel	504
Verhoren	78 mr. L.A.J.M. de	534
Verhoren	79 mr. C.V. van der Voort	557
Verhoren	80 mr. J.A. Blok	587
Verhoren	81 mr. E.M. d'Hondt	616
Verhoren	82 mr. J.J.H. Suyver	639
Verhoren	83 mr. A.W.H. Docters van Leeuwen	663
Verhoren	84 mr. A.H. Korthals	706
Verhoren	85 mr. A. Patijn	727
Verhoren	86 mr. drs. G.J. Wolffensperger	753
Verhoren	87 drs. E. van Thijn	774
Verhoren	88 mr. drs. L.C. Brinkman	813
Verhoren	89 mr. P.R. Stoffelen	837
Verhoren	90 mr. dr. V.A.M. van der Burg	859
Verhoren	91 prof. mr. E.M.H. Hirsch Ballin	882
Verhoren	92 mevrouw mr. W. Sorgdrager	927
Verhoren	93 de heer H.F. Dijkstal	963

**Openbaar verhoor enquêtecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 60**

19 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquêtecommissie opsporingsmethoden op donderdag 19 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. T. de Waard

Aanvang 12.15 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer T. de Waard, geboren 26 oktober 1946 te 's-Gravenhage. Mijnheer De Waard, de door u af te leggen belofte luidt: ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer De Waard:

Dat belof ik.

De voorzitter:

Mijnheer De Waard, u bent algemeen deken van de Nederlandse orde van advocaten. Hoe lang vervult u die functie?

De heer De Waard:

Sinds twee jaar.

De voorzitter:

Hoe lang vervult men die functie normaliter?

De heer De Waard:

Ongeveer twee jaar. Mijn termijn loopt op 1 december aanstaande af.

De voorzitter:

Bent u van huis uit strafrechtadvocaat of hield u zich met het civiel recht bezig?

De heer De Waard:

Civiel advocaat.

De voorzitter:

U bent wel betrokken bij de beoefening van de strafrechtadvocatuur in uw functie als deken. U bent ook sinds 1993 vertegenwoordiger in de Stuurgroep beroepsmoraal en misdaadpreventie.

De heer De Waard:

Ja.

De voorzitter:

Wat is dat voor stuurgroep en wat doet u daarin?

De heer De Waard:

De stuurgroep is een samenwerkingsverband tussen de overheid en het bedrijfsleven. Het gaat daarbij om verzekeringsmaatschappijen, banken, industrie, vrije beroepen, zoals accountants, notarissen en advocaten, politie, openbaar ministerie en vakorganisaties. Het doel van de stuurgroep is om samen te werken teneinde te voorkomen dat de georganiseerde criminaliteit onze samenleving binnendringt, zich nestelt in legale organisaties. Er zijn verschillende van dit soort activiteiten. Onze stuurgroep houdt zich met name bezig met het opstellen van ethische bedrijfscodes; de bedrijfscode als hulpmiddel om de waakzaamheid tegen van buiten af binnen dringende criminaliteit te vergroten.

De **voorzitter:**

Probeert u daar ook regels te maken voor "de maatschappij" of slechts voor "de beroepsgroepen"?

De heer **De Waard:**

Het is de bedoeling dat iedere organisatie haar eigen regels maakt. De regels voor bijvoorbeeld accountants zijn heel anders dan die voor een transportonderneming. Door middel van die exercitie, dus het opstellen van de regels en het nadenken over de vraag op welke wijze je die op de beste manier "tussen de oren" van de mensen kunt krijgen, zodat ze ook worden nageleefd, kan men zich ervan bewust worden dat het mogelijk is om iets te doen om te voorkomen dat criminaliteit de organisatie binnendringt.

De **voorzitter:**

Dringt criminaliteit de orde binnen?

De heer **De Waard:**

Neen.

De **voorzitter:**

Dringt de criminaliteit andere beroepsgroepen binnen?

De heer **De Waard:**

Voor zover wij kunnen overzien niet. Maar de reden dat wij ons met dit onderwerp bezighouden, is dat tegenwoordig aanzienlijk meer geld door de georganiseerde criminaliteit wordt verdiend dan vroeger. Daar zijn verschillende onderzoeken naar gedaan. In een rapport van het ministerie van Justitie wordt het bedrag waar het in Nederland over gaat...

De **voorzitter:**

Welk rapport bedoelt u?

De heer **De Waard:**

Criminaliteit en samenleving.

De **voorzitter:**

Uit 1992?

De heer **De Waard:**

Ja. De omvang wordt op 2,5 mld. geschat. Het gevaar bestaat dat het geld dat in de criminele groepen wordt verdiend, door de onderwereld in de bovenwereld wordt geïnvesteerd. Dat rechtvaardigt op zichzelf een verhoogde waakzaamheid.

De **voorzitter:**

Wij komen straks te spreken over de invloed die de waakzaamheid binnen uw orde heeft gekregen. De volgende vraag geldt meer in algemene zin. Heeft u in die stuurgroep als deken de soms optredende spanning aan de orde gesteld tussen de bestrijding van de criminaliteit aan de ene kant en de regels voor politie en justitie aan de andere kant?

De heer **De Waard:**

Niet in de zin van de opsporingsmethoden, zoals u misschien bedoelt.

De **voorzitter:**

In welke zin wel?

De heer **De Waard:**

De regels waar wij over spreken gelden voor elke organisatie, dus ook voor politie en justitie.

De **voorzitter:**

Goed. De commissie wil met u spreken over de zorg die ook de orde heeft uitgesproken over het gebruik van opsporingsmethoden, de rol van het tuchtrecht binnen de advocatuur, de zogenaamde richtlijnen ter voorkoming van betrokkenheid van de advocaat bij criminele handelingen en de positie van de advocaat ten opzichte van de criminele wereld in algemene zin, de positie van de advocaat ten opzichte van zijn cliënt en het gebruik dat de advocaat mag maken van allerlei materiaal. Daarbij gaat het ons ook om het ontdekken van eventuele grenzen. Allereerst de opsporingsmethoden. U heeft, als ik mij goed herinner, in

1994 gezegd dat de politie te ver gaat in haar werkwijze. Wat bedoelde u toen en bedoelt u dat nog steeds?

De heer **De Waard**:

Daaronder verstaan wij dat er de afgelopen periode veel opsporingsmethoden zijn ontwikkeld zonder dat die een wettelijke basis hebben gekregen. Dat plaatst de verdediging in strafzaken voor moeilijkheden. In de eerste plaats is dan niet goed controleerbaar wat de politie precies heeft gedaan. Vaak wordt er geen verslag gedaan van de gepleegde bijzondere opsporingsmethoden in het proces-verbaal, zodat de rechter ter zitting niet goed kan worden voorgelicht over hetgeen er is gebeurd en de verdediging niet goed in staat is om de verdachte te verdedigen.

De **voorzitter**:

Welke opsporingsmethoden bedoelt u dan?

De heer **De Waard**:

Bijvoorbeeld allerlei opsporingsmethoden die te maken hebben met infiltratie, inkijkoperaties; methodes die hier ook aan de orde zijn geweest, zoals het gecontroleerd doorleveren en afleveren van drugs, het plaatsen van richtmicrofoons en ga zo maar door.

De **voorzitter**:

Waar bent u het plaatsen van richtmicrofoons tegengekomen?

De heer **De Waard**:

Ik wil niet een strafzaak noemen waarin ik dat ben tegengekomen. Het plaatsen van richtmicrofoons is een opsporingsmethode die, naar mij is meegedeeld, ook door de politie is gebruikt.

De **voorzitter**:

Ik vraag dit, omdat het ons is opgevallen dat het niet zozeer om richtmicrofoons gaat als wel om het zogenaamd "afluisteren met goedvinden van een van de deelnemers aan het gesprek". Dit betreft dan een "beplakte" mevrouw of mijnheer die op die manier gesprekken opneemt. Bent u expliciet het gebruik van richtmicrofoons tegengekomen? Als dat het geval is, vernemen wij graag waar dat is voorgekomen.

De heer **De Waard**:

Ik heb geen bijzondere zaak in mijn gedachten.

De **voorzitter**:

Is dat ongeveer de lijst van opsporingsmethoden die nu niet geregeld zijn en volgens u geregeld behoren te worden?

De heer **De Waard**:

Het gaat mij niet om een bepaalde lijst. De techniek zal zich ontwikkelen. Bij een veranderde stand van de techniek horen weer andere opsporingsmethoden. Ik kijk naar de opsporingsmethoden met een bepaalde bril op. Het gaat mij vooral om de volgende vragen: zijn ze echt nodig, leveren ze geen groter nadeel op dan voordeel en zijn ze voldoende wettelijk vastgelegd, zodat er is voorzien in een controlemechanisme en er verslag van wordt gedaan?

De **voorzitter**:

Wat is wel en wat is niet nodig?

De heer **De Waard**:

Daar bemoeit de advocatuur zich niet mee, mijnheer Van Traa.

De **voorzitter**:

U zei dat er nagegaan moest worden wat wel en wat niet nodig is. Ik vraag u als deken wat uw oordeel is.

De heer **De Waard**:

Elke opsporingsmethode bekijk je door de bril van proportionaliteit en subsidiariteit. Dan kijk je dus of het middel niet erger is dan de kwaal. Ik geef een voorbeeld. Ik denk dat het gecontroleerd afleveren van drugs met behulp van een infiltrant die geen politie-infiltrant is, altijd oncontroleerbaar zal blijken te zijn.

De **voorzitter**:

Is dat schadelijk voor een clint van u? Wij krijgen niet die indruk.

De heer **De Waard**:

Hoe bedoelt u?

De **voorzitter**:

Het gecontroleerd doorleveren behoeft niet per se schadelijk te zijn voor cliënten. Er worden geen belangen van verdachten door geschaad.

De heer **De Waard**:

Het is in de eerste plaats de taak van de advocaat om de verdachte te verdedigen in een bepaalde strafzaak. Voor de advocaat in die strafzaak is het niet van belang welke opsporing het parlement toestaat, daar heeft hij geen oordeel over. Het gaat hem er alleen maar om dat hij alle benodigde gegevens krijgt om de rechter op de zitting goed voor te lichten. De Orde van advocaten kent echter ook een Adviescommissie strafrecht. Ons wordt gevraagd om nieuwe wetsontwerpen te bekijken. Daar zijn ook wetsontwerpen bij op het gebied van de opsporingsmethoden. Die wetsontwerpen bekijken wij dan bijvoorbeeld door de bril van subsidiariteit en proportionaliteit.

De **voorzitter**:

Ik wil graag terug naar de vraag: wat wel en wat niet nodig is vanuit het zicht van de advocaat. Heeft de orde daar geen oordeel over?

De heer **De Waard**:

Het enige dat vanuit het zicht van de advocaat nodig is, is dat hij op de zitting voldoende inzicht heeft in de vraag welke opsporingsmethoden er gebruikt zijn.

De **voorzitter**:

U zegt dus: als het gebruik van richtmicrofoons geregeld is, is het ons om het even.

De heer **De Waard**:

Als het parlement vindt dat een dergelijke grote inbreuk op de privacy gerechtvaardigd is, gaat het ons er alleen om dat hierin voorzien is bij wet, zodat in ieder geval een rechter beslist of het wel of niet nodig is. Dan kunnen wij ermee werken.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik. Wij komen straks te spreken over de vastlegging, hoe daarmee om moet worden gegaan en wat er in een proces-verbaal moet worden opgenomen. Eerst echter nog de vraag of de orde een oordeel heeft over de verrekendheid van opsporingsmethoden. Zijn er bepaalde methoden waarvan de orde zegt: dat moet het parlement nooit goed vinden?

De heer **De Waard**:

Het gecontroleerd afleveren van drugs. Daarvan zeggen wij dat het parlement dit nooit goed moet vinden. Dat is oncontroleerbaar.

De **voorzitter**:

Het afleveren?

De heer **De Waard**:

Ja.

De **voorzitter**:

Als de partij toch in beslag wordt genomen en de verdachten worden aangehouden, moeten wij het niet goed vinden. Dat is namelijk afleveren, zoals dat in het jargon heet. Ook voor ons dat ontzettend moeilijk om precies te volgen. Na vijf weken zijn wij in ieder geval wel zo ver dat wij dit weten.

De heer **De Waard**:

Ik versta onder het gecontroleerd afleveren van drugs dat een infiltrant de mogelijkheid krijgt om partijen drugs af te leveren om zijn legitimatie binnen de criminele organisatie te bevestigen. Behalve dat er problemen voor de volksgezondheid aan vastzitten, zitten er ook kwalijke kanten aan in de zin dat de infiltrant er zelf grote sommen geld mee kan verdienen. Bovendien lijkt het erop dat de infiltrant dan meer de politie runt dan andersom.

De heer **Vos**:

Dan doelt u op gecontroleerd doorleveren in plaats van afleveren. Bij afleveren wordt er meestal meteen ingegrepen.

De heer **De Waard**:

Dan bedoel ik doorleveren. Ik meen dat deze opsporingsmethode onvoldoende te controleren is. Daarom moet het parlement daar ook geen wettelijk instrument voor geven.

De **voorzitter**:

Zijn er nog meer methoden waarvan u zegt: dat niet?

De heer **De Waard**:

De kroongetuige. Dat is niet echt een opsporingsmethode, maar zit er wel dicht tegenaan. De gevaren van misbruik zijn bij dit middel zo groot dat het parlement dat niet zou moeten doen.

De **voorzitter**:

Waarom niet?

De heer **De Waard**:

De inzet van de afspraak die wordt gemaakt, is bijzonder zwaar. Het is een getuige die zelf verdacht wordt van het plegen van een strafbaar feit. Hij loopt de niet geringe kans om daarvoor gevangenisstraf te krijgen. De inzet van iemands vrijheid tegenover een gevangenisstraf van meerdere jaren is een zo grote verlokking of beloning dat het er snel toe kan leiden dat de kroongetuige niet de waarheid zal spreken. Met andere woorden: hij zal snel met iets voor de dag komen waarvan je misschien achteraf moet vaststellen dat dit alleen maar gedaan is om zichzelf gevangenisstraf te besparen. Ook uit een oogpunt van controleerbaarheid is het voor de verdediging altijd moeilijk om precies te achterhalen wat de aard van de afspraak is die met de kroongetuige gemaakt is.

De **voorzitter**:

Maar de kroongetuige die met het kasboek van de Nederlandse Al Capone aan komt zetten en daarmee - ik ben altijd terughoudend in het gebruik van de snorkende termen, maar laat ik er nu toch eentje gebruiken - de hele tent oprolt en ontmantelt?

De heer **De Waard**:

Je moet je bij al dit soort dingen altijd afvragen of het nadeel voor onze samenleving, onze rechtsorde, van het inzetten van een bepaald opsporingsmiddel niet groter is dan het beoogde voordeel. Alles tegen elkaar afwegend, meen ik dat het nadeel van de bedreiging van de rechtsorde in het geval van een onbetrouwbare getuige groter is dan welk voordeel dan ook.

De **voorzitter**:

In alle gevallen?

De heer **De Waard**:

Ja, in alle gevallen. Je moet dan eenvoudigweg keuzes maken en ik meen dat het parlement die keuze ook behoort te maken.

De heer **De Graaf**:

Ik heb het gevoel dat u bij het spreken over de gecontroleerde doorlevering een aantal zaken snel op een grote hoop veegde. Ik begrijp dat u eigenlijk bezwaren heeft tegen diepte-infiltratie, tegen het gebruik van burgerinfiltranten die mogelijkerwijze strafbare feiten plegen. Bij gecontroleerde doorlevering hoeft niet per se een infiltrant gebruikt te worden. Waar heeft u nu eigenlijk precies bezwaar tegen?

De heer **De Waard**:

Ik heb bezwaar tegen doorlevering. Je krijgt de indruk dat dit op een schaal gebeurt waarbij de overheid een van de grootste drugsdealers in Nederland dreigt te worden.

De **voorzitter**:

Heeft u die indruk nog steeds?

De heer **De Waard**:

Nog steeds.

De **voorzitter**:

U denkt dat het nog steeds doorgaat?

De heer **De Waard**:

Wij hebben het er nu over of het gelegaliseerd moet worden.

De **voorzitter**:

U zei dat de overheid de grootste drugsdealer was. Die indruk heeft u. Heeft u aanwijzingen dat dit vandaag de dag nog steeds gebeurt?

De heer **De Waard**:

Neen, maar ik heb de indruk dat dit in het verleden het geval is geweest. Als u mij nu vraagt: moeten wij daar in de toekomst meer doorgaan? Dan zeg ik: dat moeten wij niet doen, want dan krijg je ook dat aspect.

De **voorzitter**:

U bedoelt misschien dat de overheid wellicht de grootste drugsdealer geweest is.

De heer **De Waard**:

En, als u het goed zou vinden, misschien weer wordt. Daar zou ik bezwaar tegen hebben.

De heer **De Graaf**:

Gaat het daarbij om de hoeveelheden? Zijn er heel veel drugs op de markt gekomen?

De heer **De Waard**:

Het gaat om de combinatie. Als je iemand gebruikt om dit soort dingen te doen - je werkt samen met een infiltrant en je stelt hem in staat om dit soort transacties te doen - moet je iedere keer beslissen over een stap waarmee een grens wordt overschreden. Met de combinatie van het werken met een infiltrant en het doorleveren van drugs wordt een grens overschreden.

De heer **De Graaf**:

Het gaat dus om de combinatie. Mijnheer Van der Veen, de officier van justitie te Haarlem, heeft gezegd: doorleveren? Dat is zo oud als de weg naar Rome. Als je een dealersnetwerk in een stad wilt oprollen, kijk je eerst waar de drugs heen gaan en uiteindelijk komen ze bij de gebruikers. Je grijpt dan niet in, maar je weet wel hoe het distributiekanaal in elkaar zit. Heeft u daar ook bezwaar tegen?

De heer **De Waard**:

Nee. Er is een groot verschil tussen het observeren van een drugstransport en zelf iemand in staat stellen om daar een actief aandeel in te hebben.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer De Waard, u heeft gezegd dat het parlement het middel van de kroongetuige zou moeten afwijzen. Denkt u daarbij ook aan iemand die bewust door de politie is ingezet, juist om een organisatie te ontmantelen? Of denkt u aan iemand die lid van die organisatie was, maar zelf tot de conclusie is gekomen dat het voor hem of haar goed is om wat meer te vertellen over de organisatie met als gevolg dat justitie en politie daar meer greep op krijgen?

De heer **De Waard**:

Ik denk aan het laatste; bijvoorbeeld aan iemand die als verdachte in hechtenis zit en de belofte krijgt dat hij niet verder vervolgd wordt als hij een verklaring aflegt om...

De heer **Rabbae**:

Daar bent u tegen?

De heer **De Waard**:

Daar ben ik tegen, omdat iemand die verdacht wordt van een strafbaar feit, berecht moet worden. De inzet van de berechting, van de gevangenisstraf, mag niet voor dat doel gebruikt worden.

De heer **Rabbae**:

Betekent dit dat u ook niets ziet in de "petitieregeling" in Italië?

De heer **De Waard**:

Dat is juist.

De heer **Vos**:

U zei dat Nederland de grootste drugsdealer zou zijn. Is dat een gevoelsmatige benadering of heeft u daar cijfers over?

De heer **De Waard**:

Ik zeg dit in relatie tot de vraag of wij dit moeten legaliseren. Dan zeg ik: een van de gevaren daarvan is - mede gelet op de omvang die dit in het verleden reeds bij wijze van experiment gekregen heeft - dat de overheid zich zou kunnen ontwikkelen tot de grootste drugsdealer van Nederland. Dat vind ik op zichzelf al een reden om het niet te doen.

De **voorzitter**:

De overheid als grootste drugsdealer, is dat een waardeoordeel of een feitelijk oordeel?

De heer **De Waard**:

Het kan geen feitelijk oordeel zijn. Ik noem het als een nadeel van een voorgestelde regeling.

De **voorzitter**:

Dan is het duidelijk. Welke methoden vindt de orde wel aanvaardbaar, als ze maar in de wet geregeld worden?

De heer **De Waard**:

Er is een wetsontwerp met betrekking tot de pro-actieve fase bij de Kamer aanhangig. In dit ontwerp worden de telefoontap en andere telecommunicatiemethoden losgekoppeld van het gerechtelijk vooronderzoek. Daarvan vinden wij dat ze bij wet geregeld moeten worden. Als dat op een aanvaardbare manier gebeurt, heeft de orde daar geen bezwaar tegen.

De **voorzitter**:

Ook als er nog geen sprake is van een verdachte in de zin van het Wetboek van Strafvordering?

De heer **De Waard**:

Dat is het kenmerk van de pro-actieve fase. Het blijkt ook uit het wetsontwerp dat er behoefte bestaat aan deze opsporingstechniek. Zij wordt in wezen ook al toegepast. Dan heb ik liever dat er een wettelijke regeling voor is.

De **voorzitter**:

Toegepast? Hebt u aanwijzingen dat er al "getapt" wordt in de pro-actieve fase?

De heer **De Waard**:

Dat niet. Ik bedoel dat de aandacht van de opsporingsautoriteiten verschuift van verdenking van een concreet strafbaar feit dat zich al heeft voorgedaan naar onderzoeken naar verdachte branches of organisaties. Dit betreft financiële onderzoeken en deze trend heeft zich al enige jaren geleden ingezet.

De **voorzitter**:

Maar daar is de orde niet ongelukkig mee?

De heer **De Waard**:

Ik zal u mijn geluksgevoel hierover besparen. Daarvan zegt de orde: als dat goed geregeld is, overschrijdt dat niet een zodanige grens van oncontroleerbaarheid dat het onwerkbaar wordt.

De **voorzitter**:

Waar moet volgens u het begin van de pro-actieve fase liggen? Hoe omschrijven wij dat?

De heer **De Waard**:

Zoals nu in het wetsontwerp is aangegeven, moet er een serieuze aanwijzing zijn dat het gevaar bestaat dat een strafbaar feit gepleegd gaat worden.

De **voorzitter**:

Is dat niet heel wollig en voor veel interpretaties vatbaar?

De heer **De Waard**:

De rechter-commissaris zal moeten beoordelen of een bepaalde opsporingsmethoden kan worden ingezet. Dit zal hij aan de hand van concrete feiten moeten doen.

De **voorzitter**:

Zijn er nog andere methoden waarvan u vindt dat die in de wet geregeld moeten worden?

De heer **De Waard**:

Nee.

De **voorzitter:**

Observatie hoeft niet?

De heer **De Waard:**

Over observatie wil ik het volgende zeggen. Observatie bevindt zich vaak op het grensgebied tussen een opsporingsmethode en de fase die daaraan vooraf gaat. Ten aanzien van het inwinnen van informatie voorafgaande aan het moment dat er al echt sprake is van opsporing, meen ik dat er een verplichting moet komen - dit kan bijvoorbeeld in de Politiewet - dat de opsporingsautoriteiten een verslag maken van die activiteiten en dit verslag bij het openbaar ministerie inleveren.

De **voorzitter:**

Maar dan moet het toch wettelijk geregeld worden?

De heer **De Waard:**

Ja, bijvoorbeeld in de Politiewet.

De heer **Vos:**

Is er in uw visie nog ruimte voor enige beleidsvrijheid van de politie?

De heer **De Waard:**

Dat hoeft de beleidsvrijheid van de politie niet te belemmeren. Dan is er in ieder geval enige controle en verslaglegging ten aanzien van die activiteiten. Dan kan altijd later worden beoordeeld of deze informatie gebruikt kan worden in een concrete strafzaak; dus of die informatie moet bijdragen tot het bewijs. De informatie is dan in ieder geval nog ergens aanwezig.

De **voorzitter:**

Vindt u dat opsporingsmethoden limitatief in de wet moeten worden genoemd?

De heer **De Waard:**

Dat vind ik wel. De hoofdregel moet zijn dat er eigenlijk geen strafvervolgning en dus ook opsporing moet zijn dan waarin door de wet is voorzien. Ik zou het een groot nadeel vinden wanneer dat geen wettelijke basis zou hebben, zodat uiteindelijk pas achteraf door de rechter beoordeeld kan worden of iets geoorloofd is.

De **voorzitter:**

Maar u wilt bijvoorbeeld in de Politiewet de soorten van onderzoek regelen die kunnen leiden tot opsporing, maar volgens u nog geen opsporing zijn.

De heer **De Waard:**

Ja.

De **voorzitter:**

Het criterium is dan: als het maar controleerbaar is.

De heer **De Waard:**

Ja, dat zegt u goed. Er kan dan ook een verslag van worden gemaakt.

De **voorzitter:**

Zijn er volgens u delen van de methodiek die niet in het proces-verbaal behoeven te worden opgenomen.

De heer **De Waard:**

De hoofdregel moet weer zijn: alles wat bijdraagt tot het bewijs, dat dient om de rechter in staat te stellen om een oordeel geven, moet in het proces-verbaal staan en dat moet ook op de zitting aan de orde kunnen komen. Wij kennen de regeling voor de bedreigde getuige. Wij kunnen een zekere anonimiteit garanderen aan een getuige wiens leven bedreigd wordt. Voor het overige dient van alles een volledig verslag worden geleverd in verband met de bewijsvoering. Ik kan mij geen dingen voorstellen die niet in het proces-verbaal moeten staan.

De **voorzitter:**

Aan uw collega, de heer Van der Spoel, hebben wij vanochtend gevraagd of hij het noodzakelijk vindt dat de verdediging de naam van de informant of de mogelijke infiltrant kent en hem kan bevragen. Vindt u dat nodig of kan het zonder?

De heer **De Waard:**

Je kunt heel goed - niet alleen bij een bedreigde getuige, maar ook bij een infiltrant - vragen stellen zonder dat je de naam weet. Er zijn tegenwoordig elektronische hulpmiddelen waarbij de verdediging gemakkelijk rechtstreeks vragen kan stellen aan iemand wiens gelaat onherkenbaar wordt gemaakt en wiens stem vervormd wordt. Daar wordt naar mijn gevoel in Nederland nog te weinig gebruik van gemaakt. Het belangrijkste is dat de verdediging in staat is om de vragen te stellen. Ik kan mij dus voorstellen dat in sommige gevallen de identiteit van de betrokkene niet bekend hoeft te worden gemaakt.

De **voorzitter**:

Wie maakt dat uit?

De heer **De Waard**:

Dat moet de rechter-commissaris uitmaken, zoals dat ook het geval is bij de bedreigde getuige.

De **voorzitter**:

U bent dus geen tegenstander van het gebruik van informanten en infiltranten?

De heer **De Waard**:

Ik ben daar geen tegenstander van, zolang er maar voldoende waarborgen zijn dat alle informatie die daarvan afkomstig is in verband met de bewijsvoering ook volledig op tafel komt.

De **voorzitter**:

Maar als het nu met oog op het leven van die informant onmogelijk is dat alle informatie die in feite relevant is voor de zaak op tafel komt, omdat door die informatie precies blijkt wie de verklikker was, wat dan?

De heer **De Waard**:

Daar heb je dus de regeling van de bedreigde getuige voor.

De **voorzitter**:

Maar dan kan nog door wat hij zegt, zelfs als zijn identiteit niet bekend wordt, volstrekt duidelijk zijn dat het bijvoorbeeld mijn vrouw is geweest.

De heer **De Waard**:

Daar is de rechter-commissaris voor. Dat verhoor vindt plaats in aanwezigheid van de rechter-commissaris. Als deze de indruk krijgt dat die vraag ertoe kan leiden dat de identiteit van de bedreigde getuige toch wordt prijsgegeven, kan hij die vraag weigeren. Hier zijn natuurlijk grenzen. De grens ligt vast in het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Is er nog sprake van een fair trial, een eerlijk proces? Als de verdediging onvoldoende aan haar trekken komt, doordat de rechter-commissaris te veel vragen "vetoot", kan dat tot gevolg hebben dat de zaak daarmee kapot gaat. Je moet dan dus kiezen tussen de bescherming van de identiteit van de bedreigde getuige en het succes van de strafzaak.

De **voorzitter**:

Maar dat laatste geldt alleen als de verdediging ook op de openbare zitting aannemelijk weet te maken voor de rechtbank dat er te weinig gevraagd kon worden.

De heer **De Waard**:

Zeker, de rechter zal daarvan overtuigd moeten zijn.

De heer **De Graaf**:

Denkt u, mijnheer De Waard, dat er nog informanten kunnen worden gevonden door de politie, als zij weten dat ze door de rechter-commissaris en door de verdediging kunnen worden gehoord, ook al wordt hun identiteit niet bekendgemaakt?

De heer **De Waard**:

Dat zal moeten blijken. Ik zou niet weten waarom het niet zou kunnen als er een voldoende regeling voor is en als er ook voor die bedreigde getuige een voldoende regeling is, die hem daadwerkelijk beschermt.

De heer **De Graaf**:

Er is toch nog een onderscheid tussen informant en bedreigde getuige. Je hebt informanten die nooit getuige willen zijn omdat ze te kwetsbaar zijn in hun positie en hun informatie.

De heer **De Waard**:

Ok, maar we hebben nu eenmaal de regeling van de bedreigde getuige. Men komt voor die regeling in aanmerking of niet. Die regeling bestaat. Men zou daar dus mee moeten werken.

De **voorzitter**:

Maar u wilt dus wel een verandering aanbrengen in die zin dat de politie niet meer kan zeggen: "Uit CID-informatie is mij gebleken" en vervolgens op de zitting zegt: "Daar kan ik verder niets over zeggen"?

De heer **De Waard**:

Ja, ik vind dat niet aanvaardbaar.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer De Waard, u heeft uw oordeel gegeven over de kroongetuigeregeling. Wat is uw oordeel in het algemeen over deals met criminelen als middel om aan informatie te komen, die dan vervolgens aangewend zou kunnen worden?

De heer **De Waard**:

In feite dezelfde als over de kroongetuigeregeling. Je begeeft je daarmee ook op een pad waarop het openbaar ministerie zich, naar ik meen, niet zou moeten begeven.

De heer **Rouvoet**:

Beschouwt u de kroongetuigeregeling als een speciale deal, maar wel een deal?

De heer **De Waard**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

Betreft uw oordeel alle deals met criminelen?

De heer **De Waard**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Beschouwt u een onderhandeling tussen een advocaat en het openbaar ministerie over een zaak ook als een deal?

De heer **De Waard**:

Nee, een onderhandeling tussen een advocaat en het openbaar ministerie gaat vaak over de betreffende strafzaak. Ik beschouw dat dus niet als een deal in de zin zoals de heer Rouvoet bedoelt. Daar heeft de deal geen betrekking op die betreffende verdachte die ook met de officier van justitie een afspraak maakt over zijn eigen zaak. Die deals hebben betrekking op: "Ik ga vrijuit als ik iemand anders erbij lap". Dat is een essentieel verschil.

De heer **Rouvoet**:

Uw bezwaar is dat "voor wat hoort wat" per definitie tot onbetrouwbare informatie leidt.

De heer **De Waard**:

Ja, en tot een zekere mate van verloedering. Dat moet je voorkomen.

De **voorzitter**:

Maar de advocaat die ten behoeve van zijn clint met het openbaar ministerie gaat onderhandelen, bijvoorbeeld over verdere tenuitvoerlegging van de straf, doet toch niet veel anders als hij zegt: "Misschien wil mijn clint wel iets meer verklaren"?

De heer **De Waard**:

Dan kom je op het andere terrein. Ik maak een onderscheid tussen de afspraak die je als verdediger maakt met de officier van justitie over de eigen clint, de eigen strafzaak en uw voorbeeld. Het openbaar ministerie heeft een zekere beleidsvrijheid, ook wat het vervolgingsbeleid betreft. Bij economische zaken komt het ook vaak voor dat de zaak met een bepaalde boete kan worden afgedaan. Ik vind dat allemaal volkomen recht door zee. Daar is niks mis mee. Maar je overschrijdt die grens wanneer je in ruil voor een bepaalde strafvermindering informatie over iemand anders gaat geven.

De **voorzitter**:

Zoudt u daar als advocaat nooit aan meewerken? En als het nu in het belang van uw cliënt is?

De heer **De Waard**:

Dat was niet de vraag. De vraag was of we de opsporingsmethode zouden moeten honoreren dat het openbaar ministerie als een normale praktijk met criminelen deals zou gaan maken. Een advocaat in een individuele zaak dient maar n belang. Dat is het belang van zijn eigen cliënt.

De **voorzitter**:

Daar kan dus ook uit voortvloeien dat hij met het openbaar ministerie een afspraak maakt dat zijn cliënt ook zal verklaren in een andere zaak.

De heer **De Waard**:

Als een advocaat in een bepaalde zaak meent dat het in het belang van zijn eigen cliënt is in die zaak, dan zou dat kunnen gebeuren.

De **voorzitter**:

Dan werkt de advocaat dus mee aan een deal met een crimineel.

De heer **De Waard**:

Dat is heel goed mogelijk. Nogmaals, de advocaat mag de opsporing natuurlijk niet belemmeren, maar hij hoeft de politie en justitie op geen enkele manier te helpen. Hij dient uitsluitend het belang van zijn eigen cliënt.

De **voorzitter**:

Maar als het belang van zijn cliënt is om in ruil voor strafvermindering...

De heer **De Waard**:

Er is een heel duidelijk verschil of het gaat om een vraag die u mij stelt als ik als advocaat het belang van mijn cliënt in een strafzaak verdedig of dat u hier met mij onder het genot van een kopje thee gaat bespreken wat wenselijke opsporingsmethoden in Nederland zouden zijn.

De **voorzitter**:

Als u zegt dat zoiets is uitgesloten, dat zoiets niet moet gebeuren, dan moet dat volgens u toch ook de norm zijn en dan zouden wij het toch ook moeten verbieden? En dan zou de individuele advocaat dat toch ook niet meer voor zijn cliënt kunnen doen?

De heer **De Waard**:

Als u het verbiedt, kan hij het niet meer doen.

De heer **Koekkoek**:

Als onder omstandigheden deals, afspraken met de verdachte die informatie geeft aanvaardbaar zijn, waarom zouden dan afspraken met informanten niet aanvaardbaar zijn?

De heer **De Waard**:

Ik vind het allebei niet aanvaardbaar, maar de heer Van Traa vraagt mij wat een advocaat doet als het openbaar ministerie dergelijke dingen mogelijk maakt. Hij vraagt of hij dan in het belang van zijn cliënt zo'n aanbod zou afslaan. Ik zou dan haast zeggen: "Dat haalt je de koekkoek".

De heer **Koekkoek**:

Dat moet u tegen mij niet zeggen. Mijnheer De Waard, u wijst nu weer de afspraak met de verdachte af. U vond deze net nog aanvaardbaar. U wijst een dergelijke afspraak in algemene zin af, maar als het openbaar ministerie in een concrete zaak met een aanbod komt van strafvermindering in ruil voor informatie, vindt u dat het belang van de advocaat is om zijn cliënt te dienen en dan kan het wel. Hoe hebben we het nu? Het is van tweeën n: Kan het of kan het niet?

De heer **De Waard**:

Ik meen dat dat geen gangbare praktijk moet zijn. Als het op dit moment wel gangbare praktijk is en u mij vraagt: "Is een advocaat verplicht om een dergelijk aanbod af te slaan?", dan zeg ik: "Dat is niet het geval".

De heer **Vos**:

Mijnheer De Waard, ik zou graag een vraag willen stellen over de invalshoek van waaruit u spreekt. Spreekt u nu alleen over informatie die als bewijsmiddel gebruikt wordt of is uw verbod op het treffen van deals ook van toepassing op de informatieve voorfase, dus op de informatie die niet als bewijsmiddel gebruikt wordt maar die oriënterend aangeeft hoe een lijn loopt, hoe een organisatie in elkaar zit? Mag ook daar geen deal over gesloten worden in uw visie?

De heer **De Waard**:

Natuurlijk wel. Het gaat mij om de deal die je maakt waarbij je een verdachte vrijuit laat gaan in ruil voor informatie.

De heer **Vos**:

Met name bewijsmiddeleninformatie.

De heer **De Waard**:

Ja, bewijsmiddeleninformatie.

De **voorzitter**:

Bij dit onderwerp hoort ook nog de kwestie van het proces-verbaal. Vindt de orde dat de artikelen 152 en 153 van het Wetboek van Strafvordering, die inhouden dat onmiddellijk proces-verbaal gemaakt moet worden, gewijzigd moeten worden?

De heer **De Waard**:

Ik geloof niet dat dit onderwerp op dit moment bij ons leeft.

De **voorzitter**:

Zoals u weet heeft deze kwestie in het arrest in de zaak-R voor het Amsterdamse Hof een belangrijke rol gespeeld. Bij het verhoor van de president van de Kamer werd niet geheel duidelijk - naar mijn oordeel, want ik heb geen oordeel over wat een Hof vindt - tot hoever die plicht tot het maken van proces-verbaal zich moet uitstrekken. Waarvan moet de politie of de opsporingsambtenaar nu in uw ogen proces-verbaal opmaken?

De heer **De Waard**:

Zodra wij te maken hebben met informatie die kan strekken tot bewijslevering, moet daarvan proces-verbaal worden opgemaakt. Ik denk dat die bepaling op zichzelf daar voldoende grondslag voor biedt, maar dat er in de praktijk niet altijd de hand aan wordt gehouden.

De **voorzitter**:

Wie moet uitmaken wat relevant is, omdat er natuurlijk een heleboel zaken zijn die in zekere zin volstrekt irrelevant zijn?

De heer **De Waard**:

Daarom hoop ik dat je een sluitend systeem kunt bereiken door in de Politiewet voor te schrijven dat er wat die andere informatie betreft een verslag wordt opgemaakt. Dan heb je in ieder geval alle informatie. Uiteindelijk kun je natuurlijk pas op de zitting weten welke informatie tot het bewijs bijdraagt.

De **voorzitter**:

Moet alles vastgelegd worden? Ook: "Mijnheer X snoot zijn neus en deed de zakdoek weer in de linkerbroekzak?"

De heer **De Waard**:

Als dat een teken is om vervolgens met zijn allen een bankgebouw binnen te stormen wel.

De heer **De Graaf**:

Dat is het probleem, mijnheer De Waard. Dat bleek ook bij het proces-verbaal in de zaak-Z. De politie zal sneller zeggen: "Dat was niet relevant. We hebben een heleboel dingen gedaan. Die hebben niets opgeleverd, zij waren niet tegen de wet, dus waarom zouden we die opschrijven?" Toch is het steeds de politie die dat uitmaakt.

De heer **De Waard**:

Ik denk dat de politie daar dus kritischer in moet zijn en een iets vollediger verslag moet maken van alle dingen die zij doet. De praktijk die wij nu hebben hangt enigszins samen met het bezigen van opsporingsmethoden zonder wettelijke basis, waarbij alles een beetje

overdekt is met een laagje geheimhouding. Ik denk dat we die fase achter ons moeten laten.

De **voorzitter**:

U bent er, begrijp ik, ook een voorstander van dat de pro-actieve fase voor een deel in de Politiewet en niet in het Wetboek van Strafvordering wordt geregeld?

De heer **De Waard**:

De pro-actieve fase, waar nu dus een wetsontwerp van is...

De **voorzitter**:

Er is geen wetsontwerp over de pro-actieve fase.

De heer **De Waard**:

Ik neem aan dat, voor zover daar nu een wetsontwerp over is, dat in het Wetboek van Strafrecht moet komen. Ik zou er echter een voorstander van zijn dat het verzamelen van informatie voorafgaande aan de opsporing in de Politiewet werd geregeld.

De **voorzitter**:

We zouden nu graag verder willen gaan met de problematiek van de positie van de advocaat, meer in het bijzonder omdat deze hier aan de orde is geweest in het verhoor met de heer Van der Bunt en u hier zelf later op gereageerd heeft in het openbaar. Waar liggen de grenzen van de advocaat bij de behartiging van de belangen van zijn cliënt in de strafzaken waar wij hier over spreken?

De heer **De Waard**:

In de eerste plaats is het natuurlijk de taak van de advocaat om uitsluitend het belang van de verdachte te dienen. Als een verdachte gearresteerd wordt of als hij op een andere manier van een strafbaar feit wordt verdacht, heeft hij in de regel maar één vertrouwensman en dat is zijn advocaat. Er is maar één persoon die hem kan helpen bij het vinden van zijn weg in de doolhof van juridische bepalingen en bij zijn verdediging. De verdachte is vaak gedetineerd en heeft hier zelf meestal de mogelijkheid niet toe. Het is de taak van de advocaat om uitsluitend het belang van de verdachte in het oog te houden en ook de waakhond te zijn van het in acht nemen van procedureregels. Het hoofdbeginsel van het strafrecht is dat het gebaseerd is op wettelijke regels en dat die in acht moeten worden genomen. De burger mag alles wat de wet niet verbiedt, maar de politie mag alleen datgene wat de wet uitdrukkelijk toestaat.

De **voorzitter**:

Waar staat dat?

De heer **De Waard**:

Dat zeg ik. Dat is een uitspraak van de deken. En als het is opgeschreven, staat het nu in het verslag van dit verhoor.

De **voorzitter**:

Het wordt opgeschreven. Daar twijfelde u toch niet aan?

De heer **De Waard**:

Dat wilde ik niet suggereren. De advocaat is dus de waakhond. Hij moet er dus op letten dat al die procedureregels goed in acht worden genomen en hij dient erop te wijzen als dat niet het geval is. Een advocaat mag natuurlijk het opsporingsonderzoek niet belemmeren, maar hij hoeft de politie en de justitie zeker niet bij hun opsporingsonderzoek te helpen.

De **voorzitter**:

Heeft de advocaat een eigen verplichting om te zorgen voor een fair trial, een eerlijk proces? Deze mening is bijvoorbeeld geuit door vice-president Willems.

De heer **De Waard**:

Ik meen dat een advocaat niet is wat men in Angelsaksische landen noemt "an officer of the court". Anders dan de rechter of de officier van justitie heeft hij in dat opzicht geen verantwoordelijkheid. Ik meen wel dat een advocaat "dominus litis" is.

De **voorzitter**:

Wilt u dat vertalen?

De heer **De Waard**:

Hij is verantwoordelijk voor zijn eigen optreden in de procesgang. Van de advocaat wordt verwacht dat hij een eigen oordeel velt over de zaak waarmee hij zich bezighoudt, dat hij de zaak in die zin enigszins objectificeert en vanuit zijn bijzondere deskundigheid zijn cliënt bijstaat. Dat is de meerwaarde van de inspanning van de advocaat voor de rechter. Daar draagt een advocaat wel verantwoordelijkheid voor.

De **voorzitter**:

Mag hij getuigen beïnvloeden of doen beïnvloeden?

De heer **De Waard**:

Advocaten mogen geen getuigen beïnvloeden.

De **voorzitter**:

Mag hij gestolen informatie gebruiken?

De heer **De Waard**:

Ja, als het van belang is voor de zitting. Als het informatie is waarvan een advocaat vindt dat de rechter daarover moet kunnen beschikken voor een goed oordeel in de zaak, is hij zelfs verplicht om die informatie ter kennis van de rechter te brengen.

De **voorzitter**:

Onverschillig hoe die informatie verkregen is?

De heer **De Waard**:

Onverschillig hoe die informatie verkregen is. Daarbij meen ik dat een advocaat er verstandig aan doet om daar vooraf overleg over te plegen met het openbaar ministerie zonder dat hem dat op enigerlei wijze bindt. Als het overleg met het openbaar ministerie tot niets leidt, moet de advocaat naar mijn mening ook altijd nog het recht hebben om die informatie op de zitting ter kennis van de rechter te brengen.

De **voorzitter**:

Betaamt het een goede advocaat om die informatie tevoren aan het OM te melden?

De heer **De Waard**:

Als u het zo sterk zegt, zou je al gauw tot de conclusie komen dat een advocaat, als hij dat niet doet, handelt zoals een goed advocaat niet behoort te handelen. Zo ver zou ik niet willen gaan, maar ik vind het wel enigszins bij een goede procesorde passen om daarover vooraf overleg te plegen.

De **voorzitter**:

Maar daar heeft u geen interne regels voor opgesteld?

De heer **De Waard**:

Daar hebben wij geen interne regels over opgesteld. Ik meen dat dat ook primair de eigen verantwoordelijkheid is van iedere strafrechtadvocaat.

De **voorzitter**:

Mag een advocaat ook strafbare feiten plegen om de waarheid boven tafel te krijgen? Dus alleen met dat doel?

De heer **De Waard**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dus hij mag nooit helen?

De heer **De Waard**:

Hij mag niet helen.

De **voorzitter**:

De kwestie van die gestolen informatie is natuurlijk van belang, omdat we daar verschillende keren tegenop zijn gelopen.

De heer **De Waard**:

Ik meen trouwens ook dat dat geen helen is.

De **voorzitter**:

Is dat geen helen? Wanneer wordt het dan eventueel wel helen? Als de advocaat ervoor zou betalen? Stel dat de advocaat 5000 betaalt aan een mijnheer die langskomt en zegt: "Ik heb voor jou heel interessante spullen". Is dat al helen? Ik kom bij u langs. Ik zeg: "Mijnheer

De Waard, ik heb hier een interessante enveloppe, 5000". Wat zegt u dan tegen mij? Bekijk het maar?

De heer **De Waard**:

Dat zou ik in de regel zeggen. Het gaat er in de eerste plaats om of we te maken hebben met voorwerpen die van misdrijven afkomstig zijn. Dat moet je eerst vaststellen. Als je vaststelt dat dat het geval is, vind ik dat je er verstandig aan doet om dat eerst eens met de officier van justitie te bespreken.

De **voorzitter**:

Ik zal het wat toespitsen.

De heer **De Waard**:

Ik zou geen concreet geval gaan opvoeren als ik u was. Het komt mij helemaal niet toe om te zeggen in welke gevallen je wel of niet met heling te maken hebt. Ik zou wel willen zeggen dat een advocaat zich niet aan heling schuldig mag maken. Er zouden uitzonderlijke gevallen denkbaar zijn waarin een advocaat in het belang van zijn cliënt toch die informatie wil verkrijgen en ter kennis van de rechter brengt. Hij zou dan het risico kunnen lopen dat hij vervolgd wordt wegens heling. Hij zou zich in zo'n geval dan moeten beroepen op een strafuitsluitingsgrond of een andere rechtvaardigingsgrond. Hij zou kunnen zeggen: "Ik vind dat het belang van een behoorlijke procesgang en de taak van de verdediging hier voorgaat boven de strafbaarstelling". In zo'n soort discussie kom je dan terecht.

De **voorzitter**:

Mag ik even met u teruggaan naar de denkbeeldige casus? Ik kom bij u en ik zeg: "Wilt u mij 5000 betalen voor deze tape? Wij hebben afgeluisterd". Betaalt u mij dan die 5000?

De heer **De Waard**:

Nee, dat doe ik niet.

De **voorzitter**:

Het is erg in het belang van de cliënt en de waarheid.

De heer **De Waard**:

Dat zou mij persoonlijk te ver gaan.

De **voorzitter**:

Maar u vindt niet dat de orde daar regels voor moet stellen?

De heer **De Waard**:

Ik denk dat de regels heel erg duidelijk zijn.

De **voorzitter**:

Blijkbaar niet. U zou het niet doen, maar...

De heer **De Waard**:

Ik zeg dat er een uitzonderlijk geval denkbaar is, wat ik nu niet zo gauw kan verzinnen, dat een advocaat ervoor kiest om het risico te lopen dat hij vervolgd wordt wegens heling, maar meent dat het belang van het proces, van de informatievoorziening aan de rechter voorgaat. Zo'n situatie zou zich kunnen voordoen. De rechter zou zich daar dan over moeten uitspreken. Voor zo'n situatie gaan wij natuurlijk geen regels opstellen.

De **voorzitter**:

Waarom "natuurlijk niet"?

De heer **De Waard**:

Omdat je niet voor elk uitzonderlijk geval dat zich zou kunnen gaan voordoen, een regel kunt gaan opstellen.

De **voorzitter**:

Maar het zou zich bijvoorbeeld kunnen voordoen als casus in de tuchtrechtspraak. Komt daar dan de vraag niet om de hoek kijken of men zich als advocaat nog houdt aan de regels die een advocaat betamen?

De heer **De Waard**:

Dat zou heel goed denkbaar zijn.

De **voorzitter**:

Maar u vindt dat dat dan maar uit de tuchtrechtspraak moet blijken? U gaat daar niet van tevoren specifieke regels voor stellen? Begrijp ik u zo goed?

De heer **De Waard**:

Dat is juist. Ook in de tuchtrechtspraak is er een hoofdregel. Die heeft u net zelf geciteerd. Het wordt dus aan de tuchtrechter overgelaten om in elk concreet geval die regel weer toe te passen.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer De Waard, ik wil graag even een paar stappen terug. Het verraste mij enigszins dat u in verband met deze kwestie voor de advocatuur de term "dominus litis" hanteerde. U bedoelt daarmee toch niet dat dat op gelijke voet staat met het "dominus litis" van het openbaar ministerie in een zaak? Deze bepaalt de voortgang etcetera. Ik denk dat we daar iets anders onder moeten verstaan.

De heer **De Waard**:

Zeker. Ik bedoel daarmee dat aandeel in de zaak dat door de verdediging wordt geleverd.

De heer **Rouvoet**:

De indruk zou kunnen ontstaan dat - en die stelling wordt ook wel verdedigd - in dat opzicht het openbaar ministerie en de advocatuur dezelfde rechten maar ook dezelfde plichten hebben, waar het gaat om aanwending van bijvoorbeeld informatie waarvan de ander niet goed kan zien waar het vandaan komt. In die zin bedoelde u dat toch niet?

De heer **De Waard**:

Nee, absoluut niet.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer De Waard, ik wil graag nog even een vraag stellen over heling. Als een advocaat een document krijgt waarvan hij weet dat het uit misdrijf afkomstig is - ik heb het nu even niet over al dan niet betaling voor dat document - en hij trekt daar voordeel uit ten behoeve van zijn cliënt, meent u dan dat er wel of geen sprake is van heling?

De heer **De Waard**:

Dan kan er sprake zijn van heling. Dan geldt dus hetzelfde als we net hebben besproken. Het kan dan gebeuren dat een advocaat voor een heel moeilijk dilemma komt te staan.

De heer **Koekkoek**:

Dat begrijp ik. Maar het ging mij er even om dat u zei: "Ik vind dat geen heling".

De heer **De Waard**:

Ik vind het voorbeeld waarover wij het hadden, namelijk het kopiëren van floppy's, geen heling, omdat dat in de toelichting op de Wet computercriminaliteit heel duidelijk daarvan uitgezonderd is.

De **voorzitter**:

Mag ik met u verder gaan over de advocaat die de belangen van de verdachte behartigt in een strafzaak? Kan deze advocaat ook als de adviseur van die persoon optreden, ook in andere zaken? Kan hij zich met meer aspecten bezighouden van de handel en wandel van een persoon, die overigens niet per se een verdachte hoeft te zijn.

De heer **De Waard**:

Dat kan wel, maar ik denk dat een advocaat daar in het algemeen terughoudend in moet zijn, omdat dat zijn onafhankelijke positie en zijn onbevangenheid in de rol van strafrechtadvocaat in gevaar zou kunnen brengen.

De **voorzitter**:

Wat mag de strafrechtadvocaat die optreedt voor een verdachte? Waar ligt volgens u de grens? Wat kan hij doen voor iemand uit de criminele wereld als zaakwaarnemer, civiel advocaat, oprichter van trusts, BV's?

De heer **De Waard**:

Wij hebben een voorbeeld uit de tuchtrechtspraak van een advocaat die investeerde in het bedrijf van zijn strafcliënt. Dat bedrijf had als doel de handel in pornografie. De tuchtrechter vond daarvan dat dat een advocaat niet betaamt, ook gezien de aard van het bedrijf. Die advocaat kreeg een ernstige tuchtrechtelijke maatregel opgelegd.

De **voorzitter:**

Welke?

De heer **De Waard:**

Vier maanden schorsing.

De **voorzitter:**

Is dat ook in hoger beroep gehandhaafd?

De heer **De Waard:**

Ik zou dat niet uit mijn hoofd durven zeggen.

De **voorzitter:**

Ik denk dat ik weet waar u het over heeft. Ik dacht niet dat dat in hoger beroep was gehandhaafd.

De heer **De Waard:**

Ik noem het even als een voorbeeld om te illustreren dat je dan al heel gauw komt aan een grens komt waarvan de tuchtrechter zegt: "Het is niet betamelijk als advocaat om dat te doen". Je kunt dan ook al heel gauw in strijd komen met je oorspronkelijke rol als strafrechtadvocaat. Dat staat even los van een ander aspect, namelijk of je je als advocaat, gezien de aard van het bedrijf, dan zou gaan bezighouden met het begeleiden van transacties die de bedoeling hebben om criminele handelingen af te schermen. Dat zou namelijk ook gemakkelijk kunnen gebeuren als de legaliteit van zo'n bedrijf niet vaststaat.

De **voorzitter:**

Ik zou een onderscheid in algemene zin willen maken. Het onderdeel waar we het net over gehad hebben betreft de vraag wat een advocaat eventueel wel of niet mag bij de strafrechtelijke belangenbehartiging van zijn cliënt. Ik wil nu overgaan naar de vraag wat de advocaat mag als vertrouwenspersoon van de cliënt. Hoever kan het verschoningsrecht zich uitstrekken? Ik bedoel dus de geheimhoudingsplicht van de advocaat ten opzichte van derden.

De heer **De Waard:**

Het gaat in de eerste plaats om de vertrouwensrelatie met de cliënt zelf. Het verschoningsrecht is functioneel. Daarom heeft de Hoge Raad het ook slechts aan een beperkte groep van hulpverleners toegekend, artsen, geestelijken, advocaten en notarissen.

De **voorzitter:**

Dat staat toch in de wet?

De heer **De Waard:**

Er staan ook regels in de wet, maar de aard en de omvang van het verschoningsrecht is voornamelijk jurisprudentierecht. De vraag is ook steeds: "Zijn er nog meer beroepen die hiervoor in aanmerking komen?" U kent het geval van de journalisten, de accountants. Dat zijn allemaal zaken die althans door de rechtspraak niet zijn erkend. Het hoofdbeginsel is dat het bij de functie van die hulpverlening past dat iemand zich tot zo'n hulpverlener kan wenden zonder dat hij bevreesd hoeft te zijn dat datgene wat in die relatie aan de orde is gekomen, in de openbaarheid komt. Dat zou die hulpverlening bemoeilijken. Als een advocaat samen met zijn cliënt, die gedetineerd is in een extra beveiligde inrichting, de verdediging voorbereidt en het blijkt dat dat gesprek door middel van een microfoon in het plafond wordt afgeluisterd...

De **voorzitter:**

Hetgeen gebeurd is...

De heer **De Waard:**

Hetgeen gebeurd is... dan is iedereen het erover eens, dat dat niet kan.

De **voorzitter:**

Daar spraken we niet over. We spraken over de vraag waarom een advocaat onder het verschoningsrecht valt die bijvoorbeeld op een derdenrekening geld wegzet, even parkeert, wat behoort aan een crimineel.

De heer **De Waard:**

Ik begin de beantwoording van uw vraag even bij de uitleg over het verschoningsrecht. Dit dient ertoe dat de raadsman, als een verdachte niet hoeft te antwoorden in zijn strafzaak, dat zeker ook niet hoeft te doen. Anders zou die eerste regel natuurlijk van nul en generlei waarde zijn. Dat is de aard van het verschoningsrecht. Daarvoor dient het en daarvoor wordt het ook gebruikt. Het verschoningsrecht van een advocaat die zichzelf schuldig maakt aan een criminele handeling bestaat niet. Het is duidelijk dat een advocaat zich dan niet op het verschoningsrecht kan beroepen. Als de opsporende autoriteiten dwangmiddelen willen toepassen, bijvoorbeeld bij huiszoeking of bij inbeslagname, dan strekt het verschoningsrecht zich mede uit over geschriften. Dat wil zeggen dat een arts of een advocaat natuurlijk aantekening moet kunnen maken van de gesprekken die hij voert. Hij moet daar verslag van kunnen maken of advies daarover kunnen geven. Dat valt onder dezelfde geheimhoudingsplicht en hetzelfde verschoningsrecht.

De voorzitter:

Als u het goed vindt, onderbreek ik u even. De commissie weet en begrijpt dat al. Het gaat er voor ons juist om, vast te stellen wat volgens u de grenzen daarvan zijn. Wanneer rechtvaardigt in feite de functie van de advocaat dat het verschoningsrecht wordt ingeroepen? Als ik bij u kom met de vraag of u voor mij en mijn moeder een trust op de Antillen wilt opzetten, zodat ik daar over twintig jaar geld kan ophalen, mag het verschoningsrecht ook daarvoor gelden?

De heer De Waard:

Daar mag het verschoningsrecht natuurlijk voor gelden, tenzij...

De voorzitter:

Ook als ik daarmee de belasting ontduik?

De heer De Waard:

Nee, dan niet. Ik wilde zeggen: tenzij dat geen legaal doel dient.

De heer De Graaf:

Is er verschil tussen de advocaat in het voorbeeld van de heer Van Traa en een willekeurige financieel of juridisch adviseur, die geen verschoningsrecht heeft?

De heer De Waard:

Het verschil is dat een advocaat rechtsbijstand verleent. Ik bouw de beantwoording van die vraag goed op, omdat daarover blijkbaar toch misverstanden bestaan. Het gaat erom dat een advocaat rechtsbijstand verleent en geen financiële instelling is. Als iemand aan mij vraag of hij mijn kantoorrekening mag gebruiken om daar een groot bedrag op over te maken, ben ik helemaal geen rechtsbijstand aan het verlenen, maar bied ik een faciliteit.

De voorzitter:

Het is dan toch afhankelijk van de instelling van de advocaat waar het geld dan vervolgens voor gebruikt wordt? Niemand kan dat toch zien?

De heer De Waard:

Er zijn zeer duidelijke en praktische richtlijnen voor de wijze waarop je in dergelijke gevallen tot een oplossing komt. Daarom noem ik ook de huiszoeking en de beslaglegging. Het is in de eerste plaats de verschoningsgerechtigde die beslist of iets onder zijn verschoningsrecht valt. Er is echter een rechter-commissaris bij en vaak ook de deken, zodat het oordeel enigszins geobjectiveerd wordt. Als men het er niet over eens is, wordt zoiets verzegeld en kan de rechter er uiteindelijk een beslissing over nemen. Uiteindelijk is het de rechter die een oordeel geeft of er wel of niet terecht een beroep op het verschoningsrecht wordt gedaan.

De voorzitter:

Ik wil terug naar de vraag hoe ver het verschoningsrecht zich uitstrekt. Buitenstaanders kunnen helemaal niet zien waarvoor dat verschoningsrecht gebruikt wordt. Dat is uiteindelijk afhankelijk van de leden van uw orde. Ik kan niet zien of het geld dat op uw rekening is gestort een zuiver en plausibel doel heeft of dat het voor illegale doeleinden dient. Dat kan met van buitenaf niet zien.

De heer De Waard:

Nee, en dat is maar goed ook! Als het voor volkomen legale doeleinden wordt gebruikt en het heeft de bedoeling, geheim te zijn, behoort het ook geheim te blijven. Als in het kader van de rechtsbijstand een bepaald bedrag onder een advocaat wordt gestort, bijvoorbeeld bij fraude, waarbij met het OM een afspraak wordt gemaakt om tot een bepaalde oplossing te komen, valt dat in principe onder de rechtsbijstand van een advocaat. Het financiële verkeer dat daarmee te maken heeft, valt daar ook onder. Daarom moet je teruggaan naar de hoofdregel dat de verschoningsgerechtigde het in eerste instantie zelf aangeeft. Doet hij dat niet en je zou het eerst laten zien aan de opsporingsautoriteiten, zouden zij kennis nemen van alles wat geheim behoort te blijven en dan heb je geen verschoningsrecht meer. De verschoningsgerechtigde zegt het in eerste instantie zelf. Daar is een werkbare en zeer praktische regeling voor gevonden, namelijk dat er altijd een rechter-commissaris en een deken bij zijn, zodat het oordeel geobjectiveerd wordt.

De **voorzitter**:

Alleen indien de advocaat zelf als verdachte wordt...

De heer **De Waard**:

Nee, als opsporingsautoriteiten...

De **voorzitter**:

...huiszoeking bij de advocaat doen.

De heer **De Waard**:

Ze kunnen ook huiszoeking doen als de advocaat geen verdachte is.

De **voorzitter**:

Dan nemen ze toch bijzonder weinig mee. Kent u veel huiszoekingen bij advocaten die geen verdachte zijn in strafzaken waarbij dingen worden meegenomen die de zaak van een clint betreffen? Ik weet overigens niets van civiele zaken.

De heer **De Waard**:

Natuurlijk! Alles wat men noemt corpora instrumenta delicti, alle geschriften die voorwerp zijn van een strafbaar feit. Ik geef een voorbeeld. Stel je staat iemand bij die verdacht wordt van chantage en hij heeft een afschrift van zijn chantagebrief bij de advocaat gedeponeerd. Die brief zit dus in het dossier van de advocaat. Dat is geen onderwerp van het verschoningsrecht.

De **voorzitter**:

Hoe vaak is dat de laatste tijd voorgekomen?

De heer **De Waard**:

Daar houd ik geen statistieken van bij.

De **voorzitter**:

U of uw deken in de arrondissementen moeten daarbij opgetreden zijn.

De heer **De Waard**:

Dat komt regelmatig voor.

De **voorzitter**:

Hoe vaak?

De heer **De Waard**:

Ik kan u daar geen cijfers over geven.

De **voorzitter**:

U zou ons verplichten als u daar iets meer over kunt zeggen. Wij zijn - maar dat kan onze onwetendheid zijn - deze casus niet tegengekomen.

De heer **De Waard**:

Het komt regelmatig voor dat er huiszoeking en inbeslagname bij advocaten plaatsvinden. De praktische regeling met de deken en de rechter-commissaris, die ik zojuist beschreven heb, biedt dan altijd uitkomst. Ik heb eigenlijk nooit gehoord dat het verschoningsrecht in enigerlei vorm een belemmering vormt voor de opsporing.

De heer **Rabbae**:

Als het gaat om het bestrijden van uitwassen in opsporingsmethoden, bent u voor wettelijke regelingen om duidelijkheid te scheppen. Gaat u ook zo om met het bestrijden

van uitwassen inzake het misbruik maken van het verschoningsrecht? Moeten wij dat ook bij wet regelen of zijn de advocaten daartoe zelf in staat?

De heer **De Waard**:

Ik probeer duidelijk te maken dat er helemaal geen sprake hoeft te zijn van misbruik van verschoningsrecht en dat het verschoningsrecht de opsporing in het geheel niet belemmert. De betekenis van het verschoningsrecht is om een advocaat in staat te stellen in relatie met zijn clint te functioneren. Hij weet nooit meer dan de clint weet. Ik zie geen noodzaak om daarvoor een of andere wettelijke regeling in het leven te roepen. De regeling die in de praktijk gestalte heeft gekregen, tot in detail is uitgedacht en via jarenlange jurisprudentie zeer precies door de Hoge Raad is omschreven, behoeft in het geheel geen verbetering. De regeling biedt een zeer praktische methode voor het geval van opsporing.

De heer **Rabbae**:

Bent u zodanig geïnformeerd dat u in absolute zin kunt zeggen dat er geen sprake is van een zodanig misbruik van het verschoningsrecht dat opsporingsmethoden gefrustreerd worden?

De heer **De Waard**:

Dat is zo. Dit berust volstrekt op een misverstand. Er is gebrek aan kennis van aard en inhoud van het verschoningsrecht.

De **voorzitter**:

Maar mijnheer De Waard, misbruik van verschoningsrecht speelt wellicht niet zozeer bij het frustreren van opsporing als wel bij de betrokkenheid van een advocaat bij criminele handelingen.

De heer **De Waard**:

Nee, ook dan niet. Ik maak bezwaar tegen het gebruik van de term "misbruik van het verschoningsrecht". Ik weet helemaal niet dat daar sprake van is.

De **voorzitter**:

Dat weet u niet?

De heer **De Waard**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

U noemde het zelf.

De heer **De Waard**:

Dat zou ik dan moeten nalezen. Als wij almaar deze term gebruiken, gaat zij een soort eigen leven leiden alsof dat het probleem is. Dat probleem ken ik, eerlijk gezegd, niet.

De **voorzitter**:

Als dat geen probleem is, waarom zijn er toch richtlijnen ter voorkoming van betrokkenheid van de advocaat bij criminele handelingen gekomen?

De heer **De Waard**:

Ik heb aan het begin van het gesprek al gezegd dat dit is gebeurd vanuit de optiek dat voor iedere organisatie in de samenleving, de overheid, de politie, het bedrijfsleven en ook voor de vrije beroepen, geldt dat de waakzaamheid ten opzichte van de betrokkenheid bij criminaliteit vergroot moet worden nu er zulke grote sommen gelds in de bovenwereld worden geïnvesteerd. Dat is de eerste reden. In de tweede plaats zijn advocaten van oudsher gewend om steeds moeilijke beslissingen te nemen, bijvoorbeeld of zij een zaak wel of niet aannemen. Een advocaat wordt er altijd bij geroepen wanneer het moeilijk is, wanneer de cliënten in moeilijkheden verkeren en er snel iets moet gebeuren. Allerlei dingen vragen op korte termijn tegelijk de aandacht van de advocaat. In die situatie moeten advocaten regelmatig beslissen of zij een zaak, een clint wel of niet nemen. Nieuw voor ons is het verschijnsel van de investeringen in de bovenwereld. Althans dat was in 1993 nieuw voor ons, maar dat is nu allang niet meer het geval. Op dat gebied was er nog geen vorm van gedragsrecht. Wij vonden het binnen de orde wenselijk dat de advocatuur ook op die gevaren gewezen zou worden. Daarom vonden wij het nodig dat er richtlijnen zouden komen.

De **voorzitter**:

Misschien moeten wij het hebben over mogelijk misbruik van het verschoningsrecht. Een advocaat of een notaris kan toch gemakkelijk door criminelen gebruikt worden om geld wit te wassen of weg te zetten?

De heer **De Waard**:

Dat is niet zo. Dat probeer ik nu juist uit te leggen.

De **voorzitter**:

Dat gelooft u niet?

De heer **De Waard**:

Als een crimineel een bedrag wil overmaken, gaat hij naar een bank. Als een crimineel een vennootschap wil oprichten, gaat hij naar een notaris. Als een crimineel een contract wil laten maken, gaat hij naar een advocaat. Als hij in zijn kies wil laten boren, gaat hij naar een tandarts. Dat heeft niets met het verschoningsrecht te maken. Dat wordt wel gedacht door de politie, maar in de aard en de strekking van het verschoningsrecht vindt deze suggestie helemaal geen grond.

De **voorzitter**:

Maar een crimineel die met een advocaat trustmaatschappijen wil opzetten en daartoe ook advocaten bereid vindt?

De heer **De Waard**:

Wat wilt u daarmee zeggen?

De **voorzitter**:

Dat is toch gemakkelijker voor die crimineel, omdat die advocaat een geheimhoudingsplicht heeft?

De heer **De Waard**:

Nee! Dat zeg ik juist: zodra het illegaal is en zodra er iets opgespoord moet worden, is het verschoningsrecht geen daadwerkelijke belemmering. Ik weet niet waarom zo'n crimineel dat zou willen doen, maar hij doet het niet primair om het verschoningsrecht. Als hij een vennootschap opricht, heeft hij een accountant nodig om de jaarrekening te controleren. Het doen van investeringen, het maken van contracten, het oprichten van BV's, daar heb je professionele bijstand voor nodig. Die professionele bijstand wordt dus door professionele dienstverleners geleverd. Daarom komt hij bij een advocaat, zoals hij ook naar een bank gaat om iets over te maken. De gedachte dat dit gebeurt vanwege het verschoningsrecht is naar mijn gevoel volstrekte onzin.

De **voorzitter**:

U wijst hiermee hetgeen de heer Van der Bunt hier heeft gezegd dus volstrekt af?

De heer **De Waard**:

Ja. Dat wil niet zeggen dat ik het bagatelliseer. Dat heb ik nooit gedaan. Vanaf het eerste moment heb ik het zeer serieus genomen.

De **voorzitter**:

Wat heeft u precies serieus genomen?

De heer **De Waard**:

Dat criminelen in toenemende mate investeren in de bovenwereld en daarbij een beroep op professionals doen, op banken, op accountants, op advocaten, op fiscalisten, op notarissen en ga zo maar door. Dat is verbonden aan deze activiteit, die immers een bepaalde vormgeving moet krijgen. Dat is voor ons iets nieuws. Wij zijn altijd gewend om klaar te staan voor iedereen die zich aan de balie meldt. Daar moet je dus kritischer in worden. Het zijn vaak zeer ingewikkelde constructies waarvan je als dienstverlener maar een klein onderdeelje voor je rekening neemt. Je moet enorm uitkijken dat je niet zonder dat je het zelf weet, betrokken raakt bij een of andere witwaspraktijk.

De **voorzitter**:

Als je het wel zelf weet?

De heer **De Waard**:

Dan moet je het absoluut niet doen.

De **voorzitter**:

Je doet het toch en niemand merkt het, dan maak je geen misbruik van je verschoningsrecht?

De heer **De Waard**:

Nee, want het verschoningsrecht komt daar helemaal niet bij aan de orde. Dat komt pas aan de orde wanneer iemand zich voor de rechter op het verschoningsrecht beroept.

De **voorzitter**:

Maar toch ook bij de vragen die eventueel in de opsporing beantwoord moeten worden?

De heer **De Waard**:

Daar geldt hetzelfde voor. Dat hindert de opsporing in geen dele.

De **voorzitter**:

Behalve als de opsporing zich eerst op de clint richt. Via de clint is het in ieder geval niet bij de advocaat te vinden. Dan moeten er aanwijzingen zijn die direct naar de advocaat of de notaris of iemand anders leiden. Ik wil absoluut niet de indruk wekken dat wij uw beroepsgroep in de beklaagdenbank willen zetten. Wij willen het alleen beter begrijpen.

De heer **De Waard**:

Daarom leg ik het ook uit. Als die clint zijn boekhouding bij de advocaat gaat deponeren, helpt dat hem dus niets. Die boekhouding kan daar dan gewoon door de politie in beslag worden genomen.

De **voorzitter**:

Maar het helpt hem toch wel, als de advocaat zegt: "Dat is de vertrouwensrelatie met mijn clint"?

De heer **De Waard**:

Nee, want dan staan de rechter-commissaris en de deken erbij. Die zeggen dan: "Dat is onzin, mijnheer".

De heer **Koekkoek**:

Nog even een vraag voor alle duidelijkheid. Is uw stelling dat een criminele organisatie evengoed een bedrijfsjurist in dienst kan nemen als gebruik kan maken van de diensten van een advocaat?

De heer **De Waard**:

Daar zijn allerlei voorbeelden van. Ik denk aan buitenlandse transportondernemingen die beschikken over geld dat uit misdrijven afkomstig is en waar bedrijfsjuristen in dienst zijn. Die bedrijven concurreren op de markt en halen een groter marktaandeel, eenvoudigweg omdat de financiering zo goedkoop is.

De heer **Koekkoek**:

Is een advocaat dan niet aantrekkelijker dan een bedrijfsjurist omdat hij geheimhouder is?

De heer **De Waard**:

Een klein bedrijf gaat naar een advocaat. Een groot bedrijf neemt misschien een bedrijfsjurist in dienst. Het gaat erom dat er een bepaalde juridische activiteit nodig is bij legale ondernemingen of ondernemingen die in de bovenwereld op een legale manier opereren, ook al is het geld uit misdrijf afkomstig.

De heer **Koekkoek**:

Een advocaat heeft wat dat betreft geen prae?

De heer **De Waard**:

Een advocaat heeft geen prae, maar hij is wel samen met de notaris de primaire juridische dienstverlener van Nederland.

De **voorzitter**:

U verwerpt met zoveel stelligheid de stelling dat het verschoningsrecht wel eens misbruikt zou kunnen worden. Wordt daar binnen de orde compleet gelijk over gedacht?

De heer **De Waard**:

Ik heb dit kortgeleden nog besproken, niet met de hele orde maar met een vertegenwoordiging ervan. Wij zijn toen ook weer tot dezelfde conclusie gekomen.

De **voorzitter**:

Kunt u zich voorstellen dat anderen daar soms moeite mee hebben? Er is onlangs een strafzaak geweest tegen een advocaat. Deze is overigens vrijgesproken. Tegen diezelfde advocaat heeft ook een tuchtrechtzaak gelopen. Kunt u zich voorstellen dat sommige mensen die die zaken bekeken, zich niet aan de indruk konden onttrekken dat die advocaat ook gebruik maakte van de rechten die hij had?

De heer **De Waard**:

Op het gebied van het verschoningsrecht?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **De Waard**:

Ik weet niet op welke zaak u exact doelt, eerlijk gezegd. In de zaken die ik ken, heeft het verschoningsrecht geen rol gespeeld. Ik wil daar nog even aan toevoegen dat het verschoningsrecht in het tuchtrecht dus geen rol speelt.

De **voorzitter**:

Ik begrijp het, maar we komen nog te spreken over uitleg van de regels.

De heer **De Graaf**:

Er is een discussie over de uitbreiding tot de balie met bedrijfsjuristen bijvoorbeeld. U kent die discussie beter dan ik. Zou dan ook voor die beroepsgroep die toegang krijgt tot de balie, het verschoningsrecht voor alle relaties met hun cliënten moeten gelden?

De heer **De Waard**:

Ja, als men advocaat wordt en ingeschreven wordt aan de balie, dan zou ik menen dat ook in de relatie met de clint - voor de bedrijfsjurist is dat de werkgever - het verschoningsrecht moet gelden. Als die bedrijfsjurist een advies geeft, bijvoorbeeld op het gebied van het mededingingsrecht, dan behoort dat advies in principe onder zijn verschoningsrecht te vallen.

De heer **De Graaf**:

De omvang van de taak van een advocaat staat niet geheel vast. Het is een ontwikkeling door de jaren heen. De adviespraktijk van de advocaten is toegenomen in de afgelopen decennia. Met de groei van de omvang groeit ook de omvang van het verschoningsrecht mee? Zie ik dat goed?

De heer **De Waard**:

Ik geloof niet dat dat zo is. Het verlenen van rechtsbijstand is inderdaad dynamisch. Wij behandelen nu weer geheel andere zaken dan vijf of tien jaar geleden.

De heer **De Graaf**:

Maar groeit het niet ook?

De heer **De Waard**:

Nee, de wijze van hanteren hangt samen met de verandering van de samenleving en de economie, maar het blijft het verlenen van rechtsbijstand. Ik meen dat een advocaat zich in ieder geval dient te beperken tot het verlenen van rechtsbijstand. Om die reden trekken wij in geval van samenwerkingsverbanden de grens bij beroepen die juridisch van aard zijn. Zodra de advocaat gaat samenwerken met een beroepsgroep die zich niet bezighoudt met het verlenen van enige vorm van rechtsbijstand, geen rechtspraktijk uitoefent bijvoorbeeld accountants, raakt hij volgens mij te veel af van zijn oerfunctie. Je zou dan dus het verschoningsrecht in gevaar kunnen brengen. Zolang je rechtsbijstand verleent, doe je dat niet. Als een beursvennootschap overgenomen dreigt te worden of een andere beursvennootschap wil overnemen en men een beroep doet op een advocaat om ter zake daarvan rechtsbijstand te verlenen, valt dat ook onder zijn verschoningsrecht.

De heer **De Graaf**:

Is dat niet een heel breed begrip "rechtsbijstand"? Er zijn tal van andere juridische adviseurs bij verzekeringsmaatschappijen, bij vakbonden die advies en rechtsbijstand geven. Waar ligt dan de grens? En waarom is die advocaat, voor zover het niet gaat om die processuele functie, dan zo bijzonder?

De heer **De Waard**:

Omdat het functioneel is. Het gaat erom of je rechtsbijstand kunt verlenen zonder vertrouwensrelatie. Dat is in de regel niet mogelijk. Er is een speciale vertrouwensrelatie met de clint nodig, wil de clint zich kunnen voorzien van rechtsbijstand, zoals een clint die een schotwond heeft, naar een ziekenhuis moet kunnen gaan om zich te laten verbinden, zonder dat het gevaar bestaat dat meteen de politie wordt gebeld. Het is nodig voor het inroepen van die hulp dat er een vertrouwensrelatie is.

De heer **De Graaf**:

Dat geldt toch voor financiële adviseurs ook? Ik zou het ook niet prettig vinden als ik mijn financiële adviseur, als ik die zou hebben, met iedereen zou moeten delen.

De heer **De Waard**:

Maar zij denken daar zelf wel eens anders over. Zij menen dat er niet echt sprake zou moeten zijn van volledige geheimhouding in de relatie tot de clint, omdat hen dat ten opzichte van de fiscus in een moeilijk parket zou brengen. Dat is toch een wezenlijk andere vorm van bijstandsverlening.

De **voorzitter**:

Mijnheer De Waard, nog n algemene vraag. Waar houdt de rechtsbijstand op en waar begint het verrichten van hand- en spandiensten?

De heer **De Waard**:

Ik heb er geen enkele moeite mee om dat in elk concreet geval te weten. Als u te hard heeft gereden en een verkeersongeval veroorzaakt heeft, heeft u een advocaat nodig. Dat is duidelijk rechtsbijstand. Als u een echtscheiding heeft, heeft u een advocaat nodig. Dat is rechtsbijstand.

De **voorzitter**:

Het ging mij om iets anders. Als ik allerlei ingewikkelde constructies wil maken en geld naar het buitenland wil sluizen, heb ik dan een advocaat nodig?

De heer **De Waard**:

Die richtlijnen waar we net over spraken, gaan daar ook over. Die richtlijnen geven de advocaat aanwijzingen. De advocaat moet altijd de vraag stellen: "Waarom word ik hierbij ingeschakeld? Word ik hierbij wel ingeschakeld als advocaat, als iemand die opkomt voor de rechten en belangen van mensen die bedreigd worden, dus rechtsbijstand verleent? Of wordt mij iets anders gevraagd, wat net zo goed een boekhouder of een bank zou kunnen doen?" Die advocaat moet zich daar kritisch op bezinnen. Als hij tot de slotsom komt dat het niet echt advocatenwerk is en als hij het niet vertrouwt, moet hij het niet doen.

De **voorzitter**:

Moet hij dat nu kritischer doen dan vroeger?

De heer **De Waard**:

Zeker. De hoofdregel blijft dat je mag afgaan op datgene wat je clint zegt. Als je echter redelijke aanwijzingen hebt dat die transacties kunnen dienen ter afscherming van criminaliteit, dan mag je de opdracht niet aanvaarden of moet je deze neerleggen. Dat betekent dus dat je onderzoeksplicht verzwaard is.

De **voorzitter**:

Hoeveel moet je er als advocaat voor doen om dat na te gaan?

De heer **De Waard**:

Je moet in de eerste plaats de identiteit van de clint goed vaststellen, ook als het een rechtspersoon is of als er sprake is van een tussenpersoon. Je moet geen genoegen nemen met de tussenpersoon, maar ook de identiteit willen weten van de achterliggende opdrachtgever. Je moet dus goed doorvragen totdat het je helemaal duidelijk is waar de zaak over gaat, waarom je wordt ingeschakeld en waar het geld vandaan komt. Bij een kantoorgenoot van mij komt bijvoorbeeld een mijnheer die een groot bouwwerk in Malawi wil gaan starten. Hij zegt dat ze daar tot nu toe nooit Nederlandse bedrijven voor namen, maar dat hij daar nu een kans krijgt. Hij vraagt mijn kantoorgenoot om daar de contracten voor te maken. Hij zegt 150 mln. bij elkaar te brengen om dat te financieren. Mijn kantoorgenoot vraagt waar dat geld vandaan komt. Die mijnheer zegt dat hij nog een

beetje op zoek is. Hij is in gesprek met banken, hij weet het nog niet helemaal, maar hij krijgt het geld vast wel en hij weet over een paar dagen meer. Een paar dagen later komt hij terug. Hij zegt de 150 mln. bij elkaar te hebben. Mijn kantoorgenoot vraagt of dat geld van de bank komt. De mijnheer zegt dat het van een aantal privé-investeerdere komt. Mijn kantoorgenoot vraagt wie dat zijn. Die mijnheer zegt dat hij helaas niet de vrijheid heeft om dat te zeggen. Waarop mijn kantoorgenoot zegt: "Dan kan ik niets voor u doen. Goedemiddag." Je vraagt dus door. Je neemt geen genoegen met ontwijkende antwoorden. Krijg je geen bevredigende antwoorden, dan doe je het niet.

De voorzitter:

Dit zou een witwasconstructie kunnen zijn. Hoe komt u er nu als deken of orde achter, als iemand dat gewoon wel doet?

De heer De Waard:

Een heel groot deel van het betalingsverkeer loopt via banken. Als een advocaat erbij betrokken is, is dat niet anders. Het gaat allemaal via rekeningen, giraal en via de bank. Wij hebben sinds een aantal jaren de Wet melding ongebruikelijke transacties. Daarvoor was er al een vrijwillig meldpunt. Ongebruikelijke bankovermakingen van meer dan 25.000 worden op een centrale plaats gemeld. Als advocatenrekeningen daarbij betrokken zijn, kunnen daar ook namen van advocaten uitrollen.

De voorzitter:

Dat is blijkbaar gebeurd bij het meldpunt ongebruikelijke transacties. Dat is daarna weer doorgegeven aan de FinPol bij de Centrale recherche informatiedienst, de CRI. Daar zijn dus volgens de heer Van der Bunt een aantal advocaten uitgerold die zoals hij het noemt "een verwijtbare betrokkenheid" zouden hebben.

De heer De Waard:

Ik kan eerlijk gezegd niet zoveel met die kwalificatie.

De voorzitter:

Daar kunt u niet veel mee?

De heer De Waard:

Nee.

De voorzitter:

Maar u kunt natuurlijk wel wat met de kwalificatie uit de Advocatenwet dat zij "handelen of nalaten in die zin dat het een behoorlijk advocaat niet betaamt"? Hoe gaan wij nu met een dergelijk lijstje, als dat al bestaat, verder om? Wij zullen ons ervan vergewissen hoe dat bestaat. Wij hebben natuurlijk geen functie om daar verder handelend in op te treden. Is iemand die uw richtlijnen overtreedt, iemand die "een handelen of nalaten heeft in die zin dat het een behoorlijk advocaat niet betaamt"?

De heer De Waard:

Ja, hij loopt dat risico wel. Hoe gaan wij met dat lijstje om? In de eerste plaats vind ik het van groot belang dat wij de gegevens, de dossiers krijgen van FinPol of het openbaar ministerie, omdat die lijstjes steeds dezelfde zijn. Eerst had je "de tien van Van Dijk", daarna "de zeventien van Wilzing", vervolgens "de 25 van Van der Bunt". Dat zijn steeds dezelfde gevallen. Zij wekken de indruk dat mijn beroepsgroep op de een of andere manier bij criminaliteit betrokken is. Dat is natuurlijk absoluut niet het geval. Er zijn meer dan 8000 advocaten, die over de afgelopen vijf jaar honderdduizenden zaken hebben behandeld en ontelbare transacties hebben begeleid. Deze zijn allemaal via het meldpunt of via de bank gegaan. Als daar dus na vijf jaar 25 transacties als ongebruikelijk uitrollen, dan denk ik dat dat minder is dan incidenteel. Dat wil echter niet zeggen dat ik het niet serieus neem.

De voorzitter:

Dus u neemt op zichzelf dat gegeven wel serieus?

De heer De Waard:

Ja. Ik heb nu de volgende afspraak kunnen maken met het openbaar ministerie. Deze dossiers zullen ter inzage komen van een vertegenwoordiger van de orde, deskundig op

het gebied van het tuchtrecht, of meerdere door ons later aan te wijzen deskundige vertegenwoordigers.

De **voorzitter:**

Met wie heeft u die afspraak gemaakt?

De heer **De Waard:**

Met de voorzitter van het College van procureurs-generaal.

De **voorzitter:**

Staat dat op schrift?

De heer **De Waard:**

Die afspraak zou ook op schrift gesteld worden.

De **voorzitter:**

Mogen wij die dan van u hebben?

De heer **De Waard:**

Die mag u van mij hebben. Niet alle zaken lenen zich voor tuchtrechtelijke behandeling. Die deskundige zal daar dan naar kijken. Als hij samen met de officier van justitie die verantwoordelijk is voor de FinPol-informatie, tot de conclusie komt dat deze zaken aan de tuchtrechter voorgelegd dienen te worden of naar de plaatselijke deken verwezen dienen te worden voor verder onderzoek, dan zal dat gebeuren. Het gaat hier om informatie uit politiedossiers waarbij het verhaal slechts van n kant wordt gedaan. Het is natuurlijk zaak het verhaal ook van de andere kant te horen, voordat je tot een afgewogen oordeel kunt komen. Wij zijn dan af van dat geruchtencircuit, mijnheer Van Traa. Het kan dan gaan om een strafzaak. Ik meen dat er van de 25 zaken die hier worden genoemd over de afgelopen vijf jaar twee tot een strafzaak hebben geleid. Een daarvan heeft geresulteerd in een vrijspraak. Van de andere zaak heb ik al een tijdlang niets meer gehoord. Al die zaken worden nu door ons bekeken. Zijn het tuchtzaken, dan gaan ze naar de tuchtrechter. Daar zien wij helemaal niet tegen op. Wij behandelen behoorlijk veel zaken voor de tuchtrechter. Het gaat om een onafhankelijk college dat in hoogste instantie in meerderheid bestaat uit door de Kroon benoemde onafhankelijke leden van de rechterlijke macht.

De **voorzitter:**

Wanneer heeft u die afspraak met het openbaar ministerie gemaakt?

De heer **De Waard:**

Ik heb naar aanleiding van het verhoor van Van der Bunt zowel aan u als aan Van der Bunt een brief geschreven met de vraag of wij de beschikking over het rapport van Van der Bunt zouden kunnen krijgen. Die brief heeft nog niet geleid tot de mogelijkheid dat wij dat rapport kunnen inzien. Vervolgens heb ik aan de minister van Justitie geschreven of wij dan inzage kunnen krijgen in FinPol-dossiers, omdat ik heb begrepen dat die een belangrijke bron zijn geweest voor het onderzoek van Van der Bunt. Daarover hebben wij enkele dagen geleden een bespreking gehad met de voorzitter van het college van procureur-generaal, de heer Docters van Leeuwen. Op die bespreking is deze afspraak tot stand gekomen.

De **voorzitter:**

Dit leidt tot een conclusie: ofwel er dient strafvervolgning te worden ingezet ofwel het OM geeft de gegevens aan de orde c.q. de deken die dan een tuchtrechtzaak kunnen beginnen. Zij hoeven dat natuurlijk niet.

De heer **De Waard:**

Daarom is dat filter ertussen gebouwd. Eerst kijkt een deskundige door een "orde-bril" of dit inderdaad een zaak is die zich voor tuchtrechtelijke behandeling leent. Een officier van justitie heeft nu ook de mogelijkheid om een zaak bij de tuchtrechter aanhangig te maken.

De **voorzitter:**

Die mogelijkheid heeft iedereen.

De heer **De Waard:**

Hij wordt in ieder geval erkend als een belanghebbende die die mogelijkheid heeft. Over de afgelopen driehalf jaar zijn er achttien zaken door het OM aangebracht die ook in zeven

gevallen tot een maatregel hebben geleid. Dat gebeurt wel, alleen niet in dit soort zaken. Dit komt waarschijnlijk omdat men nog niet voldoende heeft beseft dat ook de bezwaren die men in dit soort zaken heeft, niet per definitie hoeven te leiden tot een strafzaak. Vaak zijn het ook helemaal geen strafrechtelijke verwijten. Die bezwaren kunnen wel tot een tuchtrechtelijke behandeling leiden. Daarvoor is een zekere deskundigheid en bekendheid met het tuchtrecht nodig. Die wordt in deze regeling ingebouwd.

De voorzitter:

Wie beslist nu of het tot een tuchtrechtelijke behandeling van een advocaat komt?

De heer De Waard:

Uiteindelijk de officier van justitie, nadat hij daarover eerst advies heeft ingewonnen bij een deskundige van de orde. Hij beslist of hij daar een klacht van maakt bij de deken van het arrondissement waar de advocaat kantoor houdt.

De voorzitter:

Maar als de deken in dat arrondissement zegt: deze klacht vind ik echt ongegrond, gaat het dan niet door?

De heer De Waard:

Natuurlijk gaat het door. De deken behandelt alle klachten serieus. Wij hebben de afgelopen driehalf jaar van de vijf jaar waar het onderzoek van Van der Bunt zich over uitstrekt, vijftien advocaten van het tableau geschrapt, die zich aan verschillende overtredingen schuldig hadden gemaakt.

De voorzitter:

Zoals?

De heer De Waard:

Dit varieert van bijvoorbeeld het niet voldoende kunnen verantwoorden van gelden van een clint tot een strafrechtelijke veroordeling. De tuchtrechter meende dat een advocaat met een dergelijke strafrechtelijke veroordeling niet meer langer het vertrouwen genoot dat een advocaat behoort te hebben.

De voorzitter:

Nog even terug naar de deken in het arrondissement. Dat is de persoon die bepaalt of er inderdaad een tuchtrechtzaak komt.

De heer De Waard:

Ik moet mijzelf even corrigeren. De officier van justitie kan de zaak ook rechtstreeks aanbrengen bij de Raad van discipline. Het is mogelijk dat men zegt: hier moet de deken naar kijken en het moet eerst verder uitgezocht worden. Het is ook mogelijk dat de officier zegt: dit is voldoende duidelijk, ik dien rechtstreeks een klacht in bij de Raad van discipline.

De voorzitter:

Heeft de orde eigenlijk wel enige eigen opsporingscapaciteit om de waarheid in dergelijke zaken te vinden? Dat lijkt mij bijzonder lastig. U heeft geen enkele bevoegdheid ten opzichte van uw leden. Zij hoeven de boeken niet te openen.

De heer De Waard:

Een hoofdregel van de tuchtrechtspraak is dat de advocaat zijn medewerking daaraan moet geven en dat hij daarin volledige openheid dient te betrachten.

De voorzitter:

Maar als hij dat niet doet?

De heer De Waard:

Dan kan dat op zichzelf reden zijn tot het opleggen van een maatregel.

De voorzitter:

Ik vraag u dit, omdat wij in de voorrondes gesproken hebben met de deken in Amsterdam, toen dat was mevrouw Swaab, die zei dat dit juist een groot probleem kan zijn.

De heer De Waard:

Het geven van medewerking?

De voorzitter:

Uiteindelijk heeft de orde geen eigen tuchtrechtelijk opsporingsapparaat. Komt u er wel achter? Krijgt u de vinger er wel achter?

De heer **De Waard**:

Dat denk ik wel. Wij hebben inderdaad geen opsporingsbevoegdheden. Dat zou ook onwenselijk zijn. Daar staat tegenover dat de advocaat zelf volledig medewerking moet verlenen aan de tuchtrechtspraak.

De **voorzitter**:

Ontstaat er dan niet een soort omgekeerde bewijslast? Als ik advocaat ben en u komt bij mij, dan kan ik zeggen: er is helemaal niets aan de hand, waarom moet ik ineens alles op tafel leggen? Gaat u maar naar het OM en dan zien wij het verder wel.

De heer **De Waard**:

De tuchtrechtspraak is dus geen strafrechtspraak.

De **voorzitter**:

Maar zij kan wel zeer verstrekkende gevolgen hebben.

De heer **De Waard**:

Zij kan zeer verstrekkende gevolgen hebben, maar het is een behandeling van een geheel andere aard. De hoofdregel dat de verdachte niet aan zijn eigen veroordeling mag meewerken, vind je niet in de tuchtrechtspraak. Dat is ook juist. De advocaat moet wel meewerken aan de tuchtrechtspraak.

De **voorzitter**:

Als een strafrechtzaak tot vrijspraak leidt, betekent dit dan ook dat de tuchtrechtzaak daarmee van de baan is?

De heer **De Waard**:

Dat kan, maar dat hoeft niet. Het omgekeerde is wel het geval of, liever gezegd, komt vaker voor. Op een veroordeling in een strafzaak volgt vaak een tuchtrechtelijke beoordeling. Als iemand in een strafzaak is vrijgesproken, zal dat in de regel niet het geval zijn. Het is echter denkbaar dat dit in sommige gevallen wel gebeurt.

De **voorzitter**:

Is in een bepaald geval ook de tuchtrechtzaak gestopt of vergis ik mij daarin?

De heer **De Waard**:

Ik denk dat u het daar bij het rechte eind heeft. Ik denk dat ik weet waar u het over heeft. Ik weet dat echter niet helemaal zeker, want dit betreft niet mijn bevoegdheid.

De **voorzitter**:

Het aantal schrappingen van het tableau dat u noemde, is mij even ontschoten. Dat is toch de ergste tuchtstraf, want dan mag je je beroep niet meer uitoefenen?

De heer **De Waard**:

Dat is zo. Dat waren er vijftien in de afgelopen drienhalf jaar.

De **voorzitter**:

Heeft u een overzicht van andere tuchtrechtelijke straffen die gegeven zijn?

De heer **De Waard**:

Wij hebben een overzicht van alle tuchtrechtelijke straffen. Wij kennen waarschuwing, berisping, schorsing en schrapping. Ik noemde de schrappingen omdat dat de meest verstrekkende maatregel is. Een schorsing is ook wel een zeer ernstige waarschuwing. Ik weet dat er dertig schorsingen zijn opgelegd in de afgelopen drienhalf jaar. Ik noem een voorbeeld dat wellicht van belang is in verband met de discussie die wij zojuist voerden. Een advocaat wordt verweten dat hij onvoldoende heeft uitgezocht of hij gebruikt werd bij het sluiten van een schijnhuwelijk. De tuchtrechter kwam tot het oordeel dat hij inderdaad beter op had moeten letten. De rechter vond dat hij had kunnen weten dat hij instrumenteel was bij het sluiten van een schijnhuwelijk. Deze advocaat is, naar ik meen, een schorsing van drie maanden opgelegd.

De **voorzitter**:

U betwist op zichzelf dat getal niet. U zegt dat het minder dan een incident is.

De heer **De Waard**:

Het zijn ongebruikelijke transacties. Vaak zie je bij dit soort zaken na nader onderzoek het volgende: een derde blijkt opgehelderd te kunnen worden, een derde blijkt ernstig te zijn en een derde bestaat uit twijfelgevallen. Je moet het nader uitzoeken voordat je er enige kwalificatie aan kan verbinden.

De **voorzitter**:

Dat leidt dus tot een soort driedeling. Bepaalde zaken zouden strafrechtelijk vervolgd moeten worden; bepaalde zaken zouden tuchtrechtelijk moeten worden afgedaan en bepaalde zaken zouden van het lijstje moeten worden gehaald.

De heer **De Waard**:

Het strafrechtelijke gedeelte hebben we dus al gehad. Dit speelt zich allemaal af in het verleden. Ik neem aan dat een officier van justitie, als hij een strafzaak heeft, niet zal nalaten deze te vervolgen. We hebben daar dus twee voorbeelden van gezien. Ik ga ervan uit dat die 25 gevallen tot twee strafzaken hebben geleid, die overigens geen veroordeling tot gevolg hebben gehad. Die andere zaken zullen wij tuchtrechtelijk beoordelen. Gezien het grote aantal advocaten en het grote aantal transacties kan ik zeggen dat dit minder is dan een incident, ook in relatie tot tuchtrechtzaken die we op andere terreinen hebben gezien over een vergelijkbare periode, waarbij het overigens ook om minder dan een incident gaat.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen**:

U hebt hier nogal wat gevallen genoemd. Is in geen van die gevallen sprake geweest van misbruik van verschoningsrecht?

De heer **De Waard**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Dat weet u toch niet?

De heer **De Waard**:

Dat is juist. Ik heb een aantal gevallen genoemd waarvan ik de uitspraken van de tuchtrechter op mijn bureau heb liggen. In die gevallen is er geen misbruik geweest van verschoningsrecht.

De **voorzitter**:

Kent u het verschijnsel "CID-subject"?

De heer **De Waard**:

Ja.

De **voorzitter**:

Kan een advocaat ook een CID-subject zijn?

De heer **De Waard**:

Alle advocaten die hun clint verdedigen, zijn al CID-subject.

De **voorzitter**:

Dat moet ik toch tegenspreken. Die advocaten zijn daarmee geen CID-subject, maar zij kunnen in het register komen te staan als contact van het subject. Zoals u weet, hebben wij nu een CID-regeling. Daarmee kan een subject vijf jaar in het systeem blijven staan. Het gaat om diegenen die eventueel, ook in de toekomst, ernstige strafbare feiten zouden kunnen plegen. Dat zouden ook advocaten kunnen zijn. Vindt u dat advocaten ook vijf jaar in zo'n systeem kunnen blijven staan?

De heer **De Waard**:

Een advocaat die een strafbaar feit pleegt of daarvan verdacht wordt, behoort naar mijn mening op geen enkele wijze anders behandeld te worden dan welke andere burger ook. Wij hebben deze afspraak met Docters van Leeuwen nu gemaakt betreffende de FinPol-informatie, omdat die nogal duidelijk en objectief hanteerbaar is. CID-informatie is meestal in een zodanig stadium dat je dat er niet van kan zeggen. Die informatie blijft buiten deze afspraak, maar dat betekent dus ook dat er verder geen grond is voor beweringen dat advocaten verdacht worden van betrokkenheid bij criminele handelingen. Het is het een of

het ander. Je hebt een strafzaak of een tuchtzaak, of je hebt helemaal niks. Als het helemaal niks is, dan zeggen we er verder ook niks over.

De **voorzitter**:

Blijft het feit dat alle meldingen via FinPol ook weer in de CID-informatie komen. Daar blijven ze dan in staan. Of vindt u dat we ze daar dan ook uit moeten halen?

De heer **De Waard**:

Als we ze behandeld hebben, moeten ze er natuurlijk ook uit.

De **voorzitter**:

Vindt u dat dat voor iedereen geldt? Of wilt u een voorrangspositie voor advocaten?

De heer **De Waard**:

Als het een strafzaak of een tuchtzaak is geweest, dan is die zaak daarmee behandeld. De onafhankelijke rechter heeft zich daar dan over uitgesproken. Er is dan dus geen reden meer om van een verdenking te spreken.

De **voorzitter**:

Dat zou dus betekenen dat die mensen in ieder geval uit het systeem gehaald moeten worden.

De heer **De Waard**:

Dit geldt voor iedereen wiens zaak is behandeld. Waar de onafhankelijke rechter zich heeft uitgesproken over die verdenking, die tenlastelegging, is er een uitspraak geweest.

De **voorzitter**:

Maar de feiten die in de processtukken staan, blijven toch opgeslagen? Die worden toch weer gebruikt? Niemand zal toch willen ontkennen dat dat weer kan gebeuren? Dat is zelfs het probleem. Je kunt wel zeggen dat je daar niet meer over mag spreken, dat je daar geen beschuldiging meer over mag uiten, maar als een zaak is afgedaan gaan natuurlijk niet alle gegevens die daaruit zijn voortgekomen door de papiervernietiger.

De heer **De Waard**:

Ik meen dat dat wel het geval behoort te zijn.

De **voorzitter**:

Dat zou nogal wat consequenties hebben voor de opsporing in Nederland, denk ik.

De heer **De Waard**:

Dat geldt niet alleen voor advocaten. Dat geldt naar mijn mening voor iedere burger.

De heer **De Graaf**:

U hebt nu afspraken gemaakt met het openbaar ministerie. U heeft recentelijk op uw jaarvergadering ook wat "kritische woorden" gewijd aan dit onderwerp. Nu heeft de heer Wilzing hier verklaard dat zijn lijstje op 18 november 1993 door hem ter hand is gesteld aan het ministerie van Justitie en dat hij in de veronderstelling verkeerde dat dat lijstje met u is besproken.

De heer **De Waard**:

Dat is ook juist.

De heer **De Graaf**:

Het is dus niet pas nu allemaal ter discussie gebracht.

De heer **De Waard**:

Dat is ook de oorzaak van mijn bezwaar. Ik heb dus dat lijstje met de zeventien geanonimiseerde beschrijvingen van ongebruikelijke transacties waar advocaten bij betrokken waren, mogen inzien. Ik heb dat daarna weer moeten inleveren. Dat lijstje heeft bij ons mede een rol gespeeld bij onze beslissing om te komen tot het maken van richtlijnen, zodat iedere advocaat zich van het gevaar bewust is dat hij bij zo'n transactie betrokken kan raken, ook als hij het niet weet. Ik heb ook gezegd tegen de heren Van Dijk en Wooldrik van het ministerie van Justitie met wie ik dat lijstje besprak: "Als er strafzaken bij zijn, dan merk ik het wel. Als u tot het oordeel komt dat het geen strafzaken zijn, maar als u toch de toets van de tuchtrechter daarover wilt inroepen, doet u dat dan vooral. Legt u dat dan aan de deken en de tuchtrechter voor".

De **voorzitter**:

Dus u verwijt ze dat ze dat niet veel eerder hebben gedaan?

De heer **De Waard**:

Ik verwijt niemand iets.

De **voorzitter**:

Toch wel. U blaast hier nogal van de toren!

De heer **De Waard**:

Ik zag de heren knikken. Ik dacht dus dat dat in goede aarde viel. Het blijkt echter toch moeilijk omdat het openbaar ministerie natuurlijk niet gewend is om zich tot de tuchtrechter te wenden. Maar ik heb dat toen wel gevraagd. Ik wilde dat steeds. Dat is ook de reden geweest van mijn kritische opmerking tijdens de jaarvergadering. Door die lijstjes te laten circuleren wordt steeds de indruk gewekt dat er heel wat aan de hand is, terwijl het maar om een betrekkelijk klein aantal advocaten gaat en wij niet in de gelegenheid zijn om dat ten aanzien van de advocaten die daar een rol in spelen, verder uit te zoeken, terwijl wij daarvoor wel een onafhankelijke tuchtrechter hebben en dat heel goed kunnen.

De **voorzitter**:

Dat is toch maar n kant van de zaak, mijnheer De Waard? Wij weten dat in elk arrondissement de deken met de hoofdofficier vertrouwelijke gesprekken heeft waar dit soort zaken wordt doorgenomen. De orde had dan toch ook eerder via de deken in de verschillende arrondissementen het OM erop kunnen wijzen dat dit zo niet kon en dat zij gewoon naar voren moesten komen?

De heer **De Waard**:

Ik heb het dus gezegd in november 1993. Er vindt inderdaad een regelmatig overleg plaats tussen de hoofdofficier en de deken. Daarin komen ook wel zaken aan de orde die advocaten betreffen. Die kunnen ook wel eens meewegen bij een beslissing van de deken om een zaak aan de tuchtrechter voor te leggen. Dat is een goed contact wat ook heel goed functioneert. Maar het draait toch voornamelijk om deze FinPol-informatie. Ik vind het vervelend dat deze steeds gebruikt wordt om een hele beroepsgroep in diskrediet te brengen, zonder dat wij de gelegenheid hebben om dat te verifiëren.

De **voorzitter**:

Waar is nu uw beroepsgroep in diskrediet gebracht? Waar?

De heer **De Waard**:

Dit zijn dus zaken die, zolang ik ze niet ken, voor mij niets anders kunnen zijn dan anonieme klachten tegen anonieme advocaten. Elke keer als dat dus opduikt...

De **voorzitter**:

Ik vroeg u iets anders. Ik vroeg: "Waar is nu uw beroepsgroep in diskrediet gebracht?"

De heer **De Waard**:

U hoeft maar in de kranten te kijken, nadat professor Van der Bunt hier aan het woord is geweest, om het antwoord op die vraag te vinden.

De **voorzitter**:

Is uw beroepsgroep hier ook in diskrediet gebracht?

De heer **De Waard**:

Als u dus leest wat er...

De **voorzitter**:

Ik vraag u of hier uw beroepsgroep in diskrediet is gebracht?

De heer **De Waard**:

Ik vind van wel, zeker als daaraan de conclusie wordt verbonden dat er sprake is van "aantoonbare verwijtbare gedragingen". Die conclusie kunnen wij nog helemaal niet bereiken. Bovendien is dat helemaal geen juridisch relevant criterium. Als er dan bovendien wordt gezegd dat het om meer dan incidenten gaat, meen ik dat ik de plicht heb als deken om voor mijn beroepsgroep op te komen.

De **voorzitter**:

Maar het kan toch maatschappelijk relevant zijn? U zegt dat het juridisch irrelevant is. Ik begrijp waarom u dat zegt. Ik heb het daarom vertaald in de vraag of het viel onder de

zaken van het "handelen of nalaten in die zin dat het een goed advocaat niet betaamt". Dat is wel een juridische term.

De heer **De Waard**:

Precies, dat is wel relevant.

De **voorzitter**:

Het bekijken welke functie advocaten kunnen hebben, kan toch maatschappelijk relevant zijn, zonder dat daar een beroepsgroep mee in diskrediet wordt gebracht?

De heer **De Waard**:

Dat vind ik dus niet. Ik vind juist dat je het via de daarvoor bestaande wetten moet afdoen: de strafwet en de advocatenwet. Die laatste wet voorziet in de tuchtrechtspraak. Dan kun je tot een beoordeling van de zaak komen via de onafhankelijke rechter. De hoofdregel is nog steeds dat iemand wordt geacht onschuldig te zijn totdat hij door de onafhankelijke rechter is veroordeeld. Deze gang van zaken behoort ook ten aanzien van deze zaken plaats te vinden.

De heer **De Graaf**:

Overdrijft u nu niet een beetje? Als een wetenschapper onderzoek doet en hier zegt dat hij, terwijl er 8000 advocaten zijn, hooguit enkele tientallen gevallen heeft aangetroffen waarin er mogelijk sprake is van verwijtbare betrokkenheid, kunt u dat toch niet interpreteren als het in diskrediet brengen van een gehele beroepsgroep?

De heer **De Waard**:

Dat heb ik niet gezegd.

De heer **De Graaf**:

Ik meende van wel.

De heer **De Waard**:

Ik heb gezegd dat hij daaraan de conclusie heeft verbonden dat dat aantoonbare verwijtbare betrokkenheid is en niet dat de mogelijkheid bestaat. Bovendien heeft hij gezegd dat het meer dan incidenteel is. Dat suggereert dat onze beroepsgroep op een of andere manier meer dan incidenteel bij dit soort zaken betrokken is.

De heer **De Graaf**:

Ik meen dat u zelf eerder in dit verhoor ook dit soort zaken heeft gemeld. U heeft niet voor niets een richtlijn opgesteld. U bent in gesprek hierover. Er worden cursussen gehouden. U ziet zelf een probleem, maar zodra iemand anders het zegt, brengt hij de beroepsgroep in diskrediet. Dat begrijp ik niet helemaal.

De heer **De Waard**:

Wij moeten een groot onderscheid maken tussen het voorkomen van betrokkenheid van advocaten bij criminele handelingen - de richtlijnen en de cursussen zijn daarop toegesneden, met hulp van het openbaar ministerie en de CRI - en het verwijt dat advocaten meer dan incidenteel betrokken zijn bij criminaliteit. Dat vind ik een ernstige beschuldiging die je niet lichtvaardig mag uiten.

De **voorzitter**:

U zwakt uw uitlating, dat uw gehele beroepsgroep hier in diskrediet was gebracht, dus iets af?

De heer **De Waard**:

Ik zeg dat elke keer wanneer dit soort lijstjes opduiken, of dat nu tijdens een parlementaire enquête is of elders. Je hoeft dan alleen maar de volgende dag de kranten te lezen om te weten dat dit de beroepsgroep in principe in diskrediet brengt. Daarom hebben wij er groot belang bij om lijstjes ter beschikking te krijgen. Als wij de gegevens hebben, kunnen wij zelf orde op zaken stellen.

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp dat u er belang bij heeft. Echter, als iemand spreekt over een aantal advocaten en een lijstje, is dat nog niet hetzelfde als het in diskrediet brengen van een beroepsgroep.

De heer **De Waard**:

Wel als hij daaraan de kwalificatie "aantoonbare verwijtbare betrokkenheid" verbindt en zegt dat het meer dan incidenteel is. Dat betreurt ik.

De **voorzitter**:

Wij hebben het nu teruggebracht tot het "in principe in diskrediet brengen van een beroepsgroep". Na een discussie van acht minuten hebben wij de woorden "in principe" eraan toegevoegd. Is dat goed?

De heer **De Waard**:

Wat mij betreft wel.

De heer **Koekkoek**:

U sprak over vijftientig ongebruikelijke transacties. Bent u het met mij eens dat het om meer dan ongebruikelijk gaat, in die zin dat er bij die transacties meer dan 25.000 werd overgemaakt?

De heer **De Waard**:

Dat ben ik niet met u eens. De melding is dat die transacties ongebruikelijk zijn. Dan moet je verder uitzoeken of er iets ernstigers aan de hand is. Mijn veronderstelling is dat dan zal blijken dat dit bijvoorbeeld in een derde van de gevallen wel zo zal zijn en in een derde van de gevallen helemaal niet. Daartussen zit een grijs gebied. Dit is het geval met alle dingen die je verder gaat uitzoeken.

De heer **Koekkoek**:

Bij die vijftientig transactie gaat het volgens u enkel en alleen om grote bedragen waarbij op zichzelf verder niets aan de hand hoeft te zijn?

De heer **De Waard**:

Je moet er eerst meer van weten, voordat je tot die conclusie kan komen.

De heer **Koekkoek**:

Die zeventien die u eerder heeft besproken, gaven u geen aanleiding om te denken dat er meer aan de hand was, bijvoorbeeld verwijtbare betrokkenheid?

De heer **De Waard**:

Die zeventien zijn hetzelfde als die vijftientig. Daar zou ik hetzelfde over willen zeggen. Je kan denken dat er ook een aantal ernstige gevallen bij is en een aantal minder ernstige. Nogmaals, die zeventien heb ik maar een halfuurtje in geanonimiseerde vorm onder ogen gehad.

De **voorzitter**:

Goed, een van de resultaten van de enquête is wellicht ook dat u nu een afspraak heeft gemaakt met de heer Docters van Leeuwen. Zodra deze afspraak op schrift geformaliseerd is, ontvangen wij daar graag een afschrift van.

De heer **De Waard**:

Ja.

De **voorzitter**:

Mijnheer De Waard, dank u wel.

De heer **De Waard**:

Dank u wel. Sluiting 14.10 uur

**Openbaar verhoor enquêtecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 61**

19 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquêtecommissie opsporingsmethoden op donderdag 19 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer K. Kuijper

Aanvang 14.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer K. Kuijper, geboren op 24 maart 1937 te Zaandam. De door hem af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Kuijper:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Kuijper, u bent hoofd van de rijksrecherche in Amsterdam. U bent vanaf 1959 werkzaam geweest bij de gemeentepolitie te Amsterdam, bureau Warmoesstraat, en daarna bij de recherche. In 1976 bent u begonnen bij de rijksrecherche, het parket van de procureur-generaal in Amsterdam. Waarom wil een politieman naar de rijksrecherche?

De heer Kuijper:

Daar is geen algemeen antwoord op te geven. Mijn persoonlijke beweegreden was, dat ik in de sfeer van de recherche wilde blijven. Om bevorderd te worden, moest je destijds naar de uniformdienst. Ik had daar geen ambities. Niets ten nadele van de uniformdienst, maar dat trok mij niet. Ik heb dus gesolliciteerd bij de rijksrecherche. U noemde 1976, maar ik ben in 1971 bij de Centrale recherche- en informatiedienst terechtgekomen. In 1976 ben ik naar het parket van de PG in Amsterdam gegaan.

De voorzitter:

Hoeveel mensen werken er bij de rijksrecherche in Amsterdam?

De heer Kuijper:

De organieke sterkte is 13.

De voorzitter:

Het is dus een heel klein clubje.

De heer Kuijper:

Het is een heel klein clubje, maar het is het grootste parket bij de rijksrecherche.

De voorzitter:

Wat zijn precies de taken van de rijksrecherche?

De heer Kuijper:

De taak is verwoord in de Taak- en organisatiebeschikking 1974: het doen van onderzoeken en het verlenen van bijstand in opdracht van de procureur-generaal.

De **voorzitter:**

Is er enige wettelijke basis?

De heer **Kuijper:**

De enige wettelijke basis is de Politiewet. Ik spreek dan over de oude Politiewet. In de nieuwe Politiewet ligt dat iets anders, want daarin komt de duiding "rijksrecherche" eigenlijk niet meer voor. Degenen die tot voor 1974 bij de rijksrecherche functioneerden worden in artikel 43 genoemd als bijzondere ambtenaren van politie.

De **voorzitter:**

U doet niet alleen opsporingsonderzoek, maar van alles: fact finding, rapporten. Als er een gezagdrager in het land met de handen in het haar zit, gaat hij naar de rijksrecherche.

De heer **Kuijper:**

Daar zit een aantal schakels tussen. Als een gezagdrager met zijn handen in het haar zit, hangt het van het karakter van zijn zorgen af. Het kan daarbij gaan om een strafrechtelijk of een wat meer algemeen karakter. Als het een strafrechtelijk karakter heeft, komt het terecht bij de hoofdofficier van justitie, die de procureur-generaal om inzet van de rijksrecherche verzoekt.

De **voorzitter:**

U bent toch ook, om iets bij de kop te nemen, door de commissaris van de Koningin in Noord-Holland gevraagd om uit te zoeken wie de naam van de heer Patijn heeft gelekt, toen hij nog geen burgemeester van Amsterdam was?

De heer **Kuijper:**

Ja, dat is een strafrechtelijk onderzoek geweest, gebaseerd op artikel 272 van het Wetboek van Strafrecht. Daarin wordt het opzettelijk verstrekken van informatie waarvan de betrokkene weet dat het vertrouwelijk is of een geheim karakter heeft, strafbaar gesteld.

De **voorzitter:**

Maar tot een strafzaak komt het bijna nooit.

De heer **Kuijper:**

Dat is zo. Het is ontzettend moeilijk om op met name dit strafbare feit een verdachte te identificeren. In het algemeen zit je al achter het net.

De **voorzitter:**

Achter het net?

De heer **Kuijper:**

Het feit is al geschied. Je kunt achteraf op grond van verklaringen van betrokkenen en anderen proberen een lekkage te reconstrueren. De ervaring is dat in het algemeen het verspreidingsgebied van de informatie dermate groot is, dat je moeilijk tot identificatie van de verdachte komt.

De **voorzitter:**

Is dat ook het eerste doel wat men nastreeft, als men u inschakelt?

De heer **Kuijper:**

Het zou een nevendoeel kunnen hebben. Artikel 272 is een basis voor een opsporingsonderzoek, omdat je op geen andere manier gebruik kunt maken van de mogelijkheden van strafvordering. Er kunnen nevenbedoelingen zijn, bijvoorbeeld om gewoon zelf in de bestuurlijke sfeer te ontdekken waar het lek zit en om op grond daarvan eventueel andere, bijvoorbeeld disciplinaire of tuchtmaatregelen, te nemen.

De heer **Rabbae:**

Mijnheer Kuijper, het voortbestaan van de rijksrecherche is via allerlei koninklijke besluiten - vanaf 1851 tot en met 1937/1938 - geregeld. Er is geen wettelijke basis, behalve dat zij met naam en toenaam, taken en doelstellingen, wordt aangegeven in de Politiewet, de artikelen 1 en 43. Meer dan taken en het aangeven van de bijzondere politie-ambtenaar voor een aantal taken van het ministerie van Justitie, onder leiding van de PG, is er niet.

De heer **Kuijper:**

Op grond van de Politiewet zijn de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken gehouden om de taak van de rijksrecherche te omschrijven. Dat is tot nu toe niet gebeurd. De

geschiedenis van de rijksrecherche ontstond in 1897, op dezelfde datum als mijn verjaardag...

De heer **De Graaf**:

Dat kan geen toeval zijn!

De heer **Kuijper**:

Het ontstaan van het taakgebied van de rijksrecherche is een groeiproces geweest. De rijksrecherche is ingesteld in het kader van de bestrijding van de zware criminaliteit, zoals men dat destijds noemde. Zij is toegevoegd aan de procureur-generaal. Ik kan mij voorstellen, alhoewel ik er niet bij ben geweest, dat het ontzettend gemakkelijk is voor een procureur-generaal om een apart opsporingseenheidje te hebben waarmee hij allerlei taken kan verrichten. Dat groeiproces is doorgegaan tot 1989. Toen is men meer aan de taakomschrijving gaan doen. Dat heeft geresulteerd in de opdracht aan beide ministers om die taak te omschrijven, maar zo ver is het nog niet.

De heer **Rabbae**:

In 1992 is een adviesrapport verschenen van Andersson, Elffers en Felix BV, AEF. Daarin werd geadviseerd om de rijksrecherche, omdat het een kleine club is, verspreid over vijf ressorten, te concentreren, om daarmee de deskundigheid en de slagvaardigheid ervan te verstevigen. Wat is er met dat advies gebeurd?

De heer **Kuijper**:

Dat is een wat "zwalkende" aangelegenheid geweest. Het is in eerste instantie door de vergadering van procureurs-generaal afgewezen. Het was in de tijd van voor het rapport-Donner. De procureurs-generaal waren of zijn nog steeds op wettelijke basis territoriaal gebonden. Zij wilden de territoriale binding van de rijksrecherche handhaven. Inmiddels zijn er plannen voor het college van procureurs-generaal waarin de taken zijn verdeeld. Een van de procureurs-generaal is portefeuillehouder. Dat is aanleiding geweest om alsnog over te gaan tot het effectueren van dat aspect van het AEF-rapport, het centraliseren van de rijksrecherche, het aanstellen van een directeur rijksrecherche, een centrale aansturing via de portefeuillehouder, via de directeur rijksrecherche naar de ressortelijk gevestigde rijksrecherche-eenheden, dus een betere aansturing.

De heer **Rabbae**:

Dat staat dus te gebeuren?

De heer **Kuijper**:

Inderdaad.

De heer **Rabbae**:

Is de voornaamste taak van de rijksrecherche het doen van onderzoeken, aanbevelingen en adviezen, erop gericht om de integriteit van het openbaar bestuur, politie en andere ambtenaren, te vergroten?

De heer **Kuijper**:

Dat is op het ogenblik de voornaamste taak. Die resulteert op dit moment praktisch in het instellen van strafrechtelijk onderzoek.

De heer **Rabbae**:

De BVD is ongeveer met hetzelfde bezig; het bevorderen van de integriteit van het openbaar bestuur. Vindt u dat een gewenste doublure?

De heer **Kuijper**:

Ik zie het niet als een doublure. Ik denk dat wij in elkaars verlengde kunnen functioneren, maar dat is nog niet zozeer in de praktijk gebracht. De taak van de BVD heeft ook enige verandering ondergaan en is in de richting van het integriteitsonderzoek gekomen. De wijze van onderzoeken van de BVD is een totaal andere dan die van de rijksrecherche.

De heer **Rabbae**:

De rijksrecherche is toch langer met deze materie bezig dan de BVD?

De heer **Kuijper**:

Dat is zo.

De heer **Rabbae**:

Je zou het kunnen beschouwen als een invlechting van de BVD in een sector die eigenlijk bij de rijksrecherche hoort.

De heer **Kuijper**:

Ik denk toch dat wij in elkaars verlengde kunnen werken, omdat de BVD langs grotere lijnen werkt - ik wil niet zeggen oppervlakkig bezig is - en de materie vanuit een andere invalshoek bekijkt.

De heer **Rabbae**:

Ik kan mij voorstellen dat, wanneer het gaat om preventieve activiteiten, gericht op de bevordering van de integriteit van het bestuur, de BVD daarin een rol kan spelen. U zegt dat samenwerking aan de orde kan zijn. Leidt dat niet tot een soort vermenging van bevoegdheden?

De heer **Kuijper**:

In het verleden is er, toegespitst op de wat meer politieke taak van de BVD, ook in de richting van de staatsveiligheid, ook samenwerking geweest. Als de BVD strafrechtelijk exploitabele informatie bezat, moest dat strafrechtelijk geëxploiteerd worden.

De heer **Rabbae**:

Maar de BVD is geen opsporingsdienst.

De heer **Kuijper**:

Precies, daarom! Een opsporingsapparaat als de rijksrecherche leende zich bij uitstek om die informatie van de BVD strafrechtelijk te vertalen en om als opsporingsambtenaar de informatie tactisch te maken, dus om een link te leggen naar het fenomeen CID-informatie.

De heer **Rabbae**:

Vindt u het een zuivere constructie, dat de BVD, die geen opsporingsdienst is, exploitabele strafrechtelijke gegevens doorgeeft aan de rijksrecherche om daarmee verder aan de slag te gaan?

De heer **Kuijper**:

Strafrechtelijk exploitabel, het is informatie. Als er ergens informatie gegenereerd wordt, moet je bekijken of dat strafrechtelijk te vertalen is. Dan maakt het niet uit uit welke hoek die informatie komt. Als dat van de BVD is, goed, het zij zo. Dat moet dan omkleed worden met strafrechtelijke garanties voor een goede procedure. Het is precies hetzelfde als informatie die van een ander ministerie komt.

De heer **Rabbae**:

Met andere woorden: u hoeft zich geen zorgen te maken over de manier waarop die informatie is verkregen, als u er maar mee kunt werken?

De heer **Kuijper**:

Wij moeten natuurlijk wel de garanties hebben dat de informatie is verkregen op een in het strafrechtelijk proces acceptabele manier. Dat moet verder een open zaak zijn.

De **voorzitter**:

Hoe weet u dat?

De heer **Kuijper**:

Ik heb nog geen ervaring op dat gebied, maar de ervaring die ik heb op het gebied dat ik net aanhaalde, is zodanig dat daar geen problemen door ontstaan.

De **voorzitter**:

Heeft u wel eens met de BVD samengewerkt op hetzelfde moment, in dezelfde zaak?

De heer **Kuijper**:

Dat is wel gebeurd.

De **voorzitter**:

Dat is toch niet in overeenstemming te brengen met wat wij in de Kamer altijd hebben gehoord: scherpe scheiding tussen politie-, recherche- en BVD-activiteiten?

De heer **Kuijper**:

Dat meen ik te moeten bestrijden in die zin dat als er strafbare feiten uitkomen - ik praat over de staatsgevaarlijke misdrijven in het verleden, het eerste gedeelte van het tweede Wetboek van Strafrecht - ontkom je niet aan een bepaalde mate van samenwerking met de

dienst die de informatie heeft gegenereerd. Dat wil dan niet zeggen dat de rijksrecherche een structureel samenwerkingsverband met de BVD heeft. Nee, in bepaalde casus is er een mate van samenwerking in het strafrechtproces.

De **voorzitter**:

Aan wat voor casus moeten wij dan denken?

De heer **Kuijper**:

Van spionage of iets dergelijks, of het doorgeven van informatie aan een vreemde mogendheid over aangelegenheden die de staatsveiligheid aangaan.

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp nog niet geheel het scherpe onderscheid tussen politie, rijksrecherche en Binnenlandse veiligheidsdienst. Is het niet nog een zeer schimmig geheel, wanneer uw rijksrecherche optreedt en wanneer de reguliere politie optreedt? De Politiewet verschaft er geheel geen duidelijkheid over. Er wordt alleen gesteld dat u bijzondere ambtenaar van politie bent en dat er taken ten dienste van justitie kunnen worden uitgevoerd, die limitatief vermeld worden. Daaronder valt niet het doen van onderzoek. U kunt strafrechtelijk onderzoek doen. Het voorbeeld van de voorzitter gaat over lekken van vertrouwelijke informatie over een benoeming van een burgemeester. Waarom doet de rijksrecherche dat eigenlijk? Waarom doet de reguliere politie dat niet?

De heer **Kuijper**:

Daar ligt natuurlijk de factor objectiviteit aan ten grondslag.

De heer **De Graaf**:

Is de politie niet objectief?

De heer **Kuijper**:

Ik denk het niet, nee. Als het in de richting van het bestuur gaat en met name het plaatselijk bestuur, dan moet je bedenken dat de politie is aangesteld door dat plaatselijk bestuur.

De heer **De Graaf**:

Dat is toch de regionale politie?

De heer **Kuijper**:

Op dit moment is het de regionale politie.

De heer **De Graaf**:

Die is toch niet aangesteld door het plaatselijk bestuur?

De heer **Kuijper**:

Nee, maar zij heeft wel zodanig nauwe banden met het plaatselijk bestuur dat een eventueel onderzoek beïnvloed zou kunnen worden door dat bestuur.

De heer **De Graaf**:

Als er gelekt wordt binnen het departement, moet dan ook de rijksrecherche worden ingeschakeld? Kan dat niet gewoon de politie Haaglanden zijn?

De heer **Kuijper**:

Dat hangt ervan af. Het is niet alleen de factor objectiviteit die hieraan ten grondslag ligt. Je zou ook een bepaalde deskundigheid, professionaliteit, naar voren kunnen laten komen in de zin van het kennis van zaken hebben van de materie en het kennis van zaken hebben van de circuits, van de structuur en de samenstelling van een ministerie.

De heer **De Graaf**:

Waar staat precies wanneer u aan de bak moet en wanneer de gewone politie?

De heer **Kuijper**:

Dat is op dit moment niet scherp geformuleerd, maar wij werken op dit ogenblik nog onder de vigeur van een circulaire van 1969, waarin de behandeling van het strafbaar gedrag van politie-ambtenaren wordt geregeld. Daarin staat dat, als er sprake is van strafbaar gedrag van politie-ambtenaren of als de niet-strafbaarheid niet vaststaat, een onderzoek wordt ingesteld. Dat gebeurt in beginsel door het korps zelf, maar als de officier van justitie van mening is dat de objectiviteit in het gedrag komt of de schijn kan worden gewekt dat dit het geval is, verdient het overweging om de rijksrecherche in te schakelen.

De heer **De Graaf**:

Dat geldt voor onderzoek dat tegen politie-ambtenaren zelf gericht is. Er zit een zekere logica in dat de rijksrecherche dat dan doet. Het ging mij echter om de vraag: waarom doet de rijksrecherche disciplinaire onderzoeken, feitenonderzoeken en mogelijk strafvorderlijke onderzoeken, waarbij het helemaal niet gaat om politie, maar om gemeente-ambtenaren, departementsambtenaren en dergelijke? Dat is dus onduidelijk of niet geregeld.

De heer **Kuijper**:

Dat is onduidelijk geregeld. Dat wordt overgelaten aan het inzicht van het op dat moment en op die plaats bevoegde gezag. Als men met name de objectiviteit in het geding voelt komen of men is ervan overtuigd dat het het beste kan worden gedaan door een instantie die verstand heeft van onderzoeken betreffende corruptie, of goed de weg weet in de ambtelijke structuren, schakelt men de rijksrecherche in.

De **voorzitter**:

Wie kan dat beslissen? Een hoofdofficier of alleen de procureur-generaal?

De heer **Kuijper**:

Feitelijk is het zo dat in het kader van opsporingsonderzoeken de officier van justitie, de procureur-generaal verzoekt om inzet van de rijksrecherche. De procureur-generaal beslist over die inzet. Daarbij zullen het criterium objectiviteit en ook logistieke aangelegenheden een rol spelen.

De **voorzitter**:

Kan een burgemeester er ook direct aan de procureur-generaal om vragen?

De heer **Kuijper**:

Dat is ook gebeurd in het kader van disciplinaire onderzoeken, waarin ook de factor objectiviteit naar voren kwam.

De **voorzitter**:

In de praktijk beslist de procureur-generaal het, of beslist u eigenlijk of u wat gaat aanpakken?

De heer **Kuijper**:

Ik heb daar vaak een adviserende stem in.

De **voorzitter**:

Meer dan adviserend, in materiële zin?

De heer **Kuijper**:

Nee, niet meer dan adviserend. Wat bedoelt u?

De **voorzitter**:

Dat u het eigenlijk zelf beslist. Wijkt de PG vaak van uw advies af?

De heer **Kuijper**:

Dat komt voor, maar niet vaak.

De **voorzitter**:

Hoogst zelden?

De heer **Kuijper**:

De mening van de PG en de mijne lopen niet zo vaak uiteen.

De heer **Rabbae**:

Een aantal korpsen heeft een eigen Bureau intern onderzoeken, bijvoorbeeld in Amsterdam en in Rotterdam. Is dat een gewenste ontwikkeling?

De heer **Kuijper**:

Daar is een hele middag over te praten. Om het kort te houden, denk ik dat het in beginsel een goede ontwikkeling is. Ik heb wel eens gezegd: als het Bureau interne onderzoeken er niet was, kwamen wij helemaal niet meer thuis. U moet dan onderscheid maken tussen de onderzoeken waar werkelijk de objectiviteit in het geding is en wat wij de "droge klap" noemen, dus als iets gebeurd is waar dat absoluut niet aan de orde is. Dat wordt in het algemeen opgevangen door het Bureau interne onderzoeken.

De **voorzitter**:

De droge klap?

De heer **Kuijper**:

Daar verstaan wij onder het zeer eenvoudige wapengebruik, het optreden van politie op straat bij het breken van verzet, het gebruik maken van de gummi wapenstok. Daar komen klachten over. Vroeger werden wij daarmee overstroomd. Dat konden wij niet meer doen. In die zin is het Bureau interne onderzoeken bijzonder nuttig en ook in de sfeer van het disciplinair onderzoek.

De heer **Rabbae**:

Ik begrijp dat u het aan de ene kant ziet als een goede ontwikkeling, omdat het uw taak verlicht, maar ik begrijp aan de andere kant dat u er kritiek op heeft dat, als intern onderzoeken door het korps zelf worden geëntameerd, daarmee de objectiviteit en de afstandelijkheid niet zijn gewaarborgd.

De heer **Kuijper**:

Ja. Ik denk dat de factor objectiviteit bijzonder goed in de gaten moet worden gehouden, niet alleen feitelijk, materieel. De schijn moet worden vermeden dat de zaak in de doofpot wordt gestopt. Als het werkelijk om essentiële zaken gaat, zou je daarbij een niet al te vaste grens moeten trekken. Ik noem een voorbeeld. Bij strafbare feiten waarbij voorlopige hechtenis is toegelaten - dat zijn in het algemeen feiten waar meer dan zes jaar gevangenisstraf op staat - moet toch wel de vraag worden gesteld of je dat de politie zelf moet laten doen. Ik wil dan niet zeggen dat bij alle onderzoeken die beneden die strafrechtelijke grens liggen die objectiviteitsgedachte geen rol hoeft te spelen, maar je moet er heel alert op zijn.

De heer **Rabbae**:

Staat het korps in Amsterdam open voor onderzoeken van de rijksrecherche, dus van buiten, of heeft het de neiging om meer naar binnen te kijken en zich af te sluiten voor de rijksrecherche?

De heer **Kuijper**:

Die vraag ligt in de richting van de korpsleiding.

De heer **Rabbae**:

Die krijgen wij vanmiddag op bezoek.

De heer **Kuijper**:

Ik hoop daar ook nog bij te zijn. Als u het mij op de man af vraagt, denk ik dat er op dit moment een ontwikkeling is waar wel eens naar gekeken zou kunnen worden, in die zin dat men daarmee iets te ver gaat.

De **voorzitter**:

Waar gaat men te ver mee?

De heer **Kuijper**:

Met het zelf onderzoeken van aangelegenheden.

De heer **Rabbae**:

Dat is niet gewenst.

De heer **Kuijper**:

Ik denk dat dat niet gewenst is om de reden die ik net al aangaf, namelijk objectiviteit.

De **voorzitter**:

De korpsleiding in Amsterdam is, je zou bijna zeggen, trots op het feit dat men zo actief corruptie bestrijdt, ook binnen het korps. Men heeft daar de laatste jaren binnen het korps een groot punt van gemaakt, onder anderen de heer Van Riessen. Doet men dat niet goed?

De heer **Kuijper**:

Ik wil niet zeggen dat men dat praktisch en materieel niet goed doet. Als er door de politie zelf een recherche-onderzoek wordt ingesteld, een opsporingsonderzoek, binnen het eigen korps, zal dat materieel, technisch en tactisch wel goed gebeuren. Maar nogmaals, de factor objectiviteit moet je in de gaten houden. Je moet de schijn vermijden dat men bezig is zichzelf te onderzoeken. Om die reden moet je een instantie van buiten inschakelen.

De heer **Rabbae**:

Kun je dat wel forceren? Als op een gegeven moment het Amsterdamse korps intern bezig is met een onderzoek, waarvan u zegt: dit gaat fout, kunt u dan ingrijpen bij de procureur-generaal om te bekijken of zo'n onderzoek "naar buiten wordt gegooid"?

De heer **Kuijper**:

Als ik zou weten dat zo'n onderzoek draait, zou dat kunnen, maar in het algemeen weet ik dat niet.

De heer **Rabbae**:

Dat wordt niet gemeld?

De heer **Kuijper**:

Niet aan ons. De rijksrecherche is een reactieve organisatie tot nu toe. Het overleg over dit soort zaken heeft in eerste instantie plaats tussen de korpsleiding en de officier van justitie.

De heer **Rabbae**:

U zegt de rijksrecherche is reactief. U wilt eigenlijk graag naar een soort pro-actieve positie? U wilt graag de beschikking hebben over een CID-status of -positie. Kunt u dat nader motiveren?

De heer **Kuijper**:

U meent dat wij terug willen naar een meer pro-actieve organisatie. Ik denk dat dit niet juist is. Het is goed dat de organisatie van de rijksrecherche op zichzelf reactief blijft, maar dat je, gezien de veranderingen in het hele maatschappelijke bestel en ook in het hele criminaliteitsbeeld, wat pro-actieve elementen aan de rijksrecherche zou kunnen toevoegen, onder goede voorwaarden.

De **voorzitter**:

Als u het uit het jargon moet vertalen, hoe zegt u het dan, dus als u niet de woorden pro-actief en reactief gebruikt?

De heer **Kuijper**:

Poe! Ben ik al zo verslingerd aan jargon dat ik het niet meer kan uitleggen?

De heer **Rabbae**:

Achter het net of voor het net?

De heer **Kuijper**:

Voor het net! Laat ik het zo vertalen. Ik ga even uit van de circulaire van 1969. Die is in die tijd en op die plaats ingesteld. Het was heel eenvoudig. Er deden zich bij de politie strafbare feiten voor. De korpschef constateerde dat en meldde dat aan de officier van justitie. Dat was een op zichzelf staand geheel. Ik noem als voorbeelden diefstal van spullen uit fouillering en het ongeoorloofd gebruik van de wapenstok. Dat was overzichtelijk. Naarmate - dat haalde ik net aan - het criminaliteitsbeeld veranderde en dus ook de maatschappelijke verantwoordelijkheid en het maatschappelijke beeld veranderde, kreeg je bij de politie ook heel andere dingen. Daar kreeg je te maken met over veel langere termijn uitgesmeerde ontwikkelingen in de integriteitssfeer, uitmondend in normafwijkend gedrag, gevolgd door corruptie. Dat zit ook veel vast aan de zware, georganiseerde criminaliteit. Mijn standpunt is dat je als rijksrecherche mee moet drijven, wil je op een gegeven moment onderzoeken kunnen doen op dat vlak. Je moeten weten wat er op het gebied van de georganiseerde criminaliteit aan de hand is en wat er aan de hand is op het gebied van de contacten die er zijn tussen de politie en de georganiseerde criminaliteit, vooral impliciet, bijvoorbeeld de CID-contacten.

De heer **Rabbae**:

Ik heb begrepen dat u in die richting juist een nota heeft afgescheiden, maar dat de nota afgeschoten is door de rijksrecherche Nederland. Dat klopt?

De heer **Kuijper**:

Ja, dat klopt.

De heer **Rabbae**:

Waarom?

De heer **Kuijper**:

Dat is in 1990 geweest. De ontwikkeling die hieraan ten grondslag ligt, is toch wat algemeen. Je zou haast kunnen zeggen: alles begint in Amsterdam, zowel de criminaliteit als de bestrijding van de criminaliteit en dus ook de bestrijding van de corruptie en het normafwijkend gedrag. Wij werden in die tijd nogal geconfronteerd met het gegeven dat crimineleinlichtingendiensten beschikten over informatie waar zij niet mee uit de voeten konden. Het was 00-informatie die niet tactisch gemaakt kon worden, maar waarvan je toch zou kunnen zeggen dat het veredeld moet worden.

De **voorzitter**:

00-informatie die tactisch veredeld moet worden. Dat betekent zeer geheime informatie waar je verder niet zoveel mee kan, zonder dat je er iets anders bij krijgt?

De heer **Kuijper**:

Ik vergeet eventjes dat ik niet uitsluitend tegen insiders spreek. Ja, inderdaad. Het gaat inderdaad om informatie die om redenen van bronafscherming niet naar buiten kan komen. Je moet er als politie echter wel mee aan de gang. Je moet dus openingen zien te vinden.

De heer **Rabbae**:

Ik onderbreek u even. De vraag was: waarom is uw nota in de laagste la gelegd?

De heer **Kuijper**:

De rest van de rijksrecherche Nederland had vrijwel geen ervaring op dat gebied. Men zag dus ook de noodzaak van de vorming van een CID niet in. Een van de grote bezwaren was ook dat men dan eventueel activiteiten ging ontwikkelen die niet pasten in het beeld van de rijksrecherche. Je bent bezig met de integriteitshandhaving en je zou dan zelf risico's gaan lopen op CID-gebied door activiteiten te gaan ontplooien waarmee je buiten de grenzen zou kunnen komen. Dit heel globaal weergegeven.

De heer **Rabbae**:

Dit zou betekenen dat je niet alleen maar informatie krijgt van de politie, maar dat je ook informatie geeft aan de politie?

De heer **Kuijper**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Daar zou u voor zijn?

De heer **Kuijper**:

Daar ben ik voor, ja. Ik ben voor een vrije informatie-uitwisseling op het criminele gebied. Ik zou met betrekking tot de rijksrecherche wel de restrictie willen maken dat er informatie is die niet naar de CID'en kan, maar dat is dan ook informatie waar de CID'en niet mee uit de voeten kunnen. Ik bedoel dat in de zin van dat je een organisatie niet moet belasten met informatie waar zij niks aan heeft.

De heer **Rabbae**:

Stel, u heeft de CID-status. U zou dan in dat verband eigenlijk ook informanten moeten gaan runnen.

De heer **Kuijper**:

Misschien.

De heer **Rabbae**:

Stel, er komt een politie-agent, een collega uit een korps bij u langs en die zegt: ik wil graag informatie verstrekken over collega Piet, want die is verkeerd bezig, maar ik wil anoniem als informant ingeschreven worden. Wat zou uw reactie zijn?

De heer **Kuijper**:

Heel kort door de bocht zou ik zeggen: zet het maar op papier en maak proces-verbaal op. Hij is immers opsporingsambtenaar.

De heer **Rabbae**:

Is dat niet makkelijker gezegd dan in de praktijk gedaan?

De heer **Kuijper**:

Inderdaad. Dat is makkelijk gezegd. Het is echter wel het uitgangspunt. Ik denk niet dat het goed is dat politiemensen als informant ingeschreven komen te staan bij de rijksrecherche, omdat zij zelf een verantwoordelijkheid hebben als opsporingsambtenaar en er andere wegen zijn om eventuele anonimiteit te handhaven.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik niet. U wilt een criminele-inlichtingendienst. Tegelijkertijd zegt u geen politiemensen als informant te willen. Wie wilt u dan wel als informant? De burgemeester van Amsterdam? De buurman van een politieman?

De heer **Kuijper**:

Ik denk dat de rijksrecherche niet per definitie zelfstandig informanten moet gaan werven en runnen. De RCID'en, de regionale criminele-inlichtingendiensten, hebben binnen de criminele wereld een informantennetwerk. Ik denk dat je daar in eerste instantie van uit moet gaan.

De **voorzitter**:

Waarom wilt u dan die status hebben? Waarom wilt u dan die criminele-inlichtingendienst hebben?

De heer **Kuijper**:

Om een goed samenwerkingsverband te hebben met de regionale criminele-inlichtingendiensten.

De **voorzitter**:

Om meer informatie van de criminele-inlichtingendiensten te krijgen dan u nu krijgt?

De heer **Kuijper**:

Ja. Om meer informatie te krijgen en ook om op een meer verantwoorde manier te proberen die informatie te veredelen. De criminele-inlichtingendiensten zitten in het algemeen wat betreft het integriteitsverhaal binnen het eigen korps met een enorme belasting. Zij werken dan in feite veel meer tegen collega's. Dat is ontzettend vervelend.

De **voorzitter**:

Dan moet ik het zo begrijpen. Er komt in de stad X uit het criminele milieu een tip binnen over een politieman of -vrouw die ongeoorloofde banden zou hebben met het criminele milieu. U zegt dat het dan beter is als het direct aan u doorgegeven wordt, want dan kan er tenminste in alle objectiviteit iets mee gebeuren. Dat is beter dan dat men de informatie onder zich houdt.

De heer **Kuijper**:

Ja. Dat is vaak ook de wens van de mensen die bij de criminele-inlichtingendiensten werken. Dan komt er nog een factor bij. Je zit vaak met de net aangehaalde 00-informatie. Dat is net uitgelegd wat dat is. Die informatie kunnen zij dus niet exploiteren en zij kunnen er dus verder ook geen kant mee op. Als zij proberen om die informatie te veredelen, stellen zij feitelijk een onderzoek in tegen hun eigen collega's. Als zij ermee naar hun korpschef lopen, dan lopen zij het risico dat het op een ongewenste manier geëxploiteerd wordt in de disciplinaire sfeer of anderszins, terwijl dan ook de informatie stuk gaat. Zij zitten dus feitelijk omhoog.

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp dus dat u eigenlijk helemaal geen criminele-inlichtingendienst wilt hebben. U wilt alleen maar de status hebben, hoe dat formeel dan ook in elkaar zit, om dit soort CID-informatie te krijgen en als het ware ook door te kunnen geven.

De heer **Kuijper**:

Als ik het heel kort door de bocht zeg, dan...

De **voorzitter**:

Zegt u alstublieft niets kort door de bocht.

De heer **Kuijper**:

Mijn mening is dat de rijksrecherche dient te worden opgenomen in de CID-regeling.

De heer **De Graaf**:

Ja, maar dus geen eigen CID, geen eigen criminele-inlichtingendienst met runners en mensen die eigenlijk niets anders doen dan dat?

De heer **Kuijper**:

Nee. Dat is niet de eerste optie.

De heer **De Graaf**:

En ook niet de tweede optie.

De heer **Kuijper**:

Kijk. Wij willen wel de mogelijkheid en de professionaliteit hebben om, als een regionale criminele-inlichtingendienst omhoog zit met een informant - dat is in het verleden wel gebeurd - een onderzoek te doen naar eigen collega's. De redenen daarvoor heb ik net gegeven. Het runnen van die informant kan dan, bijvoorbeeld, overgenomen worden door de rijksrecherche.

De heer **De Graaf**:

Wordt u dan niet gewoon een eigen, bijzonder politiekorpsje?

De heer **Kuijper**:

Ik denk van niet, mits je het goed inkadert en het re-actieve karakter van de rijksrecherche handhaaft en de criminele-inlichtingendienst - zoals de bedoeling is - plaatst onder de supervisie van de NCID-officier, de officier dus verbonden aan de Nationale criminele-inlichtingendienst bij de CRI.

De **voorzitter**:

Maar die heeft al 60 taken. Moet hij dan die 61ste taak ook doen? Die heeft daar dan toch echt geen zicht meer op?

De heer **Kuijper**:

Er is misschien geen enkel bezwaar om die functie uit te breiden, eventueel met meerdere officieren van justitie. Wij zullen het potentieel dan moeten vergroten.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Kuijper, speelt het u parten bij uw onderzoek dat u niet kunt beschikken over CID-informatie?

De heer **Kuijper**:

Ja, dat speelt mij parten bij het onderzoek. Ook al in de contactuele sfeer wordt door de politie direct gevraagd naar het hebben van de CID-status.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil een concreet voorbeeld geven. U heeft op een gegeven moment opdracht gekregen onderzoek te doen naar voorwetenschap bij de CID-Kennemerland. Het gaat dan om voorwetenschap over de aanslag op de heer Van der Heiden in Alkmaar. Daar heeft u onderzoek naar gedaan. Speelde bij dat onderzoek het probleem dat u niet kon beschikken over de CID-informatie?

De heer **Kuijper**:

Dat probleem speelde. In eerste instantie was men niet bereid de CID-informatie te verstrekken of daarover te spreken. Daar hebben wij het volgende op gevonden. Er is een confidentieel dossier samengesteld, dat niet bij de rijksrecherche vandaan gekomen is. Aan de hand van dat dossier is er een rapportage gemaakt met conclusies en aanbevelingen. De beoordeling van die rapportage is gebleven bij de inzage van dat confidentiële dossier, om te beoordelen of die conclusies en aanbevelingen klopten.

De heer **Koekkoek**:

Wie heeft dat...

De heer **Kuijper**:

Dat heb ik.

De heer **Koekkoek**:

Nee. Mijn vraag is wie dat confidentiële dossier heeft samengesteld.

De heer **Kuijper**:

Dat heeft de rijksrecherche samengesteld.

De heer **Koekkoek**:

Dat kon u toch samenstellen op basis van CID-informatie?

De heer **Kuijper**:

Op basis van informatie. Het is, denk ik, goed om te zeggen dat de CID-informatie en de beschikking daarover door de rijksrecherche in twee delen moet worden gesplitst. Als wij onderzoek doen naar een bepaalde gelopen procedure, dan zullen wij CID-informatie nodig hebben om te bepalen of een bepaalde procedure juist verlopen is. Wij zijn er dan niet op uit om die CID-informatie te exploiteren of tactisch te maken. Dan komt die informatie op een heel andere manier tot ons. Er is natuurlijk nog een ander traject. Ik doel dan op het in de opsporingssfeer beschikken over CID-informatie, waarmee je een tactisch traject ingaat. Daar heb je, naar mijn mening, de CID-status voor nodig.

De heer **Koekkoek**:

Nu heeft de heer Van der Veen hier gezegd dat het onderzoek in deze kwestie gehinderd is door het feit dat de IRT-archieven "bevroren" zijn en dat daarvan geen gebruik kan worden gemaakt. Kunt u dat bevestigen?

De heer **Kuijper**:

Wij zijn inderdaad niet aan de IRT-archieven toegekomen. Dat is zo.

De heer **Koekkoek**:

Die archieven had u nodig om dit onderzoek verder te voeren?

De heer **Kuijper**:

Er is toen in dat onderzoek niet uitdrukkelijk gebleken dat er nog meer informatie over deze zaak zou zitten in de IRT-archieven. Dat is mij toen, tijdens het onderzoek, niet geworden.

De heer **Koekkoek**:

De mededeling van de heer Van der Veen is nieuw voor u?

De heer **Kuijper**:

U bedoelt...

De heer **Koekkoek**:

De mededeling die hij hier heeft gedaan.

De heer **Kuijper**:

U zegt mij dat hij die mededeling heeft gedaan. Ik kan mij dat niet herinneren.

De heer **Rabbae**:

Hoe wist u dat de archieven van de IRT voor u geen belangrijke informatie inhield?

De heer **Kuijper**:

Wat zegt u?

De heer **Rabbae**:

Hoe wist u of hoe weet u dat de archieven van de IRT voor uw onderzoek geen belangrijke informatie inhouden?

De heer **Kuijper**:

U doelt op het onderzoek naar het functioneren van de CID-Kennemerland?

De heer **Koekkoek**:

In verband met de kwestie-Van der Heiden.

De heer **Kuijper**:

Ja, maar goed. Dat is destijds in een totaalpakket meegenomen.

De **voorzitter**:

Kunt u dan zeggen welk totaalpakket dat was en specificeren wat u toen onderzocht heeft over de CID-Kennemerland?

De heer **Kuijper**:

Ja. Wij hebben toen, in het voorjaar van 1993, een onderzoek ingesteld op basis van het gegeven dat twee rechercheurs van de CID-Kennemerland met een floppy via de Amsterdamse politie bij de Binnenlandse veiligheidsdienst terechtgekomen zijn.

De heer **Koekkoek**:

Ik neem aan het voorjaar van 1994.

De heer **Rabbae**:

Nee, december 1993.

De heer **Kuijper**:

Nee. U heeft gelijk, mijnheer Koekkoek. Het is in het voorjaar van 1994 geweest en dus direct na de IRT-affaire. Ik zat even mis. Die twee rechercheurs waren dus bij de BVD terechtgekomen en zij hadden bezwaren tegen het functioneren van de CID-Kennemerland en een tweetal functionarissen daarin. Dat is via de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Justitie bij de procureur-generaal terechtgekomen. De rijksrecherche heeft opdracht gekregen een onderzoek in te stellen. Dat onderzoek is begonnen met het horen van de twee rechercheurs.

De **voorzitter**:

Dat waren Van B. en L.?

De heer **Kuijper**:

Ja, inderdaad. Van B. en L. waren al bij hun korpsleiding geweest en die hadden naar hun mening daar onvoldoende activiteit ontwikkeld gekregen. Wij hebben hun gehoord en zij hebben een aantal onderwerpen naar voren gebracht waarop hun bezwaren waren gebaseerd. Die onderwerpen hebben wij dus onderzocht. Daaronder zat ook de behandeling van de informatie die betrekking had op de liquidatie van Van der H., die net is aangehaald. Wij hebben daar bekeken hoe het informatiecircuit sec is gelopen tussen de RCID-Kennemerland, de RCID-Alkmaar, de CID-officier Haarlem en de CID-officier Alkmaar. Daarbij zijn wij tot de conclusie gekomen dat er op een gegeven moment voor wat betreft het tweede gedeelte van de informatie, die direct met de liquidatie te maken had, tegenstrijdige verklaringen zijn gekomen.

De **voorzitter**:

U heeft dus geconcludeerd dat er tegenstrijdige verklaringen waren over het doorgeven en ontvangen van die bewuste CID-informatie over die op handen zijnde liquidatie?

De heer **Kuijper**:

Ja.

De **voorzitter**:

Het was dus zo dat de CID in Noord-Holland, in Alkmaar, zei dat zij het niet ontvangen hadden en de CID in Haarlem zei dat zij het gestuurd hadden. Komt het daar op neer?

De heer **Kuijper**:

Ja, inclusief de CID-officier.

De **voorzitter**:

Inclusief de CID-officier. Dat was mevrouw...

De heer **Kuijper**:

...Kuitert.

De heer **Koekkoek**:

Als nu een officier van justitie, de heer Van der Veen, hier verklaart dat het IRT-archief nodig is om deze zaak volledig uit te zoeken, geeft dat u dan aanleiding om zo'n zaak of zo'n onderzoek te heropenen of om daarover met de procureur-generaal te overleggen?

De heer **Kuijper**:

Dat zou een aanleiding kunnen zijn.

De heer **Koekkoek**:

De procureur-generaal is ervan op de hoogte. Wij hebben de kwestie ook met hem hier besproken.

De heer **Kuijper**:

Ik heb het er met hem nog niet over gehad.

De **voorzitter**:

Wat hier gewisseld is, zou dus voor u reden kunnen zijn om te adviseren alsnog de beslissing te bekijken van het ressort om de gehele informatie als besmet te verklaren?

De heer **Kuijper**:

Ja, dat zou een reden kunnen zijn. Het zou een aanvulling zijn op ons onderzoek, om te bekijken hoe die zaak in elkaar zit. Ik weet natuurlijk niet wat daar uit zal komen.

De heer **Rabbae**:

Als dit punt is afgerond, ga ik terug naar de CID. Wat mij niet duidelijk is, is dat u zegt geen informanten en zeker geen politie-informanten te willen runnen. U wilt wel CID-informatie krijgen van de politie. Begrijp ik het goed dat u wilt dat er relevante CID-informatie tot u komt via de CID van de politie? Uit de ervaring blijkt immers dat de meeste corruptiezaken aangegeven zijn door collega's, politiecollega's van betrokkenen. Betekent dit dat u het niet erg zou vinden als de CID'en van de politie collega-politie-agenten als informanten zouden inschrijven? Betekent dit dat u er wel gebruik van wilt maken, als het maar zo is dat u geen directe "runnings"-verhouding heeft met de politie-agent?

De heer **Kuijper**:

Nou, ik propageer het verschijnsel op zichzelf niet. Ik vind het verkeerd als politiemensen ingeschreven worden als informant bij een CID. Ik zie dat in relatie tot hun verantwoordelijkheid als opsporingsambtenaar. Dat hoort bij hun taak. Daar zijn zij voor ingehuurd. Er zal dus een andere modus voor gevonden moeten worden om eventueel gewenste anonimiteit te garanderen. Er bestaat ook nog zoiets als een bedreigde-getuigeregeling. Als dat om de hoek zou komen of als daar een variatie op gevonden zou worden, zou mij dat meer aanstaan dan het runnen van politie-ambtenaren als informant.

De heer **Rabbae**:

In het kader van ons onderzoek is het interessant om van u te weten welke invloed, structureel of incidenteel, de georganiseerde criminaliteit heeft op de politie.

De heer **Kuijper**:

Uit eigen ervaring kan ik daar betrekkelijk weinig over zeggen. Ik kan alleen maar een gevoel vertalen. Erg veel zaken zijn er nog niet geweest, maar de zaken die er zijn geweest laten wel zien dat er sprake was van regelrechte omkoping voor het verkrijgen van diensten van de betrokken politiemann. In het onderhavige geval ging het over informatie. Ik ben er eigenlijk van overtuigd dat de georganiseerde criminaliteit het erop toelegt punten binnen de politie te krijgen waar men gebruik van kan maken. In een bepaalde zaak, die speelde in het gokhuizencircuit, was iemand gewoon "platgelegd" door de organisatie.

De **voorzitter**:

Platgelegd?

De heer **Kuijper**:

Corrupt gemaakt. Hij kreeg wekelijks een uitkering, variërend tussen de 300 en 500. Daar hoefde hij eigenlijk niets voor te doen. In het gokhuizencircuit was de verwachting dat de geldgever de intentie had om deze politiemann in voorkomende gevallen te gebruiken, als dat nodig was. Dat is ook naar voren gekomen. Er is ook een veroordeling van de betrokken geldgever gekomen.

De heer **Rabbae**:

Kunt u ons aangeven welke opsporingsmethoden en -technieken van de politie corruptiegevoelig zijn?

De heer **Kuijper**:

Dat is het direct omgaan met het criminele milieu, in de breedste zin van het woord, variërend dus van het runnen van informanten tot het ondernemen van infiltratie-acties: ik denk dat dat zeer sterke corruptogene factoren zijn.

De heer **Rabbae**:

Nu zijn er mensen binnen politieland die de politie-infiltratie beschouwen als een geschikt middel om criminele organisaties bloot te leggen. Ik begrijp van u dat u juist de politie-infiltratie een riskante constructie vindt wat betreft corruptie.

De heer **Kuijper**:

Dat is zacht uitgedrukt. Het is een zeer riskante aangelegenheid.

De **voorzitter**:

En als u het gewoon uitdrukt?

De heer **Kuijper**:

Als ik het gewoon uitdruk, dan zeg ik dat het levensgevaarlijk is.

De **voorzitter**:

Moeten wij ermee stoppen?

De heer **Kuijper**:

Het is, denk ik, ook een kwestie van proportionaliteit. Wat zet je er tegenover? Wat is het beoogde doel en wat is het belang? Als je, bijvoorbeeld, zou zeggen dat wij op het niveau van oorlogvoering staan met de georganiseerde criminaliteit - ik heb begrepen dat ik dan tegen de gevoelens van de minister van Justitie inga - dan zal je degene die voor de bestrijding daarvan ingehuurd zijn als soldaten moeten beschouwen en die zal je dan het slagveld op moeten sturen. Dat is echter een afweging die door het beleidsniveau gemaakt wordt.

De **voorzitter**:

Maar, a. moeten het soldaten worden?, b. moeten wij zoiets levensgevaarlijks doen? of c. moeten wij het door criminele infiltranten laten doen? Dus, a., b. en c. graag.

De heer **Kuijper**:

Je neemt met het in het veld sturen van informanten, of het nu een politie- of een criminele informant is, enorme risico's. Je neemt daar dan als overheid immers gewoon de verantwoordelijkheid voor. Nu ben ik a. en b. even kwijt.

De **voorzitter**:

Ja, a. was de vraag of wij soldaten moeten opleiden, b. de vraag of dat ook moet als het levensgevaarlijk is en c. of het criminele infiltranten moeten zijn in plaats van politiemensen.

De heer **Kuijper**:

Ik wil er nog een dimensie voor zetten. Wij moeten eerst kijken of het doel de middelen heiligt. Daarna moeten wij bekijken of wij daar mensen voor op moeten leiden. Dan zal je een zo goed mogelijk gecontroleerd en afgedekt circuit moeten maken, zodat het ook verantwoord is en de overheid de verantwoordelijkheid kan dragen. Afhankelijk van de zwaarte van het onderwerp, zeg maar de proportionaliteit, kun je risico's incalculeren. Ik zou het echter niet graag voor mijn verantwoording willen nemen.

De heer **Rabbae**:

Niet?

De heer **Kuijper**:

Nee.

De heer **Rabbae**:

Veel gevallen van corruptie bij de politie hebben te maken met het inzetten van informanten en het runnen van informanten. Dat zult u wel meegemaakt hebben in het kader van uw onderzoek.

De heer **Kuijper**:

Ja. Kijk, zij komen in het milieu terecht en er is dus een verminderde mogelijkheid tot functionele controle. Het afglijrisico is ontzettend groot. Het vereist een enorme inzet aan begeleiding en controle.

De heer **Rabbae**:

Het lekken bij een door de politie...

De heer **De Graaf**:

Ik stel een vraag over de infiltranten. Is het niet een kwestie van professionaliteit? U ziet risico's en gevaar en men komt in het milieu terecht, maar wij hebben het hier toch over professioneel opgeleide en getrainde mensen. Het gaat er toch niet om dat zij tien jaar lang in het milieu ondergedoken zitten? Het gaat om allemaal betrekkelijk korte perioden.

De heer **Kuijper**:

Dat is nog maar de vraag, of het om korte perioden gaat. Het begint natuurlijk in korte perioden met het fenomeen pseudo-koop. Als je steeds meer in de richting van de diepte-infiltratie gaat en te maken krijgt met criminele organisaties, dan kan ik mij voorstellen dat je er toch een aantal jaren in moet zitten, wil je resultaten behalen met je infiltratie-actie. Het is dus, denk ik, geen kwestie van korte termijn in alle gevallen.

De heer **De Graaf**:

Als u kijkt naar de, tussen aanhalingstekens, ontsporingen die u zelf heeft meegemaakt in rijksrecherche-onderzoeken, ging het dan niet toch gewoon vaak om mensen die onvoldoende begeleid werden respectievelijk zichzelf onvoldoende rekenschap gaven van wat zij wel en niet konden doen?

De heer **Kuijper**:

Het is een organisatorische...

De heer **De Graaf**:

Het is dus gewoon een kwestie van professionaliteit.

De heer **Kuijper**:

Het is een kwestie van professionaliteit. Dat haalde ik net ook aan. Als je aan zo'n circuit begint, is een van de voorwaarden dat je goed insteekt en dat je zorgt voor een goede controle en een goede begeleiding.

De heer **De Graaf**:

Eerst zei u dat het levensgevaarlijk was. Daaruit leidde ik af dat u het niet wil. Ik begrijp nu dat u het best zou willen, als maar aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan.

De heer **Kuijper**:

Nou, best zou willen. Nee. Ik maak het beleid op dat punt natuurlijk niet.

De heer **De Graaf**:

Ik vraag naar uw oordeel. Dat zullen wel meer mensen doen.

De heer **Kuijper**:

Ja. Laat ik het zo stellen. Ik ben er in wezen een tegenstander van. Ik kan mij de situatie voorstellen dat je op een gegeven moment wel moet, wil je iets doen. Maar als je het dan doet, is het naar mijn mening aan zoveel voorwaarden gebonden dat het voor mij de vraag is of het uitvoerbaar is.

De **voorzitter**:

Moet de capaciteit in Nederland worden uitgebreid of niet? Nu?

De heer **Kuijper**:

Dat weet ik niet. Daar heb ik geen oordeel over. Ik ben te weinig thuis in het praktische.

De **voorzitter**:

Maar gaat het nu beter in Amsterdam sinds die infiltratieteams niet meer werken, wat betreft corruptie, mogelijkheden etcetera?

De heer **Kuijper**:

Dat kan ik ook niet beoordelen. Het aantal onderzoeken van de rijksrecherche binnen Amsterdam is drastisch afgenomen van - ik heb het nagekeken - 50 onderzoeken in 1986 naar tot op dit moment 8 onderzoeken in 1995. Daar zit een dalende lijn in.

De **voorzitter**:

Vanwege het bureau intern onderzoek van het korps Amsterdam.

De heer **Kuijper**:

Ik neem aan dat...

De **voorzitter**:

Nog een keer stel ik de vraag. Wat zou uw advies zijn voor infiltratie en het runnen van criminele infiltranten, vanuit uw oordeel over de mogelijkheden tot ontsporing etcetera? Wat moeten wij wel en wat moeten wij niet doen?

De heer **Kuijper**:

In de eerste plaats zullen de mensen die ermee belast worden ontzettend goed moeten worden opgeleid. Zij zullen een opleidingscircuit van langere duur moeten volgen.

De **voorzitter**:

Langer dan zij nu hebben?

De heer **Kuijper**:

Langer dan zij nu hebben. Dat denk ik wel. In de tweede plaats zal je een heel sterk begeleidings- en controlecircuit in het leven moeten roepen. Een rapportage van de activiteiten die ontplooid worden en een zeer adequate begeleiding dus.

De **voorzitter**:

En criminele infiltranten, die er ook aan verdienen, niet alleen wat betreft tip, toon en voorkoop, maar ook wat betreft hun criminele activiteiten?

De heer **Kuijper**:

Het is gebleken een moeilijke zaak te zijn, maar mijn voorkeur zou toch uitgaan naar politie-infiltranten.

De **voorzitter**:

Helemaal geen criminele infiltranten?

De heer **Kuijper**:

Ik denk dat ik te weinig praktische ervaring heb om hier een oordeel over te geven. De discussie is nog relatief jong. Nee, ik denk niet dat ik mij wagen moet aan een uitspraak daarover.

De **voorzitter**:

Doet u het maar wel.

De heer **Kuijper**:

Nou, goed. Als ik daarover een uitspraak moet doen, dan denk ik dat je de infiltratieproblematiek moet volgen via politie-infiltranten, dus professioneel opgeleide infiltranten, omdat je naar mijn mening te weinig controle hebt op de criminele infiltrant en je de criminele infiltrant ook niet adequaat kunt begeleiden. Dat is mijn oordeel daarover.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u de georganiseerde criminaliteit zo bedreigend, dat het middel van politie-infiltratie nodig is?

De heer **Kuijper**:

De gedachte die dan bij je opkomt, is dat wij niet alleen op andere, maar ook op dit terrein achterlopen op Amerika. Is de georganiseerde criminaliteit bedreigend? Ik denk in de eerste plaats dat daarvan in die zin sprake is dat er ontzettend veel geld in omgaat en dat wij op dit moment geen zicht hebben op wat er precies met dat geld gebeurt. In de tweede plaats denk ik dat de georganiseerde criminaliteit zich nog niet al te bedreigd voelt door politie en justitie, want toestanden zoals in Amerika - zoals het liquideren van politiemensen - komen hier gelukkig nog niet voor. Maar wij moeten wel alert zijn op hetgeen er gebeurt. Wij dienen met name te voorkomen dat men de Nederlandse maatschappij en de maatschappelijke sectoren die relevant zijn in de richting van het bestuur, onder controle krijgt.

De heer **Koekkoek**:

Mijn vraag was: hebben wij, gegeven die situatie, het middel van infiltratie nodig?

De heer **Kuijper**:

Ik denk dat je er niet aan ontkomt, omdat de organisatiestructuur van de criminaliteit in een aantal gevallen zodanig is, dat je er anders geen zicht op krijgt.

De **voorzitter**:

Inclusief het doorlaten van bijvoorbeeld drugs?

De heer **Kuijper**:

Dat zal dan de noodzakelijke consequentie zijn.

De heer **Rabbae**:

U hebt ervaring opgedaan met onderzoek naar corruptie. De lijst van 18 van Augusteijn, heeft u die ooit gezien?

De heer **Kuijper**:

Ik heb de basis gezien van de 18 gevallen. Dat is geen lijst van namen. Het is een aantal criminele informaties, ongeveer in een getal van 18, waarvan er 3 hebben geleid tot met succes afgeronde onderzoeken. De rest was dermate vaag dan wel niet exploitabel dat daar niets uitgekomen is. Maar van een lijst van 18 corruptie politiemensen of andere ambtenaren is geen sprake.

De heer **Rabbae**:

Die bestaat niet?

De heer **Kuijper**:

Die bestaat niet, nee.

De heer **Rabbae**:

Hoe staat het met de corruptie in het Amsterdamse korps?

De heer **Kuijper**:

Ik denk dat de Amsterdamse politie, evenmin als de rest van de Nederlandse politie, niet corrupt is. Er zijn gevallen van corruptie. Ik denk dat die er ook altijd zullen blijven. Om nu te zeggen dat er sprake is van structurele corruptie binnen het Amsterdamse korps, ik denk niet dat dat aan de orde is.

De heer **Rabbae**:

Een aantal politiemensen uit Amsterdam zegt tegen ons dat een aantal opsporingsmethoden niet meer worden toegepast in Amsterdam. Weet u of dat te maken heeft met het gevaar van corruptie?

De heer **Kuijper**:

Dat weet ik niet. Ik ben niet betrokken geweest bij de beleidsvorming.

De heer **Rabbae**:

Maar als het gaat om raakvlakken met corruptie? Weet u dat?

De heer **Kuijper**:

Nee, ik kan mij alleen voorstellen dat dit het geval zou kunnen zijn, maar niet meer dan dat.

De heer **Rabbae**:

Hoe kunt u het lekken tussen politiekorpsen verklaren? Dat gebeurt in de richting van Amsterdam, Utrecht, Kennemerland.

De heer **Kuijper**:

Het lekken tussen politiekorpsen?

De **voorzitter**:

Dat is niet het grootste probleem, het lekken tussen de korpsen. Het is meer het lekken buiten de korpsen.

De heer **Rabbae**:

Beschouwt u dat als een zorgelijke ontwikkeling?

De heer **Kuijper**:

Deze vraag is voor mij moeilijk te beantwoorden, omdat ik mij middenin dat hele spanningsveld bevind. De rijksrecherche wordt geacht, objectief te zijn. Over het lekken tussen politiekorpsen kun je wel wat opzetten! Ik kan mij voorstellen dat informatielekkage in het algemeen om verschillende redenen, door verschillende oorzaken plaatsvindt. In de eerste plaats door het nonchalant omgaan met informatie. Vervolgens het fenomeen dat het wel eens gemakkelijk is voor het bereiken van bepaalde doelen om informatie te laten lekken. Dat komt niet alleen bij de politie voor, maar ook in de politiek. Vervolgens het gegeven van het normafwijkend gedrag, dus om gericht bepaalde persoonlijke doelen te bereiken. Je krijgt dan ook, zoals nu wordt verondersteld in dit kader, een soort van strijd tussen korpsen om het gelijk. Dat zou best kunnen.

De heer **Rabbae**:

De scoringsdrang, is dat ook een verklaring?

De heer **Kuijper**:

Hoe bedoelt u dat? Dat er informatie wordt gelekt om te scoren?

De heer **Rabbae**:

Dat men graag het korps wil zijn dat scoort, desnoods ten koste van andere korpsen.

De heer **Kuijper**:

Als je, zeker op het gebied van de criminaliteit, wilt scoren, laat je geen informatie lekken, want dan scoor je niet.

De heer **De Graaf**:

U zegt: spanning tussen korpsen zou er best kunnen zijn. U zegt het buitengewoon voorzichtig, objectief, afstandelijk. Kunt u iets meer zeggen hierover? Er wordt wat gelekt binnen politie en justitie.

De heer **Kuijper**:

Er wordt wel gelect, maar de vraag was: wordt er gelect tussen korpsen.

De **voorzitter**:

Die vraag is aangepast.

De heer **De Graaf**:

Lekken door korpsen en door justitie, met bepaalde doelen, bijvoorbeeld jegens andere korpsen.

De heer **Kuijper**:

Ik denk dat dat wel eens een keertje voorkomt. Wij hebben het net over lekkage-onderzoeken gehad. Daarin heb ik aangegeven dat het ontzettend moeilijk is...

De heer **De Graaf**:

U bent de loodgieter! Kunt u aangegeven hoe het met die lekken zit?

De heer **Kuijper**:

Dat ben ik kennelijk een slechte loodgieter, want ik voorspel dat het zal blijven lekken! Je kunt er ontzettend moeilijk bij komen. Bijvoorbeeld bij een geval van de lekkage in verband met de aanstelling van de burgemeester van Amsterdam.

De heer **De Graaf**:

Dat voorbeeld had ik niet voor ogen.

De heer **Kuijper**:

Maar ik wel. Dan kom je op een gegeven moment wel heel dichtbij, in een bepaalde groep.

De heer **Rabbae**:

Maar het lekken door justitie, welk belang zit daarachter?

De heer **Kuijper**:

Wij hebben wel kunnen constateren dat ten aanzien van de IRT-affaire en de nasleep daarvan er bij justitie, maar ook bij Binnenlandse Zaken, dat er ook bij betrokken was, maar hoofdzakelijk Justitie, bijzonder nonchalant met informatie is omgegaan, evenals door het openbaar ministerie in de communicatie met het ministerie.

De heer **Rabbae**:

Mijn vraag was welk belang erachter zit.

De heer **Kuijper**:

Ik wil daar niet direct een belang aan hechten. Er werd nonchalant mee omgegaan. Het kan best zo zijn dat daar belangen achter zaten, maar die hebben wij absoluut niet kunnen definiëren.

De heer **De Graaf**:

Bent u ervan overtuigd dat er heel bewust wordt gelect?

De heer **Kuijper**:

Ik ben ervan overtuigd dat er in bepaalde gevallen bewust wordt gelect.

De heer **De Graaf**:

Heeft dat te maken met spanningen tussen de korpsen in het ressort waar u werkzaam bent?

De heer **Kuijper**:

Dat heeft ook te maken met spanning tussen korpsen.

De heer **Rabbae**:

Merkt u in uw onderzoeken dat journalisten bespeeld worden door de criminaliteit?

De heer **Kuijper**:

Ik denk het wel, als je de artikelen in de pers volgt, dan kun je je niet aan de indruk onttrekken dat er contacten zijn tussen leden van de pers en de criminaliteit.

De heer **Rabbae**:

Dit zegt u op grond van onderzoek?

De heer **Kuijper**:

Dat is ook zo iets dat je nooit uitdrukkelijk hebt vastgesteld. Je concludeert het gewoon al als je de artikelen en de materie op een rijtje legt. Je hebt dan een gedeelte waarvan je kunt zeggen: dat is naar mijn mening gegarandeerd uit de overheidssfeer gekomen, maar er zitten ook een paar aspecten - ik verwijs ook naar het boek over de operatie-Delta - in,

hoewel ik die nu niet direct voor de geest kan halen, waarvan je zegt: het gaat waarschijnlijk toch meer in de richting van een andere bron.

De heer **Koekkoek:**

Maar "contacten" is toch iets anders dan "bespeeld worden"?

De heer **Kuijper:**

Ja, dat is iets anders, maar ik kan ook niet verder komen dan een theorie, een hypothese. Door onderzoek hebben wij het als rijksrecherche nimmer bewezen.

De heer **De Graaf:**

U noemde het boek van Van Middelburg en Van Es, operatie-Delta. Daar blijkt toch ook uit dat letterlijk allerlei politierapporten worden geciteerd? U kunt daar toch ook niet uit afleiden dat de betrokken journalisten worden bespeeld door de politie?

De heer **Kuijper:**

Dat zeg ik toch ook niet?

De heer **De Graaf:**

Maar dus ook het omgekeerde niet. De bronnen komen dus van verschillende kanten.

De heer **Kuijper:**

Dat komt van verschillende kanten. Maar een van die bronnen is naar mijn mening wel de criminaliteit.

De heer **De Graaf:**

Maar daar valt niets uit af te leiden.

De heer **Kuijper:**

Nee.

De heer **De Graaf:**

Behalve dat er contact is.

De **voorzitter:**

U gebruikte het werkwoord "bespelen".

De heer **Kuijper:**

Nee, dat heb ik niet het eerst gebruikt.

De heer **Rabbae:**

Dat heb ik in mijn vraagstelling gebruikt.

De **voorzitter:**

In ieder geval ontkende u het woord "bespelen" niet. Wij hebben hier ook met mevrouw Gonzales en de heer Dros gesproken. Zij hebben het gehad over aanwijzingen van contacten. Alhoewel zij niet leidden tot een verdenking van een strafbaar feit, heeft de procureur-generaal aan de Nederlandse vereniging van journalisten gemeld dat zij nog niet brandschoon zouden zijn. Wij zullen de map van de heer Dros nog bekijken, maar mijn vraag aan u is: is u gebleken, anders dan door de kranten te lezen, dat er sprake is van een afhankelijkheidsrelatie tussen de journalist en de crimineel, die de journalist anders laat publiceren dan hij normaal gedaan zou hebben?

De heer **Kuijper:**

Dat is niet gebleken.

De **voorzitter:**

Ik ga terug naar het rijksrecherche-onderzoek in het kader van de nasleep van de IRT-opheffing, namelijk de mededeling van de twee rechercheurs v.B. en L. in verband met de moordzaak op Van der Heiden. De officier had het hier niet zozeer over de betrokkenheid van de CID-Kennemerland, maar over het ophelderen van die moord zelf. Heeft u aanwijzingen dat het ophelderen van die moord zelf nog geholpen kan worden door raadpleging van het IRT-bestand of de bestanden?

De heer **Kuijper:**

Ik kan dat niet beoordelen, want ik ben er niet bij betrokken geweest.

De **voorzitter:**

In het kader van dat rijksrecherche-onderzoek, in het voorjaar van 1994, speelt ook de zaak van andere klachten die de rechercheurs v.B. en L. hadden, namelijk of er zorgvuldig zou zijn omgegaan bij de aanschaf van de telefoons. Dat klopt toch?

De heer **Kuijper**:

Ja, dat hebben zij aangegeven.

De **voorzitter**:

Dat heeft u toen onderzocht?

De heer **Kuijper**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wat was toen uw conclusie?

De heer **Kuijper**:

De conclusie was dat in het kader van het CID-traject portable telefoons waren aangeschaft met een cover. Dat was in overleg gegaan met het openbaar ministerie.

De **voorzitter**:

Wie was dat bij het openbaar ministerie?

De heer **Kuijper**:

De CID-officier, ik meen mevrouw Kuitert.

De **voorzitter**:

Wist u toen dat daar waarschijnlijk ook crimineel geld voor betaald zou kunnen zijn?

De heer **Kuijper**:

Nee.

De **voorzitter**:

Had dat uw oordeel gewijzigd?

De heer **Kuijper**:

Dat had mijn oordeel over het fenomeen telefoon-cover niet gewijzigd, even afhankelijk van de bron van de criminele gelden.

De **voorzitter**:

Was het een goede cover?

De heer **Kuijper**:

Als ik in de schoenen van de chef-CID had gestaan, had ik die cover niet genomen.

De **voorzitter**:

Dan had u een andere cover genomen?

De heer **Kuijper**:

Ik zou een andere cover genomen hebben.

De **voorzitter**:

U zegt dus: dat was onverstandig?

De heer **Kuijper**:

Ja, ik denk het wel.

De **voorzitter**:

In connectie met het mogelijk gebruikte criminele geld, brengt u dat op zichzelf niet tot een andere conclusie?

De heer **Kuijper**:

Nee, ik denk dat het financieren van het geheel en de cover twee afzonderlijke grootheden zijn.

De **voorzitter**:

De floppy waarover u al sprak, is dat door de rechercheurs v.B. en L. uit het systeem in Kennemerland gehaald?

De heer **Kuijper**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wat was precies de aard daarvan?

De heer **Kuijper**:

- Op die floppy stond door de chef van de CID-Kennemerland veilig gestelde IRT-informatie.
- De **voorzitter:**
Dat is dus dezelfde informatie waarvan de heer Langendoen heeft verklaard dat hij ze apart in zijn systeem had gezet?
- De heer **Kuijper:**
Een deel daarvan. Dat was met name informatie die aangedragen was in de loop van de tijd door v.B. en L.
- De **voorzitter:**
Voornamelijk juist door v.B. en L. aangeleverde informatie. Was het op zichzelf niet vreemd dat die informatie apart wordt gezet, naar ik aanneem, na het opheffen van het team?
- De heer **Kuijper:**
Dat is in september 1993 gebeurd. Toen heeft de chef-CID gemeend de informatie die betrekking had op het IRT van de harde schijf van het CID-systeem af te halen en veilig te stellen bij de systeembeheerder en alleen via de systeembeheerder of via hem toegankelijk te maken.
- De **voorzitter:**
Is dat een methode die u kunt billijken?
- De heer **Kuijper:**
In de gegeven omstandigheden kan ik mij voorstellen dat ik hetzelfde had gedaan.
- De **voorzitter:**
Want?
- De heer **Kuijper:**
In de hele commotie rond de opheffing van het IRT waren er velen, kan men veronderstellen, die belangstelling voor die informatie hadden. Het is ontzettend kwetsbare informatie. Dat is, denk ik, een plausibele reden om die veilig te stellen. Dus niet zozeer om invalshoeken op het CID-item als wel om andere redenen.
- De **voorzitter:**
Om welke andere redenen?
- De heer **Kuijper:**
Dat die CID-informatie in relatie met het opheffen van het IRT gebruikt zou kunnen worden, dus oneigenlijk gebruik van die informatie.
- De **voorzitter:**
Dus angst voor weglekken van die informatie zou dat kunnen rechtvaardigen?
- De heer **Kuijper:**
Zou dat kunnen rechtvaardigen, ja. U zult aan hem zelf moeten vragen wat zijn concrete redenen zijn geweest.
- De **voorzitter:**
Dat hebben wij al gevraagd. Daar zijn wij nog mee bezig.
- De heer **Kuijper:**
Dat heb ik dan even niet gevolgd.
- De heer **Rabbae:**
Was die informatie terug te leiden tot informanten?
- De heer **Kuijper:**
Dat weet ik niet. Ik heb zelf de informatie niet ingezien.
- De **voorzitter:**
Kunt u nog iets meer vertellen over het traject dat die floppy toen heeft afgelegd en wat daarmee nog gebeurd is buiten de CID-Kennemerland?
- De heer **Kuijper:**
De floppy is op een gegeven moment door L. opgevraagd aan de systeembeheerder. Hij heeft die verder zonder problemen gekregen omdat hij op dat moment...
- De **voorzitter:**
L. niet zijnde Langendoen.
- De heer **Kuijper:**

O ja, L. is de partner van Van B. Op dat moment was hij gewoon CID-gerechtigd voor de inhoud van die floppy. Een tijd later is hij daarmee bij de Amsterdamse politie terechtgekomen. Daar is overleg geweest tussen de korpsleiding van de Amsterdamse politie en de hoofdofficier van justitie. Via dat traject is het in de richting van het hoofd BVD gegaan. Na een onderzoek is de beslissing genomen dat het geen zaak voor de Binnenlandse veiligheidsdienst was. Het is toen via de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Justitie bij de PG Amsterdam terechtgekomen en via die weg bij de rijksrecherche. Dat is het traject.

De **voorzitter**:

Ik heb twee vragen. Is het niet vreemd dat twee Haarlemse rechercheurs met zo'n floppy naar Amsterdam gaan?

De heer **Kuijper**:

Ja, naar mijn persoonlijke mening.

De **voorzitter**:

Is het een misdrijf?

De heer **Kuijper**:

Ik mag veronderstellen dat de grond voor deze vraag is gelegen in het onderzoek dat is ingesteld inzake artikel 272 tegen deze beide mensen. Ik wil niet zeggen dat het een misdrijf is, maar ik zou mij kunnen voorstellen dat het zijn van verdachte inzake artikel 272 aan de orde is. Men is immers met CID-informatie gegaan naar niet-CID-gerechtigden.

De **voorzitter**:

Is vastgesteld of men bij de politie naar niet-CID-gerechtigden is gegaan? Wie is een niet-CID-gerechtigde?

De heer **Kuijper**:

Degene die geen deel uitmaakt van de crimineleinlichtingendienst.

De **voorzitter**:

Is de hoofdcommissaris ook niet-CID-gerechtigd?

De heer **Kuijper**:

Ik denk niet dat die toegang tot de detailinformatie van de CID kan krijgen.

De **voorzitter**:

En als die nu al weet hoe het zit?

De heer **Kuijper**:

Wat zegt u?

De **voorzitter**:

En als hij nu gewoon al weet hoe het zit? Wat moet hij dan doen?

De heer **Kuijper**:

Dat zou ik even nader moeten bekijken. Ik heb daar nog niet sec over nagedacht.

De **voorzitter**:

Wij hebben hier zo nu en dan vrij levendige discussies over de vraag of iemand iets wist. Je kunt je dan afvragen of...

De heer **Kuijper**:

Inderdaad. Dat moest onderzocht worden. In ieder geval is de informatie in de richting van Amsterdam gegaan. De officier van justitie in Haarlem heeft zich op het standpunt gesteld dat een onderzoek inzake artikel 272 aan de orde was. Dat werd uitgevoerd.

De **voorzitter**:

Daar kom ik zo op terug. Nu gaat de floppy naar de BVD. Was daar enige reden voor?

De heer **Kuijper**:

Dat is een keuze geweest van de hoofdcommissaris en de hoofdofficier van justitie.

De **voorzitter**:

In Amsterdam?

De heer **Kuijper**:

In Amsterdam. Wat de basis voor die keuze is geweest, weet ik niet.

De **voorzitter**:

Die floppy gaat vervolgens van de BVD naar de procureur-generaal in Amsterdam.

De heer **Kuijper**:
Niet van de BVD. De floppy gaat via de minister van Binnenlandse Zaken...

De **voorzitter**:
Via de minister van Binnenlandse Zaken. Neemt u mij niet kwalijk. Wat doet de procureur-generaal in Amsterdam dan met dat ding?

De heer **Kuijper**:
Nou, materieel is die daar niet naartoe gegaan. In ieder geval het bericht is via de ministeries gegaan. De procureur-generaal heeft de rijksrecherche opdracht gegeven om de zaak uit te zoeken.

De **voorzitter**:
Weet u hoe vaak dat ding gekopieerd is?

De heer **Kuijper**:
Nee. Ik denk dat hij tenminste een keer gekopieerd is.

De **voorzitter**:
In?

De heer **Kuijper**:
Door die twee rechercheurs.

De **voorzitter**:
Ja, ja, maar misschien daarna nog in Amsterdam of door de BVD?

De heer **Kuijper**:
Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:
Heeft u dat gevraagd?

De heer **Kuijper**:
Er is mij toen verzekerd dat de floppy niet gekopieerd is.

De **voorzitter**:
Is naar uw mening uit die bewuste floppy gelekt?

De heer **Kuijper**:
De floppy was wegens het ontbreken van het password niet toegankelijk voor onbevoegden. Ik mag dus aannemen, tenzij de code gebroken is, dat de inhoud niet bij derden bekend is geworden.

De **voorzitter**:
Bent u in 1994 nog bij meer onderzoeken betrokken die te maken hebben met de nasleep van de opheffing van het IRT?

De heer **Kuijper**:
Ja. Wij hebben nog geparticipeerd in een gerechtelijk vooronderzoek inzake artikel 272, het lekken van informatie bij politie en justitie in de brede zin van het begrip.

De **voorzitter**:
Wanneer is dat gerechtelijk vooronderzoek ingesteld?

De heer **Kuijper**:
Een ogenblik. Ik heb het hier ergens staan. Het gerechtelijk vooronderzoek is geopend op 6 april 1994.

De **voorzitter**:
Op instigatie van wie?

De heer **Kuijper**:
Het ministerie van Justitie heeft opdracht gegeven aan de hoofdofficier van justitie in Utrecht, als waarnemend officier in Amsterdam, om een gerechtelijk vooronderzoek te openen contra N.N. zoals dat heet. Contra een onbekende dader.

De **voorzitter**:
Een onbekende verdachte?

De heer **Kuijper**:
Ja. En dat is gebeurd.

De **voorzitter:**

En wat moest er precies onderzocht worden?

De heer **Kuijper:**

Er moest onderzocht worden wat de bron was van een aantal publikaties. In de vordering zijn genoemd publikaties in Het Parool van 26 februari, 30 maart en 1 april. Daar zijn later in het kader van het onderzoek nog een aantal publikaties bijgekomen, omdat die soortgelijk materiaal bevatten.

De **voorzitter:**

U heeft daarnaar onderzoek gedaan?

De heer **Kuijper:**

Ja. Onder leiding van de rechter-commissaris.

De **voorzitter:**

Welke rechter-commissaris heeft dat gedaan?

De heer **Kuijper:**

Dat is meester Verheul geweest.

De **voorzitter:**

De rechter-commissaris in Amsterdam?

De heer **Kuijper:**

In Amsterdam, ja.

De **voorzitter:**

Wist het verdere parket in Amsterdam daarvan?

De heer **Kuijper:**

Ja. Ik denk wel dat het bekend geworden is. In ieder geval bij de officieren van justitie die daarin gehoord zijn.

De **voorzitter:**

Dat was niet iets embargo-achtigs?

De heer **Kuijper:**

Dat was niet iets embargo-achtigs met betrekking tot dit onderzoek.

De **voorzitter:**

Het onderzoek heeft zich, zo is mij gebleken, eigenlijk op drie punten geconcentreerd.

De heer **Kuijper:**

Ja. Er waren een drietal aanknopingspunten in het onderzoek waarvan het zich liet aanzien dat die wat mogelijkheden zouden bieden.

De **voorzitter:**

Wat was het eerste aanknopingspunt?

De heer **Kuijper:**

Dat was een mededeling van een ambtenaar van Binnenlandse Zaken dat hij tijdens een vergadering gehoord had dat een ander beweerde dat de informatie over het IRT zoals het in de pers kwam, was gelekt door een voorlichter van een politiekorps.

De **voorzitter:**

In Amsterdam?

De heer **Kuijper:**

Ja.

De **voorzitter:**

En wat was daar uw bevinding?

De heer **Kuijper:**

Wat mijn bevindingen waren? Wij hebben er vanuit de rijksrecherche onmiddellijk op ingestoken. De betrokken ambtenaar is gehoord. Die gaf een toch redelijk gedetailleerde verklaring van de omstandigheden waaronder die dat bericht had opgevangen. Hij noemde ook de bron daarvan. Die is ook benaderd, alsmede een aantal getuigen die ook bij de vergadering tegenwoordig waren geweest. De betrokken bron ontkende in alle talen wat gezegd was en een en ander kon niet worden bevestigd door getuigen.

De **voorzitter:**

- Dat heeft u toen, als het ware, terzijde gelegd?
- De heer **Kuijper**:
Dat is toen terzijde gelegd, ja.
- De **voorzitter**:
Het tweede punt is de vraag of in Amsterdam bij justitie informatie van CID-Kennemerland was uitgelekt.
- De heer **Kuijper**:
Kan die vraag nog een keer gesteld worden?
- De **voorzitter**:
Wat was het tweede element van het gerechtelijke vooronderzoek?
- De heer **Kuijper**:
Het tweede element was een rede die een kamerlid heeft gehouden in een bepaalde situatie en waarin informatie voorkwam waarvan je zou kunnen zeggen dat het uit bronnen komt waaruit het niet behoort te komen. Daar is onderzoek naar ingesteld. Het betrokken kamerlid heeft zich beroepen op artikel 71 van de Grondwet, namelijk onschendbaarheid van parlementsleden.
- De **voorzitter**:
Onschendbaarheid omdat hij die rede in de Tweede Kamer hield?
- De heer **Kuijper**:
Nou, hij wilde sowieso geen nadere mededelingen doen over de bron van zijn informatie.
- De **voorzitter**:
Was dat betrokken kamerlid degene die als enige met getallen van aantallen kilo's kwam in het debat van 7 april 1994?
- De heer **Kuijper**:
Ik meen het wel. U moet het even ten goede houden. Ik heb die discussie niet meer helemaal paraat.
- De **voorzitter**:
Kunt u mij de naam noemen van dat kamerlid?
- De heer **Kuijper**:
Dat kan ik wel. Dat is Stoffelen geweest.
- De **voorzitter**:
Het derde element van het gerechtelijk vooronderzoek concentreerde zich op de vraag of bij justitie in Amsterdam ook lekken te constateren waren.
- De heer **Kuijper**:
Justitie Amsterdam was onderdeel van het totale onderzoek.
- De **voorzitter**:
Kunt u iets preciezer zijn over wat daar gebleken is?
- De heer **Kuijper**:
Daaruit is gebleken dat vanuit justitie Amsterdam mededelingen aan de pers zijn gedaan van informatie die vanuit de RCID-Kennemerland in het justitietraject was gekomen.
- De **voorzitter**:
Was dat informatie die juist was of was dat informatie die volgens RCID-Kennemerland in feite niet juist was?
- De heer **Kuijper**:
Volgens RCID-Kennemerland was die informatie niet juist.
- De **voorzitter**:
Die informatie was dus als het ware in het systeem gestopt? Hoe was die onjuiste informatie vanuit Kennemerland naar Amsterdam gegaan?
- De heer **Kuijper**:
Dat is vanuit de RCID-Kennemerland naar een officier van justitie in Amsterdam gegaan. Dat is in dat traject in de pers terechtgekomen.
- De **voorzitter**:
Naar welke officier is dat gegaan?

De heer **Kuijper**:

Dat is rechtstreeks van de RCID-Kennemerland naar de officier van justitie, meester Van Capelle, gegaan.

De **voorzitter**:

Had die er toen nog wat mee te maken?

De heer **Kuijper**:

Die had toen niets meer rechtstreeks met het IRT te maken, maar hij zat natuurlijk wel in het traject in het kader van, onder andere, het onderzoek van de commissie-Wierenga.

De **voorzitter**:

Was het nu een lijntest om te zien of men in Amsterdam lekte?

De heer **Kuijper**:

Ik heb begrepen dat dit de opzet was van RCID-Kennemerland.

De **voorzitter**:

Kunt u iets nader omschrijven waar het om ging? U hoeft het niet precies te omschrijven.

De heer **Kuijper**:

Het ging om het aangeven van priv-omstandigheden van de informant, die dus heel specifiek waren. Dat is dus in de pers terechtgekomen.

De **voorzitter**:

Tegen u heeft de CID-Kennemerland gezegd dat het niet juist was, maar dat men het gedaan heeft om te zien of men in Amsterdam lekte?

De heer **Kuijper**:

Dat is tijdens het onderzoek in de verhoren naar voren gekomen. Dat is niet persoonlijk tegen mij gezegd.

De **voorzitter**:

En is dat nu gelekt door de heer Van Capelle?

De heer **Kuijper**:

De heer Van Capelle heeft het in de gewone, normale contactvorming aan de hoofdofficier van justitie verteld. Die heeft contacten gehad met de pers. Die informatie is, om te voorkomen dat de journalisten een bepaald bericht zouden publiceren, aangevoerd. Het gegeven dat in die informatie zat, is dus aangevoerd om te voorkomen dat er gepubliceerd zou worden.

De **voorzitter**:

Is daar volgens u sprake van lekken?

De heer **Kuijper**:

Als je het sec bekijkt, is die informatie dus gelekt. Of dit onder de elementen van artikel 272 Strafrecht valt? Daarvan is in ieder geval beslist dat het niet aan de orde was omdat de opzet ontbrak. De opzet dus van het geven van een bericht dat anders gericht was dan in het strafbare feit omschreven.

De **voorzitter**:

Heeft het ministerie van Justitie zich verder nog actief met het onderzoek beziggehouden?

De heer **Kuijper**:

Dat is regelmatig op de hoogte gehouden. Op een gegeven moment is er overeenstemming bereikt tussen de hoofdofficier van justitie, mr. Berger, de procureur-generaal en het ministerie van Justitie om het gerechtelijk vooronderzoek te sluiten wegens gebrek aan mogelijkheden om tot identificatie van nn te komen.

De **voorzitter**:

Wanneer is dat gerechtelijk vooronderzoek gesloten?

De heer **Kuijper**:

Dat is op 11 januari 1995 gesloten.

De **voorzitter**:

Heeft u ooit de mogelijkheid gehad om zoiets wel naar tevredenheid af te wikkelen, zodat men weet wat er gebeurd is, bijvoorbeeld in zeer specifieke omstandigheden?

De heer **Kuijper**:

U bedoelt de mogelijkheden om dat soort onderzoeken rond te krijgen?

De **voorzitter**:

Zodanig rond te krijgen dat gewoon in de openbaarheid duidelijk gemaakt kan worden wat er gebeurd is, nog afgezien van de vraag of er een strafrechtelijk vervolg aan gegeven wordt.

De heer **Kuijper**:

Je zit in dit soort onderzoeken met de volgende dilemma's. In de eerste plaats de identificatieproblemen; in de tweede plaats de strafvorderlijke mogelijkheden die je hebt, dus je opsporingsbevoegdheden die je in dat verband hebt, en in de derde plaats of de onderliggende materie het licht van de openbaarheid kan verdragen. Als je het hebt over lekken van informatie, zul je dus ook met informatie op tafel moeten komen. Als die kwetsbaar is, zit je omhoog. Je kunt dat niet naar voren brengen in een openbare terechtzitting.

De **voorzitter**:

Zijn er in dit GVO ook andere dwangmiddelen toegepast?

De heer **Kuijper**:

Er zijn geen andere dwangmiddelen toegepast.

De **voorzitter**:

Telefoontaps of zo?

De heer **Kuijper**:

Dat kan niet.

De **voorzitter**:

Oh nee, omdat artikel 272 dat niet biedt.

De heer **De Graaf**:

U hebt gezegd dat het lekken door zal blijven gaan. Voelt u zich niet vaak gebruikt? Dat de rijksrecherche weer op pad wordt gestuurd, omdat iedereen kan zeggen: de rijksrecherche doet onderzoek, terwijl je toch weet dat er niets uitkomt?

De heer **Kuijper**:

Ik heb het gevoel dat dit maar zelden voorkomt. Als het zo is, dan zit mij dat niet lekker, als ik het zou weten. Maar ik ben er niet van overtuigd dat ik het in alle gevallen weet.

De heer **De Graaf**:

Hoe vaak heeft u een lekonderzoek met succes kunnen afsluiten?

De heer **Kuijper**:

Dat is niet vaak geweest.

De heer **De Graaf**:

Als de procureur-generaal zegt: begin maar weer te onderzoeken, zegt u dan niet eens: laat maar, het heeft toch geen zin?

De heer **Kuijper**:

In het voorveld, dus op het moment dat de beslissing genomen moet worden om een onderzoek in te stellen, wordt een onderzoek al vaak om die reden afgehouden. Je zit ook nog met het gegeven van niet geschoten is altijd mis. Er is altijd een kans dat je er uitkomt. Als je het niet probeert, kom je er zeker niet uit. Er kunnen zodanige omstandigheden uit het onderzoek komen dat je meer strafvorderlijke mogelijkheden krijgt. Als je bijvoorbeeld indicaties uit het onderzoek krijgt dat er voor het geven van informatie betaald is, kom je in een ander strafbaar feit terecht. Dan kun je andere bevoegdheden en middelen krijgen om het opsporingsonderzoek rond te krijgen.

De **voorzitter**:

Gelet op de soms heftige discussie tussen Amsterdam en Haarlem, heeft u wel eens de indruk dat u door de ene of de andere partij bent gebruikt?

De heer **Kuijper**:

Ik kan dat niet goed op een rijtje krijgen. Het is moeilijk om daarop een concreet antwoord te geven, dus of dat het geval is geweest. Wij krijgen onderzoeken aangedragen - in jargon

- in de reactieve positie die wij hebben. Of daarbij van misbruik van de rijksrecherche sprake is...

De **voorzitter:**

Misbruik zeg ik niet.

De heer **Kuijper:**

gebruikt ben om een bepaald doel te bereiken.

De heer **Rabbae:**

Bent u voornamelijk de corruptiepolitie in Nederland geworden?

De heer **Kuijper:**

Dat vind ik zowel formeel als materieel een wat enge benadering. Wij stellen wel veel onderzoeken in de corruptiesfeer in. Dat is zo, dat neemt hand over hand toe.

De heer **Rabbae:**

Uit het rapport dat ik heb vermeld, bleek dat de meerderheid van alle onderzoeken die u verricht, te maken heeft met misstanden binnen de politie, met name met corruptiezaken.

De heer **Kuijper:**

Misstanden... Het is nog maar de vraag of, als er door politiemensen strafbare feiten worden gepleegd, die in alle gevallen te bestempelen zijn als corruptie. Daar zijn de meningen ook over verdeeld. Het hangt er naar mijn mening vanaf wat je onder corruptie verstaat, om dat te stellen.

De **voorzitter:**

Ik ga nog even terug naar een eerdere vraag, een praktische invulling daarvan. De hoofdofficier Haarlem dacht over het instellen van een gerechtelijk vooronderzoek tegen v.B. en L. In het persbericht in mei van dit jaar, waarin verdere mededelingen worden gedaan over de voortgang van het onderzoek naar de CID-Kennemerland, wordt expliciet door de procureurs-generaal vermeld dat het gerechtelijk vooronderzoek inzake v.B. en L. geen doorgang vindt, is opgeschort, niet plaatsvindt, of woorden van gelijke strekking. Was dat laatste ook geen curieuze mededeling?

De heer **Kuijper:**

In welke zin curieus?

De **voorzitter:**

Omdat normaliter de procureurs-generaal geen melding doen dat een bepaald gerechtelijk vooronderzoek, waarvan wij niet eens weten of het wel is ingesteld, niet verder plaats zal vinden.

De heer **Kuijper:**

Ik kan het mij niet helemaal meer voor de geest halen.

De **voorzitter:**

Dat kunt u wel. U weet precies waar ik het over heb.

De heer **Kuijper:**

Ik weet precies waar u het over heeft, maar ik kan mij de aard van de besluitvorming niet voor de geest halen, omdat ik daar niet rechtstreeks bij betrokken ben geweest. Het is dus geen kwestie van een selectief geheugen.

De **voorzitter:**

Tot slot. U bent betrokken geweest bij de start van het zogenaamde Fort-team, dat onderzoek doet naar de CID-Kennemerland. Waarom bent u daar vertrokken?

De heer **Kuijper:**

Ik begin dan bij de start. Ik ben begonnen met de opzet van dat team. Gaandeweg werden zowel het team als de teamleiding uitgebreid. Er zitten twee leden van het openbaar ministerie in. Mijn collega Pijl en ik zaten er als teamleiders. Op een gegeven moment draaide het team na de start zodanig dat ik het nuttig vond, ook al om de meningsvorming in de teamleiding sneller te laten verlopen, om eruit te gaan. Ik heb ook nog een taak als hoofd rijksrecherche Amsterdam, dat kwam ook nog om de hoek kijken.

De **voorzitter:**

Had het iets te maken met het feit dat de verantwoordelijkheid voor dat onderzoek eerst lag bij de procureur-generaal in Amsterdam en klaarblijkelijk later overging ofwel - dat is mij niet geheel duidelijk - naar de heer Docters van Leeuwen of de PG-portefeuillehouder Gonsalves?

De heer **Kuijper**:

De laatste heeft het overgenomen. Ik denk dat dit een heel plausibele reden had, evenals de overgang van de eindverantwoordelijkheid van de teamleiding, ook om der wille van de objectiviteit. Wij hadden als rijksrecherche Amsterdam in een eerder stadium een onderzoek ingesteld in dit verband. Op een aantal punten zou men kunnen zeggen: ze zijn mede bezig zichzelf te onderzoeken. Dat geldt dus ook voor de procureur-generaal in Amsterdam.

De **voorzitter**:

Mijnheer Kuijper, laatste vraag. Hoeveel eelt op uw ziel heeft u de laatste vijf jaar gekregen?

De heer **Kuijper**:

Ik ben nog niet zover dat ik dat heb gemeten. Ik heb mij voorgesteld dat na mijn functioneel leeftijdsontslag te doen!

De **voorzitter**:

Dank u wel. Sluiting 16.08 uur

**Openbaar verhoor enquêtecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 62**

19 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquêtecommissie opsporingsmethoden op donderdag 19 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt drs. E.E. Nordholt

Aanvang 16.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer E.E. Nordholt, geboren 11 april 1939 te Beverwijk. Mijnheer Nordholt, ik verzoek u op te staan voor het afleggen van de eed. De door u af te leggen eed luidt: "Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen."

De heer Nordholt:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Nordholt, u bent korpschef van het regiokorps Amstelland. U komt in die functie uit Groningen. Hoelang bent u hoofdcommissaris in Amsterdam?

De heer Nordholt:

Ik ben hoofdcommissaris vanaf 1 juni 1987.

De voorzitter:

Heeft u zich in het verleden, voordat het interregionale researchteam uit elkaar spatte, inhoudelijk veel met opsporingsmethodes beziggehouden?

De heer Nordholt:

Nee, ik heb in de 36 jaar dat ik bij de politie werk geen dag bij de recherche gediend. Ik ben geen recherchechef geweest. Ik ben in 1984 begonnen als korpschef in Groningen. Ik was daarbij natuurlijk wel verantwoordelijk voor de recherche. Sinds 1 januari ben ik daarvoor verantwoordelijk in Amsterdam, maar zonder recherche-ervaring.

De voorzitter:

Wat wist u van onderzoeken die liepen? Wat wist u van methoden die gebruikt werden? Wat wist u van voorkeuren? Wat wist u van keuzes?

De heer Nordholt:

Wat ik wist, wist ik al toen ik naar Amsterdam ging. In dat korps werd gebruik gemaakt van de methode pseudo-koop. Ik wist ook, maar dat was pas in een latere fase, dat die pseudo-koop die op zichzelf al een vorm van infiltratie is, veranderd is in korte-termijninfiltratie. Ik denk dat pseudo-koop later zelfs veranderd is in lange-termijninfiltratie. Wij hebben daarover gesproken in de gemeenteraad. De pseudo-koop was destijds een heikel onderwerp. Het heeft nog even geduurd alvorens dat middel kon worden ingevoerd. De heer Van Thijn heeft zich daar nogal sterk voor gemaakt.

De voorzitter:

De gemeenteraad was er op tegen?

De heer **Nordholt**:

De raad was ertegen. De officiële beslissing, over te gaan op infiltratie is eind 1991 genomen. Ik denk dat er inmiddels al hier en daar politieel genfiltreerd werd vanuit Amsterdam.

De **voorzitter**:

Wanneer is de beslissing genomen, te stoppen met politile infiltratie in Amsterdam?

De heer **Nordholt**:

Het team van waaruit enige problemen gingen ontstaan, is ontbonden in 1992. Een ander team of een combinatie daarvan heeft nog doorgewerkt tot maart 1993 om een aantal zaken af te maken.

De **voorzitter**:

Kunt u kort de redenen aangeven, waarom de teams zijn opgeheven?

De heer **Nordholt**:

Er bestond al eerder twijfel aan de effectiviteit van het middel, zowel van pseudo-koop als van infiltratie. Er ontstonden problemen in het team. Een probleem had te maken met de commandant van het team. Een ander probleem had te maken met een onderzoek dat werd ingesteld naar een van de collega's in dat team, omdat er ongewenste contacten met criminelen zouden zijn geweest. Dat onderzoek naar die collega is op niets uitgelopen. Ik moet het positiever formuleren. Dat onderzoek heeft uitgewezen dat er geen sprake was van die contacten. Die collega is volledig gerehabiliteerd.

De **voorzitter**:

En heeft inmiddels de dienst verlaten.

De heer **Nordholt**:

Ik weet niet of hij nu de dienst verlaten heeft. De commandant heeft inmiddels de dienst verlaten en heeft een advocatenpraktijk.

De **voorzitter**:

Die commandant, de heer Meerman, heeft duidelijk gemaakt dat het niet ging om afglijden. Het ging om declaraties, bonnetjes en dat soort bureaucratenwerk.

De heer **Nordholt**:

Het ging om meer dan bonnetjes en bureaucratenwerk. Het ging ook over de wijze waarop hij leiding gaf. Daar is toen ook met hem over gesproken. Uiteindelijk heeft hij het korps verlaten.

De **voorzitter**:

Heeft u toen besloten, infiltratie in Amsterdam als het ware af te zweren?

De heer **Nordholt**:

Ik vind afzweren een te sterk woord. Ik was altijd tegen pseudo-koop. Ik heb wat dat betreft altijd dezelfde lijn gevolgd die de heer Blauw uit Rotterdam ook volgde. Ik denk dat je het middel eigenlijk niet zou moeten toepassen. Ik vind het gevaarlijk. Het gevaar is groot dat collega's die in zo'n traject terecht komen, afglijden. Je krijgt in zekere mate een gespleten geest als je het maar lang genoeg doet. Eigenlijk vind ik de voordelen ervan niet opwegen tegen de nadelen, waarbij je moet denken aan de psychische en vaak ook fysieke bescherming van collega's.

De **voorzitter**:

Bent u van mening dat in Amsterdam infiltratie zowel door politie als door burgers niet meer moet plaatsvinden?

De heer **Nordholt**:

Als het aan mij ligt en dat zou kunnen veranderen als ik weg ben, zal er vanuit Amsterdam geen politile infiltratie meer plaatsvinden. Ik ben ook tegen het inzetten van burgerinfiltranten.

De **voorzitter**:

De heer Van Riessen heeft tijdens zijn verhoor aangegeven dat zich situaties kunnen voordoen, waarin infiltratie zou kunnen. Hij noemde toen de koningin en mijn persoon.

Laat die laatste eraf. Hij heeft in ieder geval een mogelijkheid opengelaten. Wilt u die uitsluiten?

De heer **Nordholt**:

Nee, als ik u daarin weer mag betrekken, dan zou op het moment dat u wordt ontvoerd, naar mijn mening de inzet van een burgerinfiltrant gerechtvaardigd zijn.

De **voorzitter**:

Er zijn dus situaties waarin infiltratie denkbaar is.

De heer **Nordholt**:

Het gaat dan om een vorm, waarin het een heel korte-termijninfiltratie is en niet structureel. Ik geloof dat het onverstandig zou zijn als je het middel volstrekt uitsluit. Ik zou dat niet willen doen. Maar het inzetten op een langere termijn van burgerinfiltranten en dat geldt ook voor politie-infiltranten acht ik in feite onverantwoordelijk.

De **voorzitter**:

Maar hoe moet het nu als daarover in n ressort door de politie zo verschillend wordt gedacht? Wij komen zo over de geschiedenis te spreken. Ik zie nu even af van hetgeen is voorgevallen tussen bijvoorbeeld Utrecht, Amsterdam en Haarlem. Het gaat mij om het blote feit dat hierover in Amsterdam blijkbaar geheel anders wordt gedacht dan in Haarlem of in Alkmaar.

De heer **Nordholt**:

Ik weet niet hoe het landelijk ligt. Ik heb begrepen dat er in ieder geval meningsverschillen zijn in het ressort. Ik vind dat op zichzelf niet goed. Ik vind dat het zelfs zo zou moeten zijn dat er wat deze materie betreft duidelijkheid moet zijn in het hele land. Ik vind ook dat het openbaar ministerie op dat terrein veel helderder zou moeten sturen om eenheid te brengen in deze opvatting.

De **voorzitter**:

Dus u vindt dat het aan het openbaar ministerie is om die zaak landelijk recht te trekken?

De heer **Nordholt**:

Ik zou niet weten wie anders het gezag daarover zou moeten uitoefenen.

De **voorzitter**:

U zegt dat infiltratie onder uw leiding niet zal gebeuren. Maar nu neemt het OM het gezag en zegt: Nordholt, het zal wel gebeuren. Wat doet u dan?

De heer **Nordholt**:

Dan ga ik weg.

De **voorzitter**:

Dan gaat u weg? Uw opvolger moet het dan maar doen?

De heer **Nordholt**:

Dat weet ik niet. Dat moet u mijn opvolger vragen. Die is al bekend, maar daar mag ik niet over praten.

De **voorzitter**:

Dat terzijde. Wij kunnen dat altijd nog aan de minister van Binnenlandse Zaken vragen als die hier langs komt. U zegt dat het OM het landelijk moet vaststellen, maar als het anders is dan u wilt, gaat u weg. Toont dat niet wat weinig bereidheid tot het sluiten van compromissen?

De heer **Nordholt**:

Nee, ik ben tot veel compromissen bereid, maar tot bepaalde niet.

De **voorzitter**:

Maar dat is toch moeilijk? Aan de ene kant zegt u dat het openbaar ministerie het gezag moet uitoefenen. Als het strafvorderlijke zaken betreft, moet u dat openbaar ministerie toch volgen?

De heer **Nordholt**:

Dat doe ik ook. Maar er zijn momenten - en die heb ik eerder meegemaakt in de dertig jaar dat ik werk - dat ik zeg: dat doe ik niet. Als ik een opdracht daartoe zou krijgen of met

betrekking tot zo'n onderwerp, dan is de consequentie helder. Op een gegeven moment zul je iets anders moeten doen.

De heer **Koekkoek:**

Eind 1991 zei u dat niet.

De heer **Nordholt:**

In welk verband?

De heer **Koekkoek:**

Toen de beslissing viel, wel gebruik te maken van pseudo-koopteams.

De heer **Nordholt:**

Nee, maar ik meen ook dat ik in het voorgesprek al gezegd heb dat ik tegen pseudo-koop en infiltratie was. In de overgang naar Amsterdam werd ik met dat middel geconfronteerd. Als je dan ziet dat het feit waarom ik het in Groningen niet wilde in zijn consequentie een uitwerking heeft die ik in Amsterdam heb kunnen zien, dan zou het onverstandig zijn, opnieuw aan zo'n avontuur te beginnen, terwijl je het middel als zodanig niet goed vindt, niet effectief en in feite gevaarlijk voor de collega's die het moeten doen.

De heer **Koekkoek:**

Hebt u er een verklaring voor, mijnheer Nordholt, dat in Amsterdam bepaalde opsporingsmethoden niet aanvaard worden die elders in het land wel aanvaardbaar worden gevonden?

De heer **Nordholt:**

Of ik daarvoor een verklaring heb... De veranderingen die hebben plaatsgevonden bij de recherche in Amsterdam, en dat gaat verder dan alleen de centrale recherche, hebben zich in mijn denken voltrokken vanaf 1991. Het gaat daarbij natuurlijk niet alleen om de vraag of methodes wel of niet worden toegepast om daarmee de verschillen in het researchewerk aan te duiden. Wij hebben begin 1992 gekozen voor een heel nieuwe aanpak en een heel nieuwe structuur, voor een andere bedrijfsvoering, voor andere verantwoordelijkheden. Daarbinnen vinden en hebben methoden ook een plaats. Dat is veel ruimer en breder dan de vraag of wij andere methoden toepassen. Wij zijn door de nood gedwongen. Want die verandering heeft niet te maken met het feit dat je het beter zou doen dan anderen, maar omdat je met een materie wordt geconfronteerd die je haast noodzaakt, dingen anders aan te pakken.

De heer **Koekkoek:**

Was u bang de vingers te branden bij bepaalde methoden?

De heer **Nordholt:**

Nee, angst speelt hierbij geen rol.

De heer **Rabbae:**

U zegt dat u weggaat, als het gebeurt. Maakt u er dan niet onnodig een prestigekwestie van?

De heer **Nordholt:**

Nee, helemaal niet. U vraagt het mij. Als u het mij niet gevraagd had, zou ik het niet gezegd hebben.

De **voorzitter:**

Dat staat te bezien. Misschien mag ik even terug naar de moeilijkheid die blijft bestaan als u enerzijds zegt dat het OM deze zaken landelijk moet organiseren, terwijl anderzijds de politie moet volgen.

De heer **Nordholt:**

Dat vind ik ook.

De **voorzitter:**

Dus u betreft het alleen op uw persoon en niet op uw korps?

De heer **Nordholt:**

Nee, ik betrek het niet op mijn korps. Ik betrek het op mijzelf.

De **voorzitter:**

Juist.

De heer **Nordholt**:

Natuurlijk moeten wij volgen. Ik heb 36 jaar gevolgd. Wat dat betreft, kan er nog wel een paar jaar bij.

De **voorzitter**:

Ik wil het even precies horen. Er kan een tegenstelling gecreëerd worden.

De heer **Nordholt**:

Nee, dat is niet zo. Ik vind het heel principieel. De ervaringen die ik heb opgedaan, nopen mij ertoe, het op deze manier te formuleren, zowel ten aanzien van politile infiltratie als ook ten aanzien van burgerinfiltratie. Ik heb gezegd dat je voor die burgerinfiltratie een uitzondering zou kunnen voorstellen. Ik zou mij kunnen voorstellen dat ooit, maar dan moet daarover nog eens uitgebreid worden gesproken, politile infiltratie in uitzonderlijke gevallen gehanteerd zou kunnen worden. Maar daar ben ik nog helemaal niet aan toe.

De **voorzitter**:

U bent daar niet aan toe, maar uw recherchechef, de heer Welten, heeft meegewerkt aan de werkgroep-De Wit. Deze werkgroep stelt het wel voor. Mijn vraag is daarom nogmaals of het te rijmen is dat Amsterdamse politiefunctionarissen voor het eigen korps een strakkere lijn aanvaarden terwijl landelijk meegewerkt wordt aan het opzetten van plannen om politie-infiltratie juist uit te breiden?

De heer **Nordholt**:

Dat is te rijmen. Mijn collega's die vanuit ons korps hun werk doen in stuurgroepen of in werkgroepen mogen in het algemeen een eigen oordeel hebben. Ik stel dat ook op prijs, maar zij kennen mijn oordeel.

De **voorzitter**:

Ja. U sprak zoven over ervaringen die ertoe geleid hebben dat uw standpunt blijkbaar nog steviger is geworden dan het al was. Welke ervaringen zijn dat?

De heer **Nordholt**:

Ik heb u verteld over de afloop van de infiltratieteams. De burgerinfiltratie zoals deze de laatste week in uw commissie aan de orde is geweest - je kunt dat haast diepte-infiltratie noemen van burgers in criminele organisaties - creëert een zodanig corrumperende en naar mijn mening ook verwarrende situatie dat je alleen daarom al er niet aan zou moeten beginnen.

De **voorzitter**:

Is de Delta-methode een infiltratie in een criminele organisatie?

De heer **Nordholt**:

Ik moet u zeggen dat ik nog steeds niet precies weet wat de Delta-methode is. Ik heb na het voorgesprek het geheime deel gelezen op 10 augustus. Ik weet inmiddels iets meer, maar ook daarin heb ik minder kunnen vinden dan hier over tafel komt en wat in de verhoren helemaal duidelijk wordt. Ik zou pas een oordeel kunnen vellen indien u met uw rapportage komt en indien de rijksrecherche haar onderzoek afrondt en de delen die daarvan openbaar gemaakt kunnen worden, openbaar gemaakt worden.

De **voorzitter**:

Maar u had het zojuist over de ervaring, zoals die hier over tafel is gegaan, met een infiltrant in de criminele organisatie. Daarom vroeg ik ernaar.

De heer **Nordholt**:

Dat begrijp ik, maar nogmaals: ik weet niet - waarschijnlijk weet u dat beter - in hoeverre daarvan sprake is geweest en hoe de positie van de informant/infiltrant exact is geweest. Ik weet ook niet of er mogelijkwijze meer informanten zijn geweest.

De heer **De Graaf**:

Hoe kunt u dan zeggen dat het corrumperend werkt?

De heer **Nordholt**:

Omdat ik van mening ben dat politie en justitie, die op enigerlei wijze op deze wijze de doorvoer van drugs mogelijk maken en op een gegeven moment in de gevarenzone komen, omdat het de vraag is - dat heb ik althans ook uit uw verhoren moeten concluderen

- wie wie runt, te ver zijn gegaan en dat de kans van corruptie in zeer brede zin en ook de kans van afhankelijkheid veel te groot worden.

De heer **De Graaf:**

Uw gebruik van het woord "corrumperend" moeten wij dus beperken tot "de mogelijkheid" en "de kans tot".

De heer **Nordholt:**

Zeker.

De heer **De Graaf:**

U zegt niet: het is corrumperend gebleken.

De heer **Nordholt:**

Nee. Ik vind het gevaar - ik heb er ook zo in het algemeen over gesproken - van corrumperende werking bij het op die manier runnen van een infiltrant en de afhankelijkheid die daarbij ontstaat, veel te gevaarlijk om er zelfs maar aan te denken.

De **voorzitter:**

Hebt u de vraag "wie runt wie?" opgelost?

De heer **Nordholt:**

Nee, ik niet.

De **voorzitter:**

Dus daar hebt u geen oordeel over.

De heer **Nordholt:**

Ik heb een oordeel, maar dat spreek ik liever niet uit. Het heeft weinig zin om daarover te gissen en ik vind dat uw commissie dan wel de rijksrecherche daar een oordeel over moet uitspreken.

De **voorzitter:**

Ik vroeg aan u of u daar nu een oordeel over hebt. Dat heb ik ook aan andere hoofdrolspelers gevraagd; dus ik vraag het ook aan u. U hoeft niet te gissen; u moet een oordeel geven.

De heer **Nordholt:**

Ik heb het gevoel - maar dat is slechts op basis van wat ik hier, in deze zaal, heb gezien - dat de zaak heel moeilijk af te stoppen was en dat de mogelijkheid om te stoppen, waar de pijlpijn eenmaal in beweging was, altijd werd afgedaan met het feit dat de infiltranten in gevaar kwamen.

De **voorzitter:**

Nu gaan wij terug naar uw directe bemoeienis met het IRT. Op 15 april 1993 hebt u klaarblijkelijk een grap gemaakt: "het IRT heb ik opgeslokt". De andere heren en dames waren daar niet van gecharmeerd.

De heer **Nordholt:**

Nee, de grap was anders.

De **voorzitter:**

O, de grap was anders.

De heer **Nordholt:**

Als je een grap herhaalt, wordt er nooit gelachen. Dat risico neem ik dus maar. In feite had ik een uitleg gegeven over de manier waarop ik vond dat er met het IRT verder moest worden gewerkt. Dat had ik al gedaan in het hotel waar u de naam niet meer van wilt horen. Dat was op 29 maart. Op 15 april heb ik in een korte uiteenzetting nog een keer gezegd op welke wijze ik vond dat er vanuit ons korps met dat op zichzelf herkenbare, maar niet zelfstandige IRT zou moeten worden gewerkt. Ik heb gezegd: "U denkt natuurlijk dat wij, als groot korps, dat IRT opslokken en dat wij uit imperialistische neigingen het tot het onze maken". Toen knikte iedereen en toen zei ik: "Dan hebt u gelijk, want dat gaan wij ook doen".

De **voorzitter:**

Was dat het meest effectieve?

De heer **Nordholt:**

Nee, het was wel het meest duidelijke. Bedoelt u de grap of de maatregel daarna?

De **voorzitter:**

Laten wij het hebben over de uitlating als zodanig. Was zij effectief om die dames en heren te zeggen: zij gaan het heel goed doen?

De heer **Nordholt:**

Zij was heel erg effectief. Men lachte er ook om en men begreep het ook. De hele zaak was binnen een kwartier beklonken. Toen is er een glas wijn gedronken. Ik heb begrepen dat de heer Van Thijn zich alleen maar herinnert dat hij toen pinda's heeft gekregen.

De **voorzitter:**

Maar mevrouw Schmitz, die nog moet komen, had daar een iets andere herinnering van, namelijk dat zij - om het maar gewoon te zeggen - het een verkeerde grap vond.

De heer **Nordholt:**

Dan had men mij daarover moeten aanspreken.

De heer **Koekkoek:**

Het was geen grap?

De heer **Nordholt:**

Het was een grap; het was een bepaalde manier waarop ik dingen kan zeggen, maar het was volstrekt duidelijk uitlatingen van mij heeft betreurd, dan kan ik slechts zeggen dat het mij betreurt dat ik dat hier pas moet horen. - dat was het overigens ook al op 29 maart - wat er zou gaan gebeuren. Als men achteraf zegt dat men

De **voorzitter:**

Op 1 juli neemt u de verantwoordelijkheid over.

De heer **Nordholt:**

Ja, in feite 1 juli.

De **voorzitter:**

Op 1 juli gaat de zaak in ieder geval officieel over.

De heer **Nordholt:**

Zeker.

De **voorzitter:**

Wat hebt u toen zelf gedaan om te weten wat er aan de hand was?

De heer **Nordholt:**

Laat ik dan eerst terug gaan naar 2 juni. Toen was namelijk de vergadering waarop de korpsleiding van Utrecht "overdracht" vind ik een... - de heer Wiarda, de heer Van Baarle en de heer Lith - bij ons op bezoek kwamen om min of meer...

De **voorzitter:**

...onchic woord. Wie waren "ons"? Wie waren daarbij?

De heer **Nordholt:**

De heer Wiarda, de heer Van Baarle en de heer Lith.

De **voorzitter:**

Uit Utrecht.

De heer **Nordholt:**

Ja, en verder de heer Van Riessen, de heer Welten en ik. Je zou kunnen zeggen dat wij toen de overdracht - ik zal straks nog iets zeggen over het onderzoek - met elkaar hebben bevestigd. Ik wilde daar de heer Lith welkom heten, want die zou chef worden van dat nieuwe IRT; of liever: van het IRT dat op 1 juli werd overgedragen.

De **voorzitter:**

Hij was het al.

De heer **Nordholt:**

Hij was het al en hij zou het blijven. Ik had net mijn vertrouwen in hem uitgesproken en ik had gezegd dat ik het fijn vond dat hij het IRT ging leiden. Toen zei mijnheer Wiarda dat hij een verrassing in petto had, omdat de heer Lith helemaal geen chef zou blijven, maar districtschef zou worden. Ik heb gezegd dat ik dat zeer betreurde. Ik vond het oprecht jammer en ik heb gevraagd: hebben jullie dan nagedacht over de vraag of er een andere

collega kan worden geleverd? Zo iemand ligt immers niet voor het grijpen. Het is niet zo dat je kunt zeggen: het team gaat weg en je hebt meteen een andere teamleider. Toen zei de heer Wiarda - dat kon ik ook wel begrijpen - het volgende: ik heb er niet een in ons korps; ik heb erover gesproken; zou het kunnen dat jullie in de leiding voorzien? Toen heb ik gezegd dat ik daarover wilde nadenken. Dat heb ik ook gedaan, maar dat was eigenlijk het moment waarop voor het eerst stil is gestaan bij het feit dat het team naar ons toe ging. Wij hebben toen gepraat over de vraag...

De **voorzitter:**

U wist toch al dat het naar u toe zou gaan?

De heer **Nordholt:**

Jawel, maar wij zouden daar nog een keer over praten, omdat het onderzoek ook moest worden overgedragen. In dat gesprek is afgesproken dat de heren Van Baarle en Lith met de heren Van Riessen en Welten de verdere overdracht zouden regelen.

De **voorzitter:**

Maar de vraag blijft wat u, nadat u de heer Van Kastel uit uw korps bereid had gevonden om teamleider te worden onder verantwoordelijkheid van de heren Van Riessen en Welten, zelf na 1 juli hebt gedaan.

De heer **Nordholt:**

Ik ben na 1 juli met vakantie gegaan. Ik kwam terug op 23 augustus. Op 23 augustus waren er problemen. Er waren problemen ontstaan tussen de officier van het IRT, de heer Van Capelle, en de heer Van Kastel, maar ook met de heer Van Riessen, omdat de heer Van Riessen van mij de opdracht had gekregen om het IRT en met name de bedrijfsvoering zo in te richten als wij van plan waren te doen. Daar zijn trouwens nog veel misverstanden over. Als u mij toestaat, zou ik daar iets over willen zeggen.

De **voorzitter:**

Nou, als u het mij toestaat...

De heer **Nordholt:**

Zeker.

De **voorzitter:**

...zou ik gewoon willen vragen: wat wist u op 1 juli? Wat wist u van het onderzoek? Wat wist u van de methode? En wat wist u op 23 augustus? Want u was wel verantwoordelijk.

De heer **Nordholt:**

Zeker. Op 1 juli wist ik waar het onderzoek over zou gaan, namelijk de erven-Bruinsma. Inhoudelijk was ik er dus van op de hoogte dat dat onderzoek liep. Op 1 juli was ik niet op de hoogte van welke methode dan ook.

De **voorzitter:**

Hebt u ooit aan de heer Lith, de heer Van Baarle of de heer Van Kastel gevraagd "hoe doen jullie dat"?

De heer **Nordholt:**

Nee, want het zou op dat moment heel merkwaardig zijn geweest als ik het aan Lith of Van Baarle had gevraagd.

De **voorzitter:**

Waarom?

De heer **Nordholt:**

Omdat de overdracht geregeld zou worden in een samenwerking tussen Van Riessen en Welten enerzijds en Van Baarle en Lith anderzijds.

De **voorzitter:**

Ik vraag het daarom omdat wij aan iedereen vragen hoe men zijn verantwoordelijkheid heeft genomen. Daarom dus aan u de vraag - misschien achteraf makkelijker dan op dat moment - of u toen gevraagd hebt "hoe doen jullie dat", "hoe lang gaat dat onderzoek lopen" en "wanneer heb je succes?"

De heer **Nordholt:**

Nee, dat heb ik niet gevraagd.

De **voorzitter**:

Had dat, achteraf gezien, niet veel moeilijkheden kunnen voorkomen?

De heer **Nordholt**:

Ik denk het niet. Ik zou het prettig vinden om hier tegen u te zeggen dat ik het wel gevraagd heb, maar dat heb ik niet. Ik ben ervan uitgegaan dat die overdracht geregeld zou worden en geregeld zou zijn. Daar kon ik ook van uitgaan, omdat daarover afspraken waren gemaakt. Als ik er wel naar gevraagd zou hebben, zijn er twee mogelijkheden. Ofwel men had op 1 juli verteld wat er speelde en dan hadden wij waarschijnlijk dezelfde beslissing genomen, maar mogelijk had die dan een andere uitwerking gehad; ofwel men had het ons niet verteld. Ook die kans is aanwezig, omdat op het moment dat Van Kastel chef werd - die beslissing heb ik op 6 september zodanig geëffectueerd dat hij het permanent werd...

De **voorzitter**:

Omdat er ongeveer rond die datum ook een brief was van de IRT-officier aan de hoofdofficier dat het niet goed zat met de organisatie van dat team.

De heer **Nordholt**:

Ik weet niet of er een brief was. Ik weet alleen dat ik, zoals ik u vertelde, terugkwam van vakantie en merkte dat er spanningen waren, omdat Van Riessen vond dat er weliswaar een CID kon zijn, maar niet in de zelfstandige vorm zoals die er was. Daarover is een conflict ontstaan tussen de heer Van Riessen en de heer Van Capelle. Dat is mij gemeld en nog voordat ik daarover werd aangesproken door de hoofdofficier - want wij hebben er later wel over gepraat - heb ik gezegd: "nu is het afgelopen; ik wil dat Van Kastel zich er met ingang van 1 oktober permanent mee gaat bemoeien". Die beslissing is op 6 september genomen en op 8 september aan Van Kastel meegedeeld.

De **voorzitter**:

Dan blijft nog steeds de vraag op tafel: toen u bleek dat er moeilijkheden waren, ook over de CID, waar wij nu weten dat de CID van het IRT een belangrijke rol speelde in het onderzoek en in het verzamelen van de informatie vanuit Kennemerland, had er toen doorgevraagd moeten worden, ook door de korpsleiding van Amsterdam?

De heer **Nordholt**:

Als je terugkijkt met de ervaring van nu, had er doorgevraagd moeten worden.

De **voorzitter**:

Had dat een boel ellende later kunnen voorkomen?

De heer **Nordholt**:

Dat weet ik niet, want Van Kastel heeft ook doorgevraagd en heeft drie weken nodig gehad om erachter te komen. Daarnaast zijn op het ogenblik nog eens 30 rijksrechercheurs bezig om er vanaf maart vorig jaar achter te komen.

De **voorzitter**:

Daar zullen wij nog over komen te spreken, maar ik wilde helder hebben hoe de verantwoordelijkheden lagen tussen 1 juli 1993 en 8 november 1993.

De heer **Nordholt**:

De verantwoordelijkheden waren naar mijn mening helder. Wij waren vanaf 1 juli verantwoordelijk - en ik was verantwoordelijk als hoofdcommissaris - voor dat IRT.

De **voorzitter**:

Waarom vroeg ik u dit? Nogmaals: omdat wij ook aan andere hoofdrolspelers hebben gevraagd: wat hebt u gevraagd en wat hebt u gedaan?

De heer **Nordholt**:

Dat begrijp ik erg goed.

De **voorzitter**:

Ook omdat het in het rapport van de commissie-Wierenga, wat dit aspect betreft, in feite niet naar boven komt, vraag ik het u nu.

De heer **Nordholt**:

En ik antwoord u zo.

De **voorzitter**:

Dat u dus eerder had moeten vragen.

De heer **Nordholt**:

Laat ik het anders formuleren. Stel - los van de vraag dat ik mij nu zeer intensief met dat IRT bemoei - dat wij nu weer zo'n situatie zouden krijgen en dat er weer een overdracht zou zijn in een soortgelijke situatie; dan weet ik zeker dat Van Riessen en ik alles zouden weten op het moment dat het team bij ons komt.

De **voorzitter**:

Nog n vraag over 1993, althans voor 8 november. Hebt u mevrouw Schmitz, nadat zij - als ik mij niet vergis - in maart 1993 de brief aan de ministers heeft geschreven, beloofd "dit gaan wij nu beter doen"? Is dat wel tot een goede conclusie gekomen?

De heer **Nordholt**:

Ik weet niet precies welke brief u bedoelt.

De **voorzitter**:

Dan moet de heer Koekkoek mij even bijstaan, want hij weet het misschien beter.

De heer **Nordholt**:

Ik heb in 1992 een gesprek met mevrouw Schmitz gehad.

De **voorzitter**:

Mevrouw Schmitz als toenmalige voorzitter van de beheerscommissie?

De heer **Nordholt**:

Ja.

De **voorzitter**:

Die verschillende malen bij u aan de bel moet hebben getrokken.

De heer **Nordholt**:

Nee, niet verschillende malen.

De **voorzitter**:

Hoeveel maal?

De heer **Nordholt**:

Ik heb n gesprek gehad met mevrouw Schmitz.

De **voorzitter**:

Is het ook zo dat de hele overdracht van de beheerscommissie uit de vier verschillende arrondissementen aan Amsterdam mede ingegeven was niet zozeer door "wij geven het graag over aan Amsterdam", maar ook vanuit de houding "wij willen er nu wel van af, want wij kunnen er niets meer van bakken"?

De heer **Nordholt**:

Ik weet niet of dat de reden is geweest. Ik weet n ding, namelijk dat ik altijd tegen die beheersconstructie ben geweest. Eigenlijk al vanaf het begin heb ik dat ook gemeld, omdat die constructie - dat blijkt nu ook wel - voor 1 juli volstrekt onduidelijk maakte wie eigenlijk de baas was. Ik heb dat in 1991 nog een keer bevestigd en ik heb heel veel kritiek gekregen omdat ik die stelling innam. Later heb ik nog een paar keer gezegd: dit is niet een goede vorm, omdat ik niet denk dat de beheerscommissie verantwoordelijk kan zijn en echt verantwoordelijkheid kan dragen. In de gezagslijn was er een geweldige onduidelijkheid over de verantwoordelijkheden. Die is nog doorgelopen tot eind januari 1994. Ook in de beheerslijn zag je geweldige problemen.

De **voorzitter**:

In de gezagslijn was het na 1 juli 1993 toch duidelijk?

De heer **Nordholt**:

Ja, maar op een gegeven moment wordt het IRT ontbonden. Dan gaat het om de vraag: welke onderzoeken gaan onder wiens verantwoordelijkheid door? Daar is ook in die periode nog grote verwarring over geweest.

De **voorzitter**:

Dan zijn wij al na 8 november 1993.

De heer **Nordholt**:

Daarvoor - voor 1 juli 1993 - was er ook onduidelijkheid over die verantwoordelijkheden.

De **voorzitter:**

Voor 1 juli 1993 was onder de procureur-generaal toch de IRT-officier verantwoordelijk in de OM-lijn?

De heer **Nordholt:**

Ja, in de OM-lijn wel, maar als er onderzoeken gedraaid moesten worden en de zaak moest bij een parket worden ondergebracht, was het naar mijn mening onduidelijk onder welk parket de zaak ressorteerde.

De **voorzitter:**

Het ging dan toch onder het parket waar de zaak werd aangebracht? Dat kon of Amsterdam zijn of Haarlem. Heeft u daarover toen via de eigen hoofdofficier contact gehad met de PG?

De heer **Nordholt:**

Nee, ik heb voor 1 juli 1993 een aantal malen aan mensen laten weten dat die beheersconstructie niet deugde. Daar werd men boos over. Dat heeft in feite geleid tot het gesprek dat mevrouw Schmitz met mij heeft gehad in juni 1992. Ik heb mij er toen bij neergelegd. Toen er gesproken werd in 1993, vanaf 17 maart eerst met de korpschefs en op 29 maart in het hotel vlakbij het centraal station in Amsterdam, heb ik duidelijk gemaakt dat wat mij betreft, als ik de burgemeester van Amsterdam moest informeren, het IRT alleen over kon naar Amsterdam indien het zou gaan in de bedrijfsvoering en de organisatie die bij het korps pasten.

De **voorzitter:**

Waarom heeft u het IRT precies gekregen?

De heer **Nordholt:**

Omdat men wilde, in ieder geval de andere korpschefs, dat het naar Amsterdam ging.

De **voorzitter:**

Wilde men dat omdat men het graag aan u wilde geven of omdat men naar uw mening zelf die constructie ook onwerkbaar vond?

De heer **Nordholt:**

Dat weet ik niet. Ik heb dat ook niet gevraagd. Ik heb wel gezegd: als het niet gaat zoals ik vind dat het moet gaan, heb ik liever dat het naar een ander korps gaat.

De heer **De Graaf:**

Mijnheer Nordholt, u had het over verwarring rond het gezag. Dat was voor juli 1993 voor de zaaksverantwoordelijkheid toch niet anders dan na 1 juli en zoals het nu is? Daar waar de zaak draait, is de zaaksofficier verantwoordelijk.

De heer **Nordholt:**

Zeker, maar het probleem is dat bij de vraagstukken die in het IRT speelden en de vragen die men aan het bevoegd gezag stelde men af en toe, naar ik begreep, uitkwam bij de procureur-generaal.

De heer **De Graaf:**

Dat was voor 1 juli 1993, omdat er toen geen verantwoordelijke hoofdofficier was.

De heer **Nordholt:**

Dat bedoel ik.

De heer **De Graaf:**

Na 1 juli 1993 was dat wel het geval.

De heer **Nordholt:**

Voor 1 juli 1993 was de gezagslijn merkwaardig georganiseerd, maar de beheerslijn was volstrekt onduidelijk. Ik vind nog steeds dat n commissie geen gezag kan uitoefenen. Zij kan materieel gezag hebben, maar je ziet altijd problemen ontstaan als het er echt op aan komt.

De **voorzitter:**

Maar Amsterdam had ingestemd met het convenant waaruit die beheerscommissie voortkomt.

De heer **Nordholt:**

Het was de tijd dat wij overal convenanten over sloten.

De **voorzitter:**

Maar u hebt er wel mee ingestemd. U was het er niet mee eens, maar u hebt er wel mee ingestemd.

De heer **Nordholt:**

Ik heb ermee ingestemd. Het was voor mij niet zo principieel als de andere onderwerpen die ik zoven heb genoemd.

De **voorzitter:**

Goed. Wij gaan nu over naar 8 november. Wij behoeven niet te beschrijven welke handelingen op die datum plaatsvinden. Wat ons wel interesseert, is of u voor 8 november Van Kastel nog hebt gevraagd hoe het staat met de voortgang van het team in het algemeen.

De heer **Nordholt:**

Ja, maar ik weet niet meer precies wanneer dat geweest is. Aanvankelijk, toen het team naar ons overkwam, waren er grote spanningen. De collega's van het IRT waren, geloof ik, niet blij dat het IRT naar Amsterdam zou gaan. Ik heb toen van Van Kastel begrepen dat de sfeer in het team... Dat is ook het merkwaardige. Op het moment dat het ontbonden werd, was de sfeer naar mijn mening goed.

De **voorzitter:**

De meningen daarover van de betrokkenen kunnen verschillen. Het is de vraag of dat nog belangrijk is. De vraag is of u voor 8 november nog iets inhoudelijks hebt gevraagd over het onderzoek.

De heer **Nordholt:**

Nee, maar dat vroeg ik ook niet aan andere teams. De vraag is wie in de korpsleiding gaat hierover, wie bemoeit zich daarmee. Dat is in de eerste plaats de chef recherche. Dat was in dit geval niet aan de orde, omdat er een rechtstreekse lijn was tussen het IRT en de heer Van Riessen. Vervolgens stelt in ons korps het hoofd justitiele bedrijfsvoering deze vragen.

De **voorzitter:**

Wij komen straks op de huidige situatie. Nu moet u die vragen wel zelf stellen, gezien de verhouding die nu opgelegd is aan Amsterdam.

De heer **Nordholt:**

Gezien de merkwaardige situatie die geschapen is, moet ik nu wel zelf die vraag stellen.

De heer **Rouvoet:**

Hebt u in die periode van de heer Van Kastel begrepen dat de zaken zich afspeelden tussen de IRT-officier en niet de heer Van Kastel, maar de CID-chef, de heer Augusteijn?

De heer **Nordholt:**

Nee, de heer Van Kastel heeft daarover uitgebreid gesproken met de heer Van Riessen.

De heer **Vos:**

Mijnheer Nordholt, heeft u in de tussenliggende periode de kans aangegrepen om gezien de kritiek die u kennelijk had op de beheerssituatie, deze grondig te wijzigen?

De heer **Nordholt:**

U bedoelt voor 1993?

De heer **Vos:**

Ja.

De heer **Nordholt:**

Die kans heb ik niet gezien, want men werd daar boos over.

De **voorzitter:**

Dat is voor u toch nooit een reden, iets te laten zitten?

De heer **Nordholt:**

Soms wel, maar u ziet niet alles wat ik doe en u ziet ook niet alles wat ik nalaat.

De **voorzitter:**

Het was voor u niet belangrijk genoeg om de beheerssituatie eerder tot een ander einde te brengen?

De heer **Nordholt:**

Nee. Men was zo overtuigd van het feit dat die beheersconstructie goed was, dat het eigenlijk alleen maar tot wrevel leidde als er van onze kant iets over werd gezegd.

De **voorzitter:**

Hoorde u op 8 november: wij runnen een drugslijn? Hoorde u toen: wij runnen een cokelijn? Of hoorde u iets anders?

De heer **Nordholt:**

Ik hoorde geen van beide. Die zin is pas in een later stadium uitgesproken en wel op 1 december. Wat ik op 8 november hoorde, klonk nogal bizar. Ik heb Joop van Riessen twee keer gevraagd het nog eens te vertellen. Toen ik het ongeveer begreep, want zo merkwaardig vond ik het, zijn wij naar de heer Vrakking gegaan.

De **voorzitter:**

Wat begreep u op dat moment?

De heer **Nordholt:**

Ik begreep dat men in het onderzoek dat door het IRT werd verricht een informant/infiltrant runde, dat die man kon en moest groeien in het milieu, dat hij in dat verband in de gelegenheid werd gesteld, duizenden kilo's softdrugs ons land binnen te brengen, dat er inmiddels een bestelling was gedaan voor 5000 kilo cocaine, waarbij een aantal partijen eerst zouden komen als proefzendingen die zouden worden doorgelaten. Dat was de eerste keer dat ik dat woord hoorde. Ik kreeg ook te horen - dat is erg belangrijk, want ik heb die vraag gesteld omdat ik het in eerste instantie niet begreep - dat de man die dat deed ook de verdienste mocht houden.

De **voorzitter:**

Zijn deel?

De heer **Nordholt:**

Ik weet niet over welk deel het ging. Ik weet alleen dat toen tegen mij gezegd is: die man kan zijn geld houden en wordt daardoor schatrijk.

De **voorzitter:**

U hebt toen binnen het korps klaarblijkelijk besloten: wij willen dit niet onder de verantwoordelijkheid van ons korps. Hebt u dat al op die dag besloten?

De heer **Nordholt:**

Nee, de verbijstering bij mij was zo groot dat ik heb gezegd: wij moeten nu naar de heer Vrakking. Wij moeten hem vragen of hij hiervan weet. Die tocht is beschreven tot en met de procureur-generaal. De heer Vrakking wist het niet. Ik moet u zeggen...

De **voorzitter:**

U was daar opgelucht over?

De heer **Nordholt:**

Ik was daar erg opgelucht over. Wij zijn vervolgens gedrien naar de procureur-generaal gegaan.

De **voorzitter:**

Daarna is de heer Vrakking met de procureur-generaal weer naar de minister gegaan. Wanneer nam de Amsterdamse korpsleiding de beslissing dat die methode niet kon? Ik heb het dus over de korpsleiding.

De heer **Nordholt:**

Voor ons stond op 8 november eigenlijk al vast dat het niet kon. Wij vonden wel dat, voordat je een finale beslissing daarover nam, je meer informatie zou moeten proberen te krijgen. Er is naar ik meen op 11 november een rijksrecherche-onderzoek gestart. Men noemt dat een fact-findingonderzoek. Dat is onmiddellijk daarna weer beindigd.

De **voorzitter:**

Het is gestrand.

De heer **Nordholt:**

Het is gestrand. Op 15 november heeft een gesprek plaatsgevonden waarbij de heren Van Capelle, Langendoen en Augusteijn zijn gehoord.

De **voorzitter:**

Door de PG?

De heer **Nordholt**:

Door de PG en in aanwezigheid van de hoofdofficier en de heer Van Riessen. Die vergadering heeft geen duidelijkheid opgeleverd. Er is toen ook geen standpunt gekomen dat de methode wel of niet kon. Voor de heer Van Riessen was het duidelijk dat de methode niet kon. Daarover hebben wij gesproken. Op 22 november heb ik in de driehoek mijn mening die gedeeld werd door de hoofdofficier, nog een keer naar voren gebracht, namelijk dat deze methode niet kon. Dat heeft op 26 november de heer Van Riessen meegedeeld aan de heer Langendoen.

De **voorzitter**:

De vraag blijft, hoewel u zo verbijsterd was, waarom het zo lang duurde voordat u met de hoofdofficier die immers het gezag had, iets probeerde te doen om die methode daadwerkelijk te stoppen. Het lijkt alsof de tijd opgaat aan ruzies en slaande deuren in plaats dat getracht wordt, met een koel hoofd de zaak inderdaad te stoppen.

De heer **Nordholt**:

Wij hebben in ieder geval geprobeerd dat met een koel hoofd te doen. Voor een deel moet ik aantekenen dat degenen die de informatie moesten geven, niet onder ons gezag stonden. Dat waren de collega's van de CID in Haarlem. Wat wij op 8 november hoorden van de procureur-generaal was dat hij eerst wilde weten wat er aan de hand is. Dat hield op 11 november op. Op 15 november kwam er iets meer duidelijkheid. In die vergadering is wel meer duidelijkheid gekomen. Dat was voor Van Riessen in ieder geval reden om dat met mij te bespreken. Op 22 november heb ik dat doorgenomen in de driehoek. Op 26 november, dat is dus niet zoveel langer dan het moment waarop wij het hoorden, heeft Van Riessen tegen Langendoen gezegd: nu is het stop. Er is ook een verschil tussen het stopzetten van het onderzoek en het stopzetten van de methode. Als u vraagt waar de verantwoordelijkheid ligt voor de korpsleiding, dan is op 26 november de methode wat ons betreft gestopt.

De **voorzitter**:

Daarvoor had de heer Vrakking al gezegd dat hij geen verantwoordelijkheid meer wilde nemen. Sterker nog, hij heeft toen al gezegd dat hij ook voor het team geen verantwoordelijkheid meer wilde nemen.

De heer **Nordholt**:

Ik meen niet dat hij dat heeft gezegd.

De **voorzitter**:

Dat staat in zijn brief van 22 november die hij niet verzonden heeft.

De heer **Nordholt**:

Die brief zou hij op 22 november verzenden.

De **voorzitter**:

In die brief staat dat hij daarvoor geen verantwoordelijkheid wilde nemen.

De heer **Nordholt**:

Dat klopt, want het loopt parallel. De 22ste, de dag waarop hij de brief zou verzenden, hebben wij er in de driehoek over gesproken. De 26ste is dit aan de heer Langendoen meegedeeld.

De **voorzitter**:

Mijn vraag blijft, mijnheer Nordholt, hoe het nu te verklaren is. Op 8 november krijgt u kennis van voor u verbijsterende feiten. De heer Van Capelle die dit al langer weet, wordt daarbij blijkbaar niet meer direct betrokken. Men doet geen poging via de gezagslijn, dus via het openbaar ministerie te zeggen: kappen met die handel. Daar had u toch niet alleen de heer Langendoen voor nodig?

De heer **Nordholt**:

De vraag hoe het zat, was een vraag die ook vanuit de gezagslijn werd gesteld. Maar op een gegeven moment ging de deur in Haarlem dicht en kwam er geen enkele informatie meer.

De **voorzitter**:

Is dat als verklaring voldoende? De chef van de CID in Haarlem kan het toch niet tegenhouden als het gezag zo'n hele operatie wil stoppen? Dat kan ik mij niet goed voorstellen.

De heer **Nordholt**:

Als je ziet dat het in feite gewoon doorging, dan ligt de onvoorstelbaarheid ook daarin.

De **voorzitter**:

Ja, maar u bent dan als het ware opzij gegaan voor de chef van de CID in Kennemerland. Hij deed de deur dicht en toen kon u niets meer?

De heer **Nordholt**:

Nee, wij zijn niet opzij gegaan. Er is op 15 november, ik herhaal dat, een gesprek geweest. Daar kwam toen iets meer, maar onvoldoende duidelijkheid. Op 17 november is in de ressortvergadering daarover vervolgens gesproken. Daar kwam men aan de inhoudelijke zaak niet toe. Het ging daar in feite alleen maar over de procedure.

De **voorzitter**:

Dat is toch doodzonde?

De heer **Nordholt**:

Natuurlijk is dat doodzonde. U vroeg mij niet of het doodzonde was. Het is natuurlijk heel erg dat als zoiets speelt, men in een vergadering waarbij de heer Vrakking de inhoud aan de orde wilde stellen, men slechts over de procedure spreekt. De heer Vrakking wilde in die vergadering praten over de nota van de heer Van Kastel. In die vergadering is hij daaraan niet toegekomen, omdat men niet over de inhoud wilde spreken en in feite het hoofd eiste van de heer Van Kastel.

De **voorzitter**:

Dan was er ook nog de heer Augusteijn die wel onder het directe gezag stond van het korps Amsterdam. Hij was chef van de CID van het IRT.

De heer **Nordholt**:

Zeker, wij wisten dat de heer Augusteijn chef was van de CID, maar hij runde niet de informanten. Hij beheerste ook niet de methode.

De **voorzitter**:

Hij wist toch wel hoe het in elkaar zat?

De heer **Nordholt**:

Hij wist hoe het in elkaar zat. Hij heeft een aantal dingen aan de heer Van Riessen vertelt en later op 15 november aan de procureur-generaal en de hoofdofficier.

De **voorzitter**:

Wij blijven dus in het drama, zij het dan bijna twee jaar later, maar het is toch noodzakelijk om dit, wat de methode betreft, zo goed mogelijk vast te stellen. Wij zitten met de moeilijkheid dat veel gezagsdragers en hoogwaardigheidsbekleders een maand lang klaarblijkelijk niet in staat zijn om tot een eenduidige conclusie te komen en om die conclusie ook door te geven aan de uitvoerder van de politie, in casu de heer Langendoen.

De heer **Nordholt**:

Ik denk dat die constatering juist is, maar ik teken daarbij aan - althans wat onze verantwoordelijkheid betreft - hoe ik die verantwoordelijkheid in die periode heb genomen. Nogmaals: onder mijn verantwoordelijkheid is op 26 november gezegd dat het moet stoppen. Tegelijkertijd - dat is een heel andere kant van de zaak - werd, ook al eerder, door de heer Augusteijn tegen ons gezegd dat de methode berhaapt niet kon worden gestopt, omdat er een pijplijn was en de containers eraan zaten te komen.

De **voorzitter**:

Wanneer zei de heer Augusteijn dat?

De heer **Nordholt**:

Dat weet ik niet. Hij heeft dat tegen de heer Van Riessen gezegd.

De **voorzitter**:

Dat heeft hij nooit tegen u gezegd?

De heer **Nordholt**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Hebt u toen, toen u begreep dat de heer Augusteijn zei dat die pijlpijn niet zo maar af te stoppen was en dat er nog containers en kilo's binnenkwamen, terwijl u daar op 26 november geen verantwoordelijkheid voor wenste te nemen, niet uw collega in Haarlem gebeld en gezegd: "jullie hebben een groot probleem; daar moeten wij in ieder geval samen over praten, want dat kan zo niet doorgaan"?

De heer **Nordholt**:

Ik heb mijn collega niet gebeld.

De heer **De Graaf**:

Waarom hebt u dat niet gedaan? De heer Langendoen, over wie u geen gezag had, viel immers onder mijnheer Straver.

De heer **Nordholt**:

Omdat de heer Van Riessen de zaak in behandeling had en naar mijn mening goed in behandeling had en wij over de afbouw en het stoppen ook contact hadden met de justitie lijn.

De heer **De Graaf**:

U zegt: ik heb geen verantwoordelijkheid en ik wilde geen verantwoordelijkheid...

De heer **Nordholt**:

Nee, ik heb wel verantwoordelijkheid en ik heb ook de methoden stop laten zetten.

De heer **De Graaf**:

Maar er zijn na 26 november toch nog allerlei containers binnengekomen?

De heer **Nordholt**:

Dat zeg ik u: je kunt wel zeggen dat je wilt dat het niet meer gebeurt, maar de containers kwamen binnen; enerzijds had je het stopzetten van de methode, maar anderzijds kwam de argumentatie dat de zaak door moest lopen, omdat anders de informanten in gevaar zouden komen.

De **voorzitter**:

Er is nog een interessant punt en dan kunnen wij misschien de periode tussen 8 november en december, toen het IRT werd opgeheven, afsluiten. Naar aanleiding van 17 november hebt u bij de commissie-Wierenga gezegd: als de vergadering goed was verlopen, zou het IRT er nog geweest zijn. U had daar dus in feite een andere mening dan de heer Vrakking, die van mening was dat hij sowieso geen verantwoordelijkheid meer kon nemen. U zei: indien wij de methode kunnen stoppen of veranderen, hoeft het IRT niet te worden opgeheven.

De heer **Nordholt**:

Ik vind dat er twee dingen spelen, in de eerste plaats een methode, die eigenlijk maar door een paar collega's in dat team werd gehanteerd en uitgevoerd. Als over het IRT wordt gesproken, mag je naar mijn mening niet generaliseren, want naar mijn mening hebben ongeveer 80 mensen nooit ergens van geweten; het ging eigenlijk om een klein aantal mensen, die verantwoordelijk waren voor de uitvoering van de methode. De heer Vrakking is ook niet naar die vergadering van 17 november gegaan om iets te beindigen. De heer Vrakking ging op 17 november naar de ressortvergadering om iets te bespreken. Daar is hij alleen niet aan toegekomen, omdat het een procedurevergadering werd en er niet over de inhoud kon worden gesproken. De heer Vrakking heeft die kamer met een aantal gevleugelde woorden via een andere dan de gebruikelijke deur verlaten.

De **voorzitter**:

Maar ja, daar heb je achteraf natuurlijk niet veel aan.

De heer **Nordholt**:

Nee, maar u vroeg hoe het is gegaan. Zo is het gegaan.

De **voorzitter**:

Maar dan was er dus een verschil...

De heer **Nordholt**:

Het was bij wijze van spreken al op 8 november zo: als het zo zou zijn geweest dat alle betrokkenen, met name in de gezagslijn, over deze zaak zouden hebben gesproken, kan ik mij voorstellen dat de afloop anders zou zijn geweest. Of die afloop, als die anders zou zijn geweest, ons echter zou hebben geholpen rond wat er speelde... Dat heb ik u ook in het voorgesprek gezegd: stel dat de methode zou zijn omgebogen - in feite is de methode immers omgebogen, want de informanten moesten worden afgebouwd en men heeft het, naar ik heb begrepen, omgelegd naar Rotterdam...

De **voorzitter**:

Dat wist u toen niet?

De heer **Nordholt**:

Nee, dat wist ik niet. Als wij op een gegeven moment zouden hebben gezegd "laten we deze methode maar stoppen", is het nog maar de vraag of zij gestopt zou zijn.

De **voorzitter**:

Waarom is dat de vraag? U bent toch de baas? U zegt dat.

De heer **Nordholt**:

Ik ben de baas voor zover mensen onder mijn verantwoordelijkheid werken.

De **voorzitter**:

Maar het team stond toch onder de verantwoordelijkheid van u en van de heer Vrakking?

De heer **Nordholt**:

Onder mijn verantwoordelijkheid zou deze methode gestopt zijn en zou het afgelopen zijn geweest met de informanten en infiltranten en met deze methode. Dan is het echter wel nodig dat op de ressortvergadering, waar de procureur-generaal eenheid dient te creren tussen de hoofdofficieren, ook in de gezagslijn en ook met betrekking tot de vraag "wat kan niet en wat kan wel" - dat was zowat uw eerste vraag aan mij - eenheid kan worden gevonden met betrekking tot dit vraagstuk. Men is niet eens aan de inhoud toegekomen; men heeft het alleen maar over de procedure gehad.

De **voorzitter**:

Maar zelfs als het het OM niet gelukt was, had het u met de heer Straver voor 7 december nog kunnen lukken.

De heer **Nordholt**:

Dat zijn bespiegelingen waar ik...

De **voorzitter**:

Goed, daar doen wij niet aan.

De heer **Vos**:

Op 8 november hebt u een soort bliksemslag ontvangen. U kreeg een mededeling van Van Kastel en u bent daar enorm van geschrokken.

De heer **Nordholt**:

Ja.

De heer **Vos**:

U bent direct de bestuurlijke lijn ingegaan.

De heer **Nordholt**:

Nee, de justitile lijn.

De heer **Vos**:

De justitile en bestuurlijke lijn, ja. Ik begrijp niet waarom u niet direct tegen Van Kastel hebt gezegd: schort de uitvoering van de methode voorlopig op, want ik ga de justitile lijn in; in de tussentijd voorlopig dus niks meer.

De heer **Nordholt**:

Als je op 8 november 1993 om 9 uur de informatie krijgt die ik heb gekregen en die Joop van Riessen twee of drie keer aan mij heeft moeten uitleggen en als je dan om 10 uur het reguliere overleg hebt met je hoofdofficier, zou het heel bizar zijn geweest als ik daarover niet met de heer Vrakking zou hebben gesproken. Het zou niet alleen bizar zijn geweest; het

zou in de gegeven omstandigheden in Amsterdam uiterst merkwaardig en zelfs gevaarlijk zijn geweest.

De heer **Vos:**

Ik heb groot begrip voor het feit dat u daarover met de heer Vrakking bent gaan praten, maar ik begrijp moeilijk waarom u niet tegen de uitvoerende figuur gezegd hebt: jongens, stop voorlopig even.

De heer **Nordholt:**

Eigenlijk heeft Van Kastel al op 1 november gezegd: "ik wil dit niet". Hij heeft dat tegen de officier, Van Capelle, gezegd. Op een gegeven moment heeft hij gezegd: nu ga ik ook naar mijn bazen toe. Dat heeft hij gedaan.

De heer **Koekkoek:**

De heer Van Riessen hoort ervan van de heer Van Kastel in het weekend van 6 op 7 november. Bent u in dat weekend al genformeerd of pas maandagochtend?

De heer **Nordholt:**

Maandagmorgen 9 uur.

De heer **Koekkoek:**

Waarom hebt u toen niet gevraagd: wat vindt de officier van justitie ervan?

De heer **Nordholt:**

Dat wist ik. Althans: ik wist wat de heer Van Capelle daarvan vond.

De **voorzitter:**

Hoe wist u dat? O, dat was u gemeld door Van Riessen, want dat is u nooit gemeld door Van Capelle.

De heer **Nordholt:**

Dat werd mij verteld. Ik hoefde dus niet meer aan Van Capelle te vragen wat hij vond. Dat zou ik overigens ook nooit gedaan hebben, want ik ga niet mijnheer Van Capelle bellen. Ik heb n contact: ik communiceer met de hoofdofficier en ik doe dat ook met veel plezier.

De **voorzitter:**

Als u echt iets wilt weten, kunt u toch ook een officier bellen?

De heer **Nordholt:**

Dat kan wel, maar dat doe ik niet.

De **voorzitter:**

U doet het niet?

De heer **Nordholt:**

Nee.

De **voorzitter:**

Is dat vanwege...

De heer **Koekkoek:**

...de verhoudingen?

De heer **Nordholt:**

Nee, ik heb dat nooit gedaan.

De **voorzitter:**

Als dat een boel ellende zou kunnen voorkomen, zou het misschien een idee zijn.

De heer **Nordholt:**

Natuurlijk, dan zou ik zeker bellen, maar daar is nooit reden... Als ik bel, bel ik met de hoofdofficier.

De heer **Koekkoek:**

De heer Van Riessen meldt u iets.

De heer **Nordholt:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Dan gaat u niet de officier van justitie vragen...

De heer **Nordholt:**

Nee, dat zou heel gek geweest zijn en het zou ook naar mijnheer Van Riessen erg onaardig en onbeleefd zijn geweest.

De heer **Rouvoet**:

Had u, op basis van wat u begin november over de methode hoorde, een inschatting van wat de methode binnen het IRT betekende? De term "levensader" is wel eens gevallen.

De heer **Nordholt**:

Hoe zegt u?

De heer **Rouvoet**:

"Levensader"; dus zonder methode geen IRT.

De heer **Nordholt**:

Later heb ik dat wel zo ongeveer begrepen, maar niet op 8 november.

De heer **Rouvoet**:

Ik hoorde u immers zeggen dat 80 van de 100 man niet wisten van de methode.

De heer **Nordholt**:

Maar u vroeg of ik het op 8 november al wist. Op 8 november wist ik niet meer dan datgene wat ik net aan de voorzitter heb verklaard.

De **voorzitter**:

Ik heb nog n vraag over de periode tot aan de opheffing van het team. Waarom hebt u, toen u in Haarlem geen soelaas en antwoord kreeg, na 26 november toch niet samen met de hoofdofficier gezegd: wij gaan hier niet mee verder; ik geef nu opdracht aan de heer Augusteijn om dat te beindigen en om aan de CID Kennemerland te zeggen dat wij hiermee stoppen?

De heer **Nordholt**:

Naar mijn mening - ik herhaal het steeds - heeft de heer Van Riessen dat tegen de heer Langendoen gezegd. De heer Augusteijn kende het standpunt van de heer Van Riessen. Op 30 november heb ik de korpschefs uitgenodigd in Amsterdam. Daar waren aanwezig de heer Molenaar uit Alkmaar...

De **voorzitter**:

De rest was er niet.

De heer **Nordholt**:

De rest was er niet. Men was of ziek, of onderweg, of in Mexico. Men was soms ver weg. Ik heb daar uitgelegd - de heer Van Riessen was er ook bij - wat er speelde en ik heb ook onze standpunten uitgelegd. In die vergadering heeft de heer Vogelzang gezegd - omdat toen al sprake was van het feit dat de hoofdofficier niet meer het gezag over het team wilde hebben en er dus van opheffing sprake kon zijn - dat wij dat niet zouden moeten doen en dat wij naar oplossingen moesten zoeken, zodat wij het team niet zouden hoeven te ontbinden of op te heffen: een tussenoplossing met een aantal units, zoals wij die later hebben genoemd.

De **voorzitter**:

Is de conclusie terecht dat wellicht iedereen als het ware op een muur liep, mede door de weigering van de CID Kennemerland om te vertellen wat er gebeurd is, waarbij het dus niet mogelijk is gebleken dat het gezag werd uitgeoefend? Het gezag werd immers niet uitgeoefend.

De heer **Nordholt**:

Als ik daarop terugkijk, denk ik dat u het zo goed formuleert.

De heer **De Graaf**:

Er was toch een plaatsvervangend korpschef van Haarlem? Als mijnheer Straver er niet was, was zijn plaatsvervanger toch wel bij die vergadering?

De heer **Nordholt**:

Ja, de heer Van den Berg.

De heer **De Graaf**:

Hebt u met hem die methode besproken, in de zin van: het gaat maar door; Langendoen is daarvoor verantwoordelijk en je moet dat stoppen?

De heer **Nordholt**:

Dat hebben wij daar gezegd. Wij hebben daar met de heer Van den Berg gesproken. Wij hebben met mijnheer Yntema uit Zaanstad gesproken en met de heer Vogelzang uit Utrecht. De heer Molenaar was aanwezig en Hilversum was niet aanwezig. Daar heeft de heer Van Riessen nog een keer precies gezegd wat hij vond, althans de informatie die hij had gekregen. Voor zover ik het mij kan herinneren, waren de collega's het met ons eens dat de methode, zoals wij die uitlegden, niet kon. Daar was ook de heer Van den Berg van Haarlem bij; niet de heer Straver, die niet kon komen omdat zijn zoon jarig was.

De **voorzitter**:

Ik wil de vergadering van 1 december op het ministerie van Binnenlandse Zaken overslaan. Daar bestaan twee lezingen over: de lezing - die de commissie-Wierenga uiteindelijk aanhangt - dat daar niet besloten is tot het opheffen van het team en de lezing van u en van anderen, namelijk dat dat wel besloten is. Het heeft - als u het niet erg vindt - in het kader van ons onderzoek niet zoveel zin om uit te maken wie nu gelijk had. Ik weet dat de meningen daarover uiteen lopen.

De heer **Nordholt**:

Er zijn in feite drie dingen gebeurd, waarbij iedereen vanuit die interpretatie met zijn eigen interpretaties terug kwam.

De **voorzitter**:

Ja, maar nogmaals: ik wil dat laten rusten omdat de methode er weliswaar indirect mee te maken heeft, maar bij Wierenga direct beschreven is - dat is nu ook duidelijk geworden - dat daar door de spelers verschillende conclusies uit getrokken zijn. Dat geldt in zekere zin ook voor de vraag of het persbericht verstandig was of niet. In ieder geval heeft de heer Van Thijn in zijn rol als minister van Binnenlandse Zaken gezegd dat de vorm waarin het uiteindelijk uitging, niet verstandig was.

De heer **Nordholt**:

Naar mijn mening hadden wij ofwel moeten zeggen: "het team is ontbonden; punt" ofwel wij hadden duidelijk moeten maken waarom dat was gebeurd. In wezen is de wezenlijke reden van de ontbinding - althans een belangrijk deel ervan - uit het persbericht gebleven. Dat maakte het persbericht in feite onbegrijpelijk. Ik moet er echter ook nog op wijzen dat...

De **voorzitter**:

Dat noemt u "de gezagscrisis".

De heer **Nordholt**:

Ja, want het was de methode die de onmiddellijke aanleiding was voor heel veel ellende en veel verwarring en het was tegelijkertijd het feit dat het gezag, in dit verband de...

De **voorzitter**:

U bedoelt de procureur-generaal.

De heer **Nordholt**:

...de procureur-generaal, de zaak niet op n lijn kreeg. Er bestond dus - dat ben ik nog steeds van mening - een gezagscrisis. Als dat erin had gestaan, was het misschien wel pijnlijk geweest, maar was het voor velen een stuk duidelijker geweest.

De **voorzitter**:

Maar dat betekende ook dat u zelf als korpschef tussen 22 november en 7 december, waarschijnlijk mede onder invloed van de vergadering van 1 december, gaandeweg tot de beslissing was gekomen dat het team inderdaad moest worden opgeheven.

De heer **Nordholt**:

Op de negenentwintigste - dat was in de driehoek - vonden de heer Van Thijn, de heer Vrakking en ik dat het zou moeten worden ontbonden of opgeheven. Zoals ik u heb gezegd, heb ik daar op de dertigste met de korpschefs over gesproken. Op 1 december was die vergadering, waarbij verschillende opdrachten werden gegeven en verschillende standpunten werden ingenomen.

De **voorzitter**:

De vraag is of er opdrachten gegeven zijn. Dat de standpunten verschillend waren, is duidelijk.

De heer **Nordholt**:

Wat ik mij er in ieder geval van herinner, is dat mevrouw Dales vond dat uitgezocht moest worden wat de methode inhield. Ze zei: je kunt nooit met een nieuw team beginnen als dit niet grondig wordt uitgezocht. Nogmaals: wat mij bijstaat...

De **voorzitter**:

Maar zei zij ook niet: "wij moeten daarmee stoppen"? Iedereen zei: "wij moeten uitzoeken wat het is" en niemand zei...

De heer **Nordholt**:

Mevrouw Dales zei: het team dient tot de grond toe te worden afgebroken. Zij maakte bewegingen alsof zij daarmee was gestart.

De **voorzitter**:

Nogmaals, terugkijkend blijft het interessante voor onze commissie dat iedereen zei, dat gekeken moest worden hoe het zit. Er zijn voorts verschillende interpretaties over de vergadering van 1 december. Er is een persbericht dat in ieder geval onvolledig is. Maar niemand stelt zich de vraag of die containers nog binnenkomen?

De heer **Nordholt**:

Die vraag is zeker gesteld. Om die reden heb ik op 26 november ook gezegd dat deze methode moest stoppen. Op 10 december heeft een merkwaardige vergadering plaatsgevonden waarbij het niet zozeer ging om de vraag of de methode moest worden gestopt, want daarover was men het wel eens. Het ging echter met name over de vraag op welke wijze de informant moest worden afgebouwd.

De **voorzitter**:

Volgens mij zegt u op deze bijeenkomst: laat Haarlem de methode maar ombuigen. U hebt toen als het ware gezegd, dat zij het maar moesten doen?

De heer **Nordholt**:

Nee, ik ging daar niet over. Die beslissing moest genomen worden door de procureur-generaal.

De **voorzitter**:

Waarom?

De heer **Nordholt**:

Omdat het hierbij ging om de vraag onder welk gezag deze methode moest worden afgebogen of omgebogen en de informant moest worden afgebouwd. Dat was de vraagstelling.

De **voorzitter**:

Was dat niet uw gezag?

De heer **Nordholt**:

Nee.

De **voorzitter**:

Waarom niet?

De heer **Nordholt**:

Omdat de informant niet werd gerund door Amsterdam. De informant werd gerund door Haarlem. Ik vind dat degene die de informanten runt ook verantwoordelijk is voor de operaties. Ik ben het dus niet eens met die stelling van de heer De Beaufort. Als mijn CID een informant runt, ben ik verantwoordelijk voor wat er gebeurt, ook als die informant wordt gerund ten behoeve van een ander korps.

De **voorzitter**:

Als die stelling juist is, dan had u ook voor 7 december die stelling kunnen aanhangen betreffende de opheffing van het team. U had zich daarover dan bij wijze van spreken niet eens druk behoeven te maken.

De heer **Nordholt**:

Nee, de opheffing van het team is iets anders dan het stoppen van de methode of het ombuigen van de informant.

De **voorzitter:**

Wordt op 10 december gesproken over de vraag hoe dat inhoudelijk moet gaan?

De heer **Nordholt:**

Nee, nauwelijks.

De **voorzitter:**

Op 14 december belt u met de heer Straver. Dat is een zeer kort gesprek.

De heer **Nordholt:**

Dat is op 9 december. Dat is een gesprek van 30 seconden geweest.

De **voorzitter:**

Dat was op 9 december. Op 14 december spreekt u met hem, maar toen ging het ook niet inhoudelijk over de methode?

De heer **Nordholt:**

Wij hebben toen niet over de methode gesproken, maar over de achttien corruptiegevallen.

De **voorzitter:**

Helaas. Als u toen inhoudelijk over de methode had gesproken, had dit een hoop ellende kunnen voorkomen.

De heer **Nordholt:**

Dat weet ik niet, want ik heb dat aan mijnheer Straver gevraagd. Hij heeft toen gezegd dat hij ook niet precies wist hoe het zat.

De **voorzitter:**

U hebt dus wel gevraagd: hoe zit het?

De heer **Nordholt:**

Ja zeker.

De **voorzitter:**

Wist u er toen meer van of wist hij meer?

De heer **Nordholt:**

Ik heb het vermoeden dat ik toen meer wist.

De **voorzitter:**

Wat wist u meer dan hij?

De heer **Nordholt:**

Dat weet ik niet, want hij vertelde mij dat hij heel veel contact had met zijn politieke inlichtingendienst en weinig contact had met zijn CID.

De **voorzitter:**

En dan komt de lijst van Augusteijn met die achttien gevallen op tafel.

De heer **Nordholt:**

Eerst vertelt de heer Straver mij over achttien corruptiegevallen in mijn korps. Ik ben daar toen erg boos over geweest, niet over het feit dat die gevallen er zouden zijn. Dat is alleen maar een reden om te schrikken. Ik ben boos geweest omdat er eerst kennelijk een team ontbonden moet worden voordat iemand mij meldt dat er in mijn korps achttien gevallen van corruptie zijn. Ik heb toen tegen collega Straver gezegd: ik wil die lijst en die dossiers hebben, want het kan niet zo zijn dat ik daar nu pas kennis van draag en dat ik niet gewoon van jou hoor hoe het precies zit. Als ik van een ander korps hoor dat er corruptie is, behoort ik dat te melden aan de hoofdcommissaris die daarvoor verantwoordelijk is.

De **voorzitter:**

Daar ging Straver niet over. Die dossiers lagen bij de heer Augusteijn van wie u weer de hoogste chef was.

De heer **Nordholt:**

Nee, dat misverstand ontstond pas later. Hij vertelde mij niet dat die dossiers bij Augusteijn lagen. Hij zei dat hij een lijst had van de heer Langendoen. Dat was een lijst met achttien gevallen van corruptie. Later bleek dat deze lijst ook bij de heer Augusteijn lag.

Tegelijkertijd weten wij dat er al een voortdurend contact was tussen het IRT en de heer Van Riessen om een onderzoek in te stellen naar eventuele corruptiegevallen.

De **voorzitter**:

Die lijst lag toch bij de CID van het IRT en toch niet bij de CID in Haarlem?

De heer **Nordholt**:

Ik zeg u alleen maar wat de heer Straver mij op 14 december vertelde. Daarvan ben ik geschrokken. Ik ben daar boos over geworden.

De **voorzitter**:

Bent u daar boos weggelopen?

De heer **Nordholt**:

Nee, ik loop niet vaak boos weg.

De **voorzitter**:

Heeft hij het toen nog over iets anders gehad dan over die corruptiegevallen?

De heer **Nordholt**:

Nee, wij hebben het daarover met name gehad. Ik heb hem overigens uitgelegd, hoe het gelopen was vanaf 8 november. Daarover bestonden bij hem nog wat vragen. Ik heb hem uitgelegd hoe het is gegaan vanaf 8 november tot het moment dat wij elkaar zagen op 14 december.

De **voorzitter**:

Daaraan was de opheffing van 7 december vooraf gegaan waardoor zijn gemoed tot het kookpunt was gestegen.

De heer **Nordholt**:

Zijn gemoed was tot het kookpunt gestegen op 9 december. Vandaar dat korte gesprek van 30 seconden. Bij mij ging het toen ook niet helemaal goed. In het gesprek van 14 december was geen enkele sprake van agressie jegens elkaar.

De **voorzitter**:

Op 21 januari komt het artikel in de NRC.

De heer **Nordholt**:

Ik dacht dat dat 22 januari was.

De **voorzitter**:

Op zaterdag 22 januari 1994 verschijnt er een artikel.

De heer **Nordholt**:

Niet alleen in de NRC, maar ook in het Algemeen Dagblad.

De **voorzitter**:

Die artikelen gaan over de corruptie die in Amsterdam zou zijn. U hebt de verklaring tegenover onze commissie van de heer Wiarda waarschijnlijk gehoord. U komt dan nog verder van de methode te staan. De heer Van Randwijck kondigt u een onderzoek aan naar de corruptie door de rijksrecherche.

De heer **Nordholt**:

Ja.

De **voorzitter**:

Ik heb de heer Van Riessen gevraagd of hetgeen u de heer Van Randwijck hebt medegedeeld een uiting van respect voor het gezag was. Ik had toen het citaat niet bij de hand. Ik heb dat nu wel uit het rapport-Wierenga. U zegt tegen de heer Van Randwijck als hij een rijksrechercheonderzoek zou willen instellen: als je dat doet, bel ik de minister, dan is het oorlog, ik beleg een persconferentie en trek jou integraal door. Zijn die woorden juist?

De heer **Nordholt**:

Nee.

De **voorzitter**:

Die zijn niet juist.

De heer **Nordholt**:

Die zijn niet juist.

De **voorzitter:**

Wat hebt u wel gezegd?

De heer **Nordholt:**

Die woorden zijn niet juist en het is ook niet helemaal zo gegaan. Ik werd gebeld door de heer Vrakking. De heer Vrakking vertelde mij dat de PG hem had gebeld en dat de PG een persbericht uit zou geven. Toen heb ik de PG opgebeld, want inmiddels had ik besloten, een persconferentie te geven. Ik heb de PG gevraagd: welk bericht ga je uitgeven? Toen zei de PG tegen mij: ik ga een bericht uitgeven waarin ik aankondig dat er een onderzoek wordt ingesteld naar corruptie in jouw korps. Daar ben ik toen boos over geworden.

De **voorzitter:**

Laaiend, verwoestend?

De heer **Nordholt:**

Die kwalificaties zou u niet direct uit mijn mond horen. Ik ben boos geworden en ik heb tegen hem gezegd: ik vind dat niet juist. In de eerste plaats, als iemand weet dat de ontbinding van dit team niets met corruptie te maken heeft, dan ben jij het wel. Op het moment dat iemand ons van corruptie beschuldigt en zegt dat de ontbinding van het team te maken heeft met corruptie tot in de hogere regionen van het korps - ik geloof dat daarmee de rechercheleiding werd bedoeld - dan vind ik dat een aantijging die niet kan. Op het moment dat de procureur-generaal zegt: daar stel ik een onderzoek naar in, terwijl hij als een van de hoofdrolspelers weet hoe de ontbinding is gegaan, dan vind ik dat onjuist. Hij zei toen tegen mij: ik trek mij daar niets van aan, dat bericht gaat zo uit. Toen heb ik gezegd: als je dat doet, dan moet je ermee rekenen dat ik in ieder geval de minister opbel. Want ik vind dat dit bericht niet uit mag gaan op deze manier. Als je dat doet, dan zeg ik dat op die persconferentie. Dan komt alle stront boven. Zo heb ik het gezegd. Hij heeft waarschijnlijk dat woord geassocieerd met doortrekken.

De heer **Rabbae:**

En bij doortrekken gaat de stront naar beneden.

De heer **Nordholt:**

Het verhaal gaat verder. Ik heb contact gehad.

De **voorzitter:**

U hebt gezegd dat dan alle stront bovenkomt?

De heer **Nordholt:**

Zo heb ik dat gezegd. Ik heb ook gezegd: dan is het ook oorlog. Ik heb geprobeerd, de minister te bereiken. Dat lukte niet, want hij had een conferentie van het CDA ergens op de Veluwe.

De **voorzitter:**

U bedoelt de minister van Justitie.

De heer **Nordholt:**

Ja. Ik heb toen contact gehad met de heer Suyver. Ik heb een aantal malen een gesprek met hem gevoerd. Ik heb gezegd dat als er een persbericht komt, waarin staat dat er een onderzoek wordt gedaan naar de uitlatingen, ik mij dat kan voorstellen. Het ging mij niet om het feit dat er een onderzoek zou komen naar corruptie in ons korps, want wij zijn voortdurend bezig met onderzoeken naar corruptie in ons korps. Maar ik ben het niet eens met de strekking van dat persbericht. Er is toen een persbericht opgesteld. De heer Suyver heeft mij gebeld en gevraagd of ik met dat persbericht akkoord kon gaan. Ik heb gezegd dat ik met dat persbericht akkoord kon gaan zoals het is uitgegaan. Later in de middag heeft de heer Hirsch Ballin mij gebeld. Daar heb ik nog even kort mee gesproken.

De **voorzitter:**

Eigenlijk betekent dit dat u weinig respect had voor dat gezag boven u?

De heer **Nordholt:**

Als u het zo zegt "dat gezag" dan hebt u gelijk.

De heer **De Graaf:**

Eerder deze dag hebt u gezegd dat als het gezag iets wil waartegen u ernstig bezwaar hebt, u aftreedt.

De heer **Nordholt**:

Dat heb ik ook gezegd.

De heer **De Graaf**:

U zei nu iets anders, namelijk: dan komt er stront. Dat is toch iets anders dan: ik treed af?

De heer **Nordholt**:

Nee, maar ik kan niet elke keer dat ik het niet eens ben met het gezag aftreden. Dat zou een heel onrustige situatie worden.

De heer **De Graaf**:

Dat vind ik raar. Eerder in dit gesprek zegt u dat men het niet met u eens behoeft te zijn, maar dat men als het heel serieus is en u bent het er niet mee eens, zonder u verder moet. In dit geval hebt u gezegd: ik trek mij van het gezag niets aan en ik zoek de openbaarheid. Dat is toch een rare verhouding tussen gezagsdrager en hoofdcommissaris?

De heer **Nordholt**:

U stelt het verkeerd. Het is niet zo dat ik mij van het gezag niets aantrek. Ik heb de heer Van Randwijck, zij het misschien in wat onparlementaire bewoordingen, duidelijk gemaakt dat ik het onderzoek niet wilde. Ik heb hem ook duidelijk gemaakt wat ik zou doen. Ik ben daar heel helder over geweest. Ik heb dat niet stiekem gedaan. Ik heb gezegd: als het zo gaat, doe ik dat. Het is uiteindelijk zo gegaan als ik het wilde, want het juiste persbericht is uitgegaan. Ik heb daarover aan het einde van de dag nog met de minister gesproken. Dat is precies wat er gebeurd is.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Nordholt, wat bedoelde u daarmee toen u zei: alle stront komt boven?

De heer **Nordholt**:

Ik zou waarschijnlijk, hoewel ik dat in een latere situatie niet heb gedaan, mijn lezing hebben gegeven van de wijze waarop het naar mijn mening vanaf 8 november tot dat moment was verlopen.

De heer **Koekkoek**:

De gezagscrisis?

De heer **Nordholt**:

Het gaat mij er niet om mensen aan te vallen. Dat heb ik in het rapport-Wierenga ook niet gedaan. Ik denk dat het voor de andere collega's ook geldt. Het zou niet over mensen moeten gaan. Wij hebben verteld hoe het gebeurd is. Ik vond echter de beschuldiging van corruptie in relatie met de ontbinding van een team door een collega van een ander korps, waarbij een procureur-generaal die precies wist wat er gebeurde en die mij belde om te zeggen dat hij daarnaar een onderzoek wilde instellen, zodanig dat ik daar boos over werd. Ik heb hem toen deze dingen gezegd. Ik heb dat heel helder gedaan. Uiteindelijk is het persbericht eruit gegaan. Ook op de persconferentie heb ik gezegd dat ik de hoofdofficier heb gevraagd, de PG te verzoeken een onderzoek in te stellen naar de uitlatingen.

De **voorzitter**:

Maar mijnheer Nordholt, het zijn toch compleet uit de hand gelopen verhoudingen waarin u toch ook een aandeel heeft als u over de procureur-generaal heen naar de minister stapt? Vanuit uw standpunt is het te begrijpen, maar vanuit het gezagsstandpunt is het toch zeer vreemd dat een korpschef gaat onderhandelen met de minister over hetgeen zijn procureur-generaal moet doen? Dat is toch eigenlijk onbestaanbaar?

De heer **Nordholt**:

In de 36 jaar dat ik dien, is dit n keer voorgekomen.

De **voorzitter**:

Deze keer.

De heer **Nordholt**:

Ja.

De **voorzitter**:

Heeft het misschien iets te maken met het feit dat de korpschefs, vooral de bekendste, waartoe u behoort, maar ook de heer Wiarda, de heer Straver en de heer Brand, in de jaren daarvoor zich toch een vrij onafhankelijke en prominente positie hadden verworven, los van het gezag? Zij konden toch direct binnenkomen bij de minister?

De heer **Nordholt:**

Wij hebben in de jaren die achter ons liggen ons werk gedaan in een moeilijke situatie waarin wij heel vaak zelf onze weg moesten vinden. In dat kader, dat geldt niet alleen voor mij, maar ook voor de andere collega's, hebben wij vaak problemen aan de orde gesteld, waarmee wij als korpschefs werden geconfronteerd. Naar mijn mening behoorden wij dat ook te doen voor onze korpsen, voor de collega's die daarin werken. Dat heeft ertoe geleid dat inderdaad het beeld is ontstaan van een te grote zelfstandigheid. Ik ben het daarmee helemaal niet eens. Ik vind dat een hoofdcommissaris in een heel zelfstandige rol moet kunnen opereren. Dat laat overigens onverlet dat er een bevoegd gezag is. Maar het feit dat je als hoofdcommissaris weg moet duiken en maatschappelijke aspecten niet aan de orde kunt stellen, vind ik vreemd. Jarenlang en dan denk ik even aan het einde van de jaren zestig en zeventig werd er vanuit de universiteit door veel hoogleraren gezegd dat de politie een signaalfunctie had. Ik heb altijd gezegd dat deze verder reikt dan het melden dat er een verkeerspaal scheef staat.

De **voorzitter:**

Het is natuurlijk wel zo dat u nadat deze affaire uitgebarsten is, naar buiten deze functie minder heeft vervuld of heeft kunnen vervullen.

De heer **Nordholt:**

Ja, maar daarvoor had ik een aantal redenen.

De **voorzitter:**

Daar komen wij misschien nog op.

De heer **Nordholt:**

Mag ik misschien nog iets zeggen over het vorige onderwerp? Ik heb deze zaak met de procureur-generaal uitgesproken. Ik heb daarover vorig jaar een gesprek met hem gehad. Ik heb hem mijn boosheid uitgelegd. Ik heb over dat incident niets gemeld. Hij heeft gemeend, het in het rapport-Wierenga te moeten vermelden.

De **voorzitter:**

Is het weer goed gekomen met de procureur-generaal?

De heer **Nordholt:**

Ik heb hem daarna niet veel meer gezien.

De **voorzitter:**

Dat vroeg ik niet.

De heer **Nordholt:**

Maar dat is misschien het beste antwoord.

De **voorzitter:**

Op 28 februari wordt u voor de tweede keer gehoord door de commissie-Wierenga. U had toen, neem ik aan, een brief bij u voor de voorzitter van de IRT-commissie, waarin u melding maakt van wat volgens u de operatie-Delta was. Dat is eigenlijk een kopie van een brief van de hoofdofficier van justitie. U zegt daarbij dat het duidelijk was dat een informant door middel van de transporten moest groeien in de organisatie, waarna het mooi zou zijn om de organisatie te ontmantelen; invoer van talrijke drugs uit Zuid-Amerika naar Nederland; een informant die zelf ook betrokken is bij veel activiteiten etcetera. U hebt die brief vast bij u.

De heer **Nordholt:**

Ik heb die brief voor mij liggen.

De **voorzitter:**

Daarbij verdiende die informant gewoon en werd in september 1993 afgesproken om over te gaan tot een transactie van een grote partij coke, voorafgegaan door kleine proefpartijen. Op basis van welke informatie kon u deze brief schrijven?

De heer **Nordholt**:

Dat is op basis van informatie van de heer Van Riessen geweest. Op een gegeven moment... Ik heb u al gezegd dat ik op 8 november zoveel bijzonderheden hoorde, waarbij Van Riessen mij een paar keer heeft moeten vertellen wat er precies speelde. Ik heb gezegd: ik vind het belangrijk dat ik, als ik naar de commissie-Wierenga ga, die informatie die wij op 8 november hadden, op schrift stel en aan de commissie overhandig.

De **voorzitter**:

Is daar na 8 november nog extra kennis bijgekomen?

De heer **Nordholt**:

Bedoelt u nu of toen?

De **voorzitter**:

Toen. Dus tussen 8 november en 28 februari.

De heer **Nordholt**:

De heer Van Riessen en ik hebben daarover gesproken, omdat wij het heel belangrijk vonden dat ik datgene wat op 8 november aan ons was gemeld of ons bekend was, op 28 februari ook aan de heer Wierenga zou melden.

De **voorzitter**:

Had het in de rede gelegen om tussen het moment dat u op 8 november 1993 voor het eerst met de methodiek werd geconfronteerd en 28 februari 1994 nog te trachten om er beter achter te komen wat er aan de hand was?

De heer **Nordholt**:

Dat lag in de rede, maar dan zitten wij weer in het oude verhaal.

De **voorzitter**:

U zegt: dat kon ik niet, want ik kon niet bij Haarlem.

De heer **Nordholt**:

Juist.

De **voorzitter**:

Maar de hoofdofficier schrijft in maart ook een ambtsbericht aan de minister. Dat deponeert hij ook bij de commissie-Wierenga en daarin heeft hij ook weer nieuwe informatie. Er moet in Amsterdam dus wel degelijk nog nieuwe informatie gekomen zijn.

De heer **Nordholt**:

Ja, maar het ging niet om de vraag of er überhaupt nog nieuwe informatie is gekomen, want er was ook nog een IRT-bestand waar men in heeft gekeken om erachter te komen hoeveel kilo's mogelijkerwijze op de markt waren gekomen of door waren gegaan. Het ging mij erom dat ik de commissie-Wierenga wilde aangeven wat ik op 8 november wist.

De **voorzitter**:

De heer Wierenga komt morgen en wij zullen dit natuurlijk ook aan hem vragen: wat heeft volgens u de commissie-Wierenga met die mededeling gedaan? Dat moet dus in het tweede verhoor zijn geweest, want in het eerste heeft u het klaarblijkelijk niet meegenomen.

De heer **Nordholt**:

Nee.

De **voorzitter**:

Waarom niet gelijk in het eerste verhoor, als het geen nieuwe informatie meer was?

De heer **Nordholt**:

Omdat mij in het eerste verhoor amper naar de methode is gevraagd.

De **voorzitter**:

O ja, u zegt inderdaad in het tweede verhoor: ik weet niet of u het relevant vindt, maar ik ben bij mijzelf nagegaan welke informatie Van Riessen op 8 november aan mij heeft gegeven.

De heer **Nordholt**:

Ja. Wat ik eigenlijk wel heel verwonderlijk vindt, is dat in de verklaringen van degenen die vanuit Amsterdam hebben verklaard - de hoofdofficier, de heer Van Riessen, de heer Van

Kastel en ik - allen aan de commissie-Wierenga hebben doorgegeven dat de informant het geld dat hij verdiende, mocht houden.

De **voorzitter**:

Weet u of de commissie-Wierenga dat in haar beoordeling heeft betrokken?

De heer **Nordholt**:

Dat weet ik niet. Ik moet alleen concluderen dat het niet in het openbare deel staat. Het zit ook niet in het geheime deel. Daar ben ik erg verwonderd over.

De **voorzitter**:

Hebt u dat geheime deel dan nu precies gelezen?

De heer **Nordholt**:

Dat is een vrij omvangrijk boekwerk, dat ik in een paar uur moest lezen met drie geleende brillen. Niet dat ik die allemaal tegelijk op had, maar ik was mijn leesbril vergeten. Ik heb dus een bril moeten lenen en heb geprobeerd om het zo snel en zo goed mogelijk tot mij te nemen. Ik was overigens over een aantal zaken weer zo verbaasd dat ik een aantal dingen nog maar eens heel goed heb gelezen om daar eens goed over na te denken. Duidelijk werd mij dat in dat rapport nergens - maar dan ook naar mijn mening nergens - melding wordt gemaakt van het feit dat de informant zijn geld mocht houden. Ik vind dat daarom des te vervelender omdat de heer Jansen, die de methode heeft onderzocht, hier heeft verklaard dat hij dat niet wist en ik geen enkele reden heb om aan de woorden van de heer Jansen te twijfelen.

De **voorzitter**:

Hij heeft dat althans niet gevraagd.

De heer **Nordholt**:

Nee, maar dan kan ik mij toch voorstellen dat als er vanuit Amsterdam een aantal stukken liggen waarin heel helder... en overigens in verschillende bewoordingen: er wordt over miljoenen gesproken; Van Kastel spreekt in het geheime deel over het feit dat de tip-, toon- en voorkoopregeling niet is toegepast en het geld behouden mocht worden; in mijn verhaal staat dat de informant eraan verdiende en dat hij het geld mocht houden; in het ambtsbericht van de heer Vrakking van 14 maart staat dat hij veel geld dan wel miljoenen moet hebben verdiend. Als dat materiaal er ligt, dan kun je toch niet een methode beoordelen als de commissie dat materiaal aan de heer Jansen onthoudt? Dat heb ik niet begrepen.

De **voorzitter**:

Daar zijn twee dingen op te zeggen. Wij zullen het morgen aan de heer Wierenga vragen. U hebt misschien ook het verhoor van de heer Van der Veen als IRT-officier gevolgd. Hij heeft aangegeven dat het niet zozeer ging - in zijn woorden, geparafraseerd door mij - om het behouden van de winsten, maar om het lopen van het risico door de criminele informant, die zowel winst als verlies als het ware moest en mocht incasseren. Dat staat u ook bij, evenals het feit dat dat ook kwam uit de brief die de heer Van der Veen al op 24 januari 1994 aan de minister van Justitie heeft gestuurd. Heeft de commissie-Wierenga u ook die brief van de heer Van der Veen voorgehouden?

De heer **Nordholt**:

De commissie-Wierenga heeft mij niets voorgehouden.

De **voorzitter**:

En heeft daar ook niets over gevraagd?

De heer **Nordholt**:

De commissie heeft eigenlijk nauwelijks iets aan mij gevraagd over de methode.

De heer **De Graaf**:

In de brief van 28 februari schrijft u dat de betrokken informant vanuit Zuid-Amerika naar Nederland een drugslijn opzette om te kunnen groeien in het team en de hele organisatie, waarbij de informant zelf betrokken was bij de meeste activiteiten van de drugslijn. Daarbij noemt u uitdrukkelijk ook acquisitie als onderwerp, voordat u verder gaat met de invoer

etcetera. Hoe wist u dat? Ja, dat hebt u van mijnheer Van Riessen gehoord, maar hebt u dat nagetrokken?

De heer **Nordholt**:

Nee, natuurlijk niet. Ik heb nooit iets meer geweten dan wat ik gehoord heb en er viel helemaal niets na te trekken. Daar zijn nu dertig rijksrechercheurs mee bezig.

De heer **De Graaf**:

Hoe kon u - en in commissie de heer Van Riessen - dan zo duidelijk zijn dat er sprake was van acquisitie en dat de informant de drugslijn opzette vanuit Zuid-Amerika?

De heer **Nordholt**:

Omdat de heer Van Riessen met de heer Augusteijn had gesproken; omdat ook de heer Van Kastel met de heer Augusteijn en met de heer Van Capelle had gesproken. Zij hebben die informatie ook gehoord van beide heren en hebben dat aan mij verteld. Ik heb gevraagd: wat lag er nu precies op 8 november? Dat vindt u in mijn brief.

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp uit uw woorden dat de heer Van Riessen en de heer Van Kastel dat met zoveel woorden hadden gehoord van de heer Augusteijn.

De heer **Nordholt**:

Ik denk dat zij het gehoord hebben van mijnheer Augusteijn en van Van Capelle, waarbij Van Kastel uitgebreid gesproken heeft met de heer Augusteijn en met de heer Van Capelle.

De **voorzitter**:

Blijft het probleem bij het beoordelen van dergelijke gegevens niet dat je soms het idee hebt dat het ene korps de embargo-informatie gebruikt die dat korps goed uitkomt - "goed uitkomt" is misschien niet de juiste term, maar de informatie past in ieder geval in de stelling - en het andere korps weer de andere informatie en dat het ontzettend moeilijk is om er achter te komen wat er werkelijk aan de hand was en misschien is?

De heer **Nordholt**:

Ik denk dat het nu zo lijkt. Ik kan u alleen maar zeggen hoe het gegaan is, welke informatie ik heb gekregen en wat ik heb gedaan.

De heer **Rabbae**:

Ik heb een vraag naar aanleiding van de brief. Hebt u de indruk dat u met deze brief, als het gaat om de beschrijving van de Delta-methode, dichtbij de werkelijkheid hebt gezeten of hebt u de plank toen eigenlijk volledig misgeslagen?

De heer **Nordholt**:

Nee, ik denk dat de brief voldoende aanleiding was om ongerust te zijn, zoals wij dat waren. Dat gold overigens ook toen dat werd gemeld aan de minister van Justitie. Als ik het geheime deel lees, ziet de methode er wat anders uit dan datgene wat in mijn brief staat.

De heer **Rabbae**:

Helemaal in het begin, in antwoord op een vraag van de voorzitter, zei u namelijk dat u nog niet wist hoe en wat de Delta-methode inhield.

De heer **Nordholt**:

Nee. Dat weet ik eigenlijk nog niet. Als ik het verbaal zie dat in het geheime deel van "Wierenga" staat, waarbij de heer Van der Veen wordt gehoord en hij een expos geeft over de methode en als ik dat afzet tegen de conclusie van de commissie-Wierenga in het geheime deel over de methode en als ik dat weer leg naast alles...

De **voorzitter**:

Welke conclusie bedoelt u dan?

De heer **Nordholt**:

In het begin van het geheime deel geeft de commissie een oordeel over de methode.

De **voorzitter**:

Waar doet zij dat dan?

De heer **Nordholt**:

Hoe bedoelt u? In het begin van het geheime deel...

De **voorzitter**:

Waar geeft de commissie-Wierenga een oordeel?

De heer **Nordholt**:

In het begin van het geheime deel. Ik weet niet of het een oordeel is, maar het geeft in ieder geval een opsomming van wat er naar hun mening rond de methode is gebeurd. Dat is overigens een wat summierder opsomming dan in het verbaal van de heer Jansen, want de heer Jansen heeft de heer Van der Veen gehoord over de methode. Wat mij daar het meest in trof, was het feit dat de hele bedoeling van de constructie van de methode was - dat zijn de woorden van de heer Van der Veen in het verbaal van de heer Jansen - om de methode buiten de controle van de rechter te houden. Dat vind ik zeer opzienbarend.

De **voorzitter**:

Dat is een gesloten CID-traject.

De heer **Nordholt**:

Maar dat vind ik ook opzienbarend.

De **voorzitter**:

Vindt u dat opzienbarend?

De heer **Nordholt**:

Ja, ik vind dat...

De **voorzitter**:

Ook in uw eigen korps en ressort is vaak gesproken over de mogelijkheid van gesloten CID-trajecten, hoor.

De heer **Nordholt**:

Wij kennen op het ogenblik geen gesloten CID-trajecten.

De **voorzitter**:

Een deel zal altijd gesloten blijven. Misschien een deeltje: de naam van de informant, de werkwijze van de infiltrant...

De heer **Nordholt**:

Natuurlijk, maar dat is iets anders dan het gesloten CID-traject waarbij je gaat opereren als een geheime dienst en op deze manier inlichtingen gaat verzamelen om de hele informatie buiten de constructie van de rechter te houden.

De **voorzitter**:

Een vraag over dat beroemde geheime deel: hebt u daar ook een geheimhoudingsverklaring voor getekend of niet?

De heer **Nordholt**:

Ik heb niks getekend. Ik heb met een leesbril zitten lezen.

De **voorzitter**:

Geven, volgens u, de conclusies van de commissie-Wierenga bij dat geheime deel u gelijk, wat betreft uw brief van 28 februari over de methode?

De heer **Nordholt**:

Nee, die geven mij geen gelijk, want de methode was anders en in feite, naar mijn mening, ook - hoe moet ik het zeggen? - meer onaanvaardbaar dan datgene wat ik heb opgeschreven.

De **voorzitter**:

Wat is er in uw ogen dan nog meer onaanvaardbaar dan in die brief van 28 februari?

De heer **Nordholt**:

Op 28 februari ligt de rol van wat er is gebeurd, geheel in de lijn van de informant. Dat geldt voor alle handelingen. Uit het geheime deel blijkt dat politie en justitie gewoon een aantal handelingen voor de informant hebben overgenomen.

De **voorzitter**:

Goed. Ik wilde dat verhaal... Dat is, zoals u hebt gezien, hier natuurlijk ook aan de orde geweest.

De heer **Nordholt**:

Mag ik nog iets zeggen? Wat mij, als ik door de hele periode heen kijk, heeft getroffen, is dat wat hier in het openbaar moet, anderhalf jaar geleden verborgen moest blijven.

De **voorzitter**:

Ja, daar zijn wij nog niet helemaal uit, geloof ik.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u achteraf dat daar geen redenen voor waren?

De heer **Nordholt**:

Ja, dat vind ik. Ik vind dat er een aantal dingen in het geheime deel staan die zonder enige terughoudendheid aan het parlement hadden kunnen worden gemeld. Ik vind dat je, door het zo te doen - los van de vraag tot welk oordeel het parlement zou zijn gekomen - het parlement de verantwoordelijkheid om controle uit te oefenen ontnemt.

De **voorzitter**:

Maar vindt u als politieman ook niet dat er misschien nog wel iets geheim moet blijven?

De heer **Nordholt**:

Dat vind ik zeker, maar als je toch rapporteert en zeker als ik kijk hoe de zaken nu in de openbaarheid - en ik ben het daarmee eens - aan de orde worden gesteld, begrijp ik - nogmaals - het verschil niet tussen datgene waar u de nadruk op legt en wat u wilt, namelijk dat dingen hier in het openbaar moeten, en het feit dat deze dingen anderhalf jaar geleden niet in het openbaar mochten. Dat zou een boel ellende hebben bespaard.

De heer **Koekkoek**:

Vond u de veiligheid van de informant of de informanten geen reden om bepaalde zaken, althans voorlopig, vertrouwelijk te houden?

De heer **Nordholt**:

Een aantal delen hadden naar mijn mening niet openbaar gemaakt kunnen worden. In het rapport-Wierenga is het aantal kilo's dat op de markt is gekomen, heel exact aangegeven. Er zou niets op tegen zijn geweest, dat aantal gewoon te noemen. Daarmee komt geen enkele informant in gevaar.

De **voorzitter**:

U bedoelt dus het aantal dat hier vaker genoemd is?

De heer **Nordholt**:

In het rapport staat dat 45.000 kilo niet is onderschept.

De **voorzitter**:

Juist.

De heer **Koekkoek**:

Maar dan weet de criminele organisatie toch vrij nauwkeurig wie de tussenpersoon was?

De heer **Nordholt**:

Dat zou ik niet weten. Als er geen informanten worden genoemd en de methode wordt verder niet uiteengezet, anders dan in het openbare deel is gedaan, dan denk ik niet dat dit enig probleem voor de veiligheid van informanten zou hebben gegeven.

De heer **Koekkoek**:

Je kunt dan kilo's koppelen aan kerels.

De heer **Nordholt**:

Nee, want je zegt 45.000 kilo. Naar mijn mening is zo'n partij nog niet ingevoerd.

De heer **Koekkoek**:

Niet in een keer.

De heer **Nordholt**:

Dat bedoel ik.

De heer **Koekkoek**:

Maar wel in een aantal keren.

De heer **Nordholt**:

Dat kan over heel Nederland gaan.

De **voorzitter**:

Hoe groot is naar uw mening het percentage dat via de Delta-methode is ingevoerd van het totaal?

De heer **Nordholt**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Daar heeft u geen oordeel over.

De heer **Rouvoet**:

Ik heb nog een detailvraag over de ontbindingsgeschiedenis. Ik meende - als het niet zo is, moet u mij maar corrigeren - dat ik u hoorde zeggen dat in de vergadering van de driehoek op 29 november de conclusie was dat tot ontbinding zou moeten worden overgegaan. Dat is correct?

De heer **Nordholt**:

Ik weet niet of het woord ontbinding dan wel opheffing was. Tijdens die vergadering is gesproken over het feit dat het zo niet verder kon en dat de heer Vrakking ons, de heer Van Thijn en mij, heel duidelijk had aangegeven dat hij het gezag niet meer wilde aanvaarden. Toen is er gezegd: dan reizen wij af naar de minister. Aangezien de heer Vrakking al een paar keer bij de minister was geweest en de heer Van Thijn nu ook zei naar de minister te willen gaan, heb ik gezegd: is het dan niet handig, met zijn drieën naar twee ministers te gaan, want dan hebben wij alles in een keer gehad.

De heer **Rouvoet**:

Nou is het mij duidelijk. Daarom stelde ik deze vraag. Ik vond haar niet helemaal onbelangrijk. Uit het rapport-Wierenga had ik begrepen dat u met zoveel woorden tegenover de commissie-Wierenga hebt gezegd dat op die vergadering niet over opheffen of ontbinden gesproken is, maar over de vraag of er consequenties aan het besluit van de heer Vrakking moesten worden verbonden. Dat is toch correct?

De heer **Nordholt**:

Wij waren het erover eens dat daaraan consequenties moesten worden verbonden. Wij konden niet zomaar stoppen. Wij hebben daarom gezegd naar de ministers te gaan. Het definitieve besluit over de ontbinding, of wij daartoe nu bevoegd waren of niet, is genomen op 6 december.

De heer **Rouvoet**:

Dat wilde ik rechtgezet hebben.

De heer **De Graaf**:

Bent u nog steeds van mening dat de ontbinding van het team alles te maken had met de gezagscrisis en niet met de methode?

De heer **Nordholt**:

Nee, de ontbinding van het team vindt haar directe aanleiding in de methode. Als dat niet zo geweest was, zouden wij nooit tot die bizarre, verwarrende en malle situatie zijn gekomen. Daarna werd het duidelijk dat in het gezag niet kon worden voorzien in een duidelijke lijn met betrekking tot de methode.

De heer **De Graaf**:

U hebt tegenover de commissie-Wierenga nadrukkelijk gezegd dat indien die gezagscrisis niet was opgetreden in de ressortvergadering...

De heer **Nordholt**:

Maar die zou nooit zijn opgetreden als de methode niet was gehanteerd.

De heer **De Graaf**:

Maar het een is niet noodzakelijkerwijze hetzelfde als het andere.

De heer **Nordholt**:

Zij houden onlosmakelijk met elkaar verband.

De heer **De Graaf**:

Ik herinner u toch aan uw eigen woorden. U heeft toen gezegd: als de ressortvergadering een inhoudelijk standpunt had ingenomen over de methode, nee of ja, zou het team niet

zijn ontbonden. Wij hadden de methode afgeschaft, maar het team zou niet zijn ontbonden. Dat hebt u toen gezegd. Dat is nog steeds uw standpunt?

De heer **Nordholt**:

Ik neem niets van mijn woorden terug. Ik zeg u alleen dat als de methode er niet zou zijn geweest, er nooit aanleiding was geweest voor zo'n clash in de ressortvergadering. Er was dan ook geen reden geweest voor een gezagscrisis. De onmiddellijke aanleiding en de reden voor alle ellende was de methode.

De heer **De Graaf**:

Aanleiding is iets anders dan oorzaak. Daarover zijn wij het eens.

De heer **Nordholt**:

Ja, maar het ligt in dit verband wel erg dicht bij elkaar.

De heer **De Graaf**:

U zegt dat het team had kunnen blijven bestaan, als de methode was opgeheven.

De heer **Nordholt**:

Als de methode zou zijn gestopt, als er helderheid zou zijn geweest dat wij daarvoor geen verantwoordelijkheid konden nemen, als volstrekt helder zou zijn geweest dat de zaak moest worden afgebouwd en omgebogen, dan was het team niet ontbonden. Wij zijn niet op 8 november naar mijnheer Vrakking gegaan om het team te ontbinden. Wij zijn ook niet naar de procureur-generaal gegaan om dat te doen. Zelfs in de situatie van 1 december had het nog anders gekund als men het anders had gewild.

De **voorzitter**:

Mijnheer Nordholt, bent u achteraf bereid, in staat of geneigd mede toe te geven dat een deel van de moeilijkheden gelegen kan hebben in de beheers- en bestuursmoeilijkheden zoals deze in het rapport-Wierenga vermeld staan?

De heer **Nordholt**:

Als het gaat over de beheersproblematiek voor 1 juli...

De **voorzitter**:

En misschien ook na 1 juli.

De heer **Nordholt**:

Na 1 juli volgens mij niet. Voor 1 juli zijn natuurlijk alle participanten in zo'n project - ook de gemeentepolitie Amsterdam, want dat was het toen - natuurlijk mede met elkaar verantwoordelijk voor wat er gebeurt.

De **voorzitter**:

U hebt in het voorgesprek gezegd dat u dat rapport nooit meer herlezen had.

De heer **Nordholt**:

Eigenlijk heb ik dat nog steeds niet gedaan.

De **voorzitter**:

Dat zij zo. Wij hebben het natuurlijk wel gedaan in het kader van ons werk.

De heer **Nordholt**:

Ik heb wel mijn eigen verklaringen gelezen.

De **voorzitter**:

Blijft u bij de conclusie dat u de conclusies van dat rapport integraal afwijst of zijn er een paar die u wel kunt overnemen en andere niet?

De heer **Nordholt**:

De conclusies over de heer Van Riessen en over mijn persoon wijs ik merendeels af. Dat hebben wij ook naar voren gebracht in de beide gesprekken over ons functioneren met de heer Van Thijn.

De **voorzitter**:

Daar kom ik zo nog op, maar dat vroeg ik niet. Ik vroeg of u, het totaal overziend van wat toch bijna een slagveld mag heten, als Amsterdams hoofdcommissaris in staat of geneigd bent om te zeggen: ik moge het met een deel van het rapport-Wierenga niet eens blijven, maar een ander deel kan ik in ieder geval onderschrijven.

De heer **Nordholt**:

Het is moeilijk om dan dat deel aan te wijzen.

De **voorzitter**:

Ja, niet het derde deel...

De heer **Nordholt**:

Als er conflicten zijn tussen korpsen, als er problemen zijn in de uitvoering en als er problemen zijn tussen bazen in korpsen, dan draag je allemaal verantwoordelijkheid; ook ik. Daar hoeven wij geen enkel misverstand over te laten bestaan.

De heer **Koekkoeck**:

Mag ik de vraag nog eens anders stellen? Hebt u enige les getrokken uit de gebeurtenissen van 1 juli tot 8 november 1993?

De heer **Nordholt**:

Ik trek elke dag lessen. Ik ben nu verantwoordelijk voor het IRT; dat is een heel bijzondere ervaring.

De heer **Koekkoeck**:

Kunt u dat concreter maken?

De heer **Nordholt**:

Ik ben... Kijk, Joop mag het niet meer doen. Die zei zelf al, hier achter deze tafel...

De **voorzitter**:

Joop? U bedoelt?

De heer **Nordholt**:

Neem me niet kwalijk. Joop van Riessen, de heer Van Riessen mag het niet meer doen. Dat is overigens niet helemaal waar, want in de verslaglegging staat dat hij zich niet met het interim-IRT en met de vorming van het nieuwe mocht bemoeien.

De heer **Koekkoeck**:

Wij hebben kennisgenomen van de ingezonden brief van de korpsbeheerder, tevens burgemeester van Amsterdam.

De heer **Nordholt**:

Dat betekent dat ik mij nu meer dan ik ooit in 36 jaar heb gedaan, met researchwerkzaamheden bemoei, zij het dat de heer Welten nog een tussenverantwoordelijkheid draagt.

De heer **Koekkoeck**:

Dat is uw les?

De heer **Nordholt**:

Nou, dat is misschien niet zozeer een les als wel een heel bijzondere ervaring. Het is een noodzaak.

De heer **Rabbae**:

Mag ik een vraag stellen over de opheffing?

De **voorzitter**:

Wilt u kort zijn? Ik wilde verder gaan.

De heer **Rabbae**:

Uw collega Wiarda zegt: als de patint overlijdt, ga je het ziekenhuis niet sluiten. Als de verhoudingen niet verzeekt waren...

De heer **Nordholt**:

Tenzij het gefecteerd is, want dan moet je het echt een poos ontruimen.

De heer **Rabbae**:

En dat was het geval?

De heer **Nordholt**:

Laten wij het er maar op houden dat het zo niet verder kon.

De **voorzitter**:

Mijnheer Nordholt, het functioneringsgesprek met de minister van Binnenlandse Zaken Van Thijn...

De heer **Nordholt**:

Het gesprek over ons functioneren.

De **voorzitter:**

Daar heeft de heer Van Thijn toch wel een paar verwijten gemaakt?

De heer **Nordholt:**

Ja. Verwijten... Ik geloof niet dat ik hem verwijten heb gemaakt. Ik heb alleen gezegd...

De **voorzitter:**

Nee, dat hij u...

De heer **Nordholt:**

O, hij mij?

De **voorzitter:**

Ja.

De heer **Nordholt:**

O.

De **voorzitter:**

Ik wilde even for the record hebben dat hij u toch wel verwijten heeft gemaakt.

De heer **Nordholt:**

Jazeker. En ik heb hem gezegd dat dat onterecht was.

De **voorzitter:**

Alles?

De heer **Nordholt:**

Nee.

De **voorzitter:**

Goed. Wat was terecht?

De heer **Nordholt:**

Ik ben met hem verantwoordelijk voor het persbericht. Dat is, als je erop terugkijkt, een beetje een mal persbericht. Dat had anders moeten.

De **voorzitter:**

Mal? Onvolledig dus.

De heer **Nordholt:**

Ja, maar dat is de kwalificatie die ik eraan geef. Ik vind - dat heb ik ook tegen hem gezegd - dat de overdracht uiteindelijk niet goed is gegaan. Dat had anders moeten. Weliswaar zijn er twee partijen bij een overdracht; ik heb daar ook met de heer Wiarda over gesproken en wij zijn het er samen wel over eens dat dat niet de schoonheidsprijs verdient en ik denk dat dat een eufemisme is. Verder heb ik van de conclusies zoals die over mij in het rapport zijn gesteld, gezegd dat ik het daar niet mee eens kan zijn, dat ik die niet kan delen en dat ik eigenlijk ook de meeste conclusies ten aanzien van de heer Van Riessen - want daar heb ik ook voor te spreken

De **voorzitter: - niet kan delen.**

De heer Van Riessen heeft zijn deel van het functioneringsgesprek in zijn verhoor toegelicht.

De heer **Nordholt:**

Ik zeg het hier omdat ik ook tijdens dat gesprek verantwoordelijkheid draag voor de heer Van Riessen.

De **voorzitter:**

De heer Van Thijn geeft u de opdracht om u persoonlijk...

De heer **Nordholt:**

...met de vorming van het nieuwe team te bemoeien.

De **voorzitter:**

... bezig te houden. Wij hebben als commissie deze zelfde vraag gesteld aan de mensen van het andere kernteam en aan de mensen in Haarlem. Heeft u zich er toen wel van vergewist welke methodieken er gebruikt werden c.q. welke onderzoeken er gedraaid werden?

De heer **Nordholt:**

Ja.

De **voorzitter:**

Heeft u toen ook gezegd: dit doen wij niet meer en gebeurt het hier nog, jongens?

De heer **Nordholt**:

Het nieuwe IRT is op 1 maart 1995 geformaliseerd. Hoewel het onder leiding staat van een van mijn heel goede hoofdinspecteurs, de heer Woelders die een grote ervaring heeft met onderzoeken en hoewel hij rapporteert aan de heer Welten heb ik mij niet alleen vergewist van de vraag welke methodes gebruikt worden, van het onderzoek dat nu loopt en waarbij verdachten zijn aangehouden en waarvan ik redelijk goed op de hoogte ben, maar heb ik mij ook bemoeid met de vraag welke nieuwe onderzoeken moeten worden gestart. Ik heb mij voorts bemoeid met het onderzoek dat wij over zouden krijgen van Gooi en Vechtstreek, dat uiteindelijk niet doorgegaan is en waarmee wij op een andere manier verder zullen gaan.

De **voorzitter**:

Het onderzoek van Gooi en Vechtstreek dat niet doorgaat, gaat mede niet door als een gevolg van een verschil van mening tussen de tactische teamleiding Amsterdam, lees de heer Woelders, en de CID in Hilversum, lees de heer Van der Putten.

De heer **Nordholt**:

Ja.

De **voorzitter**:

Heeft u daarvan geweten?

De heer **Nordholt**:

Ja, daar heb ik van geweten.

De **voorzitter**:

Wanneer?

De heer **Nordholt**:

Ik heb daar in mei of juni van gehoord.

De **voorzitter**:

Niet eerder?

De heer **Nordholt**:

Niet eerder. Het was ook niet eerder aan de orde.

De **voorzitter**:

Eerder was wel aan de orde, al vier, vijf maanden lang het opzetten van dat onderzoek met gebruik van CID-informatie uit Gooi en Vechtstreek.

De heer **Nordholt**:

Zeker, maar het probleem ontstond niet...

De **voorzitter**:

Vier, vijf maanden en u weet dat niet?

De heer **Nordholt**:

Dat was niet het probleem. Ik wist dat het onderzoek liep. Ik wist dat men daarmee zou beginnen, maar toen ging het niet over de methode. Het probleem van de methode ontstond, toen er naar een methode-verbaal werd gevraagd. En dat verbaal is er gekomen. Dat waren acht regels. Het heeft lang geduurd voordat dit verbaal er kwam.

De **voorzitter**:

Dat komt begin mei van dit jaar.

De heer **Nordholt**:

Daarna is er een meningsverschil ontstaan tussen de officieren over de vraag of het al dan niet moest doorgaan. Ik heb mij daarmee persoonlijk bemoeid. De heer Vrakking en de heer Welten waren met vakantie. Vandaar dat ik het zelf deed. Anders zou de heer Welten het hebben gedaan. Ik heb toen gezegd dat het uitgezocht moest worden, want wij kunnen niet starten als er twijfels bestaan bij de heer Woelders, maar ook bij de heer Reineker.

De **voorzitter**:

Ik wil even afzien van de persoonlijke verhoudingen tussen de politie van Amsterdam en de politie van Gooi en Vechtstreek. Wij komen daarover misschien nog te spreken. Toen het team begon met dit onderzoek naar een vergelijkbare groepering in uw regio en in

Gooi en Vechtstreek, hetgeen in samenwerking met Gooi en Vechtstreek gebeurde omdat men daar een berg informatie had, had het gezien uw eerdere ervaringen, dan niet in de rede gelegen dat u daarvan eerder dan in mei op de hoogte was?

De heer **Nordholt**:

Nee, dat vind ik niet. Dat ben ik niet met u eens. Ik vind ook niet dat ik zover moet gaan. Ik zal dat ook niet doen. Ik ben korpschef en geen recherchechef. Er is een chef van de centrale recherche die in de eerste plaats verantwoordelijkheid draagt. Er is een teamchef die alle ins en outs kent. Ik ga mij, ook al wordt mij dat opgedragen, niet bemoeien met de inhoudelijkheid van onderzoeken. Ik vind dat merkwaardig. Ik vind dat een soort kramp die ontstaat omdat deze commissie bestaat. Ik vind dat merkwaardig.

De **voorzitter**:

Een kramp?

De heer **Nordholt**:

Ja, dat is kramp.

De **voorzitter**:

Maar als wij nou terecht of ten onrechte iedereen vragen: wat wist u ervan, was u geïnformeerd?

De heer **Nordholt**:

Dan zeg ik u...

De **voorzitter**:

Ik was nog niet klaar met mijn vraag.

De heer **Nordholt**:

Neemt u mij niet kwalijk.

De **voorzitter**:

Dan betekent dat toch dat u als korpschef, zeker als direct verantwoordelijke voor zo'n kernteam, van de inhoudelijke onderzoeken op de hoogte bent en dat u ook enigszins op de hoogte bent van de manier waarop met andere criminele inlichtingendiensten wordt samengewerkt?

De heer **Nordholt**:

Ik vind dat ik u dat enigszins heb verklaard. Er zullen weinig korpschefs zijn, die zich zo intensief hiermee bemoeien en dat terwijl ik een korps van 5000 collega's leid. Ik kan u ook zeggen dat dat het is. Meer kan niet. Meer zal ik ook niet doen.

De **voorzitter**:

U zegt nu dat de korpschefs door ons werk in een kramp liggen. Hoezo, "in een kramp"?

De heer **Nordholt**:

Nee, ik wil niet, omdat de commissie-Van Traa haar werk doet - en u weet hoe ik daarover denk - op basis daarvan dingen doen die ik zelf merkwaardig vind. Ik ken collega's... Als ik daar een jongen als Woelders op zet, die overigens binnenkort door mij bevorderd zal worden tot commissaris, die zijn werk daar voortreffelijk doet, die na de Zwolsman-zaak exact weet wat hij wel en niet moet doen, die een van mijn beste professionele mensen is, dan vind ik het haast hinderlijk en kinderlijk om mij daar als baas nog eens mee te bemoeien, temeer omdat ik geen recherche-ervaring heb.

De **voorzitter**:

Wat u tegen mij wilt zeggen, is: ik kan erop vertrouwen dat ik door hem vroegtijdig geïnformeerd wordt.

De heer **Nordholt**:

Juist. Als ik dat niet kon, zat hij daar niet.

De **voorzitter**:

Dat betekent dus...

De heer **Nordholt**:

En ik kan ook op hem vertrouwen.

De **voorzitter**:

Steekt u daar uw hand blind voor in het vuur, zonder verder te vragen?

De heer **Nordholt**:

Wat zegt u?

De **voorzitter**:

Daar steekt u toch ook niet blind uw hand voor in het vuur, zonder verder te vragen?

De heer **Nordholt**:

Dat doe ik nooit. Men vindt in het korps toch al dat ik mij te veel met dingen bemoei. Men probeert mij voortdurend van dingen af te houden.

De **voorzitter**:

Kunt u mij zeggen of er inderdaad een verstoring in de persoonlijke verhoudingen is geweest en dat men binnen Amsterdam ook met handtekeningenlijsten tegen de officier van justitie heeft rondgelopen?

De heer **Nordholt**:

Wij? Nee.

De **voorzitter**:

Nee, u niet, maar vanuit Gooi en Vechtstreek. Is u dat bekend?

De heer **Nordholt**:

Ik heb het gelezen.

De **voorzitter**:

Het is u verder niet bekend?

De heer **Nordholt**:

Nee.

De **voorzitter**:

De Haarlemse hoofdcommissaris heeft voor de commissie gezegd dat het korps-Haarlem gecriminaliseerd wordt. Hebt u, afgezien van wat u daarvan vindt, een rol om die idee bij het korps-Haarlem te doen verminderen?

De heer **Nordholt**:

Wilt u dat herhalen? Ik begrijp uw vraag niet.

De **voorzitter**:

Nou, het is geen moeilijke vraag. Ik zal trachten om de vraag korter te formuleren. Zoals u weet, heeft de heer Straver hier verklaard dat het korps in Haarlem gecriminaliseerd wordt.

De heer **Nordholt**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hebt u een functie en een rol om in ieder geval die idee in Haarlem te doen verminderen?

De heer **Nordholt**:

Ja. Wij zijn heel goede vrienden geweest.

De heer **De Graaf**:

"Geweest", zegt u.

De heer **Nordholt**:

Ja. Ik zeg bewust "geweest" en ik hoop dat dat weer zal herstellen. Ik denk dat het werk van uw commissie daarbij van groot belang is. Als er dingen gebeuren waardoor meningsverschillen ontstaan of waardoor misschien zelfs een heel fundamenteel verschil ontstaat rond methoden, dan kan er een situatie zijn die maakt dat eventuele persoonlijke verwijderingen die daaruit zijn ontstaan, pas weer ten goede kunnen keren wanneer duidelijk is wat er gebeurd is. Dat gaat voor mij nog verder dan de democratische zuiverheid, omdat ik vind dat het parlement gewoon hoort te weten wat er gebeurd is. Ik heb vorig jaar een paar gesprekken met Wiarda gehad. Ook met Ries Straver heb ik een paar gesprekken gehad en ik heb u al verteld dat ik ook met de procureur-generaal heb gesproken.

De **voorzitter**:

Maar dat was geen doorslaand succes.

De heer **Nordholt**:

Dat gesprek wel.

De **voorzitter:**

O, goed.

De heer **Nordholt:**

Ook dat gesprek zou zelfs weer de ruimte kunnen bieden voor datgene waarvan ik het prettig zou vinden als dat zou gebeuren, want de situatie zoals die nu is, is niet goed en is niet prettig. Op een gegeven moment zijn, ook door een aantal gebeurtenissen waarover u zojuist hebt gesproken, namelijk de beschuldigingen rond corruptie, dingen gebeurd en gezegd waarmee wij allemaal in de tijd verder moeten. Het beeld dat is ontstaan als zou er een permanente ruzie zijn tussen Nordholt en Wiarda of tussen Nordholt en Straver, is echter onjuist.

De **voorzitter:**

Maar goed, de korpsleiding in Haarlem maakt dus het verwijt dat het korps in Haarlem wordt gecriminaliseerd door allerlei mededelingen en lekken. De vraag is dus hoe u daar actief iets aan kunt veranderen en of u dat wilt. Of zegt u: nee, eerst moet die gifbeker bij wijze van spreken helemaal uit worden gedronken?

De heer **Nordholt:**

Nee, u weet dat ik nooit zo heb gesproken. Ik heb ook in het voorgesprek gezegd wat ik vond van uw werk en van het feit dat de waarheid op tafel moet komen. Als iets niet wordt uitgesproken en als iets niet duidelijk is - kijk naar het rapport-Wierenga - dan ligt dat als een splijtzwam op tafel. Mensen kunnen niet verder als niet volstrekt helder is hoe het is. Als u mij vraagt of ik blij ben met de situatie zoals die is, dan kan ik daar niet blij mee zijn.

De **voorzitter:**

U weet niet van ons of ons rapport ook weer niet als een splijtzwam binnen de politie zal werken. Dat weet u toch niet? Dat kunt u van tevoren niet weten.

De heer **Nordholt:**

Jawel.

De **voorzitter:**

Dat weet u niet, want u weet niet wat erin staat. Wij hebben het nog niet opgeschreven. Wij kunnen toch niet doorgaan met een situatie waarin de Nederlandse politie en justitie zeggen: er ligt een rapport, daarmee kunnen wij niet leven, wij kunnen niet meer samen door een deur, er moet een nieuw rapport komen. U weet toch ook van ons niet wat eruit komt?

De heer **Nordholt:**

Nee, natuurlijk weet ik dat niet, want dan had ik het al moeten lezen. Naar wat ik heb gezien van de verhoren en naar wat ik daarover gehoord en gelezen heb, vertrouw ik erop dat u zult aangeven hoe het zit en dat u zult aangeven hoe het moet en dat u richtlijnen of mogelijkheden zult geven voor de toekomst.

De heer **Koekkoek:**

Voelt u zich aangesproken door de uitspraak van de heer Straver?

De heer **Nordholt:**

In welke zin moet ik mij aangesproken voelen?

De heer **Koekkoek:**

Trekt u zich die uitspraak aan?

De heer **Nordholt:**

Bedoelt u de uitspraak, dat zijn korps wordt gecriminaliseerd?

De heer **Koekkoek:**

Hij heeft hier het gevoel uitgesproken, dat zijn korps wordt gecriminaliseerd. Trekt de heer Nordholt zich de uitspraak aan van een collega?

De heer **Nordholt:**

Wat ik mij aantrek en dan heb ik het niet alleen over Haarlem, maar over de Nederlandse politie, is dat waarschijnlijk door het handelen van enkele mensen, waarbij ik nog steeds van hun integriteit uitga, de hele Nederlandse politie in een daglicht wordt gezet dat zij niet verdient. Als ik hoor spreken over "de" politie in de verhoren die hier zijn gehouden - dat

ligt niet aan u - dan ontstaat er een beeld dat de dienders in Nederland niet verdienen. Als zodanig trek ik mij dat aan. Ik trek het mij ook aan dat het korps Haarlem door het handelen van een aantal mensen daarin op deze wijze wordt neergezet, want het is een deel van de Nederlandse politie. Daarover wil ik heel helder zijn.

De heer **Koekkoek:**

U trekt het zich niet persoonlijk aan?

De heer **Nordholt:**

Natuurlijk trek ik het mij persoonlijk aan.

De heer **Koekkoek:**

Ook in die zin dat - want er klinkt een verwijt in - het zich richt tot u?

De heer **Nordholt:**

Nee, ik trek het mij niet aan als een verwijt aan mij. De heer Straver zou beter moeten weten. Hij weet het ook. Hij moet weten hoe ik tegenover hem sta. Ik hoop alleen maar dat na deze ellende, want zo zie ik het wel, nadat u uw werk hebt gedaan en mogelijkerwijze nadat het onderzoek van de rijksrecherche is afgelopen, wij in de Nederlandse politie verder kunnen met heldere lijnen. Ik herhaal dat de Nederlandse politie het niet verdient dat door het handelen van enkelen, waarbij ik over dat handelen geen waardeoordeel wil geven, zo'n beeld ontstaat van de dienders in Nederland.

De **voorzitter:**

Mijnheer Nordholt, moet de Nederlandse politie met dezelfde mensen en voor dezelfde bazen door?

De heer **Nordholt:**

In de eerste plaats moet de Nederlandse politie door in een heel andere structuur. Ik geloof namelijk dat die structuur niet goed is.

De **voorzitter:**

Moeten wij dat ook meenemen als commissie?

De heer **Nordholt:**

Ja, dat vind ik wel.

De **voorzitter:**

Zo.

De heer **Koekkoek:**

Dan gaan wij nog maar even door.

De **voorzitter:**

Dus de Politiewet moet weer op de helling?

De heer **Nordholt:**

Ja.

De **voorzitter:**

Dat was niet de vraag.

De heer **Nordholt:**

Naar mijn mening moet de Politiewet op de helling. Het beheer over de politie moet weg bij het OM. Ik vind dat belachelijk. Veel hoofdofficieren en officieren van justitie gaan op cursus om te leren hoe zij ons moeten aansturen. Mijns inziens gaat het om het gezag en niet om het beheer.

De **voorzitter:**

Heeft dat niet iets met elkaar te maken?

De heer **Nordholt:**

Ja, maar niet op deze manier. Wij zouden naar een provinciale politie moeten. Wij moeten naar een vorm waarin beide ministeries worden samengevoegd tot n ministerie. Dat zou ook een boel ellende voorkomen.

De **voorzitter:**

Ik zou bijna zeggen, als u het niet erg vindt... Nee, gaat u nog maar even door.

De heer **De Graaf:**

Voorzitter, deze discussie had de heer Nordholt de afgelopen jaren moeten voeren. Hij heeft die ook gevoerd. Het is een beetje een herhaling van zetten.

De **voorzitter**:

De vraag was een andere en die moet u nog wel beantwoorden. U hebt nu twee minuten om uiteen te zetten wat u noodzakelijk vindt in de organisatie, maar het was geen antwoord op mijn vraag over de mensen. U hebt twee minuten.

De heer **Nordholt**:

Nogmaals, ik vind dat het bestel op de helling moet. Deze regiopolitie is niet de oplossing. Wij moeten naar provinciale politie toe met heldere lijnen. Het OM moet na de reorganisatie ervoor zorgen dat het aanpassing vindt in een n op n situatie tussen de arrondissementen en de provincies. Het OM dient krachtig te worden aangestuurd. Dat is de heer Docters zeker toevertrouwd. Er dient ook een constructie te komen waarbij er n baas is en niet een college dat als college de baas is. Ik geloof juist dat het maar op n manier kan. Het OM dient door een eenduidige en eenvormige leiding te worden aangestuurd. Voorts vind ik dat beide ministeries moeten worden samengevoegd. Het kost op het ogenblik alleen maar energie. Het is een verspilling van ideeën en van creativiteit. Het geeft een boel gedoe. Kijkt u maar naar de vorming van het LRT. Ik ben niet tegen zo'n LRT, maar ik vind de constructie niet juist. In die duidelijkheid zou eerst de structuur moeten worden neergezet. Daarna zal...

De **voorzitter**:

Goed, nu terug naar de vraag die ik zoven stelde. Moet de Nederlandse politie voort met dezelfde mensen en dezelfde bazen?

De heer **Nordholt**:

Daarna zal er aandacht moeten worden besteed aan het leiderschap, niet alleen binnen het openbaar ministerie, maar ook binnen de politie. Voorts en dat is pas de slotsom, zullen de kaders die u gaat aangeven en de regels waarbinnen u zegt dat verder moet worden gewerkt, hulp bieden.

De **voorzitter**:

Wat is belangrijker: verandering van de organisatie en eventueel van de hele persoonlijke organisatie of de normering van de wetgeving zodat de diender weet waaraan hij toe is?

De heer **Nordholt**:

Ik heb u dat gezegd. Het belangrijkste is een heldere structuur, in de tweede plaats komt het leiderschap en op de derde plaats de normering. Die drie kunnen niet zonder elkaar, maar het zou jammer zijn als uw commissie met betrekking tot de aanbevelingen zou menen dat zij niet verder moet gaan dan alleen maar de normering en de kaders waarbinnen het zich voltrekt.

De **voorzitter**:

Heeft het "doorzielen" van die situatie u tot meer bescheidenheid gebracht?

De heer **Nordholt**:

Ja, want u hebt een poos niets van mij gehoord.

De **voorzitter**:

Is dat een uiting van bescheidenheid?

De heer **Nordholt**:

Voor mij is dat een uiting van bescheidenheid. U constateerde in het voorgesprek dat ik een aantal zaken de laatste tijd niet meer naar voren breng. Ik heb uitdrukkelijk gewacht totdat deze enquête gehouden werd. Ik proef uit uw vraag dat u mij onbescheiden vindt. Dat wil ik niet zijn, maar na de periode die achter ons ligt, heb ik pas vandaag de kans aangegrepen, de dingen naar voren te brengen die ik naar voren wilde brengen. Ik heb die kans niet eerder gegrepen, behoudens twee interviews op 27 augustus 1994. Ik heb gewacht tot deze parlementaire enquête gehouden werd. Ik heb hier de dingen naar voren gebracht die ik graag naar voren wilde brengen.

De **voorzitter**:

Is het wellicht ook zo dat u het gezag, zelfs als u het er niet altijd mee eens was, niet de juiste plaats hebt gegeven die het nu een keer in een bestel toekomt?

De heer **Nordholt**:

Ik moet dan over mijzelf spreken. U zou dat anderen moeten vragen.

De **voorzitter**:

Nee, uzelf.

De heer **Nordholt**:

Ik denk dat ik het gezag altijd die plaats heb gegeven. Het gezag is er om ruimte te geven aan mensen. Die ruimte heb ik ingevuld. Dat is overigens ook een groot misverstand over de relatie die ik altijd met de heer Van Thijn heb gehad. Dat is een heel groot misverstand. De heer Van Thijn was als het erop aankwam de baas. Als hij zei, zo gaat het, dan gebeurde het ook zo. Het gebeurde alleen niet zomaar zo. Ik had mijn eigen mening. Die heb ik ook bij de heer Patijn. Of het de burgemeester is dan wel de hoofdofficier, dat is precies hetzelfde. Als de hoofdofficier zegt, jongen jij kunt dat nou wel zeggen, maar zo wil ik het hebben, dan doe ik het. Als ik het niet wil, dan kent u de consequenties die ik daaraan moet verbinden.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen**:

Mijnheer Nordholt. U hebt een heleboel ideeën. Nou gaat het om de bestrijding van de zware, georganiseerde criminaliteit. U zegt dat er niet meer gewerkt moet worden met infiltranten, want dat is te riskant. U hebt veel ideeën. Ik hoor dan graag uw idee hoe het wel zou moeten.

De heer **Nordholt**:

Dat ligt besloten in de manier waarop wij het in Amsterdam doen. Het aantal mega-zaken, dat zijn zaken waarvan de zittingsduur meer is dan drie dagen, is in ons arrondissement erg hoog. Dat zal het volgend jaar nog hoger zijn, zelfs zo hoog dat de rechtbank ze amper kan verwerken. Als het gaat om de effectiviteit van het regiokorps Amsterdam/Amstelland met betrekking tot het fenomeen georganiseerde misdaad, kan deze naar mijn mening altijd beter, maar wij zijn effectief. Wij zijn, dat moet erbij gezegd worden, bezig met een grote reorganisatie van de districtsrecherche in combinatie met de centrale recherche.

De **voorzitter**:

Ik wil u, voordat wij afsluiten, nog twee dingen vragen over de methoden, ook voor de toekomst. U bent een tegenstander van de infiltratie; u bent, begrijp ik, dus ook een tegenstander van de doorlevering. Bent u ook tegenstander van een kroongetuigeregeling?

De heer **Nordholt**:

Ik denk dat ik op dat punt het standpunt deel van de heer Vrakking, namelijk dat het mogelijk moet zijn. Ik weet ook dat u hebt uitgeroepen "je maakt het ons niet gemakkelijk". Ik deel de mening dat als je...

De **voorzitter**:

Ik heb geen enkel waarde-oordeel gegeven over wat de heer Vrakking heeft gezegd.

De heer **Nordholt**:

Dat hebt u gedaan.

De **voorzitter**:

Ja, een opsomming van wat er dan kan, maar niet over...

De heer **Nordholt**:

Nee, toen hij het zei, zei u tegen hem: "je maakt het ons niet gemakkelijk".

De **voorzitter**:

Nou, "u" heb ik althans gezegd.

De heer **Nordholt**:

Nee, u hebt het ook gezegd.

De **voorzitter**:

Ja, maar nooit "je".

De heer **Nordholt**:

Nee, natuurlijk altijd "u".

De **voorzitter:**

Maar kroongetuigen, daar bent u onder omstandigheden...

De heer **Nordholt:**

Daar zou ik voor zijn, maar als het de manier zou zijn om uiteindelijk de georganiseerde misdaad aan te pakken, krijg je datgene wat in Italië gebeurt, namelijk dat de ene helft de andere helft verraadt, dat wij niet meer rechercheren en dat wij in de bestrijding van het fenomeen alleen maar afgaan op het feit dat mensen elkaar verlinken. Ik denk dat wij dan een krachteloze recherche krijgen.

De **voorzitter:**

Nog een heel ander punt dat ik met u wil doornemen...

De heer **Koekkoeck:**

Ik heb nog een vraag over dit punt. Het is toch wat merkwaardig, want de kroongetuigeregeling is n grote deal met criminelen.

De heer **Nordholt:**

Dat bedoel ik, maar die sluiten wij niet. Kijk, als er deals worden gesloten...

De heer **Koekkoeck:**

Akkoord, maar in uw korps wil men op dit moment niet weten van deals met criminelen en die legt men dus ook niet voor aan het openbaar ministerie.

De heer **Nordholt:**

Vandaar dat ik er zo over denk.

De heer **Koekkoeck:**

Dat begrijp ik niet.

De heer **Nordholt:**

Vandaar dat ik de kroongetuigeregeling als uitzondering... Want dat was het standpunt van de hoofdofficier; ik vind dat het in de eerste plaats om zijn standpunt gaat en ik deel dat standpunt. Hij heeft ook gezegd dat hij het zich kan voorstellen, maar alleen als grote uitzondering.

De heer **Koekkoeck:**

Ja, maar als men in uw korps mogelijke deals met criminelen helemaal niet voorlegt aan het openbaar ministerie...

De heer **Nordholt:**

Nee, wij hebben geen deals en als wij die niet hebben, hoeven wij ze dus ook niet voor te leggen.

De heer **Koekkoeck:**

Als die wens op tafel komt bij een crimineel, wordt die dus niet eens doorgegeven aan het openbaar ministerie.

De heer **Nordholt:**

Kijk, het openbaar ministerie in Amsterdam functioneert met haar officieren zo dicht bij de organisatie dat als er al sprake zou moeten zijn van zo'n situatie, die situatie zeker aan het OM zou worden gemeld.

De **voorzitter:**

Maar dan geeft de rechercheur het dus door aan het OM en dan gaat hij niet langs het bureau van de heer Welten. Zo moet ik het dus zien.

De heer **Nordholt:**

Ik denk dat de rechercheur dat niet zou doen en dat het dan om de teamleider gaat. Ik denk dat het altijd een overleg zou zijn met de betrokken officier van justitie.

De **voorzitter:**

Ja, maar u herinnert zich dat de heer Welten hier heeft gezegd...

De heer **Nordholt:**

Wij sluiten geen deals.

De **voorzitter:**

Wij sluiten helemaal nooit...

De heer **Nordholt:**

Maar dat doen wij ook niet.

De **voorzitter**:

Ja, maar het gebeurt dus wel eventueel door een officier. Het kan dus ook zo zijn dat een teamleider naar een officier gaat en zegt: bekijk dit.

De heer **Nordholt**:

Dat zou kunnen, maar ik geloof dat er nu n keer een regeling is getroffen.

De **voorzitter**:

Dat heeft de heer Vrakking...

De heer **Nordholt**:

Dat heeft de heer Vrakking mij verteld, ja.

De heer **Koekkoek**:

Maar de rechercheurs zeggen: wij gaan daar helemaal niet mee naar Bernhard Welten, want die wil het niet.

De heer **Nordholt**:

Dan zou Bernhard daar nog eens met hen over moeten praten.

De **voorzitter**:

Goed. Zegt u hem dat eens.

De heer **Rouvoet**:

Ik heb twee korte vragen. U zegt tegenstander te zijn van het doorlaten van drugs. Is dat een absoluut nee of kan het - zoals ook de heer Van Riessen heeft gezegd - in uiterste gevallen wel?

De heer **Nordholt**:

Ik denk dat weinig dingen in het leven absoluut zijn. Als het zou gaan... Ik heb erover nagedacht; stel nu dat je een "rip"-deal hebt...

De **voorzitter**:

Kunt u dat uitleggen? Niet iedereen - hier misschien nog wel, maar buiten - weet wat een "rip"-deal is.

De heer **Nordholt**:

Een deal waarbij een van de partijen voor de mal wordt gehouden. Stel dat de man denkt dat hij cocaine koopt en het is een andere substantie. Stel nu dat die man op grond daarvan wordt ontvoerd, weggehaald en wordt opgesloten en stel nu eens dat hij, in zo'n ontvoeringszaak, maar op n manier zijn leven zou kunnen redden, namelijk dat toch op enigerlei wijze verdovende middelen zouden worden geleverd, dan denk ik dat ik mij zou kunnen voorstellen dat je in zo'n geval - met het risico dat je het verliest - zo'n stap zou kunnen maken. Maar u ziet al dat het voorbeeld dat ik u noem, zo curieus is - het is haast net zo curieus als de ontvoering van de heer Van Traa - dat ik in het algemeen zou willen zeggen: doorlevering van drugs met de kans dat het op de markt komt, moet je niet doen.

De heer **Rouvoet**:

Dat puntje op de i wilde ik aangebracht hebben. Mijn tweede vraag heeft betrekking op de zojuist gevallen term "effectiviteit van de bestrijding van de zware georganiseerde criminaliteit". U bent indertijd degene geweest die met de heer Wiarda het een-tweetje heeft gemaakt voor de interregionale samenwerking. Hoe kijkt u na de afgelopen periode aan tegen de mogelijkheden, zolang er geen provinciale politie is, van die interregionale samenwerking? Kan dat een effectieve bijdrage zijn aan de bestrijding van de zware georganiseerde criminaliteit?

De heer **Nordholt**:

Ik denk zeker dat het effectief kan zijn, maar ik vind - daarin wijk ik misschien ook wel weer af van een aantal ideeën - dat het openbaar ministerie daarin krachtiger moet sturen, er zo ook voor moet zorgen dat de zaak meer op n lijn komt en bezig moet zijn met opsporing en vervolging en niet met beheer.

De heer **Rabbae**:

U zei: ik ben geen absolute tegenstander van doorlevering van drugs.

De heer **Nordholt**:

- Dat heb ik niet gezegd.
- De heer **Rabbae**:
Kunt u het dan herhalen?
- De heer **Nordholt**:
Ik ben een tegenstander van het doorleveren, maar ik kan mij een omstandigheid voorstellen - dat is een heel bizarre; ik weet dat ik die hier heb geconstrueerd - waarin je mogelijk tot zo'n actie zou komen. Ik ben echter tegenstander van het doorleveren van drugs.
- De heer **Rabbae**:
Nu heeft de heer Brand op een gegeven moment gezegd: laten wij eerlijk zijn; het gebeurt eigenlijk overal. U hebt toen afstand van hem genomen. Was dat een teken van bescheidenheid van uw kant?
- De heer **Nordholt**:
Ik heb geen afstand genomen van dat standpunt. Ik heb toen gezegd: ik vind het onverstandig dat je vlak voor een parlementaire enquête in het openbaar uiting geeft aan deze standpunten.
- De heer **De Graaf**:
Om het uit elkaar te halen: de heer Brand zei twee dingen.
- De heer **Nordholt**:
Ja.
- De heer **De Graaf**:
Hij nam een standpunt in over het drugsbeleid en een standpunt over doorlevering.
- De heer **Nordholt**:
Ik was het dus niet eens met zijn standpunt rond die vrijgave van drugs, maar er waren nog een paar andere dingen aan de orde geweest. Ik heb toen gezegd dat ik het onverstandig vond om het standpunt van de heer Brand, los van de vraag of hij gelijk heeft of niet, op dat moment, vlak voordat u met uw werk moest beginnen, in de openbaarheid te brengen.
- De **voorzitter**:
Is het niet curieus dat u, toen de heer Brand dat zei, ook afstand nam van mogelijke legalisering - of het denken daarover - van softdrugs, terwijl u daar vroeger altijd een voorstander van bent geweest?
- De heer **Nordholt**:
U zegt: "vroeger altijd een voorstander van bent geweest".
- De **voorzitter**:
Vroeger een voorstander van bent geweest.
- De heer **Nordholt**:
Ik heb ooit met een aantal mensen daarover gesproken en ik heb altijd gezegd dat er een verschil is met hoe ik er mogelijkwijze priv over zou kunnen denken, maar dat het op het ogenblik geen enkele zin heeft om in het kader van de internationale verhoudingen - we kunnen het elke dag zien - softdrugs - dan wel harddrugs, maar daar wordt niet over gesproken - te legaliseren.
- De heer **De Graaf**:
Ik heb nog twee vragen. Mijnheer Kuiper van de rijksrecherche van het ressort Amsterdam, die voor u op de stoel zat, is van mening dat er bewust wordt gelect naar de pers en dat dat verband houdt met de spanningen tussen de korpsen. Hebt u enige indicaties dat in uw korps bewust wordt gelect?
- De heer **Nordholt**:
Nee.
- De **voorzitter**:
Dan wel is gelect?
- De heer **Nordholt**:
Nee. Ik ben daar ook...
- De **voorzitter**:

Nooit bewust?

De heer **Nordholt**:

Ik heb geen indicaties. Ik ben daar ook op aangesproken in de commissie-Wierenga. Ik weet ook dat in een later stadium in een van de kranten gesuggereerd is dat ik zelfs met het Parool zou hebben gesproken. Daar heb ik nog een briefwisseling over gehad met de heer Bleichrodt, omdat ik daar zeer ontstemd over was.

De heer **De Graaf**:

Het gaat niet over u persoonlijk.

De heer **Nordholt**:

Maar ik behandel het eerst maar even vanuit mijn persoon. Ik vind de beschuldigingen of suggesties of hoe wij dat ook moeten noemen... Eerst hebben wij de beschuldigingen rond corruptie over ons heen moeten laten gaan en nu hoor ik weer voortdurend verhalen over het feit dat ons korps zou lekken. Als dat zo is, zal dat uit een onderzoek naar voren moeten komen en als het uit een onderzoek naar voren komt - er is ook een rijksrecherche-onderzoek geweest en ik meen zelfs dat er GVO's zijn geweest - en als dat ertoe leidt dat dat is gebeurd, moeten de maatregelen genomen worden die daarbij horen.

De heer **De Graaf**:

Mijn tweede vraag: de verhoudingen tussen een aantal mensen die hoofdrolspeler zijn, ook in de Nederlandse politie, lijken de afgelopen jaren behoorlijk vergiftigd te zijn en dat straalt door op korpsen. Kan dat überhaupt nog hersteld worden door aanbevelingen van wie dan ook?

De heer **Nordholt**:

Ik vind dat ik daar zojuist op heb geantwoord. Ik heb het gehad over relaties en dan gaat het bij mij heel persoonlijk over de relatie met de heer Wiarda en de relatie met de heer Straver. Ik denk dat die dingen hersteld kunnen worden.

De heer **De Graaf**:

Maar toch niet door de parlementaire enquetc commissie?

De heer **Nordholt**:

Niet door u, maar wel door uw werk.

De **voorzitter**:

Zelfs als die relatie hersteld wordt, zou het dan toch verstandig zijn van deze mensen, door te gaan?

De heer **Nordholt**:

In een periode waarin het voor de Nederlandse politie moeilijk is en waarin eindverantwoordelijken voor moeilijke situaties worden gesteld, moet het ook mogelijk zijn, door te gaan. Kijkt u maar eens naar het Amsterdamse korps. Wij hebben het deze jaren niet gemakkelijk gehad. Ik duid op een aantal collega's vlak om mij heen, maar ook op het korps. Als het gaat om stigmatisering - ik heb het dus niet over criminalisering - dan hebben wij onze portie gehad, maar ook de dienders in Amsterdam hebben hun portie gehad. Je moet daartegen bestand zijn, anders moet je dit vak niet kiezen. Door deze stormen moet je kunnen gaan en je moet ook verder kunnen gaan.

De **voorzitter**:

Ik heb nog een heel andere vraag. U bent binnen de driehoek betrokken geweest bij het uitgeven van eventuele valse identiteiten aan de CID in Amsterdam.

De heer **Nordholt**:

Ja.

De **voorzitter**:

Met welk doel?

De heer **Nordholt**:

Er is begin van dit jaar een verzoek geweest van de heer Valente om binnen Amsterdam voor de mensen van de CID tien pseudo-identiteiten uit te geven. Dat heeft betrekking op rijbewijzen en paspoorten.

De **voorzitter**:

Is dat gebeurd?

De heer **Nordholt**:
Dat is nog niet gebeurd. Wij zijn daarmee bezig. De toestemming daarvoor is gegeven.

De **voorzitter**:
Door wie?

De heer **Nordholt**:
Enerzijds door de burgemeester, want hij moet het via de afdeling Bevolking regelen, anderzijds door de hoofdofficier die een brief voor vrijwaring moet schrijven. Het gaat om een strategisch doel. Als u wilt dat ik dat helemaal uitleg, wil ik dat doen als dat moet. Het gaat dus niet om undercover's, die kennen wij niet. Het gaat niet om infiltranten. De regeling die bijvoorbeeld vanuit het CRI wordt gecordineerd door de heer Karstens, is een regeling waarbij men iemand die infiltrant wordt een nieuwe identiteit geeft, in alle opzichten. Dat is bij ons niet aan de orde.

De **voorzitter**:
Is er een wettelijke basis voor wat u doet?

De heer **Nordholt**:
Ik heb dat aan de hoofdofficier gevraagd. Uiteindelijk werd de aanvraag gedaan door de heer Valente. Er moest een vrijwaring komen van de hoofdofficier. Ik heb mij laten uitleggen dat het niet onrechtmatig is als wij dit zouden doen.

De **voorzitter**:
Dat is een andere vraag. Is de vraag aan de orde geweest of er een wettelijke basis is?

De heer **Nordholt**:
Zeker, want ik heb ernaar gevraagd.

De **voorzitter**:
Onrechtmatig is iets anders dan een wettelijke basis.

De heer **Nordholt**:
Daarin hebt u gelijk.

De **voorzitter**:
Is de wettelijke basis nog aan de orde geweest?

De heer **Nordholt**:
Nee, dat denk ik niet, althans niet waar ik bij was.

De **voorzitter**:
Is de begrenzing van de CID-activiteiten nog aan de orde geweest die met die valse identiteiten uitgeoefend kan worden of laat u dat over aan het OM?

De heer **Nordholt**:
Het moet niet alleen overgelaten worden aan het OM. Zodra men hiermee instemt, zodra die mogelijkheid wordt gegeven, dient er een sluitende regeling te komen. Er dient exact aangegeven te worden in welke gevallen die identiteiten mogen worden gebruikt, wie de verantwoordelijkheid ervoor draagt. Het gaat om het feit dat de officier daarvoor toestemming geeft, het feit dat na uitgifte die spullen opgeborgen moeten worden, de vraag wie binnen het korps daarover gaat en de vraag wie binnen het openbaar ministerie daarover gaat.

De **voorzitter**:
Is het u bekend of en zo ja wanneer ongeveer dit eerder is toegepast in Amsterdam?

De heer **Nordholt**:
Naar mijn mening is het ooit toegepast in de tijd van de pseudo-koop.

De **voorzitter**:
Weet u nog voor welk doel?

De heer **Nordholt**:
Voor hetzelfde doel, namelijk om jezelf voor te doen als iemand anders dan je bent.

De **voorzitter**:

De heer Karstens van de ANCPI heeft gezegd dat hij het in feite onwenselijk vindt dat CID's lokaal of regionaal valse identiteiten uitgeven. Naar zijn mening dient dit nationaal op n punt te gebeuren. Daarmee bent u het niet eens?

De heer **Nordholt:**

Ik zou het daarmee eens kunnen zijn. Wat de ANCPI en de heer Karstens doen en naar mijn mening doen zij het goed, heeft te maken met pseudo-koop en dus met infiltranten. Dat is in dit geval niet aan de orde.

De **voorzitter:**

Gaat het alleen om het afschermen van een automobiel of van een naam of van een huur?

De heer **Nordholt:**

Daarop komt het eigenlijk neer.

De heer **Vos:**

Mijnheer Nordholt, u hebt duidelijke standpunten over het gebruik van methoden. U zegt dat bepaalde methoden niet mogen of slechts in uitzonderlijke gevallen. U bent begonnen met te zeggen dat u geen moment bij de recherche gewerkt hebt, dus zult u uw standpunt gebaseerd hebben op de adviezen die u verstrekt zijn. Heeft u een bepaalde adviseur in Amsterdam of heeft u zich ook door derden buiten Amsterdam laten adviseren?

De heer **Nordholt:**

Nee, er zijn momenten dat mensen zelf standpunten moeten hebben en zelf dingen moeten bedenken.

De **voorzitter:**

Mijnheer Nordholt, dank u wel. Sluiting 18.46 uur

**Openbaar verhoor enquetcmissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 63**

20 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetcmissie opsporingsmethoden op vrijdag 20 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mevrouw mr. E.M.A. Schmitz

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van mevrouw E.M.A. Schmitz, geboren op 20 mei 1938 te Rotterdam. Mevrouw Schmitz! De door u af te leggen belofte luidt: ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

Mevrouw **Schmitz:**

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mevrouw Schmitz! U bent nu staatssecretaris van Justitie. U was burgemeester van Haarlem tot de vorming van het huidige kabinet. In die positie was u voorzitter van de beheerscommissie van het IRT, tot 1 juli 1993, en korpsbeheerder, eerst van de politie Haarlem en daarna van het regiokorps Kennemerland. Over die delen van uw bestuurlijk functioneren willen wij vanochtend met u spreken. Wij willen weten waar de beheerscommissie zich in grote lijnen mee bezighield. Ons onderzoek is speciaal gericht op een aantal vragen. Hoeveel wist u van de onderzoeken die daar werden gehouden en van de methoden die daar werden gebruikt? Hoe is volgens u de overdracht gegaan van de beheerscommissie naar het gezag en beheer in Amsterdam? Wat waren uw rol en verantwoordelijkheden als korpsbeheerder in Haarlem? De heer Koekkoek zal het verhoor beginnen.

De heer **Koekkoek:**

Mevrouw Schmitz! U heeft volgens mij vanaf 1989 bemoeienis gehad met het interregionale rechteheteam. U heeft daarbij heel wat moeilijkheden moeten oplossen. Was daarbij sprake van tegenwerking van het Amsterdamse korps?

Mevrouw **Schmitz:**

Ik moet zeggen dat de verhoudingen zo ongeveer vanaf het eerste uur moeilijk zijn geweest. Terwijl een ieder gehoopt had op stevige samenwerking in het belang van de aanpak van de zware criminaliteit, hebben wij toch tal van praktische moeilijkheden en onderlinge strubbelingen in de samenwerking gehad.

De heer **Koekkoek:**

In welk opzicht?

Mevrouw **Schmitz:**

Dat uitte zich in heel veel praktische zaken. U kunt zich de situatie herinneren. Toen wij begonnen, hadden wij vier samenwerkingsverbanden van politieregio's. Later werden er dat door splitsing zes. Die moesten alle menskracht leveren. Het waren toen nog allemaal individuele politiekorpsen van de gemeenten. Er was een oproep gedaan om menskracht af te staan tot 1% van de sterkte. Deze mensen moesten allemaal in een team bij elkaar worden gebracht. Zij moesten worden geselecteerd. Het eerste probleem ontstond al over de mate waarin men mensen zou selecteren. De leiding van het toenmalige IRT was van mening dat een zware selectie, een screening, moest plaatsvinden. Vervolgens kwamen er allemaal mensen bij elkaar met onderscheiden rechtsposities.

De heer **Koekkoek:**

Het Amsterdamse korps wilde van die screening niet weten?

Mevrouw **Schmitz:**

Amsterdam vond dat niet nodig. Daarnaast waren er inderdaad rechtspositionele problemen. Die waren overal wat verschillend. Ook dat bleek een groot probleem. Het eerste verschil ontstond echter inderdaad al over de zwaarte van de screening van de mensen.

De heer **Koekkoek:**

Was er dus sprake van tegenwerking van het Amsterdamse korps?

Mevrouw **Schmitz:**

Dat vind ik te zwaar aangezet, zeker voor de eerste periode. Dat er van hartelijke samenwerking sprake was... Die samenwerking was in mijn ogen dringend nodig. Wij begonnen immers nogal aan een opzet en aanpak van zaken.

De heer **Koekkoek:**

U heeft die term wel gebruikt toen u werd verhoord door de commissie-Wierenga.

Mevrouw **Schmitz:**

Ach, je wordt wat milder in de loop der jaren.

De heer **Koekkoek:**

Dan houden wij het daarop. Heeft u over deze problemen gesprekken gevoerd met uw Amsterdamse collega Van Thijn?

Mevrouw **Schmitz:**

Ja, wij hebben natuurlijk tussentijds gesprekken gevoerd. Het was wat lastig en wel in die zin dat, toen wij begonnen met het IRT, de regionale indeling zodanig was dat Amsterdam viel onder de Gooi- en Vechtstreek. De korpsbeheerder daarvan was de burgemeester van Hilversum. Daar viel Amsterdam ook onder. Dat was naar mijn mening ook al een niet zo gemakkelijke zaak. Als je kijkt naar de zwaarte van de problematiek, was het ook weinig logisch, maar zo lag het wel. De heer Van Thijn is er dus pas later, toen er zes regio's waren en Amsterdam/Amstelland een eigen regio was, directer bij betrokken geweest.

De heer **Koekkoek:**

Heeft u de problemen besproken met de korpschef, de heer Nordholt?

Mevrouw **Schmitz:**

Ik heb een aantal keren contact gehad met de heer Nordholt. Ik heb hem gisteren horen zeggen dat dit eenmaal is geweest. Ik denk niet dat wij erover moeten vechten of dat eenmaal of meermalen is geweest, maar ik heb de heer Nordholt uiteraard ook tussentijds aangesproken. Ik heb hem zelfs nog een heel persoonlijke, met de hand geschreven brief gestuurd naar zijn huisadres om een oproep te doen tot samenwerking, want ik vond dat doodzonde.

De **voorzitter**:

Wanneer was dat?

Mevrouw **Schmitz**:

Dat is in ieder geval na het gesprek geweest waarvan de heer Nordholt gisteren nog precies de datum wist. Ergens half 1992. Daarna heb ik die brief geschreven. Ik heb daar overigens geen kopie van bewaard. Dat gebeurt met een handgeschreven brief wel meer. Anders had u die kopie van mij mogen hebben. Het was een persoonlijke oproep tot samenwerking, natuurlijk in heel politieland, maar speciaal met het IRT. Ik heb het altijd zeer betreurd dat een zo zware zaak als de georganiseerde criminaliteit niet in cordiale samenwerking kon worden benaderd.

De heer **Koekkoek**:

Hielp het als u de heer Nordholt gesproken had?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja, ik ben absoluut overtuigd van de intentie van de heer Nordholt om er zich persoonlijk voor in te zetten. Dat werd dan ook beloofd. Het werd alleen al weer heel snel aan anderen overgelaten en dan vervlakte dat goede voornemen.

De heer **Koekkoek**:

Zaten de problemen bij die anderen, bij de sub-top, bij de heren Van Riessen en Welten?

Mevrouw **Schmitz**:

De heer Welten heb ik pas op het allerlaatst in IRT-verband meegemaakt. Met de heer Van Riessen heb ik meer te maken gehad. Ik denk inderdaad dat er toch verschillen van inzicht waren; Amsterdam stond er wat te veel buiten. Kortom: daarover waren problemen.

De heer **Koekkoek**:

Wist u wat het IRT zou gaan doen?

Mevrouw **Schmitz**:

Misschien mag ik nog even terugkomen op hetgeen ik net zei, namelijk dat er problemen waren. De indruk mag niet ontstaan dat Amsterdam helemaal niets heeft gedaan. Amsterdam heeft ook mensen ingezet. In de teamleiding en in de beheerscommissie zaten mensen van Amsterdam. Ik noem ook de heer Visser. U moet dus niet denken dat Amsterdam niks deed of niet meewerkte. Het ging alleen niet echt van harte.

De **voorzitter**:

Misschien kunnen wij nog even vaststellen wat nu precies de functie van die beheerscommissie was. Was zij nu een soort driehoek - OM, bestuur en korpsbeheerder en politie - voor dat IRT? Wat was u eigenlijk?

Mevrouw **Schmitz**:

De constructie van de beheerscommissie was lastig. Ik heb horen zeggen dat wij dat een ideale constructie vonden. Daarop zeg ik "neen". Maar ook dat moet u zien in het licht van het ontstaan. In de periode 1988-1989 waren de gesprekken begonnen. Eerst moesten vier, later zes regio's samenwerken. Het was de eerste keer dat bestuurders, dus de toenmalige burgemeesters en vooral de voorzitters, er directer bij betrokken waren om menskracht te leveren. Toen is ook besloten dat wij er nauwer bij betrokken zouden worden en dat uit de grote overlegvergadering - zoals u bekend is, zaten daar alle partijen bij elkaar - een kleine groep bijeen gebracht zou worden als beheerscommissie om toezicht te houden op menskracht, middelen en inzet. Zij zou daarmee ook weer verslag kunnen doen aan de achterban.

De **voorzitter**:

U zat er in als burgemeester namens het bestuur.

Mevrouw **Schmitz**:

Er zaten twee burgemeesters in.

De **voorzitter**:

Wie was nu eigenlijk verantwoordelijk vanuit het OM? Was dat nu de procureur-generaal of was dat een andere officier buiten de IRT-officier? Hoe was het nou?

Mevrouw **Schmitz**:

De procureur-generaal was voorzitter van de ICOS, de interregionale overlegcommissie. Dat was de grote vergadering waarin alle partijen zaten. In de beheerscommissie zat de hoofdofficier van Amsterdam, de heer Van Steenderen. Verder zaten daarin een korpschef en twee bestuurders. Daarmee had je inderdaad de drie poten van de driehoek. Wij hebben wel vaker gesproken over de vraag wat nu de formele positie was. Is dit nu een driehoek? Wij hebben ons gezien als een commissie die uitdrukkelijk moest zien op het beheer van de middelen, die nogal omvangrijk waren.

De heer **Koekkoek**:

Wist u van de inhoud van het werk dat het IRT zou gaan verrichten? Werd dat in de beheerscommissie besproken?

Mevrouw **Schmitz**:

Wij wisten - dat was ook aan de orde geweest in de voorbesprekingen ter voorbereiding van het IRT - dat naar nieuwe wegen gezocht moest worden om de zware criminaliteit aan te pakken. Op dat moment was "pas optreden als strafbare feiten zijn gepleegd" nog de traditionele weg. Wij wisten dat wij nu een andere weg zouden inslaan. Dat werd dan pro-actief genoemd. Wij zouden vast proberen informatie te verzamelen over organisaties die zich bezighielden met de zware criminaliteit, zelfs nog voordat zij aangepakt konden worden op grond van gepleegde delicten.

De heer **Koekkoek**:

Viel de term "pro-actief" ook in 1990 al?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja. Ik heb in de afgelopen weken weer erg veel jargon geleerd, maar de term "pro-actief" kende ik.

De **voorzitter**:

Wist u wat het was?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik wist dat het betekende dat je probeerde in de voorbereiding informatie te vergaren over de organisaties.

De heer **Koekkoek**:

Het IRT moest worden afgeschermd. Dat bleek bij de selectie. Was u overtuigd van de noodzaak daarvan?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja. Wij hebben - dat moet in 1988 geweest zijn - een paar bijeenkomsten gehouden waarin ons op grond van gegevens uit een misdaadanalyse duidelijk werd gemaakt dat wij nu echt de handen ineen moesten slaan: "alle hens aan dek" om die zware criminaliteit aan te pakken. Dat gebeurde voor het eerst in een voorbereidende vergadering in het stadhuis van Hilversum. Dat herinner ik mij nog.

De heer **Koekkoek**:

De afscherming. Was zij nodig?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja. Daarbij is van meet af aan de orde geweest dat het een afgeschermd team zou moeten zijn. Het zou dus niet in een van de bestaande korpsen worden gencorporeerd. Men wilde toch in grote apartheid werken om het aan te pakken. Wij hebben zelfs nooit op die aparte locatie vergaderd. Het team kwam op een heel afgeschermd locatie te zitten. Dat weet u.

De heer **Koekkoek**:

Er zijn twee dingen. Het moest een herkenbaar team zijn omdat het interregionaal was. Had de mate van afscherming, de mate van informatie-uitwisseling, met name met de Amsterdamse recherche - op het Amsterdamse grondgebied zaten toch ook de subjecten van het onderzoek - te maken met corruptie of met corruptiegevoeligheid?

Mevrouw **Schmitz**:

Die afscherming had te maken met de zorg over corruptie. Juist daarom moesten wij een apart en afgeschermd team hebben. Dat was inderdaad de achtergrond van het denken toen.

De **voorzitter:**

Was Amsterdam het daar zelf mee eens?

Mevrouw **Schmitz:**

Amsterdam heeft in ieder geval ingestemd met deze opzet. Ik meen dat daar een van de grondoorzaken ligt van de moeilijke verhoudingen. Die vrees zat daar toch achter. Amsterdam heeft uitdrukkelijk meegedaan, zoals ik u net uiteen heb gezet, en is daar dus mee akkoord gegaan.

De heer **Rabbae:**

Was de heer Nordholt wel voor afscherming, maar waren de heren Van Riessen en Welten dat niet? Was er niet eigenlijk toch een splitsing in het korps Amsterdam?

Mevrouw **Schmitz:**

Nee. Ik denk dat dit een interne discussie is geweest. Ik heb te maken gehad met het Amsterdamse team. In de voorbereiding hebben wij te maken gehad met de mening van de korpsbeheerder, de hoofdofficier en de korpsleiding.

De heer **Rabbae:**

Ik zeg het omdat u dat heeft verteld aan de commissie-Wierenga. Het staat op bladzijde 19 van haar rapport.

Mevrouw **Schmitz:**

Wij kregen in de praktijk altijd te maken met de heer Van Riessen, die daarvoor vanuit zijn rechercheverantwoordelijkheid was aangewezen.

De heer **Koekkoek:**

Heeft die screening daadwerkelijk plaatsgevonden bij de selectie van het team?

Mevrouw **Schmitz:**

Ja, bij mijn beste weten wel.

De heer **Koekkoek:**

In 1991 was er een tussenevaluatie van de heren Van Baarle en Lith. Wat was de stand van zaken na een twee jaar bezig zijn?

Mevrouw **Schmitz:**

Moeizaam. Als je een organisatie opbouwt, weet je dat er tal van beginperikelen zijn, zoals over de rechtspositie en het in elkaar zetten van de begroting. Daarover waren moeilijkheden. Halverwege 1991 heeft de teamleiding met de beheerscommissie een soort tussenbalans opgemaakt van de stand van zaken. Daarin kwamen de volgende aspecten aan de orde: dat onze informatiepositie nog niet goed was, dat de capaciteit voor misdaadanalyse moest worden uitgebreid en dat wij tegen de grenzen van onze mogelijkheden aanliepen, ook in technisch opzicht.

De heer **Koekkoek:**

Wat de opsporingsmethoden betreft?

Mevrouw **Schmitz:**

Het woord "opsporingsmethode" is toen niet zoveel gebezigd. Wij liepen er bijvoorbeeld tegenop dat de kentekens van auto's die werden geleasd, ongeveer al voordat de politiemannen erin zaten, bij de criminelen bekend waren. Men liep op tegen het feit dat er lekken waren in de tap van de telefax. Dat soort technische problemen waren er.

De heer **Koekkoek:**

Maar ook dat men er niet kwam met tappen en volgen?

Mevrouw **Schmitz:**

Men had inderdaad het gevoel dat de criminaliteit hen mijlen voor was, zoals het werd uitgedrukt. Zij worden niet belemmerd in hun mogelijkheden en worden door niets geremd, maar wij zitten aan de grens van onze mogelijkheden, dus wij lopen achter. Een van de onderdelen die aangekaart werden, was dat het hebben van voorbereidingshandelingen strafbaar gesteld moest worden.

De heer **Koekkoek:**

Veel resultaten waren er dus nog niet op dat moment?

Mevrouw **Schmitz:**

Er waren zeker in de eerste periode niet zoveel resultaten. Daar werd nadrukkelijk naar gevraagd, omdat de twee bestuurders verantwoording moesten afleggen aan hun achterban. De burgemeesters die mensen hadden geleverd, wilden wel graag resultaten zien, maar iedereen begreep dat het een heel moeilijk karwei was.

De heer **Koekkoek**:

Is toen door de beheerscommissie met de teamleiding gesproken over nieuwe wegen of nieuwe methoden?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee, wij hebben als beheerscommissie niet over die methoden gesproken. Er was een duidelijk onderscheid. De echte methode om mensen op te sporen...

De heer **Koekkoek**:

Dat vraag ik, omdat u zegt: men kwam er niet met tappen en volgen.

Mevrouw **Schmitz**:

Wij hebben dat vooral als techniek gezien. Ik sprak al over de lekken in de tap.

De **voorzitter**:

De lekken in de tap?

Mevrouw **Schmitz**:

Van de telefax.

De **voorzitter**:

Het tappen van de telefax.

Mevrouw **Schmitz**:

Het tappen van de telefax. De PTT was geprivatiseerd. Wij hadden daar geen mensen met een ambtseed zitten. Daar waren problemen. Wij hebben gezegd dat daarover nader gesproken moest worden. Dat waren technische problemen.

De heer **Koekkoek**:

U dacht: die technische problemen moeten worden aangepakt, en daarin moet verbetering worden gezocht, maar een nieuwe methode, zoals die nu bekend is als de Delta-methode, kwam absoluut niet aan de orde?

Mevrouw **Schmitz**:

Dat kwam niet aan de orde. Er was wel een sfeer dat wij zeiden, en dat de teamleiding ons duidelijk maakte, dat de grenzen van de mogelijkheden, ook wettelijk gezien, hen belemmerden om zoveel resultaat te hebben als zij graag wilden.

De **voorzitter**:

Over welke belemmeringen had men het dan? Wat wilde men meer?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik noemde daarnet al het voorbeeld van strafbaarstelling van voorbereidingshandelingen.

De **voorzitter**:

Die is er gekomen of was er al.

De heer **Koekkoek**:

Niet in 1991.

Mevrouw **Schmitz**:

Ik heb het evaluatierapport van de tussenbalans erop nagelezen. Het was niet zo expliciet, maar de sfeer was dat de politie zich aan grenzen heeft te houden, terwijl de criminelen hun gang kunnen gaan.

De heer **Koekkoek**:

Het woord "infiltratie" is toen niet gevallen?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik sluit niet uit dat het is gevallen. Informanten kende je ook in je eigen regio. Je werkte natuurlijk met informanten.

De heer **Rouvoet**:

U zegt dat er met de teamleiding en de beheerscommissie over werd gesproken dat er behoefte was aan uitbreiding van de capaciteit, bijvoorbeeld voor de misdaadanalyse. Ik heb begrepen dat er ook is gezegd dat er meer financiële deskundigheid nodig was, naast

datgene wat door de FIOD werd gedaan. Als zo iets werd gemeld, vroeg u dan of werd u verteld wat er feitelijk al werd gedaan door de FIOD?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee, een van de zware punten was inderdaad dat men zei dat men meer disciplines nodig had bij dat werk, met name in de financiële ondersteuning. Men zei accountants en financiële deskundigen nodig te hebben om te kunnen ontrafelen wat zich allemaal voordeed.

De heer **Rouvoet**:

Hebt u niet gevraagd wat de FIOD precies deed en of dat uitgebreid kon worden?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee, wij hebben ons in de beheerscommissie niet verdiept in hoe men precies werkte. Dat gebeurde niet.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u zich in de beheerscommissie beziggehouden met de inrichting van het IRT?

Mevrouw **Schmitz**:

U bedoelt de organisatiestructuur?

De heer **Koekkoek**:

Ja, bijvoorbeeld of men een CID had en of men samenwerkte met een andere CID?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja, natuurlijk heeft men het organisatieschema voorgelegd aan de grote ICOS-vergadering. Een van de resultaten na ongeveer een jaar was dat werd aangedrongen op een klankbordgroep van de recherchechefs van de regio's. Wij waren bang dat de regio's en het IRT volstrekt naast elkaar zouden werken en elkaar daarmee wellicht voor de voeten zouden lopen. Er is op aangedrongen dat er regelmatig overleg zou zijn tussen de teamleiding en de RCID-chefs van de onderscheiden regio's.

De **voorzitter**:

Wist u dat de RCID Kennemerland specifiek voor het IRT zou gaan werken en dat de chef van de criminele inlichtingendienst van het IRT dat weer onder zijn hoede nam, zoals de heer Langendoen hier heeft gezegd?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee, dat wist ik niet. Ik wist wel dat er samengewerkt moest worden met de regio's, en dus ook met Kennemerland. Maar dat zich daar specifiek mensen mee bezig gingen houden, zoals hier ook aan de orde is geweest, heb ik toen niet geweten.

De heer **Koekkoek**:

Wanneer wist u dat wel?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik denk dat je dan praat over later, over het eerste deel van 1994.

De heer **Koekkoek**:

Februari 1994?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja, februari/maart 1994, als duidelijk wordt dat het team is opgeheven en welke consequenties daaruit zijn voortgevloeid.

De **voorzitter**:

Dat is u noch als voorzitter van de beheerscommissie, noch als korpsbeheerder gemeld?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee. Als voorzitter/korpsbeheerder was het ons niet bekend welke mensen precies in welk team zaten. Het was duidelijk dat er samengewerkt moest worden met de RCID's en dus ook met Kennemerland.

De **voorzitter**:

De specifieke constructie waarbij de CID Kennemerland veel werk deed voor het IRT, was u niet bekend?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee, dat heb ik later pas ontdekt, mede door deze commissie.

De **voorzitter**:

Ook niet toen de hele crisis uitbrak in de maanden november en december?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee, zoals ik al zei, heb ik die conclusie begin 1994 getrokken, toen ik duidelijk te horen kreeg dat door het opheffen van het team problemen waren ontstaan over het afbouwen van informanten en dergelijke.

De heer **Koekkoek**:

Ik ga nog even terug naar de periode dat het team zou overgaan naar Amsterdam. U was toch wel zodanig bezorgd over de gezagsverhoudingen, de problemen binnen het openbaar ministerie en tussen het team en het openbaar ministerie dat u hierover op 6 maart 1993 een persoonlijke brief aan de minister van Justitie schreef. Waarom was het nodig om die brief te schrijven? Wat was de aanleiding daarvoor?

Mevrouw **Schmitz**:

Mijn medebestuurder, mevrouw Vos van Utrecht, en ik hebben ontzettend veel genvesteed in het verbeteren van de verhoudingen. Mevrouw Vos is op een bepaald moment van functie veranderd, maar toen bleef ik zelf over. Die verhoudingen kwamen tot een toppunt in het eerste deel van 1993, toen er werd getwijfeld aan de integriteit van de toenmalige teamleider, de heer Lith. Daarover zijn destijds bij herhaling gesprekken geweest met de procureur-generaal.

De **voorzitter**:

Dat was de Kolibrie-zaak.

Mevrouw **Schmitz**:

Dat was inderdaad in verband met de Kolibrie-zaak. Wij hadden het gevoel dat alles lamgelegd werd. Ik nam de zaak toen zo hoog op dat ik meende de minister van Justitie persoonlijk te moeten schrijven, ook omdat wij als beheerscommissie al eerder een beroep op hem hadden gedaan om extra financiële middelen te krijgen. Ik vond dat hij op de hoogte moest zijn, omdat ik benauwd was dat het onvoldoende aan hem was doorgegeven.

De heer **Koekkoek**:

Heeft die brief ergens toe geleid?

Mevrouw **Schmitz**:

Die brief was van 6 maart. De besprekingen onder leiding van de procureur-generaal zijn toen verdergegaan. U weet uit de stukken dat er op 15 april een bijeenkomst is geweest, waarop is besloten het team over te dragen aan Amsterdam. Het gesprek dat ik over die brief met de minister van Justitie had, was op 26 april, meen ik. Dat gesprek heeft zich toen afgespeeld met als ondertoon dat er eigenlijk al een oplossing was gevonden, omdat het naar Amsterdam ging. Het was een vrij kort gesprek. De sfeer was: laten wij nu niet alle problemen uit het verleden naar boven halen, er is nu een nieuwe koers, dus ik kan weer gerust zijn.

De **voorzitter**:

De heer Nordholt heeft hier gisteren ook gesproken over de vergadering van 15 april. Wij hebben hem gevraagd of hij daar had gezegd: zo, nu heeft Amsterdam het IRT opgeslorpt.

Mevrouw **Schmitz**:

Ja, onder de noemer van een grap.

De **voorzitter**:

Was dat voor u ook een grap?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik houd best van grappen, en zeker ook van grappen van de heer Nordholt, maar hierover heb ik toen wat bedenkelijk gedaan, omdat het erg gevoelig lag binnen de ontstaansgeschiedenis van het IRT. Zo'n grap dat zij het nu binnen hadden, terwijl daarover nog wat gevoeligheid aanwezig was, kon ik toen niet helemaal waarderen.

De heer **Koekkoek**:

Het gesprek met de minister had een geruststellend karakter. Had u vertrouwen in de overgang van het team naar Amsterdam?

Mevrouw **Schmitz**:

Wij hebben op 15 april een uiteenzetting gehad van de heer Nordholt over hoe hij het zou gaan aanpakken. Die was kort, maar wel erg krachtig en overtuigend. Ik weet dat ik zelf naar die vergadering ging met nogal wat scepsis over of het wel zou gaan lukken, maar dat ik ter plekke overtuigd werd van de oprechte intentie van Amsterdam om die zaak voort te zetten. Vandaar dat ik uit die bijeenkomst ben gekomen met vertrouwen dat het een goede stap was.

De voorzitter:

Voor de juistheid van het verslag zal ik het nog even precies citeren. De heer Nordholt heeft op 15 april 1993 gezegd: u denkt zeker dat wij het IRT willen opslokken?

De heer Koekkoek:

Was u blij dat u van het IRT af was?

Mevrouw Schmitz:

Ik kan dat niet ontkennen, want het was een heidens karwei geweest. Het slokte ontzettend veel tijd op, en het was toch in een tijd dat alle korpsbeheerders geweldig veel moesten investeren in de opbouw van hun regio's. De beheerscommissie was erg tijdrovend. Bovendien dacht ik: het is ons in de oude constructie, die ook niet fraai was, niet gelukt. Ik hoopte dat het zo wel zou lukken, want het ging wel over de aanpak van de zware criminaliteit. Bij alle discussies moet dat toch overeind staan.

De heer Koekkoek:

Misschien formuleerde ik het wat kort, dat u blij was van het IRT af te zijn. Van problemen tussen beheerscommissie en IRT is niets gebleken, maar u was blij dat u van de problemen rond het IRT af was?

Mevrouw Schmitz:

Ja, en ook blij vanwege onzekerheid bij de mensen van het team. Dat speelde destijds ook. Zij vroegen hoe de toekomst voor hen was. Ik herinner mij dat ik samen met de procureur-generaal met de mensen van het team heb gesproken. Het kostte nogal wat overtuigingskracht om te zeggen: het team draait door, maar nu onder Amsterdam. Dat was een traject waar de leden van het team nog in moesten gaan geloven, moet ik zeggen.

De heer Koekkoek:

Voordat ik toekom aan de opheffing van het IRT, houd ik een intermezzo over een heel andere kwestie, die zich waarschijnlijk in 1992 voordeed. U heeft toen meegewerkt aan het verschaffen van valse identiteiten voor enkele medewerkers van de CID Haarlem. Kunt u aangeven hoe dat is gegaan?

Mevrouw Schmitz:

Ja. Ik heb destijds het verzoek gekregen van de korpsleiding van Haarlem/Kennemerland om met de toenmalige chef RCID, de heer Mettes, een gesprek te voeren omdat men behoefte had aan identiteitspapieren op een andere naam. Ik heb daar zeker twee gesprekken over gehad. Daarover heb ik overleg gevoerd met het hoofd burgerzaken. De beslissing of je daaraan wel of niet je medewerking geeft, is immers een zwaarwegende beslissing. De argumentatie daarvoor was dat men af en toe onder een andere identiteit moest kunnen optreden, bijvoorbeeld als men weer auto's voor observatie nodig had en die onder een andere naam moest kunnen huren. Men heeft mij toen gevraagd om vier of vijf paspoorten/rijbewijzen. Ik heb toen mijn medewerking toegezegd voor niet meer dan twee onder strikte condities. Die condities waren dat de identiteitspapieren in de kluis van de RCID zouden worden opgeslagen, dat er een rapport zou worden opgemaakt van het gebruik en dat met de identiteitspapieren gehandeld zou worden in het kader van proportionaliteit en subsidiariteit. Die strikte condities zouden moeten worden opgeborgen in de kluis van de politie.

De voorzitter:

Die brief hebben wij van u gekregen.

Mevrouw Schmitz:

Ja.

De voorzitter:

Maar daar staat geen datum op.

Mevrouw **Schmitz**:

Ik heb u een paar brieven gegeven. Ik heb u een brief gegeven omdat de heer Straver mij in juli van dit jaar nog eens heeft genformeerd: er loopt een rijksrecherche-onderzoek, ik weet dat dit toen een rol heeft gespeeld, hier heb je nog eens de papieren. Dat heb ik een paar weken geleden opgevraagd en daar staat wel degelijk een datum onder. Ik kijk het nu even na. Daaruit blijkt op welke datum ik de condities heb getekend op grond waarvan deze identiteitspapieren zijn afgegeven. Ik zie nu dat er inderdaad geen datum op staat. U heeft gelijk. Het moet in 1992 geweest zijn.

De **voorzitter**:

Maar is die brief wel toen gemaakt en dus niet achteraf?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee. U ziet mijn handtekening eronder. U ziet zelfs dat ik het woord "vier" heb gewijzigd in "twee" met een paraaf erbij van mijzelf. U ziet op het andere papier dat er afgegeven is in december en november 1992.

De **voorzitter**:

Heeft u ooit daarna gevraagd wat ermee gebeurde?

Mevrouw **Schmitz**:

Indertijd heb ik er niet naar gevraagd, maar ik heb nu gehoord dat men die drie keer heeft gebruikt. Tweemaal om naar een informant te reizen in de Verenigde Staten en eenmaal voor de veiligheid. De heer Langendoen verbleef toen met zijn gezin twee weken in het buitenland.

De **voorzitter**:

Denkt u dat dit alles is wat ermee is gebeurd?

Mevrouw **Schmitz**:

Dat is alles wat mij is gerapporteerd.

De **voorzitter**:

Wanneer?

Mevrouw **Schmitz**:

Dat heb ik nu opgevraagd. Een paar maanden geleden is mij dat geworden.

De **voorzitter**:

Is het mogelijk dat die identiteiten gebruikt zijn voor het opzetten van bedrijven, etcetera?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik hoop oprecht van niet. Dat zal u duidelijk zijn. Ik heb met de korpsleiding, met de chef RCID, onder strikte condities identiteitspapieren afgegeven. Ik vind dat ik dat ook mag doen in het goede vertrouwen dat ik mag en moet hebben in de politie. Als daar misbruik van is gemaakt, is dat een ernstige zaak, waar ik dan uiteindelijk wel verantwoordelijk voor ben.

De **voorzitter**:

Had u een wettelijke basis om dit te doen?

Mevrouw **Schmitz**:

Een burgemeester geeft een paspoort af op grond van de Paspoortwet. Ik heb nu gehoord - dat heeft u ook in de papieren gelezen - dat men waarschijnlijk eerst bij de CRI om deze identiteitspapieren heeft gevraagd. Maar dat wist ik toen niet. Daar kregen zij die niet, omdat de CRI die uitsluitend gebruikte voor pseudo-koop. In die zin is dat een rechtstreekse lijn geweest. Ik ben daar echter voor verantwoordelijk en ik heb die dingen ook afgegeven. Als daarvan misbruik is gemaakt, betreur ik dat buitengewoon en dan vind ik dat buitengewoon ernstig.

De **voorzitter**:

Maar u voelt zich wel verantwoordelijk?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik voel mij daarvoor verantwoordelijk, want ik heb dat gedaan.

De **voorzitter**:

Ook als er eventueel iets mee is gebeurd wat u niet had bedoeld?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja, helaas, maar ik ben het wel.

De heer **Koekkoek**:

Weet u of aan uw condities voldaan is?

Mevrouw **Schmitz**:

Een paar weken geleden heb ik gevraagd of die condities inderdaad in de kluis liggen. Toen heb ik ze opgevraagd. Ik heb ze de dag daarop gekregen.

De heer **Koekkoek**:

Die condities liggen in de kluis.

Mevrouw **Schmitz**:

En de paspoorten.

De heer **Koekkoek**:

In die condities staat ook iets over bijvoorbeeld het bewaren van de identiteitsbewijzen. Wordt aan die voorwaarden voldaan?

Mevrouw **Schmitz**:

Een van de identiteitsbewijzen ligt nog in de kluis. Het andere - dat heb ik ook in de papieren gezien - ligt daar niet in. Bij de korpschef zou nagegaan moeten worden waar dat nu is.

De heer **Koekkoek**:

Dus daarbij is eigenlijk niet aan de voorwaarden voldaan.

Mevrouw **Schmitz**:

Niet in die strikte zin. Daar heeft u gelijk in.

De **voorzitter**:

Mag ik nog een vraag stellen over de voorwaarden? Er staat dat de papieren geborgen blijven in de kluis van de chef CID. Verder staat er dat de chef CID verantwoordelijk is voor de uitgifte en het gebruik en bij elk gebruik rekening houdt met de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. Hij kon misschien denken dat hij daar ook een bedrijf mee kon oprichten.

Mevrouw **Schmitz**:

Dat lijkt mij toch een stugge gedachte.

De **voorzitter**:

Veel kan proportioneel en subsidiair zijn. Heeft u in het gesprek dat u toen met de heer Mettes heeft gehad, de toenmalige chef van de heer Langendoen, gezegd wat men er dan ongeveer mee kon doen?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja. In dat gesprek kwam naar voren dat men af en toe een auto moest huren voor observatie - ik zei het al - ruimte moest huren en dat soort zaken. Het was niet om bedrijven op te richten. Ik zou dat niet hebben bedacht.

De **voorzitter**:

De ruimte kan ook een loods zijn.

Mevrouw **Schmitz**:

Achteraf gezien, kan dat. Ik wil hierover nog iets kwijt, anders lijkt het een typisch Haarlemse zaak. Het is ook in andere grote steden gebruikelijk. U zou bij de CRI kunnen informeren bij welke gemeenten dat wel meer gebeurt. Het moet wel een uitzondering blijven. Het is een zware zaak.

De **voorzitter**:

De heer Nordholt heeft het ook gemeld. Zijn u nog andere regio's bekend?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja. Ik heb u in het voorgesprek al een paar gemeenten genoemd.

De **voorzitter**:

U zegt...

Mevrouw **Schmitz**:

Als u hiernaar informeert bij voormalig collega's van mij, dan meen ik dat u dat over andere grotere gemeenten ook hoort.

De **voorzitter**:

De andere grotere gemeenten? U vindt dat het u nu niet vrij staat om deze te noemen?

Mevrouw **Schmitz**:

Zo geheim is het nu ook weer niet. Informeert u in Rotterdam, Utrecht, Den Bosch.

De **voorzitter**:

Wij zullen dat doen.

De heer **Vos**:

Ik wil mevrouw Schmitz toch nog een vraag stellen. Ik wil precies weten hoe het indertijd is gegaan met die valse identiteiten. U zegt dat er geen rechtsgrond aanwezig was om identiteiten af te geven.

Mevrouw **Schmitz**:

Dat heb ik niet gezegd. Dat stelt u nu.

De heer **Vos**:

Ik begreep dat u in antwoord op een vraag van de voorzitter ontkende dat u daarvoor een rechtsgrond had.

Mevrouw **Schmitz**:

Ik heb gezegd dat een burgemeester op grond van de Paspoortwet - artikel zoveel zal het wel zijn - paspoorten, rijbewijzen en dergelijke afgeeft.

De **voorzitter**:

Maar geen valse.

Mevrouw **Schmitz**:

Nee. Die wet heeft natuurlijk geen artikel waarin staat dat ik ben gemachtigd om valse dingen af te geven. Er staat wel het een en ander in over dienstpaspooten en dergelijke.

De heer **Vos**:

Ik wil graag van u weten wat u precies heeft gedaan voordat u het besluit nam, deze valse identiteiten af te geven. Hoe heeft u zich vergewist van uw bevoegdheid daartoe?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik val wel in herhaling. Ik heb eerst het verzoek gekregen van de korpsleiding. Ik heb ten minste twee gesprekken gevoerd met de chef RCID. Ik heb daartussendoor uitvoerig overleg gevoerd met mijn chef burgerzaken waarin werd besproken of dat kon.

De heer **Koekkoeck**:

Vindt u het wenselijk om een wettelijke regeling te treffen voor deze zaken?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja, zij het dat je met een wettelijke regeling misbruik ook niet kunt tegengaan, zo er al misbruik van is gemaakt. Ik vind het wel zuiverder. Als dat nodig is, moet je dingen ook vastleggen, controleerbaar maken en dergelijke. Misbruik voorkom je volgens mij nooit.

De heer **Koekkoeck**:

Nee, maar nu was het toch wel een vorm van vrij bestuur.

Mevrouw **Schmitz**:

Ik zei het al: op verzoek van de CRI gebeurt dat ook in andere steden. Dat is inderdaad een vorm waarbij je nadere vastlegging wellicht kunt overwegen.

De **voorzitter**:

Wist u toen dat er wel een geheime regeling is voor nationale verstrekking van dergelijke paspoorten en identiteiten?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja. Ik heb mij er toen alleen niet van vergewist dat de CRI in deze zaak eerder had geweigerd om mee te werken. Dat heb ik nu pas in de papieren gelezen.

De heer **Koekkoeck**:

Had dit uw beslissing veranderd?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik denk dat ik dan verder had genformeerd.

De heer **Koekkoek**:

Dan was u kritischer geweest.

Mevrouw **Schmitz**:

Dan was ik nog kritischer geweest dan ik al was.

De heer **De Graaf**:

U wist van het bestaan van die nationale regeling. Zei u dat net?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik wist dat dit wel meer gebeurde.

De heer **De Graaf**:

U heeft daaruit niet de logische conclusie getrokken dat u eerst bij de CRI kon informeren of van die regeling gebruik kon worden gemaakt?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja, dat had ik moeten doen. Daar heeft u gelijk in. Ik heb toen het verzoek van de korpsleiding gekregen en ik heb daarover de gesprekken gevoerd die ik heb aangegeven. Ik heb mij er toen inderdaad niet van vergewist dat de CRI had geweigerd.

De heer **Vos**:

Kunt u zich nog herinneren wat de adviezen van uw chef burgerzaken in dezen zijn geweest?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja. Ik heb mijn medewerking gegeven uiteraard na en in goed overleg met de chef burgerzaken.

De heer **Vos**:

Wat heeft hij u geadviseerd?

Mevrouw **Schmitz**:

Als hij mij geadviseerd had dat ik dat niet mocht doen, had ik dat niet gedaan. Dat lijkt mij helder. Dan was ik verder gaan informeren. Je hebt ambtelijke adviezen die je niet zomaar, zeker niet in zo'n zaak, naast je neerlegt.

De heer **Vos**:

Heeft hij u een grond gegeven om het te doen? Heeft hij u een basis geboden om deze valse identiteit af te geven?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik heb u nu precies verteld hoe ik heb gehandeld. Meer heb ik daarover niet te zeggen.

De **voorzitter**:

Goed.

De heer **Vos**:

Dus hij heeft u geen grond gegeven?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik heb met mijn chef burgerzaken als deskundig ambtenaar, juist op het gebied van deze wetgeving, overleg gevoerd en in overleg met hem heb ik dit kunnen afgeven.

De **voorzitter**:

De heer Koekkoek gaat verder.

De heer **Koekkoek**:

Zoals ik u zei, was dit een intermezzo. In een periode waarin u ziek bent, neemt u kennis van de opheffing van het IRT via het persbericht en het krantebericht. Wat was uw eerste reactie daarop?

Mevrouw **Schmitz**:

Via het persbericht, via het krantebericht en het telefoontje van de heer Straver dat ik indertijd kreeg. Tijdens de weken waarin ik ziek was, heeft hij mij absoluut niet lastig gevallen, maar toen was hij dusdanig geschokt dat hij mij wel degelijk heeft opgebeld. Ik was ook geschokt. Ik heb daar geen ander woord voor. Ik was buitengewoon boos.

De heer **Koekkoek**:

In welke termen uitte u uw boosheid?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik weet niet eens of ik mij geuit heb, maar ik heb minstens gedacht "het is ze toch gelukt". U moet zich dat een beetje voorstellen in het licht van jaren lang werken en erin geloven dat wij met elkaar de criminaliteit moesten aanpakken. Je ziet dat het niet goed van de grond komt. Je hebt dan, na al die strubbelingen, een nieuwe koers zien ontstaan. Je gelooft daarin. Je denkt dat het nu dan wel goed gaat. En dan hoor je een half jaar later dat het is opgeheven, dat het is afgelopen met die zaak. Dan heb je echt het gevoel dat je voor niks hebt gewerkt.

De heer **Koekkoek:**

Het is ze toch gelukt.

Mevrouw **Schmitz:**

Ja. Ik heb straks al gezegd dat het mijn overtuiging is - in dat opzicht staat voor mij het rapport van de commissie-Wierenga 100% overeind...

De **voorzitter:**

Wat betreft...

Mevrouw **Schmitz:**

Wat de slechte verhoudingen betreft, wat het gebrek aan samenwerking betreft. Ik ben de vraag van de heer Koekkoek even kwijt. Excuus.

De heer **Koekkoek:**

Het is ze gelukt.

Mevrouw **Schmitz:**

Het is ze gelukt. Ik heb er echt in geloofd, met die bijeenkomst in april en dergelijke. Ik had het natuurlijk ook al wel in de maanden april/juli gehoord. Er is ook gesproken over die bijeenkomst in juni. Ik heb toen ook een verslag gezien waaruit bleek dat het bij het aantreden van de heer Van Kastel al meteen misging tussen hem en het team in zijn eerste gesprek met het team. Ik zie dan dat het opgeheven wordt en mijn eerste gedachte is dan "het is ze gelukt" in de zin van "ze hebben er zelf ook niet in geloofd".

De heer **Koekkoek:**

Wist u hoe de gang van zaken was vanaf juni/juli 1993 tot december? Hoorde u daar iets van?

Mevrouw **Schmitz:**

Ik heb daar in mei/juni nog het een en ander over gehoord. Dat had een aantal redenen. Ik noem de gesprekken met het team. Ik wist dat het team ook gevoelig was. Het vroeg zich af of het straks kon doorwerken. Bovendien had ik gehoopt - dat hoorde ik de heer Nordholt ook zeggen - dat de toenmalige teamleider, de heer Lith, mee zou overgaan en het team dus zou blijven draaien. Daardoor zou het team een goed vertrouwen houden in de voortzetting. Indertijd ben ik genformeerd over het feit dat de heer Lith een andere functie zou aanvaarden en niet mee zou overgaan naar het team onder Amsterdam.

De heer **Koekkoek:**

Het persbericht maakte gewag van de methode. Kon u dat verband leggen: de methode - de opheffing?

Mevrouw **Schmitz:**

Nee, dat verband heb ik toen niet kunnen leggen. Als ik dat toen had gezien, had ik waarschijnlijk ook argwaan gehad en mij afgevraagd of dat nou de echte reden was geweest. Dat sluit aan bij mijn gedachte "zie je wel...".

De **voorzitter:**

In ons voorgesprek zegt u nog explicieter wat u dacht. Wilt u dat herhalen? U zei niet alleen "het is gelukt".

De heer **Koekkoek:**

Het verband tussen de methode en de opheffing.

Mevrouw **Schmitz:**

Ik heb niet geloofd dat dit de oorzaak was. Ik heb waarschijnlijk "een doekje voor het bloeden" gezegd. Ik weet het niet meer zeker.

De heer **Koekkoek:**

Een stok om de hond te slaan.

Mevrouw **Schmitz**:
Een stok om de hond te slaan, juist.

De heer **Koekkoek**:
Zo heeft u dat ervaren op dat moment.

Mevrouw **Schmitz**:
Ja.

De **voorzitter**:
Wist u toen iets van de methode?

Mevrouw **Schmitz**:
Nee. Ik heb daarna en door deze commissie natuurlijk ontzettend veel meer gehoord van de methode, maar daar wist ik toen niets van.

De heer **Koekkoek**:
Hoe bent u daarvan op de hoogte geraakt? Wist u daar voor 7 december niets van?

Mevrouw **Schmitz**:
Nee, niet in de zin zoals ik die methode nu beschreven hoor worden.

De heer **Koekkoek**:
Wat wist u wel voor 7 december?

Mevrouw **Schmitz**:
Ik wist natuurlijk dat er gewerkt werd met informanten. Ik wist dat men probeerde informatie vanuit criminele organisaties te vergaren.

De heer **Koekkoek**:
Hoe wist u dat? In wat wij tot nu toe besproken hebben, kwam dat eigenlijk niet naar voren. Wij hebben gesproken over 1991. Er zit nog een hele tijd tussen, maar hoe wist u dat men werkte met informanten?

Mevrouw **Schmitz**:
In de tussenbalans halverwege 1991 staat dat wij ons een betere informatiepositie moeten verwerven, zoals ik al heb gezegd. Er wordt bij RCID's überhaupt met informanten gewerkt. Dat kan volgens de wet en daar wordt mee gewerkt. Dat is vrij logisch.

De heer **Koekkoek**:
Wanneer hoorde u van de methode die is gebruikt, die bestond uit het doorlaten van drugs?

Mevrouw **Schmitz**:
Dat heb ik eigenlijk pas hangende de ontwikkelingen van de laatste weken en maanden gehoord.

De **voorzitter**:
Heeft de korpschef in Haarlem, waar u korpsbeheerder was, u in december niet genformeerd, toen hij er wel meer van wist? Vanaf 7 december weet hij het in ieder geval. Heeft hij u niet genformeerd?

Mevrouw **Schmitz**:
Ik heb altijd een goede en open relatie gehad met de korpschef, dat moge duidelijk zijn uit de wijze waarop hij optreedt. Je moet ook zien dat korpsbeheerders/bestuurders van oudsher, maar ook nu nog, denk ik, de justitiele acties uitdrukkelijk de zaak achten van het openbaar ministerie. Maar zij zijn wel verantwoordelijk voor het beheer. Een korpsbeheerder werd ook op de hoogte gesteld, als er bijvoorbeeld een justitiele actie was waarbij gevaren van openbare orde zouden zijn of waarbij mensen gevaar liepen. Vandaar dat ik in februari/maart werd genformeerd dat de heer Langendoen in de gevarenzone kwam door de situatie.

De heer **Koekkoek**:
U was in februari weer op de been?

Mevrouw **Schmitz**:
Ja, ik was in januari weer op de been.

De heer **Koekkoek**:

Er verschenen toen allerlei publikaties in de kranten. Hebt u toen niet aan de korpschef gevraagd hoe het zat?

Mevrouw **Schmitz**:

In januari/februari waren de publikaties vooral gericht op de verhoudingen tussen de korpschefs in Utrecht en Amsterdam. Door de heer Straver zijn toen duidelijke pogingen gedaan om daar herstel in aan te brengen. Daar gingen onze gesprekken over. Op dat moment is er niet gesproken over de methode of wat ook.

De **voorzitter**:

Maar het zogenaamde afbouwen, het trachten het traject en de samenwerking met de bedoelde groei-informant te stoppen gebeurt in Haarlem eigenlijk al meteen na 7 december. Dan wordt die verantwoordelijkheid overgedragen aan Haarlem. Dat is toch ook een bestuurs/beheersverantwoordelijkheid, zeker als men in aanmerking neemt dat de hele club daar bij elkaar zit, soms 24 uur per dag, hebben wij gehoord.

Mevrouw **Schmitz**:

Daar heb ik in februari/maart van gehoord.

De **voorzitter**:

Niet eerder?

Mevrouw **Schmitz**:

Niet eerder. Toen hebben wij gesprekken gehad over het afbouwen van informanten enzovoorts.

De **voorzitter**:

Was dat gesprek direct gekoppeld aan de reis die de heer Langendoen en de heer Van Vondel maakten naar de Verenigde Staten?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja. De eerste keer was dat uitdrukkelijk gekoppeld aan het feit dat een informant die in de Verenigde Staten vertoefde, gewaarschuwd moest worden dat hij niet terug moest keren. Dat is ook het moment geweest dat de hoofdofficier en ik zelf in de driehoek uitdrukkelijk zijn genformeerd dat de informant gevaar liep, maar dat er ook veel dreiging aan het adres van de chef RCID was.

De **voorzitter**:

Hebt u toen gevraagd of deze methode nog doorging onder uw verantwoordelijkheid?

Mevrouw **Schmitz**:

Wij hadden toen twee dingen. In de eerste plaats was het IRT-team opgeheven, en dit werd uitgelegd als een gevolg van het opheffen van het IRT en het plotseling afbreken van contacten. In de tweede plaats spraken wij in die periode uitdrukkelijk over de vraag hoe het verder ging na het IRT. Er werd gewerkt aan het oprichten van het nieuwe kernteam.

De **voorzitter**:

Wij hebben gevoeglijk vast kunnen stellen dat onder de verantwoordelijkheid van de RCID Kennemerland de methodiek in vergelijkbare vorm werd voortgezet. Hebt u daar nog naar gevraagd, c.q. wist u dat?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee, dat wist ik niet.

De **voorzitter**:

Dat is toen niet over tafel gegaan?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee, dat is niet over tafel gegaan. Ik heb nu gehoord hoe dat elders is doorgegaan, in Rotterdam en dergelijke. Een van de grote treurigheden van dit geheel vind ik hoe laat de hoofdcommissaris is genformeerd. Dat heb ik toen ook niet gehoord.

De heer **Koekkoeck**:

Ook niet de zending in de zomer van 1994 die aan de orde is geweest in ons gesprek met de heer De Beaufort? De korpschef wist daarvan, maar hij vond het kennelijk niet nodig om u daarover te informeren.

Mevrouw **Schmitz**:

De zending in de zomer van 1994?

De heer **Koekkoek**:

Ja, de laatste doorlating.

Mevrouw **Schmitz**:

Nee, die 6000 kg daar wist ik niets van, daar heb ik hier van vernomen.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u dat de korpschef tekortgeschoten is in het informeren van de korpsbeheerder?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee. Daar zou je overigens over kunnen nadenken. Ik weet dat er op dit moment een stevige discussie in de kring van de korpsbeheerders gaande is aan de hand van een eerste notitie van Binnenlandse Zaken over de vraag of korpsbeheerders op een andere manier betrokken moeten zijn bij het CID-werk. De scheiding was altijd dat justitie acties onder het openbaar ministerie vallen, maar is dat wel voldoende in evenwicht met de beheersverantwoordelijkheid die je hebt? Als mensen van de RCID dingen doen, in het Rotterdamse opereren zonder hun chefs te informeren, enzovoorts, dan ben ik daar in beheersmatig opzicht uitdrukkelijk verantwoordelijk voor. Maar van de inhoud van zoveel kilo doortransporteren, of wat dan ook, was ik niet op de hoogte. Dat is een discussie die nu, in het licht van het verleden, gaande is.

De **voorzitter**:

De vraag is natuurlijk wel van belang, als de hoofdofficier in Haarlem hier zegt: wat buiten mijn arrondissement gebeurt, daar ben ik weer niet verantwoordelijk voor.

Mevrouw **Schmitz**:

Ja, dat heb ik hem horen zeggen. Ik denk dat ik dat ook in zekere zin logisch vindt, omdat hij natuurlijk een soort jurisdictie in zijn eigen gebied heeft. Hij mag ervan uitgaan, en zou dat hebben kunnen verifiëren, dat op het moment dat men in Rotterdam of elders opereert, het OM daar de verantwoordelijkheid heeft overgenomen. Dat is het gezag aan de kant van justitie. Dat laat onverlet dat ik zeg: het beheer blijft doorgaan, want het zijn mensen van jouw korps.

De heer **Koekkoek**:

Zij bleven in Rotterdam werken, zelfs nadat zij uit dienst waren.

Mevrouw **Schmitz**:

Ik vind dat heel slecht. U hebt de heer Straver gehoord, en gezien hoe hij voor zijn mensen staat. De mensen hadden alle reden om de korpsleiding te vertrouwen. Men had niet op dat punt op eigen houtje door mogen gaan.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u dat een korpsbeheerder verantwoordelijk is voor ongeoorloofd politie-optreden?

Mevrouw **Schmitz**:

Je bent als korpsbeheerder verantwoordelijk voor de wijze waarop politiemensen worden ingezet. En dan bedoel ik ook hun persoonlijke situatie en hun veiligheid. Voor de gezagslijn van justitie heb je het openbaar ministerie, maar als beheerder ben je een heel eind verantwoordelijk. Als men buiten het eigen gebied optreedt en als men acties onderneemt die te ver gaan, en in mijn ogen zeer vergaand te ver gaan, ja, dan heb je een verantwoordelijkheid. Overigens sta ook ik wel voor de intentie waarmee de mensen gewerkt hebben.

De heer **Koekkoek**:

De korpsbeheerder is medeverantwoordelijk voor riskante operaties?

Mevrouw **Schmitz**:

Je bent zeker medeverantwoordelijk.

De **voorzitter**:

U neemt die verantwoordelijkheid nu ook?

Mevrouw **Schmitz**:

Bestuurders delegeren natuurlijk veel aan de korpsleiding, dat is duidelijk. Maar waar een korpsleiding verantwoordelijk is, is uiteraard daarmee ook de beheerder verantwoordelijk, dus ik vind dat ik daar medeverantwoordelijk voor ben.

De heer **De Graaf**:

U was behalve korpsbeheerder van de regio ook nog burgemeester van een niet zo kleine stad.

Mevrouw **Schmitz**:

Ja, ik had nog paar andere dingen te doen ook.

De heer **De Graaf**:

Dat korpsbeheerderschap moest u er toch bij doen?

Mevrouw **Schmitz**:

Dat is een van de zaken die ik hangende het proces van de reorganisatie ook een paar keer heb opgemerkt. Juist de burgemeesters van grotere steden waren doorgaans korpsbeheerder van een regio. Zij kregen de hele reorganisatie en de hele opbouw van de regio erbovenop. Derhalve werden zij ook vaak ingezet in allerlei landelijke commissies en besprekingen, enzovoorts. Het was dus een buitengewoon hectische tijd. Dat is overigens geen verontschuldiging, want je neemt die verantwoordelijkheid en je vindt het ook nog leuk, laat ik dat erbij zeggen, maar het was wel zwaar.

De heer **De Graaf**:

Mijn vraag is eigenlijk of een korpsbeheerder die verantwoordelijkheid wel kan nemen, zeker als die wordt verzwaard in de discussies die nu plaatsvinden, om echt zelf toezicht uit te oefenen op zaken als de RCID, als dat iets is dat "nebenbei" is.

Mevrouw **Schmitz**:

Bestuurders moeten in het algemeen werken met het delegeren van bevoegdheden aan mensen met wie je werkt, anders kun je dat werk niet doen. Daar hoort ook bij dat je vertrouwen hebt in die mensen, anders kun je geen bevoegdheden delegeren. Ik heb dat vertrouwen gehad en ik heb dat vertrouwen nog. Daarmee wil ik niet zeggen dat er geen fouten zijn gemaakt. Voor die fouten ben ik dan medeverantwoordelijk. Zo moet je werken met elkaar. Zo zullen wij ook in de toekomst moeten werken. Je kunt niet alles in regels vastleggen. Bestuurders zullen ook in de toekomst met aan mensen gedelegeerde bevoegdheden moeten werken. Daar hoort vertrouwen bij. Als er ergens dingen fout gaan en misbruik wordt gemaakt, dan red je het echt niet door allemaal regels te veranderen. Dan zijn er dingen fout en daar ben je verantwoordelijk voor en dus aanspreekbaar op.

De **voorzitter**:

Wist u alles wat u van de zaak wist, zoals die zich heeft afgespeeld, nooit eerder dan de korpschef het wist?

Mevrouw **Schmitz**:

Dat is de logische consequentie.

De heer **Koekkoeck**:

Bent u achteraf gezien voldoende door de korpschef genformeerd?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik heb daarnet al gezegd dat ik altijd een uitstekende relatie heb gehad met de korpschef. Ik vind nog dat het een hoogstaande korpschef in Nederland is. Toen hij dingen niet wist, kon hij ze mij ook niet vertellen.

De heer **Koekkoeck**:

Maar toen hij het wel wist?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja, voor zover het mijn gezag en beheer betreft. Het gezag van het OM ligt aan de andere kant.

De **voorzitter**:

Dat doorlaten van die bepaalde partij van 6000 kg had u toch ook moeten weten?

Mevrouw **Schmitz**:

Dat had hij mij kunnen vertellen. Strikt genomen is dat de verantwoordelijkheid van het OM, vind ik, maar dat had hij mij kunnen vertellen. In de goede relatie die wij hadden, had dat wel gekund. Dan had ik wat kunnen delen in zijn verantwoordelijkheid.

De heer **Koekkoek**:

Het valt toch wel in de categorie riskante operaties?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja, daar hebt u gelijk in.

De **voorzitter**:

Bent u nog betrokken geweest bij de beslissing om de heer Langendoen te benoemen tot plaatsvervangend teamchef van het nieuwe kernteam?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja, dat was in de zomer van 1994, in de periode dat de heer Langendoen in een gevaarlijke situatie zat. De korpschef heeft mij toen gemeld dat het toch een goede zaak zou zijn, als er veranderingen zouden plaatsvinden. Hij wilde überhaupt zijn RCID anders inrichten. Hij heeft u daar ook van verteld. Er was een functie die de heer Langendoen graag zou willen hebben; de functie waar hij later naartoe is gegaan. De heer Straver had iemand op het oog als nieuwe chef RCID en daar ben ik mee akkoord gegaan.

De **voorzitter**:

Hebben de voorgeschiedenis en de verantwoordelijkheden voor het traject CID Kennemerland daarbij geen rol gespeeld?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja, dat heeft in die zin wel een rol gespeeld dat de heer Langendoen als een spin in het web van de RCID zat en in de gevarezone terecht was gekomen. De heer Langendoen vond het zelf ook een goede zaak om uit die relatie te gaan, heb ik begrepen. De heer Straver had uitdrukkelijk het idee dat er nieuw bloed in de RCID moest en dat de RCID aan strakkere procedures en regels gebonden moest worden. Hij zocht een nieuwe chef RCID en hij had een functie waar de heer Langendoen uitstekend geschikt voor was.

De **voorzitter**:

Was het verstandig om hem te benoemen in een team dat zich voor een deel in ieder geval ook met de erven Bruinsma bezig hield?

Mevrouw **Schmitz**:

Dat kun je je nu afvragen. Dat is dan in het licht van de informatie van nu en die had de heer Straver indertijd ook nog niet. Ik heb begrepen dat hij dat pas in februari 1995 heeft gehoord. Dat achteraf interpreterend zou ik zeggen: had hem maar helemaal uit die hoek gehaald, opdat hij daar niet meer in beeld is.

De heer **Rouvoet**:

Is dat toen niet aan de orde geweest? U zegt dat het gevaar daarin ook een rol speelde. Dat staat daar toch niet los van? Heeft men zich toen niet afgevraagd of dit wel de verstandigste verschuiving was?

Mevrouw **Schmitz**:

Men heeft toen wel overwogen dat hij in die gevarezone zat en dat hij uit de RCID weg moest. Er is ook gesproken over het feit dat de heer Langendoen een paar zeer zware maanden had gehad. Ik meen dat de heer Straver zei dat hij een hoge prijs had betaald, ook in zijn priv-leven. En er is uitdrukkelijk aan de orde geweest dat de heer Straver wel degelijk vertrouwen had in de heer Langendoen en dus vond dat hij een andere, overigens minder vertrouwensvolle functie, zoals chef RCID, wel degelijk kon aanvaarden en daar heb ik hem in gevolgd.

De heer **Koekkoek**:

Bent u betrokken geweest bij de schorsing van de heren Van B. en L.?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja. Dat hoort ook zo. De korpsbeheerder moet daarvoor toestemming geven.

De heer **Koekkoek**:

Ja, zeker. Wat was de grond daarvoor?

Mevrouw **Schmitz**:

Zij zijn geschorst tijdens het rijksrecherche-onderzoek naar de situatie waarin zij vertrouwelijke informatie aan de derden hadden verstrekt.

De heer **Koekkoek**:

Inmiddels heeft het college van PG's daarover ook een uitspraak gedaan. Maar dat was na uw tijd.

De **voorzitter**:

In mei 1995.

De heer **Koekkoek**:

Bent u voldoende genformeerd over wat er aan de gang was?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik ben indertijd genformeerd over hetgeen zich had afgespeeld en over het feit dat daarmee het vertrouwen behoorlijk was geschaad. De korpschef en, naar ik meen, de hoofdofficier - ik heb dat ook uitdrukkelijk geaccordeerd - vonden dat beiden tijdens het rijksrecherche-onderzoek geschorst moesten worden.

De heer **Koekkoek**:

U vindt die schorsing achteraf nog steeds terecht?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik heb na die tijd geen nieuwe informatie gekregen. Als ik dit nu interpreteer met de wetenschap van toen, denk ik nog steeds dat het terecht is geweest.

De **voorzitter**:

Ook als de onbevoegde derden de politie in Amsterdam en de Binnenlandse veiligheidsdienst blijken te zijn?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja. Ook daarvoor had men naar de korpsleiding moeten gaan. Dat kun je ook van anderen zeggen, maar deze twee heren hadden dat ook moeten doen.

De heer **Koekkoek**:

Als korpsbeheerder was u ook verantwoordelijk voor de politieregisters. Kun je die verantwoordelijkheid waarmaken?

Mevrouw **Schmitz**:

Je bent verantwoordelijk voor het beheer, voor de veiligheid, voor het feit dat daar de juiste informatie in komt en dat er correct mee wordt omgegaan. Dat beheer delegeer je aan de korpschef. Ik vind dat wel een lastige verantwoordelijkheid, want die echt invullen, doe je als korpsbeheerder eigenlijk niet.

De heer **Koekkoek**:

Hoe zou het beter geregeld kunnen zijn? Je kunt die verantwoordelijkheid eigenlijk niet waarmaken. Dat begrijp ik van u.

Mevrouw **Schmitz**:

Ik denk dat het heel lastig is. Je zegt niet ieder half jaar: laat mij die politieregisters eens zien. Zo werkt dat niet.

De **voorzitter**:

Heeft u ooit een politieregister gezien?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee.

De **voorzitter**:

Heeft u ooit gevraagd: wat zit daar nou in, jongens?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee. Ik meen dat je die verantwoordelijkheid misschien rechtstreeks kunt laten bij de korpschefs of bij justitie/OM. Inhoudelijk heb je er geen bemoeienis mee. Dat zou ook kunnen. Er zijn wel meer dingen waarvoor je verantwoordelijk bent en waarop je aanspreekbaar bent. Maar hoe maak je dat in de veelheid van zaken waar? Dat is waar.

De heer **Koekkoek**:

Voorzitter! Ik stel mijn laatste vraag. Mevrouw Schmitz! Hoe oordeelt u nu, achteraf, over de opheffing van het interregionaal researchteam, met de wetenschap van nu?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik denk dat minstens een genuanceerder oordeel past. Gisteren heb ik de heer Nordholt tegen uw commissie horen zeggen: commissie, doe uw wijze werk maar, en dan worden de zaken opgelost. Ik blijf van oordeel dat je menselijk falen, slechte verhoudingen, niet oplost door nieuwe onderzoeken, rapporten, commissies. Hoe wijs deze commissie haar werk ook zal verrichten. Daarin kan wel helderheid geboden worden. Als ieder die een verantwoordelijke plek heeft, zijn verantwoordelijkheid niet neemt, ook voor de goede samenwerking en voor de goede verhoudingen, dan gaan zaken verder mis. Dat is volgens mij in dit kader ook gebeurd, ook bij de opsporingsmethoden. Daarover had men in een veel vroeger stadium fundamenteel met elkaar moeten praten. In die zin denk ik dat een genuanceerder oordeel past nu wij veel meer weten dan toen. Wat in het rapport van de commissie-Wierenga wordt gesteld over de essentie van het antwoord op de vraag waarom het is mislukt, blijft voor mij geheel overeind. Ik heb het al gezegd.

De heer **Koekkoek**:

Was de opheffing terecht?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik weet niet meer wie ik het heb horen zeggen, maar je lost geen zaken op, omdat er iets fout gaat. Ik herinner mij ook een debat daarover. Zelfs in een briefwisseling met de procureur-generaal werd daarover gesproken. Hij zocht naar nieuwe structuren. Ook toen heb ik gezegd dat je met andere structuren niets oplost als de verhoudingen fout zijn. Dan moet je de mensen aanpakken. Dan moet je verantwoordelijkheden invullen. Wat dat betreft denk ik dat er ook ruimte zou zijn geweest om in open verhoudingen grondig te praten: moeten wij, mogen wij wel deze methode volgen? Dan had je verder kunnen gaan met een team, want zo'n team is wel nodig.

De **voorzitter**:

Maar was het probleem niet ook dat niemand precies kon weten wat de methode was, omdat er in feite maar twee mensen waren die de methode kenden, zoals wij nu kunnen vaststellen? Zij vertelden dat niet of werden daar niet over gevraagd.

Mevrouw **Schmitz**:

Maar dat kan in ieder nieuw team ook weer gebeuren. Daar zit een heel essentiële fout. Daar ben ik in die zin ook kwaad over: het feit dat mensen te veel verantwoordelijkheid hebben genomen, zoals de heer Straver heeft gezegd; het feit dat mensen niet met hun chef hebben overlegd of zij dat wel mochten doen, dat is fout; het feit dat criminelen al hun geld mochten houden, dat kan ik op geen enkele manier delen; het feit dat er crimineel geld werd gebruikt, dat kan ik niet delen. Maar dat kunt u in iedere nieuwe structuur weer aantreffen. Ik heb ooit eens te maken gehad met een grote fraudezaak bij de sociale dienst in Rotterdam. Daar gingen wij ook structuren veranderen, maar ook toen is mij uitgelegd: als er een kongsie is van mensen en als mensen zelf in de fout gaan, kun je dat niet altijd ondervangen, alleen je moet je controlemechanismen aanscherpen. De vraag is of dat hier heeft gekund.

De **voorzitter**:

Maar als u dit oordeel achteraf heeft over de methode, dan moet u toch ook iets anders aankijken tegen het oordeel dat u toen had, namelijk "een stok om de hond te slaan"?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik heb u al gezegd dat daarover een genuanceerder oordeel past. Ik denk dat Amsterdam nu terecht vecht omdat zij veel meer gelijk hadden dan er in dat rapport is gegeven. Dat vind ik juist, maar ik laat de rest niet wegwaaien, want dat is ook essentieel voor de toekomst.

De heer **De Graaf**:

Als ik het goed begrijp, zegt u dat u nu veel meer weet van de methode en dat u daar forse vraagtekens bij hebt, maar dat die nog geen reden waren om het team op te heffen. Dat houdt u staande?

Mevrouw **Schmitz**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Op het moment dat via persberichten bekend werd dat het team zou worden opgeheven, droeg u geen rechtstreekse verantwoordelijkheid meer voor dat team, maar hebt u als korpsbeheerder van Haarlem nog geprobeerd om invloed uit te oefenen om dat team overeind te houden?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee, dat was in december 1993. Dat heb ik als vaststaand feit aangenomen. Wij zijn toen onmiddellijk in gesprek gegaan met de procureur-generaal en met de collega-regio's over hoe wij verder zouden gaan in de nieuwe structuur.

De heer **De Graaf**:

U nam het als feit aan dat het team niet meer overeind kon blijven. Was u op de een of andere manier op de hoogte van het feit dat bepaalde informatie van het IRT, die door informanten zou zijn aangeleverd, niet aan Amsterdam verstrekt mocht worden? Is dat u ooit gezegd?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee. Ik heb geprobeerd uit te leggen dat het oprichten van dat afgeschermd team te maken had met het feit dat men die afscherming noodzakelijk vond en geen rechtstreekse lijnen wilde met Amsterdam, maar ook niet met andere korpsen.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik, maar er is sprake geweest van een lijst van 18 mogelijke corruptiegevallen die met het Amsterdamse korps samenhangen. De heer Straver wist daar op een gegeven moment van. Hij heeft daarover in december heel kort telefonisch contact en later een gesprek met de heer Nordholt gehad. Hebt u daarover ooit eerder gehoord?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee, van die 18 gevallen weet ik niet. Dat was overigens net in de periode dat ik uit de roulatie was, maar dat doet er in die zin niet toe dat ik wel heb gehoord dat er gedachten waren dat er van corruptie sprake was, maar dat er een lijst van 18 was, wist ik niet.

De heer **De Graaf**:

Hebt u ooit gehoord dat er informatie was bij Haarlem die men moeizaam of niet kon delen met Amsterdam?

Mevrouw **Schmitz**:

De sfeer was wel dat men bezorgd was over het delen van informatie met Amsterdam, ook vanwege alle lekken.

De heer **De Graaf**:

Heeft u daar zelf iets aan willen of kunnen doen?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee. Daar heb ik verder niet rechtstreeks iets aan gedaan.

De heer **De Graaf**:

Daar heeft u ook niet met uw collega Van Thijn over gesproken?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee.

De **voorzitter**:

Was het probleem niet juist, dat men het wederzijds aldoor meer over de sfeer had dan over de feiten en dat daardoor het beeld vertroebelde?

Mevrouw **Schmitz**:

Daar heeft u gelijk in. Dat is juist.

De heer **Rabbae**:

Mevrouw Schmitz! U zei dat u pas sinds een paar maanden weet van het doorleveren van drugs. Nu zijn hier de laatste weken heel wat containers besproken. Gisteren heeft de heer Nordholt ons verteld dat de heer Wierenga het parlement relevante informatie heeft onthouden. Het ging dan met name over informatie die is neergelegd in het geheime deel van het rapport. Heeft u daarvan kennis kunnen nemen?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik heb dat geheime rapport een week of twee geleden voor het eerst gelezen. Dat heb ik overigens kort gedaan. De heer Nordholt heeft gelijk: het is een pak stukken dat je in korte tijd tot je moet nemen. Ik laat dat oordeel maar over aan het debat dat u ook met de Wierenga zult hebben.

De heer **Rabbae**:

Mijn vraag is of u uit het geheime deel niet kon afleiden dat er werd doorgeleverd.

Mevrouw **Schmitz**:

Ik heb dat rapport twee weken geleden gelezen en toen had ik al via uw commissie ontzettend veel gehoord. Toen was het geen verrassing meer.

De **voorzitter**:

Heeft u ook de geheime brief aan de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken daarbij gelezen?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee, bij mijn beste weten niet.

De **voorzitter**:

Het is een brief van ongeveer drie kantjes.

Mevrouw **Schmitz**:

Nee.

De **voorzitter**:

Heeft u daar nog naar gevraagd? Heeft u gevraagd of het wel alles was?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee.

De **voorzitter**:

Waar heeft u naar gevraagd?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik heb gevraagd of ik het geheime deel mocht lezen. Ik vond dat daarvoor absoluut niet noodzakelijk. Dat heb ik in mijn huidige functie niet nodig. Toen ik van uw commissie hoorde dat u ook mij wilde spreken, nam ik aan dat het toch wijs was om dat te lezen.

De heer **Rabbae**:

U acht het als korpsbeheerder en als een voor het IRT belangrijk persoon eigenlijk niet nodig om inzicht te krijgen in alle informatie, dus ook in het geheime deel?

Mevrouw **Schmitz**:

Nee. De heer Wierenga heeft zijn rapport uitgebracht. Dat kent een openbaar deel en een besloten deel. Het besloten deel is aan de ministers gegeven. Dan zeg ik niet als een van de korpsbeheerders dat ik dat moet lezen. Ik vind dat dan ook niet mijn recht.

De **voorzitter**:

Heeft u nu een idee wie het wel en wie het niet heeft gelezen? Heeft u een idee wie dat eigenlijk bepaalt?

Mevrouw **Schmitz**:

Dat weet ik eerlijk gezegd niet. Toen ik de heer Nordholt gisteren hoorde zeggen dat hij dat gelezen had, is die vraag ook bij mij opgekomen.

De **voorzitter**:

Is u een of andere handleiding of geheime beschikking bekend? Hoe werkt het nu eigenlijk? Wie mag dat nu lezen en wie niet? En wie bepaalt dat?

Mevrouw **Schmitz**:

Ik kan het u niet zeggen. Ik heb zelf aan de secretaris-generaal gevraagd of ik het kon lezen. Ik heb het ook met de ministers besproken. Het lijkt mij verstandig dat ik het lees. Ik heb het

op een avond op het departement zitten lezen. Ik weet niet of er een handleiding is dan wel of er criteria zijn aan de hand waarvan wordt bepaald wie dat wel en wie dat niet mag lezen.

De **voorzitter**:

Mevrouw Schmitz! Dank u wel. Sluiting 11.14 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 64**

20 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op vrijdag 20 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. Th.U. Hiddema

Aanvang 11.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De **voorzitter**:

Ik heropen de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer Th.U. Hiddema, geboren op 1 april 1944 te Holwerd. Mijnheer Hiddema, ik verzoek u op te staan voor het afleggen van de belofte. De door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer **Hiddema**:

Dat beloof ik.

De **voorzitter**:

Mijnheer Hiddema, u bent strafpleiter te Maastricht.

De heer **Hiddema**:

Ja.

De **voorzitter**:

U bent al jaren werkzaam als advocaat en strafpleiter?

De heer **Hiddema**:

Al twintig jaar.

De **voorzitter**:

Is dat uw specialiteit?

De heer **Hiddema**:

Dat vind ik wel.

De **voorzitter**:

Over die specialiteit willen wij graag met u spreken, vooral over de rol van de advocatuur in strafrechtzaken en met name de zaken die wij hier bespreken, de

opsporingsmethodieken, en enige uitlatingen van u die wij in verschillende bladen zijn tegengekomen, natuurlijk onder beneficie van boedelbeschrijving, want wij weten nooit of uw woorden exact zijn weergegeven. Maar vooralsnog willen wij daarvan wel uitgaan. En, net zoals wij met uw collega's Van der Spoel en deken De Waard hebben gedaan, willen wij met u praten over opsporingsmethodieken die wettelijk niet geregeld zijn, maar die naar uw mening wel geregeld moeten worden in het kader van deze problematiek. Welke opsporingsmethoden moeten volgens u, mijnheer Hiddema, wettelijk geregeld worden die dat niet zijn?

De heer **Hiddema**:

Ik wist dat u met deze vraag zou komen.

De **voorzitter**:

Hoe wist u dat?

De heer **Hiddema**:

Omdat uw commissie in het leven is geroepen om met name te onderzoeken wat er allemaal gebeurt wat niet geregeld is, stel ik mij voor, en u vervolgens erop te bezinnen om de dingen die niet geregeld zijn in een zekere regeling te vatten. Ik heb dus eens met u meegedacht. Ik moet zeggen dat de regels die er zijn naar mijn mening voldoende zijn om fatsoenlijk een strafproces te voeren en op een normale, fatsoenlijke en efficiënte wijze in te grijpen in de criminaliteit. De kwesties die niet geregeld zijn, zijn de infiltratiemethodieken en met name het optreden van burgerinfiltranten. Naar mijn stellige overtuiging is daar geen regeling voor mogelijk, omdat er altijd sprake zal zijn van een geheime fase, zonder welke je nooit met een burgerinfiltrant tot zaken zult kunnen komen. Je zult altijd uit moeten gaan van 100% integriteit van degene die de geheime man, om die zo maar te noemen, moet runnen. Wat er zich tussen die twee personen afspeelt in de richting van uiteindelijke strafvervolgning kan niet gecontroleerd worden, omdat anders de geheime opsporingsmethode weg is.

De **voorzitter**:

Maar dat vroeg ik u niet. Ik vroeg u welke methoden wettelijk geregeld dienen te worden.

De heer **Hiddema**:

De methoden die betrekking hebben op technisch onderzoek, peilzenders, richtmicrofoons en alles wat dies meer zij. Ik kan mij voorstellen dat daarvoor wetgeving komt, omdat er anders altijd strubbelingen zullen zijn op zittingen in die zin, dat er opeens blijkt van ontwikkelingen in de richting van een opsporingsmethodek waar niemand van heeft af geweten. Als die kwesties niet geregeld zijn bij wet krijg je een vorm van rechtsongelijkheid. Die rechtsongelijkheid heeft hierop betrekking dat de ene rechter heel nieuwsgierig is om te weten te komen hoe de opsporing zich heeft voltrokken - en dus ook veel meer te weten kan en zal komen - terwijl de andere rechter volstaat met de mededeling van de zittingsofficier. Sommige rechters zijn iets nieuwsgieriger en komen uit bij de mededelingen van de CID-officier, andere zijn wellicht nog iets nieuwsgieriger, hebben nog meer tijd en willen ook nog eens de CID-mensen zelve wil horen. Als bij wet niets geregeld is, is geen rechter verplicht te onderzoeken of de wet is nageleefd.

De **voorzitter**:

Daarom vroeg ik u wat er bij wet geregeld moet worden. U zegt: technische hulpmiddelen. Moet het opsporingsmiddel observatie ook bij wet geregeld worden?

De heer **Hiddema**:

Lijkt mij wel.

De **voorzitter**:

Welke andere opsporingsmethoden en -middelen wilt u graag bij wet geregeld zien?

De heer **Hiddema**:

De technische opsporingsmethodieken, om ze zo maar te noemen, die worden aangewend. Dat kan ik niet weten. Wij hebben een sectie stiekem, zoals u weet.

De **voorzitter**:

Ik dacht dat u daar een boel van wist.

De heer **Hiddema**:

Naarmate ik meer tegenkom, moet ik steeds ernstiger rekening houden met de mogelijkheid dat er dingen gebeuren die ik niet weet en niet kan weten.

De **voorzitter**:

Dus technische hulpmiddelen en observatie. Is er nog een ander onderwerp dat u wil regelen?

De heer **Hiddema**:

Nee, omdat wij dan in de sfeer van de infiltratie komen.

De **voorzitter**:

Vindt u dat als infiltratie niet geregeld is, die methode moet worden verboden?

De heer **Hiddema**:

Lijkt mij wel.

De **voorzitter**:

Als de wetgever infiltratie regelt, kan er toch ook een geheim gedeelte bij zijn? Waarom kan de wetgever dat niet regelen? De wetgever kan dat voorzien.

De heer **Hiddema**:

De wetgever kan natuurlijk zeggen dat infiltratie mogelijk is en dat men, als men fatsoenlijke deals maakt met criminelen, van die methodiek gebruik mag maken. Maar controle op de wijze waarop die deals zich voltrekken en op de omgang met de burgerinfiltrant is er niet.

De **voorzitter**:

Die controle zou er eventueel kunnen komen.

De heer **Hiddema**:

Dat is mogelijk als rechters zich in een geheime commissie, om het zo maar te noemen, buigen over de vraag wie de burgerinfiltrant is en in hoeverre hij zich aan de regels heeft gehouden.

De **voorzitter**:

Zou u daar voorstander van zijn?

De heer **Hiddema**:

Nee, omdat je dan met rechters te maken krijgt die meer weten - geheime informatie hebben - dan de verdachten en hun advocaten.

De **voorzitter**:

Er zijn nu toch al rechter-commissarissen die meer weten?

De heer **Hiddema**:

Ja, en daar ben ik ook absoluut geen voorstander van.

De **voorzitter**:

Maar dat heeft de wetgever wel geregeld.

De heer **Hiddema**:

Ja. Er zijn rechter-commissarissen die denken te weten dat mensen die aan hen worden gepresenteerd als betrouwbare, anonieme getuigen dat ook zijn. Het is mijn heilige overtuiging dat de rechters het moeten doen met wat de begeleidende politiefunctionaris of die bewuste man te vertellen hebben.

De **voorzitter**:

Dus u heeft er in feite geen fiducia in.

De heer **Hiddema**:

Inderdaad. Ik heb in geen enkel opsporingsmiddel fiducia dat niet tot in de kern te controleren valt, omdat als iets niet te controleren valt misbruik op de loer ligt.

De **voorzitter**:

Moet u het allemaal kunnen controleren, of vindt u een rechter daar eventueel ook goed genoeg voor?

De heer **Hiddema**:

Ik, samen met de rechter en de zaaksofficier op de zitting, helder en klaar.

De **voorzitter**:

Vindt u het belangrijk bij de beoordeling van de rechtmatigheid van opsporingsmethoden of een officier van justitie daarvoor toestemming heeft gegeven of niet?

De heer **Hiddema**:

Op zijn minst.

De **voorzitter**:

Waarom?

De heer **Hiddema**:

Omdat het, als het tot een strafgeding komt, mij niet prettig lijkt voor een officier van justitie om op de zitting geconfronteerd te worden met een wijze van opsporing waarvan hij - hij heeft immers geen toestemming gegeven - niets weet.

De **voorzitter**:

Is het, als hij geen toestemming heeft gegeven, dan per definitie onrechtmatig?

De heer **Hiddema**:

De rechter moet toetsen of het rechtmatig is.

De **voorzitter**:

Zou ervoor zijn dat de toestemming van de officier als onderdeel van rechtmatigheid in de wet komt te staan, wat nu in veel gevallen niet zo is, behalve bijvoorbeeld bij het aanvragen van printerlijsten of de vordering van GVO aan de rechter-commissaris?

De heer **Hiddema**:

Ja, daar kan ik mij wel in vinden.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Hiddema, maakt het voor de mate van uw fiducie in opsporingsmethoden nog uit of bijvoorbeeld de Centrale toetsingscommissie zich erover gebogen heeft?

De heer **Hiddema**:

Nee. Ik zal dat uitleggen. U kunt regelen wat u wilt in het traject - ik zal dat woord ook maar eens gebruiken - CID, chef-CID, CID-officier, hoofdofficier, zaaksofficier, PG en toetsingscommissies, doch dat heeft alleen maar tot gevolg dat die groep van mensen hecht aan elkaar wordt geketend; men moet elkaar informeren. Dit betekent dat de deur van de CID-keuken, waar de informatie echt vandaan moet komen, extra gesloten wordt, omdat men weet: als wij het doorgeven en ter toetsing aanreiken aan een goede, bevriende officier gaat deze ermee aan de haal met alle mensen met wie hij moet overleggen. Die soesa wil men liever niet. Men houdt het binnen die keuken, omdat daar toch niemand komt kijken. Hoe strakker men dus het geheime gedeelte van de opsporing aan banden probeert te leggen buiten de CID-keuken om hoe harder het potje daar gaat pruttelen.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Hiddema, vindt u het gebruik van informanten aanvaardbaar?

De heer **Hiddema**:

Ja, natuurlijk. Ik kan mij best voorstellen dat justitie geen kant op kan als niemand meer bereid is met criminele informatie te komen.

De heer **Koekkoek**:

Mag dan de identiteit van de informant verborgen blijven?

De heer **Hiddema**:

Als de informatie nauwelijks betrekking heeft op het strafprocesrechtelijk verloop, dus op de bewijsgaring, kan ik mij voorstellen dat dit zou kunnen.

De heer **Koekkoek**:

Dus als voorinformatie.

De heer **Hiddema**:

Als voorinformatie heb ik daar geen moeite mee.

De **voorzitter**:

Spreekt u zichzelf niet tegen als u aan de ene kant zegt dat u niet tegen het gebruik bent van informanten en aan de andere kant dat u alles wil weten?

De heer **Hiddema**:

Als ik ergens mordicus tegen ben en ik spreek over informant moet men dat beschouwen als infiltrant.

De **voorzitter**:

U zei zoven: u kunt regelen wat u wilt, maar u komt toch niet in de CID-keuken. Althans zo interpreteer ik dat.

De heer **Hiddema**:

Ja.

De **voorzitter**:

U zegt nu: ik ben niet in alle gevallen tegen het gebruik maken van informanten. Zou het niet logisch voor u zijn te zeggen: ik kan mij alleen maar vinden in het gebruik maken van tipgevers als ik die als advocaat van de verdachte ook kan bevragen?

De heer **Hiddema**:

Dat zou een ideale situatie zijn. Ik heb mij nauwelijks bezonnen op de mogelijkheid dat ik iets te kiezen zou hebben. Het is natuurlijk volstrekt illusoir. Ik heb er vrede mee als mensen bij een CID informatie aanreiken over een criminele organisatie en als het daar verder bij blijft. Du moment dat die mensen terug worden gestuurd en zelf actief in die organisatie mee gaan hobbelen om ook door eigen toedoen anderen tot criminele daden te bewegen en daarover vervolgens de CID te informeren - dan is er echt sprake van een infiltrant - ben ik ertegen.

De **voorzitter**:

Bent u ook tegen een politie-infiltrant?

De heer **Hiddema**:

Nee, ervan uitgaande - en daar moet ik van uitgaan - dat een politie-infiltrant zodanig is opgevoed en zich zodanig in het maatschappelijke leven beweegt dat hij geen dingen zal doen die moreel niet door de beugel kunnen. Dus als een politie-infiltrant volgens de klassieke weg met een snor opgeplakt een caf binnengaat en er met een ons herone uitkomt, kan ik mij daar wel in vinden, dat wil zeggen als hij op de zitting fatsoenlijk verantwoording kan afleggen over zijn handelen.

De **voorzitter**:

En ook nog als hij dat kan als anonieme of bedreigde getuige?

De heer **Hiddema**:

Dan ben ik ertegen. Alles wat anoniem is, valt niet te controleren. Dan verval je in het ritueel van een rechter-commissaris die ook niet alles kan weten, omdat anders de identiteit in gevaar komt. De rechter-commissaris mag wel de identiteit weten, maar kan dan geen enkel gegeven op papier zetten wat van belang is om te toetsen.

De **voorzitter**:

Dus u zegt ook dat het voor u onacceptabel is als in een proces-verbaal nummer A108 wordt opgevoerd?

De heer **Hiddema**:

Ja.

De heer **Koekkoeck**:

Hebt u daar slechte ervaringen mee?

De heer **Hiddema**:

Ja, dat is uitermate frustrerend. Je kunt die mensen in de praktijk niets zinnigs vragen, zelfs al staan ze voor de rechtbank met een pruik op en een snor voor. Sommige rechters doen dat, anderen niet. Vandaar dat punt van de rechtsongelijkheid dat, zolang er niets wettelijk geregeld is, om de hoek komt kijken.

De **voorzitter**:

Maar die pruik en die snor maken hem toch nog geen andere meneer? Wij hebben hier ook een boel mensen met pruiken en snorren gehad. Soms was dat enigszins curieus, maar het waren steeds wel diezelfde dames en heren.

De heer **Hiddema**:

Maar van diezelfde dames en heren, hoe toegerust zij ook waren en hoe bereid zij ook waren om van alles en nog wat te vertellen, kom je niets aan de weet wat echt van belang is, als het gaat om de omgang tussen hen en de verdachte. Dat doen zij niet.

De **voorzitter**:

Dat hangt toch ook van uw goede vragen af?

De heer **Hiddema**:

Ja. Maar naarmate mijn vragen preciezer en secuurder en mijn gedachten trefzekerder worden, is er altijd de rechter die mij, op grond van 288 Strafvordering, zegt dat ik mijn mond moet houden en dat de getuige een vraag niet hoeft te beantwoorden.

De **voorzitter**:

Maar als u de rechter ervan weet te overtuigen dat de vraag die u stelt relevant is, bent u er toch?

De heer **Hiddema**:

Dan kun je er soms weleens bij, ja. Als je op een punt "breed" hebt dat de infiltrant beweerdelijk, veronderstellenderwijs - ik ben er nooit bij geweest - te ver is gegaan, en je confronteert de rechter met dat gegeven en je wilt op dat punt de getuige ondervragen, kan die getuige geen antwoord geven, want dan weet de verdachte wie het is. Maar dan is die vraag zo relevant, dat de zaak stuk loopt. Dan belet de officier dat de getuige antwoordt - het gebeurt ook wel dat de getuige uit het proces terug wordt getrokken - de rechter ziet dat hij de man afbrandt als hij die vraag toestaat.

De **voorzitter**:

Bedoelt u met het stuk lopen van de zaak, dat het openbaar ministerie niet-ontvankelijk wordt verklaard?

De heer **Hiddema**:

Ja. Bewijsuitsluiting kan ook.

De **voorzitter**:

Maar bij bewijsuitsluiting hoeft de hele zaak niet stuk te gaan.

De heer **Hiddema**:

Dat hoeft niet, nee.

De **voorzitter**:

Maar als de zaak stuk gaat, heeft u toch het belang van uw clint gediend? Dan bent u er toch?

De heer **Hiddema**:

Ik zit hier in een wat andere positie dan mijn strikte advocatenbelang normaliter met zich mee brengt. Ik zit hier als een soort onbezoldigd filosoof te praten over hoe het zou moeten zijn in het recht.

De **voorzitter**:

U zit hier gewoon als meneer Hiddema, advocaat en procureur te Maastricht, en niet als onbezoldigd filosoof.

De heer **Hiddema**:

Dat is zo. Puur uitgaande van mijn eigen belang en van dat van mijn clint, moet ik zeggen dat deze hele wijze van ongeregeld opsporen, van het om de haverklap opduiken van burgerinfiltranten, en dus ook van het om de haverklap voorkomen van verrassingen waarvoor rechters zich gesteld zien omdat ze dat niet wisten - en sommige zaaksofficieren ook niet - de advocaat een geweldige voorsprong geeft in het proces. U kent de voorbeelden.

De **voorzitter**:

Wat het belang van uw clinten betreft, zou het beter zo kunnen blijven.

De heer **Hiddema**:

Ja, dat moet ik u zeggen. Als het geregeld wordt, zal het een stuk saaier worden.

De **voorzitter**:

Juist. Maar zegt u toch: regel het maar? Of zegt u...

De heer **Hiddema**:

Wat ik u net al zei: vanuit de positie die ik een beetje breedspakig omschreef, zou ik, als ik in de politiek iets te bestieren had, deze zaak z regelen dat dit niet meer kan.

De **voorzitter**:

Maar tegelijkertijd zegt u: de advocatuur heeft nu een voorsprong, vanwege het feit dat het niet geregeld is.

De heer **Hiddema**:

De advocatuur die buiten het dossier om gaat zoeken, die de mededelingen van zijn clint serieus neemt en die desnoods met behulp van priv-detectives de lokaties napluist waar de clint met de infiltrant geweest zegt te zijn, en die zo doende bewijzen boven tafel brengt dat de infiltrant veel meer heeft gedaan dan uit de stukken blijkt, heeft een voorsprong - ik wil niet zeggen "kan goede sier maken" - want ik hoef maar aannemelijk te maken dat het anders is gelopen dan in de stukken staat. Als je dan met een infiltrant komt, zoals ik u net noemde, die wl bereid is om te zeggen dat het voor een groot gedeelte zo is gegaan, maar verder niets meer kan zeggen omdat zijn identiteit dan in gevaar komt, sta je op een achterstand ten opzichte van de officier.

De **voorzitter**:

U heeft het over de infiltrant Pauksch?

De heer **Hiddema**:

Ja, dat is ook zo'n geval.

De **voorzitter**:

Daar komen we misschien nog op terug. Ik wil even terug naar uw interessante constatering dat de situatie, redenerend vanuit het belang van uw clint, beter zo kan blijven.

De heer **Hiddema**:

Dat geldt voor sommige clinten. Dan ben je weer puur afhankelijk - dat is die rechtsongelijkheid weer - van de interesse van de rechter die je toevallig ontmoet. Als een rechter bereid is om een zaak bijvoorbeeld tien zittingen aan te laten lopen en mij in de gelegenheid stelt, met allerlei rapportages en priv-onderzoeken en een hele stoet getuigen de zaak anders voor te stellen dan uit de stukken blijkt, ben ik al een eind op weg. Maar ik ben uitgepraat als ik een rechter ontmoet die zegt: meneer Hiddema, ik neem genoeg met de mededeling van de officier, die zegt: van wat u veronderstelt dat is gebeurd, kan ik met de hand op mijn hart zeggen dat het niet is gebeurd.

De **voorzitter**:

Richt u zich in uw werk als strafpleiter voornamelijk op de vraag of opsporingsmethodieken al dan niet rechtmatig zijn toegepast, of richt u zich voornamelijk op de inhoud van de bewijsmiddelen, die door het openbaar ministerie worden overgelegd?

De heer **Hiddema**:

Ik richt mij op alles wat op mij afkomt. Maar de niet-ontvankelijkheid is n van de eerste vragen, die in het strafproces aan de orde komt. Als je op dat punt kunt scoren, kom je aan een heleboel andere dingen inhoudelijk niet eens meer toe.

De **voorzitter**:

Waarmee heeft u het meeste succes?

De heer **Hiddema**:

Met de ouderwetse, klassieke redematies omtrent de stand van het bewijs.

De **voorzitter**:

Toch?

De heer **Hiddema**:

Toch wel. Ik wil niet zeggen dat de strafzaken die ik doe, niet merendeels ook te maken hebben met infiltratie. Maar u vraagt mij, waarmee ik het meeste succes heb, en dat zijn toch nog de oude klassieke zaken.

De **voorzitter**:

U zei zoven, ook mensen in te huren voor priv-onderzoek.

De heer **Hiddema**:

Als dat moet wel, ja. Ik kan de politie niet aan het werk zetten.

De **voorzitter**:

Dat lijkt mij ook ongewenst, gelet op de scheiding van verantwoordelijkheden.

De heer **Hiddema**:

Ik heb daar geen ervaring mee; ik moet even wennen aan die gedachte. Ik heb er geen behoefte aan.

De heer **Koekkoeck**:

U kunt het de rechter toch vragen? Dan komt er bijvoorbeeld een rapport-Woelders, om maar eens iets te noemen.

De heer **Hiddema**:

Dat kan. Maar als ik de rechter vraag om op een bepaald terrein onderzoeken te doen, waarvan uit de processen-verbaal, die ook door politiemensen worden opgemaakt, al blijkt dat het anders is dan ik veronderstel, kan ik wel raden, met wat voor tekst ik te maken krijg.

De **voorzitter**:

Gebruikt u priv-recherchebureaus?

De heer **Hiddema**:

Ja.

De **voorzitter**:

Mogen die recherchebureaus, als het in het belang van uw clint is, ook onrechtmatige dingen doen? Dat kunt u niet nagaan, want u bent er niet bij.

De heer **Hiddema**:

Nee, en misschien doen ze dat wel. Ik weet het waarachtig niet.

De **voorzitter**:

Interesseert u dat?

De heer **Hiddema**:

Jazeker, omdat ik mij absoluut op geen enkele wijze betrokken wil voelen bij gesjoemel. Absoluut niet. Maar u moet n ding goed voor ogen houden.

De **voorzitter**:

Stelt u dan een grens aan wat zo'n recherchebureau mag doen? Zegt u dan: gaat u maar observeren, maar doe dat niet voortdurend en langdurig, omdat in het Edamse-bijstandsvrouwarrrest is gezegd dat dat onrechtmatig is? Dat zegt u toch nooit tegen een recherchebureau, neem ik aan?

De heer **Hiddema**:

Dat is juist. Maar het recherchebureau gaat ook meestal niet op pad met een globale opdracht; het betreft meestal heel specifieke dingen die ik boven water wil hebben.

De **voorzitter**:

Noemt u eens wat?

De heer **Hiddema**:

Stukken. Verhoren van politiemensen, waarvan ik weet dat de processen-verbaal onjuist zijn opgemaakt.

De **voorzitter**:

En hoe krijgt u die stukken? Via een recherchebureau? Hoe komt dat dan aan de stukken?

De heer **Hiddema**:

Dat bureau neemt verklaringen op. Om u nu eens te laten zien hoe het werkt in het huidige strafrechtelijk klimaat, kan ik u het volgende vertellen. Drie dagen geleden ben ik op mijn kantoor opgehaald door een meneer in een heel grote auto. Van tevoren had hij zijn komst aangekondigd; hij zou informatie voor mij hebben in een strafzaak die nu in cassatie ligt. In die strafzaak zijn een heleboel observaties verricht, waarvan de clint, die erbij is geweest, zegt: dat kunnen ze nooit gezien hebben. Daar komt het globaal op neer. In die strafzaak zijn mensen betrokken geweest die nooit vervolgd zijn, waarvan ik altijd heb gedacht dat ze een infiltrantenrol hebben gespeeld. Dat heb ik niet boven water kunnen krijgen, totdat ik gebeld werd.

De **voorzitter**:

Maar dat is toch iets anders dan wat ik u vroeg, namelijk wat u aan een recherchebureau vraagt?

De heer **Hiddema**:

Daar kom ik nu op. Die meneer belde mij dus op, en zei: ik heb informatie voor u, die er ongeveer zus en zo uitziet.

De **voorzitter**:

Hij had informatie over u?

De heer **Hiddema**:

Nee, over die strafzaak. Hij zei, zich tot mij te wenden in zijn hoedanigheid van ex-politie-agent. Hij kon precies vertellen hoe dat onderzoek is gelopen, want hij was zelf agent. Ik heb hem gezegd: u kunt mij nog meer vertellen, namelijk wie uw collega's waren. Dat kon hij. Ik dacht: nou, dat zou best wel wat kunnen zijn.

De **voorzitter**:

Waar kwam die politieagent vandaan?

De heer **Hiddema**:

Dat kan ik u niet zeggen, omdat ik ook advocaat ben, en ik de clint nog bij moet staan met het verhaal dat ik nu nog voor de rechter moet brengen. Ik stap in de auto van de bewuste man, en denk: waar gaan we in hemelsnaam naar toe? We gingen naar een bergtopje - u weet dus dat het in het zuiden des lands is - waar ik in de verte al een meneer op een terras zie zitten, met net zo'n pruik op als ik hier ook heb gezien. Hij had ook een heel grote bril op. Dat was dus de man die alles uit de doeken zou kunnen doen over hoe het onderzoek was gelopen. Die man vertelde mij dat de processen-verbaal van de observatie vals zijn. Hij vertelde mij dat er mensen in die zaak zijn...

De **voorzitter**:

Wie is die man?

De heer **Hiddema**:

De man in de grote auto was een ex-politieman. Hij is nu chauffeur. De man met de snor is een politiemans. Nog wel!

De heer **Rabbae**:

Hoe weet u dat?

De heer **Hiddema**:

Omdat ik dat weet.

De **voorzitter**:

Heeft u hem gevraagd of u even zijn kleine plastic kaartje mocht zien?

De heer **Hiddema**:

Meneer wou zijn identiteit absoluut niet aan mij prijsgeven; vandaar die pruik en die bril.

De **voorzitter**:

Maar dan weet u toch niet of het een politiemans is?

De heer **Hiddema**:

Toen nog niet. Maar toen heeft hij mij eerst onderzocht op afliufterapparatuur. Ik vond het ook maar een bedoening. Toen dat er koosjer uitzag en ik hem de garantie heb gegeven dat ik vooralsnog zijn identiteit niet zou prijsgeven, groeide er kennelijk zoveel vertrouwelijkheid, dat die man mij vertelde, wie hij was. Dat moest hij ook wel, want ik had het allang door. Die man wist mij dus precies te vertellen dat de observaties vals zijn en dat er mensen in die zaak zijn opgepakt en bekentnissen hebben afgelegd dat ze op die plaats waren geweest, terwijl ze pas later in de processen-verbaal van observatie zijn opgenomen, maar ze zijn daar nooit gezien.

De **voorzitter**:

U kunt mij natuurlijk ook niet vertrouwelijk vertellen, wie dat is, h?

De heer **Hiddema**:

Nee, dat kan ik natuurlijk niet.

De **voorzitter**:

Dat is zo moeilijk.

De heer **Hiddema**:

En vervolgens vertelt die man mij ook, dat de mensen die ik op de korrel had en die nooit vervolgd zijn, voor de politie hadden gewerkt en een soort frontstore hadden, waar ze chemicaliën verkochten. Die zaak moet dus zo snel mogelijk in de revisie. U kunt wel raden, wat ik ga doen. Een priv-detective moet even die mensen die in de periferie hebben opgetreden, voorzichtig confronteren met de informatie die ik nu heb, en los zien te peuten of dat verhaal helemaal klopt. Als het klopt, is het drama compleet, want dan zijn de mensen ten onrechte veroordeeld.

De **voorzitter**:

Mag ik dit verhaal, als u het goed vindt, nog even met u aflopen? Er komt een grote auto, waar een meneer uitkomt, die zegt een ex-politieman te zijn. Verifieert u dat?

De heer **Hiddema**:

Nee. Men kan mij zoveel vertellen.

De **voorzitter**:

Dan komt er een tweede meneer op een bergtop, waarschijnlijk onder de 300 meter, en die heeft een snor en een bril, en hij zegt, politieman te zijn.

De heer **Hiddema**:

Ja.

De **voorzitter**:

Verifieert u dat?

De heer **Hiddema**:

Niet ter plekke, want ik wist waarachtig niet, met wie ik in aanraking gebracht zou worden.

De **voorzitter**:

Maar we hebben hier de vraag al aan de orde gehad, wie wie nu eigenlijk runt. Loopt u ook niet het gevaar, weer door een ander belang gerund te worden?

De heer **Hiddema**:

Dat kan. Daar moet je verdraaid mee oppassen. Dat is n van de problemen die je krijgt, als een bepaalde fase in de procesvoering geheim is. Je wordt dan ook als advocaat de criminaliteit een beetje ingedrongen.

De **voorzitter**:

Maar ook als een fase niet geheim zou zijn, zou er toch nog steeds een meneer in een grote auto langs kunnen komen en u datzelfde verhaal vertellen?

De heer **Hiddema**:

Dat is waar. Maar met de geheime fase bedoel ik, dat de politie gebruik maakt van burgerinfiltranten. Dat is het grote geheim. Zolang dat gebeurt, zijn er allerlei premiejagers en avonturiers doende, zich verdienstelijk te maken voor verdachten in strafzaken, door te zeggen: ik heb informatie naar die geheime hoek toe.

De **voorzitter**:

Betaalt u?

De heer **Hiddema**:

Geen dubbeltje. Absoluut niet.

De **voorzitter**:

Nu gaat u dat priv-bureau inschakelen, en dat stuurt u langs de deur.

De heer **Hiddema**:

Ja.

De **voorzitter**:

En dat priv-bureau - dat zullen vast oud-politiemensen zijn die dat doen - komt thuis met een soort nagemaakte processen-verbaal.

De heer **Hiddema**:

Nou, ik kan u verzekeren dat zij vaak heel goede processen-verbaal maken.

De **voorzitter**:

Zijn de processen-verbaal die een recherchebureau voor u maakt geloofwaardiger dan wat u eerder van de politie hebt gekregen?

De heer **Hiddema**:

Vaak wel.

De **voorzitter**:

Hoe kunt u dat beoordelen?

De heer **Hiddema**:

Dan moet je inzicht hebben in de hele zaak en er moet iemand komen. Papier onthult zo weinig in dit soort zaken. Je bent puur afhankelijk van de nieuwsgierigheid van de rechter, zoals ik heb uitgelegd, en het rancuneuze incident, zoals ik het maar zal noemen.

De **voorzitter**:

Wat wil dat zeggen?

De heer **Hiddema**:

Dat wil zeggen dat je in een zaak altijd wel eens een politieman tegen het lijf loopt - dat kan een paar maanden of een jaar duren - die het niet meezit in het bedrijf of in een functie belandt waarin hij zijns inziens niet thuishoort en die belastend materiaal heeft over een collega. Als hij vindt dat het voor hem meer profijt biedt om het mij te vertellen dan het geheim te houden, komt hij naar mij toe.

De heer **Koekkoek**:

En daar maakt u gebruik van?

De heer **Hiddema**:

Zeker.

De heer **Koekkoek**:

Dus van schending van het ambtsgeheim van politiemensen.

De heer **Hiddema**:

Ik zal wel moeten en dan niet om met wat geruchten aan de haal te gaan en stampeien te maken. Wat ik doe - en als ik slaag is het een bewijs dat het goed is - is de waarheid vervolmaken.

De **voorzitter**:

Waar legt u de grens tussen wat u nog net wel kan doen en wat u niet kan doen?

De heer **Hiddema**:

Ik heb nog nooit een grens genaderd, waarbij ik dacht: ik moet niet verder.

De **voorzitter**:

Wat is de grens?

De heer **Hiddema**:

Als ik zie dat ik op sleeptouw word genomen met een verhaal dat van geen kant deugt en waar ik geen stap verder mee kom.

De **voorzitter**:

Is de grens ook dat iemand tegen u zegt: betaal er maar voor?

De heer **Hiddema**:

Ja.

De **voorzitter**:

Heeft u het nooit gedaan?

De heer **Hiddema**:

Nee.

De **voorzitter**:

Ook niet als uw cliënt zegt: het is in mijn belang dat te doen?

De heer **Hiddema**:

Ik betalen?

De **voorzitter**:

Of de cliënt.

De heer **Hiddema**:

Ja, de cliënt krijgt natuurlijk een rekening.

De **voorzitter**:

Bemiddelt u eventueel ook tussen uw cliënt en dergelijke heren in grote auto's?

De heer **Hiddema**:

Nee, dat moet die clint helemaal zelf op orde zien te krijgen. Daar bemoei ik mij niet mee.

De **voorzitter**:

Weet u daar van?

De heer **Hiddema**:

Ja, als ik een rekening krijg van een recherchebureau stuur ik die door naar de clint. Dat gaat niet voor niks.

De **voorzitter**:

Maar dan kan het ook zijn dat het recherchebureau al eerder activiteiten heeft ontwikkeld om die mijnheer in de grote auto bij uw voordeur te krijgen en die mijnheer met de snor op de berg.

De heer **Hiddema**:

Nee, zo zit de vork niet aan de steel. Ik laat mij niet door een om werk verleggen zittend recherchebureau op sleeptouw nemen naar heren op bergen. Zo werkt het niet. Bovendien heb ik mijn vaste recherchebureau en dat zal mij niet belasten met dat soort akkevietjes.

De **voorzitter**:

Zijn dat voornamelijk oud-politiemensen?

De heer **Hiddema**:

Ja.

De **voorzitter**:

Ziet u erop toe dat, als dat recherchebureau voor u werkt, men niet bij iemand langs de deur gaat en hem intimideert of zo?

De heer **Hiddema**:

Ik kan daar niet op toezien. Zo werkt het ook niet. Als een recherchebureau zo woest te keer gaat, loopt de zaak stuk. Betrokkene gaat dan namelijk naar de politie en zegt: ik heb een rare mijnheer aan de deur gehad die mij heeft bedreigd. Daar word ik dus niets wijzer van. Het gaat om erg specialistisch werk en ik bemoei mij er niet mee.

De **voorzitter**:

U gaat nooit mee?

De heer **Hiddema**:

Nooit.

De **voorzitter**:

Dan zou u toch beter kunnen nagaan of het waar is?

De heer **Hiddema**:

Nee, ik zie de berichten waarmee zij komen in samenhang met het dossier dat er ligt. Als ik dan denk dat ik met die gegevens de rechter tot zekere gedachten kan brengen die aan mijn wensen beantwoorden, zit ik goed. Wat in een zaak 100% waar is, weet ik niet, evenmin als de officier en de rechter.

De **voorzitter**:

Nee, maar u treedt op in het belang van de clint, terwijl de rechter tot de overtuiging moet worden gebracht dat.

De heer **Hiddema**:

Ja, en de rechter help ik daarbij. Ik kan zeggen dat de kwaliteit van wat ik buiten het dossier aanlever bij rechters vaak de waarheid een stuk naderbij brengt dan alleen de inhoud van het dossier. Anders zou ik het ook niet doen.

De **voorzitter**:

Gisteren hebben wij met uw collega's Van der Spoel en De Waard gesproken over waar grenzen ongeveer liggen voor de advocaat, bijvoorbeeld ook bij het gebruik van vreemde, gestolen informatie. Vindt u dat, als u gestolen informatie lijkt te krijgen, u de deken of eventueel het OM moet inlichten?

De heer **Hiddema**:

Dat is een heel moeilijke vraag. Ik heb geen helder inzicht in wat ik zou doen. Dat hangt van de zaak af. Ik kan u zeggen wat collega Doedens is overkomen. En ik zou net zo handelen

als hij heeft gedaan. Er waren stukken tot hem gekomen en hij heeft gezien dat die stukken waar waren. Dat betrof een stuk waarheid dat het OM aan de rechter probeerde te onthouden.

De **voorzitter**:

Hoe heeft hij kunnen zien dat het waar was? Je kunt toch nooit zien of iets waar is?

De heer **Hiddema**:

Daar hebt u gelijk in.

De **voorzitter**:

Maar u zei net: collega Doedens zag dat het waar was.

De heer **Hiddema**:

Het was een ontbrekend stuk van de waarheid. U moet mij niet vragen wat er precies in dat stuk stond, want het ging geloof ik om de zaak Z. en die heb ik niet gedraaid. In elk geval bleek die informatie waar te zijn.

De **voorzitter**:

Als je niet weet welke informatie het precies is, kan je ook niet zeggen: dat bleek waar te zijn.

De heer **Hiddema**:

Nee. Het zou kunnen zijn dat een stuk dat je krijgt vals is. Hoe moet je dat weten? Het gaat om een stukje dat in de legpuzzel zou kunnen passen. Het ligt daar en je moet ervan uitgaan dat anderen het proberen weg te houden. Als het in samenhang met het hele dossier hoogst waarschijnlijk is dat het klopt, vind ik dat je er, hoe je er ook aan komt, mee naar de rechter moet lopen. Een ander geval is dit en dat zou ik nooit doen. Je kunt ook stukken krijgen, niet om de waarheid aan te vullen maar om het proces te vernietigen. Daar is men volop mee bezig. Men probeert nog altijd te infiltreren in griffies en dossiers te verdonkeremanen om zaken te laten ploffen.

De **voorzitter**:

Wie is "men"?

De heer **Hiddema**:

De criminele medemens, zal ik maar zeggen.

De **voorzitter**:

Ik wil even terug naar het geval van uw collega Doedens. Als het van belang is voor de waarheidsvinding, zegt u, moet de advocaat ermee komen. Maar als een advocaat kan weten in algemene zin dat dergelijke informatie verkregen is door zeg maar afluisteren, wat in dat geval moet zijn gebeurd, maakt het u niet uit?

De heer **Hiddema**:

Als ik voor de keuze sta om dat extra stukje waarheid wel of niet in te brengen en ik het risico loop dat als ik het niet doe mijn clint tien jaar de cel in gaat, doe ik het wel. Maar misschien is dat een wat oneigenlijke vergelijking, want zou ik het niet doen als n jaar op het spel staat? Ik denk dat ik het ook zou doen. Ik zou wel even overleg willen hebben met mijn deken.

De **voorzitter**:

Voordat u dit op de zitting brengt?

De heer **Hiddema**:

Ik denk het wel. Het is een prettig idee om de boel te kunnen afstemmen. Bovendien sta je er dan emotioneel niet helemaal alleen mee. Zoiets is mij overkomen, maar toen ging het om stukken die iemand tot mij bracht. Hij stond onaangekondigd in mijn kantoor en aan de bruine envelop zag ik al dat die stukken van de griffie kwamen.

De heer **Koekkoek**:

Door misdrijf verkregen dus.

De heer **Hiddema**:

Dat kan niet anders.

De **voorzitter**:

Wat hebt u hem gezegd?

De heer **Hiddema**:

Ik heb de man subiet de deur uitgezet. Vervolgens voelde ik mij een beetje onaangenaam, want je weet nooit wat voor vervolg zoiets heeft.

De **voorzitter**:

Hebt u hem die envelop meegegeven?

De heer **Hiddema**:

Ik heb gezegd: verdwijen en neem die envelop mee, want ik wil er niks mee te maken hebben.

De heer **Koekkoeck**:

U hebt er niet in gekeken?

De heer **Hiddema**:

Nee, maar die man kwam binnen en zei: dit komt daar en daar vandaan, het is dat en dat en wat kunt u ermee doen? Ik heb gezegd: jij weg en die stukken ook weg.

De **voorzitter**:

Wij hadden net de casus van het recherchebureau en u zei: wat de clint doet, weet ik niet. En als uw clint het stelen, c.q. af luisteren organiseert en hij ervoor zorgt dat u het resultaat in de bus krijgt?

De heer **Hiddema**:

En de hele voorgeschiedenis mij bekend is?

De **voorzitter**:

Als de voorgeschiedenis u bekend is, wat dan?

De heer **Hiddema**:

Dan denk ik dat het niet zover zou zijn gekomen. Als de voorgeschiedenis mij bekend is, zal de clint in de fase dat hij gaat af luisteren of gaat stelen mij van het verloop van de zaak op de hoogte houden. Dan ben ik weg.

De **voorzitter**:

Hoe bedoelt u "dan ben ik weg"?

De heer **Hiddema**:

Dan moet hij een andere advocaat zoeken die dat proces wil begeleiden. Ik wil daar niets van weten. Ik kan alleen debatteren over gestolen spullen in de situatie waarin zij plotseling voor mijn neus liggen. Met hoe ze tot mij komen wil ik absoluut niets te maken hebben.

De **voorzitter**:

En als u dat vermoeden zou hebben?

De heer **Hiddema**:

Achteraf?

De **voorzitter**:

Op het moment dat die spullen binnenkomen achteraf.

De heer **Hiddema**:

Als ze op het moment dat ze binnenkomen niet onmiddellijk herkenbaar zijn als van diefstal afkomstige rijkseigendommen en ze tot mij gebracht zijn door iemand die zegt: "mijnheer, ik heb hier spullen die u goed kunnen gebruiken in die en die zaak" en niet zegt: "ik kom zojuist van een inbraak bij de hoofdofficier", ga ik kijken. Als ik dan constateer dat het materiaal van het grootste belang is voor het welzijn van mijn clint en dat het inzichtelijk maakt dat het proces dat tot dan toe is gelopen van geen kant deugt, omdat die informatie erin past maar is weggehouden, ga ik natuurlijk met dat materiaal aan de slag.

De **voorzitter**:

En als u achteraf weet dat uw clint het heeft georganiseerd?

De heer **Hiddema**:

Dat is heel betreurenswaardig, maar dan moet de rechter maar beoordelen of hij verkiest de waarheid in de prullenbak te gooien dan wel die zaken te gebruiken. Maar hij krijgt het materiaal van mij.

De **voorzitter**:

Maar als u het achteraf te weten komt, zult u die clint niet wegsturen?

De heer **Hiddema**:

Misschien is de clint uit zichzelf verdwenen, omdat hij in vrijheid is gesteld.

De **voorzitter**:

Ik wil nog even hierop doorgaan. Voordat de zaak op de zitting is gekomen, wordt u duidelijk dat de clint het zelf heeft georganiseerd door een misdrijf. Houdt u dan op die clint te verdedigen of gaat u door?

De heer **Hiddema**:

Als hij die waarheid heeft verkregen bijvoorbeeld door een inbraak met glasschade, ik noem maar wat, is dat te betreuren en mocht hij dat niet doen, maar heeft hij wel een bijdrage geleverd - en ik ook - aan de waarheidsvinding. Als mij achteraf blijkt dat hij het heeft verkregen door iemand het mes op de keel te zetten, te bedreigen, te chanteren of wat dies meer zij dan is het over. Dan is voor mij de grens gepasseerd.

De heer **Koekkoeck**:

Wilt u een vervolging wegens heling riskeren?

De heer **Hiddema**:

Liever niet, stel je voor.

De heer **Koekkoeck**:

De vraag is of u het wilt.

De heer **Hiddema**:

Ik wil het wel. Ik ben er niet bang voor. Maar ik doe het alleen maar als het de moeite waard is. Als ik denk dat ik met dat materiaal een pracht van een zaak kan winnen, er niet de vreselijke dingen gebeuren waarover wij het net hadden bij de verkrijging van dat spul en ik het idee heb dat er toch wel eens een luchtje aan zou kunnen zitten, dan moet het maar.

De **voorzitter**:

U legt eigenlijk uw eigen normen aan.

De heer **Hiddema**:

Dat moet ook wel, want iedere zaak is een andere en ik kan niet alles weten. Ik moet mij langs de wegen van wat fatsoenlijk mogelijk is redderen in dit soort zaken en ik moet mij dan maar kunnen beroepen op een overmachtssituatie, een hoger belang dienen.

De **voorzitter**:

U vindt niet dat de Orde daarvoor nadere regels moet stellen?

De heer **Hiddema**:

Ik zou niet weten hoe de Orde dat zou kunnen regelen. Ik kan mij daarvan geen voorstelling maken.

De heer **Rouvoet**:

Halverwege dit verhaal heb ik u bijna verontschuldigend horen zeggen dat je als advocaat door het gesloten CID-werk de criminaliteit in wordt gedreven. Dat zijn twee ernstige beweringen, namelijk dat u in de criminaliteit zit en dat dit de schuld van de politie is. Ik denk dat u daarover iets meer moet zeggen. Wilt u daarmee te kennen geven dat de advocatuur, althans u, afglijdt en dat dit de schuld van de politie is?

De heer **Hiddema**:

Nee, "in de criminaliteit gedreven", moet u puur fysiek zien. Ik maak mij niet schuldig aan criminele handelingen, maar ik word omdat ik de waarheid vaak buiten het dossier moet zien te vinden in contact gebracht met premiejagers en avonturiers, soms met mensen die het beste met een clint voor hebben, maar die zelf ook in het criminele milieu opereren. Daar moet ik Rechercheren, omdat een stuk waarheid niet in het dossier is te vinden. Ik moet contact hebben met mensen die ik als strafpleiter vroeger helemaal niet nodig had. Toen had je het klassieke dossier waar alles in stond en pakte je de zaak met het juridische ontleedmes aan. Nu behoort alles tot de mogelijkheden in de fase van infiltratie. Iedereen die met berichten daaromtrent op je stoep staat, moet je serieus nemen. Dat bedoel ik met de criminaliteit ingaan.

De heer **Rouvoet**:

U moet zich begeven in kringen waarin u zich liever niet zou begeven, en dat komt omdat er een gesloten circuit aan de overkant zit.

De heer **Hiddema**:

Juist.

De **voorzitter**:

U weet toch niet of het relevant is dat wij gaan beoordelen, in welke kringen u zich begeeft? Dat is nog maar de vraag. De vraag die wel overblijft, is of er een bepaald tarief is voor zo'n premiejager.

De heer **Hiddema**:

Ik zou het waarachtig niet weten, want ik zei u al: ik bemoei me absoluut niet met de financile kant van de zaak. Maar ik kan mij wel voorstellen dat er in het huidige klimaat veel te verdienen valt. De politie maakt gebruik van criminelen. Die mensen komen niet met informatie omdat ze het landsbelang willen dienen, nee, ze kunnen op dat moment geld slaan uit hun informatie. Maar die mensen kunnen in een andere positie komen te verkeren, waarin het nog profijtelijker is om die informatie maar eens aan een advocaat te overhandigen.

De **voorzitter**:

Het worden een soort dubbelspionnen.

De heer **Hiddema**:

Ja, natuurlijk.

De **voorzitter**:

Maar hoe wordt die dubbelspion, als hij zich tot de advocaat wendt, betaald?

De heer **Hiddema**:

Dat zal de criminele organisatie wel voor haar rekening hebben genomen. Ik kan me daarvan geen andere voorstelling maken, want die mensen doen niets voor niets.

De **voorzitter**:

En hoe komt die premiejager, die volgens u soms tegelijkertijd voor de politie werkt, weer in contact met de criminele clubs?

De heer **Hiddema**:

De contra-spion zie ik een beetje anders. Ik zie hem niet als iemand, die al in die fase bij de advocaat op de stoep staat.

De **voorzitter**:

Maar u had het net over premiejagers. Het is interessant om dat verschijnsel verder uit te benen.

De heer **Hiddema**:

De premiejager noem ik iemand, die zijn informatie deponeert bij de politie en vervolgens, als hij er nog een slaatje uit wil slaan - het proces is dan allang afgelopen - een boekje opendoet bij de advocatuur. Die types dus.

De **voorzitter**:

Met welk doel doen zij een boekje open bij de advocatuur?

De heer **Hiddema**:

Omdat ze daar rijker van worden. Zo'n man stapt naar een veroordeelde toe en zegt: meneer, zal ik u eens vertellen hoe het in uw zaak eigenlijk is gelopen. En dan zegt die man: ja, dat moet je mij maar eens vertellen. En dan zal die man zeggen: daar moet je wel iets voor geven, en dan zal hij er iets voor krijgen. Dan gaat hij precies vertellen, hoe die infiltratie is gelopen, en dan heb je de poppen aan het dansen.

De **voorzitter**:

Dan loopt die man toch ook een groot risico?

De heer **Hiddema**:

Ja, maar dat loop je ook als je politie-informant bent, lijkt mij zo. Dus kennelijk neemt men dat op de koop toe.

De **voorzitter**:

Je wordt misschien nog iets beter afgeschermd door de politie dan wanneer je jezelf in een gevangenis begeeft en tegen de boef die je hebt laten vangen zegt: ik zal je eens vertellen hoe het zit, wil je daar ook nog voor betalen? Dat lijkt me een vrij grote zelfmoordactie. Of ben ik te naef?

De heer **Hiddema**:

Nou, ik weet niet of u naef bent, maar het zal bij iedereen anders liggen. Als die boef zegt: meneer, je hebt me een heel lelijke streek geleverd, maar als je mij nu wilt helpen, moet dat maar. Kijk, die boef zit vast, dus die heeft er ook niets aan dat de man die hem wil redden, opeens dood op straat ligt, want dan kan hij helemaal niet meer geholpen worden. Onder die omstandigheden ben je als premiejager altijd verzekerd van inkomsten.

De **voorzitter**:

Hoe vaak komt u dit soort situaties tegen?

De heer **Hiddema**:

Niet zo vaak. Maar u kunt er zeker van zijn dat die situaties zich ontwikkelen, want er lopen een heleboel mensen rond met politie-informatie en dingen die zij gedaan hebben, waar ze nu nog niet over praten, maar wat wel komt. Ik noemde net die zaak van de man met de pruik en de bril.

De **voorzitter**:

Als dat zo is, moeten we nog maar afwachten...

De heer **Hiddema**:

Dat komt voor de rechter.

De **voorzitter**:

We zullen het volgen.

De heer **Rabbae**:

Welke trend ziet u zich ontwikkelen, als het gaat om het verkopen van informatie aan de criminaliteit?

De heer **Hiddema**:

Er is een heel gevaarlijke trend, die zich aldus laat situeren. De criminele organisaties weten stuk voor stuk - er zijn immers zoveel processen geweest - dat er wordt gewerkt met burgerinfiltranten.

De **voorzitter**:

Maar dat weet men al jaren.

De heer **Hiddema**:

Ja. Maar dan gaat men ervan uit dat ook hun organisatie al is, of ooit bezocht zal worden, door een burgerinfiltrant. Wat doet men? Men anticipeert op die mogelijkheid; men stuurt zelf een vertrouweling naar het politiebureau. Die man moet dan zeggen: ik ben Pietje en ik wil graag infiltreren in de organisatie van Y, want daar weet ik alles van. Maar Y heeft hem zelf gestuurd. Dat is zeer profijtelijk, want zo neutraliseer je het effect van een politie-informant - het is immers je eigen informant - maar je kunt gelijktijdig ook in de politiekeuken kijken, om te zien wat ze tegen jou aan het uitbroeden zijn. Dat is een mogelijkheid die de criminaliteit nooit zo sterk heeft gehad. Toen er geen burgerinfiltranten waren, kwam je daar ook niet zo makkelijk met een runner in.

De **voorzitter**:

Maar er waren toch al lange tijd burgerinfiltranten, ook al toen we nog te maken hadden met de klassieke pseudo-koop? Het stierf van de burgerinfiltranten.

De heer **Hiddema**:

Maar het is in criminele kringen bekend geraakt, dat nu toch wel sprake is van langdurige diepte-infiltratiemethodieken, waarbij het profijtelijk is - ik bepaal het klimaat niet - om met een contra-spion te gaan werken.

De **voorzitter**:

Hoeveel van die diepte-infiltranten denkt u dat er in Nederland eigenlijk zijn?

De heer **Hiddema**:

Ik denk minstens net zoveel als er criminele organisaties zijn, en daarover is, begrijp ik, niet al te veel duidelijkheid.

De **voorzitter**:

Geeft u eens een schatting? Wat denkt u?

De heer **Hiddema**:

Ik denk dat iedere organisatie die een beetje georganiseerd is - naarmate je beter georganiseerd bent, neem je veel meer het spiegelbeeld aan van de politie-eenheid waarvan je denkt dat die op de loer ligt - n man in dienst heeft, die als contra-spion werkt.

De **voorzitter**:

Aan hoeveel organisaties denkt u dan?

De heer **Hiddema**:

Ik persoonlijk?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Hiddema**:

15.

De **voorzitter**:

Heeft u het dan alleen over wat wij Hollandse groepen noemen, of denkt u dan ook aan andere groepen: Colombiaanse, Turkse enzovoorts?

De heer **Hiddema**:

Nee, ik heb het dan echt over de kaaskoppen, Hollandse boeven. Hoe moet ik ze anders omschrijven?

De **voorzitter**:

Het woord "kaaskoppen" hadden wij nog niet in ons vocabulair opgenomen.

De heer **Hiddema**:

Ik moest toch een bepaalde duiding geven, ter afzondering van andere groepen?

De **voorzitter**:

Weet u daar ook iets van?

De heer **Hiddema**:

Nee, daar weet ik niets van.

De **voorzitter**:

Terugkomend op die 20, zoals u zegt.

De heer **Hiddema**:

Dat lijkt mij een reel getal.

De **voorzitter**:

En die 20 hebben allemaal wel n of meer mensen die ze naar de politie toesturen.

De heer **Hiddema**:

Ja.

De **voorzitter**:

Is dat volgens u in alle gevallen succesvol?

De heer **Hiddema**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Is het ene korps niet slimmer dan het ander, althans in uw ogen?

De heer **Hiddema**:

Dat zal wel. Ik denk dat er bij de diverse korpsen een heleboel mensen rondlopen, die met een scheef oog naar een infiltrant kijken, omdat ze zich afvragen of het wel in de haak is.

De **voorzitter**:

Kunt u iets explicieter zijn?

De heer **Hiddema**:

Over dit soort zaken kun je heel moeilijk expliciet zijn, omdat het weer gaat om het onderlinge contact tussen de runner en zijn infiltrant. Van wat zich daarin voltrekt, kom ik niet alles te weten.

De **voorzitter**:

Maar blijkbaar komt u bij uw clinten met enige regelmaat mensen tegen, die vroeger voor de politie hebben gewerkt.

De heer **Hiddema**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hoeveel van die ex-politie-infiltranten bent u in de laatste drie jaar tegengekomen, die dus als het ware naar uw clinten zijn toegekomen met een verhaal?

De heer **Hiddema**:

Dat zijn er een heleboel.

De **voorzitter**:

Hoeveel?

De heer **Hiddema**:

15 tot 20 in de laatste drie jaar. U moet overigens niet denken, dat ik met ieder van die verhalen iets kan, hoor.

De **voorzitter**:

Ik vraag, wat volgens u politie-informanten zijn geweest, en nog zijn.

De heer **Hiddema**:

Dat weet ik niet. Ze kunnen me zoveel vertellen.

De **voorzitter**:

Precies.

De heer **Hiddema**:

Wat hun rol precies is, weet ik niet. Ik kan pas inzien dat ze echt politie-infiltrant zijn geweest, als ze over de zaak iets te melden hebben - ik kan dat dan met mijn zaaks kennis beoordelen - wat hout snijdt. Dan kun je zien of er geen avonturier op de stoep staat.

De **voorzitter**:

Dat zegt natuurlijk niets, want ook een avonturier kan u de waarheid brengen. Maar hoeveel van die 20 verhalen heeft u ongeveer geloofd?

De heer **Hiddema**:

Het is geen kwestie van geloven, maar van ernstig rekening houden met de mogelijkheid, dat de man je op een goed spoor zet.

De **voorzitter**:

Hoe vaak is dat gebeurd?

De heer **Hiddema**:

Dat is dikwijls gebeurd.

De **voorzitter**:

Maar van die 20?

De heer **Hiddema**:

Dat is gebeurd in praktisch alle infiltratiezaken die goed zijn afgelopen. Ik denk aan 8 gevallen in de laatste drie jaar.

De heer **Koekkoek**:

Runt u zelf informanten?

De heer **Hiddema**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u geen vaste contacten binnen de politie?

De heer **Hiddema**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

En bronnen bij criminele organisaties, die u vast van informatie voorzien?

De heer **Hiddema**:

Mij van informatie voorzien? Iedere dag!

De **voorzitter**:

Staan ze op de stoep?

De heer **Hiddema**:

Nee, in de cel wordt ontzettend veel gebroeid en nagedacht, ook over uw werk. Iedereen gaat terug in de historie van zijn zaak, ziet allerlei nieuwe gezichtspunten, kletst dat door met mensen buiten de gevangenis, en zo gonst het maar door.

De heer **Koekkoek**:

Maar de vraag is, of u vaste contacten hebt.

De heer **Hiddema**:

Ja, dat zijn de mensen die langdurig vastzitten.

De heer **Koekkoek**:

Dat is geen antwoord.

De heer **Hiddema**:

Er komen geen vaste tipgevers die zeggen: nu hoor ik dit, kun je daar wat mee? Die mensen heb ik niet. Dat ontwikkelt zich per zaak; iedere keer zie ik andere gezichten.

De heer **De Graaf**:

Ik wil het een ietsje breder trekken. Uit uw verhoor komt de suggestie naar voren dat de politie dezer dagen eigenlijk behoorlijk onbetrouwbaar zou zijn wat de informatie betreft die in dossiers wordt neergeslagen. U zei eerder: vroeger had ik het makkelijk met klassiek juridisch werk, maar nu moet je voortdurend als het ware de waarheid buiten de dossiers vinden. Is dat het algemene beeld dat u zelf heeft, dus dat de politie niet betrouwbaar is als het gaat om dossiervorming?

De heer **Hiddema**:

Ja, het spijt mij dat ik het moet zeggen.

De heer **De Graaf**:

Is dat geen generalisering?

De heer **Hiddema**:

Dat is natuurlijk altijd wat generaliserend. Maar ook al gebeurt het maar in geringe mate, het is natuurlijk nog verschrikkelijk, want die processen-verbaal zorgen er wel voor dat mensen worden opgesloten. Het is die geheime fase, om het zo maar te noemen, waarin je als advocaat moet sleuren, trekken en wurgen om iets boven water te krijgen en die - dat stoort mij het meest - tot een geweldige rechtsongelijkheid leidt. Je bent puur afhankelijk van de rechter die met je meedenkt en meeschudt en -boort, en je bent afhankelijk van wat de politieman naar eer en geweten bereid is te zeggen en moet zeggen, ten gunste van de verdachte, als hij onder ede staat. Ik heb sterke staaltjes meegemaakt, dat ze gewoon dingen ontkenden, die absoluut niet het geval waren.

De heer **De Graaf**:

Denkt u dat dat een aangelegenheid van individuele politie-agenten is, of zit het meer in de organisatie en bij het openbaar ministerie? Het is immers een CID-officier, die...

De heer **Hiddema**:

Maar die CID-officier weet vaak van toeten noch blazen. Ik heb in de Ramola-zaak meegemaakt dat de CID-officier, die in arren moede was opgeroepen door de rechtbank om de zaak nog te redden door te zeggen dat het in die zaak goed was gelopen, zegt: met CID-informanten bemoei ik mij niet, ik wil niet eens weten, wie het zijn. Hoe moet je dan in hemelsnaam instaan voor de goede gang van zaken tussen de runner en de informant?

De **voorzitter**:

Maar de CID-officier wist toch wel van toeten en blazen? Hij wilde het alleen op die zitting niet zeggen.

De heer **Hiddema**:

Hij wist van toeten noch blazen.

De **voorzitter**:

Heeft u zijn verhoor gevolgd?

De heer **Hiddema**:

Ik heb het zelfs gelezen, en ik ben daarvan een beetje geschrokken.

De **voorzitter**:

Dan wist hij toch wel van toeten en blazen?

De heer **Hiddema**:

Nee, want de CID-officier wist dat er onder zijn verantwoordelijkheid een aantal infiltraties zijn verricht, via pseudo-koop. Maar op de zitting als getuige gehoord, blijkt dat hij inhoudelijk van die methodiek niets afwist. Hij heeft gezegd: ik weet niet of er met n, twee, drie of vier mensen zaken is gedaan. Hij kon dus nooit meer zeggen, met wie wel, en daar draaide de vraag nu net om. Hij zei ter toelichting daarop: ik bemoei mij niet met infiltranten, ik wil niet eens weten, wie het zijn. Dan kun je wel toestemming geven, maar dan weet je toch waarachtig niet, wat voor effect zo'n toestemming nog heeft.

De **voorzitter**:

Maar hij wist wel wat er gebeurd was; hij wilde dat alleen tegen u niet zeggen.

De heer **Hiddema**:

Maar hij kan niet weten wat er gebeurd is, als hij tot op de dag van vandaag niet weet, met welke mensen de infiltranten zaken hebben gedaan. Dan weet je niet meer dan te zeggen dat er toestemming is gegeven dat een infiltrant aan het werk is geweest, maar hij weet zelf niet eens, wie het is, n hij weet niet, met wie die mensen zaken hebben gedaan.

De **voorzitter**:

Dat zegt .

De heer **Hiddema**:

Nee, dat zegt de officier zelf, onder ede, voor de rechtbank.

De **voorzitter**:

Hij zegt, dat hij dat niet wil weten. Wilt u hiermee zeggen dat hij meined heeft gepleegd?

De heer **Hiddema**:

Dat is een knalharde constatering. Ik zeg alleen maar wat hij onder ede bij de rechtbank heeft verklaard. Daar zegt hij, niet te weten met wie de infiltranten zaken hebben gedaan, en hij zegt ook dat hij niet eens wil weten, wie die infiltranten zijn. Hij wil ze ook niet zien. Dan zeg ik: die controle stelt dan ook niet zoveel voor.

De heer **Rabbae**:

Vindt u het, op basis van het principe van gelijke wapens - de verdediging aan de ene kant en het OM aan de andere kant - juist dat de verdediging tegenover het CID nog verder gaat in het ontwikkelen en het opbouwen van netwerken rondom detectivebureaus, informanten bij de politie, om de gelijkheid weer te herstellen?

De heer **Hiddema**:

Nee, dat vind ik helemaal niet juist. Nogmaals: bezien vanuit het standpunt van de individuele advocaat kan het een heel spektakel opleveren, met veel avontuur. Je kunt er zaken mee winnen, terwijl je verdachte natuurlijk tot zijn oren in het bewijs staat. Want als je dingen inzichtelijk maakt die buiten de boeken zijn gebleven, en de rechtbank wordt daarmee geconfronteerd en de officier en de infiltrant kunnen niets meer zeggen, heb je eigenlijk vrij spel. Dan gaat je clint de deur uit. Maar in de meeste gevallen zijn het natuurlijk de verdachten die de dupe zijn - omdat vaak niet inzichtelijk gemaakt kan worden hoe het is gegaan - van de processen-verbaal die inhouden dat alles correct is verlopen. Dan is de zaak meestal over, en dan worden ze opgesloten. Je blijft dan achter met het gevoel dat het heel anders is gelopen. Hoe kom je aan dat gevoel? Omdat je clint dat zelf vertelt. Maar in de meeste gevallen kun je niet in de keuken inbreken om het verhaal van je clint te toetsen aan wat er zich in die keuken bevindt. Je staat meestal alleen met het verhaal van je clint. Slechts in uitzonderingsgevallen - en dan moet je echt in de periferie van het dossier afdwalen - kun je een clint eruit sleuren aan de hand van zaken die je aannemelijk kan maken, maar dat lukt lang niet altijd.

De **voorzitter**:

Ik wil een tussenvraagje als leek stellen. Is het voor u als advocaat belangrijk te weten wat uw clint precies gedaan heeft?

De heer **Hiddema**:

In dit soort situaties is dat van eminent belang.

De **voorzitter**:

Ook of hij gedaan heeft wat hem ten laste is gelegd?

De heer **Hiddema**:

Of hij het gedaan heeft, hoe hij het gedaan heeft en met name hoe de contacten met de infiltrant zijn gelopen. Ik moet het precies weten, want anders doe ik werk voor niks.

De **voorzitter**:

Is het voor u van belang om te weten of wat uw clint ten laste is gelegd ook gedaan heeft?

De heer **Hiddema**:

Dat is van belang in die zin dat, als ik vind dat de man onschuldig is - hij heeft het mij dan verteld - ik het extra plezierig vind dat hij naar huis kan. Als hij naar huis kan en ik weet dat hij schuldig is, denk ik: het moet kennelijk zo lopen. En dan ga ik naar de volgende zaak. Maar het geeft natuurlijk meer bevrediging als je weet dat je iemand eruit kan halen die het echter verdient. Dat is ook de enige reden van belang.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik. U werkt bij de rechter-commissaris als het bijvoorbeeld gaat om een bedreigde of anonieme getuige. U werkt ook met vragenlijsten die u moet opstellen. Hoe stelt u die vragenlijsten op en hoe kunt u er zo goed mogelijk op toezien? Welke invloed hebt u er door de formulering van de vragen op dat die vragen beantwoord worden?

De heer **Hiddema**:

Die heb je niet. Je kunt vragenlijsten opsturen van vier, zes of tien kantjes, maar iedere vraag waarvan de rechter-commissaris denkt dat deze de identiteit van de getuige boven water kan brengen, wordt toch niet beantwoord. En iedere zinvolle vraag heeft natuurlijk betrekking op de wijze waarop de man is omgegaan met de verdachte. Als er al te precies wordt geantwoord, kan de verdachte nagaan wie de infiltrant is. Zodra hij dat weet, is de zaak stuk.

De **voorzitter**:

De zaak is toch nog niet stuk als de verdachte weet wie de infiltrant is?

De heer **Hiddema**:

Ja, dan houdt de zaak op.

De **voorzitter**:

Wij hebben in Amsterdam een zaak gehad, waarin informanten zelfs in het proces-verbaal genoemd zijn. Het is dus niet gezegd dat het OM een zaak stuk laat gaan als de informant of, zoals u hem noemt, de infiltrant bekend is geworden. Dat hoeft niet per se.

De heer **Hiddema**:

Dat hoeft niet per se, maar de gangbare praktijk is - en dat is in Amsterdam zeker bekend - dat als een verdachte door toeval, lang nadenken of veel recherchewerk erachter komt wie de burgerinfiltrant is de zaak stuk is. Dan werkt het gesloten systeem van anonieme getuigen horen bij de rechter-commissaris niet. De rechter-commissaris kan de burgerinfiltrant onder zijn nummer oproepen. Wat doet dan de verdachte? Die roept hem onder zijn eigen naam op. Dat heb ik ook wel eens gedaan. Dan krijg je een heel gekke vertoning bij de rechter-commissaris, want die ziet die man twee keer. Als je de rechter-commissaris erop wijst dat hij hem al eens gezien heeft, krijg je een schertsvertoning.

De **voorzitter**:

Hoe vaak is het de afgelopen drie jaar gebeurd dat u een getuige heeft opgeroepen die ook op de zitting is verschenen en die eerder al bij de rechter-commissaris als anonieme of bedreigde getuige gehoord was?

De heer **Hiddema**:

En keer.

De **voorzitter**:

Dus niet aldoor.

De heer **Hiddema**:

Het is n keer gebeurd. En toen is betrokkene ook verschenen bij de rechter-commissaris. Als ik een getuige zou oproepen onder zijn eigen naam weet die getuige dat hij ontmaskerd is. Die komt niet meer, al roep ik tot ik een ons weeg. Dat heb ik veel vaker meegemaakt. Hij loopt dan naar de officier toe en zegt: ik doe niet meer mee, want zij zijn erachter gekomen wie ik ben en u had beloofd dat ik anoniem zou blijven. Dan is de zaak over.

De **voorzitter**:

Is u bekend dat dan actief wordt meegewerkt dat de getuige niet verschijnt? Door justitie of politie?

De heer **Hiddema**:

U moet begrijpen dat als dat al gebeurt, justitie mij daarvan niet in kennis zal stellen.

De **voorzitter**:

Meer waarvan u niet direct in kennis wordt gesteld door de autoriteiten is u volgens mij toch bekend.

De heer **Hiddema**:

Dat begrijp ik niet.

De **voorzitter**:

Ik begrijp dat het OM u ervan niet in kennis zal stellen, maar dat was mijn vraag niet.

De heer **Hiddema**:

Dan is uw vraag mij ontgaan.

De **voorzitter**:

Is het u bekend dat door het actieve werken van politie of justitie getuigen die u wilde oproepen niet op de zitting zijn verschenen?

De heer **Hiddema**:

Ik heb wel vaak meegemaakt dat, als je een getuige opriep, de officier zei dat de man nergens meer te vinden was.

De **voorzitter**:

Kunt u mijn vraag precies beantwoorden?

De heer **Hiddema**:

Nee. Ik weiger te zeggen dat justitie actief meewerkt om getuigen van mij weg te houden.

De **voorzitter**:

Ik vraag dat omdat de suggestie erin lag.

De heer **Hiddema**:

Als een anonieme getuige is ontmaskerd, komt hij niet.

De heer **Koekkoek**:

Gebeurt het wel eens dat de officier van justitie een getuige niet kan vinden en dat u hem wel kunt vinden?

De heer **Hiddema**:

Dat heb ik ook wel meegemaakt. Dat gebeurde in de zaak Pauksch. Justitie had een infiltrant ingehuurd, Kalle Pauksch, de koning van de amfetamine mag ik wel zeggen, en die is volledig buiten de stukken gehouden. Via recherchewerk, zal ik het maar weer noemen, kwam ik erachter dat de twee pseudo-kopers die wel in de stukken werden genoemd, mensen van Scotland Yard, waren gestuurd en begeleid door Kalle Pauksch. Toen heb ik op de zitting Pauksch opgeroepen en heb ik de rechtbank verteld dat Pauksch een infiltrantenrol had gespeeld. Dat was toen nogal een onthulling, want Pauksch kon je je toen nog niet onmiddellijk als politiehulp voorstellen. Vervolgens heeft de officier gezegd: van mijnheer Pauksch heb ik wel eens gehoord, maar ik weet niet waar hij woont, maar als de raadsman het adres geeft, ben ik van harte bereid de heer Pauksch op te roepen. Dat adres had ik en daarop heeft de heer officier gezegd: onzin, de heer Pauksch is helemaal geen infiltrant. Die zaak heeft dertien zittingen geduurd en na de derde zitting waren wij zover dat iedereen wist dat Pauksch de infiltrant was, maar de officier heeft dat dertien zittingen ontkend. Hij noemde hem steeds X en de rechtbank sprak over Pauksch.

De **voorzitter**:

Wanneer was die zaak?

De heer **Hiddema**:
Die zaak loopt nog.

De **voorzitter**:
Wanneer hebt u dit gevecht met die officier gehad?

De heer **Hiddema**:
In 1991 meen ik.

De **voorzitter**:
Wie was die officier?

De heer **Hiddema**:
Dat was mr. Nabben.

De heer **Koekkoek**:
Is het vaak gebeurd dat de officier zei een getuige niet te kunnen vinden en dat u hem wel kon vinden?

De heer **Hiddema**:
Dat heb ik veel vaker gehad.

De **voorzitter**:
Hoeveel keer in de laatste drie jaar?

De heer **Hiddema**:
Een keer of vijf, zes. Die mensen hebben wij ook weer via een recherchebureau gevonden.

De heer **Koekkoek**:
En nadat u de getuige had gevonden, werd hij alsnog opgeroepen?

De heer **Hiddema**:
Ja. Als de officier zegt dat die getuige niet te vinden is, moet je het zo arrangeren dat je een kleine verrassing in petto hebt en zeggen: hij zit daar en daar; u kunt hem nu bellen. Als de griffier vervolgens gaat bellen en betrokkene opneemt, is het natuurlijk een rare vertoning. Maar zo is het wel gegaan.

De **voorzitter**:
Wordt zo iemand wel eens betaald?

De heer **Hiddema**:
Wie?

De **voorzitter**:
Die mijnheer die daar toevallig aan de telefoon zit? Ik bedoel niet door u, maar door...

De heer **Hiddema**:
Nee. Het spijt mij dat ik u zo weinig over het betalingsverkeer in deze kringen weet te melden. In elk geval zijn de getuigen die ik op de zitting wil hebben mensen van vlees en bloed en geen stem. Het zijn precies de mensen die ik zoek. Er zitten geen nepgetuigen aan de telefoon.

De **voorzitter**:
Mijnheer Hiddema, ik wil nog even met u praten over een ander onderwerp.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen**:
Mag ik over het net afgeronde onderwerp nog een vraag stellen?

De **voorzitter**:
Absoluut.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen**:
Uit uw verhaal begrijp ik dat u nog wel eens contacten buiten de zitting om zoekt met getuigen.

De heer **Hiddema**:
Ja.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen**:
Komt u dan niet in conflict met artikel 16, lid 2, van de gedragsregels waarin dit verboden wordt?

De heer **Hiddema**:

Ik ken de gedragsregels niet uit mijn hoofd, maar ik ken geen enkele gedragsregel die ik zo moet interpreteren dat het mij niet vrij zou staan om in een strafproces met getuigen in contact te treden als dat naar mijn mening van belang is voor de verdediging. Dat is toch mijn werk?

Mevrouw **Aiking-van Wageningen:**

Ja, maar als het getuigen charge zijn?

De heer **Hiddema:**

Dat is heel wat anders. Van de getuigen van de officier blijf ik af. Ik mag niet aan de getuigen van de officier komen. Hij mag ook niet aan mijn getuigen komen. Het zijn nieuwe getuigen die ik zoek en waarvan de officier geen weet heeft.

De **voorzitter:**

Is u bekend dat getuigen van het OM beïnvloed worden, ook met hulp van advocaten?

De heer **Hiddema:**

Nee.

De **voorzitter:**

Dat is u niet bekend?

De heer **Hiddema:**

Bedoelt u dat een officier getuigen charge eerst laat screenen door een advocaat of zo?

De **voorzitter:**

Nee, ik bedoel dat een getuige van de officier benaderd wordt door of via een advocaat om zijn getuigenis te veranderen. Is u dat bekend?

De heer **Hiddema:**

Nee. Dat zal heus wel eens een advocaat doen die zich niet netjes aan de regeltjes houdt, maar als een officier een getuige op zijn lijst heeft staan waarvan ik denk dat hij niet de waarheid spreekt, zal ik hem op zitting zelf horen.

De **voorzitter:**

Nee, ik bedoel natuurlijk voor de zitting.

De heer **Hiddema:**

Maar dan heeft de officier nog geen getuigen op de lijst staan.

De **voorzitter:**

Waarvan de verdachte denkt dat het een getuige zal worden.

De heer **Hiddema:**

Dat is geen probleem. Natuurlijk mag ik die spreken. Dat zal ook heus wel gebeurd zijn.

De heer **Rabbae:**

Gebeurt het ook andersom?

De heer **Hiddema:**

Dat in dat geval de politie spreekt met mensen die ik als getuige zou willen oproepen. Natuurlijk gebeurt dat.

De **voorzitter:**

Wat gebeurt er dan?

De heer **Hiddema:**

De politie gaat dan spreken met mensen die ik later als getuigen zou willen oproepen.

De **voorzitter:**

Ik wil met u nog spreken over deals met criminelen. Bent u daar een tegenstander van?

De heer **Hiddema:**

Ja. Ik vind dat een heel slechte zaak. Ik denk dat wij het dan met name hebben over de kroongetuige.

De **voorzitter:**

Nee, eerst over de richtlijn van 1983 en wat daaruit voortvloeit. Bent u daar een tegenstander van?

De heer **Hiddema:**

Ja. Je sluit een deal met een crimineel en een crimineel is iemand die niet zozeer de waarheidsvinding nastreeft, als wel zijn beurs wil spekken. Als die beurs gespekt wordt met

iets wat op de waarheid lijkt en wat een ander goed uitkomt, verklaart hij alle kanten op.
Dat is nu eenmaal zo.

De **voorzitter**:

Spreekt u wel eens met justitie of politie over de positie van een clint?

De heer **Hiddema**:

Mijn eigen clint?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Hiddema**:

Wat bedoelt u?

De **voorzitter**:

Als uw clint tegen u zegt: "ga naar het OM en ...".

De heer **Hiddema**:

O, bedoelt u het zo. Dat doe ik nooit. Dan zeg ik: dat moet u zelf maar doen.

De **voorzitter**:

Maar men zal u toch wel eens vragen naar het OM te gaan om iets te regelen, omdat men nog wat te verklaren heeft over mijnheer X?

De heer **Hiddema**:

Dat gebeurt wel, maar dan zeg ik: dat moet u zelf maar doen.

De **voorzitter**:

Dat doet u nooit?

De heer **Hiddema**:

Nee. Het is voor het OM ook veel vrijer. Ik ben er nooit bij geweest. Dat praat ook makkelijker.

De **voorzitter**:

Maar als men zegt: geef mij rechtsbijstand alstublieft.

De heer **Hiddema**:

Die krijgt men niet van mij.

De **voorzitter**:

Welke confrre raadt u dan aan?

De heer **Hiddema**:

Niemand.

De **voorzitter**:

En als hij zegt: ik ben een boef en ik wil graag dat u meegaat?

De heer **Hiddema**:

Zo'n vertoning wens ik niet. Dat doe ik niet. Ik zeg hem erbij dat hij er helemaal geen advocaat voor nodig heeft. Het is voor hem als hij zo'n deal nastreeft ook veel prettiger denk ik als hij alleen kan praten met de officier. Dan is niemand getuige van wat daar afgesproken wordt en kan er later niet op teruggekomen worden. Ik zeg: zoek het maar samen uit.

De heer **Koekkoek**:

Is dat niet vreemd? U zoekt het belang van uw clint.

De heer **Hiddema**:

Ik wens mij niet te scharen achter dat soort belangen. Dat zint mij niet. Er is misschien helemaal niets mis mee, maar ik wil er gewoon niet bij zijn.

De heer **Koekkoek**:

Uw clint wil informatie geven, om op die manier misschien een vervolging te voorkomen, en daar werkt u niet aan mee.

De heer **Hiddema**:

Nee, dat doe ik niet.

De heer **Koekkoek**:

Ziet u daar geen brood in?

De heer **Hiddema**:

Het strijkt me tegen de haren. Het is precies datgene, wat ik de politie verwijt dat ze te makkelijk doet: als iemand in de knel zit met een profijtelijk verhaal komen, waar of niet, en proberen er een slaatje uit te slaan. En zo'n systeem zou ik moeten begeleiden bij mijn eigen clint, waarmee ik toch een prettige omgang moet hebben. Zo'n man ziet mij niet, maar zou het naar de officier moeten brengen, wat misschien een beduimeld verhaal is, dat ik dan ook nog moet aanhoren. Ik moet dan verder kijken, hoe de officier daarop reageert. Ik vind het niet kies. Maar als er een mogelijkheid is voor die man om er een slaatje uit te slaan, en hij kan zo met de officier zaken doen...

De **voorzitter:**

Dan moet hij het niet laten.

De heer **Hiddema:**

...dan moet hij het niet laten. Maar ik heb er niets mee te maken.

De heer **De Graaf:**

U adviseert hem dat ook niet?

De heer **Hiddema:**

Ik adviseer hem zoals ik nu zeg dat mijn opstelling zal zijn. Ik zeg dat het beter is om dat onder vier ogen te regelen, en dat verhaal hoeft ik ook niet te horen.

De heer **De Graaf:**

Dat begrijp ik. Dat is de uitvoering.

De heer **Hiddema:**

Dat is de uitvoering, ja.

De heer **De Graaf:**

Maar adviseert u nooit een clint om een bepaald verhaal aan de officier te vertellen?

De heer **Hiddema:**

Dat heb ik nog nooit gedaan.

De **voorzitter:**

Dat zullen clinten u toch wel eens vragen?

De heer **Hiddema:**

Hoe het voor hem kan aflopen als hij met een voor Justitie wat interessanter verhaal zou komen? Nee, dat overkomt mij zo weinig. Ik denk dat ze wel aanvoelen dat ze bij mij dan niet prettig zitten.

De **voorzitter:**

Zijn er confreres van u bekend die dat zo wel doen?

De heer **Hiddema:**

Dat zal heus wel gebeuren, maar ik kan daar zo niets over zeggen. Er zijn wel gevallen bekend van advocaten die zo'n toernee op touw zetten.

De heer **Koekkoeck:**

Maar stel nu dat de crimineel afspraken wil maken met het openbaar ministerie, die ook worden vastgelegd. Adviseert u daarin niet?

De heer **Hiddema:**

Ik adviseer daarin niet. Dat zeg ik u net. Ik heb ook de beweegreden genoemd. Ik heb het nog nooit gedaan, en ik doe het ook niet. Het gaat altijd ten koste van een ander.

De heer **Koekkoeck:**

Maar dat is toch ook zo als u een verdachte verdedigt?

De heer **Hiddema:**

Maar ik verdedig mensen, dat is mijn verdedigingsinstinct. Ik wil niets bijdragen wat ten koste gaat van anderen, en zeker niet dat mijn eigen clint zoiets doet. Dat zint mij niet.

De **voorzitter:**

Ik heb hier voor mij het Limburgs Dagblad van 9 september 1995, met een interview met u onder de kop "Als lelieblanke advocaat toch in verdachtenbank". Is dit artikel u bekend?

De heer **Hiddema:**

Ja, dat is mij bekend. Ik zie aan de andere zijde mijn konterfeitsel.

De **voorzitter:**

In dat interview zegt u onder andere het volgende. Historisch is het voorval met de infiltrant die 40 kilo coke mocht invoeren. Toen de douane bij toeval de container opende, zat er 400 kilo drugs in. In dat schemergebied etcetera komen dus veel oncontroleerbare zaken voor. In het interview staat dan: ik zal de commissie straks de dossiers met voorbeelden van zeer grootschalige, volslagen oncontroleerbare deals overleggen en uitleggen, welke gevaren daaraan kleven. Mijn vraag aan u is: wanneer mogen wij die dossiers tegemoet zien?

De heer **Hiddema**:

Wanneer u wilt, voorzitter.

De **voorzitter**:

Heden graag.

De heer **Hiddema**:

Ik heb de dossiers bij mij.

De **voorzitter**:

U kunt ze straks aan de griffier geven. Kunt u ons ook nog zeggen, wanneer en waar die 40-kilo-zaak zich afspeelt?

De heer **Hiddema**:

Die zaak speelt in Den Haag; dat was het Holco-team, en dat was dacht ik in augustus 1993.

De **voorzitter**:

Die zaak is op de zitting geweest?

De heer **Hiddema**:

Ja. Twee zittingen.

De **voorzitter**:

Welke officier en welke verdachte?

De heer **Hiddema**:

De naam van de verdachte kan ik hier moeilijk...

De **voorzitter**:

Met de voorletter.

De heer **Hiddema**:

Ik dacht dat de voorletter een V. is.

De **voorzitter**:

En welke officier?

De heer **Hiddema**:

Ik heb de zaak niet bij de rechtbank gedraaid. Ik ben alleen in appel bij het Hof opgetreden.

De **voorzitter**:

Wie was de AG bij het Hof?

De heer **Hiddema**:

Dat weet ik niet meer uit mijn hoofd.

De **voorzitter**:

Ok. En zitten in uw tas de dossiers?

De heer **Hiddema**:

Nee, dat is een kleine verschrijving geweest. Ik had mij voorgenomen, aan de hand van voorbeelden uit die bewuste dossiers uw commissie in te lichten omtrent de heilloze weg waarop wij ons bevinden, en dreigen af te glijden. Maar het is natuurlijk niet mijn bedoeling geweest, mijn hele praktijk hiernaartoe te slepen. Dan had ik een bestelwagen hier op het pleintje staan. Maar u mag mij alles vragen omtrent die dossiers, ook over deze zaak.

De **voorzitter**:

Maar aangezien wij uw dossiers nog niet hebben ingezien, is dat op dit moment niet mogelijk. U kunt verzekerd zijn van een vertrouwelijke behandeling van de door u meegenomen stukken. Verder bent u waarschijnlijk genegen, schriftelijk te antwoorden op eventuele vragen van onze kant.

De heer **Hiddema**:

Zeker, voorzitter.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen**:

Mijn vraag is algemeen van aard. Ik stel mijn vraag niet aan u als advocaat, maar aan u als Nederlands staatsburger.

De **voorzitter**:

Het n is niet los te zien van het ander.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen**:

Maar je kijkt soms toch op verschillende manieren tegen de dingen aan. Bent u van mening dat de georganiseerde zware criminaliteit inderdaad een grote bedreiging vormt voor de Nederlandse samenleving?

De heer **Hiddema**:

Ja, dat is juist. Natuurlijk is dat juist. Maar de bedreiging wordt nu extra aangescherpt, door de methodieken die erop neerkomen dat je hulptroepen uit die zware organisaties in je politiebureaus haalt om de opsporing te runnen, want daarmee verziek je je eigen apparaat. Dat vind ik een veel groter gevaar dan het klassieke gevaar dat uitgaat van de zware georganiseerde criminaliteit. Dat zeg ik als staatsburger.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen**:

U voelt dat als een bedreiging van de Nederlandse rechtsstaat?

De heer **Hiddema**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

U zei, een principie tegenstander te zijn van het sluiten van deals met criminelen. Zijn er ook zaken, die u principieel niet wilt verdedigen?

De heer **Hiddema**:

Een zaak waar ik mij absoluut niet bij thuis zou voelen - dat heeft niets te maken met de aard van het delict, met de wijze waarop de opsporing zich heeft voltrokken of hoe de verdachte zich daarin verder heeft gedragen tijdens de opsporing - heeft puur te maken met de vraag of ik met de man emotioneel door n deur kan. Ik kan mij geen zaak voorstellen, waarvan ik zeg: daar begin ik niet aan.

De **voorzitter**:

Mijnheer Hiddema, dank u wel. Sluiting 13.00 uur

**Openbaar verhoor enqutecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 65**

20 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enqutecommissie opsporingsmethoden op vrijdag 20 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer H. Wierenga

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik open de vergadering van de enqutecommissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer H. Wierenga, geboren op 6 maart 1933 te Borger. Mijnheer Wierenga, de door u af te leggen eed luidt: Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Wierenga:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De voorzitter:

Mijnheer Wierenga, u was burgemeester van Enschede, u was korpsbeheerder in Enschede en u bent in 1994 gevraagd, voorzitter te worden van de commissie die uw naam gekregen heeft. Daarover willen wij met u spreken; niet over alle aspecten, maar speciaal over de aspecten die te maken hebben met de gebruikte werkmethoden. Was het voor u een verrassing dat u voor die taak gevraagd werd?

De heer Wierenga:

Ja, dat was een verrassing.

De voorzitter:

Heeft u er lang over nagedacht om het te doen?

De heer Wierenga:

Ik werd er midden in de week voor benaderd en ik heb ook gehoord, op grond van welke argumenten men aan mij dacht. Ik heb begrepen dat men zocht naar een bestuurder/korpsbeheerder die direct noch indirect te maken had met het IRT Noord-Holland/Utrecht. Dat gold voor mij en een bijkomend voordeel was dat ik als voorzitter van de commissie nooit aanbevelingen zou doen die ik later als korpsbeheerder zou moeten uitvoeren, omdat ik binnen een paar maanden zou stoppen. En wellicht heeft het ook een rol gespeeld dat ik de bewindsman die mij vroeg, al heel lang kende.

De voorzitter:

Uit de tijd dat u kamerlid voor de Partij van de Arbeid was?

De heer **Wierenga**:

Ja.

De **voorzitter**:

Was de tijd die u voor het maken van een rapport had, voldoende?

De heer **Wierenga**:

Nadat wij een paar dagen hadden gesproken over de taak en de invulling van de commissie, gingen wij op 30 januari van start. De Kamer had aan de bewindslieden gevraagd, een commissie in te stellen die in vier weken klaar zou zijn met haar werk. De ministers hebben de Kamer er toen van overtuigd dat het alleen al op grond van logistieke overwegingen - stukken verzamelen, verhoren afnemen, met elkaar praten, conclusies trekken en een rapport laten drukken - nooit binnen vier weken zou lukken en zij hebben de Kamer er toen van overtuigd dat de commissie in ieder geval zes weken nodig zou hebben. Daar hebben wij ons ook praktisch aan gehouden. Ik vind de tijd die wij ervoor hadden, nog steeds erg kort.

De **voorzitter**:

Maar was het voldoende?

De heer **Wierenga**:

Wij hadden natuurlijk meer kunnen doen als wij meer tijd hadden gehad, maar wij hadden zes weken, dus in die tijd moesten wij het werk doen. Daar moet je dan ook voor staan, vind ik, anders moet je bedanken voor de eer. Maar ik wist uiteraard niet wat mij allemaal boven het hoofd hing.

De **voorzitter**:

Goed. De heer De Graaf gaat nu verder.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Wierenga, wat was precies de opdracht die de commissie kreeg?

De heer **Wierenga**:

Onze opdracht was, het ontstaan, het functioneren en de ontbinding van het IRT goed in beeld te brengen en de problemen die zich vooral bij het eerste en het laatste hadden voorgedaan, goed te onderzoeken. En het ging er ook om, de in het persbericht over de ontbinding gewraakte methode goed tegen het licht te houden.

De heer **De Graaf**:

Nu is er een merkwaardig verschil tussen de uiteindelijke beschikking op grond waarvan uw commissie is ingesteld, en de brief aan de Kamer van dezelfde datum. De opdracht is in beide gevallen in exact dezelfde woorden geformuleerd, maar in de brief aan de Kamer staat er nog een zinnetje bij, dat kennelijk is weggefallen in de beschikking. Ik lees het even voor: "De taakopdracht van de commissie luidt: het instellen van een onderzoek naar de ontwikkelingen inzake het ontstaan, het functioneren en het ontbinden van het IRT, het vaststellen en beoordelen van de gronden waarop tot ontbinding van het IRT werd besloten en de wijze waarop dit besluit is uitgevoerd." Zo staat het in de beschikking, maar in de brief staat er nog bij: "mede in het licht van de risico's die aan een dergelijk besluit zijn verbonden". En dan volgt in beide gevallen nog: "het formuleren van conclusies en het doen van aanbevelingen". Weet u waarom die zinsnede alleen in de brief aan de Kamer voorkomt?

De heer **Wierenga**:

Misschien kan een van de ondertekenaars van dat stuk daarvoor een verklaring geven, ik kan alleen vermoeden wat de achtergrond was. Er was vaak gezegd dat de ontbinding risico's opleverde, niet alleen voor de informant, maar ook voor het politiepersoneel, zodat wij er met name goed naar moesten kijken of de wijze waarop de zaak ontbonden was en alles wat daarmee te maken had, mensen in gevaar gebracht heeft.

De heer **De Graaf**:

Dat heeft u niet nagevraagd bij de ministers?

De heer **Wierenga**:

Nee, dat hebben wij niet gedaan.

De heer **De Graaf**:

Het maakte u niet uit voor uw formele taak, want u heeft het uiteindelijk toch wel in uw werk ingebouwd?

De heer **Wierenga**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Was de opdracht naar uw oordeel ruim genoeg?

De heer **Wierenga**:

Wij konden er in ieder geval wel mee uit de voeten en eerlijk gezegd waren wij blij dat de opdracht niet ruimer was geformuleerd, zoals de opdracht aan uw commissie, omdat wij dan nog meer zouden hebben moeten doen en nog meer in een tijdsdruk terecht zouden zijn gekomen.

De heer **De Graaf**:

U had er zes weken voor; die tijdsdruk bracht natuurlijk ook beperkingen met zich mee, naar ik aanneem zowel bij de selectie van wat u uiteindelijk wilde en kon bestuderen als bij de prioriteitenstelling.

De heer **Wierenga**:

Het heeft op een paar punten een rol gespeeld. Wij werkten heel anders bij de verhoren dan u. U heeft met mij en vele anderen voorgesprekken gevoerd, wij hebben dat nooit gedaan. Dat hoefde misschien ook niet, maar dat kan ik niet beoordelen; wij werkten volstrekt niet in de publiciteit, dat maakt wel iets uit. Het was ook iets informeler dan bij deze enquête. Dat scheelde dus een heel stuk werk, maar wij hadden er in verband met de tijd ook absoluut geen kans voor. Wij hebben alleen een paar mensen gevraagd, een keer terug te komen en een van onze mensen heeft met n persoon nog een tweede gesprek gehad. Wij zijn dus zeer selectief bezig geweest. Bovendien zijn wij begonnen bij het begin.

De heer **De Graaf**:

Dat is meestal het beste.

De heer **Wierenga**:

Inderdaad, maar sommigen beginnen met de conclusie en zoeken er dan argumenten bij. Wij hadden echter in dit geheel allen een volstrekt blanco blad voor ons. Je kunt natuurlijk zeggen dat wij bepaalde dingen meer hadden moeten onderzoeken en dat wij er meer over hadden moeten schrijven, maar wij zijn toch redelijk aan ons werk toegekomen.

De heer **De Graaf**:

Ik vraag dit met name omdat ik heb gemerkt dat u vooral gebruik moest maken van gesprekken, dat die uw belangrijkste bron vormden en dat u bijna geen ruimte had om nog op een andere manier aan feitenonderzoek te doen.

De heer **Wierenga**:

Dat is niet juist. Ik kan niet precies zeggen wat het belangrijkste was, maar wij hadden twee heel belangrijke bronnen. In de eerste plaats de gesprekken en in de tweede plaats de al dan niet geheime rapporten die wij van anderen gekregen hadden. Ik moet zeggen dat wij bergen stukken hebben gekregen van het openbaar ministerie - de PG, het parket van de hoofdofficier van justitie, de hoofdofficiëren in de verschillende arrondissementen die erbij betrokken waren - de betrokken politiekorpsen en het IRT zelf. Die stukken zijn allemaal bekeken op hun relevantie en er waren zeer belangrijke stukken bij, die ook in veel gevallen worden geciteerd in ons rapport. Daar hebben wij veel kennis uit gehaald, vooral van de manier waarop de geschiedenis ongeveer verlopen is. Wij hadden bijvoorbeeld alle notulen van de vergaderingen die gehouden zijn...

De heer **De Graaf**:

U had een berg documenten ter beschikking.

De heer **Wierenga**:

Kortom, het was een berg documenten en...

De heer **De Graaf**:

En u had het gevoel dat u te weinig tijd had om die echt grondig door te spitten en erover door te vragen? U heeft immers veel mensen maar n keer kunnen horen, terwijl u nog bezig was met het bestuderen van de stukken.

De heer **Wierenga**:

Het zou wat pedant zijn om te zeggen dat wij voldoende tijd hadden, want eigenlijk hebben wij daarvoor niet genoeg tijd gehad. Ook bij het trekken van onze conclusies hadden wij best enkele mensen voor een tweede gesprek willen vragen. Wij hadden een geweldige staf, die net als wij, de leden van de commissie, die papierberg doorgeworsteld hebben. Ik wil niet de indruk wekken dat die zes weken vier maanden hadden moeten zijn, maar het zou mij liever geweest zijn als wij acht of negen weken de tijd hadden gehad.

De heer **De Graaf**:

U heeft gaandeweg ook niet overwogen om tegen de minister te zeggen dat het ondoenlijk was en dat u meer tijd nodig had?

De heer **Wierenga**:

Ik ben lang genoeg in de politiek geweest om te weten dat de Kamer, als ze eenmaal contre coeur akkoord is gegaan met zes weken, niet gauw zal zeggen: "Geef ze er nog maar een paar weken bij."

De heer **De Graaf**:

Nu willen wij met u vooral praten over de gehanteerde opsporingsmethoden en minder over allerlei bestuurlijke verhoudingen en over de vraag hoe alles precies in de tijd geplaatst kan worden. Op welke wijze heeft u onderzoek verricht naar de aard en de feiten bij de methode die bekend is geworden als de "Delta-methode"?

De heer **Wierenga**:

In de eerste plaats door het bestuderen van rapporten die voor ons of voor de minister gemaakt waren, of andere stukken. In de tweede plaats hebben wij sterk "geleund" op de gesprekken met degenen die ervoor verantwoordelijk waren in de justitie lijn, maar ook bij de politie en het IRT zelf. Wij hebben ook vooraf uitvoerige rapporten gekregen, bijvoorbeeld van de heren Lith en Van der Veen. Dat was voor ons de basis voor de gesprekken: Wat moeten wij vragen? Welke kant moeten wij op? Waar zitten onduidelijkheden in? Er zijn toen uitvoerige gesprekken gehouden en omdat wij het noodzakelijk vonden, hebben wij met de secretarissen en de heer Jansen een uitvoerige sessie gehad om de boekhouding, de aantekeningen, de journaals etc. te bekijken die bij het IRT werden bijgehouden. Ik kon daar zelf helaas niet bij zijn. Het ging daarbij om vragen als wanneer er toestemming was gegeven, door wie en waarvoor. En het ging er ook om, of de zaak in beslag was genomen.

De **voorzitter**:

Maar de rapporten die voor u het belangrijkste waren, was dat in de eerste plaats het rapport van de heer Van der Veen van 24 januari 1994?

De heer **Wierenga**:

Nee, het eerste belangrijke rapport over deze zaak was een rapport van de heer Van Kastel van 8 november.

De **voorzitter**:

En daarnaast het rapport van de heer Van der Veen?

De heer **De Graaf**:

Uitgebracht aan de minister van Justitie.

De heer **Wierenga**:

Ja.

De **voorzitter**:

Heeft u bij het begin van uw werk nog meer rapporten over de methode geraadpleegd?

De heer **Wierenga**:

Een deel van het rapport van de heer Lith ging daarover; een zeer uitvoerig verhaal over alle aspecten, ook de bestuurlijke, maar ook over de methode. Dit zijn wel de belangrijkste bronnen geweest, en daarnaast kregen wij nog allerlei notities en brieven, informatie van

de PG, van de hoofdofficier van justitie, van de heer Van Riessen en van de heer Nordholt. Al die stukken gaven een beeld en wij hebben getracht, dat te completeren door middel van de gesprekken en het onderzoek dat ik zojuist noemde.

De heer **De Graaf**:

Nu hebben wij al eerder gehoord van commissaris Jansen van de regiopolitie Rotterdam/Rijnmond, die als uw adviseur optrad, dat u hem ook een proces-verbaal over de methode had laten opstellen. En als ik het goed begrepen heb, was dat een verslag van een gesprek dat hij met de heer Van der Veen had gehad. Is dat correct?

De heer **Wierenga**:

Ja. Wij hadden voordien met de heer Van der Veen gesproken en naar aanleiding daarvan hadden wij toch nog een aantal vragen, zoals het meestal gaat. Maar de heer Van der Veen hebben wij geen tweede keer gehoord, vier anderen - de heren Van Randwijck, Vrakking, Nordholt en Van Riessen - wel. Bij de heer Van der Veen is het via het proces-verbaal van de heer Jansen gegaan; in wezen heeft hij dus na overleg met onze commissie het gesprek gevoerd.

De heer **De Graaf**:

Waarom heeft u dat niet zelf gedaan? Het was toch een cruciaal gesprek gebleken?

De heer **Wierenga**:

Op dat moment waren wij "volgeboekt" met andere gesprekken en wij wilden de informatie op korte termijn beschikbaar hebben. Wij hadden een rooster vastgesteld, wij hadden mensen uitgenodigd etc. Zo is het gegaan en u mag er ook niets anders achter zoeken.

De **voorzitter**:

Maar nu is het proces-verbaal dat de heer Jansen van het gesprek met de heer Van der Veen gemaakt heeft, een van de cruciale stukken als het om de methode gaat. Er wordt namelijk vrijwel in detail beschreven hoe de methode in z'n werk ging.

De heer **Wierenga**:

Ja, maar dat had de heer Van der Veen toch ook redelijk goed uit de doeken gedaan in de gesprekken die wij met hem gehad hebben, en hij niet alleen.

De **voorzitter**:

Maar de rol die de politie bij het vervoer van de partijen speelt, wordt in het proces-verbaal juist duidelijker. Zou het niet in de rede hebben gelegen, juist bij dat aspect de hele commissie te betrekken?

De heer **Wierenga**:

Dat kwam door de tijdsdruk.

De **voorzitter**:

Was dat louter de tijdsdruk?

De heer **Wierenga**:

Ja, dat was louter de tijdsdruk.

De heer **De Graaf**:

Dit brengt mij bij de vraag, wat u aan het eind van uw onderzoek precies wist van de methode, waarbij ik de zaak even zou willen uitsplitsen. Wat wist u van de rol van de informant c.q. van de informanten?

De heer **Wierenga**:

Ik denk dat ik dat het best duidelijk kan maken aan de hand van de procedure. De informant, iemand uit het criminele circuit, was in staat om diensten te verlenen aan de criminele organisatie. Hij meldde zich bij de politie met de mededeling dat hij bereid was, als informant dienst te doen en de politie van een en ander op de hoogte te stellen. Er moest natuurlijk vanaf het begin duidelijk gemaakt worden, ook in alles wat men deed, dat dit later de toets der kritiek zou kunnen doorstaan. Zo is met de informant duidelijk afgesproken dat er maar n instantie bestelde, namelijk de criminele organisatie, en dat die niet verleid zou worden, iets te bestellen. Er mocht dus op geen enkele wijze van uitlokking sprake zijn.

De heer **De Graaf**:

Hoe heeft u vastgesteld dat de informant niet zelf bestelde?

De heer **Wierenga**:

Dat heb ik niet vastgesteld, dat heeft niemand vastgesteld; dat kun je ook niet vaststellen. Er zijn in het hele traject een aantal dingen die de recherche misschien kan vaststellen, maar dan moet die wel kunnen praten met de informant en ook met de criminele organisatie. En het zal duidelijk zijn dat wij die geen van twee hebben kunnen oproepen, omdat wij niet wisten wie het waren. Maar je komt het in het traject natuurlijk wel meer tegen. Wij hebben ons dan ook gebaseerd op de verklaringen die wij daarover hebben gekregen.

De **voorzitter**:

Welke verklaringen, en van wie?

De heer **Wierenga**:

De verklaringen die in de stukken zijn opgenomen, die uit de gesprekken met Van der Veen zijn gevolgd.

De **voorzitter**:

Wie was de belangrijkste bron voor die mededeling?

De heer **Wierenga**:

Voor welke mededeling?

De **voorzitter**:

Dat er helemaal niet werd besteld door de informant.

De heer **Wierenga**:

Dat waren de heren Van der Veen, Van Capelle, Wortel, Lith en Van Baarle. De belangrijkste waren Van der Veen, Van Capelle en Lith.

De heer **De Graaf**:

Niet de heer Langendoen?

De heer **Wierenga**:

Ik wil nu geen gradaties aanbrengen; die heeft het ook verteld, maar toen hadden anderen dat al gedaan.

De **voorzitter**:

Heeft hij het verteld?

De heer **Wierenga**:

Volgens mij wel.

De **voorzitter**:

Mij staat bij dat hij heel weinig heeft verteld.

De heer **Wierenga**:

Dat klopt, dat vond ik zelf ook. Ik ben dat dus met u eens. Dat zat 'm in het feit dat de heer Langendoen toentertijd in een gigantische stress-situatie verkeerde. Het was een nogal hectische tijd, ook omdat er na het opblazen van het IRT allerlei zaken in de pers kwamen, waar dan ook vandaan. Met name de heer Langendoen kwam daarbij als runner van de informant natuurlijk onder druk te staan in de zin van "Wanneer zal de informant onderuit gaan en zal ik ook een keer onderuit gaan?". Er voelden zich trouwens meer politiemensen onder druk, bedreigd, door welke criminele organisatie dan ook. Dat heeft ertoe geleid dat het gesprek met de heer Langendoen uiterst moeizaam verliep, maar dat is geen onbekend verschijnsel.

De **voorzitter**:

Ons is gebleken dat de heren Van der Veen en Lith in feite niet van alle details op de hoogte waren, maar de heer Langendoen wel, omdat hij de zaak in de eerste plaats organiseerde.

De heer **Wierenga**:

Dat is juist. Ik meen ook dat de heer Van der Veen hier op een aantal punten heeft gezegd: "Dat wist ik niet." Maar wij moeten de zaak niet omkeren, want u zou de heren Van der Veen, Van Capelle en Augusteijn onrecht aandoen als u stelde dat zij bijna nergens van wisten, dat zij eigenlijk maar een soort meelopers waren. Dat is namelijk bepaald niet het

geval. Ze hebben verantwoordelijkheid genomen, en met name de heren Van der Veen en Van Capelle wisten de procedure exact. Bepaalde dingen wisten ze echter niet helemaal, zo is later gebleken.

De heer **De Graaf**:

Terug naar de informant, die zelf niet bestelde. Hij speelde ook geen rol in het voortraject, tot het moment van invoer?

De heer **Wierenga**:

Na het bestellen volgt natuurlijk het vervoer van het spul.

De heer **De Graaf**:

Waar? In Nederland of buiten Nederland?

De heer **Wierenga**:

Het vervoer naar Nederland toe. Ons is medegedeeld dat de informant geen enkele rol speelde bij het vervoer. Maar aangezien de betrokkene iets in de expeditie deed, heb ik soms het gevoel gehad dat dit wel eens een nuance anders zou kunnen zijn dan bij het bestellen. In het geheime rapport is echter te lezen dat met name Van der Veen en Lith hebben gesteld dat hij ook daarbij geen rol speelde. De man kwam er pas aan te pas als de zaak in Nederland uit die grote containerschepen werd geladen. Hij kwam dan aan boord omdat hij dan inmiddels beschikte over de juiste papieren om aan te tonen dat hij recht had op een bepaalde container. En die container werd dan - daarin speelde de informant niet zo'n grote rol, maar wel de politie en de douane, door de andere kant uit te kijken...

De heer **De Graaf**:

Met uw goedvinden kom ik daar zo meteen nog op.

De heer **Wierenga**:

De informant had in ieder geval het vertrouwen van de Delta-groep dat hij een cruciale rol kon spelen als het ging om het traceren van een container op een schip. Het is natuurlijk heel moeilijk om na te gaan wat er in een container zit, de politie moet dus haar slag slaan als het spul erin gaat of als het eruit komt. De informant krijgt dus op een gegeven moment een container, leidt die door de douane en brengt 'm dan verder het land in. Dat was het beeld dat binnen de hele groep ontstond.

De heer **De Graaf**:

Nu heeft u op pag. 161 van uw rapport geschreven dat de voordelen van de aanpak waren dat de informant geen feitelijke handelingen pleegde met betrekking tot de handel in verdovende middelen, maar slechts als informatiebron fungeerde. In uw aanbiedingsbrief bij het geheime deel lijkt toch een ander beeld op te doemen. Daarin zegt u, dat de informant zich bezighield met het regelen van transporten. In dat kader is hij ook in een niet nader te noemen land in Zuid-Amerika geweest.

De heer **Wierenga**:

Dat is die twijfel waar ik het net over had.

De heer **De Graaf**:

Maar hoe kunt u dan in het openbare deel van uw rapport zo absoluut zeggen dat de informant geen feitelijke handelingen met betrekking tot de handel in verdovende middelen pleegde, maar slechts als een informatiebron fungeerde?

De heer **Wierenga**:

Dat is de informatie die wij hebben gekregen van Van der Veen. En dat andere... Ik duidde er reeds op dat ik daar niet zo zeker van ben omdat hij - dat staat wel vast - wel eens in een nader genoemd land was geweest. Er werd mij verzekerd en later nog eens door de heer Van der Veen, dat hij van mening was dat de informant in het vervoer geen rol speelde.

De heer **De Graaf**:

Hoe kunt u dan met stelligheid twee verschillende stellingen betrekken? Een in het openbare deel en een in het geheime deel? Dat is mij niet helemaal duidelijk. U zegt dat u twijfels heeft. Dat begrijp ik, maar dan kunt u toch niet met zo'n stellige bewering in het openbare deel komen?

De heer **Wierenga**:

Tegenover de minister hebben wij onze twijfel geuit in de formulering die u aanhaalde.

De heer **De Graaf**:

Maar u kunt zich voorstellen dat er bij de mensen die alleen beschikking hebben over het openbare deel een ander beeld opdoemt dan dat wellicht naar voren is gekomen in uw gedachten en uw besloten gesprekken met de minister.

De heer **Wierenga**:

Daar hebt u op zichzelf gelijk in; ik wil dat ook helemaal niet ontkennen, maar ik heb zonet in mijn verhaal ingebouwd dat wij er enige twijfel over hadden.

De **voorzitter**:

U zegt dat de heren Van der Veen en Van Capelle u zeiden: neen, die rol is beperkter. Anderzijds hebben de getuigen Vrakking en Nordholt gezegd dat ze u dat wel degelijk hebben voorgehouden.

De heer **Wierenga**:

Wat?

De **voorzitter**:

De heer Vrakking heeft hier in zijn verhoor gezegd: er waren wel degelijk contacten met een Zuidamerikaans land en dat heb ik ook gemeld aan de commissie-Wierenga. De heer Nordholt heeft dat ook in zijn brief van 28 februari gemeld. Is het nu zo dat wij in de aanbiedingsbrief daar meer van terugzien dan in de conclusies van het openbare deel?

De heer **Wierenga**:

Dan wil ik toch graag even zeggen in welke bewoordingen zo'n melding werd gedaan, waarover de heer Nordholt sprak. Ik heb de brief bij mij waarop u doelt. Er worden daarin een aantal stellingen geponereerd. In die brief beschrijft hij wat hij wist op 8 november, het moment waarop Van Kastel aan de bel trok. Dan zegt Nordholt onder punt 3 van de brief: "waarbij de betrokken informant een drugslijn opzette vanuit Zuid-Amerika naar Nederland om te kunnen groeien in de criminele organisatie Delta, waarbij de informant zelf betrokken was bij de meeste activiteiten van de drugslijn (acquisitie, invoer, vervoer, opslag en distributie)." De informatie die Nordholt op 8 november had, was gebaseerd op het rapport van Van Kastel. Laatstgenoemde begon zijn rapport met de opmerking: ik heb geen volledig beeld van wat gebeurd is, maar ik meld maar wat ik weet.

De **voorzitter**:

Maar iedereen meldde toch maar wat hij wist? Iedereen deed dat.

De heer **Wierenga**:

Ja, maar er kan tussen een opmerking van A. en een opmerking van B. een wereld van verschil zitten. A. kan zeggen: acquisitie, invoer, vervoer, opslag en distributie. B. kan je zo goed mogelijk vertellen, terwijl hij al veel meer wist - dan heb ik het over Van der Veen - wat er precies gebeurd is. De "Amsterdamse" opmerkingen werden verder niet gestaafd, ook niet door Van Riessen, want dit is overgeschreven en is een deeltje van de brief van de heer Van Riessen. Maar zulk soort opmerkingen komt niet in deze stellingheid voor, ook niet in andere rapporten. Wij beschikken niet over andere dingen. Dat neem ik ze niet kwalijk, want dat is hun eigen verantwoordelijkheid. Hoewel in de periode van 1 juli tot het opblazen van het IRT men officieel onder het regime van Amsterdam heeft gestaan, is het door allerlei zaken niet helemaal goed bij elkaar gekomen. Maar, dan worden dingen wel erg stellig verteld. Als ik dan hoor van de informant die de noodzakelijke papieren had om de container van het schip te krijgen. Met behulp van de politie ging die container door de douane. Dan komt er een stuk dat niet in ons publieke rapport staat. Dit trouwens ook niet. Er is gesproken van een deel in de keten.

De heer **De Graaf**:

Een schakel in de keten.

De heer **Wierenga**:

Een schakel in de keten. Ik heb geen behoefte om nu geheimzinniger te doen dan strikt noodzakelijk is. Dan werd de container op een trailer gezet. Daar had de informant niets

mee te maken, dat werd door de politie gedaan. Dan werd die naar een loods vervoerd. De informant wist niet waar die loods was.

De voorzitter:

Hoe weten wij dat die informant niet wist waar die loods stond?

De heer Wierenga:

Omdat de politie dat geheim voor hem hield. Zoals u weet, wordt er in het criminele milieu nogal eens ingebroken waarbij zaken ontvreemd kunnen worden.

De voorzitter:

Ik stel die vraag omdat wij aan de heer Van der Veen ook gevraagd hebben of hij precies wist hoe het vervoer georganiseerd was door de politie. Hij wist bijvoorbeeld niet dat er een burgerchauffeur werd gebruikt. Hij wist ook niet hoe het precies ging om het spul door de douane te krijgen. Hij had nooit een papier gezien. En hij wist, dacht ik, ook niet welke loodsen gebruikt werden, want daar was hij ook nog nooit geweest.

De heer Wierenga:

Maar wij hebben met meer mensen gesproken dan alleen de heer Van der Veen. De heer Augusteijn heeft ons hetzelfde verteld. Als ik probeer uit te leggen wat de methode was en wat wij daarvan wisten toen wij het rapport opstelden, dan moet u niet, als ik een keer de naam van Van der Veen noem, zeggen: Van der Veen wist dat niet. Neen, dan hebben wij het van Augusteijn of van een ander. Wij zijn op een zodanige wijze te werk gegaan dat wij uiteindelijk de legpuzzel zoveel als voor ons mogelijk was, konden maken. Om mijn verhaal af te maken; het spul kwam dus in een loods. Daar werd de bekende deklading...

De heer De Graaf:

Ik wil u graag onderbreken, mijnheer Wierenga, niet dat het niet belangrijk is wat u zegt, maar ik wil graag de verschillende elementen achtereenvolgens behandelen, want anders loopt alles te veel door elkaar heen. Ik wil even terug naar de rol van de informant. In de tweede openbare aanbestedingsbrief van 5 april, vlak voor het debat van 7 april, heeft u uitdrukkelijk gesteld dat de informant geen infiltrant was, maar een crimineel die informatie afstond aan de politie. Wilt u nog volhouden, dat de informant in casu geen infiltrant was?

De heer Wierenga:

De een noemt het een infiltrant, de ander een informant. Juridisch is er enig verschil tussen. Uit concepten van het rapport van de commissie-De Wit die ons ter hand zijn gesteld - ik heb ze bij mij, als u ze niet heeft, mag u ze hebben - blijkt dat figuren als deze als informanten werden omschreven. En dan heeft men het weer over burgerinfiltranten en politie-infiltranten. Men maakt allerlei onderscheiden. Ik moet u zeggen, dat woord werd altijd gebezigd...

De heer De Graaf:

Werd er met u gesproken over het feit dat deze informant een groeikarakter had, in de zin dat deze steeds meer vertrouwen en geloofwaardigheid kreeg binnen de criminele organisatie? Dan is het toch niet alleen maar een informant?

De heer Wierenga:

Dat "groeien" van de informant sloeg erop dat hij meer vertrouwen zou krijgen van de top, zonder dat hij deel uitmaakte van de criminele organisatie. Dat is in zekere zin het verschil tussen een informant en een infiltrant. Een infiltrant - het woord zegt het al - dringt binnen in een organisatie, met alle risico's van dien. Dat was bij deze man bepaald niet de bedoeling. Er blijkt ook nergens uit dat de doelstelling van de gehele operatie was dat hij zo'n hoog baasje in de criminele organisatie zou worden dat hij iedere dag even met de topman kon praten. Ik chargeer nu iets, maar er is dus wel een verschil tussen informant en infiltrant. Dat is duidelijk. Hij had de informantenrol. En dat groeien is vaak opgevat als: hij groeit in de organisatie, niet zozeer als iemand die opklimt, alswel als iemand die meer vertrouwen krijgt. Hij zou de man moeten zijn van wie de top zei: dat is een vent waar je goed zaken mee kunt doen.

De voorzitter:

Dat is toch het theoretische strategiebeeld, zoals dat is uitgezet in de beslissing van de heren Lith, Augusteijn en Van der Veen?

De heer **Wierenga**:

Ja.

De **voorzitter**:

In de praktijk was het beeld wellicht heel anders, in de zin dat de informant of infiltrant of hoe u hem wilt noemen, een wel zeer actieve rol speelde en niet passief langs de zijlijn stond.

De heer **Wierenga**:

Neen, maar minder actief dan gesuggereerd wordt in sommige stukken.

De **voorzitter**:

Misschien minder actief dan in het stuk van 28 februari, maar veel actiever dan in uw conclusies.

De heer **Wierenga**:

Maar ik was nog niet klaar met mijn verhaal.

De **voorzitter**:

Neem mij niet kwalijk.

De heer **Wierenga**:

Ik was gebleven bij het moment dat het spul in een door de politie gehuurde loods terecht komt. Toen kregen wij de bekende scheidingsoperatie. In dat gehele circuit was die man niet betrokken. Hij wist niet eens waar het spul was opgesloten, om de reden die ik zoven noemde. Daarna ging het spul verder in busjes of auto's, in ieder geval voertuigen, naar een plaats die opgegeven was door de criminele organisatie. Dan pas kwam de informant weer in beeld, want die moest voor de overdracht zorgen. Maar dan stond het observatieteam klaar. Het spul ging dan in opdracht van de Delta-groep ergens naartoe, of naar een loods die Delta had georganiseerd of naar een ander punt. Er zijn voorbeelden van dat het in Friesland is terecht gekomen. Dus in dat traject kwam de informant weer om de hoek kijken. Het spul kon uiteraard niet door de politie overgedragen worden. Dat zou natuurlijk een beetje vreemd geweest zijn.

De heer **Koekkoek**:

Ik zou graag even willen terugkeren naar het begin van het traject. Wie heeft u verteld dat de informant enige malen in een nader te noemen Zuidamerikaans land is geweest?

De heer **Wierenga**:

Dat weet ik, eerlijk gezegd, niet meer uit mijn hoofd. Dat zou ik moeten nakijken. Misschien dat een van de leden van de commissie die het geheime rapport gelezen heeft dat nog weet.

De heer **Koekkoek**:

Maar het is geen onbelangrijke informatie. U meldt die informatie in uw geheime aanbiedingsbrief aan de minister. U maakt daar geen melding van in de conclusies. Dus het is essentiële informatie, met name omdat het uw twijfel voedde. Als u nu diep in uw herinnering graaft, wie zou u dat dan verteld kunnen hebben?

De heer **Wierenga**:

Ik denk dat Augusteijn dat verteld heeft.

De heer **Koekkoek**:

Waarschijnlijk de heer Augusteijn?

De heer **Wierenga**:

Ik denk dat, ja. Maar in het geheime rapport - ik ben er nog steeds erg blij mee dat dit geheime rapport geheim gebleven - zit ik, eerlijk gezegd, niet dagelijks te lezen.

De heer **Koekkoek**:

De heren Nordholt en Vrakking meldden dat element ook. Moet ik daaruit concluderen dat ook voor hen de heer Augusteijn de bron is?

De heer **Wierenga**:

In zijn brief spreekt de heer Nordholt van acquisitie, invoer, vervoer, opslag en distributie. In onze ogen hoorde acquisitie daar niet bij.

De heer **De Graaf**:

Althans voor zover u wist.

De heer **Wierenga**:

Ja, maar dat geldt voor alles.

De heer **Koekkoek**:

Als die informant in dat Zuidamerikaanse land was, was die daar waarschijnlijk niet alleen maar met vakantie. Daar slaat dan waarschijnlijk die term "acquisitie" op. Ook de heer Vrakking maakt in zijn brief aan uw commissie van dat element melding. Moet ik daaruit concluderen dat de heer Augusteijn de bron van die informatie moet zijn?

De heer **Wierenga**:

Ik heb verondersteld dat de heer Augusteijn dat gezegd zou hebben. Ik denk niet dat de heer Augusteijn de bron is voor de zaken die de heer Nordholt in zijn brief heeft genoemd, om de doodeenvoudige reden dat hij op 8 november de heer Augusteijn nog nooit had gesproken.

De heer **De Graaf**:

Ik heb gisteren aan de heer Nordholt gevraagd hoe hij aan die informatie kwam en hij heeft ons verteld dat de heer Van Riessen dat onder meer van de heer Augusteijn heeft begrepen.

De heer **Wierenga**:

Dan werkt mijn geheugen dus nog redelijk goed.

De **voorzitter**:

Wij kunnen dat natuurlijk nog zelf nalezen in het geheime deel van uw rapport.

De heer **Koekkoek**:

Maar er zijn geen anderen die u dat verteld kunnen hebben?

De heer **Wierenga**:

Neen.

De **voorzitter**:

De heer Vrakking heeft het ook gemeld in zijn ambtsbericht van 14 maart. Heeft dat nog een rol gespeeld?

De heer **Wierenga**:

Neen, om de doodeenvoudige reden dat ons rapport toen gereed was. Wij hebben dus gereageerd op het rapport van Vrakking waarin nogal wat onjuistheden stonden. Wij hebben daarop gereageerd in onze aanbiedingsbrief aan de ministers, dus op dat ambtsbericht van de heer Vrakking. Op sommige punten was dat erg uit de losse pols geschreven.

De heer **Rabbae**:

Als de informant of infiltrant overzee ging om acquisitie te plegen, is u daarbij verteld wat hij deed?

De heer **Wierenga**:

U zegt: als hij overzee ging om acquisitie te plegen. Dat hij overzee ging, is ons meegedeeld. Nogmaals, de verklaringen liepen parallel dat hij niet aan acquisitie deed, dat hem dat ook uitdrukkelijk verboden was. Wij waren en zijn geen rechercheurs en wij konden met een aantal uiterst cruciale personen in dit gehele traject, zoals de informant zelf, niet praten. Achter bepaalde dingen kom je dan volstrekt niet. Wat niet wil zeggen, dat niet de waarheid tegen ons is gesproken.

De **voorzitter**:

Blijft het probleem dat u ook niet kon spreken, althans blijkbaar niet voldoende, met degene in de politie die er verreweg het meeste van wist, namelijk de heer Langendoen? Hij wist wel goed hoe het werkte.

De heer **De Graaf**:

Respectievelijk de heer Van Vondel, die u berhaapt niet heeft gehoord.

De heer **Wierenga**:

Neen, wij hebben ons beperkt tot de heer Langendoen. Wij zijn daarbij tot de conclusie gekomen dat er op dat moment niet echt mee verder te praten was, omdat de man onder gigantische spanning en angst zat. Als je een onderzoek doet, is het toch niet zo vreemd dat je met de eerstverantwoordelijken spreekt? Dat zijn niet alleen de heren Van der Veen, Van Cappelle, Van Randwijck en Vrakking geweest, maar ook de heren Lith, Van Baarle en anderen. Als je daarmee praat mag je er toch van uitgaan dat ze redelijk goed dan wel zeer goed op de hoogte waren. Anders zit er dus iets fout. Wij hebben wel geconstateerd dat met name in de justitie poot allerlei dingen niet bekend waren, of niet bij de heer Vrakking, of niet bij de PG's; de heer Van Capelle wist niet wat de heer Vrakking deed en de heer Vrakking wist niet wat de heer Van Capelle deed. Kortom, daar liep het wel eens verkeerd. Daar hebben wij ook een vrij hard oordeel over gegeven. Het is door niemand bestreden dat dat helemaal niet functioneerde, maar ik mag er wel van uitgaan dat als de verklaringen van de heer Van der Veen als officier c.q. zijn opvolger, de heer Lith als teamchef IRT en de heer Augusteijn als hoofd van de CID, synchroon lopen, je er ook van mag uitgaan dat het daadwerkelijk zo in elkaar heeft gezeten. Dat betekent niet dat er later niets meer naar boven kan komen. Daar mochten wij als commissie toch wel van uitgaan?

De **voorzitter**:

In een normale situatie waarschijnlijk wel. De vraag is alleen of die situatie normaal was.

De heer **Wierenga**:

Jawel. De discussie daarover kun je natuurlijk lang voeren.

De heer **De Graaf**:

Mijn voorstel is om dat niet te doen en over te gaan naar de winsten die de informant zou mogen hebben behouden. Was dat u ter ore gekomen?

De heer **Wierenga**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Op welke manier?

De heer **Wierenga**:

Dat is ons op een paar wijzen verteld. In een van de vertrouwelijke verhoren is ons van de zijde van de mensen van het OM die betrokken waren bij het IRT gezegd: je staat voor de keuze of je van zo'n deal moet uitgaan, waarbij je een soort winst- en verliesrekening opmaakt. De verwarring was vrij groot over wat er precies gaande was. Allerelei mensen zeiden volstrekt verschillende dingen. Ik citeer niet snel uit het geheime rapport, maar ik wil dat nu toch een keer doen. De heer Van Kastel hebben wij gevraagd of hij wist hoe het ging met die financieel zaak. Hij antwoordde daarop: "U vraagt mij hoe die partijen werden gefinancierd. Ik antwoord dat als ik dat wist, ik u dat zou vertellen. In ieder geval gingen alle betalingen buiten justitie en politie om". Veel meer wist hij er dus ook niet van. Nadat hij daarna gesproken heeft over de tip-, toon- en voorkoopgeldten heeft hij gezegd: hij heeft er dus waarschijnlijk veel aan verdiend. Hij komt dan met een zeer groot bedrag. Maar hij wist het dus niet, had hij zelf gezegd. Hij begint met te zeggen: ik weet niet hoe het in elkaar zit, ik weet alleen dat er geen afspraak met hem over gemaakt is. De heer Nordholt zegt: waarbij de informant gewoon verdiende aan de door hemzelf georganiseerde drugstransporten. Dat is een zin waar een bom in staat. Ten eerste "door hemzelf georganiseerd" en ten tweede "gewoon verdiende". Zonder het noemen van een bedrag kan dat "gewoon verdiende" op allerlei wijzen uitgelegd worden. Ook hij heeft dat tegenover ons niet verder gexpliciteerd. Van Kastel is dus begonnen met te zeggen: ik weet het niet en er is geen afspraak gemaakt. Vervolgens komt hij tot de conclusie dat de informant er veel aan verdiend heeft. Dat vind ik geen logische redenering die bij mij een gevoel oproept dat ik er iets mee kan. De heer Vrakking heeft in, naar ik meen, het tweede interview een opmerking over gemaakt in dezelfde zin. Maar hij maakte nogal vaak opmerkingen kort door de bocht. Wij hebben dus geconstateerd dat

De **voorzitter**: - dat was ons ook gezegd van de zijde van de mensen die er echt wat van afwisten...

Wie noemt u de mensen die er echt wat van afwisten?

De heer **Wierenga**:

Degenen die ons de meeste informatie over de methode hebben gegeven. Die is niet uit Amsterdam gekomen want men was door ook veel te verrast door de hele zaak. Ik denk dus aan Van der Veen, Van Capelle, Lith, Augusteijn en consorten. Die hebben gezegd: wij hebben er verder geen afspraken met hem over gemaakt; wij hebben dat zo gelaten omdat wij anders in een volstrekt wespennest terechtkwamen.

De **voorzitter**:

Heeft u dat ook gebillijkt?

De heer **Wierenga**:

Wij hebben daar begrip voor gehad, om de doodeenvoudige reden dat wij geen enkel wapen in handen hadden en ook niet konden krijgen om er iets verder over door te vragen. Wij zijn namelijk geen rechteercheteam en het gaat erom wat die criminele organisatie hem heeft toegeschoven.

De **voorzitter**:

Dat weten wij toch niet?

De heer **Wierenga**:

Dat weten wij geen van allen.

De **voorzitter**:

Wij weten toch niet wie wat heeft toegeschoven? Wij weten wel dat de direct betrokkenen hebben gezegd dat het om miljoenen gaat. In het publieke deel zegt u dat de afspraken zorgvuldig zijn vastgelegd. Welnu, deze afspraken zijn helemaal niet vastgelegd, want ze zijn niet gemaakt.

De heer **Wierenga**:

Niet gemaakte afspraken kun je ook niet vastleggen. Wij moeten oppassen dat wij niet vervallen in woordenuitleg. Wij vonden dat er in de gehele operatie die plaatsgevonden heeft veel eerder een moment was waarbij je je als politie en justitie goed moet realiseren dat je in een circuit terechtkomt waarin je niet alles kunt vastleggen en waarin je niet alles bikkelhard kunt afspreken. Dat is namelijk het punt als je besluit om in zee te gaan met criminelen. Onder het bekende adagium "met boeven vang je boeven" heeft men gezegd: wij gaan met een criminele informant in zee. De commissie is zich zeer goed bewust geweest, dat wanneer je dat doet - en dat is het kantelpunt - je mede in een circuit terechtkomt waar je heel gemakkelijk uitglidders kunt maken als je probeert veel meer af te spreken dan eigenlijk normaal is.

De heer **De Graaf**:

U heeft in het geheime deel gesteld dat u het billijkt dat belangrijke afspraken tussen de teamleider, de IRT-officier en de CID-chef van het team niet altijd op papier kwamen. Daar kom ik straks nog op terug. Nu gaat het om de vraag over de criminele winsten van de informant. U heeft dat aspect niet opgenomen in uw geheime brief aan de minister, waarmee u het geheime deel aanbod. U heeft het als element van de methode niet opgenomen in het openbare deel van het rapport. Het was toch van tweeën? Of de informant die een rol speelde in het transport kreeg daarvoor zijn criminele gelden doordat hij betaald werd door de criminele organisatie? Of hij kreeg geld van justitie? Hij zal het nooit helemaal voor niets hebben gedaan. Dat wist u en kennelijk heeft u dat niet belangrijk genoeg vinden om het op te nemen in uw beoordeling en uw weergave van de methode?

De heer **Wierenga**:

U kunt niet in onze harten kijken of wij dat meegewogen hebben. Ik heb zojuist getracht uiteen te zetten dat wij hebben gezegd: er is een veel eerder tijdstip waarop je in een situatie terechtkomt waarin je niet alles goed kunt regelen, het moment waarop je met een criminele informant in zee gaat. Dat is het cruciale moment.

De heer **De Graaf**:

Als je met een criminele informant in zee gaat, betekent dat dan inderdaad dat je accepteert dat er winsten naar hem gaan?

De heer **Wierenga**:

Je kunt met zo iemand behoorlijke afspraken maken, maar zeker als het om geld gaat en je het helemaal niet kunt controleren, dan...

De **voorzitter**:

Maar als je hem niet kunt controleren...

De heer **Wierenga**:

Nee, dat zei ik niet. Ik zei niet dat je hem niet kunt controleren, want de man werd dubbelgecheckt gecontroleerd. Men had iedere dag contact met de informant en men had ook nog een andere informatiebron over hem.

De **voorzitter**:

Hoe weet u dat?

De heer **Wierenga**:

Dat weet ik uit de verklaring van de heer Van der Veen.

De **voorzitter**:

Maar de heer Van der Veen wist niet hoe het dagelijks ging en...

De heer **Wierenga**:

U zegt nu steeds dat hij dat niet wist, maar ook hij heeft natuurlijk wel gevraagd, hoe men ervan kon uitgaan dat de informant niet allerlei dingen zou doen die niet goed gevonden zouden kunnen worden. Dat reizen naar het niet nader genoemde land in Zuid-Amerika is voor mij niet volledig zeker, ook al is het door een van de mensen gezegd. Maar er was iedere dag contact met hem en men had ook een andere informatiebron, die ik hier liever niet noem, maar buiten deze vergadering wel, zodat men zijn doen en laten vrij goed kon nagaan. Zo weet je een heleboel van de man, je weet ook dat je op hoofdlijnen niet belazerd wordt. Maar de manier waarop hij winsten met de criminele organisatie heeft verrekend, daar kom je nooit achter. Er zijn hier vele bedragen genoemd. De heer Vrakking heeft een bedrag genoemd, de heer Nordholt noemt geen bedrag, de heer Van Kastel wist van niets...

De **voorzitter**:

De heer Van Vondel, de man die er het dichtst bij zat, heeft het over miljoenen. Laten wij ons daar nu even aan houden en laten wij het vooral niet te groot maken, want dat is het punt niet. Het punt is: als er verder geen afspraken over het geld zijn, als er geen precieze afspraken zijn over hoeveel er eventueel op de kade staat, is zo'n man dan nog te sturen of te stoppen? Dat is de vraag die hier steeds werd gesteld, niet zozeer de vraag wat de heer Vrakking, de heer Nordholt of een andere bobo nu precies van de winsten vond.

De heer **Wierenga**:

De bobo's doen wel uitspraken die steeds worden overgenomen en als vaststaand worden beschouwd.

De **voorzitter**:

Dat is ook belangrijk, maar het punt is, of je eigenlijk wel met zo iemand in zee moet gaan, als er blijkbaar geen afspraken te maken zijn. Heeft men dat wel goed beoordeeld en heeft u die vraag goed beoordeeld?

De heer **Wierenga**:

Mijnheer De Graaf, u had mij nog een vraag gesteld; daar komen wij zo dadelijk nog even op terug, want anders vergeten wij het misschien, maar eerst een antwoord op de vraag van de heer Van Traa. In dit soort situaties, waarin je besluit om met een criminele informant of infiltrant in zee te gaan - wij hebben in ons rapport steeds van "informant" gesproken - zijn bepaalde dingen niet te controleren, zoals het geld. Andere dingen zijn wel te controleren, zoals de fysieke aanwezigheid van de betrokkene op allerlei plaatsen. Je kunt controleren of hij thuis zit of elders is. Je kunt gewoon technisch gezien ook andere dingen die hij doet of laat controleren. Zolang er politie bestaat, is er gebruik gemaakt van de diensten van criminelen, zou ik bijna zeggen. In al die gevallen zijn er dingen die men

weet en dingen die men niet kan weten. Daar hebben wij rekening mee gehouden en met het financieel konden wij volstrekt niet uit de voeten, omdat wij geen recherchebevoegdheden hadden. Dat zal altijd een heel moeilijke zaak blijven en dat is ook niet het springende punt. Dat is de vraag, of je met zo iemand in zee had moeten gaan. Welnu, daar was in die zin geen twijfel over dat het ging om een zeer zware criminele organisatie. Ook in het rapport-De Wit wordt uitgesproken dat het absoluut niet kan worden uitgesloten dat je in dit soort gevallen met criminelen in zee gaat.

De **voorzitter**:

Maar De Wit sluit wel uit dat een crimineel zijn winsten mag houden.

De heer **Wierenga**:

In het concept dat wij in maart hadden gekregen, was dat nog niet zo.

De **voorzitter**:

Dat gaan wij dan nog weer aan hem vragen. En als die afspraken er niet waren, is het dan bij niemand opgekomen dat het in ieder geval in strijd was met de beroemde tip-, toon- en voorkoopgeldregeling, waarbij de justitie een beloning moet geven?

De heer **Wierenga**:

Wij zijn ervan uitgegaan dat de betrokkene daar niet voor in aanmerking kwam.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik, maar het was bij die regeling de bedoeling dat de justitie de beloning betaalt en dat de criminelen hun winsten niet zelf mogen houden.

De heer **Wierenga**:

Wij komen in de casustiek terecht, maar u weet net zo goed als ik dat het hierbij ging om een Hollands netwerk dat echt tot de top van de Nederlandse criminaliteit behoorde. In zo'n situatie moet je bepaalde nieuwe wegen bewandelen, of die nu helemaal goed zijn of niet. Je komt vragen tegen waarbij je achteraf gezien wellicht niet helemaal het goede antwoord geeft. Wie ben ik om de mensen die dit hebben begeleid, te kritiseren omdat ze niet hebben gezegd dat het niet mocht, omdat ze absoluut niet wisten of het goed controleerbaar was, zodat ze alleen tip-, toon- of voorkoopgeld hadden mogen geven?

De heer **Koekkoeck**:

Mijnheer Wierenga, begrijp ik nu goed dat u het vanzelfsprekend vond dat de crimineel zijn negotie kon voortzetten, als de politie met het oog op deze organisatie met hem in zee ging?

De heer **Wierenga**:

Dat is een andere vraag dan waarover wij het zojuist hadden.

De heer **Koekkoeck**:

Het zou betekenen dat de crimineel het geld dat hij in welke rol dan ook aan de handel verdient, kan behouden. Dat vond u vanzelfsprekend als je met een crimineel in zee ging?

De heer **Wierenga**:

Niet vanzelfsprekend, maar wel verklaarbaar. Wij hadden er wel begrip voor. En dan wil ik nog even terugkomen op de vraag waarom het in de ene brief wel en in de andere brief niet stond. Daar ging het om, geloof ik.

De heer **De Graaf**:

Het ging om beide. U heeft het van verschillende zijden gehoord en u hebt er een andere waarde aan gehecht dan sommigen dat hebben gedaan. U weet dat de heer Vrakking, de heer Nordholt, de Amsterdamse politietop, er een zwaar punt van maakt bij zijn oordeel over de methode, maar u vindt het punt kennelijk niet eens de moeite waard om het in de geheime brief aan de ministers te bespreken en te beoordelen.

De heer **Wierenga**:

U zegt dat de heren Vrakking en Nordholt er een zwaar punt van maakten...

De heer **De Graaf**:

Dat blijkt toch ook uit hun brieven?

De heer **Wierenga**:

Het blijkt uit verhoren die aan het eind hebben plaatsgevonden. Wij hadden het best in de brief kunnen vermelden, dat geef ik toe, maar het was de ministers niet onbekend. In de brief staan allerlei dingen, maar er ontbreken ook verschillende dingen die wel in het geheime rapport vermeld zijn. Het geheime rapport is uiteraard volledig meegestuurd naar de ministers, die het dus zelf allemaal hebben kunnen lezen.

De heer **De Graaf**:

Maar dat maakt het wel wat onoverzichtelijk. Het komt niet voor in het openbare deel, terwijl het op zichzelf geen aangelegenheid is die direct op de persoon van de informant terug te leiden is. Als u het vraagstuk zou bespreken, maar dat doet u niet in het openbare deel...

De heer **Wierenga**:

Als ik het nu geschreven had, zou ik die zin erbij gezet hebben.

De heer **De Graaf**:

In het besloten stuk moet het terug te vinden zijn in een paar verhoren, maar u heeft het kennelijk niet van belang geacht voor uw beoordeling en uw beschrijving van de methode. U doet het wel in de brief, daarin geeft u de belangrijke elementen aan.

De heer **Wierenga**:

Ja. Wij zijn daar niet verder op ingegaan, maar ik geef nu gewoon onze overwegingen weer. Je kunt er natuurlijk altijd over blijven discussieren of het in een geheime brief aan de ministers gezet had moeten worden.

De heer **De Graaf**:

Wist u ervan dat een deel van de criminele gelden werd besteed, "genvesteerd" in activiteiten van de politie, de aanschaf van spullen? Was dat u überhaupt bekend, had iemand dat tegen u gezegd?

De heer **Wierenga**:

Nee, dat was ons absoluut niet bekend. Toen ik daarvan kennis nam, geloofde ik ook mijn eigen oren niet. Als een onderdeel van de politie geld nodig heeft als het achter een organisatie van deze zwaarte aanzit - de heer Fijnaut sprak van de top zeven, geloof ik - dan zijn er altijd de BOP-gelden...

De heer **De Graaf**:

Bijzondere opsporingskosten politie.

De heer **Wierenga**:

Dank u, ik ben slecht in die afkortingen. Maar er kan in zo'n geval altijd geld beschikbaar gesteld worden, als men dat zo nodig vindt.

De heer **De Graaf**:

U wist wel van de huur van een loods - dat heeft u zojuist ook verklaard - maar in de stukken die u kreeg aangereikt of in de gesprekken is niet meer aan de orde geweest, wie dat geld heeft betaald en hoe het is betaald? U ging ervan uit dat het op de begroting van het politiekorps stond?

De heer **Wierenga**:

Op de begroting van het IRT. Zo'n loods zal ook de wereld niet gekost hebben, denk ik.

De heer **De Graaf**:

U sprak zojuist over een deel van de politie-activiteiten, over het scheidingsproces en over busjes, maar zijn dat dingen die u nu weet of wist u die toen al?

De heer **Wierenga**:

Ik kan het uiteraard niet meer allemaal nagaan, maar er zijn opmerkingen over gemaakt dat er na controle van wat erin zat en hoeveel erin zat, om de zaak verder af te dekken met busjes werd gewerkt.

De heer **De Graaf**:

Begreep u toen ook dat dit betekende dat de politie niet alleen maar keek wat er in een container zat en de zaak daarna als het ware weer op de rails zette, maar dat ze ook de dekladingen scheidde en vervolgens zelf voor transport zorgde?

De heer **Wierenga**:

Dat was een beetje impliciet. De politie bracht het spul in het voorbeeld dat ik noemde naar die parkeerplaats, omdat zij niet wilde dat de crimineel zou weten waar de loods van de politie was. De handel moest dus zo snel mogelijk overgedragen worden aan de trawanten van de criminele organisatie, maar wij hebben ons toen echt niet afgevraagd wat men met de deklading deed enz.

De heer **De Graaf**:

Dat kan ik mij wel voorstellen, maar het interesseert mij wel of u bij het onderzoek, hoe de methode exact in elkaar zat op het uitvoeringsniveau, stap voor stap bent nagegaan wat er gebeurde, om met name de rol van de informant en die van de politie te bekijken. Begrijp ik nu uit uw woorden dat u dat proces niet gedetailleerd in kaart heeft willen brengen?

De heer **Wierenga**:

Jawel, dat zeg ik toch?

De heer **De Graaf**:

Ik kan in het geheime deel niet terugvinden dat u wist van busjes, dekladingen en dergelijke.

De heer **Wierenga**:

Van dekladingen wist ik niets af, dat heb ik zojuist ook gezegd. Ik weet niet precies op welk moment ik het te weten kwam - het kan ook in de discussies over de hele zaak naar voren zijn gekomen - maar het was ons bekend dat het spul vanuit de loods zo snel mogelijk aan de organisatie werd overgedragen.

De **voorzitter**:

Vindt u achteraf dat de Kamer indertijd toch publiek had moeten weten dat de politie actief vervoerde? Op 7 april 1994 had ik daar geen idee van.

De heer **Wierenga**:

Het was natuurlijk een springend punt of bekend moest worden gemaakt dat de politie dat deed, want wij wisten niet wat de gevolgen daarvan zouden zijn voor de informant en andere betrokkenen, zoals mensen van het IRT en de chauffeurs, al wist ik niet dat het andere chauffeurs waren. Maar hoe dan ook, wij konden dat niet inschatten. Wij hebben toen besloten om het niet in het openbare deel op te nemen, maar in het geheime deel, waarbij wij de uitdrukking "een schakel in de keten" hebben gebruikt. Het geheime deel hebben wij aangeboden aan beide ministers en er is toen nog enig contact over geweest omdat er kennelijk binnen het kabinet of tussen de ministers en de ambtenaren...

De **voorzitter**:

Misschien kunnen wij daar straks nog even op terugkomen en nu eerst nog een paar andere elementen behandelen. Vindt u dat goed?

De heer **Wierenga**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

U schrijft in uw openbare brief van 5 april dat de toepassing van de methodiek voldeed aan eisen van controleerbaarheid, betrouwbaarheid en stuurbaarheid. Nu hebben wij in de afgelopen weken in ieder geval kunnen vaststellen dat leden van het openbaar ministerie niet geheel op de hoogte waren van de exacte toedracht van het toepassen van de methode. En overigens gold dat ook voor u, want u wist niet meer dan wat bijvoorbeeld de heer Van der Veen wist. Kan de conclusie die u in de extra brief van 5 april trok, dan nog overeind blijven? Was u zich ervan bewust dat de officier van justitie niet alles wist?

De heer **Wierenga**:

Ik heb nooit gezegd dat je bij zo'n onderzoek, waarbij de beschikbare tijd beperkt is, evenals de middelen - u heeft meer tijd, meer middelen, etc. etc.

De heer **De Graaf**:

Dat is achteraf praten, maar niettemin.

De heer **Wierenga**:

Ja, en dan zou ik mij haast laten verleiden om de uitspraak van Ed van Thijn "to the best of their knowledge" over te nemen en ik ben natuurlijk ook wijzer geworden door alles wat

tegenover deze commissie gezegd is, maar ik blijf erbij dat de controleerbaarheid van de informant behoorlijk was. Ik heb daar al iets over gezegd en ik wil er ook buiten deze zaal nog wel iets over zeggen.

De **voorzitter**:

Wat zou u er ons buiten deze zaal over willen zeggen?

De heer **Wierenga**:

Als ik dat hier zeg, hoef ik het niet meer buiten deze zaal te zeggen!

De **voorzitter**:

Nee, maar...

De heer **Wierenga**:

De wijze waarop men de informant controleerde - men had altijd contacten, maar men controleerde ook op een andere wijze - zou weer wat moeilijkheden kunnen opleveren...

De **voorzitter**:

U zou dus meer willen vertellen over de wijze waarop men de informant goed kon aansturen.

De heer **Wierenga**:

Nee, controleren.

De **voorzitter**:

Maar nu hebben wij ook wel een beetje gezocht naar specifieke journaals, verslagen, die wijzen op vastlegging van de manier waarop de informant gecontroleerd werd. Wij hebben nergens iets kunnen vinden. De informant heeft inderdaad een heleboel informatie gegeven en de CID Kennemerland heeft ook een heleboel informatie gegeven, maar wij hebben niet gevonden dat men zou hebben vastgelegd dat de informant gecontroleerd is. Dat is niet te vinden.

De heer **Wierenga**:

Met name bij het onderzoek dat wij ter plekke in de dossiers hebben gedaan, hebben wij ons met het aantal kilo's beziggehouden; dat verhaal is u bekend. Ook daarvan zou u kunnen zeggen dat u het niet teruggevonden heeft. Je kunt achteraf zeggen dat je het allemaal op een goede wijze moet registreren en vastleggen. Het staat wel ergens, maar het is nergens op die manier vastgelegd. Maar ik hoef u niet te vertellen dat zo'n opmerking natuurlijk multi-interpretabel is. Je komt er dus niet uit.

De heer **De Graaf**:

Maar, mijnheer Wierenga, u verbindt er conclusies aan in uw rapportage. U zegt dat het goed gecontroleerd is, dat alles goed is vastgelegd en goed geregistreerd.

De heer **Wierenga**:

Over de controle heb ik het gehad. Over de betrouwbaarheid kan ik zeggen, dat men met een aantal proefzendingen...

De heer **De Graaf**:

Ik heb het nu over de vastlegging. Ons is gebleken dat de leden van het openbaar ministerie die in dezen directe verantwoordelijkheid droegen, niet geheel op de hoogte waren van datgene wat de uitvoerders in de praktijk deden. U heeft dus ook niet geweten dat de informatie van de officier van justitie gebrekkig was ten opzichte van datgene wat er in de praktijk is gebeurd. Het tweede element is de vastlegging en de registratie. U doet nu vrij absolute uitspraken dat alles goed vastgelegd en gecontroleerd was.

De heer **Wierenga**:

Neen, wat betreft de vastlegging hebben wij alleen gecontroleerd wanneer wat besloten was. Wij hebben niet kunnen of laten controleren wat er allemaal aan afspraken was vastgelegd. Wij hebben daar begrip voor getoond.

De **voorzitter**:

In het geheime deel heeft u het gebillijkt dat het niet wordt vastgelegd. Toen ik voor de eerste keer het openbare deel las, dacht ik dat het allemaal wel goed geregeld en vastgelegd was.

De heer **De Graaf**:

In het openbare deel heeft u gesteld: de activiteiten werden op zorgvuldige wijze in registers vastgelegd en geven een controleerbaar beeld voor het besluitvormingsproces en de uitvoering van de inlichtingenmethode. Nu is natuurlijk essentieel dat u in het geheime deel schrijft: de afspraken tussen teamleider, CID-chef en IRT-officier werden vanwege de frequente contacten veelal niet vastgelegd, maar dat kan de commissie billijken. Daar zit dan toch een zekere tegenstrijdigheid in?

De heer **Wierenga**:

De zin die u voorleest uit het openbare rapport slaat op de besluitvorming over de transporten, over wat er binnenkwam en wanneer dat was. Ik kan er een voorbeeld van noemen aan de hand van een stuk dat ik ergens nog moet hebben

De heer **De Graaf**:

Dat is het rapport dat de heer Woelders heeft opgemaakt?

De heer **Wierenga**:

Ja. Daar staat dat dus precies in en daar doelt die zin op...

De heer **De Graaf**:

Dat gaat dan over de kilo's.

De heer **Wierenga**:

Daar gaat het over. Toen zijn de heren Van Capelle en Lith bij elkaar geweest en hebben de zaak besproken. Door de officier van justitie is toestemming gegeven voor het binnenbrengen, het doorlaten van 3000 of 4000 kilogram weed. Het is bijna allemaal weed geweest, zoals u weet. Dat was zorgvuldig vastgelegd en dat is door ons met name gecontroleerd, omdat wij dat in de methode heel belangrijk vonden. Het staat ook in de richtlijnen voor gecontroleerde doorlevering dat de besluitvorming over welke spullen het ging etc. moest worden vastgelegd. Wij hebben geconstateerd dat dat goed voor elkaar was.

De **voorzitter**:

Heeft u vast kunnen stellen dat het per partij op het moment zelf gebeurd is of achteraf?

De heer **Wierenga**:

Ik ga graag van de kwade trouw van mensen uit, maar dat heeft toch wel zijn grenzen, moet ik zeggen. Wij zijn daar geweest en de zaak is bekeken. Dan ga ik ervan uit - anders ga je ervan uit dat je met mensen te maken hebt die van geen kant deugen - dat ze dat aangetekend hebben op het moment waarop de afspraken werden gemaakt.

De **voorzitter**:

Omdat in de journaals sommige beslissingen heel goed zijn terug te vinden, maar per partij niet. Achteraf wel. Ook omdat die toestemmingen mondeling gegeven werden.

De heer **Wierenga**:

Ja, maar daarom kunnen toch wel een dag later aantekeningen gemaakt zijn? Als ik met mensen praat met wie ik regelmatig contact heb - en ik spreek hier namens de commissie - dan ben ik niet van plan te vragen: zit u te liegen of zit u niet te liegen?

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Wierenga, waarom vond u het wel belangrijk dat precies worden vastgelegd de data, het aantal kilo's, het traject etc. en vond u het niet belangrijk om de inhoud van het traject en de rol van de informant vast te leggen? Gelet op de rol die de gehele methode heeft gespeeld, lijkt het mij voor u van buitengewoon belang om dat precies vastgelegd te zien. Waarom kon u het billijken dat dit niet was vastgelegd?

De heer **Wierenga**:

Omdat in die periode de desbetreffende figuren meerdere keren per week contact met elkaar hadden. Als je dan bij elkaar zit en je bepaalde dingen bespreekt, dan hebben wij er begrip voor dat dit niet altijd genoteerd werd. Iets anders is dat als je een besluit neemt, je dat goed vastlegt. Om een voorbeeld te noemen: op 17 maart 1993 werd er toestemming gegeven door de officier van justitie in Utrecht, mevrouw Van der Molen, om niet in te grijpen bij het transport van 2000 kilogram weed. Dat staat met naam en datum vermeld. Er staat zelfs waar het naartoe gegaan is. Dat is het cruciale besluit.

De heer **Rouvoet**:

In het geheime deel schrijft u nu juist dat u het kon billijken dat de afspraken en de beslissingen met betrekking tot de inhoud van het traject en de rol van de informant, niet werden vastgelegd. Dat zijn toch cruciale besluiten geweest? Waarom kon u dat zo gemakkelijk billijken?

De **voorzitter**:

Ik denk dat u dat al heeft uitgelegd, mijnheer Wierenga. Dat het lag aan de samenwerking.

De heer **Wierenga**:

Omdat in de richtlijnen stond wat vastgelegd moest worden, hebben wij daarnaar gekeken. Wij hebben niet gevraagd naar alle besprekingen en alle conclusies. Er zit echt een verschil tussen of je praat over drugs of dat je praat over de wijze waarop je probeert een organisatie aan te pakken.

De heer **Koekkoek**:

Wie heeft u ervan overtuigd dat de informant voldoende gecontroleerd werd?

De heer **Wierenga**:

De heer Van der Veen.

De heer **De Graaf**:

Hoeveel kilo is er doorgevoerd en op de markt terechtgekomen? Ik meen mij te herinneren dat u de afgelopen maanden in de publiciteit het aantal van 25.000 kilo heeft genoemd.

De heer **Wierenga**:

Wat er op de Nederlandse markt is gekomen.

De heer **De Graaf**:

En hoeveel is er volgens u in totaal niet door de politie in beslag genomen? U zegt namelijk: wat er op de Nederlandse markt is gekomen.

De heer **Wierenga**:

Omdat een deel in het buitenland in beslag is genomen.

De **voorzitter**:

Hoeveel is er niet door de politie onderschept?

De heer **Wierenga**:

Ik wil even vertellen waarom dat ik dat eerder gezegd heb. De minister van Justitie heeft op een bepaald moment, vlak voordat uw commissie begon met haar werkzaamheden, een opmerking gemaakt over het aantal kilo's, waar er gesproken werd van 100.000 tot 400.000 kilo. Toen werd door het kamerlid Van der Heijden de opmerking gemaakt dat de commissie-Wierenga de Kamer op het verkeerde been had gezet, omdat hij kennelijk ook de indruk kreeg dat het over veel meer kilo's ging dan wij gesuggereerd hadden. Toen heb ik aan de minister van Justitie toestemming gevraagd om naar buiten te brengen wat volgens ons de getallen waren. Daar heeft zij ja tegen gezegd. Die hebben wij op twee wijzen bij elkaar gekregen. In de eerste plaats doordat de commissie de bewijzen heeft gezien van de besluiten over de kilo's, de data etc. Daar kwam uit naar voren dat er op de Nederlandse markt 25.000 kilo was gekomen.

De **voorzitter**:

Maar waarom schrijft u dan in uw geheime aanbiedingsbrief aan de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken: in totaal is met toestemming van het openbaar ministerie ongeveer 45.000 kilogram softdrugs niet door de politie onderschept?

De heer **Wierenga**:

Op een paar duizend kilo moet u mij niet vangen, maar het spoort wel met elkaar. Uit de notities van de heer Woelders die ook in die journaals heeft zitten kijken, blijkt dat hij ook tot de conclusie komt, die dus niet wezenlijk verschilt van die van de commissie, dat er toestemming is gegeven om 41.000 kilo door te laten gaan en dat daarvan in Nederland 4000 kilo in beslag is genomen. Ik heb toen ook bekendgemaakt dat er in het buitenland een aantal kilo's gepakt is, omdat het doorgegeven is door de Nederlandse politie.

De heer **De Graaf**:

Maar dan klopt de rekensom toch nog steeds niet? In het geheime deel zegt u dat 45.000 kilo niet door de politie is onderschept, hetgeen suggereert dat die de markt zijn opgaan. Als ik u nu goed begrijp, zegt u: neen, die 25.000 kilo die ik eerder noemde had betrekking op Nederland en er is een deel dat in het buitenland alsnog is onderschept.

De heer **Wierenga**:

Of het nu 41.000 kilo of 45.000 kilo was, dat is een margeverschil. Dat hangt samen met het verhaal - daar is geen duidelijkheid over - of de eerste proefzending al dan niet meegeteld moet worden.

De **voorzitter**:

Maar waarom schrijft u dan zo stellig, zo expliciet in de geheime brief dat het 45.000 kilo was?

De heer **Wierenga**:

Als ik het vager had geschreven, had u mij dat verweten.

De **voorzitter**:

Ik verwijt u niets, ik vraag waarom u het zo opschreef.

De heer **Wierenga**:

Wij hebben het zo opgeschreven omdat dat de beste informatie was die wij toen hadden, dat het om 45.000 kilo ging waarvoor toestemming was gegeven om door te laten. Dat blijkt dus, als ik de cijfers van Woelders nog eens bekijk, 41.000 kilo te zijn. Dan zeg ik: dat is niet een wezenlijk verschil. Het gaat dan ook niet om gigantische partijen. Het is ook u bekend dat daarvan 4000 in Nederland is gepakt. Dat zijn ook de cijfers die toen door de heer Stoffelen in de Kamer zijn gebruikt. In de stukken van de heer Woelders staat nog eens duidelijk dat er een vrij grote partij is gepakt in Isral. Die was doorgegeven. Er staat ook bij: gepakt in Isral. Er was ook afgesproken dat 2000 kilo die hier binnen waren gekomen maar niet op de Nederlandse markt waren gekomen, in Denemarken zouden worden gepakt en dat de autoriteiten in Riga zouden worden getipt over de rest. Ik weet niet of die daar gepakt zijn. Wij zijn daar maar van uitgegaan. In ieder geval zijn die kilo's niet op de Nederlandse markt gekomen, dat staat wel vast. Als ik dan de rekensom maak, dan kom ik op 41.000 minus 4000 is 37.000. Daarvan is 12.000 doorgegeven naar het buitenland met de mededeling: in die en die container zitten softdrugs. Daarvan is een deel bekend, namelijk wat betreft Isral en Denemarken. Maar of het spul in Riga gepakt is, weet waarschijnlijk niemand. Dus 41.000 minus 4000 en 12.000 resulteert in 25.000.

De heer **De Graaf**:

Dus is de mededeling in het geheime deel dat 45.000 kilo niet door de politie is onderschept, niet helemaal juist.

De heer **Wierenga**:

Als er 41.000 kilo had gestaan, was dat juist geweest. Wat naar het buitenland is gegaan, is niet door onze politie onderschept.

De heer **De Graaf**:

Er staat ook niet: de Nederlandse politie. Het gaat erom wat er in het milieu is verdwenen.

De heer **Wierenga**:

Dat andere kon ik ook niet helemaal controleren.

De **voorzitter**:

Afgezien van het feit dat als ik de telling maak van Woelders/Augusteijn ik wellicht uitkom op 51.000 kilo... Dat is ook niet zo van belang, wat van belang is...

De heer **Wierenga**:

Dan is de heer Woelders het dus niet met u eens, constateer ik.

De **voorzitter**:

Dat moge waar zijn.

De heer **Wierenga**:

Laten wij het er wel over eens zijn dat het in die orde van grootte ligt. Of het nu 2000 of 3000 kilo meer of minder is, het zijn in ieder geval niet de getallen die hier en daar gesuggereerd worden van ver boven de 100.000 kilo.

De **voorzitter**:

Dat heeft misschien weer te maken met andere doorlatingen.

De heer **Wierenga**:

Wij hebben natuurlijk niet meer onderzocht dan de gewraakte methode waardoor het IRT is ontbonden. Wij hebben verder absoluut niets onderzocht bij de CID Haarlem, in Rotterdam of de Gooi- en Vechtstreek. Het gaat alleen om dat traject dat wij onderzocht hebben in ik sta ervoor dat het om die getallen gaat.

De heer **De Graaf**:

Niemand heeft toch gesuggereerd dat er in dat traject sprake was van 100.000 tot 400.000 kilo? Dat heeft toch ook de minister van Justitie niet gezegd?

De heer **Wierenga**:

Neen, de minister van Justitie niet, maar er zijn enige kranten die zich in het aantal vergist hebben.

De **voorzitter**:

Heeft u als commissie overwogen om in ieder geval in het openbaar te melden dat aanzienlijke hoeveelheden waren doorgelaten?

De heer **Wierenga**:

Er staat in het publieke rapport wel ergens een zin over. Maar of wij daarbij het woord "aanzienlijk" hebben gebruikt, weet ik niet.

De heer **Rabbae**:

Er staat op blz. 165 van het openbaar rapport: In het kader van de werkmethodiek zijn geen harddrugs in ons land gebracht, evenmin zijn daarvoor concreet voorbereidende maatregelen getroffen.

De heer **Wierenga**:

Dat is juist.

De heer **Rabbae**:

De vraag van de voorzitter ging over softdrugs.

De **voorzitter**:

Had het in de rede gelegen om die opmerking over harddrugs te laten volgen door een opmerking over de aanzienlijke hoeveelheden andere verdovende middelen die op de markt zijn gekomen?

De heer **Wierenga**:

Uit het rapport blijkt wel dat er softdrugs op de markt zijn gekomen, maar dat was onderdeel van de methode. Wij hebben het aantal kilo's niet genoemd.

De **voorzitter**:

Waar blijkt dat uit in het rapport?

De heer **Wierenga**:

Als u leest over de methode dan staat het er letterlijk in of kunt u het tussen de regels door lezen. Dat was namelijk de essentie.

De **voorzitter**:

Dat doorlaten mede de essentie was? Waar kan ik dat in het openbare deel vinden?

De heer **Wierenga**:

Ik heb dat nu niet bij mij. Het ging toch over drugs die ingevoerd werden en die niet allemaal werden gepakt maar doorgelaten werden om daarmee dichterbij de top van de organisatie te komen?

De **voorzitter**:

Ik dacht dat ze in de tweede of derde hand toch allemaal... Er ging wel eens wat doorheen. Lees ook het ambtsbericht van Van Capelle en de kop van de Volkskrant van 2 april 1994. Maar dat was toch niet de grote meerderheid?

De heer **Wierenga**:

Ik weet niet wat u allemaal gedacht heeft bij het lezen van het rapport. U spreekt over tweede of derde hand, de essentie van het verhaal was - dat kan iemand die het rapport

goed leest, niet anders uitleggen - wat men tegenwoordig noemt de gecontroleerde doorlevering van softdrugs.

De heer **De Graaf**:

Er staat in uw rapport in het onderdeel over de werkmethode op pag. 160 e.v. niets over doorlating van softdrugs. Er staat wel: "In het kader van het onderzoek werd er rekening mee gehouden dat de invoer van harddrugs aan de orde zou kunnen komen. In dat geval zou de politie echter ingrijpen." Daaruit moeten wij kennelijk opmaken dat er bij softdrugs niet werd ingegrepen.

De heer **Wierenga**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dat had dan ook wel iets explicieter kunnen worden gesteld, vindt u niet?

De heer **Wierenga**:

Daarvoor zou ik die pagina's even moeten lezen, maar ik denk dat het toch iets duidelijker is dan u nu met n zin probeert aan te geven. De intelligentie van de kamerleden was in ieder geval zodanig dat er uitvoerig gesproken is - en niet alleen door de heer Stoffelen, maar bijvoorbeeld ook door de heer Dijkstal - over het doorlaten van drugs, ook softdrugs.

De **voorzitter**:

Maar daar bleef grote verwarring over bestaan en wellicht daardoor zitten wij hier nu.

De heer **Wierenga**:

Dan moet u mij zeer dankbaar zijn...

De heer **De Graaf**:

Ik weet niet of wij u dankbaar kunnen zijn voor het vele werk. Maar goed, van de methode weet u nu meer dan zo'n anderhalf jaar geleden, denk ik.

De heer **Wierenga**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Leidt de kennis die u nu heeft van de exacte uitvoering, de rol van de politie, de betrokkenheid van burgers, zoals de chauffeur, de gedeeltelijk gebrekkige kennis van de verantwoordelijke officieren van justitie en de criminele winsten, u tot een ander oordeel over de methode? U heeft toen gezegd dat het toepassen van de methode niet onrechtmatig was, dat die verantwoord was in dit specifieke geval, en toelaatbaar. Zou u dat nu nog met dezelfde woorden zeggen?

De heer **Wierenga**:

Wij stonden overigens in die mening niet alleen; ook de heer Vrakking heeft de methode indertijd rechtmatig genoemd, zoals u bekend is uit de brief aan de burgemeester van Utrecht, de heer Opstelten.

De heer **De Graaf**:

Maar ik vraag het aan u.

De heer **Wierenga**:

Ja, maar ik wilde dit toch even zeggen, want dit zijn dingen die u vergeten zou kunnen zijn. Je moet altijd goed beseffen dat een rapport dat op deze wijze tot stand gekomen is, natuurlijk een aantal onvolkomenheden vertoont. Dat zal niemand willen ontkennen, en ik zeker niet. Sommige dingen hadden wat soepeler geformuleerd moeten worden, andere hadden wat duidelijker geformuleerd moeten worden; we hebben een paar voorbeelden besproken. Maar namens de leden van de commissie zou ik nog eens duidelijk naar voren willen brengen dat wij in dit specifieke geval te maken hadden met een criminele organisatie die niet alleen handelde in softdrugs, maar ook in wapens en springstoffen, die althans daarvan verdacht werd. Ze had een aantal liquidaties op haar naam staan, c.q. ze werd daarvan verdacht; ik meen dat er bij een van de verhoren gesproken is van 14 stuks. Dat zijn schrikbarende dingen. Uit de verklaring van de heer Fijnaut is gebleken dat deze club ervan verdacht wordt, tot de echte eredivisie van de Hollandse netwerken te behoren, met alle negatieve consequenties van dien. Als politie en justitie zo'n organisatie vandaag

aan de dag willen attaqueren, dan zullen zij verder moeten gaan dan vroeger, toen er met meer "reguliere" methodes werd gewerkt. Dat ze dan "grensverleggend" op zoek gaan naar betere methodes, dat is iets waar onze commissie nog steeds achter staat.

De heer **De Graaf**:

U staat achter het op zoek gaan naar betere methodes; dat zei u.

De heer **Wierenga**:

Ja, andere methodes, dus bijvoorbeeld ook deze methode. Ik heb er nog wel eens uitvoerig met de leden van mijn commissie over gesproken, maar als wij terugkijken, dan hebben wij de vinger op de zere plek gelegd, zoals te weinig overleg bij de justitie. Ik hoef dat niet te verhalen, het staat ook uitvoerig in het eerste deel van ons rapport. Maar ook hierbij is een aantal dingen misgegaan. Het bekendste voorbeeld is dat er bij het transport op z'n minst financieel heel merkwaardig is gehandeld. En dan praat ik nog niet over de andere dingen die u met de heer Van der Veen hebt besproken, die toch erg boos was op een van de mensen met wie hij toen veel had samengewerkt.

De **voorzitter**:

Wat bedoelt u nu?

De heer **Wierenga**:

Langendoen.

De **voorzitter**:

Hij was niet boos, hij vroeg: "Klaas, heb je niet te veel hooi op je vork genomen?" Boosheid heb ik niet kunnen zien.

De heer **Wierenga**:

Ja, iets anders uitgedrukt. Ik denk dat hij er niet gelukkig mee was. Maar in die situatie moeten wij ervoor zorgen dat er in Nederland op de een of andere manier ruimte ontstaat voor die grensverleggende methodes - daar heeft u een belangrijke taak in - maar zodanig ingekaderd, dat de dingen die wij niet ontdekt hebben of die wij niet konden ontdekken - dat zeg ik er heel nadrukkelijk bij - in andere gevallen voorkomen worden. Als wij de cesuur aanbrengen bij de traditionele methode van vroeger, dan vreet het kwaad door en dan kom je in de sfeer van elektronische oorlogsvoering tegen allerlei organisaties - u heeft er nog over in de krant kunnen lezen - dan krijg je te maken met de kroongetuige...

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Wierenga, zo wordt het een zeer brede discussie, ik zou willen terugkeren...

De heer **Wierenga**:

Maar ik wil toch nog even zeggen dat onze commissie achter de methode blijft staan, mits die nog beter ingekaderd kan worden dan nu gebeurd is.

De heer **De Graaf**:

Dat is een duidelijke stellingname. Bent u verleden jaar volstrekt inadequaat genformeerd?

De heer **Wierenga**:

Nee. Anders zou ik gezegd hebben: Nee, tenzij.

De heer **De Graaf**:

Dus ook met de wetenschap van nu zegt u dat u toen gehoord hebt wat u nodig had voor het vellen van een oordeel?

De heer **Wierenga**:

Ik vind dat wij een verantwoord oordeel hebben geveld. Ik accepteer dat er nog eens goed naar gekeken wordt, ik vind dat zelfs grote winst, maar ik vind niet dat wij ons zelf zouden moeten beschuldigen in die zin dat wij een volstrekt verkeerde conclusie zouden hebben getrokken. Dat is mijns inziens niet het geval. Er wordt vaak vergeten dat de proporties van de hele zaak het IRT gedwongen hebben, zulke vergaande methodes te gebruiken. Ik zeg erbij dat er natuurlijk ook met de normale methodes, de klassieke methodes, prima resultaten zijn behaald, maar ook daarmee kwam men soms niet uit, want anders zouden wij nu niet van de erven Bruinsma spreken. De heer Bruinsma is niet geliquideerd door de politie, maar door iemand anders, zoals u weet.

De heer **Koekkoeck**:

Mijnheer Wierenga, uw rapport is vooral een organisatiegeschiedenis. U bent zes weken aan het werk geweest. Op welk moment ging het nu bij u dagen dat de methode niet de oorzaak van het opheffen van het IRT was, zoals in het persbericht stond?

De heer **Wierenga**:

Dat was al heel snel, in de eerste plaats omdat dat medegedeeld werd door een aantal betrokkenen. U kunt in het verslag van de verhoren lezen dat de heer Nordholt die mening had en uiteindelijk ook de heer Van Riessen, de heer Van Kastel en de heer Van Randwijck. Zij zeggen allemaal dat het gewoon een gevolg van ruzie was, dat de oorzaak veel dieper lag en dat die met de methode niets te maken had. Ik respecteer het als anderen er anders over denken, maar als de methode fout was geweest, dan had de methode gestaakt moeten worden, dan had men niet het IRT behoeven op te heffen. Die conclusie kwam vrij snel naar voren, ook al omdat de uitspraak hierover zo geweldig duidelijk was. Daarbij kwam nog dat er twee persberichten zijn geweest. Er is eerst een concept-persbericht geweest. Daar staat gewoon in dat de Amsterdamse driehoek de methode heeft stopgezet. Dat is de eerste alinea. De tweede alinea: er was een gezagscrisis en dat heeft geleid tot het opheffen van het team. Dus het zijn twee verschillende dingen geweest. Alleen, door allerlei discussies eromheen, waarbij met name mijn vroegere collega uit Amsterdam, de heer Van Thijn bang was dat het woord "gezagscrisis" uitgelegd zou kunnen worden als een gebeuren binnen de driehoek terwijl het echt binnen het OM zat, heeft deze gezegd: dat wil ik er graag uit hebben. Dat is er toen uitgehaald en zijn er regels aan elkaar geplakt. Veel mensen, met name de rechterlijke macht, hebben daar erg veel last van gehad, omdat een directe link is gelegd tussen het opdoeken van het team en de methode.

De **voorzitter**:

Maar daarover wordt u het met sommige hoofdrolspelers toch niet meer eens, denk ik.

De heer **Wierenga**:

Waarover?

De **voorzitter**:

Over die ene opheffingsvraag en gelukkig behoeven wij die ook niet specifiek te onderzoeken.

De heer **Wierenga**:

Ik kan u hierover met zoveel citaten voorzien, maar ik wil dat nu niet doen; ik heb dat eerder gedaan. Ik zeg er even bij dat de Kamer dat deel van het rapport in overgrote meerderheid gevolgd heeft en daarom ook tegen de ministers heeft gezegd: u moet er wat aan doen. Dit ook nadat de regering had gezegd dat zij de conclusies van de commissie deelde en de aanbevelingen zou opvolgen. Daar is toen een heel drama op gevolgd.

De heer **Rabbae**:

Een van de conclusies in het rapport is dat de werkmethode verantwoord en niet onrechtmatig is, maar dat de meningen daarover kunnen verschillen. Is dat niet een open-eindconclusie? Geeft dat inderdaad uw twijfels aan over uw eigen eindconclusie?

De heer **Wierenga**:

Wij pretenderen ook nog enigszins wetenschappelijk bezig te zijn. Je kunt altijd van mening verschillen over zoiets. Die formulering is niet toevallig gekozen. Wij vonden het onjuist hoe het in de driehoek in Amsterdam is gegaan, maar wij zeggen niet dat ze niet te goeder trouw of wat dies meer zij zijn geweest. Daarom staat die zin erbij dat je er over van mening kunt verschillen. Precies dezelfde zin gebruikt de heer Vrakking over de methode, ook het woord rechtmatig en dat je er over van mening kunt verschillen.

De heer **Rouvoet**:

U zegt, wij stonden en staan als leden van de commissie achter de methode. In uw rapport is uw eindconclusie dat de methode niet onrechtmatig was. Waarom die formulering?

De heer **Wierenga**:

Die formulering is gekozen omdat je de methode nooit los kunt zien van de casus waarin die gebruikt worden. De methode waarover wij vanmiddag gesproken hebben, zou u kunnen gebruiken in het geval waarin bijvoorbeeld de proportionaliteit... Als de organisatie

zodanig is dat het helemaal niet nodig is om met een zwaar middel te komen, dan mag die methode niet worden toegepast. Daarom hebben wij gesproken van niet onrechtmatig. In dit geval hebben wij het niet onrechtmatig gevonden, maar in andere gevallen zou het volstrekt onrechtmatig kunnen zijn.

De heer **Rouvoet**:

U heeft uw oordeel willen geven over deze casus.

De heer **Wierenga**:

Over deze casus, dus niet in zijn algemeenheid.

De heer **Rouvoet**:

Dat was ook uw onderzoeksoopdracht. Was u verbaasd toen u gaandeweg het proces en deze verhoren merkte dat een aantal andere betrokkenen hebben gezegd - ik verwijs naar de heer Van Randwijck -: wij behoeven in de vergadering van de PG's niet meer over de methode te spreken, want de heer Wierenga en zijn commissie hebben het groene licht gegeven? Dat was niet uw bedoeling, begrijp ik.

De heer **Wierenga**:

Dat was niet de bedoeling. Ik heb ook nooit begrepen dat ik zoveel gezag in Nederland heb dat PG's op mij een beroep doen als er iets gebeurt.

De **voorzitter**:

Dus u vond het vreemd dat de PG's inhoudelijk ook nooit meer over uw rapport gesproken hebben?

De heer **Wierenga**:

Ik heb mij daar zeer over verbaasd. Ik heb van diverse kanten gehoord dat dit niet gebeurd is.

De **voorzitter**:

Ik wil nog even terugkomen op het feit dat er een groot verschil blijft tussen uw geheime aanbestedingsbrief en uw publieke aanbestedingsbrief. In de geheime aanbestedingsbrief wordt een heleboel zaken uit de doeken gedaan die publiek absoluut niet duidelijk werden. Ik noem hoe de methode in elkaar zat. In de geheime brief wordt gesproken van 45 ton. Ook noem ik het feit dat u billijkt dat afspraken en beslissingen met betrekking tot het traject en de rol van de informant niet vastgelegd worden, afgezien van de vraag wat precies de rol van de informant was. Had niet een heleboel ellende achteraf bespaard kunnen worden als u in uw publieke aanbestedingsbrief, ook de brief van 5 april, niet veel explicieter was geweest over wat er nu werkelijk aan de hand was?

De heer **Wierenga**:

Ook dat is een vraag die je achteraf moet beantwoorden. Ik wil wel even zeggen wat er toen verder is gebeurd. Wij hebben het rapport overgedragen aan de ministers. Toen is er kennelijk een discussie geweest tussen de ministers binnen het kabinet - ik weet dat verder niet - om een deel van het geheime rapport alsnog te publiceren. Nadat wij 's ochtends het rapport aan de ministers hadden gegeven, is er eerst door ons en later door de ministers of andersom - dat weet ik niet meer precies - een persconferentie gegeven. Toen heeft de heer Lubbers mij gevraagd: vind jij het goed dat wij nog eens kijken naar het geheime deel om na te gaan wat daarvan op dit moment publiek kan worden gemaakt? Ik heb toen gezegd: daar heb ik geen bezwaar tegen, mits er mensen worden gevonden die dat met kennis van zaken kunnen doen. De heer Lubbers kwam toen met de suggestie om de heer Van der Veen te vragen die selectie te maken. Ik heb toen gezegd dat ik daar geen bezwaar tegen had, maar dat ik het wel op prijs zou stellen als een lid van onze commissie, in dit geval de heer Bleichrodt, die de beste jurist in onze club was, er mede naar zou kijken, omdat ik niet alleen een ander wilde laten beslissen over welk deel van het geheime rapport alsnog gepubliceerd zou worden. Ik heb dat met de heer Bleichrodt overlegd en hij wilde dat graag doen. Daarna is er een stilzwijgen gevallen van de zijde van het kabinet. Mij is later meegedeeld dat daarna in een zitting van het kabinet of de groep die er over ging

De voorzitter: - dat waren toen de premier, de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie en...

En de heer Kok, waarschijnlijk. De premier, de vice-premier, toen nog de heer Kok.

De heer Wierenga:

Ja. Toen is voor de tweede maal besloten om het vertrouwelijke deel van het rapport niet te splitsen en het alleen maar te geven aan de commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Dat is bij een aantal fractievoorzitters bekend geworden.

De voorzitter:

Maar u had toch zelf het voorstel gedaan om het alleen aan de commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten te geven?

De heer Wierenga:

Het is in discussie geweest; wij hadden er geen bezwaar tegen als nog wat verder bekeken zou worden of er nog iets meer uit het rapport kon worden gelicht.

De voorzitter:

Dat begrijp ik niet; u zegt zelf, en u maakt er een punt...

De heer Wierenga:

Als de minister-president dat voorstel...

De voorzitter:

Maar u stelt toch eerst iets voor aan de regering, op 24 maart, dus voordat de minister-president in het spel komt? Mijn vraag is: zou u er niet beter aan hebben gedaan, op 24 maart meer van de essentie van de methode openbaar te maken, inclusief mogelijke hoeveelheden die er bij deze methode doorheen gingen, om later een boel ellende te voorkomen? Dat was mijn vraag.

De heer Wierenga:

En ik zei dat het wel in discussie is geweest. Maar wij hebben het rapport op 24 maart overgedragen. Wij hebben toen niet meer gedaan, omdat wij een belofte hadden gedaan aan de mensen...

De voorzitter:

Ja, aan de mensen, maar toch niet wat uw conclusies betreft?

De heer Wierenga:

Nee, maar dat hing natuurlijk wel vaak met elkaar samen.

De voorzitter:

Maar uw conclusies, die op een paar punten duidelijk afwijken van wat er in het publieke deel is gesteld, hadden toch voor een groot deel wel openbaar gemaakt kunnen en misschien wel moeten worden?

De heer Wierenga:

Wij hebben dat afgewogen. U moet de zaak toch in de tijd plaatsen. De afbouw van de informant was misschien nog niet volledig geregeld; dat weet ik niet precies meer en ik had daar uiteraard ook geen bemoeienis mee. Maar er stonden ook allerlei andere zaken op het spel waardoor wij gezegd hebben: je behoort daar als commissie uiterst terughoudend bij te zijn. Ik heb liever het verwijt dat wij te weinig gepubliceerd hebben dan dat wij te veel zouden hebben gepubliceerd en daardoor ongelukken zouden hebben veroorzaakt. Dat wilden wij niet en wij hebben ook precies in het rapport aangegeven, welke criteria wij gehanteerd hebben: verstoring van de rechtsgang of het in gevaar brengen van de veiligheid van personen.

De voorzitter:

Omdat het toch belangrijk is voor wat er verder met uw rapport gebeurd is en ook voor de politieke discussie, zou ik u nog willen vragen of het niet een boel ellende had voorkomen als u in het publieke deel veel duidelijker was geweest over wat er werkelijk aan de hand was.

De heer Wierenga:

Als wij de wetenschap hadden gehad dat wij daarmee problemen - u gebruikt het woord "ellende" - hadden kunnen voorkomen zonder negatieve effecten, dan zeg ik daar natuurlijk

"ja" op. Maar wij hebben een bepaalde keuze gemaakt en anderen zouden uiteraard een andere keuze hebben kunnen maken. Als er verschillende mensen over oordelen, volgen er ook verschillende besluiten. Wij hebben mensen gehoord die bereid waren om dingen te vertellen die op geen enkele voorwaarde in het openbare deel terecht zouden mogen komen. Dat hebben wij afgewogen, maar er zou dan weer een hele ronde nodig zijn geweest om die mensen te raadplegen, omdat de uitspraken te herleiden zouden zijn geweest naar de heer Van Capelle, de heer Augusteijn of wie dan ook.

De voorzitter:

Vond u dat u de ministers genoeg openbare stof gaf om het parlement volstrekt adequaat in te lichten?

De heer Wierenga:

Als de ministers van mening waren geweest dat wij dat niet gedaan hadden, dan zou de heer Lubbers zijn voorstel door moeten zetten, zodat er nog gewoon een stuk van de openbare verhoren bij zou zijn gekomen. Of men daar veel wijzer van zou zijn geworden, weet ik niet. Dat kan ik ook niet beoordelen, maar dan zou de Kamer in ieder geval iets meer hebben geweten.

De voorzitter:

Was het in eerste instantie uw keuze om de commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten in te lichten?

De heer Wierenga:

Dat was onze keuze, omdat het een van de weinige commissies is waarin alles ook werkelijk vertrouwelijk blijft.

De voorzitter:

En heeft u zich nog afgevraagd of die commissie daar wel de juiste voor was? Het ging toch niet om de staatsveiligheid?

De heer Wierenga:

Wij moesten kiezen tussen de commissie voor Justitie of deze commissie, en uit een oogpunt van geheimhouding van het rapport hebben wij voor deze kleine commissie gekozen.

De voorzitter:

Weet u of de commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten daarna het complete geheime deel ook gezien heeft, dus de aanbiedingsbrief, de gedeelten uit de processen-verbaal die geheim zijn gehouden en de twee processen-verbaal van de heer Jansen, het ene over de Delta-methode en het andere over het af luisteren van de heer Woelders in Amsterdam, waarover wij nu niet gesproken hebben? Heeft u zich ervan vergewist of de regering dat complete pakket aan de commissie ter hand had gesteld?

De heer Wierenga:

Ik nam aan van wel, want anders had de regering moeten gaan scheuren in ons geheime rapport. Maar ik ben niet naar de heer Brinkman gegaan om zijn exemplaar van het rapport eens te bekijken.

De voorzitter:

Heeft u het nog voor de commissie toegelicht?

De heer Wierenga:

Nee, daar had men ook niet om gevraagd. Het is in de Kamer nog wel even ter sprake geweest toen de vraag aan de orde was of het geheime rapport spoorde met onze brief van 5 april. De heer Brinkman heeft daar toen "ja" op gezegd en verder is die kwestie niet in discussie geweest. De commissie heeft ons niet om een toelichting gevraagd, die wij desgevraagd vanzelfsprekend wel gegeven zouden hebben. En ik heb geen enkele aanwijzing dat de minister van Binnenlandse Zaken of die van Justitie een papiertje eruit gescheurd zou hebben. Dat lijkt mij een indianenverhaal en u wilt het ook niet suggereren, neem ik aan.

De voorzitter:

Nee, ik vraag het alleen maar om te weten te komen of vier kamerleden in ieder geval wel op de hoogte waren van al die feiten uit het rapport.

De heer **Wierenga**:

Dat moet, dat kan haast niet anders.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Wierenga, u zei: Als het aan mij ligt, maak ik liever minder dan meer openbaar. Nu was u, voordat u voorzitter van uw commissie werd, kamerlid; acht u het belang van het functioneren van het parlement in overeenstemming met de manier waarop u juist beperkingen oplegde aan uw eigen dossier?

De heer **Wierenga**:

U moet niet de suggestie wekken... Om de redenen die u gewoon in het voorwoord bij het rapport kunt lezen, hebben wij een deel in een geheim rapport gezet. Dat was ook in verband met beloften aan bepaalde personen. Wij hebben een en ander echter niet volledig geheimgehouden voor het parlement, want er is n commissie geweest die het volledig heeft kunnen inzien en er ook over heeft kunnen praten, maar daar bemoei ik mij niet mee. En dat waren natuurlijk wel de fractievoorzitters van de grote partijen, die daar nimmer met hun fracties over praten. Er dreigde in het kamerdebat even een misverstand te ontstaan over de vraag of de brief van 5 april spoorde met het geheime rapport. Ik herinner me dat Van Mierlo even smoesde met Brinkman, die voorzitter van de commissie was. Die liep toen naar de interruptiemicrofoon om te zeggen dat er geen verschil tussen was. Maar die vraag kwam naar voren in het parlement en dat betekent dat informatie geven aan de commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, wat wij gedaan hebben...

De **voorzitter**:

Dat heeft u niet gedaan, dat heeft de regering gedaan. U had het voorgesteld.

De heer **Wierenga**:

Inderdaad, de regering heeft het gedaan, wij hadden het geadviseerd. U heeft mij dat zojuist gezegd en dat is ook zo. Maar als er iets scheef loopt, zeggen de fractievoorzitters dus wel eens iets zonder dat zij de geheimhouding verbreken. Het rapport is ook nog niet uitgelekt, er is alleen gebruik van gemaakt door iemand die de belofte had gedaan, er niet in het openbaar over te spreken.

De **voorzitter**:

Wie bedoelt u nu?

De heer **Wierenga**:

Ik doel op een gesprek dat hier gisteren heeft plaatsgevonden.

De **voorzitter**:

Ik heb aan de heer Nordholt gevraagd of hij een geheimhoudingsverklaring had ondertekend. Hij zei toen: "Nee. Ik weet niet precies wie dat rapport aan wie te lezen geeft." Dat weet u misschien ook niet.

De heer **Wierenga**:

Ik heb vanmorgen genformeerd en toe werd er gezegd dat er niet over gesproken had mogen worden. Dat neem ik dan maar voor kennisgeving aan.

De **voorzitter**:

Heeft u trouwens met de regering in een afspraak of convenant vastgelegd dat het stuk streng geheim moest blijven? Is daarover nog een brief geschreven of heeft u dat gewoon gezegd?

De heer **Wierenga**:

Als je op een rapport met grote letters zet GEHEIM, dan is dat ook geheim.

De **voorzitter**:

Wie gaf u het recht om er STRENG GEHEIM op te zetten?

De heer **Wierenga**:

Dat recht is aan ons. Als zij er geen inbreuk op maken, juich ik dat alleen maar toe.

De **voorzitter**:

U als commissie zet er dus STRENG GEHEIM op...

De heer **Wierenga**:

Of wij de stempel er zelf op hebben gezet... Er staat in ieder geval op het rapport getypt GEHEIM.

De **voorzitter**:

Er staat op STRENG GEHEIM. Toen kwam u bij de minister en zei u: dit gaat nooit de deur meer uit? Hoe ging dat?

De heer **Wierenga**:

In zulk soort termen spreek ik ministers niet aan. Wij hebben dat geheime rapport afgegeven met de mededeling: dit is het vertrouwelijke deel. Punt uit. Ik heb er niets over getekend; ik heb er geen convenant over gemaakt, want je spreekt sommige dingen gewoon met elkaar af. Zo gaat dat in het leven en zo is dat kennelijk ook wel eens binnen het IRT gegaan.

De heer **Rabbae**:

Is het feit dat u in uw rapport minder aandacht schonk aan de methodiek dan aan de organisatorische trammelant, ook daarin gelegen dat u de onderliggende problemen dominanter achtte dan de methodiek zelf en dat u daarom tot die verhouding bent gekoerst?

De heer **Wierenga**:

In het hele verloop van het IRT zijn de fricties, het niet communiceren etc. waarop een deel van het rapport slaat erg belangrijk geweest. In de discussies - uit de verhoren blijkt dat ook wel - is dat dominant geweest. Daar is het meeste over gesproken. De verhoren die in boekvorm zijn uitgegaan vormen een nogal dikke pil. Het geheime rapport en wat er in het geheim is gezegd, is inderdaad veel minder, maar wel belangrijker geweest. Uit dat oogpunt, tenminste.

De **voorzitter**:

Mijnheer Wierenga, dank u wel. Sluiting 16.15 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 66**

20 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op vrijdag 20 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. E.F.G.M. Gelderman

Aanvang 16.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer E.F.G.M. Gelderman, geboren 19 februari 1949 te 's-Hertogenbosch. Mijnheer Gelderman, de door u af te leggen eed luidt: Ik zweer, de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer Gelderman:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

U bent cordinerend rechter-commissaris te 's-Hertogenbosch. In de voorbereidingen die de enquetc commissie getroffen heeft, en ook in de verhoren die wij tot nu toe afgenomen hebben, is de rol van de rechter-commissaris in het strafproces van verschillende zijden belicht. Het is u ongetwijfeld opgevallen dat diverse functionarissen van de politie en het openbaar ministerie gepleit hebben voor een duidelijke rol van de rechter-commissaris of een raadkamer, mogelijk ook in de zogenaamde pro-actieve fase dan wel in de beoordeling van opsporingsmethodieken. U bent daarin een van de belangrijke exponenten, omdat u daarover gepubliceerd hebt. Wij hebben daarover verschillende keren met u gesproken. Wij willen het daarover nu met u hebben, maar natuurlijk ook over: de vraag naar de werkzaamheden van de rechter-commissaris in het algemeen; de vraag of de rechter-commissaris genoeg tijd en energie kan aanwenden om de beslissingen die hij wettelijk dient te treffen, ook werkelijk kan nemen; de beschikking die de rechter-commissaris dient te geven; hoe in de praktijk uw werkzaamheden als cordinerend rechter-commissaris verlopen. Mogelijk spreken wij met u ook nog over de algemene vraag die aan de orde is geweest, namelijk of er verlies in vertrouwen in de posities van het openbaar ministerie en

van de politie is. Het is de bedoeling dat allereerst de heer Vos deze onderwerpen met u doorneemt.

De heer **Vos**:

Mijnheer Gelderman, u bent hier in uw hoedanigheid van cordinerend rechter-commissaris. Het gekke wil dat u juridisch eigenlijk niet bestaat. De Wet op de rechterlijke organisatie en het Wetboek van strafvordering kennen namelijk geen cordinerend rechter-commissaris. Kunt u in het kort de ontstaansgeschiedenis van de functie schetsen?

De heer **Gelderman**:

Ik heb inderdaad begrepen dat ik in mijn functie van cordinerend rechter-commissaris ben uitgenodigd om met u te spreken. Dat suggereert dat de functie van cordinerend rechter-commissaris alreeds inhoud heeft gekregen. Dat is echter nog niet het geval, omdat, zoals u terecht zegt, de cordinerend rechter-commissaris nog geen wettelijke grondslag heeft gevonden. De cordinerend rechter-commissaris is in het leven geroepen op het moment dat over de inhoud van de taak niet echt was nagedacht. Ik kan dat wel billijken, in zoverre dat tevoren misschien niet altijd alles te bedenken is en dat er ook dingen in de praktijk moeten groeien. In de opvatting die ik, overigens zoekenderwijze, in mijn artikel heb gegeven over de taak die de CRC zou kunnen hebben, heb ik aangegeven dat er wellicht een toetsende taak is, met name...

De heer **Vos**:

Ik wil eerst even stilstaan bij de ontstaansgeschiedenis van de functie.

De heer **Gelderman**:

Daar wil ik ook naar toe. In mijn opvatting zou de CRC met name een cordinerende taak moeten hebben.

De heer **Vos**:

Ik wil eerst van u weten sinds wanneer wij in feite een cordinerend rechter-commissaris hebben. Vervolgens wil ik met u praten over het werk van de rechter-commissaris.

De heer **Gelderman**:

Dat begrijp ik. Ik nam een wat lange aanloop om te komen waar u mij wilde hebben. In het kader van het Beleidsplan zware georganiseerde criminaliteit in Nederland en in het kader van het plan van aanpak uit 1992 is gezocht naar kwaliteitsverbetering en deskundigheidsbevordering bij onder meer de zittende magistratuur. Er is, kort gezegd, een werkgroep geweest onder voorzitterschap van de heer Steenbeek, vice-president van de rechtbank in Dordrecht, waarin een aantal aspecten aan de orde zijn gesteld. En van die aspecten is dat de rechter-commissariaten moeten worden versterkt. Daarbij is naar voren gekomen dat dit zou moeten gebeuren door in het rechter-commissariaat cordinerende rechters-commissarissen in te richten, in het kader van de bestrijding van de zware georganiseerde criminaliteit. Het laatste was immers het kader waarin het onderzoek plaatsvond en waarin de werkgroep haar rapport schreef. De keuze die daarin gemaakt is, is op zichzelf een logische keuze geweest, omdat er ook op andere punten kwaliteitsbevordering werd gerealiseerd.

De heer **Vos**:

Hoeveel cordinerend rechters-commissarissen zijn er inmiddels?

De heer **Gelderman**:

Op basis van datgene wat er in 1994 mogelijk was, heeft men vervolgens gelden die daarvoor beschikbaar zouden zijn - ik ben er niet bij geweest, maar ik heb begrepen dat het zo gegaan is - alvast verdeeld, door het aantal plaatsen dat voor rechters-commissarissen mogelijk was, namelijk zes, in te plaatsen in de rechtbanken waaronder de kernteams ressorteerden. In het rapport van de werkgroep-Steenbeek is aangegeven dat deze CRC - ik heb het voor gemak maar even afgekort - zich moet bezighouden met kernteamzaken. Er is heel kort aangegeven welke taken daarbij werden gezien. Tevens is door de werkgroep gezegd: het is niet de bedoeling dat deze CRC als een super RC gaat functioneren en zelf de zaken gaat doen, maar het is de bedoeling dat hij cordineert in zaken die door andere RC's worden gedaan.

De heer **Vos**:

Maar per kernteam kennen wij dus n CRC?

De heer **Gelderman**:

Ja. Er zijn er nu dus zes.

De heer **Vos**:

Voordat ik met u doorpraat over het werk dat de CRC beoogt te doen en wat u er zelf van vindt, sta ik eerst even stil bij het werk van de rechter-commissaris. Wat zijn de taken van een reguliere rechter-commissaris?

De heer **Gelderman**:

De gewone rechter-commissaris heeft tot taak, in het kader van het gerechtelijk vooronderzoek een aantal dwangmiddelen toe te passen, waartoe aan hem de vordering wordt gedaan door het openbaar ministerie. Daarnaast heeft hij tot taak, de eerste fase van de voorlopige hechtenis, de inbewaringstelling, te doen op vordering van het ministerie. Daarbij is de rechter-commissaris meer de controleur in het traject dan een leider in het opsporingsonderzoek. Het is dus niet zo dat de rechter-commissaris daarin ambtshalve zelf actie onderneemt. De rechter-commissaris reageert.

De heer **Vos**:

Dat betekent in de praktijk dat u getuigen hoort?

De heer **Gelderman**:

Ja.

De heer **Vos**:

En dat u besluit tot het laten afluisteren van telefoons?

De heer **Gelderman**:

Ja.

De heer **Vos**:

En dat u ook besluiten neemt over preventieve hechtenis?

De heer **Gelderman**:

Ja.

De heer **Vos**:

Zijn er nog andere, specifieke taken?

De heer **Gelderman**:

Het kan zijn dat een bedreigde getuige volgens een specifieke regeling moet worden gehoord, met bijzondere veiligheden. Het kan zijn dat er een DNA-onderzoek moet plaatsvinden, waar de RC een taak in heeft. Wat is er nog meer? Nu, daar komt het in feite op neer.

De heer **Vos**:

Hoe wordt de tijd in de praktijk verdeeld, als u het in een percentage aangeeft? Hoeveel tijd bent u bezig met het horen van getuigen, hoeveel tijd bent u bezig met andere besognes?

De heer **Gelderman**:

Wij hebben in ons kabinet in Den Bosch sinds kort een nieuw rooster gemaakt, waarin wij het als volgt verdeeld hebben. Om de zoveel tijd - wij rekenen dat uit in weken - heeft ieder een deeltaak, geconcentreerd. Je bent dan n week alleen maar beschikbaar voor de voorgeleidingen - die er zijn of niet zijn; dat moet je afwachten. De volgende week ben je beschikbaar voor huiszoeken - als die er zijn of niet zijn; dat moet je afwachten. En dan twee weken voor getuigenverhoor. In die verhouding zou je zeggen: 50% voor getuigenverhoor en 25% voor elk van de twee andere onderdelen. Maar dat is alleen maar, omdat je niet gemakkelijk weken in subdelen kunt gaan verdelen. Het kan zijn dat, wanneer bijvoorbeeld iemand die een huiszoekingsweek heeft, het razend druk heeft met een hele serie huiszoeken, degene die in diezelfde week getuigen zou moeten verhoren, maar geen getuigenverhoren heeft, inspringt. Dat loopt in elkaar over.

De heer **Vos**:

U zegt het allemaal snel: is het hectisch werk?

De heer **Gelderman**:

Ja.

De heer **Vos**:

Heeft u voldoende gelegenheid om, als u een besluit moet nemen over bijvoorbeeld het af luisteren van de telefoon, daar de tijd voor te nemen?

De heer **Gelderman**:

Over het algemeen wel. Het is heel wisselend. Om u een voorbeeld te geven: de afgelopen zomer. Dan zijn natuurlijk veel politie-eenheden naar Marbella of waarheen ook, maar in ieder geval met vakantie; dan gebeurt er niet veel. Dan komt er bar weinig en kan het zelfs stil heten, in welke periode er bijvoorbeeld literatuur gelezen wordt en de tijd genomen wordt voor de paar beslissingen die wel genomen moeten worden. Maar in het hoogseizoen - dat begint nu - is het razend snel werken.

De heer **Vos**:

En biedt u in dit kennelijk strafrechtelijk hoogseizoen voldoende weerstand aan verzoeken die door de politie aan uw adres gericht worden? Of is het stempelwerk, zoals ook in het rapport van de werkgroep gezegd is?

De heer **Gelderman**:

Nee, nee. Het kan zijn dat er in een al lopend GVO een nieuwe tap moet komen en dat dit razend snel moet gebeuren. Dat kan dan, omdat je al wat kennis van de zaak hebt, vrij snel beslist worden. Maar dat zijn uitzonderingen. Wij nemen bewust de tijd om af te wegen en goed te motiveren, waarom er een bepaalde stap gezet wordt.

De heer **Vos**:

Maar beschikt u als RC dan ook over voldoende informatie om die besluiten te kunnen nemen? Ik wijs op het voorbeeld dat het best mogelijk kan zijn, dat er in een pro-actieve fase al ruimschoots, zeer veel, informatie verzameld is over een bepaald individu en dat pas in een laat stadium besloten wordt om de telefoon af te luisteren. U zit dan in het eindtrac en weet u dan ook wat er daarvóór heeft plaatsgevonden?

De heer **Gelderman**:

De officier van justitie die de rechter-commissaris om een tap vraagt, zal daarvoor een proces-verbaal overleggen met de grondslag van zijn vordering, en uiteenzetten welke verdenking er precies tegen wie is en waarom wordt gedacht dat deze verdachte van dit telefoonnummer gebruik zal maken. Daarbij zal moeten worden aangegeven dat op geen enkele andere wijze dan per telefoontap onderzoek te plegen is.

De heer **Vos**:

Een gesloten CID-traject is gesloten. Als u niets weet van het gesloten traject en toch de vraag krijgt of de telefoon mag worden afgetapt, dan ligt het bij u om te besluiten of u meer informatie inwint, dan wel of u zich voldoende genformeerd geacht.

De heer **Gelderman**:

Als er een te kort CID-rapport ligt, vraag ik om meer, want ik wil zelf kunnen toetsen wat de grondslag van de vordering is. Ik ga niet af op schaduwbeelden.

De heer **Vos**:

U wilt dus weten of er een al dan niet gesloten CID-traject heeft plaatsgevonden en wat de inhoud daarvan is.

De heer **Gelderman**:

Ja. Maar ik moet u zeggen dat het contact wat dat betreft met ook het OM betrekkelijk open is. Wij zitten in hetzelfde gebouw; dat maakt het makkelijk: direct bereikbaar. Het betekent dat, als ik een proces-verbaal krijg dat naar mijn smaak te weinig informatie geeft, te weinig body heeft, om er voor mijzelf een beslissing op te baseren, n telefoontje genoeg is om de officier bereid te vinden te komen en uit te leggen wat er aan de hand is.

De **voorzitter**:

Spreekt u ook wel eens zelf met de politie?

De heer **Gelderman**:

Niet rechtstreeks. Dat wil zeggen: de politie komt wel met de officier mee, maar mijn contacten met de politie, voor zover die zo kunnen worden genoemd, lopen via de officier.

De **voorzitter**:

Dus u spreekt nooit zelf met de politie?

De heer **Gelderman**:

Alleen met de officier samen; ik ga niet om de officier heen een zelfstandig contact zoeken.

De heer **Vos**:

Maar heeft u in dit stadium al voldoende toegang tot de gesloten informatie of bent u afhankelijk van wat de officier u ter beschikking stelt?

De heer **Gelderman**:

Uiteraard ben ik afhankelijk van wat ik ter beschikking gesteld krijg. Als ik informatie krijg die voor mijn gevoel voldoende is voor de beslissing omtrent bijvoorbeeld een tap, dan kan het best zijn dat er nog meer informatie ligt, die ik niet ken.

De heer **Vos**:

En als u bijvoorbeeld een proces-verbaal krijgt, waarin staat dat uit CID-informatie gebleken is dat iemand betrokken is bij een delict in verdovende middelen: wat doet u dan? Gaat u dan vragen: wat is die CID-informatie?

De heer **Gelderman**:

Zeker.

De heer **Vos**:

Per definitie?

De heer **Gelderman**:

Ja, in principe misschien wel per definitie; het is maar hoe je het uitdrukt. Wanneer voor mij de informatie te weinig grijpbaar is, te weinig helder is, vraag ik nader, bijvoorbeeld: wat is het karakter van de informant? Is hij betrouwbaar of niet betrouwbaar? Heeft hij het zelf gezien, deze informatie, of heeft hij het maar van horen zeggen? Is het gecheckt en waar blijkt dat allemaal uit? Die informatie wordt dan ook verstrekt.

De **voorzitter**:

Vertelt de zaakofficier dat of eventueel de CID-officier?

De heer **Gelderman**:

Dat vertelt in principe de zaakofficier, voor zover hij het weet. Ik heb onlangs een geval gehad waarin ik - maar dat had ook te maken met het feit dat ik de zaakofficier niet kon bereiken; dat kan ook gebeuren - de CID-officier belde, om te vragen: leg mij eens uit hoe het nu precies zit; wat vind je nu van deze omschrijving in dit proces-verbaal?

De **voorzitter**:

Heeft u wel eens een zogenaamde "vier bij vier" gezien, een formulier van de politie?

De heer **Gelderman**:

Ik heb het formulier zelf niet gezien, maar ik ken wel het overzicht van A, B, C, D en de drie, vier formuleringen: betrouwbaar, meestal betrouwbaar, niet betrouwbaar of betrouwbaarheid onbekend. En daarnaast, met betrekking tot de informatie: zelf meegemaakt, van horen zeggen en gecheckt of niet gecheckt, en onduidelijk.

De **voorzitter**:

Maar u vraagt nooit: mag ik dat zelf lezen?

De heer **Gelderman**:

Nee, dat heb ik niet hoeven te vragen, omdat de informatie die ik kreeg van het OM, doeltreffend was.

De heer **Vos**:

Het beeld is nog niet geheel duidelijk. Een CID-traject kan per definitie gesloten zijn en u praat er eigenlijk wat eenvoudig over. U suggereert dat u daar volledig inzage in heeft, terwijl het in feite gesloten is.

De heer **Gelderman**:

Nee, ik suggereer niet. Ik zeg dat wanneer ik informatie tekort kom, ik informatie vraag. Het kan best zijn dat er meer is dan hetgeen ik uiteindelijk krijg, maar wanneer ik genoeg heb voor mijn beslissing, heb ik dat meerdere voor mijn beslissing in principe niet nodig.

De heer **Vos**:

Nu komen wij, naar een ander onderwerp overgaand, bijvoorbeeld te spreken over een inkijkoperatie. U bent betrokken bij een huiszoeking - u moet daarbij aanwezig zijn - en daaraan voorafgaande heeft een inkijkoperatie plaatsgevonden. Weet u dat, altijd? Of is het iets dat u toevallig ter ore komt?

De heer **Gelderman**:

Ik heb het in zaken nog niet meegemaakt. Ik hoor van inkijkoperaties en ik heb met interesse artikelen erover gelezen, maar ik heb het zelf niet meegemaakt; ik kan daar uit eigen ervaring dus niet veel over zeggen op dit moment.

De heer **Vos**:

Het risico bestaat dus dat u heeft bijgedragen aan besluiten over huiszoeken, huiszoeken heeft gedaan, waaraan voorafgaand gekeken is of er wat te vinden was?

De heer **Gelderman**:

Ja, kijk, wat ik niet weet dat is gebeurd en wat wel gebeurd is - dat weet ik dus niet, om de cirkel rond te krijgen. Maar ik heb niet de indruk, gelet op de verhoudingen zoals ze liggen en op de contacten die er zijn, dat een dergelijk voor-de-gek-houderijtje zich heeft voorgedaan in mijn praktijk. U moet weten dat ik vanaf 1 januari van dit jaar RC ben en dat is nog maar negen maanden. Ik weet niet hoe vaak het voorkomt. Ik heb begrepen uit de pers dat inkijkoperaties zich niet elke dag voordoen.

De **voorzitter**:

U was tien jaar lang officier van justitie; daarna wordt u rechter. Heeft u daar nu alleen maar uit de krant van gehoord?

De heer **Gelderman**:

Ik heb het in mijn praktijk inderdaad nog niet meegemaakt.

De **voorzitter**:

Nee, dat vroeg ik niet. Heeft u het alleen maar uit de krant gehoord?

De heer **Gelderman**:

Ja, eigenlijk wel.

De **voorzitter**:

Heeft u ook nooit van een officier in het arrondissement Den Bosch gehoord dat men dit deed?

De heer **Gelderman**:

Niet dat mij het nu bijstaat. Het was voor mij niet een al bekend fenomeen, in de zin van: o ja, ik heb wel eens gehoord dat dat gebeurt. Nee, niet dat ik het mij kan herinneren.

De heer **Vos**:

Wij hebben eerder vertegenwoordigers van het OM uit Den Bosch hier gesproken en toen werd ten minste de indruk gewekt, dat de inkijkoperatie geenszins een methode is die daar geschuwd wordt.

De heer **Gelderman**:

Ik weet dat de rechtbank Den Bosch daar een uitspraak over heeft gedaan; die heb ik gelezen. Dat klopt. Maar ik heb niet in de wandelgangen daar bijzonderlijk over horen spreken. In zoverre is het juist dat er in Den Bosch wel een keer een zaak is geweest, naar ik weet, maar ik heb niet op die zaak gezeten.

De **voorzitter**:

Zou het iets uitmaken voor de rechtmatigheidstoets van de huiszoeking, als u het weet of niet weet?

De heer **Gelderman**:

Nu moet ik even nadenken. Ik denk dat de huiszoeking op zichzelf op zijn merites moet worden beschouwd. Kijk, huiszoeking is een steun-dwangmiddel en is op zichzelf eigenlijk niets. Een huiszoeking dient tot iets, tot inbeslagneming. Ik denk dat het voor mijn beslissing omtrent huiszoeking niet echt zou uitmaken, zo vermoed ik, als ik het zou weten. De vraag is natuurlijk in hoeverre later de zittingsrechter zal zeggen: wij vinden dat die huiszoeking een vrucht is van een onrechtmatig eerder gedrag. Maar ik geloof niet dat het

voor mijn beslissing zou uitmaken, als ik het zou weten. Ik heb het echter niet meegemaakt; ik zou daar ad hoc, aan de hand van een situatie, over moeten nadenken.

De heer **Vos**:

U zult toch willen wegen aan de hand van onder andere de proportionaliteit en de subsidiariteit: is het op dit moment een geigend middel om te hanteren, bijvoorbeeld zo'n huiszoeking?

De heer **Gelderman**:

Zeker.

De heer **Vos**:

In dat kader zou het toch passen dat u weet wat in het voortraject heeft plaatsgevonden, bijvoorbeeld zo'n inijkoperatie?

De heer **Gelderman**:

Ja, ja. Maar het is een ander punt of ik afweeg, of de inbreuk van huiszoeking in een redelijke verhouding staat tot de ernst van het delict en of er niet met een kanon op een mug wordt geschoten. En voorts of de huiszoeking het enige middel is dat nu nog resteert - de subsidiariteit - of dat er nog iets anders kan gebeuren of gedaan worden dat minder ingrijpend is. Dat zijn andere vragen dan de vraag wat, als er een inijkoperatie heeft plaatsgevonden, daarvan het effect of de betekenis is voor mijn beslissing ten aanzien van het al dan niet verlov vragen aan de rechtbank tot het doen van een huiszoeking.

De heer **Koekkoeck**:

Hebt u in uw praktijk als officier van justitie ooit artikel 150 van het Wetboek van Strafvordering gehanteerd...

De heer **Gelderman**:

Nooit.

De heer **Koekkoeck**:

...te weten de schouw, om in te kijken?

De heer **Gelderman**:

Nee, nooit.

De heer **Koekkoeck**:

Hebt u ooit meegewerkt, als officier van justitie, aan de toepassing van artikel 9 van de Opiumwet voor dit doel?

De heer **Gelderman**:

Het is een zelfstandige bevoegdheid van de opsporingsambtenaar, art. 9 Opiumwet. Ik heb daar geen rol in; in de schouw wel, want daar is het een taak van de officier. Ik heb het niet meegemaakt. In mijn beeld was de schouw een archasme. Ik was echt verrast door het artikel daarover in, als ik mij niet vergis, het Nederlands Juristenblad, van Revis en Pieters, de twee CID-officieren uit Den Bosch. Ik was wat verrast dat dit werd gekozen als basis. Het lijkt me helemaal niet zo'n gekke keuze; ik wil mij daar niet over uitlaten. Maar voor mij was het een beetje een ouderwets begrip, schouw. Het kwam in mijn praktijk niet voor.

De heer **Koekkoeck**:

Had u er als officier van justitie wetenschap van dat artikel 9 Opiumwet werd toegepast door de politie voor een inijkoperatie? Of hebt u dat nooit meegemaakt?

De heer **Gelderman**:

Nee. Wel dat artikel 9 werd toegepast; dat las ik in het proces-verbaal. Maar dat het geschiedde voor een inijkoperatie? Ik kan mij niet herinneren dat ik dit ooit heb geconstateerd. Ik moet overigens wel zeggen dat mijn officierstijd is afgelopen in, ik meen, 1990 of 1991. Ik raak wat dat betreft almaar de draad kwijt; dat is lang geleden in ieder geval. In mijn periode als officier - ik heb het u geschreven - is het enige bijzondere dat ik wat dat betreft heb meegemaakt, het betalen van een tipgeld in een gokzaak geweest; geld dat helaas, een klein bedrag, verloren is geraakt, omdat het niet opleverde wat het had moeten opleveren. Dat is de enige bijzondere opsporingsmethode die ik ooit heb gehanteerd.

De heer **Koekkoeck**:

Maar misschien wist u niet van de andere bijzondere opsporingsmethoden?

De heer **Gelderman**:

Ik denk dat in mijn praktijk de vraag nog niet zo opkwam. Ik denk dat bijzondere opsporingsmethoden nogal eens, ook door de politie, worden overbelicht, ten nadele van de mogelijkheid om gewoon, klassiek te Rechercheren. Je kunt ook vluchten in bijzondere methoden, terwijl je, als je gewoon Recherchewerk verricht, ook heel veel kunt achterhalen. Het is mijn ervaring dat heel wat zaken tot een oplossing zijn gekomen, doordat er een vogeltje langs vloog dat iets floot. Opeens was er wat, aan informatie. Of er was een toevalstreffer, een observatie of iets dergelijks.

De **voorzitter**:

Maar wat aan die observatie ten grondslag heeft gelegen, kunnen toch weer allerlei methodieken zijn die hier over de tafel gaan? Dat vogeltje dat floot en langs vloog...

De heer **Gelderman**:

Ik denk bijvoorbeeld aan drugszaken, aan het afvangen van drugskoeriers bijvoorbeeld of het afvangen van drugsgebruikers bij een pand. Dan weet bijvoorbeeld de wijkagent al iets over dat pand: er wordt over geklaagd, er is lawaai en daar lopen jongens in en uit die wij al kennen, want die hebben we al eens eerder gezien, ter zake van drugsgebruik bijvoorbeeld of misschien wel een beetje drugshandel. Dan wordt daar eens gekeken, een tijd lang, want nog steeds komen daar om het uur wat mensen: die worden dan afgevangen en er wordt gevraagd: wat hebt u? Dit, op verdenking dat het pand een drugspand is. Als deze mensen worden afgevangen, worden zij verdacht van het voorhanden hebben van drugs, alleen al op basis van hun bekendheid als drugsgebruikers. Er wordt dan iets bij hen gevonden. Zij leggen verklaringen af en vervolgens gaat men naar binnen. Dan is dus volstrekt helder wat de oorzaak is van die observatie.

De heer **Vos**:

Hoe vaak weigert u als rechter-commissaris een besluit, bijvoorbeeld om de telefoon af te luisteren of een huiszoeking te doen? Kunt u dat in percentages aangeven? Is dat 5%, 10%?

De heer **Gelderman**:

Tja, cijfertjes. Het komt een enkele keer voor, maar niet vaak.

De heer **Vos**:

Negen van de tien gevallen worden door u gehonoreerd?

De heer **Gelderman**:

Ja.

De heer **Vos**:

Is de kwaliteit van de aanvragen dan zo subliem dat u in bijna alle gevallen genoopt bent om te honoreren?

De heer **Gelderman**:

Ze zijn gewoon, niet subliem. Het is gewoon een net proces-verbaal, met helderheid over de situatie en over de vraag waarom dit middel moet worden gebruikt en waarom iets anders niet meer mogelijk is en met een duidelijk beeld van de verdenking. Ik vind dat een keurig beeld op grond waarvan je zo'n beslissing kunt nemen.

De heer **Vos**:

Althans, u acht zich als rechter-commissaris tevreden met de informatie die u geboden wordt?

De heer **Gelderman**:

Over het algemeen wel, ja.

De heer **Vos**:

Ziet u aanleiding om uw attitude te verscherpen nu er zoveel onregelmatigheden gebleken zijn?

De heer **Gelderman**:

Nee. Ik ben blij dat u deze vraag stelt. Wat mij bezighoudt, is het feit dat bij uw commissie voor de goegemeente een beeld ontstaat van een manier van optreden door politie en justitie dat naar mijn ervaring bepaald niet algemeen geldend is in Nederland. Een van

degenen die eerder bij u zijn geweest, heb ik horen zeggen: in de rest van Nederland komt het niet zo voor als bijvoorbeeld in Haarlem en Amsterdam, waar u de laatste dagen over gesproken hebt. Mijn ervaring is, ook uit mijn tijd als officier... Nu zult u misschien denken: hij praat voor een voormalige eigen parochie.

De **voorzitter**:

Wij praten over di tijd. Maar dat is voor u nog voordat de Muur gevallen is, dus vr 1990?

De heer **Gelderman**:

Inderdaad.

De **voorzitter**:

Nadat de Muur gevallen was, ging het allemaal gebeuren. In die tijd dus.

De heer **Gelderman**:

Maar ook als lid van de strafkamer, als politierechter - daar komen in het algemeen geen zaken waarbij deze problemen een rol spelen - maar ook als RC, in de korte tijd dat ik in die functie zit, kan ik niet zeggen dat ik sferen heb meegemaakt, verhoudingen heb gezien en spitsvondigheden of grensverleggend gedrag heb gezien zoals ik uit uw werk mocht vernemen. Er zijn heel veel politiemensen die gewoon heel netjes hun werk doen. Er zijn ook heel veel officieren die het wel degelijk in de gaten hebben en die het netjes bijhouden, voor zover het mogelijk is in de hoeveelheid zaken die zij doen.

De **voorzitter**:

Verbaast het u, wat u hier ziet?

De heer **Gelderman**:

Ik schrik ervan. Ik ben er wel verbaasd over.

De heer **Vos**:

U zult toch gehoord hebben wat bijvoorbeeld de heer Gerding, de substituut-hoofdofficier in Rotterdam, gezegd heeft? Hij heeft gezegd dat het vertrouwen van de rechterlijke macht in het OM tanende is en dat het vertrouwen van het OM in de politie tanende is. Wat is uw vertrouwen, als rechter-commissaris, in het OM en de achterliggende politie?

De heer **Gelderman**:

Mijn vertrouwen, als rechter, is niet tanende. Het is natuurlijk nodig, in de eerste plaats tegenover jezelf, maar ook tegenover anderen, om kritisch te zijn en door te vragen naar datgene wat er wordt geboden. Je moet niet iets als vanzelfsprekend aannemen. Dat moet ieder voor zichzelf trainen. Toen ik van officier rechter werd, vond ik het een hele ervaring om te ontdekken hoe moeilijk het is om kritisch te zijn, om achter elke zinsnede die je leest in een proces-verbaal, toch even een vraagteken te plaatsen. Dat heeft misschien ook te maken met het feit dat je als officier, veel meer een doener zijnde, al doorwerkende probeert een zaak af te ronden en dat je veel minder sterk kritisch gericht ben dan als rechter. Een rechter bekijkt wat er is gebeurd en dan moet hij een beslissing nemen.

De heer **Vos**:

Kan het zijn dat uw vertrouwen niet tanende is omdat u de informatie in een zodanig voorgekookt stadium krijgt dat u weinig reden heeft om kritisch te zijn? U honoreert immers in negen van de tien gevallen.

De heer **Gelderman**:

Dat ik honoreer, wil niet zeggen dat ik niet kritisch ben en dat ik intussen niet even gevraagd heb hoe iets zit. U vraagt naar weigeringen. Aan het weigeren gaat vooraf dat ik gevraagd heb, maar niet gekregen heb. Dan zeg ik: jongens, als ik dat niet krijg, houdt het op, want dan kan ik het niet. Maar als ik op mijn navragen aanvullende informatie krijg waardoor het beeld helder wordt, hoort het bij de negen van de tien waarin het per saldo gewoon goed gaat.

De heer **Vos**:

Wordt zo'n weigering achteraf ook weer gehonoreerd? Is zo'n weigering aanleiding voor het OM om nadere informatie aan te leveren om toch het fiat van u te krijgen?

De heer **Gelderman**:

Zeker.

De heer **Vos**:

Dus bijna alle verzoeken die u van het OM bereiken, worden uiteindelijk bijna voor 100% gehonoreerd?

De heer **Gelderman**:

Ik denk het wel.

De **voorzitter**:

Maar gaat er enig overleg aan vooraf?

De heer **Gelderman**:

Soms gaat er overleg overheen. Het ligt ook aan de manier van verwoorden in een proces-verbaal. Niet elk politiemens is verbaal of in geschrifte even begaafd. Als iets niet duidelijk of een beetje wollig is, vraag ik om het uit te leggen. Als ik die uitleg krijg en als de zaak inzichtelijk is, is het in orde.

De **voorzitter**:

Als u in een grotere zaak telefoontaps als het ware vernieuwt als RC of als er nieuwe nummers bij komen, gaat u dan speciaal na welke nummers dat zijn?

De heer **Gelderman**:

Mij wordt aangereikt welke nummers het zijn, van welke adressen en waarom deze nummers in aanmerking komen voor een tap. Dat moet in het proces-verbaal staan. Dan kan ik het volgen. Ik ga vervolgens niet 008 bellen om te vragen hoe dat zit.

De **voorzitter**:

In grotere zaken hebben wij een dossier van tapaanvragen gezien dat een hele ordner is. Uit mijn hoofd zeg ik dat er wel zo'n 2500 nummers in staan, die eventueel getapt kunnen worden. Dat komt omdat men veel van die nummers gebruikt. Bij ons rees de vraag of de RC daar nog enig zicht op heeft.

De heer **Gelderman**:

Ik vind 2500 wel erg veel.

De **voorzitter**:

Alles bij elkaar, met verlenging. Nou, laat ik voorzichtig zijn, 1500 aanvragen. Of in ieder geval: honderden.

De heer **Gelderman**:

In mijn praktijk heb ik niet meegemaakt dat er meer dan 4 of 5 nummers tegelijkertijd werden aangeboden voor een tap vanwege die en die verdachte. Dat is te overzien. Als daarbij wordt uitgelegd waarom die verdachte op dat en dat adres dat nummer zou kunnen gebruiken, is de zaak helder genoeg.

De heer **Vos**:

In de zaak Laundry, die gisteren onder andere bij de advocaat Van der Spoel aan de orde is geweest, is bekend dat 88.000 gesprekken zijn afgeluisterd. Een rechter-commissaris wordt geacht, te bekijken wat er op de banden terecht komt. Is het reel, aan te nemen dat de rechter-commissaris die 88.000 gespreksweergaven echt leest? Of is dat een soort natte-vingerwerk?

De heer **Gelderman**:

Nee. Het is natuurlijk niet zo dat je elke tap letter voor letter leest. Je krijgt er een soort oog voor. Je weet ook om welke dingen het gaat. Als in een drugsmilieu almaar over "witte overhemden" wordt gesproken, omdat het een schuilnaam is voor een kilo wiet of iets dergelijks, dan focus je op het beeld "witte overhemden". Dat zie je dan terugkomen. Er zijn heel wat taps waar onzin in staat. Het is echter gelukkig ook zo dat de tapkamer, die de taps uitwerkt, de kermisgesprekken van de echtgenotes etc. niet integraal uitwerkt. Als dat wel gebeurt, kom je aan de 88.000 pagina's die je moet lezen. Als het erg druk is, wordt het lezen wat diagonaler, om het zo maar te zeggen. Als het te veel wordt, vraag ik aan het team om bij het aanbieden van de taps aan te geven welke bladzijden relevant zijn. Daarbij kan het erom gaan dat wordt aangegeven welke gegevens per se moeten worden vernietigd, dus niet mogen worden gebruikt - die blijven dus niet zitten tussen de stapels - als er geheimhouding op de lijn zit. Ik vraag dan met name ook, aan te geven wat voor de

bewijsvergaring interessant is, dus waaruit blijkt dat de tap nuttig is en dat bijvoorbeeld een verlenging van de tap nodig en toelaatbaar is. Dat kan, als blijkt dat er over die telefoonlijn iets binnenkomt.

De heer **Vos**:

Dan speelt de politie ook een belangrijke rol, want zij geeft aan wat mogelijk interessant is.

De heer **Gelderman**:

Maar ik kijk wel na. Ik lees wel. Als het een heel dik pakket is, wordt het diagonaal lezen. Ik kan u zeggen dat in heel veel zaken heel veel tijd gaat zitten, doordat ook op dit soort details moet worden gelet.

De heer **Rabbae**:

Hoewel wij in Nederland van opvatting zijn dat de privacy redelijk goed beschermd is, wordt er toch aanzienlijk meer getapt dan bijvoorbeeld in de Verenigde Staten. Hoe komt dat? Het is veel minder selectief dan in de Verenigde Staten.

De heer **Gelderman**:

Dat weet ik niet. Ik ben geen socioloog.

De heer **Rabbae**:

Daar hoeft u geen socioloog voor te zijn.

De heer **Gelderman**:

Ook uit mijn praktijkervaring als rechter-commissaris of als officier weet ik niet waarom wij in Nederland in verhouding meer tappen dan in de Verenigde Staten. Dat weet ik niet. Daar kan ik niets zinnigs over zeggen.

De heer **Vos**:

Durft u uw hand in het vuur te steken voor het feit dat de banden waar de gesprekken op staan, na vijf jaar vernietigd worden?

De heer **Gelderman**:

Dat weet ik niet.

De heer **Vos**:

Is het niet een taak voor de rechter-commissaris, in de controle?

De heer **Gelderman**:

Een zaak die vijf jaar loopt, komt vrijwel niet voor. In het kader van een gerechtelijk vooronderzoek dat afgesloten wordt, wordt bekeken welk deel van de tapverslagen bewijsmateriaal is - dat deel dient in het dossier te worden gevoegd om zijn bewijsfunctie te hebben - en welk deel wordt vernietigd. Sinds enige tijd wordt het materiaal bewaard, totdat de advocatuur heeft aangegeven, aan het materiaal dat niet in het dossier is gevoegd, geen behoefte meer te hebben. Het moet nagekeken kunnen worden, maar daarna wordt het vernietigd in het kader van de zaak. Ik heb altijd begrepen dat die banden gewoon overgespoeld worden.

De **voorzitter**:

Zit u er wel eens bij als ze gewist worden? Sommige RC's doen dat. Dan gaan ze een middagje naar het politiebureau voor het wissen.

De heer **Gelderman**:

Nee. Er lopen zoveel zaken dat je dan een paar wismiddagjes zou moeten inbouwen. Nee, dat gebeurt niet.

De heer **Koekkoeck**:

Artikel 125h van het Wetboek van Strafvordering zegt: De rechter-commissaris doet te zijnen overstaan processen-verbaal en andere voorwerpen - bandjes bijvoorbeeld - waaraan een gegeven kan worden ontleend zo spoedig mogelijk vernietigen. Wat betekent "te zijnen overstaan" als u er niet bij zit?

De heer **Gelderman**:

U had het over processen-verbaal. Dat zijn de tapverslagen.

De heer **Koekkoeck**:

En ik had het over voorwerpen waaraan die gegevens zijn ontleend: banden.

De heer **Gelderman**:

Van de banden weet ik het niet. Ik heb altijd begrepen dat die banden op een gegeven moment worden overgespoeld. Daar heb ik niet echt zicht op. Ik heb het ook nog niet meegemaakt dat ik hoogstpersoonlijk de wisknop zou gaan hanteren. Ik weet wel dat op het kabinet in een bepaalde kamer een papiervernietiger staat, waarin een medewerker - ik ga er niet bij zitten - regelmatig stapels papier aan flarden draait.

De heer **Koekkoek**:

Dus toen wij als wetgever opschreven "te zijnen overstaan", moesten wij bedenken dat dit betekende dat de rechter-commissaris "ervan wist"?

De heer **Gelderman**:

Onder zijn verantwoordelijkheid, dus dat hij het wist. Hetzelfde is dat de rechter-commissaris de huiszoeking doet. Hij mag nu gelukkig tussendoor wel even weg. Hij doet het vooral niet zelf, want hij heeft helemaal niet de vaardigheden om verstandig en systematisch huiszoeking te doen. Dat geldt ook hierbij. Ik denk dat je het praktisch moet interpreteren. Dat ontslaat de RC echter niet van de waarneming, van het opdracht geven en van het vragen of het gebeurd is. Maar ik heb ook van collega's niet begrepen dat het en detail checken vaak gebeurt.

De heer **Koekkoek**:

Het is een ruime interpretatie van "te zijnen overstaan". U zit nu tegenover ons. Dat kunnen wij waarnemen. Als het gaat om het vernietigen van spullen en als er "te zijnen overstaan" staat, dan moet er een directe controle op zijn.

De heer **Gelderman**:

Bij de sluiting van een tap krijg ik een proces-verbaal waarin staat dat de banden zijn vernietigd. Daar ben ik zelf niet bij geweest. Maar het proces-verbaal krijg ik.

De **voorzitter**:

Ik dacht dat wij in Den Haag gehoord hadden dat een rechter-commissaris het te zijnen overstaan door een magnetiseringsmachine laat jassen.

De heer **Gelderman**:

Ik zal eens navragen of het bij veel mensen gebeurt. Als ik van de politie een proces-verbaal krijg waarin onder ambtsede wordt verklaard dat de banden zijn gewist, dan ga ik daarvan uit. Ik ga dan niet zelf naar een bureau ergens in het arrondissement om te kijken of het inderdaad gebeurd is.

De heer **Vos**:

Voordat ik met u ga praten over uw opvatting over de taak van de CRC stel ik nog enkele vragen over uw werk als RC. De afgelopen dagen is een paar maal gesproken over een lijst van vragen die aan anonieme getuigen kunnen worden gesteld. Komt het bij u in de praktijk regelmatig voor dat u geconfronteerd wordt met dergelijke getuigen?

De heer **Gelderman**:

Ik heb n keer een bedreigde getuige beveiligd gehoord. Over alle facetten daarvan is een volstrekt open overleg geweest met de balie. Er zijn allerlei vragen gesteld. Wij hebben een open faxlijn gehad, waarbij de verklaring die was opgenomen, kon worden gefaxt naar de advocaten in kwestie, die hun vragen weer terugfaxten. Zo is dat gelopen. Dat ging heel goed.

De heer **Vos**:

Stelt u dan negen van de tien vragen ook? Welke vraag weigert u?

De heer **Gelderman**:

Ik stel in principe alle vragen, omdat ik vind dat de verdediging daar recht op heeft. In dit geval is een weigering overigens niet voorgekomen, omdat de verdediging ook wel begreep dat zij niet moest vragen hoe deze mijnheer heette. Het eieren eten was nu juist dat dat niet bekend mocht zijn. De vraag stellen mag wel en de getuige moet dan ook antwoorden op de vragen, maar ik ben dan niet verplicht om elk antwoord door te geven. Als de getuige bijvoorbeeld zegt "Ik ben Jan Jansen en ik weet zeker dat het zo gebeurd is, want ik heb er bij gestaan met de verdachte", dan ben ik niet verplicht om dat antwoord door te geven. Dat blijft achter de haag mijner tanden.

De heer **Vos**:

U stelt wel alle vragen, maar u selecteert de antwoorden?

De heer **Gelderman**:

Nee, ik ontvang alle antwoorden en ik geef door wat niet gevaarlijk is, met als argument dat het vrijgeven van die informatie juist de verhulling frustreert waar het hele systeem voor is ingericht.

De heer **Vos**:

Is deze handelwijze volgens u een alternatief voor het horen van infiltranten?

De heer **Gelderman**:

Dat zou kunnen, inderdaad. Mijn ervaring met deze zaak was wel - het is mijn enige ervaring, maar ik heb de indruk dat ik het van anderen ook wel begrepen heb - dat er door alle veiligheid die er is, bar weinig meer overblijft van datgene wat er verklaard wordt, want alles wat maar enigszins het risico veroorzaakt van ontdekken, mag niet naar buiten komen en hoeft ook niet naar buiten te komen, gelet op de waarborgen die bij deze methode worden gehanteerd.

De **voorzitter**:

Hoe legt u nu de grens?

De heer **Gelderman**:

Heel praktisch. Aan de hand van de feiten in de zaak kan ik heel concreet zien: dit gegeven is letaal en een ander gegeven kan wel naar buiten.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen**:

U hebt een beeld gegeven, zoals u uw taak invult, en dit vanuit uw ervaring, die niet gering is. Nu zegt onder anderen Corstens dat veel rechters-commissarissen eigenlijk te jong zijn. Daarmee wordt bedoeld te zeggen: mensen met weinig ervaring. Mijn vraag aan u zou zijn: hoe vindt nu de selectie en de opleiding van rechters-commissarissen plaats en wat zijn de vereisten die daaraan, naar uw inzicht, moeten worden gesteld?

De heer **Gelderman**:

Een rechter-commissaris is in de eerste plaats gewoon een rechter, een lid van het college, zoals een rechtbank wordt aangeduid. De rechter-commissaris wordt door de rechtbank zelf uit haar midden gekozen, op voordracht van de president, die daarover de hoofdofficier heeft gehoord. Dat is formeel de lijn. Het betekent dat ieder lid van de rechtbank daar in principe voor in aanmerking komt. Het kan zijn dat er mensen zijn die qua aard en persoonlijkheid veel beter passen in een voortreffelijke civiele kamer, niet houden van de hectiek van het rechter-commissariaat en zich daar liever van gevrijwaard zouden willen zien. Die worden dan wellicht gesauveerd.

De **voorzitter**:

Is het z erg, dat je ervan gesauveerd moet worden?

De heer **Gelderman**:

Ja, soms wel, voor die personen dan. U vraagt naar leeftijden: er zijn natuurlijk oudere civilisten die er niet aan moeten denken dat zij er 's morgens om vier uur uit moeten om een 80 km verderop huiszoeking te gaan doen, etc. De lol is toch aan jongeren voorbehouden, over het algemeen. Dat is het systeem: in principe komt iedereen ervoor in aanmerking. Het is in de praktijk wel zo geweest dat jongere rechters over het algemeen daarin begonnen. Dat heeft ooit, denk ik, te maken gehad met de omstandigheid dat in menig rechtbank het civiele recht hoger werd aangeslagen dan het strafrecht. Dat kon misschien vijftien jaar geleden nog wel het geval zijn, omdat datgene wat in strafzaken voorkwam, in onze ogen van nu betrekkelijk overzichtelijk, simpel en duidelijk was. De zaken worden complexer en het verschil, voor zover het overigens al terecht was, is aanzienlijk door het strafrecht ingelopen. Het waren de jongeren die werden aangesteld, omdat men dacht dat het een mooie leerschool was, waarin deze mensen die van de universitaire banken kwamen, leerden om te gaan met politiemensen. Als je dan die leerschool had gehad, kon je de kamer in. Dat bestaat niet meer; dat is ouderwets, om het zo maar aan te duiden. Ik kan niet spreken over andere rechtbanken dan die in Den Bosch;

ik weet het vagelijk van de rechtbank Arnhem, omdat ik daar als officier tegenaan gekeken heb. Daar zijn over het algemeen jongere, maar niet onervaren rechters op die plaats terechtgekomen. Ik vind het ook wel een eis dat iemand niet alleen levenservaring heeft en dus wat ouder moet zijn, maar bovendien ervaring moet hebben als lid van een strafkamer, omdat hij moet weten wat een rechtbank nodig heeft uit zijn portefeuille. Hij moet weten: wat moet ik nu doen om het onderzoek ter terechtzitting te ondersteunen?

De heer **Vos**:

Ik wil graag, met uw goedvinden, overgaan naar uw werk als CRC.

De heer **Gelderman**:

Ik wilde nog even aansluiten bij wat ik net zei, in antwoord op mevrouw Aiking. Ik ben wel van mening dat rechters-commissarissen wat ouder moeten zijn en ervaring moeten hebben. Ik ben ook van mening dat rechters-commissarissen niet alleen maar rechter-commissaris moeten zijn, maar tevens zittingen moeten doen, weliswaar niet in de kamer waar zij het risico lopen dat hun zaak aan de orde komt - dat kan natuurlijk niet - maar het gevoel houden met de praktijk van de zitting is heel belangrijk. Ik merk het nu zelf, omdat ik sinds kort inspring als politierechter te Roermond en zittingen doe. Het is uitermate nuttig, vanwege de kruisbestuiving van ervaringen, dat een RC niet alleen maar RC is. Dus, liever een wat langere tijd RC zijn, bijvoorbeeld vier jaar in plaats van twee, en een deel van die tijd besteden als zittingsrechter, dan kort en geconcentreerd alleen maar als RC functioneren.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen**:

Ik neem dan ook aan dat de heer Corstens met zijn opmerking over "te jong", eigenlijk bedoelt: gebrek aan ervaring. Daar draait het natuurlijk om.

De heer **Gelderman**:

Ja, precies.

De heer **Vos**:

Nu uw werk als cordinerend RC. U bent onlangs in die functie benoemd. Heb ik het bij het juiste eind, als ik het in die zin beschrijf dat het gaat om een gebouw, waarvan de eerste verdieping al bewoond is zonder dat eigenlijk het fundament gelegd is?

De heer **Gelderman**:

Waar heb ik dat meer gehoord? Ik heb het voorgesprek van mijn collega Verheul mogen gelezen; vandaar dat ik deze vergelijking ken. Ja, mijn antwoord op de vraag naar het functioneren van de CRC is heel kort en krachtig: ik doet nog niets. Ik ben aangesteld...

De **voorzitter**:

U doet nog niks?

De heer **Gelderman**:

Ik doe nog niks als zodanig. Ik doe veel, maar niet als CRC, want naar mijn opvatting heeft de CRC geen wettelijke status. Die kan niets, anders dan wat ik gedaan heb. Ik heb namelijk, ter voorbereiding op een mogelijke invulling van deze functie, in de eerste plaats contact gezocht met de cordinerend officier van justitie in Den Bosch, de kernteamofficier. Ik heb gezegd: kennelijk ligt mijn taak in de sfeer van het kernteam; mag ik eens meelopen om goed te zien in welk gebouw jullie zitten en welke mensen daar zitten? Ik heb daar kennis mee gemaakt en daar zijn vrijblijvende, open gesprekken geweest over allerlei punten die voorkwamen.

De heer **Vos**:

En wat kunt u nu speciaal? Immers, per kernteam is er een CRC benoemd, maar u heeft geen feitelijke werkzaamheden in die hoedanigheid?

De heer **Gelderman**:

Nog niet, nee.

De heer **Vos**:

Wat kunt u wel, nu?

De heer **Gelderman**:

Als CRC als zodanig niks.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen**:

Dat is toch een vreemde figuur, als je nog niet weet wat de invulling is van een taak? Je krijgt de indruk dat er een soort paniekvoetbal is en dat gezegd is: laten we maar gauw die functie creëren; we zien wel hoe het zich opvult. Wat zijn nu duidelijk de argumenten geweest om op zo korte termijn, terwijl men nog geen overzicht had van de invulling van de taak, toch alvast die CRC's aan te stellen?

De heer **Gelderman**:

Waarom dit vorig jaar zo snel is gebeurd, moet u aan de minister vragen, want dat weet ik niet. Mij is in de loop van de zomer van 1994 de vraag gesteld: wil jij dit gaan doen? Toen heb ik "nee" gezegd, want ik zat op een goede positie - het was heel interessant - in een strafkamer, waar ik veel dingen aan het leren was waar ik nog lang niet uit was. Ik was economisch politierechter, wat mij erg boeide. Ik zat helemaal niet te springen om deze baan. Bovendien werd mij een soort apocalyps voorgespiegeld, in de zin van hoe ik wel niet tussen Eijssden, Ulvenhout, 's-Hertogenbosch, enz. overal zelfstandig onderzoek zou moeten doen in grote zaken van zware criminaliteit. Een beetje een spookbeeld, zo moet ik achteraf zeggen. In het gesprek over deze functie kwam aan de orde dat er eigenlijk alleen maar het rapport van de werkgroep-Steenbeek lag, met die minuscule aanduiding van wat er zo'n beetje gedaan moest worden. Dat was voor mij de reden om voor mijzelf op papier te gaan zetten: wat is een CRC en wat kan een CRC? Dat heeft geleid tot het artikel in Trema.

De **voorzitter**:

U heeft dus eigenlijk uw eigen baan via uw artikel gecreëerd?

De heer **Gelderman**:

Ik ben - ik heb het al eerder gezegd - op zoek gegaan naar mijn eigen identiteit als CRC, want niemand kon het mij zeggen. Op zichzelf een gekke situatie natuurlijk, maar wel uitnodigend.

De heer **Vos**:

U heeft een stuk geschreven, waarin u heeft aangegeven wat volgens u een CRC zou kunnen doen. Kunt u dat in het kort even schetsen?

De heer **Gelderman**:

Hoe ik dat CRC-schap zou zien? Laat ik eerst de geschiedenis even vertellen. Ik heb dat artikel geschreven, in de eerste plaats, om voor mijzelf een blauwdruk te maken, om te snappen: waar praten we over? Vervolgens heb ik me gerealiseerd dat de CRC, zoals de commissie-Steenbeek zegt, de bedoeling heeft om kernteamzaken te behandelen en niet om als super-RC de zaak tactisch te gaan doen, als een zaaks-RC. Dan is er bij kernteamzaken, waarbij zich de inmiddels bekende pro-actieve fase voordoet, niet veel meer over dan die pro-actieve fase, want de zaaks-RC moet de GVO-fase doen. Ik heb mij dus daarop gericht: daarin moet kennelijk gecordineerd worden. Mijn gedachte is toen geweest, heel simpel: als je cordineert in die voorfase, moet je de feiten kennen en als je de feiten kent, kom je dingen tegen die gebeuren. Dan ben je al de rechter die daar zit te kijken; die zal toch de behoefte hebben om er iets van te zeggen, in de zin van: dit kan niet en dat kan wel; dit is onrechtmatig en dat is rechtmatig. Dat heeft mij gebracht tot de gedachte, parallel aan de discussie over de opsporingsmethoden, of die beperkt zouden moeten worden en of de inzet ervan genormeerd moet worden. Dit heeft mij weer gebracht tot de gedachte: zou het dan niet zo moeten zijn dat de CRC de rechter kan zijn, die in een vroeg stadium die toets kan aanbrengen op de alsdan in te zetten bijzondere opsporingsmethoden? Dat is in hoofdlijn de ontwikkeling van mijn artikel geweest.

De **voorzitter**:

Voordat wij overgaan op uw verdere denkbeelden, die ook van belang zijn voor ons oordeel, merk ik op dat wij enigszins in de veronderstelling verkeerden, dat u al een praktische functie had bij het kernteam.

De heer **Gelderman**:

Dat merkte ik onder meer aan het artikel van Eigenberg (in Trema). Deze heeft een contrastuk geschreven in Trema, dat overigens niet zo contra was, en gezegd dat de CRC zou moeten staken. Ik dacht: nu, dat is interessant, want er is niets. Mijn dagelijkse taak is gewoon die van RC.

De **voorzitter**:

Wat betreft dat kernteam: bent u enigermate betrokken bij het hier al vaker over tafel gegane infiltratietraject?

De heer **Gelderman**:

Nee.

De **voorzitter**:

Daar wist u ook niets van?

De heer **Gelderman**:

Ik wist ervan, doordat er...

De **voorzitter**:

Ik doel op het kernteam Zuid.

De heer **Gelderman**:

Ja, ik wist daarvan, doordat er in alle openheid bij de kennismaking met mij is gesproken. Er is gewoon met elkaar gesproken over de zaken; ik mocht erbij zitten. Ik heb ook afgesproken met de coördinerend officier van justitie: zolang ik niet een bij wet geregelde bevoegdheid heb, houd ik mijn mond; ik beslis ook niets; ik ben hier, bij wijze van spreken, toerist.

De **voorzitter**:

Als u nu gedacht had: "Dit zal helemaal niet gaan", dan had u toch uw mond gehouden?

De heer **Gelderman**:

Dan had ik tegen de coördinerend officier gezegd: let daar eens op. Maar wie ben ik dat ik het zeg, want formeel gesproken ben ik niets, want ik heb als CRC geen wettelijk bepaalde functie.

De heer **Vos**:

Maar was er geen goede kans voor u om eens inhoud te geven aan de mogelijkheid vrijblijvend het OM van advies te gaan dienen? Was het niet een prachtige kans om uw waarde te bewijzen?

De heer **Gelderman**:

Ja, vrijblijvend advies geven - dat doe ik aan een ieder die het vraagt, bij wijze van spreken. Wij hebben duidelijk afgesproken van tevoren: ik mag alles horen - er is volstrekte openheid - maar ik kan en wil en mag daar volgens de afspraken vervolgens niets mee doen, want de verantwoordelijkheid ligt geheel bij de coördinerend officier van justitie. Het was voor mij goed om het bij herhaling mee te maken, zodat ik, als er een taak komt, een beetje een beeld heb van waar ik aan moet denken en hoe ik het moet gaan realiseren, wanneer het ooit een taak zal zijn.

De **voorzitter**:

Dus u bent ook nooit om een oordeel gevraagd?

De heer **Gelderman**:

Nee. Het geldt overigens voor de andere vijf net zo hard. Alleen, mijn situatie was bijzonder. Toen de functie werd ingesteld en de apocalyps werd beloofd van de werkzaamheden die de CRC zou moeten gaan verrichten, speelde op hetzelfde moment de vraag of de interne coördinator, de kabinetscoördinator, zou worden vervangen en of het dan niet handig zou zijn om Gelderman maar tevens die interne coördinator te laten zijn. Toen heb ik gezegd: wacht even, deze functie is niet ingericht...

De **voorzitter**:

De interne coördinator binnen de rechtbank?

De heer **Gelderman**:

Nee, binnen het kabinet van de RC; het betreft de logistieke coördinatie. Ik heb toen gezegd: wacht even, deze nieuwe functie is niet ingericht of mag niet gebruikt worden om een

personeelsprobleem op te lossen binnen het kabinet, want dat is een apart probleem. Ik heb gezegd: deze functie is kennelijk bedoeld als een nieuwe functie, naast het kabinet of in de buurt van het kabinet, en laat mij dus vrij om deze functie te ontwikkelen. Vervolgens bleek dat het een storm in een glas water was, althans: a. er waren nog weinig activiteiten, omdat er geen bevoegdheid gegeven is, en b. het kernteam Zuid-Nederland heeft nog niet zo bar veel zaken lopen. Het is niet die gigantische hoeveelheid die mij werd voorgehouden. Dat heeft er inmiddels toe geleid dat wij hebben gezegd: het kan eigenlijk best gecombineerd worden. Ik heb gezegd: laat mij dan maar weer inschieten, wanneer de nu zittende kabinetscoördinator opstapt, want ik heb mij toch gecommitteerd voor vier jaar; dan neem ik het wel weer over. Dan kom ik meteen aan de positie van de andere vijf CRC's, die allemaal al die interne coördinatie hadden. Zij hebben zich daarop gericht en hebben inderdaad nauwelijks als CRC wat gedaan.

De heer **Vos**:

Uw redenering is dus: ik ben een CRC bij een van de kernteams, de kernteams doen het zware werk en ik wil werk doen, ook in de pro-actieve fase waarin de kernteams actief zijn. Maar waarom is dat juist een taak voor een CRC? Waarom zegt u niet dat dit bij het OM thuishoort? Wat kunt u toevoegen?

De heer **Gelderman**:

Ook tegen mij is gezegd dat de coördinatie toch eigenlijk een OM-taak is. Waarom moet daar een rechter aan zitten, is mij gevraagd. Daarover doordenkende, komt toch aan de orde dat het handig kan zijn dat een centrale rechter-commissaris, die in goed contact staat met de in zijn ressort werkzame andere RC's, afspraken kan maken over het coördineren van een aantal onderzoekshandelingen. Als in een grote zaak - met diverse takken in die ene zaak - die bij diverse rechtbanken speelt, een getuige wordt gehoord die in de drie of vier takken een rol kan spelen, dan is het wel zo handig dat het getuigenverhoor door n RC wordt verricht. Dat kan de coördinerend RC zijn. Er zullen natuurlijk afspraken gemaakt moeten worden over tijdstippen waarop handelingen worden verricht, opdat de ene huiszoeking de andere niet frustreert.

De heer **Vos**:

Ik zou het graag iets concreter zien. Welke belangenafweging kunt u in de pro-actieve fase beter maken dan een officier? En waarom kun u die beter maken?

De heer **Gelderman**:

Op het gebied van de coördinatie kan ik het niet beter dan een officier, maar doe ik het anders dan een officier, omdat ik een collegiale band met de andere RC's binnen het gebied heb. Het is geen kwestie van beter of slechter. In mijn artikel heb ik aangegeven dat er naast de coördinatietaken - aan de hand van de feitelijke ontwikkelingen in de zaken moet maar blijken wat die voorstellen - wellicht een toetsende taak kan worden gevonden. Die keuze maak ik mijn artikel niet, omdat ik vind dat het OM dat niet kn. Er zijn legio uitstekende juristen, officieren van justitie, die het wel zouden kunnen. Wanneer een toets op de inzet van opsporingsmethoden in een vroege fase moet plaatsvinden, bovendien met behoud van enig geheim... Het gaat er dan immers om dat namen van infiltranten en misschien van bepaalde methoden die worden gehanteerd, niet naar buiten kunnen. Wij zijn het er wel over eens dat dat het probleem is. Ik dacht daarbij aan de Brogan-case, waarbij het overigens ging over een ander grondrecht, namelijk het recht van in vrijheid zijn. In dat geval is uitgemaakt dat de in verzekering gestelde eerder dan in Nederland het geval was, aan een onafhankelijke rechter moet worden voorgeleid, terwijl hij in Nederland bij de officier werd voorgeleid. Mijn gedachte was dus: laat dan die zware toets die moet plaatsvinden, door de strafvorderlijk zo hoog mogelijke autoriteit, namelijk de onafhankelijke rechter, plaatsvinden. Dat heeft niks met persoonlijke kwaliteiten te maken, maar met de formeel zo hoog mogelijke kwaliteit.

De heer **Vos**:

Is dan uw overweging dat het zo praktisch is om daar een rechter-commissaris in de voorfase te plaatsen? Of zegt u dat daar de grootste knelpunten liggen, dat daar

grondrechten geschonden kunnen worden en dat daar dus een rechter bij moet komen als bepaalde werkmethoden aan de orde komen in de voorfase?

De heer **Gelderman**:

Mijn gedachte is geweest dat bij het inzetten van bijzondere opsporingsmethoden die een inbreuk vormen op het grondrecht van privacy - daar praten wij met name over - de inbreuk op de grondrechten bij wet in formele zin moet worden geregeld. Als je dat regelt, moet je ook zeggen op welke wijze dat zou mogen en onder welke omstandigheden dat zou mogen. Er moet ook getoetst worden of volgens die normen wordt gewerkt. Daar het grondrecht van de persoonlijke levenssfeer van groot belang is, ben ik van mening dat de strafvorderlijk kwalitatief zo hoog mogelijke autoriteit degene moet zijn die de toets aanbrengt. Dan is het de rechter die het moet doen. De vraag is dan wel welke rechter het moet zijn. Ik heb in mijn optie gekozen voor de CRC. U heb echter al begrepen dat ik op zoek was naar mijn eigen identiteit en dat ik het daarop een beetje heb toegeschreven. Ik vond het logisch en goed, maar ik heb nooit de pretentie gehad dat dit de enige waarheid zou zijn. De minister heeft gezegd dat het misschien een raadkamer moet zijn. Daarbij zie ik bezwaren, bijvoorbeeld van praktische aard. Ik heb ernaar toegeschreven dat de CRC de rechterlijke autoriteit zou zijn die die toets aanbrengt.

De heer **Vos**:

Maar bent u dan de hoeder van grondrechten of zegt u dat u een afweging moet maken tussen gemeenschapsbelangen en grondrechten?

De heer **Gelderman**:

Beide. De rol van de RC is het in objectiviteit en onafhankelijkheid plegen van waarheidsvinding, met enerzijds eerbiediging van de belangen van de maatschappij bij een eerlijk en behoorlijk proces en waarheidsvinding, resulterend in bestraffing van strafbare feiten die gepleegd zijn. Anderzijds is er het in de gaten houden van de redelijke belangen van verdachten. In die afweging past het respecteren van zijn grondrechten en het toelaten van een inbreuk daarop, gelet op het tegenwicht dat zit in het belang van de zaak, de ernst van het delict en de noodzaak om op deze wijze onderzoek te plegen.

De heer **Rouvoet**:

Ik ga hier nog even op door. Als ik u goed versta, zegt u: wij moeten toe naar een soort besloten informatief vooronderzoek en daarin zou de coördinerend rechter-commissaris de toets op de pro-actieve opsporing moeten toepassen. U zegt dan: de CRC lijkt de aangewezen persoon. U geeft er echter ook bij aan dat u op zoek bent naar uw eigen identiteit. Met permissie, ik heb de indruk dat het vooral uit het laatste voortkomt, want u zegt: ik ben nu CRC, ik weet nog niet precies wat ik moet doen en misschien ligt daar een mooi stuk werk. Zijn er niet juist een heleboel bezwaren aan verbonden? Er zijn diverse collega's en andere auteurs geweest die bezwaren hebben ingebracht.

De heer **Gelderman**:

Ik ken maar n auteur. Dat viel mij zo tegen, want ik dacht dat er veel meer over geschreven zou worden.

De heer **Rouvoet**:

Ik zal u een paar zinsneden voorhouden die ik ben tegengekomen. Misschien dat u daarop in samenhang wilt reageren. Er is gezegd: een belangrijk bezwaar is in ieder geval dat er op die manier een geheim dossiertje ontstaat in het kabinet, en dat je in relatie daarmee schotvorming krijgt tussen de RC's. U zegt: dat is een voordeel, want ik ken de RC's. Ik leg het schotvormingselement toch aan u voor als een mogelijk bezwaar. Onder anderen door de heer Schalken is gezegd: het betekent dat de rechter-commissaris en in dit geval de CRC te weinig distantie zal hebben ten opzichte van het politiewerk.

De **voorzitter**:

Zullen we het daar even bij laten?

De heer **Rouvoet**:

Ik noem even deze twee. Er zijn er nog een paar aan te geven. Het laatste argument wordt bijgevallden door de heer Eigenberg, die u al genoemd heeft. Dat is hetzelfde punt: te dicht op de politie, meer commissaris dan rechter.

De heer **Gelderman**:

Ik ken die bezwaren. Ik heb mij ook gerealiseerd dat die fricties er in kunnen zitten. Ze hoeven echter niet van overwegend bezwaar te zijn tegen het optreden van de CRC als zodanig. Het zijn bezwaren die gelden voor iedere beslisser, of het nu het OM is dan wel de raadkamer die moet worden voorgelicht en die een heel verhaal moet krijgen om te kunnen snappen waarom er "ja" of "nee" gezegd moet worden. Voor iedereen geldt dat zij er in zekere zin dichtbij gehaald worden om te bekijken welk probleem er ligt en om wel of niet toe te staan dat er een bepaalde opsporingsmethode wordt gehanteerd. In zoverre is de rol van de CRC niet anders dan die van de officier of van de raadkamer. De officier is de leider van het opsporingsonderzoek, dus die mag er nauw bij betrokken zijn. Daarbij heb je dan niet het probleem. Bij de raadkamer zal het iets afstandelijker zijn, waardoor het minder pregnant aanwezig is. De CRC komt in mijn opvattingen bijvoorbeeld niet bij de teambesprekingen en wordt ook niet in de beleidsvorming van een onderzoek betrokken. Hij wordt geadieerd door de officier van justitie, eventueel gesecondeerd door de politiemensen die het verhaal nog eens even moeten vertellen. Op mijn kamer komen ze vertellen: dit is het probleem, dit is de oplossing die wij in gedachte hebben, wil beoordelen of dit kan. Dat is een heel andere benadering - hoewel dat zo lijkt - dan dat de RC zelf naar de teams toe gaat. Overigens is het probleem niet veel anders dan in de GVO's, want daarbij zijn ook legio vragen te stellen. Denk aan de huiszoeking en de tap. Daarbij komt dat een RC die al langere tijd met de zaak te maken heeft, wel degelijk dichtbij is, terwijl hij toch distantie houdt, dat hij de teamleider kent en de officier kent, maar toch blijft hij een magistraat die kritisch blijft volgen.

De heer **Rouvoet**:

Het bezwaar dat de CRC te dicht op het praktische politiewerk zit, telt niet zo zwaar?

De heer **Gelderman**:

Het is een punt van aandacht. Dat is zeker waar, maar dat geldt voor meer punten, ook voor het GVO. Het is echter niet een punt waarvan je zegt: daarom kan het helemaal niet. Dat geloof ik namelijk niet.

De heer **Rouvoet**:

Daarop volgt het wat meer principieel bezwaar ten aanzien van de positie van de CRC ten opzichte van de zittingsrechter. Ook op dat punt zijn nogal principieel bezwaren naar voren gebracht. Hoe groot is de kennisachterstand van de rechter ter zitting?

De heer **Gelderman**:

Daar kom ik dadelijk op terug. Ik zal eerst nog iets zeggen over mijn artikel. De impuls was de opdracht die ik kreeg, en het zoeken van de invulling. Het is niet zo dat ik dat ik domweg, tegen beter weten in, heb toegeschreven naar de CRC. Zoals u in mijn artikel heeft kunnen zien, heb ik afgewogen wie de rol zou kunnen krijgen. Er is vaker gesproken over de RC, die deze rol zou kunnen vervullen. Het enige nieuwe is, naar mijn mening, dat de CRC een andere zou moeten zijn dan de zaaks-RC. Dan krijg je een personele scheiding van informatie. Dan kan het stukje geheim dat moet blijven - ik kom dadelijk nog terug op het stukje geheim - beter bewaard worden. In mijn opvatting hoeft er bij het instellen van de CRC als de toetsende rechter niets veranderd te worden aan het hele klassieke beeld van de strafvordering. Daarin behoudt ieder zijn eigen verantwoordelijkheid: de officier van justitie, met zijn eigen verantwoordelijkheid, die moet afwegen of hij het wel of niet aan de RC of CRC vraagt.

De **voorzitter**:

Als er duidelijke verleggende methodes zijn, die mogelijk ook inbreuk maken op grondrechten, is het naar uw idee de rechter-commissaris of de CRC die toetst en wel of niet het groene licht geeft?

De heer **Gelderman**:

Jazeker.

De **voorzitter**:

Is het principiele voordeel en nadeel niet dat hij of zij daarbij ook gegevens ter beschikking krijgt die hij of zij geheim moet houden en ook niet over kan leggen op de zitting?

De heer **Gelderman**:

Ja. Ik kom hierop nog terug. Ik maak eerst even mijn verhaal van zojuist af. De officier behoudt zijn eigen verantwoordelijkheid. Misschien is de noodzaak om het voor te leggen aan de CRC juist een goed middel om hem aan te scherpen en zich te laten realiseren wat hij precies wil, hoe hij dat vraagt en wat de motivering is. Ik denk dat een moment van stilstand voor mij zelf geen kwaad kan. Ook de strafzittingsrechter behoudt zijn eigen verantwoordelijkheid. Hij moet volstrekt onafhankelijk en zelfstandig aan de hand van het dossier beoordelen of het goed is. In mijn lijstje van 15 punten, dat ik aan u heb toegezonden, heb ik dat aangegeven. Daarom duid ik er nog even op. Naar mijn opvatting is het niet zo dat de CRC een volledig gesloten dossier houdt. Hij heeft een open dossier, dat voor een deel meegaat naar de zaaks-RC en waarin te lezen valt dat hij benaderd is met een vraag, dat hij aan de hand van de factoren die daarbij te passeren zijn, en de normen die zijn gesteld en die misschien wel worden geformuleerd op basis van datgene wat u gaat presteren, heeft afgewogen en dat hij om die en die reden bepaalde informatie niet uit handen kan geven. Die bepaalde informatie is dan bijvoorbeeld de naam van de informant, de plaats waar iets heeft plaatsgevonden, en de wijze waarop iets heeft plaatsgevonden. Mijn opvatting is dat hij dat laatste stuk in het geheime dossier houdt. Hij moet die informatie wel hebben, want hij moet checken of die man of vrouw wel "klopt" en of die plaats en werkwijze wel kloppen. Het dossier waaruit blijkt dat hij die toets heeft aangebracht, gaat mee naar de zaak. Dat is in feite hetzelfde als datgene wat nu gebeurt met een CID-rapport, waarin staat: aan de hand van die en die normen hebben wij deze informatie gekregen. Ten aanzien van het feit dat de CRC zijn toetsende taak heeft uitgeoefend, van de omstandigheden die hij daarbij in ogenschouw genomen heeft, en van de afweging die hij daarin heeft gemaakt, is de zaak open. Alleen, de vitale of letale informatie die niet naar buiten zou moeten komen, houdt hij achterwege in een minimaal geheim dossier.

De heer **Rouvoet**:

De CRC kan dan als getuige worden opgeroepen, zegt u. Maar dan moet hij een verschoningsrecht krijgen...

De heer **Gelderman**:

...ten aanzien van die geheime informatie, want anders kan de zaak weer opengebroken worden. Dat lijkt mij een vereiste. Hoewel de zittingsrechter natuurlijk zijn eigen verantwoordelijkheid houdt om te toetsen, dus om te checken of het bewijs op rechtmatige wijze verkregen is, neemt de behoefte om het naadje van de kous te weten af naarmate duidelijker is dat de CRC die toets heeft aangebracht en welke normen daarbij zijn gehanteerd. Dat moet goed te formuleren zijn, lijkt mij. Dan heeft de rechtbank of de zittingsrechter voldoende. Hij vindt het dan niet echt meer nodig om te weten wie de informant precies was, dus welke identiteit deze heeft.

De heer **Rouvoet**:

Nog n punt. Wij zitten hier niet om uw visie te bestrijden.

De heer **Gelderman**:

Graag zelfs, want dat scherpt.

De heer **Rouvoet**:

Wij hebben graag duidelijk wat uw voorstel is en wat het impliceert voor de zitting. Krijg je dan toch niet een soort CID-RC, zoals wij ook een zaaksofficier en een CID-officier hebben? Dat verwijt is wel gemaakt. Krijgen wij dat niet ook in RC-land?

De heer **Gelderman**:

Naar mijn smaak niet. De RC wordt weliswaar van CID-informatie voorzien, maar dat wordt de rechtbank ook, in de vorm van een rapport van de CID. Het verschil met een CID-officier

is dat deze met zijn CID beleid maakt, keuzes maakt, afspraken maakt, etc. Daar wil ik als CRC niks mee te maken hebben. Aan mij wordt in het kader van een opsporingsfase een vraag voorgelegd waarin ik hom en kuit wil weten om te kunnen beoordelen of de vraag positief kan worden beantwoord. Bij het hom en kuit zit n onderdeel dat wat gevoelig is en dat niet naar buiten mag komen. Dat haal ik eruit en dat zet ik in een geheim dossier, om het simpel aan te duiden. De rest, dus de afweging en de benadering, mag wel in het open dossier. Hoe dat er concreet uit ziet en hoe breed een geheim moet worden gehouden - er is immers ook een periferie die op zichzelf weer verraderlijk kan zijn - hangt van de zaak af. Daar kan ik niet in het algemeen iets van zeggen. Maar laat ik het maar aanduiden als "het geheim dat bewaakt moet worden".

Mevrouw **Aiking-van Wageningen:**

En als de zittingsrechter daar nu geen genoeg mee neemt? Dat kan toch?

De heer **Gelderman:**

Ja, dat kan.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen:**

Dan moet afgewogen worden de bescherming van de informant of infiltrant tegenover het stukgaan van de zaak?

De heer **Gelderman:**

Ja, dan zou ik gevraagd kunnen worden als getuige ter zitting. Dan zeg ik: heb mijn bij wet in formele zin geregelde verschoningsrecht ten aanzien van dit punt; ik kan u dit niet zeggen, omdat het onthulling etc. betekent. Dan kan het zijn dat de rechtbank twijfelt over de achtergrond en de bewijsmiddelen voortvloeiende uit deze opsporingsmethode, niet hanteert. Wat er dan overigens overblijft van wat in een vroege fase gebeurd is, is de vraag: misschien is dan de zaak kapot. Het kan ook zijn dat de officier van justitie zegt: als u wilt blijven doorvragen, dan wil ik de zaak terugtrekken. Dat laatste hoeft niet, als ik verschoningsrecht heb; maar dan kan de zaak kapotgaan. Maar ja, dat is nu ook het geval. Alleen, ik denk dat het beter is om procesrust te veroorzaken. Nu kunnen zaken ook misgaan, ter zitting.

De **voorzitter:**

Maar kan de ene rechter een verschoningsrecht hebben ten opzichte van de andere?

De heer **Gelderman:**

Ja, waarom niet?

De heer **Vos:**

Maar creert u wel procesrust?

De heer **Gelderman:**

Ik moet overigens wel zeggen - ik schrijf het ook in mijn artikel - dat het in zekere zin een politieke keuze is die gemaakt wordt, want het is een inbreuk op de openbaarheid, op de interne en externe openbaarheid, maar dat moet je afwegen.

De **voorzitter:**

Zou het niet zo kunnen zijn dat de Hoge Raad of een Europese rechter een dergelijk verschoningsrecht in strijd acht met het Europese verdrag van de rechten van de mens? Dat weet je maar nooit.

De heer **Gelderman:**

In de eerste plaats weet je dat maar nooit; in de tweede plaats denk ik dat er misschien een goede grondslag is om te denken, dat het niet zo'n vaart zal lopen. Immers, als die inbreuk, het bewaren en bewaken van het geheim, juist getoetst wordt door een onafhankelijke justitiële autoriteit, een rechter, kan eerder worden geaccepteerd dat dit geheim bewaard blijft. Ik kan als getuige ter zitting bijvoorbeeld verklaren dat het geheim dat ik bewaard heb, niets heeft te maken met de inhoud van het bewijs dat vergaard is, maar te maken heeft met bijvoorbeeld de identiteit.

De heer **Vos:**

Ik wil nog even terugkomen op wat ter zitting kan plaatsvinden. Wij hebben mevrouw Rutten-Roos op bezoek gehad en die heeft gezegd: ik wil zelfstandig blijven controleren of er adequate methoden gehanteerd zijn.

De heer **Gelderman**:

Dat ben ik met mevrouw Rutten volstrekt eens.

De heer **Vos**:

En als de rechtbank het al zou willen, dan zal de verdediging ook een duit in het zakje willen doen en aan de orde willen stellen of de methoden wel zorgvuldig waren. Wat voegt u nu eigenlijk toe, behoudens het afdekken van een gesloten traject?

De heer **Gelderman**:

Rust voeg ik toe.

De heer **Vos**:

U voegt geen rust toe, omdat alles wat u heeft afgedekt, door de rechtbank weer gecontroleerd kan worden en ook de verdediging er dan, als de rechtbank het controleert, haar zegje over wil doen.

De heer **Gelderman**:

Ik vond het interessant wat de heer Hiddema zei; ik heb een stukje op de televisie gezien uit het verhoor van de heer Hiddema. Het viel me op dat hij op een gegeven moment zei, dat hij de inzet van een informant wel zou kunnen billijken onder omstandigheden. Ik moest toen de trein halen en heb het vervolg niet meer kunnen meemaken, maar het viel mij op dat een geverseerde strafpleiter kan accepteren, dat er kennelijk toch min of meer een geheimpje is. Nu, de informant, diens identiteit, wordt niet aan hem voorgehouden. Ik denk dat, uitzonderingen daargelaten, de hoofdregel als volgt zou kunnen zijn en daarmee kom ik op die rust: van het begin af aan zij het duidelijk dat de, ook Europees rechtelijk gesproken, juiste autoriteit, de onafhankelijke rechter, in een vroeg stadium de angel eruit gehaald heeft. Later, ter zitting, kan de zelfstandig controlerende zittingsrechter - wat ook maar een betrekkelijke zaak is, want deze moet het ook doen met de informatie die wordt voorgelegd - constateren: de CRC heeft zijn taak vervuld, heeft die en die factoren afgewogen en is tot de slotsom gekomen dat het inzetten van de gehanteerde methode, respectievelijk van de informant - misschien kan de informantenrol, afhankelijk van de periferie van het gegeven, wel gegeven worden - op een rechtmatige manier is gebeurd en wij hebben het nu niet meer nodig het verdere restje, het naadje van de kous, te weten, om de rechtmatigheidstoets te kunnen aanbrengen.

De heer **Vos**:

U heeft het over de angel eruit halen, maar stelt u zich nu eens voor dat u in zo'n voortraject, werkend met zo'n team, betrokken wordt bij een beslissing die heel snel moet worden genomen en heel ingrijpend kan zijn - een bepaalde container moet worden binnengetrokken en de infiltrant moet er een rol in vervullen - en dat uiteindelijk blijkt dat uw beslissing ten minste voor discussie vatbaar is. Vindt u dan niet dat het risico aanwezig is, dat u een traject afgedekt heeft dat eigenlijk ten volle ter zitting behoort te worden gecontroleerd en waar ook de verdediging volledig over moet kunnen zeggen wat zij ervan vindt? Dit als risico van het meedraaien in de praktische, tactisch-strategische beslissingen die in onderzoeken genomen worden.

De heer **Gelderman**:

Ik denk het niet, omdat ik gezien heb dat bij de zaken die zijn misgelopen de laatste twee jaar, het met name het probleem was dat de verdediging op haar manier erachter was gekomen dat er iets anders had gespeeld dan in de stukken naar voren was gekomen. Dat wekt argwaan en dat wekt wrevel, en terecht, en dat heeft de commotie veroorzaakt, waardoor er ineens blijkt dat er iets is misgegaan wat niet had mogen misgaan. Wanneer je evenwel de wetenschap dat er iets is gebeurd, wel naar buiten brengt en bovendien naar buiten brengt dat datgene wat er is gebeurd, in een vroeg stadium op zijn merites is beoordeeld en dat er - het betreft natuurlijk mensenwerk; ook CRC-werk is mensenwerk - een behoorlijkheidstoets is geweest, dan denk ik dat - ik herinner aan mijnheer Hiddema,

die het zich wel kan voorstellen, zo'n informant - de achterdocht voorkmen is, dat de wrevel niet hoeft te ontstaan en dat er met een zekere rust acceptie kan zijn van het feit dat het kleinste eindje ervan, dat "geheimpje", niet wordt vrijgegeven. Dit, omdat dan duidelijk kan zijn dat dit geheimpje niet van invloed is op de vraag of het bewijs al of niet op rechtmatige wijze vergaard is.

De heer **De Graaf**:

Waar u eigenlijk voor pleit, is een rol voor de rechter-commissaris waarmee deze een beetje treedt in de huidige rol van de officier van justitie, die immers ook een toetsende functie heeft: deze is niet alleen maar leider van het opsporingsonderzoek, maar moet ook een juridische toetsing plegen. Is het dan, als u een rol aan de rechter-commissaris wilt geven, niet verstandiger om de rechter-commissaris achteraf de toetsing te geven, nadat de methoden zijn toegepast en voordat het naar de zitting gaat, en dan dat afstandelijke oordeel van de informant; het is naar mijn oordeel rechtmatig of onrechtmatig - aan de zittingsrechter te geven? Er - in de zin van: ik heb kunnen toetsen; ik heb alles gezien; mij is alles verteld; ik heb alles tot en met de naam straalt dan toch een veel groter vertrouwen van dat oordeel uit, omdat het afstandelijker is?

De heer **Gelderman**:

Wat maakt het afstandelijker, als ik het achteraf doe?

De heer **De Graaf**:

Doordat u niet betrokken bent bij de afwegingen vooraf, de tactisch-strategische afwegingen, van het politieteam en het openbaar ministerie en zich niet als het ware committeert aan het op dat moment toepassen van de methode.

De heer **Gelderman**:

Ja, maar het feit dat ik achteraf zal toetsen, maakt het nog niet zeker dat ik niet toch al bij de voorbereidende besprekingen betrokken zou zijn geweest; dat kan in beide gevallen.

De heer **De Graaf**:

Daar kunt u natuurlijk verre van blijven, omdat het uw rol niet zou zijn.

De heer **Gelderman**:

Kijk, de vraag wordt aan mij voorgelegd, in mijn visie, nadat de afweging die tot de vraag heeft geleid, tevoren is gemaakt door degene die daar de verantwoordelijkheid in heeft en er een taak in heeft: de officier van justitie met zijn politieteam. Ik ben in die afweging niet betrokken. Ik krijg alleen de vraag voorgelegd, waarin mij wordt gezegd: "Om die en die redenen kunnen en willen wij niet anders dan dit en dit doen, maar dat is gevoelig en moet niet naar buiten komen; daarom willen wij, later in de fase, niet vertellen dat wij het precies zo gedaan hebben; wat vindt u ervan: zou dat kunnen?" Dan ben ik even afstandelijk, wanneer ik de toets aanbreng, als wanneer ik het achteraf zou doen. Het lijkt mij gezonder, wanneer er vraf getoetst wordt: wanneer de officier van justitie er ook toe gebracht is om bij de rechter-commissaris die vraag te stellen vordat de handelingen zijn verricht, in plaats van dat dit achteraf gebeurt.

De heer **De Graaf**:

Maar het is toch niet op n lijn te stellen met de bevoegdheden die een rechter-commissaris nu al vooraf heeft, het geven van machtigingen, omdat het daar gaat om een toestemming en om informatie die vervolgens volledig openbaar op de zitting kan worden uitgewisseld.

De heer **Gelderman**:

Het lijkt op elkaar.

De heer **De Graaf**:

Nee, u heeft nu al die functie vooraf, maar het gaat om heel andere zaken. Waarom zou een officier van justitie dat niet kunnen doen?

De heer **Gelderman**:

Ik zie het principiele verschil niet, waarom het dan beter zou zijn om achteraf te toetsen. Ik geloof dat het zuiverder is om van meet af aan duidelijk te maken wat wel en wat niet zou kunnen. Het is overigens nog de vraag, als er een toetsing is geweest, voor- of achteraf, en er toch iets anders gebeurt, wat dat dan betekent. Maar het lijkt mij zuiverder om de toets

vooraf te laten plaatsvinden. De officier van justitie die de toetsvraag voorlegt wordt daardoor gedwongen zelf tevoren goed af te wegen en goed te motiveren. Voorts voorkomt het "verkeerde" handelingen.

De heer **Vos**:

Een collega van u, de heer Eigenberg, heeft het gevaar signaleerd van de glijdende schaal. Hij zegt: stel dat dit idee van Gelderman voor de zware, georganiseerde criminaliteit van toepassing is, dan bevordert u in feite, voor u het weet, dat er nu gesloten trajecten gehonoreerd worden, omdat er dan immers een rechter-commissaris is die gesloten trajecten afdekt. Ziet u dat risico?

De heer **Gelderman**:

Ik zie dat, eerlijk gezegd, niet; ik vind het nogal theoretisch. Een rechter werkt casuïstisch en elke keer wordt opnieuw afgewogen, aan de hand van in de loop van de praktijk groeiende criteria, wat de beslissing daarin zou moeten zijn. Ik zie daarin niet een glijdende schaal, alsof steeds maar met de losse pols zaken wordt gedaan. Nee, elke zaak wordt opnieuw op zijn merites beoordeeld. Ik krijg overigens niet de indruk, ook niet uit wat uw commissie tot nog toe te voorschijn heeft weten te krijgen, dat het op zo'n heel grote schaal plaatsvindt, in verhouding tot de totale praktijk van de strafvorderlijke hoek van justitie. Het is maar een onderdeelje ervan en daarvan zou een deel, in het zuiden des lands, bij mij terecht komen. Dat zijn, over een jaar genomen, misschien een tiental vragen die beantwoord moeten worden, zo denk ik.

De heer **Vos**:

Anderen, collega's van u, hebben als risico geopperd dat bij de CRC grote interesse in onderzoeken zou ontstaan en dat deze het risico zou lopen meegezogen te worden en nu te honoreren dan eigenlijk wel verstandig is, omdat er te weinig afstand zou worden gehouden. Ziet u dat risico niet?

De heer **Gelderman**:

Dat punt hebben wij zojuist al besproken; ik denk dat de CRC ook gewoon fysiek afstand moet bewaren door niet naar teambesprekingen te gaan. Daar heeft hij niets mee te maken. De CRC heeft een kabinet, waar hij, zoals het officieel heet, geadieerd wordt, benaderd wordt, door de officier van justitie, eventueel vergezeld van de politiemens die het verhaal kan vertellen. Het is iets anders... Kijk, hetzelfde geldt ook voor de rechter-commissaris in het kader van het GVO. Die wordt ook benaderd met de vraag: wij willen graag tappen en wij willen graag huiszoeking etc., want dit is de geschiedenis. En natuurlijk krijg je dan een zekere genteresseerdheid, in de zin van: hoe ligt de zaak precies, en een zekere betrokkenheid. Maar dat is alleen maar gezond en nuttig, om te kunnen snappen wat er speelt. Dat is iets anders dan gecommitteerd raken aan de keuzes die door het OM gemaakt worden.

De heer **Vos**:

Constaats u bij uw collega's in het vak ontvankelijkheid voor uw ideeën? Of bent u op dit moment nog de enige die deze rol voor de CRC ziet?

De heer **Gelderman**:

Ik merk dat daar - ik geloof dat de heer Van Traa het al in het begin gezegd heeft - bij de politie en ook wel bij het openbaar ministerie, maar zeker bij de politie, belangstelling voor is. Ik heb er met mijn collegae-rechters, in het voorbereidende gesprek, toen ik mijn concept-nota besprak, intern over gesproken: men vond het interessant, met de bekende gevoelige punten waar u over na moest denken...

De **voorzitter**:

Vinden rechters elkaars mening niet altijd interessant? Zegt dat veel over wat zij er verder van vinden? Zij lijken soms wat op diplomaten onder elkaar; die zeggen ook: het is interessant.

De heer **Gelderman**:

U hebt gelijk. De rechterlijke macht, zo zeg ik altijd, is in zekere zin een verpakkingsindustrie, want er wordt vrijwel nooit iets direct, open gezegd. Maar, aan

andere kant, als je in een wat kleiner verband werkt, zoals in een kabinet van vier rechters-commissarissen: dan weten wij elkaar heel goed te vinden en duidelijk te zeggen wat wij ervan vinden. De verhoudingen liggen wat dat betreft in Den Bosch uitstekend en daar heb ik ook geen angst om iets fout te zeggen of een fout te horen van een ander.

De heer **Vos**:

Staan de vijf mensen die hetzelfde werk doen dat u verricht, te juichen over de ideeën die u geuit heeft?

De heer **Gelderman**:

Nee, wij zingen regelmatig samen in gemeenschappelijk overleg, maar juichen is er niet bij en er zijn collega's die zeggen: wij zien de bezwaren - zoals zojuist besproken - ernstig in en wij krijgen om die reden maar liever niet deze rol.

De heer **Vos**:

Overheerst de kritische opstelling, of overheerst een ontvankelijke opstelling?

De heer **Gelderman**:

Er was n grote criticaster die langzaam maar zeker om ging, zo had ik de indruk, en er waren er een aantal bij die daar nog niet echt een standpunt in bepaald hadden. Het is ook een groeiproces; voor onszelf ook. Wij komen volgende week woensdag, zes CRC's, voor de derde keer bij elkaar en wij moeten ons de materie nog eigen maken. Ik ben degene geweest - heel toevallig; het is geen speciale verdienste - die dat verhaal eens opgeschreven heeft en het eruit gegooit heeft. De anderen werken gewoon keihard door als interne coördinatoren en hebben er destijds niet die tijd aan kunnen besteden die ik eraan heb kunnen besteden.

De heer **Vos**:

Maar zij hebben ook nog niet uw ideeën in brede zin omarmd?

De heer **Gelderman**:

Nee, maar ook dat doen wij nooit zo direct.

De **voorzitter**:

Ik heb nog drie vragen voor u. Allereerst: welke opsporingsmethoden moeten volgens u wettelijk genormeerd worden?

De heer **Gelderman**:

Ik zou zeggen: alle opsporingsmethoden die inbreuk maken op grondrechten. Maar dat is natuurlijk het intrappen van een open deur.

De **voorzitter**:

Te weten?

De heer **Gelderman**:

Het milieu van de verdachte of potentiële verdachte binnendringen. Het gebruik maken van het vertrouwen dat op een gegeven moment wordt gegeven. Daar zit iets oneerlijks in. Het moet onder omstandigheden mogen, maar dat moet wel gereguleerd worden.

De **voorzitter**:

Infiltratie dus.

De heer **Gelderman**:

Infiltratie in brede zin. Alhoewel er al enige regelgeving is op het gebied van het registreren van persoonsgegevens in de Wet politieregisters en de Wet persoonsregistratie, vind ik dat het op grote schaal - dankzij de technische middelen die er zijn met de prachtige databestanden die je kunt dwarsverbinden etc. - buiten medeweten van betrokkene domweg alle gegevens van zijn leven verzamelen een gevoelig punt is. Ik denk dat dit ook genormeerd zou moeten worden.

De **voorzitter**:

Moeten de privacyregels worden aangehaald of verruimd, in de zin van verkrijging van gegevens door de politie?

De heer **Gelderman**:

Ik kan mij voorstellen dat ze worden aangehaald. In mijn artikel heb ik geciteerd uit de oude CID-regeling. Ik heb vanmorgen de nieuwe regels er nog eens op nageslagen, omdat ik er

een concept van had. Daarin is een opsomming gegeven van soorten informatie die zou moeten worden verzameld. Daarbij gaat het over bewegingen, persoonlijkheidskenmerken, enz.

De **voorzitter:**

Er staat echt van alles in.

De heer **Gelderman:**

Ik vind dat doodgriezelig, als mens.

De **voorzitter:**

En als rechter? Ik vind het interessant om te weten wat u er als mens en burger van vindt. Maar wat vindt u er als rechter van? U werkt er namelijk wel elke dag mee.

De heer **Gelderman:**

Ik vind dan ook dat daarmee met terughoudendheid en voorzichtigheid gewerkt moet worden. Dit soort informatie moet ook zorgvuldig worden verworven.

De **voorzitter:**

Wat heeft u nog meer op uw lijst staan?

De heer **Gelderman:**

Ik heb geen lijst gemaakt, eerlijk gezegd. Ik was benieuwd naar het lijstje dat u zou gaan maken. Het komt in hoofdlijnen op beide genoemde punten neer.

De **voorzitter:**

En observatie ook?

De heer **Gelderman:**

Ja, observatie ook. In feite alles wat een inbreuk maakt op het vertrouwen. Wat stelselmatig gebeurt en wat een impact heeft - niet geweten - op het persoonlijk leven, moet gereguleerd zijn.

De **voorzitter:**

Moet de zogenaamde pro-actieve fase in de opsporing wettelijk geregeld worden?

De heer **Gelderman:**

Ik denk dat dit niet goed mogelijk is, omdat je nooit helemaal precies weet wat het beginpunt is. Je weet wel wat het eindpunt van de pro-actieve fase is, namelijk wanneer het reactief wordt.

De **voorzitter:**

Wij weten objectief toch evenmin wanneer iemand een verdachte is? Het is dan toch de vraag of wij een artikel 27bis Wetboek van Strafvordering gaan ontwerpen met daarin een bepaalde tekst?

De heer **Gelderman:**

Dan zou u een tekst moeten maken met "de potentiële verdachte" als met het oog op strafvordering handelingen worden verricht.

De **voorzitter:**

Zou u daar toch tegen zijn?

De heer **Gelderman:**

Ik ben daar niet op tegen, maar ik vraag mij af of het helpt. Ik weet niet of het voldoende houvast biedt.

De **voorzitter:**

Geeft artikel 27 u wel voldoende houvast?

De heer **Gelderman:**

Op zichzelf wel.

De **voorzitter:**

Is dat niet gewoon de gewoonte geworden?

De heer **Gelderman:**

Wat bedoelt u met "gewoonte"?

De **voorzitter:**

Daar werkt u al jaren mee.

De heer **Gelderman:**

Jawel, maar je stelt toch elke keer ad hoc weer een aantal vragen. Dan is er natuurlijk ook de vraag: is het redelijk?

De **voorzitter**:

Werkt u met verslagen van telefoontaps ten behoeve van de CID?

De heer **Gelderman**:

Telefoontaps overgedragen van de CID? Ik heb het nog niet meegemaakt.

De **voorzitter**:

Het komt toch voor?

De heer **Gelderman**:

Het zal wel voorkomen, neem ik aan.

De **voorzitter**:

Heeft u wel eens gevraagd of het in Den Bosch gebeurt?

De heer **Gelderman**:

Nee, dat heb ik niet gevraagd in de zaken die ik onder handen heb. Daar heb ik niet speciaal onderzoek naar gedaan.

De **voorzitter**:

Vindt u dat het rechtmatig is?

De heer **Gelderman**:

Ik weet niet welk bezwaar ertegen zou kunnen zijn.

De **voorzitter**:

In de wet staat dat je de gegevens moet vernietigen.

De heer **Gelderman**:

Het is bekend dat, wanneer uit een tap gegevens over een ander, niet degene tegen wie de zaak loopt, te voorschijn komen, je niet blind moet zijn. Dan moet je de moord die je op de tap tegenkomt, niet laten liggen voor wat hij is. Met andere woorden, je mag gegevens van derden betrekkelijk benutten voor onderzoek. In die lijn ligt het om je af te vragen, wanneer van het voornemen blijkt tot het plegen van moord - als het dan nog geen voorbereidingshandelingen zijn (art. 46) - waarom je dat niet CID-matig zou bewaren. Ik denk dat daar op dit moment geen bezwaar tegen is. Ik denk niet dat ik dit zo heel gauw onrechtmatig zou vinden.

De **voorzitter**:

Nee, dat bezwaar bestaat waarschijnlijk niet zolang het GVO gaande is, waarin de tap loopt.

De heer **Gelderman**:

U bedoelt: na de vernietiging?

De **voorzitter**:

Precies.

De heer **Gelderman**:

Nu ja, dan is er het gegeven dat je zou moeten zeggen, dat tijdens het lopen van de tap deze is uitgeplaatst; dan wordt de tap vernietigd, maar het blijft wel rusten in die CID...

De **voorzitter**:

Was dat ook de bedoeling van de wetgever?

De heer **Gelderman**:

Ik denk het niet, omdat de wetgever bij het inrichten van de tap daar nog helemaal niet aan gedacht heeft.

De **voorzitter**:

Een laatste vraag, mijnheer Gelderman. Ziet u het gevaar, als u uw geheimen alleen zou moeten bewaren, dat u uw onafhankelijkheid ook als het ware helemaal in uw eentje moet bewaren, zonder raadkamer, zonder wat dan ook? Is dat niet lastig?

De heer **Gelderman**:

Onafhankelijkheid moet je altijd in je eentje bewaren.

De **voorzitter**:

Maar ik bedoel: geheimen.

De heer **Gelderman**:

Dat ik het geheim niet collegiaal kan dragen?

De **voorzitter**:
Dat kunt u dan met niemand meer delen.

De heer **Gelderman**:
Nee.

De **voorzitter**:
Geen bezwaar?

De heer **Gelderman**:
Dat vind ik geen bezwaar.

De heer **Rabbae**:
Als u toch bezig bent, mijnheer Gelderman, om de pro-actieve fase te toetsen, kunt u dan aangeven op welk moment de burger moet weten dat de overheid, de politie, achter hem aan zit? Vanaf welk moment zou het eigenlijk bekend moeten worden?

De heer **Gelderman**:
In de pro-actieve fase, bedoelt u?

De heer **Rabbae**:
Ja.

De heer **Gelderman**:
Ik denk dat het niet juist zou zijn in deze vroege fase slapende honden wakker te maken.

De **voorzitter**:
Of ook als hij verdachte is.

De heer **Gelderman**:
Ja, de wet schrijft voor dat, als er een gerechtelijk vooronderzoek is geopend, bij het eerste verhoor een kopie van de vordering GVO aan hem moet worden uitgereikt en hij daarop moet worden gehoord. Dat is het eerste moment waarop volgens de wetgever de verdachte mag weten, dat er tegen hem een onderzoek loopt.

De heer **Rabbae**:
En daarvr?

De heer **Gelderman**:
Daarvr niet. Immers, als de officier zou zeggen: "Mijnheer, wij gaan pro-actief tegen u rechercheren", dan valt er niets meer te rechercheren, want dan weet hij dat er iets aan de hand is.

De **voorzitter**:
Is er in uw ogen een bepaalde termijn waarbuiten dat niet geheim kan blijven ten aanzien van een persoon? Mag men bijvoorbeeld vijf jaar doorgaan?

De heer **Gelderman**:
Nee, dat vind ik niet juist.

De **voorzitter**:
Hoe lang mag men ten hoogste doorgaan, zonder dat u mij nu het antwoord geeft dat je dit proportioneel en subsidiair moet zien?

De heer **Gelderman**:
U heeft kennelijk veel geleerd van deze commissie! Het is natuurlijk arbitrair, maar ik denk dat een periode van, zeg maar, n twee jaar een maximum zou moeten zijn.

De **voorzitter**:
Mijnheer Gelderman, dank u wel. Sluiting 18.07 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 67**

23 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 23 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mevrouw mr. J.M.E. in 't Velt-Meijer

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik open de vergadering. Ons bereiken vele vragen (zaterdagmiddag nog werd het mij op een parkeerplaats gevraagd) wie toch die mevrouw is die naast mij zit. Ten overvloed: mevrouw Coenen is de vaste griffier van de commissie. Voorts is de heer Nava plaatsvervangend griffier van de commissie. Aan de orde is het verhoor van mevrouw In 't Velt-Meijer, geboren op 21 november 1941 te 's-Gravenhage. Mevrouw In 't Velt, de door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Dat beloof ik!

De voorzitter:

Mevrouw In 't Velt, u bent het tweede lid van de zittende magistratuur dat voor de enquetc commissie verschijnt. Het eerste was mevrouw Rutten-Roos uit Amsterdam. Zoals ik ook gezegd heb tijdens haar verhoor, stellen wij het zeer op prijs dat u van de uitnodiging van de enquetc commissie om te verschijnen gebruik maakt om te getuigen. Waarom? Omdat het voor ons van belang is een beter inzicht te krijgen hoe de zittende magistratuur in algemene zin omgaat met hetgeen haar door politie en justitie wordt voorgelegd. Wij kennen de beperking van het verhoor van een lid van de zittende magistratuur waar het gaat om de raadkamer. Dat heb ik mevrouw Rutten natuurlijk ook meegedeeld. Ik denk dat wij met die beperking in het achterhoofd toch een zinvol verhoor kunnen hebben. Wij willen graag met u spreken over de volgende onderwerpen:

- uw kennis van de methoden en methodieken die wij hier bespreken;
- specifiek uw persoonlijke rol in de zogenaamde Ramola-zaak;
- wat eventueel verbeterd kan worden in de informatie die u als rechter krijgt in dit soort onderzoeken;
- de vraag waar voor u de pro-actieve fase begint en ophoudt en de niet-pro-actieve, de andere fase een aanvang neemt.

Het is de bedoeling dat twee van onze leden u meer in het bijzonder de vragen stellen, namelijk de heer Vos en de heer Rabbae. Zoals u misschien gezien heeft, kunnen ook andere leden vragen stellen. En vraag wil ik u nu nog stellen. Heeft u de verhoren gevolgd?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Zo goed mogelijk, maar in september was ik in het buitenland. De rest heb ik gezien voor zover ik tijd had, maar dat was voornamelijk beperkt tot de avonden. Ik zag de televisie en wat de kranten erover meldden.

De voorzitter:

Ik moet mijzelf al corrigeren, want ook de heer Gelderman is bij de commissie geweest. U bent het derde lid van de zittende magistratuur dat bij ons verschijnt en niet het tweede. Heeft wat u gehoord heeft u verbaasd?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer:**

Nee, niet echt. Het lag wel in de lijn der verwachtingen dat dit soort dingen uit de verhoren naar voren zouden komen. Doordat ik er echter maar beperkt en incidenteel van kennis heb genomen, heb ik geen compleet beeld.

De **voorzitter:**

Ik moet ook nog uw huidige functie noemen. U bent nu raadsheer in het gerechtshof te Den Haag en u was vice-president van de rechtbank in Rotterdam. U was voorzitter van de strafkamer die de Ramola-zaak heeft behandeld. Sinds 1 september bent u raadsheer.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer:**

Vice-president!

De **voorzitter:**

En vice-president! Neem mij niet kwalijk!

De heer **Vos:**

Mevrouw In 't Velt, ik wil straks met u praten over de Ramola-zaak, maar daaraan voorafgaand wil ik u vragen of u het nodig vindt dat rechters inzicht hebben in de wijze waarop verdachten hun werk doen en de wijze waarop politie en OM op hun beurt hun werk doen? Is enig praktisch inzicht in de werkwijze van de individuen die voor u verschijnen voor u wenselijk?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer:**

Als u met praktisch inzicht bedoelt hoe politie of CID, die bij dit onderwerp natuurlijk ook een rol speelt, te werk gaan, denk ik dat dit niet echt nodig is. De rechter moet vanuit zijn eigen invalshoek kunnen bekijken wat er is gebeurd, voor zover dat van belang is in een bepaalde zaak. Dat is toch steeds waar je mee te maken hebt.

De heer **Vos:**

Speelt de onafhankelijkheid hier een rol?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer:**

Die zou daar ook een rol bij kunnen spelen. Als je bijvoorbeeld niet te veel weet van de CID-methode, ben je mijns inziens vrijer om te beoordelen wat je als rechter vindt dat boven water moet komen of dat verkeerd is gebeurd.

De heer **Vos:**

Hebt u zich ondanks de afstand die u kennelijk wenselijk acht inmiddels georienteerd op wat de CID doet, wat bijvoorbeeld een CID-subject is en wat een grijs-veldsubject? Zijn die termen voor u bekend?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer:**

Die termen zijn mij bekend, maar ik kan niet zeggen dat ze mij zeer vertrouwd zijn. Als je met CID-informatie te maken krijgt, lees je daar natuurlijk ook wat omheen. Je krijgt ook te maken met richtlijnen die gepubliceerd zijn. Die neem je ter hand.

De **voorzitter:**

Welke richtlijn inzake CID-informatie neemt u ter hand?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer:**

In de Ramola-zaak is bijvoorbeeld de CID-richtlijn pseudo-koop en infiltratie ter sprake geweest. Ik geloof dat dit vooral voor infiltratie gold.

De **voorzitter:**

U bedoelt waarschijnlijk de richtlijnen infiltratie van de procureurs-generaal van 1991.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer:**

Ja, maar niet de interne richtlijnen. Die zijn natuurlijk ook niet beschikbaar voor ons. Zij zijn niet openbaar.

De **voorzitter:**

Zou u daar niet naar kunnen vragen?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer:**

De rechtbank heeft er in de Ramola-zaak geen behoefte aan gehad.

De heer **Vos**:

Had u voordat u aan de megazaak die de Ramola-zaak was begon al bijzondere ervaring met dergelijke zeer grote processen?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Nee, een dergelijke grote zaak als de Ramola-zaak heb ik zelf nog niet eerder behandeld. Dat was de eerste zeer grote zaak.

De heer **Vos**:

Was het voor u moeilijk om de zaak op orde te krijgen, om uw weg te vinden in deze megazaak? Hebt u bijzondere conclusies getrokken over de werkwijze?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Het vergt denk ik een wel enigszins andere aanpak. In de Ramola-zaak was van tevoren al wel bekend wie van de rechtbank die zaak zou behandelen. Dat betekent dat telkens bij de gevangenhouding en de verlenging van de gevangenhouding dezelfde mensen op de zaak zaten, zodat je er langzamerhand steeds meer mee vertrouwd kon raken. Er is, ook omdat de zaak is aangehouden en het onderzoek daarna weer drie maanden doorging, extra veel tijd geweest om je in te lezen in die zaak. Dat zal vaak het geval zijn met heel grote zaken, die niet binnen drie maanden na de aanhouding van de verdachte helemaal klaar zijn om ter zitting behandeld te worden.

De heer **Vos**:

Is de rechtbank wel adequaat uitgerust om zo'n zaak aan te pakken? Zo'n zaak duurt een paar weken. Er zijn veel griffiers, die voorbereidend werk horen te doen. Legt dat de zaak niet helemaal plat? Is dat voor de rechtbank te behappen?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Het is te behappen geweest, maar het is een heel zware belasting geweest voor de rechtbank, zeker in Rotterdam, waar daarnaast praktisch tegelijk nog twee andere grote zaken waren.

De heer **Rabbae**:

Is het aantal ordners dat u te verwerken krijgt, 60 70, bijvoorbeeld te behappen?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik geloof niet dat het in deze zaak zoveel was. Samen met de tapverslagen was het wel zo, maar het lijkt mij niet nodig om die helemaal integraal te lezen.

De heer **Rabbae**:

Hoe doet u dat dan, om toch tot de kern van de zaak te komen?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Vaak is er in een verbaal een korte samenvatting door de politie van wat er is gebeurd. Dan krijg je een overzicht. Daarna neem je de ordners door. Dat is een heel karwei. Je geeft wat aan, zodat je snel een overzicht hebt wat belangrijk is. Er is natuurlijk een heleboel dat niet echt relevant is. Iedereen heeft zijn eigen methoden. Je maakt een uittreksel of je laat de griffier een uittreksel maken. Dat hebben wij in deze zaak ook gedaan. De verhoren van bijvoorbeeld bepaalde getuigen of verdachten worden als je dat handiger vindt op een andere manier geordend dan ze in het proces-verbaal zitten.

De heer **Rabbae**:

De griffier werkt als het ware alle ordners voor u door.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Nee, je werkt ze zelf door, maar je kunt de griffier vragen, ervoor te zorgen dat alle verslagen van verhoren van getuige A bij elkaar zitten en vervolgens worden samengevat. Het is dan wel weer van belang dat de griffier in die samenvatting niet zijn eigen woorden gebruikt, maar de woorden die in het proces-verbaal staan. Anders krijg je een interpretatie van een verklaring. Dat moet je zoveel mogelijk proberen te vermijden.

De heer **Vos**:

Vindt u dat iedere rechter in staat moet zijn om zo'n zaak te doen of zou een speciaal opgeleide rechter dergelijke megazaken behoren te verwerken?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Een speciaal opgeleide rechter lijkt mij wat zwaar. De praktijk is natuurlijk wel, dat in het algemeen de meer ervaren rechters zo'n zaak te behandelen krijgen. Vaak zijn er ter zitting processuele problemen. Dan is het goed als je iemand hebt die niet voor het eerst met, ik noem maar wat, een meeneed-proces-verbaal te maken krijgt. Dat zal wel de gang van zaken zijn. Nu wij de laatste tijd wat veel van die heel grote zaken krijgen, is het, denk ik, goed om achteraf eens te kijken wat voor ervaringen wij daar nu mee hebben. Kunnen wij daar in de toekomst ons voordeel mee doen, bijvoorbeeld door een bepaalde manier van organisatie?

De heer **Vos**:

Hebt u in dit verband conclusies voor uzelf getrokken hoe het beter kan?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Nog niet zozeer qua organisatie! De logische lijn lijkt mij om snel een algemeen overzicht te krijgen, maar dan toch weer alle verhoren te lezen. Je moet dan schiften wat belangrijk is en zorgen dat je dat handzaam paraat hebt op de zitting. Van een gecompliceerde zaak, waarin heel veel is gebeurd, moet je natuurlijk toch heel veel weten. Daar kun je gewoon niet omheen.

De heer **De Graaf**:

Er is specialisatie binnen een rechtbank. Gedurende een aantal jaren gaan rechters ook in een strafkamer. Zij zijn daar wat meer thuis dan op andere rechtsgebieden. Ik bouw voort op de vraag van de heer Vos. Is het nu voorstelbaar, dat als ingewikkelde zaken rond georganiseerde criminaliteit aan de orde komen er rechters zijn die zich daar in het bijzonder meer op richten, ook qua deskundigheid en ervaring, zodat zij ook wat meer weten van CID, van politiemethoden, van delicten als dat van artikel 140 Wetboek van Strafrecht?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ja, dat zou mogelijk zijn. Je ziet ook wel dat rechters niet meer zoveel wisselen. Sommigen blijven liever in de strafkamer. Je krijgt dan een zekere specialisatie. Ik denk aan EG-fraude, ook een nogal specialistisch onderwerp. Maar ik zie op dit moment niet zozeer dat zware criminaliteit in verband met opsporingsmethodes specialisatie zou vragen.

De heer **De Graaf**:

Was de Ramola-zaak, waar de heer Vos zo meteen over doorgaat, voor u de eerste zaak waarin u te maken kreeg met gesloten CID-circuits en dergelijke?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Zeker in die omvang!

De heer **De Graaf**:

Speelde het u toen geen parten dat u geen ervaring had met het draaien van andere zaken?

De **voorzitter**:

U draait natuurlijk geen zaken. Of draait u ook zaken?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Uit de rechtspraak weet je natuurlijk toch wel wat er gespeeld heeft en wat er kan spelen. In die zin was het geen persoonlijke ervaring, maar wel een zekere kennis van wat je kunt verwachten.

De heer **Vos**:

Ik ga nu op de zaak zelf over. In eerste instantie wil ik u vragen of u de indruk had dat de betrokken functionarissen van de politie die hieraan gewerkt hebben, namelijk de heer De Groot, de heer Hagen en de heer In 't Veld, ervaring hadden met de problematiek van gestuurde informanten.

De **voorzitter**:

Misschien kunnen wij even in het kort uitleggen waar die zaak over gaat.

De heer **Vos**:

Kunt u dat in het kort zeggen?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

In de Ramola-zaak bleek dat een informant van de CID een viertal malen harddrugs heeft gekocht van de kring van verdachten in deze zaak. Dat is het eigenlijk in het kort. In de stukken kwam helemaal niet voor dat dit gebeurd was. Kort voordat de zaak ter zitting behandeld werd, is echter het hoofd van de CID, de heer In 't Veld, gehoord door de rechter-commissaris. Toen is dat naar voren gekomen. En dat was het hele punt dat verder gespeeld heeft in de Ramola-zaak.

De heer **Vos**:

Was het uw indruk dat de officier van justitie en de politiefunctionarissen als het ware pionierswerk verrichtten, omdat zij zelf ook weinig ervaring hadden met de vragen die opkomen, als je werkt met een informant aan wie opdrachten gegeven worden?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Het is natuurlijk een beetje moeilijk om mijn persoonlijke indruk hier te verwoorden. Wat ik mij herinner van hun verklaringen ter zitting, is dat In 't Veld in ieder geval heeft gezegd dat hij wel eens eerder had meegemaakt dat er met een informant of misschien een politieman sprake was van een pseudo-koop, zoals dat wordt genoemd. Ik dacht dat De Groot dat ook wel eens eerder had gedaan. De ervaring was echter niet groot. Ik wil hier wel aan toevoegen dat dit ook zou kunnen betekenen dat het, ondanks alle publiciteit en aandacht die hier op dit moment voor is, in de dagelijkse praktijk misschien niet aan de orde van de dag is.

De **voorzitter**:

Hebt u zelf enig idee hoe vaak het voorkomt dat er gewerkt wordt met informanten of infiltranten?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Neen, ik heb geen idee.

De **voorzitter**:

Had u de behoefte om toen door te vragen?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Hoe vaak het voorkwam?

De **voorzitter**:

Ja, toen de chef van de CID bij u de indruk wekte dat het bijna nooit voorkwam en dat het iets heel bijzonders was.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Neen, de rechtbank had er belangstelling voor wat er in deze zaak was gebeurd en niet zozeer voor wat de CID in het algemeen doet.

De heer **Vos**:

De heer In 't Veld heeft zich afgevraagd of het wel zo schokkend was dat aankopen werden gedaan en niet in het proces-verbaal terechtkwamen. Die aankopen werden namelijk toch niet als bewijs in de zaak gebruikt. Kunt u daarop reageren?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ja, ik verwijs dan ook weer naar het vonnis. De rechtbank heeft daar ook op gereageerd. Van de kant van de verdediging werd namelijk naar voren gebracht dat dit op zichzelf al zo erg was dat dit zou moeten leiden tot niet-ontvankelijkheid. In het vonnis van de rechtbank staat dat het een verkeerde inschatting is geweest dat het, omdat het niet voor het bewijs gebruikt zou kunnen worden, niet nodig was om het te vermelden. Over de gang van zaken en de vraag wie er is ingelicht over de beslissing om de informant in te zetten, hoe vaak dit is gebeurd en of daar voldoende controle op is geweest, is ter zitting voor de rechtbank voldoende duidelijkheid gekomen. De rechtbank heeft ook gezegd: het enkele niet vermelden is voor ons geen reden om te zeggen dat het openbaar ministerie niet ontvankelijk is.

De heer **Vos**:

De heer In 't Veld heeft ook aan de orde gesteld dat hij slechts in algemene zin bevraagd zou zijn en dat hij de mogelijkheid open had gehouden dat, als hij meer in detail bevraagd zou worden, er meer informatie op tafel kwam. Ik wil u vragen of u het als rechtbank nodig

vindt om slechts de grote contouren te kennen van wat er gebeurd is, of dat u het detail zoekt in zaken als deze.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

In een zaak als deze... Ik wil met iets anders beginnen. De rechtbank heeft ter zitting gezegd: wij willen de grootst mogelijke duidelijkheid over wat er gebeurd is met deze informant en deze aankopen. Wij hebben ook aangegeven waarom wij dat wilden, namelijk om te kunnen toetsen of de personen die benaderd waren, niet waren uitgelokt door de informant. Dat was wat de rechtbank op tafel heeft gelegd. Daar staat dan tegenover dat de rechtbank niet wilde dat de identiteit van de informant bekend werd of dat er zoveel specifieke informatie op tafel kwam dat dit aan de kant van de verdachte gelijk stond met: wij weten wel wie het is. En dan heb je het probleem dat je wilt vragen, maar dat een aantal vragen niet beantwoord wordt. Dat is ook gebeurd. Men zei: als ik dat ga zeggen, dan geef ik te veel bloot. Dat zijn klippen waar je een beetje tussendoor moet zeilen.

De heer **Vos**:

Kunt u misschien in algemene zin aangeven waar de grens ligt? Wat hebt u nog nodig over de identiteit en waar houdt het op?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

In het algemeen kan ik dat niet zeggen. In deze zaak was het zo dat wij voldoende feiten wilden weten om te zeggen: als wij dit weten, is duidelijk dat er niet is uitgelokt. Je zou dit bijvoorbeeld in tijd kunnen afgrenzen. De rechtspraak is als volgt. Als vast staat dat iemand al in verdovende middelen handelt en hij wordt daarna op een gegeven moment benaderd door een informant of iemand van de politie die een pseudo-koop pleegt, dan kun je niet meer zeggen dat hij door de politieman is uitgelokt. Hij was er namelijk al mee bezig. Het had in deze zaak dus zo kunnen zijn dat er op het moment waarop de eerste aankoop werd gepleegd, voor een aantal verdachten al een eerder feit was dat later door de rechtbank bewezen zou zijn. Welnu, dan kun je het afbakenen en zeggen: deze verdachte deed het al eerder; dat is feit A; hij is dus niet uitgelokt door de informant. Dan hoeft je niet precies de omstandigheden te weten en ook niet de identiteit. Ik denk dat de identiteit op zichzelf niet zo interessant is voor de rechtbank.

De heer **Rabbae**:

Dat heeft het OM dus kunnen doen. Dan had u waarschijnlijk voldoende informatie. De rechter had echter ook kunnen doorvragen om erachter te komen of er inderdaad eerder strafbare feiten waren gepleegd.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Neen, dat is niet een vraag die je kunt stellen aan een CID-man. Dat is namelijk iets wat je als rechter ambtshalve weet uit veroordelingen of uit de stukken.

De heer **Vos**:

U zegt in feite: als ik geweten zou hebben dat er eerder zaken speelden, dan had ik daaruit kunnen afleiden of er opzet aanwezig was. Naar ik begrepen heb, hebt u CID-informatie ontvangen waaruit zou blijken dat betrokkene reeds eerder in drugs gehandeld had.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Neen, dat soort informatie hebben wij niet ontvangen. De informatie die de rechtbank kreeg, was dat er sprake was van een groep van personen die in drugs handelde. Dat was de verdenking. Als je dan evenwel een bepaalde verdachte hebt, weet je niet wat er met die verdachte aan de hand is en of die daartoe behoorde. Dat is ook wat In 't Veld heeft gezegd: wij wisten niet precies wie tot die organisatie behoorden en wat ieders rol daarin was.

De heer **Rabbae**:

Had de rechter in dit geval niet de zogenaamde Willems-variant kunnen toepassen? Dan was het OM de kans gegeven om alsnog nadere informatie te verstrekken, zonder dat die informatie gevaarlijk behoefde te zijn voor de identiteit van de informant.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

De rechtbank is zeer duidelijk geweest door te zeggen: wij willen maximale duidelijkheid over deze aankopen, omdat wij zelf willen kunnen toetsen of er is uitgelokt of niet. Bovendien heb ik ter zitting een paar maal gezegd: als wij niet voldoende informatie krijgen, kan dat consequenties hebben voor de zaak. Dan denk ik dat...

De **voorzitter**:

En dus was het OM naar uw mening...

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Voldoende op de hoogte.

De **voorzitter**:

Het OM was dus goed geïnformeerd over wat er mis zou kunnen lopen voor het openbaar ministerie. Hebt u het OM dat ook wel eens in de wandelgangen gezegd of doe je zoiets niet?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Neen, dat heb ik het OM niet gezegd in de wandelgangen.

De **voorzitter**:

Doe je dat ook niet? Behoort dat niet tot de codes?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Neen, zeker als je zo'n zaak behandelt, houdt je afstand. Je houdt echter altijd afstand.

De **voorzitter**:

Je komt natuurlijk niet samen de rechtszaal binnen, maar je ziet elkaar wel op de gang en eventueel in de koffiekamer. Je zegt daar dan echter nooit iets over?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Neen.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil u nog iets vragen over de verslaglegging. U hebt gezegd: er was sprake van een verkeerde inschatting van het openbaar ministerie om die aankopen niet in het proces-verbaal neer te leggen. Had u de indruk dat de politie of het openbaar ministerie iets voor de rechtbank wilde achterhouden?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Zij hebben wat achtergehouden. Dat is dus geen kwestie van indruk. Alleen - zo hebben wij het ook in het vonnis gezet - het is niet met kwaadaardige bedoelingen gebeurd, omdat het mis zou zijn dat het is achtergehouden. De rechtbank kwam tot de overtuiging dat zij het hebben achtergehouden vanuit de gedachte dat het niet belangrijk was en dat het daarom niet bij de stukken hoefde.

De heer **Koekkoek**:

En u hebt het OM gelegenheid gegeven om dat te herstellen door de politie alsnog proces-verbaal te laten opmaken?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Neen, de rechtbank heeft gevraagd om de processen-verbaal die waren opgemaakt, maar dan geanonimiseerd. In eerste instantie is dat niet gebeurd. Toen is er een rapport gekomen van In 't Veld waar inderdaad wat meer informatie in stond dan in de processen-verbaal die later alsnog zijn gekomen met stippeltjes op de plaats van relevante gegevens als datum, plaats en naam van de informant. Ik weet het niet meer precies. De processen-verbaal die waren opgemaakt, zijn evenwel in een later stadium overgelegd. De gevoelige gegevens zijn vervangen door stippeltjes. Daar stond inderdaad inhoudelijk nauwelijks iets in. Wat dat betreft, stond er meer in het proces-verbaal van In 't Veld.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u het aanvaardbaar dat de politie deze aankopen neerlegt in een dagjournaal en dat zij pas als de rechter daarom vraagt, proces-verbaal opmaakt?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Dat is in deze zaak niet gebeurd. Zij hebben proces-verbaal opgemaakt; het is alleen niet overgelegd.

De heer **Koekkoek**:

Dat was onvolledig en het is niet overgelegd.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Onvolledig...

De heer **Koekkoek**:

Geanonimiseerd.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ja, maar daar hebben wij genoeg mee genomen. Op het moment dat de rechtbank vroeg om dat verbaal over te leggen, was zij er natuurlijk ook niet mee bekend wat daarin stond. Het zou kunnen zijn dat daar meer in stond over de omstandigheden waaronder de vraag naar verdovende middelen werd gedaan door de informant. Het was mogelijk dat het daarin had gestaan, maar het stond er niet in.

De heer **Koekkoek**:

U gaat ervan uit dat van dergelijke handelingen proces-verbaal moet worden opgemaakt en dat dit wordt overgelegd aan de rechtbank, zodat het in het dossier zit?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Op zichzelf wel. In dit geval vond de rechtbank het relevant en wilde zij het hebben. Wij hebben echter niet de consequentie getrokken dat het feit dat men het had achtergehouden, sowieso tot niet-ontvankelijkheid moest leiden.

De heer **Vos**:

Er is toen inderdaad een proces-verbaal geproduceerd waarin enige vragen aan de orde zijn gesteld. Daar overheen heeft, naar ik begrepen heb, de officier de juistheid van het proces-verbaal onder ede bevestigd. Vindt u dat de officier van justitie te kort is geschoten in de getuigenverklaringen die hij in opvolging heeft afgelegd?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik begrijp uw vraag niet helemaal. U zegt: de officier heeft de juistheid van het proces-verbaal bevestigd.

De heer **Vos**:

Ik wil aan de orde stellen dat van de zijde van de officier gezegd is: rechtbank, geloof mij nu maar; het is voldoende zorgvuldig gegaan. En dat is voor u uiteindelijk toch onvoldoende gebleken?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ja, het gaat namelijk om een juridisch oordeel over de vraag of er is uitgelokt of niet. Het feit dat het OM zegt dat dit niet zo is geweest, vond de rechtbank onvoldoende. Wij wilden dat zelfstandig kunnen toetsen. Om de lijn door te trekken: als iemand verdacht wordt van moord en de officier zegt dat wij hem maar moeten geloven dat diegene dat heeft gedaan, dan nemen wij daar ook geen genoeg mee.

De heer **Rabbae**:

Ook wanneer de heer In 't Veld onder ede verklaart, dat er eigenlijk geen sprake is van uitlokking?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Uitlokking is een juridisch begrip. De rechtbank wil de feiten weten om zelfstandig te kunnen zeggen "dat vinden wij ook niet" of "dat vinden wij wel". Dat laatste kan natuurlijk misschien ook.

De heer **Rabbae**:

Is dit eigenlijk het begin van een vertrouwensbreuk in het OM of is dit een incident volgens u?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik zie het niet als een vertrouwensbreuk. Ik denk dat de rechtbank altijd kritisch staat tegenover het politiewerk dat wordt aangeleverd. Als er vermoedens zijn, of je die nu zelf krijgt aan de hand van de processen-verbaal of dat zij worden aangedragen door de verdediging, dan duik je er dieper in. Je bekijkt dan zo goed mogelijk wat er echt is gebeurd.

De heer **Rabbae**:

Ik vraag het omdat ook de heer Gerding, bij u bekend, ten overstaan van de commissie heeft gezegd, dat hij een afnemend vertrouwen van de rechters in het OM constateert. Dat is een paar weken geleden bevestigd in de Volkskrant, door enkele rechters. Is dat niet uw opvatting?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Nee! Als ik even terug mag gaan naar het vonnis, dan hebben wij gezegd, dat wij de indruk hebben dat het in feite netjes is gegaan. Zij hebben echter achtergehouden wat wij wilden weten. Dat is een verkeerde inschatting. Ik vind dat dit op zichzelf niet iets van wantrouwen is.

De **voorzitter**:

Maar u laat wel de hele zaak stuk lopen.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ja, dat klopt.

De **voorzitter**:

Dus er moet toch wel iets meer aan de hand zijn.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik denk dat, zoals het er ook staat, de keuze om een informant aankopen te laten doen, terwijl men weet dat diens identiteit geheim moet blijven, een regel die altijd voorop staat bij de politie, want anders kunnen ze...

De **voorzitter**:

Vindt u trouwens dat de rechtbank gehouden is aan die regel? Waar staat eigenlijk dat de identiteit van de informant geheim moet blijven? Staat dat in de wet?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Nee, dat staat niet in de wet. Wij zouden er misschien ook niet aan gehouden zijn. Ik weet het niet.

De **voorzitter**:

Bent u er eigenlijk aan gehouden?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Nee, ik denk het niet. In de Ramola-zaak is het meer de verantwoordelijkheid voor de keuze van de opsporingsmethodes. Die ligt bij de politie. Dat kan consequenties hebben.

De heer **Vos**:

Is er voor u nog enige toekomst voor de methode die hier gebruikt is? U zegt: voor de toekomst willen wij eigenlijk blijvend weten wat er precies gebeurd is met deze individuele man. Denkt u dat die methode werkbaar blijft?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik denk dat het inzetten van een informant voor pseudo-kopen wel problemen geeft, maar dat hangt natuurlijk sterk van de individuele zaak af. Als van tevoren bekend is, dat de rechtbank voldoende kennis wil hebben om te weten of er niet is uitgelokt, kan de opzet zodanig zijn, dat die informatie ook kan worden gegeven.

De heer **Vos**:

Mag impliciet uit het oordeel van de rechtbank afgeleid worden dat u kritiek op de methode als zodanig heeft of zegt u dat het steeds per individueel geval bekeken moet worden en dat het niet uw verantwoordelijkheid is om een oordeel over de methode uit te spreken. Legt u een pijnpunt op een bepaalde plek en blijft het daarbij?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Dat laatste! De rechtbank kijkt steeds wat in een bepaalde zaak de invloed van de methode is. Wij kijken niet verder dan dat. Naast de Ramola-zaak was er een Riad/Nador-zaak, die er in wezen uit is voortgekomen en ervan is afgesplitst. Dat ging ook om handel in verdovende middelen in videotheken. Twee van de verdachten zijn na de Ramola-zaak behandeld. Daar is In 't Veld ook als getuige geweest. Daar kon hij bijvoorbeeld zeggen, dat de twee verdachten niet zijn benaderd door de informant. Dat heeft dan ook geen relevantie voor deze verdachten in hun zaak, terwijl het op zichzelf misschien mogelijk is,

dat informatie die eruit is gekomen wel een zekere rol heeft gespeeld in de Riad/Nador-zaak.

De heer **Koekkoek**:

Wat had het openbaar ministerie volgens u moeten en kunnen doen om de niet-ontvankelijkheid te voorkomen?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Zoveel informatie geven dat wij hadden kunnen toetsen.

De heer **Koekkoek**:

Maar hoever had die informatie dan moeten gaan? Had zij zover moeten gaan, dat de identiteit van de informant of de infiltrant bloot zou komen te liggen?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Nee, wat mij betreft niet. Ik denk dat de identiteit op zichzelf ook niet zo belangrijk is voor de rechtbank. Het gaat erom hoe het is gegaan.

De heer **Koekkoek**:

Zeker, maar door aan te geven hoe het is gegaan kan afgeleid worden wie bij alle gesprekken en contacten de infiltrant is geweest.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Vaak wel, maar het hoeft niet. Zoals ik heb aangegeven, kun je het misschien in de tijd afbakenen per verdachte. Ik vind het moeilijk om te zeggen dat het genoeg was geweest als wij een bepaald feit hadden geweten. In het vonnis is enigszins samengevat, dat de rechtbank wat wij wisten niet genoeg vond.

De heer **Koekkoek**:

Nee, maar u wilde niet z veel weten, dat door feiten en omstandigheden de identiteit van de infiltrant bloot zou komen te liggen.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Dat kan ik moeilijk beantwoorden, want ik weet niet wat er is gebeurd. Wij hebben wel gezegd dat wij niet per se de identiteit hoeven te weten, maar wij konden niet weten of het feit dat wij alleen voldoende kennis zouden hebben om te kunnen beoordelen of er wat is uitgelokt tegelijkertijd met zich zou brengen dat de identiteit wel bekend werd. Dat weet ik niet.

De heer **Koekkoek**:

Dat begrijp ik, maar was u dan zover gegaan, dat u had volstaan met algemene gegevens of had u heel concrete gegevens, naar plaats en tijd, willen hebben om tot uw oordeel te kunnen komen?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Dat kan ik zo niet beantwoorden. Het is mogelijk dat je met wat minder toe kan. Ik kan het in abstracto niet zeggen.

De heer **Koekkoek**:

Maar in beginsel zou u het onbekend blijven van de identiteit van de infiltrant willen respecteren. U moet wel voldoende uw oordeel kunnen vormen of er sprake is van uitlokking.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ja!

De heer **Rabbae**:

Betekent deze uitspraak, dat het werken met een informant/infiltrant zonder bekendmaking van de identiteit van de betrokkene in feite kansloos is?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Dat weet ik niet. Ik ben juist gehandicapt door het feit, dat ik veel niet weet over de gang van zaken met een infiltrant.

De **voorzitter**:

Maar moet u dat dan niet weten als rechter, in algemene zin? Het is toch gek dat u zoveel dingen niet weet, terwijl u de rechtmatigheid en de feiten die daaruit voortvloeien moet kunnen beoordelen?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Nogmaals, als je voldoende weet om te kunnen beoordelen wat er is gebeurd, hoef je niet meer te weten. Maar om in het algemeen te zeggen dat het een onmogelijke methode is... Ik vind het niet zo belangrijk. De CID of de politie kan zeggen: als we zoveel moeten zeggen, wordt het kansloos. Dan is dat zo.

De heer **Rouvoet**:

Zou het voor u een aanvaardbaar alternatief zijn als u van een ander lid van de zittende magistratuur, bijvoorbeeld een rechter-commissaris, een seintje zou kunnen krijgen dat hij ernaar heeft gekeken in een besloten zitting? De heer Gelderman heeft hier vrijdag bepleit om de coördinerende rechter-commissaris die rol te geven: het is getoetst; het is voor elkaar. Of zou u dan als zittingsrechter toch meer willen weten over feiten en omstandigheden?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik denk dat het uiteindelijk aan de zittingsrechter is om te toetsen of er netjes is gehandeld in de opsporing. Ik denk wel dat het kan helpen als een rechter-commissaris er van tevoren naar kijkt en er misschien wat dingen rechtgetrokken worden of nadere informatie wordt gevraagd. Je krijgt dan zo in minder gevallen problemen op de zitting. Ik denk dat het uiteindelijk de verantwoordelijkheid is van de zittende rechter, ter zitting, openbaar, ook kenbaar voor de verdediging, om te toetsen.

De heer **Rouvoet**:

Bij de rechter-commissaris die een toetsende rol gespeeld heeft moet er dus niet een geheim mapje blijven dat u niet onder ogen zou komen?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Het gebeurt nu natuurlijk ook met de telefoontap. De rechter-commissaris geeft daar een machtiging voor, maar het komt wel voor dat er gezegd wordt, dat er op een bepaald moment onvoldoende aanleiding of onvoldoende verdenking was om die machtiging tot telefoontap af te geven. Dan wordt daar toch weer naar gekeken.

De heer **Rouvoet**:

U wilt dat zelfstandig kunnen blijven toetsen.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ja, ik denk dat dit in voorkomende gevallen nodig is. Het gebeurt nu ook, maar nogmaals, ik dacht dat er op de zitting weinig te doen was over de rechtmatigheid van de telefoontap. In die zin helpt het wel, denk ik.

De heer **Vos**:

Ik heb nog een vraag over de zaak zelf, gerelateerd aan hetgeen in het SINIS-arrest is gebeurd. De Hoge Raad heeft daar als het ware een getrapt systeem aangegeven alvorens tot niet-ontvankelijkheid te oordelen. Onder andere is overwogen dat het belangrijk is of het bewijsmateriaal dat onrechtmatig verkregen is ook het belang van de verdediging geschaad heeft. Bent u voorstander van een getrapt systeem voordat u als rechter de niet-ontvankelijkheid uitspreekt of is voor u het enkele feit dat er onrechtmatig verkregen bewijs of onvoldoende duidelijk bewijs op tafel ligt aanleiding om de zaak af te blazen?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Even weer terug. Het is mij natuurlijk ook bekend, dat voor het SINIS-arrest de lijn van de Hoge Raad was, dat niet-ontvankelijkheid de zwaarste sanctie is die je ergens op moet stellen. Dat kon alleen als er heel onbehoorlijk is gehandeld.

De **voorzitter**:

Ernstige inbreuk op de procesvorming!

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ernstige inbreuk! In de Ramola-zaak had je het probleem, dat bewijsuitsluiting niet aan de orde was. Wij hadden in zoverre wel informatie waar wij ook op af zijn gegaan, dat de aankopen door de informant geen feiten waren die op de dagvaarding stonden. Bewijsuitsluiting was dus niet aan de orde.

De heer **Vos**:

Maar dan zal het voor u toch van eminent belang zijn geweest, want u hebt op die basis de niet-ontvankelijkheid uitgesproken.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ja!

De heer **Rabbae**:

Maakt het voor u wat uit of een pseudo-koop als in de zaak Ramola zich voordoet binnen of buiten het gerechtelijke vooronderzoek?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

U bedoelt of de rechter-commissaris aanstuurt op een pseudo-koop?

De heer **Rabbae**:

Ja!

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik denk dat dit op zichzelf geen verschil behoeft te maken. Bij echte pseudo-koop heb je natuurlijk achteraf voldoende duidelijkheid over wat er is gebeurd. Dat is op zichzelf een algemeen aanvaarde methode.

De heer **Vos**:

Maar in vele gevallen wordt een combinatie gemaakt. Er is een verdachte die verdacht wordt van een opiumdelict. Daar is een gerechtelijk vooronderzoek geopend. Daarnaast loopt een pro-actief traject wat betreft de georganiseerde criminaliteit. Bent u van mening, dat het feit dat er een gerechtelijk vooronderzoek loopt voor het opiumdelict invloed heeft op de informatie die in de pro-actieve fase gebruikt wordt?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik vind het een beetje moeilijk om daarop te antwoorden. Als ik in het algemeen zeg dat ik ervoor ben of ertegen, loop ik mijzelf voor de voeten als ik straks een individuele zaak te behandelen krijg waarin dat speelt.

De **voorzitter**:

Niets van wat u hier zegt kan in rechte worden aangewend.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Maar iedereen weet wel wat ik hier gezegd heb!

De **voorzitter**:

Maar dat kan niet worden aangewend in rechte. Het is dus niet relevant voor wat u op een zitting voor u krijgt.

De heer **Vos**:

Wordt bijvoorbeeld het standpunt verdedigd, dat alles wat tijdens een gerechtelijk vooronderzoek gevonden wordt als bewijsmiddel gehanteerd kan worden en dat dan moeilijk te onderscheiden valt wat aan de infiltrant in de pro-actieve fase of aan het gerechtelijk vooronderzoek moet worden toebedeeld? Is dat een probleem voor u?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik begrijp het niet zo goed. U zegt dat er een gerechtelijk vooronderzoek loopt en daarnaast een ander onderzoek.

De heer **Vos**:

Ja. Is er enig verband tussen de informatie die in de pro-actieve fase ingevolge artikel 240 over georganiseerde criminaliteit verzameld wordt, en het gerechtelijk vooronderzoek?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Dat weet ik niet. Als uit het pro-actieve onderzoek informatie komt en deze wordt in het proces-verbaal neergelegd en bij de stukken gevoegd, dan kun je die volgens mij gebruiken.

De heer **Vos**:

En informatie die in het gerechtelijk vooronderzoek verzameld wordt en die pro-actief gebruikt wordt? Is dat mogelijk?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik denk het niet.

De **voorzitter**:

Maar daar weet u toch eigenlijk niets van? U weet toch eigenlijk niet hoe dat gebeurt?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik denk dat er algemene regels zijn hoe gehandeld moet worden met strafdossiers.

De **voorzitter**:

De vraag is of bijvoorbeeld informatie die officieel opkomt in een gerechtelijk vooronderzoek, ook ten aanzien van dezelfde persoon gebruikt mag worden in de pro-actieve fase. Is dat allemaal niet gekunsteld? Je weet namelijk niet eens wat juridisch de pro-actieve fase is. Vindt u niet dat vanaf een bepaald moment gewoon alles in 'n dossier verzameld moet worden, waar de rechter-commissaris in ieder geval ook van weet? Dan zijn er namelijk geen dingen meer waar hij in feite niets van weet.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik weet niet in hoeverre dat... Het kan natuurlijk zijn dat dit tot problemen aanleiding geeft. Ik ga even mijn praktijk als rechter-commissaris na. Toen gebeurde het natuurlijk ook dat de politie doorging met onderzoek. En dan komt dat op een gegeven moment toch weer op je bureau terecht.

De **voorzitter**:

Of niet?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

U bedoelt dat het helemaal niet meer naar voren komt.

De **voorzitter**:

Het komt niet naar voren of het wordt eventueel gebruikt ter sturing van andere informatie die u wel krijgt. Wij kregen de indruk dat de rechter-commissaris in die gecompliceerde zaken ook niet alles weet.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Dat zou kunnen. Ik kan op dit moment niet zo in het algemeen zeggen: dat vind ik een groot gevaar en dat moet niet kunnen. Ik kan mij daar geen voorbeeld van bedenken in een concrete zaak.

De **voorzitter**:

Is het in algemene zin niet zo - dat proberen wij natuurlijk uit te vinden - dat aan de zittende magistratuur en de rechter-commissaris meer duidelijk moet zijn wat er precies gebeurd is in zo'n zaak?

De heer **Vos**:

Hoever gaat uw ambtelijke onderzoeksplicht? Hoever behoort u ambtshalve te zoeken?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik begrijp waar u naar toe wilt. De praktijk op dit moment is dat, wanneer uit de stukken of van de kant van de verdediging blijkt dat er iets niet in orde is, daar nader onderzoek naar gedaan wordt. Op dit moment is het niet de praktijk dat je in elke zaak gaat bekijken wat er allemaal precies is gebeurd.

De **voorzitter**:

Dat is natuurlijk ook ondoenlijk.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Dat is ondoenlijk. En ik denk dat...

De **voorzitter**:

Hebt u als rechter ook een soort ambtshalve verplichting om daar een eigen toets op aan te brengen? Moet u bij alles wat u binnenkrijgt, bekijken of dat de essentie van de zaak is?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Op dit moment sluit ik mij aan bij de praktijk, in die zin dat je wel kijkt en dat je, als je het vermoeden hebt dat er iets mis is, er achteraan gaat. Ik denk dat je in zoverre zeker ambtshalve een plicht hebt. Als het door een ander wordt aangereikt, moet je daar ook naar gaan kijken.

De heer **Vos**:

Hebben de laatste zaken waarbij zich toch wel wat problemen hebben voorgedaan, voor u aanleiding gegeven om te besluiten: ik ben vanaf nu minder lijdelijk als rechter; er gaat in

het politiecircuit kennelijk nogal eens iets wat minder zorgvuldig; ik ga daar eens wat meer aandacht aan besteden? Is dat een attitude die bij de rechtbank in Rotterdam opgeld doet?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik denk niet dat deze zaak zo'n ontzettende ommezwaai teweeg heeft gebracht. Zoals ik al zei, ben je in het algemeen al kritisch. Dit soort dingen spelen bij heel grote drugszaken die heel veel aandacht krijgen. Er zijn echter ook heel veel andere zaken waar gewoon niets aan de hand is en waar heel duidelijk is hoe de zaak aan het rollen is gebracht. Dat zijn de standaardzaken. U moet dus niet denken dat dit soort problemen aan de orde van de dag zijn. Het zijn echt de uitzonderlijke zaken die gigantisch veel aandacht krijgen en waar dit soort dingen spelen. Maar in het algemeen zal zowel de rechter als de advocaat hierbij ook meer kijken naar wat er gebeurd is.

De heer **Rabbae**:

In de Ramola-zaak wilde het OM geen nadere gegevens verstrekken uit angst voor risico's voor de informant etcetera. Had de rechter de informant toen niet als anonieme getuige kunnen horen? Op die manier had u kunnen krijgen wat u wilde hebben om een goed oordeel te kunnen vellen over deze kwestie.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Aan de ene kant vraagt u wat de rechtbank gedacht heeft. Daar kan ik eigenlijk niet op antwoorden. Ik wil alleen maar zeggen dat van de kant van de verdediging is gevraagd om De Groot en In 't Veld als getuige te horen. En op die vraag hebben wij beslist.

De heer **Rabbae**:

Misschien treed ik nu in het proces van de raadkamer, maar ik wil nog vragen...

De **voorzitter**:

Wij kunnen alleen vragen wat de rechtbank gezegd en gemeld heeft in het openbaar. Ik denk dat de heer Rabbae de vraag aan u stelt, niet aan de rechtbank.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ja, maar als ik zeg wat ik gedacht heb, dan is duidelijk dat...

De **voorzitter**:

Dat kunt u, denk ik, ook niet zeggen. U kunt echter wel zeggen wat u nu denkt.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik vraag mij alleen maar af of daar meer was uitgekomen dan van de kant van De Groot en In 't Veld.

De heer **Rabbae**:

Deze vraag heeft te maken met de volgende vraag, namelijk of de rechter zich volledig moet toeleggen op wat de verdediging actief naar voren brengt, of dat de rechter zelf - ik begrijp dat u dat eigenlijk aanhangt...

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik heb eigenlijk al gezegd dat wij zelf een eigen taak hebben.

De heer **Vos**:

Maar de onderzoeken worden steeds groter; de zaken worden steeds groter. Het zijn megaprocessen. Er zijn grote spanningsvelden. U bent uiteraard kritisch. Denkt u dat u er met het oog op de toekomst mee geholpen kan zijn, als een rechter-commissaris in de voorfase een controlerende rol vervult? De heer Gelderman heeft dat hier vrijdag gezegd.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Zoals ik al zei, denk ik dat dat wel helpt. Als de rechter-commissaris van te voren toetst, kan dat ervoor zorgen dat er meer dingen goed gebeuren en dat er minder vragen rijzen van de kant van de verdediging of bij de rechter zelf. Ik ben echter bang dat het niet afdoende is.

De heer **Vos**:

De vice-president van de rechtbank in Amsterdam heeft, toen hij hier was, gezegd: ik vind het interessant, als het gebeurt; ik wil echter zelf volledig mijn controle blijven uitoefenen. Wanneer u het werk toch over wilt doen, vraag ik mij af of het enige meerwaarde heeft, als een rechter-commissaris in de voorfase een controlerende rol vervult.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik vraag mij af of je in alle gevallen alles over moet doen. Dat weet ik niet. Ik heb het voorbeeld van de telefoontap gegeven. De rechter-commissaris beslist dat; daar bestaan weinig problemen over. De indruk bestaat dat dit goed gecontroleerd wordt. Het kan echter toch zijn dat daar anders over wordt gedacht. Wanneer de rechter-commissaris zou toetsen, is het volgens mij zijn rol om ervoor te zorgen dat er minder probleemgevallen overblijven voor de zitting.

De heer **De Graaf**:

Als een rechter-commissaris in de Ramola-zaak had gezegd dat hij dit had getoetst en dat er geen sprake was van uitlokking, had de rechtbank daar dan genoeg mee kunnen nemen? Ik vraag nu naar uw standpunt op dit moment.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik ben bang van niet.

De heer **De Graaf**:

Dan had u dus toch zelf meer informatie willen hebben. Dan is die rol van de rechter-commissaris in de voorfase dus niet zo vreselijk relevant?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Neen.

De heer **De Graaf**:

Ik wil nog een vraag over de Ramola-zaak stellen. Tijdens zijn verhoor heeft CID-officier De Groot hier ook iets over gezegd. Ik weet niet of u dat verhoor hebt gezien.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Neen.

De heer **De Graaf**:

Hij heeft hier gezegd (ik citeer uit het nog niet gecorrigeerde stenogram): "Het is goed om dit erbij te zeggen, want wij hebben intussen, ten behoeve van het Hof" (de zaak is in hoger beroep, zoals u weet) "en de advocaat-generaal in eerste instantie, een aantal gegevens er nog extra bij geleverd die wij wel hadden, ten aanzien van een aantal van de eventuele verdachten, over wat wij uit het verleden wisten dat zij gedaan hadden.". Ik kan mij voorstellen dat u uit uw vel springt, als u hoort dat er in hoger beroep extra gegevens worden aangeleverd om te voorkomen dat het hof in dezelfde zaak een zelfde oordeel velt als u.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Nou, uit mijn vel springen... Zoals ik al zei, waren de signalen naar het OM duidelijk genoeg. Ook hier kan je zeggen dat het kennelijk een verkeerde inschatting was. Zij hebben misschien gedacht: wat wij nu op tafel hebben, is mondjesmaat, maar het moet maar genoeg zijn. Het viel tegen, toen het niet genoeg was.

De heer **De Graaf**:

Dus eigenlijk had het openbaar ministerie het herstel dat zij nu pleegt door extra informatie aan te leveren...

De **voorzitter**:

Het mogelijke herstel.

De heer **De Graaf**:

Het openbaar ministerie had dat mogelijke herstel dus al eerder kunnen plegen.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

In het algemeen is hoger beroep er ook voor om fouten die in eerste aanleg zijn gemaakt, te herstellen. In zoverre is dat dus mogelijk.

De heer **Vos**:

Ik wil nu even met u doorgaan over de meerwaarde van de rechter-commissaris in het voortraject. Ik wil aan de orde stellen wat de verdediging mogelijk gaat doen, indien ter zitting het oordeel van de rechter-commissaris besproken wordt. Verwacht u niet dat de formele strijd juist strakker gestreden zal worden, als er een besloten voortraject is met de rechter-commissaris?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ja, dat zie ik ook als een probleem. Als de rechter-commissaris toetst en het gaat om gegevens die de verdediging niet kent, dan komt die op achterstand. Het grote voordeel van toetsing op de zitting is dan ook dat de gegevens daar ook voor de verdediging naar voren komen. Die moet deze toch ook kunnen beoordelen.

De heer **Vos**:

Ik kijk even verder in de toekomst met u. Hebt u een standpunt over de opsporingsmethoden in het algemeen, in die zin dat volgens u iets in de wet geregeld moet worden? Kunt u daar iets over zeggen?

De **voorzitter**:

Ik wil u eerst nog even vragen wat u eigenlijk van de opsporingsmethoden weet en hoe u dat weet?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik weet daarvan door wat ik erover lees, bijvoorbeeld in de rechtspraak. Verder weet ik iets van opsporingsmethoden uit het rapport dat van de hand van uw commissie is verschenen.

De **voorzitter**:

U bedoelt het rapport van de werkgroep.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ja, van de werkgroep.

De **voorzitter**:

Hebt u daar nu nog veel van geleerd, als ik u dat vragen mag?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Nou, niet echt. Het zet wel op een rijtje wat er allemaal versnipperd tot je is gekomen.

De **voorzitter**:

Hebt u bijvoorbeeld een idee of infiltratie, observatie etcetera vaak voorkomen?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Neen, getalsmatig niet. Ik weet niet in hoeveel zaken of hoeveel uren dat gebeurt.

De **voorzitter**:

Of hoe intensief het gebeurt?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Als je een bepaalde zaak te behandelen krijgt - zo is dat in de Ramola-zaak ook gebeurd - dan krijg je een rapport of een proces-verbaal waarin staat hoe vaak welk pand is geobserveerd. Dus per zaak krijg je daar een goed beeld van.

De **voorzitter**:

Wanneer hebt u voor het eerst van peilbakens gehoord?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Dat weet ik niet. Ik denk in de aanloop naar de Ramola-zaak.

De heer **Rabbae**:

Is het daar gebeurd?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Neen, daar is het niet gebeurd.

De **voorzitter**:

En wanneer hebt u van inijkoperaties gehoord?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Dat heb ik voor het eerst uit de krant vernomen, toen ter sprake kwam dat dit was gebeurd. Ik meen dat dat de Zwolsman-zaak was. Dat weet ik echter niet zeker.

De **voorzitter**:

Maar daarvoor was u daar niet mee bekend?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Neen.

De heer **Vos**:

U neemt daarmee een lijdelijke rol in. Het is aan de rechtbank om af te wachten wat...

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Voor de rechtbank is het volgens mij een taak om per zaak te bekijken wat er gebeurd is en in hoeverre dat relevant is voor die zaak. Ik zou nog een ander voorbeeld kunnen noemen. Huiszoeking mag nu alleen maar met toestemming van de rechtbank. Als er echter een huiszoeking bij de heer A heeft plaatsgevonden zonder toestemming van de rechtbank - dat is dus fout - dan kan wat daar gevonden wordt, wel gebruikt worden in een zaak tegen de heer B. Dat is ook vaste rechtspraak. De regel is namelijk om het huisrecht van de heer A te beschermen. De heer B kan zich er echter niet op beroepen dat het huisrecht van de heer A niet is gerespecteerd.

De voorzitter:

Vindt u dat niet vreemd? De wetgever maakt regels. Die regels worden klaarblijkelijk niet gehouden door de uitvoerende organen. Maar dat is dan jammer; het is zo belangrijk dat wij daar maar mee moeten leven.

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Ik denk dat er in het algemeen wel grenzen zijn aan het behoorlijke handelen van de politie bij opsporing. Op een gegeven moment zeg je toch: dit kan echt niet meer. Zoals ik echter al zei, is dit vaste rechtspraak.

De voorzitter:

Ja, dat is mooi.

De heer Vos:

Waar liggen die grenzen volgens u?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

In abstracto vind ik het erg moeilijk om daarop te antwoorden.

De voorzitter:

Wij hadden met de heer Gelderman ook het voorbeeld, dat de rechter-commissaris erop moet toezien dat te zijnen overstaan voorwerpen die gebruikt zijn, ook banden, bij het tappen van een telefoon vernietigd en gewist worden. Wij vroegen: wat is te uwen overstaan? Hij zit er in ieder geval niet bij. Hij zei dat het zo was ontwikkeld. Moeten wij nu als wetgever nog preciezer zijn of vindt u dat de jurisprudentie dat uiteindelijk maar moet regelen? Hoe kunnen wij de grenzen goed aangeven als de rechter ze toch zelf naar goeddunken gaat toepassen?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Naar goeddunken... Ik denk dat het voor een zittingsrechter heel moeilijk is om in het algemeen te zeggen wat niet mag en wat wel. Je bekijkt de dingen per zaak. U noemt het voorbeeld van het wissen van de banden. In het voorgesprek is dat al ter sprake geweest. Toen ik rechter-commissaris was, werd het op mijn kamer gedaan.

De voorzitter:

Dus wel te uwen overstaan!

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Ja, maar je kunt natuurlijk zeggen dat dit de verantwoordelijkheid is van de rechter-commissaris. Het moet te zijnen overstaan. Als hij het aan iemand anders overlaat en het niet goed gebeurt, is het zijn fout.

De voorzitter:

Maar het staat toch zo niet in de wet?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Nee, zo staat het niet in de wet. Daar heeft u gelijk in.

De heer Rabbae:

Maar vindt u dat de rechter-commissaris eerst naar de tekst van alle bandjes moet luisteren voordat die gewist worden of kan dat gewoon mechanisch, door het apparaat?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Ik vind niet dat het nodig is om naar alles te luisteren. Je leest je letterlijke verslagen door. Als er naar aanleiding van dat verslag onduidelijkheid is of iets dergelijks, luister je dat voor zover dat van belang is voor de zaak na. Banden die gewist worden zijn meestal banden waar niets uit is gekomen.

De heer **Vos**:

Ik wil graag met u de gesloten raadkamer aan de orde stellen. Veel mensen die wij gesproken hebben, verdedigen dat de gesloten raadkamer, voorafgaande aan de strafzitting zelve, een oplossing zou bieden om te controleren of de methoden zorgvuldig gehanteerd zijn. Bent u bekend met het idee van de gesloten raadkamer?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ja! Ik ben daar geen voorstander van. Voor mijn gevoel is ingebakken in ons systeem, dat alles wat gebeurd is in de openbare zitting naar voren komt. Voor de verdediging is dan inzichtelijk wat er is gebeurd. Ik zou daar moeite mee hebben.

De heer **Rabbae**:

Mag ik met u overgaan naar het toetsingsmechanisme van het OM zelf? U weet van het bestaan van alle richtlijnen. Vanwege het OM is een Centrale toetsingscommissie in het leven geroepen, juist om het eigen werk te toetsen. Welk gewicht kent u toe aan het mechanisme van het eigen toetsingssysteem van het OM?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Dan kom ik er weer op terug dat de rechtbank zelf ter zitting als daar aanleiding toe is zal willen toetsen. Als die toetsingscommissie haar werk goed doet, gaat het allemaal goed. Dan heb je geen problemen. Maar als je twijfel hebt of het goed is gegaan, moet dat opnieuw bekeken worden.

De heer **Rabbae**:

Betekent dit dat u elke keer als u een goedkeuringsstempel van de Centrale toetsingscommissie op een opsporingsmethode ziet u die door laat gaan, behalve als u twijfel heeft?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ja, in zekere zin. Maar ook zonder dat stempel reageer je in de praktijk op je eigen twijfel of twijfel die door een ander wordt geuit. Dan ga je onderzoeken. Ik zou alleen denken, dat er minder gevallen zijn waarin je twijfel hebt als de toetsingscommissie haar werk goed doet. Het is haar functie en er gebeuren dus minder dingen verkeerd.

De heer **Rabbae**:

Maar dat betekent wel dat een aantal gevallen gewoon u kunnen passeren, zonder twijfels.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Dat zou het resultaat zijn...

De heer **Rabbae**:

U zegt niet dat het goed is dat het OM haar huiswerk goed doet, maar dat de uiteindelijke toetsing toch plaatsvindt door de rechter ter zitting.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Het is goed, maar niet voldoende. Ik geef het voorbeeld van een kind dat rekensommetjes maakt. Als die door iemand worden nagekeken en er drie fouten uit worden gehaald, zitten er misschien nog twee in. In die trant kun je het zien. Als de toetsingscommissie er een paar fouten uit haalt, blijven er voor de rechtbank minder fouten over om te onderzoeken.

De heer **Vos**:

Als ik het samenvat komt het erop neer, dat u als rechter gewoon zelf de controle wilt blijven uitoefenen op wat in feite in het voortraject gebeurt, rechter-commissaris of een centrale controle-instantie van het OM of niet. U zit als rechter op het eindstation en wilt zelf een beoordeling blijven geven.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ja zeker! Ik denk dat de uiteindelijke verantwoordelijkheid toch voor de zittingsrechter is.

De **voorzitter**:

Ik zou u in algemene zin willen vragen welke opsporingsmethoden naar uw mening in de wet geregeld dienen te worden.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik weet dat niet zo specifiek per opsporingsmethode. Ik denk wel, dat na alle problemen die er nu zijn het heel goed is dat er wat meer duidelijkheid komt.

De voorzitter:

Waar wilt u duidelijkheid?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Ik zou mij bijvoorbeeld kunnen voorstellen, dat na het vonnis in de Ramola-zaak, als dat in stand blijft, regels over het inzetten van infiltranten worden gesteld. Misschien is dat een grens die overschreden is. Je moet misschien zeggen dat je geen infiltranten moet gebruiken. Het probleem bij de aankopen is natuurlijk geweest, dat door een aankoop te doen een strafbaar feit werd gepleegd. De loop der dingen wordt beïnvloed. Dat is problematischer dan zuiver passief: peilzenders, inkijkoperaties. Daar laat je als het goed is alles staan zoals het er staat. Je luistert alleen wat er gebeurt.

De voorzitter:

Vindt u in de methodiek van het doorlaten van drugs in het milieu iets onrechtmatigs of rechtmatigs?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Als ik in de krant lees dat het om grote hoeveelheden gaat, denk ik dat er een grens is overschreden.

De voorzitter:

Maar ook een grens dat het niet meer rechtmatig zou zijn? Dat is natuurlijk eigenlijk nooit door de rechter getoetst in deze omvang.

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Nee, ik denk dat het ervan af kan hangen. Ik kan mij voorstellen, dat het wanneer je een grote organisatie wilt pakken noodzakelijk kan zijn om, hoewel je weet dat er transporten zijn, er een aantal ongemoeid te laten, omdat je anders niet achter de grote hoeveelheden komt.

De voorzitter:

Is er een moment waarop dat onrechtmatig wordt of niet? Is het louter een beleidskwestie?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Ik zou mij kunnen voorstellen, dat het op een bepaald moment te lang doorgaat. Dan krijg je de afweging of het nog proportioneel is voor de zaak waarmee je bezig bent.

De voorzitter:

Wanneer gaat het beleid van het openbaar ministerie of de politie voor de omvang van de verdiensten van een crimineel nu over in de vraag of het nog rechtmatig is?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Ik denk dat die vraag in haar algemeenheid toch moeilijk te beantwoorden is.

De voorzitter:

Als ik het zeggen mag, niet tegen u persoonlijk, worden wij er soms lichtelijk wanhopig van als iedereen ons maar zegt "dat kan ik u in het algemeen niet zeggen", "nee, dat is heel moeilijk", "nee, dan moet je toch vooral kijken naar de proportionaliteit". Bent u elkaar, als ik mij het woord mag veroorloven, binnen de magistratuur, zittend en staand, niet ontzettend aan het ontwijken? Ontloopt u niet de vraag wat echt niet kan? Sta op en zeg ook vanuit de magistratuur: dit is toch te gek. Dat vraag ik u nu natuurlijk als niet tot de magistratuur behorend.

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Ik kan mij voorstellen dat het zo op u overkomt. Misschien krijg je dan iets vaker een typisch juristenantwoord. "Het hangt ervan af".

De voorzitter:

Ik begrijp dat het ervan afhangt.

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Wij bekijken de dingen per zaak. Een onrechtmatige huiszoeking betekent niet per definitie dat het helemaal misgaat, want in sommige gevallen speelt dat een andere rol. Ik denk dat het ook een beetje inherent is aan de problematiek. Het lijkt mij heel goed dat er wat meer duidelijkheid komt en dat er wat geregeld wordt, maar je zult altijd interpretatievragen houden.

De voorzitter:

Dat begrijp ik. Is het nu zo dat de zittende magistratuur er in het verleden gewoon te weinig van geweten heeft wat er in feite aan de hand was of is die stelling te gewaagd?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Het zou kunnen. Vroeger werd in zaken ook wel gezegd: uit CID-informatie is ons gebleken... Ik zie dat niet als een grote ramp, maar als een ontwikkeling. Er is een periode geweest dat er erg veel belangstelling was voor onrechtmatig verkregen bewijs. Dat is een beetje uitgekristalliseerd. En nu wordt er gefocust op de opsporingsmethodes. Het recht ontwikkelt zich en dit is daar een onderdeel van.

De voorzitter:

Ja, maar hebt u er genoeg van geweten?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Dat kan ik natuurlijk niet zeggen, want ik weet niet wat ik toen niet wist.

De voorzitter:

Ja, maar u weet nu wat beter wat er te koop was.

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Ja, maar persoonlijk heb ik niet van die zaken gehad waarvan ik denk: daar is van alles aan de hand geweest en dat is allemaal voor mij verborgen gehouden.

De heer Koekkoek:

Vindt u dat de wetgever te kort geschoten is in het regelen van opsporingsmethoden?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Ik vind wel dat het erg belangrijk is dat er nu iets gebeurt. Ik weet echter niet of de wetgever te verwijten is dat hij daar niet eerder op is gekomen.

De heer Koekkoek:

Dus u hebt er geen last van gehad dat de wetgever zaken niet geregeld had?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Neen, maar dat hangt natuurlijk ook samen met het feit dat ik mij een hele tijd niet met het strafrecht heb bemoeid. Het probleem speelt al wat langer. Ik vraag mij daarbij wel af of het mogelijk was geweest om het eerder te doen. Het is natuurlijk een gevoelige materie die op zichzelf heel moeilijk te regelen is. Ik weet dus niet of, als je daar wat eerder een regeling voor getroffen had, dit wel een hanteerbare regeling zou zijn geworden.

De voorzitter:

Wij moesten bij wijze van spreken eerst de blauwe plekken voelen?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Ja, ik denk dat je het probleem eerst een beetje in kaart moet hebben, voordat je daar een goede oplossing voor kunt vinden.

De heer Koekkoek:

En als de wetgever iets niet regelt, vindt de rechter dan altijd wel een oplossing?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Je probeert een oplossing te vinden.

De heer De Graaf:

Ik begrijp nog niet helemaal hoe de vraag of 1000 kilo of 10.000 kilo softdrugs is doorgelaten bij een bepaalde methode, een rol kan spelen bij de beoordeling van de rechtmatigheid van de methode. U hebt het over proportionaliteit. Is het echter de taak van de rechter om de vraag hoeveel softdrugs op de vrije markt zijn gekomen, mee te laten wegen voor de rechtmatigheid? Dat is toch een pure beleidsvraag. Waar toetst u aan, als u zo'n vraag krijgt?

Mevrouw In 't Velt-Meijer:

Ik probeer het mij even concreet voor te stellen. Op een gegeven moment heb je een... Zoals u het zegt, is het volgens mij een beleidsvraag. Je hebt een topverdachte, maar er wordt gezegd dat het onrechtmatig is, omdat er van alles is doorgelaten. Ik kan mij voorstellen dat een rechter in zo'n geval juist zegt: voor deze verdachte is dat niet relevant.

De voorzitter:

Ik dacht dat u het vijf minuten geleden andersom zei.

De heer **De Graaf**:

Daarom vraag ik het ook nog even.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ja, maar toen had ik waarschijnlijk niet zo'n concreet voorbeeld. In het algemeen is het, zoals ik het nu zeg. Als er veel is doorgelaten en je hebt een verdachte waarvan je denkt dat die de topman is, dan is het niet relevant of er veel of weinig is doorgelaten.

De heer **De Graaf**:

U toetst dan namelijk weer of er sprake van uitlokking is geweest en u bekijkt wat de rol van de informant of infiltrant is geweest. U toetst echter niet aan de vraag of er 1000, 10.000 of 30.000 kilo hasj of misschien wel harddrugs op de markt zijn verdwenen? Dat is voor u als rechter niet relevant?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Op die lijn zat ik net. Als het helemaal de spuigaten uitloopt, kan ik mij voorstellen dat je zegt: dit kan echt niet. Dan spreek ik mijzelf echter in zoverre tegen dat je in wezen buiten de zaak omgaat door te zeggen dat dit echt niet kan.

De heer **De Graaf**:

Dus dan toetst u aan maatschappelijke aanvaardbaarheid?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik weet niet of wij dat zouden moeten doen, maar in die lijn dacht ik net wel. Ik kan mij voorstellen dat er zo vreemd wordt opgetreden dat er een punt komt waarop je zegt: dit kan niet meer. In het algemeen zijn wij echter per zaak bezig en kijken wij naar de relevantie voor die zaak.

De heer **Rabbae**:

Kun je tegenwoordig als rechter volstaan met een lijdelijke houding, zoals klassiek het geval is, of moet de rechter zich in deze tijd waarin zich grote zaken voordoen, wat actiever verdiepen in de materie?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

U bedoelt de opsporingsmethoden.

De heer **Rabbae**:

Opsporingszaken, technieken etcetera.

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Ik heb al eerder gezegd dat bekendheid met de technieken niet nodig is om te beoordelen wat er in een zaak is gebeurd. Dat is achtergrondinformatie. Ik denk ook dat een rechter niet echt lijdelijk behoeft te zijn. Als rechtbank kun je zeggen: ik wil ambtshalve verdachten horen en dingen uitgezocht hebben. Hoe meer er aan de hand is, hoe meer behoefte daaraan zal bestaan.

De heer **Rouvoet**:

Mijn vraag borduurt hier enigszins op voort. Wij horen van de kant van de politie steeds meer dat de traditionele aanpak niet meer voldoet, als het echt gaat om de zware criminaliteit, en dat wij naar het financieel rechercheren toe moeten. Het moet niet meer gaan om de kilo's en de kerels; de geldstromen moeten gevolgd worden. Anticipeert u daarop? Verdiept u zich daarin? Of wacht u tot een dergelijke zaak zich ter zitting voordoet, omdat er een heel specifieke opsporingsmethode is gebruikt?

Mevrouw **In 't Velt-Meijer**:

Op dit moment houd ik mij daar niet mee bezig. Het is natuurlijk wel zo dat bijvoorbeeld de Ramola-zaak aan het rollen is gebracht door de melding van ongebruikelijke financiële transacties. Als je echter moet bewijzen dat het drugsgeld is, zul je toch ook in die hoek weer onderzoek moeten doen.

De **voorzitter**:

Mevrouw In 't Velt, ik dank u wel. Sluiting 11.17 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 68**

23 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 23 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. J.H.M. Willems

Aanvang 11.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer J.H.M. Willems, geboren op 15 augustus 1944 te Sittard. Mijnheer Willems, de door u af te leggen eed luidt: Ik zweer, dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Willems:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De voorzitter:

Mijnheer Willems, u bent vice-president van het gerechtshof Amsterdam. Alweer een lid van de zittende magistratuur. Wellicht heeft u de verhoren van andere leden van de zittende magistratuur gevolgd.

De heer Willems:

In het begin werd dat onmogelijk gemaakt vanwege het tijdstip. Ik heb kennis genomen van de inhoud van hetgeen hier is besproken. Vanochtend is het mij om andere redenen onmogelijk gemaakt om dat te volgen.

De voorzitter:

Wij zijn ons bewust van de speciale verhouding die bestaat tussen de enquetc commissie en de onafhankelijke rechter. Ik neem aan dat u er geen bezwaar tegen heeft dat wij daarop niet nader ingaan.

De heer Willems:

Nee.

De voorzitter:

U bent een bekende: vice-president van het gerechtshof Amsterdam. U hebt de kamers in bekende zaken voorgezeten. Ik noem de zaak-Z. en de XTC-zaak. Bent u helemaal een strafrechtsman of bent u dat geworden?

De heer Willems:

Ik koester mij met de gedachte, dat ik er iets van weet. Ik beschouw mij niet als strafrechtsman. In het verleden heb ik mij daarvan afzijdig weten te houden. Tot voor kort moest ik mij onderwerpen aan het roulatiesysteem dat bij ons bestaat. Dat is zes jaar geleden. Ik heb in die tijd mijn best gedaan zoals dat een rechter betaamt. Daar zal ik een zeker niveau in bereikt hebben. Een oordeel daarover zal ik niet zelf geven; dat moet een ander maar doen.

De voorzitter:

Dat oordeel is aan uw onafhankelijke collega's, neem ik aan.

De heer Willems:

Nee, ook niet. Wij hebben wel gedachten over elkaars kwaliteiten. Het speelt geen rol bij de vraag op welke wijze de werkzaamheden moeten worden verricht. Wij doen alles afhankelijk van indeling, tijdsbestek, enz.

De voorzitter:

Heeft dat strafrechtwerk uw ziel en zaligheid?

De heer **Willems**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wij willen graag met u spreken over mogelijke overbelasting van de rechter, de vraag of u in uw arrest over de zaak-Z. in feite een bijna pseudo-wetgevende rol heeft gespeeld, de vraag hoe u staat ten opzichte van de toekomst van de toetsing, ook binnen het OM zelf, de vraag hoe omgegaan wordt met het proces-verbaal van politie, enz., en de vraag naar de wenselijkheid van wetgeving. Allereerst wil ik u iets vragen over de organisatie. Bent u genoeg toegerust om die mega zaken goed te kunnen behandelen? Ik bedoel het niet intellectueel, maar organisatorisch.

De heer **Willems**:

Ik zou het in n zin kunnen zeggen. Ik zie met jaloezie, hoe goed u bent toegerust. Het is overigens een niet helemaal vergelijkbare positie. Ik wil niet de indruk wekken dat ik mij onmiddellijk voeg in het weeklaag dat in het algemeen uit de kringen van de rechterlijke macht komt vanwege de werkdruk. Ik meen te mogen zeggen dat de druk die is gelegd op de strafrechtspleging, ook wat de rechters betreft, zo enorm is, dat wij alleen dank zij een wat overdreven mate van loyaliteit tegenover het ambt en de samenleving blijven doen wat wij doen. Als je een standpunt van meer formalistische aard zou betrekken in de zin dat je voor een aantal uren verondersteld wordt een week door te brengen met werk, dan zou je het absoluut niet redden. Ik vind dat er onvoldoende zicht is op en begrip voor de positie waarin wij moeten werken.

De **voorzitter**:

Onvoldoende zicht op en begrip voor bij wie?

De heer **Willems**:

Van de kant van de financier van het rechtsbedrijf, als ik dat zo mag zeggen: de Staat der Nederlanden, het ministerie van Justitie. Wij hebben betrekkelijk beperkte middelen. Er gaat heel veel om. Er is een vrij intensief systeem van het afdoen van zaken. Dat moet je allemaal zelf bekijken. In de ondersteuning zit het probleem. Langzaam maar zeker ontstaat de delegatie als methodiek. In laatste instantie zal de rechter natuurlijk het overzicht moeten houden. Het is heel lastig gebleken om het gewoon te redden. Dan hoort u mij niet praten over 38 uur in de week. Als er in de toekomst niet iets gebeurt, loopt het ergens vast.

De **voorzitter**:

In een interview met het weekblad Vrij Nederland heeft u gezegd, dat u een groot dossier zoals in de zaak-Z. laat beflapperen. Wat is dat?

De heer **Willems**:

Letterlijk het voorzien van gele plakkertjes, waarop kort staat vermeld, waarover een bepaalde passage gaat of waar de relevante zaken zitten. Het is een bewegwijzering in die omvangrijke dossiers aanbrengen. Het vindt plaats in een zeker werkoverleg.

De **voorzitter**:

Leest u dat dossier van a tot z?

De heer **Willems**:

Ja.

De **voorzitter**:

Helemaal?

De heer **Willems**:

Lezen is iets anders dan lezen. Een strafdossier heeft een bepaalde methodiek van opbouw. Je leert diagonaal lezen op plaatsen waar dat kan. Door ervaring en de reden van het onderzoek weet je, waar je heel nauwkeurig moet gaan lezen. Je hebt alle bladzijden in de hand, maar je leest het niet zoals je een boek leest. Als er telefoontaps in zitten - vaak omvangrijke aangelegenheden - dan kijk je er met een schuin oog overheen. Je vertrouwt erop dat je gesprekken over huishoudelijke aangelegenheden herkent. Je besteedt er niet

veel aandacht aan. Gesprekken over de zaak zelf lees je nauwkeurig. Er zitten beslaglijsten in, de aanhef is standaard en kun je overslaan.

De **voorzitter**:

De vroegere Amerikaanse president Kennedy had een speciale leesmethode, waarmee hij het werk Oorlog en Vrede in n avond uitlas.

De heer **Willems**:

Dat zou mij niet lukken.

De **voorzitter**:

Hij las diagonaal. Doet u dat ook?

De heer **Willems**:

Ik weet niet precies hoe Kennedy dat deed.

De **voorzitter**:

Hij kwam op zijn bureau en zei: ik heb gisteravond Oorlog en vrede gelezen. Het speelde in Rusland, geloof ik.

De heer **Willems**:

Dat is de ideale toestand voor een rechter die verondersteld wordt uitsluitend te oordelen op basis van het onderzoek ter terechtzitting. Er zijn rechters die menen dat je niets moet lezen, omdat dit de onbevooroordeeldheid zou bevorderen. Zo komen wij echter niet op de zittingen. Het lezen van de dossiers kost wat meer dan n avond.

De **voorzitter**:

Weet u in algemene zin genoeg van wat in de praktijk aan opsporingsmethoden wordt toegepast om een goed oordeel te kunnen hebben?

De heer **Willems**:

Zonder meer niet. Je hebt altijd te oordelen over feitelijkheden, de casus. Het kan gaan over onderwerpen waarvan jezelf niets hoeft te weten. Als het gaat over opsporingsmethoden - als men scannen een opsporingsmethode wil noemen...

De **voorzitter**:

Het af luisteren van autotelefoons.

De heer **Willems**:

Ik kan er nu wellicht iets zinnigs over zeggen. Bij de eerste confrontatie heb je er een hele vage voorstelling van. Wil je daarover oordelen dan is het noodzakelijk dat je er iets meer grip op krijgt. Je moet daarnaar onderzoek doen, als je denkt dat dit relevant is voor de beantwoording van de vragen. Als ik belangstelling voor de techniek van het scannen zou hebben, dan zou ik het als priv persoon hebben kunnen weten. Als rechter hoef ik het niet te weten. Je moet wel je capaciteit inzetten in onderzoek om zoveel informatie daarover te verkrijgen dat je vanuit je functie er iets verstandigs over kunt zeggen.

De **voorzitter**:

Is het voor u toch niet dienstig te weten, wat in de praktijk politie en justitie doen, als de verdediging zegt, dat dit en dat is gebeurd en dat het niet rechtmatig is?

De heer **Willems**:

Het antwoord is zonder meer ja.

De **voorzitter**:

Kun je stellen dat de zittende magistratuur daarvan in het verleden te weinig wist?

De heer **Willems**:

Ik vind het lastig om dat te zeggen. Ik kan het alleen vanuit mijn eigen perspectief beantwoorden. Het zou voor de behandeling van de zaak en voor het zicht en het begrip beter zijn geweest als je er wat meer van geweten had. In die zin is het antwoord: er is wat te weinig geweten. Het is de verantwoordelijkheid van de rechter om zich de wetenschap eigen te maken die hij nodig vindt.

De **voorzitter**:

Als je kijkt naar de commotie die over dit onderwerp is ontstaan en als je de handboeken erop naleest, dan zie je toch een vrij groot gat.

De heer **Willems**:

Wat bedoelt u daarmee?

De **voorzitter**:

Een vrij grote kennisachterstand.

De heer **Willems**:

Dat is zo. Ik heb mij een aantal malen beziggehouden met het vergaren van feitelijke kennis buiten het recht. Dat bevordert de mogelijkheid van een adequate beoordeling. Je hebt wat in te halen.

De **voorzitter**:

Waar ligt dat aan? Is dat te wijten aan de wetgever die geen duidelijke richtlijnen geeft?

De heer **Willems**:

Nee, hoor. Dat staat er een beetje los van. Het gaat erom dat een rechter - het geldt niet alleen voor het onderwerp waarover wij thans spreken, maar zeer in het algemeen - die een oordeel moet vellen over een feitelijkheid, een idee moet hebben wat hij zich daarbij moet voorstellen. De relatie van het recht naar de feiten leggen, belangstelling voor de feiten. Toen ik eens werd geconfronteerd met het verschijnsel, dat in het Utrechtse 177 woningen op inzakken stonden - het was een gevolg van een verkeerde fundering - had ik geen idee waarover het ging. Op dat moment moet je ervoor zorgen, dat je dat idee krijgt, anders kun je er niet over oordelen. Dat is in dat geval toen ook gebeurd. Gedurende een lange dag heeft een heibaas dat aan mij uitgelegd. Toen dacht ik het te begrijpen. Of dat ook zo is kan ik niet helemaal toetsen. Dat is hier niet anders. Als je wordt geconfronteerd met bijvoorbeeld peilapparatuur of scanners, dan moet je je de wetenschap daarover eigen maken. Dat betekent, dat je op zoek moet gaan. In de zaak-Kwartan hebben wij dat ook gedaan. Daar is ons het systeem van scannen met vaste en losse scanners...

De **voorzitter**:

Door technici is dat toen uitgelegd?

De heer **Willems**:

Ja, aan de hand van een boekwerk en tekeningen. Dan hoop je dat je het in de vingers hebt aan het einde van de dag.

De **voorzitter**:

Sinds wanneer weet u van het bestaan van de zogenaamde peilbakens?

De heer **Willems**:

Sinds de XTC-zaak.

De **voorzitter**:

Dat was?

De heer **Willems**:

Ik weet het niet precies meer, maar wij zijn eraan begonnen in juni 1993 en die zaak heeft geduurd tot juni 1994. In de loop van dat jaar is dat op enig moment aan de orde gekomen.

De **voorzitter**:

En toen hoorde u voor het eerst van het bestaan van die peilbakens?

De heer **Willems**:

In het perspectief van het strafrecht. Ikzelf had wel enig idee dat er zo iets bestond als een mogelijkheid om signalen uit te zenden die ergens anders konden worden opgevangen, waardoor je iets kunt volgen. Dat had niets met het recht te maken. Dat het werd ingezet in onderzoek en het strafrecht, was iets wat ik toen voor het eerst vernam.

De **voorzitter**:

Bent u daarna wel eens op bezoek geweest bij de sectie DTOO in Driebergen?

De heer **Willems**:

Ja.

De **voorzitter**:

Op uw eigen initiatief?

De heer **Willems**:

Nee. Er was een contact met een aantal mensen van de politie, die onze zittingen regelmatig volgen. Laat ik zeggen: docenten uit de politiewereld die belangstelling hebben

voor wat er in Amsterdam gebeurt. In dat kader zij wij daar eens een keer op bezoek geweest om er in algemene zin over te praten. Het is de toevalligheid geweest dat een van diegenen uit Zutphen verbonden raakte aan de dienst in Driebergen. Hij vroeg of wij belangstelling hadden daar eens te gaan kijken. Wij hebben daarop ja gezegd.

De **voorzitter**:

Dan het verschijnsel infiltratie en het gebruik van informanten. Bent u goed op de hoogte van hoe ver dat in de praktijk gaat?

De heer **Willems**:

Ik heb daar de laatste tijd dingen van gelezen, met name over de wijze waarop dat plaatsvond, waar ik nog niet eerder van had gehoord.

De **voorzitter**:

Waar bijvoorbeeld en wanneer?

De heer **Willems**:

In het kader van deze enquête.

De **voorzitter**:

Hier komen dingen over tafel die u niet wist.

De heer **Willems**:

Het systeem was mij bekend. Het verschijnsel infiltratie en de juridische positie daar omheen waren mij niet onbekend. Dat infiltranten, informanten - de grens is niet altijd even scherp - contacten hadden in het criminele milieu en daar ook in meeliepen op de een of andere manier, was ook niet onbekend. Het was uiteraard ook niet onbekend dat daaromtrent de Tallon-positie bestaat.

De **voorzitter**:

Het criterium uit het zogenaamde Tallon-arrest.

De heer **Willems**:

Ja, in die zin dat het geoorloofd is, zij het, wil het een rol in de strafzaak kunnen spelen, dat het niet uitgelokt moet zijn, kort door de bocht gezegd.

De **voorzitter**:

Wilt u niets kort door de bocht zeggen? Het is overigens aan u om dat kort door de bocht te noemen.

De heer **Willems**:

Het mag niet op andere handelingen worden gebracht dan die waarop de opzet reeds was gericht. Dat had ik willen zeggen. Dat het echter op de schaal gebeurde en in de omvang, zoals dat nu te horen is en wordt verteld - of het waar is, moet deze commissie uitmaken - dat was mij niet bekend.

De **voorzitter**:

De regel dat de informant en de infiltrant geheim moeten blijven, is dat een rechtsregel?

De heer **Willems**:

Nee, dat is een beslissing op basis van een belangenafweging. Het is geen rechtsregel. Wij praten altijd over dit soort zaken vanuit het juridische toetsingskader. De gedachte daarbij is dat de rechter datgene moet kunnen toetsen, moet kunnen beoordelen, moet kunnen controleren, waarvan hij vindt dat dit het geval is.

De **voorzitter**:

Als je de arresten leest waar u aan meewerkt, dan staat het ieder geval buiten kijf dat de identiteit van de infiltrant of de informant geheim moet blijven.

De heer **Willems**:

Nogmaals, dat is geen rechtsregel, maar een belangenafweging. Er wordt naar gevraagd. Er wordt onderzoek gedaan naar de vraag in hoeverre informanten en infiltranten een rol hebben gespeeld. Er wordt onderzoek gedaan naar de vraag of geen sprake is van uitlokking en of dus voldaan is aan het Tallon-criterium. Wil je daar meer van weten, dan wordt uiteraard gesproken over het verschijnsel van de infiltrant. Als dat op de zitting aan de orde komt, dan komt ook de vraag aan de orde hoe specifiek er mededelingen moeten worden gedaan. In ieder geval is naar mijn overtuiging de rechtsregel dat geen onbepaalde

aanspraak bestaat op volledige openbaarheid. Er kan worden aangevoerd dat bepaalde dingen niet gezegd zouden moeten worden.

De voorzitter:

Op basis van artikel 288 Strafvordering, of zelfs dat niet?

De heer Willems:

Dat is het punt niet. Ook op het terrein van het ongeschreven recht of het jurisprudentieel recht speelt het. Je hebt natuurlijk de bevoegdheid om vragen te verhinderen. Akkoord, maar daar ligt de gedachte achter dat het rechtens ook niet zou hoeven. Anders kom je aan die positie niet toe. Een concreet voorbeeld. De XTC-zaak was voor ons de eerste zaak, waarbij dingen naar buiten kwamen die aanleiding geven om verder onderzoek te doen. U kent het beroemde persbericht van 7 december 1993. Op 8 december 1993 werd die zaak...

De voorzitter:

U bedoelt het persbericht van de Amsterdamse driehoek dat het IRT werd opgeheven. Op 8 december dient bij u de XTC-zaak ter zitting.

De heer Willems:

Precies.

De voorzitter:

Had die overigens niet direct te maken met het IRT?

De heer Willems:

Het was een IRT-zaak, met dezelfde heer Lith als teamleider.

De voorzitter:

Precies.

De heer Willems:

In de Volkskrant van die ochtend stond een bericht over dat persbericht. Daar kwamen de advocaten mee. Wij hebben toen gezegd dat wij dat bij die stand van zaken zouden moeten onderzoeken. Als namelijk wordt gemeld dat een team wordt ontbonden vanwege een ongeoorloofde methode van opsporing en als je te maken hebt met een zaak die door dat team is gedaan, dan kun je je kop daarvoor niet in het zand steken. Dat wil je niet, maar je kunt het ook niet. Toen dus werd gevraagd om een onderzoek op dat stuk, hebben wij dat aanstonds ingewilligd. Wij hebben toen beslist dat twee leden van de driehoek plus de heer Lith als getuigen zouden moeten worden gehoord. Dat is gebeurd op 10 december.

De voorzitter:

Bent u toen veel wijzer geworden?

De heer Willems:

Wat dat betreft niet, maar ik maak het even af. Toen is nadrukkelijk aan de orde geweest - daar ging het wat ons betreft om - of die methode ook was gebruikt in dat onderzoek. Er is toen door de gehoorde getuigen in koor gezegd dat dit niet het geval was. Je kunt daar genoeg mee nemen, het geloven en het daarbij laten. Het ging om een verhoor van een hele dag, waarin je probeert je vinger wat meer achter de dingen te krijgen om voor jezelf de beslissing te kunnen nemen of je het al of niet aannemelijk acht. Uiteindelijk hebben wij beslist dat wij dat aannemelijk achtten en dat die methode niet in die zaak is gebruikt. Toen is, in verband daarmee, ook de vraag aan de orde geweest van de informant die het zou betreffen. Door de getuigen is toen aangekaart dat het noemen van namens levensgevaar met zich zou brengen. Wij hebben daarvan beslist dat wij dat aannemelijk achtten. Op die grond hebben wij vervolgens als mededeling gedaan dat de vraag naar de identiteit niet hoefde te worden beantwoord.

De voorzitter:

Maar op 8 december weet u natuurlijk ook niet wat de gewraakte methode is!

De heer Willems:

Neen, absoluut niet. Het heeft ook niet zoveel zin om daarover te fantaseren. Op den duur werd wel duidelijk waarover het zou moeten gaan. Ik weet overigens niet hoe helder het nu is, maar waarschijnlijk bestaat er meer helderheid dan twee jaar geleden. Dat was voor ons ook niet de vraag. De vraag was om vast te stellen of die methode wel of niet in die zaak

werd gebruikt. Je kunt zeggen dat wij nieuwsgierig zijn. Dat is ook zo. Ik had toen best willen weten wat het was, uit pure nieuwsgierigheid.

De **voorzitter**:

Nieuwsgierigheid, of ook een element voor de beoordeling van de rechtmatigheid?

De heer **Willems**:

Neen. Als je vaststelt dat die methode in dat onderzoek niet is gebezigd - wij hebben dat gedaan op basis van de verklaringen van de heren Vrakking, Nordholt en Lith, maar het is de verantwoordelijkheid van de rechter om dat wel of niet op die verklaringen vast te stellen - dan ga je de grenzen van het geding als het ware te buiten als je dan wilt doorvragen over iets wat in een andere zaak speelt. Wij hebben ook tegen de advocaten gezegd, want die wilden weten hoe het zat, dat wij ons beperkten en ook moesten beperken tot de zaak die aan onze beoordeling werd voorgelegd. Daarvan is aangenomen en beslist dat die methode niet was gebezigd. Op dat moment houd je beroepsnieuwsgierigheid, je ambtshalve nieuwsgierigheid op.

De **voorzitter**:

Ik kom terug op de informant. Er bestaat geen rechtsregel dat die altijd onbekend blijft. Het zou kunnen zijn dat u zegt dat u niet tevreden bent en dat u het gewoon wilt weten.

De heer **Willems**:

Ja, als je aarzeling hebt omtrent de vraag of de voorlichting van de getuigen of de stukken daarover voldoende zijn, als je aarzeling hebt over de vraag of je beslissing a of beslissing b moet nemen, dan kan de rechter doorvragen. Daarom heb ik ook met enige verbazing kennisgenomen van het standpunt dat hier is geuit, dat de rechter op enig moment niet meer zou mogen doorvragen.

De **voorzitter**:

Door wie is dat standpunt ingenomen?

De heer **Willems**:

Door een officier van justitie, die sprak over het niet naar voren brengen van de informant als de rechter dat zou vragen. Dat lijkt mij een onjuist standpunt.

De **voorzitter**:

Als ik mij goed herinner, is dat de officier van justitie Pieterse uit Den Bosch geweest, maar die verbond daar de consequentie aan om de zaak eventueel stuk te laten gaan en om die in feite aan uw oordeel te onttrekken.

De heer **Willems**:

Als ik het goed heb begrepen, maar ik kan mij vergissen, dan was in een lopende zaak de gedachte dat een informant als getuige zou dienen te verschijnen. De officier...

De **voorzitter**:

...zei toen dat hij daar eventueel niet aan mee zou werken, met het gevaar dat hij niet ontvankelijk zou worden verklaard.

De heer **Willems**:

Het meest voorzichtige dat ik daarover kan zeggen, is dat ik moeite heb met dat standpunt.

De **voorzitter**:

Doet u het maar onvoorzichtig.

De heer **Willems**:

Ik vind het onaanvaardbaar.

De heer **Koekkoeck**:

U wilde weten of de methode uit het persbericht was gebruikt in de XTC-zaak. Wat ik niet helemaal begrijp, is dat u niet precies wilt weten wat die methode is waarnaar u vraagt.

De heer **Willems**:

Omdat de mededeling van degenen die daaromtrent onder ede iets zeggen, voldoende grondslag is voor de vaststelling dat die methode niet is gebruikt. De mededeling dat de mensen die er wel de verantwoording voor hebben, deze niet nemen, is daar genoeg voor. Dan houdt het verder op.

De heer **Koekkoeck**:

Heeft u aan de getuigen gevraagd wat de methode inhield?

De heer **Willems**:

Die vraag is, hetzij door iemand van ons, hetzij door de procureur-generaal, hetzij door n van de raadslieden, zonder twijfel aan de orde gesteld. De vraag is niet beantwoord. Dat hoefde ook niet, want het uitgangspunt is dat de verantwoordelijke personen voor dat onderzoek weten wat er in dat onderzoek is gebeurd. Die vraag stel je wel: bent u volledig op de hoogte van wat zich in dat onderzoek heeft voorgedaan? Als wordt gezegd dat men dat is, dan kun je daarover uitweiden, maar als door dezelfde personen wordt gezegd dat die methode, waarover de staf wordt gebroken, niet is gebezigd in dat onderzoek, dan is dat voor ons op dat moment genoegzaam.

De heer **Koekkoek**:

Als u niet weet wat de methode inhoudt, kunt u dan beoordelen waar het gaat om de zaak die voorligt, of die methode inderdaad niet is gebruikt?

De heer **Willems**:

Dat hebben wij beoordeeld. Dat staat in het arrest te lezen. Het punt is ook op een andere manier nog eens aan de orde gekomen. In de pleidooien is namelijk gevraagd om het publiceren, in die zaak althans, van het geheime deel van het rapport-Wierenga. Dat verzoek is gedaan. Op dat verzoek hebben wij een beslissing genomen. Wij hebben overwogen, naar aanleiding van het onderzoek ter terechtzitting, dat voor ons voldoende vaststond dat in dat geheime deel van het rapport-Wierenga geen gegevens beschreven stonden die met het onderzoek van de XTC-zaak te maken hadden.

De **voorzitter**:

Hoe weet u dat?

De heer **Willems**:

Op grond van wat ik zojuist zei. Er is onderzoek gedaan naar de vraag of de methode gebruikt die in het rapport werd besproken.

De **voorzitter**:

Heeft u dat geheime deel gelezen?

De heer **Willems**:

Ik niet.

De **voorzitter**:

Hoe weet u dat dan?

De heer **Willems**:

Wij hebben dat beslist op grond van een soort negatieve afbakening, op grond van onze analyse van hetgeen daarover op de zitting was gezegd, zonder te weten wat de methode precies inhield. Dat het ergens in de sfeer van infiltratie ligt, dat weet je wel, maar dat kan iedereen bedenken. Hoe precies, dat wisten wij niet. Er is door de mensen die daarvoor de verantwoordelijkheid hebben genomen, nadrukkelijk gezegd dat die methode niet was gebruikt. Er is over doorgevraagd om te bekijken hoe vast men in het zadel zat wat die mededeling betrof. Er is ook nog gesproken over softdrugs, terwijl het in de XTC-zaak over XTC ging. Dat is voor ons ook een argument geweest om te zeggen, waar het gaat om het onderzoek, zoals dat heeft gelopen, voor zover je dat kunt beoordelen, dat het niets was. Ik heb kunnen lezen dat het IRT in die zaak groot geluk heeft gehad door de boekhouding te vinden. Ik weet overigens niet of het de bedoeling is om namen van verdachten voluit te noemen.

De **voorzitter**:

Dat laten wij aan u. Wij doen het niet, maar als u het doet, dan is het uw verantwoordelijkheid.

De heer **Willems**:

Dat maakte het onderzoek nogal gemakkelijk. Dat is de vaststelling achteraf, maar het is ook nog gezegd door de heer Van den Berg. Je ziet de gang van het onderzoek. Je ziet wat er wel is gebeurd. Het is vlot verlopen door een toevalligheid. Zo moet ik het zeggen. Men vond iets wat men absoluut niet verwacht had daar te zullen vinden, namelijk een complete

boekhouding. Het onderzoek, zoals ik zojuist aangaf, met de genoemde getuigen, met de omstandigheid dat het ging, op basis van wat je hoorde en las in kranten, over softdrugs en iets in de sfeer van infiltranten, die totaliteit van gegevens heeft ons ertoe geleid in gemoede te beslissen dat wij niet zouden hoeven weten, voor de beoordeling van deze zaak, wat er in dat geheime deel stond. Uiteraard was voor ons ook het probleem, als de beslissing anders was geweest, hoe het verder had gemoeten, want er was kenbaar gemaakt dat het een geheim deel zou zijn.

De heer **Koekkoek**:

Hoe kijkt u er nu tegenaan? Bent u nog steeds van mening dat het niet van belang was om te weten wat de methode inhield voor de XTC-zaak?

De **voorzitter**:

U weet dat alles wat u hier zegt, een rechter in rechte niet kan worden aangemeten.

De heer **Willems**:

Dat weet ik, maar dat neemt niet weg dat, als een advocaat op een zitting zegt dat die mijnheer weg moet - ik word dan dus gewraakt - omdat hij zich daar en daar zo en zo heeft uitgelaten, ik niet zou weten wat ik daarmee aan zou moeten.

De **voorzitter**:

Artikel 24 van de Wet op de parlementaire enquête toch.

De heer **Willems**:

Dat laat onverlet de mogelijkheid van discussie op dat andere front en op andere grondslagen. Het antwoord is nee.

De **voorzitter**:

Ook als zou blijken dat in dat geheime deel over XTC wordt gesproken?

De heer **Willems**:

U wilt wel van ons aannemen dat ook voor ons bij voortduring de vraag leeft op welke glad ijs je je al dan niet bewogen hebt. Los van de vraag, hoe dat gekwalificeerd zou moeten worden, zou het hoogst pijnlijk zijn, als na een beslissing vastgesteld zou moeten worden, dat je van verkeerde grondslagen bent uitgegaan. Overigens is dat weer niet zo verschrikkelijk pijnlijk omdat in ons bestel een mogelijkheid van revisie bestaat. Voor zover ik het nu kan overzien, blijft het antwoord nee. Dat deel en wat zich in het kader van die methode in Kennemerland heeft afgespeeld, heeft hier niet gespeeld.

De heer **Rabbae**:

Is het onder ede verklaren dat de methode niet is gebruikt van de kant van het OM voor u in de regel voldoende?

De heer **Willems**:

Ik voeg eraan toe dat het niet het OM is, dat onder ede verklaart, maar de getuige. Zo mag u het niet zeggen. In een strafproces horen getuigen de waarheid en niets dan de waarheid te zeggen. De eed is er om er nog eens op te wijzen, dat dit de positie is. Dat laat onverlet dat de rechter beoordeelt wat hij wel en niet van de verklaring vindt. Hij kan vinden dat het niet conform de waarheid is. Die beslissing geldt altijd. De theorie en ook de praktijk zijn dat dan de beslissing is dat het anders is, dat iemand dus meinedig heeft verklaard. In het algemeen gesproken zal de verklaring ter zitting conform de waarheid zijn. Dat is het startpunt van de gedachten daarover, zeker als het gaat over de vraag hoe de hoge politiefunctionarissen en leden van het OM verschijnen.

De **voorzitter**:

Iemand die ik al sinds mijn studententijd goed ken en thans advocaat is, zei: 20 jaar geleden werd je bijna door een president verticaal de zittingzaal uitgedragen, als je ook maar enigszins twijfelde aan processen-verbaal en verklaringen van politiemensen en het OM. Wat u nu zegt, zou kunnen wijzen op iets meer twijfel.

De heer **Willems**:

Nee. Voor mijzelf wil ik op die manier de discussie niet ingaan. De rechter heeft de verplichting om zich een oordeel te vormen over de hem voorgelegde feiten. Het behoort tot zijn taak om die feiten in het kader van het proces - hoor en wederhoor, discours,

tegenspraak - vast te stellen. Dat doe je naar beste vermogen en vanuit de juridische perceptie die daarbij een rol speelt.

De **voorzitter**:

Wat is "juridische perceptie"?

De heer **Willems**:

De relevantie, het belang van een feit voor de beslissing. De omstandigheid dat het op een zondag is, kan van belang zijn, maar hoeft dat niet te zijn. Als het niet van belang is, doe je daarnaar verder geen onderzoek doen. Dat kader wordt wel gevormd door de vraag, wat je moet beoordelen.

De **voorzitter**:

Het ging om de vraag of u meer dan vroeger twijfelt of het waar is wat in het proces-verbaal staat.

De heer **Willems**:

Voor die zes jaar sprekend: nee.

De **voorzitter**:

Is dat ook zo omdat je anders niet meer kunt werken?

De heer **Willems**:

Nee. Het werken wordt buitengewoon lastig, maar ik wil het niet op die manier omdraaien. Wat wij vinden dat onderzocht moet worden, onderzoeken wij. Ik heb niet veel feitelijke aanknopingspunten voor de veronderstelling, dat in processen-verbaal vaak iets staat wat niet conform de realiteit is. Dat is wat anders dan de vraag of er alles in staat.

De **voorzitter**:

Laat ik die er dan bij stellen.

De heer **Willems**:

De vergelijking hoeft niet meer te worden gemaakt, want wij praten over een verschijnsel uit een recente periode. Dat delen van de gang van het vaak uitgebreide onderzoek niet in het proces-verbaal staan is een gegeven waarmee je wordt geconfronteerd. Ik wil niet in definitiekwesties vallen, maar je kunt zeggen dat een proces-verbaal dat niet volledig is, niet juist is. Voor de beoordeling is het niet zo zinvol om daarover lang na te denken. Als je het constateert, ga je het onderzoeken.

De **voorzitter**:

U hebt verschillende arresten gewezen, waarbij u expliciet verder navroeg: leg mij dit en dat eens uit. Moet u dat in feite niet in n klap hebben?

De heer **Willems**:

De ideale toestand is ja. In het arrest-Zwolsman werd wellicht enigszins ten overvloede het OM er vertrouwd mee gemaakt, dat de wijze van verslaglegging in de toekomst wat anders gaat worden.

De **voorzitter**:

Ik kom zo op de zaak-Lith terug. U zegt dat het proces-verbaal klaarblijkelijk minder volledig is dan het zou moeten of kunnen zijn. Zeg ik dat zo goed?

De heer **Willems**:

Ja.

De **voorzitter**:

Voorts heeft u de indruk dat u zich op glad ijs bevindt. Hoe kunt uzelf beter op de hoogte zijn dan wel geraken - ook eventueel niet via allerlei ingewikkelde tussenarresten - van wat er te koop en aan de hand is? Welke invloed heeft u daarop als rechter?

De heer **Willems**:

Uiteindelijk niet meer dan door het formuleren van de regels en de procedurele positiebepaling. Als wij met regelmaat in tussenarresten vragen om nadere gegevens, dan zou de politie daaruit moeten afleiden dat er een systeem bedacht moet worden, waarbij dat vragen niet nodig is en het aanstonds wordt aangeleverd.

De **voorzitter**:

In andere kamers zijn nogal zware oordelen gevallen over mega-zaken, die niet-ontvankelijk zijn verklaard. Is dat mede te verklaren vanuit een oordeel, dat het nu als het ware - ik zeg het niet juridisch - welletjes is geweest? Ik vraag u niet specifiek, want dat zou mij niet passen. Ik vraag het in algemene zin. Er is sprake van een toename van zaken die stuk lopen. Is daaruit af te leiden dat in sommige gevallen betrokkenen het blijkbaar welletjes vonden?

De heer **Willems**:

Ik zou het zo niet zeggen. Ik geloof niet dat je het standpunt zou moeten betrekken om op grond van een eigen persoonlijke irritatie beslissingen te nemen.

De **voorzitter**:

Dat het welletjes is, hoeft toch geen persoonlijke irritatie in te houden?

De heer **Willems**:

Dat is in ieder geval niet de positie. Wat wel de positie kan zijn is dat je vaststelt als feit, dat er gepoogd is de waarheid geweld aan te doen. Bij het Raampoort-arrest hebben wij gezegd, dat niet-ontvankelijkheid zou kunnen ontstaan bij het welbewust misleiden van de rechter. Dat werd al beslist en overwogen lang voordat er enige discussie was over deze aangelegenheid. Daar betrof het de vraag of er voldoende inzicht bestond in een soort infiltratie-operatie, pseudo-kooppositie. Er is gedebatteerd over de vraag of al dan niet alles in het dossier zou moeten staan. Wij hebben toen de rechtsregel geformuleerd - overigens was die niet nieuw - dat geen regel van recht meebrengt, dat het OM niet-ontvankelijk zou moeten worden verklaard op de grond dat niet alles reeds in de stukken was te vinden. Het onderzoek ter zitting kan die feitelijke gegevens doen aanvullen. Het is niet de meest wenselijke situatie. Voorlopig is de stelling dat het OM niet niet-ontvankelijk moet worden verklaard omdat het dossier niet volledig is. Wij hebben wel gezegd dat het anders kon zijn - het was daar niet de positie - indien je zou moeten vaststellen, dat welbewust met het oogmerk van misleiding van de rechter de zaken buiten het dossier werden gehouden. Dat is niet omdat het dan welletjes is. De rechtsregel is dat als je dat vaststelt - het is geen persoonlijke voorkeur of irritatie - dat kan leiden tot niet-ontvankelijkheid.

De **voorzitter**:

Zie ik het goed dat arresten waaraan u heeft meegewerkt, vaak als het ware een laatste waarschuwing afgeven?

De heer **Willems**:

Nee.

De **voorzitter**:

Ik wil er twee noemen. Het ene is het XTC-arrest waar het ging over het gebruik van de printgegevens. Het andere is het Z.-arrest, waarin u lijkt te zeggen dat een verbaal, zoals uiteindelijk gemaakt door hoofdinspecteur Woelders in feite van het begin af aan erbij had moeten zijn. Dat zagen wij in de commissie enigszins als: het Hof geeft een laatste waarschuwing.

De heer **Willems**:

Het staat niet in het arrest. De eerste zaak zeker niet.

De **voorzitter**:

In dat arrest wordt gesproken over een ernstige schending van de rechtsorde.

De heer **Willems**:

Ja. Aan de orde is geweest het gegeven dat de officier van Justitie een opdracht had gegeven tot het plaatsen van een printer. Die printer heeft een tijd gedraaid op twee nummers. De printgegevens zijn daarna vernietigd. De print is omgezet in een tap op een van de twee nummers, toen bleek, dat frequent verkeer plaatsvond. Wij hebben toen als rechtsregel beslist tegenover de toen anders luidende gedachten van het OM dat de vernietiging niet zou moeten plaatsvinden en dat de printgegevens onderdeel van het dossier zouden moeten uitmaken. De rechtsregel is dat onderzocht moet kunnen worden op basis van de voorhanden zijnde stukken of rechtmatig gebruik is gemaakt van de bevoegdheid om gegevens van telecommunicatieverkeer op te vragen. Ik heb dat arrest de

laatste jaren niet onder ogen gehad, maar ik kan mij absoluut niets herinneren van een laatste-waarschuwingsachtige formule.

De **voorzitter:**

Ernstige schending van de rechtsorde.

De heer **Willems:**

Dat is zo.

De **voorzitter:**

Was dat dan geen laatste waarschuwing?

De heer **Willems:**

Nee. Dat mag u niet zo lezen. U mag het lezen zoals u wilt, maar ik zal het niet onderschrijven. Het is de constatering, dat een bepaalde opvatting over het opbouwen van een dossier en de verbaliseerplicht in strijd met het recht is. Naar onze opvatting behoren die dingen in het dossier te zitten.

De heer **Rabbae:**

Ik wil nog een vraag over het proces-verbaal stellen. Ik meen een tegenstrijdigheid te bespeuren bij u. In het geval van het bewust misleiden van de rechter kan sprake zijn van het niet-ontvankelijk zijn. In een interview met een krant heeft u ooit verklaard, dat zelfs in het geval van een vals proces-verbaal niet-ontvankelijkheid niet hoeft.

De heer **Willems:**

Dat hoeft nooit. Ik kan mij overigens niet herinneren dat ik dat ooit heb gezegd.

De heer **Rabbae:**

Is het niet strijdig met elkaar?

De heer **Willems:**

Nee, hoor. Het is een heel normale toepassing van de rechtsregels. Er is een zaak geweest - de Coral Sea-zaak

De **voorzitter: - bij het Hof in Amsterdam waarin...**

Heeft u die gedaan?

De heer **Willems:**

Nee. Waarbij vaststond, dat zich bij de stukken een vals proces-verbaal bevond. Betrokken ambtenaren hadden de verdenking, dat...

De **voorzitter:**

Er was een informant opgevoerd die niet bestond.

De heer **Willems:**

Ja. Omdat anders de collega's geen aandacht zouden schenken aan de melding uit de eigen kring. Daarom heeft men het op deze manier gepresenteerd. Dat is een vals proces verbaal; daarover hoeft u niet lang na te denken. Nergens staat, noch in de wet, noch overigens in het recht of is ooit beslist dat bij die stand van zaken steeds het OM niet-ontvankelijk moet worden verklaard. Als je vaststelt, dat rechtsregels in het kader van het onderzoek geschonden zijn, dan heeft de rechter de taak om daaraan al dan niet gevolgen te verbinden. Het gaat dan om de ernst van de schending, de gevolgen die het overigens voor de procedure heeft. Je ziet ook verschuivingen, ook rechtens. Zeker de laatste tijd wordt het standpunt ingenomen, dat niet-ontvankelijkheid van het OM een zo'n zware sanctie is dat van zeer ernstige schending van de beginselen van behoorlijke procesgang sprake moet zijn, wil je tot die beslissing komen. Het mtier wat dat betreft is niet veranderd. De vraag hoe het in een concreet geval uitpakt, dat is de waarderende vraag per geval. Het is niet zo dat dit dus leidt tot niet-ontvankelijkheid. Dat blijft een afwegingsbeslissing.

De **voorzitter:**

Voordat wij overgaan naar de zaak-Z wil ik u de vraag stellen wanneer een en ander een ernstige schending is van de beginselen van een goede procesorde. Wat is daarvoor nodig? Ik begrijp dat dit van de zaak afhangt, maar was is daarvoor nodig? Hoe ver moet het de spuitaten uitlopen?

De heer **Willems:**

Ik vind dat moeilijk te beantwoorden, omdat mijn fantasie op dat punt te kort schiet.

De **voorzitter**:

Dat lijkt mij niet uw grootste manco.

De heer **Willems**:

Ik weet niet waar u deze mededeling op baseert.

De **voorzitter**:

Op de feiten en omstandigheden die zich de laatste drie kwartier hebben voorgedaan.

De heer **Willems**:

Het is gemakkelijker om zaken te bespreken, als je een concreet geval voor ogen hebt. Als je als rechter vindt dat bepaalde getuigen moeten verschijnen, als het openbaar ministerie ervoor zorg zou dragen dat dat niet zou gebeuren, dan is niet-ontvankelijkheid een voor de hand liggende sanctie. De gedachte is ontstaan - ik heb dat onlangs meegemaakt - dat infiltranten, politie-infiltranten, niet zouden moeten verschijnen als getuige, in verband met het gevaar voor hun eigen veiligheid. Die zaak loopt op dit moment bij ons, maar wij hebben daar geen genoeg mee genomen.

De **voorzitter**:

Hoe moet de politie-infiltrant volgens u dan verschijnen?

De heer **Willems**:

Ze zijn verschenen.

De **voorzitter**:

Anoniem of als bedreigde getuige?

De heer **Willems**:

Niet anoniem, niet als bedreigde getuige.

De **voorzitter**:

Op de zitting.

De heer **Willems**:

Op de zitting, wel enigszins vermomd.

De **voorzitter**:

Met een snor of zo?

De heer **Willems**:

Ik weet dat niet precies, want ik weet niet hoe ze er in het echt uitzien, maar enigszins vermomd. Ze zijn echter verschenen. Wij hebben daar dus geen genoeg mee genomen. Als niettemin volgehouden zou worden dat ze niet zouden hoeven komen, tegen het bevel in dat ze wel moeten komen, dan zou dat - ik kan dat rustig zeggen, want het is niet gebeurd - tot niet-ontvankelijkheid van het OM hebben geleid.

De **voorzitter**:

Als objectief waarnemer: wat is het verschil tussen de Coral Sea-zaak, waar het valse proces-verbaal niet tot niet-ontvankelijkheid leidt, maar eventueel tot uitsluiting van dat gedeelte voor het bewijs - gezien het arrest was dat blijkbaar niet relevant - en de zaak-R, waarbij het niet eens gaat om een vals proces-verbaal, maar om een proces-verbaal dat in eerste aanleg waarschijnlijk onvolledig was, maar waarbij het ontbreken van vier processen-verbaal over inijkoperaties wel daartoe leidde?

De heer **Willems**:

Ik heb aan beide zaken niet meegedaan, dus dit is een wetenschappelijke analyse. Bij de ene zaak vormde de valsheid haar grondslag in de veronderstelde inactiviteit van het politiekorps, maar dat richtte zich in termen van procesvoering niet tegen de rechter. In de Rommy-zaak is uitdrukkelijk overwogen dat hier de bedoeling heeft voorgezeten om de rechter een verkeerd beeld van de zaken te geven, in een situatie waarin daar nadrukkelijk naar was gevraagd. Dat is in ieder geval een relevant onderscheid.

De **voorzitter**:

Nu het verschil met de zaak-Z, het wezenlijke verschil waarom u niet tot dezelfde conclusie bent gekomen. Het ontbreken van het proces-verbaal van de heer Woelders leidde namelijk niet tot niet-ontvankelijkheid. Wat is het springende verschil, want voor veel mensen buiten de sfeer van het Hof leek het namelijk om bijna vergelijkbare zaken te gaan?

De heer **Willems**:

Dat begrijp ik, maar toch is het niet zo. De vaststelling in de Zwolsman-zaak is dat het niet melden in het proces-verbaal, zoals dat werd aangeleverd, van met name inkijkoperaties en andere activiteiten, zoals het scannen, niet de achtergrond had om de rechter een verkeerde voorstelling van zaken te geven. Wat je daar altijd van hoorde - de heer Woelders zei het ook op de zitting - is dat de politie destijds van mening was - die mening is intussen achterhaald - dat dit niet in processen-verbaal moest komen, om te voorkomen dat degenen die werden onderzocht, zouden kunnen weten van dat soort systemen. Op den duur is het overigens onvermijdelijk dat dit wel bekend wordt, want vroeg of laat komt dat soort dingen op tafel. Dat is de leidende gedachte geweest. Ik had al eens eerder gehoord, buiten die concrete zaak om, dat de politie het idee had een zekere voorsprong te hebben op de verdachte in het kader van haar mogelijkheden en dat men dit om die reden niet wilde melden. Het is door iemand als volgt gezegd: als wij dat in het PV zetten, dan schuift het door naar de rechter-commissaris, dan schuift het door naar de verdediging en als het naar de verdediging doorschuift, dan schuift het door naar de verdachte en dat willen wij niet. Dat is de drijfveer geweest. Daar kun je verder van denken wat je wilt. De vraag is of dat standpunt juist is en of...

De **voorzitter**:

Is dat standpunt juist?

De heer **Willems**:

In die zin niet. Bovendien zijn er allerlei mogelijkheden om te voorkomen dat dingen vroegtijdig bekend worden, bijvoorbeeld via NN-onderzoeken of de beslissing van de rechter-commissaris om voorlopig geen stukken ter kennis te brengen. Dat standpunt is dus niet juist, maar het is wel een gedachte geweest. Dat is dus iets anders. Wij praten dan over de periode waarin het onderzoek loopt. Dat is...

De **voorzitter**:

Vanaf 1991.

De heer **Willems**:

Vanaf 1991, begin 1992. Dat is iets anders dan dat de zaak in termen van behandeling ter zitting komt. Ik weet niet hoeveel zittingsdagen de rechtbank Utrecht aan de Rommy-zaak heeft besteed, maar dat is op enig moment uitvoerig aan de orde geweest. De vraag van de rechtbank was om erover ingelicht te worden. Verder speelde het gegeven dat de officier het op enig moment wist en dat niet heeft gemeld.

De **voorzitter**:

Als het nu nog een keer zou voorkomen, zou u dan wederom in appel genoeg nemen met een aanvullend proces-verbaal?

De heer **Willems**:

Als de Rommy-positie zich precies zo zou voordoen?

De **voorzitter**:

Neen, niet de Rommy-positie, de Zwolsman-positie.

De heer **Willems**:

Dat hangt van de omstandigheden af, maar in beginsel antwoord ik daar positief op, omdat wij voortdurend te maken hebben met zaken waarin de opvatting over verbaliseren identiek is. Wat in de zaak-Zwolsman geldt, gold ook in de Rommy-zaak. Het Hof heeft kunnen constateren dat dit ook bij andere zaken gold.

De **voorzitter**:

Nog een vraag over de zaak-Z wat betreft het verbaliseren. Ons is gebleken - wij hebben er ook een ambtsbericht over gekregen van de officier van justitie Valente - dat er ook onderzoek is gedaan bij bankinstellingen, deels tijdens de pro-actieve fase. Dat staat niet gemeld in het proces-verbaal van de heer Woelders. Brengt dat u tot andere gedachten? Had dat gemeld moeten worden? Is dat een opsporingsmethodiek of niet?

De heer **Willems**:

Het laatste laat ik in het midden, maar het antwoord op de eerste vraag is bevestigend.

De **voorzitter:**

Het had gemeld moeten worden.

De heer **Willems:**

Natuurlijk. Ik heb er overigens, niet door ambtsberichten, maar anderszins kennis van genomen.

De **voorzitter:**

Wij doen u het ambtsbericht graag toekomen.

De heer **Willems:**

Het was op tv te zien.

De **voorzitter:**

Het had gemeld moeten worden.

De heer **Willems:**

Ja.

De **voorzitter:**

Is het dus een opsporingsmethodiek?

De heer **Willems:**

Het is een activiteit in het kader van opsporing, gericht op de verdenking en de verdachte. De politie moet van de ambtshandelingen in dat verband proces-verbaal opmaken. Dat had gemeld moeten worden.

De heer **Koekkoeck:**

Stel dat de politie bewust bepaalde zaken achterhoudt, zodat de rechter er geen kennis van kan nemen, bent u dan toch bereid om het OM als het ware een reddingsboei toe te werpen, zoals u dat hebt gedaan in de zaak-Z, door alsnog een proces-verbaal te laten opmaken?

De heer **Willems:**

De vaststelling zou zijn dat dit niet gebeurd was om een verkeerd beeld van de zaak bij de rechter te krijgen.

De heer **Koekkoeck:**

Om bepaalde gegevens achter te houden.

De heer **Willems:**

Ja. Ik zou de vraag niet in het algemeen willen beantwoorden, maar als het essentieel zou zijn, dan zou dat n van de gevallen kunnen zijn, waarin je niet-ontvankelijkheid ernstig zou overwegen, als dus de gedachte zou zijn om de rechter een verkeerd beeld van de zaak te geven.

De heer **Koekkoeck:**

Is mijn classificatie van het vragen van een volledig proces-verbaal aan de heer Woelders als reddingsboei een juiste typering?

De heer **Willems:**

Ik vind dat geen juiste typering, omdat de rechtsopvatting van het Hof in die samenstelling is, voor wat het waard is, dat het Nederlandse recht niet de regel inhoudt, in het zicht van de achtergrond van het niet eerder vermelden, dat het niet vrij zou staan om dat op de zitting te doen. Dat hadden wij al eens eerder zo beslist. Ik herhaal nog eens dat de zaak-Zwolsman wat dat betreft niets bijzonders is, want er is slechts sprake van het doortrekken van reeds bestaande jurisprudentie. Ik weet wel dat het veelal wordt begrepen als reddingsboei, maar zo hebben wij het niet gekwalificeerd.

De heer **Koekkoeck:**

Meer als complementering van het beeld.

De heer **Willems:**

Je kunt op enig moment constateren dat er iets aan informatie ontbreekt, waarvan je als rechter vindt dat je die moet hebben. Mijn standpunt daarover moge duidelijk zijn: als de rechter vindt dat hij iets moet hebben, dan moet hij het krijgen. Daar valt niet over te praten. Over een ander standpunt valt wat mij betreft niet te praten.

De **voorzitter:**

Niet met een rechter in de raadkamer, niet met een geheime rechter-commissaris, niet met de Centrale toetsingscommissie.

De heer **Willems**:

Nee, de zittingsrechter moet die gegevens krijgen, waarover hij beslist dat die nodig zijn voor zijn beslissing naar aanleiding van het onderzoek in die zaak.

De **voorzitter**:

De enige die dat zou kunnen veranderen, zou de wetgever zijn. Verder helemaal niemand. Of zegt u dat zelfs dat de vraag nog is, gezien de internationale verdragen en de onafhankelijke positie...

De heer **Willems**:

De wetgever zou dat kunnen veranderen, een wet formuleren dat de rechter zou moeten beslissen en dat hij veroordelingen kan uitspreken, terwijl vaststaat dat hij geen volledig beeld heeft en dat de wetgever zegt dat dit niet gegeven hoeft te worden.

De **voorzitter**:

Dat bedoel ik niet. Stel dat de wetgever zegt: er is een geheime raadkamer die over methoden beslist en over de rechtmatigheid gaat.

De heer **Willems**:

Ik wil niet zover gaan dat ik zeg dat ik dan aftreed, maar het komt er wel heel dicht bij. Laat ik het zo zeggen: Ik vind dat het allerlaatste wat er in dit land moet gebeuren.

De **voorzitter**:

Dat vindt u onacceptabel.

De heer **Willems**:

Dat vind ik onacceptabel.

De **voorzitter**:

Want u vindt dat u als zittingsrechter het complete scala moet kunnen blijven beoordelen in vrijheid.

De heer **Willems**:

In laatste instantie is het Hof het college in dit land dat de handtekening onder de veroordeling zet. De cassatierechter kan zeggen dat wij het verkeerd bedacht hebben, maar uiteindelijk blijft het de rechter van het Hof die de laatste handtekening zet. Ik zou dat niet doen als ik het gevoel zou hebben dat ik met twee werkelijkheden te maken zou hebben. Voorstellen van die strekking vind ik, voor mijzelf sprekend, absoluut onaanvaardbaar.

De heer **De Graaf**:

Leidt uw stelling, zoals ook blijkt uit het arrest in de zaak-Z, ertoe dat de politie alle keukengeheimen gewoon op tafel moet leggen?

De heer **Willems**:

Dat is iets anders. Er zijn meerdere belangen in het spel. Het enige dat ik zeg, is dat het uiteindelijk aan de zittingsrechter is om dat te bepalen. Een concreet voorbeeld. De politie heeft met camera's geobserveerd. Het liet voor mij geen twijfel dat dit in dit land rechtmatig is.

De **voorzitter**:

Vanwege de arresten van de Hoge Raad.

De heer **Willems**:

Er is een zeer recent arrest van de Hoge Raad, waarin dat nog eens met zoveel woorden wordt...

De **voorzitter**:

Op basis van artikel 2 van de Politiewet.

De heer **Willems**:

Neen, er wordt gewoon zeer in het algemeen gezegd dat er een bevoegdheid is. Ik heb het niet over eerdere arresten, maar over het arrest van de Hoge Raad van dit jaar over die zaak, waarbij is geobserveerd met camera's bij garageboxen.

De **voorzitter**:

Op basis toch van de bevoegdheid ex artikel 2?

De heer **Willems**:

Neen, op grond van de opsporingsbevoegdheid, als opsporingsmethode.

De **voorzitter**:

Ja, dat klopt.

De heer **Willems**:

De Hoge Raad heeft dat arrest een paar maanden geleden gewezen. De vraag is of aan de zittingsrechter moet worden gemeld waar die camera precies heeft gedraaid. Het antwoord van de getuigen, of bijvoorbeeld het OM, kan luiden dat het onverstandig is als die vraag beantwoord zou moeten worden, omdat slechts sprake is van n locatie waar dat had gekund. Als die bekend wordt, dan is sprake van een probleem aan die kant. Dat mag op tafel worden gelegd. Dat zou aanleiding kunnen zijn dat dit gegeven niet vermeld hoeft te worden. De Hoge Raad heeft intussen ook geaccepteerd dat het opsporingsbelang een rol speelt bij het specifieke van de beantwoording. Dat blijft wel een oordeel van de zittingsrechter.

De heer **De Graaf**:

Dat betekent toch dat u in beginsel zegt, ook als u zo'n aanvullend proces-verbaal aan de heer Woelders vraagt: ik hoef de identiteit van de informant en dergelijke niet te weten, maar ik wil in beginsel wel alle methoden op tafel hebben, dus kan ook het argument van het keukengeheim in die zin geen opgeld doen.

De heer **Willems**:

In die zin niet.

De heer **De Graaf**:

Als u zo'n proces-verbaal over de opsporingsmethode vraagt, dan legt u toch feitelijk het oordeel of iets een opsporingsmethode is, bij de politie en het OM? U krijgt een lijst en weet niet wat er niet op staat.

De heer **Willems**:

Jawel. In abstracto is dat zo.

De heer **De Graaf**:

Het is toch gebleken bij het onderdeel financieel rechercheren?

De heer **Willems**:

Akkoord. Ik zeg ook niet dat dit de meest ideale manier van werken is. Het was toen voor ons de meest aanvaardbare. U moet dat zien tegen de achtergrond van de discussie, zoals die intussen een half jaar lang op de zitting had gespeeld. Het ging over bepaalde dingen. De verdediging meldde bepaalde methoden die niet in het proces-verbaal te vinden waren. Daar is het onderwerp "bezoek brengen bij de bank" nooit eerder aan de orde gekomen. Je kunt hoogstens zeggen dat er enig begrip voor is, dat degenen die toen het rapport moesten gaan opmaken - de heer Woelders als eerste - daaraan niet direct hebben gedacht.

De heer **De Graaf**:

En in de toekomst? Hoe toetst u of de lijst alles bevat?

De heer **Willems**:

De ideale toestand is, dat het geverifieerd wordt door iemand anders dan de leiding van het opsporingsteam. Het conflict dat u op tafel legt ligt er. Ik wil nog eens nadrukkelijk gezegd hebben, dat er wat ons betreft geen reden is om ook maar enige wantrouwen te hebben tegenover het optreden van de heer Woelders in deze zaak. Het zit in de sfeer van beoordeling van dingen. Iemand anders kan daarover een andere gedachte hebben.

De **voorzitter**:

Wie moet dat zijn?

De heer **Willems**:

De rechter-commissaris zou dat kunnen zijn. De meest ideale toestand is dat het niet aan de orde hoeft te komen. Dat hebben wij in het Zwolsman-arrest gezegd. Richt het zo in, dat je op de zitting de gegevens voorhanden hebt en dat je niet een jaar lang een zaak moet onderzoeken. De realiteit in grote onderzoeken in de afgelopen periode is, dat dit wel de

positie is, die je voorlopig niet terugdraait. Vervolgens wordt geconstateerd wat er nog aan informatie op tafel moet komen. Wij hebben in die zaak gekozen voor de teamleider, die zijn taak heeft opgevat mede tegen het licht van de achtergrond van de debatten die op de zitting daarover hebben plaatsgevonden. Je weet dat je aan iemand de beoordeling voorlegt van het belang van zaken die niet degene is die beoordeelt of het van belang is. Dat probleem is er en dat realiseren wij ons ook wel. Je zou de zaak kunnen regelen door inderdaad de rechter-commissaris in te schakelen. Hij zou een soort van certificerend accountant moeten zijn die toegang heeft tot alle onderliggende stukken. Hij weet scherper aan te geven wat wel en niet van belang is. Niet alles is van belang. In een infiltratiepositie zie je dat iemand zes keer tevergeefs in de betrokken kroeg komt omdat er niemand is. De rechter-commissaris zou dan een soort verklaring van volledigheid en betrouwbaarheid kunnen afgeven.

De **voorzitter**:

Zou de rechter-commissaris zich ten opzichte van u op een verschoningsrecht kunnen beroepen? Hij zegt: ik kan je dat niet vertellen.

De heer **Willems**:

Ik zie niet zo gauw in dat...

De **voorzitter**:

De rechter-commissaris krijgt inzage in alles.

De heer **Willems**:

Ja.

De **voorzitter**:

Die meer geheime dingen dan u krijgt te zien. Nu zegt hij tegen u: het is ok.

De heer **Willems**:

Nee, hij moet beschrijven, wat...

De **voorzitter**:

U wilt toch doorvragen. De rechter-commissaris zegt: dat kan ik u niet vertellen.

De heer **Willems**:

Deze enkele mededeling ontslaat hem niet van de verplichting om het wel te vertellen.

De **voorzitter**:

Maar hij doet het niet.

De heer **Willems**:

Dan is er een probleem.

De **voorzitter**:

Wat doet u dan? U kunt hem moeilijk op de pijnbank leggen.

De heer **Willems**:

Inderdaad. Als de zittingsrechter van oordeel is dat ook de informatie van de rechter-commissaris ongenoegzaam is voor een beslissing, dan moeten die meerdere gegevens op tafel komen.

De **voorzitter**:

Is er toch niet een enorme spanning tussen het prerogatief dat u als onafhankelijke rechter wilt handhaven en de praktijk? Als rechter heeft u in gemoede aanvaard, dat vele dingen geheim moeten blijven.

De heer **Willems**:

Die spanning is er.

De **voorzitter**:

Hoe wordt voorkomen dat die spanning tot allerlei ongelukken leidt?

De heer **Willems**:

Die wordt voorkomen door ervoor te zorgen, dat zich met deze materie mensen bezighouden die verantwoordelijkheid voor eigen goed functioneren nemen.

De **voorzitter**:

En dat is niet in een wet vast te leggen?

De heer **Willems**:

Nee. Als in de wet staat dat iets te goeder trouw moet gebeuren, dan leg je dat beginsel wel vast, maar het is de vraag of het in feite gebeurt. Je bent toch afhankelijk van de vraag of de mensen er goed mee omgaan.

De **voorzitter**:

Ik keer nog even terug naar uw arresten. De advocaat-generaal bij de Hoge Raad zegt misschien niet ten onrechte dat u in zekere zin een bijna semi-wetgevende functie bent gaan vervullen.

De heer **Willems**:

Ik heb dat niet in die conclusie gelezen. Hij spreekt over het verwijt...

De **voorzitter**:

Hij spreekt niet over een verwijt. Het gaat over een van de cassatiemiddelen. Er wordt gesproken over enige soorten wetgevende activiteiten. Wat heeft bij u voorgestaan om zo uitgebreid in te gaan op de pro-actieve fase?

De heer **Willems**:

Omdat in het kader van die zaak zeer omstandig gedebatteerd is over de vraag, wat wel en niet mogelijk was in het kader van de opsporing. Wij hebben daarop omstandig gerespondeerd.

De **voorzitter**:

Kunt u mij zeggen wat rechtens de pro-actieve fase is?

De heer **Willems**:

In het Zwolsman-arrest is dat wat in het midden gebleven, omdat wij hebben aangehaakt bij formuleringen...

De **voorzitter**:

U was er niet duidelijk over.

De heer **Willems**:

Ik heb gezegd, dat het in andere zaken wat scherper naar voren komt. Ik houd het op de fase die vooraf gaat aan het moment van de verdenking als bedoeld in artikel 27 Strafvordering.

De **voorzitter**:

Welke bevoegdheden hebben politie en Justitie in die pro-actieve fase?

De heer **Willems**:

Het is wat flauw als ik naar de conclusie verwijs en zeg dat ik mij daar achter kan stellen. De algemene bevoegdheid van de politie om onderzoek te doen, te controleren, met inachtneming van de grens dat in die bevoegdheid geen grondslag is gelegen om inbreuk te maken op beschermde rechten, verdragsrechten.

De **voorzitter**:

Mag de politie alles wat een burger mag? Is dat wel een juiste vergelijking? Als u en ik politiemannen zijn, zijn wij geen burgers.

De heer **Willems**:

Ik ben het met die formule ook niet geheel eens. Je kunt het als uitgangspunt van denken wel op tafel leggen.

De **voorzitter**:

Als ik opbel naar een bank en vraag wat op de rekening van de heer Willems staat, dan wordt gezegd: ga fietsen, je hebt er niets mee te maken.

De heer **Willems**:

Ik vind dat ze dat ook tegen een politiemann moeten zeggen. Ik vind dat daar een beschermd recht ligt.

De **voorzitter**:

H?

De heer **Willems**:

Ik vind dat de burger er aanspraak op heeft om niet zo maar zijn bankgegevens meegedeeld te krijgen aan iemand die daarom vraagt.

De **voorzitter**:

Het is misschien wel rechtens als wij kijken naar de Wet persoonsregistratie.

De heer **Willems**:

In die fase en met het oog op de mogelijke verdenking die je gaat koesteren, vraag ik mij af of dat inderdaad de positie is.

De **voorzitter**:

Dat zou nieuw licht werpen op de vraag of in de pro-actieve fase de politie dit soort dingen kan doen.

De heer **Willems**:

Ik heb daar wel vraagtekens bij. Ik heb begrepen dat er vrij intensief onderzoek is gedaan bij banken. Ik meen dat dit niet zonder meer vrij kan staan. Je kunt beginnen met de formulering, dat de politie mag wat een burger mag. U zegt terecht dat de politie toch niet de gewone burger is. Als de politie het doet, gebeurt dat op een manier en een schaal, waaraan je nooit toekomt in de gedachte van wat de burger mag. U moet mij niet vragen hoe ik dat precies moet definieren.

De **voorzitter**:

Ik vraag het u wel.

De heer **Willems**:

Ik kan het niet.

De **voorzitter**:

U hebt er toch voor dat arrest lang op zitten werken?

De heer **Willems**:

Ja, zeker. In het licht van de feiten, zoals ze daar lagen en werden gepresenteerd. U moet het arrest niet meer zien dan als betrekking hebbend op die zaak en wat daarin naar voren is gebracht.

De **voorzitter**:

Heeft u als jurisprudentiegever niet een bepaalde orde willen scheppen?

De heer **Willems**:

Nee. Het is te hopen dat de jurisprudentie een bepaalde orde schept. De beslissing is een respons op het debat...

De **voorzitter**:

...dat gevoerd werd door de verdediging dat in de pro-actieve fase in feite geen opsporingsmethodieken gebruikt mochten worden die niet omschreven waren.

De heer **Willems**:

Ja.

De **voorzitter**:

Ik vraag aan de persoon en de jurist Willems: wat is het begin van de pro-actieve fase? Wanneer kan de politie beginnen met de pro-actieve fase?

De heer **Willems**:

Ik kan de vraag zo niet beantwoorden.

De **voorzitter**:

Moeten wij dat dan maar doen?

De heer **Willems**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat oordeelt u wel.

De heer **Willems**:

U vroeg naar het onderscheidend moment tussen de pro-actieve fase en de niet-pro-actieve fase. Naar mijn overtuiging is dat het moment waarop je een verdenking hebt die aanleiding geeft tot strafrechtelijk onderzoek. Dat is ook de reden waarom in het Zwolsman-arrest is gezegd dat wij vinden dat het onderzoek vanaf het begin een strafrechtelijk onderzoek is geweest. Je treedt dan het domein van Strafvordering binnen.

De **voorzitter**:

Moet u dat alleen vinden of moet dat enigszins objectief vastgesteld kunnen worden?

De heer **Willems**:

Dat moet objectief vaststaan. De vraag, wat een redelijk vermoeden is is een objectief criterium.

De **voorzitter**:

Maar nu nog de vraag: wat is rehtens het begin van de pro-actieve fase?

De heer **Willems**:

Daar kan ik niets over zeggen. Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Wie weet het dan wel?

De heer **Willems**:

Dat moet u de politie, het OM vragen. In een lopende zaak op dit moment speelt dat punt. Daar is de vraag aan de orde gesteld wat er is gebeurd voordat het eigenlijke onderzoek begon. Daar zit het omslagpunt. Het team heeft opdracht gekregen om een bepaalde zaak te onderzoeken naar aanleiding van een verdenking. Dan heb je het moment van artikel 27 Strafvordering. Dan treden in werking de bevoegdheden van het Wetboek van Strafvordering. De vraag is aan de orde gesteld of die verdenking op redelijke gronden berustte. Daarmee treed je die pro-actieve fase binnen.

De **voorzitter**:

Wij zitten met een groot juridisch probleem als niemand ons kan vertellen waar die toestand begint.

De heer **Willems**:

Ik kan het u niet vertellen.

De **voorzitter**:

Je kunt toch niet tegen iedereen zeggen: jij zou wel eens een CID-subject kunnen worden?

De heer **Willems**:

Dat moet niet.

De **voorzitter**:

Wie gaat vanuit de juristenwereld vertellen, wanneer het beginnen mag?

De heer **Willems**:

Als u het zo vraagt, heb ik daar wel gedachten over. Het zijn gedachten van mij als jurist.

De **voorzitter**:

Of als vice-president van het Hof. Dat is ook interessant.

De heer **Willems**:

Hooguit in die zin, dat in een arrest door drie leden van het Hof daarover iets gezegd kan worden. Voor ons werkt het altijd terug. Aan de orde wordt gesteld de vraag of onderzoek heeft plaatsgevonden in de actieve fase. Dan gaat het om de betekenis en uitleg van het Wetboek van Strafvordering en de jurisprudentie daaromheen. Of heeft het daarvoor gelegen? Als het daarvoor gelegen heeft, dan bevindt het zich in een periode, waarvan wij zeggen dat dit in beginsel niet zonder meer onderzoek nodig maakt op de zitting behoudens wanneer daartoe aanleiding is. Dat is de negatieve formulering. Je hebt dan de informatie dat de CID iets gemeld heeft.

De **voorzitter**:

Uit CID-informatie is ons gebleken, dat...

De heer **Willems**:

Ja. Die formule is op zich zelf naar Nederlands recht voldoende grondslag voor het verdere onderzoek.

De **voorzitter**:

Omdat de jurisprudentie dat zegt.

De heer **Willems**:

Als u mij vraagt of iedereen CID-subject gemaakt moet kunnen worden, dan antwoord ik: nee, dat is niet de bedoeling. Je zult toch aanknopingspunten moeten hebben in het kader van de documentatie.

De **voorzitter**:

Waar is in het recht nu een aanknopingspunt te vinden om te zeggen: daar begint de mogelijkheid voor politie en justitie om nader onderzoek te doen naar bepaalde personen?

De heer **Willems**:

Zonder dat je kunt spreken van een verdenking.

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Willems**:

Dat kan ik u niet zeggen. Ik geloof niet dat die er in het recht is.

De **voorzitter**:

Dat is toch eigenlijk vreemd, als die grote onderzoeken er wel op zijn gebaseerd in de praktijk.

De heer **Willems**:

De vraag is of het is gebaseerd op een schot in het donker, in die zin dat men zegt: wij zullen eens iemand pakken als CID-subject. Als dat de positie zou zijn, dan zou dat bedenkelijk zijn. Ik vraag mij af of dat zo is. Ik weet dat ook niet helemaal. In het algemeen is sprake van gegevens. Die kunnen aanleiding zijn tot nader onderzoek. In n van de momenteel lopende zaken wordt door de politie gemeld dat het onderzoek is gebaseerd op reeds lang bestaande informatie binnen het politiekorps. Die informatie, zoals dat heet, is veredeld, dat wil zeggen dat er wat meer is bij gekomen. Op enig moment wordt de beslissing genomen dat het onderzoek gaat beginnen, omdat sprake is van een verdenking.

De **voorzitter**:

Kan het ook informatie uit een oude zaak zijn of een oude veroordeling, bijvoorbeeld dat die mijnheer al twee keer is veroordeeld wegens het rijden zonder licht?

De heer **Willems**:

Dat zou ik niet juist vinden.

De heer **Rabbae**:

Mag ik het zo zien, omdat u het zeer moeilijk vindt om de grens tussen pro-actief en het strafrechtelijke deel aan te geven, dat u alles maar in de strafrechtelijke zak heeft gestopt, om daarmee af te zijn van die discussie?

De heer **Willems**:

Neen. Ik vind het niet zo moeilijk om de grens aan te geven waar het gaat om de definitie. De grens ligt bij het redelijk vermoeden van schuld met betrekking tot enig strafbaar feit. Dan begint een fase, waarin het bevoegdheidsarsenaal van Strafvordering in werking treedt. Ik zie het probleem dus wel, maar ik zie de oplossing niet. Anders had ik u die op een A-4tje toegestuurd. Het probleem ligt in wat eraan is voorafgegaan, in de pro-actieve fase, hoe men aan de gegevens komt en op grond waarvan de gegevens rechtvaardigen dat je iemand als CID-subject kunt aanmerken. Ik zou niet graag zien in dit land dat de politie zegt: wij hebben vandaag wat mensen over; laten wij die of die maar eens pakken en daar een onderzoek op beginnen. Dat zou ik niet graag zien. Het werkt overigens ook niet zo, want er is een arsenaal van feiten opgeslagen. De informatiestromen blijven ook doorlopen. Daar wordt de keuze op gebaseerd, maar ik kan het begin niet aangeven.

De heer **De Graaf**:

De heer Vrakking heeft hier een heel simpele lijn uitgelegd. Hij zegt dat als iemand geen verdachte is, als geen verdenking kan worden geconstrueerd op grond van artikel 27 Strafvordering, er geen acties mogen worden gepleegd door de politie, anders dan dat er informatie komt, die wordt opgeslagen in de bakken.

De **voorzitter**:

Hij zei bijvoorbeeld dat niet systematisch mag worden geobserveerd, dat niet systematisch in iemands hebben en houden mag worden gespit.

De heer **Willems**:

Ik zou er tussenin gaan zitten. Er mag wel, ook systematisch, worden geobserveerd, maar niet zonder dat daarvoor enige reden is te formuleren, bijvoorbeeld een herhaald terugkerend bericht.

De heer **De Graaf**:

Een soort pre-verdenking.

De heer **Willems**:

Een lager niveau van verdenking. Als in de informatiesfeer regelmatig het bericht terugkeert dat iemand zich bezighoudt met de handel in verdovende middelen of met vrouwenhandel - ik vind wel dat gemeld moet worden dat dit de grondslag is, maar u moet mij niet naar het onmogelijke vragen - dan zou dat voor de politie reden kunnen zijn om daar de prioriteit op te leggen.

De heer **De Graaf**:

Is dan al geen sprake van een redelijk vermoeden van een strafbaar feit, respectievelijk de verdenking dat die persoon een strafbaar feit begaat?

De heer **Willems**:

Dat hoeft niet. Wij vragen ook wel, als CID-kwesties aan de orde komen - dat gebeurt ook met enige regelmaat - hoe men de verdenking heeft gekwalificeerd, of waar die vandaan komt, met het oog op de vaststelling die in het proces-verbaal heeft plaatsgevonden, want dit kan de grondslag vormen voor strafvorderlijk onderzoek. Ik hoop dat het in dit land zo gaat, dat als u een keer zegt dat ik mij daarmee bezighoud, dat de politie dan niet direct met 100 man op mij gaat zitten.

De heer **De Graaf**:

En als dat drie keer wordt gezegd?

De heer **Willems**:

Als dat uit specifieke, concrete bronnen komt, als er bevestiging vanuit verschillende hoeken komt, dan hoeft je nog niet onmiddellijk strafvorderlijke verdenking te hebben, want het werkt ook omgekeerd. Ik heb eens een zaak op Schiphol meegemaakt, waarbij het formuleren, als rechtspositie van de verdenking, meteen ook dwangmiddelen betekende. Dat is niet altijd wenselijk.

De heer **De Graaf**:

Dat hoeft toch niet?

De heer **Willems**:

Neen, maar het geeft wel de mogelijkheid. De gedachte zou moeten zijn dat sprake moet zijn van zodanige informatie dat dit voldoende reden is om daar meer aandacht aan te schenken. Als je dat kunt zeggen, dan kun je vervolgens ook meer aan observatie doen.

De **voorzitter**:

Zou het te verkiezen zijn dat de wetgever eventueel duidelijker een objectief moment bepaalt, waarop sprake is van een verdachte, bijvoorbeeld dat een ambtshandeling van politie en of justitie noodzakelijk is om dat vast te stellen, in die zin dat vanaf die en die dag mijnheer X of mevrouw Y als verdacht wordt beschouwd?

De heer **Willems**:

Ik kan mij niet zo goed voorstellen hoe dat moet, maar ook niet hoe dat zou kunnen werken. Op zichzelf is het nu in abstracto duidelijk in de wet geformuleerd. Het gaat om een redelijk vermoeden van schuld. Dat is natuurlijk niet erg precies, maar er valt wel mee te werken.

De **voorzitter**:

In de praktijk wordt het soms veel lastiger. Kijk naar het ambtsbericht van de officier van justitie Valente. Daarin wordt gesproken over pro-actieve printers, maar die bestaan helemaal niet volgens de wet.

De heer **Willems**:

Als term niet.

De **voorzitter**:

Artikel 125f zegt dat sprake moet zijn van een verdenking. In de praktijk is het toch een volstrekt onontwarbare kluwen geworden? Als je zegt dat mijnheer geen verdachte was in de zin van artikel 140, maar wel op basis van de Opiumwet, dan mag daardoor alles worden toegepast. Ik vertaal dan even wat in het Zwolsman-arrest staat.

De heer **Willems**:

Daar sta ik nog steeds geheel achter.

De **voorzitter**:

Ja, maar is het allemaal wel zo duidelijk?

De heer **Willems**:

Ik vind het in die setting volstrekt duidelijk. Verdenking op basis van de Opiumwet maakt binnentreden mogelijk. Daar zie ik niets onduidelijks in. De vraag is dan of het ook kan als het om een ander onderzoek gaat. Het antwoord daarop luidt bevestigend. Voor de goede orde: ook ik prefereer het als de dingen op de een of andere manier zo worden geformuleerd dat de discussie daarover minder voorkomt en als het heel gemakkelijk hanteerbare categorieën zijn. Het is prettig om te weten dat iets zonder veel nadenken tot dit of dat leidt. Ik verwijs ook nog eens naar de conclusie van Van Dorst, de advocaat-generaal bij de Hoge Raad, dat met enige regelmaat is gesproken over de vraag of dit zich goed laat definieren, maar dat je iedere keer leest dat dit zich niet goed laat definieren.

De **voorzitter**:

Als wij vandaag de dag geen artikel 27 Strafvordering hebben, dan zouden wij enorme disputen kunnen krijgen over de vraag wanneer sprake is van een verdachte. Door zo'n wetsartikel is daar enige objectivering in aangebracht.

De heer **Willems**:

Akkoord, maar de disputen zijn er in die zin niet minder om dat zo'n aanduiding noodzakelijkerwijs een grote mate van abstractie heeft of moet hebben. Als dat zo is, dan ben ik er in principe voor.

De heer **Vos**:

Prof. Corstens heeft het begrip "aanwijzing" geïntroduceerd. Hij zei dat je iemand als CID-subject mag aanmerken, indien er aanwijzingen zijn dat hij of zij nu of in de toekomst betrokken raakt bij nader aan te geven delicten. Zou u zich daarin kunnen vinden?

De heer **Willems**:

In die hoek zit het ongeveer. Wij hoeven gelukkig niet te proberen om heel in het algemeen te zeggen hoe het moet, maar dat is precies wat wordt bedoeld. De politie mag niet zo maar op iedereen gaan zitten. Daar moeten objectieveerbare redenen voor zijn. Als u mij vraagt om heel precies aan te geven wat dat is, dat kan ik niet. Ik denk dat je noodzakelijkerwijs uitkomt op een wat algemeen aangeduid begrip. Wij krijgen dan een heleboel jurisprudentie over de vraag wat aanwijzing in de zin van de wet is. Als de wetgever in staat zou zijn om dat limitatief op te sommen, dan is dat uitstekend. Het is ook heel gemakkelijk als je er zelf niet al te veel over hoeft na te denken. De vraag is echter of dat kan. Ik heb daar mijn twijfels over. Waarschijnlijk krijgt het een bepaalde mate van abstractie die noopt tot het hanteren van "in concrete posities" en "nadere definering". Dat is de positie. Bij de verdenking is het niet anders geweest. De vraag blijft altijd wanneer daar sprake van is.

De heer **Koekkoek**:

Advocaat-generaal Van Dorst zegt in zijn conclusie bij het arrest inzake Z dat het Hof bepaaldelijk de indruk wekt als wetgever-plaatsvervanger op te treden. Is het Hof als wetgever-plaatsvervanger opgetreden?

De heer **Willems**:

Ik zie dat niet zo. Iemand kan dat wel zo formuleren, maar voor ons was het gegeven dat over een aantal onderwerpen werd gezegd dat er geen regelgeving vooraf was. In die zin zou aan het arrest een zekere meerwaarde kunnen worden toegekend. Op het moment dat je dat voor de eerste keer formuleert, geef je voor jezelf je kaders aan over wat van belang is. U kent mijn standpunt daarover. Ik deel het standpunt van Van Dorst ook volledig. De opvatting over de vraag naar de opsporingsmethoden was dat de wet de methodieken niet behandelt, dat het een open begrip is. Die discussie is bij ons aangekaart. Wij hebben daarop gerepsondeerd door te zeggen hoe wij systematisch de punten die zijn opgeworpen onder ogen zullen zien. Dan is het kader geschapen, waarvan Van Dorst zegt

dat het conform het Nederlandse recht is, zeker in de strafvorderlijke fase. Ik zeg niet dat de politie alles mag doen wat de burger doet. Dat is een weinig juridische manier van zeggen. Het gaat erom dat de bevoegde ambtenaar die onderzoekshandeling kan verrichten, die het doel waarvoor hij die bevoegdheid heeft, dient en dat je dat markeert wat betreft de grenzen. Dat als introductie, maar het heeft iets algemeen.

De heer **Koekkoek**:

Misschien mag ik u de overwegingen van het Hof voorhouden. Het Hof rekent het zich tot zijn taak om eventuele lacunes in de wettelijke of jurisprudentile regelgeving ten aanzien van de gehanteerde onderzoeksmethode te vullen door alsnog regels vast te stellen.

De heer **Willems**:

Dat is naar onze overtuiging de positie van de rechter. Die constateert het skelet, zoals het er ligt. Hij constateert lacunes en hij geeft daarover zijn eigen gedachten en eigen regels.

De heer **Koekkoek**:

U vindt het begrijpelijk dat anderen dat opvatten als wetgever-plaatsvervanger.

De heer **Willems**:

Dat is een term die modieus is geworden sinds de Hoge Raad een aantal arresten in civiele zaken heeft gewezen. Ik heb geen bezwaar tegen dat taalgebruik, maar het is geen categorie die voor mij iets betekent.

De heer **Koekkoek**:

Het is de normale taak van de rechter.

De heer **Willems**:

Ja. Het vaststellen van de lacune impliceert dat de rechter op dat moment iets moet gaan opschrijven.

De **voorzitter**:

Wilt u dat de wetgever die lacunes vult?

De heer **Rabbae**:

Of treedt u dan af?

De heer **Willems**:

Neen, dat is een heel ander chapter. Het is op zichzelf wenselijk wanneer er algemene regelgeving komt die het terrein beter afbakt dan nu het geval is. Ik kan echter niet bedenken hoe dat zou moeten, maar in de debatten zie je ook steeds terugkeren dat het buitengewoon moeilijk is om het zo te definieren dat je de discussies, zoals die nu spelen, niet terug ziet komen. Ik meen - ik heb er wel wat over nagedacht - dat je niet veel verder komt dan het in algemene termen definieren van bevoegdheden. Daarnaast kun je de momenten aangeven waarop bepaalde machinerijen in werking zouden kunnen treden, zoals 27 Strafvordering doet. Verder kun je de buitengrenzen definieren. Een klein voorbeeldje. In de wet staat naar mijn mening niet geregeld dat een camera langs de autosnelweg mag functioneren ten gerieve van het vaststellen van de snelheid. Zeg je dan dit een niet in de wet geregelde opsporingsmethode is? Voor mijn part, alleen het heeft geen betekenis. Zeg je dat het niet mag? Ik heb er geen twijfel over dat het wel mag. Je kunt het, lijkt mij, niet specifiek wettelijk regelen. Als u het wel kunt, dan moet u het natuurlijk niet nalaten. Je kunt echter niet precies regelen wat wel en niet mag. Het blijft altijd iets algemeen houden. Daarom moet je het volgens mij anders insteken.

De **voorzitter**:

Kun je het even goed regelen als strafbare feiten beschreven staan met delictsomschrijvingen die soms opener en zeer specifiek zijn? Artikel 140 Strafrecht is een zeer open delictsomschrijving.

De heer **Willems**:

Dat is nog maar...

De **voorzitter**:

Wij zouden met elkaar kunnen proberen die norm te halen.

De heer **Willems**:

Ja, als u die vergelijking trekt, dan is daar precies het probleem in gelegen. Artikel 140 Strafrecht is een bepaling die het buitengewoon moeilijk maakt.

De **voorzitter**:

Er wordt wel veel mee gewerkt.

De heer **Willems**:

Dat weet ik. Het vele werk komt goeddeels daardoor. Het is een hele algemene bepaling. Tegenwoordig krijg je tenlastelegging...

De **voorzitter**:

Artikel 140 gaat over het deelnemen aan een criminele organisatie.

De heer **Willems**:

Het is een zo breed geheel. Ik weet er verder niets van dan ik heb gelezen in het boek van de heren over het Delta-onderzoek en uit de kranten. Daar zit alles tussen. Het wordt allemaal onder artikel 140 geschoven. Ik weet niet of dit uit een oogpunt van hanteerbaarheid in de praktijk...

De **voorzitter**:

Dat heeft u er niet van weerhouden om er vaak een veroordeling op uit te spreken.

De heer **Willems**:

Nee, omdat de rechter in die zin niet de innerlijke waarde van de wet beoordeelt. Als de wetgever artikel 140 introduceert, dan kan er een tenlastelegging op die voet komen. Daarover zullen wij moeten beslissen. Wij kunnen niet zeggen dat wij daar geen zin in hebben.

De **voorzitter**:

Ik wil nog twee specifieke aspecten met u doornemen. Tijdens de zaak-Z. heeft u de televisie toegelaten.

De heer **Willems**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Waarom?

De heer **Willems**:

Dat deed ik al veel langer. Als daarvoor principiele redengeving wordt gevraagd - de standpunten daarover zijn verdeeld - meen ik dat televisie zonder meer aanspraken kan maken op aanwezigheid.

De **voorzitter**:

U heeft ook de verdediging, de advocaat, direct toegesproken over de manier waarop hij volgens u de procesgang klaarblijkelijk frustreerde.

De heer **Willems**:

Dat is ook juist.

De **voorzitter**:

U vindt, dat de advocaat zich te houden heeft aan de regels van een fair trial? Moet hij niet alleen de belangen van de verdachte in het oog houden?

De heer **Willems**:

Ik weet niet of die twee elkaar steken. Ook voor de advocaat gelden de regels van fair trial. Ik gebruik liever de term "behoorlijke procesorde".

De **voorzitter**:

Wat ging er nu precies over de schreef?

De heer **Willems**:

Er is in die zaak niet vastgesteld dat er iets over de schreef ging, hoewel je licht op die gedachte zou kunnen komen.

De **voorzitter**:

Hoe zou je licht op die gedachte kunnen komen?

De heer **Willems**:

Iedere keer opnieuw werden wij geconfronteerd met gegevens uit gestolen materiaal.

De **voorzitter**:

Hoe wist u dat het gegevens uit dat gestolen materiaal waren?

De heer **Willems**:

Dat is voor een deel bevestigd. De heer Woelders heeft daarover het nodige gezegd. De stukken zijn getoond. Wij hebben de uitdraaien van de floppen gezien, de brieven die een van de officieren van Justitie aan de procureur-generaal heeft gericht. Daarvan werd gezegd, dat dit het spul was, dat bij unit 1, de heer Valente, verdwenen was. Meer kan ik er niet van zeggen. Of het echt gestolen is... Op zich zelf was daarover geen discussie. Er werd ook niet gezegd, dat het anders dan...

De **voorzitter**:

De verdediging heeft dat ter zitting nooit ontkend. Hij hoefde dat toch ook niet?

De heer **Willems**:

Nee, dat hoeft ook niet. Daar hebben wij ook niet naar gevraagd.

De **voorzitter**:

Wat was de reden, dat u de heer Doedens in casu - ik herinner mij dat het op het acht uur journaal was, maar dat is niet uw keuze - bestraffend toesprak?

De heer **Willems**:

Dat ik hem bestraffend toesprak is een interpretatie die ik niet voor mijn rekening neem. Wat gezegd is als regel van behoorlijke procesorde met het oog op wat zich tot dan toe had voorgedaan is dat de raadsman die beschikte over materiaal van dubieuze herkomst als deelnemer aan het proces de verplichting had om dat niet mondjesmaat ter zitting naar voren te brengen, maar om het in totaliteit aan de orde te stellen.

De **voorzitter**:

Staat die verplichting ergens?

De heer **Willems**:

Die hebben wij geformuleerd als een verplichting.

De **voorzitter**:

Waarop baseert u die verplichting?

De heer **Willems**:

Op het beginsel van behoorlijke procesorde.

De **voorzitter**:

Waaruit leidt u af dat de advocaat meer moet doen dan waartoe hij door de Advocatenwet verplicht is?

De heer **Willems**:

Het beginsel van behoorlijke procesorde.

De heer **Koekkoek**:

Een salami-tactiek wijst u af?

De heer **Willems**:

Nee, ik heb het niet over zijn tactiek. Dat moet iedere advocaat voor zich zelf weten. Een paar punten komen daar aan de orde. Je moet het beperkt houden tot datgene wat heeft gespeeld. Je moet er niet veel meer van willen maken. Wij hebben twee dingen gezegd. Wanneer materiaal van dubieuze herkomst in handen is van de verdediging - ik ben er buiten gebleven hoe dat verder zit - dan hoort de verdediging als deelnemer aan het proces zich te houden aan de regels van een fair proces.

De **voorzitter**:

Waar staat dat de verdediging zich moet houden aan...

De heer **Willems**:

Dat staat er sinds wij dat beslist hebben.

De **voorzitter**:

Ok.

De heer **Willems**:

Wij menen dat dit rechtsgrondslag heeft, omdat artikel 6 EVRM dat impliceert. Ik kan er in die zin iets meer over zeggen in een andere zaak die niets met dit onderwerp te maken heeft. Wij hebben daar beslist dat het hanteren van een rechtsmiddel door een raadsman,

in dit geval cassatie, misbruik van procesrecht opleverde. Over dat oordeel is een advocaat in het advocatenblad ernstig gevallen. Dat oordeel is door de Hoge Raad onderschreven op dezelfde grond. Ook voor de advocaat geldt, op een andere manier dan voor het OM, dat er een zekere regelgeving is over de wijze waarop hij aan het proces deelneemt. Dat is af te leiden uit het algemene beginsel, dat in artikel 6 EVRM staat.

De voorzitter:

Afgezien van de vraag die wij hier met de deken van de Orde hebben besproken wat een advocaat betaamt, in hoeverre hij gebruik mag maken van eventueel door misdrijf verkregen informatie, zegt u: de verdediging had de zaken in n keer moeten presenteren.

De heer Willems:

Ja. Dat is overigens in die zaak in concreto zo niet gezegd. Voor het geval daarover anders zou worden gedacht door de verdediging, hebben wij gezegd hoe wij de regel zagen. Als hij informatie heeft, dat er inkijkoperaties hebben plaatsgevonden of dat scanners zijn gebruikt, dan hoort hij niet iedere zitting een beetje van die gegevens op tafel te leggen, en ons te nopen dat opnieuw te onderzoeken. Wij hebben gezegd dat wij dat willen onderzoeken en dat het niet buiten de stukken blijft omdat het wellicht van dubieuze herkomst was. Hij moet ons dat in het kader van de procedure in n klap presenteren en meedelen dat dit en dat voor hem de vraagpunten zijn, zodat er procedureel op een correcte manier mee kan worden omgegaan.

De voorzitter:

Afgezien van de vraag hoe het verkregen was.

De heer Willems:

Ja.

De voorzitter:

Kunt u zich voorstellen dat de leek die dit zag en lette op de prominente plaats die u in de publiciteit kreeg terwijl de zaak nog liep tot de indruk kon komen, dat u bij wijze van spreken niet anders kon dan uiteindelijk komen tot de veroordeling die gevolgd is? U leek verwickeld in een prestigeslag. Ik formuleer het voorzichtig. Kunt u zich voorstellen, dat de leek u in een prestigeslag verwickeld zag met de verdediging?

De heer Willems:

Ik heb daar toen zeker niet over nagedacht. In het algemeen kan ik mij heel veel voorstellen. Ik zeg er maar bij dat het een voorstelling van zaken is die bij enig nader doordenken blijkt geeft van onvoldoende feitelijke grondslag. Zo werkt het niet. De rechter in een prestigeslag met een advocaat vind ik een non-positie. Ik beschouw het persoonlijk niet zo. Omgekeerd is het ook niet zo. Je hoort te beslissen op basis van - of ik dat goed doe of niet is niet te mijner beoordeling - de rechtsregels en procedureregels. Daar is iets van gezegd. Dat is een functionele ambtshalve aangelegenheid en heeft niets te maken met de vraag of mijn of zijn persoonlijke prestige op het spel staat. Ik kan er niets aan doen, als anderen dat anders beoordelen. Ik vind het onjuist.

De heer De Graaf:

U had toch ook de advocaat dit kunnen toevoegen zonder dat het oog van de camera erop stond?

De heer Willems:

Neen. Nu draait u de zaak om. Op het moment dat de camera er staat, neemt die waar wat er in de procedure gebeurt. De procedure moet niet beïnvloed worden door de omstandigheid dat de camera er staat.

De voorzitter:

Dat is hier ook zo.

De heer Willems:

Ik vind dat ook juist. In het strafproces gebeuren de dingen. Als wij regels formuleren, als wij iets vinden, iets te zeggen hebben, dan zeggen wij dat op de zitting en niet bij de achterdeur. Als je beslist dat de camera welkom is, dan betekent dit dat het publiek wordt op die manier, door het medium televisie. Overigens, het had ook in de krant kunnen staan,

maar men hoort zeggen dat televisie een andere impact heeft. Ik weet dat niet. Je moet de zaak echter niet omdraaien. Als het functioneren normatief zou worden bepaald door de omstandigheid dat er een camera staat, dan verdwijnt die.

De voorzitter:

Dan verdwijnt de camera.

De heer Willems:

Precies, niet de rechter! Ik heb al eerder gezegd dat het mij niet kan schelen dat de camera draait. Daar moet je je ook niet door laten beïnvloeden. Er kan over worden gediscussieerd of de camera toegang behoort te hebben, maar in artikel 6 van het EVRM staat dit met zoveel woorden. Daar staat ook te lezen waar de grenzen liggen. Die kan de rechter beoordelen, maar ze liggen niet bij de rechter. Ze liggen elders. Vervolgens moet je dat natuurlijk niet oneigenlijk gaan doen. Je moet functioneren, zoals het hoort. Dat bepaalt niet de camera in dit land.

De voorzitter:

Het OM moet ook de inzet van de opsporingsmethoden beoordelen, bijvoorbeeld naar proportionaliteit en subsidiariteit. In hoeverre is dat een kwestie van beleid en in hoeverre wordt dat een rechtmatigheidskwestie? Neem het doorlaten van vele tienduizenden kilo's. Kan dat onder omstandigheden onrechtmatig worden of is dat altijd een beleidskwestie?

De heer Willems:

Dat is per definitie geen beleidskwestie in onze ogen. Als het een beleidskwestie is, dan is het ons probleem niet. Het is een rechtmatigheidskwestie, per definitie.

De voorzitter:

Wanneer?

De heer Willems:

Ik herhaal nog eens dat de rechter over die ene concrete zaak spreekt en niet in het algemeen over wat hij wel of niet van dingen vindt. Daar mag ook niet meer uit worden afgeleid dan wat op die zaak betrekking heeft. Niettemin kan een en ander worden geanalyseerd, maar dat is niets bijzonders. In zaken die wij behandelen, ben ik het nog niet tegengekomen, maar ik lees en hoor ook over die vele kilo's.

De voorzitter:

Wist u dat?

De heer Willems:

Neen, dat wist ik niet. Ik wil een beetje buiten de definitiekwestie blijven, maar ik lees en zie wel dat er verdovende middelen binnenkomen, dat dit op het moment van binnenkomst hier te lande bekend is, en dat je vervolgens constateert dat ze niet in beslag genomen worden. Dat wist ik wel. Dat kun je gewoon in de dossiers lezen. Dan gaat het inderdaad over die container die binnenkomt. U heeft het misschien gisteravond ook gezien op tv. Tegenwoordig moet je ambtshalve televisie kijken, heb ik het gevoel, maar in Brandpunt kwam de IRT-kwestie nog even om de hoek kijken. Toen zag je die twee busjes uit elkaar gaan. Dat beeld ken ik wel, ook uit de stukken. Dan zit er ongelukkigerwijs maar n observatie-auto achter. Dan gaat het dus fout, want dan verdwijnt er een container uit het zicht. Dan komt men te laat binnen. Ik weet overigens niet anders dan uit de publiciteit wat hier ter zake wordt besproken. Ik durf niet al te veel te zeggen over wat precies is gebeurd in het Delta-onderzoek. Ik weet ook niet of het allemaal daarin moet worden gesitueerd.

De voorzitter:

Met al deze slagen om de arm, terug naar de vraag.

De heer Willems:

Als ik concreet bedenk dat in het kader van een onderzoek op zeer grote schaal verdovende middelen zijn ingevoerd, dat daarbij gebruik is gemaakt van een infiltrant die de politie aan de touwen heeft, als die infiltrant vervolgens bedragen verdient, waarvan ik met de ogen ga knippen en waarvan ik niet weet wat ik mij daarbij moet voorstellen, dan is het zeer de vraag of dat nog proportionele inzet is.

De voorzitter:

Dat beoordeelt u ook op de rechtmatigheid?

De heer **Willems**:

Per definitie. Als je zegt dat een bepaalde manier van werken niet proportioneel is, of dat iets anders beter had gekund, subsidiair, dan is dat een oordeel over de vraag wat binnen het recht toelaatbaar is in dat onderzoek. Dat is per definitie een rechtmatigheidsonderzoek.

De **voorzitter**:

Een ander voorbeeld. In de richtlijn inkijkoperaties staat - blijkbaar is dat juridisch van kracht geworden, maar voor zover wij kunnen nagaan, is dat niet gepubliceerd - dat voor een inkijkoperatie sprake moet zijn van een verdachte. Stel dat een inkijkoperatie is gepleegd bij een niet-verdachte. Is die volgens u daarmee onrechtmatig geworden?

De heer **Willems**:

Niet omdat het in de richtlijn staat, maar dat is wel de positie.

De **voorzitter**:

Je kunt toch in algemene zin een verdenking hebben, bijvoorbeeld ex artikel 9 van de Opiumwet?

De heer **Willems**:

Dan is het rechtmatig.

De **voorzitter**:

Dan is het rechtmatig, maar in de richtlijn staat dat er ook nog een verdachte moet zijn. Dat is dus iets meer dan een verdenking.

De heer **Willems**:

Er moet een verdenking zijn die valt binnen het kader van artikel 9 van de Opiumwet. Is die er niet, dan is het inkijken niet rechtmatig.

De **voorzitter**:

De richtlijn van de PG's zegt dat er ook nog een verdachte moet zijn.

De heer **Willems**:

De PG's kunnen in het kader van het beleid met betrekking tot opsporing dat soort dingen zeggen, maar dat het, getoetst in een juridische procedure, onrechtmatig zou zijn, omdat het in de richtlijn staat, dat is niet juist. Dat is van een niet andere orde dan wanneer in de richtlijn van de Recherche-adviescommissie voorschriften over Oslo-confrontatie worden gegeven. Dat is als beleid geformuleerd. Sommige richtlijnen hebben kracht van recht in de zin van de Wet RO.

De **voorzitter**:

Waarom?

De heer **Willems**:

Dat is de juridische beslissing van de rechter. Hij zegt dat wel of niet.

De **voorzitter**:

Dat kunt u dus als het ware beslissen.

De heer **Willems**:

Ja, dat is aan de orde van de dag. Mensen kunnen bijvoorbeeld vertrouwen ontleen aan de frauderichtlijnen, dat rechtens te honoreren valt. Je mag overigens aannemen, daar het in de richtlijnen staat, dat die ongeveer aansluiten bij het recht, maar de richtlijnen hebben in de eerste plaats als oogmerk om het beleid te bepalen. Ik zeg er onmiddellijk bij dat het OM natuurlijk ook de hoeder is van de rechtmatigheid in het onderzoek en conform het recht moet weten hoe en wat, maar dat is voor ons niet bepalend. Het is een factor, maar niet bepalend.

De **voorzitter**:

Dus willen wij daar recht van maken, dan zullen wij dat moeten wetgeven.

De heer **Willems**:

Niet per se. Richtlijnen kunnen ook krachtens jurisprudentie status van recht krijgen, maar in alle directheid is dat wel het antwoord.

De heer **Rabbae**:

Hoe zou u het vinden, hoe zou u ernaar handelen, wanneer de verdachte en de verdediging, om tegenwicht te bieden aan de figuur van de informant, als een soort anonieme getuige charge, zouden komen met een anonieme verklaring van iemand, vastgesteld door de notaris, als een soort anonieme getuige decharge.

De **voorzitter**:

De CID van de onderwereld.

De heer **Willems**:

Wij zouden daar kennis van nemen en daarnaar kijken. Afhankelijk van de inhoud ervan kan het aanleiding geven tot nader onderzoek op het aangekaarte punt. Ik wil er overigens geen misverstand over laten bestaan dat het in dit land niet zover mag komen. Je ziet al wel wat in die sfeer, want de ene zet lokt de andere uit.

De **voorzitter**:

Zet of Z.?

De heer **Willems**:

Neen, u moet niet op die manier naar mij luisteren! Je ziet dat de politie iets onderneemt en dat daar een antwoord op komt. Je weet dus dat er haast noodzakelijkerwijs een vervolgtraject aan vastzit. Ik geloof wel een beetje in de theorie dat je in een spiraal naar beneden terechtkomt als je niet voor jezelf, maar dat staat momenteel los van wettelijke regels, de grenzen aangeeft, in die zin dat je zegt: tot hier en niet verder! Dat is het mij verder niets meer waard, want dan staan er te veel andere zaken op het spel.

De **voorzitter**:

U zegt: wij gaan tot hier en niet verder in die methoden?

De heer **Willems**:

Precies. De wetgever kan alles regelen. Dat weet u, maar de samenleving moet grenzen stellen.

De **voorzitter**:

Waar ligt volgens u die grens?

De heer **Willems**:

Ik deel de mening, ook gezien het resultaat, dat het inzetten van zeer vergaande methodieken niet verder helpt.

De **voorzitter**:

Waar wilt u stoppen?

De heer **Willems**:

Ik kan het alleen maar abstract zeggen, want je moet er bovenop zitten om de werking ervan te zien, maar ik wil stoppen bij het klassieke researchewerk. Ik vind niet dat infiltratie op zichzelf niet zou moeten, maar daar moet je wel controle op kunnen uitoefenen. Als je dat niet meer kunt, dan moet je ermee ophouden.

De **voorzitter**:

Burgers ook of alleen politiemensen laten infiltreren?

De heer **Willems**:

Dat kunt u alleen maar vragen aan mij als niet onbelangstellende burger.

De **voorzitter**:

Artikel 24.

De heer **Willems**:

Zeker. Het ligt voor de hand dat je de burger infiltrant niet echt goed in de hand kunt hebben. Dat is een reden om er niet of buitengewoon voorzichtig mee om te gaan. Als ik officier van Justitie of politieman zou zijn, zou ik grenzen willen stellen. Als ik het niet meer overzie, als ik niet meer weet, wat in mijn achtertuin gebeurt, dan wil ik niet dat het gebeurt. Overigens is de problematiek van de politie-infiltratie buitengewoon moeilijk. Amsterdam had zo'n team. Je mag maar een tijd meedoen. Het vergt veel van je en het is buitengewoon gevaarlijk. Het heeft geen zin om daarover grote gedachten te hebben, zoals je die nu hoort. Mensen groeien jaren lang in een organisatie en verliezen de greep erop. Daar ligt de grens: dat je er geen greep meer op hebt. De minister van Justitie heeft

afgelopen week in Trouw iets geformuleerd, waarmee ik het geheel eens ben. De politie moet veel mogen, maar moet er wel controle op blijven uitoefenen.

De heer **De Graaf**:

Dat is geen rechtmatigheidsoordeel.

De heer **Willems**:

Nee, maar dat was de vraag niet. De vraag is waar de grens ligt. Ik zeg dan: het moet voor de eigen organisatie goed hanteerbaar blijven. Je moet er greep op kunnen houden. Op het moment dat je iets inzet, wat je niet meer beheerst, keert het zich tegen jezelf. Dat zou mijn positie als burger zijn. Wat je hier hoort, ziet en leest, maakt duidelijk dat het uit de hand gelopen is. Dat moet dus niet. Ik wil niet gezegd hebben dat mensen fout zijn geweest. Daar ligt de grens. De vraag of het rechtmatig is, ligt wat anders.

De **voorzitter**:

Wie bepaalt uiteindelijk de vraag of het rechtmatig is en waar ligt die grens?

De heer **Willems**:

De wetgever en rechter.

De heer **De Graaf**:

Ik keer even terug naar het financieel rechercheren. Ik heb het niet helemaal goed begrepen. Meende u dat het feit dat de politie vragen heeft gesteld aan een bank over saldi van verdachten als zodanig onrechtmatig kan zijn? Of is het onrechtmatig van de bank om op die vraag een antwoord te geven?

De heer **Willems**:

In het algemeen, los van enige context meen ik dat de politie niet intensief het bankverkeer van iemand mag onderzoeken.

De heer **De Graaf**:

Waarom niet?

De heer **Willems**:

Omdat ik dat reken tot de persoonlijke levenssfeer die grondwettelijk en verdragsrechtelijk beschermd is.

De heer **De Graaf**:

Is dat een reden te meer waarom u zegt, dat deze activiteiten hadden moeten worden vermeld in het proces-verbaal van de heer Woelders?

De heer **Willems**:

Zeker. Ook los daarvan. Ook als er geen discussie over zou bestaan of dat zou kunnen, is het een gegeven dat aangeleverd moet worden. De daaruit voortvloeiende informatie kan een rol spelen bij de behandeling van allerlei zaken. Als je te beoordelen hebt of er aanhouding plaats mag vinden, een dwangmiddel mag worden gehanteerd, dan beslis je daarover als je kunt vaststellen, dat er van verdenking in de zin van Strafvordering sprake is. Een factor die die verdenking mede bepaalt kan zijn het resultaat van dat onderzoek. Het is in de keten van gedachtengangen nodig om dat te weten. Dat is n: vaststelling van het oordeel over het verloop van de zaken. Het tweede is dat als je vindt dat dat onderzoek op deze manier inbreuk maakt op een rechtspositie, je ook moet kunnen vaststellen of die inbreuk grondslag in het recht vindt. Ook daarom moet je het weten.

De **voorzitter**:

Bent u teleurgesteld dat het niet in het proces-verbaal heeft gestaan?

De heer **Willems**:

Niet zwaar teleurgesteld. Ik probeer er objectief op te reageren. Ik heb het toen gezien. Ik dacht: wat zullen wij nou krijgen? Verrassing is iets wat voortdurend terugkeert. Ik heb daarvan gedacht: het had moeten worden gemeld. Dat soort dingen voorkom je wanneer je een buitenstaander daaroverheen laat gaan, door de rechter-commissaris aangewezen. Er is wel begrip voor de gedachtengang dat dit niet iets is, wat relevant is of opsporingsmethode kan heten. Ik voeg eraan toe dat het rapport van Woelders zijn grondslag vindt in het verhandelde ter zitting. Ik kom tot de conclusie: het had wel moeten, maar ik ben niet teleurgesteld.

De **voorzitter**:

Mijnheer Willems, dank u wel. Sluiting 13.26 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 69**

23 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 23 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer J.L. Brand

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer J.L. Brand, geboren op 3 augustus 1937 te Rotterdam. Ik verzoek de heer Brand te gaan staan voor het afleggen van de eed. De door hem af te leggen eed luidt: Ik zweer de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer Brand:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

U bent korpschef van de regiopolitie Haaglanden, hoofdcommissaris in Den Haag en u was voorzitter van de raad van hoofdcommissarissen.

De heer Brand:

Ik ben voorzitter van de raad van hoofdcommissarissen tot 1 april 1996.

De voorzitter:

U hebt lang in Den Haag en Amsterdam gewerkt, in Delft en op het ministerie van Binnenlandse Zaken. Bent u een rechercheur?

De heer Brand:

Neen, ik ben geen uitgesproken rechercheur, Wel heb ik in mijn carrière recherchezaken gedaan.

De voorzitter:

Sinds wanneer weet u genoeg van recherche-aangelegenheden en -activiteiten om voor alles verantwoordelijk te kunnen zijn?

De heer Brand:

Vanaf de periode dat ik in het Amsterdamse een paar jaar heb meegelopen en in het Delftse heb gefunctioneerd. Daarna ben ik naar het ministerie van Binnenlandse Zaken gegaan. Aanvankelijk heb ik me daar nadrukkelijk met de openbare ordeproblematiek beziggehouden. In die periode heb ik me ook beziggehouden met terrorismebestrijding en de opkomst van de CID's. Dit alles uiteraard vanuit het beleidsmatige veld.

De voorzitter:

Het is de bedoeling dat de heer De Graaf het verhoor overneemt.

De heer De Graaf:

Wat is de raad van hoofdcommissarissen? Is dit een gremium dat standpunten van de hoofdcommissarissen vaststelt?

De heer Brand:

De raad van hoofdcommissarissen is een netwerk, een verzameling mensen die hetzelfde beroep uitoefenen. Ze spreken met elkaar over dat beroep waarbij het gaat om de inhoud en de beheersmatige aspecten.

De heer De Graaf:

Als u als voorzitter van deze raad uitlatingen doet, spreekt u dan namens de verzamelde collega's?

De heer **Brand:**

Ja, en ik bewaak dat. Wanneer ik een uitspraak doe, weet ik dat ik daarmee gedragen word door de rest van mijn collega's.

De heer **De Graaf:**

Voor de raad van hoofdcommissarissen, bestond er een cordinerend politieberaad dat met enig wapengekletter uit elkaar is gevallen. Een paar hoofdcommissarissen speelden daarbij een rol. U ook?

De heer **Brand:**

Ik was een van de hoofdcommissarissen die daarin een rol speelden. Er lag een rapport van AEF waarin een relatie werd gelegd tussen de secretariaten van de raad van hoofdcommissarissen en het secretariaat van de korpsbeheerder. Onze stelling is dat de raad van hoofdcommissarissen een netwerk is. Het is geen beslissend orgaan, ook is het orgaan op dat niveau niet ondergeschikt aan de korpsbeheerders. De ondergeschiktheid van de politiechef aan de korpsbeheerder ligt op regionaal niveau. Op regionaal niveau ligt ook onze ondergeschiktheid aan de hoofdofficier van justitie. Op landelijk niveau is de vergadering van hoofdcommissarissen niet ondergeschikt aan de vergadering van korpsbeheerders. Dat was het probleem en daarover hebben wij een duidelijke uitspraak gedaan.

De heer **De Graaf:**

Het is dus niet een soort brancheorganisatie, de raad van hoofdcommissarissen.

De heer **Brand:**

Het is een overleg. Samen met de korpsbeheerders en de hoofdofficiëren van justitie denkt de raad van hoofdcommissarissen na over de vraag hoe in gezamenlijk overleg een brancheorganisatie kan ontstaan. Deze wijziging gaan wij doorvoeren in het secretariaat van de raad van hoofdcommissarissen. We hadden een vrij groot secretariaat. Terecht hadden de twee andere organen daar bezwaar tegen. Ik noem dat zelf het "calimero-effect". Wij waren groot en zij waren klein. Nu ontstaan secretariaten die ongeveer even groot zijn. Daarnaast bouwen we een gezamenlijk stafbureau politie op dat primair aangestuurd wordt door de drie voorzitters van de organisaties. Daarnaast worden werkzaamheden verricht ten behoeve van alle drie de organisaties.

De heer **De Graaf:**

Er is wel eens kritiek geuit op het feit dat hoofdcommissarissen uitspraken doen en plein public. Past het hoofdcommissarissen wel om buiten hun korpsbeheerders en hoofdofficiëren om een uitspraak te doen over beleid?

De heer **Brand:**

Ik vind van wel, zeker als het gaat over ons vak. Wij hebben deskundigheid op ons vakterrein. Daarover moeten wij ons uitspreken. Op lokaal niveau zijn wij de ogen en oren van ons bestuur in de samenleving en dat signaal moeten wij kwijt, ook op het niveau van het rijk. Ik vind dat politiechefs anderen in het land mogen aangeven wat de ogen en de oren van de politie zien in de samenleving. Omgekeerd is er vaak door de politiek en de ministers een beroep op ons gedaan om onze gevoelens duidelijk te maken over de dagelijkse praktijk. U moet zich voorstellen dat wij als politie heel goed zien wat de effecten van het rijksbeleid op de samenleving zijn.

De heer **De Graaf:**

Dat is toch iets anders dan wanneer je in het openbaar voor camera's en de schrijvende journalisten standpunten inneemt die tevens een politieke dimensie inhouden?

De heer **Brand:**

In dat verband is het woord "politiek" moeilijk. Ik vind dat wij ons moeten kunnen uiten over wat wij zien. Wij, als politie, hebben handhaving in ons pakket samen met het OM. Handhaving kan alleen maar functioneren als dit terug te voeren is op een goed achterliggend beleid. Als dat niet goed is, komt handhaving nooit tot haar recht. De

beleidsmaker heeft soms het idee dat, als de handhaver geweldig zijn best doet, het niet opvalt dat het beleid slecht is. Wij, als politie, hebben er dan recht op te zeggen: wij kijken er zo tegenaan.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik, maar mijn vraag was waarom u dat in het openbaar doet.

De heer **Brand**:

Wij hebben daar verschillende wegen voor. Wij kennen de rechtstreekse weg naar politici, ministers en onze eigen bestuurders. Die weg bewandelen wij ook. Ik ben zeer matig geweest met publiciteit. Vaak heb ik aangegeven dat het heel eenvoudig is een reactie te geven als symptoombestrijding. Het is moeilijker als beleidsmaker om dat waar te maken. Ik ben altijd op een zeer genuanceerde wijze omgegaan met de publiciteit.

De **voorzitter**:

Is het niet vreemd als politiechefs over hun eigen korpsbeheerder, de burgemeester, en de eigen hoofdofficier heen - zoals de heer Nordholt zei - meningen ventileren en zaken publiekelijk aan de orde stellen?

De heer **Brand**:

Ik zou het vreemd vinden als mijn korpsbeheerder en mijn hoofdofficier niet zouden weten wat ik te zeggen heb. Ik maak nu een onderscheid met mijn functie als voorzitter van de raad. Dan ligt het anders. Als korpschef zal ik geen standpunten over de situatie in mijn regio naar buiten brengen als ik daarover niet met mijn korpsbeheerder en hoofdofficier gesproken heb.

De **voorzitter**:

Die dekken altijd wat u zegt?

De heer **Brand**:

Neen, dat zou raar zijn. Ik vind wel dat zij moeten weten wat ik zeg. In onze regio hebben wij nooit, na al die jaren, een situatie gehad waarin ik naar buiten iets anders heb gezegd dan zij.

De heer **Rabbae**:

Wat doet u met een agent, die in de praktijk beter weet wat het beleid betekent dan u, die met een mededeling aan u vooraf stelselmatig de media laat weten dat hij het beleid ondeugdelijk vindt?

De heer **Brand**:

Ik heb daar een duidelijke regeling voor in de organisatie. Wij zoeken nooit de publiciteit zonder dat we daarbij het bureau communicatie inschakelen. De politieambtenaar waarover u spreekt heeft in die zin een probleem dat hij alleen in de openbaarheid kan treden via het bureau communicatie. Het komt regelmatig voor dat een wijkagent van mij bij problemen rechtstreeks contact opneemt met een wethouder. Het interessante daarvan is dat zo'n wethouder het probleem kent en dat hij daarop moet reageren. Ik vind dat uitstekend. Ik wil mensen hebben die voor zichzelf en hun eigen werk staan.

De heer **Rabbae**:

Maar niet via de pers.

De heer **Brand**:

Neen, daar hebben we andere afspraken over.

De heer **De Graaf**:

Op 10 juni 1995 gaf u een interview aan NRC Handelsblad dat voor enig rumoer zorgde. In dat interview zegt u dat in de huidige vorm de war on drug in Nederland mislukt is. "Het almaar opvoeren van de jacht op drugs leidt er alleen maar toe dat de criminelen steeds rijker worden". Dat standpunt hebt u namens de verzamelde hoofdcommissarissen uitgedragen?

De heer **Brand**:

Ja, dat laatste heb ik uitgedragen. Mijn stelling in dat gesprek is geweest dat wij het niet van de drugscriminelen kunnen winnen. Dat is iets anders dan dat ik mij als de verliezer

zie. Wij kunnen het echter niet winnen. Ik heb gezegd dat de drugs crimineel ontzettend veel geld verdient en dat de politie er nooit in zal slagen dat uit de samenleving te bannen.

De heer **De Graaf**:

Heeft dit standpunt dat de politie het nooit kan winnen van drugs criminelen, naar uw oordeel gevolgen voor het beleid dat de politiek zou moeten voeren?

De heer **Brand**:

Ik heb daarvan gezegd dat die zaak een uitwerking moet hebben naar het beleid van de politiek. Alleen kan Nederland zich niet in de wereld isoleren. Dus Nederland kan niet veel op dit moment. Je kunt op dit moment dus nooit naar de situatie streven dat de handel in drugs wordt gelegaliseerd of geliberaliseerd. Ik heb gezegd dat je, omdat dit probleem wereldwijd bepaald wordt, slechts met kleine stapjes kunt proberen het beleid bij te stellen. Dit betekent dat Nederland in de discussie over de vraag hoe gaan wij in de wereld met drugs om steeds moet proberen mee voorop te lopen. Ik vind ook dat Nederland dat doet. Ik vind dat Nederland trots mag zijn op de manier waarop wij omgaan met het decriminaliseren van de verslaafden. Uiteraard zitten wij in het moeilijke proces van de wijze waarop wij met de kleinhandel in drugs omgaan. Ik vind dat wij ook wat dat betreft er op een creatieve manier met elkaar naar moeten kijken. Wij moeten vooral naar het buitenland uitdragen dat de weg die wij zijn ingeslagen, de goede weg is.

De heer **De Graaf**:

Daargelaten de specifieke opvattingen over het drugsbeleid, waar je verschillend over kan oordelen, maar vindt u het verstandig dat u als hoofdcommissaris van de regio Haaglanden en als voorzitter van de verzamelde hoofdcommissarissen publiekelijk uitspreekt dat de politie de strijd tegen drugs criminelen niet kan winnen?

De heer **Brand**:

Ik ben als voorzitter van de raad twee keer geconfronteerd met het feit, dat de NRC in staat was om een heel goed verslag van onze vergadering te geven. De eerste keer was toen wij na het rapport-Wierenga als collega's een discussie hadden.

De **voorzitter**:

Vindt u het erg relevant wat de NRC allemaal kan? Het gaat toch meer om de vraag wat u al dan niet zegt?

De heer **Brand**:

Ik werd er twee keer mee geconfronteerd dat er bij anderen kennis was die uit onze vergadering kwam. De eerste keer heb ik daarop niet gereageerd; de tweede keer heb ik daar nadrukkelijk wel een rol in gespeeld. Toen heb ik namelijk gedacht: ik kan beter zelf vertellen wat wij gezegd hebben, met alle nuances, dan dat ik in de publiciteit het verhaal krijg dat de Nederlandse politie voor legalisering is. Wij zijn op dit moment niet voor legalisering, omdat dat wereldwijd niet kan. Wij draaien de zaak om en zeggen: je moet als Nederland proberen in de discussie over de vraag hoe je met drugs en alle problemen van dien omgaat, een belangrijke rol te blijven vervullen.

De **voorzitter**:

Welke functie heeft eigenlijk de Raad van hoofdcommissarissen om dat soort standpunten te hebben? Is die raad daar wel voor? Dit staat los van de overweging dat het natuurlijk interessant is om te weten wat politiechefs denken over het drugsbeleid en welke problemen ermee te maken hebben. Maar is die Raad van hoofdcommissarissen er dus wel voor om te zeggen wat er moet gebeuren?

De heer **Brand**:

De Raad van hoofdcommissarissen is er, vind ik, voor om onder elkaar over dat probleem te spreken. Wat ik probeer aan te geven, is dat ik twee keer als voorzitter geconfronteerd ben met het feit dat er informatie uit de vergadering bij anderen was.

De heer **De Graaf**:

Het is toch uw volledige vrijheid om af te zien van een interview met de NRC?

De heer **Brand**:

Dat is waar. Daar heb ik de tweede keer nadrukkelijk niet voor gekozen, omdat ik vreesde dat er dan zou komen te staan dat wij voor legalisering van drugs waren. Ik wilde over laten komen dat wij, gelet op de internationale situatie, niet zijn voor legalisering van drugs, maar dat wij vinden dat Nederland in het denken over drugs een toonaangevende rol moet vervullen.

De heer **De Graaf**:

Sprak u namens alle hoofdcommissarissen?

De heer **Brand**:

Ik sprak namens alle hoofdcommissarissen. Daarbij hebt u zelf - en daar doelt u op - in de publiciteit gezien dat mijn collega uit Amsterdam zich tegen verklaarde, althans een stelling innam in de publiciteit, waarbij het erop leek dat hij tegenover mij stond. Dat is voor mij in die zin een vraag omdat ik zeker weet dat hij in een discussie een keer een ander standpunt had ingenomen. Ik moet zeggen dat het mij dus verbaasde, ook nog gelet op het feit dat hij een keer in onze vergadering degene was die zei: ook al ben je er niet, als de vergadering vindt dat dat het standpunt is, horen wij er allemaal achter te staan. Dus in die zin heb ik daar ook met enige verbazing naar gekeken.

De heer **De Graaf**:

Is dat tekenend voor de verhoudingen in de Nederlandse politietop?

De heer **Brand**:

De verhoudingen in de top van de Nederlandse politie zijn uitstekend. Ik leg het u uit.

De **voorzitter**:

Als de verhoudingen uitstekend zijn, hoeft u het niet uit te leggen.

De heer **Brand**:

U wilt naar iets toe.

De **voorzitter**:

Nee, wij vragen gewoon iets.

De heer **Brand**:

De relatie is uitstekend. Het is zelfs zo dat binnen de Raad van hoofdcommissarissen als het ware territoriale overlegsituaties ontstaan. Die territoriale overlegsituaties zijn in de drie noordelijke provincies, dus Noord-Nederland, in Gelderland en Overijssel, in het zuiden en het ressort Den Haag, dus Rijnmond, Haaglanden en de omliggende regio's. In het ressort Amsterdam is dit nog niet goed van de grond gekomen. Dat hangt ook allemaal samen, denk ik, met de problematiek waar u bij betrokken bent. Ik heb het over het Noordhollandse en het Utrechtse, zij het dat daar ook collega's zijn die wel gesprekken met elkaar voeren. De raad heeft een aantal structuren onder zich hangen. Ik zeg heel nadrukkelijk dat in al die structuren de collega's uit Amsterdam deelnemen. Dat is een van de effecten na de functioneringsgesprekken van de commissie-Wierenga, om het zo maar te zeggen...

De **voorzitter**:

De functioneringsgesprekken van de commissie-Wierenga?

De heer **Brand**:

Beter gezegd: na de commissie-Wierenga zijn er functioneringsgesprekken geweest.

De heer **De Graaf**:

Van de ministers.

De heer **Brand**:

Ja, van de ministers. Daarna zijn de Amsterdammers in alle overlegstructuren onder de raad nadrukkelijk aanwezig.

De **voorzitter**:

U zegt dat de verhoudingen uitstekend zijn. Maar als je de laatste weken een beetje kijkt naar wat zich hier afspeelt, kun je moeilijk tot die conclusie komen. Er moet dus toch iets meer aan de hand zijn.

De heer **Brand**:

Zeker, dat veronderstel ik ook, maar ik zal het u uitleggen.

De **voorzitter**:

En dat het niet alleen te maken heeft met het aantal structuren, clubs en onderclubs dat u heeft.

De heer **Brand**:

Nee. Laten wij zeggen begin 1994, dus na de rapportage van de commissie-Wierenga, heb ik aan drie collega's gevraagd: moet ik jullie helpen bij het weer bij elkaar komen? Dat betrof Nordholt, Straver en Wiarda. Ik heb met alle drie individueel een gesprek gehad. Zij hebben mij toen alle drie gezegd: wij regelen dat onderling. Ik weet ook dat er gesprekken zijn geweest tussen Wiarda en Nordholt en tussen Straver en Nordholt. U moet ook even teruggaan naar de bijeenkomst waarbij de reorganisatie werd afgesloten; dat was in de Ridderzaal. Dat was om allerlei redenen na de eindrapportage van de commissie-Wierenga toch een wat merkwaardige bijeenkomst. Tijdens de receptie na die bijeenkomst liepen de collega's Nordholt en Wiarda, zo zou ik bijna zeggen, hand in hand en spraken met beide ministers. Ik weet zeker dat ook collega Straver de relatie met collega Nordholt heeft hersteld.

De heer **De Graaf**:

Zij vielen elkaar in de armen en het was allemaal weer goed?

De heer **Brand**:

Dat was op dat moment goed. U kunt dat ook nog in het journaal zien.

De **voorzitter**:

In het journaal?

De heer **Brand**:

Ja, dus in het journaal na de bijeenkomst in de Ridderzaal ziet u ze ook naast elkaar staan. En dan is het ook weer goed tussen die twee.

De **voorzitter**:

Maar dat zegt toch nog niet alles, mijnheer Brand?

De heer **Brand**:

Alleen daarna is die zaak toch weer uit elkaar gelopen. En ik moet dus nu met u constateren dat er daarna een stukje problematiek is gekomen. Ook de aanwezigheid van de heer Nordholt in de raad is daardoor beïnvloed. Hij is na de rapportage van de commissie-Wierenga drie keer in onze vergadering geweest. Hij heeft ook aan de discussie over de gevolgen ervan op de onderlinge verhoudingen deelgenomen. Daarna heeft hij steeds afgezegd. Ik heb hem daarnaar gevraagd. Hij heeft mij toen gezegd: gun mij tijd.

De **voorzitter**:

Heeft u binnen de Raad van hoofdcommissarissen "Wierenga" wel eens besproken?

De heer **De Graaf**:

Dus het rapport van de commissie-Wierenga.

De **voorzitter**:

Ik bedoel ook het rapport.

De heer **Brand**:

Ik ga met u mee. Wij hebben in april 1994 een bijeenkomst gehad, waar de NRC verslag van deed. Daarin hebben wij gezegd: er is iets mis gegaan met de onderlinge verhoudingen. Want de emotionaliteit lag ook breder dan alleen maar tussen de drie collega's die ik net genoemd heb. Daar was Nordholt bij. Daar hebben wij de zaak ook goed met elkaar doorgesproken. In die vergadering heb ik collega Nordholt gevraagd: wil jij een uiteenzetting geven over jouw beslissing om te stoppen met het team? Dat was dus nadat wij het over de verhoudingen hebben gehad. Hij heeft mij toen gezegd: dat kan ik nu niet. Daarmee doelde hij op het feit dat er zoveel geheime situaties rond het IRT zaten, dat hij niet de vrijheid had om erover te praten. Wij hebben toen gezegd: dat komt op een later moment. U weet ook dat ik zelf te maken heb gehad met een demonstratie van studenten in de stad, met een geweldige emotionaliteit er omheen, ook wat de vraag betreft: deed de politie het goed of niet goed?

De heer **De Graaf**:

Dat was 8 mei 1993?

De **voorzitter:**

1994.

De heer **Brand:**

Ja, 8 mei 1994. Ik heb daarvan in de raad een uiteenzetting gegeven, met alles wat daar omheen zit. Ik heb daar ook mensen mee naartoe genomen. Ik vind namelijk dat collega's onder elkaar horen te spreken over datgene wat er allemaal gebeurd is en dat je er met elkaar van kan leren. Mijn vraag aan de heer Nordholt was eigenlijk: wil je een keer ook zo'n bijeenkomst voor ons organiseren, opdat wij erover kunnen spreken? Maar dan ontstaat dus de vertraging - want zo zie ik het - dat de commissie-Van Traa komt.

De **voorzitter:**

Die was er toen nog lang niet.

De heer **Brand:**

Nee, maar daar was wel sprake van. Er is dus reden om die discussie uit te stellen.

De **voorzitter:**

Er moet toch ook binnen de "hoofdcommissarissen" gesproken zijn over wat men er wel van wist, gestructureerd ook, om ervoor te zorgen dat het niet alleen door anderen wordt besproken?

De heer **Brand:**

Er is binnen de raad - en dan ga ik weer terug naar april 1994 - gesproken over de problematiek die Wierenga voor ons als collega's met elkaar opgeroepen had. Er is toen gezegd: wij zullen ook de inhoud met elkaar bespreken.

De **voorzitter:**

En dat is nooit meer gedaan?

De heer **Brand:**

Die inhoudelijke bespreking heeft dus vertraging ondervonden. Die is nog niet aan de orde geweest op de manier waarop ik dat graag zou willen en zoals ik gedaan heb, zoals ik net heb uitgelegd, met die demonstratie van 8 mei.

De heer **De Graaf:**

Dat was toch niet afhankelijk van de heer Nordholt? U had toch ook bijvoorbeeld aan uw collega Straver kunnen vragen: leg eens uit wat jouw mensen precies gedaan hebben en laten wij daar eens over spreken?

De heer **Brand:**

Toen wij over de drugsnota, althans over drugs spraken voordat die nota er was, is natuurlijk ook de hele problematiek aan de orde geweest rond Kennemerland en Amsterdam. Dus in die zin is daar al wel over gesproken. Maar als u vraagt of er gestructureerd over gesproken is in de zin van "hier heb je de casus, zo hebben wij geopereerd en zo steekt het in elkaar" moet ik u zeggen dat die discussie nog niet heeft plaatsgevonden. Ik vind ook eigenlijk dat collega Nordholt daar zeer nadrukkelijk bij aanwezig moet zijn, want hij is een van de hoofdrolspelers in dat gebeuren.

De **voorzitter:**

Maar had het ook niet voor de hand gelegen, toen het rapport van de commissie-Wierenga ook binnen de Nederlandse politie verder voor zoveel, ja toch wel, opschudding zorgde - want het was natuurlijk niet niks wat daar op tafel werd gelegd - dat men binnen uw eigen organisatie, binnen de Nederlandse politie, geprobeerd had om koste wat kost daar ook, zeg maar, eigen lering uit te trekken en niet te wachten op anderen?

De heer **Brand:**

Hier zitten twee kanten aan. De verantwoordelijkheid voor de recherche ligt bij de regio's. In de regio's is, zeker met het oog op het rapport-Wierenga, goed gekeken naar de effecten voor het eigen korps. Ook zijn er gesprekken geweest tussen chefs. In ons overleg in het ressort hebben wij er ook over gesproken. Voor een bespreking in de raad moeten alle collega's aanwezig zijn. Ik wil dan ook dat collega Nordholt erbij is zodat de discussie met elkaar kan worden gevoerd. Deze discussie is nog niet gevoerd.

De heer **Koekkoeck**:

Ik ga terug naar uw uitspraak dat de politie de strijd tegen de drugshandel niet kan winnen. Is zo'n uitspraak niet demotiverend voor de gewone politiemensen die het vuile werk moeten doen?

De heer **Brand**:

Neen. Alle collega's zijn het met mij eens dat ik het op een bepaalde manier heb gezegd. Wij praten over drugsbestrijding omdat wij bezig zijn met de georganiseerde criminaliteit. Met mijn opmerking dat wij de oorlog tegen de drugs niet kunnen winnen, wil ik niet zeggen dat wij niet de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit voortvarend moeten aanpakken. Het gaat ons erom dat wij de slag met de georganiseerde criminaliteit winnen. Wij constateren in die slag dat de grote criminelen zo ontzettend veel geld verdienen. Ze kunnen daardoor hun techniek van de organisatie verbeteren. Ook kunnen ze inhuren wie ze willen. Tevens maken ze gigantische winsten. Wij redeneren vanuit onze wil om een belangrijker instrument te zijn bij de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit.

De heer **Koekkoeck**:

Zegt u hiermee dat het kwaad niet in de drugs zit maar in het geld?

De heer **Brand**:

Het kwaad zit voor ons in het feit dat er te veel geld wordt verdiend door grote criminelen via de drugshandel.

De heer **De Graaf**:

In hetzelfde interview hebt u ook gezegd dat de methode van het op de vrije markt brengen van drugs door meerdere korpsen in het hele land is toegepast. Kunt u zich voorstellen dat ik als gewone krantelezer die twee berichten aan elkaar koppel? Enerzijds is de strijd tegen drugs niet te winnen en anderzijds ziet de politie dat het op de vrije markt brengen van drugs als methode voor het hele land wordt doorgevoerd. Hangt dit met elkaar samen?

De heer **Brand**:

Niet in mijn denken, maar ik begrijp wat u hiermee wilt zeggen. Het begrip "doorleveren" is voor mij nieuw, maar hoe gaan wij om met de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit? Ik kan met informanten werken of af luisteren; als politie zien wij dan dat criminele organisaties bezig zijn. Ook als wij af luisteren merken wij dat er drugs het land inkomen. U moet van mij aannemen dat het heel slecht zou zijn als wij op de eerste kilo die de haven binnenkomt afkomen en proberen die op te pakken.

De **voorzitter**:

Als u niet op de eerste kilo afkomt, blijft voor de gewone burger de vraag over: op welke kilo gaat Brand wel hollen?

De heer **Brand**:

Dat zal ik u uitleggen. Het is onze eerste opdracht dat wij de criminele organisatie proberen op te rollen. Wij moeten ervoor zorgen dat wij het aantal kilo's in de hand hebben. Dat moet gebeuren wanneer dit het meest gunstig is. Wij hebben 1100 kilo cocaine binnengehaald met de traditionele methode.

De **voorzitter**:

Op welke vangst doelt u?

De heer **Brand**:

Dat is een vangst van verleden jaar kerstmis.

De **voorzitter**:

Het is geen HOLCO-vangst?

De heer **Brand**:

Dat is een HOLCO-vangst.

De **voorzitter**:

Daar is toch een heel interessant en moeizaam traject aan vooraf gegaan?

De heer **Brand**:

Eerst de zaak van de 1100 kilo. Dat ging volgens de traditionele methode. Traditioneel wil zeggen dat wij natuurlijk via taps weten wat er gebeurt. De traditionele methode gaat ervan

uit dat de tegenpartij fouten maakt. In dat traject pakken wij op een gegeven moment dat aantal kilo's. Maar hoe dan ook: als je afluistert weet je veel meer dan op het moment waarop je ingrijpt. Wij moeten echter ingrijpen op het moment waarop de grotere hoeveelheden komen. Als die komen is daar vanuit de criminele organisaties meer kwaliteit tegenaan gezet en die moeten wij oppakken. Wij proberen niet alleen maar zoveel mogelijk kilo's te pakken.

De heer **De Graaf**:

Waar ligt voor u de grens? U spreekt over grote hoeveelheden die gepakt moeten worden. De kleine hoeveelheden dus niet. Die kunt u doorlaten om meer zicht te krijgen op de criminele organisatie. Wat is voor u een grote en een kleine hoeveelheid?

De heer **Brand**:

Een grote hoeveelheid is die 1100 kilo. Een kleine hoeveelheid hoort klein te zijn. Waarom zit daar voor ons een probleem? Zowel bij het afluisteren als bij het werken met informanten...

De **voorzitter**:

U bedoelt het tappen van de telefoon.

De heer **Brand**:

Het tappen of het werken met een informant; beide hebben dezelfde doelstelling. Wij willen informatie. Zolang we met technieken, dus met tappen, werken hebben we niet het probleem dat er contact moet zijn met iemand uit de criminele organisatie. Zo gauw je werkt met een informant, weet je dat er een contact is met de criminele organisatie. De informant wordt gerund door een runner, een politiemann.

De heer **De Graaf**:

Dat is ons inmiddels bekend.

De heer **Brand**:

Die politiemann heeft te maken met de informant. De informant moet iets doen om informatie los te krijgen. Dit betekent dat de criminele organisatie eisen stelt aan de informant. De taak van de politie is om via de runner zicht te krijgen op de gestelde eisen. Als de informant ons laat weten dat hij aan bepaalde eisen moet voldoen, dan stellen wij vast of dit tot uitlokking leidt en of wij de regie daarover kunnen voeren. Wij bepalen ook dat de informant, als hij iets doet, daaraan geen geld mag verdienen.

De heer **De Graaf**:

Er komen nu veel dingen bij elkaar. Ik wil graag terug naar de oorspronkelijke vraag.

De heer **Brand**:

Het is dus de vraag hoe de hoeveelheid ontstaat die de politie mag doorlaten. Liefst is die zo klein mogelijk. Alleen vanuit de eisen die de criminele organisatie stelt aan de informant moet je op een gegeven moment beslissen of je datgene accepteert waarin de informant een rol moet vervullen.

De **voorzitter**:

Kunnen wij, de overheid, ons afhankelijk maken van de eisen die de criminelen stellen? Dat doen wij toch uiteindelijk? Dat kan toch niet?

De heer **Brand**:

Er zit een andere vraag achter.

De **voorzitter**:

Het gaat om het principe. Alle bedoelingen die achter het doorleveren zitten, begrijpen wij ook. De criminelen kunnen toch niet via de informant aan de overheid, aan ons, allerlei eisen stellen waar wij dan maar aan moeten voldoen?

De heer **Brand**:

U legt nu een ingewikkelder vraagstuk neer. Ik vind dat je in het hanteren van methodes met informanten en infiltranten als uitgangspunt moet hebben dat je dit eigenlijk niet wilt. Mijn stelling in het geheel is: neen, tenzij. Neen betekent dat je moet redeneren vanuit de vraag wat het achterliggende doel is. Dat is primair dat ik de criminele organisatie wil oprollen. Secundair wil ik verhinderen dat er drugs Nederland binnenkomen. Een criminele

organisatie die vanuit een land grote hoeveelheden drugs naar Nederland wil brengen zal eerst een lijn opzetten. Die lijn zal hij eerst testen. Hoeveel kun je over die lijn laten gaan bij dat testen? U wilt die lijn misschien wel niet testen als de hoeveelheid te groot is, maar dan weet u dat die lijn niet werkt en dat de zaak in kwestie zich achter je rug zal afspelen. De criminele organisaties stellen dus eisen aan je. Tot de informant zul je zeggen dat het niet te veel mag zijn. Een criminele organisatie kan stellen dat bij het testen van een lijn 100 kilo cocaine ingevoerd moet worden.

De voorzitter:

Zoals bij u gebeurd is.

De heer Brand:

Onze afweging was dat het om het testen van de lijn ging en wij accepteerden dat. Onze doelstelling was gericht op het oprollen van de criminele organisatie en het oppakken van de grote hoeveelheid drugs die daar achteraan kwam.

De heer De Graaf:

Bij u in Den Haag heeft zich zo'n situatie voorgedaan. Een paar honderd kilo cocaine is bewust doorgelaten, en dat is geen geringe hoeveelheid, met als resultaat dat er iets meer kilo's aan het eind zijn gepakt.

De heer Brand:

Niet alleen de hoeveelheid, maar ook de criminele organisatie. De gedachte van de regering en de Kamer jegens de politie was dat wij de criminele organisaties moeten aanpakken.

De voorzitter:

In de Kamer hebben wij toch nooit gezegd dat voor dat doel cocaine kan worden doorgevoerd? U kunt dan antwoorden dat wij beter hadden moeten opletten, maar ik wijs op het laatste IRT-debat over de afloop van de affaire in Amsterdam en het rapport-Wierenga. Daarin stond: er mag wat gebeurd zijn, er mogen dan softdrugs op de markt gekomen zijn, maar geen gram cocaine. Ik hoor het Lubbers en Hirsch Ballin nog zeggen.

De heer Brand:

U hebt dat verleden keer ook gezegd. Ik vind dat je een andere redenering moet aanhouden. Wij moeten de mogelijkheid hebben om mee te werken aan een situatie waarbij de criminele organisatie via de informant een lijn gaat testen. Als die lijn loopt, zal daar een grote hoeveelheid overheen komen. Het is ook zo dat, wanneer er een grote hoeveelheid over een uitgeteste lijn gaat lopen, je dan de meeste kans hebt dat je belangrijke mensen in de organisatie aanhoudt. Dat is ook gebeurd. Want als er een kleine hoeveelheid over de lijn loopt, zal men binnen de criminele organisatie niet hun topkwaliteit inzetten. Als er dus grote hoeveelheden overheen lopen, zet men zijn topcapaciteit in. Ik vind het volgende. Er is heel veel druk op de politie gezet, omdat tegen ons is gezegd dat de stelling is dat het erom gaat om de georganiseerde criminaliteit aan te pakken. Dat was niet zozeer in de vorm van het pakken van kleine mannetjes als wel dat wij ervoor moesten zorgen dat wij de criminele organisatie aanpakten. Daaraan is inherent dat je risico's neemt.

De voorzitter:

Maar wat doen wij dan met de kleine handelaar die met tien kilo op straat gepakt wordt? Die moeten wij dan ook laten lopen. Want je kunt toch moeilijk zeggen "300 kilo mag wel, maar de man die met tien kilo langs het Hollands Spoor loopt, laat die maar lopen"?

De heer Brand:

Nee, ik zou bijna zeggen: dat is een typisch Nederlandse reactie. Maar dat heeft iets met rechtvaardigheidsgevoel te maken. Ik heb ons handelen ook eens aan mensen uit Wenen van de Verenigde Naties uitgelegd. Met drugs is dus alles verboden. Vervolgens roepen nog vele landen: wij pakken alles aan. Dat is een fictie. Want ook in die landen komen duizenden kilo's door. Bij ons is het precies hetzelfde. Wat wij doen, is er goed over nadenken. Wij proberen heel gestructureerd criminele organisaties aan te pakken. En dat moet ook je doel zijn. Dus het is een fictie om te geloven dat u terug gaat naar de

zuiverheid van "niks mag". Ik kan u dan alleen maar zeggen dat wij er nu in de drugsnota trots op zijn dat Nederland zoveel gepakt heeft, afgezet tegen andere landen. Als u dus terug gaat naar die zuiverheid van "niks mag", komt Nederland achteraan.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Brand, wij hebben nog geen oordeel. Dat komt nog. Wij hebben nu alleen vragen.

De heer **Brand**:

Maar u bent via vraagstelling aan mij toch bezig om uw gedachten te...

De heer **De Graaf**:

...ons een oordeel te vormen. Dat wil niet zeggen dat wij dat al hebben. Nu terug naar de zaak waar wij het zojuist over hadden. Wanneer speelde dat, dus het doorlaten van redelijke hoeveelheden cocaine? Kunt u daar een jaargetijde voor aangeven?

De **voorzitter**:

Liever een jaartal.

De heer **De Graaf**:

Ja, en jaargetijde.

De heer **Brand**:

Dat speelde in... ik ben altijd slecht in jaartallen. Maar dat heeft gespeeld rond de hele discussie in de Kamer.

De **voorzitter**:

Dus u bedoelt 1993/1994?

De heer **Brand**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Ik neem niet aan dat u daarover in uw eentje beslist. Daar is ongetwijfeld het openbaar ministerie bij betrokken geweest. Weet u ook tot hoe ver, tot hoe hoog dat is gegaan?

De heer **Brand**:

Laat ik zeggen dat de besluitvorming in onze regio naar mijn oordeel uitstekend is. Op alle niveaus...

De heer **De Graaf**:

De kwaliteit van de besluitvorming.

De heer **Brand**:

Als u mij vraagt "heb je dat doorgesproken met de justitielijn" zeg ik: dat is op alle niveaus doorgesproken met de justitielijn; op mijn niveau is dat de hoofdofficier. Vervolgens is de vraag of de hoofdofficier dat ook met de mensen daarboven heeft doorgesproken, met de procureur-generaal en met het departement, de minister. Dat laatste is zeker het geval, maar ik neem aan dat u hem ook precies vraagt hoe dat zit. Dat is dus in een aantal gevallen nadrukkelijk gebeurd.

De heer **De Graaf**:

In dit geval, waarbij het gaat om het doorlaten van enkele honderden kilo's cocaine, is dat dus doorgesproken met de procureur-generaal en met de minister?

De heer **Brand**:

Het is doorgesproken. Met de procureur-generaal weet ik zeker, want dat heeft de hoofdofficier mij verteld, maar of hij dat specifieke geval met de minister heeft besproken...

De heer **De Graaf**:

En wie was toen de procureur-generaal?

De heer **Brand**:

Wij hebben er nogal wat gehad. In heel korte tijd hebben wij er namelijk vijf gehad. Voor zover ik het onthouden heb, is dat de heer Addens geweest.

De heer **De Graaf**:

Dat was het laatste deel van 1993, als ik heb goed begriip.

De heer **Brand**:

Ja, u moet het specifiek vragen aan de heer Blok, want hij heeft het gesprek gevoerd. Maar volgens mij is dat dus met de heer Addens geweest.

De heer **De Graaf**:

U weet ook zeker dat het vervolgens met minister Hirsch Ballin is besproken?

De heer **Brand**:

Dat moet u ook nadrukkelijk zelf aan de heer Blok vragen, want hij weet het precies. Ik vind dat ik niet voor hem dit soort uitspraken kan doen.

De heer **De Graaf**:

Weet u ook of de nieuwe procureur-generaal vanaf 1 januari 1994, mevrouw Sorgdrager, toen op de hoogte is gesteld van deze actie?

De heer **Brand**:

Kijk, ik heb te maken met mijn hoofdofficier van justitie.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik, maar ik vroeg of u het wist.

De heer **Brand**:

Die wist... Ik weet dat hij - hij heeft mij dat verteld - het in een aantal gevallen anderen verteld heeft. Hoe dat feitelijk precies is gegaan, kan hij u nadrukkelijk uit de doeken doen. Ik weet in het hele traject op Zuid-Amerika, dat wij een aantal malen presentaties gegeven hebben over de wijze waarop CoPa werkt. Daar ben ik dus bij geweest. Dat hebben wij gedaan naar de korpsbeheerder, dat hebben wij gedaan naar procureurs-generaal en dat hebben wij op het departement gedaan.

De **voorzitter**:

Heeft u tijdens die presentaties die u gegeven heeft over het werk van het zogeheten CoPa-team/-kernteam ook over deze aspecten gesproken, dus dat deze methodiek gebruikt werd?

De heer **Brand**:

Wij hebben bij de presentaties niet zo nadrukkelijk over de methodiek gesproken. Dus dat zijn andere gesprekken geweest. Die zijn er geweest. Dat is niet bij de presentaties gebeurd. Bij de presentaties die wij gegeven hebben, hebben wij het altijd gehad over de politieke implicaties van het traject waarin wij liepen.

De **voorzitter**:

Heeft u zich nog afgevraagd, toen het rapport van de commissie-Wierenga er lag en het debat in de Kamer geweest was: weet de minister dit wel, weten ze dit in de politiek wel, want anders doen ze misschien niet zulke stellige uitspraken?

De heer **Brand**:

Ik heb daar ook in het voorgesprek met u over gesproken. Het is zo dat ons in Den Haag, zowel de hoofdofficier als mij, die uitspraak niet zo expliciet is overgekomen als u zegt. Dus als die zo expliciet bedoeld is geweest - maar dat vraag ik mij af - hadden wij daarop gereageerd. Maar die is ons niet zo expliciet overgekomen.

De **voorzitter**:

Het ging niet over uw zaken, maar er werd natuurlijk wel duidelijk de nadruk op gelegd dat er in ieder geval in de methodiek in Amsterdam geen gram cocaine op de markt was gekomen en dat dat in het kader van zo'n methode ook nooit de bedoeling kon zijn. Dat is er toen gezegd.

De heer **Brand**:

Maar ik geef aan dat er op ons niet is teruggekoppeld. Ik heb u ook gezegd dat ik dat kamerdebat gevolgd heb. Dus ik heb er thuis naar gekeken. Daar is mij niet zo nadrukkelijk die uitspraak van bij gebleven die u verwoordt.

De heer **De Graaf**:

U sprak ook over een ander traject, een klassiek recherchetraject, waarbij 1100 kg cocaine in beslag is genomen. Dat speelde aan het eind van het vorige jaar. Maar gingen daar ook geen lijntesters aan vooraf?

De heer **Brand**:

Aan dat specifieke geval ging, voor zover ik weet, niet nadrukkelijk een lijntester vooraf.

De **voorzitter**:

Of zijn er meer vangsten van 1100 kg?

De heer **Brand:**

Nee. Ik denk dat wij het gehad hebben over de lijntester waarbij u het hebt over hoeveelheden cocaine die erover gegaan zijn. Laat ik ook nog maar helder zeggen dat wij heel concrete afspraken maken. Dus ook in de twee gevallen waarover u het Algemeen Dagblad van vanmorgen weer gelezen hebt. Of wellicht hebt u gezien wat er verleden week voor de VPRO is geweest...

De heer **De Graaf:**

Daar kom ik op terug.

De heer **Brand:**

Daar komt u op terug. Dat wij heel nadrukkelijk...

De heer **De Graaf:**

...over hebben.

De heer **Brand:**

Wat zegt u?

De heer **De Graaf:**

Ik zou mij nu graag even concentreren op de zaak die ik noemde.

De heer **Brand:**

Ja. Wij hebben in bij ons zeer nadrukkelijk bekende gevallen als lijntester cocaine er overheen gehad. Die gevallen hebben wij nu gehad. Straks licht ik dat aan de hand van die andere zaak misschien verder toe. Maar wij hebben het nu gehad over wat er bij ons gepasseerd is.

De heer **De Graaf:**

Is u bekend dat in de zaak waar in ieder geval uiteindelijk rond kerstmis van verleden jaar een grote partij cocaine werd gevangen, ook een zending van meer dan 10.000 kg softdrugs op de markt is doorgelaten?

De heer **Brand:**

Er is bij ons een lading softdrugs doorgelaten. Dat weet ik ook. Dat is mij bekend. U legt nu specifiek de relatie naar deze zaak. Nou, dat staat mij... ik dacht dat het iets anders was, dus dat het anders in elkaar stak. Ik denk dat u het verband iets te strak legt.

De heer **De Graaf:**

Ik probeer verbanden niet te strak te leggen. Dat lijkt mij vrij pijnlijk. Maar er is een verband gelegd, omdat een informant die kennelijk met verschillende onderdelen te maken heeft, een forse beloning in het kader van de tip-, toon- en voorkoopregeling heeft gehad. Dat is u bekend?

De heer **Brand:**

Dat is mij bekend.

De heer **De Graaf:**

En in de archieven worden beide zaken wel met elkaar in verband gebracht.

De heer **Brand:**

Ja, op een heel specifieke manier, maar niet zo dat je de ene groep direct aan de andere groep kunt koppelen.

De heer **De Graaf:**

In dat kader zijn wij ook tegengekomen dat...

De **voorzitter:**

Maar de conclusie dat het louter om klassiek rechercheren ging, afgezien van...

De heer **Brand:**

De zaak als zodanig kun je benoemen als een zaak waarin wij klassiek gerechercheerd hebben.

De **voorzitter:**

Maar het is misschien niet goed om hier te veel in detail in te gaan op wat daar eventueel aan vooraf is gegaan. Het is althans onze indruk dat er iets meer aan voorafgaat dan louter klassiek rechercheren.

De heer **Brand:**

Nou ik vind dat je het als een voorbeeld van klassiek rechercheren mag noemen. Dat er informatie in dat traject heeft meegespeeld, is altijd zo. Maar klassiek rechercheren is toch het bij elkaar brengen van informatie. Maar er is geen systematiek geweest van een lijnuittester op de manier waarop dat in de andere zaak is gebeurd.

De **voorzitter**:

Misschien weet u dat niet.

De heer **Brand**:

Nou...

De heer **De Graaf**:

Er heeft in ieder geval een informant, die uw korps, RCID of kernteam heeft ingezet, een forse beloning gehad van enige honderdduizenden guldens. Daar stond tegenover - en dat heeft mij in ieder geval verrast - dat de betrokken informant criminele winsten daadwerkelijk had afgedragen.

De heer **Brand**:

Dat is ook onze stelregel. Als wij een informant hebben die een handeling verricht voor een criminele organisatie en hij krijgt daar geld voor, moet hij dat afdragen.

De heer **De Graaf**:

Is dat een unieke zaak geweest? Want wij zijn nog geen zaken tegen gekomen - wij hebben de afgelopen weken veelvuldig over criminele winsten gesproken - waarbij deze winsten daadwerkelijk aan justitie zijn afgedragen. Is dit een unieke zaak?

De heer **Brand**:

Ik denk dat dat in die zin binnen ons beleid is toegepast en dat dit inderdaad elders niet zoveel is voorgekomen, maar dat kan ik niet helemaal overzien.

De heer **De Graaf**:

Bij die criminele winst die was afgedragen, ging het om forse bedragen. Hoe wist uw korps zeker dat het ook alle criminele winsten waren die de betrokkene had afgedragen?

De heer **Brand**:

Ik heb u die vraag vaker horen stellen, dus ik heb erover nagedacht. Kijk, wij zijn bezig met een informant. Ik gaf u al aan: de criminele organisatie stelt eisen. Hij komt bij ons en zegt: ik moet aan die eisen voldoen. Wij zeggen dan tegen hem: het mag. Dat zeggen wij nadat wij gecheckt hebben of het geen uitlokking is en of wij datgene wat aan hem gevraagd wordt, onder controle kunnen houden. Wij zeggen hem: je moet de winst, dus jouw verdienste, afdragen. Kun je 100% zekerheid geven dat hij dat doet? Nee. In dit soort trajecten loop je altijd risico's en 100% zekerheid is er niet. Maar het zou er toch slecht voor hem uitzien, als hij zich niet aan de afspraken houdt.

De **voorzitter**:

Want?

De heer **Brand**:

Dat is het aardige van het voorbeeld waar wij het straks over hebben. Als men zich niet aan de afspraken houdt, is men gewoon een verdachte.

De heer **De Graaf**:

Hoe weet u nou of de betrokkene zich aan de afspraken houdt? Als u zegt "alle criminele winsten afdragen" en hij draagt, zeg maar, 800.000 af en 300.000 steekt hij in zijn eigen zak, hoe weet u dan of hij dat niet of wel heeft gedaan?

De heer **Brand**:

In ieder geval weet de informant dat hij een risico loopt, als hij zijn afspraken niet nakomt. En als wij de criminele organisatie oppakken en wij vinden daar de boekhouding waaruit blijkt dat hij meer heeft ontvangen dan hij tegen ons gezegd heeft, heeft hij natuurlijk toch een probleem. Want wij zullen hem er dan zeer nadrukkelijk op aanspreken dat hij zich niet aan de afspraak heeft gehouden. Dus ik denk dat de informant die in dit traject toch dit risicovolle werk doet, er alle belang bij heeft om zijn relatie met de politie goed te houden.

De heer **De Graaf**:

Zou u hem dan oppakken?

De heer **Brand**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Zou hij gewoon worden vervolgd?

De heer **Brand**:

Dat is het aardige van het voorbeeld waarover wij daarnet spraken.

De **voorzitter**:

U komt toch in een vreemde onderhandelingspositie met zo iemand? Al draagt hij volgens de regels de winst af, dan is er toch sprake van een onmogelijke situatie waarin een politieman met een crimineel bijvoorbeeld onderhandelt over de vraag: geef er nog een ton bij, dan zullen wij je niet vervolgen.

De heer **Brand**:

U vroeg hoe ik tegen bepaalde opsporingsmethoden aankijk. Ik heb mijn beperking al aangegeven toen ik zei: neen, tenzij. Ik vind dat je hier heel voorzichtig mee moet zijn. Als je hiertoe overgaat, moet het erg goed gestructureerd zijn. Verder moet je kunnen omgaan met risico's. Belangrijke mensen in de stad Den Haag moeten beschermd worden. Iedereen vindt dat ik moet garanderen dat deze mensen veilig in deze stad kunnen verblijven. Dan zeg ik dat je ze allemaal in het Kurhaus moet neerzetten waarna ik er een kordon omheen zal leggen. Dan komt het wel goed. Men zegt dan dat dit niet mogelijk is omdat bijvoorbeeld de pers erbij moet kunnen, de mensen moeten de stad in kunnen gaan, het moet mogelijk zijn dat ze mensen ontvangen, enz. Ik antwoord dan: niet ik, maar u doet afbreuk aan de veiligheid. Ik begrijp dat. Laten we vanuit dat risico dit onderwerp behandelen. Ik zeg ook tot u dat de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit een ontzettend moeilijk vak is. Je kunt daarbij risico's niet vermijden. Je moet de risico's zoveel mogelijk onder controle houden.

De **voorzitter**:

Het is toch niet alleen een vak? Het gaat toch ook om de vraag hoe de Nederlandse maatschappij de misdaad bestrijdt? U moet het natuurlijk doen.

De heer **Brand**:

Wij moeten het doen.

De **voorzitter**:

Het is dan toch ook logisch dat mensen zich tijdens de enquête afvragen hoe men dat doet en of dit wel zo kan.

De heer **Brand**:

Wij hebben een periode gekend waarin alleen politie en justitie zich die vragen stelden. Ik vind dat de politiek en het bestuur hierover ook moeten nadenken. U probeert risico's uit te sluiten. U zult een systematiek moeten ontwikkelen waardoor het de politie mogelijk wordt gemaakt om risico's te nemen. Wij nemen namelijk die risico's. Met het handhaven van de openbare orde is dit ook het geval. De burgemeester moet risico's nemen. Hij moet echter aan de raad uitleggen dat hij risico's heeft genomen, hoe hij ermee omgegaan is en dat hij dit op een verstandige manier heeft gedaan.

De heer **De Graaf**:

De grenzen van de risico's die u kunt nemen, worden niet door u zelf bepaald.

De heer **Brand**:

Neen, dat is ons probleem.

De heer **De Graaf**:

U zegt in het Algemeen Dagblad van 21 april 1995: deze belangrijke strijd vraagt voortdurend innovaties, ook bij het denken over methoden. In NRC Handelsblad zegt u: een generaal die oorlog voert wil wel eens een stapje te ver gaan. Dat moet je hem achteraf niet kwalijk nemen. Bent u niet bezig, uw eigen grenzen te bepalen?

De heer **Brand**:

Wij lopen, als politie, altijd langs de grenzen van de regels. Als wij dat niet doen, dan komen wij nergens. Ik wil dat wij in een situatie terecht komen waarin het nemen van

risico's niet alleen meer een verantwoordelijkheid is van justitie en politie, maar dat anderen achteraf zeggen: u hebt het risico gelopen, dit is de uitkomst. Daarmee moet worden geaccepteerd dat het de ene keer een schitterend resultaat oplevert en de andere keer een probleem. Men moet echter accepteren dat er een risico bestaat. Hierbij rijst vooral de vraag of ik, bij het nemen van risico's, op een goede manier tot besluitvorming ben gekomen.

De heer **Koekkoek:**

Vindt u het aanvaardbaar dat een criminele informant zijn winsten houdt?

De heer **Brand:**

Ik vind dat onaanvaardbaar.

De heer **Koekkoek:**

Al kunt u een goede informant krijgen die zo'n afspraak eist en het doel is het oprollen van een criminele organisatie, dan nog werkt u met een crimineel.

De heer **Brand:**

Dat is waar. Omdat ik mij dat goed realiseer moet daar strak op gestuurd worden. Bepaalde dingen mogen absoluut niet. Ik zou de informant zijn winst niet laten houden.

De **voorzitter:**

En als hij voor een ander bij een zodanige club kan komen die u anders nooit te pakken zou krijgen?

De heer **Brand:**

Neen.

De heer **Koekkoek:**

U laat dan de informant lopen en u komt niet bij die criminele organisatie.

De heer **Brand:**

Ik heb moeite met de definitie van de burgerinfiltrant. Er is een informant, dat is meestal een criminele burger. Dan is er een politie-infiltrant. Aan het eind van de rit kan ik bedenken dat ik een burgerinfiltrant nodig heb. Ik wil op het terrein van infiltratie niet verder gaan dan de politionele infiltrant met de mogelijkheid om in extreme gevallen een burgerinfiltrant te gebruiken. Ik wijs de definitie van de commissie-De Wit die luidt dat zo gauw een informant een handeling verricht in het belang van de criminele organisatie, hij een infiltrant geworden is, af. Ik wil een omschrijving waarbij een informant waarvan ik accepteer dat de criminele organisatie aan hem eisen stelt, een informant blijft. In dat traject heb ik er geen moeite mee dat zij geld afdragen dat verkregen wordt via een criminele organisatie. Infiltratie gaat verder.

De heer **Rabbae:**

U spreekt over het nemen van risico's en waarschijnlijk denkt u daarbij in termen van kilo's, miljoenen of tonnen. Ook is het waarschijnlijk dat u in dit verband deze hoeveelheden aanvaardbaar vindt. De burgers moeten voldoen aan handhavingsregels en wetgeving, maar zij merken dat de politie tonnen drugs op de markt gooit. Vindt u dit geen gigantisch risico?

De heer **Brand:**

De politie gooit niets op de markt. Nog geen kilo. De politie ziet dat criminelen met drugshandel bezig zijn. Wij zien dat via de tap en via de informant. De taak van de politie is tweeledig. Ik stel primair dat de criminele organisaties worden opgerold. Daarna moeten de drugs in beslag worden genomen.

De heer **Rabbae:**

Kunt u zich voorstellen dat deze gedachte bij de bevolking gaat leven?

De heer **Brand:**

Daarom moeten wij het ook heel goed uitleggen aan de bevolking. Het is een fictie om te geloven dat de politie er ooit in zal slagen alle kilo's te onderscheppen die het land binnenkomen. Als er per jaar 100.000 kilo cocaine het land inkomt...

De **voorzitter:**

Dat is wel veel.

De heer **Brand:**

Dat is veel, maar het gaat mij om de redenering. Als de politie daar 1000 van doorlaat en er op die manier in slaagt 50.000 kilo te onderscheppen, dan vind ik dat het zeer verantwoord is om die 1000 kilo te laten doorgaan.

De **voorzitter:**

Maar als er 10, 20 of 30% van de totale softdrugsproduktie door de Nederlandse politie op de markt wordt gebracht, dan gaat u dat te ver.

De heer **Brand:**

Precies. Je zou daar een schatting van moeten maken.

De **voorzitter:**

Een jaar geleden hield men hetzelfde verhaal over softdrugs toen wij de cijfers van Wierenga nog niet kenden. Als je je niet aan een limiet houdt, treedt een soort verloedering op. Je weet dan niet meer waar je mee bezig bent.

De heer **Brand:**

Wij zijn dat met elkaar eens. Ook voor softdrugs moet bekeken worden hoeveel er het land in komt. Wat voor risico's kun je daarbij lopen? Hoeveel kilo laat je gaan? Als er 100.000 kilo softdrugs op de markt komen en je wilt de helft daarvan bij de politie brengen in de wetenschap dat je een tiende deel moet laten doorgaan, dan is dat toch een verantwoorde handeling?

De **voorzitter:**

Heeft dit er misschien ook mee te maken dat de een het gebruik minder erg vindt dan de ander? Op zo'n manier zullen wij nooit praten over vuurwapens, overvallen, of iets dergelijk. Dit hele onderhandelingsproces komt bij andere zware misdrijven en strafbare feiten niet voor. Je laat toch niet een moord plegen om er tien op te lossen? Je laat toch niet een overval plegen om er tien op te lossen? Je laat toch geen 50 UZI's door om er 1000 in beslag te nemen? In dit geval doen we het echter wel.

De heer **Brand:**

Zo gauw je vaststelt dat het leven van een persoon in gevaar is, grijpt de politie in.

De heer **De Graaf:**

Dus u laat geen wapens door.

De heer **Brand:**

Veronderstel dat vanuit Oost-Europa de wapenhandel op gang komt. Op een gegeven moment pak je een lijn op maar je weet niet precies hoe het zit. In zo'n traject kun je een of twee wapens laten doorgaan, wanneer je daarna een grote hoeveelheid kan pakken. Het zou toch dom zijn om in zo'n discussie je principie denken voorop te stellen zodat je 1000 wapens kwijt raakt omdat je niet kunt accepteren dat er twee doorgaan?

De **voorzitter:**

Aan de andere kant staat het verhaal van degene die tegen dat wapen oploopt in een caf 's avonds en daardoor in z'n been wordt geschoten.

De heer **Brand:**

Aan de andere kant staat ook dat er straks 1000 wapens in dit land zijn waar je tegenaan kunt lopen.

De heer **De Graaf:**

Is er met uw instemming een partij wapens doorgelaten?

De heer **Brand:**

Nee, dat is er niet. Die discussie is er niet geweest. Ik probeerde te laten zien dat je geen risico's kunt uitsluiten.

De heer **De Graaf:**

Dat betekent ook dat u zegt dat er geen principie grenzen zijn. Ook wapens kunnen, afhankelijk van de hoeveelheid die je kunt opvangen.

De heer **Brand:**

Ik probeer over te brengen dat je in dit soort trajecten altijd tegen dilemma's aanloopt. Het is een fictie, te veronderstellen dat je het dilemma kunt ontlopen.

De heer **De Graaf**:

U wilt bij dat dilemma geen principiele grenzen stellen.

De heer **Brand**:

Neen. Bij het dilemma moet je een weging toepassen. Er moet een goede structuur komen ten behoeve van het bezien van het dilemma. Anders laat u altijd de politie met onzekerheid zitten. Laten we dat nu oplossen.

De heer **De Graaf**:

Zelf wilt u geen principiele grenzen stellen, bijvoorbeeld ten aanzien van de vraag of harddrugs of wapens kunnen worden doorgelaten. Vindt u dat de politiek die grenzen moet stellen?

De heer **Brand**:

De politiek moet een regeling maken waarbinnen nagedacht kan worden. Wie principieel is, heeft altijd het gelijk aan zijn kant. Het is echter de vraag of er zo goed kan worden nagedacht. Ik zeg dus: je moet het denken over het dilemma mogelijk maken; je moet regelen dat de politie niet met het dilemma blijft zitten. Hetzelfde geldt voor justitie. Er moet dus een regeling komen waarin is aangegeven waar wij als politie en justitie ons dilemma neer kunnen leggen en kunnen zeggen: dit is ons probleem. Daar moet wijsheid achter komen die met ons meekijkt om te kunnen zeggen: dat doen wij zo. En er moet achteraf, waar een dilemma of een risico aan de orde is, altijd een toetsing zijn.

De heer **De Graaf**:

Maar mijnheer Brand, dilemma's inkaderen, betekent toch simpelweg dat er grenzen getrokken moeten worden, waarbij ook de politie de zekerheid heeft over wat wel en niet kan?

De heer **Brand**:

Het zou mooi zijn, als u de inkadering in strakke regels zou kunnen vatten. Ik denk dan altijd maar aan de brief van de procureurs-generaal waarin zij uit rechtvaardigheidsgevoel iets zeiden over de wijze waarop wij in de toekomst met winkeldiefstallen om zouden gaan. Zij schreven een keer: wij pakken de winkeldiefstal van minder dan 60 niet aan. Ik heb toen gezegd: het is belachelijk wat je daar schrijft, want nu schrijf je als het ware in de wet dat je mag jatten tot 60; zo werkt het niet; je kan alleen zeggen "op grond van mijn dilemma's - want ik heb te veel problematiek - is mijn beleid dat ik dat niet aanpak", maar er zal altijd de mogelijkheid moeten zijn om het wel aan te pakken. En zo gaat het hierbij ook. Kijk, waar ik altijd vrees voor heb, is dat u straks als politiek roept, overigens met goede bedoelingen: ga het nu eens mooi, strak regelen.

De **voorzitter**:

Mijnheer Brand, het gaat toch niet alleen over de vraag of wij goede bedoelingen hebben of niet? Het gaat toch gewoon over de vraag of de wetgever daarvoor de regels gaat stellen of niet? Het gaat toch niet, nogmaals, over de vraag of onze bedoelingen goed zijn of niet? Het gaat toch over de vraag - waarbij u ons ook moet helpen - of wij regels gaan stellen en zo ja, de welke?

De heer **Brand**:

U moet...

De **voorzitter**:

Maar het is toch niet of wij goede bedoelingen hebben of niet? Dat is gewoon onze taak in ons staatsbestel.

De heer **Brand**:

Maar daar wil ik met u over nadenken.

De **voorzitter**:

Goed.

De heer **Brand**:

Daar ben ik ook mee bezig. Wat ik zeg, is: u moet het niet zo strak regelen dat u het dilemma bij de politie neerlegt. U moet regelen dat wij met het dilemma kunnen omgaan.

De **voorzitter**:

Bij wie moet het dilemma dan wel liggen, als het niet bij de politie moet liggen?

De heer **Brand:**

Het dilemma ligt altijd bij degene die verantwoordelijk is. Ik neem maar het voorbeeld van de openbare orde. Het dilemma ligt daarbij bij de burgemeester.

De **voorzitter:**

Bij wie moet dit dilemma over de grenzen van de opsporingsmethodiek dan liggen?

De heer **Brand:**

Het dilemma moet in de lijn liggen, dus bij de hoofdofficier, bij de procureur-generaal en bij de minister van Justitie. Alleen u moet deze drie functionarissen helpen bij het denken. Ik wil nog even iets zeggen over de toetsing. De toetsing die erop komt, moet niet in die lijn zitten, maar moet naast die lijn staan. Want je moet nooit de verantwoordelijke bij zijn verantwoordelijkheid weghalen.

De **voorzitter:**

Wie moet dan volgens u de verantwoordelijke toetsen?

De heer **Brand:**

En vervolgens komt daar dus naar mijn idee achteraan... Nu pak ik dezelfde constructie op als die met de burgemeester, die zijn dilemma heeft inzake de handhaving van de openbare orde. Die legt verantwoording af aan zijn raad, zijn raadscommissie. En de politieke toetsing op die dilemma's bij de opsporing liggen dus in het parlement.

De heer **De Graaf:**

Wij zijn het in zoverre met elkaar eens, dat het niet zo is dat pioniers het wilde Westen in gaan en een onbegrensd gebied aantreffen?

De heer **Brand:**

U moet ons een kaderregeling geven waarbinnen wij ons moeten bewegen.

De heer **De Graaf:**

Juist.

De heer **Brand:**

Dat is toch waar wij om vragen?

De heer **De Graaf:**

Net zoals bij openbare orde, geldt daar toch ook dat de bevoegdheden die kunnen worden uitgeoefend in beginsel aan de wet ontleend moeten zijn?

De heer **Brand:**

Natuurlijk! Dat zijn wij toch helemaal met elkaar eens? Dat zijn wij ontzettend met elkaar eens. Nu kijken wij naar de toekomst. Ik vind dat je op twee manieren kunt nadenken over de vraag hoe je politie en justitie uit hun problematiek haalt. Mijn eerste stelling is: er zitten risico's in en risico's mag je nooit bij verantwoordelijken weghalen. Dus je mag de toetsing van het risico naar mijn idee niet bij de rechter leggen. Je moet wel bij de rechter leggen de toetsing van de regelgeving.

De **voorzitter:**

Maar wij hebben toch net van de rechter gehoord dat die zich niet gelegen laat liggen aan wat wij wel of niet bij hem neerleggen? Uiteindelijk zal hij het toch toetsen.

De heer **Brand:**

Natuurlijk. De rechter toetst. Ik vind dat dit ook zo moet blijven. Mijn probleem daarbij is dat wij alles aan de rechter open willen voorleggen, maar dat wij soms gedwongen worden, in het belang van de veiligheid van een en ander, om dingen daar niet neer te leggen. Ik vind dus dat je een constructie zou moeten bedenken waarbij niet de rechter-commissaris - want die vind ik ook onderdeel van het proces uitmaken - maar een afzonderlijke rechter, een toetsingsrechter, zou moeten laten toetsen. Die toetsingsrechter moet de mogelijkheid krijgen om aan de raadkamer van de rechtbank uit te leggen wat hij bevonden heeft en wat naar zijn mening niet in de openbaarheid mag komen. Dat kan in de raadkamer behandeld worden. Vervolgens denk ik dat het binnen de rechterlijke macht daarna afgerond is.

De heer **De Graaf:**

- U wilt procedures, maar wilt u nu ook dat de wetgever normen stelt over hoe ver de politie kan gaan?
- De heer **Brand**:
Natuurlijk.
- De heer **De Graaf**:
Kunt u dan heel concreet aangeven aan welke normen u dan denkt?
- De heer **Brand**:
Dat vind ik ook.
- De heer **De Graaf**:
Welke dan?
- De heer **Brand**:
De rechter toetst aan de hand van de wet. Dus moet er wetgeving achter zitten. De normen die u aan de wetgever stelt, hebben toch primair altijd te maken met proportionaliteit en subsidiariteit. Dat moet erin komen. En je moet...
- De heer **De Graaf**:
Mijnheer Brand, wij kunnen als wetgever toch niet opschrijven dat het politiehandelen bevoegd is, als het maar proportioneel en subsidiair is? Dan hebben wij niks gezegd.
- De heer **Brand**:
Nee, dat kunt u daar ook niet...
- De heer **De Graaf**:
Dus welke normen wilt u nu concreet die de wetgever stelt voor opsporingsmethoden van de politie?
- De heer **Brand**:
En dan hebben wij het over het traject van...
- De heer **De Graaf**:
Wat wel en wat niet...
- De heer **Brand**:
...informanten en...
- De heer **De Graaf**:
Bijvoorbeeld. En het plaatsen van peilbakens en noemt u maar op; alles wat hier over tafel gaat. Wat vindt u dat de wetgever daarvan moet regelen en wat vindt u dat de wetgever niet moet regelen?
- De heer **Brand**:
Daar twee dingen over. Eerst terug naar de middelen. Dus al wat techniek is, kunt u in de wet vastleggen, nietwaar? Hoe meer u over techniek regelt, des te beter het is. Dus u kunt in de wet vastleggen wat wij aan techniek mogen gebruiken. Daarbij kun je ook vrij exact aangeven binnen welke kaders wij dat mogen doen, dus of wij bij de toetsingsrechter moeten zijn. Dat zou een voorbeeld kunnen zijn van primair rechter-commissaris...
- De heer **De Graaf**:
U bedoelt dus of u direct mag af luisteren en dat soort zaken.
- De heer **Brand**:
Ja, dat kun je dus allemaal heel strak regelen in de wetgeving. Het probleem ontstaat bij het traject van de informanten en de infiltranten. Daarbij moet je het gedeelte van de risico's uitzonderen.
- De **voorzitter**:
Waarom moet dat? U zegt dat dat moet.
- De heer **Brand**:
Ja, ik vind dat dat moet, omdat je risico's aan verantwoordelijkheden van functionarissen moet blijven koppelen. Maar naast...
- De **voorzitter**:
Vindt u dat infiltratie en het gebruik van informanten wettelijk geregeld moet worden of niet?
- De heer **Brand**:

Natuurlijk moet dat wettelijk geregeld worden.

De **voorzitter**:

Wat vindt u van observatie?

De heer **Brand**:

Dat moet ook. Ik vind...

De **voorzitter**:

Is er nog iets wat niet wettelijk geregeld moet worden?

De heer **Brand**:

Alles moet wettelijk geregeld worden. Dus daar zijn wij het helemaal over eens. U moet in de wet alle instrumenten die er zijn, opschrijven. Als ik n zorg heb, is die dat u iedere keer goed moet nadenken over juist die discussie over dat dilemma. Dat is nu waar het precies om gaat.

De heer **De Graaf**:

Is er nog iets waarvan u vindt dat de wetgever dat gewoon niet moet willen, dus dat wij in Nederland gewoon niet moeten doen?

De heer **Brand**:

Kijk, laat ik maar eens de kroongetuige als onderwerp nemen. Daarvan vraag ik mij zelf af of wij in Nederland zo ver zijn. Dus op dit moment geloof ik niet dat wij dat instrument al in moeten voeren. Maar kom ik terecht in de situatie zoals in Itali, hoewel ik ervan uitga dat dit niet gebeurt, dan kan ik het instrument niet missen. Dus wat ik wil, is dat de wetgever ook de flexibiliteit heeft om, wanneer het nodig is, ook een instrument aan te dragen. Ik heb eerder gezegd: het duurt natuurlijk veel te lang in Nederland voordat wij tot wetgeving komen.

De heer **Rouvoet**:

Ik wil even terug naar het door u geschetste dilemma, mijnheer Brand, bij het doorlaten van bijvoorbeeld wapens. Ik begrijp dat er dilemma's zijn. Maar is het niet iets ingewikkelder dan u zegt? U legt heel snel de koppeling tussen datgene wat je doorlaat en datgene wat je pakt. Ik meen dat u letterlijk zei: wij zouden toch wel gek zijn als wij duizend wapens lieten lopen, omdat wij er twee principieel niet door willen laten gaan. Maar is het probleem bij doorlevering van drugs nu juist niet dat wij het vaak om heel andere redenen doorlaten en dat de directe koppeling met wat wij pakken niet aanwezig is? Wij laten door om een organisatie in kaart te kunnen brengen met het oog op de veiligheid en de geloofwaardigheid van de informant. Dus er zijn veel minder garanties dat er daadwerkelijk iets gepakt wordt. Ligt het dilemma dan niet nog iets ingewikkelder?

De heer **Brand**:

Als u mij goed beluisterd hebt, weet u dat ik het daar niet over gehad heb. Ik spreek steeds vanuit de positie van de informant. De informant moet voldoen aan een eis van een organisatie waar ik op wil sturen. Dus ik ben niet bezig om een burger in een infiltratietraject te brengen, zoals u dat zegt. Ik zet in mijn denken die burgerinformant juist helemaal achteraan.

De heer **Rouvoet**:

Maar is het dilemma toch niet iets ingewikkelder? Het is wel heel vaak de praktijk wat wij hier de afgelopen weken voor ons hebben zien passeren. Dat is het verhaal dat met de doorlevering gepaard gaat. Ik doel op het in kaart brengen van criminele organisaties. Ik leg dat er even naast om duidelijk te maken dat het vaak niet zo simpel is als even uit uw woorden bleek.

De heer **Brand**:

Nee, wij brengen criminele organisaties in kaart. Dat doen wij dus. Als wij kijken naar de positie van de Nederlandse politie in de wereld, zien wij dat wij uniek zijn in de manier waarop wij met informatie-analyses omgaan. Wij zijn niet uniek in de methodes die wij hanteren. Want alle methodes waar wij het nu over hebben, bestaan in de wereld. Wij kijken alleen maar of wij die een Nederlands jasje kunnen geven. Tegen die achtergrond moet ik zeggen dat wij als politie in Nederland al die methodes die in de wereld gehanteerd

worden altijd een heel ethisch jasje proberen te geven. En daar hebben wij het hier ook over. Dus in die zin zeg ik: je moet terug naar de politie en die wil informatie verzamelen. Als ik een informant heb, heb ik maar n doel: informatie verzamelen.

De **voorzitter**:

U heeft toch niet zozeer als doel om informatie te verzamelen als wel om die informatie te verzamelen die leidt tot aanhoudingen, arrestaties en veroordelingen?

De heer **Brand**:

Ja, u zegt het. Daarover zijn wij het natuurlijk met elkaar eens.

De **voorzitter**:

Goed, als wij het met elkaar eens zijn, wil ik graag overgaan naar de heer Vos die een vraag wil stellen.

De heer **Brand**:

Nee, maar ik wil toch gezegd hebben dat ik het niet anders zeg dan u.

De **voorzitter**:

Goed.

De heer **Vos**:

Ik wil mijnheer Brand nog een vraag stellen over de risico's. Mijnheer Brand haalt vaak de risico-afweging aan. Ik wil van hem graag horen wat hij de meest zwaarwegende risico's acht: de risico's voor de persoonlijk betrokkenen...

De heer **Brand**:

Ja.

De heer **Vos**:

...voor de agenten, de rechercheurs, of voor de verloedering van de samenleving, om maar eens een ander risico te noemen?

De heer **Brand**:

Als wij met een zaak bezig zijn, is op dat moment het persoonlijk belang waar ik als politiefchef primair mee te maken heb. Verloedering van de samenleving is ook een zaak waar ik mee bezig ben, maar niet in dat specifieke traject. Als ik een zaak draai, heb ik ervoor te staan dat het leven van mensen niet in gevaar komt. Als het leven van iemand in gevaar is, grijp ik in. En de verloedering van de samenleving gaat ons ook zeer ter harte, maar dan als onderwerp waar wij in het algemeen mee bezig zijn.

De heer **De Graaf**:

Ik wil nog graag een paar onderwerpen met u doornemen. Eerst even een vraag die u nog niet beantwoord hebt. Misschien heb ik die niet goed gesteld. Toen in NRC sprak over meer korpsen in het hele land die doorgelaten hebben, wist u toen ook precies om welke korpsen het ging?

De heer **Brand**:

Nee, niet precies. Maar mijn stelling is...

De heer **De Graaf**:

Nee, het gaat mij niet om uw stelling, maar om uw kennis. Wat wist u wel?

De heer **Brand**:

Ik kon niet zeggen "acht doen het wel" of "vijf doen het niet". Ik weet dat in de kring van collega's erover gesproken wordt. En dan is dat nieuwe begrip doorlaten aan de orde. Ik zeg u: als u naar de tap gaat luisteren, gebeurt er precies hetzelfde.

De **voorzitter**:

Mag ik u het volgende vragen? U zegt in uw interview van 10 juni: de methode van het op de vrije markt brengen van drugs is door meer korpsen toegepast.

De heer **De Graaf**:

In het hele land.

De heer **Brand**:

Ja. Overigens...

De **voorzitter**:

Door welke korpsen dan?

De heer **Brand:**

Nou, door mijn eigen korps; overigens altijd in de relatie van het uittesten van een lijn. Ik ben ervan overtuigd...

De **voorzitter:**

Maar geeft u nu gewoon antwoord op de vraag "door welke korpsen dan?".

De heer **Brand:**

Als u het in de re... nee, naar de informant toe in mijn eigen korps. Maar ik geef u steeds aan dat ook daar waar afgeluisterd wordt, er natuurlijk doorgeleverd wordt, terwijl de politie er kennis van draagt. In die zin heb ik dus ook het afluisteren op hetzelfde niveau gezet als het werken met een informant.

De heer **De Graaf:**

Het ging om doorlevering, het op de markt brengen van drugs met medeweten van de politie.

De heer **Brand:**

Door de politiekorpsen.

De **voorzitter:**

Mag ik nog even citeren: de methode van het op de vrije markt brengen van drugs is door meer korpsen toegepast. Het luisteren naar de telefoon is iets anders dan het op de vrije markt brengen van drugs. Waar doelde u nu op?

De heer **Brand:**

U haalt er iets anders uit. Ik zeg dus: de politie heeft er meer weet van dat de criminele organisatie onder hun ogen...

De **voorzitter:**

Dan moet ik toch vaststellen dat het er in een andere context staat. U zegt nu dat de politie er meer weet van heeft. Dat is zeker het geval. Het gaat er echter hier om dat de methode van het op de vrije markt brengen van drugs door meer korpsen is toegepast. U brengt het daarna in verband met de vele kritiek op het korps Kennemerland. Dat heeft in die context niet te maken met het naar de telefoon luisteren. Daarom nogmaals mijn vraag: over welke korpsen had u het toen?

De heer **Brand:**

Ik had het over mijn eigen korps, maar dan op een heel speciale manier. Ik moet eerlijk zeggen dat ik toen ook niet de Delta-methode kende. Ik hoorde hiervan uit uw verhoren.

De **voorzitter:**

U wist van tevoren niet hoe dat werkte?

De heer **Brand:**

Ik had mij niet voorgesteld - ik kende de methode niet - dat dit zo zou werken. Ik heb in die zin dingen geleerd. Als ik erover spreek, heb ik het nooit over de politie. Ik heb het over de criminele organisatie. Zo heb ik het ook bedoeld: onder de ogen van de politie weten wij dat er meer drugs op de markt komen. U kunt zeggen dat het daarvoor niet zo zorgvuldig is geformuleerd als ik dat nu doe.

De heer **De Graaf:**

In uw eigen korps hebt u doorgelaten. Gebeurde dat met een methode die vergelijkbaar is met de Delta-methode?

De heer **Brand:**

Neen. Wij werken met informanten. De informant gaat naar de criminele organisatie en wordt daar met eisen geconfronteerd. Hij komt bij ons terug. Wij bekijken of wij het nuttig vinden om het door te laten gaan en de lijn te testen. Daarna is het gebeurd.

De heer **De Graaf:**

Worden bij u informanten gebruikt die een rol spelen...

De heer **Brand:**

Daar kan ik kort in zijn: neen.

De heer **De Graaf:**

...bij transporten of invoer van drugs. Zij bemannen als het ware een deel van het traject.

De heer **Brand**:

Ik verwachtte kennelijk een andere vraag. De criminele organisatie stelt eisen aan de informant. Die eisen hebben betrekking op het brengen van drugs, in dit geval cocaine, vanuit een land naar Nederland. De eis is dat de informant iets in dat traject doet en hij heeft iets gedaan. Dat is dan wat je "een infiltrant" moet noemen en daarom ben ik tegen de definitie van infiltrant. Het moet dus anders en ik heb geprobeerd u dat uit te leggen.

De heer **De Graaf**:

Ik lees in de archieven dat een van de informanten in Haaglanden verantwoordelijk was voor een gedeelte van een transport van verdovende middelen. Is dit een correcte weergave?

De heer **Brand**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dan heeft uw informant een actieve rol in het criminele traject.

De heer **Brand**:

Hij heeft een handeling verricht die je als een actieve rol in het traject kunt benoemen.

De heer **De Graaf**:

Wij hebben al eerder gesproken over "meerdere korpsen in het hele land". Hebt u er kennis van gehad dat, behalve in uw eigen korps en in de IRT-zaak, er ook in andere korpsen actief met medewerking van politie en gebruikmaking van informanten drugs op de markt zijn gebracht? Zo ja, over welke regio's gaat het dan?

De heer **Brand**:

Als u zo de vraag aan mij stelt, zeg ik "neen", maar ik heb het zo ook niet in het artikel bedoeld.

De **voorzitter**:

Mag ik dan de gehele zinsnede citeren: "Volgens Brand mag door dat rijksrecherche-onderzoek niet de indruk ontstaan dat alleen de Haarlemse politie langs de grenzen van het opsporingswerk is gelopen. De methode van het op de vrije markt brengen van drugs is door meer politiekorpsen in het hele land toegepast. Er is door het OM rugdekking aan gegeven. Ik zelf vind het ook toelaatbaar, zolang je zeker bent dat de politie de informant stuurt en niet andersom." U spreekt over het rijksrecherche-onderzoek naar Kennemerland en daarna zei u dat het vaker gebeurt.

De heer **Brand**:

Dat is waar.

De **voorzitter**:

Waar gebeurt het nu meer?

De heer **Brand**:

Ja, maar...

De **voorzitter**:

Zegt u toch gewoon wat u toen in uw hoofd had.

De heer **Brand**:

Ik had toen hetzelfde in mijn hoofd als nu. Onder de ogen van de politie komen drugs het land binnen.

De **voorzitter**:

Waar dan?

De heer **Koekkoeck**:

Dat is toch totaal iets anders?

De heer **Brand**:

Die formulering is dus niet helemaal zuiver.

De **voorzitter**:

Dat is toch vreemd, omdat u begrip vraagt voor fouten die mogelijk in Haarlem zijn gemaakt. Nu lijkt het erop dat u als het ware van die Haarlem-geschiedenis afstand wilt nemen en zegt: ik heb daar iets heel anders bedoeld. U wist toch op 10 juni 1995 waar het

in Haarlem over ging? U had toch in de kranten gelezen over bijvoorbeeld het Bever-onderzoek? De rijksrecherche was niet voor niets erbij gehaald. Voor ons beter begrip en om goed te kunnen afwegen hoe het in andere korpsen werkelijk gegaan is - of het nu een uitzondering was wat in Haarlem gebeurde of niet - nog n keer de vraag in de context van het artikel toen: kunt u bij naam meer regio's aangeven?

De heer **Brand:**

Ik kan niet meer regio's aangeven. Ik zeg echter nogmaals dat dit niet mijn denken was op dat moment. Mijn denken is altijd geweest, en dat heb ik in het artikel geprobeerd over te brengen, dat het een fictie is om te geloven dat iedere kilo die onder de ogen van de politie doorgaat - of het nu via de tap of een informant gaat - wordt opgepakt. Dat heb ik geprobeerd over te brengen. Als u zegt dat dit in het artikel niet goed is weergegeven, dan moeten wij het daarover hebben.

De heer **Rabbae:**

U zei in het begin dat dit een van de twee beste interviews was die u gegeven had. Juist om misverstanden te voorkomen, heb u met uw eigen woorden weergegeven wat er in het artikel van NRC Handelsblad moest staan.

De heer **Brand:**

De discussie die wij in de raad voerden ging over de vraag of drugs gelegaliseerd of geliberaliseerd moeten worden. Wij vonden dat dit niet moest, omdat Nederland zich niet mag isoleren in de wereld.

De heer **Rabbae:**

Mijn vraag gaat daar niet over.

De heer **Brand:**

Daarnaast is in het interview de vraag gesteld wat ik van de situatie in Haarlem vind. Ik heb duidelijk willen maken dat wat in Haarlem gebeurde niet mag worden gesoleerd van de rest van wat bij de Nederlandse politie gebeurt. Ik heb gezegd dat er hoe dan ook drugs het land inkomen waar de politie weet van heeft.

De **voorzitter:**

Vond u, misschien met de andere hoofdcommissarissen, op dat moment dat de heer Straver te veel in het vuur lag en dat u allen om hem heen moesten gaan staan?

De heer **Brand:**

Dat vind ik ook.

De **voorzitter:**

Heeft dat laatste niet een rol gespeeld in uw formulering toen?

De heer **Brand:**

Ik vind dat collega Straver het verdient dat zijn collega's met hem meedenken en meeleven. Hij is in een moeilijke situatie terecht gekomen. Achteraf kun je je afvragen of sommige dingen niet anders hadden gemoeten. Hij zal dit zelf ook toegeven. Ik vind dat hij niet gesoleerd mag worden als iemand die volstrekt contrair gehandeld heeft aan het denken van de politie.

De **voorzitter:**

Is dat dan niet de reden dat u de formulering hebt gebruikt dat meerdere korpsen dezelfde methode toepassen? U kunt die meerdere korpsen nu niet noemen.

De heer **Brand:**

Nee, als wij het er nu weer over hebben, zeg ik tegen u: ik had wat ik beoogde te zeggen over dat er onder het oog van de politie meer drugs binnenkwamen, beter weer moeten geven.

De heer **De Graaf:**

Heeft u in Haaglanden zelf bij doorlatingen actief gewerkt met politie-activiteiten, zoals nu bekend is geworden in de Delta-methode, dus dat de politie een bypass verricht om te kijken wat er in containers of vrachtwagens zit en zelf ook activiteiten heeft ontwikkeld in het transport?

De heer **Brand:**

Ik wil hierop in het algemeen antwoord geven. Wat aan de orde is in dit soort zaken, is dat de informant zaken moet verrichten die geist zijn door de criminele organisatie. In dat traject kijkt de politie mee, ook omdat zij er sturing aan wil geven, wat de informant doet. In die zin kun je je altijd afvragen waar in dat traject de politie een keer ondersteuning heeft verleend.

De heer **De Graaf**:

Dat is wat wij vragen.

De heer **Brand**:

En dat is, voor zover ik weet, n keer gebeurd.

De heer **De Graaf**:

Dat is n keer gebeurd en het is vergelijkbaar met datgene wat in de Delta-methode is gebeurd?

De heer **Brand**:

Nou, ik ken de Delta-methode niet zo goed. Maar daar is, denk ik, n keer iets gebeurd, ja. Dat denk ik niet, dat weet ik zeker. Dat is iets wat ook in de Delta-methode wel eens is voorgekomen.

De heer **De Graaf**:

Is er sprake van medewerking van de douane of douane-instanties of douanerecherche bij het inklaren van goederen?

De heer **Brand**:

Dat is niet waar ik op doel. U moet ook meer precies vragen aan degenen die ermee bezig geweest zijn hoe zij dat deden. Want dat is in ieder geval een methode waarvan ik weet dat die bestaat. Maar of zij dat in dat traject precies hebben toegepast, weet ik niet.

De heer **De Graaf**:

Bent u concreet op de hoogte van wat er precies bij zo'n doorlating is gebeurd of is dat alleen maar in heel globale termen?

De heer **Brand**:

Mijn positie als korpschef houdt in dat ik een aantal dingen doe. Er zijn een paar dingen waar ik geweldig op let. Dat is dat de hiërarchie heel sluitend is. Dus ik vind dat het gezag heel belangrijk is. Maar de verantwoordelijkheid van een rechercheur moet in de hiërarchie afgedekt zijn. Dus wij in ons korps sturen heel nadrukkelijk, als het om een operatie gaat, op de chef van onze CID.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik, maar mijn vraag is of u zelf vrij concreet op de hoogte bent van het verloop van zo'n operatie.

De heer **Brand**:

Waar ik van op de hoogte ben, zijn alle afwijkingen en alle bijzonderheden. Als u mij vraagt "laat je je iedere zaak die er is, uitleggen?" zeg ik: nee. Als u mij vraagt "weet je alle dingen waarvan jij vindt dat ze op jouw weg liggen?" zeg ik: ja. Ik lees stukken van de beleidsvergadering van de commissarissen. Ik laat mij zaken vertellen. Als er successen zijn, spreek ik vaak met de rechercheurs en hoor ik wat er allemaal aan de hand geweest is. Dus ik hoor er een heleboel over. Maar als u vraagt "ben je altijd gedetailleerd op de hoogte?" zeg ik: nee.

De heer **De Graaf**:

Nog concreter over een ander onderwerp. Is bij uw weten door de politie vervoerd bij drugstransporten?

De heer **Brand**:

Ik zeg, nou, ik zou dat zo willen benoemen: n keer.

De heer **De Graaf**:

Ja, goed. Ik wil met u over naar...

De **voorzitter**:

En de al eerder hierover besproken werkzaamheden van de FIOD-medewerker zijn hierbij niet ter sprake?

De heer **Brand**:

Nee, dan heb ik het over de politie.

De **voorzitter**:

Nee, maar is van de FIOD-medewerker die de douanefaciliteiten vergemakkelijkt ook gebruik gemaakt?

De heer **Brand**:

Kijk, ik vind dat niet zo bijzonder. Ik denk dat het gebeurd is, maar ik weet het niet precies.

De **voorzitter**:

Om te kijken of het uiteindelijk via hetzelfde traject gaat, te weten via CID Kennemerland?

De heer **Brand**:

Nee. Wij hebben niet samengewerkt met CID Kennemerland.

De **voorzitter**:

Dat weet u zeker?

De heer **Brand**:

Ja, dat weet ik zeker.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Brand, er zijn een, twee dingen die misschien nog opgehelderd moeten worden. U refereerde zelf al aan een televisieprogramma van de VPRO. Er zijn nog wat kranteberichten over verschenen, zelfs vandaag nog. Wat is er exact aan de hand met de informant of infiltrant F., voor zover er iets aan de hand is? Wat weet u daarvan?

De heer **Brand**:

Ik heb dat uiteraard na laten gaan. Het gaat om twee zaken. De eerste is een zaak van 40 kg cocaine waar de informant F. aan een tactische rechercheur van ons meldt dat hij hem kan brengen bij 40 kg cocaine en bij een dader. Regel bij ons is dat een tactische rechercheur een informant niet zelfstandig mag runnen. Dus de rechercheur heeft dat gemeld aan de chef CID.

De **voorzitter**:

Wanneer speelt dit ongeveer, mijnheer Brand?

De heer **Brand**:

1993, nee, sorry, 1992. De eerste zaak was in 1992. De chef CID kijkt dan of de CID het over kan nemen. Dat was in dit geval niet mogelijk. Dus aan de tactisch rechercheur is toegestaan om onder verantwoordelijkheid van de chef CID de informant te runnen. In dat traject is inderdaad 40 kg cocaine door ons in beslag genomen en er zijn daders bij aangehouden. Vervolgens bleek dat de informant zich niet aan de afspraken gehouden had.

De heer **De Graaf**:

Welke afspraken?

De heer **Brand**:

Hij had de container op zijn naam laten zetten. Hem was dus verboden, dat te doen. Toen zaten wij dus met het volgende probleem. Dit geldt ook voor justitie; ik spreek altijd over die twee-eenheid. Wij wilden de zaak toen niet doorzetten. Je kan in zo'n geval altijd denken: wat is er mis gegaan? Er was niks mis gegaan, maar wij wilden het risico niet lopen. En de zaak is dus niet doorgezet naar de rechter.

De **voorzitter**:

Is de zaak nog wel op de zitting geweest?

De heer **Brand**:

Deze zaak is niet op de zitting geweest. Het is een sepot geweest van de officier.

De **voorzitter**:

Verklaart u zo het krantebericht dat bedoelde mijnheer F. ophield over een vormfout?

De heer **Brand**:

Dat is het verhaal van de heer Van den Broek.

De **voorzitter**:

Dat de heer Van den Broek, de officier, de zaak toen heeft geseponeerd?

De heer **Brand**:

Ja.

De **voorzitter**:

De hele zaak?

De heer **Brand**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Maar niet via een vormfout?

De heer **Brand**:

Ja, nou, in het verhaal staat "een vormfout". Er is iets in het traject met de informant. Het was goed gelopen, maar je kunt zeggen: kan er niet iets mis? Dus dat is het in ieder geval. Het is in de krant als een vormfout neergezet.

De heer **De Graaf**:

Er kan dus geen misverstand over bestaan dat er door het openbaar ministerie niet bewust vormfouten zijn gemaakt om de betrokkene...?

De heer **Brand**:

Nee, nee. Er is dus neergelegd dat wij de zaak niet voor de rechter zouden brengen. Dan komt de tweede situatie.

De heer **Koekkoek**:

Wat was nu de vormfout?

De heer **Brand**:

De vormfout?

De heer **Koekkoek**:

Was dat het seponeren?

De heer **Brand**:

Nee. Er is geseponneerd, omdat de informant zich dus niet gehouden had aan de afspraak. Je kunt zeggen dat dit een beetje de vormfout is.

De **voorzitter**:

Maar normaal gebeurt toch het omgekeerde? Als de informant zich niet aan de regels houdt, gaat hij toch als verdachte op?

De heer **Brand**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dus er is toch nog iets meer gebeurd?

De heer **Brand**:

Dat brengt mij bij de tweede vraag. Hierbij is de informant, om het zo te zeggen, het voordeel van de twijfel gegeven. Dan kom ik bij de tweede zaak.

De **voorzitter**:

Maar hoe kan het volgende nu, mijnheer Brand? Wij zullen het trachten verder uit te spitten, nu u dit zo expliciet zegt. De informant houdt zich niet aan de regels. Hij zet de container op zijn naam.

De heer **Brand**:

Ja.

De **voorzitter**:

Als hij zich niet aan de regels houdt, is het toch normaal zo dat hij, zogezegd, als verdachte in de zaak voorkomt?

De heer **Brand**:

Ja. Als u mij het tweede verhaal zou laten vertellen, ben ik het helemaal met u eens, als u zegt dat dat normaal is.

De **voorzitter**:

Het gevolg van de eerste zaak was dat hij zijn container kon houden.

De heer **Brand**:

Nee, die 40 kg is in beslag genomen.

De **voorzitter**:

Die is dus in beslag genomen?

De heer **Brand**:

Ja. Dan gaan wij naar de tweede zaak. Dan hebben wij informatie over de aanvoer van een container. En dan komt weer deze informant en die zegt dat hij ons kan brengen bij een zaak met 40 kg.

De heer **De Graaf**:

Wederom 40 kg?

De heer **Brand**:

Ja. Dan start hetzelfde traject. Hij krijgt weer toestemming om met de informant in zee te gaan. Dan wordt weer gezegd dat de informant zich aan de afspraak moet houden.

De **voorzitter**:

En die afspraak was?

De heer **Brand**:

Dat hij de container niet op zijn naam mocht laten zetten.

De **voorzitter**:

Maar wat mocht hij wel doen?

De heer **Brand**:

Hij mocht ons informatie leveren over het traject, maar hij mocht geen strafbare handelingen verrichten. Dus hij moest in die zin aan de zijlijn blijven. Hij mocht dus nadrukkelijk niet de container op zijn naam laten zetten.

De **voorzitter**:

Heeft u dat ergens nog zwart op wit?

De heer **Brand**:

Wij hebben de zaak vastgelegd. Ik geef u aan dat wij in een situatie zitten waarbij de methode goed gevolgd is. De tactisch rechercheur moet het vastleggen via de chef CID en dat is ook gebeurd.

De heer **De Graaf**:

Hij mocht geen strafbare feiten plegen. Hoe kon nu de betrokken informant in de gelegenheid zijn om een container op zijn eigen naam te zetten?

De heer **Brand**:

Hij is in de handelingen die hij verrichtte te ver gegaan. Hij heeft zaken gedaan die nadrukkelijk niet mochten. In het tweede traject wilde hij dat wij bij de container wegbleven. Wij hebben dat uiteraard niet gedaan en achteraf bleek dat het niet om 40 maar om 200 kilo ging. Wij hebben de zaak voor de rechter gebracht waarbij de informant tevens verdachte was.

De heer **Rouvoet**:

Die tweede zaak speelde in 1993.

De heer **De Graaf**:

In de eerste zaak zijn de verdachten en de informant uiteindelijk niet vervolgd. Heeft de informant uit de eerste zaak er iets aan over gehouden?

De heer **Brand**:

Niet waar wij van weten. Ik denk van niet.

De heer **De Graaf**:

Geen criminele winsten?

De heer **Brand**:

Neen, want die 40 kilo zijn in beslag genomen. Naar ons idee niet.

De heer **De Graaf**:

Hij is ook niet door de overheid op de een of andere manier betaald via een tipgeldregeling?

De heer **Brand**:

Neen, want hij heeft het fout gedaan.

De **voorzitter**:

Niets gehad?

De heer **Brand**:
Neen.

De heer **De Graaf**:
Waren er afspraken met hem gemaakt over wat hij zou krijgen?

De heer **Brand**:
Ik heb dat niet nadrukkelijk nagevraagd. U hoort dat nog van mij. Ik heb mij de hele zaak laten uitleggen. Ik vond het zo onlogisch dat ik daarop niet ben ingegaan.

De heer **De Graaf**:
De betrokken informant is voor de tweede zaak aangehouden en veroordeeld.

De heer **Brand**:
Ja. Hij is eerst door de rechtbank veroordeeld en later door het hof. Bij het hof is de straf een stuk teruggebracht omdat men daar verzachtende omstandigheden zag in de verklaring die de runner heeft afgelegd.

De **voorzitter**:
De runner zijnde de taxichauffeur.

De heer **Brand**:
Ja.

De **voorzitter**:
Weet u iets van een bijeenkomst met deze mijnheer waarbij in ieder geval Haagse politiemensen aanwezig zijn geweest? Ik spreek nu niet over de heer Docters van Leeuwen, maar over mogelijke rechercheurs van u.

De heer **Brand**:
Wij hebben dat laten nagaan. Er was er een verleden week in Duitsland op vakantie die wij dus moeilijk te pakken konden krijgen. Inmiddels is daarmee contact geweest. Wij hebben iedereen waarvan wij dachten dat die erbij betrokken konden zijn geweest deze vraag gesteld. Er zijn geen contacten gelegd. Wij hebben nog een zaak gedraaid met een team en daar kwam hij niet als getuige in voor. Ook niet als verdachte, maar wel als een relatie van een verdachte, maar zeker niet als een informant.

De **voorzitter**:
Hebt u kunnen nagaan wanneer politiemensen uit Haaglanden voor het laatst contact met deze man hebben gehad?

De heer **Brand**:
In de zaak?

De **voorzitter**:
berhaupt.

De heer **Brand**:
Geen.

De **voorzitter**:
Sinds wanneer niet meer?

De heer **Brand**:
Na de tweede zaak heeft ook de runner geen contact meer met hem gehad.

De **voorzitter**:
En dat is sinds?

De heer **Brand**:
1993.

De **voorzitter**:
Bij de zaak voor het hof is er naar ik aanneem nog contact geweest?

De heer **Brand**:
Daar is de runner als getuige gehoord. Daar zal misschien contact geweest zijn.

De **voorzitter**:
Dat was het laatste contact?

De heer **Brand**:

- Dat is het laatste. De man die het betreft zegt dat hij geen contact meer heeft gehad.
- De heer **De Graaf:**
En in andere zaken, ook voor die tijd, heeft de betrokken informant nooit een rol gespeeld als informant.
- De heer **Brand:**
Hij is toen als informant naar voren gekomen.
- De heer **De Graaf:**
Niet eerder.
- De heer **Brand:**
Voor zover wij hebben kunnen herleiden is hij twee keer informant geweest.
- De **voorzitter:**
Was hij ingeschreven?
- De heer **Brand:**
Ja.
- De **voorzitter:**
Ook gemeld?
- De heer **Brand:**
Hij is vanuit die situatie ingeschreven. U mag aannemen dat wij de tweede keer zeer alert zijn geweest. Daarom is er ook ingegrepen.
- De heer **De Graaf:**
U kunt met zekerheid stellen dat er geen bijeenkomst op willekeurig welk Haags politiebureau heeft plaatsgevonden met de informant, ook niet om hem voor te bereiden op een verhoor voor deze commissie.
- De **voorzitter:**
Waar wij hem overigens nog niet voor uitgenodigd hadden.
- De heer **Brand:**
Die zekerheid is zoals alle zekerheden in het leven zijn. Ik heb het allemaal in het bedrijf nagetrokken en niemand heeft mij die informatie gegeven. Als er later toch iemand opstaat dan heeft die een dubbel probleem.
- De heer **Rabbae:**
Kunt u nog iets zeggen over de verzachtende omstandigheden die de runner naar voren bracht?
- De heer **Brand:**
Wat zeggen mensen tegen elkaar? Een rechtbank trekt daar conclusies uit. Wij zeggen dat hij zich niet aan de afspraak heeft gehouden en dan krijg je verhalen over de formuleringen.
- De heer **De Graaf:**
U hebt eerder kritiek geuit op het OM, in het bijzonder op de voorzitter van het college van PG's. U suggereerde dat de politie de zondebok dreigt te worden en dat er wellicht sprake is van het drijven van een wig tussen de politie en het OM rondom de opsporingsmethoden en hetgeen voor deze commissie behandeld is. Formuleer ik juist wat u toen verwoordde?
- De heer **Brand:**
Ik hoor vaak in deze commissie de uitdrukking "kort door de bocht". Er zijn nogal wat brieven aan ons geschreven die naar mijn idee kort door de bocht waren. Ik heb signalen afgegeven omdat ik vind dat politie en OM zeer eensgezind en eendrachtig met de problematiek bezig moeten zijn. Zo gauw het moeilijk wordt, moeten er geen brieven komen waarin staat: wil je dit en wil je dat. Daardoor wordt gesuggereerd dat wij niet eensgezind zijn. Dat signaal heb ik willen afgeven. Ik heb dit overigens ook met de heer Docters van Leeuwen in een tweegesprek aan de orde gesteld.
- De **voorzitter:**
Hij is uw gezag.
- De heer **Brand:**

Daarvoor respecteer ik hem ook. Ik heb groot respect voor mijn gezag en ik laat dit ook altijd zien. Ik eis van mijn mensen dat ze de hiërarchie primair stellen. Een onderzoeker in mijn korps heeft te maken met zijn chefs uit de politie. Die chefs moeten ervoor zorgen dat het OM op de goede momenten ingeschakeld wordt. Wij zetten naast een teamleider altijd een zaakofficier. "Wij" betekent de hoofdofficier en mij zelf. Daarboven hebben we een beleidsniveau waar commissarissen inzitten en eerste klassers van het parket. Als zij een probleem hebben, dan schakelt dit door naar de hoofdofficier en mij. In dit beslissingsmodel hebben wij nooit problemen die buiten de deur komen.

De heer **De Graaf**:

Staan OM en politie samen of wordt de politie door het OM als zondebok aangewezen?

De heer **Brand**:

In mijn eigen regio durf ik te zeggen dat wij altijd samen staan. Als voorzitter van de raad wijs ik op brieven die een nogal stoer karakter hadden. Ik vind dat je zo niet met elkaar kunt omgaan. Dat heb ik uitgesproken.

De heer **De Graaf**:

En nu is het weer goed.

De heer **Brand**:

Het is ook niet de bedoeling geweest. Ik vind dat men ons niet van die stoere brieven moet schrijven waarin gesuggereerd wordt dat de fout bij ons zit en niet bij het OM. Wij hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid waarbij het primaat ligt bij de hoofdofficier van justitie. Ik ben deskundige op het terrein van opsporing. Hij heeft er recht op dat ik met hem meedenk en meepraat. Hij beslist en zo moet het blijven.

De heer **De Graaf**:

Hoe moet het nu verder met de Nederlandse politie en met name met de samenwerking tussen alle korpsen en de samenwerking met de top? Dat komt nog allemaal goed?

De heer **Brand**:

Ik heb u daarnet aangegeven dat de functioneringsgesprekken na "de commissie-Wierenga" het effect hebben gehad dat onder het niveau van de korpschefs alle samenwerkingsverbanden goed lopen, inclusief Amsterdam. In de club van de korpschefs zelf constateer ik dat collega Nordholt tegen mij gezegd heeft: je moet mij de tijd geven en ik kom voorlopig niet. Hij is na "de commissie-Wierenga" daar een aantal keren geweest. Wat ik hoop, is dat wij zo snel mogelijk weer met ons allen aan de tafel zitten, want ik vind dat Amsterdam ook qua korpschef er nadrukkelijk bij hoort.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Nordholt heeft zelf aangegeven, geloof ik, nog anderhalf twee jaar korpschef te willen zijn. Het lukt nog binnen die tijd dat hij met u aan die tafel zit?

De heer **Brand**:

Kijk, ik vind dat Amsterdam, laat ik zeggen mijn collega Nordholt, zich niet kan permitteren om de komende twee jaar niet met de raad samen te werken. Ik vind dat hij niet twee jaar nog weg kan blijven.

De **voorzitter**:

Maar tot slot, mijnheer Brand, is het misschien tijd voor een nieuwe generatie aan de top van de Nederlandse politie?

De heer **Brand**:

Dat is natuurlijk op een gegeven moment altijd waar. Kijk, laat ik mijzelf maar nemen: ik ben vanaf 1982 lid van de "grote vier", dus lid van de "korpschefs", dus ik draai al een hele tijd mee. Maar er komt altijd een moment dat volgende generaties moeten komen. Ik ga ook in 1997 weg, omdat ik dan 60 jaar ben. Ik denk dat wij een uitstekende relatie met elkaar hebben. Ik denk ook dat men op een gegeven moment terecht zegt: nou, in 1997 moet er weer een andere generatie komen. Dat lijkt mij heel natuurlijk. Na die tijd zal ik mij ook niet meer met de politie bezighouden.

De **voorzitter**:

Ik dank u wel. Sluiting 16.02 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 70**

23 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 23 oktober 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord worden mr. H.P. Wooldrik en mr. A. Zwanenburg

Zie ook: Eerste verhoor mr. H.P. Wooldrik (red.)

Aanvang 16.20 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbat, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heren H.P. Wooldrik, geboren op 1 januari 1942 te 's-Gravenhage, en A. Zwanenburg, geboren op 17 februari 1947 te Katwijk. Beiden hebben aangegeven dat zij de belofte wensen af te leggen. Ik vraag allereerst de heer Wooldrik om op te staan en de belofte af te leggen. Mijnheer Wooldrik, de door u af te leggen belofte luidt: ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer **Wooldrik:**

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Zwanenburg, de door u af te leggen belofte luidt: ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer **Zwanenburg:**

Dat beloof ik.

De voorzitter:

De heer Wooldrik is al begin september voor de commissie verschenen. Op 11 september, zeg ik uit mijn hoofd. De heer Zwanenburg is nog niet voor de commissie verschenen. Wij hebben toen aangegeven dat wij met hen beiden verder wilden spreken over de uitvoering van de regeling tip-, toon- en voorkoopgelden, vooral over de uitbetaling van tip- en toongelden. Hiervoor is de heer Wooldrik verantwoordelijk en ook de heer Zwanenburg is sterk betrokken bij de uitvoering. Overigens is de heer Zwanenburg sinds het begin van dit jaar ook secretaris van de Centrale toetsingscommissie. De heer Wooldrik is officier van justitie en de heer Zwanenburg is oud-politieman.

De heer **Wooldrik:**

Ik was officier van justitie. Ik ben nu verbonden aan het ministerie van Justitie.

De voorzitter:

U hebt daar de leiding van de Directie staats- en strafrecht en houdt u daarbinnen bezig met politiezaken. Mijnheer Zwanenburg, u bent ook secretaris van vele andere commissies geweest, heb ik begrepen. Bent u ook secretaris van de commissie-De Wit geweest?

De heer **Zwanenburg:**

Inderdaad.

De voorzitter:

Zijn daar notulen van?

De heer **Zwanenburg:**

Bedoelt u de laatste werkgroep-De Wit? Er zijn er twee geweest.

De voorzitter:

Ik bedoel allereerst de werkgroep van de rechercheadviescommissie.

De heer **Zwanenburg:**

Het secretariaat daarvan lag in handen van een medewerker van de CRI en ik had het secretariaat van de werkgroep infiltratie, van de tweede werkgroep-De Wit.

De **voorzitter**:

Wij zullen met de heer De Wit daarop doorgaan. Wij weten dat er ook notulen van zijn die wij eventueel kunnen raadplegen. Met de heer Wooldrik willen wij ook nog praten over verdere informatie die in de verhoren van de enquete naar voren is gekomen over het zogenaamde XTC-traject.

De heer **Wooldrik**:

Daar heb ik mij niet echt op geprepareerd, voorzitter.

De **voorzitter**:

Ik denk dat wij er wel uit komen.

De heer **Wooldrik**:

Wij zullen zien. Aan mijn vorige verklaring heb ik eigenlijk niets toe te voegen.

De **voorzitter**:

Ik zou u er toch nog graag het een en ander over vragen. Allereerst is het woord aan de heer De Graaf over de tip-, toon- en voorkoopgeldengeregeling.

De heer **De Graaf**:

Om het precies te zeggen: de heer Wooldrik is thans hoofd van de sector strafrechthandhaving van het ministerie?

De heer **Wooldrik**:

Strafrechtelijk beleid.

De heer **De Graaf**:

U was hoofd van de Directie politie en in die hoedanigheid droeg u verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de tip-, toon- en voorkoopgeldengeregeling.

De heer **Wooldrik**:

Dat is juist.

De heer **De Graaf**:

Is het geld dat beschikbaar wordt gesteld voor uitkeringen in het kader van de tip-, toon- en voorkoopgeldengeregeling onderdeel van de post geheime uitgaven?

De heer **Wooldrik**:

Dat klopt. Ik heb hier de rijksbegroting voor 1996 en daar staat die in.

De heer **De Graaf**:

De post geheime uitgaven staat erin, net als vorig jaar, hoewel kranten toen beweerden dat het niet in de begroting terug te vinden was. Dat is dus wel degelijk het geval.

De heer **Wooldrik**:

Dat is al die tijd sinds 1985 het geval, toen de regeling tot stand kwam. Het staat op de reguliere begroting van Justitie. Het zijn dus geen geheime posten, maar het zijn wel posten waarbij de identiteit van degenen die het geld krijgen, geheim moet blijven.

De heer **De Graaf**:

Hoe groot is de begrotingspost geheime uitgaven voor 1996?

De heer **Wooldrik**:

Voor 1996 is een post van 2 mln. aan uw Kamer voorgesteld. De post was tot voor kort 1,5 mln.

De heer **De Graaf**:

Zijn die 1,5 mln. in de afgelopen jaren voldoende gebleken?

De heer **Wooldrik**:

Het feit dat de post nu naar 2 mln. verhoogd wordt, wijst erop dat er een zekere groei in is, maar tot voor kort was het bedrag op zich voldoende.

De heer **De Graaf**:

Voor zover wij het archief van de tip-, toon- en voorkoopgeldengeregeling hebben bekeken...

De heer **Wooldrik**:

Ik heb een overzichtje voor u meegebracht.

De heer **De Graaf**:

Die overzichten hebben wij ook.

De heer **Wooldrik**:
Vanaf 1990 kunt u het zien.

De heer **De Graaf**:
Wij hebben het zelfs vanaf 1989 doorgeploegd. in 1994 betrof het 356 zaken, waarin uiteindelijk ruim 1,5 mln. is uitgekeerd.

De heer **Wooldrik**:
Ja, 1.575.100.

De heer **De Graaf**:
Dat is meer dan de 1,5 mln. die voor de totale geheime uitgaven op de begroting stonden.

De heer **Wooldrik**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
In het kader van de geheime uitgaven is vorig jaar ook voor een behoorlijk bedrag een informant afgebouwd. Of drukte dat geld niet op die post geheime uitgaven?

De heer **Wooldrik**:
Voor zover ik weet, is het comptabel op een andere wijze verantwoord, omdat het een dading was tussen de desbetreffende persoon en de Staat der Nederlanden.

De **voorzitter**:
Wat is een dading?

De heer **Wooldrik**:
Maar, voorzitter...

De heer **De Graaf**:
Helpt u ons uit de droom, mijnheer Wooldrik.

De heer **Wooldrik**:
Het is een vaststellingsovereenkomst tussen partijen die een meningsverschil neerleggen in een civielrechtelijke overeenkomst waarin alle geschillen worden opgelost. Ik hoop dat de heer Vos het hiermee eens kan zijn.

De heer **Vos**:
Het is fantastisch, keurig.

De heer **De Graaf**:
Wat valt er behalve de uitkeringen in het kader van de tip-, toon- en voorkoopgeldenregeling nog meer onder de post geheime uitgaven?

De heer **Wooldrik**:
Die drie soorten uitgaven, niet meer, dacht ik.

De heer **Zwanenburg**:
Nee, alleen die.

De heer **De Graaf**:
Over uitkeringen in het kader van die regeling wordt uiteindelijk besloten door de minister van Justitie en namens haar wordt de regeling door ambtenaren uitgevoerd.

De heer **Zwanenburg**:
Dat klopt.

De heer **De Graaf**:
Bent u degene die uiteindelijk de hoogte van een uitkering vaststelt?

De heer **Zwanenburg**:
In de praktijk wordt het maximum van een tipgeld vastgesteld door het departement. Als de officier van mening is dat een lager bedrag noodzakelijk is, stelt hij een minimum vast.

De heer **De Graaf**:
Zo gaat het in de praktijk toch niet? De officier dient toch een aanvraag in en vermeldt dan het bedrag van de uitkering aan een informant?

De heer **Zwanenburg**:
Ja, maar in het vooroverleg, waarin er alleen nog sprake is van de informatie die de informant mogelijk zal leveren, wordt een indicatie gegeven van het bedrag van het

tipgeld. Soms blijkt achteraf dat de informatie veel minder is dan de informant heeft toegezegd. Dan wordt het bedrag bijgesteld en dat kan mede door de betrokken officier worden gedaan.

De heer **De Graaf**:

Komt het in de praktijk voor dat u een maximum voorstelt, bijvoorbeeld van 15.000, en dat er uiteindelijk maar 3000 wordt uitgekeerd?

De heer **Zwanenburg**:

Op incidentele basis wordt er door de officier inderdaad naar beneden bijgesteld. Dat zijn incidenten.

De heer **De Graaf**:

Ik ben in uw archief wel de omgekeerde situatie tegengekomen, namelijk dat er veel hogere bedragen door de officier of de hoofdofficier van justitie worden gevraagd, maar dat het departement vindt dat er veel minder moet worden uitgekeerd.

De heer **Zwanenburg**:

Dat klopt.

De heer **De Graaf**:

Dat komt vaker voor, lijkt mij.

De heer **Zwanenburg**:

Ook dat zijn incidenten, dus dat er echt verschil van mening is over de hoogte van het tipgeld.

De heer **De Graaf**:

Wanneer is die tip-, toon- en voorkoopgeldenregeling tot stand gekomen?

De heer **Zwanenburg**:

De huidige regeling dateert van 1985.

De heer **De Graaf**:

Dat is al tien jaar geleden. Wij zijn in de stukken tegengekomen dat u op CID-themadagen in 1992 een lezing hebt gehouden, die op schrift is gekomen. U geeft daarin aan dat de regeling op een aantal punten onduidelijk is en op zeer korte termijn zal worden geactualiseerd, waarbij een aantal begrippen wordt verhelderd, waaronder het begrip verdachte, en wat andere voorwaarden worden gesteld. Waarom is die actualisering er niet gekomen?

De heer **Zwanenburg**:

Ten behoeve van die actualisering is een werkgroep in het leven geroepen, waarin ook de politie is vertegenwoordigd. Door een aantal incidenten, de IRT-affaire en de nasleep ervan, is de werkgroep min of meer in slapende toestand geraakt.

De **voorzitter**:

Welke werkgroep was dat?

De heer **Zwanenburg**:

Dat was de werkgroep actualisering tipgelden.

De heer **De Graaf**:

Wie was de voorzitter daarvan?

De heer **Zwanenburg**:

Technisch voorzitter was de heer Vredenburg, de directeur van het kabinet.

De heer **Wooldrik**:

Die werkgroep is in december 1993 ingesteld, naar aanleiding van rapportages, onder andere van de departementale accountantsdienst, en op advies van de president van de Algemene Rekenkamer. Bij een prioriteitskeuze heb ik moeten besluiten, de heer Zwanenburg aan andere activiteiten uit te lenen, waardoor de werkgroep nog niet heeft kunnen rapporteren.

De heer **De Graaf**:

Eind december 1994, bedoelt u?

De heer **Wooldrik**:

In 1994 is de werkgroep een keer bijeen geweest, maar daarna niet mee.

De heer **De Graaf**:
Wanneer is die werkgroep ingesteld?

De heer **Wooldrik**:
Ik dacht eind 1993. In december 1993 is zij voor het eerst bijeengekomen en in januari 1994 nog een keer. Daarna heeft de IRT-affaire roet in het eten gegooid en is de heer Zwanenburg voor andere taken uitgeleend.

De **voorzitter**:
Bestond die werkgroep louter uit departementsambtenaren?

De heer **Zwanenburg**:
Nee, er was ook politie vertegenwoordigd.

De **voorzitter**:
Wie werden geacht erbij te zijn?

De heer **Zwanenburg**:
Vertegenwoordigers van RCID'en, drie of vier personen, en het openbaar ministerie. De officier van justitie was in de werkgroep vertegenwoordigd.

De **voorzitter**:
Wie waren dat?

De heer **Zwanenburg**:
Iemand uit Alkmaar, iemand uit Dordrecht, iemand uit Haaglanden en de officier van justitie uit Dordrecht.

De **voorzitter**:
Welke officier van justitie was dat?

De heer **Zwanenburg**:
De heer Berserik.

De **voorzitter**:
Zou hij het voorzitten?

De heer **Zwanenburg**:
Nee, de heer Vredenburg was voorzitter.

De **voorzitter**:
O ja, dat zei u net. In de praktijk is er dus niets gebeurd in die werkgroep?

De heer **Wooldrik**:
Dat moet nog komen. Inmiddels zijn er nieuwe ontwikkelingen, waarop ik straks misschien nog kan ingaan.

De heer **De Graaf**:
Sinds 1992 hebt u er dus geen moeite mee gehad om met die door u als onduidelijk gekwalificeerde regeling verder te werken?

De heer **Zwanenburg**:
De onduidelijkheden zijn in de praktijk op te lossen. De regeling biedt een mogelijkheid voor oplossing van de problemen die ik toen genoemd heb. Wij hebben dus niet dagelijks te maken met een regeling die niet functioneert.

De heer **De Graaf**:
Ik begreep uit uw lezing dat er onduidelijkheid was over het begrip verdachte in de tip-, toon- en voorkoopgeldenregeling.

De heer **Zwanenburg**:
Het is geen onduidelijkheid, maar meer een onjuistheid. De regeling spreekt van een dader, terwijl wij al uitkeren zo gauw er sprake is van een verdachte.

De heer **De Graaf**:
De regeling is gebaseerd op het beginsel "geen dader, geen beloning". Is dat in de praktijk volgehouden?

De heer **Zwanenburg**:
Ja, in die zin dat wij het begrip dader hebben verruimd naar het begrip verdachte.

De heer **De Graaf**:
Moet dat een aangehouden verdachte zijn?

De heer **Zwanenburg**:
Een aangehouden verdachte of het bekend worden van de identiteit van de verdachte.

De heer **De Graaf**:
Dat is toch al heel snel het geval?

De heer **Zwanenburg**:
Er wordt mee bedoeld dat een verdachte in een concreet onderzoek naar het buitenland gevlucht is. Ook in die gevallen voorziet de regeling in het uitkeren van tipgeld.

De heer **De Graaf**:
Ik hoop dat u nog weet wat u toen op papier hebt gezet.

De heer **Zwanenburg**:
Misschien niet in detail.

De heer **De Graaf**:
Ik zal er niet in detail naar vragen. U zegt in uw lezing dat u afspraken die van te voren met een informant worden gemaakt, ook over de hoogte van het tipgeld, ongewenst acht. Kunt u zich dat herinneren?

De heer **Zwanenburg**:
Ik bedoelde daarmee niet zozeer afspraken over de hoogte, maar concrete toezeggingen aan een informant over het bedrag dat hij zou kunnen krijgen. Achteraf kan blijken dat de informatie die hij heeft toegezegd, er in werkelijkheid niet is. Daar moet men dus heel voorzichtig zijn.

De heer **De Graaf**:
Men kan dus wel maxima afspreken, maar geen concrete bedragen.

De heer **Zwanenburg**:
Inderdaad, wel richtbedragen, maar geen concreet bedrag.

De heer **Wooldrik**:
Het moet geen toezegging worden. De Staat moet zijn handen vrij kunnen houden.

De heer **De Graaf**:
Geen toezegging, waarop weer een akte van dading moet worden gemaakt. Als een aanvraag wordt ingediend, moet die worden getoetst door het ministerie. Was u, mijnheer Wooldrik, toen u hoofd van de Directie politie was, altijd degene die de aanvragen inhoudelijk heeft beoordeeld?

De heer **Wooldrik**:
Alleen de bijzondere gevallen werden aan mij voorgelegd. De routinegevallen werden afgedaan op basis van de ervaring van mijn medewerkers in overleg met het politieveld en in overleg met de CRI die daarin een zekere coördinerende rol vervult.

De heer **De Graaf**:
En had u van te voren aangegeven wat onder de categorie bijzonder zou vallen?

De heer **Wooldrik**:
Waar verschil van mening over zou bestaan tussen - de heer Zwanenburg gaf het al aan - het OM en wat men redelijk vond, wat gebruikelijk was om voor soortelijke gevallen uit te betalen en bedragen die boven de 100.000 zouden uitgaan.

De heer **De Graaf**:
Boven de 100.000?

De heer **Wooldrik**:
Ja, dat was zo'n beetje de richtlijn die Zwanenburg hanteerde.

De heer **De Graaf**:
Maar als een korps met steun van de hoofdofficier 95.000 aanvraag, dan was de heer Zwanenburg de enige die er namens het departement een oordeel over velde?

De heer **Wooldrik**:
Ik gaf u de procedure aan. Er vindt vooroverleg plaats via de CRI. De bedoeling van de regeling uit 1985 is natuurlijk om te proberen enige normering tot stand te brengen zodat gelijke gevallen gelijk worden behandeld in Nederland. Er is een beroep gedaan op de minister van Justitie om er 1,5 mln. voor op de begroting uit te trekken, zodat het niet ten

laste van het reguliere politiebudget hoeft te komen. Het is dus een vergoedingsregeling die de minister van Justitie in het leven heeft geroepen. Daartoe bedient hij zich van de Directie politie. Als het routine blijkt te zijn, dan wordt het door de ambtenaar die onder mijn verantwoordelijkheid werkt, uitgevoerd. Er vindt overleg plaats met het veld, met de CID's die de informanten runnen. De CRI heeft vanwege de contacten in het veld, er een coördinerende rol in zodat niet alle ins en outs en bijzonderheden steeds rechtstreeks met het departement behoeven te worden besproken. Dat is de trap waarbinnen de discussie plaatsvond. U noemt nu een bedrag van 95.000 maar dat gebeurt ook hoogst zelden, want het gemiddelde bedrag dat uitbetaald wordt, ligt tussen de 3000 en de 4000.

De heer **De Graaf**:

Wij zijn nogal wat geringe bedragen tegengekomen die worden uitgekeerd, althans afgezet tegenover de 100.000, maar het komt toch ook zeer frequent voor dat er 20.000, 25.000 of 50.000 wordt uitgekeerd in het kader van de tipgelden.

De heer **Wooldrik**:

Het komt voor, maar ik geef u aan dat van de 303 zaken die wij nu in 1995 hebben, het gemiddelde bedrag 5000 was.

De heer **De Graaf**:

Maar mijn vraag blijft staan, mijnheer Wooldrik, of naar alle zaken onder de 100.000 waarover tussen veld, CRI en de heer Zwanenburg overeenstemming is, binnen het ministerie niemand meer kijkt.

De heer **Wooldrik**:

Jawel, want de heer Zwanenburg heeft nog een chef voordat hij bij mij komt.

De heer **De Graaf**:

Mijn vraag was dan ook...

De heer **Wooldrik**:

In de hiërarchie van de directie zaten nog meer schakels waarmee overleg plaatsvond voordat het bij mij kwam.

De heer **Zwanenburg**:

En ik was niet alleen, want ik had nog een collega, Riks, die het ook jarenlang heeft gedaan.

De **voorzitter**:

Mijnheer Zwanenburg, tekent u de bonnetjes af onder de 100.000?

De heer **Zwanenburg**:

Ik teken... Wat bedoelt u met bonnetjes?

De **voorzitter**:

Het geld gaat de deur uit, zou ik zeggen.

De heer **Zwanenburg**:

Ik vul geen girokaart in, als u dat bedoelt.

De heer **De Graaf**:

Maar u schrijft een briefje naar de directeur van het kabinet, dat het bedrag kan worden overgemaakt op die en die rekening.

De heer **Zwanenburg**:

Ja, maar ik wil de vorige vraag of er afstemming plaatsvond, nog even afmaken. Ik heb dit altijd gedaan met mijn collega Riks. Als het ging om bedragen van enige importantie, was er altijd overleg met elkaar over hoe wij erover dachten.

De heer **De Graaf**:

Daar twijfel ik ook niet aan, maar het ging over de vraag wie nu precies waarover beslist binnen het ministerie. Beslist nu uw directe chef, niet zijnde de heer Wooldrik, in al die zaken? Legt u het aan hem voor of ging het rechtstreeks van u naar de heer Vredenburg?

De heer **Zwanenburg**:

Zaken waarin overeenstemming was en die beneden het bedrag lagen dat de heer Wooldrik heeft genoemd, gingen rechtstreeks naar de heer Vredenburg.

De **voorzitter**:

Is er ook een afspraak met Financin, want aan de belasting wordt het, geloof ik, niet opgegeven?

De heer **Wooldrik**:

Sterker nog, de naam van de informant is bij ons ook niet bekend. De belasting weet natuurlijk dat deze regeling bestaat want het ministerie van Financin geeft het geld aan de minister van Justitie. Men weet dus hoe de praktijk van deze regeling is.

De **voorzitter**:

Aan de belasting wordt het dus niet opgegeven? U weet ook niet aan wie het betaald wordt? Is dat altijd zo of wilt u soms wel weten aan wie het betaald wordt?

De heer **Zwanenburg**:

Nee, het is nooit bekend wie de informant is.

De **voorzitter**:

Dat wilt u ook nooit weten?

De heer **Zwanenburg**:

Nee, absoluut niet.

De **voorzitter**:

Dat doorbreekt de erecode?

De heer **Zwanenburg**:

Een informant wordt gerund door CID'ers en de chef van die runners weet de naam van die informant en daarmee houdt het in feite op.

De **voorzitter**:

Heeft u nooit het idee dat u dezelfde man vijf keer betaalt?

De heer **Zwanenburg**:

In een aantal gevallen wordt de code, het nummer van de informant, genoemd. Dat gebeurt niet in alle gevallen, maar het is in ieder geval iets waaraan wij werken omdat wij ook met de nieuwe regeling voornemens zijn om dat landelijk te registreren waarbij in alle gevallen de naam van de informant, althans de code, wordt genoemd.

De **voorzitter**:

Dan zou het landelijke CRI-codenummer genoemd worden?

De heer **Zwanenburg**:

Inderdaad.

De **voorzitter**:

Zou dat ook betekenen dat u aan een informant die niet landelijk geregistreerd staat, niet meer zou kunnen uitbetalen? Maar dat is nu nog niet zo?

De heer **Zwanenburg**:

Dat is nu nog niet het geval.

De heer **Wooldrik**:

Er zit nog een extra waarborg in voor het departement. De CID doet namelijk niet rechtstreeks zaken met ons maar heeft uiteraard de instemming van de hoofdofficier nodig. Die verlaat zich weer op de CID-officier en wij gaan er dan van uit, dat voor die bepaalde zaak, die hij uiteraard herkent, maar n keer een aanvraag de deur uitgaat.

De heer **De Graaf**:

Nu schrijft uw regeling voor, dat de hoofdofficier steeds de aanvragen moet kennen en dat van zijn instemming moet blijken. Bij het doorploegen van de archieven kwamen wij een aantal gevallen tegen waarbij een officier van justitie, vaak de CID-officier van justitie, de aanvragen tekent en erbij zet dat hij gemachtigd is door de hoofdofficier. Hoe weet u nu of die hoofdofficier dat daadwerkelijk heeft gezien en ermee heeft ingestemd?

De heer **Zwanenburg**:

Dat is een kwestie van vertrouwen. Als de betrokken officier schrijft in zijn rapportage dat hij gemachtigd is namens de hoofdofficier te tekenen, dan is op dat moment de hoofdofficier verantwoordelijk. Ik mag aannemen dat daar interne afspraken over zijn gemaakt.

De heer **De Graaf**:

U hoeft niet uitdrukkelijk blijk te hebben van de schriftelijke instemming van de hoofdofficier?

De heer **Zwanenburg:**

Ik ga ervan uit, dat als een officier tekent namens de hoofdofficier, de hoofdofficier daar kennis van draagt.

De heer **De Graaf:**

Moet in een aantal gevallen ook de procureur-generaal ervan afweten? Heeft u daar interne afspraken over?

De heer **Wooldrik:**

De regeling geeft aan, dat de PG door het OM, de hoofdofficier, moet worden genformeerd. Maar het is geen vereiste om tot uitbetaling over te gaan.

De heer **Rouvoet:**

Dat werken met de codes waar u naar streeft en waar men naar toe gaat, betekent niet dat er voor u een extra toetsmoment wordt ingebouwd? Stel dat u in n jaar twintig keer een aanvraag zou krijgen voor een forse uitkering aan informant 068, zit daar dan voor u een reden in om te zeggen: dat kan niet? U keert gewoon twintig keer aan 068 uit via de CID?

De heer **Wooldrik:**

Dat heeft zich nog nooit voorgedaan.

De heer **Rouvoet:**

Nee, maar wij werken nog niet met dat landelijke systeem.

De heer **Wooldrik:**

Nee, maar ook in de praktijk heeft het zich nog niet voorgedaan - tenzij de commissie over andere gegevens zou beschikken - dat er op die manier dubbele aanvragen worden ingediend.

De heer **Rouvoet:**

Ik heb het niet over dubbele aanvragen. U wilt naar een systeem waarbij geregistreerd wordt, zodat u in ieder geval weet dat mensen die niet landelijk geregistreerd zijn geen geld uit dat potje kunnen ontvangen. Maar is het nu niet de bedoeling dat u nog een extra toets heeft zodat niet meer dan bijvoorbeeld vijf keer aan informant 068 wordt uitgekeerd?

De heer **Wooldrik:**

Nee. Dat hoeft op zichzelf geen bezwaar te zijn. De richtlijn geeft aan op grond waarvan kan worden betaald en dat was in dit verhoor nog niet aan de orde gekomen. Wat is immers de reden waarom dit is ingesteld? Wat is de waarde van deze regeling? Die waarde is - en daarom is ook door de minister van Justitie gentameerd om er geld voor beschikbaar te stellen - dat in de praktijk blijkt dat opsporingsonderzoeken op een geweldige manier kunnen worden versneld, c.q. kunnen worden opgehelderd door geld te betalen. De motieven van de tipgever laten wij nu maar even terzijde liggen, want die kunnen van alles en nog wat zijn. Daar kun je niet cynisch genoeg over zijn. Maar op zichzelf blijkt, dat het een geweldig hulpmiddel is om alle mogelijke misdrijven op te lossen. U heeft ook gezien, neem ik aan, dat het laagste bedrag 500 is en soms zijn er wel eens bedragen boven de 1 of 2 ton uitgekomen, maar dan betrof het zeer bijzondere gevallen. Als iemand als tipgever in staat is om vier, vijf misdrijven op te lossen die niets met elkaar te maken hebben, dan zou men daar in principe voor in aanmerking kunnen komen.

De heer **De Graaf:**

Mijnheer Zwanenburg, ik kom nog even terug op uw lezing van 1992. Daarin heeft u een standpunt van het departement vertolkt dat op zijn minst aanleiding geeft tot een enkele vraag. U schrijft in uw bijdrage dat naar het oordeel van het departement van Justitie in eerste instantie de informant zelf verantwoordelijk is voor het risico dat hij draagt en in tweede instantie het betreffende korps dat de informant runt. Deze laatste zal alles in het werk moeten stellen om te voorkomen dat de identiteit van de informant bekend wordt. Het risico van de informant, zo schrijft u dan, wordt gewaardeerd in geld. De informant opereert niet vanuit de ethische gedachtengang dat criminaliteit in de maatschappelijke rechtsorde niet getolereerd kan worden maar puur en enkel uit geldelijk gewin. Hij zoekt

dus zelf het risico. Bovenstaande is vast beleid op het departement en verzoeken om in concrete gevallen een informant bij te staan wanneer zijn identiteit bekend is geworden, zullen niet gehonoreerd worden. Geldt dat standpunt nog steeds onverkort?

De heer **Zwanenburg**:

Nee. In 1992 kenden wij, althans in mijn beleving, het woord getuigenbeschermingsprogramma nog niet. Maar het beleid is altijd geweest dat een informant die de politie informeert, weet dat er risico's aan kleven. Dat neemt uiteraard niet weg dat degene die een dergelijke informant runt, gehouden is om de nodige waarborgen te betrachten om die veiligheid van die informant niet onnodig in gevaar te brengen. Maar er blijft altijd een zeker risico. In een of twee gevallen is dan ook in het verleden een beroep gedaan op Justitie omdat een informant naar het oordeel van de politie in veiligheid moest worden gebracht. Dat is in eerste instantie door het betrokken politiekorps zelf opgelost.

De heer **De Graaf**:

U had het zojuist over getuigenbescherming en hier betreft het niet de getuigenbescherming maar de bescherming van de veiligheid of identiteit van de informant. Hij hoeft niet per se ook getuige te zijn.

De heer **Zwanenburg**:

Maar hij beschikt natuurlijk wel vaak over cruciale informatie.

De heer **De Graaf**:

Jawel, maar ik bedoel getuige in de zin van de getuige in een strafproces. Dat zal zelden de informant zijn.

De heer **Wooldrik**:

Dat is op voorhand niet te zeggen, voorzitter.

De heer **De Graaf**:

Dat is de informant over het algemeen toch niet?

De **voorzitter**:

Hij komt toch anoniem in de CID-informatie maar hij is toch geen getuige?

De heer **Wooldrik**:

Nee, tot de formele status van getuige in het strafproces komt het meestal niet, behalve als er toch feiten of gegevens zouden kunnen uitlekken. Dan kom je in de situatie waar de heer De Graaf het over heeft.

De **voorzitter**:

Terug naar de vraag van de heer De Graaf. Heeft de overheid, het ministerie van Justitie, tegenwoordig een andere positie tegenover de mogelijke risico's van de informant dan vroeger? Wij horen constant: het belangrijkste wat er is, is hem af te schermen en dus blijikbaar ook eventueel de risico's te dragen.

De heer **Zwanenburg**:

Ik denk dat toch in eerste instantie de verantwoordelijkheid, naast het bewuste risico dat de informant zelf neemt, bij het betrokken politiekorps en het OM ligt.

De heer **De Graaf**:

Dat lijkt mij ook in confesso. Maar het ging mij vooral om het laatste deel van uw betoog, dat verzoeken om in concrete gevallen de informant bij te staan wanneer zijn identiteit bekend is geworden, niet gehonoreerd zullen worden. Dat was nogal een harde uitspraak die u namens het departement deed.

De heer **Zwanenburg**:

Ik heb dat gerelateerd aan de regeling tip-, toon- en voorkoopgelden die daar niet in voorziet.

De heer **De Graaf**:

Maar inmiddels weten we dat dat gewoon wel gebeurt.

De heer **Wooldrik**:

Na 1992 zijn er wel ontwikkelingen geweest en dat betekent dat er nu wordt gedacht over het al dan niet opzetten van getuigenbeschermingsprogramma's.

De heer **De Graaf**:

Maar ook over het eventueel een informant helpen om ervoor te zorgen dat zijn identiteit in de toekomst niet bekend wordt en om daarvoor ook geldbedragen ter beschikking te stellen.

De heer **Wooldrik**:

Zeker. Daar is ook sprake van.

De heer **De Graaf**:

En dat is geen getuigenbeschermingsprogramma.

De heer **Wooldrik**:

In heel ruime zin natuurlijk wel, want hij heeft informatie verschaft. Dat is informatie die als een getuigenverklaring zou kunnen worden beschouwd. Alleen wordt die niet in het proces gebruikt maar die informatie heeft wel geleid tot een bepaalde actie. Hij wist natuurlijk iets.

De **voorzitter**:

Maar al die nieuwe ontwikkelingen staan toch nergens in een regeling?

De heer **Wooldrik**:

Dat klopt, voorzitter.

De **voorzitter**:

Maar wat is nu het nut van zo'n regeling als u toch allerlei andere dingen gaat doen die niet in die regeling staan.

De heer **Wooldrik**:

Omdat daar andere regelingen voor zijn. Dit is een heel eenvoudige simpele regeling.

De **voorzitter**:

Maar er is toch geen nieuwe regeling voor...

De heer **Wooldrik**:

Maar dat moet u niet aan deze regeling ophangen. Dan moet u daar een nieuwe regeling voor maken. Deze regeling is puur beschikbaar...

De **voorzitter**:

Nee, u moet, want ik moet nog niks.

De heer **Wooldrik**:

Nou, u keurt hem ieder jaar goed, maar dit ter zijde.

De **voorzitter**:

Wat zegt u?

De heer **Wooldrik**:

U keurt hem ieder jaar goed.

De heer **De Graaf**:

Toch alleen de post geheime uitgaven en niet de regeling?

De heer **Wooldrik**:

Ja natuurlijk wel, de begrotingspost wordt toch ieder jaar goedgekeurd?

De **voorzitter**:

Nee, de regeling tip-, toon- en voorkoopgelden was vertrouwelijk. Die is nooit voorgelegd aan de Kamer.

De heer **Wooldrik**:

U heeft er kennelijk niet naar gevraagd, maar dat is een andere zaak.

De heer **De Graaf**:

Voor alle zekerheid, mijnheer Wooldrik, wil ik dit zeggen over de post geheime uitgaven. In de begroting van het ministerie van Justitie staat alleen maar: geheime uitgaven. Dat wordt gecontroleerd door de president van de Rekenkamer. Maar er staat absoluut niet bij waarvoor dat bedoeld is, ook niet dat het voor de tip-, toon- en voorkoopregeling wordt bedoeld.

De heer **Wooldrik**:

U heeft er nooit naar gevraagd?

De heer **De Graaf**:

Dat is wat anders.

De heer **Wooldrik**:

- Ik constateer het alleen maar.
- De heer **De Graaf**:
Dus u meent dat de Kamer had moeten weten, dat van de post geheime uitgaven tipgelden...
- De heer **Wooldrik**:
U had dat kunnen doen.
- De heer **De Graaf**:
Maar dat vroeg ik niet. De Kamer had het moeten weten?
- De heer **Wooldrik**:
Als u het kunt weten, had u het ook moeten weten.
- De **voorzitter**:
Wij weten het nu; "tip, toon en voorkoop" is bij ons gewoon een household word geworden. Daar staan wij mee op en gaan wij mee naar bed. Er gebeuren echter ook allerlei andere dingen, betalingen, regelingen. Wij kennen ook informanten die hun winsten mogen houden. Dat is niet in overeenstemming met deze regeling.
- De heer **Wooldrik**:
Dat klopt. Daarvoor wordt de regeling niet toegepast. Daar slaat de regeling ook niet op.
- De **voorzitter**:
Wat is het nut van zo'n regeling, als zij naar believen wel of niet wordt toegepast?
- De heer **Wooldrik**:
Deze regeling kan alleen worden toegepast als aan de voorwaarden wordt voldaan die erin staan.
- De **voorzitter**:
In de regeling staat heel uitvoerig wat informanten wel of niet mogen en wat informanten wel of niet kunnen. Nu blijken er toch afspraken met informanten te worden gemaakt die daaroverheen gaan. Hoe kan dat nu?
- De heer **Wooldrik**:
Het feit dat deze regeling bestaat, wil niet zeggen dat mensen er niet van kunnen afwijken. Alleen zullen wij op het departement deze regeling niet toepassen als ervan wordt afgeweken. Als korpsen zelf besluiten om geld uit te betalen of een andere constructie bedenken, kan dat. U ziet veel meer in de regeling dan er naar mijn idee in staat. Zij regelt niet het totale researchewerk voor het omgaan met informanten.
- De **voorzitter**:
In de regeling staat niet alleen wat er uitbetaald moet worden. Er staan ook allerlei regels in voor wat informanten wel of niet moeten doen.
- De heer **Wooldrik**:
Er staan inhoudelijke criteria in die degenen die met informanten omgaan, in acht hebben te nemen. Dat zijn normen.
- De **voorzitter**:
Die normen worden niet meer gehouden.
- De heer **Wooldrik**:
Die normen worden wel degelijk gehouden wanneer aan de minister van Justitie wordt gevraagd om geld uit te betalen.
- De **voorzitter**:
Laten wij niet langs elkaar heen praten. Als politiekorpsen zich niet aan de normen houden die in deze regeling zijn vastgesteld, gaan zij dan buiten hun boekje of niet?
- De heer **Wooldrik**:
Nee. Het is de autonomie van de politie en het openbaar ministerie. Ik probeer u uit te leggen dat het alleen een vergoedingsregeling is. Op de voorwaarden die daarin staan, is de minister van Justitie ertoe bereid, geld beschikbaar te stellen.
- De **voorzitter**:
Het is niet alleen een vergoedingsregeling, want er staan ook allerlei uitgangspunten en gedragsregels in.

De heer **Wooldrik**:

Zeker.

De heer **De Graaf**:

Door wie is de regeling vastgesteld?

De heer **Wooldrik**:

De regeling is door de minister van Justitie vastgesteld in overeenstemming met de vergadering van procureurs-generaal.

De heer **De Graaf**:

Als ook de procureurs-generaal ermee akkoord gaan, heeft de regeling toch een iets ruimere werking dan alleen voor een uitkering door de minister van Justitie. Het gaat toch ook om inhoudelijke normen voor de wijze waarop met informanten moet worden omgegaan.

De heer **Wooldrik**:

Zeker. Maar wie is daar verantwoordelijk voor? Dat is geregeld in de Politiewet. Dat is een heel ingewikkeld systeem. Wie gaat er over de Nederlandse politie? Wie gaat er over het OM? Dat wordt toch niet door een eenvoudige ministerile regeling beheerst? Die slaat toch niet dwars door de bevoegdheden van de politiewetgeving?

De **voorzitter**:

Waar ligt dan wel vast wat informanten wel en niet mogen en welke afspraken gemaakt mogen worden?

De heer **Wooldrik**:

In de regeling staat inhoudelijk hoe informanten moeten worden gerund wanneer een beroep wordt gedaan op de tip-, toon- en voorkoopregeling.

De **voorzitter**:

Er kan blijkbaar van worden afgeweken...

De heer **Wooldrik**:

Niet door de minister van Justitie.

De **voorzitter**:

Dan krijgen wij toch een Kafka-achtige toestand! U zegt: nee, door de minister van Justitie kan er niet van worden afgeweken, maar het gebeurt toch.

De heer **Wooldrik**:

Dat betreft de autonomie en de wijze waarop wij de politie decentraal hebben georganiseerd.

De **voorzitter**:

Ook wanneer het gebruik van informanten behoort bij de opsporing?

De heer **Wooldrik**:

Ja zeker.

De **voorzitter**:

Daarvoor bent u als departement en als OM toch ook verantwoordelijk?

De heer **Wooldrik**:

Nee. Ik wil graag alle verantwoordelijkheid op mijn schouders nemen, maar dat verandert de feiten niet.

De heer **De Graaf**:

Heeft een besluit in overeenstemming met het gevoel van de procureurs-generaal niet een zelfde status als een richtlijn van de procureurs-generaal?

De heer **Wooldrik**:

Wij zijn net klaar met een enorme reorganisatie van de Nederlandse politie. Daarin is heel nadrukkelijk gezegd dat het decentraal wordt uitgemakt. De korpsen zijn nu rechtspersoon geworden en kunnen dus zelf allerlei handelingen verrichten.

De heer **De Graaf**:

Ik vroeg of deze regeling door de manier waarop zij tot stand is gekomen, dezelfde status heeft als een richtlijn van de procureurs-generaal.

De heer **Wooldrik**:

Als het openbaar ministerie deze richtlijn wil hanteren, zal het zich hieraan moeten houden.
Dat klopt.

De **voorzitter**:

Maar bepaalt toch of het openbaar ministerie zich eraan wil houden?

De heer **Wooldrik**:

Ik bepaal helemaal niets.

De **voorzitter**:

Nee, u niet, maar de minister.

De heer **Wooldrik**:

Ik denk dat wij langs elkaar heen praten. De regeling is heel eenvoudig ervoor bedoeld om geld beschikbaar te stellen als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. Vervolgens is de vraag aan de orde of de regeling doeltreffend is voor het totale opsporingsbeleid dat in Nederland moet worden gevoerd. Daar is deze regeling maar een heel bescheiden hulpmiddel voor. Een regeling voor infiltratie moet je niet hierin zoeken; daarvoor moet je een infiltratieregeling maken.

De heer **De Graaf**:

Meent u dat er in deze regeling een volledige regeling voor de Nederlandse politie en het openbaar ministerie staat waarin duidelijk wordt hoe met informanten en infiltranten moet worden omgegaan?

De heer **Wooldrik**:

Een aantal normen staan erin.

De heer **De Graaf**:

Maar die gelden alleen voor de minister van Justitie.

De heer **Wooldrik**:

Er staan normen in en wij hebben de ervaring dat het veld zich over het algemeen eraan houdt. Wij hebben geen verzoeken om uitbetaling gekregen in gevallen waarin in strijd met deze inhoudelijke normen wordt gehandeld.

De **voorzitter**:

Wij hebben gemerkt dat het veld zich er soms niet aan houdt.

De heer **Wooldrik**:

Dat heb ik ook gemerkt.

De **voorzitter**:

Dat wist u nog niet?

De heer **Wooldrik**:

Met behulp van deze richtlijn niet. Men dient toch geen aanvragen in als men in strijd met deze richtlijn handelt?

De **voorzitter**:

Er staat niet alleen in wat men moet doen bij een aanvraag en welke bon men moet invullen. Ik noem de paragrafen 3.0 en 3.1 op pagina 7, waarin de belangrijkste uitgangspunten en gedragsregels voor informanten staan.

De heer **Wooldrik**:

Wie moet daarop toezien?

De **voorzitter**:

Ik toch niet, maar u toch?

De heer **Wooldrik**:

Nee. Ik vind het ontzettend boeiend om uitgerekend met de heer De Graaf hierover in discussie te gaan. Hij brengt mij trouwens wel op een idee: je kunt met deze richtlijn kennelijk de totale Politiewet opzij zetten. De minister van Justitie zou zeggen: met deze richtlijn ben ik de baas in opsporingsland. Ga ik over de politie? Ga ik over het toezicht op de politie?

De heer **De Graaf**:

De vraag is heel simpel: als deze regeling niet kan worden afgedwongen bij de Nederlandse politie en het openbaar ministerie, moet er dan geen regeling komen die wel afdwingbaar is en waaraan iedereen zich moet houden?

De heer **Wooldrik**:

De normen die erin staan, onderschrijven wij nog steeds. Als je met informanten omgaat, moet je hen op een professionele manier runnen. Wie houdt daar echter toezicht op in de huidige situatie? Je kunt het niet op basis van deze regeling afdwingen. Dan moet je kijken naar de korpschefs. Dan moet je kijken naar de korpsbeheerders. Dan moet je kijken naar het openbaar ministerie.

De **voorzitter**:

U zegt dus: wij hebben wel een regeling, maar wij kunnen haar niet afdwingen of ervoor zorgen dat zij gevolgd wordt.

De heer **Wooldrik**:

Nee, het is een vergoedingsregeling waarop een beroep kan worden gedaan.

De **voorzitter**:

Dat is alles. Wat er aan normen in staat...

De heer **Wooldrik**:

Die normen vind ik nog steeds zeer waardevol. Iedereen die het aangaat, kan zich deze aantrekken. In de gevallen die wij krijgen, 400 of 300 per jaar...

De **voorzitter**:

Geldt deze redenering ook voor de richtlijnen voor infiltratie? Je kunt je eraan houden, maar als je het niet doet, kunt u er weinig aan doen?

De heer **Wooldrik**:

Nee, dat is een inhoudelijke richtlijn over de wijze waarop met infiltratie moet worden omgegaan.

De **voorzitter**:

Dit is voor een deel ook een inhoudelijke richtlijn.

De heer **Wooldrik**:

Het gezag dat erbij hoort voor de minister van Justitie, zit er echter niet aan vast. De regeling wordt decentraal uitgevoerd. Ik meen dat de heer Dijkstal als kamerlid tegen deze Politiewet gestemd heeft, omdat hij vond dat er te weinig zeggenschap over was wat er decentraal gebeurt. Dit is daar een aardig voorbeeld van.

De **voorzitter**:

Is het runnen van een informant ten behoeve van de opsporing geen opsporingsactiviteit?

De heer **Wooldrik**:

Dat is een vorm van informatie vergaren, die inderdaad tot opsporing kan leiden.

De **voorzitter**:

Wij moeten dus gewoon een soort vacuum constateren.

De heer **Wooldrik**:

Niet als de korpsen hun verantwoordelijkheid nemen. Ik heb net gehoord hoe de heer Brand het doet. Ik vind dat een heel verantwoorde manier om de verantwoordelijkheid aan de politie over te laten.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Zwanenburg, de tip-, toon- en voorkoopgeldenregeling geeft geen bedragen, geen maxima en geen richtbedragen voor de soorten informatie. Hoe komt u tot een oordeel of een advies over datgene wat moet worden uitbetaald op aanvragen?

De heer **Zwanenburg**:

In 1990 heeft een werkgroep van de researchadviescommissie geadviseerd over het vaststellen van wegingsfactoren. Die werden daarvoor impliciet gebruikt, maar zij zijn nu specifiek op papier gezet met een toelichting wat eronder verstaan wordt. De PG's hebben daarmee ingestemd. Vanaf 1990 kom je dus aan de hand van die vaste, goed omschreven criteria, een achttal, op een bedrag uit, in relatie met je ervaring op dit terrein.

De heer **De Graaf**:

Kunt u aangeven hoe u die factoren weegt? Ik begreep uit uw publikatie waarover wij eerder hebben gesproken, dat daar een puntentelling bij komt.

De heer **Zwanenburg**:

Die puntentelling wordt niet gehanteerd. Er wordt nu gekeken naar het risico voor de informant, de betrouwbaarheid van de informant, de aard van de zaak, het kaliber en de organisatiegraad van de verdachte. Wat heeft het opgeleverd? Om wat voor soort misdrijf gaat het? In hoeverre is de rechtsorde erdoor geschaad? Gaat het om woninginbraken of om een grote criminele organisatie die zich bezighoudt met de invoer van verdovende middelen? Ook de kostenbesparing voor de politie is een belangrijk aspect. Op grond van die factoren, met een schatting van de hoogte van het risico en de organisatiegraad, en in een vergelijking met soortgelijke zaken die eerder hebben gespeeld, kom je op een bedrag.

De heer **De Graaf**:

Uw ervaringen leiden dus tot een vorm van jurisprudentie.

De heer **Zwanenburg**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Staat dat ergens opgeschreven? Wordt dat bijgehouden, zodat je als het ware de normen kunt afleiden uit alle zaken die gespeeld hebben?

De heer **Zwanenburg**:

Nee, het staat niet zo expliciet op papier.

De heer **De Graaf**:

Wie weet dat dan? Wie kent die normen? Wie kent die ervaring op grond waarvan aanvragen worden beoordeeld?

De heer **Zwanenburg**:

De CID'en weten op grond van hun praktijkervaring wat bepaalde informatie ongeveer aan tipgeld kan opleveren. Wat hierbij ook een rol speelt, is de adviesfunctie van de CRI.

De heer **De Graaf**:

Moet dus bij de CRI de kennis in huis zijn? Kan die zeggen: wij hebben ongeveer drie jaar geleden een vergelijkbare zaak gehad en nu betalen wij dus hetzelfde?

De heer **Zwanenburg**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Is het niet mogelijk, uw ervaring en de ervaring van de CRI te combineren om normbedragen of richtbedragen te maken?

De heer **Zwanenburg**:

Het is ontzettend moeilijk om richtbedragen vast te stellen, omdat elke zaak verschilt van de ander.

De heer **De Graaf**:

Natuurlijk. Maar met marges?

De heer **Zwanenburg**:

Ja, maar dan moet je wel met heel ruime marges werken.

De heer **De Graaf**:

Op dit moment staat er niets op papier, begrijp ik.

De heer **Wooldrik**:

Alle zaken worden wel gedocumenteerd. Zo komt de interne jurisprudentie tot stand. Het is net zoiets als de straftoemeting door de rechtbank. In de praktijk is het buitengewoon moeilijk om zaken te vergelijken. Dit is een zelfde soort zaken.

De heer **De Graaf**:

Het verschil is wel dat veel uitspraken van de rechtbank worden gepubliceerd.

De heer **Wooldrik**:

Hier wordt intern mededeling van gedaan. Er is nooit behoefte gebleken, ook niet bij het veld, om het in de krant te zetten of zo.

De heer **De Graaf**:

- De gemiddelde CID weet slechts van zijn eigen zaken.
- De heer **Wooldrik**:
Vandaar de functie van de CRI.
- De heer **Zwanenburg**:
Er vinden regelmatig RCID-themadagen plaats, waar ervaringen worden uitgewisseld. In het vooroverleg over de vaststelling van de hoogte van het tipgeld zit men met wat datgene men vraagt, niet altijd ver af van wat er uiteindelijk wordt vastgesteld. Is dat nu goed omschreven? Ik licht het toe met een voorbeeld. Jarenlang ging het verhaal in Nederland dat harddrugs 1000 per kilo opleverden en softdrugs 1 per kilo.
- De heer **De Graaf**:
U bedoelt dat, als er een tip kwam en er werd 1000 kilo hasj in beslag genomen, die man 1000 kreeg?
- De heer **Zwanenburg**:
Ja, dat zou 1000 aan tipgeld opleveren. Dat is een fabeltje en wij zijn al jaren bezig om dat uit de wereld te helpen.
- De **voorzitter**:
Wat levert een kilo wel op?
- De heer **Zwanenburg**:
Daar staat geen bedrag voor. Dat wil ik juist toelichten. Wij hebben eens over een jaar bekeken waar je op uitkomt met verschillende zaken. Dat varieerde van 60 tot 1600 per kilo. In zo'n brede range liggen die bedragen. het is dus ontzettend moeilijk om vaste richtbedragen voor concrete zaken te noemen.
- De heer **De Graaf**:
Het is elke keer een individuele afweging.
- De heer **Zwanenburg**:
Elke keer een individuele afweging.
- De heer **De Graaf**:
Hebt u niet bepaalde richtbedragen in het hoofd, bijvoorbeeld voor een tip die leidt tot onthulling van de daders van een overval tussen de zoveel en de zoveel duizend gulden?
- De heer **Zwanenburg**:
Dat hangt ervan af of er geweld is gebruikt, of er mensen zijn gegijzeld. Er zijn allerlei incidentele factoren die een essentiele rol spelen bij de vaststelling van het tipgeld. Een overval kan variëren van 500 tot een veelvoud daarvan, afhankelijk van de concrete overval.
- De heer **De Graaf**:
Er zijn nogal wat mensen die tegen ons hebben gezegd dat de tip-, toon- en voorkoopgeldregeling in deze tijd eigenlijk niet meer kan. Eigenlijk moet je informanten veel meer geld kunnen geven, maar in de regeling staan geen maxima. Wat is het hoogste bedrag wat u tot dusver hebt uitgekeerd?
- De heer **Zwanenburg**:
In een tipgeldzaak?
- De heer **De Graaf**:
In een tipgeldzaak.
- De heer **Zwanenburg**:
275.
- De heer **De Graaf**:
Bedoelt u 275.000?
- De heer **Zwanenburg**:
Ja.
- De heer **De Graaf**:
Hoe komt u tot zo'n bedrag? Waarom is het niet 300.000 of 250.000 of 500.000? Waarom is het 275.000? Als ik goed geïnformeerd ben, hebt u dat twee keer uitgekeerd. Waren dat volstrekt vergelijkbare zaken?
- De heer **Zwanenburg**:

Wel wat de aard van de criminaliteit, de soort informant en het resultaat betreft. Ja, het zijn enigszins vergelijkbare zaken.

De heer **De Graaf**:

Ik weet dat in een van deze zaken de betrokken regio een bedrag vroeg dat veel hoger was dan datgene wat is uitgekeerd. Dan moet u dus een afweging maken om uiteindelijk op 275.000 uit te komen.

De heer **Zwanenburg**:

Ja, dat is... Kijk dit soort zaken doe je natuurlijk niet telefonisch of schriftelijk af. Er vindt altijd een gesprek plaats met de betrokken politiemensen maar ook met de betrokken officier en met de leiding van het departement. Dat is inderdaad geen zaak die ik zelf afdoe. Als je alles op een rijtje zet, kom je tot een x-bedrag. Dat was in dit geval die 275.000.

De heer **De Graaf**:

Is zo'n zaak niet alleen met u, mijnheer Wooldrik, maar ook nog met de departementsleiding besproken?

De heer **Wooldrik**:

Ja, ik heb die zaak met de secretaris-generaal besproken.

De heer **De Graaf**:

Wordt daarover ook de minister genformeerd?

De heer **Wooldrik**:

Ik weet niet of de SG dat gedaan heeft, maar ik neem aan van wel. Ik weet het niet zeker.

De heer **De Graaf**:

Maar er wordt niet van te voren toestemming gevraagd aan de minister om zo'n bedrag uit te keren?

De heer **Wooldrik**:

Als de SG de verantwoordelijkheid neemt, is dat voor mij genoeg, voorzitter.

De heer **De Graaf**:

Ik vraag niet of het voor u genoeg is, ik vroeg of u weet of het wel of niet van te voren aan de minister wordt...

De heer **Wooldrik**:

Ik weet niet of dit... In de procedure niet; in de ambtelijke lijn kan het worden afgedaan. Het kan zijn dat de SG dit bijzondere geval heeft besproken, maar het is niet strikt nodig.

De heer **De Graaf**:

Mag ik u een zaak voorleggen, mijnheer Wooldrik, die vorig jaar in het Rotterdamse heeft gespeeld waarbij een claim lag van de RCID-Rotterdam en de hoofdofficier van justitie om aan een betrokken informant 150.000 uit te keren. U zult zich dat ongetwijfeld herinneren. Het ging daar ook over een inbeslagneming van een hoeveelheid harddrugs. Uit de briefwisseling die vervolgens tussen Rotterdam en Justitie is gevoerd, zou de indruk kunnen worden gewekt, dat Justitie dat bedrag te hoog vindt, omdat de informant geen strafbare feiten had hoeven plegen. Uiteindelijk schrijft u, mijnheer Wooldrik, op een nota van de heer Zwanenburg: 50.000 is al mooi genoeg.

De heer **Wooldrik**:

Ja, dat herinner ik mij. Ik heb het ding trouwens meegenomen.

De heer **De Graaf**:

Zou u kunnen uitleggen hoe u nu aan het uiteindelijke bedrag van 50.000 komt, terwijl hoofdofficier en korps om het drievoudige vragen? Klopt het inderdaad dat het risico wat de informant loopt doordat hij strafbare feiten pleegt, voor u kennelijk een belangrijk criterium is?

De **voorzitter**:

Dat je dus meer krijgt als je een strafbaar feit pleegt.

De heer **De Graaf**:

In zoveel woorden schrijft de RCID-Kennemerland dat als bezwaar tegen...

De heer **Wooldrik**:

Ik heb de nota hier voor mij liggen. Het aspect dat u noemt, staat er volgens mij helemaal niet in. Er staat in, dat de wegingsfactoren van het geen of nauwelijks risico lopen, niet aanwezig bleken. Dat aspect kon dus niet worden meegenomen. Er was ook geen sprake van dat er een criminele groepering was opgerold. Met andere woorden, dat was een belangrijk gegeven om de waarde van de informatie in te schatten. Er bestaat in het veld toch wel de neiging om, vanwege de relatie met de informanten of wat dies meer zij, meer te vragen. Het is toch andermans beurs en het wordt altijd minder als je het zelf moet betalen. Dat betekent dat er een zekere toetsing op afstand, in dit geval van het departement, komt om het nog eens goed en kritisch te bekijken. Wij hebben toen gezegd: jullie overvragen. Het moet 50.000 zijn.

De heer **De Graaf**:

Waarom niet 100.000? Waarom 50.000?

De heer **Wooldrik**:

Het paste meer bij de zaken die erop leken en die wij eerder hadden behandeld. Dat is in wezen de jurisprudentie waar wij het over gehad hebben.

De heer **De Graaf**:

U bent toch volstrekt afhankelijk van de informatie die u krijgt? In een vergelijkbaar geval van een korps in Venlo, meen ik - dat is nu regio Limburg-Noord - wordt ook 50.000 uitgekeerd. Daar wordt uitdrukkelijk bij gezegd, dat de informant groot risico liep maar uiteindelijk valt er dan een zelfde bedrag uit. Hier meent u dat er te weinig risico werd gelopen, terwijl er ook 50.000 werd uitgekeerd.

De heer **Wooldrik**:

Daar waren weer andere overwegingen. De heer Zwanenburg heeft al gezegd dat er acht factoren zijn die een rol spelen.

De heer **De Graaf**:

Maar als niet wordt neergelegd hoe zwaar die wegingsfactoren uiteindelijk zijn, dan kan toch licht de indruk ontstaan dat betrekkelijk incidenteel tot besluitvorming wordt overgegaan?

De heer **Wooldrik**:

Nou incidenteel, het zijn steeds dezelfde mensen die het doen. Dat is de garantie dat het zoveel mogelijk eenvormig is, naar mijn idee. Dat is ook de reden waarom het centraal is gehouden in 1985. Ik kan u wel vertellen dat de secretaris-generaal bij die keer dat het bedrag van 275.000 werd uitgekeerd, zich afvroeg of de begroting niet uit de hand zou lopen, of er geen andere maatregelen zouden moeten worden genomen en of het niet overgeheveld zou moeten worden naar het reguliere politiebudget. Moeten de regio's dat niet zelf gaan doen? Wij hebben toen geadviseerd om dat niet te doen maar om het in n hand te houden, juist om de verschijnselen die u nu beschrijft zoveel mogelijk te voorkomen. Wij hebben nu 26 regio's en die zouden het dan 26 keer verschillend kunnen toepassen. Wij vonden dat niet verstandig.

De **voorzitter**:

Hoofdinspecteur Van der Putten heeft hier in zijn verhoor melding gemaakt van een informant die zowel zijn criminele winst kon behouden als tipgeld ontvangen. Dat ging ook om een bedrag boven de twee ton. Had hij dat tipgeld ooit van u gekregen als u geweten had dat hij ook zijn winsten mocht behouden?

De heer **Wooldrik**:

Ik denk het niet.

De **voorzitter**:

Maar dat wist u dus niet?

De heer **Wooldrik**:

Nee.

De heer **Zwanenburg**:

Nee, het was niet bekend dat de informant zijn winst mocht behouden.

De **voorzitter**:

Maar u weet wel waar ik het over heb?

De heer **Zwanenburg**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Maar dat vraagt u ook niet, of wel?

De heer **Zwanenburg**:
Nu wel.

De heer **De Graaf**:
Precies! Sinds wanneer?

De heer **Zwanenburg**:
Sinds de discussies in de werkgroep De Wit toen wij uitvoerig hebben gesproken over de afdracht van criminele verdiensten door de informanten en hoe daarmee om te gaan.

De **voorzitter**:
Wanneer bent u daarover in de werkgroep De Wit begonnen.

De heer **Zwanenburg**:
Begin dit jaar of eind vorig jaar.

De **voorzitter**:
Dus lang na de IRT-affaire?

De heer **Zwanenburg**:
Ja.

De **voorzitter**:
Heeft u nu enig idee, mijnheer Zwanenburg, hoeveel informanten er in Nederland zijn geweest die hun criminele winsten konden behouden in de praktijk?

De heer **Zwanenburg**:
Er zijn mij twee gevallen bekend. Of nee, twee gevallen waarin de...

De **voorzitter**:
Waar ook tipgeld is betaald?

De heer **Zwanenburg**:
Ja.

De **voorzitter**:
Maar wij hebben nu net het ene geval bij de kop gehad. Dat ging om meer dan twee ton. In het andere geval...?

De heer **Zwanenburg**:
Dat was een fractie daarvan. Een zeer laag bedrag in vergelijking met dat andere.

De **voorzitter**:
Minder dan 50.000?

De heer **Zwanenburg**:
Ja, minder dan 50.000.

De **voorzitter**:
Heeft u in het algemeen enig idee hoeveel informanten er in Nederland rondlopen die hun eigen geld kunnen houden?

De heer **Zwanenburg**:
Ik heb geen idee ervan. Nu is het een standaardprocedure bij de Centrale toetsingscommissie om, als er sprake is van burgerinfiltranten, als voorwaarde te stellen dat er afdracht plaatsvindt van criminele verdiensten. Dat is praktijk vanaf 1 januari.

De **voorzitter**:
Maar het is nog moeilijk, zo hebben wij in het verhoor met de heer Jansen gezien, om dat te effectueren.

De heer **De Graaf**:
Inmiddels zijn wij dat n keer tegengekomen. U ook als uitvoerder van de tip-, toon- en voorkoopgeldenregeling?

De heer **Zwanenburg**:
Wat zegt u?

De heer **De Graaf**:

Wij zijn het n keer tegengekomen dat een informant een tipgeld achteraf kreeg op grond van de regeling, terwijl hij daadwerkelijk de criminele winsten heeft afgedragen.

De heer **Wooldrik**:

Ja, dat is de zaak waarover u vanmiddag ook met de heer Brand heeft gesproken.

De heer **De Graaf**:

En dat is een van de zaken waarvoor u het bedrag van 275.000 voor heeft gevraagd?

De heer **Wooldrik**:

Dat klopt.

De heer **De Graaf**:

Nu betrof het de criminele winst die op een rekening geparkeerd is, ergens binnen het ministerie van Justitie...

De heer **Wooldrik**:

Ja bij de CRI is het geparkeerd.

De heer **De Graaf**:

Dat betrof een veelvoud van het bedrag van 275.000.

De heer **Wooldrik**:

Dat was een aantrekkelijk bedrag, voorzitter.

De heer **De Graaf**:

Denkt u dat het voldoende is om tot uitkeringen over te gaan van de orde waarover wij het nu hebben, als de potentile winst vele malen groter kan zijn?

De heer **Wooldrik**:

Dat is het inschatten van de mate van betrouwbaarheid van de informant. Wat is zijn motief? Is dat de criminele winst in zijn zak stoppen, dan moet je er, behalve misschien in een bijzonder uitzonderlijk geval, eigenlijk geen zaken mee doen. Dat is het checken van wat voor vlees je in de kuip hebt. Ik had het over de motieven van informanten om tips te geven en ik zei dat je daar niet cynisch genoeg in kunt zijn. Maar je moet dat wel goed kunnen doorprikken. Waar is hij op uit?

De heer **De Graaf**:

Maar nu over de informant die betrouwbare informatie wil leveren en die niet uit is op criminele winsten. Een aantal mensen die achter de tafel zaten waar u nu zit, heeft gezegd: die informanten moeten hun positie kunnen ophouden. En dan gaat het niet over een klein huisje maar daar komt een speedboot bij kijken, grote auto's enzovoorts. Daar moet dus geld tegenover staan. Het gaat om langjarige trajecten.

De heer **Wooldrik**:

Het hangt ervan af hoe je dat infiltratietraject ingaat. Wanneer je als OM die verantwoordelijkheid neemt, moet je dat van te voren goed onderkennen. Als je a zegt, moet je ook b zeggen en wie gaat dat betalen? Als je dat infiltratietraject voor je verantwoordelijkheid neemt, dan moet je ervoor zorgen dat de Staat het betaalt. Je moet je dan niet afhankelijk maken van zo'n soort informant.

De **voorzitter**:

Dus de Staat betaalt dan de Rolex?

De heer **Wooldrik**:

Bijvoorbeeld, als dat onder die omstandigheden nodig blijkt.

De **voorzitter**:

En de Cadillac...

De heer **Wooldrik**:

U denkt nu meteen aan types auto's...

De **voorzitter**:

Nou, om even de gedachten te bepalen...

De heer **Wooldrik**:

Als dat door omstandigheden nodig is. Normaal hebben wij liever geen burgerinfiltranten maar politiemensen. Die kun je veel beter sturen en zij hebben ook dergelijke

voorzieningen nodig om hun positie op te houden. Dan kan het. Als je onder omstandigheden er geen politiemans kunt krijgen en je toch aangewezen bent op een burgerinformant dan moet je van tevoren goed weten waar je aan begint. Anders moet je het naar mijn idee niet doen.

De heer **De Graaf**:

Heeft het ministerie wel eens meegewerkt aan het vooraf financieren van een informant om hem die status te kunnen geven die nodig is voor zijn rol in het spel?

De heer **Wooldrik**:

Ik geloof het niet.

De heer **Zwanenburg**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Dat is dus nooit aan de orde geweest. Wat gebeurt er eigenlijk met het geld dat nu op die rekening bij de CRI staat?

De heer **Wooldrik**:

Daar onderhandelen wij over met de minister van Financien.

De heer **De Graaf**:

Dat probeert u in het potje geheime uitgaven te laten stromen?

De heer **Wooldrik**:

Daar moet nog overleg over plaatsvinden of dat in de algemene middelen stroomt of niet.

De heer **Rabbae**:

Vanaf welk bedrag heeft u toestemming nodig van de secretaris-generaal?

De heer **Wooldrik**:

Daar is geen expliciete uitspraak over gedaan, maar dit vonden wij wel een grensverleggend bedrag. Daarom hebben wij het, vanuit onze eigen verantwoordelijkheid, aan hem voorgelegd.

De heer **Rabbae**:

Dus vanaf 275.000 gaat u naar de secretaris-generaal?

De heer **Wooldrik**:

Ja, dat zijn voorbeelden die ik mij kan herinneren.

De heer **De Graaf**:

De secretaris-generaal is dus pas twee keer door u in de beslissing betrokken?

De heer **Wooldrik**:

De secretaris-generaal krijgt natuurlijk ook informatie van de chef kabinetzaken, want hij rapporteert rechtstreeks aan de SG over het verloop van de ontwikkelingen. Hij krijgt natuurlijk het departementaal accountantsrapport en hij krijgt het rapport van de president van de Rekenkamer. Dat is zijn informatiepositie.

De heer **De Graaf**:

Wat is het maximum dat volgens u - u heeft weliswaar geen richtbedragen - kan worden uitgekeerd aan de informant? Het kan zijn dat een korps om een miljoen vraagt omdat er een grote bende is opgerold.

De heer **Wooldrik**:

Ja, dat heeft zich nog niet voorgedaan. Ik kan mij voorstellen dat, afgezien van de geldontwaarding want dat heeft een opdrijvende kracht in dit geheel, de aard van de criminaliteit dat zal bepalen.

De heer **De Graaf**:

Bestaat er geen maximum?

De heer **Wooldrik**:

Je kunt hoogstens in de procedure wat meer autoriteiten vragen om hun paraaf te zetten. Dat is een beproefde bureaucratische methode om de verantwoordelijkheden helder te maken. Maar op zichzelf sluit ik eigenlijk geen enkel bedrag uit. Er kan een geweldige gijzeling, iets fantastisch, plaatsvinden met leden van de ministerraad - ik noem maar eens iemand - en iemand komt met een bevrijdende tip. Wat heb je daar dan voor over?

De heer **De Graaf**:

Ik had het over de georganiseerde criminaliteit waarover wij in deze enquete spreken. Stel dat een enorme bende, een van de zeven of acht of tien hoogst georganiseerde groepen, wordt opgerold waarbij een informant een cruciale rol vervult en er worden misschien wel honderden miljoenen guldens getraceerd. Kan iemand er dan meerdere miljoenen guldens voor krijgen?

De heer **Wooldrik**:

Wij proberen geen combinatie te laten ontstaan tussen de opbrengst en de bijdrage die de informant heeft geleverd op grond van zijn informatie.

De **voorzitter**:

Maar ziet u zichzelf nog wel eens...

De heer **Wooldrik**:

Het heeft wel psychologische effecten, dat snap ik wel en dat heeft in die ene zaak natuurlijk een rol gespeeld. Maar wij proberen dat op zichzelf strak van elkaar te scheiden.

De **voorzitter**:

Maar ziet u zichzelf nog wel eens 5 mln. uitbetalen aan een tipgever?

De heer **Wooldrik**:

Volgend jaar mag ik in totaal misschien 2 mln. uitkeren. Dat zal nog een probleem opleveren. Wij hebben heel strak geprobeerd om die grens niet te gemakkelijk en te snel te laten opdrijven.

De **voorzitter**:

Maar dat vroeg ik niet. Ziet u zichzelf nog eens 5 mln. betalen aan een informant?

De heer **Wooldrik**:

Ik acht het in de eerstkomende tien jaren niet uitgesloten dat het eens een keer gebeurt als de criminaliteit een bepaalde ontwikkeling in gaat.

De **voorzitter**:

Is er dan nog veel verschil tussen de informanten waarover wij spraken, die hun winsten kunnen behouden, als we met die bedragen gaan werken als overheid?

De heer **Wooldrik**:

Ik zie dat niet in hetzelfde vlak.

De heer **Koekkoeck**:

Wat bedoelde u, mijnheer Wooldrik, toen u zei dat u misschien volgend jaar 2 mln. mag uitbetalen?

De heer **Wooldrik**:

Er is een begrotingspost waaraan ik in het begin refereerde en die bestaat uit 2 mln.

De heer **Koekkoeck**:

Maar niet in n keer?

De heer **Wooldrik**:

...en uw voorzitter heeft het over 5 mln. Maar dan heb ik een probleem, althans de minister.

De **voorzitter**:

Maar u heeft ook nog andere potjes waarop u kunt afboeken? De heer De Graaf komt hier ook nog op terug. Maar heeft u, behalve het geval waarover wij nog komen te spreken, ook andere gevallen afgeboekt op andere potjes?

De heer **Wooldrik**:

Ja, de tip- en toongeldregeling heeft dit potje.

De **voorzitter**:

Maar heeft u een vergelijkbaar geval waar op andere potjes is afgeboekt?

De heer **Wooldrik**:

Ja, de raamposters hebben we ook nog; die tamelijk deprimerende affiches die je op politiebureaus en in de wachtkamers van rechtbanken tegenkomt van mensen die via een levensdelict om het leven zijn gekomen en waar de hoofdofficier een beloning uitlooft. Dat komt uit een apart potje.

De **voorzitter**:

Waar betaalt u dat uit?

De heer **Wooldrik**:
Dat is een potje dat bij een andere directie van het departement is ondergebracht.

De **voorzitter**:
Hoe heet dat potje en wat voor potje is dat?

De heer **Wooldrik**:
Ik weet niet hoe het heet, maar er is een aparte begrotingspost voor.

De heer **De Graaf**:
Het komt niet uit de post geheime uitgaven?

De heer **Wooldrik**:
Nee.

De heer **Zwanenburg**:
Het valt onder het budget gerechtskosten.

De **voorzitter**:
Zijn er nog meer potjes die dit soort tipgelden financieren?

De heer **Zwanenburg**:
Nee.

De **voorzitter**:
Die twee?

De heer **Zwanenburg**:
Ja, die twee.

De **voorzitter**:
En dan komen wij over de dadingsovereenkomst nog te spreken.

De heer **De Graaf**:
Ik heb nog een vraag over de uitvoering van de tip-, toon- en voorkoopgeldenregeling. Het valt op dat, over de jaren 1989 tot en met dit jaar bekeken, het aantal zaken waarbij een informant wordt betaald nog weer eens is verdubbeld ten opzichte van 1989 en dat de hoogte van het totaalbedrag aan uitkeringen ook zo'n beetje is verdubbeld. Als ik het aantal zaken bekijk, zie ik dat die van 130 in 1989 naar 356 in 1994 is gestegen. Ik meen dat u nu zei dat de stand van zaken over 1995...

De heer **Zwanenburg**:
Een kleine 400.

De heer **De Graaf**:
Het totaalbedrag aan uitkeringen lag een paar jaar geleden gemiddeld rond de 7,5 ton, maar was in het afgelopen jaar 1,5 mln.

De heer **Wooldrik**:
Dat klopt.

De heer **De Graaf**:
Hebt u daar een verklaring voor? Zijn dat de premiejagers waar de heer Hiddema over sprak? Is het ontdekt als middel om geld van de overheid te krijgen?

De heer **Wooldrik**:
Ik denk dat het een heel grove weerspiegeling is van wat er in de samenleving aan criminaliteit omgaat.

De heer **De Graaf**:
Wil u zeggen dat er in de afgelopen zes jaar een verdubbeling van de criminaliteit heeft plaatsgevonden?

De heer **Wooldrik**:
Nee, het is heel grof. Het gemiddelde bedrag is overigens steeds gedaald. Het was 5000 tot 6000 en is nu 4000. Daarin is er dus weer een andere trend. Het kan zijn dat het werk van collega Zwanenburg zo goed bevalt, dat de regeling wat bekender geworden is. Dat zou kunnen.

De heer **De Graaf**:
Bij de informanten of bij de politie?

De heer **Wooldrik**:
Bij de politie.

De heer **De Graaf**:
Is het ook mogelijk dat steeds meer mensen in de criminele wereld denken dat het een aardige manier is om wat bij te verdienen?

De heer **Zwanenburg**:
In 95% van die 400 zaken zit je op een bedrag beneden de 5000. Dat is dus niet echt iets waar een informant rijk van kan worden.

De heer **De Graaf**:
Dan hangt ervan af hoe vaak per jaar hij een tip levert.

De heer **Zwanenburg**:
Dan moet hij wel heel wat keren informatie verschaffen. Dat lijkt mij niet in verhouding te staan tot datgene wat hij in het criminele milieu kan verdienen.

De heer **De Graaf**:
U bent een groot ervaringsdeskundige op dit gebied, samen met uw collega. Kunt u aangeven welke regio's heel vaak bij u komen en of er regio's zijn die er bijna niet of veel minder gebruik van maken?

De heer **Zwanenburg**:
Zo even uit mijn hoofd denk ik dat het de Randstad is en het zuiden des lands.

De heer **De Graaf**:
Wat doen die?

De heer **Zwanenburg**:
Die springen eruit.

De heer **De Graaf**:
In de zin dat zij heel vaak een beroep op de regeling doen?

De heer **Zwanenburg**:
Ja. Dat zijn toch de regio's waar zich de meeste criminaliteit voordoet.

De **voorzitter**:
Wat is de top 5? U hebt het voor u.

De heer **Zwanenburg**:
Ik heb hier de cijfers van 1994. Het zijn Rotterdam, Amsterdam...

De **voorzitter**:
In die volgorde?

De heer **Zwanenburg**:
Brabant staat bovenaan in 1994.

De **voorzitter**:
Waar staat Haarlem?

De heer **Wooldrik**:
Kennemerland bedoelt u.

De **voorzitter**:
Ja.

De heer **Wooldrik**:
Dat staat vrij laag.

De **voorzitter**:
Wie staat er helemaal onderaan?

De heer **Wooldrik**:
Het korps landelijke politiediensten. Dat is nul.

De **voorzitter**:
En daarboven?

De heer **Zwanenburg**:
Groningen.

De heer **Wooldrik**:
Zeeland. Zeeland is heel zunist. En dan hebben we, geloof ik, Drenthe.

De heer **De Graaf**:

Wat wordt er uit de post geheime uitgaven nog meer betaald dan tip-, toon- en voorkoopgelden?

De heer **Wooldrik**:

Die vraag hebt u al gesteld, dacht ik, in het begin.

De heer **De Graaf**:

Is er geen enkele andere uitgave?

De heer **Wooldrik**:

Niet dat ik weet.

De heer **De Graaf**:

Dan de afbouw van een informant. Er heeft vorig jaar een afbouw plaatsgevonden, zoals het in het jargon is genoemd. Wat betekent dat precies, een afbouw?

De heer **Wooldrik**:

Het IRT was ontploft en de informant kon, doordat het IRT er niet meer was, zijn activiteiten niet meer ontplooien. Door allerlei rumoer eromheen, het bekend worden in de pers en wat dies meer zij, was er de vrees dat zijn identiteit bekend kon worden. Hij moest dus uit die operatie worden teruggetrokken op een zodanige manier dat zijn identiteit geheim bleef. Dat noemen wij het afbouwen van een informant.

De heer **De Graaf**:

Heel concreet, wat gebeurt er van de zijde van uw ministerie?

De heer **Wooldrik**:

U hebt het over dat ene geval, h?

De heer **De Graaf**:

Ik heb het over dat ene geval.

De heer **Wooldrik**:

Ik heb het niet zelf behandeld. Vorig jaar zomer is het afgewikkeld. Er is een voorstel gedaan door, ik dacht, in dit geval de regio Kennemerland om de informant op een bepaalde manier af te bouwen. Er is advies gevraagd aan de landsadvocaat. Er is ook een soort accountantsonderzoek van de CRI geweest om te zien wat de vermogenspositie van deze informant was. Op grond daarvan en van de bijdrage die hij in het verleden had geleverd, is op een gegeven moment een bepaald bedrag tot stand gekomen.

De heer **De Graaf**:

Als de CRI-accountant een vermogensonderzoek deed, was de informant dus ook bij die accountant bekend.

De heer **Wooldrik**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Met naam en toenaam?

De heer **Wooldrik**:

De informant was niet bij ons, maar wel bij het veld bekend.

De heer **De Graaf**:

Bij wie in het veld?

De heer **Wooldrik**:

In dit geval de CID-officier Haarlem, denk ik.

De heer **De Graaf**:

Ook bij de CRI?

De heer **Wooldrik**:

Bij de CRI denk ik ook wel.

De heer **De Graaf**:

U zegt dat een vermogensonderzoek heeft plaatsgevonden. Dan moet iemand bij de CRI weten wie het is.

De heer **Wooldrik**:

Of je de naam moet weten of voldoende gegevens kunt krijgen om een oordeel te vormen, is natuurlijk de kwestie. Er is een rapport over gemaakt.

De **voorzitter**:

Waar kreeg die mijnheer of mevrouw nu voor betaald?

De heer **Wooldrik**:

Dat is nu het geheim van de dading. Dat laat je in het midden. Er is een claim, een wens, een verlangen. Het element van schadevergoeding is ook van de andere kant naar voren gebracht. Wij hebben in het midden gelaten waar het voor is. Wij vonden dat de Staat der Nederlanden ervoor verantwoordelijk was dat de man dreigde af te branden. Er waren in de pers gesprekken gepubliceerd die konden leiden tot vaststelling van de identiteit van deze figuur. Het was een morele verplichting die de Staat der Nederlanden op zich had genomen. Wij vonden dat het leven van die man moest worden beschermd en dat wij hem bovendien de kans moesten geven, zijn schepen hier achter zich te verbranden en ergens anders opnieuw te beginnen. Daar is een bepaald bedrag uit gekomen.

De **voorzitter**:

Als ik bij Justitie kom en ik zeg dat ik mijn schepen achter mij wil verbranden, zegt Justitie niet: komt u binnen, wij zullen een accountant naar u toe sturen.

De heer **Wooldrik**:

Mijn antwoord duurde vrij lang, omdat ik een heleboel argumenten heb genoemd die van belang zijn geweest voor die dading.

De **voorzitter**:

Een morele verplichting schept toch nog geen verbintenis?

De heer **Wooldrik**:

De overheid, de Staat der Nederlanden, heeft gedurende enige tijd gebruik gemaakt van die informant. Door een geweldige ontploffing verdween het team, om welke reden dan ook; die laat ik nu maar in het midden. Hierdoor kwam zijn veiligheid in gevaar. Er waren ook andere dingen in de publiciteit gekomen. Ik vind dat de Staat der Nederlanden dan wel een zekere verantwoordelijkheid heeft.

De heer **De Graaf**:

Als er een bedrag wordt gereserveerd om een informant weg te helpen, moet er enige aanleiding zijn om dat geld ter beschikking te stellen. Heeft die informant niet zelf vermogen uit criminele activiteiten opgebouwd?

De heer **Wooldrik**:

Dat was het onderwerp van het vermogensonderzoek van de CRI. De accountant moest bekijken hoe het zat, voor zover je daar ooit achter komt.

De heer **De Graaf**:

Wilt u mijn vraag beantwoorden? Was dat zo?

De heer **Wooldrik**:

Hij had ook criminele inkomsten, ja. Degene die de informant heeft ingeschakeld en van hem gebruik heeft gemaakt, wist dat. Die heeft dat namens de Staat der Nederlanden gedaan.

De **voorzitter**:

Hoe weten wij dat hij het namens de Staat der Nederlanden heeft gedaan? Of gaan wij daarvan uit?

De heer **Wooldrik**:

Als politie en justitie iets doen, doen zij dat, denk ik, namens de Staat der Nederlanden.

De **voorzitter**:

Hebben die een onbeperkte vertegenwoordigingsbevoegdheid voor de abstractie de Staat der Nederlanden?

De heer **Wooldrik**:

Nee, nu komt u met allerlei civielrechtelijke constructies aanzetten. Ik houd het heel simpel.

De **voorzitter**:

Hoeveel kreeg die man nu mee?

De heer **Wooldrik**:

U wilt het bedrag weten? U weet het al.

De **voorzitter**:

Ik weet het niet exact.

De heer **Wooldrik**:

Ik dacht dat de heer De Graaf het wel weet. Ik zeg het liever niet.

De **voorzitter**:

Maar het is meer dan 1 mln.?

De heer **Wooldrik**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Is het ministerie van Financien hierbij betrokken geweest?

De heer **Wooldrik**:

Nee, ik dacht niet dat het via Financien gelopen is. De minister van Justitie heeft zijn eigen verantwoordelijkheid genomen.

De heer **Rabbae**:

Dat weet ik, maar het ging ook om het criminele vermogen van de betrokkene.

De heer **Wooldrik**:

Dat weet ik niet.

De heer **De Graaf**:

Wist u in de zomer van 1994 of daaromtrent, als de afbouw rond komt en akten van dading worden ondertekend, dat de betrokkene zelf crimineel vermogen had opgebouwd? Was dit het ministerie bekend?

De heer **Wooldrik**:

Het heeft inderdaad een rol gespeeld dat hij in een crimineel milieu verkeerde en daar inkomsten uit had. Dat was een van de posten die hebben geleid tot het bedrag dat is vastgesteld.

De heer **De Graaf**:

Was dat criminele vermogen, die criminele winsten, gegenereerd met medeweten van de politie, bijvoorbeeld in zijn rol als informant?

De heer **Wooldrik**:

Ik zeg uit mijn hoofd dat het op dat moment is onderzocht en niet is vastgesteld. Of het wel of niet het geval is, durf ik u niet te zeggen.

De heer **De Graaf**:

Was er, voor zover u weet, geen afspraak over gemaakt met die informant?

De heer **Wooldrik**:

Ik dacht dat er in die zaak geen expliciete afspraak over is gemaakt.

De heer **De Graaf**:

Maar het is niet onwaarschijnlijk dat deze informant met medeweten van de politie criminele winsten heeft behaald.

De heer **Wooldrik**:

Dat weet ik niet.

De heer **De Graaf**:

Heeft dit geen rol gespeeld in de oordeelsvorming van het ministerie?

De heer **Wooldrik**:

Er is toen geprobeerd om er zicht op te krijgen. Daarom zijn al die rapportages gevraagd, voor zover je erachter kunt komen. Inmiddels wordt in het rijksrecherche-onderzoek Kennemerland nog steeds uitgezocht hoe het precies gegaan is. Ik kan er dus geen eindoordeel over geven.

De heer **De Graaf**:

Waarom wil u het bedrag dat de informant heeft gekregen, eigenlijk niet noemen?

De heer **Wooldrik**:

In deze wereld kan het minste of geringste concrete gegeven weer iets genereren en leiden tot vaststelling van de identiteit.

De heer **De Graaf**:

Is dat niet hogelijk onwaarschijnlijk, nu het bedrag niet zomaar op een ABN-spaarrekening is gezet, maar een bijzondere bestemming heeft gevonden?

De heer **Wooldrik**:

Ik wil in ieder geval geen risico lopen. U kent het bedrag. Daarover is er geen geheimzinnigheid van deze kant, maar ik noem het liever niet.

De heer **De Graaf**:

Omdat u meent dat er toch gevaar voor de informant aan verbonden is?

De heer **Wooldrik**:

Ik kan het niet helemaal beoordelen. Dat is het probleem in dit soort zaken. Misschien ben ik veel te voorzichtig. Nou, dan ben ik dat.

De **voorzitter**:

Het is veel meer dan 1 mln., maar wij zullen het exacte bedrag niet noemen. Anders lijkt het weer op kilofetisjisme.

De heer **Wooldrik**:

U sprak eens over caf De olijke wadloper, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dit lijkt mij een iets wezenlijker zaak.

De heer **Wooldrik**:

Het is een behoorlijk bedrag. Ik dacht dat dat de strekking van uw vraag was.

De **voorzitter**:

Klaarblijkelijk is het gevolg van de zaken die wij onderzoeken, niet alleen dat informanten veel geld hebben verdiend, maar ook dat de overheid veel geld aan hen heeft meegegeven.

De heer **Wooldrik**:

De claim was een veelvoud van het bedrag dat uiteindelijk is uitbetaald.

De heer **De Graaf**:

De claim van de informant?

De heer **Wooldrik**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wat was de claim?

De heer **Wooldrik**:

Over de 10 mln.

De heer **De Graaf**:

Had hij het keurig opgebouwd met schriftelijke verantwoording en bijlagen?

De heer **Wooldrik**:

Wij vonden het niet erg keurig en daarom hebben wij de claim niet gehonoreerd.

De **voorzitter**:

Is het meer voorgekomen?

De heer **Wooldrik**:

Ik dacht het niet. In mijn ervaring is dit het enige geval.

De **voorzitter**:

Hebt u nooit een ander geval gehad, waarbij Justitie een aanzienlijk bedrag, boven de ton, uitkeerde om een informant het vertrek uit zijn functie te vergemakkelijken?

De heer **Wooldrik**:

Ik dacht het niet.

De **voorzitter**:

Mijnheer Zwanenburg?

De heer **Zwanenburg**:

Nee, het is mij niet bekend.

De **voorzitter**:

- Dit is dus echt een uitzondering.
- De heer **Wooldrik:**
Een bijzonder geval. Het is het afbreukrisico van de hele IRT-affaire. Zo heb ik het maar beschouwd.
- De heer **De Graaf:**
In de akte van dading is niet precies gedefinieerd waarvoor het geld is, heb ik begrepen.
- De heer **Wooldrik:**
Dat hebben wij inderdaad in het midden gelaten.
- De heer **De Graaf:**
U hebt het voor u zelf natuurlijk wel gedaan, want het ministerie heeft het bedrag moeten opbouwen.
- De heer **Wooldrik:**
Dat klopt.
- De heer **De Graaf:**
Laten wij aannemen dat het bedrag hoger is dan 1 mln. en lager is dan 3 of 4 mln. Daarvoor moet u een opbouw hebben. Wat zijn de elementen daarin?
- De heer **Wooldrik:**
Ik heb dat dossier niet meegenomen.
- De heer **De Graaf:**
Bij benadering.
- De heer **Wooldrik:**
Ik heb de elementen vijf of tien minuten geleden al even genoemd: morele verplichting, schadeloosstelling.
- De heer **De Graaf:**
Schadeloosstelling?
- De heer **Wooldrik:**
Dat hebben wij willen vermijden door het woord dading op de overeenkomst te plakken.
- De heer **De Graaf:**
Daarom vroeg ik naar de elementen die wel een rol hebben gespeeld.
- De heer **Wooldrik:**
Hij had gedurende enige tijd waardevolle inlichtingen aan het IRT gegeven. Daar zit het element van tipgeld in.
- De heer **De Graaf:**
Had hij niet eerder lagere bedragen uitgekeerd gekregen?
- De heer **Wooldrik:**
Nee.
- De **voorzitter:**
Het was niet iemand die via de tip-, toon- en voorkoopgeldregeling werkte, kunnen wij aannemen.
- De heer **De Graaf:**
Kunt u het element schadevergoeding iets concretiseren? Ging het om gederfde inkomsten? Zijn nering was verdwenen?
- De heer **Wooldrik:**
Ja, dat was de claim. Dat vonden wij geen passende kwalificatie, maar wel dat door onzorgvuldigheid van de zijde van de rijksoverheid de kans bestond dat zijn identiteit bekend zou worden. Dat element zat er wel in.
- De **voorzitter:**
Vindt u, als u terugkijkt op deze zaak, niet dat die voor de overheid een afhankelijkheid van zo'n persoon gegeven heeft die eigenlijk niet acceptabel is?
- De heer **Wooldrik:**
Ik vind het te vroeg om die conclusie te trekken.
- De **voorzitter:**
Wanneer wilt u die conclusie eventueel trekken?

De heer **Wooldrik**:

Als ik het rijksrecherche-onderzoek helemaal ken.

De **voorzitter**:

Of als u ons rapport kent?

De heer **Wooldrik**:

Ik weet niet wie het snelste is. Ik wil graag eerst de feiten helemaal weten.

De **voorzitter**:

U kent de feiten dus niet?

De heer **Wooldrik**:

Vorig jaar zomer is het geld betaald volgens de toenmalige stand van de wetenschap. Daar vroeg u naar. Als er meer wetenschap komt, moet je je oordeel misschien bijstellen. Ik kan dat oordeel nog niet bijstellen, want ik heb die wetenschap nog niet.

De **voorzitter**:

En de minister heeft het toen persoonlijk goedgevonden?

De heer **Wooldrik**:

Dat klopt.

De heer **Rabbae**:

Is de akte van dading zodanig dat de Staat der Nederlanden niet meer chantabel is?

De heer **Wooldrik**:

Informanten zullen altijd, wanneer zij in de problemen komen, op enigerlei wijze weer terugkomen en proberen om opnieuw bij de Staat wat geld te halen. Dergelijke brieven krijgen wij met enige regelmaat en soms treden ze ook wel in televisieprogramma's op.

De heer **Rabbae**:

Maar u heeft zich hiertegen gedekt?

De heer **Wooldrik**:

Ja, op papier wel. Daar staan mooie handtekeningen onder.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Zwanenburg, voorkopen worden toch ook door het ministerie gefinancierd op grond van de regeling? Dat is ook het geval geweest bij de voorkopen die een rol hebben gespeeld in de zaak van het IRT Noord-Oost Nederland?

De heer **Zwanenburg**:

Dat klopt.

De heer **De Graaf**:

Wij hebben in ieder geval nog niet alles kunnen terugvinden in uw archief. Is het mogelijk dat dit pas recentelijk, in de afgelopen maanden, is geregistreerd?

De heer **Zwanenburg**:

Ik moet de eindrapportage nog ontvangen. Ik heb er vorige week over gebeld en men zou haar op korte termijn toesturen, via de hoofdofficier.

De heer **De Graaf**:

Bij dergelijke voorkopen ging het niet om een paar duizend gulden. Dat zijn forse bedragen geweest, zeg maar tonnen. Is dat nu ook een aangelegenheid die alleen binnen de Directie politie wordt afgehandeld?

De heer **Zwanenburg**:

Nee, via de heer Wooldrik is overleg geweest met de heer Van Brummen, de directeur-generaal, en vervolgens met de minister.

De heer **De Graaf**:

De beslissing van de minister is ook op schrift gesteld?

De heer **Zwanenburg**:

Die is niet op schrift gesteld.

De heer **Wooldrik**:

Er staat een aantekening op het dossier.

De heer **Zwanenburg**:

Nou ja, dat is een intern verslag.

De heer **De Graaf**:
Er is wel een intern verslag van die bijeenkomst geweest?

De heer **Zwanenburg**:
Maar niet in de zin van een brief naar de hoofdofficier.

De heer **Wooldrik**:
Een aantekening op het dossier.

De heer **De Graaf**:
Is dat een bijzondere aangelegenheid?

De heer **Wooldrik**:
Dit was een bijzonder geval. De hoogte van de bedragen waren...

De heer **De Graaf**:
Zit het in de hoogte van de bedragen of in het feit wat wordt aangekocht?

De heer **Wooldrik**:
Nee, voor voorkopen zijn al tien jaar regelingen. Dat is niets bijzonders, maar dit was wel een bijzonder geval.

De **voorzitter**:
Het was toch een soort investeren in een traject?

De heer **Wooldrik**:
In een langlopend traject voor heel veel geld. Het is dan de vraag of je dat voor je verantwoording kunt nemen of dat je geld weggooit. Hoewel er wel verdovende middelen voor gekocht zijn door de overheid. Dat is in wezen de strekking van die voorkoopgeldenregeling. Er is dus gewoon herone uit de markt genomen en vervolgens vernietigd. Dat heeft dus wel enige zin gehad maar het kostte wel veel geld.

De **voorzitter**:
Nu is ook mede genvesteerd in een transport van ongeveer 125 kilo. Ik zeg het uit mijn hoofd. Of was het 150 of 130?

De heer **Zwanenburg**:
Ja, in die orde van grootte.

De **voorzitter**:
De teamleider heeft gezegd: 20 25 kilo is in beslag genomen en van de rest is er geen gram op de Nederlandse markt gekomen. Toen vroeg ik mij af hoe hij dat zo zeker kon weten.

De heer **Zwanenburg**:
Ik heb de eindrapportage nog niet binnen en dat zal ongetwijfeld in de rapportage staan. Het was mij bekend, dat er toch een infiltrant voor een kleine partij zou meedoen. Dat is ook de voorkoop die gefinancierd is door Justitie. Het was de bedoeling dat de hele partij in ieder geval in beslag genomen zou worden. Maar de afloop ervan ken ik nog niet.

De **voorzitter**:
Wij zullen dat nog vragen aan de direct betrokkenen, maar u heeft er nog geen rapportage over ontvangen hoe het precies is afgelopen?

De heer **Zwanenburg**:
Nee.

De heer **De Graaf**:
Ik heb nog een vraag aan de heer Zwanenburg in zijn hoedanigheid als secretaris van de CTC, tenzij het niet in die hoedanigheid is gebeurd. Het gaat mij om de telefoonronde die door u zou zijn gepleegd naar de verschillende CID-officieren over het stoppen met de methode van doorlevering. Van verschillende kanten hebben wij gehoord dat men door u is gebeld - dat was medio juni...

De **voorzitter**:
Nee, dat was eind april.

De heer **De Graaf**:
...nee, het was mei, maar dat kan de heer Zwanenburg het beste beantwoorden - met het bericht dat de methode doorlevering met infiltranten gestopt moest worden. Is dat correct?

De heer **Zwanenburg**:

Mij staat helder voor ogen dat ik n telefoontje heb gepleegd. Dat was naar aanleiding van de brief van 9 juni waarin stond dat gecontroleerde doorlevering niet meer kon, tenzij... Ik had vlak daarvoor een gesprek gehad met mevrouw Gonzales, die het traject zou voorleggen aan de toetsingscommissie waarin mogelijk sprake zou zijn van doorlevering. Ik heb haar toen gewezen op die brief en gezegd: kijk nog even naar die brief en naar de criteria die erin staan en hou daar rekening mee met jullie scenario. Dat is het enige.

De heer **De Graaf:**

Dat deed u als secretaris van de Centrale toetsingscommissie of als ambtenaar van het ministerie?

De heer **Zwanenburg:**

Dat is altijd moeilijk te zeggen met twee petten. Maar ik denk dat ik het in dit geval als secretaris van de toetsingscommissie deed omdat wij een paar dagen daarvoor contact hadden gehad over het traject dat ze op korte termijn zou voorleggen aan de toetsingscommissie.

De heer **De Graaf:**

Dat is het enige telefoontje geweest, alleen aan mevrouw Gonzales?

De heer **Wooldrik:**

Althans wat de heer Zwanenburg heeft...

De heer **De Graaf:**

Bij uw weten is er meer gebeld?

De heer **Wooldrik:**

Ik bel niet zo vaak. U spreekt over een reeks van telefoontjes en ik geef alleen maar aan...

De heer **De Graaf:**

Dat hadden wij begrepen.

De heer **Zwanenburg:**

Daarop zei ik, dat mij n telefoontje voor ogen staat en dat was met mevrouw Gonzales.

De heer **De Graaf:**

Maar u had niet de opdracht van iemand om alle parketten af te bellen en de CID-officieren te zeggen dat zij moesten stoppen met de methode?

De heer **Zwanenburg:**

Absoluut niet.

De **voorzitter:**

De indruk die wij hier gekregen hebben dat u verschillende parketten of korpsen heeft opgebeld dat het wat het departement betreft, afgelopen moest zijn, is onjuist.

De heer **Zwanenburg:**

Die is onjuist.

De **voorzitter:**

U heeft nooit de opdracht gekregen van iemand in het departement om verschillende korpsen, c.q. parketten te bellen met deze mededeling?

De heer **Zwanenburg:**

Nee.

De **voorzitter:**

Ook niet n parket of n korps?

De heer **Zwanenburg:**

Nee.

De **voorzitter:**

En u heeft niet gebeld over de discussie over de infiltratie in het zuiden waarover wij al hebben gesproken en die gestopt is door de minister?

De heer **Zwanenburg:**

Nee, daar ben ik bij betrokken geweest als secretaris van de toetsingscommissie.

De **voorzitter:**

Ja, natuurlijk.

De heer **Zwanenburg:**

Als toetsingscommissie hebben wij daar toestemming aan verleend. Daarna is er een vervolgtraject op gekomen. Maar daar stond ik buiten.

De **voorzitter**:

Dus er is geen ronde van Zwanenburg geweest?

De heer **Zwanenburg**:

Nee, dat is absoluut niet het geval geweest.

De **voorzitter**:

Mijnheer Wooldrik ik wil u nog kort vragen over het punt van de mogelijke XTC-transporten naar Engeland...

De heer **Wooldrik**:

Daar begon u mee, voorzitter.

De **voorzitter**:

...aangezien hier enige getuigen verklaard hebben dat er verscheidene transporten hebben plaatsgevonden en de heer Vrakking noemt meer dan 1 miljoen pillen. Vervolgens is ons gebleken dat er sprake is geweest van een geplaatst peilbaken in die bewuste auto waarmee die transporten gedaan zijn. Die informatie hadden wij nog niet toen wij u de vorige keer daarover bevroegen. Blijft u bij het punt dat u, c.q. de minister, in feite genoeg wist om te antwoorden zoals er geantwoord is? Dat er dus in feite van medeweten geen sprake kon zijn?

De heer **Wooldrik**:

Ik blijf bij de uiteenzetting die ik u de vorige keer heb gegeven, voorzitter.

De **voorzitter**:

Maar toen heeft u ons niet verteld dat er een peilbaken was aangebracht.

De heer **Wooldrik**:

Maar dat was ook niet de informatie waarover de minister beschikte.

De **voorzitter**:

Maar beschikte u daarover?

De heer **Wooldrik**:

U moet goed onderscheiden wat er vorig jaar november aan de hand van kamervragen aan informatie is binnengekomen bij mij en wat ik mijn minister heb geadviseerd te antwoorden. Daar zat dat element van het peilbaken niet bij.

De **voorzitter**:

Dat wist zij toen niet?

De heer **Wooldrik**:

Dat wist zij niet. Op basis van de gegevens die wij toen hadden, is de Kamer genformeerd. Inmiddels blijkt dat er, zo begrijp ik uit informatie die later is binnengekomen, wel degelijk een peilbaken op was aangebracht. Dat hadden wij toen ook graag willen weten.

De **voorzitter**:

Hoe weet u dat nu?

De heer **Wooldrik**:

Omdat ons dat verteld is door de behandelend officier van justitie.

De **voorzitter**:

Dat was de heer...?

De heer **Wooldrik**:

De heer Van der Veen.

De **voorzitter**:

En wanneer heeft hij u dat verteld?

De heer **Wooldrik**:

Ik meen in de zomer.

De **voorzitter**:

Maar dat had u dan toch op 11 september aan de commissie kunnen vertellen?

De heer **Wooldrik**:

Ik?

De **voorzitter**:

Ja. Omdat wij u vroegen...

De heer **Wooldrik**:

Het kan ook zijn dat het na 11 september geweest is. Dat is ook mogelijk. In ieder geval...

De **voorzitter**:

Wanneer heeft u nu gehoord van dat peilbaken?

De heer **Wooldrik**:

Ja, onlangs heb ik daarvan gehoord.

De **voorzitter**:

Maar wanneer dan?

De heer **Wooldrik**:

Het kan ook in de maand september geweest zijn. Maar ik heb mij niet geprepareerd op dat dossier. Dat wilde ik aan het begin al zeggen. Dus ik zal nog wel voor u nagaan wanneer ik iets wist. Hoe belangrijk is dat nu eigenlijk?

De **voorzitter**:

Maar heeft u, nadat wij u op dit punt bevraagd hadden, toch actie ondernomen?

De heer **Wooldrik**:

Nou, actie ondernomen. Er is uiteraard nog weer enige ontwikkeling geweest. De minister wilde er ook meer over weten. Ik heb in ieder geval na 11 september een gesprek gehad met de heer Van der Veen over onder andere dit geheel...

De **voorzitter**:

Na 11 september?

De heer **Wooldrik**:

Ja, na 11 september, ook naar aanleiding van het onderzoek van de rijksrecherche dat zich ook hierop richt. Toen heeft de heer Van der Veen mij verteld, dat hij het element van het peilbaken niet in november van het vorige jaar aan de minister en aan mij en aan de heer Van Randwijck die er toen ook bij was, heeft verteld.

De **voorzitter**:

En waarom niet?

De heer **Wooldrik**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Omdat hij meende dat het om een gesloten CID-traject ging waar...

De heer **Wooldrik**:

Ik heb begrepen dat hij dat bij u heeft verklaard.

De **voorzitter**:

Is de minister, doordat dit feit niet aan de minister gemeld is, daardoor volledig genformeerd geweest?

De heer **Wooldrik**:

De minister, zo heb ik begrepen, had dat vorig jaar graag willen weten en ik zelf eerlijk gezegd ook wel.

De **voorzitter**:

Had u de minister dan anders geadviseerd over het antwoord?

De heer **Wooldrik**:

Dat kan ik achteraf niet meer beoordelen. Ik denk dat de strekking van de antwoorden overigens hetzelfde zou zijn geweest, namelijk dat er onvoldoende reden was om de Engelse autoriteiten te informeren. Want dat was de vraag.

De **voorzitter**:

Heeft u inmiddels al opgehelderd of er wel of niet een politietip is gegeven?

De heer **Wooldrik**:

Wij hebben nog eens gekeken of er van Engelse zijde over die zaak nog rechtshulpverzoeken bij Nederland zijn binnengekomen. Dat is inderdaad het geval. Naar aanleiding van het Engelse optreden hebben wij een rechtshulpverzoek gekregen waarin zij

verzochten om bij de Nederlandse verdachte huiszoeking te doen en nog een aantal andere huiszoekingen in verschillende plaatsen in Nederland. Uit de uiteenzetting van de feiten die de Engelsen ons hebben gegeven, blijkt eigenlijk het volgende. De Engelsen hadden gewoon een eigen informatietraject. Die zaten als het ware op de kant van de Engelse afnemers. Die groepering hadden zij in beeld. Zij hadden observatie op een loods en daar is die vrachtauto toen ingereden. De Engelsen hebben een half uur gewacht, zo blijkt uit hun feitelijke weergave. Ze zijn toen naar binnen gegaan en zij hebben vervolgens de mensen aangehouden. Inmiddels waren de goederen waar het om ging, al uitgepakt. De politie hoefde dus de geheime bergplaats niet meer te zoeken want die was al bekend: de spullen lagen als het ware op de grond. Dat is de informatie die wij van de Engelsen hebben gekregen. Vervolgens heeft de Nederlandse politie uitvoering gegeven aan...

De heer **Rabbae**:

Van wie heeft u die informatie gekregen?

De heer **Wooldrik**:

Van het Home office.

De heer **Rabbae**:

Wanneer?

De heer **Wooldrik**:

Daarop moet ik het antwoord even schuldig blijven. Ik moet even nagaan wanneer dat binnengekomen is.

De heer **Rabbae**:

Ongeveer?

De heer **Wooldrik**:

Dat weet ik niet precies. Ik denk dat het ergens in 1994 is geweest. De informatie waarover ik u net vertel, heb ik pas onlangs onder ogen gekregen.

De **voorzitter**:

Welke informatie?

De heer **Wooldrik**:

Over de afloop van het Engelse rechtshulpverzoek.

De **voorzitter**:

En hoe weet u dat nu ineens wel?

De heer **Wooldrik**:

Omdat dat via de administratie van de rechtshulp tot ons is gekomen.

De **voorzitter**:

Nu pas?

De heer **Wooldrik**:

Ja, onlangs. Daarin staat, wat overigens opmerkelijk is, een uitvoerige dankbetuiging van de Engelse autoriteiten voor de medewerking van Nederland aan het behulpzaam zijn bij de strafzaak.

De **voorzitter**:

Behulpzaam zijn bij de strafzaak? Kan dat ook duiden op een politietip die wel gegeven is?

De heer **Wooldrik**:

Nee, voor het uitvoeren van de rechtshulpverzoeken die hebben geleid tot voldoende bewijsverschaffing zodat de betrokkenen in Engeland zijn veroordeeld. De Engelsen hebben dus geen woord van kritiek of wat dies meer zij. Integendeel, zij hebben ons bedankt.

De **voorzitter**:

Nu heeft de heer Vrakking hier verklaard, ook op basis van een bericht dat hij van de heer Wortel heeft gekregen, de zaaksofficier, dat er sprake is van verscheidene transporten met meer dan een miljoen pillen. Kunt u dat bevestigen?

De heer **Wooldrik**:

Nee.

De **voorzitter**:

- Kunt u dat ontkennen?
- De heer **Wooldrik**:
Ik ontken het ook niet. Ik weet natuurlijk niet waar de heer Vrakking zijn informatie vandaan heeft. Ik heb de informatie van het ressort Amsterdam.
- De **voorzitter**:
Klaarblijkelijk van de zaaksofficier. Is hij door u daarover geraadpleegd, toen u die antwoorden moest voorbereiden?
- De heer **Wooldrik**:
Toen heb ik antwoord gekregen van het OM in het ressort Amsterdam.
- De **voorzitter**:
Als de extra informatie die u geworden was zowel wat betreft het peilbaken als wat betreft het blijkbaar meer zijn dan een vermoeden van transporten van die pillen, had dan...
- De heer **Wooldrik**:
Of het pillen waren of niet, was nog steeds niet bekend, voorzitter. Dat houd ik staande.
- De **voorzitter**:
Dat houdt u staande. Maar een hoofdofficier zegt, op basis van informatie van een zaaksofficier, dat het klaarblijkelijk om pillen gaat. Was er nu...
- De heer **Wooldrik**:
Ik kan dat verschil niet verklaren. Ik houd mijn lezing staande. U moet dat nog een keer aan de heer Vrakking of aan de heer Wortel vragen. Ik kan het niet verklaren anders dan dat mijn informatie ertoe strekte...
- De **voorzitter**:
En die kreeg u van de heer Van der Veen.
- De heer **Wooldrik**:
Ja, en ook... De heer Van der Veen kreeg die ook van de heer Wortel.
- De **voorzitter**:
Juist, en de heer Wortel komt misschien nog. Ik heb dan aan u nog de volgende vraag. Was er, gegeven de informatie die er nu is, een reden om de minister anders voor te lichten?
- De heer **Wooldrik**:
Dit weet de minister nu natuurlijk wel.
- De **voorzitter**:
Ja. Dus er was reden geweest om, als wij dat toen allemaal hadden geweten, de minister anders voor te lichten?
- De heer **Wooldrik**:
Ik kan niet beoordelen of de strekking van de antwoorden anders zou hebben geluid. Ik houd de strekking van de antwoorden, althans wat ik geadviseerd zou hebben - even een jaar later kijkend en dat is altijd vrij lastig - staande. Of de bewoordingen precies hetzelfde zouden zijn geweest, weet ik niet meer. Ik kan achteraf niet meer reconstrueren of het feit van de peilzender of wat dan ook de zaak zo had veranderd dat de Engelsen wel hadden moeten worden genformeerd. Dat was in wezen het springende punt. Daarvan zeg ik: nee. Maar nogmaals...
- De **voorzitter**:
Ik dacht dat het springende punt ook was of die spullen met medeweten van de Nederlandse overheid waren doorgelaten, dus niet alleen of de Engelsen waren genformeerd.
- De heer **Wooldrik**:
Van medeweten was geen sprake.
- De **voorzitter**:
Dat houdt u vol?
- De heer **Wooldrik**:
Dat houd ik vol, ja.
- De **voorzitter**:

U vindt dus niet dat de Kamer de minister kan verwijten dat zij de Kamer verkeerd heeft voorgelicht?

De heer **Wooldrik**:

Ik kan niet in de schoenen van de Kamer gaan staan en zeggen wat zij ervan vindt. Ik vind de strekking van de antwoorden nog steeds correct.

De **voorzitter**:

Als u de strekking van de antwoorden nog steeds correct vindt, waarom bent u er dan nog heel hard aan gaan werken na 11 september?

De heer **Wooldrik**:

Omdat het een heel subtiel traject is, omdat het uw belangstelling had. Omdat u mij er op 11 september ineens mee confronteerde, dacht ik: daar zit wat achter, daar ga ik achterheen.

De heer **Rabbae**:

Weet u of er voordat er een verzoek om rechtshulp van Engelse kant is gekomen, reeds contact over deze kwestie was tussen Nederland en Engeland?

De heer **Wooldrik**:

Als het goed is, heeft de heer Lith u er al iets over gezegd. Ik heb zijn verklaring niet gehoord, maar er wel berichten over gekregen. Volgens mijn informatie heeft de heer Lith dit geval in algemene zin besproken met een van de Engelse liaison officers die bij de CRI zijn gedetacheerd. Hij heeft in algemene zin afgetast of deze zaak rijp was voor een gezamenlijke Nederlands-Engelse operatie. Dat doe je in heel algemene zin, want zodra je concreet wordt, heb je het al verteld. Het is dus een wat subtiel spel tussen de liaison officer en in dit geval de heer Lith. Hij heeft afgetast of hij op basis van de zachte informatie met de Engelsen tot zaken kon komen voor een gezamenlijk optreden. Hij kreeg toen van de desbetreffende Engelse liaison officer het advies: ik zou het maar niet officieel vragen, want ik kan geen garantie geven dat wij niet zelfstandig gaan optreden.

De **voorzitter**:

Wanneer heeft dat gesprek plaatsgevonden?

De heer **Wooldrik**:

Ik dacht in het najaar van 1992, dus voordat het traject begon.

De **voorzitter**:

Voordat de peilzender geplaatst is?

De heer **Wooldrik**:

Ik denk dat het voor die tijd geweest is. Mij is verteld dat het voor de actie was.

De **voorzitter**:

Desondanks zegt u dat medeweten van de Nederlandse overheid er niet was.

De heer **Wooldrik**:

Dat er een peilzender is, wil niet zeggen dat wij weten wat er verder in de auto zit.

De **voorzitter**:

Ik wil u nog twee dingen vragen. De heer Steve B. heeft van de Nederlandse overheid een schadevergoeding gekregen om te komen getuigen in de zaak tegen de heer Martin H. Dat klopt toch?

De heer **Wooldrik**:

Of het een schadevergoeding is, weet ik niet.

De **voorzitter**:

Hoe noemt u het?

De heer **Wooldrik**:

Ik meen dat op basis van die befaamde raamposters een gedeelte van de beloning, namelijk 5000, aan hem is uitgekeerd.

De **voorzitter**:

Geen 50?

De heer **Wooldrik**:

Nee, ik dacht vijf.

De heer **Zwanenburg**:
Nee, vijf. Er was 25.000 uitgelooft en er is 5000 uitgekeerd.

De **voorzitter**:
In het alternatieve circuit circuleert een brief waarin een bedrag van 50.000 staat. Is dat onjuist?

De heer **Zwanenburg**:
Dat is onjuist.

De **voorzitter**:
U weet zeker dat het onjuist is?

De heer **Zwanenburg**:
Dat weet ik zeker.

De **voorzitter**:
Hij heeft er dus 5000 voor gekregen?

De heer **Zwanenburg**:
Als beloning, ja.

De heer **Wooldrik**:
Dat is wat wij weten.

De **voorzitter**:
Geldt dat ook voor de andere zaak waarin hij getuigd heeft? Wat heeft mijnheer Steve B. in totaal gekregen?

De heer **Wooldrik**:
Dat weet ik niet. Weet jij dat?

De heer **Zwanenburg**:
Nee. Ik weet dat hij die 5000 gekregen heeft.

De **voorzitter**:
Niet meer dan dat?

De heer **Zwanenburg**:
Het zou kunnen, maar dat weet ik niet.

De **voorzitter**:
Zou u het willen opzoeken?

De heer **Wooldrik**:
Wij gaan het voor u na, voorzitter.

De heer **Zwanenburg**:
Voor zover het mogelijk is.

De **voorzitter**:
Wij hebben u op 11 september ook gevraagd naar de zaak waarin de minister van Justitie volgens de notulen van de CTC toestemming heeft gegeven voor de doorlating van een bepaalde hoeveelheid softdrugs. Staat u dat nog bij?

De heer **Wooldrik**:
Ja, toen zei ik dat ik het mij niet kon herinneren.

De **voorzitter**:
Ja, precies.

De heer **Wooldrik**:
Daarover heeft de minister u een brief geschreven.

De **voorzitter**:
Intussen is duidelijk geworden dat die toestemming wel gegeven is. Maar het ging via een andere dienst? Hoe is het gelopen?

De heer **Wooldrik**:
Ik was met vakantie. Ik heb die zaak toen niet behandeld.

De **voorzitter**:
Dan zullen wij er verder naar vragen. Het was minister Kosto?

De heer **Wooldrik**:

Precies. Het was minister Kosto. Hij heeft de verantwoordelijkheid voor die actie genomen en gezegd: informeer zo snel mogelijk mijn opvolger. Die trad, geloof ik, een week later aan.

De heer **De Graaf**:

Hebt u dat ook gedaan?

De heer **Wooldrik**:

Dat is gebeurd. Ik heb het niet gedaan, maar een collega die de zaak behandeld heeft.

De heer **Rouvoet**:

Voorzitter! Ik heb nog een korte vraag over de tip-, toon- en voorkoopgeldenregeling. Het element van de strafbare feiten als een eventuele factor voor de hoogte van het bedrag, is een beetje blijven liggen. Gerelateerd aan een casus zei u: dat kwam er niet in voor. Mag ik de vraag nog eens in algemene zin aan u voorleggen? Is dat een factor die voor u meespeelt bij het vaststellen van de hoogte van het uit te keren bedrag...

De heer **Wooldrik**:

De ernst van de strafbare feiten bedoelt u?

De heer **Rouvoet**:

Of een informant strafbare feiten heeft moeten begaan en de ernst daarvan? Speelt dat geen rol?

De heer **Wooldrik**:

Het risico dat hij heeft gelopen is dan het criterium, want die strafbare feiten kan hij alleen maar plegen met toestemming van het bevoegd gezag, anders kan het helemaal niet. Dan wordt er niet betaald. Het gaat dus om geregisseerde strafbare feiten.

De heer **Rouvoet**:

U kijkt daarnaar en het weegt mee in uw beslissing of een infiltrant of informant...

De heer **Wooldrik**:

Ja, dat betekent dat hij zich bloot heeft gegeven.

De heer **Rouvoet**:

Wel strafbare feiten: kans op een hoger bedrag?

De heer **Wooldrik**:

Als u het zo simpel stelt, vind ik het een beetje denigrerend. Het gaat mij om het risico dat zo'n man loopt.

De **voorzitter**:

Mijnheer Zwanenburg en mijnheer Wooldrik, ik dank u wel. Sluiting 17.59 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 71**

27 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op vrijdag 27 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer F. van der Putten

Zie ook: Eerste verhoor de heer F. van der Putten (red.)

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer F. van der Putten. Mijnheer Van der Putten, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: "Ik beloof, de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen."

De heer Van der Putten:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Van der Putten, de commissie heeft u uitgenodigd voor een tweede verhoor. Dat vindt in de eerste plaats zijn oorsprong in de verhoren van de heer Valente en u zelf, waar het met name gaat om de betrokkenheid bij infiltratietrajecten. Wij willen dat punt graag opgehelderd hebben. Ook heb ik nog enkele vragen over uw eerdere functioneren als chef CID in Dordrecht. Met dit laatste punt wil ik beginnen. Wij hebben nader onderzoek gedaan in Dordrecht. Wij hebben, buiten de computer, enige bescheiden aangetroffen. Wij willen u daar graag iets over vragen. U weet er ook iets van dat wij die bescheiden hebben aangetroffen, papieren etcetera. Dan blijkt dat er in 1989 al sprake is van gehuurde loodsen. Waarvoor waren die gehuurde loodsen?

De heer Van der Putten:

Ik meen mij te herinneren dat de gehuurde loodsen in 1989 dienden om voor de CRI een partij drugs op te slaan en vanuit die loods te distribueren.

De voorzitter:

Dus in 1989 moet dat systeem ook al bestaan hebben? Ik zie dat u knikt. U zegt dus: ja?

De heer Van der Putten:

Ja. Ik zeg: ja, het systeem bestond van het huren van loodsen ten behoeve van het opslaan van verdovende middelen, teneinde die verdovende middelen vanuit die loodsen te distribueren.

De voorzitter:

Wie betaalde die loodsen toen?

De heer Van der Putten:

Die werden naar mijn mening - voor zover ik het mij goed herinner - ook gefinancierd door de CRI.

De voorzitter:

Maar dat weet u niet zeker meer?

De heer Van der Putten:

Nou, ik ben er nagenoeg zeker van. De CRI had een liaison-functie voor een buitenlandse opsporingsdienst.

De voorzitter:

Er is ook sprake van in de zogenaamde mutaties in de verslaglegging die is teruggevonden dat de medewerker van de FIOD, de heer De Jongh, op een bepaald moment de sleutel krijgt. Waarom kreeg hij de sleutel?

De heer **Van der Putten:**

Als u die mutatie gevonden hebt... Ik weet op dit moment geen adequaat antwoord te geven op de vraag waarom hij de sleutel heeft gekregen. Ik zou ernaar moeten gissen. Ik zou het moeten nakijken of navragen.

De **voorzitter:**

De heer De Jongh was binnengebracht via de CRI, zo hebben wij begrepen.

De heer **Van der Putten:**

Ja.

De **voorzitter:**

Men wilde een methodiek toepassen. Niemand in het land voelde er eigenlijk veel voor, maar u wel. Daar komt het toch op neer?

De heer **Van der Putten:**

Ja.

De **voorzitter:**

En dan, op een bepaald moment, komt er een samenwerking tot stand tussen de medewerker van de FIOD en de CID Dordrecht. Dan is er sprake van verschillende loodsen. Van n van die loodsen krijgt hij de sleutel. Wat betekent dat volgens u? Hij krijgt die sleutel toch niet voor niks?

De heer **Van der Putten:**

Ik heb daar op dit moment geen antwoord op. Dat zou ik moeten nakijken.

De **voorzitter:**

Waar zou u dat nog kunnen nakijken?

De heer **Van der Putten:**

Ik denk dat u dat terug kunt vinden in de uitgebreide rapportages die u ook ter beschikking heeft.

De **voorzitter:**

Dat hebben wij niet gevonden. Ik kijk even naar de mensen die dit uitzoeken. Nee, dat hebben wij niet gevonden.

De heer **Van der Putten:**

Dan zal ik daarover nader overleg moeten hebben met de mensen met wie de zaken zijn gedraaid.

De **voorzitter:**

Kan het er niet op wijzen dat ook de heer De Jongh zelf dit soort transporten organiseerde zonder dat u het wist? Of heeft u alles geweten wat hij deed?

De heer **Van der Putten:**

Het is voor mij nagenoeg uitgesloten.

De **voorzitter:**

Wat deed hij dan precies in die tijd?

De heer **Van der Putten:**

In 1989 heeft hij gefunctioneerd als liaison - wat ik al eerder heb verklaard - voor bepaalde trajecten, teneinde containers te begeleiden vanuit de haven.

De **voorzitter:**

Er is ook sprake van containers te begeleiden vanuit de haven en vervolgens naar een loods.

De heer **Van der Putten:**

Dat is naar mijn mening eind 1991 een keer gebeurd. In 1989 is er een andere zaak geweest. Die is gescheiden van de zaak waarvan ik al eerder heb gesproken. Ik sluit niet uit dat het gebeurd is met betrekking tot, eventueel, een container die is binnengekomen in een andere zaak. Maar ik zou dat echt moeten nakijken. Ik heb daar nu geen adequaat antwoord op.

De **voorzitter:**

Dat wilt u nog voor ons nakijken?

De heer **Van der Putten:**

Ja.

De **voorzitter:**

Is de conclusie door ons eventueel te trekken dat er ook in 1989 al sprake was van het toepassen van de methodiek? Is die te gewaagd?

De heer **Van der Putten:**

Ik denk dat die te gewaagd is, ja.

De **voorzitter:**

Tot nader order?

De heer **Van der Putten:**

Neen, ik ben er voor mezelf zeker van. Als u praat over "de methodiek", bedoelt u - voor wij misverstanden krijgen - naar ik aanneem het doorleveren?

De **voorzitter:**

Ja.

De heer **Van der Putten:**

Daar is toen, naar mijn mening, geen sprake van geweest.

De **voorzitter:**

Maar u sluit niet uit dat het gebeurd is zonder dat u het weet.

De heer **Van der Putten:**

Dat kan ik nooit uitsluiten.

De **voorzitter:**

Neen, maar u zou kunnen zeggen: ik weet er alles van, het kan niet.

De heer **Van der Putten:**

In die periode, onder mijn verantwoording, kan dat niet.

De **voorzitter:**

Onder uw verantwoording kan het niet. Maar u weet niet precies wat de FIOD-medewerker toen met die loods moest?

De heer **Van der Putten:**

Daarop kan ik op dit moment geen antwoord geven. Ik denk dat ik daar zonder meer uit kan komen als ik een gesprek heb met degenen met wie ik toen heb gewerkt.

De **voorzitter:**

Er is ook sprake van verschillende bankrekeningen en frontstores? Waarvoor werden die bankrekeningen gebruikt?

De heer **Van der Putten:**

Wij moeten een scheiding aanbrengen. Ik heb vorige keer gesproken over grote sommen geld die zijn overgemaakt. Ik denk dat u nu doelt op enkele overboekingen die zijn gedaan in de periode 1991-1992. Die overboekingen zijn gedaan door mijn medewerkers. Dat is gebeurd naar aanleiding van de informatie die wij hebben gekregen van de informant dat leden van de criminele organisatie waarop wij ons toen richtten geld overgemaakt wilden hebben ten behoeve van familieleden. Het zijn niet zulke grote bedragen geweest, voor zover ik mij meen te herinneren.

De **voorzitter:**

Er zijn ook betalingen naar Zuid-Amerika gegaan. Dat was dus voor familieleden?

De heer **Van der Putten:**

Ja, als wij dus over dezelfde betalingen praten.

De **voorzitter:**

Wij hebben betalingen aangetroffen. Dat waren inderdaad geen enorme bedragen, maar het was toch meer dan een zakcentje.

De heer **Van der Putten:**

Dat is voor familieleden geweest van leden van de criminele organisatie. Zij wilden zich niet bekend maken, op geen enkele manier. Daar wij de identiteit van de informant wilden

afschermen, heb ik opdracht gegeven aan mijn medewerkers om het op die manier te doen. Het openbaar ministerie was hiervan op de hoogte.

De **voorzitter**:

Maar waarom moet de CID geld overmaken aan familieleden van criminelen?

De heer **Van der Putten**:

Ik dacht dat ik dat al duidelijk gezegd had. Misschien was het niet duidelijk genoeg. Vanwege de identiteit van de informant en van de leden van de organisatie die op dat moment zelf niet naar buiten wilden komen, op wat voor manier dan ook. Zij stelden de vraag aan de informant om dat te doen. Daarom hebben wij dat gedaan.

De **voorzitter**:

Is dat niet een te grote vermenging van posities, situaties? Betekent dat niet een te grote afhankelijkheid van uw informant? Wij zijn constant aan het zoeken naar de mate van verwevenheid op een bepaald moment in de praktijk.

De heer **Van der Putten**:

Sorry dat ik u onderbreek, maar ik denk niet dat dat het geval is. Ik denk dat de informant op dat moment, als wij de insteek maken, meer vertrouwen krijgt in de organisatie. Op het moment dat wordt verwezen naar een ander, is het niet goed, denk ik.

De **voorzitter**:

U zegt dat de officier wist van de boekhouding die u had. Wist uw korpsleiding daar ook van?

De heer **Van der Putten**:

De korpsleiding moet daarvan geweten hebben.

De **voorzitter**:

Maar hij zit dus niet in de computer. Hij zit, zeg maar, in een aparte doos.

De heer **Van der Putten**:

Ja, maar iedereen was op de hoogte. Ik heb het vorige keer ook al gezegd. Ik heb uitgebreid iedereen geïnformeerd in vergaderingen. Daar zijn notulen van. Dat kunt u allemaal terugvinden. Ik heb alles puntsgewijs doorgenomen.

De **voorzitter**:

Hoeveel nepbedrijven, frontstores, heeft u opgericht?

De heer **Van der Putten**:

Ik heb dat nog eens de revue laten passeren, waar het gaat om de zaak waarover wij eerder hebben gesproken, de zaak 1991-1992. Ik heb toen twee frontstores opgericht. Ik maak hierbij de kanttekening dat vanuit zo'n frontstores geen andere activiteiten zijn verricht dan: een bestemmingsadres.

De **voorzitter**:

Een bestemmingsadres voor eventueel containers?

De heer **Van der Putten**:

Voor containers. Die zijn ook gebruikt. Die zijn in verschillende landen opgericht met "filialen".

De **voorzitter**:

Wie betaalde dat?

De heer **Van der Putten**:

Die frontstores? Die werden betaald door de criminele organisatie.

De **voorzitter**:

Via de informant?

De heer **Van der Putten**:

Via de informant, ja.

De **voorzitter**:

De informant wist ook wat de frontstores waren?

De heer **Van der Putten**:

De informant moest natuurlijk weten wat de frontstores waren. Hij moest dat ook doorgeven.

De **voorzitter**:

En zijn voor de criminelen de frontstores dan van de informant?

De heer **Van der Putten**:

De frontstores zijn op dat moment niet van de informant, maar wel door de informant verzorgd. Op het moment dat zij van de informant zouden zijn, zouden zij later in een tactisch onderzoek weer te traceren zijn.

De **voorzitter**:

Dan zet u er dus een valse naam op, zodat het niet meer terug te vinden is?

De heer **Van der Putten**:

Correct. Dat is dan op geen enkele manier meer te vinden.

De **voorzitter**:

Wij hebben ook paspoorten aangetroffen.

De heer **Van der Putten**:

Ja.

De **voorzitter**:

Van wie kreeg u die paspoorten?

De heer **Van der Putten**:

Het paspoort heb ik gekregen, dacht ik, via de CRI. Ik dacht dat de heer Rijk daar toen nog voor gezorgd had. Ik dacht dat er nog een paspoort is gebruikt vanuit een pseudo-koopteam.

De **voorzitter**:

Is u toen ooit wel eens gezegd wat u wel en niet kon doen met die andere identiteiten?

De heer **Van der Putten**:

Wij hebben erover gesproken wat wij zouden kunnen doen. Er is over gesproken in verband met het oprichten van een bestemmingsadres, zonder dat de paspoorten dan werden vrijgegeven. Het moest meer gebeuren door middel van overreding.

De **voorzitter**:

Overreding van wie?

De heer **Van der Putten**:

Overreding van degene die op een kantoor zat om zo'n bestemmingsadres te regelen. Op het moment dat je toch de identiteit aan de hand van een document prijsgeeft, loop je altijd nog een risico.

De **voorzitter**:

U heeft bij de Kamer van Koophandel gezegd: ik kom het morgen wel brengen. Zoiets?

De heer **Van der Putten**:

Ik ben niet bij de Kamer van Koophandel geweest. Maar als ik er naar toe zou gaan - misschien ben ik er ook wel geweest - dan zou het inderdaad op die manier gebeuren.

De **voorzitter**:

Als u weggaat uit Dordrecht, wat gebeurt er dan met die frontstores? Bestaan ze nog?

De heer **Van der Putten**:

Op het moment dat ik wegga uit Dordrecht, denk ik dat de frontstores nog bestaan. Maar u moet er rekening mee houden dat een frontstore zoals wij hebben opgezet en gebruikt, periodiek moest worden betaald. Ik dacht dat het per maand ging. Als er niet meer betaald wordt, kan er ook geen gebruik worden gemaakt van de frontstore. Dat wil niet zeggen dat de naam niet gebruikt kon worden. Maar dan functioneert het niet meer.

De **voorzitter**:

Er zijn ook andere politiemensen bij betrokken, zo hebben wij kunnen vaststellen.

De heer **Van der Putten**:

Ik heb al mijn medewerkers enthousiast mee laten draaien.

De **voorzitter**:

Maar u weet natuurlijk niet wat daar dan verder mee gebeurt. Dat kan bij wijze van spreken door iemand anders overgenomen zijn, dus om hetzelfde voort te zetten. Er is toch vervolgens niet iets met de officier afgesproken? Wij hebben frontstore A, Jolly Import -

een fictieve naam - en frontstore B, Fantastische Export. Wat doen wij daarmee? Is daarover in deze zin met de officier gesproken toen u wegging? Is tegen de heer Berserik gezegd: wij hebben die twee bedrijven?

De heer **Van der Putten:**

Het is voor mij gewoon een automatische situatie geweest. Op het moment dat de zaak tot een oplossing komt - ik moet voorzichtig zijn, want ik ben gauw geneigd om te zeggen welke zaak het is - is het voor mij een automatisme dat de zaak niet wordt gecontinueerd.

De **voorzitter:**

Weet u hoeveel crimineel geld daar ongeveer in is gegaan?

De heer **Van der Putten:**

In die frontstores?

De **voorzitter:**

Ja, en eventueel ook in loodsen, later. Dus niet in de Gooi- en Vechtstreek maar in uw Dordtse periode.

De heer **Van der Putten:**

Ik heb vorige keer al een bedrag genoemd van 150.000 dat met die containers had te maken. Ik denk dat ik dat maar aanhoud. Maar u moet niet denken dat die 150.000 voor de loodsen is geweest. Het is een totaalpakket. U kunt in de administratie zonder meer terugvinden wat die loodsen gekost hebben.

De heer **Vos:**

Wilt u uitleggen waarom u per maand voor die namen moest betalen? Ik heb het beeld van een plank-BV voor ogen. Waarom moet je daar per maand iets aan betalen? Of huurde u als het ware namen van andere bedrijven?

De heer **Van der Putten:**

Ik kan u dat uitleggen, dat hoop ik tenminste. De frontstore die wij gebruikt hebben, was voorzien van een telefoniste, telex, fax. Elke maand moest daarvoor als het ware contributie worden betaald, zodat de telefoon daar zou worden opgenomen. Daarom ging dat per maand, voor zover ik het mij kan herinneren.

De heer **Vos:**

Maar het was geen plank-BV.

De heer **Van der Putten:**

Nee. Het is totaal geen rechtspersoon geweest. Het was geen BV. Het ging gewoon om het gebruik maken van een naam.

De heer **Rouvoet:**

Mijnheer Van der Putten, u zei: als je een paar maanden niet betaalt, kun je de naam nog wel gebruiken maar dan functioneert het niet meer. Wat bedoelt u daarmee? U zei zojuist: wij deden niet anders dan de naam gebruiken. Dus dan maakt het niet uit. U kon er dan toch mee aan de gang?

De heer **Van der Putten:**

Wat ik bedoel met niet meer functioneren, is dat men de telefoon niet meer opneemt. Dan wordt er niet meer gereageerd. Dan zegt men: de contributie is niet meer betaald, dus wij nemen de telefoon niet meer op.

De heer **Koekkoek:**

Wat bedoelt u met: de contributie is niet betaald?

De heer **Van der Putten:**

Ik bedoel daarmee de huur die je moet betalen voor het gebruik van de telefoon, de fax en de diensten van de mensen die daar zitten.

De **voorzitter:**

Wij hebben het al vaker over de chauffeur gehad, mijnheer Van der Putten. Heeft hij ook voor u gereden in de Gooi- en Vechtstreek?

De heer **Van der Putten:**

Ja, dat is correct.

De **voorzitter:**

Hoeveel keer ongeveer?

De heer **Van der Putten**:
Niet ongeveer: twee keer.

De **voorzitter**:
Wist het openbaar ministerie daarvan?

De heer **Van der Putten**:
Dat er een chauffeur gebruikt werd?

De **voorzitter**:
Neen, dat het di chauffeur was?

De heer **Van der Putten**:
Neen, dat wisten ze niet.

De **voorzitter**:
Was er reden om het aan hen te vertellen, gezien zijn achtergrond? Die kende u immers wel.

De heer **Van der Putten**:
Ja, die kende ik. Maar ik heb het niet als reden gezien om het te vertellen. Ons principe sluit, zoals ik vorige keer al heb gezegd, niet aan bij het principe en de methodiek van de Delta-methode.

De **voorzitter**:
Maar er gebeurde natuurlijk wel veel met hetzelfde personeel.

De heer **Van der Putten**:
Met de constructie, ja.

De **voorzitter**:
De heer De Jongh gaat op een bepaald moment voor/met CID Kennemerland werken.

De heer **Van der Putten**:
Ja.

De **voorzitter**:
Kunt u mij iets meer vertellen over die omstandigheden van die overgang dan u vorige keer heeft gedaan?

De heer **Van der Putten**:
Ik dacht dat ik het vorige keer al uitgebreid had verteld.

De **voorzitter**:
U heeft het verhaal verteld over die chauffeur die u niet kon vinden. Mijnheer De Jongh had nog een chauffeur etcetera. Maar waarom gaat nu uitgerekend een medewerker van de FIOD mee naar Kennemerland en waarom niet naar Rotterdam, naar Utrecht of naar Groningen? Groningen is misschien wat ver van de haven af.

De heer **Van der Putten**:
Ik heb het als zodanig bekeken dat de chauffeur gekoppeld zat aan de heer De Jongh.

De **voorzitter**:
Dat was een twee-eenheid, als het ware.

De heer **Van der Putten**:
Ja.

De **voorzitter**:
Maar nogmaals, waarom gaat hij dan als het ware over - voor een deel of, waarschijnlijk, geheel - naar het werk van Kennemerland?

De heer **Van der Putten**:
U bedoelt vanuit Dordrecht gezien?

De **voorzitter**:
Ja, u blijkt instrumenteel geweest te zijn, ook in die overgang. De FIOD weet dat allemaal niet. U weet het wel. Is het toen misschien nog eens aan de FIOD gevraagd: hoe zit dat allemaal, hoe moet dat nou, wat voor positie heeft de man?

De heer **Van der Putten**:

Dat is aan de FIOD verder niet gevraagd. Ik heb de koppeling gemaakt naar Kennemerland. Die was heel, heel simpel. Ik heb het vorige keer al gezegd. Het klinkt misschien wat vreemd, maar ik heb de introductie daar gedaan. Wij zijn daar weg gegaan en ik heb ze succes gewenst.

De **voorzitter**:

Waar werkte hij precies, toen hij voor u werkte? Zat hij in Rotterdam? Waar zat hij precies?

De heer **Van der Putten**:

Wie?

De **voorzitter**:

De medewerker van de FIOD.

De heer **Van der Putten**:

De heer De Jongh?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Van der Putten**:

Die zat in Haarlem.

De **voorzitter**:

Zat hij bij de politie in Haarlem of niet?

De heer **Van der Putten**:

Neen, voor zover ik heb begrepen...

De **voorzitter**:

Waar zat hij dan ongeveer?

De heer **Van der Putten**:

In het gebouw van de FIOD. Dat bedoelt u toch te vragen?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Van der Putten**:

In het gebouw van de FIOD.

De **voorzitter**:

En toen hij voor u werkte, zat hij ook gewoon op het bureau van de FIOD?

De heer **Van der Putten**:

Jawel, en hij kwam ook wel bij mij in Dordrecht.

De **voorzitter**:

Hij kwam vaak bij u, maar hij had ook een kantoor in Haarlem bij de FIOD.

De heer **Van der Putten**:

Zo formuleert u het net alsof hij bij mij ook een kantoor had en dat had hij niet.

De **voorzitter**:

Misschien een stoel of een bureautje.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Van der Putten. Ik wil een paar vragen stellen over Dordrecht. Als ik het goed begrijp, heeft u in Dordrecht uitsluitend gewerkt met gecontroleerde aflevering, waarbij de inbeslagname volgt in de derde, vierde of zoveelste hand. Is dat juist?

De heer **Van der Putten**:

Dat is niet juist.

De heer **Koekkoek**:

Wat is dan wel juist?

De heer **Van der Putten**:

Dat het doorgeleverd is.

De heer **Koekkoek**:

Doorlevering, maar uiteindelijk inbeslagneming?

De heer **Van der Putten**:

Doorlevering op de vrije markt.

De heer **Koekkoek**:

Doorlevering op de vrije markt, dus geen inbeslagneming?

De heer **Van der Putten:**
Geen inbeslagneming.

De heer **Koekkoek:**
Klopt het inderdaad dat men van de douanerecherche bij u kwam, omdat men elders in Nederland hier niet voor voelde?

De heer **Van der Putten:**
Ik weet niet of ze er niet voor voelden. Zo is het ook niet ter sprake gebracht. Ik denk ook dat wij nu een verschil moeten maken, anders ontstaat er een verkeerd beeld. Ik herhaal een naam die ik vorige keer al heb genoemd: de heer Kienstra, gedetacheerd bij de CRI.

De heer **Koekkoek:**
Dat heeft u vorige keer verteld.

De heer **Van der Putten:**
Dat heb ik vorige keer verteld. Maar dat is een ander traject, mijnheer Koekkoek, dan het traject dat ik daarna heb gelopen. Dus toen was er helemaal nog geen sprake van doorleveren. Wij kunnen dus ook niet zeggen: wilde u dat wel en wilde een ander dat niet?

De heer **Koekkoek:**
Dank u wel.

De heer **Van der Putten:**
Alstublieft.

De **voorzitter:**
Ik wil verdergaan met de zaken in Gooi- en Vechtstreek, mijnheer Van der Putten. Wij hebben geluisterd naar de banden die ons ter beschikking zijn gesteld door de korpsleiding in Hilversum, in Gooi- en Vechtstreek. Wij hebben ze goed beluisterd en een en ander geconstrueerd. Het gaat wat die bandgesprekken en het gerezen meningsverschil met de heer Valente betreft om twee zaken, direct. Klopt dat?

De heer **Van der Putten:**
Dat gaat over twee zaken, ja.

De **voorzitter:**
U zei in het eerdere verhoor, in reactie op de opmerking dat hier heel duidelijk door de heer Valente is gezegd dat er niet onder zijn gezag is genfiltreerd: ik heb er nog bandgesprekken van.

De heer **Van der Putten:**
Ja.

De **voorzitter:**
Wij hebben ernaar geluisterd. Laten wij eerst de eerste zaak bij de hand nemen, waarbij is gezegd: 1 mln.

De heer **Van der Putten:**
Ja.

De **voorzitter:**
Die 1 mln. hebben wij niet op de band kunnen terugvinden. Dat klopt?

De heer **Van der Putten:**
Dat klopt. Dat heb ik ook niet verklaard.

De **voorzitter:**
Die 250 per kilo die de informant/infiltrant bij die partij zou kunnen verdienen, hebben wij ook niet op de band teruggevonden.

De heer **Van der Putten:**
Ik heb ook geen bedragen genoemd, mijnheer Van Traa.

De **voorzitter:**
U heeft daarna gezegd...

De heer **Van der Putten:**
Wanneer heb ik dan een bedrag genoemd?

De **voorzitter:**

U heeft een bedrag genoemd: maximum van 1 mln. U zei ook: de kilo's wl. Toen is gevraagd: kunt u het bandje doen toekomen? Op een bepaald moment komt u met zoveel per kilo. Hoe zit dat precies?

De heer **Van der Putten:**

U noemde de 250 per kilo. Ik kan mij niet herinneren of ik dat bedrag heb genoemd. Kunt u bekijken of ik dat inderdaad heb gezegd?

De **voorzitter:**

In het verslag staat het volgende. U zei: er zou zoveel per kilo verdiend kunnen worden. Toen zei ik: dat is nog iets anders dan 1 mln. Er waren collega's bij, ook andere officieren van justitie, zo zei u. U had het over een vergadering waar niet alleen de heer Valente bij was. Toen zijn niet de bedragen genoemd, maar de kilo's wel, zo zei u. Dus het bedrag van 250 is niet genoemd, maar de kilo's zijn wel genoemd.

De heer **Van der Putten:**

Mag ik het bedrag dat u noemt, vertalen naar een x-bedrag?

De **voorzitter:**

Ja.

De heer **Van der Putten:**

Ik wil graag de zaken de revue laten passeren.

De **voorzitter:**

Eerst de ene zaak graag en dan de andere.

De heer **Van der Putten:**

Ik begin met de ene zaak waar wij nu over praten. Ik kom tijdens dat traject vanzelf bij de bedragen die zijn genoemd met betrekking tot het aantal kilo's. De heren Valente en Teeven hebben een memo opgesteld met betrekking tot mijn functioneren. Op dat functioneren zal ik hier niet verder ingaan. Ik wil wel een citaat daaruit naar voren brengen.

De **voorzitter:**

Neen, ik zou willen dat u terugging naar het moment waarop volgens u officier Valente goed gevonden heeft dat er iets gebeurde. Wanneer was dat?

De heer **Van der Putten:**

Dat was op 19 april.

De **voorzitter:**

Wat heeft hij toen goed gevonden, volgens u?

De heer **Van der Putten:**

Toen heeft hij goed gevonden dat wij met geld van de criminele organisatie loodsden zouden huren...

De **voorzitter:**

Een loods.

De heer **Van der Putten:**

Dat wij een loods zouden huren, dat wij zouden zorgen dat de container binnengehaald zou worden, dat wij de container over zouden nemen op een bepaalde plaats, dat wij met die container naar de loods zouden rijden, dat wij daar de handel over zouden pakken en dat de handel in een bestelbus uitgereden zou worden. Daarbij moesten wij de desbetreffende informanten sturen om een en ander gerealiseerd te krijgen.

De **voorzitter:**

Is toen een bedrag genoemd wat men ermee zou verdienen?

De heer **Van der Putten:**

Er is toen een bedrag genoemd wat men ermee zou verdienen. Dat bedrag noem ik dus een x-bedrag per kilo voor de desbetreffende informanten wat hun taak betreft, het intermediair zijn tussen de opdrachtgever en de afnemer van de partij.

De **voorzitter:**

Daarbij is "1 mln." nooit gevallen?

De heer **Van der Putten:**

Neen, er is een bedrag genoemd per kilo. Ik heb dat bedrag niet genoemd.

De **voorzitter:**

U heeft het niet genoemd? In uw verslaglegging staat dat u het genoemd hebt.

De heer **Van der Putten:**

Neen, ik heb het bedrag van 1 mln. niet genoemd.

De **voorzitter:**

Neen, maar u heeft wel per kilo een bedrag genoemd.

De heer **Van der Putten:**

Ja.

De **voorzitter:**

Dat heeft u hem toen gezegd.

De heer **Van der Putten:**

Dat hebben wij hem toen ook gezegd. Op de 26ste heb ik dat herhaald. Er zit in deze zaal een getuige die daarbij aanwezig is geweest.

De **voorzitter:**

Op 26 april heeft u een nieuwe vergadering.

De heer **Van der Putten:**

Daar heb ik dat aan het einde van de vergadering gezegd.

De **voorzitter:**

Tijdens die vergadering blijkt tegelijkertijd, maar dat staat niet op de band, dat er allemaal vragen zijn: of er wel een zaaksofficier is die zo'n zaak wil draaien. Want u heeft daar ook een zaaksofficier voor nodig. Zo is het toch?

De heer **Van der Putten:**

Ja, in principe was men de 26ste bereid, de zaak op te pakken.

De **voorzitter:**

Of blijft het in het midden of men daartoe bereid is op de 26ste? Men luistert er wel naar op 26 april, zo maakt reconstructie duidelijk. Maar was men ook bereid om de zaak op te pakken? Of blijft dat in de lucht hangen?

De heer **Van der Putten:**

Men was bereid om de zaak op te pakken en zelfs zo ver te gaan, zoals ik vorige keer ook al heb gezegd, dat men het traject wilde laten doorlopen tot 2000. Dit was niet een kwestie van een containertje pakken, zoals door anderen is gememoreerd. Het was een kwestie dat wij ons verder zouden richten op een organisatie die helemaal uitgeschetst en geanalyseerd is weergegeven aan de desbetreffende officieren van justitie. Op de 26ste waren dat de officieren van justitie Valente en Witteveen. Ik heb al eerder verklaard dat ik de heer Teeven ook daarbij had uitgenodigd. Maar die was er niet bij aanwezig.

De **voorzitter:**

Op de 26ste blijft de zaak, na onze reconstructie, hangen. Op de 27ste, een dag later, komen de banden in het zicht. Dan belt u zowel met uw oude officier, Van der Kerk, als met Valente. Volgens mij volgt uit die gesprekken dat u ermee zit. Er is iets wat niet goed gaat. Men wil blijkbaar niet. Anders zou u Van der Kerk niet bellen. U zegt Van der Kerk het volgende. Ik neem althans aan dat ik mag citeren?

De heer **Van der Putten:**

Ja, hoor.

De **voorzitter:**

U zegt: "Het ligt gecompliceerder. Jo heeft de toestemming van de hoofdofficier. Alleen, er zijn nog allemaal problemen, want er is geen officier te vinden." U klaagt in feite uw nood bij Van der Kerk. U zegt: wat is dat nou? U wist dus dat er blijkbaar iets mis was. Dan belt u op dezelfde dag met Valente. U zocht elkaar. Dan blijkt dat Valente in feite zegt: de officieren zien het niet zitten. Gezegd wordt: wij gaan met z'n allen het traject in. Dan zegt Valente verder: ik weet niet hoe het verder moet gaan, want ik kan de officier niet vinden. Blijkbaar wil hij het dan niet. Dat gesprek duurt nogal lang. U komt er in ieder geval niet uit.

De heer **Van der Putten:**

De methodiek die wij waren aangegaan, was geaccordeerd. De communicatieproblemen op het openbaar ministerie waren zodanig dat er totaal geen informatieuitwisseling was tussen de officieren van justitie onderling. Naar aanleiding daarvan had ik de officieren uitgenodigd om de zaken op een rij te zetten. Ik heb gevraagd of zij structuur wilden brengen in de informatieuitwisseling, omdat ik er zeker van was dat de zaak wel onder een zaaksofficier gebracht zou kunnen worden die op dat moment al een zaak draaide met betrekking tot een corruptie.

De **voorzitter:**

Daar was u zeker van. Dat geloofde u wel, maar zij geloofden het niet.

De heer **Van der Putten:**

Maar dat kwam, mijnheer Van Traa, omdat er totaal geen communicatie was. Dat was nu juist het hele probleem.

De **voorzitter:**

Op 27 april blijkt dus dat de officieren van justitie, ook de heer Valente, in feite allemaal moeilijkheden hebben en dat zij blijkbaar niet con amore akkoord zijn gegaan. Anders zou u op 27 april niet al die gesprekken hebben, dus nadat u op 26 april zelf zegt: wij hebben het toch afgesproken. Daar zit toch de crux?

De heer **Van der Putten:**

Ik vind het heel prettig dat u dit allemaal aanhaalt. Ik ben ook blij dat ik naar aanleiding daarvan, naar aanleiding van al die problemen, er toch in geslaagd ben om de officieren van justitie op n lijn te krijgen.

De **voorzitter:**

Op welke lijn?

De heer **Van der Putten:**

Op de lijn dat er een zaaksofficier kwam. Wij hebben uitgelegd dat hetgeen waarmee wij bezig waren precies paste bij n van de zaken waarmee een zaaksofficier bezig was. Dat was de heer Teeven.

De **voorzitter:**

Valente zegt tegen u op 27 april dat er geen dwarsliggerij is omdat de verhoudingen slechts zijn, maar omdat het niet bij het onderzoek past. Of iets dergelijks. Dan zegt Valente vervolgens: ik heb die tactische zaken niet onder mij. En dan zegt u weer: ik neem het jou ook niet kwalijk. Dat gaat zo een tijdje door. In ieder geval is duidelijk dat u er niet uit bent.

De heer **Van der Putten:**

Ik was er volkomen uit.

De **voorzitter:**

U wel, maar niet samen.

De heer **Van der Putten:**

En daarom heb ik mijn uiterste best gedaan om al die officieren van justitie op een rijtje te krijgen.

De **voorzitter:**

En dat is u niet gelukt.

De heer **Van der Putten:**

Dat is mij fantastisch gelukt.

De **voorzitter:**

Oh ja?

De heer **Van der Putten:**

Ja. Dat is mij fantastisch gelukt.

De **voorzitter:**

Dat is niet de indruk die je krijgt uit deze gesprekken.

De heer **Van der Putten:**

Nee, maar dat is na die gesprekken wel gebeurd. Toen hebben zelfs de heren Teeven en Valente een proces-verbaal geaccordeerd met een heel andere invalshoek, dus met een gesloten traject. Dat proces-verbaal kan ik u zo ter beschikking stellen.

De **voorzitter:**

Dat hebben wij toch al?

De heer **Van der Putten:**

Ik denk dat het er wel bij zit, ja.

De **voorzitter:**

Ja, dat zit erbij. Maar dat gaat over de andere zaak, over die zaak uit Midden-Nederland.

De heer **Van der Putten:**

Dat is weer een andere zaak. Wij zijn nog steeds bij deze zaak.

De **voorzitter:**

Wij zullen het straks aan de heer Valente ook vragen. Maar zelfs als het waar is dat hij ermee heeft ingestemd om een loods te huren; hij zegt later: neen, dat willen wij zo niet meer. Hij zegt later ook: 50.000 daarvoor gebruiken is veel te veel. Wij zullen het terugbrengen tot de proporties die het toen had.

De heer **Van der Putten:**

Ja.

De **voorzitter:**

Daar zijn wij nu mee bezig.

De heer **Van der Putten:**

Ja, maar misschien mag ik een opmerking plaatsen over die proporties. Mijnheer Valente was volledig akkoord gegaan met de methodiek. De methodiek is in gang gezet. En dan val ik in herhaling: daarbij betalen de criminelen de loods etcetera en daarbij moesten wij de mensen sturen.

De **voorzitter:**

Kan het zijn dat de heer Valente eerst met het principe akkoord is gegaan, maar dat hij voor de uitwerking geen officier kon vinden? Heeft hij toen gezegd: wij doen het niet meer? Op 1 mei is er een ander gesprek tussen Valente en u. Ook dat gesprek is door u opgenomen. Daarin zegt Valente: ik wil dit niet meer. Het gaat over een ander traject, dat wij nu even het Midden-Nederland-traject zullen noemen. Daarbij zou eventueel ook een chauffeur rijden, periodiek.

De heer **Van der Putten:**

Ja.

De **voorzitter:**

Dan zegt hij: ik wil dit niet meer. Ik wil dit niet.

De heer **Van der Putten:**

Van die chauffeur?

De **voorzitter:**

Van dat traject. Het hele traject. Ik wil het er wel even bij pakken. Valente zegt: ik wil dat niet. Op dat punt kunt u niet zeggen dat wij banden gevonden hebben waarop hij zegt: ik ben akkoord.

De heer **Van der Putten:**

Dan verschillen wij duidelijk van mening, mijnheer Van Traa.

De **voorzitter:**

Geeft u mij dan een tekst - ik heb ze hier bijna allemaal, wij hebben er veel werk aan gehad - waar Valente zegt: ik ga akkoord. Wij hebben wel geconstrueerd dat op 19 april en op 26 april in ieder geval niet is gezegd: stop nu met dit traject. Maar op 27 april blijkt dat er moeilijkheden zijn. En op 1 mei zegt hij: ik wil het niet. Dat gebeurde allemaal dit jaar.

De heer **Van der Putten:**

Ik heb een tekst uit een memo van Valente en Teeven. Dat is de begintekst. Vervolgens kunnen wij gaan naar de tekst van de woordelijk weergegeven gesprekken. Het citaat uit de memo van Valente en Teeven, dus door hen zelf opgesteld, luidt: "vervolgens maakt Van der Putten melding van een container die binnen gaat komen met ongeveer 5.000 kilogram hasjiesj".

De **voorzitter:**

Ja, dat is de eerste zaak.

De heer **Van der Putten**:

"Met toestemming van mr. Valente wordt de infopositie afgeschermd, dus een gesloten traject, door de CID de container te laten binnenhalen, te laten overpakken in een loods welke wordt gehuurd door de RCID en vervolgens tactisch uit te rijden." Dit hebben zij zelf opgeschreven.

De **voorzitter**:

Maar dat is toch in overeenstemming met wat wij net hebben vastgesteld? Inderdaad, een dergelijke toestemming zal gegeven zijn. Maar daarna wist men blijkbaar meer van de ins en outs van dit traject, om welke redenen dan ook, redenen die eventueel mede te maken hebben met het vermoeden dat mogelijk informanten uit Kennemerland bij andere zaken en bij deze zaak betrokken waren, zelfs als het niet waar is. Toen zei Valente: nee, zo wil ik het niet.

De heer **Van der Putten**:

Als er dus sprake is van de informanten van Kennemerland.

De **voorzitter**:

Ik heb het nu over het citaat dat u net noemde. Dat spreekt toch niet tegen wat hier net gewisseld is?

De heer **Van der Putten**:

Ja, dat spreekt wel tegen wat wij net gewisseld hebben. U zegt dat zij er niet mee akkoord gingen. Op een bepaald moment is dat zo, later. Maar dan is er sprake van eventuele besmette adressen. Dan is er geen sprake van dat de methodiek niet is goedgekeurd. Met de methodiek ging men akkoord. Ik heb dus ook - dat lijdt geen enkele twijfel - een partij uitgeleverd. Er zijn verdachten aangehouden.

De **voorzitter**:

Nogmaals terug naar het springende punt. Tijdens het vorige verhoor zei u: ik heb het allemaal op de band vastgelegd, er zijn bandgesprekken van. Wij hebben die banden afgeluisterd. Op die banden staat nooit dat er toestemming wordt gegeven. Integendeel, men sputtert tegen, men wil het niet. Valente zegt: ik kan geen zaaksofficier vinden. En op 1 mei zegt hij: ik wil het zo niet meer.

De heer **Van der Putten**:

Nee, mijnheer Van Traa.

De **voorzitter**:

Maar iedereen moet recht worden gedaan. Daarv, zo hebben wij kunnen construeren, zijn er vergaderingen geweest, namelijk op 19, 25 en 26 april, waarbij eventueel ook de toestemming is gegeven. Daarna zegt men: wij doen het niet meer. Dan hebben wij toch geconstrueerd zoals het in elkaar zit?

De heer **Van der Putten**:

Dat denk ik niet. Ik wil niet eigenwijs zijn, maar ik heb zojuist een citaat gegeven. Vanuit dat citaat wil ik naar een telefoongesprek. Dat is een telefoongesprek: Van der Putten belt Valente.

De **voorzitter**:

Op...

De heer **Van der Putten**:

Op 27 april. Ik was even bezig met het traject, waar wij dus over gesproken hebben, zoals wij dat inzetten. Ik was bezig met het onderkomen, die loods, goed af te screenen. Dan moeten wij weer terug naar het citaat. Ja, zegt Valente. Dat hebben wij dus allemaal voor elkaar. Dat is allemaal afgeregeld. Omdat het het arrondissement Utrecht betreft, heb ik heel summier tegen Albert van der Kerk gezegd dat wij daar iets hebben. Dan ga ik naar puntje 12, mijnheer Van Traa: dan komt vanmiddag dat spul, hasj. Dat komt van dat terrein af. Dat gaat dus richting grote stad, waar jij dus werkt. Daar wordt het overgenomen door ons. Dan gaat het naar het onderkomen dat wij dus geregeld hebben met pecunia van de mensen. Als ik dit gesprek afzet tegen het citaat uit de memo, kunt u niet meer zeggen,

mijnheer Van Traa, dat ik niet aantoon dat ik toestemming heb van de heer Valente om de zaak op te starten?

De voorzitter:

U toont aan dat de boel eraan komt. In de teksten van de gesprekken staat nergens dat Valente zegt: fantastisch, okay, zo gaan wij daarmee verder. Neen, hij vindt het niet zo'n goed idee. Hij zegt: het is toch allemaal moeilijk. Hij zegt: ik wil nog een keer met je praten, want ik wil niet ergens met een partij spul zitten. Ik verwijs naar punt 38.

De heer Van der Putten:

Ja.

De voorzitter:

U belt dan ook Van der Kerk. Die belt u niet alleen omdat hij er eventueel nu wat mee te maken heeft. Dat is uw oude CID-officier. Die maakt u deelgenoot van het feit dat er allemaal problemen zijn met dat traject, in dat andere telefoongesprek.

De heer Van der Putten:

Dat er dus communicatieproblemen zijn.

De voorzitter:

De conclusie kan zijn dat u op 19 en 25 april in de veronderstelling leefde dat Valente dat goed vond. Maar op 26 en 27 april moet in ieder geval duidelijk zijn dat er allemaal vraagtekens zijn. Op 1 mei zegt men, zij het in een andere zaak: ik wil deze trajecten niet.

De heer Van der Putten:

Ik denk toch dat wij van mening blijven verschillen. Ik hoorde u zeggen dat u in de veronderstelling verkeerde dat ik toestemming had. Dat vind ik erg ver gaan, mijnheer Van Traa. Ik vind dit heel erg ver gaan. Ik heb gewoon toestemming gehad van de heer Valente. Ik heb getuigen die dat kunnen bevestigen. De telefoongesprekken, zo heb ik in het vorige verhoor al gezegd, tonen aan dat ik met een actie bezig ben. Ik kan het niet anders verduidelijken dan op deze manier dat ik eigen stukken heb van de mensen. Daarin stellen zij: u heeft toestemming. Ik geef nog eens een gesprek weer. Ik kan journaalmededelingen aanleveren waarin ook het bedrag wordt genoemd dat mensen eraan kunnen verdienen. Ik heb getuigen, mensen die weten dat het op die datum is vermeld. Ik denk toch dat wij van mening blijven verschillen, mijnheer Van Traa, als u tegen mij zegt: u verkeerde in de veronderstelling. Nou, ik loop al een aantal jaren mee. Het is geen veronderstelling geweest. Het moest zo. Het is gewoon een structureel gebeuren in Gooi- en Vechtstreek geweest. Ook in 1994, mijnheer Van Traa, heb ik twee trajecten gelopen waarbij ik bijna 30.000 kilo in beslag genomen heb, identieke trajecten. Laat ik het voorzichtig formuleren: nagenoeg identieke trajecten, geaccordeerd door de heer Van der Kerk. De methodiek is doorgenomen met de fungerend hoofdofficier van justitie, de heer Craemer.

De voorzitter:

Mijnheer Van der Putten, het gaat er niet om welke veronderstellingen wij precies hebben. Wij trachten alleen aan de hand van de gegevens die ook door u zelf zijn aangedragen, na te gaan of de officier in het gesprek van 27 april zegt: uitstekend, ga verder je gang. Dat citaat kunnen wij niet terugvinden. Dat u van mening zult blijven verschillen met de heer Valente, kunnen wij niet oplossen. Dat kunnen wij niet oplossen.

De heer Van der Putten:

Dat is ook niet het uitgangspunt waarover wij hier praten. Ik heb zojuist al gezegd dat het een structureel iets is, waarbij ik in de veronderstelling verkeer dat men bij het openbaar ministerie Amsterdam een meerstromenbeleid voert. Ik zeg dat wij toestemming hebben gekregen van verschillende officieren van justitie om in Gooi- en Vechtstreek infiltratietrajecten te draaien en ik hoor dat in Amsterdam geen infiltratie gepleegd mag worden. En ik kan ook nog aangeven dat ik met andere officieren van justitie in den lande, althans met n officier van justitie, een akkoord heb gesloten dat ik grondstoffen lever die eventueel terecht kunnen komen in ons arrondissement Gooi- en Vechtstreek. Dat is ook geaccordeerd door de heer Valente. Dan hebben wij een driestromenbeleid.

De voorzitter:

Mijnheer Van der Putten, wij hebben een boel tijd besteed om de zaak uit te spitten.

De heer **Van der Putten:**
Ja.

De **voorzitter:**
Wij hebben al uw gesprekken, voor zover die ons ter beschikking zijn gesteld en voor zover die van belang zijn, beluisterd. Wij hebben veel moeite genomen om de zaak te reconstrueren, zoals wij hier hebben voorgedragen. Dat neemt niet weg dat u verschil van mening zult houden...

De heer **Van der Putten:**
U vindt het niet erg dat ik het niet met u eens ben?

De **voorzitter:**
Met mij? Dat vind ik absoluut niet erg. Natuurlijk vind ik dat niet erg. Waarom zou ik dat erg moeten vinden?

De heer **Van der Putten:**
Ik vind dat er een verkeerde voorstelling van zaken wordt gegeven. Dat is althans mijn visie.

De **voorzitter:**
Goed, wij gaan voor de laatste keer terug naar het gesprek van 27 april.

De heer **Van der Putten:**
Ja.

De **voorzitter:**
Dan moet u mij n quote van de heer Valente geven waaruit duidelijk wordt dat hij ermee akkoord gaat. U zegt wel wat er gebeurt.

De heer **Van der Putten:**
Ik zeg wat er gebeurt en ik zie niet n keer staan dat de heer Valente zegt: nee. Puntje 5, zegt hij: ja. Puntje 7, zegt hij: ja. Puntje 9, zegt hij: ja. Puntje 11, zegt hij: ja. Puntje 13, zegt hij: ja. Zo kan ik wel even doorgaan. Hij zegt niet n moment, gekoppeld aan hetgeen hij in zijn eigen memo schrijft, dat hij er niet mee akkoord gaat.

De **voorzitter:**
Het is een telefoongesprek. Stel dat ik u opbel en zeg: mijn zuster komt langs. Zegt u dan nooit: ja, ja, ja? Dan zegt u toch niet: ja, dat vind ik goed. Dan zegt u: ja, ja, ja. Dat zegt hij 13 keer, ja. Dat is waar.

De heer **Van der Putten:**
Ja, ja, ja, ja, ja.

De **voorzitter:**
Goed. Ik dacht dat de commissie de inhoud van dit specifieke punt tot proporties had weten terug te brengen. In het algemeen heeft u natuurlijk gelijk als u zegt dat de verhoudingen met de heer Valente blijkbaar niet optimaal zijn geweest, om het zacht te zeggen.

De heer **Van der Putten:**
Ik praat hier nu niet over de verhouding met de heer Valente.

De **voorzitter:**
Wij willen nog wel graag van u weten of u al direct heeft gezegd dat het u minder gewenst leek om met hem te gaan samenwerken, dus bij zijn aantreden?

De heer **Van der Putten:**
Dat heb ik niet onder stoelen of banken gestoken. Op een bepaald moment is de heer Craemer gekomen. Er is een vergadering geweest met een divisiechef, hoofd recherche. Toen is ter sprake gekomen - daar heb ik ook mijn steentje toe bijgedragen - dat wij problemen hadden met de heer Valente.

De **voorzitter:**
De heer Valente heeft ook gesproken over het organiseren van een motie van wantrouwen door u.

De heer **Van der Putten:**

- Met een handtekeningenactie, heb ik begrepen?
- De **voorzitter:**
Ja.
- De heer **Van der Putten:**
Degene die hier iemand binnen kan brengen die ik om een handtekening heb gevraagd, mijnheer Van Traa, trakteer ik op een etentje.
- De **voorzitter:**
Maar u heeft uw mening over hem, ook bij de verschillende politiechefs en andere officieren, niet onder stoelen of banken gestoken.
- De heer **Van der Putten:**
Nee, niet onder stoelen of banken gestoken. Als de heer Valente ter sprake kwam, op wat voor manier dan ook, hadden wij het daarover. Ik pak daar ook mijn verantwoording voor. Ik moet daarbij zeggen dat ik niet alleen sta. Maar ik wil daar verder niet op ingaan.
- De **voorzitter:**
Het opnemen van die gesprekken, deed u dat omdat u in feite de zaak zo weinig vertrouwde? En heeft u die gesprekken eerder ook wel eens aangewend om iemand in uw ogen bij de les te trekken?
- De heer **Van der Putten:**
Nog nimmer. Dat heb ik u vorige keer ook al verklaard.
- De **voorzitter:**
Vorige keer spraken wij daar ook aan het einde van het verhoor over. Waarom deed u dat eigenlijk?
- De heer **Van der Putten:**
Vanuit zorgvuldigheid.
- De **voorzitter:**
Waarom waarschuwde u de mensen dan niet die het betrof?
- De heer **Van der Putten:**
Dat heb ik vorige keer al gezegd, mijnheer Van Traa. Als ik de meldkamer bel, wordt mij ook niet gezegd...
- De **voorzitter:**
Maar in de vertrouwensrelatie die u toch onder elkaar moet hebben, is het toch logisch dat je van tevoren vraagt of meldt: kun je dit opnemen? Dat doet de commissie ook.
- De heer **Van der Putten:**
Ik heb dat vanuit zorgvuldigheid gedaan. Ik heb dat niet gedaan met een bepaalde opzet.
- De **voorzitter:**
Waarom heeft u niet gewoon gemeld aan de officieren: luister eens, dit doe ik?
- De heer **Van der Putten:**
Ja, ik heb er niet bij stilgestaan om dat te melden. Dat is gewoon in een automatisch traject gegaan. Als u alle bandjes heeft afgeluisterd...
- De **voorzitter:**
Van een bepaalde periode.
- De heer **Van der Putten:**
Dan heeft u ook gemerkt dat alle gesprekken met wie dan ook zijn opgenomen, dus niet alleen gnt op officieren van justitie. Beslist niet.
- De heer **Koekkoek:**
Mijnheer Van der Putten. De bandjes betreffen telefoongesprekken.
- De heer **Van der Putten:**
Die betreffen telefoongesprekken en geen ruimtegesprekken, mijnheer Koekkoek. Beslist niet.
- De heer **Koekkoek:**
Maar deed u bijvoorbeeld ook, zonder dat mensen ervan wisten, aan het opnemen van vergaderingen?
- De heer **Van der Putten:**

Nimmer, nimmer, nimmer, nimmer, nimmer.

De heer **Vos**:

Mijnheer Van der Putten, ik wil u vragen waaraan u nu precies de toestemming ontleent. Zijn dat in uw visie de bandjes of zijn dat andere stukken?

De heer **Van der Putten**:

Ik ben blij dat u die vraag stelt, mijnheer Vos. Die toestemming ontleen ik aan de bijeenkomst die ik heb gehad met de heer Valente op 24 april, waarbij aanwezig zijn: een analist en een andere medewerker van mij. Daar geeft hij de toestemming om door te gaan. Op 26 april...

De **voorzitter**:

In Jan Tabak?

De heer **Van der Putten**:

In Jan Tabak, inderdaad. Dan komt het nog een keer ter sprake. Daarbij stelt hij ook nog dat de hoofdofficier van justitie akkoord gaat.

De **voorzitter**:

Maar waarbij hij tegelijkertijd moet stellen dat er situaties zijn, problemen zijn. Anders zou u ook niet in Jan Tabak weer bij elkaar komen.

De heer **Van der Putten**:

Mijnheer Van Traa, dat zal waarschijnlijk niet in de verslagen staan. Maar er werden afspraken gemaakt dat personeel uit een andere regio zou worden vrijgemaakt voor de komende jaren. Daarover zou overleg plaatsvinden met een ander openbaar ministerie. Daarom stel ik, mijnheer Vos, er was pertinent toestemming. Volgens de heer Valente was dat ook nog eens een keer geaccordeerd door de hoofdofficier van justitie.

De heer **Vos**:

En daarvan heeft u twee getuigen?

De heer **Van der Putten**:

Van die vergadering heb ik wel zes of zeven getuigen.

De **voorzitter**:

Maar kan het niet zijn, mijnheer Van der Putten, dat u in de veronderstelling kon verkeren dat er toestemming was, maar dat die toestemming daarna wordt ingetrokken.

De heer **Van der Putten**:

Uit-ge-slo-ten. De zaak is pas ingetrokken op het moment dat ik een keer met mijn divisiechef moest komen op het parket. En ik ben gelukkig met uw vraagstelling, mijnheer Vos.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Van der Putten. U zag het niet zitten met de heer Valente en stoelde dat op een zakelijk oordeel van uw kant. Welke zakelijke aspecten waren dat?

De heer **Van der Putten**:

De zakelijke aspecten waren dat de heer Valente een inconsistent beleid voerde. Het ene moment was het: ja. Het andere moment was het: neen. Dat was hoofdzakelijk de oorzaak dat wij aan de heer Craemer hebben gevraagd of nog een keer nader kon worden gezien dat de heer Valente de CID-officier van justitie zou worden. Het is niet alleen mijn ervaring. Het is ook de ervaring van andere leden van het korps.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van der Putten, ik dank u voor dit gesprek. U heeft gezegd dat u onze specifieke vraag over het traject Dordrecht, de loods en de sleutel van de medewerker van de FIOD nog zult natrekken.

De heer **Van der Putten**:

Ik zal ervoor zorgen.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Sluiting 10.57 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 72**

27 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op vrijdag 27 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. J.M. Valente

Zie ook: Eerste verhoor mr. J.M. Valente (red.)

Aanvang 11.05 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer J.M. Valente, geboren 15 maart 1948 te Lissabon (Portugal).

Mijnheer Valente, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: "Ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen".

De heer Valente:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Valente, na eerdere verhoren van de heer Van der Putten en uzelf kwam de commissie tot de conclusie dat er mogelijk tegenstrijdige verklaringen waren afgelegd. Zoals u weet, hebben wij ons daarna verder gebogen over de specifieke zogenaamde trajecten waar het dan over moest gaan. Wij hebben ook met uw toestemming de zogenaamde banden afgeluisterd die de heer Van der Putten had opgenomen. Wij willen graag voornamelijk dat punt met u doornemen, gezien onze eerdere aankondiging dat wij dat nader zouden onderzoeken. Voordat wij daartoe overgaan, zou ik nog even terug willen naar het verhoor van vice-president Willems. Dat hebt u gevolgd?

De heer Valente:

Dat heb ik wel gevolgd, ja, althans ik heb het later op de avond op de video bekeken.

De voorzitter:

Dan zal u niet ontgaan zijn dat wij de heer Willems hebben gevraagd om zijn oordeel te geven over het niet aanwezig zijn in het proces-verbaal van de heer Woelders van de werkmethode, dan wel de handelwijze om ook informatie bij bankinstellingen op te vragen. Daarop zei hij: Dat had er wel in moeten zitten.

De heer Valente:

Hij zei ook dat hij het de heer Woelders niet kwalijk nam en heeft ook gezegd dat, gelet op de context van de vraag, de heer Woelders wellicht niet had kunnen begrijpen dat dit erbij had gemoeten, of woorden van dergelijke strekking.

De voorzitter:

Had u het moeten begrijpen?

De heer Valente:

Had ik het moeten begrijpen? Ik weet het niet, voorzitter. U kent mijn standpunt: het zat verwerkt in een ambtsbericht. Mijn standpunt is niet het standpunt van iemand die alleen staat, want de conclusie van advocaat-generaal Van Dorst ondersteunt mijn standpunt. Opmerkelijk is dat de heer Willems zegt het standpunt te hanteren dat de politie in een voorfase niet alles mag wat een burger niet verboden is. Advocaat-generaal Van Dorst heeft een heel ander standpunt; ik wijs u naar overwegingen 36 en 33 in zijn conclusie. Ik sta dus niet helemaal alleen.

De **voorzitter**:

U staat nooit alleen, dat geloof ik wel.

De heer **Valente**:

Dit is een verschil van mening op juridisch gebied. Ik heb begrepen dat de heer Doedens een revisie zal instellen. Uiteraard zal hij moeten wachten tot de Hoge Raad in cassatie een beslissing heeft genomen, maar dan wacht ik het gewoon af.

De **voorzitter**:

Dus u was niet verbaasd door het oordeel van de heer Willems die hier zei dat het onaanvaardbaar was.

De heer **Valente**:

Ik kreeg de indruk dat de heer Willems - uiteraard heeft hij mijn ambtsbericht niet gehad - sprak over ingrijpende, diepgaande onderzoeken bij de banken. Daar is geen sprake van. De commissie is uiteraard vrij om mijn ambtsbericht - het was een vertrouwelijk ambtsbericht, maar het is bij u terechtgekomen - in de publiciteit te brengen. Dan kan juridisch Nederland ernaar kijken.

De **voorzitter**:

Dat kunt u zelf ook doen. Wij doen dat pas als wij ons rapport...

De heer **Valente**:

Ja, als u uw rapport hebt geschreven. Dat bedoel ik er ook mee.

De **voorzitter**:

Dat lijkt ons wel verstandig. De heer Huisman...

De heer **Valente**:

Dat is die man van het douane-informatiecentrum?

De **voorzitter**:

Juist, precies.

De heer **Valente**:

Dank u zeer.

De **voorzitter**:

Die heeft in zijn verhoor hier gezegd dat ook u in het verleden vaker toestemming gegeven zou hebben voor een gecontroleerde doorlevering van containers of gecontroleerde aflevering. Via de heer...

De heer **Valente**:

Dat bestrijd ik niet, voorzitter. Eind jaren tachtig, begin jaren negentig was het een gewoonte bij politie en justitie in Nederland om vooral de havenofficier... Ik denk dat de heer De Groot met dezelfde problemen is geconfronteerd als ik. Dan werd je gebeld door een politieman die zei: "Ik heb toestemming van officier X en wij willen een container gecontroleerd afleveren. Geeft u toestemming om de container langs uw grondgebied te vervoeren?" De gewoonte was om dan officier X te bellen en te vragen: "Wordt het gecontroleerd afgeleverd?" Antwoord: "Ja, hoor". En dan zei je: "Nu, ok, ik bewaak de container tot die de grenzen van mijn arrondissement is gepasseerd". Daarna is het jullie container. Het is anders geworden in de jaren 1994/1995. In sommige gevallen ben ik zelfs overgegaan tot het maken van een convenant met de desbetreffende officier. Eind jaren tachtig, begin jaren negentig was het echter heel gebruikelijk om te handelen zoals ik heb aangegeven. Ik weet zeker dat ik voor bijvoorbeeld het arrondissement Dordrecht minstens drie containers heb door laten gaan die dan voor mevrouw Van Maren-van der Kaaij bestemd waren. Dat was geen probleem.

De **voorzitter**:

Het klimaat was toen toch zo dat het normaal was?

De heer **Valente**:

Het was normaal, ja.

De **voorzitter**:

Verder kan er toen toch best mede onder uw verantwoordelijkheid zijn doorgelaten?

De heer **Valente**:

Nee, dat is niet waar. Op dat moment was ik alleen verantwoordelijk tot de grenzen van mijn arrondissement. Het ligt nu anders, want sinds 1993 ben ik landelijk bevoegd. Ik ging indertijd af op mededelingen van de collega's. Als iemand tegen mij zei: "Ik heb een gecontroleerde aflevering en een traject", wie ben ik dan om mijn collega te gaan onderzoeken? In die tijd lag het heel anders, voorzitter. Vandaag zou het misschien anders zijn.

De **voorzitter**:

En er werd later ook niet teruggevraagd wat ermee gebeurd was? Dat deed u niet?

De heer **Valente**:

U moet bedenken: het zijn collega's onder elkaar. Ik ga, althans, ik ging niet mijn collega's toetsen.

De **voorzitter**:

Goed. De heer Koekkoek gaat met u verder over het traject Gooi en Vechtstreek.

De heer **Valente**:

Gooi en Vechtstreek. Uitstekend.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Valente, wist u ervan dat de heer Van der Putten de telefoongesprekken opnam die hij met u voerde?

De heer **Valente**:

Nee, voorzitter.

De heer **Koekkoek**:

Wat is uw oordeel daarover?

De heer **Valente**:

Ik denk dat mijn oordeel over de heer Van der Putten al heel duidelijk is, in de stukken die ik heb geschreven.

De heer **Koekkoek**:

Nee, dat vraag ik niet. Ik vraag uw oordeel over het opnemen van gesprekken.

De heer **Valente**:

Niet acceptabel, niet aanvaardbaar.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u het niet gewenst, om duidelijkheid te hebben over de voortgang van een zaak, dat ook vastligt wat voor gesprekken zijn gevoerd?

De heer **Valente**:

Daar zou ik geen bezwaar tegen hebben, maar dan moeten beide partijen daarvan op de hoogte zijn. Dat was niet het geval.

De heer **Koekkoek**:

U vindt het niet aanvaardbaar. Vindt u het ook onrechtmatig?

De heer **Valente**:

Dat is een mooie vraag. Ik denk dat het niet onrechtmatig is, gelet op artikel 139, n van de leden daarvan, van het Wetboek van Strafrecht. Ik heb wel even een curiositeit voor u. In de zaak-A tegen Frankrijk voor het Europees Hof, een zaak van 1995, waarin een soortgelijke operatie is verricht door een informant van de politie, waardoor een crimineel wordt afgeluisterd, zegt het Hof dat dit een behoorlijke inbreuk is op artikel 8 van het Europees Verdrag, dus op de privacy. Ik denk dat ik, als ik er iets van zou willen maken, daar misschien met succes een beroep op zou kunnen doen.

De **voorzitter**:

Maar voor politie-infiltranten is dit toch aan de orde van de dag, namelijk beplakt en bezakt met af luisterapparatuur?

De heer **Valente**:

Ik heb dat horen zeggen.

De **voorzitter**:

Dat weet u toch?

De heer **Valente**:

Ik heb het gehoord.

De **voorzitter**:

De heer Van der Putten deed dus toch niet anders dan hetgeen de politie ten aanzien van criminelen doet, namelijk met medeweten van n van de deelnemers aan het gesprek?

De heer **Valente**:

Ik ben geen crimineel.

De **voorzitter**:

Dat moet ik aannemen.

De heer **Valente**:

Althans, ik zou zeggen: licht even mijn strafblad. Ik vind dat die vergelijking niet opgaat.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil met u enkele zaken bespreken die hebben gespeeld. De eerste betreft de invoer van een container met een aantal duizenden kilo's hasj.

De heer **Valente**:

5000 kilo.

De heer **Koekkoek**:

U noemt het aantal, dus ik zal dat verder ook doen. U hebt de vorige keer tegen ons gezegd dat u tegen gesloten CID-trajecten bent.

De heer **Valente**:

Nog steeds.

De heer **Koekkoek**:

In deze zaak bent u er kennelijk aanvankelijk mee akkoord gegaan dat een loods wordt gehuurd, dat zaken goed met een informant worden doorgesproken...

De heer **Valente**:

Zeker.

De heer **Koekkoek**:

...en dat een andere onderzoeksingang wordt verzorgd om de zaak tactisch te kunnen aanpakken. Was er in dit geval dan geen sprake van een gesloten CID-traject?

De heer **Valente**:

Dat is mij gaandeweg gebleken. Dat verklaart ook waarom ik een "move" heb gemaakt om ervan af te komen.

De heer **Koekkoek**:

Maar als u...

De heer **Valente**:

Mag ik dit even afmaken?

De heer **Koekkoek**:

Legt u het uit.

De heer **Valente**:

Ik ben op 19 april van dit jaar bezocht door de heer Van der Putten. Wij spreken eerst over een vergadering die de heer Van der Putten heeft gehad op 25 maart met collega Van der Veen, collega De Groot, de chef CID Haarlem, de chef CID Rotterdam enzovoort. Ik vraag hem: "Wat is er op die vergadering besproken, waarom weet ik er niets van af, waarom gaat mijn chef CID naar een vergadering met andere CID-officieren waar ik niets van afweet?" Mij wordt dan uitgelegd dat er een probleem is in het Rotterdamse met betrekking tot een informant, dat het de bedoeling zou zijn om 19.000 kilo hasj te importeren, hetgeen wellicht op de markt terecht zou komen en dat hij zich daartegen heeft verzet.

De heer **Koekkoek**:

Ik heb het nu over de 5000 kilo.

De heer **Valente**:

Voorzitter, mag ik even vertellen hoe het gegaan is? U stelt een vraag en als u daar een antwoord op wilt hebben, zult u toch naar mij moeten luisteren.

De heer **Koekkoek**:

Ik luister heel goed, maar als het mij niet duidelijk is...

De heer **Valente**:

Dan mag u mij onderbreken.

De heer **Koekkoek**:

...dan neem ik de vrijheid om te interrumpen.

De heer **Valente**:

Ok, wij verstaan elkaar.

De heer **Koekkoek**:

Laat u zich daar verder niet door weerhouden.

De heer **Valente**:

Intussen waren de problemen in het Rotterdamse met hetgeen later bekend werd als de Bever-zaak, in de pers geweest, dus dat er verdovende middelen op de markt terecht waren gekomen. Ik heb de heer Van der Putten op die dag gevraagd: "Hebben wij iets met dat traject te maken, zitten wij erin?" Nee hoor, was het antwoord, dat is niet zo. Vervolgens - dat is letterlijk en figuurlijk - kreeg ik een "bill of lading" voorgeschoteld, een laaddocument waarmee containers ingevoerd worden. Mij werd verteld: "Ik heb een informant, dat is een informant die jij wel kent, want die is bij jou aangemeld op 10 februari. Die informant heeft een bill of lading en gaat voor criminelen een container binnenhalen. Ga je daarmee akkoord?" Ik ging daarmee akkoord. Ik kan mij niet meer precies herinneren of ik op die dag toestemming heb gegeven om de loods en het transport met crimineel geld te bekostigen. Ik meen dat het niet zo is, maar ik kom daar zo nog op terug. Ik heb de zaak getoetst en zoals het was bedacht, was er in mijn optiek geen sprake van infiltratie.

De **voorzitter**:

Maar er was wel sprake van de loods met het criminele geld.

De heer **Valente**:

Ik had een voorwaarde: dat alles gepakt zou worden. Ik wilde absoluut geen gram op de markt hebben. Als tweede voorwaarde had ik dat het volledig onder controle van de politie moest gebeuren. Daaraan inherent was dat de politie moest transporteren en dat de loods onder beheersing van de politie moest zijn. In mijn optiek was de informant ook echt een informant en pleegde hij zelfs geen strafbare feiten, want hij gaf een "bill of lading" aan de politie. Hij voerde dus wel verdovende middelen in, maar bij het invoeren in de zin van artikel 1 Opiumwet moet het gaan om het binnen Nederland brengen van verdovende middelen met het doel om te verspreiden, dus onder gebruikers.

De **voorzitter**:

Mag ik even...

De heer **Valente**:

En moment. Ook zegt...

De **voorzitter**:

Mag ik u toch even onderbreken?

De heer **Valente**:

Voorzitter, ik ben met een juridisch verhaal bezig. Laat u mij dat even afmaken, ik kom zo op de vraag.

De **voorzitter**:

Graag, ja.

De heer **Valente**:

De opzet van de informant was niet gericht op het invoeren in de zin van de Opiumwet en ook hij zou dus niet strafbaar zijn.

De **voorzitter**:

Dat is op z'n minst betwistbaar, mijnheer Valente.

De heer **Valente**:

Dat is niet betwistbaar.

De **voorzitter**:

Juristen mogen elkaar toch altijd betwisten?

De heer **Valente**:

Het is een leerstuk dat al uitgekauwd is. Mijnheer Koekkoek kan daar, denk ik, meer over vertellen.

De **voorzitter**:

Het is toch op z'n minst betwistbaar dat er geen enkel strafbaar feit gepleegd zou worden? Zullen wij het daarop houden?

De heer **Valente**:

Ik denk van niet.

De **voorzitter**:

Het andere punt dat nog belangrijker is, is het punt van het criminele geld waar de heer Van der Putten vanmorgen ook mee gekomen is. U zegt later: " 50.000 is veel te veel, dat wil ik sowieso niet". Maar het gaat nu even om het principe. Hebt u expliciet gezegd: "Nee, dat doen wij niet"?

De heer **Valente**:

Het punt van het principe, dat is een vraag die ik mij later heb gesteld. Op dat moment heb ik mij die vraag niet gesteld. Ik zeg ook dat ik niet weet of ik op 19 april over de kosten van de loods en het transport heb gesproken, maar ik heb er zeker wel op de 24ste over gesproken. Ik laat dat nu even buiten bespreking; ik kom daar zo op terug. Op dat moment besepte ik dat ik met een container en een transport te maken had en ik had behoefte aan technische ondersteuning. Er is toen ter plekke besloten dat de heer Teeven dit traject zou kunnen trekken en ik heb toen de heer Teeven erbij gehaald. Die heeft toen ook naar de "bill of lading" gekeken.

De heer **Koekkoek**:

U wilt niet weten van een gesloten CID-traject. Er is sprake van het huren van een loods, daar weet u van.

De heer **Valente**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Er is ook sprake van afspraken met een informant. U wist toch van het huren van een loods in die 5000 kilo-zaak?

De heer **Valente**:

Ja, dat wist ik wel. Dat is door de politie gedaan. Ik meen dat de politie op dat moment niet infiltreerde. De politie houdt geen contact met de crimineel. Het enige dat de politie doet, is wat de informant eigenlijk had moeten doen. De informant is benaderd door de crimineel om het spul binnen te brengen en de politie neemt, ter wille van de beheersing van het traject, dat stukje invoer van de haven naar een loods en het vervolgtraject over van de informant.

De heer **Koekkoek**:

En toen er sprake was van het huren van een loods, ging u ervan uit dat de politie die loods huurde. Dat was ook zo, alleen gebeurde het met geld van de informant.

De heer **Valente**:

Ik weet niet of ik daar op 19 april over gesproken heb. Op de 24ste ben ik daarmee akkoord gegaan. Dat staat ook in alle stukken die ik geproduceerd heb. Ik moet mij nu even corrigeren: het was de 25ste, 's middags.

De heer **Koekkoek**:

U bent ermee akkoord gegaan dat het geld van de crimineel kwam?

De heer **Valente**:

Ja hoor, met geld van de criminele organisatie.

De heer **Koekkoek**:

Bent u dan nog steeds van mening dat er geen sprake was van een gesloten CID-traject?

De heer **Valente**:

Nee, want als de zaak voor de rechter zou verschijnen, zou ik dat ook opengooien.

De **voorzitter**:

Ondanks de positie van de informant?

De heer **Valente**:

Nee, het was geen infiltrant. De politie had het gedaan, dus dan zou de politie een verklaring voor de rechter moeten afleggen.

De **voorzitter**:

Dan had de politie het toch ook moeten zeggen, als een slimme advocaat zou vragen hoe de politie het dan betaald heeft?

De heer **Valente**:

Ik zou dat geen probleem vinden. Wat mij betreft, was er op dat moment geen sprake van een gesloten traject. De zaak evolueerde tot de 25ste. Toen ging ik er anders over denken.

De **voorzitter**:

25 april?

De heer **Valente**:

Ja, 25 april.

De **voorzitter**:

Jan Tabak?

De heer **Valente**:

Nee, dat is 26 april.

De **voorzitter**:

Ja, 26 april Jan Tabak.

De heer **Valente**:

Op 25 april, ergens in de middag. Uit mijn hoofd zou ik zeggen dat het even voor n uur 's middags is geweest. Ik had al met collega Teeven gesproken en die had mij, op grond van zijn ervaring met het containertraject uit 1993, al gewaarschuwd en gezegd: "Wij zitten nagenoeg in het Delta-traject". Dan treedt een heel andere situatie op. Op de 25ste krijg ik ook een volledige uitleg hoe het zit en op dat moment heb ik nagenoeg de zekerheid dat ik daarin terecht ben gekomen. Dan loop ik bij Hans Vrakking binnen, de hoofdofficier, en ik vertel hem dat de smeerpijp of de slurf - dat zijn de termen die ik altijd voor het containertraject gebruik - bij ons is terecht gekomen.

De heer **Koekkoek**:

Misschien mag ik toch nog op enige details verder ingaan, want wij komen vanzelf terug bij de verschillende zaken. Was u op de hoogte van de verdiensten van de informant?

De heer **Valente**:

Nee.

De **voorzitter**:

Het punt van de 250 per kilo.

De heer **Valente**:

Ik was niet op de hoogte van de 250 per kilo. Mijn bedoeling was om alles te pakken, dus ik kon niet begrijpen, althans tot gisteravond niet, dat de informant geld zou hebben verdiend aan dat traject. Na lezing van stukken, gisteravond, is bij mij iets heel anders opgekomen en dat wil ik u toch niet onthouden. Ik heb hier een informantendossier en ik zal even iets uit dat informantendossier gaan citeren.

De **voorzitter**:

Vindt u dat verstandig?

De heer **Valente**:

Ik kan het doen op een verstandige manier. Ik vind dat het wel belangrijk is om dit te doen.

De **voorzitter**:

Dan moet u dat stuk ook wel aan ons willen geven.

De heer **Valente**:

Dit stuk is al in uw bezit.

De **voorzitter**:

Het informantendossier?

De heer **Valente**:

Ja, de heer Teeven heeft het de vorige keer al aan u overgedragen.

De heer **Koekkoek**:

Dit betreft nog steeds de 5000 kilo?

De heer **Valente**:

Ja, ja. U beseft dat ik dit dossier pas half mei heb gekregen, 19 mei of iets dergelijks. Ik heb daar iets heel frappants in gevonden. Je moet het tien keer lezen om te snappen wat erin staat. Maar op 2 mei is er een gesprek tussen de heer Van der Putten en de informant. Ik lees daar even iets uit voor en ik zal daarbij dingen die in de richting van de informant zouden kunnen duiden, er natuurlijk uitlaten: "Met hem twee mogelijkheden besproken om de partij bij elkaar te houden. Aangegeven dat wij mogelijk voor een klant voor de hele partij kunnen zorgen." Kennelijk was er op dat moment niet eens iemand die de partij wilde hebben, dus totaal iets anders dan mij voorgespiegeld werd.

De heer **Koekkoek**:

Ook niet voor een deel van de partij?

De heer **Valente**:

Kennelijk niet, dat lees ik hieruit. Verder citeer ik: "Over het weekeinde tillen in verband met traject Engeland". Het traject Engeland is mij volstrekt onbekend. Dat is nooit ter sprake geweest. Ik vervolg: "Frits heeft informant aangegeven" - nu komt het - "dat wij de zaak zo lang mogelijk blijven rekken, voordat wij besluiten om binnen te springen. Wij zullen blijven inspelen op de belangen van de informant, maar mocht dat niet ..., dan moet de informant een ondernemingsrisico incalculeren". Daarna komt de plaats van overdracht en die zal ik niet noemen. Voorzitter, hier was ik helemaal niet van op de hoogte. Wat ik hieruit kan destilleren, in vergelijking met de problemen die ik heb gehad - u hebt een telefoongesprek van 27 april, waarin Van der Putten probeert mij van alles te laten doen en waarin hij constant zegt dat ik...

De **voorzitter**:

Ja, om even terug te komen op dat gesprek van de 27ste april...

De heer **Valente**:

U weet dat de partij in twee delen is geleverd. Ik wilde het tweede deel steeds naar de vuilverbranding laten overbrengen, maar telkens weer werd ik gebombardeerd met problemen van de informant en de veiligheid van de informant. Collega Craemer - toen zat ik al in het Middelburgse - is gebeld en er is zelfs gezegd: "Als dat rechtstreeks naar de vuilverbranding gaat, zoals Jo Valente dat wil, zou hij zelf risico lopen". Er is geen sprake van risico. Men houdt vanuit de CID rekening met de belangen van de informant. Inderdaad heeft de informant wellicht geld verdiend, uiteraard niet geld uit de staatskas of van de belastingbetaler, maar geld van z'n maatjes.

De heer **Koekkoek**:

Kunnen het ook andere belangen zijn dan alleen financiële?

De heer **Valente**:

Wat is een bedrijfsondernemingsrisico anders? Ik vertaal dat alleen als financiële belangen.

De **voorzitter**:

U hebt ook niet verder gevraagd hoe de informant wordt betaald: tip, tonen, voorkoop, of niet?

De heer **Valente**:

Dat is op dat moment niet ter sprake geweest. Er is een ontwikkeling geweest van de 19de naar de 25ste, waarbij ik erachter kom dat ik wellicht in het zogenaamde Delta-Bever-traject zit. Op dat moment gaat mijn belangstelling niet meer zozeer uit naar dit traject, want ik heb daar geen zin meer in. U leest ook dat ik op de 28ste zelf heb gezegd dat ik van dat gedonder af wil zijn. Het is dus niet meer ter sprake geweest.

De **voorzitter**:

Waarom hebt u op de 27ste april, in het gesprek dat wij in het vorige verhoor ook met de heer Van der Putten hebben doorgenomen, dan niet gewoon gezegd: "Frits, we kappen ermee"?

De heer **Valente**:

Ik zeg een paar keer...

De **voorzitter**:

Het wordt duidelijk dat u ermee in uw maag zit, dat u het eigenlijk niet wilt, maar u zegt niet gewoon: "Frits" - u spreekt elkaar toch zo aan, nietwaar, Jo en Frits...

De heer **Valente**:

Ja, Frits en Jo.

De **voorzitter**:

U zegt dus niet: "Frits, we kappen ermee"?

De heer **Valente**:

Nee, dat zeg ik niet.

De **voorzitter**:

Dat was misschien duidelijker geweest.

De heer **Valente**:

Ik denk dat ik overduidelijk ben geweest. Ik heb gezegd: "Op dit ogenblik is mijn gedachte om het spul te pakken zonder verdachte. Wij moeten het traject op een goede manier beindigen, zonder dat er schade voor wie dan ook ontstaat. Maar wij kunnen niet tegen de wil van de zaaksofficieren dingen gaan doen" Nou. dat is overduidelijk.

De **voorzitter**:

Maar u zegt op dat moment dus niet tegen Van der Putten dat het u te veel riekt naar Delta?

De heer **Valente**:

Ik heb hem herhaaldelijk gevraagd of dit het Delta-traject was. Ook collega Teeven heeft hem herhaaldelijk gevraagd of wij in het Delta-traject zaten. Telkens heeft hij "nee" gezegd. Kijkt u maar naar de verslagen van gesprekken die in uw bezit zijn. Wij hebben het dus herhaaldelijk gevraagd, maar er is "nee" gezegd. Aan de andere kant moet ik niet ontkennen dat ik op dat moment ook interesse had om erachter te komen of ik inderdaad in het Delta-traject zat.

De **voorzitter**:

Juist. Dus u zegt... Daar bent u misschien niet duidelijk.

De heer **Valente**:

Ik heb gezegd: "Ik wil geen verdachte hebben." Ik weet dat ik in een infiltratietraject zit, of nagenoeg in zo'n traject zit. Dan treedt het tweede mechanisme in, namelijk dat ik daar geen zin ik heb. Dus geen verdachte pakken en geen zaak. Maar uiteraard wil ik weten waar ik zit, ik wil het ook onderzoeken. Ik heb al op de 25ste groen licht gekregen van mijn hoofdofficier om het te onderzoeken".

De heer **Koekkoeck**:

Mag ik nog een verduidelijking vragen?

De heer **Valente**:

Jazeker.

De heer **Koekkoeck**:

U citeert uit het informantendossier een gesprek op 2 mei.

De heer **Valente**:

Ik heb nog mr te citeren, hoor.

De heer **Koekkoeck**:

Daar krijgt u gelegenheid voor.

De heer **Valente**:

Dank u.

De heer **Koekkoeck**:

Daarin is sprake van het "blijven rekken". Waar sloeg dat volgens u op?

De heer **Valente**:

Ik wilde een partij pakken op dat moment, zonder verdachte. Ik wil het zo spoedig mogelijk beindigen.

De heer **Koekkoeck**:

Ja, u wilt ervan af.

De heer **Valente**:

Men wil het echter blijven rekken. Als het zo is - ik ga nu filosoferen - dat de informant, of beter gezegd de infiltrant, want dat is een infiltrant, door z'n maatjes is betaald, dan past dat rekken helemaal in het beeld. Het spul is bij zijn maatjes en dan moet hij tijd hebben om zijn geld te incasseren.

De heer **Koekkoek**:

Dat is een mogelijkheid, maar misschien kunnen wij ook een andere mogelijkheid opperen, namelijk dat het rekken nodig was om te kijken of men bij de criminele organisatie waar het andere deel van de partij kwam, tot aanhouding over kon gaan.

De heer **Valente**:

Maar ik wil geen aanhoudingen verrichten. Dat weet men al op de 27ste, dus op 2 mei is het overduidelijk dat ik geen aanhoudingen wil verrichten. Dat heb ik toch gezegd? Waar is dat rekken dan voor?

De heer **Koekkoek**:

Dan kan dat rekken alleen voor een ander doel zijn...

De heer **Valente**:

Wat is "ondernemingsrisico"?

De heer **Koekkoek**:

Dat kan van alles zijn.

De **voorzitter**:

"Ondernemingsrisico" kan toch ook zijn dat de informant moet worden afgeschermd? Het hoeft toch niet alleen te slaan op geld?

De heer **Valente**:

Nee, dat is geen ondernemingsrisico.

De **voorzitter**:

Ik weet niet hoe u dat in die kringen noemt.

De heer **Valente**:

Nee, voorzitter, dat is geen ondernemingsrisico. Laten wij elkaar maar gewoon recht in de ogen kijken.

De heer **Koekkoek**:

Wanneer raakte u ervan op de hoogte hoe het eigenlijk zat, bijvoorbeeld het bedrag dat voor de loods is betaald. U dacht dat het ging om een paar honderd gulden.

De heer **Valente**:

Daar kom ik pas achter ergens halverwege mei, bij de 17.000 kilo.

De **voorzitter**:

Dat zijn dezelfde 17.000 kilo.

De heer **Valente**:

Overigens, dat is ook heel opvallend: het lezen van stukken kan heel leerzaam zijn. Ik vind in hetzelfde informantendossier...

De heer **Koekkoek**:

Had u daar niet eerder in gekeken?

De heer **Valente**:

Ja, maar met andere ogen. De informatie die de heer Van der Putten heeft geponeerd, heeft mij aan het denken gezet en ik ben ook met andere ogen naar zaken gaan kijken. Dat met die 17.000 kilo is heel mooi. Op 10 mei registreert hij in zijn informantendossier dat hij door de informant over die 17.000 kilo wordt geïnformeerd. Maar als u kijkt in de stukken die u heeft, ziet u dat collega Teeven op 8 mei de heer Van der Putten bezoekt en door Van der Putten al op 8 mei op de hoogte wordt gebracht van het feit dat er 17.000 kilo in aantocht is. Hoe weet hij dat dan, als de informant het hem nog helemaal niet heeft verteld? Dat is voor mij een openstaande vraag die ik ga onderzoeken. Op het moment dat de 17.000 kilo ter sprake kwam, heb ik gezegd: "Ik ga geen stap verder voordat ik de informantendossiers heb". Met veel rekken en trekken heb ik uiteindelijk op, uit mijn hoofd gezegd, 19 mei van de heer Bijlsma aangereikt gekregen. Ik heb eerst met de heer Bijlsma

een stevig gesprek gehad en aan het eind van dat gesprek gaf hij de informantendossiers die er aanvankelijk niet waren, toch maar aan mij. Na het gesprek ben ik die informantendossiers gaan lezen en toen schrok ik mij rot. Ik dacht: "50.000, hoe kan dat nou?" Daarop volgde een gesprek op 24 mei, waarvan zowel door mij als door de heer van der Putten aantekening is gemaakt. Beide aantekeningen sporen echt met elkaar. Eerst zei Van der Putten dat ik volledig op de hoogte was van het bedrag van 50.000, maar toen ik hem stevig aanpakte, kwam hij daarop terug en zei hij: "Nee, inderdaad hebben wij niet over bedragen gesproken, maar je wist wel dat het betaald was". Ja, dat wist ik wel. En ik zei toen: "Ik dacht dat het om 3000 of 4000 zou gaan". Op zichzelf is het voor uw vraag onbelangrijk of het 3000 was, of 50.000.

De heer **Koekkoek:**

Ik meende dat u dacht dat het om enkele honderden guldens ging.

De heer **Valente:**

Nee, enkele duizenden guldens.

De **voorzitter:**

Als u die andere connecties allemaal niet had gelegd, was u er dan misschien wel mee doorgestaan? Het was toch niet zozeer de zaak zelf die u op een ander idee heeft gebracht? Nee, het was de extra informatie die u kreeg over mogelijke betrokkenheid bij andere trajecten. Wat Van der Putten hier zegt, blijft overeind staan: Op 19 april kon hij ervan uitgaan dat u akkoord was gegaan, ook met het huren van een loods.

De heer **Valente:**

Omdat ik maar halve informatie kreeg. Ja, ik ga akkoord met van alles als ik maar de helft van de informatie krijg.

De **voorzitter:**

En op 27 april zegt u niet: Wij stoppen ermee.

De heer **Valente:**

Nee, want dan...

De **voorzitter:**

En dan denkt u nog enige tijd: als ik toch doorga, krijg ik misschien ook nog een paar andere dingen te weten. Het is dus toch allemaal minder duidelijk dan bij het eerste verhoor, toen u zei: Infiltratie, never, nooit.

De heer **Valente:**

Dat heb ik nooit gezegd, voorzitter. Leest u mijn verklaringen er maar op na. Ik heb gezegd: Ik ben tegen gesloten trajecten. Ik wil het ook wel even citeren, hoor.

De **voorzitter:**

Geen infiltranten, zo zei u.

De heer **Valente:**

Nee hoor. Ik zoek het op.

De heer **Koekkoek:**

Op welke bladzijde bent u nu?

De heer **Valente:**

Op bladzijde 31, waar het gaat over infiltranten. Ik zeg daar: "Maar goed, zou er een situatie zijn waarin dat wel kon, dan deed ik het wel". De heer De Graaf stelt dan een vraag en ik antwoord daarop: "Misschien wel". Dan komt de vraag: "Infiltranten dus niet?" en ik antwoord: "Nee, omdat dit niet kan". Ik voeg eraan toe dat, als het wel zou kunnen, als ik een kroongetuigeregeling zou hebben enz., ik het wel zou doen.

De **voorzitter:**

U zegt in het eerste verhoor ook: "Maar als u mij in de huidige omstandigheden zou vragen of ik die methode zou toepassen, zeg ik: nee".

De heer **Valente:**

Dat is echt de IRT-methode. Ik kom in de IRT-methode terecht en dan zeg ik: geen verdachte, enz. Dit is dus een volledige bevestiging van hetgeen ik gezegd heb en niet tegenstrijdig. Lees het maar goed.

De **voorzitter**:

Nu, wij mogen de conclusies trekken, u...

De heer **Valente**:

Ja, u trekt conclusies, maar ik kijk naar feiten en omstandigheden.

De heer **Koekkoek**:

Wij trekken de conclusies later.

De heer **Valente**:

Ja, ik wacht op uw rapport.

De heer **Koekkoek**:

Wat opvalt is, dat u in de telefoongesprekken aan de heer Van der Putten meldt: er is geen zaaksofficier te vinden.

De heer **Valente**:

Dat is ook zo.

De heer **Koekkoek**:

Ja, dat geloof ik ook wel, maar hoe komt dat? Is het niet vreemd dat er geen zaaksofficier te vinden is, om de zaak tactisch te maken?

De heer **Valente**:

Omdat het in geen enkel traject past. Van der Putten probeert de zaak te duwen in twee trajecten die lopen, een traject van collega Witteveen en een traject van collega Teeven. Die zaak past er echter van geen kant in.

De heer **Koekkoek**:

Daar is kennelijk verschil van mening over.

De heer **Valente**:

Het openbaar ministerie heeft de leiding over de opsporing en heeft het gezag. U kent mijn standpunt, dat ook heel duidelijk in het gesprek naar voren komt: ik ben alleen ondersteunend, de zaaksofficieren bepalen het. Dat houd ik overeind; zo is het ook gegaan. Ik zeg in dat gesprek duidelijk - daarom ben ik wel blij dat het is opgenomen - dat ik CID-officier ben en dus geen zaak ga trekken.

De heer **Koekkoek**:

Er moet dus een zaaksofficier zijn, maar die is niet te vinden.

De heer **Valente**:

Nee, die hebben daar geen zin in.

De heer **Koekkoek**:

Die is niet te vinden, omdat het niet aansluit bij andere zaken.

De **voorzitter**:

En ook omdat u er geen zin in heeft, nietwaar?

De heer **Valente**:

Ik heb daar ook geen zin in, inderdaad.

De **voorzitter**:

Dus dat speelt wel een grote rol.

De heer **Koekkoek**:

Speelt het dan zo'n rol dat wij moeten zeggen: dit is een smoes?

De heer **Valente**:

Dat is uw interpretatie. Dat is niet zo.

De heer **Koekkoek**:

Nee, het is een vraag.

De heer **Valente**:

Het is geen smoes. Ik heb geen zaaksofficier.

De heer **Rouvoet**:

U zei eerder dat u erachter kwam hoe het in elkaar zat en u zei toen: "Vandaar mijn move om ervan af te komen". Is dit die "move", dat er geen zaaksofficier is?

De heer **Valente**:

Dat is een onderdeel daarvan. Ik zei dat ik geen verdachte wilde hebben en ervan af wilde op een manier die voor iedereen acceptabel was. Dat staat er ook in, al is het met andere woorden. Mijn zaaksofficieren hadden er natuurlijk ook geen zin in. Er is niemand die in zo'n traject terecht wil komen. U moet overigens weten dat de heer Teeven, net zoals ik, op dat moment er volledig van op de hoogte is dat wij in het Delta-traject zitten. Wij zitten dus niet in n zaak met n informant, maar in een hele lijn van infiltratie. Als u een andere zaak analyseert die zich in de tijd van collega Van der Kerk heeft afgespeeld in Gooi en Vechtstreek, ziet u precies hetzelfde beeld: uit een doorlopend traject van infiltratie wordt een zaak gelicht en die wordt bij de officier gedeponereerd welke vervolgens die zaak afwikkelt, niet wetende wat er omheen zit. Als je alleen sec de informatie bekijkt, ging het gewoon om een simpele, ordinaire gecontroleerde aflevering, zoals er zoveel zijn geweest eind jaren tachtig, begin jaren negentig. Overigens is zo'n aflevering niet erg effectief, want je krijgt nooit de grote jongens bij zo'n container. Die zijn immers niet gek.

De heer **Koekkoek**:

Dus u bedoelt: ongecontroleerde aflevering?

De heer **Valente**:

Nee, gecontroleerde aflevering, want de bedoeling was om alles te pakken. Daar zou ik althans voor zorgen en daar heb ik ook voor gezorgd, althans daar heeft de zaakofficier de heer Teeven voor gezorgd. Na het afleveren bij de lods heeft Teeven het van mij overgenomen.

De heer **Koekkoek**:

In een andere zaak, waarbij het naar ik meen ging om een container met 17.000 kilo...

De heer **Valente**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Daar maakt u de opmerking dat de zaak eventueel bij een ander arrondissement gedropt zou kunnen worden.

De heer **Valente**:

Nee hoor, dat is niet gezegd. Die opmerking is heel makkelijk te verklaren. Je zit met de veiligheid van de informant. Ik snap niet dat ze aan het rekken zijn. Dat is mij op dat moment niet duidelijk, want ik weet niet van het verhaal dat de informant gigantische bedragen betaald krijgt van z'n maatjes. Ik probeer dus een oplossing te vinden om iedereen tevreden te stellen. En van die oplossingen is om, met toestemming van een collega, de zaak bij een ander arrondissement onder te brengen en dan daar alleen de politie te tippen op een moment dat er geen verdachten bij zijn, dus de politie gewoon alleen hasj te laten afvoeren. Op die manier is de informant voldoende afgeschermd ten opzichte van z'n maatjes en ben ik van die hasj af. Dat wil ik namelijk op dat moment. Hetzelfde speelt bij de tweede tranche. Dan is het veel leuker. Het blijft wekenlang in een lods liggen. Ik wil het eerst naar de vuilverbranding afvoeren, maar dat gaat niet, dat mag niet, omdat de informant gigantische risico's zou lopen. In de tweede tranche had ik het dossier al in mijn bezit, maar ik heb het toen niet met het inzicht van vandaag gelezen, anders had ik geweten dat met de risico's van een informant iets heel anders werd bedoeld. In de tweede aflevering heb ik een hele poppenkast op poten moeten zetten om dat spul door de CID aan de tactische recherche te doen leveren, dit alles met het doel de informant af te schermen.

De heer **Koekkoek**:

En hoe is dat afgelopen?

De **voorzitter**:

Het is goed afgelopen.

De heer **Valente**:

Ik kan beter niet vertellen hoe het afgelopen is, maar goed: het is goed afgelopen.

De heer **Koekkoek**:

In een andere zaak waarover wij een rapport hebben van de heer Van der Putten van 25 april, een zaak die speelt in het midden van het land, schrijft u in eerste instantie met de hand "nee", en later...

De heer **Valente**:

Dan "ja" en dan weer "nee".

De heer **Koekkoek**:

Later schrijft u alsnog na toelichting akkoord te gaan.

De heer **Valente**:

En daarna weer "nee".

De heer **Koekkoek**:

Is dit niet een wat wisselvallig beleid van de officier van justitie?

De heer **Valente**:

Nee, het is een officier van justitie die niet alle inzicht in n keer krijgt. Je moet eraan trekken. Uiteindelijk, als hij het volledige inzicht heeft... Het gesprek van 1 mei, een heel mooi telefoongesprek, heeft betrekking op die zaak. Lees dat maar even. Of moet ik even voor u voorlezen?

De heer **Koekkoek**:

Als u daar behoefte aan hebt, maar het is ons bekend.

De heer **Valente**:

Nu goed, dan lees ik het niet voor, maar het staat erin: "Ik wil niet dat informanten misdrijven plegen. Ik heb geen vertrouwen in dat traject. Ik heb op dit ogenblik een hele harde lijn en dat is: mijn informanten plegen geen misdrijven".

De heer **Koekkoek**:

U zegt: op dit ogenblik.

De heer **Valente**:

Ja, "op dit ogenblik" dat is het moment waarop het zich allemaal afspeelt.

De heer **Koekkoek**:

Dat betekent niet: ik dacht er eerder anders over?

De heer **Valente**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Of misschien: vroeger dacht ik er anders over?

De heer **Valente**:

In 1988, 1989 misschien wel, voorzitter.

De **voorzitter**:

Voor de geschiedschrijving, mijnheer Valente: U schrijft een paar dagen daarvoor wel op een bepaald rapport dat over dit traject gaat, dat u instemt met het periodiek doen uitrijden door een informant van partijen, ongeveer n keer per halfjaar.

De heer **Valente**:

Daar heb ik nooit mee ingestemd. Ik heb ingestemd met n container en als ik zie dat een tweede container eraan komt...

De **voorzitter**:

Het staat op het rapport hoor, echt waar.

De heer **Koekkoek**:

Het zou een abonnement worden.

De heer **Valente**:

Nee, dat is...

De **voorzitter**:

Het verzoek is om toestemming te verlenen de informant periodiek n keer een transport softdrugs...

De heer **Valente**:

Ja, ja.

De **voorzitter**:

Daar doel ik dus op.

De heer **Valente**:
Daar kom ik op terug.

De **voorzitter**:
Dat ontken ik niet, alleen proberen wij zo goed mogelijk in de hele rijstebrijberg...

De heer **Valente**:
Voorzitter, ook ik mag aarzelen.

De **voorzitter**:
Absoluut.

De heer **Valente**:
Ik ben ook een mens.

De **voorzitter**:
Het punt is dat u in het eerste verhoor zei: Mijn informanten plegen nooit misdrijven. Echter, als een informant een transport softdrugs uitrijdt... Ik weet niet hoe bij u de klok hangt en u bent zeker een beter jurist dan ik, maar ik kan mij niet voorstellen dat dit absoluut geen misdrijf is.

De heer **Valente**:
Nee, maar daar kom ik toch op terug?

De **voorzitter**:
Nu, akkoord.

De heer **Koekkoek**:
Maar u wilde het aanvankelijk wel en u hebt ook gesproken over de mogelijkheid om het voor te leggen aan de Centrale toetsingscommissie. Dan moet men toch weten waar het over gaat?

De heer **Valente**:
Maar daar kom ik ook op terug. Ik zeg immers op een bepaald moment: Ik doe het niet meer. Mag ik aarzelen?

De **voorzitter**:
Zeker.

De heer **Koekkoek**:
Als wetenschapper beantwoord ik uw vraag bevestigend.

De heer **De Graaf**:
Ik heb een vraag als kamerlid, voorzitter. U hebt kunnen aarzelen; dat begrijp ik. In het vorige verhoor nam u niet zo'n aarzelende positie in en hebt u in ieder geval mij de indruk gegeven - ik kan de citaten geven op de pagina's 18, 19 en 20 - dat u de man bent die al jarenlang zegt: niet mr dan passieve informatie ontvangen en geen actieve sturing.

De heer **Valente**:
Dat is ook zo.

De heer **De Graaf**:
Als u weet dat geld van een criminele organisatie door een informant aan de politie wordt gegeven om een loods te huren en als u weet, of daarover aarzelt, dat een informant een container uitrijdt, dan kunt u toch niet meer aan ons...

De heer **Valente**:
Nee, het is niet een container die hij uitrijdt. Het gaat om een andere zaak dan die container. Hij zou als chauffeur een transport rijden.

De heer **De Graaf**:
Maar dan kunt u toch in het eerdere verhoor niet meer aan ons het beeld geven dat u heel streng in de leer bent en zegt: alleen maar passieve informatie en de informanten mogen absoluut niets doen?

De heer **Valente**:
Wat u krijgt, is een blik in mijn afwegingen. U krijgt via gesprekken en de stukken gewoon inzicht in het feit dat ook ik wankel. Uiteindelijk kom ik toch op mijn pootjes terecht. Dat kunt u niet ontkennen. Ik doe het niet en u kunt niet hard maken dat ik het wel doe.

De **voorzitter**:

Nee, uiteindelijk doet u het niet.

De heer **Valente**:

Dat ik erover denk en erover wankel en soms door de duivel - dat woord is misschien wat overdreven, maar het is bijna Adam en Eva...

De **voorzitter**:

Adam en Eva? Is het de appel?

De heer **Valente**:

Dat ik soms aan het wankelen word gebracht en er soms bijna intrap, staat vast. U hebt een blik in de keuken gekregen en uiteindelijk heb ik "nee" gezegd.

De heer **De Graaf**:

U zegt nu dat u er soms bijna intrapt. Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Valente**:

Nu, er worden worsten voor je neus gehangen en op een gegeven moment ga je denken: Zou ik het nu misschien maar doen?

De heer **De Graaf**:

Het lijkt erop dat u daarmee suggereert alsof u voortdurend dreigt te worden belazerd.

De heer **Valente**:

O, lees maar. Zal ik nog mr vertellen over hoe ik belazerd ben? Ik dreig niet te worden belazerd, ik word gewoon belazerd. Ik wil dat u niet onthouden. De telefoongesprekken staan op papier en ik noem het gesprek tussen de heer Van der Putten en de heer Lengton van de RCID Rijnmond. Daar wordt op een gegeven moment gesproken over een informant, waarbij ik in het midden laat wie dat is, en dan wordt vervolgens gezegd: "Van der Putten wordt verzocht even een 4x4 te sturen over het gebeuren in Aalsmeer. Van der Putten zal proberen om zo'n ding in elkaar te vogelen. De informatie die Van der Putten heeft, past volgens Lengton in een tactisch onderzoek". Toen ik dit afgelopen woensdag door uw commissie uitgereikt kreeg, dacht ik: "Wat is dit, wat is dat gebeuren in Aalsmeer, dat zegt mij niets, ik snap er niets van". Ik ben dus maar verder gaan kijken en kwam in hetzelfde informantendossier een gesprek tegen op 27 april 1995: "Daarnaast gaf de informant door dat er aanstaande maandag een container arriveert met ijzerschroot, waarin een partij harddrugs zit". Dat is mij nooit verteld. Er wordt ook de naam van een verdachte genoemd; dat laat ik er even buiten, maar...

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Valente, is het verstandig om dit allemaal voor te lezen?

De heer **Valente**:

Dit kan geen kwaad, voorzitter.

De heer **Koekkoek**:

Maar...

De heer **Valente**:

Nee, ik moet dit voorlezen, want het moet duidelijk zijn hoe het in elkaar zit.

De heer **Koekkoek**:

Niet wie de informant is.

De heer **Valente**:

U moet goed luisteren. Er is hier getwijfeld aan hetgeen ik voor deze commissie heb gezegd en ik wil dat iedereen duidelijk is dat ik gewoon belazerd word. De transporteur zou genaamd zijn FMA uit Aalsmeer. Dat is wat aan mijnheer Lengton doorgegeven wordt. Als u in de rapportage van de heer Teeven en mij kijkt, ziet u dat wij het kladblok van de heer De Jongh hebben onderzocht (bladzijde 46) en daar komt naar voren dat n van de trajecten en n van de containers FMA is. Ik zat dus tot mijn haren in dat traject, maar zelfs als ik herhaaldelijk vraag of ik in dat traject zit, wordt het mij onthouden.

De **voorzitter**:

U zit blijkbaar met een deel van dezelfde adressen waar u niet van weet. Die conclusie kunt u trekken. Wij kunnen op dit moment niet al uw conclusies trekken. Dan zouden wij nog

eens goed naar het hele pakket moeten kijken. Ik meen dat wij hiermee het voornaamste verschil in uitleg zoals dat is gerezen in de vorige verhoren, behandeld hebben.

De heer **Koekkoek**:

Ik heb nog wel behoefte aan een enkele verduidelijking, voorzitter, over de zaak in het midden des lands die wij zojuist bespraken. U bent van plan om die zaak aan de toetsingscommissie voor te leggen. Dan moet u toch ook een concreet beeld hebben van hetgeen het traject inhoudt? Op dat moment zegt u daar geen "nee" tegen. Want een zaak moet serieus genoeg zijn, wil je die aan de toetsingscommissie voorleggen. Welk beeld hebt u van de zaak op het moment dat u van plan bent die aan de toetsingscommissie voor te leggen?

De heer **Valente**:

Ik heb het beeld dat ik van een gewone informatie overga naar een infiltratietraject... U luistert nu naar mij, voorzitter?

De **voorzitter**:

Ja, ik luister, de heer Koekkoek luistert en wij luisteren allemaal.

De heer **Valente**:

Ik heb op dat moment het beeld dat ik wellicht zou kunnen overgaan van een informatie naar een infiltratietraject en daar wil ik graag de mening van de commissie over hebben. Gaandeweg krijg ik meer inzicht in het einddoel van de zaak en kom ik zelf in mijn proportionaliteitsafweging tot de conclusie dat ik het niet wil. De afweging van het gebruiken van een dergelijk ingrijpend middel ten opzichte van de waarde van het doel van de zaak valt tegen. U vindt dat in het verslag van een gesprek dat ik op 9 juni voer met mensen van Gooi en Vechtstreek. Daar leg ik ook precies uit hoe ik tot die beslissing ben gekomen. Ik leg van A tot Z uit waarom ik aanvankelijk aarzelde en dacht "dat moet naar de commissie" en waarom ik op een gegeven moment rechtsomkeert heb gemaakt en "nee" heb gezegd.

De heer **Koekkoek**:

Dat is duidelijk. Het was wat wisselend, maar het ging hier om een infiltratietraject?

De heer **Valente**:

Het was een informatietraject, waarbij iemand gewoon meeloopt en meeluistert en daar informatie over brengt en vervolgens verzocht werd om actiever mee te gaan doen. Op zo'n moment moet je beslissen of je al of niet doorgaat. Ik heb uitgelegd dat ik bij andere zaken in het verleden vaak op dat moment de zaak heb afgebroken en ook hier ging het precies om zo'n traject. Ik aarzelde een tijd en dacht: Ik ga de visie van de commissie vragen. Tegelijkertijd kreeg ik meer inzicht in het doel van de operatie en toen kwam er een tijd van spanning, waarin ik ja, nee en ja koos.

De heer **Koekkoek**:

Zou hier sprake geweest zijn van een gedeeltelijk gesloten CID-traject?

De heer **Valente**:

U weet dat ik daartegen ben.

De heer **Koekkoek**:

Dat is mijn vraag niet.

De heer **Valente**:

Het zou geen gesloten CID-traject moeten zijn, maar dat is nog niet besproken. Het enige dat op dat moment besproken wordt, is of de informant strafbare feiten moet of kan gaan plegen en dus in mijn optiek infiltrant wordt. Hij gaat immers onder regie van de politie strafbare feiten plegen.

De heer **Vos**:

Ik zou een vraag stellen, voorzitter. Ik hoor de heer Valente vaak het woord "aarzeling" gebruiken. Is het risico aanwezig geweest dat uw aarzelingen tot stuurloosheid bij de betrokken politie aanleiding hebben gegeven?

De heer **Valente**:

Ik denk van niet. Kijk maar naar de gesprekken zelf. U krijgt nu een kijkje in de keuken en u kunt zelf uw conclusies trekken. Maar ik denk van niet.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Valente, u hebt eerder gezegd wat op een bepaald moment, "op dit ogenblik", uw gedachten zijn. Daarna zegt u: "Ik ben ook maar een mens die aarzelt en wankelt, maar uiteindelijk kom ik op mijn pootjes terecht". Komt u uiteindelijk op uw pootjes terecht door derden, namelijk de zaaksofficieren die eigenlijk toch een andere mening hadden dan uw oorspronkelijke akkoordbevinding, of door uw eigen worsteling met deze materie?

De heer **Valente**:

Uiteindelijk beslis ik altijd zelf.

De heer **Rabbae**:

Ja, dat weet ik, maar wordt u daarin beïnvloed door derden?

De heer **Valente**:

Uiteraard, ik praat met andere mensen en laat mij ook door andere mensen adviseren. Ik heb niet de wijsheid in pacht.

De heer **Vos**:

Ik heb nog een andere vraag, voorzitter, namelijk of het CID-traject zoals de heer Valente dat voorstelt, daadwerkelijk wel zo open is. Ik heb u horen zeggen, mijnheer Valente, dat u het open maakt door een politiefunctionaris te laten getuigen, maar dan blijft het in feite toch ook gesloten, omdat de informant als zodanig achter de kiezende wordt gehouden?

De heer **Valente**:

De naam van de informant wordt altijd afgeschermd en dat is ook in jurisprudentie toegestaan, zelfs bij het Europese Hof voor de rechten van de mens. Bij onder andere de zaak-Ldi kunt u het vinden.

De heer **Vos**:

In uw versie van het open traject legt u toch ook een drempel voor bepaalde informatie, door een politiefunctionaris te laten verhoren? In feite is dat toch ook gesloten?

De heer **Valente**:

Nee, dat is niet gesloten. Als de politie het spul bij de douane heeft opgehaald en naar een loods heeft gebracht, wordt dat geverbaliseerd.

De heer **Vos**:

Maar er is niet exact na te gaan wat de informant gedaan heeft, omdat de informatie naar voren komt via de mond van de politie.

De heer **Valente**:

Dat is het probleem met informanten. Dan zouden wij geen informanten meer moeten gebruiken.

De heer **Vos**:

Uw traject is derhalve net zo dicht als andere trajecten.

De heer **Valente**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Hierop voortbouwend: U hebt gezegd dat de kwestie van de loods en het feit dat die met crimineel geld zou worden gehuurd...

De heer **Valente**:

Dat zou open komen.

De heer **De Graaf**:

Dat zou open komen. Als u daarbij echter de rol van de informant niet wilt onthullen, vanwege het gevaar dat de identiteit van de informant bekend zou worden, dan kunt u de rechter toch niet alles vertellen? Dan is er toch sprake van een deels gesloten CID-traject, omdat u dat cruciale stukje, namelijk de informant...

De heer **Valente**:

U doelt nu op de identiteit van de informant?

De heer **De Graaf**:

Ik heb het over de omstandigheden die, als u het verhaal op tafel zou leggen, altijd terug te voeren zijn op de identiteit van de informant.

De heer **Valente**:

Daar zit altijd spanning in. Het is jargon, maar een geheel gesloten traject zou zijn dat het spul ergens wordt gevonden en mensen worden aangehouden, maar het deel tussen de douane en het vinden van het spul niet aan de rechter wordt voorgelegd. Dan is er in mijn optiek sprake van een geheel gesloten traject.

De heer **De Graaf**:

Ook u accepteert dat de rol van de informanten, als die meer is dan zuiver passief informatie verschaffen - en dat was het in dit geval - verborgen blijft voor de rechter, omdat anders de identiteit in gevaar komt.

De heer **Valente**:

Ja, dat moet ik accepteren, anders kan ik geen informanten meer gebruiken.

De heer **De Graaf**:

Nu, tenzij het puur passieve informatie is.

De heer **Valente**:

Ook als het alleen passieve informatie is, moet je het accepteren. Want je kunt nooit antwoord geven op de vraag hoe de informant aan de informatie komt. Stelt u zich voor dat dit tot een strafzaak zou hebben geleid. De eerste vraag die ik als raadsman van een verdachte zou stellen, is dan: Hoe komt de informant aan de "bill of lading"? Daar kan dan geen antwoord op worden gegeven, omdat anders bekend is wie de informant is. Dat blijft dus uiteraard altijd gesloten.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil ten slotte nog met u spreken - het is al een aantal keren aan de orde geweest - over het verwijt dat u eigenlijk de heer Van der Putten maakt, omdat u niet was ingelicht over het feit dat er verband was met het Delta-traject en de Bever-zaak. Wat was daar op zichzelf verkeerd aan, stel dat dit verband er zou zijn?

De heer **Valente**:

Dan zou ik in een infiltratietraject zitten en dat wilde ik weten.

De heer **Koekkoek**:

U bent daar op zichzelf niet tegen?

De heer **Valente**:

Als ik erin zit, wil ik het weten.

De heer **Koekkoek**:

Maar op zichzelf hoeft dat niet verkeerd te zijn?

De heer **Valente**:

Als het binnen mijn voorwaarden zou kunnen, dus als ik het allemaal open zou kunnen gooien, enz. Als u straks met het kabinet een wet zou kunnen maken over getuigebeschermtng - het is ideaal als je zo'n informant vervolgens ook als kroongetuige kunt gebruiken - zal ik vanaf die dag de eerste zijn die volledig meedoet met een infiltratietraject. Het is een goed middel.

De heer **Koekkoek**:

U bent wetsgetrouw. Waar het mij nu om gaat is dat de heer Vrakking heeft geschetst wat hij van u heeft gehoord en daarbij ook sprak over backstores en frontstores. Was daar volgens u in dit geval sprake van?

De heer **Valente**:

Er was een frontstore in die zaak, het adres waar het vandaan kwam, ergens in een ver land. Ik laat maar even in het midden waar het precies vandaan kwam. Dat is n van de opmerkingen die de heer Teeven tussen de 19de en de 25ste bij mij deponeert, zo van "Pas op, want ik heb dit adres al vaker gezien".

De heer **Koekkoek**:

Een frontstore is een dekmantel...

De heer **Valente**:

Een frontstore is een dekmantelbedrijf elders. Ik weet in dit geval niet of het door de politie of de informant is opgezet, maar het is iets dat onder regie en leiding van de politie en het openbaar ministerie ergens wordt opgestart, waarmee je een brug slaat tussen de criminelen en je eigen traject. In mijn optiek is het zo dat er daar contacten zijn en er zijn ook hoeveelheden verdovende middelen ingekocht en geleverd. Op een gegeven moment - dit is zuiver mijn filosofie...

De heer **Koekkoek:**

Ik heb het liever over de feiten.

De heer **Valente:**

Nu, in dit geval kwam dat adres ook al in eerdere trajecten voor. U heeft de rapportage van ons.

De heer **Koekkoek:**

Zeker.

De heer **Valente:**

Bij container nummer 33 komen dezelfde mensen erin voor en ik meen dat bij container nummer 56 of 57 hetzelfde adres voorkomt.

De **voorzitter:**

U wilt zeggen dat wij in het rapport-Teeven/Valente dat hier al eerder in het verhoor naar voren is gekomen, op verschillende punten dezelfde adressen tegenkomen?

De heer **Valente:**

Ja, en op dat moment ontstaat bij Teeven/Valente, om het zo maar te zeggen, de bepaalde indruk dat het, gezien de structuur en de documenten, niet anders dan om een frontstore kan gaan.

De heer **Koekkoek:**

Was dat zo in alle gevallen die wij nu hebben besproken?

De heer **Valente:**

Niet in alle gevallen. Bij de zaak in het midden van het land zat het heel anders.

De heer **Koekkoek:**

In hoeverre was sprake van frontstores in Nederland?

De heer **Valente:**

Ik meen dat de heer Teeven en ik er een stuk of 33 boven water hebben getild.

De heer **Koekkoek:**

In deze gevallen die wij hebben besproken.

De heer **Valente:**

In dit geval niet, hoor. Daar was er geen frontstore in Nederland. Er was wel een frontstore, of althans een adres in Oostenrijk of elders. Ik wil niet het land noemen, maar het is genoemd in verband met het frauderen bij het invoeren van de container. Uiteraard moeten er invoerrechten over worden betaald en daar wordt ook mee gefraudeerd, maar dat hebben wij pas later...

De **voorzitter:**

De invoerrechten over de deklading van spijkerbroeken?

De heer **Valente:**

Ja, daar wordt mee gefraudeerd.

De **voorzitter:**

Ook daarmee nog.

De heer **Valente:**

Ja, u hebt een journaal van mij van allerlei besprekingen en als u de bespreking van 9 juni leest, wordt precies uitgelegd hoe ermee gefraudeerd wordt. Dat wil ik nu even in het midden laten.

De heer **Koekkoek:**

Ik heb voldoende gehoord, voorzitter.

De **voorzitter:**

Mijnheer Valente, het is tussen u en de heer Van der Putten natuurlijk nooit wat geweest. Als u komt, vraagt hij al aan de fungerend hoofdofficier of het wel de bedoeling is.

De heer **Valente**:

Ja, het is nooit wat geweest.

De **voorzitter**:

Is dan ander beleid mogelijk, voordat zo'n zaak zo gigantisch op de klippen loopt en u in feite al uw energie moet besteden aan het rechtzetten van dingen die volgens u fout zijn, terwijl Van der Putten dingen tracht recht te zetten die volgens hem fout zijn?

De heer **Valente**:

Mijn relatie met de CID Amsterdam of met de CID Zeeland is optimaal, ook omdat wij doorzichtig, transparant met elkaar werken, niet met dubbele agenda's.

De **voorzitter**:

In november 1994 krijgt u te maken met de CID Gooi en Vechtstreek. Is het dan niet mogelijk dat iemand op een eerder moment zegt: "Ja, jongens, zo kunnen wij natuurlijk niet werken"? De irritaties waren er al langer en de heer Van der Putten verklaarde hier zoven dat hij al aan de fungerend hoofdofficier zei: "Ik kan eigenlijk met die man niet goed samenwerken". Was er dan niet eerder een psycholoog of iemand anders die zei: "Heren, heren"?

De heer **Valente**:

Die telefoongesprekken zijn heel duidelijk, voorzitter. Waarom kan hij niet met mij werken? Kijk naar het gesprek dat hij met mijnheer Scherpenisse voert: "Ik heb een officier die zegt dat dat altijd moet en ik word zo moe van die mensen". Het punt is dat ik altijd heb gezegd alles te willen weten. In het verleden zijn er al veel eerder incidenten geweest in de relatie. Hij wilde ooit een tactisch traject met mij bespreken en toen ik hem een aantal vragen stelde, heeft hij op een gegeven moment vierkant geweigerd om daar antwoord op te geven, waarna ik zei: "Dan is dit gesprek beindigd". Het is geven en nemen, transparant met elkaar omgaan. Het voordeel van het af luisteren van mijn gesprekken is, dat het heel duidelijk wordt. Toen ik hoorde dat ik was afgeluisterd, dacht ik: "Dat zal liggen aan de relatie tussen Van der Putten en mij". Maar toen ik hoorde dat hij hier verklaarde dat hij ook al sinds de jaren tachtig andere officieren van justitie af luistert, dacht ik: "Ja, dat zit toch in de mens".

De **voorzitter**:

Ik wil u nog iets vragen over een handtekeningenactie die hij zou hebben opgezet. Hij heeft zich over u wel eens uitgelaten in niet zo positieve zin, maar van een handtekeningenactie is ons niet gebleken.

De heer **Valente**:

Ik heb dat uiteraard gehoord, naar ik meen van de CID Amsterdam, maar ik weet van niets.

De **voorzitter**:

Zullen wij het houden op vragen links en rechts of u niet vervangen kon worden? Dus geen handtekeningenactie met een boekje en een lijst, alsof het Greenpeace was?

De heer **Valente**:

Nee, dat zeker niet.

De **voorzitter**:

Ik meen dat wij hiermee aan het einde zijn gekomen van dit verhoor.

De heer **Valente**:

Zijn wij klaar?

De **voorzitter**:

Ik dacht het wel. Mijnheer Van der Putten... Ach, mijnheer Van der Putten...! Mijnheer Valente...

De heer **Valente**:

Ik heb u niet beledigd, voorzitter, en dat zou u ook mij niet moeten doen.

De **voorzitter**:

Het is absoluut niet mijn intentie om dat te doen, mijnheer Valente. Dank u wel. Sluiting
12.15 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 73**

27 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op vrijdag 27 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. J. Koers

Zie ook: Eerste verhoor mr. J. Koers (red.)

Aanvang 12.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer J. Koers, geboren op 29 januari 1950 te Scheemda. Meneer Koers, ik verzoek u op te staan voor het afleggen van de eed. De door u af te leggen eed luidt: Ik zweer de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer Koers:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De voorzitter:

Wij hebben gevraagd of u nogmaals voor de enquetc commissie wilde getuigen specifiek met betrekking tot grote infiltratieprojecten en met name in het opsporingsonderzoek van het kernteam Noord-Oost Nederland, waar u zeer nauw bij betrokken bent. Dat onderzoek heeft geleid tot vele aanhoudingen twee dagen nadat u hier ter beschikking was. U heeft daar een belangrijke rol in gespeeld.

De heer Koers:

Ja, ik ben met het onderzoek begonnen en op een gegeven moment... nadat het kernteam geformeerd is, is gaandeweg een stukje van de verantwoordelijkheid overgegaan naar Zwolle. Het is nog steeds een onderzoek dat bij het Arnhemse parket loopt en waar een Arnhemse zaaksofficier de officier van de zaak is.

De voorzitter:

Wat is uw betrokkenheid daarbij geweest? Het gaat hier om de zaak 4M, meen ik.

De heer Koers:

Ja.

De voorzitter:

En waar ging het om?

De heer Koers:

Waar het mee begonnen is, is dat... ik moet even kijken naar de datum... wij zijn in Arnhem al vanaf eind jaren tachtig met onderzoeken bezig naar Turkse drugshandelaren. Gebleken is, dat door de gebruikte methodes het in het verleden mogelijk was om tussenhandelaren en kleine handelaren te pakken, maar dat wij niet bij de grotere figuren op de achtergrond konden komen. Op 21 mei 1992 zijn we begonnen om te kijken of het misschien mogelijk was om op een andere manier, met gebruikmaking van infiltranten, wat hoger in de organisatie te komen van de drugshandelaren. Vanaf het begin dat die beslissing genomen is, ben ik daarbij betrokken geweest.

De voorzitter:

Dus in 1992 heeft u die beslissing genomen, niet om met in feite burgerinfiltranten te gaan werken maar met politie-infiltranten.

De heer Koers:

Echt met politie-infiltranten en gebruikmaking van een infiltratieteam.

De **voorzitter:**

Goed. De heer Vos gaat dit verder met u bespreken.

De heer **Vos:**

Meneer Koers, het is een succesvol traject geweest en het heeft helemaal tactisch gelopen. Hoe is de afweging gemaakt om hier een tactisch traject te lopen en niet ook een gedeelte CID-matig te laten plaatsvinden?

De heer **Koers:**

Wij hebben vanaf het begin de keuze gemaakt: het infiltratietraject met gebruikmaking van politie-infiltranten moet leiden tot bewijs, zodat de zaak uiteindelijk aan de zittingsrechter voorgelegd kan worden. Het begin van het onderzoek is wel afgeschermd voor het tactische team. Het liep in die zin - zou je kunnen zeggen - een beetje onder regie van mij, op dat moment als CID-officier maar gaandeweg hebben wij meer bekendheid binnen het team aan het infiltratietraject gegeven. Op een gegeven moment is ook de rechter-commissaris op de hoogte gesteld, dat dit traject liep.

De **voorzitter:**

Wanneer is dat gebeurd?

De heer **Koers:**

Ik zou het moeten nazoeken. Ergens in 1994, volgens mij. Ik kan de datum wel vinden.

De **voorzitter:**

Was daar een speciale reden voor omdat op zichzelf toch infiltratietrajecten niet aan de rechter-commissaris gemeld hoeven te worden, zoals het er nu bij staat?

De heer **Koers:**

Neen, maar in dit onderzoek, waar er heel intens overleg met de rechter-commissaris was, vonden wij het niet verstandig... omdat op een gegeven moment de rechter-commissaris, die de verantwoordelijkheid voor een gerechtelijke vooronderzoek heeft en die de verantwoordelijkheid heeft voor het af luisteren van telefoons... om hem onkundig te laten van dit traject, dat uiteindelijk toch openbaar zou worden.

De heer **Vos:**

Heeft u daar de cordinerend rechter-commissaris voor ingeschakeld en heeft u er enige meerwaarde van ervaren?

De heer **Koers:**

Daar hebben we geen cordinerend rechter-commissaris voor ingeschakeld. Die heeft, voor zover ik weet, met deze zaak geen enkele bemoeienis gehad. Maar de rechter-commissaris die al vanaf 1992... de Arnhemse rechter-commissaris die bij het onderzoek betrokken was.

De **voorzitter:**

En als hij gezegd had "neen, doe dat niet"?

De heer **Koers:**

Dan hadden we tegen hem gezegd, dat dit al liep en dat er geen "neen" meer tegen was te zeggen. Dit is iets wat voor onze verantwoordelijkheid komt. De zittingsrechter bepaalt straks wel of het goed is of niet goed is.

De heer **Vos:**

U heeft het ook bij het CTC aangebracht. Dat betreft een traject, dat in 1994 en 1995 gelopen heeft. De CTC is pas gaandeweg de rit ontstaan...

De **voorzitter:**

De Centrale toetsingscommissie van het openbaar ministerie!

De heer **Vos:**

Hoe heeft u een splitsing gemaakt in de toestemming? Heeft u voor 1994 achteraf toestemming gevraagd en voor 1995 toekomstig?

De heer **Koers:**

Ik denk, dat het goed is om even de data erbij te pakken want vanaf half 1994... 31 maart 1994 of 14 april 1994 is de kernteamofficier van Zwolle bij het onderzoek betrokken geraakt. Gaandeweg is op een heel geleidelijke manier het contact tussen de zaaksofficier, die bij mijn unit in Arnhem werkt... wat de verantwoordelijkheid betreft overgegaan naar Zwolle,

omdat ook de hoofdofficier van Zwolle verantwoordelijk is voor het kernteam. Zoals u weet, is de Centrale toetsingscommissie ergens in december - formeel 1 januari 1995 - begonnen te werken. Omdat Zwolle op dat moment er al heel intens bij betrokken was, is het ook de Zwolse officier geweest die de zaak aan de Centrale toetsingscommissie heeft voorgelegd. Dat heb ik niet meer gedaan.

De heer **Vos**:

Vervolgens zijn vanuit de Centrale toetsingscommissie wel enige voorwaarden gesteld, onder andere met betrekking tot de betrokkenheid van de minister in het voortraject en in het natraject. Hoe heeft dat in de praktijk gestalte gekregen?

De heer **Koers**:

De betrokkenheid van de minister in deze zaak had een specifiek karakter, met name voor het laatste stukje van de zaak. Niet zozeer de individuele aankopen - daarmee heb je wel te maken met de tip- en toongeldregeling, de aankoopregeling, van het departement - maar met name het laatste stukje van de zaak, waarin het ging het investeren in een transport drugs vanuit Turkije naar Nederland. Daarbij kwam ter sprake dat de politiemenseninfiltranten, in ieder geval een daarvan, naar Turkije moesten. Dan heb je te maken met internationale verhoudingen. Binnen de Centrale toetsingscommissie is op dat moment gezegd, dat dit niet mocht zonder dat de minister van Justitie op de hoogte is. Die moet daar haar goedkeuring aan geven. Dat is vervolgens gebeurd. De hoofdofficier van Zwolle heeft een bespreking gehad met de hoofdofficier van Istanbul. Daar is ook de staatssecretaris van Justitie van Turkije bij betrokken geweest om goedkeuring te hechten aan de komst van een politiemaninfiltrant naar Istanbul, om als het ware daar besprekingen te voeren met een of meer van de Turkse verdachten.

De heer **Vos**:

Een van de voorwaarden is ook geweest, dat met de Turkse autoriteiten overeenstemming zou worden bereikt - zo begrijp ik - over het infiltratietraject. Moeilijk daarbij was, dat de Nederlandse begeleiding zich ook in Turkije zou voltrekken. Hoe heeft u daar een deal in bereikt?

De heer **Koers**:

De Zwolse hoofdofficier heeft dat besproken met zijn collega in Istanbul en uitgelegd hoe infiltratietrajecten met politiemensen bij ons praktisch uitgevoerd worden. Daarbij is een van de sterke punten, dat een politie-infiltrant begeleid wordt door twee andere politiemensen, dat hij gebriefd wordt en gedebriefd wordt en dat wordt vastgelegd wat er wordt gezegd. Dat hoort bij elkaar. Dat mag je ook niet in een buitenland uit elkaar laten vallen. Dat heeft alles met de techniek te maken en daarom was het noodzakelijk, dat ook zij mee gingen naar Istanbul. Dat was op zich helemaal geen probleem.

De heer **Vos**:

De betrokkenen waren - dacht ik - deels Turks deels van Koerdische afkomst. Denkt u, dat dat een rol gespeeld heeft?

De heer **Koers**:

Dat heeft absoluut geen rol gespeeld.

De heer **Vos**:

Ik wil overgaan naar het punt waarom voor infiltratie gekozen is.

De **voorzitter**:

Mag ik nog n punt helder krijgen over de besprekingen in Turkije? Een van de voorwaarden was, dat schriftelijke toestemming door de Turkse autoriteiten werd gegeven, maar die is er nooit gekomen.

De heer **Koers**:

Ik weet dat niet.

De **voorzitter**:

Er is een schriftelijk rapport gemaakt bij thuiskomst door de verantwoordelijke officier, maar geen schriftelijke toestemming als zodanig door Turkije. Is dat nog van belang?

De heer **Koers**:

Ik moet daar elk antwoord op schuldig blijven. Dat valt heel nadrukkelijk binnen de verantwoordelijkheid van het Zwolse parket. Daar heb ik op dit moment geen zicht op.

De **voorzitter**:

Dat wist u niet?

De heer **Koers**:

Ik wist dat niet, nee! Maar op dat moment was het ook mijn verantwoordelijkheid niet.

De **voorzitter**:

Nee, ik vraag nu of u het wist.

De heer **Vos**:

Er is besloten om een infiltratietraject te gaan runnen. In de stukken hebben we gelezen, dat dat proportioneel en subsidiair geacht werd, althans de enige methode die nog resteerde om op deze groepering grip te krijgen. Maar in het proces-verbaal heb ik - september 1992 - ook gelezen, dat het een zeer gesloten groepering betrof en dat het tijdrovend zou zijn om binnen te dringen. Wat is van tevoren gedaan? Welke methoden zijn eerst aangewend, voordat de conclusie over de proportionaliteit en subsidiariteit getrokken is?

De heer **Koers**:

Ik heb straks al aangegeven, dat vanaf eind jaren tachtig de politie Arnhem heel veel onderzoeken heeft gehad naar de Turkse drugshandelaren in Arnhem. Alle klassieke middelen zijn daar gebruikt: af luisteren van telefoons, het benaderen van normale... kijken of er informanten zijn die informatie willen geven en kijken of misschien door de arrestatie van kleinere drugshandelaren de keten is af te ronden. Dat leverde allemaal niets op wat dit betreft.

De heer **Vos**:

Maar dat klinkt erg breed. Ik ben genteresseerd in deze groep die hier aangepakt is. Ik kan mij voorstellen dat, voordat je tot de afweging komt of nu dat zware middel van infiltratie moet worden toegepast, je op deze groep nog wat geprobeerd hebt. Ik vraag u aan te geven welke methoden voor deze groep eerder zijn aangewend.

De heer **Koers**:

In de vorige onderzoeken... laat ik het schematisch schetsen. Er is geprobeerd om, op basis van de informatie die er lag, een analyse te geven van wie er met drugshandel bezig zijn in Arnhem. Een heel grote groep Turkse namen kwam naar voren. Je zou het zo kunnen beschrijven, dat aan de onderkant - zo is het wel eens getekend door een analist, maar dat moet je altijd bijstellen; ik zal het voorbeeld in ieder geval gebruiken - er 50, 60 en misschien 70 families zijn die op de een of andere manier genoemd worden in verband met drugshandel. Ik zeg niet dat ze erbij betrokken zijn, maar genoemd worden. Daar bovenuit heb je een laag gehad en heb je een laag van zes of zeven namen, die wat sterker naar voren kwamen. Daarboven had je een toplaag van deze familie. Geprobeerd is, van onderaf naar boven te komen. Dat is niet gelukt. Er is geprobeerd om door steeds van de onderste laag of van de iets hogere mensen te pakken om bewijs te verzamelen over de betrokkenheid van de mensen boven in de organisatie of achter de schermen. Dat is niet gelukt. Toen is op een gegeven moment in de loop van het voorjaar 1992 - later geconcretiseerd op 2 september 1992 - gezegd, dat als dergelijke methodes van het horen van mensen en het daar omheen af luisteren van telefoons in verschillende onderzoeken, op verschillende lijnen en gedurende een behoorlijk lange tijd geen materiaal oplevert om de familie veroordeeld te krijgen, je moet kijken of het op een andere manier mogelijk is. Wij hebben er toen heel bewust voor gekozen om politie-infiltranten te gebruiken, omdat die professioneel werken, omdat het veiligheidsrisico heel nadrukkelijk in te perken en af te wegen is, omdat politie-infiltranten heel nadrukkelijk te sturen zijn - je kunt heel direct afspraken maken - en omdat je, als blijkt dat het traject of niets oplevert of gevaarlijk wordt, direct kunt optreden. Daarom is voor dat middel gekozen, samen met andere middelen zoals het af luisteren van telefoons e.d.

De heer **Vos**:

U bent dus wat betreft deze groepen enthousiast over de aanwending van het infiltratiemiddel. Betekent dit ook, dat u het infiltratiemiddel wilt aanwenden als het om Hollandse circuits gaat?

De heer **Koers**:

Ik zou het anders willen formuleren. Uit dit onderzoek en de manier waarop deze mensen opgetreden zijn, is gebleken dat in bepaalde gevallen dit een goed middel is. Maar het is geen panacee voor alle kwalen. Het maakt niet uit of het een Turkse groepering is, het maakt niet uit of het een Chinese groepering is of een Hollandse, het middel is bruikbaar. Een van de technische vragen die je hebt, is of de beschikbare mensen geschikt zijn voor wat je wilt. Dat antwoord kun je niet altijd positief geven.

De **voorzitter**:

Maar waarom hier wel en bij Delta niet?

De heer **Koers**:

Ik kan dit onderzoek niet met Delta vergelijken, omdat ik niet weet wat in Delta allemaal verstopt zit. Ik kan u dat antwoord niet geven.

De **voorzitter**:

Maar u weet er vandaag de dag wel iets meer van dan vroeger.

De heer **Koers**:

Jawel, maar wat je nodig hebt om zo'n keuze te maken is, dat je de omstandigheden moet kennen. Je moet weten waar zich die groep bevindt. Je moet een tactisch recherchechef hebben, die erin gelooft en een officier van justitie, die op een gegeven moment zegt, dat hij mogelijkheden ziet en het voor zijn verantwoording neemt. Wat het allerbelangrijkste is, dat je een leider van een infiltratieteam nodig hebt die, als hij de randvoorwaarden heeft gehoord, zegt dat hij daar een operationeel plan voor kan maken en ermee uit de voeten kan.

De heer **Vos**:

U zegt dus in feite, dat het van de kwaliteit van de infiltranten afhangt. Je hoort veel over de Hollandse groeperingen dat de mensen te snel door de mand zouden vallen als ze daar zouden infiltreren. U zegt, dat het risico aanwezig is maar als het maar om slimme infiltranten gaat. Begrijp ik u nu goed?

De heer **Koers**:

Ergens trekt u heel gemakkelijk een conclusie. Het is niet zo, dat het dus altijd werkt. Als je het middel zorgvuldig gebruikt en heel alert bent op wat er gebeurt in de omgeving en de manier waarop je het opgebouwd hebt, is het middel bruikbaar.

De heer **Vos**:

U zegt in deze bewuste zaak: meerdere infiltranten in werking gesteld. Kunt u aangeven - bij indicatie - hoeveel ongeveer?

De heer **Koers**:

In het proces-verbaal staat genoemd, dat er negen bij betrokken zijn geweest.

De heer **Vos**:

Waarom zo veel? Ik heb begrepen, dat het aantal potentile infiltranten heel beperkt is. Als u er negen gebruikt voor zo'n zaak, slorpt u heel veel capaciteit op. Kan het ook niet met drie of met twee?

De heer **Koers**:

Kijk, ik ga niet alle technieken en tactieken voor de camera uitleggen. Wat belangrijk is...

De **voorzitter**:

Maar dat vroeg de heer Vos ook niet.

De heer **Koers**:

Die vraag lokt dat een beetje uit. Wat ik wel kan doen... en dat is toch belangrijk... negen klinkt veel. Als u gaat kijken in de verslaglegging - 119 maal twee processen-verbaal - wie wanneer is opgetreden...

De **voorzitter**:

Dan is het aldoor A851, in 98 van de 100 gevallen.

De heer **Koers**:

Bijvoorbeeld! Dat is belangrijk. Op een gegeven moment - en dat is het enige wat ik er wel van kan zeggen - zul je ervoor moeten zorgen, dat je een normale omgeving creert voor datgene wat je wilt. U heeft ook wisselende vrienden en die neem je soms ergens mee naartoe. Nou, zo gaat dat!

De heer **Vos**:

Begrijp ik het goed, dat je een soort vooruit geschoven baas moet hebben met een gevolg?

De heer **Koers**:

Je hebt niet altijd de keuze wie de baas is.

De **voorzitter**:

Nu staat er ook in het proces-verbaal, dat het negen infiltranten zijn waaronder drie Duitse infiltranten.

De heer **Koers**:

Ja.

De heer **Vos**:

Die vraag wilde ik ook stellen. Het gaat er namelijk om in hoeverre dat beheersbaar is als je met buitenlanders en met Nederlanders werkt.

De heer **Koers**:

Heel goed. Dat is heel goed beheersbaar. Op 19 november 1992 heb ik een brief naar het Landeskriminalamt in Hannover gestuurd over de Duitsers, met in de brief heel uitgebreid enerzijds het verzoek en anderzijds de voorwaarden waaronder wij dit wilden. Dat houdt in: Nederlandse voorwaarden, een Nederlands begeleidingsteam en werken op de Nederlandse methode onder regie van het Nederlandse openbaar ministerie. Op 6 januari 1993 heeft de begeleider van dat infiltratieteam persoonlijk die mensen ook zo genstrueerd. Er was geen punt van discussie dat het anders zou gaan dan met Nederlanders. En dat is de reden dat het niet uitmaakt of het Nederlanders of Duitsers zijn. In het totaal hebben ze af en toe een rol gespeeld.

De heer **Vos**:

Ik neem aan, dat u ook op de hoogte bent geweest van de identiteit van de Duitsers of hebben zij zich alleen maar onder nummer gepresenteerd?

De heer **Koers**:

Ja, zij hebben zich onder nummer gepresenteerd.

De **voorzitter**:

Maar u kent toch alleen de nummers? U weet toch niet wie dat zijn?

De heer **Koers**:

Ik heb het daar een keer met de leider van het team over gehad en ik weet... ik kan u nu niet vertellen wie het zijn...

De **voorzitter**:

Dat vroeg ik ook niet.

De heer **Koers**:

Ik weet voldoende om dat voor mijn verantwoording te kunnen nemen.

De **voorzitter**:

Maar u weet toch niet - dat zijn toch de afspraken zoals ze gelden - wie het zijn?

De heer **Koers**:

Ik heb geen legitimatiebewijzen gezien. Ik heb ook geen namen...

De **voorzitter**:

Nee, precies. Het is dus op basis van vertrouwen waarop je dat uitwisselt, want de Duitsers doen dat toch ook omdat Nederlanders bijvoorbeeld ook in Duitsland werken? Anders zou het toch niet kunnen?

De heer **Koers**:

Sleutelfiguur is hierin de leider van het begeleidingsteam.

De **voorzitter**:

Is het nu omgekeerd zo, dat als in Duitsland gewerkt wordt - waar volgens mij de uitlokkingsregels wel iets ruimer liggen - dat men dan als Nederlanders weer onder de Duitse verantwoordelijkheid werkt?

De heer **Koers**:

Ik heb die vraag nooit aan een Duitse collega gesteld. Ik moet het antwoord schuldig blijven. Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Dat is toch logisch?

De heer **Koers**:

Het zal logisch zijn, dat het onder Duitse regels gaat. Dat lijkt me volstrekt logisch. Ik weet, dat het wat Engeland betreft, zo is en daarom neem ik aan, dat het voor Duitsland ook zo is.

De **voorzitter**:

Maar als een Nederlandse infiltrant onder Duitse regie dingen zou doen die hij in Nederland niet zou mogen, voelt u zich daar dan verantwoordelijk voor?

De heer **Koers**:

Als het een Duitse operatie is, voel ik me er niet verantwoordelijk voor.

De **voorzitter**:

Is dat toch niet vreemd, dat we Nederlandse opsporingsambtenaren hebben, politie-ambtenaren, die onder een ander regime werken en dan gewoon ook maar dat regime volgen en dat wij daar als het ware onze handen van af trekken, terwijl het wel onze mensen zijn?

De heer **Koers**:

Ja, maar ik denk dat dan de vraag is of een politiechef, waaronder ze vallen en die ze uitleent, verantwoordelijk is. Het team valt dan namelijk niet onder verantwoordelijkheid van het openbaar ministerie. Het is een politieteam. Je zou hooguit kunnen zeggen, dat de korpschef en de hoofdofficier waaronder dat korps valt daarop zouden moeten letten. Maar een zaaksofficier van justitie of een unit-hoofd...

De **voorzitter**:

Heeft u daar in de praktijk ooit wel eens van gehoord?

De heer **Koers**:

Neen. En zeker niet van problemen op dat gebied. Neen.

De **voorzitter**:

Nee, maar je wilt het niet, natuurlijk! Want je weet niet precies wat men daar gedaan heeft. Dat weet u ook niet. Maar dat vindt u niet problematisch?

De heer **Koers**:

Ik heb niets gehoord wat problematisch is, nee.

De heer **Vos**:

Ik wil graag doorgaan met het gesprek over dit interessante traject. U heeft gezegd, dat 119 ontmoetingen hebben plaats gevonden. Was op voorhand al bepaald wat het definitieve einddoel zou zijn? Waartoe moesten de ontmoetingen leiden? Ik vraag het, omdat ik begrepen heb dat er met name voorverkopen hebben plaats gevonden en successievelijk, gaande de rit, besloten is mede te investeren in een traject.

De heer **Koers**:

Wat voorop stond, was... wij wilden graag bewijs hebben en bewijs verzamelen tegen de hoofdverdachte. Dan hangt het van de gelegenheden af die de ander aanbiedt wat dat zal zijn. Je moet onder de Nederlandse regels passief zijn. Je kunt wel ergens op bezoek gaan, maar je moet je passief opstellen want je mag niet uitlokken. Als wordt gevraagd om te investeren in bruin of in wit, om af te nemen bruin of wit, is dat iets wat van de andere kant komt. In dit traject zijn daarom ook - behalve die 119 keren dat infiltranten op pad zijn geweest keer op keer, van situatie naar situatie heel goed te weten wat er speelt, hoe erop gereageerd moet worden en - totaal tussen de 50 en 60 besprekingen geweest met het begeleidingsteam van deze infiltranten, om juist van wat wel en wat niet kan.

De heer **Vos**:

Als ik het proces-verbaal goed lees en een optelling maak van de gelden die genvesteerd zijn, kom ik uit op ruim 600.000. Dat heeft betrekking gehad op diverse aankopen en investeringen die hebben plaatsgevonden. Het is een buitengewoon interessant traject, maar ik wil van u nou eens horen: hoe stuurt u zo iets; waarom kan niet bijvoorbeeld gestopt worden wanneer pak 'm beet de helft, 300.000 is besteed? Wat leidt ertoe om na die vooraankopen toch verder te gaan?

De **voorzitter**:

Vooraankopen van hoeveelheden herone, moeten wij hier even zeggen.

De heer **Koers**:

U noemde net dat bedrag. Het is 623.000 geweest.

De heer **Vos**:

Ik heb het opgeteld.

De heer **Koers**:

Er is 31 kilo aangekocht; dat klopt. Het doel was niet het kopen van herone of cocaine, maar het doel was bewijs te vergaren tegen de vier hoofdverdachten. Als je bewijs tegen n hoofdverdachte hebt, dan heb je er nog drie tegen wie je geen bewijs hebt. Dan is het soms verstandig om door te gaan. Dat zijn afwegingen geweest gedurende met name het laatste jaar: hoe ver komen wij? Uiteindelijk is door de serie waartoe is besloten het mogelijk gebleken tegen dat viertal bewijs bij elkaar te krijgen.

De heer **Vos**:

En waarschijnlijk bent u ook doorgegaan om de Turkse lijn zelf bloot te leggen, de lijn naar het buitenland. Of heb ik dat verkeerd begrepen?

De heer **Koers**:

De laatste actie die geweest is, is het mee investeren in een traject vanuit Istanboel deze kant op. Daarvan was het de bedoeling om de transportlijn, de aanvoerlijn bloot te leggen. Gedeeltelijk zijn wij daarin geslaagd, maar gedeeltelijk ook niet.

De heer **Vos**:

U heeft zelf gezegd: wij hebben 30 kilo herone gekocht. Een van de voorwaarden was dat er geen gram in het milieu zou komen.

De heer **Koers**:

Ja.

De heer **Vos**:

Hoe waarborgt u dat?

De heer **Koers**:

Wij hebben het in dit geval gewaarborgd doordat de aangeboden herone is gekocht en vernietigd. De ene keer dat in een transport genvesteerd is, is de herone waarop het opsporingsteam zicht kreeg daadwerkelijk in beslag genomen. Alles wat wij op dat moment binnen onze macht kregen, is in beslag genomen.

De heer **Vos**:

Maar er zijn toch gigantisch veel risico's op uw pad? Stel, zo'n investering vindt plaats voor een bepaald bedrag, de investering betreft in feite een grotere transactie en u pakt alleen maar het riviertje dat aftakt van de grote stroom. Hoe pakt u het dan van die grote stroom af?

De heer **Koers**:

Ik denk dat het belangrijk is dat, als je als overheid zover gaat dat je een stukje mee investeert in een transport, je in ieder geval moet proberen om het als een goed koopman zo te doen dat op zijn minst datgene wordt afgeleverd wat je hebt besteld en dat je nooit alles hebt betaald. Dan ontstaan er verplichtingen naar twee kanten.

De **voorzitter**:

Mogen wij dat iets helderder zeggen? Er is genvesteerd in een hoeveelheid die in totaal ongeveer 160 kilo zou zijn; dat staat ook in het proces-verbaal. Ongeveer 20 kilo daarvan wordt in beslag genomen en wij weten niet waar de rest is.

De heer **Koers**:

Wij ook niet.

De **voorzitter:**

Het is toch niet zo dat, zoals de recherchechef zei, er geen gram waar wij aan mee hebben gedaan op de markt is gekomen? Dat weten wij niet precies, want wij weten niet waar dat is.

De heer **Koers:**

Neen, wij weten ook niet of die 160 kilo naar Nederland gekomen is.

De **voorzitter:**

Neen, goed.

De heer **Koers:**

Wij hebben die 20 kilo gezien die in Amsterdam is gepakt plus wat er in de bergplaats lag, zo'n 30 kilo, die ook in beslag is genomen. Dat is wat wij gezien hebben. Wat er verder geweest is, weet ik niet.

De **voorzitter:**

Maar wij investeren er wel in?

De heer **Koers:**

Neen, want daarvoor hebben wij niet betaald.

De **voorzitter:**

Als een goed koopman zegt u: wij hadden pas een aanbetaling gedaan?

De heer **Koers:**

Ja.

De heer **Vos:**

Ik wil over dit onderwerp nog even met u doorpraten, want ik begrijp ook uit het proces-verbaal dat er een wat schimmige manier is van zaken doen. De politie-infiltranten doen als de Hollands kooplui aanbetalingen en wachten op hun levering, maar je leest eigenlijk voortdurend dat de voorwaarden wijzigen, dat de tussenpersonen onduidelijke rollen vervullen en dat er wat verwarring ontstaat. Hoe is zo iets beheersbaar? Stel dat een bepaalde transactie nou toevallig groter blijkt te zijn dan de bestelling was en dat de politie-infiltrant in de positie gemanoeuvreerd wordt waarin hij meer dient af te nemen. Bent u daarop voorbereid?

De heer **Koers:**

Ik denk, althans ik begrijp zo langzamerhand van dat milieu dat brutalen de halve wereld hebben, dus je neemt nooit meer af dan wat je besteld hebt. Als het je niet bevalt, dan loop je gewoon weg. Soms is het heel goed om dat spel zo te spelen. Als je drie kilo bestelt, dan hoef je geen vijf kilo af te nemen, want daarvoor heb je de poen niet.

De **voorzitter:**

Het geld?

De heer **Koers:**

Geen geld, neen.

De heer **Vos:**

Maar ik begrijp ook dat er praktijken plaatsvinden in de zin van proefzendingen die uiteindelijk groter blijken te zijn dan de proef bedoeld is, waarbij men niet anders kan dan het meerdere af te nemen. Dan ontstaat het risico dat de criminelen grip krijgen op wat de overheid doet.

De heer **Koers:**

Hier wordt op de achtergrond misschien gepraat over proefzendingen. Wij wilden daar graag meer van weten, maar daar sta je buiten, aan de buitenrand. In wezen heb je het verhaal van de ontmoetingen. Dat is zichtbaar. Verder is er een verhaal in een verhaal: er wordt gesproken over iets anders. Of het waar is, weet je niet. Wat het precies geweest is, weet je niet. Dat geldt ook voor die proefzendingen: het zal zo zijn, het zal niet zo zijn. Daar krijg je geen zicht op.

De heer **Vos:**

De financile investering; is die geheel gedekt door de tip- en toongeldregeling?

De heer **Koers**:

Ja.

De heer **Vos**:

En u heeft er mondjasmaat steeds toestemming voor gevraagd?

De heer **Koers**:

Er is per keer toestemming gevraagd. Dat is gewoon gedocumenteerd. Er is voor n serie toestemming gevraagd voor een aantal aankopen achter elkaar.

De heer **Vos**:

Dat moet dus bij het ministerie terug te vinden zijn?

De heer **Koers**:

O ja.

De heer **Vos**:

Tot op dit moment hebben wij het namelijk nog niet kunnen constateren.

De heer **Koers**:

Dit is gewoon gedocumenteerd.

De **voorzitter**:

Al het geld komt uit de centrale kas?

De heer **Koers**:

Ja.

De **voorzitter**:

Omdat wij - de heer De Graaf heeft dat vorige week behandeld met de heer Wooldrik - maar 106.000 konden terugvinden. Maar u schiet zo snel op...

De heer **Koers**:

Ik weet zeker...

De **voorzitter**:

Het zal wel goed zijn?

De heer **Koers**:

Die zijn echt keer op keer... Dat geld hebben wij zelf niet voorgefinancierd. Dat is heel nadrukkelijk met het departement besproken. De serieaankoop van drie of vier keer twee kilo is in de Centrale toetsingscommissie geweest.

De **voorzitter**:

De serieaankoop?

De heer **Koers**:

Vier keer twee kilo; het was een serie achter elkaar.

De **voorzitter**:

Is die achteraf getoetst?

De heer **Koers**:

Neen, die is vooraf getoetst.

De **voorzitter**:

Wanneer is die serieaankoop dan geweest? In 1994 toch? Dan is er nog geen toetsingscommissie.

De heer **Koers**:

Neen, wacht even. Neen, die is niet in de toetsingscommissie geweest. Daar heeft u gelijk in. Daarna is die in de toetsingscommissie gekomen, want die is begonnen op 15 november en de laatste was op 19 december. Die is wel met het departement besproken. U heeft gelijk, ja.

De **voorzitter**:

Is dat nou gegaan via dezelfde weg als voorkoopgelden of is dat langs een andere weg gegaan?

De heer **Koers**:

Neen, dezelfde weg.

De **voorzitter**:

Dezelfde weg?

De heer **Koers**:

Dezelfde weg.

De **voorzitter**:

En dat is aangevraagd door Zwolle of door u?

De heer **Koers**:

Dit is, dacht ik, door de recherchechef en door Zwolle aangevraagd.

De **voorzitter**:

Goed.

De heer **Vos**:

Ik wil graag het punt van de verslaglegging nog even aan de orde stellen. U stipt het zelf ook al aan. In het proces-verbaal tref je steeds tweevoudige verbalen aan: de informant doet zijn verhaal en de begeleiders schrijven in feite hetzelfde verhaal op. Opvallend van die gesprekken is dat ze een hoog nuchterheidsgehalte hebben, terwijl ik mij ook kan voorstellen dat de infiltrant nogal eens in uiterst spanningsvolle omstandigheden terechtkomt. Moet dat niet ook zijn weergave in het proces-verbaal vinden?

De heer **Koers**:

Ik weet het niet. Wat zij in wezen gedaan hebben, bijvoorbeeld op bezoek gaan naar een koffiehuis of een bar, gesprekken voeren, vijf kwartier daar geweest en terug, is professioneel toneelspel plegen. Dan kun je dat best heel zakelijk in een proces-verbaal verwoorden. Dat sprak mij nou juist in de verslaglegging aan.

De heer **Vos**:

Maar in het proces-verbaal staat ook vaak dat een van de betrokkenen voortdurend dit soort bewegingen maakt.

De heer **Koers**:

Ja.

De heer **Vos**:

Ik kan mij ook voorstellen dat er wel meerdere van dergelijke uitingen van geweld geweest zijn, maar ik tref er geen enkele aan in de verbalen.

De heer **Koers**:

Ik weet niet of er meerdere zijn geweest. Dat zou ik moeten vragen. Ik denk dat twee dingen gescheiden moeten worden, enerzijds de zakelijke verslaglegging: wat is besproken, wat is er gebeurd. Dat moet zuiver zijn. Vervolgens is het voor de begeleiding heel erg belangrijk dat, als bijvoorbeeld tussen vier en half zes zo'n politiemann of -vrouw op bezoek geweest is, het mogelijk moet zijn dat hij of zij 's avonds om half acht gewoon thuis de kinderen voorleest vlak voordat zij naar bed gaan. En dat kan. Dat heeft die beweging, dat het ook kan.

De **voorzitter**:

Is dat juist iets wat wij niet hardop moeten vertellen, want anders vraagt iedereen: kom om half acht ook maar langs? Daar bedoel ik het volgende mee. In Arnhem is het misschien mogelijk om te zeggen: half zeven.

De heer **Koers**:

Ik geef het als voorbeeld, want het is lang niet altijd niet zo geweest. Ik noem het om aan te geven dat het professioneel handwerk is.

De heer **Vos**:

Ik begin er ook over, omdat wij uit Amsterdam begrijpen - althans, dat beeld komt bij mij over - dat, zodra een politie-infiltrant aan het werk is, hij aan de grootst mogelijke spanningen bloot staat en zijn toekomst op het spel staat. Ik ben aan het onderzoeken, maar ik tref daarvan niks in deze verbalen aan.

De heer **Koers**:

Ik ben heel blij dat wij in deze zaak niet voor dat soort vervelende situaties gestaan hebben. Dat is gewoon zo. Dat kan best anders. Het is hier gelukkig niet gebeurd.

De heer **Vos**:

Bent u wel van mening dat de risico's zowel persoonlijk als ook voor de toekomst voor de betrokken politie-infiltrant overdreven worden?

De heer **Koers**:

Ze worden niet overdreven. Maar juist omdat je niet altijd heel goed kunt inschatten wat de gevaren zijn, is het zo belangrijk dat de begeleiding goed gaat, dat de training van de mensen goed gaat en dat, als je met zo'n onderzoek bezig bent, heel open en eerlijk en heel frequent besproken wordt: enerzijds haal je het doel waarnaar je op weg bent, maar ten koste van wat? Zo gauw het ten koste gaat van mensen, moet je ermee stoppen.

De **voorzitter**:

Wat bedoelt u daarmee: ten koste gaan van mensen?

De heer **Koers**:

Als bijvoorbeeld de situatie levensbedreigend zou worden, dan moet je je afvragen of je wel met zo'n operatie door moet gaan dan wel of je misschien mensen laat verhuizen.

De **voorzitter**:

Maar zeker voor die A851 kan dat toch heel moeilijk zijn?

De heer **Koers**:

Dat kan.

De **voorzitter**:

Want die man heeft niet elke honderd keer met een snor op gelopen, of vrouw.

De heer **Koers**:

Dat kan heel moeilijk zijn. Het is ook regelmatig besproken, maar het leverde in deze situatie geen problemen op.

De heer **Vos**:

Denkt u ook dat de mogelijkheid bestaat dat u in uw gebied meer van politie-infiltratie gebruik moet maken om de criminaliteit aan te pakken, omdat het in Amsterdam niet gedaan wordt?

De heer **Koers**:

Neen. Ik heb twaalf jaar in Amsterdam gewerkt. Ik werk nu sinds 1989 in Arnhem. Er is verschil in criminaliteit. Wij komen heel vaak met onderzoeken ook in Amsterdam uit. Dat is gewoon zo. Maar toen ik vanuit Amsterdam in Arnhem kwam, was ik er na een poosje best van overtuigd dat je daar ook zware onderzoeken hebt, ook criminelen hebt wonen die geweld niet schuwen. Het hangt alleen van de omstandigheden af. Soms kan het wel, soms kan het niet.

De heer **Vos**:

Ik bedoel ermee te zeggen: de misdaad straalt uit. Het is niet alleen in Amsterdam dat bepaalde dingen gebeuren. Het heeft vertakkingen in de rest van Nederland.

De heer **Koers**:

Dat klopt.

De heer **Vos**:

Ik kan mij dus voorstellen dat in andere gebieden waar wel politie-infiltratie plaatsvindt de scherven opgevangen worden van wat in Amsterdam gelaten wordt. Het is maar een gedachte.

De heer **Koers**:

Ook dat is zeker zo.

De heer **Koekkoeck**:

Hebt u ook het gevoel dat u zaken opknapt voor Amsterdam waar men daar niet aan toekomt?

De heer **Koers**:

Wij noemen dat wel eens anders. Wij starten wel eens onderzoek en dan heb je een camel-nose te pakken. Dan zitten wij aan de neus te trekken, terwijl de kameel in Amsterdam zit. Dat is wel eens vervelend.

De heer **Koekkoeck**:

Dat is een heel grote kameel.

De heer **Koers**:

Ja.

De heer **Vos**:

Wat gebeurt er dan?

De heer **Koers**:

Dan probeer je over het algemeen het onderzoek voor jouw stuk zo af te wikkelen dat je er in ieder geval mee klaarkomt. Maar je kunt het Amsterdamse stuk niet meenemen.

De **voorzitter**:

U kunt het niet meenemen; waarom niet? U kunt het best meenemen, als bijvoorbeeld de verdachten bij u wonen, als er bij u een gedeelte gebeurt. Wij zien toch in de praktijk dat die onderzoeken kriskras door Nederland en daarbuiten gaan.

De heer **Koers**:

Dat klopt. Maar als je een plan maakt om bijvoorbeeld een onderzoek van een bepaalde omvang af te wikkelen en het blijkt dat het onderzoek dat je in wezen zou moeten doen tien keer zo groot is, dan heb je gelijk een capaciteitsprobleem.

De **voorzitter**:

Maar dan doet u het eerste wat het dichtst bij u in de buurt is? Dat is dan de afweging.

De heer **Koers**:

Ja, daar begin je mee, maar dat niet alleen.

De **voorzitter**:

Is het dan helemaal juist om bij wijze van spreken te doemzeggen: wij ruimen de scherven op van Amsterdam?

De heer **Koers**:

Ik formuleerde het expres anders. Ik antwoordde op die vraag over de scherven en ik zei: wij hebben wel eens een camel-nose te pakken, omdat je een stukje pakt in het gebied terwijl er elders nog wat anders is. Dat is niet met scherven.

De heer **Vos**:

En als u aan de neus trekt met politie-infiltratie en het leidt tot een zaak die in Amsterdam dient, is dat mogelijk?

De heer **Koers**:

Ik denk het wel. Ook in dit onderzoek zijn wij in Amsterdam terechtgekomen.

De heer **Vos**:

Maar pakt Amsterdam de zaak dan wel op? Dat zegt: politie-infiltratie, neen.

De heer **Koers**:

In dit geval, de 20 kilo, ligt het bewijs: op 24 juni heeft de Amsterdamse politie dat stukje onderzoek op verzoek van ons overgenomen. Een Amsterdamse officier van justitie is met dat stukje van het onderzoek bezig.

De heer **Vos**:

Dat leidt dan tot een zaak in Amsterdam waarvan de basis toch mede politie-infiltratie is.

De heer **Koers**:

En er ligt een proces-verbaal in Amsterdam over deze politie-infiltratie bij het Amsterdamse dossier. Dat ligt op het ogenblik voor een Amsterdamse rechter.

De heer **Vos**:

Heeft u geweld moeten gebruiken om de Amsterdamse politie te overtuigen om deze zaak op te pakken? Is dat moeilijk gegaan?

De heer **Koers**:

Mijn collega uit Zwolle heeft 's nachts een paar telefoontjes gepleegd met Amsterdam. Ik ben daar niet bij geweest. Mijn zaaksofficier heeft wat telefoontjes gepleegd vanaf het politiebureau 's nachts. Het resultaat was dat het onderzoek opgepakt is. Dat is voor mij voldoende.

De heer **Koekkoek**:

U had het over de beeldspraak van de kameel. Zou het mogelijk zijn om de aanpak van de georganiseerde criminaliteit in Nederland zo te organiseren dat je niet alleen die neus pakt in Arnhem, maar dat je inderdaad gezamenlijk de hele kameel te grazen neemt?

De heer **Koers**:

Een van de problemen, eigenlijk ook een probleem dat in deze zaak speelt, is: Arnhem is bevoegd voor dit onderzoek, het is een kernteam dat het onderzoek doet onder verantwoordelijkheid van Zwolle. Ik denk dat het systeem van de kernteams op zichzelf, de gedachte om grotere teams apart te zetten om dit soort onderzoeken te doen, heel goed is. Ik denk ook dat het heel belangrijk is dat je daar een quantum aan officieren met ondersteuning aan toekent, met name een officier met ondersteuning, want aan een officier alleen heb je niks. Even goed moet je ruimte creëren bij de zittende magistratuur voor dit type onderzoeken, maar dan moet je gelijk dat parket of die rechtbank waar je dat soort teams aan koppelt bevoegd maken voor heel Nederland. Als een onderzoek bijvoorbeeld aan het Zwolse team wordt toegewezen...

De **voorzitter**:

Noordoost-Nederland, een kernteam met negen arrondissementen; het gaat van Harlingen tot Nijmegen, Groesbeek of zo.

De heer **Koers**:

Het is bijna het grootste gebied van Nederland. Als je aan dat team het onderzoek toewijst, zou het zo moeten zijn dat formeel in de wet geregeld is dat het parket Zwolle bevoegd is voor heel Nederland om die zaken te doen die dat team doet. Dat is nu het bevoegdheidsprobleem.

De **voorzitter**:

Is dat nog een groot probleem in de praktijk of niet?

De heer **Koers**:

Dat is een groot probleem. In dit geval ging het om Arnhemse verdachten. Wij waren ermee begonnen. Stel dat dit niet het geval was geweest. Het team was met het onderzoek begonnen onder regie van een Zwolse officier van justitie. Die ontdekt dan dat hij op dat moment niet bevoegd is, want de verdachten wonen...

De **voorzitter**:

Dan kun je toch met een Arnhemse zaaksofficier werken? Dan is het toch geen probleem?

De heer **Koers**:

In de praktijk is dat gelukt. Ik denk dat het efficiënter is dat je het in n organisatie onderbrengt.

De **voorzitter**:

En organisatie alleen voor de kernteams of voor de hele politie wat justitie betreft voor de zware georganiseerde criminaliteit?

De heer **Koers**:

Dat laatste zou het beste zijn, maar ik pak even het voorbeeld van de kernteams, omdat dat zichtbaar is.

De heer **Koekkoek**:

Maar dan zou daar ook bij horen dat je voldoende capaciteit hebt om vanuit zo'n kernteam te werken in heel Nederland.

De heer **Koers**:

Ja, dat hoort er dan bij.

De heer **Koekkoek**:

En dat is nu niet het geval?

De heer **Koers**:

Ik denk dat er meer onderzoeken zijn dan de teams aankunnen en dat er ook meer onderzoeken zijn dan de verschillende parketten aankunnen.

De heer **Vos**:

Ik wil met u aan het eind van dit gesprek nog even de blikken op Arnhem richten en u vragen of ook de driehoek op de hoogte was van dit infiltratietraject.

De heer **Koers**:

Wat is er gebeurd; ik moet weer even mijn aantekeningen en data erbij pakken. Op 2 september 1992 is de start van het onderzoek geweest. Toen is de hoofdofficier Arnhem akkoord gegaan met de inzet van dit middel. Hij is op 31 januari 1994 nog een keer, daar tussendoor ook, maar toen heel expliciet, heel uitgebreid ingelicht. In maart 1994 kwamen de eerste aankopen in zicht. Toen is dat eerst besproken met de hoofdofficier Arnhem, omdat het onderzoek nog steeds vanuit het Arnhemse parket wordt gedaan. Toen is heel nadrukkelijk gezegd; de kernteamofficier van Zwolle was op dat moment ingewerkt: het begint een Zwolse verantwoordelijkheid te worden. De hoofdofficier Zwolle is erbij betrokken. Uiteindelijk is de driehoek Zwolle op de hoogte gesteld van dit onderzoek. Zij wisten al van het onderzoek, maar zij werden ook heel nadrukkelijk geconfronteerd met dit middel. Rond 29 maart 1994 is de driehoek Zwolle akkoord gegaan met deze manier van onderzoek.

De heer **Vos**:

Dus de burgemeester van Zwolle, de korpsbeheerder van Zwolle wist ervan?

De heer **Koers**:

Ja.

De heer **Vos**:

Heeft hij ook nog het risico voor de politie-infiltranten als zodanig afgewogen?

De heer **Koers**:

Ik heb daar geen verslaglegging van gezien, maar ik kan mij niet voorstellen dat het niet is gebeurd.

De **voorzitter**:

Dat is toch weer het probleem, want daar ging hij toch helemaal niet over?

De heer **Koers**:

Sorry?

De **voorzitter**:

Daar ging hij helemaal niet over. Beheersmatig gaat er waarschijnlijk weer iemand anders over.

De heer **Koers**:

Dat ben ik met u eens.

De **voorzitter**:

Dus de verantwoordelijkheid voor mensen buiten het openbaar ministerie is in feite zeer, zeer gering, want men weet het toch helemaal niet. U gaat toch ook niet precies aan de burgemeester vertellen: dit zijn Jan, Piet, Klaas en Marie; die doen precies dit en dit en dat. Ook die burgemeester weet dat helemaal niet. Dus de moeilijkheid blijft toch de vaststelling: is het nu echt gevaarlijk? Dat gebeurt in algemene zin wel.

De heer **Koers**:

Ja, maar dan een ding, los van de burgemeester. Daarvoor waren die tweewekelijkse of driewekelijkse besprekingen met de zaaksofficier. Ik heb er heel veel bij gezeten, mijn vervanger heeft er in het begin heel veel bij gezeten. Gaandeweg is de cordinerend officier van Zwolle erbij gaan zitten. Zoals ik al zei, zijn dat bijna 60 besprekingen gedurende de rit geweest. In die besprekingen op dat niveau zijn de gevaarsafwegingen steeds ter sprake gekomen.

De **voorzitter**:

Maar juist met het openbaar ministerie en niet met de korps...

De heer **Koers**:

Neen, juist met het openbaar ministerie.

De **voorzitter**:

Maar niet met de korpsleiding?

De heer **Koers**:

Niet met de korpsleiding.

De **voorzitter**:

Of een politiechef?

De heer **Koers**:

In de verhoudingen zoals die er liggen, dat de driehoek Zwolle in dat gebied van Noordoost-Nederland aangewezen is om over het kernteam bepaalde beslissingen te nemen, denk ik dat het goed is dat ook dit soort trajecten wordt besproken in die driehoek. Het kan best zijn dat op een gegeven moment, zoals in dit geval, de mensen formeel onder een andere korpsbeheerder zouden vallen. Toch is het zo dat, als zo'n driehoek het goed doet, zij zich wel verantwoordelijk voelt voor wat er in zo'n team gebeurt.

De **voorzitter**:

Je kunt je wel verantwoordelijk voelen, maar als je er niet verantwoordelijk voor bent, ja.

De heer **Koers**:

Maar het begint met je verantwoordelijk te voelen.

De heer **Vos**:

Wij mogen vaststellen dat de heer Koers zegt dat die verantwoordelijkheid in ieder geval gevoeld is.

De heer **Koers**:

Ik ga ervan uit dat die daar gevoeld is, maar die is zeker op een lager niveau gevoeld, waar wij er heel frequent over gepraat hebben.

De heer **Vos**:

Wat zijn nu de gevolgen van deze zaak voor de Turkse gemeenschap in Arnhem? Is het nu zo dat de heronehandel uitgeroeid is? Of is er als het ware een nieuw blad gegroeid en is het gat in het bos gedekt?

De heer **Koers**:

Ik denk dat een aantal handelaren in drugs is opgepakt en dat er nog zeer vele Turken, Marokkanen, Nederlanders ook, in diezelfde business zitten. Dat is gewoon zo.

De heer **Vos**:

Een eindvraag mijnerzijds. Is dit nu de wijze waarop wij deze zaken behoren aan te pakken? Kunt u er ook meer dan een per jaar doen? Is dit nou de ideale methode, om het zo te zeggen? Daar mag u een mooi antwoord op geven.

De heer **Koers**:

Kijk, dit is niet de ideale methode. Maar wat ik gezien heb, is dat dit vanaf 2 september 1992 tot 24 juni 1995 heeft gelopen. Dit geeft al aan dat dat qua tijdsinvestering een lange periode beslaat. Ik heb geprobeerd een calculatie te maken van wat al die besprekingen ons aan tijd gekost hebben. Daar is een OM-capaciteit van twee-, driehonderd uur in gaan zitten, gespreid over die periode. Vanaf 1 oktober 1993 tot nu toe is een Arnhemse officier van justitie fulltime met dit onderzoek bezig geweest, is een parketsecretaris fulltime als ondersteuning daarbij geweest en is nog wat administratieve capaciteit erin gestopt. Als je dat soort getallen loslaat op de organisatie van het openbaar ministerie, dan kunt u gewoon op uw vingers natellen dat je dit type onderzoeken niet te veel kunt hebben. Maar dat heeft niet alleen met deze operatie te maken; dat heeft gewoon te maken met de begeleiding van dat soort grote onderzoeken. Je kunt best een aantal onderzoeken naast elkaar hebben, maar van deze omvang niet te veel. Dan moet je wat anders doen. Wat daarnaast ook is gebleken - dat is iets wat je dan leert - is dat het ongelooflijk belangrijk is dat je goed documenteert wat in zo'n lange periode gebeurt. U heeft de processen-verbaal gezien van de politie. Op dezelfde manier hebben wij geleerd dat je in journalen vastlegt wat besprekingen geweest zijn. Ik denk dat je met dit soort operaties zo langzamerhand op een niveau of op een punt komt dat je moet kijken: kun je niet met moderne middelen hiervoor ook een stukje ondersteuning creëren?

De **voorzitter**:

Wat bedoelt u dan?

De heer **Koers**:

Wij zijn op dit moment... ik ben op dit moment met een aantal programmeurs aan het kijken of je niet een soort bedrijfsprocessensysteem voor dit soort operaties kunt maken -

en dus programmatuur schrijven - zodat je gemakkelijk alle informatie die vergaard wordt gedurende een zo lange operatie la minute kan evalueren en presenteren en je niet op de beperkte capaciteit van je geheugen bent aangewezen.

De heer **Vos:**

Bent u in dit traject nog methoden tekort gekomen? Ik denk bijvoorbeeld aan de mogelijkheid om direct af te luisteren.

De heer **Koers:**

Als wij gebruik hadden kunnen maken van het middel direct afluisteren, had deze infiltratie-operatie niet zo lang geduurd. Dan was zij zeker met misschien een jaar of anderhalf jaar bekort.

De heer **Vos:**

Waarom?

De heer **Koers:**

Omdat je dan in bepaalde locaties afluisterapparatuur kunt plaatsen en direct hoort wat besproken wordt. Nu blijf je van de buitenkant naar binnen kijken.

De **voorzitter:**

Ik wil u nog een vraag stellen over de processen-verbaal. Het is constant A851, die alles ziet, doet en daar verslag van legt. Die andere infiltrant nooit, bijna nooit. Er staan nog een paar andere nummers. Betekent dit nu, dat ook de handelingen en bevindingen van andere infiltranten toch onder A851 worden weggeschreven?

De heer **Koers:**

Ik heb processen-verbaal gezien - maar ik zou ze er weer bij moeten pakken - waar meerdere namen onder staan.

De **voorzitter:**

Bijna niet, bijna niet. Het zou overdreven zijn om te zeggen, dat ik dit allemaal goed heb gelezen, maar bijna niet. De vraag is dus of A851 dit allemaal heeft gezien en gedaan of dat anderen dat hebben gedaan, die weggeschreven zijn onder A851.

De heer **Koers:**

Als A851 proces-verbaal opmaakt, is dat zijn verhaal. Dat zou hooguit aangevuld kunnen worden door verhalen van anderen.

De **voorzitter:**

Kan het ook zo zijn, dat A851 weer hoort van andere verhalen en die er zonder nummer ook inzet?

De heer **Koers:**

Nee.

De **voorzitter:**

Dat vindt u uitgesloten?

De heer **Koers:**

Dat vind ik uitgesloten, ja.

De **voorzitter:**

Maar dan is natuurlijk de vraag wat al die andere mensen dan doen. Daar is namelijk weinig tot niets van terug te vinden.

De heer **Koers:**

Ik denk dat in een aantal geval de rest alleen maar franje is geweest.

De **voorzitter:**

Maar er is dus niet sprake van een soort geheim traject ook hierin, waarvan een deel niet vastligt?

De heer **Koers:**

Nee. Absoluut niet.

De **voorzitter:**

Daar bent u absoluut zeker van?

De heer **Koers:**

Daar ben ik absoluut zeker van. Dat is zo vaak besproken met de begeleider, de teamleider... ik zeg niet gauw dat ik iemand vertrouw maar hem vertrouw ik blindelings.

De **voorzitter**:

De officier in Zwolle heeft gesproken van - ik meen - zelfs ongeveer 4000 mensen die in dit onderzoek naar boven waren gekomen...

De heer **Koers**:

Nee, ik geloof dat er in de krant een getal van 2000 mensen verscheen.

De **voorzitter**:

2000, neemt u me niet kwalijk! Juist! Wat gaat u met die 2000 mensen doen?

De heer **Koers**:

In de eerste plaats is het getal van 2000 een getal dat ik nooit genoemd zou hebben. Je kunt wel 2000 namen in een database hebben, maar dat zegt niets. Wij moeten eerst deze zaak maar bij de rechter afwikkelen. Als er nog andere drugshandelaren zijn, of in Arnhem of in Nijmegen of waar dan ook, dan komen die vanzelf een keer aan de beurt.

De **voorzitter**:

Nog een vraag, ook over de korpsbeheerder. Is het uw indruk, dat de korpsbeheerders bijvoorbeeld in Arnhem en Zwolle meer van deze zaken en ook van de koop hebben geweten dan de korpsbeheerders in de IRT-zaak? Althans, we hebben er een hier gehad en hij wist niet van veel.

De heer **Koers**:

Hier is heel bewust gekozen door de toenmalige hoofdofficier van Zwolle om dit in de driehoek te bespreken.

De **voorzitter**:

De laatste vraag van mijn kant. Meneer Koers, gaat door deze grote onderzoeken in feite niet te veel aandacht naar het bestrijden van drugscriminaliteit en u duidelijk te weinig capaciteit overhoudt voor fraude, milieu in de zin van schoon water?

De heer **Koers**:

Dat gevaar loop je wel. Wat goed is bij de selectie van onderzoeken... is het goed voor de kernteams zeker wat Noord-Oost Nederland betreft... is dat wordt geprobeerd om op basis van de informatie uit de negen politieregio's... dat zijn zes arrondissementen... als er een nieuw onderzoek gekozen moet worden, is er een selectiecommissie van een hoofdofficier, een burgemeester en een politiechef die aangeven wat anderen voorgeselecteerd hebben, die een keuze maakt welk onderzoek wordt gepakt. Dat is niet per definitie een drugsonderzoek. Het vervelende is wel, dat je nogal wat onderzoeken... althans drugscriminaliteit of drugsgerelateerde criminaliteit tegenkomt en dat - dat heb ik de vorige keer ook gezegd - de klassieke informatievergaring bij de politie gericht is op klassieke delicten, zoals ook drugscriminaliteit. U noemde daarnet fraude. Met name als je kijkt naar EEG-fraude zijn er weinig signalen beschikbaar die binnenkomen bij de politie, dat dit soort delicten gepleegd wordt, terwijl wij allemaal weten dat ze gepleegd worden. Het kiezen is in die zin ook wat... op basis van gebrekkig materiaal. Maar er wordt niet per definitie voor drugs gekozen.

De heer **Rouvoet**:

Ik heb nog een vraag over de infiltratie. Met name is gesproken over de zorgvuldige afwegingen die zijn gemaakt. De vraag is in hoeverre dat uitgelokt werd of niet. Dat komt steeds terug en ik wil daar wat meer zicht op krijgen. U had te maken met een grote, goed georganiseerde club criminelen die in drugs handelde. Is de stelling gerechtvaardigd, omdat het zo'n organisatie betreft die in drugshandel zit, dat je niet kan uitlokken? Is de beeldspraak gerechtvaardigd, dat je een bakker niet kan uitlokken tot het bakken van brood? Is dat een overweging bij u geweest in dit geval voor infiltratie?

De heer **Koers**:

Absoluut niet. Hier is heel direct gezegd: je mag op geen enkele manier de individuele mensen die je ontmoet, uitlokken. Dat is naar mijn oordeel ook niet gebeurd. Omdat die

aanname gedaan is - dat heeft u ook kunnen lezen - heeft het zeker een jaar of anderhalf jaar geduurd, voordat enige reactie van de andere kant kwam. Daar is gewoon op gewacht.

De heer **Rouvoet**:

Voor u is uitlokking gekoppeld aan een concreet traject?

De heer **Koers**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Meneer Koers, ook Turkije heeft meegedaan aan dit onderzoek. Werden van Turkse kant ook politie-infiltranten ingezet?

De heer **Koers**:

Nee.

De **voorzitter**:

Meneer Koers, ik dank u wel! Sluiting 13.40 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 74**

27 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op vrijdag 27 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. J. Wortel

Aanvang 14.10 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer J. Wortel, geboren op 1 oktober 1954. Mijnheer Wortel, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer Wortel:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Wortel, u bent officier van justitie in Amsterdam. U bent dat sinds 1990. Het grootste gedeelte van uw tijd heeft u besteed aan de bestrijding van de zware criminaliteit.

De heer Wortel:

Dat is juist.

De voorzitter:

U heeft in eerdere gesprekken die u met ons had de enquete altijd een bij uitstek ongeschikt middel genoemd om het onderhavige probleem te behandelen. Toch heeft u te kennen gegeven gehoord te willen worden. Hoezo?

De heer Wortel:

De eerste opmerking waarop u doelt, komt voort uit mijn vrees - en ik meen dat is gebleken dat die terecht was - dat deze onderzoeksvorm, dus het doen van openbare verhoren, zou leiden tot een aaneenschakeling van krampachtig om zich heen fladderende figuren. Met de beste bedoelingen is gepoogd om bepaalde dingen net niet te zeggen, maar zoveel mogelijk ook weer wel en voor het publiek ontstaat daardoor een bepaald beeld. Men denkt dat iets zoveel mogelijk toegedekt wordt en dat daarover heel veel meer valt te zeggen. Dat onbedoelde effect verwachtte ik. Mijn verzoek om ook een uitnodiging te krijgen voor een verhoor komt voort uit het volgende. Een dag of veertien geleden merkte ik dat door een misverstand tussen mijn hoofdofficier en mijzelf een onjuist beeld is ontstaan over datgene wat er is gebeurd met een bepaalde vrachtauto die in het Delta-onderzoek een rol heeft gespeeld.

De voorzitter:

In de XTC-zaak?

De heer Wortel:

Ja.

De voorzitter:

Daarover komen wij te spreken. U sprak over krampachtige figuren.

De heer Wortel:

Zo ziet het er uit.

De voorzitter:

Laten wij proberen dit verhoor niet krampachtig te doen zijn. Graag wil ik nu de zaken die ons interesseren met u doornemen. Hoe werd u zaaksofficier in het Delta-onderzoek van het IRT?

De heer **Wortel**:

Ik denk dat die onverdiende eer mij te beurt is gevallen, omdat collega Van der Veen mij kort daarvoor had meegemaakt in verband met een ander onderzoek van het IRT. Aan mijn hoofdofficier is uiteindelijk de vraag voorgelegd om een zaaksofficier uit het arrondissement Amsterdam aan te wijzen. Het onderzoek zou daar namelijk moeten plaatsvinden. Toen is gesuggereerd dat ik die zaaksofficier zou kunnen zijn.

De **voorzitter**:

Dat is door de hoofdofficier gesuggereerd?

De heer **Wortel**:

Nee. Ik heb begrepen dat hem het voorstel is gedaan en dat hij heeft gezegd: dat is prima.

De **voorzitter**:

Heeft u daar toen nog met de heer Vrakking over gesproken?

De heer **Wortel**:

De heer Vrakking heeft mij verteld dat hij was benaderd door collega Van der Veen. Hij vroeg of ik dit voorzienbaar langdurige en grootschalige onderzoek op mij wilde nemen.

De **voorzitter**:

Heeft u toen nog over de inhoud met de hoofdofficier gesproken?

De heer **Wortel**:

Op dat moment had ik er geen idee van waarom het uiteindelijk zou gaan.

De **voorzitter**:

Als u gevraagd wordt zaaksofficier voor een grote zaak te zijn, heeft u dan vaak geen idee wat het zal worden?

De heer **Wortel**:

Op zo'n moment kun je niet meer vaststellen dan dat je wordt verzocht om betrokken te raken bij een onderzoek dat lang zal duren, waarin een veelvoud aan personen als verdachten een rol gaat spelen en waarbij het gaat om coke. Het kan ook gaan om wapens, maar daarmee heb ik nog nooit te maken gehad. Met die informatie gaan wij als het ware derwaarts.

De **voorzitter**:

Hoeveel wilt u, voordat u zich akkoord verklaart, van de zaak weten?

De heer **Wortel**:

Alles.

De **voorzitter**:

Alles. Wat wist u?

De heer **Wortel**:

Ik ben op twee dagen, uit mijn hoofd: op 17 en 19 maart 1993, door collega Van der Veen en commissaris Lith bij het IRT ontvangen. Bij die gelegenheid is mij het volgende geschetst. Het IRT was reeds bezig geweest met Bruinsma. Dat was mij natuurlijk bekend. Op dat moment was het dus bezig met de erven Bruinsma, de boedel Bruinsma. Er was een grote hoeveelheid vertrouwelijke inlichtingen die afkomstig was uit het hele land. Die inlichtingen hielden kort gezegd in, dat bepaalde personen uit de subjectengroep stelselmatig en langdurig betrokken waren bij de handel in diverse soorten verdovende middelen. Voordat ik werd benaderd, hadden mensen die toen nog tot een groep van de rijkspolitie in Friesland behoorden, een vondst gedaan, bestaande uit softdrugs, weed, XTC, explosieven en, naar ik meen, wapens. Die vondst werd in verband gebracht met een subjectengroep van het Delta-onderzoek.

De **voorzitter**:

Dat die vondst werd gedaan, was toch ook een gevolg van een IRT-onderzoek?

De heer **Wortel**:

Dat is mij vervolgens verteld.

De **voorzitter:**

Dat is u ten verteld?

De heer **Wortel:**

Ja. Om het beeld volledig te schetsen, ga ik nog even verder met mijn uiteenzetting. Vanwege dat onderzoek kon het IRT beschikken over een aantal vertrouwelijke contacten, laten we maar gewoon zeggen: informanten, die in een positie verkeerden van waaruit zij waardevolle informatie konden verschaffen voor het onderzoek van het IRT. Mij is toen medegedeeld dat in n geval sprake was van wat men nu naar mijn stellige overtuiging nog het beste zou kunnen aanduiden met een meewerkende informant. Volgens het meest modieuze taalgebruik heet zo'n persoon een infiltrant. Maar de bedoelde persoon is in dit verband eerder omschreven als iemand...

De **voorzitter:**

Waarom is het andere taalgebruik modieus?

De heer **Wortel:**

Ik vind dat de begrippen "infiltratie en infiltrant" langzamerhand zover zijn "opgerekt", dat ze inhoudsloos zijn geworden. De discussie zou zeer veel helderder kunnen zijn, als wij zouden blijven vasthouden aan het klassieke begrippenkader: tipgever, informant, meewerkende informant en infiltrant.

De **voorzitter:**

Waarin heeft dat klassieke begrippenkader zijn neerslag gekregen?

De heer **Wortel:**

Dat is nergens, ook niet in een richtlijn, een ministerile missive of iets dergelijks, zo gedefinieerd. Enige tijd geleden golden deze begrippen nog.

De **voorzitter:**

Maar de term "meewerkende informant" is voor mij nieuw. Wat deed die meewerkende informant? Wat hoorde u toen?

De heer **Wortel:**

Het was iemand die met een perfect legale beroepsuitoefening als achtergrond een bepaalde waarde had voor een crimineel netwerk en die wij konden beschouwen als iemand die, zoals dat hier is gezegd, een rol speelde in de lijn die loopt van produktie tot het ter beschikking stellen in de detailhandel.

De **voorzitter:**

Wist u toen waar die man zat? Ik bedoel: wat was zijn positie in de keten? Wist u wat hij deed?

De heer **Wortel:**

Dat is mij destijds verteld.

De **voorzitter:**

Ik denk aan wat wij nu allemaal weten over dit specifieke traject. Wat is u destijds nog meer verteld? En was hetgeen u hoorde voldoende?

De heer **Wortel:**

Dat was op zichzelf niet voldoende. Er is mij overigens daarna wel meer verteld. Voorts bleek mij dat gekozen was voor - weer iets modieus - een methodiek en die methodiek hield in dat als de informant kwam met het bericht: ik ben weer benaderd en weet dat er weer een partij moet komen, de politie daarvan in kennis werd gesteld en in overleg met de leiding van het IRT werd gezien of het voor het onderzoek van waarde zou zijn als men de bewuste hoeveelheid verdovende middelen liet komen en die onder observatie hield. Men kon die partij dan eventueel registreren en zien wat er verder mee gebeurde. Ik heb toen heel goed begrepen, dat het in verband met de veiligheid van de bron in ieder geval niet mogelijk zou zijn om rechtstreeks in de omgeving daarvan in te grijpen en dat afhankelijk van de omstandigheden van het geval, het zeer wel denkbaar zou zijn, dat zulke partijen of delen daarvan niet in de tweede of derde hand in beslag genomen konden worden en dat die dus ongemoeid gelaten zouden moeten worden.

De **voorzitter:**

Heeft u toen gevraagd wat u later aan die informatie zou hebben, dus of die in de zaak te gebruiken was?

De heer **Wortel**:

Het is goed voor ogen te houden dat wat voor mijn zaak te gebruiken was, dus wat het bewijs zou gaan vormen, de observatierapporten van het IRT in verband met mijn tactische onderzoek waren.

De **voorzitter**:

Dat was datgene wat er als het ware aangeplakt kon worden, dus een observatie.

De heer **Wortel**:

Het was observatie en het afluisteren van telefoonlijnen. Daarmee moest het bewijs verkregen worden.

De **voorzitter**:

Kende u de specifieke rol van de CID-Kennemerland?

De heer **Wortel**:

Nee. Ik weet dat het informatieve contact gerund werd door wat toen nog de RCID-Haarlem heette. Van wat verder in de loop van de jaren 1994 en 1995 als geruchten of mededelingen met zekerheid bekend is geworden, was ik niet op de hoogte.

De **voorzitter**:

Had u dat moeten weten?

De heer **Wortel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Had u eventueel anders geoordeeld over de verschillende partijen waarbij sprake was van een fiat van uw kant?

De heer **Wortel**:

Dat is moeilijk te reconstrueren.

De **voorzitter**:

Ik doel op de periode vanaf april 1993.

De heer **Wortel**:

Ik ben op 17 maart voor het eerst bij het IRT geweest.

De **voorzitter**:

In de verslaglegging van hoofdinspecteur Woelders komt uw naam voor. Die stukken zijn door de commissie-Wierenga gebruikt en voor een deel nu ook door ons.

De heer **Wortel**:

Ik weet op welke lijst u nu doelt.

De **voorzitter**:

Klopt het als ik zeg: vanaf 22 april?

De heer **Wortel**:

Ja, dat klopt.

De **voorzitter**:

Als u geweten had wat de precieze betrokkenheid en de positie van de informant was en als u ook geweten had wat de acties van de politie in Haarlem waren, had u de gang van zaken dan ook goed gevonden?

De heer **Wortel**:

Ik zei al dat ik het heel moeilijk vind dit te reconstrueren. Ik was later buitengewoon verontwaardigd. Mijn verontwaardiging ontstond met het verschijnen van het boekje van Middelburg en Van Es. Die beschrijven ergens dat een politieman een busje had geregeld. Dat was het eerste signaal van de wegomlegging.

De **voorzitter**:

Waarvan?

De heer **Wortel**:

De wegomlegging.

De **voorzitter**:

De wegomleiding. Van wie?

De heer **Wortel**:

Ik doel op datgene wat collega Van der Veen hier de by pass heeft genoemd: het tijdelijk uit de lijn halen. De eerste keer dat ik daarover iets vernam, was toen ik de desbetreffende passage in dat boekje las. Natuurlijk is gedurende de handelingen van deze enquetcocommissie nog heel veel meer naar voren gekomen. Toen ik van die wegomlegging hoorde, was ik buitengewoon verontwaardigd. Ik had mijn ernstige twijfels en vroeg mij af of de bewuste toevoegingen, wat daar ook verder precies van zij, met zich zouden brengen dat het gehele optreden zo niet onrechtmatig dan wel onwenselijk genoemd zou moeten worden. Op dit ogenblik meen ik dat die wegomleiding, althans als je besluit om op deze manier met een meewerkende informant in zee te gaan, een waardevol instrument kan zijn en dat het gebruik maken van de omleiding ook kan betekenen het bewandelen van de juiste weg voor het uitoefenen van controle op wat er gebeurt. Ik zeg dit met de nodige voorbehouden want het staat nog niet vast wat er precies gebeurde, althans niet voor mij.

De **voorzitter**:

Welke condities zouden hierbij moeten gelden?

De heer **Wortel**:

Die vraag kan ik misschien het beste beantwoorden door te zeggen wat mij op dit ogenblik nog altijd stoort en wat ik ergerlijk blijf vinden. Dat zijn de geluiden over een vorm van bevoordeling van vriendjes of familieleden bij het wegzetten van coverladingen. Zoiets doet het gezag van de overheid natuurlijk buitengewoon veel kwaad. Hoezeer het op zichzelf ook een detail is, schept dit een sfeer van illegaal gedrag. Verder denk ik aan de omstandigheid dat - en dit lijkt mij door de meeste betrokkenen niet weersproken te worden - de kosten die door de criminelen zijn gemaakt, uiteindelijk ook door hen werden gedragen. Zij hebben het geld gefourneerd. Zo moet het niet. Ik vind dat als je besluit een dergelijk traject te volgen, de kosten die de politie en dus de overheid maakt, operationele kosten zijn. De overheid zal daarvoor dan ook dekking moet vinden. Zoals alles nu gebeurd lijkt te zijn, lijkt mij de gang van zaken niet wenselijk.

De **voorzitter**:

Wist de heer Van der Veen hier op dat moment van?

De heer **Wortel**:

Geen idee.

De **voorzitter**:

Lith. Wist de heer...

De heer **Wortel**:

Ik begrijp uit de verklaringen tegenover deze commissie dat hij zelf niet volledig op de hoogte is geweest van de precieze details van de financiering.

De heer **Koekkoeck**:

Wat wist u van de informant? U hebt gezegd: het was een legale ondernemer. De criminele organisatie bestelde bij hem drugs.

De heer **Wortel**:

Dat heb ik niet gezegd.

De heer **Koekkoeck**:

Wat hebt u dan wel gezegd? Liet hij weten dat er een partij aankwam?

De heer **Wortel**:

Hij kon met zijn legale beroepsbeoefening voor criminelen waardevolle diensten leveren in wat ik halsstarrig blijf aanduiden als de lijn, het traject van het produktieland tot het ter beschikking stellen in de detailhandel.

De heer **Koekkoeck**:

Hoe kwam de criminele organisatie bij hem terecht?

De heer **Wortel**:

Geen idee.

De heer **Koekkoeck**:

Of ging hij naar de criminele organisatie toe?

De heer **Wortel**:
Waarom zou hij dat doen?

De heer **Koekkoek**:
Ik vraag u of dat zo was.

De heer **Wortel**:
Dat weet ik niet.

De heer **Koekkoek**:
Maar u wist niet meer van de informant dan wat u zojuist vertelde.

De heer **Wortel**:
Wat ik zoven in nog tamelijk bedekte termen heb verteld, ja.

De **voorzitter**:
U sprak in bedekte termen en over zekere rollen in het traject, akkoord, maar wij hebben hier ook voortdurend over het politiedeel gesproken. Ik denk nu aan de loodsen die gehoord waren. Vond u het van belang te weten hoe dat zat?

De heer **Wortel**:
Nogmaals, het inbouwen van een tijdelijke wegomlegging teneinde controle te houden en te weten wat en hoeveel er precies binnenkomt, kan een zinvolle bijdrage leveren aan noodzakelijke sturing als je ervoor kiest op die manier met een informatief contact in zee te gaan.

De heer **De Graaf**:
Mijnheer Wortel, als zaaksofficier zou u als de Delta-organisatie zou zijn aangehouden op de rechtszitting het beleid van politie en justitie hebben moeten verdedigen.

De heer **Wortel**:
Ja, uiteraard.

De heer **De Graaf**:
Dan zou de vraag gesteld zijn of er al dan niet sprake was geweest van uitlokking. Dat had u dan moeten weten. Is dan de veronderstelling juist dat u als zaaksofficier alles van die informant had moeten weten?

De heer **Wortel**:
Dan zou ik nog altijd de rechtbank met droge ogen voorhouden dat het, gelet op het feitelijk verloop van de gebeurtenissen, uitgesloten was dat de handelingen van de terechtstaande verdachten op enigerlei wijze waren uitgelokt.

De heer **De Graaf**:
Dat zou u dus met droge ogen beweren, maar u moet dan wel weten of dat zo is.

De heer **Wortel**:
Daarom zei ik zojuist: ik had dat allemaal, ook van die wegomlegging, willen weten.

De heer **De Graaf**:
Mij gaat het erom: wat heeft u precies gevraagd toen u zaaksofficier werd? U zegt dat u het een en ander had moeten weten. Maar wat heeft u nu precies gevraagd en aan wie heeft u vragen gesteld om zeker te weten dat er geen sprake was van uitlokking?

De heer **Wortel**:
Ik heb vragen gesteld aan Lith en aan Van der Veen. Daarbij was het bepaald niet een moeizaam trekken. Met hen heb ik twee openhartige gesprekken gevoerd. Daarbij zijn aan de orde geweest: de positie van de meewerkende informant en diens verhouding tot criminele opdrachtgevers. Ik denk hierbij ook aan de positie van de informant in strafrechtelijke zin. Er kan sprake zijn van onschuldige hand- en spandiensten, van medeplichtig tot, medeplichtig bij en van een medepleger. Ik heb mij vergewist van de positie van de informant met het oog op deze aspecten.

De **voorzitter**:
Maar hij pleegde wel strafbare feiten, ook toen?

De heer **Wortel**:

Zonder enige twijfel. Hierbij is ook aan de orde geweest: proportionaliteit en subsidiariteit. Dat zijn langzamerhand ook afgesloten woorden.

De **voorzitter**:

Heeft u zich zelf en de andere heren de vraag gesteld waarom ineens u gevraagd werd om toestemming te geven voor het vervoeren van partijen, terwijl dat eerder IRT-officieren deden? Eerder deden dat dus officieren die de totale verantwoordelijkheid voor het team hadden. Waarom werd u daar nu voor gevraagd?

De heer **Wortel**:

U beschikt over de lijst waaruit u kunt opmaken dat ik tot ongeveer 1 juli tot drie keer toe ben benaderd met het verzoek voor de levering van partijen toestemming te geven.

De **voorzitter**:

Ik zie: zes keer.

De heer **Wortel**:

Ik kan er drie op de lijst terugvinden.

De **voorzitter**:

Ik zes.

De heer **Wortel**:

Het ging daarbij om afleveringen, waarbij het vermoeden bestond dat die rechtstreeks terecht zouden komen bij mijn verdachtengroep. Deze zaken zouden dus mijn tactisch onderzoek betreffen.

De **voorzitter**:

Waar zitten wij nu mee, mijnheer Wortel? We hebben een administratie van het IRT waarin uw naam twee keer voorkomt in verband met een grote hoeveelheid. Om het precieze aantal kilo's gaat het ons niet; de totale hoeveelheid was ongeveer 10.000 kilo. In een andere administratie, die van inspecteur Woelders, komt u zes keer voor en daarbij gaat het om een totale hoeveelheid van 20.000 kilo.

De heer **Wortel**:

Het was maximaal 18.000 kilo. Op zichzelf is die zes keer juist, maar dat aantal blijkt uit een lijst die de periode bestrijkt van mijn aantreden tot het opheffen van het IRT. Zojuist zei ik al: tot 1 juli ben ik drie keer benaderd.

De **voorzitter**:

Het gaat om de periodes juni 1993 tot augustus 1993...

De heer **Wortel**:

Bij mijn beste weten ben ik tot juli van dat jaar benaderd met de vraag: kunnen wij dit onder observatie laten gaan met in gedachte de mogelijkheid dat de partij uiteindelijk niet in beslag genomen zal kunnen worden?

De **voorzitter**:

En in augustus dan?

De heer **Wortel**:

In juli en augustus nam ik als tweede plaatsvervangend IRT-officier waar voor de collega's Van Capelle en Belingh.

De **voorzitter**:

Toen heeft u toch ook toestemming gegeven?

De heer **Wortel**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Kunt het verschil verklaren?

De heer **Wortel**:

Welk verschil bedoelt u?

De **voorzitter**:

Als ik de hoeveelheden van de ene administratie bij elkaar optel kom ik uit op 21.990 kilo.

De heer **Wortel**:

Ik kwam tot 18 ton maximaal. Laat ik het zo zeggen: de hoeveelheid lag tussen de 12 en 18 ton. De onzekerheidsmarge kent hierbij twee factoren. Voor zover ik alles kan reconstrueren is een aantal keren minder gekomen dan aangekondigd was en waarvoor ik toestemming had gegeven. Ik weet niet zeker - en ik heb ook niet bijzonder veel moeite gedaan om dat voor deze verklaring te achterhalen - wat er uiteindelijk met succes naar buitenlandse opsporingsinstellingen is weggespeeld.

De **voorzitter**:

U spreekt over het wegtippen van een bepaalde partij in Denemarken. In Denemarken gaf men weer Riga informatie. Waarom informeerde men zelf Riga niet?

De heer **Wortel**:

Wij, dat wil zeggen: commissaris Lith en ik, konden niet goed overzien in hoeverre wij in vertrouwen zaken konden doen met de autoriteiten in Letland. Dat wisten wij niet. Dat konden we ook niet inschatten.

De **voorzitter**:

En waarom zou Denemarken dat wel kunnen?

De heer **Wortel**:

Met de Deense autoriteiten bestaat de beste verhouding. Wij waren er zeker van, dat als wij de Denen zouden laten weten dat er een partij aankwam, dat een deel ervan op hun grondgebied moest worden afgeleverd en dat de rest naar Letland zou moeten, zij die informatie aan Riga zouden kunnen doorspelen.

De **voorzitter**:

Wij stellen aan getuigen altijd de vraag: heeft u ook nagegaan of dat gebeurd is?

De heer **Wortel**:

Zoals ik zoven al zei: dat heb ik niet gedaan.

De **voorzitter**:

Men vroeg zichzelf destijds niet af of dat nodig was?

De heer **Wortel**:

Ik kan in dit verband alleen maar voor mij zelf spreken en ik heb dat nauwelijks gedaan.

De **voorzitter**:

In verband met een eerder traject - daarbij ging het om grondstoffen voor XTC - heb ik aan Van Capelle een vraag gesteld. Is ooit bij u het idee opgekomen dat deze zaken met elkaar te maken zouden kunnen hebben?

De heer **Wortel**:

Naderhand.

De **voorzitter**:

Dat het een ruil zou kunnen zijn?

De heer **Wortel**:

Nadien is die gedachte bij mij opgekomen.

De **voorzitter**:

En heeft u de indruk gekregen dat deze gedachte waar zou kunnen zijn?

De heer **Wortel**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Daar is verder niets van te zeggen?

De heer **Wortel**:

Het is heel goed denkbaar. Meer kan ik er niet van zeggen.

De heer **De Graaf**:

Ik wil nog iets vragen over het door u geven van instemming in de maanden juli en augustus. Er waren toen twee IRT-officieren op vakantie en daarom moest u optreden. Betrof het hier niet doorleveringen die terug te voeren waren op de zaak waarvoor u zaakofficier was?

De heer **Wortel**:

Nee, ik dacht niet dat daar steekhoudende aanwijzingen voor waren.

De heer **De Graaf**:

U was toch zaaksofficier voor het Delta-onderzoek?

De heer **Wortel**:

Ik heb een historische blunder gemaakt door bij mijn aantreden in de tweede helft van maart voor het deel van het Delta-project waarvoor onder mijn leiding tactische onderzoeken werden gedaan, niet geheel andere codenamen te kiezen. Het project Delta behelsde in essentie alle kennis die het IRT in de voorafgaande periode had vergaard.

De **voorzitter**:

Bij alle eventuele onderzoeken.

De heer **Wortel**:

Ja, het spreekt vanzelf dat de Bruinsma-groepering, en in het algemeen de Hollandse netwerken, als hoofdgroepering figureerde. Daarop richtte zich het Delta-project. De onderzoeksopzet hield in meest algemene zin in dat telkens als dat mogelijk leek te zijn, een deel van de subjectengroep werd gedentificeerd in verband met strafbare feiten en daarop deelonderzoek werd gericht. Het is gebeven bij die ene afsplitsing en die had ik veel beter Gladiool, Madelief of iets dergelijks kunnen noemen, maar dat zijn de XTC-boys. Dat was mijn tactische onderzoek.

De heer **De Graaf**:

Dat leidt tot de vraag of er nog andere zaaksofficieren waren die andere "pootjes" hadden in het Delta-onderzoek.

De heer **Wortel**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Maar is het dan niet vreemd, dat u maar een "pootje" deed en dat doorleveringen plaatsvonden die een deel van het Delta-project betroffen waarover u als zaaksofficier niet ging en waarover ook geen enkele andere zaaksofficier ging?

De heer **Wortel**:

Dat is niet vreemd. Hooguit heb ik het niet duidelijk uitgelegd. Het duidt erop dat ten aanzien van andere delen van het project - andere personen, verdenking van andersoortige strafbare feiten, andere netwerken, andere cellen - onvoldoende informatie was vergaard om een tactisch onderzoek te beginnen.

De **voorzitter**:

In juli, augustus is de heer Lith vertrokken.

De heer **Wortel**:

Per 1 juli.

De **voorzitter**:

Wie vroeg u in die maanden om toestemming?

De heer **Wortel**:

De heer Augusteijn.

De **voorzitter**:

Dus toen zijn zaken gedaan tussen u en de heer Augusteijn? Zoals ook de heer Van Capelle dat gedaan heeft.

De heer **Wortel**:

Vanaf 1 juli had het IRT eigenlijk geen teamleiding meer. Tot 1 juli was de structuur helder en heel werkbaar. Er was een CID-afdeling en er was een tactische afdeling. Boven alles stond de teamleider, die overal zicht op had. Hij liet zich informeren door de chef CID en de chefs-tactiek ofwel de projectcoördinatoren. Hij had het volledige overzicht en kon het geheel dus sturen aan de hand van uitgangspunten en doelstellingen. Toen Lith wegging, kon niet op adequate wijze worden voorzien in zijn vervanging. De intensieve betrokkenheid die Lith als teamleider had gehad, werd niet zo voortgezet. Toen is zich de buitengewoon onwenselijke situatie gaan aftekenen dat in feite Augusteijn, die chef CID was, minstens ten dele het werk ging doen wat eigenlijk een teamleider behoorde te doen.

Dat kon hij niet goed, want hij had natuurlijk geen volledig overzicht over wat er in het tactische team gebeurde. Dat stond ook niet in zijn taakomschrijving.

De **voorzitter:**

Bij de commissie-Wierenga heeft u gezegd dat door Amsterdam bewust geen leiding aan het team werd gegeven, dat het team doeltreffende leiding werd onthouden. Wilde men zo de zaak in de soep laten draaien?

De heer **Wortel:**

Toen ik die verklaring aflegde, was ik buitengewoon kwaad.

De **voorzitter:**

Bent u nu nog steeds kwaad?

De heer **Wortel:**

Nee, het ligt niet in mijn karakter om heel erg lang kwaad te blijven. Toen ik de verklaring aflegde, was net naar boven gekomen dat er een memorandum zou bestaan van de hand van Van Riessen, gedateerd januari of februari 1993, waarin zou staan dat het wenselijk ware het IRT op termijn op te heffen. Toen dat naar voren kwam, dacht ik: kijk eens even hier, nou hebben ze toch als de eerste de beste huisjesmelker de boel bewust laten verkrotten om op een gegeven moment te kunnen roepen: zie je wel, het is onbewoonbaar! Dat was toen...

De **voorzitter:**

...uw perceptie.

De heer **Wortel:**

Ja. Ik zocht overigens naar een ander woord.

De **voorzitter:**

De heer Augusteijn was in feite de beslisser van het team.

De heer **Wortel:**

Zo goed als hij dat kon. Praktisch was de situatie dat er wel een teamleider was, maar dat hij niet altijd aan te spreken was. Om daarin zo goed mogelijk te voorzien, waren projectcoördinatoren aangewezen. Met twee daarvan heb ik zaken gedaan.

De **voorzitter:**

Toen Augusteijn dat aan u als zaaksofficier vroeg, hebt u toen overwogen om te bellen met de hoofdofficier?

De heer **Wortel:**

Nee.

De **voorzitter:**

En met de leider van het team, zelfs als hij er niet was, de heer Van Kastel?

De heer **Wortel:**

Ik heb een aantal pogingen ondernomen om met Van Kastel een gesprek aan te gaan, maar dat was niet genspireerd of ingegeven door een telefoontje van Augusteijn in de zin van "er komt nu heel veel aan; daar moeten wij iets mee".

De **voorzitter:**

Hebt u er ooit met de heer Langendoen over gesproken?

De heer **Wortel:**

Nee. Ik had met hem geen rechtstreeks contact.

De **voorzitter:**

U hebt nooit contact gehad?

De heer **Wortel:**

Ik heb hem een keer gezien toen collega Teeven nog teamleider van de FIOD was. Ik kwam hem toen om de een of andere reden in het gebouw van de FIOD in Haarlem tegen. Ik wist wie het was, maar ik deed geen zaken met hem.

De **voorzitter:**

Had het niet voor de hand gelegen om er iemand over te raadplegen? Of stond het u niet bij als iets waar wij twee jaar later nog eens in een enquete-commissie over zouden spreken?

De heer **Wortel:**

Dat was al helemaal een ongedroomd vooruitzicht. Laat mij een antwoord geven dat in twee delen uiteenvalt. Tot eind 1993 was de realiteit waarbinnen alle driehonderdzoveel officieren van justitie in Nederland hun werk deden de volgende. Je maakt afwegingen en neemt beslissingen. Het staat in de wet dat je dat moet doen. Er is een aantal dingen dat je niet mag doen. Inzet AT? Toestemming hoofdofficier. Inzet scherpschutters of een bijzondere bijstandseenheid? Toestemming van de minister via de PG. Deals met criminelen? Schriftelijke voordracht en toestemming van de PG. Tip-, toon- en voorkooparrangementen? Dat wordt op het ministerie beslist. Dat waren de dingen waarvan naar mijn stellige indruk alle officieren van justitie in het land wisten dat zij het niet alleen konden doen. Overigens was er geen herkenbare, vastgestelde structuur voor overleg over opsporingsmethoden. Dat werd zo niet ervaren. Dat is het ene.

De **voorzitter**:

Hoe zit het met de richtlijn infiltratie, met daarin de gecontroleerde aflevering, met als bijvoegsel de opdracht om dat schriftelijk vast te leggen, etc.?

De heer **Wortel**:

Toen Amsterdam nog beschikte over pseudo-koopteams heb ik daar een aantal keren gebruik van gemaakt. Ik heb dat keurig schriftelijk vastgelegd. Dat was een kwestie tussen de tactisch-teamleider, de recherchechef en mij zelf. Dat ging buiten de hoofdofficier om. Ik kom op de tweede factor van belang. Ik heb - dat zal iedere officier van justitie doen die in zo'n situatie verzeild raakt - een afweging gemaakt van de proportionaliteit en subsidiariteit. Ik zeg het, maar de uitdrukking gaat mij wel tegenstaan. Ik heb mij laten leiden door de volgende overwegingen. Softdrugs worden in de Opiumwet aangemerkt als een stof met een niet onaanvaardbaar risico voor de gezondheid. Persoonlijk is het mij om het even. In het algemeen zou ik mij hoeden om dat in het openbaar te zeggen, maar in deze context moet ik het wel doen. Iedereen die zich in Nederland suf wenst te blowen aan weed of hasj heeft mijn zegen. Mijn strikt persoonlijke oordeel over het gebruik van weed en hasj is dat dat geen andere bedreiging inhoudt dan alcohol of nicotine. Misbruik zal niet goed zijn en van niet-misbruik is de schadelijkheid nooit aangetoond. Dat is n kant van de zaak. De andere kant van de zaak is dat ik als officier van justitie waarneem dat de handel in softdrugs een vorm van criminaliteit is gaan genereren waarin je zeer regelmatig stuit op bedreiging met geweld, op het daadwerkelijk gebruik van geweld, tot en met afrekeningen en liquidaties. Het heeft een herkenbaar corrumperend effect op de samenleving. Wat de handel in softdrugs betreft zie ik dus grote bezwaren en is mij er veel aan gelegen, de mensen op de achtergrond zoveel mogelijk aan te pakken. In die afweging lag het voor mij voor de hand om eventueel bepaalde hoeveelheden softdrugs te laten verdwijnen als dat een bijdrage levert aan het onderzoek tegen de sturende figuren.

De **voorzitter**:

Heeft u wel eens aan Augusteijn of aan anderen gevraagd hoe lang het zou doorgaan?

De heer **Wortel**:

Dat is een paar keer aan de orde geweest, maar de noodzaak om iets te zeggen in de trant van "nog twee keer en dan is het afgelopen" is er nooit geweest.

De **voorzitter**:

De heer Van Vondel heeft hier gezegd: wij hadden er nog vier jaar mee moeten doorgaan.

De heer **Wortel**:

Dat is natuurlijk voor zijn rekening.

De **voorzitter**:

Er is nooit een maximumtijd of een maximumhoeveelheid afgesproken?

De heer **Wortel**:

Nee, er is nooit gezegd: 40.000 kilo of een half jaar of wat dat ook.

De heer **Koekkoek**:

Had u daar ook geen gedachten over?

De heer **Wortel**:

Ja, maar dat is wat ik zoven probeerde te zeggen toen ik sprak van het ontbreken van de noodzaak om een limiet te stellen. Die noodzaak tekende zich niet voldoende stellig af. Voordat ik bij het onderzoek betrokken raakte, is er een signaal geweest over een harddrugstransactie.

De **voorzitter**:

Voor u erbij betrokken raakte?

De heer **Wortel**:

Dat signaal is gaan spelen...

De **voorzitter**:

U doelt op de toestemming van de procureur-generaal in een andere zaak.

De heer **Wortel**:

Daarover is een afweging gemaakt voordat ik kwam, maar het speelde toen. Het was rijkelijk vaag. Als het concreter zou worden, zou het effectief hebben betekend dat het onderzoek in de richting van een groot aantal verdachten afgesloten zou worden. Uiteindelijk hebben wij begrepen dat het niks ging worden. Ik was inmiddels zover dat ik in het tactische onderzoek voortdurend kostbaar bewijs aan het vergaren was tegen de verdachten, gewoon tactisch bewijs: tapgesprekken en observaties. Hier en daar zijn nog wat prachtige partijen weggespeeld aan andere teams. Er was mij dus heel wat aan gelegen om mijn tactisch onderzoek op dat moment niet af te breken, want het liep zeer goed.

De heer **Koekkoeck**:

U dacht: het duurt niet zo lang meer.

De heer **Wortel**:

Precies.

De heer **Koekkoeck**:

Waarom trok u tot tweemaal toe een vies gezicht bij de termen proportionaliteit en subsidiariteit?

De heer **Wortel**:

Het zijn begrippen die hun inhoud verliezen als je ze te vaak gebruikt. Wellicht kunnen wij beter gewoon weer gaan spreken over evenredigheid van middelen.

De **voorzitter**:

U vindt dat wij de begrippen moeten vergeten?

De heer **Wortel**:

Nee hoor.

De **voorzitter**:

Het zijn toch begrippen die in de steunpilaren van ons moderne strafrecht zitten?

De heer **Wortel**:

Ja zeker. Het is de harde kern van de ongeschreven rechtsbeginselen die voor ons gelden. Absoluut.

De heer **Koekkoeck**:

U hebt bezwaren tegen clichés?

De heer **Wortel**:

Precies.

De **voorzitter**:

Zonder gekheid, het dienen toch geen clichés te zijn?

De heer **Wortel**:

Ik ben buitengewoon serieus. U hebt volkomen gelijk. Het is de harde kern van de ongeschreven rechtsbeginselen die voor mij gelden.

De heer **De Graaf**:

Ik keer terug naar uw persoonlijke opvatting over softdrugs in relatie tot datgene wat u als opsporingsmethode hebt toegestaan. Ik vind het een beetje raar. Of u nu wel of niet persoonlijk meent dat iedereen erop los kan blowen, dat is toch niet relevant voor de

toestemming van een officier van justitie of een op zichzelf strafbaar verhandelbaar goed op de markt kan worden gebracht?

De heer **Wortel**:

Dat is buitengewoon relevant. Door niet in te grijpen en door het strafbare feit dus te laten begaan, ben je beter in staat om het andere strafbare feit, van een grotere ernst, van een belangrijker verdachte, te voorkomen.

De heer **De Graaf**:

Het verhandelen van softdrugs is in Nederland strafbaar. En wordt niet met twee maanden hechtenis of een boete bestraft.

De heer **Wortel**:

Twee jaar.

De heer **De Graaf**:

U zou ook de persoonlijke opvatting kunnen hebben - die mensen bestaan ook in Nederland - dat harddrugs vrij moeten worden gegeven. Dat zou toch ook niet kunnen leiden tot het dan maar doorlaten van harddrugs?

De heer **Wortel**:

Nee, wij kunnen als orgaan natuurlijk niet beslissen dat wij de wet in enig opzicht niet meer handhaven. Dat doen wij ook niet.

De heer **De Graaf**:

U kunt dat wel via een gedoogbeleid.

De heer **Wortel**:

Daar raken wij aan het grensgebied van bestuurlijk en strafvorderlijk optreden. Daar doelde ik niet op. Bij de weging van in te zetten middelen gaat wat ik onder woorden bracht wel degelijk een rol spelen. Het is de vraag of je je in verband met de schadelijkheid van waar het allemaal om gaat voelt gedwongen om ieder strafbaar feit waarvan je een concrete aanwijzing krijgt, terstond te beindigen. Of zie je ruimte om bepaalde strafbare feiten te laten begaan als dat een bijdrage levert aan het aanpakken van de figuren op de achtergrond?

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp uw afweging wel, maar mij gaat het om iets anders: moet uw persoonlijk oordeel hierin relevant zijn of moet het gaan om het oordeel van uw organisatie? In dat laatste geval zou u uw persoonlijk oordeel hebben kunnen toetsen aan bijvoorbeeld dat van de hoofdofficier.

De heer **Wortel**:

Het is niet bij mij opgekomen, het oordeel van mijn hoofdofficier daarover in te winnen.

De **voorzitter**:

Gaat de discussie in de verhoren niet veel meer om de vraag wat de betrokkenheid van de overheid is bij criminele situaties? Er dreigt een vermenging op te treden van de criminaliteit waar de overheid aan meewerkt en de criminaliteit die de overheid bestrijdt.

De heer **Wortel**:

De kern van de methode is dat wij bewust niet ingrijpen. Het is niet zo dat de drugs door de overheid worden besteld of afgeleverd.

De **voorzitter**:

Dat u bewust niet ingrijpt, is n ding, maar het wordt wat anders als de overheid andere mensen daarmee veel geld laat verdienen en als die mensen kunnen zeggen: dag met het handje en dank je wel! Is dat niet eerder het punt?

De heer **Wortel**:

In de discussie die nu is ontstaan, is dat de kern van de zaak.

De **voorzitter**:

U zei toch dat het voor u onder omstandigheden kan betekenen dat het onrechtmatig is?

De heer **Wortel**:

Dat klopt. Toen had ik het oog op bepaalde uitwerkingen van wat er lijkt te zijn gebeurd. Ik denk aan financiering van bepaalde zaken en aan wat er met de dekladingen is gebeurd.

Dat soort zaken maakt het hele optreden kwetsieus en kwetsbaar. Wij worden dan te afhankelijk van wat er aan gene zijde gebeurt.

De **voorzitter:**

Ik keer met u terug naar de beroemde achtste november 1993 wanneer de hoofdofficier ervan weet en iedereen naar Den Haag gaat. Wanneer heeft u vernomen van die onrust?

De heer **Wortel:**

Na de zitting die ik op die dag had.

De **voorzitter:**

Hebt u toen overwogen om zelf bemiddelend, sturend, rustgevend op te treden?

De heer **Wortel:**

In die positie verkeerde ik niet meer. Daar was echt geen ruimte meer voor.

De **voorzitter:**

Daar kon u niet meer tussen komen?

De heer **Wortel:**

Vanaf dat moment hebben de zaken een momentum gekregen waarbij mijn soortelijk gewicht op nul geschat kan worden. Ik was er geen factor in.

De **voorzitter:**

Hebt u het nog geprobeerd?

De heer **Wortel:**

Nee.

De **voorzitter:**

Vanwaar die gelatenheid als je wel zaaksofficier bent in zo'n situatie en een belangrijk deel van de verantwoordelijkheid genomen hebt? Of heb ik dan een verkeerd beeld van hoe een parket werkt?

De heer **Wortel:**

Ik heb uw vraag verkeerd begrepen en data door elkaar gehaald. Op 8 november was er een bespreking waar ik niet bij betrokken was. Ik was in de war met het moment waarop het persbericht over de opheffing vrijkwam.

De **voorzitter:**

Ik doel op de periode van 8 november tot 7 december.

De heer **Wortel:**

Op dat moment ben ik mij niet bewust geweest van hetgeen de verschillende partijen toen bewoog tot de afweging die is gemaakt. Dat heeft zich buiten mij om voltrokken.

De **voorzitter:**

Heeft u geweten wat er speelde tussen 8 november, toen het de leiding van de politie bekend werd wat er aan de hand was, en...

De heer **Wortel:**

Toen openbaar gemaakt zou worden dat het IRT zou worden opgeheven, ben ik op de hoogte geraakt van de twijfels die bij de hoofdofficier en de korpsleiding gerezen waren.

De **voorzitter:**

In de tussentijd, terwijl in het team enorme ruzie was uitgebroken...

De heer **Wortel:**

Er was geen ruzie in het team.

De **voorzitter:**

Vanaf 1 november was er toch ruzie met Van Kastel?

De heer **Wortel:**

Dat was een vervelend gegeven, maar bij mijn beste weten zijn er tot het einde toe door mijn hoofdofficier, collega Van Capelle en mij zelf pogingen gedaan om een meer intensieve aanwezigheid van de teamleider te verkrijgen. Dat was een probleem waarover wij regelmatig signalen hebben afgegeven. Binnen het team werden onderzoeken gedaan. Daar deed ik zaken met projectcoördinatoren en met Augusteijn. Wat er boven mijn hoofd aan ernstige twijfel groeide...

De **voorzitter:**

U hebt niets gehoord van al die klappende deuren? Er waren mensen verwoestend boos en kwaad.

De heer **Wortel**:

Uiteindelijk sprak ik collega Van Capelle, die mij vertelde dat er op dat moment een bijeenkomst was op de kamer van de hoofdofficier waar de procureur-generaal bij zat. Het ging om het voortbestaan van het IRT of liever over de vraag of het onderzoek van het IRT moest worden voortgezet. Collega Van Capelle moest daar ook acte de presence geven. Hij zat als het ware op zijn beurt te wachten. Ik heb toen begrepen dat er ernstige twijfels waren gerezen.

De **voorzitter**:

Als zaaksofficier hebt u daar verder nooit mee te maken gehad?

De heer **Wortel**:

Nee.

De heer **Koekkoeck**:

Hoe belangrijk vindt u het in de methode dat de informant zijn verdiensten mag behouden?

De heer **Wortel**:

Ik denk dat u het probleem vanuit een verkeerde invalshoek benadert. Uitdagend gezegd: als wordt besloten op die manier met een meewerkende informant in zee te gaan, is de consequentie dat hij zijn verdiensten volledig behoudt.

De heer **Koekkoeck**:

Als je met een criminele informant in zee gaat, dan hoort dat erbij?

De heer **Wortel**:

Ja, onvermijdelijk.

De heer **Koekkoeck**:

Vindt u dan de methode nog aanvaardbaar?

De heer **Wortel**:

Ik kom daarmee aan de andere kant van de zaak. Ik meen dat u dit gegeven van de verkeerde kant benadert. Een meewerkende informant mag naar mijn inzicht alleen gezocht worden in de kringen van hand- en spandienstenverleners.

De **voorzitter**:

Zoals?

De heer **Wortel**:

Degenen die voor een criminele groepering noodzakelijke of aantrekkelijke diensten kunnen verlenen.

De heer **Koekkoeck**:

Niet in de organisatie zelf?

De heer **Wortel**:

In de periferie, de hand- en spandienstenverleners. Daar kun je naar mijn overtuiging een meewerkende informant vinden aan wie je kunt toestaan zijn betrokkenheid voort te zetten onder een aantal voorwaarden, waaronder het behoud van de verdiensten. Hoewel de verdiensten fors kunnen zijn, zullen zij aan een bepaalde bovengrens gebonden zijn.

De heer **Koekkoeck**:

U vindt dat daar uitdrukkelijk afspraken over moeten worden gemaakt en dat dat niet stilzwijgend moet gebeuren?

De heer **Wortel**:

Nee, er moet niets stilzwijgend gebeuren.

De **voorzitter**:

Hebt u wel eens met informanten langdurig contact gehad?

De heer **Wortel**:

Nee.

De **voorzitter**:

Hebt u nooit met een informant gesproken?

De heer **Wortel**:

Nee.

De **voorzitter**:

Hebt u er een voorstelling van hoe crimineel zo iemand eigenlijk is of kan zijn?

De heer **Wortel**:

Ik hoor daar natuurlijk wel signalen over.

De **voorzitter**:

Wilt u dat dan niet weten, niet voelen om die afweging te kunnen maken?

De heer **Wortel**:

Dat hoor ik ook. Als zo'n gelegenheid zich voordoet, dan zijn er twee zaken van belang. Ik noem de betrokkenheid van de informant bij de strafbare feiten. Ik wil niet opgezadeld raken met een informant die zelf uiteindelijk een belangrijke hoofddader blijkt te zijn. Ik vind het allemaal prachtig binnen bepaalde voorwaarden, maar de deal "jij geeft ons de informatie en wij zullen je niet justitieel aanpakken voor jouw bijdrage aan de criminele feestvreugde" kun je naar mijn overtuiging alleen maar maken met het laagste echelon. Daar moet je beperking in zitten. Een andere deur waardoor hetzelfde probleem wordt benaderd, is de traditionele vraag aan de chef CID hoe betrouwbaar de informant is.

De heer **Rabbae**:

De heer Wierenga schrijft dat de betrouwbaarheid van de informant getoetst werd door de officieren van justitie.

De heer **Wortel**:

Toen ik voor het eerst bij het IRT kwam, op die twee dagen in maart, heb ik de vraag naar de betrouwbaarheid gesteld. Mij is medegedeeld dat op grond van de ervaring de persoon betrouwbaar leek.

De heer **Rabbae**:

U hebt de informant niet zelf getoetst. U ging af op de informatie van de CID.

De heer **Wortel**:

Uiteindelijk wel en in rechtstreekse zin op de mededelingen van collega Van der Veen en commissaris Lith.

De heer **Rouvoet**:

U zei dat het werk alleen gedaan kan worden in de sfeer van hand- en spandiensten. Neemt u daarbij voor lief dat u niet verder komt dan een enkele kilo of de laagste echelons? Of denkt u dat het ook dan mogelijk is om een organisatie fundamenteel aan te pakken?

De heer **Wortel**:

Mijn bedenking op dit punt is dat ik niet goed zie hoe wij kunnen instemmen met een criminele infiltrant of meewerkende informant die op de keper beschouwd een van de hoofdverdachten in het spel is. Dan gaat een situatie ontstaan die ik niet kan overzien en waarbij ik vooralsnog onoplosbare vragen heb over de betrouwbaarheid.

De heer **Rouvoet**:

Ik vraag naar de consequentie van dat standpunt. Betekent dat dat u niet verder kunt komen dan de laagste echelons, omdat u niet wilt laten groeien, omdat er geen strafbare feiten mogen worden gepleegd?

De heer **Wortel**:

Ik denk niet dat dat altijd de consequentie behoeft te zijn. Ook mensen uit de periferie kunnen zicht krijgen op essentiële onderdelen van de strafbare feiten die uiteindelijk gepleegd worden. Ik ben op dit moment niet geprepareerd om tegen een figuur, een hoofdverdachte, een belangrijke verdachte, te zeggen: ik zal jou niet vervolgen in ruil voor informatie.

De heer **Vos**:

Ik heb moeite met het begrip "een informant die hand- en spandiensten verricht". Dat heeft voor mij een hoog abstractiegehalte. Waar moet ik hierbij aan denken? Zou een cargadoorsbedrijfje zo'n rol kunnen vervullen?

De heer **Wortel**:

Ik prijs mij zelf gelukkig dat de rechtbank in Amsterdam tot nu toe genoeg heeft genomen met onze standaard-tenlastelegging van een criminele organisatie, waarvan de laatste riedel altijd is: althans hand- en spandiensten heeft verricht. Dat wordt voldoende feitelijk geacht.

De **voorzitter**:

Wij zijn de rechtbank van Amsterdam niet.

De heer **Wortel**:

Het antwoord op de vraag van de heer Vos doet mij in herhaling vallen. Er is een crimineel netwerk dat bezig is met het plegen van strafbare feiten. Wij hebben het dan eigenlijk altijd over verdovende middelen. Je zou je misschien nog iets kunnen voorstellen bij wapenhandel. Een crimineel netwerk heeft het legale bedrijfsleven nodig. Dat is gewoon nodig voor vervoer en transport. Bij de distributie zijn er talloze momenten waarop ook criminelen gebruik moeten maken van legale bedrijven. Daar zul je de verleners van hand- en spandiensten vinden, althans de figuren die zelf wel enig beeld hebben van wat ze wordt gevraagd. Zij weten: het zit niet goed, het is op de een of andere manier niet koosjer.

De heer **Vos**:

Kunnen wij vaststellen dat u hiervan alleen maar een zeer algemeen beeld heeft en dat u eigenlijk nauwelijks weet met welke informanten u wilt samenwerken? U spreekt over contacten bij bedrijven onderling. Dat zegt mij nog steeds heel weinig.

De heer **Wortel**:

Het lijkt mij dat u deze constatering niet op grond van mijn zojuist gegeven antwoord kunt doen.

De heer **De Graaf**:

U zei eerder, mijnheer Wortel, dat het onvermijdelijk was, de meewerkende informant zijn criminele winst te laten behouden. Daarna zei u dat het een soort ruil was: wij de informatie en jij je handel. Waarom is dit onvermijdelijk? We hebben tijdens deze enquête in ieder geval n voorbeeld gekregen van een geval waarbij bleek dat dit helemaal niet onvermijdelijk was.

De heer **Wortel**:

Ik beperk mij in mijn opmerkingen tot mijn eigen ervaringen. De informant zijn criminele winst laten behouden is alleen al nodig vanwege het feit dat je nooit zeker weet of iemand getrouw alle penningen afstaat. Dat weet je niet. Je weet niet wat er als het ware achterlangs aan geldzaken wordt gedaan. Verder, en dat is meer iets principieels, geldt de vraag: wat hebben wij te bieden? Stel dat iemand zegt: hier is informatie, ik ben zelf bij de zaak betrokken, je moet mij niet lastig vallen, ik wil niet aan de justitiele zaken vastzitten en mij moet je dus met rust laten; ik geef je dan informatie. Dat zeg je: ja, dat is goed, maar hoeveel verdien je er zelf eigenlijk mee? Nou zegt hij dan: eens kijken, hangt er een beetje van af, een tonnetje of anderhalf. Dan zeg jij weer: nee, inleveren en vervolgens zal ik aan het ministerie een gemotiveerd verzoek doen, maar ik kan niet toezeggen dat je 250 per kilo krijgt. Daarmee zou hij uitkomen op een totaalbedrag van 45.000 65.000. Die verhoudingen kloppen dan toch niet meer. Dan zegt zo iemand toch: leuk u ontmoet te hebben, maar...

De heer **De Graaf**:

U zegt dat u dit zelf nooit geprobeerd heeft en u weet dus ook niet of het ministerie van Justitie met u wil spreken over de hoogte van het bedrag.

De heer **Wortel**:

Dat is juist. Ik heb nog nooit het ministerie in die context benaderd. Maar wat denkt u dat ik daarmee op zou schieten? Ik zou dan het ministerie moeten gaan verzoeken om een beloning te geven. Die beloning zou dan gedaan worden met 's lands middelen en moeten zijn in de orde van grootte van het bedrag dat de informant gaat inleveren. Anders heeft die beloning geen zin.

De heer **De Graaf**:

Dat maakt voor u moreel noch juridisch iets uit? U zegt: het is vestzak broekzak. Eerst moet men namelijk alles inleveren en daarna wordt het weer teruggegeven.

De heer **Wortel**:

Als ik u goed begrijp, suggereert u dat ik zou moeten proberen het ministerie ertoe te brengen een beloning te geven die overeenkomt met datgene wat de informant zou moeten inleveren.

De heer **De Graaf**:

Dat heb ik toch niet gezegd.

De heer **Wortel**:

Zo begreep ik u.

De heer **De Graaf**:

Het kan toch voorkomen dat door de informant miljoenen worden verdiend, dat hij zoveel geld uit handen van een criminele organisatie krijgt. Het is dan toch mogelijk dat die miljoenen worden afgestaan en dat de informant enkele tonnen terugkrijgt? Het is gebleken dat dit niet onmogelijk is.

De heer **Wortel**:

Ik kan mij dat vooralsnog niet voorstellen.

De heer **De Graaf**:

Vindt u die ruilhandel waarover u sprak dan wel aanvaardbaar? U verwoordde die met: wij de informatie en jij mag je handel voortzetten. Dan neemt justitie de blinddoek toch letterlijk.

De heer **Wortel**:

Dat past haar ook wel. Dat is inderdaad de prijs die de informatie heeft. U spreekt nu over miljoenen. Ik vind dat in ander opzicht een grens gesteld moet worden en die betreft de relatieve positie van een mogelijke informant in de criminele organisatie.

De heer **De Graaf**:

Wist u dan wat de relatieve positie van de IRT-informanten was?

De heer **Wortel**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Verrichtten zij in uw ogen alleen maar hand- en spandiensten?

De heer **Wortel**:

Absoluut.

De **voorzitter**:

Dat weet u toch niet.

De heer **Wortel**:

Ik heb in een expos van collega Van der Veen en commissaris Lith te horen gekregen wat er gaande was.

De **voorzitter**:

Maar die wisten dat ook niet.

De heer **Wortel**:

En ik vond het een logisch...

De **voorzitter**:

Ja, logisch was het wel.

De heer **Wortel**:

...consistent en aannemelijk verhaal.

De **voorzitter**:

Zeker, maar was alles ook zo.

De heer **Wortel**:

Ik kan pas zeggen dat de dingen ook waren zoals geschetst, als ik ze zelf heb waargenomen.

De **voorzitter**:

Dat kon u dus nooit.

De heer **Wortel**:

Nee.

De **voorzitter:**

De normale gang van zaken is dat men werkt met een vertrouwensbeginsel. Dat moet ook. Men moet op elkaars woorden aan kunnen, anders werkt uw organisatie ook niet.

De heer **Wortel:**

Natuurlijk.

De **voorzitter:**

Alleen, het blijkt dat op bepaalde punten de zaak anders was, maar misschien hebben wij dit onderwerp nu genoegzaam besproken.

De heer **Wortel:**

Ik durf geen uitspraken te doen over wat zich precies heeft voorgedaan. U bent bezig met uw onderzoek. De rijksrecherche doet met een heel groot team een onderzoek. Ik wacht de resultaten daarvan af.

De **voorzitter:**

Ik wil u vervolgens nog iets vragen over de XTC-zaak. Twee dingen zijn voor ons van belang. a. Wat heeft de overheid geweten van transporten naar Engeland? b. Is er eventueel door de politie naar Engeland getipt?

De heer **Wortel:**

De overheid heeft niets geweten, maar wel een zeker vermoeden gehad. Bij mijn beste weten is er niet getipt.

De **voorzitter:**

U was in dezen zaaksofficier.

De heer **Wortel:**

Jazeker. Omdat er al heel veel over is gezegd, is het wellicht het beste dat ik u zoveel mogelijk chronologisch en met zo weinig mogelijk woorden vertel wat er, volgens mijn herinnering, is voorgevallen. Op zeker moment is een vertrouwelijk signaal ontvangen, dat inhield dat er sprake zou zijn van het vervoeren van synthetische drugs, XTC, binnen de kring van onze subjectengroep. Men wenste de beschikking te hebben over een smokkelvoertuig. Daaromtrent hebben wij verder niets waar kunnen nemen, maar het bericht was er.

De **voorzitter:**

Die informatie lag er.

De heer **Wortel:**

Die informatie is gevolgd door andere mededelingen, maar altijd is de vraag blijven leven: komt de partij wel of komt zij niet. We zagen niets. De aard van de informatie was belangwekkend genoeg om die niet zonder meer terzijde te leggen en om te proberen te achterhalen wat er gaande was.

De **voorzitter:**

Wanneer speelde dit?

De heer **Wortel:**

Ik heb u zoven gezegd, dat de aanvang van dit verhaal begint bij de vertrouwelijke informatie. Als ik ook nog met enige precisie ga vertellen wanneer die informatie is ontvangen, ga ik mededelingen doen die ook nu nog bedreigend kunnen zijn voor personen.

De **voorzitter:**

Het was in ieder geval voor januari 1993?

De heer **Wortel:**

In ieder geval voordat ik bij dat onderzoek betrokken raakte.

De **voorzitter:**

En dat was?

De heer **Wortel:**

Op 17 maart 1993.

De **voorzitter:**

Ik vraag dat, omdat op 12 januari of daaromtrent het peilbaken aangebracht is.

De heer **Wortel**:

Ik vervolg mijn betoog en vertel in chronologische volgorde wat er is gebeurd. Er viel niets vast te stellen. Alles bleef bij onbevestigde berichten. Toen heeft collega Van der Veen gezegd: we moeten toch kunnen zien wat er nu werkelijk gebeurt. Hij heeft toen toestemming gegeven om een peilbaken te plakken. Vanaf dat moment kon met behulp van dat technische hulpmiddel vastgesteld worden, dat het ding bewoog, maar verder: niks. Helemaal niks. Tot 27 april 1993. Toen is voor het eerst de observatie gedaan dat enkelen van mijn verdachten zich begaven naar een plaats waar de vrachtauto uiteindelijk wegreed. Toen is voor het eerst waargenomen dat er een verband was tussen verdachten en de vrachtauto.

De **voorzitter**:

Wellicht waargenomen.

De heer **Wortel**:

Door observanten waargenomen. Toen is waargenomen dat de bij ons als verdachten aangemerkte personen ergens naar toe gingen. Observanten zijn in de buurt gebleven en op een gegeven moment zien ze dat ding weggrijden. Dat was het eerste moment waarop kon worden vastgesteld dat er verband was tussen verdachten en het vervoermiddel. De auto is na een chauffeurswisseling uiteindelijk bij België de grens over gegaan. Verder niks, zij het dan dat wij door middel van het peilbaken konden vaststellen dat de auto naar Engeland ging, vervolgens nog naar een ander Europees land en daarna terugkwam in Nederland. Een week later...

De **voorzitter**:

Ik wil iets vragen.

De heer **Wortel**:

Een ogenblikje.

De **voorzitter**:

Nee, ik wil wat vragen.

De heer **Wortel**:

Gaat uw gang.

De **voorzitter**:

Als u het niet erg vindt. Waarom plak je een peilbaken onder een auto als er eigenlijk helemaal niets aan de hand is en je niets kunt zien?

De heer **Wortel**:

Als je informatie krijgt dat X, Y en Z met iets bezig zijn dat te maken heeft met harddrugs en dat er stevig wordt genvesteed om iets te doen wat valt onder de wettelijke omschrijving van opzettelijk vervoeren, verkopen, afleveren, enz. van verdovende middelen, dan moet je je de vraag stellen of je dat naast je neer wilt leggen als zijnde onvoldoende specifiek om een redelijke verdenking op te baseren of dat je wilt proberen om dat uit te zoeken.

De **voorzitter**:

Of dat je het zelf middels andere methoden in een bepaalde baan stuurt.

De heer **Wortel**:

Zoals?

De **voorzitter**:

Ik kan mij niet voorstellen dat je elke auto maar gaat plakken, zeker niet als je bij de DTOO ook nog zegt dat het een politie-auto is.

De heer **Wortel**:

Daar kom ik dadelijk nog even op.

De **voorzitter**:

Er is dus meer aan de hand, maar ik kan mij vergissen.

De heer **Wortel**:

Het is misschien beter als u mij toch het verhaal laat vertellen zoals het zich aan mij heeft voltrokken.

De **voorzitter:**

Goed.

De heer **Wortel:**

Een goede week later was het hetzelfde verhaal: verdachten gevolgd, verdachte locatie, auto rijdt weg, chauffeurswisseling in de buurt van Amsterdam, ding gaat de grens over en wordt losgelaten. Op 7 mei kreeg ik bericht dat een politiekorps in de buurt van Londen was opgetreden en daarbij die auto had aangetroffen. Ik heb gevraagd hoe dat precies gegaan was. Het bleek dat een lokaal korps in Westham zelf bezig was met een onderzoek tegen een lokale dealergroepering. Men had een bepaalde locatie in observatie en zag een Nederlandse vrachtauto naar binnen gaan. Vervolgens is gedaan wat politiemensen overal doen: een ritueel kwartiertje wachten en dan naar binnen gaan. De auto werd aangetroffen met een opengemaakte verborgen ruimte en met een Nederlandse chauffeur en twee Engelse verdachten. Er werden anderhalf miljoen pillen XTC aangetroffen en 154 kg van een andere synthetische drug, namelijk MDA. De vondst werd gedaan door een lokaal korps dat met een onderzoek bezig was. Toen men op een verdachte locatie dat ding naar binnen zag gaan, greep men in. Dat was wat mij betreft het verhaal, zij het dat ik nog niet vermeld heb dat commissaris Lith en ik ons hebben afgevraagd hoe dit zou moeten in de verhouding met de Britten. Wij hadden enig idee dat er iets gebeurde dat niet in de haak was. Lith heeft in een orinterend gesprek met een van de liaison-officieren in Den Haag...

De **voorzitter:**

Dat heeft de heer Lith hier verteld.

De heer **Wortel:**

Hij kreeg de reactie: daar kunnen wij niet mee uit de voeten.

De **voorzitter:**

Wanneer was dat gesprek?

De heer **Wortel:**

Dat weet ik niet. De liaison-officier zei dat hij er niet mee uit de voeten kon. Of je vertelt me alles, maar dan moeten wij ook wat, of je vertelt me niets. Wij hebben toen besloten, niets te vertellen. Een goede week voordat de heer Vrakking door de commissie gehoord zou worden, ben ik zelf gehoord door de rijksrecherche. In dat verhoor hebben de rijksrechercheurs mij als geruchten die zij nog moesten onderzoeken een aantal zaken voorgehouden die mij ertoe hebben gebracht, een ambtsbericht voor de hoofdofficier te schrijven met het oog op diens optreden voor deze commissie. Denk erom, dit is mijn verhaal, maar ik ben gehoord door de rijksrecherche en zij heeft mij vragenderwijs dingen voorgelegd die...

De **voorzitter:**

Wat voor dingen legde de rijksrecherche u voor?

De heer **Wortel:**

Het zijn dingen die deze commissie bekend zijn. Dat heb ik althans afgeleid uit het verhoor van de heer Lith. In hoofdzaak gaat het om de wijze waarop het peilbaken is aangebracht. Ik heb mijn hoofdofficier daarvoor willen waarschuwen.

De **voorzitter:**

Voor wat?

De heer **Wortel:**

Voor die vooralsnog onbevestigde aanwijzingen waarover de rijksrechercheurs meenden te beschikken.

De **voorzitter:**

Maar uw hoofdofficier heeft hier meerdere keren verklaard dat het ging om anderhalf miljoen pillen.

De heer **Wortel:**

Daar is een misverstand gerezen. Van de laatste rit weten wij wat er in zat. Overigens heb ik daar zelf een fout gemaakt. In het bericht aan de hoofdofficier heb ik geschreven dat het ging om anderhalf miljoen pillen en een kilo coke. Dat was een fout in mijn herinnering.

Het ging niet om coke, maar om 154 kg MDA. Over eerdere ritten van de auto kunnen wij niet zeggen of er iets mee vervoerd is en, zo ja, wat. Wij weten dat eenvoudigweg niet.

De **voorzitter**:

Wij zullen dat verder moeten uitzoeken. Het is om twee redenen van belang. Enerzijds voor de vraag of de Kamer goed werd geïnformeerd naar aanleiding van haar vragen. Anderzijds voor de vraag of sprake was van een soort doorlaattraject. Dat willen wij graag weten. Is hier nu ook sprake geweest van een welbewust laten gaan van zaken om eventueel achter betere gegevens te komen? Zoals u het voorstelt, zou je niet zeggen: daar plakken wij dan ook maar een peilbaken onder en verder doen wij er niets mee.

De heer **Wortel**:

Wij hebben er wel wat mee gedaan.

De **voorzitter**:

De informatie van het peilbaken wijst uit dat de auto vele malen overal geweest is. Als de heer Van der Veen op het ministerie komt om de antwoorden, die u met hem in concept hebt geconcipteerd, nader toe te lichten, geeft hij nog andere informatie die u geworden is vanuit ander onderzoek of informanten of wat dan ook. Dan kon toch een duidelijker conclusie getrokken worden dan u nu trekt?

De heer **Wortel**:

Ik denk dat de situatie niet ingewikkelder is dan ik u daarnet, misschien met veel omhaal van woorden, heb gezegd. Tot 27 april 1993 is er ambtelijk niets waargenomen van die vrachtwagen. Het blijft bij berichten die je niet anders kunt omschrijven als "gehoord maar niet bevestigd".

De **voorzitter**:

U hebt die berichten dus wel gehoord. Dus u wist er wel iets meer van. De heer Van der Veen heeft uitgelegd dat het juist de bedoeling was om het als het ware een CID-matig peilbaken traject te maken waar niemand iets van moest weten.

De heer **Wortel**:

Ik heb van hem begrepen dat het de bedoeling was om te achterhalen wat er nu eigenlijk helemaal gebeurde met het ding. Er werd wel over gesproken, maar wij konden niks zien.

De **voorzitter**:

U wist niet uit anderen hoofde wat er gebeurde?

De heer **Wortel**:

Welk ander hoofd?

De **voorzitter**:

Uit andere informatie, via informanten, via telefoontaps.

De heer **Wortel**:

Nee, ik weet van geen andere bronnen. In de telefoongesprekken die in mijn onderzoek zijn afgeluisterd is daarover niets te vinden.

De **voorzitter**:

Zou u op dit moment nog hetzelfde advies geven aan de PG en de ministers om de antwoorden aan de Kamer te formuleren?

De heer **Wortel**:

Ja, ik heb mij uitgeput in een prachtig concept-antwoord of eigenlijk ambtsbericht.

De **voorzitter**:

U heeft een concept-antwoord voor de PG geschreven en daaruit blijkt intelligentie en wolligheid.

De heer **Wortel**:

Die gaan vaak samen, maar dat is niet altijd aan te bevelen.

De **voorzitter**:

Geen oordeel, zegt mijn vice-voorzitter. Daar heeft hij gelijk in. In feite werd de vraag zeer algemeen beantwoord. Zou u dit nu nog doen?

De heer **Wortel**:

Ja.

De heer **De Graaf**:
 Voorzitter, ik wil met mijn vragen terug naar 27 april. Als ik het goed begrijp, is toen met de observatie een link gelegd tussen uw verdachten en de vrachtwagen.

De heer **Wortel**:
 Dat is juist.

De heer **De Graaf**:
 Dat was tactische observatie.

De heer **Wortel**:
 Ja.

De heer **De Graaf**:
 Toen is de auto gaan rijden en de observanten zijn gestopt bij de Belgische grens. Dat is ons ook eerder verteld door de heer Lith.

De heer **Wortel**:
 Ja.

De heer **De Graaf**:
 U had toen toch meer dan alleen maar buitengewoon vage of minder vage CID-informatie. Had u reden kunnen hebben om al dan niet voor de Belgische grens die vrachtwagen aan te houden en te kijken wat erin zat? Dan was er sprake geweest van een "heterdaad".

De heer **Wortel**:
 Vooropgesteld dat degenen die naar die vrachtwagen zouden moeten kijken, ook in staat zouden zijn om dat onderzoek met succes te voltooien.

De heer **De Graaf**:
 Dat begrijp ik niet.

De **voorzitter**:
 Het was de vraag of zij de spullen wel konden vinden.

De heer **Wortel**:
 Ja.

De heer **De Graaf**:
 Daartoe zou men een poging kunnen doen.

De heer **Wortel**:
 Dat zou mij genoopt hebben om veel inzicht te verschaffen in datgene wat we eerder vertrouwelijk vernomen hadden en dat zou om redenen van bronafscherming niet mogelijk geweest zijn.

De **voorzitter**:
 Dat is dan toch ook het antwoord op onze eerdere vraag.

De heer **Wortel**:
 Welke eerdere vraag?

De **voorzitter**:
 De vraag: wist u wat ermee gebeurde; wist u wat er in de vrachtwagen zat?

De heer **De Graaf**:
 Er was informatie van meewerkende informanten.

De heer **Wortel**:
 Dat laatste heb ik niet gezegd.

De **voorzitter**:
 Er was informatie en u zegt op 27 april: we gaan niet aanhouden omdat ik nu meer informatie heb en die kan ik niet bloot geven; dus laten wij de zaak lopen.

De heer **De Graaf**:
 U had toch tactische observatie laten doen.

De heer **Wortel**:
 Dan hadden we dus de politie in de buurt van bijvoorbeeld Breda moeten waarschuwen en die moeten vragen in de wagen te kijken. Maar dan hadden ze niets gevonden.

De heer **De Graaf**:
 Nee?

De heer **Wortel**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Stel dat u gezegd had: we hebben het ernstige vermoeden dat in die vrachtwagen chemische drugs verstopt zitten en die zullen niet zomaar zichtbaar zijn als je de deur van die vrachtwagen opendoet; je moet even goed zoeken, want misschien zit het wel in tussenwanden of onder de auto. Dat zou dan toch niet abnormaal zijn.

De heer **Wortel**:

Mijn inschatting was, dat degene die in dit geval met succes een onderzoek zou instellen, daarmee ook te kennen gaf te beschikken over informatie die alleen maar in heel beperkte kring bekend kon zijn.

De heer **De Graaf**:

Maar dat zou dan toch betekenen, dat u tot in lengte van jaren niet in staat zou zijn om die mensen aan te pakken. Steeds zou toch de informant moeten worden afgeschermd.

De heer **Wortel**:

Dat is op zichzelf niet juist, want wij waren nogal druk doende met het onderzoeken van de personen die bezig waren het spul te fabriceren en om dat in ieder geval te bewerken en te vershippen. Dat onderzoek ging vrij hard.

De **voorzitter**:

Heeft u nog overwogen om, voordat weer een man met die auto naar Engeland zou gaan, die auto te laten stoppen en die man aan te houden?

De heer **Wortel**:

Nee.

De **voorzitter**:

Die man heeft nu 25 jaar gekregen, niet alleen hiervoor, maar hij is niet verkapt uitgeleverd?

De heer **Wortel**:

Nee. Hij heeft zijn eigen lot in zijn handen genomen en daarvan moet hij de gevolgen dragen.

De **voorzitter**:

Daar bent u zeker van?

De heer **Wortel**:

Heel zeker. Ik meen ook dat hij in Engeland verklaringen heeft afgelegd waaruit blijkt dat hij wist waaraan hij begon.

De **voorzitter**:

Hij wist waaraan hij begon?

De heer **Wortel**:

Hij wist dat hem werd gevraagd om te smokkelen.

De **voorzitter**:

En u wist voordien niet waar hij aan begonnen was? U zei: hij wist waar hij aan begonnen was, maar wist ook waar hij aan begonnen was?

De heer **Wortel**:

Weten deed ik dat pas op het moment dat ik van de Engelse autoriteiten het bericht kreeg dat de politie in de buurt van Londen de auto had aangetroffen en daar verdovende middelen had uitgehaald.

De **voorzitter**:

Maar waren voor u de feiten en omstandigheden niet duidelijker dan dat alleen maar van een vaag vermoeden kon worden gesproken?

De heer **Wortel**:

Dat ben ik met u eens, er was meer dan een vaag vermoeden.

De **voorzitter**:

Een scherp vermoeden?

De heer **Wortel**:

Voldoende vermoeden om verder gericht onderzoek te doen.

De **voorzitter**:

En was dat vermoeden niet als medeweten te karakteriseren? Ik vraag dat, omdat door de Kamer de vraag werd gesteld of deze zaken met medeweten van de overheid waren doorgegaan.

De heer **Wortel**:

Nee. Strafrechtjuristen zijn gewend om te gaan met vormen van bewustzijn, variërend van een bewustzijn van een geringe kans tot aan een zekerheidsbewustzijn. Wij hadden het bewustzijn van: een kans. Wij hadden geen zekerheid. Wij wisten ook niet met enige vorm van waarschijnlijkheid waarom het precies ging, om welke hoeveelheid en om welke stoffen. Dat wisten we niet.

De **voorzitter**:

U wist toch wel waarom het waarschijnlijk ging? Er was toch, in gewoon Nederlands, enige waarschijnlijkheid?

De heer **Wortel**:

Ik denk dat dat al te sterk uitgedrukt is.

De heer **Koekkoek**:

Moest u niet rekening houden met een niet te verwaarlozen kans?

De heer **Wortel**:

Jazeker.

De heer **Koekkoek**:

Dat is iets meer dan niets. Ik wil u vervolgens nog een vraag stellen over wat er gebeurde op 7 mei 1993. Toen werden de spullen bij het uit de wagen halen gepakt. Werd die loods vanwege het feit dat er een lokale dealer bij betrokken was, 24 uur geobserveerd?

De heer **Wortel**:

Ik heb begrepen dat de Britten die loods onder observatie hadden. Ik weet niet wat precies de modaliteiten waren en of ze achter de verdachten hadden gereden. Ik weet ook niet of zij weer achter de verdachten aan gereden zouden zijn als zij de loods hadden verlaten. Evenmin weet ik of zij de loods 24 uur onder observatie hadden.

De heer **Koekkoek**:

Vond u het niet erg opvallend, dat uitgerekend daar die wagen werd gepakt?

De heer **Wortel**:

Dat kan opvallend lijken, maar het is op zichzelf ook weer niet al te onwaarschijnlijk. Als het vermoeden rijst dat met verdovende middelen wordt rondgesleurd, is het niet onwaarschijnlijk dat men uitkomt bij een dealernetwerk. De politie ter plekke hield zich daarmee bezig. Dan is zoiets toch niet heel onwaarschijnlijk?

De heer **Koekkoek**:

Dat vermoeden had de Britse politie?

De heer **Wortel**:

Kennelijk. Er liep daar een onderzoek.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Wortel. Ik wil nog een vraagje stellen over het eventueel tippen van de Engelse politie. U zegt: naar mijn beste weten is er niet getipt. Ik meen mij goed te herinneren, dat de heer Vrakking hier heeft verklaard, dat u tegen hem gezegd heeft: er moet wel iemand de Engelsen getipt hebben. Staat u nog bij dat u dat tegen de heer Vrakking heeft gezegd?

De heer **Wortel**:

Er is een misverstand ontstaan. Ik heb gezegd: de rijksrechercheurs houden mij dingen voor die ik als schrikbarend wil omschrijven, maar het gaat daarbij uitdrukkelijk om aanwijzingen die zij tegenkomen, maar waarvoor ze nog bevestigingen moeten vinden. Ik weet tot op de dag van vandaag niets anders dan wat ik u zoven verteld heb.

De heer **Rouvoet**:

U hebt nooit het vermoeden uitgesproken: er zal wel getipt moeten zijn?

De heer **Wortel**:

Nee.

De heer **Rouvoet**:
Dan is er een misverstand.

De heer **Wortel**:
Ja, er is een misverstand.

De **voorzitter**:
U spreekt over schrikbarende dingen. Wat was er schrikbarend?

De heer **Wortel**:
Dat er heel veel meer aan de hand is geweest dan commissaris Lith en ik ooit geweten hebben en dat op een nogal kwestieuze manier rechtshulpverkeer heeft bestaan buiten ons om.

De **voorzitter**:
Dat "op een nogal kwestieuze manier rechtshulpverkeer heeft bestaan".

De heer **Wortel**:
Ja, dus dat de Britten wel getipt zijn, maar niet van onze, maar van een andere kant.

De **voorzitter**:
Van een andere kant?

De heer **Wortel**:
Ja.

De **voorzitter**:
Van welke kant?

De heer **Wortel**:
In ieder geval vanuit Nederland, maar dat voltrekt zich verder aan mijn waarneming. Ik wacht de bevindingen van de rijksrecherche af. Wat zij mij heeft voorgehouden, geeft echter te denken.

De **voorzitter**:
Toch wegtippen?

De heer **Wortel**:
Die suggestie is gedaan.

De **voorzitter**:
Door de politie?

De heer **Wortel**:
Ik weet het niet. Ik wacht rustig de bevindingen van de rijksrecherche af.

De heer **De Graaf**:
Maar welke suggestie is u aangereikt? Van een andere kant getipt, wil dat zeggen: getipt door een ander politiekorps?

De heer **Wortel**:
We kunnen natuurlijk lang en schimmig langs elkaar heen blijven spreken, maar u weet net zo goed als ik waarover het gaat. Er zou een aantekening zijn gevonden in de administratie van DTOO in Driebergen, met daarin, in mijn woorden, de mededeling: zender geplakt op of aan een door de politie binnengebracht voertuig.

De heer **De Graaf**:
Maar dat zegt toch niets over tippen naar Engeland, of wel? Ik leg die link nu niet.

De heer **Wortel**:
Het zou betekenen dat het voertuig in kwestie enige tijd ter beschikking van de politie heeft gestaan.

De heer **De Graaf**:
Maar dat kan toch op een nacht door het IRT voor een uurtje naar Driebergen zijn gebracht, of niet?

De heer **Wortel**:
Ik kan mij daar niets bij voorstellen. Het zou in ieder geval met zich brengen dat het voertuig heimelijk is opengemaakt.

De **voorzitter**:

U zegt dat de heer Van der Veen toestemming heeft gegeven. Als wij bij DTOO in de boeken kijken, vinden wij terug het aanbrengen van een peilzender op een politievoertuig.

De heer **Wortel:**

Van de rijksrechercheurs begreep ik iets anders.

De **voorzitter:**

Wij hebben het gewoon bij DTOO gevraagd. Daarop hebben wij de volgende informatie gekregen. Aanvrager: IRT. Het wordt aangeleverd door rechercheurs van het IRT. De officier is niet bekend. Dat hoeft ook niet, omdat het om een politieding ging.

De heer **Wortel:**

Daar heeft u het.

De **voorzitter:**

Zo slim waren wij niet om dit er achter te denken.

De heer **Koekkoeck:**

U zegt dat er aanwijzingen zijn dat het ging om een politie-infiltratietraject of een infiltratietraject waarbij de politie betrokken was onder regie van het IRT of een andere CID?

De heer **Wortel:**

Ik hou op met denken en wacht rustig af wat de rijksrecherche ervan maakt. Ik constateer dat mij als vaag vermoeden, als gerucht, als nog te onderzoeken aanwijzing wordt voorgehouden het gegeven dat er een zender is geplakt onder een voertuig van de politie.

De **voorzitter:**

Ik wil dit onderwerp met u afsluiten.

De heer **Wortel:**

Gaarne.

De **voorzitter:**

Wij hebben vastgesteld dat het om meer ging dan een vaag vermoeden. In het tweede antwoord van de minister aan de Kamer wordt nog steeds gesproken van een vaag vermoeden, maar daar hebt u niet meer aan meegewerkt. In eerdere gesprekken hebt u de vraag naar de normering in feite in tweeën gehakt. Voor sommige opsporingsmethoden hebt u niet de wenselijkheid uitgesproken van verdere vastlegging. Kunt u in het kort zeggen waarom niet? Bij welke methode is het wel gewenst?

De heer **Wortel:**

Ik zal zo kort mogelijk zijn. Een wettelijke regeling kan niet gemist worden als door het toepassen van een bevoegdheid rechtstreeks een inbreuk wordt gemaakt op een erkende verschijningsvorm van een grondrecht. Voor betreding, voor kijkacties moet een wettelijke grondslag zijn. Twijfel heb ik zelf nog altijd ten aanzien van observatie, bij het stelselmatig en gericht waarnemen van bepaalde personen in het openbaar doen. Ik ben er nog altijd niet van overtuigd dat daarmee een inbreuk wordt gemaakt op het privacyrecht zoals verdrag en grondrecht dat in Nederland garanderen. Je kunt hierover twisten. Datgene wat zich naar mijn stellige overtuiging niet in een wettelijke regeling laat vangen, is het allerlastigste onderdeel van de hele materie: het omgaan met informanten en infiltratie. Ik zou bijna zeggen: ik daag u uit, maar die uitdaging hebt u niet meer nodig. Het lijkt mij zo moeilijk om daar een toepasbaar en uitvoerbaar wettelijk kader bij te bedenken, dat ik meen dat je wetgeving op dit punt beter achterwege kunt laten. Het is beter om het aan de strafrechter over te laten om de materie aan te grijpen aan de hand van ongeschreven rechtsbeginselen.

De **voorzitter:**

U bent nu zaakofficier voor het nieuwe kernteam Randstad Noord en Midden. Hebt u daarbij last van de verschillen in inzicht over opsporingsmethodieken die bestaan tussen Amsterdam en Haarlem? U valt onder de hoofdofficier Amsterdam, terwijl het kernteam valt onder de driehoek Haarlem.

De heer **Wortel:**

Om voor de hand liggende redenen bespreek ik alles wat mogelijk tot discussie aanleiding kan geven met mijn hoofdofficier. Tot dusverre is het niet voorgekomen dat tussen ons een verschil van mening bleek te bestaan over wat kan en wat moet gebeuren.

De **voorzitter:**

Moet ik daaruit opmaken dat er wat u betreft geen onoverkomelijke of storende verschillen van inzicht bestaan tussen de parketten Haarlem en Amsterdam?

De heer **Wortel:**

Parketstandpunten kennen wij niet zozeer. Ik zou het willen houden bij datgene waar ik zelf iets over kan verklaren. Ik leg de zaken voor aan mijn hoofdofficier en dan blijken wij het altijd eens.

De **voorzitter:**

Ook over datgene wat u bij de CTC hebt voorgelegd? Was de heer Vrakking het daar ook mee eens?

De heer **Wortel:**

Ja.

De **voorzitter:**

Als u in vergelijkbare trajecten zou zitten als twee jaar geleden, dan zou u ze nu wel doorspreken?

De heer **Wortel:**

Absoluut.

De heer **De Graaf:**

U bent ook plaatsvervangend CID-officier voor het korps Amsterdam.

De heer **Wortel:**

Voor het arrondissement Amsterdam.

De heer **De Graaf:**

Hanteert u in datgene wat inzake het runnen van informanten wordt toegestaan exact dezelfde lijn als uw collega Valente? Bent u ook streng in de leer?

De heer **Wortel:**

Laat ik vooropstellen dat ik plaatsvervangend CID-officier ben. Zodra het gaat om zaken van enige importantie door tijdsduur of anderszins werk ik niet buiten de eerst aangewezen CID-officier om. Overigens denk ik dat hier een discussie kan gaan ontstaan die eigenlijk berust op semantiek. U hebt hier dingen horen zeggen over het sturen van informanten, het aansturen van informanten. Daar dreigt een zeer semantische en niet zo veel om het lijf hebbende discussie over te ontstaan.

De **voorzitter:**

Deze discussie komt wel uit uw parket.

De heer **Wortel:**

Aan het begrip "aansturen" kun je een verschillende inhoud geven. Iemand meldt zich bij de politie met de volgende mededeling: Ik heb nieuws voor jullie: X, Y en Z zijn bezig een overval te beramen. Hoe weet je dat dan? Nou ja, dat hebben ze me verteld. Waarom hebben ze je dat verteld? Ik was toevallig in de buurt. Ik zal u op de hoogte houden van wanneer het gaat gebeuren, enz. Hierop zal de volgende mededeling volgen: bedankt voor het bericht; wij zullen het als vertrouwelijk aanmerken; maar achteraf mag niet blijken dat jij hier zelf iets strafbaars in doet. Dat is een heel normale mededeling. Op de keper beschouwd is dat in wezen al een vorm van aansturing van informanten. Alleen al de mededeling: luister, dit moet het hele verhaal zijn, het mag niet achteraf blijken dat er een vorm van betrokkenheid is. Taalkundig zou je dat al aansturing kunnen noemen.

De heer **De Graaf:**

Laten wij meer naar de praktijk kijken. Politie mensen uit Amsterdam hebben hier heel concreet gezegd dat zij een informant niet vragen om ergens heen te gaan, om informatie te verzamelen, want dat gaat op infiltratie lijken en hun OM'ers willen dat niet. Volgt u die lijn ook? Komt het u herkenbaar voor?

De heer **Wortel:**

Het is natuurlijk altijd goed om de wereld en vooral jezelf steeds opnieuw tegemoet te treden met heldere en duidelijke uitgangspunten. Mijn persoonlijke overtuiging is, dat de opsporingswerkelijkheid zo divers en complex is en dat die zich in zoveel verschillende verschijningsvormen aan je voordoet, dat het niet verstandig is om te zeggen: nooit, we zullen nooit toestaan dat een informant zelf op enigerlei strafbare wijze betrokken is bij de feiten waarover hij informeert. Dat komt mij persoonlijk niet verstandig voor.

De heer **De Graaf**:

Het gaat mij erom dat informatie verzamelen en je oor te luisteren leggen nog niet een strafbaar feit is. Ik doelde met name op dit soort betrekkelijke platvloerse aangelegenheden, waarbij nog helemaal geen sprake is van strafbare feiten. Hebt u zo iets in de afgelopen jaren in de praktijk wel meegemaakt?

De **voorzitter**:

Dus boodschappenlijstjes, waarop staat: vraag dit en dat.

De heer **De Graaf**:

En dat wordt gezegd: ga daar heen en informeer; leg je oor te luisteren.

De heer **Wortel**:

Om een buitengewoon, juist van vanwege zijn praktische verwevenheid, ingewikkeld leerstuk samen te vatten: ik deel de overtuiging dat potentiële informanten geen dingen opgedragen moeten worden die zij zelf niet bedenken. Als te sturen valt, en heel vaak is dat mogelijk, dan is dat afremmend en grenzen stellend.

De heer **De Graaf**:

Dus u hebt dat de afgelopen jaren zelf niet meegemaakt. U hebt zelf ook niet gezegd: laat hem dat onderzoeken. En u heeft ook niet gehoord dat dit gezegd werd.

De heer **Wortel**:

Ik kan uit mijn eigen praktijk geen voorbeeld noemen van een geval waarin met mijn medeweten tegen een informant is gezegd: ga daar eens heen of doe dat.

De **voorzitter**:

Is zo iets ook nooit aan de Haarlemse informant gevraagd?

De heer **Wortel**:

Welke Haarlemse informant?

De **voorzitter**:

Een van de Haarlemse informanten. U kunt toch niet met droge ogen zeggen dat dat geval u niet bekend is.

De heer **Wortel**:

Het ziet er nu naar uit - en ik meen dat dit ook niet weersproken wordt - dat aanwijzingen zijn gegeven. Er is gezegd: zorg voor een zekere tijdvertraging, want we gaan dat even uit de lijn halen en onderzoeken. Dus daar moeten wel aanwijzingen zijn gegeven. Dat kan niet anders.

De heer **De Graaf**:

Heeft u in de XTC-zaak nagegaan welke rol de informant speelde?

De heer **Wortel**:

Welke informant?

De heer **De Graaf**:

"Een" informant, die een informatiepositie had.

De heer **Wortel**:

Telkens als mij wordt voorgehouden: wij weten iets want er is een informant, vraag ik: wat is zijn positie? Kan hij zo iets weten? Hoe staat hij tegenover de feiten waarover hij zelf iets zegt.

De heer **De Graaf**:

En dat mag bij u alleen maar passief zijn?

De heer **Wortel**:

Welke vorm van activiteit zou ik moeten ontwikkelen, anders dan: maak een afspraak want ik wil die man zien? En dat is niet realistisch.

De heer **De Graaf:**

Het ging mij om de positie van de informant. Mag hij alleen maar passief informatie aanleveren?

De heer **Wortel:**

Ik meen dat ik vrij duidelijk heb gezegd, dat ik de situatie waarin de informant zelf als meeloper, als hand- en spandienstenverlener, bij strafbare feiten betrokken is, niet bij voorbaat onbespreekbaar wil achten.

De heer **De Graaf:**

U bedoelt dat hij geen opdrachten mag krijgen van de CID?

De heer **Wortel:**

Iemand aanwijzingen geven opdat hij dingen zou gaan doen die hij zelf niet zou hebben bedacht. Het is altijd enigszins gevaarlijk om te verwijzen naar zaken die nog niet definitief zijn afgedaan, maar hier raken wij juist de kern van de Rotterdamse zaak die bekend is geworden onder de naam Ramola. Daarbij ging het om het actief aansturen van een informant, het opdracht geven of het verzoek doen om iets te gaan doen dat de overheid had bedacht: dat bergt grote gevaren in zich.

De **voorzitter:**

Mijnheer Wortel, ik dank u.

De heer **Wortel:**

Tot uw dienst. Sluiting 15.57 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 75**

27 oktober 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op vrijdag 27 oktober 1995 in de
vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. R.W.M. Craemer

Aanvang 16.15 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer R.W.M. Craemer, geboren 25 oktober 1947 te Nijmegen. Mijnheer Craemer, ik verzoek u op te staan voor het afleggen van de eed. De door u af te leggen eed luidt: Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Craemer:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Craemer, u bent waarnemend hoofdofficier van justitie in het arrondissement Amsterdam. U was voorzitter van de werkgroep Getuigebescherming en u bent nu voorzitter van de commissie getuigebescherming. Verder bent u fungerend hoofdofficier in de politieregio Gooi- en Vechtstreek.

De heer Craemer:

Met dien verstande dat "waarnemend hoofdofficier" tegenwoordig "plaatsvervangend hoofdofficier" heet.

De voorzitter:

Juist, neem mij niet kwalijk. Ik heb begrepen dat fungerend hoofdofficiëren wel eens FUNHO's worden genoemd. Klopt dat?

De heer Craemer:

Dat klopt.

De voorzitter:

Dat heeft geen speciale betekenis?

De heer Craemer:

Het ligt er aan hoe je het uitspreekt.

De voorzitter:

Wat is precies de functie van de fungerend hoofdofficier?

De heer Craemer:

Ieder arrondissement in Nederland kent een hoofdofficier. Die arrondissementen waarbinnen meer dan een politieregio aanwezig is, is er naast de hoofdofficier die meestal de politieregio voor zijn regio neemt waar de arrondissementshoofdstad is gelegen, nog een andere hoofdofficier ingesteld, de fungerend hoofdofficier, die de andere politieregio bedient waar het betreft de uitoefening van het beheer van het openbaar ministerie over de politie.

De voorzitter:

Wij willen graag met u spreken over de volgende onderwerpen. Allereerst het onderwerp getuigebescherming, ook afgezet tegen de mogelijkheid van een kroongetuigeregeling in Nederland. Daar heeft u onderzoek naar gedaan. Verder willen wij met u spreken over de situatie in Gooi- en Vechtstreek. Wat betreft de werkgroep Getuigebescherming die is

ingesteld onder de vorige minister wil ik u vragen hoe je nu wordt gekozen tot voorzitter van die werkgroep.

De heer **Craemer**:

Dan word je opgebeld door iemand van het departement en die vraagt of je dat wil doen.

De **voorzitter**:

Is dat dan een keuze van de minister persoonlijk of van hoge ambtenaren die u al kenden?

De heer **Craemer**:

Ik zou u dat niet kunnen zeggen. Het enige wat ik kan vertellen, is dat ik in het voorjaar van vorig jaar, 1994, in maart of zo, opgebeld ben door de heer Wooldrik van het departement die mij uitlegde wat ongeveer de bedoeling was en die zei dat men zocht naar iemand met een praktische inslag.

De **voorzitter**:

Wist u al veel van het onderwerp af?

De heer **Craemer**:

Helemaal niets.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Craemer, de werkgroep is ingesteld door de vorige minister. De instellingsbeschikking is van een iets latere periode, die dateert van augustus, dus onder de huidige minister.

De heer **Craemer**:

Ja, dat is met terugwerkende kracht gebeurd.

De heer **Rouvoet**:

Hoe gaat de verdere samenstelling van de werkgroep? Heeft u daar zelf een stem in of is dat ook een zaak van het departement?

De heer **Craemer**:

Dat is een mengvorm. Zo gauw men de voorzitter gevonden heeft, wordt er een beetje afgestemd in de zin van; ken je die en die en wat vind je van die persoon? Er moeten een aantal disciplines bij zitten, zoals in dit geval een vertegenwoordiger van wetgeving publiek recht een voor de hand liggende keus is. Dat geldt ook voor mensen van de directie Politie en van de CRI. Een enkeling kende ik daar nog van. De meesten waren voor mij nieuw, maar ik heb het eigenlijk overgelaten aan het oordeel van het departement.

De heer **Rouvoet**:

In de instellingsbeschikking wordt uiteraard de taak van de werkgroep aangegeven. Nu valt op dat als je de instellingsbeschikking leest er een nogal sterke koppeling wordt gelegd met de kroongetuigeregeling.

De heer **Craemer**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

Er wordt ook in overweging genomen de noodzaak van een getuigebeschermsprogramma voor een goed functionerende kroongetuigeregeling. Is dat een inkadering die in de loop van de werkzaamheden van de werkgroep toch wat is losgelaten?

De heer **Craemer**:

Ja, men moet iets verder terug. Bij mijn weten is het begonnen in de vergadering van de twee vaste kamercommissies, te weten die van justitie en van politie, in het voorjaar 1993. Toen heeft het kamerlid Stoffelen iets gezegd in de sfeer van: je zou toch een meer krachtig middel moeten hebben om zware criminaliteit te bestrijden. Daarbij werd gedacht aan een kroongetuige die tegen strafvermindering en bescherming van zijn leven, verklaringen zou kunnen afleggen. Dat heeft de toenmalige minister Hirsch Ballin opgepakt, in die vorm dat hij prof. Tak een rapport heeft laten schrijven. Die heeft zich keurig gehouden aan het punt van de kroongetuige.

De heer **Rouvoet**:

Dat was een rechtsvergelijkend onderzoek naar kroongetuigeregelingen elders?

De heer **Craemer**:

Inderdaad. Toen is dat, uit mijn hoofd gezegd, eind 1993, ik dacht bij de algemene beschouwingen, aan de orde gekomen. Toen heeft Hirsch Ballin gezegd binnenkort met wetsvoorstellen te komen over de kroongetuige.

De **voorzitter**:

Bij de algemene beschouwingen?

De heer **Craemer**:

Ik dacht het wel, maar het is ergens in het najaar 1994 aan de orde gekomen.

De heer **Rouvoet**:

U doelt op het mondeling overleg waar opnieuw over de georganiseerde criminaliteit...

De heer **Craemer**:

Dat was het. U heeft gelijk.

De heer **Rouvoet**:

Daar is dat onderwerp toen aan de orde geweest. Het was toen opnieuw de heer Stoffelen die een opmerking maakt waarna minister Hirsch Ballin toezeft er verder naar te zullen kijken aan de hand van vergelijkend onderzoek.

De heer **Craemer**:

Ja. Hij heeft gezegd met wetsvoorstellen te komen op beide gebieden.

De heer **Rouvoet**:

Daarmee bedoelt u?

De heer **Craemer**:

Getuigebescherming en kroongetuige, tenminste, zo staat het mij voor ogen. Op het departement toen men het ging uitwerken, kwam men erachter dat het eigenlijk niet dezelfde dingen zijn. Dat druppelde nog na in de instellingsbeschikking inzake de commissie. In de commissie hebben wij duidelijk een scheidslijn getrokken en gezegd dat het twee volstrekt verschillende dingen waren.

De heer **Rouvoet**:

In de beschikking wordt gesproken over de wenselijkheid van invoering in het Nederlandse systeem van het verschijnsel kroongetuige. Heeft het feit dat dit later wat naar de achtergrond is geraakt, ook te maken met de vraag die de werkgroep zich heeft gesteld over de wenselijkheid van een kroongetuigeregeling en de opvattingen daarover binnen het departement na het aantreden van de nieuwe minister?

De heer **Craemer**:

Ondanks wat er over in de beschikking stond, heeft de werkgroep zich echt gefocust op het bestuderen van de mogelijkheid van een getuigebeschermingsprogramma in Nederland. Dat is het doel van het onderzoek geweest. Daarbij kwam steeds om de hoek kijken dat dit ook kan dienen voor de kroongetuigeregeling. In de beginperiode van de werkgroep heeft even meegespeeld: als jullie daar nu toch mee bezig zijn, begeleid dan ook dat traject dat gaat komen voor de kroongetuige. Er werd toen namelijk al driftig aan geschreven, totdat het wetsvoorstel in de ijskast werd gelegd. Toen hebben wij het gewoon los kunnen koppelen.

De heer **Rouvoet**:

De bedoeling was uiteindelijk twee wetsvoorstellen richting Kamer, de getuigebescherming en de kroongetuige ?

De heer **Craemer**:

Dat is nooit expliciet gezegd. Er is gezegd: wij verwachten van jullie iets over het getuigebeschermingsprogramma, maar stel dat het met de kroongetuige doorgaat, houd daar dan ook rekening mee, zodat je er wellicht iets over kunt rapporteren.

De **voorzitter**:

Ons staat niet bij dat er wetgeving is aangekondigd in de Kamer.

De heer **Craemer**:

Ik ben er zelf niet bij geweest. Ik weet alleen dat toen wij het rapport samenstelden, mij bijstaat dat wij er achter kwamen dat Hirsch Ballin over wetsvoorstellen had gesproken. Maar ik heb dat niet uit eigen wetenschap.

De **voorzitter**:

Het enige is het mondelinge overleg waarover wij het al eerder hadden en waarin de heer Stoffelen verklaart dat er een kroongetuigeregeling moet komen.

De heer **Craemer**:

Dat is begin 1994.

De **voorzitter**:

Maar daarna is er in de Kamer zelf nooit expliciet gesproken over de wenselijkheid van een dergelijke regeling, althans er zijn geen uitspraken over gedaan van de kant van de Kamer. Heeft dat nog een rol gespeeld bij de manier waarop u verder met zo'n onderwerp omgaat?

De heer **Craemer**:

Neen, absoluut niet.

De **voorzitter**:

Dus wat wij als Kamer daarover vinden, speelt dan eigenlijk geen rol?

De heer **Craemer**:

Het is gestart omdat mijnheer Stoffelen zei: dat moeten wij gaan doen.

De **voorzitter**:

Maar mijnheer Stoffelen was niet de hele Kamer.

De heer **Craemer**:

Dat klopt. Daar heeft u volkomen gelijk in.

De **voorzitter**:

Interessant is het te weten of wat er in het parlement over zo'n onderwerp wordt gezegd, een rol speelt bij de wijze waarop u uw werk inricht.

De heer **Craemer**:

Neen.

De heer **Rouvoet**:

In het overleg van 9 december 1993 is gesproken over de kroongetuige. De minister heeft daarop gereageerd dat een rechtsvergelijkend onderzoek heeft plaatsgevonden, het rapport van prof. Tak van augustus, en dat het verstandig is om op dit punt nadere voorstellen te ontwikkelen. Dat betekent aan de ene kant wetgeving, zo zegt de heer Hirsch Ballin, en aan de andere kant een programma ter bescherming van de kroongetuige. Daar ligt mijns inziens de wortel van de twee onderwerpen die wel degelijk met elkaar verband houden. Sprekend over getuigebeschermt is het goed dat u aangeeft wat het verschil of de relatie is ten opzichte van de Wet getuigebeschermt die dateert van een eerdere periode.

De heer **Craemer**:

Er is een wetgeving die rekening houdt met het belang van getuigen, in die zin dat wanneer er ernstige reden is om te vermoeden dat iemands leven gevaar loopt, de mogelijkheid is geschapen om anoniem verklaringen af te leggen, die dan wel als bewijs gebruikt kunnen worden.

De heer **Rouvoet**:

Het verschil met uw onderwerp is?

De heer **Craemer**:

Het getuigebeschermtprogramma is niets anders dan het creëren van voorwaarden waardoor mensen die daadwerkelijk bedreigd worden zodanig opgevangen worden dat de bedreiging gekeerd kan worden en dat ze normaal als getuigen in een proces kunnen blijven fungeren.

De heer **Rouvoet**:

Om die twee onderwerpen uit elkaar te houden, zou je kunnen zeggen dat de Wet getuigebescherming eigenlijk niet meer is dan de Wet anonieme getuigen? Wilt u dat daarmee aangeven?

De heer **Craemer**:

Ja. Per definitie zou je kunnen zeggen dat wie in het kader van de Wet getuigebescherming als anonieme getuige is opgetreden, niet meer in aanmerking behoeft te komen voor het getuigebeschermingsprogramma. Die heeft ook geen risico.

De heer **Rouvoet**:

Als je wel in het getuigebeschermingsprogramma komt...

De heer **Craemer**:

Dan ben je dus niet anoniem.

De heer **Rouvoet**:

Dan is hij dus per definitie niet anoniem.

De heer **Craemer**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Dus een bedreigde getuige in de zin van het Wetboek van Strafvordering en die voor de rechter-commissaris een getuigenis heeft afgelegd, komt per definitie niet voor het getuigebeschermingsprogramma in aanmerking?

De heer **Craemer**:

Neen, tenzij zijn anonimiteit alsnog teniet gedaan wordt door fouten, maar in beginsel dus niet.

De heer **Rouvoet**:

Voor wie staat het getuigebeschermingsprogramma open?

De heer **Craemer**:

Dan noem ik eerst de kroongetuige. Ik bedoel dat dus echt in engere zin. Ik versta er onder iemand uit het criminele milieu die tegen zijn companen in het kwaad verklaringen aflegt in ruil voor meestal strafverlichting enerzijds en bescherming van zijn leven anderzijds. Daarnaast heb je gewone getuigen, dus mensen die niets met het criminele milieu te maken hebben, maar die getuige zijn geweest van zware misdrijven en bereid zijn daarover verklaringen af te leggen, maar daar wel tegenover stellen dat de overheid ze beschermt.

De heer **Rouvoet**:

Waar denkt u dan aan?

De heer **Craemer**:

Ik moet denken aan het voorbeeld van Venlo, waarbij mensen getuigen waren van de IRT-aanslag en daarover getuige...

De **voorzitter**:

IRA.

De heer **Craemer**:

IRA, pardon, neem mij niet kwalijk. De derde categorie getuigen zijn de mensen die er eigenlijk buiten zouden behoren te blijven, zoals de oorspronkelijk anonieme getuigen. Daarnaast heb je informanten en infiltranten, van wie het de bedoeling was dat ze altijd anoniem zouden blijven, maar die door omstandigheden hun anonimiteit toch verloren hebben. Daar zal je toch ook wat voor moeten doen.

De heer **Rouvoet**:

Denkt u dan alleen aan burgerinfiltranten of kan het ook politie-infiltranten betreffen?

De heer **Craemer**:

Het kan iedereen zijn.

De heer **Rouvoet**:

Iedereen die...

De heer **Craemer**:

...die een risico loopt.

De heer **Rouvoet**:

Dus degenen van wie hun bijdrage aan het strafproces gewenst kan zijn door middel van infiltratie, maar die bescherming nodig hebben. Kunt u iets zeggen over de criteria voor het programma.

De heer **Craemer**:

Mag ik ze oplezen?

De heer **Rouvoet**:

Gaarne.

De heer **Craemer**:

Ik citeer nu uit het rapport dat is uitgebracht in april 1995. De criteria zijn wat de commissie betreft cumulatief, dat voor het leven, gezondheid of veiligheid moet worden gevreesd van de getuige of zijn naasten, dat de dreiging niet zodanig is dat bescherming reeds op voorhand ontoereikend is, dat de dreiging niet op een eenvoudige wijze door de regionale politie te pareren is, dat de dreiging verband houdt met het afleggen van getuigenis dan wel het verlenen van belangrijke diensten ten behoeve van justitie of politie, dat de betrokkene gemotiveerd is om volledig met de beschermende autoriteiten mee te werken, dat die stressbestendig is, dat de kosten opwegen tegen de baten, dat de te nemen risico's van toelating politiek verantwoord zijn. Dan heb je voor kroongetuigen of getuigen die nog een verklaring moeten afleggen, nog een paar bijzondere criteria, namelijk dat het moet gaan om misdrijven die in zijn algemeenheid aan het CID-criterium voldoen.

De **voorzitter**:

Wat is dat?

De heer **Craemer**:

Dat zijn over het algemeen de ernstige misdrijven, gemakkelijker gezegd, daar waarop voorlopige hechtenis van toepassing is. Dus waar vier tot zes jaar of meer op staat. Verder moet de getuigenis of verleende dienst op initiatief van politie en justitie zijn afgelegd en moet de getuigenis of verleende dienst substantieel bijdragen aan het voorkomen, opsporen of vervolgen van misdrijven. Ten slotte geldt voor degenen van wie de identiteit gewijzigd zou moeten worden, het criterium dat de betrokkene, gelet op zijn karakterstructuur en gedragspatroon geen gevaar oplevert voor zichzelf of zijn nieuwe omgeving.

De heer **Rouvoet**:

Zit er een opbouw in die criteria van belangrijk naar minder belangrijk of is die vrij willekeurig?

De heer **Craemer**:

Die is vrij willekeurig maar wij hebben het wel cumulatief bedoeld. Men moet aan alle criteria voldoen, wat ons betreft.

De heer **Rouvoet**:

Misschien kunt u een toelichting geven op de kosten/batenanalyse. Welk gewicht heeft dat criterium in de totale beoordeling?

De heer **Craemer**:

Als je de zaak uit volstrekt ethische hoek benadert, zou je zeggen dat de middelen eigenlijk nooit een punt kunnen zijn, dat de financiële middelen de normale rechtsgang niet mogen frustreren. Maar de praktijk leert dat dit soms nu eenmaal niet anders kan. Met dit programma werk je met bepaalde budgetten. Het kan bijzonder kostbaar zijn.

De heer **Rouvoet**:

Waar denkt u dan aan?

De heer **Craemer**:

Als je een in z'n ergste vorm bedreigde getuige met een zeer uitgebreid gezin zult moeten verplaatsen naar de andere kant van de wereld, inclusief een nieuwe identiteit, dan is dat nogal kostbaar.

De **voorzitter**:

Wat kost dat?

De heer **Craemer**:

Dat is heel moeilijk om te achterhalen. In Amerika wordt een prijs genoemd van gemiddeld zo'n 100.000 per te beschermen getuige. In Europa horen wij aanmerkelijk lagere bedragen. Naar onze smaak komt daarbij dat wanneer je de heel eenvoudige zaken ook een officile bescherming noemt, dit de kosten nogal aanmerkelijk drukt. Maar aan een bedrag van tegen de ton, tienduizenden guldens moet je zeker denken.

De **voorzitter**:

Nu hebben wij eerder het voorbeeld gehad van de informant die 2 mln. krijgt. Dat is dan toch wel een getuigebeschermingsprogramma dat vele tonnen hoger is. Is dat nu ook getuigebescherming, zo'n informant die 2 mln. krijgt om een nieuw leven te beginnen?

De heer **Craemer**:

Ja, dat is een vorm van getuigebescherming. Als het geld wordt uitgekeerd met het doel dat hij zich uit de gevarezone begeeft, ja.

De **voorzitter**:

Maar is de naam dan niet misleidend, want zo iemand legt juist helemaal geen verklaring af?

De heer **Craemer**:

Daarom zeg ik dat het een vorm van getuigebescherming is, in de zin dat die de getuige in staat stelt zich aan een kennelijke dreiging te onttrekken, maar het heeft wat mij betreft veel meer het karakter van tipgeld. Ik ken de zaak echter niet voldoende.

De **voorzitter**:

Had hetgeen u onderzocht alleen betrekking op mensen die op naam verklaringen aflegden bij de politie of justitie? Of ging het ook om mensen die tips gaven aan de criminele inlichtingendienst en daardoor eventueel in gevaar kwamen en van wie het niet de bedoeling was dat ze ooit in officile verklaringen terecht zouden komen?

De heer **Craemer**:

Dat laatste zou in beginsel kunnen. Dus mensen die een bijdrage hebben geleverd aan strafvervolgning of die andere belangrijke diensten ten behoeve van justitie en politie hebben geleverd. Dus een tipgever kan daaronder vallen.

De **voorzitter**:

Dus die man of vrouw van 2 mln. dus ook?

De heer **Craemer**:

In beginsel kan dat, ja. Maar ik moet eerlijk zeggen, dat ik van die zaak te weinig afweet om het echt goed te kunnen plaatsen.

De **voorzitter**:

Bent u niet ontzettend conservatief met uw schatting van 40.000 tot 50.000?

De heer **Craemer**:

Het blijkt mee te vallen. De landen om ons heen geven aan dat wij aan die orde van grootte moeten denken. Over het algemeen gaat het erom ervoor te zorgen dat de mensen weer op hun eigen benen kunnen gaan staan en weer een eigen leven kunnen gaan leiden en dan houdt de zorgplicht op.

De **voorzitter**:

Maar met dat geld kun je dus niet veel meer doen dan het boeken van een weekje in een bungalowpark en het meegeven van wat eten en drinken.

De heer **Craemer**:

Onze eigen inschatting was ook altijd dat het veel meer zou zijn. Maar wat wij in het buitenland horen, is wat ik u vertel.

De heer **Rouvoet**:

Dat is in de Europese context enkele tienduizenden guldens.

De heer **Craemer**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wat doe je daar nu voor?

De heer **Craemer**:

Kijk, er wordt gewerkt met een bepaald budget dat wordt gedeeld door het aantal beschermde getuigen en dan kom je op dat bedrag uit. Als ik een getuige kan beschermen door toelating tot het officile programma en dat uiteindelijk niets anders inhoudt dan dat je die persoon een paar weken in een vakantiehuisje onderbrengt, dan is dat een post van een paar honderd gulden.

De **voorzitter**:

Een paar honderd gulden? U gaat zeker niet vaak naar een vakantiehuisje. Het is wel meer, hoor. Centerparcs kost geen paar honderd gulden voor een paar weken.

De heer **Craemer**:

Misschien moet ik in het kader van het onderzoek nog nader veldwerk op dit punt verrichten. Maar goed, zo moet u de opbouw zien. Als het veel relatief eenvoudige zaken zijn, dan drukt dat de prijs. De echt serieuze gevallen komen dan uit op een bedrag van tegen de ton of meer.

De heer **Rouvoet**:

Een ander criterium betreft het verantwoord zijn van te nemen risico's waar het gaat om de toelating. Wanneer is toelating niet politiek verantwoord?

De heer **Craemer**:

Je kunt mensen in bescherming nemen en ze in een andere omgeving planten, maar je kunt te maken hebben met mensen met een rijk crimineel verleden. Je kunt natuurlijk nooit garanderen dat ze daarin niet terugvallen. Het is politiek best relevant of je als Nederlandse justitie je omgeving opzadelt met een potentile crimineel.

De heer **Rouvoet**:

Dan het CID-criterium. Bedoelt u daarmee de delicten waarvoor voorlopige hechtenis van toepassing is? Moeten wij dan denken aan de formulering in de CID-regeling, te weten ernstige inbreuk op de rechtsorde?

De heer **Craemer**:

Daar hebben wij eigenlijk een beetje op aangehaakt door te zeggen dat het een beetje in die buurt moet liggen. Maar hoe kun je nu de ernst aangeven? Ook daar is sprake van een wat glijdende schaal. Sommige zaken kunnen natuurlijk buitengemeen ernstig zijn en zullen dan meestal wel aan het criterium voldoen. Wij zijn aan de veilige kant gebleven. Ik geef onmiddellijk toe dat het nogal vaag is, maar er staat dat het van ernstige aard moet zijn en dat ten minste voldaan moet worden aan het CID-criterium. Als ik het opnieuw zou moeten schrijven nu wij weer een poosje verder zijn, dan had ik geschreven: ernstige delicten in zijn algemeenheid.

De heer **Rouvoet**:

Mag ik getuigebescherming beschouwen als een bijzondere opsporingsmethode? U begrijpt dat dit ons bovenmatig interesseert.

De heer **Craemer**:

Ons ook. Dat is ook een van de problemen waarop wij gestuit zijn. Laat ik het zo zeggen, dat de teneur van het verhaal is geworden dat je er niet aan ontkomt. Als samenleving waarin je geconfronteerd wordt met criminaliteit, zul je op de een of andere manier een voorziening moeten hebben om mensen op te vangen die door het rechtssysteem of door daaraan mee te werken in de knel komen. Aan de andere kant zie je dat waar getuigebescherming ontstaat, er een soort explosie ontstaat van gevallen die zich hiervoor aanmelden, met name om de reden dat het een aantrekkelijk opsporingsmiddel blijkt te zijn, terwijl het daar oorspronkelijk niet voor bedoeld was.

De heer **Rouvoet**:

De werkgroep heeft daarover een standpunt ingenomen. In beginsel vindt u het geen opsporingsmethode?

De heer **Craemer**:

Nou, het staat ergens in de samenvatting. Ik meen dat er gesproken wordt in termen van grote terughoudendheid.

De heer **Rouvoet**:

Is dat vol te houden? Ik kan mij voorstellen dat het een aantrekkelijk alternatief is voor andere opsporingsmethoden zoals doorlevering. Hier biedt zich nu een alternatief aan. Of zie ik dat verkeerd?

De heer **Craemer**:

Nee, dat ziet u helemaal goed. De Amerikanen gingen oorspronkelijk uit van 25 per jaar en zitten momenteel al op 250 per jaar met daartussen zelfs een periode van 500 per jaar. De Britten moeten dit jaar 200 gevallen beschermen. De Italianen zijn er in geslaagd om in twee jaar 1100 gevallen plus 4000 familieleden te beschermen. Dat geeft aan wat er kan gebeuren.

De heer **Rouvoet**:

Er is vandaag over tafel gekomen dat er mensen zijn die zeggen dat wanneer er eenmaal getuigebescherming is, er geen gesloten trajecten meer nodig zijn en men in is voor infiltratie aangezien er een verlengstuk is.

De heer **Craemer**:

Dan behoef je niet in te zijn voor infiltratie. Het is een beetje andersom. Het zijn communicerende vaten. Als je een goede getuigebescherming hebt en die vol gaat lopen, dan heb je minder behoefte aan infiltratie. Je pakt iemand er uit en zegt tegen hem: jij krijgt minder straf en wij beschermen je, als je ons je bendeleden wilt aanbrenge.

De **voorzitter**:

Maar dat is dan in feite toch weer een kroongetuigeregeling?

De heer **Craemer**:

Ja, dat is de kroongetuige...

De **voorzitter**:

U zei eerst dat wij die zaken uit elkaar moeten houden.

De heer **Craemer**:

Dat wil ik zo graag, maar wij zien dat waar een beschermingsprogramma wordt gntroduceerd dat in de eerste plaats heel vaak gekoppeld wordt aan de kroongetuige. Waar dat niet zo is, ontstaat die koppeling onmiddellijk in de praktijk.

De **voorzitter**:

Maar wilt u het nu scheiden of niet?

De heer **Craemer**:

Ik wil het heel graag scheiden.

De **voorzitter**:

Dus u zegt in feite: alleen getuigebescherming en geen kroongetuigeregeling?

De heer **Craemer**:

Neen, nu gaat u iets te ver. Ik zou het in zoverre willen scheiden, dat je ervoor zorgt dat er een fatsoenlijke en professionele manier is om bedreigde getuigen te beschermen en dat je tevens nagaat in hoeverre het in bepaalde strafzaken nodig is om met kroongetuigen te werken; als dat het enige middel is om het hogere doel te bereiken, dan zij dat zo, maar ga niet automatisch die koppeling leggen.

De **voorzitter**:

Het verschil is dus dat getuigebescherming ook voor een informant/tipgever kan gelden die helemaal niet getuigt of voor een getuige die er dan in ieder geval in de strafzaak niet beter van wordt, terwijl een kroongetuige er wel degelijk veel beter uitkomt.

De heer **Craemer**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

Wij moeten dat onderscheid maken, maar als het er eenmaal is, dan zal het een aanzuigend effect hebben, vooral in de categorie "kroongetuigen".

De heer **Craemer**:

Daar ben ik heel bang voor.

De heer **Rouvoet**:

Wat gebeurt er in de praktijk op dit gebied? Regionaal of decentraal wordt er al aan getuigebeschermt gedaan.

De heer **Craemer**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

Was dat nodig? Wat voegt dit toe?

De heer **Craemer**:

Als gewoon regiokorps loop je tegen bepaalde grenzen aan, zowel financile als feitelijke. Als het nodig is om de identiteit van mensen ingrijpend te wijzigen, behoor je dat niet op regionaal niveau te kunnen doen. In de verschillende regio's komen in strafzaken vormen van getuigebeschermt voor. Dat kunnen heel eenvoudige vormen zijn. Iemand doet aangifte dat zijn buurman hem mishandeld heeft en als hij dat gedaan heeft, is hij toch een beetje bang om naar huis te gaan, want hij kan weer een pak slaag krijgen. Dan loopt er een diender met hem mee om dat te voorkomen. Dat is heel onschuldig. Het kan natuurlijk ook verder gaan. Het kan zijn dat mensen die mee hebben gewerkt in het strafrechtelijk onderzoek ineens in de kou komen te staan. De politie ziet dan dat de betrokkenen erg bedreigd worden en neemt ze mee naar een vakantiehuisje. Dat gebeurt.

De heer **Rouvoet**:

Een belangrijk onderdeel van het rapport wordt gevormd door de conclusie dat er naar een centrale regie toegewerkt moet worden. Ik mag toch aannemen dat u niet bedoelt dat alles wat nu door de regionale politie wordt gedaan, voortaan centraal aangepakt moet worden, inclusief de meelopende diender?

De heer **Craemer**:

Nee.

De **voorzitter**:

Kunt u iets explicieter zijn over hetgeen er nu in Nederland feitelijk gebeurt?

De heer **Craemer**:

In welke zin?

De **voorzitter**:

Welke zaken komen er voor?

De heer **Craemer**:

Ik ken enkele zaken, maar het overgrote deel ken ik niet.

De **voorzitter**:

Is dat door uw werkgroep genventariseerd?

De heer **Craemer**:

Al pratend met de mensen in het land hebben wij de gevallen genventariseerd die men zich kon herinneren. Maar dat betrof zaken waarbij men voor een forsere vorm van bescherming in aanmerking kwam. In die gesprekken is wel gevraagd of men zoiets wel eens had meegemaakt en wat men in de praktijk deed. Dat levert het beeld op dat ik zojuist schetste. Wij hebben dit niet genventariseerd.

De heer **Rouvoet**:

Wat is forse, wat is ingrijpende bescherming? Is dat het verschil tussen centraal en decentraal?

De heer **Craemer**:

Dat is moeilijk aan te geven. De grens tussen regionaal en centraal wordt overschreden als de dreiging niet meer met eenvoudige middelen te pareren valt of als er zeer ingrijpende maatregelen nodig zijn, zoals bijvoorbeeld identiteitswijziging.

De heer **Rouvoet**:

Identiteitswijziging vraagt altijd centrale regie?

De heer **Craemer**:

Altijd. Ook zaken die langdurig lopen. Als je iemand een of twee jaar moet weghalen, kan dat niet meer regionaal geregeld worden.

De **voorzitter**:

Hoeveel mensen zijn er vandaag de dag een jaar of twee jaar "weggehaald"?

De heer **Craemer**:

Ik denk dat dit op dit moment niet voorkomt. In het rapport staat een voorbeeld van iemand die gestimuleerd werd - hij vond het zelf ook niet zo heel erg - om in het buitenland of elders te gaan wonen. Wij hebben niet zoals in Italië of Engeland een aantal mensen geregistreerd die in een getuigebeschermsprogramma zitten. Er is er nu op dit moment, maar dat weet u.

De **voorzitter**:

Dat is niet de mijnheer of mevrouw van de 2 mln.?

De heer **Craemer**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat zijn er dan twee!

De heer **Craemer**:

De eerste die u noemt, reken ik er niet bij. Ik ken dat geval niet goed genoeg. Ik vind dat geen getuigebescherms in de zin zoals er hier over gesproken is.

De heer **Rouvoet**:

Ons is ook geworden dat er in zekere zin op geanticipeerd wordt. De politie meldt dat er aan getuigebescherms gewerkt wordt. Er is ons een geval uit Friesland ter ore gekomen waarbij geanticipeerd werd op nieuwe huisvesting, een nieuwe leefomgeving, maar geen nieuwe identiteit.

De heer **Craemer**:

Iets dergelijks is inderdaad voorgekomen.

De heer **Rouvoet**:

Is dat anticiperen op wetgeving die u aan het voorbereiden bent?

De heer **Craemer**:

Zo heb ik dat niet gezien.

De heer **Rouvoet**:

Zijn er meer gevallen bekend?

De heer **Craemer**:

Geen anticiperende gevallen. Er hebben zich feiten voorgedaan. In een geval heeft men, los van het feit of er een rapport was of niet, gewoon geoordeeld: dit moeten wij doen.

De **voorzitter**:

Zijn er enige praktische regels voor?

De heer **Craemer**:

Nee.

De **voorzitter**:

Is er bij uw zoektochten langs de procureurs-generaal, de hoofdofficiëren, politiekorpsen, de korpsbeheerders of de VNG ooit door iemand gevraagd: regelen wij dit?

De heer **Craemer**:

Ik heb geen regeling aangetroffen. Als zich een incident voordeed, dan deed een regiokorps dat. Die praktijk vernamen wij uit het land. U noemde het 2 mln.-geval. Het kwam ook wel voor dat tipgelden werden gegeven waarbij ik de indruk had dat de middelen eigenlijk werden aangewend voor getuigebescherms.

De **voorzitter**:

Vaak?

De heer **Craemer**:

Weet ik niet.

De heer **Rouvoet**:

Op pagina zes van de samenvatting van uw rapport schrijft u: identiteitswijziging blijkt thans in de praktijk realiseerbaar. Daarbij wordt evenwel zonder duidelijke titel ingegrepen in bestaande regelgeving. Had u toen het oog op een aantal gevallen? Wat bedoelde u met die opmerking?

De heer **Craemer**:

Wat er staat! Het gebeurt. In Nederland worden er identiteiten gewijzigd. Dat zal een enkele keer ook wel gebeurd zijn in de sfeer van getuigebeschermtng, maar in de infiltratiewereld was dat niet ongebruikelijk. Dat heeft de heer Karstens hier ook bericht. Er werden identiteiten gewijzigd door het verstrekken van valse documenten. Dat mag eigenlijk niet.

De heer **Rouvoet**:

Kunt u het ingrijpen in bestaande regelgeving toelichten?

De heer **Craemer**:

Dat bedoel ik daarmee. Je zorgt dat iemand een paspoort krijgt. Daar zijn bepaalde regels voor en die worden echt niet toegepast.

De heer **Rouvoet**:

Gaat het om ingrijpen in registers?

De heer **Craemer**:

Onder andere.

De **voorzitter**:

Weet u hoeveel mensen zoiets hebben?

De heer **Craemer**:

Geen idee.

De **voorzitter**:

Weet iemand in Nederland dat?

De heer **Craemer**:

Dat zou zo moeten zijn.

De **voorzitter**:

Maar is het ook zo?

De heer **Craemer**:

Niet helemaal, maar het zal wel voor een groot deel waterdicht zijn. Laat ik het zo zeggen: bij mijn weten, is via ministeriele regelgeving - in een BVD-traject zou ook vast wel iets kunnen, maar daar ga ik niet over - de CRI de bevoegdheid gegeven om in bepaalde gevallen en met inachtneming van bepaalde regels mensen van valse documenten te kunnen voorzien. De CRI zal weten hoeveel dat er zijn.

De **voorzitter**:

Daar zijn wij al eerder op gestoten. Er is een soort geheime regeling uit 1990 die aan de dienst van de heer Karstens binnen de CRI de bevoegdheid geeft om een vals paspoort uit te geven. Daar komen twee verdere vragen uit voort: wie geeft er verder nog valse paspoorten uit en wie geeft er andere identiteiten uit, waardoor er geen vals paspoort is, maar mijnheer Craemer ineens mijnheer Figaro heet?

De heer **Craemer**:

Dat zijn de uitgevende instanties. Paspoorten worden uitgegeven door de gemeenten. Een ander erg populair document zoals het rijbewijs wordt door de Rijksdienst voor het wegverkeer uitgegeven. Volgens de regelgeving behoort dit uitsluitend te kunnen door bemiddeling van de CRI. Al inventariserend, hebben wij signalen gekregen dat men dit ook wel eens regionaal probeert. Soms lukt dat ook wel. Ik heb daar geen voorbeelden van. Ik krijg alleen de signalen dat het gebeurt.

De **voorzitter**:

U weet verder niet...

De heer **Craemer**:

Ik ken zelf geen concrete voorbeelden.

De **voorzitter**:

En getuigen die al anders heten of mensen die in uw programma zouden passen en die nu ook een andere naam hebben?

De heer **Craemer**:

Die gevallen ken ik niet.

De **voorzitter**:

Is dat ook niet gebeurd in Nederland?

De heer **Craemer**:
Dat weet ik echt niet.

De **voorzitter**:
En er is niemand die dat wel weet?

De heer **Craemer**:
Er is niemand die daar een totaaloverzicht van heeft.

De **voorzitter**:
Toch vreemd, h?

De heer **Craemer**:
Ja.

De heer **Rouvoet**:
U pleit in uw rapport voor een dienst "getuigebeschermtng". Hoeveel werk zal die dienst op jaarbasis krijgen? In hoeveel gevallen zal bescherming geboden worden?

De heer **Craemer**:
Uit mijn hoofd meen ik dat wij op grond van onze inventarisatie hebben geschat dat het aantal aanmeldingen tussen de vijftien en de vijfentwintig zou liggen. Het was heel moeilijk om daar een schatting van te maken. De meningen op dat punt liepen sterk uiteen.

De heer **Rouvoet**:
Vanuit de parketten?

De heer **Craemer**:
Vanuit de politie en de parketten. Nadere afweging zou dan in vijf tot acht gevallen van die vijftien tot vijfentwintig aanvragen tot daadwerkelijke bescherming moeten leiden.

De heer **Rouvoet**:
Is er in de werkgroep gesproken over de voor- en nadelen van identiteitswijziging of was het mogelijk maken daarvan een uitgangspunt?

De heer **Craemer**:
In eerste aanleg wel. Iedereen die over getuigebeschermtng praat, roept dat ook als eerste. Wij zijn gaandeweg wat gaan zwenken. Over de uiterste grens hebben wij gezegd: hier moeten wij nooit aan beginnen. Later zijn wij daar weer op teruggekomen. Je kunt het nooit uitsluiten. In bepaalde gevallen kan je het nodig hebben. Naar onze smaak is het zo'n sterke ingreep in de priv-levens van de betrokkenen dat er wel zeer zwaarwegende belangen moeten zijn om dat überhaupt te durven voorstellen.

De heer **Rouvoet**:
U heeft dat uitvoerig afgewogen. Het viel mij op dat er in het rapport geen paragraaf is opgenomen met voor- en nadelen van de identiteitswijziging.

De heer **Craemer**:
Het zit overal doorheen.

De heer **Rouvoet**:
U sprokkelt wel een aantal bezwaren bijeen. De aanzuigende werking is genoemd, ook de kosten.

De heer **Craemer**:
Er wordt ook uitgelegd hoe ingrijpend de maatregel is en welke verschrikkelijke consequenties zij kan hebben.

De heer **Rouvoet**:
Ik stelde deze vraag vooral omdat het rapport begint met de opmerking dat een ieder, wellicht na enige aarzeling, zal moeten beamen dat een wijziging van identiteit in uitzonderlijke situaties mogelijk moet zijn.

De heer **Craemer**:
Daar begonnen wij dus mee. Al werkend kwamen wij schrijnende gevallen tegen waarvan wij zeiden: dat kun je je medemens niet aandoen. Ik doel dan op praktijkvoorbeelden uit de Verenigde Staten.

De **voorzitter**:

Wat bijvoorbeeld niet?

De heer **Craemer**:

U moet denken aan gebroken gezinnen. De man wordt weggehaald om hem ergens te beschermen. Er is dan waarschijnlijk een bezoekenregeling voor zijn kinderen. Hoe moet dat geëffectueerd worden? In de VS kwam dit erop neer dat ieder bezoek zo geregeld werd dat de kinderen weggehaald werden bij de moeder en vertrokken naar een bestemming waar zij niet moesten zijn. Vervolgens gingen ze naar een andere bestemming waar ze dan wel moesten zijn, zodat de moeder het niet wist. Op die plaats zagen zij onder toezicht van de opsporingsdiensten hun vader. Ieder spoor, een flard van een gesprek dat aanwijzing kon zijn voor de verblijfplaats van de vader, moest zorgvuldig bestudeerd en vermeden worden. Dat is vrijwel niet vol te houden. Dat kun je iemand niet aandoen.

De heer **Rouvoet**:

In uw rapport is er sprake van afspraken over gedragsregels die met de te beschermen getuige gemaakt moeten worden. Een contract mag je dat eigenlijk niet noemen. Dat is een wonderlijke figuur in ons rechtstelsel.

De heer **Craemer**:

Daar hebben wij erg mee geworsteld. Wij zijn er ook niet uitgekomen.

De heer **Rouvoet**:

Waar heeft u uw voorbeelden gevonden?

De heer **Craemer**:

Met name in Amerika. Daar is men er het verst mee. De Engelsen kennen dit ook, maar doen dat wat meer uit de losse pols. De Italianen kennen het ook. Het gaat om het vastleggen van de afspraken tussen de te beschermen persoon en de overheid.

De heer **Rouvoet**:

In verband met een dergelijk "contract" heb ik wel eens de opmerking gehoord: het lijkt een beetje op een onzedelijke overeenkomst. Er zitten elementen in, zoals wat de te beschermen getuige wel en niet mag doen...

De heer **Craemer**:

Je kunt een prima contract met iemand sluiten om hem te beschermen, maar wat doe je als hij het contract breekt? Hang je hem dan buiten het raam en laat je hem willens en wetens het risico lopen waar je hem juist tegen beschermd hebt, ook als dat de dood betekent?

De heer **Rouvoet**:

Dus maken wij afspraken. Welke rechter treedt oordelend op als de afspraken geschonden worden? Die vraag heeft u zich gesteld, neem ik aan.

De heer **Craemer**:

Die vraag hebben wij ons gesteld, maar zoals u ziet, zijn wij daar niet helemaal uitgekomen. Als je dat wilt aftimmeren, moet je daar regelgeving voor bedenken. Ons idee was dat je in de voorfase, als er nog geen daadwerkelijke getuigebescherming onder voorwaarden is aangeboden, waarschijnlijk met het administratief recht te maken krijgt. Je kunt ook de precontractuele fase als uitgangspunt nemen en dan zit je in het civiel recht. Ik ben er wel zeker van dat je uiteindelijk ergens terechtkunt.

De heer **Rouvoet**:

Heeft u de elementen die u in de concept-afspraken hebt opgenomen zo uit Amerika kunnen overnemen of moesten die echt toegesneden worden op het Nederlandse systeem?

De heer **Craemer**:

De medewerkers van de CRI hebben geprobeerd om hetgeen wij in het buitenland hebben gevonden enigszins te transformeren naar de Nederlandse omstandigheden.

De heer **Rouvoet**:

Kunt u aangeven welke specifieke punten dat betreft?

De heer **Craemer**:

Dat weet ik echt niet meer.

De heer **Rouvoet**:

Dat heeft dan vooral betrekking op bijvoorbeeld het zich niet begeven naar zijn of haar oude omgeving?

De heer **Craemer**:

Er staan allerlei regels in die tot doel hebben dat men zichzelf niet opnieuw in gevaar moet brengen. Er staan ook zeer concrete regels in, zoals: u krijgt tot dan en dan betaald; u gaat daar wonen en er wordt al of niet een andere identiteit voor u geregeld.

De **voorzitter**:

Is het wel mogelijk dat de Staat met iemand een contract afsluit, waarbij de betrokkene in feite zijn of haar leven geheel moet opgeven? Dat geldt in feite ook voor zijn of haar familie. Is dat überhaupt in overeenstemming te brengen met hetgeen de Staat eigenlijk mag aanbieden?

De heer **Craemer**:

Het is mogelijk. Het blijkt te gebeuren in de wereld.

De **voorzitter**:

Er is zoveel mogelijk, maar de vraag is of je het moet willen. U krijgt bijvoorbeeld het programma aangeboden en er wordt gelijk geregeld dat u uw familie niet meer mag zien. Dat ondertekent u dan.

De heer **Craemer**:

Zo zal het in de praktijk niet gaan.

De **voorzitter**:

Waarom niet?

De heer **Craemer**:

U schetst meteen weer de extreme vorm van getuigebescherming. Er zijn allerlei veel mildere vormen. De meest extreme vorm is de nieuwe identiteit. Nu wij het aan uitwerken zijn, merken wij waar je allemaal aan moet denken als je er in de praktijk mee aan de gang gaat. Je zult inderdaad niet alleen een contract met de bedreigde getuige alleen kunnen sluiten. Met alle andere betrokkenen zul je, onafhankelijk van de eerste, een contract aan moeten gaan.

De **voorzitter**:

Is dat het allemaal nog waard om die ene getuigenis te krijgen? Is het oplossen van misdrijven het waard om met jan en alleman contracten af te sluiten die zich op het puur persoonlijke vlak afspelen? U mag mij bijvoorbeeld niet meer zien, maar met kerstmis 1998 komt u toch bij mij op bezoek. Moet dan de Staat zeggen: dat mag niet?

De heer **Craemer**:

U schetst precies het dilemma. Dat probeerde ik net aan te geven. Mag je dat doen? Dat is de eerste vraag. Mag je zo ver ingrijpen in het privéleven van mensen ook al vinden ze het zelf goed? Dat is natuurlijk het uitgangspunt. Mensen worden niet gedwongen, maar zij kunnen maar al te gemakkelijk in een bepaalde situatie komen waarin zij keuzes maken waar zij achteraf spijt van krijgen. Dat weten wij allemaal. Dat is de ene kant. De andere kant van het verhaal is: wat doe je in zo'n geval bij contractbreuk?

De **voorzitter**:

Het gaat niet alleen om de getuige zelf, maar mag je ook hun kinderen, hun ouders, hun dierbaren in die situatie brengen?

De heer **Craemer**:

Dat is een goede vraag.

De **voorzitter**:

Wat is het antwoord?

De heer **Craemer**:

Als je heel diep nadenkt over die kant van het verhaal, zwenk je naar de mening dat wij hier nooit aan moeten beginnen. Dan heb je het dus over de identiteitswijziging.

De **voorzitter**:

Juist, dat voorbeeld bedoel ik.

De heer **Craemer**:

De andere kant van verhaal is dat je heel moeilijk "nooit" kunt zeggen. Wij hebben vandaag ook weer voorbeelden gehoord. Er kan zich een situatie voordoen waarvan je zegt: alles afwegende, blijkt het nu verantwoord en rechtvaardigt het doel het ook.

De **voorzitter**:

Wanneer zeggen officieren "nooit"?

De heer **Craemer**:

Dat gebeurt.

De **voorzitter**:

Zegt u nu persoonlijk ook "nooit"?

De heer **Craemer**:

In welke zin?

De **voorzitter**:

In het zojuist geschetste geval.

De heer **Craemer**:

Dat begrijp ik niet. Wilt u dat ik een voorbeeld geef?

De **voorzitter**:

Is er een geval denkbaar waarbij u in Nederland de identiteit van iemand wijzigt? Dit betekent dat alle banden worden verbroken, niet alleen voor die persoon zelf, maar ook voor zijn familie. Is dat überhaupt een zedelijk aanbod te noemen?

De heer **Craemer**:

Dat kan het onder omstandigheden naar mijn smaak zijn. Daarin speelt in belangrijke mate mee of die persoon en zijn naasten, die dan mee zouden moeten gaan, daarvoor op zo'n manier kiezen dat er sprake is van een redelijke, vrije keuze.

De **voorzitter**:

Dan zegt de dochter van achttien: ik ga niet mee!

De heer **Craemer**:

Dan is er een probleem.

De **voorzitter**:

Gaat het dan niet door?

De heer **Craemer**:

Natuurlijk niet. Wij kunnen niet tegen de wil van de betrokkenen in doorgaan.

De **voorzitter**:

Welke grote geest moet dit in de praktijk gaan afwegen?

De heer **Craemer**:

Ik zou graag zeggen: daar hebben wij het volgende op gevonden, maar zo eenvoudig is het niet. Wij zijn tot de conclusie gekomen dat je dit niet in handen moet laten van de organisatie die aan het vervolgen is. Dan worden de belangen te dicht tegen elkaar aan gelegd. Ik heb het over een gewone getuige en niet over informanten die door het luik vallen of over anonieme getuigen die gefrustreerd zijn geraakt. Het is een normale getuige die je nog nodig hebt in een strafzaak. Dan stellen wij voor dat allereerst een commissie uit het OM - dat hoeft niet per se de Centrale toetsingscommissie te zijn, maar nu die er toch eenmaal is, is dat een mogelijkheid - afweegt of alles strafvorderlijk verantwoord is. Als het die commissie is gepasseerd, volgt een onderzoek door iemand die niets met de strafzaak te maken heeft, maar die puur technisch nagaat of er beschermd kan worden, of de dreiging de bescherming rechtvaardigt, wat de kosten zijn en welke bijzondere problemen er om de hoek komen kijken. Daar komt een advies uitrollen. Een positief advies luidt: het kan, het gaat zo veel kosten en het volgende moet gebeuren. Een negatief advies wil zeggen dat men er niet aan moet beginnen. Het advies van het OM en het advies van de technische commissie moeten bij elkaar gebracht worden bij een centrale instantie die knopen doorhakt. In onze visie is dat de minister van Justitie zelf. Deze mening is in zoverre geamendeerd dat het College van procureurs-generaal vindt dat dit college het moet doen.

De **voorzitter**:

Ook beslissen over die dochter van achttien en...

De heer **Craemer**:

Ja.

De **voorzitter**:

Zo, zo.

De heer **Rouvoet**:

Ik wil heel kort het vervolg van het rapport met u doornemen. Nadat het rapport in april van dit jaar is gepubliceerd, is het naar het College van procureurs-generaal gegaan. U heeft het daar ook toegelicht. Uit het verslag van die bijeenkomst blijkt echter niet dat er inhoudelijk over het rapport is gesproken. Was dat niet het geval of heb ik dat verkeerd?

De heer **Craemer**:

Dat heeft u verkeerd. Het betreft een wat "samengebalde" verslaglegging. Er is wel degelijk over de inhoud gesproken. Een en ander was een beetje vergelijkbaar met wat hier gebeurt.

De heer **Rouvoet**:

Dezelfde discussie?

De heer **Craemer**:

Ja, maar wel iets korter.

De **voorzitter**:

Wat zei men toen?

De heer **Craemer**:

Ik zei hetzelfde als hier.

De **voorzitter**:

Ik bedoel het college. Zei men: wel doen, inclusief identiteitswijziging, of niet doen?

De heer **Craemer**:

Zij hebben gezegd: de aanbevelingen van het rapport nemen wij over, met uitzondering van het onderdeel dat de minister ingeschakeld moet worden bij de uiteindelijke beslissing.

De **voorzitter**:

De identiteitswijziging wel?

De heer **Craemer**:

Ja, maar met dezelfde hypotheek die u er ook op gelegd heeft.

De heer **Rouvoet**:

Vooralsnog komt er nog geen aparte dienst. Voorlopig wordt dit ergens anders ondergebracht.

De heer **Craemer**:

Nee, er moet voorzichtig met die dienst begonnen worden.

De heer **Rouvoet**:

Uit de notulen van de collegevergadering wordt duidelijk dat het wellicht mogelijk is, deze specialistische taak - omdat het een beperkt aantal gevallen zal zijn - vooralsnog onder te brengen bij een bestaande dienst. Dat is de opvatting van het college.

De heer **Craemer**:

Dat betekent natuurlijk: bij de CRI. Inmiddels zijn wij weer een stap verder. Dit is gebeurd in de overlegvergadering van de minister en de procureurs-generaal. Toen is gezegd: laten wij maar beginnen met de uitvoering van dat rapport. Dit heeft geresulteerd in een vervolgopdracht waarin staat: doe dat maar.

De heer **Rouvoet**:

Dan is er een commissie-Craemer, een commissie getuigebescherming. Wat doet deze commissie nu? Uit de notulen van de overlegvergadering begrijp ik dat u bezig bent met het plan van aanpak.

De heer **Craemer**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

Is dat niet erg voortvarend? Daar heb ik overigens niets tegen, maar ik bedoel daar het volgende mee. Is het niet erg voortvarend om al met een plan van aanpak voor de oprichting van zo'n dienst te starten, terwijl de discussie in ieder geval in Kamer nog niet heeft plaatsgevonden?

De heer **Craemer**:

Dat is niet voortvarend. U focust - overigens terecht - op het meest pijnlijke punt, namelijk de identiteitswijziging. Dit laat onverlet dat er andere vormen van getuigebescherming zijn die broodnodig zijn. In het rapport hebben wij ook aangegeven dat het vangnet er zo snel mogelijk moet komen. Wij krijgen signalen dat mensen bedreigd worden. Je hoort in de praktijk dat mensen onder sterke druk komen te staan omdat ze willen getuigen. Als men dat met eenvoudige vormen van bescherming, die toch professionaliteit verlangen, kan organiseren, moet er niet gewacht worden. Denkt u niet te veel aan de identiteitswijziging. Er moet zo snel mogelijk een orgaan komen dat dit in voorkomende gevallen adequaat en snel kan oppakken.

De heer **Rouvoet**:

Dit moet resulteren in concept-wetgeving van de commissie, die naar het parlement moet gaan?

De heer **Craemer**:

Daar ben ik nog niet helemaal uit. Als wij echt identiteitswijziging, anders dan - sorry voor de term - in de vorm van staatsnoodrecht willen toepassen...

De **voorzitter**:

Staatsnoodrecht?

De heer **Craemer**:

Dat is een rare kreet, maar...

De **voorzitter**:

Dat is toch onzin.

De heer **Craemer**:

Dat ben ik volstrekt met u eens, daarom zei ik ook: sorry voor de term.

De **voorzitter**:

Neemt u mij niet kwalijk, maar dan moet u die term toch niet gebruiken.

De heer **Craemer**:

Ok, te kort door de bocht. Er kunnen zich vreselijke omstandigheden voordoen, waarbij het echt nodig is om iemands identiteit te wijzigen, omdat er geen ontkomen aan is. Ik geef het voorbeeld van de anonieme getuige die keurig zijn plichten jegens de samenleving heeft vervuld, maar door een onnozelheid van de officier van justitie in de openbaarheid komt en daardoor levensgevaar loopt. Na analyse blijkt dit levensgevaar uitsluitend te pareren door een identiteitswijziging aan te bieden. Dan is er een noodsituatie. Dat bedoelde ik heel kort te zeggen, met die inderdaad afschuwelijke term.

De heer **Rouvoet**:

U zegt in het rapport dat wetgeving, wettelijke onderbouwing ernstige overweging verdient. U voert een hele waslijst aan van zaken die wettelijk geregeld moeten worden. U zegt dat de commissie getuigebescherming nog niet zo ver is dat zij inderdaad tot concept-wetgeving zal komen.

De heer **Craemer**:

Zover zijn wij nog niet, maar dat zal wel komen. Wij hebben in verschillende fases gewerkt. Het rapport was nu eenmaal op de markt en wij kenden de situatie in Nederland, dus mocht het ons niet bevreemden dat er snel voorbeelden zouden komen van gevallen die bescherming vroegen. Eerst moesten wij ervoor zorgen dat er een soort basisopvang en een soort basisprocedure werden ontwikkeld voor die getuigebescherming. Dat was stap n. Vervolgens zien wij dan wel op welke wijze dit keurig ingepast kan worden en waar er wetswijziging nodig is. De opsomming moet gezien worden als de punten waarvan ons vanuit publiekrechtelijke invalshoek is aangegeven dat wij daarover moeten gaan nadenken als wij daarmee aan de gang gaan.

De heer **Rouvoet**:

Wanneer is uw commissie klaar?

De heer **Craemer**:

Dat weet ik niet.

De heer **Rouvoet**:

Wat is het plan?

De heer **Craemer**:

De planning is dat wij in stappen gaan werken. De eerste stap hebben wij nu voorgelegd aan de overlegvergadering. Die heb ik zojuist geschetst en betreft de spoedprocedure en een noodverband van een dienst in oprichting om de zaak op te kunnen vangen. Ik schat dat er binnen nu en een halfjaar iets zal werken. Dan zullen wij ons misschien alsnog over de wetgeving moeten buigen, alhoewel dat niet mijn sterkste kant is. Wellicht duurt het nog een jaartje.

De heer **Rabbae**:

U heeft gezegd dat u bang bent dat het gebruik van de kroongetuige zal toenemen. Is uw vrees wel terecht, erop gelet dat de middelen beperkt zijn en de strafmaat hetzelfde blijft? Of wilt u ook het strafsysteem verzwaren?

De heer **Craemer**:

Dat laatste zult u mij niet horen zeggen. Wat die angst betreft... Het is wat wij zagen. In Italië zagen wij dat er weliswaar ernstige problemen waren, maar dat er, na opening van het programma, ineens 1100 gevallen in kwamen. In Engeland en Amerika waren vergelijkbare bewegingen te constateren.

De heer **Rabbae**:

Komt dat niet omdat juist in Italië de straffen veel zwaarder zijn dan in Nederland?

De heer **Craemer**:

Met alle respect, maar als wij daar doorheen prikken, blijkt dat het om veel plattere overwegingen gaat. Op die manier gaat het enorm snel en - op dat moment wist ik dat niet, want anders had ik er zeker in het rapport een opmerking over gemaakt - het is nog relatief goedkoop ook.

De heer **Rabbae**:

De heer Snejders heeft dit erkend. Hij heeft gezegd: in ons eigen Nederlandse strafsysteem had ik mevrouw Martens niet aan de praat gekregen.

De heer **Craemer**:

Ik heb niet gehoord wat hij zei. Bedoelde hij daarmee onze eigen regelgeving?

De **voorzitter**:

Door het ontbreken van een kroongetuigeregeling.

De heer **Craemer**:

Goed, ik begrijp wat hij bedoeld heeft, maar ik denk niet dat het zo is dat je in Nederland niet zou kunnen spreken van de mogelijkheid om nu al met een soort kroongetuigemodel te gaan werken.

De **voorzitter**:

Zou u als u officier was mevrouw Martens ook aanbieden om slechts n jaar tegen haar te eisen?

De heer **Craemer**:

Dan moet ik voorzichtig zijn. Ik ken het geval uitsluitend uit de pers. Als iemand die je als hoofddader van een criminele organisatie zou kunnen karakteriseren in aanmerking komt voor de kroongetuigeregeling en daarvoor een straffeloosheid in het vooruitzicht gesteld zou worden...

De **voorzitter**:

Het gaat om n, om waar u nu mee te maken krijgt.

De heer **Craemer**:

Neen, maar het gaat mij om het geval van ernst. Dan zou het antwoord neen zijn. Als het een wat mindere god zou zijn geweest, dan zou ik zeggen: wij kunnen eens kijken waar wij mee komen.

De heer **Koekkoek:**

Vindt u een wettelijke regeling nodig voor het getuigebeschermsprogramma?

De heer **Craemer:**

Ja. Als je uiteindelijk de consequentie van identiteitswijziging meeneemt, zeker. Als je dat niet doet, zul je op den duur wellicht wetgeving nodig hebben. Ik kan mij haast niet voorstellen dat je er aan ontkomt om mensen tijdelijk van vervalste documenten te voorzien. Ze moeten toch wat.

De heer **Koekkoek:**

Hoe is het dan mogelijk dat er op dit moment zonder wettelijke regeling getuigebeschermt in de praktijk wordt gebracht inclusief identiteitswijziging?

De heer **Craemer:**

Dat laatste heeft u mij niet horen zeggen.

De **voorzitter:**

Valse identiteit?

De heer **Craemer:**

Ook dat niet. Bij de bescherming van de getuige heb ik niet gezegd dat er mij een geval bekend is dat er een getuige van valse papieren is voorzien. Ik heb het wel gehad over infiltranten die van valse papieren zijn voorzien. Dat is dus op basis van de ministeriele regeling.

De **voorzitter:**

En dat Friese geval?

De heer **Craemer:**

Daar is bij mijn weten geen sprake geweest van identiteitswijziging, maar ik weet het niet precies.

De **voorzitter:**

Er is toch een verschil tussen identiteitswijziging waarbij iemand een andere identiteit heeft en het geval waarbij iemand een echte identiteit heeft en ook nog een valse?

De heer **Craemer:**

Dat is juist. Dat laatste zou gebeurd kunnen zijn. Ik moet u eerlijk zeggen dat ik het niet weet.

De **voorzitter:**

Met alle respect, maar is het niet ontzettend vreemd dat dit gewoon maar gebeurt, dat men dat allemaal maar dekt?

De heer **Craemer:**

Dat ik dat dek?

De **voorzitter:**

U niet persoonlijk, maar het OM, het apparaat.

De heer **Craemer:**

Ik weet niet of dat zo is. Ik weet niet of u het OM waar dan ook kan verwijten dat wij dat gedekt hebben. Ik zou het niet weten, maar iemand, een autoriteit heeft het gedaan, als het gebeurd is.

De **voorzitter:**

Het is gissen want wij kennen wel de gevallen waarbij de CID aan de orde is geweest voor de taak- en dienstenuitoefening. Het zal bij de BVD ook zeker voorkomen. Maar wij weten niet of het voorgekomen is dat ook getuigen of informanten geholpen zijn aan een valse identiteit...

De heer **Craemer:**

Wij zijn het eens, althans dat denk ik. Er is een ministeriele regeling ontworpen voor die gevallen waarin de ministers het voor hun verantwoording nemen dat het gebeurt. In de

praktijk stuiten wij op duidelijke aanwijzingen dat het ook buiten dat circuit gebeurt en dat is volstrekt onverantwoord.

De **voorzitter**:

Dat vindt u onverantwoord?

De heer **Craemer**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Maar als het gebeurt op gezag van de minister is het wel verantwoord?

De heer **Craemer**:

Ja, naar mijn smaak wel.

De heer **Koekkoek**:

Ook als er geen wettelijke grondslag voor is?

De heer **Craemer**:

Ja..., goeie vraag, ja, ik heb er geen moeite mee, ook staatsrechtelijk niet.

De heer **Koekkoek**:

Maar u vindt het wel nodig dat er een wettelijke regeling komt?

De heer **Craemer**:

Met name als je de identiteit van iemand in die zin wilt wijzigen dat mijnheer Jansen mijnheer Pietersen wordt, maar als je spreekt over het verstrekken van vervalste documenten, kennelijk noodzakelijk voor een hoger belang in opsporing, vervolging of wat dan ook, dan moet je dat vergelijken met het niet vervolgen van strafbare feiten voor het hogere doel.

De **voorzitter**:

Hoe moet dat dan geregeld worden? Als het gewoon niet vervolgen van strafbare feiten?

De heer **Craemer**:

Het gewoon afgeven van een vervalst papier is niet zo moeilijk. Wat heel erg moeilijk is, is om structureel iemands gehele identiteit te veranderen. Dan moet je ingrijpen in zoveel systemen, dat doe je niet zomaar door te zeggen: het is niet strafbaar. Dan moet je verklaren dat het mogelijk moet zijn door iets nieuws in te brengen.

De **voorzitter**:

Dat lijkt ons ook evident, maar het geval waarop de heer Koekkoek duidde, is wat daar voor ligt, namelijk dat her en der valse papieren worden uitgegeven door de overheid.

De heer **Craemer**:

Er ligt nu een ministeriele regeling waarvan ik vind dat die verantwoord is omdat die eigenlijk zegt: wij ministers nemen voor onze rekening dat in die gevallen verstrekking van valse papieren niet vervolgd wordt. Ik vind het dan volstrekt onverantwoord dat mensen of instanties buiten die regeling dat ook doen.

De **voorzitter**:

Vindt u het ook verantwoord als de regeling geheim is en wij die pas onlangs hebben leren kennen en dus niemand die kan kennen? Of heeft het zoveel met de staatsveiligheid te maken...

De heer **Craemer**:

Neen, neen hoor. Politie mensen weten dit, politiekorpsen weten het gewoon.

De **voorzitter**:

Maar de burgers.

De heer **Craemer**:

De burgers wisten het niet.

De heer **Koekkoek**:

Het is dus een soort intern gedoogbeleid om eigenlijk in strijd met de wet te handelen en niet te vervolgen?

De heer **Craemer**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

- Een bepaalde invulling van het opportuniteitsbeginsel, maar wel een ongeregelde boel.
- De heer **Craemer**:
Die regeling op zichzelf, daar is niets mis mee, maar dat er buitenom nog dingen gebeuren...
- De **voorzitter**:
Heeft u de regeling wel eens gezien?
- De heer **Craemer**:
Neen, ik weet dat die er is.
- De **voorzitter**:
Wat is het eigenlijk? Is het alleen maar een briefwisseling onder elkaar of is het meer dan dat? Wij kennen namelijk een briefwisseling tussen verschillende ministers waarin uiteindelijk de minister van Justitie zegt dat er niet vervolgd zal worden. Is het meer dan dat of niet?
- De heer **Craemer**:
Dat weet ik niet. Ik weet dat de regelgeving er is en wat die inhoudt, maar de formele vorm... Ik moet u eerlijk zeggen, dan zou ik gaan gokken.
- De **voorzitter**:
Heeft u daar met uw werkgroep niet naar gekeken?
- De heer **Craemer**:
Neen, wij hebben volstaan met het weten van het feit dat dit bestaat. Met de leden van de commissie die er meer van weten, weten wij er het fijne van hoe het werkt, maar de formele status ken ik niet.
- De **voorzitter**:
Ik zou nog heel kort met u willen spreken over uw functioneren in Gooi- en Vechtstreek. U bent daar sinds 1 november van het vorig jaar fungerend hoofdofficier?
- De heer **Craemer**:
Formeel ben ik het langer, maar toen ben ik eigenlijk als zodanig gaan functioneren, ja.
- De **voorzitter**:
Ik zou het nu even willen toespitsen op de moeilijkheden die ook heden aan de orde zijn geweest. Waren die eerder te voorkomen geweest? Heeft de heer Van der Putten u eerder gezegd: wij kunnen niet goed samenwerken?
- De heer **Craemer**:
Ja. Bij mijn eerste kennismaking met dat onderdeel van het korps Gooi- en Vechtstreek waar de CID onder ressorteert, heeft, in mijn herinnering, Van der Putten mij gevraagd - dat was de kennismakingsbijeenkomst met het hoofd van de EST; daar waren de hoofden van dienst bij - of ik al wist wie de opvolger zou worden van Van der Kerk. Toen heb ik hem gezegd dat naar mijn weten op dat moment de knoop al was doorgehakt dat Valente het zou worden. Toen heeft hij mij op niet mis te verstane wijze duidelijk gemaakt dat hij dat niet zo fijn zou vinden. Goed, daar ben ik mee naar de hoofdofficier gegaan en heb gezegd: daar zit mogelijk een probleem. Wij wisten waarom dat probleem er was. Er was in het verleden een ruzie geweest. Aan de andere kant was het toch ook van: wij zijn toch allemaal volwassen mensen; als een ruzie in het verleden ertoe moet leiden dat je mensen moet passeren voor posten, dan houdt het een beetje op. Bij mijn weten heeft Vrakking daarover contact gehad met de korpschef en dat heeft ertoe geleid dat er een gesprek is geweest tussen Valente en onder anderen Van der Putten, in ieder geval tussen Valente en Van der Putten. Daarvan heeft mij bereikt dat de witte rook opkringelde en dat er geen bezwaar was van noch de ene kant noch de andere kant. Toen hebben wij gezegd: dan gaan wij gewoon beginnen.
- De **voorzitter**:
Heeft u later, voordat al die moeilijkheden in april/mei blijken, zich ermee beziggehouden?
- De heer **Craemer**:
Met het CID-verhaal in Gooi- en Vechtstreek? Neen, niet of nauwelijks.
- De **voorzitter**:

Wanneer gaat u zich er weer mee bezighouden?

De heer **Craemer**:

Ik kom in beeld op het moment waarop in mei van dit jaar de ernstige moeilijkheden blijken. Dat hangt ook een beetje samen met de rolverdeling binnen het parket. De hoofdofficier is toch de eerstverantwoordelijke voor strafrechtelijk beleid in het gehele arrondissement, maar als het gaat over het regiokorps waarvoor ik fungerend hoofdofficier ben en er beheersaspecten aan de orde zijn, dan moet ik daar meteen bij komen.

De **voorzitter**:

Maar als ze elkaar blijkbaar de tent aan het uitknokken zijn...

De heer **Craemer**:

Neen, daarom. Ik ben er in een vrij vroeg stadium bij betrokken, niet alleen als fungerend hoofdofficier maar ook als plaatsvervanger van Vrakking. Op dat moment was het natuurlijk niet zo gemakkelijk om meteen al wat te doen.

De **voorzitter**:

Ik wil even met u teruggaan naar de tussenperiode. Er waren zeer precieze regels. Dat moet u ook duidelijk geworden zijn na de hele IRT-affaire. Daar moet u zeker over gesproken hebben.

De heer **Craemer**:

Daarvoor ook al.

De **voorzitter**:

Heeft u toen gedacht: moet ik daar nog verder naar kijken in mijn eigen regio?

De heer **Craemer**:

Neen. Ik ben er gewoon van uitgegaan dat het liep, dat het een rijdende trein was, er kwam geen enkel signaal uit dat er problemen waren. Toen de zaak aan mij werd overgedragen, heb ik van Van der Kerk die de zaak daar tijdelijk had waargenomen, geen rimpeling mogen vernemen. Het liep allemaal prima, naar zijn mening. Toen Valente het van Van der Kerk zou overnemen, kwam de kreet van Van der Putten: willen jullie dat niet nog eens overwegen.

De **voorzitter**:

Hij zei het iets krachtiger, geloof ik.

De heer **Craemer**:

Nou ja, het is een mijnheer die graag wat expressief praat. Welnu, dat hebben wij ter harte genomen en wij hebben er over gesproken. Dat gesprek tussen de heren heeft plaatsgevonden in, ik meen, januari, maar houd u mij ten goede, ik weet het niet zeker. Daarop hoorde ik uitsluitend: de kou is van de lucht, wij gaan aan het werk. April was al kort daarop; er was niet gek veel tijd om mij daarmee te bemoeien. Er was ook geen aanleiding voor.

De **voorzitter**:

Er was geen aanleiding voor?

De heer **Craemer**:

Er was geen aanleiding tot april om mij daarmee te bemoeien.

De **voorzitter**:

Er zijn twee ontwikkelingen. De ene is dat door de meningsverschillen tussen het korps en het OM allerlei dingen niet goed gaan. De andere betreft de twee onderzoeken, een van het kernteam, dat voorlopig op het ijs wordt gezet of gestopt. Dat eerste geval van het kernteam had er betrekking op dat nadat men al zes maanden CID-matig bezig was om iets te onderzoeken, vanuit Amsterdam werd gezegd dat met dat onderzoek gestopt moest worden. Hoe kan na zes maanden opeens worden gezegd dat de methodieken niet goed zijn en dat daarom het onderzoek gestopt moet worden?

De heer **Craemer**:

Er was geen spoor van aanleiding om ten aanzien van de bedoelde onderzoeken te vragen of men wel helemaal volgens de bekende regels handelde. Dat is het gevolg van hetgeen de officieren Valente en Teeven eind april ontdekten, de zaak die vanmorgen hier zo

beeldend over tafel is gegaan. Valente denkt in zijn beleving in eerste instantie te maken te hebben met een informant binnen een routinematig traject. Later zegt hij: er is meer aan de hand. Collega Teeven die inzicht heeft in die wereld en in het IRT-traject, waarschuwt in de zin van: dit zou wel eens fout kunnen zitten. Dat is uitgezocht. Dat wees naar onze opvatting uit dat het in het onderzoek naar de 5000 kilo niet koosjer was en dat ons als parket informatie werd onthouden. De manier om dat uitgezocht te krijgen, was bijzonder onvriendelijk. Het was echt het met breekijzers losweken van informatie. Die beide zaken waren aanleiding om contact te leggen met de korpsbeheerder en de korpschef. Die hebben eind mei de eerste signalen gekregen van: er gaat echt iets fout daar; maar wij zijn het nog aan het onderzoeken, want als het echt fout is, moeten wij belangrijke knopen doorhakken. Dat heeft ertoe geleid dat na de vakantieperiode in eerste instantie op ons verzoek... Toen wij aangegeven hadden aan de korpschef en de korpsbeheerder dat het vertrouwen echt zoek was en wij als OM'ers op dat moment niet goed meer samen konden werken met mijnheer Van der Putten, heeft dat ertoe geleid dat het besluit genomen is om hem op een andere post te plaatsen. Wij hebben toen ook gezegd: nu moeten wij ook de andere onderzoeken, hoewel wij er al mee begonnen zijn, helemaal tegen het licht houden. Toen kwamen de mankementen aan het licht.

De voorzitter:

Ik vroeg u iets anders. Ik vroeg naar het traject dat door het kernteam is gestopt.

De heer Craemer:

Het kernteam was nog niet begonnen.

De voorzitter:

Jawel. Zo uit mijn hoofd meen ik dat er in januari van dit jaar besprekingen zijn geweest waarbij CID Gooi- en Vechtstreek allerlei informatie aanbood die ook van belang was voor het kernteam. Daarvan zegt men dan: goed daar gaan wij dan mee verder. In mei blijkt dan dat - Woelders heeft dat hier ook gezegd - men niet tevreden is met het zogenaamde methodiekenverbaal; dat is te kort. Dat heeft niets te maken met hetgeen wij vanmorgen hier besproken hebben. Dit gaat over andere informanten, over andere zaken, over andere onderzoeken.

De heer Craemer:

U moet twee dingen gescheiden houden. Het ene onderzoek van het kernteam was tactisch nog niet begonnen. Het was wel aangemeld...

De voorzitter:

Men was er wel een tijd mee bezig.

De heer Craemer:

...en zij hebben geprobeerd in Gooi- en Vechtstreek van mijnheer Van der Putten een startverbaal te krijgen. Toen dat eindelijk kwam, was dat naar de smaak van de Amsterdamse politie volstrekt onder de maat. Die mening deelden wij. Dat was hoofdstuk n. Het had best kunnen blijken dat dit alleen het verbaal gold.

De voorzitter:

Als men maanden met elkaar bezig is en er veel vergaderingen zijn, dan moet er toch eerder een signaal gekomen zijn van "h, wat is hier aan de hand"? Het lijkt alsof het allemaal ineens weer losbarst.

De heer Craemer:

Dat is inderdaad gebeurd, maar dat heeft niets met elkaar te maken. Het kernteam bedelde toen om een startverbaal en kreeg uiteindelijk een ondermaats verbaal. In dezelfde periode stuitte Valente op een naar zijn smaak gebrek aan informatie bij de chef CID Gooi- en Vechtstreek. Die dingen kwamen tegelijk op tafel.

De voorzitter:

Uit de dossiers van Gooi- en Vechtstreek blijkt dat men wel zeer veel informatie voor het kernteam verzameld had en die ook met het kernteam heeft uitgewisseld. Waarom komt dan niet eerder vanuit het kernteam een signaal en waarom wordt u er niet eerder in

gemengd? Waarom is nooit geopperd: jongens, hier zouden wel eens dingen gebeurd kunnen zijn die bij ons niet door de beugel kunnen.

De heer **Craemer**:

Dat komt niet bij mij terecht omdat in die, ambtelijk gezien, relatief korte periode van een paar maanden er tussen de CID van het kernteam en de CID Gooi- en Vechtstreek gesteggeld werd van "kom nou met je verbaal over de brug". Dit zal waarschijnlijk de CID-officier wel bekend geweest zijn. In mijn herinnering is dat ook zo. Ik weet niet meer zeker of hij ook druk uitgeoefend heeft, maar waarschijnlijk was dat wel het geval. Mij is het op dat moment in ieder geval niet gemeld.

De **voorzitter**:

Was het inderdaad onvermijdelijk om de zaak van het kernteam maar te stoppen?

De heer **Craemer**:

Ja. Daar hebben wij lang over gedaan. Ik heb ook gezegd dat er twee verschillende besluiten zijn. In de eerste plaats is besloten dat de korpsbeheerder gemeld moest worden dat het vertrouwen weg was. In de tweede plaats zijn wij in alle dossiers gaan zoeken. Dit was zeer intensief omdat wij steeds achter de informanten moesten duiken om verder en verder te kunnen gaan. Wij hebben uiteindelijk gevonden dat er in beide onderzoeken sprake was van het niet inroepen van de regie van het OM, waar het naar de opvatting van de Amsterdamse rechtbank zeker het geval had moeten zijn.

De **voorzitter**:

Is de zogenaamde handtekeningenactie die tegen Valente gestart zou zijn bij u bekend of is dit een uitwerking van de opmerkingen die de heer Van der Putten tegen u maakte in november 1994?

De heer **Craemer**:

In mijn beleving is dit veel later geweest. Dat was eigenlijk al in mei. Ik was er in ieder geval nog bij betrokken. Ik wist wat er aan de hand was.

De **voorzitter**:

Wat was dat precies?

De heer **Craemer**:

In mei waren er signalen boven tafel gekomen dat er iets fout was gegaan en dat dit onderzocht zou worden. Dit heeft geleid tot bijzonder gespannen verhoudingen tussen de officieren die dit onderzoek deden en de CID. Dat kunt u zich voorstellen. Er werd door ons met zoveel woorden gezegd dat dit niet goed zat. Wij zeiden: er is iets fout gegaan en laat maar eens even zien. Die sfeer was er. Ik herinner mij dat er een keer bij mij een signaal is binnengekomen dat men in de Gooi- en Vechtstreek iets ging starten tegen Jo Valente.

De **voorzitter**:

Dit was een verhaal?

De heer **Craemer**:

Inderdaad, een verhaal. Er was een soort commotie en men wilde Van der Putten niet opofferen. Toen werd gezegd dat er iets mis was met Valente. Dat heb ik de korpschef gemeld. Die heeft gezegd dat hij zou kijken wat er aan de hand was. Vervolgens heb ik gehoord dat er niets aan de hand zou zijn.

De **voorzitter**:

Hoeveel schade is hier nu door geleden?

De heer **Craemer**:

Wij hebben met het onderzoek dat voor het kernteam was bestemd zeer veel geluk gehad. Sinds zeer kort is er via een geheel ander kanaal een wending ontstaan die ons op datzelfde spoor terug kan brengen. Dat zal weer opgepakt worden. In het onderzoek van Gooi- en Vechtstreek is er door twee officieren gespit om het bruikbare eruit te halen. Wat niet meer gebruikt kan worden, moet worden gecarteerd. Dat is op zichzelf een zeer moeizame operatie. Dit onderzoek zal weer doorgezet worden.

De **voorzitter**:

Wordt daar, net als bij het IRT, een soort "besmette bak" van gemaakt?

De heer **Craemer**:

Ja, wat mij betreft wel.

De **voorzitter**:

De heer Valente heeft vanmorgen verklaard dat hij wel akkoord kon gaan met het - zij het met weinig - met crimineel geld huren van een loods. Was dat in overeenstemming met het precieze beleid van Amsterdam?

De heer **Craemer**:

Ja.

De **voorzitter**:

Met crimineel geld?

De heer **Craemer**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik niet.

De heer **Craemer**:

Ik heb vanmorgen met belangstelling geluisterd. Het precieze beleid van Amsterdam is dat er best dingen mogen als wij het van het begin af aan maar allemaal weten.

De **voorzitter**:

Maar mijnheer Craemer, toch niet met crimineel geld? Ik heb hier de heer Vrakking de fiolen van zijn toorn daarover zien en horen uitstorten.

De heer **Craemer**:

Dat heb ik ook gehoord.

De **voorzitter**:

Of is dan toch weer: nee, tenzij?

De heer **Craemer**:

Ik denk dat het meestal "nee, tenzij" is. Dat is de ene kant. De andere kant is wat er met crimineel geld wordt bedoeld.

De **voorzitter**:

In ieder geval geen overheidsgeld.

De heer **Craemer**:

Er kan toch niets op tegen zijn dat bij een gecontroleerde aflevering alles wat de criminele organisatie gepland heeft gewoon in stand gehouden wordt, inclusief het huren van de loods?

De **voorzitter**:

Toch niet als de politie dat zelf doet?

De heer **Craemer**:

Dat heeft de heer Valente ook nooit goed gevonden. Hij vond goed dat die loods door de criminelen gehuurd werd met crimineel geld. Bij mijn weten heeft hij nooit goed gevonden dat de politie dat deed.

De **voorzitter**:

Daar lopen de mening over uiteen. De mening die hier vanmorgen niet weersproken is, is dat er door de CID een loods is gehuurd, ook al omdat men heeft gezegd dat men dit al eerder deed.

De heer **Craemer**:

n van de problemen in die affaire was juist dat de politie die loods gehuurd had.

De **voorzitter**:

Ik dacht dat het probleem was dat het om 50.000 ging en dat dit toch wel heel veel was. Dit gevoegd bij alle andere dingen.

De heer **Craemer**:

Precies, wat u zegt.

De **voorzitter**:

Ons interesseert het volgende. Het arrondissement Amsterdam zegt: dat soort dingen doen wij niet. Als men echter in een moeilijker situatie terechtkomt, blijkt er toch...

De heer **Craemer**:

Het gebeurt niet dat de politie in een opsporingstraject tegen criminelen zegt: geef mij eens even wat geld, want dan kan ik dat en dat gaan doen. Het is echter best mogelijk dat, wanneer de politie een traject helemaal wil controleren, alle logistieke stappen door de criminele organisatie betaald worden. Daar is toch niets op tegen?

De **voorzitter**:

Mag degene die u informeert daar nog aan verdienen?

De heer **Craemer**:

De informant heeft recht op een passende beloning.

De **voorzitter**:

Mag hij geld van de criminelen verdienen? Dan hebben wij bijna de cirkel waar wij nu al weken over spreken, weer rond.

De heer **Craemer**:

"Nee, tenzij"? Mag natuurlijk niet.

De **voorzitter**:

Alles mag.

De heer **Craemer**:

Het zuiverst is dat je dat niet doet. Je weet dan natuurlijk nooit wat er tussen informanten en het criminele milieu plaatsvindt.

De **voorzitter**:

De heer Welten, de heer Van Riessen, de heer Nordholt - hoewel die misschien iets meer overhelde naar "nee, tenzij" - en vooral de hoofdofficier van Amsterdam hebben hier klip en klaar gezegd; nee, dat doen wij niet. Nu zegt u: het kan, het zou kunnen, het is niet wenselijk, maar...

De heer **Craemer**:

Ik ben misschien eerder bereid hiertoe over te gaan als er een bijna onhaalbaar doel toch mee bereikt kan worden. Ik sta echter volstrekt achter het principe. De politie kan haar operaties niet laten financieren door criminelen, want daarmee maakt zij zichzelf afhankelijk. Je weet niet meer wat er gebeurt.

De **voorzitter**:

Zijn de verschillen in opsporingsmethoden tussen Amsterdam aan de ene kant en bijvoorbeeld Haarlem en Utrecht aan de andere kant door ons als te groot gezien?

De heer **Craemer**:

Persoonlijk denk ik dat.

De **voorzitter**:

De hoofdrolspelers hebben weinig pogingen gedaan om die indruk bij ons weg te nemen.

De heer **Craemer**:

Dat is de indruk die gewekt wordt. Ik ken ze ook in ander verband en ik weet dat de samenwerking heel goed is.

De **voorzitter**:

Had dat andere redenen?

De heer **Craemer**:

Dat weet ik niet, dat moet u ze zelf vragen.

De **voorzitter**:

Dat hebben wij ze gevraagd en daarom vraag ik het nu aan u.

De heer **Craemer**:

Ik kan daar niets over zeggen. Ik kan alleen maar zeggen dat in het ressortelijk overleg de verhouding tussen alle zes hoofdofficiëren eigenlijk altijd uitstekend is; hoe raar dat ook moge klinken.

De **voorzitter**:

Wat zegt u?

De heer **Craemer**:

De verhouding tussen de vier hoofdofficiëren en de twee fungerend hoofdofficiëren in het ressort is op dit moment prima.

De **voorzitter**:

En die voetbalwedstrijd van mijnheer De Beaufort dan?

De heer **Craemer**:

Laat hem maar opkomen. Wij hebben veel meer mensen.

De heer **Koekkoek**:

Waarom zou de politie niet zo'n loods met crimineel geld kunnen huren, bijvoorbeeld om de informant verborgen te houden?

De heer **Craemer**:

Dat is het probleem met dit soort discussies. Als je in de casustiek doorgaat, vind je altijd wel een gaatje waarvan je zegt: misschien dan toch wel. Het uitgangspunt van de politie moet zijn: nee, dat doe je niet. De politie moet bij haar opsporing nooit afhankelijk worden van het criminele circuit. Dan volgt er een hele tijd niets en dan misschien "nee, tenzij". Een enkele keer komt het voor dat het niet anders kan. Soms kan je er niet omheen, omdat het al bijna gebeurd is. Dat soort argumenten speelt dan een rol. Als het maar niet in chantage ontaardt en dat gebeurt wel als je je afhankelijk maakt. Dan plaats je jezelf in een chantabele positie, want er is toch geld betaald.

De **voorzitter**:

Waar ligt die grens? Is die te trekken?

De heer **Craemer**:

De chantagegrens?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Craemer**:

Hoe bedoelt u dat?

De **voorzitter**:

Zoals u het bedoelt. U zegt dat er misschien een gaatje is, maar u moet niet gechanteerd kunnen worden. Wanneer kan de politie gechanteerd worden?

De heer **Craemer**:

Weer casustiek. Je hebt bijvoorbeeld met degenen die het geld fourneren afgesproken op welke wijze de opsporing verder wordt afgewikkeld. Gaandeweg doet zich een incident voor waardoor de overheid dat niet kan volhouden. Dan heb je wat uit te leggen aan degene die je het geld heeft gegeven. Dat verdwijnt dan, dat is dan weg.

De heer **Koekkoek**:

Je wordt afhankelijk.

De heer **Craemer**:

Dat leidt in de praktijk ook tot chantabele situaties. Er ontstaat dan druk op de politie en op het OM van "moet je niet toch, ondanks ...". Dat zijn situaties waar je niet in terecht moet willen komen.

De **voorzitter**:

Mijnheer Craemer, dank u wel. Sluiting 17.43 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 76**

2 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 2 november 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer K. Langendoen

Zie ook: Eerste verhoor de heer K. Langendoen (red.)

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer K. Langendoen, wiens verdere personalia ik geverifieerd heb. Mijnheer Langendoen, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Langendoen:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Langendoen, wij hebben al een verhoor met u gehad. In dat verhoor kwamen wij tot de conclusie dat niet alle punten die wij als commissie graag opgehelderd wilden zien, aan de orde konden komen. Daarna hebben wij als commissie zelf onderzoek gedaan. Wij hebben ons ook op de hoogte kunnen stellen van de stand van zaken van het onderzoek van de rijksrecherche. Wij hebben ook nog verder met u kunnen spreken. Derhalve wil ik ingaan op de punten die de vorige keer zijn blijven liggen. Ik wil beginnen met de rol van de informant. Van verschillende zijden is ons gemeld dat een informant ook een rol had naar Zuid-Amerika toe. Kunt u ons aangeven wat die rol ongeveer was?

De heer Langendoen:

Ik kan u om veiligheidsredenen niet exact uit de doeken doen wat de rol richting Zuid-Amerika was. Ik heb dat afgelopen dinsdag wel gedaan. Wat ik wel kan doen, is hier in het openbaar aangeven dat de informant in kwestie absoluut nooit bestellingen heeft gedaan in het Zuidamerikaanse. De bestellingen die zijn gedaan, zijn allemaal gedaan door de criminele organisatie.

De voorzitter:

Maar hij is betrokken geweest bij die bestellingen?

De heer Langendoen:

Hij is niet betrokken geweest bij de bestelling. Hij heeft enige rol gehad met betrekking tot het afregelen van verantwoordelijkheden in verband met zijn rol.

De voorzitter:

Voor het vergemakkelijken van de bestellingen?

De heer Langendoen:

Neen, niet voor het vergemakkelijken van de bestelling. Het heeft absoluut niet met de bestelling te maken. Het heeft te maken met het traject ver na de bestelling.

De voorzitter:

Wat zegt u?

De heer Langendoen:

Het heeft te maken met de afhandeling ver na de bestelling.

De voorzitter:

De afhandeling na de bestelling. Gebeurde dat eventueel ook om te bepalen welke adressen gebruikt zouden worden?

De heer **Langendoen**:

Nogmaals, voorzitter, u vraagt naar zulke specifieke details. In beslotenheid heb ik het u allemaal uitgelegd en verteld. Het is niet om flauw of vervelend te doen, maar dit zijn zulke specifieke details dat ik die niet in het openbaar ten aanschouwe van een ieder nader kan aangeven.

De **voorzitter**:

Het is voor mij natuurlijk moeilijk om van alles te citeren van wat wij in de voorbereiding van dit verhoor gewisseld hebben. U hebt duidelijk uitgelegd wat "de methode" was in Nederland. Dit gedeelte hebben wij, dacht ik, zijdelings besproken. Ik vraag het daarom, omdat er verschillende verklaringen zijn van zowel hoofdcommissaris Nordholt als officier Vrakking waar het gaat om acquisitie. U zegt: van acquisitie was dus geen sprake.

De heer **Langendoen**:

Neen, ik heb de heer Vrakking op dat gebied gezien en ik heb de heer Nordholt gezien. Ik heb mij uitermate verbaasd over de stelligheid waarmee zij dit hebben kunnen vertellen. Ten eerste heb ik in de lijn met hen nooit een goed gesprek kunnen hebben om hun uit te leggen hoe het precies in elkaar zat. Mijn idee is dat zij het absoluut niet begrepen hebben. De acquisitie is absoluut nooit uitgegaan van de informant. Die is altijd uitgegaan van de criminele organisatie.

De **voorzitter**:

Maar wij kunnen dus wel vaststellen dat een informant - het kunnen er misschien ook meer zijn - naar Zuid-Amerika is gegaan om zaken daar te vergemakkelijken? Dat had er namelijk wel mee te maken. Ik bedoel: zij gingen niet op vakantie.

De heer **Langendoen**:

Wat ik daarover kwijt wil, is dit. Wij praten over het traject naar hier, dus na de bestelling als de spullen hierheen komen of hier zijn.

De heer **De Graaf**:

Dus de informant of informanten hebben te maken gehad met Zuid-Amerika voor zover het ging om hun eigen verantwoordelijkheid voor het traject?

De heer **Langendoen**:

Mijnheer De Graaf, ook zulke specifieke vragen roepen weer gevaar op voor de informanten.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Langendoen, dit is toch geen specifieke vraag. Dit is een heel algemeen gestelde vraag, namelijk naar een verantwoordelijkheid in het traject. Ik kan het bijna niet vager maken.

De heer **Langendoen**:

Afgelopen dinsdag hebben wij het hier in alle beslotenheid ook over gehad. U kunt zich voorstellen dat verschillende rollen die in het traject gespeeld worden, voor een groot gedeelte van het Nederlandse publiek abracadabra zullen zijn. Maar de mensen die specifiek betrokken zijn geweest bij dit traject en alles wat daarop en daaraan zit, kunnen dan, ook al zijn het er niet veel, precies invullen op welke schakel de informant heeft gezeten.

De heer **De Graaf**:

Vandaar dat wij ook niet vragen naar de specifieke details van de schakel. U hebt zelf gezegd dat het te maken had met de afhandeling ver na de bestelling. Daarom vraag ik u nu alleen of de reizen van de informant naar Zuid-Amerika te maken hebben met zijn eigen verantwoordelijkheid voor zijn deel als schakel in het traject.

De heer **Langendoen**:

Het is natuurlijk een heel simpele vraag, maar in de gehele werkwijze van criminele organisaties worden verantwoordelijkheden afgeregeld. En aan verantwoordelijkheden

zitten personen vast. Vandaar dat ik u nogmaals aangeef dat ik deze vraag niet in het openbaar kan beantwoorden.

De **voorzitter**:

Wij vroegen daar nog even naar, omdat ook in het besloten gedeelte uw visie daarop niet geheel duidelijk was. Wij zullen dus zelf onze conclusies moeten trekken.

De heer **Langendoen**:

Dat vind ik bijzonder jammer, mijnheer Van Traa. Ik heb afgelopen dinsdag een paar uur bij u gezeten. Ik ben begonnen met het hele traject uit te leggen en alle vragen te beantwoorden. Daarvoor heb ik er gezeten. En daarom vind ik het bijzonder jammer dat het nu nog onduidelijk is en dat u misschien vanuit die onduidelijkheid conclusies gaat trekken.

De heer **Vos**:

Ik wil daar een vraag overheen stellen. Heeft volgens u de informant op een vaste plek in de by-pass een rol gehad of heeft hij ook op andere plekken in de by-pass een rol gehad? Is dat een vraag die u kunt beantwoorden?

De **voorzitter**:

Dit speelt, dacht ik, in het Nederlandse gedeelte dat wij de vorige keer genoegzaam hebben gehandeld.

De heer **Langendoen**:

Daar speelt de informant een rol in de by-pass.

De **voorzitter**:

In de by-pass?

De heer **Langendoen**:

In de by-pass of eigenlijk net na de by-pass.

De **voorzitter**:

Dat dacht ik ook. By-pass is zo'n lelijk woord; misschien moeten wij het hebben over het omleidingstraject. Ik dacht dat u de vorige keer had aangegeven dat daarbinnen juist u een rol speelde.

De heer **Langendoen**:

Dat is correct.

De **voorzitter**:

En dat daarna de informant eventueel weer in beeld komt om verder te distribueren, daarbij te helpen etcetera. Goed, laten wij het, wat dit betreft, maar hierbij laten. Ik wil u nog het volgende vragen. Uit de stukken en uit informatie van de politie blijkt dat in 1992 in Rotterdam cocaine is doorgelaten. Wij hebben over n geval gesproken. Die cocaine is dus doorgelaten. Op 13 november 1992 spreekt u daarover met mevrouw Kuitert, de toenmalige CID-officier. Wat is daar nu mis gegaan of was het de bedoeling?

De heer **Langendoen**:

Wat daar is mis gegaan, is dat er partij harddrugs het milieu in is verdwenen, terwijl dat absoluut niet de bedoeling was. De reden daarvan is een communicatiefout tussen een observatie-eenheid en een eenheid van de tactische recherche.

De **voorzitter**:

Omdat de observatie-eenheid in Rotterdam op een bepaald moment niet verder kon, omdat eerder in een werkbepreking gezegd was dat een informant mogelijk meer vertrouwen moest krijgen.

De heer **Langendoen**:

Zowel in het verhoor bij de rijksrecherche als in ons voorgesprek van afgelopen dinsdag heb ik te kennen gegeven dat er absoluut geen sprake was van een vooropgezet doel om deze partij het milieu in te laten verdwijnen.

De **voorzitter**:

Dat was een vergissing?

De heer **Langendoen**:

Wij hebben met de politie Rotterdam afgesproken - die zou op dat moment een Amsterdammertje doen, zoals wij dat noemen...

De **voorzitter:**

Wat is dat? Dat is toch niet zo'n paaltje?

De heer **Langendoen:**

Dat is een korte-klapzaak ofte wel een snelle instap en dan een partij in beslag nemen. Dat noemen zij daar een Amsterdammertje. Zij zouden in die zaak een Amsterdammertje plegen. Maar door een communicatiefout tussen het observatieteam en de tactische eenheid is dat mis gelopen. Wij hebben daar niet tussen gezeten.

De **voorzitter:**

Dus er kan volgens u geen sprake van zijn, zoals uit Rotterdam wordt gerapporteerd, dat er ook gedacht moest worden aan het opbouwen van vertrouwen.

De heer **Langendoen:**

Absoluut niet! Dat is complete waanzin.

De **voorzitter:**

Complete waanzin?

De heer **Langendoen:**

Ja, complete waanzin.

De **voorzitter:**

Ook dat zullen wij dan verder moeten beoordelen. Wij hebben van u de financiële verantwoording gekregen. Dat is het zogenaamde kasboek waar wij in het vorige verhoor over hebben gesproken. Staat in die financiële verantwoording nu al het geld dat vanuit criminele hoek door de CID Haarlem onder uw verantwoording is gebruikt?

De heer **Langendoen:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

Klopt dat?

De heer **Langendoen:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

Er zijn toch meer informanten geweest die geld betaald hebben?

De heer **Langendoen:**

Dat klopt. Zoals ik afgelopen dinsdag al gezegd heb, staan er twee posten in van een andere informant. Alle andere posten zijn van de desbetreffende informant. En dat zijn alle kosten die gedurende die periode onder mijn verantwoording gemaakt zijn.

De **voorzitter:**

Alle kosten die gemaakt zijn? Er moeten er toch nog een paar zijn die er niet in staan. Wij kunnen hier niet te specifiek zijn, maar er moeten bijvoorbeeld nog meer vrachtauto's etcetera zijn aangekocht. Kan het zijn dat niet alles erin staat?

De heer **Langendoen:**

Het kan zijn - dat is in het verleden wel gebeurd - dat ook de informant voor bepaalde goederen gezorgd heeft.

De **voorzitter:**

Kan het zijn dat niet alle betalingen daarin terug te vinden zijn?

De heer **Langendoen:**

In mijn beleving staan alle betalingen in dit boek.

De **voorzitter:**

Dat kasboek, die verantwoording, begint in 1992?

De heer **Langendoen:**

Dat zou kunnen.

De **voorzitter:**

Kijkt u maar even.

De heer **Langendoen:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

Daarachter zit ook een verantwoording van welgeteld 31 containers. Zijn die 31 containers nu ook de containers vanaf 1992?

De heer **Langendoen:**

Dat zijn alle containers...

De **voorzitter:**

Alle containers?

De heer **Langendoen:**

Alle containers waar de RCID Kennemerland onder mijn leiding mee bezig geweest is.

De **voorzitter:**

Vanaf wanneer?

De heer **Langendoen:**

Vanaf de zomer van 1992.

De **voorzitter:**

En daarvoor niet?

De heer **Langendoen:**

Daarvoor is deze methode niet toegepast en is ook niet in deze zin met containers gewerkt.

De **voorzitter:**

Hoe verklaart u dan dat wij in de informatie die ons ter hand is gesteld door de rijksrecherche, gevonden hebben een transactie in september 1991 op een "vier maal vier"? Er wordt een transactie met een van de bedoelde informanten gemeld, waarbij staat: onkosten betaald aan de CID; rest van de verdiensten mag door de informant gehouden worden.

De heer **Langendoen:**

Dat zegt mij niets.

De **voorzitter:**

Dat zegt u niets?

De heer **Langendoen:**

Dat zegt mij niets.

De **voorzitter:**

Dat lijkt toch heel veel op het model?

De heer **Langendoen:**

Zoals u het nu noemt, lijkt het erop.

De **voorzitter:**

Dan kan het dus ook eerder gebeurd zijn?

De heer **Langendoen:**

U zegt dat het gebeurd is - u zult die wetenschap ook wel hebben - maar mij zegt het niets. Het vervelende van de hele situatie is - dat is een hele discussie - dat ik tot op de dag van vandaag op geen enkel moment van wie dan ook de gelegenheid heb gehad om mijn eigen administratie te raadplegen. Die is nog steeds veilig opgeborgen bij de rijksrecherche. Ik heb meer vragen gehad waar ik geen zinnig antwoord op kon geven, omdat ik mijn informatie niet kon raadplegen.

De **voorzitter:**

U zegt echter zo stellig dat het daarvoor nooit is gebeurd en dat het in de zomer van 1992 begint. Dat is ook ongeveer het begin van het gebruik van de methodiek door het IRT. Als u dat zo zeker weet, moet u die andere dingen toch ook zeker weten?

De heer **Langendoen:**

Ik zeg dat deze werkmethode met de containers in de zomer van 1992 gestart is.

De **voorzitter:**

Hoe verklaart u dan een dergelijke mutatie, zoals dat in het jargon heet?

De heer **Langendoen:**

Nogmaals, mijnheer Van Traa, er zitten duizenden mutaties in het systeem. U licht er nu eentje uit. Ik ken die niet, maar ik ben nog niet in de gelegenheid geweest om mij hiervan te overtuigen. Ook de rijksrecherche heeft hier niet met mij over gesproken.

De **voorzitter:**

Ook door andere bronnen is ons meegedeeld dat het eerder voorkomt. De geloofwaardigheid daarvan is niet altijd te schatten. Nu vinden wij echter iets wat u daar zelf over hebt neergeslagen. Dat u het zich niet precies herinnert, begrijp ik volledig, gezien alle duizenden mutaties die er zijn. Dit lijkt echter te duiden op containervervoer dat al eerder een aanvang heeft genomen.

De heer **Langendoen:**

Het zegt mij niets.

De **voorzitter:**

Kunt u nog eens in uw geheugen grijpen?

De heer **Langendoen:**

Als dit in mijn geheugen zou zitten... Ik weet het echt niet.

De **voorzitter:**

Zou u het vergeten kunnen zijn?

De heer **Langendoen:**

Neen.

De heer **Koekkoek:**

Bedoelt u misschien dat het niet onder uw verantwoordelijkheid als CID-chef heeft plaatsgevonden?

De heer **Langendoen:**

Neen, dat bedoel ik niet. Ik weet het domweg niet, want ik heb het formulier niet gezien en ik heb er nog nooit met iemand over kunnen spreken. Op enig moment werd mij door de rijksrecherche ook een formulier voorgehouden. Dat kwam uit mijn administratie. Ik heb toen gezegd: het zal wel, maar ik weet mij daar niets meer van te herinneren.

De **voorzitter:**

U moet goed begrijpen dat wij de waarheid proberen te achterhalen. En dat is in het ene geval moeilijker dan in het andere, vooral omdat het hier een gecompliceerde situatie betreft en ook omdat de administratie verbrokkeld is. Kan het zijn dat u dat toentertijd niet als een zeer speciale methode zag? U kon toen ook niet voorvoelen dat het jaren later nog op een enquete zou uitlopen etcetera. Zou het kunnen zijn dat u dat toen een normale zaak vond of dat het eventueel over een andere soort handel ging?

De heer **Langendoen:**

Nogmaals, mijnheer Van Traa, het zegt mij niets.

De **voorzitter:**

Het zegt u niets.

De heer **Langendoen:**

Ik vind het alleen bijzonder jammer dat het dinsdag niet over tafel is gekomen, maar misschien is het pas na ons gesprek van dinsdag opgekomen. Was het dinsdag over tafel gekomen, dan had ik mij hierop kunnen prepareren en een zinnig antwoord kunnen geven.

De **voorzitter:**

Er staat alleen "Vo" op, hetgeen moet slaan op Van Vondel. Kan het dat misschien zijn? U was wel de chef, maar het zegt u niets?

De heer **Langendoen:**

Neen.

De **voorzitter:**

Kan het zijn dat, waar uw administratie niet altijd even duidelijk is geweest, zulke dingen niet of onvolledig gemeld zijn of dat u niet wist wat er gebeurde? U wist toch wel wat uw collega deed?

De heer **Langendoen:**

Uiteraard, mijnheer Van Traa. U praat over iets waar ik op dit moment geen kennis van heb. Dat is bijzonder lastig.

De **voorzitter:**

Misschien kunt u hier nogmaals naar kijken. Wij zullen dat ook aan de heer Van Vondel vragen. U houdt wel staande dat de lijst van de 31 d lijst is?

De heer **Langendoen**:

Ik dacht dat het er 32 waren.

De **voorzitter**:

Als ik ze precies tel, zijn het er 31. Maar goed...

De heer **Langendoen**:

In mijn beleving zijn het er 32, maar dat maakt niet uit. Dit is de lijst: 32 is het maximum aantal containers waar wij bemoeienis mee gehad hebben. Als door iemand op enig moment hier aan deze tafel is gezegd dat het om 65 containers gaat, dan bestrijd ik dat ten zeerste. Bij ons is het om maximaal 32 containers gegaan.

De heer **De Graaf**:

Dat wil zeggen 32 containers waar u en uw CID bij betrokken zijn?

De heer **Langendoen**:

Dat is correct.

De heer **De Graaf**:

En dan gaat het over de trajecten, zoals dat heet, IRT en Rotterdam?

De heer **Langendoen**:

En Gooi- en Vechtstreek.

De heer **De Graaf**:

En geen andere?

De heer **Langendoen**:

Geen andere trajecten.

De heer **De Graaf**:

Hebt u zelf een verklaring voor het feit dat er in andere optelsommen sprake is van 65, 53 of 54?

De heer **Langendoen**:

Nee, dat is dus het vervelende, mijnheer De Graaf: er worden hier getallen genoemd. Men zal op enige manier aan dat getal van 50, 54 of 65 gekomen zijn, maar tot op de dag van vandaag heeft nog niemand met mij gesproken over het getal 65 en hoe dat is opgebouwd. Misschien is er een logische verklaring voor. Er moeten fouten zitten in die lijst van 65, waardoor dit logisch te verklaren is en waardoor wij met z'n allen uitkomen op het getal van 32.

De heer **De Graaf**:

Zou het kunnen zijn dat er buiten uw CID om nog containers zijn doorgelaten?

De heer **Langendoen**:

Uiteraard! Er waren meer CID's in het land die deze werkwijze hebben toegepast.

De **voorzitter**:

Wie dan?

De heer **Langendoen**:

Het kan best zijn dat zij met containers bezig zijn geweest en dat die opgeteld worden bij die van Kennemerland, terwijl zij van een andere CID zijn.

De **voorzitter**:

Wie heeft het dan nog meer toegepast op uw manier?

De heer **Langendoen**:

Voor zover ik weet, is dat Gelderland geweest.

De **voorzitter**:

Gelderland! Wanneer?

De heer **Langendoen**:

Dat weet ik niet; data weet ik niet.

De **voorzitter**:

Hoe weet u dat dan?

De heer **Langendoen**:

Dat kwam in het CID-overleg ter sprake.

De **voorzitter:**

Dat is in het CID-overleg ter sprake gekomen. Welke regio's hebben dit volgens u dan nog meer gedaan?

De heer **Langendoen:**

Dordrecht heeft het gedaan en Gelderland. Voor de rest zou ik het niet weten.

De **voorzitter:**

De rest zou u niet weten?

De heer **Langendoen:**

Neen.

De **voorzitter:**

Ik wil nog even doorgaan op Gelderland. Wanneer is dat geweest?

De heer **Langendoen:**

Ik zou het niet weten, voorzitter.

De **voorzitter:**

Kan het zijn dat u het gewoon niet precies weet, zowel wat de lijst van de 32 betreft, als wat de andere dingen betreft? Dat zou toch kunnen?

De heer **Langendoen:**

Neen, dat bestrijd ik. Die 32 is het maximum aantal containers waar wij bemoeienis mee hebben gehad. Dat weet ik zeker.

De **voorzitter:**

Hoe kunt u dat zeker weten, als u de rest niet weet?

De heer **Langendoen:**

Tja...

De **voorzitter:**

Ik vraag het maar. De moeilijkheid is dat de verslagleggingen elkaar niet altijd dekken. In de verslaglegging die u gemaakt hebt van de containers in uw financieel verantwoording, staat geen datum, geen afzender en geen adres. Het is een zeer summiere lijst. Als je deze lijst legt naast de lijsten die hier ook al over tafel zijn gegaan, bijvoorbeeld die van douanerecherchegegevens, dan kun je sommige dingen wel terugvinden, maar een heleboel andere niet. En dan blijven er nog dingen over. U moet goed begrijpen dat wij absoluut niet proberen om u van alles in de schoenen te schuiven. Dat is niet onze bedoeling; daar zijn wij ook niet voor. Wij proberen wel zo goed mogelijk erachter te komen hoe het in zijn werk is gegaan. En daarom vragen wij u dit. U zegt nu ineens: Gelderland. Dan vragen wij dus: hee, wat Gelderland? Gelderland was namelijk nog niet als zodanig over de Borne gegaan. Dat geldt wel voor Zuid-Holland-zuid, Dordrecht, en de Gooi- en Vechtstreek. Mogelijk hebben wij ook een indicatie voor Twente.

De heer **Langendoen:**

Twente is Gelderland.

De heer **De Graaf:**

Overijssel.

De heer **Langendoen:**

Of Overijssel. Ik vind het vreemd dat dit u verbaast. Wij hebben een aantal voorgesprekken gehad en toen hebben wij hier uitgebreid over gesproken. U doet nu of het helemaal nieuw is wat ik u vertel. Het is echter niet nieuw, want ik heb het u al verteld.

De **voorzitter:**

Als Gelderland Twente is, zijn wij thuis. In mijn beleving is Gelderland geen Twente, maar dat doet er niet toe. Wat u vroeger Twente noemde, noemt u nu dus Gelderland?

De heer **Langendoen:**

Correct!

De heer **Rabbae:**

Wie van de CID Twente heeft u verteld dat daar dezelfde methode met doorlating werd toegepast?

De heer **Langendoen**:

Dat heeft niet specifiek iemand van Gelderland of van Twente, om het zo maar te noemen, gedaan. Dat is in het CID-overleg ter sprake gekomen. Op een bepaald moment wordt erover gesproken wie zich ermee bezighouden. En dan wordt die regio genoemd.

De heer **Rabbae**:

Wie nam toen deel aan het CID-overleg?

De heer **Langendoen**:

Dat zou ik niet weten.

De heer **Rabbae**:

Dat weet u niet meer?

De heer **Langendoen**:

Neen.

De heer **Rabbae**:

Dus u weet niet meer wie het was en u weet niet meer wanneer het was, maar u weet zeker dat het om 32 containers ging?

De heer **Langendoen**:

Ja. Ik vind het een beetje vervelend: omdat ik bepaalde dingen niet zeker weet, wordt de indruk gewekt dat die 32 ook wel niet zeker zal zijn. Dat bestrijd ik echter: die 32 is juist. Als andere mensen roepen dat het 65 is, wordt hun ook niet gevraagd of dat juist is en hoe zij daaraan komen. Tot op de dag van vandaag heb ik nog geen enkel moment de gelegenheid gehad om die lijst van 65 te bezien en mij te verdedigen.

De **voorzitter**:

Die andere mensen is dat ook gevraagd, mijnheer Langendoen. Er blijven nog allemaal vragen over. Ik hoop dat de enquêtecommissie die kan oplossen. Anders lukt dat de rijksrecherche misschien; die is daar ook beter voor gequipt dan wij. Er zijn echter zoveel andere gegevens die het in ieder geval onduidelijk maken of uw lijstje alles bevat. Uw lijst is, zonder dat ik hier een waarde-oordeel over geef, eigenlijk meer een uitgetikt kladblok. Normaliter is het toch zo dat je, als je die lijst eenmaal hebt, in de andere politieregisters gaat kijken of je een en ander kunt terugvinden. Sommige dingen kun je dan wel terugvinden, andere dingen niet.

De heer **Langendoen**:

De heer Teeven heeft het aantal van 65 genoemd. Hij heeft bij de FIOD gewerkt en heeft die lijst opgesteld. Hij heeft het hier ook verteld. Dat is verder niet gecontroleerd, maar het wordt mij min of meer in de schoenen geschoven. Er wordt getwijfeld aan mijn lijstje. Nogmaals, ik ben gehandicapt. Waarom ben ik gehandicapt? Ik heb een summier overzicht van 32 dat achter het kasboek gevoegd was in verband met de financiële verantwoording richting de chauffeur. Ik ben tot op de dag van vandaag nog door niemand in de gelegenheid gesteld om een duidelijk overzicht te produceren. Ik vind het vervelend dat ik dan vragen krijg als: zou het ook wel eens niet kunnen kloppen? Als iemand mij in de gelegenheid stelt om duidelijk aan te geven hoe wij aan die 32 komen en hoe dat gegaan is, dan kom ik hier ten minste ook wat beter voor de dag.

De **voorzitter**:

Ja, maar het zou ook kunnen liggen aan het feit dat u er zelf dingen uit hebt gehaald en dat u de informantendossiers hebt vernietigd. Daar zou het toch ook aan kunnen liggen? Ten tweede vraag ik u alleen waarom u er zo zeker van bent dat dat het is, terwijl er andere gegevens zijn waardoor hier in ieder geval vraagtekens bij gezet kunnen worden. En dan hebben wij het nog niet over de absolute waarheid.

De heer **Langendoen**:

U noemt nu het uitlichten van informatie en het vernietigen van informantendossiers. Dat geeft weer een negatieve lading aan de wijze waarop wij gewerkt hebben. Zo ervaar ik dat althans op dit moment.

De **voorzitter**:

Daar kan ik niets aan doen; het is niet mijn bedoeling om daar op dit moment welke lading dan ook aan te geven.

De heer **Vos**:

Mijnheer Langendoen, wat kunt u naast uw eigen administratie nog terugvinden? Zit er nog een ander document bij waarin bijvoorbeeld de financiële verantwoording is weergegeven?

De heer **Langendoen**:

Neen, dat is er niet. Wij hadden het over de lijst van 32 containers. Daar worden grote vraagtekens bij geplaatst. Dat is terecht, want anderen die hier gezeten hebben, hebben 65 genoemd. Alleen, ik moet wel een redelijke kans hebben om mij te kunnen verdedigen. Als hier in twijfel wordt getrokken of die lijst juist is, moet ik dus een mogelijkheid hebben om te kunnen aantonen dat die lijst van 65 niet klopt. Anders komen wij nooit tot elkaar.

De heer **De Graaf**:

Mogen wij met u doorgaan met die lijst van 32 of 31? In uw herinnering is het 32. Van verschillende getuigen hebben wij vanaf de plaats waar u nu zit, gehoord dat er om en nabij tien containers in het IRT-traject zijn doorgelaten. Er is ook in het Rotterdamse traject waar wij al eerder over hebben gesproken, een aantal doorgelaten. Dat overschrijdt, meen ik, echter ook niet het aantal van tien. Ook in het traject Gooi- en Vechtstreek waar u zelf over spreekt, gaat het niet om grote aantallen. Als u nu voor uzelf in gedachten die optelsom maakt, dan houdt u, als het goed is, een aantal containers over die u niet goed meer kunt plaatsen in die drie trajecten. En dan zeg ik het wederom vaag.

De heer **Langendoen**:

Als ik die optelsom maak, zouden wij zeven containers moeten missen. Het getal van Rotterdam, die tien, onderschrijf ik. U gaat er evenwel vanuit dat het aantal van tien in het IRT-traject klopt. En dat bestrijd ik.

De heer **De Graaf**:

U zou degene moeten zijn die het kan weten.

De heer **Langendoen**:

Uiteraard. Nogmaals, als ik in de gelegenheid wordt gesteld om het met de administratie erbij aan te tonen, is dat absoluut geen enkel probleem.

De heer **De Graaf**:

Als u het getal tien bestrijdt voor het Delta-traject, het IRT-traject, waar moet ik dan aan denken? Aan meer?

De heer **Langendoen**:

Ja, aan zeven meer.

De heer **De Graaf**:

Hoe kan het dan zijn dat verschillende andere betrokkenen zeggen dat het er niet meer dan tien zijn geweest? Is daar een verklaring voor? Het waren niet mensen die iets tegen u hebben, maar mensen met wie u hebt samengewerkt.

De heer **Langendoen**:

Dat begrijp ik wel. Ik begrijp alleen niet hoe wij aan tien komen.

De **voorzitter**:

Daar komen wij aan, omdat dit een van de dingen is die is vastgelegd op de lijst van de man die, zoals u zegt, uw toenmalige chef was bij het IRT-gebeuren, de heer Augusteijn. Zo simpel is dat. Het zijn er tien of elf. Wij moeten hier ook niet minutenlang over doorgaan, als die zaken niet bij elkaar kunnen worden gebracht. De ene vraag die wij aan u hadden en hebben, is hoe u er zo zeker van kunt zijn dat dit het absoluut is en hoe u dan al die andere gegevens kunt verklaren, ook die welke in uw eigen administratie zijn gevonden.

De heer **Langendoen**:

Nogmaals, als ik niet in de gelegenheid wordt gesteld om klip en klaar aan te tonen hoe ik aan die 32 kom met alle zaken die erbij zitten, dan is het voor mij absoluut onmogelijk om dit soort vragen te beantwoorden.

De **voorzitter**:

U bent daar toch toe in de gelegenheid gesteld?

De heer **Langendoen**:
Op welk moment en door wie dan?

De **voorzitter**:
Ik stel u nog graag in de gelegenheid om ons later schriftelijk te verklaren hoe u precies aan dat aantal komt.

De heer **Langendoen**:
Graag.

De **voorzitter**:
Prima, dat is dan afgesproken. Dan wil ik u nog het volgende vragen. De chauffeur komt hier inderdaad in voor. Hij krijgt 25.000. Soms krijgt hij ook 25.000 voor een lege container, althans een tester, om het zo maar te zeggen, waar volgens uw vastlegging eigenlijk niets in zit. Soms krijgt hij daar echter veel minder voor, namelijk 2500. Vanwaar dat verschil?

De heer **Langendoen**:
Hij heeft een lager bedrag gehad op het moment dat het om legale goederen ging.

De **voorzitter**:
Ja, maar als er niets in zit... Waren het dan soms illegale dekladingen of zo?

De heer **Langendoen**:
Neen hoor, het was gewoon een legale goederenstroom waar niets bijzonders in zat.

De **voorzitter**:
Voor sommige containers, zo zegt u, krijgt de chauffeur 25.000, maar daar zit niets in. Daar zit althans alleen maar deklading in.

De heer **Langendoen**:
Ik dacht dat het om containers ging voor 2500.

De **voorzitter**:
Volgens uw eigen papieren niet. Ik wijs op de laatste bladzijde, bladzijde 6. Daar staat bij nr. 12: kilo's nul; deklading is geen vruchtesap, maar laten wij zeggen groente. En dan krijgt hij toch 25.000.

De heer **Langendoen**:
Daar staat "test" bij. Dit zijn twee specifieke containers geweest waar in principe iets in had moeten zitten.

De heer **De Graaf**:
Dat betekent dat u overging tot betaling van het volle bedrag aan de chauffeur, als u vermoedde dat er...

De heer **Langendoen**:
Neen, u moet het zo zien. Er worden van te voren afspraken gemaakt. Aan de hand van die afspraken worden gelden ter beschikking gesteld. Er worden afspraken met de chauffeur gemaakt. En het wordt ook in die zin uitgekeerd.

De heer **De Graaf**:
Dus soms wist u ook dat er een container aankwam waarin absoluut geen drugs zouden kunnen zitten?

De heer **Langendoen**:
Ja, en dan is het een bedrag van 2500 geweest.

De heer **De Graaf**:
Waarom heeft u die container dan niet gewoon laten passeren? Waarom komt er dan een chauffeur aan te pas om die te laten rijden? Waarom laat u dat niet aan de criminelen zelf over?

De heer **Langendoen**:
Die containers gingen niet naar de criminelen toe. Die zaten in het andere traject waar wij het over gehad hebben.

De **voorzitter**:

Het geld dat aan de douane overgedragen moest worden om de deklading in te voeren, staat er niet bij. Wij hebben de vorige keer evenwel kunnen vaststellen dat dit wel werd uitbetaald.

De heer **Langendoen:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

Ik kom nog even terug op de dekladingen. Wij hebben die ene deklading van die tegeltjes al behandeld. Wie maakte nu verder uit wat er met die deklading gebeurde?

De heer **Langendoen:**

Als van de zijde van de organisatie werd aangegeven dat men de deklading per se zelf wilde ontvangen, dan ging die deze kant uit. Anders zorgde de RCID Kennemerland ervoor dat de lading onzichtbaar verdween.

De heer **De Graaf:**

Is het ook gebeurd dat de organisatie de deklading per se zelf wilde ontvangen?

De heer **Langendoen:**

Dat is een aantal malen gebeurd.

De heer **De Graaf:**

En dat werd dan van te voren aan de betrokken informanten aangegeven?

De heer **Langendoen:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Dus u hebt een aantal malen een container gewoon geopend, gekeken wat erin zat en de deklading daarna weer keurig in de container gestopt?

De heer **Langendoen:**

Dat klopt.

De heer **De Graaf:**

Op de deklading na in aparte busjes?

De heer **Langendoen:**

Neen, neen. In het hele traject zijn containers in hun geheel aan een criminele organisatie geleverd. Er zijn ook containers geleverd met alleen maar deklading, nadat was gecontroleerd of er alleen maar deklading in zat. Dan eiste de organisatie dat de container in z'n geheel, dus inhoudende de deklading, geleverd werd. U kunt zich voorstellen dat, als het een test is, de organisatie de hele container wil zien, dus alleen maar de legale goederen inhoudende.

De **voorzitter:**

Wat werd er ongeveer met zo'n test verdiend?

De heer **Langendoen:**

Door wie?

De **voorzitter:**

Niet door u, maar door de informant.

De heer **Langendoen:**

Dat weet ik niet. Ik heb geen idee.

De **voorzitter:**

U hebt daar ook nooit over gesproken?

De heer **Langendoen:**

Neen.

De **voorzitter:**

Op een bepaald moment gaat u gebruik maken van dekmantelfirma's.

De heer **Langendoen:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

Wie had nu eigenlijk de zeggenschap over die dekmantelfirma's, u of het milieu?

De heer **Langendoen:**

Wij.

De **voorzitter**:
U?

De heer **Langendoen**:
Wij, ja.

De **voorzitter**:
Want zij werden als het ware samen opgericht?

De heer **Langendoen**:
U vraagt naar de zeggenschap. Wij hadden de zeggenschap over die firma's. Dat staat los van de manier waarop, waar en wanneer zij opgericht zijn.

De **voorzitter**:
Ik begrijp dat die firma's ook gebruikt konden worden door informanten, bijvoorbeeld om te dienen als cover.

De heer **Langendoen**:
Dat is in n geval gebeurd, buiten het traject om. Ik neem aan dat u daarop doelt.

De **voorzitter**:
Nee, ik vraag in algemene zin of dit meer keren gebeurde. U zegt dan: neen, dat hadden wij toch in de greep.

De heer **Langendoen**:
Ja.

De **voorzitter**:
Hebt u die firma's helemaal alleen opgericht of samen met informanten?

De heer **Langendoen**:
Helemaal alleen.

De **voorzitter**:
Helemaal alleen?

De heer **Langendoen**:
Het oprichten van de firma's wel. Het is alleen de vraag wat u verstaat onder het oprichten van een firma.

De **voorzitter**:
Wat zegt u?

De heer **Langendoen**:
Het is alleen de vraag wat u verstaat onder het oprichten van een firma. Het louter simpel oprichten van de firma hebben wij zelf gedaan.

De **voorzitter**:
Dat hebt u zelf gedaan.

De heer **Rouvoet**:
Waarom formuleert u het op die manier? Op de vraag of u dat alleen of gezamenlijk gedaan hebt, zegt u: het ligt eraan wat je onder oprichting verstaat, maar in beginsel heb ik dat alleen gedaan. Betekent dit dat er daarna nog iets komt? Wat verstaat u onder de oprichting van firma's?

De heer **Langendoen**:
Het oprichten van een firma is de simpele handeling die je moet verrichten om een firma ingeschreven te krijgen in het register van de Kamer van koophandel.

De heer **Rabbae**:
Betekent dit dat u de handeling van de oprichting eigenlijk zelf deed?

De heer **Langendoen**:
Ja.

De heer **Rabbae**:
En de materile constructie hebt u samen bedacht?

De heer **Langendoen**:
Nee, de hele constructie is ook door ons bedacht. Wij dachten aan de materile oprichting.

De **voorzitter**:

Waarom was dat nodig?

De heer **Langendoen**:
 Dat was nodig om een gedeelte dat in een by-pass of een wegomlegging gerealiseerd moest worden, op een dusdanige manier te realiseren dat onzichtbaar was dat de politie daar activiteiten in ontwikkelde.

De **voorzitter**:
 Maar de informanten kenden die bedrijven wel?

De heer **Langendoen**:
 Die kennen die bedrijven dus niet.

De **voorzitter**:
 Die kenden zij niet?

De heer **Langendoen**:
 Niet.

De **voorzitter**:
 Ik geloof dat wij dat toch iets anders moeten zien. Kijkt u eens op de bladzijden 1 en 2.

De heer **Langendoen**:
 Ik begrijp u; wij praten hier over 1994, dus na afloop van het hele traject. Als wij praten over de voorkant van het project, praten wij over de vraag wie wie stuurt en wie wat kan weten. Aan de voorkant van het traject was men dus niet op de hoogte. Als wij praten over 1994, de afsluiting, dan is men exact op de hoogte.

De **voorzitter**:
 Dan is men op de hoogte?

De heer **Langendoen**:
 Ja.

De heer **De Graaf**:
 Maar u hebt toch gebruik gemaakt van gegevens van anderen, van mensen uit het milieu, informanten, om covers en firma's te kunnen oprichten? Dat is toch niet geheel langs die mensen heen gegaan?

De heer **Langendoen**:
 Het zat zo in elkaar dat wat u nu zegt, geheel langs die mensen heen is gegaan.

De heer **De Graaf**:
 En pas achteraf hebt u hun toestemming gevraagd?

De heer **Langendoen**:
 Ik kan u uiteraard niet exact uitleggen hoe het in elkaar zit.

De **voorzitter**:
 Dat hoeft ook niet. Wij vragen alleen waarom u het noodzakelijk vond om dat aan het einde toch met de informanten te delen.

De heer **Langendoen**:
 Ik denk dat het normaal is om het aan het einde van de rit na zoveel narigheid, die ook al in de krant heeft gestaan, op deze manier af te regelen.

De heer **De Graaf**:
 Aan het einde van de rit, dus in 1994, neemt u in uw financile verantwoording op dat een bepaalde meneer of mevrouw, een informant van u, volledige medewerking heeft gegeven om onder zijn of haar naam firma's op te richten. U zegt echter dat zij dat van te voren helemaal niet wisten en dat zij er eigenlijk pas achteraf mee instemden. Het is dus vreemd om dit achteraf op te schrijven, terwijl het van te voren helemaal niet bekend was.

De heer **Langendoen**:
 Ja, maar u verwoordt het verkeerd. Zo is het niet gegaan en zo is de constructie ook niet.

De heer **De Graaf**:
 Hebben zij het nu wel of niet van te voren geweten?

De heer **Langendoen**:
 De mensen onder wiens naam het een en ander gerealiseerd is, hebben het vooraf niet geweten.

De heer **De Graaf**:

Tijdens ook niet?

De heer **Langendoen**:

Tijdens ook niet.

De heer **De Graaf**:

Alleen achteraf?

De heer **Langendoen**:

Achteraf hebben sommigen - ik moet uiteraard heel voorzichtig zijn met mijn formuleringen om hier in het openbaar niet te veel van prijs te geven...

De **voorzitter**:

Hebt u namen gebruikt van mensen, van levende personen, die daar niets van wisten?

De heer **Langendoen**:

Dit is een cruciaal stukje van de hele methode. Ik vind het bijzonder vervelend dat dit pas nu in het openbaar aan de orde komt en dat dat niet afgelopen dinsdag is gebeurd.

Afgelopen dinsdag had u precies dezelfde stukken. Ik kan u heel simpel uitleggen hoe het in elkaar zit, maar niet hier in het openbaar.

De **voorzitter**:

U hebt het mij nu uitgelegd. Mijn voorstellingsvermogen is ook niet onbeperkt. Ik had echt gedacht dat dit gebeurde in overleg met de personen wiens namens gebruikt zijn. U zegt nu dat dit niet zo is gebeurd. Wel, daar neem ik kennis van. Daar had ik echter niet aan gedacht. Waarvan akte en eventueel excuus aan u.

De heer **Rabbae**:

Feit blijft dat de politie in dit geval gegevens van mensen heeft gebruikt om covers te hanteren, en dat alle handelingen als gevolg daarvan zonder medeweten van die burgers zijn gepleegd.

De heer **Langendoen**:

De constructie is zodanig dat er indirect toestemming is verkregen voor het gebruik maken van. Ik kan daar in het openbaar echter niet over praten, want dan gooi ik de laatste stukjes van de puzzel op zijn plaats.

De heer **Rabbae**:

Dus de betrokkenen wisten het wel van te voren?

De heer **Langendoen**:

Er werd op enig moment in enige constructie toestemming gegeven voor gebruikmaking van, zonder dat men wist wat er in feite mee ging gebeuren. Het is ontzettend cryptisch; het is nagenoeg niet uit te leggen vanuit deze positie. In een andere samenstelling kan dat wel.

De **voorzitter**:

Mijnheer Langendoen, luistert u eens. Wij gaan niet zeggen wie die mensen zijn. Dat weten wij, maar dat zeggen wij dus niet. Het heeft verder dus niets te maken met gevaarzetting.

De heer **Langendoen**:

Dit heeft alles te maken met gevaarzetting.

De **voorzitter**:

U moet nu toch iets ophelderen wat wij absoluut niet vermoed hebben, namelijk dat u namen, personalia, van burgers gebruikt die daar niets van weten en die daar blijkbaar ook geen toestemming voor hebben gegeven. Als iemand in het milieu of daaromheen van te voren zegt dat de politie bij mij zal komen en mij zal vragen of ik mijn naam wil geven aan Van Traa in- en export pindakaas en als ik dan ja zeg, loop ik een bepaald risico, maar daar zal ik dan wel mijn redenen voor hebben. Het kan echter niet dat mij later blijkt dat de politie in Amsterdam - laten wij Haarlem nu maar even niet nemen - allemaal zaakjes doet met Van Traa in- en export pindakaas.

De heer **Langendoen**:

Mijnheer Van Traa, ik vind dit bijzonder vervelend. Ik ben afgelopen dinsdag bij de commissie geweest. Toen ben ik begonnen om het hele verhaal met een aantal sheets uit te leggen.

De **voorzitter:**

Dat is waar.

De heer **Langendoen:**

In die sheets zat de wegomlegging met alle ins en outs. Daar zijn wij dus gewoon niet aan toegekomen.

De **voorzitter:**

Neen, daar zijn wij toen niet aan toegekomen. Waarschijnlijk heb ik de zaak onvolledig doordacht, maar ik ben ervan uitgegaan dat in ieder geval die personen daarvan geweten hebben.

De heer **De Graaf:**

Dat mogen wij ook afleiden uit uw financile verantwoording, mijnheer Langendoen. Daarbij laat u achteraf nog eens opmaken dat de betrokkene zijn volledige medewerking heeft gegeven en toestemming heeft verleend om in zijn naam enzovoort. U zegt nu: dat wisten zij niet; wij hebben dat achteraf aan hen meegedeeld. Dat hadden wij niet kunnen vermoeden.

De **voorzitter:**

Of zegt u: neen, wij hebben dat van te voren wel degelijk gevraagd?

De heer **Langendoen:**

Mijnheer Van Traa, ik kan hier in het openbaar niet op antwoorden. Ik snap dat u dat graag wilt, maar dat kan niet. Dit is een stukje van de methode waarmee geopereerd is.

De **voorzitter:**

Neen, dat is volgens mij niet een stukje van de methode waar het om gaat. Het gaat hier om de vraag of de politie gebruik maakt van de naam en de personalia van personen om daarmee bedrijfjes op te richten. Weten die personen dat dan van te voren?

De heer **Langendoen:**

Als ik het u uitleg, vindt u het een logische verklaring, gezien de wijze waarop geopereerd is.

De **voorzitter:**

Maar die personen weten dat van te voren dus niet; zij weten zelfs in algemene zin niet waarvoor hun naam wordt gebruikt.

De heer **Langendoen:**

In algemene zin weten zij dat wel.

De **voorzitter:**

Dat weten zij in algemene zin wel?

De heer **Langendoen:**

Dat is juist.

De heer **De Graaf:**

Maar daar ging het toch om. Het ging om de vraag of de mensen die het betreft, zich te voren realiseerden dat u hun naam zou kunnen gebruiken voor trajecten waar zij verder niets meer van hoorden. Dat was de vraag.

De heer **Langendoen:**

Ook deze vraag kan ik niet zo beantwoorden. De methode zit zo in elkaar...

De heer **De Graaf:**

Mag ik dan de Delta-methode en de IRT-methode even ter zijde schuiven en u vragen of u als CID-chef wel eens vaker firma's hebt opgericht met gebruik van namen van burgers?

De **voorzitter:**

Het heeft ook niet te maken met alle schema's die u hebt laten zien. Daar komt dit niet in voor.

De heer **Langendoen:**

Ja, dat heeft er alles mee te maken.

De heer **De Graaf**:

Maar hebt u het ook gedaan buiten de methode waar u het steeds over hebt?

De heer **Langendoen**:

Buiten de methode is het niet gebeurd. Het heeft alles te maken met de methode, want de methode is niet simpel een container...

De heer **De Graaf**:

Daarnaast hebt u nooit dekmantelfirma's opgericht met gebruikmaking van namen van mensen die u daar f in algemene zin toestemming voor hadden gegeven f daar achteraf toestemming voor hebben gegeven?

De heer **Langendoen**:

Neen.

De heer **De Graaf**:

Dat is nooit gebeurd?

De heer **Langendoen**:

Neen.

De heer **Rouvoet**:

U sprak van indirecte toestemming. Als daar in indirecte zin toestemming voor is gegeven, betekent dat dan dat u voor gebruikmaking van personalia carte blanche had? Werd er eenmalig gezegd dat u van personalia gebruik kon maken en kon u dan zelf bepalen wat u daarmee deed? En zou dat verklaren dat betrokkenen niet op de hoogte waren van het gebruik maken voor het oprichten van bijvoorbeeld een bedrijfje? Mag ik u zo verstaan?

De heer **Langendoen**:

Ik denk dat u het goed ziet.

De **voorzitter**:

U hebt ook valse identiteiten gebruikt. Werden die ook gebruikt om bedrijven op te richten?

De heer **Langendoen**:

Neen. Ik neem aan dat u hier doelt op de bescheiden die ter beschikking zijn gesteld door het gemeentebestuur van Haarlem.

De **voorzitter**:

Paspoorten en rijbewijzen die ter beschikking zijn gesteld. Mevrouw Schmitz heeft hier ook een verklaring over afgelegd.

De heer **Langendoen**:

Ik heb hier geen gebruik van gemaakt bij het oprichten van...

De **voorzitter**:

In de papieren die mevrouw Schmitz hierbij aan de commissie heeft gegeven, is er sprake van dat u verslag moet doen van wat u hiermee doet. Dat is echter niet teruggevonden.

De heer **Langendoen**:

Er is maar op drie verschillende manieren gebruik gemaakt van deze papieren. En dat is zowel bij het openbaar ministerie als bij de korpsleiding bij ieder bekend. Dat is ook terug te vinden in de papieren, in de journaals.

De **voorzitter**:

Het is een detail, maar in de afspraak staat dat die dingen in de CID-kuis bewaard moeten worden. Daar is er n gevonden, maar de ander niet. Die moet u dus nog hebben.

De heer **Langendoen**:

Die heb ik op dit moment niet; die ligt ook in een kuis bij de politie Kennemerland.

De **voorzitter**:

Is die bij Kennemerland of bij het kernteam?

De heer **Langendoen**:

Bij Kennemerland. In overleg met de korpsleiding zijn die papieren niet in die kuis terechtgekomen. Het gebruik dat er de vorige keer van gemaakt is, zou in de toekomst weer kunnen voorkomen. Daarom zijn die papieren, om het zo maar te zeggen, in reserve gehouden.

De **voorzitter**:

Maar in de afspraken die met de burgemeester en de toenmalige CID-chef zijn gemaakt, staat: worden bewaard in de CID-kluis; van elk gebruik moet verslag worden gemaakt; dat moet ook in de CID-kluis liggen. Dat is er echter niet.

De heer **Langendoen**:

Ik ben blij dat het niet in die CID-kluis lag, in ieder geval dat ene setje niet. Anders was het nu al vernietigd geweest.

De **voorzitter**:

Het is toch gek. U maakt afspraken met de burgemeester of de mensen die moeten organiseren dat u die dingen krijgt. Het is maar een detail. Er wordt echter iets afgesproken en dan zegt u: ik ben blij dat het daar niet in lag. Dan moet je dat soort dingen toch niet afspreken?

De heer **Langendoen**:

Als je in 1992 iets afsprekt, maar de situatie is in 1994 gewijzigd, dan overleg je op dat moment met de korpsleiding of je het op een andere wijze kunt doen. Dan krijg je een geheel nieuwe situatie, mijnheer Van Traa.

De heer **Koekkoek**:

U hebt gezegd dat de informant ook zorgde voor betalingen en dat die niet terug te vinden zijn in uw kasboek. Kunt u aanduiden waarop die betalingen betrekking hadden?

De heer **Langendoen**:

Die hadden betrekking op vervoer, telecommunicatie en dat soort zaken. Daar waar er fysiek geen geld door onze handen gegaan is, vindt u dat ook niet terug in het kasboek.

De heer **Koekkoek**:

Was u ervan op de hoogte, als de informant betalingen deed?

De heer **Langendoen**:

Neen.

De heer **Koekkoek**:

Maar u weet nu wel waarvoor de informant betalingen deed.

De heer **Langendoen**:

Als op een bepaald moment een vrachtwagen ten tonele verschijnt en die wordt aangeleverd door de informant, dan is het mij duidelijk dat daar een financile transactie aan voorafgegaan is. In die zin ben ik dan op de hoogte. Maar hoe dat feitelijk in elkaar steekt en wat voor bedragen er over tafel zijn gegaan, is mij absoluut onduidelijk.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u op een bepaalde manier genoteerd wat er aan vervoermiddelen en telecommunicatiemiddelen is verschaft door de informant?

De heer **Langendoen**:

Neen.

De heer **Koekkoek**:

Dat beschouwde u als een geschenk in het geheel van de operatie? Ik bedoel niet als een geschenk aan u, maar een ten behoeve van de operatie.

De heer **Langendoen**:

Ik heb afgelopen dinsdag duidelijk gemaakt dat de wegomlegging in feite een crimineel traject is waarbij normale criminele gelden door criminelen worden aangewend ter realisering van criminele doelstellingen.

De **voorzitter**:

Ik dacht dat de wegomlegging een politietraject was.

De heer **Langendoen**:

Zoals ik net al zei, is de wegomlegging in feite een crimineel traject waar de politie in geparticipeerd heeft.

De **voorzitter**:

Het is maar hoe je het noemt.

De heer **Langendoen**:

Ja, maar ik denk dat er een nuanceverschil in zit.

De **voorzitter**:

Maar die nuance heeft toch geen consequenties voor onze eerdere constatering over de aanwending van crimineel geld?

De heer **Langendoen**:

Ik denk dat een nuanceverschil dusdanig is om een oordeel te kunnen vellen over de opsporingsmethode.

De heer **Koekkoek**:

Maar u bent nog steeds van mening dat je, als het op deze manier ging - en het gebeurde dat de informant telefoon en vervoermiddelen betaalde - dan als CID de regie nog in handen had?

De heer **Langendoen**:

Volledig. Ik ben er zelfs van overtuigd dat niet nu of volgend jaar, maar over een aantal jaren volgens deze methode gewerkt zal worden. Vermoedelijk gebeurt dat, tenzij de politiek het natuurlijk absoluut verbiedt. Met een betere registratie en een beter omgaan hiermee zullen financile middelen die middels de informant door de criminaliteit ter beschikking worden gesteld, op de een of andere manier worden aangewend ter bestrijding van die criminaliteit.

De heer **Koekkoek**:

Maar als er ineens een nieuwe vrachtwagen komt aanrijden of als er ineens telefoons beschikbaar zijn waarvan de herkomst niet helemaal duidelijk is, dan kun je toch niet zeggen dat je de zaak volledig in handen hebt?

De heer **Langendoen**:

Juist wel, mijnheer Koekkoek. Ik denk dat u het nog niet helemaal begrijpt. Juist door op deze wijze te opereren konden wij nog opereren en hadden wij het nog volledig in de hand.

De **voorzitter**:

U zegt het.

De heer **Langendoen**:

Ik vind het alleen jammer dat ik u als commissie niet kan overtuigen.

De **voorzitter**:

Dat moet nog blijken. Dat is hetzelfde wat ik tegen de heer Welten zei. Ik wil graag met u overgaan naar het zogenaamde saptraject. Daar zijn wij de vorige keer niet aan toegekomen. Ter inleiding wil ik opmerken dat het toch zo is dat een sap- en limonadeproducent in 1990 door de politie wordt gehoord naar aanleiding van de grote vangst cocaine in IJmuiden. Is dat juist?

De heer **Langendoen**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

En daarna komt deze limonade- en sapfabrikant bij u terug in september of eind 1991. Hij wordt door een Haarlemse rechercheur overgedragen aan de Criminele inlichtingendienst.

De heer **Langendoen**:

Dat is ook juist.

De **voorzitter**:

Wordt deze sap- en limonadefabrikant dan een informant?

De heer **Langendoen**:

Deze man wordt een informant van de RCID Kennemerland.

De **voorzitter**:

Waarover moest hij u informeren als informant?

De heer **Langendoen**:

Enerzijds informeerde hij ons over een vermoedelijke verdovende-middelenlijn van buiten Europa. Anderzijds was deze man heel goed ingeschoten in het sagebeuren over de hele wereld.

De heer **De Graaf**:

Het sapgebeuren over de hele wereld is een nogal ruim begrip. Kunt u dat verder toelichten?

De heer **Langendoen:**

Die meneer had know-how op het gebied van vruchtesappen. En dat was niet alleen beperkt tot het land waar hij vandaan kwam, maar gold voor de hele wereld.

De heer **De Graaf:**

Dus hij informeerde u erover hoe sapstromen precies in limonade en dergelijke verwerkt werden en waar het vandaan kwam?

De heer **Langendoen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Ik wil even terug naar het eerste. Over wat voor verdovende-middelenlijnen informeerde hij u?

De heer **Langendoen:**

Het is een beetje vervelend, mijnheer Van Traa, maar wij praten hier over een specifiek iemand die informant was van de RCID Kennemerland. Het lijkt mij niet netjes ten opzichte van deze persoon om hier in het openbaar ook nog te praten over een specifiek traject.

De **voorzitter:**

Wij hebben met die persoon gesproken. Hij heeft daar geen bezwaar tegen.

De heer **Langendoen:**

Ik heb daar moreel bezwaar tegen. U zegt wel dat deze man daar geen bezwaar tegen heeft, maar ik vraag mij af of deze man zich realiseert dat het maar de vraag is of hij 's nachts nog rustig zal slapen, als ik het traject waar hij informatie over gaf, openbaar maak.

De **voorzitter:**

Over wat voor soorten drugslijnen gaf hij u informatie, behalve de sappen? Met wie hebt u hem gerund?

De heer **Langendoen:**

U stelt mij nu twee vragen achter elkaar. Ik geef eerst antwoord op de eerste. Hij gaf informatie over een drugslijn van buiten Europa richting Nederland.

De **voorzitter:**

Vanaf wanneer deed hij dat?

De heer **Langendoen:**

Volgens mij vanaf het moment dat hij weer contact met ons opnam.

De **voorzitter:**

Van buiten Europa?

De heer **Langendoen:**

Van buiten Europa.

De **voorzitter:**

Uit welk land?

De heer **Langendoen:**

Met alle respect, mijnheer Van Traa, die man zal u gezegd hebben: gooi het allemaal maar open. Ik wil echter niet aan de ondergang van deze man, lichamelijk gezien, meewerken. Dit is zo specifiek. Als ik het land noem, denk ik niet dat hij nog rustig zal slapen.

De heer **De Graaf:**

Loopt de betrokken limonadefabrikant gevaar?

De heer **Langendoen:**

Ja, niet vanuit de RCID Kennemerland, maar vanuit het criminele milieu waar hij op dat moment bij betrokken was. Hij was informant en gaf informatie over een verdovende-middelenlijn waar wat dingen in fout gegaan zijn in het nadeel van de criminele organisatie. Als ik dat hier op tafel leg, heeft die meneer in feite zijn eigen graf gegraven.

De **voorzitter:**

Mijnheer Langendoen, dinsdag heb ik die vraag ook gesteld. Veroorlooft u mij te vertellen wat u toen zei?

De heer **Langendoen**:

Nou, dat niet.

De **voorzitter**:

Dat veroorlooft u mij niet.

De heer **Langendoen**:

Neen.

De **voorzitter**:

Waarom niet? Het gaat mij dan om dit specifieke punt.

De heer **Langendoen**:

Ik heb mij afgelopen dinsdag een X aantal malen bijzonder kwaad gemaakt. In dat gesprek zal ik dingen gezegd hebben die u volgens mij als commissie moet weten, maar die absoluut niet in de openbaarheid mogen komen. Als ik u daar nu dus van onthef, zult u misschien dingen zeggen die volgens mij absoluut niet in de openbaarheid mogen komen.

De **voorzitter**:

Mag ik u vragen met wie u deze informant, deze limonade- en sapfabrikant, gerund hebt?

De heer **Langendoen**:

Deze sapman is gerund door drie man van de RCID Kennemerland, waarvan ik er n ben.

De **voorzitter**:

Daar bent u er n van. Wie waren de andere twee?

De heer **Langendoen**:

De een is de heer Van Vondel en de ander een medewerker van de RCID Kennemerland.

De heer **De Graaf**:

U hebt eerder gezegd dat u dit niet deed als chef van de CID, behalve bij een belangrijke informant in het Delta-traject. Dat is echter niet deze limonadefabrikant. Hier hebt u het dus ook gedaan?

De heer **Langendoen**:

Incidenteel.

De heer **De Graaf**:

Waarom?

De heer **Langendoen**:

Deze man gaf zeer specifieke en goede informatie die wij gebruikten in het Delta-traject.

De heer **De Graaf**:

Dat zal best, maar dat hadden uw CID-runners toch ook kunnen doen. Die waren toch ook betrokken bij het Delta-traject?

De heer **Langendoen**:

Tja...

De heer **De Graaf**:

Daar is ook geen verklaring voor?

De heer **Langendoen**:

Nou, geen verklaring voor... Vorige keer is door de commissie gevraagd of het niet normaal is dat er af en toe een CID-chef meegaat. Dat is ook normaal. Bij deze specifieke man met deze specifieke kennis heb ik vaker deel uitgemaakt van het tweemanschap.

De **voorzitter**:

Mijnheer Langendoen, hoe komt het dat over al dat runnen niets terug te vinden is in de informatie van de CID Kennemerland, behalve n keer?

De heer **Langendoen**:

Normaal is het zo... U zult dit vermoedelijk hebben vastgesteld. U zult alle informatie hebben doorgewandeld.

De **voorzitter**:

Dat heb ik niet zelf gedaan, maar ons is gebleken dat dit niet terug te vinden is. U zegt nu dat die man zo belangrijk is, terwijl u dinsdag nog zei dat die man volstrekt onbelangrijk was voor informatie, behalve over sappen over de hele wereld. U staat nu echter onder ede. U zult nu dus zeker de waarheid zeggen.

De heer **Langendoen**:

Als u een verkeerde indruk hebt van afgelopen dinsdag, wil ik even teruggaan. De aanleiding is een bepaald verdovende-middelentragect. Al na enkele maanden of enkele weken blijkt het niets te zijn en blijken wij er verder niets mee te kunnen. En dan is de man alleen maar belangrijk in het saptragect.

De **voorzitter**:

En welk jaar is deze meneer dan belangrijk in het verdovende-middelentragect?

De heer **Langendoen**:

Ik meen mij ter herinneren dat dat 1991 was.

De **voorzitter**:

Dat was in 1991. En gaat dat over niet Zuid-Amerika?

De heer **Langendoen**:

Dat gaat over niet Zuid-Amerika.

De **voorzitter**:

Dan gaat het over Marokko.

De heer **Langendoen**:

Dat schiet niet op, mijnheer Van Traa. Waarom niet? Ik probeer met alle mogelijke moeite voor elkaar te krijgen dat wij geen namen en landen noemen. U legt die echter zo op tafel. U hebt toestemming van die man; dat zijn uw woorden. Maar ik bevestig dit niet. Ik vind het moreel niet verantwoord om dit zo te doen.

De **voorzitter**:

Er wordt dan een tragect naar Marokko opgezet, ook met deze informant. Klopt dat?

De heer **Langendoen**:

U noemt het land, mijnheer Van Traa. Ik noem het absoluut niet.

De **voorzitter**:

U noemt het niet, maar u ontkent het ook niet.

De heer **Langendoen**:

Ik geef aan dat er op enig moment... Ik ontken het niet; dan krijgen wij weer het spelletje van ontkennen/niet bevestigen. Ik vind dat het niet kan wat u net gedaan hebt, namelijk het noemen van een land. Ik schat dat in als min of meer een doodsteek voor deze man. Het is gebeurd. Ik wil daar niet aan meewerken. Ik wil het niet bevestigen, noch ontkennen. Ik geef alleen aan dat wij op een verdovende-middelenlijn van buiten Europa met deze man zaken gedaan hebben.

De **voorzitter**:

Wilt u ervan op aankunnen dat de desbetreffende persoon ons daarvoor toestemming gegeven heeft en dat die ook volwassen is?

De heer **Langendoen**:

Mijnheer Van Traa, ik vraag mij af of deze man die u toestemming gegeven heeft, zich realiseert wat de gevolgen kunnen zijn van die toestemming om hier dit soort feiten over tafel te laten gaan. Ik heb daar grote vraagtekens bij.

De **voorzitter**:

Goed. De desbetreffende persoon heeft een bedrijfje in de limonade en de sap. Hij krijgt ook moeilijkheden met dat bedrijfje. Is u dat bekend?

De heer **Langendoen**:

Dat is mij achteraf gebleken.

De **voorzitter**:

Op een bepaald moment dreigt deze persoon in een rechtszaak die hij heeft, zijn rol ten behoeve van de politie in Haarlem bekend te maken. Is u dat toen bekend geworden?

De heer **Langendoen**:

Mijnheer Van Traa, ik wil niet vervelend doen, maar u legt zo maar alle gegevens op tafel die geheim zijn, gekwalificeerd zijn onder dubbel nul en die te maken hebben met het in stand houden van mensen die informant zijn geweest van de RCID Kennemerland. Zij zijn dusdanig gekwalificeerd, omdat zij gevaar inhouden. Het is de aaneenschakeling van feiten

waardoor mensen die toentertijd met hem gewerkt hebben, zullen zeggen: kijk, dat is hem; hebbes; ga je vanavond even mee, vriend? En dat wil ik niet op mijn geweten hebben.

De **voorzitter:**

U bent op de hoogte van de moeilijkheden die daarbij optreden. Op een bepaald moment wordt een nieuw bedrijfje in limonade, sap etcetera opgericht. Aan deze informant, deze persoon, werden toch ook om niet veel vruchtesappen afgezet?

De heer **Langendoen:**

Dat is juist.

De **voorzitter:**

Hoeveel vruchtesappen zijn dat ongeveer?

De heer **Langendoen:**

Tonnen.

De **voorzitter:**

Hoeveel tonnen?

De heer **Langendoen:**

Honderden tonnen.

De **voorzitter:**

Honderden tonnen. Kunt u dat nog preciezer zeggen?

De heer **Langendoen:**

Dat weet ik niet precies.

De **voorzitter:**

Dat weet u niet. Is het ook zo dat u eind november toestemming hebt gegeven om de persoonsnaam van een van de dekmantels, die firma's waar wij het over gehad hebben, te gebruiken voor het openen van een borgrekening voor het bedrijf van deze persoon?

De heer **Langendoen:**

Dat is juist.

De **voorzitter:**

Waarom hebt u dat gedaan?

De heer **Langendoen:**

Dat is gebeurd, omdat deze man een financieel probleem had. Hij had met zijn accountant of boekhouder in overleg met een bevriende bankrelatie een constructie bedacht. Hij had deze constructie helemaal in orde. Hij had alleen een niet-Nederlandse cover-naam nodig. En die hebben wij hem aangereikt. Daarmee was de continuïteit van zijn bedrijf verzekerd. Dat was het belang dat wij in de zaak hadden. Wij hadden er belang bij dat zijn bedrijf in stand bleef, omdat wij continu of zeer regelmatig vruchtesappen transporteerden naar zijn bedrijf.

De heer **De Graaf:**

En u wist hoe die constructie in elkaar zat en waarvoor hij die cover-naam nodig had?

De heer **Langendoen:**

Ja, dat heeft hij uitgelegd.

De heer **De Graaf:**

Was dat niet gewoon om een soort legale verantwoording te krijgen voor het geld dat hij verdiende met de door u aangeleverde sappen?

De heer **Langendoen:**

Dat zou kunnen.

De heer **De Graaf:**

Zou dat kunnen of was dat zo?

De heer **Langendoen:**

Dat was zo.

De heer **De Graaf:**

Werkte u door die cover-naam te geven dan eigenlijk niet mee aan het legaal maken van zwart geld?

De heer **Langendoen:**

U moet het zo zien, mijnheer De Graaf, wij waren pioniers in dit traject. Op meerdere momenten in het traject is er gemproviseerd. Dit was een moment waarop er gemproviseerd moest worden. Betrokkene heeft daarover nagedacht. Dit was in zijn visie de uitkomst om het bedrijf voort te kunnen zetten. Dus al improviserende hebben wij hieraan meegewerkt.

De heer **De Graaf:**

Ja, maar het gaat er even niet om wat die meneer zelf uitdacht. Het gaat erom dat u daaraan meewerkte. Mijn vraag is of u niet meewerkte aan iets waaraan u eigenlijk niet mee kon werken.

De heer **Langendoen:**

Daarom gaf ik ook aan dat er gedurende een traject continu gemproviseerd moet worden. Dit was op dat moment de enige uitweg om het bedrijf te continueren, zoals is aangegeven. En dan wordt daarover nagedacht en wordt die cover gegeven.

De **voorzitter:**

Wat was voor u het belang om dat bedrijf te continueren?

De heer **Langendoen:**

Dat wij onze vruchtesappen op een geruisloze manier kwijt konden.

De **voorzitter:**

Was er nog een ander belang bij?

De heer **Langendoen:**

Er was geen ander belang bij.

De **voorzitter:**

Van die rekening die geopend was met gebruik van uw cover-naam, dus de naam van die persoon waar wij het ongeveer een halfuur geleden over gehad hebben, hebben wij een stuk teruggevonden bij de bank van eind 1993. Klopt dat?

De heer **Langendoen:**

Ik weet niet wanneer het geheel is opgericht.

De **voorzitter:**

Wanneer hebt u toestemming gegeven voor het gebruik van die naam?

De heer **Langendoen:**

Ik zou het niet meer weten. Ik neem aan dat het november 1992 geweest moet zijn. U hebt het gehad over eind november 1992. Neen, dat kan niet. Het is eind 1993.

De heer **Rouvoet:**

Ik heb nog een vraagje over het belang dat u had bij het voortbestaan van dit bedrijf. Er waren voor u toch wel andere mogelijkheden om sap geruisloos te laten verdwijnen. Ik kan mij voorstellen dat u, als het om niet is, u menigeen kunt vinden die dat van u wil afnemen. U kunt het ook door het riool storten of anderszins.

De heer **Langendoen:**

Geruisloos laten verdwijnen is een grote moeilijkheid. Een van de facetten waarop de organisatie die bezig was met importeren van grote partijen cocaine, in IJmuiden gesneuveld is, is het op legale wijze kwijtraken van de vruchtesappen. U kunt zich voorstellen dat, als er ineens een wildvreemde in het traject met vaten met vruchtesappen aankomt bij legale firma's, er dan nogal wat bellen gaan rinkelen en dat er nogal wat autoriteiten worden ingeschakeld. Het geruisloos wegwerken is heel moeilijk, wat dit betreft.

De heer **Rouvoet:**

U zat vast aan deze fabrikant.

De heer **Langendoen:**

Dit was voor ons de mogelijkheid om het op deze wijze te doen. Storten in het riool hebben wij nooit overwogen. Dat lijkt ons niet juist.

De **voorzitter:**

Hebt u samen met de heer Van Vondel met de limonadefabrikant gebrainstormd over het idee om in Zuid-Amerika ook iets op te zetten?

De heer **Langendoen**:

Neen.

De **voorzitter**:

De heer Van Vondel zegt van wel, maar u zegt van niet.

De heer **Langendoen**:

Neen. Deze limonadefabrikant had het plan om zijn winsten aan het begin van het productieproces te vergroten door daar te gaan zitten en de grondstoffen in de landen van oorsprong te verwerken.

De **voorzitter**:

In eerdere verklaringen is er sprake van geweest dat de limonadefabrikant mogelijk ook gebruikt zou gaan worden, omdat men in Colombia met een tekort aan sap zat. Dit zou dan weer gebruikt kunnen worden om later eventueel de grote klapper herone in te verpakken. Daar hebt u toch wel eens over gesproken?

De heer **Langendoen**:

Daar is over gesproken. Voor alle duidelijkheid: daar is niet met de limonademeneer over gesproken. Dit is een gedachtenwisseling geweest tussen de heer Van Vondel en mij. Op enig moment doet zich aan de overzijde van de plas het probleem voor dat die voorraden deklading niet meer aanwezig zijn. Men heeft gewoon niet meer. En toen werd tussen de heer Van Vondel en mij het idee geboren om dat bedrijf van hem en datgene wat hij produceert, via een aantal constructies mogelijk in te zetten om zo omgang te krijgen.

De **voorzitter**:

Dan zegt u dus wel: wij hebben erover gesproken om dat bedrijf daar mogelijk voor te gebruiken.

De heer **Langendoen**:

Ja, maar ik beperk dat, in die zin dat ik daar met de heer Van Vondel over gesproken heb.

De **voorzitter**:

Tegelijkertijd gaat u zuster daar werken.

De heer **Langendoen**:

Ik weet niet of dat tegelijkertijd is gebeurd.

De **voorzitter**:

Werkte zij al in België voor die limonademan?

De heer **Langendoen**:

Zij is in oktober 1993 begonnen bij deze limonademan, met als doel om te worden ingezet in zijn bedrijf in Zuid-Amerika.

De **voorzitter**:

Is het dan niet een toevallige samenloop van drie omstandigheden? Ten eerste spreekt u met de heer Van Vondel over de mogelijkheid van het gebruik van dat bedrijf bij de toekomstige grote klapper met cocaine. Ten tweede wordt het mogelijk dat mijnheer de limonadefabrikant een bankrekening gebruikt op naam van de cover die u in Haarlem hebt. Ten derde gaat uw zuster die al in België bij dat bedrijf werkt, eventueel mee naar Zuid-Amerika. Is dat niet een merkwaardige samenloop van omstandigheden die ons erop moet duiden dat u dat bedrijfje eventueel wilt gebruiken?

De heer **Langendoen**:

Ik heb het al bij de recherche aangeduid: wij gooien gewoon alles in de hoge hoed; dan schudden wij; als wij dan goed kijken, kunnen wij de stukjes eruit halen op een manier die wij willen. Zoals u het zegt, moet het inderdaad wel toevallig zijn. Ik zeg echter nogmaals dat het eventueel inzetten van dat bedrijf in Zuid-Amerika en het gebruik maken van die drie spullen nooit verder zijn gekomen dan de brainstorming van de heer Van Vondel en mij. Voor de rest hadden wij er absoluut geen belang bij. Op enig moment heb ik mijn zuster bij deze sapman gintroducteerd, omdat zij Spaans spreekt, omdat zij weg wilde bij haar toenmalige firma en omdat zij zo een mooie kans kreeg om elders in de wereld in een Spaans sprekend land verder te gaan. Die dingen heb ik aan elkaar gekoppeld.

De **voorzitter**:

De limonademan zegt dat hij vanaf 1993 betalingen heeft gekregen via de heer Van Vondel. Hij zegt echter ook dat u hem betalingen hebt aangeboden.

De heer **Langendoen:**

Ik ben hier ook door de rijksrecherche over benaderd. Dit is absolute waanzin. Ik heb deze man nimmer geld gegeven. Er is ook niet, zoals door de rijksrecherche werd gesuggereerd, in mijn bijzijn geld over tafel gegaan naar deze man. Misschien mag ik hier nog iets bij vertellen, want heel Nederland zal dit niet begrijpen of in twijfel trekken. Ik heb begrepen dat dit verhalen van de rijksrecherche zijn. Deze zijn afkomstig van die man. Op enig ander moment worden informanten afgeschilderd als criminelen en onbetrouwbare figuren. Nu wordt er een hele lading aan gegeven in mijn ondervraging. Ik denk dat het goed is dat iedereen weet dat de verklaringen waar u mij mee gaat confronteren, afkomstig zijn van deze man.

De **voorzitter:**

U weet nog niet wat ik ga doen.

De heer **Langendoen:**

Misschien dat ik er te vroeg mee ben om dit op tafel te leggen, maar ik kan het maar vast gezegd hebben.

De **voorzitter:**

Ik wilde u vragen of u weet of de heer Van Vondel wel eens betalingen heeft gedaan aan deze man.

De heer **Langendoen:**

Zoals ik al zei, zijn er onder mijn leiding of in mijn bijzijn geen betalingen verricht door de heer Van Vondel aan deze man.

De **voorzitter:**

Weet u of de heer Van Vondel wel betalingen heeft gedaan aan deze man?

De heer **Langendoen:**

Daar hebben wij het afgelopen dinsdag uitgebreid over gehad. Dat is echter gebeurd op een moment dat de heer Van Vondel al weg was bij de politie. Het is dus niet onder mijn leiding gebeurd.

De **voorzitter:**

En daar hebt u nooit van geweten, zegt u?

De heer **Langendoen:**

Ik ben daarmee geconfronteerd door de rijksrecherche op, als ik het goed heb, donderdag of vrijdag een week geleden. Daarna is het verhoor door de rijksrecherche afgebroken en heb ik mij in verbinding gesteld met de heer Van Vondel. Toen heb ik het verhaal van hem gehoord.

De **voorzitter:**

Hebt u nooit meer met de heer Van Vondel over deze limonadefabrikant gesproken, nadat de heer Van Vondel de dienst verlaten had?

De heer **Langendoen:**

Ik heb na die tijd nog regelmatig met de heer Van Vondel gesproken, dus uiteraard ook over deze limonademan.

De **voorzitter:**

Precies. U zegt echter: ik heb daarbij nooit gesproken over geld dat betaald is.

De heer **Langendoen:**

Neen, wij hebben daar niet over geld gesproken.

De **voorzitter:**

Weet u dat heel zeker?

De heer **Langendoen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Weet u dat echt zeker?

De heer **Langendoen:**

Ja.

De **voorzitter:**

U hebt nooit met de heer Van Vondel gesproken over betalingen die gedaan zijn?

De heer **Langendoen:**

Ik heb daar vorige week met hem over gesproken naar aanleiding van de opmerking van de rijksrecherche dat er in het traject in 1995 gelden over tafel gegaan zijn. Daar ben ik mee geconfronteerd. En toen heb ik het verhaal van hem gehoord.

De **voorzitter:**

Wat hebt u toen gehoord?

De heer **Langendoen:**

Dat er inderdaad middels de heer Van Vondel bedragen geld naar de limonademan gegaan zijn.

De **voorzitter:**

Wij zullen dit nog verder vragen aan de heer Van Vondel. Ik wil u echter nog met een paar dingen confronteren. De heer Van Vondel heeft in dit jaar ook verschillende malen met de limonademan gesproken. Een van die gesprekken is opgenomen; dat weet u.

De heer **Langendoen:**

Dat heb ik van de rijksrecherche gehoord.

De **voorzitter:**

Ik wil u vragen hoe wij daarmee moeten rijmen de volgende dingen die alleen de heer Van Vondel zegt. De heer Van Vondel zegt hem: u bent info van Haarlem; voordat u iets aan de rijksrecherche zegt, moet u zeggen dat u eerst met de heer Langendoen zelf wilt praten. Heeft Van Vondel dat helemaal zelf bedacht?

De heer **Langendoen:**

Dat is correct.

De **voorzitter:**

Is het voor ons niet op zijn minst moeilijk om dat te geloven? U bent namelijk altijd samen opgetreden. U hebt samen gebrainstormd over het mogelijke gebruik van het bedrijfje. U moet samen ook gesproken hebben over de rol die uw zuster daar precies in speelde, hoe klein ook. Is het dan voor ons aannemelijk, om het zo dan maar te vragen, dat u daar nooit over gesproken heb met de heer Van Vondel? Ik doel dan niet op de verklaring van de limonademan, maar op de dingen die de heer Van Vondel zegt aan de limonademan. Ik heb trouwens nog meer dingen die ik u wil voorleggen.

De heer **Langendoen:**

U vindt het kennelijk niet aannemelijk.

De **voorzitter:**

Ik vraag het aan u.

De heer **Langendoen:**

U vraagt het aan mij. Ik heb daar met de heer Van Vondel niet over gesproken. Als de heer Van Vondel een gesprek voert met deze limonademan, dan voert hij dat helemaal op eigen titel. Ik heb begrepen dat deze gesprekken hebben plaatsgevonden na het moment waarop de heer Van Vondel de politiedienst verlaten heeft, zelfs in 1995.

De **voorzitter:**

U hebt in 1995, dacht ik, nog wel met de limonademan gesproken over een mogelijke afvloeiingsregeling voor uw zuster.

De heer **Langendoen:**

Dat klopt; daar hebben wij het over gehad.

De **voorzitter:**

Hebt u het verder...

De heer **Langendoen:**

Ik heb het niet over een afvloeiingsregeling gehad. Het was een heel onaangenaam gesprek. Mijnheer de limonadefabrikant vergat zijn financile verplichtingen ten opzichte van mijn zuster waar te maken. Er was domweg geen gulden meer in Zuid-Amerika. Omdat

ik mij hier toch verantwoordelijk voor voelde, omdat ik haar gentroduceerd had, heb ik een gesprek gehad met deze man, gewoon om hem te wijzen op zijn verantwoordelijkheid om zijn financile verplichtingen in de relatie werkgever/werknemer na te komen.

De **voorzitter:**

De heer Van Vondel zegt ook aan de limonademan: "hij zegt: niet op de loonlijst houden, maar afvoeren en een gouden handdruk geven." Die hij, bent u dat?

De heer **Langendoen:**

Ik, op de loonlijst?

De **voorzitter:**

Neen, hij zegt, sprekend over uw zuster: niet op de loonlijst houden, maar afvoeren en een gouden handdruk geven.

De heer **Langendoen:**

Dat zegt mij niets. U moet het zo zien...

De **voorzitter:**

Dat zegt u niets. Mag ik u nog n ding voorhouden? Misschien dat u dat ook niets zegt.

De heer **Langendoen:**

Er ontstaan in Zuid-Amerika heel grote problemen. Waarom? Omdat deze limonademan de hele wereld in de maling neemt en alleen maar vijanden maakt daar. Er ontstaat een klimaat waarin niet meer te opereren valt. En dan geeft mijn zuster aan dat zij weg wil. Zij heeft echter nog een aantal maanden salaris tegoed. En daar wijs ik deze man op.

De **voorzitter:**

Ja, maar ik vroeg u alleen maar wat u verder aan Van Vondel hebt en waar u over hebt gesproken. U hebt deze limonademan toch ook via Van Vondel weer ontmoet in 1995?

De heer **Langendoen:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

En toch hebt u al deze dingen die ik u vraag en die door Van Vondel aan de limonademan gezegd zijn, nooit met hem besproken?

De heer **Langendoen:**

Neen.

De **voorzitter:**

Nooit besproken?

De heer **Langendoen:**

Zoals ik al zei: nooit besproken.

De **voorzitter:**

Mag ik het nog n keer vragen? U hebt nooit met de heer Van Vondel betalingen die hij gedaan heeft, besproken. Dat kan toch bijna niet? Gezien uw hele geschiedenis en alles wat u samen gedaan hebt, gezien de grensverleggende methoden en gezien de rol die een bedrijf in Zuid-Amerika zou kunnen gaan spelen voor de sappen etcetera - dit is hier eerder verklaard, ook door uw hoofdcommissaris - kan dit toch niet. U moet mij uitleggen hoe dit kan. Het is uw woord dat u daar nooit verder over gesproken hebt, maar dat kan toch bijna niet.

De heer **Langendoen:**

Dat is uw mening.

De **voorzitter:**

Goed. Mag ik u nog n ding voorhouden? De heer Van Vondel zegt ook aan de desbetreffende limonademan: voor die tijd krijgt u Klaas te spreken; wij gaan met z'n drieën bespreken hoe wij dit verder doen. Dan zegt de limonademan: instrueren; ja sorry, wij gaan dat met z'n drieën bespreken; en u moet verder niets zeggen, voordat u met de heer Langendoen zelf hebt gesproken.

De heer **Langendoen:**

Mijnheer Van Traa, ik wil n ding zeggen over deze bandopnames. Ik heb begrepen op welke manier zij tot stand gekomen zijn. Het gaat kennelijk om telefoongesprekken die aan

de andere kant van de lijn, dus niet aan de kant van de heer Van Vondel, zijn opgenomen, al dan niet in combinatie met de rijksrecherche. Nu wordt er heel veel waarde aan gehecht. Het is prima wat er gebeurt. Ik heb hier ook gezien dat er een heel negatieve waarde wordt gehecht aan het opnemen van gesprekken en wat daarbij komt kijken. Nu worden zij alle waarheden. U weet echter net zo goed als ik dat, als ik een telefoongesprek met u ga voeren, ik u dingen kan laten vertellen die ik u wil laten vertellen. Ik kan op de band krijgen wat ik op de band wil hebben. Misschien lukt dat niet met punten en komma's, maar ik kan wel een gedeelte van een verhaal waar dingen in kunnen zitten, op de band krijgen.

De **voorzitter**:

Ik hoop niet dat u dit met mij zal lukken.

De heer **Langendoen**:

Ik zal het niet doen. Het is ook geen techniek die ik toepas. Ik neem geen gesprekken op.

De **voorzitter**:

U neemt geen gesprekken op. Die gesprekken zijn evenwel opgenomen met toestemming van een van de deelnemers, zoals dat heet.

De heer **Langendoen**:

Ja, maar dat was bij de heer Van der Putten ook het geval.

De **voorzitter**:

Hebt u er een verklaring voor dat de heer Van Vondel aan de limonademan zegt dat hij moet verdwijnen uit Europa? Anders zou hij opgeroepen worden voor de commissie-Van Traa en de rijksrecherche. Dit mocht echter nooit bekend worden.

De heer **Langendoen**:

Daar heb ik geen verklaring voor. Ik kan mij echter wel ongeveer indenken dat het heel vervelend is dat zulke verhalen over tafel gaan. Het is natuurlijk beter voor het geheel, mede gezien de lading die dit nu in de pers krijgt, dat dit soort verhalen hier niet en public over de tafel gaan. Daar zou ik mij dus wat bij kunnen voorstellen.

De **voorzitter**:

Heeft de heer Van Vondel u verteld van wie het geld afkomstig was dat Van Vondel betaald heeft aan de limonademan?

De heer **Langendoen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Van wie was dat afkomstig?

De heer **Langendoen**:

Van een persoon die wij ook afgelopen dinsdag hebben aangeduid met 0.1.

De **voorzitter**:

Van een van de informanten?

De heer **Langendoen**:

Dat is duidelijk.

De **voorzitter**:

Is het mogelijk dat informant 1 ook een belang heeft bij het blijven bestaan van dat bedrijf?

De heer **Langendoen**:

Ik heb begrepen dat het hier ging om een lening. Hij zal dus belang hebben bij het voortbestaan van het bedrijf, in die zin dat hij ooit zijn centen terug wil zien.

De **voorzitter**:

Dus een soort investering?

De heer **Langendoen**:

Zo wil ik het niet zien. U vraagt mij of hij belang zou kunnen hebben bij het voortbestaan van het bedrijf. Dan zeg ik: ja, in die zin dat hij zo meteen niet geconfronteerd wordt met een faillissement, maar dat hij ooit nog eens zijn lening terug zal zien op de een of andere manier.

De heer **De Graaf**:

Dat kan toch niet de reden zijn waarom de betrokken informant geld ter beschikking stelt voor iemand waar hij in beginsel niets mee te maken heeft.

De heer **Langendoen**:

Dit is een traject dat gelopen heeft tussen aan de ene kant de sapman en de heer Van Vondel en aan de andere kant de heer Van Vondel en de man die ik aanduid als nr. 1. De beweegredenen zult u dus aan de heer Van Vondel moeten vragen; ook de redenen waarom hij in deze zaak als intermediair is opgetreden.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik wel; dat zullen wij ook aan de heer Van Vondel vragen. De betrokken informant is echter een informant die u ook hebt gerund. U kent hem dus ook. Wat kunnen nu de beweegredenen van die informant zijn om geld ter beschikking te stellen om de limonademan te helpen in zijn economisch voortbestaan?

De heer **Langendoen**:

Misschien is het geen economisch belang, maar een veiligheidsbelang.

De heer **De Graaf**:

Een veiligheidsbelang? Dus die informant heeft er baat bij dat de betrokken limonadefabrikant niet het verhaal vertelt?

De heer **Langendoen**:

Ja, duidelijk.

De heer **De Graaf**:

Omdat anders de precieze rol rond sappen aan de orde zou komen? Als de heer Van Vondel naar u toe was gekomen met het verhaal dat de limonadefabrikant geld moest hebben, omdat hij anders misschien naar buiten zou gaan met het verhaal en dat u dit niet kon gebruiken, omdat dit niet in het belang van de veiligheid van de informant is, wat zou u daar dan mee hebben gedaan?

De heer **Langendoen**:

Ik zou daar in eerste instantie mee naar de heer Van den Berg, de plaatsvervangend korpschef, en de korpschef zijn gegaan. Ik zou het voorgelegd hebben. Ik heb achteraf begrepen dat de heer Van Vondel deze verantwoordelijkheid helemaal op eigen schouders heeft genomen, ook inschattende dat ik deze stappen zou kunnen zetten. En daar kan ik alleen maar grote waardering voor hebben.

De heer **De Graaf**:

U kunt daar alleen maar grote waardering voor hebben?

De heer **Langendoen**:

Ik kan daar alleen maar grote waardering voor hebben. Ik vind het niet slim, zoals het gegaan is. Ik kan er echter wel waardering voor hebben dat iemand in dit specifieke geval die verantwoordelijkheid op zijn schouders neemt met de beste bedoelingen, namelijk om de veiligheid van de bronnen waar wij mee gewerkt hebben, te verzekeren.

De **voorzitter**:

Ik wil u nog een feitelijke vraag stellen over het gebruik van de cover die u aan de limonademan hebt toegestaan. Hebt u later nog gecontroleerd wat daar verder mee gebeurd is, toen u wegging als CID-chef?

De heer **Langendoen**:

Neen, het enige wat er gebeurd is...

De **voorzitter**:

Waarom niet?

De heer **Langendoen**:

Om uw eerste vraag even af te maken: het enige wat wij gedaan hebben, is de cover ter beschikking stellen. Verder hebben wij ons daar helemaal niet mee bemoeid. Dat is allemaal binnen de bedrijfsvoering van de man zelf gegaan. Ik zou ook geen enkele reden of noodzaak zien om dat later nog een keer na te trekken.

De **voorzitter**:

Maar u bent toch wel verantwoordelijk voor het gebruik dat van die naam gemaakt wordt?

De heer **Langendoen**:

Het enige wat de bedoeling was, was om die naam te gebruiken om een tegenrekening te kunnen realiseren, met in de lijn een aantal mensen die daar mede hun toestemming voor hadden gegeven, zoals een bankdirecteur. Ik heb er nooit aan getwijfeld dat dit fout zou lopen.

De **voorzitter**:

U hebt er niet aan getwijfeld dat dit fout zou lopen?

De heer **Langendoen**:

Neen.

De **voorzitter**:

Wat zou er dan fout lopen?

De heer **Langendoen**:

Wat fout zou lopen, was - dat bleek later - dat hij niet aan zijn eigen centen kon komen.

De **voorzitter**:

Dat hij niet aan zijn eigen centen kan komen?

De heer **Langendoen**:

Het geld wordt weggezet op een tegenrekening. Dat gebeurt met een bevriende bankdirecteur. Alles is in kannen en kruiken; geen probleem. Alleen blijkt dan dat alles niet zo goed in kannen en kruiken is. Hij kan namelijk niet meer bij zijn eigen centen.

De **voorzitter**:

Hij kan niet meer bij zijn centen. Maar dan bent u er misschien voor nodig om wat met die borgrekening te kunnen doen, want die is met een fake-naam opgericht. Hebt u zich, toen u wegging, nog gebogen over het gebruik van die fake-naam en die fake-rekening?

De heer **Langendoen**:

Absoluut niet.

De **voorzitter**:

Waarom niet? Was dat dan niet uw verantwoordelijkheid?

De heer **Langendoen**:

Neen.

De **voorzitter**:

Nee? U geeft eerst een naam weg. Die naam geeft u weg in uw functie als CID-chef en ook in uw functie als runner van meneer de limonademan. En dan zegt u: nou, dan ga ik weg; wat zij ermee doen...

De heer **Langendoen**:

Ja, zo is het gegaan. Zo is het ook. Op welke manier moet ik dat gaan controleren? Dan moet ik naar de bank toe om allerlei dingen te controleren en dan blijkt dat er iets niet helemaal in de haak is. Dat wordt toch een gigantische puinhoop.

De heer **De Graaf**:

Als je de naam leent voor een tegenrekening, kan betrokkene er vervolgens niets mee. Als hij geld van die rekening wil opnemen, moet dat gedaan worden door degene wiens naam is verleend aan de tegenrekening. Als ik het goed begrijp, kun je er dus helemaal niets mee.

De heer **Langendoen**:

In principe wel. Als je een perfecte bankdirecteur hebt die het spelletje helemaal meespeelt, is er geen probleem; dan kun je doen en laten wat je wilt. Je hebt alleen een naam nodig.

De **voorzitter**:

Maar had u nog een verantwoordelijkheid om die naam als het ware mee terug te nemen, toen u wegging als CID-chef?

De heer **Langendoen**:

Ik vond van niet.

De **voorzitter**:

Hebt u deze man aan iemand anders overgedragen?

De heer **Langendoen**:

Welke man?

De **voorzitter**:
De limonademan.

De heer **Langendoen**:
Neen, die heb ik aan niemand overgedragen.

De **voorzitter**:
Hij werd toch door u gerund?

De heer **Langendoen**:
Deze man was afgebouwd.

De **voorzitter**:
Afgebouwd? Wanneer is die dan afgebouwd?

De heer **Langendoen**:
Hij is al een halfjaar of drie maanden voor mijn vertrek bij de RCID afgebouwd.

De **voorzitter**:
Afgebouwd?

De heer **Langendoen**:
U doet nu of het heel vreemd is, maar ik heb het u afgelopen dinsdag allemaal verteld. Ik heb u verteld dat hij afgebouwd was en wanneer hij afgebouwd was. Waarom zeg ik dat? Het kan bij de mensen misschien de indruk wekken dat er elke keer heel vreemde dingen over tafel komen. Ik heb het echter allemaal al een keer verteld.

De **voorzitter**:
Neen, er komen dingen over tafel waarbij veel omstandigheden toevallig bij elkaar komen.

De heer **Rouvoet**:
Ik heb nog een vraagje over het gebruik van die naam. U zei eerder op een vraag van mij dat u carte blanche had gekregen. Ik begrijp nu dat, als u weggaat, u die carte blanche achterlaat en dat u op dat moment niet terug moet naar de betrokkene om dit terug te geven, te regelen of hier afspraken over te maken met degene die aan uw bureau komt te zitten.

De heer **Langendoen**:
Neen.

De heer **Rouvoet**:
Die carte blanche blijft er liggen en er kan van alles mee gedaan worden, zonder dat u daar zicht op hebt en daar verantwoordelijkheid voor draagt.

De heer **Langendoen**:
Ja.

De heer **Rabbae**:
Moeten wij het zo zien dat die limonademan, terwijl hij volgens u al afgebouwd is, nog steeds gebruik mag maken van die cover?

De heer **Langendoen**:
Ja. Op het moment dat je die cover geeft, accepteer je dat er voor lange tijd van die cover gebruik wordt gemaakt. Dus ook al ga je weg en vraag je je af hoe het met die cover gaat, dan nog kan je die cover niet weghalen. Als je een cover geeft, loopt die zolang er bedrijfsmatig mee geopereerd wordt.

De **voorzitter**:
Hebt u, toen u wegging als CID-chef, aan deze man verklaard dat er verder geen banden meer waren met Haarlem?

De heer **Langendoen**:
Ja.

De **voorzitter**:
Hebt u dat op schrift gezet?

De heer **Langendoen**:
Mijnheer Van Traa, dat gaat niet op schrift. Er wordt geen verklaring of contract gemaakt, althans niet in die tijd. Nu zal dat zeker wel gedaan worden. Op het moment dat een

informant aankomt, zal hem een X aantal punten worden voorgelegd in verband met datgene wat er kan gebeuren. Op het moment dat hij weggaat, wordt zo'n contract netjes...

De **voorzitter**:

Waarom is het feit dat die man is afgebouwd, nooit gemeld aan de heer Barendrecht of de heer Dros? Toen zij met deze man werden geconfronteerd, hebt u gezegd dat dit niet meer belangrijk was en dat dit een klein piepeltje was.

De heer **Langendoen**:

Wij hebben geen enkele informant bij de heer Barendrecht aangemeld, dus ook deze man niet. Wij hebben hem dus ook niet afgemeld.

De **voorzitter**:

Neen, u hebt er nooit n aangemeld. De heer Barendrecht krijgt echter ook met deze man te maken; dat weet u. Daar hebben wij in het vorige verhoor ook al over gesproken. De heer Barendrecht was hoofd van de landelijke CID, bij de CRI. Daar hebt u nooit verteld dat het ten eerste een heel belangrijke informant geweest was en dat hij ten tweede afgebouwd was.

De heer **Langendoen**:

Ik heb in een gesprek bij de CRI met de heer Barendrecht en nog iemand - ik weet niet meer precies wie dat was - verteld dat het een heel belangrijke informant van ons was in het Delta-traject, maar dat het over was.

De **voorzitter**:

U zegt dat u verteld hebt dat het een heel belangrijke informant in het Delta-traject was?

De heer **Langendoen**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

In het Delta-traject. Was Marokko daarbij deel van het Delta-traject?

De heer **Langendoen**:

Ik geloof dat u nu een aantal dingen door elkaar haalt.

De **voorzitter**:

Ik geloof het ook. Wij zullen nog aan de heer Barendrecht vragen hoe dit zit.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Langendoen, ik wil u vragen hoe professioneel het nu allemaal is geweest. Ik heb het dan over de limonadefabrikant, een informant. Uw toenmalige college de heer Van Vondel gaat hier zelf mee op vakantie, terwijl u hem dat hebt afgeraden. Dat was middenin zijn informantenperiode. Uw zus gaat bij hem werken. Dat lijkt mij toch niet echt meer een scheiding tussen zakelijke en priv-aangelegenheden. Kunt u dat nog professioneel noemen van u zelf en van uw collega?

De heer **Langendoen**:

Zoals ik in het begin al zei, denk ik dat wij zeer professioneel hebben gewerkt. Wij hebben echter ook een aantal fouten gemaakt. En dat steek ik niet onder stoelen of banken. Er is een aantal dingen gebeurd waarvan ik eind 1995 zeg: dat had nooit zo gemoeten; dat had anders gemoeten. Dat is echter gebeurd in een tijd dat er met een nieuwe opsporingsmethode gewerkt werd en dat daarmee gepionierd werd. En dan worden er fouten gemaakt. Die fouten hebben wij uiteraard gemaakt.

De heer **De Graaf**:

Dat vroeg ik niet. Ik vroeg hoe professioneel het eigenlijk is.

De heer **Langendoen**:

Als je de context van de hele opsporingsmethodiek bekijkt, dan blijf ik erbij dat die heel professioneel is. Anders was er niet zo'n stroom informatie...

De heer **De Graaf**:

Ik heb het over de dingen die ik noemde.

De heer **Langendoen**:

Jawel, maar het sapgebeuren was een schakeltje, een onderdeel, van de hele methode.

De heer **De Graaf**:

Een belangrijk onderdeel, want u moest ergens met het spul heen. Daar hebt u het over gehad.

De heer **Langendoen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Hoe kan het dan toch zijn - dat is een vraag die ik niet kan beantwoorden, maar u hopelijk wel - dat het zakelijke belang dat u erbij heeft om het sap te kunnen afvoeren, wordt vermengd met priv-belangen van een zus die werk nodig heeft, en met een vakantie van de heer Van Vondel? Dat is toch niet professioneel.

De heer **Langendoen**:

Neen, maar als ik het mij goed herinner, was die vakantie van de heer Van Vondel nog voor het zogenaamde Delta-traject.

De heer **De Graaf**:

Maar al middenin de informantenperiode van de limonadefabrikant.

De heer **Langendoen**:

Wat ik graag boven tafel wil hebben - daarom geef ik hier ook antwoord op - is dat het hele traject in mijn ogen heel professioneel is gegaan. Er zijn alleen enkele dingen gebeurd die eigenlijk niet hadden mogen gebeuren. Het introduceren van mijn zuster bij deze man is een stommitieit geweest, in die zin dat ik dit nooit had moeten doen. Dat kan ik zonder meer toegeven. En u hebt het over de reis die de heer Van Vondel naar Marokko maakt. Ik heb gezegd: dat gebeurt niet in de dienst; ik raad het af; dat moet je niet doen. Hij is daar echter helemaal priv wel naar toe gegaan.

De **voorzitter**:

Mijnheer Langendoen, ik wil nog n punt ophelderen en dan stoppen wij ermee. U zegt: na Marokko wordt hij een zeer belangrijke informant in het Delta-traject. Waarom is deze man niet terug te vinden bij alle informanten die mogelijk bij het Delta-traject betrokken zijn?

De heer **Langendoen**:

Het antwoord daarop is dat de informanten die daarbij betrokken waren, aan de voorkant van het traject zaten. Die zijn dus terug te vinden in de administratie.

De **voorzitter**:

Waarom is er geen enkele mutatie terug te vinden van deze informant?

De heer **Langendoen**:

Er zijn er zat in het systeem. Er zitten zat formulieren van deze man in het systeem.

De **voorzitter**:

Er zijn zat formulieren van deze man in het systeem?

De heer **Langendoen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Onder welke naam staan die dan?

De heer **Langendoen**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Weet u onder welke codenaam dat gebeurde? Kunt u dat misschien op een briefje schrijven?

De heer **Langendoen**:

Dat weet ik niet. Als ik de administratie kan raadplegen, kan ik u dat allemaal...

De **voorzitter**:

Welke rol speelde deze man dan in het Delta-traject? Speelde hij een rol aan de voorkant, de achterkant, de bovenkant of de onderkant?

De heer **Langendoen**:

Van al die kanten die u noemt, blijft alleen de achterkant over. Daar speelde hij een rol.

De heer **De Graaf**:

Hij was toch helemaal geen informant; hij verwerkte alleen maar sappen die u liet afleveren.

De heer **Langendoen:**

Hij was een informant in de aanloopfase. Hij gaf informatie, ook criminele informatie, over het traject. Hij bleef informant.

De **voorzitter:**

Dat begrijp ik in het licht van datgene wat wij eerder over tafel kregen over Marokko etcetera. Ik begrijp dat echter niet in het licht van Delta.

De heer **Langendoen:**

Hij is informant en in dat stadium is hij informant gebleven.

De **voorzitter:**

Of vertelde hij u in algemene zin veel over sap en over hoe het in de wereld gaat, met dan de mogelijkheid om dit te gebruiken? Was dat niet de belangrijkste vorm?

De heer **Langendoen:**

Dat deed hij ook; dat heb ik u al gezegd.

De **voorzitter:**

Kunt u ons dan... Voor mijn part schrijft u het op een briefje, omdat u dit niet in het openbaar wilt zeggen. Schrijft u maar op een briefje wat voor belangrijke rol hij dan had in het Delta-traject.

De heer **Langendoen:**

Zoals ik al zei: aan de achterkant.

De **voorzitter:**

De achterkant?

De heer **Langendoen:**

Ja, de sappen. Het is van wezenlijk belang dat wij die sappen kwijtraken.

De **voorzitter:**

Maar wat heeft dat te maken met een belangrijke informantenrol?

De heer **Langendoen:**

Later in het traject maken wij gebruik van de know-how van deze man om een bepaald gedeelte in een deeltraject te kunnen realiseren.

De **voorzitter:**

Om een bepaald gedeelte in een deeltraject te realiseren. Om die dingen beter in het sap te verpakken of om wat te doen?

De heer **Langendoen:**

Neen, niet om het te verpakken, want dat was al bekend. Het was noodzakelijk om bepaalde know-how te hebben om een bepaald essentieel gedeelte van het traject goed te kunnen beindigen. Daarvoor is know-how nodig over hoe het gaat met vruchtesappen.

De **voorzitter:**

Met bevroren en dat soort dingen?

De heer **Langendoen:**

Onder andere.

De **voorzitter:**

Ok, dus in het productieproces van limonade en sap.

De heer **Langendoen:**

Juist.

De heer **Rouvoet:**

Dat betekent dat deze informant in het Delta-traject geen informatie leverde over drugslijnen of criminele organisaties, maar louter zijn deskundigheid op het sappegebied.

De heer **Langendoen:**

Dat is juist.

De heer **Rouvoet:**

Dat wilde u daarmee zeggen?

De heer **Langendoen:**

Dat is juist.

De **voorzitter**:
En dat het brainstormen over zijn toekomstige rol nooit met hem zelf is gebeurd?

De heer **Langendoen**:
Ook dat is juist.

De **voorzitter**:
Maar er is met hem toch wel, ook gedrien, gesproken over het opzetten van zijn bedrijf in Zuid-Amerika en de consequenties daarvan?

De heer **Langendoen**:
Neen, hij heeft ons op enig moment genformeerd dat hij dat van plan was en dat hij...

De **voorzitter**:
En u ontkent dat er toen sprake is geweest, direct of indirect, van enige betaling?

De heer **Langendoen**:
Dat ontken ik.

De **voorzitter**:
Dat ontkent u?

De heer **Langendoen**:
Ten stelligste.

De **voorzitter**:
Was uw zuster voor een bepaald gedeelte mede-eigenaar van dat bedrijfje?

De heer **Langendoen**:
Niet dat mij bekend is.

De **voorzitter**:
Maar het kan wel?

De heer **Langendoen**:
Ja.

De **voorzitter**:
Maar u weet het niet?

De heer **Langendoen**:
Neen, ik weet het niet.

De **voorzitter**:
U weet wel van de salarissituatie van uw zuster?

De heer **Langendoen**:
Daar weet ik ook niets van. Ik word op enig moment aan mijn jasje getrokken met de vraag of ik eens contact wilde opnemen, omdat er wat dingen fout gingen. En dan kom ik in het geweer.

De heer **Koekkoek**:
Ik heb nog twee vragen. Welke rol heeft de sapman gespeeld in Zuid-Amerika als informant?

De heer **Langendoen**:
Geen.

De heer **Koekkoek**:
Is er sprake van een traject van Van Vondel, de informant en sapman, los van de CID Kennemerland?

De heer **Langendoen**:
Voordat ik hier een goed antwoord op kan geven, moet u er iets duidelijker over zijn wat u bedoelt met een traject.

De heer **Koekkoek**:
Aan de orde is gekomen dat de heer Van Vondel na beindiging van zijn diensttijd bij de CID Kennemerland een bepaalde rol heeft gespeeld, contact heeft gehad met de informant en contact heeft gehad met degene die wij sapman noemen. Vandaar mijn vraag of er sprake kan zijn van een traject tussen Van Vondel, de informant en sapman, los van de CID Kennemerland.

De heer **Langendoen**:

Als u het over een traject hebt, neem ik aan dat u het over een verdovende-middelentraject hebt.

De heer **Koekkoek**:

Bijvoorbeeld.

De heer **Langendoen**:

Daar wil ik niet in geloven. Absoluut niet.

De heer **Koekkoek**:

Daar is geen aanwijzing voor?

De heer **Langendoen**:

Neen, absoluut niet.

De **voorzitter**:

Mijnheer Langendoen, er was een bepaald punt dat u nog voor ons wilde ophelderen, maar niet in het openbaar. Dat ging over de rol van de cover waar wij over gesproken hebben, en de cover-bedrijven in de methodiek. Wij zien dit nog graag van u. Ik wil u ook nog vragen of u, indien u nog met de rijksrecherche spreekt, dan wilt overwegen of u zich eventueel meer kunt herinneren over de precieze aard van de samenwerking tussen u als chef van de CID en later, in ieder geval nog als politieman, en het bedoelde limonadebedrijf. Dat zou, denk ik, ons oordeel vergemakkelijken.

De heer **Langendoen**:

Ik ben daar al geweest. Ik ben nog steeds met de rijksrecherche in gesprek. Die gesprekken gaan dus automatisch verder. De resultaten daarvan krijgt u.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Sluiting 11.47 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 77**

2 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 2 november 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer J. van Vondel

Zie ook: Eerste verhoor de heer J. van Vondel (red.)

Aanvang 12.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer Van Vondel. Wij hebben de verdere gegevens van de heer Van Vondel kunnen verifiëren. Ik vraag u op te staan voor het afleggen van de belofte. Mijnheer Van Vondel, de door u af te leggen belofte luidt: ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer Van Vondel:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Van Vondel, wij hebben de vorige keer niet alles met u kunnen doornemen. Zoals u weet hebben wij verder ook de rol van de CID-Kennemerland onderzocht. We zijn natuurlijk ook op uw rol gestoten, ook nadat u de politie heeft verlaten. We stellen het bijzonder op prijs dat u wederom bereid bent te verschijnen. We hebben ook dinsdag verder met u kunnen spreken naar aanleiding van wat we toen ook weer wisten. Mag ik met een klein puntje beginnen? In het verhoor met de heer Langendoen heb ik gerefereerd aan een vier maal vier uit 1991 met een bepaalde informant. Daarbij staat: transactie, hij mag opbrengst behouden, hij moet alleen de kosten aan de CID betalen. Ik dacht dat dat in september 1991 was. Uw naam staat daarbij. Kunt u zich daar iets van herinneren?

De heer Van Vondel:

Ik heb daar ondertussen al over nagedacht. Ik heb dit ook gevolgd op de televisie, maar ik kan mij dat geval niet voor de geest halen.

De voorzitter:

Zou dat een container kunnen zijn?

De heer Van Vondel:

De Delta-methode is pas gestart in 1992. Daarvoor is er niet iets vergelijkbaars gepasseerd. Ik kan mij dat geval niet herinneren.

De voorzitter:

Zou er iets anders in hebben kunnen zitten?

De heer Van Vondel:

Het spijt mij. Ik kan het mij niet voor de geest halen.

De voorzitter:

Kunt u zich ook niet voor de geest halen of informanten ook al eerder in staat waren "partijen binnen te trekken"?

De heer Van Vondel:

Nee. Ik kan mij dat niet voorstellen. Ik kan mij dat ook niet herinneren.

De voorzitter:

Mijnheer Van Vondel, ik wil allereerst met u spreken over de rol die u heeft gehad als runner in trajecten die wij ook vandaag hebben besproken. Rude u ook vaak alleen?

De heer **Van Vondel**:

Nee.

De **voorzitter**:

Maar u sprak wel alleen met informanten?

De heer **Van Vondel**:

Ja, maar dat was dan door de telefoon, nooit in persoon.

De **voorzitter**:

Laten wij nu uw bemoeienis met de limonademan eens bij de kop nemen. Wanneer begint deze?

De heer **Van Vondel**:

Ik denk eind 1991.

De **voorzitter**:

Eind 1991. Wordt hij dan ingeschreven als informant?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Met wie heeft u hem gerund?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb hem gerund met twee andere medewerkers van de CID-Kennemerland.

De **voorzitter**:

Te weten...?

De heer **Van Vondel**:

Klaas Langendoen en nog een andere medewerker.

De **voorzitter**:

Wie?

De heer **Van Vondel**:

Een andere medewerker. Ik wil liever zijn naam niet noemen. Een andere medewerker van de RCID-Kennemerland. Een runner, een politieman.

De heer **De Graaf**:

Dat is toch gewoon een politieman? U kunt dan zijn naam toch wel noemen?

De heer **Van Vondel**:

Ja, maar er worden zoveel namen genoemd.

De heer **De Graaf**:

U staat hier voor de parlementaire enquêtecommissie. U kunt gewoon die naam noemen.

De heer **Van Vondel**:

Dan wordt die naam in het openbaar ook bekend. Ik doe dat liever niet.

De heer **De Graaf**:

Levert dat gevaar op?

De heer **Van Vondel**:

Dat heeft niets met de gevarenssector te maken. Maar als deze naam hier in het openbaar genoemd wordt, dan wordt deze naam aan hem gekoppeld. Ik doe dat liever niet. Ik wil u de naam wel geven. Ik zal hem voor u opschrijven, maar ik noem hem liever niet in het openbaar.

De heer **De Graaf**:

Tenzij de voorzitter zegt dat het niet mag, wil ik u de naam vragen van uw collega-runner.

De heer **Van Vondel**:

Zal ik de naam voor u opschrijven?

De heer **De Graaf**:

Nee, ik wil dat u die naam gewoon noemt in dit gesprek.

De heer **Van Vondel**:

Mijnheer de voorzitter, vindt u dat echt noodzakelijk?

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Vondel, ik denk dat het goed is dat u de vraag van de heer De Graaf beantwoordt.

De heer **Van Vondel**:
Dat is collega Van Tol.

De **voorzitter**:
We hebben het zoven gehad over het zogenaamde Marokko-traject. Bent u daar de belangrijkste... nee, laat ik het anders vragen. Waarom ging u die man runnen? Waar had hij informatie over?

De heer **Van Vondel**:
Hij had informatie over een drugslijn, een softdrugslijn.

De **voorzitter**:
Wat wij hier nu hebben aangeduid als het Marokko-traject.

De heer **Van Vondel**:
Dat zijn uw woorden. Ik kan daar niet bevestigend op antwoorden.

De **voorzitter**:
Een softdrugslijn, in ieder geval niet uit Zuid-Amerika.

De heer **Van Vondel**:
Nee. Niet uit Zuid-Amerika.

De **voorzitter**:
En buiten Europa.

De heer **Van Vondel**:
Buiten Europa.

De **voorzitter**:
Laten we het daar dan op houden. Toen kwam dus aan de orde dat de limonademan in dat land limonade-extracten ging kopen en dat hij dat samen deed met een mijnheer die daar ook in de drugswereld zat? Dat wist u toch ook?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De **voorzitter**:
Bent u toen ook mee geweest met deze limonademan?

De heer **Van Vondel**:
Ja, dat klopt.

De **voorzitter**:
Deed u dat als runner?

De heer **Van Vondel**:
Nee, dat deed ik niet als runner.

De **voorzitter**:
Hoe deed u dat dan?

De heer **Van Vondel**:
Dat deed ik priv.

De **voorzitter**:
Daarna krijgt deze limonademan moeilijkheden met een andere mijnheer die eigenaar is van het limonadeverwerkingsbedrijf waar hij ook werkt.

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De **voorzitter**:
Er komt een proces. Op een bepaald moment dreigt de limonademan om opening van zaken te geven en te zeggen dat hij werkt voor de politie Haarlem.

De heer **Van Vondel**:
Ik heb hem ten zeerste ontraden om dat te doen.

De **voorzitter**:
Ja. Heeft u hem toen ook iets toegezegd?

De heer **Van Vondel**:

Nee.

De **voorzitter**:
Heeft u hem niet toegezegd: wij zullen je verder helpen?

De heer **Van Vondel**:
Nee.

De **voorzitter**:
U heeft hem dat ontraden. Wat heeft u daar toen bij gezegd?

De heer **Van Vondel**:
Dat het voor zijn persoonlijke veiligheid bijzonder gevaarlijk zou kunnen zijn, als hij dat zou doen, omdat ik wist dat de mensen van de organisatie waar hij informatie over gaf niet de eerste de beste waren. Ik heb hem dus geadviseerd en geestelijk ondersteund daarin.
That's it.

De heer **De Graaf**:
Is deze limonadefabrikant een persoonlijke kennis van u?

De heer **Van Vondel**:
Nee.

De heer **De Graaf**:
Maar u bent niet als runner maar als priv-persoon met hem naar het betrokken land gegaan?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Was dat een vakantiereisje voor u?

De heer **Van Vondel**:
Dat was voor mij een vakantiereis. Maar ik wil even iets verduidelijken. Deze informant was geen crimineel.

De heer **De Graaf**:
Dat heb ik tot dusverre ook niet beweerd.

De heer **Van Vondel**:
Ik wil dat even aangeven naar aanleiding van de vraag naar de relatie met deze man. Ik zag deze man dus iets anders dan als een crimineel.

De heer **De Graaf**:
Maar u zegt dat het geen persoonlijke kennis is. Hoe moet ik dat dan zien? Waarom gaat u dan met hem op vakantie?

De heer **Van Vondel**:
Hij wist heel veel over dat land. Ik was bijzonder genteresseerd in dat land. In die situatie, die sfeer moet u dat zien. Het was voor mij een mooie kans om daarheen te gaan en iets te horen over het land en de taalproblematiek. Daarom heb ik die beslissing toen genomen.

De heer **De Graaf**:
Ik heb ook aan de heer Langendoen gevraagd of zoiets professioneel is. Vindt u het professioneel? Iemand die u runt en met wie u vervolgens op vakantie gaat?

De heer **Van Vondel**:
Achteraf gezien vind ik dat niet professioneel.

De heer **De Graaf**:
Was u toen u in dat land was alleen genteresseerd in de toeristische attracties waar de betrokken limonadefabrikant veel van wist? Of was u, omdat u ongetwijfeld na vijf uur ook met uw werk bezig bent, ook wel genteresseerd in hoe dat nu precies ging met die saptrajecten?

De heer **Van Vondel**:
Ik heb mijn ogen niet gesloten daar.

De heer **De Graaf**:
Was het uw voornaamste doel om eens te kijken hoe het allemaal ging?

De heer **Van Vondel**:

Nee. Mijn voornaamste doel was het land op zich. De rest is voor mij bijzaak geweest.

De heer **Rabbae**:
Waarom was de heer Langendoen ertegen dat u dat land ging verkennen in uw werktijd?

De heer **Van Vondel**:
Hij vond het niet verstandig. De heer De Graaf heeft mij net de vraag gesteld of het professioneel was. Achteraf bezien is het dus niet professioneel geweest. Hij heeft gelijk gehad. Ik had het niet moeten doen.

De heer **Rabbae**:
Dus ook in uw vakantietijd was het niet professioneel dat u naar Marokko ging om het land gewoon te leren kennen?

De heer **Van Vondel**:
U trekt de dingen uit elkaar. Net is de vraag gesteld of het achteraf bezien professioneel was om met een informant naar het buitenland op een vakantiereis te gaan. Ik heb gezegd dat het achteraf bezien niet professioneel geweest is.

De heer **Rabbae**:
Hebt u die vakantiereis bekostigd?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **Rabbae**:
Uit welke pot?

De heer **Van Vondel**:
Uit mijn eigen pot.

De **voorzitter**:
De limonademan vertelt ons dat hij ook door u is vrijgehouden. Is dat zo?

De heer **Van Vondel**:
Vrijgehouden?

De **voorzitter**:
Ja, dat heeft hij ons verteld.

De heer **Van Vondel**:
Dat is grote onzin. Als wij 's avonds gezellig een borreltje dronken heb ik hem echt wel een keer getrakteerd, maar ik heb hem absoluut niet vrijgehouden.

De **voorzitter**:
Heeft u later ook genoteerd wat u daar professioneel gezien heeft, hoe men daar eventueel omging met transporten etcetera?

De heer **Van Vondel**:
Ik heb dingen gezien. Hij heeft mij een heleboel dingen verteld. Datgene wat hij mij verteld heeft, heb ik vastgelegd.

De **voorzitter**:
We spreken nu over 1992. De heer Langendoen heeft gezegd dat de man daarna ook een belangrijke informant wordt in het Delta-traject.

De heer **Van Vondel**:
U zegt: een informant.

De **voorzitter**:
Dat zei de heer Langendoen tegen ons.

De heer **Van Vondel**:
Ik vind het een schakel in het Delta-traject. Ik vind het geen informant in het Delta-traject.

De **voorzitter**:
Een informant is natuurlijk ook gewoon een woord. Iemand die je hebt ingeschreven, iemand die je runt, iemand van wie die informatie komt. Of was het voor u geen informant meer?

De heer **Van Vondel**:
In de start is die man onze informant geweest. Later is hij een schakel geweest in het Delta-traject, geen informant.

De **voorzitter:**

Dus wat de heer Langendoen zei en wat u zegt, loopt daar iets uit elkaar?

De heer **Van Vondel:**

Ja, ik zie dat iets anders. Een informant verstrekt criminele informatie, informatie waar de politie iets mee kan doen in criminele zin bij het oplossen van zaken. Zo heb ik hem dus later niet meer gezien.

De **voorzitter:**

Nadat die rechtszaak met die andere mijnheer, waarbij het ook ging om de voortzetting van het bedrijf, is afgelopen kan de limonademan een eigen bedrijf starten. Is hij daarbij door u geholpen?

De heer **Van Vondel:**

Hij is door mij niet geholpen.

De **voorzitter:**

Heeft u hem daarvoor geld ter beschikking gesteld of kunnen stellen?

De heer **Van Vondel:**

Nee. Ik heb hem alleen mentaal ondersteund.

De **voorzitter:**

Hij verklaart namelijk dat hij door middel van u veel geld heeft gekregen. We komen nog terug op de periode 1994/1995 nadat u de politie verlaten heeft. Ik heb het nu over de tijd dat u nog bij de politie werkte, laten we zeggen in ieder geval tot 1 augustus 1994. Heeft u hem toen geld overhandigd/doen toekomen?

De heer **Van Vondel:**

In mijn politietijd heeft deze man van mij geen geld gehad.

De **voorzitter:**

We komen nog terug op wat er daarna gebeurd is. Ik wil u nu vragen wat er precies gebeurde eind 1993. Het gaat om de drie feiten die ik ook met de heer Langendoen heb besproken. Om te beginnen het aanbieden van een cover van uw CID aan hem om een rekening te openen. Bent u erbij geweest dat dat gebeurde?

De heer **Van Vondel:**

Ja, daar was ik bij.

De **voorzitter:**

Wat was het doel daarvan?

De heer **Van Vondel:**

Het doel? De man had met de produkten die hij van ons had gekregen, gelden verdiend. Die produkten had hij dus voor niets gekregen. Dat is allemaal niet via officiele weg gegaan. Hij zat met gelden, die hij dus niet kon gebruiken. Hij had een bevriende bankrelatie. Hij kwam met een plan om een rekening te openen, waarvoor hij een cover nodig had. Op die rekening kon hij een tegenrekening openen, zeg maar een lening waarmee hij zijn bedrijf verder zou kunnen exploiteren.

De **voorzitter:**

Waarom heeft u hem die cover gegeven?

De heer **Van Vondel:**

Wij hebben hem die cover gegeven omdat het voor de voortzetting van het traject dat wij liepen op dat moment, het Delta-traject, noodzakelijk was dat de zaak in stand bleef, zodat wij onze produkten kwijt konden.

De **voorzitter:**

Dat wil zeggen dat u dus sap kon afvoeren?

De heer **Van Vondel:**

Wij konden onze produkten daardoor afvoeren.

De **voorzitter:**

U kon de produkten afvoeren. Betaalde de man u voor die produkten?

De heer **Van Vondel:**

Nee, hij betaalde ons niet voor die produkten. Voor ons stond voorop dat de produkten op een doelmatige en onzichtbare manier verdwenen.

De heer **De Graaf**:

Nog even een vraag over die cover. Hoe gaat dat dan precies in zijn werk? U of de heer Langendoen en u gaven aan de betrokkene een naam, personalia die bij die naam hoorden en dat is het dan? Of heeft u meer moeten doen om die cover te verstrekken?

De heer **Van Vondel**:

De naam is verstrekt en er zijn enige handelingen gepleegd om de zaak administratief te verantwoorden.

De heer **De Graaf**:

Hoe dan?

De heer **Van Vondel**:

Door het plaatsen van een handtekening.

De heer **De Graaf**:

Door wie?

De heer **Van Vondel**:

Door mij.

De heer **De Graaf**:

U heeft als ware u de fake-naam die erop stond uw handtekening gezet?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb die handtekening gezet.

De **voorzitter**:

Waarom heeft de heer Langendoen dat niet gedaan?

De heer **Van Vondel**:

En handtekening volstond.

De **voorzitter**:

Maar wie was er nu verantwoordelijk voor? Dat was hij toch? Hij was er toch ook bij?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb die handtekening gezet.

De **voorzitter**:

Als u dat moment terughaaft, herinnert u zich dan nog of er nog over is gesproken: wie doet dat nu?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb die papieren meegenomen en ik heb daar een handtekening onder gezet.

De heer **De Graaf**:

Dan heeft u dus eigenlijk onder een andere naam die rekening geopend? Daar komt het in wezen op neer.

De heer **Van Vondel**:

Hij had de relatie met de bankdirecteur. Hij kon dat vlot voor elkaar krijgen.

De heer **De Graaf**:

Dat vroeg ik niet. U heeft dus in wezen onder een andere naam van een bestaand iemand die daar, als ik mijnheer Langendoen goed heb begrepen, niets van wist een rekening geopend bij een Belgische bank.

De heer **Van Vondel**:

Ja, in feite heb ik die rekening geopend.

De heer **De Graaf**:

Daar stortte vervolgens de limonadefabrikant zijn - ik kan niet anders constateren - zwarte geld op?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De heer **Vos**:

Heeft u daarbij overwogen dat u mogelijk valsheid in geschrifte gepleegd hebt, doordat u zo bewust die valse naam gebruikt hebt?

De heer **Van Vondel**:

Het was absoluut noodzakelijk dat dat traject in stand bleef. Ik heb er niet echt zo specifiek over nagedacht. We hebben toen in de uitvoering van dit traject de beslissing genomen om dit zo te doen, zodat de voortgang gewaarborgd bleef.

De heer **Vos**:

En wist de officier van justitie hiervan?

De heer **Van Vondel**:

Nee, hij wist hier niet van.

De heer **Koekkoek**:

U zei dat deze informant geen crimineel was. Maar hij zat wel met geld waar hij niet aan kon, zwart geld. Hoe rijmt u een en ander met elkaar?

De heer **Van Vondel**:

Hij kreeg dat zwarte geld in handen doordat hij met ons samenwerkte in dat Delta-project. Het was geen strafbare handeling die hij dus bewust pleegde. Ik wil hem daarom dus absoluut niet gaan kwalificeren als crimineel.

De heer **Koekkoek**:

Hij zat niet al tevoren met dat zwarte geld?

De heer **Van Vondel**:

Dat weet ik natuurlijk niet.

De heer **Koekkoek**:

Omdat u zei: hij zat met geld waar hij niet aan kon komen.

De heer **Van Vondel**:

Daar heb ik dus geen kijk op, mijnheer Koekkoek.

De **voorzitter**:

U bent zich ervan bewust dat de verklaringen van hem en van u hier uit elkaar lopen? Hij zegt dat hij van u vele malen geld heeft gekregen.

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Om hoeveel ton produkt ging het nu? Hoeveel ton is er aan hem afgeleverd?

De heer **Van Vondel**:

Een aanzienlijke hoeveelheid. De exacte hoeveelheid weet ik niet, maar het was een aanzienlijke hoeveelheid.

De **voorzitter**:

In het Delta-traject.

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Daar heeft u toch met hem wel over gesproken? Ook in de zomer van dit jaar nog?

De heer **Van Vondel**:

Over de hoeveelheid?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Van Vondel**:

Ja, dat zou best kunnen.

De **voorzitter**:

Heeft u hem toen ook gesuggereerd om dat getal eventueel te verhogen ter verklaring van de hoogte van de borgstelling van ongeveer 0,5 mln. of 400.000?

De heer **Van Vondel**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat heeft u niet?

De heer **Van Vondel**:

- Dat heb ik niet.
- De **voorzitter:**
Heeft hij dan aan u gevraagd hoe hij dat moest doen?
- De heer **Van Vondel:**
Er zijn diverse gesprekken geweest met die man. Ik kan mij dat niet herinneren.
- De **voorzitter:**
U kunt zich dat nu niet herinneren?
- De heer **Van Vondel:**
Nee.
- De heer **De Graaf:**
Ligt het voor de hand dat u met hem zou spreken over een verhaal dat u eventueel naar buiten toe zou moeten vertellen over hoe die paar honderdduizend gulden te verantwoorden zou zijn?
- De heer **Van Vondel:**
In een later stadium ligt het wel voor de hand dat wij daarover zouden hebben kunnen spreken.
- De heer **De Graaf:**
Omdat u niet wilde dat het hele verhaal van het saptraject naar buiten komt?
- De heer **Van Vondel:**
Ik wilde niet dat het sapverhaal naar buiten kwam en ik wilde ook niet dat mijn financiële verhaal naar buiten kwam.
- De **voorzitter:**
Daar komen wij zo op. Ik was nu bij eind 1993. In november 1993 wordt die garantie gegeven met die cover. Is er enige samenhang met het feit dat toen in het IRT de zaak op klappen stond?
- De heer **Van Vondel:**
Tussen die cover en...? ... Nee.
- De **voorzitter:**
Tussen het geven van... omdat de data... het is allemaal eind 1993. Het is eind 1993 dat binnen het IRT de ruzie uitbreekt over de methode, terwijl wij tegelijkertijd deze activiteit hier zien. Is er enige samenhang?
- De heer **Van Vondel:**
Nee, absoluut niet.
- De **voorzitter:**
U dacht: wij zullen hiermee doorgaan?
- De heer **Van Vondel:**
Nee, geen sprake van.
- De **voorzitter:**
Maar als er geen samenhang is... Aan de ene kant is het duidelijk dat in Amsterdam de methode wordt afgebouwd. Dat is toch correct? Beter gezegd, het is duidelijk dat men dat wilde. Of het ook zou gebeuren, wist u misschien nog niet, maar dat was toch het geval. Aan de andere kant zijn er eind 1993 allemaal nieuwe activiteiten met deze limonademan. Bij ons kan dus de veronderstelling geboren zijn: men zocht mogelijk naar andere mogelijkheden c.q. men ging er niet van uit dat het "einde oefening" was?
- De heer **Van Vondel:**
Ja, maar dat is absoluut niet ter sprake geweest.
- De heer **De Graaf:**
Mag ik het omdraaien? De ontploffing van het toenmalige IRT. Het Delta-onderzoek zou worden stopgezet. Daarvoor had u uw sapman, uw limonademan niet al te lang meer nodig. Toch gaat u hem als het ware helpen om zijn fabriek financieel recht te breien.
- De heer **Van Vondel:**
Laat ik even heel duidelijk zijn. Dat is gebeurd in de periode dat alle zaken nog gewoon liepen. U trekt nu de ontploffing van het IRT erbij.

De heer **De Graaf**:

Dat was de vraag van de voorzitter, omdat het in dezelfde tijd lag.

De heer **Van Vondel**:

Dat is daarvoor geweest.

De **voorzitter**:

Wij hebben een brief van - uit mijn hoofd - eind november 1993, waarbij de bank de cover-naam bevestigt. Daarom vraag ik het. Dat speelt dus in die tijd.

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Ik kom bij mijn tweede vraag. Ik heb die vraag ook aan de heer Langendoen gesteld. Heeft u gebrainstormd over mogelijk gebruik van een dergelijk bedrijf in Zuid-Amerika?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb met Klaas gebrainstormd over een rol die een bedrijf zou kunnen spelen in het Delta-traject. Dat is correct.

De **voorzitter**:

Welke rol zou dat kunnen zijn?

De heer **Van Vondel**:

Het is de rol geweest van de toelevering van sappen richting een ander Zuidamerikaans land dat daar een probleem mee had.

De **voorzitter**:

En waarbij er in dat andere Zuidamerikaanse land de grote klapper, eventueel de cocane, ingestopt zou worden.

De heer **Van Vondel**:

Daar wil ik niet specifiek op ingaan.

De **voorzitter**:

Wat voor belang is er anders bij?

De heer **Van Vondel**:

Dat belang heb ik u aangegeven. Ergens was een tekort. Dat zou aangevuld kunnen worden eventueel door het nieuwe bedrijf.

De **voorzitter**:

Maar dat zou er dan ook toe kunnen leiden dat wat die man dan produceert, later gebruikt wordt in welke klapper dan ook, of het nu een grote of een kleine klapper is. Is dat correct? Ik zie anders het belang niet.

De heer **Van Vondel**:

Er was een duidelijk belang in het Delta-traject om er op deze manier over te brainstormen.

De heer **De Graaf**:

U hoeft daar niet geheimzinnig over te doen...

De heer **Van Vondel**:

Ik doe ook niet...

De heer **De Graaf**:

...als een hele stoet van getuigen het hier heeft gehad over de mogelijke megaklapper met een grote hoeveelheid harddrugs.

De heer **Van Vondel**:

Als anderen daarover spreken, vind ik dat prima.

De heer **De Graaf**:

U kunt dan toch moeilijk zeggen: het woord "megaklapper" mogen we niet gebruiken, omdat dat ogenblikkelijk leidt tot de onthulling van de identiteit van een informant?

De heer **Van Vondel**:

Nee, maar ik wil geen zaken aan elkaar gaan koppelen.

De heer **De Graaf**:

Maar wij vragen het u. U moet gewoon antwoord geven.

De heer **Van Vondel**:

Daarom heb ik antwoord gegeven.

De heer **De Graaf**:
Even voor mijn eigen begrip. Was het nu zo dat u brainstormde over het gebruik wat van dat bedrijfje in een Zuidamerikaans land kon worden gemaakt ten behoeve van uiteindelijk een transport met harddrugs, waardoor de Delta-organisatie...

De **voorzitter**:
...mede...

De heer **De Graaf**:
...kon worden ontmanteld?

De heer **Van Vondel**:
Nee.

De heer **De Graaf**:
Dan moet u mij vertellen waar u dan wel precies over brainstormde.

De heer **Van Vondel**:
Wij hebben gebrainstormd... dat land had een probleem met de aanvoer van de deklading. Die deklading zou geleverd kunnen worden door het nieuwe bedrijf. Nu ben ik toch wel heel duidelijk, denk ik.

De heer **De Graaf**:
Dat betrokken land had dus een probleem met het vinden van vruchtesappen en limonades?

De heer **Van Vondel**:
Daar komt het op neer.

De heer **De Graaf**:
Daar komt het op neer. Waarom zou dat bedrijf dan daar een rol in moeten spelen?

De **voorzitter**:
Dat kun je toch overal kopen? Bijvoorbeeld Riedel? O, dat mag ik niet noemen.

De heer **Van Vondel**:
In de uitvoering van de traject zou het goed uitkomen. Maar het is puur een brainstormen geweest. Het is nooit tot enige uitvoering gekomen. Het is puur en alleen brainstormen geweest. Waarschijnlijk was het niet eens ooit haalbaar.

De **voorzitter**:
In welke zin heeft u daar toen met de limonademan over gesproken?

De heer **Van Vondel**:
Helemaal niet.

De **voorzitter**:
Hij zegt van wel. Dat is toch ook niet zo gek, als ook de zuster van de heer Langendoen daar gaat werken? Zij werkte al in België, geloof ik.

De heer **Van Vondel**:
Zij is in België begonnen.

De **voorzitter**:
Toch niet omdat zij goed Spaans sprak.

De heer **Van Vondel**:
Ja, wel omdat zij goed Spaans sprak.

De **voorzitter**:
Ook in België al.

De heer **Van Vondel**:
In België was dat niet noodzakelijk.

De **voorzitter**:
Omdat eerst het verhaal was: zij sprak zo goed Spaans!

De heer **Van Vondel**:
Mijnheer Van Traa, u moet de zaken niet uit elkaar trekken.

De **voorzitter**:
Dat doe ik niet.

De heer **Van Vondel**:

Dat doet u wel. U legt er hier een bepaalde lading op. De bedoeling was dat zij daar zou gaan werken.

De **voorzitter**:

De bedoeling van wie?

De heer **Van Vondel**:

Van de sapfabrikant.

De **voorzitter**:

Dat is allemaal best, maar hij verklaart ons: "we hebben dat samen besproken met de mogelijkheid om een traject open te houden", zoals u dat ook zegt. Dat heeft u toch samen besproken?

De heer **Van Vondel**:

Nee, nee.

De **voorzitter**:

U heeft hem daar helemaal onkundig van gelaten?

De heer **Van Vondel**:

Mijnheer Van Traa, het is maar een brainstormen geweest. Er is helemaal niets feitelijks of wat ook maar geweest. Ik heb wel van hem gehoord dat hij iets wilde gaan beginnen. Hij wilde vanaf de produktielanden het zelf in eigen hand houden. Bedrijfsmatig gezien zag hij daar voordelen in. Hij heeft mij dat ook wel verteld. Ik heb toen gezegd: joh, dat is een hartstikke goed plan van je. Voor de rest heb ik mij daar dus niet mee bemoeid.

De **voorzitter**:

Kunt u dan een verklaring geven voor... En heeft volgens u ook de heer Langendoen met zijn zuster nooit gesproken over wat er eventueel verder moest gebeuren?

De heer **Van Vondel**:

Wat de heer Langendoen met zijn zuster...

De **voorzitter**:

Dat weet u niet, daar bent u niet bij. Maar dat heeft u ook nooit samen besproken?

De heer **Van Vondel**:

Nee, dat is een zaak geweest tussen de zuster en de sapfabrikant. Ik heb mij daar niet mee bemoeid.

De **voorzitter**:

Wanneer heeft de heer Langendoen zijn zuster gintroduceerd bij die man?

De heer **Van Vondel**:

U heeft de datum van oktober 1993 genoemd. Dat moet in die periode geweest zijn.

De **voorzitter**:

In die periode. De limonadefabrikant vertelt ons het volgende: de heer Van Vondel heeft mij verschillende malen geld gegeven. Hij verklaart ons ook dat u gezegd zou hebben: dat is vanuit een organisatie, een groep om het leven van de boeren in Zuid-Amerika mede te verbeteren etcetera.

De heer **De Graaf**:

Een nieuw humanitair middel.

De heer **Van Vondel**:

Dat is niet waar.

De **voorzitter**:

Een nieuwe humanitaire route.

De heer **Van Vondel**:

Dat is niet waar, mijnheer Van Traa.

De **voorzitter**:

Dat is niet waar. Dat ontkent u?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hoe vaak zag u deze man?

De heer **Van Vondel**:
Regelmatig.

De heer **De Graaf**:
Altijd met de heer Langendoen of met de heer Van Tol, behalve als u priv met hem op vakantie ging natuurlijk?

De heer **Van Vondel**:
In het traject voor het afleveren van produkten heb ik hem ook wel eens alleen gezien.

De heer **De Graaf**:
Dan reed u gewoon een busje of een vrachtwagen. Dat deed u ook niet alleen. Dat deed ook "de chauffeur", zoals hij bekend is geworden in het Delta-traject. Hij reed ook wel eens naar de fabriek toe.

De heer **Van Vondel**:
Dat is ook wel eens met de chauffeur geweest.

De heer **De Graaf**:
Wilt u nu zeggen dat u hem alleen maar, als u een pakketje kwam afleveren, toevallig even alleen zag? Dat u alle gesprekken die normaliter door runners worden gedaan met de informant, altijd met de heer Van Tol of de heer Langendoen deed?

De heer **Van Vondel**:
Nee, niet altijd. Als ik daar als leverancier van de produkten kwam, heb ik ook wel eens een gesprek met hem gevoerd. Ik kan niet zeggen dat het altijd zo geweest is.

De heer **De Graaf**:
Maakte u verslagen van al die gesprekken met de limonadefabrikant?

De heer **Van Vondel**:
Als dat informatie betrof die vastgelegd moest worden, elementaire informatie, dus informatie echt door hem geleverd als informant, dan werd die vastgelegd.

De heer **De Graaf**:
Maar u zei eerder dat u hem eigenlijk niet beschouwde als informant.

De heer **Van Vondel**:
Maar als hij informatie geeft, criminele informatie die vastgelegd moet worden, dan is deze vastgelegd. Maar als dat gewoon een gesprek is geweest over koetjes en kalfjes, dan leg je dat niet vast.

De **voorzitter**:
Wanneer heeft u in 1993 samen met de heer Langendoen met deze man gesproken?

De heer **Van Vondel**:
Dan zou ik terug moeten in de administratie.

De **voorzitter**:
Vaak, weinig?

De heer **Van Vondel**:
Een aantal malen hebben wij...

De **voorzitter**:
Een aantal malen.

De heer **Van Vondel**:
...hem samen gezien.

De **voorzitter**:
Waar ging het dan over?

De heer **Van Vondel**:
Dat ging over het leveren van know how.

De **voorzitter**:
Voor?

De heer **Van Vondel**:
Informatie die wij nodig hadden om het Delta-traject goed uit te voeren.

De **voorzitter**:

En eventueel toch ook om vanuit Zuid-Amerika daar een poot aan te bouwen?

De heer **Van Vondel**:
Nee. Hij kwam zelf wel met ideeën maar niet bij ons.

De **voorzitter**:
Bij wie dan?

De heer **Van Vondel**:
Bij hemzelf. Hij had zelf...

De **voorzitter**:
Hij kwam zelf met ideeën. Als je met ideeën komt, doe je dat meestal bij iemand anders. Ik kom tenminste nooit met ideeën weer bij mijzelf.

De heer **Van Vondel**:
Maar wij spraken over het produkt van zijn bedrijf. Dat was in hart en ziel zijn vak. Daar sprak hij gewoon heel openlijk over.

De **voorzitter**:
Wat ik constant probeer duidelijker te krijgen is dit: dat er een samenloop van omstandigheden is die het op het eerste gezicht en op het tweede gezicht vrij ongeloofwaardig maakt dat u nooit gesproken heeft over het doel van een bedrijf in Zuid-Amerika. Want waarom bent u daar allemaal zo bij betrokken? Waarom gaat de zuster van de heer Langendoen daar werken? En - daar komen we nog op - waarom blijft u zich daarmee bezighouden, ook als u de politie verlaten heeft?

De heer **Van Vondel**:
Die man was een heel gedreven persoon op zijn vakgebied. Hij dacht er altijd over, had er een heleboel plannen over, een heel extrovert figuur, laat ik het zo zeggen. En het was een heel interessant vakgebied. Daar hebben wij best wel met hem over gesproken, maar dat is puur als een gesprek geweest.

De heer **De Graaf**:
Net zoals u met een boekhandelaar zou praten? Dat heeft toch niets meer met de methode te maken?

De heer **Van Vondel**:
Als boeken mijn interesse hadden.

De heer **De Graaf**:
Sappen hebben uw interesse niet? Het is gewoon een hobby van u?

De heer **Van Vondel**:
Nee, beroepsmatig vanwege de Delta-methode.

De heer **De Graaf**:
Hoezo de know how? Ik begrijp het gewoon niet. Als het niet gaat over de mogelijkheid om ook aan de voorkant van drugstransporten te zitten en daar een schakel in handen te krijgen, wat is dan de know how die deze limonadefabrikant u zou moeten leveren? Want u voerde toch alleen maar iets bij hem af?

De heer **Van Vondel**:
Ja, maar in het voortraject hadden wij dit soort informatie nodig om het traject goed uit te voeren.

De heer **De Graaf**:
Ik begrijp het niet. Wat voor soort informatie?

De heer **Van Vondel**:
Als ik daar heel specifiek op inga, moet ik hier dingen gaan vertellen waardoor andere mensen in de problemen zouden kunnen komen.

De **voorzitter**:
Wie?

De heer **Van Vondel**:
Informanten zouden in de problemen kunnen komen?

De **voorzitter**:
Deze mijnheer zelf? Of anderen?

De heer **Van Vondel**:

Deze mijnheer zelf niet.

De **voorzitter**:

Deze mijnheer zelf niet. Anderen komen in de problemen als u ons vertelt wat hij u vertelde over limonade?

De heer **Van Vondel**:

Ja, bepaalde mensen hebben een rol moeten spelen en wij hebben die mensen genstrueerd in die rol. Daarvoor had ik die informatie nodig.

De **voorzitter**:

U bent zich bewust dat er een groot verschil blijft tussen wat de limonademan verklaart en wat u verklaart? Dat kunnen wij alleen constateren op dit moment. Als u de politie verlaat... nee, laat ik het anders vragen... Hoe vaak heeft u deze man in 1994 gezien?

De heer **Van Vondel**:

Geen idee.

De **voorzitter**:

Vaak?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb hem een aantal malen gezien.

De **voorzitter**:

Hoe vaak?

De heer **Van Vondel**:

Ik weet het echt niet.

De **voorzitter**:

Klaarblijkelijk gaat u daarmee door als u de politie verlaten heeft. Waarom?

De heer **Van Vondel**:

Op een gegeven moment, zonder hierbij heel specifiek op zaken in te gaan, ontstaan er grote moeilijkheden. De man is in paniek. De man was afgebouwd. Hij was geen informant meer binnen de politie.

De **voorzitter**:

Wanneer is hij afgebouwd?

De heer **Van Vondel**:

In de loop van 1994.

De **voorzitter**:

U zei eerst dat hij een schakel was, geen informant.

De heer **Van Vondel**:

Maar in de basis is hij informant geweest. Hij blijft dus ook als informant staan.

De **voorzitter**:

Heeft u aan iemand verteld van uw korpsleiding dat u hem aan het afbouwen was...

De heer **Van Vondel**:

Nee.

De **voorzitter**:

...want niemand wist ervan?

De heer **Van Vondel**:

Natuurlijk wist iemand ervan. Die man heeft toch ingeschreven gestaan in de registers.

De **voorzitter**:

Maar die zijn vernietigd. Dat is niet meer terug te vinden.

De heer **Van Vondel**:

Dat weet ik dus niet.

De **voorzitter**:

Waarom ging u door met deze man te werken of in ieder geval te verkeren?

De heer **Van Vondel**:

Zoals ik gezegd heb, is de man in zware problemen gekomen, financile problemen. Hij had in het Delta-traject een dusdanige rol gespeeld dat het risico zou kunnen opleveren voor informanten als hij helemaal door zou slaan.

De **voorzitter:**

Die kende hij toch niet?

De heer **Van Vondel:**

Die kende hij niet, maar hij wist wel veel van de achtergrond, van de manier van werken.

De **voorzitter:**

Hij wist te goed hoe het in elkaar zat verder?

De heer **Van Vondel:**

Ja. Er was een dusdanig risico dat ik toen besloten heb om de zaak zodanig te regelen dat hij geen risico liep en dat een informant geen risico liep.

De **voorzitter:**

U heeft dat besloten?

De heer **Van Vondel:**

Dat heb ik besloten.

De **voorzitter:**

Wanneer heeft u dat besloten?

De heer **Van Vondel:**

De datum weet ik niet precies, maar het is eind 1994 geweest.

De **voorzitter:**

Dat heeft u helemaal alleen besloten?

De heer **Van Vondel:**

Ja.

De **voorzitter:**

Dat heeft u helemaal alleen besloten. Dan gaat u hem ook betalingen doen.

De heer **Van Vondel:**

Uiteindelijk heeft dit ertoe geleid dat die man geld heeft gekregen om uit de sores te komen.

De **voorzitter:**

Hoeveel geld ongeveer?

De heer **Van Vondel:**

Een aanzienlijk bedrag.

De **voorzitter:**

Meer dan een miljoen?

De heer **Van Vondel:**

Nee.

De **voorzitter:**

Iets minder dan een miljoen?

De heer **Van Vondel:**

Minder dan een miljoen.

De **voorzitter:**

Maar meer dan de helft ervan? Meer zal ik niet vragen.

De heer **Van Vondel:**

Meer dan de helft.

De **voorzitter:**

Waar kwam dat geld vandaan?

De heer **Van Vondel:**

Dat kwam bij een bron vandaan.

De **voorzitter:**

Een criminele bron?

De heer **Van Vondel:**

Een criminele bron.

De **voorzitter**:

De informant die wij zoven aangeduid hebben als 01?

De heer **Van Vondel**:

Ik wil het erbij houden dat het van een informant vandaan kwam, een oude informant.

De **voorzitter**:

Wat voor belang heeft die informant om meer dan 0,5 mln. via u aan deze mijnheer te gaan betalen?

De heer **Van Vondel**:

Het belang dat ik heb aangeduid, dat die man dus niet naar buiten treedt, dat hij niet in de openbaarheid komt met datgene wat hij met de politie Kennemerland te maken heeft gehad.

De heer **De Graaf**:

Niet naar buiten gaat en ook niet bijvoorbeeld dat verhaal zal vertellen aan de rijksrecherche?

De heer **Van Vondel**:

Ja, maar dat komt op hetzelfde neer.

De heer **De Graaf**:

Vindt u dat?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Waarom? Omdat het dan in de kranten staat?

De heer **Van Vondel**:

Omdat het dan in de krant komt.

De **voorzitter**:

En heeft dat besloten?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Heeft u dat werkelijk helemaal alleen besloten?

De heer **Van Vondel**:

Dat heb ik alleen besloten.

De **voorzitter**:

Wanneer heeft u in 1994 met de heer Langendoen gesproken over deze man?

De heer **Van Vondel**:

In 1994? In 1994 heb ik daar niet... of het moet in de periode geweest zijn dat ik nog bij de politie werkzaam was.

De **voorzitter**:

Toen zag u de moeilijkheden al aankomen?

De heer **Van Vondel**:

Nee.

De **voorzitter**:

Ineens zag u ze aankomen?

De heer **Van Vondel**:

Nee, ineens waren ze er.

De **voorzitter**:

Neemt u niet teveel verantwoordelijkheid op uw schouders? Toen en nu?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb dat besluit genomen. Daar blijf ik achter staan.

De heer **De Graaf**:

Eind 1994 neemt de limonademan contact met u op. Hij is in paniek en heeft financiële problemen, zegt u?

De heer **Van Vondel**:

Hij heeft emotionele problemen. Ik had de indruk dat hij overspannen was. Hij had financiële problemen.

De heer **De Graaf**:
U voelde toen: zo meteen gaat hij naar buiten toe of gaat hij het in de kranten zetten?

De heer **Van Vondel**:
Ja, die indruk had ik wel.

De heer **De Graaf**:
Hoezo? We hebben toch helemaal niets bekend over sappen en dekladingen?

De heer **Van Vondel**:
Mijnheer De Graaf, u bent niet bij dat gesprek aanwezig geweest. Die man was helemaal de weg kwijt. Die was echt helemaal in paniek.

De heer **Vos**:
Heeft hij indirecte chantagepogingen gedaan als het ware?

De heer **Van Vondel**:
Zo heb ik het niet gevoeld.

De heer **De Graaf**:
Heeft hij u geld gevraagd?

De heer **Van Vondel**:
Hij heeft het niet gevraagd. Ik heb het hem aangeboden op een gegeven moment.

De **voorzitter**:
U zegt: ik heb die beslissing helemaal alleen genomen. Hoe verklaart u dan uw uitspraken in het gesprek wat ik hier al eerder heb geciteerd? Ik ben me bewust dat het diep ingrijpend is om dat hier te citeren, maar ik heb geen andere mogelijkheid dan om dat nu toch te doen. In dat gesprek, in april van dit jaar meen ik, zegt u tegen de bewuste man, als u met hem spreekt over het opbouwen van een verhaal: u moet zeggen aan de rijksrecherche of wie dan ook dat u informant bent van Haarlem en dat u eerst met de heer Langendoen zelf wilt praten. Dat zegt u verschillende keren. Waarom zegt u dat?

De heer **Van Vondel**:
Als de rijksrecherche met hem zou spreken, zou bekend worden dat hij informant was van de politie Haarlem.

De **voorzitter**:
Maar waarom zegt u hem dat hij moet zeggen: ik wil eerst met de heer Langendoen spreken. Waarom?

De heer **Van Vondel**:
Omdat Langendoen indertijd de chef van de RCID was en omdat hij onder de verantwoordelijkheid van Langendoen indertijd informant van de politie Haarlem is geweest.

De **voorzitter**:
En heeft u daar dit jaar bijvoorbeeld nooit met Langendoen over gesproken?

De heer **Van Vondel**:
Nee, want het is nooit ter sprake gekomen.

De **voorzitter**:
Met wie niet?

De heer **Van Vondel**:
Dat de rijksrecherche hem zou horen.

De **voorzitter**:
Dat vraag ik niet. U zegt tegen de limonademan, niet n keer maar verschillende keren, dat hij moet zeggen: ik wil eerst met Langendoen spreken. Dat moet hij tegen de rijksrecherche zeggen.

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De **voorzitter**:

- Heeft u daar werkelijk in 1995 nooit met Langendoen zelf over gesproken, dat hij dat moet zeggen?
- De heer **Van Vondel**:
Nee, want het is een logische zaak. Het is heel logisch dat hij eerst contact opneemt met de verantwoordelijke chef uit de tijd dat hij dus informant was van de regio Kennemerland.
- De heer **De Graaf**:
Het is toch niet logisch dat u dat aan hem zegt en...
- De heer **Van Vondel**:
Ik vind dat logisch.
- De heer **De Graaf**:
...dan niet de heer Langendoen informeert met de mededeling: het kan zijn dat je binnenkort een telefoontje van de limonademan krijgt. Ik heb hem namelijk gezegd dat hij dat maar het beste kan doen als de rijksrecherche achter zijn naam komt.
- De heer **Van Vondel**:
Ik vind het logisch dat hij dan contact opneemt met Langendoen. Zo heb ik hem ook geadviseerd.
- De heer **De Graaf**:
Het zou toch ook logisch zijn als je dat even met de heer Langendoen zou kortsluiten, zodat hij weet dat hij zo'n telefoontje kan krijgen?
- De heer **Van Vondel**:
Ik heb dat niet gedaan. Ik vond dat logisch.
- De **voorzitter**:
Mag ik u dan nog het volgende voorleggen? U zegt: voor die tijd krijg je Klaas te spreken. We gaan dat met zijn drieën bespreken. De limonademan zegt: instuderen. En u zegt weer: Ja, sorry, instuderen.
- De heer **Van Vondel**:
Als het zo ver zou komen dat de rijksrecherche hem zou willen horen, had hij contact op moeten nemen met Langendoen en dan hadden wij van tevoren een gesprek gehad.
- De **voorzitter**:
En dan had u een verhaal gearrangeerd?
- De heer **Van Vondel**:
Niks verhaal gearrangeerd.
- De **voorzitter**:
Wat had u dan?
- De heer **Van Vondel**:
Instructies gegeven hoe hij om zou moeten gaan met het gegeven dat hij dus informant is geweest van de politie Kennemerland.
- De **voorzitter**:
En dan had u dus ook aan de heer Langendoen verteld, dat er geld betaald was, wat u anders niet verteld zou hebben.
- De heer **Van Vondel**:
Nee, dat was een zaak tussen de sapfabrikant en mij. Ik heb hem verboden om daar ooit over te praten.
- De **voorzitter**:
U heeft hem dat verboden?
- De heer **Van Vondel**:
Ik heb gezegd: dat kun je niet maken.
- De heer **De Graaf**:
U had niet alleen contact met de sapman maar ook met de betrokken informant. Anders was de financiële deal niet via u tot stand gekomen.
- De heer **Van Vondel**:
Anders had het zo niet gekund.
- De heer **De Graaf**:

Dat betekent dus dat u na uw politieperiode contact bent blijven houden met die informant uit het Delta-onderzoek?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Is dat niet raar?

De heer **Van Vondel**:

Wij spreken hier over een afgebouwde informant. Dat is dus geen informant meer. Het is dan een burger geworden. Ik ben als intermediair gaan zitten tussen de burger en de sapfabrikant.

De heer **De Graaf**:

U bent al sinds augustus weg bij de politie?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

U heeft hier vorige keer verteld dat u uw eigen bedrijf heeft. Waarom bemoeit u zich dan nog steeds met een ex-informant en met een ex-afvuller van limonadesappen? Waarom doet u dat nog?

De heer **Van Vondel**:

Toen wij begonnen zijn in het hele Delta-traject met een informant, heb ik die informant wat beloofd.

De **voorzitter**:

Wat heeft u hem beloofd?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb hem beloofd dat zijn anonimiteit te allen tijde gewaarborgd zal worden, dat we hem dus te allen tijde zullen beschermen. Dat ben ik gewoon emotioneel verplicht. Die verplichting voel ik tot op de dag van vandaag nog steeds. Ook al is die man dus helemaal afgebouwd, ik voel mij nog steeds emotioneel verplicht naar die mensen toe.

De **voorzitter**:

Zelfs als u dat voelt, dan kunt u... dan moet u dat toch, kennende het hele traject, met iemand anders van de politie gaan bespreken?

De heer **Van Vondel**:

Mijnheer Van Traa, ik weet dat ik een hele zware beslissing heb genomen om dat te doen. Ik kon niet meer terug naar die mensen, want dan hadden...

De **voorzitter**:

Naar welke mensen?

De heer **Van Vondel**:

Naar Klaas Langendoen. Als ik terug was gegaan met het verhaal dat dit probleem daar ligt, dan was het afgekapt geweest. Ik weet dat ik een zware beslissing heb genomen, maar ik blijf erachter staan.

De **voorzitter**:

U heeft een zware beslissing genomen, zegt u. U krijgt dus geld van de informant. Daarmee komt u toch ook in een afhankelijkheidsrelatie van die informant? Ik bedoel: die informant die officieel afgebouwd is, blijft nog steeds de zaken min of meer bepalen.

De heer **Van Vondel**:

Hij bepaalt helemaal niets.

De **voorzitter**:

Hij geeft geld. In deze wereld is dat altijd bepalend.

De heer **Van Vondel**:

Dat is geld, geleend met een heel duidelijke bedoeling.

De **voorzitter**:

Geleend?

De heer **Van Vondel**:

Ja, het is niet gegeven. Hij zal het terug moeten betalen.

De **voorzitter**:
Is er dan een kwitantietje voor ondertekend? Ik denk het niet.

De heer **Van Vondel**:
Nee.

De **voorzitter**:
Het is toch in een grote zak gegaan neem ik aan, cash?

De heer **Van Vondel**:
Een man een man, een woord een woord. Hij is geholpen en de bedoeling is dat hij terugbetaalt.

De **voorzitter**:
Als dat een lening zou zijn, dan maakt u dus de man weer afhankelijk van de informant? Er worden dan toch onmogelijke situaties gecreëerd?

De heer **Van Vondel**:
Het is ook niet eenvoudig. Ik ben dat volledig met u eens. Maar je moet toch ergens van uitgaan.

De **voorzitter**:
Mag ik nog even terug met u naar de relatie die de heer Langendoen ook heeft? U zegt ook op een bepaald moment en dat kan alleen maar over die zuster gaan: "Klaas zegt ook: een prima verhaal. Vertel het maar rustig." En dan weer, ook over zijn zuster: "Hij zegt: niet op de loonlijst houden, maar afvoeren en een gouden handdruk geven." Dus u heeft in 1995 wel over de positie van die zuster gesproken maar verder nooit over geld dat u aan die man betaald heeft of dat via u betaald is? Moet ik dat echt geloven?

De heer **Van Vondel**:
Ja, dat moet u echt geloven, want dat is zo.

De heer **De Graaf**:
U heeft n keer in 1995 de limonademan samen met de heer Langendoen ontmoet.

De heer **Van Vondel**:
Ik heb een gesprek georganiseerd. Hij kwam zijn financile verplichtingen ten opzichte van de zuster niet na. Daar was Klaas boos over. Die heeft daarover een gesprek met hem gehad.

De heer **De Graaf**:
In dat gesprek... Bent u daarbij geweest?

De heer **Van Vondel**:
Ik ben daar niet bij geweest.

De heer **De Graaf**:
Maar u bent later binnengekomen of eerder weggegaan?

De heer **Van Vondel**:
Ik heb later nog een gesprek gehad.

De heer **De Graaf**:
Hoe vaak hebt u in 1995 de heer Langendoen eigenlijk gezien? U heeft toch nog regelmatig contact of niet? Of zijn na de functionele banden ook alle persoonlijke banden verbroken?

De heer **Van Vondel**:
Nee, absoluut niet.

De heer **De Graaf**:
Dus u ziet elkaar nog regelmatig?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
U praat ook over de problemen van de zuster van de heer Langendoen? Daar arrangeert u een gesprek voor, maar u spreekt verder überhaupt niet over de limonadefabrikant met de heer Langendoen?

De heer **Van Vondel**:

Daar kon ik toch niet over praten, mijnheer De Graaf.

De heer **De Graaf**:
U kon daar niet over praten omdat anders de heer Langendoen zou zeggen: dat mag niet.

De **voorzitter**:
Maar dat had de heer Langendoen ook niet meer te beslissen, want hij is al weg bij de CID.

De heer **De Graaf**:
Bovendien, u bent helemaal geen politieambtenaar, dus hij kan dat niet eens tegen u zeggen.

De heer **Van Vondel**:
Ik kon hem daar niet mee belasten. Dat heb ik ook niet gedaan.

De **voorzitter**:
We proberen het nog een keer, als u het goed vindt. Ik neem aan dat u in de tijd dat u beiden bij de CID werkte, een open boek voor elkaar was.

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De **voorzitter**:
En u wilt zeggen dat u op dit belangrijke punt geen open boek gebleven bent?

De heer **Van Vondel**:
Nee, daar heb ik heel bewust voor gekozen.

De **voorzitter**:
Neemt u nu niet teveel verantwoordelijkheid op uw schouders...

De heer **Van Vondel**:
Ik neem behoorlijke verantwoordelijkheid op mijn schouders.

De **voorzitter**:
...terwijl u die eigenlijk helemaal niet op uw schouders kunt nemen?

De heer **Van Vondel**:
Maar ik heb die verantwoordelijkheid wel genomen, mijnheer Van Traa.

De **voorzitter**:
Hoe verklaart u dat er dit jaar ook geld door u betaald wordt specifiek aan de limonademan om naar de overkant van de oceaan te verdwijnen met zijn familie voor ongeveer zes maanden, opdat hij noch door de rijksrecherche noch door de commissie-Van Traa gehoord wordt? Hoeveel is daarvoor betaald om dat mogelijk te maken?

De heer **Van Vondel**:
Ik noem geen bedragen. Ik wilde voorkomen...

De **voorzitter**:
Meer dan een ton?

De heer **Van Vondel**:
Ik wilde voorkomen dat dit verhaal, deze financile band die ik met deze man heb, in de openbaarheid kwam.

De **voorzitter**:
En om dat te voorkomen moet u weer teruggaan naar de informant om te vragen: wilt u er ook voor betalen dat het niet in de openbaarheid komt?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **Rouvoet**:
Voorzitter! Mag ik een vraag stellen aan de heer Van Vondel? Hebt u zich bij het maken van die keuze, het nemen van die beslissing ooit gerealiseerd dat het in principe eindeloos zou zijn? U betaalt meer dan 0,5 mln. aan wat ik maar even noem "zwijggeld". Er moet een reis georganiseerd worden. U moet terug naar de informant. De limonademan zou ieder moment bij u terug kunnen komen met de mededeling: ik ben in paniek, ik ben overspannen, ik kom met het verhaal. Zou u daar ooit nog afkomen?

De heer **Van Vondel**:

De ontwikkelingen binnen zijn bedrijf waren zodanig dat, als deze financile injectie omgezet was in daden, het geheel zelfstandig zou kunnen functioneren en zelfs winstmakend zou worden. Uiteraard is er dus niet zo maar doelloos geld ingepompt. Er is geld ingepompt met het duidelijke doel dat het ooit in de toekomst terug zou kunnen komen.

De heer **Rouvoet**:

Dat realiseer ik mij. Maar u zegt: de bedoeling was om te voorkomen dat het hele verhaal naar buiten zou komen. U had geen garantie dat het goed zou gaan met het bedrijfje en ook geen garantie dat de limonademan niet bij u terug zou komen met de mededeling: ik moet er toch mee stoppen, het verhaal gaat op straat. Daar had u geen enkele garantie voor.

De heer **Van Vondel**:

Mijnheer Rouvoet, het is een besluit geweest wat ik heb genomen en waar ik goed over nagedacht heb. Ik heb daar uiteraard een stuk vertrouwen in gehad. Anders was ik er ook niet aan begonnen.

De **voorzitter**:

Kan het ook zo zijn, mijnheer Van Vondel, dat de informant een belang heeft om een situatie in Zuid-Amerika te bestendigen?

De heer **Van Vondel**:

Nee.

De **voorzitter**:

Nee?

De heer **Van Vondel**:

Nee.

De **voorzitter**:

Hij had eerder belang bij het geruisloos doen afvoeren van produkten. Is er door u nooit besproken dat dit in de toekomst weer een fantastische methode zou kunnen zijn? Vast wel.

De heer **Van Vondel**:

Nee. Absoluut niet.

De **voorzitter**:

Dat heeft u hem, dacht ik, toch wel eens verteld? U heeft het ons in andere bewoordingen ook wel eens verteld: het is jammer dat het allemaal op straat ligt, maar het zou in de toekomst nog een fantastische methode kunnen zijn. Daar kun je inderdaad nog verschillend over oordelen ook.

De heer **Van Vondel**:

Dat heb ik in een heel andere context bedoeld, niet in de context die u hier aangeeft.

De **voorzitter**:

Kunt u ons dan uitleggen waarom een informant niet een paar honderd gulden maar honderdduizenden guldens uitgeeft - want ik neem niet aan dat deze informant die met zijn ene been in het milieu staat een filantroop is - om een mijnheer uit de moeilijkheden te helpen?

De heer **Van Vondel**:

Die mijnheer speelde daarvoor dus een heel belangrijke rol in dat Delta-traject voor ons.

De **voorzitter**:

Heeft u zich wel eens afgevraagd of het op de weg van een oud-politieman ligt om een ander ervan af te houden dat hij bij de rijksrecherche gaat verklaren, afgezien van onze rol als enquete-commissie dan nog?

De heer **Van Vondel**:

Ik heb dat gedaan met de beste bedoelingen.

De heer **De Graaf**:

Die limonadefabrikant wist toch niet meer dan dat u met wat sap aankwam?

De heer **Van Vondel**:

Meer wist hij niet.

De heer **De Graaf**:

Er is hem toch nooit iets verteld over de informant of over de Delta-methode als zodanig?

De heer **Van Vondel**:

Nee, niet als zodanig.

De **voorzitter**:

Wat was er dan voor gevaar?

De heer **De Graaf**:

Wat voor gevaar was er nu in gelegen als de sapman ooit aan iemand, bijvoorbeeld de rijksrecherche had verteld dat hij sappen van u kreeg? Wat voor gevaar lag daar nu voor de informant? Wat voor reden was er nu voor die man om grote sommen geld aan u te gaan betalen?

De heer **Van Vondel**:

Voor de rijksrecherche lag er toen nog geen probleem. Dat is pas later gekomen, toen hij dus van mij geld heeft gekregen.

De **voorzitter**:

Dat had hij al gekregen in 1994. Toen was de rijksrecherche er nog helemaal niet.

De heer **De Graaf**:

U bent hem toch gaan betalen omdat hij in financile problemen zat eind 1994, begin 1995?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Toen was er inderdaad nog geen rijksrecherche.

De **voorzitter**:

Er was wel rijksrecherche...

De heer **De Graaf**:

...maar geen onderzoek.

De heer **Van Vondel**:

Mijnheer de Graaf, er waren al zoveel publikaties geweest.

De heer **voorzitter**:

In 1994 niet.

De heer **De Graaf**:

Jawel.

De **voorzitter**:

Wat dan?

De heer **De Graaf**:

Over sappen zijn er geen publikaties geweest.

De heer **Van Vondel**:

Nee, niet over sappen maar wel over een traject. Ik vond het een te groot risico dat ook dit traject heel specifiek benoemd in de openbaarheid zou komen.

De **voorzitter**:

Mag ik u nu eens iets anders vragen? Als nu de chauffeur bij u zou komen en als hij zou zeggen: "luister, ik dreig nu naar buiten te gaan, ik dreig verhoord te worden", zou u dan ook naar de informant gaan en zeggen: geef me eens een paar flappen voor die chauffeur, want het gaat niet goed met die man?

De heer **Van Vondel**:

De rijksrecherche mag wat mij betreft rustig met die chauffeur gaan praten.

De **voorzitter**:

Maar die weet meer van de methode dan de limonademan.

De heer **Van Vondel**:

Dat is hypothetisch, want de chauffeur treedt niet naar buiten.

De **voorzitter**:

Die heeft het al gedaan.

De heer **Van Vondel**:

Niet specifiek.

De **voorzitter**:

Dat klopt toch niet? U zegt: ik moet dit doen; ik heb de verantwoordelijkheid genomen, want die limonademan weet er zoveel van. Dat mag absoluut niet openbaar worden. Nu is mijn vraag: waarom gaat u dan ook niet naar die chauffeur, die nota bene al in de pers geweest is?

De heer **Van Vondel**:

Het initiatief is niet van mij gekomen, het initiatief is van de sapfabrikant gekomen.

De **voorzitter**:

Het initiatief, mijnheer Van Vondel, is ook bij u gelegen als u geld overdraagt mede met het doel om die man weg te houden van de rijksrecherche en van ons. Dat is ook een initiatief van u. U zegt net: ik heb daar zelf de verantwoordelijkheid voor genomen.

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

Goed. Dan is mijn vraag: waarom bent u niet naar de chauffeur gegaan? Waarom bent u ook niet naar mijnheer De Jongh gegaan? Allemaal mensen waarvan het in uw optiek beter is dat zij hun mond houden.

De heer **Van Vondel**:

Dat is niet ter sprake, dus ik ga daar niet heen.

De heer **De Graaf**:

Maar de informant zal toch wel tegen u hebben gezegd: mijnheer Van Vondel, ik ga niet zomaar honderdduizenden guldens betalen, als ik niet echt een serieuze reden heb?

De heer **Van Vondel**:

Hij was het met mij eens dat ik dat ging doen.

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp dat hij het met u eens was. Maar wat heeft u hem dan gezegd? De man gaat binnenkort naar buiten toe. Hij heeft al een journalist uitgenodigd?

De heer **Van Vondel**:

Zoals ik u gezegd heb, was die man echt helemaal de weg kwijt. Op dat moment was dat heel bedreigend. U bent er niet bij aanwezig geweest. U had dat gesprek moeten meemaken.

De **voorzitter**:

Bedreigend, maar toch niet voor de informant? Dat wist hij toch niet? We trachten dus uw verhaal in te vullen door aan te geven wat het belang kan zijn voor iemand die mede via u een heleboel geld heeft verdiend en die nu weer een deel van dat geld gaat terugbetalen aan een hem onbekende persoon.

De heer **Van Vondel**:

Ik heb u de dreiging aangegeven. Ik blijf het herhalen. De dreiging was dat het verhaal in de publiciteit zou kunnen komen. Dan kunnen er bepaalde koppelingen gelegd worden en dat wilde ik voorkomen. That's it.

De heer **De Graaf**:

Bleef die dreiging dan driekwart jaar bestaan? Want u heeft niet een keer geld overgedragen namens die informant, maar vijf of zes keer.

De heer **Van Vondel**:

We hadden van tevoren afgesproken dat het dus niet in een keer overgegeven zou worden.

De heer **De Graaf**:

Was van tevoren het totale bedrag ook vastgesteld?

De heer **Van Vondel**:

Er was een limiet vastgesteld.

De heer **De Graaf**:

Een limiet? Waar lag dan het plafond?

De **voorzitter**:

Waar lag die limiet?

De heer **Van Vondel**:
Die lag op een miljoen.

De heer **De Graaf**:
Wat zegt u?

De heer **Van Vondel**:
Die lag op een miljoen.

De **voorzitter**:
Kunt u zich voorstellen dat wij, als wij zo'n verhaal van u horen, ons opnieuw de vraag stellen: wie runt nu eigenlijk wie?

De heer **Van Vondel**:
Ik kan me dat voorstellen, maar het is altijd zo geweest dat wij dus niet door de informant gerund zijn.

De heer **Koekkoek**:
Voorzitter! Zou ik een paar vragen mogen stellen? Mijnheer Van Vondel, hebt u na uw vertrek bij de CID nog contact gehad met andere informanten dan deze sapman?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **Koekkoek**:
Met hoeveel?

De heer **Van Vondel**:
Met nog n andere.

De heer **Koekkoek**:
Met nog n andere. Mijn tweede vraag, voorzitter, want ik mag hier niet op doorgaan. Mijnheer Van Vondel, hoe staat u er tegenover dat het gesprek tussen u en sapman kennelijk is opgenomen?

De heer **Van Vondel**:
Ik heb daar wel grote vraagtekens bij. Ik ben benieuwd wanneer dat gebeurd is en onder wiens regie dat gebeurd is. Of daar een bepaalde sturing aan gegeven is.

De heer **Koekkoek**:
Dat zijn voor u onbeantwoorde vragen?

De heer **Van Vondel**:
Dat zijn voor mij onbeantwoorde vragen.

De **voorzitter**:
Sturing in welke zin bedoelt u?

De heer **Van Vondel**:
Klaas heeft dat ook bij u aangegeven. Ik heb dat gesprek gehoord. In een gesprek is het mogelijk om mensen dingen te laten zeggen die zij misschien helemaal niet zo bedoelen maar die wel door anderen in een bepaalde context geplaatst zouden kunnen worden. Als ik dat spel speel met iemand, dan kan ik een sfeer ergens neerzetten die misschien helemaal niet juist is.

De **voorzitter**:
Ik begrijp dat u dat zegt, maar ik denk dat de sfeer die de limonade-informant heeft neergezet bij ons een nog geheel andere was dan nu over tafel gaat met u. Dat heb ik al verschillende keren aangegeven. Ik heb aangegeven dat het dus niet zozeer de regie van bijvoorbeeld de rijksrecherche is, maar dat het veeleer gaat om het grote verschil in opvatting dat er bestaat tussen u en deze figuur die zegt dat hij door u keer op keer betaald is voor een veel hoger bedrag. Dat ontkent u. Daar moeten we gewoon nota van nemen natuurlijk. Tegelijkertijd wordt in dat gesprek en in latere gesprekken waar wij alleen een verslag van hebben gekregen, toch heel duidelijk dat u een heleboel inspanningen doet om in ieder geval de bewuste figuur van ons af te houden. Op de sfeer kan ik verder niet ingaan. Ik ben daar ook niet bij geweest. Dat zou ook niet passend zijn. Maar die dingen moeten we toch gewoon kunnen vaststellen. U moet dan ook begrijpen dat wij, als u ons in

feite moeilijk uit kunt leggen waarom iemand die miljoen gulden over heeft om een bepaald verhaal uit de krant te houden, daarover doorvragen. En dat is natuurlijk niet prettig.

De heer **Van Vondel**:

Ik ben ook niet blij met datgene wat ik uiteindelijk gedaan heb.

De **voorzitter**:

Wat zegt u?

De heer **Van Vondel**:

Ik ben ook niet blij met datgene wat ik uiteindelijk gedaan heb, maar ik heb die beslissing wel overwogen en met een emotionele achtergrond genomen. Ik sta daar nu voor.

De **voorzitter**:

Mag ik nog n feitelijk ding vragen? U bent ook naar Zuid-Amerika gegaan nog dit jaar?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De **voorzitter**:

U bent daarheen gegaan om te bezien of dat fabriekje weer van de hand te doen was.

Waarom wilde u het toen van de hand doen? Wat had u daarmee te maken?

De heer **Van Vondel**:

Hij durfde daar zelf niet meer naar toe. Ik had hem erg graag mee gehad daarheen. Dat durfde hij niet. Ik heb de situatie daar bekeken. Ik heb gekeken of er mogelijkheden waren om dat financile probleem aldaar op te lossen.

De **voorzitter**:

Waarom bent u dat ook voor hem gaan doen?

De heer **Van Vondel**:

Omdat er iemand naar toe moest om de situatie daar te bekijken.

De **voorzitter**:

Maar waarom u? De zus van Langendoen zat er nog. Waarom moest u daar naar toe?

De heer **Van Vondel**:

De situatie was inmiddels door allerlei financile omstandigheden dusdanig gebrouilleerd dat die lijn niet meer functioneerde.

De **voorzitter**:

En waarom moest u daar naar toe?

De heer **Van Vondel**:

Om te kijken of de zaak verkocht kon worden.

De **voorzitter**:

Voor wie? Voor wat? Voor hoe?

De heer **Van Vondel**:

Ik wou de situatie ter plaatse bekijken.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik wel, maar waarom u?

De heer **Van Vondel**:

Omdat ik dus die relatie met hem had.

De **voorzitter**:

Ja, maar... U gaat hem geld betalen. Dan gaat u nog een keer naar Zuid-Amerika.

Nogmaals, waarom u, ex-politieman?

De heer **Van Vondel**:

Omdat ik daar als intermediair tussen geplaatst was, ook financieel.

De heer **De Graaf**:

Deed u dat op eigen kosten?

De heer **Van Vondel**:

Nee, natuurlijk niet.

De **voorzitter**:

Intermediair tussen wie en wie?

De heer **Van Vondel**:
Intermediair tussen de leverancier van het geld en de sapfabrikant.

De **voorzitter**:
Dus u deed dat in feite ook in opdracht van de leverancier van het geld?

De heer **Van Vondel**:
Nee, die verantwoordelijkheid heb ik genomen.

De heer **De Graaf**:
Wie betaalde uw reis? U zei: nee, natuurlijk niet op eigen kosten? Wie betaalde uw reis dan?

De heer **Van Vondel**:
Dat werd betaald uit de financiële middelen ter beschikking gesteld.

De heer **De Graaf**:
Dus door de informant?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Niet de limonademan, maar de man van het Delta-traject?

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Die heeft ook gelden, dat bedrag van honderdduizenden guldens via u aan de limonademan gegeven.

De heer **Van Vondel**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Denkt u dat dat geld uit legale middelen verkregen is?

De heer **Van Vondel**:
Daar heb ik geen kijk op.

De heer **De Graaf**:
Daar heeft u geen kijk op?

De heer **Van Vondel**:
Nee.

De heer **De Graaf**:
De informant zit toch in het criminele milieu?

De heer **Van Vondel**:
Mijnheer De Graaf, daar kan ik geen enkele uitspraak over doen, want dat weet ik niet. Ik heb niet gevraagd waar dat geld vandaan kwam.

De heer **De Graaf**:
Acht u het waarschijnlijk dat het uit legale middelen kwam?

De heer **Van Vondel**:
Ik wil daar geen waardeoordeel over geven.

De heer **De Graaf**:
Maar loopt u niet de kans dat u met crimineel geld aan het sjouwen bent? Bent geweest, moet ik zeggen?

De heer **Van Vondel**:
Die kans is aanwezig. Wij zullen dat nooit zeker weten.

De heer **De Graaf**:
Realiseerde u zich dat op het moment dat u dingen overdroeg wel?

De heer **Van Vondel**:
Ik realiseerde mij dat ik op dat moment op het randje balanceerde.

De heer **Vos**:
Voorzitter! Ik wil de heer Van Vondel nogmaals vragen waarom hij, gegeven alle werkzaamheden die hij verricht heeft, gegeven de bereidheid om een miljoen te betalen en

gegeven het feit dat hij naar Zuid-Amerika gegaan is, niet de vaststelling kan delen dat hij en/of de informant en/of de geldschietster zich gehanteerd hebben geacht. Hij heeft dat eerder ontkend.

De heer **Van Vondel**:

Ik voelde mij ook niet gehanteerd, absoluut niet. Ik voelde mij verplicht om dat te doen om de mensen veilig te laten zitten.

De heer **Rouvoet**:

U was zaakwaarnemer voor de informant? Zo bent u naar Zuid-Amerika gegaan?

De heer **Van Vondel**:

Dat vind ik een te zwaar woord.

De heer **Rouvoet**:

Ik bedoel het niet zo zwaar. Ik probeer te achterhalen in welke hoedanigheid u naar Zuid-Amerika bent gegaan. U bent op kosten van de informant gegaan. Hij had er een belang bij dat u daarnaartoe zou gaan. Vandaar dat ik vraag: was dat uw hoedanigheid?

De heer **Van Vondel**:

Het is geen gift geweest. Het is een lening geweest. Dus het geld zal op enig moment terug moeten komen. Als je het zo wilt bekijken, dan heb ik inderdaad de zaak waargenomen.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Van Vondel, u zei: ik voel mij niet gehanteerd. Maar voelt u zich door al deze handelingen vanaf het begin tot nu toe niet gegijzeld in een geheel? Denkt u wel eens: hoe kom ik hier uit?

De heer **Van Vondel**:

Daar heb ik echt wel over nagedacht. Door deze hele situatie, door de opheffing van het IRT, door allerlei perspublicaties is er een situatie ontstaan dat je gedwongen wordt bepaalde dingen te doen die je in het normale leven nooit van zijn levensdagen zou ondernemen. Als u me vraagt of ik me in dat opzicht gegijzeld voel, dan heeft u gelijk.

De heer **Rabbae**:

Is dat alleen aan anderen te wijten? Of bent u zich ook bewust van uw eigen rol als ex-politieman in dezen?

De heer **Van Vondel**:

Dat is aan anderen te wijten. Kijk, wij zijn pioniers geweest met de methode. Ook daarin hebben wij dingen gedaan, waarvan je nu zegt: is het wel verstandig geweest dat je het zo gedaan hebt? Maar toen in dat tijdsbeeld hebben wij die verantwoordelijkheid, die beslissing zo genomen. Uiteraard ligt er ook een gedeelte bij mijzelf. In het geheel gezien word ik dus gegijzeld door de omstandigheden.

De heer **Koekkoeck**:

Mijnheer Van Vondel, waarom zegt u nu achteraf: ik had het niet moeten doen?

De heer **Van Vondel**:

Omdat het toch allemaal openbaar geworden is.

De heer **Koekkoeck**:

En dat wilde u nu net voorkomen?

De heer **Van Vondel**:

Dat wilde ik voorkomen.

De heer **Koekkoeck**:

Dus het was vergeefse moeite?

De heer **Van Vondel**:

Het is vergeefse moeite geweest.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Vondel, mag ik u tot slot het volgende vragen? U heeft gemerkt dat de commissie soms met verklaringen blijft zitten die ze "nog niet helemaal kan plaatsen" en die elkaar ook tegenspreken. Ik wil op n ding nog ingaan. Dat is uw verhouding met de heer Langendoen. U neemt nu alle verantwoordelijkheid op u. Is dat nu wel conform de

feiten? Heeft u nu nooit met de heer Langendoen over de verdere financile inhoud van de relatie met deze man gesproken?

De heer **Van Vondel**:

Daar kon ik niet over spreken.

De **voorzitter**:

Heeft u nu nooit, ook niet toen u samen nog bij de CID in Haarlem werkte, toen u een cover uitgaf, gesproken met de heer Langendoen over de financile positie van en over mogelijke steun aan deze man?

De heer **Van Vondel**:

De enige steun heeft bestaan uit...

De **voorzitter**:

Ik vraag of u daarover gesproken hebt.

De heer **Van Vondel**:

Wij hebben gesproken over het verlenen van de cover. Dat is de enige steun geweest.

De **voorzitter**:

En heeft u verder gesproken over mogelijke financile steun aan een man al dan niet in moeilijkheden?

De heer **Van Vondel**:

Daar heb ik nooit met hem over gesproken. Die verantwoordelijkheid heb ik zelf genomen.

De **voorzitter**:

Mocht u hier later nog... We moeten het daar voorlopig bij laten.

De heer **De Graaf**:

Mag ik nog n vraag stellen? Kunt u hier ooit nog uitstappen, want er is nog een lening die openstaat en de limonadefabrikant kan alleen dat geld terugbetalen via u?

De heer **Van Vondel**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Komt u daar zelf ooit nog uit?

De heer **Van Vondel**:

Ik hoop het wel.

De heer **De Graaf**:

Maar het kan wel eens heel lang gaan duren.

De **voorzitter**:

En u wilt niet aan de heer Langendoen vragen om u daarbij te helpen?

De heer **Van Vondel**:

Het is toch mijn verantwoordelijkheid geweest? Die kan ik toch niet meer wegleggen?

De **voorzitter**:

Goed. Mijnheer Van Vondel, dank u wel. Sluiting 13.20 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 78**

2 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 2 november 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. L.A.J.M. de Wit

Zie ook: Eerste verhoor mr. L.A.J.M. de Wit (red.)

Aanvang 13.45 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer L.A.J.M. de Wit, geboren 17 augustus 1944 te Amsterdam. Mijnheer De Wit, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: "Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen."

De heer De Wit:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer De Wit, u bent hoofdofficier te Rotterdam. Ons vorige verhoor op 25 september eindigde met onze vraag of u bereid was op een paar punten terug te komen. Daar heeft u in bewilligd, waarvoor dank. Het ging voornamelijk om enkele specifieke punten met betrekking tot het vraagstuk van de infiltratie. Ook zijn er bij ons vragen gerezen over de rol die de commissie-De Wit gespeeld heeft in het behandelen binnen het openbaar ministerie en de politie van de zogenoemde IRT-methode, te meer ook daar procureur-generaal Van Randwijck ons zei: dat hebben wij doorgeschoven naar de commissie-De Wit. Daar kom ik nog op terug. Mogelijk kunnen er ook nog vragen gesteld worden naar aanleiding van de briefwisseling, die ons onlangs geworden is, tussen de hoofdofficier in Haarlem en u over de verantwoordelijkheden binnen het Bever-traject. Wij hebben beschikking gekregen over de notulen van de werkgroep-De Wit binnen de Rechercheadviescommissie. Ik wil kort met u teruggaan naar de opheffing van de politie-infiltratieteams. Volgens onze gegevens is dat onderwerp besproken op 25 januari 1993. In die notulen staat verder: beheersmatige en beleidsmatige aspecten van infiltratie zullen moeten worden aangepast naar aanleiding van de ervaringen in Amsterdam en - nu even kort gezegd - de rijks politie Den Haag. Mogelijk heeft u zich op die vraag kunnen prepareren. Welke aanpassingen heeft dat toen tot gevolg gehad?

De heer De Wit:

Wij hebben in de werkgroep van de Rechercheadviescommissie over dit punt gesproken. Het is uitgebreid aan de orde gekomen naar aanleiding van het rapport dat daarover is uitgebracht door de beheerscommissie uit Den Haag en naar aanleiding van mondelinge informatie, verstrekt door een vertegenwoordiger van Amsterdam, over wat zich in Amsterdam had afgespeeld. Uit het Haagse rapport bleken een aantal problemen die zich bij het infiltratieteam Haaglanden hadden voorgedaan. Die problemen lagen voor een belangrijk deel op het beheersmatige vlak. Die problemen hadden te maken met de samenwerking toen tussen gemeente en rijks politie, met verschillende rechtsposities, met het functioneren van enerzijds de territoriale chef in het politieonderdeel waar men vandaan kwam en anderzijds de functionele chef waaronder men werkte in het kader van het infiltratieteam. Het ging om problemen die te maken hadden met aansturing, met wisselende officieren van justitie die aan het team verbonden waren, waardoor er ook

langs de gezagslijn onduidelijkheden ontstonden. Het ging om problemen die te maken hadden met wisselende opvattingen over tijdsduren gedurende welke men als infiltrant kon werken. Kortom, een scala van problemen, uitgebreid beschreven in het desbetreffende Haagse rapport. Van de kant van Amsterdam heeft ons slechts summiere informatie bereikt. Rapporten waar wij toen om gevraagd hebben, hebben wij niet gekregen.

De voorzitter:

Waren die rapporten er wel?

De heer De Wit:

Ik heb begrepen dat daarover intern, binnen het Amsterdamse politiekorps, een rapportage is opgesteld. Wij hebben daarover informatie gehad van de zijde van de politile vertegenwoordiger van Amsterdam, de heer Sinning. Dat gebeurde op een later tijdstip, omdat aanvankelijk de heer Hoek deel uitmaakte van de RAC-werkgroep. Maar toen de problemen zich in Amsterdam voordeden...

De voorzitter:

Toen was het de heer Sinning.

De heer De Wit:

Later is het de heer Sinning geweest. Aanvankelijk was het de heer Hoek. Die heeft zich teruggetrokken uit de werkgroep op het moment dat de problemen zich in Amsterdam voordeden. De informatie die wij uit Amsterdam kregen, had voornamelijk betrekking op onduidelijkheden in het financile afwikkelingstraject en een aantal andere aanwijzingen die te maken hadden met normvervaging die zo er zo langzamerhand in dat betreffende team was ingeslopen. Wij hebben dat besproken en de RAC-werkgroep was van oordeel dat een aantal aanbevelingen die toen in concept klaar waren op een aantal onderdelen aangescherpt moesten worden. Daarbij ging het om aanbevelingen die te maken hadden met landelijke selectie, landelijke werving, landelijke opleiding, met de aansturing van de kant van het OM, het verbinden van vaste officieren aan de teams en met beheersmatige aspecten, namelijk het koppelen van zo'n team aan n regio, opdat men langs die weg ook uit de rechtspositionele problemen kan komen. Wij vonden bij finale beschouwing dat de aanbevelingen zoals zij uiteindelijk verwoord zijn in het rapport van de werkgroep van de Rechercheadviescommissie een oplossing boden voor de problemen die zich in Amsterdam en Den Haag hebben voorgedaan.

De voorzitter:

Dat waren toch allemaal pseudo-koopteams? Men deed nog niets anders dan pseudo-koop?

De heer De Wit:

Ja, dat waren pseudo-koopteams.

De voorzitter:

Heeft u toen nog gesproken over de vraag of er zowel met burgerinformanten als met infiltranten gewerkt moest worden, of dat infiltratie in feite alleen met politiemensen moest gebeuren? Heeft u toen die knoop doorgehakt?

De heer De Wit:

Nee, de werkgroep van het RAC heeft zich nagenoeg uitsluitend beziggehouden met politile infiltratie en heeft een uitgebreide beschrijving gemaakt van de ontwikkeling van pseudo-koop naar projectmatige politile infiltratie op grond van de feitelijke ontwikkelingen die zich in de praktijk aftekenden. Dus de politile leden van de RAC-werkgroep hebben bij hun recherchechefs en ook in den lande een feitelijke inventarisatie gedaan van het criminaliteitsbeeld en ook van het wenselijke instrumentarium dat zij tot hun beschikking zouden willen krijgen. Dus die ontwikkeling van pseudo-koop naar politile infiltratie staat erin beschreven. In de taakopdracht en ook in de opvatting van de leden van de werkgroep van het RAC behoorde er niet een uitgebreid expos bij over de vraag of en, zo ja, onder welke omstandigheden infiltratie zou zijn toegestaan door middel van criminele infiltranten.

De **voorzitter:**

Ik bedoel dat in de pseudo-koopmethode die bijvoorbeeld in Amsterdam werd toegepast soms gebruik werd gemaakt van burgerinformanten afgewisseld door een hele trits politie-informanten die elkaar opvolgden. Is dat systeem besproken? Het moet u bekend zijn geweest dat het zo werkte.

De heer **De Wit:**

Het systeem van de dubbele introductie, zoals dat dan in het jargon heet.

De **voorzitter:**

Ja, maar dat toen door elkaar gebruik werd gemaakt van burgerinfiltranten en burgerinformanten, die ook politiemensen introduceerden.

De heer **De Wit:**

Het systeem in deze uitwerking is niet in de werkgroep van het RAC besproken. Het fenomeen dat u beschrijft ken ik. Wij hebben ons in het rapport van de RAC-werkgroep uiteindelijk gericht op de politile infiltrant die op het einde van de rit als pseudo-koper optreedt en daarmee de zaak als het ware afmaakt.

De **voorzitter:**

Moesten die zaken volgens u toen gescheiden worden?

De heer **De Wit:**

In de opvatting van de RAC-werkgroep moest men zich richten op de ontwikkeling van de politile pseudo-koop na de politile projectmatige infiltratie. Binnen die kaders heeft de discussie zich ook afgespeeld.

De **voorzitter:**

Dat begrijp ik niet. Werd pseudo-koop nu afgezworen of niet?

De heer **De Wit:**

Pseudo-koop werd bepaald niet afgezworen. Het rapport van het RAC beschrijft hoe pseudo-koop langzamerhand aan effectiviteit inboet, deels omdat het middel langzamerhand slijtageverschijnselen ging vertonen en deels omdat het criminaliteitsbeeld zich wijzigde en de eenvoudige politile pseudo-koop niet meer geschikt was om als instrument te dienen als bestrijding van criminaliteitsvormen die langzamerhand een georganiseerd en veelvormig karakter kregen. Dus het middel was te eenvoudig geworden. Daarom is de beschrijving gemaakt van de pseudo-koop naar de projectmatige infiltratie, die veel meer op de criminele organisatie in zijn uiteenlopende verschijningsvormen gericht is.

De **voorzitter:**

Was nu de praktijk niet meer dat pseudo-koop niet meer werkte? In dit verband is in het vorige gesprek met u gevraagd welke casussen u kent die daarop betrekking hadden. Is het niet zo dat u begin 1993 in feite niet precies wist hoe het moest worden ingevuld in de praktijk? Pseudo-koop is minder aantrekkelijk, a. vanwege het opheffen van teams door allerlei moeilijkheden, die ook door u beschreven zijn en b. vanwege het feit dat de criminaliteit het systeem te goed kent.

De heer **De Wit:**

Ja.

De **voorzitter:**

Dan zegt u daarna: projectinfiltratie. Het komt ons, als je het nu leest, soms voor als een abstracte gang naar voren, zonder dat er gekeken werd naar wat de praktische andere mogelijkheden waren. Er werd niet gekeken naar de praktische alternatieve mogelijkheden die er voorhanden waren. Kan ik dat zo zeggen?

De heer **De Wit:**

Ik begrijp de vraag. De overwegingen die in de commissie naar voren zijn gekomen, hebben vooral aansluiting gezocht bij de beschrijving van het criminaliteitsbeeld. De beschrijving van dat criminaliteitsbeeld liet zien: een groei in het aantal georganiseerde vormen van criminaliteit; een groei in het aantal vormen waarin niet meer gebruik werd gemaakt van een eenvoudig daad/dader-complex, maar waarbij zo langzamerhand

criminele organisaties zichtbaar waren die werkten door middel van celstructuren, die in wisselende samenwerkingsverbanden opereerden, die zich niet bezighielden met n sector van het criminaliteitsaanbod, maar die op een aantal terreinen opereerden. Als men dat beeld op zich af ziet komen, ligt de conclusie voor de hand dat niet meer gemakkelijk volstaan kan worden met de eenvoudige pseudo-koop die als het ware in de tijd die daaraan voorafging gebruikt werd.

De voorzitter:

Maar zo eenvoudig is de pseudo-koop toch niet? Het kan toch nog een zeer effectieve methode zijn die bewijs oplevert?

De heer De Wit:

Ja, pseudo-koop kan zeer effectief zijn en het kan ook een belangrijk onderdeel zijn van een projectmatige infiltratie. Maar de korte snelle klappen, zoals dat dan heet, die in de jaren tachtig gemaakt werden, waarbij er informatie kwam...

De voorzitter:

De zogenoemde Amsterdammers.

De heer De Wit:

Ik weet niet of wij dat nu aan de stad Amsterdam moeten vastkoppelen.

De voorzitter:

Het werd zo door de heer Langendoen vanmorgen genoemd. De heer Langendoen had het over snelle instap, lees "een Amsterdammertje".

De heer De Wit:

Ik zou dat verband niet zo snel willen leggen. Het is een woordgebruik om aan te duiden dat het vrij kortstondige acties waren, waarbij er informatie binnenkwam over bijvoorbeeld een drugstransport of over andere criminele goederen, waarbij het, met gebruikmaking van pseudo-koop gemakkelijk was om de zaak bewijstechnisch af te ronden. Het beeld dat ik net schetste, het beeld van de georganiseerde criminaliteit dat toen opdoemde, dat toen ook uit de informatie van de kant van de politile vertegenwoordigers in die werkgroep heel duidelijk naar boven kwam, dat ook gebaseerd was op interviews en enquêtes die zij in het veld gehouden hebben, vroeg om een wat bredere aanpak dan alleen maar de pseudo-koop waarover ik net sprak. Het vroeg om een bredere meer projectmatige aanpak, waarbij pseudo-koop best als onderdeel gebruikt kon worden, maar waarbij daarnaast andere vormen van infiltratie tot ontwikkeling gebracht zouden moeten worden.

De voorzitter:

Neem nu n van de infiltratietrajecten die wij hier besproken hebben: de Turkse zaak in Arnhem. Wat zien wij daarbij? Blijkbaar geen, zoals het in het proces-verbaal staat, burgerinfiltranten; wel politie-infiltranten die langere tijd met elkaar bezig zijn, maar waarbij het toch weer gaat over aankopen. En die aankopen leveren het bewijs. Dus in die zin verandert er toch niet zoveel in de praktische uitwerking, behalve dan dat er niet meer sprake is van een wisseling tussen burgerinformanten, burgers of zekere criminelen, en politiemensen. Nee, het zijn allemaal politiemensen die als het ware eerst dat milieu ingestuurd worden, maar daarna toch weer gaan kopen. Dat is toch de praktische gang van zaken?

De heer De Wit:

In alle werkgroepen die ik heb voorgezeten, is uitdrukkelijk de voorkeur uitgesproken voor politile infiltraties. Maar daar is aan toegevoegd dat men erkent dat zich ook omstandigheden kunnen voordoen waarin dat moeilijk gaat en waarin men moet uitwijken naar het gebruik maken van criminele infiltranten.

De voorzitter:

Dan kom ik nu op het punt waarover wij de vorige keer met elkaar leken te botsen, namelijk de vraag of u nooit een casus besproken heeft. Kunt u mij nu zeggen of u bijvoorbeeld over de casus die wij hier bij de kop hebben, die al in 1992 gestart is en waar wij nu openlijk over kunnen praten - het staat in het proces-verbaal - gesproken heeft als over een geslaagde operatie, een mogelijk geslaagde operatie?

De heer **De Wit:**

Laat ik er eerst iets aan toevoegen. Ik heb in de tussentijd natuurlijk met alle leden van de werkgroep uitgebreid gesproken, al was het maar om mezelf op de hoogte te stellen van het feit dat de geheugenpositie aan die kant op het moment dat aan mij die vragen gesteld werden dezelfde was als die ik had. Dus dat betekent dat er niet echt diepgaand over veel casusposities gesproken is. Maar ik zal dat nader toelichten, omdat dat blijkbaar de vorige keer niet echt goed uit de verf is gekomen. Wij hebben over die casuspositie gesproken. Wij hebben over een aantal casusposities gesproken om tot de slotsom te komen dat bepaalde vormen van projectmatige infiltratie succesvol waren en succesvol konden zijn en dat die politile projectmatige infiltratie, mits zij aan bepaalde voorwaarden en condities is gebonden, voor de toekomst ontwikkeld moet worden en dat zij een goed antwoord kan zijn op een aantal van de criminaliteitsvormen die zich aan ons voordoen.

De **voorzitter:**

Dus die Turkse zaak heeft u besproken?

De heer **De Wit:**

Wij hebben over een aantal casusposities gesproken, maar niet in de afgeronde zin zoals u er inmiddels over heeft gesproken, omdat wij op dat ogenblik in de opbouwfase verkeerden. Dat gold ook voor de Blind Date-zaak. Ook die zaak is hier al naar voren komen. Dat gold ook voor zaken die toen langzamerhand in de steigers gezet werden: de IJzerman-zaak, waarover u uitgebreid informatie gehad heeft, de zaak in Zwolle.

De **voorzitter:**

De zaak in Zwolle is toch de zaak in Arnhem?

De heer **De Wit:**

Ja, dat is zo. Het gemengde team.

De **voorzitter:**

Dan is duidelijk waar u het over heeft.

De heer **De Wit:**

Dat zijn dus allemaal zaken die in de jaren 1992 en 1993 langzamerhand in de steigers gezet zijn.

De **voorzitter:**

Met te zeggen dat de zaak in Zwolle eigenlijk de zaak in Arnhem is, bedoel ik dat het gaat om de zaak die later door het kernteam is overgenomen en die hier door officier Koers ook behandeld is. Dan weten wij waar wij het over hebben, zodat er niet een mysterie over Zwolle gaat ontstaan.

De heer **De Wit:**

Dat zijn dus allemaal zaken die in die jaren in de steigers gezet zijn. Toen is over de eerste fase van de opbouw van die zaken gesproken. Nu het uiteindelijke resultaat bekend is, laten die zaken zien dat die projectmatige infiltratie en de kansen die wij er indertijd in onze discussies aan verbonden hebben, ook bewaarheid geworden zijn.

De **voorzitter:**

Heeft u toen ook het zogenoemde politieke afbreukrisico besproken? Heeft u toen besproken wie er op de hoogte moesten zijn als zulke dingen werden gedaan?

De heer **De Wit:**

Sprekend over de politile infiltratie?

De **voorzitter:**

Sprekend over de vraag waar een PG mee geconfronteerd kan worden en waar een minister mee geconfronteerd kan worden c.q. over de vraag of een hoofdofficier het altijd moet weten.

De heer **De Wit:**

In het rapport van het RAC is daar niet expliciet over gesproken. Daarin is met name de nadruk gelegd, verwijzend naar de negatieve ervaringen die zich in Den Haag en Amsterdam hadden voorgedaan, op het koppelen van infiltratieteams aan vaste officieren op het parket. Verder zijn er geen overwegingen aan verbonden ten aanzien van de vraag

langs welke lijnen en op welke momenten en onder welke omstandigheden de interne consultatie binnen het OM zich zou moeten afspelen. Dat is natuurlijk gans anders geweest in de rapporten die daarna gevolgd zijn, de rapporten die uiteindelijk hebben uitgemond in het voorstel van de Centrale toetsingscommissie. Er was geconstateerd dat de beslissingen in het land buitengewoon uiteenliepen. Er bestond dus onvoldoende vertrouwen in - dat gevoelen was er breed, met name bij het OM-deel van de werkgroep - dat die beslissingen overal in het land, zowel in de politielijn als in de OM-lijn, gelijk genomen werden: in gelijke gevallen gelijke beslissingen. Toen hebben wij gezegd: kijk, wij moeten met een voorstel komen - en dat was voor het OM toen een revolutionair voorstel, een zeer diep ingrijpend voorstel - om de bevoegdheden om in dat soort zaken een beslissing te nemen weg te nemen van de lokale laag, dus weg te halen uit de handen van de hoofdofficieren en die te leggen bij een centrale toetsingscommissie. Een centrale toetsingscommissie die bovendien het grote voordeel had dat de casustiek als het ware vanzelf binnen kwam. Een toetsingscommissie die ook een inventariserende en een normerende opdracht gehad heeft. Een toetsingscommissie die er dus voor zou moeten zorgen dat al doende voortschrijdende wijsheid zou kunnen ontstaan op basis van de casustiek die werd aangedragen en die uiteindelijk landelijk consistent en uniform beleid voor de komende jaren zou kunnen formuleren en tot stand zou kunnen brengen.

De voorzitter:

Wij komen zo nog over het ontstaan van de Centrale toetsingscommissie te spreken en de rol die de IRT-affaire daar mogelijk in heeft gespeeld. Ik wil terugkomen op het punt dat u de vorige keer verrast was met betrekking tot een vraag over de heer Van der Veen die met u gesproken zou hebben over de mogelijkheden van de Delta-methode. Daar heeft u zeker na het vorige gesprek nog over nagedacht, ook nadat hij hier verhoord is.

De heer De Wit:

Ja, ik heb natuurlijk achteraf met verrassing geconstateerd dat mij vrij gemakkelijk gevraagd werd of ik mij een gesprek kon herinneren dat vier jaar geleden had plaatsgevonden.

De voorzitter:

Vier jaar is overdreven. Het is drie jaar geleden.

De heer De Wit:

Een gesprek dat meer dan drie jaar geleden had plaatsgevonden in een periode waarin ik mij vrij actief met het onderwerp infiltratie bezighield en waarin ik met enige regelmaat toch wel met tientallen, zo niet beduidend meer, mensen over dit soort zaken sprak. Maar goed, ik heb dat nagetrokken en ik heb inderdaad in n van mijn verhuisdozen, zoals ik heb gezegd, een agenda gevonden van het jaar 1992. En inderdaad staat daar op 16 december - ik heb dat ook met collega Van der Veen besproken - een afspraak om 15.00 uur. Daar staat in onder Van der Veen: pseudo-koop. Al pratende, al evaluerende, reducerende en deducerende zijn collega Van der Veen en ik tot de slotsom gekomen dat wij inderdaad op dat moment - en nu citeer ik zijn woorden - een verkennend, inventariserend gesprek hebben gehad over wat hij toen noemde "een methode van inlichtingeninwinning met gebruikmaking van een informant, die in het kader van die inlichtingeninwinning strafbare feiten pleegde om zijn informatiepositie te behouden of te vergroten". Dat gesprek heeft dus plaatsgevonden. Dat is in zijn beleving scherper blijven steken dan in mijn beleving, maar dat kan ook samenhangen met het feit dat ik toen al niet meer in Haarlem werkte, omdat ik per 1 december 1992 al in Breda benoemd was. Ik zal nog n keer in Haarlem terug zijn gekomen en toen zijn er nog wat restantbesprekingen geweest, waarvan dit er n is geweest. Wij hebben daarover gesproken. Ik heb bij een aantal leden van de RAC-werkgroep gesondeerd of dat ook inderdaad in die werkgroep terecht is gekomen. Een enkel lid kan zich dat wel herinneren. Wij hebben daar in algemene zin over gesproken. Voor zover de herinnering gaat van n of meer mensen uit die werkgroep, kwam de werkgroep al vrij snel tot de slotsom dat dit niet tot de taakopdracht van de werkgroep behoorde. Ik heb al eerder gezegd dat de werkgroep zich richtte op de politile infiltratie. Bovendien vond men ook niet dat men zich met diverse systemen van wat toen werd

gepresenteerd als inlichtingeninwinning met gebruikmaking van informanten zou moeten bezighouden. Dus dat is vrij snel eigenlijk langs de zijlijn afgevoerd en in de beleving en in de herinnering van Van der Veen heb ik dat ook aan hem terugbericht. Daarmee was voor mij de zaak af, en ook voor de werkgroep.

De voorzitter:

Hij heeft hier gezegd - ik parafraseer - "in ieder geval was daardoor van tegenstand vanuit het ministerie niet gebleken". Maar u zegt nu: het stond mij niet bij; nu heb ik het bekeken; in ieder geval kan ik niet zeggen dat door mij toestemming is gegeven voor de Delta-methode of zoiets.

De heer De Wit:

Nee, wat ik aan herinnering heb - nogmaals, het was in die tumultueuze tijd - heb ik dus aangescherpt...

De voorzitter:

Was het toen een tumultueuze tijd?

De heer De Wit:

Voor mij persoonlijk. Ik heb mijn herinneringen aangescherpt met het herinneringsvermogen van n of meer leden van de werkgroep. Er is dus geen sprake van geweest... Bovendien zou het ook te gek zijn. Kijk, een werkgroep gaat aan iemand die in de lijn zit natuurlijk geen toestemming geven. Dat zou natuurlijk een heel vreemde combinatie van uitwisseling van gegevens zijn. Nee, het gesprek had een verkennend, oriënterend karakter. Met die boodschap ben ik dus naar de commissie gegaan, naar ik mag aannemen. Het antwoord van die commissie was volstrekt duidelijk: wij nemen kennis van die boodschap; wij willen daar niet over spreken, omdat het ons op gebieden brengt die buiten het bereik van onze taakopdracht liggen; wij hebben daar op dit moment geen behoefte aan. En dat is aan collega Van der Veen bericht.

De voorzitter:

Kunt u zich nog herinneren of er toen gesproken is over het punt van het behoud van die winsten of verdiensten, een punt waar wij het nu vaak over hebben en dat bij u later ook terugkomt?

De heer De Wit:

Wij hebben er in de RAC-werkgroep niet over gesproken. Wel is over dat punt uitdrukkelijk gesproken in de plenaire commissie die zich nadien met de infiltratie bezig heeft gehouden. U zult dat punt ook hebben teruggevonden in de notulen. Er is zeer expliciet over gesproken en er is ook een zeer expliciet een standpunt over ingenomen.

De heer Koekkoek:

U hebt de heer Van der Veen laten weten dat hier geen taak lag voor de werkgroep. Hebt u hem enig oordeel in positieve of negatieve zin gegeven over waar hij mogelijk mee bezig dacht te gaan?

De heer De Wit:

Nee, hij heeft noch van mij noch van de werkgroep een oordeel gekregen. Dat was ook niet de insteek - dat heeft hij mij nadrukkelijk gezegd - van het gesprek. Het was een gesprek waarin geen standpunten gewisseld zijn, een gesprek met een soort inventariserend, opinierend karakter. Natuurlijk zijn de pro's en contra's besproken, maar er is geen afgerond standpunt op tafel gekomen.

De heer Koekkoek:

Hebt u uw mening gegeven over wat hij voorlegde?

De heer De Wit:

Noch in zijn beleving noch in de mijne zijn wij in dat gesprek tot een afgerond standpunt gekomen. Dus dat betekent dat er van mijn kant ook geen afrondende mening gegeven is. Dat zou ook vreemd zijn, omdat dat gesprek wat verrassend binnenkomt. Dat blijkt ook al uit de wijze waarop ik dat in de agenda heb neergeschreven. Ik verkeerde in de veronderstelling dat het over pseudo-koop ging. Vandaar ook de relatie die natuurlijk direct

met de RAC-werkgroep gelegd is. In dat gesprek zullen wij dus wat breder geopereerd hebben in onze gedachtenvorming.

De heer **Koekkoek:**

Ja, maar voor de heer Van der Veen was het nogal belangrijk, bleek achteraf. Hij trok er de conclusie uit: men is er in elk geval niet tegen. Maar dat was voor zijn rekening, begrijp ik?

De heer **De Wit:**

Zoals wel vaker voorkomt kan de beleving van gesprekken aan de ene kant en aan de andere kant wel eens wat uiteenlopen. Wij hebben samen nog over dit gesprek gesproken. Ook hij is van oordeel - en ik heb begrepen dat hij dat ook in zijn verklaring heeft neergelegd - dat de vrij forse consequenties die hij aan dat gesprek verbonden had, blijkens de brief die hij aan de minister geschreven heeft, achteraf een te forse insteek is geweest.

De **voorzitter:**

Heeft hij dat u gezegd?

De heer **De Wit:**

Dat hebben wij samen besproken, ja.

De **voorzitter:**

Wanneer heeft hij u dat gezegd?

De heer **De Wit:**

Ik heb met hem ongeveer een week geleden over deze affaire gesproken.

De **voorzitter:**

Kunt u zich nog herinneren, voor de goede orde, of de heer Lith daar ook bij aanwezig was?

De heer **De Wit:**

Ja, ik wil dat best aannemen.

De **voorzitter:**

Heeft u in 1993 over de grenzen van infiltratie, ook aan de hand van praktijkvoorbeelden, gesproken in de groep?

De heer **De Wit:**

Op welk tijdstip?

De **voorzitter:**

In 1993. Het probleem is namelijk dat onze verslaglegging ophoudt in februari/maart 1993 en weer begint in april 1994 als u inmiddels een andere status hebt gekregen.

De heer **De Wit:**

Het eindrapport van de RAC-werkgroep dateert van juni 1993. Het rapport was een paar maanden daarvoor al klaar, alleen de eindredactie heeft, omdat er allerlei personele wisselingen waren, nogal wat tijd gekost. Wij hebben toen niet meer in dat jaar, omdat er geen werkgroepsverband was, over dat soort zaken gesproken. Die draad is weer opgepakt toen wij het verzoek kregen van de PG-vergadering in december 1993 om een oordeel te geven over wat toen "de Amsterdamse methodiek" heette, dus het groeimodel. Ik wil het niet aan Amsterdam koppelen, maar ik noem het als voorbeeld, omdat het ook in het stuk als zodanig aangeduid staat. Verder moet dat geen betekenis hebben. De PG-vergadering had toen al behoefte, vooruitlopend op de rapportage die nadien door de commissie moest plaatsvinden, aan een voorlopig begrippenkader en aan een voorlopige contourenbeschrijving waarbinnen de infiltratie zich zou moeten gaan aftekenen. Dat is een verzoek geweest van de PG-vergadering van december 1993.

De **voorzitter:**

Dat is de vergadering van 21 of 22 december?

De heer **De Wit:**

Ja.

De **voorzitter:**

De heer Van Randwijck heeft hier verklaard: wij hebben dat eerst doorgeschoven naar de commissie-De Wit, daarna kwam het rapport van de commissie-Wierenga en wij spraken

daar inhoudelijk eigenlijk niet meer over. Wat wist u van die methode toen u die vraag kreeg uit de PG-vergadering? Hoe probeerde u daar achter te komen, want de PG's wisten het niet precies? Kreeg u de indruk dat het op uw bord werd geschoven?

De heer **De Wit:**

Nee, ik geloof niet dat men zich met een dergelijke vraagstelling overvallen voelde. Het besluit was toen al genomen dat er een strategische werkgroep moest komen, die zich met het onderwerp zou moeten bezighouden. Toen deed zich de discussie in de Kamer voor over de Amsterdamse methodiek, om dat toch maar even zo aan te duiden. In de PG-vergadering is er toen over gesproken en toen heeft de PG-vergadering - dat lijkt mij een logisch besluit - gezegd: die club gaat toch draaien, laten wij maar alvast op voorhand aan het OM-deel van die werkgroep vragen - dat is ook een bewuste keuze geweest - om een oordeel te geven over de Amsterdamse methodiek en daaraan ook te verbinden een schets van de voorlopige contouren waarbinnen de infiltratie zich zou moeten gaan ontwikkelen. En dat is dus gebeurd.

De **voorzitter:**

Maar dat oordeel... Hoe kon u een oordeel geven over de methodiek als u eigenlijk niet goed wist wat de methodiek was? Ik kan namelijk niet terugvinden dat u dat echt wist.

De heer **De Wit:**

Dat was voor ons natuurlijk betrekkelijk gemakkelijk, omdat wij in het OM-deel van de werkgroep een vertegenwoordiger van het Amsterdamse ressort hadden, de heer Behling. Hij was ook voorzitter van de ResZwaCri daar: de ressortelijke commissie zware criminaliteit.

De **voorzitter:**

De officier, toen nog advocaat-generaal?

De heer **De Wit:**

De AG, ja. Hij heeft ons daarover bericht. Wij hadden er op dat moment ook geen behoefte aan om er een eigen onderzoek naar in te stellen, omdat de commissie-Wierenga op dat ogenblik liep. Wij hebben dus de informatie over de methodiek uit de eerste hand gehad - nou, uit de eerste hand..., in ieder geval van zeer nabije bron - van de heer Behling, die in het Amsterdamse ressort belast was met de beleidsmatige coördinatie van de aanpak van dit soort zaken.

De **voorzitter:**

Wist hij er veel van?

De heer **De Wit:**

De heer Behling weet van heel veel dingen veel en in mijn overtuiging wist hij ook hiervan veel. Althans, naar onze indruk en naar ons oordeel voldoende.

De **voorzitter:**

Wat voor elementen heeft u toen wel kunnen beoordelen en wat voor elementen niet?

De heer **De Wit:**

Wij hebben ons beziggehouden met het oordeel over de vraag of het toelaatbaar is dat een informant onder regie of onder controle van politie en OM strafbare feiten pleegt om zijn informatiepositie te behouden of uit te breiden. Dat was de vraagstelling die bij ons op tafel lag. Die vraagstelling hebben wij - en dat waren leden van het OM die later in die werkgroep terechtgekomen zijn - toen aan de hand van informatie die wij op dat moment tot onze beschikking hadden, met een paar overwegingen erbij, positief beantwoord.

De **voorzitter:**

Geldt dat ook voor de rol die de politie actief speelt om te vervoeren?

De heer **De Wit:**

Dat geldt ook voor de rol die de politie soms moet uitvoeren om te controleren of het verhaal van de informant inderdaad op waarheid berust. Dat kan onder omstandigheden betekenen dat er transportactiviteiten plaatsvinden door de politie.

De **voorzitter:**

Daar heeft u zo over gesproken toen?

De heer **De Wit**:

Daar is over gesproken, ja.

De **voorzitter**:

En is de kwestie van het geld dat de infiltrant moest behouden toen al aan de orde geweest?

De heer **De Wit**:

De kwestie van het geld is in de eerste besprekingen niet aan de orde gekomen. Wij hebben ons toen georinteed op de vraagstelling die van de kant van de PG-vergadering kwam: houd je bezig met de Amsterdamse methodiek en beschrijf in het algemeen voorlopig de contouren waarbinnen infiltratie kan plaatsvinden. De operationele uitwerking, de uitwerking op het vlak van de organisatie die daarvoor nodig is, is in een later traject naar voren gekomen en de kwestie van de betaling van infiltranten is daar een onderdeel van geweest.

De **voorzitter**:

Wanneer wist u dat dat gebeurde?

De heer **De Wit**:

Dat is een punt dat op een gegeven ogenblik op de agenda gekomen is. Je werkt stelselmatig een aantal punten van aandacht af en toen wij op een gegeven ogenblik klaar waren met onze gedachtenvorming over de wijze waarop de zaak georganiseerd zou moeten worden, over de wijze waarop de zaak onder controle gebracht zou moeten worden, bleven er nog een aantal belangrijke andere punten over. Dat punt was daar een onderdeel van. Ik weet niet op de maand af wanneer het precies op de agenda gekomen is. Het zal eind 1994 geweest zijn.

De **voorzitter**:

Niet daarvoor?

De heer **De Wit**:

Nee, het is in n van de laatste etappes van de werkgroep expliciet besproken. Het kan best zijn dat wij bij de inventarisatie van agendapunten gezegd hebben: dit staat ons nog te doen; de betaling van de infiltranten is daar een onderdeel van. Dat is op een gegeven ogenblik op een agenda gekomen.

De **voorzitter**:

Wist u dat dit in de methode werd toegepast die u van de PG's moest doorlichten? Wist u dat dit in het IRT-traject het geval was?

De heer **De Wit**:

Nee, dat is niet bericht.

De **voorzitter**:

Dat wist Behling ook niet?

De heer **De Wit**:

Het zou kunnen zijn dat dit punt onder meer op de agenda is gekomen naar aanleiding van informatie van de kant van Behling. Dat is mogelijk. Maar ook langs andere kanten is dat punt op de agenda gekomen, omdat wij wisten, gebaseerd op de ervaringen van de mensen die in die werkgroep zaten, dat er in den lande op een verschillende manier met dit vraagstuk werd omgegaan. Die constatering was voor ons al voldoende om te zeggen: van ons wordt verwacht dat wij op dit punt een standpunt innemen en dat moet het uitgangspunt zijn voor de Centrale toetsingscommissie bij de beoordeling van het onderdeel infiltratie.

De **voorzitter**:

U zei dat u ter ore kwam dat het gebeurde. Wist u waar het wel gebeurde?

De heer **De Wit**:

Dat is gebaseerd op de mededelingen van de kant van de leden van de werkgroep. Op een gegeven ogenblik is dit punt op de agenda gekomen. Ik kan mij nog herinneren dat er een belegnotitie is gemaakt.

De **voorzitter**:

Een wat?

De heer **De Wit**:
Een belegnotitie.

De **voorzitter**:
Wat is dat?

De heer **De Wit**:
Dat is een vergaderstuk.

De **voorzitter**:
Oh, een denknotitie?

De heer **De Wit**:
Een notitie waarmee een vergaderpunt belegd wordt om te bereiken dat de leden op een gestructureerde wijze met elkaar door een aantal punten heengaan. Dat is dan een belegnotitie. Ik dacht dat het een vrij algemeen begrip was. In die notitie is de vaststelling gedaan - en die informatie zal ook van de kant van de vertegenwoordiger van de CRI afkomstig zijn geweest - dat er in den lande op een verschillende manier met dit vraagstuk om wordt gegaan. Die constatering is voor een werkgroep al voldoende om te zeggen: dit moet tot een eind komen.

De **voorzitter**:
Wij proberen constant uit te vinden waar het precies heeft plaatsgevonden. Noemde men toen regio's?

De heer **De Wit**:
Nee, in het desbetreffende belegstuk zijn geen regio's genoemd. Dat was voor ons - dat moet ook duidelijk en begrijpelijk zijn - ook niet zo ontzettend belangrijk op dat ogenblik. Alleen de vaststelling dat het in den lande op verschillende wijzen gebeurde, was voor ons voldoende om in dat opzicht een standpunt in te nemen en dat ook maatgevend te laten zijn voor de Centrale toetsingscommissie bij de beoordeling van vragen die werden voorgelegd.

De heer **Rabbae**:
Mijnheer De Wit, u zei: wij moesten wel het hoofd bieden aan de vraag wanneer een infiltrant strafbare feiten mag plegen in het kader van infiltratie en ook in het kader van, zoals u het noemde, de Amsterdamse methodiek. Is het niet vreemd dat u wel daarover sprak zonder dat het punt van de criminele verdiensten aan de orde kwam?

De heer **De Wit**:
Wij hebben in onze beraadslagingen op dat punt deze onderdelen uit elkaar gehouden. Dat is niet bewust gebeurd. Dat vraagstuk is gewoon etappegewijze aangepakt. U kunt zich voorstellen dat het eerste vraagpunt al leidde tot zeer uiteenlopende beschouwingen. Wij hebben natuurlijk niet alleen over die Amsterdamse methodiek "an sich" gesproken als een abstract verschijnsel...

De **voorzitter**:
U noemt het constant "Amsterdamse methodiek". Afgezien van de vraag wat men er in Amsterdam van vindt - dat vind ik ook niet belangrijk - hebben wij het hier steeds over de IRT-methodiek of de Delta-methodiek gehad.

De heer **De Wit**:
Daar zit dus geen bepaalde bedoeling achter.

De **voorzitter**:
Nee, dat begrijp ik wel, maar voor het spraakgebruik...

De heer **De Wit**:
Ja, ik weet dat u de verslagen van de commissie heeft gelezen en daarin wordt over... Maar goed, laten wij een ander woord nemen: het IRT-model.

De heer **Rabbae**:
Mijnheer De Wit, was er toen niemand in de OM-werkgroep die zich afvroeg wat er met het geld moest gebeuren dat de informant kreeg voor het plegen van strafbare feiten?

De heer **De Wit**:

Natuurlijk is dat punt naar voren gekomen. Toen is er gezegd: daar moeten wij het ook over hebben.

De heer **Rabbae**:

Alleen op dat moment niet.

De heer **De Wit**:

Kijk, toen wij op dat moment startten met de Amsterdamse methodiek - dat wilde ik net zeggen - hebben wij natuurlijk niet alleen maar in abstracto over dat verschijnsel gesproken. Wij hebben zeer uitvoerig stilgestaan bij de inhoud van zo'n groeimodel. Wat betekent dat als het gaat om softdrugs, als het gaat om harddrugs? Waar liggen de grenzen? Hoe moet je ertegen aankijken als het om wapens gaat? Waar kun je voorlopige contouren aanbrengen? Hoe moet je opereren als het gaat om corruptieve acties in de richting van overheidsorganen? Hoe ga je ermee om als zich bepaalde vormen van geweld zouden kunnen voordoen? Het ging om een groot aantal casusposities die natuurlijk voor een deel op de eigen ervaringen gebaseerd zijn, maar die voor een zeer belangrijk deel gebaseerd waren op hypothesen. U kunt zich voorstellen hoe een dergelijke discussie gaat. Iemand vraagt zich af wat er moet gebeuren als er in een doorlevertraject sprake is van harddrugs.

De **voorzitter**:

Noemde u het toen al doorleveren?

De heer **De Wit**:

Wij hebben in de commissie over dat soort begrippen gesproken. Die begrippen zijn uiteindelijk ook in de rapportage behandeld.

De **voorzitter**:

Dus dat woord komt van u?

De heer **De Wit**:

Dat woord komt van de werkgroep. Inmiddels heeft het woord een andere betekenis gekregen, ook in de wijze waarop de media erover spreken. Maar in de optiek van de werkgroep is doorleveren nog altijd primair gericht op uiteindelijke inbeslagneming. Maar goed, dat even terzijde. Dus wij hebben gesproken over die Amsterdamse methodiek, met alle varianten en alle casusposities die zich daarin zouden kunnen voordoen. Op basis daarvan hebben wij gezegd: er zit hier een X-aantal mensen om de tafel, mensen van het OM en in een later stadium ook mensen afkomstig van de politie; zoveel heren, zoveel opinies, zoveel standpunten; dit gedonder moet eens uit zijn; er moet dus een andere methode van besluitvorming komen.

De heer **Rabbae**:

U zei dat de werkgroep een aantal casusposities de revue heeft laten passeren, maar kennelijk niet de kwestie van de criminele verdiensten?

De heer **De Wit**:

Nee, helemaal niet. In het rapport is op dat punt heel expliciet een standpunt ingenomen.

De heer **Rabbae**:

Ja, later.

De heer **De Wit**:

Ja, later... Kijk, het gaat erom dat onderwerpen op een gegeven ogenblik op een agenda terechtkomen. De tijd van twee 's middags tot twaalf 's avonds, zoals wij met enige regelmaat bij elkaar gekomen zijn, is uiteindelijk ook beperkt. Dat betekent dat onderwerpen nog wel eens een tijd lang verschoven worden.

De heer **Rouvoet**:

Ik heb een feitelijke vraag. Eind december komt het verzoek uit de vergadering van PG's aan u om het Amsterdamse model, de Delta-methode eruit te lichten als een voorlopig kader. Toen is er, mag ik haast aannemen, bij gezegd: wil je daar dan en dan rapport over uitbrengen, want wij willen daar graag als PG's over spreken. Is dat het geval geweest?

De heer **De Wit**:

Jazeker, dat rapport is uitgebracht in twee tranches. Het is uitgebracht begin maart 1994.

De heer **Rouvoet**:

Dat realiseer ik mij, maar weet u ook wanneer dat aan de PG's is uitgebracht?

De heer **De Wit**:

Dat is besproken in een tweetal PG-vergaderingen in maart.

De **voorzitter**:

In maart 1994. Inhoudelijk nauwelijks h?

De heer **De Wit**:

Als u de notulen van de PG-vergadering erop naleest, zult u tot de slotsom komen dat het de eerste keer vrij beperkt behandeld is. De eerste keer heeft men voornamelijk stilgestaan bij het voorstel van onze kant om met een centraal lichaam te komen dat besluitvormend zou gaan werken.

De heer **Rouvoet**:

Was dat de PG-vergadering van 9 maart?

De heer **De Wit**:

Dat was de eerste vergadering in maart. Dat zal die van 9 maart geweest zijn. Ik had daar veel weerstand tegen verwacht. Wij vonden dat een heel pittig voorstel, met erg veel risico's, omdat het zou betekenen dat er nogal wat in die bevoegdheidsfeer ging veranderen. Tot mijn verrassing, moet ik eerlijk zeggen - ik ben zelf bij die PG-vergadering aanwezig geweest - bestond daar vrij snel overeenstemming over. Toen is aan ons gevraagd om het uit te werken. Wij hebben dat toen in een noodtempo, met een groot aantal avondvergaderingen, uitgewerkt. In diezelfde maand maart zijn wij met een afgerond voorstel gekomen, een afgerond voorstel dat twee onderdelen had: de voorlopige contouren waarbinnen infiltratie zou kunnen plaatsvinden - een conceptueel kader - plus een uitgewerkt voorstel voor de Centrale toetsingscommissie om, met de aantekening dat die toetsingscommissie een inventariserende en een normerende opdracht zou moeten krijgen om niet primair naar de casustiek in het verleden te kijken, maar gewoon aan de hand van de casusposities die zich aandienden, die als het ware vanzelf binnenkwamen, langzamerhand in een goed contact met de minister en de Tweede Kamer en de OM-lijn en uiteindelijk ook met gerichte voorstellen ten aanzien van de wijze waarop de rechterlijke controle zou plaatsvinden, het instrument infiltratie tot ontwikkeling te brengen.

De heer **Rouvoet**:

Ik vraag dit, omdat in de brief van 25 maart 1994 die het kabinet uiteindelijk stuurt aan de Tweede Kamer over de methode wordt gezegd: het openbaar ministerie heeft daarover tot voor kort geen richtinggevende besluitvorming gehad; inmiddels heeft deze besluitvorming wel plaatsgevonden, namelijk in de vergadering van procureurs-generaal van 9 maart op basis van de bevindingen van de werkgroep-De Wit. Ik begrijp uit uw antwoord dat dit is geweest voordat u het afrondende rapport aan de PG's had aangeboden?

De heer **De Wit**:

Ja, de deelrapporten zijn besproken in die vergaderingen van maart. Het is belangrijk om vast te stellen dat die Centrale toetsingscommissie dus al in het leven is geroepen en al functioneerde voordat de commissie met het eindrapport gekomen is. Dat betekende dat als het ware de commissie-De Wit - en dat zie je ook aan de personele samenstelling - langzamerhand in die Centrale toetsingscommissie over is gegaan. De meeste leden van de commissie maken ook deel uit van de Centrale toetsingscommissie, behalve de voorzitter.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer De Wit, wekte de heer Behling de indruk toen hij een uiteenzetting gaf over de IRT-methode dat het om een vrij normale gebruikelijke methode ging?

De heer **De Wit**:

Nee, alleen het feit al dat wij door de PG-vergadering afzonderlijk over deze methode benaderd zijn voordat wij überhaupt met de commissie gestart waren en ook nog op het

tijdstip dat de commissie-Wierenga met haar activiteiten begon, gaf al aan dat het een methode was waar je wel even bij moestilstaan.

De **voorzitter:**

Maar eind december wisten wij helemaal nog niet dat de commissie-Wierenga zou beginnen.

De heer **De Wit:**

Ja, maar wij hebben gedraaid van december tot maart/april en de commissie-Wierenga is, geloof ik, in april met haar rapport gekomen.

De **voorzitter:**

Eind maart.

De heer **De Wit:**

Eind maart, ja.

De heer **Koekkoek:**

Laat ik het anders vragen. Wekte de heer Behling de indruk dat het om iets zeer ongebruikelijks ging, iets volstrekt nieuws?

De heer **De Wit:**

Nee, wij hebben heel rationeel over dat punt gesproken. In mijn beleving is dat niet met zeer veel omhaal en aplomb in de bijeenkomsten van de werkgroep aanhangig gemaakt. Wij hebben gewoon over dat punt gesproken, omdat heel sec door de PG-vergadering aan ons gevraagd werd: kijk eens naar dit model; wij beschrijven dat voorlopig zo; wat vinden jullie, OM-leden, daarvan? En dat waren dus allemaal leden van het OM, die een veeljarige ervaring hadden met zware zaken.

De heer **Koekkoek:**

Ook ervaring hadden met vergelijkbare methoden?

De heer **De Wit:**

De informatie over deze methode, gelet ook op de Amsterdamse/Haarlemse achtergrond, is gekomen van de heer Behling.

De **voorzitter:**

Wist hij dat het om 45 ton of om een dergelijke hoeveelheid ging?

De heer **De Wit:**

Er is toen niet over hoeveelheden gesproken.

De **voorzitter:**

Maar wist hij het?

De heer **De Wit:**

Dat weet ik niet.

De **voorzitter:**

Is het hem wel eens gevraagd?

De heer **De Wit:**

Het is hem misschien wel gevraagd, maar ongevraagd of gevraagd heeft hij niet over dit soort zaken gesproken.

De **voorzitter:**

En de rapportage onder anderen van Van Riessen, zoals wij haar nu kennen, is daar ook nooit over tafel geweest?

De heer **De Wit:**

Nee.

De **voorzitter:**

U zei daarnet: wij hebben langdurig gesproken over het doorleveren van harddrugs, softdrugs, wapens etc. Misschien is de heer Behling daar ook niet helemaal vreemd aan, dat al die dingen de revue zijn gepasseerd? Is er toen n ding waarvan u gezegd heeft: nee, dat doen wij zeker niet? Of is alles geconcludeerd met: het zou kunnen?

De heer **De Wit:**

Wij hebben duidelijke restricties gemaakt ten aanzien van geweld.

De **voorzitter:**

Hoe bedoelt u dat?

De heer **De Wit:**

Dat verhaal is ook naar voren gekomen naar aanleiding van bepaalde ontwikkelingen die zich in de criminele wereld voordoen. Als infiltranten in bepaalde criminele organisaties binnenkomen, gebeurt het steeds meer dat zij om te beginnen geplaatst worden in een divisie geweld, een divisie die zich met liquidaties bezighoudt. Naar aanleiding daarvan rijst de vraag of je een infiltrant zich mag laten bewegen in dat soort situaties. Het antwoord daarop was vrij kort en krachtig: nee. Dat geldt ook voor corruptieve bewegingen in de richting van overheidsorganen. Ook daarvan hebben wij gezegd: nee. Wij hadden geen reserves ten aanzien van softdrugs en harddrugs in z'n algemeenheid.

De **voorzitter:**

Nog limieten aan kilo's?

De heer **De Wit:**

Geen limieten aan kilo's. Wij hebben gezegd: dat is casustiek, waarover per incident een beslissing moet worden genomen. Wij hebben vrij lang stilgestaan bij wapenhandel.

De **voorzitter:**

En wat was daar de uitkomst van?

De heer **De Wit:**

Daar is geen duidelijke conclusie aan verbonden. De meerderheid was van oordeel dat het doorleveren van wapens niet kon worden getolereerd, omdat je in een onmogelijke positie kon komen als je later bijvoorbeeld zou moeten vaststellen dat met dat wapen in een ontvoeringszaak, een gijzelingszaak of in andersoortige geweldszaken iets zou zijn gebeurd. Maar daar staat ook de rationele andere kant tegenover, waarbij gezegd kan worden: kijk, als je met een kleinere hoeveelheid een grotere hoeveelheid van 1000 wapens zou kunnen krijgen, hoe loopt het dan? U kunt zich die discussie voorstellen. Wij hebben toen gezegd: dit is zo van de casustiek afhankelijk; laat die Centrale toetsingscommissie nu toetsenderwijze, ontwikkelingsgewijze langzamerhand tot meer uitgewerkte standpunten komen.

De **voorzitter:**

Is dat hele idee van die toetsingscommissie nu een direct gevolg van de IRT-affaire?

De heer **De Wit:**

Dat kan daarmee samenhangen, maar het hangt natuurlijk in de eerste plaats samen met de vaststelling dat er verschillend beleid gevoerd wordt. En wij hebben ons ook... Maar ik geloof dat die FBI-richtlijnen pas in een later stadium aan de werkgroep zijn toegevoegd.

De **voorzitter:**

Die komen pas later.

De heer **De Wit:**

Het viel mij in ieder geval op - ik weet niet wie er als eerste mee kwam - dat zo'n Centrale toetsingscommissie ook in de FBI-guidelines naar voren kwam.

De **voorzitter:**

Uiteindelijk is het de hoofdofficier die toch zijn goedkeuring eerst moet hechten aan een methode en als hij het niet wil, gebeurt het ook niet. Dat is dus anders uitpakket in de praktijk dan u zich voorgesteld had. U had zich voorgesteld: er is een toetsingscommissie en die kan eventueel over een hoofdofficier heengaan als er iets moet gebeuren.

De heer **De Wit:**

Zo is het ook.

De **voorzitter:**

Nee, want de hoofdofficier moet het voorstel doen, anders kan het niet in behandeling worden genomen.

De heer **De Wit:**

Het moet wel naar boven komen, ja.

De **voorzitter:**

Maar als de hoofdofficier het er niet mee eens is, doet hij het voorstel niet. Einde oefening.

De heer **De Wit**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dus de CID-officier kan in het huidige model niet over die hoofdofficier heen. Dat bedoel ik.

De heer **De Wit**:

Het is de hoofdofficier die de Centrale toetsingscommissie adieert.

De **voorzitter**:

Ik wil u nog iets vragen over de begin 1994 verschenen brochure CID-methodieken en - technieken waar de heer Van der Veen naar verwijst. Daarin komen casussen aan de orde, waarbij de politie drugs doorlevert, opslaat in een politieloods etc., waarbij gebruik gemaakt wordt van ontvangen criminele gelden, bijvoorbeeld via een frontstore, om weer iets crimineels voorlopig te financieren. Is u dat stuk geworden?

De heer **De Wit**:

Nee, dat is mij niet geworden.

De **voorzitter**:

Is er in uw groep nooit gesproken over zulke specifieke casussen?

De heer **De Wit**:

Nee, niet een casus die erop neer komt dat er met behulp van criminele inkomsten weer direct op het lokale niveau nieuwe politile activiteiten gefinancierd worden.

De **voorzitter**:

Er staat: transportkosten van de partijen cocaine zullen betaald worden door gebruikmaking van ontvangen criminele gelden.

De heer **De Wit**:

Nee, daar hebben wij niet over gesproken.

De **voorzitter**:

Maar dat moet bij de CRI wel bekend zijn geweest.

De heer **De Wit**:

Dat is blijikbaar bij de CRI bekend, maar dat is niet via de CRI-lijn aan de werkgroep gemeld.

De **voorzitter**:

Is dit toegepast, denkt u, in een heel andere zaak dan de zaak waar wij hier over spreken? Wilde men dit toepassen? Weet u daar iets van?

De heer **De Wit**:

Wij hebben aan de hand van de informatie die de leden van de werkgroep, waar ook de CRI bij zat, geleverd hebben niet over deze punten gesproken. Dat is niet aangekaart.

De **voorzitter**:

Als het gebeurd zou zijn, dan zou de heer Van der Veen ook iets meer gelijk kunnen hebben, dat het wel degelijk ook elders geaccordeerd was, dat het vergelijkbaar kon gebeuren met gebruik van crimineel geld.

De heer **De Wit**:

Ja, maar ik heb die vraag ontkennend beantwoord.

De **voorzitter**:

Wie zou dit bij de CRI geschreven kunnen hebben? Ons is nog niet duidelijk wie het geschreven heeft.

De heer **De Wit**:

Het stuk is geschreven door een tweetal mensen die werkzaam zijn op de ACPI, het landelijk bureau coördinatie politile infiltratie. Van dat bureau is het stuk afkomstig.

De **voorzitter**:

Van de heer Karstens?

De heer **De Wit**:

Van de heer Karstens en de heer Barendregt.

De **voorzitter**:

Juist. En u weet ook niet wat daar verder mee gebeurd is?

De heer **De Wit**:

Ik weet uit mijn laatste contacten met de CRI, zeer kortgeleden trouwens, van het bestaan van dit stuk. Het is een stuk dat zeer beperkt is verspreid. Daarom kan ik ook een antwoord geven op de vraag wie dat stuk überhaupt geschreven heeft. Maar het stuk was niet beschikbaar.

De voorzitter:

Het was niet beschikbaar?

De heer De Wit:

Nee.

De voorzitter:

En de medewerkers van de CRI die bij u in de werkgroep zaten hebben dit stuk ook niet verder...

De heer De Wit:

Het is niet als vergaderstuk bij de stukken gevoegd.

De voorzitter:

Dan wel gemeld dat...

De heer De Wit:

Als het gemeld was, kan men ervan overtuigd zijn dat ik ook naar dat stuk gevraagd had en dat ik ook graag gezien had dat dit stuk bij de vergaderstukken gevoegd werd.

De voorzitter:

Wij zullen dit nog aan de heren Barendregt en Karstens vragen. Toen de heer Karstens hier was, wist ik nog niet dat het stuk bestond. Daar kwamen wij pas achter toen de heer Van der Veen het meldde. In de vergaderingen van de werkgroep-De Wit komt u ook te spreken over de vraag van de rechter-commissaris als toetsers. Daar bent u tegen. U zegt op een bepaald moment: het past niet in ons staatsrechtelijk systeem om dat zo te doen. Toen vroeg ik mij af: hoezo?

De heer De Wit:

Die woorden heeft u gelezen in n van de verslagen en ik vind het wel begrijpelijk dat u daar even bij stilstaat, omdat het een nogal compacte samenvatting is van een aantal beschouwingen die toen gedaan zijn. Die woorden zijn niet uit mijn mond opgetekend. Ik zou het op een andere manier geformuleerd hebben. Maar wij hebben wel gesproken over de voor- en nadelen van de rechter-commissaris als toetsende instantie in het pro-actieve onderzoek of het opsporingsonderzoek in ruime zin. Wij zijn tot de slotsom gekomen dat dit niet moet. Wij hebben daar een aantal argumenten voor. De argumenten betekenen eigenlijk dat men de verantwoordelijkheid van de officier van justitie en de rechter-commissaris niet door elkaar moet halen. Dat betekent ook dat wij vinden dat een centrale toetsingscommissie al een zodanig uniformerende werking kan hebben, dat het eigenlijk niet nodig is en verwarrend is om daar nog een toetsende instantie van de zijde van de RC in te schuiven. Wij vinden het ook een zeer dubieuze verzekeringspremie. Ik gebruik het begrip verzekeringspremie omdat het gepresenteerd is als een afdekking van het eerste traject, omdat de zittingsrechter - en dat is hier ook tot mijn vreugde door een aantal rechters gezegd - zich in principe niets gelegen laat liggen aan het oordeel van een RC en zegt: dit moet behandeld worden op de openbare zitting. Verder kunnen zich een groot aantal praktische problemen voordoen. Als onderzoeken in meerdere arrondissementen uitgevoerd worden, kunt u zich voorstellen dat RC's naast RC's geplaatst worden. Ik vind dat het van groot belang is om de verantwoordelijkheden van het openbaar ministerie en de rechter-commissaris uit elkaar te houden en te voorkomen... Aardig in dit verband is het artikel van professor Schalke in de NRC van gisteren, waarin buitengewoon belangrijke argumenten worden gegeven ter ondersteuning van de stelling dat je de verantwoordelijkheden van het openbaar ministerie en van de rechter, waar de rechter-commissaris dan ook bij hoort, zeer goed uit elkaar moet houden om tal van redenen. Praktische redenen, maar ook heel principiele staatsrechtelijke redenen.

De voorzitter:

Is het niet vreemd dat de rechter-commissaris in ons systeem wel beslist over een telefoontap en niet over infiltratie?

De heer **De Wit**:

Een rechter-commissaris moet beslissen als er sprake is van dwangmiddelen die een inbreuk zijn op grondrechten en als de wet erom vraagt. Maar een rechter-commissaris heeft geen zeggenschap, moet ook geen zeggenschap claimen, op het terrein waar het in z'n algemeenheid gaat om de rechtmatigheid en de controle op de rechtmatigheid van de opsporing. En het is nog maar zeer de vraag - daar hebben wij de vorige keer over gesproken - of infiltratie al of niet een inbreuk is.

De **voorzitter**:

Dat is de vorige keer met u gewisseld.

De heer **De Wit**:

Waarbij ik het standpunt blijf houden dat het maar zeer de vraag is of infiltratie een inbreuk is op een grondrecht, zelfs, mag ik daar tot slot aan toevoegen...

De **voorzitter**:

We zijn nog niet helemaal klaar hoor.

De heer **De Wit**:

Maar ik vind het toch aardig om het volgende te zeggen. Misschien heeft u tijdens uw studietijd ook de Digesten gelezen van Ulpianus, een befaamd klassiek rechtsgeleerde.

De **voorzitter**:

Ik ben een bta.

De heer **De Wit**:

Ulpianus zegt in zijn Digesten: nulla iniuria est quae involentem fiat. U bent bta, dus ik zal het voor u vertalen. Het betekent: er bestaat geen onrechtmatigheid, geen onrechtvaardigheid tegenover degene die wil. Dat is een variatie op het Ldi-arrest. Dus tegenover degene die zich crimineel opstelt, moet je op een andere manier met privacy omgaan dan tegenover degene die zich als een ordentelijk burger gedraagt, want hij mag het verwachten.

De **voorzitter**:

Maar zoals u hedenochtend hebt kunnen zien: zelfs het met toestemming van n van de deelnemers aan een gesprek opnemen van een gesprek wordt door de andere deelnemers toch gezien als een grote inbreuk op hun privacy.

De heer **De Wit**:

Dan praat u over een bepaalde variant waar dus wel wetgevingsactiviteiten omheen gaande zijn.

De **voorzitter**:

Maar goed, u hebt uw punt helder naar voren gebracht, lijkt mij.

De heer **Koekkoek**:

Voorzitter, mag ik mij toch de opmerking veroorloven dat ten tijde van Ulpianus er nog geen onvervreemdbare rechten van de mens bestonden?

De **voorzitter**:

Wanneer leefde die man?

De heer **De Wit**:

Collega De Groot zal op dit ogenblik breed lachen. Ik kwam deze uitdrukking tegen in een strafrechtelijk handboek. Hij heeft erbij gezocht dat de uitdrukking afkomstig was uit de Digesten van Ulpianus. Dat heb ik ook onthouden. Hij weet ook de tijdsperiode gedurende welke deze man geleefd heeft.

De **voorzitter**:

Wanneer was dat? Dan moet u even in uw herinnering teruggaan. Daar hoeft u niet voor terug te komen.

De heer **De Wit**:

Ik zal het toch aan hem moeten vragen.

De **voorzitter**:

Mijnheer De Wit, er is een briefwisseling tussen de hoofdofficier Rotterdam en de hoofdofficier Haarlem over het punt van de verantwoordelijkheid voor het CID-traject binnen de zaak-Bever. Op de zaak zelf hoeven wij niet terug te komen. Dat hebben wij vorige keer gedaan. Is die zaak nu opgelost tussen de hoofdofficier Haarlem en uzelf?

De heer **De Wit:**

Die zaak is opgelost op het meest wezenlijke onderdeel, namelijk de vraag wie verantwoordelijkheid draagt voor de inhoudelijke beslissingen. Voor zover dat nog niet in het eerste ambtsbericht duidelijk was, is dat in het tweede ambtsbericht nog veel duidelijker geworden. Ik heb gezegd: Rotterdam - ik - draagt eindverantwoordelijkheid voor de beslissingen die in dat traject genomen zijn.

De **voorzitter:**

En voor de dingen die doorgedaan zijn en niet doorgedaan zijn. Dan zegt u: ik ben verantwoordelijk.

De heer **De Wit:**

Ja, precies. Dat is de inhoudelijke beslissing. Verder stellen wij dus vast dat deze betreffende informant gerund werd door Haarlem en dat alle randvoorwaarden daar omheen ook geregeld werden door Haarlem, door de regio Kennemerland. Kennemerland deed ook alle transporten die in dat verband nodig waren. Kortom, wij kijken naar een situatie waarin Rotterdam alleen maar een brok informatie gebruikt heeft en op geen enkele manier een relatie heeft gehad met deze informant. Ons uitgangspunt is dat de regio en het OM dat een informant runt ook de verantwoordelijkheid daarvoor draagt en dat je in heel moeilijke situaties terecht komt als je een informant niet alleen door een thuisbasis zou moeten laten runnen, maar ook nog door andere korpsen waarvoor hij werkt.

De **voorzitter:**

U blijft het dus eigenlijk met elkaar oneens.

De heer **De Wit:**

Wij blijven het op dat punt oneens, maar het is een betrekkelijk ondergeschikt punt, omdat natuurlijk de eerste vraag de meest belangrijke is. Het tweede punt is misschien niet alleen een kwestie die tussen ons speelt. Het is van groot belang dat aan de voorzitter van het College bericht wordt...

De **voorzitter:**

Het college van?

De heer **De Wit:**

...dat aan het College van PG's bericht wordt dat de CID-officieren daarover heel duidelijke werkafspraken maken.

De **voorzitter:**

Is het dan wenselijk dat de CID-officier uit een heel andere regio komt dan bijvoorbeeld de regio waar de zaak gedraaid wordt, waar ook weer een CID-officier voor is?

De heer **De Wit:**

De standpunten die door Haarlem en door mij worden ingenomen, zijn duidelijk. Wij stellen ons op een bepaald standpunt. Daarmee wil ik niet zeggen dat het standpunt dat door Haarlem wordt ingenomen onzin is. Ook daar zijn argumenten voor te vinden op grond waarvan je tot een oordeel zou kunnen komen. Dat betekent dat in dat opzicht de knoop moet worden doorgehakt en dat men voor twee lijnen kan kiezen. De eerste is dat de RCID die een informant runt daar ook de eindverantwoordelijkheid voor draagt. De tweede is dat de informant meegaat op het moment dat de informatie wordt overgenomen en dat hij op dat moment ook valt onder de CID-verantwoordelijkheid van het informatiegebruikende korps.

De heer **De Graaf:**

Daar ging de discussie toch niet over? De discussie ging over de gezagsverantwoordelijkheid. De RCID Kennemerland heeft toch nooit ontkend dat zij die informant bleef runnen en dat het ook een soort beheersverantwoordelijkheid was? Het

ging toch om de vraag of de hoofdofficier in Haarlem en de CID-officier in Haarlem, mevrouw Kuijper, zich verantwoordelijk moesten weten voor hetgeen zich ergens in een opsporingstraject dat onder verantwoordelijkheid viel van het OM-Rotterdam afspeelde. Daar ging het verschil van mening over dat kennelijk nog steeds bestaat, dat u niet onderling heeft kunnen oplossen en dat kennelijk nu door het College van PG's moet worden opgelost.

De heer **De Wit**:

Ik denk dat er op het punt van die gezagsverantwoordelijkheid als het gaat om de waardering van inhoudelijk genomen beslissingen geen verschil is. Die beslissingen komen voor rekening van het OM, dat van die informatie gebruik maakt in een zaak die uiteindelijk ook bij die rechtbank aanhangig gemaakt moet worden. Die lijn lijkt mij duidelijk. Heel duidelijk is dat Haarlem verantwoordelijkheid draagt voor de wijze waarop zo'n informant wordt aangeboden, voor de wijze waarop de voorgeschiedenis van deze informant is vastgelegd, voor de afspraken die er met deze informant in dat traject gemaakt zijn, voor de jaren gedurende welke hij blijkbaar al in deze situatie gewerkt heeft, voor de vraag of hij al dan niet landelijk is aangemeld. Kortom, het gaat erom een ontvangende regio een zo duidelijk mogelijk inzicht te geven in de positie van informatie die wordt aangedragen.

De **voorzitter**:

Maar die ontvangende regio moet dan toch ook misschien beter haar best doen om te kijken of dat allemaal klopt?

De heer **De Wit**:

Nou, beter... Zij moet in ieder geval haar best doen.

De **voorzitter**:

Nou ja, beter haar best doen dan in dit geval misschien.

De heer **De Wit**:

Sprekend over de Rotterdamse situatie, vind ik dat de Rotterdamse CID-officier en de Rotterdamse CID natuurlijk hun best gedaan hebben. Van meet af aan - dat blijkt ook uit de stukken - is erop aangedrongen om die informatie uit Haarlem te krijgen. En toen is men vervolgens in een wat diffuus veld terechtgekomen van ontwijkende bewegingen.

De heer **De Graaf**:

Nu spreekt u toch uw eigen ambtsbericht tegen. In de aanbiedingsbrief bij het ambtsbericht van de heer De Groot zegt u uitdrukkelijk: dat hadden wij beter kunnen doen, maar wij hebben ons onvoldoende op de hoogte gesteld van de ins en outs. Dat zegt u met zoveel woorden, meen ik. Nu zegt u: wij hebben perfect ons best gedaan.

De heer **De Wit**:

Nee, ik heb vastgesteld dat er onduidelijkheid was in het overnametraject. Ik heb vastgesteld op basis van de informatie die van de kant van de politie en van de kant van de CID-officier afkomstig was dat dat heel traag is verlopen. Als ik achteraf een oordeel moet geven over die zaak, kom ik tot de slotsom dat wij eerder met die zaak hadden moeten stoppen, dat wij ons te lang aan het lijntje hebben laten houden of dat wij die informant op een eerder tijdstip over hadden moeten nemen, omdat er onvoldoende vertrouwen bestond in de achtergrond van deze informant en de wijze waarop dat in Kennemerland geregeld was. Dat is de achtergrond van het verhaal.

De **voorzitter**:

Is het nu zo dat de PG-vergadering dit moet oplossen zolang de enquetcocommissie nog geen rapport heeft uitgebracht en de Kamer er zich nog niet over heeft uitgesproken? Moet de PG-vergadering een Salomonsoordeel geven? Of moet de minister dit doen?

De heer **De Wit**:

Het is geen zaak waarover op essentiële punten verschil van mening bestaat.

De **voorzitter**:

In de uitwerking kan een situatie blijven bestaan waarin blijkbaar niemand verantwoordelijk is voor een bepaald deel van zoiets.

De heer **De Wit**:

Het probleem doet zich niet voor als het ontvangende korps verantwoordelijkheid neemt voor de genomen beslissing en als het gevende korps een volstrekt duidelijk expos geeft over degene van wie de informatie afkomstig is.

De **voorzitter**:

Goed.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer De Wit, u zei zojuist naar aanleiding van het feit dat u de rechter-commissaris geen rol wilde toekennen in het kader van toetsing van opsporingsmethoden: bovendien bestaat er zoiets als een Centrale toetsingscommissie. Maar de Centrale toetsingscommissie is toch een constructie van het OM en heeft toch geen rechterlijke basis?

De heer **De Wit**:

De stelling dat het tot de verantwoordelijkheid van het OM behoort om met een uniform consistent inzichtelijk beleid naar de rechter te gaan vind ik het belangrijkste. Dat is een stelling die natuurlijk op heel veel terreinen van opsporings- en vervolgingsbeleid plaatsvindt. Dat is het algemeen gebruikelijke uitgangspunt. Wij hebben richtlijnen geformuleerd op het gebied van opsporing, op het gebied van straftoemeting, varierend van dronken rijden tot grootschalige fraudedelicten. Die worden door een rechtbank belangrijk gevonden, omdat zij landelijk gedragen worden, omdat zij het produkt zijn van landelijk beleid. Dus zal een rechter daar zeer zwaar aan tillen. Daarom is het zo belangrijk dat die Centrale toetsingscommissie er komt, omdat, als je naar een rechter bij de behandeling van een zaak op de zitting kunt gaan met richtlijnen die landelijke dekking hebben, die landelijk gedragen worden, die ook politiek getoetst zijn - dat is een buitengewoon belangrijk punt - dan maakt dat natuurlijk nogal wat uit in verhouding tot een beslissing die ergens lokaal genomen wordt.

De heer **Rabbae**:

Maar een politieke toetsing is voor een rechter toch geen belangrijk gegeven?

De heer **De Wit**:

Dat is een onderdeel van de waarde die aan bepaalde richtlijnen verbonden wordt. Richtlijnen zijn openbaar, kunnen worden besproken in de Kamer. Als de Centrale toetsingscommissie n of twee jaar draait, dan brengt zij jaarlijks een rapport uit. Dat rapport wordt besproken in de Kamer. Daar komen reacties op en de reacties zijn weer bepalend voor het beleid dat in dat opzicht gevoerd wordt. Zo krijg je een prachtige wisselwerking.

De **voorzitter**:

Het is de vraag of het zo zal gaan. De uitspraken die de toetsingscommissie doet, blijven namelijk geheim. Daar kan wel naar gevraagd worden in algemene zin, maar de precieze ins en outs blijven geheim. Dus het is de vraag of de Kamer of een kamercommissie wel de aangewezen instantie is om dat eventueel politiek te toetsen. Daar zijn wij nog niet uit.

De heer **De Wit**:

Die beslissingen zijn geheim, maar de Centrale toetsingscommissie zal natuurlijk een zodanige compilatie moeten maken van de inhoudelijke kanten, de ontwikkelingskanten die zich in dat traject voordoen, dat een politiek oordeel als het ware uitgelokt wordt. Een voorbeeld van iets wat in het verleden verkeerd is gelopen, is toch het grote gat dat ontstaan is tussen de politile praktijk, de wetenschap en het oordeel van de politiek daarover. Die gaten zijn te groot geworden. Ik vind het van groot belang - en dat kan ook de waarde zijn van deze exercitie in de toekomst - dat die gaten wat gedicht worden.

De **voorzitter**:

Welke exercitie bedoelt u?

De heer **De Wit**:

Deze. Misschien is het wat oneerbiedig taalgebruik, maar ik bedoel de exercitie gedurende deze weken en de uitkomsten van de resultaten van uw enquetcocommissie. Als daarmee de

gaten in de toekomst gedicht kunnen worden, dan vind ik dat een buitengewoon belangrijk winstpunt. Maar daar is heel wat voor nodig.

De heer **Rabbae**:

Onder "de politiek" verstaat u eigenlijk "de wetgever".

De heer **De Wit**:

Precies, ik gebruik het algemene woord.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen**:

Mijnheer De Wit, u hebt in de werkgroep ook gediscussieerd over preventieve maatregelen als het bestuur in contact dreigt te komen met misdaadfiguren. Daar is over gesproken en toen is er gezegd: dat moet via het openbaar ministerie lopen. Hoe kijkt u daar tegenaan? Zijn die voorzorgsmaatregelen bruikbaar voor het bestuur als zij lopen via het openbaar ministerie en afkomstig zijn uit de pro-actieve fase?

De heer **De Wit**:

Wat wij gezegd hebben, loopt eigenlijk langs de volgende lijn. Problemen in de sfeer van de georganiseerde misdaad zijn niet alleen een justitieprobleem. Dat is een gemeenschappelijk probleem. Daar zijn ook anderen bij betrokken, met name in de sfeer van het bestuur en van het bedrijfsleven zelf, bij de beroepsbeoefenaren. Als er aanleiding is om te veronderstellen dat criminele patronen zich in bepaalde onderdelen van het bedrijfsleven, bij de vrije beroepsbeoefenaren of waar dan ook afspelen, dan betekent dat in de eerste plaats natuurlijk dat je met een justitie insteek moet komen en dat je het onderzoek langs die lijnen moet laten plaatsvinden. Dat geldt voor het algemene opsporingsonderzoek. Dat geldt ook als een fenomenenonderzoek of een voorbereidend strafrechtelijk onderzoek - het is jammer dat wij daar niet even over kunnen spreken trouwens - in een opsporingsonderzoek uitmondt als het gaat om de toepassing van dwangmiddelen. Dat betekent dus dat er informatie beschikbaar komt en dat die informatie, behalve in het strafrechtelijke traject, natuurlijk ook van belang is voor de vraag of het bestuur, dat toch mede verantwoordelijkheid draagt, niet op grond van die verantwoordelijkheid eigen maatregelen kan nemen om bepaalde ongewenste toestanden tegen te gaan. Dat geldt voor de vrije beroepsbeoefenaren ook. Die vinden het wel belangrijk om te weten op welke gebieden zij preventief kunnen insteken. Dus als er informatie langs dat strafrechtelijke circuit beschikbaar komt, dan is dat voor deze instanties belangrijk. Dat geldt ook als men repressief langs bestuurlijke weg, langs tuchtrechtelijke weg of langs civielrechtelijke weg zou kunnen optreden. Dus daarom moet die informatie die justitieel start niet alleen noodzakelijkerwijze in het justitie kanaal gehouden worden, maar kan het ook in andere kanalen gebruikt worden om gezamenlijk een effectiever resultaat te hebben dan wanneer alleen maar het justitie kanaal wordt gebruikt.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen**:

Ja, maar de essentiële vraag hierin is natuurlijk: waar kan het bestuur zich op beroepen als er bijvoorbeeld een vergunning wordt geweigerd? Wat is dan de rechtsgrond?

De heer **De Wit**:

Dat punt snijdt u terecht aan. U weet dat er op dit punt wetgeving in de maak is en dat is belangrijke wetgeving. In ieder contact, met wat voor bestuurder op welk bestuursniveau dan ook, hoor je steeds: als u ons medeverantwoordelijk stelt...

De **voorzitter**:

Wij weten niet dat die wetgeving in de maak is. Dan weet u meer dan wij.

De heer **De Wit**:

Nou, er zijn werkgroepen mee bezig en ik hoop dat dat het begin is van een wetgevingstraject. In ieder contact dat je met burgemeesters en met vertegenwoordigers van de regionale platforms criminaliteitsbestrijding hebt, hoor je van de kant van het bestuur en van het bedrijfsleven: als u vindt dat wij gezamenlijk dingen moeten doen, dan brengt dat met zich dat er ook informatiestromen op gang komen. Die informatiestromen stuiten nu nog op barrières, op grond van privacy-overwegingen. Het is van groot belang

dat die verantwoordelijkheid met zich brengt dat men kritisch naar die privacy-barrires gaat kijken en dat men daar openingen in gaat maken. Anders ben je op de lange duur niet geloofwaardig. Je kunt niet voortdurend vragen en niets geven.

De **voorzitter**:

Mijnheer De Wit, dan kom ik op de allerlaatste vraag. Ik krijg graag een heel kort antwoord, "ja" of "nee" als het kan. Denkt u dat het ooit mogelijk is een systeem te maken waarbij in de praktijk de criminele informant die er diep in zit inderdaad al zijn verdiensten afgeeft aan de overheid en daarna een keurige beloning krijgt?

De heer **De Wit**:

Ik wilde zeggen: het systeem is op papier te maken.

De **voorzitter**:

Is het in de praktijk mogelijk?

De heer **De Wit**:

Ik denk dat de controlemogelijkheden in de praktijk buitengewoon beperkt zijn. Ik denk dat het heel moeilijk is.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Sluiting 15.15 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 79**

2 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 2 november 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. C.V. van der Voort

Aanvang 15.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer mr. C.V. van der Voort, geboren op 26 maart 1959 te Leiden.

Mijnheer Van der Voort, ik verzoek u op te staan voor het afleggen van de eed. De door u af te leggen eed luidt: Ik zweer de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer Van der Voort:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De voorzitter:

Mijnheer Van der Voort, u bent officier van justitie in Den Haag. In die functie bent u verantwoordelijk voor het kernteam.

De heer Van der Voort:

Dat is correct.

De voorzitter:

Wij willen met u spreken over de onderzoeken van het kernteam, speciaal het zogenaamde COPA-onderzoek. Waarvoor staat de naam COPA?

De heer Van der Voort:

Die naam staat voor het traject Colombia-Paramaribo. Sommigen zeggen ook wel: Cocane-Paramaribo. Dat maakt ons niet zoveel uit. De strekking is duidelijk. Het gaat in dat team om het onderzoek naar cocanestromen vanuit Suriname naar Nederland.

De voorzitter:

Hoe lang bent u als officier al verantwoordelijk voor dat kernteam in Den Haag?

De heer Van der Voort:

Sedert de zomer van 1992.

De voorzitter:

De heer De Graaf gaat met u verder.

De heer De Graaf:

Mijnheer Van der Voort, wanneer is het COPA-onderzoek gestart?

De heer Van der Voort:

Het COPA-team heeft al een lange geschiedenis. Eind jaren tachtig, begin jaren negentig is het onderzoek gestart als een interregionaal recherche-onderzoek van de politie Den Haag, tegenwoordig Haaglanden, gericht op cocanestromen vanuit Suriname naar Nederland.

Het COPA-onderzoek, waar u waarschijnlijk op doelt, in de wandelgangen COPA-III genoemd, is in de zomer van 1992 gestart, na een hernieuwde oprichting, omdat de resultaten van de eerdere onderzoeken zodanig waren dat een keuze moest worden gemaakt tussen het al of niet doorgaan met het onderzoek in die richting, dan wel een geheel nieuw onderzoek opstarten met een andere doelstelling, op een nieuwe leest geschoeid.

De heer De Graaf:

Is dat COPA-III-onderzoek een eigenstandige aangelegenheid geweest van de regio Haaglanden en het openbaar ministerie van het arrondissement Den Haag?

De heer **Van der Voort**:

Eigenstandig in zijn functioneren zeker. Als u doelt op de manier waarop het tot stand is gekomen en de doelstelling die is geformuleerd: daar is wel wat aan voorafgegaan. Ik zal proberen om dat kort toe te lichten. De onderzoeken tot dan toe hadden geleid tot succesvolle verdovende-middelenzaken, waarbij partijen waren onderschept en waarbij verdachten waren veroordeeld. Daarnaast werd steeds meer informatie gegenereerd, waaruit aanwijzingen kwamen dat het voormalige militaire gezag in Suriname, de voormalige legerleiding, in feite betrokken was bij, dan wel achter die permanente cocanestroom vanuit Nederland naar Suriname zat.

De **voorzitter**:

Inclusief de hoogste baas.

De heer **De Graaf**:

De voormalige legerleider.

De heer **Van der Voort**:

De voormalige legerleiding, waaronder ook de voormalige legerleider.

De **voorzitter**:

Bouterse.

De heer **Van der Voort**:

Bouterse. Er was dus sprake van aanwijzingen. Dat zou reden kunnen zijn om het onderzoek verder daarop te richten. Ook was duidelijk dat het op dat moment niet direct voor de hand lag om dat onderzoek te beperken tot een onderzoek vanuit het arrondissement en de politie Den Haag, al was het alleen maar, omdat dan een grote aanslag gepleegd zou moeten worden op de BOP-pot-gelden. Politie en justitie Den Haag vonden dat men dat niet zonder meer kon doen, omdat daarmee een heleboel andere belangrijke onderzoeken, voor de regio wellicht veel meer relevant, niet kon worden gedaan, althans niet in de gewenste vorm.

De heer **De Graaf**:

Dus hebben u en uw hoofdofficier zich gewend tot hogere regionen.

De heer **Van der Voort**:

Het komt er in het kort op neer dat een onderzoeksvoorstel is geformuleerd door de recherchechef en het OM. Daarin werd gesteld dat men de kwestie eigenlijk zou moeten aanpakken en dat, als men dat goed wilde doen, het op deze manier zou moeten gebeuren - die manier werd ook genoemd - maar dat daar, populair gezegd, wel een prijskaartje aan hing. Politie en justitie in Den Haag vonden gezamenlijk dat dit geld niet door hun zou moeten worden opgebracht. Men vond verder dat het niet ten koste van de andere onderzoeken zou moeten gaan, met andere woorden, niet ten koste van de BOP-pot-regeling. Men stelde voor, speciaal voor dit geval, voor dit team en deze doelstelling, om tot exogene financiering te komen.

De heer **De Graaf**:

Exogeen betekent gewoon dat het ministerie van Justitie daarvoor extra geld ter beschikking zou moeten stellen.

De heer **Van der Voort**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dat is ook gebeurd, naar ik aanneem.

De heer **Van der Voort**:

Dat is gebeurd.

De heer **De Graaf**:

In dezelfde periode, in de zomer van 1992, is de toenmalige minister van Justitie, met de toenmalige directeur-generaal, de heer Suijver, naar Amerika gegaan. Voor zover ik weet,

- zijn ze teruggekomen met de boodschap dat een onderzoek naar de betrokkenheid van de voormalige legerleiding in Suriname buitengewoon wenselijk zou zijn. Is dat correct?
- De heer **Van der Voort**:
Uw waarneming dat ze zijn teruggekomen, is in elk geval correct.
- De heer **De Graaf**:
En dat ze zijn gegaan.
- De heer **Van der Voort**:
Correct. De beslissing om een dergelijk team te starten, was eigenlijk al gevallen. Er werd gezocht naar een bepaalde vorm van samenwerking met andere instanties, onder andere met de DEA van de Amerikanen. Die instantie is iedereen wel bekend.
- De **voorzitter**:
De Drugs Enforcement Administration.
- De heer **Van der Voort**:
Dat is juist. Bekend is ook, bij sommigen wat meer dan bij anderen dat de DEA met name in Miami ervaring had opgedaan met Surinamers.
- De **voorzitter**:
Er was iemand van de legerleiding aangehouden, de heer B.
- De heer **De Graaf**:
Die is daar gedurende een aantal jaren gedetineerd.
- De heer **Van der Voort**:
En daar ook veroordeeld geweest. Het was dus niet zo'n gekke gedachte om naar samenwerking te zoeken op een plaats, waarvan men zegt dat daar veel moneylaundering plaatsvindt, het witwassen van geld.
- De heer **De Graaf**:
Het is dus niet zo dat de toenmalige minister van Justitie heeft gentameerd dat u het COPA-III-onderzoek ging starten.
- De heer **Van der Voort**:
Nee, het is een voorstel van politie en justitie geweest, gelet op de permanente geruchtenstroom. Dat voorstel is uiteindelijk overgenomen. Het zou best kunnen dat anderen er een andere lezing over hebben, maar ik geef het weer, zoals wij het toen hebben besproken.
- De **voorzitter**:
Heeft de minister van Justitie het geaccordeerd?
- De heer **Van der Voort**:
Niet zozeer het feit dat er een onderzoek in deze richting zou moeten komen. Hij zal de financiering wel hebben geaccordeerd.
- De **voorzitter**:
Toen u eraan begon, op deze manier, toen is met hogerhand toch ook gesproken over de eventuele politieke complicaties, hoe men het door zou kunnen zetten, of men die mensen wel in de kraag zou kunnen vatten?
- De heer **Van der Voort**:
Dat soort vragen is aan de orde geweest.
- De **voorzitter**:
Wie hebben dat bekeken?
- De heer **Van der Voort**:
Een aantal mensen is erbij betrokken geweest. Ik heb het dan niet alleen over de voor mij normale politie- en justitielijn, zoals de hoofdcommissaris, de hoofdofficier en de toenmalige PG...
- De **voorzitter**:
Wie was dat?
- De heer **Van der Voort**:
De heer Heijder was dat toen. Voorts zijn erbij betrokken geweest de secretaris-generaal van Algemene Zaken, de heer Hoekstra, uiteraard de minister van Justitie, toen de heer

Hirsch Ballin, het hoofd van de CRI op dat moment, de heer Wilzing, en de beide hoofden van de toen nog bestaande inlichtingendiensten, de BVD en de IDB, de heren Docters van Leeuwen en Meulmeester. Waarschijnlijk waren er nog meer mensen bij, maar dat kan ik zo niet reproduceren.

De heer **De Graaf**:

Die zijn bijeen geweest op een vergadering waar u ook bij was.

De heer **Van der Voort**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Daar is een soort beslissing genomen, in die zin dat men zei: wij gaan beginnen. Is toen ook de doelstelling aangegeven?

De heer **Van der Voort**:

Daar is ons onderzoeksvoorstel en alles wat ermee samenhangt aan de orde gekomen. Er is besproken in hoeverre het, ook politiek, wenselijk zou zijn om er actie op te ondernemen.

De heer **De Graaf**:

Is toen in die vergadering uitdrukkelijk als doelstelling geformuleerd om de voormalige legerleiding strafrechtelijk verantwoordelijk te stellen voor de cocainehandel naar Nederland en die ook aan te houden, indien men dat strafvorderlijk rond zou kunnen krijgen?

De heer **Van der Voort**:

De exacte doelstelling was tweeledig op dat moment. Enerzijds ging het om het uitschakelen van wat wij gemakshalve het Paramaribo-kartel noemen.

De heer **De Graaf**:

Wat is dat?

De heer **Van der Voort**:

Dat is een verzameling van personen op hoog niveau, politiek en militair, in Suriname met banden met landen die de cocaine leveren. De cocaine komt uiteindelijk niet uit Suriname. Het wordt ergens vandaan betrokken. Het gaat om de gezagsdragers daar die op de achtergrond verantwoordelijk zouden zijn voor - het was nog maar een aanname, wij hadden er aanwijzingen voor, maar geen bewijzen - en betrokken zouden zijn bij de internationale handel in verdovende middelen, namelijk cocaine. De tweede doelstelling, de subdoelstelling was, om in elk geval belangrijke tussenhandelaren in cocaine strafrechtelijk te vervolgen, aan te houden en in Nederland te berechten.

De **voorzitter**:

Dat lijkt mij een grote doelstelling voor een team in Den Haag. Justitie was het ermee eens, maar heeft u toen ook gevraagd of Buitenlandse Zaken ermee akkoord was?

De heer **Van der Voort**:

Voor zover dat tot de afweging van een eenvoudig officier van justitie behoort, moet ik u misschien verrassen. Dat is ook in onze hoofden opgekomen.

De **voorzitter**:

En toen?

De heer **Van der Voort**:

Ik weet dat Buitenlandse Zaken betrokken is geweest bij de afweging, ook de afweging om daarvoor speciaal geld ter beschikking te stellen. Hoe die lijn exact is geweest en wie dat overleg met Buitenlandse Zaken heeft gevoerd, dat kan ik u niet vertellen, omdat ik dat niet weet.

De heer **De Graaf**:

Men heeft, neem ik aan, niet gezegd dat u uw gang kon gaan en dat men het wel zou merken als de voormalige legerleiding in Nederland zou zijn aangehouden en achter slot en grendel zou zitten.

De heer **Van der Voort**:

Dat is niet gezegd. Het zou voor mijn functioneren wat gemakkelijker zijn geweest. Er is afgesproken om regelmatig over de voortgang te berichten. Tevens is afgesproken dat, als

stappen genomen zouden worden die mogelijk belangrijke politieke implicaties zouden hebben, die tijdig zouden worden gemeld, dan wel dat, waar nodig, van te voren toestemming zou worden gevraagd. Dat is begin vorig jaar bijvoorbeeld gebeurd, toen het erom ging om al of niet een gerechtelijk vooronderzoek te openen. Dat is vooraf besproken.

De heer **De Graaf**:

Er is een gerechtelijk vooronderzoek tegen de voormalige legerleider geopend.

De heer **Van der Voort**:

Het is niet gebruikelijk om namen van verdachten te noemen, als men nog verkeert in het stadium van een gerechtelijk vooronderzoek. Als u die vraag overigens zo stelt, dan kan ik die wel bevestigen.

De heer **De Graaf**:

U en de politieteamleiding, de heer Driessen, hebben regelmatig moeten rapporteren. Voor welk gezelschap heeft u dat gedaan?

De heer **Van der Voort**:

In eerste instantie telkens in de lijn, ons beider bazen, het hoofd van mijn unit en de commissaris van de centrale justitiele dienst Haaglanden. Daarnaast hebben wij dat vaak in directe gesprekken besproken met de hoofdofficier en de korpsdirectie, de heren Brand en Van der Veen. In sommige gevallen, eens in de zoveel tijd, werd een afspraak gemaakt met de PG, al of niet samen met de minister, of afzonderlijk, na elkaar.

De heer **De Graaf**:

Hoe vaak heeft u een presentatie verzorgd voor de minister?

De heer **Van der Voort**:

In de periode vanaf 1992 tot nu is dat 4, 5, 6 keer voorgekomen.

De heer **De Graaf**:

Dat zijn de ministers van Justitie, Hirsch Ballin, ook Kosto?

De heer **Van der Voort**:

Voor zover ik weet, hebben wij daar geen aparte presentatie voor verzorgd.

De heer **De Graaf**:

En mevrouw Sorgdrager. Wij hebben ook begrepen dat er een Groep bestond. Daar weet u van?

De heer **Van der Voort**:

Daar weet ik van.

De heer **De Graaf**:

Daar heeft u ook presentaties voor verzorgd?

De heer **Van der Voort**:

Neen.

De heer **De Graaf**:

Weet u wat die Groep moest doen?

De heer **Van der Voort**:

De Groep bestond voornamelijk uit mensen die bij de oprichtingsvergadering betrokken waren geweest. De Groep diende met name in een vroegtijdig stadium in te schatten of er zaken aan de hand waren die belangrijke politieke gevolgen konden hebben. In zoverre had de Groep meer de functie van waakhond.

De heer **De Graaf**:

Kreeg u op de een of andere manier ook instructies vanuit die Groep, in die zin dat men zei: doe dat maar niet, want dat ligt politiek te gevoelig? Of: doe dat maar wel, want dat kan geen kwaad?

De heer **Van der Voort**:

Als de Groep dat gedaan zou hebben, dan zou de kwaliteit ervan zodanig zijn geweest dat ik dat nooit zou hebben gemerkt. Daar kan ik moeilijk een antwoord op geven. Maar ik ben mij er niet van bewust dat wij aanwijzingen hebben gekregen.

De heer **De Graaf**:

Hoe beter de instructies zijn, hoe minder u ervan merkt.

De heer **Van der Voort**:
Altijd!

De heer **De Graaf**:
Oh! Dat is voor mij nieuw.

De **voorzitter**:
Kunt u dat nog even herhalen? De kwaliteit van de aanwijzingen was zodanig dat u er niets van merkte.

De heer **Van der Voort**:
Dat heeft u mij niet horen zeggen. Ik zei dat, als de kwaliteit van de aanwijzingen hoog was - dat mag je van een dergelijk gezelschap verwachten - ik dat niet zou hebben gemerkt. Dan kunt u dus niet van mij verwachten dat ik precies kan aangeven waar ik ben aangestuurd, zonder dat te weten.

De **voorzitter**:
Dat is een beetje cryptisch. U praat er vaak over. U heeft er diverse malen met uw hoofdofficier over gesproken. Is er nooit een signaal gekomen dat u het anders moest doen? Is er nooit een signaal gekomen in de trant van: wij hebben over de politieke implicaties nagedacht en dit lijken ons ongeveer de grenzen?

De heer **Van der Voort**:
Neen.

De **voorzitter**:
Heeft u wel eens het signaal gekregen dat sommige departementen, maar bijvoorbeeld ook de BVD, dachten dat het toch nooit wat zou worden?

De heer **Van der Voort**:
De gedachte dat het nooit wat wordt, is wijd verbreid. Daar hoeft niet een speciaal signaal aan ten grondslag te liggen, met een bepaald gevolg of een bepaalde conclusie.

De **voorzitter**:
Als ik u mag parafraseren uit het voorgesprek...

De heer **Van der Voort**:
Ik denk dat u mij helemaal niet mag parafraseren uit het voorgesprek.

De **voorzitter**:
Goed. Waren er ministeries die in elk geval dachten dat er niets van terecht zou komen?

De heer **Van der Voort**:
Dat kan ik niet uit eigen waarneming bevestigen.

De **voorzitter**:
Uit de tweede hand.

De heer **Van der Voort**:
Ook niet.

De **voorzitter**:
Uit de derde.

De heer **Van der Voort**:
Of het zou mijn eigen hand moeten zijn. Als u vraagt naar mijn indruk op dat punt, dan kan ik u wel zeggen dat ik de indruk heb dat verscheidene ministeries erbij gebaat zijn als het onderzoek toch niets wordt.

De **voorzitter**:
Zoals?

De heer **Van der Voort**:
Die ministeries die gebaat zijn bij een vlekkeloze samenwerking met Suriname.

De **voorzitter**:
Zoals?

De heer **Van der Voort**:
Dat kunt u beter uittekenen dan ik.

De **voorzitter**:

U zegt maar ja of neen. Was het Buitenlandse Zaken?

De heer **Van der Voort**:
Bijvoorbeeld.

De **voorzitter**:
En ook Algemene Zaken?

De heer **Van der Voort**:
In die tijd zeker niet. Nu kan ik het niet beoordelen.

De heer **De Graaf**:
Hoorde u dat van ambtenaren van die ministeries, in de zin dat ze zeiden dat het hun niet goed zou uitkomen als het zou lukken?

De heer **Van der Voort**:
Niet met zoveel woorden.

De heer **De Graaf**:
Het is meer een idee dat u heeft, maar waarvoor verder geen grond is te vinden.

De heer **Van der Voort**:
Dat is juist.

De heer **Rabbae**:
Is er enige druk op u uitgeoefend om ermee te stoppen?

De heer **Van der Voort**:
Druk door wie dan ook om het onderzoek te stoppen?

De heer **Rabbae**:
Door het kabinet, of door mensen uit het kabinet.

De heer **Van der Voort**:
Geenszins.

De heer **De Graaf**:
Ook niet door anderen dan de personen waar de heer Rabbae het over heeft?

De heer **Van der Voort**:
Neen.

De heer **De Graaf**:
Hoe staat het met het onderzoek?

De heer **Van der Voort**:
Het onderzoek heeft vorig jaar zomer, mei, juni, geresulteerd in grote huiszoekingsacties in tien, elf landen, op vijftig plaatsen. Naar aanleiding van de toen, op mijn verzoek daartoe, door de rechter-commissaris in Den Haag geopende GVO's zijn huiszoekingen verricht. Daarbij zijn heel veel spullen in beslag genomen. Er zijn verhuishagens vol met ordners meegenomen. Die zijn in de loop van 1994 en 1995 doorgeploegd en verwerkt. Vervolgens is erover gerapporteerd. Dat levert een bepaalde stand van zaken van het onderzoek op.

De heer **De Graaf**:
Ik vroeg naar die stand van zaken.

De heer **Van der Voort**:
Wij hebben niemand aangehouden.

De heer **De Graaf**:
Daar heeft u wel hoop op.

De heer **Van der Voort**:
Dan heeft u het over het hoofddoel.

De heer **De Graaf**:
Ja.

De heer **Van der Voort**:
De hoop moet je nooit laten varen.

De heer **De Graaf**:
Met enige grond? Ik vraag u niet om precies te zeggen wat u exact heeft. Heeft u nog hoop dat het ooit tot aanhoudingen op grond van de doelstellingen van het onderzoek komt?

De heer **Van der Voort**:

Die hoop heb ik niet.

De heer **De Graaf:**
U heeft niet die hoop.

De heer **Van der Voort:**
Neen.

De heer **De Graaf:**
Laat staan de verwachting.

De heer **Van der Voort:**
Laat staan de verwachting.

De **voorzitter:**
Dat is nogal wat. Dan bent u toch eigenlijk met een krankzinnig avontuur bezig, afgezien van alle successen die u boek?

De heer **Van der Voort:**
Afgezien van alle successen, want die moeten vooral niet worden vergeten. Als wij het hebben over de hogere doelstellingen, moeten wij vooral niet vergeten dat wij in de loop van het traject een aantal prachtige zaken hebben gedraaid. Uiteindelijk is het echter iedereen te doen om die ene.

De heer **De Graaf:**
Een krankzinnig avontuur kan met succes worden afgerond, zoals dat in de politieke geschiedenis bekend is geworden, maar denkt dat de kans nog bestaat - u heeft niet veel hoop - om de groep hoofdverdachten ooit aan te houden?

De heer **Van der Voort:**
In dit stadium van het onderzoek wil ik daar in het openbaar niets over zeggen.

De **voorzitter:**
Dat heeft u zojuist in algemene zin al gedaan. Wij vragen u niet precies wanneer het wel of niet zou kunnen. Wij begrijpen dat u daar geen antwoord op kunt geven. U gaf net een nogal duidelijk antwoord in algemene zin.

De heer **Van der Voort:**
Ik heb zojuist antwoord gegeven op twee verschillende vragen. De eerste vraag was of ik nog de hoop had, laat staan de verwachting, dat het nog iets zou worden. Daarop heb ik tweeledig "neen" geantwoord. De volgende vraag was of ik de inschatting had, de verwachting had, dat het ooit nog wat zou worden. Dat is een geheel andere vraag. Mijn antwoord daarop is dat ik dat in dit stadium niet wil zeggen. U doet net of het twee dezelfde vragen zijn met een verschillend antwoord, maar...

De **voorzitter:**
Ik wil het woord "perceptie" nu niet gebruiken. Dat zou mij niet passen. Ik vraag het als volgt. Is er in uw opinie goed genoeg nagedacht, ook door de politiek verantwoordelijken, of die doelstelling haalbaar was?

De heer **Van der Voort:**
Het is een krankzinnig avontuur.

De heer **Rabbae:**
Het komt erop neer dat u hoopt wat u niet verwacht.

De heer **Van der Voort:**
Ik kan u niet volgen.

De heer **De Graaf:**
Ik ook niet. Dat wordt wat moeilijk, collega Rabbae.

De heer **Koekkoeck:**
Waarop berust uw negatieve verwachting?

De heer **Van der Voort:**
Dat weet u heel goed, want dat heb ik u in een voorgesprek uitgelegd. U weet ook heel goed dat ik daar in dit stadium niets over kan zeggen.

De heer **Koekkoeck:**
Maar u blijft bij die negatieve verwachting.

De heer **Van der Voort**:

Ja.

De **voorzitter**:

Een krankzinnige opdracht, een negatieve verwachting. Dan is onze vraag toch wel gerechtvaardigd of men zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de moeilijkheden en de mogelijkheden?

De heer **Van der Voort**:

Het gaat mij erom of het politieteam en ik als behandelend officier van justitie ons voldoende rekenschap hebben gegeven van de strafrechtelijke en strafvorderlijke haalbaarheid van het onderzoek. Dat is een andere vraag.

De **voorzitter**:

Dat is correct, maar aangezien de beslissingen uiteindelijk zozeer met elkaar verweven raken, ook in het strafvorderlijke traject, is die vraag toch wel begrijpelijk?

De heer **Van der Voort**:

De vraag is begrijpelijk, alleen...

De **voorzitter**:

Misschien kunt u er iets beter antwoord op geven. Hoe vaak heeft u doorgekregen dat men er van hogerhand goed over heeft gesproken, dat men weet wat de risico's zijn, dat men weet wat de politieke problemen zijn, maar dat men er toch vertrouwen in heeft? Anders zou u deze opdracht toch niet als krankzinnig betitelen?

De heer **Van der Voort**:

De vorige minister, Hirsch Ballin, had daar een heel duidelijke mening over. Hij zei: als het boeven zijn, dan moeten de boeven worden gepakt. Dat is iets waar ik mee kan werken. Dat is heel duidelijk. Dat is heel tastbaar. Dan ga ik ervan uit dat hij een en ander politiek heeft afgewogen en dat hij dat politiek ook kan waarmaken.

De heer **De Graaf**:

De huidige minister is niet van dat standpunt van haar voorganger afgeweken?

De heer **Van der Voort**:

De huidige minister pleegt zich soms iets anders uit te drukken.

De heer **De Graaf**:

Het ging om de geest van de boodschap.

De heer **Van der Voort**:

Ik heb geen berichten gehoord dat het nu anders zou moeten zijn.

De **voorzitter**:

U heeft voortgangsrapportages gepleegd, zoals die van hedenochtend.

De heer **Van der Voort**:

Die van hedenochtend bij de minister?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Van der Voort**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Heeft dat uw oordeel, zoals u die zojuist in algemene zin uitsprak, veranderd?

De heer **Van der Voort**:

Neen.

De **voorzitter**:

Is in algemene zin sprake van een eindtijd aan zo'n onderzoek, in de zin dat je zegt: wij zijn nu vier jaar bezig, wij moeten de balans maar eens opmaken?

De heer **Van der Voort**:

Zeker, het zou mijns inziens slecht management zijn en ook slechte aansturing door het OM als je te lang doorgaat met dit soort onderzoeken. Op een bepaald moment moet je de knoop doorhakken, ook al is de verleiding groot om door te gaan, om het nog eens op een andere manier te proberen.

De **voorzitter**:

Moet je die knoop vr of na de verkiezingen in Suriname doorhakken?

De heer **Van der Voort**:

Dat weet ik niet. Dat is meer een politieke dan een strikt juridische beslissing.

De heer **De Graaf**:

Ik wil nu graag naar de tweede doelstelling. U heeft zich ook heel actief bemoeid met de opsporing van alle lijnen en lijntjes die mogelijkwerijs onder de groep hoofdverdachten liggen. Toen het feitelijke werk begon, is u toen de boodschap meegegeven hoe ver u daarmee kon gaan?

De heer **Van der Voort**:

Niet expliciet.

De heer **De Graaf**:

Ik meen begrepen te hebben dat min of meer tegen u is gezegd: het is heel belangrijk, dus er moet een heleboel kunnen, er moet ruimte zijn voor innovatieve methoden.

De heer **Van der Voort**:

Dat is zo niet expliciet gezegd.

De heer **De Graaf**:

Is het impliciet gezegd?

De heer **Van der Voort**:

Impliciet, voor zover iets impliciet op een heel duidelijke manier kan worden gezegd.

De heer **De Graaf**:

Hoe gebeurt dat dan?

De **voorzitter**:

Misschien kunt u mij daar eens les in geven. Dan kunnen wij daar een boel profijt van trekken.

De heer **De Graaf**:

Wat is in welke bewoordingen tegen u gezegd of meegegeven?

De heer **Van der Voort**:

Het was natuurlijk een krankzinnige opdracht. Het was ook duidelijk dat, voor zover die opdracht gehaald zou kunnen worden, het niet via een klassieke manier van rechercheren zou gaan. Er zou op een andere manier moeten worden nagedacht over de aanpak van het onderzoek. Het financieel rechercheren is nu heel gewoon geworden - inmiddels hebben wij de wet MOT - maar in die tijd, medio 1992, was het nog geen algemeen goed om op die manier te rechercheren. Dat is n van de innovatieve dingen die wij in het team hebben uitprobeerd, in samenwerking met de BFO's en met de FIOD. Wij hebben dus op een heel speciale manier geprobeerd om financieel onderzoek te bedrijven.

De heer **De Graaf**:

Ook wat betreft de toepassing van andere methoden? Is u min of meer duidelijk gemaakt dat u wat dit betreft ruim innovatief mocht zijn?

De heer **Van der Voort**:

Neen. Wij hebben in het traject ooit n keer overwogen om een inijkoperatie te plegen, maar dat is al in een heel vroeg stadium, na overleg tussen mij en de hoofdofficier, afgeblazen.

De **voorzitter**:

Inkijken waar? In Nederland of overzee?

De heer **Van der Voort**:

In Nederland.

De heer **De Graaf**:

U heeft bij al die verschillende deeltrajecten, bij de onderzoeken die als het ware onder de paraplu van het COPA-onderzoek hingen, wel gebruik gemaakt van informanten?

De heer **Van der Voort**:

U gaat nu concreet het traject in.

De heer **De Graaf**:

Ik heb nog geen concreet traject genoemd. Er is gewoon sprake van een hele hoop trajecten.

De heer **Van der Voort**:

U zegt dat er binnen COPA sprake is geweest van een aantal trajecten. Ik wil best met u in gesprek over de trajecten, met informanten, infiltranten en mogelijk gecontroleerde dan wel ongecontroleerde af- en doorleveringen, maar ik wil dat in een wat breder perspectief zien. Ik ben sinds 1991 als verdovende-middelenofficier in Den Haag betrokken geweest bij een groot aantal verdovende-middelenzaken. Als zaaksofficier doe ik daarnaast het COPA-onderzoek, met een aantal deeltrajecten. Daarin ben ik soms wel, soms niet als zaaksofficier opgetreden. Daarnaast ben ik verantwoordelijk voor het kernteam Haaglanden, het Prisma-team Haaglanden/Hollands-Midden. In dat kader ben ik ook verantwoordelijk voor een aantal trajecten, waarbij ik niet de zaaksofficier ben. Gelet op dat brede scala van zaken kan ik mij voorstellen dat u mij suggereert om te spreken over informanten en infiltranten.

De heer **De Graaf**:

Wij horen vaker dat wij het niet eng, maar breed moeten zien. In dit geval zullen wij met u geen specifiek deeltraject benoemen. Wij zullen op een aantal punten wel meer verheldering vragen over de gehanteerde methoden. Als verantwoordelijk officier, op welke wijze dan ook, hebt u te maken met informanten bij de onderzoeken. Hoe kwalificeert u die: actief, passief, meewerkend?

De heer **Van der Voort**:

Als ik het over informanten heb, dan heb ik het over passieve informanten. Als u mij vraagt of het wel eens voorkomt dat wij een informant, als hij toch van plan is om naar het caf te gaan, gericht niet naar A, maar naar B sturen, omdat wij weten dat daar iemand zit, dan kan ik daar heel simpel op zeggen: uiteraard doen wij dat.

De heer **De Graaf**:

En als hij niet van plan is om naar het caf te gaan?

De heer **Van der Voort**:

Dan sturen wij hem er ook niet heen.

De **voorzitter**:

Nu zit er iemand overzee, in Suriname. Dan kunt u hem daar ook vragen om dingen te bekijken en om mee te werken met transporten en dergelijke.

De heer **Van der Voort**:

Dat vragen wij hem niet. Ik vind dat een vorm van aansturing, waarbij je het niet meer over passieve informanten hebt, maar over meewerkende informanten, dan wel over burgerinfiltranten.

De heer **De Graaf**:

Maar waar ligt dat onderscheid volgens u? In de verschillende onderzoeken, waarbij u betrokken bent geweest, is toch sprake van zeer actief participerende informanten? Of zijn het dan al infiltranten?

De heer **Van der Voort**:

Ik heb er niets op tegen om, in een vrij vroeg stadium, een informant die zich laat aansturen door de politie, door zijn runners, tot het verrichten van activiteiten die hij anders niet gepleegd zou hebben, als burgerinfiltrant te zien, hem ook op die manier te begeleiden en hem de nodige back-up van de runners te geven. Dan worden de runners ook niet gezien als CID-rechercheurs. Zij worden op een zodanige manier begeleid dat ze hun verantwoordelijkheid naar de infiltrant kunnen waarmaken.

De heer **De Graaf**:

Had u informanten of burgerinfiltranten buiten Nederland, bijvoorbeeld in Suriname?

De heer **Van der Voort**:

Neen, zeker niet in Suriname, omdat het Rechtshulpverdrag tot 1 oktober van dit jaar was opgeschort. De afspraak was dat geen politile activiteiten in Suriname zouden geschieden. Tijdens de grote huiszoekingsacties van vorig jaar hebben wij dan ook niet gevraagd om

bepaalde huiszoekingen in of rond Paramaribo te laten plaatsvinden, hoewel dat in een dergelijk GVO misschien wel voor de hand had gelegen.

De heer **De Graaf:**

Ik vraag mij af of wij elkaar wel helemaal goed begrijpen, mijnheer Van der Voort. Is er niet tenminste in n onderzoek sprake geweest van iemand die in een Zuidamerikaans land zat, waar u wel degelijk gebruik van maakte als informant?

De heer **Van der Voort:**

Informant, zegt u?

De heer **De Graaf:**

Ja.

De heer **Van der Voort:**

Zeker.

De heer **De Graaf:**

Ik had het eerder over een informant, dan wel een burgerinfiltrant.

De heer **Van der Voort:**

Ik had het zojuist over burgerinfiltratie. Daarvan zeg ik dat dit zich nooit in Suriname heeft afgespeeld.

De heer **De Graaf:**

Informanten wel?

De heer **Van der Voort:**

Informanten komen hier naar de politie, maar ze kunnen overal zijn geweest. Kijk naar de omvang van de Surinaamse gemeenschap in Nederland. Het komt daar natuurlijk vaak voor dat Surinamers kort te voren hun land van herkomst hebben bezocht...

De heer **De Graaf:**

Of daar weer naar toe gaan.

De heer **Van der Voort:**

Precies, maar dat is iets anders dan wanneer je die informanten daar gericht naar toe stuurt om daar bepaalde activiteiten te verrichten.

De heer **De Graaf:**

De vraag was of het wel eens is voorgekomen dat een ingeschreven informant in Suriname, al dan niet via een regelmatig bezoek in Nederland, u actief informatie leverde.

De heer **Van der Voort:**

Dat is voorgekomen.

De heer **De Graaf:**

Is het mogelijk om zo'n informant te runnen?

De heer **Van der Voort:**

Niet in Suriname.

De heer **De Graaf:**

Je kunt de runners niet elke week contact met zo iemand laten houden.

De heer **Van der Voort:**

Neen, met name telefonisch niet.

De heer **De Graaf:**

Levert dat geen risico op wat betreft de controle van zo iemand?

De heer **Van der Voort:**

Dat levert, zoals met elke informant, ook in Nederland, natuurlijk enig risico op.

De heer **De Graaf:**

Dat is logisch, maar het is iets anders als je een informant hebt die hier in Nederland woont, die regelmatig door runners wordt bezocht en op wie zelfs, voor de check op zijn informatie, observatie kan worden toegepast, dan iemand die in een ver land zit en op de een of andere manier informatie, al dan niet via de postduif, moet geven.

De heer **Van der Voort:**

Ik heb liever een niet-criminele informant ver weg dan een uitermate criminele informant bij mij om de hoek. Ik denk dat de laatste veel minder goed aan te sturen is en, in uw lijn,

minder goed te vertrouwen is dan de eerste. Het hangt er dus vanaf wat voor informant het is.

De **voorzitter**:

Stel dat een informant in Suriname wordt benaderd door mensen om mee te helpen met transporten. U kunt dat goed vinden.

De heer **Van der Voort**:

Is dat een vraag of een opmerking?

De **voorzitter**:

Een vraag.

De heer **Van der Voort**:

Ik kan dat goed vinden.

De **voorzitter**:

Kunt u dan ook goede afspraken maken over het afdragen van winsten en dergelijke? Daar hebben wij het vaak over gehad. Is dat altijd mogelijk?

De heer **Van der Voort**:

Dat proberen wij wel.

De **voorzitter**:

Maar het is niet altijd mogelijk.

De heer **Van der Voort**:

Het is wel altijd mogelijk om afspraken te maken, maar het gaat u om de controle op de afspraken, om de naleving daarvan.

De heer **De Graaf**:

Het is pas n keer voorgekomen, of niet, dat daadwerkelijk winsten zijn afgedragen?

De heer **Van der Voort**:

In het brede perspectief, zoals ik dat zojuist heb geschetst, is het een aantal malen voorgekomen dat criminele informanten geld hebben ontvangen van de criminele organisatie voor verrichte diensten en dat geld hebben afgedragen aan de politie.

De heer **De Graaf**:

U zegt: ... een aantal malen voorgekomen dat informanten ... Het gaat niet een aantal malen om dezelfde informant?

De heer **Van der Voort**:

Neen, dat zei ik.

De heer **De Graaf**:

Wij zijn namelijk, maar dat kan aan ons liggen, maar n geval tegengekomen, waarin criminele winsten zijn afgedragen en waar tegenover tipgeld is uitgekeerd.

De heer **Van der Voort**:

Nu legt u een connectie tussen het afdragen van winsten en tipgeld in dezelfde zaak.

De heer **De Graaf**:

Het lijkt mij dat een criminele informant zijn winsten niet zo maar afdraagt en dan zegt: alstublieft, dat was voor de fiscus, nu ga ik weer mijn eigen weg.

De heer **Van der Voort**:

Motieven van criminele informanten zijn vaak heel divers.

De heer **De Graaf**:

Dat betekent dat u gevallen bent tegengekomen, waarin informanten hun winsten of datgene wat ze opstreken...

De heer **Van der Voort**:

Dat heb ik niet gezegd.

De heer **De Graaf**:

Ik had de vraag nog niet afgemaakt. Zijn u gevallen bekend, waarin criminelen of informanten criminele winsten aan justitie hebben afgestaan, zonder daarbij ooit tipgeld te hebben gekregen?

De heer **Van der Voort**:

Ja.

De heer **De Graaf**:
Hoe vaak is dat voorgekomen?

De heer **Van der Voort**:
En keer.

De **voorzitter**:
Waarom deed men dat?

De heer **Van der Voort**:
Dan zouden wij te zeer casustiek gaan bedrijven. Dat wil ik nu liever niet doen.

De **voorzitter**:
Is dat om eruit te blijven? Waarom doet men dat?

De heer **Van der Voort**:
Ik heb u zojuist een antwoord gegeven.

De **voorzitter**:
Neen, dat heeft u niet.

De heer **Van der Voort**:
Ik heb u een antwoord gegeven, namelijk de reden waarom ik hier niet concreet op wil antwoorden. U kunt een aantal mogelijke motieven noemen, met andere woorden een aantal mogelijke antwoorden van mij. Daarmee bereikt u hetzelfde resultaat.

De **voorzitter**:
Dat staat nog te bezien, maar wij hoeven dat niet scherp te slijpen. Welke motieven kan iemand hebben om dat te doen? Dan zit je toch in de sfeer van dealen over andere zaken? Ik kan mij anders niet voorstellen dat men dat doet.

De heer **De Graaf**:
Of het betreft een informant die absoluut niet crimineel is. Dat zou natuurlijk ook kunnen.

De **voorzitter**:
Een soldaat van het Leger des Heils!

De heer **Van der Voort**:
Alles is mogelijk.

De **voorzitter**:
Dat begrijp ik, maar u kunt best iets preciezer zijn.

De heer **Van der Voort**:
Dat denk ik niet. Ik zou het wel graag willen.

De heer **De Graaf**:
U heeft wel eens een informant meegemaakt die kennelijk een rol moest vervullen en dat heeft gedaan, waarbij dat wat hij ervoor heeft gekregen, is afgestaan aan de politie, zonder dat betrokkene daar een wederprestatie in de vorm van tipgeld voor terug vroeg.

De heer **Van der Voort**:
Dat is correct.

De heer **De Graaf**:
Ik mag toch aannemen dat dit geen crimineel is geweest.

De **voorzitter**:
Of er werd een deal gemaakt op een ander terrein met deze figuur.

De heer **Van der Voort**:
U stelt beide nu vragen door elkaar heen. U hebt beide een aanname over de motivering van die informant, namelijk dat die zus of zo is. In beide gevallen, of ik nu wel of niet een bevestiging geef, geef ik een antwoord, terwijl ik er geen antwoord op wil geven.

De **voorzitter**:
Wilt u ons dit vertrouwelijk meedelen?

De heer **Van der Voort**:
Dat heb ik u al in vertrouwen meegedeeld.

De heer **De Graaf**:
Dan is het ons niet duidelijk geworden.

De heer **Van der Voort**:

- Dan zal ik het in beslotenheid nader toelichten.
- De heer **De Graaf:**
U heeft ook, zoals dat tegenwoordig heet, burgerinfiltranten gebruikt in trajecten.
- De heer **Van der Voort:**
Ja.
- De heer **De Graaf:**
Zijn die betrokken geweest bij transporten van verboden goederen?
- De heer **Van der Voort:**
Ja.
- De heer **De Graaf:**
Verdovende middelen.
- De heer **Van der Voort:**
Bijvoorbeeld.
- De heer **De Graaf:**
Bijvoorbeeld of vooral?
- De heer **Van der Voort:**
Ja, in mijn trajecten.
- De heer **De Graaf:**
U kent de Delta-methode. U heeft ooit tegen ons gezegd dat er ook een Prisma-methode is. Kunt u ons dat in breed perspectief uiteenzetten?
- De heer **Van der Voort:**
Je kunt de Prisma-methode op twee manieren definieren. De ene is de negatieve, namelijk niet zijnde de Delta-methode. De andere is een wat meer positieve. Binnen het Prisma-team krijgen wij regelmatig te maken met informanten, die wetenschap zeggen te hebben over aanstaande cocanetransporten, vanuit Zuid-Amerika naar Nederland. Zij geven aan dat zij door de criminele organisatie zijn gevraagd om daarin een bepaalde rol te spelen. Zij vragen aan ons of wij daarin zijn genteresseerd. Veelal zijn wij dat, niet altijd. Het gaat er vaak om dat de criminele organisatie een nieuwe cocanelijn wil openen. Ze benaderen mensen, omdat er in het verleden dingen zijn mis gegaan. Wat dan blijkt, is dat de criminele organisatie vaak gebruik maakt van wat de heer Brand bij u heeft aangeduid als een lijntester. Ik vind dat er niets verkeerd aan is om gebruik te maken van een lijntester. De methode betekent heel simpel dat eerst een kleine hoeveelheid verdovende middelen via die personen, die bedrijven, die schepen, die havens, vanuit het bronland naar Nederland komt, om te bekijken of die lijn goed is. Als die partij zou worden gepakt, in welk stadium dan ook, dan weten wij zeker dat via die lijn, waarschijnlijk met behulp van de mensen die er tot dan toe bij waren betrokken, de partij cocaine waar het werkelijk om gaat en die dus vele malen groter is, niet wordt verzonden. Dat betekent dat wij in elk geval via die lijn daar nooit meer zicht op krijgen. Als het gaat om dat soort afwegingen, dan vind ik dat dit een verantwoorde methode kan zijn.
- De heer **De Graaf:**
Bestaat de methode, zoals u die nu beschrijft, heel simpel uit het feit dat een informant een rol speelt in het transport van een hoeveelheid cocaine en dat de eerste lijntester wordt doorgelaten en op de markt terechtkomt?
- De heer **Van der Voort:**
Ja, je kunt de methode natuurlijk nog aanvullen met allerlei varianten, bijvoorbeeld met de variant dat de informant wordt bijgestaan door een politie-infiltrant, of met de variant dat de informant wordt vervangen door een politie-infiltrant.
- De heer **De Graaf:**
Dat maakt ook deel uit van wat u de Prisma-methode noemt.
- De heer **Van der Voort:**
Dat zou kunnen.
- De heer **De Graaf:**

Voor zover er verschil is met de Delta-methode, zoals wij die de afgelopen weken aan de orde hebben gesteld, zou dat zitten in de controle op de informant en op diens positie en rol? Doorlaten is namelijk ook bij u aan de orde.

De heer **Van der Voort**:

Het gaat om de vraag waarom je doorlaat en wat je bedoeling daarmee is. U heeft mij niet horen zeggen dat ik de Delta-methode onder alle omstandigheden fout vind. Ik kan mij heel goed voorstellen dat wij die ook gebruiken. Wij zijn alleen nooit in een zodanige situatie geweest dat dit bepaald voor de hand lag.

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp het niet. U heeft toch een methode toegepast, waarbij u accepteerde dat een hoeveelheid drugs, in dit geval harddrugs, werd doorgelaten, met een rol van een informant, met de wetenschap van de politie, in ieder geval om ervoor te zorgen dat men vertrouwen kreeg in die lijn. Anders laat je geen lijntester toe. Het vertrouwen in de lijn betekent ook vertrouwen in de rol die de informant daarin speelt. Wat is nu het wezenlijke verschil?

De heer **Van der Voort**:

Het verschil is dat het de bedoeling is dat direct na de lijntester wordt ingegrepen. Ik zie de Delta-methode voornamelijk als een methode om de betrouwbaarheid van de informant, dan wel de infiltrant te testen en die langzaam in vertrouwen te laten groeien. De methode, zoals ik die schetste, is er veel meer n, waarbij de lijn eenmalig moet zijn getest. Het gebeurt soms ook op andere manieren. Het is geen geheim dat met name Colombiaanse organisaties, voordat ze een grote partij cocaine afzenden, via dezelfde lijn een partij marihuana afzenden. Als die verloren gaat, dan is er niet zoveel aan de hand voor de Colombianen.

De **voorzitter**:

Dan kun je zo'n partij marihuana omgekeerd ook doorlaten.

De heer **Van der Voort**:

Dat zou ook kunnen.

De **voorzitter**:

Dat is, dacht ik, ook gebeurd.

De heer **Van der Voort**:

Dat is bij ons gebeurd.

De **voorzitter**:

Was zo'n lijntester altijd succesvol, in die zin dat daarna de boel kwam die u wilde hebben?

De heer **Van der Voort**:

Niet altijd.

De **voorzitter**:

Sprekende over de harddrugs en wat u heeft gelijntest, doorgelaten, versus wat u in beslag heeft genomen. Hoe verhoudt zich dat nu in hoeveelheid?

De heer **Van der Voort**:

Dan zou ik een optelsom moeten maken.

De **voorzitter**:

Ongeveer.

De heer **Van der Voort**:

Ik wil niet onaardig zijn, maar u vraagt naar de bekende weg. U weet ook dat als ik die optelsom heel nauwkeurig maak...

De **voorzitter**:

U hoeft die niet nauwkeurig te maken.

De heer **Van der Voort**:

...dat wij uitkomen op een lopend traject, ook als ik het niet zo nauwkeurig doe, als ik het niet zo nauw neem met de afronding van de getallen.

De heer **De Graaf**:

Er zijn veel trajecten geweest.

De **voorzitter:**

Wij hebben het over het totaal waar u mee te maken heeft, in zeer brede zin. Het is toch voor ons belangrijk, vooral omdat hier om cocaine en dergelijke gaat, om te weten hoe dat uitwerkt in de praktijk.

De heer **Van der Voort:**

U zegt dat het voor u belangrijk is. Dat is het ook. Daarom heb ik het u ook verteld in beslotenheid.

De **voorzitter:**

Ja, maar het is voor ons ook belangrijk om daarmee te kunnen werken. Ik vraag u of u in algemene zin kunt zeggen: het is n op de honderd, of het is n op de drie. Het maakt wellicht nogal wat uit voor de beoordeling van zo'n methodiek of je kunt zeggen, la de PG uit Den Bosch: vier kilo om de grote klap te kunnen maken, is geen probleem. Wij hebben met andere vertegenwoordigers van het OM en de politie ook over die zaak gesproken. Zij zeggen dat je er geen absolute grens aan kunt stellen. Het is toch niet meer dan logisch dan dat wij in algemene zin aan u vragen, zonder in te gaan op specifieke zaken, hoe zich dit ongeveer tot elkaar verhoudt. Ik vraag u daarbij of het meer op n op drie lijkt, of meer op...

De heer **Van der Voort:**

Dan vraagt u mij heel nadrukkelijk alleen naar in beslag genomen partijen. In die vraagstelling gaat u geheel voorbij aan een ander effect van een dergelijke operatie, namelijk wie worden aangehouden, wie worden veroordeeld en tot hoeveel.

De **voorzitter:**

Het staat u ook geheel vrij om de successen daarvan aan te geven op de door u gewenste wijze, als u die eerste vraag van mij ook graag wilt beantwoorden.

De heer **Van der Voort:**

Om het heel ruim te zeggen, is het een verhouding van n op vijf.

De **voorzitter:**

Heel ruim n op vijf. Ik ga er niet verder op in, maar het zou ook n op vier kunnen zijn. Het is heel ruim algemeen genomen. Wat is het succes geweest? Wij hebben dat over de Delta ook gevraagd.

De heer **Van der Voort:**

Wat bedoelt u met het succes?

De **voorzitter:**

U zei zojuist dat wij naar de bekende weg vragen en dat wij het wel ongeveer weten. U zei ook: ik heb ook een boel succes gehad, ik heb meer bereikt dan zonder.

De heer **Van der Voort:**

Ja, wij hebben meer bereikt dan zonder. Sterker nog, mijn opinie is dat, wanneer zou worden gezegd dat deze methode niet geoorloofd is, wij vooral moeten stoppen met beleidsplannen om de top van de georganiseerde criminaliteit aan te pakken.

De heer **De Graaf:**

Zijn er verdachten veroordeeld in een traject, waarbij deze methode is toegepast?

De heer **Van der Voort:**

Ja.

De heer **Rouvoet:**

U zegt dat de Prisma-methode verschilt van de Delta-methode. Als wij vragen naar het verschil, dan wijst u op het doel waarmee dat is gehanteerd. Zit ik er erg ver naast als ik zeg dat u de Delta-methode hebt gebruikt, maar met een andere intentie?

De heer **Van der Voort:**

Dan zit u er erg ver naast.

De heer **Rouvoet:**

Ik heb namelijk nog niet kunnen ontdekken welk element in de Delta-methode als schakel bij u ontbreekt of is toegevoegd.

De heer **Van der Voort:**

Dat heeft u nog niet kunnen ontdekken, omdat zich daarna een discussie in vraagstelling ontspoon tussen de heren Van Traa en De Graaf.

De heer **Rouvoet**:

Maar het is mij nog niet duidelijk geworden.

De heer **Van der Voort**:

De bedoeling van onze methode is dat het beperkt blijft tot een enkele proefzending, een enkel transport. Terwijl het opbouwen van vertrouwen in een informant en een infiltrant met name zit in de veelheid van goed uitgevoerde transporten en de grootte van partijen, is een lijntest er alleen maar voor om te bekijken of de lijn deugt. Dat weet je met n transport.

De heer **De Graaf**:

Dat had u al gezegd. Dat is niet nu pas over tafel gekomen.

De heer **Rouvoet**:

Mijn andere vraag heeft betrekking op de mogelijkheid dat een politie-infiltrant de rol van de informant overneemt. Op een vraag van de heer Van Traa zei u dat dit zou kunnen, naar ik meen. Is dat ook gebeurd?

De heer **Van der Voort**:

Zo heb ik dat niet geantwoord, maar wat is uw concrete vraag?

De heer **Rouvoet**:

Er is gesproken over de rol van de informant in de Prisma-methode. Toen zei u dat de politie-infiltrant de rol van de informant zou kunnen overnemen.

De heer **Van der Voort**:

Neen, ik zei dat het een mogelijkheid zou kunnen zijn dat een informant, die is benaderd door een criminele organisatie om een strafbare handeling te verrichten, vervolgens wordt vervangen door een politie-infiltrant. Dat zou kunnen.

De heer **Rouvoet**:

Mijn vraag is of dat is voorgekomen.

De heer **Van der Voort**:

Dat is ook voorgekomen.

De heer **Rouvoet**:

Dat wilde ik weten.

De heer **Koekkoek**:

Een vraag over de lijntest. Het ideale model is waarschijnlijk: n keer testen en dan pakken, niet alleen de partij, maar ook de bijbehorende personen.

De heer **Van der Voort**:

Dat is het ideale model.

De heer **Koekkoek**:

Dat zal niet altijd lukken. Hoeveel keer testen vindt u aanvaardbaar?

De heer **Van der Voort**:

Dat hangt helemaal af van de hoeveelheden die bij die testen zijn betrokken en van de doelstelling die bij een dergelijke methode is gesteld.

De heer **Koekkoek**:

Wat is tot nu toe het hoogste aantal testzendingen dat u hebt gehad?

De heer **Van der Voort**:

U bedoelt in n zaak?

De heer **Koekkoek**:

In n zaak.

De heer **Van der Voort**:

Mijnheer Koekkoek, ook u weet daarop het antwoord. In beslotenheid kan ik daar van alles over zeggen.

De **voorzitter**:

Enige dus. Het is niet altijd bij n gebleven.

De heer **Van der Voort**:

- Dat heb ik daarmee niet willen zeggen.
- De heer **Koekkoek**:
U hebt gesproken over enige, dus dat is meer dan n.
- De heer **Van der Voort**:
Uw vraag had betrekking op een concreet aantal in n zaak.
- De **voorzitter**:
Neen, wij hebben het niet over n zaak.
- De heer **Koekkoek**:
Over enige zaak. Ik heb niet een bepaalde zaak op het oog. Als je het model van de lijntest hebt, dan gaat het ons erom, te bepalen waar je de grens trekt, waar die lijntest als het ware een lijn gaat worden. Waar trekt u nu de grens?
- De heer **Van der Voort**:
Dan doelt u op de hoeveelheid?
- De heer **Koekkoek**:
Neen, op het aantal malen dat je test.
- De heer **Van der Voort**:
In beginsel test je n keer.
- De **voorzitter**:
Zegt u niet - die vraag hebben wij ook aan de heer Karstens gesteld -: na drie testen doen wij het niet meer, of wij doen het na 1000 kilo niet meer? Het gaat per slot van rekening om de verhouding. Honderd kilo softdrugs is misschien niet veel, maar het gaat wel weer over andere spullen. De vraag is dus gewoon of u een grens hebt.
- De heer **Van der Voort**:
Ik heb die grens voor mijzelf nog niet getrokken. Ik denk ook dat ik die grens niet alleen mag trekken. Dat moet ik in goed overleg met de politieleiding en met de hoofdofficier doen.
- De heer **Koekkoek**:
Hebt u die grens in een concreet geval al eens getrokken, in de zin van: als wij nu doorgaan met testen, dan wordt het aantal keren te groot?
- De heer **Van der Voort**:
Ja, in een concreet geval heb ik die afweging gemaakt. Daarbij was sprake van een mogelijk tweede lijntest. Gelet op de doelgroep, gelet op de rol van de informant tot op dat moment, heb ik toen, in overleg met Driessen, gezegd: wij stoppen ermee.
- De heer **De Graaf**:
Er is tenminste n geval geweest, waarbij cocaine is doorgelaten. Het ging toen niet om een halve kilo, maar om aanzienlijke hoeveelheden. Wij hebben er ook al met de hoofdcommissaris van Den Haag over gesproken. Wanneer speelde dat, in welke periode?
- De heer **Van der Voort**:
Het speelde in de periode... Ik begon als verdovende-middelenofficier in 1991 tot en met nu.
- De heer **De Graaf**:
Ik wil toch iets concreter zijn, ook omdat hier eerder is verklaard dat in enige zaak een hoeveelheid van enkele honderden kilo's is doorgelaten. Daarvoor hebben hogere politie-autoriteiten toestemming verleend. Het is voor ons van belang om te weten wie daarvoor toestemming heeft verleend, wanneer en wie daarvan heeft geweten. U kunt niet volstaan met de mededeling dat het ergens tussen 1991 en nu is geweest.
- De heer **Van der Voort**:
Het is op zichzelf een uiterst afgebakende periode.
- De heer **De Graaf**:
In de loop van de wereldgeschiedenis zeker, maar het gaat nu over wat voor ons van belang is. Kunt u wat concreter zijn?
- De heer **Van der Voort**:
Nauwelijks.

De **voorzitter:**

Wie heeft dat goedgekeurd?

De heer **Van der Voort:**

Daar gaat het u om, namelijk wie is de betrokken minister, dan wel de betrokken PG geweest.

De **voorzitter:**

Dat kunt u toch gewoon zeggen.

De heer **Van der Voort:**

Als u mij dat vraagt, kan ik dat zeggen.

De heer **De Graaf:**

De datum is ook van belang. Kunt u zeggen wanneer het speelde?

De heer **Van der Voort:**

U moet wel goed bedenken - ik heb dat ook vooraf gezegd - dat in een aantal trajecten nog sprake is van een lopende zaak. Daarbij is het voor mij heel moeilijk om tot in detail te kunnen verklaren dat...

De heer **De Graaf:**

Daar willen wij rekening mee houden. Vandaar ook dat wij al met u hebben gesproken. Nu graag concreet. Het gaat om een zaak, waarin cocaine is doorgelaten van een niet onaanzienlijke hoeveelheid. Met wie is dat besproken en wanneer?

De heer **Van der Voort:**

Er is in eerste instantie gesproken met mijn unithoofd, de heer Van Eck, later met de heer Van den Broek. In mijn lijn is het besproken met de hoofdofficier, de heer Blok. Het is besproken met de heer Driessen, met zijn chef, de heer Bloemsma en met de heer Brand. Ik heb daarna een notitie gemaakt, waarin ik het trajectvoorstel heb geschetst. Dat heb ik ter hand gesteld aan de heer Blok, mijn hoofdofficier. Hij heeft die notitie besproken met de toenmalige PG, de heer Addens.

De heer **De Graaf:**

Dat was toen de waarnemend PG in het ressort Den Haag.

De heer **Van der Voort:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

En dat was in de periode dat de PG, de heer Kant, al niet meer functioneerde.

De heer **Van der Voort:**

Die was inmiddels al overleden.

De heer **De Graaf:**

En mevrouw Sorgdrager was nog niet aangetreden.

De heer **Van der Voort:**

Die was toen nog niet aangetreden.

De heer **De Graaf:**

Dan kunnen wij aardig traceren wanneer het ongeveer was. Vroeg u toestemming vooraf?

De heer **Van der Voort:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Die heeft u ook gekregen van de toenmalig waarnemend PG?

De heer **Van der Voort:**

Ik heb de toestemming gekregen van mijn hoofdofficier.

De heer **De Graaf:**

Weet u wat het oordeel was van de waarnemend PG?

De heer **Van der Voort:**

Hij was het er niet mee oneens.

De **voorzitter:**

Hij kan zich er niets meer van herinneren, dat heeft hij althans in de pers laten weten.

De heer **Van der Voort:**

Ik ga zelden over persberichten.

De **voorzitter**:
Heeft u zelf met hem gesproken?

De heer **Van der Voort**:
Neen.

De **voorzitter**:
Hoe weet u dit dan, want u zegt stellig dat u zelden op persberichten afgaat?

De heer **Van der Voort**:
Behalve dat dit een algemeen uitgangspunt is, dat los staat van dit verhaal, kan ik u zeggen dat de heer Blok heeft gesproken met de heer Addens en dat de heer Blok na afloop van dat gesprek tegen mij heeft gezegd hoe het was verlopen.

De **voorzitter**:
En dat was?

De heer **Van der Voort**:
Dat was in positieve zin. Het traject kon doorlopen.

De **voorzitter**:
Waar is die notitie gebleven?

De heer **Van der Voort**:
Die heb ik aan de heer Blok gegeven.

De heer **De Graaf**:
Het traject is doorgelopen, ook na het aantreden van de nieuwe PG?

De heer **Van der Voort**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Heeft u de nieuwe PG, mevrouw Sorgdrager, aangetreden per 1 januari 1994, op de hoogte gesteld van dat traject?

De heer **Van der Voort**:
Niet ik in persoon.

De heer **De Graaf**:
Wie wel en hoe is dat gelopen?

De heer **Van der Voort**:
Er zaten twee elementen aan het traject, waarvan ik vond dat daar in ieder geval goed over moest worden nagedacht, omdat er wat haken en ogen aan zaten. Het ene was doorlevering van harddrugs. Het andere dat sprake was van een gesloten traject, het traject dat in beginsel niet aan de rechter ter toetsing wordt voorgelegd. Waar het merendeel van u wellicht belang hecht aan de hoeveelheid cocaine die is doorgelaten, is mijn zorg veeleer of een gesloten traject wel verantwoord is in bepaalde zaken. Die twee vragen heb ik neergelegd in een notitie, vrij geabstraheerd, niet met de exacte namen van personen of bedrijven.

De heer **De Graaf**:
Wanneer heeft u die notitie geschreven?

De heer **Van der Voort**:
Op 17 januari 1994. Ik heb die vervolgens aan de heer Blok gegeven om te bespreken met de toen recentelijk in dienst getreden PG, mevrouw Sorgdrager. Ik heb van de heer Blok begrepen dat hij de notitie kort daarna met haar heeft besproken.

De heer **Rabbae**:
Dat heeft u persoonlijk van hem vernomen.

De heer **Van der Voort**:
Ja, van de heer Blok.

De heer **De Graaf**:
Wij kunnen dat de heer Blok nog vragen, want die komt na u in die stoel te zitten.

De heer **Van der Voort**:
Dat heb ik begrepen.

De heer **De Graaf**:

Heeft u in het kader van presentaties rond alle onderzoeken met de toenmalige PG, de huidige minister, ook zelf nog over deze aangelegenheid gesproken?

De heer **Van der Voort**:

Ik niet. Er is bij presentaties van lopende zaken wel melding gemaakt van gevoelige CID-trajecten. Zo kon je zelfs in het toenmalige tijdsgewricht dit traject wel aanduiden. Bij mijn weten is daar toen niet expliciet naar gevraagd. De zaak is toen ook niet expliciet uit de doeken gedaan.

De heer **De Graaf**:

U weet dus ook niet zeker of het doorlaten van harddrugs expliciet tegen de toenmalige PG is gezegd.

De heer **Van der Voort**:

Neen, dat weet ik niet zeker.

De heer **De Graaf**:

Toen het rapport-Wierenga eind maart 1994 uitkwam, ontstond nogal wat rumoer. Er kwam een kamerdebat. De toenmalige minister van Justitie heeft toen gezegd, naar ik meen: in die zaak wel softdrugs, maar geen harddrugs. Heeft u zich toen niet afgevraagd of de minister dat wel wist, of de PG, en of de politiek het zou moeten weten?

De heer **Van der Voort**:

Mijn lijn is richting hoofdofficier en PG.

De heer **De Graaf**:

Dat is een formeel antwoord.

De heer **Van der Voort**:

Het is niet alleen een formeel antwoord. Het is een antwoord, naar aanleiding van de manier waarop wij functioneren. U kunt moeilijk van mij verwachten dat ik in mijn dagelijks functioneren, met een schuin oog naar NOVA, mijn werk doe.

De **voorzitter**:

Het mag zijn dat u weinig waarde hecht aan persmededelingen. Dat kan zeer verstandig zijn. Heeft u het debat over het rapport-Wierenga gevolgd?

De heer **Van der Voort**:

Uiteraard.

De **voorzitter**:

Is u toen opgevallen dat de minister van Justitie en de minister-president zeiden dat er in ieder geval geen gram coke met die methode op de markt was gekomen?

De heer **Van der Voort**:

Dat is mij opgevallen.

De **voorzitter**:

Heeft u zich toen de vraag gesteld: moet ik nagaan of dit in mijn hiërarchische lijn is door gemeld naar boven?

De heer **Van der Voort**:

Het was nagegaan.

De heer **De Graaf**:

Maar dat weet u toch niet zeker? U weet alleen dat uw hoofdofficier ermee instemde.

De heer **Van der Voort**:

Wij hebben het over de notitie van januari 1994. Daarna is er geen gram cocaine meer doorgeleverd.

De heer **De Graaf**:

Maar dat traject speelde toch nog?

De heer **Van der Voort**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Na 17 januari is niets meer doorgeleverd.

De heer **Van der Voort**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Dat was toch niet de mededeling die in de Kamer werd gedaan, namelijk dat het na die datum niet meer was gebeurd? De mededeling was dat het niet was gebeurd. De vraag is of u heeft overwogen om na te gaan of men hiervan wist.

De heer **Van der Voort**:

Uw eerste vraag was of ik naar aanleiding van de kamerdebatten, lopende het traject, waarin is gezegd dat het doorleveren van harddrugs niet meer gebeurde...

De **voorzitter**:

Er is niet gezegd dat dit niet meer gebeurde. Er is gezegd dat het in de IRT-zaak, waarover toen werd gesproken, niet is gebeurd, geen gram.

De heer **Van der Voort**:

Dan zal ik voor de duidelijkheid mijn antwoord anders formuleren. Vr die tijd zijn er partijen harddrugs doorgeleverd. Dan hebben wij het over januari 1994. Na die tijd niet meer!

De heer **De Graaf**:

Dat hebben wij goed begrepen, maar het gaat ons om de vraag, gelet op het feit dat over de IRT-aangelegenheid zo'n toestand ontstaat, of u niet met uw hoofdofficier hebt besproken: moet de minister niet weten dat in de Kamer over softdrugs wordt gesproken, terwijl hier ondertussen harddrugs worden doorgeleverd?

De heer **Van der Voort**:

Niet ondertussen worden doorgeleverd.

De heer **De Graaf**:

Zijn doorgeleverd, in dezelfde periode als toen de opheffing van het IRT aan de orde was.

De heer **Van der Voort**:

En waarvoor naar de hoofdofficier dekking was gegeven door de toenmalige verantwoordelijke PG.

De heer **De Graaf**:

U heeft zich dus niet afgevraagd of de minister het moest weten.

De heer **Van der Voort**:

Dat heb ik mij niet afgevraagd.

De heer **Rabbae**:

Was de toenmalige minister daar bij de besluitvorming over dit traject van op de hoogte?

De heer **Van der Voort**:

Neen, dat was hij niet.

De **voorzitter**:

Heeft u ooit de methodieken in de presentaties voorgelegd, specifiek, zoals wij er nu over spreken?

De heer **Van der Voort**:

Neen.

De **voorzitter**:

Had dat op uw weg gelegen, of werd daar, gelet op de manier waarop het werd besproken, verder niet naar gevraagd?

De heer **Van der Voort**:

Het laatste.

De heer **De Graaf**:

Nog twee vragen. Wij hebben het gehad over die ene keer dat een informant criminele winsten heeft afgedragen en daarvoor tipgeld, een vergoeding heeft gekregen. Er werd toen een aanzienlijk bedrag afgedragen.

De heer **Van der Voort**:

In tegenstelling tot de vergoeding die je dan krijgt.

De heer **De Graaf**:

De vergoeding die werd uitgekeerd, was dat geen aanzienlijk bedrag? Ik meen dat wij dat al met de heer Woelders hebben besproken.

De heer **Van der Voort**:

Het was een aardig bedrag, maar...

De heer **De Graaf**:

Een bedrag van enkele tonnen.

De heer **Van der Voort**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Er is een bedrag afgedragen dat - ik geef het toe - een paar keer hoger is dan die paar tonnen door de betrokken informant. Dat klinkt heel mooi, maar hoe weet u, hoe weet uw politieteamleider, hoe weet de CID dat alle criminele winst is afgedragen?

De heer **Van der Voort**:

Dat weet je natuurlijk nooit zeker. Het gaat erom of het contact met betrokkene zodanig is dat je ervan uitgaat dat hij niet alleen alles vertelt, maar dat hij al zijn criminele winsten ook afdraagt. Dat is een kwestie van professionaliteit van de runners en de begeleiding van de runners. Ik heb dat nog eens nagevraagd. Mij is gezegd dat datgene wat de criminele informant ontving - hij ontving, zoals dat gebruikelijk is in dit soort zaken, geldt dat afkomstig is van de opbrengst van de verdovende middelen, neem ik aan, want dat is vaak de enige bron van inkomsten - niet in n keer werd ontvangen, maar in een aantal malen. Ik weet dat vooraf, telkens bekend was wanneer hij het geld zou ontvangen, runners een afspraak met hem maakten, of dat nu in de avonduren was, of in het weekend, of op een gewone doordeweekse dag was, direct aansluitend op het overdragen van het geld. Bij die gelegenheid is het geld afgedragen en is de man gedebriefed, in die zin dat met hem is gesproken over wat hij voor nieuws te melden had.

De heer **De Graaf**:

Althans, er is geld afgedragen.

De heer **Van der Voort**:

Natuurlijk kan het zijn dat de informant de politie heeft bedonderd, zoals wij wel vaker horen. Het kan dan bedonderen zijn in de zin van verkeerde informatie geven. Het kan ook zijn dat de man niet alles afdraagt. Ik acht dat, in de zaken waarbij ik betrokken ben geweest, ook gezien de manier van runnen, vrijwel uitgesloten.

De **voorzitter**:

Heeft u zelf wel eens contact met informanten? Gaat u zelf wel eens checken wat voor mensen het precies zijn?

De heer **Van der Voort**:

Dat komt voor. Ik doe dat niet standaard, omdat ik vind dat ik daar niet voor ben opgeleid. Er zijn mensen die dat veel beter kunnen.

De heer **De Graaf**:

U kent de namen en de identiteiten van de informanten wel.

De heer **Van der Voort**:

Ja. Met de teamleider, de verantwoordelijke van de CID, de chef RCID en de betrokken runners zit ik wekelijks een middag om de tafel om alle trajecten door te lopen. Ik weet dus exact om wie het gaat, wat er speelt, wat er te verwachten is, wat op niets uitloopt, alles. Ik hoef niet de registers te bekijken om dat allemaal te weten.

De heer **De Graaf**:

Even over de methoden die u heeft aangekaart als verschillende variaties op de Prisma-methode. Heeft de politie daar ook actief, al dan niet via de bypass en transporten, in geparticipeerd, anders dan via een infiltrant?

De **voorzitter**:

Met bypass wordt bedoeld een deel dat door de politie wordt georganiseerd.

De heer **De Graaf**:

Het gaat dus om actieve politiehandelingen.

De heer **Van der Voort**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Vergelijkbaar met wat wij in de Delta-methode zijn tegengekomen, bijvoorbeeld loodsen en dekladingen die zijn gescheiden van de rest van de lading?

De heer **Van der Voort**:

Neen, niet vergelijkbaar.

De **voorzitter**:

Wel dus loodsen en mogelijke transporten.

De heer **Van der Voort**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

De douane is door uw politiemensen ook benaderd met: laat het maar door, controleer het maar niet?

De heer **Van der Voort**:

Ook dat is voorgekomen.

De heer **De Graaf**:

Eenmalig?

De heer **Van der Voort**:

Eenmalig.

De heer **De Graaf**:

U wist van al die verschillende deeltjes precies hoe het in zijn werk ging?

De heer **Van der Voort**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dat weet u zeker, in die zin dat u niet achteraf kunt worden geconfronteerd met: er was nog een klein stukje dat wij u niet hebben verteld, maar dat was echt uitvoering?

De heer **Van der Voort**:

Neen.

De **voorzitter**:

U bent ervan overtuigd dat u niet voor dezelfde verrassingen kunt komen te staan ter zake als sommige van uw collega's hier.

De heer **Van der Voort**:

Daar ben ik van overtuigd. Het contact dat ik wat dat betreft met de politie heb, met name met de heer Driessen, overtuigt mij daarvan.

De heer **Rabbae**:

Heeft u ooit crimineel geld voor deze subtrajecten gebruikt?

De heer **Van der Voort**:

U bedoelt of de politie opbrengsten die zijn afgedragen door criminele informanten, heeft geherinvesteerd, bijvoorbeeld in de huur van loodsen of wat dan ook?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Van der Voort**:

Neen. Op geen enkele wijze. Ook dat weet ik zeker.

De heer **De Graaf**:

Voor zover de politie loodsen heeft moeten gebruiken, zijn die met normale politiegelden gefinancierd.

De heer **Van der Voort**:

Zoals u weet, hebben de politie-infiltratieteams daar budgetten voor. Die kunnen al of niet worden ingehuurd. Dan komt het op de begroting te staan.

De heer **De Graaf**:

Nog n vraag. Heeft u te maken gehad met deals met criminelen?

De heer **Van der Voort**:

Ik zou daar een heel ingewikkeld antwoord op kunnen geven. Het simpele antwoord is: uiteindelijk niet.

De heer **De Graaf**:
Maar u wilde het wel?

De heer **Van der Voort**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Van hogerhand is gezegd: toch maar niet doen.

De heer **Van der Voort**:
Van hogerhand is gezegd: de deals die worden voorgesteld, zouden tot gevolg hebben dat het strafbare feit dat daarmee rond zou komen, op drijfzand is gebouwd en daar beginnen wij niet aan.

De heer **De Graaf**:
Ik kan die beeldspraak niet helemaal volgen.

De heer **Van der Voort**:
Deals met criminelen kunnen conform de richtlijnen van de PG's als een ultimatum remedium worden gezien, als een laatste poging om een belangrijke zaak, een zaak van leven of dood, daarmee rond te krijgen, wat op een andere manier niet zou lukken. Wij stonden voor de volgende keuze. Er was een zaak rond te krijgen, maar daarvoor was een deal noodzakelijk. Men vond dat, alles in aanmerking genomen, een te zwakke basis om die zaak daarmee uiteindelijk voor de rechter te brengen. Toen is gezegd: dan is het ook zinloos om de deal met de crimineel te sluiten.

De heer **De Graaf**:
Om wat voor soort deals ging het?

De heer **Van der Voort**:
U moet denken aan strafvermindering, strafonderbreking.

De heer **De Graaf**:
Criminelen die reeds zitten, kunnen strafverlichting krijgen.

De heer **Van der Voort**:
Als u vraagt of vooraf wel eens deals met criminelen zijn of worden gesloten, in die zin dat ze daarmee strafvervolging kunnen ontlopen, dan is mijn antwoord heel duidelijk: neen.

De heer **De Graaf**:
Ik concretiseer het even. Voor zover u ermee te maken heeft gehad, gaat het om veroordeelden waarmee mogelijk een deal zou kunnen worden gesloten om hun gevangenisstraf te verlichten, of te bekorten.

De heer **Van der Voort**:
Ja.

De heer **De Graaf**:
Maar eigenlijk heeft u nooit concreet meegemaakt dat het is gelukt.

De heer **Van der Voort**:
Zeker.

De **voorzitter**:
In ruil voor verklaringen. De CTC vond dat het in principe begaanbaar was. Vond de PG het niet begaanbaar, of de hoofdofficier? Trouwens, de hoofdofficier moet het ook begaanbaar hebben gevonden, want die heeft het bij de CTC aangekaart.

De heer **Van der Voort**:
Dat is juist.

De **voorzitter**:
Dus de PG vond het uiteindelijk niet begaanbaar.

De heer **Van der Voort**:
Dat is juist.

De **voorzitter**:
De heer Docters van Leeuwen.

De heer **Van der Voort**:
Ook die conclusie is correct.

De heer **Koekkoek**:

U hebt enige malen goed gevonden dat er werd doorgeleverd in het kader van lijntesten.
Wat voor deklading hoorde daarbij? Kunt u dat in algemene zin aanduiden?

De heer **Van der Voort**:

Ik heb mij daar niet mee bezig gehouden, omdat die dekladingen niet door mij naar Oost-Europa zijn gestuurd.

De **voorzitter**:

Ze zijn ook niet als humanitaire hulp verzocht.

De heer **Van der Voort**:

Dat is misschien heel slecht van mij, maar ik heb daar niet aan gedacht.

De **voorzitter**:

Weet u wat ermee is gebeurd?

De heer **Van der Voort**:

Ze zijn waarschijnlijk gewoon afgeleverd bij de bedrijven die de lading hadden gekocht.

De heer **De Graaf**:

Waarschijnlijk? U kende toch alle details?

De heer **Van der Voort**:

Ja, maar soms duurt het zo lang dat de partij wordt afgehaald dat de lading is bedorven.
Dan is degene voor wie het bestemd is, niet meer zo genteresseerd in de ontvangst van de lading. Met die details heb ik mij niet beziggehouden.

De heer **Koekkoek**:

In elk geval speelden er geen problemen met het afvoeren van dekladingen.

De heer **Van der Voort**:

Neen.

De heer **Vos**:

Nog een vraag over de Prisma-methode. Is het wel eens voorgekomen dat de hoeveelheid die in een proef werd meegezonden, uiteindelijk groter bleek te zijn dan aanvankelijk de bedoeling was? Zo ja, hoe denkt u dat te kunnen voorkomen?

De heer **Van der Voort**:

Neen, dat heb ik nog nooit meegemaakt, maar ik heb het idee dat u op een zaak doelt die onlangs in de publiciteit is geweest.

De heer **Vos**:

Neen, ik doel niet op een speciale zaak. Ik doel op hetgeen hier al eens eerder is gewisseld als risico bij een proefzending.

De heer **Van der Voort**:

Dat heb ik nog nooit meegemaakt.

De heer **Vos**:

Ziet u dat als een probleem waar u op moet anticiperen?

De **voorzitter**:

Dat weet je niet, want je staat toch niet naast dat ding. Dat blijft toch altijd het grote probleem?

De heer **Van der Voort**:

De vraag van de heer Vos was of ik wel eens heb meegemaakt dat een aangekondigde proefzending van een bepaalde hoeveelheid later veel groter bleek te zijn. Dat heb ik nog nooit meegemaakt. Ik heb wel meegemaakt - die zaak is bij het verhoor van de heer Brand aan de orde geweest - dat iemand zich presenteerde als informant en een partij bij de politie meldde. Hij vertelde dat iets buiten de haven een schip lag met een partij van maar 40 of 50 kilo groot. Hij zei tegen ons dat de politie daar vooral niet aan moest komen, omdat daarna een partij zou komen die vele malen groter zou zijn. Dat verzekerde hij ons ook. Ik geloof dat zelfs werd gesproken over 1000 kilo cocaine. Dat heb ik wel meegemaakt, maar dat is dus geen vooraf met mij en de politie doorgesproken traject, in de zin van: laat de lijntester maar komen. Dat is een geheel andere zaak geweest.

De heer **Vos**:

U besluit dan te vegen, als zo'n risico zich voordoet.

De heer **Van der Voort**:

In dat geval hebben wij de partij gecontroleerd afgeleverd, omdat er twee dingen aan de orde waren. Het ene was dat de informant F volstrekt oncontroleerbaar en onbestuurbaar was. Dat was al in een eerdere zaak gebleken. Het andere aspect was dat wij zeer ernstige twijfels hadden over de betrouwbaarheid van deze informant. Ik had de indruk, samen met de politie, al in een heel vroeg stadium, dat het helemaal geen kleine partij was, maar dat op deze manier, met toestemming van de politie, met bescherming van de politie zelfs, om een ripdeal te voorkomen, een grotere partij werd ingevoerd. Het laatste bleek, want er zat geen 40 kilo in, maar 200 kilo.

De **voorzitter**:

Nu heeft u het toch over de zaak-F. U heeft het over een onbetrouwbare informant. Waarom ging de politie daar toch mee in zee?

De heer **Vos**:

Ik wil mijn vraag even afmaken. Wat is er verder mee gedaan?

De heer **Van der Voort**:

Voorzitter, welke vraag zal ik eerst beantwoorden?

De **voorzitter**:

Absoluut de vraag van de heer Vos.

De heer **Van der Voort**:

De partij is geschept, er is een gecontroleerde aflevering van gemaakt. De informant, tevens zijnde verdachte, is aangehouden, voorgeleid aan de rechter-commissaris en uiteindelijk voor de rechtbank gebracht. Ik heb een gevangenisstraf van acht jaar geist. De rechtbank heeft er zeven van gemaakt. Het Hof, om hem moverende redenen, heeft er drie jaar gevangenisstraf van gemaakt.

De **voorzitter**:

Als die F als informant onbetrouwbaar was, waarom bent u toch met hem gaan werken?

De heer **Van der Voort**:

Omdat niet aanstonds duidelijk was dat F onbetrouwbaar was. Dat blijkt gedurende het traject door de contacten die de runners met hun informanten hebben.

De **voorzitter**:

Om de zaak af te maken: er is een eerdere zaak met dezelfde F geweest. Hij is eerder als informant opgetreden. Daarbij wordt de zaak door het OM uiteindelijk teruggetrokken.

De heer **Van der Voort**:

Dat is waar. In die zaak is niet gebleken dat de informant onbetrouwbaar was. In die zaak is gebleken dat de informant ongestuurd, onbestuurbaar, onvoldoende aangestuurd was.

De **voorzitter**:

Daarbij is als het ware gebleken dat de informant niet goed werd gerund en dat hij zich niet liet runnen.

De heer **Van der Voort**:

Juist. Dat is dus een fatale combinatie.

De **voorzitter**:

Een soort gedeelde verantwoordelijkheid van aan de ene kant politie en OM en aan de andere kant de figuur zelf.

De heer **Van der Voort**:

Duidelijk.

De **voorzitter**:

De conclusie daarvan was niet, zoals de persoon op de televisie liet zien, een vormfout, maar dat het OM de zaak terugtrok.

De heer **Van der Voort**:

Ja. Het bleek dat om veiligheidsredenen de informant, die niet onbetrouwbaar was, maar op een verkeerde manier had gewerkt, niet meer uit de zaak kon worden gehouden. Er is

toen voor gekozen om alle verdachten, waaronder de informant zelf op dat moment, op vrije voeten te stellen. De zaak is vervolgens geseponeerd.

De **voorzitter**:

Bent u vaker tegengekomen, omdat het niet duidelijk is of iemand goed is gerund als informant, dat de zaak wordt teruggetrokken door het OM, niet alleen eventueel ten opzichte van een informant die als verdachte in de zaak naar voren komt, maar ten opzichte van de gehele zaak?

De heer **Van der Voort**:

Ik ben het zelf niet vaker tegengekomen.

De **voorzitter**:

Dat was de enige keer.

De heer **Van der Voort**:

En ook toen was mijn rol bij de eerste zaak-F niet die van zaaksofficier.

De **voorzitter**:

Dat is ons bekend.

De heer **Van der Voort**:

Ik heb die zaak wel van nabij gevolgd.

De **voorzitter**:

Het leek mij niet meer dan logisch, aangezien de informant F zichzelf op de televisie heeft gemanifesteerd, om die twee aspecten hier aan de orde te stellen.

De heer **Rabbae**:

In uw werkterminologie komen wij het begrip "freelance-infiltratie" tegen. Wat moeten wij ons daarbij voorstellen? Ik neem aan dat u daarbij niet denkt aan een uitzendbureau.

De heer **Van der Voort**:

De term freelance-infiltratie heb ik gebruikt om een traject aan te duiden, waarbij is gesproken over het inzetten van een burgerinfiltrant, niet direct gericht op een van te voren bekende criminele groepering, dan wel op een van te voren bekend en nog op te helderen strafbaar feit, maar meer algemeen beeldverkenkend.

De heer **Rabbae**:

Een soort fenomeenverkenning.

De heer **Van der Voort**:

Juist.

De **voorzitter**:

Tot slot. U heeft bepaalde zaken achteraf aan de CTC voorgelegd. Dat oordeel is soms gemengd. Waarom heeft u die zaken achteraf nog voorgelegd? Omdat het al gebeurd was?

De heer **Van der Voort**:

Omdat het mij werd gezegd door de hoofdofficier, op basis van voorlichting aan uw commissie over welke trajecten er allemaal hebben gespeeld en op basis van wat de minister wilde. De trajecten hadden al gespeeld. De CTC is later in het leven geroepen. Men vond het van hogerhand toch belangrijk om te weten hoe die CTC, achteraf, aankijkt tegen dit soort zaken, ook omdat de doelstelling van het CTC niet alleen gericht is op het toetsen van trajecten, maar ook op het ontwikkelen van nieuwe wetgeving en nieuwe richtlijnen.

De **voorzitter**:

Heeft u nog consequenties getrokken uit het feit dat bijvoorbeeld in n geval blijkt dat een informant zodanig weinig stuurbaar is dat, waar eerst wordt gezegd door de CTC dat zaken nog niet moeten worden gestuurd en dat men nog geen verdovende middelen moet laten komen, terwijl ze toch komen, waarbij de CTC achteraf zegt: dat was eigenlijk niet de bedoeling? De voorwaarden die bij de goedkeuring zijn gesteld, worden dan niet vervuld, misschien helemaal buiten uw schuld. Trekt u daar nog consequenties uit?

De heer **Van der Voort**:

Uiteindelijk zijn het de criminelen die de regie voeren. Wij proberen daar zo dicht mogelijk achteraan te lopen, maar vaak is het de crimineel die besluit om verdovende middelen in te voeren. Hij beslist ook hoe, op welk tijdstip en met welke mensen. Als dat verandert, dan

proberen wij wel om de toestemming die wij hebben gekregen van de CTC alsnog te verkrijgen voor een geheel gewijzigde situatie.

De voorzitter:

Maar als men zich niet aan de voorwaarden kan houden, wijst dat er ook niet op hoe moeilijk stuurbaar die hele toestand is? U zegt zelf dat de criminelen de regie voeren. Dat is toch niet de bedoeling? De bedoeling van het systeem is toch dat u de regie hebt?

De heer Van der Voort:

U heeft het over de criminelen, maar ik heb het over de criminele organisatie. Ik heb het niet over de criminele informant. Als de criminele organisatie plotseling besluit om de plannen anders uit te voeren, dan hebben politie en justitie te maken met de criminele informant die dat meldt en waar je je vraagtekens bij hebt. Uiteindelijk gaat het erom wat voor contact de runners hebben met de informant. Kun je ervan op aan, is de informant betrouwbaar gebleken, is die aan te sturen? In sommige gevallen, als tijdens het traject blijkt dat er telkenmale een ander verhaal komt en als wij het gevoel hebben voor het lapje te worden gehouden, dan moet je er een streep onder zetten.

De voorzitter:

Heeft u dat ook gedaan?

De heer Van der Voort:

Het is in zaken voorgekomen dat een streep is gezet onder de samenwerking met een informant. Dan komt deze op de zogenaamde zwarte lijst terecht bij de RCID.

De voorzitter:

Ook in zaken waarvan de CTC vond dat niet aan de voorwaarden was voldaan?

De heer Van der Voort:

Neen, niet in die zaken.

De voorzitter:

Goed. Mijnheer Van der Voort, bent u over twee jaar nog bezig met een krankzinnig avontuur?

De heer Van der Voort:

Ik hoop het, maar ik hoop wel dat het dan een ander is.

De voorzitter:

Dank u wel. Sluiting 17.00 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 80**

2 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 2 november 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. J.A. Blok

Aanvang 17.15 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer J.A. Blok, geboren op 28 juni 1938 te Kruiningen. Mijnheer Blok, ik verzoek u te gaan staan voor het afleggen van de eed. De door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Blok:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

U bent al min of meer geruime tijd hoofdofficier in Den Haag, en u heeft al lang in Den Haag gewerkt. Ook bent u voorzitter van de Raad van advies voor de CID. Wij willen graag daarover met u spreken, maar niet dan nadat ik u onze verontschuldigingen aanbied voor het feit dat wij toch weer drie kwartier zijn uitgelopen. Ik hoop dat u ons dat niet euvel zult duiden. Zoals ik al zei, willen wij met u spreken over die Raad van advies, en natuurlijk ook over uw betrokkenheid bij de zaken van het kernteam Haaglanden. In het vorige verhoor hebben wij het onder andere gehad over de goedkeuring door de PG van het cocanetraject. Daarbij is sprake van twee goedkeuringsmomenten. Is dat correct?

De heer Blok:

De gang van zaken op ons parket was in ieder geval dat de CID-officier eerst met de politieleiding sprak. Dat werd vervolgens getoetst in een zogenaamd dagelijks bestuur, waarin de beide lijnchefs zaten, zowel van de officier van justitie als van de politie. Daarna werd het besproken met mij, dat was dan de lijnchef van de CID-officier en ikzelf. Ik kreeg van de CID-officier een rapport, waarin het traject werd omschreven, zodat ik nog eens na kon lezen, hoe het in elkaar zat. Met dat rapport ging ik naar de procureur-generaal, en vroeg zijn instemming, nadat ik ook uiteen had gezet, hoe de hele zaak in elkaar zat.

De voorzitter:

Heeft u die toestemming voor het cocanetraject, waar we al over spraken, gekregen?

De heer Blok:

Die heb ik gekregen.

De voorzitter:

Van?

De heer Blok:

De heer Addens.

De voorzitter:

En hoe zit het nu met de notitie, waar de heer Van der Voort het over had, van begin januari 1994, die hij aan u ter hand heeft gesteld?

De heer Blok:

Dat was een andersoortige notitie. Het was een notitie van 17 januari 1994, en het betrof een beschrijving van de trajecten van de geleverde partijen, die toen reeds hadden plaatsgevonden. Dat was dus na die datum. Hij heeft aan mij gevraagd om dat nog eens

met de toenmalige procureur-generaal te bespreken. Ik heb dat gedaan in de vorm van een voortgangsrapportage, en niet in de vorm van een heroverweging, of van een nieuwe beslissing. Dat kon ook niet; de beslissing was al genomen. Bovendien had het geen zin meer, want de partijen waren al binnen. Ik heb haar daarvan op de hoogte gesteld.

De **voorzitter**:

Heeft u haar daarvan mondeling op de hoogte gesteld?

De heer **Blok**:

Ik heb haar mondeling op de hoogte gesteld, aan de hand van dat bekende rapport van 17 januari 1994.

De **voorzitter**:

En wat is er met dat rapport gebeurd?

De heer **Blok**:

Achteraf heb ik gehoord - maar dat weet ik pas sinds enkele weken - dat een kopie van dat rapport, dat ik zelf nog heb en dat bij mij in de kluis ligt, is gevonden in de kluis van de procureur-generaal.

De **voorzitter**:

Hoe kan het daar gevonden zijn?

De heer **Blok**:

Het is daar aangetroffen. Hoe dat kan? Dat kan alleen maar doordat ik mijn origineel heb afgegeven, zodat er een kopie van kon worden gemaakt.

De **voorzitter**:

Aan wie heeft u het origineel afgegeven?

De heer **Blok**:

Dat moet ik aan de procureur-generaal hebben afgegeven.

De **voorzitter**:

Kunt u zich dat niet herinneren?

De heer **Blok**:

Ik kan me dat niet herinneren.

De **voorzitter**:

Heeft mevrouw Sorgdrager gezegd: akkoord, of niet akkoord? Heeft zij er kennis van genomen? Hoe is dat gegaan?

De heer **Blok**:

Het laatste is het geval: zij heeft er kennis van genomen. Wij hebben erover gesproken. Ik herinner mij in ieder geval nog heel levendig een uitspraak van mijn kant: ik moet wennen aan dit soort grote partijen. Kortom, ik had er ook enige zorg over; dat waren geen makkelijke beslissingen. Zij maakte toen de opmerking: wij zullen daar nog eens nader over moeten praten, en we zullen vooral moeten kijken, of we de georganiseerde criminaliteit niet op een andere manier kunnen bestrijden, met meer bestuurlijke ingangen. Dat was ongeveer de teneur van het gesprek dat we hebben gevoerd.

De **voorzitter**:

Wanneer is dat gesprek geweest?

De heer **Blok**:

Dat weet ik niet meer precies. Het moet uiteraard een datum zijn na 17 januari; misschien veertien dagen daarna.

De **voorzitter**:

Daarna is dat rapport in de kluis terechtgekomen?

De heer **Blok**:

Ja. Pas een week of acht geleden hoorde ik dat het rapport daar aanwezig was. Daarvoor kon ik mij dat niet meer herinneren.

De **voorzitter**:

Maar in ieder geval heeft zij daar toen van geweten, en volgens u heeft zij daarbij deze opmerkingen gemaakt.

De heer **Blok**:

Dat staat mij bij.

De heer **De Graaf**:

Voor alle zekerheid: er waren toen niet meer trajecten aan de orde waarin het nog zou kunnen plaatsvinden?

De heer **Blok**:

Nee. Ik vertelde u al: het was een voortgangsrapportage. Het kon geen herbeslissing zijn of het terugroepen van dit soort beslissingen, omdat de beslissing in de eerste plaats al was genomen door de heer Addens, en in de tweede plaats omdat de partijen al geleverd waren.

De **voorzitter**:

Heeft u gezien dat de heer Addens in de pers - uw officier Van der Voort citerend: daar moet je voorzichtig mee zijn - heeft gezegd dat hij zich dat niet meer kan herinneren?

De heer **Blok**:

Hij heeft dat tegen de pers gezegd. Ik heb later contact met hem gehad, nadat dat persbericht was verschenen. Toen heb ik hem meer bijzonderheden verteld, ook over de wijze waarop ik het hem had voorgehouden. Toen wist hij wel degelijk, waar ik het over had.

De **voorzitter**:

Betekent dit ook dat er in 1994 geen cocane meer is doorgegaan?

De heer **Blok**:

Dat klopt.

De heer **Koekkoek**:

U bent voorzitter van de Raad van advies voor de CID. U bent op 19 mei 1995 genstalleerd. Heeft de Raad al enig advies uitgebracht?

De heer **Blok**:

Nog geen enkel. Na 19 mei hebben we nog twee vergaderingen gehad. U kunt zich voorstellen dat het dan niet mogelijk is, adviezen uit te brengen.

De heer **Koekkoek**:

Wat heeft u onder handen?

De heer **Blok**:

We hebben onder handen een inventarisatie van welke onderwerpen met prioriteit zouden moeten worden behandeld. We hebben meer speciaal gesproken over de vraag of er een CID-functie bij de bijzondere opsporingsdiensten moet komen; of er een CID-functie bij het landelijk rechteam moet komen. En we hebben aandacht besteed aan de vraag, in hoeverre CID-informatie aan het bestuur ter beschikking kan worden gesteld. Maar eindadviezen zijn er nog niet verschenen; dat is nog een vrij brede discussie.

De heer **Koekkoek**:

Allemaal actuele onderwerpen dus. U bent als hoofdofficier verantwoordelijk voor het kernteam Haaglanden. Wat is voor u de meerwaarde van een kernteam?

De heer **Blok**:

Het grote voordeel van een kernteam vind ik dat er een aparte groep gespecialiseerde politiemensen aanwezig is, die zich met bepaalde onderzoeken bezig kan houden. Een ander voordeel is dat voor een dergelijk team permanent een officier van justitie ter beschikking kan worden gesteld, die zich diep in dat team kan bezighouden. Ten slotte is een belangrijk voordeel dat een kernteam wordt gesubsidieerd met een vrij aanzienlijk bedrag per "kop".

De heer **Koekkoek**:

Is er een verschil in werkwijze, bijvoorbeeld in vergelijking met de centrale recherche van het regiokorps Haaglanden?

De heer **Blok**:

Zeker aanvankelijk niet. We hebben een centrale justitiele dienst in Haaglanden, die uit 150 man bestaat, en die zeer goed in staat is om heel grote onderzoeken naar de georganiseerde criminaliteit voor hun rekening te nemen.

De heer **Koekkoek**:

Dus het zit hem vooral in de faciliteiten?

De heer **Blok**:

Het zit hem vooral in de faciliteiten, althans in mijn optiek.

De heer **Koekkoek**:

Dit kernteam heeft een bepaalde taak toebedeeld gekregen: Zuid-Amerika. Dat betekent een bepaalde specialisatie. Komen de gegevens die u nodig heeft uit de rest van Nederland en de wereld naar u toe, zodat u de gegevens krijgt die u nodig heeft?

De heer **Blok**:

Voor een groot gedeelte wel. We hebben wel een keer een actie ondernomen om die gegevens zelf op te halen. Het ging niet spontaan; men was in Nederland niet zo bereid om gegevens ter beschikking te stellen. Ik weet dat officier Van der Voort, samen met de teamleider Driessen, een ronde heeft gemaakt langs de andere regio's, om te proberen de informatie die beschikbaar was over Zuid-Amerika, met name over de drugstransporten, uiteindelijk ter beschikking te stellen van het kernteam Haaglanden.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil met u verder spreken over het COPA-onderzoek in algemene zin. Heeft bij de start van dat onderzoek ook een rol gespeeld, dat u enige moeite moest doen om gegevens elders uit Nederland te ontvangen?

De heer **Blok**:

Ik kan mij niet herinneren dat dat een rol van betekenis heeft gespeeld. Ik weet dat in ieder geval niet.

De heer **Koekkoek**:

Bij de start van het COPA-onderzoek had u behoefte aan de medewerking van andere korpsen. Heeft Amsterdam daaraan een bijdrage geleverd?

De heer **Blok**:

Gedurende enige tijd heeft n lid van het korps-Amsterdam geparticipeerd in dat onderzoek.

De heer **Koekkoek**:

Voor een deel vervallen we in een herhaling van het vorige verhoor, maar het is toch goed om bepaalde zaken van u, als hoofdofficier, te horen. In hoeverre is sprake geweest van politieke druk, sturing, om dit onderzoek te gaan doen?

De heer **Blok**:

Ik denk dat die er zeker is geweest. U heeft van de heer Van der Voort gehoord, hoe die groep was samengesteld die uiteindelijk is begonnen met dit onderzoek, althans de stimulans voor dit onderzoek. Wat hij niet heeft verteld, maar wat denk ik toch antwoord geeft op uw vraag, is dat er een notitie in de ministerraad is gepresenteerd, waarin met name uiteen werd gezet, wat de doelstelling was, wat de belangen waren, en waarin tegelijkertijd werd gevraagd om exogene financiering. Ik weet niet of die notitie ooit in de ministerraad is besproken, maar zij heeft op zijn minst op de agenda gestaan.

De **voorzitter**:

Wanneer heeft die notitie op de agenda gestaan?

De heer **Blok**:

Het is een notitie van 8 maart 1992.

De **voorzitter**:

En u heeft die notitie op de agenda van de ministerraad gezien?

De heer **Blok**:

Nee, ik heb alleen de adressering van die notitie gezien, en die was gericht aan de ministerraad.

De heer **Koekkoek**:

Van de minister van Justitie.

De heer **Blok**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Werd in die notitie het doel van het onderzoek ook omschreven?

De heer **Blok**:

Het doel van het onderzoek werd omschreven, ik weet alleen niet of dat gebeurde in de termen zoals die een jaar later precies zijn geformuleerd voor COPA, met uitschakeling van het drugskartel als eerste doelstelling, en als tweede aanhouding en opsporing van verdachten. In ieder geval zijn er woorden gebruikt als: gelet op de belangrijke politieke en maatschappelijke implicaties van het onderzoek, en de belangstelling van de Verenigde Staten. Dat waren twee belangrijke motieven, die werden aangevoerd om het belang aan te tonen en om te onderbouwen dat er exogene financiering nodig was.

De **voorzitter**:

Kon het kabinet volgens u op basis van deze notitie aan de minister van Justitie, weten dat het ging om de uitschakeling van de voormalige legerleiding?

De heer **Blok**:

Ongetwijfeld.

De **voorzitter**:

Ongetwijfeld.

De heer **Blok**:

Er werden vrij pittige bewoordingen in gebruikt. Er werd zelfs gesproken over de roversbende in Suriname.

De **voorzitter**:

De roversbende in Suriname. En daarna is u nooit gebleken dat bepaalde ministers er misschien minder op gespitst waren dat ook via strafvorderlijke weg deze zo door u genoemde "roversbende" kon worden uitgeschakeld?

De heer **Blok**:

Het waren mijn woorden niet; ik citeer de notitie.

De **voorzitter**:

U heeft helemaal gelijk.

De heer **Blok**:

Ik heb nooit van druk gemerkt. Er is nooit invloed op mij uitgeoefend om dat onderzoek anders te doen, ermee te stoppen of wat dan ook.

De **voorzitter**:

Maar heeft u wel eens gemerkt of naar boven toe gevraagd: regering en procureurs-generaal, heeft u ooit gedacht over de politieke implicaties? Is dit nu allemaal doordacht? Wij zijn nu wel aan het werk, maar weten jullie waar je mee bezig bent?

De heer **Blok**:

Jazeker. Daarvoor was met name die groep in het leven geroepen. De groep was er om de politieke implicaties af te dekken. Dat was ook het forum waarmee ik kon spreken, wanneer bepaalde stappen zouden worden genomen die politieke consequenties zouden hebben, om te horen of dat kon. De samenstelling van de groep wijst daar op.

De **voorzitter**:

Dat zijn allemaal hoge ambtenaren.

De heer **Blok**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Waarbij de Binnenlandse veiligheidsdienst, niet in de persoon van de heer Doctors, maar in de persoon van de huidige directeur democratische rechtsorde, de heer Van Helten, heeft laten weten: wij zaten daar wel bij, maar veel zagen we daar niet in.

De heer **Blok**:

De heer Van Helten zat niet in die groep.

De **voorzitter**:

Nee, maar hij heeft dat in zijn verhoor verklaard, over de rol die de BVD daarin had. De vraag is in ieder geval, of de ambtenaren genoeg voeling hadden met het kabinet.

De heer **Blok**:

Ik mag toch aannemen dat een secretaris-generaal van algemene zaken op dat punt een heel directe lijn heeft met de minister-president. Wanneer er bepaalde stappen zouden worden genomen die niet welgevallig waren, hadden we dat zeker gehoord. Ik kan mij nauwelijks iets anders voorstellen.

De heer **Koekkoek:**

Weet u of de notitie in de ministerraad besproken is?

De heer **Blok:**

Dat weet ik niet.

De heer **Koekkoek:**

Hoeveel keer bent u in die regiegroep geweest om de voortgang van het onderzoek toe te lichten?

De heer **Blok:**

Zolang de regiegroep heeft bestaan, ben ik er altijd geweest. Ik maakte er namelijk deel van uit.

De **voorzitter:**

Is die opgeheven?

De heer **Blok:**

Nooit officieel, maar hij is stilletjes verdwenen.

De **voorzitter:**

Wanneer is die groep verdwenen?

De heer **Blok:**

Na ongeveer een jaar te hebben bestaan, is ze voor een belangrijk gedeelte overgenomen in de voortgangsrapportage aan de directeur politie en rechtshandhaving, de heer Suyver. Hij was voorzitter van deze groep. Toen zijn we begonnen, hem te informeren over de voortgang van het onderzoek-COPA.

De **voorzitter:**

Was de heer Hoekstra er toen nog bij betrokken?

De heer **Blok:**

Toen niet meer.

De **voorzitter:**

Heeft u dat, nogmaals, niet de vraag doen stellen: realiseert men zich waarmee men bezig is, van andere dan justitiekant?

De heer **Blok:**

Ik heb alleen aan de justitiekant wel degelijk herhaaldelijk benadrukt dat er politieke implicaties aan deze zaak zaten. Een ieder was zich daarvan ook terdege bewust.

De **voorzitter:**

Maar is dat ooit goed uitgesproken? Is ooit gezegd: dit kan wel en dit kan niet?

De heer **Blok:**

Nee, dat is nooit gezegd. Men liet het afhangen van de casustiek: wanneer er bepaalde handelingen zouden moeten worden verricht...

De **voorzitter:**

Proportioneel en subsidiair.

De heer **Blok:**

Pardon?

De **voorzitter:**

Nee, geen leuke opmerking. Heeft u ooit gevraagd, wat er wel en niet kan? Straks zijn er verkiezingen in Suriname, en hoever zijn we dan?

De heer **Blok:**

Ik heb niet gevraagd, wat wel of niet kan en hoever ik mag gaan. Dit soort scenario's zijn wel degelijk besproken. We hebben er wel rekening mee gehouden, dat dit politieke implicaties zou hebben. We hadden dan wel de vaste afspraak dat, wanneer dit soort stappen zouden worden gezet, we dit ogenblikkelijk terug zouden koppelen naar de politieke leiding, dus wat mij betreft naar de kant van de heer Suyver.

De **voorzitter**:

Is er al een eindbeslissing genomen?

De heer **Blok**:

Nog niet.

De **voorzitter**:

Maar die verkiezingen naderen wel.

De heer **Blok**:

In mei.

De heer **Koekkoek**:

Is van enige kant in die regiegroep twijfel geuit over dit krankzinnige project?

De **voorzitter**:

Dat zijn de woorden van uw voorganger.

De heer **Koekkoek**:

Hij is wat jonger dan u; misschien mag hij die woorden wel gebruiken.

De heer **Blok**:

Ik denk dat hij daarmee vooral heeft bedoeld, te zeggen dat de eerste doelstelling, het uitschakelen van het drugskartel, een buitengewoon ambitieuze doelstelling was. Maar dat hebben we ook herhaaldelijk, zowel de groep als anderen, steeds voorgehouden als we presentaties gaven. De heer Van der Voort heeft ook al verteld dat we meerdere presentaties hebben gegeven aan de minister, waarbij steeds weer naar voren kwam: dit is onze doelstelling, dit is zeer ambitieus, maar we willen daar wel naar streven. Er is nooit gezegd: stop er maar mee, of doe het wat minder, of wat dan ook.

De heer **Koekkoek**:

Mijn vraag was: is er van bepaalde kant twijfel geuit over dit project?

De heer **Blok**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Van de kant van een bepaald ministerie, bijvoorbeeld Buitenlandse Zaken?

De heer **Blok**:

Nee.

De **voorzitter**:

Heeft u Pronk wel eens gebeld om te vragen, wat hij ervan vindt?

De heer **Blok**:

Nee, maar ik geloof ook niet dat ik in een situatie ben om een minister rechtstreeks te bellen.

De **voorzitter**:

Absoluut.

De heer **Blok**:

Ik zal dat als tip meenemen. Nee, dat is nooit gebeurd. Misschien is het wat formeel, maar mijn lijnen liepen via Justitie. Als daar op een gegeven moment op de rem zou moeten worden getrapt, had ik dat van Justitie moeten horen, en niet rechtstreeks van anderen.

De heer **Koekkoek**:

We hebben kunnen constateren dat in het COPA-traject enige malen sprake is van het doorlaten van harddrugs. Hoeveel keer heeft dat plaatsgevonden?

De heer **Blok**:

U weet dat de heer Van der Voort daarin buitengewoon terughoudend is geweest: dat heeft enkele malen plaatsgevonden.

De heer **Koekkoek**:

Daar wilt u het bij laten?

De heer **Blok**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Ik denk dat dat moeilijke afwegingen zijn, die u maakt binnen de leiding van het parket. Die moet u ook voor uw rekening kunnen nemen. Daarmee gaat u naar de procureur-generaal, wat u ook hebt gedaan. Hoeveel malen is niet alleen aan het begin, maar ook daarna, in voortgangsrapportages het hele COPA-onderzoek besproken met een procureur-generaal? Is dat frequent geweest?

De heer **Blok**:

In ieder geval als het ging om datgene wat u doorleveringen noemt. U weet dat wij spreken over proefzendingen of lijntesters. Daar zit toch een zeker verschil in. Die werden altijd met de procureur-generaal besproken. De algemene voortgang van het onderzoek werd ook regelmatig met de procureur-generaal besproken. Elke keer wanneer het met de minister werd besproken, werd tevoren dezelfde presentatie aan de procureur-generaal gegeven, zodat hij wist, wat wij de minister zouden melden.

De heer **Koekkoek**:

Viel dat meestal samen, bijvoorbeeld op dezelfde dag?

De heer **Blok**:

Nee, dat was een paar dagen tevoren. Ongeveer vijf dagen voordat we naar de minister gingen, gaven we dezelfde presentatie aan de procureur-generaal. En dan werd er gesproken over de algemene voortgang van het COPA-onderzoek.

De heer **Koekkoek**:

Betekent dit dat de minister van Justitie, of dat nu Hirsch Ballin was of mevrouw Sorgdrager, ongeveer hetzelfde wist als de procureur-generaal?

De heer **Blok**:

Jazeker.

De **voorzitter**:

Wist de minister van Justitie ook van het doorlaten van die partijen?

De heer **Blok**:

Volgens mij niet. Ik heb het gemeld aan de heer Addens, en ik hoefde niet te wachten op antwoord van zijn kant; hij stemde meteen in. Ik kon dus vervolgens aan de heer Van der Voort vertellen dat we verder konden met dat traject. Tegen mij heeft hij nooit gezegd dat ik moest wachten voordat hij de minister van Justitie zou hebben benaderd.

De **voorzitter**:

Waarom zijn, terwijl u wel presentaties geeft, daarbij nooit opsporingsmethodieken aan de orde geweest?

De heer **Blok**:

Omdat het om buitengewoon vertrouwelijke informatie ging. Wanneer wij presentaties gaven, zat op zijn minst de helft van de ambtelijke staf daarbij.

De **voorzitter**:

Maar had de minister dat toch niet moeten weten?

De heer **Blok**:

Ik heb meerdere malen gezegd, wanneer we een presentatie hadden afgerond en er een gesprek of een discussie over kwam, dat naast de voortgang van het onderzoek nog een aantal hoopgevende CID-trajecten liepen. Meer heb ik daar nooit over gezegd.

De **voorzitter**:

Had u dat niet moeten doen?

De heer **Blok**:

Ik vond dat mijn lijn eindigde bij de procureur-generaal. Daar ligt dan weer een volgende verantwoordelijkheid om eventueel de minister van Justitie op de hoogte te stellen. Door uitdrukkelijk bij zo'n presentatie nog eens te melden dat er CID-trajecten liepen, had de uitnodiging ook van de andere kant kunnen komen.

De **voorzitter**:

Maar u kunt zich toch voorstellen dat dat misschien voor een minister die zich niet dagelijks met dit onderwerp bezighoudt, zoals een commissie als deze, die maandenlang niet veel anders doet, een vrij cryptische mededeling is?

De heer **Blok**:

Ik weet het niet. Ik had het idee dat de minister heel goed begreep, waar het over ging. Niet over doorlevering, maar wel over CID-trajecten. Dat is in ieder geval een begrip dat algemeen was. Maar nogmaals, ik vond het niet direct op mijn weg liggen om de minister van Justitie daarover te informeren.

De **voorzitter**:

Waarom eigenlijk niet? Waarom wel over de rest, en niet over dit?

De heer **Blok**:

Zoals ik u zei: tijdens de presentatie kon het in ieder geval niet, omdat het om buitengewoon vertrouwelijke informatie ging. Dat kon niet in brede kring verspreid worden, dus ook niet tijdens een dergelijke presentatie. Mijn lijn liep, nogmaals, tot aan de procureur-generaal, en dan vond ik het op de weg van anderen liggen om daarover eventueel te informeren.

De heer **Rabbae**:

U was bang dat de informatie zou lekken. Maar stel dat tijdens de presentatie de minister u had gevraagd of er langs deze trajecten cocaine was binnengekomen, wat had u dan geantwoord?

De heer **Blok**:

Als de minister de vraag zo had gesteld, had ik makkelijk "ja" kunnen zeggen. Maar als hij mij had gevraagd, eens een CID-traject te beschrijven...

De heer **Rabbae**:

Maar daar heb ik het niet over. Met andere woorden: dat antwoord had u toch moeten geven, als u, zoals ik aanneem, eerlijk handelt ten opzichte van de minister.

De heer **Blok**:

Maar als ik uw vraag goed begrijp, zegt u: als de minister aan mij had gevraagd of er cocaine binnenkomt, dan is het antwoord "ja". Maar als u dat bedoelt in de vorm van een doorlevering of een CID-traject, had ik moeten zeggen: daar zal ik u afzonderlijk over informeren, en niet in dat brede gezelschap dat toen aanwezig was.

De heer **Rabbae**:

En wat is het verschil voor de minister?

De heer **Blok**:

Het verschil ligt vooral bij mij, omdat ik in een dergelijk groot gezelschap geen vertrouwelijke informatie naar buiten wilde brengen.

De **voorzitter**:

Maar het was toch allemaal vertrouwelijk?

De heer **Blok**:

Nou, het maakt wel verschil of je praat over CID-trajecten met informanten, want dan moet je toch wel vrij veel bijzonderheden vertellen, of in het algemeen over het COPA-onderzoek, hoe dat gaat, dat we van plan zijn vooronderzoeken te starten enzovoorts. Dat is heel andersoortige informatie.

De heer **Koekkoek**:

U maakte onderscheid tussen doorlevering, de term die ik gebruikte, en het uittesten van een lijn. Kunt u dat uitleggen?

De heer **Blok**:

De situatie waarvoor wij stonden was aldus. We hadden betrouwbare informatie dat een criminele groepering bezig was, een vrij grote partij cocaine gereed te maken in een Zuidamerikaans land, ter verzending naar Nederland. Jaren geleden, toen ik zelf nog de drugszaken deed, was het vaak zo dat men de partij in zijn geheel stuurde, zodat je er een mooie gecontroleerde aflevering van kon maken. Nu is men wijzer geworden: men stuurt een kleinere partij vooruit, de proefzending. Wanneer je dat weet, en die proefzending komt aan, dan kun je beslissen of een proefzending in beslag wordt genomen, eventueel met een leverancier. Je weet dan zeker dat je de top van die criminele organisatie, die zich altijd begeeft rond een grote partij, wat ook uit de informatie bleek, niet te pakken krijgt, en

dat je evenmin die grotere partij nog te pakken zult krijgen. Integendeel, die zal een keer op de Nederlandse markt komen zonder dat je erbij staat. De beslissing die je in zo'n geval neemt, is dat je een strafbaar feit ziet gebeuren, maar dat je bewust niet ingrijpt.

De heer **Koekkoek**:

Is dat niet hetzelfde als doorlaten?

De heer **Blok**:

Uiteindelijk komt het erop neer, maar het gaat mij om de juridische beslissing. Dat zeg ik vooral, omdat we er op zichzelf wel mee vertrouwd waren om strafbare feiten te zien gebeuren, zonder dat we daarop meteen ingrepen. Ik wijs u op een gecontroleerde aflevering, de eerste die volgens mij de Hoge Raad heeft gesanctioneerd; dat betrof een douanebeambte die vanuit Jakarta herone heeft overgebracht naar Schiphol. Dus vanaf Jakarta tot Schiphol vervoerde hij herone.

De **voorzitter**:

Maar toch niet met het doel om het daarna eventueel met behulp van de politie verder het milieu in te laten gaan? Dat is toch het verschil?

De heer **Blok**:

Dat klopt. Dat werd de gecontroleerde aflevering. Maar wij zijn ermee vertrouwd dat we een strafbaar feit laten gebeuren. Alleen geef ik toe dat, wanneer je hem door laat, je een stap verder gaat.

De **voorzitter**:

Meneer Blok, zijn honderden kilo's nog een proefzending?

De heer **Blok**:

Onder omstandigheden kan dat in mijn optiek een proefzending zijn.

De **voorzitter**:

Heeft u een bovengrens?

De heer **Blok**:

Niet echt. De grens zit hem in de afweging, in de proportionaliteit, in het belang aan de ene kant en de handeling aan de andere kant. Daar zit voor mij de grens in, en niet zozeer in het aantal kilo's of in de soort.

De **voorzitter**:

Ook niet in de soort?

De heer **Blok**:

Ook niet in de soort.

De **voorzitter**:

Is dat toch niet moeilijk uit te leggen? Juridisch natuurlijk wel.

De heer **Blok**:

Het is alleen maar uit te leggen, wanneer je wijst op de stap in de afweging, zoals ik hem zoven gaf, namelijk grote belangen die je kunt verwezenlijken, ten opzichte van het nadeel dat je kunt hebben door zo'n stap te nemen.

De heer **Koekkoek**:

Wat weegt u dan concreet tegen elkaar af?

De heer **Blok**:

Zoals ik u vertelde: wanneer het grootste belang de criminele organisatie is. Daar gaat het in wezen om. Het is geen uitruil van een kleine tegen een grote partij. Wanneer je betrouwbare informatie hebt dat de top zich daarmee bezighoudt, zodat je dus een bewijsbare zaak tegen de top krijgt, kun je dit soort afwegingen gaan maken.

De heer **Rouvoet**:

Maar kunt u die redenering ook ophangen als het gaat om wapens? We hebben het nu over soorten drugs.

De heer **Blok**:

Onder omstandigheden zou je zo'n redenering ook op wapens kunnen toepassen.

De **voorzitter**:

Waar niet?

De heer **Blok**:

Wanneer het gaat om moorden of levensdelicten. Natuurlijk zijn er grenzen. Elke afweging heeft haar grenzen, maar je zult de afweging wel moeten maken.

De heer **Koekkoek**:

Semtex?

De heer **Blok**:

Ik heb er geen ervaring mee, maar ik denk niet dat het zo moeilijk is, voorbeelden te bedenken, waarin dat ook kan. Wanneer je weet dat terroristen een heel grote partij Semtex opslaan om iets op te blazen, en je kunt dat op het spoor komen door een beperkte hoeveelheid door te laten, zou ik dit soort afwegingen willen maken. Die moet ik dan wel voorleggen aan anderen.

De **voorzitter**:

Neemt u mij niet kwalijk, maar u stelt het altijd zo voor: er is een heel kleine hoeveelheid voor die heel grote hoeveelheid. Maar uit de praktijk blijkt ons dat het in een heleboel gevallen niet zo is: men verliest de controle, auto's raken weg, etcetera. Twee wapens: ok. Maar nu een pakketje Semtex. Je zult er maar door opgeblazen worden. Kunt u ons iets meer een idee geven van wat u niet doet? Het is toch niet uit te leggen dat we alles proportioneel en subsidiair kunnen afwegen?

De heer **Blok**:

Ik denk toch dat het uiteindelijk daar op aan zou komen. U zegt: stel dat je wordt opgeblazen door een kleine partij.

De **voorzitter**:

Dat lijkt mij niet prettig!

De heer **Blok**:

Maar als anders een halve stad wordt opgeblazen, dan...

De **voorzitter**:

Maar we leven toch in een normale tijd? U zegt toch ook niet: we leggen die man op de pijnbank, om een halve stad te redden? Of deze verdachte, daar kunnen we dat allemaal mee doen, want het heeft een goed doel?

De heer **Blok**:

Nee. Er zijn natuurlijk grenzen.

De **voorzitter**:

Geeft u ze eens aan.

De heer **Blok**:

Dat kan ik niet. Ik heb zoven gezegd: de grens zit in de afweging. In elk individueel geval zal dat beslist moeten worden. Zoals gezegd: ik neem ook liever niet alleen die beslissing. Ik vind het heel plezierig om dat te kunnen delen met anderen, die daarop ook weer een andere visie hebben.

De heer **Koekkoek**:

Kunt u voorbeelden geven van wat u niet hebt gewild in de afgelopen jaren?

De heer **Blok**:

In zijn algemeenheid kan ik zeggen dat op ons parket een CID-handleiding gold, die er al was vanaf begin 1993. Daarin stonden in ieder geval voor ons de grenzen van een aantal bijzondere opsporingsmiddelen of tactieken. De algemene grens was door ons aangegeven. In bijzondere gevallen hebben we ook wel beslist dat bepaalde zaken niet konden of anders zouden moeten. In ieder geval hebben we geprobeerd, ze anders te regelen.

De heer **Koekkoek**:

Wat kan volgens die handleiding bijvoorbeeld niet?

De heer **Blok**:

Deals met criminelen zijn uitgesloten. Inkijkoperaties in woningen zijn taboe, en zo staan er nog een aantal zaken in.

De heer **Koekkoek**:

Deals met criminelen zijn uitgesloten?

De heer **Blok**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Toch niet alle deals?

De heer **Blok**:

Voor zover ze niet onder de richtlijn van de PG's vielen, en dat is praktisch bijna alles. Dan bedoel ik vooral de deals met criminelen in de preventieve-hechtenissfeer, of in de sferen waarin je als officier van justitie misschien minder straf zou vorderen wanneer je die deal niet had gesloten.

De heer **Koekkoek**:

Maar het ligt anders ten aanzien van afgestraften?

De heer **Blok**:

Dat traject zijn wij ingegaan, ja. Het is er overigens nooit van gekomen, maar wij hebben daar wel voorstellen over gedaan. Het voordeel was misschien ook dat de beslissing uiteindelijk bij de minister ligt of dat al dan niet doorgaat. Dat kunnen wij zelfs wettelijk niet eens.

De heer **Koekkoek**:

In verband met gratieverlening.

De heer **Blok**:

Bijvoorbeeld.

De heer **Rouvoet**:

Nog een vraag, om iets meer zicht te krijgen op de afweging van wat u wel en niet aanvaardbaar vindt als het gaat om doorlaten. Er is gesproken over wapens, Semtex en hard- en softdrugs. Er is hier een aantal malen gesproken over mensensmokkel, met het oog op vrouwenhandel. Zou u georganiseerde vrouwenhandel met het oog op prostitutie acceptabel vinden? Een aantal keren dat laten gebeuren, terwijl u ervan afweet, in de hoop later die organisatie stevig aan te kunnen pakken?

De heer **Blok**:

Het probleem bij dit voorbeeld is, dat ik er zelf geen enkele ervaring mee heb. Het is totaal nieuw, en dan vind ik het heel moeilijk, daar even "ja" op te zeggen, of "nee". Ik zie dat onder omstandigheden nog altijd als een mogelijkheid. Ik ben ervan overtuigd dat, als we dit soort zaken niet zouden kunnen, of als we daarmee niet zouden kunnen omgaan, het ons onmogelijk wordt om de georganiseerde criminaliteit op dat niveau nog werkelijk een slag toe te brengen.

De **voorzitter**:

U bent toch nog niet zo succesvol geweest, bijvoorbeeld in het grote onderzoek, waar we nu over spreken? Misschien zeer succesvol op de deelterreinen, maar niet op de hoofddoelstellingen.

De heer **Blok**:

Dat hangt ervan af. Wanneer ik, net als de heer Van der Voort, het totale traject bekijk, weet ik dat er in ieder geval ruim 2000 kilo cocaine in beslag is genomen, en dat er 65 mensen zijn veroordeeld. Dat vind ik op zich, met name als ik naar die veroordeelden kijk, die meestal straffen kregen van 10 tot 14 of meer jaar, en waarbij het ging om belangrijke drugshandelaren, niet onsuccesvol.

De heer **Koekkoek**:

We hebben gesproken over doorlating. De minister van Justitie heeft in haar brief van 15 juni laten weten, dat alleen in zeer bijzondere omstandigheden nog doorlating toelaatbaar is. Wat betekent dat voor u in de praktijk van de opsporing?

De heer **Blok**:

In ieder geval dat wij elk geval voorleggen aan de Centrale toetsingscommissie, dat is voorschrift. Wanneer de minister heeft beslist dat het nauwelijks nog kan, betekent dat een zekere handicap voor de toekomst. Die handicap heb ik in de praktijk echter nog niet

ondervonden, omdat het na januari 1994 nooit meer is voorgekomen. Maar ik kan mij voorstellen dat dit in de toekomst toch een belangrijke handicap wordt om criminele organisaties op te rollen.

De **voorzitter**:

U zegt: het is na januari 1994 nooit meer voorgekomen.

De heer **Blok**:

Met harddrugs.

De **voorzitter**:

Dan weten we, waar we het over hebben. Bij andere zaken is dat namelijk wel voorgekomen.

De heer **Blok**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Maar u ziet het als een belemmering van de opsporing als die lijntesters niet meer zo gemakkelijk zijn als ze voor die tijd waren?

De heer **Blok**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil nader met u ingaan op de bijzondere opsporingsmethoden die niet op de wet berusten, voor zover die in uw parket worden gehanteerd. In de handleiding voor de CID is het uitgangspunt, dat CID-officier en zaaksofficier volledig op de hoogte moeten zijn van wat er speelt, of anders gezegd, dat de zaaksofficier alles moet weten. Sinds wanneer geldt dat in uw parket?

De heer **Blok**:

De eerste concept-CID-handleiding dateert van februari 1993. Toen hebben we dat punt al uitgesproken, want dat was juist een van de punten, die discussie oiep op het parket.

De heer **Koekkoek**:

En u past dat nu zonder meer toe?

De heer **Blok**:

Wij passen dat zonder meer toe.

De heer **Koekkoek**:

Wat is de betekenis ervan? Waarom hecht u daar zo aan?

De heer **Blok**:

Wij vinden het belangrijk, dat de officier die uiteindelijk op de zitting een zaak moet doen, niet voor verrassingen komt te staan, wanneer bijvoorbeeld de verdediging met een bepaald verweer aankomt, dat al of niet juist blijkt te zijn, maar wat zou kunnen komen uit een voortraject, waarvan hij niet op de hoogte is. Wij vinden dat een officier volledig op de hoogte moet zijn.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil het met u hebben over informatie en infiltratie. Hoe kijkt u aan tegen gesloten CID-trajecten? Zijn die nodig?

De heer **Blok**:

Ik vind dat in beginsel alles aan de rechter moet kunnen worden voorgelegd, en ook moet worden voorgelegd, behalve wanneer het gaat om informanten of infiltranten die levensgevaar lopen wanneer ze bekend worden. Dan zul je een gesloten traject moeten kunnen hanteren.

De **voorzitter**:

We hebben zoven de notitie van 17 januari 1994 van de heer Van der Voort aan de orde gehad, waarbij het niet alleen ging om doorlating, maar ook om de vraag van de rechterlijke toetsing. Nu is klaarblijkelijk in het traject waar we eerder over spraken, niet alles aan die rechter voorgelegd. Had dat gemoeten?

De heer **Blok**:

Nogmaals, alleen wanneer een informant beschermd moet zijn omdat hij levensgevaar loopt, zul je niet naar buiten kunnen brengen, ook niet naar de rechter, datgene wat er is gebeurd.

De **voorzitter**:

Maar moet het feit dat die methode van het doorlaten is gebruikt, aan een rechter worden voorgelegd?

De heer **Blok**:

Als informanten daardoor niet in gevaar komen, moet dat worden voorgelegd aan de rechter.

De **voorzitter**:

Maar als het bijvoorbeeld politie-infiltranten zijn?

De heer **Blok**:

Dan kan het, maar vaak zit daar nog een informant voor, die dan weer gevaar loopt.

De **voorzitter**:

Is het geen heel groot dilemma, omdat dit van belang kan zijn voor een rechter om te toetsen?

De heer **Blok**:

Dat is ook een groot dilemma, en ik denk ook dat dat dilemma opgelost moet worden.

De **voorzitter**:

Het is dus niet opgelost.

De heer **Blok**:

Het is niet opgelost. Op dit moment moeten wij er zo mee omgaan, door het niet aan de rechter voor te leggen. Dat is voor ons geen prettige situatie. Ik zou het liever wel willen, of dat er een methode is, waardoor je in ieder geval een rechter of iemand anders op de hoogte kunt stellen.

De **voorzitter**:

Maar er moet toch een methode zijn, waarbij wordt voorgelegd, wat dus nu niet voorgelegd is, uit uw woorden opmakend?

De heer **Blok**:

Ik zou in ieder geval zo'n methode willen hebben. Maar de grens moet zijn dat in ieder geval de informant of de infiltrant daardoor geen gevaar loopt.

De **voorzitter**:

Maar er moet toch een methode zijn, waarmee aan een zittingsrechter kan worden voorgelegd: in deze zaak is doorgeleverd?

De heer **Blok**:

Het is alleen de vraag, hoever de rechter daarmee wil gaan. Als de rechter het hele traject wil weten, en we lopen tegen een bedreigde informant of infiltrant aan, kan het niet.

De **voorzitter**:

Maar dan is er toch een bedreigde-getuigenregeling, om zo iemand af te schermen?

De heer **Blok**:

Die is er, maar die is niet altijd afdoende om hem of haar volledig af te schermen.

De **voorzitter**:

Is het dan aan het OM om zelfstandig te beslissen dat dat dan maar niet wordt voorgelegd?

De heer **Blok**:

Tot nu toe hebben we dat inderdaad gedaan. Het was niet geregeld, en wij hebben die verantwoordelijkheid genomen.

De heer **Koekkoeck**:

Wij zitten natuurlijk ook met die vraag. Ziet u een mogelijkheid om hier toch een goede regeling voor te treffen? Om aan de ene kant de mogelijkheid van een gesloten traject in zwaarwegende omstandigheden te behouden, en aan de andere kant toch een bepaalde controle daarop te hebben?

De heer **Blok**:

Op het ogenblik wordt daar vrij veel over gesproken. Een mogelijkheid zou kunnen zijn, een rechter-commissaris, waaraan deze zaak kan worden verteld, die dit hele traject controleert en vervolgens aan de zittingsrechter aangeeft: ik heb het gezien, ik heb het in orde bevonden, en we kunnen verder gaan op het moment waarop dat in orde is bevonden en we beginnen met een normale strafzaak. Dat zou een mogelijkheid zijn, maar of dat kan binnen de Nederlandse verhoudingen, waarin een proces toch openbaar hoort te zijn, en waarin met name de verdediging op de hoogte moet zijn van alles wat zich heeft afgespeeld, weet ik niet. Ik denk dat dat het grote punt is.

De heer **Koekkoeck**:

Het moet ook passen binnen de grenzen van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de bescherming van de rechten van de mens.

De **voorzitter**:

Als u dat een rechter-commissaris laat toetsen, en als de zittingsrechter het daarmee niet eens is, en de zittingsrechter vraagt meer informatie, en op een bepaald moment wilt u als OM niet verder gaan, wat dan?

De heer **Blok**:

Dan zou je de zaak moeten laten vallen.

De **voorzitter**:

De hele zaak?

De heer **Blok**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dan gaat voor u de positie van de informant of de infiltrant dus voor het belang van de zaak.

De heer **Blok**:

Ja.

De **voorzitter**:

Ik begrijp het beleidsdoel wel, anders komt er niemand meer bij ons binnen, maar...

De heer **Blok**:

Het gaat om levensgevaar. Wanneer iemand echt gevaar loopt om te worden afgeschoten, ligt daar de grens. Dat is geen strafzaak meer waard.

De heer **De Graaf**:

Maar u heeft dus ook situaties meegemaakt, waarin iets niet aan de rechter is verteld, omdat het levensgevaar zou opleveren voor de informant als dat bekend zou worden. Maar niettemin heeft u de zaak wel doorgezet, maar dan vertelt u het gewoon niet.

De heer **Blok**:

Precies, omdat het niet bekend werd.

De heer **De Graaf**:

Onthoudt u in zo'n situatie de rechter geen toetsingsmogelijkheid, bijvoorbeeld om te toetsen aan het Tallon-criterium?

De heer **Blok**:

Ja. Op zich is dat juist. Maar er is geen oplossing in ons geval. Of we moeten dan de zaak helemaal niet doen, dat zou ook kunnen, maar je kunt het in het openbaar niet voorleggen aan de rechter.

De heer **De Graaf**:

Maar u heeft er uiteindelijk voor gekozen, het niet te vertellen, in plaats van terugtrekking van de zaak.

De heer **Blok**:

Dat is juist. Dat is dan de verantwoordelijkheid die je neemt.

De **voorzitter**:

Vindt u dat achteraf in de zaak waarin dit gespeeld heeft, een goede beslissing?

De heer **Blok**:

Ik weet niet op welke zaak u precies doelt.

De **voorzitter:**

Vindt u het een goede beslissing dat die doorleveringen uiteindelijk in de zaak niet zijn gemeld?

De heer **Blok:**

Ik vind dat een goede beslissing, wanneer dat had geleid tot identificatie van een informant.

De **voorzitter:**

Maar dat weten we niet.

De heer **Blok:**

Ik dacht het wel.

De **voorzitter:**

U weet het wel, maar dat kan de rechter niet toetsen.

De heer **Blok:**

Dat kan de rechter niet toetsen. Dat is het dilemma waarin wij zitten. Het is misschien helemaal geen prettige situatie waarin wij ons bevinden. Vandaar dat ik ook zeg dat het geregeld zou moeten zijn. We zouden daarmee open om moeten kunnen gaan. Het is voor ons niet zo plezierig om dit soort trajecten zo te moeten doen. Het is niet plezierig om een rechter dingen niet te vertellen die je liever wel zou vertellen, maar het kan niet.

De **voorzitter:**

Kan het ook niet dat u bij wijze van spreken aan de rechtbank vraagt: wilt u terugverwijzen naar de rechter-commissaris?

De heer **Blok:**

In het huidige systeem is dat in ieder geval geen oplossing. De rechter-commissaris zal het dan vast moeten leggen, en dan komt het ook in het openbaar.

De **voorzitter:**

U zegt dus in feite dat niet alle opsporingsmethoden openbaar kunnen worden gemaakt.

De heer **Blok:**

Daar komt het op neer.

De heer **Koekkoek:**

Op dit moment. Maar u vindt het een onwenselijke situatie.

De heer **Blok:**

Ik vind het een heel onwenselijke situatie.

De heer **Vos:**

Welk type informatie heeft u niet aan de rechter gemeld? Wat was de betekenis van die informatie in de bewuste strafzaak?

De heer **Blok:**

U spreekt over een bewuste strafzaak; ik spreek meer in het algemeen. Als het gaat om informatie die leidt tot identificatie van een informant, waarvan je redelijkerwijs mag verwachten dat dat levensbedreiging in zal houden, kan dat niet aan de rechter worden voorgelegd.

De heer **Vos:**

Ging het om informatie die als bewijsmiddel werd gehanteerd, of ging het om algemeen-orienterende informatie?

De heer **Blok:**

Ik denk in de laatste sfeer. Het hangt er vanaf, hoe je uiteindelijk tot je strafzaak bent gekomen. Dat kan tot identificatie leiden. Of men kan nadenken, met wie men zaken heeft gedaan.

De heer **Vos:**

Kunt u voor uzelf bepalen, waar u daar de knip plaatst?

De heer **Blok:**

Ik plaats nogmaals de knip op het moment dat iemand levensgevaar gaat lopen, wanneer hij via bekendmakingen van onze kant uiteindelijk onmaskerd kan worden. Wanneer iemand kan narekenen: dat moet degene zijn die die zaak heeft verteld aan de politie.

De heer **Rabbae**:

U zegt dat de informant boven alles gaat, zeker als er levensgevaar op het spel staat.

De heer **Blok**:

Alleen als er levensgevaar is.

De heer **Rabbae**:

Stel dat u via de constructie van een informant de hoofddoelstelling van de COPA-zaak bewerkstelligt. Komt u dan voor een vreselijk dilemma te staan? Of denkt u: ook in dat geval gaat de informant boven alles?

De heer **Blok**:

Nogmaals: wanneer een informant levensgevaar loopt, gaat dat voor mij voor alles. Ik denk dat dat de toezegging is die ook gedaan wordt door de politie, die we altijd overeind moeten houden. Dat zou ook ten koste moeten gaan van de zaak.

De heer **Koekkoek**:

Nog even in het kader van de afweging. Er wordt wel gezegd: als een informant binnenkomt bij de CID, wordt gezegd dat de anonimiteit wordt gewaarborgd. U begrenst eigenlijk het gesloten CID-traject tot levensbedreigende situaties. Geldt het gegeven woord aan de informant dan niet meer voor u?

De heer **Blok**:

Ik beperk het inderdaad tot levensgevaar. Je zou dan ook met de CID moeten gaan praten, dat die anonimiteit, die zonder die reden wordt gewaarborgd, niet kan. Dat past dan ook niet in mijn systeem.

De **voorzitter**:

Heeft u dat al gedaan?

De heer **Blok**:

Ik niet.

De **voorzitter**:

Is dat door de CID-officier in Den Haag al gebeurd?

De heer **Blok**:

Dat weet ik niet; ik denk het niet. Ik weet ook lang niet of in alle gevallen de anonimiteit gewaarborgd wordt. Wij kennen echt wel trajecten die ook aan de rechter in hun volledige omvang worden voorgelegd.

De **voorzitter**:

Maar toch nooit met de naam van een informant, als hij zich volgens de politie heeft gehouden aan de regie? Dan zou u mij zo'n zaak moeten laten zien.

De heer **Blok**:

Wanneer de politie hem anonimiteit heeft beloofd, denk ik dat wij de zaak moeten overnemen. Je kunt de politie op dat punt natuurlijk niet laten vallen. Ik zou niet willen dat een informant in alle gevallen zonder meer anonimiteit krijgt.

De **voorzitter**:

Maar als hij eenmaal ingeschreven en geaccepteerd is, is de eerste gouden wet van de CID toch dat hij die anonimiteit krijgt? Dan zou je dat toch als gezagsdrager moeten veranderen?

De heer **Blok**:

Inderdaad.

De **voorzitter**:

Maar dat is nog niet gebeurd.

De heer **Blok**:

Niet door mij, nee.

De heer **Koekkoek**:

Het is nog geen lijn die in uw parket geldt.

De heer **Blok**:

Nee, zo zou ik het niet willen omschrijven.

De heer **Koekkoek**:

- Maar duidelijk is, dat u het gesloten CID-traject tot het strikt noodzakelijke wilt beperken?
- De heer **Blok**:
Dat is mijn opvatting.
- De heer **Koekkoek**:
Maar lukt dat ook in de praktijk, om die opvatting door te zetten?
- De heer **Blok**:
Ik ken een aantal zaken, waarin we de totaliteit aan de rechter hebben voorgelegd of willen voorleggen. Dan lukt het. Maar ik ken ook genoeg zaken, waarin dat niet kan.
- De heer **Koekkoek**:
Even geleden maakte u de opmerking, dat de bedreigde-getuigenregeling niet voldoet om bijvoorbeeld een informant in levensbedreigende situaties af te schermen. Waarin schiet die regeling eigenlijk tekort?
- De heer **Blok**:
Ik denk vooral in het natraject, om zo'n getuige als het ware uit het circuit te laten verdwijnen, zodat hij dus niet meer kan worden nagespoord. Het blijkt toch mogelijk te zijn om, zelfs wanneer je die regeling toepast, achter de identiteit te komen van een dergelijke getuige, en ik denk dat hij daarin te kort schiet.
- De heer **Koekkoek**:
Hoe? Of blijkt dat in de praktijk?
- De heer **Blok**:
Het blijkt in de praktijk. Je moet toch zo iemand vrij specifieke vragen stellen: hoe hij aan zijn wetenschap komt, en hoe dat allemaal is gebeurd. Dat geeft vaak al voldoende kennis over waar hij het vandaan heeft, of wie dat dan moet zijn. Het is buitengewoon moeilijk om een soort algemeen verhaal te houden; daar kun je ook niks mee in een strafprocedure. Dan leidt het toch weer tot identificatie.
- De heer **Rouvoet**:
Als we zouden beschikken over een volwaardig getuigenbeschermingsprogramma, naast de anonieme getuigen, zou er dan nog reden zijn om met gesloten CID-trajecten te werken, of zou u daarvan helemaal afscheid kunnen nemen?
- De heer **Blok**:
Als dat goed zou werken. Maar ik weet dat er grote twijfels zijn aan zo'n volledig programma, en of dat goed werkt. Maar als dat goed werkt, zou je een heel eind op weg kunnen komen.
- De heer **Rouvoet**:
Dan zouden we zonder gesloten CID-traject kunnen?
- De heer **Blok**:
Ja.
- De **voorzitter**:
Geldt alles wat u nu zegt ook voor politie-infiltranten?
- De heer **Blok**:
Ik denk dat het daarbij in zijn algemeenheid toch makkelijker ligt. Het gaat vooral om de burgerinfiltranten, die grote problemen geven.
- De **voorzitter**:
Is het niet zo dat het voordeel van politie-infiltranten juist moet zijn dat daarvan in ieder geval altijd proces-verbaal wordt opgemaakt, zij het onder nummer?
- De heer **Blok**:
Zeker. Je weet veel meer, en je kunt ook meer van ze verlangen. Het is ook een professional.
- De heer **Koekkoek**:
Wat is uw ervaring met politie-infiltratie?
- De heer **Blok**:
Ik heb er niet zo vreselijk veel ervaring mee. Maar ik weet wel dat ze in ieder geval veel makkelijker stuurbaar zijn. Wat zij neerleggen en opschrijven, is een ambtsedig proces-

verbaal, mits het Nederlandse politie-infiltranten zijn. Bij buitenlandse infiltranten is er een apart probleem.

De heer **Koekkoek:**

Maakt u gebruik van buitenlandse politie-infiltranten?

De heer **Blok:**

Er is wel gebruik van gemaakt.

De heer **Koekkoek:**

En hoe lost u het op om te controleren of aan dezelfde voorwaarden is voldaan die u in Nederland stelt?

De heer **Blok:**

Ook zij kunnen uiteraard een rapport opmaken. Dat hoeft dan niet het ambtsedige Nederlandse proces-verbaal te zijn. Ik heb daartoe ook geen gezagsverhouding. Maar wij kunnen uiteraard wel de criteria van de infiltratierichtlijn toetsen aan datgene wat zij doen en zeggen.

De **voorzitter:**

Weet u dan voldoende of zij doen wat zij zeggen, en of zij zeggen wat zij doen?

De heer **Blok:**

Dat is een kwestie van vertrouwen. Ik kan niet verder gaan dan dat accepteren, totdat het tegendeel is gebleken.

De heer **Koekkoek:**

De burgerinfiltratie is ook een gebruikte methode, zo is gebleken, ook in het COPA-onderzoek. In hoeverre is een burgerinfiltrant te sturen? Het is een vraag die vele malen in de openbare verhoren aan de orde is geweest. Wat is uw ervaring daarmee, voor zover u dat kunt bekijken?

De heer **Blok:**

We hebben een aantal heel goede ervaringen gehad, waarbij wel degelijk bleek dat ze goed gerund kunnen worden, wat ook afhangt van de kwaliteit van de runners. We hebben er ook slechte ervaringen mee gehad.

De heer **Koekkoek:**

Wat leert u van die slechte ervaringen?

De heer **Blok:**

De slechte ervaring betekent in ieder geval dat we er geen zaken meer mee doen, en in een aantal gevallen leert het ook dat we er nog veel dichter bovenop moeten zitten. In een aantal gevallen hebben wij ook zelf gemerkt dat we daar onvoldoende strak de kriegsregels hebben voorgehouden: zo moet het, zo mag het en anders niet.

De heer **Koekkoek:**

Heeft u een vaste lijn voor het afdragen van verdiensten?

De heer **Blok:**

Er is een beleidslijn afgesproken binnen ons parket, dat verdiensten die criminelen krijgen, nimmer mogen worden gehouden, maar moeten worden gestort op een aparte rekening.

De heer **Koekkoek:**

Het kenmerk van een beleidslijn is, dat je daarvan kunt afwijken.

De heer **Blok:**

Daar is geen afwijking van mogelijk. Wij hebben dat heel nadrukkelijk afgesproken, als zijnde dit moet zo gebeuren. We hebben daarover een vrij uitvoerige discussie, ook binnen het parket, gehad. De achtergrond was dat, zodra zij hun criminele beloningen zouden mogen houden, de sturing weg zou zijn, omdat ze dan gestuurd zouden worden door de organisatie, en niet meer door de politie. Dat was eigenlijk de principiele reden om te zeggen: dit moet zo niet gebeuren.

De **voorzitter:**

Bij de CTC is toch ook een geval bekend, waaruit juist blijkt dat dat niet lukt, ook van u?

De heer **Blok:**

Dat een criminele beloning niet zou zijn afgedragen?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Blok**:

Nee.

De **voorzitter**:

Vergis ik mij dan heftig? Daarbij blijkt dat voorwaarden gesteld worden, die moeizaam vervuld blijken te kunnen worden.

De heer **Blok**:

Dat is iets anders.

De **voorzitter**:

Dit was namelijk een van de voorwaarden.

De heer **Blok**:

Nee, hoor. Ik kan het mij niet herinneren. Ik herinner mij alleen maar dat er geld is afgedragen.

De heer **Koekkoek**:

Maar het voorbeeld waar het om gaat, is dat harddrugs zouden moeten worden gefinancierd met de opbrengst van de verkoop van softdrugs.

De heer **Blok**:

Dat is een geval dat mij absoluut niet bekend is uit mijn praktijk.

De heer **Koekkoek**:

En dan is er uiteraard sprake van criminele verdiensten, die vervolgens moeten worden ingezet.

De heer **Blok**:

Dat was nu juist het punt waarvan wij gezegd hebben: dit mag nimmer. Het hoort afgedragen te worden. Zodra ze geld krijgen van de criminele organisatie, hoort dat te worden gestort op een rekening.

De **voorzitter**:

Wanneer is deze beleidslijn ingezet?

De heer **Blok**:

Ik dacht half 1993.

De heer **De Graaf**:

En daarvoor kwam het wel voor. Was het niet zo dat u die discussie hebt gevoerd, omdat in een aantal gevallen criminele winsten werden behouden?

De heer **Blok**:

We hebben er uitdrukkelijk over gesproken, en toen hebben we deze lijn ingezet. Maar ik kan mij niet herinneren dat we daarvoor een geval hebben gehad, waarin het mis was gelopen.

De heer **Koekkoek**:

Er wordt wel gezegd dat informanten eigenlijk criminelen zijn die, willen ze waardevolle informatie geven, hun levensstaat moeten ophouden en daarvoor die inkomsten nodig hebben, omdat ze anders als informant of eventueel burgerinfiltrant niet meer van waarde zouden zijn. Wat vindt u van die redenering?

De heer **Blok**:

We kennen nog altijd de regeling tip- en toongelden; men kan tipgeld krijgen van Justitie. Er kan dus een beloning van Justitie komen. Ik vind niet dat dat is bedoeld om ze een bepaalde status te geven, die in overeenstemming is met hun leefwijze. Dat vind ik in ieder geval niet het eerste doel; zo worden de criteria voor de tipgelden ook niet bepaald. Daar hebben we andere criteria voor.

De heer **Koekkoek**:

Maar als een criminele informant nu in een klein autootje moet gaan rijden, kan hij dan zijn contacten nog wel leggen met de criminele organisatie?

De heer **Blok**:

Dan zullen er misschien andere oplossingen gekozen moeten worden. Maar het moet niet zo zijn dat dit per se door politie en justitie wordt gefinancierd.

De heer **Koekkoeck**:

Maar u zou bereid zijn, hem bijvoorbeeld een lease-auto ter beschikking te stellen?

De heer **Blok**:

Dat zou een oplossing zijn. In dat soort situaties moet je creatief zijn. Dat zou een oplossing kunnen zijn.

De heer **Koekkoeck**:

Is het met doorleveren - lijntesten - voorgekomen dat een partij onbedoeld toch verdween, omdat men het zicht erop verloor?

De heer **Blok**:

U bedoelt dat het de bedoeling was dat het een gecontroleerde aflevering zou worden, en dat de partij vervolgens gemist werd?

De heer **Koekkoeck**:

Ja.

De heer **Blok**:

Dat is voorgekomen.

De heer **Koekkoeck**:

Ook met harddrugs?

De heer **Blok**:

Ja.

De heer **Koekkoeck**:

Grote hoeveelheden?

De heer **Blok**:

Zeker.

De heer **Koekkoeck**:

Honderden kilo's?

De heer **Blok**:

Ja.

De **voorzitter**:

Is dat dan een observatieteam dat voor een stoplicht staat, of is het dan toch weer de positie van de informant, die er te dicht op zit, waardoor we er niet meer bij kunnen komen?

De heer **Blok**:

Nee, het zit meer in de sfeer van puur ongeluk, bijvoorbeeld aanrijdingen, of het eenvoudigweg missen. Zo simpel is het ook niet: je moet als observatieteam vaak op vrij grote afstand opereren, juist om de informant te beschermen en eruit te kunnen houden. Ook in verband met contra-observatie moet je soms op vrij grote afstand opereren. Dan gaat het wel eens mis. Dan is de bedoeling anders, maar de partij komt dan wel op de vrije markt.

De heer **Koekkoeck**:

Vindt u het uittesten van een lijn nog steeds een bruikbare methode?

De heer **Blok**:

Nog steeds, ja.

De heer **Koekkoeck**:

Ondanks het feit dat we in alle openbaarheid daarover spreken?

De heer **Blok**:

Ik denk dat het nog steeds een methode is. Zolang een criminele organisatie nog van deze methodiek gebruik maakt, zullen wij erop moeten inspelen. Maar misschien komt het nu minder voor, nu we er wat vaker over gesproken hebben.

De heer **De Graaf**:

Ik wil nog twee punten ophelderen. Is het ten aanzien van criminele winsten niet zo dat in een traject een proefzending werd doorgelaten, waarbij de officier van justitie ook wist dat

de winst werd behouden door de informant, en dat dat de aanleiding is geweest voor de discussie? Die heeft toch pas begin 1994 plaatsgevonden?

De heer **Blok**:
1994?

De heer **De Graaf**:
Dat horen wij. Maar u herinnert zich niets van een geval...

De heer **Blok**:
Ik herinner mij het gesprek dat wij hebben gehad over die beleidslijn, waarbij uitdrukkelijk is gezegd: criminele winsten, zoals u ze noemt, en beloningen mogen niet worden gehouden. Dat is in ieder geval uitdrukkelijk afgesproken. Maar u zegt dat het is gerelateerd aan een specifiek geval, waarin het misgelopen was.

De heer **De Graaf**:
Ik wil zijn bijnaam wel noemen, maar misschien is dat niet zinvol.

De heer **Blok**:
Het staat mij in ieder geval niet bij.

De **voorzitter**:
"Pietje" op z'n spaans, Pedro of zo!

De heer **Blok**:
De discussie staat mij bij. Dat geval ken ik wel. Dat is inderdaad misgegaan. Toen hebben we die discussie gehad.

De heer **De Graaf**:
De heer Van der Voort en u spreken allebei over het bewust doorleveren van partijen harddrugs en softdrugs. Is in beide gevallen niet gezegd: we laten ze wel doorgaan, maar we proberen ze toch in de tweede of de derde hand weg te tippen, in beslag te nemen? Van de heer Van der Voort kregen wij de indruk dat dat berhaapt niet heeft gespeeld.

De heer **Blok**:
We hebben dat wel eens besproken, maar dat kon niet, omdat dan de informant boven water zou komen.

De heer **De Graaf**:
Ook niet uit de derde of vierde hand?

De heer **Blok**:
Ook niet, nee.

De heer **De Graaf**:
Als het gaat over een partij van zeg 10.000 kilo marihuana, wordt dat ongetwijfeld weer verdeeld in deelpartijen. Je moet dat met observatieteams zodanig bijhouden, dat je het dan ineens in een heel andere regio laat wegtippen.

De heer **Blok**:
De partij waarover u spreekt, is wel gevolgd met een OT, maar het is niet gelukt om die partij vervolgens in beslag te nemen.

De heer **De Graaf**:
Maar daar was de doelstelling van de politie ook niet op gericht?

De heer **Blok**:
Jawel, want er was observatie, ook nadat er doorgeleverd was.

De heer **Koekkoeck**:
U hebt gezegd, in bepaalde gevallen een gesloten CID-traject aanvaardbaar en noodzakelijk te vinden. De heer Vrakking heeft hier gezegd dat hij een gesloten CID-traject niet aanvaardbaar vindt in zijn parket. Hoe gaat u in de praktijk om met die verschillen in opvatting?

De heer **Blok**:
Ik heb de heer Vrakking horen spreken, maar ik weet niet precies of dat over het gesloten traject ging. Maar ik heb hem horen zeggen dat hij in bepaalde gevallen uitzonderingen zag. Ook voor ons waren dit soort zaken toch wel grote uitzonderingen, evenals gesloten trajecten. Misschien dat we elkaar daar kunnen vinden.

De **voorzitter**:

Niet op de cocane, hoor!

De heer **Blok**:

Dan is er maar n oplossing: dat het college van PG's daarvoor uiteindelijk een richtlijn uitgeeft. Ik zou ook het liefst zekerheid hebben op dit soort punten: of via een wettelijke regeling, of via een duidelijke richtlijn, zodat we wel weten, waar we aan toe zijn.

De heer **Koekkoeck**:

Komt u in de praktijk in de problemen, doordat er in de parketten verschillend gedacht wordt, bijvoorbeeld hierover? De heer Vrakking heeft met stelligheid gezegd: geen gesloten CID-traject. Komt u in de praktijk in de problemen door verschillen in opvatting?

De heer **Blok**:

Tot nu toe is het de verantwoordelijkheid van elke hoofdofficier om ermee om te gaan, in overleg met zijn PG. Dat was althans tot voor kort de lijn. We hebben nu de Centrale toetsingscommissie, die daarover uitspraken kan doen, en we hebben uiteindelijk het college van PG's, waardoor er een veel meer landelijke aansturing zal komen. Op die manier zal dat uiteindelijk opgelost moeten worden.

De heer **Koekkoeck**:

Maar de onderzoeken die u doet, beperken zich toch niet tot uw arrondissement of het ressort waartoe u behoort? Die strekken zich uit over Nederland en de wereld.

De heer **Blok**:

In beginsel wel, maar uiteindelijk zullen ze bij ons berecht moeten worden, of zullen wij ze voor onze rekening moeten nemen. Dat is dus onze verantwoordelijkheid.

De heer **Koekkoeck**:

Maar u hebt in de praktijk geen problemen met die verschillen in opvatting?

De heer **Blok**:

Ik heb ze nog niet ondervonden, behalve dan dat je erover discussieert.

De heer **Koekkoeck**:

De manier om eruit te komen is een wettelijke regeling.

De heer **Blok**:

Ja, of richtlijnen van een gezaghebbend college.

De heer **Rabbae**:

In de werkgroep-De Wit is de gedachte geopperd dat, wanneer het direct afluisteren mogelijk zou worden gemaakt, het gebruik maken van een informant of infiltrant eigenlijk niet meer nodig zou zijn. Deelt u deze opvatting?

De heer **Blok**:

Het lijkt mij buitengewoon optimistisch. Ik denk dat een informant/infiltrant veel meer en andere informatie kan geven dan direct afluisteren, nog afgezien van de gebrekkigheid van dat middel. Ik heb begrepen dat het bijna nooit werkt, en nooit goed werkt. Ik denk dus dat dat geen oplossing is voor het probleem informant/infiltrant.

De heer **Koekkoeck**:

Een ander punt: hoe belangrijk is voor u de samenwerking met de DEA?

De heer **Blok**:

Ik kan daarover echt geen bijzonderheden vertellen.

De heer **Koekkoeck**:

In algemene zin.

De heer **Blok**:

Ik denk dat dat heel belangrijk is. Zij zijn buitengewoon goed genformeerd, ze zitten goed in dat werk, dus ik denk dat we daar zeker...

De **voorzitter**:

Doen zij meer dan wij, in de zin van: gaan ze verder dan Nederland?

De heer **Blok**:

Wanneer ik weet dat ze op grote schaal in Colombia opereren en daar beginnende cocanevelden afbranden, dan is dat aanzienlijk meer dan wat wij doen.

De **voorzitter**:

Dat is ons bekend. Het gaat om Nederland: doen zij meer dan de Nederlandse politie en justitie?

De heer **Blok**:

Of de DEA in Nederland opereert, of vergelijkbaar is met Amerika?

De **voorzitter**:

Ik bedoel ook in Nederland zelf.

De heer **Blok**:

Daar heb ik geen eigen ervaringen mee.

De **voorzitter**:

U heeft, dacht ik, de commissie van BVD en Justitie voorgezeten. Heeft u zich toen gebogen over mogelijke activiteiten, die wij niet kennen, van de DEA en het Bundeskriminalamt in Nederland?

De heer **Blok**:

Nee, dat is niet aan de orde geweest.

De **voorzitter**:

Is er iemand die dat ooit werkelijk heeft onderzocht?

De heer **Blok**:

Voor zover ik weet niet. Ik ken daarvan in ieder geval geen rapporten of bijzonderheden.

De **voorzitter**:

Wij hebben sporadische meldingen van Duitse opsporingsambtenaren, die in ieder geval buiten het Nederlandse boekje gingen. Is u daarvan iets bekend?

De heer **Blok**:

Nee. We hebben n zaak gehad, die vanuit het buitenland als het ware op ons bordje werd gedeponeerd. Maar daar zaten geen onvergelykbare bijzonderheden in van wat wij niet zouden hebben gedaan. Dat konden we eigenlijk zo overnemen.

De **voorzitter**:

Vindt u dat het controleerbaar is wat buitenlandse diensten hier doen?

De heer **Blok**:

Dat hangt er erg van af, wat voor contacten ze hebben met de reguliere politie, en op welke wijze zij zich ondergeschikt maken aan het bevoegd gezag. Als zij zelfstandig opereren, hebben wij er natuurlijk absoluut geen controle op.

De **voorzitter**:

Doen zij dat?

De heer **Blok**:

Ik lees dat alleen in de kranten, ik heb er geen ervaring mee. Ik heb geen enkele zaak gehad, waarin achteraf bleek dat een buitenlandse politieagent op eigen initiatief optrad.

De heer **Koekkoeck**:

Hebt u ten behoeve van het onderzoek van het kernteam toegang tot gegevens van de DEA?

De heer **Blok**:

Ik niet. Ik heb er ook niet om gevraagd. Als dat er al zou zijn, zou dat toch meer op het niveau van de CID-officier liggen.

De heer **Koekkoeck**:

Maar ik neem aan dat u erover wordt geïnformeerd, hoe de samenwerking met de DEA verloopt.

De heer **Blok**:

Ik kan u daarover geen bijzonderheden vertellen. Ik heb daar geen informatie over gehad.

De heer **Koekkoeck**:

Die samenwerking verloopt bevredigend?

De heer **Blok**:

Dat kan ik u dus niet zeggen, want ik ken geen informatie.

De heer **Koekkoeck**:

Maar u krijgt toch informatie van uw CID-officier over de samenwerking met buitenlandse diensten, waaronder de DEA?

De heer **Blok**:

Zoals gezegd: ik heb over de DEA geen informatie gehad van mijn CID-officier.

De **voorzitter**:

De SG van Justitie is naar Amerika geweest, samen met een heleboel andere hoge ambtenaren. Nu is de minister van Justitie, speciaal met dit doel, naar Amerika geweest. Wat heeft dat opgeleverd?

De heer **Blok**:

In mijn concrete situatie in ieder geval niets.

De **voorzitter**:

Dat is helder.

De heer **Blok**:

Dat laat nog wel een heleboel ruimte voor de minister en voor anderen.

De **voorzitter**:

Omdat het speciaal gerelateerd was aan deze zaak.

De heer **Blok**:

Nee, helemaal niets.

De heer **Koekkoek**:

De zaak was net zo gelopen, ook zonder dat bezoek, voor zover u kunt bekijken?

De heer **Blok**:

Het heeft mij in ieder geval geen bijzondere impulsen, opdrachten, richtlijnen of verzoeken tot samenwerking opgeleverd. Niets van dat alles.

De heer **Koekkoek**:

Nog een ander punt over opsporingsmethoden. Wordt gebruik gemaakt van frontstores?

De heer **Blok**:

Niet door de Nederlandse politie. Ik vertelde u zoven over een buitenlands onderzoek dat op ons bordje was gedeponneerd; daar was sprake van een frontstore.

De heer **Koekkoek**:

In hoeverre wordt in uw parket van technische hulpmiddelen gebruik gemaakt?

De heer **Blok**:

Wanneer het gaat om peilzenders en videocamera's, wordt daarvan gebruik gemaakt.

De heer **Koekkoek**:

Weet u daarvan?

De heer **Blok**:

Ja, zeker tegenwoordig, omdat we het ter registratie achteraf moeten aanbieden aan de CTC. Maar ik weet dit ook van tevoren: het wordt met mij opgenomen.

De heer **Koekkoek**:

U weet het van tevoren, omdat het in ieder geval moet worden gemeld bij de CTC.

De **voorzitter**:

Aangezien het ook in andere arrondissementen en parketten aan de orde is geweest: bent u betrokken geweest bij valse identiteiten voor politie-ambtenaren?

De heer **Blok**:

Daar ben ik niet bij betrokken geweest.

De **voorzitter**:

Dat is ook in de driehoek in Den Haag niet aan de orde geweest?

De heer **Blok**:

Nimmer.

De **voorzitter**:

Weet u of men zich in de regio Haaglanden daarvan bedient?

De heer **Blok**:

Het is mij nooit gemeld.

De **voorzitter**:

Heeft u het wel eens gevraagd?

De heer **Blok**:
Nee.

De **voorzitter**:
Vindt u het aanvaardbaar?

De heer **Blok**:
Juist omdat ik er niet mee te maken heb, heb ik er niet zo vreselijk lang over nagedacht. Ik kan me de situatie niet goed indenken; ik zou het moeten kunnen plaatsen in een geval, waarom dat zou moeten gebeuren, en dan zou ik er een oordeel over kunnen hebben. Maar ik kan daar weinig over zeggen.

De **voorzitter**:
Hedenochtend hebben wij een vrij lang verhoor gehad, waarbij ook ter sprake is gekomen dat politiemensen als deel van hun opsporingsmethodiek gebruik maken van de identiteit van iemand anders, waarmee weer een rekening wordt geopend, etcetera.

De heer **Blok**:
Het zijn voor mij in ieder geval zaken die ik niet ken.

De **voorzitter**:
Maar kunnen ze ook?

De heer **Blok**:
Nogal twijfelachtig.

De **voorzitter**:
Dat is niet zo moeilijk, maar vindt u dat dat kan? Kan ik de naam "Blok" gebruiken in een politietraject, om tegen een limonadefabrikant te zeggen: open daar maar een rekening op?

De heer **Blok**:
Ik zou daar niet zo vreselijk blij mee zijn.

De heer **Koekkoek**:
U houdt niet van limonade?

De heer **Blok**:
Het zou wel eens in iets anders kunnen veranderen! Nogmaals, u heeft de vrijheid om het aan mij te vragen, maar ik heb me op dit soort vragen absoluut nog niet kunnen bezinnen, anders zou ik misschien een antwoord kunnen geven.

De **voorzitter**:
Ik heb nog een vraag die we ook aan de heer Van der Voort hebben gesteld. Toen de hele IRT-affaire liep in de Tweede Kamer - ik neem aan dat u die gevolgd heeft...

De heer **Blok**:
Ja.

De **voorzitter**:
...heeft u zich toen nog de vraag gesteld of de minister van Justitie op de hoogte was van wat er in Haaglanden was voorgevallen?

De heer **Blok**:
Die specifieke uitlating van de minister van Justitie dat het uitsluitend om doorlatingen ging...

De **voorzitter**:
Voor een goed begrip: in het IRT-geval.

De heer **Blok**:
...van softdrugs en nooit om harddrugs, heb ik voor de eerste keer gehoord in mijn voorgesprek van de heer De Graaf. Daarvoor is het mij nooit opgevallen.

De **voorzitter**:
En u had dus ook niet het idee dat dit nader moest worden besproken, nadat die hele affaire was losgebrand?

De heer **Blok**:

Nee. Juist daarom niet, omdat de conclusie van het rapport-Wierenga was dat het op zich een toelaatbare methode was. Vandaar dat er bij ons op dat punt in ieder geval geen extra alarm kwam. Alleen het stukje harddrugs is mij toen ontgaan.

De heer **De Graaf**:

In het openbare deel van het rapport-Wierenga staat, zoals hier is geciteerd: er zijn in ieder geval geen harddrugs doorgedaan. Dat staat toch op de concluderende bladzijden.

De heer **Blok**:

In ieder geval zeg ik u dat het voor mij geen speciale alarmbellen heeft laten rinkelen en dat er geen reden was om dat hogerop te spelen.

De **voorzitter**:

Hetzelfde wat wij gevraagd hebben aan de PG's: heeft u het wel eens met uw PG doorgenomen?

De heer **Blok**:

Niet met de PG's. We hebben het wel intern op het parket doorgesproken.

De **voorzitter**:

Wist u toen genoeg van de methode, om er een goed oordeel over te kunnen vellen?

De heer **Blok**:

Wat ik nu hoor, denk ik niet. Maar wat we wisten op basis van het rapport, hebben we besproken met elkaar.

De **voorzitter**:

En wat werden er toen voor conclusies getrokken?

De heer **Blok**:

De belangrijkste was dat het op zichzelf niet ontoelaatbaar werd geacht dat er een methode was die kon. Dat was voor ons erg belangrijk. Als er had gestaan: dat kan absoluut niet, hadden we wel een probleem.

De **voorzitter**:

Waarom was het ineens zo belangrijk wat Wierenga erover zei?

De heer **Blok**:

Dat was toen de autoriteit om daarover iets te zeggen. Hij was gevraagd om dat rapport te maken, en voor ons waren deze uitslag en deze conclusie belangrijk.

De **voorzitter**:

Was het ook een opluchting: gelukkig dat het niet onrechtmatig wordt geoordeeld?

De heer **Blok**:

Tot op zekere hoogte wel. De samenstelling van de commissie-Wierenga, met name met de heer Bleichrodt van de Hoge Raad, was voor ons toch wel belangrijk om te weten: dat waren dus methodes die kennelijk geaccepteerd werden.

De **voorzitter**:

Zou u dat oordeel met wat u nu weet delen?

De heer **Blok**:

Ik vind nog steeds dat het binnen de afweging, die ik eerder heb besproken, mogelijk moet zijn om proefzendingen te laten doorgaan.

De **voorzitter**:

Heeft u enige opinie of de samenhang in opsporingsland ook verbeterd kan worden door andere persoonlijke verhoudingen, en heeft u daarin nog een rol te spelen?

De heer **Blok**:

Ik denk dat de conclusie "ja" is. Ik kan uit eigen ervaring zeggen dat wij een uitstekende relatie hebben met de politie Haaglanden. Dat werkt aanzienlijk beter wanneer er een antagonisme is tussen de verschillende partijen.

De **voorzitter**:

In n bepaalde politieregio of arrondissement lijkt dat niet het grootste probleem te zijn. De problemen beginnen wanneer er twee regio's in n arrondissement zijn. We hebben gezien: Amsterdam, Gooi- en Vechtstreek, Amsterdam, Haarlem, Utrecht. Heeft u nog een rol te

spelen als parket en politieregio: rekkelijk, maar uit de wind van sommige van deze meningsverschillen?

De heer **Blok**:

In de eerste plaats hebben wij ook twee politieregio's in n arrondissement: Hollands Midden.

De **voorzitter**:

Dat is waar.

De heer **Blok**:

Wij proberen die samenwerking in ieder geval zodanig te houden, dat we met enige regelmaat met de korpsbeheerders, de korpschefs en de fungerend hoofdofficier van een andere regio aan tafel zitten.

De heer **Koekkoeck**:

U maakt ook deel uit van het Cordinerend beleidsoverleg, het CBO. Zijn de verhoudingen daar goed, in die zin dat daar tot overeenstemming wordt gekomen over belangrijke zaken?

De heer **Blok**:

Wij hebben tot nu toe in het CBO vooral gesproken over de prioriteitenlijst, en hoe die moet worden samengesteld. Daar zijn we nu min of meer uit, er is nu een lijst van prioriteiten. Vervolgens hebben we gezegd, welke methodiek we moeten hanteren in het vervolg, wanneer er capaciteit vrijkomt in een kernteam, om een zaak uit de landelijke prioriteitenlijst te kiezen. Ik dacht dat we het daarover langzamerhand eens zijn.

De heer **Koekkoeck**:

Met enige moeite, begrijp ik.

De heer **Blok**:

Het heeft vrij lang geduurd, terwijl het op zichzelf, als ik het zo beschrijf, een vrij simpel systeem is.

De **voorzitter**:

Het laatste punt dat ik kort aan de orde wil stellen: in het eerste verhoor van de heer Wooldrik hebben we het over een zaak gehad van de doorlevering van softdrugs, die bij u aan de gang was. Omdat uit de toetsingscommissie bleek dat toestemming was gegeven door de waarnemend procureur-generaal, is gebleken dat de minister daarvan wist. Inmiddels is opgehelderd dat de minister ervan geweten heeft. Dat was de heer Kosto, en daarna mevrouw Sorgdrager. Hoe is het gegaan tussen u en de minister?

De heer **Blok**:

Ik was daarbij niet persoonlijk betrokken. Het speelde in augustus, en toen was ik op vakantie. In dat hele traject hebben allemaal waarnemers gespeeld, zoals u misschien heeft ontdekt. Mijn plaatsvervanger heeft de plaatsvervangend PG op de hoogte gesteld, die vervolgens de minister op de hoogte heeft gesteld. Het is dus via een plaatsvervangend PG gegaan.

De **voorzitter**:

Schriftelijk?

De heer **Blok**:

Nee, dat is een mondeling overleg geweest, tussen mijn plaatsvervanger en de plaatsvervangend PG.

De **voorzitter**:

De plaatsvervangend PG moet dus naar het ministerie zijn gegaan, en daar is het blijkbaar neergeslagen in een notitie?

De heer **Blok**:

Het laatste weet ik niet helemaal zeker. Ik weet wel dat de plaatsvervangend PG een ambtenaar op het departement heeft benaderd, die vervolgens de minister heeft benaderd.

De **voorzitter**:

Is daar n ambtenaar voor?

De heer **Blok**:

In zijn algemeenheid had dat de heer Wooldrik moeten zijn, maar ook hier gold weer een plaatsvervanger, namelijk de heer Vast.

De heer **De Graaf**:

Geen opsporing in de vakantie!

De heer **Blok**:

Daar is altijd in voorzien.

De heer **Rabbae**:

Ik heb van u begrepen dat er in het kader van het COPA-onderzoek een groep bestaat, die de politieke gevoeligheid van dit onderzoek bewaakt.

De heer **Blok**:

Bestond.

De heer **Rabbae**:

Bestond. Waarom heeft deze groep niet aan de minister van Justitie doorgegeven dat er wel sprake was van het doorlaten van cocaine, terwijl hij dat eigenlijk niet wist?

De heer **Blok**:

Die vraag kan ik niet beantwoorden.

De heer **Rabbae**:

U zat toch in die groep?

De heer **Blok**:

Jazeker, maar de voorzitter van de groep was de directeur rechtshandhaving en politie, de latere SG op Justitie. Als er ergens sprake zou kunnen zijn van een rechtstreekse lijn, was het daar wel.

De heer **Rabbae**:

Maar deze vraag is helemaal niet aan de orde geweest, in de n of andere vergadering?

De heer **Blok**:

Ik weet het niet. Het is nooit aan mij teruggekoppeld, en er is nooit gevraagd om daarover een nadere uitleg te geven.

De **voorzitter**:

Heeft men dit punt niet aldoor voor zich uitgeschoven?

De heer **Blok**:

De groep liet zich vooral informeren. De initiatieven om zich daar echt mee te bemoeien, liet men in de lijn.

De **voorzitter**:

Men heeft het punt dus voor zich uitgeschoven?

De heer **Blok**:

Het is in ieder geval nooit principieel besproken.

De **voorzitter**:

Mijnheer Blok, dank u wel. Sluiting 18.39 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 81**

6 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 6 november 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. E.M. d'Hondt

Aanvang 9.30 uur

Voorzitter:

De Graaf Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer E.M. d'Hondt, geboren op 17 mei 1944 te Oostburg. Mijnheer d'Hondt, ik verzoek u te gaan staan voor het afleggen van de eed. De door u af te leggen eed luidt: ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer d'Hondt:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer d'Hondt, u bent burgemeester van Nijmegen, korpsbeheerder van de politieregio Gelderland-zuid en tevens voorzitter van het korpsbeheerdersberaad. Is dat beraad een officiele club?

De heer d'Hondt:

Nee, het is een verzameling van de 26 korpsbeheerders - de 25 regionale en de landelijke, de minister van Justitie - die eens in de zes weken bijeenkomen om zaken te bespreken die hen samenbinden.

De voorzitter:

En u overlegt als voorzitter van het korpsbeheerdersberaad ook met de voorzitter van de raad van hoofdcommissarissen en de vertegenwoordiger van de hoofdofficieren?

De heer d'Hondt:

Ja, wij hebben periodiek ook bijeenkomsten met de voorzitters van zowel de raad van hoofdcommissarissen als de raad van hoofdofficieren, het "hoofdofficierenberaad", zoals het officieel heet. Dat is wat minder frequent, maar toch wel minstens eens in de twee maanden, en er tussendoor als er aanleiding voor is.

De voorzitter:

Is er daarmee een soort nationale driehoek, zoals de lokale en de regionale?

De heer d'Hondt:

Zo geformuleerd is het wat zwaar, want het is er natuurlijk voor bedoeld, de lopende zaken zo goed mogelijk te kunnen beheersen, dus het is wat zwaar om er een formele status aan toe te kennen, maar het heeft wel een soortgelijk karakter.

De voorzitter:

Wij zouden graag met u doornemen de positie en de verantwoordelijkheid van een korpsbeheerder inzake bijzondere opsporingsmethoden, de rechedelen van de politie, de positie van het korpsbeheerdersberaad en de besprekingen die u daarin voert, de kernteams en de vraag, hoe korpsbeheerders die zien en, ten slotte het thema bestuurlijke handhaving. De heer Rouvoet zal beginnen.

De heer Rouvoet:

Mijnheer d'Hondt, ik begin met die "nationale driehoek"; wat bespreekt u daarin met elkaar?

De heer d'Hondt:

Dat overleg heeft geen sterke structuur, het gaat om actuele zaken en om zaken die voor elk deel van de driehoek van belang zijn. Als het bijvoorbeeld gaat om het opzetten van een landelijk rechteam, dan bespreken wij wat de verhouding daarvan is tot de kernteams die in het land opereren, met name in verband met het beslag op de capaciteit en de rechtspositie die degenen die in dat landelijke team gaan werken, moeten krijgen, hoe zo'n team het best kan worden opgestart en hoe ervoor gezorgd kan worden dat de verhouding tot de kernteams zo wordt dat ze niet uitgehold worden, dat de kwaliteit intact blijft en dergelijke. Maar wij praten ook wel over de algemene sterkteproblematiek, het bestel of de reorganisatie van het openbaar ministerie aan de hand van het rapport van de commissie-Donner. Enfin, er komen tal van onderwerpen aan de orde.

De heer **Rouvoet**:

Ons interesseren natuurlijk speciaal de opsporingsmethoden; komen die ook aan de orde in dat gezelschap?

De heer **d'Hondt**:

In het algemeen niet specifiek, tenzij er een reden voor is. Het instellen van de commissie-Van Traa en de impact daarvan is uiteraard een reden daarvoor geweest. Wij hebben toen niet zo specifiek gesproken over de methoden als zodanig, maar wel over vragen als hoe je tegenover het hanteren van bijzondere opsporingsmethoden zou moeten staan, wie de verantwoordelijkheid heeft voor het toestaan, het toelaten van zulke methoden, of korpsbeheerders ermee te maken hebben, wat de verantwoordelijkheid van de korpschef ten opzichte van de korpsbeheerder is en dergelijke.

De heer **Rouvoet**:

En u had er als voorzitter van het korpsbeheerdersberaad behoefte aan om het op de agenda te zetten of werd het vooral ingebracht van de kant van het hoofdofficierenberaad?

De heer **d'Hondt**:

Het kan van alle kanten komen. Als het speciaal hierom gaat, komt het van drie kanten tegelijk. De drie beraden hebben natuurlijk ook ondersteuning, ze hebben alle drie een secretariaat, dat de bijeenkomsten voorbereidt en bepaalt, welke onderwerpen het meest bespreking behoeven. In het algemeen zijn dat onderwerpen die de drie partijen binden of juist scheiden.

De heer **Rouvoet**:

Het onderwerp komt straks ongetwijfeld nog terug als wij over het beraad zelf spreken. Nu zou ik u eerst iets willen vragen over uw eigen korps. Hoe goed kent u uw korps? Ik doel met name op de recherche en de CID.

De heer **d'Hondt**:

Beperkt, denk ik. Ik ken mijn korps goed als het gaat om de structuur, de middelen die daarmee gepaard gaan en de afspraken over het hanteren van methoden, en beperkt als het gaat om de inhoud, om de vraag welke onderzoeken er worden gedaan, hoe ze verlopen enz. Dergelijke zaken komen heel weinig aan de orde.

De heer **Rouvoet**:

Welke afspraken hebt u gemaakt of maakt u over het hanteren van methoden?

De heer **d'Hondt**:

Omdat het niet strak geregeld is, hebben wij de afspraak dat wij in de gezagsdriehoek, maar ook in de beheersdriehoek de methoden aan de orde laten komen die bijzonder van aard zijn en die niet bij de Centrale toetsingscommissie aan de orde komen. En wij hebben de afspraak dat wij dat doen als de korpschef, de hoofdofficier van justitie of de gebiedsofficier van justitie er behoefte aan heeft, omdat men met bepaalde aspecten van een methode in z'n maag zit. Soms heeft het te maken met het aantal mensen dat beschikbaar gesteld moet worden, soms ligt het aan het geld of de middelen die gefourneerd moeten worden, soms ook is het een kwestie van de veiligheid van degenen die eraan meewerken en soms gaat het om algemeen bestuursrechtelijke aspecten.

De **voorzitter**:

U onderscheidde de gezagsdriehoek en de beheersdriehoek. Kunt u het verschil even toelichten, al was het maar voor de mensen buiten deze zaal?

De heer **d'Hondt**:

Het is een lang verhaal, maar heel kort samengevat komt het erop neer dat er wat de politie betreft in de wet onderscheid gemaakt is tussen gezag en beheer. Het gezag gaat grofweg over de vraag wat de politie moet doen, en het beheer gaat over de vraag hoe de politie het moet doen. Wat het gezag betreft is er onderscheid gemaakt tussen het openbaar ministerie en de burgemeester. Het openbaar ministerie heeft het gezag over de opsporing van de strafbare feiten, terwijl de burgemeester het gezag heeft als het gaat om het handhaven van de openbare orde. De politie staat beide ten dienste.

De **voorzitter**:

En de gezagsdriehoek is dus?

De heer **d'Hondt**:

Burgemeester, officier van justitie, meestal de officier die aangewezen is voor de gemeente die het betreft, en de politiechef. Daarnaast is er de beheersdriehoek, bestaande uit de korpschef, de korpsbeheerder en de hoofdofficier van justitie. De beheersdriehoek houdt zich dus bezig met de "hoe-vraag", de organisatie van het korps en het apparaat.

De **voorzitter**:

En als er beheersproblemen zijn of als er wordt gesproken over opsporingsmethoden, dan komt de beheersdriehoek in actie?

De heer **d'Hondt**:

In principe komen die in de beheersdriehoek aan de orde.

De heer **Rouvoet**:

U noemde de veiligheid van de mensen als een van de redenen waarom u er extra in genteresseerd zou kunnen zijn. U zei ook dat u niet specifiek genteresseerd bent in de opsporingsmethoden die aan de Centrale toetsingscommissie worden voorgelegd. Ik zou mij kunnen voorstellen dat er bij meer speciale opsporingsmethoden, die dus naar de CTC gaan, een reden te meer is om te kijken wat er aan de hand is, omdat uw mensen daar wellicht grotere veiligheidsrisico's lopen. Of zie ik dit verkeerd?

De heer **d'Hondt**:

Nee, u ziet het wel goed, denk ik. Wij zijn er niet in genteresseerd als het om de toelaatbaarheid gaat, omdat daar de toetsing plaatsvindt, maar wij zijn er wel in genteresseerd voor zover het gaat om het beschikbaar stellen van mensen en middelen en om de omstandigheden waarin een methode kan worden gebruikt. Als mensen in onveilige situaties worden gebracht, zijn wij als korpsbeheerders natuurlijk wel genteresseerd.

De heer **Rouvoet**:

Dus als er aanleiding voor is, wilt u ook horen van infiltraties die aan de CTC worden voorgelegd, waarbij de zaak dan met name aan de korpschef ter beoordeling is?

De heer **d'Hondt**:

De korpschef, de korpsbeheerder. U weet dat die twee in de wet niet precies zijn onderscheiden, maar een en ander wordt in goed overleg besproken.

De heer **Rouvoet**:

Ik neem aan dat er een gelaagdheid is. Er is een criminele inlichtingendienst met een eigen chef in de lijn naar de korpschef en daarboven de korpsbeheerder. Is het in uw korps bekend in welke gevallen u iets wilt weten, via de korpschef of anderszins?

De heer **d'Hondt**:

Wat de CID betreft is dat alleen bekend via de algemene afspraak dat men het moet melden als er sprake is van afwijkende methoden, andere dan gebruikelijke methoden, als er sprake is van onveiligheid in een situatie die naar het oordeel van de korpschef niet tot de normale, gebruikelijke gang van zaken behoort. Die afspraak is ook met de officier en de hoofdofficier van justitie gemaakt.

De heer **Rouvoet**:

Is er wat de positie van de korpsbeheerder betreft verschil tussen de situatie voor de IRT-affaire en de situatie erna?

De heer **d'Hondt**:

Ik denk het wel. Dit hangt met twee dingen samen, allereerst natuurlijk met de nog vrij verse nieuwe Politiewet, de reorganisatie van de politie, en in de tweede plaats met de impact die de commissie-Wierenga heeft gehad. Ik denk dat alle korpsbeheerders zich na het in de publiciteit komen van het rapport van deze commissie hebben afgevraagd, hoe de situatie in hun korps precies was en of het noodzakelijk was, daarover meer afspraken te maken.

De heer **Rouvoet**:

U bent ook gaan vragen wat er allemaal precies in uw korps gebeurde of hebt u gevraagd, of wat er bij de IRT aan de orde was, ook in uw korps plaatsvond?

De heer **d'Hondt**:

Dat was natuurlijk de eerste vraag. En de tweede vraag was, of wij er afspraken over moesten maken en hoe wij daarmee zouden omgaan.

De heer **Rouvoet**:

Maar hebt u ook gezegd dat u alles op tafel wilde hebben, dat u precies wilde weten wat er gedaan werd?

De heer **d'Hondt**:

Nee, dat niet, alleen voor zover ik daarin als korpsbeheerder genteresseerd kon zijn. Het moet natuurlijk toch een professionele benadering blijven, geen nieuwsgierige. Het gaat om het onderscheiden van verantwoordelijkheden; je hoeft alleen te weten wat nodig is voor het dragen van je verantwoordelijkheid, alles daarbuiten niet.

De heer **Rouvoet**:

U hebt dus ook niet de neiging om te zeggen dat u wilt weten hoe vaak er geobserveerd wordt, hoe lang dat gebeurt en welke middelen er gebruikt worden?

De heer **d'Hondt**:

Nee, absoluut niet. Dat behoort tot het management van de korpsen en de professionaliteit van de recherche, of het behoort tot de gezagsverantwoordelijkheid van de officier van justitie.

De **voorzitter**:

Nu zei u zojuist dat u het wilt weten als er wordt afgeweken van gebruikelijke methoden. Hoe weet u dan wat gebruikelijke methoden zijn?

De heer **d'Hondt**:

Daar kun je geen definitie van geven. Wij hebben ook gezegd dat wij dat niet willen doen. Het behoort tot de managementverantwoordelijkheid van de korpschef en tot de gezagsverantwoordelijkheid van de officier. En wij hebben binnen de driehoek de afspraak dat ongebruikelijke zaken gemeld worden. Als er achteraf over gesproken wordt en als blijkt dat iets wat duidelijk ongebruikelijk was, niet gemeld is, dan is er een probleem in de driehoek. Zo laten wij het functioneren om te ontkomen aan eventuele onduidelijkheden in definities of in de structuur die de wet aangeeft.

De **voorzitter**:

Maar dan laat u het dus aan de hoofdofficier en de korpschef over, waar de grens ligt tussen gebruikelijk en niet gebruikelijk. Wat zij aanvaardbaar vinden, valt onder het begrip "gebruikelijk", terwijl u zich daar geen oordeel over kunt vormen omdat u niet weet wat er gebeurd is.

De heer **d'Hondt**:

Niet op voorhand, maar natuurlijk wel achteraf, als er ergens discussie over ontstaat. Zo moet het ook functioneren, naar mijn idee moet er een evenwicht zijn.

De **voorzitter**:

Maar vanuit uw beheersverantwoordelijkheid is het voor u toch om personele, financiële en organisatorische redenen van belang om te weten hoe uw mensen worden ingezet en met welke technische middelen?

De heer **d'Hondt**:

Dat bespreken wij aan het begin van de procedure, bij het opmaken van beleidsplannen: de verdeling van het personeel, de inzet van middelen en het bepalen van de grenzen van de veiligheid. Daar maken wij afspraken over en die toetsen wij elk jaar opnieuw. Op basis van die afspraken wordt de discussie gestart over wat nog tot het gebruikelijke behoort. Je kunt niet alles voorzien, er kunnen zich zaken voordoen waarbij een nieuwe methode gebruikt wordt of waarbij bijzondere middelen worden ingezet. Dat gaan wij dan bespreken. En als het binnen de marges van het budget, van de veiligheid en van het beschikbare personeel blijft, ben ik als korpsbeheerder niet zo ontzettend genteresseerd. Zodra het daarbuiten komt, ben ik wel genteresseerd en is de korpschef net als de hoofdofficier verplicht om het te melden in het wekelijkse driehoeksoverleg. Daar praten wij dan over.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer d'Hondt, wij vormen een nieuwsgierige commissie; toen u vroeg of het in uw korps ook gebeurde en of er dingen waren waarover nadere afspraken zouden moeten worden gemaakt, wat hoorde u toen?

De heer **d'Hondt**:

Over de IRT-affaire in het algemeen kreeg ik te horen: Nee, dit gebeurt bij ons niet.

De heer **Rouvoet**:

En hoe legde men u uit waar "dit" over ging?

De heer **d'Hondt**:

Wij hebben toen de belangrijkste methoden die in het IRT aan de orde waren, wel doorgepraat, maar gecontroleerde doorlevering en dat soort dingen gebeurden bij ons niet. Inkijk, pseudo-koop en dergelijke kwam ook in Gelderland wel voor.

De **voorzitter**:

Heeft u ook echt nagevraagd hoe vaak het gebeurde?

De heer **d'Hondt**:

Nee, dat niet.

De **voorzitter**:

Heeft u ook gevraagd, op welke grondslag er werd ingekeken? Of vond u dat een aangelegenheid van het openbaar ministerie?

De heer **d'Hondt**:

Het is natuurlijk primair toch de verantwoordelijkheid van het openbaar ministerie. Ik heb wel gezegd dat ik genteresseerd ben in de grenzen van het hanteren van de methode, als het bij ons een keer voorkomt. Maar wij hebben daar tot nu toe geen discussie over gehad.

De **voorzitter**:

U heeft afgesproken dat dat soort opsporingsmethoden - inkijken, het gebruik van actieve informanten of infiltranten - vooraf met u worden doorgenomen?

De heer **d'Hondt**:

Die worden getoetst, ja.

De **voorzitter**:

In uw eigen "regionale toetsingscommissie"?

De heer **d'Hondt**:

Dat is in feite de driehoek.

De heer **Rouvoet**:

Men zegt dat de IRT-methode op de ene plaats wel wordt toegepast, maar op de andere niet. Nu interesseert het ons natuurlijk ook, hoe specifiek men daarin is. Hebt u bijvoorbeeld gesproken over het gebruik van criminele burgerinfiltranten?

De heer **d'Hondt**:

Nee, daar hebben wij in Nijmegen of in Gelderland-zuid geen specifieke discussie over gehad.

De heer **Rouvoet**:

Is het bekend of er alleen met politie-infiltranten gewerkt wordt of zegt u dat dit ook in de driehoek niet aan de orde komt?

De heer **d'Hondt**:

Dat komt natuurlijk in het algemeen wel aan de orde, maar wij hebben er geen specifieke afspraken over gemaakt in Gelderland-zuid.

De heer **Rouvoet**:

Men weet dus niet of een methode geaccepteerd wordt?

De heer **d'Hondt**:

Niet op voorhand.

De heer **Rouvoet**:

Heeft u wel eens in de CID-registers gekeken?

De heer **d'Hondt**:

Ik heb er nooit in gekeken.

De heer **Rouvoet**:

U mag het wel.

De heer **d'Hondt**:

Ik ben beheerder van die registers, dus ik kan erin kijken, maar het is niet nodig in verband met de professionaliteit en mijn verantwoordelijkheid, dus waarom zou ik het doen? Ik moet ze beheren.

De **voorzitter**:

Maar mag u er nu in kijken? U bent beheerder, maar u moet toch alleen een registerbeheerder aanwijzen?

De heer **d'Hondt**:

Ik moet een beheerder aanwijzen en ik draag de verantwoordelijkheid voor het beheer van de registers. U weet dat de CID-regeling geen wettelijke, maar een ministeriele regeling is. Als er in verband met een goed beheer van de registers aanleiding is om erin te kijken, dan is er in principe geen belemmering voor, denk ik.

De **voorzitter**:

Maar wordt er in de CID-regeling niet min of meer limitatief omschreven, wie er in de registers mag kijken?

De heer **d'Hondt**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Maar daar staat de burgemeester niet bij.

De heer **d'Hondt**:

Dat klopt, maar dat hoeft ook niet, want het gaat om de algemene verantwoordelijkheid voor het beheer van het register. En aangezien de regeling niet op de wet berust, is het de vraag wat het karakter ervan is. Dat is een van de punten die straks ook nog wel bij uw beoordeling aan de orde zullen komen.

De **voorzitter**:

U gaat er dus van uit dat onder uw algemene beheersverantwoordelijkheid valt dat u kennis kunt en mag nemen van elk document, van elk register dat in het politiekorps kan voorkomen?

De heer **d'Hondt**:

Ik denk dat het principe zich daartegen niet zou verzetten, maar dat de grenzen worden gevormd door de verantwoordelijkheid en de professionaliteit.

De **voorzitter**:

En valt het onder uw definitie van verantwoordelijkheid en professionaliteit om af en toe gewoon eens zelf te kijken hoe het gaat?

De heer **d'Hondt**:

Nee, ik ben niet amateuristisch genteresseerd in wat er allemaal in de registers staat. Ik zou er wel in kijken om te weten te komen hoe het gaat, waar de registers zich bevinden, hoe ermee gewerkt wordt etc. Maar als er aanleiding toe is, stel ik mij eerst via de korpschef op de hoogte van hoe het loopt. En ik ga ervan uit dat het verhaal dat ik dan te horen krijgt, juist is.

De heer **Rouvoet**:

Weet u bijvoorbeeld hoeveel mensen er in de CID-registers bij u voorkomen?

De heer **d'Hondt**:

Nee, daar heb ik geen idee van.

De heer **Rouvoet**:

Hebt u zich verdiept in de vraag - u bent uiteindelijk beheerder van die registers - wanneer iemand in algemene zin als CID-subject ingeschreven mag worden?

De heer **d'Hondt**:

Als de betrokkene voldoet aan de criteria van de regeling zelf. Als hij buiten het circuit van het grijze register komt, zodat er sprake is van een serieus opsporingsonderzoek, kan hij worden opgenomen in het register, als hij als CID-subject wordt aangewezen.

De heer **Rouvoet**:

Maar u weet niet of daar de hand aan wordt gehouden, of die criteria inderdaad worden aangehouden, als u er niet zelf in kijkt.

De heer **d'Hondt**:

Dat is de grens tussen de verantwoordelijkheden van de officier van justitie, van het openbaar ministerie in het algemeen, en de beheerder. Primair draait de CID natuurlijk onder het gezag van het openbaar ministerie.

De heer **Rouvoet**:

Dat is ook juist de reden waarom ik het vraag. Tot nu toe krijgen wij van de CID-officiëren veelal te horen dat zij er in ieder geval niet in mogen kijken, zodat ze niet weten hoe iemand in de registers terechtkomt en wat er met de gegevens gedaan wordt. Zij zeggen dat zij het alleen zien als de gegevens tevoorschijn komen.

De heer **d'Hondt**:

Ik kan natuurlijk niet spreken voor degenen die u nu aanduidt, maar ik denk dat de verantwoordelijkheid in het algemeen gewoon ligt bij de daadwerkelijk aangewezen beheerder van de CID-registers, en vervolgens bij de korpsbeheerder en de hoofdofficier van justitie als het om de gezagsvraag gaat.

De heer **Rouvoet**:

Het is in uw visie een manco in de regeling dat het openbaar ministerie er niet in mag kijken?

De heer **d'Hondt**:

Dat lijkt mij wel, ja.

De **voorzitter**:

Maar hoor ik u nu zeggen dat de eindverantwoordelijkheid bij de officier van justitie ligt?

De heer **d'Hondt**:

Voor het opnemen van CID-subjecten in het register.

De **voorzitter**:

Maar voor het beheren van de registers in overeenstemming met de geldende rechtsregels bent u toch uiteindelijk als korpsbeheerder verantwoordelijk?

De heer **d'Hondt**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dus is er ook een beheerslijn in die verantwoordelijkheid.

De heer **d'Hondt**:

Beide verantwoordelijkheden zitten daarin.

De **voorzitter**:

Dus als bijvoorbeeld de heer Rouvoet in uw CID-registers is opgenomen, terwijl daar nauwelijks aanleiding toe bestaat, zo kan ik u verzekeren, is er dan sprake van onrechtmatig beheer van de registers en bent u daar dan verantwoordelijk voor?

De heer **d'Hondt**:

Dat denk ik eerlijk gezegd niet. Het gaat erom of er in het voortraject, waarin bepaald wordt of er CID-subjecten in de registers worden opgenomen, voldoende professioneel gewerkt

is en of dat voldoende gecontroleerd is. En dat gebeurt onder het gezag van het openbaar ministerie.

De **voorzitter**:

Stel dat uit nader onderzoek blijkt dat uw registers buitengewoon ruim zijn - de CID-subjecten zijn niet begrensd en er zijn een hele hoop gegevens waarvan u achteraf zegt: dat kan helemaal niet - mag het bestuur van uw regio u daar dan op aanspreken?

De heer **d'Hondt**:

Ik denk eerlijk gezegd van niet, maar er zullen ongetwijfeld grensgevallen te benoemen zijn. Maar de korpsbeheerder is er primair verantwoordelijk voor dat er een ruimte is, dat er een register is, dat er de juiste temperatuur heerst, dat de kwaliteit ervan goed genoeg is voor alles wat erin opgenomen moet worden en dat het goed beheerd wordt. Hij is niet verantwoordelijk voor wat er allemaal daadwerkelijk in terecht komt; dat moet voldoen aan de voorwaarden, en de controle daarop is voor een deel een kwestie van beheer, maar de primaire verantwoordelijkheid wordt natuurlijk gevormd door de gezagsverantwoordelijkheid.

De heer **Rouvoet**:

Nog even een verbijzondering op dit punt. U zegt dat de korpsbeheerder er wel voor verantwoordelijk is dat er een register is. Nu is er volgens de regeling sprake van in ieder geval twee registers, namelijk ook van een grijze-veldenregister. Bent u ook verantwoordelijk voor de manier waarop dat is opgezet? Moet het een apart register zijn of is het in feite een grote bak waarbij de "grijze velden" voor iemand die de weg weet, te scheiden zijn van de CID-subjecten? Bent u daar wel verantwoordelijk voor?

De heer **d'Hondt**:

Ik denk het wel. De wijze waarop een en ander wordt geregistreerd, de professionaliteit waarmee dat gebeurt, behoort tot de organisatie.

De heer **Rouvoet**:

En weet u hoe het grijze-veldenregister er bij u uit ziet?

De heer **d'Hondt**:

Niet specifiek, ik weet niet welke kleur de boeken of de kaften hebben, maar er is een afspraak met de korpschef dat het gewoon professioneel wordt georganiseerd en dat hij het mij laat weten, mocht er aanleiding zijn om daaraan te twijfelen.

De heer **Rouvoet**:

Maar er is wel afgesproken dat het een register moet zijn dat los staat van het CID-register?

De heer **d'Hondt**:

Ja, en zo behoort het ook.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer d'Hondt, het is u bekend dat na een bepaalde tijd gegevens uit de CID-registers vernietigd moeten worden; wordt u daarvan in kennis gesteld?

De heer **d'Hondt**:

Nee, niet specifiek, er wordt alleen in het algemeen aangegeven dat het correct gebeurt.

De heer **Rabbae**:

En vindt u dat men u daarop kan aanspreken of is het een zaak van degene die voor het dagelijkse beheer zorgt?

De heer **d'Hondt**:

Men kan mij daarop aanspreken vanuit mijn beheersverantwoordelijkheid. Het betekent dat de korpschef in zo'n geval de afspraken die ik met hem gemaakt heb, niet goed heeft nageleefd. De grijze-veldregisters moeten na negen maanden worden vernietigd als er niet voldoende aanleiding is om het opsporingsonderzoek voort te zetten. En ook aan de andere regels moet correct de hand worden gehouden door degenen die voor het feitelijke beheer zorgen.

De heer **Rabbae**:

Heeft u naast uw formele, professionele relatie tot de CID niet materiaal, informeel in de keuken willen kijken?

De heer **d'Hondt**:

Niet uit nieuwsgierigheid, er moet een aanleiding voor zijn. En ik heb zo'n aanleiding nog niet gehad.

De heer **Rouvoet**:

Zijn er methoden waarvan u ooit gezegd hebt dat u ze echt niet wilt?

De heer **d'Hondt**:

Nee, dat is mij nog niet overkomen.

De heer **Rouvoet**:

En wat is u wel eens gemeld als heel bijzonder?

De heer **d'Hondt**:

Er is mij wel eens gemeld dat men met pseudo-koop ging werken en dan vroeg men mij of ik het gerechtvaardigd achtte.

De heer **Rouvoet**:

Is pseudo-koop zo ongeveer het zwaarste wat u gemeld is?

De heer **d'Hondt**:

Ik denk het wel, ja.

De heer **Rabbae**:

Vindt u dat de korpsbeheerder in principe een veto kan uitspreken over de inzet van een methode?

De heer **d'Hondt**:

Jazeker.

De heer **Rabbae**:

In welke gevallen?

De heer **d'Hondt**:

Als het gaat om de veiligheid van het personeel of om de hoeveelheid personeel die wordt ingezet. Dat zijn de belangrijkste redenen, denk ik. Soms zit het ook in de arbeidsvoorwaarden.

De heer **Rabbae**:

Wie zou eigenlijk het laatste woord moeten hebben, de korpsbeheerder of het openbaar ministerie?

De heer **d'Hondt**:

Daar is een wettelijke regeling voor. Als er conflicten zijn, zijn het altijd conflicten tussen de hoofdofficier en de korpsbeheerder. Dan is er een tussenweg via de commissaris van de Koningin en de procureur-generaal, die een dergelijk conflict proberen te bezweren. Lukt dat niet, dan wordt het voorgelegd aan de minister of aan de ministers. En in de praktijk zullen steeds meteen de ministers ingeschakeld worden. Het zal overigens ook zelden voorkomen, omdat men een dergelijk conflict natuurlijk nooit zo hoog laat oplopen dat men die zeer lange weg moet gaan.

De **voorzitter**:

Maar de regeling is toch niet voor dit soort zaken bedoeld? Die is toch bedoeld voor conflicten over beheersplan, financin, budget en dergelijke? Toch niet voor de vraag of in de praktijk een bepaalde opsporingsmethode kan worden gehanteerd?

De heer **d'Hondt**:

Dat is de vraag bij opsporingsmethoden: wat behoort tot het beheer en wat behoort tot het gezag? De "wat-vraag" behoort duidelijk tot het gezag; de "hoe-vraag" behoort zeker ook tot het beheer, dus daarover kunnen kwesties ontstaan.

De **voorzitter**:

Dat zijn wij met elkaar eens, maar het is de vraag of de regeling waarvan in de Politiewet sprake is, niet te beperkt is doordat het een limitatieve omschrijving van een aantal beheersbeslissingen van veel verder strekkende aard is.

De heer **d'Hondt**:

Daar was ik mee begonnen, het gaat natuurlijk om beheersconflicten, niet om gezagsconflicten. Als er beheersconflicten ontstaan, dan hebben wij die regeling. Er is nog

een andere regeling in de wet, namelijk de mogelijkheid van een aanwijzing van de minister op basis van artikel 53.

De **voorzitter:**

Van de minister van Justitie aan het openbaar ministerie.

De heer **d'Hondt:**

Ja.

De **voorzitter:**

Vindt u dat ethische vragen die niet rechtstreeks zijn terug te voeren op de veiligheid of de arbeidsvoorwaarden van het personeel, ook tot uw competentie behoren?

De heer **d'Hondt:**

Ik denk het wel. Ik denk dat dat veelal vragen zijn die te maken hebben met de integriteit van de mensen die bij de politie werken. Dat behoort zeker bij het beheer van een korps, maar het gaat natuurlijk om de grenzen.

De **voorzitter:**

Indien u het gebruik van een bepaalde opsporingsmethode, bijvoorbeeld het langdurig gebruik van een politie-infiltrant in uw regio, met het oog op de integriteit van het personeel niet aanvaardbaar zou vinden, dan zou u dus zeggen dat het niet door kan gaan, ook al zou de hoofdofficier op z'n kop gaan staan?

De heer **d'Hondt:**

Dat zou kunnen, ja.

De **voorzitter:**

En dan gebeurt het ook niet?

De heer **d'Hondt:**

Inderdaad.

De **voorzitter:**

Is dat een staande opvatting binnen het korpsbeheerdersberaad?

De heer **d'Hondt:**

Ik denk het niet, want er zijn geen duidelijk aan de wet ontleende kaders om dat te kunnen beoordelen. Ik denk dat er verschillend over gedacht wordt. Kijk, in het algemeen zijn korpsbeheerders er uitermate terughoudend mee om zich bezig te houden met de opsporingsmethoden. Men vindt toch eigenlijk dat die onder de verantwoordelijkheid van het openbaar ministerie vallen. Ik formuleer het opzettelijk zo: het is een gezagsverantwoordelijkheid, maar gezagsverantwoordelijkheid zonder verantwoordelijkheid voor het beheer kan natuurlijk niet. Er staat in de Politiewet dat het beheer ondergeschikt is aan het gezag, maar er wordt verder geen onderscheid gemaakt. Dus waar de grenzen precies getrokken moeten worden, kun je niet ontleenen aan de definities die de wet geeft. Dat moet in de praktijk worden opgebouwd en dat is op zichzelf ook geen probleem, want aan de ene kant heb je de structuur van de wet, die ingewikkeld is, en aan de andere kant heb je de verantwoordelijkheden voor het dagelijkse politiewerk, wat betekent dat de grenzen verkend worden en dat er afspraken gemaakt worden als de betrokkenen elkaars grenzen overschrijden. Nu heeft uw commissie zich veelvuldig beziggehouden met de IRT-affaire. Je kunt die afzetten tegen wat er bijvoorbeeld in Noordoost-Nederland gebeurt, met het kernteam dat daar functioneert, uiteraard met een zelfde soort problematiek. Daar gaat het om negen politiekorpsen, met negen beheersdriehoeken en negen gezagsdriehoeken, en het loopt eigenlijk probleemloos. In die zin wordt er duidelijk dat verantwoordelijkheden heel goed gedragen kunnen worden, ook al is de structuur van de wet ingewikkeld en geeft die in de praktijk aanleiding tot competentieproblemen.

De heer **Rouvoet:**

Hoe ver staat u nu af van een pleidooi als dat van prof. Naey, die zegt dat eigenlijk de korpsbeheerder de zwaarste verantwoordelijkheid heeft en dat die eigenlijk ook de beslissingen in operationele zaken moet willen nemen, bijvoorbeeld over het toepassen van bepaalde methoden. Steunt u hem daarin?

De heer **d'Hondt**:

Nee. Ik denk dat het goed is om verantwoordelijkheden zo te scheiden dat degene die de eerste verantwoordelijkheid heeft - en dat is bij de opsporing van strafbare feiten het openbaar ministerie - die verantwoordelijkheid ook zo goed mogelijk kan dragen. In die zin is de verantwoordelijkheid van de korpsbeheerder een secundaire verantwoordelijkheid. Als wij de competentieproblematiek daar te zeer bij betrekken, dan kan die heel gemakkelijk leiden tot verlamningsverschijnselen bij de politie, tot ineffectiviteit en verzelfstandiging van politiewerk. In die zin ben ik er dus een voorstander van om de primaire verantwoordelijkheid voor de opsporing bij het openbaar ministerie te leggen en de beheersverantwoordelijkheid van de korpsbeheerder toch vooral te zien in de sfeer van het personeel, de veiligheid van het personeel, de inzet van middelen, budgettaire problemen en dat soort zaken.

De heer **Rouvoet**:

Prof. Naey voert als voordeel van zijn zienswijze aan dat de korpsbeheerder wel mogelijkheden heeft om disciplinair op te treden, terwijl het openbare ministerie alleen negatieve controle kan uitoefenen.

De heer **d'Hondt**:

Ik vind dan ook dat je de verantwoordelijkheid niet moet ontlopen. Je moet die nemen als dat aan de orde komt, maar ik ga ervan uit dat het daarbij om uitzonderingsgevallen gaat. En dan is de korpsbeheerder daar ook toe in staat, de wet verbiedt het niet.

De heer **Rouvoet**:

Nog even een vraag over het kernteam. U bent als korpsbeheerder betrokken bij het kernteam Noordoost-Nederland, met negen regio's. Wat weet u nu bijvoorbeeld van een onderzoek naar infiltratie dat zich in het kernteam heeft afgespeeld? Wat is u in de loop van zo'n onderzoek daarover bekend?

De heer **d'Hondt**:

Wij bespreken in het kernteam, welke fenomenen en welke groepen er worden aangepakt. Dat doen wij omdat dit afgezet moet worden tegen de beschikbare middelen. Het zal u bekend zijn dat die 1% van de sterkte plus 45.000 per formatieplaats omvatten. Dat bepalen wij en wij bespreken de methoden die gehanteerd worden.

De heer **Rouvoet**:

U krijgt daar presentaties van?

De heer **d'Hondt**:

Ja, in het algemeen krijgen wij presentaties van de soort methoden en de aanpak.

De heer **Rouvoet**:

In het regionaal bestuur?

De heer **d'Hondt**:

Nee, in de gezamenlijke bijeenkomsten van de driehoeken, die in feite het kernteam besturen. Wij hebben een geprononceerde verantwoordelijkheid voor n driehoek, in ons geval de driehoek van Zwolle. En met de andere driehoeken komen wij een paar keer per jaar om de prioriteiten door te spreken en ons te buigen over de vraag of wij er voldoende middelen voor hebben en of er bepaalde problemen te verwachten zijn.

De heer **Rouvoet**:

En dan vertelt men u ook over specifieke problemen, zoals de vraag of de samenwerking met Turkije goed geregeld is? Zulke dingen krijgt u dan te horen?

De heer **d'Hondt**:

Dat komt aan de orde, ja.

De heer **Rouvoet**:

En u hebt niet de neiging om tussendoor nog eens met uw collega in Zwolle te bellen? Uw mensen zitten er immers ook in.

De heer **d'Hondt**:

Als er aanleiding voor is, doen wij dat natuurlijk; daar is ook geen enkele belemmering voor. Het zou betekenen dat er problemen zijn of dat er iets speciaals geregeld moet

worden. Het komt in Noordoost eigenlijk nauwelijks aan de orde, want de zaken lopen daar goed.

De **voorzitter**:

Klopt het dat de korpsbeheerders eigenlijk pas in het afgelopen jaar zijn gaan nadenken over hun verantwoordelijkheid voor opsporingsmethoden en CID? Is dat pas in ontwikkeling gekomen sinds de IRT-affaire en het rapport-Wierenga?

De heer **d'Hondt**:

Nee, dat denk ik niet. Ik denk dat het aangescherpt is na de affaire-Wierenga en het optreden van de enquetc commissie. Daarvoor is het natuurlijk ook voortdurend aan de orde geweest.

De **voorzitter**:

Voortdurend aan de orde geweest; ook in de contacten tussen korpsbeheerders?

De heer **d'Hondt**:

Ja, en tussen korpsbeheerders en hoofdofficieren, en tussen korpsbeheerders en politiechefs. De geschiedenis van de huidige organisatie van de politie is natuurlijk nog maar heel kort.

De **voorzitter**:

Jawel, maar er bestonden ook al korpsbeheerders voordat de nieuwe Politiewet tot stand kwam.

De heer **d'Hondt**:

Zeker, maar dan praat u over 148 korpsbeheerders, 17 districtsbeheerders en n landelijke korpsbeheerder. Dat was een heel andere verhouding dan de huidige.

De heer **Rouvoet**:

Heeft u de term "de affaire-Wierenga" bewust gebruikt? Of bedoelde u de IRT-affaire.

De heer **d'Hondt**:

Nee, het was niet bewust, het was meer het gevoel dat ik eraan overhield dan een karakterisering van het werk van die commissie.

De **voorzitter**:

Nu heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken een notitie vervaardigd ten behoeve van het korpsbeheerdersberaad over de verantwoordelijkheid van korpsbeheerders. Daarin wordt de metafoor gebruikt van de operatie-afdeling van een ziekenhuis. Die metafoor is ook al eens gebruikt in IRT-verband. Als ik het goed begrijp, bevindt de korpsbeheerder zich eigenlijk in de positie van de algemeen economisch directeur van een ziekenhuis, die moet zorgen voor een goede operatiekamer met de juiste temperatuur en voor goede instrumenten. Hij moet er ook voor zorgen dat het personeel voldoende is opgeleid, maar hij bepaalt niet welke patint wanneer en voor welke operatie op de tafel ligt.

De heer **d'Hondt**:

Nee. In die metafoor is de patint per definitie de samenleving, die geopereerd moet worden. De chirurg is de hoofdofficier van justitie, die een operatiekamer ter beschikking krijgt. De algemeen directeur is ervoor verantwoordelijk om die operatiekamer zo goed mogelijk in te richten. In feite stelt de minister van Binnenlandse Zaken het geld daarvoor ter beschikking en hij bepaalt dus in wezen de kwaliteit van die kamer, net als de kwaliteit van de opleiding van de mensen die erbij behoren, zoals de assistenten, de anesthesist, en van de methoden, van de apparaten die in de operatiekamer staan.

De **voorzitter**:

Dus ook de kwaliteit van de instrumenten.

De heer **d'Hondt**:

Inderdaad. En de chirurg bepaalt vervolgens wat hij doet en hoe hij het doet. Bovendien geeft hij instructies aan degenen die hem daarbij assisteren.

De **voorzitter**:

De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het instrumentarium, inclusief de kwaliteit van het personeel dat met die instrumenten moet werken, bevindt zich dus in de beheerslijn, die berust bij de korpsbeheerder en op centraal niveau bij de minister van

Binnenlandse Zaken. Is dit nu gemeengoed in het korpsbeheerdersberaad of zijn er verschillende opvattingen over?

De heer **d'Hondt**:

Er zijn nogal wat verschillende opvattingen over. Een dergelijke metafoor geeft wel inzicht, maar ze berust absoluut niet op de wet. Die is wat dat betreft volstrekt onduidelijk.

De **voorzitter**:

Maar er staat toch met zoveel woorden in de wet dat de korpsbeheerder de algemene leiding over de politie heeft?

De heer **d'Hondt**:

En de zorg voor het apparaat. Dat staat in de toelichting, maar in de wetstekst zelf en in de parlementaire behandeling - u bent er allemaal bij geweest - wordt eigenlijk geen duidelijkheid gegeven over de grenzen tussen beheer en gezag en over de verantwoordelijkheden die eraan ontleend kunnen worden door korpsbeheerders, korpschefs en hoofdofficieren van justitie. Het is, zoals Hennekes het in zijn advies over dit advies heeft genoemd, een spel van vrije krachten. Je kunt het niet doortrekken in 100% van de gevallen, maar het is wel een karakterisering van het type wetgeving. En nu zeggen korpsbeheerders dat zij de structuur van de wetgeving niet verantwoordelijk willen stellen voor het feitelijke functioneren ervan. Zij willen zelf zo goed mogelijk hun verantwoordelijkheid dragen op basis van de wet. Zij willen nagaan hoe zij de grenzen kunnen trekken en dat kan via het hanteren van die metafoor, omdat die duidelijkheid schept.

De **voorzitter**:

Maar zijn er nu ook collega-korpsbeheerders die zeggen: "Die opvatting van d'Hondt is de mijne niet, ik bemoei me nergens mee."?

De heer **d'Hondt**:

Er zijn korpsbeheerders die eigenlijk nergens mee te maken willen hebben omdat ze niet de volledige verantwoordelijkheid hebben.

De **voorzitter**:

Denkt een meerderheid daar zo over?

De heer **d'Hondt**:

Nee, dat is niet de meerderheid.

De **voorzitter**:

Dus de meerderheid denkt conform hetgeen u zojuist zei?

De heer **d'Hondt**:

Dat zal nog blijken. Wij hebben er aanstaande zaterdag een bespreking over, zowel over die notitie van mevrouw Veringmeijer van Binnenlandse Zaken als over de adviezen van Corsten en Hennekes, en van de voorzitter van het college van procureurs-generaal.

De **voorzitter**:

En is het nu uw persoonlijke mening dat de wet onvoldoende helderheid schept en dat er dus een regeling moet komen om de verantwoordelijkheid van de korpsbeheerder nader af te bakenen?

De heer **d'Hondt**:

Nee, dat denk ik niet. Het zou een misverstand zijn om een nieuwe structuur te maken als de structuur niet helder is.

De **voorzitter**:

Dus moeten wij het overlaten aan het spel der vrije krachten, zoals Hennekes zegt?

De heer **d'Hondt**:

Nee, ik denk dat er in het algemeen een tegenstelling te schetsen is tussen structuur als bestuursinstrument en verantwoordelijkheid als bestuursinstrument. Wij hebben nogal eens de neiging om het aan de structuur te wijten, als wij denken dat iets niet goed loopt, zodat wij een nieuwe structuur kiezen in de hoop dat die beter zal werken. Degenen die de verantwoordelijkheid hebben voor de dagelijkse gang van zaken, hebben de neiging om hun verantwoordelijkheid zo te nemen dat alles in ieder geval zo goed mogelijk

terecht komt, opdat men niet hoeft af te wachten tot er weer een nieuwe structuur is. Het leven gaat verder en het werk moet natuurlijk voortgang vinden. Als er grenzen bereikt worden en als er geen verantwoordelijkheid gedragen kan worden omdat de structuur niet goed functioneert, dan moet er misschien een speciale regeling getroffen worden. Het kan ook het resultaat van het werk van deze commissie zijn, denk ik. Als men mogelijkheden ziet om normeringen in het algemeen scherper te stellen, dan kan dat een bijdrage leveren.

De heer **Rabbae**:

Waarschijnlijk heeft u vernomen dat de heer Nordholt tegen de commissie heeft gezegd dat de Politiewet veranderd zou moeten worden. Kunt u zich daarin herkennen, terwijl u ook vindt dat men eigenlijk geen afwachtende houding moet aannemen tot de wet veranderd wordt, maar dat men er het beste van moet proberen te maken?

De heer **d'Hondt**:

Als ik het mij goed herinner, was de kern van het betoog van de heer Nordholt dat de Politiewet zo veranderd zou moeten worden dat het beheer naar de provincie zou gaan.

De **voorzitter**:

Ja, de commissaris van de Koningin in plaats van u als burgemeester. Ik kan mij niet voorstellen dat u daar enthousiast van zou worden.

De heer **d'Hondt**:

Nee, dat vind ik een volstrekt heilloze weg. Dat zou het verergeren van de problemen van de structuur zijn, het zou de structuur compliceren. Op lokaal niveau zou de burgemeester verantwoordelijk blijven. Naast zijn verantwoordelijkheid voor de openbare orde en de veiligheid - de officier zou verantwoordelijk zijn in het kader van het openbare ministerie - zouden dan plotseling de provinciale staten verantwoordelijk zijn voor het beheer, dat wordt gevoerd door de commissaris van de Koningin, terwijl de staten weer geen verantwoordelijkheid voor het gezag zouden hebben. Je zou het gezag en het beheer dus weer helemaal uit elkaar halen, in de hoop dat het neerleggen daarvan op een ander niveau, waar het in feite ongeveer hetzelfde functioneert als op dit moment, ervoor zorgt dat het beter gaat lopen. En dan komen er weer allerlei nieuwe methoden voor de dag, zoals in Friesland, waar burgemeesters in een college werden gestopt dat als beheerscommissie van de staten moest gaan functioneren.

De **voorzitter**:

Uw standpunt is duidelijk: geen echte wijziging van het bestel. Nu heeft u een maand geleden in een televisie-interview gezegd dat het aan de bedrijfsvoering bij de politie en het openbaar ministerie ligt. Heeft u de kennis dat het daaraan schort, recentelijk opgedaan?

De heer **d'Hondt**:

Nee, dat wist ik natuurlijk vanaf het begin van de reorganisatie. Er is ontzettend veel te doen als het gaat om de bedrijfsvoering van het openbaar ministerie en van de politie. En wat er in de afgelopen twee jaar op dit vlak is gebeurd, is naar mijn idee echt indrukwekkend. Bij de politie wordt nagenoeg de hele bedrijfsvoering onder de loep genomen. Kijk maar eens wat dat betekent voor het onderwijs, de ondersteuning van het werk met informatietechnologie, het controleren van de kwaliteit van de politiezorg, de administratieve organisatie van de politie, de professionele samenwerking tussen de onderdelen van de politie. Op dat vlak is er in de afgelopen twee jaar een voortgang geboekt die er in de 25 jaar daarvoor niet is geweest. En ik moet zeggen dat de opzet voor de reorganisatie van het openbaar ministerie op basis van het rapport van de commissie-Donner mij zeer aanspreekt. Die reorganisatie biedt veel kansen om de bedrijfsvoering van het openbaar ministerie, die natuurlijk van grote invloed is op de bedrijfsvoering van de politie, aanzienlijk te verbeteren. De politie loopt op tal van terreinen ook duidelijk achter als het gaat om professionele mogelijkheden. Ik heb in ander verband al eens het verhaal over de informatietechnologie als ondersteuning voor het politiewerk geschetst. Als je de politie vergelijkt met kennisintensieve bedrijven in ons land in dezelfde branche, dan zie je dat de politie enorm achterloopt.

De **voorzitter:**

Nu schetst u dat de politie op dit moment enorme slagen aan het maken is, maar in dat zelfde televisie-interview in, naar ik meen, NOVA, heeft u ook gezegd dat je ook moet weten welke middelen erbij behoren, welke methoden erbij behoren en hoe je het organiseert, als je de beslissing neemt om de georganiseerde criminaliteit aan te pakken. En u heeft gezegd dat het aan dat laatste ontbroken heeft. Dat is toch ongezouten kritiek op hetgeen de politie-organisatie de laatste jaren heeft gedaan?

De heer **d'Hondt:**

Het is de vraag of het kritiek daarop is. In mijn perceptie...

De **voorzitter:**

Dat woord horen wij vaak.

De heer **d'Hondt:**

Daarom gebruik ik het ook maar eens. Maar ik weet natuurlijk wat ik in dat interview gezegd heb. Het gaat mij erom dat wij een afspraak hebben met beide ministers, dat wij voor bestrijding van de georganiseerde criminaliteit, toegespitst op de kernteams, een input-redenering hanteren. Dat wil zeggen dat wij een hoeveelheid geld en een hoeveelheid personeel beschikbaar stellen. Daar moet men het maar mee doen, terwijl het veel logischer zou zijn om van de problemen uit te gaan: hebben wij genoeg mensen en middelen om die aan te pakken en als het niet zo is, kunnen wij die dan ter beschikking krijgen? Maar zo redeneert men niet op het hoogste niveau - regering, parlement - als het om de politie gaat; men gaat uit van een bepaald budget en daar moet de politie het mee doen. Zij moet zelf maar bezien hoe zij dat zo goed mogelijk kan verdelen en wat zij ermee aanpakt. Dit betekent dat wij voor de bestrijding van de georganiseerde misdaad 1% van de politiesterkte en 45.000 per formatieplaats ter beschikking hebben.

De **voorzitter:**

Maar heeft u dat ter beschikking of stelt u dat zelf beschikbaar? De gezamenlijke korpsbeheerders zouden toch ook kunnen zeggen dat er 3 of 5% aan besteed zou moeten worden, wat dan maar ten koste van andere taken zou moeten gaan?

De heer **d'Hondt:**

Dat zou in principe kunnen, maar daar moeten de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken het dan wel mee eens zijn. Het is inderdaad een kwestie van prioriteiten. Maar binnen de professionaliteit van de politie hebben wij nog niet het inzicht dat wij zouden kunnen bepalen, wat wij moeten aanpakken en op welke manier wij dat zouden moeten doen.

De heer **Rouvoet:**

Behoort daar ook bij dat de prioriteitenstelling bij onderzoek weg zou moeten uit het coördinerend beleidsoverleg en dat die veel meer zou moeten worden overgelaten aan de regio's en de kernteams, zodat die bepalen wat het meest dringend is?

De heer **d'Hondt:**

De kernteams hebben natuurlijk het beste inzicht in de zaken waaraan prioriteit zou moeten worden gegeven, maar de relatie tot het CBO is wel zo dat er een perfecte uitwisseling plaatsvindt. Er is op dit moment niet zo'n ontzettend knelpunt.

De heer **Koekkoek:**

Ik wil nog even terugkomen op de onduidelijkheid die u hebt gesignaleerd tussen de verantwoordelijkheid van de korpsbeheerder en die van de hoofdofficier van justitie. De Politiewet is niet optimaal, als ik u goed begrijp, maar u wilt uw verantwoordelijkheid nemen. Hoe wilt u daar nu precies invulling aan geven?

De heer **d'Hondt:**

U praat nu over de korpsbeheerder en de korpschef?

De heer **Koekkoek:**

Ja, maar ook over de hoofdofficier van justitie.

De heer **d'Hondt:**

Bij de parlementaire behandeling van de Politiewet is er discussie over geweest of er onderscheid gemaakt zou moeten worden tussen de functies van korpsbeheerder en korpschef. De vraag rees of er duidelijker omschreven zou moeten worden, welke verantwoordelijkheid de korpschef jegens de korpsbeheerder zou moeten hebben. Daar zijn voorstellen voor gedaan, maar die zijn niet overgenomen. Beide ministers hebben uitdrukkelijk gezegd dat er naar hun mening geen onderscheid gemaakt moet worden. Dit betekent dat de korpschef de korpsbeheerder bijstaat en het betekent natuurlijk ook dat er in de praktijk afspraken moeten worden gemaakt. En zo gaat het ook. Een korpschef moet natuurlijk als manager verantwoordelijk zijn voor de totale bedrijfsvoering van een korps. En een korpsbeheerder moet daarop kunnen toezien. De verhouding tussen de hoofdofficier en de korpsbeheerder ligt vast in de wet. Als er een conflict ontstaat, is er een procedure om de zaak op te lossen. Het is de vraag of die procedure voldoende is voor alle conflicten, want die procedure vergt tijd en intussen kan er van alles aan de hand zijn, als het gaat om beheersvraagstukken.

De heer **Koekkoek**:

Maar hoe komt u er in de praktijk uit zonder een beroep te doen op die procedure? Die procedure is een stok achter de deur, maar normaal gesproken heb je die niet nodig, als je goed wilt werken.

De heer **d'Hondt**:

Precies. Eigenlijk is die procedure een soort stimulans om binnen de beheersdriehoeken met consensus te werken. Daar komt het in de praktijk ook op neer.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u dat u een vetorecht hebt ten aanzien van bepaalde opsporingsmethoden?

De heer **d'Hondt**:

Als je het helemaal scherp onderscheidt, is er misschien op een gegeven moment een vetorecht, maar het is wel goed om te onderscheiden waar dat dan aan ontleend wordt. Dat recht wordt dan altijd ontleend aan een beheersproblematiek.

De **voorzitter**:

Ik zou willen overgaan naar het onderwerp bestuurlijk handhaven en bestuurlijk bestrijden. Er wordt veel gezegd dat de strafvorderlijke aanpak niet de meest effectieve zou zijn. Ik meen dat u dat zelf ook wel eens heeft gezegd. Welke mogelijkheden heeft het bestuur om een bijdrage te leveren aan de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit? Wat kunt u eigenlijk buiten de politie om?

De heer **d'Hondt**:

Een heleboel, denk ik, al is die ontwikkeling nog maar pas begonnen. Maar er is in Nederland een trend ontstaan om te werken in de sfeer van de integrale veiligheid, waarbij primair bekeken wordt waar het over gaat, wat het probleem precies is en of het kan worden opgelost met strafvordering of dat er gekeken moet worden naar de "voorkant", de pro-actieve en preventieve mogelijkheden, in samenwerking met andere partijen in de samenleving. Dat zijn gemeentebesturen, gemeentelijke diensten, soms ook het bedrijfsleven of maatschappelijke instellingen en soms zijn het ook de burgers.

De **voorzitter**:

Maar dan gaat het om het voorkomen dat er überhaupt georganiseerde criminaliteit ontstaat. Ik doel nu niet op alle criminaliteit en alle onveiligheid in Nederland, dat zou een ander onderwerp zijn.

De heer **d'Hondt**:

Akkoord, maar vanuit dat denken zijn er dus veel meer mogelijkheden om ook vanuit de bestuursrechtelijke hoek na te gaan of handhaving mogelijk is. Je kunt bijvoorbeeld bekijken of je koffieshops moet sluiten op basis van het strafrecht of op basis van handhaving van de openbare orde.

De **voorzitter**:

Maar als u een koffieshop sluit, dan doet u dat op grond van overwegingen op het gebied van de openbare orde, niet om georganiseerde criminaliteit aan te pakken, of wel?

De heer **d'Hondt**:

In het algemeen niet, hoewel het een rol zou kunnen spelen, maar dan gaat het altijd op specifieke gevallen. Het beleid in Nederland is dat softdrugs en harddrugs gescheiden worden en dat de koffieshops er eigenlijk alleen voor softdrugs zijn, maar iedereen weet ook dat het probleem is, de harddrugs uit de koffieshops te houden. Welnu, er zijn tal van koffieshops waarbij dat niet voor 100% lukt, en het gaat er natuurlijk om, op basis van informatie daarover maatregelen te nemen. Het sluiten van een koffieshop kan dus wel degelijk iets met harddrugs te maken hebben.

De **voorzitter**:

Maar kunt u bestuurlijke bevoegdheden gebruiken om heel concreet een criminele organisatie het leven onmogelijk te maken? Kan dat wel, valt dat wel binnen de grenzen van uw bevoegdheden?

De heer **d'Hondt**:

Formeel niet, denk ik. Je zou moeten weten wat die criminele organisatie precies is en hoe je die zou kunnen "uitroeien".

De **voorzitter**:

Wij hebben in het afgelopen jaar veel mensen horen zeggen dat er met de bestuurlijke aanpak, met het bestuursrechtelijke instrumentarium ook een bijdrage moet worden geleverd. Maar als wij dat proberen te concretiseren, dan gaat het om de vraag of er gebruik kan worden gemaakt van bevoegdheden om te gunnen of vergunningen te verlenen, aanbestedingen te doen, werk uit te besteden en dergelijke, en daarin afwijzende beslissingen te nemen. Maar mag nu naar uw oordeel een dergelijke bestuursbevoegdheid worden gebruikt omdat iemand niet helemaal koosjer zou zijn of omdat die bij de politie geregistreerd is als iemand die mogelijkerwijze deel uitmaakt van een criminele organisatie?

De heer **d'Hondt**:

Als dat puur op het bestuursrecht zou moeten berusten, zit je in een heel lastig parket, denk ik, als het gaat om het verkennen van grenzen.

De **voorzitter**:

Gebeurt het?

De heer **d'Hondt**:

Ik weet het niet. Er is een discussie over aanbestedingsproblemen, over de vraag of je degenen die zich inschrijven voor een aanbesteding, niet vooraf de vraag zou moeten voorleggen of ze bezwaar hebben tegen screening van hun bedrijf op basis van openbare kennis op verdachte elementen. Dat is een lastige discussie. Met openbare bronnen moet je een heel eind kunnen komen, maar dan is het vervolgens de vraag, hoe je daarmee omgaat. Natuurlijk heeft het bestuur de vrijheid om al dan niet met een bedrijf in zee te gaan, maar weigeren op basis van verkregen kennis zal altijd heel lastig zijn, denk ik.

De heer **Rouvoet**:

Mag ik het u dan iets concreter vragen? In dit verband worden termen als integrale veiligheid of integrale rechtshandhaving gebruikt. De politie verzamelt informatie ten behoeve van het bestuur; kan dan naar believen de strafvorderlijke weg, de fiscale weg of de bestuurlijke weg gevolgd worden en kan iedereen gebruik maken van de informatie "in die bak", bijvoorbeeld CID-informatie, die niet altijd even hard is?

De heer **d'Hondt**:

Als het om justitie documentatie, strafregisters en politieregisters gaat, is de zaak duidelijk. Dat is goed geregeld, ook voor CID-informatie. Maar gebruik maken van CID-informatie, zeker als het gaat om de grijze registers, is berhaapt niet doenlijk. Ook de andere CID-informatie is niet bedoeld om hiervoor gebruikt te worden, maar er zijn grensgevallen. Kan CID-informatie die buiten een bepaald circuit eigenlijk tot de algemene informatie van de politie behoort, een rol spelen bij het nemen van beslissingen ten aanzien van bijvoorbeeld de politie-organisatie zelf? Je moet dan bekijken tot hoe ver je kunt gaan.

De heer **Rabbae**:

Ik zou u nog een ander voorbeeld willen voorleggen. Stel dat u van de politie verneemt dat iemand een zwaar CID-subject is en dat hij probeert om zijn paspoort te vernieuwen om de benen te kunnen nemen naar het buitenland. Zou u dan ingrijpen?

De heer **d'Hondt**:

Ik zou niet behoeven in te grijpen, want dan zou de officier van justitie aan bod zijn.

De heer **Rabbae**:

Maar het gaat om een CID-subject, er is nog geen gerechtelijk vooronderzoek geopend.

De **voorzitter**:

U staat op het punt om een bestuurlijke bevoegdheid toe te passen en dan komt uw korpschef bij u om te zeggen dat de betrokkene niet deugt. Wij hebben weliswaar niets hards tegen hem, maar hij staat wel op grond van zes aanwijzingen op de CID-subjectenlijst, aldus de korpschef.

De heer **d'Hondt**:

Het is lastig om op basis daarvan formele regelingen niet toe te passen. Hetzelfde geldt voor vergunningen; als het gaat om gebonden beschikkingen, dan moeten die beoordeeld worden aan de hand van de voorwaarden die daarvoor gelden en kunnen andere zaken geen rol spelen, tenzij ze hard gemaakt worden.

De **voorzitter**:

Heeft u het wel eens bij de hand gehad dat u informatie kreeg uit de CID-sfeer terwijl u op het punt stond om een bepaalde beslissing te nemen?

De heer **d'Hondt**:

Heel zelden. Ik heb het een keer bij de hand gehad bij de mogelijke verkoop van het politiebureau zelf. Dat was overigens geen echte CID-informatie, maar informatie van mensen die bij de CID werkten. Het ging om de eigen organisatie; de CID was in dat gebouw gehuisvest en de dienst was dus genteresseerd in de gegadigden voor dat gebouw. Er was harde informatie over de betrokkene uit de strafregisters en de justitiele documentatie, maar die was uit een ver verleden. Maar er was ook recente informatie bekend bij degenen die bij de CID werkten. Het ging echter niet om een CID-subject, zodat de gegevens boterzacht waren. Je vraagt je in zo'n geval dan ook af, wat je ermee kunt doen, maar zulke informatie kan wel een rol spelen.

De **voorzitter**:

Wat heeft u ermee gedaan?

De heer **d'Hondt**:

Wij hebben de informatie in die zin gebruikt dat wij tegen de betrokkene hebben gezegd dat het verstandig zou zijn, van de transactie af te zien. En op de vraag waarop dat berustte, hebben wij gezegd dat hij het in die sfeer moest zoeken.

De **voorzitter**:

Ik begrijp uw bezorgdheid wel als zoiets zich voordoet, zeker als het om een politiebureau gaat, maar u spreekt van antecedenten uit een ver verleden. Die mogen toch in het normale rechtsverkeer geen rol spelen. En verder noemt u informatie van politie-ambtenaren bij de CID, die geen CID-informatie is.

De heer **d'Hondt**:

Maar die informatie leidde wel voor 100% tot de overtuiging dat die transactie niet moest worden gesloten.

De **voorzitter**:

Het was uw overtuiging en die van de politie-ambtenaren, maar kan zoiets nu een burger worden tegengeworpen als er eigenlijk niets hard te maken is, waardoor die burger in zekere zin wordt benadeeld? Dat gaat toch wel ver, nietwaar?

De heer **d'Hondt**:

Dat gaat inderdaad ver, maar zulke dingen moet men wel weten. Er zijn in ons land eigenaren en beheerders van gebouwen die zulke informatie zelf wel willen hebben voor hun transacties.

De **voorzitter**:

En geeft u die dan?

De heer **d'Hondt**:

In het algemeen niet, maar als het gaat om het handelen met de overheid en in dit specifieke geval met de overheid als beheerder van een politiekantoor, moet die vrijheid er zijn.

De **voorzitter**:

In dit concrete geval heeft u de eigenaar van het gebouw, kennelijk niet de overheid, erover genformeerd dat de potentiële koper bekend was bij de politie. Wat heeft hij toen gedaan? Heeft hij van de verkoop afgezien?

De **d'Hondt**:

Hij heeft uiteindelijk afgezien van de verkoop; niet op basis van die informatie, maar omdat degene aan wie hij het gebouw wilde verkopen, failliet ging.

De **voorzitter**:

Dat was puur toeval?

De **d'Hondt**:

Dat mag ik aannemen!

De **voorzitter**:

Dus er is nooit tegen de betrokkene gezegd: "Sorry hoor, wij zouden het gebouw wel aan je willen verkopen, maar bij nader inzien doen wij het niet, want je schijnt niet helemaal te deugen."

De heer **d'Hondt**:

Dat eerste is wel gezegd, maar ik weet niet hoe dat laatste is gezegd. Dat is uiteraard door de eigenaar gedaan. Maar het is zeker ter sprake geweest en er is ook een kort geding aangespannen om de transactie toch te laten doorgaan, maar daar is geen uitspraak in gedaan omdat de betrokkene in de tussentijd failliet was gegaan.

De **voorzitter**:

Is die potentiële koper naar uw oordeel niet gewoon benadeeld omdat de overheid informatie verstrekke zonder die hard te kunnen maken?

De heer **d'Hondt**:

Mogelijk wel. Dat hebben wij ook zo tegen hem gezegd: "Als u vindt dat u benadeeld bent, laat het ons dan weten, want daar zijn wij ook zelf wel in genteresseerd." Maar dat was in dit geval niet aan de orde.

De **voorzitter**:

Zou u zo iets ook doen bij een notaris kantoor of een advocatenkantoor waarvan het pand wordt vervreemd, als men zegt dat men liever niet in het pand van een hoge crimineel gehuisvest wil zijn, omdat dat zo slordig staat?

De heer **d'Hondt**:

Nee, niet op basis van deze informatie.

De **voorzitter**:

Dan zou u die informatie niet verstrekken?

De heer **d'Hondt**:

Nee.

De **voorzitter**:

Wat is dan het verschil tussen de overheid en dat advocatenkantoor?

De heer **d'Hondt**:

Als een politie-organisatie, inclusief de CID, in een bepaald gebouw is gehuisvest, terwijl de CID-mensen weten dat de eigenaar van dat gebouw onderwerp kan zijn van hun onderzoeken en dat hij maatregelen kan nemen ten aanzien van het beheer van het gebouw, dan zit men daar niet goed.

De **voorzitter**:

Dat lijkt mij toch tamelijk ver gezocht. Men kan toch als huurder of leaser van een gebouw afspraken maken wie er in het gebouw mag komen?

De heer **d'Hondt**:

Natuurlijk, maar het gaat erom of je er vertrouwen in hebt dat die afspraken worden nagekomen. Als je er op basis van die informatie absoluut geen vertrouwen in hebt, dan is er nog de keuze om het gebouw te verlaten of de zaak voor te leggen aan de eigenaar, opdat die zelf kan oordelen.

De **voorzitter**:

Moet er naar uw mening regelgeving op dit punt komen? Moet er een mogelijkheid zijn om CID-informatie voor bestuurlijke doeleinden te gebruiken, om als bestuurder bepaalde beslissingen te kunnen nemen?

De heer **d'Hondt**:

De CID-regeling heeft op dit moment geen wettelijke basis, dus lijkt het mij nuttig om er nog eens heel goed naar te kijken, opdat in ieder geval duidelijk wordt wat je ermee kunt doen en wat je er niet mee kunt doen. Er blijkt in de praktijk behoefte te zijn aan duidelijkheid over het hanteren van deze informatie.

De heer **Rabbae**:

Wilt u in dit verband een eigen CID of wilt u gewoon varen op het kompas van de politie-CID?

De heer **d'Hondt**:

De politie-CID bestaat en die moet er ook blijven, maar er is een duidelijke regeling nodig voor wat je met de informatie kunt doen. Het moge duidelijk zijn dat wij daarnaast zelf informatie verzamelen.

De **voorzitter**:

Maar hoe stelt u zich dit in de praktijk voor? De politie is bevoegd om u niet als korpsbeheerder, maar als burgemeester bepaalde informatie te geven uit CID-dossiers, waarna u een bepaalde vergunning weigert of bij een aanbesteding iemand uitsluit. De betrokkene kan dan naar de rechter gaan, die dan moet beoordelen in hoeverre het terecht is dat de betrokkene is uitgesloten. Dan moet u toch die CID-informatie in de openbaarheid brengen, waarmee die informatie verder nutteloos en waardeloos wordt? Levert dit in de praktijk niet een groot probleem op?

De heer **d'Hondt**:

Dat levert inderdaad een probleem op en daar zul je dus uitermate prudent mee moeten omgaan. In een groot aantal gevallen zal het bij vergunningverlening absoluut niet aan de orde zijn, omdat het bijna altijd gebonden beschikkingen zijn, maar het kan wel voorkomen bij aanbestedingen.

De heer **Koekkoeck**:

Ziet u alternatieven om dergelijke zaken te regelen, dus niet afgaan op CID-informatie, maar op andere manieren voorkomen dat er te nauwe banden ontstaan tussen overheidsinstanties en criminelen?

De heer **d'Hondt**:

Alternatieven voor de huidige regeling?

De heer **Koekkoeck**:

Er is eigenlijk geen regeling. Nu is er de mogelijkheid om CID-informatie te gebruiken, maar de voorzitter wees erop dat je daarmee in problemen zou kunnen komen en dat het tot niets leidt. Vandaar mijn vraag.

De heer **d'Hondt**:

Ik denk dat de informatievoorziening, het uitwisselen van informatie tussen overheden en tussen diensten van overheden in het algemeen nog verder ontwikkeld moet worden. De hele beveiliging en het gebruik van informatie, het beschermen van de privacy, het zijn allemaal kwesties die sterk in ontwikkeling zijn.

De **voorzitter**:

Vindt u dat de privacy-wetgeving te streng is?

De heer **d'Hondt**:

Nee, de vraag is gerezen of die te streng is.

De **voorzitter**:

Maar wat vindt u daar zelf van?

De heer **d'Hondt**:

Ik denk dat je hier en daar tegen de grenzen aanloopt en zeker als het om de georganiseerde criminaliteit gaat, moet je je afvragen of de privacy-wetgeving in belangrijke mate verhindert dat je die criminaliteit goed kunt aanpakken.

De **voorzitter**:

Wat zou u veranderd willen zien, dat er veel meer informatie tussen overheidsdiensten kan worden uitgewisseld?

De heer **d'Hondt**:

Dat laatste is in ieder geval sterk in discussie. Ik denk aan de problematiek van de koppeling van bestanden in geautomatiseerde omgevingen. Er is een uitvoerige discussie geweest over de vreemdelingenadministratie en de bevolkingsadministratie, maar het gaat ook om de gegevens van sociale diensten en van de huisvestingsadministratie en dergelijke. Die zaken zijn nog in ontwikkeling. De techniek gaat heel snel, dus ik denk dat wij er nog lang niet over uitgepraat zijn.

De **voorzitter**:

U heeft eerder gezegd dat de strafrechtelijke aanpak van de georganiseerde criminaliteit betrekkelijk ineffectief is. Wat moet er behalve verbetering van de uitwisseling op grond van de privacy-wetgeving van gegevens gedaan worden om die aanpak wel effectief te maken?

De heer **d'Hondt**:

Natuurlijk moeten alle professionele mogelijkheden om de georganiseerde criminaliteit aan te pakken verbeterd worden. Er moet binnen de politie-organisatie nog heel wat gedaan worden. Ik heb al gewezen op de informatietechnologie, maar er is nog heel veel meer te doen op het stuk van het verder professionaliseren van de politie. Het geldt zeker ook voor de financiële recherche en het gebruik maken van andere professionaliteit bij het politiewerk dan wat nu aan de orde is. En voor het overige denk ik dat er heel goed gekeken moet worden naar de voorfase van het politiewerk, dus de pro-actieve fase, de preventie, het uitwisselen van informatie en het ervoor zorgen dat bestuursmaatregelen genomen kunnen worden om te voorkomen dat georganiseerde criminaliteit kansen krijgt. Er zijn op tal van terreinen mogelijkheden: een goede bescherming van de integriteit binnen overheidsdiensten, zakelijke maatregelen daarvoor nemen, vitale functies goed onderkennen en ervoor zorgen dat contracten niet door een ambtenaar worden gesloten, maar altijd door verschillende, dat contacten gescreend worden en dat je openhartig kunt praten over wat er aan de hand is. Dit zijn allemaal zaken die in ontwikkeling zijn en die in ieder geval altijd wel te maken zullen hebben met de verbinding tussen de onderwereld en de bovenwereld. En voor zover er sprake is van georganiseerde criminaliteit, zal die door dit soort maatregelen in ieder geval teruggedrongen worden.

De **voorzitter**:

Heeft het korpsbeheerdersberaad ook een opvatting over de gezagsverhoudingen in Nederland? Anders gezegd, praat u er wel eens over of alle verhoudingen wel zijn zoals ze zouden moeten zijn, of ze niet verstoord zijn?

De heer **d'Hondt**:

Over gezagsverhoudingen kun je zakelijk en bestuurlijk spreken. Wij praten er geregeld over, omdat beheer en gezag onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en omdat het altijd lastig is, precieze grenzen te trekken. Als je over verstoorde verhoudingen praat, gaat het vooral om persoonlijke verhoudingen. Ook daar praten wij uiteraard geregeld over.

De **voorzitter**:

Verstoorde persoonlijke verhoudingen, maar het kunnen ook functionele verhoudingen zijn.

De heer **d'Hondt**:

Dat bedoel ik daar ook mee.

De **voorzitter**:

Zijn die in Nederland verstoord?

De heer **d'Hondt**:

In bepaalde gedeelten van ons land, zeker.

De **voorzitter**:

En wat zou daar aan de korpsbeheerders moeten worden gedaan? Of hebben ze daar nog geen opvatting over?

De heer **d'Hondt**:

Er zijn wel opvattingen over, maar wij zijn niet degenen die daar een gezamenlijke opvatting over zouden moeten hebben. In het algemeen denk ik dat korpsbeheerders vinden dat je er voorzichtig mee moet zijn om competentieproblematiek sterk te cultiveren, omdat het heel gemakkelijk tot verstoorde verhoudingen leidt. En ik denk dat korpsbeheerders vinden dat verantwoordelijkheden voor het oplossen van problemen direct moeten worden genomen, waarbij voortdurend samenwerking nodig is, omdat de Politiewet nu eenmaal indiceert dat er op basis van consensus het meest bereikt kan worden. En je ziet dat het in het hele land redelijk goed gaat; verreweg de meeste kernteams functioneren goed en de IRT-kwestie is dus duidelijk gedateerd.

De **voorzitter**:

Maar is er in Nederland nu een probleem met de onderlinge verhoudingen of niet?

De heer **d'Hondt**:

Er zijn nog wel problemen, maar die zijn niet algemeen. De beraden functioneren voortreffelijk, de samenwerking is zeer goed. De verhoudingen binnen de afzonderlijke beraden zijn in het algemeen ook goed; hier en daar komen problemen voor, maar die moeten zeker niet overdreven worden. En de verhoudingen tussen de drie beraden en de ministeries zijn ook goed, dus wat dat betreft is er alle kans om in de komende jaren echt een stap voorwaarts te zetten. Wij hebben juist een periode achter de rug waarin sterk de nadruk is gelegd op allerlei negatieve aspecten, waarbij kleine onderdelen sterk werden uitvergroet. Bij de IRT-affaire gaat het om tienden van een procent van de Nederlandse politie, maar ik maak mij sterk dat er in heel Nederland toch gedacht wordt dat de hele politie en het openbaar ministerie niet goed functioneren. Die conclusie is echter absoluut niet gerechtvaardigd op grond van de IRT-affaire.

De **voorzitter**:

U zegt dus dat er in beginsel niets aan de hand is met de functionele verantwoordingsrelaties en verhoudingen, dat het politiebestel vooral niet moet worden gewijzigd, dat er normen kunnen worden gemaakt voor de opsporingsmethoden, maar vooral niet te veel en dat er ook niet zoveel aan de bedrijfsvoering behoeft te worden gedaan. Of dat laatste juist wel?

De heer **d'Hondt**:

Juist wel, dat is de kern van de zaak. De bedrijfsvoering moet veel beter worden en er moet ook veel meer directe verantwoordelijkheid gedragen worden door degenen die daarvoor zijn aangesteld.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer d'Hondt, hebben de korpsbeheerders het gevoel dat sommige korpschefs - een aantal van hen is hier opgetreden - te sterk op de voorgrond treden?

De heer **d'Hondt**:

Er zijn zeker korpsbeheerders die dat gevoel hebben. Korpsbeheerders vinden natuurlijk dat korpschefs in het algemeen hun geluid moeten kunnen laten horen voor zover het met de professionaliteit van de politie te maken heeft. Daar heeft de samenleving ook behoefte aan; men wil weten wat politiechefs van bepaalde dingen vinden. Maar als het gaat om het functioneren in ondergeschiktheid aan het gezag - en dat is de kern van ons bestel - moet er natuurlijk niet te veel aan de hand zijn met de verhouding tussen korpschefs en korpsbeheerders.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u dat sommige korpschefs in dit opzicht te ver zijn gegaan?

De heer **d'Hondt**:

Op grond van de ervaring kun je dat wel zeggen, ja.

De heer **Koekkoek**:

En hoe wilt u dit als korpsbeheerder verder voorkomen?

De heer **d'Hondt**:

Nogmaals, primair door te zorgen voor goede verhoudingen, want met goede verhoudingen ontstaan dit soort dingen niet. Dat betekent dat er niet te veel nadruk moet worden gelegd op de onderlinge competentiegeschillen, maar vooral op professionaliteit en verantwoordelijkheid. En voor het overige denk ik dat de formele situatie strikt gehandhaafd moet worden.

De heer **Koekkoek**:

Zou dit ook kunnen betekenen dat bij problemen tussen korpsen niet zozeer de korpschefs te velde trekken, als wel dat de korpsbeheerders hun verantwoordelijkheid nemen door hun mening te geven en oplossingen te bieden?

De heer **d'Hondt**:

Ja. Ook dat is nu al het geval. Het is eigenlijk een beetje in strijd met ons bestel, omdat wij in Nederland regionale politie hebben, maar de korpsbeheerders hebben als groep alleen het beraad, dat geen formele status heeft. Het komt niet voor in de Politiewet en het heeft geen eigen structuur, dus het zal zeker in de komende tijd wat lastig zijn om van het korpsbeheerdersberaad een formele groep te maken. Maar de korpsbeheerders zullen ongetwijfeld steeds duidelijker als groep naar voren treden.

De heer **Koekkoek**:

Ik bedoelde niet zozeer de korpsbeheerder als groep, als wel dat elke korpsbeheerder in zijn regio de verantwoordelijkheid neemt en die niet overlaat aan de korpschef.

De heer **d'Hondt**:

Wij zijn als korpsbeheerders verantwoordelijk voor de bestuurlijke en politieke aspecten en wij zeggen dat de politiechefs verantwoordelijk moeten zijn voor de professionele aspecten van de politie.

De heer **Rabbae**:

Vindt u dat de politiek in het algemeen en de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie in het bijzonder een bijdrage hebben geleverd aan het toelaten van het optreden van een aantal korpschefs?

De heer **d'Hondt**:

Niet zo sterk, denk ik. De ministers hebben terecht geprobeerd om op afstand van de dagelijkse praktijk te blijven. Dat strookt ook met het karakter van de wetgeving. Het is voor hen echter niet eenvoudig, omdat zij in de Kamer ook ter verantwoording worden geroepen voor incidenten in de dagelijkse praktijk, maar ik denk dat die intentie wel overeind blijft. En ik denk niet dat de ministers hebben bevorderd dat de politiechefs zo zelfstandig zijn gaan opereren. Natuurlijk zijn er situaties waarin ministers rechtstreeks met politiechefs praten, maar ik denk dat zij daar ook het recht toe hebben. Als alles buiten de korpsbeheerders om gaat, is het niet goed, maar...

De **voorzitter**:

Korpsbeheerders zijn de baas en dat mag af en toe duidelijk blijken. Mag ik het zo samenvatten?

De heer **d'Hondt**:

Precies. Daar komt het op neer.

De **voorzitter**:

Mijnheer d'Hondt, dank u wel. Sluiting 10.47 uur

**Openbaar verhoor enqutecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 82**

6 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enqutecommissie opsporingsmethoden op maandag 6 november 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. J.J.H. Suyver

Aanvang 11.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer J.J.H. Suyver, geboren op 18 augustus 1946 te Arnhem. Mijnheer Suyver, de door u af te leggen eed luidt: Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Suyver:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De voorzitter:

Mijnheer Suyver, u bent secretaris-generaal op of van het ministerie van Justitie?

De heer Suyver:

Van het ministerie van Justitie.

De voorzitter:

U bent daar de hoogste ambtenaar sedert 1 juli 1994. Daarvoor heeft u zich beziggehouden met politie en criminaliteitsbestrijding en een korte tijd met vreemdelingenzaken.

De heer Suyver:

Twee jaar.

De voorzitter:

U bent al sinds 1983 werkzaam op het ministerie van Justitie. Wij willen met u spreken over uw bemoeienissen met de onderwerpen die wij in de enquete behandelen. Moet u zelf niet van incident naar incident hobbelen of met een brandweerspuit gaan?

De heer Suyver:

Incidenten zijn eigen aan het recht. Recht bestaat per definitie uit casustiek. Incidenten zullen deel blijven uitmaken van elk ministerie van Justitie. Gelukkig is het niet zo dat wij enkel met incidenten bezig zijn. Er wordt wel degelijk gewerkt aan het uitzetten en ontwerpen van beleid en het doen uitvoeren ervan.

De voorzitter:

Heeft u daar nog tijd voor, met alle incidenten die wij nu kennen?

De heer Suyver:

Daar heb ik niet alleen tijd voor, maar ik heb gelukkig genoeg bekwame medewerkers die zich daar ook mee bezig kunnen houden.

De voorzitter:

Wat wist en weet u van de precieze stand van zaken bij de criminaliteitsbestrijding? Weet u genoeg?

De heer Suyver:

Ik vind dat ik steeds genoeg heb geweten om mijn minister adequaat te kunnen inlichten. Dat betekent niet dat elk incident of elke concrete strafzaak aan het departement of aan de minister moet worden voorgelegd. De minister moet op de hoogte zijn van die zaken en die incidenten die hij/zij moet weten met het oog op zijn/haar ministeriele verantwoordelijkheid. Die wetenschap had ik voldoende.

De **voorzitter**:

Wist u van de kwestie van het doorleveren van harddrugs door Haaglanden?

De heer **Suyver**:

Daar was ik niet van op de hoogte.

De **voorzitter**:

Is dat niet een typisch voorbeeld van iets wat u had moeten weten en wat de minister in ieder geval van u had moeten weten?

De heer **Suyver**:

Het denken over opsporingsmethoden, waaronder doorlevering, is de laatste jaren ontwikkeld. De casustiek die daarbij aan de orde kwam is niet steeds duidelijk op het departement terechtgekomen. Ik geef dat toe. Toch meen ik dat ik afgezien van de IRT-zaak en de Delta-methode - doorlevering maakt daarvan deel uit - globaal voldoende op de hoogte was om te kunnen beoordelen wat er aan opsporingsmethoden werd gebruikt en uitgevoerd om mijn minister daarover voldoende helder te kunnen informeren.

De **voorzitter**:

Wij komen daarover nog te spreken.

De heer **Rouvoet**:

U zegt dat u ook buiten incidenten bezig bent met wat er gebeurt. Heeft u zicht op hoe de opsporing op de werkvloer in haar werk gaat?

De heer **Suyver**:

Nee, dat zicht heb ik natuurlijk niet. Dat hoeft ik ook niet te hebben. De minister moet voldoende genformeerd zijn om te weten, wat er zich globaal afspeelt. Hij moet die dingen weten die nodig zijn voor het dragen van de ministeriele verantwoordelijkheid. Dat is algemeen. Als ik het iets concretiseer, zeg ik dat de minister moet weten van bijzondere praktijken, abnormale praktijken, het afwijkende, nieuwe ontwikkelingen, grensverleggende ontwikkelingen. Dat betekent niet dat je een precies inzicht moet hebben in wat zich op de werkvloer afspeelt.

De heer **Rouvoet**:

Dat is het geval met het oog op de ministeriele en politieke verantwoordelijkheid van de minister. Waar het gaat om het denken binnen het departement, bijvoorbeeld over normering van opsporingsmethoden, zal het departement toch meer moeten weten. U, als staande voor het departement, moet toch meer weten van de praktijk om over normering te kunnen nadenken?

De heer **Suyver**:

Zeker, je moet weten wat er in grote lijnen gebeurt.

De heer **Rouvoet**:

Weet u dat? Heeft het departement voldoende zicht op wat er gebeurt?

De heer **Suyver**:

Dat zicht is niet altijd volmaakt geweest. Het is dus gebrekkig geweest. Ik noemde al de IRT-zaak en de doorleveringen die daarbij aan de orde zijn geweest. Dat betekent niet dat het zicht volledig ontnomen was. Wij werden formeel en informeel wel degelijk genformeerd over wat zich in grote lijnen afspeelde op de werkvloer van de recherche. Het gebeurde niet alleen door briefing of officiele rapportages van het openbaar ministerie, maar ook op informele manier; niet alleen ik, maar ook mijn medewerkers spraken met politiemensen en mensen van het OM. Zo hoor je toch veel.

De heer **Rouvoet**:

Ik ben speciaal genteresseerd in de discussie over normering van de opsporingsmethoden. Dat hangt direct samen met onze opdracht. Is op dat terrein sprake geweest van een afwachterende houding op het departement? Was niet het veel meer: laat de praktijk het maar uitvoeren, de rechter toetst het en er ligt geen directe taak voor het departement? Zie ik dat helemaal verkeerd?

De heer **Suyver**:

Er zijn binnen het departement discussies geweest over de vraag of de tijd rijp was om te normeren, dat wil zeggen: om een wettelijke regeling op te stellen.

De heer **Rouvoet**:

Wanneer?

De heer **Suyver**:

Een jaar of vijf geleden. Het speelde in het bijzonder bij de start van de politiereorganisatie, toen ook de indeling en de opzet van de Politiewet aan de orde waren. De vraag werd gesteld: moeten wij in of annex aan de Politiewet ook niet de normering van bijzondere opsporingsmethodes meenemen, in het bijzonder de informatieve voorfase? Dat gebeurde in 1989, begin 1990. Persoonlijk vond ik dat een te vroeg moment. Je kunt ook te vroeg met wetgeving komen. Je kunt er ook te laat mee komen.

De **voorzitter**:

Te vroeg of te laat?

De heer **Suyver**:

Ik vond het moment te vroeg om met een volledige normering te komen van het pro-actief optreden in de informatieve voorfase. De ontwikkeling in de praktijk was naar mijn mening te weinig voortgeschreden; daarvoor gaf ook de jurisprudentie van vooral de Hoge raad geen aanleiding. Ik vind dat je pas met wetgeving hoort te komen - en er een behoorlijk debat met de Tweede en Eerste Kamer kan worden gevoerd - als er een geconcretiseerd wetsvoorstel ligt, als je weet wat je wilt bereiken, als je weet wat je kunt normeren. Vijf, zes jaar geleden was het inzicht nog onvoldoende.

De heer **Rouvoet**:

Is dat wat de heer Wooldrik noemde: het was nog houdbaar? Proef ik dat ook bij u?

De heer **Suyver**:

Dat speelt ook een rol. Er is een hoop jurisprudentie geweest van de Hoge Raad. Die gaf in die tijd geen aanleiding om over te gaan tot een wettelijke normering van het totale terrein van het pro-actief optreden.

De heer **Rouvoet**:

Daarmee kiest het departement voor een codificerende rol. Als zich een probleem voordoet dan zal er wetgeving moeten komen. Op dat moment is er geen aanleiding om tot een regeling voor de pro-actieve fase te komen? Is "codificerend" een juiste typering?

De heer **Suyver**:

Ja, althans als wij teruggaan naar de jaren 1998, 1990.

De **voorzitter**:

Codificerend is toch juist wetten maken?

De heer **Suyver**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dan moeten wij dit even helder krijgen.

De heer **Rouvoet**:

Ik bedoel daarmee dat het initiatief niet ligt bij een totaalplan: wij gaan een traject van wetgeving over normering in. De praktijk wordt gevolgd. Als er aanleiding toe is, komt de wetgever in actie, meer reparerend wat al praktijk is.

De heer **Suyver**:

Dat is wat te algemeen gesteld. Ik houd het graag bij de bijzondere opsporingsmethoden en het informatief onderzoek. Je kunt te vroeg of te laat met wetgeving komen. Ik vond vijf jaar geleden het tijdstip - het begin van de totstandkoming van de Politiewet - niet het juiste moment om met een totale regeling van de normering, codificering dus, op het gebied van het pro-actief optreden te komen. Daarvoor was de ontwikkeling in de praktijk nog te weinig helder. De jurisprudentie van de Hoge Raad gaf er op dat moment geen aanleiding toe. Ik voeg eraan toe, dat in de jaren erna - het is in 1991 al begonnen - op tal van terreinen wetgeving tot stand is gekomen dan wel ingediend. Ze regelde een deel van

het informatieve onderzoek. Het is in 1991 begonnen met de voorbereidingshandelingen. Dat is toch ook een inpoldering van het pro-actief optreden.

De **voorzitter**:

Dat is toch geen inpoldering van pro-actief optreden?

De heer **Suyver**:

Nee?

De **voorzitter**:

Vorbereidingshandeling geeft juist een strafbaar feit. Dat is toch geen inpoldering van pro-actief optreden?

De heer **Suyver**:

Het verruimt het bereik van de strafwet.

De **voorzitter**:

Het verruimt het aantal strafbare feiten.

De heer **Suyver**:

Dus het bereik van het Wetboek van Strafrecht. Ik laat daar of het woord "inpoldering" het juiste woord is. In de jaren negentig is er voldoende wetgeving ingediend, die belangrijke delen van de bijzondere opsporingsmethoden tot onderwerp heeft.

De **voorzitter**:

Welke dan?

De heer **Suyver**:

Bijvoorbeeld het af luisteren, de richtmicrofoons.

De **voorzitter**:

Verder zijn er toch geen wetsvoorstellen ingediend, specifiek voor dit doel? Ja, reparatie ter zake van de fax.

De heer **Suyver**:

Ook.

De **voorzitter**:

Het aftappen van de computercriminaliteit.

De heer **Suyver**:

Ook dat.

De **voorzitter**:

Indirect af luisteren. Dat is toch geheel iets anders geweest dan het inpolderen...

De heer **Suyver**:

Het is geen totale inpoldering of codificering. Het is geen totale normering van het gehele terrein van de informatieve voorfase. Dat is juist.

De **voorzitter**:

De informatieve voorfase komt pas aan de orde bij het wetsvoorstel inzake direct af luisteren. Voor de eerste keer wordt het erin gebracht.

De heer **Suyver**:

In 1993.

De **voorzitter**:

Bij het wetsvoorstel Herziening gerechtelijk vooronderzoek is het ook nog niet verder gekomen. Wat dat betreft zou een correctie kunnen worden aangebracht. Of vindt u van niet?

De heer **Suyver**:

Ik heb slechts willen betogen dat wij in de jaren na 1991 aanzetten hebben gegeven - in 1993/1994 zijn die concreter geworden, als het gaat om de informatieve voorfase - voor een normering van het gehele terrein van de informatieve voorfase.

De **voorzitter**:

Zo is het niet te zien in de aanbieding. Pas in Strafvordering in balans - als minister Hirsch Ballin bijna weggaat - wordt het als een algemeen punt aangemerkt. Daarv r niet.

De heer **Suyver**:

Ik meen, dat het ook daarvoor, in 1993, in de memorie van toelichting of antwoord - of beide - ter zake van het wetsvoorstel direct afluisteren is vermeld.

De **voorzitter**:

In 1994. Dan nog is het als een voorbeeldje genoemd. In algemene zin is veel gesproken over de pro-actieve fase, maar niet in de zin van specifiek vastleggen wat het precies is.

De heer **Suyver**:

Nee. Codificering, normering in de wet van het terrein van de pro-actieve fase is een helse opgave. Ik moet het wetsvoorstel nog zien. Natuurlijk wordt nu al nagedacht over de vraag hoe die regels eruit moeten zien. Hiermee is een werkgroep bezig, er circuleren vingeroefeningen en voorstelletjes. Het is een buitengewoon lastige opgave.

De heer **Koekkoek**:

Ik begrijp niet helemaal, dat u in 1989 zegt: het is nog te vroeg voor normering. In 1987 is er al een werkgroep-Gonsalves over de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit. Het kabinet onderkent het probleem. Ik begrijp niet dat twee jaar daarna het departement het nog te vroeg vindt om methoden te gaan regelen.

De heer **Suyver**:

Er was geen aanleiding voor, omdat de jurisprudentie opsporingsmethoden als observatie en infiltratie tot op zekere hoogte goedkeurde. Er was ook geen signaal van het OM of politie, ook niet uit de Kamer om dat geheel te gaan normeren. Het is een hele opgave. Ik las gisteren nog het nummer Delict en delinquent van juni 1995 naar aanleiding van het congres in Nijmegen. Ik denk dat de wetgeving in Duitsland - Noordrijn Westfalen - die door Rter onder de loep is genomen leidraad kan zijn bij onze codificerende arbeid. Het is bijzonder complex en ingewikkeld. In Duitsland heeft men er jaren over gedaan.

De heer **Koekkoek**:

U had de overtuiging dat de georganiseerde criminaliteit kon worden aangepakt zonder deze methoden te regelen?

De heer **Suyver**:

Ja. Op dat moment wel.

De heer **Rouvoet**:

Als wij kijken naar wat er aan wetgeving is gekomen dan valt het op dat het vooral instrumenteel is. Er worden instrumenten en bevoegdheden toegekend. Veel minder wordt de afweging met rechtsstatelijkheid, rechtsbescherming en privacy zichtbaar. De nota Georganiseerde criminaliteit was een instrumentele nota. Is die afweging ooit gemaakt? Moeten wij de rechtsbescherming inbrengen om te voorkomen dat wij bij de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit te hard lopen?

De heer **Suyver**:

Het is op geen enkel moment zo geweest dat overwogen is om de rechtsbescherming het kind van de rekening te laten zijn. Iedere activiteit, ieder optreden van de politie behoort te worden gerapporteerd - bij voorkeur vastgelegd in een proces-verbaal - aan het OM en de rechter. Er is dus rechterlijke controle. Daarin zit de rechtsbescherming zeer nadrukkelijk. Als in de vraagstelling iets ligt - en dat proef ik - van het te veel veronachtzamen van de rechtsbescherming, dan is mijn antwoord daarop nee. De rechtsbescherming behoort in de eerste plaats in de beoordeling van de rechter te liggen.

De heer **Rouvoet**:

Daarom vraag ik het juist. Bij de heer Wooldrik hebben wij dat besproken. Hij zei: nee, de eerste prioriteit was, dat er wat moet gebeuren. Het is heel erg; het is een dreigingsbeeld dat wij gaan aanpakken.

De heer **Suyver**:

Dat ontken ik ook niet. Maar dat betekent niet zonder meer, dat daardoor de rechtsbescherming uit het oog wordt verloren.

De heer **Rouvoet**:

Daarom ben ik begonnen met de vraag hoe die afweging is gemaakt. Vervolgens is de stelling ten departemente: waar het gaat om die rechtsbescherming kijken wij naar de

Hoge Raad. Wij nemen een afwachtende houding aan als het gaat om de praktijk. Nu lopen wij aan tegen de vraag, welke methoden worden gehanteerd en of die in alle gevallen de toets van de kritiek kunnen doorstaan. Nogmaals, is het niet te veel veronachtzaamd?

De heer **Suyver**:

Achteraf kijkend, zeg ik: wij hadden eerder of serieuzer met meer capaciteit werk moeten maken van een normering van de bijzondere opsporingsmethoden. Daarin zit zeer uitdrukkelijk het punt van de rechtsbescherming. Dat denken over die wetgeving had wat eerder moeten worden aangevat.

De heer **Rouvoet**:

Heeft dat te maken met de vraag hoe een minister zijn stempel drukt op het proces binnen het departement?

De heer **Suyver**:

Natuurlijk, dat is altijd zo. Ik wil uitdrukkelijk stelling nemen tegen de suggestie - ik proef het zo...

De heer **Rouvoet**:

Het is geen suggestie, ik stel vragen.

De heer **Suyver**:

Goed. ...als zou onder minister Hirsch Ballin geen oog zijn geweest voor de rechtsbescherming. Dat is niet zo. Ik bestrijd dat.

De heer **Rouvoet**:

Mijn vraag was een algemene. Hoe krijgt een wetgevingsproces op het departement gestalte?

De heer **Suyver**:

Het is onmiskenbaar waar dat bij het denken over het bestrijden van de georganiseerde criminaliteit en zware misdaad primair voorzat dat er iets moest gebeuren. Het was niet alleen een gevoel op het departement, maar in geheel wetshandhavingsland. Ook uit het overleg met de Kamer bleek dat. Er moet een structuur komen om dat fenomeen te bestrijden.

De heer **Rouvoet**:

Voelde u de hete adem van de Kamer in uw nek?

De heer **Suyver**:

Die voel je altijd in je nek. Zo hoort het ook in een democratische rechtsstaat.

De **voorzitter**:

Dat was toch niet de hete adem in uw nek? Het was de hete adem recht vooruit. U ging allemaal rennen? In feite was het dat toch? Wij wilden toch allemaal?

De heer **Suyver**:

Inderdaad. Het was meer de hete adem van het fenomeen. Wij onderkenden met z'n allen dat die zware criminaliteit een monster was dat aanpak vergde.

De heer **Rabbae**:

U zegt, dat het monster moest worden bestreden. Een politieman die hier enige tijd geleden zat heeft tegen ons gezegd: ik moet wel, want de politiek heeft gezegd dat wij deze monsters moeten aanpakken. In hoeverre heeft u paniekvoetbal gespeeld? Er werden mensen het veld ingestuurd rondom remmen en zonder normering.

De heer **Suyver**:

Het was een algeheel gevoel, dat de zware misdaad adequate bestrijding behoeft. Dat is geen opdracht van de politiek of van de minister. Wij wilden dat met z'n allen. Dat wilde ook de minister van Justitie, ook ik. "Zonder normering" vind ik te ver gaan. Er was weliswaar geen codificatie van bijzondere opsporingsmethoden, maar er was wel jurisprudentie.

De **voorzitter**:

Maar die gaf toch geen inzicht in wat er op onderdelen werkelijk gebeurde? Die had dat ook niet getoetst. De rechters wisten het ook niet.

De heer **Suyver**:

Ik ben het met u eens, dat jurisprudentie het gezag van de wet niet kan vervangen. Jurisprudentie is altijd gebaseerd op n geval.

De **voorzitter**:

Is niet het probleem, dat de leiding van het departement, de minister, maar ook de Tweede Kamer in feite te weinig wisten hoe men dat in de praktijk deed? Wij met z'n allen hebben er te weinig naar gevraagd.

De heer **Suyver**:

Ja. Wij hebben er te weinig naar gevraagd. Met "wij" bedoel ik mijzelf en mensen op het ministerie van Justitie .

De **voorzitter**:

En dat wij daardoor met de brokken kwamen. Toen op 8 november het gezelschap uit Amsterdam bij u binnenkwam en het verhaal vertelde, heeft u toen niet iets gekregen van: h, moeten wij hieraan in algemene zin wat doen? Of bent u toen gelijk opgeslokt door de affaire-IRT?

De heer **Suyver**:

Allebei en zeker ook het laatste. Ik vond het een absurd verhaal dat ik niet kon geloven. Dat heeft mij extra te denken gegeven of de wetgever niet eerder zijn verantwoordelijkheid had moeten nemen. Ik wist voor 8 november 1993 wel globaal dat bij de bestrijding van de zware misdaad de grenzen van Strafvordering werden opgezocht. Ik wist ook wel iets over infiltratie-acties. Ik wist het te weinig exact om aan de noodrem te trekken en te zeggen: nu moet er absoluut normering komen, hetzij in de wet hetzij door middel van richtlijnen. Pas na 8 november is mij dat echt duidelijk gebleken.

De **voorzitter**:

Na 8 november komt het er in feite niet van, met uitzondering van de instelling van de Centrale toetsingscommissie. Dat is wel een poging van het departement en de minister om meer greep op de zaak te krijgen.

De heer **Suyver**:

Dat is een eerste antwoord geweest, een noodverband, dat ook vrij snel is gelegd. Die CTC verricht goed werk. Ik moet er wel bij zeggen dat op 8 november 1993 de exacte methode nog niet bekend was. Het heeft een tijd geduurd - en in wezen tot op de dag van vandaag - om te weten wat er precies aan de hand was.

De **voorzitter**:

Werkt het rapport van de commissie-Wierenga, wat de methoden betreft, een beetje als een soort goedkeuring achteraf, waardoor de aandacht verslapt?

De heer **Suyver**:

Dat zou een rol hebben kunnen spelen. Reeds in december 1993 - 22 december, als ik het wel heb - heeft de PG-vergadering besloten om de commissie-De Wit aan het werk te zetten. Dat heeft geresulteerd in het oprichten van de CTC eind 1994.

De **voorzitter**:

Maar dat is die vergadering waarin procureur-generaal Van Randwijck zei: inhoudelijk hebben wij het niet besproken. Wij hebben het doorgegeven aan de commissie-De Wit. De commissie-Wierenga had toch gezegd, dat het goed was, dat het kon? Heeft dat niet geleid tot het lange tijd laten liggen van het onderwerp?

De heer **Suyver**:

Zo zie ik het niet. In december 1993 is op de grondslag van de wetenschap van toen wel even gesproken over wat er in Amsterdam aan de hand was.

De **voorzitter**:

Veel kan het niet geweest zijn.

De heer **Suyver**:

Het is niet uitvoerig geweest. Er is wel naar gevraagd. Bij deze en gene was de reactie in die vergadering: wie runt wie eigenlijk? Dat komt daarvandaan. Die vergadering heeft toen wel de commissie-De Wit onder druk gezet. Ze moest zo snel mogelijk met een

interimrapport komen. Een paar maanden later is dat ook verschenen. Ik zie het niet zo dat wij ons door het verschijnen van het rapport-Wierenga in slaap hebben laten sussen.

De **voorzitter**:

De heer Van Randwijck heeft hier gezegd; wij hebben het inhoudelijk nooit besproken. Ook de heer Gonsalves heeft dat gezegd.

De heer **Suyver**:

Niet in de zin van dat het een apart agendapunt was of dat er uitvoerig over gesproken is. In de sfeer van de rondvraag is er wel even over gesproken en gevraagd hoe het zit.

De **voorzitter**:

Heeft u de vraag "wie runt wie" voor uzelf al beantwoord?

De heer **Suyver**:

In de concrete Delta-methode?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Suyver**:

Ik ben geneigd om te antwoorden dat de overheid werd gerund.

De **voorzitter**:

De overheid werd gerund?

De heer **Suyver**:

Ja. Ik heb die neiging, maar ik behoud mijn definitieve oordeel voor totdat het onderzoek-Kennemerland is afgerond.

De heer **Rouvoet**:

Dat brengt mij tot de relatie tussen departement en het OM. Er is per 1 januari wat veranderd in uw positie ten opzichte van de procureurs-generaal?

De heer **Suyver**:

Niet alleen met betrekking tot mijn positie. Wij hebben een hervorming van het OM aangevat. Er is een plan van aanpak gemaakt. Dat is op hoofdlijnen geaccordeerd door de Tweede Kamer. Dat houdt in, dat de verantwoordelijkheden helderder moeten worden onderscheiden. Het OM heeft een eigen verantwoordelijkheid, die bovendien in de wet is verankerd. De minister van Justitie is niet de baas van het OM. Zij is politiek verantwoordelijk. De secretaris-generaal of een andere ambtenaar van het ministerie van Justitie is niet de ambtelijke chef van het OM. Het OM heeft een eigen verantwoordelijkheid, in het Wetboek van Strafvordering en andere wetten verankerd. Dat betekent, dat je die verantwoordelijkheid ook duidelijk moet maken. Je moet haar leggen daar waar ze hoort te liggen. Het College van procureurs-generaal, het nieuwe bestuurscollege van het OM neemt die verantwoordelijkheid. Dat betekent dat er enige - niet te veel - zichtbare afstand behoort te zijn tussen het OM en de minister van Justitie. Natuurlijk moeten de verhoudingen en de overlegstructuren zodanig zijn, dat de minister behoorlijk wordt genformeerd om haar verantwoordelijkheid te kunnen dragen.

De heer **Rouvoet**:

Voor 1 januari was u de voorzitter van de vergaderingen van de procureurs-generaal.

De heer **Suyver**:

Inderdaad.

De heer **Rouvoet**:

Na 1 januari het College met een eigen voorzitter. Daarnaast is er de overlegvergadering.

De heer **Suyver**:

Daarnaast is er maandelijks een overlegvergadering met de minister van Justitie die hetzij zelf aanwezig is, hetzij vertegenwoordigd wordt door de secretaris-generaal.

De heer **Rouvoet**:

Heeft dat u op afstand gezet van het OM? Zo ja, hoe beoordeelt u dat?

De heer **Suyver**:

Ik vind de woorden "op afstand zetten" niet helemaal adequaat. Door die opzet zijn de verantwoordelijkheden duidelijk gemaakt. De OM-verantwoordelijkheid hoort daar te

liggen. Bij de zeer regelmatige vergadering die werd voorgezeten door de secretaris-generaal, zoals dat vroeger het geval was - waarbij tal van departementale ambtenaren aanwezig waren - was die verantwoordelijkheid niet duidelijk. Dat was een mengsel van departementale en OM-verantwoordelijkheid in n vergadering verenigd. Dat is nu duidelijker uit elkaar gehaald. Die structuur voldoet tot op heden.

De heer **Rouvoet**:

Is de indruk onjuist, dat er naast die overlegvergaderingen ook een meer directe lijn is gekomen tussen de voorzitter van het college en de minister? Staat u daarbuiten of bent u erbij?

De heer **Suyver**:

Daarover bestaat veel mythevorming. Ik vind dat de voorzitter van het college rechtstreeks moeten kunnen praten met de minister. De verhoudingen zijn gelukkig zodanig goed, dat ik wel hoor, wat daar aan de orde is geweest. De praktijk is overigens zo, dat de samenspraak met de minister vrijwel altijd gebeurt in mijn bijzijn. Het is niet zo, dat de voorzitter van het college bij wijze van spreken dagelijks bij de minister over de vloer komt.

De heer **Rouvoet**:

De formele situatie, waarin u direct de schakel was tussen procureurs-generaal, de top van het OM en de minister is per 1 januari zodanig veranderd, dat u er wel vaak bij zit, maar geen deel uitmaakt van dat gestructureerde overleg?

De heer **Suyver**:

Er is een gestructureerd overleg tussen de minister, de voorzitter van het college en mij.

De **voorzitter**:

De overlegvergadering.

De heer **Suyver**:

Nee, nee. Dat betreft de vijf PG's met de minister en de SG. Als de minister verhinderd is zit ik die vergadering voor. Daarnaast is er ook overleg tussen de minister, de voorzitter en mij.

De heer **Rabbae**:

U zegt: ik zit erbij. Het komt mij voor dat dit een vage positie is. Kunt u aangeven in welke situaties u genformeerd moet worden en in welke situaties dat facultatief is?

De heer **Suyver**:

Ik word over alles genformeerd, wat het OM aangaat.

De **voorzitter**:

U spreekt uzelf bijna tegen. Dat is menselijk onmogelijk.

De heer **Suyver**:

Akkoord, met die beperking. Ik klaag niet over een defect in de structuur waardoor de secretaris-generaal buiten spel zou staan. Dat is niet het geval. Ik maak dan ook bezwaar tegen de kwalificatie "erbij zitten".

De heer **De Graaf**:

U zei zoven: de minister is niet de baas van het OM. Hoe moeten wij de aanwijzingsbevoegdheid in de Wet op de rechterlijke organisatie uitleggen?

De heer **Suyver**:

Die hoort bij de politieke verantwoordelijkheid. Je kunt geen politieke verantwoordelijk dragen als je niet wat kunt zeggen over het ambtelijk apparaat. Ik zie dat artikel 5 als de keerzijde van de medaille van de politieke verantwoordelijkheid.

De heer **De Graaf**:

Als er zeggenschap is van de minister op grond van die aanwijzingsbevoegdheid, dan is de minister toch de baas?

De heer **Suyver**:

In die zin zeker.

De heer **De Graaf**:

Kan die eigen verantwoordelijkheid van het OM op basis van de wet een reden zijn geweest voor het feit, dat het ministerie het OM niet voortdurend voor de voeten wilde lopen met wetgeving, maar wachtte op signalen van het OM?

De heer **Suyver**:

Dat heeft er zeker mee te maken. Wetgeving van deze soort wordt niet helemaal solistisch opgesteld door overigens zeer capabele wetgevingsambtenaren. Er is sprake van een wisselwerking met de praktijk. In dit geval was dat het OM, soms politie-ambtenaren. Wetgeving van dit type komt tot stand door te praten met leden van het OM, mensen van de politie. Wanneer een wetsvoorstel in concept gereed is, wordt het vaak voor consultatie gezonden naar het OM en de Vereniging voor rechtspraak. Ook rechters behoren hun zegje te kunnen doen over concept-wetsvoorstellen die zij in de praktijk moeten hanteren. Het is een wisselwerking.

De **voorzitter**:

Is het niet zo dat het OM in grote meerderheid dat helemaal niet wilde? Ik noem de werkgroep-De Wit.

De heer **Suyver**:

Dat is mij niet bekend.

De **voorzitter**:

Als de werkgroep-De Wit ter zake van infiltratie spreekt over de noodtoestand als rechtsgrond, dan wil ze toch geen wetgeving? Het wordt al te knellend ervaren.

De heer **Suyver**:

Dat is een discussie geweest in de commissie-De Wit.

De **voorzitter**:

Niet alleen daar, maar ook andere uitlatingen...

De heer **Suyver**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

...duiden in de richting, dat men het niet wil.

De heer **Suyver**:

Die andere uitlatingen ken ik niet. Ik ken wel de discussie over de noodtoestand. Ik herinner mij overigens heel scherp, dat in de oude PG-vergadering van april 1994 die constructie zeer sterk bekritiseerd is. Men vond dat een niet te verdedigen linie. Juridisch onhoudbaar.

De heer **Rouvoet**:

Wat is de grote lijn van het departement? Zegt u: gezien hetgeen er aan de hand is en de politieke verantwoordelijkheid van de minister zullen wij er steeds meer bovenop moeten zitten om te voorkomen, dat er affaires ontstaan en zich incidenten blijven voordoen? Of zegt u: eigenlijk is het veel beter als wij het doen door het OM alle ruimte te geven? Als departement houden wij afstand van de feitelijke normering van de praktijk? Of stel ik dan twee dingen tegenover elkaar, die...

De heer **Suyver**:

Ik wil niet zo gauw zeggen, dat het departement afstand moet nemen. Het departement, de minister, hoort richting te geven, zowel op het punt van beleidslijnen en beleidskaders als op het punt van de normering van de wetgeving. Dat neemt niet weg dat zich incidenten zullen blijven voordoen.

De heer **Rouvoet**:

Zoekt u het vooral in zelf keuzes maken, zelf knopen doorhakken, zelf prioriteiten stellen of veel meer in nieuwe structuren, richting OM bijvoorbeeld?

De heer **Suyver**:

Ik geloof in de hervorming van het OM, zoals die nu wordt aangepakt. De wet moet ervoor worden gewijzigd. Daar moet die verantwoordelijkheid liggen, maar wel met inachtneming van de grenzen en de beleidskaders die de minister stelt. De minister moet ook de hoofdprioriteiten bepalen, als het gaat om het landelijk handhavingsbeleid. Het OM moet worden opgedragen om die prioriteiten te laten doorwerken.

De heer **Rouvoet**:

Betekent dat voor de positie van het OM dat het echt duidelijker wordt? U hebt zelf wel eens gezegd: het OM is onze infanterie. Of betekent het toch een verzelfstandiging van het OM, waar het departement moeilijk de vinger achter krijgt, ook als het gaat om de politieke verantwoordelijkheid?

De heer **Suyver**:

De vinger erachter krijgen, nee. De minister moet altijd voldoende informatie krijgen om die verantwoordelijkheid te kunnen dragen. Dat betekent duidelijke verantwoordingslijnen.

De heer **Rouvoet**:

Ik geef een voorbeeld. In de correspondentie over de doorlevering is gezegd: daar zijn nieuwe verhoudingen zich aan het uitkristalliseren. Het college zegt wat, de minister stuurt een brief en de voorzitter van het college komt dan met een laatste brief, waarin de stand van zaken wordt aangegeven. Is dat typerend voor de nieuwe verhoudingen?

De heer **Suyver**:

Ja, in zekere zin wel.

De heer **Rouvoet**:

Met een accentverschuiving richting college en de voorzitter.

De heer **Suyver**:

Ja. Ik vind dat wel een goede discussie. Het gaat om een brief van 8 juni van de waarnemend voorzitter van het college. Verder is er de brief van 9 juni van de minister. Ook is er de uitvoerige bespreking van die zaken in de overlegvergadering van 14 juni. Vervolgens een brief van 15 juni van de voorzitter aan het OM, inhoudende dat het met inachtneming van hetgeen besproken is daaraan uitwerking zal geven. Er worden criteria aangegeven van wat wel en niet mag met doorlevering en wie daarover moet beslissen.

De **voorzitter**:

Er was toch iets meer aan de hand? De minister schetst het beeld dat doorlevering helemaal niet meer mag. De PG's repareren dat weer een beetje. Dat is het beeld geweest. De procureur-generaal Docters van Leeuwen is er zelfs over in de slag gegaan met Het Parool, omdat de krant hem niet juist weergegeven had. Er was als het ware een wedstrijd aan de hand: wie is uiteindelijk de baas, de minister of de procureurs-generaal?

De heer **Suyver**:

Daarover kan geen misverstand bestaan. De minister is de baas.

De heer **Koekkoek**:

Het viel mij op dat de minister weliswaar een hoge uitzondering creerde maar dat vervolgens het College van PG's als het ware die uitzondering is gaan aankleden om haar wat sterker te benadrukken dan de minister deed in haar brief. Is mijn indruk juist?

De heer **Suyver**:

Daar ligt een vergadering tussen. Ik zie die brief van 15 juni niet als een afwijking van die van 9 juni van de minister.

De heer **Koekkoek**:

Geen afwijking, maar een aankleding.

De heer **Suyver**:

Hoogstens een uitwerking. Nogmaals, daar ligt een uitvoerige bespreking tussen op 13 of 14 juni met de minister zelve.

De heer **Koekkoek**:

Anders gezegd: wat het College van PG's heeft gedaan was volledig in overeenstemming met het standpunt van de minister.

De heer **Suyver**:

Inderdaad. Zo is het.

De **voorzitter**:

Zult u in de toekomst de minister weer adviseren om bepaalde dingen die u ter kennis komen niet te doen, ook als de PG's die goed vinden?

De heer **Suyver**:

Natuurlijk kan dat.

De **voorzitter**:

Ik ga terug naar het begin van het verhoor, toen u zei: ik wist voldoende. U wist niet van die cocanedorlevering?

De heer **Suyver**:

Nee.

De **voorzitter**:

Had u of minister Hirsch Ballin dat moeten weten? Of wist hij het op en andere manier?

De heer **Suyver**:

Welke cocanedorvoer bedoelt u?

De **voorzitter**:

De honderden kilo's in het ressort Den Haag.

De heer **Suyver**:

Natuurlijk hadden wij dat moeten weten.

De **voorzitter**:

Wat wist u...

De heer **Suyver**:

Ook de politieleiding en de leiding van het OM hadden dat moeten weten.

De **voorzitter**:

Dat wist het OM, maar het vertelde het u niet. Wat wist u wel over specifieke zaken die u aan minister Hirsch Ballin heeft gemeld?

De heer **Suyver**:

Specifieke opsporingsmethoden?

De **voorzitter**:

Specifieke grotere zaken die een politieke afweging vereisen.

De heer **Suyver**:

Die zijn er bij bosjes.

De **voorzitter**:

Op het gebied van de opsporing?

De heer **Suyver**:

Nee.

De **voorzitter**:

Die bedoel ik.

De heer **Suyver**:

De enige die ik mij kan herinneren is het voorstel van het OM geweest om een frontstore op te richten.

De **voorzitter**:

De zogenaamde contra-frontstore. Er is ook een boot uit Pakistan geweest die mogelijk ging varen?

De heer **Suyver**:

Dat weet ik mij niet precies te herinneren. Die frontstore-kwestie is aan het departement voorgelegd en met de minister besproken.

De **voorzitter**:

Ook de vraag hoeveel geld erin werd gestopt?

De heer **Suyver**:

Ja, dat is allemaal besproken.

De **voorzitter**:

De zaak van die 9000 kilo is er ambtelijk doorheen gegaan?

De heer **Suyver**:

Nou, ambtelijk doorheen gegaan.

De **voorzitter**:

Dat is gewoon op de grote stapel terechtgekomen. Of zie ik dat verkeerd?

De heer **Suyver**:

Elke dag zijn er enorme stapels.

De **voorzitter**:

Er worden toch wel eens mapjes uitgetrokken, waarop "heel belangrijk" wordt gezet?

De heer **Suyver**:

Die zijn er ook tientallen per dag. Niet doorheen geslipt. Dat is bekeken. Verschillende hoofdamttenaren - ook ondergetekende - hebben gezegd, dat het voorstel verantwoord was. Minister Kosto heeft op 18 augustus 1994 een akkoord gegeven met de mededeling, dat zijn opvolger daarover genformeerd moest worden. Dat is bekeken, het is er niet doorheen geslipt.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u, wat de doorvoer van cocaine betreft, dat het OM en met name de betrokken PG's in het ressort Den Haag te kort geschoten zijn in het informeren van de minister?

De heer **Suyver**:

Wij hadden over doorlevering moeten worden genformeerd. Ik denk dan in de eerste plaats aan datgene, wat bij het IRT Amsterdam aan de hand was.

De heer **Koekkoek**:

Des te meer uiteraard, omdat het bericht uit Amsterdam was: er wordt een cocainelijng gerund. Wanneer dan vervolgens in een ander ressort sprake is van het op de markt laten komen van cocaine, dan klemmt des te meer, dat de minister genformeerd wordt. U hebt gezegd, dat dit niet is gebeurd. Vandaar mijn vraag: zijn de betrokken PG's in 1993 en 1994 te kort geschoten in het informeren van de minister?

De heer **Suyver**:

Ik vind dat hooguit een vaststelling achteraf. Met de wetenschap van nu zou je zeggen: ja, dat had moeten gebeuren.

De heer **Koekkoek**:

U zegt: wij hadden het moeten weten, zeker in het licht van de IRT?

De heer **Suyver**:

Dat zeg ik achteraf.

De **voorzitter**:

Het heeft ons verbaasd, dat nadat de IRT-kwestie gelopen was, niemand zich de zaak van die 9000 kilo kan herinneren. De heer Kosto kon het zich absoluut niet herinneren. Er is niet veel over gesproken.

De heer **Suyver**:

Dat was in de korte ministersperiode van de heer Kosto.

De **voorzitter**:

Waarom zat hij daar? Omdat Hirsch Ballin al afgetreden was.

De heer **Suyver**:

Zeker.

De **voorzitter**:

De vraag is: hoe komt het dat op het departement de bellen niet gingen rinkelen? Nu kunt u zeggen: dat is voor jullie gemakkelijk om te vragen. Wij zitten gelukkig in die omstandigheid.

De heer **Suyver**:

Waarom die bellen niet zijn gaan rinkelen...

De **voorzitter**:

Het gaat niet over die kilo's, maar over het feit, dat de attentie voor dit soort dingen niet verhoogd lijkt.

De heer **Suyver**:

Ik wijs het doorleveren als zodanig niet van de hand. Die methode kan onder omstandigheden effectief zijn. Dat moet dan wel gebeuren onder de bekende voorwaarden die zijn vermeld in de brief van 15 juni. Als de voorwaarden zijn vervuld, als zo iets netjes wordt gemeld op het departement, als de leiding van het OM daarvan op de hoogte is en

er komt een verzoek om iets goed te vinden, dan vind ik dat daarover geen bellen hoeven te gaan rinkelen, zeker niet als het een buitenlands verzoek betreft, zoals in dit geval.

De **voorzitter**:

Je moet dan op z'n minst een afweging maken, zeker als je in mei van dit jaar ziet, dat het departement, de minister, wel degelijk een operatie stopt, waarbij het ook gaat om een infiltratie met duizenden kilo's.

De heer **Suyver**:

De bellen zijn pas zeer luid gaan rinkelen - de stormvlag werd gehesen - begin dit jaar in de loop van het onderzoek-Kennemerland. Dat heeft op het departement en ook daarbuiten alle bellen doen rinkelen.

De **voorzitter**:

Op het moment dat in de publiciteit komt, dat de IRT-methode blijkbaar doorgaat.

De heer **Suyver**:

Ja. Het zijn uitkomsten van het onderzoek-Kennemerland geweest.

De **voorzitter**:

Nee.

De heer **Suyver**:

Het liep ongeveer samen.

De **voorzitter**:

Wanneer heeft u geweten dat het doorging? Had het toen al in de NRC gestaan?

De heer **Suyver**:

Die chronologie heb ik niet precies voor ogen.

De **voorzitter**:

In februari...

De heer **Suyver**:

In februari/maart van dit jaar.

De **voorzitter**:

Is er voordien op Justitie nooit een soort krijgsberaad geweest in 1994...

De heer **Suyver**:

Nee.

De **voorzitter**:

...om te zeggen: jongens, hoe krijgen wij de zaak in de greep?

De heer **Suyver**:

Nee. Eind 1994, begin 1995 was er die schoonveegactie.

De **voorzitter**:

Hoe bedoelt u?

De heer **Suyver**:

Binnen het OM.

De **voorzitter**:

Een inventarisatie?

De heer **Suyver**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Is het niet vreemd, dat terwijl minister Hirsch Ballin op 7 april 1994 desgevraagd nadrukkelijk verklaart, dat in de IRT-zaak geen cocaine op de markt is gekomen, niemand op de gedachte komt - degene die het had kunnen doen was de betrokken PG - om de minister te melden, dat er wel degelijk doorlevering van cocaine had plaatsgevonden, zij het in een ander ressort?

De **voorzitter**:

U kunt het ook omgekeerd zeggen: had de minister niet door moeten vragen? Hij zei toen - ik was van alle aanwezigen hier het enige Kamerlid dat er bij was...

De heer **Koekkoek**:

Wij kunnen ook lezen.

De **voorzitter**:

Op 7 april zei de minister, dat een van de voorwaarden was, dat er geen gram cocaine op de markt zou komen. Is toen doorgevraagd? De vraag van Koekkoek is: had de PG het niet moeten doen? Mijn vraag is: had de minister niet gewoon moeten vragen of het gebeurd was?

De heer **Suyver**:

Dat laatste hadden wij, achteraf zeggend moeten doen. Wij hebben na de IRT-zaak alles op alles gezet op die CTC zo snel mogelijk op te richten. Dat was het directe antwoord dat wij wilden geven op de IRT-discussie.

De heer **Koekkoek**:

Wanneer wist u dat er in het ressort Den Haag sprake was geweest van het doorleveren van harddrugs?

De heer **Suyver**:

Pas sinds de publiciteit erover, sinds de laatste maanden.

De **voorzitter**:

Sinds wij erover begonnen zijn?

De heer **Suyver**:

Nee, eerder.

De **voorzitter**:

Wanneer wist u het precies? Vanwege de CTC?

De heer **Suyver**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Eerder zei u, dat u vindt, dat men dat aan het ministerie had moeten melden. Maar er is door het ministerie niet in algemene zin gezegd: PG, meld ons voortgaan als dat soort trajecten loopt? In 1994 is dat niet gezegd. Is die eigen verantwoordelijkheid van het OM, waarover wij eerder spraken niet de reden waarom PG's ervan uit mochten gaan dat het hun eigen beslissingsrecht was? Het lag niet voor de hand om dat te melden?

De heer **Suyver**:

Zo duid ik het ook. Ik vind dat ook wel verklaarbaar. Ik vind dat PG's in het bijzonder gehouden zijn - zo is de praktijk ook wel - om die dingen voor te leggen aan de minister die nieuw, afwijkend of grensverleggend zijn. Dat is op 9 november 1993 ook gebeurd met die Delta-methode.

De heer **De Graaf**:

Toen was het al te laat.

De heer **Suyver**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

In diezelfde periode speelde de toestemming van de waarnemend PG rond de cocaine. Vindt u dat hij dat vooraf met de minister had moeten bespreken?

De heer **Suyver**:

Ja, achteraf zeg ik dat het verstandig was geweest. Er waren allerlei gevoeligheden.

De **voorzitter**:

Zoudt u het antwoord ook willen geven: maar in die tijd was het nu eenmaal anders?

De heer **Suyver**:

Het lag toen inderdaad anders.

De heer **De Graaf**:

De heer Blok, hoofdofficier arrondissement Den Haag heeft hier gezegd, dat er ook regelmatig presentaties waren rond het CoPa-onderzoek en de verschillende deeltrajecten. Hij zei ook dat er enkele interessante CID-trajecten liepen. U bent bij de bijeenkomsten met de minister geweest, neem ik aan.

De heer **Suyver**:

Niet bij alle presentaties.

De heer **De Graaf**:

Is er nooit gevraagd: leg eens uit, welke CID-trajecten dat zijn?

De heer **Suyver**:

In ieder geval niet in mijn bijzijn.

De heer **Rabbae**:

De doorvoer van cocaine vond plaats in het kader van het CoPa-onderzoek. Dat onderzoek had een groep om de minister op gevoelige kwesties te attenderen. U zat zelf in die groep. De minister is niet geattendeerd op deze gevoeligheid? Kunt u dat verklaren?

De heer **Suyver**:

Die groep heeft een vrij kort leven geleid. Ze stond in wezen aan de wieg van het CoPa-team. Ze heeft een aantal maanden een vrij zwak leven geleid, omdat haar taak onduidelijk was.

De **voorzitter**:

U was toch de voorzitter?

De heer **Suyver**:

Ja.

De **voorzitter**:

Bent u voorzitter van een onduidelijke groep?

De heer **Suyver**:

Ja. Daarom ben ik er ook mee opgehouden. Toen dat CoPa-team eenmaal begon te functioneren, en dat was de hoofdtak van de groep, was dat onder het normale gezag van de hoofdofficier en de PG. Dat er een groep mensen was die een zekere nieuwsgierigheid aan de dag legde voor de vorderingen van het onderzoek, was wel te begrijpen, maar dat werkt op den duur niet. Die groep is een zachte dood gestorven door mijn toedoen. De groep was te groot. Toen de groep werd opgeheven...

De **voorzitter**:

Wanneer is dat gebeurd?

De heer **Suyver**:

Ik meen in de loop van 1993. De groep heeft het gezag gewoon bij het OM gelegd.

De **voorzitter**:

Wie heeft de stoot gegeven tot het onderzoek in de CoPa-zaak?

De heer **Suyver**:

In de eerste plaats minister Hirsch Ballin.

De **voorzitter**:

U heeft daarna de uitvoering eerst in de groep en later elders overgenomen wat het departement betreft?

De heer **Suyver**:

Overgenomen van?

De **voorzitter**:

Van hem. Of heeft hij er zich nog verder mee bemoeid?

De heer **Suyver**:

Nee. Ik was er ambtelijk verantwoordelijk voor. De minister is er van tijd tot tijd over genformeerd.

De **voorzitter**:

Op 8 maart 1992 gaat er een brief naar de ministerraad. Dat is door de heer Blok gemeld. Is dit toen in de ministerraad besproken?

De heer **Suyver**:

Dat weet ik niet. Ik weet wel dat die besproken is in een kleinere kring van ministers.

De **voorzitter**:

Heeft men voldoende de politieke implicaties overwogen van het mogelijk vervolgen van de voormalige legerleiding in Suriname?

De heer **Suyver**:

Ik ben er niet bij geweest. Ik denk het wel. Het exacte scenario was op dat moment nog niet bekend.

De **voorzitter**:

Heeft men het niet alsmaar voor zich uitgeschoven?

De heer **Suyver**:

Daarin heeft u in zekere zin gelijk. Ik heb dat zelf ook gedaan. Wij wilden bovendien de ontwikkelingen in Suriname afwachten. Ik ging er zelf vanuit dat het CoPa-onderzoek, ofschoon uiteindelijk gericht op het opbouwen van strafzaken tegen mensen in de legerleiding, een tijd zou duren. Het opbouwen van strafzaken vergt eerst het in kaart brengen, het analyseren van de cocanestromen tussen Suriname en dit land. Ik wist dat dit een tijd zou duren. Ik schatte twee jaar. Het heeft meer tijd nodig gehad. Ik geef toe dat het precieze scenario...

De **voorzitter**:

Wat gaan wij er dan mee doen? Wij moeten het op een bepaald moment openbaar maken. Wij moeten iemand gaan vervolgen. Hoe gaan wij dat dan doen? Is dat niet constant: dat zien wij nog wel, ga maar eerst verder?

De heer **Suyver**:

Dat heb ik net uitgelegd. Het is inderdaad opgeschoven. Er breekt een moment aan waarop dat scenario precies moet worden omschreven. Wij zijn bijna zover.

De **voorzitter**:

U zegt: u bent bijna zover. Is het al in de ministerraad geweest?

De heer **Suyver**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Het is wel aan de minister voorgelegd?

De heer **Suyver**:

Het is aan de minister voorgelegd.

De **voorzitter**:

Is er opnieuw een voortgangsrapportage geweest? De zaaksofficier, de heer Van der Voort heeft gezegd dat hij weinig hoop heeft en nog minder verwachting dat het tot iets komt. Wij denken dan: h, wat nu?

De heer **Suyver**:

Het enige wat ik ervan kan zeggen is dat mij die conclusie niet geheel gerechtvaardigd lijkt. Voor zover ik weet zijn daarover nog geen beslissingen genomen.

De **voorzitter**:

Is het niet de hoogste tijd dat men een scenario opstelt hoe dit verder wordt afgekaart?

De heer **Suyver**:

Natuurlijk.

De **voorzitter**:

Ik kan niet geloven, dat de heer Bouterse zich morgen bij het departement komt melden en vraagt hoe het ermee staat. Is het niet de allerhoogste tijd, gezien ook de verkiezingen?

De heer **Suyver**:

Dat klopt. Daarover is ook door het OM nagedacht.

De **voorzitter**:

U hebt dat te zamen met de heer Hoekstra, toen nog secretaris-generaal Algemene Zaken toch wel gevolgd, ook nadat de groep was opgeheven? Heeft u toen die vragen bij andere departementen uitgezet?

De heer **Suyver**:

Die vraag is met de minister van Buitenlandse Zaken besproken.

De **voorzitter**:

Kwam daar antwoord op?

De heer **Suyver**:

Daarop is antwoord gekomen.

De **voorzitter**:

Wat zei die?

De heer **Suyver**:

Het antwoord was: het recht moet zijn loop hebben.

De **voorzitter**:

Het recht moet zijn loop hebben, dat zegt niet zoveel. Of vindt u van wel?

De heer **Suyver**:

Het zegt niet zoveel over de vraag hoe het recht zijn loop moet hebben. Het is wel een belangrijk principe.

De **voorzitter**:

Men zei niet tegen u: je kunt daar om politieke redenen niet mee doorgaan?

De heer **Suyver**:

Nee. Er is nooit gezegd: houd maar op, dit is een impossible mission.

De **voorzitter**:

Heeft u nu het idee, dat u nu weet, wat er aan de hand is in opsporingsland, dat u het beter weet dan vroeger?

De heer **Suyver**:

Ik heb nu een andere functie. Ik vind het heel moeilijk om die vraag te beantwoorden. Ik denk dat wij door de hervormingen wel beter genformeerd zijn over wat er in het OM speelt. Of wij een beter zicht hebben op wat er bij de politie speelt durf ik niet te zeggen. Ik kan die vraag noch met nee, noch met ja beantwoorden.

De **voorzitter**:

Dat lijkt mij vrij ernstig. Wie moet dan op uw niveau weten wat speelt binnen de Nederlandse politie?

De heer **Suyver**:

Laat ik het preciseren. Ik ga ervan uit, dat het rijksrecherche-onderzoek Kennemerland dat nog niet voltooid is, alles, maar dan ook alles boven water haalt wat er op het gebied van bijzondere opsporingsmethoden, in het bijzonder doorlevering, infiltratie, informatie heeft gespeeld. Door dat onderzoek is ons inzicht in wat in politieland gebeurt, verhoogd.

De **voorzitter**:

Dat is juist, zij het dan op het onderdeel dat gaat over de CID Kennemerland.

De heer **Suyver**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Dan moeten wij nog maar afwachten, of de gehele waarheid boven tafel komt.

De heer **Suyver**:

Dat voorbehoud maak ik ook.

De **voorzitter**:

De algemene vraag is: wie weten nu in Nederland op uw niveau wat er bij de politie speelt? Dat is toch een voorwaarde om te voorkomen, dat dit elders kan gebeuren, dat er nogmaals een rijksrecherche-onderzoek met de grootste omvang in de geschiedenis komt?

De heer **Suyver**:

De leidingen van de departementen van Binnenlandse Zaken en Justitie - niet alleen de SG's, maar ook de andere verantwoordelijke hoofdamttenaren - horen inzicht te hebben in wat er speelt.

De **voorzitter**:

Hoe krijgt u dat van de politie zo goed mogelijk? Wat doet u eraan?

De heer **Suyver**:

Dat horen wij te krijgen van ons eigen OM. Het gaat dan over de opsporingsmethoden.

De **voorzitter**:

Het gaat natuurlijk over iets meer. Niet alleen de opsporingsmethoden, maar ook de organisatie - vertrouwt men elkaar, kan men met elkaar samenwerken? - is aan de orde.

Weet u van de hoed en de rand en zo niet, hoe kunt u het beter weten? Het is een voorwaarde dat u het weet.

De heer **Suyver**:

Het is een voorwaarde, niet alleen dat ik dat weet, maar ook dat de ministers het weten. Dat proberen wij zo goed mogelijk te doen. De politie is een grote organisatie: 40.000 mensen. Ik hoop echt dat het rijksrecherche-onderzoek alles boven water brengt. Dan is het inzicht in ieder geval helder. Overigens moeten wij onze informatie hebben van het OM en via allerlei andere kanalen. Ik denk aan overleg met korpsbeheerders, het hoofdofficierenberaad.

De **voorzitter**:

Is er niet een soort zweepslag in zo'n organisatie nodig, inhoudende: wij lijden genoeg schade, wij moeten stoppen? Het is niet alleen een kwestie van bureaucratische regels.

De heer **Suyver**:

Het Kennemerland-onderzoek is niet mis. Ik denk ook aan de reorganisatie van het OM, de instelling van de CTC, de inventarisatie-actie, de tweede veegactie, inhoudende: OM of politie, weet dat zaken die niet goed gegaan zijn, niet vervolgd worden. Die acties moeten wellicht verder worden verfijnd, verbeterd of uitgebreid. Dat is wel in gang gezet.

De **voorzitter**:

U noemt de doorlichting een veegactie. Er worden drie brieven over die doorlichting geschreven. De derde brief houdt in: wij weten nog steeds niet of wij alles hebben, maar wij stoppen er maar mee. Mocht iemand nog komen met iets, wat niet aangemeld is, dan wordt het OM niet-ontvankelijk verklaard.

De heer **Suyver**:

Ja.

De **voorzitter**:

U, wij en misschien ook de rijksrecherche weten het niet geheel. Hoe kunt u vanuit uw verantwoordelijkheid niet alleen met nieuwe brieven, maar ook anderszins ervoor zorgen dat het beter gaat, dat dit voorkomen wordt? Het is niet alleen een kwestie van regels.

De heer **Suyver**:

Door daarover voortdurend met het OM te overleggen.

De **voorzitter**:

Is het alleen een kwestie van u en het OM of is het ook een kwestie van burgemeesters, korpsbeheerders...?

De heer **Suyver**:

Ja, ook.

De **voorzitter**:

Heeft de minister van Justitie het de korpschefs soms te gemakkelijk gemaakt omdat zij zo gemakkelijk toegang tot hem hadden? Met "hem" bedoel ik Hirsch Ballin. Hebben zij te veel ruimte gekregen, waardoor mensen die voor die korpschefs werkten dachten: men vraagt ons de misdaad te bestrijden, dan moeten ze ook niet zeuren als wij de zaken verkennen?

De heer **Suyver**:

Ik denk dat het uitzonderingen zijn geweest.

De **voorzitter**:

Heeft het ermee te maken dat de politie als het ware te zelfstandig werd?

De heer **Suyver**:

Ja, dat de politie in een aantal opzichten te zelfstandig is geworden, onderschrijf ik. Hoe dat gekomen is, kan ik niet precies aanwijzen.

De **voorzitter**:

Is dat in uw ogen te redresseren, te repareren?

De heer **Suyver**:

De primaire benadering door Justitie hoort te zijn de benadering via het OM. Dat is het instrument voor de minister van Justitie voor een behoorlijke gezagsuitoefening - een woord als "greep" bevalt mij helemaal niet - door het OM over de politie. Dat moeten wij

bereiken door het OM te versterken, te verbeteren en te hervormen. Dat is voor Justitie de allereerste aanvalsroute.

De **voorzitter**:

Kan een OM met ongeveer 400 leden ooit gezag uitoefenen op een organisatie van 40.000 mensen? Zouden er in plaats van het versterken van de politie niet veel meer officieren van Justitie moeten komen?

De heer **Suyver**:

Het OM moet in ieder geval versterkt worden. Of dat in de omvang van het aantal officieren zit is een tweede. Er moeten ook meer officieren van Justitie komen. Versterking van een organisatie gebeurt natuurlijk ook op andere manieren.

De **voorzitter**:

Een van de gevolgen van de IRT-zaak is geweest, dat u zich bezig heeft gehouden met het vertrek van de procureur-generaal in Amsterdam.

De heer **Suyver**:

Ja.

De **voorzitter**:

Is het naar uw mening daarmee gedaan? Is dat het enige, wat u tegenkomt aan functioneren dat anders zou moeten?

De heer **Suyver**:

Ik vind het gewoon te vroeg om daarover uitspraken te doen. Het werk van uw enquetc commissie en het onderzoek van de rijksrecherche moeten worden afgewacht.

De **voorzitter**:

U zoudt geen algemene...

De heer **Suyver**:

Nee.

De **voorzitter**:

...conclusie op dit moment willen trekken?

De heer **Suyver**:

Nee.

De **voorzitter**:

Was dan de positie van de procureur-generaal Amsterdam zo bijzonder, dat ten aanzien van hem die conclusies al wel werden getrokken?

De heer **Suyver**:

...

De **voorzitter**:

Laat ik het anders formuleren. Ik ben mij ervan bewust, dat de minister politiek verantwoordelijk is en dat wij niet het debat van vorige week moeten overdoen. Is het dan zo, dat omdat hij meer verantwoordelijkheid droeg, met hem wel een gesprek is aangegaan?

De heer **Suyver**:

Hij was de hoogste gezagdrager.

De **voorzitter**:

En dat maakte, dat u vond dat met hem gekeken moest worden naar andere oplossingen?

De heer **Suyver**:

Ik wil verwijzen naar het debat van vorige week.

De **voorzitter**:

Begrijp ik hieruit een beter functioneren van het OM ter zake van de opsporingsmethoden, de zware georganiseerde criminaliteit betreffende? Dat heeft ook te maken met de toekomstige invulling van de organisatie. Mogelijk ook anders.

De heer **Suyver**:

Zeker. Mogelijk met wettelijke structuren.

De **voorzitter**:

Daaraan twijfelt niemand. Hoe gaan wij in Nederland om met de organisatie? Welke zaken zijn daarvoor in de toekomst belangrijk?

De heer **Suyver**:

Met de politie-organisatie?

De **voorzitter**:

Met de organisatie van de opsporing en de bestrijding. Zowel het OM als de politie en Justitie.

De heer **Suyver**:

Ik vind dat er een aantal dingen moeten worden verbeterd. De prioriteitsstelling op landelijk niveau is ofschoon de afgelopen jaren verbeterd, een ingewikkeld en moeizaam proces. Een geweldige Poolse landdag, waar de heer Gonsalves probeert handen en voeten aan te geven.

De **voorzitter**:

Poolse landdag? Die kun je beter afschaffen. Moet het CBO worden afgeschaft?

De heer **Suyver**:

Nee, dat zeg ik niet.

De **voorzitter**:

Een Poolse landdag lijkt mij niet efficiënt.

De heer **Suyver**:

Nee. Ik beweer ook dat het CBO niet efficiënt is. Het zou efficiënter moeten.

De **voorzitter**:

Moet de prioriteitenkeuze voor de aanpak van de zware criminaliteit terug naar het departement?

De heer **Suyver**:

Ja, maar ik aarzel om volmondig ja te zeggen. De prioriteitskeuze is een resultante van een keuze. Er moet worden gekozen uit lokale, regionale en landelijke prioriteiten. Dat moet het OM en de politie doen. Als uiteindelijk door de PG's een voorstel wordt gedaan over deze top 5 of top 10, dan moet de minister die keuze tot de hare maken. Te zamen met de minister van Binnenlandse Zaken moet zij dat vaststellen. Er moet politiecapaciteit worden vrijgemaakt in de regio's om die prioriteiten aan te pakken.

De **voorzitter**:

Dat wilt u meer in de hand hebben?

De heer **Suyver**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wat kunt u verder doen in de organisatie?

De heer **Suyver**:

Er is de laatste jaren enorm veel gedaan aan de bestrijding. De kernteams zijn opgericht en zij verrichten goed werk. Ze halen resultaat en succes. Ik vind het een merkwaardige toestand - ik druk mij eufemistisch uit...

De **voorzitter**:

Drukt u zich maar niet eufemistisch uit en zegt u maar wat u vindt.

De heer **Suyver**:

Ik vind het een merkwaardige toestand, dat...

De **voorzitter**:

Nee, dat is eufemistisch.

De heer **Suyver**:

Ik vind het enigszins absurd, dat er kernteams moeten worden opgericht op basis van convenanten. Ik vind dat raar. Ik zeg niet dat er ergens tegenwerking is. Iedereen verleent medewerking, ook korpsbeheerders en korpschefs. Dat ministers met korpsbeheerders en hoofdofficieren convenanten moeten gaan afsluiten, handtekeningen moeten gaan zetten onder een contract, vind ik een absurde situatie.

De **voorzitter**:

- Dat is de enige manier om er meer greep op te houden onder de huidige wetgeving?
- De heer **Suyver**:
Ja, zeker. Dat zou anders moeten.
- De heer **Koekkoek**:
U vindt, dat de wet gewoon moet worden uitgevoerd bij ministeriele regeling?
- De heer **Suyver**:
Hoe je dat anders moet doen is de vraag. Dat vergt een wijziging van de Politiewet.
- De heer **Koekkoek**:
De Politiewet voorziet in de mogelijkheid van interregionale samenwerking. Ik denk aan regelingen die de bevoegde ministers vaststellen.
- De heer **Suyver**:
Misschien is dat een instrument dat hiervoor gebruikt kan worden. Ik betwijfel of het hiervoor adequaat is. Het zal onderzocht moeten worden.
- De **voorzitter**:
Heeft u verder nog een middel om de zaak zo snel mogelijk ook na het aflopen van deze enquête goed op de rails te krijgen?
- De heer **Suyver**:
Wij hebben al veel besproken. De normering moet ter hand worden genomen. Het is lastig. Ik zei al dat de Duitse wetgeving als voorbeeld kan dienen. Ze moet overigens niet gekopieerd worden. Ik vind ook niet, dat het in de Polizeigesetz...
- De **voorzitter**:
Niet in de Politiewet, maar waar dan wel?
- De heer **Suyver**:
Wetboek van Strafvordering. Informatievergaring is in de eerste plaats gericht op strafvordering en niet op informatievoorziening aan het bestuur. De normering is punt een. Je moet zekerheid bieden aan het OM en opsporingsambtenaren. Verder moet met kracht en energie doorgegaan worden met de reorganisatie van het OM. De CTC moet voorlopig blijven bestaan. Dat vind ik een zeer nuttig en onmisbaar instrument om een centrale toetsing van alles wat bijzonder is tot stand te brengen. Via een hervormd OM moet ook de gezagsuitoefening over de politie betere en meer inhoud kunnen krijgen.
- De heer **Koekkoek**:
Eerder hebt u gezegd dat u op grond van wat u nu weet uit het rijksrecherche-onderzoek meent dat de overheid werd gerund. Kunt u enkele aanwijzingen geven op grond waarvan u tot die conclusie komt?
- De heer **Suyver**:
Ik gaf dat antwoord op een vraag die duidelijk refereert aan de Delta-methode, die specifieke casus daar. Zo is het mij ook steeds gepresenteerd door het OM. Ik herhaal de openingszin, waarmee de heren binnenkwamen.
- De heer **Koekkoek**:
Dat de overheid werd gerund?
- De heer **Suyver**:
Nee. Ik vergis mij.
- De **voorzitter**:
Wij runnen een cokeslijn, een drugslijn.
- De heer **Suyver**:
Herstel. Op grond van wat ik gehoord heb, ook van het OM ben ik tot die conclusie gekomen.
- De heer **Koekkoek**:
Kunt u enkele feiten en omstandigheden noemen die tot die conclusie leiden?
Betrokkenen ontkennen dat nog steeds voor deze commissie.
- De **voorzitter**:
Sommige betrokkenen.
- De heer **Koekkoek**:

Inderdaad.

De heer **Suyver**:
Het feit van de verrijking, de winsten is een van de hoofdredenen.

De heer **Koekkoek**:
De verrijking van de informant?

De heer **Suyver**:
Ja.

De **voorzitter**:
Had u nooit gehoord in uw beide functies - SG en directeur politie - dat dit voorkwam? Het is niet alleen in de Delta-methode voorgekomen. Het komt vandaag de dag nog voor.

De heer **Suyver**:
Wat is precies "dit"?

De **voorzitter**:
Het opstrijken van criminele winsten door informanten en infiltranten.

De heer **Suyver**:
Onder gezag van het OM?

De **voorzitter**:
Ja.

De heer **Suyver**:
Nee.

De **voorzitter**:
Echt niet?

De heer **Suyver**:
Nee.

De **voorzitter**:
Dat vind ik verbluffend.

De heer **Suyver**:
Onder gezag van het OM.

De **voorzitter**:
Een CID-officier heeft gezegd: als het zo moet dan moet het maar.

De heer **Suyver**:
Geen winsten van deze omvang.

De **voorzitter**:
U sprak net over de gesprekken die u gevoerd heeft met procureur-generaal Van Randwijck. U zei: voor andere conclusies is het nu te vroeg. Betekent dat dat er geen andere vergelijkbare functioneringsgesprekken worden gevoerd?

De heer **Suyver**:
Op dit moment?

De **voorzitter**:
Ja.

De heer **Suyver**:
Niet door mij.

De **voorzitter**:
Op het departement?

De heer **Suyver**:
Ook niet.

De **voorzitter**:
Is de aankondiging van het vertrek door een lek te vroeg gekomen?

De heer **Suyver**:
Er is sprake van een lek geweest.

De **voorzitter**:
Het was eigenlijk niet de bedoeling van het departement dat het op dit moment naar buiten zou komen?

De heer **Suyver**:

Daar waren wij nog niet uit. Dat was nog een open vraag, mijnheer Van Traa.

De heer **Koekkoek**:

Worden er voor zover u weet door een ander departement soortgelijke gesprekken gevoerd?

De heer **Suyver**:

Dat weet ik niet.

De heer **De Graaf**:

U zei eerder dat u meende dat de politie te zelfstandig was geworden. U wilde of kon daar geen verklaring voor geven. Nu bent u behoorlijk thuis in de politie. U hebt er veel over geschreven. Is er voor u geen begin van een verklaring?

De heer **Suyver**:

Ach, er zijn tal van verklaringen. Ik vind ze allemaal nogal generaliserend. Het Delta-onderzoek had een zeer gesloten karakter. Er werd niet over gepraat. Mensen gingen autonoom te werk. Dat zijn dingen die naar mijn mening niet behoren voor te komen.

De heer **De Graaf**:

Heeft dat niet te maken met de zelfstandigheid van de politie-organisatie en de politiechefs?

De heer **Suyver**:

Nou, ik sprak al over CID-operaties. Als u het terrein verbreedt tot de totale politie, dan wordt vaak gezegd dat de politie te zeer verzelfstandigd is. Ik zeg niet dat dit niet zo is. Ik vind het moeilijk om het te beamen, omdat het erg algemeen is gezegd. Voor zover dat het geval is, heeft dat onmiskenbaar te maken met een gebrek aan daadwerkelijke gezagsuitoefening, niet alleen door het OM, maar ongetwijfeld ook door het bestuur. Een politie-organisatie is trouwens ook heel ingewikkeld. Een korpschef is wat anders dan een politie-agent aan de voet. De organisatie heeft misschien te veel ruimte gekregen.

De **voorzitter**:

Mijnheer Suyver, dank u wel. Sluiting 12.32 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 83**

6 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 6 november 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. A.W.H. Docters van Leeuwen

Aanvang 13.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik open deze vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer A.H.W. Docters van Leeuwen, geboren op 8 mei 1945 te 's-Gravenhage. Mijnheer Docters, ik verzoek u op te staan voor het afleggen van de belofte. De door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De heer Docters van Leeuwen:

Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

De voorzitter:

Mijnheer Docters, u bent procureur-generaal in het ressort Den Haag en u bent voorzitter van het college van procureurs-generaal. Dat staat al op uw briefpapier, wij gaan er allemaal ook van uit, maar officieel bestaat die functie nog niet. Of bestaat die nu eigenlijk wel?

De heer Docters van Leeuwen:

De functie bestaat omdat de collega's in die functie hebben bewilligd. Ze zijn het eens met het feit dat ik voorzitter ben. En ook omdat de minister er in bewilligd heeft. De condities waaronder ik die functie bekleed, vindt u in de brief van 14 december 1994, bijlage 1.

De voorzitter:

Betekent dat nu ook dat u de baas bent van de PG's?

De heer Docters van Leeuwen:

Uitgaande van die brief en uitgaande van de overeenstemming over die brief tussen de collega's en de minister, is het zo dat aan mij de bevoegdheid is overgelaten om, indien er geen overeenstemming in het college kan worden bereikt, een concept-besluit aan het college voor te leggen. Indien er dan nog geen consensus zou ontstaan, wordt het aan mij overgelaten om een beslissing te nemen.

De voorzitter:

Dus in feite heeft u al een eindbeslissingsrecht?

De heer Docters van Leeuwen:

Dat heb ik voor zover de collega's en de minister deze gang van zaken blijven onderschrijven.

De voorzitter:

Juist, als er een wettelijke regeling zou zijn in deze zin, dan wordt het anders.

De heer Docters van Leeuwen:

Dan wordt het anders, want dan gaat het om een wettelijke bevoegdheid.

De voorzitter:

Ik zou allereerst met u willen spreken over uw vorige functie als hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst. Als ik mij niet vergis komen er in de lente van 1994 twee

rechercheurs uit Kennemerland bij de BVD met een floppy. Daar heeft u toen wel naar gekeken. Had u daar eigenlijk iets mee uit staande?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Het is wellicht het best als ik eerst even de toedracht uiteenzet. Ergens in maart 1994 werd ik op een avond opgebeld door mijn vrouw met de mededeling dat de heren Vrakking, Nordholt en Van Riessen naar mij toe zouden komen, aangezien ze iets serieus te bespreken hadden. Ik zat op dat moment een vergadering voor van mijn directeurs in verband met het veranderingsproces van de BVD. Ik ben toen naar huis gegaan. Ze hebben mij toen het volgende probleem voorgelegd. Een onderzoeker van hen - ik denk dat het de heer Paardekoper was - is benaderd door een tweetal onderzoekers dat deel uitmaakte van de CID-Kennemerland. Die mensen hadden een probleem. Ze hebben waargenomen dat de heer Langendoen een aantal gegevens apart heeft gezet en niet heeft overgedragen aan het kernteam Amsterdam. Er waren nog een paar problemen die hen zorgen baarden. De vraag van de heren aan mij was: wat moeten wij hiermee? Ik heb toen het volgende gezegd. Ik weet ook niet wat er aan de hand is; ik ben bereid die mensen te laten horen door een van mijn directeurs, om te zien in hoeverre de BVD hierbij betrokken dient te worden dan wel of de zaak bij een andere autoriteit terecht zou moeten komen.

De **voorzitter:**

Maar had u er eigenlijk iets mee te maken?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat zou kunnen.

De **voorzitter:**

Maar de mededeling van de drie Amsterdamse commissarissen. Dan zou je toch ook kunnen zeggen: advies geef ik jullie graag, maar dit is mijn pakkie-an niet?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Op dat moment waren er niet zodanige feiten en omstandigheden dat je al de vraag kon beantwoorden of wij er wel of niet mee te maken hadden. Dat hing af van de feiten en omstandigheden die beide onderzoekers zouden moeten melden. Het zou heel goed hebben kunnen gaan om inbreuk op de democratische rechtsorde of om een probleem samenhangend met de veiligheid van de staat of om wellicht andere gewichtige belangen, zoals die vallen binnen de taakomschrijving van de BVD in artikel 8 van de Wet op de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Om dat te verifiëren kon ik moeilijk iets anders doen dan toe te staan dat ze gehoord werden. Ik heb er wel de conditie bij gesteld dat er iemand van het openbaar ministerie bij aanwezig moest zijn. Het was f iets justitieels f iets wat te maken had met de taakstelling van de BVD. Op die manier is het durende gezag van het OM verzekerd. Laat er dan ook nog iemand van de BVD bij zijn. Laten ze dan samen betrokkenen maar horen.

De **voorzitter:**

Uiteindelijk heeft de BVD er niets mee gedaan.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nadat betrokkenen zijn gehoord, heb ik contact gezocht met de heer Straver, nadat ik eerst mijn minister had ingelicht, hetgeen naar mijn gevoel zeer accuraat beschreven wordt in het boekje Retour Den Haag.

De **voorzitter:**

Van de heer Van Thijn.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja, van de heer Van Thijn, die toen minister was. Ik heb niet precies de volgorde in mijn hoofd van wie ik toen precies wanneer gebeld heb. Ik heb in ieder geval dezelfde dag contact gezocht met de heren Nordholt en Straver en hun gezegd dat naar mijn oordeel het geen zaak voor de BVD, dat dit niet paste in de taakstelling van de BVD en dat het anders zou kunnen liggen op basis van de feiten en omstandigheden die zij wel kenden of zouden kunnen kennen, maar die de onderzoekers niet hadden overgedragen. De conclusie van de heer Straver was dat het inderdaad geen zaak van de BVD was. Daar heb ik uiteraard mee

ingestemd. Ik heb wel bepleit dat hij betrokkenen uitvoerig zou horen. Ze hadden namelijk toch een aantal onrustbarende feiten verklaard.

De **voorzitter**:

Deze twee heren worden geschorst en een jaar later komen we ze weer tegen, want dan meldt het college van procureurs-generaal expliciet in een persbericht, dat tegen hen een gerechtelijk vooronderzoek wordt geopend. Vanwaar die laatste mededeling? Staat dat u nog bij?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Neen, dat staat mij niet bij. Wat mij bijstaat, is dat de heer Van Randwijck toen er al besloten was over het rijksrecherche-onderzoek Kennemerland, ons raadpleegde over de vraag of de strafvorderlijke procedure tegen beide heren zou moeten worden voortgezet. Zijn gevoel was dat dit niet zou moeten, dat leek ons ook. Die procedure is dus gestuit maar niet beindigd. Die wacht op de bevindingen van het rijksrecherche-onderzoek.

De **voorzitter**:

Het is toch op z'n minst curieus dat in een persbericht het college van procureurs-generaal deze mededeling doet, te meer daar volgens de informatie van de hoofdofficier Haarlem, de heer De Beaufort, er geen gerechtelijk vooronderzoek gestart was.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ik kan mij niet herinneren dat er een persbericht van het college is uitgegaan. Het kan best zijn dat er perspublicaties zijn geweest, maar ik kan mij niet herinneren dat er een persbericht is uitgegaan.

De **voorzitter**:

In ieder geval is het van de kant van het college van procureurs-generaal gemeld.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Het kan best zo zijn, maar ik kan mij dat niet herinneren. Wat ik mij kan herinneren, heb ik u gemeld. Er loopt een procedure die wordt gestuit, in afwachting van de bevindingen van het rijksrecherche-onderzoek.

De **voorzitter**:

Wat voor procedure loopt er dan?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Er loopt een strafrechtelijke procedure tegen beide heren waarin ze worden beschuldigd van ambtsmisbruik en van het openbaren van ambtelijke geheimen.

De **voorzitter**:

Nu begrijp ik het niet meer. U zegt in die mededeling dat er verder geen gerechtelijk onderzoek is en nu zegt u dat er nog steeds een onderzoek loopt.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ik zeg naar mijn gevoel steeds hetzelfde, voorzitter. Ik zeg dat ik van de heer Van Randwijck heb vernomen - dat heb ik trouwens ook eerder van de heer Straver vernomen - dat er een strafrechtelijk onderzoek tegen betrokkenen was geopend. Dat is mijn eerste mededeling. Mijn tweede is dat de heer Van Randwijck, nadat wij besloten hadden over het rijksrecherche-onderzoek, aan ons heeft voorgelegd de vraag, met overigens een advies daarbij, of het lopende onderzoek tegen de heren Van Belzen en Limmen, zou moeten worden gestuit totdat het rijksrecherche-onderzoek nadere beslissingen mogelijk zou maken.

De heer **Koekkoek**:

U kreeg het bericht dat de heer Langendoen de gegevens apart had gezet en niet had overgedragen. Weet u of die mededeling juist was?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ik weet dat niet zeker. De heren Van Belzen en Limmen zijn op verzoek van hun advocaat, de heer Pen, gehoord door een officier van justitie van het arrondissement waarbij zij opening van zaken hebben gegeven. Dat verhoor is overgedragen aan het rijksrecherche-onderzoek. De floppy is ook overgedragen aan het rijksrecherche-onderzoek. Dat bevatte nogal wat materiaal met betrekking tot containers, een soort boekhouding. Ik weet niet of

de heer Langendoen in het kader van het rijksrecherche-onderzoek alreeds over zijn handelen op dat punt heeft verklaard. Ik dacht van niet. Dus kan ik ook nog niet de vraag beantwoorden of hetgeen de twee rechercheurs gezegd hebben, juist is.

De heer **De Graaf:**

Waarom heeft u in maart 1994 niet tegen de heren Vrakking en Nordholt gezegd: ga maar naar mijnheer Kuiper van de rijksrecherche? Het is toch primair de rijksrecherche die moet kijken of er iets mis is in de politie?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik heb u net het antwoord daarop al gegeven. Op dat moment was voor mij niet te beoordelen of er nu wel of niet sprake was van een situatie waarop de taakstelling van de BVD van toepassing was.

De heer **De Graaf:**

Dat begrijp ik, maar omgedraaid zou je ook kunnen zeggen: als er iets aan de hand is, is het in ieder geval ook een taak van de rijksrecherche.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Wij hebben daarover, meen ik, in die tijd ook een persbericht uitgebracht. Wij hadden op ons genomen een meldpunt integriteit, om de burger duidelijk te maken dat men bij de BVD te rade kan gaan. Dan zal de BVD wel uitzoeken of het iets voor de BVD is of voor een andere organisatie. In dat kader zijn beide heren ook bij ons gekomen. Ik heb niet aan de heren naar hun motieven gevraagd waarom ze naar ons zijn gekomen. Mij was wel gebleken, dat ze met hun probleem bij een aantal functionarissen van de politie Kennemerland te rade zijn gegaan en daar geen gehoor hadden gevonden.

De **voorzitter:**

Daar klinkt een verwijt uit. Zou u nog staande willen houden dat men die mensen daar niet genoeg gehoord heeft?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Uit mijn eerste opmerking blijkt geen verwijt, het is alleen maar een antwoord op de vraag van de heer De Graaf waarom ik de heren niet langer heb laten spartelen, waarom ik het redelijk vond dat wanneer zij een verklaring wilden afleggen, ik ze niet weer naar een ander loket wilde verwijzen.

De **voorzitter:**

Heeft de BVD verder een rol gespeeld in de afwikkeling van de IRT-zaak?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Neen.

De **voorzitter:**

U heeft toch ook een dreiging tegen de heer Welten onderzocht in Amsterdam?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Dus dat hoort er dan nog bij?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik weet niet in hoeverre die dreiging samenhangt met de IRT-zaak.

De **voorzitter:**

Neen, omdat het mogelijk leek of dat er gesuggereerd werd dat het eventueel vanuit het IRT zou kunnen komen. Dat heeft u toch onderzocht? Uw dienst is tot de conclusie gekomen dat er geen sprake van was. Klopt dat?

De heer **Docters van Leeuwen:**

De details wil ik graag aan de commissie overleggen, maar liever niet voor de camera's.

De **voorzitter:**

Is er op enig ander moment een politieman met een floppy de BVD binnen komen lopen?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Niet gedurende mijn periode.

De **voorzitter:**

Dit was dus een zeer bijzondere situatie?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Als hoofd van de BVD heeft u bij het toepassen van opsporingsmethoden ook samengewerkt met de politie?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Er zijn diverse manieren waarop de BVD zich verhoudt tot de politie. Dus uw vraag is wat ruim.

De **voorzitter**:

In het kader van opsporingsonderzoek, in het kader van justitieel onderzoek.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Wij hebben twee dingen gedaan en voor zover ik weet doet de BVD die nog. In ieder geval deed de BVD dat nog tot 1 januari 1995. Als wij informatie hadden die relevant was voor de politie, met name in haar strafrechtelijke taak, hebben wij die informatie vaak overgedragen aan de politie. Meestal deden wij dat op twee manieren. Ofwel doordat wij een liaison vormden met het betrokken opsporingsteam. Dat wil zeggen dat wij niet in verbanden waarbij er executief opgespoord werd, gingen zitten, maar dat wij deelnamen aan het beleidsoverleg aan de top van zo'n team. Dat was de ene methode. De andere methode was die van het ambtsbericht van het hoofd van de BVD aan de hoofdofficier.

De **voorzitter**:

Hoeveel van die ambtsberichten gingen er in die tijd ongeveer uit?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ik heb dat vanochtend nagevraagd. Dat blijken er een stuk of 90 geweest te zijn, waarvan tweederde aan de justitiele autoriteiten.

De **voorzitter**:

De overdracht is geregeld in artikel 22, derde lid.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Dat is niet juist. Artikel 22 ziet niet op de overdracht van informatie maar op het overleg dat, wanneer de omstandigheden dat vereisen, nodig is tussen een hoofd van de dienst en degene die het aangaat. De overdracht is geregeld in de artikelen 11 en 12 van de Wet op de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

De **voorzitter**:

Zowel de officier die verantwoordelijk is voor dit geheel als de heer Van Helten heeft het wel degelijk over dit artikel 22, lid 3.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Dat artikel speelt wel een rol, maar niet als het gaat om het overdragen van informatie, wel als het gaat om het regelen van de samenwerking.

De **voorzitter**:

Is het niet zo dat op dat punt de overdracht van strafrechtelijke gegevens beter geregeld moet worden? De officier van justitie kan namelijk heel moeilijk verantwoordelijk zijn voor datgene wat de BVD bevindt, omdat de BVD geen opsporingsdienst is.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Enige jaren geleden is van de kant van de minister daarover een notitie verschenen die aan de Kamer is overgelegd.

De **voorzitter**:

De zogenaamde "verboden vruchten"-brief.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ja. Die is ook besproken in de Kamer en aanvaard. Die komt er in het kort op neer dat wanneer men specifiek bewijs wil, de betrokken medewerker van de BVD ontslagen moet worden van zijn zwijgplicht en dat dan in een proces-verbaal, opgenomen door een opsporingsambtenaar, zijn bevindingen worden genoteerd. Een andere mogelijkheid is dat van het ambtsbericht. Er is vaste jurisprudentie waaruit blijkt dat dit aan het bewijs kan

bijdragen, maar dat het volstrekt aan de rechter is om de waarde er aan toe te kennen die hij er aan wenst toe te kennen. Dat is de situatie van nu.

De voorzitter:

De vraag is of het niet dienstig is dat beter te regelen, vooral waar het gaat om de verantwoordelijkheid die een officier van justitie op zich neemt als hij of zij van die informatie verder gebruik maakt voor opsporingsdoeleinden.

De heer Docters van Leeuwen:

Dat lijkt mij op zichzelf niet nodig, in ieder geval niet om deze specifieke reden. Iets anders is dat ook de BVD deel uitmaakt van de rechtsstaat en zich dus ook moet houden aan de jurisprudentie van de Europese Commissie voor de rechten van de mensen en van het hof. Het hof stelt nu, dat is ook laatst naar voren gekomen in een uitspraak van de Raad van State die overigens ging over openbaarheid, dat ook de BVD duidelijk moet voldoen aan het kenbaarheidsvereiste en het voorzienbaarheidsvereiste. Dat slaat ook terug op deze situatie. De burger moet weten wanneer de BVD zich met iets bemoeit en wat er dan kan gebeuren. In dat kader lijkt het mij dat wij zeer goed moeten kijken of die procedure niet toch een wettelijke grondslag moet krijgen.

De voorzitter:

Die uitspraak van de Raad van State ging ook over de vraag of de bevoegdheden die de BVD uitoefent daar waar ze de grondrechten van burgers in het geding kunnen brengen, specifiek geregeld moeten worden.

De heer Docters van Leeuwen:

Ja.

De voorzitter:

Daar bent u voor?

De heer Docters van Leeuwen:

De overheid moet rechtmatig optreden. Je kunt dan niet zeggen dat het ene gedeelte van de overheid rechtmatiger moet handelen dan het andere gedeelte van de overheid. De BVD maakt er deel van uit en zal dus even rechtmatig moeten handelen.

De voorzitter:

Vindt u ook dat de functies duidelijk gescheiden moeten zijn en blijven: aan de ene kant inlichtingen verzamelen en aan de andere kant opsporen?

De heer Docters van Leeuwen:

Ja.

De voorzitter:

Om het voorbeeld te noemen van de zogenaamde scannerfreaks. Daar heeft ook de BVD zich mee beziggehouden. Zijn die functies in de praktijk wel uit elkaar te houden? Is het ook wenselijk die uit elkaar te houden?

De heer Docters van Leeuwen:

U komt met een voorbeeld waarbij sprake was van een samenval tussen de taakstelling van de BVD zoals wij die toen zagen, en het optreden van de politie. Wij waren zelf al bezig met de scannerfreaks. Dat zijn lieden die aan contra-observatie doen, die zeer nauwkeurig zien waar de opsporingsorganen mee bezig zijn, welke auto's ze gebruiken, welke kentekens die auto's hebben, welke mensen er bij betrokken zijn en welke communicatie-apparatuur ze hebben. In Nederland is die contra-observatie op zichzelf niet strafbaar. In andere landen is dat overigens wel het geval. Ik zou ervoor willen pleiten dat het hier wel strafbaar wordt gesteld.

De voorzitter:

Hoe wilt u dat omschrijven? Welke delictsomschrijving heeft u daarbij in het hoofd?

De heer Docters van Leeuwen:

Ik moet even in mijn geheugen graven. In het Franse recht en ik meen ook in het Duitse recht staat iets in de trant van: het is verboden om systematisch met gebruikmaking van technische middelen, zonder verlof... etc. Je zou een formulering moeten kiezen die lijkt op die in het Wetboek van Strafrecht inzake het afluisteren van telefoons.

De **voorzitter:**

Maar dan moeten wij waarschijnlijk eerst de observatie zelf goed regelen.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee, het observeren op zichzelf zou ik niet strafbaar willen stellen, maar het gebruik van technische middelen wel. Dan zou je een formulering kunnen kiezen die aansluit bij het verbod op telefoontap of het verbod op het plaatsen van afluisterapparatuur.

De **voorzitter:**

Hebt u extra maatregelen genomen om verder tegen te gaan dat de politie en de BVD in feite hetzelfde werk doen?

De heer **Docters van Leeuwen:**

In deze zaak bedoelt u?

De **voorzitter:**

Nee, in uw tijd als hoofd van de BVD.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Wij zijn daar in toenemende mate zorgvuldiger mee geworden.

De **voorzitter:**

Toen.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja.

De **voorzitter:**

En toen u weg ging, was het toen helemaal ok?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee. Mij is gebleken dat er sinds mijn vertrek een betere procedure is voor het verzenden van ambtsberichten naar de justitie organen. Het is nu vaste regel dat dat loopt via de BVD-officier. Ik herinner mij niet dat dat in mijn tijd al zover was. Ik vind dat een verbetering en daar had ik zelf dus ook wel eens op mogen komen.

De **voorzitter:**

Vertellen de ambtenaren van de BVD alles aan de BVD-officier wat zij of hij wil weten?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Als zij dat niet doen, zeggen zij erbij dat zij niet alles vertellen. Dat was de instructie die ik gegeven heb en ik kan mij niet meer herinneren... Nee, in n geval is dat ook gebeurd, herinner ik mij. Dat was trouwens de vaste regel naar alle justitie organen: als je iets niet kunt vertellen, bijvoorbeeld omdat je het van een zusterdienst heb gekregen die jou expliciet verboden heeft om dat aan een ander te vertellen dan de dienst zelf - met uitzondering uiteraard, zoals wij er trouwens wel eens bij zeiden, van het feit dat wij er in artikel 11 toe gebonden zijn om de minister op de hoogte te houden van alles wat van belang kan zijn - en als dus zo'n situatie aan de orde was als "dit is alleen voor jullie en de minister", die toch verbonden was aan een zaak die strafrechtelijke gevolgen had of zou kunnen hebben, dan gaven wij dat niet door. Dan zeiden wij er echter bij: er is informatie waarover jij niet mag beschikken.

De **voorzitter:**

Is het zo dat de minister van Binnenlandse Zaken alles mag weten?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja, het hoofd van de BVD is verplicht om de minister op de hoogte te stellen van alles wat van belang kan zijn.

De **voorzitter:**

Mag ook de minister van Justitie alles weten?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee, voor de minister van Justitie is geen bijzondere uitzondering gemaakt in die twee artikelen waaraan u refereerde.

De **voorzitter:**

Maar kan het zo zijn?

De heer **Docters van Leeuwen:**

De minister van Binnenlandse Zaken bepaalt wat aan andere organen - in de eerste plaats aan ministers - wordt overgebracht.

De **voorzitter**:

Maar kan het zo zijn dat de minister van Justitie onkundig blijft van activiteiten en zaken waarvan u wel weet en die ook van belang zijn voor opsporen, in die zin dat men het niet door zou kunnen geven als bijvoorbeeld door een buitenlandse dienst hier methoden zijn gebruikt?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Gelet op het wettelijk stelsel is dat mogelijk. Ik kan mij van mijn periode niet herinneren dat dat het geval is geweest. De ministers onder wie ik gediend heb, waren altijd van mening dat dit soort zaken onverwijld aan de minister van Justitie moest worden medegedeeld.

De **voorzitter**:

Dus het heeft zich volgens u in de praktijk nooit voorgedaan.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Het heeft zich niet voorgedaan.

De heer **Koekkoek**:

Wat was er volgens u vroeger onzorgvuldig in de informatievervalsing van de BVD aan de politie?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Er zijn mij geen gevallen bekend van inhoudelijke onzorgvuldigheid. De procedurele onzorgvuldigheid heb ik net uiteengezet.

De heer **Koekkoek**:

Waarin zat die onzorgvuldigheid dan?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Toen ik begon, was er, zeker in informatief opzicht, maar ook in samenwerkingsopzicht een niet-helder stelsel van verhouding ten opzichte van de justitie organen. Wat ik aantrof, was een officier van justitie die belast was met terrorisme- en spionage-aangelegenheden. Het was niet precies duidelijk wat nu de taak van die officier was ten opzichte van de BVD. Het was ook niet duidelijk hoe die officier zich verhield tot zijn hogere echelon, namelijk de PG. Wat wij toen gedaan hebben, is in overleg met de PG-vergadering en met de betrokken officier... Dit allemaal overigens op basis van een rapport van hoofdofficier Blok, waarover ook een regeringsstandpunt is ingenomen dat aan de Kamer is gezonden en waarover de Kamer ook heeft gedebatteerd en dat in het kort op het volgende neerkwam. Ten eerste moesten wij het anders regelen: er moest een werkvergadering komen tussen met name de CRI, de Afdeling bijzondere zaken en mensen van de directie D2, de directie van de heer Van Helten, die hier ook gehoord is. Die voorzitter zat dus ook namens ons die commissie voor. Ten tweede zou er regelmatig beleidsoverleg tussen het hoofd van de CRI en mij moeten zijn, waaraan de heer Varekamp deelnam. Ten derde zou er n PG moeten worden aangewezen voor BVD-zaken. Dat is de heer Gonsalves geweest. Men verliet daar dus het territoriale principe. Daarv moest ik steeds uitzoeken in welk ressort het speelde. Daar kreeg ik grote problemen mee, omdat sommige zaken wel strafrechtelijk interessant waren, maar nog niet toe te wijzen waren aan een ressort, bijvoorbeeld de mededeling dat een aanslag te verwachten is die uit het buitenland komt, terwijl je nog niet weet waar die zal plaatsvinden. Men heeft toen besloten om een BVD-PG aan te wijzen. Dat is de heer Gonsalves geworden. Ik heb toen verzocht om vervolgens ook te regelen dat die landelijk officier zou rapporteren aan de BVD-PG en ook zijn aanwijzingen in acht zou moeten nemen.

De heer **Koekkoek**:

Betekent dat dat de BVD vr die tijd rechtstreeks informatie aan de politie gaf, buiten het openbaar ministerie om?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Dat is wel voorgekomen, ja. Dat vond ik niet een juiste situatie.

De **voorzitter**:

Maar wat gebleven is, is in ieder geval in sommige teams samenwerking.

De heer **Docters van Leeuwen:**
Ja.

De **voorzitter:**
Die samenwerking betekent natuurlijk ook dat de informatie daar wordt overgegeven.

De heer **Docters van Leeuwen:**
Ja, maar er is dus niet in executieve teams samengewerkt.

De **voorzitter:**
Nee, maar er wordt op dit moment uitgewisseld.

De heer **Docters van Leeuwen:**
Zeker, er is uitgewisseld.

De **voorzitter:**
Daarmee is het probleem geschapen dat een inlichtingendienst iets uitwisselt wat voor opsporen gebruikt wordt, maar dat hebben wij volgens mij genoegzaam doorgenomen. Wat weet u, in uw vroegere functie en eventueel in uw huidige, van de activiteiten van de Amerikaanse DEA en het Bundeskriminalamt, waar het gaat om grensverleggende opsporingsmethoden? Is men daarbij buiten zijn boekje gegaan?

De heer **Docters van Leeuwen:**
Ik weet niet zoveel van beide organisaties.

De **voorzitter:**
Meer dan wij.

De heer **Docters van Leeuwen:**
Dat weet ik niet.

De **voorzitter:**
Nou, dat hoop ik wel.

De heer **Docters van Leeuwen:**
Beide organisaties bewogen zich niet - werden althans geacht zich niet te bewegen - op het terrein waarop de BVD zich bewoog. Niettemin hebben wij wel enkele keren een overigens nuttig contact met de DEA gehad. Ik kan daar verder niets over zeggen, maar ik kan wel zeggen dat zij ons een keer een spionagezaak hebben geleverd. Ik keek daar overigens zeer van op; ik had niet verwacht dat de DEA zich ook op dat terrein bewoog. Verder heb ik zelf nauwelijks contact met de DEA gehad, behalve dan dat ik daar een keer op bezoek ben geweest in het kader van een uitwisseling tussen Bob Williams - ik ben even kwijt hoe dat officieel heet...

De **voorzitter:**
Atlantic exchange program.

De heer **Docters van Leeuwen:**
Dank u zeer. Ik ben daar toen min of meer anoniem mee geweest. Laat ik het anders zeggen: ik had in ieder geval het hoofd...

De **voorzitter:**
Had u een paspoort bij u uit de kluis of zo? Nee toch?

De heer **Docters van Leeuwen:**
Nee hoor. Ik heb altijd onder mijn eigen identiteit gereisd, maar hij had, denk ik, in ieder geval toch niet door dat ik daarbij zat. Betrokkene gaf daar een weergave van het drugsbeleid in Nederland, die ik niet als zodanig herkende: zeer "leading" en "het is een chaos in Amsterdam" en allemaal statements die ik absoluut niet voor mijn... Ik ben daar erg boos over geworden.

De **voorzitter:**
Weet u nu of door die diensten meer gedaan en uitgelokt wordt op een wijze die in het Nederlandse systeem op dit moment onrechtmatig, niet aanvaardbaar of onverantwoord is?

De heer **Docters van Leeuwen:**

En van de dingen waarover ik met de Amerikaanse vertegenwoordiging hier wel gesproken heb, was de geruststellende mededeling van hun kant dat zij overal buiten de Amerikaanse grenzen ook opsporings- en zelfs arrestatiebevoegdheid hadden, maar dat zij die hier niet zouden uitoefenen. Daarvan heb ik gezegd: ik kan mij niet voorstellen dat u die bevoegdheid hebt, want wij maken hier in Nederland uit welke bevoegdheden de mensen op het grondgebied van Nederland hebben. Dat betekent dus dat u geen bevoegdheid hebt. Dat soort betrekkelijk vinnige discussies heb ik wel gevoerd.

De **voorzitter:**

Maar weet u nu wat zij doen?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee, ik weet dat niet; ik heb mijn collega Wilzing daar wel eens op aangesproken: is het nu zo dat jij voldoende inzicht hebt op de vraag wat alle betrokkenen hier doen? Dat was overigens ook n van de redenen waarom ik zeer gepleit heb voor de totstandkoming van het Landelijk rechteam. De heer De Graaf zal zich dat herinneren, want ik ben door hem als deskundige daar een keer over geraadpleegd. Als je dit soort buitenlandse diensten geen fatsoenlijke en geloofwaardige landelijke samenwerking aanbiedt, is de internationale ervaring dat men het dan zelf doet. Dat is een ervaring die ik ook zelf heb opgedaan.

De **voorzitter:**

Maar is u nu bekend of...

De heer **Docters van Leeuwen:**

Er is mij vanuit mijn taakstelling niet bekend of men grenzen heeft overschreden. De kennis die ik daarover heb, is kennis uit de wandelgangen, die vaak op mededelingen neerkomt als "de DEA doet het ook", "we hebben dit zelf op cursus geleerd bij de DEA", "ze hebben hele schepen, ze hebben dit, ze hebben dat", enzovoort.

De **voorzitter:**

Maar dat is u niet verder bekend?

De heer **Docters van Leeuwen:**

"Small talk". Ik heb er feitelijk geen ervaring mee.

De **voorzitter:**

En in uw huidige functie?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ook niet. Dat komt niet bij mij.

De **voorzitter:**

Is het tijd om dat ook nader te onderzoeken?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik vind van wel.

De **voorzitter:**

Hebt u toevallig in een avondblad gelezen dat een CRI-rechercheur zegt: we hebben dit allemaal van de DEA geleerd?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja, ik heb een artikel gelezen van Fijnaut, die dat tot een wetenschappelijk-onderzoeksobject heeft verklaard en die het over de Amerikanisering van het opsporingswerk en het daaraan verbonden inlichtingenwerk heeft.

De **voorzitter:**

Voor zover u weet, is binnen het college van PG's, vroeger door de procureurs-generaal of door de heer Gonsalves nooit verder onderzoek gedaan? Incidenten zijn er natuurlijk wel degelijk geweest en die zijn ons ook bekend, zowel wat betreft de DEA als wat betreft het BKA, maar die zijn, voor zover u weet, verder nooit onderzocht?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik weet het niet.

De **voorzitter:**

Welke aanwijzingen uit het circuit hebt u dan?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Zoals ik u zei: "small talk".

De **voorzitter:**

Maar het is wel interessant om daar de inhoud van te weten.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nou, dat zijn de verklaringen die erop neerkomen dat er... Het zijn dus geen verklaringen die in een zakelijk verband - dat benadruk ik - zijn afgelegd op het moment dat ik, in mijn vorige functie of in mijn huidige functie, betrokkenen daar in zakelijk verband over heb ondervraagd. Het is meestal in de marge van vergaderingen bij bijeenkomsten, mededelingen als "de DEA bemant hele schepen om zelf de controle over transporten te behouden", "ze doen aan lange-termijninformatie".

De **voorzitter:**

Infiltratie.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Infiltratie; neem me niet kwalijk. Kortom: een aantal technieken van verstreckende aard wordt door de DEA gepleegd.

De **voorzitter:**

We gaan langzamerhand over naar uw huidige functie als procureur-generaal. In de tijd van de Werkgroep vooronderzoek opsporingsmethoden hebt u ons te woord willen staan. U hebt toen gewezen op de infiltratierichtlijn van de FBI. Daarin stond dat een infiltrant, een burgerinfiltrant, zelf nooit mocht verdienen. Dat hebt u, volgens mij, toen driedubbel onderstreept. Dat was uw mening?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik heb helaas... Ik had het natuurlijk wel kunnen doen, maar ik heb de fout begaan om geen kopie te maken van die geweldig dikke bundel richtlijnen waar de commissie...

De **voorzitter:**

Admiraal Buis moet er nog wel n voor u hebben, denk ik.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik had het natuurlijk kunnen doen, maar ik heb het niet gedaan. Van dat gesprek met de toenmalige directeur van de FBI herinner ik mij - er waren er twee: n voor "criminal investigations" en n voor "intelligence" - dat ik vrij lang met die man heb gesproken. Dat was in 1994 en hij zei dat zij daar niet aan begonnen. Als het ging om het behalen van winsten die mogelijk waren door toedoen van de politie en door de regie die de FBI daarop had, was er geen sprake van dat dat soort winsten mocht worden behouden. Ze waren helemaal nogal strikt, maar dat vindt u allemaal in die regulations van de attorney general.

De **voorzitter:**

Dat moet dus absoluut uitgesloten zijn. Daar komen wij zo op terug. Ik wil nu overgaan naar uw aantreden bij het openbaar ministerie. Wat hebt u daar aangetroffen op 1 januari van dit jaar? Was u verbaasd dat de keus op u gevallen was?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Verbaasd... Ja, enigszins wel. Het kwam als een verrassing; laat ik het zo zeggen.

De **voorzitter:**

Het was niet voorgeprogrammeerd?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee, helemaal niet. Absoluut niet. Althans niet door mij.

De **voorzitter:**

Dat weet u zeker?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat weet ik zeker. Dat laatste weet ik zeker.

De **voorzitter:**

Wat hebt u aangetroffen?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik heb aangetroffen... Het viel mij mee.

De **voorzitter**:

Het had erger gekund?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Gelet op wat ik erover gelezen had in het rapport van de commissie-Donner, viel het mij mee. Er vielen mij ook dingen tegen die naar mijn gevoel nog mild door de commissie-Donner zijn beschreven, maar na enige maanden - dus niet op 1 januari, maar na het afleggen van een aantal werkbezoeken, het voeren van veel gesprekken en het doorlezen van 20 kilo documenten - was het beeld dat ik kreeg, het volgende: de veranderpotentie van het OM... daar reken ik niet alleen het rechtsgeleerd personeel toe, doch ook het personeel dat het rechtsgeleerd personeel steunt; ik vind ook dat dat in n organisatie hoort...

De **voorzitter**:

Het rechtsgeleerd personeel; dat zijn dus de officieren.

De heer **Docters van Leeuwen**:

De officieren van justitie, van plaatsvervangend officier tot en met PG. Een aanzienlijke veranderpotentie, veroorzaakt door twee dingen: de gewendheid verantwoordelijkheid te dragen, over het algemeen een hoog opleidingsniveau en een zeer, zeer grote betrokkenheid. Wat mij...

De **voorzitter**:

Tegenviel.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Wat mij ook meeviel, was de verhouding tot de politie, het feit dat er toch in toenemende mate grote megazaken draaien die langdurige, soms jarenlange voorbereiding vergen, waarbij het openbaar ministerie zeer nauw moet samenwerken met de politie om dat tot stand te brengen. Een van de voorbeelden die de mensen natuurlijk ook wel kennen, is de TCR-zaak in Rotterdam, maar er zijn er meer. Ook de zaak tegen Kok, de heer Kok, die onlangs een jaar of zes gevangenisstraf heeft gekregen, is een voorbeeld van zo'n megazaak.

De **voorzitter**:

De heer Kok, die zes jaar gevangenisstraf heeft gekregen?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Heeft hij die al gekregen?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ja, er is uitspraak gedaan.

De **voorzitter**:

Wanneer is dat geweest?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Vorige week. Zeven jaar geist, zes jaar gekregen.

De **voorzitter**:

Waarom noemt u speciaal de heer Kok? Want wie is de heer Kok?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Nou, omdat hij mij te binnen schiet.

De **voorzitter**:

Nee, u noemt hem niet alleen omdat hij u te binnen schiet.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Het is een van de voorbeelden die ik sprekend vind.

De **voorzitter**:

U bedoelt de heer Kok uit Amsterdam.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Jazeker, die bedoel ik.

De **voorzitter**:

Een van de middenorganisatoren van de Delta-groep.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ja.

De **voorzitter**:

U wilt zeggen: ook zonder de Delta-methode kun je toch resultaten boeken.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Er zijn veel meer...

De **voorzitter**:

Wilt u dat zeggen met dit voorbeeld?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Daar wil ik graag uitvoerig op ingaan. Dat vind ik een vraag die ik niet nebenbei kan beantwoorden.

De **voorzitter**:

Nee, nee. Ok.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Het is dus blijkbaar toch in toenemende mate mogelijk... Zelfs zodanig dat een aantal leden van de zittende magistratuur mijn aandacht heeft gevraagd voor het feit dat de financiering niet is afgestemd op het draaien van dit soort megazaken. De zittingsruimte die daarvoor nodig is, is niet verdisconteerd in de planning. Dat is een tweede signaal; dat slaat dan meer op het vermogen van het OM en het vermogen van de politie om het toch gezamenlijk tot dat soort zaken te brengen. Wat mij bepaald niet is meegevallen, zijn de omstandigheden waaronder moet worden gewerkt. Die naderen hier en daar het erbarmelijke. De verhoudingen - dan doel ik op de juridische en de organisatorische verhoudingen, waarvan ik vind dat zij op z'n minst hybride zijn - zijn vaak ook niet voldoende doordacht, in die zin dat als je het openbaar ministerie als organisatie zou willen aanspreken, de condities om dat te doen, in juridisch en organisatorisch opzicht op geen stukken na zijn vervuld.

De **voorzitter**:

Wij zijn hier in de enquetcocommissie verschillende vertegenwoordigers van het OM tegengekomen die in ieder geval niet te veel verantwoordelijkheid wilden dragen. Men dacht soms eerder: als een ander het maar draagt. Hebt u dat ook ervaren?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Mij is gebleken... Maar ik moet dan eerst zeggen - dat heb ik ook een paar keer gezegd in de publiciteit - dat het openbaar ministerie nu wordt aangesproken alsof het n organisatie is. Dat wil zeggen... Ik geef maar even een praktische...

De **voorzitter**:

Maar dat vroeg ik u niet.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Maar ik moet dat toch even zeggen.

De **voorzitter**:

Ik zou toch graag willen dat u niet herhaalt wat u in een interview zegt. Is u gebleken...

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ja. Dat is mij gebleken. Op twee niveaus doet het probleem van verantwoordelijkheidsstelling en de bijbehorende verantwoording zich voor. Dat doet zich voor in de relatie tussen de zaaksofficier en zijn leiding en dat doet zich voor... Er is dus wel attributie van bevoegdheden, zoals dat ook aan het hoofd van de BVD het geval was, maar daar was ook een rapportageplicht. Daar hebben wij zojuist over gesproken. Als hoofd van de BVD waren er bevoegdheden aan mij geattribueerd...

De **voorzitter**:

Gaat u, als u wilt, weer terug naar het OM.

De heer **Docters van Leeuwen**:

...maar was er ook een plicht om te rapporteren. Als je nu naar het OM kijkt, zie je dat er bevoegdheden liggen bij de zaaksofficier, maar dat er geen vergelijkbare rapportageplicht -

laat staan een rapportagegewoonte - is ontstaan voor wat betreft de verhouding tot zijn leiding. Dat zelfde verschijnsel herhaalt zich in de verhouding tussen hoofdofficier en procureur-generaal. Ik heb daar laatst in mijn eigen ressort over gesproken. Ik heb gezegd: het valt mij op dat ik als PG veel minder weet van wat er in jullie arrondissementen omgaat dan ik gewoon was te weten als hoofd van de BVD.

De **voorzitter**:

U weet nu minder dan u wist als hoofd van de BVD?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ja. Nu is daar ook wel enige reden voor, gelet op het feit dat een aantal verantwoordelijkheden rechtstreeks zijn toebedeeld, maar niettemin ben ik over die situatie niet tevreden en heb ik een aantal collega's uitgenodigd - of die boden zich aan; wie waren het ook al weer? Ik ben het even kwijt; het plaatsvervangend hoofd van het arrondissement Rotterdam en de fungerend hoofdofficier van Den Haag - om, uitgaande van de toezichtsbepaling, zowel in de strafvordering als op de politie, eens te bezien hoe dat toezicht beter zou kunnen worden en voller zou kunnen worden uitgeoefend.

De **voorzitter**:

Hebt u, toen u binnenkwam bij het OM, gezegd...

De heer **Docters van Leeuwen**:

Gerding. Nu ben ik er weer. Dat is n; de andere komt zo.

De **voorzitter**:

Juist. Hebt u, toen u binnenkwam bij het OM, ook gezegd: hebben jullie de problemen die...

De heer **Docters van Leeuwen**:

Den Hollander was de andere.

De **voorzitter**:

Hebt u er nog meer?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Nee, nee. Namen zijn bij mij altijd een probleem.

De heer **De Graaf**:

Zij zullen u dankbaar zijn.

De **voorzitter**:

Toen u bij het OM binnenkwam, aan de top, hebt u toen aan de andere PG's gevraagd: hebben jullie de problemen die het afgelopen jaar gerezen zijn - de IRT-zaak, de zaak van de opsporing, de zaak van de effectiviteit - besproken en zullen wij dat nu gaan bespreken? Hebt u dat gevraagd toen u binnenkwam?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Nee, dat heb ik niet gevraagd, want wat ik aantrof, was een nogal uitvoerig stelsel van nieuwe maatregelen. Er was besloten om een LRT op te richten.

De **voorzitter**:

Hebt u...

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ik heb het dus niet gedaan.

De **voorzitter**:

U hebt het niet gedaan.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Heeft men u wel eens gezegd...

De heer **Docters van Leeuwen**:

Er is wel intensief met mij gesproken over het nut en de noodzaak van de toetsingscommissie en er is ook intensief met mij gesproken over de doorlichting. Aan de hand daarvan...

De **voorzitter**:

Waarom dan die doorlichting?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Die doorlichting was nodig - dat heb ik, hoewel ik toen nog niet benoemd was - bepaald niet tegengehouden - om het voorzichtig te zeggen - omdat er twijfel was gerezen aan de toetsende activiteiten van het openbaar ministerie, waardoor de geloofwaardigheid van het openbaar ministerie ten overstaan van de rechter ernstig zou kunnen zijn aangetast.

De **voorzitter:**

Waardoor was die twijfel gerezen?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Omdat in een aantal zaken niet voldoende duidelijk was geweest of het openbaar ministerie wel of niet van te voren toestemming had gegeven voor het gebruik van wat in de wandeling "een bijzondere opsporingsmethode" is komen te heten, terwijl er in die gevallen ook geen sprake was van spoedeisendheid of noodweer of iets dergelijks. Ik weet niet of toezicht achteraf, terwijl het niet achteraf had gehoeven... Dat kun je moeilijk toezicht noemen.

De **voorzitter:**

Heeft die doorlichting volgens u de zaken - wat er gebeurde - helder gemaakt?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja. Het heeft wel enig vijven en zessen gekost eer alles op tafel lag. Het was, denk ik, voor de eerste keer dat het openbaar ministerie middels een dergelijke actie probeerde informatie te centraliseren. Ik denk dat dat niet eerder... Ik heb het wel gevraagd, maar mij zijn geen gevallen bekend waarin dat eerder is gedaan. Men had dus nogal wat moeite met het op gang brengen van de juiste informatiestroom. Er waren definitieproblemen enzovoort enzovoort.

De **voorzitter:**

Maar het moet u toch ook opgevallen zijn dat in ieder geval twee van de regio's die bij ons veel over tafel zijn gegaan, namelijk Rotterdam en Gooi en Vechtstreek, en de zaken waar wij het hier over hebben gehad, in die doorlichting niet zijn te vinden.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Jawel, Bever, want daar heeft u het over, is wel te vinden.

De **voorzitter:**

Is niet in de doorlichting te vinden op de punten waar wij hier zo lang over gesproken hebben.

De **Docters van Leeuwen:**

Die is wel te vinden. Ik ben de precieze omschrijving kwijt. Een paar zaken in Gooi- en Vechtstreek waren inderdaad niet te vinden.

De **voorzitter:**

Vandaar ook de vraag of alles wel staat in die doorlichting, als je er ook bij betreft dat in de Centrale toetsingscommissie bijvoorbeeld de officieren die dit speciaal moeten uitzoeken, onder wie de heer De Groot uit Haaglanden, zeggen: wij komen er niet uit. Dus weten wij nu wel alles? Weet u alles en weten wij alles?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik weet in ieder geval niet alles.

De **voorzitter:**

Wat belangrijk is te weten.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik ben voor alles in mijn ressort verantwoordelijk, maar ik acht mij niet gehouden om alles te weten.

De **voorzitter:**

Maar heeft u het idee dat die doorlichting u alles vertelt?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik heb de indruk dat in mijn ressort - ik heb ook de indruk dat dit in andere ressorten is gebeurd - tot op het niveau van de individuele politieman - daarom duurde het allemaal zo lang - is gevraagd of er nog sprake was van een handelen dat aangemerkt zou moeten

worden als een bijzondere opsporingsmethode. Ik heb de indruk dat dit in de meeste arrondissementen met grote nauwkeurigheid is gedaan. Er zijn een paar uitzonderingen, zoals in Gooi- en Vechtstreek.

De **voorzitter**:

En waar nog meer.

De heer **Docters van Leeuwen**:

De Bever-zaak vond ik onhelder en de zaken in Gooi- en Vechtstreek die althans tot het niet op die manier voortzetten van de onderzoeken hebben geleid. Dat was tegen de regels, dat was niet afgesproken.

De **voorzitter**:

Kan het ook niet zo zijn dat je daar per toeval achterkomt. Dat behoef je namelijk verder niet te weten. Wat je niet weet, weet je niet.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Uitgaande van de oprechte bereidheid van de betrokken politiemensen en de betrokken leden van het OM om aan die exercitie mee te doen, geloof ik dat menselijkerwijs alles gedaan is wat er gedaan had kunnen worden.

De **voorzitter**:

De derde brief van de PG's ter zake is van, naar ik meen, mei van dit jaar. Daarin wordt gesteld: iets wat men nu nog niet heeft opgegeven, gaan wij niet ontvankelijk verklaren.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Vrijspraak vragen.

De **voorzitter**:

Ik dacht niet ontvankelijk, maar goed.

De heer **Vos**:

Ik zou graag nog een vraag willen stellen over de doorlichting. In gesprekken met diverse functionarissen van het OM is vastgesteld dat er binnen het OM een vertrouwenscultuur bestaat. Men vertrouwt elkaar en men vertrouwt wat er binnen de politie gebeurt. Mag die doorlichting worden aangemerkt als een eerste doorbraak in de vertrouwenscultuur en is het na de doorlichting beter uit te leggen dat actieve controle en toezicht moeten worden uitgeoefend zonder dat dit als een reprimande wordt aangemerkt?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ik hoop van wel. Ik wil er wel de aantekening bij maken dat de doorlichtingsactie naar mijn gevoel bepaald niet moet worden uitgelegd als een motie van wantrouwen naar de politie.

De **voorzitter**:

Leuk vonden ze het niet. Er liggende woedende brieven bij ons in de bak.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ik heb ook de heer Brandt daarover iets horen verklaren, die het heeft over een brief aan de hoofdcommissarissen. Dat is onjuist. Die brief is gericht tot de hoofdofficieren. Zeker toen de doorlichtingsoperatie eenmaal liep, heb ik er natuurlijk naar gevraagd bij een aantal politiemensen. Toen zei men: wij kunnen toch wel begrijpen dat het gebeurt. Zowel politie als het OM lijdt onder het feit dat de grondslag waarop dit soort onderzoek wordt gedaan - dan praten wij over het onderzoek dat gedaan wordt voordat je kunt spreken van een verdachte - niet vastligt. In de wet is daarover niets geregeld.

De **voorzitter**:

Er is toch geregeld dat officier de leider van het opsporingsonderzoek is. Ook wat daarvoor gebeurt, valt toch onder het opsporingsonderzoek? Ik verwijs naar artikel 141.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Dat is betwistbaar en dat wordt ook betwist. Ik verwijs wat dat betreft naar iemand die daar veel meer verstand van heeft dan ik, de advocaat-generaal bij de Hoge Raad, Van Dorst, die een uitvoerige conclusie heeft getrokken in de zaak-Zwolsman. Het desbetreffende stuk is van 19 september van dit jaar, als ik het wel heb. Van Dorst wijst er ten overvloede nog eens op dat er niets geregeld is in de wet wat betreft de verhouding tussen politie, OM en rechter als het gaat om die fase van het onderzoek.

De **voorzitter:**

Dat is waar. Maar u wilt toch niet ontkennen dat vandaag het OM niet verantwoordelijk is voor het strafrechtelijk onderzoek, ook in de fase voor artikel 27?

De heer **Docters van Leeuwen:**

U kunt dat vinden...

De **voorzitter:**

Vindt u van niet?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik vind dat het zo behoort te zijn.

De **voorzitter:**

Maar is het niet zo?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik vind dat het OM ervan uit moet gaan - dat heeft het ook in de doorlichting gedaan - dat het die verantwoordelijkheid niet kan ontgaan. Maar ik blijf erop wijzen dat ik het een onheldere situatie vind op dit moment die tot zeer pijnlijke gevolgen aanleiding heeft gegeven.

De heer **De Graaf:**

In artikel 13 van de Politiewet wordt het gezag van het openbaar ministerie gerelateerd aan de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat is mij bekend.

De heer **De Graaf:**

Dat begrip is in 1989 in de wet opgenomen. Het is toch een ruim uitgelegd begrip, inclusief het voorkomen van strafbare feiten.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Over de uitleg van het begrip "strafrechtelijke handhaving" en de desbetreffende artikelen lopen de meningen in de doctrine zeer ver uiteen.

De heer **De Graaf:**

Zouden er een officier van justitie en een politierechercheur zijn die menen dat onderdelen van het pro-actieve onderzoek van de politie niet vallen onder de gezagsverantwoordelijkheid van het openbaar ministerie?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik denk dat dit in een aantal gevallen als uitgangspunt voor het werk van de CID is genomen. Daar is ook aanleiding voor. Als u bijvoorbeeld kijkt naar de werkzaamheden van de CID en naar de CID-regeling die is gebaseerd op de Wet op de politieregisters, dan blijkt daaruit een beheerdersactiviteit en niet een activiteit die in haar geheel onder het gezag van de officier wordt uitgeoefend. Ik verwijs bijvoorbeeld naar artikel 15 van de Wet op de politieregisters, waarin staat wie er informatie kan krijgen. Daaruit blijkt dus dat de officier van justitie informatie kan vragen, voor zover dat strookt met zijn taakuitoefening. Uit de volgende letter blijkt, dat de burgemeester dit ook kan, overigens zonder die beperking. Ik zeg dit om maar even aan te geven dat het niet zo duidelijk is wat de rol van het openbaar ministerie met betrekking tot het functioneren van de CID's op dit moment is.

De **voorzitter:**

Wij komen straks nog te spreken over de vraag hoe het nu geregeld is met de CID's en of het beter kan. U ontkent toch niet dat ook vandaag de dag het openbaar ministerie verantwoordelijk is voor wat de politie doet in de zogenaamde pro-actieve fase?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat ontken ik.

De **voorzitter:**

U ontkent het?

De heer **Docters van Leeuwen:**

U vroeg mij wat ik aantrof. Welnu, dit is weer zo'n onafgemaakte hybride verhouding. Ik vind die schadelijk.

De heer **Koekkoek**:

Heeft u nog meer van die hybride verhoudingen aangetroffen? U heeft al genoemd de zaakofficier-de hoofdofficier, de hoofdofficier-PG.

De heer **Docters van Leeuwen**:

De verhouding tot het ministerie. Ik heb het altijd vreemd gevonden dat het ministerie de PG-vergaderingen voorziet. Dat is nu wel per 1 januari veranderd, maar ook dat was een typisch onduidelijke verhouding. Ik heb daar de heer Van Dinter indertijd ook op gewezen.

De heer **Koekkoek**:

Nu is die verhouding wel duidelijk?

De heer **Docters van Leeuwen**:

In die zin dat er nog steeds hybride elementen in zitten, omdat de grondslag waarop het college en ikzelf moeten functioneren niet in de wet is vastgelegd. Zo is bijvoorbeeld ook niet duidelijk wat mijn bevoegdheden zijn ten aanzien van de ressortelijke toezichtsuitoefening door de PG. De heer Van Randwijck heeft daarover een paar weken geleden nog een brief aan het college geschreven. Wij hebben ons voorgenomen daarover ook te spreken. Er lopen dus nog twee lijnen door elkaar, de ressortelijke die u vindt in de Wet op de rechterlijke organisatie en het Wetboek van Strafvordering, en de portefeuille-achtige, waarbij vanuit de inhoud wordt geredeneerd. Dat levert steeds problemen op in de verantwoordelijkheidsverdeling. In het rapport van de commissie-Donner vindt u dat probleem aangeduid als het probleem van de dubbele loyaliteit.

De heer **Koekkoek**:

De beheersbevoegdheid, vindt u die ook hybride?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Van de hoofdofficier?

De heer **Koekkoek**:

Ja.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ja, ik vind van wel.

De **voorzitter**:

U wilt dus dat ook de Politiewet op de schop wordt genomen?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Wat mij betreft wel.

De heer **Koekkoek**:

Wilt u van die beheersbevoegdheid af?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Wat mij betreft wel.

De **voorzitter**:

U wilt er van af, in de zin dat de hoofdofficier, het OM geen beheersbevoegdheid meer moet hebben?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ja, ik ben wat dat betreft niet van opvatting veranderd. Ik was er niet voor toen ik bij Binnenlandse Zaken werkte en ik ben er nu ook nog niet voor. Ik vind het onhelder. Wel moet duidelijk zijn hoe conflicten tussen gezag en beheer worden opgelost. Daar is nu geen voorziening voor.

De **voorzitter**:

Er is een conflict tussen het OM en de burgemeester als leider van de politie. Wie moet het conflict oplossen?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Je kunt er twee redeneringen voor volgen. Je regelt het niet, want het leidt vanzelf tot politiek overleg. Ik zou er meer voor pleiten om het maar wel te regelen; een normale conflictenregeling die omhoog loopt via de PG en/of commissaris van de koningin en die eindigt bij de twee betrokken ministers. Als die regeling er zou zijn heb ik geen behoefte aan medebeheer-achtige regelingen.

De **voorzitter:**

U wilt het OM weer terug op zijn plek, dus allereerst de strafrechtelijke handhaving?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Strafrechtelijke handhaving is natuurlijk een vrij breed begrip. Het strafrecht kan niet gehandhaafd worden bij strafrechtelijke repressie alleen.

De **voorzitter:**

Maar goed, u wilt weg van het beeld van het OM als de brede veiligheidsbestuurder.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Het OM heeft geen lokale bestuurlijke legitimatie. Daar moet je voor bij het lokale bestuur zijn en de stemmingen die daar worden uitgevoerd.

De **voorzitter:**

Zijn al die hoofdofficieren dat met u eens?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat denk ik niet. Ik heb al gezegd dat ik hier een persoonlijke opvatting weergeef.

De **voorzitter:**

En de PG's?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ook niet.

De **voorzitter:**

Wie wel binnen het OM?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Daar vraagt u mij wat. Ik denk dat de meeste hoofdofficieren hechten aan medebeheer. Van de collega's weet ik het niet zo precies.

De **voorzitter:**

Neem nu zo'n zaak als Victor in Rotterdam. Daar wilde u de hoofdofficier geen rol...

De heer **Docters van Leeuwen:**

Juist wel. Een van de projecten die er in het kader van de reorganisatie van het OM een rol spelen, betreft het verbeteren van de lokale handhavingsarrangementen. Dat betekent twee dingen. Dat het OM zich zal moeten beraden over de vraag hoe het de bestuurlijke partners kan brengen tot meer activiteiten met betrekking tot normen die de mensen kunnen waarnemen. Is het schoon op straat? Moeten we zo lijden onder de verslaafden, ja of neen?

De **voorzitter:**

Dus dat soort dingen wel?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja zeker, maar daar is geen medebeheer voor nodig. Het is niet nodig dat de officier van justitie in het driehoeksoverleg gaat meepraten over de begroting; dat overleg is natuurlijk wel nodig om voldoende vrijheid te hebben om wanneer er wat gevraagd wordt, bijvoorbeeld om het spijbelen tegen te gaan - ik denk dan aan de uitvoering van de aanbevelingen van de commissie-Montfrans - de nodige voorzieningen te treffen. Ook in het milieurecht kom je het vaak tegen dat bestuur en openbaar ministerie gezamenlijk optrekken...

De heer **Vos:**

Kunt u aangeven wat politie en OM over en weer van elkaar verwachten?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik kan u daarover eigenlijk alleen maar mijn eigen opvatting geven. U stelt het nu breed. Er zijn 40.000 politiemensen en 400 officieren. Wat de politie van het openbaar ministerie mag verwachten is een oordeel over de legitimiteit van het handelen van de politie. Het openbaar ministerie moet duidelijkheid verschaffen of een bepaald handelen nu wel of niet toegelaten is. Daar heeft men behoefte aan. Men heeft er geen behoefte aan - ik reageer nu op basis van de gesprekken die ikzelf gevoerd heb - dat het openbaar ministerie het onderzoek leidt, in de zin dat het speurneus eerste klas wordt. Daar kan de politie zelf wel voor zorgen. De politie heeft er wel behoefte aan precies te weten of in deze of die zaak dit of dat handelen nu wel of niet toelaatbaar is of dat het eventueel toelaatbaar zal worden.

Mij is ook gebleken dat wanneer daarover helderheid is, de politie zeer enthousiast is. Ik herinner mij een specifiek geval. Ik voer in Zeeland op een boot en toen zei een van de politiemensen toen mijn collega er even niet was; wij zeggen het maar even waar hij niet bij is, maar aan deze officier, daar hebben wij tenminste wat aan! Doorvragend komen er dan dit soort antwoorden. Het OM verwacht van de politie dat hetgeen de politie gedaan heeft en wil doen ook op een beoordeelbare manier wordt voorgelegd. Op die manier komen die twee verantwoordelijkheden, die voor het doen en die voor het beslissen en afwegen, op een juiste manier bij elkaar. Vervolgens zullen OM en politie ervoor moeten zorgen dat de rechter die moet toetsen zijn werk ook behoorlijk kan doen.

De heer **Rabbae**:

Is dat idee waarvoor geen medestanders te vinden zijn in het OM, wel gedeponereerd bij de ministers?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Voor dit idee zijn, naar ik meen, wel nogal wat medestanders.

De heer **Rabbae**:

Neen, ik bedoel het idee van het schrappen van het beheer bij het OM. Is dat idee bekend bij de ministers?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ja, hoewel bij beiden weet ik niet. Bij de minister van Justitie in ieder geval.

De heer **Rabbae**:

Wat was de reactie?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ik dacht dat ik het wel een keer... Dat was dan in mijn vorige functie of toen ik nog betaald werd door Binnenlandse Zaken. Het ging toen in de trant van: wat vindt jij ervan? Ik heb toen ook wel eens gezegd: beide ministers zeggen dat het nu nog te vroeg is om er een oordeel over te hebben; er is een evaluatie van de Politiewet aan de orde, breng die opvatting daar maar in.

De **voorzitter**:

Bent u het daarover verder met Nordholt eens, die nog meer overhoop heeft gehaald dan u nu doet.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Wat betreft de provinciale politie vind ik dat het alleen maar zou kunnen als de provincies voldoen aan de eisen die je aan hen zou moeten stellen om over de politie te kunnen gaan. De aard van het bestuur van de huidige provincies en de grootte van die provincies zijn naar mijn oordeel niet van dien aard dat je zou kunnen overgaan tot provinciale politie. In dat opzicht is er nog te weinig veranderd ten opzichte van de wijze waarop een jaar of twaalf geleden over de provinciale politie werd gedacht.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u niet dat een professionele organisatie zoals het OM behoort te zijn, ook zeggenschap moet hebben over het beheer van de politie?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Dat vind ik niet. De professie van het openbaar ministerie richt zich op gezagsuitoefening, op het beoordelen van de legitimiteit van het handelen van de politie, andere opsporingsdiensten en uiteraard het eigen handelen. Dat is iets anders dan het zich verdiepen in begrotingsperikelen, dan het zich verdiepen in allerlei personeelszaken. Iets wat overigens voor de kwaliteit van de politie-organisatie van groot belang is, maar dat is niet de professie van het OM.

De heer **De Graaf**:

U heeft een aantal positieve punten genoemd die u aantrof. Oefent het OM op dit moment voldoende gezag uit op de politie?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Als het gaat om het gedeelte van het onderzoek dat in de wandeling wel met pro-actief wordt aangeduid, dan is het antwoord neen. Dat is onduidelijk en dus onvoldoende.

De **voorzitter**:

Is dat onduidelijk vanwege de teksten of vanwege de manier waarop officieren van justitie ermee omgaan?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Het een is het gevolg van het ander en het ander van het een. De feitelijke situatie in de afgelopen 20 jaar was dat het openbaar ministerie zich pas met een zaak ging bemoeien als de politie er een beetje overzichtelijk een verdachte en een bijbehorend dossier bij leverde. Men heeft zich niet verdiept, zoals men dat de afgelopen anderhalve eeuw nergens gedaan heeft, in de vraag hoe de politie eigenlijk komt aan de kennis die tot die verdachte leidt, anders dan via de klassieke methode. Het tipgeverswerk is natuurlijk zo oud als de weg naar Kralingen, dat is begonnen in 1720. Prof. Fijnaut heeft dat goed beschreven in zijn artikel in *Delict en delinquent* van juni van dit jaar. Dus het tip geven, het verkennen is nooit onder het gezag van het OM gebracht. De vraag is nog wel gesteld in 1926 toen het ging om het Wetboek van Strafvordering, maar er is toen verder in het parlementair debat, ook van de kant van de regering, helemaal geen aandacht aan geschonken.

De heer **De Graaf**:

Mijn vraag is of het OM nu voldoende gezag uitoefent over de politie, ook daar waar de wet vrij duidelijk is.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Over dat laatste heb ik geen enkele twijfel.

De **voorzitter**:

Hoe kunt er geen enkele twijfel over hebben als u gezien heeft in de enquête dat het probleem vaak niet is gelegen in de tekst maar in het feit dat het gezag in de praktijk niet wordt uitgeoefend, dat in de praktijk niet met de vuist op tafel werd geslagen en gezegd werd: ik wil weten wat er aan de hand is? Dat is toch het probleem?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ik heb het niet over teksten. De heer De Graaf stelde mij de vraag hoe het gaat als het wel duidelijk is. Als het gaat om de klassieke gezagsuitoefening door het OM heb ik er geen twijfel aan dat dit gezag wordt uitgeoefend en erkend. Als het gaat om de fase die eraan voorafgaat, zijn er naar mijn gevoel grote problemen en is de gezagsuitoefening discutabel. Het ligt aan beide. Het ligt ook aan de onduidelijkheid.

De **voorzitter**:

Maar het is toch niet de fase die eraan voorafgaat? Dat is toch niet het springende punt? Eerder toch het punt of het OM genoeg weet over wat de politiepraktijk doet, afgezien van het feit of dat nu betrekking heeft op de voorbereidende of de reactieve fase?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Als het gaat om CID-achtig werk denk ik dat er sinds de IRT-affaire bepaald het nodige is ingehaald. Ik stel er wel de vraag bij of dat proces al is voltooid. Ik denk van niet. Maar dat heeft dus echt betrekking op die situaties en niet op de situaties waarin er gewoon een tactisch onderzoek loopt.

De **voorzitter**:

Heeft het alleen te maken met de zaken die wij hier veel over tafel krijgen of ook met andere, zoals het gebrek aan gezag?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Er is nog n domein waar ik zelf... Dat is ook maar de impressie van een maand of negen; ik heb dus op dit domein aarzelingen en denk dat het nog onvoldoende duidelijk is enzovoort. Dat geldt ook voor het domein van de prioriteitsstelling van de georganiseerde misdaad.

De **voorzitter**:

Eerst terug naar de CID. Wij hebben even gezocht, want volgens mij hebt u geen gelijk. Mag ik u wijzen op artikel 2, lid 2 van de CID-regeling 1995, waarin staat dat de taakuitvoering plaatsvindt binnen door de CID-officier aangegeven kaders en met inachtneming van door de CID-officier gegeven aanwijzingen? Het kader is er dus, ook nu.

De heer **Docters van Leeuwen**:

De vraag had, denk ik, op dat moment een iets ander... Maar goed, dit staat er inderdaad ook in. Sinds dit jaar is er dus in een regeling, waarvan ook weer niet duidelijk is hoe die zich precies verhoudt...

De **voorzitter:**

...tot de wet.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Inmiddels is, zoals u weet, ook een wetsontwerp tot herziening van de Wet op de politieregisters in de maak. Daarmee zal ook deze regeling beter aansluiten op de Wet op de politieregisters, maar de vraag werd mij gesteld als voorbeeld van hoe die onduidelijkheid was gegroeid.

De **voorzitter:**

Hoe kan die onduidelijkheid nu worden opgeheven? Door de wet te veranderen? Door de CID te veranderen? Door de CID te verkleinen? Hoe?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dan denk ik dat ik vijf minuten aan het woord moet blijven.

De **voorzitter:**

Dat hoeft nooit. Dat kunt u ons ook in twee minuten uitleggen.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Er zijn, denk ik, drie...

De **voorzitter:**

Of is dat niet uw perceptie?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee, ik zei al dat ik er vijf minuten voor nodig heb. Maar goed, u brengt mij tot scherts. Dat zal ik proberen te vermijden. Het eerste is het element van de rechtsstatelijkheid. Ik denk dat het nodig is om op politiek niveau duidelijk uit te spreken dat er niet mag zijn wat ik "een ongetoetst domein" noem, want de uitvoerende macht, waartoe de politie en ook het OM behoren, moet altijd getoetst kunnen worden door de rechter en door de democratische controlerende organen, zoals de Tweede Kamer.

De **voorzitter:**

Betekent dat ook dat er geen gesloten CID-traject mag zijn?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Dat mag er niet zijn?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee.

De **voorzitter:**

Dat betekent dus ook dat de rechter antwoord moet krijgen op alles waar hij naar vraagt.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat betekent dat je, zoals dat ook... In beginsel moet er altijd een rechter zijn... Nee, niet in beginsel. Er moet altijd een rechter zijn die alle informatie kan hebben gezien. Dat is dus zoals wij dat nu doen bij de anonieme getuige. Dat wil niet zeggen dat al die informatie ook in het openbaar, ter zitting, zichtbaar zou moeten worden. Een rechter moet echter in staat zijn om alles desgevraagd te kunnen zien.

De **voorzitter:**

Een rechter.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Maar niet de zittingsrechter.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee.

De **voorzitter:**

Maar als de zittingsrechter nou zegt: ik wil toch ook wat van die rechter horen die alles van Docters van Leeuwen, van uw systeem, weet en als het openbaar ministerie dan zegt: nee, dat kan niet; wat dan?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Stel dat de zittingsrechter niet akkoord gaat - die situatie stel ik mij maar even voor de geest - met het proces-verbaal van de rechter-commissaris, dan zou ik gaarne zien - dat is nu dus niet zo - dat het openbaar ministerie het recht zou hebben om de zaak van de rol te halen. Nu kan dat niet; als een zaak eenmaal is uitgeroepen en als de verdachte eenmaal voor het bankje staat of zit, is het openbaar ministerie niet meer gerechtigd om die zaak van de rol te halen. Ik denk echter dat het beter zou zijn dat als de zittingsrechter per se een bepaalde identiteit zou willen openbaren...

De **voorzitter:**

Bijvoorbeeld.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Laten wij dat concrete geval maar nemen. Als het openbaar ministerie dan van oordeel is dat dat een dermate ernstig gevaar voor de informant zou opleveren dat men dat niet voor zijn verantwoording kan nemen, zou het openbaar ministerie het recht moeten hebben om de zaak van de rol te halen.

De **voorzitter:**

Maar is de identiteit van de politie-informant of -infiltrant het enige wat u eruit zou willen halen en wat u eventueel geheim zou willen houden?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee, er is nu al jurisprudentie die aangeeft dat je de precieze methodiek van je observatie niet hoeft prijs te geven. Je moet dus wel aangeven dat je technische middelen hebt gebruikt - "hoe bent u aan uw redenen voor wetenschap gekomen" - maar je hoeft niet precies te zeggen: we hadden een camera van dat merk op een zeer behendige wijze zo opgesteld enzovoort. Dat hoeft niet. Je hoeft ook niet de identiteit van informanten prijs te geven, ook niet in het geval... Ik moet het wel goed zeggen. Er is de mogelijkheid... Dat hangt een beetje van het soort informant af; er is een regeling getroffen voor de anonieme getuige.

De **voorzitter:**

Dat wilt u graag zo houden.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja, ik denk...

De **voorzitter:**

Wat wilt u nu dan graag veranderen?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Vrij veel. Ik denk dat er wetgeving nodig is, te beginnen om de toepassing van bijzondere opsporingsmethoden beter te legitimeren, met name die opsporingsmethoden die strijd kunnen opleveren met artikel 8 van het Verdrag voor de rechten van de mens en artikel 10 van de Grondwet. Dat is n. Dat zijn dus vergaande methoden van observatie en vergaande methoden van infiltratie. Twee: ik denk dat het nodig is om voor het hele traject van waarheidsvinding dat kan leiden tot een proces, duidelijker te maken wat de verhouding tussen politie, OM en rechter is. Dat is nu dus onvolkomen. Dat is twee. Drie: ik denk dat het nodig is om de Politiewet nauwkeurig te bezien en te evalueren op het punt van conflicten tussen gezag en beheer, de verhouding tussen gezag en beheer, en ook op het punt van nationale prioriteitsstelling en daaraan toe te wijzen middelen op het punt van de strijd tegen de georganiseerde misdaad.

De **voorzitter:**

Waar moet over de grote zaken beslist worden?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Door de beide ministers.

De **voorzitter:**

En niet meer door het centraal beleidsorgaan?

De heer **Docters van Leeuwen**:
Nee.

De **voorzitter**:
Ook niet door u?

De heer **Docters van Leeuwen**:
Nee. Ik denk in ieder geval dat het nodig is om vast te stellen dat er voldoende capaciteit en kwaliteit voor beschikbaar is in de diverse korpsen en dat dat dus ook nodig is voor de ministers om een oordeel te kunnen hebben over datgene wat door een of meer kernteams - ik zal het maar even praktisch uitleggen - gedaan wordt. Ik zou mij kunnen voorstellen dat meer dan n kernteam zich belast met het rechercheren naar bijvoorbeeld n organisatie.

De **voorzitter**:
Dus u wilt in feite ook meer landelijke teams?

De heer **Docters van Leeuwen**:
Dat hoeft niet. Wij hebben nu n landelijk team. Laten wij een beetje rustig aan doen.

De **voorzitter**:
Maar u wilt dus ook dat de ministers de aanwijzingen gaan geven aan de kernteams: dat gaan jullie doen en verder niks.

De heer **Docters van Leeuwen**:
Ja, dat lijkt mij het beste.

De **voorzitter**:
En dus niet meer een driehoek, die...

De heer **Docters van Leeuwen**:
Ik zie nu dat er toch prioriteitsstelling plaatsvindt en ook toewijzing... Ik vind die situatie bepaald niet optimaal. Er is mij onvoldoende duidelijk geworden op grond waarvan men nu tot een probleemstelling komt.

De **voorzitter**:
Dus u zegt ook dat die hele CRI-analyse...

De heer **Docters van Leeuwen**:
Die is dus niet altijd de grondslag voor het werk van kernteams. Twee: het is onduidelijk hoe men tot prioriteitsstelling komt. Daarbij spelen lokale, interregionale en nationale aspecten een rol. Vervolgens is niet duidelijk of die capaciteiten, kwaliteit en kwantiteit op die problemen inderdaad voldoende zijn geordend. Als u mij vraagt: is het nu zo dat u kunt garanderen dat wat wij nu weten...

De **voorzitter**:
Dat vroeg ik u niet, maar...

De heer **Docters van Leeuwen**:
Nee, maar om het even uit te leggen... Als u mij vraagt: kunt u nu zeker stellen dat de georganiseerde misdaad en de drie gevaarlijkste organisaties met alle mogelijke middelen worden aangepakt; dan is mijn antwoord "nee". Ik acht dat een onprettige en een onjuiste situatie.

De **voorzitter**:
Maar is het probleem ook niet dat wij niet precies weten wie de drie zwaarste precies zijn?

De heer **Docters van Leeuwen**:
Je zult dit altijd moeten doen naar de stand van je kennis. Zelfs naar die stand van de kennis kan ik die vraag niet positief beantwoorden.

De **voorzitter**:
Nog even terug naar...

De heer **Docters van Leeuwen**:
Ik had nog n element van wat zou moeten gebeuren. Dat gaat over de bestuurlijke informatie. Ik denk dat de Wet op de politieregisters moet worden aangepast - dat zal wel niet zo makkelijk zijn - om het toch mogelijk te maken om informatie van voldoende

hardheid, die in het proces van waarheidsvinding is gevonden ten aanzien van criminelen die zich in enigerlei opzicht met het bestuur bemoeien, over te dragen aan het bestuur.

De **voorzitter:**

Weer terug naar het eerste deel, het deel over het gesloten traject, het gesloten politie/justitiewerk. Wilt u de CID-werkzaamheden in feite ook beperken? Er staan nu ongeveer 55.000 mensen in die bak.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja, dat denk ik wel, ja. Dat lijkt mij een beetje veel.

De **voorzitter:**

Tot hoeveel wilt u dat dan beperken? Wilt u ook minder CID's in dit land?

De heer **Docters van Leeuwen:**

We komen nu op de organisatorische vraag. Het komt mij voor dat actief CID-werk niet door 26 of nog meer CID's in het land moet worden gedaan.

De **voorzitter:**

Door wie wel?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik zou dat willen beperken tot de kernteams.

De **voorzitter:**

Alleen nog maar de kernteams?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja, als het gaat om bijzondere opsporingsmethoden waar een wettelijke voorziening voor nodig is. Het gaat dus niet om een kortdurende actie of een kortdurende observatie.

De **voorzitter:**

Nee, nee.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Men moet wel een beetje aan het werk kunnen, zou ik zeggen.

De **voorzitter:**

Maar nu halen wij, denk ik, twee dingen door elkaar. We hebben nu een inlichtingensysteem dat door het hele land werkt.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Wilt u dat terugbrengen naar de kernteams?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Als het gaat om het min of meer passief garen van informatie en het gebruik van informanten, waarbij we niet al te kinderachtig moeten zijn over de vraag wat een informant is en wat passief garen is - ook daar verwijs ik naar de conclusie van advocaat-generaal Van Dorst, die zegt dat CID's moeten mogen wat elke burger mag...

De **voorzitter:**

Bent u het daarmee eens?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja, daar ben ik het mee eens. Dat mag dan ook nog wel. Het enkele feit dat zij dat dan systematisch en doelgericht doen, kan op zichzelf als een inbreuk op de privacy worden beschouwd, maar de privacy is niet zo'n verdicht recht - zoals een grondrecht, bijvoorbeeld het huisrecht - dat dat niet zou mogen.

De **voorzitter:**

Nu ben ik het even kwijt. U zegt aan de ene kant: alleen nog maar kernteams.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja. Als het gaat om bijzondere opsporingsmethoden die een wettelijke voorziening vergen.

De **voorzitter:**

O, maar ik bedoel het opslaan van CID-informatie.

De heer **Docters van Leeuwen:**

O, sorry. Dan ben ik...

De **voorzitter:**

Ja, want als u zegt: ik wil nog maar vijf of zes CID's en ik wil geen 26 organisaties die dit doen...

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee, ik had het over het actief gebruiken van vergaande opsporingsmethoden.

De **voorzitter:**

O, nu begrijp ik het.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dus ik moet even terug naar de hoeveelheid informatie.

De **voorzitter:**

Maar u wilt de CID's als zodanig laten bestaan?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja. Ik denk wel dat je dat zou moeten beperken tot n per regio. Er zijn nu situaties waarin er ook nog in de districten CID's zijn en dat lijkt mij niet gewenst. Overigens spreek ik hier wel namens een breed gevoel binnen het openbaar ministerie.

De **voorzitter:**

Maar betekent dat dat CID's ook geen burgerinfiltranten meer mogen inzetten?

De heer **Docters van Leeuwen:**

In beginsel... Ja, je zou...

De **voorzitter:**

Als u zegt dat u echt iets nieuws maakt, moet u "nee" zeggen, want anders krijgen we "nee, tenzij" en dan hebben we "ja".

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee. Ik denk "nee".

De **voorzitter:**

Nee.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee.

De **voorzitter:**

Dus burgerinfiltranten...

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik aarzel wat omdat ik de strekking van de conclusie van Van Dorst, die ik deel, op dit punt niet helemaal kan vertalen. Hij zegt: bij ernstige misdrijven vind ik, zeker voor politiemensen, het kortdurend aannemen van een valse identiteit teneinde vast te stellen of er wel of niet iets onregelmatig is gebeurd, nog niet een zodanige inbreuk op de privacy dat daar wetgeving voor nodig is. Daar zat mijn aarzeling.

De **voorzitter:**

Maar we moeten proberen om de dingen niet door elkaar te halen.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Maar gewoon wat langduriger burgerinformatie...

De **voorzitter:**

Infiltratie...

De heer **Docters van Leeuwen:**

Infiltratie... Het antwoord is "nee".

De **voorzitter:**

Juist. Dat betekent dus ook dat alleen die kernteams dat eventueel nog doen. Door wie moeten politie-infiltranten worden ingezet?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Idem. Alleen door kernteams.

De **voorzitter:**

Hoe wilt u het aantal mensen dat in die CID staat dan verminderen? Wilt u er ook scherpere regels voor stellen voordat je in zo'n systeem komt?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik heb zelf aarzelingen - maar dan spreek ik weer als persoon - over de formulering...

De **voorzitter**:

U kunt hier alleen maar namens u zelf spreken. "Een boel personen" zegt mij niets.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Dat weet ik, maar ik zeg het er toch maar even bij. Ik probeer toch een onderscheid te maken tussen wanneer ik een consensus vertolk en wanneer ik dat niet doe. Ik persoonlijk heb aarzelingen bij de formulering van de begrippen "CID-subject" en het "grijze-veldsubject". Ik blijf moeite houden met de formulering die daarin voorkomt, namelijk dat dat lieden zijn die grote betrokkenheid hebben bij ernstige misdrijven ofwel die in de toekomst redelijkerwijze als verdachten kunnen worden aangemerkt. Ik heb inmiddels gezien dat deze formulering ook in andere landen wel wordt gebezigd, maar ik kan slecht uit de voeten met het begrip "toekomstige verdachte". Toekomst bestaat niet.

De **voorzitter**:

Toekomst bestaat wel. Daar bouwen wij allen aan.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Dat is iets anders. Nu, het heden, bestaat.

De **voorzitter**:

Ok. Hoe wilt u het dan formuleren?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ik moet zeggen: ik kan nou wel zeggen dat die formulering mij niet bevalt, maar ik heb wel moeten constateren dat het blijkbaar een formulering is die acceptabel is - hoewel dat ook niet helemaal zeker is - voor het Europese Hof. Ik had liever een sterkere verwijzing naar feiten en omstandigheden die wijzen op ernstige strafbare feiten en naar feiten en omstandigheden die wijzen op het dragen van kennis door die CID-objecten van ernstige strafbare feiten.

De **voorzitter**:

Maar alleen van dingen die al gebeurd zijn of ook van dingen die gaan gebeuren?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ja, beramen mag er wat mij betreft bij.

De **voorzitter**:

Beramen...

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ja, het plegen van voorbereidingshandelingen. Dat is trouwens ook een strafbaar feit.

De **voorzitter**:

Maar wilt u dan de voorbereidingshandelingen ook weer uitbreiden, bijvoorbeeld tot...

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ik denk dat je een heel eind bent met het beschrijven van een aantal strafbare feiten waartegen voorlopige hechtenis is toegelaten. De voorbereidingshandeling is trouwens de juiste uitbreiding van het strafbare feit. Artikel 140, verboden vereniging; dus mensen van wie op grond van feiten en omstandigheden is gebleken of van wie het ernstige of redelijke vermoeden bestaat dat zij kennis dragen van die strafbare feiten.

De **voorzitter**:

Van gepleegde strafbare feiten.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Het begaan daarvan en het voorbereiden daarvan. Maar goed, dat zijn allemaal op zichzelf dus al strafbare feiten.

De **voorzitter**:

Voordat de heer Vos het woord krijgt, heb ik nog n puntje over de manier waarop u het nu wilt oplossen. U zegt dat het OM eigenlijk een zaak van de rol zou moeten mogen nemen. Met zo'n situatie geconfronteerd zou het OM niet-ontvankelijkheid pleiten. Vrijspreken kan het OM volgens mij niet; dat doet de rechter.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Dan kan het te laat zijn.

De **voorzitter:**

Als u het van de rol haalt, dan betekent dat dat u er later weer mee kunt beginnen.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee, dan is het dus over.

De **voorzitter:**

O, maar dan is het dus hetzelfde effect. Wilt u dan later zo'n zelfde zaak weer kunnen beginnen?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat hangt af van de wettelijke voorziening die wordt getroffen, maar ik denk dat dat in strijd zou zijn met een goede procesorde en dat het Europese Hof daarvan echt zegt: bekijk het maar.

De **voorzitter:**

Dan heeft het dus hetzelfde effect.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee. Als het OM het kan doen, kan het dat doen op het moment dat de identiteit van een informant of infiltrant bekend wordt en je weet niet wanneer de zittingsrechter het gaat doen. Die kan best gewoon doorgaan en pas aan het eind van de zitting tot de conclusie komen...

De **voorzitter:**

Ik begrijp het.

De heer **Vos:**

Ik was met name door dit onderdeel gentrigeerd. In welke omstandigheden zou een zittingsrechter gerechtvaardigd zijn om zodanig vergaande informatie te vragen dat een officier, zonder een appelmogelijkheid tegen zijn oordeel te hebben, de vrijheid moet hebben om de zaak terug te trekken? Wat mag zo ernstig zijn dat zonder een nadere beoordeling in appel de officier moet kunnen intrekken?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Het zit 'm hier niet in de appelmogelijkheid. Het zit 'm hier in het feit dat... We gingen even uit van de situatie dat er een proces-verbaal van de rechter-commissaris ligt dat betrekking heeft op de verklaringen van een anonieme getuige. Gelet op bijvoorbeeld het verweer van de advocaat en de twijfel aan de juistheid van de verklaringen van de informant, die door de feiten en omstandigheden die in dat verweer naar voren worden gebracht... Dat kan zich voordoen. Als ik het wel heb, is het nu zo dat vragen die door de rechter-commissaris worden gesteld en die zicht zouden kunnen bieden op de identiteit van een anonieme getuige, ter zitting niet bekend worden gemaakt. Niettemin zou een advocaat juist daar kunnen aantonen dat de bewijsvoering niet rond kan komen omdat het antwoord op juist die vragen niet ter zitting blijkt. Dat zou de zittingsrechter ertoe kunnen brengen om die vragen wel ter zitting te brengen, hetgeen ertoe zou kunnen leiden dat de identiteit bekend wordt, met bijbehorend gevaar voor de anonieme getuige. Op dat moment zou het openbaar ministerie de vrijheid moeten hebben om te zeggen: mijnheer de zittingsrechter, ik begrijp dat u dat weten wilt, maar deze zaak moet nu van de rol, want met alle gevaren daarbij komt nu de identiteit van de anonieme getuige bloot.

De **voorzitter:**

Vindt u dat ook als het gewoon gaat om de identiteit van de informant die helemaal geen getuige is? Vindt u dat ook als het gaat om de chef van de CID die zegt dat hij er verder niet meer over wil verklaren?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat laatste sowieso al niet. Als er geen gronden zijn die verbonden zijn aan de veiligheid van degenen die die informatie hebben verschaft... Dat is de enige grond die ik mij kan voorstellen waarom er in het openbaar geen mededelingen over worden gedaan, hetgeen weer iets anders is dan geen mededelingen doen.

De **voorzitter:**

Is de garantie die door de politie aan infiltranten en informanten wordt gegeven, te absoluut?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik heb... Ik moet hier voorzichtig zijn. Ik hoor dat argument wel heel erg vaak. Zeker als het gaat om het feit dat toch weer een aantal doorleveringen moesten plaatsvinden, hoor ik toch te vaak "de veiligheid van de informant". Dan val ik terug op mijn vorige functie: dan is de conclusie dat je de verkeerde informant hebt. Als je in je handelen gegijzeld wordt door de veiligheid van de informant, heb je dus - dat is conclusie n - de verkeerde informant. Dan zou ik maar eens zorgen dat je van die informant afkomt.

De **voorzitter:**

Dit lijkt mij een goed punt om over te gaan op een van de redenen waarom wij hier zitten, namelijk de afloop van de IRT-zaak.

De heer **Vos:**

Voorzitter, het spijt mij. Ik zit toch met een gedachtenlijn waarin ik nog een rafel heb.

De **voorzitter:**

Mag die rafel blijven hangen of is die heel erg? Goed, ga je gang.

De heer **Vos:**

Ik wil alleen vragen welke omstandigheden een advocaat met betrekking tot het gesloten traject dient aan te tonen om de rechter te kunnen stimuleren om daar meer over te gaan vragen? Want omdat het gesloten is, kan de verdediging daar weinig van af weten te komen.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik heb het niet meer over gesloten trajecten gehad. In mijn opvatting kunnen trajecten niet zo gesloten zijn dat de rechter niet zou weten op welke wijze tot bewijs is gekomen. In die zin vind ik dus dat er geen gesloten trajecten kunnen zijn. Punt. Dan houd je alleen de vraag over of in het openbaar, ter zitting, alle feiten en omstandigheden ook bekend mogen worden. Daarvan vind ik dat er redenen kunnen zijn om de identiteit te beschermen van degene die verklaard heeft. Dat betekent ook dat vragen of antwoorden die in verband staan met en die kunnen leiden tot het kennen van die identiteit ook niet in het openbaar kunnen worden gedaan. De relatie - bijvoorbeeld een familierelatie of zo iets - tussen die getuige en de dader kan op zichzelf natuurlijk best relevant zijn voor het bijdragen aan het bewijs. Als een advocaat met voldoende klem van redenen daar een verweer op baseert en als de zittingsrechter vindt dat zijn motivering om dat af te wijzen, niet sterk genoeg zou zijn, kan de zittingsrechter ook moeilijk zeggen: dat doe ik niet. Dan zal die identiteit dus aan het licht moeten komen en in zo'n situatie vind ik dat het openbaar ministerie op zijn beurt moet kunnen zeggen: dan zit er niets anders op; mogen wij de zaak op dit moment van de rol halen?

De **voorzitter:**

Betekent dit dat er, wat u betreft, meer voor de zittingsrechter komt dan nu?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik denk dat dat gaat gebeuren. De jurisprudentie van het Europese Hof wijst in die richting.

De heer **Rabbae:**

U vindt dat de politie datgene zou moeten kunnen mogen wat de burger mag, maar u weet dat aan het optreden van de politie gevolgen verbonden zijn voor de burger en andersom niet.

De heer **Docters van Leeuwen:**

De politie mag wel wat de burger mag, maar blijft natuurlijk wel deel van de overheid. Dat betekent dat de politie, zoals elk overheidsorgaan, nooit willekeurig mag handelen en altijd doelgericht moet handelen en dat het handelen ook altijd moet voldoen aan eisen van proportionaliteit en subsidiariteit: is het wel toegesneden op de situatie en ben je niet met een kanon op een mug aan het schieten, had je het niet op een lichtere manier kunnen doen en is het nodig om de burger op deze manier lastig te vallen?

De **voorzitter:**

Dat is toch minder dan de burger mag? Die behoeft zich dat niet allemaal af te vragen. Als ik u een vervelende man vind en ik dat in het café zeg, dan behoeft ik mij niet af te vragen van tevoren of dat wel kan.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat zou u beter wel kunnen doen.

De **voorzitter:**

Als ik een politieman ben en ik over u ga navragen, moet ik mij wel afvragen of dat kan.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Het gaat erom of je dezelfde navraag mag doen als een burger. Dat mag als het maar aan die eisen voldoet.

De **voorzitter:**

Het heeft toch ook een tweede reden waarom die redenering niet opgaat. Als ik bij een bank komt en ik vraag om mij de rekening van mijnheer Docters te laten zien, dan sturen ze mij weg. Als ik een politieman ben, zullen ze er met mij over gaan praten. Dat is het verschil.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja, dat is zo. Ik heb er in mijn eerdere antwoord al op gewezen dat het daar niet bij blijft. Uitgangspunt nummer 1 is dat de politie mag wat de burger mag, mits maar wordt voldaan aan de eisen die ik net heb genoemd. Dat is dus de vermindering. Aan de andere is er sprake van een lichte vermeerdering. Het enkele feit dat de overheid waar deze systematisch en doelgericht moet handelen, daardoor op zichzelf al iets meer doet, kan niet als een inbreuk op de privacy worden opgevat. Er zit dus nog wat ruimte in de formulering. Wij moeten ook afwachten hoe de Hoge Raad besluit.

De **voorzitter:**

U moet misschien ook afwachten wat er uit ons werk komt.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat is zeker zo.

De heer **De Graaf:**

U gaat ervan uit dat de politie dingen mag doen, zij het onder een aantal voorwaarden, die elke burger in beginsel ook vrijstaan. Er is ook een redenering die ervan uitgaat dat de rechtstatelijkheid eist dat de politie alleen dat mag doen waartoe ze krachtens de wet bevoegd is, juist omdat de politie optreedt namens het publiek domein.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat spreekt voor zich. Geen een overheidsfunctionaris mag buiten de grenzen van zijn bevoegdheid treden. Het ging er even om of geredeneerd vanuit de burger, deze de vraag kan stellen of het toegestaan is dat de politie hem achterna loopt. Welnu, als een burger dat mag dan mag de politie dat ook.

De heer **De Graaf:**

Dus dan is er geen wettelijke grondslag nodig.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Jawel. Natuurlijk blijft de toetsing bestaan dat er sprake moet zijn van doelgerichtheid. De politie kan geen andere doelen hebben dan die welke haar door de wet zijn opgedragen om te hebben. Je kunt niet zomaar wat doen.

De **voorzitter:**

Het punt lijkt mij helder. Ik wilde terugkomen op de vraag wie wie runt. Wij hadden het zoven over informanten die te veel kunnen schermen met hun veiligheid. Is dat het grondprobleem dat naar boven is gekomen in de IRT-zaak en andere zaken? De vraag of wij dus als overheid gerund zijn door het milieu. Is dat het belangrijkste?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat lijkt mij niet. Het belangrijkste element dat tot nu toe uit deze enquête en vooral uit de openbare verhoren naar voren is gekomen, is dat er blijkbaar een opvatting heerst waarin mensen tot de conclusie zijn gekomen dat alleen de missie maar telde. Alles moest worden afgemeten aan de missie. Dan mag alles, zelfs in die mate dat als er twijfel zou kunnen

ontstaan over de vraag of informatie aan anderen dan degenen die deze missie hebben aanvaard van invloed zou kunnen zijn op het halen van die missie, dat wil zeggen het embargoregime, de veiligheid van de informant en het voorkomen van lekken, de missievoorging. Dat is wat ik hier heb waargenomen en dat moet dus absoluut niet. Je kunt niet zeggen dat op grond van de noodzaak een bepaalde missie te halen, hoe gerechtvaardigd ook, verantwoording achterwege moet blijven. Dat is een onmogelijke positie. Het moet voor eens en voor altijd duidelijk zijn dat dit niet mag. Het betekent overigens wel dat je specifieke verantwoordingsroutes - dat woord heb ik niet bedacht maar de heer Van Kemenade - moet ontwikkelen. Je zult met nogal wat zorg routes naar de rechter en ook naar de politiek moeten ontwikkelen om die verantwoording mogelijk te maken. Dat is voor mij de kern van wat hier naar voren is gekomen.

De voorzitter:

Is het nu ook zo dat u een antwoord kunt geven op de vraag wie wie runt in die verschillende trajecten?

De heer Docters van Leeuwen:

Dat kan ik nog niet, maar dat vind ik niet zo relevant.

De voorzitter:

Waarom niet?

De heer Docters van Leeuwen:

Ik put nu weer uit mijn ervaringen in mijn vorige beroep. De norm is - zonder te zeggen overigens dat de BVD er altijd aan voldaan heeft, want iedereen maakt fouten - dat wanneer je niet meer kan vaststellen wie wie runt, als er een begin van twijfel is aan de vraag of je nog wel de regie hebt over een operatie, je op dat moment moet stoppen. Twijfel, zelfs een begin van twijfel is daarvoor voldoende. Dan behoort je te stoppen.

De voorzitter:

Waar is die twijfel opgekomen bij u?

De heer Docters van Leeuwen:

Als ik het zo hoor en van wat ik weet van het rijksrecherche-onderzoek, zitten er een aantal elementen in die operatie die deze twijfel als het ware oproepen, genereren.

De voorzitter:

Alleen in de Delta-operatie of ook in wat er daarna gebeurd is?

De heer Docters van Leeuwen:

Ook wat er daarna gebeurd is. Het saptraject om maar wat te noemen. Als je al doorlevering accepteert, waarvan ik vind dat dit onder nogal specifieke omstandigheden en situaties niet tevoren kan worden uitgesloten, dan moet je met zo'n methode wel heel veel garanties bieden om zeker te stellen dat je de regie over dit gebeuren behoudt. En daar is niet aan voldaan. Het er niet bij zijn in de contacten die de betrokken informant had met de leveranciers, het niet hebben van zicht op de contacten met de afnemers, het niet duidelijk zijn welke revenuen wel of niet bij de informant konden blijven. Wat ik helemaal absoluut onaanvaardbaar vind, is het bekostigen van opsporingshandelingen met gelden van criminele afkomst.

De voorzitter:

Denkt u nu dat het afgelopen is?

De heer Docters van Leeuwen:

Dat hoop ik wel. Wanneer weet je iets wel of niet? Ik hoop toch dat deze boodschap volkomen duidelijk is. In ieder geval kan er geen misverstand zijn op dit punt ten aanzien van het standpunt van het OM, althans niet van de leiding ervan en ook niet van de minister.

De voorzitter:

Waarom bent u er voor nodig geweest om dit allemaal zo luid en duidelijk te zeggen?

De heer Docters van Leeuwen:

Dat moet u niet aan mij vragen, dat weet ik niet. Ik beantwoord uw vragen.

De voorzitter:

- Het zal u toch ook opgevallen zijn dat geen van uw huidige collega's dit zo heeft gezegd?
- De heer **Docters van Leeuwen:**
Ja, dat weet ik niet. Ik heb mij langdurig verdiept in deze vragen, omdat ik wist dat u mij zou uitnodigen. Ik baseer mij overigens op dit punt op stukken die wij gemaakt hebben voor een vergadering tussen PG's en hoofdofficiëren op 7 september. Een lid van uw secretariaat heeft die vergadering bijgewoond. Er is een notitie van het landelijk bureau voor het openbaar ministerie en op deze punten is er ook overeenstemming binnen het OM. Dat blijkt ook uit het verslag van die vergadering.
- De **voorzitter:**
Jawel, maar hoe kunt u verklaren dat een van uw collega's, de heer Van Randwijck, zegt: wij hebben hier niet verder over gesproken? En dit gebeurt nu wel. Waarom?
- De heer **Docters van Leeuwen:**
Dat heeft toch te maken met het maken van een begin van duidelijke structuren.
- De **voorzitter:**
Waarom is die keuze binnen het OM niet gemaakt toen het rapport-Wierenga was uitgekomen? Heeft u dat nog nagevraagd toen u er zelf kwam?
- De heer **Docters van Leeuwen:**
Op welke keuze doelt u?
- De **voorzitter:**
Het lijkt mij nogal wat wat u hier naar voren brengt.
- De heer **Docters van Leeuwen:**
Die keuze is gemaakt op basis van... Er was niet een aanbeveling van de commissie-Wierenga van die strekking; er was wel iets later een zeer duidelijke aanbeveling van deze strekking van de commissie-Donner.
- De **voorzitter:**
Waarom is dat niet doorgetrokken naar de zaken waarover wij hier spreken?
- De heer **Docters van Leeuwen:**
Ik denk dat als je de aanbevelingen van Donner volgt, zoals wij die hebben geprobeerd neer te leggen in het plan van aanpak, dat je dan dit soort situaties aanzienlijk minder bevordert. Als het goed is, kom je dit soort onduidelijkheden in de verantwoordelijkheidsstelling en de verantwoordelijkheidsneming dan niet meer tegen.
- De **voorzitter:**
Heeft u het hoofd van de hoofdofficier Haarlem op het hakblok gelegd?
- De heer **Docters van Leeuwen:**
Wat is er gebeurd. Op de tweede conferentie over de verandering van het openbaar ministerie... Dat was in Noordwijk. Ik weet het nog goed. Wij zaten in een bar met een nogal wonderlijke aankleding met allemaal wit leder. Ik zat daar een glaasje whisky te drinken met Lodewijk de Beaufort. Deze maakte zich vrolijk over de publikaties toen van de heer Maske die allemaal sigaretten had gereden...
- De **voorzitter:**
De heer M.
- De heer **Docters van Leeuwen:**
Tsja, hij noemt zichzelf Maske; ik voel mij niet zo geroepen om hem nog te beschermen. De Beaufort maakte zich daar dus nogal wat vrolijk over. Het was overigens niet in enigerlei formeel verband. Absoluut niet. Toen zei ik: Lodewijk, je hoofd ligt op het blok. Dit om hem enigszins tot de realiteit terug te brengen. Zou je denken?, zei Lodewijk. Ik zei: ja, je moet toch even wakker worden, want wat er verder ook blijkt in deze zaak, nieuwe feiten zullen de Kamer ernstig prikkelen; de Kamer vindt het helemaal niet leuk om ministers weg te sturen laat staan twee tegelijk en er zal dus een zeer heftige politieke reactie komen; je zal er dus rekening mee moeten houden dat iedereen wil weten hoe dit nu zit. Dat heeft de heer De Beaufort in zijn oren geknoopt. Hij werd geraadpleegd door hoofdcommissaris Straver. Tegenover hem heeft hij mijn opmerking gereleveerd: Arthur zegt dat mijn hoofd op het blok ligt, wij moeten dus zeer zorgvuldig zijn. Dat heeft hij mij verteld. Dat heeft er

bij de driehoek in Haarlem toe geleid dat men toen besloten heeft over die gehele periode rijksrecherche-onderzoek te vragen.

De **voorzitter:**

Men is daarna zeer ontstemd in Kennemerland dat u het in hun beeldvorming als PG's heeft overgenomen?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik ben niet zo verantwoordelijk voor de beeldvorming.

De **voorzitter:**

Is het voor u geen probleem als binnen het OM waarbinnen u een belangrijke positie inneemt, de opvattingen over dit gebeuren en de nasleep ervan ten gronde toch zeer verschillend blijven?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat is de reden waarom er een enquête nodig was. Naar mijn oordeel althans.

De **voorzitter:**

Wat moet die enquête dan binnen het OM aanrichten?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Niet zozeer binnen het OM alswel bij degenen die welke verantwoordelijkheid dan ook dragen voor het handhaven van het recht, meer in het bijzonder het strafrecht. Wij moeten feitelijk vaststellen dat er groot verschil van opvatting is gegroeid van rechtstatelijke aard.

De **voorzitter:**

En nog is.

De heer **Docters van Leeuwen:**

En dus nog is, ja.

De **voorzitter:**

Tussen wie en wie?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Er zijn naar mijn gevoel drie stromingen. Iedereen heeft natuurlijk zijn eigen nuancering in die opvatting, maar er zijn er naar mijn idee drie. De rekkelijke en de precieze. Dat vind ik niet het hoofdprobleem. Er is nog een derde die ik in de wandeling de autonome noem, totdat iemand er mij op wijst dat dit nu juist niet de meest juiste betiteling is...

De heer **Koekkoek:**

Die bestrijdt u juist.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dus dat moet ik terugnemen, maar goed. Missionarissen klinkt weer te...

De **voorzitter:**

De autonome missionarissen.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Degenen voor wie alleen de missie telt en waarbij de rest van de toepassing van het recht instrumenteel is. Dat zijn de drie factoren waartoe je het verschil van opvattingen steeds kunt herleiden. Iedereen is altijd een beetje rekkelijk; iedereen is altijd een beetje precies. Sommige mensen zijn niet autonoom - of ze dat nooit geweest zijn weet je ook niet - en een aantal mensen is zeer autonoom. Daar zitten dus noties over de rechtsstaat achter waarover opheldering moet worden verschaft. De enige die dat kan doen, bent u als vertegenwoordiger van de Kamer en straks de Kamer als zij het rapport in ontvangst neemt.

De **voorzitter:**

Met verschuldigde eerbied, maar dat bent u natuurlijk ook.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja, uiteraard. Maar...

De **voorzitter:**

Hoe doet u dat dan?

De heer **Docters van Leeuwen:**

De finale uitspraak daarover ligt niet bij mij.

De **voorzitter:**

Dat is allemaal best en dat begrijp ik wel.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik heb daar opvattingen over; die heb ik uiteengezet en dat doe ik niet alleen hier.

De **voorzitter:**

Daarmee hebt u dus een heel duidelijke kant gekozen.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Betekent dat ook dat het voor de mensen die die kant niet gekozen hebben, buigen of barsten is?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Als blijkt - het is nu te vroeg om dat te zeggen - dat het door mij bepleite kader het kader is waarbinnen wij moeten werken, dan zal iedereen zich daarin moeten voegen.

De **voorzitter:**

Ik heb de heer Suyver gevraagd of er ook andere functioneringsgesprekken zijn en hij heeft "nee" gezegd. Betekent dit nu dat wij na het vertrek van de heer Van Randwijck andere personeelsveranderingen zullen zien?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Het is te vroeg om dat te zeggen. Ik moet wat dat betreft wachten op de bevindingen van het rijksrecherche-onderzoek, dat zich ook uitstrekt tot de manier waarop de verantwoordelijkheden door het OM en de politiehierarchie zijn uitgeoefend. U zult begrijpen dat dat relevant is voordat je dit soort uitspraken kunt doen.

De **voorzitter:**

En uw collega's?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Functioneringsgesprekken met mijn collega's?

De **voorzitter:**

Nee, nee. Dat bedoel ik niet. Uw collega's blijven?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Wat mij betreft wel.

De **voorzitter:**

Ik bedoel uw collega-procureurs-generaal.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja, ja.

De **voorzitter:**

Was er een speciaal probleem met de heer Van Randwijck?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja, ik vond van wel.

De **voorzitter:**

Omdat hij de baas in het ressort Amsterdam was?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Maar is dat vertrek toch niet enigszins voortijdig gekomen, zeker als blijktbaar is uitgelekt dat daarover gesproken werd?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Het hing niet samen met het rijksrecherche-onderzoek, maar met het gebrek aan communicatie in het ressort Amsterdam.

De heer **Koekkoek:**

Ik heb nog een feitelijke vraag betreffende het onderzoek naar de Delta-methode. Daarover deed u even geleden de uitspraak dat er sprake was van contacten tussen de informant en

de leveranciers van drugs en de afnemers van drugs. Hebt u op grond van het rijksrecherche-onderzoek kunnen vaststellen dat die contacten er waren?

De heer **Docters van Leeuwen**:

De functie van de informant... Ik moet zeggen dat ik de feitelijke journaals over hoe dat gegaan is, niet heb gelezen, maar de functie van de informant was om die contacten te leggen.

De **voorzitter**:

U zegt: de feitelijke functie van de informant was om...

De heer **Docters van Leeuwen**:

Om contacten te leggen tussen afnemers en leveranciers.

De **voorzitter**:

Maar dat betwistten de heren die direct betrokken zijn?

De heer **Koekkoek**:

Er is enige discussie over geweest in het verloop van deze enquête, omdat de voorstelling was dat de informant in een deel van het traject een rol speelde. Vandaar dat het mijn aandacht trok dat u erover sprak dat de informant contacten had met de leveranciers - dan denk ik aan Zuid-Amerika - en de afnemers, waarbij ik bijvoorbeeld aan Amsterdam denk.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Zo is het mij gerapporteerd. Dat was nou net zijn functie.

De heer **Koekkoek**:

In de ruimste zin des woords.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Zijn u uit de praktijk meer van dit soort gevallen bekend die niet te maken hebben met datgene waar de rijksrecherche zich nu mee bezighoudt?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dus is Kennemerland...

De heer **Docters van Leeuwen**:

Er zijn een aantal informanten - of hoe u ze ook maar noemen wilt - verbonden aan Kennemerland, die ook elders, wellicht op vergelijkbare wijze, hebben geopereerd. Mij zijn echter geen gevallen bekend waarin deze methodiek in een andere politieregio of een ander arrondissement op zichzelf staand is toegepast, tenzij u de eerste toepassing daarvan in Dordrecht door de heer Van der Putten daartoe zou willen rekenen, maar daar heeft hij zelf over verklaard.

De **voorzitter**:

Dat is het?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Voor zover mij bekend wel.

De **voorzitter**:

Nu bent u wel al met reparatiebeleid begonnen, als ik het zo zeggen mag. U spreekt met de Nederlandse vereniging van journalisten over de situatie bij het dagblad De Telegraaf... niet over de situatie bij De Telegraaf, maar over twee journalisten over wie hier ook is gesproken. Wat hebt u precies aan het dagblad De Telegraaf meegedeeld, waarop men zijns weegs ging en volgens een hoofdartikel in die krant tevreden was?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ik heb niet alleen wat medegedeeld, maar ook een brief geschreven. De Telegraaf heeft zich tot mij gewend middels een brief van de hoofdredacteur en middels een schrijven van zijn advocaat. Men wilde opheldering over de strekking van wat aan het slot van het verhoor, door u afgenomen, door mevrouw Gonzales is uitgesproken en die de indruk zou kunnen wekken dat journalisten van De Telegraaf toch betrokken zouden zijn geweest bij

strafbare feiten. Wij vonden dat een terechte bemerking van De Telegraaf. Zij vroegen om een gesprek. Dat hebben wij op korte termijn geregeld en dat gesprek is gevoerd door de hoofdredacteur van De Telegraaf, zijn raadsman, de landsadvocaat, de voorlichter van het OM en mijzelf. Daarin zijn twee dingen... er is een concept-brief overgelegd en daar is nog even over gesproken. Die was voor hen acceptabel. Toen is door de hoofdredacteur... Ik heb ook...

De **voorzitter:**

De brief was dat men niet...

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat er geen sprake was van strafbare feiten, althans naar wij dachten, en dat er ook geen sprake was van verstoring van het onderzoek.

De **voorzitter:**

Betekent dat nou ook dat er geen aanwijzingen waren voor mogelijke betrokkenheid?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Er waren wel aanwijzingen. Staat u mij, gelet op de gevoeligheid van de herkomst van die aanwijzingen, toe daar in het openbaar niet verder over te verklaren, maar die aanwijzingen wezen toch in de richting van een contact dat betrekking had op heden, verleden en toekomst.

De **voorzitter:**

Dus een contact met criminelen van de journalisten buiten het kader van hun gewone werk?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja. Ik vond ze nogal intensief en ik vond ze nogal intens. Ik heb wel aan de hoofdredacteur gevraagd: volgt u dit? Hij heeft mij toen medegedeeld dat hij ervan op de hoogte was. Ik zei: als ik in die situatie was, zou ik dat nauwkeurig volgen. Dat was desgevraagd een collegiaal advies.

De **voorzitter:**

U bent toch geen collega van die man?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee, maar je kunt nog wel collegiaal met elkaar omgaan, ook al ben je geen collega.

De **voorzitter:**

Natuurlijk. Hebt u dit, wat u een aanwijzing zou willen noemen, ook allemaal gemeld?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik heb gemeld wat ik nu gezegd heb.

De **voorzitter:**

Daarmee was de zaak voor de Nederlandse vereniging van journalisten uit de wereld?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja. Althans: nee; ik heb het nu over het gesprek met de hoofdredacteur van De Telegraaf.

De **voorzitter:**

U hebt gelijk.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik heb, met goedvinden van de hoofdredacteur van De Telegraaf, een afschrift van die brief gezonden aan de Nederlandse vereniging van journalisten. Daarmee was ook wat hen betreft deze zaak uit de wereld. Zij hadden al gevraagd om een gesprek. Ik heb gezegd: dat lijkt mij een prima idee. Dat gesprek zal binnenkort plaatsvinden.

De heer **Koekkoeck:**

Hebt u hiermee ook de vraag beantwoord of de betrokken journalisten CID-subject zijn?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Nee. Ik weet dat niet.

De **voorzitter:**

Hebt u ook de vraag, waar men blijkbaar opgewonden van raakt of waar men zich aan stoort, beantwoord dat men al of niet brandschoon was? Mevrouw Gonzales heeft immers gezegd: maar zij zijn niet brandschoon.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Precies. Dat was de aanleiding voor de opheldering.

De **voorzitter**:

Zijn zij dat nu wel of zijn zij dat nu nog niet?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Naar mijn gevoel wel. Ik heb om een ambtsbericht gevraagd. Ik kan mij dus nauwelijks voorstellen... Ik heb niet feitelijk vastgesteld - de vraag van de heer Koekkoek nog wat nauwkeuriger beantwoordend - of zij wel of niet in een CID-bestand voorkomen. Ik heb wel aan de waarnemend hoofdofficier, de heer Monster, een ambtsbericht gevraagd om de vraag op te helderen of men nu op enigerlei wijze als verdachte kon worden aangemerkt c.q. dat men de gang van het strafrecht verstoorde. Daarop was het antwoord heel duidelijk; het antwoord was "nee".

De **voorzitter**:

Maar als u niet weet of zij CID-subject zijn, maar zij zijn wel brandschoon... Ik dacht dat brandschone lieden geen CID-subject waren.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Nee. Dus logischerwijs zouden zij geen CID-subject behoren te zijn, maar ik kan daar geen antwoord op... Ik heb niet feitelijk vastgesteld of dat nu wel of niet het geval is.

De heer **Koekkoek**:

En dat is u ook niet gevraagd?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Nee.

De **voorzitter**:

U hebt hetzelfde reparatiewerk - als ik het zo mag noemen - gedaan bij de advocatuur en de notarissen.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ja. Die hebben naar aanleiding van uitspraken van professor Van der Bunt de minister aangeschreven - als ik het wel heb - met de vraag: hoe zit dat precies en waarom weten wij dat niet? Ik vat het nu maar even simpel samen. De minister heeft hen naar mij verwezen en ik heb met beide een gesprek gehad, ertoe leidende dat wij een formule hebben gevonden waarmee zij in ieder geval zeker wisten dat de informatie - met name de informatie die uit het MOT-traject kwam - niet toch op de een of andere manier ergens zou blijven schimmelen, maar dat duidelijk zou zijn dat ofwel strafrechtelijk optreden geboden was - dat moeten we zelf doen - ofwel dat er aanleiding zou zijn voor een tuchtrechtelijk vervolg c.q. een onderzoek door de deken of de voorzitter van de Kamer van toezicht bij de notarissen. Dat was voor hen voldoende.

De **voorzitter**:

Betekent dat nu ook dat er daarbuiten geen categorie kan zijn, althans van die personen die gemeld worden via het Meldpunt ongebruikelijke transacties en die bij de zogenaamde Finpol, de financile-politiedesk, terechtkomen? Dan zijn er in uw ogen dus maar twee categorieën: ofwel de categorie waartegen strafvorderlijk onderzoek wordt ingesteld ofwel de categorie waarvan een dossier wordt overgedragen aan de respectievelijke ordes om die intern, eventueel tuchtrechtelijk, af te doen. Is er dus geen derde categorie meer? Die mensen kunnen dus geen CID-subject worden of ergens anders opgeslagen worden of wat dan ook? Want dat zou de consequentie zijn van de stelling die althans de advocaten en de notarissen innemen.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Dat hangt af van de toepasselijkheid van de definitie van "CID-subject". Daar heb je het weer. Daar staat: "betrokkenheid bij". Die "betrokkenheid bij" verwijst op zichzelf nog niet naar verwijtbaar handelen.

De **voorzitter**:

Nou, ik hoop het wel.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Nou, dat is nou net mijn bezwaar tegen...

De **voorzitter:**

U kunt toch niet volhouden... U kunt toch geen mensen in de CID zetten...

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik heb net aangegeven dat dat nou net mijn bezwaar is tegen de formulering in de regeling, die ik in dat opzicht onvoldoende concludent vind.

De **voorzitter:**

Maar nu even de praktische vraag met die advocaten. Dat geldt natuurlijk eventueel ook voor andere beroepsgroepen. Kan er nu een derde categorie overblijven nadat men bijvoorbeeld een regeling heeft getroffen met de beroepsgroep zelf om ook tuchtrechtelijk zaken af te doen?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Als u met "een derde categorie" bedoelt of die mensen dan nog in bestanden blijven voorkomen...

De **voorzitter:**

Nee, blijven er dan nog aparte lijstjes?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat hangt natuurlijk af van de vraag of wij over al of niet handelen advies - want dat is de afspraak - hebben ingewonnen bij iemand die de orde respectievelijk de broederschap zo vriendelijk was om aan ons te geven. Maar dat hangt af van de vraag of zij vallen in de termen van CID-subject. Dat is een andere vraag.

De **voorzitter:**

Een CID-subject kan alleen maar iemand zijn die als verdachte betrokken is of als verdachte betrokken zal worden.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Maar dan gaat het om "als verdachte betrokken zal worden".

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja. Dat op zichzelf is toch even lastig. Vandaar mijn bezwaar tegen die formulering. Die verwijst nog niet naar enigerlei vorm van verwijtbaar handelen.

De **voorzitter:**

Dat is nieuw, maar dat nemen wij graag ter kennis. Tot slot nog een klein vraagje over het zogenaamde CoPa -team. Is door de politiek verantwoordelijken genoeg gewerkt aan een draaiboek hoe zo'n zaak eventueel wordt afgemaakt, hoe zo'n zaak al dan niet tot vervolging leidt en wat de politieke gevolgen daarvan zijn, zowel wanneer het helemaal niks wordt als wanneer alsnog tot vervolging wordt overgegaan?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Wie het wel of niet had moeten doen, daar doe ik geen uitspraak over. Mij is wel opgevallen dat het tot nog toe onvoldoende is gebeurd.

De **voorzitter:**

Is dat niet heel laat?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat is heel laat.

De **voorzitter:**

Want hoe lang heeft u nog de tijd? Na de verkiezingen wordt het allicht lastiger.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Niet zo lang meer. Dat is juist.

De heer **Koekkoeck:**

Wie zou dat moeten doen?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Er lopen nog een paar strafzaken, waarover ik met uw goedvinden liever geen mededelingen doe. Dan zullen wij ons moeten beraden over de vraag die de voorzitter stelt. Dat vind ik dus wel een beetje laat, ja.

De heer **Koekkoek:**

U zegt: wij zullen ons moeten beraden. Wie zijn "wij"?

De heer **Docters van Leeuwen:**

In ieder geval moet de ressorts-PG dat samen met de hoofdofficier en met de zaaksofficier doen.

De **voorzitter:**

Dat is toch al gebeurd? U bent nu toch op het niveau van de ministers?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja, dat klopt. Niettemin... Wij hebben ook nu wel een idee hoe het moet. Daar gaat het nu verder niet om. Voor de vakantie, dat moet in juni geweest zijn, ben ik er voor het eerst als ressorts-PG mee in aanraking gekomen. Toen zijn wij begonnen met het als het ware vooruitdenken rond die strafzaak. Een van de dingen die toen bleken, was dat men tot dan toe niet in aanmerking had genomen dat Suriname, gelet op de grondwettelijke bepalingen daar, onderdanen niet kan uitleveren. Daarover heb ik gebromd. Ik vond toch wel dat betrokkenen dat eerder hadden moeten uitzoeken.

De **voorzitter:**

Dat wist men toch ook wel bij justitie, bij het OM?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Korte raadpleging was voldoende om dat feit vast te stellen. En daar heb ik dus over gemopperd, dat het dus wel eerder meegedeeld had mogen worden.

De **voorzitter:**

Al die clubs die wij gehad hebben, zoals de zogenaamde groep. De secretarissen-generaal moeten zich toch de vraag gesteld hebben hoe dit af te kaarten? U heeft er vroeger nog wel aan gesnoven. Wat u wilde weten, wist u meestal wel. Ook in uw vorige functie, is mij opgevallen.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik heb toen ook de vraag gesteld van: hoe gaat het dan? Ik heb daar toen ook geen duidelijk antwoord op gekregen.

De **voorzitter:**

Krijgt u dat nu wel?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik ben er nu zelf verantwoordelijk voor en dat was ik toen niet.

De **voorzitter:**

Krijgt u nu ook van de ministers het duidelijke antwoord of vreest u dat dit ook blijft hangen?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat denk ik niet. Ik heb van mevrouw Sorgdrager nog nooit een onduidelijk antwoord gehad dus ik denk niet dat dit nu gaat gebeuren.

De **voorzitter:**

De zaaksofficier heeft hier gezegd dat hij weinig hoop had dat het nog wat zou worden en dat hij nog minder verwachting had, ons in enige verwarring achterlatend.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik heb hem even gevraagd waarop dat betrekking had. Dat blijkt betrekking te hebben gehad op het gehele CoPa-gebeuren. Daarvan gaan wij naar een afronding toe. Dus het had niet betrekking op een aantal concrete strafzaken.

De **voorzitter:**

Wij hebben van u gekregen een vrij dikke briefwisseling tussen de hoofdofficiëren Haarlem en Rotterdam over de precieze verantwoording voor die operaties. Wil die briefwisseling zeggen dat u er zelf nog geen standpunt over heeft ingenomen?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja, dat heb ik wel. Ik heb advies gevraagd aan de toetsingscommissie omdat ik vind dat er voor dit soort zaken een overdrachtsprotocol moet komen en dat aan bepaalde eisen moet worden voldaan.

De voorzitter:

Als men een informant voor iemand anders laat runnen.

De heer Docters van Leeuwen:

Wat moet er dan allemaal overgedragen worden voordat er sprake is van overdracht? Dat is nogal wat. Ik heb er in mijn vorige functie ervaring mee. Het overnemen van informanten is altijd een bron van ellende. Er zit altijd een historie en een netwerk aan betrokkene vast. Om dat in detail neer te leggen, is altijd bijzonder lastig. Een zekere neiging om er niet aan te beginnen, ontwikkelde zich wel bij de BVD. Een enkele keer kun je er niet aan ontkomen. Dan is het van groot belang om even goed af te palen wat er is overgedragen en om dat aan de hand van een protocol te doen. Maar goed, wij moeten er in het college nog over spreken, op basis van het advies van de CTC. Wat mij daar persoonlijk wel is opgevallen, is dat er aan beide kanten onduidelijkheid is over die vraag. Ik vond dat betrokkenen - dat heb ik ook geschreven - wel eens met elkaar om de tafel hadden kunnen gaan zitten om überhaupt het geschil te definieren, in plaats van de zaak naar mij te sturen met het vriendelijk verzoek het maar uit te zoeken. Verder vind ik dat er aan beide kanten onduidelijkheid bestaat. Aan de kant van de heer De Beaufort bestaat er onduidelijkheid, omdat er onvoldoende is nagedacht over de vraag wat de betekenis van die informant was in mogelijk andere trajecten dan alleen het Bever-traject. Wat was de strekking van die informant in verhouding tot het Delta-gebeuren? Dit nog afgezien van onvolkomenheden, zoals het gerund zijn door iemand die niet tot de politie behoorde en de manier waarop er met geld werd omgegaan. Ik beperk mij nu maar even tot de strekking van het informeren als zodanig, blijkbaar ook in andere trajecten. Degene die de informant levert en die vast blijft houden aan de aspecten van die informant, kan dan niet zeggen dat hij voor het functioneren van de informant niet meer verantwoordelijk is. Aan de andere kant - daar is achteraf ook niet zoveel verschil van opvatting over - had men zich van de kant van Rotterdam juist op deze punten veel meer moeten verzekeren van de positie waarin die informant verkeerde.

De voorzitter:

Is u bekend of bij het openbaar ministerie ook onderzoek wordt gedaan naar corruptie of naar corruptieve beïnvloeding binnen het openbaar ministerie?

De heer Docters van Leeuwen:

In de eerste plaats zijn wij van oordeel dat wij, zoals geen mens en geen organisatie dat is, niet bij voorbaat zijn gevrijwaard van invloeden als corruptie. Daarom is besloten om het veiligheidsonderzoek, zoals de BVD dat voert, ook uit te strekken tot leden van de staande magistratuur. Er zijn nu voorstellen op dat punt in ontwikkeling in die zin dat de aanvankelijke voorstellen zijn afgerond en dat nu een lijst van vertrouwensfuncties wordt gemaakt. Dat is nu feitelijk bezig en daarin zullen mensen zich dus moeten onderwerpen aan een veiligheidsonderzoek. Dat veiligheidsonderzoek zal ook moeten worden herhaald. Dat is n.

De heer Koekkoek:

En de zittende magistratuur?

De heer Docters van Leeuwen:

Ik ga niet over de zittende magistratuur.

De heer Koekkoek:

De procureur-generaal of de hoofdofficier van Justitie kunnen daar toch adviezen over uitbrengen?

De heer Docters van Leeuwen:

Ik ben van mening - en dat hebben wij ook gezegd - dat het niet onraadzaam zou zijn als de zittende magistratuur zich op dezelfde manier over dit vraagstuk buigt, maar wij dragen daar geen verantwoordelijkheid voor.

De **voorzitter:**

Wie moet dat dan doen bij de zittende magistratuur?

De heer **Docters van Leeuwen:**

De minister.

De **voorzitter:**

Bij de zittende magistratuur? O, alleen bij de benoeming.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja.

De **voorzitter:**

Want daarna kan het natuurlijk niet meer.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat weet ik niet.

De **voorzitter:**

Daarna ook?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ik zou niet weten waarom niet.

De **voorzitter:**

Toch alleen in de vorm van een strafrechtelijk onderzoek? Verder zijn zij toch onafhankelijk?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat weet ik niet.

De **voorzitter:**

Dat weet u niet? Zij zijn onafhankelijk, hoor.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat is een discussie die met de zittende magistratuur zal moeten worden gevoerd.

De **voorzitter:**

Terug naar het OM.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat is dus n: wij voelen ons niet bij voorbaat verheven of gevrijwaard van verschijnselen als deze. Vandaar dat wij begonnen zijn met het toepassen van deze systematiek. Twee: er is n kwestie die voorwerp van onderzoek is, maar waarvan ik op dit moment zeker niet zou kunnen zeggen dat dat een zaak is.

De **voorzitter:**

Ten aanzien van een officier?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja. Wij zijn nog in de verifiërende fase en op dit moment lijken de verificaties erop te wijzen dat er nu niets aan de hand is, maar meer kan ik daar niet over zeggen.

De **voorzitter:**

Goed. U bent nu negen maanden bij het OM.

De heer **Docters van Leeuwen:**

Tien.

De **voorzitter:**

Tien. Hoelang zult u het er uit houden?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Dat weet ik niet. Dat ligt in de schoot van de toekomst verborgen, maar ik denk dat de vernieuwing van het OM in de termen zoals beschreven in dat plan van aanpak, nog wel enige tijd zal vergen. Dat zal bepaald ook doortastendheid vergen in de besluitvorming, zowel van de minister als van de Kamer. Zelfs met alle doortastendheid die men redelijkerwijs van de politiek - van de minister, van de Kamer en het gemeen overleg dit werk zeker voor die periode te blijven doen. - kan vergen, zal het toch nog wel een reeks van jaren duren eer het vereiste doel is bereikt. Ik was van plan om

De **voorzitter:**

Ook met een nieuwe generatie OM'ers?

De heer **Docters van Leeuwen:**

Ja. Waarom niet? Uiteraard, zou ik zeggen. Er komen steeds nieuwe mensen bij het OM.

De **voorzitter**:
Niet anders dan door leeftijdsopbouw?

De heer **Docters van Leeuwen**:
Ik zie op zichzelf geen reden om daar nu ineens anders mee om te gaan.

De **voorzitter**:
Niet door de afloop van dit hele gebeuren?

De heer **Docters van Leeuwen**:
Als er sprake is van zodanig falen en zodanig handelen dat disciplinair of ander optreden gevegd en vereist is, dan zal dat gebeuren. Het is alleen nu te vroeg; de feiten en omstandigheden zijn er niet om daar nu al een uitspraak over te doen.

De **voorzitter**:
Ik stelde die vraag niet alleen in die zin, maar om de samenwerking te verbeteren.

De heer **Docters van Leeuwen**:
De politie? Ja, als het gaat om het gebied...

De **voorzitter**:
Nee, ook onder u zelf.

De heer **Docters van Leeuwen**:
Ik heb mij altijd kunnen verheugen in uitstekende contacten met de politie. ik heb niet het gevoel gekregen dat dat minder is geworden.

De **voorzitter**:
Ik bedoel binnen het OM.

De heer **Docters van Leeuwen**:
Daarvoor moeten de aanbevelingen en het plan van aanpak, zoals ik zojuist heb gezegd, met grote kracht worden uitgevoerd.

De **voorzitter**:
Maar ook met dezelfde mensen? Het zou niet fair van ons zijn om dat wel aan de politie te vragen en niet aan het OM.

De heer **Docters van Leeuwen**:
Op een aantal punten... Als het gaat om de vragen "moet het openbaar ministerie n organisatie worden", "moeten wij af van vrijblijvendheid" - zo noemt men dat in die kringen - en "moeten wij accepteren dat wij een college krijgen met een beslissende voorzitter", dan zijn dat allemaal wensen die voortkomen uit het openbaar ministerie zelf. Dat zijn dus geen wensen die nu ineens worden gesuperponeerd en van bovenaf worden doorgedrukt. Het gaat om een reeks wensen die al sinds een reeks van jaren door het openbaar ministerie is geuit en gevraagd en waarover - dat had ik niet verwacht - ook in de omgeving van het openbaar ministerie - bij de zittende magistratuur, bij de politie en bij de besturen - dezelfde unanimiteit bestaat.

De heer **Rabbae**:
Wilt u daarmee zeggen dat er binnen het OM voldoende dynamiek is om tot...

De heer **Docters van Leeuwen**:
Ja, er is een grote bereidheid om aan de wensen die men zelf heeft geformuleerd uitvoering te geven. Nu weet ik met u, dat bereidheid tot veranderen nog iets anders is dan veranderen en dat veranderen nog weer iets anders is dan veranderd zijn. Maar tot nog toe is er nog niet meer van het openbaar ministerie gevegd dan die bereidheid. Wij zijn nu bezig om de veranderingen in te zetten. Mij is op dit moment niet gebleken dat er van enige terughoudendheid sprake is.

De heer **Koekkoeck**:
Als er hoofdofficiëren zijn die niet aan de nieuwe eisen voldoen, wat dan?

De heer **Docters van Leeuwen**:
Ja, wat dan. Ik denk dat degene die dat het eerste weet, de hoofdofficier zelf is. Het sociaal plan voorziet in dat soort omstandigheden.

De heer **Koekkoeck**:

Meestal moet iemand anders dat vaststellen.

De heer **Docters van Leeuwen**:

Mijn ervaring met veranderingsprocessen is, dat dit lang niet altijd het geval is.

De **voorzitter**:

Dus in de reorganisatie zal het nu blijken?

De heer **Docters van Leeuwen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Mijnheer Docters van Leeuwen, ik dank u zeer. Sluiting 15.25 uur

**Openbaar verhoor enqutecommissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 84**

6 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enqutecommissie opsporingsmethoden op maandag 6 november 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. A.H. Korthals

Aanvang 15.40 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Ik verontschuldig mij bij onze collega de heer Korthals omdat hij veertig minuten heeft moeten wachten. Aan de orde is het verhoor van de heer A.H. Korthals, geboren op 5 oktober 1944 te Voorschoten. Mijnheer Korthals, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer Korthals:

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Korthals, u bent lid van de Tweede Kamer voor de VVD. U was en u bent justitiewoordvoerder. Zoals u weet, dient de enqutecommissie ook te onderzoeken in hoeverre de Tweede Kamer de controle op opsporingsmethoden vorm heeft gegeven en welke afwegingen zij heeft gemaakt in de vorige kabinetsperiode en wellicht ook nog in deze kabinetsperiode. Hierover willen wij met u spreken en daarom hebben wij u gevraagd, als getuige voor ons te verschijnen. Het gaat hierbij om de vraag hoe u als justitiewoordvoerder verschillende wetsvoorstellen in de vorige periode hebt behandeld. Wat wist u precies; wat wist u niet? U hebt zich somtijds ook nogal kritisch en in ieder geval vragend geuit over de bevoegdheden die politie en justitie kregen. Hierover willen wij graag met u spreken. Allereerst is het woord aan de heer Koekkoek.

De heer Koekkoek:

Mijnheer Korthals, u bent Tweede-Kamerlid voor de VVD sinds 1982. Wanneer bent u zich bewust geworden van het probleem van de georganiseerde criminaliteit?

De heer Korthals:

Ik denk dat ik mij er op het moment dat ik de Kamer inging, al van bewust was. Dat het zoveel sterker werd, is vooral in het midden van de jaren tachtig geweest. Ik denk aan een briefing die wij destijds in Amsterdam kregen, met een stel mensen uit de regering, een paar kamerleden, een paar hoofdofficieren en commissarissen van politie. Op dat moment is nog eens heel duidelijk naar voren gekomen hoeveel organisaties wellicht op crimineel gebied actief waren in Nederland.

De heer Koekkoek:

Hoe was u voor die tijd genformeerd? Vanuit uw praktijk als advocaat?

De heer Korthals:

Vanuit mijn praktijk als advocaat, hoewel wij er niet erg veel mee te maken hadden. Ik wist dat die Chinese triades er geweest waren. Dat de georganiseerde criminaliteit er op zichzelf was, was mij dus bekend.

De heer Koekkoek:

Wanneer is die voorlichtingsbijeenkomst geweest?

De heer Korthals:

Ik schat dat het in 1987, 1988 is geweest.

De heer **Koekkoeck:**

Had u er toen al ideeën over hoe de georganiseerde criminaliteit moest worden aangepakt?

De heer **Korthals:**

Wij hebben in 1986 de nota Samenleving en criminaliteit gehad. Daarin kwam al heel duidelijk naar voren dat er sterk opgetreden moest worden tegen de zware, georganiseerde criminaliteit. De wijze waarop dit moest gebeuren, was in de eerste plaats door versterking van politie en justitie. Op dat moment leek het niet nodig dat dit direct gepaard zou gaan met een geweldige uitbreiding van de bevoegdheden van de politie.

De heer **Koekkoeck:**

Wel uitbreiding van de capaciteit van de politie, maar niet zozeer van de bevoegdheden?

De heer **Korthals:**

Wij moeten daarvoor even terugdenken: op dat moment was het niet erg in zwang dat de politie zeer moest uitbreiden. Dat kwam eigenlijk pas in de loop van de jaren tachtig, eind jaren tachtig. Ik had zelf altijd het gevoel dat wij in Nederland nogal achterliepen met datgene wat wij aan justitie deden. Die vond ik een beetje een stiefkind. Dit kwam heel duidelijk naar voren in de nota Samenleving en criminaliteit, die later een vervolg heeft gekregen in de nota Recht in beweging.

De heer **Koekkoeck:**

Vond u meer bevoegdheden niet nodig voor de aanpak van de zware, georganiseerde criminaliteit?

De heer **Korthals:**

Op dat moment nog niet, om de doodeenvoudige reden dat ik altijd gevonden heb dat de politie niet voldoende gebruik maakte van de bevoegdheden die zij had.

De heer **Koekkoeck:**

Wanneer bent u ertoe bereid geworden, wel meer bevoegdheden aan de politie toe te staan?

De heer **Korthals:**

Het werd op een gegeven moment volstrekt duidelijk dat de politie zonder uitbreiding van de bevoegdheden niet ertegen op kon. Het was ook duidelijk dat de capaciteit onvoldoende zou worden uitgebreid. Hetzelfde gold voor het openbaar ministerie, dat wat archaisch was in zijn organisatie. Dan krijg je vanzelf een ontwikkeling om ze via wetgeving meer bevoegdheden te geven. Ik had zelf altijd liever gezien dat je eerst vanuit de innerlijke kracht van politie en justitie zou opereren en niet direct zou denken aan uitbreiding van bevoegdheden.

De **voorzitter:**

Wist u nu wat politie en justitie in de praktijk deden?

De heer **Korthals:**

In de praktijk van de opsporing?

De **voorzitter:**

Ja.

De heer **Korthals:**

Ik ben er natuurlijk niet daadwerkelijk getuige van geweest, maar in mijn vak van advocaat had ik wel enig idee gekregen van datgene wat de politie aan het doen was.

De **voorzitter:**

Wanneer hoorde u voor het eerst van het begrip pro-actieve fase?

De heer **Korthals:**

Het begrip als zodanig kwam pas eind jaren tachtig op.

De **voorzitter:**

Wist u wat de criminele inlichtingendienst was?

De heer **Korthals:**

Wij zijn op een gegeven moment op werkbezoeken bij de politie geweest. Daar werd ons ook zeer geheimzinnig duidelijk gemaakt wat de criminele inlichtingendienst van de politie

deed. Bovendien wisten wij dat de werkgroep-Gonsalves bezig was om de criminele inlichtingendienst verder op te zetten.

De **voorzitter:**

Ik vraag het omdat uit de kamerstukken blijkt dat de Kamer nooit over dat instituut heeft gesproken en zich nooit de vraag heeft gesteld of het wettelijk geregeld diende te worden.

De heer **Korthals:**

Ik weet niet precies waarbij het aan de orde geweest zou moeten zijn, maar ik kan mij voorstellen dat het bij de behandeling van de wet op de politieregisters wel degelijk aan de orde geweest is.

De **voorzitter:**

Nee, daar staat het niet in.

De heer **Korthals:**

In ieder geval was de criminele inlichtingendienst als zodanig mij wel bekend.

De **voorzitter:**

Wat dacht u dat die diensten deden?

De heer **Korthals:**

Het verzamelen van informatie over mogelijke verdachten en uitwisselen van die informatie met andere inlichtingendiensten.

De **voorzitter:**

Andere inlichtingendiensten?

De heer **Korthals:**

Criminele inlichtingendiensten. Die waren vaak regionaal opgezet.

De heer **Koekkoeck:**

Een van de vragen die deze enquete-commissie moet beantwoorden, is welke effecten de cumulatie van wetgeving heeft op het gebruik van opsporingsmethoden. Bent u van mening dat er sprake is of sprake is geweest van een cumulatie van wetgeving?

De heer **Korthals:**

Ik heb het altijd verantwoord gevonden. Ik heb wel voortdurend gewaarschuwd tegen te veel wetgeving waarmee de bevoegdheden van de politie werd uitgebreid. Toch heb ik na de plenaire behandeling of de behandeling in een uitgebreide commissievergadering gevonden dat wij voldoende verantwoord bezig waren om de wetsvoorstellen te laten passeren.

De heer **Koekkoeck:**

U hebt zich steeds laten overtuigen van de noodzaak, ondanks uw kritische kanttekeningen?

De heer **Korthals:**

Ondanks mijn kritische kanttekeningen. Ik heb wel altijd gezegd dat er eens een totaaloverzicht moest komen van de pro's en contra's van de opsporingsmethoden. Ik weet dat dit door de minister is toegezegd bij de wet algemene strafbaarstelling voorbereidingshandelingen.

De heer **Koekkoeck:**

Dus tegen de cumulatie hebt u geen bezwaar gehad? Er was sprake van een aantal wetsvoorstellen die zijn aanvaard met eigenlijk allemaal hetzelfde doel, namelijk de georganiseerde criminaliteit te kunnen aanpakken. Ik denk aan bedreigde getuigen, voorbereidingshandelingen enzovoorts. Hebt u zich afgevraagd welk effect dit had op het gebruik van opsporingsmethoden? Je hebt artikel 140 Wetboek van Strafrecht, je hebt voorbereidingshandelingen, je hebt direct afluisteren. Je geeft als het ware een ketting van bevoegdheden aan de politie.

De heer **Korthals:**

Ik heb mij dat zeer wel afgevraagd. De kamerstukken moeten ook wel duidelijk maken dat ik heel duidelijk heb aangegeven dat wij in een totaal nieuw gebied aan het komen waren, dat ik zelf een duister en grijs gebied noemde. Ik heb altijd mijn zorg erover uitgesproken of de politie voldoende gecontroleerd kon worden.

De heer **Koekkoek**:

Wat was het antwoord op die vraag?

De heer **Korthals**:

Het antwoord was voortdurend dat het onder supervisie van de officier van justitie gebeurde. Er werd telkenmale verzekerd dat er voldoende gecontroleerd zou worden. Bovendien meende men in die tijd dat alles wat de politie deed, het daglicht kon verdragen.

De heer **Koekkoek**:

U hebt zelf eerder gezegd dat politie en openbaar ministerie eigenlijk niet adequaat waren georganiseerd; het openbaar ministerie noemde u archasch. Hebt u niet verder gevraagd toen u de reactie kreeg dat de officier van justitie controleert, namelijk: is het openbaar ministerie wel daartoe in staat?

De heer **Korthals**:

Die vraag wordt voortdurend gesteld. Als je dan met veel stelligheid van de regering te horen krijgt dat dit wel het geval is, dat er extra officieren van justitie komen, dat er zorgvuldig met de procedures gehandeld zal worden, dat er richtlijnen van de procureurs-generaal voor richtmicrofoons komen, moet je erop vertrouwen dat het ook daadwerkelijk gebeurt.

De **voorzitter**:

Heeft de Kamer, niemand uitgezonderd, zich in de vorige periode misschien niet genoeg de vraag gesteld wat die richtlijnen precies waren en hoe ernaar werd gehandeld? Ik citeer even wat u zei tijdens de behandeling van het wetsvoorstel op de voorbereidingshandelingen: "Per definitie is dat niet of nauwelijks controleerbaar. Essentile vraag hierbij is dan altijd weer: "wie bewaakt in feite de bewakers?". Is er wel genoeg controle op af luisterpraktijken (...) en dergelijke? Ik denk dat daarvoor een wettelijke regeling zal moeten komen, zeker nu wij duidelijk deze weg zullen opgaan."

De heer **Korthals**:

Daarop heeft de minister van Justitie toegezegd dat hij inderdaad de pro's en contra's van een wettelijke regeling zou afwegen en vervolgens hiermee naar de Kamer zou komen.

De **voorzitter**:

Dat is dus eigenlijk nooit gebeurd?

De heer **Korthals**:

De behandeling van dat wetsvoorstel was eind 1993.

De **voorzitter**:

Op 8 september 1993.

De heer **Korthals**:

Toen is de minister van Justitie in andere perikelen terechtgekomen en vervolgens afgetreden en daarna kwam er een nieuw kabinet. Nu wachten wij met alles totdat de enquete commissie klaar is.

De **voorzitter**:

Op 8 september, toen u deze opmerkingen maakte, was de fractie van de VVD bij monde van u de meest kritische van alle fracties die aan het debat deelnamen. Had u toen iets speciaals voor ogen wat kon misgaan?

De heer **Korthals**:

Ik ben zelf altijd ongelooflijk bang geweest voor politie die onzichtbaar zou opereren. Dat vind ik een gevaarlijke ontwikkeling in een rechtsstaat. Wij moeten heel goed weten dat in een rechtsstaat juist de politie onderworpen is aan de regels die wij gesteld hebben. Het gevaar dat er iets oncontroleerbaars zou gebeuren, heb ik naar voren willen brengen. Ik heb toen niet alleen gezegd dat wij de methoden zouden moeten bekijken, maar ook dat wij de wet als zodanig, die algemene strafbaarstelling van voorbereidingshandelingen, regelmatig zouden moeten evalueren en zouden moeten bekijken wat de resultaten ervan zijn. Mijn inzet was op dat moment dat wij de vinger aan de pols hielden.

De **voorzitter**:

Had de Kamer toen samen met de regering de houding dat er aangepakt moest worden en dat je dan ook niet kinderachtig moest zijn? Dit hebben wij vanmorgen ook met de heer Suyver, de secretaris-generaal, besproken.

De heer **Korthals:**

De regering had die houding. Misschien is het een belangrijk punt dat wij op dat moment oppositiepartij waren.

De **voorzitter:**

Dat is mij niet onbekend.

De heer **Korthals:**

Dat speelt natuurlijk mee. De regering had stellig die houding. Laten wij er eerlijk over zijn dat toen overal in Nederland klonk: pak het eens hard aan en niets is ons te gek om de zware criminaliteit aan te pakken. Dan dreigt men wel eens uit het oog te verliezen wat de nadelige effecten zijn. Die heb ik redelijk consequent naar voren willen brengen. Dat wil niet zeggen dat er geen goede opsporingsmethoden tot stand zijn gebracht. Als je goed werkt met een wet, bijvoorbeeld die over de richtmicrofoons, en dat gecontroleerd doet, kan het zeer goed functioneren.

De heer **Rabbae:**

U zei dat u in die periode in de oppositie zat. Dat is bekend. Zegt u daarmee dat de opstelling van een deel van de Kamer ten opzichte van wetgeving en de scherpste die daarvoor nodig is, afhangt van de vraag of men in de oppositie dan wel het kabinet zit?

De heer **Korthals:**

Ik vraag mij inderdaad af of dit bij andere partijen niet het geval was. Het heeft mij verbaasd dat bij de wet algemene strafbaarstelling voorbereidingshandelingen en bij de richtmicrofoons de VVD het meest kritisch was, zoals de voorzitter net al zei. Ik moet de fractie van GroenLinks nageven dat ook zij dat, zeker bij de wet algemene strafbaarstelling voorbereidingshandelingen, geweest is. Ik kan mij echter andere partijen indenken die er kritischer over geweest konden zijn. Het had er vermoedelijk mee te maken dat zij regeringspartij waren; zo leg ik het maar uit.

De heer **Rabbae:**

Dat begrijp ik. Het is zeker niet de bedoeling van onze commissie om er een partijpolitieke enquete van te maken. De vraag is of je er als kamerlid niet beter aan doet, te letten op de scherpste van de wetgeving en de zorgvuldig dan op de kleur waartoe je behoort.

De heer **Korthals:**

Dat is volstrekt waar. Ik ga nog even terug naar die wet algemene strafbaarstelling voorbereidingshandelingen. Wij konden allemaal constateren dat er een enorme ontwikkeling van de zware, georganiseerde criminaliteit is, dat de politie er niet of nauwelijks tegen opkon en dat er dus middelen moesten komen. Vervolgens kregen wij de toezegging dat het allemaal zorgvuldig zou gebeuren en dat wij het na verloop van tijd zouden evalueren. Iedereen die de stukken goed heeft gelezen, weet dat het voor de VVD een zware afweging is geweest om er uiteindelijk voor te stemmen. De vraag werd mij op een gegeven moment ook gesteld: bent u eigenlijk niet tegen?

De heer **Koekkoek:**

U maakt op een gegeven moment de opmerking: wetgeving is mooi, maar moet ook doeltreffend zijn. Had u er voor u zelf een idee van of dit doeltreffende wetgeving kon zijn?

De heer **Korthals:**

Als de controle niet voldoende is, kan het wel eens in zijn tegendeel verkeren. Een ander voorbeeld, niet in het strafrecht, is de slachtofferhulp, de wet-Terwee. Met veel bombarie hebben wij gezegd dat die er moest komen. Het is heel sympathiek, maar als je niet de middelen hebt om alles te controleren en ervoor te zorgen dat de officier van justitie de leiding heeft bij de uitvoering van die wet, kan het uiteindelijk een lege huls blijken te zijn. Wij hebben daar een paar weken geleden een mondeling overleg over gehad. Hetzelfde geldt voor andere wetsvoorstellen: op zichzelf kunnen die goed functioneren, als je daarbij maar voldoende middelen geeft, bijvoorbeeld aan het openbaar ministerie.

De heer **Koekkoek**:

U had zorgen over de uitvoering, maar u had er ook zorgen over of de strafbaarstelling van voorbereidingshandelingen wel wat zou opleveren.

De heer **Korthals**:

Dat is juist, in de zin of het tot daadwerkelijke berechting van strafbare feiten zou komen. Dat het in de pro-actieve sfeer kon werken, heb ik wel altijd geloofd.

De **voorzitter**:

Hoe dan in de pro-actieve sfeer?

De heer **Korthals**:

Omdat er veel meer onder valt.

De **voorzitter**:

Hebt u zich toen gerealiseerd om welke voorbereidingshandelingen het eigenlijk ging? Ik nauwelijks, maar ik het vraag het nu aan u.

De heer **Korthals**:

Vorbereidingshandelingen van strafbare feiten waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten.

De **voorzitter**:

En voor strafbare feiten waarop een maximumstraf van acht jaar of meer staat. Daarmee valt alle drugshandel, hasjhandel, erbuiten; die was al geregeld in de Opiumwet. Wat deden wij nu eigenlijk?

De heer **Korthals**:

De handel in drugs zit op een hogere strafbedreiging, dacht ik. Zit die niet op tien, twaalf jaar?

De **voorzitter**:

Ja, harde drugs, maar soft drugs niet.

De heer **Korthals**:

Nee, softdrugs vallen er niet onder.

De **voorzitter**:

Trouwens, wij hadden daarvoor al een artikel over voorbereidingshandelingen in de Opiumwet, artikel 10a.

De heer **Korthals**:

Dat was ook altijd een van mijn vragen: hoe vaak is daar gebruik van gemaakt?

De **voorzitter**:

Het interessante is dat wij zien dat daarvan veel gebruik wordt gemaakt, maar van artikel 46 helemaal nooit.

De heer **Korthals**:

Op mijn vraag tijdens de behandeling van de wet algemene strafbaarstelling voorbereidingshandelingen hoe vaak er gebruik van gemaakt werd, kon de minister geen antwoord geven. Dat wist hij gewoon niet. Daar ontbraken de gegevens van.

De **voorzitter**:

Het gekke is dat de strafbare feiten die wij vaak bij zware, georganiseerde criminaliteit zien, voor het grootste deel niet hieronder vallen. Dat lijkt mij de conclusie nu te zijn.

De heer **Korthals**:

Wat wilt u hiermee zeggen? Dat die wet eigenlijk niet nodig geweest is?

De **voorzitter**:

Dat wil ik nog niet eens zeggen. Ik vraag mij af of men niet iets anders besprak dan waarvoor het wetsvoorstel eventueel nodig was.

De heer **Korthals**:

Het was natuurlijk primair gericht op harddrugs, grote fraudes en dergelijke, en niet zozeer op softdrugs.

De **voorzitter**:

Met grote fraudes kom je ook niet gauw aan acht jaar, helemaal niet.

De heer **Korthals**:

Een van de aanleidingen is, dacht ik, de gijzeling van Heijn geweest.

De **voorzitter**:

Dat was een andere zaak.

De heer **Korthals**:

Dat is een andere zaak geweest. Die was een directe aanleiding om te komen met de wet algemene strafbaarstelling voorbereidingshandelingen.

De heer **Koekkoek**:

Hoe dan ook, het gaat om de voorbereiding van zeer ernstige strafbare feiten. Daar was geen twijfel over. Hoe beantwoordt u nu de vraag of de Tweede Kamer zich vanaf 1985 de samenhang en de gevolgen van cumulatie van wetgeving op het terrein van de beheersing van de zware, georganiseerde criminaliteit voldoende heeft gerealiseerd? Heeft de Kamer zich dat voldoende gerealiseerd of heeft alleen de VVD zich dat voldoende gerealiseerd?

De heer **Korthals**:

In ieder geval hebben wij het ons wel gerealiseerd. Ik vind het een beetje flauw om in dezen over andere partijen te spreken.

De **voorzitter**:

Geeft u maar een oordeel over de Kamer.

De heer **Korthals**:

Ik vind dat men er over het algemeen te weinig aandacht voor had.

De **voorzitter**:

In welk opzicht?

De heer **Korthals**:

Men doordacht onvoldoende de gevaren, de consequenties van de wetgeving.

De heer **Koekkoek**:

U hebt als vertegenwoordiger van uw fractie, alles afwegende, op geen moment nee gezegd tegen nieuwe wetgeving. Daar was u van overtuigd.

De heer **Korthals**:

Dat klopt, alhoewel op het laatst de situatie was ontstaan van "tot hier en niet verder". Wij wilden toen eerst alles in samenhang bespreken.

De heer **Koekkoek**:

Waar denkt u concreet aan?

De heer **Korthals**:

Bijvoorbeeld het gerechtelijk vooronderzoek. Dit is geen opsporingsmethode, maar heeft wel direct met het strafrecht te maken. Daarover is overigens de hele Kamer kritisch geweest, maar wij zijn er zeer kritisch over, met name op het punt van de mini-instructie.

De heer **Koekkoek**:

In welke zin? Wilt u die wel of wilt u die niet?

De heer **Korthals**:

Wij hebben de neiging om die wel te willen, terwijl de regering tot dusver...

De heer **Koekkoek**:

Aanvankelijk.

De heer **Korthals**:

Misschien is er een nota van wijziging gekomen. Aanvankelijk wilde de minister de mini-instructie niet.

De heer **Koekkoek**:

Dat is juist. En hoe kijkt u aan tegen de pro-actieve telefoontap? Dat stond ook in de regeling van het gerechtelijk vooronderzoek.

De heer **Korthals**:

Daarvoor moet u mij even verder op weg helpen. Kunt u deze vraag preciseren?

De heer **Koekkoek**:

Het gaat om de pro-actieve telefoontap die in het wetsvoorstel voor herziening van het gerechtelijk vooronderzoek is opgenomen.

De heer **Korthals**:

- Dat is een van de middelen voor de politie die bijzonder ver gaan.
- De heer **Koekkoek**:
Bent u daartegen?
- De heer **Korthals**:
De totale afweging moeten wij als fractie nog maken. Ik zie er behoorlijk wat bezwaren tegen.
- De heer **Koekkoek**:
U hebt er wel mee ingestemd toen u voor het wetsvoorstel over direct afluisteren stemde, waarin ook de pro-actieve telefoontap is opgenomen.
- De heer **Korthals**:
Dat klopt. Wij hebben er een heel uitgebreide commissievergadering over gehad, waarin de minister duidelijk heeft aangegeven dat er goed toezicht zou zijn, dat het allemaal heel stringent gecontroleerd zou worden. Dat heeft uiteindelijk de doorslag gegeven. Wij hebben op zijn woorden vertrouwd en hopen dat het op die manier zal uitwerken.
- De heer **Koekkoek**:
U hebt ermee ingestemd in maart 1994 en nu zegt u dat u nog eens goed moet bekijken of u dat wilt.
- De heer **Korthals**:
Ja. Wij moeten eens heel goed bekijken in hoeverre wij verder moeten gaan met het toedelen van nieuwe opsporingsmethoden aan de politie. Dat is gewoon het antwoord op uw vraag. Wij kunnen op die weg niet alleen maar verder gaan. Er zullen op een gegeven moment heel duidelijke grenzen gesteld moeten worden. Dat is een mooie taak voor uw commissie. Op basis daarvan kunnen wij bekijken hoe wij verder moeten gaan.
- De heer **Koekkoek**:
U had er als woordvoerder van de fractie van de VVD mee ingestemd en komt erop terug. Waarom?
- De heer **Korthals**:
Dat heb ik niet gezegd. Ik heb gezegd dat het een heel moeilijk punt voor ons is.
- De heer **Koekkoek**:
U gaat het opnieuw overwegen.
- De heer **Korthals**:
Wij overwegen het zeker opnieuw.
- De **voorzitter**:
Waar is nu een soort klimaatomslag uit te verklaren? Ook uit de discussie in mijn eigen fractie, die van de PvdA, was het duidelijk dat niemand achterbleef bij de bestrijding van de criminaliteit en dat wij politie en justitie de middelen hiervoor moesten geven. Nu is er een duidelijke klimaatomslag zichtbaar, ook in de wijze waarop u de zaken bekijkt.
- De heer **Korthals**:
Ik zal u even vertellen hoe het medio 1985 was. Toen heb ik in mijn fractie gezegd dat er wel eens een ontwikkeling kon komen dat alle partijen zouden zien dat wij meer aan criminaliteitsbestrijding moesten doen en dat zij ons uiteindelijk allemaal voorbij zouden hollen en wij dan aan de rem zouden moeten trekken om de criminaliteitsbestrijding niet te overdrijven, althans niet op de verkeerde manier te doen. Ik vind dus dat er bij ons een redelijk consistente lijn aanwezig is.
- De **voorzitter**:
Ik vraag u niet zozeer naar uw mening als vertegenwoordiger van die ene partij, die ene fractie. Ik vraag u om een oordeel over de Kamer als zodanig; dat zullen wij ook aan andere kamerleden vragen.
- De heer **Korthals**:
Ik denk dat iedereen in de Tweede Kamer kan constateren dat er oneigenlijk gebruik en misschien zelfs misbruik wordt gemaakt van opsporingsmethoden.
- De **voorzitter**:
Waar bijvoorbeeld?

De heer **Korthals:**

Ik denk dat wij een duidelijk voorbeeld hebben met de doorlevering en dergelijke waarbij de politie op enigerlei wijze betrokken is geweest.

De **voorzitter:**

Waar is dan misbruik van gemaakt?

De heer **Korthals:**

Het feit dat je het allemaal laat passeren. Je weet wel precies wat er gebeurt, maar treft vervolgens geen maatregelen.

De **voorzitter:**

Hoe komt het dan dat de Kamer dat niet luid en duidelijk heeft gezegd, toen zij de IRT-methode sprak?

De heer **Korthals:**

Voor zover ik weet, omdat wij de methode niet goed kenden. Zoals u weet, was ik geen woordvoerder op dat punt. Ik herinner mij echter dat de VVD heel duidelijk heeft gezegd dat zij geen oordeel kon geven over de opsporingsmethode die toen ter sprake was, omdat wij het derde rapport niet kenden. Wij hebben dat in onze oordeelsvorming dus buiten beschouwing gelaten.

De **voorzitter:**

Was naar uw oordeel die hele zaak vanaf april 1994 anders gelopen als u de feiten had gekend die u nu kent?

De heer **Korthals:**

Ik denk het niet. Ik bekijk het nu weer politiek. Wij hebben toen vastgesteld dat de regering op essentiële punten gefaald had en dat in feite het al dan niet rechtmatig zijn van de opsporingsmethode hier niets aan toe of af deed. Dus ik denk niet dat het dan heel erg anders gelopen was.

De **voorzitter:**

Was het oordeel van uw fractie meer gelegen in de desorganisatie van het interregionale researchteam die in het rapport van de commissie-Wierenga naar voren kwam, dan in de methode?

De heer **Korthals:**

Ja.

De **voorzitter:**

Was het ook niet anders afgelopen als u de aanbiedingsbrief van de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken aan de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten gekend had, waarin sprake is van 45 ton, waarin sprake is van het betalen van een informant met crimineel geld, waarachter het idee besloten ligt om het de politie ook te laten doen?

De heer **Korthals:**

Ik denk niet dat het anders afgelopen zou zijn. Het had de zaak misschien wel ernstiger gemaakt. Tot dusver ken ik die aanbiedingsbrief nog steeds niet, behalve door wat u mij nu zegt.

De **voorzitter:**

Wij hebben hem eerder in de verhoren aan de orde gehad.

De heer **Korthals:**

Ik denk dat het alleen des te schrijnender was wat er allemaal gebeurde. Op zichzelf heeft het voor onze oordeelsvorming toen niet meegespeeld.

De **voorzitter:**

Heeft uw fractievoorzitter u toen iets gezegd over wat hij wist?

De heer **Korthals:**

Mij niet en zeker de fractie niet. Of hij het de woordvoerder heeft gezegd, moet u de woordvoerder vragen. Die krijgt u nog te horen.

De **voorzitter:**

Dat was de heer Dijkstal.

De heer **Korthals**:

Dat was de heer Dijkstal. Overigens is het zeer ongebruikelijk en komt het bij ons zelfs niet voor dat de fractievoorzitter iets zegt over wat er in de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten gezegd wordt. Misschien geeft hij een enkele keer iets door aan de betrokken woordvoerder.

De **voorzitter**:

Vindt u dat dit onderwerp bij de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten thuishoorde?

De heer **Korthals**:

Nee, want die hebben eigenlijk primair te maken met de BVD. Het is inderdaad de vraag of het daar thuishoort. Misschien was het beter geweest, de woordvoerders erover in te lichten, maar zo is het niet gegaan.

De **voorzitter**:

Is de Kamer ook op het verkeerde been gezet?

De heer **Korthals**:

Voor ons maakte het niet zo gek veel uit.

De **voorzitter**:

Ik vraag niet of het voor u veel uitgemaakt had. Is de Kamer op het verkeerde been gezet?

De heer **Korthals**:

Ik heb niet het gevoel dat wij toen op het verkeerde been gezet zijn. Op welk punt doelt u nu?

De **voorzitter**:

De informatie die in het geheime deel stond, had een volstrekt andere kleur, wat precisie betreft en wat de inhoud van de methode betreft.

De heer **Korthals**:

Nee, ik heb nog steeds niet het gevoel dat wij toen op het verkeerde been gezet zijn, omdat het voor onze besluitvorming in wezen niet relevant was.

De **voorzitter**:

De methode was niet relevant?

De heer **Korthals**:

Die was inderdaad voor de politieke consequentie niet relevant.

De **voorzitter**:

Was het niet relevant geweest dat, als de Kamer het toen wel had geweten, er een boel ellende in de toekomst voorkomen was? Zo heb ik het ook aan de heer Nordholt gevraagd. De Kamer had er een duidelijk signaal over kunnen geven dat het zo niet kon. Dan was er misschien in verschillende regio's iets gestopt wat bleek door te gaan.

De heer **Korthals**:

Dat is niet de politieke consequentie, maar dan hadden wij bestuurlijk misschien gezegd: dit kan niet; het is te gek wat er allemaal gebeurt; minister, doe er wat aan.

De heer **Koekkoeck**:

Hebt u invloed gehad op het standpunt van de woordvoerder van de fractie van de VVD, de heer Dijkstal, in de discussie over het IRT?

De heer **Korthals**:

Ik moet het niet overdrijven. Wij hebben er wel over gesproken. Ik weet dat ik het rapport van de commissie-Wierenga gelezen heb en daarover toen met hem gebeld heb. Of ik hiermee zijn standpunt direct heb beïnvloed, zou ik gewoon niet weten.

De heer **Koekkoeck**:

De fractie van de VVD had eigenlijk helemaal geen behoefte aan een onderzoek door de commissie-Wierenga. Waarom niet?

De heer **Korthals**:

Het is precies wat ik net zeg. De minister was, zoals ook bleek, volledig op de hoogte. Het was een chaos, het was een puinhoop. Wij vonden dat er, als dit eerder naar voren was

gekomen, dingen op die manier uit elkaar klapten en de zaken helemaal niet liepen, ergens politieke verantwoordelijkheid genomen moest worden.

De heer **Koekkoek:**

Hoe wist u dat de minister volledig op de hoogte was?

De heer **Korthals:**

Daarvoor moet u bij de woordvoerder zijn. Ik denk dat het ook wel uit zijn tekst blijkt. Ik zou het zo niet weten.

De heer **Koekkoek:**

Ging hij er in januari van uit dat de minister volledig op de hoogte was?

De heer **Korthals:**

Ja. Ik meen dat de minister het zelf op een gegeven moment ook gezegd heeft. Dat kunt u beter aan de heer Dijkstal vragen.

De heer **Koekkoek:**

Wij zullen het hem zelf vragen. Dan weet hij alvast welk onderwerp wij onder andere bij hem aan de orde stellen.

De heer **Korthals:**

Dan is hij bevoorrecht boven mij.

De heer **Koekkoek:**

Zeker. Daar stelt hij ook prijs op. Had u het gevoel dat er door de opeenvolgende maatregelen een wapenwedloop aan de gang was met de georganiseerde criminaliteit?

De heer **Korthals:**

Nee, dat had ik niet. Ik ben altijd van oordeel geweest dat er op het gebied van wetgeving het een en ander moest gebeuren, maar ik vond dat het accent een beetje te veel op wetgeving gelegd werd, terwijl er meer gewoon aan de organisatie, aan de automatisering, aan de informatievoorziening bij politie en justitie moest gebeuren. Het zou beide moeten gebeuren. Het heeft geen enkele zin, de politie met allerlei nieuwe bevoegdheden te overladen, terwijl zij zelf slecht georganiseerd is. Dat is de basis, waarmee je naar mijn gevoel moet beginnen. Hetzelfde geldt overigens voor het openbaar ministerie.

De heer **De Graaf:**

Wat u nu zegt, hebt u ook meermalen in de Kamer gezegd, bijvoorbeeld in de uitgebreide commissievergadering over het wetsvoorstel inzake direct af luisteren. Daarin zegt u met zoveel woorden dat u het gevoel hebt dat men tekortkomingen in de organisatie wil bestrijden door uitbreiding van het arsenaal aan bevoegdheden. Dan noemt u er een aantal en zegt u dat u eigenlijk het advies van de commissie-Moons over het pro-actieve deel wilt afwachten. U vraagt zich af hoe ernstig de georganiseerde criminaliteit wel is en geeft aan dat u er minder gelukkig bent met de ontwikkeling dat de politie dingen mag die gewone burgers verboden zijn. Niettemin stemt uw fractie, net als de andere grote fracties, in met het wetsvoorstel. Komt dit doordat in de vorige kabinetsperiode eigenlijk de sfeer was dat je niet tegen ging liggen? Zou dat fout worden uitgelegd, bijvoorbeeld dat uw fractie niet voor criminaliteitsbestrijding zou zijn?

De heer **Korthals:**

Wellicht speelt dat ergens een beetje mee. Na de hele plenaire behandeling had ik echter de overtuiging had dat het toch voldoende zorgvuldig werd gedaan, ook door de toezegging van de minister dat hij erop zou toezien. Hiermee gaf hij aan dat ook hij de negatieve kanten ervan zag. Er zou dus een zorgvuldige uitwerking van komen. Er werd toegezegd dat af luisteren, opnemen en uitwerken allemaal in verschillende handen waren. Alles afwegend hebben wij er toen toch voor gestemd, te meer daar de zware, georganiseerde criminaliteit een geweldig hoge vlucht aan het nemen was. Je moest wat doen, natuurlijk.

De heer **De Graaf:**

Hebt u de indruk dat datgene wat ik net zei, voor uw fractie een afwegingsfactor was, en overigens ook breed in de Kamer? Iedereen was heel kritisch over het wetsvoorstel. Was tegen stemmen desondanks moeilijker dan voor stemmen met kritische kanttekeningen?

De heer **Korthals:**

U vraagt nu naar de mate van kritiek. Het wonderlijke was dat de partij die het meest geacht werd de criminaliteit te willen bestrijden, het meest kritisch over het wetsvoorstel was.

De heer **De Graaf:**

De uwe dus.

De heer **Korthals:**

De mijne, ja, niet de uwe.

De heer **De Graaf:**

In uw perceptie.

De heer **Korthals:**

Ja, in mijn perceptie. Daarna kwam D66 en de andere fracties waren...

De heer **De Graaf:**

Wat minder kritisch?

De heer **Korthals:**

Dat vond ik wel, ja.

De **voorzitter:**

Dat is waar. Overigens gaat het daarbij om het opnemen van gesprekken met een technisch hulpmiddel en helemaal niet om een richtmicrofoon. Wij hebben ons laten vertellen dat die helemaal niet werken. Nee, het gaat gewoon om buggen, plakken, suizen. Wij spraken in de Kamer aldoor over een richtmicrofoon, met het idee van zo'n Joris Goedbloed met een hoed op die een pijpje uit een auto duwt. Tenminste, zo is het mij altijd verteld.

De heer **Koekkoek:**

Met een hengel.

De heer **Korthals:**

Nee, ik had een andere voorstelling.

De **voorzitter:**

Gelukkig voor u. Is het toch niet vreemd dat u deze kritiek allemaal uit en dat op hetzelfde moment de commissie-Wierenga bezig is, maar dat u in de Kamer niet doorvraagt hoe die methode in elkaar zit? Terwijl u kritiek hebt omdat u zich afvraagt of het niet allemaal te ver gaat, blijft de Kamer ermee achter om te weten te komen hoe de Delta-methode in elkaar zat.

De heer **Korthals:**

Het was heel duidelijk dat ze op dat moment niet daarmee voor de dag wilden komen. Er is niet voor niets een derde, geheim rapport geweest. Je kunt er wel over blijven doorvragen, maar op dat moment zouden ze zeggen dat je het niet te horen kreeg. "In het belang van het onderzoek" zou er dan aan toegevoegd worden.

De **voorzitter:**

Heeft de Kamer dat niet te gauw geaccepteerd?

De heer **Koekkoek:**

De Kamer wist toch eind januari dat er iets met de methode aan de hand was waarover je verschillend kon denken?

De heer **Korthals:**

Het wonderlijke is dat niemand precies wist te vertellen welke methode er gebruikt werd. De commissie-Wierenga, die uit verstandige mensen bestond, wist te melden dat de methode op zich rechtmatig was.

De **voorzitter:**

Niet onrechtmatig.

De heer **Korthals:**

Dat klopt.

De **voorzitter:**

Hebt u er enig idee van gehad of er doorgelaten was?

De heer **Korthals**:

Ik moet zeggen dat ik er op dat moment weinig idee van had wat precies die opsporingsmethode inhield.

De **voorzitter**:

Heeft de Kamer daar toen niet een steek laten vallen? Dat is nu natuurlijk makkelijker gevraagd dan toen. Daarvan ben ik mij bewust.

De heer **Korthals**:

Ik heb zelf altijd gedacht dat de opsporingsmethoden als zodanig aan de orde zouden komen en dat er een hele discussie zou komen over bepaalde opsporingsmethoden, die allemaal bekend waren en waar men mee bezig was. Die zouden in totale samenhang in de Tweede Kamer worden besproken.

De heer **Koekkoek**:

Op 26 januari schrijven beide ministers over de opsporingsmethode: "Deze betrof het gebruik door politie en justitie van een criminele informant die betrokken was bij de invoer van drugs." Dat er iets aan de hand was, kon de Kamer op zichzelf dus wel weten.

De heer **Korthals**:

Dat wisten we.

De heer **Koekkoek**:

Nu vraagt u op 7 maart 1994, als het om direct af luisteren gaat, om een advies van de commissie-Moons over de pro-actieve fase. U wacht dat liever af. Weet u of er ooit aan de commissie-Moons gevraagd is om daarover te adviseren? Hebt u daar ooit iets over gehoord?

De heer **Korthals**:

Dat weet ik niet.

De heer **Koekkoek**:

U had er wel behoefte aan.

De heer **Korthals**:

Ik had er behoefte aan, maar ik heb het in voorwaardelijke zin gezegd. Ik vroeg of wij met de uiteindelijke besluitvorming over het wetsvoorstel niet beter konden wachten totdat er een advies van de commissie-Moons was. Daar is niet op ingegaan en daar waren ook de andere fracties niet voor. Er zou dus over het wetsvoorstel gestemd moeten worden. Toen heb ik alles afwegend de fractie geadviseerd, voor het wetsvoorstel te stemmen. Toen ging die vraag dus eigenlijk niet meer op.

De heer **Koekkoek**:

Waar u heel erg aan hechtte, is controle op de opslag en vernietiging van gegevens. Was u ervan overtuigd dat dit goed zou gebeuren met de gegevens die het resultaat waren van direct af luisteren?

De heer **Korthals**:

Nee, niet overtuigd. Wel vind ik dat de minister tijdens de behandeling van dat wetsvoorstel duidelijk heeft gemaakt dat het hem ernst was om hiervoor een goede regeling te treffen. Die zou nader worden uitgewerkt; dat heeft hij toen toegezegd. Ik ben er toen van uitgegaan dat het daadwerkelijk zou gebeuren.

De **voorzitter**:

Hebt u zich wel eens afgevraagd of verslagen van telefoontaps inderdaad vernietigd worden of juist bewaard worden?

De heer **Korthals**:

Als het goed is, moeten die na verloop van tijd vernietigd worden. Bijvoorbeeld als iemand niet meer verdachte in de zin der wet is, zullen zij vernietigd moeten worden, en ook aan het einde van een strafzaak, denk ik.

De **voorzitter**:

De praktijk is dat gegevens uit telefoontaps in de CID terechtkomen.

De heer **Korthals**:

Dat is inderdaad een van de geweldige problemen.

De **voorzitter:**

Wist u dat? Kon u zich dat voorstellen?

De heer **Korthals:**

Natuurlijk kan ik mij dat voorstellen.

De **voorzitter:**

Wist u het toen?

De heer **Korthals:**

Ik denk het wel. Ik denk dat ik mij toen kon voorstellen dat het daadwerkelijk gebeurde. Dat mag dan formeel niet, maar ik denk dat het inderdaad gebeurde.

De **voorzitter:**

Is het niet vreemd dat je op het moment dat je als wetgever regels maakt, al weet dat het niet helemaal zo zal gebeuren?

De heer **Korthals:**

Daar hebben wij op dat moment geen regels voor gemaakt.

De heer **Koekkoek:**

Het zou in een algemene maatregel van bestuur gebeuren.

De **voorzitter:**

Precies. U zei toen: ik wil zeker weten dat alles gecontroleerd wordt, ook de vernietiging van de gegevens.

De heer **Korthals:**

Dat zou nader worden uitgewerkt. Het is toen ook uitgewerkt in de algemene maatregel van bestuur of in de richtlijnen van de procureurs-generaal.

De **voorzitter:**

Het is uitgewerkt in een AMvB, maar daarin staat niets speciaals over de vernietiging. Dacht dat u de rechters-commissarissen die allemaal gingen lezen?

De heer **Korthals:**

Dat is een van de problemen waar wij überhaupt mee zitten in de strafrechtketen, bij alle organen. Wij geven ze allemaal taken, ook de officieren van justitie en de rechters-commissarissen, en vervolgens is het de vraag of zij die kunnen uitvoeren. Ik herinner mij dat wij bij dat wetsvoorstel er een discussie over hebben gehad dat er een speciale rechter-commissaris zou komen die het allemaal zou lezen.

De **voorzitter:**

Die het allemaal zou lezen?

De heer **Korthals:**

Ja, het is toen aan de orde geweest dat er een rechter-commissaris zou komen die speciaal met dit soort zaken belast zou worden.

De **voorzitter:**

Hebt u zich in algemene zin wel eens afgevraagd of de Kamer zelf initiatief moest nemen om te bekijken waar wetgeving wel en niet geboden was en wat de praktijk was, afgezet tegen datgene wat aan wetgeving tot stand kwam?

De heer **Korthals:**

Nee. Ik vind dat de regering, desnoods op verzoek en anders uit zichzelf, ermee bij de Kamer moet komen. De regering doet het bestuur. Als zij knelpunten ziet, moet zij met voorstellen bij de Kamer komen. Als wij denken dat er knelpunten zijn, maar de regering niet met voorstellen komt, moeten wij erom vragen. Wij hebben erom gevraagd en dus moet de regering er vervolgens mee komen.

De heer **Koekkoek:**

Vindt u dat de Kamer als medewetgever voldoende benul heeft van de uitvoering van de wetgeving?

De heer **Korthals:**

Als medewetgever worden wij door alles en iedereen genformeerd. Er komt allerlei inbreng van buitenaf. Ook daarover zullen dus zinnige opmerkingen komen. Dat is onze informatiebron. Wij bedenken niet alles zelf.

De heer **Koekkoek**:

Neem het voorbeeld dat je in de wet zet dat de rechter-commissaris aanwezig is bij het vernietigen van gegevens. Je kunt van te voren bedenken dat het praktisch onuitvoerbaar is. Moet je dan zo'n regel maken?

De heer **Korthals**:

Dit is een aardig punt. Als de minister zegt dat het zo gebeurt en dat er extra rechters worden aangetrokken in verband met een wetsvoorstel, wat overigens in dit geval niet is gebeurd, moet je op een gegeven moment daarop vertrouwen. Ik gaf net het voorbeeld van de wet-Terwee. Er werd gezegd dat er aparte officieren van justitie worden aangetrokken om de processen-verbaal op te nemen, om te anonimiseren, om informatie aan slachtoffers te geven, om de toevoeging op de terechtzitting te doen. Je kunt daar vraagtekens bij zetten. Ik heb heel vaak het gevoel gehad: nou, ik weet het niet. Ergens moet je echter afgaan op datgene wat je gemeld wordt.

De heer **Koekkoek**:

Hoe kun je dat verbeteren? Moet je steeds vragen om evaluatie van wetgeving, om een uitvoeringstoets na een of twee jaar?

De heer **Korthals**:

Helaas, ik houd daar helemaal niet van. In sommige gevallen, wanneer het heel belangrijke onderwerpen betreft, is het nuttig. Bij de wet algemene strafbaarstelling voorbereidingshandelingen is daar ook om gevraagd. Er is toen gezegd dat wij voortdurend moeten evalueren wat de resultaten van die wet zijn, maar dat kun je niet bij iedere wet doen, want dan wordt het te ingewikkeld.

De heer **Rabbae**:

Moet de Kamer in andere gevallen, zoals de richtmicrofoon, niet van te voren zien hoe zo'n ding eruit ziet en functioneert, zodat je een voorstelling van de werking ervan hebt voordat je wetgeving maakt?

De heer **Korthals**:

Ik denk dat het onmogelijk is om van te voren het hele concept met alle gevolgen van dien te voorzien. Er zijn altijd open vragen, maar iedereen moet zich wel afvragen wat de gevolgen, de gevaren, van het aannemen van een wet zijn. Daar heb je de schriftelijke voorbereiding met de minister voor.

De heer **Rabbae**:

Ik vraag het, omdat wij tijdens een bezoek ergens in het land hebben geconstateerd dat er reeds sprake was van het inbouwen van een richtmicrofoon in een toekomstig gebouw van burgers.

De **voorzitter**:

Dat is niet doorgegaan.

De heer **Rabbae**:

De bedoeling was om die later te activeren. Het is niet doorgegaan, maar stel dat het wel doorgegaan was. Wist de Kamer dat dit soort gebruik mogelijk was?

De heer **Korthals**:

Nee. Ik vind ook dat wij ervan mogen uitgaan dat het niet gebeurt.

De **voorzitter**:

Daar kunnen wij toch niet meer van uitgaan? Het is toch juist het probleem dat wij daar blijkbaar niet altijd van kunnen uitgaan? De Kamer heeft, linksom of rechtsom, te weinig geweten van wat er werkelijk gebeurde.

De heer **Korthals**:

Als je als Kamer een wet over richtmicrofoons aanvaardt, mag je ervan uitgaan dat hierdoor vervolgens niet in alle nieuwe gebouwen bij voorbaat richtmicrofoons worden ingebouwd die zo nodig worden geactiveerd. Dan zijn wij echt raar bezig in Nederland. Als wij zover zijn, moeten wij alles controleren. Dat werkt niet. Ik ga ervan uit dat het gezonde verstand in Nederland zegt dat dit soort dingen niet gebeurt. Als het dan toch gebeurt,

noemen wij het een misstand, die wij sterk moeten aangrijpen. Ik kan daar echter niet van uitgaan bij de besluitvorming over het wetsvoorstel.

De voorzitter:

Los van de wetgeving is het de vraag of wij ons een boel moeilijkheden hadden kunnen besparen indien het accent niet alleen op strijd tegen de georganiseerde criminaliteit had gelegen, maar ook op de manier waarop wij die in de praktijk organiseren.

De heer Korthals:

Daar hebt u op zich gelijk in. Misschien is daar te weinig over nagedacht. Iedereen was erover in verwarring hoe wij de zware, georganiseerde criminaliteit moesten aanpakken. Wij kenden überhaupt de gedaanten van de georganiseerde criminaliteit onvoldoende.

De voorzitter:

Hebt u nog steeds hetzelfde beeld dat u er toen van had?

De heer Korthals:

Van de zware, georganiseerde criminaliteit?

De voorzitter:

Ja.

De heer Korthals:

Ik weet niet precies hoe een bepaalde organisatie in elkaar zit, maar ik heb er wel een paar voorgeschoteld gekregen, zowel bij de politie in Rotterdam als op die bekende bijeenkomst in Amsterdam. Wat voor mij belangrijk was, was te constateren dat er een geweldige ontwikkeling was in de zware, georganiseerde criminaliteit en dat je dus je politieapparaat daarop moest organiseren, landelijk, je openbaar ministerie daarop moest organiseren, landelijk, en ook in je wetgeving maatregelen daartegen moest treffen.

De voorzitter:

Waren de affaires waarover wij in deze enquête spreken, te voorkomen geweest door ander optreden van de Kamer?

De heer Korthals:

Dat zie ik niet, nog niet. Misschien zeg ik, als u met uw rapport klaar bent, dat het door optreden van de Kamer voorkomen had kunnen worden. Wij hebben bijvoorbeeld onmiddellijk vragen gesteld over datgene wat er in Amsterdam gebeurde, toen de Kamer vernam dat er met medeweten van de douane en de politie drugs, XTC-pillen en amfetamine, naar Engeland gingen.

De voorzitter:

Maar toen kregen wij een KIR-antwoord.

De heer Korthals:

Toen kregen wij?

De voorzitter:

Een kluit in het riet.

De heer Korthals:

Daar kan ik vervolgens niets aan doen. Alleen kan ik er nu achteraf heel boos over worden. Je moet in eerste instantie toch volledig vertrouwen op de ambtenaren die de informatie geven. Als wij dat niet kunnen, zijn wij een eind zoek. Wat ik wilde zeggen, is dat wij, toen wij dat vernamen, als Kamer direct hebben aangegeven dat het voor ons de grenzen te buiten ging.

De voorzitter:

Ik ga nog een keer terug naar de IRT-debatten. Had een duidelijker opening van zaken ook niet bewerkstelligd dat in de regio's eerder het signaal was gegeven dat in ieder geval die methode niet kon doorgaan, zelfs als men haar nog rechtmatig had gevonden? Werd dat niet belet door de gang van zaken in de IRT-debatten?

De heer Korthals:

Bedoelt u dat wij in feite moeten betreuren dat het derde deel geheim was en is gebleven? Daar komt het op neer.

De voorzitter:

Het gaat erom dat de relevante informatie op dat moment aan de Kamer onthouden was.

De heer **Korthals:**

Als er op dat moment gezegd was dat er van die opsporingsmethode gebruik gemaakt werd, had de Kamer inderdaad onmiddellijk kunnen zeggen dat het niet kon of juist wel. In dit geval staat het voor mij vast dat het niet had gekund.

De heer **Koekkoeck:**

De Kamer heeft er toen, op 7 april 1994, genoeg mee genomen dat de informatie niet werd gegeven.

De heer **Korthals:**

Ja. Je moet wel onderscheid maken. Voor de politieke gevolgen maakt het voor ons geen verschil. Het was misschien inderdaad wel beter geweest dat wij die informatie wel gekregen hadden.

De heer **Koekkoeck:**

U hebt steeds het belang van een goede organisatie van de politie benadrukt: je kunt wel meer bevoegdheden geven, maar de organisatie moet deugdelijk zijn. Hoe is het in dit verband te verklaren dat de fractie van de VVD tegen de herziening van de Politiewet heeft gestemd, waarmee 148 gemeentelijke korpsen en de rijkspolitie werden omgezet in regionale korpsen? Dat was juist bedoeld om de organisatie van de politie te verbeteren.

De heer **Korthals:**

De bedoeling was ook goed, maar dat wil nog niet zeggen dat men erin geslaagd was. Naar onze opvattingen waren er te veel tekortkomingen om te zeggen dat die Politiewet goed was. Daarom hebben wij ertegen gestemd.

De **voorzitter:**

Bent u er nog steeds voorstander van om de Politiewet alsnog te wijzigen?

De heer **Korthals:**

Zoals u weet, hebben wij in het regeerakkoord afgesproken om gedurende deze kabinetsperiode niet aan de Politiewet te tornen en de knelpunten aan het eind van deze kabinetsperiode te inventariseren om wellicht in een volgende kabinetsperiode met een nieuwe politiewet te komen. De reden hiervan is dat wij het belangrijk vinden dat er rust aan het front komt en dat men eindelijk eens aan het eigenlijke werk toekomt, omdat naar het oordeel van de fractie van de VVD de knelpunten wel erg groot zijn.

De heer **Koekkoeck:**

Welke knelpunten?

De heer **Korthals:**

De democratische controle van de politie, de ontwikkeling dat de politiekorpsen het idee hebben dat zij nogal zelfstandig kunnen opereren, met name in verhouding tot het openbaar ministerie. Om die reden heeft de VVD tijdens de algemene beschouwingen naar voren gebracht om reeds in 1996 die knelpunten te bekijken.

De **voorzitter:**

Vindt u in algemene zin dat de opsporingsmethoden die een inbreuk op de privacy maken, bij wet geregeld moeten worden?

De heer **Korthals:**

Er is geen sprake van dat het niet zou moeten. Dat vereist onze Grondwet. Als de Grondwet er niet zou zijn, is er nog artikel 8 van het EVRM-verdrag.

De **voorzitter:**

Hoe komt het dan dat de Kamer nooit zelfs maar gevraagd heeft om wetgeving over infiltratie, of zelf initiatieven hiervoor genomen heeft?

De heer **Korthals:**

Toen de infiltratie voor het eerst aan de orde kwam, in 1985, heeft de VVD al gesuggereerd om met wetgeving te komen. De regering heeft toen gezegd: laten wij het eerst bij wijze van experiment een tijd bekijken. Zij wist ook niet precies hoe het werkte en wilde later eens bekijken of wetgeving nodig was.

De **voorzitter:**

- Dat is nooit gebeurd?
- De heer **Korthals**:
Dat moet nu dus gaan gebeuren.
- De **voorzitter**:
Een van de hoogleraren strafrecht die bij ons zijn verschenen, heeft gezegd dat de Kamer, de wetgever, op dit punt heeft zitten slapen.
- De heer **Korthals**:
Slapen betekent dat wij niet door hadden wat er allemaal gebeurde.
- De **voorzitter**:
Slapen betekent veel, maar in ieder geval niet doen wat je te doen hebt.
- De heer **Korthals**:
Nee, dat is wat anders. Slapen wil zeggen dat het gewoon langs je heen gegaan is. Wij hebben wel degelijk de problemen geconstateerd. Je kunt je afvragen, zeker achteraf, of wij de goede maatregelen genomen hebben. Het verwijt van slapen vind ik echter niet juist.
- De heer **De Graaf**:
Het geldt niet alleen voor uw fractie, maar voor vele fracties. U zegt op 8 september 1993, tijdens de behandeling van de strafbaarstelling van voorbereidingshandelingen: "Mijn grootste zorg is inderdaad die duistere, grijze criminele sfeer, waar de politie maar wordt ingezet en waar wordt gewerkt met informanten en dergelijke. Dat baart mij daadwerkelijk grote zorgen." U hebt enig voorspellend vermogen gehad.
- De heer **Korthals**:
Helaas.
- De heer **De Graaf**:
Ja, helaas.
- De heer **Korthals**:
Helaas is bij dit soort dingen voor veel mensen het doel van de criminaliteitsbestrijding dermate hoog, dat men de andere kant van de medaille wel eens wat minder wil zien. Dit maakt het politiek ook moeilijk om ermee te opereren.
- De heer **De Graaf**:
De Kamer heeft in april 1994 ertoe besloten dat er een parlementair onderzoek naar de opsporingsmethoden moest komen. U hebt eerderesignaleerd dat het een groot probleem was, maar u hebt niet eerder aangedrongen op wetgeving, tenminste niet in de laatste jaren, of op een overzicht van wat er allemaal aan opsporingsmethoden werd gehanteerd.
- De heer **Korthals**:
Bij datzelfde wetsvoorstel heb ik daarop aangedrongen; dat heb ik dus wel gedaan. In het verleden hebben wij eerder op wettelijke regelingen aangedrongen. Ik noemde al 1985, maar daarop kreeg ik direct het verwijt dat er vervolgens niets is gebeurd.
- De **voorzitter**:
Het is geen verwijt. Het is een constatering.
- De heer **De Graaf**:
Het gaat mij erom dat de Kamer als geheel het tot vorig jaar om allerlei redenen niet logisch of niet wenselijk vond om het geheel van de opsporingsmethoden, met name in de duistere, schimmige sfeer waarover u sprak, eens tegen het licht te houden. Is dat niet te beschouwen als een Kamer die wat in slaap gesust was?
- De heer **Korthals**:
Ik maak er bezwaar tegen dat men altijd over d Kamer spreekt.
- De heer **De Graaf**:
Nou ja, de meerderheid van de Kamer.
- De heer **Korthals**:
De meerderheid van de Kamer, ja.
- De **voorzitter**:

Hebt u op dit moment een inhoudelijk oordeel over de grenzen die gesteld moeten worden aan een efficiënt en effectief optreden van politie en justitie tegen zware criminaliteit? Waar liggen de grenzen voor u?

De heer **Korthals**:

Ik kan een paar algemene opmerkingen maken. In de eerste plaats vind ik dat de politie eigenlijk zo min mogelijk bijzondere bevoegdheden moet hebben. Als je haar al extra bevoegdheden geeft, zul je heel duidelijk moeten aantonen waarom dat is en welke belangen hierbij gegeven zijn. In de tweede plaats vind ik dat de politie zoveel mogelijk zichtbaar moet opereren, niet onzichtbaar. Je moet iets creëren waardoor alles wat de politie doet, duidelijk zichtbaar is.

De **voorzitter**:

Alles?

De heer **Korthals**:

Zoveel mogelijk, niet alles. Dat laatste kan niet, denk ik. Dat is ook het moeilijke voor u: om in uw rapport die grenzen zoveel mogelijk aan te geven. Als het zo makkelijk was en ik het zou kunnen, had ik al eerder misschien een initiatiefwetsvoorstel ervoor gemaakt. Het is een ongelooflijk ingewikkelde zaak. Ik kan het niet een twee drie doen.

De **voorzitter**:

Waarom was er op 7 april 1994 wel een meerderheid te vinden voor de motie over een parlementair onderzoek naar opsporingsmethoden, waaruit deze commissie voortgekomen is, en niet voor het wegsturen van de ministers? Het laatste laat zich makkelijk beantwoorden, maar het eerste niet. Waarom wilde men toch wel weten hoe de methoden in elkaar staken?

De heer **Korthals**:

Ik denk dat het voor iedereen erg intrigerend was wat er gebeurde, dat iedereen het op zijn klompen aanvoelde dat het nogal merkwaardig was wat zich allemaal voordeed en dat men daarom een onderzoek ernaar wilde.

De **voorzitter**:

De fractie van de VVD wilde toen met andere oppositiefracties alleen een onderzoek naar de IRT-zaak.

De heer **Korthals**:

In eerste instantie, ja.

De **voorzitter**:

Waarom is dit veranderd in een algemeen onderzoek?

De heer **Korthals**:

Ik zou dat zo niet weten. Ik heb die motie niet opgesteld. De motie is wel besproken, maar ik denk dat u hiervoor weer bij de heer Dijkstal moet zijn.

De heer **Rouvoet**:

Ik wil even terug naar de parlementaire controle op opsporingsmethoden. Vindt u, kijkend naar de toekomst, de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten of een vergelijkbare commissie een geschikt forum om vertrouwelijke informatie over opsporingsmethoden te parkeren? Of wilt u, als u bijvoorbeeld als woordvoerder over het rapport van deze commissie moet optreden, over alle gegevens kunnen beschikken?

De heer **Korthals**:

Ik denk dat u daar een punt hebt. Ik denk ten eerste dat alles altijd zoveel mogelijk in openbaarheid moet gebeuren en ten tweede dat het belangrijk is dat woordvoerders precies weten wat er op een bepaald onderwerp speelt. Het is nu makkelijk gezegd, maar ik denk dat de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten niet het meest gereede forum was om die informatie aan te verstrekken. Men wilde toen die geheime informatie ergens kwijt. Dat doet men het liefst aan de fractievoorzitters en die zitten gezamenlijk in die commissie.

De heer **Rouvoet**:

Wat was wel het gereede forum geweest?

De heer **Korthals**:

Je zou dan vertrouwelijk overleg moeten voeren, in eerste instantie met de woordvoerders die het aangaat, tenzij de staatsveiligheid zich hiertegen verzet.

De **voorzitter**:

Met de vaste commissie van Justitie dus.

De heer **Korthals**:

Dat zou dan de vaste commissie van Justitie zijn, ja.

De heer **Rouvoet**:

Vindt u dat wenselijk uit een oogpunt van het woordvoerderschap of vindt u dat er anders geen echte parlementaire controle is?

De heer **Korthals**:

Je maakt de parlementaire controle wel erg moeilijk. Ik denk dat een van de redenen om het derde deel niet vrij te geven, was dat de veiligheid van bepaalde personen ermee in gevaar kwam. Dat vind ik altijd nog een reden om er uitermate voorzichtig mee te zijn, te meer omdat ook ik weet dat er, helaas, nog wel eens wat uit de Kamer uitlekt.

De heer **Rabbae**:

Afgezien van verschillen in kwaliteit tussen kamerleden en hun assistentie, denkt u dat de Kamer in het algemeen voldoende ertoe in staat is, de wetgeving zodanig te doorgronden dat dit soort dingen niet meer gebeurt? Of zijn wij gewoon overgeleverd aan coalitiewetgeving en moeten wij daar gewoon genoeg mee nemen?

De heer **Korthals**:

Het initiatief voor wetgeving ligt bij de regering. Het gaat in de Kamer niet zozeer om de technische kant van de wet, maar om de politieke kant. Daar is de Kamer bij uitstek voor. Over de technische kant en de consequenties van de wet worden wij heel uitvoerig geïnformeerd van buitenaf. Daarover vragen wij in de Staatscourant opmerkingen aan instanties en mensen. Daarvoor sturen belanghebbenden brieven aan de Kamer. Ik meen dat wij daarmee voldoende vragen aan de regering kunnen stellen waardoor een wetsvoorstel afdoende kan worden behandeld. Er is best wat te zeggen voor versterking van de Kamer. De keerzijde daarvan is dat de Kamer dan minder politiek gaat opereren en zich meer puur op de wetgeving gaat richten. Dat heeft ook weer nadelen.

De **voorzitter**:

De Kamer is toch medewetgever? Zij moet toch in ieder geval genoeg weten op het terrein waarop zij wet geeft?

De heer **Korthals**:

Dat is zo. Ik meen dat wat dat betreft over het algemeen de kennis in de Kamer wel aanwezig is, zeker met de enorme achterban die je hebt. Je zit het niet in je eentje te doen, maar je hebt een partijcommissie en mensen in het land die je eens kunnen helpen en van advies kunnen dienen. Op die manier moet je eruit kunnen komen. Ik zeg dit omdat ik er tegenstander van ben om het apparaat van de Kamer geweldig uit te breiden. Daarbij kijken wij naar de Verenigde Staten, maar daar is het Congres in feite de wetgever. Dat heeft dus een heel andere taak en functie. Zoals wij het in Nederland doen, waar best tekortkomingen aan zitten, vind ik het in het algemeen goed lopen.

De **voorzitter**:

Vindt u ook voor het onderwerp dat wij nu bespreken, niet dat wij als Kamer uiteindelijk veel te weinig wisten? Wij hadden er geen notie van hoe het werkelijk werkte. Daarvoor moet je meer dan een halve dag op een politiebureau rondlopen.

De heer **Koekkoek**:

Of zeggen wij net als de heer Van Randwijk: het werd ons niet gemeld?

De heer **Korthals**:

Nee. Ik vind dat u er iets specifiek over moet zijn waarin de Kamer werkelijk te kort is geschoten. Als er dingen gebeurd zijn waarover wij ons allemaal een ongeluk schamen - ik ga ervan uit dat dit in uw rapport naar voren komt - ligt dat aan het feit dat mensen hun eigen grenzen zijn gaan oprekken of zelfs in strijd met de wet dingen hebben gedaan. Ik

weet niet of een andere wijze van wetgeving iets helpt. Dat is een kwestie van controle op de organen.

De **voorzitter**:

Het is niet alleen een kwestie van een andere wijze van wetgeving, maar vooral van een andere wijze van controleren.

De heer **Korthals**:

Ja. Die controle op de justitieorganen moeten wij niet zelf doen. De feitelijke controle op de werkwijze van de politie kunnen de kamerleden of hun medewerkers niet zelf doen. Wij moeten als Kamer controleren dat er gecontroleerd wordt. Dat is onze taak.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u, als u terugkijkt vanaf 1982 tot 1995, dat de Kamer de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken voldoende controleert op dit onderwerp?

De heer **Korthals**:

Wij controleren wel voldoende. Ter wille van het tot stand brengen van veel wetgeving wordt echter het beeld geschetst dat het allemaal niet zo'n vaart zal lopen en dat men het wel aan kan. Ik kom dan weer bij het vermogen, een beeld van de toekomst te hebben. Sommigen zullen denken: als het zo gezegd wordt, zal het wel. Ik blijf echter vaak met de achterdocht zitten dat het zo niet zal lopen. De concrete feiten daarover kom je pas na verloop van tijd te weten. De les moet zijn dat wij niet te optimistisch moeten zijn in de verwachtingen bij het tot stand brengen van wetten.

De **voorzitter**:

Mijnheer Korthals, dank u wel. Sluiting 16.55 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 85**

6 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op maandag 6 november 1995 in
de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. A. Patijn

Aanvang 17.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer A. Patijn, geboren op 15 oktober 1946 te Ermelo. Ook de heer Patijn wil ik onze verontschuldiging aanbieden, voor het feit dat zijn verhoor meer dan een uur te laat begint. Mijnheer Patijn, de door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer Patijn:

Dat beloof ik!

De voorzitter:

Mijnheer Patijn, u bent raadadviseur bij de Stafafdeling wetgeving publiek recht. Is die titel niet geheel juist?

De heer Patijn:

Inmiddels, sinds de reorganisatie, is het raadadviseur bij de Directie wetgeving. De naam die u gebruikte is van voor de reorganisatie.

De voorzitter:

Maar u houdt zich als wetgevingsjurist specifiek bezig met de terreinen die ook de commissie bezighouden.

De heer Patijn:

Waar ik mee bezig ben raakt het terrein van de commissie. De invalshoek vanuit het verleden is eigenlijk, dat ik de Wet computercriminaliteit heb gemaakt. Vanuit die achtergrond ben ik vooral met technische aangelegenheden bezig geweest. Zo ben ik betrokken geraakt bij de vraag naar de technische hulpmiddelen die de politie gebruikt. Zo kwam ik ook bij het wetsvoorstel richtmicrofoons. De vraag van het afleveren en doorleveren van drugs is een stuk van de wetgeving waarmee ik niet te maken heb.

De voorzitter:

Maar dat is nooit in de wetgeving gekomen.

De heer Patijn:

Nee!

De voorzitter:

U hebt ook een pleidooi gehouden, onder andere in het Nederlands Juristenblad, voor een wettelijke vastlegging van het instituut criminele inlichtingendienst, CID.

De heer Patijn:

Ja!

De voorzitter:

Mag ik, voordat u daaraan begint, weten wat u eigenlijk weet van de praktijk van de CID?

De heer Patijn:

Ik heb ook te maken met privacywetgeving en met de Wet politieregisters. Vanwege mijn betrokkenheid bij de Wet politieregisters heb ik wel contacten met CID-mensen. Het ging daarbij vooral om vragen als wat men mag opslaan en hoe het zit met het

verstrekkingenregime. Ik heb een demonstratie bij de CID gehad van de soort informatie die er al in zit. Op themadagen over CID's heb ik betogen gehouden hoe de wetgeving er uit zou kunnen zien.

De voorzitter:

Heeft u nu het idee dat u weet hoe het werkt in de praktijk?

De heer Patijn:

Wat betreft de opslag van gegevens en de soort gegevens die erin zitten wel. Wat betreft de vergaring van gegevens die erin komen en hetgeen bekend is geworden als opsporingsmethoden in het CID-traject ben ik slechts op de hoogte gebracht door de publiciteit rond de commissie.

De voorzitter:

Verder niet?

De heer Patijn:

Nee!

De voorzitter:

Had u daarvoor wel eens de neiging om te zeggen: nu ga ik naar het politiebureau en nu ga ik eens een paar dagen met de dames en heren meelopen?

De heer Patijn:

Nee, het initiatief ging nooit van mij uit. Er leefden altijd vragen bij de politie. Mag het wel? Zit het allemaal goed? Dan werd je uitgenodigd door de beleidsafdeling om eens mee te gaan, omdat er allerlei juridische problemen en onduidelijkheden waren. In het begin kun je dan een aantal problemen oplossen. Ik vond het wel goed dat de politie kennelijk met vragen leefde, zorgen had over de rechtmatigheid en contact zocht met het departement. Ik heb nooit zelf het initiatief genomen om er achterheen te gaan. Ik moet natuurlijk de situatie vermijden, dat ik zelf een soort politieagent ben die gaat kijken of de wetgeving wel goed wordt nageleefd. Dat is een rol die ik moet vermijden.

De voorzitter:

Maar u moet toch wel weten wat er gebeurt in de praktijk?

De heer Patijn:

Als ik wetgeving in ontwerp maak, stuur ik die wetgeving om advies naar de mensen die ermee moeten werken, naar politie en openbaar ministerie. Als ik zelf met het oog op wetgeving informatie wil hebben, ga ik wel praten met de politie. Zolang nog niet is besloten dat er wetgeving moet komen, ligt het niet op mijn weg om daar achterheen te gaan. Dat zou men mij niet in dank afnemen.

De voorzitter:

Dat begrijp ik wel. Heeft u wel eens een uitdraai gezien van een CID-register? Hebt u gezien wat erin staat?

De heer Patijn:

Ik heb op het beeldscherm wel eens gezien wat erin staat, op een terminal.

De voorzitter:

Is u toen opgevallen dat het eigenlijk een heleboel verhaaltjes zijn? Als je de CID-regeling ziet, staat er keurig de naam van mijnheer, geboortedatum etc., contact, automobiel; maar zo is het natuurlijk niet. Er staat: ging op stap, zag vrouwtje, ging verder, bezocht snackbar; en ga zo maar door.

De heer Patijn:

Er staan hele verhalen in, ja. Ik heb het toen wel gezien. Nogmaals, ik maak wetten en daarvoor moet ik informatie vergaren. Maar ik moet mij ertegen hoeden om waarschuwend met het vingertje omhoog te staan van: ik denk dat dat niet mag. Het is de rechter die de wetten interpreteert. Het is het openbaar ministerie dat als bevoegd gezag kijkt of de politie het goed doet. Ik heb mij er steeds tegen gehoed, in een situatie te komen waarin ik degene zou zijn die zegt dat wat men doet niet mag.

De voorzitter:

Hebt u wel eens gevraagd hoe ze informanten runnen en zo, hoe dat in zijn werk gaat, om de rechtmatigheid daarvan te beoordelen?

De heer **Patijn**:

Nee, dat is een aspect van de informatie-inwinning. Ik zei zojuist al dat ik alleen met de opslag en met de verstrekkingen te maken heb gehad. Later ben ik, niet zozeer omdat ik met CID's bezig was, maar omdat ik het wetsvoorstel richtmicrofoons had gemaakt, wel eens bij de politie geweest. Daar heeft men mij laten zien hoe peilbakens werkten, met de vraag of dat wel mocht. In die zin wist ik wel, dat de politie informatie vergaarde voor CID-doeleinden door peilbakens uit te zetten. Of dat nu voor CID was of voor opsporing was niet duidelijk.

De **voorzitter**:

Dat wist u dus omdat men het aan u vroeg en niet doordat u het aan hen vroeg.

De heer **Patijn**:

Nee, men vroeg aan mij: mag dat nu eigenlijk wel?

De **voorzitter**:

Maar naar dingen die u niet gevraagd zouden zijn heeft u nooit gevraagd. Op wiens weg ligt het nu wel op een departement om erachter te komen wat je eventueel wilt regelen?

De heer **Patijn**:

Het openbaar ministerie gaat over wat wel en niet mag bij de politie. Daar ga ik niet over. Er komen wel eens vragen vanuit het openbaar ministerie of van de politie of wij ook wetgeving willen maken. Als de minister dat overneemt, dat verzoek honoreert, komt bij de Afdeling wetgeving de mededeling dat er een dergelijke regeling moet komen. Het wetsvoorstel richtmicrofoons was daar een voorbeeld van. Dat was toegezegd in een beleidsnota. Dan moet die toezegging worden gehonoreerd en maak je een wetsvoorstel. Het komt ook voor dat er door Wetgeving voorstellen worden gedaan. "Minister, is het niet nodig op een bepaald gebied een wetsvoorstel te entameren of een commissie in te stellen die dat bekijkt?" Als de minister dat overneemt, wordt een initiatief tot wetgeving gehonoreerd. De Commissie computercriminaliteit was daar een voorbeeld van. De initiatieven die leiden tot wetgeving zijn heel divers. Zij komen van heel verschillende kanten.

De **voorzitter**:

Mag ik u nog een vraag stellen over de richtmicrofoons? Heeft u in de veronderstelling geleefd, dat het ging om een man of een vrouw die een pijp naar buiten houdt?

De heer **Patijn**:

Ik ben inderdaad begonnen met die veronderstelling, maar die is al vrij gauw verdwenen. Ik begreep dat die richtmicrofoons als zodanig, die lange pijpen, niet bruikbaar waren. Dat kon alleen in een bos, als het windstil was. Dat is niet de gebruikelijke plaats waar criminelen zich ophouden. Ik begreep dat het om bugs ging. Ik had een voorstel gemaakt dat voor de rechter-commissaris de bevoegdheid te openen om het bevel te geven dat er met richtmicrofoons...

De **voorzitter**:

Als zodanig genoemde richtmicrofoons?

De heer **Patijn**:

Met technische hulpmiddelen! Dat is eigenlijk een betere term. Er kon worden afgeluisterd met technische hulpmiddelen. Uit de rapportage na inwinning van adviezen over het ontwerp bleek mij, dat er een behoefte was om plaatsen te kunnen betreden, om bugs te kunnen plaatsen. Toen gingen mijn ogen eigenlijk pas open. Men wilde plaatsen kunnen betreden, loodsen, kantoren. Er is nog een probleem geweest of ook woningen moesten worden betreden, om daar bugs te plaatsen. Op advisering van OM en politie is dat alsnog in het wetsvoorstel opgenomen. Het staat nu in het wetsvoorstel dat bij de Eerste Kamer ligt.

De **voorzitter**:

U kreeg als het ware eerst een opdracht over richtmicrofoons. Zo heette het toen om wat politie en justitie ervan zeiden. Dat werd uitgebreid tot bugs, binnentreden etc.

De heer **Patijn**:

Dat is juist.

De heer **Rouvoet**:

Mijnheer Patijn, u zegt dat u wetten maakt. U geeft aan dat u een impuls krijgt van het openbaar ministerie, maar ook zelf initiatieven neemt om ergens wetgeving over voor te bereiden. U noemde daarbij niet impulsen uit de politiek, vanuit de Tweede Kamer. Is dat relatief onbeduidend op het terrein van de opsporingsmethoden?

De heer **Patijn**:

Nee, geenszins! Integendeel! Eigenlijk noemde ik het niet omdat het vanzelfsprekend is.

De heer **Rouvoet**:

U krijgt een aantal signalen?

De heer **Patijn**:

Er kunnen in antwoord op kamervragen toezeggingen worden gedaan, of de Kamer vraagt om wetten bij een beleidsbegroting. Dat is een van de belangrijke bronnen van wetgeving.

De heer **Rouvoet**:

Kunt u voorbeelden geven van voorstellen die u naar aanleiding van eigen ideeën voor wetgeving hebt ontwikkeld, die het niet gehaald hebben, op het terrein van de opsporing?

De heer **Patijn**:

De heer Suyver heeft hier vanmorgen uiteengezet - ik heb dat kunnen volgen - dat in december 1989, vlak na het aantreden van minister Hirsch Ballin, hem voorstellen bereikten om de observatie te regelen. In een gesprek dat ik met hem had heb ik hem dat toen gezegd. Ik wist dat de Hoge Raad allerlei bevoegdheden inlas in de politietaak.

De **voorzitter**:

Nu artikel 2, toen nog artikel 28!

De heer **Patijn**:

Inderdaad! Ik wist dat daar kritiek op was in de literatuur. Ik kan mij best voorstellen, dat de rechter in een concrete zaak voor de mogelijkheid staat die zaak te laten ploffen, maar ook een bepaalde wettelijke bepaling zo kan interpreteren dat die een bevoegdheid geeft. Het lijkt mij niet een vrijbrief, zeker als er kritiek op is in de literatuur en ook met het oog op de jurisprudentie van Straatsburg, voor de wetgever om dan maar niets te doen. In het regeerakkoord was besloten dat er een nieuwe Politiewet zou komen, in verband met de reorganisatie.

De **voorzitter**:

Het regeerakkoord '89!

De heer **Patijn**:

Het regeerakkoord '89! Dat leek mij een goed moment. De Hoge Raad las het in de taakopdracht aan de politie. Er zou een nieuwe Politiewet komen. In die Politiewet kon dan de door de Hoge Raad impliciet aanwezig geachte bevoegdheid worden gexpliciteerd. De heer Suyver heeft vanmorgen gezegd, dat hij dat moment niet geschikt achtte om met een dergelijke regeling te komen. Ik had toen vooral de observatie voor ogen. Ik wist dat die intensief plaatsvond, en ook dat het met peilbakens gebeurde. Mijn vrees was, dat de rechter op een goed moment zou zeggen dat het in strijd was met de privacy.

De heer **Rouvoet**:

Dan ging het dus specifiek om observatie met behulp van technische middelen.

De heer **Patijn**:

Precies! Overigens is mijn vrees niet bewaarheid geworden, want er zijn uitspraken van rechters die zeggen dat het goed is.

De **voorzitter**:

Zegt u nu dat de jurisprudentie in feite het karakter draagt van: laten wij maar zien hoe de zaken nog te redden zijn?

De heer **Patijn**:

Er zijn twee aspecten. Het eerste is dat er een inbreuk is op een grondrecht. Het meest algemeen zijn artikel 10 van de Grondwet met daarin het recht op privacy, met de invulling die het Europese Hof te Straatsburg aan artikel 8 van het EVRM heeft gegeven. Inbreuk op een grondrecht is verboden, tenzij er een wettelijke basis is. Je moet dus een wettelijke basis maken. Ik was toen van oordeel dat een intensieve observatie zoals een observatie met peilbakens wel eens beoordeeld kon worden als inbreuk op de privacy. Als je dat wilt, moet je het wettelijk regelen. Een ander aspect is, dat de politie allerlei dingen doet die geen inbreuk zijn op grondrechten. Het runnen van een informant lijkt mij daar een voorbeeld van. Als dat een vorm van strafvordering is, zou je kunnen zeggen dat de politie dat eventueel kan zonder wettelijke basis, maar het is misschien toch goed om de burger in het Wetboek van Strafrecht te laten zien hoe wij met hem omgaan. Je kunt denken aan artikel 107 van de Grondwet, dat de wetgever de opdracht geeft om strafvordering te regelen in een wetboek. Je hebt dus enerzijds bevoegdheden waarvan je kunt zeggen, dat wij ze moeten regelen, omdat er anders inbreuk wordt gemaakt op een grondrecht, en dat mag niet. Je hebt anderzijds handelwijzen van strafvorderlijke organen waarvan je zegt, dat het uit een oogpunt van behoorlijke wetgeving goed is om die in een wet neer te leggen, zonder dat dit direct nodig is omdat er een inbreuk op een grondrecht is.

De heer **Koekkoeck**:

Is uw advies in december 1989 aan de minister voorgelegd?

De heer **Patijn**:

In december 1989 heb ik mij erbij neergelegd, dat de heer Suyver daar geen behoefte aan had. Ik verkeerde toen in de veronderstelling, dat hij het niet op prijs zou stellen dat ik langs hem heen naar de minister zou gaan.

De **voorzitter**:

Dat stellen hogeren nooit op prijs, maar dan kun je het toch nog wel doen.

De heer **Patijn**:

Ik heb later, in juli 1992, in het kader van de behandeling in de ministerraad van het wetsvoorstel af luisteren met een technische hulpmiddel, de minister in een nota waarin allerlei punten aan de orde komen aan het slot toch nog eens gewezen op het gevaar dat er inbreuk op privacy zou worden geoordeeld door de rechter, wanneer de observatie met met name technische hulpmiddelen niet wettelijk zou worden geregeld. Er bleven mij geluiden bereiken dat het niet lekker zat. Minister Hirsch Ballin heeft die nota gezien. Hij heeft allerlei aantekeningen op de nota gemaakt. Op dit onderdeel heeft hij geen aantekening gemaakt. Ik heb dat opgevat als een bevestiging van wat de heer Suyver twee jaar eerder had gezegd. Ik heb ook afgezien van verder aandringen. Ik moet er ook op letten dat ik niet drammerig overkom.

De **voorzitter**:

Waarom?

De heer **Patijn**:

Dat wordt niet van de wetgever verwacht.

De **voorzitter**:

Niet drammerig overkomen als wetgever!

De heer **Patijn**:

Ik zat in een situatie waarin ik met enig wantrouwen bekeken werd, alsof ik voor de politie allerlei vormen van opsporing onmogelijk maakte. In een sfeer van wantrouwen moet je wat je naar voren brengt doseren.

De **voorzitter**:

Men vond u een beetje lastig?

De heer **Patijn**:

Ja!

De heer **Koekkoeck**:

Ik stelde de vraag ook omdat de heer Hirsch Ballin eerder, in een andere hoedanigheid dan die van minister, ervoor gepleit heeft de bevoegdheden van de politie zo specifiek mogelijk

te omschrijven. Wat dat betreft verbaast het mij enigszins, dat uw opvatting in december 1989 niet doorgekomen is. Gelet op het verleden van de minister zou u een willig oor gevonden moeten hebben. Was dat u bekend?

De heer **Patijn**:

Ik kende de heer Hirsch Ballin voordat hij minister werd en ik wist ook van zijn opvattingen. Ik kende geschriften. Ik heb congressen bijgewoond waar hij sprak. In de hoedanigheid van hoogleraar zette hij andere accenten dan als minister.

De heer **Rouvoet**:

Vindt u in het algemeen, als u bekijkt wat er aan wetgeving op het terrein van bestrijding van de zware georganiseerde criminaliteit de afgelopen jaren is geweest, dat er een balans is tussen bevoegdheden en instrumenten en de meer rechtsbeschermende regelgeving?

De heer **Patijn**:

Het is aan de politiek, en niet aan een ambtenaar van de Afdeling wetgeving, om te bepalen hoe die balans moet uitvallen. Ik heb er minder moeite mee of de balans naar de ene kant uitvalt of naar de andere kant. Je ziet de slingerbeweging. Als ambtenaar probeer je alleen, ervoor te zorgen dat de slinger niet zover uitslaat dat het schip uit het lood slaat. Waar ik nu problemen mee heb, is dat er allerlei dingen door de politie gebeuren waarvan men zei, dat die politiek gewenst waren, maar waartoe door de politie zelf werd besloten. Ik had problemen met de procedure van besluitvorming. Ik kan daar misschien een voorbeeld van noemen. Er waren CID-subjecten. Dat was allemaal in het Besluit politieregisters opgeschreven. Dat is via de Raad van State AMvB geworden. Het ligt keurig vast. Er bestaat regelgeving voor het opslaan van gegevens over CID-subjecten. Akkoord, maar dan komt er plotseling een fenomeenonderzoek. Dan zeg ik: waar staat dat? Het is noodzakelijk voor de uitvoering van de politietaken, maar in artikel 27 Strafvordering is er het verdachtebegrip. Wanneer iemand verdachte is, kunnen strafvorderlijke dwangmiddelen tegen hem worden uitgeoefend. Wanneer hij dat niet is, is hij gevrijwaard. Dat is de keerzijde. Ik had bij de Wet politieregisters altijd het idee, dat er gegevens opgeslagen mogen worden over meer mensen dan alleen over verdachten, maar dat het algemene criterium is, dat het noodzakelijk moet zijn voor de uitvoering van politietaken. Ik had het aldus begrepen, dat wanneer het niet nodig is voor de uitvoering van politietaken iemand gevrijwaard is van registratie door de politie. Dan word je plotseling geconfronteerd met het fenomeen van het fenomeenonderzoek. Ja maar, zei de politie, dat is hoog nodig, want anders kunnen wij niet werken. Dat had ik nooit aldus begrepen. Ik vond het best als zij dat zo wilde. Ik heb geen oordeel over de balans tussen rechtsbescherming en regelgeving. De politie moet dat echter tijdig naar voren brengen, zodat wij het kunnen regelen.

De heer **Rouvoet**:

Had u dan het gevoel dat de lijnen tussen de politie en de beleidssectoren op het departement, de Directie politie bijvoorbeeld, te kort zijn en dat u daar als wetgever buiten staat of in een te laat stadium bij komt?

De heer **Patijn**:

In een te laat stadium! De contacten tussen politie en beleidsafdeling zijn van dien aard, dat de beleidsafdeling zegt: laten wij Patijn erbij halen. De beleidsafdeling haalt mij erbij als de politie met vragen zit of het allemaal wel mag. Ik zit dan in een positie waarin ik niet kan zeggen dat het niet mag. Anders klaagt de politie tegen de minister en zegt: wij mogen niet meer opsporen. In die situatie moet ik mij niet begeven.

De heer **Rouvoet**:

Misschien kunnen wij een concreet voorbeeld nemen. Van de Nota georganiseerde criminaliteit van 1992 hebben wij eerder een aantal mensen gevraagd, of het niet een heel instrumentele nota is geworden, waarbij normeringswetgeving eigenlijk ontbreekt. Hoe zijn de rol en de inbreng van uw afdeling eigenlijk geweest bij die nota?

De heer **Patijn**:

Heel summier!

De heer **Rouvoet**:

Heel summier?

De heer **Patijn**:

Ja! Het is een beleidsnota. Het beleid zegt: dit en dat moet gebeuren. Vervolgens moeten wij regels maken. Die regels moeten wij zoveel mogelijk conform het recht maken. Voor het wetsvoorstel richtmicrofoons kreeg ik op tafel...

De heer **Rouvoet**:

Daar wil ik het straks nog over hebben, maar nu even specifiek over deze nota. Hebt u wel geprobeerd om daar inbreng in te hebben of was daar onvoldoende ruimte voor?

De heer **Patijn**:

Ik moet in mijn herinnering graven wat anderen van de Afdeling wetgeving daar mee gedaan hebben. Ik heb haar zelf niet gehad. Het lag ook niet direct op mijn weg.

De heer **Rabbae**:

Stel dat u die mogelijkheden wel zou hebben gehad, wat had u dan ingebracht?

De heer **Patijn**:

Wanneer de beleidsafdeling bepaalde bevoegdheden wenst om effectief te kunnen optreden, is het niet aan ons om daar "neen" tegen te zeggen. Ik zeg dan echter wel hoe dat ingekaderd moet worden. Dan probeer je zo precies mogelijk de criteria voor de rechtsbescherming te omschrijven. Je probeert ook de procedures die worden gehanteerd bij de interpretatie van de criteria zo zorgvuldig mogelijk te laten zijn. De eerste de beste politiemans moet niet over een heel vaag criterium kunnen oordelen. Of hij krijgt een heel concreet criterium of bij een vaag criterium wordt het niveau hoger in de besluitvorming, bijvoorbeeld bij de rechter-commissaris, neergelegd.

De heer **Rouvoet**:

Heeft uw summier inbreng ergens in geresulteerd? Zijn er elementen in de nota terug te vinden waarvan u zegt: dat komt gelukkig bij ons vandaan; dat hebben wij ingebracht voordat het kamerstuk gedrukt werd?

De heer **Patijn**:

Wat er van de Afdeling wetgeving exact in is gekomen weet ik niet. Ik ben er zelf niet bij betrokken geweest.

De **voorzitter**:

U was nog bezig met een voorbeeld van het wetsvoorstel inzake direct af luisteren in relatie tot de nota over georganiseerde criminaliteit.

De heer **Patijn**:

In het verlengde van het wetsvoorstel over computercriminaliteit dat ik had gemaakt, kreeg ik de beslissing op tafel dat er een wetsvoorstel richtmicrofoons zou komen. Ik vond het een heel ingrijpend en vergaand middel, maar de toezegging was al uit. Ik heb bij mijzelf gedacht, dat ik het dan ook met alle rechtswaarborgen maximaal moest dichttimmeren. Dat heb ik gedaan. Een belangrijk punt is in de parlementaire behandeling niet zo naar voren gekomen. Aan het slot staat, dat de rechter-commissaris open aanwijzingen kan geven over de wijze waarop de bevoegdheid wordt uitgeoefend. Voor een telefoontap is het welles-nietes. Er wordt wel of niet een tap geplaatst. Je kunt je dat passief voorstellen als de wasknijper op de kabel. Als de wasknijper erop zit, komt het signaal door bij de politie. Zit hij er niet op, dan komt het signaal niet door. Er zijn geen modaliteiten voor aftappen. Dat heb je bij af luisteren wel. Dat kun je op allerlei manieren doen, bijvoorbeeld door het betreden van plaatsen. Het gaat er ook om hoe je die plaatsen betreedt en welke technische middelen je gebruikt. Ik heb daar, vanuit het oogpunt dat het als het dan moet, het met zoveel mogelijk rechtswaarborgen moet worden omkleed, voor de rechter-commissaris de bevoegdheid opgenomen om de modaliteit van de uitvoering aan te geven. Het leek mij dat de rechter-commissaris in het verlengde daarvan een terugkoppeling kon vragen. Hoe heb je dat gedaan? Loopt het nu? Hij houdt controle op wat er feitelijk gebeurt. Dat is iets heel anders dan een telefoontap.

De **voorzitter**:

Bent u toen nog een discussie aangegaan over het principe van de pro-actieve fase en wat die dan precies inhield?

De heer **Patijn**:

Ik herinner mij wel hoe dat ging. Ik wist dat de telefoontap uit het gerechtelijk vooronderzoek zou komen. Dat was het voorstel van de commissie-Moons, waarin een collega van mij zat. Ik wist ook dat in de praktijk de telefoontap feitelijk onomstreden pro-actief werd gebruikt, in die zin dat er altijd wel een strafbaar feit is waarom je de telefoontap kunt geven. De wettelijke basis klopt dus. Het kwam vaak voor dat het doel van de tap was, iemand die iets beraamde in de gaten te houden. Ik wist dat de rechters-commissarissen dat wisten en er een tap voor afgaven. Het OM wist het. Het was onomstreden. Als het gebeurde en niemand er moeite mee had, leek het mij toch fatsoenlijk om dat ook op te schrijven. Ik heb toen in het wetsvoorstel direct af luisteren met technische hulpmiddelen opgenomen, dat het niet alleen kon gebeuren ten aanzien van verdachten, maar ook ten aanzien van feiten die beraamd werden. Ik deed dat vanuit het idee, dat het de wetgever betaamt het volk te laten zien wat wij doen. De Raad van State is er overheen gevallen. Die zei: als je dat doet, moet het een afzonderlijke afdeling worden. Wij kregen het advies van de Raad van State terug en stelden vast, dat het misschien wel een aardig idee was. Wij hebben een aparte afdeling gemaakt in Strafvordering. Dat staat in het wetsvoorstel, voor de pro-actieve fase. Wij zagen dat eigenlijk als een kristallisatiepunt, waarin ook allerlei andere bevoegdheden zouden kunnen worden opgenomen. De eerste die zou worden opgenomen was de telefoontap. Die zou uit het gerechtelijk vooronderzoek komen. Dat is ook overgenomen in het wetsvoorstel van de commissie-Moons.

De **voorzitter**:

Dat is het wetsvoorstel gerechtelijk vooronderzoek.

De heer **Patijn**:

Ja! Wij zagen het als een aanslibpunt, als een kristallisatiepunt voor allerlei andere bevoegdheden, waarbij wij toen met name dachten aan de observatie. Daar is toen een hele discussie over gekomen, want ik was mij er wel van bewust, dat het een inbreuk was op een soort dogmatiek, op de afspraak dat strafvordering alleen ten aanzien van verdachten geldt, ten aanzien van vermoedens van strafbare feiten. Het leek mij toch, dat maatschappelijke behoefte op een gegeven moment zwaarder moet wegen dan juridische dogmatiek. Ik heb Hirsch Ballin uitvoerig uiteengezet dat het een inbreuk op de dogmatiek was, dat er bezwaren waren. Ik wist dat de commissie-Moons er eigenlijk nog niet helemaal uit was. Daar heb ik hem ook op gewezen, maar hij heeft ervoor gekozen om, hoewel de commissie-Moons er nog niet helemaal uit was, het toch op te nemen. Het is aldus in het wetsvoorstel neergelegd.

De **voorzitter**:

Alleen voor dat specifieke puntje!

De heer **Patijn**:

Maar met de gedachte, dat het een aanslibpunt was voor überhaupt een dogmatische inbreuk op het beginsel van 27 Strafvordering.

De **voorzitter**:

Zou het, als u werkelijk wilde aangeven dat het een principiele doorbraak was, niet in de rede gelegen hebben dat er een artikel 27a kwam, of 26q?

De heer **Patijn**:

Dan heb je wel het gevaar, dat allerlei bestaande bevoegdheden in Strafvordering er ook voor de pro-actieve fase komen. Wij hebben het juist willen doseren voor bepaalde opsporingsmiddelen. Wanneer het begrip pro-actief kon worden gebruikt, is heel restrictief opgeschreven. Aanvankelijk dachten wij aan CID-subjecten, maar CID-subjecten zijn n georganiseerde criminaliteit n aard en frequentie van het misdrijf waarmee inbreuk wordt gemaakt op de rechtsorde. "Aard en frequentie van het misdrijf" is een zacht criterium. Dat vonden wij te ver gaan. Met het bezwaar van een verdere begripsdifferentiatie en het

bezwaar dat wetten ingewikkelder worden, hebben wij er toch voor gekozen om een strakker criterium op te nemen voor de pro-actieve fase, namelijk het betrokken zijn bij georganiseerde criminaliteit. Met het amendement-Stoffelen is dat door de Tweede Kamer aangescherpt tot "deelnemen" aan georganiseerde criminaliteit. Wij dachten toen dat met dit criterium verder bepaalde indringende opsporingsmethoden konden worden beoordeeld. Een algemene bepaling bij artikel 27a Strafvordering zou betekenen, dat je de hele ceel van bevoegdheden zou uitbreiden. Dat leek ons toch een erg groot bezwaar.

De heer **Koekkoeck**:

Hebt u in dit verband ook in juli 1992 de uitvoerige nota aan de minister geschreven?

De heer **Patijn**:

Ja!

De heer **Koekkoeck**:

Weet u nu wat er met die nota is gebeurd?

De heer **Patijn**:

Ja, die heb ik terug gekregen, met een hoop aantekeningen, maar niet op dit punt.

De heer **Koekkoeck**:

Is er besluitvorming geweest om niet een brede regeling te maken?

De heer **Patijn**:

Ik heb de twijfel van de minister opgevat als een bevestiging van het standpunt van de heer Suyver twee jaar voordien.

De heer **Koekkoeck**:

Weet u of er behalve door de minister bijvoorbeeld in de ministerraad een standpunt over ingenomen is of in overleg met andere departementen?

De heer **Patijn**:

Ik neem aan dat ik dat stellig gehoord zou hebben. Ik heb daar niets over gehoord.

De **voorzitter**:

Dat is nooit verder gekomen.

De heer **Patijn**:

Nee.

De heer **Koekkoeck**:

Dat kunnen wij aan de minister vragen.

De heer **Patijn**:

Ja, die zal het beter weten dan ik.

De heer **Rouvoet**:

Voor mijn begrip: zijn er los van hetgeen is besproken door de commissie-Moons voor het eerst voor een wetsvoorstel direct af luisteren concrete voorstellen gekomen voor de pro-actieve fase? Waren die aanvankelijk zeer beperkt en zijn zij later - daar komen wij nog wel op - verbreed? Was het de eerste keer dat er concrete voorstellen voor de pro-actieve fase zijn gedaan? Of moeten wij daarvoor verder terug?

De heer **Patijn**:

Ik weet dat de commissie-Moons er ook over gesproken had.

De heer **Rouvoet**:

Heeft de commissie-Moons een regeling van de pro-actieve fase in haar geheel op de agenda gehad? Is die later van de agenda afgevoerd?

De **voorzitter**:

De commissie-Moons is een commissie onder leiding van een oud-president van de Hoge Raad, die de herziening van het Wetboek van Strafvordering ter hand moest nemen. Zo zeg ik het toch goed?

De heer **Patijn**:

Ik heb zelf geen deel uitgemaakt van de commissie-Moons. Ik had contact met de secretaris ervan, die ook bij Wetgeving zat. Hij vertelde mij dat er een gesprek over was geweest. Hij had bezwaar tegen mijn aanpak, omdat het gesprek nog onvoldoende was

uitgekristalliseerd. Ik heb verder niet gehoord dat de commissie-Moons er iets mee gedaan heeft.

De heer **Rouvoet**:

Ik meende dat begrepen te hebben uit het verhoor van de heer Wooldrik. Die zei dat de commissie-Moons ermee bezig was geweest, maar dat er al een ambitieus wetgevingsprogramma was. De pro-actieve fase kon er niet in haar geheel bij. Dat is toen overgelaten aan de Hoge Raad. Ik zeg het even heel kort.

De heer **Patijn**:

Als hij dat zegt, zal het wel zo zijn.

De heer **Rouvoet**:

Het was niet heel duidelijk. Daarom vraag ik u nog een keer of ook bekend is vanuit de Afdeling wetgeving of er plannen of concrete voorstellen zijn geweest, voor het wetsvoorstel direct af luisteren.

De heer **Patijn**:

Het enige dat ik heb begrepen van de secretaris van de commissie-Moons is, dat de vraag of met name observatie nu in de Politiewet of in het Wetboek van Strafvordering moest, in de commissie aan de orde is geweest, maar niet is opgelost. Die discussie was er ook in Duitsland, maar daar heeft het te maken met federale problemen.

De heer **Rouvoet**:

Dan is er de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel direct af luisteren. Er is een nota van uw hand die u zojuist noemde, van juni 1992. In het voorjaar 1993 spreekt u, als ik het goed heb samen met de heer Van der Beek, in een nota over verbreding van de pro-actieve fase in relatie tot het wetsvoorstel direct af luisteren.

De heer **Patijn**:

De nota van juli 1992 heeft dus in niets geresulteerd. Onafhankelijk daarvan kwam de heer Van der Beek op het departement, als gedetacheerd officier van justitie. Hij vond toen dat het wel nodig was om iets te laten gebeuren. Vanuit de beleidsafdeling heeft hij toen aan de minister, in overleg met mij, een nota voorgelegd, waarin stond dat er wetgeving op dit punt moest komen. Toen is er eigenlijk een ommezwaai gekomen, in de zin dat toen besloten is om het wel te doen.

De heer **Rouvoet**:

Dat is neergeslagen in de schriftelijke behandeling van het wetsvoorstel?

De heer **Patijn**:

U bedoelt van het wetsvoorstel direct af luisteren?

De heer **Rouvoet**:

Ja! Is daar die verbreding aangebracht?

De heer **Patijn**:

Nee, dat heeft eigenlijk onafhankelijk van elkaar plaatsgevonden. In juni 1992 heb ik in het wetsvoorstel richtmicrofoons de pro-actieve fase opgenomen, beperkt tot de richtmicrofoons. Daar ging het wetsvoorstel over. Ik had eerder aangekaart dat het met het observeren fout ging, maar ik heb het zwijgen van de minister opgevat als: daar wil ik geen wetgeving over hebben.

De **voorzitter**:

Sommigen vatten het zwijgen van ministers op als goedkeuring. U niet?

De heer **Patijn**:

Nee, want ik moest het zien tegen de achtergrond van wat ik ook in de nota had opgenomen.

De **voorzitter**:

Dat heeft u al uitgelegd.

De heer **Patijn**:

De heer Suyver had er geen behoefte aan. De observatie was het belangrijkste wat ik voor ogen had, met technische hulpmiddelen, videocamera's en dat soort dingen. Dat bleef ongeregeld. Toen is de heer Van der Beek gekomen, met een zelfstandig initiatief. Dat is

eigenlijk niet een vervolg op eerdere zaken. Hij heeft gezegd dat er echt iets moest gebeuren. Hij heeft met de invloed die hij op de beleidsafdeling had eigenlijk de beslissing uitgelokt, dat er wel wetgeving moest komen.

De heer **Rouvoet**:

Ik probeer even het traject te volgen, om te kijken waar wij uiteindelijk terechtkomen, ook in relatie tot de wetgeving rondom de CID's. Nog weer een jaar later, in juli 1994 inmiddels, is er weer een notitie van uw hand, opnieuw met de heer Van der Beek samen. Dan zit u bij de CID's. Hoe is de relatie tussen de laatste twee notities? Ik probeer dat een beetje uit elkaar te houden.

De heer **Patijn**:

Op de notitie van 1993 kregen wij het fiat dat er wetgeving kon komen. Wij hebben toen met enige regelmaat gesprekken gehad met de heer Van der Beek en andere mensen uit het openbaar ministerie. Ik heb toen tussen Kerstmis 1993 en Nieuwjaar 1994, een tijd dat je ergens toe komt, een uitvoerige nota geschreven. Die was op 3 januari klaar. Dat was veel te lang, maar ik heb alle ideeën die ik had op papier gezet. Met januari begint het leven weer, dus toen is het verder blijven liggen. Ik heb wel reacties gehad op mijn nota van 3 januari, die ik toen met andere mensen van Wetgeving heb zien resulteren in de nota van juli 1994, bedoeld als concretisering van de eerdere nota. Inmiddels was toen bekend dat het parlement zich er verder mee bezig ging houden. Daarom is het verder gestopt.

De heer **Rouvoet**:

Het is een vrij ambitieus verhaal, in de zin van een wetsvoorstel criminele inlichtingendiensten. Daarachter hebt u een lijstje gehangen, van een dertiental onderwerpen dat in ieder geval aan de orde zou moeten komen. Is daar vervolgens niets meer mee gebeurd?

De heer **Patijn**:

Op een aantal punten niet, op een enkel punt wel, daar waar de bijzondere opsporingsdiensten de CID-status claimden. Er is een wetsvoorstel gemaakt dat aan uw commissie is toegestuurd. Daarin zijn de voorwaarden omschreven waaronder bijzondere opsporingsdiensten vrijelijk gegevens kunnen uitwisselen met criminele inlichtingendiensten van de politie.

De heer **Rouvoet**:

Een enkel punt zullen wij eruit lichten, maar van een wetsvoorstel als zodanig is het niet gekomen. Na de hele voorgeschiedenis is het niet gekomen tot een echt wetsvoorstel criminele inlichtingendiensten.

De heer **Patijn**:

Nee!

De heer **Rouvoet**:

Waar lag dat aan?

De heer **Patijn**:

Het wetsvoorstel herziening gerechtelijk vooronderzoek van de commissie-Moons is gestopt, omdat deze commissie er was. Het wetsvoorstel richtmicrofoons, dat inmiddels in de Eerste Kamer ligt, is gestopt. Dit is ook gestopt, om te kijken wat hier uit kwam. Ik denk dat het juist is geweest dat er is gestopt, want door wat wij nu allemaal weten komt het er heel anders uit te zien.

De **voorzitter**:

Wat komt er anders uit te zien door wat wij nu weten?

De heer **Patijn**:

Alles wat over gecontroleerde af- en doorlevering en dat soort dingen bekend werd, hadden wij helemaal niet voor ogen.

De **voorzitter**:

Daar had u ook geen idee van?

De heer **Patijn**:

Nee! Het enige dat wij wisten was wat in de Staatscourant stond, over de richtlijnen infiltratie, undercover en voorkoop. Wij kenden het Tallon-criterium, het arrest van de Hoge Raad. Hoe dat in de praktijk uitpakte, was een...

De **voorzitter**:

U zou dat nu dus anders gaan maken, als u gevraagd werd om een nieuw ontwerp?

De heer **Patijn**:

Ja! Bovendien is het totale krachtenveld natuurlijk gewijzigd. In het verleden ging het om een vergroting van de mogelijkheden tot opsporing, om een vergroting van bevoegdheden. Ik heb toch de indruk dat langzamerhand andere accenten gezet gaan worden.

De **voorzitter**:

Mag ik nog even terug naar Kerst 1993. Als u achter uw computer kruipt, wordt de rest van het departement dan ook in beslag genomen door de IRT-zaak? Komt men dan ook niet meer aan andere dingen toe? Dat is ook wat de heer Wooldrik heeft gezegd.

De heer **Patijn**:

Dat weet ik niet. Rond Kerstmis is het meestal rustig omdat de mensen thuis zitten en met andere dingen bezig zijn.

De **voorzitter**:

In 1994, bedoel ik.

De heer **Patijn**:

De nota waar ik net over sprak heb ik eind 1993 gemaakt.

De **voorzitter**:

Dan zit u nog thuis, maar heeft men op het departement toen de IRT-affaire in het openbaar losbarstte nog oog gehad voor wat u deed? Of viel dat daardoor weg?

De heer **Patijn**:

Naar wat ik mij ervan herinner is het laatste het geval. Het viel weg. In de praktijk en de uitvoering speelden allerlei problemen. Wetgeving stond toen niet vooraan.

De heer **Koekkoeck**:

U zei: het krachtenveld is veranderd. In een vorige periode ging het over steeds maar meer bevoegdheden voor de politie. Wat is het krachtenveld nu?

De heer **Patijn**:

Ik denk dat er nu meer mogelijkheden zijn om rechtsbeschermende aspecten op te nemen.

De heer **Koekkoeck**:

Minder bevoegdheden, meer rechtsbescherming?

De heer **Patijn**:

Niet minder bevoegdheden, maar wel meer procedureel ingebed. Het gaat er dan met name om welke instantie beslist of iemand CID-subject is.

De heer **Koekkoeck**:

Dus de bevoegdheden die in de pijplijn zitten zijn aanvaardbaar, maar moeten met meer waarborgen worden omgeven? Begrijp ik u zo goed?

De heer **Patijn**:

Ja!

De heer **Rouvoet**:

Kijkt u alleen naar de vraag wie erover moet beslissen wie er in de CID-bak mag of wordt er binnen de afdeling zelf als u met zoiets bezig bent ook over nagedacht: "Wat past in ons systeem, wanneer mag opsporing beginnen, wanneer mag je inlichtingen gaan verzamelen?"

De heer **Patijn**:

Ik denk dat het belangrijkste is, dat er op centraal niveau een beter zicht komt op wat er feitelijk gebeurt. Het aantal CID-subjecten is nu bekend. Getallen als 55.000 en ook wel 60.000 zijn genoemd. Ik denk dat het heel belangrijk is dat het getal in het oog wordt gehouden. Het is ook van belang om per regio te bekijken hoeveel CID-subjecten er zijn. Ik weet niet of er opmerkelijke verschillen zijn. Je hoort wel eens wat, maar ik ken de getallen

per regio niet. Ik heb ze ook nooit gezien. Een officier die verantwoordelijk is voor een bepaalde regio moet er echter op aangesproken kunnen worden: waarom heb jij er drie keer zoveel als je buurman? Als je dat behoorlijk kunt uitleggen, akkoord, maar dan kan het openbaar ministerie erop aangesproken worden hoeveel CID-subjecten er in een regio zijn.

De **voorzitter:**

Officieel kan de officier van justitie dat nog niet eens weten. Hij heeft geen inzage.

De heer **Patijn:**

Dat is een misverstand dat ik...

De **voorzitter:**

Of vindt u dat hij dat nu wel mag?

De heer **Patijn:**

Artikel 2, tweede lid, van de CID-regeling is hier ook wel eens genoemd. Het geeft de bevoegdheid van het openbaar ministerie over het functioneren van de CID. Het was ook zo bedoeld toen het werd opgeschreven. Artikel 15 van de Wet politieregisters zegt, dat de officier van justitie in verband met de uitoefening van zijn gezag over de politie gegevens kan krijgen uit de CID. Als hij het nodig vindt...

De **voorzitter:**

Hij heeft geen inzage!

De heer **Patijn:**

Maar hij kan met een politieman aan de toetsen zeggen: ik wil nu dat en dat zien, want dat heb ik nodig voor mijn gezag. Ik heb dat overlegd met de voorzitter van de Registratiekamer. Dat is dan conform de huidige regeling.

De **voorzitter:**

Hoe komt het dan dat al die officieren die hier langs komen zeggen: dat mag ik niet doen?

De heer **Patijn:**

Dat heeft de politie ze verteld.

De **voorzitter:**

Juist! Dus u zegt dat een officier het op basis van de huidige regeling best mag.

De heer **Patijn:**

Ja, het verwijt is altijd...

De **voorzitter:**

Je moet wel een slalom maken. Waarom staat het nu niet gewoon in de CID-regeling? Is er een mystieke kracht aan het werk geweest die dat wilde verhinderen?

De heer **Patijn:**

Misschien even terug naar het privacyrecht in het algemeen. Het verwijt is altijd dat het privacyrecht ontzettend ingewikkeld is. Dat is volkomen juist. Ik heb wel eens rondgelopen met de vraag of wij dat niet eenvoudiger kunnen maken. Ik heb gezien dat alle landen van de Europese Unie en van de Raad van Europa hetzelfde probleem hebben. Het privacyrecht is ontzettend ingewikkeld. Dat ligt in de aard van de materie. Dat een officier niet zo een, twee, drie weet wat hij wel of niet mag, vind ik inleefbaar.

De **voorzitter:**

U vindt dat inleefbaar?

De heer **Patijn:**

Ja, dat is niet moeilijk voor te stellen.

De **voorzitter:**

Dat is een nieuw woord.

De heer **Patijn:**

Hij vindt het een moeilijke materie, een ontzettend ingewikkelde wet. Dat moet ik hem onmiddellijk nageven. Ik vind dat ook. Maar het ligt in de aard van de materie. Uw andere vraag was...

De **voorzitter:**

Waarom kan het niet gewoon in de CID-regeling staan? Is Binnenlandse Zaken daar tegen geweest?

De heer **Patijn**:

Elke regeling is een resultante van een vechtpartij.

De **voorzitter**:

Dat vroeg ik niet.

De heer **Patijn**:

Wat de CID-regeling betreft, ben ik wel betrokken geweest bij de bepaling die ik net noemde en ook wel bij een andere bepaling. Het feitelijk overleg met Binnenlandse Zaken heb ik niet bijgewoond. Maar ik heb wel begrepen, dat er problemen waren die in overleg moesten worden opgelost. Dat leidt op een bepaalde manier tot compromissen.

De **voorzitter**:

Dus de formule over wat de CID-officier nu mag is het resultaat van een compromis met Binnenlandse Zaken?

De heer **Patijn**:

Ja, zij het dat ik niet ontevreden ben over het resultaat.

De **voorzitter**:

U vindt het al heel wat.

De heer **Patijn**:

Ik vind dat wij daar een heel stuk duidelijkheid mee geschapen hebben.

De **voorzitter**:

Is er ooit hogerop nog gekeken naar zo'n punt als dit?

De heer **Patijn**:

Welk punt bedoelt u precies?

De **voorzitter**:

Of de CID-officier niet gewoon in de CID-regeling geschreven kon worden? Is daar ooit nog een DG, een SG of misschien zelfs een minister aan te pas gekomen?

De heer **Patijn**:

Er is later het probleem geweest, dat de rijksrecherche naar de CID Kennemerland moest kijken. Toen speelde de vraag of dat nu mocht of niet. Toen heb ik gezegd dat het gewoon mocht, op grond van de Wet politieregisters.

De **voorzitter**:

Artikel 15?

De heer **Patijn**:

Artikel 15, het gezag van het OM. Als het OM zijn gezag wil waarmaken, moet het die gegevens, alle gegevens, kunnen krijgen. Toen is desondanks de vraag gerezen, of het nodig was om op grond van naar ik meen artikel 18, vijfde lid van de Wet politieregisters een bijzondere beschikking te treffen. Wij hebben toen geadviseerd dat niet te doen, want dan raak je je gezag kwijt. Het betekent dat als er geen beschikking meer is je geen inzage meer hebt. De nood was kennelijk zo hoog, dat men toch een beschikking wilde hebben.

De **voorzitter**:

Terug naar de eerdere vraag! Hoe gaat het nu in de praktijk met zo'n CID-regeling? Als nu blijkt dat Justitie niet haar zin krijgt wat betreft de positie van de CID-officier in de regeling, gaan de mensen van Wetgeving dan nog hogerop? Of wordt dat op eenzelfde niveau uitgevochten, waar wij niets van weten?

De heer **Patijn**:

Hoe het met deze concrete zaak gegaan is, weet ik niet precies. In het algemeen rapporteer je wel eens over punten waarover je geen overeenstemming kunt bereiken, maar het is natuurlijk de bedoeling om wel overeenstemming te bereiken. Over het resultaat dat wij in dit geval bereikt hebben, ben ik niet ontevreden.

De **voorzitter**:

Is er nu iemand hogerop die daar nog kritisch naar gekeken heeft? Is er nog een tittel of jota, letter of komma aan veranderd nadat u het had afgeleverd?

De heer **Patijn**:

Ik zei al eerder dat de totale CID-regeling niet van mijn hand is.

De **voorzitter:**

Het is een voorbeeld. Wij kennen dat toevallig goed.

De heer **Patijn:**

Als er overeenstemming is, valt er niks meer aan te veranderen. Anders moet de overeenstemming weer opengebroken worden. Meestal is men zo blij met de overeenstemming, dat wij dat niet meer doen.

De **voorzitter:**

Als de secretaris-generaal nu eens gewoon zegt: nee, ik wil die officier erin? Als u dan zegt dat u overeenstemming hebt, is die overeenstemming dan heilig, op uw niveau? Dan is het aan hem om te kijken of hij die overeenstemming weer wil openbreken of zegt, dat hij de officier erin wil.

De heer **Koekkoeck:**

Heeft bij u een rol gespeeld, dat de wet toch voor de ministeriele regeling gaat, zodat het er niet toe doet of het erin staat?

De **voorzitter:**

Wij zijn dit even aan het uitbenen, om even te kijken hoe het nu werkt in de praktijk.

De heer **Patijn:**

De Wet politieregisters gaat over de opslag van gegevens en niet over het inwinnen van informatie. In de Wet politieregisters stond, dat met het oog op het uitoefenen van gezag het openbaar ministerie gegevens kan krijgen. Ergo, als het openbaar ministerie van mening is, dat het voor het uitoefenen van zijn gezag nodig is om alle gegevens te krijgen, dan moet het alle gegevens krijgen. Op een goed moment ging het erom, dat in het CID-traject gegevens werden vergaard, met bepaalde opsporingsmethoden. Daar gaat de Wet politieregisters niet over. Toen hebben wij het gezag daarover in de CID-regeling gezet. De CID-regeling is een beheersregeling krachtens de Politiewet. Om het openbaar ministerie greep te geven op de vergaring van gegevens, een aspect dat zich onttrekt aan de Wet politieregisters, hebben wij artikel 2, tweede lid, in de CID-regeling gezet. Ik weet dat er overleg is geweest met BiZa. Ik heb niet zelf het overleg met BiZa gevoerd. Ik ben daarover geconsulteerd. Op een goed moment kwam dit resultaat naar voren. Men vroeg mij of ik het daarmee eens was. Ik heb gezegd: doe het nu maar zo; als wij dit binnen hebben, zijn wij al een heel eind.

De **voorzitter:**

Maar is het nu nog hoger dan u geweest?

De heer **Patijn:**

Ja, want de minister heeft het ondertekend.

De **voorzitter:**

Inhoudelijk bedoel ik.

De heer **Patijn:**

Of er inhoudelijk iemand naar gekeken heeft, weet ik niet.

De heer **Rouvoet:**

Ik wil even terug naar de vraag waarmee wij hierop terechtkwamen. U gaf al aan dat er per regio verschil kan zijn in CID-subjecten. Wij hebben daar met de heer Barendregt ook over gesproken. Toen werd wel duidelijk, dat daar eigenlijk geen eenduidigheid in te creren viel. Iemand die in het Noorden in de CID-registers komt, zou er in de Randstad nooit inkomen. Spreekt u zich daarover uit? Bemoeit u zich daarmee? Denkt u daarin mee?

De heer **Patijn:**

Ik refereerde er daarnet al aan, toen ik zei dat ik bepleit heb om de aantallen per regio in beeld te brengen. Waar er een excessief aantal CID-subjecten is, moet je een officier in de ogen kunnen kijken en kunnen vragen wat er bij hem aan de hand is.

De heer **Rouvoet:**

Gaat het om aantallen of vraagt u zich af of iedere graffitispuiter daar in de bak gaat?

De heer **Patijn:**

Via aantallen kom je daar natuurlijk dan op. Ik heb het betoog van de heer Barendregt gelezen. In zoverre sluit het wel aan bij strafrechtelijke noties, dat bijvoorbeeld dingen als schennis van de eerbaarheid in de grote stad anders liggen dan op het platteland. De strafrechtelijke noties sluiten daar ook op aan. In de bepalingen omtrent huisvredebreuk is er bijvoorbeeld de uitdrukking "in de voor de nachtrust bestemde tijd". Dat is op het platteland anders dan in de stad. De strafwet kent dus noties die zich differentiëren naar de verschillende streken in den lande. Dat je uit dien hoofde in Amsterdam misschien wat zwaardere CID-subjecten hebt dan elders, vind ik wel verdedigbaar. Maar het moet ook verdedigbaar zijn.

De heer **Rouvoet**:

Het CID-regime kan toch niet verschillend zijn voor 25 of 26 regio's? Wij hebben ons er toen over verbaasd - nu komt dat weer even boven - dat er uiteindelijk niet tot eenduidige criteria te komen valt. Je kunt je daar nog een zekere locatie-invulling bij voorstellen.

De heer **Patijn**:

Het criterium van het CID-subject is zacht. Wij hebben hard gewerkt om het dicht te timmeren. Het netto resultaat is dit. Aan de andere kant was er altijd een informatiebehoefte. De politie had het al opgeschreven. Je moest dus criteria hebben. Die hebben wij niet harder gekregen dan wat er nu ligt. Vervolgens is er geen procedure aan toegevoegd voor wie er beslist over de toepassing van een criterium. Die ontbreekt. Het gebeurt onder het gezag van het openbaar ministerie. Ik denk dat het openbaar ministerie daarop zal moeten worden aangesproken. In overleg met mensen van het openbaar ministerie bestond begrip voor de mogelijkheid, dat het openbaar ministerie per nieuw CID-subject, in het midden latend wat je met de 60.000 die er uit het verleden nu zijn doet, zelf per individueel geval de beslissing neemt of iemand als zodanig moet worden aangemerkt, gegeven de rechtsgevolgen die daaruit voortvloeien. Dat zou dus een procedurele waarborg zijn die er in het verleden niet was. Ik denk niet dat je alle 60.000 bestaande CID-subjecten kunt nalopen. Ik denk wel dat het goed is, dat een officier met de bevoegdheid om inzage in de CID-registers te nemen, eens een steekproef kan doen, waarbij hij vaststelt wat te dol is, wie eruit moet of erin mag. Als hij op die manier voor de bestaande CID-subjecten zijn verantwoording neemt, moet hij daarvoor kunnen staan.

De **voorzitter**:

U wilt dus een soort schoningsoperatie.

De heer **Patijn**:

Dat zou impliceren dat het niet klopt. Dat weet ik niet. Het is echter nodig dat er eens naar gekeken wordt.

De heer **Rabbae**:

Bent u in dat verband voor toepassing van een soort opportuniteitsbeginsel, waarbij het OM bepaalt wie in welke regio al dan niet als subject opgenomen wordt?

De heer **Patijn**:

Ik begrijp niet precies wat u bedoelt.

De heer **Rabbae**:

U zegt dat u wel begrijpt dat er een differentiatie is per regio bij het opnemen van burgers als CID-subjecten. Is het in uw ogen aan het OM om op grond van het opportuniteitsbeginsel te bepalen wie wel en wie niet?

De heer **Patijn**:

Het is aan het OM. Dat heeft een zekere beleidsvrijheid. Of je dat een opportuniteitsbeginsel moet noemen betwijfel ik. Dat is een beslissing op de vraag of je wel of niet moet vervolgen.

De heer **Rabbae**:

Wat is dan de basis als het opportuniteitsbeginsel niet zou gelden? Welke criteria zouden dan als basis gelden voor een differentiatie?

De heer **Patijn**:

Er is een omschrijving van wie voldoet aan het criterium CID-subject. Dat zijn de aard en de frequentie van het strafbare feit, of het in georganiseerd verband plaatsvindt en of ernstige inbreuk wordt gemaakt op de rechtsorde.

De **voorzitter**:

Waar staat dat georganiseerd verband toch?

De heer **Patijn**:

Als ik het goed heb, is dat artikel 2 van het Besluit politieregisters. Dat criterium is tot dusverre door de politie zelf gehanteerd. Ik denk dat het OM er preciezer naar zal moeten kijken of dat criterium naar haar oordeel nog wel goed is ingevuld. Het is niet een kwestie van toepassing van opportuniteit, "ik doe het wel of niet". Het gaat erom dat men ervoor durft te staan dat een bepaalde persoon, gegeven de gegevens die van hem bekend zijn, voldoet aan het criterium dat hij een ernstige inbreuk maakt op de rechtsorde. Een inbreuk op de rechtsorde is in Appingedam, de plaats die de heer Barendregt noemde, anders dan in Amsterdam. Maar het gaat om de toepassing van hetzelfde criterium.

De **voorzitter**:

Mag ik u even onderbreken? Ik sla artikel 2 van het Besluit politieregisters op.

De heer **Patijn**:

Het staat mij bij dat het daar in staat.

De **voorzitter**:

Dat gaat over antecedenten. En 1c...

De heer **Patijn**:

Dat is het...

De **voorzitter**:

Dat is een persoon die als verdachte betrokken is of van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij als verdachte betrokken zal worden bij misdrijven met het oog waarop het CID-register is aangelegd.

De heer **Patijn**:

Als u dan naar het CID-register kijkt, zit daar een koppeling in.

De **voorzitter**:

Nee, het CID-register staat er niet meer in. Nee... u hebt gelijk. Het staat in 1b.

De heer **Patijn**:

Ja, dat is het!

De **voorzitter**:

Daar staat: "dan wel het georganiseerd verband". Het is dus ernst of frequentie f georganiseerd verband. Het kan ook allebei zijn.

De heer **Patijn**:

Dan zijn wij thuis.

De heer **De Graaf**:

U kent uw eigen regeling goed.

De heer **Rouvoet**:

Ik ga nog even terug naar het lijstje dat u achter uw voorstel van Kerst 1993 is gaan schrijven en dat uiteindelijk geresulteerd is in de nota van 7 juli 1994. Daarin zijn een aantal concrete zaken genoemd die in een wetsvoorstel op de CID zouden moeten worden geregeld.

De **voorzitter**:

Mag ik even? Wij moeten nog steeds vaststellen in dit verhoor, dat u voorstander bent van een specifieke wettelijke regeling voor de CID.

De heer **Patijn**:

Ja!

De heer **Rouvoet**:

Is dat waar het gaat om de organisatie van de criminele inlichtingendienst ook zo rond de Kerst geschreven, in samenwerking met Binnenlandse Zaken? Of is dat er niet bij betrokken geweest?

De heer **Patijn**:

Dat is er niet bij betrokken geweest. Het was stil want er was verder niemand, dus dan kun je even schrijven. Er was niemand bij. Vervolgens is het een ontwerp, dat je aan iedereen gaat toesturen om erover te overleggen. Of ik ze ook dit ontwerp al toegestuurd heb, kan ik mij niet meer concreet herinneren. Op enig moment zou het er zeker bij betrokken zijn.

De heer **Rouvoet**:

Ik vraag het omdat nog afgelopen week, in ieder geval heel kort geleden, juist door Binnenlandse Zaken weer een artikel geschreven werd, waarin stond dat men de organisatie van de criminele inlichtingendienst een primaire verantwoordelijkheid van Binnenlandse Zaken vond.

De heer **Patijn**:

De nota van mevrouw Veringmeier bedoelt u.

De heer **Rouvoet**:

Ja. Binnenlandse Zaken heeft er in een later stadium wel kennis van kunnen nemen?

De heer **Patijn**:

Ik weet niet of ze mijn nota kenden. Het is heel wel mogelijk. De nota was aan de minister. Ik weet wel zeker dat Binnenlandse Zaken het ontwerp voor de wijziging van de Wet politieregisters over de CID kende, want daar heb ik het met ze over gehad.

De heer **Rouvoet**:

Het is eigenlijk een vraag die mij in een keer te binnen schoot naar aanleiding van...

De heer **Patijn**:

Nota's aan de minister zijn eigenlijk intern. Ik denk dat Binnenlandse Zaken de nota niet gehad heeft, omdat zij rechtstreeks aan de minister gericht was. Ik kan mij overigens wel heel goed voorstellen dat ik haar meegeef als er iemand langs komt die vraagt hoe het zit. De concrete voorstellen van wet zijn al in een heel vroeg stadium aan Binnenlandse Zaken gegeven.

De heer **Rouvoet**:

Nu hebt u er een lijstje aan hangen van dertien onderwerpen, waarvan u eerder al zei dat enkele dingen eruit zijn gelicht en dat daar wel wat mee is gebeurd. Het interesseert mij dat er twee getuigen bij verhoren zijn geweest, die allebei hebben gerefereerd aan de op handen zijnde wetswijziging betreffende informatieverstrekking aan het openbaar bestuur. Dat is een van de onderwerpen die u noemt. Is daar ooit verder wat mee gedaan, behalve dat het op dit lijstje staat?

De heer **Patijn**:

Ook dat komt voor in het voorstel tot wijziging van de Wet politieregisters, dat om advies is verzonden en dat u ook heeft. De idee ervan is dat wanneer er politie-informatie naar het bestuur gaat dat niet een rechtstreekse informatiestroom is, zoals dat tot dusverre eigenlijk is geweest. Er zit een afwegende instantie tussen. Er zijn twee precedënten voor te vinden in het recht. Het ene is dat de burgemeester in de Wet op de justitiële documentatie en de verklaring omtrent het gedrag op grond van strafrechtelijke informatie en justitiële documentatie afweegt in hoeverre die informatie relevant is voor een bepaalde functie die iemand wil vervullen. Op grond van die informatie bekijkt hij of hij wel of niet een verklaring omtrent het verdrag wil afgeven. Hij is een afwegende instantie, die kijkt wat hij doet met de gegevens. Het tweede voorbeeld is vanmorgen aan de orde geweest, de artikelen 10 en 11 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (wet IVD). Binnenlandse Zaken geeft informatie aan de minister van Binnenlandse Zaken, die kijkt of hij op basis daarvan een bepaald bedreigd orgaan informeert.

De **voorzitter**:

Is dat volgens u ook de basis voor hetgeen de heer Docters van Leeuwen hier zegt om informatie van de BVD aan het OM te geven? Ik geloof daar eigenlijk niets van, juridisch gezien.

De heer **Patijn**:

Ik zou in de wet IVD moeten nazien of er een andere basis is. Het is ook mogelijk dat hij zegt, dat hij aangifte doet van een strafbaar feit.

De **voorzitter**:

Dat is natuurlijk helemaal niet zo. Hij schrijft gewoon een ambtsbericht aan de officier. Laat u dit maar zitten, met het oog op de tijd. Ik onderbrak u.

De heer **Patijn**:

Ik heb, de twee genoemde precedënten indachtig, het voorstel gedaan, dat de politie geen informatie uit de politieregisters stuurt buiten het gesloten verstrekkingenregime van de Wet politieregisters, doch dat wanneer bepaalde organen of misschien ook wel het bedrijfsleven of politieke partijen worden bedreigd door criminele infiltratie, het openbaar ministerie op grond van zijn verantwoordelijkheid afweegt, of die informatie voldoende hard is en voldoende van belang om bepaalde organen te waarschuwen, in de vorm van een ambtsbericht. Het ambtsbericht kan daarbij elke vorm aannemen van "ik waarschuw u" of "ik weet dit en dat". Hoe dat eruit ziet is helemaal open.

De heer **Rouvoet**:

Voor de duidelijkheid: u doelt op het concept-wetsvoorstel wijziging van de Wet op de politieregisters, waarbij een aantal bijzondere opsporingsdiensten onder andere de CID-status zouden krijgen toegewezen. Daarbij is opgenomen het voorstel om dat ook in de richting van het openbaar bestuur mogelijk te maken.

De heer **Patijn**:

Precies!

De heer **Rouvoet**:

Waarom hebt u eigenlijk gekozen voor drie bijzondere opsporingsdiensten, namelijk de Algemene inspectiedienst, de Economische controledienst en de FIOD? Is ook nog overwogen om dat breder te doen, met bijvoorbeeld de rijksrecherche?

De heer **Patijn**:

De rijksrecherche maakt deel uit van het politiebestel.

De heer **Rouvoet**:

Beschikt de rijksrecherche naar uw oordeel over de CID-status? Die vraag is hier eerder aan de orde gekomen.

De heer **Patijn**:

Dat is een andere vraag. De rijksrecherche bestaat uit ambtenaren van de politie volgens de Politiewet. Op die grond kunnen zij toegang krijgen tot CID-gegevens. Dat is zorgvuldig geformuleerd in artikel 15 van de Wet op de politieregisters: ambtenaren van politie. Kijk je naar de Politiewet, dan omvat dat mede de rijksrecherche. Of de rijksrecherche zelf CID-status heeft in die zin...

De **voorzitter**:

Wat is dan nog de CID-status, als volgens de wet elke ambtenaar van politie voor de uitoefening van zijn taak toegang kan krijgen tot die registers? Wat is dan in hemelsnaam juridisch gezien nog de CID-status? Heeft dat enige waarde?

De heer **Patijn**:

Dat je actief informatie gaat inwinnen!

De **voorzitter**:

Maar dat staat nergens! Wat is dat dan toch?

De heer **Patijn**:

Het is iets dat zich in de politiepraktijk heeft ontwikkeld en dat dan op een goed moment boven water komt.

De **voorzitter**:

Dus de CID-status is louter de praktijk, maar juridisch niks?

De heer **Patijn**:

Nee!

De heer **Rouvoet**:

Ook gelet op de tijd wil ik kort nog een enkel ander punt noemen. Een van de dingen die geregeld zouden moeten worden is, dat de minister zou moeten beslissen over groeperingen ten aanzien waarvan fenomeenonderzoek moet plaatsvinden. U noemde net zelf al even het fenomeenonderzoek. Behoeft dat een wettelijke basis? Moet per se bij wet geregeld worden dat de politie fenomeenonderzoeken kan doen, waarbij de minister beslist welke?

De heer **Patijn**:

Dat hangt ervan af of men vindt dat het een inbreuk op de privacy is om gegevens op te slaan, ook al zijn er geen verdachten en geen CID-subject. Gezien de indringendheid en de uitgebreidheid van dit soort onderzoeken leek het mij wenselijk, om daar een wettelijke basis voor te scheppen. Ik heb daarbij ook weer een parallel met de BVD. Bij de BVD beslist de minister van Binnenlandse Zaken of bepaalde groeperingen onderwerp zijn van onderzoek. Waar het hier ook gaat om een inlichtingendienst, leek een parallel mij hier voor de hand te liggen. Buiten het orgaan dat het feitelijk onderzoek doet, in dit geval de politie, zou op centraal landelijk niveau moeten worden beslist dat een dergelijk onderzoek wordt gentameerd.

De heer **Rouvoet**:

Uit een artikel in het Nederlands Juristenblad heb ik begrepen, dat u in ieder geval vindt, dat omdat het bij fenomeenonderzoek veelal gaat om mensen die geen verdachte en ook geen CID-subject behoeven te zijn, er geen bijzondere opsporingsmethoden op kunnen worden losgelaten.

De heer **Patijn**:

Nee, maar ook het opnemen van persoonsgegevens kan al een inbreuk zijn op de privacy. Eigenlijk is er de algemene notie, dat een burger waarmee niets aan de hand is gevrijwaard is van strafrechtelijke bemoeienis door de overheid. Dat is een heel algemene notie: geen politie achter mij aan, geen gegevensopslag over mij, tenzij er iets met mij aan de hand is. Wanneer u deel uitmaakt van een branche waar grote problemen zijn met criminele infiltratie, akkoord! Dan wordt er op het juiste niveau en volgens de juiste procedures beslist dat u, omdat u deel uitmaakt van die branche, ook al bent u verder brandschoon, voorwerp kunt zijn van registratie. Maar daar moet dan een apart besluit aan ten grondslag liggen. De notie waarvan ik het gevoel heb dat het waard is om haar overeind te houden is, dat wanneer niet een bepaald besluit volgens de juiste procedures is genomen, ik er als burger aanspraak op kan maken dat ik geen onderwerp ben van politie-onderzoek en van registratie door de politie.

De **voorzitter**:

Maar als ik nu een CID-subject in een snackbar tegenkom, kan ik er helemaal niks aan doen dat ik daar ook sta.

De heer **Patijn**:

Ja, maar dan voldoet u aan de kwalificatie dat u hem tegenkomt.

De **voorzitter**:

Ja, maar ik sta er wel mooi in.

De heer **Patijn**:

Als ik als lifter langs de weg sta met mijn duim in de lucht en wordt meegenomen door een CID-subject, sta ik in het CID-register.

De **voorzitter**:

Dat is natuurlijk ook niet te voorkomen.

De heer **Patijn**:

Nee, ik denk dat het heel goed is dat de politie dat opschrijft.

De heer **Rouvoet**:

Het laatste punt uit het lijstje is, dat de inijkoperaties ook geregeld zouden moeten worden bij hetzelfde stuk wetgeving. Vindt u de hier ook wel aangedragen weg van artikel 9 van de Opiumwet onvoldoende als basis voor inijkoperaties?

De heer **Patijn**:

De onvrede die ik heb met de Opiumwet is, dat het element van de onopgemerkte waarneming nooit bedoeld is, maar een juridisch relevant onderscheid is. Ik heb de bepaling niet gemaakt, maar bedoeld is dat er in loodsen kan worden gekeken. Het lijkt mij dat je, als je het eens een keer behoorlijk wilt regelen, onderscheid moet maken tussen waarnemen en onopgemerkt waarnemen. Het onopgemerkte waarnemen is een indringender inbreuk op de privacy dan het uitoefenen van bevoegdheden met medeweten van de betrokkenen.

De heer **Koekkoek**:

Hoe bedoelt u dat dat nooit bedoeld is?

De heer **Patijn**:

Ik heb die bepaling in de Opiumwet ook wel eens gezien, hoewel ik haar niet zelf gemaakt heb. Je stelt je voor dat het daarbij net is als bij een huiszoeking. Degene bij wie de huiszoeking plaatsvindt weet dat dat gebeurt. Hij kan toevallig weg zijn, maar hij kan het weten. Er is niet een bevoegdheid om stiekem huis te zoeken, om onopgemerkt waarnemingen te doen. Ik heb artikel 9 van de Opiumwet altijd begrepen - ik geloof niet dat de toelichting aanleiding geeft toe een andere opvatting - als een bevoegdheid om zonder de procedurele waarborgen van het binnentreden van een woning en zonder een huiszoeking ergens te gaan kijken. Het wordt nu gebruikt, omdat de wetstekst er de ruimte voor laat, om bewust stiekem ergens te gaan kijken. Het lijkt mij dat de wetgever dat indertijd niet onder ogen heeft gezien. Als men vindt dat het nodig is, moet men dat aspect uitdrukkelijk ook als zodanig regelen. Het aspect van de onopgemerkte waarneming is een juridisch relevante extra inbreuk op grondrechten.

De heer **Koekkoek**:

Maar het is een ruimere, extra bevoegdheid ten opzichte van wat in het Wetboek van Strafvordering staat.

De heer **Patijn**:

In die zin, dat het aan minder procedurele waarborgen onderworpen is.

De heer **Rabbae**:

Is de constatering juist, dat de verdachte beter beschermd is dan de gewone burger, die eigenlijk niets gedaan heeft?

De heer **Patijn**:

In zekere zin! Wanneer jegens de gewone burger toezichthoudende bevoegdheden worden uitgeoefend, heeft hij een medewerkingsverplichting. Hij moet boeken openen en dingen laten zien aan toezichthoudende ambtenaren. Een verdachte hoeft dat niet. In die zin zou je kunnen zeggen, dat een verdachte meer rechten heeft dan een burger. Daar staat tegenover, dat jegens een verdachte veel indringender strafvorderlijke bevoegdheden kunnen worden uitgeoefend, die tegen een gewone burger niet kunnen worden uitgeoefend. Daarmee komt de balans weer in evenwicht.

De heer **Rouvoet**:

Ik heb nog twee vragen. Ik heb uit een, overigens vrij technisch, artikel van u begrepen, dat u van mening bent dat het afluisteren van autotelefoons door middel van scanners zonder rechterlijke machtiging zou kunnen, omdat de ether vrij is. Ik vat het heel kort in leken taal samen. De openbare weg is natuurlijk ook vrij. Betekent dit in uw optiek, dat het observeren vrijelijk kan, zonder dat er een rem op gezet behoeft te worden. Of is dat geen noodzakelijke consequentie?

De heer **Patijn**:

Op zichzelf gebeurt het eenvoudige observeren sinds jaar en dag en is het nooit als inbreuk op de privacy aangemerkt. Het is de vraag of indringend observeren, waarbij bijvoorbeeld iemands gangen vele dagen lang worden gevolgd, als zodanig moet worden aangemerkt. Systematisch en doelgericht, noemde de heer Docters van Leeuwen dat. Daar waar technische hulpmiddelen worden gebruikt, wijk ik eigenlijk af van wat de jurisprudentie wel heeft gezegd. Waar technische hulpmiddelen worden gebruikt, wordt naar mijn mening een essentiële drempel overschreden. Misschien moet ik het nog preciezer zeggen: waar

technische hulpmiddelen ter vervanging van mensen worden gebruikt. Als een politieman een camera, een verrekijker of zelfs een infrarood-verrekijker gebruikt, staat er toch iemand. Die politieman ziet het zelf, maar hij gebruikt hulpmiddelen. Waar hij stiekem een videocamera ergens zet waar hij zelf niet bij is of een bug geplaatst wordt waar hij zelf niet bij is, wordt een essentiële grens overschreden. Als je dat wilt, moet er een bepaalde wettelijke bevoegdheid voor worden gemaakt.

De heer **Rouvoet**:

Wat is dan het verschil met de scanner?

De heer **Patijn**:

De scanner gaat terug op 1971. Toen is de aftapwetgeving in het Wetboek van Strafrecht gekomen. In Strafvordering kwam de bevoegdheid voor de RC om een tap te laten plaatsen. Toen is gezegd dat het af luisteren van autotelefoons niet onder het strafrechtelijk verbod tot aftappen viel. Dat is heel gemakkelijk te doen en kan zonder bijzondere inspanning. Dat stond in de toelichting. Bij de Wet computercriminaliteit stelden wij vast dat de ether vrij was. De autotelefoon kan worden afgetapt, want de ether kan zonder bijzondere inspanning worden afgetapt. Bij telefoongebruik met kabels - u moet mij maar tegenhouden als het al te technisch wordt - is er een traject door de ether waar gewone telefoongesprekken doorheen gaan. Om dat traject te kunnen pakken, is een bijzondere inspanning nodig. Daarom hebben wij in 139c gezet, dat het aftappen van telefoongesprekken zonder bijzondere inspanningen vrij is. Als een bijzondere inspanning vereist is, is het verboden.

De **voorzitter**:

Is nu het gebruik van de Kolibrie door de politie, met een speciaal apparaat in de auto om de ATF te scannen, een bijzondere inspanning? Volgens het hof te Amsterdam was het dat wel. En volgens u?

De heer **Patijn**:

Dat heeft mij verbaasd. Toen ik het wetsvoorstel maakte, was ik van mening dat dit niet het geval was. Maar ja, de jurisprudentie is wel eens anders dan de wetgever heeft bedoeld. Ik denk ook dat dit juist is.

De heer **Rouvoet**:

De laatste vraag betreft de parlementaire politieke controle op de criminele inlichtingendiensten. In het artikel in het Nederlands Juristenblad dat ik net al noemde hebt u daar ook over geschreven. U stelt eigenlijk voor, die analoog aan die op de huidige inlichtingen- en veiligheidsdiensten te organiseren, zodat de minister aan de Kamer kan rapporteren wat er gebeurt in de CID. Nu hebben wij dat ook net met een van de kamerleden besproken. Het zal ongetwijfeld terug komen. Is dat in uw ogen een voldoende politieke controle? Hebt u de ervaringen met de IRT-affaire en het geheime deel van het rapport-Wieringa erin verdisconteerd?

De heer **Patijn**:

Aan Wieringa heb ik niet in het bijzonder gedacht. De controle door de onafhankelijke rechter-commissaris lijkt mij ontoereikend; hoewel noodzakelijk is zij niet voldoende. Hij beoordeelt in het individuele geval of een inbreuk op het grondrecht van een bepaalde burger proportioneel en subsidiair is, dus of het kan. Daarnaast is er een totaliteit, een kwantiteit van inzet van bijzondere opsporingsmiddelen. Ik denk dat dit niet een zaak is van de rechter, maar van het bestuur. Op een centraal punt in Nederland zou bekend moeten zijn hoeveel, hoe vaak en op welke wijze bijzondere opsporingsmiddelen worden gehanteerd. Ik denk dat daarover ook verslag zou moeten worden gedaan aan de Tweede Kamer. Ik denk dat de controle door de Kamer effectiever kan zijn wanneer de Tweede Kamer open staat voor besloten overleg, omdat er dan meer informatie kan worden verstrekt.

De heer **Rouvoet**:

Maar dat zou ook besloten, vertrouwelijk overleg met een al bestaande vaste commissie, bijvoorbeeld die voor Justitie, kunnen zijn?

De heer **Patijn**:

Dat kan heel goed. Het is aan de Tweede Kamer hoe zij zich organiseert.

De **voorzitter**:

Wanneer heeft u voor het eerste gehoord van een inkijkoperatie?

De heer **Patijn**:

Ook slechts uit de publiciteit, dus alleen als burger. Als ambtenaar heb ik er nooit van gehoord.

De **voorzitter**:

Toch gek, h? Is er nu nooit iemand geweest, ook niet bij de officieren, tijdens de hele discussie, die zei wat een inkijkoperatie was en dat men daar al langer mee bezig was?

De heer **Patijn**:

Toen ik erover las in de krant, in het kader van het onderzoek van deze commissie, hoorde ik er voor het eerst over.

De **voorzitter**:

Heeft u nu tijdens de enquete ook allerlei dingen gehoord die uw mening over wat een CID-wet nu moet inhouden hebben doen veranderen?

De heer **Patijn**:

Veranderen... Het inzicht dat er iets geregeld moet worden is er wel door versterkt.

De **voorzitter**:

Wat zou nog specifiek helderder moeten worden geregeld, naar aanleiding van hetgeen u gehoord hebt in de enquete?

De heer **Patijn**:

Wanneer meer bevoegdheden aan de politie worden toegekend om CID-subjecten, of misschien de beperktere kring van mensen die deelnemen aan georganiseerde criminaliteit na te gaan, is het nodig om meer, vooral procedurele, waarborgen in te bouwen, om te voorkomen dat de verkeerde burgers onder het criterium komen te vallen.

De **voorzitter**:

Vindt u nu ook dat als f een officier, f een rechter-commissaris een dergelijke methode niet expliciet heeft goedgekeurd, die methode daarmee ook onrechtmatig is? Het is natuurlijk wel een verschil of wij dat precies in de wet schrijven of niet. Als wij het in de wet schrijven, kunnen wij het ook onrechtmatig noemen.

De heer **Patijn**:

U doelt op opsporingsmethoden?

De **voorzitter**:

Ja!

De heer **Patijn**:

Ik denk dat het binnen de gezagsbevoegdheid van het openbaar ministerie hoort om een oekaze uit te laten gaan naar de politie: nu wil ik voortaan dat je me dit meldt. Wanneer dingen niet gemeld blijken te zijn, heeft de politie in strijd met deze oekaze gehandeld.

De **voorzitter**:

Maar daarmee hoeft het nog niet onrechtmatig te worden. Dat hebben wij nu verschillende rechters horen uitleggen.

De heer **Patijn**:

Nee, het wordt nu niet onrechtmatig in die zin...

De **voorzitter**:

Als een rechter nu toetst, kan hij vaststellen dat de controle wel ontbreekt, maar dat dit geen verschil maakt voor de rechtmatigheid ervan.

De heer **Patijn**:

Er zijn natuurlijk verschillende mogelijkheden. Infiltratie is alleen mogelijk door het plegen van strafbare feiten.

De **voorzitter**:

Wat zegt u nu?

De heer **Patijn**:

Infiltratie is alleen mogelijk door het plegen van strafbare feiten.

De **voorzitter:**

Er zijn vele OM'ers die dat anders zien, hoor! Die zeggen gewoon dat mijnheer gezellig in een club kan meedraaien en een beetje om zich heen kijken.

De heer **Patijn:**

Dan is er misschien een verschil van opvatting wat infiltratie is. Ik bedoel die vorm van infiltratie die gepaard gaat met het plegen van strafbare feiten, om een vertrouwensbasis te krijgen binnen de georganiseerde criminaliteit. Wanneer het openbaar ministerie zegt dat het niet meer wil dat er wordt gefiltreerd, tenzij er toestemming wordt gegeven, betekent dit dat indien er geen toestemming is gegeven de strafbare feiten zouden kunnen worden vervolgd. Zonder enige wetgeving kun je wat dat betreft nu al iets doen.

De **voorzitter:**

Maar u zegt verder niets over de infiltratie. Wij hebben het er niet over gehad en u heeft het niet genoemd.

De heer **Patijn:**

Nee, infiltratie en het runnen van informanten zijn tot dusverre, voordat de enquête begon, in het geheel niet in beeld gekomen als iets wat je wettelijk zou moeten regelen. Er moeten wel richtlijnen zijn van het openbaar ministerie, maar het is niet iets dat je wettelijk zou moeten regelen.

De **voorzitter:**

Waarom wel per richtlijn en niet wettelijk?

De heer **Patijn:**

Het is door de rechter aanvaard als een bepaalde praktijk. Ik denk dat een wettelijke regeling moeilijk is.

De **voorzitter:**

Waarom heeft u ten aanzien van observatie en van CID-werk de uitgesproken mening dat wel wetgeving nodig is en waarom bij infiltratie niet?

De heer **Patijn:**

Omdat naar mijn opvatting observatie en CID-werk wel inbreuken zijn op een grondrecht, namelijk op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Ergo moet er een wettelijke bevoegdheid zijn; anders mag het niet. Tot dusverre leefde er niet de idee, dat het runnen van informanten een inbreuk was op de privacy.

De **voorzitter:**

Als ik nu onder valse voorwendsels binnendring in uw persoonlijke leven, is dat dan geen inbreuk op uw privacy of zegt u, dat een boef minder privacy heeft dan u en ik?

De heer **Patijn:**

Dat is het Ludi-arrest.

De **voorzitter:**

Dat weet ik wel, maar ik vraag wat u vindt.

De heer **Patijn:**

Tot dusverre hebben wij dat nog niet als een inbreuk op de privacy gezien.

De heer **De Graaf:**

U vindt een stiekem sensortje bij een chemisch bedrijf eigenlijk al een inbreuk op de privacy, als ik uw artikel in het Nederlands Juristenblad goed begrijp. Dat is dan een technisch hulpmiddel.

De heer **Patijn:**

Ja!

De heer **De Graaf:**

En een infiltrant die stiekem binnenkomt onder een andere naam en met een bepaald voorwendsel? Dat is toch disproportioneel?

De heer **Patijn:**

Die infiltrant komt niet stiekem binnen. Er is een crimineel die een contact aangaat met een ander voor zijn criminele handel. Die loopt een risico.

De **voorzitter:**

Eigen schuld, dikke bult!

De heer **De Graaf:**

En als het een politie-infiltrant is, maakt het dan wel wat uit?

De heer **Patijn:**

Dat risico loopt hij. Dat weet je niet.

De heer **De Graaf:**

Maar een chemisch bedrijf dat het misdrijf milieuvervuiling pleegt, loopt ook het risico dat daar iemand naar kijkt of het ruikt.

De heer **Patijn:**

Het gaat om het de mens vervangend technisch hulpmiddel. Dat heb ik genoemd. Een infiltrant is geen technisch hulpmiddel dat de mens vervangt. Maar ik zeg niet dat de infiltrant geen inbreuk op privacy maakt. Wij hebben er nooit zo tegenaan gekeken.

De heer **De Graaf:**

Uit uw verschillende artikelen en notities proef ik, dat u enerzijds de bevoegdheden die de politie uitoefent beter en meer wilt omschrijven in de wet en anderzijds de afscherming van bepaalde gegevens in het strafproces wilt vergroten, ook door artikel 288 Strafvordering uit te breiden met schriftelijke documenten. Daar stelt u dan tegenover, dat men naar de Registratiekamer kan gaan en naar de Nationale ombudsman. De vaste commissie voor Justitie of een andere commissie van de Tweede Kamer krijgt de informatie. Betekent dit niet feitelijk, dat u in het strafproces blijft uitgaan van een gesloten systeem, dat niet in het strafproces zelf aan de orde kan komen?

De heer **Patijn:**

Ik heb geprobeerd, aan te sluiten bij de bestaande regeling van artikel 288, dat zegt dat de getuige wanneer bepaalde belangen aan de orde komen zich mag verschonen van het geven van een antwoord. Het is dan aan de rechter te bepalen of hij wel of niet antwoord moet geven. Dat is uit zijn geheugen. Tegenwoordig hebben we allemaal dingen opgeslagen in computers. Dat is een soort verlengd geheugen. Het leek mij goed om daar in het recht bij aan te sluiten. Dat heeft dan ook te maken met hetgeen ik zojuist beschreef, dat de rechter-commissaris bij het geven van de bevoegdheid om richtmicrofoons te plaatsen modaliteiten van uitvoering kan geven. Wanneer daarover teruggerapporteerd wordt, kun je natuurlijk proberen dat allemaal te onthouden, maar wil je echt controle uitoefenen, dan moet je het ook wel eens opschrijven. Als je zegt dat je het niet wilt opschrijven, omdat het dan in een strafdossier komt, maar dat je het wilt onthouden, omdat je dan kunt zeggen dat je geen antwoord wilt geven, dan belemmer je zijn controlerende taak. Maak dan de mogelijkheid dat er opgeschreven kan worden, als een soort verlengstuk van het geheugen en dat dit mag worden achtergehouden, zodat het niet in het strafdossier komt. Maar het is uiteindelijk aan de zittingsrechter - ik weet dat dit punt hier vaak aan de orde is geweest - om te bepalen of hij het wel of niet relevant vindt om te beoordelen of het bewijs rechtmatig is verkregen.

De heer **De Graaf:**

U voelt niet voor constructies waarbij buiten de zittingsrechter om een andere rechter, bijvoorbeeld de rechter-commissaris, van alle stukken kennis neemt en zich wel een volledig oordeel kan vormen over delen van het CID-traject die voor de zittingsrechter geheim moeten blijven?

De heer **Patijn:**

Dat pleidooi is vaak gevoerd. Elke keer dat het genoemd werd, kreeg ik visioenen dat ik in Straatsburg voor het bankje stond.

De heer **De Graaf:**

In Straatsburg, voor het Europese Hof voor de Rechten van de Mens?

De heer **Patijn:**

Ja!

De **voorzitter:**

Maar als dat bankje in Straatsburg er nu niet was?

De heer **Patijn**:
Dan zou de wetgever vrij zijn om dat te regelen.

De **voorzitter**:
Dus het enige bezwaar dat u daar tegen heeft is Straatsburg?

De heer **Patijn**:
Ja!

De heer **De Graaf**:
Het is in strijd met het fair trial-beginsel?

De heer **Patijn**:
Ja!

De **voorzitter**:
U sprak over het klimaat. Door wie is dat klimaat in de afgelopen periode bepaald?

De heer **Patijn**:
U bedoelt het klimaat van de criminaliteitsbestrijding?

De **voorzitter**:
Ja! "Ga er maar tegenaan". Daardoor kwam u volgens u niet voldoende aan de bak.

De heer **Patijn**:
Ja, dat is ingezet door Korthals Altes en doorgetrokken door Hirsch Ballin. Ik heb ook begrepen, dat de Tweede Kamer wel eens ministers erover heeft onderhouden dat zij er onvoldoende aan deden.

De **voorzitter**:
Dat zij er onvoldoende aan deden?

De heer **Patijn**:
Ja!

De **voorzitter**:
Daarbij bent u dus, vindt u, tekort gekomen?

De heer **Patijn**:
In het verlengde daarvan was er een klimaat dat er alleen opgespoord moest worden. Ik heb toen gezegd: prima, maar dan moet je het wettelijk regelen. Daar bestonden toch wel weerstanden tegen.

De **voorzitter**:
Heeft u ooit de minister, de heer Hirsch Ballin of de heer Korthals Altes, daarover benaderd, als u hem eens in de gang tegenkwam?

De heer **Patijn**:
Ik heb alleen in de nota die hier aan de orde is geweest, van juli 1992, de minister zwart op wit hiertegen gewaarschuwd.

De **voorzitter**:
Heeft u het hem wel eens gezegd op de gang?

De heer **Patijn**:
Dat herinner ik mij niet.

De **voorzitter**:
Moet u daarvoor nog dieper in uw memorie tasten?

De heer **Patijn**:
Ik had wel overleg met hem, maar ik rekende niet op een erg willig gehoor voor dat soort opmerkingen. Daarom liet je het maar achterwege.

De **voorzitter**:
Mijnheer Patijn, dank u wel. Sluiting 19.31 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 86**

8 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 8 november 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. drs. G.J. Wolffensperger

Aanvang 10.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbat, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer G.J. Wolffensperger, geboren 9 augustus 1944 te Amsterdam. Mijnheer Wolffensperger, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: "Ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen".

De heer Wolffensperger:

Dat belooft ik.

De voorzitter:

Mijnheer Wolffensperger, de enquetc commissie heeft u als getuige gevraagd, niet zozeer in uw huidige functie als fractievoorzitter van D66, maar als justitie-woordvoerder voor dezelfde partij in de Tweede Kamer in de vorige kabinetsperiode en eventueel ook nog daarvoor. Het gaat ons daarbij om het vinden van een antwoord op de vraag die de enquetc commissie is gesteld, namelijk: Heeft de Tweede Kamer genoegzaam controle uitgeoefend op de opsporingsmethodieken en hoe heeft de Tweede Kamer gehandeld met betrekking tot de wetgeving die vooral in de vorige kabinetsperiode door de Kamer is behandeld? Bij de behandeling van de meeste van die wetsvoorstellen hebt u het woord gevoerd en u hebt dat ook gedaan bij de behandeling van de nota De georganiseerde criminaliteit in Nederland: dreigingsbeeld en plan van aanpak. Ook willen wij enige vragen over het IRT-debat met u doornemen, wetend overigens dat u toen niet de woordvoerder van de fractie van D66 was, maar aannemende dat u daar wel bij betrokken was. Om met de deur in huis te vallen: Wat wist u zelf van het verschijnsel georganiseerde criminaliteit. En wist u daar genoeg van om uzelf een goed oordeel te kunnen vormen over de maatregelen die getroffen zouden moeten worden?

De heer Wolffensperger:

Voorzitter, dat is een welhaast existentiële vraag.

De voorzitter:

Die willen wij liever niet stellen.

De heer Wolffensperger:

Ik maak het ervan. Ik heb van 1986 tot 1994 de justitie-portefeuille voor mijn fractie behartigd. Prealabel maak ik de kanttekening dat ik hier alweer anderhalf jaar uit ben. Anders dan degenen die al de handicap hebben dat zij alleen justitie-woordvoerder waren en geen politie-woordvoerder, heb ik bovendien al sinds anderhalf jaar een andere baan, zoals u niet onbekend is.

De voorzitter:

Een andere baan?

De heer Wolffensperger:

Ik ben fractievoorzitter geworden, maar wij zullen daar staatsrechtelijk nog wel eens over praten. Het begrip "georganiseerde criminaliteit" is in de periode dat ik het

woordvoerderschap voor mijn fractie had, dus tussen 1986 en 1994, en in de periode daarna, dus tot heden, geleidelijk aan een steeds grotere rol in de discussies gaan spelen. Het was bij mijn weten niet bekend toen ik in 1986 aantrad en het vond toen ook niet zijn weerslag in wetgeving. Geleidelijk aan echter - u noemde zojuist zelf al de nota over de georganiseerde criminaliteit - kreeg dit begrip een centrale plaats in de discussies. Vervolgens zijn ook wetsvoorstellen, zoals inzake voorbereidingshandelingen en het tappen in de pro-actieve fase, gelegitimeerd en gemotiveerd met het bestaan van zoiets als "georganiseerde criminaliteit". De Tweede Kamer heeft in mijn periode vragenderwijs pogingen gedaan om inzicht te krijgen in de vraag wat het beeld van de georganiseerde criminaliteit precies inhield. Ik herinner mij, uit mijn hoofd sprekend, dat in het eerste overleg dat wij hierover hadden, kort na of rond 1986, sprake was van een inventarisatie van het CRI van, zoals het heette, 25 criminele organisaties, waarvan tweederde ernstig en georganiseerd van aard waren. In een latere fase, omstreeks het rapport dat u noemde, dat heette...

De voorzitter:

Dat is de nota De georganiseerde criminaliteit in Nederland: dreigingsbeeld en plan van aanpak. Die nota is in 1992 uitgebracht en door de Kamer besproken op 23 maart 1993.

De heer Wolffensperger:

In die fase was er, naar ik mij herinner, sprake van 67 organisaties die aan de beschrijving van "georganiseerde criminaliteit" beantwoordden. Het is voor de Tweede Kamer onmogelijk om verder dan door middel van antwoorden op gestelde vragen, verder dan door middel van incidentele werkbezoeken, zoals die er bijvoorbeeld zijn geweest bij de top van de politie in Amsterdam, en verder dan door bijvoorbeeld gesprekken met wetenschappers die er ook wel zijn geweest, eigenstandig inzicht te krijgen in de vraag wat dit fenomeen precies inhoudt en hoe groot de omvang daarvan is. Sterker nog, voorzitter, en misschien ga ik nu iets verder dan uw vraag: Er is een moment in de discussie geweest waarop bij een aantal leden van de Tweede Kamer het gevoel bestond dat van de zijde van politietop en ministerie het dreigingsbeeld van de georganiseerde criminaliteit als het ware wat bovenproportioneel werd neergezet, om daarmee...

De voorzitter:

Wanneer was dat?

De heer Wolffensperger:

Dat kan ik u heel exact vertellen. Het was omstreeks - de datum weet ik niet - het moment dat de politie in Amsterdam medewerking verleende aan het programma NOVA bij het filmen van het oprollen van een aantal grenswisselkantoren. Dat was de beroemde week waarin de heer Nordholt in Amsterdam zijn uitspraak deed dat de georganiseerde criminaliteit zo ver ging dat er sprake was van infiltratie in politieke organisaties.

De voorzitter:

Operatie gouden kalf dus.

De heer Wolffensperger:

Inderdaad.

De voorzitter:

Uit mijn hoofd gesproken is dat eind 1993.

De heer Wolffensperger:

Ja, dat geloof ik ook.

De voorzitter:

Heeft dat consequenties gehad voor uw opstelling?

De heer Wolffensperger:

In die zin dat ik er wat argwanender door werd. Ik had op dat moment het gevoel - en het is u uit eigen wetenschap bekend, voorzitter, dat leden van de commissie Justitie daar onderling over praten - dat de minister van Justitie het als niet-onwelkom beschouwde dat het al genoemde dreigingsbeeld van de georganiseerde criminaliteit in ieder geval niet werd gekleineerd, maar eerder met het oog op nog komende wetsvoorstellen - ik heb het

wel eens in verband gebracht met de poging van de toenmalige minister van Justitie, Hirsch Ballin, om een actio in rem naar voren te schuiven...

De **voorzitter**:

Dat betekent in gewoon Nederlands?

De heer **Wolffensperger**:

Dat betekent in gewoon Nederlands dat je iets kunt afpakken zonder een dader te hebben; de auto waarin de hasjesj wordt vervoerd, wordt afgepakt zonder dat de dader veroordeeld hoeft te zijn. Het is dus geen strafrechtelijke maatregel. Er lag een aantal van dat soort voorstellen op de plank: kroongetuigen... Moet ik dat ook uitleggen, voorzitter?

De **voorzitter**:

Nee.

De heer **Wolffensperger**:

Dat weet u wel?

De **voorzitter**:

Het vorige was Latijn en dat kennen wij niet allemaal.

De heer **Wolffensperger**:

Kroongetuige wil zeggen dat een getuige wat minder straf krijgt als hij meewerkt. Er lag dus een aantal van dat soort voorstellen op de plank. Nogmaals, het is niet een wezenlijk punt uit mijn betoog, maar u vroeg mij naar de perceptie van de Kamer inzake de georganiseerde criminaliteit.

De **voorzitter**:

Nee, ik vroeg u: Wat wist u ervan?

De heer **Wolffensperger**:

Heel weinig.

De **voorzitter**:

Dan gaat nu de heer Vos met u verder.

De heer **Vos**:

Mijnheer Wolffensperger, ik zou u willen vragen: Wat wist u van de opsporingsmethoden? U bepleit zelf dat opsporing gericht wordt op structuren die achter de strafbare feiten liggen. Wat wist u van de methoden die op dat moment gehanteerd werden?

De heer **Wolffensperger**:

Om te beginnen bij uw aanknopingspunt: Ik heb mij bij de behandeling van een aantal wetsvoorstellen - en het citaat dat u geeft, komt ongetwijfeld uit de behandeling van het wetsvoorstel inzake direct af luisteren...

De heer **Vos**:

Ik heb dit citaat gehaald uit het nota-overleg over dreigingsbeeld en plan van aanpak.

De heer **Wolffensperger**:

Ik heb mij op het standpunt gesteld, namens mijn fractie, dat een samenleving bereid moet zijn om materieel en formeel strafrecht aan te passen aan de noden en de behoeften van deze tijd. Ik kan u straks, desgevraagd, aangeven waar voor mij de grenzen lagen, want die hebben een grote rol gespeeld. Maar bij dat "aanpassen" kwamen ook voortdurend de grondslagen van ons strafrecht ter sprake. Ik heb toen bij het onderwerp waarover u nu spreekt, gezegd dat zelfs grondslagen van het strafrecht geen onveranderlijke grootheden zijn waar nooit iets aan verschoven of veranderd zou kunnen worden. Dat speelde met name bij de pro-actieve fase waarover u nu spreekt, waarbij immers de grondslag van het Wetboek van strafvordering (er moet een dader zijn met een daarop gerichte opsporing) verlaten werd omdat - ik haal nu weer het wetsvoorstel direct af luisteren aan - er ook actie werd ondernomen waarbij niet de dader, maar de structuren waarover u spreekt, aanknopingspunt voor de actie waren. Ik heb toen gezegd dat zelfs de grondslagen van het strafrecht zich lenen om aan te passen aan de behoeften van deze tijd, mits dat maatschappelijk noodzakelijk is, mits dat bewust gebeurt - dus parlement en regering zich er bewust van zijn dat iets dat als grondslag in het Wetboek van strafvordering gold, ter discussie komt - en mits men dat zo minimaal mogelijk doet.

De heer **Vos**:

Maar was u zich bewust van wat er eigenlijk gebeurde?

De heer **Wolffensperger**:

Zonder enige twijfel.

De heer **Vos**:

U gebruikte ook het begrip "equality of arms", in de zin dat gelijke wapenen gelijk bestreden mogen worden. Dan zult u toch ook op de hoogte moeten zijn geweest van de methoden die de politie hanteerde? Wat waren dan die methoden?

De heer **Wolffensperger**:

De "equality of arms", om even exact te zijn, speelde in ieder geval in de repressieve fase. In die fase was het voor mij duidelijk dat daar waar de criminaliteit over technische hulpmiddelen kan beschikken, die aan politie en justitie niet onthouden kunnen worden. Dat is in feite een ander vraagstuk dan dat van de pro-actieve fase, waar het ging om de zojuist door mij genoemde grondslagen en de vraag of die als het ware ter discussie gesteld mochten worden. Als u mij vraagt "Wist je precies wat er gebeurde?" dan is het antwoord: Nee. Dat kunt u in de verslagen van de behandeling van de wetsvoorstellen ook zeer regelmatig nalezen.

De heer **Vos**:

Als u het begrip "equality" gebruikt, dus "gelijkheid", ga ik ervan uit dat u weet waar u de maat neemt. Dan zult u dus ook een beeld behoren te hebben gehad van de methoden die de politie hanteerde. Dat beeld wil u graag van u horen.

De heer **Wolffensperger**:

Natuurlijk, maar slechts met mate. U zult begrijpen dat het in mijn ogen niet de rol van de Tweede Kamer als medewetgever is om zich bij de behandeling van een wetsvoorstel geheel eigenstandig een oordeel te gaan vormen over de vraag, of hetgeen de regering wenst te regelen, ook wel exact met een maatschappelijke realiteit correspondeert.

De **voorzitter**:

Maar wij moeten toch allemaal als kamerleden weten wat er in de praktijk gebeurt, en daarop ook eventueel de vraag van de bevoegdheden afstemmen?

De heer **Wolffensperger**:

Ja, dat klopt.

De **voorzitter**:

En wisten wij nu genoeg van wat er in de praktijk al lang gebeurde?

De heer **Wolffensperger**:

Wij wisten het voor een deel.

De **voorzitter**:

Wat wist u wel en wat wist u niet?

De heer **Wolffensperger**:

Wij wisten het voor een deel. Wij wisten dat de georganiseerde criminaliteit - dat spitste zich dan met name toe op de drugshandel - zich bediende van allerlei vormen van gebruik van legale organisaties, transportbedrijven etc., en zich ook bediende van zeer geavanceerde communicatie-apparatuur. Ik heb wel eens de vergelijking gebruikt dat op een gegeven moment de georganiseerde misdaad zich in een Porsche voortbewoog, terwijl de politie zich daar in een Volkswagen-kever achteraan diende te bewegen.

De **voorzitter**:

Dat valt wel mee.

De heer **Wolffensperger**:

Dat valt nu wel mee, maar dit is ooit juist geweest.

De **voorzitter**:

Wat wist u nu van de politiemethoden?

De heer **Wolffensperger**:

Laat ik even dat wetsvoorstel inzake direct af luisteren nemen.

De **voorzitter**:

- Nee, als u nu eerst even wil zeggen wat u wel en wat u niet wist.
- De heer **Wolffensperger**:
Dan moet u uw vraag nader preciseren.
- De **voorzitter**:
Wat wist u wel van de methoden en wat wist u niet van de methoden?
- De heer **Wolffensperger**:
Van de methoden van de criminaliteit?
- De **voorzitter**:
Van de methoden van politie en justitie.
- De heer **Wolffensperger**:
Laat ik proberen een opsomming te geven. Wij waren sinds het begin van mijn periode bekend met de techniek van infiltratie en pseudo-koop. Er is zelfs in 1985 een toen nog openbare richtlijn geweest over de toelaatbaarheid van de infiltratie, waarin reeds het Tallon-criterium viel te herkennen. Zoals u weet is dat naderhand vervangen door een niet-openbare richtlijn van de procureurs-generaal. Dus van infiltratie en pseudo-koop wisten wij. Waar ik ook van wist, was dat de inijkoperaties een grote rol hebben gespeeld...
- De **voorzitter**:
Wist u dat?
- De heer **Wolffensperger**:
Ja, dat wist ik.
- De **voorzitter**:
Dat wist u in...?
- De heer **Wolffensperger**:
Ik weet niet meer wanneer ik voor het eerst hoorde van een inijkoperatie, maar inijkoperaties hebben een grote rol gespeeld in de discussie van de laatste jaren en zijn zelfs mede aanleiding geweest tot de instelling van uw commissie. Daar is ook vrij uitgebreid over gepraat.
- De **voorzitter**:
In de Kamer?
- De heer **Wolffensperger**:
Jazeker.
- De **voorzitter**:
Wanneer dan?
- De heer **Wolffensperger**:
Dat zou ik moeten nakijken.
- De **voorzitter**:
Daar is nooit over gepraat.
- De heer **Wolffensperger**:
Ik heb er zelf over gepraat, bij een begrotingsbehandeling.
- De **voorzitter**:
De eerste keer dat het woord "inijkoperatie" valt, is volgens ons in de vragen van de leden Kalsbeek en Stoffelen, in 1994.
- De heer **Wolffensperger**:
Het is heel goed mogelijk dat op dat moment die discussie is opgestart. Maar daarna is er ook vrij uitgebreid over gesproken. Het is zeer wel mogelijk dat dit in de laatste periode van mijn kamerlidmaatschap is geweest. Maar er is uitgebreid over gepraat. De conclusie toen was dat het zich afspeelde in het schemergebied van wat er wel en niet mocht. De inijkoperaties en de discussie daarover zijn mede aanleiding geweest tot de instelling van uw commissie. Wij wisten bovendien van het gebruik van technische hulpmiddelen.
- De heer **Vos**:
Maar wist u voldoende om te bewilligen in het openen van de sluis van het hanteren van methoden voordat er een verdenking bestaat? Op zichzelf is het toch heel opmerkelijk dat

je methoden gaat hanteren voordat er een verdenking is. U schetst een wat rudimentair beeld van de informatie en toch hebt u die drempel genomen en gezegd: er mag mr.

De heer **Wolffensperger**:

Dat is gebeurd in een debat dat zo uitgebreid was dat ik het hier niet in drie zinnen kan samenvatten. Ik doel met name op het debat over het direct afluisteren, waar ik nu toch weer naar verwijs. Op de voorbereidingshandelingen kom ik zo meteen, want dat is het materiele deel van het strafrecht, zoals u weet. Als je terugkijkt op dat debat, vallen een paar dingen op. Ik heb het verslag van die vergadering meegenomen. Laat ik voorop stellen dat wij akkoord zijn gegaan met het rechercheren in de pro-actieve fase, met name door telefoontap en zelfs onder verzwaarde omstandigheden met een binnentreding en het plaatsen van af luisterapparatuur. U weet dat die richtmicrofoons...

De **voorzitter**:

Met de telefoontap zijn wij nog niet akkoord gegaan.

De heer **Wolffensperger**:

Toen wel.

De **voorzitter**:

Nee, af luisteren.

De heer **Wolffensperger**:

Toen ook met de telefoontap.

De **voorzitter**:

Nee, het gaat alleen over af luisteren. Het is overigens niet om schoolmeesterachtig te doen.

De heer **Wolffensperger**:

Ter voorbereiding maakte ik altijd schema's, omdat wetgeving vaak buitengewoon ingewikkeld is. In het wetsvoorstel inzake direct af luisteren zat een regeling van de telefoontap en die heeft naderhand geleid tot een identieke wijziging van de wet op het gerechtelijk vooronderzoek.

De **voorzitter**:

Die laatste is nog niet door de Kamer behandeld.

De heer **Wolffensperger**:

Maar de eerste wel.

De **voorzitter**:

Ja, de eerste wel.

De heer **Wolffensperger**:

Die regeling is dus wel aangenomen.

De **voorzitter**:

Alleen door de Tweede Kamer en alleen voor direct af luisteren.

De heer **Wolffensperger**:

Ik handhaaf mijn standpunt dat er door het wetsvoorstel direct af luisteren een wijziging in de regeling voor de telefoontap is gekomen, die erin bestaat dat de telefoontap onder omstandigheden... Het is naderhand in de wet op het gerechtelijk vooronderzoek artikel 126i geworden.

De **voorzitter**:

Maar dat is nog niet goedgekeurd door de Tweede Kamer.

De heer **Wolffensperger**:

Ik schort mijn oordeel nog even op. Het is in ieder geval uitgebreid behandeld.

De **voorzitter**:

In de voorbereidende fase zeker.

De heer **Wolffensperger**:

En de telefoontap in de repressieve fase is wel uitgebreid en aangepast. Daar ben ik absoluut zeker van.

De heer **Vos**:

U was aan het beschrijven dat u de drempel hebt genomen om methoden te hanteren voordat er sprake is van verdenking.

De heer **Wolffensperger**:

Dat debat was buitengewoon cruciaal. Voor mij was de grootste hobbel dat de rechter-commissaris toestemming moest geven voor het direct afluisteren, op vordering van de officier, zonder dat de rechter-commissaris, zoals tot dan toe gebruikelijk, dat deed in het kader van een gerechtelijk vooronderzoek. De vrees was dus dat daardoor een situatie zou ontstaan waarin een rechter-commissaris zou oordelen over een feitencomplex waarop hij minder zicht had, dan wanneer er een gerechtelijk vooronderzoek zou zijn geweest. Die vrees is zeer breed uitgemeten. Ik heb hier een citaat van mijzelf. Staat u mij toe dat ik dat voorlees? Het citaat luidt: "De grote twijfels van mijn fractie liggen dus niet bij de afbakening in de wet (ik vond de pro-actieve fase duidelijk genoeg), maar bij de vraag of de rechter-commissaris in staat zal zijn het gebruik van de nieuwe opsporingsmiddelen te houden binnen de door de wet gestelde grenzen. Mijn probleem is dat de waarborgen daartoe - dat is de paradox van het wetsvoorstel - juist in de zo risicovolle pro-actieve fase minder zijn dan in de repressieve fase. Rechercheren in de pro-actieve fase speelt zich veel sterker in het verborgene af, binnen veel ruimere grenzen en komt soms nooit aan het licht. Het is derhalve moeilijker te controleren door de rechter-commissaris en soms helemaal niet in het strafproces". Een ander punt dat daarin een grote...

De heer **Vos**:

Het citaat is mij bekend en ik heb het zelf opgevat als een erkenning dat u kennelijk een gesloten traject billijkt. U haalt aan dat zich in een gesloten traject controleproblemen voordoen, maar u accepteert kennelijk dat de politie ook in het geheim, in het geniep, haar werk kan doen.

De heer **Wolffensperger**:

Er is hier heel veel over te vertellen, maar ik beantwoord eerst uw vraag. Zoals u misschien weet, heb ik geprobeerd dat probleem op te lossen door het indienen van een amendement dat de rechter-commissaris in elk geval dwingt om zich bij elke verlenging van de aanvraag tot afluisteren in de pro-actieve fase, opnieuw ervan te vergewissen of dat nog steeds door de omstandigheden wordt gerechtvaardigd. Dat amendement is door de heer Hirsch Ballin niet ontraden en vervolgens door de Kamer aangenomen. Dat was voor mij een argument om uiteindelijk voor het wetsvoorstel te stemmen, omdat ik de noodzaak van Rechercheren in de pro-actieve fase onderkende. Ik heb in dit debat gezegd: "Wij verlaten het aanknopingspunt van de dader, wij gaan naar het aanknopingspunt van een continuum dat een zekere bedreiging, een gevaarstelling voor de samenleving inhoudt". Er was overigens nog een heel ander probleem...

De **voorzitter**:

Maar was is dat dan? Hoe moet een officier of een rechter dat bepalen? Waar begint dan de mogelijkheid voor politie en justitie om speciaal met mensen aan de gang te gaan?

De heer **Wolffensperger**:

Daar geef ik u een formeel antwoord op, door te zeggen dat het criterium zoals dat was geformuleerd in de tweede fase van de wetsbehandeling, na een ingrijpende nota van wijziging, mij als voldoende afgepaald voorkwam. Oorspronkelijk was in het wetsvoorstel het aanknopingspunt... ik meen iets van...

De **voorzitter**:

Betrokken zijn bij.

De heer **Wolffensperger**:

Ja, iets in de zin van "georganiseerde samenwerking". In de tweede fase van de wetsbehandeling, na de nota van wijziging, is bepaald dat het afluisteren in de pro-actieve fase alleen kan gebeuren als het is gekoppeld aan een met naam en toenaam genoemde persoon van wie ernstige bezwaren bestonden dat... Dat was voor mij een afbakening die...

De **voorzitter**:

Maar wanneer mocht het dan? Dat is een vraag waar wij voortdurend mee aan het werken zijn. Wanneer mocht toen volgens de Kamer de pro-actieve fase beginnen, waarin met bepaalde mensen andere dingen worden gedaan dan de gewone burger te verwachten heeft van de overheid?

De heer **Wolffensperger**:

Ik heb de wetstekst nu niet bij mij, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dat doet er ook niet toe.

De heer **Wolffensperger**:

In dit geval is dat wel heel relevant. Ik ben medewetgever. Het antwoord op uw vraag is, dat ik meende dat de afbakening die in het desbetreffende artikel in de elfde titel werd gegeven, voldoende was. Ik zal het u precies vertellen, geparafraseerd aan de hand van het eigenhandig door mij gemaakte schema: het moest gaan om een persoon, er moest op grond van feiten en omstandigheden een redelijk vermoeden zijn van een georganiseerd verband dat zich bezighield met het beramen van misdrijven waarop voorlopige hechtenis was gesteld en dat een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleverde door aard of samenhang. Het moest bovendien dringend gevorderd worden door het onderzoek. Dat was de omschrijving, die ik nu geparafraseerd weergeef. Ik herhaal dat daarmee voor mij de vraag wanneer het mocht beginnen, toen beantwoord was. Dat antwoord kan u al dan niet bevredigen. Ik meende dat daarmee voldoende was afgepaald wanneer je zo'n middel van direct afluisteren in de pro-actieve fase al dan niet kon gebruiken.

De **voorzitter**:

Maar hebben de justitie-specialisten zich toen afgevraagd: Wanneer is dat nu?

De heer **Wolffensperger**:

Ja, dat heeft men zich zeer wel afgevraagd. Als u het verslag van dat debat doorleest...

De **voorzitter**:

Dat heb ik gedaan.

De heer **Wolffensperger**:

Het is niet toevallig dat wij er vrijwel direct in dit verhoor op komen, omdat het een vrij cruciale rol heeft gespeeld in de discussie over de pro-actieve fase. Als je het verslag doorleest, zie je dat er van de kant van de Kamer een aantal vragen is gesteld, ook nog andere dan de genoemde, die men alleen maar als zeer terecht en zeer prudent kan beschouwen. De antwoorden daarop van de minister waren antwoorden die men als geruststellend kan kenmerken.

De heer **Vos**:

Maar u stelt vragen over de rechter-commissaris. Dat treft mij sterk, want u stelt geen vragen over de CID. U accepteert dus dat er een gesloten traject is waarin activiteiten verricht worden en u vraagt zich wel enigszins af of daar waarborgen bij zijn, maar u vraagt niet hoe het gebeurt.

De heer **Wolffensperger**:

Nee, dat is niet juist. Er is in datzelfde debat uitgebreid over de CID gesproken. Ik heb het ter voorbereiding van dit verhoor nog eens nagelezen, zoals u merkt, en daarbij heeft het mij getroffen welke zaken daar allemaal aan de orde zijn gekomen. Er is zeer uitdrukkelijk de vraag aan de orde gekomen of materiaal dat door direct afluisteren wordt verzameld en dat met zekere waarborgen is omgeven - waarborgen die door de rechter-commissaris moeten worden bewaakt - ook als zachte informatie kan worden doorgesluisd naar de CID zonder dat die waarborgen daarvoor gelden.

De heer **Vos**:

U heeft het nu over de Wet op de politieregisters?

De heer **Wolffensperger**:

Nee, het is ook aan de orde gekomen bij de behandeling van het wetsvoorstel inzake direct afluisteren. Ik kan u de citaten geven. Ik heb nu voor mij pagina 33-9 van het verslag van die vergadering. Gevraagd is: "Hoe zit het nu met de gegevens die niet in een strafproces

ter tafel komen, maar die wel worden opgenomen in de politile gegevensbestanden, bijvoorbeeld bij de CID? Wat mag daar nu allemaal worden bewaard, buiten het strafproces dus?" Die vraag is daar dus wel besproken en dat heeft geleid tot een discussie met de minister die, laat ik maar zeggen, in 0-0 geindigd is.

De heer **Vos**:

Maar de vraag is niet besproken hoe het verzameld werd en of het wel rechtmatig verkregen werd, de gegevens dus die uiteindelijk in uw visie rechtmatig hadden moeten worden opgeslagen. Hebt u zich zorgen gemaakt over degenen die de informatie verzamelden, de runners, de wijze waarop de CID opereerde? Als ik het goed begrijp, hebt u zich met name zorgen gemaakt over de vraag wat er gebeurde met de gegevens die uiteindelijk verzameld waren. Wij zien nu juist dat het functioneren van de CID als zodanig een belangrijk item is.

De heer **Wolffensperger**:

De CID is in de wetsvoorstellen die wij hebben besproken, nooit als afzonderlijke entiteit zeer uitdrukkelijk aan de orde geweest. Er is wel een aantal malen uitdrukkelijk gesproken over de vraag of je er bij het geven van regels ook op kunt vertrouwen dat de politie de grenzen van die regels niet zal overschrijden. Het is verleidelijk om steeds uit eigen werk te citeren, maar neemt u van mij aan dat ook bij dit debat nadrukkelijk van de kant van de Kamer de vraag aan de orde is geweest: Wij maken nu regels voor de pro-actieve fase met een diepe inbreuk op de privacy door tappen en "buggen", hoe houdt je dan in hemelsnaam in de hand, met die ene rechter-commissaris die toestemming moet geven, dat de politie zich ook daadwerkelijk aan de regels houdt? Einde verhaal.

De heer **Vos**:

De vraag wat er gebeurt met de gegevens, is dus wel gesteld, maar de vraag hoe de gegevens worden verzameld, is dus niet aan de orde geweest. Dat wil ik toch vaststellen.

De heer **Wolffensperger**:

De vraag is wel gesteld, maar niet beantwoord.

De **voorzitter**:

Is het CID-gebeuren waaraan wij nu zoveel aandacht hebben besteed, ooit besproken in de Kamer?

De heer **Wolffensperger**:

Nee.

De heer **Vos**:

Wist u bijvoorbeeld op dat moment wat runners waren?

De heer **Wolffensperger**:

Dat wist ik uiteraard wel, want ik lees de kranten en soms zelfs De Telegraaf, mijnheer Vos.

De heer **Vos**:

Een goede krant, soms.

De heer **Wolffensperger**:

Ik heb, op mij voor te bereiden op dit verhoor, nog eens een groot deel van de verslagen van de debatten uit de afgelopen acht jaar doorgelezen, en het curieuze antwoord op de vraag van de voorzitter is: Nee. Er is heel vaak gesproken over politie-informatie in het algemeen, over de manier waarop die verkregen werd en over de rol van het openbaar ministerie en de rechter-commissaris, maar er is zelden, bijna nooit, gesproken over de rol van CID en CRI.

De **voorzitter**:

De verzameling van informatie in de pro-actieve fase was natuurlijk al lang en breed aan de gang. Ook het doorgeven van informatie uit taps aan de CID gebeurde al. Wij hebben hier een rechter-commissaris gehad die wij vroegen: Moet u er dan bij zitten als de banden worden vernietigd? In de wet wordt namelijk gesproken over "ten overstaan van". Hij zei daarop: nu, dat zie ik zo niet.

De heer **Wolffensperger**:

Die vraag is bij de wetsbehandeling aan de orde geweest. Toen is daadwerkelijk aan de minister gevraagd of de rechter-commissaris er bij zou moeten zitten.

De **voorzitter**:

Het punt blijft toch: Moeten wij niet constateren dat de Tweede Kamer niet genoegzaam genformeerd was over de praktijk, om welke reden dan ook, om zich daarover als medewetgever een juist en goed oordeel te kunnen vormen?

De heer **Wolffensperger**:

Ik was erop bedacht dat de discussie deze kant op zou gaan. Dat hangt af van het antwoord op de vraag hoe je de rol van de Tweede Kamer als medewetgever ziet. Ik ga ervan uit dat de Tweede Kamer een te onderscheiden rol heeft als medewetgever en als controleur. Wanneer de Tweede Kamer medewetgever is, ben ik geneigd - en veel van mijn collega's met mij - om indringende vragen te stellen aan de regering, afgaande op de wetenschap die ik heb. Als die vragen naar genoeg worden beantwoord, ga ik ervan uit dat dit de realiteit is die ik met het wetsvoorstel regel. De controlefunctie strekt zich in mijn ogen niet zo ver uit dat de Tweede Kamer vervolgens bij elke aangenomen wet van minuut tot minuut heeft te bewaken hoe die uitpakt. Ik zeg dat met nadruk. De controlefunctie wordt op een andere wijze aangestuurd, door begrotingsonderzoek, door de Algemene Rekenkamer, door incidenten. U herinnert zich bijvoorbeeld de uitgebreide discussie die wij hebben gehad over de Surinaamse drugsconnectie. Dat was een losstaand incident. U zou mij kunnen vragen "Wat weet je van de Surinaamse drugsconnectie?" En dan zou mijn antwoord zijn: "Daar weet ik van dat ik er n keer een uitgebreid debat over heb gevoerd". Het waren twee problemen, zoals u weet: infiltratie in de Amsterdamse politie en het geval dat op Curaao speelde en dat later is beschreven in het boek De Danser. Dat werd door de kranten tot een sappige cluster samengevoegd en daar hebben wij over gepraat. Dat was de controlefunctie van de Kamer.

De heer **Vos**:

Ik wil terugkomen op de controlefunctie. Wat mij treft is dat u zich zeer kritisch uitlaat, maar toch instemt met een gesloten politiedeel, zonder dat u precies weet wat er in dat gesloten deel gebeurt.

De heer **Wolffensperger**:

Waarop doelt u nu precies?

De heer **Vos**:

Op het CID-traject.

De **voorzitter**:

Bijvoorbeeld het mogelijk gebruik van gegevens die uit direct afluisteren afkomstig zijn.

De heer **Wolffensperger**:

Ja, dat is juist. Bij de vele wetsvoorstellen die ik in de loop van mijn periode heb behandeld - dat zijn er tientallen geweest - heb ik altijd geprobeerd mij te houden aan een paar vaste uitgangspunten. In dit geval was n van die uitgangspunten dat ik mij afvroeg of er een maatschappelijke behoefte bestond aan het uitbreiden van bevoegdheden van politie en justitie tot de pro-actieve fase. Ik heb die vraag ook in het debat zeer uitvoerig besproken en gezegd: Ja, ik kom tot die conclusie. Die conclusie eenmaal gegeven zijnde, kunt u mij ongetwijfeld voor de voeten werpen dat de nadere uitwerking, zeker met wat wij nu weten, inhoud gaf aan de twijfels die ook toen al zijn uitgesproken, niet alleen door mij, maar ook door andere kamerleden. De wezensvraag is natuurlijk: Is dat op zo'n moment een reden om tegen een wetsvoorstel te stemmen dat men in de kern beschouwt als een noodzakelijke aanvulling op het strafrechtelijk instrumentarium?

De **voorzitter**:

Hebt u zich ooit de vraag gesteld of de pro-actieve fase in algemene zin geregeld moest worden? De pro-actieve fase werd hier alleen voor het afluisteren geregeld.

De heer **Wolffensperger**:

Het antwoord is: Ja, ik heb mij dat afgevraagd. Ik weet uit eigen wetenschap dat op het ministerie van Justitie die vraag ook leefde. Een jaar of vier geleden, zo meen ik, is daar de

vraag onder ogen gezien of dat allemaal door wijziging van het Wetboek van strafvordering kon gebeuren, dan wel of men daar als het ware een niet-dadergericht deel aan vast zou moeten koppelen, zoals de elfde titel van het wetsvoorstel inzake direct afluisteren.

De **voorzitter:**

Niet-dadergericht?

De heer **Wolffensperger:**

Ik heb het voor mijzelf omschreven als: continuum-gericht. Ik geef die omschrijving overigens voor een betere.

De **voorzitter:**

Het gaat toch wel altijd om personen?

De heer **Wolffensperger:**

Maar niet altijd over daders.

De **voorzitter:**

Wel over personen die misdrijven zullen plegen, maar goed.

De heer **Wolffensperger:**

Het is een woordenspel, voorzitter, maar het Wetboek van strafvordering is dadergericht en de pro-actieve fase is niet specifiek dadergericht.

De **voorzitter:**

Goed, maar heeft u zich...

De heer **Wolffensperger:**

Het antwoord is: Ja, ik heb mij dat afgevraagd. Mijn conclusie op dit moment is dat er in ieder geval een normatief kader moet komen voor de pro-actieve fase. Ik zou daaraan nog willen toevoegen, maar vergeef mij als dat was wijsneuzig klinkt, dat ik in mijn gedachten daarover en ook in de opmerkingen die ik daar zelf over heb gemaakt, al was het maar in gastcolleges en toespraken, altijd heb gedacht en gesteld dat voor dat normatieve kader dan in principe twee lijnen denkbaar zijn. De ene is regulering in de wet, de andere is een strikt systeem van toezicht. Mijn eindoordeel is dat voor dat normatieve kader beide lijnen nodig zullen zijn. Er zullen regels nodig zijn en er zal een strikt toezicht nodig zijn. Ik geef nogmaals het voorbeeld van de rechter-commissaris bij het tappen in de pro-actieve fase, hetgeen door mij als onvoldoende toezicht werd beschouwd. Ik heb daar bij amendement dan ook iets aan veranderd.

De **voorzitter:**

Ik ga even terug naar de vorige periode. Hebt u zich toen afgevraagd of er algemene wetgeving moest komen, of was het klimaat in de zin van "Wij moeten nu eerst boeven vangen en bevoegdheden uitbreiden en de totale reparatie kan misschien later komen"?

De heer **Wolffensperger:**

Nee, dat zijn gedachten die geleidelijk aan groeien. Dat geldt ook voor de vraag wat ik wist van georganiseerde criminaliteit; dat groeide geleidelijk door de informatie die ik kreeg. Zo wordt bij de behandeling van wetsvoorstellen geleidelijk aan de vraag pregnant, als je twee of drie keer de pro-actieve fase hebt zien langs komen en het wetsvoorstel gerechtelijk vooronderzoek eraan komt, of dit niet afzonderlijk en centraal geregeld dient te worden. Er is niet een moment waarop je in bad zit en "Eureka" roept en denkt "wij gaan dat eens afzonderlijk regelen.

De **voorzitter:**

Betekent dit dat u ook nu nog van mening bent dat er een domein overblijft dat niet te toetsen valt door de rechter, dus dat geheim moet blijven?

De heer **Wolffensperger:**

Ik begrijp uw vraag niet.

De **voorzitter:**

Wij hebben hier een langdurige discussie gehad over de vraag of alle informatie ook ter zitting moet komen, dan wel of er eventueel een domein is - ook wel genoemd "gesloten traject" - dat alleen bekend blijft aan politie en justitie.

De heer **Wolffensperger**:

Niet alle informatie behoeft ter zitting te komen. Dat is zeker in de pro-actieve fase en zeker bij zachte informatie ondenkbaar. Maar als het niet ter zitting komt met als ultieme toets dat de rechter het als onrechtmatig verkregen bewijs terzijde kan leggen, is er des te meer reden om die informatie met waarborgen te omgeven die sterker zijn dan de waarborgen die wij nu hebben.

De **voorzitter**:

Hoe kun je waarborgen hebben bij zachte informatie? Om wat voor waarborgen gaat het dan?

De heer **Wolffensperger**:

Ik heb daar uiteraard niet een initiatiefwetsvoorstel voor mij in mijn hoofd, maar ik heb al gezegd: Door daarvoor een normatief kader te scheppen. Ik noem een voorbeeld dat ook in de stukken aan de orde is gekomen. Als een politieman een opschrijfboekje in zijn binnenzak heeft waarin hij alles noteert dat hij weet, is dat een niet te regelen informatieverzameling. Er is zelfs het voorbeeld geweest dat, als bij direct af luisteren, met alle garanties van vernietiging door de rechter-commissaris, de politieman simpelweg een tweede bandrecorder mee laat lopen en hetzelfde opneemt, dit niet valt onder de vernietiging door de rechter-commissaris. Dat het buitengewoon moeilijk te regelen is, ben ik dus bij voorbaat met u eens.

De heer **Vos**:

Ik wil graag even doorgaan op de noodzaak die de heer Wolffensperger constateert tot het treffen van wettelijke regels voor de pro-actieve fase. Dat heeft hij niet eerder gezegd, zo begrijp ik. Heeft hij zich daarbij laten leiden door bijvoorbeeld hetgeen in de jurisprudentie over de methoden is gezegd? Is hetgeen de Hoge Raad daarover besloten heeft, voor hem een richtsnoer geweest?

De heer **Wolffensperger**:

Ja, in die zin dat de jurisprudentie natuurlijk een doorvertaling vond in het wetsvoorstel. Bij de behandeling van het wetsvoorstel kwam de jurisprudentie die daar aanleiding voor was of daar een beperking in vormde, natuurlijk uitgebreid aan de orde, zoals dat ook geldt voor het Tallon-criterium bij de infiltratie, dat in de alleroudste richtlijn die ik ken, onmiddellijk tot uitgangspunt werd verheven.

De heer **Vos**:

In de rechtspraak is het patroon te zien dat steeds meer in individuele gevallen een oordeel over methoden wordt gegeven. Dat kan ook door de wetgever worden opgepakt als een noodzaak om in breder kader iets te regelen. Je kunt ook oordelen, zoals ambtenaren hebben verklaard: Het ging wel goed, de Hoge Raad kon het aan en er was geen noodzaak om het verder te doen. Ik wil graag weten hoe u hierover dacht.

De **voorzitter**:

Was de jurisprudentie voor de medewetgever een soort heilige koe, in de trant van: als die het goed vond, ok? Ik overdrijf overigens, hoor.

De heer **Wolffensperger**:

U stelt mij een moeilijke vraag, omdat bij de wetgevingstrajecten die wij hebben afgelegd, de jurisprudentie een vrij geringe rol speelde. Of het moest zijn dat de minister van Justitie daar waar de jurisprudentie tot een voor hem gunstig oordeel was gekomen, wetgeving niet meer noodzakelijk achtte. De Kamer heeft zich, zeker de laatste vier jaar, gebogen over een niet-aflatende stroom van wat er wel aan wetgeving boven tafel kwam. En als u vraagt of ik mij daar voortdurend bij heb afgevraagd of dat wel noodzakelijk was, gelet op de jurisprudentie, dan is het antwoord: Nee, dat heb ik mij niet afgevraagd.

De **voorzitter**:

Wij vragen in feite het omgekeerde.

De heer **Vos**:

U ziet in de jurisprudentie dat gaten gevuld worden; in incidentele gevallen wordt door de Hoge Raad een oordeel gegeven over de aanwending van methoden. U zegt echter niet dat

er nu iets geregeld moet worden, dat er een soort paraplu overheen moet worden geplaatst?

De heer **Wolffensperger**:

Als u met die paraplu doelt op een regeling van de pro-actieve fase, zoals ik dat zojuist bedoelde, is het antwoord: Ja. Dat antwoord heb ik ook al gegeven. Als u vraagt of iedere uitspraak van de Hoge Raad voor de Kamer een signaal was om daar kritisch naar te kijken en zich af te vragen of de wetgeving diende te worden aangevuld, is het antwoord: Nee. Dat was naar mijn gevoel de taak van de minister.

De **voorzitter**:

Hebt u zich ooit afgevraagd of er bijvoorbeeld voor infiltratie wettelijke regels zouden moeten komen?

De heer **Wolffensperger**:

Ja, dat heb ik mij afgevraagd.

De **voorzitter**:

Omdat de richtlijnen infiltratie 1991 eigenlijk nooit meer behandeld zijn door de Kamer.

De heer **Wolffensperger**:

Dat klopt. Ze waren ook geheim.

De **voorzitter**:

Ze lagen vertrouwelijk ter inzage voor de leden van de commissie Justitie. Ze zijn in 1993 trouwens al gepubliceerd.

De heer **Wolffensperger**:

Ik heb mij afgevraagd of daar wettelijke regels voor moesten komen, maar meer nog heb ik mij in mijn periode afgevraagd of de richtlijnen uit 1991 niet bespreking behoeften in de Tweede Kamer. Het enige dat ik mij daarvan herinner is, dat de minister ons op een gegeven moment de verzekering heeft gegeven dat de richtlijnen uit 1991 niet zeer wezenlijk afweken van de richtlijnen uit 1985 die wel openbaar waren. Maar dat heb ik dus niet persoonlijk kunnen controleren.

De heer **Vos**:

U hebt gesproken over een groot aantal wetsvoorstellen die in de Kamer zijn besproken. Als ik de staat bekijk, zie ik dat D66 zich steeds kritisch heeft uitgelaten, maar bijna altijd toch heeft ingestemd, behoudens de Pluk ze-wetgeving. Hoe moet ik dat plaatsen?

De heer **Wolffensperger**:

Het grappige is dat die kritische opstelling de heer Lubbers er ooit toe heeft gebracht om D66 de rol van "remmer in vaste dienst" toe te kennen, iets dat ik als een geuzennaam heb beschouwd, zeker gelet op de beleidsvoorstellen van de heer Hirsch Ballin.

De **voorzitter**:

Die beleidsvoorstellen wilde u dus afremmen?

De heer **Wolffensperger**:

Ik zal het u precies vertellen.

De **voorzitter**:

Als het een geuzennaam is, is die overigens terecht gegeven.

De heer **Wolffensperger**:

De vraag van de heer Vos vat ik op als: Wat is de rode draad geweest bij het behandelen van al die wetsvoorstellen.

De heer **Vos**:

D66 is steeds kritisch, maar als puntje bij paaltje komt stemt D66 er wel mee in.

De heer **Wolffensperger**:

Nee, niet steeds kritisch. De rode draad die ik acht jaar lang heb gehanteerd en ook wel eens heb gexpliciteerd in debatten, is geweest dat een aanpassing van formeel en materieel strafrecht aan de behoeften en de eisen van deze tijd uiteraard geoorloofd is. Wij brengen geen dagvaarding meer per postkoets. Dat is bijvoorbeeld de reden dat wij zonder al te veel problemen akkoord zijn gegaan met een DNA-onderzoek in strafzaken, met het

aftappen van fax en data in de Wet computercriminaliteit en met de Wet strafbaarstelling voorbereidingshandelingen. Ik kom daar zo meteen nog even op terug.

De **voorzitter**:

Die voorbereidingshandelingen, mag ik u daar...

De heer **Wolffensperger**:

Ik wil even mijn betoog afmaken, voorzitter, dan heb ik die rode draad. Er zijn verder twee sterke contra-indicaties, waar ik altijd de nadruk op heb gelegd. Punt n: ik zal mij verzetten tegen een aanpassing van formeel of materieel strafrecht als die uitsluitend of hoofdzakelijk haar rechtvaardiging vindt in het op die wijze oplossen van een capaciteitsprobleem bij rechterlijke macht of gevangeniswezen. Helaas zijn er een aantal voorbeelden van waarmee ik dan ook grote moeite heb gehad, zoals het oprukken van de unus, de transacties voor misdrijven in handen van de politie, waar ik mij altijd sterk tegen heb verzet...

De **voorzitter**:

De unus is de enkele zittende rechter.

De heer **Wolffensperger**:

Ja, dat is n rechter, waar er vroeger drie zaten. Bij de transacties gaat het om bonnetjes die de politie schrijft voor ernstige zaken, misdrijven. Verder noem ik de kop-staart-vonnissen en de termijnen bij de voorlopige hechtenis.

De heer **Vos**:

Ik bedoelde eigenlijk andere wetsvoorstellen, namelijk direct af luisteren, de anonieme getuige en de strafbaarstelling van voorbereidingshandelingen. Daarmee werden bevoegdheden uitgedeeld waarbij je je kon afvragen of de bestuurlijke waarborgen voldoende waren. U signaleert dat ook op een aantal plekken, maar als puntje bij paaltje komt zegt D66 toch: Ok!

De heer **Wolffensperger**:

Nee hoor, dat is niet waar. Laat ik uw vraag dan op een iets andere en meer concrete manier beantwoorden, door twee voorbeelden aan u voor te leggen. Ik noem eerst nog de tweede contra-indicatie: daar waar het evenwicht tussen rechtsbescherming en rechtshandhaving in mijn ogen op onaanvaardbare wijze ten koste van de rechtsbescherming wordt geschaad.

De heer **Vos**:

Dat was alleen het geval bij de Pluk ze-wetgeving?

De heer **Wolffensperger**:

Ja, dat is uitsluitend bij de Pluk ze-wetgeving gebeurd. Dat is een wetgeving waarvan ik tot op de dag van vandaag niet begrijp dat ze ongeschonden de Tweede en de Eerste Kamer heeft gehaald. In mijn slechtste gedachten denk ik wel eens dat dit mede is veroorzaakt doordat de Pluk ze-wetgeving zo buitensporig ingewikkeld was, dat er op het moment van behandeling geen wetenschappelijke commentaren waren.

De heer **Vos**:

Maar bij die andere wetsvoorstellen die ook bevoegdheden regelen, hebt u het evenwicht kennelijk steeds wl aanwezig geacht.

De heer **Wolffensperger**:

Ja, daar is mijn lijn steeds geweest om te proberen door middel van amendering de zaak in de goede richting bij te buigen. Er was bij mijn fractie een basisbesef dat georganiseerde criminaliteit, hoe je ook over de omvang en de proportionaliteit daarvan mag denken, een nieuw fenomeen was dat ook met nieuwe middelen aangegrepen moest worden, gedeeltelijk met middelen van wetstechnische aard, gedeeltelijk ook door een andere organisatie van politie en justitie.

De **voorzitter**:

Mag ik u nog even een vraag stellen over het wetsvoorstel voorbereidingshandelingen? Over dat wetsvoorstel is veel commotie geweest, maar de vraag is welke

voorbereidingshandelingen en welke zware criminaliteit men indertijd eigenlijk voor ogen heeft gehad.

De heer **Wolffensperger**:

Dat is heel simpel te beantwoorden: Bij die wet heeft men een aantal casusposities voor ogen gehad. Ik heb die wet uiteindelijk onderschreven...

De **voorzitter**:

Welke casusposities?

De heer **Wolffensperger**:

Daar kom ik op.

De **voorzitter**:

Ik wil niet onaardig zijn, maar gezien de voortschrijdende tijd probeer ik het iets korter te krijgen. Wij zijn hier niet in de Kamer.

De heer **Wolffensperger**:

De voorzitter kent mij!

De **voorzitter**:

Ja, ik ken u.

De heer **Wolffensperger**:

De Wet strafbaarstelling voorbereidingshandelingen zag in de allereerste plaats op een aantal casusposities, namelijk die waarin men al dan niet in georganiseerd verband (dat speelde daar geen rol) een misdrijf met een aantal mensen voorbereidt, een zwaar misdrijf met gevaarzetting voor personen...

De **voorzitter**:

Overvallen dus.

De heer **Wolffensperger**:

Ja, met name overvallen, met rambielzen, zoals u zich zult herinneren. De politie had op dat moment geen andere mogelijkheid dan die pogingen stuk te maken, omdat er geen voldoende strafrechtelijk kader was om verder te vervolgen dan voor vuurwapenbezit.

De **voorzitter**:

Dus vier mannen met bivakmuts zitten met afgezaagde geweelopen in een auto...

De heer **Wolffensperger**:

Met de rambiels voorop en het pistool in de hand.

De **voorzitter**:

Ja, begrijpelijk. Maar wilde men met die wet nu ook de georganiseerde criminaliteit aanpakken?

De heer **Wolffensperger**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dat niet?

De heer **Wolffensperger**:

Nee, het had niets met organisatie te maken. Dit wetsvoorstel is in de Kamer aanvaard, omdat men een bepaalde lacune in het strafrecht wilde dichten. Dat was noodzakelijk, niet alleen om die mensen te kunnen straffen, maar ook omdat het stukmaken tot telkens nieuwe gevaarzettingen voor de samenleving leidde, omdat dezelfde vier mannen weer met een ander pistool en een andere auto de volgende bank zouden...

De **voorzitter**:

Dus het ging er volgens u niet om daarmee de Delta-organisatie gemakkelijker te kunnen opknopen?

De heer **Wolffensperger**:

Die gedachte is nog nooit in mij opgekomen. Overigens heeft de Kamer bij dit wetsvoorstel gezegd dat het nog maar zeer de vraag is of hier ook veroordelingen uitkomen. Een grote rol speelt natuurlijk dat je het traject van de dwangmiddelen daarin als het ware...

De **voorzitter**:

Maar dat waren toch geen dwangmiddelen specifiek voor de georganiseerde criminaliteit?

De heer **Wolffensperger**:

Nee.

De **voorzitter**:

Dus de uitleg die daar later aan is gegeven, is volgens u als medewetgever onjuist: dat hierdoor de pro-actieve fase korter werd en dat je veel meer kon doen. Het gaat om een maximumstraf van acht jaar en meer en daardoor vallen, oneerbiedig gezegd, de gewone drugsboer die zich niet met cocaine bezighoudt, de fraudeur en de milieucrimineel erbuiten.

De heer **Wolffensperger**:

Ik houd staande dat bij het wetsvoorstel strafbaarstelling voorbereidingshandelingen gedacht is aan zware criminaliteit, niet aan georganiseerde criminaliteit. Bij die zware criminaliteit was een neveneffect dat dwangmiddelen zoals tappen, huiszoeking etc. in een eerdere fase van de opzet naar het delict konden worden toegepast.

De heer **Vos**:

Ik zou met u willen doorgaan op het IRT-debat. Wat is uw rol daarbij geweest?

De heer **Wolffensperger**:

De rol van klankbord. Ik was op dat moment zwaar belast met andere zaken. Ik was vice-fractievoorzitter en deed de justitie-portefeuille. Ik heb al gezegd dat er een vrij scherpe scheiding in mijn fractie liep tussen politie- en justitie-woordvoerders. Ik heb mij dan ook maar zeer, zeer terzijde beziggehouden met het IRT-debat.

De **voorzitter**:

Hebt u zich beziggehouden met de vraag of de opsporingsmethode, gezien hetgeen u er toen van wist, kon of niet kon?

De heer **Wolffensperger**:

Nee.

De **voorzitter**:

Met die vraag niet?

De heer **Wolffensperger**:

Ik heb mij daar als krantelezer mee beziggehouden, maar niet als politicus. Overigens ontbreekt mij tot op de dag van vandaag het materiaal om precies te kunnen beoordelen wat die opsporingsmethode was, laat staan dat ik daar nu een waarde-oordeel over zou hebben.

De **voorzitter**:

Dat zou u ook niet willen hebben gezien hetgeen al bij de enquete naar voren is gekomen?

De heer **Wolffensperger**:

Als ik de afgelopen tijd alles van de enquete van letter tot letter zou hebben gevolgd, was ik daar misschien verder mee gekomen. Maar dat was mij helaas niet mogelijk.

De **voorzitter**:

De 45 ton, de crimineel die zijn geld mag houden, de politie die crimineel geld aanneemt om...

De heer **Wolffensperger**:

De vraag is natuurlijk of het oordeel over de methode in het uiteindelijke IRT-debat en de afloop daarvan een zo cruciale rol heeft gespeeld. Dat was wel het geval in de start van de hele affaire, maar in de afloop daarvan is dat toch enigszins de vraag.

De heer **Vos**:

Ik denk dat het van grotere betekenis voor de Kamer zou zijn geweest als er meer informatie beschikbaar was geweest over de methode, dus als bijvoorbeeld het geheime deel openbaar zou zijn geweest.

De heer **Wolffensperger**:

Ja, mijn antwoord daarop is zonder meer "ja", maar dan bijna uit principiele overwegingen. Als de Kamer een debat ingaat waarbij uiteindelijk twee ministers worden weggestuurd, behoort de Kamer altijd over het maximum aan informatie te beschikken dat daaromtrent beschikbaar is. Dat is overigens iets anders dan te zeggen dat de zaak dan helemaal anders gelopen zou zijn.

De **voorzitter**:

Beschikte u over het maximum aan informatie?

De heer **Wolffensperger**:

Nee, want ik had het geheime rapport niet en ik heb het ook nooit gezien.

De **voorzitter**:

Beschikte u toen, als kamerlid, over het maximum aan informatie om een goed oordeel te kunnen vellen?

De heer **Wolffensperger**:

Over de opsporingsmethode evident niet, voor het politieke oordeel - dat overigens nog een zeer genuanceerd oordeel was, maar u weet hoe het gelopen is - wl. De Kamer heeft zich natuurlijk gebaseerd op het rapport van de commissie-Wierenga en het standpunt van het kabinet daarover. Dat is het aanknopingspunt geweest voor de drie plenaire debatten die zijn gevoerd. De opsporingsmethode daarbij is vrij marginaal geweest.

De heer **Koekkoeck**:

Op 5 april schrijft de commissie-Wierenga nog een brief waarin min of meer de methodiek uit de doeken wordt gedaan. De Kamer kon dus toch wel het een en ander weten over de door het IRT gevolgde methode.

De heer **Wolffensperger**:

Dat is correct, mijnheer Koekkoeck, maar het doet niet af aan mijn conclusie dat bij het politieke oordeel dat op... Ik moet nu even naar de juiste datum zoeken. Nu u met data gaat gooien, wil ik dat ook even doen. Op 25 mei heeft het debat plaatsgevonden dat uiteindelijk tot een politiek oordeel leidde door middel van een motie die alleen in de overwegingen iets van tekortkomingen...

De **voorzitter**:

Nee, maar wij hebben het over het debat van 7 april 1994.

De heer **Wolffensperger**:

Dan ga ik naar 7 april. Wat wilt u daarvan weten?

De **voorzitter**:

Of de politieke ontknoping van dat debat dezelfde was geweest als u over mr informatie over de methode had beschikt.

De heer **Wolffensperger**:

U bedoelt daarmee te zeggen dat er dan wl een motie van afkeuring zou zijn geweest?

De **voorzitter**:

Ik bedoel te zeggen dat dan de methode in ieder geval ook door de Kamer beoordeeld was. Dat is toen in feite doorgeschoven.

De heer **Wolffensperger**:

De alternatieve historie is moeilijk te schrijven, voorzitter. Ik durf u daar geen antwoord op te geven. Ik weet dat mijn fractie op 7 april wel een motie van wantrouwen heeft ingediend ("keurt het gevoerde beleid ter zake af"). Daaruit kunt u aflezen dat wij op dat moment, op basis van het rapport-Wierenga, tot de conclusie kwamen dat de bewindsliden niet juist hadden gefunctioneerd. In datzelfde debat is de motie aangenomen, waar ik overigens zelf het een en ander mee van doen heb gehad, die de stoot gaf tot het instellen van deze parlementaire enquête.

De **voorzitter**:

Wist u toen dat er drugs waren doorgelaten?

De heer **Wolffensperger**:

Uit de kranten.

De heer **Vos**:

Zag u geen aanleiding om hier meer informatie over te vragen in het debat?

De heer **Wolffensperger**:

Ik was de woordvoerder niet.

De heer **Vos**:

U was een klankbord, zei u. Als zodanig had u het aan de orde kunnen stellen.

De heer **Wolffensperger**:

Het simpele antwoord op uw vraag is dat ik niet weet of daar informatie over gevraagd is. U kent de Kamer zoals ik haar ken en u weet ook dat men van de debatten waar men niet aanwezig is geweest, niet achteraf nagaat wat daar van minuut tot minuut is gebeurd.

De **voorzitter**:

Zijn in de fractievergadering de vragen aan de orde geweest die ons nu bezighouden, dus onder andere de vraag hoe het precies verder in elkaar zat?

De heer **Wolffensperger**:

Ja, de vraag hoe het precies verder in elkaar zat, is uiteraard aan de orde geweest.

De **voorzitter**:

En is toen ook gesproken over het al dan niet doorlaten? Of heeft dat geen belangrijke rol gespeeld?

De heer **Wolffensperger**:

Dat heeft geen belangrijke rol gespeeld. Bij mijn weten heeft de fractie geredeneerd en geoordeeld op basis van de gegevens waarover zij openbaar kon beschikken: het rapport van de commissie-Wierenga en het standpunt daarover van het kabinet. Ik denk zelf dat in de allerlaatste fase ook de voortdurende blijken dat de beide betrokken bewindslieden niet meer met elkaar tot een samenwerking konden komen - denk aan de functioneringsgesprekken die toen...

De **voorzitter**:

Nee, dat is nog niet op 7 april.

De heer **Wolffensperger**:

Maar dat heeft wel geleid tot de uiteindelijke motie die tot het aftreden van de bewindslieden heeft geleid. Op 7 april kwamen wij tot de conclusie, uitsluitend op basis van het rapport van de commissie-Wierenga en de informatie daaromheen, alsmede het standpunt van het kabinet, dat de bewindslieden fouten hadden gemaakt over de rechtmatigheid van de methode, voor zover ik mij kan herinneren, nauwelijks een rol. Wij wisten het - die zijn ook vrij breed uitgemeten - en dat de bewindslieden daarvoor blaam trof. Daarbij speelde het oordeel niet.

De **voorzitter**:

En de vraag of het bestuurlijk verantwoord was, dus de vraag of men er in Amsterdam al dan niet terecht een eind aan had gemaakt, nog los van de vraag of het team moest worden opgeheven?

De heer **Wolffensperger**:

Wij waren van mening dat het team niet moest worden opgeheven.

De **voorzitter**:

Nee, correct.

De heer **Wolffensperger**:

Wij waren van mening dat, hoe je ook oordeelde over de methode, het opheffen van het team zou betekenen dat het kind met het badwater werd weggegooid. Nu gaan overigens dingen door elkaar lopen, want als u mij vraagt hoe ik met de wetenschap van nu, november 1995, oordeel over wat er toen gebeurd is, dan kleurt het allemaal heel anders in. Dan krijg je de indruk - maar het is aan u om dat te beoordelen - dat verantwoordelijkheden anders schuiven dan wij toen meenden, maar dat dan toch vooral in de echelons van politie en openbaar ministerie.

De **voorzitter**:

Maar ook misschien het echelon van de ministers zelf...

De heer **Wolffensperger**:

Nee.

De **voorzitter**:

...die veel meer wisten dan ze de Kamer gemeld hebben?

De heer **Wolffensperger**:

Dat laatste kan ik niet beoordelen. Ik weiger ook om in speculaties te treden over stukken die ik niet ken. Dat zult u mij willen billijken.

De **voorzitter**:

Heeft uw fractievoorzitter u toen enige mededelingen gedaan over stukken die hij wel heeft moeten zien?

De heer **Wolffensperger**:

Nee, omdat ik de woordvoerder niet was. Ik weet ook niet uit eigen wetenschap of hij dat wel aan de heer Kohnstamm heeft gedaan.

De heer **Rouvoet**:

U was toen vice-voorzitter van de fractie en u was ook klankbord voor de justitie-woordvoerder in dat debat. Is met de toenmalige fractievoorzitter wel gesproken over de ratio van het geheim houden van een deel van de informatie, met name betreffende de methode?

De heer **Wolffensperger**:

De heer Van Mierlo was er in het algemeen wel vrij gemakkelijk van te overtuigen dat in het belang van de staat zaken geheim zouden moeten blijven. Ik denk dat hij zich kon verenigen met het geheim houden van het bewuste deel, dat ik niet ken en waar ik geen oordeel over heb. Dus is zo'n heftige discussie niet gevoerd.

De **voorzitter**:

Hebt u zich afgevraagd of het wel op de weg van de commissie voor Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten lag om daar kennis van te nemen?

De heer **Wolffensperger**:

Toen niet, later wel, want ik ben nu zelf lid van de commissie voor Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten en wij voeren nu de discussie over de vraag wat daar wel en niet thuishoort. Je zou zeer wel kunnen stellen dat de absoluut noodzakelijke kennisneming door de Kamer voor het vormen van een oordeel over het geheime deel van dat bewuste rapport - zo die geheimhouding al nodig was, waar ik geen oordeel over geef - aan een ander gremium had moeten worden opgedragen dan de commissie voor Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. Die wordt enigszins gebruikt als vuilnisbak voor de dingen waar men nergens anders mee heen kan. Dat is ook eerder gebeurd.

De **voorzitter**:

Nu, vuilnisbak...

De heer **Wolffensperger**:

Nu ja, hoe noem je dat? O, vergaarbak.

De heer **Vos**:

Had dan de vaste commissie voor Justitie van de geheime verklaringen kennis behoren te nemen?

De heer **Wolffensperger**:

Je zou dan - maar ik begeef mij nu weer in speculaties - in onorthodoxe oplossingen moeten vluchten. Het had zeker niet de hele commissie voor Justitie moeten zijn. Alleen de woordvoerders hadden het dan moeten zien. Zoiets is eerder gebeurd.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Wolffensperger, mag ik u twee punten even kort voorleggen? U hebt nu kunnen constateren dat tijdens de wetgevingsprocedure de Kamer een aantal zaken niet goed kende. Zegt u dan dat de Kamer het nog steeds moet hebben van tips, incidenten en kranteartikelen, of zegt u: bij nader inzien moeten wij als Kamer toch iets anders te werk gaan dan tot nu toe het geval is geweest?

De heer **Wolffensperger**:

Ik heb dat zo niet gezegd. Ik heb gezegd dat ik onderscheid maak tussen de rol van de Kamer als medewetgever en de rol van de Kamer als controleur. Bij de rol van de Kamer als medewetgever begeeft de Kamer zich in een dialoog met de regering. Daarbij speelt informatie van buiten, maar dan niet in de vorm van tips, maar in de vorm van bijdragen

van deskundigen, wetenschappers, de Orde van Advocaten, de Vereniging voor Rechtspraak...

De heer **Rabbae**:

Ja, met excuses dat ik u onderbreek, maar dat is mij duidelijk. Maar vindt u dat de Kamer anders te werk zou moeten gaan?

De heer **Wolffensperger**:

Staatsrechtelijk gezien denk ik dat de Kamer niet anders te werk kan gaan. De Kamer is medewetgever in een twee-eenheid met de regering. Uiteindelijk komt het erop neer: de Kamer vraagt, de regering antwoordt en de Kamer beslist of zij overtuigd is.

De heer **Rabbae**:

Het tweede punt is het volgende. U hebt zelf te maken gehad met het compartimenteren van posities. U was woordvoerder voor justitie en uw collega Kohnstamm was politiewoordvoerder. Was dat een juiste compartimentering, of vond u dat juist een blok aan het been bij het debat in de Kamer?

De heer **Wolffensperger**:

Het antwoord is: Volmondig ja, een blok aan het been. Het scheiden van de commissies Justitie en Politie heeft geleid tot debatten in die beide commissies afzonderlijk die eigenlijk in gezamenlijkheid hadden moeten worden gevoerd om de input te geven die nodig was voor het wetgevingsproces. Wij konden dat toen nog niet zo scherp zien, maar nu wel. Ik was de wetgever, de justitie-woordvoerder, Kohnstamm was de politie-woordvoerder en als het ging om zware georganiseerde criminaliteit, kwam of de een, of de ander, of kwamen we samen. Dat was dus een onheldere situatie waaraan, voor zover ik weet, nu ook een eind is gemaakt.

De heer **Rouvoet**:

Ik heb nog een vervolgvraag over de commissie Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. U zegt terecht dat u daar nu zelf deel van uitmaakt. U bent dus een bevoorrecht mens, want u hebt nu toegang tot het geheime deel van het rapport-Wierenga. Hebt u daar nooit gebruik van gemaakt? Hebt u nooit de behoefte gevoeld om het geheime deel nu wel te lezen?

De heer **Wolffensperger**:

Nee.

De heer **Rouvoet**:

Ook niet in de loop van deze enquete?

De heer **Wolffensperger**:

Misschien heb ik die behoefte wel eens gehad, maar ik heb het daar te druk voor gehad.

De heer **Rouvoet**:

U hebt het dus nooit gelezen.

De heer **Wolffensperger**:

Inderdaad, ik heb het nooit gelezen.

De **voorzitter**:

De heer Corstens heeft hier het oordeel gegeven dat de Kamer heeft zitten slapen wat wetgeving betreft, maar ook wat controle betreft. Ik zal niet vragen of u zich in dit oordeel kunt herkennen.

De heer **Wolffensperger**:

Het antwoord is: Nee.

De **voorzitter**:

Dat dacht ik al.

De heer **Wolffensperger**:

Ik vind het ook een bespottelijke mistaxatie van hoe de Kamer geacht wordt te werken. Ik heb er daarstraks iets over gezegd. Het is zo vreselijk gemakkelijk om nu, na alles dat er gebeurd is, de pijlen op de Kamer te richten en te zeggen: ze hebben allemaal niks in de gaten gehad. Het is groeiend inzicht en dat groeiende inzicht heeft uiteindelijk, zeker waar het mij persoonlijk betreft, geleid tot het feit dat u, voorzitter, nu op uw stoel in deze zaal zit, met al die mensen om u heen. Ik ben n van de eersten geweest die heeft gepleit, niet

zozeer voor een enquëtecommissie, als wel voor de stelling dat de medewetgever mede greep moet krijgen op wat er in de opsporing gebeurt en aan de hand is.

De voorzitter:

Geldt dan dat de Kamer in ieder geval niet voldoende greep had op wat er in de opsporing gebeurde?

De heer Wolffensperger:

Geleidelijk aan verloor de Kamer die greep. Dat kwam ook doordat de Kamer door het beleid dat de heer Hirsch Ballin had ingezet, als het ware gedwongen werd om zich over de kop te werken met telkens nieuwe wetgeving. De vorige minister van Justitie - ik heb dat ook in mijn slotdebat met Hirsch Ballin met zoveel woorden heb gezegd - had zijn aandacht vrijwel volledig geconcentreerd op wetgeving en heeft daarbij te weinig aandacht gehad voor de uitvoering, zowel bij politie en justitie als bij het openbaar ministerie en het gevangeniswezen.

De voorzitter:

Maar hij was politiek machtig genoeg om dat ook te kunnen doen?

De heer Wolffensperger:

Ja. In 1993 is er een discussie geweest tussen hem en mij, het laatste grote debat dat wij hebben gevoerd, waar ik hem dit verwijt heb gemaakt, nadat hij mij eerst een niet ter zake doend ander verwijt in een krante-interview had gemaakt, dus de stemming was wat geladen. Ik heb toen gezegd: Je hebt eindeloos veel wetten gemaakt en bij sommige heb ik kanttekeningen gemaakt, maar ik heb ze na amendering vaak gesteund, maar wat je verwaarloosd hebt, is de apparaatzorg.

De heer Vos:

Voelde u zich dan achteraf toch op het verkeerde been gezet, omdat de bestuurlijke waarborgen achteraf gezien misschien onvoldoende zijn geweest?

De heer Wolffensperger:

Nee, ik voelde mij niet op het verkeerde been gezet. De apparaatzorg is niet iets waarvoor ik mij primair verantwoordelijk voel. Ik was al blij dat ik op een given moment tot een soort evaluatie van die periode kon komen waarin ik voor mijn eigen gevoel een beeld kreeg van wat er precies aan de hand was.

De voorzitter:

Een allerlaatste vraag: Is er voor de Kamer, afgezien van het werk dat de enquëtecommissie doet, reden om de hand in eigen boezem te steken?

De heer Wolffensperger:

Er is altijd reden om de hand in eigen boezem te steken. Het ligt ergens tussen uw hand in eigen boezem en het zojuist aangehaalde verwijt van de heer Corstens dat ik, om in nette termen te spreken, verre van mij werp.

De voorzitter:

Mijnheer Wolffensperger, dank u wel. Sluiting 11.15 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 87**

8 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 8 november 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt drs. E. van Thijn

Aanvang 11.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer E. van Thijn, geboren op 16 augustus 1934 te Amsterdam. Mijnheer Van Thijn, wilt u opstaan voor het afleggen van de belofte? De door u af te leggen belofte luidt: "Ik beloof dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen".

De heer **Van Thijn:**

Dat beloof ik.

De voorzitter:

Mijnheer Van Thijn, u was burgemeester van Amsterdam, dus ook korpsbeheerder in Amsterdam. Daarna was u minister van Binnenlandse Zaken. Het zal u niet verbazen dat wij vooral genteresseerd zijn in die stukken van uw carrière. Wij willen met u spreken over uw rol als burgemeester en korpsbeheerder, en over uw verantwoordelijkheid voor en beheersrol bij het gebruiken van opsporingsmethoden. Natuurlijk willen wij ook graag met u spreken over de rol die u gespeeld heeft bij de opheffing van het Interregionaal rechteheteam Noord-Holland/Utrecht en de gevolgen die dat heeft gehad, gevolgen die voor u indringend waren en voor ons ook. Het is de bedoeling dat wij allereerst met u spreken over uw rol als korpsbeheerder in Amsterdam. Ook u heeft toegestemd in het afstaan van andere identiteiten, laten wij zeggen van paspoorten aan medewerkers van criminele inlichtingendiensten. Dat is tot twee keer toe aan de orde geweest. Had u daarvoor een rechtsbasis?

De heer **Van Thijn:**

Voordat wij die stap hebben gezet, hebben wij de zaak teruggekoppeld op de beide departementen. Dat is via het openbaar ministerie gebeurd. Op basis van een briefwisseling tussen de ministers van Binnenlandse Zaken en zijn collega van Justitie, ik meen dat dit in 1990 is gebeurd, heeft de minister van Justitie gezegd: hier worden wel strafbare feiten gepleegd, maar ik verklaar bij dezen, na overleg met de procureurs-generaal, dat er een vrijwaring zal zijn voor dit doel. Dat is ons toen rechtstreeks gerapporteerd door de officier van justitie, de heer Van Capelle.

De voorzitter:

Is het niet vreemd dat je als burgemeester ook toestemming geeft om iets te doen waarbij binnen de eigen organisatie strafbare feiten worden gepleegd?

De heer **Van Thijn:**

Dat is vreemd als dat zo maar in het wilde weg zou gebeuren of wanneer je je er niet van zou vergewissen wat de rechtsbasis daarvoor is. En dat hebben wij dus gedaan.

De voorzitter:

Maar er was toch geen rechtsbasis? Het enige wat er was...

De heer **Van Thijn:**

...was een vrijwaring.

De **voorzitter**:

Een vrijwaring waardoor men niet vervolgd zou worden.

De heer **Van Thijn**:

Ja, dat was een vrijwaring, maar dat gaf ons de legitimatie om mee te werken aan het beleid van het openbaar ministerie op dit punt.

De **voorzitter**:

Heeft u zich ervan vergewist wat men ermee ging doen?

De heer **Van Thijn**:

Ja, dat was bekend. Dat was ter ondersteuning van de pseudo-koopteams. Toen die werden opgeheven, zijn alle paspoorten en rijbewijzen weer keurig ingeleverd.

De **voorzitter**:

Maar ook later heeft u er weer toestemming voor verleend?

De heer **Van Thijn**:

Ik geloof dat het twee keer is gebeurd. In totaal ging het om 19 paspoorten en 22 rijbewijzen.

De **voorzitter**:

Zou u het nog steeds zo doen?

De heer **Van Thijn**:

Ik hoop dat er een wettelijke basis voor komt, maar ik zou het weer zo doen, want als je A zegt, moet je ook B zeggen, zeker als korpsbeheerder. Als je ermee instemt dat er pseudo-koopteams komen, moet je ook de gevolgen daarvan onder ogen zien. Niet in je dooie eentje, maar dat is ook niet gebeurd. Het is nogal wat, een hele briefwisseling tussen twee ministers over dat onderwerp.

De **voorzitter**:

Die was streng geheim en kon niemand kennen. Maar nu gaat de heer Koekkoek verder.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Van Thijn, op 14 maart 1989 heeft u een rede gehouden bij het 175-jarig bestaan van de koninklijke marechaussee. U heeft toen gesproken over de ongeorganiseerde overheid versus de georganiseerde misdaad, naar aanleiding van vertraging die optrad bij het vormen van bovenregionale teams. U zei toen onder meer dat de beide politieminsters er echt de beuk in moesten zetten en dat de Kamer erbovenop zou moeten zitten, en niet zou moeten wachten tot de parlementaire enquête die, als het zo zou doorgaan, in de jaren negentig onvermijdelijk zou worden. Is de beuk erin gegaan?

De heer **Van Thijn**:

Er is in elk geval een parlementaire enquêtecommissie gekomen.

De heer **Koekkoek**:

Ja, maar u vond dat de ministers de beuk erin moesten zetten.

De heer **Van Thijn**:

Ik was buitengewoon gerriteerd en ongeduldig. In 1987 heeft Amsterdam de alarmklok geluid als het ging om de aanpak van de georganiseerde criminaliteit. Als je de jaren tachtig overziet, valt het politiebeleid in drie fasen onder te verdelen. Het begon met de enorme openbare-ordeproblematiek in Amsterdam; de politie had er de handen aan vol om de stad rustig te maken. Toen kwam er een fase, en die duurt nog steeds voort, waarin prioriteit nummer 1 is om de veiligheid op straat te bevorderen. En toen, pas in de tweede helft van de jaren tachtig, diende zich het fenomeen van de georganiseerde criminaliteit aan. Wij hebben toen hulp ingeroepen. Als Amsterdam hebben wij gezegd: dat kunnen wij niet in ons dooie eentje. Moet je kijken wat er aan de hand is. Wij hebben ze allemaal laten komen: ministers, kamerleden, procureurs-generaal, hoge ambtenaren van Justitie en Binnenlandse Zaken. Wij hebben gezegd: dit moet bovengemeentelijk worden aangepakt. In 1989 constateerde ik dat men nog steeds verstrikt was in allerlei organisatorische rimram. Daar werd ik nijdig over en toen heb ik gezegd wat ik heb gezegd.

De heer **Koekkoek**:

Maar de vraag was: hebben de ministers de beuk erin gezet?

De heer **Van Thijn**:

Eigenlijk niet. Er zijn vijf IRT's gekomen. Ik heb nooit helemaal begrepen - maar dat is een ander verhaal - waarom dat precies evenredig over het land moest worden verdeeld, terwijl de problemen zich vooral in en om Amsterdam afspeelden. Die vijf teams zijn er gekomen en aan het werk gegaan. Daar is niet bar veel uitgekomen. Ik moet constateren dat het woord "beuk" niet het meest passende woord is in dit geval.

De heer **Koekkoek**:

Ik kom straks op die teams terug. Heeft de Kamer erbovenop gezeten? Want dat zei u ook: de Kamer moet erbovenop zitten.

De heer **Van Thijn**:

Nou, de Kamer heeft niet bovenop de organisatie van de rechte teams gezeten, maar zij heeft wel, samen met de toenmalige minister van Justitie bovenop de aanpak van de georganiseerde criminaliteit gezeten. Die moest hard worden aangepakt, en daar werden fantastische verhalen en debatten over gehouden. Maar ja, men had weinig feeling met wat er op de werkvloer gebeurde.

De heer **Koekkoek**:

De minister van Justitie waar u over spreekt, Hirsch Ballin, was er in maart 1989 nog niet, maar later is daar inderdaad over gesproken. Heeft u erbovenop gezeten?

De heer **Van Thijn**:

Ik dacht het wel. Ik heb vele malen in de binnenkamer gewezen op de noodzaak om die problematiek aan te pakken. Wij hebben bovenop de vorming, waar ik mij als burgemeester uiteindelijk bij heb neergelegd, van de IRT's gezeten. Wij hebben in het landelijk korpsbeheerdersberaad het convenant dat in Amsterdam is gesloten, nog als een soort model gehanteerd. En voor het overige moeten wij natuurlijk twee zaken uit elkaar houden. Als de trein eenmaal op de rails staat, is de korpsbeheerder uitgepraat, want het gezag over de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit berust bij het openbaar ministerie.

De heer **Koekkoek**:

Daar kom ik ook nog op terug.

De **voorzitter**:

Maar u bent toch wel beheerder?

De heer **Van Thijn**:

Ja, 100%.

De **voorzitter**:

Dus u heeft toch ook wel de politiefchef te zeggen: gaat dat goed, worden er goede methoden gebruikt, ligt het op koers? Daar blijft u toch voor verantwoordelijk?

De heer **Van Thijn**:

In Amsterdam was het een vast punt op de agenda - ik neem aan dat het dat nog steeds is - van het bilaterale overleg tussen politie en burgemeester, op die van het driehoeksoverleg, en zelfs op de agenda van de raadscommissie van politiezaken. Ik denk dat het heel uitzonderlijk is, maar dat is in de jaren zo gegroeid, dat een gemeenteraadscommissie ook belangstelling heeft voor dit soort vraagstukken, die buiten het probleem van de openbare orde staan.

De heer **Koekkoek**:

U zei zojuist: ik heb mij neergelegd bij de vorming van het interregionale team. Dat klinkt niet bijster enthousiast.

De heer **Van Thijn**:

Ik heb in de loop van de jaren zo mijn eigen opvatting ontwikkeld, ook op grond van ervaring met de organisatie van de politie. Maar als je korpsbeheerder, burgemeester bent en de politie wordt geregionaliseerd en er worden regionale teams ingesteld, dan heb je maar te doen wat de pot schaft.

De heer **Koekkoek**:

Maar u was eigenlijk geen voorstander van de vorming van de regionale teams?

De heer **Van Thijn**:

Toen eenmaal voor dat concept was besloten, ben ik er vierkant achter gaan staan.

De heer **Koekkoek**:

Maar u was er geen voorstander van?

De heer **Van Thijn**:

Helemaal in de aanvang niet. Het is of het een of het ander. Als je de georganiseerde criminaliteit, die zich niet aan gemeentegrenzen houdt en zelfs niet aan nationale grenzen, die dus vaak internationaal is georganiseerd, wilt aanpakken en op een zodanig wijze dat iemand in het land een helikopterview heeft en weet waar Jantje, Pietje en hoe ze allemaal mogen heten, mee bezig zijn, dan ontkom je er bijna niet aan, dat op nationaal niveau te organiseren.

De heer **Koekkoek**:

Dus een landelijk rechercheteam voor de grote georganiseerde criminaliteit?

De heer **Van Thijn**:

Die opvatting heb ik in de loop der jaren meermalen naar voren gebracht, maar daarvoor was geen draagvlak.

De **voorzitter**:

Maar daar waren ook uw eigen korpschef en uw eigen korps tegen?

De heer **Van Thijn**:

Dat klopt. Wij brachten onze meningsverschillen nooit naar buiten, maar over dat soort zaken bestonden binnenskamers best verschillen van inzicht.

De heer **Koekkoek**:

Ik kom hierop straks terug. Ik maak even een grote sprong, naar 25 mei 1994. Toen schreef de minister van Justitie een brief naar de Kamer waarin onder andere het landelijke rechercheteam uit de doeken werd gedaan. U heeft die brief niet mee willen ondertekenen. Ik begrijp nu echter, dat de inhoud daarvan eigenlijk uw hartelijke instemming had, voor zover die het landelijk rechercheteam betrof. Waarom heeft u die brief toch niet medeondertekend?

De heer **Van Thijn**:

Ik heb die brief niet mede willen ondertekenen omdat die brief mij werd voorgelegd rond middernacht, aan de vooravond van het, naar later bleek, beslissende kamerdebat. Bovendien ging het kamerdebat niet over toekomstig beleid. Wij waren hoe dan ook in onze nadagen. Het is niet zo dat ik de brief niet heb medeondertekend omdat ik het niet met de hoofdlijnen eens zou zijn.

De heer **Koekkoek**:

Dat is duidelijk. Wij komen op die brief nog terug, omdat wij toch alles een beetje in volgorde van de tijd willen afwerken. Uw rol als korpsbeheerder. U heeft als oud-burgemeester van Amsterdam een fraai ambtsbericht geschreven aan de minister van Binnenlandse Zaken. Dat ging over het twee-pettenprobleem.

De **voorzitter**:

U vervulde beide functies.

De heer **Van Thijn**:

Ja, daarom lucht het mij op dat ik hier gewoon als vrij man, zonder...

De **voorzitter**:

Was u dan geen vrij man meer?

De heer **Van Thijn**:

Nee, ik was minister van Binnenlandse Zaken. Ik was lid van een kabinet.

De **voorzitter**:

Maar dan bent u toch nog wel een vrij man?

De heer **Van Thijn**:

Nee, door mijn speciale verantwoordelijkheid als dienaar van de Kroon. Elk woord dat ik sprak over de korpsbeheerder van Amsterdam, werd niet geloofd. Daarom hoop ik dat ik deze keer, nu ik vrij spreek, wel op mijn woorden word geloofd.

De heer **Koekkoek**:

U spreekt nu als oud-burgemeester van Amsterdam en als oud-minister van Binnenlandse Zaken. Dat was natuurlijk een vreselijk dilemma: je moest als minister oordelen over het eigen handelen.

De heer **Van Thijn**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Het is een situatie waarin verscheidenen van ons terecht kunnen komen door de verschillende verantwoordelijkheden. Hoe moet je daar nu mee omgaan? Heeft u daar een oplossing voor? Het schrijven van brieven aan jezelf? U heeft het geprobeerd; het was een schitterende acrobatiek, maar acrobatiek kun je niet altijd herhalen.

De heer **Van Thijn**:

Nee. Het leent zich ook niet voor herhaling. In mijn geval zal het zich ook niet voordoen. Er zijn drie mogelijkheden.

De **voorzitter**:

Ik wil even precies zijn. Wij spreken nu over het ambtsbericht dat de oud-burgemeester van Amsterdam schreef aan de minister van Binnenlandse Zaken aan de vooravond van het debat op 7 april 1994, waarin het rapport van de commissie-Wierenga zou worden besproken.

De heer **Van Thijn**:

Ja. Dat was mijn poging om die dubbelrol te ontwarren. Normaal gesproken - als er nog een burgemeester van Amsterdam zou zijn geweest op dat moment - zou de minister...

De heer **Koekkoek**:

Er was een waarnemer.

De heer **Van Thijn**:

Ja. De waarnemend burgemeester heeft met het ambtsbericht ingestemd. Hij stemde er ook mee in, dat het werd gemaakt. Het is ook door zijn ambtenaren gemaakt. Maar hij vond het niet juist om dat ambtsbericht te ondertekenen.

De heer **Koekkoek**:

Was dat functioneel niet beter geweest?

De heer **Van Thijn**:

Dat zou beter zijn geweest. Maar goed, ik had het te nemen zoals het was.

De heer **Koekkoek**:

Nou ja, u deed het bewust zo.

De heer **Van Thijn**:

Ja, ik heb het bewust zo gedaan om mij in de Kamer vooral te kunnen concentreren op mijn rol als minister. Ik heb het ambtsbericht ook niet voorgelezen. Ik heb het aan de Kamer overhandigd en gevraagd, het op te nemen als een noot in de Handelingen. Verder heb ik er af en toe naar verwezen. In het vuur van het debat ging ik mij daar in toenemende mate mee identificeren.

De heer **Koekkoek**:

U heeft eerst het ambtsbericht uiteengezet en vervolgens in uw rol als minister van Binnenlandse Zaken uw commentaar daarop gegeven. U kwam toen tot bepaalde conclusies.

De heer **Van Thijn**:

U vroeg mij hoe je zo'n situatie oplost. Blijkbaar niet met een ambtsbericht. Er waren drie mogelijkheden. Ik kan er nu rustig, met alle afstand, op terugzien. De eerste mogelijk was de mogelijkheid waar ik voor koos: zelf het beleid verdedigen. Ik kende de feiten. Ik kende de fouten. Ik wist wat goed gegaan was. De tweede mogelijkheid was: een collega uit het kabinet vragen om het beleid te verdedigen. Dat kon om allerlei redenen moeilijk de minister van Justitie zijn. Dat had de minister-president kunnen zijn.

De **voorzitter**:

Dat had toch wel de minister van Justitie kunnen zijn?

De heer **Van Thijn**:

Dat lijkt mij erg moeilijk omdat, zoals geleidelijk aan ook gebleken is, beide bewindslieden in de eerste plaats toch een verschillende verantwoordelijkheid hadden.

De **voorzitter**:

Het had wel een minister van Justitie kunnen zijn.

De heer **Van Thijn**:

In dit geval zeker niet, want onze sporen liepen niet parallel, hoe treurig ook.

De heer **Koekkoek**:

U schreef wel gezamenlijk brieven.

De heer **Van Thijn**:

Ja, die brief hadden wij samen kunnen verdedigen, maar wij hadden niet alle vragen van de Kamer - en dat waren er veel - over de rol van de Amsterdamse driehoek op dezelfde toon kunnen beantwoorden. Wij waren niet uitwisselbaar. Bovendien was mijn collega van Justitie bij de voorbereiding van het debat ziek. De tweede mogelijk was de andere variant geweest, namelijk de minister-president. De minister-president had in die periode echter andere dingen aan zijn hoofd. Eerlijk gezegd, was ik daar om redenen die u aan mijn boek kunt ontlenen, niet helemaal gerust op. De derde mogelijkheid...

De **voorzitter**:

Kunt u die hier ook noemen? Waarom was u er niet gerust op?

De heer **Van Thijn**:

Ik was er niet gerust op dat hij het beleid van de Amsterdamse driehoek zou verdedigen. De derde mogelijkheid in deze situatie was de eer aan jezelf houden en vertrekken. Toen zag ik dat niet in. Ik was net aangetreden. Met veel bombarie hadden zij mij uit Amsterdam gehaald. Ik was gekomen, niet om de zaak de vernieling in te jagen, maar om Kok in zijn eindperiode van dat kabinet bij te staan. De gedachte dat ik zou opstappen, kwam niet onmiddellijk bij mij op. Als ik nu, anderhalf jaar later, rustig terugkijk, constateer ik dat dit toch de beste en meest zuivere gang van zaken was geweest. Maar daar koop ik nu niets meer voor.

De heer **Koekkoek**:

Nee. U trekt wat dat betreft dezelfde conclusie als uw collega van Justitie. Hij had eerder ook de laatste conclusie getrokken.

De heer **Van Thijn**:

Niet op dat moment.

De heer **Koekkoek**:

Nee. Ik ga terug naar uw rol als korpsbeheerder. Uit het ambtsbericht - want daar ging het om - valt op te maken dat u als korpsbeheerder terughoudend wilde zijn. U wilde niet afstandelijk zijn, maar beheer op afstand uitoefenen. Dat betekende in de praktijk dat het openbaar ministerie rechtstreeks zaken kon doen met het korps.

De heer **Van Thijn**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

Dat was niet het geval?

De heer **Van Thijn**:

Dat betekende het niet. Wij hadden een driehoeksoverleg.

De heer **Koekkoek**:

U schrijft dat in het ambtsbericht.

De heer **Van Thijn**:

Het openbaar ministerie heeft het gezag over de opsporing. Ik ben altijd een furieus tegenstander geweest van rolverwarring: niet twee kapiteins op een schip. Het driehoeksoverleg is echter een afstemmingsoverleg. In het driehoeksoverleg kwamen mijn zorgen op het gebied van openbare orde en veiligheid op straat aan de orde, maar ook de zorgen van het openbaar ministerie. Wij hebben diverse malen in een sfeer van groot onderling vertrouwen ook over justitiële zaken gesproken.

De heer **Koekkoek**:

Maar wat betekent dan "beheer op afstand"?

De heer **Van Thijn**:

"Beheer op afstand" gaat om te beginnen over de relatie politie/beheerder.

De heer **Koekkoek**:

Ook ten aanzien van het openbaar ministerie.

De heer **Van Thijn**:

In de eerste plaats tussen beheerder en korps. Het is bestuur op afstand. Het is contractmanagement. Je gaat niet elke dag als je naar je werk gaat, het aantal politie-auto's tellen of vragen wie er op die dag in wijkteam X of Y ziek zijn. Het is beheer op afstand. Gaat het om de recherche en de justitiële opsporing, dan is er niet alleen beheer op afstand, dan is er ook geen gezagsrelatie. Daarbij heeft het openbaar ministerie het voortouw. Het is heel belangrijk en principieel om dit gezagsdualisme in ons politiebestedel - dat is er niet voor niks gekomen - ook op de werkvloer te eerbiedigen.

De heer **Koekkoek**:

Mag ik u toch voorhouden wat u schrijft in het ambtsbericht? Ik lees voor: ik heb dan ook aan het openbaar ministerie alle ruimte verschaft om beheersaangelegenheden met betrekking tot de bestrijding van de georganiseerde misdaad rechtstreeks te bespreken en af te handelen met het korps.

De heer **Van Thijn**:

Maar binnen de kaders die in de driehoek waren afgesproken.

De heer **Koekkoek**:

Het is natuurlijk de vraag hoe je als korpsbeheerder verantwoordelijk kunt zijn voor je mensen als je het openbaar ministerie beheerskwesties laat afhandelen met het korps.

De heer **Van Thijn**:

De korpsbeheerder is voor een paar dingen verantwoordelijk. In de eerste plaats is hij voor de mensen verantwoordelijk: hoeveel mensen stel je beschikbaar voor de aanpak van de georganiseerde criminaliteit? Dat is een groot discussiepunt geweest bij de reorganisatie. Daar neem je verantwoordelijkheid voor. In de tweede plaats beslis je en werk je mee aan de percentages van je sterkte die je inzet voor zo'n IRT. Er zaten tientallen Amsterdamse dienders in het IRT. In de derde plaats vergewis je je van het feit dat zij met goede spullen kunnen werken. Nou, dat heb ik gedaan. En in de vierde plaats...

De **voorzitter**:

Maar je bent toch ook verantwoordelijk voor...

De heer **Van Thijn**:

...voor de integriteit.

De **voorzitter**:

Je moet er toch ook voor zorgen dat ze geen onverantwoorde dingen doen? Daar ben je als korpsbeheerder toch ook verantwoordelijk voor?

De heer **Van Thijn**:

Ja, daar ben je voor verantwoordelijk. Wat dat betreft ben je echter in de eerste plaats afhankelijk van de informatie die door het openbaar ministerie op tafel wordt gelegd. Wij hebben ons in Amsterdam - ik heb u daarover documenten aangereikt - altijd vergewist van de randvoorwaarden waaronder bijvoorbeeld pseudo-koopteams in Amsterdam functioneerden en van de bewaking van de integriteit.

De **voorzitter**:

Ja, maar het interessante daarvan is juist dat de verantwoordelijkheid voor het opheffen van die teams in feite helemaal door de politie zelf wordt genomen.

De heer **Van Thijn**:

Dat is niet juist. Dat is absoluut niet juist. Dat is een beslissing geweest van de driehoek die voorbereid is in de zogenaamde sub-driehoek. Daar zijn ook ambtenaren van het stadhuis bij betrokken geweest.

De **voorzitter**:

Uit uw stukken blijkt dat men pseudo-koop eerst almaar wilde uitbreiden. En dan is het ineens afgelopen. Dat is gek.

De heer **Van Thijn**:

Ja. Dat gebeurde niet omdat zij natgingen, maar omdat bleek dat zij niet meer effectief waren. De tegenstander had het middel in de smiezen.

De **voorzitter**:

Hoe is het dan mogelijk dat de heer Van Riessen en naar ik meen ook de heer Nordholt daar voor deze commissie een iets andere lezing over geven? Zij gaan er in feite van uit - zij presenteren het zo ook - dat zij dat beslissen, dat zij het hebben opgeheven: wij, wij, wij. U zegt dat u ook verantwoordelijk bent. Op hoe grote afstand bent u dan verantwoordelijk?

De heer **Van Thijn**:

Ik zie ons nog om de tafel zitten toen de beslissing is gevallen. Uiteraard is die beslissing voorbereid.

De heer **De Graaf**:

Ik kom nog even terug op het begrip "beheer op afstand". In uw ambtsbericht zegt u dat dit in beginsel logischerwijs uitmondde in een situatie waarin u niet op eigen initiatief regelmatig informeerde naar de inhoud en de voortgang van de aanpak van de zware, georganiseerde criminaliteit. Heeft u wellicht in de loop van de openbare verhoren ook gehoord dat korpsbeheerders daar vandaag de dag anders over zijn gaan denken en het gevoel hebben dat zij zelfs in staat zijn een veto uit te spreken over bepaalde methoden, omdat dit rechtstreeks te maken kan hebben met de rechtspositie van hun mensen en de ethiek binnen de politie? Had u toen echt een geheel andere opvatting in de zin van "dat is niet mijn pakkie-an"?

De heer **Van Thijn**:

Gaat het om ethiek - en dat is bij de IRT-zaken aan de orde - dan verwacht ik van mijn toenmalige politiemensen dat zij het onmiddellijk melden als zij daarover twijfels hebben. Dat is gebeurd. 7 november rezen de twijfels. 8 november zaten de heren in mijn kamer om dat te melden. Inzake de pseudo-koopteams hebben wij in goed overleg, en telkenmale bij het evaluatierapport, de grenzen van de operaties vastgesteld. Ik ga niet elke dag de hoofdcommissaris bellen om te vragen of zij nog ethisch bezig zijn. Ik weet - en daarom had ik mijn keuze ook op deze hoofdcommissaris laten vallen - dat dit soort innerlijke bewaking bij hem in goede handen was. Dat betekent niet dat ik nooit werd genformeerd over het werk waar de Amsterdamse recherche - dat is een ander verhaal dan het IRT - zoal mee bezig was. Wij hielden regelmatig "briefings", waarin alle opsporingsonderzoeken uit de doeken werden gedaan.

De **voorzitter**:

Wist u iets van methoden?

De heer **Van Thijn**:

Ja, van de meeste wel.

De **voorzitter**:

Heeft u ooit gehoord van gecontroleerd afleveren?

De heer **Van Thijn**:

Nooit in de Amsterdamse setting. Dat heb ik pas precies twee jaar geleden gehoord.

De **voorzitter**:

Ja, het is niet waar, zeg.

De heer **Van Thijn**:

Ik dacht dat u daar zelf wel aan zou denken.

De **voorzitter**:

Neen, helemaal vergeten.

De heer **Koekkoek**:

U heeft op een gegeven moment de heer Nordholt naar Amsterdam gehaald. In 1987?

De heer **Van Thijn**:

De beslissing viel in 1986.

De heer **Koekkoek**:

Om de kussens op te schudden, zoals u het wel eens heeft uitgedrukt. Hield die noodzaak om de kussens op te schudden ook verband met de opsporingsmethoden die toentertijd in Amsterdam werden gehanteerd?

De heer **Van Thijn**:

Neen, absoluut niet. Kijk, die discussie over opsporingsmethoden - daarom is het Amsterdamse korps daar zo alert op - hadden wij al in het begin van de jaren tachtig afgerond. Men heeft geleerd van fouten die toen gemaakt zijn.

De **voorzitter**:

Doelt u nu op commissaris Toorenaar etcetera?

De heer **Van Thijn**:

Ja, die toen uiteindelijk door mij moest worden ontslagen. Maar de prioriteiten lagen toen ook al niet meer bij de openbare-ordevraagstukken, want de stad was tot rust gekomen, maar vooral bij de bestrijding van de kleine criminaliteit en de veiligheid op straat en bij de reorganisatie van het Amsterdamse korps in 25 wijkteams. Dat was toen de allereerste prioriteit. Tegen die achtergrond heb ik een van de baanbrekende mensen op dat gebied, de heer Nordholt, naar Amsterdam willen halen.

De heer **Koekkoek**:

Maar hij voelde weinig voor pseudo-koopteams.

De heer **Van Thijn**:

Daar voelde hij niet zoveel voor.

De heer **Koekkoek**:

Dat was u bekend?

De heer **Van Thijn**:

Dat was mij bekend.

De heer **Koekkoek**:

En heeft dat een rol gespeeld bij de keuze voor hem?

De heer **Van Thijn**:

Neen, want ik heb hem gezegd dat hij de zaken moest aanvaarden, de boedel moest nemen zoals die op dat moment was, dus over een opheffing van die teams is toen niet gesproken.

De heer **Koekkoek**:

Dat is pas later naar aanleiding van de evaluatie aan de orde gekomen?

De heer **Van Thijn**:

Jaren later, naar aanleiding van een heel brede, doorwrochte evaluatie, die niet door de heer Nordholt is gemaakt.

De heer **Koekkoek**:

U trof met de heer Nordholt een aantrekkelijke financile regeling voor hem. Hij kon na zes jaar weg en dan toch zijn salaris doorbetaald krijgen tot aan zijn pensioen. Vond u dat gebruikelijk?

De heer **Van Thijn**:

Ik ben blij dat hij er nog steeds is. Het was geen oprotpremie, maar het tegendeel. Het was om hem te krijgen.

De heer **Koekkoek**:

Om hem te krijgen?

De heer **Van Thijn**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Nog even naar uw rol als korpsbeheerder. De valse identiteiten zijn al even aan de orde geweest. Op een gegeven moment heeft u ook toestemming gegeven om een valutarekening te openen ten behoeve van CID-activiteiten. Wat waren uw overwegingen om daarmee in te stemmen?

De heer **Van Thijn**:

Nou, de filosofie "u vraagt en wij draaien", waarbij ik een uitstekende afdeling vol competente juristen had om mij op het goede spoor te houden.

De heer **Koekkoek:**

Meent u dat: u vraagt, wij draaien? Dan kan er wel eens verkeerd gedraaid worden.

De heer **Van Thijn:**

Ja, maar op dat moment gingen de alarmbellen rinkelen. Waar het om gaat is, dat als je "ja" zegt tegen een pseudo-koopteam, je het ook in staat moet stellen om dat vak uit te oefenen. Dan komt de korpsbeheerder aan zet en die moet wel eens een regeling treffen die eerst is doorgesproken met Justitie voordat zij wordt getroffen.

De heer **Koekkoek:**

En die regeling hield verband met de pseudo-koopteams?

De heer **Van Thijn:**

Ik neem aan van wel.

De heer **Koekkoek:**

Bent u als korpsbeheerder betrokken geweest bij de prioriteitstelling?

De **voorzitter:**

Nog even over die rekeningen. Bij een ander korps zijn wij diep ingegaan op het gebruik van covers. Hoe weet u nu dat deze rekeningen nooit voor een ander doel gebruikt zijn dan het doel dat ook door u is toegestaan?

De heer **Van Thijn:**

Omdat er een uitstekende vertrouwensrelatie was tussen mijn korps en mij.

De **voorzitter:**

Dat hebben andere korpschefs en -beheerders misschien ook gezegd en die zijn van een koude kermis thuisgekomen.

De heer **Van Thijn:**

Ik dus niet. Misschien is dat het verschil.

De heer **Koekkoek:**

In hoeverre bent u als korpsbeheerder betrokken geweest bij prioriteitstelling, bij de keuze van de organisaties die werden aangepakt door de Amsterdamse recherche, maar ook door het IRT?

De heer **Van Thijn:**

Er is een verschil tussen de Amsterdamse recherche en de IRT.

De heer **Koekkoek:**

Ik vraag het allebei.

De heer **Van Thijn:**

Wat de Amsterdamse recherche betreft, werd ik eens in het halfjaar - dat was een vast agendapunt in de driehoek - gebriefd over de keuzen die men maakte. Als korpsbeheerder wilde ik ook resultaat zien, dus als wij op een gegeven ogenblik instemden met de aanpak van organisatie X of Y, ging ik ervan uit dat er in elk geval na een halfjaar werd geëvalueerd en dat er na twee jaar uitzicht was op een resultaat. Zo functioneerden wij als driehoek in Amsterdam, trouwens op alle terreinen van het politiewerk. Wat het IRT betreft, wist ik welke van de organisaties zij aan het aanpakken waren. Maar over de opsporingsmethoden die daarbij werden gehanteerd zijn wij als Amsterdamse driehoek nooit genformeerd. U weet dat wij pas vanaf 1 juli, dus na de overdracht, verantwoordelijk waren voor het IRT. Daarvoor had ik ook geen bemoeienis met het beheer. Pas op 8 november sloegen de lampen door, toen wij vernamen wat er aan de hand was. En toen hebben wij, dacht ik, adequaat maar niet overijld gehandeld.

De heer **Koekkoek:**

Daar komen wij nog op terug. De klacht van onder andere mevrouw Schmitz was dat Amsterdam toch maar moeizaam meewerkte met de totstandkoming van het IRT. Ook voorafgaand aan de overgang naar Amsterdam werden allerlei eisen gesteld. Hoe kijkt u daartegenaan? Wij willen ook graag uw mening daarover horen.

De heer **Van Thijn:**

Het was voor Amsterdam natuurlijk een tijd lang, denk ik of weet ik, op de werkvloer moeilijk te verteren dat Amsterdam geen kernkorps was. Hilversum was het kernkorps.

De voorzitter:

Is dat nou z belangrijk? Geen kernkorps, nou ja!

De heer Van Thijn:

Laat u mij even uitspreken. Die gebaren die u nu maakt, heb ik ook gemaakt en ik heb gezegd: dat is toch niet belangrijk, want het gaat om de zaak. En daarom hebben wij, zowel de korpsleiding als de beheerder, keer op keer op keer gezegd: laat dat IRT zichzelf nu bewijzen. Toen ontstond er een situatie van ongeduld: er komt niets uit, zij zitten daar maar in die bunker op het marine-etablisement en er komt niets uit. Wij hebben ze spullen gegeven en er zitten tientallen van onze mensen, maar er komt niets uit. Ik heb gezegd: zoiets vraagt zijn tijd. De leiding heeft altijd volstrekt loyaal achter het IRT gestaan, totdat er een conflict kwam, overigens niet tussen het Amsterdamse korps en de andere korpsen, maar tussen het openbaar ministerie in Amsterdam en de leiding van het IRT. Toen kwamen er allerlei spoedvergaderingen van beheerders en werd ik er ook bij betrokken.

De voorzitter:

Over welke tijd spreekt u nu?

De heer Van Thijn:

Ik spreek over maart.

De voorzitter:

Maart 1993.

De heer Van Thijn:

Maart 1993, ja. Toen heb ik gezegd: het is het een of het ander. Het ging over het openbaar ministerie. Of ik ga me ermee bemoeien, maar dan niet in de marge, want ik wil dan medeverantwoordelijkheid hebben, of ik bemoei me er niet mee. Maar er moet niet zomaar even wat in de marge gerommeld worden. Toen hebben wij met zijn allen gezegd, in die periode: laten wij nu het IRT gewoon inpassen in de nieuwe politieorganisatie die toen net van start was gegaan en het ophangen aan het grootste korps in ons ressort, met duidelijke verantwoordelijkheidslijnen.

De voorzitter:

Op 1 juli wordt u als driehoek verantwoordelijk.

De heer Van Thijn:

Ja.

De voorzitter:

Dan is er dezelfde vraag als die wij aan de heer Nordholt hebben gesteld: heeft u zich toen vergewist van: gaat het goed, wat gebeurt er? Dat heeft namelijk niemand gedaan vanuit Amsterdam.

De heer Van Thijn:

Dat heeft u van de heer Nordholt en ook van anderen kunnen horen en u heeft er uitvoerig over kunnen lezen. De overdracht vond plaats zonder dat de chef van het IRT meekwam, de heer Lith. Dus men moest improviserend zorgen voor een opvolger. Ik vind dat Amsterdam - dat heb ik ook duidelijk laten doorklinken in alle stukken die ik heb geproduceerd - op dat punt wel iets forsere maatregelen had kunnen nemen en geen parttime functionaris had moeten inzetten. Maar men wilde daar een zware man inzetten en die was niet la minute beschikbaar, omdat men werd overrompeld. Overigens bewijst dit dat men er gewoon van uitging dat de heren Lith en Van Baarle mee zouden komen en dat het wantrouwen waarvan zo hoog is opgegeven, niet van dien aard was dat men niet volledig de leiding van het team in de armen zou hebben gesloten.

De heer Koekkoek:

Toch is er voorafgaand aan die overgang heel wat gedoe. Ik wijs onder andere op de zorgelijke brief van mevrouw Schmitz van 6 maart 1993 aan de minister van Justitie, waarin wordt gesproken over allerlei ruzies, competenties, gevechten enzovoorts. Van al dat gedoe was u ook op de hoogte. Nu gaat de zaak feitelijk op 1 juni 1993 over, formeel 1

juli. Was er geen reden om dan toch, na de voorafgaande geschiedenis, de vinger aan de pols te houden?

De heer **Van Thijn**:

Dat gedoe waar u het over heeft in de brief van burgemeester Schmitz was gericht aan de minister van Justitie. Dat is punt n. En dat ging dus over alle meningsverschillen, competentiegeschillen tussen IRT en het openbaar ministerie. Daar was ik van op de hoogte en vandaar dat wij hebben gezegd: laten wij dat nu voor eens en voor altijd oplossen door de zaak over te dragen in duidelijke gezagsverhoudingen aan Amsterdam als grootste korps in het ressort, met de hoofdofficier van justitie als centrale gezagsdrager.

De heer **Koekkoek**:

Maar u was toch ook op de hoogte van de houding van het Amsterdamse korps, namelijk een zo volledig mogelijke integratie van het IRT in het korps. En u wist ook hoe anderen daarover dachten.

De heer **Van Thijn**:

Ja, maar hier zitten wij op een kernpunt: is men bereid, CID-informatie uit te wisselen ja of neen. Je kunt moeilijk samenwerken in politieland als men niet bereid is, die informatie uit te wisselen. Hoe kun je dan samen opsporingsonderzoek verrichten en hoe voorkom je dan dat je een situatie krijgt waarin de een gaat denken dat de ander een dubbelrol speelt. Dat kan helemaal niet. Dus de randvoorwaarde was, volgens mij volkomen terecht van de kant van de Amsterdamse politie, dat er dan ook een inhoudelijke samenwerking moest komen tussen die ene unit, zijnde het IRT, en al die andere units die elders bij de Amsterdamse recherche hun professionele werk deden en doen.

De heer **Koekkoek**:

Maar was het, gelet op de discussies daarover en over rechtspositionele kwesties, geen zaak geweest om als korpsbeheerder ook vanaf 1 juni, 1 juli de vinger aan de pols te houden?

De heer **Van Thijn**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Heeft u dat gedaan?

De heer **Van Thijn**:

Dat heb ik onvoldoende mate gedaan omdat ik dacht dat die race gelopen was. Dat dachten anderen ook. De heer Wiarda heeft er niet naar gekeken, de heer Nordholt heeft er zich ook niet mee bemoeid.

De heer **Koekkoek**:

U was als korpsbeheerder verantwoordelijk.

De heer **Van Thijn**:

Ja, dat was ik ook. Daarom zeg ik ook achteraf dat het naef was om te denken dat die race gelopen was, te meer daar ik pas sinds het rapport-Wierenga weet, dat het ook heel erg moeilijk was voor het IRT om de informatie aan Amsterdam over te dragen, omdat...

De heer **Koekkoek**:

De redenen zijn bekend.

De heer **Van Thijn**:

De redenen zijn maar al te goed bekend.

De **voorzitter**:

Hoe bedoelt u dat: het IRT kon de informatie niet aan Amsterdam overdragen?

De heer **Van Thijn**:

Men was bezig met een onderzoek waarbij men een informant runde die als randvoorwaarde had gesteld dat Amsterdam niet mocht worden ingelicht.

De **voorzitter**:

Weet u zeker dat men zich ook wilde houden aan de belofte die werd gedaan door CID-chef Langendoen?

De heer **Van Thijn**:

Dat weet ik nu wel zeker, ja. Je neemt een heel belangrijke beslissing als je een heel belangrijke informant uit het criminele circuit gaat runnen die de voorwaarde stelt dat je die informatie niet met je collega's mag uitwisselen. Ik vind het onbegrijpelijk, rond die overdracht, maar ook daarvoor, dat men daarmee akkoord ging zonder het bevoegd gezag op de hoogte stellen. Amsterdam was een onderdeel van het IRT.

De **voorzitter**:

Misschien is het gezag daar wel van op de hoogte gesteld. Het blijkt vaker voor te komen. Niet alle politiefunctionarissen wijzen dit als compleet krankzinnig van de hand als daarvoor redenen kunnen zijn.

De heer **Van Thijn**:

Het is van tweeën een. Of het justitie bevoegd gezag is op de hoogte gesteld. Dat was in ieder geval niet de hoofdofficier van justitie in Amsterdam. Hij wist van niks. En dat is mijn gesprekspartner. Hij was formeel verantwoordelijk. Als het bevoegd gezag op de hoogte is gesteld, had men nooit mogen instemmen met de overdracht van het team aan Amsterdam. Amsterdam mocht immers per definitie niets weten. Of het bevoegd gezag was niet op de hoogte gesteld en dat vind ik dan een onaanvaardbare zaak. Het gaat bij dit alles niet alleen om de werkmethoden en de mate waarin de politie grensverleggend werkt, de rekkelijken en de preciezen. Het gaat erom, of dit gebeurt onder toezicht van het bevoegd gezag.

De heer **De Graaf**:

Ik vraag dit voor alle zekerheid: in het IRT werd de informatie toch wel uitgewisseld met Amsterdamse politiemensen, bijvoorbeeld met de CID-chef van het IRT? Dat was een Amsterdammer.

De heer **Van Thijn**:

Ja. Het gaat nu om de vraag...

De heer **De Graaf**:

De informatie zou niet eens worden uitgewisseld in het team, maar dat is niet het geval geweest.

De heer **Van Thijn**:

Nee, maar die mensen mochten hun informatie ook niet ter beschikking stellen aan de Amsterdamse politie. Er zaten wel Amsterdammers in het IRT, maar het gaat nu om de uitwisseling van dit soort informatie tussen samenwerkende politiekorpsen.

De heer **Koekkoek**:

U zegt dat zo'n voorwaarde niet aanvaardbaar is. Die kan niet geaccepteerd worden.

De heer **Van Thijn**:

Zeker niet als niemand hoog in de lijn voor die keuze wordt geplaatst. Dat mag zeker niet op eigen houtje worden beslist. Dat mag in geen geval gebeuren.

De **voorzitter**:

Wanneer hoorde u daarvan?

De heer **Van Thijn**:

Nadat ik kennis had genomen van alle stukken rond het rapport van de commissie-Wierenga.

De heer **Koekkoek**:

Ik kom toch nog even terug op uw periode als korpsbeheerder. Bent u in de periode 1 juni 1993 tot 8 november 1993 op enigerlei wijze door de korpsleiding in Amsterdam op de hoogte gesteld over hoe het nu ging met het IRT?

De heer **Van Thijn**:

Nee, merkwaardigerwijs, want de hoofdrolspelers, met name de heer Van Riessen, sprak ik regelmatig over de perikelen bij de Vreemdelingendienst. Daar heb ik achteraan gejaagd, opdat de problemen daar, de lange rijen, enz., nu eindelijk een keer werden opgelost; ik wilde dat daar werd ingegrepen. Dat heb ik hem ook kwalijk genomen. Zoals u weet, is in de gesprekken die wij nadien hebben gevoerd, van die kant geen gewag gemaakt van de overgangsperikelen. Ik hoorde het pas op 8 november. Ik neem daar de

verantwoordelijkheid voor. Ik zeg en ik geef ook toe - dat heb ik ook in het befaamde ambtsbericht gedaan - dat ik mij misschien had moeten realiseren dat de race op 1 juli niet gelopen was, integendeel.

De heer **Koekkoek:**

Was dat beheer op afstand toch niet ook afstandelijkheid?

De heer **Van Thijn:**

Ja. Misschien te afstandelijk.

De heer **Koekkoek:**

Je vraagt niet hoe het nu met dat team gaat waarover zoveel te doen is geweest of hoe het nu loopt? Die vraag is niet bij u opgekomen?

De heer **Van Thijn:**

Nee. Ik moet het eerlijk zeggen: mijn betrokkenheid bij de politie in Amsterdam was zeer bekend. Ik had een aantal zeer gekwalificeerde ambtenaren rondlopen die ook bij de recherche, overal, een oogje in het zeil hielden en een second opinion gaven, een piepsysteem. Dat functioneerde zo goed, dat ik dacht "geen bericht, goed bericht". Dat is een verkeerde beoordeling geweest.

De heer **Koekkoek:**

Het piepsysteem werkte niet.

De heer **Van Thijn:**

In dit geval niet.

De heer **Koekkoek:**

Het werkte wel twee jaar geleden, 8 november 1993. Wat hoorde u toen als eerste over wat er aan de hand was?

De **voorzitter:**

En wie kwamen er precies bij u?

De heer **Van Thijn:**

Bij mij vervoegden zich de heren Vrakking en Nordholt. Zij zeiden: wij hebben een ernstig probleem, wij runnen een drugslijn.

De **voorzitter:**

Niet een cokelijn? Een drugslijn?

De heer **Van Thijn:**

Wij runnen een drugslijn en er is een grote partij cocaine onderweg. De heer Vrakking zei bij die gelegenheid: daar wens ik als bevoegd gezag geen verantwoordelijkheid voor te dragen. De heer Nordholt zei: dat geldt ook voor mij. Toen heb ik drie vragen gesteld. In de eerste plaats heb ik naar de norm gevraagd. Zij spraken over duizenden kilo's cocaine die besteld waren. Wat is de norm? Mag dat überhaupt? Als het 100 kg zouden zijn, was u dan wel akkoord gegaan? En hoe zit het in het algemeen? Is deze methode ethisch in justitieland wel of niet geaccepteerd? Toen zei Vrakking dat het niet acceptabel was. Daarop heb ik gezegd dat ik dat wilde horen uit de mond van de minister van Justitie en dat ik geen beslissing zou nemen voordat ik hem gesproken had.

De heer **Rabbae:**

Zei hij ook wat de norm was, mijnheer Van Thijn? Heeft de heer Vrakking toen ook een antwoord gegeven op uw vraag naar de norm?

De heer **Van Thijn:**

Op dat moment niet. Later hoorden wij van het Tallon-arrest, van de criteria proportionaliteit en subsidiariteit en van het feit dat al dit soort transacties, als zij voorkomen, in een proces-verbaal moeten worden neergelegd, hetgeen niet is gebeurd. Maar ik was ook niet genteresseerd in het antwoord van de heer Vrakking.

De heer **Rabbae:**

Waarom stelde u dan die vraag als u niet genteresseerd was in het antwoord?

De heer **Van Thijn:**

Ik heb gezegd dat deze zaak zo ernstig was, dat ik zelf met de minister van Justitie overleg wilde voeren en uit zijn mond wilde horen wat de norm is en of deze methode inderdaad niet toelaatbaar is. Ik voorzag immers een aantal andere gevolgen.

De heer **Koekkoek**:

Maar u ging uit van de juistheid van de mededeling.

De heer **Van Thijn**:

Ik ging uit van de juistheid van de mededeling, ja. Zeker toen die vier weken later nog altijd standhield. In de tweede plaats vroeg ik: is dit gebeurd onder toezicht van het bevoegd gezag? Ja of nee? De heer Vrakking zei daarop "nee, ik wist van niks". Toen heb ik de derde vraag gesteld. Is dat een incident? Komt dat zo'n enkele keer voor? Of hebben wij hier te maken met een fundamentele weeffout in het IRT zelf? Dat moest ik ook weten voordat wij besloten om het IRT op te heffen. Ik moest een antwoord hebben op die drie vragen. Dat wilde ik bespreken met beide ministers, met de minister van Justitie om de reden die ik net noemde, en met de minister van Binnenlandse Zaken omdat ook zij convenantpartner is. Normaal kan de korpsbeheerder daarover beslissen. Maar het IRT berustte op een convenant waar vijf handtekeningen onder stonden, ook die van beide ministers.

De **voorzitter**:

Waarom was de mening van de officier eigenlijk niet genoeg? Waarom zei u niet tegen de officier van justitie, de heer Vrakking: goed, als jij zegt dat het niet kan, kijk dan precies hoe het zit en maak daar een einde aan, want het is allereerst jouw verantwoordelijkheid.

De heer **Van Thijn**:

Ja. Daartoe was ik ook geneigd. Ik zou trouwens geen keuze hebben gehad. Als het bevoegd gezag zegt dat het geen verantwoordelijkheid neemt, als de korpschef zegt dat zijn mensen hiervoor geen verantwoordelijkheid nemen, dan kan ik moeilijk in mijn eentje als korpsbeheerder doorgaan met het runnen van een IRT dat een methode hanteerde die ik zelf niet goedkeurde. Ik vond dit echter zo'n ernstige zaak - en het feit dat u hier zit, bewijst dat ik dat niet verkeerd heb gezien - dat ik meende dat ik met dit verhaal naar Den Haag moest en daarover overleg moest plegen met beide convenantpartners, zijnde de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken.

De heer **Koekkoek**:

Op dat gesprek kom ik nog terug. Ik stel een feitelijke vraag. "De cocane was onderweg". Is die mededeling bevestigd door het latere onderzoek van de commissie-Wierenga? U heeft van alles wat de commissie-Wierenga heeft gerapporteerd, kennis kunnen nemen.

De heer **Van Thijn**:

Men heeft met de hand op het hart verklaard - dat heeft ook in het kamerdebat een grote rol gespeeld - dat er geen grammetje cocane in Nederland is aangekomen.

De heer **Koekkoek**:

Was die onderweg?

De heer **Van Thijn**:

Ik heb altijd gezegd: dan haalt je de koekoek.

De heer **Koekkoek**:

Dank u.

De heer **Van Thijn**:

Ja. Maar dat zei ik al voordat u kamerlid was. Wij hebben het IRT tijdig opgeheven en de opsporingsmethode stopgezet.

De heer **Koekkoek**:

Was die cocane onderweg?

De heer **Van Thijn**:

Volgens de stukken die ik heb gelezen, was het een substantieel onderdeel van de opsporingsmethode en was een gedeelte van het aantal dat ik op 9 november hoorde, ook besteld.

De heer **Koekkoek**:

- Een deel was besteld. Het was in ieder geval goed gevonden dat een proefzending zou plaatsvinden.
- De heer **Van Thijn**:
Ja. Op het laagste...
- De heer **Koekkoek**:
Had die bestelling ook plaatsgevonden volgens u?
- De heer **Van Thijn**:
Dat weet ik niet precies.
- De heer **Koekkoek**:
Dat zei u net. Een deel was besteld.
- De heer **Van Thijn**:
Dat is mij gerapporteerd. Dat heb ik uit de stukken gelezen die u ook allemaal heeft gelezen. Ik moet toch aannemen dat men de zaak niet groter voorstelt dan zij is. Men probeerde het juist kleiner voor te stellen dan het was.
- De heer **Koekkoek**:
Ik probeer tot de rele proporties te komen in dit verband.
- De heer **De Graaf**:
Mijnheer Van Thijn, u heeft zojuist gezegd dat u de methode niet goedkeurde. In uw ambtsbericht, dat u als oud-burgemeester liet opstellen, staat geen oordeel.
- De heer **Van Thijn**:
Klopt.
- De heer **De Graaf**:
U heeft in het debat op 7 april met zoveel woorden gezegd dat de korpsbeheerder, gelet op zijn beheersverantwoordelijkheid, namelijk geen oordeel heeft over de toelaatbaarheid van werkmethoden en dat ook de minister van Binnenlandse Zaken zo'n oordeel niet past.
- De heer **Van Thijn**:
Ja, dat klopt.
- De heer **De Graaf**:
Dat begrip ik eerlijk gezegd niet. Waarom heeft u toen gezegd dat u ook als korpsbeheerder, vanuit uw eigen ethisch oordeel en vanuit uw verantwoordelijkheid voor het personeel, geen verantwoordelijkheid wenste te nemen voor die methode?
- De heer **Van Thijn**:
Op dat moment vond ik dat ik het hoofd koel moest houden en dat ik niet van het eerste het beste bericht van de stoel moest vallen. Ik vond dat ik mij eerst moest oriënteren en moest nagaan a. of het waar was en b. wat zoal in justitieland gebruikelijk was. Mij werd een oordeel gevraagd: is dit ernstig genoeg om het IRT op te heffen? Die beslissing kon ik pas nemen nadat ik alle inzichten had.
- De **voorzitter**:
Wanneer vroeg men u het IRT op te heffen en wie deed dat?
- De heer **Van Thijn**:
Dat was de consequentie van het feit dat het hoogste bevoegde gezag, de hoofdofficier van justitie, geen verantwoordelijkheid voor het IRT meer wenste te dragen en dat de hoogste politiemann, de heer Nordholt, zich daarbij aansloot.
- De **voorzitter**:
Wanneer zeiden zij dat tegen u?
- De heer **Van Thijn**:
Dat was op 22, 23 november, in het driehoeksoverleg dat een paar weken later plaatsvond, nadat wij alle gegevens hadden verzameld en er al ruggespraak was geweest.
- De **voorzitter**:
Omdat immers het afkeuren van de methode nog niet behoefde te betekenen dat het hele team werd opgeheven.
- De heer **Van Thijn**:
Nee. Vandaar mijn drie vragen.

De heer **De Graaf**:

U moest zich toch ook zelf een oordeel over de werkmethode vormen? Nu de hoofdofficier "nee" zei tegen de methode en aanleiding zag om vervolgens tot ontbinding over te gaan en ook uw korpschef dat zei, kunt u toch niet zeggen dat u geen oordeel past?

De heer **Van Thijn**:

Je moet in het driehoeksoverleg - dat is ook heel belangrijk voor de toekomst - de verantwoordelijkheden heel erg goed scheiden, omdat er nu eenmaal twee kapiteins op een schip staan en er gezagsdualisme is. Al grijp ik mij naar het hoofd en vraag ik mij af hoe je nu in hemelsnaam cocaine kunt gaan bestellen en doorvoeren, dan nog meen ik dat ik mij als korpsbeheerder aan de regels van de wet heb te houden. Dat gold later ook voor de minister van Binnenlandse Zaken, want ik had het wel kunnen uitschreeuwen wat er allemaal aan de hand was.

De heer **De Graaf**:

Geldt dat nu ook omgekeerd? Stel dat de hoofdofficier en de korpschef hadden gezegd dat deze methode - duizenden kilo's softdrugs op de markt, een informant - een prima methode was, had u dan ook gezegd: mij past geen oordeel, ik heb daar niets mee te maken, mijn korpsbeheerdersverantwoordelijkheden dragen niet zover dat ik dat kan tegenhouden of daar een oordeel over heb?

De heer **Van Thijn**:

Ik denk het niet, maar die noodsituatie deed zich in Amsterdam niet voor omdat de heer Vrakking en de heer Nordholt daar zeer gedecideerde opvattingen over hadden. Ik had ook niet anders verwacht, vooral de heer Nordholt goed kennende.

De heer **Koekkoek**:

U was ervan op de hoogte dat de heer Vrakking geen verantwoordelijkheid voor de methode wilde dragen en daaruit eventueel consequenties wilde trekken?

De heer **Van Thijn**:

Ja, natuurlijk, dat vertelde hij al op 8 november.

De heer **Koekkoek**:

Zeker, maar daarna, op 17 november, heeft een ressortsvergadering plaatsgevonden. Daar zijn de deuren hard dichtgedaan. Wilde de heer Vrakking opstappen als de methode of het IRT was doorgegaan?

De heer **Van Thijn**:

Ik had de indruk van wel.

De heer **Koekkoek**:

Dan is er de bijeenkomst van 1 december. Daar is veel gesproken en weinig opgeschreven. De minister van Justitie vraagt op die bijeenkomst aan de procureur-generaal om nieuwe voorstellen te doen. Desondanks komt dan het persbericht op 7 december. Daaraan is het nodige voorafgegaan. U heeft daaraan geschaafd. De methode wordt daarin genoemd als reden van opheffing.

De heer **Van Thijn**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Was die gehanteerde methode voldoende reden om het interregionale researchteam op te heffen?

De heer **Van Thijn**:

Ik ga even terug naar uw terzijde over 1 december. U zegt dat de uitkomst van die vergadering was, dat de minister van Justitie aan de PG heeft gevraagd, iets nieuws op papier te zetten. Mijn beleving van die vergadering...

De **voorzitter**:

Uw perceptie en de andere lezingen zijn niet gelijk.

De heer **Van Thijn**:

Het is heel belangrijk.

De heer **Koekkoek**:

Ik zeg het ook omdat het staat in de brief van 26 januari 1994, die u zelf hebt medeondertekend. In die brief staat dat de minister van Justitie om voorstellen van de procureur-generaal heeft gevraagd.

De heer **Van Thijn**:

Ja. Dat is ook gebeurd. Maar dat is niet het enige wat die avond is gebeurd. Voor het persbericht, uw volgende onderwerp...

De **voorzitter**:

Kunt u om de zaak helder te houden even kort, in minder dan anderhalve minuut, een aantal dingen verklaren? Wat is er volgens u op de beroemde vergadering op 1 december 1993, waar in ieder geval geen notulist aanwezig was, gebeurd? Wilt u daarna ingaan op het persbericht? Daarna wordt u minister en dan geeft u daar weer een oordeel over, namelijk op 26 januari 1994. Wilt u die drie dingen op een rij zetten?

De heer **Van Thijn**:

Ja. Ik zal het heel kort doen. Op de vergadering van 1 december op het departement van Binnenlandse Zaken in Den Haag - er was geen notulist - heb ik aan de minister van Justitie gevraagd of hij de mening van de hoofdofficier deelde, namelijk dat deze methode ontoelaatbaar is. Het antwoord daarop was ja. Dat was in tien seconden afgehandeld. Toen zei ik: dan weet ik genoeg. Het tweede onderwerp was: als wij de methode stopzetten - en er is besloten om de methode stop te zetten - wat betekent dit dan voor het IRT? De mening van de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken, die heel dominant aanwezig was, is algemeen bekend: afbreken die hap. Wij hebben toen uitdrukkelijk de vraag besproken of je die methode kon stopzetten zonder het team op te heffen. Dat is uitdrukkelijk besproken. Door de politie werd daarop meegedeeld dat dit het enige lopende onderzoek was en dat alles een uitvloeisel was van het Delta-onderzoek. Zij deelde mede dat zij de mensen, die vanaf die dag werkloos waren, in ieder geval terug moest sturen naar de kazernes. Toen legde de heer Nordholt zijn plan op tafel voor de aanpak in de toekomst en toen heeft de minister van Justitie gezegd: dat wil ik wel eens op papier zien. En daar had hij groot gelijk in. Dat is wat er is gebeurd. Ik kan u trouwens inmiddels een brief overhandigen die ik tussen de stukken vond naar aanleiding van de vergadering op 1 december. Daaruit blijkt, dat de opheffing van het team in ieder geval voor Binnenlandse Zaken een uitvloeisel was van die vergadering. Wij hebben toen zelfs nog even gesproken over de publiciteit: als de heer Van Riessen in de komende dagen de mensen van het IRT meedeelt dat zij per 1 januari terug moeten naar hun korpsen van herkomst, dan zullen wij dat toch ook in de publiciteit moeten brengen, want er zal een deining ontstaan onder die mensen. Dat was de aanleiding om te overwegen. Het is niet die avond beslist, maar het was wel een logisch gevolg van de beslissingen die daaraan voorafgaan, om een persbericht uit te brengen.

De heer **Koekkoeck**:

Als je vraagt om nieuwe voorstellen, is het dan niet verstandig om oude schoenen pas weg te gooien als je nieuwe hebt?

De heer **Van Thijn**:

Dat is heel verstandig, maar de mensen van het IRT moesten genformeerd worden over hetgeen er ging gebeuren. Zij moesten namelijk ophouden met werken. Als je nog geen nieuwe schoenen hebt - wij hadden ze wel, maar de minister wilde de zaken eerst op schrift hebben - dan kun je dat toch niet in het midden laten? Je kunt in deze mediatijd toch niet verwachten dat de pers het niet merkt als je zo'n ingrijpende beslissing neemt en iedereen zo op tilt slaat? Wij hebben dus gemeend, dan maar zelf een persbericht te moeten geven.

De heer **Koekkoeck**:

Voor de opheffing van het team?

De heer **Van Thijn**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat gebeurt 7 december. De gezagscrisis wordt daarin niet genoemd. Dat hebben wij allemaal kunnen zien en dat staat ook in het rapport-Wierenga beschreven. Er was natuurlijk wel een gezagscrisis.

De heer **Van Thijn**:

Ja. Ik heb mij nooit zo kunnen opwinden over de vraag of het nu om een gezagscrisis of om de opsporingsmethode ging.

De **voorzitter**:

Stel dat de procureur-generaal op 17 november had gevraagd: wat doen wij nu eigenlijk aan de methode? Wij zien u allemaal met elkaar praten, maar niemand vraagt zich af of het nog doorgaat of niet. Iedereen is bezig met elkaar, er wordt met deuren geslagen, etcetera, maar wie vraagt er nou of dit nog gebeurt? Niemand?

De heer **Van Thijn**:

Dat gebeurde dus niet. Daarom was er een gezagscrisis.

De **voorzitter**:

Dat had er wel in kunnen staan.

De heer **Van Thijn**:

Niet in een persbericht dat ik onderteken.

De **voorzitter**:

Ok, dat heeft u al uitgelegd.

De heer **Van Thijn**:

Ik kan toch moeilijk een persbericht uitgeven waarin wordt gemeld dat er een gezagscrisis is bij het openbaar ministerie? Dat is toch andermans gezagscrisis?

De **voorzitter**:

Dat is bestuurlijke openheid.

De heer **Van Thijn**:

Daar zoudt u op een andere manier wel achter gekomen zijn. Het gaat om de kern van de zaak. De kern van de zaak was - en dat is zo tot op de dag van heden - dat er een groot meningsverschil was ontstaan over de toelaatbaarheid van de werkmethode. Daardoor lag de hele boel in het justitie apparaat plat. Die opsporingsmethode was dus geen stok om de hond te slaan, zoals met name in het rapport-Wierenga wel is gesuggereerd, maar was de rechtstreekse aanleiding a. tot de gezagscrisis en b. tot de opheffing van het IRT. Dat hebben wij in het persbericht gezet.

De heer **Koekkoek**:

Dat was ook het gevoel van mevrouw Schmitz, die stok om de hond te slaan.

De heer **Van Thijn**:

Ja.

De heer **Rouvoet**:

Ik heb nog een vraagje over de bijeenkomst op 1 december. Wij krijgen de indruk dat toen geen besluitvorming heeft plaatsgevonden of althans niet is vastgelegd. U heeft ons een overzicht gegeven van hetgeen er in uw perceptie in die periode is gebeurd. Daarbij heeft u ons laten weten, dat in ieder geval toen de burgemeester en de hoofdofficier door de ministers werden gemachtigd om maatregelen te nemen. Kennelijk omvatte dat ook het uiteindelijk opheffen van het IRT. Is dat wel iets wat daar heel duidelijk is uitgesproken? Als u het woord "machtigen" gebruikt, stel ik mij daar iets bij voor. Is dat wel heel duidelijk voor iedereen in die tumultueuze vergadering geponeerd en herkenbaar?

De heer **Van Thijn**:

Twee dingen waren heel helder. In de eerste plaats was helder dat de opsporingsmethode zou worden afgebouwd. Daar is geen enkel misverstand over. In de tweede plaats was helder dat dit een consequentie had voor de 80 of 90 mensen die op dat moment in het IRT werkzaam waren en dat dit hun zou worden meegedeeld. Het was niet helder hoe wij in de toekomst verder zouden gaan. Daarover is nog overleg gepleegd na afloop van die vergadering met de mensen van Binnenlandse Zaken. Dat was het uitgangspunt voor het verdere beleid.

De **voorzitter:**

Daar blijven dus twee lezingen over bestaan. Daar kunnen wij ook niks aan doen. Wij zullen het nog eens vragen aan de ex-minister van Justitie.

De heer **Van Thijn:**

Ik zal u de brief overhandigen van Binnenlandse Zaken van 13 december, waaruit blijkt, hoe men van die kant...

De **voorzitter:**

De brief van wie aan wie?

De heer **Van Thijn:**

Van de heer Borghouts aan de korpsbeheerder. Daarin neemt hij kennis van het feit dat het IRT inmiddels is opgeheven, zonder daarover een wanklank te geven. Hij herinnert aan het feit dat er nog een schriftelijk voorstel komt over de manier waarop, en wel binnen het convenant. Ook dat was een belangrijk item: gaan wij het hele convenant ontbinden of tuigen wij de nieuwe teams binnen het bestaande convenant op?

De **voorzitter:**

Ik stel voor dat wij nu overgaan naar uw rol als minister. Dat wordt u na het overlijden van mevrouw Dales. Dan kunnen wij ingaan op de brief van 26 januari.

De heer **Koekkoek:**

Voorzitter! Ik wil toch nog even ingaan op het persbericht. Mijnheer Van Thijn! In uw brief van 25 maart 1994 - u was toen minister van Justitie ad interim - maakte u een duidelijk onderscheid tussen de methode die moest worden stopgezet en de opheffing van het team.

De heer **Van Thijn:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Kijkt u daar nu anders tegenaan? Zegt u: dit was een compromis van het kabinet, maar ik zie dat nu anders?

De heer **Van Thijn:**

Nee. Het zijn verschillende zaken. Wij hebben echter vastgesteld dat - daarom stelde ik de drie vragen voortdurend centraal; dat is toch de kern van de zaak - als je van mening bent dat de opsporingsmethode niet deugt en dat het gezag ten onrechte niet is genformeerd over grensverleggende politie-activiteiten, het dan een logisch uitvloeisel is van de stopzetting om het IRT opnieuw op poten te zetten. Ik hoorde net mijn voorganger spreken over het kind en het badwater. Het kind en het badwater hingen onverbrekkelijk samen.

De heer **Koekkoek:**

Vandaar die koppeling in het persbericht.

De heer **Van Thijn:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

U wordt op 18 januari 1994 minister van Binnenlandse Zaken. Vlak daarvoor heeft u een gesprek met de heer Nordholt, op 14 januari. De heer Nordholt wil op 1 oktober 1994 weg. Voordat u weggaat uit Amsterdam, wordt voor de heer Nordholt nog een aanstellingsbesluit getekend met de afspraak dat, als daar gebruik van wordt gemaakt, hij eerst met u overleg zal plegen. Wat was de achtergrond daarvan?

De heer **Van Thijn:**

Er wordt wel eens getwijfeld aan de onderlinge verhouding.

De heer **Koekkoek:**

Tussen?

De heer **Van Thijn:**

Tussen de toenmalige burgemeester en zijn hoofdcommissaris.

De heer **Koekkoek:**

Ik heb die twijfel nergens bespeurd.

De heer **Van Thijn:**

Het was volstrekt evident wie in die relatie het beleid bepaalde. Tot dat beleid behoorde ook het al of niet aanblijven van de heer Nordholt. Ik heb de heer Nordholt ervan willen en moeten overtuigen dat hij niet moest opstappen als ik naar Den Haag ging. Want dat zou ik een ontzettend slechte zaak hebben gevonden voor Amsterdam. Dan had ik het niet gedaan. Ik moest dat weten en ik moest dat vastleggen voordat ik de stap kon zetten om in te gaan op het beroep dat de heer Kok op mij had gedaan in die dagen.

De heer **Koekkoek:**

Bij dat aanstellingsbesluit hoorde ook een aantrekkelijke financile regeling?

De heer **Van Thijn:**

Een herbevestiging van hetgeen al op schrift was gesteld.

De heer **Koekkoek:**

Een herbevestiging?

De heer **Van Thijn:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Dan rolt u als minister eigenlijk toch meteen in de IRT-kwestie.

De heer **Van Thijn:**

Ja.

De **voorzitter:**

Had u er na vijf dagen al spijt van?

De heer **Van Thijn:**

Nee.

De **voorzitter:**

Toen de eerste brief geschreven moest worden.

De heer **Van Thijn:**

Ik dacht: dat is een storm in een glas water, ik weet hoe het zit...

De **voorzitter:**

Er is niks aan de hand.

De heer **Van Thijn:**

...wij hebben terecht dat team opgeheven, dat zal ik wel duidelijk kunnen maken.

De heer **Koekkoek:**

Na het debat over de grondwetsherziening - dat is altijd interessant - had u op 27 januari al meteen een tweede debat, namelijk over de brief van 26 januari waarin het kabinet aankondigde dat er een onafhankelijk onderzoek moest komen. Waarom kon u daarmee instemmen? Wat zag u daarin?

De heer **Van Thijn:**

De zaak nam zulke ernstige vormen aan.

De **voorzitter:**

Dat kwam toch voornamelijk door de corruptiegeruchten op 22 januari en de aanval van Wiarda?

De heer **Van Thijn:**

Ja. Wij hebben toen twee dingen gedaan. Er is door mijn collega van Justitie een rijksrecherche-onderzoek ingesteld naar de corruptiebeweringen. Omdat wij van meet af aan de schijn tegen hadden, hebben wij samen gemeend een onafhankelijke commissie te moeten instellen voor een onderzoek naar de precieze gang van zaken. Ik had daar alle vrede mee, omdat ik, eerlijk gezegd, tot op de dag van vandaag meen dat toen een terechte beslissing door de Amsterdamse driehoek is genomen. Ik was zo naef om te denken dat, als ik dat zou zeggen tegen mijn collega's, tegen de Kamer, men mij dan op mijn woord zou geloven.

De heer **Koekkoek:**

Van wie kwam het idee van die onafhankelijke commissie?

De heer **Van Thijn:**

Dat weet ik niet meer. Dat is heel snel tussen de minister van Justitie en mij beslist. Als u het een goede gedachte vindt, dan zijn er vele vaders, als u het een slechte gedachte vindt, dan zijn er weinig vaders.

De heer **Koekkoeck**:

Het geheugen laat u dan in de steek.

De **voorzitter**:

Was het de druk van de Kamer, zeker van de oppositiepartijen, die vonden dat u absoluut laks was met het geven van informatie over hetgeen er nu precies aan de hand was?

De heer **Van Thijn**:

Al op 26 januari? Nee.

De **voorzitter**:

Nee, dat was het niet. Het was uw eigen beslissing?

De heer **Van Thijn**:

Het was onze eigen beslissing. Wij hebben er ook geen meningsverschil over gehad. Wij hebben er nauwelijks discussie over gehad. Wij vonden gewoon dat er een onafhankelijke commissie moest komen.

De **voorzitter**:

De keuze voor de heer Wierenga als voorzitter was uw eigen keuze?

De heer **Van Thijn**:

Dat was mijn eigen keuze. De heer Wierenga heeft dat hier voortreffelijk geschilderd. Ik wilde per se iemand die ervaring had als korpsbeheerder. Er waren ook allerlei commissarissen van de koningin in de aanbidding. Het is ongelooflijk hoeveel mensen je aan de vooravond van de instelling van zo'n commissie benaderen.

De heer **Koekkoeck**:

Die benaderden u zelf?

De heer **Van Thijn**:

Ja, zo in de zin van "denk eens aan mij".

De **voorzitter**:

Hoe gaat dat?

De heer **Van Thijn**:

Zoals dat met u gegaan is. Het is toch een beetje vergelijkbaar. Ik herinner mij dat daarvoor ook meer gegadigden waren.

De **voorzitter**:

Ja, ja.

De heer **Van Thijn**:

Dat zijn toch aantrekkelijke posities.

De heer **Koekkoeck**:

Zij werden u niet aangedragen van ambtelijke zijde?

De heer **Van Thijn**:

Van die zijde werden ook namen aangedragen. Ik zelf gaf van meet af aan de voorkeur aan een doorgewinterd korpsbeheerder die bovendien de tijd zou hebben. De heer Wierenga stond op het punt om als burgemeester te vertrekken. Hij was bovendien iemand die ik kende - en zo ken ik hem nog - als buitengewoon consciëntieus en integer.

De heer **Koekkoeck**:

U had daar positieve verwachtingen over?

De heer **Van Thijn**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Heeft u de beslissing tot de instelling van een onafhankelijke commissie tevoren politiek gesondeerd? Heeft u daarover contact opgenomen met de fractievoorzitters van de grote fracties?

De heer **Van Thijn**:

Nee. Dat is allemaal razend snel gegaan. Ik heb het uiteraard wel in de ministerraad besproken.

De heer **De Graaf**:

Enkele dagen voor de instelling van die commissie heeft u ook een bijeenkomst met de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Kamer. Die commissie wordt daarin genformeerd - de heer Koekkoek zal er dadelijk op terugkomen - over hetgeen rond het IRT een rol speelde.

De heer **Van Thijn**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Daar is helemaal niet de vraag opgekomen wat er nu zou gaan gebeuren met dat onderzoek?

De heer **Van Thijn**:

Nee. De commissie verklaarde zichzelf onbevoegd. Zij vonden het een vervelende zaak waar wij mee zaten. Zij zeiden dat wij aan het verkeerde adres waren.

De **voorzitter**:

Dat zegt u. Dat is toch vreemd. De commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, zeg maar de BVD-commissie, wordt op 25 januari ingelicht. Klaarblijkelijk werd haar al veel meer verteld dan toen in de krant stond.

De heer **Van Thijn**:

Ja.

De **voorzitter**:

Ik moet aannemen dat dit voornamelijk op basis van Amsterdamse informatie gebeurde.

De heer **Van Thijn**:

Ja.

De **voorzitter**:

U zegt dat die commissie dat niet haar taak vond. Het jaarverslag van de commissie-IVD over 1994 zegt: de commissie concludeerde dat de operationele gegevens het rechtvaardigden dat zij hierover werd ingelicht. Of was dat maar eenmalig? Dat staat hier.

De heer **Van Thijn**:

Dat slaat waarschijnlijk op het feit - maar daarover komen wij nog te praten bij de behandeling van het geheime rapport en de aanbiedingsbrief...

De **voorzitter**:

Nee, nee. Dit is op 25 januari. Over de geheime aanbiedingsbrief is helemaal geen vergadering terug te vinden.

De heer **Van Thijn**:

Ik ken het verslag niet. Ik weet nog wel dat ik in Retour Den Haag heb geschreven dat de voorzitter opgelucht de conclusie trok dat het zo'n politile en justitile aangelegenheid was, dat de commissie daar verder niet over kon doorpraten. Men heeft misschien met dankbaarheid de informatie tot zich genomen die wij hebben verschaft, maar men heeft vervolgens gezegd dat het niet op hun weg lag om hierover verder met beide ministers te discussieren.

De **voorzitter**:

Hier staat dat de commissie-IVD - zij rapporteerde op 12 april 1995 - op deze bewuste vergadering concludeerde, dat de operationele gegevens het rechtvaardigden dat zij hierover werd ingelicht. Hoe leest u dat dan?

De heer **Van Thijn**:

Als dat zo is, zou de commissie wel iets actiever in de zaak hebben mogen duiken. Het is of het een of het ander. Of wij waren aan het verkeerde adres... Ik heb begrepen dat u straks nog een interessante mijnheer op bezoek krijgt, die daarover meer kan vertellen.

De **voorzitter**:

Heeft u aan de IVD-commissie speciale geheimhoudingsvoorwaarden opgelegd of heeft de IVD-commissie die geheimhoudingsplicht? Hoe zit dat volgens u? Ik neem aan dat u daar in de jaren zeventig als fractievoorzitter lid van bent geweest.

De heer **Van Thijn**:

Ja. Die commissie heeft een permanente geheimhoudingsplicht, zij het dat die per vergadering wordt vastgesteld.

De **voorzitter**:

Waar ligt die geheimhoudingsplicht vast?

De heer **Van Thijn**:

Ik neem aan in de wet.

De **voorzitter**:

Welke wet dan?

De heer **Van Thijn**:

In de wet op de BVD en in het Reglement van Orde van uw Kamer. Daarin staan precies de omstandigheden beschreven waaronder geheimhoudingsplicht kan worden opgelegd. Dat is dus bij de BVD-commissie permanent het geval.

De **voorzitter**:

Maar wie doet dat dan? Wie legt dan wat op? Ik denk nu aan de tijd dat u minister was en aan de tijd dat u kamerlid was. Wie legde nou wat op?

De heer **Van Thijn**:

Strikt formeel zou de minister, voordat hij het woord neemt, dat aan de commissie moeten vragen. Dan zou de voorzitter met zijn hamertje moeten tikken. Maar aangezien dit routinematig was, a going concern, is dat natuurlijk een automatisme.

De heer **Koekkoek**:

U schrijft in Retour Den Haag: Ernst en ik zetten in hoofdlijnen uiteen waar het volgens ons in de IRT-zaak om gaat. Dat is op 25 januari. Kunt u zich globaal herinneren wat u toen samen uiteen gezet heeft?

De heer **Van Thijn**:

Wij hebben daar gesproken over het feit dat het IRT een drugslijn runde. Ik kan mij niet meer herinneren of daarbij het woord "cocaine" is gevallen. Mijn collega van Justitie had daar grote moeite mee.

De heer **Koekkoek**:

U mocht dat niet vertellen, ook niet in het kabinet?

De heer **Van Thijn**:

Bij mijn weten, hebben wij dat zelfs in de ministerraad niet verteld. Het ging om het karakter van de opsporingsmethode, om de repercussies die dat heeft gehad voor het IRT en om het antwoord op de vraag waarom de Amsterdamse driehoek toen heeft gedaan wat zij heeft moeten doen.

De heer **Koekkoek**:

Zijn toen ook al duizenden kilo's softdrugs over de tafel gegaan?

De heer **Van Thijn**:

Er zijn toen geen getallen over de tafel gegaan.

De **voorzitter**:

Zijn toen miljoenen guldens over de tafel gegaan?

De heer **Van Thijn**:

Die zijn toen ook niet over de tafel gegaan. Wij hadden toen nog niet het rapport van de procureur-generaal. Wij beschikten toen alleen nog over de gegevens die waren voortgevloeid uit de novembermaand.

De **voorzitter**:

U beschikte wel over het rapport dat voortgevloeid was uit het rapport van Van Kastel, het rapport van Van Riessen?

De heer **Van Thijn**:

Daar beschikten wij wel over.

De **voorzitter**:

Daarin werd toch ook al melding gemaakt van grote verdiensten?

De heer **Van Thijn**:

Maar dat was nog niet gecheckt en gedubbelcheckt. Wij hebben alleen iets gezegd over de ernst van het probleem, over wat er globaal aan de hand was. Wij hebben niet echt heel concreet getallen genoemd.

De heer **De Graaf**:

U zegt dat ook in de ministerraad nooit door u of door de minister van Justitie iets is gezegd over de mogelijke binnenkomst van cocaine?

De heer **Van Thijn**:

Bij mijn weten niet. In de eerste plaats was dit het onderwerp van mijn collega van Justitie. Ik zat toch al zo in het verdachtenbankje in de zin van "hij wil zijn eigen straatje schoonvegen".

De **voorzitter**:

Wie zat er nou in het verdachtenbankje?

De heer **Van Thijn**:

Ondergetekende. Want op alles wat ik zei werd gezegd: oh, dat is omdat hij in de driehoek, enz. Daarom heb ik mij strikt gehouden aan de rolverdeling tussen de minister van Justitie en de minister van Binnenlandse Zaken, hoewel ik het soms kon uitschreeuwen van ellende.

De heer **De Graaf**:

U zegt hier dat de opsporingsmethode buitengewoon belangrijk was bij de beantwoording van de vraag of dat team terecht of niet terecht was opgeheven. U zei het al: kind en badwater. Een element daarin vormde toch de mogelijke bestelling van cocaine.

De heer **Van Thijn**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

En dat is nooit in de ministerraad meegedeeld?

De heer **Van Thijn**:

Niet in deze concrete vorm.

De heer **De Graaf**:

Is dat niet raar?

De **voorzitter**:

Daar kon u het toch uitschreeuwen? Dat was toch geheim? Daar kon u toch zeggen: ja, jongens, waar praten wij over?

De heer **Van Thijn**:

De minister van Justitie had hier het voortouw. Misschien had ik mijn huid ermee kunnen redden.

De heer **De Graaf**:

Ik ken de verhoudingen niet in de ministerraad, maar ik kan mij voorstellen, dat u daar niet afhankelijk was van hetgeen uw collega van Justitie wel of niet wilde dat u zei.

De heer **Van Thijn**:

Ik heb dat toen toch in grote lijnen willen respecteren. Wij vonden de hoofdlijnen die wij schilderden, zo al ernstig genoeg. Ik had in dat stadium ook nooit kunnen vermoeden dat de minister van Justitie en ik op verschillende sporen terecht zouden komen. In de beginfase werkten wij echt broederlijk samen aan deze zaak, ook omdat de minister van Justitie op 1 december in ieder geval zijn goedkeuring had gegeven aan het stopzetten van de opsporingsmethode. Ik heb mij, wat hem betreft, ook in de ministerraad echt aan de spelregels gehouden.

De heer **Koekkoeck**:

U had de ellende willen uitschreeuwen. Wat had u bijvoorbeeld willen uitschreeuwen wat u binnensmonds heeft gehouden?

De heer **Van Thijn**:

Dat doet zich vooral voor na het uitkomen van het rapport-Wierenga. Wij hebben toen een adempauze gehad en gezegd dat wij zouden wachten op de bevindingen van de onafhankelijke commissie. Toen waren die bevindingen er. Voor een deel waren zij openbaar, met daaraan een oordeel verbonden, en voor een deel waren zij vervat in een geheime bijlage en een aanbiedingsbrief.

De heer **Koekkoek**:

Precies. Over die aanbiedingsbrief wil ik graag spreken. Die brief is van 24 maart 1994. Daarin staan nogal wat dingen, zoals "de informant regelde de transporten, onder andere door middel van de transportpapieren" en "er is 45.000 kg aan softdrugs doorgelaten". Ook de mogelijkheid van het binnenlaten van cocaine is aan de orde geweest. U leest die brief en in uw Retour Den Haag schrijft u op bladzijde 147: ik kom niet tot nieuwe gedachten.

De heer **Van Thijn**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Kunt u dat verklaren? Wij kwamen wel tot nieuwe gedachten nadat wij kennis hadden mogen nemen van deze brief.

De heer **Van Thijn**:

Ik heb al eerder in Retour Den Haag, maar ook op de persconferentie op Nieuwspoort...

De **voorzitter**:

Welke persconferentie was dat?

De heer **Van Thijn**:

Dat was na het uitkomen van het rapport-Wierenga. Toen heb ik namens het kabinet gezegd - ik was ook minister van Justitie ad interim, omdat mijn collega op het ziekbed lag - dat het een mooi rapport was en dat wij de aanbevelingen accepteerden. Tot grote consternatie van alle aanwezigen zei ik ook dat wij een vraagteken zetten achter de toelaatbaarheid van de opsporingsmethode en dat ik niets had gelezen wat de bedoelde conclusie onderbouwde. Daarmee gaf ik aan dat ik alles had gelezen, ook het geheime deel van het rapport. Meer kon en mocht ik daar niet over zeggen. Ook in mijn boek ben ik niet buiten mijn boekje gegaan. Ik had natuurlijk niets liever gedaan dan van de daken schreeuwen wat er in die aanbiedingsbrief stond waar u nu over beschikt en die ik uiteraard een poosje geleden op het departement heb achtergelaten. Daar had ik bij wijze van spreken mijn huid mee kunnen redden. Maar ik heb het niet gedaan, omdat ik dat een schending zou hebben gevonden van mijn ambtsgeheim.

De **voorzitter**:

Maar waarom heeft u politiek ingestemd met het super geheim houden van de feiten die daarin staan?

De heer **Van Thijn**:

Dat moet u de politiek vragen.

De **voorzitter**:

Nee, dat vraag ik aan u. Waarom heeft u ingestemd?

De heer **Van Thijn**:

Er is een vraag veel eerder aan de orde.

De **voorzitter**:

Neemt u mij niet kwalijk: waarom heeft u, met wat u wist en met uw opvatting, ingestemd met het super geheim houden van de wezenlijke elementen die hier door de heer Koekkoek zijn genoemd?

De heer **Van Thijn**:

Om de redenen die, als ik mij dat goed herinner, ook in de aanbiedingsbrief vermeld staan. Daarbij hebben wij ons in de eerste plaats aangesloten omdat het voor een deel ging om lopende opsporingszaken die toen nog niet waren afgebouwd en in de tweede plaats omdat mensen in gevaar konden komen als men op dat moment kon traceren - ik neem aan, dat dit inmiddels prima geregeld is - om welke opsporingsmethode het precies ging,

met de daarbij behorende hoeveelheden. Als ik het mij goed herinner, was er nog een derde reden. Die betrof persoonlijke uitlatingen.

De heer **Koekkoek**:

De invectieven?

De **voorzitter**:

De minder prettige opmerkingen over andere personen.

De heer **Van Thijn**:

Ja, van de een over de ander. Dat zinkt natuurlijk in het niet bij de andere twee redenen.

De **voorzitter**:

Had u in ieder geval moeten kunnen aangeven dat er 45 ton doorheen was gegaan? Had dat mogelijk moeten zijn?

De heer **Van Thijn**:

Ik denk niet dat wij op dat moment gemachtigd waren om dat getal op die manier naar buiten te brengen.

De **voorzitter**:

Door wie was u niet gemachtigd? U was toch de baas?

De heer **Van Thijn**:

Wij waren samen de baas. Trouwens, wij waren gevierde de baas. U weet dat een viermanschap in het kabinet was aangewezen om de regie te voeren na het uitkomen van het rapport van de commissie-Wierenga. In die vierhoek, waarvan er een ons ontvallen was - dus dat werd ook al weer een driehoek - is besloten om akkoord te gaan met het voorstel van de commissie-Wierenga om dit rapport aan te bieden aan de commissie-IVD. Wij hebben ook nog andere varianten overwogen, bijvoorbeeld of je geen ad hoc kamercommissie moest instellen. De complicatie daarvan was dat deze commissie eerst moest worden ingesteld, terwijl de Kamer zat te schreeuwen om het rapport. De tijd verstreek en het moest, terecht, nog voor de verkiezingen beoordeeld kunnen worden. Wij hebben gezegd: laten wij nou geen aparte commissies gaan instellen, maar laten wij het conform het advies van de commissie-Wierenga deponeren bij de commissie-IVD. Trouwens, als je een aparte commissie van vertrouwenspersonen had ingesteld, was het misschien langs die weg bij de fractievoorzitters terechtgekomen.

De **voorzitter**:

Had de Kamer dit niet gewoon moeten weten, toen?

De heer **Van Thijn**:

Ik vind het onbegrijpelijk dat de Kamer niet heeft gedebatteerd over de kern van de zaak. Men heeft een onderscheid gemaakt - en daarom zit u nu hier - tussen het functioneren van allerlei personen in deze zaak en de beoordeling van de opsporingsmethode. Men heeft gezegd: dat doen wij in een later stadium. Daar is een aparte motie over aangenomen. Ik heb nooit begrepen hoe je nu functioneringsgesprekken kunt voeren en tegen personen kunt zeggen "jij hebt dit fout gedaan en jij hebt dat fout gedaan", als er geen oordeel is over de opsporingsmethode. Ik had verwacht en gehoopt dat de fractievoorzitters, die in die commissie zaten en die toch de regie voeren in een parlementair debat - dat was tenminste tot voor kort gebruikelijk...

De heer **De Graaf**:

Hoe bedoelt u dat, tot voor kort?

De heer **Van Thijn**:

Ik begrijp dat dit wel eens in Den Haag Vandaag ter discussie staat, maar dat is een uitweiding.

De heer **Koekkoek**:

Dat kan altijd gebeuren.

De heer **Van Thijn**:

Terwijl de fractievoorzitters aan het debat hebben deelgenomen.

De **voorzitter**:

Maar die moesten alles geheim houden van u.

De heer **Van Thijn**:

Die moesten alles geheim houden. Maar zij kunnen wel met die wijsheid in hun achterhoofd begrijpen - en zij kunnen daarmee in hun regie rekening houden - dat je niet op personen kunt afrekenen als je niet eerst over de inhoud van de zaak hebt gesproken.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Thijn, dat blijft toch uiterst schimmig? U had toch ook kunnen beslissen en erop kunnen staan dat de essentiële elementen uit de geheime aanbiedingsbrief aan de Kamer gemeld moesten worden, juist voor een goed begrip van de methode?

De heer **Van Thijn**:

Wij hebben dat gedaan via de commissie die als de vertrouwenscommissie van de Kamer gold.

De **voorzitter**:

Maar dat is dus blijkbaar niet gelukt.

De heer **Van Thijn**:

Alhoewel ik er gewoon belang bij had - dat is wel gebleken uit het vervolg van de geschiedenis - achtte ik mij gebonden aan mijn ambtsgeheim. Dat was besloten. Zo hebben wij het gedaan, ook na overleg met de kamervoorzitter en met de fractievoorzitters zelf. En dan is dat punt afgehandeld.

De heer **Koekkoek**:

De commissie-Wierenga adviseerde u om het geheime deel aan de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten toe te sturen. Waarom vond u dat een goed advies?

De heer **Van Thijn**:

Vanuit mijn verantwoordelijkheid als minister van Binnenlandse Zaken was ik van mening dat je het materiaal dat daarin wordt genoemd, terwijl de operatie nog gaande is...

De **voorzitter**:

De operatie was toch gestopt?

De heer **Van Thijn**:

Ja, gestopt, maar zij werd afgebouwd. Trouwens, ik begrijp dat zij nooit gestopt is. Dat is verbijsterend. Dat heb ik allemaal via u begrepen. Men was bezig met het afbouwen van de operatie. Daar is een aantal maanden voor nodig.

De **voorzitter**:

Wie zei u dan dat dit zo was?

De heer **Van Thijn**:

Toen ik nog burgemeester was, is mij dat door het openbaar ministerie meegedeeld.

De **voorzitter**:

Door wie?

De heer **Van Thijn**:

Door de heer Vrakking. Mij is meegedeeld dat zijn collega, De Beaufort, daarmee was belast.

De **voorzitter**:

Waarom heeft u het advies van Wierenga gevolgd?

De heer **Van Thijn**:

Omdat ook ik van mening was - ik denk dat u zelf ook niet tot een andere conclusie kunt komen, ondanks alle wijsheid die wij nu achteraf hebben - dat op dat moment die operationele gegevens niet in de openbaarheid mochten worden gebracht.

De heer **Rabbae**:

Was dat de redenering van Van Thijn? Of was daarvoor een andere reden? U heeft als het ware consistent tegen uw eigen belang gehandeld. Zat u niet gevangen binnen een soort compromis van het kabinet in de zin van "zo moeten wij het presenteren", eigenlijk tegen uw eigen belang in?

De heer **Van Thijn**:

Ja. Maar wij moeten twee dingen uit elkaar houden: a. het ambtsgeheim - ik vond dat je die spullen, gegijzeld of niet door het kabinetscompromis, niet zomaar op straat mocht gooien

- en b. mijn politieke opstelling. Ik had er natuurlijk veel verstandiger aan gedaan om een veel scherpere politieke opstelling te kiezen of weg te gaan als minister.

De heer **Koekkoek:**

Hoe scherper?

De heer **Van Thijn:**

Door gewoon te zeggen dat ik het debat over de opsporingsmethode achter de rug wilde hebben alvorens ik aan functioneringsgesprekken zou beginnen.

De heer **Koekkoek:**

Nu wilt u eigenlijk de discussie over de opsporingsmethode toch voeren met de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. Waarom is het geheime deel - u wilde dat wel - nooit goed besproken tussen u en de minister van Justitie aan de ene kant en de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten aan de andere kant?

De heer **Van Thijn:**

Omdat de afspraken die wij maakten, telkens door ongelukkige omstandigheden niet doorgingen. Ik herinner mij een vergadering die wij hadden afgesproken op de allerlaatste dag voor het reces. Toen hield de heer Brinkman zijn fameuze persconferentie. Toen hadden wij in die commissie geen quorum. Net toen de heer Brinkman binnenkwam, ging de stemmingsbel. Toen was er weer een kans verkeken.

De heer **Koekkoek:**

Ik neem aan dat dit voor het paasreces was.

De heer **Van Thijn:**

Ja, het was de laatste avond voor het paasreces.

De heer **Koekkoek:**

Daarna is het er niet meer van gekomen?

De heer **Van Thijn:**

Daarna heb ik nog een poging ondernomen om de commissie bijeen te krijgen, maar toen was de heer Kok plotseling tot zijn verrassing - dat was all in the game; hij was fractievoorzitter - de voorzitter van de commissie en hij had geen tijd om al die stukken te bekijken. Dat sloeg dan op andere agendapunten. En toen ging het ook weer niet door. Ik verwijt mij zelf dat ik deze mensen te veel heb ontzien en er niet echt op heb aangedrongen: en nu zult ge met mij over dat rapport spreken.

De **voorzitter:**

Wat had dat dan kunnen opleveren? U had toch nog steeds de plicht tot geheimhouding? Wat had dat nu kunnen opleveren als u het goed besproken had met de vier fractievoorzitters, wat u niet heeft gedaan?

De heer **Van Thijn:**

Dan had dat kunnen opleveren dat in ieder geval de fractievoorzitters ten tijde van het debat...

De **voorzitter:**

...op 7 april...

De heer **Van Thijn:**

...op 7 april en het debat dat daarna is gehouden...

De **voorzitter:**

...op 25 mei...

De heer **Van Thijn:**

...op 25 mei, hadden kunnen inzien dat er geen oordelen over personen zijn te vellen zonder te spreken over de opsporingsmethode. Ik stond ook onder druk van mijn eigen partijgenoten. Zij zeiden dat ik iets met Nordholt moest doen.

De **voorzitter:**

U had op 7 april zelf gezegd dat u dat ging doen.

De heer **Van Thijn:**

Ja, een gesprek met hem voeren en mijn ongenoegen uitspreken over de slechte gang van zaken tijdens de overdracht. Een definitief oordeel kon ik niet uitspreken voordat ik wist of

men mijn mening deelde dat, gelet op de opsporingsmethode, de Amsterdamse driehoek terecht de beslissing had genomen om het IRT op te heffen.

De **voorzitter:**

Maar dan had u toch minstens meer informatie over de methode aan de gehele Kamer moeten doen toekomen, linksom of rechtsom?

De heer **Van Thijn:**

Ja.

De **voorzitter:**

Anders was u toch een gevangene van uw eigen ambtsgeheim?

De heer **Van Thijn:**

Ja, ik was ook de gevangene van mijn eigen ambtsgeheim. Het is toch goed dat de minister van Binnenlandse Zaken zich aan zijn verplichtingen houdt, ook als de politieke dood daarop volgt?

De heer **De Graaf:**

Toen de commissie-Wierenga u adviseerde om het alleen aan de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten te geven, heeft u toen niet overwogen om daarvan af te wijken en voor te stellen om het in vertrouwelijkheid aan de woordvoerders te geven? Dat was toch het grote probleem? Dat bleek op 7 april. Dat de woordvoerders, die een oordeel moesten vellen, geen kennis hadden kunnen nemen van de geheime bijlage? De fractievoorzitters konden dat wel, maar die mochten het eigenlijk niet vertellen aan de woordvoerders.

De heer **Van Thijn:**

Ja. Dat is overwogen. Het was een van de varianten: een commissie van woordvoerders. Dit staat nog los van het feit dat je niet onmiddellijk weet wie de woordvoerders zijn.

De heer **De Graaf:**

Dat was al meteen duidelijk. De dag van het uitkomen hebben de woordvoerders al commentaar gegeven.

De heer **Van Thijn:**

Een woordvoerder gaf al commentaar voordat het rapport uitkwam.

De heer **De Graaf:**

Ook dat schijnt mogelijk te zijn.

De heer **Van Thijn:**

Ja. Wat dat betreft, heeft u dus gelijk.

De **voorzitter:**

Wie was dat? Op wie doelt u?

De heer **Van Thijn:**

Dat was het toenmalige kamerlid de heer Dijkstal. Hij zei dat hij het rapport niet nodig had omdat hij al een oordeel had over de IRT-zaak.

De heer **De Graaf:**

Waarom kon niet worden besloten om het aan de woordvoerders, besloten en in vertrouwelijkheid, ter inzage te geven?

De heer **Van Thijn:**

Dat kon niet omdat wij vonden dat wij deze operationele gegevens, die toch een groot deel van het geheime rapport bestempelen, niet zomaar in de openbaarheid konden brengen. Er bestaat een kamercommissie die gewend is om dit soort gegevens in ontvangst te nemen en zich daar een oordeel over te vormen.

De heer **De Graaf:**

Dan moet u toch een uiterst raar gevoel hebben overgehouden aan de gesprekken die u, blijkens uw boek, ook met de woordvoerder van de Partij van de Arbeid, de heer Stoffelen, heeft gehouden? Dat waren diverse gesprekken, ook voorafgaand aan het debat. U mocht hem niks vertellen.

De heer **Van Thijn:**

Het is nog veel gekker. Ik had het geheime rapport amper uit, of ik had een afspraak met de heer Stoffelen. Hij was de eerste die ik ontmoette nadat ik het rapport had gelezen. Ik heb het hem niet verteld. Ik vind dat je je aan de spelregels moet houden als je dienaar van de Kroon bent, als ik het even plechtig mag zeggen.

De heer **Koekkoek:**

Maar hij vertelde u een aantal dingen en u wist dat bijvoorbeeld de aantallen kilo's nog groter waren dan de aantallen die hij noemde.

De heer **Van Thijn:**

Hij heeft mij toen niet een aantal dingen verteld. Hij kwam regelrecht uit Straatsburg en had zijn speech nog niet kunnen voorbereiden. Zijn speech heeft hij niet aan mij voorgelegd. Dat is ook niet gebruikelijk. Toen waren al dualistische elementen in het bestuur binnengeslopen.

De heer **Koekkoek:**

Je wisselt wel eens wat uit. In ieder geval hoorde u op 7 april wat de heer Stoffelen uit wel ingelichte bronnen te melden had. Sloeg u toen achterover van wat u hoorde?

De heer **Van Thijn:**

Ik dacht: dat is een goed kamerlid met goede bronnen in politieland; hij heeft tenminste goed genformeerd. Hij had het niet van mij. Bovendien was het nog veel erger dan hij dacht. Laat staan de andere leden van de Tweede Kamer.

De **voorzitter:**

Als de heer Stoffelen in het debat aan u had gevraagd of dat waar was - niemand heeft in dat debat gevraagd of het nu waar was dat al die kilo's op de kade hadden gestaan en doorgelaten waren...

De heer **Koekkoek:**

Hij riep alleen: het is onaanvaardbaar.

De heer **Van Thijn:**

De heer Stoffelen had die vraag dan moeten stellen aan de minister van Justitie.

De **voorzitter:**

Hij had het misschien ook aan u gevraagd.

De heer **Van Thijn:**

De heer Kohnstamm heeft in het debat aan de minister van Justitie gevraagd, of het waar was wat de heer Stoffelen zei.

De **voorzitter:**

De heer Stoffelen heeft dat niet zelf gevraagd. Wat had u hem geantwoord? Die vraag moet de minister van Justitie beantwoorden?

De heer **Van Thijn:**

Ja. Ik beschrijf dat hartverscheurende dilemma ook in mijn boek. In dat debat moest ik mij als een schoenmaker bij mijn leest houden, terwijl ik wist hoe de werkelijke toedracht was.

De heer **Rabbae:**

Heeft het kabinet de Kamer hiermee niet op het verkeerde been gezet?

De heer **Van Thijn:**

Nee, want uw fractievoorzitters zijn genformeerd. Dat zij daar in hun politieke regie niks mee gedaan hebben, vind ik onbegrijpelijk, maar dat is het kabinet niet aan te rekenen.

De heer **Koekkoek:**

Weet u of een andere fractievoorzitter dan de heer Brinkman het geheime deel heeft gezien?

De heer **Van Thijn:**

Ik kreeg de indruk dat alle vier de leden van de commissie in de gelegenheid zijn gesteld om het geheime rapport te bestuderen.

De heer **Koekkoek:**

U beseft dat dit geen antwoord op mijn vraag is?

De heer **Van Thijn:**

Ik ben er niet zeker van dat zij alle vier het rapport hebben gelezen.

De heer **Koekkoek**:

In de brief van 25 maart 1994 van het kabinet aan de Kamer wordt gezegd dat de overgang van het IRT naar Amsterdam niet zorgvuldig is verlopen en dat je een onderscheid moet maken tussen de methode en de opheffing van het team. Dan wordt gezegd dat de betrokken functionarissen in functie kunnen blijven. Hoe is die conclusie tot stand gekomen?

De heer **Van Thijn**:

In het onderling beraad. Ik heb voortdurend erop gehamerd, dat de conclusie van de commissie-Wierenga ten aanzien van de opsporingsmethode nog nader bekeken zou moeten worden.

De heer **Koekkoek**:

Dat is eigenlijk de achtergrond. Daarom kon u op dat moment met deze conclusie instemmen.

De heer **Van Thijn**:

Wij hadden daarvoor twee argumenten. In de eerste plaats betwijfelen wij of die conclusie gerechtvaardigd is. In de tweede plaats zou je moeten vaststellen dat de driehoek die in november de omstreden beslissing nam, die wetenschap niet had, aangezien de commissie-Wierenga nu pas aan de hand van rapporten van de toenmalige officier van justitie en de procureur-generaal tot die conclusie kwam. Het was gewoon te vroeg en onjuist om op grote schaal te gaan koppensnellen. Dat neemt niet weg, dat bij het functioneren van deze of gene best een vraagteken kon worden geplaatst op onderdelen van het rapport-Wierenga die wel juist waren, maar dan niet per se in de volgorde en de rangorde die de commissie-Wierenga in haar rapport had aangebracht.

De heer **Koekkoek**:

Het kabinet zet in die brief vraagtekens achter de conclusies van de commissie-Wierenga over de methode. Is het daar eigenlijk bij gebleven? Je kunt wel vraagtekens plaatsen, maar je kunt ook op een gegeven zeggen dat je echt wilt weten hoe het zit. Is dat niet gebeurd?

De **voorzitter**:

U wist veel beter hoe het zat.

De heer **Van Thijn**:

Wij wisten hoe het zat.

De **voorzitter**:

Waarom heeft u dan niet geprobeerd om daar in die brief van 25 maart in ieder geval de conclusies uit te trekken in de zin van "de methode is wat ons betreft in ieder geval onaanvaardbaar, nog afgezien van de vraag of zij rechtmatig is of niet"?

De heer **Van Thijn**:

In de brief van 25 maart hebben wij in heldere bewoordingen het vraagteken achter de methode geplaatst. Wij hebben zelfs een negatief oordeel - de methode was uit de hand gelopen - opgeschreven. Op dat moment waren wij nog zeer homogeen.

De **voorzitter**:

Was dat al een compromistekst?

De heer **Van Thijn**:

Nee, dat was geen compromistekst. Daar waren wij het over eens. Er was ook ruggespraak geweest met de zieke minister van Justitie. Wij hebben voortdurend overleg gehad.

De **voorzitter**:

In uw boek zegt u dat het vooral de fax van Algemene Zaken was, die de laatste oplossingen aandroeg.

De heer **Van Thijn**:

Ja. Op die befaamde avond regende het faxen, maar dan ging het over lidwoorden, over uitroepetekens achter de rol van de voormalige korpsbeheerder. Het was duidelijk wat daarvan de bedoeling was. De minister van Justitie en ik zaten toen nog altijd op een spoor. Die sporen zijn uit elkaar gegaan, eigenlijk ten tijde van het kamerdebat.

De **voorzitter:**

Hoe kwam dat dan?

De heer **Van Thijn:**

De minister van Justitie verklaarde dat het IRT was opgeheven als een stok om de hond te slaan. Hij verklaarde niet meer dat dit was vanwege de uit de hand gelopen opsporingsmethode. Dat was op dat moment voor mij een verrassing.

De heer **Rouvoet:**

Ik heb nog een vraag over de totstandkoming van die brief. Is mijn vaststelling juist, dat de minister van Justitie de uiteindelijke tekst van het regeringsstandpunt over het rapport-Wierenga, na al dat faxverkeer met Algemene Zaken - de ministerraad had 's morgens vergaderd - niet heeft gezien voordat hij uitging? In uw boek beschrijft u dat u hem daarna heeft gebeld. Is dat correct?

De heer **Van Thijn:**

Ik kon het niet helemaal doorgronden. De hoogste ambtenaren van het ministerie van Justitie waren bij de redactie van de brief betrokken: de SG van Algemene Zaken, de SG van Justitie en DG politie en justitie. Aangezien er een frequent fax- en telefoonverkeer was naar Tilburg, mocht ik toch in gemoede aannemen, dat zij de teksten ook hadden doorgegeven.

De **voorzitter:**

Tilburg, waar de heer Hirsch Ballin op dat moment ziek was.

De heer **Van Thijn:**

Ja. Maar ook in zijn betere dagen woont hij daar.

De **voorzitter:**

Ik weet niet of dat ter zake doet, mijnheer Van Thijn.

De heer **Koekkoeck:**

Wij spreken hierover ook nog met de heer Hirsch Ballin. De betrokkenen mogen in functie blijven, maar de conclusies van het kabinet en de commissie-Wierenga moeten grondig met hen worden besproken. U voert die functioneringsgesprekken met verschillende personen. U doet dat onder anderen tweemaal met de heer Nordholt, op 18 april en op 25 april. U schrijft dan wederom iets in uw dagboek. Is dit overigens echt een dagboek, of werd het achteraf een dagboek?

De heer **Van Thijn:**

Het grootste gedeelte berust op aantekeningen die ik, naarmate mijn kabinetsservaring groter werd, 's avonds maakte.

De heer **Koekkoeck:**

U dacht al gauw: dit wordt een boek.

De heer **Van Thijn:**

Ja, of een kabinet, of een boek; het wordt iets.

De heer **Koekkoeck:**

Dit was terzijde. De heer Nordholt erkent in dat eerste functioneringsgesprek, op 18 april, een aantal fouten. Welke met name?

De heer **Van Thijn:**

In de allereerste plaats was dat het feit - dat was toch het hoofdpunt, waarover ik zelf oprecht verbijsterd was na lezing van het rapport van de commissie-Wierenga - dat men verantwoordelijk was voor een heel slechte gang van zaken tijdens de overdracht. De commissie-Wierenga zegt dat iedereen daar schuld aan had, omdat voor een overdracht twee partijen nodig zijn. Maar Amsterdam droeg formeel de verantwoordelijkheid. Ik was zeer ontdaan over het feit - dat kan ik mij zelf ook verwijten - dat ik in al die maanden geen levensteken had gehoord over de problemen die men ondervond. Daar heb ik een hartig woordje over gewisseld.

De heer **Koekkoeck:**

Dat was het belangrijkste.

De heer **Van Thijn:**

Dat was het belangrijkste.

De heer **Koekkoek:**

U heeft vervolgens een gesprek met de heer Wiarda. Wat was de uitkomst daarvan?

De heer **Van Thijn:**

Het ging ongeveer zoals uw gesprek met hem in deze zaal is verlopen. Hij had buitengewoon veel spijt van de ongegronde uitlatingen die hij heeft gedaan over mogelijke corruptie in de top van de Amsterdamse politie. Hij legde uit dat dit kwam omdat hij verwoestend gemotioneerd was. Hij was kwaad.

De heer **Koekkoek:**

Dat schijnt een verbasterde Friese uitdrukking te zijn.

De heer **Van Thijn:**

Oh, maar goed, ik verstond het wel. Het belangrijkste vond ik dat hij zei dat hij het tot elke prijs weer goed wilde maken. Hij vond dat Erik en hij die kar samen weer moesten gaan trekken. Hij zei dat hij niets liever wilde dan dat. Toen heb ik gezegd: dat zal ik in mijn gesprek met de heer Nordholt meedelen en dan verwacht ik ook dat dit gaat gebeuren, want dat kan natuurlijk niet, zoals jullie elkaar, als twee politiechefs, in het openbaar de ogen hebben uitgekrabd.

De heer **Koekkoek:**

Verdere consequenties wilde u niet trekken?

De heer **Van Thijn:**

Op dat moment niet. Trouwens, zijn naam was niet eens gevallen in het rapport van de commissie-Wierenga.

De heer **Koekkoek:**

U vond het wel nodig om met hem een gesprek te voeren.

De heer **Van Thijn:**

Dat vond ik wel, ja. Zijn naam viel wel in het kamerdebat.

De heer **Koekkoek:**

Op 25 april heeft u het tweede functioneringsgesprek met de Amsterdammers. Over de heer Van Riessen wordt wel een bepaalde beslissing genomen, evenals over de heer Nordholt, want hij moet zich voortaan persoonlijk met het IRT bemoeien. De heer Van Riessen mag dat niet meer.

De heer **Van Thijn:**

Ja.

De heer **Koekkoek:**

Vanwaar die conclusie?

De heer **Van Thijn:**

Dat was vanwege de slechte gang van zaken tijdens de overdracht. Op dat moment had ik mij nog niet goed gerealiseerd dat dit mede te maken kon hebben met voorwaarden van de informant. Maar goed, het was een slechte gang van zaken. Je kunt een slechte gang van zaken niet met terugwerkende kracht tot een goede gang van zaken maken. Het was bar slecht. Bovendien was de vertrouwensrelatie met andere korpsen daardoor ook aangetast. Het leek mij verstandig om twee vliegen in een klap te slaan, hoewel ik daar achteraf hartzeer van had, door de heer Van Riessen te ontheffen van die taak - dat was heel erg voor hem - en door de heer Nordholt te belasten met die taak. En dat was ook heel erg voor de heer Nordholt.

De heer **De Graaf:**

Waarom dat laatste?

De heer **Van Thijn:**

Omdat hij als korpschef liever wat afstandelijker was. Het IRT is maar een elementje in een gigantisch korps van 5000 koppen, 30 wijkteams en een reeks gespecialiseerde diensten. Je kunt van een hoofdcommissaris toch niet verwachten dat hij zich en detail met al die onderdelen bezighoudt? Dat is niet de stijl waarop de heer Nordholt op een uitstekende manier leiding geeft aan zijn korps.

De heer **De Graaf**:

Dat is toch ook nooit gebeurd? Wij hebben hier ook van de heer Nordholt mogen horen hoe dat gaat. De heer Welten heeft contact met mijnheer Woelders. Mijnheer Welten rapporteert eens in de zoveel tijd in een gesprek aan Nordholt. De heer Nordholt houdt zich als gevolg van uw maatregel toch niet elke dag en detail bezig met het IRT?

De heer **Van Thijn**:

Niet elke dag in detail, maar ik heb hem hier wel horen verklaren dat hij zich zeer regelmatig op de hoogte stelt. En dat is een goede zaak.

De heer **Koekkoeck**:

Waarom vond u het nodig om op 25 april een communiqué over deze gesprekken naar buiten te brengen, u daarmee de mogelijkheid ontnemend om vervolgens met uw ambtgenoot van Justitie tot gezamenlijke conclusies te komen? Hij had immers ook functioneringsgesprekken te voeren met leden van het OM.

De heer **Van Thijn**:

Daar had ik twee redenen voor. De eerste reden was dat mijn gesprekspartners in Amsterdam, de twee waarnemend korpsbeheerders, Nordholt en Van Riessen, onder grote publicitaire druk stonden. Het was al het tweede gesprek. In het korps stond iedereen klaar om te vernemen wat de uitkomst was. Ik heb letterlijk gezegd: je kunt die gezagsdragers - dat vergeten wij wel eens: het gaat om gezagsdragers - niet laten bungelen. Dat is ook heel erg slecht voor het moreel in het politiekorps. Dat was reden een. Het was het laatste gesprek; geef hem dan maar een boodschap mee, dan hoeft hij geen stommetje te spelen. De tweede reden was dat ik inderdaad zo langzamerhand gerriteerd was over het feit dat de gesprekken aan de andere zijde almaar niet plaatsvonden en dat ik blijkbaar het voortouw had. Men liet de eigen gesprekken afhangen van de gesprekken die ik in de andere toren van de Schedeldoekshaven meende te moeten voeren. Toen dacht ik: als ik dan toch het voortouw heb, dan maar het voortouw, dit is het resultaat.

De heer **Koekkoeck**:

Maar daarmee zette u in feite uw collega voor het blok.

De heer **Van Thijn**:

Ja, dat heb ik gedaan. Je mag rustig vaststellen - trouwens, dat heeft de Kamer al eerder vastgesteld - dat na het bewuste debat op 7 april de verhouding tussen ons steeds slechter werd, dat in ieder geval de samenwerking niet meer soepel verliep. Dat is zeer te betreuren, voor de eenheid van beleid en voor het aanzien van het gezagsapparaat in Nederland. Gelukkig gaat dat nu beter.

De heer **Koekkoeck**:

Hoe ziet u als oud-minister van Binnenlandse Zaken de verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken - hij heeft toch te maken met de korpsbeheerders en hij is verantwoordelijk voor het grootste deel van de politiebegroting - voor opsporingsmethoden?

De heer **Van Thijn**:

Ik vind dat de minister van Binnenlandse Zaken vooral te waken heeft over de integriteit. De politie dient te functioneren onder het bevoegde gezag en in overeenstemming met de heersende regels. Het is met name de taak van de minister van Binnenlandse Zaken om op dat laatste ook toe te zien en een marginale toetsing uit te voeren. Het voortouw ligt hier natuurlijk volop bij de minister van Justitie.

De **voorzitter**:

Voor een beter beeld anno 1995 en een beter begrip voor hetgeen na de afwikkeling van de IRT-affaire en na uw politieke vertrek uit Den Haag is gebeurd, stel ik u nog een vraag. Had een boel van de moeilijkheden tussen korpsen daarna voorkomen kunnen worden als u, als minister van Binnenlandse Zaken, een eigen verantwoordelijkheid had genomen en erop had aangedrongen dat meer van die methode, linksom of rechtsom, bij de Kamer bekend werd?

De heer **Van Thijn**:

Ik denk dat wij ons veel ellende hadden kunnen besparen als wij onmiddellijk iets hadden gedaan met de informatie die ons over de methode was aangedragen. Dan hadden wij ons misschien een enquete kunnen besparen. Maar de Kamer heeft beslist dat de zaak uit elkaar gehaald moest worden, enerzijds een oordeel over de personen en anderzijds een onderzoek - ik was daar ook geen voorstander van in dat kamerdebat - in een later stadium.

De voorzitter:

Nee. Wij hebben nog een kaartje van u gekregen waarop stond dat dit geen goed idee was.

De heer Van Thijn:

Ja. Ik heb nooit begrepen waarom die zaken uit elkaar zijn gehaald. Hoe kun je nu over personen oordelen als je niet weet waar het inhoudelijk over gegaan is? En als men het wel wist - en sommigen wisten dat - dan kan ik helemaal niet plaatsen dat zij het oordeel hebben gegeven dat zij hebben gegeven.

De voorzitter:

Ik wil u nog een laatste vraag over uw eigen verantwoordelijkheid ter zake stellen. Was het niet beter geweest als u zelf, met wat u wist en met wat u aangereikt kreeg van de commissie-Wierenga, alles op alles had gezet om in ieder geval veel meer in de openbaarheid en aan de Kamer mee te delen?

De heer Van Thijn:

Ik heb geprobeerd om met vrijwel alle politieke leiders binnen het kabinet en buiten het kabinet over deze zaken te spreken, maar na het kamerdebat, waardoor toch een vreselijk beeld is blijven hangen over de beide ministers, waren wij niet bij machte...

De voorzitter:

Ik bedoel voor het kamerdebat, tussen 25 maart en 7 april.

De heer Van Thijn:

Wat had ik dan moeten doen?

De voorzitter:

Ik zeg u niet wat u moet doen, dat past ons ook niet, ik vraag u alleen of het niet beter was geweest, indien meer informatie aan de Kamer was gegeven en in de openbaarheid was gebracht, eventueel ook opdat door justitie en politie beter het gezag kon worden uitgeoefend.

De heer Van Thijn:

Ik heb de redenen waarom dat niet in de openbaarheid is meegedeeld, aangegeven. Nu de politiek. Als de hoogste personen in de politieke rangorde mij glazig aankijken als ik deze zaken onder hun aandacht breng, met een soort blik van...

De voorzitter:

Wie keken u dan glazig aan? De fractievoorzitters? En wie nog meer?

De heer Van Thijn:

Ook binnen het kabinet.

De voorzitter:

De heren Lubbers en Kok keken u ook glazig aan?

De heer Van Thijn:

Als het om die zaak ging wel. Het kwam niet uit om daar in brede kring over te praten. Ik heb dat geaccepteerd en voor die fout heb ik moeten boeten. Het zij zo. Dat is een afgesloten hoofdstuk.

De voorzitter:

U heeft het geaccepteerd.

De heer Van Thijn:

Wat vraagt u nu van mij? Ik kon toch niet zomaar, om mijn eigen huid te redden, met dat geheime rapport gaan zwaaien? Dat kan toch niet?

De voorzitter:

Het gaat ook niet om de vraag "om uw eigen huid te redden". Want dan had ik moeten vragen...

De heer Van Thijn:

Om de zaak te dienen. Moet ik om de zaak te dienen in mijn eentje alle vertrouwelijkheid gaan schenden? Dat kan toch niet? Ik heb voor andere activiteiten gewoon de vrijheid niet gekregen.

De heer **Koekkoek**:

Het gaat om een afweging van belangen die je op een gegeven moment maakt.

De heer **Van Thijn**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

U heeft de geheimhoudingsplicht zwaarder laten wegen dan het geven van een compleet beeld aan de Kamer op dat moment.

De heer **Van Thijn**:

Ja. In de vierhoek, gesanctioneerd door de ministerraad en met mijn volledige instemming, is ervoor gekozen om de informatie die wij op 24 maart van de commissie-Wierenga kregen, op 25 maart te deponeren bij de commissie van fractievoorzitters. Dat was voor mij voorlopig einde verhaal. Alles wat ik daarbuiten zou doen, zou een schending van mijn geheimhoudingsplicht zijn. Daar was en ben ik niet toe bereid.

De **voorzitter**:

Maar het is een geheimhoudingsplicht die u zichzelf heeft opgelegd.

De heer **Van Thijn**:

Nee.

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Van Thijn**:

Die aan mijn ambt verbonden is. Als ik een vertrouwelijk rapport krijg over operationele toestanden op het terrein van justitie dat niet in de openbaarheid kan worden gebracht omdat dan informanten in gevaar komen of weet ik veel wat alle argumenten waren - u en ik kunnen daar achteraf misschien een vraagteken achter zetten, maar dat was de werkelijkheid van toen - dan kiezen wij gezamenlijk voor die ene weg. Hoe slecht de verhoudingen ook waren op dat moment tussen de verschillende bewindslieden, ik zou het toch niet verantwoord hebben gevonden om de vertrouwelijkheid die aan mijn ambt was verbonden, te verbreken. Dat heb ik ook in mijn boek in geen enkele zin of tussenzin willen doen.

De heer **Koekkoek**:

Zoudt u nu, met de wetenschap van nu, voor een andere weg hebben gekozen dan het rapport doorsluizen naar de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten?

De heer **Van Thijn**:

Het is te gemakkelijk om daar nu ja op te zeggen.

De **voorzitter**:

Maar u zegt er ook geen nee op.

De heer **Van Thijn**:

Ik vind dat ik het net goed gezegd heb.

De heer **De Graaf**:

Ik vraag mij af, mijnheer Van Thijn, of u aan de betekenis van de methode voor beoordeling van de opheffing van het team toch niet een erg zwaar gewicht geeft. Uw toenmalige korpschef, de heer Nordholt, heeft immers tegenover de commissie-Wierenga, en ik meen ook hier, verklaard dat het IRT er nog was geweest als de vergadering van 17 november met het openbaar ministerie anders was verlopen. Dan hadden wij de methode afgeschaft, wij hadden misschien wat herschikkingen gepleegd, maar het team was er nog geweest, het was dus wel de gezagscrisis, aldus de heer Nordholt. Dat was toch ook de reden waarom die gezagscrisis aanvankelijk in het persbericht kwam?

De heer **Van Thijn**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Ik proef nu uit uw woorden dat u zegt dat de methode en de opheffing van het team onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden, kind en badwater.

De heer **Van Thijn**:

Ja. Laten wij wel wezen. Stel dat in ons persbericht had gestaan: alle ellende is de schuld van de PG. Dat was de gezagscrisis. Ik ga om te beginnen niet een persbericht ondertekenen waarin ik de schuld in andermans schoenen schuif. Verder was het meningsverschil waardoor de golven zo hoog gingen bij het openbaar ministerie, een verschil van mening over de opsporingsmethode.

De heer **De Graaf**:

Dat begrijp ik. Ik wil u eigenlijk vragen of u van oordeel blijft dat de methode daadwerkelijk de kernreden is geweest van de opheffing van het team.

De heer **Van Thijn**:

Ja, de methode, het meningsverschil daarover, de besluiteloosheid die vervolgens bij het openbaar ministerie is ontstaan. Maar het begint bij de ontdekking - dat is de kern van de zaak - dat onder onze verantwoordelijkheid, zonder dat wij dat wisten, een drugslijn werd gerund die uitmondde in een grote partij cocaine. Daarvoor konden wij niet de verantwoording nemen. Dat is het begin en het einde van het verhaal. Dat is de kern van de zaak.

De heer **Rabbae**:

U zei straks over de geheime stukken dat u zich heeft gehouden aan uw ambtsplicht. Later heeft u een boek geschreven en geklapt uit de ministerraad. Ik neem aan dat u voelt wat ik bedoel. Heeft u dat gedaan om uit de gijzeling te komen van al die compromissen die voor u uiteindelijk niks hebben uitgehaald en vanwege het feit dat u eigenlijk tegen uw eigen persoon en waarschijnlijk ook tegen uw principes in iets heeft gedaan wat niet helemaal goed was voor u?

De heer **Van Thijn**:

Ik heb niet geklapt uit de ministerraad. Ik heb een paar sfeerschetsen gegeven uit de ministerraad. Ik heb in ieder geval geen operationele gegevens naar buiten gebracht, in geen enkel opzicht. Ik heb dat boek geschreven om het dilemma waarin ik verkeerde wel te doen, maar dat heb nagelaten, ook al had ik daarmee mijn huid kunnen redden. Het was een soort Grieks drama dat zich aftekende, om het dan maar kleurrijk in beeld te brengen.

De **voorzitter**:

Vond u ook na de verkiezingen van 3 mei geen mogelijkheid om in de loop die tot uw aftreden leidt, nog enige verandering te brengen wat betreft de koppeling aan de positie van de minister van Justitie?

De heer **Van Thijn**:

Dat is een moeilijke vraag. Die begrijp ik niet.

De **voorzitter**:

Dat zal aan mij liggen. Ik zal proberen, het eenvoudiger te zeggen. Heeft u op enig moment na 3 mei, dus na de verkiezingen, overwogen om u verder los te maken van de positie van de minister van Justitie?

De heer **Van Thijn**:

Nee.

De **voorzitter**:

Of was het politiek niet mogelijk omdat eventueel toch een nieuwe coalitie PvdA/CDA in het verschiep lag?

De heer **Van Thijn**:

Ik was niet in de positie om mij met coalitievorming bezig te houden. Ik heb wel een poging ondernomen, en niet zonder succes, om weer met de minister van Justitie in gesprek te komen. Vandaag de dag is het overigens al helemaal tussen ons uitgepraat. Bovendien was er de uitdrukkelijke wens van de Kamer om zo goed mogelijk samen te blijven werken. Dat was een terechte wens, ondanks alles wat er inmiddels was voorgevallen. Wij zijn dan ook samen ten onder gegaan.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van Thijn, dank u wel. Sluiting 13.50 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 88**

8 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 8 november 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. drs. L.C. Brinkman

Aanvang 14.20 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer L.C. Brinkman, geboren op 5 februari 1948 te Dirksland. Mijnheer Brinkman, zou u willen opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: ik zweer de gehele waarheid en niets dan de gehele waarheid te zeggen.

De heer Brinkman:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Brinkman, u was fractievoorzitter van het CDA en in die hoedanigheid was u ook voorzitter van de vaste commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten. De enquetc commissie heeft gevraagd of u in die hoedanigheid als getuige bij ons zou willen optreden. Daarbij zijn drie punten van belang: a. de algemene rol van de commissie Inlichtingen- en veiligheidsdiensten bij de bespreking van zware georganiseerde criminaliteit en opsporingsmethoden, voor zover deze het onderwerp van ons onderzoek vormen; b. de vraag wat de betrokkenheid is geweest van die commissie bij het zogenaamde COPA-onderzoek en meer in het algemeen bij de betrekkingen met Suriname; c. de rol van de commissie bij de behandeling van het geheime deel van het rapport van de commissie-Wierenga en bij de vergadering die daaraan vooraf ging op 25 januari 1994, toen de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie u daarover hebben ingelicht. Eerst een algemene vraag. Wij kennen het Reglement van orde van de Kamer. Is er daarnaast een aparte regeling, een zakboekje of een handleiding voor die commissie op schrift?

De heer Brinkman:

Ter aanvulling wil ik opmerken dat niet zozeer de voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer voorzitter was van die commissie...

De voorzitter:

Van de grootste fractie.

De heer Brinkman:

In de loop der jaren is verschillende keren gesproken over de positie van de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten, met name over de samenstelling en de taakstelling. Het geschreven reglement ervan is eigenlijk terug te vinden in de Handelingen van de onderscheiden openbare vergaderingen. Er bestaat dus niet zoiets als een instellingsreglement. Uiteraard is er wel het artikel in de Grondwet dat de mogelijkheid biedt aan ministers om het belang van de Staat in te roepen. In de Handelingen is ook terug te vinden het vrij precieze onderscheid tussen datgene wat de vaste commissie voor Politie en Justitie doet en datgene wat de vaste commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten doet. Wanneer de rechtsorde, meer in het bijzonder de openbare orde en het belang van de Staat aan de orde zijn, treedt de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten op, en voor de zaken die meer in het bijzonder met het strafrecht en de

toepassing daarvan te maken hebben, treedt de commissie voor politie en justitie op, om het kort samen te vatten.

De **voorzitter**:

Zou het niet moeten gaan over wat de inlichtingen- en veiligheidsdiensten doen?

De heer **Brinkman**:

Jawel, in relatie tot de belangen van de Staat en van de rechtsorde.

De **voorzitter**:

Is er een geheimhoudingsverplichting vastgesteld voor de leden van die commissie?

De heer **Brinkman**:

Ik heb mij hier ook op georienteerd. Er geldt geen formele geheimhoudingsverplichting in de zin van een reglement, maar door de gewoonte en door de gebruiken bestaat er wel een feitelijke geheimhoudingsverplichting. Wij kregen bijvoorbeeld nu en dan inzage in stukken die door de regering als geheim werden gerubriceerd. Wij konden deze alleen inzien op de kamer van de voorzitter van de Kamer, waarbij wij moesten tekenen, niet alleen voor ontvangst, maar ook voor geheimhouding. Dat is een voorbeeld van die gebruiken.

De **voorzitter**:

Moest u altijd tekenen voor geheimhouding voor alles wat u kreeg?

De heer **Brinkman**:

Niet voor alles wat wij kregen, want wij kregen ook stukken waarvan bekend was dat zij vielen onder de algemene geheimhoudingsgewoonte, maar waarvoor niet moest worden getekend. Om daarvan een voorbeeld te geven, wij kregen verslagen van de Binnenlandse veiligheidsdienst over bepaalde activiteiten ter inzage. De bedoeling was niet om deze in enigerlei vorm, mondeling of schriftelijk, naar buiten te brengen, maar wij hoefden daar niet apart voor te tekenen.

De **voorzitter**:

Is u weleens iets voorgeschoteld, waarvan u zei dat u het niet wilde behandelen, omdat het niet onder uw competentie viel?

De heer **Brinkman**:

In de tijd die ik heb meegemaakt, vanaf 1989, hebben wij een aantal malen gezegd dat iets niet tot onze competentie behoorde. De commissie heeft dit expliciet aangeduid tegenover de bewindslieden bij het hoofdonderwerp van de IRT-affaire. Daarnaast zijn er onderwerpen aan de orde geweest, waarbij wij tegen de betrokken bewindslieden hebben gezegd dat het goed was dat het besproken werd. De operationele kant daarvan moest geheim blijven, maar het was zaak om de beleidsmatige aspecten hetzij in de plenaire vergadering hetzij in een van de andere commissievergaderingen aan de orde te krijgen.

De **voorzitter**:

Daarover is niets vastgelegd?

De heer **Brinkman**:

Nee.

De **voorzitter**:

Hebt u zelf weleens gezegd: regering, dat kunt u mij wel voorleggen en mij voor geheimhouding laten tekenen, maar dat doe ik niet?

De heer **Brinkman**:

In mijn herinnering is dat noch bij collega Van Mierlo, noch bij collega Bolkestein, noch bij collega Wiltgens, noch bij mijzelf aan de orde geweest in de vijf jaren die ik heb meegemaakt.

De **voorzitter**:

Dat waren de leden van de commissie in de vorige parlementaire periode. De heer Rabbae gaat verder.

De heer **Rabbae**:

Ik neem aan dat u niet behoefde te tekenen, wanneer u mondelinge informatie kreeg, want dat lijkt mij onmogelijk, maar dat is niet mijn vraag. Hebt u in de commissie vaak gesproken over de zware georganiseerde criminaliteit, en zo ja, hoe vaak?

De heer **Brinkman**:

Daarover is zeker een aantal keren gesproken. Ik herinner mij dat wij in de gesprekken met de plenaire Kamer, wanneer wij verslag deden van onze werkzaamheden, te horen kregen dat onze commissie actiever was dan zijn voorgangers. In mijn herinnering hebben wij zeker 6, 7 of 8 keer gesproken over de georganiseerde criminaliteit. Dat ging niet steeds over dezelfde groep, maar over aspecten van dat fenomeen.

De heer **Rabbae**:

Was u actiever door de samenstelling van de commissie of door de tijdgeest?

De heer **Brinkman**:

Achteraf is dat moeilijk vast te stellen. Het is in ieder geval te meten aan het aantal onderwerpen en de vergaderschema's. Dan kan objectief vastgesteld worden dat er meer tijd werd besteed aan de behandeling van zaken waarover wij met het kabinet in gesprek waren.

De heer **Rabbae**:

Na de val van de Berlijnse Muur heeft de commissie met de minister van Binnenlandse Zaken gepraat over een nieuwe mogelijke taakstelling van de BVD?

De heer **Brinkman**:

Zeker.

De heer **Rabbae**:

Wat zijn de afwegingen en overwegingen geweest bij dat gesprek?

De heer **Brinkman**:

Er waren twee aanleidingen, die niet helemaal samenvielen in de tijd, maar op een gegeven moment in de versnelling kwamen door de val van de Muur. De eerste aanleiding was de algemene afslankingsoperatie in de rijksdienst. De tweede aanleiding was een wens bij het kabinet en bij de commissie om de taakstelling van de BVD ten principale aan de orde te stellen, gelet op veranderende internationale machtsverhoudingen. Deze zaak is bij herhaling aan de orde geweest, zowel mondeling als schriftelijk. Dat heeft uiteindelijk geleid tot een document dat in de plenaire Kamer aan de orde is geweest. De kern van de zaak was dat er dreigingen in het voormalige Oostblok weg leken te vallen, maar dat er tegelijkertijd op allerlei andere terreinen zaken waren die een gevaar voor de rechtsorde zouden kunnen zijn. Deze zijn voor verschillende delen van de wereld en voor verschillende groeperingen in kaart gebracht.

De heer **Rabbae**:

Heeft de commissie dit onderwerp meteen verwezen naar plenaire behandeling of heeft zij gezegd dat er een onderscheid gemaakt moest worden tussen strafrechtelijke activiteiten, opsporingsactiviteiten en inlichtingenwerk?

De heer **Brinkman**:

Voordat er een afgerond stuk naar buiten ging, in de fase waarin de ontwerp-taakstelling van de Binnenlandse veiligheidsdienst aan de orde kwam, is in de commissie, dus door de heer Van Mierlo, de heer Bolkestein, de heer Wiltgens en mijzelf, bij herhaling de vraag besproken wat nu precies het soort aandacht was van de dienst voor die verschillende groeperingen en ontwikkelingen in het buitenland. Dat ging over vraagstukken van proliferatie, maar ook van georganiseerde criminaliteit of criminaliteit die soms een politieke grondslag had in enig buitenland. In de stukken die door de dienst naar buiten zijn gebracht, uiteraard via de verantwoordelijke minister, kan men nalezen dat er vrij precieze aanduidingen zijn gegeven, niet alleen van de gebieden en groepen, maar ook van de onderwerpen die daarbij aan de orde waren.

De heer **Rabbae**:

Als u met de minister van Binnenlandse Zaken de zware georganiseerde criminaliteit besprak, kon u dan altijd constateren dat dit gerelateerd was aan de staatsveiligheid?

De heer **Brinkman**:

Staatsveiligheid respectievelijk de betrekkingen met andere landen, voor zover zij een punt van overweging zouden kunnen vormen voor onze staatsveiligheid. Dat klinkt academisch

en abstract, maar ik noem maar de verhouding tot de voormalige of huidige delen van het Koninkrijk. Dat betrof niet alleen onze staatsveiligheid, maar ook de positie van die landen.

De heer **Rabbae**:

Daar komen wij straks op terug. Maar wat is de relatie van het onderwerp witwassen, dat ook door u werd besproken, met de staatsveiligheid?

De heer **Brinkman**:

De discussie in de commissie ging over drie aspecten. Ten eerste is witwassen vaak verstrengeld met andersoortige activiteiten. De vraag kwam op welke instantie in Nederland daar feitelijk zicht op zou kunnen hebben. Daarbij ging het om de positie die De Nederlandsche Bank zou kunnen innemen, maar ook verschillende ministeries. Ten tweede kwam aan de orde de mogelijke infiltratie in politieke groeperingen, niet alleen aan de hand van suggesties die publiekelijk werden gedaan, maar ook naar aanleiding van een concreet rapport dat daarover was uitgebracht. Ten derde is meer in het algemeen door de onderscheiden diensten geconstateerd dat er in toenemende mate een verstrengeling zichtbaar was met de bovenwereld, zoals dat heet. De vraag kwam op welke autoriteit welke maatregelen zou kunnen treffen om daartegen op te treden. Wij hebben gezien dat er wetgeving is gekomen om een juridische basis te geven aan de onderscheiden autoriteiten om nader op te treden.

De **voorzitter**:

Was u daar nu wel voor? Voor De Nederlandsche Bank bijvoorbeeld?

De heer **Brinkman**:

Nee, maar de vraag kwam op. De heer Rabbae vroeg wat nu precies de grensafbakening was. Dat punt kwam op de tafel van de commissie. De stelling was dat er aandacht voor moest zijn en dat het op een gegeven moment de normale kanalen in moest gaan. Maar let wel: in de herziening van de taakomschrijving van de Binnenlandse veiligheidsdienst liepen wij aan tegen nieuwe maatschappelijke fenomenen, die soms direct zichtbaar, maar vaak ook onzichtbaar uitwaaiëren naar de staatsveiligheid. De commissie heeft niet gezegd dat zij dat allemaal tot haar taak rekende. Wij hebben steeds gezegd dat het in het normale wetgevingstraject moest en dat er normale parlementaire controle op moest zijn. Eind jaren tachtig was juridisch nog niet helemaal uitgewerkt welke bevoegdheden er waren. In mijn herinnering is dat stellig op hetzelfde moment door de commissie doorverwezen naar het normale openbare overleg tussen regering en parlement.

De **voorzitter**:

Is de commissie niet ook gebruikt om vertrouwelijke informatie door te geven, waar u weinig mee kon tegenover de collega's in de Kamer?

De heer **Brinkman**:

Nee, niet op het punt van het witwassen. Bij het voorbeeld dat ik noemde van de politieke infiltratie, was er een concrete aanleiding.

De **voorzitter**:

Dat lijkt mij een goed voorbeeld, maar van die andere twee zou je kunnen zeggen dat het eigenlijk niet het werk was van de commissie. U kunt zeggen dat u misschien speciale operationele gegevens hoorde die geheim moesten blijven. Dan nog is de vraag of de commissie niet te vaak door de regering is gebruikt om de Kamer in te lichten, terwijl er tevens voor werd gezorgd dat het echt helemaal geheim bleef, omdat u er eigenlijk ook niet met uw fractiegenoten over kon spreken.

De heer **Brinkman**:

De aanleiding voor dit onderwerp van gesprek was de herziene taakstelling van de Binnenlandse veiligheidsdienst en in het verlengde daarvan de controle vanuit de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Mijn mededeling daarover was: toen de nieuwe taakstelling van de BVD aan de orde moest komen, heeft de commissie zich onder andere de vraag gesteld of er voor de commissie een taak werd gesignaleerd op het gebied van witwassen. De stelling was dat er gewoon aanvullende wetgeving moest

worden gemaakt, voor zover de huidige niet toereikend was. Dat hoorde gewoon in het normale verkeer met de Kamer aan de orde te komen. Zo is het ook gegaan.

De heer **Rabbae**:

U hebt niet de indruk dat het kabinet de commissie gebruikte als een soort klankbordgroep om een aantal zaken te bespreken; meer als een soort seniorenconvent dan als een commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten?

De heer **Brinkman**:

Nee, bepaald niet. Om te beginnen is er in ons parlementaire stelsel geen seniorenconvent. Anders dan een voorgesprek over Suriname dat is uitgemond in een officieel overleg met de commissie over een onderwerp dat tot de taak van de commissie hoorde, kan ik mij niets soortgelijks herinneren. Wij hebben systematisch afgehouden dat er zoiets zou moeten komen. Het kabinet dat er in de periode 1989-1994 was, heeft hier ook niet op aangedrongen. Bovendien spraken wij in de praktijk echt over de operationele gegevens, omdat het kabinet deze binnen bracht. Wij spraken over gewoonten en gebruiken. Ik zal er maar weer een voorbeeld van noemen. Als het ging over de positie van de inlichtingendienst in het buitenland, de kwestie Suriname en andere onderwerpen, kwamen er inderdaad operationele gegevens op tafel. Als het ging over de vraag of het beleidsmatig en juridisch door de beugel kon, werd dat steeds doorverwezen naar de betrokken commissie, meestal de commissie voor politie en justitie. In de verslagen van de openbare kamervergaderingen wordt regelmatig verwezen naar vergaderingen die de commissie voor politie en justitie hield, bijvoorbeeld als het ging om opsporingsmethodieken. Wij hebben ons dus niet bezig gehouden met de vraag of een bepaalde opsporingsmethodiek als zodanig juridisch door de beugel kon.

De heer **Rabbae**:

Dat begrijp ik. Als ik het goed heb, heeft de commissie een keer zeer gedetailleerd gesproken over een bepaald onderwerp: het verstrekken van wapens aan een bepaald land. Er zou zelfs geweer per geweer zijn bekeken wat wel en niet kon. Was dit eigenlijk wel een zaak voor deze commissie of voor de vaste commissie voor Defensie?

De heer **Brinkman**:

Zoals ik al zei, kwamen er bij verschillende gelegenheden over verschillende onderwerpen zeer gedetailleerde operationele gegevens ter tafel. Dat was het gebruik. De plenaire Kamer had de behoefte om die gegevens niet in het openbaar te behandelen. Op eigen initiatief van het kabinet en op vragen vanuit de commissie werd zeer gedetailleerd informatie verstrekt. De stellige waarneming van mijn collega's in de commissie en van de toenmalige bewindslieden was dat men het volste vertrouwen kon hebben dat die gegevens niet naar buiten zouden komen. Dat was ook de kracht van de commissie. De ervaring leerde dat men een helder onderscheid wist te maken tussen datgene wat operationeel was en geheim moest blijven - niet vertrouwelijk, maar geheim - en datgene wat beleidsmatig, juridisch, bestuurlijk en politiek naar buiten zou moeten. Daarom kon er figuurlijk gesproken geweer voor geweer en pop voor pop in de commissie in detail over de aangeduide onderwerpen worden gesproken.

De **voorzitter**:

Kunt u daar iets explicieter over zijn?

De heer **Brinkman**:

Het is niet aan mij om onderwerpen uit geheime besprekingen ter tafel te brengen. Het ging over de verhouding met verschillende landen, posities binnen het Koninkrijk en het voormalig Koninkrijk en posities van terroristische groeperingen her en der in de wereld. Als het ging om concrete dreiging of het overwegen van concrete maatregelen, kwam dat stuk voor stuk in de commissie aan de orde.

De **voorzitter**:

Had dat "geweer voor geweer" met onze voormalige rijksdelen te maken?

De heer **Brinkman**:

Ik voel mij niet vrij om het hier land voor land, geval voor geval te bespreken. Ik kan zeggen dat wij verschillende keren over de positie van en bedreigingen in het Koninkrijk en voormalige delen van het Koninkrijk hebben gesproken, dan kunt u verder uw fantasie aan het werk laten, neem ik aan.

De heer **Rabbae**:

Bent u ooit terechtgekomen in een politiek gewetensprobleem tussen datgene wat u te horen kreeg en datgene wat in de Kamer werd besproken?

De heer **Brinkman**:

Wij hebben als commissie steeds de bedoeling gehad dat wij datgene wat het kabinet ons in het geheim had toevertrouwd, niet aan onze fracties overbrachten. In mijn herinnering is dat ook steeds zo gegaan. Zo heb ik in ieder geval steeds zelf gehandeld. Ik heb die informatie nooit overgebracht aan de leden van de plenaire fractie. Ik moet aannemen dat het bij mijn collega's ook zo is gegaan. Als er bepaalde concrete informatie was, die vaak over actuele thema's ging, hebben wij er ook over gesproken of wij deze in enigerlei vorm aan onze fracties ter kennisname moesten brengen. Onze stelling is geweest dat wij dat niet moesten doen, want dan zouden wij niet alleen het kabinet in verlegenheid brengen - wat onder omstandigheden zin zou kunnen hebben - maar ook verkeerd omgaan met de informatie die wij hadden.

De **voorzitter**:

Maar wat moet je er dan mee?

De heer **Brinkman**:

Het moet helder zijn dat het gaat om operationele gegevens. Als je maar zeker bent dat het onderwerp ten principale daadwerkelijk in de plenaire vergadering aan de orde kan komen. Dat konden wij elke keer bewijzen met de onderwerpen die aan de orde waren. Om het voorbeeld te nemen van Suriname, daar is verschillende keren publiekelijk over gesproken. In de loop der jaren is dat onderwerp ook preciezer geformuleerd. Toen ik verslag uit moest brengen van een vergadering voor mijn tijd, werd er nog zeer omzichtig gesproken over een land ergens, maar later is dat gewoon Suriname geworden.

De **voorzitter**:

Stel nu dat u in die commissie zegt dat die geweren niet naar Curaao of een ander land moeten, want dat wilt u niet?

De heer **Brinkman**:

Laat ik een ander voorbeeld noemen om uw vraag te beantwoorden. In de periode dat er oplopende politieke spanning was in Suriname, is de vraag aan de orde geweest welke middelen die politiek, juridisch en bestuurlijk door de beugel kunnen, gezien door Nederlandse bril, aan de orde moesten komen. Toen hebben wij gezegd dat dit een zaak was van publieke afweging. Er is toen gefilosofeerd over de vraag wat er zou gebeuren als je een aanvullend rechtsverdrag zou maken, als er militaire bijstand zou komen, als je aanvullende informatieverschaffing zou regelen of als er financiële hulp via particuliere kanalen zou gaan. Er waren allerlei varianten, die in het publieke debat beoordeeld moesten worden.

De **voorzitter**:

Als u zei dat u een bepaald operationeel voorstel voor Suriname niet wilde, wat gebeurde er dan?

De heer **Brinkman**:

Dan gebeurde dat niet, waarbij het kabinet uiteraard een eigen afweging moest maken. Mijn ervaring was dat het kabinet zeer indringend luisterde naar de adviezen die uit de commissie kwamen.

De **voorzitter**:

Vond u dat u de loop der gebeurtenissen kon veranderen?

De heer **Brinkman**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Gaf de commissie ook een machtiging? Moeten wij het zo verstaan dat zij op een gegeven moment zei: dat mag wel en dat mag niet?

De heer **Brinkman**:

Laat ik Suriname maar weer als voorbeeld nemen, waarover verschillende keren is gesproken, naar ik heb gehoord ook voor 1989. Er was zowel van de kant van de Verenigde Staten als uit bronnen van het kabinet informatie beschikbaar. De vraag kwam op of wij daarmee verder konden gaan. Er werden bepaalde gecontroleerde acties ondernomen. Wij namen aan dat deze gecontroleerd waren, en op doorvraag bleek dat zo te zijn. De commissie was wel zo verstandig om daarop door te vragen, in de zin van: u stuurt nu een aantal agenten naar Suriname, maar die vallen misschien op in het oerwoud, met een zender op hun hoofd of met een blank gezicht. Ik noem met opzet zo'n voorbeeld. Je kunt wel op papier over een actie spreken, maar je moet je er ook een praktisch beeld van vormen. Er werd heel gedetailleerd doorgevraagd over de techniek en over de mate waarin controle gegarandeerd kon zijn.

De heer **Rabbae**:

Werd u in het geval van het COPA-onderzoek (Columbia-Paramaribo) ook om een machtiging gevraagd?

De heer **Brinkman**:

Ook hier moet u een onderscheid maken tussen datgene wat tot de taak van de commissie behoorde, en datgene wat tot de taak van de andere commissies behoorde. Onze stelling over de onderzoeksmethodieken ten principale was dat deze een zaak waren van de minister van Justitie en de toepassing van het strafrecht. De politieke gevoeligheden in de verhouding tussen Suriname en Nederland kennende, spraken wij wel over de vraag of het type actie dat werd ondernomen, een redelijke kans van slagen had, in die zin dat zij juridisch door de beugel zou kunnen en niet zou stranden bij enige rechter. Het ging er vooral om, of en zo ja, hoe dit de verhoudingen met Suriname onder verdere spanning zou kunnen plaatsnemen.

De **voorzitter**:

Welke minister heeft u voorgelicht over dit onderwerp?

De heer **Brinkman**:

Er zijn een aantal gesprekken geweest met achtereenvolgende ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie, soms ook met de minister-president, soms gezamenlijk, soms gedrien.

De **voorzitter**:

Had u het idee dat de consequenties van die zaak goed waren doorgesproken binnen het kabinet?

De heer **Brinkman**:

Wij hadden de indruk dat er intensief over werd gesproken. Het onttrekt zich aan mijn waarneming of dat altijd in de kabinetsvergadering is geweest dan wel in bilaterale en trilaterale overleggen.

De **voorzitter**:

Heeft de commissie IVD gesproken over de politieke afweging of men de zaak door zou zetten, indien men deze rond zou hebben? Dat had nogal wat consequenties.

De heer **Brinkman**:

Niet op dat moment, omdat de zaak nog niet zo ver was. Wel in die zin dat het een buitengewoon ernstige zaak was, als men sluitende aanwijzingen had dat er betrokkenheid was van het politieke gezag in Suriname. Dat kan niet anders dan consequenties hebben. Voordat je die stelling publiekelijk betreft, zul je daar een sluitende argumentatie voor moeten hebben.

De **voorzitter**:

Hebt u de regering wel het advies gegeven om dat dan wel door te zetten, met alle consequenties vandien?

De heer **Brinkman**:

De zaak begon anders. Het kabinet deelde een- en andermaal mee dat er aanwijzingen waren en dat er opdrachten waren om een bepaald onderzoek in gang te brengen. Wij kwamen daar van de zijlijn mee in aanraking, omdat er verschillende keren sprake was van een verslechtering van de situatie in Suriname. Deze had niets met het onderzoek te maken, maar zij bracht het onderzoek natuurlijk wel in een extra daglicht. Om concreet te zijn, er waren op een gegeven moment verkiezingen in Suriname, waardoor er extra spanning kwam. In Nederland kwam toen bijvoorbeeld de vraag aan de orde of het ontwikkelingsverdrag nieuw leven moest worden ingeblazen. Die zaken werden met elkaar in verband gebracht, omdat het politieke en militaire gezag in Suriname linksom of rechtsom in beeld was.

De voorzitter:

Had de regering volgens u alle afwegingen gemaakt en de voors en tegens op een rij gezet om door te zetten, als het moment strafrechtelijk daar was?

De heer Brinkman:

Ik moet aannemen dat het kabinet daar indringend over heeft gesproken. Nogmaals, ik laat daar of dat plenair is gebeurd dan wel in kleinere kring. In de commissie, maar vooral in de plenaire Kamer, hebben wij een discussie gehad over de aanvullende ondersteuning voor de rechtspleging in Suriname. Daarbij ging het niet alleen om de vraag of er een rechtskundige adviseur meer of minder naar Suriname zou moeten gaan. Dat had van alles te maken met de vraag of de rechtsorde in Suriname overeind kon blijven en of het nieuwe gezag in Suriname niet een dekmantel zou worden voor ongeoorloofde activiteiten. Dat is ook plenair in de Kamer indringend met het kabinet besproken. Ik kan niet anders dan aannemen dat het kabinet dit type consequenties wel degelijk in beschouwing heeft genomen.

De voorzitter:

Wij vragen dat, omdat de heer Suyver, secretaris-generaal van Justitie, de voorzitter van de groep die deze zaken ambtelijk aanstuurde, zei dat zij deze vraag in feite te veel voor zich uit had geschoven. De vraag was hoe die afweging gemaakt moest worden. Wat te doen op het moment dat wij kunnen zeggen dat wij genoeg in huis hebben ten aanzien van de voormalige legertop in Suriname? Gaan wij deze dan vervolgen? Hoe dan?

De heer Brinkman:

Ik moet het doen met de informatie die collega Bolkestein, collega Van Mierlo, collega Wiltgens en ik in de commissie hebben gekregen van de ministers die ik noemde. Daarbij was enerzijds aan de orde de wenselijkheid om de democratie in Suriname overeind te houden en, kan het zijn, te verstevigen. Anderzijds waren er vermoedens, niet in strafrechtelijke zin, maar in de zin van het algemeen Nederlands taalgebruik, dat er een verstrengeling was van de drugshandel of het drugstransport met de verschillende autoriteiten in Suriname. Dat werd zo intensief met de onderscheiden bewindslieden besproken, dat de verwachting was gerezen dat zij daar zelf met hun adviseurs en medewerkers indringend over hadden gesproken.

De voorzitter:

Hebt u reden om de heer Suyver tegen te spreken?

De heer Brinkman:

Nee, omdat ik niet kan overzien wat de heer Suyver met de toenmalige minister respectievelijk ministers heeft besproken.

De heer Rabbae:

Werd u in dit verband door het kabinet benaderd als fractievoorzitters of als commissie?

De heer Brinkman:

Als commissie, met dien verstande dat wij deze zaak een keer aan de orde hebben gehad, vooruitlopend op een officiele vergadering, omdat er een praktisch agendaprobleem was. De griffier kon daarbij niet aanwezig zijn, waardoor er in formele zin geen vergadering heeft plaatsgevonden. Het ging meer om voorinformatie voor de vergadering die daarop volgde, om praktisch voldoende voorbereiding te hebben.

De heer **Rabbae**:

Speelde de BVD voor zover u weet een belangrijke rol in dit onderzoek? Kwam het daarom naar deze commissie?

De heer **Brinkman**:

Ook, maar ook de minister van Justitie met zijn dienst.

De heer **Rabbae**:

Dan gaan wij nu over naar het IRT. Wanneer hoorde de commissie voor het eerst van de kant van het kabinet over het IRT?

De heer **Brinkman**:

Ik dacht dat het 25 januari was. Ik ben het vanmorgen nog even nagegaan, maar misschien mag ik die datum eventueel nog corrigeren.

De **voorzitter**:

Het was 25 januari 1994.

De heer **Brinkman**:

Op 25 januari 1994 hebben de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie om een gesprek met de commissie gevraagd.

De heer **Rabbae**:

Hebben zij dat gevraagd of heeft de commissie dat gevraagd?

De heer **Brinkman**:

Dat hebben zij gevraagd. Maar ja, hoe gaan die dingen? Wij zagen elkaar nogal eens...

De heer **Rabbae**:

Bij recepties en dergelijke?

De heer **Brinkman**:

Niet alleen bij recepties, maar ook in de Kamer, in de wandelgangen en overal. In ieder geval is van hen toen het initiatief gekomen om de Kamer zeer gedetailleerd te informeren. Ik zeg gedetailleerd, want er zijn kilo's en bedragen genoemd. Er is een kritische beschouwing gekomen van de kant van de minister van Justitie over de gehanteerde methodiek en de conclusies daaraan verbonden.

De heer **Rabbae**:

Wat hebt u in dat gesprek precies vernomen van beide ministers over de Delta-methode?

De heer **Brinkman**:

Ook hier is het niet aan mij om geheime informatie naar buiten te brengen, maar ik zal het globaal melden. De ministers, in het bijzonder de minister van Justitie, meldden dat er toestanden waren in een deel van het land, in het bijzonder in de streek van Amsterdam, Haarlem en Utrecht. Die toestanden kwamen erop neer dat er invoer van harddrugs dreigde. Daarbij werd een omvang genoemd en welke bedragen daarbij in het geding waren.

De **voorzitter**:

Welke omvang werd toen genoemd?

De heer **Brinkman**:

Wij hebben het precies gehoord in de commissie, laat ik het zo zeggen.

De **voorzitter**:

U kunt dat wel met ons uitwisselen, gezien het feit dat velen voor u deze gegevens hier hebben gemeld.

De heer **Brinkman**:

Dat is op zichzelf nog geen sluitend argument voor mij om die geheimhouding te doorbreken. De minister van Justitie heeft gezegd: er dreigt invoer van enkele duizenden kilo's cocaine, met een waarde van enkele tientallen miljoenen guldens. Gelet op het feit dat het om cocaine dreigde te gaan, en gelet op het feit dat het weliswaar oogde als een vervolg op eerdere gecontroleerde of ogenschijnlijk gecontroleerde invoer van softdrugs, had de minister van Justitie de indruk dat het niet zo werkte. De ogenschijnlijk gecontroleerde invoer van softdrugs bleek niet zo gecontroleerd te zijn. Hij vond dus dat die methodiek nader onder de loep moest worden genomen. Bovendien waren er

dusdanige competentiegeschillen gerezen in het desbetreffende ressort dat de minister van Justitie vond dat het niet langer zo voort kon gaan. Hij vond dat er een onderzoek moest worden ingesteld en hij had daartoe een aantal maatregelen genomen. De commissie heeft toen indringend naar details gevraagd over de methodiek en over datgene wat fout leek te lopen, en die ook gekregen. Zij heeft indringend gevraagd of de minister er zeker van kon zijn dat die harddrugs niet op de markt zouden zijn gekomen. Dat is toen bevestigd.

De **voorzitter**:

Welke andere details hebt u gehoord over de methode tot dan toe?

De heer **Brinkman**:

Er werd een informant gebruikt om zo dicht mogelijk bij een met naam en toenaam genoemde misdaadorganisatie te komen.

De **voorzitter**:

Is toen ook gemeld hoeveel die informant daarmee verdiend zou hebben?

De heer **Brinkman**:

Niet in die bespreking.

De **voorzitter**:

Is daarbij gemeld hoeveel kilo's er al ongeveer doorgelaten zouden zijn?

De heer **Brinkman**:

Nee. Door de commissie is toen gevraagd naar de voorgeschiedenis, met praktische getallen. Er is gesproken over vele duizenden kilo's met een straatwaarde van vele miljoenen guldens. Vervolgens werd meegedeeld dat een commissie die zaak verder zou uitzoeken. Dat is later de commissie-Wierenga geworden. In het rapport dat uw commissie formeel niet ter beschikking staat, is daarover meer in detail mededeling gedaan, zowel in de verhoren als in de begeleidende stukken van de commissie-Wierenga.

De heer **Rabbae**:

Daar komen wij nog op terug. Is het idee van die commissie, de latere commissie-Wierenga, met u besproken?

De heer **Brinkman**:

Als mededeling van het kabinet. Wij hebben toen gezegd: dat lijkt ons verstandig. Bovendien leek het ons verstandig om die zaak zo snel mogelijk naar buiten te brengen. Het ging hierbij om opsporingsmethoden en mislukte opsporingsmethoden en om competenties die in de praktijk onvoldoende competentie bleken te zijn. Gelet op het feit dat daarover een- en andermaal publiekelijk met de Kamer was gesproken, moest men daarover opnieuw publiekelijk met de Kamer in gesprek.

De heer **Rabbae**:

Was deze mededeling een fait accompli voor de commissie of werden de belangrijke fractievoorzitters gepolst of zij dat idee konden dekken?

De heer **Brinkman**:

Het was een mededeling, in die zin dat de beslissing was genomen om die commissie in te stellen en om de onderzoeksmethode en die concrete activiteit te stoppen. Dat leek ons ook verstandig, omdat dat wij nogal verbaasd, geschrokken en onthutst waren - er werd onderling in dat type bewoordingen gesproken - over het feit dat de boel zo uit de hand kon lopen. Er waren best nuances over de vraag hoe het openbaar ministerie in het algemeen zou moeten functioneren, en welke opsporingsmethoden in het algemeen zouden kunnen worden toegepast, maar onze waarneming, van Bolkestein, Van Mierlo, Wiltgens en mijzelf, was dat dit niet zou kunnen.

De **voorzitter**:

Wat was uit de hand gelopen?

De heer **Brinkman**:

Er werd gezegd dat het een gecontroleerde actie was, zoals eerder in verband met Suriname ook weleens bij ons aan de orde was geweest. Maar begin januari 1994 bleek dat het veel uitvoeriger was geworden en in de praktijk toch minder controleerbaar dan het aanvankelijk leek. Bovendien was kennelijk overwogen om harddrugs gecontroleerd op de

markt te brengen. Omdat de competenties onhelder waren geworden en omdat het was ontaard in onderlinge competitie en zwaar verstoorde verhoudingen, leek het de commissie verstandig van het kabinet, op voorstel van de minister van Justitie, om die procedure te starten.

De **voorzitter**:

Wat was er nu minder controleerbaar geworden?

De heer **Brinkman**:

Als je tien of honderd kilo op de markt brengt, kun je zeggen dat je weet dat het van plaats A naar plaats B gaat. Dat noem ik controleerbaar. Maar als je het over duizenden kilo's hebt, die nu eens in het ene land van de wereld aankomen en dan weer bij organisatie Y, waar dan ook nog allerlei tussenpersonen tussen zitten, dan wordt het natuurlijk wel minder en minder controleerbaar. De commissie had er wel begrip voor dat hier en daar wat omslachtige methodes moesten worden gehanteerd, maar onze waarneming was toen al dat deze in een zodanige omvang werden toegepast dat de risico's te groot werden. Daarom vonden wij het een verstandige beslissing om te stoppen en eerst na te gaan of die methode beter toepasbaar en controleerbaar gemaakt kon worden.

De heer **Rabbae**:

Werd u ook iets verteld over de exacte rol van de politie in dit traject?

De heer **Brinkman**:

Wat bedoelt u precies met die vraag?

De heer **Rabbae**:

De rol van de politie in het hele traject van het importeren, vanaf de bestelling tot en met het doorlaten van drugs op de Nederlandse markt.

De heer **Brinkman**:

Ik begrijp de vraagstelling niet helemaal in relatie tot het gesprek dat wij op 25 januari 1994 met beide ministers hebben gehad. Toen is slechts medegedeeld dat de boel uit de hand was gelopen, dat er werd gestopt en dat er een commissie werd ingesteld, later de commissie-Wierenga. Toen wij eind maart 1994 het rapport van de commissie-Wierenga kregen, hebben wij meer in detail de onderscheiden posities gezien. Die kenden wij wel in academische zin, maar toen konden wij ze gewoon met naam en toenaam kennen. Toen hebben wij gezegd: dit moet hoe dan ook naar buiten en daar besproken worden, niet de tekst van de verhoren, de precieze aantallen kilo's en wat dies meer zij, maar wel het type methodiek en de manier waarop de onderscheiden organisaties daarmee omgaan. Dat was vragen om moeilijkheden, dat was onze stelling in maart.

De **voorzitter**:

Hebt u in januari niet gehoord dat het doorlaten van drugs al had plaatsgevonden?

De heer **Brinkman**:

Jawel, maar de vraag van de heer Rabbae was in hoeverre politie, justitie en burgemeesters er precies bij betrokken waren.

De **voorzitter**:

Nee, de vraag was of u al in januari wist dat er ook grote hoeveelheden softdrugs doorheen waren gegaan.

De heer **Brinkman**:

Jawel, want de mededeling was dat er in vervolg op de gecontroleerde transporten van softdrugs een gecontroleerde of ogenschijnlijk gecontroleerde invoer van harddrugs dreigde.

De **voorzitter**:

Werd u verteld dat die softdrugs in beslag waren genomen of dat zij door waren gegaan?

De heer **Brinkman**:

Dat zij in beslag waren genomen. Er was intussen een zodanige omvang ontstaan dat het niet zeker meer was dat het allemaal in beslag zou worden genomen, want een deel was nog onderweg. Je moest vrezen dat de onderlinge competentiestrijd zodanige vormen aannam dat het ook oncontroleerbaar zou worden. Dat is toen in abstracto aan de orde

geweest. Wij hebben toen gezegd dat wij dat preciezer uitgezocht wilden hebben. Dat is vervolgens gebeurd in het rapport-Wierenga.

De voorzitter:

Het was in beslag genomen, zei men?

De heer Brinkman:

Er waren partijen in beslag genomen. Van andere partijen zei men dat zij nog onderweg waren, respectievelijk het zou kunnen zijn dat daar iets mee mis zou gaan. Maar zo in detail hebben wij de bespreking op dat moment niet gevoerd, omdat de bespreking zo ging: ministers, u zegt nu dat de zaak wordt gestopt en dat u een onderzoek gaat instellen, maar wij willen er wel zeker van zijn dat u de zaak in de hand hebt.

De voorzitter:

Kunt u zich herinneren of de ministers zeiden dat het was gestopt of dat het werd gestopt?

De heer Brinkman:

Dat durf ik zo niet te zeggen, want dan zou ik gaan gissen over mijn herinnering. Dat moet je niet doen.

De heer De Graaf:

Het punt is belangrijk genoeg om even diep in uw geheugen te graven. Wij hebben uit de verhoren begrepen dat men zich in Amsterdam zeer opwond, omdat er zoveel was doorgelaten en in het milieu was verdwenen. Toen u met de minister van Binnenlandse Zaken, de heer Van Thijn, sprak, had hij dat ook gehoord. De minister van Justitie was dat ook al in eerdere besprekingen medegedeeld. Ik kan mij niet voorstellen dat men tegen u heeft gezegd dat in beginsel alles in beslag was genomen.

De heer Brinkman:

Wij moeten even goed weten over welk moment wij nu spreken. Wij spreken over 25 januari 1994. Dat is niet zo'n langdurige bespreking geweest.

De voorzitter:

Hoelang?

De heer Brinkman:

Dat zal anderhalf uur zijn geweest. Er is toen gezegd dat de boel oncontroleerbaar dreigde te worden, maar meer in het bijzonder op het punt van de harddrugs en doordat de competentiestrijd dusdanige vormen had aangenomen dat het zo niet langer kon. Dat leken ons voldoende argumenten om te zeggen dat er veel te veel risico's werden gelopen. Wat er werd gezegd over wat er allemaal gebeurd was, wilden wij eerst uitgezocht hebben.

De heer De Graaf:

Het is niet geheel zeker of men heeft gezegd dat er duizenden kilo's softdrugs in het milieu waren doorgelaten, of dat men heeft gezegd dat zij in beslag waren genomen?

De heer Brinkman:

Nee. Ik heb de precieze aantekeningen die de griffier hierover heeft gemaakt, nagelezen. Er is alleen gesproken over duizenden kilo's harddrugs, die een straatwaarde hadden van tientallen miljoenen gulden.

De heer Rouvoet:

Je kunt erover twisten wat details en wat hoofdlijnen zijn. Uw voorganger op diezelfde stoel, de heer Van Thijn, zei dat de commissie op 25 januari op hoofdlijnen is genformeerd. U zegt dat een heleboel dingen in detail zijn besproken en dat er op detailpunten is doorgevraagd. Had u de indruk dat beide ministers alles wat zij toen wisten, op tafel legden, en daarna zeiden dat er een commissie kwam die het verder ging uitzoeken?

De heer Brinkman:

Citeert u mij goed. Wij zijn in de loop der jaren vaak in detail genformeerd over bepaalde operationele aspecten. Op 25 januari is de zaak toch beperkt tot die hoofdzaak. Vervolgens hebben wij dat gedetailleerde rapport op 25 maart gekregen.

De heer Rouvoet:

Dat is mij bekend. U zegt dus niet dat de ministers op 25 januari alles op tafel legden wat zij zelf wisten, in afwachting van de komst van de commissie?

De heer **Brinkman**:

Nee, veel details zijn uit het rapport van de commissie-Wierenga naar voren gekomen. Op 25 januari is nog een ander onderwerp aan de orde geweest, dat toen ook actueel was, namelijk de kwestie van corruptie bij politie-organisaties. Daar is toen vrij gedetailleerd over gesproken. Er werd medegedeeld wat er in een bepaald korps allemaal was voorgevallen in de jaren daarvoor. De mededeling van de betrokken ministers was - ik meen mij te herinneren dat het de minister van Binnenlandse Zaken was, maar het kan ook de minister van Justitie zijn geweest - dat er een aantal gevallen van corruptie waren geweest. Naar de toenmalige waarneming had dat niets te maken met wat inmiddels de IRT-affaire is gaan heten, maar er werd niet uitgesloten dat er bepaalde onvrede in het korps zou kunnen ontstaan, die op de een of andere manier naar buiten zou zijn gekomen. In dat soort bewoordingen is die zaak toen aan de orde geweest.

De **voorzitter**:

Dat was waarschijnlijk een reactie van de minister van Binnenlandse Zaken, de heer Van Thijn, op het grote bericht in NRC Handelsblad van zaterdag 22 januari over de controverse van Wiarda in Utrecht versus Amsterdam en de beschuldiging van corruptie.

De heer **Brinkman**:

Los van de onmiddellijke aanleiding...

De **voorzitter**:

In die week kwam het allemaal in een stroomversnelling.

De heer **Brinkman**:

Toen heeft de commissie gevraagd aan de bewindslieden: u zit hier nu, mogen wij iets horen? Daar hebben wij toen gegevens over gekregen.

De heer **Rabbae**:

Met welke afspraak bent u uit elkaar gegaan?

De heer **Brinkman**:

Met de afspraak dat die commissie er snel zou komen en dat er gerapporteerd zou worden aan de plenaire Kamer of aan de commissie voor politie en justitie. Dat vindt u terug niet alleen in de gebeurtenissen, maar ook in het verslag van de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten. De commissie had zich met de bewindslieden beraden op de vraag of er voor de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten nog een taak zou zijn. De commissie en de bewindslieden zeiden: nee, dat moet verder plenair respectievelijk in de commissie voor politie en justitie aan de orde komen, wat ook gebeurd is.

De **voorzitter**:

De mededeling van de commissie in het jaarverslag over de vergadering van 25 januari is: de commissie concludeerde dat de operationele gegevens het rechtvaardigden dat zij hierover werd ingelicht. Deze mededeling is dus niet tegenstrijdig met de volgende mededeling van de schrijver Van Thijn in zijn dagboek: Vervolgens komen wij tot de conclusie dat, waar het hier primair om een justitie aangelegenheid gaat, voor deze commissie eigenlijk geen taak is weggelegd.

De heer **Brinkman**:

Ja, dat is zo besproken en geconcludeerd.

De **voorzitter**:

De vraag is dan waarom u dat geheime deel een maand later toch in dank accepteert, terwijl u eerder had gezegd dat u eigenlijk geen taak meer had.

De heer **Brinkman**:

Er lag toen een rapport op tafel, waarvan wij merkten dat het ook voor het kabinet zodanig gedetailleerd en onthullend was, dat het kabinet tot de conclusie meende te moeten komen dat bepaalde gegevens niet in het openbaar aan de Kamer konden worden voorgelegd. De Kamer stond toen voor de vraag welk orgaan van de volksvertegenwoordiging wellicht toch geschikt was om die gegevens beschikbaar te stellen. Er is toen overleg over de procedure geweest.

De **voorzitter**:

Overleg met wie?

De heer **Brinkman**:

Met de minister-president en de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken. Ik weet niet meer of dat gedrien is geweest, maar er was zeer intensief driehoeksverkeer, om het maar even zo te noemen.

De **voorzitter**:

Hebt u dat samen in het telefooncircuit afgeconcludeerd?

De heer **Brinkman**:

Nee, er is uitvoerig contact geweest van mijzelf met Bolkestein, Van Mierlo en Wiltgens. De ene keer nam de een het initiatief en de andere keer de ander. Dat was niet eventjes een telefoontje naar het torentje dat wij dat zo deden. Er is uitvoerig overleg over geweest. Wij realiseerden ons hoezeer bepaalde operationele of personele gegevens misschien inderdaad geheim zouden moeten blijven, niet vertrouwelijk, maar geheim. De hoofdstelling dat die zaak publiekelijk uitgesproken zou moeten worden, was helder. Daarbij hoefde niet aan de orde te komen dat er zoveel kilo ging van plaats X naar plaats Y door instantie A en persoon B met informant C. Het is wel degelijk aan de orde geweest dat wij dat type informatie geheim zouden krijgen, zonder dat wij het rapport en de geheime bijlage al kenden. Er is afgewogen dat er een soort gesprek zou komen, zoals dat zich in de maanden daarna heeft ontwikkeld.

De **voorzitter**:

Een maand eerder zei u dat u geen rol meer had, maar een maand later zei u dat u toch een rol had, na gesprekken met het kabinet.

De heer **Brinkman**:

Nee, alleen een rol in de zin van informeren over bepaalde operationele gegevens, maar geen rol in de zin van een beoordeling van de gevolgde methode of het gevoerde beleid. Daar hebben wij ook helemaal niet meer over gesproken, toen het rapport-Wierenga aan de orde kwam.

De heer **Rabbae**:

Deze zaak heeft toch niets te maken met de staatsveiligheid, of vergis ik mij daarin?

De heer **Brinkman**:

Mag ik daar een antwoord op geven met twee kanten die in het verlengde van elkaar liggen? In de Kamer is verschillende keren de vraag aan de orde geweest hoe wij moesten omgaan met de geheime gegevens. Allerlei commissies hebben weleens vertrouwelijk overleg, maar hierbij ging het echt om geheime gegevens. De Kamer heeft altijd wat geworsteld met die vraag. Toch is keer op keer in plenaire debatten vast komen te staan dat de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten per saldo eigenlijk het meest vertrouwenwekkende orgaan zou zijn. Zij moest dat vertrouwen uiteraard keer op keer van de Kamer...

De **voorzitter**:

Welk debat zou u ons aanraden voor ons verder onderzoek?

De heer **Brinkman**:

Ik denk dat het verstandig is om de jaarverslagen van de BVD en van de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten erop na te lezen, en de debatten die daarover zijn gevoerd. In mijn herinnering is dat in mijn periode een aantal keren aan de orde geweest, maar in de periode daarvoor is het zeker ook aan de orde geweest. Bovendien hebben wij een aantal keren op verzoek van de Kamer de samenstelling, de omvang en de werkwijze van de commissie aan de orde gehad. Dat heeft steeds geresulteerd in de conclusie om het toch maar zo te doen, bij gebrek aan beter, als het ware.

De heer **Rabbae**:

Is dat wel juist? De commissie heet niet de commissie voor geheime gegevens, maar zij heet de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

De heer **Brinkman**:

Ja, maar vergeet niet dat in de Grondwet de mogelijkheid wordt geboden voor het kabinet om op een gegeven moment het belang van de Staat in te roepen. Dat begrip is niet scherp gedefinieerd, maar er moet vertrouwen van twee kanten zijn. Men moet erop vertrouwen dat het kabinet dan ook openhartig is. Mijn ervaring, en die van de collega's Bolkestein, Van Mierlo en Wiltgens, is geweest dat het kabinet buitengewoon openhartig was bij de onderwerpen die aan de orde waren. Het kabinet moet erop kunnen vertrouwen dat de leden van de commissie met die gegevens niet in enigerlei vorm naar buiten gaan.

De heer **Rabbae**:

Kunt u ons vertellen hoe u als voorzitter en uw collega's de stukken in ontvangst hebben genomen?

De heer **Brinkman**:

U bedoelt de geheime bijlage van de verhoren?

De heer **Rabbae**:

Ja.

De **voorzitter**:

De heer Koekkoek wil nog een vraag vooraf stellen.

De heer **Koekkoek**:

Is de voorzitter van de Tweede Kamer gekend in deze procedure en had deze procedure zijn instemming?

De heer **Brinkman**:

Ik dacht van niet. Er is een aantal keren in algemene zin met de voorzitter van de Kamer gesproken over de positie van de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten. De vraag was bijvoorbeeld of de voorzitter van de Kamer de bewaker van de partijen die niet in de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten waren vertegenwoordigd, zou moeten zijn. In de plenaire Kamer is de conclusie getrokken dat dit niet aan hem is, en ik meen dat dit ook de opvatting van de kamervoorzitter zelf is. Praktisch gesproken is er in mijn herinnering niet over gesproken met de kamervoorzitter, de heer Deetman.

De heer **Koekkoek**:

Wat was de functie van het ontvangen van een rapport, waarmee je vervolgens eigenlijk niets kon doen?

De heer **Brinkman**:

Om te beginnen was er de zekerheid dat andere ogen dan die van het kabinet of een kabinetsdelegatie over die stukken zouden kunnen gaan. Dat was toch een vorm van controle of er niet iets achter werd gehouden. Het kabinet was in de wetenschap dat het de commissie vrijstond om toch nog te zeggen: u zegt dat nu wel, maar zou u niet dit of dat. Dat lijkt mij een belangrijk element in de procedure. Na ontvangst van het rapport hebben wij gezegd dat hierover snel een publiek debat moest komen. Als voorzitter van de commissie ben ik in het plenaire debat nog bevraagd of datgene wat in de openbare stukken stond, ook gedekt werd door datgene wat in de geheime bijlage stond. Ik heb daar, staande het debat, nadat wij er in de commissie over hadden gesproken, met mijn collega-fractievoorzitters over gesproken om van hen te horen of ik in eer en geweten zou kunnen zeggen dat datgene wat in de geheime bijlage stond, dekte datgene wat het kabinet in de openbare stukken had gezegd. Ik heb toen machtiging gekregen van mijn collega's Wiltgens, Bolkestein en Van Mierlo om daar "ja" op te antwoorden.

De heer **Rabbae**:

U zei dat de commissieleden een onderscheid maken tussen operationele en beleidsmatige aspecten, waarbij de beleidsmatige aspecten wel doorgegeven konden worden. Hebt u gezegd: de zaken die operationeel zijn, blijven gewoon binnen, maar ik zal mijn woordvoerder toch een beetje souffleren over de beleidsmatige aspecten van het geheime deel van dit rapport?

De heer **Brinkman**:

Zoals gezegd, het was niet de gewoonte van mij en naar ik stellig meen ook niet van de andere leden van de commissie om hun woordvoerders dat type gegevens te geven. Die operationele gegevens werden natuurlijk pas ingekleurd in de context van een bepaald beleid, een bepaalde onderzoeksmethodiek in dit concrete geval. Dat is niet te scheiden, denk ik. Je kunt wel zeggen: luister eens, ik zeg niet: het was zoveel kilo, het was Jansen, en het was die en die methodiek, maar wat is er dan verder beleidsmatig aan de orde? Het is een inkleuring van de beleidsmatige vraag of een bepaalde onderzoeksmethodiek kan, in die omvang, binnen die procedures, met die controle, of met ontbrekende controle. Die beleidsvragen zijn natuurlijk aan de orde geweest in het plenaire debat.

De **voorzitter**:

Wij komen nog op het plenaire debat, maar eerst graag de periode daarvoor.

De heer **Rouvoet**:

Ik wil nog iets vaststellen voor de geschiedschrijving, omdat het anders misverstanden zou kunnen oproepen. Ik hoorde u zeggen dat de Kamer stond voor de afweging welke commissie kennis zou moeten kunnen nemen van geheime operationele gegevens.

De heer **Brinkman**:

Nee, het kabinet stond voor die afweging.

De heer **Rouvoet**:

Daarom vraag ik dat voor de geschiedschrijving, want ik hoorde u zeggen: de Kamer. Dat vind ik niet onbelangrijk.

De heer **Brinkman**:

In algemene zin voelde de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten zich gemachtigd om die zaak te bespreken, omdat in de Kamer vaak de vraag aan de orde was of er überhaupt wel een orgaan was dat met geheime gegevens kan omgaan, anders dan de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

De heer **Rouvoet**:

Dat is mij helder. Daarom wilde ik dat misverstand, als het er is, weg hebben. U bedoelde te zeggen: het kabinet, want de commissie-Wierenga had geadviseerd, etcetera. Niet de Kamer.

De heer **Brinkman**:

Ja.

De **voorzitter**:

Ik kom nog even terug op 25 maart. Er kwamen toen vijf pakketten, maar daar werd helemaal niet over vergaderd.

De heer **Brinkman**:

Er is in die tijd gesproken, maar u moet zich herinneren dat het een wat hectische tijd was, met verkiezingen.

De **voorzitter**:

Het was toch belangrijk genoeg om een uur uit te trekken om daarover te vergaderen? Maar dat is niet gebeurd.

De heer **Brinkman**:

Jawel.

De **voorzitter**:

Wanneer dan?

De heer **Brinkman**:

Er is een bespreking geweest, heel kort nadat het rapport er was.

De **voorzitter**:

Dat is nergens terug te vinden.

De heer **Brinkman**:

Nee, ik heb dat ook nagetrokken. Ik zei al dat het een hectische tijd was. Er waren verkiezingen en een kabinet dat misschien intussen hier en daar zijn gedachten al elders had. Gegeven het feit dat de commissie al op 25 januari had geconcludeerd dat hoe dan ook de plenaire Kamer hier verder mee aan de slag zou moeten, was het enige wat ons te

doen stond, kennis te nemen van die gegevens. Indien wij na kennisneming aanleiding zouden vinden om een bijzondere procedure af te spreken, zouden wij het kabinet daarvan in kennis stellen. De collega's en ik hebben vastgesteld dat er geen reden was om af te wijken van de eerdere uitspraak, namelijk dat het gewoon een plenair vervolg moest hebben, met geheimhouding van de geheime gegevens.

De **voorzitter**:

Wanneer hebt u dat beslist?

De heer **Brinkman**:

Kort nadat het rapport-Wierenga in ontvangst is genomen.

De **voorzitter**:

U kreeg die geheime bijlage op 25 maart. Wie heeft die toen gelezen?

De heer **Brinkman**:

De leden van de commissie.

De **voorzitter**:

Weet u dat zeker?

De heer **Brinkman**:

Ja, ik herinner mij dat zij dat hebben bevestigd, zowel in de bespreking die wij hebben gehad, als in de onderlinge contacten die wij regelmatig hadden.

De **voorzitter**:

Je kunt natuurlijk allemaal wel wat vergeten, maar bij uw collega Wltgens bleek dat hij zich niets meer kon herinneren van een aanbiedingsbrief. Heeft iedereen het echt gelezen?

De heer **Brinkman**:

Terug naar het begin van de procedure.

De **voorzitter**:

Nee, nee. Op 25 maart komen de stukken, met heel belangrijke conclusies in de aanbiedingsbrief. Wanneer hebt u geconstateerd dat er geen reden was om er verder aandacht aan te besteden, en wanneer hebt u geconstateerd dat iedereen het gelezen had?

De heer **Brinkman**:

Eerst de exacte start van de procedure. Zoals ik al zei, was er overleg met de minister-president en deels direct, deels indirect met andere leden van het kabinet over de vraag of de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten die geheime stukken kon krijgen.

De **voorzitter**:

Dat moet vlak voor 25 maart zijn gebeurd.

De heer **Brinkman**:

Zeker. Toen hebben wij zowel een telefoontje als een brief gekregen met de inhoud: wil de commissie bij monde van de voorzitter contact opnemen met de secretaris-generaal van het ministerie van Binnenlandse Zaken, als ik het goed heb.

De **voorzitter**:

Ja, die hebben het u gestuurd.

De heer **Brinkman**:

Om ervoor te zorgen dat die stukken komen bij de vier leden van de commissie, dat zij geheim blijven en dat daarover zo snel mogelijk vergaderd kan worden. Ik kan niet anders dan constateren dat ik in de dagen daarna gesprekken heb gehad met mijn collega-leden van de commissie, die mij in verschillende bewoordingen, maar met exact dezelfde bedoeling, zeiden: nou nou, dit is van een omvang, een schaal, een rivaliteit en een ruzieachtige sfeer, en noem maar op, dat kan zo echt niet, het moet snel naar buiten in een normaal politiek debat. Ik kan niet anders dan uit die waarnemingen constateren dat het ook gelezen is. Of dat tot het laatste detail was, zou u ook aan de collega-leden moeten vragen.

De **voorzitter**:

U hebt er dus niet apart over vergaderd?

De heer **Brinkman**:

Wij hebben een bespreking gehad, waarbij ik niet uitsluit dat een van de leden op het laatste moment verhinderd was, maar dan moet ik in mijn geheugen graven. Het kan zijn dat collega Wiltgens op het laatste moment verhinderd was. Dat sluit ik niet uit. Ik zei al dat het een hectische tijd was.

De **voorzitter:**

Wij proberen het te reconstrueren. Op 14 april is er wel een bijeenkomst geweest, maar die ging over de zaak Wilman.

De heer **Brinkman:**

Ja, maar er zijn tussendoor...

De **voorzitter:**

Tussendoor is niets terug te vinden dat wijst op enig samenzijn van de vier leden van de commissie voor dit doel in enige ruimte.

De heer **Brinkman:**

Ik zeg al: niet in de officiele zin van een commissievergadering met een griffier, maar over dit onderwerp is wel degelijk een- en andermaal gesproken.

De **voorzitter:**

U zegt dat het zo snel mogelijk naar buiten moest. Maar in dat geheime deel werd genoemd: de omvang van 45 ton, het feit dat de informant een actievere betrokkenheid had dan in het openbare deel staat, het feit dat er eigenlijk niets werd vastgelegd, en het feit dat de verdiensten gehouden mochten worden. Zijn al die elementen voor u geen overweging geweest om te zeggen dat de Kamer dat moest weten?

De heer **Brinkman:**

Ik meen dat ik in een van de openbare vergaderingen heb gezegd, dat ik in ieder geval namens de collega's tegen de betrokken bewindslieden heb gezegd, en dat ik heb in het publiek en in persreacties als mening heb gegeven dat de omvang van de operatie, de ongecontroleerdheid van de operatie en het feit dat er een zodanige rivaliteit tussen organisaties was gegroeid, zodanig waren dat het zo niet langer kon. Dat was een abstracte verwoording van datgene wat wij in de geheime stukken hadden gevonden.

De **voorzitter:**

Dat het zo niet langer kon.

De heer **Brinkman:**

Dat het zo niet langer kon, in die zin dat de zaak boven tafel moest komen. De zaak lag nu boven tafel door het rapport-Wierenga en de beslissingen daarover van de betrokken bewindslieden. Daarover moest een politiek debat volgen, waarin verantwoording werd afgelegd. Er moest een nadere toetsing van de methode plaatsvinden. En er moest worden gesproken over een vorm van controle op dat type operaties.

De **voorzitter:**

Het probleem waardoor wij hier nu mede zitten, was nu juist dat niet alles boven tafel lag. De belangrijke elementen lagen niet op tafel, maar u had daar toen wel kennis van.

De heer **Brinkman:**

Dat erken ik ook. Ik heb bij de plenaire debatten gezeten en daar ben ik rechtstreeks en indirect bevraagd als voorzitter van de commissie of ik de Kamer niet een handje kon helpen door te vertellen wat er in dat stuk stond. Toen heb ik gezegd: ik voel mij daar niet vrij toe, evenmin als de andere leden van de commissie. Dat is uitgemond in de vraag van de Kamer of ik met de hand op mijn hart, namens de collega-leden van de commissie, kon verklaren dat datgene wat in de geheime stukken stond, dekte wat er in de openbare stukken stond.

De heer **Rabbae:**

En toen hebt u "ja" gezegd?

De heer **Brinkman:**

Zeker.

De heer **De Graaf:**

Mag ik u citeren? In het debat heeft de heer Kohnstamm gevraagd hoe de aanvullende brief van 5 april van de commissie-Wierenga, die gepubliceerd is, zich verhielt tot de geheime stukken. Dan zegt u als voorzitter van de commissie voor Inlichtingen- en veiligheidsdiensten met zoveel woorden: ons oordeel is dat de geheime stukken geen reden vormen tot twijfel aan de inhoud van de brief van de commissie-Wierenga, die naar ik meen heden aan de Kamer is aangeboden. Dat is eigenlijk de crux, want in de geheime stukken wordt de actieve rol van de informant nader omschreven. Daarin wordt uitdrukkelijk gesproken over de doorvoer van softdrugs. Daarin wordt uitdrukkelijk gesproken over het gebrek aan registratie, wat de commissie overigens billijkt. U zegt toch dat er eigenlijk geen licht tussen zit.

De heer **Brinkman**:

In de door u aangehaalde zin uit het debat, dat ik ook zelf heb nagelezen, zei ik dit. In het debat werd door verschillende fracties naar voren gebracht dat het eigenlijk een groot rommeltje was, om het nu even heel populair in mijn eigen woorden te zeggen. Kan de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten bevestigen dat dit ook uit de geheime stukken blijkt? Zo is het gegaan.

De **voorzitter**:

Nee, de vraag ging specifiek over de methode. Wij zitten hier niet om het hele rommeltje nog eens te bespreken. Wij trachten te achterhalen waarom de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten het niet nodig heeft geoordeeld om bijvoorbeeld naar de regering terug te gaan en het volgende te zeggen. Luister eens hier, deze gegevens zijn zodanig anders dat wij ze op de een of andere manier aan de plenaire Kamer moeten doen toekomen.

De heer **Brinkman**:

De commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten wist dat uit eigen waarneming. Ik heb er natuurlijk regelmatig de stukken op nagelezen. Lees ook maar het verslag van het debat na. Er waren in de loop der jaren verschillende debatten geweest met de commissie voor politie en justitie over de methode.

De **voorzitter**:

Over deze methode?

De heer **Brinkman**:

Over de opsporings- en vervolgingsmethodieken. Wij hebben op 25 januari gezegd: luister eens, wat de nuanceringen tussen de verschillende politieke groeperingen ook mogen zijn, want die lagen er, het kabinet zal opnieuw over die methoden moeten spreken, niet alleen over de methoden en hun toepassing, maar ook over de controle daarop. Zo is er op 25 januari gesproken en dat is ook toegezegd. In het verslag van een van de twee debatten die er over het rapport-Wierenga zijn geweest, ziet u dat het kabinet had toegezegd dat er nieuwe richtlijnen zouden komen, waarin de vraag van de parlementaire controle ook aan de orde zou komen.

De heer **Rabbae**:

In het plenaire debat werd u direct dan wel via de heer Van Mierlo een paar keer gevraagd of het geheime deel en het openbare deel met elkaar strookten. Uit die vraag bleek toch dat de Kamer problemen had wat betreft het hebben van de juiste en volledige informatie om het debat te kunnen voeren?

De heer **Brinkman**:

Ik heb dat soort verlegenheid van de Kamer in de loop der jaren verschillende keren ervaren.

De heer **Rabbae**:

Verlegenheid, zei u?

De heer **Brinkman**:

Ja, dat je bepaalde operationele gegevens hebt, waarvan je weet dat niet alleen het parlement, maar ook een breder publiek daar interesse voor hebben. Maar je moet dan toch zeggen: ja, wij moeten deze gegevens naar eer en geweten geheim houden, niet

alleen omdat wij dat aan het kabinet hebben beloofd, maar ook vanwege de aard van die gegevens. In je rol als parlementarir weet je dat er toch een zekere spanning in zit. Dat heb ik ook ervaren. Vandaar dat ik meerdere keren heb gezegd namens de commissie: luister eens, wij zijn best in voor een andere vorm van parlementaire controle, die er nu sinds 1952 is. Nederland heeft op het punt van de controle op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten eigenlijk de langste parlementaire ervaring. Relatief is dat de beste vorm van controle, maar ook wij hebben steeds gezegd dat die schoen ergens wringt. Geef ons een betere. De Kamer is er nooit in geslaagd om een betere vorm van controle mogelijk te maken. Ik zeg dat niet verwijtend, maar gewoon constaterend.

De voorzitter:

Laten wij even teruggaan naar die aanbiedingsbrief. Ik citeer de precieze vraag die de heer Kohnstamm stelde: Ik zou van de heer Brinkman willen horen dat het een informant is en geen infiltrant; die een crimineel was die al een rol speelde in de keten van handel van softdrugs; die niet heeft uitgelokt, en evenmin anderen heeft uitgelokt; dat er geen harddrugs zijn binnengekomen, etcetera. Daarop geeft u dan het antwoord dat wij zoven al citeerden, terwijl u wist, of kon weten, dat het ging om de al genoemde 45 ton. Dat is nogal wat. Dan gaat het toch niet meer om een operationeel gegeven, maar om iets wat beleidsmatig van belang is om te weten of het nog verantwoord is of te gek, zouden wij als commissie denken. En dan heb je een informant, die actief is, die zelf naar Zuid-Amerika gaat, die zelfs zijn criminele winsten mag behouden, waarvan niet veel vastgelegd is.

De heer Brinkman:

Ja, maar ik heb u al gezegd dat de commissie al eerder had laten weten dat die omvang, zonder dat het aantal kilo's en tonnen publiekelijk werd genoemd, en dat die bedragen inderdaad omstreden waren, of in uw woorden te gek voor woorden.

De voorzitter:

Maar waar staat dat?

De heer Brinkman:

Dat hebben wij gezegd.

De voorzitter:

Ik kon als normaal kamerlid toch nooit weten dat u dat te gek vond? Had u dat maar gezegd, dat u het te gek vond. Dan had u geen operationele gegevens hoeven prijs te geven.

De heer Brinkman:

Op 25 januari hebben wij gezegd dat het kabinet daar als de wiedeweerga mee naar buiten moest. Het was akkoord om dat via de commissie te doen, maar er moest gezorgd worden dat de onderste steen boven kwam. Nu kom ik op het citaat waar u op duidt. Ik heb vervolgens staande de vergadering, maar dat vind je natuurlijk niet in de Handelingen terug, mijn collega-fractievoorzitters Wltgens, Van Mierlo en Bolkestein geraadpleegd op die heel terechte en indringende vraag. Mag ik hier ook namens jullie melden dat die geheime bijlage de ernst van de zaak onderstreept en verwoordt datgene wat ook in de publieke stukken staat? Toen heb ik het antwoord gegeven dat u daar citeert.

De voorzitter:

Ja, maar er staat nergens dat het te gek is.

De heer Brinkman:

In het parlement gebruik je parlementaire bewoordingen. Ik dacht dat ik dat parlementair had uitgedrukt.

De voorzitter:

Nee, u onderstreepte juist de brief van 5 april van de commissie-Wierenga. Deze was een ondersteuning, omdat hij zei dat zij niets hadden toe te voegen aan het rapport, dat men er wel verschillend over kon denken, maar dat de methodiek op zichzelf niet onrechtmatig was.

De heer Brinkman:

Ja, maar hij zei erbij dat de toepassing wel behoorlijk uit de hand was gelopen.

De **voorzitter**:

Nee, dat is nu juist het punt en misschien zelfs de reden dat wij hier zitten. Het kabinet heeft in de brief van maart gezegd dat het uit de hand was gelopen, maar de commissie-Wierenga zegt: op zichzelf is de methode niet onrechtmatig geweest, en ook in dit geval niet. Dat is het punt waar het aldoor op stuk loopt. De Kamer kon al die dingen niet weten, daar hebben wij als commissie ook met de heer Wierenga over gesproken. U wist het wel. Als je dit citaat leest, hebt u niet tegen de Kamer gezegd dat dit toch eigenlijk te gek was. Dan was het politiek misschien allemaal heel anders gelopen.

De heer **Brinkman**:

Het debat van 7 april gaf toch vanaf het eerste moment aan dat de Kamer in ieder geval een redelijke duiding had van de ernst van de problematiek, zij het misschien niet tot de laatste kilo en gulden nauwkeurig.

De **voorzitter**:

Ik kan wel begrijpen dat u het niet tot de laatste kilo kon of wilde zeggen, maar zij wist ook niet van de eerste kilo.

De heer **Brinkman**:

Nee, maar de Kamer sprak zeer indringend. Verschillende kamerleden waren zelf op recherche uitgegaan. Dat gaf aan dat de Kamer in ieder geval een ernstig vermoeden had van het feit dat de boel behoorlijk fout zat. In die context is mij in de loop van het debat de vraag gesteld die u net aanhaalde, waarop ik het antwoord heb gegeven: ja echt, dat was grondig mis.

De heer **De Graaf**:

Het is misschien goed om vast te stellen dat uw antwoord technisch niet onjuist was. U zei niet iets wat absoluut niet waar was, maar daardoor kon wel de indruk worden versterkt dat het allemaal wel meeviel. Dat begrijpen wij nu achteraf. Het probleem in dat debat was als volgt. De heer Stoffelen riep dat er heel veel duizenden kilo's door waren gegaan. De Kohnstamm zei dat hij andere informatie had. Zij zaten allebei met het probleem dat zij de geheime stukken niet kenden en dat u geen opheldering in die zaak kon geven. Met de uitlating die ik net citeerde, suggereerde u eerder het tegendeel.

De heer **Brinkman**:

Dat is zeker niet de bedoeling geweest, maar ik ontken ook dat dit de strekking van mijn opmerking toen geweest kan zijn of dat deze zo begrepen kon worden. Ik herinner mij stellig dat ik verschillende keren met collega Bolkestein, Van Mierlo en Wiltgens in de wandelgangen - wij volgden actief dat debat - de vraag onder ogen heb gezien of voldoende werd begrepen dat wij als commissie ons van de ernst van de zaak bewust waren; komt dat voldoende over in de Kamer. Als je naleest wat daar over en weer is gezegd, moet je ervan uitgaan dat de Kamer zich er wel van bewust was dat er een heel ernstige zaak aan de orde was. Maar goed, ik kan natuurlijk niet voor de Kamer spreken.

De heer **De Graaf**:

Laat ik de vraag anders stellen. U hebt het geheime deel vanochtend gelezen.

De heer **Brinkman**:

Ja, maar uiteraard ook toen.

De heer **De Graaf**:

Ja, toen natuurlijk ook, maar om uw geheugen op te frissen. U kent de conclusies van het openbare deel van Wierenga en de brief van 5 april. Kon de Kamer uit de openbare rapportage weet hebben van de ernst van de situatie, de omvang, het aantal kilo's en de details van de methode? Kon de Kamer op grond van de openbare rapportage wel een oordeel vellen of had zij het geheime deel nodig om dat te kunnen doen?

De heer **Brinkman**:

Dat is voor een deel gissen. Wij weten nu achteraf door allerlei omstandigheden meer van de zaak. De geschiedenis heeft een bepaalde loop gekregen. Er waren ook toen al kamerleden, niet alleen in het debat, maar ook en marge van het debat, die zelf op recherche waren gegaan. Een goed kamerlid informeert zich uiteraard her en der. De

indruk bij degenen die bij dat debat waren betrokken, inclusief de fractievoorzitters-leden van de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten, was dat de kamerleden die het woord voerden, zich terdege van de ernst van de situatie bewust waren, wat betreft het uit de hand lopen van procedures en de omvang. Daarbij werd wel gezegd dat het redelijk werd gecontroleerd, maar je moest toch het vermoeden hebben dat het in die omvang niet was gecontroleerd of moeilijk te controleren was. In mijn herinnering gravend moet ik hier toch de waarneming neerleggen dat men zich in die dagen zeer bewust was van de ernst van de zaak.

De voorzitter:

Men was zich bewust van de ernst van de zaak van de organisatie, maar het blijkt dat de woordvoerder van D66 denkt dat het heel anders in elkaar zit dan de woordvoerder van de Partij van de Arbeid. Nadat u aan het woord bent geweest, zegt hij: op grond van wat ik weet, heb ik bijna willen aanbieden te bewijzen dat het wel degelijk een infiltrant was; de methode kan van geen kanten. Dat zegt u dan weer niet. Beide ministers geven in dat debat geen oordeel over die methode. Wij zijn toen allemaal uit elkaar gegaan, nadat een motie van de heer Dijkstal was aangenomen dat wij dat maar eens moesten gaan onderzoeken. Je zou kunnen concluderen dat er dus geen licht is geworpen op hoe dat zat. Had het niet in de rede gelegen dat er een weg werd gevonden om de Kamer toch van meer wezenlijke punten op de hoogte te stellen? Dezelfde vraag hebben wij aan de heer Van Thijn gesteld. Dat had later een boel ellende kunnen voorkomen. In politie- en justitieland kregen sommigen helemaal niet de indruk dat het te gek was, want men ging ermee door, zoals later gebleken is.

De heer Brinkman:

U bevraagt mij in mijn rol van voorzitter van de commissie voor Inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Ik herinner mij uit gesprekken met mijn collega's dat er in politieke kring genuanceerd werd gedacht over deze thema's: de opsporings- en vervolgingsmethoden, de positie van het openbaar ministerie in ons land en de samenwerking tussen Binnenlandse Zaken en Justitie. Dat was precies de reden waarom de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten zei: daar mogen wij niet alleen niet over spreken krachtens ons informele statuut, maar dat is ook een zaak die tot de politieke afwegingscompetentie van de Kamer behoort. Daarom voelde ik mij ook niet geroepen om in mijn rol van voorzitter van de commissie voor Inlichtingen- en veiligheidsdiensten in die discussie te treden, maar dat het aan de orde was, was evident. Zoals gezegd was het verschillende keren in commissie-overleggen en in plenaire vergaderingen aan de orde geweest, maar niet vanwege de bemoeienis van de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

De heer Rabbae:

Dan vraag ik u als commissievoorzitter het volgende. De heer Wierenga heeft tegen het kabinet gezegd: houdt dit deel geheim, vanwege lopende zaken en veiligheidsrisico's voor mensen. Hebt u gevraagd welke zaken er liepen en welke veiligheidsrisico's in het geding waren, voordat u als commissie kon zeggen dat men gelijk had en dat u dat voor uw verantwoording kon nemen. Dat is toch niet gebeurd?

De heer Brinkman:

Dat is een beetje een academische vraagstelling, want je kunt vaak pas beoordelen of iets gevaarlijk of riskant is, als je weet waar het over gaat. Bij heel andere onderwerpen hebben wij verschillende keren operationele gegevens aan de orde gehad. Pas als je weet waar het over gaat, kun je zeggen: dit is inderdaad een zodanig gevaarlijke situatie dat u er beter aan doet om dat niet aan de grote klok te hangen.

De heer Rabbae:

Dit houdt verband met het feit dat u in januari zegt dat het geen zaak is van uw commissie. U krijgt het dan toch op uw dak, met het verzoek om het geheim te houden. Ik kan mij voorstellen dat u dan vraagt welke zaken in het geding zijn, die zo belangrijk zijn dat u ze geheim moet houden. Dat heeft de commissie niet gevraagd.

De heer **Brinkman**:

De stelling is dat het kabinet kan zeggen dat bepaalde opsporings- en vervolgingsmethoden als zodanig acceptabel zijn. De organisatie van het openbaar ministerie, met de ministers op afstand, is een gegeven krachtens de parlementaire historie. Daar kun je een bepaald oordeel over hebben, maar het was niet aan de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten om daarover een beter oordeel te hebben, want dat hoorde niet tot haar taak. Het is iets anders dat het kabinet binnen dat geheel kan zeggen dat er toch bepaalde gegevens zodanig van belang zijn, hetzij in de verhouding met andere landen, hetzij gelet op personen die in het geding zijn, dat zij geheim moeten blijven. Er kunnen ook aspecten zijn aan die hele geschiedenis, waardoor je de misdaad op een spoor brengt. Ik heb het nu niet over een individueel geval van misdadigheid, maar over zeer forse, georganiseerde misdaad. Je kunt je voorstellen dat het kabinet er dan zeker van wil zijn dat bepaalde gegevens niet naar buiten komen.

De heer **Rabbae**:

Dan kom ik tot een concluderende vraag. Hebt u nu de opvatting dat de Kamer door deze gang van zaken op het verkeerde been is gezet of niet?

De heer **Brinkman**:

Nee, die indruk heb ik niet. Je kunt er altijd over twisten, wat er gebeurd was, als er kennis was geweest over duizend of tienduizend kilo, of hoeveel dan ook, en over de bedragen. De een vindt bij de ene en de ander vindt bij de andere grens iets ernstig. Onze waarneming was dat het echt ernstig was, gelet de omvang. Het ging dus niet over tien kilo, voor goed begrip.

De **voorzitter**:

Nog twee vragen. De eerste, meer algemene vraag hebben wij ook aan de heer Van Thijn gesteld. Had men niet een boel ellende kunnen voorkomen, als men een betere oplossing had gevonden voor het bespreken van de feitelijke situatie in de Kamer? Ik doel ook op de afloop van het debat van 25 mei, dat leidde tot het vertrek van beide ministers, omdat zij functioneringsgesprekken moesten voeren, terwijl de een die gesprekken helemaal niet wilde voeren, en de ander die gesprekken misschien met anderen had willen voeren. Als het werkelijk erg was, hadden er meer gesprekken binnen het OM gevoerd moeten worden.

De heer **Brinkman**:

Ja, "had" en "was" zijn woorden die niet echt in mijn woordenboek voorkomen. Dat is zo moeilijk te beoordelen, omdat je nu over de kennis van vandaag beschikt. Ik zei al dat het een hectische tijd was, met verkiezingen en wat dies meer zij. Als je de stukken nog eens zeer objectief probeert na te lezen, kun je onderwerp voor onderwerp vaststellen dat er afspraken zijn geweest, niet alleen om het leven te beteren, maar ook om de methode opnieuw te bespreken en als het ware van voren af aan te beginnen en de competentie van het OM en de parlementaire controle opnieuw tegen het licht te houden. Dat is een wat academisch uittreksel uit de geschiedenis. Wat je moet vaststellen, is dat er in de verschillende lagen van de hiërarchie mensen aan het werk waren met prestiges en competenties en beelden van hun eigen goed en kwaad. Om nu te zeggen: als je het zus had gedaan, was het zo gelopen...

De **voorzitter**:

Als je het anders had gedaan, was het beter afgelopen, dat bedoel ik.

De heer **Brinkman**:

Ja, maar vergeet niet dat de methode zich had ontwikkeld, zoals uit de stukken en uit de verhoren blijkt. In die zin moet je, kijkend naar het verleden, constateren dat het zo in elk geval niet kan. Je zult het op een andere manier moeten insteken, maar daarmee was die invoer er al geweest en waren er al bepaalde onderzoeken gestart, en noem maar op. Om nu te zeggen dat het dan anders was afgelopen, dat durf ik niet te zeggen.

De **voorzitter**:

Mag ik tot slot aan de genteresseerde burger Brinkman vragen of hij nu van mening is dat de BVD-commissie dergelijke zaken ook in de toekomst moet blijven aanpakken?

De heer **Brinkman**:

Ik denk dat niet alleen een kabinet, maar ook een democratie er recht op heeft dat er in de parlementaire controle ruimte is voor enigerlei vorm van geheime-gegevensverschaffing. Kabinet en parlement moeten er over en weer vertrouwen in kunnen stellen dat die gegevens ook daadwerkelijk onder het oog van tweeden en derden komen. Dan vindt een nadere afweging plaats of het kabinet niet ten onrechte bepaalde zaken geheim wil houden. Mijn ervaring uit vele jaren zegt mij toch dat je onder omstandigheden een beroep moet kunnen doen op zo'n soort procedure. Daarbij laat ik open of dat de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten moet zijn of een andere procedure. Dat heb ik ook verschillende keren in het parlement gezegd, maar zo'n soort procedure heb je nodig naar mijn gevoel.

De **voorzitter**:

Er moet een geheime commissie kunnen blijven bestaan?

De heer **Brinkman**:

Je weet wie het zijn, dus je stelt je vertrouwen uiteindelijk op mensen, maar zo'n soort commissie moet er zijn. Hoe je het beestje noemt, is mij dan om het even.

De **voorzitter**:

Dat is in uw opinie belangrijker dan inlichtingen- en veiligheidsdiensten etcetera?

De heer **Brinkman**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Hebt u bewust de informatie uit de aanbiedingsbrief dat onder toezicht van het openbaar ministerie 45.000 kilo softdrugs niet zijn onderschept, geheimgehouden?

De heer **Brinkman**:

Ik heb al die gegevens die ons in het geheim waren toevertrouwd, in hun omvang, hun maatvoering en hun type activiteit, geheimgehouden, omdat van ons werd verwacht dat het geheim werd gehouden. Als het huidige kabinet zou zeggen dat die gegevens naar buiten kunnen, ben ik in staat om het te bevestigen of te ontkennen, als u mij zou vragen of het klopt dat dit hetzelfde is als toen werd geschreven, maar ik heb toen niets bewust achtergehouden.

De **voorzitter**:

Mijnheer Brinkman, dank u wel. Sluiting 15.45 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 89**

8 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op woensdag 8 november 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. P.R. Stoffelen

Aanvang 16.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering van de parlementaire enquetc commissie opsporingsmethoden. Aan de orde is het verhoor van de heer P.R. Stoffelen, geboren op 14 september 1939 te Oldenzaal. Mijnheer Stoffelen, wilt u opstaan voor het afleggen van de eed? De door u af te leggen eed luidt: Ik zweer de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer Stoffelen:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter:

Mijnheer Stoffelen, u heeft in 1994 de Kamer als nestor verlaten. U bent jarenlang lid geweest van de fractie van de Partij van de Arbeid. U was woordvoerder voor politiezaken en voor justitie. In die hoedanigheid hebben wij u uitgenodigd, voor de enquetc commissie te verschijnen. Wij willen twee onderwerpen met u doornemen. Dat is in de eerste plaats de controlerende en wetgevende functie die u hebt uitgeoefend ten aanzien van de onderwerpen die wij nu onderzoeken, te weten de georganiseerde criminaliteit en de opsporingsmethoden. In de tweede plaats willen wij graag met u uw rol doornemen in de debatten rond de opheffing van het IRT. U hebt daarin namelijk een vrij prominente rol gespeeld. Was u goed op de hoogte van opsporingsmethoden? Wist u wat er te koop was? Wist u wat er gebeurde? Had u weleens van een inkijsoperatie gehoord, voordat u en uw collega Van Kalsbeek daarover vragen stelden?

De heer Stoffelen:

Ik had daar eigenlijk nauwelijks van gehoord. Ik had wel gehoord van de neiging om de grenzen van de wet op te zoeken en die te overschrijden. Die vragen werden eigenlijk gesteld naar aanleiding van kranteberichten.

De voorzitter:

Kende u de activiteiten van de Criminele inlichtingendienst?

De heer Stoffelen:

Eigenlijk nauwelijks. Wat ik mij kan herinneren, is dat op een gegeven moment de term "pro-actief rechercheren" aan de orde kwam. Ik hou absoluut niet van die term. Ik vind hem versluierend, verwarrend. Ik ben er tegen.

De voorzitter:

Bent u tegen de term of bent u tegen het gebruik?

De heer Stoffelen:

Ik ben in ieder geval tegen de term, maar ook tegen mogelijke activiteiten die daarmee bedoeld worden. Vanaf het eerste moment heb ik in de Kamer bij tal van gelegenheden aan de orde gesteld dat dit twee gevaren kan opleveren. Het leidt er in de eerste plaats toe dat je in Nederland twee inlichtingen- en veiligheidsdiensten kunt krijgen: de BVD en een in de vorm van een criminele inlichtingendienst. In de tweede plaats kan het bovendien

leiden tot een verzelfstandiging van de politie. Ik zei dat toen min of meer theoretisch. Ik heb pas later gemerkt hoe reël dat gevaar is.

De voorzitter:

De heer De Graaf zal de vragen aan u stellen.

De heer De Graaf:

Op de twee vragen van de voorzitter hebt u geantwoord dat u nauwelijks op de hoogte was van bepaalde opsporingsmethoden en dat u nauwelijks wist wat de CID deed. Ik wil met de deur in huis vallen. Op 19 februari 1994 laat u in de NRC de uitspraak afdrukken dat het ministerie van Justitie uitgaat van een papieren werkelijkheid, maar niets weet van de praktijk. Daarom moet de bezem erdoor. Wist u het dan wel?

De heer Stoffelen:

Dat sloeg ten dele op eerdere meldingen die ik gekregen had dat met name in de Europese betrekkingen zo nu en dan dossiers de grens over gingen, terwijl dat volgens de algemene regels niet kon. Bovendien staat in mijn geheugen gegrift een van de vele werkbezoeken, 's avonds en 's nachts bij de politie. Bij een van de invallen in een drugspand zag ik de methode. Het was een kwestie van aanbellen, enkele seconden wachten en dan de deur inrammen voor zover dat gaat, omdat, zegt men, een dealer normaal gesproken verdovende middelen probeert weg te spoelen en weg te werken. Nadat alles zich voltrokken had, vroeg ik: heeft u een huiszoekingsbevel? Het was laat. Zij zeiden toen heel eerlijk: dat halen wij als wij wat vinden.

De voorzitter:

In welk jaar was dat?

De heer Stoffelen:

Dat was eind jaren tachtig.

De heer De Graaf:

Dat was een inkijkoperatie avant la lettre, nietwaar?

De heer Stoffelen:

Ik herinner mij dat ik dit voorval meldde op het departement van Justitie. De betreffende functionaris sprak de onsterfelijke woorden: maar dat mag helemaal niet!

De heer Koekkoeck:

In welke plaats was dat?

De heer Stoffelen:

Het was toevallig in Amsterdam.

De heer Koekkoeck:

Of niet toevallig.

De heer Stoffelen:

Wat is toeval?

De voorzitter:

Daar komt veel criminaliteit voor.

De heer De Graaf:

Ik wil ingaan op de omvang en de ernst van de criminaliteit. Hoe bent u in de loop van de jaren aan de kennis gekomen over het fenomeen georganiseerde criminaliteit?

De heer Stoffelen:

Op een aantal manieren. In de jaren 1986 en 1987 ben ik begonnen met het schrijven van een rapport voor de parlementaire vergadering van de Raad van Europa over het fenomeen internationale misdaad en georganiseerde misdaad. In dat kader heb ik vele bezoeken afgelegd, onder meer bij het Bundeskriminalamt. Er werd een hoorzitting gehouden alwaar de experts uit de toen 21 landen van de Raad van Europa verteld hebben hoe de situatie was. Nederland was toen om de een of andere reden niet vertegenwoordigd. Het beeld was in ieder geval duidelijk. Er is internationale misdaad van grote betekenis. Het element georganiseerde misdaad is manifest en breidt zich uit. In diezelfde periode, het zal ongeveer 1988 geweest zijn, is er een briefing geweest, een voorlichtingsbijeenkomst in Amsterdam. Ik meen dat de voorzitter van deze commissie

daarbij ook aanwezig was. De toenmalige commissaris Sietsma heeft op die bijeenkomst een helder beeld gegeven van omvang, aard en ernst van de georganiseerde misdaad. Dat was niet gering. Vervolgens heb ik in de loop van de jaren het voordeel gehad dat tal van mensen uit de sfeer van politie en justitie bereid waren, mij gevraagd en ongevraagd van advies te dienen.

De **voorzitter**:

Wie waren dat?

De heer **Stoffelen**:

Dat waren bijvoorbeeld de hoofdcommissarissen van de drie grote steden, een aantal commissarissen in Amsterdam en een aantal commissarissen uit het Rijnmondgebied. Ik heb op hun verzoek een aantal gesprekken gehad met CID'ers uit de provincie Brabant.

De **voorzitter**:

Uit Brabant?

De heer **Stoffelen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Waren dat de mensen die het latere kernteam vormden?

De heer **Stoffelen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Was dat bijvoorbeeld de heer Paulissen?

De heer **Stoffelen**:

Ik weet de namen niet meer. In de loop van de jaren ging dat door. Ik heb werkbezoeken gebracht aan grote Duitse steden, aan Rome. Ik heb ook zeer veel werkbezoeken afgelegd in Nederland. Het aantal kennissen breidt zich uit. Je krijgt een bepaald beeld. Je neemt dan de beslissing dat voor de werkelijkheid te houden.

De heer **De Graaf**:

Ik vraag dat zo nadrukkelijk omdat toen de nota over de georganiseerde criminaliteit "Dreigingsbeeld en aanpak" aan de Kamer werd gepresenteerd u in een nota-overleg buitengewoon kritisch was over de analyse in die nota. Velen vroegen zich af of het wel zo erg was als in de nota werd geschetst. Men vroeg: is het geen erg schrille tekening, kan het niet worden gerelativeerd? U zei toen precies het tegenovergestelde. Ik citeer: het is een surrealistisch document, onvoldoende duidelijk, versluiert weergegeven, het is eigenlijk veel erger. Was het beeld dat daar gepresenteerd werd naar uw oordeel echt zo slecht? Was het allemaal nog vele malen moeizamer, gecompliceerder en erger?

De heer **Stoffelen**:

Enigszins wel. Wat mij buitengewoon ergerde, was de nota zelf. Mijn eerste gedachte was, even los van de aard van de nota: als ik zelf tijdens mijn studietijd een dergelijk stuk had geschreven, dan zou de hoogleraar gezegd hebben dat ik over een halfjaar nog maar eens terug moest komen.

De **voorzitter**:

Dat is met meer regeringsstukken zo en misschien ook met de bijdragen van kamerleden. Op zichzelf behoeft dat niet schokkend te zijn.

De heer **De Graaf**:

Het stuk was nota bene door een hoogleraar geschreven.

De heer **Stoffelen**:

Misschien daarom. Hoe het ook zij, het stuk gaf een vertekening van de werkelijkheid. Het was aan de ene kant zwaar aangezet, aan de andere kant was het niet echt concreet of helder. Er stond niet waar je echt op moest letten. Instrumenteel qua maatregelen...

De heer **De Graaf**:

In de nota werden maatregelen aangekondigd. Zij bestonden voor een deel uit wetgeving. Er zouden vijf kernteams komen. Er zouden bestuurlijke maatregelen komen. U vond die

maatregelen onvoldoende blijkens het verslag van die bijeenkomst. U wilde veel verder gaan. Kunt u kort aangeven welke maatregelen u wenste?

De heer **Stoffelen**:

Een aantal maatregelen is inmiddels genomen. Dat betreft het aanpakken van illegale wisselkantoren, de Wet op de voorbereidingshandelingen en de Wet beschermde getuige. Dat geldt helaas niet voor de Wet op de richtmicrofoons en het af luisteren, zoals die door amendering door een aantal partijen geworden is. Dat was en is de kroongetuige. Die laatste maatregel is nog niet gerealiseerd. Ik denk dat een dergelijke wet onvermijdelijk is. Ik noem verder het preciezer afbakenen van de mogelijkheden en de onmogelijkheden van infiltratie.

De heer **De Graaf**:

Die laatste maatregel ben ik eerlijk gezegd niet tegengekomen in dat verslag. U dringt aan op een aantal, ook wettelijke, maatregelen, zoals de kroongetuige en het direct af luisteren. U dringt niet aan op een wettelijke regeling van infiltratie. Daarover spreekt u niet. Hoewel u zich zo wezenlijk met dit onderwerp hebt beziggehouden, hebt u dat ook niet eerder gedaan. Was een wettelijke regeling van infiltratie niet nodig volgens u?

De heer **Stoffelen**:

De harde werkelijkheid is dat voor het voorjaar van 1994 ik echt niet wist dat er sprake was van buitengewoon grensverleggende infiltraties door CID's. Ik heb mijzelf de vraag gesteld: hoe kwam het nou dat je dat niet wist? Dat kwam allereerst omdat geen van de mensen die mij van advies dienden, mij dat gezegd heeft.

De **voorzitter**:

Al die politiechefs, al die commissarissen?

De heer **De Graaf**:

Al die commissarissen hebben dat niet gezegd?

De heer **Stoffelen**:

Ik heb het over de zeer grensverleggende infiltratie. Dat klopt.

De **voorzitter**:

Als u met politiemensen sprak, zullen zij in algemene zin toch weleens verteld hebben over informanten die betaald worden of over infiltranten die misschien een deel van de winst mogen houden, of over een kilootje dat er hier en daar doorheen gegaan is?

De heer **Stoffelen**:

Ja, er is gesproken over informanten, over informanten die soms betaald worden. Nee, er is niet gesproken over doorleveringen.

De heer **De Graaf**:

Wist u van het opheffen van het politie-infiltratieteam in Amsterdam?

De heer **Stoffelen**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Dat is toch geen onbelangrijke beslissing geweest in Amsterdam?

De heer **Stoffelen**:

Nee, bepaald niet.

De heer **De Graaf**:

Dat hebben zij u nooit verteld op die werkbezoeken.

De heer **Stoffelen**:

Ik heb niet de illusie dat je tijdens werkbezoeken de hele werkelijkheid en niets dan de werkelijkheid te weten komt.

De heer **De Graaf**:

Heeft u zich de afgelopen jaren afgevraagd of alles wat er gebeurde in wat wordt genoemd de pro-actieve fase, dat is het verzamelen van informatie door de CID - althans voor zover u daarvan een flauw vermoeden kon hebben - een wettelijke grondslag zou dienen te hebben?

De heer **Stoffelen**:

Nee, op dat moment niet. Ik moet erbij zeggen dat in een veel eerdere fase een motie is ingediend over het voorkomen dat zich bij de politie in de sfeer van de CID's een tweede inlichtingendienst zou gaan vormen. Die motie is aanvaard. Een aantal malen is bovendien in zekere zin strijd gevoerd met bijvoorbeeld de vorige minister van Justitie over de grenzen van het strafrecht. Ik denk daarbij aan de buitengewoon pittige discussie, zeer geharnast, over het wetsvoorstel betreffende de richtmicrofoons. Het enige dat ik mijzelf of de Kamer verwijt, is dat wij niet hebben nagegaan welke regelingen er wel of niet zijn voor de CID. Ik heb dat inmiddels wel gedaan. Dat lezend, dacht ik: ik wou dat ik nog even kamerlid was. Die regeling was de moeite van het lezen alleszins waard. Over de grenzen van het strafrecht gesproken, voorzitter! De bewindslieden zeggen trouwens al dat mogelijk naar aanleiding van de bevindingen van deze parlementaire enquêtecommissie deze regeling aanpassing behoeft. Wij hadden... Laat ik voor mijzelf spreken. Ik had eerder moeten nagaan welke regeling er voor de CID's is. Dat is een blinde vlek geweest.

De voorzitter:

Hoe is het te verklaren dat speciaal de fractie van de PvdA, die eerder erom bekend stond veel aandacht te hebben voor rechtsbescherming en moeite te hebben met het uitbreiden van bevoegdheden, in de kabinetsperiode 1989-1994 juist de minister van Justitie steunt om daar harder achteraan te gaan?

De heer Stoffelen:

Er zijn twee signalen geweest. Het eerste was: zie de werkelijkheid onder ogen. Je moet niet overdrijven, maar je moet wel zien dat de ernst, de aard en de omvang van de georganiseerde misdaad zorgwekkend is. Daar moet je goed op letten. Het andere signaal was, dat daarbij niet ieder middel geoorloofd is. Op het moment bijvoorbeeld dat je bij wetsvoorstellen over opsporingsmethoden het begrip verdachte loslaat sprekend over het in kaart brengen van criminele organisaties, ga je enkele bruggen te ver. Vandaar dat de oproep aan de minister helemaal niet geweest is: ga verder. Integendeel, er was sprake van zeer geharnaste schriftelijke voorbereidingen. Er zijn ook enkele zeer wezenlijke amendementen ingediend die met steun van de Kamer zijn aanvaard.

De voorzitter:

U hebt bijvoorbeeld ook weleens gezegd dat de beperkingen die er nog zouden zijn bij het opslaan van inlichtingen uit de weg geruimd moesten worden? Ik las dat gisteren in een verslag van een mondeling overleg. U zegt daar: als er nog beperkingen zijn dan moeten die worden opgeruimd.

De heer Stoffelen:

Ik wist toen niet dat er volgens de regeling voor de CID feitelijk onbegrensde mogelijkheden zijn.

De voorzitter:

Hoe is het te verklaren dat noch over de richtlijn infiltratie van 1991, noch over de hele CID-regeling door de Kamer ooit grondig gesproken is?

De heer Stoffelen:

Ik vermoed dat voor alle fracties gold dat degenen die ons van advies dienden er niet over spraken. Ik heb later, vooral de laatste maanden, nagedacht over de vraag hoe dat komt. Bij het IRT-debat heb ik bijvoorbeeld gezegd dat over CID-activiteiten zeer spaarzaam mededeling wordt gedaan. CID'ers vertellen naar mijn gevoel 80% van hetgeen zij weten aan de CID-chef. De CID-chef vertelt op zijn beurt 60% aan de betreffende CID-officier van justitie. Over hetgeen de hoofdofficier weet, kun je al zeer twisten. Laten wij zeggen dat dat 50% is.

De voorzitter:

Dat is niet best allemaal.

De heer Stoffelen:

Dat was mijn inschatting. Wat de procureur-generaal uiteindelijk weet, is nog veel minder. Ik heb met grote aandacht uw gesprekken met de heer Gonsalves gevolgd. Ik kan mij voorstellen dat iemand die theoretisch op de hoogte is van 20% of 30% de vraag of hij op

de hoogte is, moeilijk kan beantwoorden. Hij weet er iets van, maar kent niet echt de werkelijkheid. In dat totaal is een gedeelte van de werkelijkheid ons niet gemeld.

De heer **De Graaf**:

Ik kan mij voorstellen dat het zo is. U weet dat ook niet. U hebt aan het begin van dit gesprek gezegd, dat u weinig weet van CID-activiteiten. Het is naar mijn mening dan wat speculatief om te spreken over 80%, 60% of 30% en 20%.

De heer **Stoffelen**:

Zo kan het zijn.

De heer **De Graaf**:

De Kamer heeft wel vertrouwelijk de richtlijn infiltratie gekregen. Deze richtlijn is later in 1991 gepubliceerd. Noch u, noch uw collega woordvoerders op het gebied van politie en justitie hebben ooit de neiging gehad, daarover eens door te praten met de minister of zich de vraag te stellen of deze vrij vergaande mogelijkheden van infiltratie geen wettelijke grondslag behoeft.

De heer **Stoffelen**:

Dat was op dat moment niet in het politieke beeld.

De heer **De Graaf**:

Dus moet ik concluderen dat de Kamer op dit punt de signalen niet heeft opgepikt die er wel waren?

De heer **Stoffelen**:

Of de Kamer is te goed van vertrouwen geweest.

De **voorzitter**:

Professor Corstens heeft hier gezegd dat de Kamer heeft zitten slapen.

De heer **Stoffelen**:

Wanneer?

De **voorzitter**:

In die jaren zal ik maar zeggen.

De heer **De Graaf**:

Zoals zo vaak gebeurt.

De **voorzitter**:

Professor Corstens heeft het hier gezegd tijdens zijn verhoor op 7 september van dit jaar.

De heer **Stoffelen**:

Wat de concrete activiteiten rond de IRT-affaire betreft, kun je de vraag stellen hoeveel mensen in Nederland überhaupt op de hoogte waren, al dan niet slapend.

De heer **De Graaf**:

Laten wij het even los zien van de IRT. De opmerking van de heer Corstens ging over de werkelijkheid rond de CID's en de vraag of daarvoor al dan niet regelgeving moest komen. Daarover hebben wij het vandaag.

De heer **Stoffelen**:

Dat versterkt het karakter van een dienst die zo geheim is dat daarover haast niet gesproken wordt en waarover haast geen informatie gegeven wordt.

De heer **De Graaf**:

Maar waarover ook geen informatie wordt gevraagd door de Kamer. Wat mij zo opvalt, is dat in die jaren de Kamer, terecht, veel aandacht besteedt aan de nieuwe organisatie van de politie, aan de Politiewet, de Interimwetgeving. Er is ook veel aandacht voor onderwerpen als rechtspositie en arbeidsvoorwaarden. U weet daar alles van als politiewoordvoerder. Er is veel aandacht voor de wetgeving die minister Hirsch Ballin naar de Kamer stuurt. Deze wetsvoorstellen zijn allemaal strafvorderlijk van aard. Het lijkt alsof er een gat ontstaat tussen hetgeen de recherche doet binnen de politie en met name hetgeen die wat meer geheime afdelingen doen. Het lijkt wel alsof dat niet alleen aan de aandacht van de Kamer ontsnapt, maar ook alsof er geen interesse is om daarvan meer te willen weten.

De heer **Stoffelen**:

U bedoelt niet de recherche, maar de CID.

De heer **De Graaf**:

Ja, de geheime afdelingen.

De heer **Vos**:

Ik hoor de heer Stoffelen zeggen dat hij het in kaart brengen van een criminele organisatie te ver vindt gaan. Heeft u in het recente verleden gezien dat dit gebeurde en heeft u toen aan de bel getrokken?

De heer **Stoffelen**:

Ik kwam erop omdat het oorspronkelijke wetsvoorstel over richtmicrofoons en technische hulpmiddelen nadrukkelijk spreekt over maatregelen ten behoeve van het in kaart brengen van criminele organisaties. Dat was het moment dat ik dacht: dit is typisch. Met zoveel woorden wordt gezegd dat bij opsporingsmethoden het begrip verdachte wordt losgelaten. Daarvóór kwam die gedachte eerlijk gezegd niet bij mij op.

De **voorzitter**:

In de literatuur was toch al veelvuldig sprake van de zogenaamde pro-actieve fase? U moet toch geweten hebben dat allerlei inlichtingen werden ingewonnen, voordat er officieel van een verdachte sprake was in de zin van artikel 27 Wetboek van Strafvordering?

De heer **Stoffelen**:

Daar behoeft op zichzelf weinig tegen te zijn.

De **voorzitter**:

Als daar weinig tegen is, is er dan veel tegen het in kaart brengen van een fenomeen of van een misdaadgroep?

De heer **Stoffelen**:

Daar is op zichzelf niets tegen, behalve als je meent daarbij buitengewoon vergaande opsporingsmiddelen nodig te hebben, zoals af luisteren.

De **voorzitter**:

Welke middelen vond u wel geoorloofd?

De heer **Stoffelen**:

Het waarnemen en het binnen zekere grenzen noteren van relevante gegevens. Dat is altijd gebeurd en zal ook altijd blijven gebeuren.

De heer **Vos**:

Is dat niet een buitengewoon abstractie benadering? U visualiseert het heel beperkt. U spreekt over "het waarnemen". Dat kan drie weken observeren zijn. Heeft u hierover indertijd nagedacht?

De heer **Stoffelen**:

In de loop van de tijden heb ik een aantal malen de activiteiten van een observatieteam gevolgd. Dat veronderstelt bewust kijken, dus ook nadenken. Op zichzelf had ik daar niets op tegen. Het wordt pas anders als dat ertoe leidt, dat men vraagt om zeer vergaande opsporingsmethoden, zoals het af luisteren. Het wordt pas anders wanneer zo gedetailleerd gegevens worden vastgelegd dat daaruit een apart risico kan voortkomen. Uw vraag of daarover is nagedacht, beantwoord ik dus met ja. Er is op zichzelf niets tegen observeren. Dat wordt pas anders als dat een argument wordt om vergaande bevoegdheden te krijgen.

De heer **Vos**:

Over welke risico's heeft u het als u spreekt over het opslaan van gegevens?

De heer **Stoffelen**:

Laat ik een voorbeeld geven. Een van mijn medewerkers in de Kamer vertelde mij het volgende. Een vriend van hem had laatst een auto gekocht, tweedehands, derdehands of vierdehands. Hij kreeg sterk de indruk dat hij bij voortduring werd gevolgd. Zeer lang. Dat duurde een paar weken. Dat begon hem ontzettend te vervelen. Die auto was gekocht van iemand die in zo'n bestand voorkwam. Met dit voorbeeld geef ik aan dat je dus gegevens kunt opnemen die relevant zijn, maar dat je niet nagaat wat die relevantie later is. Dat kan een eigen leven gaan leiden. Dat bedoelde ik.

De heer **De Graaf**:

Het gaat dus om de accuratesse van de informatie.

De heer **Stoffelen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Het voorbeeld gaat over iemand die wekenlang werd geschaduwd en geobserveerd. Dat heet systematische observatie in het politiejargon. Daarover zijn uitspraken in de jurisprudentie. Die hebben nooit aanleiding gegeven om te zeggen: dit moeten wij wettelijk vastleggen. Mijn vraag luidt eigenlijk of het ook uw opvatting was, zoals waarschijnlijk bij meer mensen het geval was, dat jurisprudentie een eigen regelende kracht heeft en niet behoeft te worden vervangen of overkoepeld door wetgeving?

De heer **Stoffelen**:

In het algemeen geldt dat zeker. Dit staat los van de ervaringen rond en met de IRT. Die hebben daaraan nieuwe dimensies gegeven.

De **voorzitter**:

Wij vragen ons af hoe de Kamer naar jurisprudentie kijkt. Wij hebben dat de heer Wolffensperger ook gevraagd. Is jurisprudentie een heilige koe? Als de jurisprudentie het zegt, dan is het zo? De wetgever behoeft daaraan niets meer te veranderen.

De heer **Stoffelen**:

Normaal gesproken ja, behalve wanneer je tot de conclusie komt: dit kan echt niet. Dan moeten wij de wet wijzigen. Normaal gesproken is dat de neiging.

De heer **De Graaf**:

Dat is ook uw neiging?

De heer **Stoffelen**:

Ja zeker.

De heer **De Graaf**:

Dat betekent toch dat je als wetgever rustig achterover kunt gaan zitten, omdat uiteindelijk de rechter wel ingrijpt?

De heer **Stoffelen**:

Ideaal-typisch in theorie: ja.

De heer **De Graaf**:

Ideaal-typisch? U zou dat eigenlijk ideaal vinden?

De heer **Stoffelen**:

Zo zou het moeten.

De heer **De Graaf**:

Is het niet een rechtsstatelijke opvatting dat datgene wat tegen burgers kan worden gedaan en wat burgers zich moeten laten welgevallen, gebaseerd moet zijn op de wet? Zij moeten toch niet hopen dat achteraf de rechter onjuist vindt wat tegen hen is gedaan?

De heer **Stoffelen**:

Ik heb allang het geloof verloren dat je bij wet alles kunt regelen.

De **voorzitter**:

Kun je het proberen?

De heer **Stoffelen**:

Dat is altijd goed.

De **voorzitter**:

Verplicht de Grondwet niet daartoe als het gaat om strafvordering en methode? Zegt u: het klimaat was zodanig dat wij daaraan in de vorige periode in feite niet zijn toegekomen?

De heer **Stoffelen**:

De aandacht was zeer gefocust, wellicht te veel, op een aantal fenomenen tegelijk, maar in ieder geval ook op het fenomeen georganiseerde misdaad. Er dreigde een wedstrijd te ontstaan over de vraag wie het meest hard was in de aanpak van die georganiseerde misdaad.

De heer **De Graaf**:

En u zat in die concurrentieslag?

De heer **Stoffelen**:

Ik was een van de woordvoerders.

De heer **De Graaf**:

Voelde u dat inderdaad als een soort competitie tussen de minister van Justitie, PvdA en CDA? Werd tegen elkaar opgebokst om te zien wie nog verder wilde gaan?

De heer **Stoffelen**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

U suggereerde dat wel een beetje.

De **voorzitter**:

Moest de PvdA niet af van het beeld "soft" te zijn?

De heer **De Graaf**:

Ik wil mij niet mengen in interne discussies van de Partij van de Arbeid.

De heer **Stoffelen**:

Dat mag best, hoor.

De **voorzitter**:

Heeft dat een rol gespeeld bij uw oordeelsvorming?

De heer **Stoffelen**:

Nee. Daarbij hebben wel een tweetal voorlichtingsbijeenkomsten een rol gespeeld die gegeven werden door de Amsterdamse politie. Ik was daarvan zeer onder de indruk. Ook mocht ik een gesprek hebben met de veiligheidsfunctionarissen van alle grote ondernemingen van Nederland. Dat was een zeer vertrouwelijk gesprek. Dat heeft grote indruk op mij gemaakt.

De heer **De Graaf**:

De groep hoogleraren die voor ons onderzoek heeft gedaan en die daarover heeft gerapporteerd aan het begin van de openbare verhoren, heeft niet echt infiltratie in grote mate van de onderwereld naar de bovenwereld kunnen aantonen. U bent daarvan de afgelopen jaren wel uitgegaan. U hebt dat ook met zoveel woorden gezegd. Waarop baseerde u dat? Was dat op die gesprekken met die veiligheidsmensen van al die grote bedrijven?

De heer **Stoffelen**:

Nee. Als je in de loop van de jaren regelmatig intense gesprekken hebt met mensen uit de praktijk, dat zijn politiemensen, hoog en laag en die melden iets, dan ga je op een gegeven moment, ook aan de hand van concrete voorbeelden die genoemd worden, dat voor de werkelijkheid houden. Ik houd dat tot op de dag van vandaag voor de werkelijkheid. Als hoogleraren iets niet kunnen waarnemen, betekent dat niet noodzakelijkerwijze dat het er niet is.

De heer **De Graaf**:

U hebt, juist omdat u de hele situatie zo ernstig vond, gepleit voor de introductie van de kroongetuige. U hebt dat ook wel de spijtoptantenregeling genoemd. Ik begrijp wel waarom u dat wilt. Heeft u zich bij het pleiten voor een dergelijke regeling ook afgevraagd wat de keerzijden daarvan zijn?

De heer **Stoffelen**:

Het idee opperen is naar verhouding makkelijk, het uitvoeren des te moeilijker. Je moet buitengewoon goed uitkijken dat je als overheid niet gebruikt wordt. Je moet dus zeer zorgvuldig nagaan of het kan, hoe het kan en hoe je het moet doen. Niettemin...

De heer **De Graaf**:

Maar niettemin wilt u dat?

De heer **Stoffelen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Dat betekent ook dat u daarmee accepteert dat er een fundamentele ongelijkheid bestaat tussen criminelen en criminelen? Want een crimineel die bereid is, te klikken, kan daarmee

zijn straf ontlopen en met behulp van de overheid nog een mooi leven elders opbouwen. Dat onderwerp heeft niet tot discussie geleid in uw fractie?

De heer **Stoffelen**:

Zeker, maar zoals vaak moet je kiezen uit kwaden. Het enkele feit dat degenen die bijvoorbeeld verantwoordelijk zijn voor zeer vele liquidaties, vrijuit gaan en niet gepakt kunnen worden, is een kwaad dat zo ernstig is, dat je, net zoals in andere landen gebeurd is op een gegeven moment moet zeggen dat als je het bewijs rond wilt krijgen, je iets anders moet bedenken.

De heer **De Graaf**:

Datzelfde argument wordt gehanteerd door diegenen die hier op dezelfde stoel hebben gezeten als waar u nu op zit. Zij hebben gepleit voor vergaande opsporingsmethoden, waaronder diepte-infiltratie met als consequentie het doorlaten van drugs, want anders krijg je de mensen nooit. Toch heb ik de indruk dat u in de afgelopen jaren met name rond het IRT-debat zich daartegen sterk hebt afgezet. Waarom mag dat dan niet?

De heer **Stoffelen**:

Omdat heel bewust kijkend naar mogelijkheden om het bewijs rond te krijgen ook door praktijkmensen wel de wenselijkheid van een kroongetuige genoemd is. Zij zeiden echter ook meestal tegen mij dat je met gewone opsporingsmethoden, zij het zeer intensief gebruikt, je een heel eind komt. Een aantal wettelijke maatregelen is tot stand gekomen. Zeer tot mijn spijt is het wetsvoorstel voor de technische hulpmiddelen nog geen wet geworden.

De heer **De Graaf**:

Dat ligt bij de Eerste Kamer.

De heer **Stoffelen**:

Dat is mij zeer wel bekend.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Stoffelen, hebt u zich daarbij gerealiseerd dat dit consequenties heeft voor het strafstelsel? Ik bedoel daarmee dat de straffen zwaarder moeten worden, anders werkt het niet.

De heer **Stoffelen**:

Nooit.

De heer **Rabbae**:

U ging ervan uit dat het ook in het huidige zachte stelsel zou kunnen werken. Ik begrijp dat men in Italië daartoe overgaat. Daar is men bang voor 40 jaar straf.

De heer **Stoffelen**:

Ik denk dat Nederland een strafrecht en een strafprocesrecht heeft, waarover wij redelijk tevreden kunnen zijn. Ik heb niet de minste neiging, mee te gaan met mensen die roepen om steeds hardere en hogere straffen. Nee, daar geloof ik echt niet in.

De heer **Rabbae**:

Het kan dus binnen het huidige stelsel.

De heer **Stoffelen**:

Zo is dat.

De **voorzitter**:

Is de mogelijkheid van een kroongetuige diepgaand besproken binnen de Kamer?

De heer **Stoffelen**:

Minister Hirsch Ballin stelde dat hij daarover zeer diep zou nadenken en daarop zou terugkomen. Dat heb ik niet meer mogen meemaken.

De **voorzitter**:

Wat is het verschil tussen iemand die door te verlinken en mogelijk ook te liegen - dat is altijd moeilijk - zijn straf kan vrijkopen en iemand die je daarvoor fiks betaalt, c.q. die een deel van de winst mag houden? Bestaat daartussen veel verschil?

De heer **Stoffelen**:

Als in beide gevallen de beslissing zou zijn van degenen die het gezag hebben dat de methode gerechtvaardigd is, dan is dat een relevant feit. Waar ik echter buitengewoon bang voor ben, is dat politie en justitie in Nederland het Italiaanse pad opgaan, dat wil zeggen zelf in criminele zaken gaan. Misschien mag ik even die twee voorbeelden vergelijken. Bij de kroongetuige is dat niet aan de orde. Op het moment dat je het pad opgaat van "de" werkmethode van de IRT is dat wel het geval. Je gaat dan zelf onherroepelijk het pad op van het al dan niet met anderen runnen van een misdaadorganisatie. Dat is een wereld van verschil.

De **voorzitter**:

Het verschil zit dus niet in de moraliteit, maar in de betrokkenheid van politie en justitie?

De heer **Stoffelen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Ik wil met u naar de IRT-affaire. U was daarbij de woordvoerder in het debat van 7 april.

De heer **Stoffelen**:

En tijdens het debat van januari.

De heer **De Graaf**:

Inderdaad. Wanneer hoorde u zelf wat er aan de hand was? Ik bedoel daarmee niet wanneer u voor de eerste keer het rapport-Wierenga las. Wanneer hoorde u zelf wat er aan de hand was?

De heer **Stoffelen**:

Ik hoorde dat pas min of meer helder en nauwkeurig na het uitkomen van het rapport-Wierenga toen ik ging rondvragen, rondbellen. Ik vroeg toen wat precies die werkmethode was en wat er precies gebeurd was. Het rapport kwam op 25 maart uit? Dan was het vrij snel daarna.

De heer **De Graaf**:

U had daarvoor nog geen informatie gekregen vanuit uw eigen vrije nieuwsgaring zoals u dat in de Kamer noemde?

De heer **Stoffelen**:

Die informatie was vaag en niet erg concreet. Ik had wel enige informatie. Als ik procureur-generaal was, zou ik zeggen: ik was op de hoogte.

De heer **De Graaf**:

Van 30%.

De heer **Stoffelen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

U had geen specifieke procureur-generaal op het oog?

De heer **Stoffelen**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Het is opmerkelijk dat u in dat debat op 7 april 1994 heel specifieke cijfers noemt. U spreekt over duizenden kilo's weed en over de hoeveelheid geld die gemoeid was met de omzet. U noemt 40 ton weed die zou zijn doorgelaten. Daarvan zou slechts 4 ton zijn gepakt. U spreekt over een bepaalde straatwaarde. Uit dat debat blijkt dat andere woordvoerders die informatie niet hadden en zich afvroegen of uw informatie wel klopte. Zij hadden wellicht andere informatie. Hoe kwam u aan die informatie?

De heer **Stoffelen**:

Via precies dezelfde methode. Ik belde net zolang...

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp dat u mensen hebt gesproken. Waar kwam die informatie vandaan?

De heer **Stoffelen**:

Ik kreeg die informatie van iemand die bij de politie werkzaam was.

De heer **De Graaf**:

Dat mag ik aannemen.

De **voorzitter**:

Dat zijn er 40.000 in Nederland. Mogen wij u even helpen? Kwam die informatie uit Amsterdam?

De heer **Stoffelen**:

Zeker.

De heer **De Graaf**:

De informatie kwam uit Amsterdam. Het betrof een van de mensen die betrokken was bij de opheffing van het IRT?

De heer **Stoffelen**:

Het betrof iemand die ter zake zeer deskundig is. Ja.

De heer **De Graaf**:

Het is op zichzelf zeer opmerkelijk dat gegevens die grosso modo overeenkomen met hetgeen u noemde tijdens dat debat in het geheime deel van het rapport-Wierenga stonden dat de woordvoerders absoluut niet mochten zien, terwijl u kennelijk vrij gemakkelijk aan die informatie kwam uit het Amsterdamse korps.

De heer **Stoffelen**:

Wat mij tot de dag van vandaag buitengewoon irriteert, is dat de Kamer zelfs geen flauw benul heeft van wat er in het geheime deel staat. Iedere vergelijking is mogelijk. Het zal best. U kent dat geheime deel. Ik niet.

De **voorzitter**:

Was het een Amsterdamse commissaris?

De heer **Stoffelen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Het was dus de commissaris die direct verantwoordelijk was, de heer Van Riessen?

De heer **Stoffelen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Hij vertelde u over die 40.000 kilo. Wist u meer dan u vertelde in de Kamer?

De heer **Stoffelen**:

Laat ik het hele verhaal precies vertellen. Ik heb ook hem gebeld. Ik kende hem al vele jaren. Na enig aandringen was hij bereid eens even te praten. Dat was een openhartig en hoogst informatief gesprek. Nagenoeg alles wat ik toen gehoord heb, heb ik in de Kamer uitgesproken.

De heer **De Graaf**:

Nagenoeg alles?

De heer **Stoffelen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Niet alles?

De heer **Stoffelen**:

Niet 100%.

De **voorzitter**:

Waarom niet?

De heer **Stoffelen**:

Je maakt altijd een selectie.

De heer **De Graaf**:

U dacht niet: dat is informatie die ik niet kan vertellen of niet mag vertellen?

De heer **Stoffelen**:

Nee.

De heer **De Graaf**:

Helemaal niet?

De heer **Koekkoek**:

Was er informatie bij over de methode die u niet in de Kamer vertelde?

De heer **Stoffelen**:

Nee, mij dunkt. Ik behoef dat niet te herhalen. U weet het oneindig veel beter dan ik. Ik hoorde op dat moment het verhaal van het met gedetailleerd medeweten, instemming en toestemming op grote schaal runnen van een misdaadorganisatie die in weed handelt, het inzetten van een infiltrant die kennelijk alleen informant genoemd mag worden, met de bedoeling die informant te laten groeien in de organisatie en de organisatie ertoe te brengen, te handelen in cocane wat zij niet deed. Dat is uitlokking. Ik weet dat daarover verschillend wordt gedacht. Ik vind dat uitlokking. Tegelijkertijd werd toestemming gegeven tot het invoeren van zeer grote hoeveelheden cocane. Ik vind dat ongekend.

De heer **De Graaf**:

U hebt gehoord van de heer Van Riessen dat er sprake van zou zijn, de organisatie op de gedachte te brengen, cocane in te voeren? Die intentie had zij nog niet eerder?

De heer **Stoffelen**:

In de Kamer heb ik het iets mooier geformuleerd.

De heer **De Graaf**:

U hebt het niet zo gezegd, maar daar kwam het wel op neer?

De heer **Stoffelen**:

Ik denk dat ik het met andere bewoordingen wel degelijk gezegd heb.

De **voorzitter**:

Een ding is opvallend. U zegt dat dit onaanvaardbaar is. Maar u vraagt niet direct aan de ministers: is het waar wat ik zeg? Waarom vraagt u dat niet?

De heer **Stoffelen**:

Laat ik dat heel concreet zeggen. Commissaris Van Riessen ken ik al zeer vele jaren. Ik heb die man zeer hoog. Hij is een buitengewoon betrouwbaar, uiterst bekwaam politieman. Mijn ervaring is zodanig dat als iemand voor waar iets vertelt, ik dat aanneem. Zo zit ik in elkaar. Dat is misschien fout, maar zo is het. Wat ik wel constateer is dat toen ik mijn teksten van te voren aan de toenmalige ministers voorlegde...

De **voorzitter**:

Aan wie legde u uw teksten van te voren voor?

De heer **Stoffelen**:

Aan minister Hirsch Ballin en aan minister Van Thijn.

De **voorzitter**:

Waarom legde u ze aan hen voor?

De heer **Stoffelen**:

Omdat de situatie niet geheel zonder politieke lading was.

De heer **De Graaf**:

U hebt uw tekst ook voorgelegd aan minister Van Thijn?

De heer **Stoffelen**:

Zeker.

De **voorzitter**:

En aan Hirsch Ballin?

De heer **Stoffelen**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Ik meen dat ik de heer Van Thijn hier heb horen zeggen dat hij uw speech niet van te voren had gezien.

De heer **Stoffelen**:

De speech is naar zijn departement gegaan met de bedoeling dat hij de minister in handen gegeven zou worden.

De heer **De Graaf**:

U hebt niet voor het debat met hem over uw tekst gesproken?

De heer **Stoffelen**:

Er is natuurlijk een voorgesprek geweest, maar dat had meer te maken met de politiek risicovolle situatie.

De **voorzitter**:

Was met het oog op de politiek risicovolle situatie - u en ik behoorden tot een regeringsfractie - afgesproken, de ministers daarover niet te veel door te vragen?

De heer **Stoffelen**:

Nee, zo ging het niet.

De **voorzitter**:

Hoe ging het wel?

De heer **Stoffelen**:

Vanaf het begin heb ik namens mijn fractie duidelijk gemaakt dat wij zeer ontstemd waren, zoals zeer velen ontstemd waren over het rapport van de commissie-Wierenga. Ik heb duidelijk gemaakt dat er buitengewoon goed antwoord gegeven moest worden op de vragen, want anders is er een groot politiek probleem, dan moeten wij praten over vertrouwen dat wij wel of niet hebben. Dat signaal is buitengewoon helder en krachtig afgegeven.

De heer **De Graaf**:

Dat hebben wij meer dan eens gelezen in het boek van de heer Van Thijn. Mij ging het meer om de informatie over de methode.

De heer **Stoffelen**:

Ik heb iedere keer niet gevraagd, maar gezegd tegen de voormalige minister van Justitie: ik hecht er zeer aan dat je nadrukkelijk aangeeft dat je daarvoor geen enkele verantwoordelijkheid draagt en dat je die methode afkeurt. Ik heb dat vele malen gezegd.

De **voorzitter**:

Laten wij even teruggaan om de zaak te ontrafelen. U liet de tekst lezen aan de minister van Justitie. Bent u aan zijn ziekbed geweest?

De heer **Stoffelen**:

De tekst is naar zijn huis gefaxt.

De heer **De Graaf**:

U bent zelf die tekst achterna gegaan? Bent u ook bij de minister thuis geweest?

De heer **Stoffelen**:

Nee, dat niet. Er is wel zeer intens overleg geweest.

De **voorzitter**:

Er is zeer intens overleg geweest. Heeft u daarna nog iets in uw tekst veranderd of aangepast? Is toen misschien afgesproken: wij gaan niet zover om te vragen of dit waar is?

De heer **Stoffelen**:

Ik constateerde dat hij geen enkele opmerking maakte over de werkmethode. Absoluut niet. Ik ben dan zo vrij om te denken dat, als hij vond dat het niet klopte, hij dat gezegd zou hebben.

De **voorzitter**:

Hebt u alles uitgesproken wat u hem toegestuurd had?

De heer **Stoffelen**:

Op enkele woordjes na. Ik heb de hiërarchieke lijn die ik zag en zie tussen de minister van Justitie en het openbaar ministerie ietsje anders geformuleerd zonder aan de essentie iets te veranderen.

De **voorzitter**:

Heeft iemand anders u misschien nog benaderd over uw speech, bijvoorbeeld iemand van de Partij van de Arbeid of nog iemand anders? Vertelde u alles wat u wilde vertellen of had u toch iets wat u niet zei?

De heer **Stoffelen**:

De essentie van wat ik wilde vertellen, heb ik verteld.

De **voorzitter**:

- U zegt: de essentie. Hebt u alles verteld?
- De heer **Stoffelen**:
Ja, ik denk het wel.
- De heer **Rouvoet**:
Hebt u de informatie die u van de heer Van Riessen hebt gekregen, gecheckt bij uw voormalige fractievoorzitter die in ieder geval het geheime deel had kunnen lezen en u had kunnen vertellen of u op het goede spoor zat?
- De heer **Stoffelen**:
Uiteraard zijn vele concept-teksten uitvoerig voorgelegd aan de fractievoorzitter.
- De heer **Rouvoet**:
Bleek uit zijn reactie dat hij dat geheime deel ook gelezen had en van de inhoud gedetailleerd op de hoogte was?
- De heer **Stoffelen**:
Dat is niet helder tot mij doorgedrongen.
- De heer **De Graaf**:
U hebt uw speech aan de minister van Justitie voorgelegd. U hebt met de minister van Binnenlandse Zaken gesproken en hem de tekst gegeven. Er zijn enkele gesprekken met hem geweest voorafgaand aan het debat. Hebt u een van hen toen gevraagd, wat u niet in de Kamer hebt gedaan: is het juist wat ik zeg? Is dat juist van die 40 ton?
- De heer **Stoffelen**:
Als je overtuigd bent van iets, dan vraag je niet of het zo is, maar dan vraag je: wat vind je ervan?
- De heer **De Graaf**:
Ik herinner mij uit het debat - ik heb dat nagelezen - dat een van uw collega's zei andere informatie te hebben. Hij had dat gecheckt en dubbelgecheckt.
- De **voorzitter**:
Dat was de heer Kohnstamm van D66.
- De heer **De Graaf**:
De heer Kohnstamm kwam met andere informatie. Hij schiep het beeld dat uw deel niet klopte met wat hem was meegedeeld. Wij concluderen nu dat u alleen bent afgegaan op de informatie die de heer Van Riessen u gaf. Was dat mondelinge informatie of hebt u ook stukken van hem gekregen?
- De heer **Stoffelen**:
Dat was mondelinge informatie.
- De **voorzitter**:
Is deze door het ministerie bevestigd?
- De heer **Stoffelen**:
Ik vond het van grote betekenis dat een tekst die sowieso vrij pittig was en die zeer veel feiten bevatte, het ministerie werd toegezonden. Je vraagt dan aan de minister: wat vind je ervan en als je opmerkingen hebt, hoor ik het wel. Er werd volstrekt niet gereageerd op de feiten die ik vermeldde. Ik neem dan aan dat dat een bevestiging is.
- De heer **Rabbae**:
Hebt u zich gerealiseerd dat u door in het debat niets te vragen aan een van de ministers de andere collega-woordvoerders de kans ontnam, dezelfde kennis op te doen als u? Deed u dat bewust?
- De heer **Stoffelen**:
Het zal u niet verrassen als ik zeg dat mijn tekst ook bij de andere regeringspartner aanwezig was. U weet dat de goede betrekkingen nog niet zover gevorderd zijn dat er een volledig gelijke uitwisseling van informatie is tussen alle fracties die in de Kamer vertegenwoordigd zijn.
- De **voorzitter**:
Mag ik toch nog proberen om helder te krijgen hoe het gegaan is? Dat zou belangrijk kunnen zijn voor de afloop van de IRT-affaire en voor hetgeen daarna weer gebeurt. Dat is

immers het hoofddoel van ons onderzoek. U bent het enige kamerlid dat vrij duidelijk informatie geeft over de omvang. U bent de enige die zegt dat dit onaanvaardbaar is. De heer Dijkstal zegt dat ook wel, maar op andere gronden. Wat bij lezing opvalt, is dat u niet aan de ministers vraagt: is dat waar? U vraagt niet: is dat zo en kunt u dat bevestigen? Sterker nog, u zegt dat de minister van Justitie er eigenlijk niet voor verantwoordelijk is. Je zou natuurlijk kunnen zeggen dat er op dat moment met de minister van Justitie gedebatteerd wordt en dat hij dus als eventuele geveer van aanwijzingen aan het openbaar ministerie wel moet weten wat er aan de hand is. Waarom vroeg u niet: is het zo? Waarom vroeg u niet aan de minister van Justitie: is dit nu gestopt, gaat het nog door?

De heer **Stoffelen**:

Ik begin met uw eerste vraag. Als een kamerlid iets voor waar aanneemt en voor waar houdt, dan wordt normaal gesproken niet aan de minister gevraagd: is het waar? Dan zeg je iets: wij vinden dit of wij hebben geconstateerd dat. Je vraagt niet: is dat zo?

De **voorzitter**:

Die vraag had misschien veel opgelost. Dat is natuurlijk wetenschap achteraf. Waarom heeft u de ministers niet gevraagd: weet u dat ook? Lag dat politiek te gevoelig? Was de zaak dan uit elkaar geploft?

De heer **Stoffelen**:

Absoluut niet. Zoals ik al gezegd heb, is de speech gefaxt. Er is een aantal malen over gebeld. De tekst is hier en daar zeer gekruid. Ik vraag een aantal malen: welke opmerkingen heb je. Hij gaat daar niet op in. Het spijt mij, maar dan zit het in mijn karakter dat ik niet ga vragen: is het volgens jou waar wat daar staat?

De **voorzitter**:

Heeft daarna nog iemand anders u gezegd: doe nog wat aan die tekst of vraag niet te veel?

De heer **Stoffelen**:

Uiteraard is over de hele tekst grondig overleg geweest, niet alleen in de fractiecommissie of in de fractie, maar ook met minister Kok en met minister Van Thijn, zoals te doen gebruikelijk is. Het was mij duidelijk dat het een nagenoeg onmogelijk debat zou worden. Een no win debate. Wat je ook doet, het is fout.

De **voorzitter**:

Had het niet een boel opgelost, mijnheer Stoffelen, als toen duidelijk was geworden hoe het met de methode zat, althans in contouren?

De heer **Stoffelen**:

Het zou buitengewoon goed geweest zijn als de toenmalige minister van Justitie gedaan had wat ik hem zeer nadrukkelijk gevraagd had.

De **voorzitter**:

En dat was?

De heer **Stoffelen**:

Ik heb hem gevraagd, aan te geven wat hij van die methode vond en te zeggen dat die methode niet kon.

De **voorzitter**:

Maar dat deed hij niet. Waarom vroeg u hem toen niet...

De heer **Stoffelen**:

Zeker heb ik hem dat gevraagd.

De **voorzitter**:

De minister van Justitie zegt op een bepaald moment: "Ik geef op dit moment geen oordeel. De commissie-Wierenga zegt, je kunt hierover van mening verschillen. Er ligt niet een concreet voorstel voor van het OM om iets te doen, dus ik kan dat oordeel niet geven." Waarom bent u toen niet naar de interruptiemicrofoon gelopen en hebt u niet gezegd: vindt de minister van Justitie het nu een acceptabele methode of niet, na wat ik gezegd heb over die 40 ton en wat dies meer zij?

De heer **Stoffelen**:

Dat is wel degelijk aan de orde geweest. De minister wist buitengewoon goed wat wij van hem verwachtten. Het antwoord was in meer opzichten niet zodanig dat de taak van de woordvoerders van de regeringspartijen er gemakkelijker op werd.

De heer **De Graaf**:

Met uw goedvinden wil ik dit even uit elkaar halen. Ik begrijp nog steeds niet waarom u het nodig vond, de cijfers 40 ton en de miljoenen die daarmee te maken hadden met zoveel woorden te noemen. Wij nemen aan dat u daarmee voor uzelf de ernst van de methode aangaf. Men vraagt u vervolgens hoe u aan die informatie komt. U antwoordt: vrije nieuwsgaring. U vraagt niet om bevestiging van die feiten, zodat ook de andere woordvoerders zich bewust konden worden van de ernst van de situatie. Zij beschikten kennelijk over andere informatie. Waarom deed u dat eigenlijk? Waarom vroeg u niet door?

De heer **Stoffelen**:

Ik had de indruk gekregen dat de minister, sprekend over de methode zou zeggen a. het is zo en b. ik vind dat die methode niet kan. Daarvan was ik stellig overtuigd.

De heer **De Graaf**:

De minister heeft dat in zijn antwoord in eerste termijn niet gedaan. In tweede termijn had u hem dat alsnog kunnen vragen.

De heer **Stoffelen**:

U weet dat de tweede termijn ietwat doortrokken was van een zekere politieke lading betreffende wel of niet vertrouwen.

De heer **De Graaf**:

Ik treed nu niet in de verhouding tussen de toenmalige regeringsfracties. Mij is wel opgevallen en de voorzitter refereerde daaraan, dat u in het debat op een gegeven moment zegt met genoeg te constateren dat de minister van Justitie geen politieke verantwoordelijkheid voor deze methode wil dragen. Later in een interruptiedebat met andere woordvoerders zegt u dat het helemaal niet zo is dat de minister van Justitie verantwoordelijk is voor hetgeen gebeurd is. Met name de heer Dijkstal valt u daarop aan. Hij vraagt: hoe kan dat nou? De minister is toch verantwoordelijk? Waarom schoof u dat toen van u af? Had het te maken met die openliggende zenuwen tussen de regeringspartijen op dat moment?

De heer **Stoffelen**:

Het geheel van het debat stond bovenal in het teken: blijft deze minister van Justitie overeind ja of nee. Wij hadden het gevoel: alleen een wonder kan nog voorkomen dat wij moeten zeggen dat wij geen vertrouwen meer hebben. Dat gaf de spanning. Met alle respect, dat was een zeer zwaar politiek gegeven. Bovendien wist ik dat aan de ene kant de geloofwaardigheid van de Kamer, zelfs van iedere fractie en ook van de regeringsfracties in het geding is als je niet zeer consistent nagaat welke verantwoordelijkheden zijn genomen en gedragen. Aan de andere kant had ik de wetenschap dat de val van een minister van Justitie waarschijnlijk verregaande consequenties zou hebben voor het hele kabinet.

De **voorzitter**:

Die consequentie zou zijn de val van de minister van Binnenlandse Zaken.

De heer **Stoffelen**:

Het was mijn overtuiging dat het verder zou gaan.

De heer **De Graaf**:

De kern van mijn vraag is of de politieke situatie die was ontstaan, mede doordat uw collega woordvoerder van het CDA beide ministers aan elkaar had gekoppeld door te spreken over gezamenlijke verantwoordelijkheden, een echt vrij oordeel over hetgeen gebeurd was, belemmerde.

De heer **Stoffelen**:

Voor mij was de situatie in zekere zin nog ernstiger.

De heer **De Graaf**:

Nog ernstiger?

De heer **Stoffelen**:

Ik had de indruk dat het risico bestond dat er helemaal een schorsing kon komen voor kabinetsberaad en dat het geenszins beperkt zou blijven tot deze of gene minister. Ik was mij dat zeer wel bewust.

De **voorzitter**:

U verkeerde in feite in een onmogelijke situatie. U wist te veel en u had te weinig ruimte.

De heer **Stoffelen**:

Dat is een redelijke, beknopte samenvatting.

De **voorzitter**:

Was er nog iemand anders, bijvoorbeeld van het ministerie van Justitie, die tegen u zei: dat kun je niet vertellen, want dat is inopportuun of de veiligheid komt in gevaar?

De heer **Stoffelen**:

Dat klopt. Van de zijde van het departement van Justitie is indringend op mij ingesproken om dat oordeel van geheel onaanvaardbaar weg te poetsen.

De **voorzitter**:

Gebeurde dat in naam van de minister of op eigen gezag?

De heer **Stoffelen**:

Dat weet je nooit...

De **voorzitter**:

Wie was dat?

De heer **Stoffelen**:

De heer Wooldrik.

De **voorzitter**:

Heeft u daaraan gevolg gegeven?

De heer **Stoffelen**:

Niet in het minst.

De heer **De Graaf**:

U zegt gewoon dat de PvdA-fractie deze methode onaanvaardbaar vindt.

De heer **Stoffelen**:

Zo is dat. Ik wist toen niet eens alles wat wij nu weten.

De heer **Koekkoeck**:

Vindt u dat je als parlamentslid je controlerende functie voldoende uitoefent als je je beperkt tot het innemen van stellingen, maar niet aan de minister vraagt of de stelling ook juist is?

De heer **Stoffelen**:

Als u het zo formuleert, zijn beide antwoorden goed. Als u het mij toestaat, wil ik ze iets verscherpen. Als iemand constateert dat iets gebeurd is, dan vind ik het een zinloze gewoonte om de minister te vragen: is het waar dat...

De heer **Koekkoeck**:

Is dat zo?

De heer **Stoffelen**:

Ja, ik vind dat. U kijkt er misschien anders tegenaan.

De heer **Koekkoeck**:

Als u de wetenschap hebt en de minister is verantwoordelijk, wat ligt er dan meer op de weg van een kamerlid om te vragen: minister, is dit zo en wat doet u eraan?

De heer **Stoffelen**:

Zo zit ik dus niet in elkaar. Als ik iets waarneem, ga ik niet beleefd aan de minister vragen: heb ik gezien wat ik gezien heb? Daar is geen sprake van.

De heer **De Graaf**:

U hebt niets gezien. U hebt van mijnheer Van Riessen iets gehoord. U wist dat er een strijd was tussen de korpsen rond het IRT. Dat was vrij zichtbaar voor iedereen. U hebt niet even genformeerd of dat wel waar was? U hebt ook niet even genformeerd bij wat ik gemakshalve de andere kant noem? U hebt uiteindelijk ook niet aan de minister gevraagd of het wel waar was. Vindt u het niet wat riskant om op n verklaring af te gaan?

De heer **Stoffelen**:

Ik vind van niet. Achteraf bleek dat zeer juist te zijn.

De heer **De Graaf**:

Ik wil nog even terugkomen op het element dat de organisatie er min of meer toe gebracht werd, cocane te bestellen. Dat zegt u niet in de Kamer. U zegt: "Tenslotte is duidelijk dat de infiltrant/informant werd ingezet in de criminele organisatie om daar te groeien en om te zijner tijd de organisatie in weedhandel te ontmantelen als deze in cocane zou gaan handelen." Dat is wat anders dan de organisatie aanzetten tot de handel in cocane. Als mijnheer Van Riessen dat tegen u heeft gezegd, dan is dat toch wel heel fors. Het zou betekenen dat alle jurisprudentie met voeten is getreden.

De heer **Stoffelen**:

Ik heb dit wel degelijk gezegd. Ik heb de term uitlokking wel degelijk gebruikt.

De heer **De Graaf**:

Op het moment dat u de methode omschrijft, zegt u het niet. Misschien gebeurt dat later in het debat.

De heer **Rabbae**:

U had het over een indringend gesprek van een ambtenaar met u als kamerlid. U hebt dat zomaar laten passeren? Wat is daarmee gebeurd? Kan en mag een ambtenaar zich zo gedragen tegenover een kamerlid?

De heer **Stoffelen**:

Ik lig daar niet wakker van.

De heer **Rabbae**:

U begrijpt mijn vraag?

De heer **Stoffelen**:

Ja, maar ik heb daar geen probleem mee.

De heer **Rabbae**:

U hebt daar geen probleem mee?

De heer **Stoffelen**:

Nee, aangenomen dat een kamerlid zo flink is dat hij of zij doet wat hij of zij meent te moeten doen en zich niet laat afbrengen van handelen door mensen die indringend op hem inpraten, tenzij hij overtuigd wordt.

De **voorzitter**:

Ik wil hierover nog een vraag stellen. Daarna kunnen wij dit punt laten rusten. U zegt dat de heer Van Capelle toestemming heeft verleend. Dat blijkt inderdaad zo te zijn. Hij heeft het zelf alhier verklaard. Had het misschien op uw weg gelegen, te vragen of de minister van Justitie nog van plan was, iets met de heer Van Capelle te doen?

De heer **Stoffelen**:

Dat had voor de hand gelegen. In mijn vorm van een afscheidsrede tot de Kamer heb ik onder meer gezegd dat het mij bij de laatste debatten duidelijk was geworden dat het soms buitengewoon moeilijk is, de diversiteit aan opvattingen binnen n fractie zodanig te verwoorden dat ieder zich daarin kan vinden. Bij dit onderwerp gold dat zeer. Er waren dezulken die zeiden: geen enkele naam mag je noemen, helemaal niets. Anderen daarentegen wilden bovenal politiek bloed zien van deze of gene. Weer anderen zeiden dat toch... Kortom, er was een gevarieerd geheel.

De **voorzitter**:

Ik wil u nog een vraag stellen over de heer Wiltgens als lid van de commissie voor Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. Had hij volgens u het geheime deel gelezen?

De heer **Stoffelen**:

Ik had daar twijfels over.

De **voorzitter**:

Heeft hij u enige informatie gegeven? Gaf u hem de informatie?

De heer **Stoffelen**:

Nee, niets.

De **voorzitter:**

Volgens u wist hij minder dan u?

De heer **Stoffelen:**

Die indruk had ik, al dan niet gerechtvaardigd.

De heer **De Graaf:**

Uw fractie drong aan op functioneringsgesprekken. Daar moest iets uitkomen. Dat kon niet helemaal vrijblijvend zijn. In het dagboek van de heer Van Thijn citeert hij op pagina 176 uit een telefoongesprek met u. Dat was twee dagen voor het debat van 7 april. U zegt toen dat u meent dat het eeuwig zonde zou zijn, Eric Nordholt te slachtofferen. Had u zelf al een idee wie wel en wie niet moest worden geslachtofferd?

De heer **Stoffelen:**

Daarover had ik wel een idee. Zeker.

De heer **De Graaf:**

U hebt dat de minister alvast gezegd.

De heer **Stoffelen:**

Zeker. In interne gesprekken is dat verder doorgesproken.

De heer **De Graaf:**

Wie moest er worden geslachtofferd?

De heer **Stoffelen:**

Slachtofferen is een te gemakkelijke en daardoor onjuiste term. Het gaat over de vraag wat de consequenties moeten zijn van wat er overgebleven is van de verwijten van de commissie-Wierenga als je de verwijten over de werkmethode daarvan aftrekt. Dat moest. Daar verdienden zij een compliment voor. Als mensen iets constateren, bijvoorbeeld een methode en daarvan zeggen dat die echt niet kan, dan is het zeer prijzenswaardig als zij dat melden. Zij probeerden dat ook aan de minister te melden. Niettemin, heb ik binnen de lijnen enige opmerkingen gemaakt, bovenal over de procureur-generaal.

De heer **De Graaf:**

U meende dat vooral bij het OM personele maatregelen genomen moesten worden?

De heer **Stoffelen:**

Ja.

De heer **De Graaf:**

Niet bij de politie, in het bijzonder de heren Nordholt en Van Riessen?

De heer **Stoffelen:**

Niet primair en niet in die mate.

De heer **De Graaf:**

Kon u daar nog enigszins objectief naar kijken, gelet op het feit dat de heer Van Riessen u bijvoorbeeld allerlei informatie had gegeven?

De heer **Stoffelen:**

Dat zijn twee mensen die ik buitengewoon waardeer. Ik vind dat Nordholt en Van Riessen misschien niet de besten, maar dan toch wel uitzonderlijk goed zijn. Tegen beiden heb ik gezegd: ik vind dat jullie op onderdelen verkeerd hebben gehandeld. In feite zouden jullie daarvoor een berisping moeten krijgen, zodanig dat mensen dat ook weten. Dat maakte mij niet echt populair bij hen, maar desalniettemin heb ik dat gezegd.

De heer **De Graaf:**

En de procureur-generaal had naar uw mening weg moeten gaan?

De heer **Stoffelen:**

Ik heb daarover opmerkingen gemaakt.

De heer **De Graaf:**

Dus ja?

De heer **Stoffelen:**

Ja.

De heer **Vos:**

Hadden de fouten die u bij Van Riessen en Nordholt aanwezig achtte, betrekking op de overdracht?

De heer **Stoffelen**:

Ja.

De heer **Vos**:

U hebt gezegd: jullie hebben fouten gemaakt, jullie hebben een berisping nodig. Waarop doelde u?

De heer **Stoffelen**:

Ik doelde op de wijze waarop de overgang tot stand is gekomen en geregeld is, ondanks het feit dat kennelijk op grond van afspraken met de informanten/infiltranten gedeelten buiten de werkelijkheid gehouden zijn. Niettemin, ik vind dat de overdracht buitengewoon slordig gebeurd is en dat je dus moet zeggen dat het slordig gebeurd is.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Stoffelen, ik kan het niet rijmen dat u aan de ene kant zegt dat de methode onaanvaardbaar is, terwijl u ook zegt blij te zijn dat de minister van Justitie daarvoor niet verantwoordelijk is. Ik citeer u bijna letterlijk.

De **voorzitter**:

Zo staat het er niet letterlijk.

De heer **Stoffelen**:

Nee, die samenvatting is iets te kort.

De heer **Rabbae**:

U mag mij corrigeren.

De heer **De Graaf**:

Er staat: ik constateer met genoegen dat de minister van Justitie geen politieke verantwoordelijkheid voor deze methode wil dragen. Dat zijn letterlijk de woorden van de heer Stoffelen.

De heer **Stoffelen**:

Dat klopt.

De heer **Rabbae**:

Heeft u dat zo gezegd omdat er een compromis was tussen beide partijen om beide ministers te handhaven, te sparen? Als op een gegeven moment toch maatregelen genomen moesten worden, dan moest het op een lager niveau gebeuren?

De heer **Stoffelen**:

Nee, dat berust niet op afspraken tussen de regeringsfracties. Hoe veel er ook gesproken is, dit is niet afgesproken. Een van de hoofdvragen van het debat was of de minister wel of niet had kunnen dan wel moeten voorkomen dat dit zo gelopen is. Per saldo maakte de minister duidelijk dat de gezagsstructuur of de hiërarchieke lijn tussen minister en het openbaar ministerie een heel aparte is en niet zodanig dat alles per se behoeft te vallen onder de verantwoordelijkheid van de minister.

De heer **Rabbae**:

Maar in dit geval ging het om de politieke verantwoordelijkheid. Een minister moet daarvoor toch de verantwoordelijkheid dragen? Is dat niet zo?

De heer **Stoffelen**:

Ik denk dat u de term "geen politieke verantwoordelijkheid wil dragen" verkeerd opvat.

De heer **Rabbae**:

Nee, niet dragen, maar toedelen. Die wilde u niet toedelen.

De heer **Stoffelen**:

De minister hield een lang, ingewikkeld verhaal dat terugsloeg op een discussie in de Kamer over de positie van het openbaar ministerie en de relatie van de minister tot het openbaar ministerie.

De heer **Rabbae**:

Dat was voor u overtuigend?

De heer **Stoffelen**:

Het kon slechter.

De **voorzitter**:

Mijnheer Stoffelen, hadden beide regeringspartijen, CDA en PvdA, die daartoe de macht hadden, niet gewoon aan de regering moeten vragen: wij moeten meer weten over die methode en wij moeten meer weten van dat geheime deel, want wij gaan nu het bos in zonder dat wij hebben kunnen vaststellen wat er precies gebeurd is. Dat heeft misschien later her en der veel ongewenste gevolgen gehad.

De heer **Stoffelen**:

In de voorgesprekken heb ik voor zover ik al iets te eisen heb, geist, althans nadrukkelijk te kennen gegeven dat op de een of andere manier dat geheime deel naar de Kamer zou moeten. Het is van tweeën een: of het is relevant of het is niet relevant. Als het geheime deel relevant is, dan moet de Kamer beschikken over relevante informatie om tot een oordeel te kunnen komen. Dat is tijdens het voorgesprek zeer nadrukkelijk gezegd. Tijdens het debat zelf waren er velen die zeiden: er komt een parlementaire enquête, althans een parlementair onderzoek naar de gevolgde methode. U bent daarmee volop bezig. U bent dat onderzoek al bijna aan het afronden. Dat was een element van betekenis in het geheel. Wij hebben gezegd, dat de methode inderdaad onderzocht moest worden. Je kunt dan nauwkeuriger bekijken wat er precies gebeurd is.

De heer **Koekkoeck**:

Maar mijnheer Stoffelen, die informatie is toch geparkeerd bij de commissie voor Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten?

De heer **Stoffelen**:

Ja, ook hiervoor geldt dat ieder parlement zo machtig is als het zelf wil. Mag ik dat als niet-parlementarir tot parlementarirs zeggen?

De **voorzitter**:

Mijnheer Stoffelen, dank u wel. Sluiting 17.20 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 90**

9 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 9 november 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mr. dr. V.A.M. van der Burg

Aanvang 10.30 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbat, Rouvoet en Vos, alsmede de heer Nava, plv. griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer V.A.M. van der Burg, geboren op 17 april 1945 te Zeist. Ik verzoek de heer Van der Burg op te staan voor het afleggen van de eed. De door u af te leggen eed luid: "Ik zweer dat ik de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen".

De heer Van der Burg:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De voorzitter:

Mijnheer Van der Burg, de enquetc commissie heeft gevraagd of u als getuige wilt verschijnen in een dubbele functie. U bent sinds lange jaren woordvoerder van de CDA-fractie voor justitie-aangelegenheden en verder bent u voorzitter van de vaste kamercommissie voor Justitie in de Tweede Kamer. Zoals met andere leden van de Tweede Kamer willen wij met u spreken over de wijze waarop in de vorige kabinetsperiode de wetgeving tot stand is gekomen en welke afwegingen daarbij een rol hebben gespeeld. Verder willen wij u vragen naar uw wetenschap rond de debatten over de opheffing van het IRT. Bovendien willen wij ingaan op de activiteiten van de kamercommissie voor Justitie in de huidige periode, voor zover van belang voor ons onderzoek. Hoe lang bent u al kamerlid?

De heer Van der Burg:

Als ik alles bij elkaar tel, dus inclusief de twee onderbrekingen, ben ik sinds 1 november 15 jaar kamerlid en heb na een aantal jaren als plaatsvervangend lid, de volledige periode als vast lid van de commissie voor Justitie meegemaakt. Ik ben binnen het CDA van 1985 tot 1994 belast geweest met het voorzitterschap van de fractiecommissie voor Justitie. Ik heb in die kwaliteit zelf een aantal van de wetsvoorstellen behandeld die uw belangstelling hebben, maar ik heb er ook zorg voor gedragen dat er een brede basis was binnen de fractiecommissie voor Justitie. Zeer veel collega's hebben wetsvoorstellen behandeld, maar die werden altijd binnen de fractiecommissie besproken. In die periode ging dat nog volgens het oude reglement van orde, met twee schriftelijke rondes en daarna plenaire behandeling. Dit betekent dat u mij niet kunt aanspreken op alle wetsvoorstellen als degene die woordvoerder is geweest, maar wel als degene die er voortdurend bij is geweest en hopelijk goed heeft opgelet.

De voorzitter:

Maar u weet op de belangrijke punten van alle wetsvoorstellen dus wel van de hoed en de rand, voor zover het gaat om de overwegingen binnen de CDA-fractie.

De heer Van der Burg:

Dat mag ik hopen, ja.

De heer De Graaf:

Mijnheer Van der Burg, ik wil eerst met u spreken over uw kennis en inzicht in het fenomeen "georganiseerde criminaliteit". Een aantal wetsvoorstellen waar u al over sprak, zijn mede geïnspireerd door de dreiging van die georganiseerde criminaliteit. Dat blijkt althans onder meer uit de nota Georganiseerde criminaliteit: dreigingsbeeld en plan van aanpak. U heeft bij de behandeling van die nota op 23 maart 1993 aangegeven dat het belangrijk was dat de Kamer inzicht kreeg in de "ingroei" van de zware en georganiseerde criminaliteit, die uitsluitend en alleen gericht is op het economisch gewin. U heeft er toen bij gezegd dat dat inzicht in hoge mate ontbrak. Dat was, denk ik, een oordeel over de nota, maar het zei ook iets over uw eigen kennis van dat moment. Kunt u daar iets meer over vertellen?

De heer **Van der Burg**:

Ik wil eerst even vertellen dat de notitie - ik heb haar in het debat niet "nota" genoemd, maar "notitie" - tot stand is gekomen omdat bij de begroting van 1991 collega Krajenbrink namens de CDA-fractie een motie heeft ingediend die breed ondersteund is in de Kamer en waarin de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken werd gevraagd om inzicht te geven in de georganiseerde criminaliteit. Over de opstelling van die motie-Krajenbrink is in de fractiecommissie voor Justitie gesproken.

De **voorzitter**:

Dat was, meen ik, de motie-Krajenbrink/Jurgens.

De heer **Van der Burg**:

Inderdaad. De toenmalige coalitie was blij met die motie, omdat wij daarmee breed het gevoel van de Kamer tot uitdrukking konden brengen dat wij na een periode, waarin losse wetsvoorstellen gepresenteerd waren, dus zonder verband - die periode is al aangevangen onder de minister van Justitie Korthals Altes - een totaalbeeld wilden krijgen. Die notitie heeft zeer lang op zich laten wachten. Vervolgens is het probleem geweest dat bespreking van die notitie herhaaldelijk is uitgesteld, omdat er intussen een discussie was ontstaan over het inrichten van vijf of zes IRT's. Toen ik uiteindelijk in maart het woord mocht voeren, was de reactie, ook op het ANP-nieuws, dat Van der Burg erg kritisch was over een notitie van het kabinet. Op mijn initiatief is er, voorafgaande aan de openbare behandeling, een besloten gedeelte geweest, waarbij ook de procureur-generaal Gonsalves, portefeuillehouder georganiseerde criminaliteit, aanwezig was. Zonder te treden in hetgeen in het besloten gedeelte is gezegd, kan ik wel zeggen...

De **voorzitter**:

Dat kunt u wel doen, hoor.

De heer **Van der Burg**:

Ik ben er echter niet veel wijzer van geworden.

De **voorzitter**:

Wat is daar dan gezegd?

De heer **Van der Burg**:

Daar is gevraagd of van BVD-zijde en CRI-zijde en van de zijde van de portefeuillehouder een andere inkleuring kon worden gegeven. Ik heb in het debat gezegd - dat is niet stenografisch weergegeven, maar analytisch - dat ik het een notitie vond vol met algemeenheden.

De **voorzitter**:

Dus ook de mededelingen van de CRI en de procureur-generaal stelden u niet tevreden door precisie?

De heer **Van der Burg**:

Helemaal niet. Ik kon dat ook merken bij mijn collega's, want het was een groep, bestaande uit politie- en justitiespecialisten. Na dat eerste debat is de zaak eigenlijk niet afgerond, maar heeft een vervolg gekregen in januari 1994.

De heer **De Graaf**:

In februari.

De heer **Van der Burg**:

Ja. Dat was waarom ik het vol met algemeenheden vond. Mijn eigen wetenschap was gebaseerd op de informatie die wij zelf als CDA-fractiecommissies Justitie en Politie hadden vergaard in gesprekken met onze adviseurs.

De heer **De Graaf**:

Ik vergis mij en u vergist zich ook, want het tweede debat was op 9 december 1993.

De heer **Van der Burg**:

Dat klopt.

De heer **De Graaf**:

Op dat moment zei u dat het beeld angstig en zorgwekkend was, maar ook dat u het veel helderder vond en dat u nu veel meer inzicht had. Wat had u dan extra aan informatie gekregen? Wij hebben niet kunnen terugvinden dat in de tussenliggende periode er plotseling een groot, zwaar onderzoek is geweest of een nieuwe presentatie aan de Kamer, die veel meer helderheid bood.

De heer **Van der Burg**:

Als CDA-fractielid zelf heb ik toen intensief gekeken naar de literatuur en de publikaties die verschenen, maar ook naar de witwaslijn en de problematiek rond Suriname, dit in nauwe samenspraak met mijn collega Gualthrie van Weezel. Bovendien heb ik een scherp beeld gekregen van de lijn vanuit Nederland naar de financiële instellingen op de Nederlandse Antillen en Aruba. Dat gaf mij een beeld - maar daar was ik als kamerlid veel langer mee bezig geweest, ook met de toenmalige commissie-ISMO - van de fraudelijn...

De **voorzitter**:

De commissie-ISMO? Waar stond dat ook al weer voor?

De heer **Van der Burg**:

Dat ging om oneigenlijke gebruik en misbruik van allerlei voorzieningen.

De **voorzitter**:

Dat was een vertrouwelijke commissie die onderzoek deed naar fraude?

De heer **Van der Burg**:

Neen, het was geen vertrouwelijke commissie. Het was in het begin van de jaren tachtig een commissie die zich stortte op alle mogelijke aspecten van fraudepraktijken en bekeek hoe die tegengegaan konden worden. Er zijn toen tal van moties aangenomen, die ook tot wetgeving hebben geleid. Zo werd er een nieuw fraudebegrip opgenomen in het Wetboek van Strafrecht en werd artikel 162 van het Wetboek van Strafvordering aangescherpt, waarin staat dat een ambtenaar aangifte moet doen. Maar ook privaatrechtelijk hebben wij, samen met collega Vermeend, de aandeeloverdracht op naam notarieel gemaakt. Wij hebben toen dus via de commissie-ISMO gezien dat het strafrecht aanzienlijke grenzen kent in de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit en wij zijn op de privaatrechtelijke weg voort gegaan. Ik ga daar nu nog steeds op voort, omdat ik vind dat de georganiseerde criminaliteit niet alleen in beeld moet worden gebracht, maar ook moet worden bestreden.

De **voorzitter**:

Wie waren uw adviseurs?

De heer **Van der Burg**:

Dat waren de mensen die in onze fractiebegeleidingscommissie politie en Justitie zaten.

Dat waren mensen uit de wereld van politie en justitie.

De heer **De Graaf**:

Had u, net als de heer Stoffelen, ook wat politiecommissarissen her en der die als adviseur dienden?

De heer **Van der Burg**:

In onze fractiebegeleidingscommissie politie zaten de hoofdcommissarissen van Den Haag en Rotterdam.

De **voorzitter**:

U had meer contact met Den Haag en Rotterdam, dan met Amsterdam?

De heer **Van der Burg**:

Ik heb verschillende malen met de heer Brinkman Amsterdam bezocht en ook gesprekken gehad met de heer Nordholt.

De **voorzitter**:

Had u contacten met de andere hoofdrolspelers, Utrecht en Haarlem?

De heer **Van der Burg**:

Als ondervoorzitter politie had ik het genoeg verschillende keren Utrecht te bezoeken en met de heer Wiarda te spreken. Wij hadden echter een zeer groot verschil van mening over de aanpak van de drugs, maar dat mocht de uitwisseling van gedachten niet al te zeer schaden.

De **voorzitter**:

Wist u veel van wat de politie in de praktijk deed?

De heer **Van der Burg**:

Dan moet ik een onderscheid maken. Ik ben tussen 1972 en 1975 advocaat geweest in Utrecht en had toen een heel ander dreigingsbeeld van de criminaliteit dan later. Als advocaat kreeg je ook je strafzaken, ook voor de meervoudige strafkamer. Ik had dus een aantal contacten uit die tijd, maar ik wil mij absoluut niet opwerpen als een specialist, die gedetailleerd wist welke opsporingsmethoden de politie gebruikt.

De heer **De Graaf**:

U was niet de politiespecialist van uw fractie, maar niettemin had u enig inzicht nodig in de politiepraktijk voor de beoordeling van met name die wetsvoorstellen die bevoegdheden regelen. Dat inzicht werd vooral gegenereerd uit uw contacten met die adviseurs of heeft u zelf wat meer praktijkinzicht gehad?

De heer **Van der Burg**:

Er zijn werkbezoeken geweest, waarbij heel concreet aandacht werd gevraagd voor bepaalde zaken. Ik zal een voorbeeld noemen. De helingspraktijk nam in de jaren tachtig een dusdanig omvang aan, dat ik bij de behandeling van de begroting van Justitie de oude zegswijze heb gelanceerd "geen helers, geen stellers". Mede onder dat gesternte is nu ten aanzien van de heling wetgeving tot stand gekomen. U weet dat de heling in de georganiseerde criminaliteit een belangrijke tussenschakel is voor allerlei goederen en diensten. Daar is dus bij werkbezoeken aandacht aan besteed.

De heer **De Graaf**:

U heeft dus vooral inzicht gekregen in de aard en omvang van delicten, maar ook in datgene wat de politie feitelijk deed, met name in de recherchesfeer.

De heer **Van der Burg**:

Ja, wij hadden de heer Gualthrie van Weezel als woordvoerder op het gebied van de drugs. Ik herinner eraan dat in 1985 de heer Korthals Altes een brief aan de Kamer heeft geschreven over de infiltratiemethoden, waarin hij laat zien hoe zo'n infiltrant beschermd moest worden tegen vervolging door de officier van justitie en sprak over het beklagrecht bij het Hof. Dat is, zoals u weet, uiteindelijk uitgebreid tot de richtlijn infiltratie - ik heb die maar meegenomen, voor het geval er nadere details over zouden worden gevraagd - die is vastgesteld in de vergadering van procureurs-generaal van 20 februari 1991 en toen ook in werking is getreden. Je mag deze richtlijn eigenlijk zien als een uitschrijven van al hetgeen zich toen voordeed. Ik beschouw deze richtlijn dan ook als een zeer belangrijke informatiebron, ook voor mijzelf, om een beeld te krijgen van hoe het zat. Ik herhaal dat wij met onze fractiebegeleidingscommissie politie meerjaarlijks contact hadden, ook individueel in het geval je vragen had.

De heer **De Graaf**:

Die richtlijn van 1991 is ter vertrouwelijke kennisneming aan de Kamer gezonden, maar is later overigens wel gepubliceerd. Ik meen in 1993. De Kamer heeft er echter vanaf gezien over die richtlijn te spreken met de minister. Dat is ook nooit in uw fractiecommissie en fractiebegeleidingscommissie overwogen? Het ging hier namelijk om een betrekkelijk diepgaande opsporingsmethode.

De heer **Van der Burg**:

Ik kan mij herinneren dat wij ons toen in een periode bevonden dat de heer Van Weezel vertrok en de heer Koffeman de zaak overnam. Wij hebben toen besproken of het wijs zou zijn om het helemaal uit te kauwen. Wij hebben toen tegen elkaar gezegd: wellicht is het beter, nu het ter vertrouwelijke kennisname is gegeven aan de Kamer, daar vanaf te zien. Even later hebben wij kunnen zien - ik heb hier een publikatie van november 1993 - dat het werd gepubliceerd, maar toen waren er al weer andere dingen aan de gang, die de noodzaak om dit te doorzien...

De heer **De Graaf**:

Het is aardig dat u dat zegt. In november 1993 is het gepubliceerd. Wat mij heeft gefraspeerd is dat die hele richtlijn geen enkele rol heeft gespeeld in de debatten na november 1993, zoals die over de opheffing van het IRT.

De heer **Van der Burg**:

Dat mag u wel zeggen.

De heer **De Graaf**:

Was die richtlijn toen al weer in de vergetelheid geraakt?

De heer **Van der Burg**:

Nee. Bij debatten worden binnen fractiecommissies woordvoerders aangewezen. Die vergaren kennis en leggen een concept voor. Dat wordt besproken. Ik wil u de illusie ontnemen dat het binnen het CDA een koekoeks n zang is. Dat is het volstrekt niet. Met excuus aan collega Koekkoek. Je bent als voorzitter verder beperkt in de actieve deelname aan de discussie. Je probeert vanuit allerlei meningen tot n lijn te komen. Als je je eigen mening al te zeer doordrukt, werkt dat buitengewoon contraproductief.

De heer **De Graaf**:

Wat was overigens uw eigen mening in dit verband?

De heer **Van der Burg**:

Mij leek - dat was een belangrijk punt in mijn overweging - dat nu die richtlijn openbaar was geworden, die bespreking behoefde.

De heer **De Graaf**:

Dat heeft het dus niet gehaald in uw fractiecommissie.

De heer **Van der Burg**:

Ik heb wel meer niet gehaald.

De **voorzitter**:

Is eerder wel eens binnen de CDA-fractie besproken of naast alle wetgeving die bevoegdheden verruimde, ook gekeken moest worden of er niet wetgeving nodig was om bevoegdheden voor politie en justitie nader te preciseren, zoals observatie en infiltratie?

De heer **Van der Burg**:

Daarop moet het antwoord zijn dat binnen de CDA-fractie in het begin van de jaren tachtig, dus rond de brief van Korthals Altes in 1985, sterk de mening overheerste - die mening deel ik nu nog ten gronde - dat politie en justitie de frontsoldaten zijn. Als je hen opdracht geeft, zul je, als die opdracht realistisch te vervullen is, de geijkte middelen, instrumenten en mogelijkheden moeten aanreiken. De discussie ging dus aanvankelijk over de vraag, ook gezien datgene wat zich in het buitenland ontwikkelde, of en, zo ja, welke bijzondere opsporingsmethoden in Nederland ingang zouden moeten doen vinden. Vervolgens is kennis genomen van de rechtspraak van de Hoge Raad. U kent het geheime-informantenarrest uit 1981, waarbij de Hoge Raad heeft goedgekeurd dat de CID-officier getuigde, terwijl...

De **voorzitter**:

In 1981 was er nog geen instituut als de CID-officier, toen was er nog niet officieel een CID. Het principe is echter wel aanvaard.

De heer **Van der Burg**:

Dan zijn wij het eens. Later hebben wij bij het Tallon-arrest gezien dat de Hoge Raad eisen stelde van proportionaliteit, subsidiariteit en zorgvuldigheid. Dat zijn overigens allemaal zaken die ook in de toelichting van de richtlijnen terugkomen.

De heer **De Graaf**:

Dat doet natuurlijk de vraag oproepen of de CDA-fractie...

De heer **Van der Burg**:

Ik was nog niet klaar met mijn verhaal. Ik ben pas begonnen.

De heer **De Graaf**:

Gaat uw gang.

De **voorzitter**:

De moeilijkheid hier is dat niet iedereen altijd de mogelijkheid heeft om zijn verhaal compleet af te maken, maar gaat u vooral verder.

De heer **Van der Burg**:

Ik zal proberen er nog n zin aan toe te voegen. In de periode 1988/1989 werd de vraag steeds rijpender waar wij het precies over hadden met de georganiseerde criminaliteit. Dat is uitgemond in de vraag aan het kabinet om dat op papier te zetten. Verder vroegen wij ons af hoe al die zaken zich verhouden tot problemen rondom het verzamelen van inlichtingen, de privacywetgeving en dergelijke. De vraag had echter nog niet een zodanige rijpheid bereikt dat wij eenduidig vonden dat het nu zover was dat het kabinet met wetgeving moest komen, ook al omdat wij wisten dat de moeilijkheidsgraad van het invullen van de wetgeving een zeer hoge zou zijn. Daarom hebben wij ons in eerste instantie tevreden betoond met de infiltratierichtlijn, die ten opzichte van hetgeen Korthals Altes in 1985 had gedaan, een aanmerkelijke verbetering was.

De heer **De Graaf**:

Kennelijk heeft uw fractie, net als vele andere fracties in de Kamer, in de afgelopen acht, negen jaar de jurisprudentie zien ontwikkelen en de pseudo-wetgeving, zoals ik het maar noem, namelijk de richtlijnen van de vergadering van de procureurs-generaal, gezien en gedacht: mooi, laat het zich vooral in de praktijk verder ontwikkelen; wetgeving is op dit punt niet nodig.

De heer **Van der Burg**:

Dan bent u veel te snel. De opportuniteit van de wetgeving lag nog niet vast. U kent het Nederlandse staatsrecht. Heel vaak zie je dat er eerst begonnen wordt met richtlijnen en dat er pas als men meer vastigheid krijgt en meer overzicht, wetgeving komt.

De heer **De Graaf**:

Wij zijn tot op heden niet tegen gekomen een wens of uitspraak van de zijde van uw fractie, maar niet alleen van de zijde van uw fractie, dat er te zijner tijd tot wetgeving zou moeten worden overgegaan op het gebied van de normering van de opsporingsmethoden en de bevoegdheden van de politie. Alleen het laatste jaar is dat, naar aanleiding van deze enquete, naar voren gekomen. Daarvoor is noch door uw fractie, noch door andere fracties enige wens daartoe geuit, ook niet in de toekomstige sfeer.

De heer **Van der Burg**:

Ik neem aan dat de collega's ook de infiltratierichtlijn hebben bestudeerd. Die ziet er qua structuur in die zin vertrouwenwekkend uit, dat allerlei criteria en toezicht wordt neergeschreven. Zo is er bij de CRI een afdeling nationale coördinatie politie-infiltratie, ingesteld op 14 augustus 1987, die al die infiltranten moet screenen en jurisprudentie moet bijhouden. Met andere woorden, wij moeten als fractie afgaan op de actieve mededelingsplicht van ambtenaren richting de minister. Het is ook aan het kabinet, aan de minister om op een bepaald moment tegen de Kamer te zeggen: wij vinden nu het moment gekomen dat een nadere normering moet worden opgesteld. Dat is nodig, omdat wij als Kamer niet de politie controleren, maar de minister. Wij gaan ervan uit dat de minister een goede supervisie heeft over het openbaar ministerie en dat dat met zich meebrengt dat de vergadering van procureurs-generaal over de bijzondere opsporingsmethoden spreekt. Ik begrijp uit de enquete dat er nooit over is gesproken.

De **voorzitter**:

Dat verbaast u hogelijk?

De heer **Van der Burg**:

Dat heeft mij bijna van mijn stoel doen rollen. Ik dacht namelijk dat deze heren inhoudelijk bezig geweest waren.

De voorzitter:

Als u de heer Gonsalves in zo'n besloten overleg zag, vroeg u dan nooit hoeveel infiltranten hij had rondlopen?

De heer Van der Burg:

Ik stelde de heer Gonsalves een vraag - het is mij ontschoten welke vraag, want ik had niet gedacht ik daar hier iets over zou moeten vertellen - en de heer Gonsalves wees toen naar een ondergeschikte om die vraag te beantwoorden. Het heeft mij grote moeite gekost, in aanwezigheid van de ministers Dales en Hirsch Ballin, om de heer Gonsalves tot een antwoord te bewegen.

De voorzitter:

Antwoordde die ondergeschikte nog iets?

De heer Van der Burg:

Niet zodanig dat het op mijn netvlies is blijven liggen.

De voorzitter:

Was het nu zo dat men het u niet wilde vertellen of dat men het niet wist?

De heer Van der Burg:

Ik acht - maar dat is met de kennis van nu - dat laatste niet uitgesloten.

De heer De Graaf:

U wijst terecht op allerlei criteria die in die richtlijn staan. Of er een afdeling pseudo-koop of infiltratie bij de CRI is, is natuurlijk niet een aangelegenheid die direct in wetgeving wordt neergeslagen. Daar kan ik mij wel iets bij voorstellen, maar de vraag was of uw fractie vond dat opsporingsmethoden, waarvan u het bestaan dus wel wist, zoals infiltratie en observatie, een zodanig ingrijpend karakter hadden op de persoonlijke levenssfeer van burgers dat ze een wettelijke basis behoeften.

De heer Van der Burg:

Daar was geen eenstemmigheid over. Men wilde eerst zien in hoeverre de Hoge Raad bepaalde opsporingsmethoden toelaatbaar achtte. Ik geef een ander voorbeeld dat mij altijd zeer heeft geboeid. Ik kwam in 1987 terug uit Amerika van een reis die mij was aangeboden door de ambassade. Ik had mij daar alleen bezig gehouden met politie, justitie en gevangeniswezen. Ik verkondigde toen voor de heer Sorgdrager 's avonds laat dat Nederland...

De voorzitter:

De heer Sorgdrager van de radio?

De heer Van der Burg:

Inderdaad, de journalist. Ik zei dat Nederland een broeinest was van kinderpornografie. Dat werd per omgaande ontkend door de heer Korthals Altes. Wij zien dezer dagen in dit verband dat de opsporingsmethode, het bekijken van vuilniszakken en de inhoud daarvan, succesrijk is. Als civilist vond ik destijds ook dat als je iets wegzet aan de kant van de straat, de politie volkomen het recht heeft - net als ik, maar ik doe dat niet graag - om te kijken wat daarin zit. Ik wil dus absoluut niet het beeld ophangen dat men alle bijzondere opsporingsmethoden over n kam kan en moet scheren. Daar zit een heel groot verschil in. De vraag van de normering op basis van de wet is ook een vraag van dogmatiek. Dan kom ik even terug op mijn opleiding. Toen ik afstudeerde in Nijmegen op 3 mei 1968 gold de regel, ook nu nog gehoord bij politie en justitie, dat datgene wat niet door de wet nadrukkelijk verboden is, toegelaten is.

De voorzitter:

Hoe verhoudt dat zich tot artikel 1 Strafvordering, waarin staat dat strafvordering alleen geschiedt op de wijze bij de wet voorzien?

De heer Van der Burg:

Toch was dat een breed gevoelde opvatting. Nu denkt men er dogmatisch anders over, maar ik zal u nog iets sterkers vertellen. Er is een moment geweest dat het college van PG's

bijna alleen bestond uit hoogleraren strafrecht. Dat was een vluchtheuvel in het midden van de jaren tachtig. Ik heb vanuit dat college, ook in alle contacten die er zijn geweest richting vaste commissie van de Kamer - wij hebben hoorzittingen gehouden - nooit een signaal gekregen dat het nu tijd werd dat wij bij de minister van Justitie aan zouden gaan dringen op die normering. Deskundigen in dit land spelen toch een belangrijke rol.

De heer **De Graaf**:

Dat die PG's dat niet zeiden, kan ik mij wel voorstellen, aangezien wetgeving altijd in zekere mate beperkend kan zijn voor datgene wat het openbaar ministerie en de politie...

De heer **Van der Burg**:

Normeringen en waarden zijn vaak beperkend.

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp echter dat sinds uw afstuderen aan de katholieke universiteit van Nijmegen u niet van opvatting bent veranderd.

De heer **Van der Burg**:

Dat mag u niet zeggen.

De heer **De Graaf**:

U herinnerde echter aan uw opvattingen in 1968. Die zijn nu nog hetzelfde?

De heer **Van der Burg**:

Neen, ook bij mij heeft een herbezinning plaatsgevonden.

De heer **De Graaf**:

Wat is uw opvatting nu?

De heer **Van der Burg**:

Mijn opvatting is nu dat het noodzakelijk is om in de wet een zekere normering vast te leggen, een kader te scheppen, maar daarbij zeker te stellen dat de rechter, met name de rechter-commissaris, zeer nauw toezicht houdt op de opsporingsmethode als onafhankelijke instantie, zonder evenwel - ik volg hier de richtlijn - tot een te grote mate van detaillering te komen.

De heer **De Graaf**:

Tot op heden hebben wij kunnen vaststellen dat de besluitvorming in uw fractiecommissie ertoe leidde dat men de ontwikkeling van de jurisprudentie wilde afwachten om vervolgens tot een zekere mate van codificatie te komen en niet zelf als wetgever, medewetgever, normerend wilde optreden.

De heer **Van der Burg**:

Daarbij moet u bedenken dat in de tussentijd, de tweede helft van de jaren tachtig, de commissie-Moons - oud-voorzitter van de Hoge Raad - bezig was te bekijken welk onderdeel van het Wetboek van Strafvordering opnieuw moest worden gecodificeerd. De gedachte om het hele Wetboek van Strafvordering te hercodificeren was namelijk opzij gezet. Ook de commissie-Moons heeft over het onderdeel dat u nu onderzoekt, geen helder signaal afgegeven.

De **voorzitter**:

Wat heeft uw opvatting doen wijzigen?

De heer **Van der Burg**:

De IRT-affaire.

De **voorzitter**:

En wat er daarna gebeurd is?

De heer **Van der Burg**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

U heeft bij diverse debatten aangedrongen op verhoging van de pakkans, ook op het gebied van de georganiseerde criminaliteit, hogere straffen en confiscatieprocedures en de pluk-ze-wetgeving. Confiscatie van onbeheerde vermogens, waarvan niet geheel duidelijk is...

De heer **Van der Burg**:

En die door dit kabinet is ingetrokken.

De heer **De Graaf**:

Ja, het heeft dit wetsvoorstel ingetrokken, ook gelet op de kritiek van de zijde van de Kamer.

De heer **Van der Burg**:

Wij leven in een democratie.

De heer **De Graaf**:

Was dat voor u het belangrijkste dat moest gebeuren?

De heer **Van der Burg**:

Ik wil even terug naar mijn kritische opmerkingen van maart 1993 over de notitie van Hirsch Ballin en Dales.

De heer **De Graaf**:

Daar had ik het ook uit.

De heer **Van der Burg**:

Precies. Naar mijn opvatting moet je de georganiseerde criminaliteit vooral treffen op het terrein van het geldelijk gewin, de vermogenssituatie. Gevangenisstraf is daaraan secundair. Het gaat erom het voordeel te ontnemen. Vandaar dat ik altijd zeer groot voorstander ben geweest van de Wet pluk-ze. Ik ben ook een voorstander van het versterken van de BFO's, de bureaus die financieel onderzoek doen. Ik heb altijd grote zorg uitgesproken over het tekort aan kennis op het gebied van burgerlijk recht bij politie en justitie en ik heb de noodzaak onderschreven om accountants en andere deskundigen in te huren. Het is namelijk een volstrekt ongelijke strijd als je niet precies weet hoe er met BV's en stichtingen gerommeld wordt en wat het eigenlijk voor beestjes zijn. Men mag ook niet veronderstellen dat die kennis aanwezig is, gezien de opleiding en de eisen die gesteld worden. Je moet er dan wel voor zorgen dat er voldoende geld en mogelijkheden zijn.

De heer **De Graaf**:

U heeft dus in wezen in een vroegtijdig stadium al gepleit voor financieel rechercheren, zoals dat tegenwoordig heet.

De heer **Van der Burg**:

Ja en dat komt door mijn sterke betrokkenheid bij die commissie-ISMO, samen met de collega's Vermeend en De Grave.

De heer **De Graaf**:

Dat zijn min of meer nieuwe onderzoeksmethoden, waarbij de politie zich wat meer richt op de financiële stromen achter de klassieke misdrijven. Had u nu ook enig zicht in wat klassiek rechercheren is en met name wat die Criminele inlichtingendiensten doen?

De heer **Van der Burg**:

De heer Van Traa zei al dat de CID nog niet bestond in 1981.

De heer **De Graaf**:

Neen, maar in het midden van de jaren tachtig wel.

De heer **Van der Burg**:

Inderdaad, in het midden van de jaren tachtig is de CID ontstaan en heeft een statuut gekregen. Bij mij was het gevoel sterk aanwezig dat inlichtingen in het politiewerk steeds belangrijker zouden gaan worden. Dat is altijd belangrijk geweest, het inlichtingenwerk, maar het zou steeds belangrijker gaan worden en daarmee ook de mogelijkheid om allerlei gegevens aan elkaar te koppelen. Als u mij nu specifiek vraagt of ik exact wist wat de CID-Haarlem deed, dan zeg ik "neen".

De heer **De Graaf**:

Ik vroeg u niet wat de CID-Haarlem deed, maar wat de CID in het algemeen deed. Bij het nalezen van de debatten in de Kamer over verschillende wetsvoorstellen, heb ik gemerkt dat de Kamer en ook uw fractie, veel aandacht besteedt als het gaat om inlichtingen, aan de wijze van opslaan van de inlichtingen, aan de duur waarin inlichtingen verzameld mogen worden, wanneer ze moeten worden vernietigd, hoe het met de privacy van

burgers zit en dergelijke. Maar wat volstrekt buiten schot blijft, is de wijze waarop de politie aan die inlichtingen komt.

De heer **Van der Burg**:

Ja, op n punt. Ik heb al in 1981 als jong kamerlid bij staatssecretaris Haars, toen het ging om de Opiumwet, ervoor gepleit de voorbereidingshandelingen strafbaar te stellen. Het heeft dus heel lang geduurd voordat het zover kwam, gelukkig wel met een brede meerderheid in de Kamer. Als je spreekt over strafbaarheid van voorbereidingshandelingen, dan is daar een essentieel element in dat je inlichtingen verzamelt en weet wat er gebeurt. Ik ben ook blij dat dat wetsvoorstel door de Kamer is gekomen en in werking is getreden.

De **voorzitter**:

Het gaat om de vraag waarom de Kamer nooit heeft gesproken over de CID-regeling. Waarom heeft de Kamer nooit gesproken over de vraag of die regeling wel een wettelijke basis had?

De heer **Van der Burg**:

Dat behoorde tot de competentie van de commissie voor Politie.

De **voorzitter**:

Dat zal wel, maar...

De heer **Van der Burg**:

Ik probeer het u uit te leggen. Kennelijk is in de kring van de woordvoerders politie nooit de behoefte gevoeld om de regeling een wettelijke basis te geven.

De **voorzitter**:

Dat had toch ook een sterke juridische consequentie? Het feit dat men als CID-subject geregistreerd werd, kon namelijk een begin van opsporing betekenen. Dat was toch niet alleen een politiekwestie?

De heer **Van der Burg**:

Zeker. Ik moet zeggen dat die pro-actieve fase, zoals wij die nu noemen, van het inlichtingen verzamelen in die tijd nog niet zo onder de loep werd genomen als zijnde noodzakelijk om een wettelijke basis te hebben, zoals wij dat nu met elkaar zien.

De **voorzitter**:

Is u ooit binnen de CDA-fractie geworden dat vanuit Amsterdam de getuige, die hier ook is geweest, de heer Van Looijen aan ik meen de heer Biesheuvel van uw fractie in 1989 een heel mapje heeft meegegeven met vragen over de CID? Alle vragen die wij hier na aan de orde hebben gehad, stelde hij daarin. Weet u daar iets van?

De heer **Van der Burg**:

Ik heb nooit een mapje van de heer Biesheuvel gekregen.

De **voorzitter**:

Ik dacht dat het de heer Biesheuvel was, maar het kan ook een ander zijn. Het was in ieder geval iemand van uw fractie.

De heer **Van der Burg**:

Dat is mij te vaag, want de fractie heeft nogal wat verschillende leden gehad in de loop der tijden.

De **voorzitter**:

Maar u heeft dat toen nooit gesignaleerd?

De heer **Van der Burg**:

Een mapje van de heer Van Looijen heeft mij nooit bereikt. Maar ik sta ervoor open.

De heer **De Graaf**:

Er zijn verschillende wetsvoorstellen, waarin wordt ingegaan op de pro-actieve fase. Het gaat dan om bevoegdheden die ook buiten het gerechtelijk vooronderzoek kunnen worden toegepast. Ik denk hierbij aan het recente wetsvoorstel inzake het direct af luisteren. Maar uw fractie en de rest van de Kamer hebben nooit de vraag gesteld hoe die bevoegdheden zich in de periode voorafgaand aan een gerechtelijk vooronderzoek, verhouden tot hetgeen de politie al deed. Het actief runnen van informanten en de overgang naar infiltranten, het

laten plegen van strafbare feiten door informanten of infiltranten, zelfs het doorlaten, dit alles was iets dat terra incognita, onbekend land voor u was.

De heer **Van der Burg**:

Ik wijs op de brief van de heer Korthals Altes aan de Kamer van 3 december 1985, waarin eigenlijk wordt gezegd hoe een infiltrant die aan strafvervolging wordt blootgesteld toch buiten vervolging kan worden gelaten. Uit die brief kunt u impliciet opmaken het antwoord op de vraag die u stelt. Onder Korthals Altes werd dat kennelijk nog niet als een probleem gezien.

De **voorzitter**:

Heeft de Kamer in 1985 of 1986 ook ingestemd met het verschijnsel van de burgerinfiltrant die strafbare feiten pleegt? Ik dacht het niet.

De heer **Van der Burg**:

Neen, dat is ons pas bekend geworden in november 1993. In de regeling staat: het gebruik maken van burgerinfiltranten is minder gewenst en zal als regel beperkt dienen te blijven tot bijzondere gevallen, waarin vervanging door een politie-ambtenaar niet mogelijk is. Pas in november 1993 wist ik daarvan.

De **voorzitter**:

Dat had u eerder kunnen weten, want het staat al vanaf 1991 in de richtlijn.

De heer **Van der Burg**:

Jawel, maar die richtlijn is als vertrouwelijke mededeling aan ons gegeven en ik pleeg niet over vertrouwelijke stukken te praten.

De **voorzitter**:

Maar heeft u die richtlijn wel gelezen, toen die nog vertrouwelijk was?

De heer **Van der Burg**:

Ja, zeker.

De **voorzitter**:

Dan wist u het dus eerder.

De heer **Van der Burg**:

Dat is waar.

De heer **De Graaf**:

Prof. Corstens heeft hier gezegd dat de Kamer heeft zitten slapen. Als ik mij goed herinner, doelde hij op het feit dat de Grondwet van 1983 wettelijke regelingen vraagt voor inbreuken op grondrechten en dat dit ten aanzien van opsporingsmethode, niet zijnde dwangmiddelen, feitelijk niet is gebeurd. Nu heeft u gezegd dat u de jurisprudentie wilde afwachten, maar heeft dat argument een rol gespeeld na 1983, toen in uw fractie werd gezegd dat wij toch echt naar een wettelijke normering moesten, omdat het bij observatie - met name langdurige en systematische observatie - gaat om inbreuk op grondrechten, bij infiltratie eventueel ook?

De heer **Van der Burg**:

De heer Corstens is mijn oud-jaargenoot. Het heeft mij zeer verbaasd dat hij hier verklaard heeft dat de Kamer heeft zitten slapen.

De **voorzitter**:

Bent u toen ook van uw stoel gevallen?

De heer **Van der Burg**:

Neen. Ik werp het verre van mij dat wij hebben zitten slapen. Die vraag vanuit de Grondwet en in die context is altijd impliciet beantwoord met de gedachtengang: laten wij eens kijken wat de Hoge Raad toelaatbaar acht. Dat was niet zo'n gekke gedachtengang, omdat een lid van de commissie-Wierenga, de heer Bleichrodt, lid was van de Hoge Raad en speciaal was toegevoegd, omdat hij binnen de Hoge Raad grote kennis, kunde en ervaring had op het gebied van die bijzondere opsporingsmethoden. Dat en de uitspraken van de Hoge Raad lieten ons zien dat dat niet als een probleem werd ervaren.

De **voorzitter**:

Niet door de Hoge Raad, maar de vraag is dan natuurlijk of de wetgever niet zelf moest optreden.

De heer **Koekkoek**:

Ik wil even terug naar de discussie over de infiltratietechniek. Die discussie heeft u niet gevoerd met de verantwoordelijk ministers, maar met de heer Gualthrie van Weezel. Het is opvallend dat terwijl aan de ene kant ervoor wordt gepleit om terughoudend te zijn met pseudo-koop en met infiltratie - de heer Dijkstal bepleit dat - de heer Gualthrie van Weezel aan de andere bepleit om daar veel verder mee te gaan en om niet alleen maar pseudo-koop te doen, maar om die methode ook te gebruiken voor het inwinnen van inlichtingen, dus echt een infiltratietraject aan te gaan. Hij heeft dat gezegd op 25 april 1991. Kunt u zich herinneren of het verder inzetten van infiltratie ook besproken is en of de CDA-fractie dat ook uitdrukkelijk wilde?

De heer **Van der Burg**:

Er zijn woordvoerders die tot in detail tekst en uitleg geven van datgene wat zij gaan zeggen en er zijn woordvoerders die los van de tekst spreken. Ik kan mij niet herinneren dat wij daarover zeer uitdrukkelijk als fractie hebben gesproken, voordat hij het uitsprak, en ons een oordeel hebben gevormd. Wij hebben dat nadien gemaakt tot uitspraak van de CDA-fractie.

De heer **Koekkoek**:

Hij kwam tot die uitspraak, mede naar aanleiding van een recent bezoek, dus in 1991, aan de Verenigde Staten. Ik weet niet of hij daar samen met u heen is geweest?

De heer **Van der Burg**:

Neen, dat was samen met de heer Dijkstal. Dat beschrijft hij ook in zijn boekje. Hij is toen geweest bij de narcotica-afdeling nieuwe stijl. Dat zit in een prachtig gebouw, schuin tegenover het Pentagon.

De heer **Koekkoek**:

Het gaat mij nu om de methode.

De heer **Van der Burg**:

Daar heeft hij het waarschijnlijk gehoord.

De heer **Koekkoek**:

Precies. Hij bepleit in diezelfde discussie om gebruik te maken van burgerinfiltranten. Kunt u zich herinneren of dat de warme instemming had van de CDA-fractie?

De heer **Van der Burg**:

U moet het woord "warme" weglaten. Wij waren intussen al op de hoogte van het feit, zoals dat ook is neergeslagen in deze richtlijn, dat er zo nu en dan, bij hoge uitzondering, burgerinfiltranten werden gebruikt.

De **voorzitter**:

Was u er toen ook van op de hoogte dat er soms werd doorgelaten?

De heer **Van der Burg**:

Neen.

De **voorzitter**:

Wat wist u dat die burgerinfiltranten deden op dat moment?

De heer **Van der Burg**:

Voor zover mij nu bijstaat, dat zij gegevens en informatie verzamelden vanuit die georganiseerde bendes.

De **voorzitter**:

Maar ook met het plegen van strafbare feiten en dergelijke, of niet?

De heer **Van der Burg**:

Dat was mij op dat moment niet bekend.

De **voorzitter**:

Dan was het toch gewoon een informant?

De heer **Van der Burg**:

Het probleem is - dat vindt u ook in de richtlijn - om te weten wanneer een informant een infiltrant wordt. Dat is een grijs gebied.

De **voorzitter:**

Uw kennis over burgerinfiltratie behelsde dus dat u wist dat er mensen uit het criminele milieu waren die aan de politie informatie gaven. Wist u toen ook iets van criminele winsten of strafbare feiten?

De heer **Van der Burg:**

Neen.

De heer **De Graaf:**

U was een warm voorstander van de introductie van strafbaarstelling van voorbereidingshandelingen. U heeft dat in een van de debatten een essentieel instrument voor het aanpakken van de georganiseerde criminaliteit genoemd. Het probleem is echter dat veel van onze georganiseerde criminaliteit de criminaliteit van de "hasjboeren" is. Daar ziet die voorbereidingshandeling en strafbaarstelling niet op.

De heer **Van der Burg:**

Neen, maar de georganiseerde criminaliteit mag absoluut niet verengd worden - dat heb ik ook in maart 1993 gezegd - tot de drugscriminaliteit. Ik heb toen de voorbeelden genoemd. Er is een heel circuit van georganiseerde criminaliteit rond het gokwezen en de horeca, er is een heel circuit rond de prostitutie en de vrouwenhandel en er is een heel circuit rond het milieu. Daarmee verdient men veel geld. Dus ook in het kader van de georganiseerde criminaliteit kan het wel eens nuttig zijn om tot een criminele afrekening te komen. Daar spelen de voorbereidingshandelingen, als die de politie in een vroegtijdig stadium ter ore komt, een belangrijke rol.

De heer **De Graaf:**

Ja, wanneer het gaat om een poging tot liquidatie of overvallen, maar dat was feitelijk de achtergrond van het wetsvoorstel inzake strafbaarstelling voorbereidingshandelingen ten aanzien van overvallen en dergelijke aangelegenheden. Dat betrof echter niet artikel 140 Strafrecht of delen van de Opiumwet, omdat die minder straf behelzen dan de vereiste acht jaar of hoger.

De heer **Van der Burg:**

Ik heb de voorbereidingshandelingen altijd geplaatst op het hele brede traject. U weet dat het toen ook ging om de gijzeling van de heer Heijn. Dat heeft een belangrijke rol gespeeld om het traject van de voorbereidingshandelingen weer op de rails te zetten, waardoor het uiteindelijk wet is geworden. Dat geldt ook voor de overvallen op banken en de mogelijkheid dat men mensen wil gijzelen. In dat hele traject spelen de voorbereidingshandelingen naar mijn mening een cruciale rol. Ik heb toen gehoor gevonden voor de strafbaarstelling van voorbereidingshandelingen, ook al onder Korthals Altes, juist omdat dat een mogelijkheid was om, als het erom gaat - ook in het kader van de georganiseerde criminaliteit - dat er af en toe een bankkraak wordt gepleegd of een liquidatie wordt uitgevoerd, dat instrument te gebruiken.

De heer **De Graaf:**

Het gaat dus specifiek om dat soort misdrijven en niet om de misdrijven, waarbij over het algemeen de politie poogt om de hoogste bazen in de georganiseerde criminaliteit te pakken, want dan gaat het toch om de Opiumwet en artikel 140 Strafrecht. Daar voorziet Strafbarestelling voorbereidingshandelingen niet in.

De heer **Van der Burg:**

Dat ben ik met u eens, maar wat betreft artikel 140 Strafrecht heeft de CDA-fractie erop aangedrongen dat uit te breiden. Dat is ook gelukt. U weet dat wij in afwachting zijn van een nadere uitbreiding van artikel 140 Strafrecht om dat als instrument te gebruiken, ook ter bestrijding van de georganiseerde criminaliteit.

De heer **De Graaf:**

U heeft eerder aangedrongen op een kroongetuigeregeling. Ik heb de heer Stoffelen, die daar ook een warm voorstander van was, daar gisteren ook naar gevraagd. U vindt de voordelen daarvan aanmerkelijk groter dan de nadelen? Welke nadelen ziet u?

De heer **Van der Burg**:

Er is een nuanceverschil tussen de heer Stoffelen en mij. De heer Stoffelen heeft in het debat van maart 1993 gezegd dat die regeling er moest komen, terwijl ik vond dat een onderzoek noodzakelijk was. Dat is een aanmerkelijk nuanceverschil.

De **voorzitter**:

De heer Stoffelen passeerde u toen dus.

De heer **Van der Burg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Was er een soort competitie tussen PvdA en CDA wie het krachtigst naar voren kwam?

De heer **Van der Burg**:

Neen, geen sprake van. Ik kende en ken de heer Stoffelen als een uiterst consciëntieus kamerlid, met heel veel goede contacten met de politie. Zijn inzicht en woord wogen bij mij zwaar.

De **voorzitter**:

Het een hoeft het ander toch niet uit te sluiten?

De heer **Van der Burg**:

Neen, maar er was volstrekt geen competitie. Ik had daar ook geen behoefte aan. Ik had mijn eigen lijn. Als u mijn verhaal - ook al is die alleen maar analytisch weergegeven - volgt, zult u zien dat ik heel zwaar zit op die vermogensontneming, omdat dat het hart is van de georganiseerde criminaliteit.

De heer **De Graaf**:

Maar ziet u nadelen van de kroongetuigeregeling?

De heer **Van der Burg**:

Daar zullen zeker nadelen aan zitten. De voor- en nadelen moeten gewisseld worden in een debat. Er moet worden bekeken wat een kroongetuige voor het Nederlandse strafproces kan betekenen. Daarover krijgen wij nu geen debat meer, begrijp ik.

De heer **De Graaf**:

Waar heeft u die kennis vandaan? Dat is mij namelijk onbekend.

De heer **Van der Burg**:

Er is destijds een toezegging gedaan door het vorige kabinet, dat het op papier zou zetten, maar ik heb nog steeds niets gezien.

De heer **De Graaf**:

Het vorige kabinet is er ook niet meer. Dat wil echter niet zeggen dat het er dan niet meer komt.

De heer **Van der Burg**:

Wij leven echter in een continuïteit.

De **voorzitter**:

Maakt u zich geen zorgen, mijnheer Van der Burg, ik denk zeker dat het u binnenkort gegeven zal zijn, daarover te spreken.

De heer **Van der Burg**:

Dank u!

De **voorzitter**:

Het komt wel goed.

De heer **De Graaf**:

Ik wil graag hier al even over die kroongetuigeregeling spreken. Als belangrijk nadeel wordt gezien dat daardoor een rechtsongelijkheid wordt geschapen in de behandeling van criminelen. De ene crimineel kan als het ware zichzelf eruit kopen als spijtoptant, terwijl de andere crimineel, mede op grond van zijn informatie, lang achter de tralies kan.

De heer **Van der Burg**:

Dat zou in de Nederlandse strafvorderingstraditie iets nieuws zijn, een noviteit. In Nederland weegt de gelijke behandeling heel zwaar. Dat is een van de argumenten waarom zeer velen zeer terughoudend zijn om de kroongetuige te introduceren. Ik stel daar tegenover dat als de kroongetuige een instrument zou kunnen zijn om adequater de georganiseerde criminaliteit te bestrijden, ik dat instrument graag wil onderzoeken. Intussen heeft in opdracht van Justitie, prof. Tak uit Nijmegen daar onderzoek naar gedaan. Dat kan ons helpen bij onze oordeelsvorming. Ik zie uw punt heel goed, maar dit is voor mij nog niet het einde van de discussie.

De **voorzitter**:

Is het ethisch verantwoord - deze vraag hebben wij ook aan de heer Craemer gesteld, de voorzitter van de werkgroep getuigebeschermt - dat iemand een andere identiteit krijgt en dat de overheid dat in feite ook als consequentie "oplegt" aan zijn familie en naasten? Is dat aanvaardbaar? Je kunt je voorstellen dat het voor n iemand aanvaardbaar is, maar is het ook aanvaardbaar voor familie?

De heer **Van der Burg**:

Ik meen zelfs gehoord te hebben dat het in Nederland al een paar keer is gebeurd.

De **voorzitter**:

Dat heeft u hier gehoord.

De heer **Van der Burg**:

Dat zal wel.

De heer **De Graaf**:

Maar toch niet in de sfeer van getuigenissen.

De heer **Van der Burg**:

Neen, maar de vraag doet zich dan voor of er een meer dan gradueel verschil is tussen beide gevallen. Ik acht het aanvaardbaar onder de gegeven omstandigheden, dat n persoon een nieuwe identiteit krijgt. Het gevolg is dan dat degenen die op zijn paspoort staan als minderjarigen, ook een nieuwe identiteit krijgen.

De **voorzitter**:

Met het gevolg dat zijn vader en moeder deze persoon niet meer kunnen zien en dat kinderen ook die nieuwe identiteit moeten aannemen en weggerukt worden uit hun bestaan.

De heer **Van der Burg**:

Ik vind het een zeer diep ingrijpende zaak. Als het niet nodig is, zullen wij het ook zeker niet moeten doen. Maar ik wil het instrument nader beschouwen, het echt onderzoeken en het totale palet bekijken.

De heer **De Graaf**:

U wilt erover nadenken.

De heer **Van der Burg**:

Absoluut.

De heer **Rouvoet**:

Op 23 maart was er een nuanceverschil tussen de heer Stoffelen en u. Het rapport van prof. Tak kwam in augustus 1993 uit. In december 1993 spreekt de commissie er opnieuw over. De heer Stoffelen dringt er dan opnieuw op aan. Was er toen nog steeds een nuanceverschil?

De heer **Van der Burg**:

Ik ben er in december 1993, voor zover ik mij herinner, niet op teruggekomen. Ik heb wel contact gehad met prof. Tak en van zijn boek kennis genomen.

De heer **Rouvoet**:

Heeft u er geen standpunt over willen innemen?

De heer **Van der Burg**:

Ik vond het op dat moment niet opportuun.

De heer **De Graaf**:

U bent geen woordvoerder geweest in de IRT-debatten, maar ik neem aan dat u als voorzitter van uw fractiecommissie wel zeer nauw bij de voorbereiding daarvan was betrokken.

De heer **Van der Burg**:

Dat is juist.

De heer **De Graaf**:

Heeft uw fractie en uw fractiecommissie uit eigen nieuwsgaring informatie gekregen als aanvulling op het rapport-Wierenga, althans het openbare deel van dat rapport?

De heer **Van der Burg**:

Dat kan ik niet zeggen. Ik weet niet wat de fractievoorzitter en de woordvoerder hebben gedaan. Ik weet alleen dat ik zelf een analyse heb gemaakt van het rapport-Wierenga en voor mijzelf in een hypothese heb gezegd: het is de methode.

De **voorzitter**:

Wat is de methode?

De heer **Van der Burg**:

De gebruikte methode heeft geleid tot het opblazen van het IRT-team.

De heer **De Graaf**:

Wat wist u dan van de methode?

De heer **Van der Burg**:

Als je alle stukken van Wierenga die openbaar gemaakt zijn, leest en naast elkaar legt, dan blijkt dat er niet alleen een gezagscrisis is, maar dat er ook iets is dat een hoofdofficier heeft doen steigeren en zeggen: dit kan niet. Dat was toen mijn conclusie, mijn hypothese.

De heer **De Graaf**:

U had, de stukken lezend, een gevoel dat er meer moest zijn dan alleen een gezagscrisis?

De heer **Van der Burg**:

Ja.

De heer **De Graaf**:

Maar u wist niet precies wat, omdat u de methode niet precies kende.

De heer **Van der Burg**:

Neen.

De heer **De Graaf**:

U weet ook niet of uw fractiegenoot Van der Heijden, die toen de woordvoerder was, niet zelf informatie had vergaard door contacten te hebben met politiemensen uit verschillende korpsen, om meer te weten te komen van de methode, dan in het openbare deel van het rapport stond?

De heer **Van der Burg**:

Dat is in ieder geval niet met mij gewisseld.

De heer **De Graaf**:

Betekent dat dat u niet binnen uw eigen fractie heeft gehoord hoeveel kilo's of geld zijn omgegaan of andere details van de methode?

De heer **Van der Burg**:

Het aantal kilo's heb ik gehoord in het debat.

De heer **De Graaf**:

Van de heer Stoffelen.

De heer **Van der Burg**:

Inderdaad. Dat was voor mij een bevestiging van mijn hypothese. Toen is in de wandelgangen door de heren van de BVD-commissie met elkaar gesproken en dat heeft geleid tot de verklaring van de heer Brinkman in het debat. Voor mij waren de woorden van de heer Stoffelen echter een indicatie dat ik er met mijn hypothese misschien niet zover naast zat.

De heer **De Graaf**:

Wat heeft u met uw hypothese gedaan? U heeft die ongetwijfeld in uw fractiecommissie besproken, maar dat heeft het niet gehaald?

De heer **Van der Burg**:

Ik heb mijn hypothese uiteengezet en ik ben uiteindelijk in de periode vlak voor het debat tot de conclusie gekomen dat er naast de gezagscrisis in ieder geval iets aan de hand moest zijn met de methode. In het debat werd mijn hypothese bevestigd door de heer Stoffelen, maar daarna kwam het woord, namens de hele BVD-commissie, van de heer Brinkman dat er geen licht zat tussen het geheime deel en het openbare deel.

De **voorzitter**:

Zat er volgens u wel licht tussen?

De heer **Van der Burg**:

Dat wist ik niet, want ik heb het geheime deel niet gezien.

De **voorzitter**:

Maar zat er, met de kennis die u nu heeft, licht tussen?

De heer **Van der Burg**:

Dan moet ik even teruggrijpen. Ik was ongelukkig met de procedure. Ik vond het onjuist dat dit rapport in handen werd gesteld van de BVD-commissie. Het had de vaste commissie voor Justitie moeten zijn. Naar mijn waarneming hebben de toenmalige voorzitter en ondervoorzitter daar niet op aangedrongen.

De **voorzitter**:

Eerder heeft de commissie voor Politie gevraagd om vertrouwelijke toezending.

De heer **Van der Burg**:

Vanwege het strafvorderlijke element...

De **voorzitter**:

...had de commissie voor Justitie in de rede gelegen. Maar dat is niet gebeurd. U dacht dus dat er meer aan de hand was. Zeg ik het zo goed?

De heer **Van der Burg**:

In ieder geval meer dan een gezagscrisis alleen.

De **voorzitter**:

Heeft u dat toen gevraagd aan minister Hirsch Ballin, voor 7 april? Heeft minister Hirsch Ballin u of de fractiecommissie van het CDA meer verteld?

De heer **Van der Burg**:

Neen, er is absoluut geen formeel contact geweest en ook niet informeel tussen de fractiecommissie...

De heer **De Graaf**:

Maar wel tussen de woordvoerder en minister Hirsch Ballin, mag ik aannemen.

De heer **Van der Burg**:

Dat is vanzelfsprekend, maar daar ben ik niet bij geweest.

De heer **De Graaf**:

U is niet gemeld wat minister Hirsch Ballin over uw hypothese heeft gezegd?

De heer **Van der Burg**:

Neen.

De heer **De Graaf**:

Heeft u niet ter verdediging van uw hypothese in uw fractiecommissie gezegd: wij moeten meer weten van de methode voordat wij een oordeel kunnen vellen over het geheel?

De heer **Van der Burg**:

Men heeft ingestemd met een geheim deel - ik hoor nu dat er ook een aanbiedingsbrief is - waardoor naar mijn mening, ook achteraf, de Kamer niet in staat was om een juist oordeel te vellen.

De **voorzitter**:

Maar de Kamer had wel door kunnen vragen over die aanbiedingsbrief, want in de brief van 5 april 1994 meldt de commissie-Wierenga dat er een aanbiedingsbrief is. Het staat ook in het rapport zelf. Je kunt natuurlijk van mening verschillen over wat daarin zou staan.

De heer **Van der Burg**:

Precies, als je de stukken van de ministerraad kent, weet je dat aanbiedingsbrieven soms bijzonder kort zijn. Ik weet pas sinds kort dat het meer is dan een heel kort "geleidebriefje".

De **voorzitter:**

Bent u op het verkeerde been gezet?

De heer **Van der Burg:**

Ik ben in ieder geval niet adequaat genoeg genformeerd om een oordeel te kunnen vormen.

De heer **Rabbae:**

De CDA-fractie heeft tijdens het debat niet gevraagd om informatie ter zake, terwijl de heer Schutte wel heeft gevraagd naar de procedurele opening in de contactlegging tussen de BVD-commissie en de rest en de heer Stoffelen ook vroeg om nadere informatie. Dat werd niet gesteund door de heer Van der Heijden van het CDA.

De heer **Van der Burg:**

Neen, dat is juist.

De heer **Rabbae:**

Hoe verklaart u dat?

De heer **Van der Burg:**

Hij had van de fractie toestemming gekregen voor het verhaal, zoals hij dat gehouden heeft. Hij werd dus gedekt door de fractie.

De heer **Rabbae:**

En door de minister?

De heer **Van der Burg:**

Dat weet ik niet. Ik weet absoluut wat zich heeft afgespeeld tussen de woordvoerder, de fractievoorzitter en de minister.

De **voorzitter:**

Daar heeft hij niets over verteld binnen de fractie? Ook de heer Brinkman heeft verder niets verteld of indicaties gegeven?

De heer **Van der Burg:**

De heer Brinkman achtte zich gebonden aan de geheimhouding.

De **voorzitter:**

Gisteren zei de heer Brinkman hier: er leefde een breed vermoeden dat dit te gek was. Ik paraphraseer nu, want ik heb de woorden van de heer Brinkman nu niet paraat. Heeft hij de CDA-fractie deelgenoot gemaakt van dat gevoel?

De heer **Van der Burg:**

Neen. Ik heb het debat van A tot Z gevolgd. Het springende punt in het debat was op een bepaald moment dat de heren van de BVD-commissie na overleg de Kamer de mededeling hebben gedaan dat er geen licht zat tussen het een en het ander. Dat was voor mij het springende punt, waardoor ik weer teruggeworpen werd op mijn eenvoudige hypothese.

De **voorzitter:**

Maar was het aangelegen geweest dat iemand in de Kamer had gevraagd hoe het nu zat met die 40 ton van de heer Stoffelen?

De heer **Van der Burg:**

Ik vond dat, toen de heer Stoffelen dat zei, dat buitengewoon helder door hem werd verwoord. De vraag die toen in de bankjes rond ging was: waar haalt hij die kennis vandaan?

De heer **De Graaf:**

Dat heeft hij toen niet willen zeggen. Ik meen dat de heer Kohnstamm daarnaar vroeg. Daarna is er niemand meer geweest die het heeft gecheckt, die aan de ministers heeft gevraagd of het juist was wat collega Stoffelen heeft gezegd.

De heer **Van der Burg:**

Dat is juist.

De heer **De Graaf:**

Had u zelf de indruk dat uw fractie nog vrij was in de beoordeling van dat rapport en van de methode? De heer Stoffelen heeft gisteren een verklaring afgelegd over zijn fractie en over zijn inzet in het debat. Hoe zat het bij u?

De heer **Van der Burg**:

Dat is een heel moeilijke vraag. Het rapport-Wierenga had voor mij ook een extra degelijkheidsdimensie, omdat een lid van de Hoge Raad, de heer Bleichrodt, erin zat. Hij was degene die altijd over die bijzondere opsporingsmethoden heeft geoordeeld als lid van de Hoge Raad. Bovendien stond in het rapport dat de methode toelaatbaar was. Dat had voor mij een bijzondere zwaarte.

De **voorzitter**:

Althans niet onrechtmatig was.

De heer **Van der Burg**:

Precies, maar dat had voor mij wel een bijzondere zwaarte. Ik kende toen de richtlijn. Daarin staat geen enkel getal, maar er staan wel criteria van de Hoge Raad in: proportionaliteit, subsidiariteit en zorgvuldigheid. Dat waren mijn ijkpunten. Omdat ik mij ervan bewust was dat het hoogst zelden gebeurt dat de Hoge Raad een lid afvaardigt in een commissie als de commissie-Wierenga...

De **voorzitter**:

De Hoge Raad heeft niemand afgevaardigd. Er is een lid van de Hoge Raad toegetreden...

De heer **Van der Burg**:

...tot de commissie-Wierenga. Dat is op zich al hoogst uitzonderlijk. Dat speelde bij mijn beoordeling een rol.

De heer **De Graaf**:

Wat is de politieke betekenis?

De heer **Van der Burg**:

Het betekent dat het rapport-Wierenga, de samenstelling en het oordeel, en de uitspraak van de voorzitter van de BVD-commissie in de Kamer ons ertoe brachten om te accepteren dat het een gezagscrisis was geweest die de IRT heeft doen ontploffen.

De heer **Koekkoek**:

Een argument om het geheime deel en de aanbiedingsbrief aan de vaste commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten over te dragen, is dat dat een kleine commissie is, met vier fractievoorzitters, terwijl het gezelschap van de vaste commissie voor Justitie, met de plaatsvervangers, een te groot gezelschap is om geheime informatie toe te sturen. Wat is uw opvatting daarover?

De heer **Van der Burg**:

Daar verzet ik mij tegen. Ik heb ook een precedent en dat wil ik de commissie graag meedelen. In 1987 hebben wij in de vaste commissie voor Justitie naar aanleiding van de Makro-branden in Nuth, van de minister van Justitie, Korthals Altes, de BVD en andere politiefunctionarissen een expos gehad van de problematiek van de opsporing rond die Makro-brand. Daar is het niet bij gebleven. U herinnert zich uit die tijd - daarom kan ik er in het openbaar over spreken - ook dat bij diverse Shell-stations de slangen werden doorgesneden. Wij zijn toen, als vaste commissie voor Justitie in 1987 vertrouwelijk ingelicht omtrent de grote moeilijkheden en de feiten in die zaak van de Makro-brand. Tot op de dag van vandaag heb ik nergens gehoord of gelezen wat daarvan naar buiten is gekomen. Ik houd dus tegen het argument dat het alleen aan de vier fractievoorzitters kan worden gegeven, omdat de vaste commissie voor Justitie niet bekwaam is. Ik heb nog een recent voorbeeld. Er is een geheim rapport geweest van de Rekenkamer over de marechaussee op Schiphol. Daarover heeft wel wat in de krant gestaan, maar dat is niet gelekt door de commissie. Wij moeten ontzettend oppassen, ook richting kabinet zijn om, als ons iets vertrouwelijk is meegedeeld, dat ook vertrouwelijk te houden. Ik ben dus van mening dat er - welk kabinet er ook zit - dat wij voedsel geven aan het idee dat wij als Kamer en kamercommissies niet in staat een nieuwe taakafbakening moet komen tussen

de BVD en de vaste commissie voor Justitie. Dat vind ik een punt voor de commissie voor de Werkwijze.

De **voorzitter**:

Maar als uw commissie voor Justitie de aanbiedingsbrief gekend had voor het debat van 7 april, was het naar uw mening dan anders afgelopen?

De heer **Van der Burg**:

Dat zijn "als-vragen" en daar kan ik geen antwoord op geven. Als het geheime deel dan vertrouwelijk was meegedeeld, was de vraag aan de orde geweest hoe en op welke wijze, misschien in een vertrouwelijk, besloten gedeelte en een openbaar gedeelte, wij om moesten gaan met dat rapport en die aanbiedingsbrief. Tot die procedurele discussie is het nu niet eens kunnen komen, omdat geen gewone kamercommissie zich daarmee bezig heeft gehouden.

De heer **De Graaf**:

Er is op 10 oktober van dit jaar een brief van de zijde van de minister van Justitie, vertrouwelijk, aan de voorzitter van de Tweede Kamer gestuurd. Ik meen dat die via u, als voorzitter van de vaste kamercommissie voor Justitie, uiteindelijk vertrouwelijk op de bureaus van de leden van de vaste kamercommissie voor Justitie is gekomen. Die brief handelde over de XTC-zaak, waar verleden jaar vragen over zijn gesteld. Dat is een vertrouwelijke procedure. Het is ons opgevallen dat die brief op 10 oktober is verzonden en pas 30 of 31 oktober op de bureaus van de leden van de commissie is gekomen. Nu ging die brief over een aangelegenheid, waarover ook hier in de openbare verhoren informatie is gegeven, onder meer door officieren van justitie en ambtenaren van het ministerie. Hoe kan het dat het zo lang ergens in de krochten van het parlement blijft hangen?

De heer **Van der Burg**:

Ik weet niet of het in de krochten is blijven hangen. Zoals u weet komt een brief altijd binnen bij de voorzitter. Op een bepaald moment wordt de voorzitter van een vaste commissie ingelicht dat die brief er is. Ik zal het nagaan, maar mijn beleid is om de leden zo spoedig mogelijk van een dergelijke brief op de hoogte te stellen. Ik kan u daar nu geen nader bescheid over geven. De brief is echter niet uitgelekt.

De heer **De Graaf**:

Neen, dat zeg ik ook niet.

De **voorzitter**:

Is er nog iets met die brief gebeurd binnen de vaste commissie voor Justitie?

De heer **Van der Burg**:

Daarvoor zult u de procedurevergadering af moeten wachten, die komende is.

De **voorzitter**:

Er is tot nu toe nog niets gebeurd met de mededeling van de minister van Justitie?

De heer **Van der Burg**:

In de procedurevergadering van 1 november hadden de leden kennelijk nog geen behoefte om dat verder aan de orde te stellen.

De heer **De Graaf**:

Als ze de brief al hadden. Mijn laatste vraag betreft de opstelling van uw fractie in het IRT-debat, waar uw woordvoerder namens uw fractie sprak van een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de minister van Justitie en de minister van Binnenlandse Zaken. In zijn spreekteksten is die gezamenlijke verantwoordelijkheid zeer benadrukt. Was het ook uw opvatting dat er sprake was van een samenvallende verantwoordelijkheid van de twee ministers voor hetgeen was gebeurd, ook uit staatsrechtelijk oogpunt? Of had het een zuiver politieke betekenis?

De heer **Van der Burg**:

De eerste verantwoordelijkheid ligt in de lijn van het OM, bij de minister van Justitie. Daar kan geen twijfel over bestaan. Maar aangezien wij in Nederland nog steeds twee politieministers hebben, ligt het in de rede om die op dat punt aan elkaar te verknopen.

De heer **De Graaf**:

Was het geen politieke keuze om ervoor te zorgen dat eventuele problemen voor n minister niet alleen tot die ene minister beperkt zouden blijven?

De heer **Van der Burg**:

Ik vond het argument dat er twee politiministers zijn, die gezamenlijk verantwoordelijkheid hebben en gezien de achtergrond van het opstarten van de IRT's, een valabel argument.

De heer **De Graaf**:

Dat is wellicht een valabel argument, maar ik vroeg iets anders. Zat er geen politieke keuze achter?

De heer **Van der Burg**:

Op een bepaald moment in een debat komt er altijd een politiek moment. Dat zal hier ook wel het geval zijn geweest.

De heer **De Graaf**:

Maar dat is niet in uw fractiecommissie besproken.

De heer **Van der Burg**:

Neen.

De heer **De Graaf**:

Ook niet in de fractie?

De heer **Van der Burg**:

Neen.

De **voorzitter**:

De koppeling van de positie van de twee politiministers, zoals ze door de heer Van der Heijden zijn genoemd, ook in de publiciteit die aan het debat van 7 april vooraf gaat, is die in uw fractie besproken?

De heer **Van der Burg**:

Zoals ik al zei, vind ik het een valabel argument dat als er twee politiministers zijn...

De **voorzitter**:

Maar dat vroeg ik niet.

De heer **Van der Burg**:

Dat is besproken.

De **voorzitter**:

De heer Stoffelen heeft hier gisteren verklaard: ik wist te veel en ik had te weinig ruimte, opdat de Kamer zo volledig op dat moment naar de stand van de kennis van toen, kon debatteren. Heeft u die opvatting ook?

De heer **Van der Burg**:

Neen. Er was eerder sprake van het spiegelbeeld: ik wist te weinig. Met name het geheime deel en de aanbiedingsbrief waren ons onthouden. Ik zat met het dilemma of je dan wel een finaal oordeel kunt vellen, maar lopende het debat over de uitspraak van de voorzitter van de BVD-commissie voelde ik mijzelf gerechtigd dat te doen.

De **voorzitter**:

Heeft de Kamer, zoals de heer Van Thijn hier gisteren in feite heeft gezegd, een steek laten vallen?

De heer **Van der Burg**:

Ik denk dat de les die de Kamer hieruit moet trekken, is dat typische activiteiten van de BVD-commissie en die van de vaste commissie voor Justitie uit elkaar moeten worden gehaald. Men had procedureel helderder moeten zijn. Die les heb ik in ieder geval getrokken.

De **voorzitter**:

Vond u dat het debat een bevredigend einde kreeg met de zogenaamde functioneringsgesprekken?

De heer **Van der Burg**:

Neen.

De **voorzitter**:

Had niet veel ellende voorkomen kunnen worden als men beter had doorgevraagd over de methode? Ik doel dan op het feit dat in deze enquete blijkt dat de methode doorging.

De heer **Van der Burg**:

Naar mijn mening had een weg gevonden moeten worden om de vaste commissie voor Justitie vertrouwelijk in te lichten, zodat daar over de methode, voor zover mogelijk vertrouwelijk en later in het openbaar, kon worden gedebatteerd. Dan zou er volgens mij nooit een commissie-Van Traa zijn geweest. In het begin is de fout gemaakt te snel in de gang van de BVD te zoeken naar een oplossing.

De **voorzitter**:

Kunt u vertellen wat de overwegingen waren bij de CDA-fractie, die er uiteindelijk toe hebben geleid dat zij wel voor de motie-Dijkstal stemde, die aan de wieg ligt van deze enquetc commissie?

De heer **Van der Burg**:

Die waren bij mij tweerlei. Ik ben de man van de minderheidsenquete, samen met de heer Stoffelen. Dus als een beduidende minderheid vindt dat er een enquete moet komen, is voor mij de weg vrij. Verder was er de materiele overweging dat het absoluut noodzakelijk was om nu de onderste steen boven te krijgen.

De **voorzitter**:

Ook wat de IRT-zaak zelf betreft?

De heer **Van der Burg**:

Zeker.

De heer **De Graaf**:

Wat bedoelde u met uw uitdrukkelijke "neen" op de vraag van de voorzitter of het debat bevredigend was geindigd met de toezegging dat er functioneringsgesprekken zouden worden gehouden?

De heer **Van der Burg**:

Omdat er naar mijn mening nog te veel vragen waren blijven hangen. Weten wij alles wel? Is dat het hele plaatje, dat in alle scherpste voor ons is neergelegd? Daarom was je ook niet zeker of de koers die was ingezet ook het adequate antwoord was op het probleem.

De heer **De Graaf**:

Vond u dat er meer en duidelijker maatregelen, ook in de personele sfeer, hadden moeten worden genomen?

De heer **Van der Burg**:

Laat ik het anders zeggen, als je de trap van boven schoon veegt, kun je adequater werken.

De heer **De Graaf**:

Boven zijn dan de politiek verantwoordelijken?

De heer **Van der Burg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Dat wil zeggen de ministers zelf?

De heer **Van der Burg**:

Ja.

De **voorzitter**:

Die hadden toen de consequenties moeten trekken?

De heer **Van der Burg**:

Ja. Dat was veel beter geweest.

De **voorzitter**:

Heeft u dat ook in uw fractie gezegd? Of aan de heer Hirsch Ballin?

De heer **Van der Burg**:

Niet aan de heer Hirsch Ballin, want mijn opvatting was dat het, gezien de loop der dingen, beter zou zijn om terug te treden.

De heer **De Graaf**:

U heeft aan uw fractie meegedeeld dat dat uw standpunt was?

De heer **Van der Burg**:

Dat wist men, ja.

De **voorzitter**:

Heeft u het ook aan de heer Lubbers gezegd?

De heer **Van der Burg**:

Neen.

De heer **Rabbae**:

U zei dat het beter was geweest als beide ministers hun verantwoordelijkheid hadden gedragen. Maar hoe zit het met de Kamer? Het is inderdaad vreemd dat een deel geparkeerd blijft bij de BVD-commissie, die gaat over staatsveiligheidszaken. Hoe verklaart u dat er niemand van de kamerleden heeft gevraagd of hetgeen daar geparkeerd is wel gaat over staatsveiligheidszaken?

De heer **Van der Burg**:

Kennelijk wekte op dat moment de handelwijze van de BVD-commissie zoveel vertrouwen dat niemand die vraag indringend heeft gesteld.

De **voorzitter**:

Mijnheer Van der Burg, dank u wel. Sluiting 11.48 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 91**

9 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 9 november 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt prof. mr. E.M.H. Hirsch Ballin

Aanvang 12.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer E.M.H. Hirsch Ballin, geboren op 15 december 1950 te Amsterdam. Mijnheer Hirsch Ballin, ik verzoek u op te staan voor het afleggen van de eed. De door u af te leggen eed luidt: Ik zweer de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer Hirsch Ballin:

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!

De voorzitter:

Mijnheer Hirsch Ballin, u was minister van Justitie in het vorige kabinet. U heeft een zeer actief beleid gevoerd wat betreft de bestrijding van de zware georganiseerde criminaliteit. U heeft veel wetgeving in het Staatsblad doen verschijnen als medewetgever. U heeft verder ook een grote activiteit ontwikkeld op het gebied dat onze enquete bezighoudt. Het zal u geen verbazing wekken, het heeft u vast ook geen verbazing gewekt, dat wij u gevraagd hebben om als een van de laatsten voor ons te verschijnen. Waar willen wij het met u over hebben? Wij willen het allereerst natuurlijk hebben over het beeld van de georganiseerde criminaliteit. Wat moest daartegen gebeuren, welke stappen zijn daarbij gezet? En daarnaast: wat wist u, kende u de methoden zoals die werden toegepast door politie en justitie? Was u daar genoegzaam over ingelicht? Hoe heeft u beleid naar het openbaar ministerie ook in de praktijk vorm gegeven? Natuurlijk gaat het ook om de vraag: wat zijn de stappen precies geweest die u gezet heeft ten tijde van de IRT-zaak, die uiteindelijk geleid heeft tot uw aftreden? Een vraag daarover vooraf luidt: was het aftreden van de minister van Binnenlandse Zaken die wij gisteren gehoord hebben, en uw aftreden ook nog los te koppelen geweest?

De heer Hirsch Ballin:

Bedoelt u nu in het stadium van het derde IRT-debat van eind mei, of bedoelt u in eerdere stadia?

De voorzitter:

Het was een algemene beginvraag.

De heer Hirsch Ballin:

Ik heb gisteren uiteraard zo goed als het ging - er moeten immers ook nog andere dingen gebeuren - geprobeerd te volgen wat er naar voren is gekomen in de verhoren door uw commissie. Ik begrijp dat daarbij, in de gesprekken en ook in de berichtgeving, de vraag is opgekomen of het eigenlijk niet zoveel anders had kunnen uitpakken wanneer in de Kamer gegevens over de methode bekend waren geweest uit het geheime deel van het rapport van de commissie-Wierenga. Daarbij viel mij op - het is misschien ook wel goed om dat voorop te stellen nu u daar zo uitdrukkelijk naar vraagt - dat het rapport van de commissie-Wierenga, ook het geheime gedeelte, in wezen om drierlei ging. Het ging om de corruptiebeschuldiging van de hoofdcommissaris van Utrecht, over de methode als

rechtvaardiging van de opheffing en over de wanverhoudingen binnen de politie en gebrek aan correctie vanuit de leidinggevende lagen. Ik denk dat een goed antwoord op uw vraag alleen aan de hand daarvan kan worden gegeven.

De voorzitter:

Goed, u kunt daar nu dus niet gewoon een antwoord op geven? Wij komen straks natuurlijk nog over het rapport van de commissie-Wierenga te spreken.

De heer Hirsch Ballin:

In het debat dat in de Tweede Kamer is gevoerd op 7 april is door de woordvoerders niet de methode centraal gesteld, want dat was niet de aard en inhoud van de conclusies van de commissie-Wierenga. De commissie-Wierenga stelde wanverhoudingen tussen de desbetreffende politiekorpsen en leidinggevendenden aan de orde. Het ligt dus ook voor de hand dat het debat daarover ging. Bij die inhoud van dat debat kan onmogelijk worden gezegd, dat dat alleen of zelfs maar op de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie was.

De voorzitter:

Ik stelde u die vraag, omdat ons is geworden - nooit door u direct natuurlijk - dat u al eerder erover getwijfeld heeft of u niet moest aftreden, voordat het tot het debat van 7 april kwam.

De heer Hirsch Ballin:

Zeker, dat klopt. Ik heb dat overwogen in de periode tussen 16 maart, toen ik opnieuw en in een zeer acute mate een probleem met mijn rug kreeg, en het moment waarop ik het debat in de Tweede Kamer voerde. Ik heb toen drie weken plat moeten liggen in verband met mijn rug, maar ik heb in die periode wel contacten onderhouden. Dat gebeurde telefonisch, een enkele keer waren dat ook gesprekken op de slaapkamer in Tilburg - dat ging nu een keer niet anders - en verder gebeurde dat ook per fax. In die periode heb ik inderdaad overwogen om te laten weten, hetzij voor hetzij in het debat, dat ik aftrad. Dat was niet op grond van een overweging dat ik beladen was door zelfverwijt. Er was ook geen verwijt op mij gericht in het rapport van de commissie-Wierenga. Maar er waren wel ernstige verwijten gericht aan functionarissen van politie en openbaar ministerie.

De voorzitter:

En daar heeft de heer Lubbers u van afgebracht?

De heer Hirsch Ballin:

Ja, hij heeft mij daarvan afgebracht, maar hij heeft daar zelf ook over geaarzeld. Het is inmiddels ook publiek bekend geworden dat er toen ook andere overwegingen in het spel waren. Het is mij naderhand ook pas volledig duidelijk geworden waarom er wellicht politieke redenen waren om niet de kabinetsperiode vol te maken. De toenmalige vice-minister-president heeft met name, en dat bleek ook naar aanleiding van mijn overweging om eventueel af te treden, grote zorgen gehad dat dat zou leiden tot het demissionair worden van het kabinet. Dat het kabinet in functie zou blijven was dus niet een verlangen van de minister-president, het was een verlangen van de vice-minister-president. En dat was vanuit zijn positie begrijpelijk.

De voorzitter:

Maar dat had toch ook nog iets te maken met het feit dat de heer Lubbers zelf blijkbaar ook erover twijfelde of hij het bijltje erbij neer moest leggen?

De heer Hirsch Ballin:

Ja, ik zit mij even iets af te vragen. Dit is natuurlijk ook een onderwerp waar een enquête over gehouden zou kunnen worden, over de manier waarop die dingen toen gegaan zijn.

De voorzitter:

Dat waren wij niet van plan. Maar het is wel goed om het even in perspectief te zetten.

De heer Hirsch Ballin:

Ik was bereid, en ik heb die bereidheid toen ook uitgesproken tegenover de minister-president, om mijn functie beschikbaar te stellen. Mijn belangrijkste overweging was dat er zoveel publiek ongenoegen was losgekomen na het rapport van de commissie-Wierenga

en dat er een aanvankelijke indruk bestond dat er bij de bewindslieden geen bereidheid zou zijn om daar personele consequenties aan te verbinden ten aanzien van de functionarissen. Ik zag dat als een mogelijkheid om duidelijk te maken dat ik niet "aan de zetel van het ministerschap kleefde". Maar het is wel goed om daarbij te bedenken dat de bezwaren tegen het verbinden van consequenties in de personele sfeer naar aanleiding van het rapport van de commissie-Wierenga van de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken kwamen. Er is langdurig over gesproken of niet minstens ruimte zou moeten worden gehouden voor het nemen van personele maatregelen. Dat was mijn standpunt dat werd gedeeld door de toenmalige minister-president. Dat was niet het standpunt van de minister van Binnenlandse Zaken.

De heer **Koekkoek**:

Heeft u zich verbaasd over de mededeling van de heer Van Thijn van gisteren, dat hij in maart 1994 had moeten aftreden om de onmogelijke situatie waarin hij verkeerde, te voorkomen?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik heb in die periode geen indicaties gehad dat de minister van Binnenlandse Zaken overwoog om af te treden, behalve misschien in datgene wat ik vernam van de minister-president naar aanleiding van mijn overweging om wellicht af te treden. Ik vernam toen dat de vice-minister-president bezorgd was dat dat zou leiden tot een uiteindelijk demissionair worden van het gehele kabinet.

De heer **Koekkoek**:

Heeft de mededeling van de heer Van Thijn van gisteren u verrast?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik heb nu niet alles van het verhoor van de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken precies voor de geest. Er waren andere dingen die mij meer verrasten.

De **voorzitter**:

Daar komen wij dan zo nog op terug. Ik zal het even opschrijven. Mag ik teruggaan naar uw aantreden als minister van Justitie in 1989? Welk beeld had u toen van de georganiseerde criminaliteit?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik was mij er op dat moment van bewust dat de georganiseerde criminaliteit een van de soorten problemen was waar de politie in de toekomstige organisatie mee zou moeten kunnen werken, die zouden moeten worden aangepakt. Natuurlijk, er was een begin mee gemaakt. Maar ook in de gesprekken die ik in daaraan voorgaande jaren heb gevoerd - er was bijvoorbeeld in 1985 in aanwezigheid van de toenmalige ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken een conferentie met het openbaar ministerie - heb ik vernomen, en ook in mijn eigen beoordeling van het politiebestedel betrokken, dat een versnippering van de politie op zo'n manier dat men dat soort criminaliteit niet zou kunnen aanpakken, ongewenst was. Ten tweede was voor mij op dat moment duidelijk - bij mijn aantreden of beter gezegd: al voor mijn aantreden verantwoordelijkheid draagt voor het functioneren van het openbaar ministerie, geen noemenswaardige - dat wanneer justitie, het openbaar ministerie, en het departement van degene die politieke invloed meer zouden hebben op het beheer, het dan eigenlijk onmogelijk zou zijn om die taak te vervullen.

De **voorzitter**:

Daarom staat u, als u in het kabinet komt, in tegenstelling tot het akkoord dat er al lag, op ook het beheer van de kant van Justitie waar het gaat om de politie?

De heer **Hirsch Ballin**:

Niet in tegenstelling tot het akkoord dat er lag, wellicht wel in tegenstelling tot de intenties van degenen die het akkoord hadden opgesteld. In dat akkoord was opengelaten welke minister de eerstverantwoordelijke zou zijn voor de politie, dus de minister van Justitie of de minister van Binnenlandse Zaken. Toen mij was gevraagd om minister van Justitie te worden, heb ik in de gesprekken het standpunt ingenomen dat dat de minister van Justitie zou zijn, met de redenen die ik net aangaf. Je hebt dat nodig om zinvol

verantwoordelijkheid te kunnen dragen. Er is toen een compromis tot stand gekomen, een compromis waarvoor ik uiteraard volledig medeverantwoordelijk was.

De voorzitter:

U wilde eigenlijk een justitiele politie?

De heer Hirsch Ballin:

Ik wilde geen justitiele politie.

De voorzitter:

Maar u wilde wel de eerstverantwoordelijke zijn.

De heer Hirsch Ballin:

Ik wilde wel dat de taken op het centrale niveau ten aanzien van politiekorpsen die in de regio door het binnenlands bestuur zouden worden beheerd, bij Justitie zouden komen. Dat was naar mijn oordeel een beter evenwicht geweest. Ik heb wat eruit is gekomen, voor mijn verantwoording genomen. Er is toen afgesproken dat de landelijke diensten door Justitie beheerd zouden worden. Het was zeker goed geweest als op dat moment reeds was geconcludeerd dat er ook een landelijke recherchefunctie zou komen, zoals die er nu uiteindelijk in enige mate komt. Maar dat was ondoenlijk en onhaalbaar; daartegen werden ernstige bezwaren ingebracht door de politiewoordvoerders, zowel van beide coalitiepartijen als van D66.

De voorzitter:

Welk beeld had u nu van de georganiseerde criminaliteit? Nu spreken wij immers over de politie.

De heer Hirsch Ballin:

Ik spreek over de politie omdat u uit de briefwisseling die toen is gevoerd over de zeggenschap over de politie, ook kunt afleiden dat je de georganiseerde criminaliteit, de zware criminaliteit die het lokale te boven gaat, met een puur versplinterd politie-apparaat niet kunt aanpakken. Ik heb dat ook zo vernomen en mee uitgedragen in die gesprekken van 1985 en ongetwijfeld ook nog op andere momenten.

De voorzitter:

Wat wist u van de criminaliteit, wat heeft uw beeld gevormd? Wat wist u van aard, ernst en omvang?

De heer Hirsch Ballin:

Dat beeld werd gevormd door ten eerste dingen die behoren tot de kennis van ieder die een beetje met het justitie- en politieveld te maken heeft. Dat beeld is in de loop der jaren scherper en ernstiger naar voren gekomen. Maar de gedachte dat het eigenlijk een bijkomstig nevenprobleem is, was niet de mijne. Dat werd ook al jaren daarvoor door mensen uit het openbaar ministerie naar voren gebracht. Er waren ook krantepublikaties in die tijd. Er waren serieuze perspublicaties waaruit bleek dat er een vrij grote kennis aanwezig was over criminele organisaties, over netwerken die er werden gevormd. Een van de pijnlijkste ervaringen, ook uit een oogpunt van het functioneren van de rechtsstaat, is naar mijn oordeel dat velen, zeg zo'n beetje iedereen, weten dat er een probleem is, daar namen bij noemen, er werkwijzen bij aangeven, maar dat politie en justitie niet verder komen dan het onderscheppen van transporten, dus het hulppersoneel achter de tralies brengen. Die spanning, die discrepantie, tussen aan de ene kant een probleem dat bekend is en dat in die periode al werd beschreven in journalistieke en wetenschappelijke publikaties en waar ook in de kring van politie en justitie door velen over werd gesproken, en aan de andere kant de mogelijkheden om ertegen op te treden, is iets ondraaglijks voor wie de rechtsstaat ter harte gaat.

De voorzitter:

Maar wat wist u nu precies van de opbouw? Was het de piramidebouw of waren het verschillende netwerken? Uw partijgenoot de heer Van der Burg, die hier zoven zat, zei: de nota Georganiseerde criminaliteit vond ik eigenlijk niet erg overtuigend. Het is natuurlijk ook heel moeilijk om dat beeld te krijgen. Maar is niet te veel het beeld geschapen van: tot

nu toe pakken wij alleen maar de kleine jongens; wij komen nooit bij de grote jongens, want die zitten misschien wel in de raad van bestuur van ABN-AMRO-bank?

De heer **De Graaf**:

Dit is een willekeurig voorbeeld.

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Hirsch Ballin**:

Maar wat wel juist is, is dat uit de manier waarop ook al jaren geleden werd geschreven over bijvoorbeeld de Bruinsma-organisatie, bleek dat het die kloof was tussen algemene kennis van de patronen en de mogelijkheid om er strafvorderlijk iets mee te doen. Dat had ook al mijn ambtsvoorganger, die die problemen ook onmiskenbaar in het vizier had, aanleiding gegeven om bijvoorbeeld de pluk-ze-wetgeving te doen opstellen en om de wetgeving te doen opstellen voor de internationale samenwerking op het gebied van het ontnemen van criminele winsten, alsook om de commissie-Moons te belasten met een taak die ook gericht was op een beter functioneren van het strafproces om in zulke gevallen tot veroordeling te kunnen komen.

De **voorzitter**:

Nu heeft u veel energie gestoken in nieuwe wetgeving. Heeft u zich daarbij de vraag gesteld of het ook niet nodig was om de bevoegdheden van politie en justitie wettelijk beter te regelen?

De heer **Hirsch Ballin**:

Jazeker. Dat is voortdurend aan de orde geweest. Maar met uw goedvinden wil ik nog even ingaan op een punt dat u net noemde. Dat gaat over de nota Georganiseerde criminaliteit. Die nota werd gekritiseerd door de Kamer, niet omdat men het gevoel had dat daarin een te zwaar beeld werd gegeven.

De **voorzitter**:

Dat zeg ik ook niet.

De heer **Hirsch Ballin**:

Maar dan heb ik het wellicht verkeerd genterpreteerd.

De **voorzitter**:

Ik zeg alleen: wisten wij goed genoeg met welke verschijnselen wij te maken hadden en wisten de Kamer en uzelf ook goed genoeg hoe wij onze prioriteiten legden?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ja. Er waren ook onderliggende wetenschappelijke publikaties. Er waren onderliggende gesprekken met vele betrokkenen uit politie en justitie. Ik heb die gesprekken ook zelf van meet af aan gevoerd en velen uit het ministerie van Justitie. Het probleem van deze nota was wellicht, afgezien van de totstandkomingsgeschiedenis die een...

De **voorzitter**:

Tumultueus soms?

De heer **Hirsch Ballin**:

...ja, een langdurig interdepartementaal overleg heeft geleverd en dergelijke, dat de nota was geschreven door de steller. Hij werd gisteren ook even aangeduid met zijn nevenfunctie als hoogleraar...

De **voorzitter**:

De heer Van Dijk.

De heer **Hirsch Ballin**:

...het toenmalig hoofd van de Directie criminaliteitspreventie. Die was geschreven op grond van de gedachte: laten wij een voorbeeld geven van de wijze waarop het werkt. Dat voorbeeld werd er toen op aandrang met argumenten van discreet zijn, "pas op voor de strafvorderlijke gevolgen", enzovoorts uitgehaald. Maar op het punt van de onderliggende informatie was er geen gebrek. Het werd wel gekritiseerd in de Kamer dat dat niet uitdrukkelijk naar voren werd gebracht.

De heer **Rouvoet**:

Had u bij het dreigingsbeeld dat u toen had over de situatie bij de zware georganiseerde criminaliteit, ook de overtuiging dat er sprake was van een verstrengeling, een vermenging, van onder- en bovenwereld? Dat is een van de elementen die wij in de nota terugvinden.

De heer **Hirsch Ballin**:

Ja. Dat is ook naar ik meen in eerdere verhoren van uw commissie naar voren gekomen. Daarbij teken ik aan dat mijn beeld, om ook maar eens dat zeer belaste woord te gebruiken, niet was - en dat er geen feitelijke informatie over was - dat in vooraanstaande Nederlandse ondernemingen of delen van de overheid in feite criminelen aan de touwtjes trokken. De problemen waar u op doelt, hebben te maken met beleggingen in onroerend goed en soms de hulppersonen die daarbij werken, de deskundigen op ander terrein, die worden ingeschakeld bij het witwassen, bij het onderbrengen van winsten, uit de criminaliteit verkregen. Dat was ook precies de reden waarom - dit was de vraag van uw voorzitter van zoven - zowel mijn voorganger als ikzelf van oordeel was dat een belangrijke rol moesten spelen het volgen van de financile lijnen en het ontnemen van de criminele winsten. Daarop was de zogeheten pluk-ze-wetgeving gericht. Daarop was ook gericht de melding van ongebruikelijke transactie, de identificatieplicht bij financile instellingen en door het huidige kabinet ingetrokken wetsvoorstel inzake het ontnemen van onbeheerde criminele vermogens.

De **voorzitter**:

De zogeheten in rem-procedure.

De heer **Hirsch Ballin**:

Ja.

De **voorzitter**:

Mag ik teruggaan naar de vraag: waarom is niet eerder een begin gemaakt met ook wetgeving inzake specifieke bevoegdheden van politie en justitie, zeker in de pro-actieve fase? De heer Wooldrik heeft hier gezegd: men dacht op het departement "wij houden dit wel". De heer Patijn heeft hier gezegd: de heer Hirsch Ballin wilde dat niet. Later bij "Strafvordering in balans" aan het eind van uw ambtsperiode neemt u daar wel een aanzet toe.

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee, al eerder. Ik denk dat het goed is om het even wat preciezer aan te vullen. Daarom neem ik even mijn materiaal voor mij. Ik geef de gang van zaken ten aanzien van dit onderwerp aan. Laat ik voorop stellen dat er geen sprake van was dat in deze wetgeving alleen maar n gezichtspunt een rol speelde. Natuurlijk was...

De **voorzitter**:

Maar ik vraag het gewoon. De heer Wooldrik zei dat. Wij hadden het trouwens ook, zo zei hij, ontzettend druk met de Politiewet. Het hele politiestelsel moest opnieuw op de rails. De heer Patijn zegt: in 1992 gaf ik een notitie aan de heer Hirsch Ballin, die overal iets bij zette en niet bij dit punt; toen wilde ik niet verder doordrammen.

De heer **Hirsch Ballin**:

De geschiedenis. Allereerst berustte de wetgeving, die in voorbereiding werd genomen, steeds op een afweging, een beoordeling. Aan de ene kant was het duidelijk dat, wanneer mogelijkheden waarom al lang was gevraagd door het openbaar ministerie en de politie, zoals het onder bepaalde voorwaarden voor zeer ernstige vormen van criminaliteit kunnen plaatsen van microfoons...

De **voorzitter**:

Dat is een interessant onderdeel. Ons is namelijk in Eindhoven het volgende verteld. U was daar een keer bij het kernteam. Toen zeiden zij tegen u: wij hebben ze hier ook al gesnapt; ze zijn hier al bezig. De heer Van Dijk was daar bij. Toen heeft u gezegd: als dat zo is, moeten wij dit gaan regelen; dit is te gek. Is dit te veel petite histoire?

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat lijkt mij ook. Het bezoek waarvan ik aanneem dat het erop betrekking heeft, vond plaats op een moment dat het wetsvoorstel al lang in procedure was.

De voorzitter:

Wie heeft er bij u op aangedrongen dat direct afluisteren in de wet kwam?

De heer Hirsch Ballin:

Dat was, dacht ik, al in de periode van mijn ambtsvoorganger door de recherche-adviescommissie naar voren gebracht. Dat was al in juni 1988 als wens uit de recherche-adviescommissie naar voren gebracht. Ik zou erbij willen zeggen dat, als ik terugkijk op het tempo waarin de wetgever heeft gereageerd op signalen als die van juni 1988, het wel eens zo zou kunnen zijn dat daar niet te snel, maar per saldo te traag op is gereageerd. En wanneer er eerder mogelijkheden gegeven waren, zoals de pluk-ze-wetgeving, het direct afluisteren, dus de dingen die geregeld zijn in de wetgeving...

De voorzitter:

Het direct afluisteren is niet geregeld in de wet.

De heer Hirsch Ballin:

Het gaat om de dingen die tot stand zijn gekomen of nog in het geheel niet. Dit wetsvoorstel is nog hangende bij de Eerste Kamer op verzoek van de regering. Als die dingen dus eerder adequaat waren geregeld, met alle waarborgen die erin zitten, waren wellicht de neiging bij sommigen om te gaan experimenteren en de behoefte daaraan geringer geweest.

De voorzitter:

Maar is het waar dat men ging experimenteren? Ik denk dat u doelt op wat CID's doen, als u het over experimenteren hebt.

De heer Hirsch Ballin:

Nou ja...

De voorzitter:

Wat bedoelt u dan?

De heer Hirsch Ballin:

U vroeg net naar de regeling van de pro-actieve fase. Over de pro-actieve fase is een reeks arresten gewezen door de Hoge Raad die aangeven dat dat onder bepaalde voorwaarden, zoals subsidiariteit, proportionaliteit en inachtneming van de eisen over het binnentreden, enzovoorts, geoorloofd is. Ik wil daarbij het volgende aantekenen naar aanleiding van uw vraag over de gang van zaken met voorstellen in nota's. In het begin van mijn ambtsperiode heb ik ernstig overwogen om niet in plaats van, maar naast het ter hand nemen van een aantal specifieke wetgevingsprojecten, voor de middellange termijn te gaan werken aan een hercodificatie van straf...

De voorzitter:

Het hele Wetboek van Strafvordering.

De heer Hirsch Ballin:

Jazeker. Een van de argumenten die daarvoor naar voren werd gebracht door hoogleraren straf en strafprocesrecht, die daarvoor pleitten, zoals professor Groenhuijsen, hoogleraar in Tilburg, en professor Corstens, ook door uw commissie gehoord, was dat de regeling van de strafvordering in het wetboek maar een gedeelte van de opsporings- en vervolgingsactiviteiten werkelijk vatte. Daarbij kwam ook de pro-actieve fase naar voren. Het ter hand nemen van zo'n hercodificatie van strafvordering werd toen zeer sterk ontraden van de kant van de wetgevingsjuristen van het departement. Ik heb die mogelijkheid nooit totaal uitgesloten, maar dat was wel de reden waarom ik in een toespraak in Nijmegen op het congres, waar ik net ook aan refereerde, in 1991 heb gezegd dat ik het van belang vond om naast de commissie-Moons een soort denktank - dat woord heb ik toen gebruikt - ten aanzien van de lange-termijnontwikkeling van straf...

De voorzitter:

Mogen wij terug naar de praktijk? Het is toch niet onjuist of onwaar wat de heer Wooldrik hier gezegd heeft over de wetgevingsactiviteiten op Justitie?

De heer **Hirsch Ballin**:

Jazeker.

De **voorzitter**:

Het is onjuist, het is onwaar?

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee. Ik heb de heer Wooldrik over de wetgevingsactiviteiten van Justitie niets onjuists horen verklaren. Integendeel. Hij heeft hier terecht verklaard dat ik instemmend heb gereageerd op een voorstel om de pro-actieve fase te gaan regelen. Mag ik u even de data geven? Het is misschien goed om dat toch even in beeld te hebben.

De **voorzitter**:

Maar, mijnheer Hirsch Ballin, hij zei hier: wij dachten dat wij dat met de jurisprudentie zouden houden. Dat is overigens ook best een honorabele opvatting; daar gaat het niet om.

De heer **Hirsch Ballin**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Dat kon de keuze zijn.

De heer **Hirsch Ballin**:

Ja.

De **voorzitter**:

En hij zei: dat was de keuze. Dat was toch ook, zo moet ik aannemen, bij alle activiteiten die u met een bewonderenswaardige energie heeft ontwikkeld, waarschijnlijk uw afweging? De Hoge Raad vond het immers goed. Het tweede punt. U zegt: hadden wij bijvoorbeeld dat direct afluisteren eerder gehad, zou het misschien minder mis zijn gegaan bij bepaalde criminele inlichtingendiensten. Waar ging het mis? Bij infiltratie. En dat werd specifiek niet geregeld, want is bij richtlijn geregeld. Daar heeft de Kamer overigens ook niet over gevraagd.

De heer **Hirsch Ballin**:

Ten eerste is het een bijzonder moeilijk onderwerp om te regelen. Er is destijds binnen het departement ook geen enkel uitgewerkt voorstel op tafel gelegd ter regeling van de pro-actieve fase in algemene zin. Je kunt uiteraard een aantal algemene bepalingen daarover stellen. Maar uit een oogpunt van normering is er dan weinig winst in verhouding tot jurisprudentie van de Hoge Raad. Ten tweede, toen wij...

De **voorzitter**:

De jurisprudentie van de Hoge Raad zegt toch eigenlijk niet - en dat is toch het punt waar wij ook als commissie naar zoeken - wanneer mogen politie en justitie speciale dingen met mensen gaan doen, wanneer kunnen criminele clubs aangepakt worden en welke aanwijzingen daarvoor moeten zijn? Dat is toch een punt waar de Hoge Raad in feite ook geen antwoord op geeft?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik zeg...

De **voorzitter**:

En dat zou toch ook het punt moeten zijn, misschien, als u het goed vindt dat ik de vraag afmaak, wat zo van belang is voor politie en justitie om te weten wat kunnen wij wel doen en wat kunnen wij niet doen?

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat ben ik met u eens, dat is ook precies wat ik verwacht van een wettelijke regeling van de pro-actieve fase. Dat werd mij voorgesteld in juli 1993. Het was een nota van 9 juli 1993. Afgezien van een punt dat hier niet ter zake doet - dat betrof de formulering van het wetsvoorstel inzake direct afluisteren - heb ik als beslissing daarop gezet "graag akkoord". Dat betrof dus ook het besispunt dat aan het slot van die nota was vermeld, namelijk verdere gedachtenvorming over een algemene regeling van het pro-actief rechercheren. Daar heb ik in juli 1993 niet alleen "ja" op gezet; ik heb daar "graag akkoord" op gezet. Ik verwijs ook naar mijn volledige reactie op die nota van de heer Patijn van juli 1992. In die

nota sneed de heer Patijn vragen aan die gerezen waren in verband met hetzelfde wetsvoorstel, het wetsvoorstel inzake afluisteren van gesprekken met een technisch hulpmiddel. Ik wilde dit toch even preciseren, omdat dit al eerder aan de orde is geweest.

De **voorzitter**:

De heer Patijn heeft weer gezegd: op dat laatste kreeg ik geen gehoor, op een heleboel andere punten wel.

De heer **Hirsch Ballin**:

Het is misschien toch goed om even precies aan te geven waar het om ging. In de ministerraad was het wetsvoorstel inzake afluisteren van gesprekken met een technisch hulpmiddel aan de orde geweest. Een uitkomst van die besluitvorming was om de toepassing in die pro-actieve fase niet alleen te regelen voor het technisch hulpmiddel maar ook voor de telefoontap. Na dat besluit van de ministerraad heb ik uiteraard aan de medewerkers gevraagd om dat te verwerken. Maar er kwamen toen bezwaren van ambtenaren van Binnenlandse Zaken die dus afweken van het standpunt van de minister van Binnenlandse Zaken.

De **voorzitter**:

Wat hebben die met strafvordering te maken?

De heer **Hirsch Ballin**:

Die waren van oordeel dat het uitoefenen van dat soort bevoegdheden beperkt moest blijven tot de Binnenlandse Veiligheidsdienst. Zoals de heer Patijn in die nota ook terecht aangeeft, is het verkeerd om naar diensten te onderscheiden of men pro-actief dan wel in de fase van de eigenlijke strafvervolgung middelen toepast; men moet dat naar onderwerp onderscheiden. Dat was ook voor mij een reden om in te stemmen met het voorstel van de minister van Binnenlandse Zaken, wat dus door een aantal van haar ambtenaren niet werd gedeeld, om de telefoontap ook in de pro-actieve fase te regelen. De heer Patijn noemde verder in die nota de mogelijkheid om in de Politiewet deze pro-actieve bevoegdheden te regelen. Ik heb in mijn aantekeningen op die nota uitdrukkelijk gezegd, dat ik voor een regeling in de Politiewet niets voel. Het verband met de strafvordering wordt dan doorbroken. Ik achtte en acht zeggenschap van het openbaar ministerie daar nodig en wil dus niet voorstellen om het in de Politiewet op te nemen.

De heer **Koekkoek**:

Was die nota van de heer Patijn er voor of na de behandeling in de ministerraad?

De heer **Hirsch Ballin**:

Die was er na de behandeling in de ministerraad naar aanleiding van mijn berichten over het verloop van de besluitvorming in de ministerraad.

De heer **Koekkoek**:

En de bezwaren van de kant van Binnenlandse Zaken kwamen na de besluitvorming in de ministerraad?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ja.

De **voorzitter**:

Ik wil nog twee punten ophelderen. Ten eerste, de bevoegdheden van de BVD zijn toch gans andere, want de BVD is geen opsporingsdienst.

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat zie ik ook zo.

De **voorzitter**:

Dan is het dus leuk dat Binnenlandse Zaken zich daarmee bemoeide, maar eigenlijk hadden zij daar toch niet veel mee van doen. Ten tweede, de heer Patijn heeft hier verklaard dat hij in 1992 geen gehoor kreeg. In 1993 kreeg hij te horen: ga het eens bekijken. Als wij dan kijken naar 1994, dan zit de commotie over de IRT daartussen. Het standpunt staat niet vast. Dat was dan de nota van de heer Patijn, mevrouw Jongeneel en de heer Van de Beek. Dat is dezelfde nota. Het kon natuurlijk wel bekeken worden, maar het had niet de eerste prioriteit naast de uitbreiding van de bevoegdheden. Dan is de vraag ook aan u. U zegt dat

het zo moeilijk is om de pro-actieve fase te definieren. Was het niet zo dat de wetgever gewoon een knoop moest doorhakken?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ja. Voor alle duidelijkheid: de voorstellen die er werden gedaan ten aanzien van direct af luisteren enzovoorts, waren steeds gebaseerd op een zeer nauwkeurige afweging van bevoegdheden en van bescherming van verdachten en van mensen die wellicht ten onrechte als verdachte zouden kunnen worden aangemerkt. Ten tweede, de voorstellen om in de Politiewet de pro-actieve fase te regelen, zijn mij bij het begin van de vorige kabinetsperiode niet voorgelegd. Maar ik kan mij zeer goed voorstellen dat toen van de kant van de Directie politie van het ministerie van Justitie werd gezegd dat dit niet iets was om in de nieuwe Politiewet mee te nemen. Ten derde, ik wil het volgende opmerken als het gaat om het nader normeren van de pro-actieve fase. Aan het slot van de nota van 1992 werd geen voorstel gedaan, het werd gesignaleerd. Ik kan mij ook goed voorstellen - ik heb daar geen precieze gegevens over - dat ik daar toen ook nog contact over heb gehad met de directeur-generaal politie en criminaliteitsbestrijding. Het vervolg van de zaak was dat ik in juli 1993, dus lang voordat er iets boven water kwam van de toestanden in en rond het IRT, volmondig heb ingestemd met het voorstel om dit voor te bereiden. U vindt ook in het stuk dat in die maand naar de Kamer is gegaan, van mij de uitdrukkelijke uitspraak dat een scherper toezicht van het openbaar ministerie op de CID's nodig is, en het voornemen daarover advies te vragen aan de vergadering van procureurs-generaal.

De heer **Rouvoet**:

Ik heb nog een vraag ter opheldering. In juli 1993 zet u op de nota van de heer Van de Beek en Patijn de aantekening "graag akkoord". Van de heer Wooldrik hebben wij begrepen dat het aanvankelijk ook op de agenda van de commissie-Moons stond om de pro-actieve fase nader te regelen, maar dat er al een ambitieus wetgevingsprogramma was. Bent u nu degene geweest die dat van de agenda van de commissie-Moons heeft afgestreept. Heeft u gezegd: dat kan er op dit moment niet bij?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik heb geen precieze gegevens over de gedachten die er kort na mijn aantreden als minister van Justitie waren over de taakstelling van de commissie-Moons. Maar wat ik mij in ieder geval herinner, is dat toen de vraag aan de orde kwam: in welke mate gaan wij de taakstelling van de commissie-Moons verruimen? Er werd toen, mijns inziens terecht, vanuit het departement op gewezen dat de commissie-Moons niet een tweede permanente of semi-permanente commissie voor strafvordering moest worden.

De heer **Rouvoet**:

Wie wees u daarop?

De heer **Hirsch Ballin**:

Het hoofd van de Stafafdeling wetgeving publiekrecht. Er was sprake van een flink pakket bij de commissie-Moons, waar zij de handen aan vol had. Zoals u ook wellicht heeft kunnen afleiden uit de berichten in de opeenvolgende begrotingstoelichtingen van Justitie, zijn de momenten waarop de commissie-Moons kon rapporteren, herhaaldelijk vertraagd. Men was langer bezig. Het was een grote commissie. Er waren tevens vragen, ook van binnenuit, over de doelmatigheid van de werkwijze. Wij hebben dus nauw contact gehouden met de commissie-Moons om het werk dat zij had, zo goed mogelijk te volbrengen. En ik heb overwogen - ik heb dat al even aangegeven - om de langere-termijnvisie op strafvordering aan een andere groep, een denktank, toe te vertrouwen.

De heer **Rouvoet**:

Uw antwoord op mijn vraag is dus "ja"?

De heer **Hirsch Ballin**:

U vroeg of er een precies taakomschrijvingsvoorstel was.

De heer **Rouvoet**:

Nee, ik vroeg of u degene was die de pro-actieve fase van de agenda van de commissie-Moons heeft afgevoerd.

De heer **Hirsch Ballin**:

Er was in ieder geval een zeer doordachte keuze gemaakt om de commissie-Moons niet met alles te belasten.

De **voorzitter**:

Goed, het antwoord is in ieder geval niet "nee". Nu gaan wij naar de praktijk. Wat wist u van de toegepaste opsporingsmethoden? Kende u de praktijk van de criminele inlichtingendienst? Wist u hoe het daar toeging?

De heer **Hirsch Ballin**:

Die vraag lijkt te veronderstellen...

De **voorzitter**:

Nee, ik vraag u gewoon wat u wist.

De heer **Hirsch Ballin**:

Mensen zouden kunnen denken dat...

De **voorzitter**:

Zegt u nu gewoon wat u wist!

De heer **Hirsch Ballin**:

Het behoorde niet tot de gewone taakomschrijving van de minister van Justitie om criminele inlichtingendiensten door te lichten. Ik heb mij daar wel op georienteerd.

De **voorzitter**:

Mijnheer Hirsch Ballin, u heeft alle mogelijkheid om uiteen te zetten wat uw taakopvatting en wat uw verantwoordelijkheid zijn. Ik vraag u alleen: wat wist u?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik wist wat een minister van Justitie behoort te weten over deze diensten.

De **voorzitter**:

Wat was dat?

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat zij er zijn, dat er regels zijn gesteld omtrent hun functioneren en dat er regels zijn gesteld over het toezicht erop. Ik heb mij daarnaast regelmatig in gesprekken georienteerd. Ik heb mij dus niet als supervisor opgesteld, maar ik heb mij georienteerd op hoe dingen in de praktijk gaan. Dat heeft bijvoorbeeld geleid tot een werkbezoek met indringende gesprekken aan een van de infiltratieteams.

De **voorzitter**:

Wist u hoe CID-informatie verzameld wordt?

De heer **Hirsch Ballin**:

Wat betreft de precieze werkwijze, als u bedoelt hoe dat in een concrete strafzaak gaat, moet het antwoord "nee" zijn. Wat betreft de algemene patronen van werken, is het antwoord "ja".

De **voorzitter**:

Wist u wanneer iemand in de praktijk een CID-subject wordt?

De heer **Hirsch Ballin**:

Wanneer wordt iemand in de praktijk een CID-subject? Er is uiteraard een heleboel over gesproken in de afgelopen maanden en jaren, maar als ik even terugga naar het niveau van basiskennis dat aanwezig was en aanwezig hoort te zijn: een CID-subject is iemand van wie vage maar toch redelijk duidelijke aanwijzingen bestaan dat hij als verdachte kan worden aangemerkt, zonder dat dit op dat moment strafvorderlijk kan worden gebruikt.

De **voorzitter**:

Wist u van het bestaan van grijze-veldsubjecten?

De heer **Hirsch Ballin**:

Die term is, geloof ik, voor mij vrij nieuw. Ik heb die de afgelopen maanden uiteraard gehoord.

De **voorzitter**:

Heeft u ooit die regeling van 1986 bekeken, die CID-regeling?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik heb die regeling niet bekeken op de manier waarop je een stuk bekijkt wanneer het je wordt voorgelegd voor vaststelling of wijziging.

De voorzitter:

Heeft u zich ooit afgevraagd welke wettelijke basis er was voor dat werk?

De heer Hirsch Ballin:

Ja, dat is de vraag, in welke gevallen de politie een wettelijke grondslag behoeft om op te treden. Dat was een vraag die ik ook al voordat ik aantrad als minister van Justitie had nagegaan en ook had besproken.

De voorzitter:

Welke wettelijke basis was er?

De heer Hirsch Ballin:

De wettelijke basis voor het werk van criminele inlichtingendiensten is in beginsel die dat politiefunctionarissen uit hoofde van de taak die zij vervullen, open ogen en oren moeten hebben voor het vernemen wat op een strafbaar feit wijst. Dat staat in de Politiewet. Het gebeurt onder verantwoordelijkheid van de officier van justitie. Dat staat in het Wetboek van Strafvordering.

De voorzitter:

Is het niet vreemd dat de bevoegdheid wordt afgeleid uit de Politiewet, terwijl u tegelijkertijd hier zegt dat u tegen een regeling van de pro-actieve fase in de Politiewet bent?

De heer Hirsch Ballin:

In de Politiewet staat omschreven waar de politie voor is: de handhaving van de openbare orde en strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde. Dat is dan met name de opsporing van strafbare feiten. In het Wetboek van Strafvordering staan en horen de gezagscriteria daarvoor te staan. Zodra er meer wordt gedaan door de politie dan "open ogen en oren" om dingen te vernemen, dan hoort er een uitdrukkelijke wettelijke regeling te zijn.

De heer De Graaf:

Begrijp ik goed dat de taakstelling van de politie in het huidige artikel 2 van de Politiewet, in het vroegere artikel 28 van de oude Politiewet, naar uw mening geen basis kan zijn voor bevoegdheidsuitoefening jegens burgers?

De heer Hirsch Ballin:

U bent ook jurist. Ik neem aan dat u bedoelt met "bevoegdheidsuitoefening" het doen van andere dingen dan waartoe men zonder meer gerechtigd is, dus het toepassen van dwangmiddelen, het inbreuk maken op grondrechten. Dan is mijn antwoord: ja, al zijn er natuurlijk wel grensgevallen. Dat heb ik mij ook gerealiseerd. Ik herinner mij dat ook positief uit een vroeger moment in de ambtsperiode. Als je bijvoorbeeld een peilbaken op een container of een schip plaatst, zou je met een wat letterknechterige uitleg van het eigendomsrecht kunnen zeggen: dit is een aantasting van het eigendomsrecht; dat ding wordt een beetje beschadigd. Maar een dergelijke letterknechterige uitleg zou niet de mijne zijn.

De heer De Graaf:

Ik wil met u ook niet discussieren over letterknechterij. Maar wat ik bedoel te vragen, is: meent u dat zaken als langdurig en systematisch observeren, waarbij dus ook het volgen van mensen aan de orde komt, dus klassieke volgerij, maar dan langdurig, met het plaatsen van peilbakens, waarbij het niet zozeer gaat om de vraag of er een krasje op de auto komt als wel dat iemand langdurig gedurende weken, maanden, elektronisch wordt gevolgd met de mogelijkheid van vrij diepgaande infiltratie in iemands privéleven, ook al is het een crimineel, kunnen worden afgeleid in een wettelijk systeem van artikel 2 inzake de taakstelling van de politie of moet zo iets toch een aparte, specifieke wettelijke grondslag hebben, al was het maar omdat inbreuken in de grondrechten aan de orde kunnen zijn?

De heer Hirsch Ballin:

Volgens de jurisprudentie is de gewone observatie, uiteraard met inachtneming van een aantal redelijkheidscriteria, toegelaten. Ik geloof dat het niet verkeerd is om in dezen aan de jurisprudentie van de Hoge Raad te houden.

De heer **De Graaf**:

In de schaduwarresten wordt ook verwezen naar artikel 2 van de Politiewet, het toenmalige artikel 28. Mijn vraag is of u, die toch bekend staat als rechtsstatelijk denker, niet meende dat dat een wettelijke grondslag diende te hebben en dat het niet aan de jurisprudentie moest worden overgelaten voor een antwoord op de vraag of het al dan niet kon.

De heer **Hirsch Ballin**:

Ja, maar ik heb zoven al gezegd dat mijn beslissing ten aanzien van een regeling van de pro-actieve bevoegdheden een positieve was. Ik heb ook verwezen naar hetgeen aan het begin van de ambtsperiode speelde bij hercodificatie van strafvordering. Maar als u mij vraagt naar het geldende recht, houd ik mij aan de jurisprudentie van de Hoge Raad. Ik heb dat ook tegenover de Kamer uitgesproken toen ik...

De **voorzitter**:

U vond niet dat de wetgever en u als minister daarin een eigen rol hadden?

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee, ik heb aangegeven dat ik vond dat er reden was voor de wetgever om zich ermee bezig te houden. Maar ik heb de situatie, gelet op de jurisprudentie van de Hoge Raad, niet als onrechtmatig kunnen zien. Het is misschien goed om hierbij ook nog even te bedenken dat op het moment dat wij het hebben over een werkelijk systematisch, dag en nacht volgen van personen, je zeer wel te maken zou kunnen hebben met iemand die voldoet aan de strafvorderlijke criteria voor een verdachte. En dan gaat het Wetboek van Strafvordering werken.

De **voorzitter**:

Maar daarin staat ook nergens observatie als opsporingsmiddel.

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat niet. Maar dat er ten aanzien van verdachten bepaalde dingen mogen worden gedaan en voor andere dingen nog een bijzondere machtiging nodig is, is het hele systeem van het Wetboek van Strafvordering.

De **voorzitter**:

Mag ik u iets vragen over de peilbaken en het fenomeen inkijkoperatie om ook een peilbaken aan te brengen? Wanneer wist u dat?

De heer **Hirsch Ballin**:

De inkijkoperatie qua term, begrip en werkwijze was nieuw voor mij op het moment dat daar publiciteit over ontstond. Ik geloof dat dit in tijd ongeveer samenviel met de toestand rond het IRT. Ik was van de werkwijze van het plaatsen van een peilbaken en op die manier volgen van een drugstransport op de hoogte gekomen door een werkbezoek aan het begin van mijn ambtsperiode aan de rijkspolitie in...

De **voorzitter**:

Driebergen. Op dat moment heeft u zich dus niet de vraag gesteld of dat nog een speciale regeling behoefde of dat er voor die peilbaken een speciale richtlijn voor gemaakt moest worden? Heeft men u toen ook verteld dat men daar loodsen voor betrad en zo?

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat is...

De **voorzitter**:

Heeft u dat wel eens gevraagd?

De heer **Hirsch Ballin**:

...geweest, nee.

De **voorzitter**:

Heeft u dat wel eens gevraagd?

De heer **Hirsch Ballin**:

Het was ook niet een soort inspectie ter plaatse die ik uitvoerde, maar een orintatie.

De **voorzitter:**

Wij zijn er ook geweest. Men heeft het ons allemaal laten zien. Dus toen vroeg ik aan de heer Wooldrik: heeft de heer Hirsch Ballin de gouden toer gehad? Toen u daar was, is dat nog niet aan de orde geweest?

De heer **Hirsch Ballin:**

Ik kan u geen gedetailleerde herinnering weergeven van elk woord dat in begin 1990 is gewisseld.

De **voorzitter:**

Dat begrijp ik.

De heer **Hirsch Ballin:**

Maar het was voor mij duidelijk dat op de een of andere manier op een container een peilbaken moet komen, als je ermee werkt en idem dito op een schip.

De **voorzitter:**

Had u een duidelijke opvatting over wat in het zogeheten CID-traject aan opsporingsmethodiek gesloten moest blijven?

De heer **Hirsch Ballin:**

Dat is herhaaldelijk aan de orde geweest. Wat voor mij steeds het punt was - en ik maak mij sterk dat dat ook aan de orde is geweest bij het bezoek, begin 1990, aan de dienst in Driebergen - was het gezag van het openbaar ministerie; de officier van justitie beslist daarover, uiteraard naast het patroon dat men behulpzaam was aan andere politiekorpsen, maar...

De **voorzitter:**

Heeft u toen gezegd dat de officier van justitie dat moest beslissen?

De heer **Hirsch Ballin:**

Dat spreekt vanzelf.

De **voorzitter:**

Maar dat heeft nog een tijd geduurd, want dat begint pas echt in 1992 of zo.

De heer **Hirsch Ballin:**

Het was voor mij - u kunt dat ook afleiden, naar ik aanneem, uit de hele geschiedenis die ik heb met het politiebestedel - het ijkpunt dat de officier van justitie effectief gezag moet en moet kunnen uitoefenen over de politie. Wanneer beheersbevoegdheden verdeeld zijn, wordt dat bemoeilijkt. Dat is hier tegenover uw commissie terecht ook door professor Naey verklaard.

De **voorzitter:**

Heeft u aan het OM of aan de procureurs-generaal ook laten weten wat uw opvatting was over wat gesloten kon blijven, wat niet aan de rechter kon worden voorgelegd en wat aan de rechter moest worden voorgelegd?

De heer **Hirsch Ballin:**

De begrenzing van wat aan de rechter kan worden voorgelegd, was een thema dat als het ware voortdurend aan de orde was in de besluitvorming naar aanleiding van de commissie-Moons. Het enige criterium om iets niet in alle details aan de rechter voor te leggen dat daarbij in mijn herinnering aan de orde is geweest, is: het moet niet zo zijn dat daarmee de opsporing zelf wordt gefrustreerd. Als je in een procedure voor de rechter gegevens bekend maakt over politieambtenaren of over informanten, waardoor er met hen iets kan worden afgerekend, ga je te ver. Uiteraard moet je je dan wel afvragen: wat is dan de basis voor de rechter om tot een toetsing en beoordeling te komen? En daarover hebben wij regels gesteld in het wetsvoorstel over de bedreigde getuige, ter zake van de getuigenbescherming. En dat was ook aan de orde bij de besluitvorming naar aanleiding van de commissie-Moons, met name het vragen van een gerechtelijk vooronderzoek door de wederpartij.

De **voorzitter:**

De zogeheten mini-instructie?

De heer **Hirsch Ballin:**

Ja.

De **voorzitter:**

Waar het ons om gaat, is ook de praktijk. Heeft u enige invloed doen uitoefenen op het openbaar ministerie over wat er van methodieken die u bekend werden, gemeld moest worden? Heeft u enige invloed gehad in de discussie over de vraag wat er in een proces-verbaal moet staan? Ons is namelijk gebleken dat dat soms tot zaken leidde die klapten.

De heer **Hirsch Ballin:**

Dat is niet de taak van een minister van Justitie. De rechter heeft hier uiteraard de toetsende taak ten aanzien van opsporing en vervolging. Dat is ook de reden waarom in de wetten over administratieve rechtspraak door de jaren heen de strafvorderlijke kwesties zijn uitgezonderd. Verder heeft uiteraard de procureur-generaal volgens het Wetboek van Strafvordering de taak om te waken over de richtige opsporing; dat is een toezienende taak. Mijn inspanningen waren erop gericht om het openbaar ministerie in staat te stellen, die taak te vervullen. Mijn taak was niet om het openbaar ministerie als het ware aan de leiband te nemen en zelf de rol te gaan vervullen van een opperste ambtenaar van het openbaar ministerie, maar om in de organisatie, ook de organisatie van de politie en de relatie tussen OM en politie, het mogelijk te maken dat het openbaar ministerie deze rol vervult.

De **voorzitter:**

Wat vond u nu dat u moest weten van de opsporingsmethoden en wat wist u? Hiermee bedoel ik het volgende. Hoeveel speciale methodieken zijn u gemeld in uw periode als minister, behalve de IRT-zaak waar wij nog op komen?

De heer **Hirsch Ballin:**

Ik heb iets gemeld over het bezoek aan Driebergen.

De **voorzitter:**

Ja.

De heer **Hirsch Ballin:**

Andere gesprekken, andere werkbezoeken. Waarop had dat betrekking? Dat had betrekking op infiltratie, politile infiltratie en op het runnen van informanten. Wij hebben ook het belang van scherp toezicht daarop steeds onderstreept.

De **voorzitter:**

Wie zijn "wij"?

De heer **Hirsch Ballin:**

Ik spreek in de meervoudsvorm, omdat ik het heb over de mensen van het ministerie van Justitie en...

De **voorzitter:**

Daar voelde u zich dus wel voor verantwoordelijk?

De heer **Hirsch Ballin:**

Jazeker.

De **voorzitter:**

Ook naar het OM toe?

De heer **Hirsch Ballin:**

Naar het OM toe voel ik mij...

De **voorzitter:**

En ook naar de politie toe?

De heer **Hirsch Ballin:**

Ja, zeker, maar niet voor de apparaatzorg. De apparaatzorg was in het oude politiebestedel uitbested. In het huidige politiebestedel aan het binnenlands bestuur.

De **voorzitter:**

Wij willen gewoon graag weten wat u precies wist en waar u naar vroeg en wat u niet wist.

De heer **Hirsch Ballin:**

Wat ik niet wist, om dat punt maar even uitdrukkelijk aan de orde te stellen, is een werkmethode waarbij een informant in de gelegenheid wordt gesteld om zijn positie

verder te ontwikkelen. Die werkmethode werd voor het eerst aan mij voorgelegd in november 1993 met daarbij de mededeling dat die werkmethode in dat geval uit de hand was gelopen. Dat is dus de aanleiding geworden tot de IRT-zaak. Het oordeel van het openbaar ministerie was afkeurend. Ik heb dat oordeel op grond van de informatie die ik toen kreeg, onderschreven.

De **voorzitter**:

Wat is u voor de IRT-affaire aan speciale gevallen gemeld of door het OM of door uw departement?

De heer **Hirsch Ballin**:

Laat ik het benaderen vanuit de verantwoordelijkheid. Het gewoon toepassen van opsporingsmethoden is een zaak die niet door de minister van Justitie van geval tot geval moet worden beslist. Er zijn slechts bij zeer hoge uitzondering dingen aan mij voorgelegd. Ik vond en vind dat iets aan een minister van Justitie moet worden voorgelegd, als het de gewone, min of meer geijkte en afgesproken kaders te buiten en te boven gaat. Dus de kaders zoals je die kunt afleiden uit de richtlijnen infiltratie en de jurisprudentie daarover.

De **voorzitter**:

Is u iets gemeld over een soort Pakistaanse boot?

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee.

De **voorzitter**:

Nooit? Is u nooit iets gemeld over een transport door procureur-generaal Gonsalves, dat er iets in de pijplijn zat? Weet u dat zeker?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik weet dat...

De **voorzitter**:

Of door uw departement?

De heer **Hirsch Ballin**:

...zo zeker als ik mijn eigen geheugen kan vertrouwen. Ik denk dat ik dat goed kan vertrouwen.

De **voorzitter**:

Ik hoop het. Is u een bepaalde frontstore gemeld?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ja, er is n of twee keer het opzetten van een zogeheten frontstore aan mij voorgelegd met een positief advies. Ik heb daarop positief beslist.

De **voorzitter**:

Is u wel eens in 1993 voorgelegd dat er 275.000 betaald is aan een informant?

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee.

De **voorzitter**:

Nooit?

De heer **Hirsch Ballin**:

Daarvoor geldt hetzelfde als wat ik net zei. Van beide geldt dat ik ervan overtuigd ben dat ik het mij zou herinneren als het aan mij was voorgelegd. Het antwoord op uw vraag is...

De **voorzitter**:

Vond u niet dat u dat had moeten weten?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ja, als u nu het bedrag noemt, kan ik daar niet zonder meer iets over zeggen. Ik zou meer moeten weten van het geval. Dat zou...

De **voorzitter**:

Het betreft namelijk iemand die ook nog zijn criminele winst mocht behouden, zo bleek hier in de enquete.

De heer **Hirsch Ballin**:

Nou, dat geval is mij niet voorgelegd.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Hirsch Ballin, het was tot dan toe en eigenlijk tot nu toe het hoogste bedrag dat ooit aan tipgeld is uitgekeerd en ver boven de toen gebruikelijke maximale of hoge bedragen die nog niet eens een ton raakten. Het kan toch niet zo zijn dat dat niet aan u is voorgelegd?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik kan u geen ander antwoord geven dan ik net gaf, namelijk dat het niet aan mij is voorgelegd.

De heer **De Graaf**:

Had u dan overigens enig idee van wat er zo aan tipgelden door uw ministerie werd gegeven?

De heer **Hirsch Ballin**:

De vaste werkwijze die ongetwijfeld ook gevestigd was onder voorgangers was dat dit niet in concrete gevallen aan de minister van Justitie hoefde te worden voorgelegd. U heeft hier in andere verhoren een toelichting van de behandelende ambtenaren gekregen op de werkwijze en waarom daarbij het zwaartepunt van de beoordeling werd gelegd in het openbaar ministerie. Ik heb dus uitsluitend met de regeling betreffende de tip- en toongelden te maken gekregen op het moment dat de comptabele afhandeling moest plaatsvinden. Daarbij is mij - en dat speelde naar mijn herinnering in de laatste fase van mijn ambtsperiode - de voortdurende verhoging van het totale bedrag opgevallen. Ik heb daar toen een vraag over gesteld. Dat werd niet verklaard uit een enkele zeer bijzondere betaling, naar mijn herinnering, maar uit de totale toeneming van activiteiten op dit terrein. Zoals gezegd, in concrete gevallen lag het zwaartepunt van de beoordeling op de manier die u hier is geschetst door de heer Wooldrik en andere ambtenaren.

De heer **De Graaf**:

Ik vraag het omdat de gelden van die tip-, toon- en voorkoopregeling voorkomen op de begrotingspost "Geheime uitgaven" van de begroting van Justitie. Het parlement kan daar dus ook betrekkelijk weinig van weten. Het wordt immers niet nader toegelicht. Ik meen dat er een extra controle is via de voorzitter van de Algemene Rekenkamer. Ik zou mij kunnen voorstellen dat u als minister verantwoordelijk voor de besteding van de geheime uitgaven, toch wel wat meer wilde weten dan alleen of het nu wat hoger of wat lager is.

De heer **Hirsch Ballin**:

Het is onmogelijk om een departement in politieke verantwoordelijkheid te leiden als alles wat zich in zo'n organisatie afspeelt... Er waren 35.000 mensen in mijn periode werkzaam...

De **voorzitter**:

Ja, maar dit is toch iets anders dan een parkeerbon.

De heer **Hirsch Ballin**:

Natuurlijk is het iets anders dan een parkeerbon. Maar er zijn ook andere mensen voor aangesteld om erover te waken dan degenen die over de parkeerbonnen gaan.

De **voorzitter**:

Maar mijnheer Hirsch Ballin, moet u niet zulk soort dingen weten, ook om op de juiste wijze gezag uit te oefenen en gezag te doen uitoefenen door het OM? Later is immers gebleken dat tegelijkertijd met een officier van justitie is afgesproken dat zo'n informant ook nog zeer veel geld kan verdienen aan criminele winsten. Wij weten ook niet precies hoeveel. Dat is toch iets anders dan n handeling van n van de duizenden ambtenaren die onder u staan!

De heer **Hirsch Ballin**:

Jazeker, maar daarom is er ook in het niveau waarop zaken worden beslist, een geleding aangebracht, waarbij dit natuurlijk op een hoger niveau kwam dan de parkeerbon die u net als voorbeeld gaf.

De **voorzitter**:

Maar u vindt, ook terugkijkend, niet dat u dat had hoeven weten?

De heer **Hirsch Ballin**:

Als u nu gevallen bent tegengekomen waarin het mechanisme niet toereikend heeft gefunctioneerd, dan zou ik zeggen: dan was er op dat moment aanleiding geweest om het aan mij voor te leggen, bijvoorbeeld wegens de hoogte, bijvoorbeeld wegens een omstandigheid dat de informant tevens winst mocht maken. Dan zou dat moeten zijn voorgelegd.

De **voorzitter**:

Maar op zichzelf vindt u dus niet dat een betaling van 275.000 u hoefde te passeren?

De heer **Hirsch Ballin**:

Niet zolang het mechanisme voor controle goed functioneert. Maar met deze ervaring kan uiteraard de vraag worden gesteld of dat mechanisme voldoende functioneerde. Ik wijs er dan op - ik heb het net ook al even genoemd - dat mijn tegenover de Kamer uitgesproken beoordeling was, dat het openbaar ministerie dichter op de criminele inlichtingendiensten moest gaan zitten. Daar is dit ongetwijfeld een aspect van.

De **voorzitter**:

De heer Gonsalves heeft in ieder geval wel van dat schip vanuit Pakistan geweten. Dat was een zaak van gecontroleerde aflevering. Er staat inderdaad niet bij dat u dat wist. Het is blijkbaar ook niet in de PG-vergadering als zodanig aan de orde geweest. Ik kom nu te spreken over de doorlevering van de harddrugs binnen het COPA-team. Had u dat moeten weten?

De heer **Hirsch Ballin**:

Zoals ik nu uit de verhoren van uw commissie de indruk heb gekregen dat de zaken zich hebben afgespeeld, is mijn antwoord "ja". Er is mij op dit punt nooit iets voorgelegd. Ik wil daar voor alle duidelijkheid aan toevoegen dat ik tot op de dag van vandaag geen reden heb om de toenmalige procureurs-generaal te 's-Gravenhage te wantrouwen.

De heer **De Graaf**:

Had u dat van tevoren moeten weten? Bent u van oordeel dat het aan u had moeten worden voorgelegd voordat de toenmalige waarnemend PG dat besluit nam?

De heer **Hirsch Ballin**:

Uit mijn antwoord, u heeft bij mijn weten...

De **voorzitter**:

U maakt er tegelijk al een crescendo van en een punt, maar zover was ik niet.

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik kan mij voorstellen dat u daarop zou uitkomen.

De heer **De Graaf**:

Wilt u de vraag nog even beantwoorden of u meende dat de toenmalige waarnemend PG voordat de actie plaatsvond, u daarover niet alleen had moeten inlichten maar ook uw akkoord had moeten vragen?

De heer **Hirsch Ballin**:

Misschien dat het daarom toch ook goed is om nog even de vraag terzijde te stellen, die ik net wat voorbarig beantwoordde. Dat is namelijk de vraag of er dingen waren die de procureur-generaal de heer Addens toen bereikt hebben van een soort dat hij die aan mij had moeten voorleggen. Voor zover ik weet, is de heer Addens door u er niet over gehoord. Maar als de zaken zo in elkaar steken zoals het naar uw commissie, naar ik uit de berichtgeving en het volgen heb begrepen, is gegaan, is mijn antwoord zonder meer "ja".

De **voorzitter**:

Had u dan gezegd: dat doen wij niet? Wij laten geen cocaine toe op de Nederlandse markt.

De heer **Hirsch Ballin**:

Er zijn verschillende manieren. Ik kom uiteraard dadelijk op het...

De **voorzitter**:

Nee, zegt u het nu gewoon. Had u dan gezegd: wij doen het niet? Of had u gezegd: het zou kunnen?

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee, het antwoord was bepaald door wat mij verder daarbij was gezegd. Ik wil dat graag preciseren. Het doorlaten van drugstransporten kan aan de orde komen in de simpele vorm dat men op de telefoontap verneemt dat er iets gaande is, maar dat men niet ingrijpt. Het doorleveren van drugs kan aan de orde komen met de bedoeling om op die manier een transportlijn wat verder dan de haven, de luchthaven, in beeld te krijgen en naderhand in te grijpen. Doorlevering van drugs kan ook aan de orde komen in een vorm waarbij het de bedoeling is om niet in te grijpen en op die manier een informant te beschermen of zelfs te laten groeien. Dat zijn relevante factoren in de beoordeling. Ik had dus, als mij dit was voorgelegd, er meer van willen weten. Ik had willen weten of er voldoende voorzien was om naderhand in te grijpen. Als de boodschap was geweest dat dat niet voldoende voorzien was, dan had er een zeer scherpe toetsing moeten plaatsvinden.

De voorzitter:

Het staat in ieder geval buiten kijf dat aan de ene kant een transportlijn mogelijk in beeld is gebracht, maar dat aan de andere kant die kilo's op de markt zijn verdwenen. Had u dat goedgevonden?

De heer Hirsch Ballin:

U stelt mij nu een vraag, zoals mij die in mijn verantwoordelijkheid als minister van Justitie nooit is gesteld.

De voorzitter:

Dat weet ik. Daarom vraag ik het u nu. Het is immers wel belangrijk voor hetgeen er in het IRT-debat gezegd is.

De heer Hirsch Ballin:

Als voldaan is aan de eisen die bekend zijn als de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit, als dat de enige manier is om een criminele organisatie beter in beeld te brengen en als er een grote mate van waarschijnlijkheid is dat het leidt tot aanhouding van hoofdverdachten, dan zou mijn antwoord zeer wel "ja" hebben kunnen zijn.

De voorzitter:

Ook honderden kilo's harddrugs?

De heer Hirsch Ballin:

Ik onderstreep nogmaals dat die vraag mij zo nooit is voorgelegd. Ik heb dat ook tegenover de commissie-Wierenga uitgesproken: als het zou zijn gegaan om harddrugs, dan had het in de rede gelegen om dit uitdrukkelijk met mij te bespreken. Maar ik geloof niet, ook niet nu als het ware achteraf bezien, dat ik zou kunnen zeggen: nee, nooit, onder geen enkele voorwaarde. Er zijn goede argumenten om zo iets in discussie te brengen, om zo'n mogelijkheid niet bij voorbaat uit te sluiten, als daarmee een criminele organisatie wordt ontmanteld die anderszins onaantastbaar is. Dat is immers de grotere schending van de rechtsorde: de onaantastbaarheid van hoofdfiguren in criminele organisaties.

De heer Rabbae:

Het is u niet verteld, mede omdat de desbetreffende hoofdofficier bang was dat het departement zou lekken. Deelt u die vrees?

De heer Hirsch Ballin:

Nee.

De heer Rabbae:

U deelt die vrees niet.

De voorzitter:

U heeft vaak over COPA gesproken. U bent daar ook de motor van geweest, mede een van de motoren om dat onderzoek verder vorm te geven.

De heer Hirsch Ballin:

Om het voort te zetten.

De voorzitter:

Ja, maar ook om het op kernteamniveau etcetera te brengen. Heeft u nu nooit deze mogelijkheid besproken, in al die gesprekken die er geweest zijn? Wij hebben gesproken

over de Groep. Is er dan nooit gesproken over de afweging die zeer ingrijpend is, of wij dit ook doen?

De heer **Hirsch Ballin**:

Het COPA-team is buiten mij om begonnen en naar ik meen zelfs voor mijn ambtsperiode. Het is voortgezet.

De **voorzitter**:

Ik vraag u gewoon: heeft de verantwoordelijke officier van justitie dat in de COPA-zaak nooit met u besproken om dit ook zo te doen?

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee.

De **voorzitter**:

Is het dan niet een gebrek geweest aan uiteindelijk ook gezag of bewustzijn van bovenaf, door u en door de PG's naar beneden, in de praktische discussie: wat zijn hier de grenzen, buiten alle juridische normering waar ook aan beantwoord moet worden?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik heb ook bij de behandeling van het rapport van de commissie-Wierenga uitgesproken dat dit soort vergaande methoden tot de soort behoort, waarvan ik vind dat die horen te worden voorgelegd aan de minister van Justitie. Wij moeten dus de vraag onderscheiden of in een behoorlijke toetsing en met inachtneming van alle criteria er ook iets kan worden gedaan waarbij doorlevering aan de orde is. Dat hangt mede af van welk soort drugs het zijn. Als het gaat om harddrugs, is mijn oordeel dat het had horen te worden voorgelegd. Als het gaat om de werkzaamheden van het COPA-team, wil ik er met nadruk op wijzen dat mijn betrokkenheid volstrekt niet die was van een soort superofficier van justitie die zich met de uitvoering van het onderzoek bezighield, maar van degene met wie de mogelijkheden om het onderzoek uit te voeren, het belang ervan en bepaalde complicaties die wellicht in de politieke sfeer zouden liggen, aan de orde zouden kunnen komen.

De **voorzitter**:

Maar u heeft daar toch ook een belangrijke verantwoordelijkheid genomen. Zowel de heer Blok, de hoofdofficier in Den Haag, als de heer Brand, de korpschef in Den Haag, heeft ons dat gemeld. U heeft ook op 8 maart 1992 een notitie aan de ministerraad gestuurd, zegt de heer Blok ons, waarin u de noodzaak van dit onderzoek onderstreept: wij moeten die roversbende aanpakken.

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat was niet mijn woordkeus.

De **voorzitter**:

Van wie was die dan?

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat was de woordkeus in een notitie van maart 1992, afkomstig van een adviesgroep waarin onder meer de procureur-generaal in Den Haag en het hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst zitting hadden.

De **voorzitter**:

Maar goed, dat heeft u toch voor uw rekening genomen?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik heb die notitie voorgelegd. Die notitie was geadresseerd aan de minister-president, de vice-minister-president en de ministers van Binnenlandse en van Buitenlandse Zaken, door tussenkomst van de minister van Justitie. De bespreking was er niet op gericht - en de informatie nog veel minder - om opsporingsmethoden te behandelen, maar die was gericht op het belang en het doel van het onderzoek.

De **voorzitter**:

Wilt u nu uw verantwoordelijkheid daarvoor als het ware minimaliseren?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik minimaliseer mijn verantwoordelijkheid volstrekt niet. Ik geef aan dat mijn verantwoordelijkheid betrekking heeft op het kunnen vervullen van hun taken door het

openbaar ministerie en de politie die, als het goed is, onder gezag van het openbaar ministerie haar taak vervult. De problemen die aanleiding hebben gegeven tot de IRT-zaak, zijn ertoe te herleiden dat men zich aan dat bevoegd gezag heeft onttrokken in bepaalde werkwijzen, althans in bepaalde onderdelen ervan. Daarop heeft mijn verantwoordelijkheid betrekking. Ik minimaliseer daarvan niets.

De voorzitter:

Nee, ik heb het nu over het COPA-onderzoek. De heer Suyver, de huidige secretaris-generaal van het ministerie van Justitie, heeft hier verklaard dat de mogelijke politieke implicaties daarvan te veel naar voren waren geschoven, namelijk: wat doe je als uiteindelijk beslist wordt tot vervolging? Deelt u die mening?

De heer Hirsch Ballin:

Ik geloof niet dat ik die mening kan onderschrijven. Die vraag aan de huidige secretaris-generaal is gesteld tegen de achtergrond van wat er eerder was gezegd door anderen. De suggestie werd gewekt dat er een soort verlegenheid zou kunnen ontstaan ten aanzien van het al dan niet vragen om uitlevering. Maar er was ten aanzien van de drugshandel vanuit Suriname een heel andere vraagstelling, die ook wel degelijk in de afwikkeling van de zaken was verdisconteerd. Er was onderkend dat er verschillende mogelijke aflopen waren nadat dit strafvorderlijk helder was gebleken. Ik wijs erop dat er begin vorig jaar, begin 1994, op een gegeven moment indrukken werden geventileerd dat er te weinig acht zou zijn geslagen op signalen over drugshandel vanuit Suriname. Er werden toen ongegronde verwijten gericht aan mijn voorganger, door een enkeling ook nog aan mij. Wij hebben dat steeds in beeld gehad: die drugshandel vanuit Suriname en met medewerking van de toenmalige militaire machthebbers. Wij zagen de mogelijkheden van voortzetting van dat soort activiteiten. Om die kloof te dichten, die ik net ook al in een ander verband ter sprake bracht, tussen wat iedereen weet en waar iedereen het over heeft aan de ene kant en wat je er strafvorderlijk mee doet aan de andere kant, heb ik mij sterk gemaakt voor een voortzetting van het COPA-onderzoek. Hoe dat vervolgens verder vorm krijgt op het moment dat er strafdossiers liggen: of dat betekent strafvervolging van mensen die hier zijn, die elders zijn, rechtshulprelatie met Suriname. Naast uitleveringsvragen zijn er nog reeksen andere mogelijkheden, zoals het internationaal signaleren.

De voorzitter:

Heeft u in het kabinet dat COPA-onderzoek ooit aan de orde gesteld?

De heer Hirsch Ballin:

Jazeker.

De voorzitter:

In het kabinet zelf?

De heer Hirsch Ballin:

In ieder geval is er bij herhaling over gesproken tussen de meest betrokken ministers.

De voorzitter:

Maar niet in het kabinet?

De heer Hirsch Ballin:

In het kabinet is er ook...

De voorzitter:

En marge?

De heer Hirsch Ballin:

...over gesproken. Ja, er is ook in ten minste n vergadering van de ministerraad over gesproken.

De voorzitter:

Maar dat stuk van 8 maart 1992 heeft u niet aan het kabinet voorgelegd?

De heer Hirsch Ballin:

Het stuk van 17 maart 1992...

De voorzitter:

Wij hadden begrepen van de heer Blok dat het 8 maart was. Maar goed, 17 maart zal de datum van uw oplegbrief zijn.

De heer **Hirsch Ballin**:

De datering van het stuk is 17 maart 1992, afkomstig van de adviesgroep.

De **voorzitter**:

De Groep is dat dan, met een hoofdletter.

De heer **Hirsch Ballin**:

De adviesgroep met onder meer degenen die ik net noemde.

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Hirsch Ballin**:

En die was...

De **voorzitter**:

Maar was u verantwoordelijk voor die groep?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik was verantwoordelijk voor de justitieleden van die groep. De minister-president was verantwoordelijk voor de secretaris-generaal van Algemene Zaken en de minister van Binnenlandse Zaken voor het hoofd van de Binnenlandse Veiligheidsdienst.

De **voorzitter**:

En is ooit in het kabinet besproken of er een politiek draaiboek gemaakt moest worden voor het geval dat het zo ver kwam?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik kijk even of ik de betrokken departementen volledig heb aangeduid. Dat is het geval. In het kabinet is in ieder geval tussen de betrokken ministers op de een of andere manier ook aan de orde geweest dat er verschillende mogelijkheden zijn om daar in de afwikkeling mee om te gaan. Ik zei net al dat de veronderstelling onjuist is dat het vragen van uitleveren de enige mogelijkheid is.

De **voorzitter**:

Daar hoeven wij hier niet verder op in te gaan. Het gaat ons er alleen om: is het nu naar voren geschoven wat de heer Suyver zegt? U zegt: nee, dat is niet waar. Maar als wij nu vragen "is er nu in het kabinet afgesproken dat er een draaiboek wordt gemaakt van de manier waarop wij daarmee omgaan" hoeft u dat niet uit de doeken te doen, want in Suriname luisteren ze ook mee. Dat begrijp ik wel, zeker als wij er nu over zitten te praten. Alleen de vraag is: is politiek genoeg de verantwoordelijkheid genomen, opdat dat inderdaad op rolletjes zou kunnen verlopen? Is die afweging goed gemaakt?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ja.

De **voorzitter**:

Maar dat draaiboek is er blijkbaar nog steeds niet. Dat moet nog gemaakt worden.

De heer **Hirsch Ballin**:

Een draaiboek van "indien deze verdachte dan dat en...

De **voorzitter**:

Nou ja, indien het in ieder geval strafvorderlijk rond is, dus gesteld dat, dan doen wij dit en dat.

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat is een vraag die je uiteraard alleen kunt beantwoorden, als je weet ten aanzien van wie wat strafvorderlijk rond komt.

De **voorzitter**:

Maar het was toch heel duidelijk? Het was ten aanzien van de oude legerleiding, het was ten aanzien van Bouterse. Was het niet wijs beleid geweest om dat klaar te hebben voordat het misschien strafvorderlijk helemaal rond kwam of niet?

De heer **Hirsch Ballin**:

Maar de mogelijk verschillende aflopen na uitvoering van het onderzoek zijn wel degelijk aan de orde geweest.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik: de mogelijk verschillende aflopen. Maar wat men dan eventueel zou... Goed, ik denk dat het punt genoeg toegelicht is. Ik wilde u nog het volgende vragen. Er is dus binnen uw bemoeienis met het COPA-team nooit gesproken over de mogelijkheid van gecontroleerde aflevering dan wel doorlevering van cocaine of andere harddrugs?

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee.

De **voorzitter**:

Heeft u toen gevraagd of de procureurs-generaal, die een richtlijn gemaakt hadden over gecontroleerde aflevering, zich ook wilden buigen over de praktische invulling daarvan? Heeft u dat ooit aan hen gevraagd?

De heer **Hirsch Ballin**:

De kwestie van doorlevering...

De **voorzitter**:

Zoals wij dat nu zijn gaan noemen.

De heer **Hirsch Ballin**:

...zoals wij dat nu zijn gaan noemen, is voor het eerst op tafel gekomen met de jobstijding van november 1993.

De **voorzitter**:

Is het niet buitengewoon vreemd, als vanaf begin 1993 dit al in Amsterdam in het OM besproken is, als het ook in 1992 al besproken is in Den Haag, dat u dat niet weet? U noemt het nu een jobstijding. Ook zei u: als ik het geweten had, had ik het niet per se afgewezen.

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat hangt uiteraard af van wat precies de bevinding was. Op dat punt wilt u wellicht straks nog komen. Dat zijn de conclusies van de commissie-Wierenga en de vraag of die conclusies adequaat waren op dat punt. Ik heb het nu over conclusies, maar ik moet mij eigenlijk corrigeren. De conclusies van de commissie-Wierenga gingen niet over de methode; die gingen over de verhoudingen waarin werd gereageerd.

De **voorzitter**:

Ik was nog niet bij de commissie-Wierenga, als u het niet erg vindt. De vraag die ik u stelde, was: heeft u zelf aan de procureurs-generaal gevraagd, nadat de richtlijn infiltratie gemaakt was - ik neem aan dat u die nog wel geparafeerd of gezien heeft dan wel ermee ingestemd heeft...

De heer **Hirsch Ballin**:

Ja. Die is ook...

De **voorzitter**:

Heeft u toen met hen ooit gesproken over de praktische invulling daarvan: hoe ver kon dat gaan en wat zijn de grenzen?

De heer **Hirsch Ballin**:

Daarvoor heeft een minister van Justitie niet als taak om de concrete gevallen te beoordelen, wel om ervoor te zorgen dat er een beoordeling plaatsvindt aan de hand van die richtlijnen. Die richtlijnen zijn toen door mij ter vertrouwelijke kennisneming aan de Kamer gezonden. Ze zijn ook in de Kamer besproken. Daarbij...

De **voorzitter**:

Ze zijn niet in de Kamer besproken. De richtlijnen zijn nooit in de Kamer besproken.

De heer **Hirsch Ballin**:

Maar ik herinner mij in ieder geval positief een discussie in de Kamer waarbij aan de orde was het te kort schieten van de traditionele pseudo-koop en de behoefte om dus andere dingen te gaan doen in de sfeer van infiltratie.

De **voorzitter**:

Het is natuurlijker makkelijker om deze vraag nu te stellen, mijnheer Hirsch Ballin, dan toen, maar hoe komt het nou dat niemand in de hogere regionen op een bepaald moment gezegd heeft "hoe ver gaat dit allemaal eigenlijk"?

De heer **Hirsch Ballin:**

Dat is, denk ik, te verklaren uit het feit dat men vertrouwde op de daarvoor aangewezen structuren, waaronder dus het toezicht van het openbaar ministerie op de CID's.

De **voorzitter:**

Maar dat bleek dus onvoldoende.

De heer **Hirsch Ballin:**

Dat bleek onvoldoende. Ik heb in juli 1993 aan de Kamer bericht dat ik het nodig achtte dat het openbaar ministerie een scherper toezicht zou houden op de CID's. Er is verder onder mijn verantwoordelijkheid het werk in gang gezet, wat onmiddellijk volgde op de infiltratierichtlijn, als ik het mij goed herinner, van de commissie-De Wit. Een van de eerste conclusies, nadat gebleken was dat er toch dingen gebeurden die zich aan dat patroon onttrokken - ik bedoel dus de meldingen van november 1993 - die ik toen heb getrokken in januari 1994 of daaromtrent - ik denk dat het inderdaad januari was - was om de commissie-De Wit om te vormen tot een toetsingscommissie, dus een centrale instantie die bovenop het lokale toezicht erop toeziet.

De **voorzitter:**

Dat is dus allemaal waar. Alleen, de PG's hebben het doorgeschoven naar de commissie-De Wit. De commissie-De Wit heeft niet expliciet over die casus gesproken. Hoe komt het dat er ook daarna niemand geweest is, voor zover wij kunnen nagaan, op het departement of uzelf die gezegd heeft "wat ik nu gehoord heb, daar flapperen mijn oren van af en, jongens, is dat overal gestopt?"? Afgezien van alle commissies, alle officiele clubs, alle PG's. Het idee is: het wordt allemaal doorgeschoven. Heeft u nu gezegd bij alle sores die u toen had "jongens, wat is dit nou, is dit nou afgelopen, gebeurt het elders nog?"?

De heer **Hirsch Ballin:**

Ik heb, toen dit bericht zo kwam, geconcludeerd met de hoofdofficier van justitie in Amsterdam en de procureur-generaal, dat dit niet kan en dat het moet worden gestopt. Dat gaf dus ook geen enkele aanleiding om te veronderstellen dat het openbaar ministerie, de procureurs-generaal bij buitenissigheden, toen door hen beschreven als het runnen van een drugslijn en het voorbereiden van de invoer van zeer omvangrijke partijen cocaine, niet hun rol vervulden, daar negatief op reageerden. Vervolgens kwamen er in december 1993 enige aanwijzingen dat daar wellicht door anderen anders over werd geoordeeld. Maar op dat moment...

De **voorzitter:**

Wie waren die anderen?

De heer **Hirsch Ballin:**

Dat was tweerlei: officieren van justitie die ook betrokken waren bij de presentatie, in een besloten overleg, aan de Tweede Kamer van de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit hadden vernomen van het stoppen van het werk van het IRT en op dat moment ook al het ontbinden van het IRT.

De **voorzitter:**

Dat was een persbericht; dat had in de krant gestaan.

De heer **Hirsch Ballin:**

Precies.

De **voorzitter:**

Welke officier was dat?

De heer **Hirsch Ballin:**

Er waren toen enkele officieren van justitie. Ik noem de heer De Groot, die ook gehoord is door uw commissie, en...

De **voorzitter:**

Er zijn er twee.

De heer **Hirsch Ballin**:
En de heer Van Eck.

De **voorzitter**:
Welke mijnheer De Groot?

De heer **Hirsch Ballin**:
Rolf de Groot, om de voornaam er maar bij te geven.

De **voorzitter**:
De man uit Rotterdam?

De heer **Hirsch Ballin**:
Ja. Er zijn twee officieren van justitie met dezelfde naam. Mijn identificatie was niet geheel duidelijk.

De **voorzitter**:
Die zei: nou, dat gaat wel ver als je er helemaal mee stopt. Maar heeft u nu zelf gevraagd: jongens, is dit nou gestopt, gebeurt dit nog, hoe zit dat?

De heer **Hirsch Ballin**:
Er was op dat moment een onduidelijkheid en zelfs een onbespreekbaarheid wat het precies was.

De **voorzitter**:
Onbespreekbaar wat het was?

De heer **Hirsch Ballin**:
Ik zal u dat toelichten: wat er precies was gestopt. Het was dus ook onmogelijk, na te gaan of dat waarvan die officieren van justitie dachten dat het vergelijkbaar was met wat zij deden, er inderdaad mee vergelijkbaar was.

De **voorzitter**:
Heeft de heer De Groot uit Rotterdam u toen gezegd dat hij er zelf ook, zij het op een andere manier, toe overgegaan was of ging?

De heer **Hirsch Ballin**:
Het was een terloops gesprek van de strekking: als dit niet kan, zijn er ook dingen bij ons die niet zouden kunnen. Dat was de strekking van...

De **voorzitter**:
Dat heeft hij u toen gezegd?

De heer **Hirsch Ballin**:
...dat gesprek. Dat was voor mij, naast de informatie die ik in dezelfde maand kreeg, dat er een verschil van inzicht was binnen het ressort Amsterdam...

De **voorzitter**:
tussen...

De heer **Hirsch Ballin**:
...over de vraag of er terecht gebroken was met de toepassing van de methode, kennis, op grond waarvan ik toen en nu voor juist houd de conclusie: als er deze onzekerheid is over wat een methode inhoudt en of die toelaatbaar is, dan moet daar een krachtige, centrale toetsende voorziening voor...

De **voorzitter**:
Maar mijnheer Hirsch Ballin, dat is interessant. Toen mijnheer De Groot uit Rotterdam u vertelde "dan kan ik niet meer verder gaan" dan vraagt u hem toch terzijde, vertrouwelijk blijkbaar in de Tweede Kamer: wat doe je dan, wat is dat dan?

De heer **Hirsch Ballin**:
Hij zei niet: ik kan hier niet mee verder gaan. Hij...

De **voorzitter**:
Maar de puzzel past nu. Want zoals u weet, neemt de heer De Groot eind 1993 een informant, althans informatie over uit Haarlem, die dan nog door Haarlem gerund wordt met een vergelijkbare methode. Dan vraagt u toch na alle commotie: maar wat is dat dan?

De heer **Hirsch Ballin**:

Mijnheer de voorzitter, ik heb in november en december een melding gekregen van het openbaar ministerie in Amsterdam waarbij mij uitdrukkelijk op het hart is gebonden: bespreek alsjeblieft geen enkel detail uit deze melding, want dat leidt tot een blootstelling van de informant aan ontmaskering en aan represailles. Ik kreeg een vage en niet gespecificeerde aanwijzing, waarvan ik op dat moment niet kon nagaan waarop die precies betrekking had.

De voorzitter:

U kunt dat toch vragen? U bent toch als minister van Justitie de figuur die aan officieren van justitie kan vragen: wat is hier aan de hand?

De heer Hirsch Ballin:

Er was op dat moment geen enkele gelegenheid toe. De vervolgvraag is dan uiteraard: maar is het dan op een ander moment anders? Ik neem aan dat ik dit ook heb besproken met degenen die mij daarin terzijde stonden op het departement.

De voorzitter:

Met wie?

De heer Hirsch Ballin:

Uiteraard de secretaris-generaal en de directeur-generaal politie en criminaliteitsbestrijding, maar ik heb daar geen specifieke informatie over. Ik had de gewoonte om alle relevante punten die mij ook wel eens in gesprekken en marge ter ore kwamen, te bespreken. Wij hebben toen zeer snel, ook wetend van het verschil van inzicht of het geoorloofd of niet geoorloofd te achten was wat er in Amsterdam gebeurde, de conclusie getrokken: wij moeten een voorziening treffen om dat te toetsen. Dat is aan de orde geweest in de vergadering van procureurs-generaal. Daar waren dus alle procureurs-generaal van op de hoogte.

De voorzitter:

U geeft ons nu nieuwe informatie. Volgens het synthetisch verslag heeft u in de vergadering van 9 december gezegd: kennelijk hebben mensen uit dat team onorthodoxe wegen bewandeld; wel staat vast dat een en ander gebeurt met inachtneming van de eisen van de rechtsstaat. Dat zei u toen. Op 26 januari 1994 schrijft u: de directe aanleiding is het uit de hand lopen van een op zichzelf geoorloofde opsporingsmethode. Wat u ons nu vertelt, is dat de heer De Groot uit Rotterdam dus blijkbaar uw opinie over of het nu wel of niet kon, deed veranderen, zonder dat u hem vroeg wat er dan precies aan de hand was.

De heer Hirsch Ballin:

Hij deed mijn opinie niet veranderen, maar hij zaaide wel twijfel.

De voorzitter:

Nou ja, dat is ook veranderen van opinie, het zaaïen van twijfel.

De heer Hirsch Ballin:

Hij zaaide twijfel over de gegrondheid van de afkeuring in november 1993 van de methode door de hoofdofficier van justitie in Amsterdam. Ik heb al daaraan voorafgaand voortdurend gevraagd in het departement om opheldering over de gang van zaken in Amsterdam. Daar heb ik herhaaldelijk over gesproken. Ik heb ook nog vlak voor de jaarwisseling in een fax aan de secretaris-generaal en de directeur-generaal politie en criminaliteitsbestrijding gevraagd naar het ambtsbericht van de procureur-generaal in Amsterdam.

De voorzitter:

Heeft u in de tijd tussen 8 november 1993, als u de tijding uit Amsterdam krijgt, en 1 december ook gevraagd: wat is dat, gebeurt dat verder, want in Amsterdam stoppen ze het ook niet echt? Daar slaan ze veel met de deuren. De procureur-generaal is blijkbaar niet in staat om zijn gezag zodanig te laten gelden dat de neuzen dezelfde kant op staan. Heeft u toen gevraagd: dames en heren, gebeurt dit elders ook?

De heer Hirsch Ballin:

Ik denk dat er geen aanleiding was om de vraag op die manier te stellen, omdat ik een andere vraag stelde. Dat was om op te helderen wat er nu eigenlijk gaande was in

Amsterdam. Daarvan hangt af - ik verwijs ook naar het vervolg van de geschiedenis - of de terloopse mededeling van de twee officieren van justitie die ik zojuist noemde...

De voorzitter:

Dat waren de heren De Groot en Van Eck. De laatste kan ik even niet plaatsen, maar dat zal aan mij liggen.

De heer Hirsch Ballin:

Hij was destijds met het team in Den Haag, in Haaglanden, belast.

De voorzitter:

Hij was dus de man die ook weer wist van de doorlevering van de drugs, waar u weer niet van wist?

De heer Hirsch Ballin:

Jazeker. Uiteraard zijn er vele vragen die je achteraf kunt bedenken, maar dat geldt ook voor november. Misschien mag ik even in een paar stappen aangeven wat er gebeurd is met de meldingen vanaf november. Ik denk dat dit voor de totaliteit van het beeld belangrijk is. In november 1993 kwamen de procureur-generaal en de hoofdofficier van justitie melden dat er door het openbaar ministerie een cocanelijn werd gerund. Ik heb toen hun oordeel gevolgd dat dit onmogelijk kon. In december kwamen er geleidelijk aan aanwijzingen dat dat misschien berustte op een misschatting, een verkeerde inschatting van wat er gebeurde door het IRT in Amsterdam.

De voorzitter:

Waarom heeft u dat vroeger nooit verteld? Waarom heeft u dit element niet in het kamerdebat van 7 april verteld?

De heer Hirsch Ballin:

Als ik mijn verhaal mag doen, zal ik u dat ook even aangeven. Er kwamen toen dus aanwijzingen dat het misschien anders lag. Maar tegelijkertijd werd het probleem overwoekerd...

De voorzitter:

Vrij CID-matig h?

De heer Hirsch Ballin:

Ja. Het probleem werd op dat moment overwoekerd door de abrupte ontbinding van het IRT. Zoals gezegd, heb ik eind december 1993 nogmaals gevraagd naar het ambtsbericht van de procureur-generaal over hoe nu verder te gaan. Ik kreeg daarop het bericht dat dat nog even zou duren. Het waren de moeilijkheden die ook al eerder uit de doeken waren gedaan. In januari hebben wij een conclusie getrokken in de sfeer van de structuur van toetsing en, omdat toen de corruptiebeschuldigingen waren gekomen van de hoofdcommissaris in Utrecht, het uit handen gegeven aan een commissie om de zaak te onderzoeken. Toen lag in zekere zin dus de departementale bemoeienis stil. Desalniettemin waren er gesprekken en kreeg ik informatie over hoe de dingen in elkaar zaten.

De voorzitter:

Mag ik u dan twee dingen vragen? Dan zijn wij bijna bij de brief van 26 januari en dan komt ook de minister van Binnenlandse Zaken op het schaakbord.

De heer Hirsch Ballin:

Nee, al eerder, op 1 december al. Dat was de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken.

De voorzitter:

Het is moeilijk om alle punten in detail nogmaals te behandelen. Wij hebben ons geconcentreerd op de minister van Binnenlandse Zaken Van Thijn. U zult begrijpen waarom. Om de doodeenvoudige reden dat wij mevrouw Dales niets kunnen vragen.

De heer Hirsch Ballin:

Maar wel haar departement eventueel.

De voorzitter:

Toen u eind januari tot de beslissing kwam met betrekking tot de commissie-Wierenga, had u toen al uw twijfels of het wel zo zat als de Amsterdamse driehoek gezegd had? Heeft u die toen aan de minister van Binnenlandse Zaken Van Thijn gemeld?

De heer **Hirsch Ballin**:

Die hoefde ik hem niet te melden, want hij was als burgemeester van Amsterdam aanwezig bij een gesprek op, naar ik meen, 18 december in Utrecht, waarin ook de hevige twisten over de plotse ontbinding van het team en de vraag of dat voldoende was, naar voren kwamen.

De **voorzitter**:

Ik vraag u dat, omdat de minister van Binnenlandse Zaken ervan uitging dat tot en met de tweede brief van 25 maart u op n lijn zat. Wat u nu zegt, betekent dat u al vanaf december in feite niet op dezelfde lijn zat en dat dus ook de tekst over het uit de hand lopen van een op zichzelf geoorloofde opsporingsmethode voor u ook al een compromis was.

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee, ik ging ervan uit dat de methode als zodanig een geoorloofde methode kon worden genoemd. Ik hoop dat dit ook duidelijk aangeeft waarom de mededeling van de officieren van justitie de heren De Groot en Van Eck voor mij niet nog een jobstijding was.

De **voorzitter**:

Wat was de methode als zodanig dan?

De heer **Hirsch Ballin**:

De methode als zodanig was een informant de gelegenheid geven om door te groeien in de informatie, opdat men op die manier komt bij anders onbereikbare leidinggevende criminelen. Die methode als zodanig was geoorloofd naar het oordeel van de procureur-generaal, ook in november. Er was dus ook geen reden om ervan uit te gaan dat wat de heren De Groot en Van Eck bedoelden, een geoorloofde methode was. Wat ongeoorloofd was, was het toepassen daarvan op zo'n onvoldoende gecontroleerde manier dat er misbruik van kon worden gemaakt.

De **voorzitter**:

Wat is misbruik?

De heer **Hirsch Ballin**:

Misbruik zou kunnen zijn, wat mij toen werd gemeld, dat in feite een drugslijn werd gerund onder regie van het openbaar ministerie en verder nog dat de informant wellicht de politie runde in plaats van omgekeerd. Dat zijn termen die in november en december waren gevallen. Dat was het gehalte van de jobstijding. Dus was uiteraard datgene wat de officieren van justitie op 9 december meldden, geen jobstijding, want zij meldden niet: wij doen ook iets waarvan misbruik wordt gemaakt.

De **voorzitter**:

Maar zij wisten allereerst niet wat de Delta-methode was. Van Eck wist dat het in Den Haag was gedaan met herone. Maar dat wist u niet. En De Groot wist op dat moment dat zij in Rotterdam verder gingen met wat later de Bever-zaak werd, met het bewust doorlaten van grote hoeveelheden om daarmee, zoals dat in het jargon heet, de informatiepositie te verbeteren.

De heer **Hirsch Ballin**:

Jazeker. Maar er was geen enkele reden om dat aan te nemen.

De **voorzitter**:

Waarom niet? De vraag is nogmaals: dat had u toch gewoon kunnen vragen?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik heb mijn vragen op een andere manier gesteld, en wel door het volgende te concluderen: als dit gaande is en als er kennelijk niet een routine is om dat voor hogere toetsing te brengen, dan vereist dat een institutionele voorziening. Ik zou zo'n hogere toetsing voor vanzelfsprekend moeten houden. Dat is uiteraard primair hoofdofficier en procureur-generaal en wellicht niet per se altijd de minister van Justitie. Het ligt eraan wat er aan de hand is en wat de gevolgen zijn. Die conclusie heb ik in januari getrokken. Ik wil u er nog op wijzen dat ook in het vervolg van de geschiedenis er geen reden was om ten aanzien van de officieren van justitie in Rotterdam en Den Haag het vermoeden te ontwikkelen, dat daar ook een geoorloofde methode uit de hand was gelopen. Dat was

precies de formulering in de brief van januari: een op zichzelf geoorloofde methode die echter uit de hand is gelopen.

De voorzitter:

Maar die reden had u op 26 januari nog steeds wel ten aanzien van de IRT-methode?

De heer Hirsch Ballin:

Ik heb ook in januari het standpunt ingenomen dat het een op zichzelf geoorloofde methode is. Dat stond ook zo in de brief van de minister van Binnenlandse Zaken en mij aan de Tweede Kamer: een geoorloofde methode die echter uit de hand is gelopen. Dat is mijn lijn gebleven, zij het dat ik na het verschijnen van het rapport van de commissie-Wierenga, reden had om niet meer te zeggen dat de fout door de hoofdofficier van justitie in Amsterdam goed was beoordeeld. Ik heb aan de andere kant in het kamerdebat...

De voorzitter:

Wij zijn nog niet zover. De heer De Graaf heeft nog een vraag.

De heer De Graaf:

Ik begrijp toch niet helemaal waarom u nu in het gesprek op 8 november het oordeel heeft geveld dat dit onmogelijk kon. Ik citeer u zojuist. Dat heeft u alleen maar gebaseerd op het feit dat er werd gezegd: er wordt een drugslijn gerund? Dat mag ik toch niet aannemen? Ik neem aan dat u ter plekke heeft doorgevraagd, dat u heeft gevraagd: wat gebeurt er dan precies?

De heer Hirsch Ballin:

Op 8 november was het een heel kort gesprek, een soort voormelding. Ik heb dat ook aan de commissie-Wierenga gemeld. Het is een buitenissige aanpak van de opsporing. Details zijn pas gekomen op 17 november.

De heer De Graaf:

Heeft u toen zelf een oordeel geveld over de methode? Later, ook in het kamerdebat, zegt u immers: ik heb als het ware de top van het openbaar ministerie gesteund in hun oordeel en het past mij niet om daar eigenstandig, op eigen houtje even doorheen te breken.

De heer Hirsch Ballin:

Dat is ook de goede formulering. Ik had van de procureur-generaal en de hoofdofficier van justitie vernomen dat zij de sterke indruk hadden dat dat gaande was. Zij zeiden erbij dat er nog nader onderzoek gaande was. Ik geloof dat de procureur-generaal op dat punt iets meer reserves maakte dan de zeer stellige uitspraken van de hoofdofficier van justitie. Zij waren van oordeel dat, als dit aan de gang was, dat dan niet kon. Ik heb hun oordeel gesteund.

De heer De Graaf:

Maar wat was er nu aan de gang? Waarom zei u: dat kan niet? Zat dat 'm nu in de doorlating, in het feit dat er drugs op de markt zijn gekomen? Was dat voor u iets wat absoluut niet kon? Was het het feit dat de politie meewerkte aan een drugslijn, aan zo'n bypass of wegomlegging? Wist u dat überhaupt? Wat was nu het element waarvan u zelf zei: het is jullie verantwoordelijkheid, maar ik vind ook dat het niet kan?

De heer Hirsch Ballin:

Ik heb hun oordeel dat het niet kon, gesteund en onderschreven, omdat er werd gemeld: dit is oncontroleerbaar, hier dreigt het gevaar dat de informant in feite de zaak runt; in ieder geval is dit buitenissig en niet meer aanstuurbaar.

De heer De Graaf:

Het zit 'm dus in het feit dat het proces niet meer goed controleerbaar was, althans dat werd u verteld, en niet in de gedachte - dat zal u ook zijn verteld - dat er vele duizenden kilo's op de markt zijn doorgelaten? Dat was voor u niet bepalend?

De heer Hirsch Ballin:

Dat was niet bepalend. Dat werd ook niet in de zaak die de procureur-generaal aan mij voorlegde, afgekeurd. Het ging inderdaad om het buiten controle raken. En...

De voorzitter:

...toch afgekeurd?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik betwijfel of dat uitdrukkelijk zo gezegd is. De zwaardere beschuldiging haalde uiteraard de lichtere in. Maar ik geloof dat u hieruit ook mag afleiden dat in november, in december, ook naar aanleiding van de mededeling van twee officieren van justitie dat zij verontrust waren en daarna, voor mij niet het punt was: er mogen nooit softdrugs in een goed gecontroleerd kader in verband met...

De **voorzitter**:

Ook niet 50 ton?

De heer **Hirsch Ballin**:

Mij is dat niet voorgelegd. Die aantallen en zo...

De **voorzitter**:

Goed, daar komen wij straks wel op, als wij het over de aanbiedingsbrief hebben.

De heer **De Graaf**:

Ik mag dus concluderen dat u toen en nu niet de opvatting had en heeft dat doorlaten van drugs op de markt überhaupt niet kan en dat dit, dus dat u die opvatting niet had, de reden is geweest dat u niet aan alle ressorten hebt laten weten "meld mij of er wordt doorgelaten, want ik vind dat dat niet kan"?

De heer **Hirsch Ballin**:

Exact. Wat ik wel heb gedaan, is al in januari de conclusie trekken dat er dus een structuur moet komen om dit soort dingen te beoordelen.

De heer **De Graaf**:

Dat heeft u gezegd.

De **voorzitter**:

Dat heeft u gezegd.

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik heb dus geen eigen onderzoek losgelaten op deze situatie. Daar was geen reden voor. Maar ik heb een conclusie getrokken in de procedure en in het aan het werk zetten van een goed gekwalificeerde groep die het ook beter kan beoordelen dan incidenteel een minister van Justitie.

De **voorzitter**:

U heeft niet binnen het departement, binnen het OM gevraagd: gebeurt dit elders ook?

De heer **Hirsch Ballin**:

In die vorm heb ik die vraag niet gesteld. Ik heb dus wel gesteld dat er een structuur moet komen om dit na te gaan.

De **voorzitter**:

Als op 25 maart het rapport uitkomt, zet u vraagtekens bij de bevindingen van de commissie, juist over de methode. Waarom plaatst u die vraagtekens op 7 april niet meer?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik heb die vraagtekens op 7 april niet weggestreept.

De **voorzitter**:

U heeft ze niet meer expliciet genoemd.

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik heb ze niet meer expliciet genoemd, nee.

De **voorzitter**:

En waarom niet?

De heer **Hirsch Ballin**:

Misschien is het goed, als ik het precies in de chronologie weergeef.

De **voorzitter**:

Nee, ik vraag alleen gewoon waarom u dat op 7 april niet meer doet.

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik vat het samen. Ik wil het u graag precies weergeven. Dat was omdat er steeds sterkere aanwijzingen waren gekomen dat de commissie-Wierenga wel eens gelijk zou kunnen

hebben in haar oordeel dat de methode niet op een verkeerde, oncontroleerbare manier werd toegepast...

De **voorzitter:**

En welke...

De heer **Hirsch Ballin:**

...in het rapport van de commissie zelf en wat ik verder heb vernomen.

De **voorzitter:**

Zat dat ook in het bezoek dat officier van justitie Van der Veen aan uw ziekbed bracht?

De heer **Hirsch Ballin:**

Ja, onder andere. Er was - ik gaf dat al even aan...

De **voorzitter:**

Als u nu weet wat u nu weet, ook van de mate waarin officier van justitie Van der Veen de zaken niet kon controleren, vindt u nog steeds, ook terugkijkend juist, dat u steeds minder vraagtekens hoefde te zetten bij de publieke conclusies van de commissie-Wierenga?

De heer **Hirsch Ballin:**

Uiteraard niet, maar ik bedoelde dat de dingen die ik nu heb vernomen uit de verhoren en de onderzoeken van uw commissie, aangeven dat er kennelijk een fataal tekort was in de informatie die de officier van justitie bereikte over wat er gaande was. Maar ik zou u er nogmaals op willen wijzen dat de eigenlijke inzet van de rel...

De **voorzitter:**

De...?

De heer **Hirsch Ballin:**

...de rel, de politieke rel, die vanaf januari ontstond, in zekere zin...

De **voorzitter:**

Een rel?

De heer **Hirsch Ballin:**

Jazeker.

De **voorzitter:**

Wat voor een rel was dat dan?

De heer **Hirsch Ballin:**

Het was naar aanleiding van de corruptiebeschuldiging. In december, 1 december... het is soms wat moeilijk om de chronologie te vermijden. Ik denk wel dat die het helderst is. Op 1 december vond het gesprek plaats... Vindt u het goed dat ik dit even zo in de chronologie bespreek?

De **voorzitter:**

Als u het kort zoudt willen doen, natuurlijk.

De heer **Hirsch Ballin:**

Op 1 december vond er een gesprek plaats, waarin mij werd gevraagd: deel je het oordeel van de procureur-generaal en van de hoofdofficier van justitie dat dit niet zo kan? Mijn antwoord op die vraag was: ja. De toenmalige burgemeester van Amsterdam, de heer Van Thijn, ook later in zijn functie van minister van Binnenlandse Zaken, heeft aangegeven dat het antwoord "ja" op die vraag de aanleiding zou zijn om dan te komen met een voorstel om met het team, zoals het bestond, te stoppen. Dat was van dat moment af het spoor dat werd begeleid en aangestuurd uit het ministerie van Binnenlandse Zaken. Dat leidde eerst tot het ongenoegen over de ontbinding, vervolgens tot de conflicten die naar buiten kwamen, met de corruptiebeschuldigingen uit het Utrechtse. Dat zou de ware verklaring zijn voor de ontbinding van het team. Uit Utrecht werd gezegd: men heeft beweed dat de methode de reden was om het team op te heffen; dat kan niet. Inderdaad moet je zeggen: waarom moet je een heel team liquideren als er - mogelijk achteraf blijkend, gegronde - twijfel was over de door dat team ingeschakelde RCID in Haarlem? Uit Utrecht werd dus gezegd: dat kan niet; daar moet iets anders achter zitten. De corruptiebeschuldiging. Die was de aanleiding voor het instellen van de commissie. Naar ik meen is het voorstel om die commissie in te schakelen ook van de kant van Binnenlandse Zaken gekomen. De

commissie heeft haar taak uitgevoerd door drierlei na te gaan: a. klopte die corruptiebeschuldiging als ware verklaring, als het ware motief van...

De **voorzitter**:

De commissie had toch gewoon tot taak om zo snel mogelijk na te gaan wat de redenen waren voor de opheffing van het interregionale rechteheteam?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ja, en...

De **voorzitter**:

Daarbij is dus niet specifiek aangegeven waar men specifiek naar moest kijken. De heer Koekkoek haalt de instellingsbrief erbij.

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik kan mij voorstellen dat het niet in de taakomschrijving staat, maar in de hele context van het kamerdebat van januari was dat wel duidelijk. In ieder geval heeft de commissie dat ook grondig onderzocht. Dat was ook een deel van de inhoud van het geheime rapport. b. was de toepassing van de methode voldoende rechtvaardiging om tot de opheffing van het team over te gaan? De commissie-Wierenga oordeelde: naar haar oordeel niet. Maar ook als men anders oordeelt over de methode, neemt dat niet weg dat de ware verklaring zit in c. Daarop hebben de conclusies betrekking. De ware verklaring zit dus in c.: de verhoudingen tussen de betrokken politiekorpsen en de manier waarop er leiding werd gegeven.

De **voorzitter**:

Ik heb nog een tussenvraagje over 7 april en 9 december. Waarom heeft u op 7 april niet verteld aan de Kamer dat u vanaf 9 december al, door andere officieren van justitie genformeerd, toch twijfel kreeg over wat Amsterdam zei wel juist was? Dat vertelt u nu voor het eerst.

De heer **Hirsch Ballin**:

Omdat de conclusie van de commissie-Wierenga in wezen nog veel verder ging. De commissie-Wierenga oordeelde dat er geen ongeoorloofde methode was toegepast. Dus was er al helemaal geen reden om nog eens twijfel te gaan zaaien over en naar aanleiding van een mededeling zoals die op 9 december.

De **voorzitter**:

Was de reden dat u verder geen twijfel wilde zaaien, ook de reden dat u vasthield aan absolute geheimhouding van de aanbiedingsbrief van de commissie-Wierenga, waarin de 45 ton stond, waarin de precieze rol van de informant stond die veel meer activiteiten had ontwikkeld en waarin ook stond dat van precieze vastlegging van de activiteiten weliswaar geen sprake was, maar dat de commissie dat kon billijken, alsook waarin in ieder geval iets stond wat niet in het openbare rapport van de commissie-Wierenga staat, namelijk dat er grote hoeveelheden softdrugs waren doorgedaan?

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee, voorzitter, dat was niet de reden om geheimhouding te bepleiten.

De **voorzitter**:

Heeft u die bepleit?

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee. De taakverdeling was een lastige, omdat de minister van Binnenlandse Zaken, de heer Van Thijn, tevens minister van Justitie ad interim was. Maar ik heb over een aantal dingen - ik heb dat al aangegeven - intensieve contacten onderhouden terwijl ik plat lag.

De **voorzitter**:

Maar toen u terug was in Den Haag, was u weer minister van Justitie. Voor de minister van Justitie ad interim bent u natuurlijk ook verantwoordelijk. Dus dat maakt niet uit.

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat is ook niet mijn punt, voorzitter. Er is tussen het moment van verschijnen van het rapport van de commissie-Wierenga en het debat in de Kamer op 7 april een en ander gebeurd.

De **voorzitter:**

Voordat het rapport van de commissie-Wierenga uitkomt op 14 maart, krijgt u nog een ambtsbericht van de procureur-generaal. De hoofdofficier heeft het dan over 20 ton. Nogmaals de vraag: waarom konden die gegevens die ik zojuist noemde, onder andere van die 45 ton, niet aan de Kamer gemeld worden?

De heer **Hirsch Ballin:**

Niet in mijn belang, voor alle duidelijkheid, ook niet op mijn persoonlijk verlangen, voor zover iemand dat zou mogen denken, maar omdat er zeer dringend werd gevraagd om niets naar buiten te brengen dat zou kunnen leiden tot het identificeren van de informant in kwestie.

De **voorzitter:**

Wie vroeg u dat?

De heer **Hirsch Ballin:**

Het werd zeer dringend gevraagd vanuit het openbaar ministerie.

De **voorzitter:**

Door de heer Van der Veen?

De heer **Hirsch Ballin:**

Door de procureur-generaal.

De **voorzitter:**

Door welke procureur-generaal?

De heer **Hirsch Ballin:**

De heer Van Randwijck, de procureur-generaal in Amsterdam.

De **voorzitter:**

Wanneer vroeg hij u dat?

De heer **Hirsch Ballin:**

Bij voortduring.

De **voorzitter:**

Maar toch niet meer toen u het rapport van de commissie-Wierenga kreeg met de aanbiedingsbrief? Dan is de heer Van Randwijck toch niet meer in het spel?

De heer **Hirsch Ballin:**

Ik heb in die periode ook met de heer Van Randwijck contact gehad.

De **voorzitter:**

En hij zei ook "geen 45 ton naarbuiten"?

De heer **Hirsch Ballin:**

Dat heeft hij voortdurend gezegd. Hij heeft alle gesprekken van november tot op het moment dat het allemaal afliep, gevoerd met de boodschap: hiervan mogen geen dingen naar buiten komen.

De heer **De Graaf:**

Maar u had toch wel zonder het specifieke bedrag te noemen en de hoeveelheid, kunnen zeggen "wat essentieel ontbreekt aan het openbare deel is dat er softdrugs zijn doorgelaten en niet 2 gram of 5 gram"?

De heer **Hirsch Ballin:**

Ja, maar...

De **voorzitter:**

En dat de rol van de informant veel actiever was dan zoals die beschreven is in het openbare deel.

De heer **Hirsch Ballin:**

Mijnheer de voorzitter, het rapport van de commissie-Wierenga sprak...

De **voorzitter:**

Waarom zou u dat niet gewoon...? Dat is de kern van de punten waar wij nu op zitten.

De heer **Hirsch Ballin:**

Ja, omdat u een bepaalde selectie maakte uit wat u bespreekt. En dat is de methode.

De **voorzitter:**

Ja, daar zijn wij ook voor ingesteld.

De heer **Hirsch Ballin**:

Daar bent u ook voor ingesteld. Maar als het gaat om een reconstructie van de geschiedenis van november tot april/mei, is er een ander, in feite doorslaggevend onderwerp. En dat is de wijze waarop de afkeuring van de methode gehanteerd is door de verantwoordelijken.

De heer **De Graaf**:

Maar voor de Kamer was het toch ook van belang - wij hebben dat gisteren ook een paar keer besproken - om ook het element van de methode te kunnen beoordelen en om te kunnen afwegen of de afwijzing door een aantal mensen van deze methode ook rechtstreeks gerelateerd kon worden aan de opheffing van het team? En essentiële informatie over die methode werd niet gegeven in het openbare deel. En u had daarbij, zonder overigens de specifieke details te hoeven onthullen, wel de mogelijkheid gehad om ook in het kamerdebat nog iets meer te zeggen in de trant van: inderdaad, er zijn softdrugs doorgelaten en inderdaad gaat het over duizenden kilo's. Dat had u dus kunnen doen.

De heer **Hirsch Ballin**:

Voorzitter, met uw goedvinden zal ik de precieze gang van zaken aangeven, toen de commissie-Wierenga aan het werk was en na het verschijnen van het rapport. Toen de commissie-Wierenga aan het werk was, kwamen er berichten uit het ministerie dat de methode wellicht ten onrechte was afgekeurd.

De **voorzitter**:

Van wie?

De heer **Hirsch Ballin**:

Die kwamen van de behandelende ambtenaren van de directie Politie.

De **voorzitter**:

Wat voor informatie was dat?

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat was de informatie die in wezen ook te vinden is in het geheime deel van het rapport-Wierenga.

De **voorzitter**:

Wat is daar dan te vinden?

De heer **Hirsch Ballin**:

Daarin is te vinden dat er wel een methode is gehanteerd die de commissie-Wierenga proportioneel en verantwoord achtte, met het doorlaten van softdrugs, van weed, om op die manier de informant te laten groeien, maar dat er geen harddrugs op de markt zijn gekomen door de werkzaamheden van IRT en RCID-Haarlem. Daarin is te vinden dat er geen harddrugs op de markt zijn gekomen, dat er wel gesproken is over die mogelijkheid maar dat er nog geen beslissing in deze zin was genomen.

De **voorzitter**:

Dat er geen beslissing was genomen in deze zin?

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat er geen beslissing was genomen om een dergelijk transport te laten plaatsvinden, dat er nog een nadere toetsing zou plaatsvinden.

De **voorzitter**:

Hoe wist men dat allemaal?

De heer **Hirsch Ballin**:

De commissie-Wierenga heeft velen gehoord. Dat is bekend bij uw commissie.

De **voorzitter**:

Hoe wist men dat op uw departement dan zo zeker?

De heer **Hirsch Ballin**:

Het was niet zo zeker.

De **voorzitter**:

Wie was dat dan?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik herinner mij dat de heer Van de Beek daarop heeft gewezen, voorafgaand aan mijn gesprek met de commissie-Wierenga.

De **voorzitter**:

Heeft u dat toen verder ook gemeld aan uw ambtgenoot van Binnenlandse Zaken, al deze toenemende twijfels?

De heer **Hirsch Ballin**:

U bedoelt twijfels of de methode terecht was afgekeurd?

De **voorzitter**:

Ja, omdat hij natuurlijk die mening bleef toegedaan. Dat is gisteren wel duidelijk geworden. U begon dus al veel eerder steeds maar uit elkaar te groeien.

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee, wij begonnen niet uit elkaar te groeien. Ik was eerder op dat moment sceptisch gestemd ten opzichte van de melding dat het wel in orde zou zijn met de methode. Ik heb tot het moment van het verschijnen van het rapport van de commissie-Wierenga, of beter gezegd tot het telefoongesprek waarin de heer Wierenga mij informeerde over zijn rapport, in de veronderstelling geleefd, net zoals de minister van Binnenlandse Zaken, dat het met de methode verkeerd zat. U kunt mij vragen: hoe zou dat uit een oogpunt van jouw politieke positie hebben uitgepakt? Uiteraard was het voor mij zeer goed mogelijk geweest om het debat in de Kamer te voeren op basis van de mededeling: wij hebben adequaat gereageerd na het ontvangen van deze jobstijding, na het bericht dat er een ongeoorloofde werkwijze was. Als dat waar was geweest, was dat een grondslag geweest voor het voeren van het debat op 7 april, ook voor mij. Maar wetende wat er in het rapport van de commissie-Wierenga stond en gezien datgene wat ik verder daaromtrent had gehoord en wat mij werd gemeld, zou dat geen faire, eerlijke reactie zijn geweest op het rapport. Dat rapport had bovendien als conclusies dat het echte probleem elders zat, dat het in andere dingen zat: in de verhoudingen. Tot op de dag van vandaag, ook alles wetende wat inmiddels hier in uw commissie aan de orde is geweest, wil ik het volgende zeggen. Als wellicht terecht in november door Amsterdamse politiemensen is aangevoeld dat er een rotte appel zat die niet zichtbaar was voor de officier van justitie, dan nog is het feit dat er een rotte appel wordt vermoed - alle gegevens komen nu pas door het werk van uw commissie boven tafel - nog geen reden om pardoos de boom om te hakken, tenzij die boom je op een andere manier in de weg staat, je het licht ontnemt. Dan is het waar, dan ben je meteen ook die rotte appel kwijt.

De **voorzitter**:

Mag ik u nogmaals de volgende vraag stellen? De geheime aanbiedingsbrief sterkte u dus eerder in de mening dat het verantwoord was geweest?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ja.

De **voorzitter**:

Had u dat niet in andere vorm de Kamer moeten melden, zeker toen de heer Stoffelen zei dat het absoluut onverantwoord was?

De heer **Hirsch Ballin**:

Er is mij ook in de voorbereiding van het debat gebleken, dat geldt in het bijzonder voor degenen die contact hadden met de Amsterdamse korpsleiding, dan men hoopte en wenste dat wij als verdedigingslinie in de Kamer zouden kiezen...

De **voorzitter**:

Maar geeft u nu antwoord op mijn vraag?

De heer **Hirsch Ballin**:

Het antwoord op uw vraag vloeit daaruit voort. Wetende wat er stond in het geheime deel van het rapport van de commissie-Wierenga, in de aanbiedingsbrief, in de processen-verbaal van commissaris Jansen en wetende wat er verder in de ambtsberichten stond,

leidde dat niet tot de conclusie dat de methode een rechtvaardiging vormde voor het totale opblazen van het team.

De **voorzitter**:

Maar had u de Kamer niet moeten melden dat de politie actief was in het transporteren van grote hoeveelheden drugs - ik verwijs naar commissaris Jansen - dat er 45 ton of daaromtrent op de markt was gekomen en dat de informant veel actiever was geweest? Had u dat niet aan de Kamer moeten melden? Ten tweede blijkt nu dat u op dit punt diametraal met de minister van Binnenlandse Zaken van mening verschilt.

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat was toen, op dat moment, niet het geval.

De **voorzitter**:

Hij heeft het hier gisteren gezegd. Hij wilde het van de daken schreeuwen. Hij heeft dat niet gedaan vanwege de geheimhoudingsverplichting die hij op zich had genomen.

De heer **Hirsch Ballin**:

Die geheimhoudingsverplichting rustte uiteraard ook op mij.

De **voorzitter**:

Die heeft u toch eerst samen vastgesteld?

De heer **Hirsch Ballin**:

Jazeker, maar er rustte ook een verplichting voor verantwoordelijk handelen op mij als je de constante waarschuwing krijgt, zowel van de commissie-Wierenga als vanuit het openbaar ministerie, dat je niets mag laten blijken van aantallen, van hoeveelheden, omdat dat ertoe leidt dat de informant wordt gedentificeerd.

De **voorzitter**:

Heeft u ooit doorgevraagd wat er dan precies toch met die informant aan de hand was?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wat was er dan toch met die man aan de hand, dat dat allemaal niet gemeld kon worden?

De heer **Hirsch Ballin**:

De berichten waren toen dat die informant zover was gegaan...

De **voorzitter**:

Hoe ver was die gegaan?

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat wat u weet. Die was zover gegaan in het verlenen van diensten in het kader van drugs, dat hij aan de hand van de hoeveelheden zou kunnen worden gedentificeerd. En wij kregen toen van alle kanten de waarschuwing: als je hoeveelheden noemt, dan is de man daarbij identificeerbaar.

De **voorzitter**:

Heeft u zich toen ooit afgevraagd, of wij toen al met z'n allen niet gegijzeld werden door die toestand? Wie had dan geconstateerd dat het absoluut onmogelijk was om dat te melden? Er was n man die dat aldoor doorgaf. Dat was namelijk de chef van de RCID in Haarlem, die het doorgaf aan de heer Van der Veen, die het doorgaf aan anderen. Dat was altijd weer de bron.

De heer **Hirsch Ballin**:

Ja, dat is het patroon waarvan ik begrijp dat het nu naar boven komt.

De **voorzitter**:

Heeft u toen niet gezegd: ja maar, het kan toch niet zo zijn dat de informant in feite bepaalt wat wij nu aan de Kamer kunnen zeggen?

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee, dat was niet zichtbaar.

De heer **Rabbae**:

Ik wil een vraag vanuit een andere invalshoek stellen. Was het niet zo dat de geheimhouding paste in de deal tussen beide partijen, de PvdA en het CDA, om het lot van

beide ministers aan elkaar te binden onder het motto "samen uit, samen thuis". Hij zou wat gelijk krijgen en u zou ook wat gelijk krijgen. En beide ministers zouden overeind blijven. Gisteren werd ook bevestigd door de heer Van Thijn dat er sprake was van een bindende afspraak in deze richting. Is dat de politieke reden?

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee, eerder omgekeerd. Ik zou erop willen wijzen dat de aanleiding tot de ontbindingszaak, de duizenden kilo's cocaine die blijkbaar onder onze verantwoordelijkheid onderweg zijn, besproken is door de minister van Binnenlandse Zaken in dat debat op 7 april. U vindt dat in de Handelingen. Die heeft hij daar genoemd in vragende vorm. Hij heeft vermeden om precieze aantallen ten aanzien van de harddrugsbeschuldigingen te noemen. Ik zou er verder op willen wijzen dat in de openbare brief van 5 april van de commissie-Wierenga aan de Tweede Kamer ook is gezegd, dat er met de toepassing van de methode geen harddrugs zijn binnengebracht.

De **voorzitter**:

Maar er staat niet achter: dus wel softdrugs. Dat hebben wij ook aan de commissie-Wierenga gevraagd.

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee, maar ik ben ervan uitgegaan dat iedereen dat erin las.

De **voorzitter**:

Dat las niet iedereen. Ik ben het enige kamerlid van de huidige commissie dat toen in de Kamer zat. Ik kan u met de hand op mijn hart verklaren dat wij dat er niet achter hebben gelezen. Er zal wel eens wat gebeurd zijn, maar never nooit, in ieder geval de niet-genformeerden, buiten de fractievoorzitters, in deze hoeveelheden. Toen de heer Stoffelen met informatie uit Amsterdam, die u toen misschien al gekleurd vond, riep dat het er 40.000 waren en dat het onaanvaardbaar was, heeft u niets gezegd. Het werd u ook niet ad hominem, op de man af, gevraagd. Maar het had misschien een boel geklaard als u toen antwoord had gegeven op de vraag: wat is er ongeveer aan de hand?

De heer **Hirsch Ballin**:

Om te beginnen, waren er toen een heleboel kranteberichten waarin dit soort dingen werd weergegeven. Er was op 5 april met de nadere brief van de commissie-Wierenga in feite in hoge mate op tafel gelegd waar het om ging. Zoals gezegd, als er staat "er zijn geen harddrugs op de markt gebracht" lijkt in de hele context van de berichtgeving er omheen in mijn ogen, zonder dat ik daarmee uw beoordeling wil diskwalificeren, de voor de hand liggende conclusie: dus wel softdrugs. Er was echter...

De **voorzitter**:

Maar moest dat niet in de Kamer gewisseld worden?

De heer **Hirsch Ballin**:

Maar in de Kamer was dit onderwerp niet aan de orde in die zin dat het ging om de vraag: wat doen wij met de conclusies van de commissie-Wierenga? Wij hebben in de brief van 25 maart, na het verschijnen van het rapport van de commissie-Wierenga... ik zeg "wij", maar het was een brief van de minister van Justitie ad interim, waar ik wel opmerkingen over had, maar die niet volledig zijn verwerkt.

De **voorzitter**:

Maar daar bent toch ook...?

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee hoor, op het moment dat de minister van Justitie ad interim... Maar het gaat mij er niet om, daar nu afstand van te nemen. Ik wil wel uit de voorgeschiedenis melden dat ik op dat moment graag meer afstand had gezien van de functionarissen. Maar, hoe dan ook, de conclusies van de commissie-Wierenga gingen uit van de geoorlooftheid van wat er was gedaan ten aanzien van de softdrugs; ook gingen die ervan uit dat de harddrugs op dat moment niet op die manier aan de orde waren geweest. Er was politiek gesproken, vanuit mijn positie geen behoefte aan geheimhouding ervan. Ik wil er ook op attenderen dat de minister-president indertijd ook heeft gevraagd of er niet eigenlijk meer uit dat geheime

deel gepubliceerd zou kunnen worden. Ik denk dat het ook uit een oogpunt van een volledig inzicht in de materie goed is als dat gebeurt. Ik zou het ook op prijs stellen als in ieder geval publiek wordt wat ik zelf ten opzichte van de commissie-Wierenga heb verklaard.

De voorzitter:

Dat is een punt dat wij volgende week misschien nader kunnen ophelderen. Mijnheer Hirsch Ballin, ik wil u vragen: heeft u in feite de hele mogelijkheid van de cocaine-aanvoer ook in de ministerraad aan de orde gesteld of niet? De heer Van Thijn zei gisteren: nee, dat wilde Hirsch Ballin niet.

De heer Hirsch Ballin:

Ik denk dat hij toen doelde op een vergadering waar ik nog bij geweest moet zijn. Wij hadden een zo strikte aanwijzing gekregen om de hoeveelheden cocaine niet prijs te geven dat wij dat niet hebben gedaan. Ik kan u uit eigen wetenschap geen mededelingen doen over ministerraadsvergaderingen waar ik niet bij aanwezig was.

De voorzitter:

Nee, maar uzelf heeft in de ministerraad de mogelijkheid van cocaine-aanvoer niet genoemd?

De heer Hirsch Ballin:

Mijnheer de voorzitter, uit alles wat ons bereikte op het moment van het verschijnen van het rapport van de commissie-Wierenga en wat erop volgde, kon ik geen andere conclusie trekken dan dat er inderdaad geen cocaine-aanvoer had plaats gevonden. Ik ben op dat punt bepaald niet over 'n nacht ijs' gegaan, ook niet daar liggend in Tilburg. Ik ben dus bepaald niet over 'n nacht ijs' gegaan bij de conclusies van de commissie-Wierenga. Ik voelde scepsis ten aanzien daarvan, omdat er tenslotte eerder andere berichten waren gekomen. Ik heb steeds het standpunt gehad dat, ook als het op zichzelf geoorloofd is, het wel vereist is om bijzondere dingen aan de minister van Justitie voor te leggen. U vindt dat ook in het verslag, in het geheime deel van het rapport van de commissie-Wierenga, van het gesprek dat die commissie met mij heeft gevoerd. Ik heb mij in die periode doen informeren. Naast de toelichting die de heer Wierenga zelf op het rapport heeft gegeven en onder kennismaking van de geheime stukken, heeft een van de leden van de commissie met een grote en intense ervaring in een rechterlijke functie in het inschatten van de verhoudingen en de wijze waarop die ergens toe leiden, mij dat in een telefoongesprek duidelijk gemaakt. Een van de andere procureurs-generaal heeft mij een brief gestuurd met de volgende strekking, uit vrees dat ik zou gaan op de koers van het afkeuren van de methode. Deze heeft mij laten weten: let er wel op dat het hierbij gaat om weed. Daarbij was de aantekening...

De voorzitter:

Maar wat wisten die mensen er allemaal van? Als u niet met Van Capelle gesproken heeft, die uiteindelijk op 7 september 1993 over de cocaine werkelijk met de heer Augusteijn spreekt, en als de heer Van der Veen daar al niet meer bij was, wat weten al die mensen ervan?

De heer Hirsch Ballin:

Mijnheer de voorzitter, die mensen hebben toen informatie gekregen. Dat is mij toen nog eens onder de aandacht gebracht. Ook de anderen benaderden mij daarover. De strekking was: dit is grondig bekeken, het informatiemateriaal is ten behoeve van de commissie-Wierenga uit de kluis gekomen. Van het gesprek met de commissie-Wierenga was een proces-verbaal. Ik geloof dat het van hoofdcommissaris Jansen was van 23 maart. Twee dagen later heeft, als ik het wel heb, de commissie-Wierenga, althans een aantal leden van die commissie, zelf ogenschouw gehouden op...

De voorzitter:

Dat gaat over de inzage in de IRT-zaak?

De heer Hirsch Ballin:

Precies. En er was niets dat erop wees dat wij de conclusie in twijfel moesten trekken dat er alleen weed binnen was gekomen en geen cocaine door de werkzaamheden van de RCID Haarlem. Bij mijn weten is dat tot op heden ook niet gebleken.

De heer **De Graaf**:

Dit had voor u geen principiele grens uitgemaakt, als ik u eerder in het verhoor goed heb begrepen?

De heer **Hirsch Ballin**:

Er waren alle redenen om niet te veroordelen dat wat over de methode gebleken was in het geheime deel van het rapport van de commissie-Wierenga. Dat was...

De **voorzitter**:

Inclusief niet de vraag wat eventueel de informant eraan verdiende? Dat vond u ook acceptabel?

De heer **Hirsch Ballin**:

Van die vraag moet je constateren dat die op een aantal plaatsen, een paar plaatsen - ik dacht twee of drie - in het geheime deel van het rapport van de commissie-Wierenga wordt gesteld.

De **voorzitter**:

Van der Veen moet u ook verteld hebben dat dat zo afgesproken was.

De heer **Hirsch Ballin**:

In mijn beste herinnering is het niet aan de orde geweest in het gesprek met de heer Van der Veen dat dat zo is afgesproken. Wat de heer Van der Veen mij heeft verteld, spoorde met wat de voorzitter van de commissie-Wierenga mij meldde en het spoorde met de gedocumenteerde brief die ik van een van de andere procureurs-generaal kreeg.

De **voorzitter**:

Wie was dat?

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat was de toenmalige procureur-generaal in Den Haag.

De **voorzitter**:

Welke procureur-generaal? De toenmalige in Den Haag. Dat was mevrouw Sorgdrager?

De heer **Hirsch Ballin**:

Dat was mevrouw Sorgdrager.

De **voorzitter**:

Wat stond er in die brief?

De heer **Hirsch Ballin**:

In die brief stond een waarschuwing om mij te laten trekken - daar kwam het op neer; ik geef maar de strekking weer - in het spoor van het afkeuren van de methode. Het was natuurlijk het spoor waarvan men wel aanvoelde dat daar vanuit Amsterdam op werd gewerkt. Er stond aangegeven dat het ging om weed en dat hasj tienmaal sterker is. En dat de commissie-Wierenga...

De **voorzitter**:

Hoe wist men trouwens dat het alleen maar om weed ging? Wie had dat nu weer gezien?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik neem aan dat dat ook van de commissie-Wierenga komt. Of het moet op een andere manier uit het openbaar ministerie komen. Dat kan ik u niet vertellen. Ik zeg erbij dat ik geen enkele reden heb, ook achteraf gezien niet, om te twifelen aan de behoorlijkheid van de oordeelsvorming van onder anderen de leden van de commissie-Wierenga en anderen die mij daarover spraken en informeerden. Ik noem de procureur-generaal in Den Haag en de heer Van der Veen die in het gezelschap van de directeur-generaal Politie en Criminaliteitsbestrijding voor een uitgebreid gesprek bij mij in Tilburg is geweest.

De **voorzitter**:

Toen in het gezelschap van de heer...?

De heer **Hirsch Ballin**:

Suyver.

De **voorzitter:**

Juist.

De heer **Hirsch Ballin:**

Ik wijs er ook op dat ook naderhand...

De **voorzitter:**

Mogen wij die brief van u, van de procureur-generaal hebben?

De heer **Hirsch Ballin:**

Ik zal u graag, als u daar behoefte aan heeft, nader documenteren.

De **voorzitter:**

Graag.

De heer **Hirsch Ballin:**

Ik wil er nog aan toevoegen dat op naar mijn oordeel goede, te verantwoorden gronden ook mijn opvolgster het standpunt heeft ingenomen, ook in antwoord op kamervragen, dat de methode als zodanig niet ongeoorloofd is. Zij heeft dat geantwoord op vragen over XTC in december van het vorige jaar, zo meen ik.

De **voorzitter:**

Dat gaat naar mijn beste weten niet over deze...

De heer **Hirsch Ballin:**

Nee, maar daarin heeft zij uitdrukkelijk het oordeel onderschreven dat de methode als zodanig niet ongeoorloofd was. Nogmaals, mijnheer de voorzitter, als er niets is dat aanleiding geeft om op dat moment te bevroeden wat nu door het werk van uw commissie boven water komt, namelijk een fataal gebrek tussen RCID en een officier van justitie, de heer Van der Veen, van wie iedereen zei dat hij een zeer zorgvuldig werkende officier van justitie was, wiens integriteit en zorgvuldigheid niemand in twijfel had getrokken, en als er desalniettemin wellicht een zo geraffineerde...

De **voorzitter:**

Wilt u nu zeggen dat datgene wat u nu gezien heeft, dat wel in twijfel doet trekken?

De heer **Hirsch Ballin:**

Hoe bedoelt u?

De **voorzitter:**

Ten aanzien van de heer Van der Veen.

De heer **Hirsch Ballin:**

Nee.

De **voorzitter:**

Het is uw steunpilaar geweest en dat zal hij dan ook blijven ook.

De heer **Hirsch Ballin:**

Jazeker.

De **voorzitter:**

Gelukkig.

De heer **Hirsch Ballin:**

Ik trek volstrekt niets in twijfel ten aanzien van de heer Van der Veen. Als er een zo geraffineerde opzet was dat dit ook aan het zeer wakende oog van de heer Van der Veen kon worden onttrokken, dan geloof ik niet dat iemand in redelijkheid kan zeggen dat de minister van Justitie die op dat moment het debat voerde, had moeten oordelen dat het oordeel van de commissie-Wierenga faliekant onjuist was. Men kan nog veel minder in redelijkheid zeggen dat dit kon wegwassen dat er op een manier werd gereageerd op de methode vanuit Amsterdam, zoals aan de kaak was gesteld door de commissie-Wierenga. Mijn verschil van inzicht met de heer Van Thijn, destijds minister van Binnenlandse Zaken, betrof ook niet het zich aansluiten bij de conclusies van de commissie-Wierenga. Ook de minister van Binnenlandse Zaken heeft die conclusies onderschreven, inclusief het afkeurend oordeel over functionarissen in Amsterdam.

De **voorzitter:**

Maar hij had een volstrekt ander oordeel over de aanbiedingsbrief. Blijft u er ook bij dat de aanbiedingsbrief niet verder kon gaan dan de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten? Had het nog op uw weg gelegen om in ieder geval te bevorderen dat de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten daarover na 25 maart een reguliere vergadering hield? Of zegt u: nee, ik lag in Tilburg?

De heer **Hirsch Ballin**:

Er is zeer veel aan de orde geweest tussen 25 maart en 7 april via telefoon, fax en een enkel gesprek, maar daar hoort dit niet bij. De verzending van het stuk is ook geregeld vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken.

De **voorzitter**:

Als u toen wist wat u nu weet, dan had u in de Kamer wel uit het geheime deel willen citeren?

De heer **Hirsch Ballin**:

Uit mijn positie bezien, was er niets tegen als het geheime deel op tafel had gelegen. De redenen voor geheimhouding waren en zijn, naar ik heb begrepen ook voor de huidige regering, tweerlei...

De **voorzitter**:

Het gaat niet om de huidige regering.

De heer **Hirsch Ballin**:

Goed. Ik geef de argumenten van toen. Ten eerste: als je deze gegevens in openbaarheid neerlegt, maakt dat de identificatie van de informant mogelijk. Ten tweede: er waren mensen die tegenover de commissie-Wierenga hebben verklaard in vertrouwen van de vertrouwelijkheid, en dat is een argument dat ik ook vandaag de dag nog als valide moet zien, ook al zit het mij persoonlijk wellicht in de weg.

De **voorzitter**:

Dat gaat natuurlijk niet over de hoofdzaken van die geheime aanbiedingsbrief, waar niemand anders dan de direct betrokkenen van wist.

De heer **Hirsch Ballin**:

Bij mijn weten is de geheime aanbiedingsbrief ook naar de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten gegaan.

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Koekkoeck**:

Heeft u op enig moment de minister van Binnenlandse Zaken verboden, zoals hij gisteren zei, om in de ministerraad te spreken over de mogelijkheid van invoer van cocaine?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik moet aannemen dat hij doelde op dingen die aan de orde waren in december of januari. Er was toen voor ons een zeer krachtige boodschap: hier kun je onmogelijk over praten uit het oogpunt van de strikte vertrouwelijkheid.

De heer **Koekkoeck**:

In december was hij nog geen minister. Heeft u hem in maart verboden om in de ministerraad over cocaine te praten?

De heer **Hirsch Ballin**:

In december was er nog een andere minister van Binnenlandse Zaken, dus het zou in januari geweest moeten zijn. Bij mijn weten is er toen in de ministerraad nog niet over gesproken.

De heer **Koekkoeck**:

Maar heeft u het de heer Van Thijn dringend ontraden om over de mogelijkheid van invoer van cocaine, zoals gemeld in de begeleidende brief, in de ministerraad te spreken?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik kan hem niets verbieden, maar ik geloof dat de argumenten voor ons beiden duidelijk waren.

De heer **Koekkoeck**:

- U heeft het hem dringend ontraden.
- De heer **Hirsch Ballin**:
Ik heb hem overgebracht, voor zover hij het zelf al niet had gehoord, bijvoorbeeld uit het gesprek op 1 december, dat hiermee met zeer strikte vertrouwelijkheid moest worden omgegaan.
- De heer **De Graaf**:
Mijnheer Hirsch Ballin, waarom noemde u net tot twee keer toe uitdrukkelijk dat contact met die ene PG? Had u in die tijd geen contacten met andere PG's, met name de PG die portefeuillehouder was van de georganiseerde criminaliteit?
- De heer **Hirsch Ballin**:
Zeker. Voor de precieze weergave van de besluitvorming is het, denk ik, van belang te weten dat er tussen mij en de procureurs-generaal - ik zeg dit in het meervoud - geen reden is voor wantrouwen en achterdocht.
- De heer **De Graaf**:
Dat vroeg ik u niet. Ik vroeg u waarom u met nadruk tot twee keer toe uit eigen beweging zei dat u een contact had gehad met n PG en een brief had gekregen van n PG.
- De heer **Hirsch Ballin**:
Ik heb ook met anderen contact gehad.
- De **voorzitter**:
Heeft u daar ook brieven van gekregen?
- De heer **Hirsch Ballin**:
Nee, ik heb contact gehad...
- De **voorzitter**:
Heeft u toen misschien gevraagd aan alle PG's "zoudt u daar in vergadering niet eens over spreken?"?
- De heer **Hirsch Ballin**:
Nee, dat heb ik niet gevraagd. Ik heb met de procureur-generaal in Amsterdam telefonisch contact gehad. Maar die had ik al uitgebreid gesproken...
- De **voorzitter**:
Had dat ook niet op uw weg gelegen, toen u misschien gemeld was dat ook in de vergadering van procureurs-generaal er nooit over gesproken was?
- De heer **Hirsch Ballin**:
Er is in de vergadering van procureurs-generaal wel over gesproken. Maar nogmaals...
- De **voorzitter**:
Nee, de heer Van Randwijck heeft hier verklaard van niet.
- De heer **Hirsch Ballin**:
Ja, er is in de vergadering van de procureurs-...
- De **voorzitter**:
Nee dus.
- De heer **Hirsch Ballin**:
...generaal...
- De **voorzitter**:
Nee.
- De heer **Hirsch Ballin**:
Ik was niet bij die vergaderingen, maar ik weet wel wat er aan de orde was. Al in januari is de conclusie getrokken...
- De **voorzitter**:
Nou goed, de vraag is alleen, hoewel het nu misschien een herhaling van zetten is: heeft u van meer procureurs-generaal dan alleen mevrouw Sorgdrager gelijkluidend advies gekregen?
- De heer **Hirsch Ballin**:
Ik heb ook met de procureur-generaal in Den Bosch over de zaak gesproken.
- De **voorzitter**:

Gaf die gelijkluidend advies?

De heer **Hirsch Ballin**:

Hij ging niet specifiek op de methode in, maar wel op de structuur van het beoordelen van deze dingen. Ik wil hier met nadruk verklaren dat ik wat ik toen heb gehoord - ik zeg dit ook nog even naar aanleiding van de vraag van de heer De Graaf van zoven - van niet alleen de naast betrokkenen, maar ook van anderen, inclusief de procureur-generaal over wie ik het net had, zag en zie als een vakkundig, verantwoorde ondersteuning van wat er toen kon worden geweten. Niemand mag een verwijt worden gemaakt over het niet doorzien op dat moment en met die informatie na het onderzoek door de commissie-Wierenga, van dingen die nu dank zij het werk van uw commissie aan het licht zijn gebracht en die in feite betrekking hebben op de schakeling tussen RCID Haarlem en de officier van justitie die daarop toezag. Ik voeg daaraan toe...

De **voorzitter**:

Toch ook op het gezag van het OM ter zake van de opsporing en toch ook op de vraag "hebben wij genoeg doorgevraagd"? Het is toch niet alleen te leggen bij de politiemensen zelf? Het is toch ook te leggen bij het OM, dat blijkbaar zijn verantwoordelijkheid niet genoeg wist te nemen?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik heb geen reden om het OM...

De **voorzitter**:

Goed, het is niet alleen...

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik heb net een voorbehoud gemaakt aangaande de heer Addens, ten aanzien van wie bepaalde veronderstellingen zijn gedaan. Ik heb geen reden om het OM of de heer Van der Veen of de opeenvolgende procureurs-generaal in Den Haag of het OM in zijn algemeenheid laksheid in deze dingen te verwijten. Ik heb er veel respect voor zoals het openbaar ministerie in zijn geheel deze taak heeft vervuld. Wat er is gebleken, is dat op het moment dat de...

De **voorzitter**:

Heeft niemand daar een fout gemaakt?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik heb de fouten die ik aanwijs...

De **voorzitter**:

Zijn die alleen bij de politie?

De heer **Hirsch Ballin**:

Nee, ik heb ook ten aanzien van functionarissen van het OM de negatieve oordelen van de commissie-...

De **voorzitter**:

Waar zitten die functionarissen van het OM?

De heer **Hirsch Ballin**:

...Wierenga onderschreven.

De **voorzitter**:

Zitten die alleen in Amsterdam of ook nog elders volgens u?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik heb uit mijn ambtsperiode geen reden voor andere klachten in deze zaak.

De **voorzitter**:

Geen andere klachten dan Amsterdam?

De heer **Hirsch Ballin**:

Tenzij uiteraard, als er nu dingen aan het licht zouden komen in het werk van uw commissie waarvan ik moet zeggen "dat had aan mij moeten worden doorgemeld". Mag ik hier nog even een punt aan toevoegen? Want dat wordt voortdurend uit het oog verloren. Ik heb gisteren ook de berichtgeving gevolgd. Er was dus geen reden, niet voor mij, niet voor ook vakkundige mensen die beoordeelden wat de commissie-Wierenga had gedaan,

om te zeggen: de commissie-Wierenga heeft zich om de tuin laten leiden. Maar zelfs als dat zo was, moet je tot op de dag van vandaag de vraag stellen, of dat het verwijt van onmatige reactie kan wegwassen. En daarop had mijn verschil van beoordeling met de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken betrekking. Hij onderschreef weliswaar dat verwijt...

De **voorzitter**:

Dat is ons duidelijk.

De heer **Hirsch Ballin**:

Hij onderschreef weliswaar het verwijt, maar hij wilde minder ver gaan in het verbinden van consequenties daaraan.

De heer **Rouvoet**:

Ik vind het belangrijk wat de procureurs-generaal nu wel of niet besproken hebben over de in het IRT gehanteerde methode, want er is wel degelijk over gesproken. In de brief van 25 maart die de drie ministers aan de Kamer sturen met het kabinetsstandpunt over het rapport-Wierenga, wordt verwezen naar richtinggevende besluitvorming op 9 maart door de vergadering van procureurs-generaal over de IRT-methode. Als je ziet wat de procureurs-generaal besproken hebben, dan blijkt dat helemaal geen besluit is genomen of die methode aanvaardbaar is of niet. Kon u dit de Tweede Kamer dus wel zo melden?

De heer **Hirsch Ballin**:

Ik had op het moment dat ik de Kamer informeerde, geen recherche gepleegd op de notulen van de vergadering van de procureurs-generaal van 9 maart.

De heer **Rouvoet**:

Het lijkt mij vrij ernstig als u dat niet bent nagegaan, maar de Kamer wel meldt dat er richtinggevende besluitvorming over de IRT-methode heeft plaatsgevonden door de procureurs-generaal.

De heer **Hirsch Ballin**:

Als dat in een brief heeft gestaan, moet dat berusten op advisering van mensen die konden weten wat er in de vergadering van de procureurs-generaal aan de orde was geweest. Zoals u weet, werd die vergadering voorgezeten door de secretaris-generaal.

De **voorzitter**:

Maar u bent zelf toch verantwoordelijk voor zo'n mededeling?

De heer **Hirsch Ballin**:

Natuurlijk ben ik daar verantwoordelijk voor. Als toen dus een fout zat in de informatievoorziening, dan ben ik voor die fout verantwoordelijk. Maar de heer Rouvoet vroeg: wist u dat niet? En dan zeg ik: nee, anders had ik het uiteraard niet zo geschreven.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Hirsch Ballin, over verantwoordelijkheden gesproken... In het IRT-debat in de Kamer heeft u zich beroepen op artikel 5 van de Wet op de rechterlijke organisatie om uw positie te markeren ten aanzien van het OM. U hoort vandaag dat u eigenlijk een aantal zaken had behoren te weten. Waarom heeft u eigenlijk niet gesteld dat u graag wilde weten of opsporingsmethoden werden toegepast die of buitensporig waren of raakten aan grondrechten van burgers? Ik neem aan dat de minister van Justitie daarin ook een taak heeft. Waarom heeft u dat niet gesteld?

De heer **Hirsch Ballin**:

Als ik dat niet heb gesteld, dan zou ik zeggen omdat dit vanzelfsprekend is. Dat de opsporing rechtmatig moet zijn, heeft uiteraard voor mij op geen enkel moment enige twijfel geleden. Ik zou mij hebben gegeneerd als ik dat nog eens uitdrukkelijk had moeten schrijven.

De **voorzitter**:

Mijnheer Hirsch Ballin, ik kom tot mijn laatste vraag. Is bij u, nadat u bent afgetreden en dit jaar zag dat de methode blijkbaar nog steeds doorging, ooit de gedachte opgekomen: heb ik misschien zelf ook een fout gemaakt?

De heer **Hirsch Ballin**:

De vraag of ik ergens een fout heb gemaakt, is niet alleen maar na mijn aftreden aan de orde geweest. Als er n cruciaal punt is dat mij hierin parten heeft gespeeld, dan is dat wel dat het openbaar ministerie en dus de minister van Justitie, zij het op basis van artikel 5 Wet op de rechterlijke organisatie dat terecht enige afstand inhoudt, verantwoordelijk worden gehouden voor het functioneren van diensten die beheersmatig slecht zijn aan te sturen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft het, zo blijkt ook uit de geschiedenis van deze zaak, tot zijn rol gerekend om de beheersproblemen naar zich toe te trekken. Dat bleek uit het verloop van de vergadering van 1 december en dat bleek uit de brief van de directeur-generaal openbare orde en veiligheid van 13 december, die niet mede namens zijn collega van Justitie is geschreven, waar de heer Van Thijn gisteren naar verwees. Er is geen twijfel over dat je bij dit soort gevoelige methoden de rechtmatigheid scherp moet bewaken. Ik verwijs naar wat ik al in juli 1993 aan de Kamer heb geschreven. Maar de mogelijkheid...

De voorzitter:

Ik vroeg u alleen maar of u een fout had gemaakt.

De heer Hirsch Ballin:

Ik wil graag aangeven wat ik daar als fout zie. De mogelijkheid om dan verantwoording te dragen terwijl de beheerslijn zo zwak is, wil ik achteraf bezien daaronder rangschikken. Ik moet ook constateren dat er in feite alle reden was geweest om al veel eerder over te gaan op een landelijke, rechtstreeks justitieel beheerde dienst voor het uitvoeren van dit soort zeer gevoelige onderzoeken. Maar u weet waardoor het kwam, dat dit niet kon.

De voorzitter:

Andere fouten ziet u niet?

De heer Hirsch Ballin:

Hoe lang hebt u nog uitgetrokken voor dit verhoor?

De voorzitter:

Niets meer.

De heer Hirsch Ballin:

Ik kan u in verschillende orden verschillende fouten en verschillende oorzaken geven. Maar ik wil u wel zeggen dat de hoofdlijn die ik mij tot taak had gesteld, toen ik het ambt aanvaardde, voortbouwend op het werk van mijn voorganger, er een was om de kloof tussen wat de samenleving ervaart aan ernstige criminaliteit en wat de organisatie op dat punt kon doen, te verminderen, niet alleen in de wetgeving, ook in de organisatie. Ik noem politie, gevangeniswezen, het openbaar ministerie en het rapport ter zake: "Het OM om".

De voorzitter:

Dank u wel. Sluiting 14.40 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 92**

9 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 9 november 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt mevrouw mr. W. Sorgdrager

Aanvang 15.00 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van mevrouw W. Sorgdrager, geboren op 6 april 1948, te Den Haag. Mevrouw Sorgdrager, de door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Dat beloof ik!

De voorzitter:

Neemt u ons allereerst niet kwalijk dat het ons toch niet gelukt is, binnen het tijdschema te blijven. U bent minister van Justitie sinds het aantreden van het huidige kabinet. U was procureur-generaal en daarvoor officier van justitie.

Mevrouw **Sorgdrager:**

En daartussen was ik advocaat-generaal.

De voorzitter:

Daartussen was u advocaat-generaal. Heeft u uw hele werkzame leven, tot aan uw ministerspost, binnen het OM doorgebracht?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Nee, ik heb eerst bij een technische hogeschool, nu universiteit, gewerkt.

De voorzitter:

Als procureur-generaal bent u in 1992 aangetreden in Arnhem?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Op 1 september 1991, in Arnhem. Vanaf 1 januari 1994 tot augustus 1994 heb ik in Den Haag gewerkt.

De voorzitter:

Met verschillende procureurs-generaal hebben wij gesproken over de vraag wat men in de vergadering van procureurs-generaal besprak. Zowel bij de heer Van Randwijck als bij de heer Gonsalves is ons opgevallen dat het bijna nooit over casussen, over gevallen ging of over opsporingsmethoden in de praktijk. Is dat volgens u ook zo?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Voordat ik die vraag met een "ja" of "nee" beantwoord, wil ik daar iets over uitleggen. De officier van justitie is binnen het openbaar ministerie degene die op het operationele vlak werkt. Hij is, zoals in de wet staat, leider van de opsporing. Hij heeft direct contact met de politie en hij zit heel dicht op de zaken. Hij is ondergeschikt aan zijn hoofdofficier. Die werkt daardoor al wat minder operationeel. De hoofdofficier is op zijn beurt ondergeschikt aan de procureur-generaal. Zo is dat in het Wetboek van Strafvordering opgebouwd. De procureur-generaal heeft de algemene taak om toe te zien op de richtige opsporing in zijn ressort. Zo staat het in de wet omschreven. Dat betekent dat de procureur-generaal op zichzelf geen operationele taak heeft. Hij heeft ook geen opsporingsbevoegdheid.

De voorzitter:

Hij is toch wel de baas van alle opsporingsambtenaren in zijn ressort?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, hij is de baas in die zin dat hij toezicht houdt op de richtige opsporing. Hij houdt zich in het algemeen dus zelf niet bezig met operationele zaken, behalve als er iets bijzonders aan de orde is waar hij wel of niet in gemengd moet worden. Dat zal straks nog wel aan de orde komen, neem ik aan. In het algemeen gesproken heeft hij dus een toezichthoudende functie en een beleidsfunctie. Vanuit die functies komen, of kwamen, de procureurs-generaal bijeen in de vergadering van procureurs-generaal. U kunt zich voorstellen dat in zo'n vergadering in het algemeen wordt gesproken over beleidskwesties, strategien, en algemene richtlijnen voor, bijvoorbeeld, de opsporing. Individuele gevallen kwamen eigenlijk niet of nauwelijks aan de orde.

De **voorzitter**:

Was u erbij toen de richtlijn over infiltratie in 1991 werd vastgesteld?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, toen was ik er nog niet bij.

De **voorzitter**:

Toen u er bij kwam, was er toen enig moment dat de toepassing van de richtlijn over infiltratie aan de orde was, bijvoorbeeld omdat iemand vraagt of dat zo kan, hoever het gaat, of een burgerinfiltrant wel kan en waar die ingezet moet worden?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, dat is toen niet aan de orde gekomen. Toen het rapport van de recherche-adviescommissie er kwam, is het aan de orde gekomen. Die commissie is aan het werk gegaan vanaf het moment dat de richtlijn in 1991 werd vastgesteld.

De **voorzitter**:

Die commissie is in 1993 met een rapport gekomen.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Die commissie komt in 1993 met een rapport. Op dat moment is er gesproken over wat het rapport heeft opgebracht.

De **voorzitter**:

Ook op dat moment komt het niet tot een discussie over vragen als wat de grenzen zijn en tot hoever men kan gaan?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Kijk, dat rapport was een nogal technisch rapport.

De **voorzitter**:

Nou, dat valt wel mee.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Wij vonden toen dat er te weinig in het rapport aan de orde kwam om een goede discussie te hebben over de grenzen van infiltratie. Er stonden aan aantal dingen in, waarbij ik stelde dat er te weinig materiaal was om er een inhoudelijke discussie over te voeren. Toen is de commissie-De Wit aan het werk gegaan. Die moest die discussie verder voorbereiden.

De **voorzitter**:

Dat gebeurde dus niet in de vergaderingen. Dat verbaasde ons. Gebeurde het dan wel eens na de vergaderingen? Hoe stemde u het dan af? In Arnhem ging toen een infiltratie-actie lopen of die liep al. Die actie is nu tot een einde gekomen. Hoe gaat dat?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik moet dan weer terug naar de wijze waarop het georganiseerd was.

De **voorzitter**:

Nee...

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat is heel belangrijk om de vraag te beantwoorden wat je wel en niet moet weten als procureur-generaal. Daar hoort bij de manier waarop het volgens de wet is opgebouwd en de cultuur die volgens de traditie, zoals die geworden is, bestond. Dat betekende dat iedereen in beginsel verantwoordelijk was voor zijn eigen zaken. Dat voelden de leden van

het openbaar ministerie ook zo. De neiging om met je probleem naar een ander te lopen, was gewoon niet groot. Achteraf kun je zeggen dat het niet goed is, en het is ook niet goed. Het was toen echter wel zo. Dat bracht ons er ook toe om in een vergadering van procureurs-generaal niet over individuele zaken te praten. De enige individuele zaken waarover wij spraken waren euthanasiezaken.

De voorzitter:

Dat was het. Alleen euthanasie?

Mevrouw Sorgdrager:

Ja. Verder geen individuele zaken. Wel werd er toen in het algemeen gesproken over de kwestie in Amsterdam. Dat heeft mij een beetje verbaasd in de beantwoording van de heer Van Randwijck en de heer Gonsalves.

De voorzitter:

H.

Mevrouw Sorgdrager:

Ja. Het lijkt alsof het helemaal niet aan de orde is geweest. Ik herinner mij nog goed dat op de vergadering in december 1993...

De voorzitter:

21 december 1993?

Mevrouw Sorgdrager:

Ja. Ik herinner mij nog goed dat toen gesproken is over wat er in Amsterdam aan de hand was. Dat had twee aspecten.

De voorzitter:

Luistert u eens! Neemt u mij niet kwalijk, maar hoe kan het nu dat de heer Van Randwijck zegt dat er niet over gesproken is.

Mevrouw Sorgdrager:

Dat begrijp ik ook niet. Ik heb daar met stijgende verbazing naar zitten luisteren. Het staat zelfs op papier.

De voorzitter:

Nou, op papier. In de papieren die wij hebben gezien, de notulen...

Mevrouw Sorgdrager:

...staat in dat hij mededelingen heeft gedaan over wat er aan de hand was.

De voorzitter:

Daar kun je ook een procedurele mededinging uit destilleren.

Mevrouw Sorgdrager:

Zo was het niet. Er is echt over gesproken en hij heeft gezegd wat er aan de hand was. Hij heeft vooral de nadruk gelegd op de verstoorde verhoudingen in Amsterdam. Ook kwam de methode aan de orde.

De voorzitter:

Wat heeft hij toen verteld van de methode?

Mevrouw Sorgdrager:

Niet zoveel, omdat hij op dat moment niet precies heeft uitgelegd wat er aan de hand was. Wij hebben wel meteen gezegd dat wij over de methode, die kennelijk geleid heeft tot de opheffing van het IRT, wel wat meer wilden weten. Toen hebben wij aan de commissie-De Wit, waarvan ik net meldde dat die in 1993 was ingesteld, gevraagd om vrij snel te komen met een advies daarover. Wij wilde toen weleens weten wat er echt aan de hand was.

De voorzitter:

De heer Hirsch Ballin heeft het daar ook over gehad. Ik stel aan u, als toenmalig PG, dezelfde vraag als aan hem. Toen duidelijk werd dat er in ieder geval een boel commotie was over het IRT, is toen ook binnen de PG-vergadering, bij de uitgang of misschien bij de garderobe of in uw eigen ressort gevraagd van: "Gebeurt dat hier ook" of "Wat is dit, jongens"?

Mevrouw Sorgdrager:

Ik moet daar het volgende bij zeggen. Die vergadering vond plaats op 22 december. Ik was toen nog procureur-generaal in Arnhem. Op 1 januari 1994 ging ik naar Den Haag. In Den Haag gebeurde nogal het een en ander op het gebied van de georganiseerde criminaliteit. Het was dus logisch dat ik in mijn Haagse ressort heb gevraagd van: Zeg, wat gebeurt hier allemaal? Ik herinner mij nog precies dat ik op kennismakingsbezoek was op het parket in Rotterdam. Dat was op 24 januari. Toen heb ik daar ook gevraagd...

De voorzitter:

Daar was ik nog niet.

Mevrouw Sorgdrager:

U vraagt mij of ik het in mijn eigen ressort heb gevraagd. Ik probeer u uit te leggen dat ik dat heb gedaan.

De voorzitter:

Daar komen wij nog op. Dat is de ontmoeting met de heer R. de Groot, neem ik aan?

Mevrouw Sorgdrager:

Ja, ook.

De voorzitter:

Nu even terug naar de procureurs-generaal. U bent al procureur-generaal sinds 1991. Is er ooit de aandrang geweest om gezamenlijk te beslissen om te bekijken wat er allemaal in de eigen praktijk gebeurt en wat er te koop is?

Mevrouw Sorgdrager:

Nee, dat hebben wij zo gezamenlijk niet afgesproken. Wij hebben wel de commissie-De Wit gevraagd om advies te geven. Ik ben zelf op dat moment, in mijn nieuwe ressort, daarmee aan de slag gegaan.

De voorzitter:

Is het dan toch niet zo dat de vergadering van de procureurs-generaal de verantwoordelijkheid als het ware teveel doorschuift naar die commissies?

Mevrouw Sorgdrager:

Ja, de vergadering misschien. Ik weet niet precies wat mijn collega's toen gedaan hebben, maar ik heb daar aanleiding in gezien om in mijn ressort te vragen wat daar nu allemaal gebeurde.

De voorzitter:

Ik vraag het ook omdat u als PG Den Haag het jaarverslag over 1993 en het plan voor 1994 heeft gepresenteerd. Klopt dat?

Mevrouw Sorgdrager:

Van het openbaar ministerie? Ja, dat klopt.

De voorzitter:

Toen heeft u er ook de nadruk gelegd - toen u geen minister was natuurlijk en toen ook, denk ik, het rapport-Donner er nog niet was - het probleem zelf aan te zullen pakken. Het OM zou een nieuwe impuls gegeven moeten worden en men kon dat gezamenlijk aan. Dat klopt toch?

Mevrouw Sorgdrager:

Ja, dat klopt.

De voorzitter:

Dan verwacht men toch dat u ook de beleidsmatige dingen qua opsporingsmethodiek en vragen als wat zijn de grenzen en hoe gaan wij met die grenzen om ter bestrijding van de zware, georganiseerde criminaliteit, heeft besproken?

Mevrouw Sorgdrager:

Nogmaals, het is niet zo dat je in zo'n vergadering komt en maar over iets gaat praten. Je moet in ieder geval iets van een advies of een notitie voor je hebben liggen. Het heeft zo weinig zin om als vijf procureurs-generaal zomaar over methoden te praten. Je kunt er wel over filosoferen. Dat is een andere zaak. Je kunt echter pas een besluit nemen als je precies weet wat er aan de hand is. Daarvoor hadden wij die commissie nu juist ingesteld.

De voorzitter:

Goed. Er lagen in ieder geval twee punten om een fikse discussie over te voeren. Ten eerste het advies van de werkgroep van de recherche-adviescommissie, ook al voorgezeten door De Wit. Ten tweede kan ik mij voorstellen dat er, ook naar aanleiding van de rapportage van het centraal beleidsoverleg, een discussie had kunnen volgen over de keuze van onderwerpen. Wat gaan wij aanpakken? Die zijn u als college ook voorgelegd.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat is ook wel zo. Dat klopt. Het is moeilijk uit te leggen.

De **voorzitter**:

Wij zijn geen officier van justitie geweest. Wij kennen de cultuur niet. Probeert u het toch maar uit te leggen.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Wij zaten toen als procureur-generaal in de vergadering van procureurs-generaal als a. hoofd van het eigen ressort - daarin had je dus een bepaalde taak te doen - en b. met een landelijke portefeuille. Waarschijnlijk zal dat straks nog aan de orde komen. Ieder lid van de vergadering had een portefeuille. De portefeuille georganiseerde criminaliteit was die van de procureur-generaal in Den Bosch. Het was niet de gewoonte dat een lid van de vergadering een punt aan de orde stelde op een portefeuille van een ander, zonder dat eerst via de portefeuillehouder te doen. Je kunt daarvan zeggen dat het misschien vreemd is of wat dan ook. Daarom is het toen ook juist zo moeilijk geweest om, met die samenstelling, in zo'n vergadering te werken.

De **voorzitter**:

Toen u er nog inzat, vond u dat blijkbaar minder een probleem.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik vond dat wel problematisch.

De **voorzitter**:

Er was nog geen Donner. Er was nog geen Docters van Leeuwen. Die zat nog veilig in Leidschendam bij de BVD. Toch zei u dat u het zelf ging aanpakken.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Omdat wij vonden dat de manier waarop men toen in de vergadering zat, met die dubbele functie, vanuit je eigen ressort en met een landelijke portefeuille, in feite heel moeilijk werkbaar was. Wij wilden dat ook anders hebben. Ik was een van degenen die het ook absoluut anders wilden hebben. Ik heb dat ook tegen de commissie-Donner gezegd. Ik heb gezegd dat het niet werkbaar was. Je had niet alleen in je eigen manier van doen een dubbele pet op, je moest ook als procureur-generaal vervolgens hoofdofficieren elders in het land aanspreken op dingen. Je hoorde daardoor hoofdofficieren wel eens de kreet slaken van: Nu heb ik met vijf procureurs-generaal van doen. Ik geef een voorbeeld. Ik ging over de fraudebestrijding. Ik heb een plan van aanpak in de vergadering aan de orde gesteld. Zo deed je dat toen. Daarna kwam er een controle om te kijken of het zo werkt als wij het bedoeld hebben. Daarbij spreek je dus de hoofdofficieren in de andere ressorten ook aan, met medeweten van de procureur-generaal in dat ressort. Dat was buitengewoon ingewikkeld. Dat gaat niet. Daarom vond ik dat wij dat anders moesten doen.

De heer **Rouvoet**:

Ik begrijp iets niet. Ik ga even terug naar de vergadering van 21 december 1993. U zegt dat er toen gesproken is over de situatie in Amsterdam. Men wist er niet genoeg van en men heeft de commissie-De Wit gevraagd om er extra naar te kijken. De commissie-De Wit komt op 8 maart met een interim-rapport, speciaal met een oordeel over de situatie in Amsterdam en de IRT-methode. Ik vind het verbijsterend dat daarover niet gesproken wordt in de procureurs-generaal-vergadering. Er wordt een enkele opmerkingen over gemaakt, maar er volgt geen oordeel van de kant van de PG-vergadering. Hoe moet ik dat begrijpen?

Mevrouw **Sorgdrager**:

De heer De Wit zelf was in de vergadering aanwezig. Die heeft ons toen toegelicht wat hij had opgeschreven. Hij heeft bovendien uiteengezet wat hem toen bekend was van de methode in Amsterdam.

De **voorzitter**:

Hoeveel was dat? Weet u dat nog?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Wat hem toen bekend was?

De **voorzitter**:

Ja. Heeft u dat toen ook "afgezegend" of niet?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Wat ons daar toen van bekend werd? Poeh! Hij verteld ons hoe de methode in elkaar zat. Dat was globaal. Wat wij er nu van horen, is meer dan wat wij toen wisten. Hij vertelde globaal hoe het werkte. Men werkte met een informant, die een aantal keren de politie had getipt. Er was schriftelijke verslaglegging geweest en het had onder regie van het OM plaatsgevonden. Er was inderdaad met het oog op het pakken van de top van een grote, criminele organisatie op een gegeven moment een hoeveelheid drugs doorgelaten. Dat wisten wij toen.

De **voorzitter**:

Heeft u dat als het ware een OK, een akkoord gegeven?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Hij heeft dat verteld en hij heeft, op grond van zijn ervaring en zijn deskundigheid, toen geconcludeerd dat die methode niet ontoelaatbaar was. Ik heb het even nagekeken. Het staat niet met zoveel woorden in de notulen. Maar er staat niet dat wij het er niet mee eens waren. Ik begrijp uw probleem. Ik hoorde de heer Hirsch Ballin straks zeggen dat er geen besluitvorming was, maar wel een richtinggevende discussie.

De heer **Rouvoet**:

Dat was mijn vraag aan de heer Hirsch Ballin. Dat staat namelijk in een brief aan de Kamer.

Mevrouw **Sorgdrager**:

De discussie ging over het volgende. De heer De Wit vertelde wat er aan de hand was. Die had daar een oordeel over.

De heer **Rouvoet**:

Toelaatbaar?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Niet ontoelaatbaar.

De heer **Rouvoet**:

Toelaatbaar, volgens de notulen.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Toelaatbaar zelfs.

De **voorzitter**:

Wat dat nu wel zo of was dat niet zo?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Wat?

De **voorzitter**:

Is daar toen een besluit gevallen of niet?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Het is niet zo dat de vergadering collectief heeft besloten dat deze methode toelaatbaar is, ook al omdat de commissie-Wierenga natuurlijk aan het werk was. Wij wisten niet wat er eventueel uit de rapportage van Wierenga aan andere dingen zou komen.

De heer **Rouvoet**:

Mevrouw Sorgdrager, een laatste vraag op dit punt. Het is toch merkwaardig dat je de commissie-De Wit vraagt om met een interim-rapportage te komen, juist over deze methode van het IRT, en dat die commissie-De Wit met een oordeel komt en ter vergadering zegt dat het toelaatbaar is en dat de vergadering van procureurs zegt dat het

interessant is en dat het rapport van De Wit een bijdrage kan zijn aan een semantische discussie over regie en gezag, waarna de heer De Wit wordt bedankt en hij de vergadering verlaat. Dat is toch curieus?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Het is niet waar dat de commissie-De Wit alleen maar specifiek om een oordeel is gevraagd over de methode. De commissie-De Wit was gevraagd om grenzen te stellen aan infiltratie in het algemeen.

De heer **Rouvoet**:

Zeker.

Mevrouw **Sorgdrager**:

De commissie is daarmee gekomen in een tussenrapport. De commissie heeft ook bij haar werk de methode in Amsterdam bekeken. Dat is er gebeurd. U moet zich voorstellen dat de heer De Wit heeft verteld wat hij wist van de methode en hij heeft gemeld dat hij die toelaatbaar vindt. De procureurs-generaal zeggen dan: Ja, goed, dat kan bij deze methode wel zo zijn, maar wij gaan niet een besluit nemen over deze ene methode, terwijl er nog een commissie bezig is om precies te onderzoeken wat er in Amsterdam aan de hand was.

De heer **Vos**:

Mevrouw Sorgdrager, begrijp ik het goed dat het aspect van de criminele winsten op dat moment niet aan de orde is geweest?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat is niet aan de orde geweest.

De **voorzitter**:

Een ding begrijp ik nog niet. De procureur-generaal Amsterdam gaat eerder zelf naar de minister om iets te stoppen. Er moet iets gestopt worden. Hoe kan het dan dat twee maanden later in de vergadering van vijf gezegd wordt dat het toelaatbaar is? Wordt de onduidelijkheid daarover ook niet geschapen omdat niemand weet wat het is? Veel mensen bemoeien zich er toch mee of praten daarover. Hoe zit dat nu? De procureur-generaal had toch op 21 december wel gezegd dat de operatie gestopt was - ja, dat wisten wij ook niet of die nu wel of niet gestopt was - of althans, dat men er in ieder geval mee wilde stoppen?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Het beeld was dat het stoppen niet zozeer vanwege de methode was. De methode was de aanleiding. De oorzaak van het opheffen van het IRT lag in de verstoorde verhoudingen.

De **voorzitter**:

Dat is de commissie-Wierenga. De procureur-generaal Amsterdam gaat samen met de hoofdofficier naar de minister en later, op 1 december 1993, wordt gezegd dat er gestopt moet worden omdat de methode onaanvaardbaar is. Daaroverheen moet dan ook nog het team opgeheven worden. Anderen zeggen dan weer dat dit kwam omdat er in Amsterdam sprake was van verstoorde verhoudingen.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, luister eens, ik heb dat hele proces van de opheffing van het IRT natuurlijk alleen maar van de zijlijn meegemaakt. Ik weet niet precies wat daar, in Amsterdam, allemaal gespeeld heeft. Het enige wat ik daarvan hoorde, was wat de heer Van Randwijck vertelde in de vergadering van 22 december en vervolgens wat de commissie-Wierenga heeft uitgezocht.

De **voorzitter**:

Heeft u op die 21ste december geen verdere informatie gevraagd aan de heer Van Randwijck over wat er verder precies aan de hand was?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Hij vertelde een verhaal en er zijn wat vragen gesteld. Wat ik daar precies wel en niet gevraagd heb, dat weet ik niet precies meer. In elk geval is bij mij het beeld achtergebleven van verstoorde verhoudingen in Amsterdam en dat de methode de aanleiding was voor het opheffen van het IRT.

De **voorzitter**:

In het vorige verhoor werden wij bekend met het bestaan van een brief die u op 30 maart heeft geschreven aan de heer Hirsch Ballin. Wij hebben van hem een afschrift van die brief gekregen. In die brief gaat u nader op de IRT-affaire in. De heer Hirsch Ballin zei in feite dat het van uw kant een brief was om toch niet afkeurend over de methode te oordelen. Ziet u dat ook zo? Ik kan hem wel voorlezen als u dat goed vindt.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik heb dat in die brief geschreven. Dat is ook zo. Wij moeten dan even een goed onderscheid maken tussen het concept van de methode, hoe die is opgezet in haar zuivere vorm, en de uiteindelijke uitvoering. Wij wisten toen nog niet zozeer hoe die uitvoering uit de hand was gelopen. Wij weten daar nu natuurlijk nog veel meer van. Het idee van de methode, zoals die is bedacht, is een idee dat op zichzelf niet onaanvaardbaar is, althans niet hoeft te zijn.

De **voorzitter**:

Vindt u het goed als ik iets citeer?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, dat is prima.

De heer **Koekkoeck**:

Ik wil even een vraag vooraf stellen. Wat bewoog u, mevrouw Sorgdrager, om deze brief aan de minister te schrijven, op deze wijze: handgeschreven, vertrouwelijk, per fax naar Tilburg?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik maakte mij zorgen dat er krachten zouden ontstaan die op een gegeven moment de minister ertoe zouden brengen de methode te verbieden, terwijl het voor mij niet vaststond of dat moest gebeuren. Ik denk namelijk - en dat denk ik nog steeds - dat een methode zoals de bedoelde, onder zeer speciale omstandigheden, met een strikte begeleiding, enzovoorts, op zich toelaatbaar kan zijn. Als je dit op zo'n moment afsnijdt, betekent dat nogal wat voor de opsporing van grote criminele groeperingen.

De **voorzitter**:

Wij gaan zo op de brief in, maar heeft u daarbij ook een maximum in uw hoofd? Hoeveel ton?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee.

De **voorzitter**:

Geeft niet?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nou, geeft niet. Het hangt er helemaal vanaf. Het hangt er vanaf wat je ermee wilt gaan doen. Dit is een heel speciale methode, waar je heel voorzichtig mee moet zijn. Je moet heel goed afwegen wat het doel is. Wat beoogt je ermee? Wat is het te verwachten succes en wat is uiteindelijk die ene actie die je wilt gaan doen?

De **voorzitter**:

Daar komen wij straks nog wel op terug. Een andere vraag nu. Is er een grens aan het aantal kilo's en tonnen?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik kan daar zo niet een grens voor aangeven.

De **voorzitter**:

Is er een grens aan het aantal kilo's cocaine?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik kan daar ook niet een grens voor aangeven.

De **voorzitter**:

Nee? Honderden kilo's, kan dat maar?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, als u zegt "honderden", dan zegt natuurlijk iedereen: Nee, mag niet gebeuren. Ja, maar...

De **voorzitter**:

Ja, precies. Dat zeggen veel mensen. Misschien logisch.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, misschien is dat ook wel zo. Het hangt er dus ook vanaf wat je ermee wilt. Je zult dus in iedere concrete situatie moeten beoordelen of dat wat men van plan is in die situatie en onder die omstandigheden toelaatbaar is.

De **voorzitter**:

Is er dan geen absolute grens? Iets dat je echt niet moet doen?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, kijk eens, als je spreekt van duizend kilo cocaine, dan zeg je natuurlijk dat je het niet moet doen.

De **voorzitter**:

Dan heeft u een grens.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Maar dat is mijn grens niet.

De **voorzitter**:

Jawel, dat zegt u net. Je moet het dan niet doen.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat is niet een grens. Dat is een punt waarvan ik zeg dat ik het niet zou doen. Mijn grens ligt misschien wel veel lager. Nogmaals, het hangt ervan af wat je ermee beoogt.

De **voorzitter**:

Ja, maar kunt u begrijpen dat niet-juristen in dit leven soms enige vastigheid willen hebben in de zin van: Waar ligt nu de grens?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Toch kun je die vastigheid niet altijd geven. Kijk, als je op een gegeven moment met een onderzoek bezig bent, dan moet je in dat onderzoek gaan bepalen wat voor criminele organisatie je aanpakt, wat voor kaliber de top van die organisatie heeft en wat de politie allemaal al gedaan heeft om de top van de organisatie te pakken. Het hangt er dus helemaal vanaf in wat voor een situatie de politie qua opsporing op dat moment verkeert. Daarna kun je bekijken wat voor acties op dat moment en onder die omstandigheden met een bepaalde kans op succes toelaatbaar zijn. Daar kun je geen grenzen bij aangeven.

De **voorzitter**:

Wil dat ook zeggen, om gelijk maar een ander punt bij de kop te nemen...

De heer **Rabbae**:

Mag ik vragen, voordat u een ander punt aansnijdt, of dit ook voor wapens geldt?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Kijk, ik wil "nooit nooit" zeggen, maar het idee dat er vuurwapens op die manier zouden worden doorgeleverd, daarvan zeg ik dat het niet moet gebeuren. Maar nogmaals, je zegt nooit nooit.

De **voorzitter**:

U zegt toch wel een enkele keer nooit?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik zeg in een concreet geval "ja" of "nee".

De **voorzitter**:

U zegt dus nooit vantevoren, ook niet als minister van Justitie, dat doen wij in ieder geval nooit?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Bij vuurwapens zou ik dat eigenlijk wel zeggen.

De heer **Rabbae**:

En bij vrouwenmokkel?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Wat zegt u?

De heer **Rabbae**:

Bij vrouwensmokkel. Ja, sorry, maar waar begint het en waar moet het eindigen?

Mevrouw **Sorgdrager**:
 Je komt dan weer in de casustiek terecht. Je gaat toch geen vrouwen doorleveren. Daar praten wij toch niet over?

De heer **Rabbae**:
 Nee, maar zegt u dat men een aantal vrouwen kan laten prostitueren, juist met het oog op het pakken van een grote organisatie?

Mevrouw **Sorgdrager**:
 Nee, natuurlijk niet. Je brengt dan mensen in een situatie die mij tegen staat.

De heer **Rabbae**:
 Er is een verschil tussen dingen en mensen?

Mevrouw **Sorgdrager**:
 Ja, natuurlijk.

De heer **Vos**:
 Ik vraag mevrouw Sorgdrager of haar standpunt gebaseerd is op de stelling dat de politie dit als laatste redmiddel nodig heeft om heel moeilijke klussen te klaren.

Mevrouw **Sorgdrager**:
 De politie kan dit in sommige gevallen als een laatste redmiddel nodig hebben. Ik ben er ook heel voorzichtig in. Daar zullen wij straks ook nog wel over praten. Ik heb er een kader voor gesteld in een briefwisseling in juni van dit jaar. Daarin toon ik al een heel grote terughoudendheid. Ik vind dat je er verschrikkelijk voorzichtig mee moet zijn.

De **voorzitter**:
 Maar, u was in maart 1994 bevreesd dat de Kamer te vergaande consequenties... Nee, laat ik het anders formuleren. U was in maart 1994 bevreesd dat de Tweede Kamer te rigoureuus de methode, de methodiek, zou afkeuren. Daarom schrijft u de brief aan de minister van Justitie.

Mevrouw **Sorgdrager**:
 Ja, dat klopt. Ik was bang dat in de hitte van wat er aan de hand was, op een gegeven moment een besluit genomen zou worden op waarschijnlijk onvoldoende materiaal. En dat wilde ik voorkomen.

De **voorzitter**:
 Wist u op dat moment meer dan in de openbare rapportage van Wierenga stond?

Mevrouw **Sorgdrager**:
 Ik schrijf in de brief aan Hirsch Ballin dat ik uit betrouwbare bron het een en ander heb vernomen. En dan komt er dus een rijtje met...

De **voorzitter**:
 Welke bron was dat, als ik vragen mag?

Mevrouw **Sorgdrager**:
 Het was een lid van de commissie-Wierenga, nadat het rapport was uitgebracht.

De **voorzitter**:
 Een jurist - het waren er twee - en een lid van een rechterlijk college, neem ik aan.

Mevrouw **Sorgdrager**:
 Het was een lid uit de rechtspraak.

De **voorzitter**:
 Een lid uit de rechtspraak... Ik dacht nummer twee op de lijst van de vier eminente leden van die commissie. De commissie-Wierenga, schrijft u in de brief aan de minister van Justitie, heeft zich uitvoerig verdiept in de gebruikte opsporingsmethode en is tot de conclusie gekomen dat zij toelaatbaar was. Het ging om de betrokkenheid van de informant in softdrugs. De genoemde tonnen... Waar waren die genoemd? In krant artikelen...?

Mevrouw **Sorgdrager**:
 Dat weet ik niet meer, waar die genoemd werden. Dat weet ik echt niet meer.

De **voorzitter**:

Het betrof wiet, hasj is tien keer sterker, geen nederwiet die van veel hogere kwaliteit is. Ten tweede: alles wat door de informant gebeurde, was onder regie van het OM. Van alle acties, namen, inhoud en zo zijn zelfs journaals bijgehouden. Daarbij is steeds gezegd dat het niet om harddrugs mag gaan. Alle documenten liggen in een kluis te Haarlem. De politie Haarlem heeft altijd geweigerd en zal dat ook blijven doen, deze informant aan Amsterdam beschikbaar te stellen, omdat dan alles op straat ligt. De commissie-Wierenga kon in de rapportage niet meer daarover vermelden, omdat dan de informant levensgevaar loopt. De Delta-zaak gaat over echt grote criminelen en bovendien over te goeder naam en faam bekende burgers. Het is misschien toch goed - de vice-voorzitter wijst mij daarop - om op te helderen of het de heer Bleichrodt of de heer Schipper was.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Het was de heer Bleichrodt.

De **voorzitter**:

Heeft u toen inderdaad van hem aangenomen dat het zo was?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja. Omdat het namelijk ook niet afweek van hetgeen de heer De Wit had verteld in de PG-vergadering van 9 maart. Het waren dus twee bronnen, zeg maar.

De **voorzitter**:

Maar vooral het punt van de informant dat niets naar Amsterdam mocht en het andere punt dat er niet meer over in de rapportage te melden is vanwege de informant. Ligt daar ook al niet de kiem dat die informant het halve OM aan het gijzelen slaat?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat blijkt daar helemaal niet uit.

De **voorzitter**:

Zou het inderdaad zo zijn - dat vond u ook acceptabel - dat er geen aantal genoemd kon worden in de rapportage, omdat dan de informant gevaar zou lopen?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik vind dat je wel alles moet doen om te zorgen dat een informant geen gevaar loopt.

De **voorzitter**:

Ook de Kamer toch zeer gedeeltelijk inlichten?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Wat ik heb gehoord uit mijn bron, heb ik voor mijn toenmalige minister opgeschreven. Ik vond dat hij dat moest weten.

De **voorzitter**:

Wanneer heeft u kennis genomen van de geheime aanbiedingsbrief?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Een paar maanden geleden.

De **voorzitter**:

Hebben die uw oordeel over de methode, zoals die toen beschreven was, gewijzigd?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Het punt is even dat wij een goed onderscheid moeten maken tussen het concept van de methode en de uitvoering. Het is ook heel moeilijk om daar nu zo over te praten, omdat er zoveel boven tafel komt. Als je het oorspronkelijke concept van de methode neemt en het wordt ook goed uitgevoerd zoals het zijn moet, met schriftelijke vastlegging, onder een goede regie van het OM, met die afweging van proportionaliteit, effectiviteit etcetera, vind ik nog steeds dat het concept van die methode op zich niet onaanvaardbaar is. Maar als je ziet wat er gebeurd is, hoe dat toch uit de hand is gelopen, betekent dat dat je dus heel voorzichtig moet zijn met die methode en dat je heel goed moet weten wanneer je zo'n methode gebruikt en hoe.

De **voorzitter**:

Maar als wij gewoon naar de praktijk kijken, is het dan ooit mogelijk om aan de ene kant een informant te laten groeien, waarbij hij eventueel ook nog zijn geld mag houden, omdat het anders voor hem niet interessant is, en om op een bepaald moment te zeggen: en nu

kunnen wij toeslaan? Dan komt die man of vrouw... Dat kan het ook zijn; en het is geen flauwe grap. Die kan dan toch altijd in gevaar komen. Die kan dan toch altijd zeggen: ga nog een keer door?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Kijk. Het oorspronkelijke concept van de Delta-methode...

De **voorzitter**:

U bedoelt het concept van de heer Van der Veen?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, zoals u ook precies is verteld, dacht ik, door de heer Lith. In elk geval is het zo dat daar werd gewerkt met een informant. Wat u nu zegt, is een infiltrant of een groei-informant. Dat is voor mij iets heel anders. In die Delta-methode was het een informant die betrouwbaar was en die een enkele keer of een aantal keren de politie tippte. Dat vind ik iets anders dan wanneer je als politie een infiltrant runt met de bedoeling om op te klimmen in een criminele organisatie, want dat houdt je niet meer in de hand. Daar ben ik ook geen voorstander van.

De **voorzitter**:

Maar dan hebben wij het toch over iets heel anders dan de Delta-methode was? In concept was toch al de Delta-methode iemand die kan groeien, vertrouwen winnen door vele malen met behoud van criminele winst drugs aan een stel boeven te leveren, van verschillende kleur en omvang.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Het hangt er ook van af hoe groot de afstand is tussen de politie en de informant en of die informant nu deel uitmaakt van de criminele organisatie of niet.

De **voorzitter**:

Die maakt deel uit van een ander clubje, maar het is natuurlijk wel een crimineel.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, het was een crimineel in de Delta-methode, maar het was niet een crimineel die deel uitmaakte van de criminele organisatie die men wilde pakken.

De **voorzitter**:

Hoe weet u dat zo goed?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Omdat mij dat is uitgelegd.

De **voorzitter**:

Denkt u dat de controle zo goed kan zijn dat wij daar absoluut zeker van zijn?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik denk het wel. Ik denk dat als je dat goed regisseert en er heel dicht op zit, je dit kunt controleren. En op het moment dat je het gevoel krijgt dat je het niet meer zo regisseert zoals jij het precies wil als politie, moet je ermee ophouden. Daarom zeg ik ook steeds: voorzichtig met dit soort methoden.

De **voorzitter**:

Denkt u dat het ooit mogelijk is om iets te doen met afdracht van alle winst?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Daar heb ik, eerlijk gezegd, zo mijn twijfels over.

De **voorzitter**:

Vindt u dat dat dan niet zou moeten?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik denk dat je daar... Ja. Het kan wel, maar dan moet je wel een informant hebben die je driedubbel controleert om te kijken of hij inderdaad dat afdraagt, wat hij aan winst maakt. Ik vind dat in de praktijk een moeilijk hanteerbaar gegeven.

De **voorzitter**:

Kunnen wij als overheid mensen runnen die wij aan het plegen van strafbare feiten ook nog een paar miljoen laten verdienen en dan zeggen "bedankt Jan"?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat is dus een keuze die je op een gegeven moment moet maken. Dat heeft te maken, weer, met wat je daarmee beoogt. Daarom zeg ik ook steeds... Kijk, in beginsel moet je dit niet uitsluiten, maar je moet er heel voorzichtig mee zijn, juist omdat het zoveel risico's oplevert. Dit soort risico's en andere risico's.

De heer **Koekkoek:**

Mevrouw Sorgdrager, had u kennis van de begeleidende brief van de commissie-Wierenga op 30 maart 1994, toen u de brief stuurde aan...

Mevrouw **Sorgdrager:**

Nee, ik had ook het geheime deel toen nooit gezien.

De heer **Koekkoek:**

Nee, dat vroeg ik niet. Ik vroeg naar de begeleidende brief. U had uitsluitend mondeling van de heer Bleichrodt informatie gekregen over wat er aan de hand was?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ja.

De **voorzitter:**

Had hij u ook gevraagd om de minister dit extra onder ogen te brengen of...?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Nee, dat heb ik zelf gedaan.

De **voorzitter:**

Dat heeft u zelf gedaan. Dreigde het, vond u, de verkeerde kant op te gaan wat betreft de beoordeling van de methode?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Nou, daar had ik niet direct aanwijzingen voor. Maar ik dacht gewoon: hij moet dat weten.

De **voorzitter:**

Ja. Vond u ook dat het feit dat de methode in Amsterdam werd doorgezet zonder dat er eigenlijk een teamleider was... Daar zijn dan ook weer verschillende redenen voor aan te geven. En dat de officier van justitie dat besliste, samen met de chef CID... Vindt u dat dat kan?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ja, dat is dus wat nu allemaal blijkt.

De **voorzitter:**

Ja. Ik vraag of u vindt dat dit kan.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Vraagt u wat ik er nu van vind?

De **voorzitter:**

Ik vraag of u vindt dat dit kan.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Nee, natuurlijk kan dat niet. Als je zo'n methode gebruikt - wij hebben er nu heel andere procedures voor - kan het nooit alleen maar een CID-officier en een rechercheur zijn. Daar is geen kwestie van. Dat moet in elk geval een hoofdofficier weten en een procureur-generaal en, afhankelijk van het geval, ook de minister.

De **voorzitter:**

Mogen wij nu overgaan op... Het was natuurlijk ook de mededeling van de heer Hirsch Ballin over de brief die u hem geschreven had, die de regie hier enigszins veranderde.

De heer **Rouvoet:**

Ik begrijp toch dat u zegt... U vond dat de minister het moest weten. Vervolgens geeft u een opsomming van elementen die u van de heer Bleichrodt heeft gehoord, uit het geheime deel dat aan de ministers was aangeboden. Dat begrijp ik niet. De minister wist dat dus toch allemaal?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Maar ik wist niet wat er in het geheime deel stond.

De heer **Rouvoet:**

De heer Bleichrodt heeft u dat toch verteld?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, de heer Bleichrodt heeft mij helemaal niet verteld wat er in het geheime deel stond. Hij heeft mij gewoon verteld wat ik in die brief heb geschreven.

De heer **Rouvoet**:

U ging er gewoon van uit dat u, behalve hetgeen in de rapportage van de commissie-Wierenga stond, daar bovenop van de heer Bleichrodt nog nieuwe informatie kreeg?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Kijk, als hij aanleiding ziet om mij te bellen, neem ik aan dat hij vond dat ik iets moest weten wat ik niet zelf uit de openbare stukken kon lezen of wat de minister niet kon lezen. En als ik dat hoor, geef ik dat door aan mijn minister.

De **voorzitter**:

Heeft hij u er toen op gewezen dat dit allemaal zeer geheim was en dat u dit vooral niet verder moest vertellen?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Daar hoeft hij mij niet op te wijzen. Dat weet ik zelf ook wel. Maar ik vind dat wat geheim is, de minister dat wel moet weten.

De heer **Koekkoek**:

Had u inmiddels al kennis genomen van wat de commissie-Wierenga over de opsporingsmethode had gemeld in het openbare rapport?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Dus u beschouwde dit als aanvullende informatie?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja.

De **voorzitter**:

Als procureur-generaal Arnhem bent u op de hoogte geweest van de infiltratie-actie in de zaak die u later ook als minister heeft beoordeeld?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee.

De **voorzitter**:

Niet?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee.

De **voorzitter**:

En van de infiltratie in de moordzaak in Oosterbeek?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja.

De **voorzitter**:

Die is u wel gemeld? Maar de infiltratie in het, laten wij zeggen, Turkse traject niet?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee.

De **voorzitter**:

Als procureur-generaal in Den Haag is u gemeld, als het goed is op 17 januari 1994, door de heer Blok de doorlevering in het kader van het Copa-Haaglandenteam van vele kilo's cocaine.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, dat is een merkwaardige kwestie. Ik heb dat natuurlijk helemaal uitgezocht, wat zich daar allemaal heeft afgespeeld. Vindt u het goed dat ik eens even de zaken op een rij zet...

De **voorzitter**:

Binnen twee weken na 17 januari 1994.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik zal u zeggen wat ik daarvan heb kunnen terugvinden en wat ik mij daarvan herinner.

De voorzitter:

Maar u herinnert zich er zo niets meer van?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Nee. Ik zal u ook zeggen hoe dat mij zo bij staat. De zaak waar u op doelt, kwam mij ter ore in die vorm, toen er bericht kwam naar aanleiding van de doorlichtingsactie - die komt ook nog wel aan de orde, neem ik aan - die over alle opsporingsmethoden is gehouden. Toen heb ik, denk ik, een bericht gekregen van vier van dit soort operaties. Ik herinner mij nog goed dat wij een beetje gelachen hebben om de codenamen die aan dit soort operaties werden gegeven.

De voorzitter:

Waar heeft u toen gelachen? Op het departement?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Op het departement. Ik kreeg dat namelijk, denk ik, in april of mei van dit jaar onder ogen. Het was in mei. Toen heb ik natuurlijk meteen gedacht van "wat is dit?". Ik heb meteen informatie ingewonnen over al die zaken. Wie wist waarvan en wie heeft waarvoor toestemming gegeven? In dat bericht dat ik kreeg, stond dus inderdaad dat er cocaine de markt op was gegaan en dat het de bedoeling was, later 500 kilo te pakken. Dat is ook gebeurd. Er zijn ook 65 verdachten opgepakt en voor een deel ook al veroordeeld; de hoofdverdachte tot veertien jaar gevangenisstraf. Er stond in dat bericht: In januari 1994...

De voorzitter:

Het is misschien nog geheim wat u zit voor te lezen...

Mevrouw **Sorgdrager:**

Nee, dat is het niet.

De voorzitter:

Het is misschien op de televisie... Ik weet het niet...

Mevrouw **Sorgdrager:**

"In januari 1994 besproken met PG op basis van een notitie van mr. Van der Voort van 17 januari 1994." Nou, daar was ik natuurlijk zeer benieuwd naar. Het kwam mij volstrekt onbekend voor. Ik heb dus nadere informatie gevraagd. Dat duurde even. Op 12 juli van dit jaar ontving ik daar bericht over. Daar zat bij een notitie van 4 juli van mr. Van den Broek. Dat was de baas van de heer Van der Voort.

De voorzitter:

De Zwacri-officier in Den Haag?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ja, het unithoofd Zware criminaliteit, de baas van Van der Voort. Daar zat een begeleidende brief bij van de plaatsvervangend PG: Hierbij het resultaat van spitwerk van collega's op het arrondissementsparket. Daar staan de feiten in. Het wordt dus beschreven dat daarin overleg is geweest met de procureur-generaal in december - dat was dus mijn voorganger, Addens - en dat dit eigenlijk gebeurde in relatie met een andere zaak, waarover de hoofdofficier al contact had. Dan komt op een gegeven moment het een en ander binnen. Op 17 januari schrijft meneer Van den Broek dat hij met de hoofdofficier en nog twee officieren van justitie de informatietrajecten bespreekt. En, wordt er gezegd, er ligt een abstracte notitie, een abstracte versie van de actie zoals die geweest is, ter bespreking met de PG. En het doel van de bespreking is, aldus Van den Broek, niet de doorlevering, maar wel het feit dat het om een gesloten traject gaat, waarbij de informanten beschermd moeten worden en wat nooit naar buiten mag komen. In die notitie staat ook dat mr. Blok, de hoofdofficier, meldt dat hij dat met procureur-generaal Addens heeft besproken. Punt. Dus op zich schrijven ze nog niets.

De voorzitter:

Wat leest u nu precies voor?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ik lees de notitie van de heer Van den Broek voor, die hij heeft geschreven...

De voorzitter:

Zou u in uw eigen woorden kunnen zeggen wat er nu precies aan de hand was?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik lees het voor, omdat het belangrijk is dat erin staat: het doel van de bespreking met de PG is de geheimhouding van het traject. Ik herinner mij wel dat ik met de heer Blok heb gesproken over een geheim traject, maar niet over doorlevering van drugs. Daar heb ik gewoon met hem niet over gesproken.

De **voorzitter**:

U heeft daar niet over gesproken?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee. Het probleem is dat hij zegt dat hij er met mij over gesproken heeft, dat hij daarbij nog vermeldt dat hij met mij samen heeft geconstateerd dat hij nog wel moet wennen aan dat soort hoeveelheden, maar dat de officier van justitie in zijn notitie - vandaar dat ik nog niet helemaal klaar was - zegt dat de heer Blok tegen hem gezegd had dat hij nog moest wennen aan dit soort hoeveelheden. Ik vind het ook zo vreemd. Want als ik mij dat niet kan herinneren, klopt er dus iets niet.

De **voorzitter**:

Nee. Er klopt iets niet, want de heer Blok zegt bij ons: "Het laatste is het geval. Zij heeft er kennis van genomen." Dat was in zijn verhoor.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, dat zegt hij.

De **voorzitter**:

"Wij hebben erover gesproken." En dan zegt hij: "Ik herinner mij in ieder geval nog heel levendig een uitspraak van mijn kant: Ik moet wennen aan dit soort grote partijen. Kortom, ik had er ook enige zorg over. Dat waren geen makkelijke beslissingen. Zij" - u dus - "maakte toen de opmerking: Wij zullen daar nog eens nader over moeten praten en wij zullen vooral moeten kijken of wij de georganiseerde criminaliteit niet op een andere manier kunnen bestrijden, met meer een bestuurlijke ingang."

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat laatste klopt wel, want dat soort dingen zei ik ook. Maar niet in dat verband. En ik heb ook niet met hem over die drugs gesproken. Die zorg van hem over die grote hoeveelheden heeft hij uitgesproken, blijkens de notitie van de officier van justitie, tegenover die officier van justitie. Het maakt bij mij verder ook niet een herinnering wakker. Ik weet zeker dat ik met hem niet gesproken heb over doorlevering van drugs. Wel over geheime trajecten.

De **voorzitter**:

Wat was dan de inhoud van die geheime trajecten?

Mevrouw **Sorgdrager**:

De inhoud daarvan was dat er gewerkt werd met informanten en pseudo-kopers en dat dit niet bekend mocht worden.

De **voorzitter**:

Maar was de inhoud van die geheime trajecten niet dat er ook dingen doorheen gingen?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, dat heeft hij mij er niet bij gezegd.

De **voorzitter**:

Dat weet u zeker? Dan hebben wij echt een probleem.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, dat klopt. Dat begrijp ik. Ik zie dat probleem ook, maar hij heeft daar niet over gesproken.

De **voorzitter**:

Wij hebben twee personen, en niet de eersten de besten, die bij ons onder ede verschillende dingen zeggen.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, dat klopt. Dat is ook zo. Ik begrijp best dat dit een probleem is, maar ik kan alleen maar vertellen dat dit met mij gewoon niet besproken is, dat ik het werkelijk niet weet.

De heer **De Graaf**:

Heeft u daar met de heer Blok recent nog over gesproken?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik heb hem gevraagd of hij dat wel zeker wist en toen heeft hij mij hetzelfde gezegd als wat hij in die brief heeft geschreven. Ik zeg: ik weet het werkelijk niet meer. Anders zou ik ook nooit zo'n brief aan de heer Hirsch Ballin hebben geschreven. Als ik geweten had dat in mijn ressort zoveel cocaine was doorgelaten, had ik hem dat toch gezegd? Dat is toch logisch.

De **voorzitter**:

Dan had u hem dat ook gewoon gezegd?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, natuurlijk. Zeker op een moment dat een debat gevoerd moet gaan worden over het doorlaten van softdrugs, waar op een gegeven moment oordelen zijn over het doorlaten van harddrugs. Dan ga je dat toch zeggen?

De **voorzitter**:

Heeft u omgekeerd ooit gevraagd aan de officier van justitie in Den Haag of aan de heer Blok: gebeurt zoiets wel eens bij jullie?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat weet ik niet meer precies. Ik heb het wel in Rotterdam gevraagd, omdat ik daar wist dat men op een andere manier met dit soort zaken omging dan in Den Haag. Ik weet niet meer of ik dat in Den Haag gevraagd heb. Ik heb wel in de ressortsvergadering, maar dan met alle hoofdofficieren erbij, gevraagd: wat gebeurt er in dit ressort? En: wij moeten daar goede procedures voor afspreken wie waarover beslist.

De **voorzitter**:

Toen heeft ook de heer Blok dit niet gemeld?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Hij heeft dit niet gemeld. Maar dat was ook niet het gremium. In een ressortsvergadering meld je dit soort dingen niet.

De **voorzitter**:

Waarom niet?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, omdat daar...

De **voorzitter**:

Daar zitten te veel mensen bij?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, daar zitten te veel mensen bij.

De heer **Koekkoeck**:

Heeft de heer Blok u in uw herinnering toen die notitie overhandigd?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, ik had die notitie nog nooit gezien. Ik zag haar dus... Dat is ook wel een grappig verhaal. Er komt op een gegeven een briefje binnen, een laconiek briefje, van de plaatsvervangend procureur-generaal, die zegt: "Bij het screenen van de kluis vond ik deze notitie. Die wil ik je niet onthouden." En daar kwam dus de notitie over dit onderwerp waar het nu over gaat.

De **voorzitter**:

Is nog terug te vinden wanneer die er is ingelegd?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, want ik heb toen vervolgens gevraagd wie wanneer die notitie in de kluis had gelegd. Dat weet niemand.

De **voorzitter**:

Staat er ook een stempel op?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, er staat niets op.

De **voorzitter**:

Wij hebben allemaal van die mooie stempels, "intern" of "geheim".

Mevrouw **Sorgdrager**:

Natuurlijk, er komt een paraaf op of "ingekomen op ..." Er staat dus niets op. Zij komt dus zo, blanco, uit de kluis en is inderdaad, wat daar wordt gezegd, een abstracte versie van wat er aan de hand is. Er wordt in die notitie trouwens ook niet gesproken over doorleveringen.

De heer **Koekkoek**:

U heeft gesproken over het gesloten CID-traject met de heer Blok. Daar was een notitie over, maar u heeft die niet ontvangen?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik kan mij van die notitie niets herinneren, tot het moment dat ik als minister haar toegestuurd kreeg eind augustus van dit jaar.

De heer **Koekkoek**:

En over kilo's heeft u met de heer Blok niet gesproken?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee.

De heer **Koekkoek**:

In uw herinnering?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, goed. In mijn herinnering.

De heer **De Graaf**:

Was het de kluis van de officier of de kluis waar u normaal de stukken in opborg?

Mevrouw **Sorgdrager**:

De kluis van het parket PG. Daar kwam zij vandaan.

De heer **Vos**:

Ongeacht wat mevrouw Sorgdrager precies geweten heeft, wil ik haar het volgende vragen. Was u wel duidelijk van de zijde van de minister in scherpe zin wat u had behoren door te geven, als u het wel geweten had? Had de minister exact duidelijk gemaakt wanneer hij gealerteerd diende te worden?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, maar ik vind dat ook de prudentie van degene die op een gegeven moment dingen weet. Dan moet je zelf op een goed moment bepalen wat belangrijk is om aan de minister door te geven en wat niet.

De heer **Vos**:

Als u dit geweten had, had u het doorgegeven?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja. Dat heb ik net ook gezegd. Zeker in het licht van de gebeurtenissen bij de commissie-Wierenga. Dan is het toch logisch dat je dat gaat melden?

De **voorzitter**:

De commissie-Wierenga is er dan nog niet.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee. Daarom zeg ik: misschien niet meteen. Misschien niet. Ik vind van wel, maar zeker, vind ik, des te meer op het moment dat het rapport uitkomt en het gaat komen tot een kamerdebat, waar nog een rol speelt of het gaat over softdrugs of harddrugs. Dan zeg je toch zo iets?

De **voorzitter**:

Is het nu zo dat de heer Blok dit wel degelijk gezegd heeft, maar dat u het gewoon niet meer weet of heeft de heer Blok het, denkt u, niet gezegd?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja. Kijk, hij heeft natuurlijk ook zijn herinnering opgehaald. Dat duurde lang. Ik herinner het mij niet. Ik durf met - ja, dan moet je dus - een aan grote zekerheid grenzende waarschijnlijkheid te zeggen dat hij dat niet gezegd heeft.

De **voorzitter**:

Ja, dat is moeilijk.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Het is ook moeilijk, want als ik zeg dat hij het niet heeft gezegd en hij heeft het wel gezegd, dan...

De **voorzitter**:

Het is daarom moeilijk, omdat iedereen hier onder ede staat.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja. Daarom zeg ik het zoals ik het zeg.

De **voorzitter**:

U zegt dus dat u het zich in elk geval absoluut niet kunt herinneren?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik zeg: ik kan het mij absoluut niet herinneren. En met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zeg ik: hij heeft het niet gezegd. Ik kan mij niet voorstellen dat ik mij zulke aantallen niet meer zou herinneren.

De **voorzitter**:

Wanneer heeft u er met hem nog over gesproken? Na zijn verhoor hier, neem ik aan.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Voor zijn verhoor.

De **voorzitter**:

Voor zijn verhoor? Niet na zijn verhoor?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Na zijn verhoor niet meer.

De **voorzitter**:

Maar u heeft wel gehoord dat hij dat hier heeft gezegd?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja.

De **voorzitter**:

En voor zijn verhoor? Wat is er toen door u samen besproken?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik heb dus naar aanleiding van de brieven die hij mij had geschreven over deze materie gevraagd of hij dat wel zeker wist. Toen zei hij dat hij het zo had gereconstrueerd dat het zo geweest moest zijn.

De **voorzitter**:

Nou, wij zullen het hem ook nog vragen. Het ligt in een iets andere orde van grootte dan andere zaken die wij aan de hand hebben gehad, maar wij moeten toch trachten dit op te helderen.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik kan mij dat goed voorstellen. Ik verklaar hier naar eer en geweten. Ik kan er niets anders van maken.

De heer **Rabbae**:

Wanneer heeft u hem gesproken?

Mevrouw **Sorgdrager**:

De heer Blok, voor het laatst?

De heer **Rabbae**:

Ja.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Even denken hoor... Ik geloof op de ochtend voor zijn verhoor. Hij was toen op het ministerie voor iets anders.

De **voorzitter**:

Dan nog de vraag: heeft u wel eens in algemenere zin... En dan stoppen wij met die kilo's harddrugs. Heeft u wel eens over de mogelijke doorlevering, verdwijning in het milieu etcetera gesproken?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Als procureur-generaal bedoelt u?

De **voorzitter**:

Ja, ja.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik heb er in die zin over gesproken dat ik bij herhaling in de ressortsvergadering heb gezegd, dat wij moesten afspreken wie over welke methodes, inzet etcetera ingelicht moest worden, toestemming moest geven. En ja, natuurlijk komen er dan voorbeelden aan de orde.

De **voorzitter**:

Wat is er dan wel eens aan de orde gekomen, wat het meest blijkt?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik weet dat niet precies meer, maar wij hebben het wel gehad over IRT-methodes, zo in het algemeen gesproken. Niet over hoeveel kilo's of zo, maar wel over ingrijpende opsporingsmethodes waarvan ik vond en vind dat de procureur-generaal daar of toestemming voor moet geven of het moet weten.

De **voorzitter**:

En heeft u toen de IRT-zaak in alle hevigheid was losgebarsten, na het rapport-Wierenga, nog gevraagd of dat bij u in het ressort gebeurde?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, ik heb dat dus in Rotterdam gevraagd toen ik daar op bezoek was, van: doen jullie dat hier ook? Nee, zei men. Ik heb het in een ressortsvergadering aan de orde gesteld, van: bij dit soort dingen wil ik dat er die en die procedure voor gevolgd wordt.

De **voorzitter**:

Heeft u toen in Den Haag ook nog gevraagd "doet men het hier"?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik heb dat dus niet apart - dat staat mij niet bij - nog een keer aan Den Haag gevraagd. Omdat ik namelijk wist dat men in Den Haag anders met deze dingen omsprong dan in Rotterdam. In Den Haag was men veel meer... had men een andere opvatting - laat ik het zo zeggen - over procedures in dit soort zaken dan in Rotterdam.

De **voorzitter**:

In Rotterdam was men lossier?

Mevrouw **Sorgdrager**:

In Rotterdam had men de opvatting dat het een zaak was van de CID-officier, terwijl in Den Haag men een hele procedure daarvoor aan het vaststellen was. Daar was men net bezig met het maken van de zogenaamde CID-handleiding.

De **voorzitter**:

Wanneer was die ressortsvergadering dat u dat aan de orde stelde?

Mevrouw **Sorgdrager**:

De eerste ressortsvergadering was eind maart, waarin ik dat dus aan de orde heb gesteld.

De **voorzitter**:

Als u net minister bent geworden, krijgt u ook onder ogen het bericht over de goedkeuring van de doorlevering van de 9000 kilo?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat was gebeurd toen. Dat was door minister Kosto goedgekeurd. Ik kreeg het dus als "dit moet je weten, dit is gebeurd".

De **voorzitter**:

Van zoiets had u daarvoor ook nooit gehoord?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Van die zaak?

De **voorzitter**:

Nee, in algemene zin.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nou, ik wist toe natuurlijk wel wat meer over de IRT-affaire.

De **voorzitter**:

En naast de IRT-affaire?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, verder niet.

De **voorzitter**:

U heeft in Rotterdam, zegt u, de zaken besproken, onder andere dus met de CID-officier.

Heeft u toen ook gezegd wat u wel of niet inhoudelijk wilde?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, ik heb gezegd dat ik in elk geval wilde dat dit soort... Nee, de term "dit soort" is niet goed, want er zit meer aan vast. Ik heb gezegd dat ik in elk geval wilde dat ingrijpende opsporingsmethoden niet alleen bij een CID-officier mogen blijven liggen en dat de hoofdofficier daarvoor toestemming moet geven. Als het werkelijk echt ingrijpend is, moet het bij de procureur-generaal terechtkomen.

De **voorzitter**:

En wat is dan echt ingrijpend?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Het doorlaten van drugs, bijvoorbeeld.

De **voorzitter**:

En wat nog meer?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Een infiltratie-actie waarbij eventueel mensen risico kunnen lopen.

De heer **Koekkoek**:

Vindt u dat de heer Blok u uitdrukkelijk had moeten melden dat er in het verleden, voor uw tijd, afspraken waren gemaakt over doorlevering van harddrugs en dat die ook hadden plaatsgevonden?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, hij zou er ook van uit kunnen gaan dat het bij de overdracht van procureur-generaal op procureur-generaal is gebeurd. Er is nog meer gebeurd in die operatie, waarvan ik vind dat hij dat wel had moeten melden.

De heer **Koekkoek**:

Wat?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik geloof dat het niet goed is om dat precies te zeggen.

De heer **Koekkoek**:

Operationele gegevens?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Wilt u die nog op een andere manier meedelen aan de commissie?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik wil het vertrouwelijk wel meedelen.

De **voorzitter**:

Was er voor u nog een reden om er verder over na te vragen, over die 9000-kilo-toestand, of niet?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat was allemaal met berichten belegd. Er was uitvoerig overleg geweest met de landelijk officier. Ik vond het op dat moment niet nodig.

De **voorzitter**:

Was er toch niet een kleine, politieke alarmbel bij u gaan rinkelen toen u dat zo zag? Of was het toch meer een routinezaak?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nou ja, het was natuurlijk niet direct routine. Anders leg je het ook niet aan de minister voor. Dat gebeurt niet elke dag, gelukkig.

De **voorzitter**:

Nee. Het punt was dat niemand van de ambtenaren het zich meer kon herinneren. Toen is het bij u doorgespit.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Er is een heel dossier van, met aantekeningen er op, ook van mij.

De **voorzitter**:

Nogmaals stel ik de vraag of het toen nog vrij routinematig was, voordat deze commissie aan het werk ging. Leggen wij er misschien teveel de nadruk op? Op al deze kwesties?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Kijk, routine mag het natuurlijk nooit zijn en dat was het ook niet. Dan gaat het ook niet goed. De brief die ik heb geschreven aan de procureurs-generaal over het doorlaten, bewijst dat het geen routine kan zijn. Wanneer het iets is geweest zoals het bij die zaak in elkaar zat, dan is het gebeurd en dan moet je dat in de gaten houden. Op dat moment heb ik daar verder niet iets aan gedaan. Het was overigens ook al gebeurd, geloof ik zelfs.

De **voorzitter**:

Ik wil u het volgende vragen. Wanneer hoort u van de moeilijkheden in de zogenoemde Bever-zaak in Rotterdam?

Mevrouw **Sorgdrager**:

In april van dit jaar. Er kwam toen iets in de krant.

De **voorzitter**:

Niet voordat het in de krant stond?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, het was voor mij volstrekt nieuw.

De **voorzitter**:

U bent niet genformeerd?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee.

De **voorzitter**:

Ook niet vanuit Haarlem, bijvoorbeeld?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, ik las het in de kracht en dacht: Gut, wat is dit?

De **voorzitter**:

Dan zegt u nooit iets geweten te hebben van doorlevering. Ging dat alleen maar over de Bever-zaak, als u die opmerkingen maakt? Er zijn verschillende persberichten waarin staat dat u nooit iets geweten heeft van doorlevering.

Mevrouw **Sorgdrager**:

In die zaak niet.

De **voorzitter**:

U zegt bij Van Thijn in juni van dit jaar, bij de VPRO-radio, in antwoord op de vraag "U bent anders gaan denken over het zelf op de markt brengen van drugs"?: "Ik wist niet dat dit gebeurde, een methode waarbij doorgeleverd wordt en drugs het land inkomen, dat was mij niet bekend". Dat was u toch eigenlijk wel bekend, in ieder geval als wij de brief aan Hirsch Ballin lezen?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Van de IRT-zaak?

De **voorzitter**:

U wekte de indruk alsof u daar eigenlijk nog nooit van gehoord had. Wij zijn natuurlijk alles nagegaan, ook omdat het een politieke rol speelt. Wij vonden een quote van u bij de VPRO-

radio, waarin u zegt: "Ik wist niet dat dit gebeurde, een methode waarbij doorgeleverd wordt en drugs het land inkomen, dat was mij niet bekend.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Als PG niet, nee.

De **voorzitter:**

Dat zegt u daar niet.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Kijk, ik wist van de IRT-methode.

De **voorzitter:**

Daar is het niet gevraagd in verband met de Bever-methode.

Mevrouw **Sorgdrager:**

In dat interview?

De **voorzitter:**

Ja. Daar is het gewoon in het algemeen gevraagd.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ja, dat klopt. Dat zal ik wel gezegd hebben.

De **voorzitter:**

Zou het niet beter geweest zijn, zeker met de kleur die u het nu geeft, om preciezer te zijn? Want u wist het wel.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ja, ik wist van die ene zaak. Kijk, op dat moment... Ik sta niet in een kamerdebat. U let nu heel precies op alles. Op dat moment werd mij iets gevraagd en ik reageerde spontaan op dat moment. Ik heb hier toch wel wat moeite mee. Als ik de Kamer informeer, dan zal ik heel precies nagaan wat ik wel en niet zeg en wat ik wel en niet weet. In een interview, waarin je plotseling iets gevraagd wordt, dan zeg ik spontaan van: Nee, dat heb ik niet geweten. Dat is toch niet zo gek?

De **voorzitter:**

Het is niet gek als je het inderdaad helemaal niet geweten hebt op dat moment. Het zou gekker zijn als je bij een punt komt van: Ja, als ik dieper in mijn geheugen tast dan vind ik misschien nog wel wat. Waarom vragen wij u dit? Niet om op een slak zout te leggen, maar gewoon om te weten hoe belangrijk het vroeger was. Vond men het in feite niet zo belangrijk en vond men het vrij normaal wat er gebeurd was en vooral hoe het gezag erover was uitgeoefend? Voil.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Het punt is het volgende. Toen ik net minister was, in september, kreeg ik de zaak voorgelegd waaraan net is gerefereerd. De situatie was toen a. de methode is niet onaanvaardbaar en b. wij wisten nog niet wat er allemaal naar boven zou komen in de enquête en in het rijksrecherche-onderzoek voor Kennemerland. Op dat moment was het dus een geval. Op dat moment had het natuurlijk ook niet de lading die het nu heeft. Als ik er nu van zou horen, denk ik: Ho, ho. Op dat moment was het dus geen routinezaak. Dat zou te gek zijn. Op dat moment was het echter niet zoiets bijzonders als het in de situatie van nu zou zijn.

De **voorzitter:**

In juni, nadat de Bever-zaak naar buiten komt en als er al een rijksrecherche-onderzoek is geweest, dan is in zekere zin toch de context al veranderd?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Na de Bever-zaak?

De **voorzitter:**

Ja, als het allemaal in de publiciteit komt.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ja, maar de Bever-zaak was afgelopen april. Ik ben vorig jaar minister geworden. De zaak waar u het over heeft, speelde daarvoor.

De **voorzitter:**

Nee, dat was in juni van dit jaar.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Volgens mij zit u nu verkeerd. De kwestie waarin u zegt dat ik net minister ben en dat ik dit onder ogen krijg, speelt in september 1994.

De **voorzitter**:

Ja, dat speelt helemaal in het begin. Dat krijgt u even onder ogen te zien. Dat is helemaal waar. Het interview waaruit ik citeerde is van 14 juli van dit jaar.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja.

De **voorzitter**:

Ligt het aan de politieke gevoeligheid dat u in mei van het jaar van de infiltratie-operatie in het Zuiden zegt die niet meer te willen doen. Die methode leek, vergeleken met de IRT-methode, zeer verantwoord te zijn. Ik doel dus op de infiltratiemethode van het kernteam in het Zuiden, waarvan u zegt het niet meer te willen doen, omdat er te weinig garantie is dat men de zaak echt in beslag kan nemen.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Als de zaak waar u nu over spreekt, in het Zuiden des lands, loopt, is er geen kader wat de Centrale toetsingscommissie kennelijk had vastgesteld.

De **voorzitter**:

Zij vonden het goed!

Mevrouw **Sorgdrager**:

Zij vonden het goed, maar het openbaar ministerie twijfelde kennelijk, want men is naar mij toegekomen met de vraag of het door kon gaan. Wij hebben toen die methode besproken en bekeken wat de te verwachten effectiviteit was. Ik vond, nu men het mij toch vroeg, dat men een te vaag doel had. De effectiviteit van de methode was niet groot genoeg. Ik verwachtte dat men over enige tijd weer bij mij zou komen met dezelfde vraag over dezelfde zaak. Dat moesten wij dus gewoon niet doen.

De **voorzitter**:

Dat is toch een heel ander soort oordeel, mevrouw Sorgdrager, dan toen u op 30 april 1994 door de heer Bleichrodt werd genformeerd? Is de reden daarvoor niet de veel meer politieke aandacht voor het onderwerp?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Natuurlijk. De heer Bleichrodt geeft mij, als procureur-generaal, bepaalde informatie. Dan heb ik wel het politieke gevoel om dat aan mijn minister te vertellen. Vervolgens gebeurt er natuurlijk een heleboel. Eind april speelt dan de Bever-zaak, met alle commotie van dien. In mei komt men met deze zaak. Daarvan zeg ik dan: Gut, als je bij mij komt met zo'n verhaal en als ik zie wat men daarmee hoopt te bereiken, dan vind ik dat het niet moet.

De heer **Koekkoek**:

In 1994 gaat u akkoord met het inzetten van een informant die een bepaalde rol vervult, zoals in het IRT.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik ga daar niet mee akkoord. Ik zeg alleen maar dat de methode wat mij betreft niet onaanvaardbaar is.

De heer **Koekkoek**:

Nee, ik wil niet de suggestie wekken dat u akkoord bent gegaan met de uitvoering van de Delta-methode. Wanneer het gaat om de zaak in het Zuiden des lands, dan gaat het niet om een burgerinformant. Het gaat om een zeer professionele aanpak van een bepaalde zaak, waar ongeveer aan alle voorwaarden is voldaan. U zegt daar dan "nee" tegen.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik zeg daar "nee" tegen, omdat ik het effect niet zie. Ik vond het te onduidelijk. Ik vind in principe dat men bij het openbaar ministerie - laat dat even duidelijk zijn - zelf de verantwoordelijkheid moet nemen voor dit soort beslissingen. Toen had men niet het kader wat ik nu heb gegeven in de brieven van 9 juni. Nu weet men wel wanneer het wel of

niet moet. Het college van procureurs-generaal moet daar nu ook over beslissen, tenzij het iets is dat uitzonderlijk is en dan moet de minister beslissen. Het is niet goed als een minister zich met al dit soort operationele kwesties moet gaan bemoeien. Nu men toch bij mij kwam, en kennelijk twijfelde, want anders had men natuurlijk zelf de verantwoordelijkheid genomen, dan...

De **voorzitter**:

De procureur-generaal in Den Bosch?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja. Ik beoordeelde het toen natuurlijk ook en ik heb toen gezegd dat men het niet moest doen.

De heer **Koekkoek**:

Zou zo'n zaak door het openbaar ministerie nu zelfstandig kunnen worden afgehandeld, zonder het oordeel van de minister?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik vind van wel. Ik vind niet dat men bij dit soort zaken elke keer het oordeel van de minister moet vragen. Ik heb een kader gesteld in de brief en ik heb gezegd wanneer iets niet moet. Ik denk nu, eerlijk gezegd, dat als men die procedure had doorlopen: eerst de toetsingscommissie en dan eventueel het college van procureurs-generaal, dat dan de methode ook niet was doorgegaan. Men kijkt heel precies naar de proportionaliteit en het te verwachten gevolg van de methode.

De **voorzitter**:

Nu is de voorzitter van de toetsingscommissie bijna opgestapt vanwege uw afwijzing. Daar heeft hij over gedacht. Dat heeft hij hier ook verklaard. Ik doel op de heer Jansen. Betekent dat nu dat u zegt dat in de toekomst de Centrale toetsingscommissie het maar moet beslissen of zegt u dat u daarin een eigen mogelijkheid tot ingrijpen houdt?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik vind dat ik vanuit de ministeriele verantwoordelijkheid die mogelijkheid moet houden. Dat moet de commissie ook weten. En de voorzitter ook.

De **voorzitter**:

Geldt dat voor alles wat de commissie beslist?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Kijk, ook daar ligt het aan de prudentie van de commissie wanneer iets wel of niet aan de minister moet worden voorgelegd. Ik kan natuurlijk niet ieder beslissing die de commissie moet nemen bewerken, en dat wil ik ook niet. De commissie zal dus zelfstandig beslissingen moeten nemen, binnen de kader die ik heb gesteld. Wanneer men het gevoel heeft dat iets het kader te buiten gaat of dat er sprake is van een twijfelgeval, dan vind ik dat men het uiteindelijk aan mij moet voorleggen. In principe moet de commissie, natuurlijk binnen de kaders, zelf kunnen werken.

De **voorzitter**:

Het is aan de commissie om u te informeren of is het aan de secretaris van de commissie?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, het is aan de commissie om mij te informeren. Ik vind dat wij dat ook heel zuiver moeten houden. Het is eigenlijk niet eens aan de commissie, maar aan de voorzitter van het openbaar ministerie. De commissie werkt immers met een mandaat van het college van procureurs-generaal. Het hoort dan via de voorzitter bij mij terecht te komen.

De **voorzitter**:

U heeft toch die commissie...

Mevrouw **Sorgdrager**:

Het is een commissie van het openbaar ministerie.

De **voorzitter**:

Dat begrijp ik even niet. Nu zegt de heer Hirsch Ballin: ik heb gezorgd voor die commissie. Dat is dezelfde commissie, namelijk de Centrale toetsingscommissie. Daar bent u toch gewoon helemaal verantwoordelijk voor, ook voor het instellen daarvan?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik heb ervoor gezorgd dat het college van procureurs-generaal per 1 januari 1995 die commissie heeft ingesteld. Die commissie heeft een eigen taakomschrijving, doet dat namens het college van procureurs-generaal.

De heer **Vos**:

Weet de voorzitter van de CTC wat u belangrijk vindt? Weet hij wanneer hij u zaken melden moet?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat neem ik aan, dat hij dat weet.

De heer **Vos**:

Heeft u niet zelf een kader bepaald, waarvan u zegt dat u het moet weten?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik heb een kader bepaald. Maar dat gaat dan over de doorleveringskwesties. Daar is een duidelijke brief over. Dat is een kader. Ik praat met de voorzitter van het college. Ik praat niet met de toetsingscommissie, althans niet formeel.

De **voorzitter**:

De zaak van de informant die 2 mln. meekreeg. Was dat al gebeurd toen u kwam of niet?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Op de eerste dag dat ik minister was, 's middags, kwam de directeur-generaal die erover ging, met een dossier bij mij, met de vraag "hier is het geval, beslis iets". Toen heb ik gekeken wat er aan de hand was. Ik heb eerst gevraagd "waarom dit dossier?". Toen bleek mij dat het ging om een informant die in levensgevaar was gekomen door het feit dat rechercheurs via een open telefoonlijn te veel hadden gepraat. Dat was afgeluisterd en dat was gepubliceerd. Daardoor was iemand in gevaar gekomen. Ik heb gekeken hoe groot dat gevaar was. Daar zat een zogenaamde dreigingsanalyse bij.

De **voorzitter**:

Van de CRI?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja. Daarvan bleek dat de dreiging inderdaad reël was. Dus dat moesten wij aannemen. Vervolgens komt de vraag wat je dan doet. Je kunt dan twee dingen doen: ten eerste een getuigenbeschermingsprogramma; ten tweede, het alternatief, iemand de gelegenheid geven om elders met een andere identiteit een nieuw bestaan op te bouwen. Het eerste, de getuigenbescherming, moest helemaal opgezet worden. Daar was eigenlijk nog helemaal niets voor. Dat kostte tijd.

De **voorzitter**:

Dat bestaat ook officieel niet.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee. Maar goed, je kunt natuurlijk wel een programma maken voor iemand. Dat kostte dus tijd, dat moest uitgedacht worden. Dat kost ook een hoop mannen en vrouwen en geld. Het alternatief was hem een bedrag aan geld te geven waarmee hij zich in veiligheid kon brengen. Voor dat laatste hebben wij gekozen op basis van een opgesteld advies van de accountantsdienst van de CRI en van een advies over de hoogte van het bedrag en de te voeren onderhandelingen van de landsadvocaat. Daar ben ik op afgegaan. Op basis daarvan heb ik uiteindelijk de beslissing genomen.

De **voorzitter**:

Is dat nu de categorie "n keer, maar nooit weer"?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Als je met informanten werkt en je bent daar tot op zekere hoogte verantwoordelijk voor, dan vind ik dat wanneer de overheid een fout maakt zoals hier was gebeurd, namelijk die rechercheurs die via een open telefoonlijn aan het praten waren, je daar als overheid je verantwoordelijkheid voor moet nemen. De landsadvocaat had dat in zijn advies ook zo gezegd: de overheid is hier wel schadeplichtig. Dat betekent dus dat je - natuurlijk in het algemeen - met het gebruik van informanten verschrikkelijk veel risico loopt, met zaken als

getuigenbescherming. Dat zal toch altijd op de achtergrond spelen. Met deze informant heb je dus een extra risico als overheid geschapen door die fout met de telefoon.

De **voorzitter**:

Is nu goed nagezocht wat nu precies die dreiging was, of is hier iemand misschien makkelijker dan een ander met dat geld weggekomen van ons?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Als er een dreigingsanalyse gemaakt is door personen die dat gewoon als hun deskundigheid hebben, ga ik daar op af. Als zij zeggen dat het een rele dreiging is, dan ga ik dat niet op een andere manier ook nog eens onderzoeken.

De **voorzitter**:

Heeft u daar nog vragen over gesteld, zoals: hoe reel is dat, weet u dat zeker?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, ja.

De **voorzitter**:

En dat wist men zeker?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja. Het is natuurlijk een heleboel geld. Ik vind dat ook iets. Ik zeg dus: dit is de consequentie van het werken met dit soort mensen en de consequentie van slordigheid van politiemensen toen.

De **voorzitter**:

Is het ook zo dat die persoon ook nog gedreigd heeft naar de pers te lopen, of de zaak te chanteren?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja, dat heeft hij wel gedaan. Maar ik vind dat je je als overheid daarover niet moet laten chanteren.

De **voorzitter**:

Maar zijn wij niet gechanteerd in zekere zin, door die mededeling dan?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, nee. Wij hebben gehandeld op grond van het feit dat wij schadeplichtig waren tegenover deze persoon en niet omdat hij dreigde daarmee wat dan ook te gaan doen. Bovendien, dat kan hij altijd nog doen. Dat maakt natuurlijk niets uit.

De heer **De Graaf**:

U zei dat u op de eerste dag dat u aantrad, dit dossier kreeg. Betekent dit dat uw voorganger dit niet wilde afhandelen?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat weet ik niet. Ik weet wel dat er gewacht is totdat ik er was.

De heer **De Graaf**:

Dat zegt al feitelijk dat uw voorganger dat niet wilde afhandelen.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik weet niet of mijn voorganger dat niet wilde. Ik weet alleen dat men gewacht heeft tot ik er was.

De **voorzitter**:

Heeft u niet gevraagd waarom Aad Kosto dat niet getekend heeft?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat heb ik niet gevraagd.

De heer **Rabbae**:

Bent u niet van mening dat het werken met informanten voor de overheid meestal, zo niet altijd chantabele posities teweegbrengt?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat vind ik niet. Ik vind wel dat het een heel groot risico is. Ik heb dat al uitgelegd. Om verschillende redenen. Het is wel zo dat van te voren met zo'n informant de risico's moeten worden besproken. Als zo'n informant zegt dat hij dat als risico neemt, is het punt. Klaar, niets chantage.

Mevrouw **Aiking-van Wageningen:**

Hoe wist u nu dat dit telefoongesprek in handen was gekomen van de criminele wereld? Want dat was het criterium.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Nee, er was een telefoongesprek gevoerd. Dat was afgeluisterd en de inhoud van het gesprek was in de pers terechtgekomen. Wie daar heeft afgeluisterd, weet ik niet. Maar ik weet wel dat het gepubliceerd is geworden.

De **voorzitter:**

Wat heeft u doen besluiten om het rijksrechercheonderzoek naar de CID Kennemerland een dergelijk grote omvang te geven of heeft u dat niet besloten?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ik heb besloten tot het rijksrechercheonderzoek naar de CID Kennemerland naar aanleiding van de Bever-zaak. Op een gegeven moment was dat in de openbaarheid gekomen, dus in de pers. Toen wilde ik wel eens weten - toen, op dat moment - wat er nu eigenlijk gebeurt en onder toezicht van wie. Via het feit dat dit in Rotterdam had plaatsgevonden, kwamen wij bij de CID terecht in Kennemerland. Daar is het onderzoek begonnen. Eenmaal daar aan het onderzoeken is daar zo verschrikkelijk veel uitgekomen dat wij nu met een heel groot onderzoek zitten.

De **voorzitter:**

Wanneer is dat onderzoek afgerond, denkt u?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Men heeft mij gezegd dat een tussenrapportage in december zal komen, maar men verwacht dat het pas afgesloten kan worden in het voorjaar.

De **voorzitter:**

Een tussenrapportage die ook publiek wordt?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ik vind dat als de tussenrapportage zich daartoe leent, die publiek kan zijn. Ik weet niet wat die gaat inhouden, maar als het zo is dat er voldoende materiaal is om dat publiek te maken, zal ik het in elk geval aan de Kamer sturen. Ik heb dat de Kamer overigens ook beloofd.

De **voorzitter:**

Op 5 september van dit jaar noemt u in antwoord op kamervragen het cijfer van 100 tot 400 ton. Op welke basis deed u dat, het noemen van die cijfers in het publiek, en waarom op dat moment?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Het was zo dat ik eind mei een rapportage kreeg van het rijksrechercheonderzoek. Daaruit kwam een groot aantal containers dat het land binnengekomen zou zijn. Dat wist men met een grote mate van zekerheid, dat het zoveel containers waren. Toen is een schatting gemaakt van wat er in de containers zou hebben gezeten, ook op basis van de gegevens die men toen had. Men wist niet hoeveel daarvan in beslag was genomen en op de markt was gekomen, maar wel dat het ging om 100 tot 400 ton.

De **voorzitter:**

Die eventueel 100 tot 400 ton waar?

Mevrouw **Sorgdrager:**

100 tot 400 ton softdrugs die Nederland binnengekomen zouden zijn, onder regie van de politie.

De **voorzitter:**

Zouden die zijn doorgelaten of zouden die gepakt zijn?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Dat was dus niet helemaal duidelijk. Onder regie van de politie binnengekomen, waarvan een deel in beslag genomen en een deel doorgelaten. Dat was niet helemaal duidelijk. Maar het was wel voldoende voor mij om op 9 juni een brief te schrijven van: Jongens, dit kan zo niet. Stop daarmee. En het mag alleen maar - enfin, daar hebben wij het net over

gehad - onder heel strikte voorwaarden en in een heel bijzonder geval. Toen bestond er bij korpsbeheerders en korpschefs een grote onrust langzamerhand rond dat hele CID-onderzoek in Kennemerland. Er werd erg veel over gepraat en erg veel over gespeculeerd binnen politieland. De burgemeesters begonnen zich ook zorgen te maken. Zij begonnen zich ook af te vragen of het ook bij hen gebeurde. Toen is er een vergadering geweest van mijn collega Dijkstal en mij met korpsbeheerders en korpschefs, waarin op hun verzoek door mij een overzicht werd gegeven van wat er nu zo in dat CID-onderzoek was gebleken. Ook al, omdat er al berichten in de pers waren verschenen over aantallen kilo's en aantallen containers. Dat laatste, toen het in de pers was verschenen, maakte dat de burgemeesters en korpschefs zich zo ongerust maakten. Ik heb in die vergadering met dat krantebericht in het hoofd verteld wat wij op dat moment wisten, globaal. Dus die schatting.

De **voorzitter**:

Dat komt dan in het Algemeen Dagblad.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat is toen uitgelekt.

De **voorzitter**:

Dan stelt de heer Janmaat een vraag.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Die stelt vragen.

De **voorzitter**:

Ja, u had hem ook een ander antwoord kunnen geven. Of wilde u, bij wijze van spreken, ook een paaltje zetten voordat de enquetc commissie begon?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, natuurlijk niet.

De **voorzitter**:

Dat kan. Dat is ook niet erg.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik heb de Kamer willen informeren, omdat er toen in de pers van alles was verschenen. Toen vond ik dat de Kamer dat ook moest weten.

De heer **Koekkoek**:

Vond u die aanduiding "100 tot 400 ton" niet een beetje een slag in de lucht? Want dat maakt nogal wat verschil, 100 of 400 ton.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat is ook zo. Dat is gewoon wat er geschat was in dat onderzoek. Omdat ook dezelfde getallen in de pers waren genoemd en dit inderdaad overeenkwam met die schatting, heb ik die getallen ook gebruikt.

De **voorzitter**:

Wij hebben in het verhoor met de heer Van der Burg hedenochtend aan de orde gehad een vertrouwelijke brief die u gestuurd heeft ter beantwoording van vragen over de XTC-lijn. Daar zijn wij in de verhoren verschillende keren op ingegaan. Denkt u nu dat u de Kamer onvolledig heeft geïnformeerd?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik denk dat naar wat ik toen wist, dat ik de Kamer toen op grond van mijn wetenschap goed heb geïnformeerd. Naar wat ik nu weet, weet ik dat het niet helemaal klopt.

De **voorzitter**:

Dat het niet klopt, dat het niet helemaal klopt?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee.

De **voorzitter**:

Wat klopt er niet?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Er wordt het woord "medeweten" gebruikt. Er wordt gesproken van een verdachte in de zin van artikel 27 Sv. Ik denk dat die beide elementen niet beantwoord hadden moeten worden zoals gebeurd is.

De voorzitter:

Wat is er volgens u wel gebeurd?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ik denk dat je wel had kunnen spreken van een verdachte in de zin van artikel 27 Sv en dat het medeweten zo ontzettend juridisch is geformuleerd, achteraf bezien, dat ik dat wat meer in gewone-mensentaal had neergezet.

De voorzitter:

Maar wat is er in dat XTC-traject gebeurd volgens u?

Mevrouw **Sorgdrager:**

In dat hele traject?

De voorzitter:

Ja. Hoeveel is daar ongeveer doorheen gegaan, denkt u, aan pillen?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Heel veel, maar hoeveel weet ik niet precies.

De voorzitter:

Maar ook onder regie van de politie?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Er zijn, voor zover mij bekend, vier transporten onder regie, althans onder een observatie in een CID-traject, moet ik eigenlijk zeggen. Dat kan ik niet eens zeggen. Er is vier keer een auto naar Engeland geweest. Dat is eigenlijk het gegeven.

De voorzitter:

Er gaan wel meer auto's naar Engeland.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Een verdachte auto.

De voorzitter:

Is het gestuurd of niet, volgens u?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Nee, ik denk niet dat er gestuurd is.

De voorzitter:

U zei net van wel.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Zei ik dat?

De voorzitter:

Ik dacht het.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Dan heb ik dat verkeerd gezegd. Ik moet nu toch een beetje juridisch worden. De opzet van de operatie was erop gericht spullen, verdovende middelen, van Nederland naar Engeland te brengen. Dat is niet gestuurd. De politie heeft dat in een, wat wij noemen, gesloten CID-traject bekeken en daar dus op geobserveerd. Men heeft mij bij het beantwoorden van de vragen niet precies verteld wat men aan gegevens daarover had. Daar ben ik pas later achter gekomen.

De voorzitter:

Omdat u erachter komt dat er een peilbaken is aangebracht.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Dat heeft men mij niet gezegd op het moment dat ik de vragen moest beantwoorden.

De voorzitter:

Heeft men dat ook niet gezegd omdat men vond dat ook de minister niets hoeft te weten van een gesloten CID-traject?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Nu raakt u precies de kern van de zaak. De officier van justitie vond inderdaad dat een gesloten CID-traject niet verder moest komen dan degenen die volgens hem gerechtigd waren iets te weten. Ik vind dat een minister het ook moet weten. Ik vind dat ik zelf de afweging moet maken wat ik daarmee doe in de beantwoording van kamervragen. Ik vind niet dat hij voor mij die afweging had moeten maken.

De **voorzitter**:

Dat was de heer Van der Veen. Dat hebben wij hier al eerder besproken. Gaat u die vragen opnieuw beantwoorden? Of wacht u op ons rapport?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik wacht tot ik weet wat er precies aan de hand was.

De **voorzitter**:

Wanneer weet u dat?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat hangt van het rijksrecherche-onderzoek af.

De **voorzitter**:

Tot dan toe zegt u van...

Mevrouw **Sorgdrager**:

Kijk, ik loop het gevaar om weer onvolledig te informeren. Ik heb de Kamer laten weten dat ik toen, op basis van wat ik toen wist, de Kamer heb genformeerd. Ik weet nu wat meer en de Kamer krijgt van mij nadere informatie op het moment dat ik denk dat ik voldoende weet om de Kamer te informeren.

De **voorzitter**:

Dat heeft u toen vertrouwelijk aan de commissie laten weten. Had dat met ons te maken?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee, dat heeft niet met u te maken. Het heeft ermee te maken dat op dat moment een aantal dingen mr bleken, waarvan het naar mijn idee nog niet helemaal openbaar moest worden dat ik die wist. Nu wordt alles openbaar, maar goed. Op dat moment vond ik dat.

De heer **Koekkoek**:

Was het nu zo dat op het departement meer bekend was dan u wist en dat u daardoor ook wat op het verkeerde been gezet bent bij het beantwoorden van de kamervragen?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dat weet ik niet zeker.

De heer **Koekkoek**:

Het zou kunnen zijn.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Het zou kunnen, maar dat weet ik gewoon niet.

De heer **Koekkoek**:

Het is u niet gebleken.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Het is heel moeilijk voor mij om dit te reconstrueren. De zaken die ik nu weet en die ik toen wist, lopen door elkaar. Ik vind het heel moeilijk dit te beantwoorden.

De heer **Koekkoek**:

Het departement krijgt informatie van de betrokken officier van justitie. U krijgt een concept-antwoord op kamervragen. De vraag is of op het departement in feite meer bekend was dan aan u is voorgelegd.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Toen? Dat denk ik niet.

De heer **Koekkoek**:

U heeft geen reden dat aan te nemen?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Nee. Ik heb daar geen reden voor. Ik heb namelijk toen ik het concept-antwoord kreeg zelf gedacht dat het een beetje vaag was. Ik heb de heer Van der Veen gevraagd om op het

departement te komen en mij eens uit te leggen wat het allemaal betekende wat hij had opgeschreven.

De voorzitter:

Toen heeft hij gesproken in de trant van CID-matig observeren?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Precies. Hij heeft mij toen informatie gegeven, die geleid heeft tot de beantwoording zoals die gegeven is. Later blijkt dat hij mij een paar dingen niet verteld heeft.

De heer Koekkoek:

Beschikt u ook over het ambtsbericht van de zaaksofficier?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Dat had ik toen niet.

De heer Rouvoet:

Ik wil vaststellen, uit het antwoord van de minister, dat zij zegt dat in de tweede serie antwoorden wordt gesproken van medeweten en dat dit een toch wel heel juridisch begrip is. Zij had daar een ander woord voor moeten kiezen, zegt zij.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Het woord medeweten stond in de vragen. Je gaat het dan heel juridisch behandelen.

De heer Rouvoet:

U gaat er in het antwoord op in. Er was niet meer dan sprake van een vaag vermoeden. Nu zegt u dat het toch wel wat meer was dan dat.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Het was wel wat meer dan een vaag vermoeden.

De heer Rouvoet:

Er was meer dan een vaag vermoeden bij de politie over wat er aan de hand was?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ja. Medeweten is misschien wat sterk gezegd. Ik had de term vaag vermoeden niet gebruikt.

De voorzitter:

Ik wil u wat vragen over de correspondentie. Nee, eerst iets anders. Er is hier het geval aan de orde geweest van de zogenaamde vormfout, die gemaakt zou kunnen worden om een informant er uit te halen. De heer Jansen van de Centrale toetsingscommissie heeft dat hier ook gemeld. Waren u meer van dit soort pogingen tot vormfouten bekend bij het OM?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Nee, toen ik hoorde dat men van plan was om deze vormfout te gaan maken, heb ik gezegd dat het niet moest gebeuren. Ik vind dat a. afbreuk doen aan de geloofwaardigheid van het openbaar ministerie en b. vind ik niet dat men de rechter, die nergens van weet, moet inschakelen bij het afhandelen van een zaak op die manier. Ik heb gezegd dat dit echt niet kon en dat het op een andere manier moest gebeuren. Ik vind het ook niet acceptabel.

De voorzitter:

De correspondentie met de procureurs-generaal over de doorleveringsactie, over het doorleveren, maakt op z'n minst de indruk dat er een soort competentiestrijdje is tussen minister en de procureurs-generaal over de vraag wie nu uiteindelijk verantwoordelijk is. Kunt u zich dat voorstellen? Het zijn drie brieven. De eerste brief van mijnheer Ficq van de achtste, u antwoord gelijk de negende, in feite met een toon van: Jongens, ik wil niet meer doorleveren, behalve als, bij wijze van spreken, de halve stad afbrandt. Ik wil geen saptraject. Dat wil ik allemaal niet. Op de vijftiende wordt toch de procureurs-generaal geantwoord: Nee, tenzij.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ja, precies, maar zo is het niet helemaal. Ik ben er verantwoordelijk voor. Laten wij dat even voorop stellen. Ik wil die verantwoordelijkheid ook nemen. Mij bleek uit de rapportage van het rijksrecherche-onderzoek wat er in feite allemaal aan de hand was: de kilo's en het zogenaamde saptraject. Ik heb toen aan de procureurs-generaal gevraagd om als procureurs-generaal te rapporteren over de voortgang van het rijksrecherche-onderzoek.

Men was daar ook al mee bezig. Ik hoorde dat rechtstreeks van de groep die dat begeleidde. Ik kreeg een rapportage op 8 juli. Daarin werd niet gesproken over de stand van zaken met containers en daarin werd niet gesproken over trajecten in Zuid-Amerika. Ik vond dat men dat wel had moeten melden. Ik heb tegelijkertijd, dat wetende, een brief geschreven aan de procureurs-generaal, het college, dat ik niet meer wil dat er doorgeleverd wordt, tenzij dat staat in die brief. Dat tenzij geeft aan dat het een heel bijzondere zaak is, met afwegingen, etcetera.

De voorzitter:

Bent u nu alweer in feite wat reukelijker geworden dan u toen was?

Mevrouw Sorgdrager:

Nee, helemaal niet. Dit is precies hetzelfde. Ik heb toen gezegd dat het niet gebeurt, tenzij er goede redenen zijn om het wel te doen. Dat wil dus zeggen dat de methode, om nog even daarop terug te komen, op zich niet onaanvaardbaar is, maar dan wel onder heel bijzondere omstandigheden. Ik heb het dus niet verboden, zoals het uit op een gegeven moment uit kranteberichten lijkt. Daardoor leek het ook een competentiestrijd. De brief van mij was onvolledig geciteerd. Ik zeg dus: Nee, tenzij. In de brief schrijf ik ook dat ik er graag nog in de overlegvergadering, die de veertiende daarop plaatsvond, over wilde praten. Dat is gebeurd. Toen heeft het college van procureurs-generaal een brief geschreven aan de hoofdofficieren, waarbij men dat nader uitwerkt. Dat is een heel normale procedure. Ik schrijf een brief aan het college. Dat wordt besproken. Het college werkt dat verder uit en geeft het door aan de hoofdofficieren.

De voorzitter:

De voorzitter van het college, Docters van Leeuwen, heeft hier gezegd dat het grootste gevaar voor het OM de zogenaamde autonomen zijn. Deelt u dat oordeel? Dat zijn dan mensen die zich blijkbaar aan God noch gebod storen en voor wie de missie het enige is dat telt.

Mevrouw Sorgdrager:

Ik zou het zo willen zeggen. Er zijn veel officieren van justitie - naar mijn gevoel worden het er wel steeds minder - die vinden dat alleen zijzelf verantwoordelijk zijn voor wat zij doen. Dat zit van oudsher een beetje in deze professionele cultuur. U moet zich voorstellen dat het een jaar of vijftien geleden volstrekt normaal was dat een officier van justitie in zijn eentje een strafzaak deed en daar ook in zijn eentje verantwoordelijk voor was. Hij was immers degene die ermee naar de rechter moest. Langzamerhand is het zo gegroeid dat je dat niet meer in je eentje kunt doen en dat je dingen moet bespreken. Er bestaan echter nog steeds resten van deze professionele houding, die naar mijn idee verkeerd is. Daar heeft de heer Docters van Leeuwen natuurlijk groot gelijk in. Resten van die houding leven nog. Dat is gevaarlijk, in zoverre wanneer ik, bijvoorbeeld, een bepaald kader stel en een officier van justitie vindt dat hij zich daar op grond van zijn eigen professionele verantwoordelijkheid niet aan moet houden. Ja, dat kan natuurlijk niet. Ik ben verantwoordelijk voor wat er gebeurt. Als ik een bepaald kader stel, dan hoort men zich binnen dat kader te bewegen.

De heer De Graaf:

U zeg net iets interessants. U bent verantwoordelijk voor hetgeen er gebeurt binnen het OM. Uw voorganger, de heer Hirsch Ballin, had daarover, meen ik, als ik het terug lees, in het kamerdebat van 7 april een wat andere opvatting. Hij was wel verantwoordelijk voor de aanwijzingen die hij geeft, maar niet verantwoordelijk voor wat elke individuele officier doet.

Mevrouw Sorgdrager:

Ik denk dat een minister van Justitie in staatsrechtelijk opzicht verantwoordelijk is voor wat er in een rijksorgaan gebeurt. Vervolgens is het wel de vraag hoe je die verantwoordelijkheid gestalte geeft en de manier waarop je verantwoording aflegt tegenover het parlement. Dat is het verschil. Wanneer u zegt dat er een algemene verantwoordelijkheid is voor ieder orgaan, voor elk departementsonderdeel, wanneer het

gaat over algemeen beleid, richtlijnen, etcetera, zeg ik dat de verantwoordelijkheid voor een individuele strafzaak anders gestalte wordt gegeven in de relatie tussen minister en openbaar ministerie. In die relatie speelt immers de individuele bevelsbevoegdheid een rol. Dat is een verschil. Uiteindelijk, staatsrechtelijk gezien, ben je verantwoordelijk voor alles.

De heer **Rabbae**:

Het kader dat u schetst, moeten wij dat zien als een aanwijzing.

Mevrouw **Sorgdrager**:

Het kader is een algemene verantwoordelijkheid van de minister van Justitie. De aanwijzing van artikel 5 Rechterlijke organisatie, is destijds geschreven, in de vorige eeuw, doelend op individuele strafzaken. Daar zijn echter boeken over vol geschreven. Er zijn ook mensen met de opvatting dat wanneer er een kader wordt gesteld, dit een aanwijzing is in de zin van artikel 5 Rechterlijke organisatie.

De **voorzitter**:

Ik wil het verschil met de heer Hirsch Ballin proberen duidelijk te krijgen. Als u vorig jaar op 7 april door de heer Stoffelen gevraagd was of het doorlaten van 40.000 kilo, volgens zijn fractie volstrekt onaanvaardbaar, aanvaardbaar was, wat had u dan geantwoord?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Als ik minister was geweest? Daar moet ik mij eventjes in verplaatsen.

De heer **Rabbae**:

Wilt u daarbij nog kijken naar de brief die u van de PG Den Haag had gekregen!

Mevrouw **Sorgdrager**:

Kijk, ik ben er verantwoordelijk voor. Het gaat dan om een individuele zaak, achteraf, tenzij men iets dergelijks vooraf aan mij had voorgelegd. Dat is een verschil. Achteraf kan ik zeggen dat ik er verantwoordelijk voor ben dat ik het, als minister, niet heb geweten. Als je vantevoren wordt ingeschakeld en je geeft toestemming, dan ben je verantwoordelijk voor het feit dat je toestemming hebt gegeven.

De **voorzitter**:

Als een kamerlid u op 7 april vorig jaar gevraagd had of 40 ton niet te gek is, had u dan gezegd: "Ja, dat is te gek" of "Nee, dat kan ik niet beoordelen".

Mevrouw **Sorgdrager**:

Dan had ik gezegd dat ik precies wilde weten wat het doel is geweest van de actie. Aan de hand daarvan zou ik beoordelen of in dat geval die doorlating verantwoord was.

De **voorzitter**:

U zou dus niet hebben gezegd: Het is te gek?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Niet bij voorbaat.

De **voorzitter**:

U zou dus eigenlijk hetzelfde antwoord gegeven hebben als de heer Hirsch Ballin?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja.

De **voorzitter**:

Ook als de geheime aanbiedingsbrief bekend was gemaakt?

Mevrouw **Sorgdrager**:

De geheime aanbiedingsbrief bij het rapport-Wierenga? Ja, ik denk dat dat niet zoveel uitmaakt.

De **voorzitter**:

Dat het niet veel uitmaakt?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Het gaat er toch om wat je zelf op een gegeven moment weet?

De **voorzitter**:

Dan had u ook gezegd: Uiteindelijk acceptabel?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ja.

De voorzitter:

Denkt u dat er behoefte is aan het herstel van het gezag van het OM?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ja, zeker! De reorganisatie van het OM is er natuurlijk niet voor niets gekomen. Het is echt nodig dat het OM sterk genoeg is, ook kwalitatief, om het gezag uit te oefenen. Dat moet ook absoluut. De politie kan in opsporingsonderzoeken alleen maar werken onder gezag van het OM. Het gezag moet ook werkelijk iets voorstellen. Het gezag moet maken dat er een zodanige verhouding is dat het openbaar ministerie ook de legitimiteit van het politiehandelen kan toetsen en op een gegeven moment ook beslissingen kan nemen. Dat is het gezag van het OM.

De voorzitter:

Is dat ook een kwestie van meer afstand nemen van het OM of meer doorvragen bij de politie?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ik vind dat als er samengewerkt wordt - want dat doe je toch als politie en openbaar ministerie in een opsporingsonderzoek - het openbaar ministerie, de officier van justitie, leider van het onderzoek is. Dat betekent dat hij stuurt, dat hij beslissingen neemt en dat hij toetst. Dat betekent ook dat de politie zich toetsbaar moet opstellen en zich moet laten sturen. Dat is een wisselwerking in een professionele werkomgeving, waarbij men toch van elkaar moet weten wat wel en niet moet. Als je gaat vragen of er richtlijnen voor moeten komen, zeg ik: nee, je kunt niet werken met een papierwinkel van richtlijnen. Je moet werken op basis van professionele kwaliteit en je moet weten wat ieders taak daarin is.

De voorzitter:

Kunt u antwoord geven op de vraag die wij als commissie verschillende keren gesteld hebben: wie runde nu eigenlijk wie in de IRT en in de nasleep van Rotterdam, Gooi- en Vechtstreek etcetera?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Als wij zien wat er nu uit het rijksrechercheonderzoek blijkt en wat ook hier voor uw commissie is gebleken, ben ik bang dat wij moeten constateren dat de politie werd gerund door de informanten. Dat is het omgekeerde, maar het is tenslotte iets wat absoluut nooit mag gebeuren. Ik vind het verschrikkelijk om dit te zien.

De voorzitter:

Betekent dit ook dat wij met z'n allen in feite door die informanten gegijzeld worden, al een tijdje?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ja, "gegijzeld" is zo'n term. Kijk, je wordt natuurlijk toch wel een beetje vastgehouden.

De voorzitter:

Ja, dat bedoel ik.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Maar goed, het heeft weer zo'n beladen... Op een gegeven moment is het zo - en dat zie je ook gebeuren - dat je ook niet meer los komt van die mensen. En dat is nu net het gevaar dat zo'n doorgroei-informant, wat dan steeds zo wordt genoemd, in zich bergt. Daarom wil ik daar ook zo verschrikkelijk voorzichtig mee zijn. Daarom vind ik dat die regie ook zo ontzettend strak moet zijn.

De voorzitter:

Maar nog steeds zou u zeggen, als het 7 april 1994 was...?

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ik zou, als het 7 april 1994 was, gezegd hebben: het concept van de methode is voor mij niet onaanvaardbaar.

De heer **Rabbae:**

Maar heel open en u praat altijd eerlijk, is het concept wel uitvoerbaar in de praktijk? Het is wel een mooi concept, maar het blijft een concept.

Mevrouw **Sorgdrager:**

Ik denk dat het wel uitvoerbaar is. Maar nogmaals, je moet het wel heel goed onder controle houden. Je moet precies elke stap voorzien. Je moet elke stap vastleggen. Je moet voortdurend toetsen. Op het moment dat het dreigt mis te gaan, moet je al zeggen dat je ermee stopt. Je moet niet wachten tot je niet meer kunt stoppen. Nogmaals, het is natuurlijk een gevaarlijke methode. Het zijn geavanceerde rechetechneken waar je alleen maar mensen mee moet laten werken die dat aan kunnen, zowel bij politie als bij openbaar ministerie. Allebei. Wanneer je aan die voorwaarden voldoet, denk ik dat het in de praktijk wel mogelijk is.

De heer **Vos**:

Betekent dit ook dat de informant zijn criminele winsten mag behouden of zegt u dat hoe dan ook die criminele winsten eruit moeten?

Mevrouw **Sorgdrager**:

U raakt een moeilijk punt. U heeft gezien in het rapport van de commissie-De Wit dat men vindt dat criminele winsten moeten worden afgedragen. Theoretisch denk ik dat dit juist is. Ik denk alleen dat dit in de praktijk heel moeilijk te realiseren is, want een informant is een crimineel. Het zal dus niet de meest goudeerlijke figuur zijn die er op de wereld rondloopt. Dus het gevaar dat hij niet afdraagt wat hij werkelijk aan criminele winsten heeft, is natuurlijk aanwezig. Ik vind eigenlijk dat je het zo moet doen dat de politie niet te dicht op zo iemand gaat zitten, dat je dus moet werken met informanten, dat wil zeggen: met mensen die per incident informeren en dat dan in principe de relatie met de politie niet zo sterk moet worden dat men het helemaal met elkaar gaat verweven.

De **voorzitter**:

Wilt u daarmee ook afwijken van het advies van de commissie-De Wit dat de informant in elk geval zijn verdiensten niet mag houden?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Ik wil daar nog niet een definitief oordeel over geven. Dat is mij nog te vroeg. Ik wil daar nog eens goed naar kijken, of men kan aangeven of het in de praktijk kan of niet kan. Maar ik heb enige twijfel.

De heer **Vos**:

Maar als u toch nog een piketpaal zou willen slaan om de regie te bevorderen, waar slaat u die dan? Of zegt u dat de methode niet behoeft te worden aangepast?

Mevrouw **Sorgdrager**:

Kijk, de regie... Je moet natuurlijk voordat je met zo'n methode begint, heel goed doordenken waar je aan begint; dus van tevoren ook een plan van aanpak hebben en weten wat voor informant dat is. Wat voor soort type is het, is hij betrouwbaar? Dat moet allemaal getest worden. Je moet zo iemand ook blijven controleren. Je moet bijvoorbeeld observeren of op een andere manier controle blijven uitoefenen. Pas dan kun je het in de hand houden. Je moet dat wel van tevoren bedenken en je niet gaandeweg laten meevoeren in wat er uiteindelijk allemaal gebeurt.

De **voorzitter**:

Mevrouw Sorgdrager, dank u wel. Sluiting 16.56 uur

**Openbaar verhoor enquetc commissie
Opsporingsmethoden
Verhoor 93**

9 november 1995

**Stenografisch verslag van het openbare verhoor van de parlementaire
enquetc commissie opsporingsmethoden op donderdag 9 november 1995
in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal te Den Haag**

Verhoord wordt de heer H.F. Dijkstal

Aanvang 17.11 uur

Voorzitter:

Van Traa Aanwezig zijn voorts de leden van de commissie: Aiking-van Wageningen, De Graaf, Koekkoek, Rabbae, Rouvoet en Vos, alsmede mevrouw Coenen, griffier

De voorzitter:

Aan de orde is het verhoor van de heer H.F. Dijkstal, geboren op 28 februari 1943 te Port Said, Egypte. Mijnheer Dijkstal, ik verzoek u, op te staan voor het afleggen van de belofte. De door u af te leggen belofte luidt: Ik beloof, de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De heer Dijkstal:

Ik beloof, de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen.

De voorzitter:

Wij hebben u uitgenodigd als getuige voor de enquetc commissie, allereerst als woordvoerder voor politiezaken namens de VVD-fractie tijdens de vorige kabinetsperiode. In die hoedanigheid hebt u de naam gegeven aan de motie op basis waarvan deze enquetc commissie hier uiteindelijk zit. Ten tweede hebben wij u uitgenodigd als minister van Buitenlandse Zaken in het huidige kabinet.

De heer Dijkstal:

Het is toch wat beperkter.

De voorzitter:

Nu maak ik deze vergissing alweer. Wij hebben u uitgenodigd als minister van Binnenlandse Zaken in het huidige kabinet. Wij beginnen met uw oordeel over de nota Georganiseerde criminaliteit, het dreigingsbeeld en plan van aanpak, uit 1992. U zei toen: een slordige analyse en weinig concrete voornemens.

De heer Dijkstal:

Ja.

De voorzitter:

Wat wist u toen mr van de zware georganiseerde criminaliteit om dat oordeel te kunnen vellen?

De heer Dijkstal:

Behalve zo'n beetje hap-snap wat je als kamerlid tegenkomt aan informatie, die van alle kanten kan komen, en vaak bijvoorbeeld ook uit de kranten, was het wat mij betreft in ieder geval een verrassende nota, omdat wij een aantal jaren eerder - ik weet niet meer in welk jaar dat was - op uitnodiging van de minister van Justitie, de heer Korthals Altes, als Kamer een briefing hebben gekregen. Ik dacht dat die is gegeven aan de commissie voor Politie en de commissie voor Justitie. Wij zijn toen afgereisd naar Amsterdam, waar wij een briefing, met lichtbeelden, hebben gekregen over de ontwikkeling van de georganiseerde misdaad. Daar werden definities gehanteerd voor datgene wat je als georganiseerde misdaad beschouwt en wat je als groepsriminaliteit ziet en dat soort dingen meer. Het viel mij op dat in die nota uit 1992 ineens heel andere definities werden gehanteerd. Ik vond dat een slordige benadering.

De voorzitter:

Had u toen het idee wat u wilde ontmantelen?

De heer **Dijkstal**:

Ik begrijp niet wat u bedoelt.

De **voorzitter**:

Wat wilde u daaraan veranderen? Wat wilde u preciezer hebben?

De heer **Dijkstal**:

Ik vond het in de eerste plaats van belang om een heldere afspraak te maken over datgene wat wij als georganiseerde misdaad beschouwen, dus over de vraag welke definitie wij daarbij hanteren, en over wat andere vormen van misdaad zijn. Het wordt verwarrend als iedereen daar een ander beeld van heeft. Dat heeft misschien ook iets te maken met het feit dat naarmate de criminaliteit ernstiger en zwaarder is, je misschien ook bereid moet zijn om daar zwaardere middelen tegenover te zetten. Ik denk dat dat het eerste is wat van belang is. Het tweede wat van belang is - dat bleek mij ook onvoldoende uit die nota - is een punt waar uw commissie ook onderzoek naar doet. Wat is de omvang ervan, hoe manifesteert het zich en hoe ernstig moeten wij het nemen?

De **voorzitter**:

Wist u toen veel van datgene wat de politie in de praktijk doet?

De heer **Dijkstal**:

Bij verre niet voldoende. Eigenlijk al vanaf 1983, toen de nota Samenleving en Criminaliteit uitkwam, maar zeker vanaf 1986, toen het mondeling overleg over pseudo-koop en infiltratie plaatsvond, waren wij - allerlei kamerleden - er wat meer op gespitst. Zo in mijn gedachten zijn er allerlei gebeurtenissen die daar iets mee te maken hebben. Ik geef twee voorbeelden. Het varieerde van, tot mijn verbazing, een pseudo-koop die werd toegepast om een schilderijenroof in Amsterdam op te lossen - ik dacht: dat is toch wel een zwaar instrument voor iets dergelijks - tot en met de zaak Bosio. U herinnert zich dat wij in de Kamer een hele affaire hebben gehad over de Bosio-zaak, met een container met kokosnoten in Antwerpen, de CIA in Nederland, enz. Tussen beide voorbeelden zaten allerlei vormen die je tegenkwam. Het was alleen wel moeilijk om het allemaal precies in een kader te krijgen.

De **voorzitter**:

Kwam u in die Bosio-zaak meer tegen dan gerapporteerd is? Was daar toch sprake van mogelijk onrechtmatig optreden door de politie?

De heer **Dijkstal**:

Nee, daar gaat het mij niet om. Het gaat erom dat in de Bosio-zaak de vraag aan de orde kwam of de desbetreffende man er door een politieagent in Nederland bewust ingeluisd was, op grond van een container met kokosnoten en drugs in Antwerpen en de rol van de CIA daarin. Dat is dan een buitenlandse organisatie die in Nederland zou werken. Ik wil alleen maar aangegeven dat je allerlei van dat soort berichten kreeg en dat het erg moeilijk was, daar een beetje ordening in te krijgen.

De **voorzitter**:

De heer Koekkoek zal enkele vragen stellen over het IRT.

De heer **Koekkoek**:

Ik kom nog niet meteen bij het IRT, voorzitter.

De **voorzitter**:

De heer Koekkoek gaat nog een beetje verder terug.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Dijkstal, u bent kamerlid geweest vanaf 1982, met enige onderbreking vanwege de kabinetsformatie in 1986. Ik heb enkele dingen naar voren gehaald die u als kamerlid hebt gedaan in verband met opsporingsmethoden. Dat is immers onze taak. In een overleg in 1986 sprak u uw voorkeur uit voor de wettelijke regeling van infiltratie. Heeft u die voorkeur nog steeds?

De heer **Dijkstal**:

Ja, die heb ik nog steeds. Ik denk dat het van belang is als wij erin slagen, de bijzondere bevoegdheden waar wij in dit kader over praten, zoveel mogelijk een wettelijke grondslag te geven. Ik denk dat dat belangrijk is.

De heer **Koekkoek**:

Nu zijn wij bijna negen jaar verder en er wordt nog steeds gewerkt op basis van richtlijnen uit 1991. Wat hebt u er als kamerlid aan gedaan om te bevorderen dat er zo'n wettelijke regeling zou komen?

De heer **Dijkstal**:

Als kamerlid probeer je het zoveel mogelijk, telkens weer, aan de orde te stellen. Je moet natuurlijk ervaring opdoen. In 1986, bij de inzet van pseudo-koop en infiltratie, werd door de toenmalige minister van Justitie gezegd: dat doen wij pas als er geen ander middel is. De subsidiariteitsvraag en de proportionaliteitsvraag speelden daarbij een rol. Bovendien zei de minister: wij doen het slechts bij delicten die aan de Opiumwet gerelateerd zijn. Met andere woorden, voor andere vormen van criminaliteit zetten wij dat middel niet in. Door de tijd heen zie je dat het zich kennelijk toch voordoet. Daarom noemde ik de schilderijenroof, die werd opgelost. Van lieverlede kom je telkens weer op zo'n onderwerp terug. Naarmate de tijd in de Kamer voor mij voortschreed, na 1986, kwamen er meer van dat soort gegevens, van allerlei kanten. Ik ben er telkens weer over begonnen, was het niet bij de behandeling van de Politiewet dan was het wel in het mondeling overleg over de georganiseerde misdaad en was het daar niet bij dan was het wel weer op een ander moment.

De heer **Koekkoek**:

Vond u dat het middel in de praktijk te veel werd toegepast?

De heer **Dijkstal**:

Ik kon dat niet beoordelen. Ik herinner mij nog zeer goed een uitspraak van oud-hoofdcommissaris Blaauw uit Rotterdam. Hij stond bekend als iemand die vond dat je er stevig tegenaan moest. Ik vond het heel wijs wat hij zei. Hij vroeg zich af of de Nederlandse politie wel groot genoeg was en of de cultuur van de Nederlandse politie wel zodanig was dat je dit soort vergaande instrumenten op ruime schaal zou kunnen gebruiken. Ik heb die waarschuwing altijd serieus genomen. Ik vind dat die ook voor de dag van vandaag geldt.

De heer **Koekkoek**:

Bij wie haalde u uw informatie, behalve bij hoofdcommissaris Blaauw?

De heer **Dijkstal**:

Van alle kanten. Een belangrijke bron is altijd de publiciteit. Er is de afgelopen jaren veel over deze onderwerpen geschreven. In de tweede plaats heb je zo je eigen netwerk. Voor een deel is dat binnen een partij georganiseerd. De VVD is net als andere partijen...

De **voorzitter**:

Had u ook een hoofdcommissaris tot uw beschikking?

De heer **Dijkstal**:

Nee.

De **voorzitter**:

Of tenminste in uw adviesnetwerk?

De heer **Dijkstal**:

Nee.

De **voorzitter**:

Of een commissaris? Wij hebben Van Riessen gehad, wij hebben Brand gehad. Wie had u?

De heer **Dijkstal**:

Ik had ze allemaal of niet een. Ik had geen vast contact, anders dan zo'n partijcommissie. Daar zitten immers mensen in die er vanuit het politieveld in zitten, zoals alle partijen hebben.

De **voorzitter**:

Welke politiefunctionaris zat toen in uw partijcommissie?

De heer **Dijkstal**:

Van Helden zat erin en de toenmalige commissaris van de Tilburgse politie.

De **voorzitter:**

De Vries?

De heer **Dijkstal:**

Ja, De Vries. De vroegere voorzitter van de hoofdcommissarissen zat er ook in.

De **voorzitter:**

Vertelden zij u wel eens over de praktijk van CID-methoden en infiltratiemethoden?

De heer **Dijkstal:**

Aanvankelijk weinig. Aan het eind van de jaren tachtig, overlopend naar bijvoorbeeld 1992, toen de nota Georganiseerde misdaad uitkwam, echter wel, ook omdat ik er natuurlijk naar vroeg. Want ik werd geconfronteerd met informatie van buitenaf of van het kabinet en ik wilde dan weten of het wel of niet waar was en welke omvang het had.

De **voorzitter:**

Was het niet vreemd dat er weinig overleg - eventueel ook vertrouwelijk - werd georganiseerd om u vanwege de regering te informeren en dat het allemaal zo'n beetje via de vrije nieuwsgaring ging?

De heer **Dijkstal:**

Het antwoord is: ja, ik heb dat altijd verkeerd gevonden.

De **voorzitter:**

Heeft u er al wat aan gedaan?

De heer **Dijkstal:**

Ja, ik heb er veel aan proberen te doen.

De **voorzitter:**

Nu, als minister?

De heer **Dijkstal:**

Ja, ik kom met grote regelmaat in de Tweede Kamer.

De **voorzitter:**

Maar ook om deze zaken vanuit uw...

De heer **Dijkstal:**

Voor zover het onder mijn verantwoordelijkheid als minister van Binnenlandse Zaken valt. Er is natuurlijk een verantwoordelijkheidsverdeling met de minister van Justitie. Ik vind wel dat de Kamer adequaat op de hoogte moet worden gesteld.

De heer **Koekkoek:**

In een overleg in 1991 zegt u: ik wil alleen politie-infiltratie. Bent u die mening nog steeds toegedaan?

De heer **Dijkstal:**

Ik weet niet wat ik toen nit wilde. Ik weet niet meer wat de context was.

De heer **Koekkoek:**

Het alternatief is: politie-infiltratie en/of burgerinfiltranten.

De heer **Dijkstal:**

Die mening ben ik nog steeds toegedaan, omdat ik er zeer van overtuigd ben dat je heel wat vraagt van iemand. Als je echt praat over iemand die infiltreert in een andere organisatie, dan vraag je heel wat van zo iemand. Het heeft ook altijd een grote rol gespeeld bij de vakbonden. Welke bescherming is er voor die individuele persoon? Ik kan mij niet goed voorstellen dat wij dat met burgers doen.

De **voorzitter:**

U kunt zich dus niet voorstellen dat burgerinfiltranten worden ingezet?

De heer **Dijkstal:**

Ik ben daar voorlopig zeer terughoudend in.

De **voorzitter:**

U kunt zich dus ook niet voorstellen dat een zogenaamde groei-informant etc. wordt gebruikt?

De heer **Dijkstal:**

Ik denk dat dat heel riskant is.

De **voorzitter:**

Daarin verschilt u dus enigszins in optiek met de minister van Justitie?

De heer **Dijkstal:**

Dat sluit ik niet uit.

De heer **Koekkoek:**

De nota Georganiseerde criminaliteit kwam al even ter sprake. Daarover is op 23 maart 1993 een overleg geweest. U weet het allemaal nog, want u bent goed gebriefd door uw departement.

De heer **Dijkstal:**

Volgens mij heb ik het overleg zelf gedaan. Ik heb het departement gebriefd over dat overleg.

De heer **Koekkoek:**

U hebt zich toen uitgesproken vr landelijke opsporingsteams. Bedoelde u daarmee een landelijk opsporingsteam of de zogenaamde kernteams of interregionale teams?

De heer **Dijkstal:**

De geschiedenis gaat iets verder terug. Rond de discussie over het politiebestedel heeft natuurlijk altijd de vraag gespeeld: centraal of decentraal? Vrij kort na het aantreden van het kabinet Lubbers-3 is er in de Kamer een discussie geweest over de hoofdlijnen van het politiebestedel. Dat was ter uitvoering van het regeerakkoord. Het was een aanloop naar de nieuwe Politiewet. Ik heb toen in de Kamer gezegd: ik vind dat het hard nodig is dat wij bovenlokaal opsporingsteams krijgen. De oude situatie verhinderde dat telkens. Ik heb toen een motie ingediend over de vorm waarin ik dat wilde. Ik voelde niet voor landelijke opsporingsteams. Het grote bezwaar daarvan was dat de lokale korpsen en later de regionale korpsen dan te veel zouden vinden dat het niet meer bij hen hoorde. Je moest dus een constructie vinden die zo dicht mogelijk bij de regionale korpsen lag. Dat is neergelegd in een motie van mij, over een samenwerkingsorgaan van die 25 regionale korpsen. Die motie is breed aanvaard en daarna nooit uitgevoerd. Dat is natuurlijk een van de grote teleurstellingen. In plaats van die constructie is er daarna de IRT-constructie gekomen, waarbij een paar regio's gezamenlijk een interregionaal team vormden. Dat vond ik second best, waarmee dan maar gewerkt moest worden.

De heer **Koekkoek:**

In dat overleg wees u ook op de problemen bij het toenmalige IRT Noord-Holland/Utrecht. U bereikten berichten dat het IRT was opgeheven en dat dat niet helemaal juist was. Wat wist u op dat moment van dat IRT?

De heer **Dijkstal:**

Niks. Ik geloof dat ik het Reformatorisch Dagblad had gelezen. Daar stond in dat er een ruzie was uitgebroken, ik geloof tussen Amsterdam en Utrecht. Maar het laatste weet ik niet zeker. Het was een bepaalde formulering. Ik dacht: dat is een gekke zaak. Wat doe je dan als kamerlid? Dan vraag je aan de minister of hij er eens iets over kan vertellen.

De heer **Koekkoek:**

Bent u toen wat wijzer geworden?

De heer **Dijkstal:**

Nee, niet veel.

De heer **Koekkoek:**

U hebt niet doorgevraagd?

De heer **Dijkstal:**

Ik kreeg een zodanig antwoord dat ik niet wist hoe ik moest doorvragen. Doorvragen doe je pas als je meer ammunities hebt. Zoals gezegd, haalt een kamerlid zijn informatie van allerlei kanten. Soms heb je heel hard materiaal. Dan kun je vrolijk doorvragen. De andere keer bereikt je een oppervlakkig bericht waarvan je absoluut niet weet wat je ermee aan moet. Het enige wat je dan kunt is vragen: kunt u er iets over vertellen?

De heer **De Graaf:**

Mijnheer Dijkstal. Ik wil u een vraag stellen over de undercover-agent en de pseudo-koop. Daarvan zegt u in hetzelfde overleg als dat waarnaar de heer Koekkoek verwees, dus in maart 1993, dat die methode, dat instrument, helaas al te vaak te pas en vooral te onpas is gebruikt, zodat het nauwelijks kan worden gebruikt. Hoe kwam u erbij dat het te onpas te vaak is gebruikt?

De heer **Dijkstal**:

En van de voorbeelden noemde ik zojuist al. In het overleg van 1986 is van de kant van het kabinet en door eigenlijk alle fracties in de Kamer bevestigd dat je om een aantal redenen zeer terughoudend moet zijn met het gebruik van het instrument. Daarom is het ook alleen opiumdelict-gerelateerd. Dan zie je dat in het schilderijenverhaal een pseudo-koop wordt opgezet om een schilderijendiefstal tot oplossing te brengen.

De **voorzitter**:

Wat is daar mis mee? Daar is toch niks mis mee, eigenlijk?

De heer **Dijkstal**:

Ik denk dat je daarmee het instrument uitholt. En van de punten waarop je moet letten, is de schaal van Nederland. Je kunt natuurlijk politiemensen af en toe daarvoor gebruiken. Maar Nederland is natuurlijk een betrekkelijk klein land. Het risico voor individuele politiemensen wordt alleen maar groter naarmate je vaker dat instrument toepast. Dat is de waarschuwing, dus vanwege de schaal.

De **voorzitter**:

Vanwege het risico dus, niet omdat het iets onbehoorlijks zou zijn.

De heer **Dijkstal**:

Dat laatste in die zin ook wel. Ik vond dat de minister van Justitie, de heer Korthals Altes, gelijk had toen hij sprak over proportionaliteit en subsidiariteit. Dan vraag je je af of je zo'n zwaar instrument - want ik vind het een betrekkelijk zwaar instrument - moet inzetten voor iets wat natuurlijk wel ernstig is, want het is heel erg als het je eigen schilderijen betreft, maar wat toch van een andere orde is dan een zwaar delict.

De heer **De Graaf**:

Het hangt niet van de waarde van het cultuurogoed af, zou ik zeggen. Ik vroeg mij af of u die opmerking maakte omdat u op de hoogte was van het feit dat het politie-infiltratieteam in Amsterdam werd opgeheven.

De heer **Dijkstal**:

Nee.

De **voorzitter**:

Was u op de hoogte, via contacten in de semi-onderwereld, van andere undercover-acties?

De heer **Dijkstal**:

Neen. Ik was wel van het volgende op de hoogte. Maar dat heeft te maken met het heel moeizame traject van de drugscriminaliteit in Suriname en de betrokkenheid van militairen. De Kamer heeft een heel hard gevecht moeten leveren om tot overleg met de regering te komen. Ik kreeg de informatie dat in dat traject sprake was van uitlokking. Het was mij nooit duidelijk geworden of dat uitlokking was door Nederlandse politiemensen of dat wij dankbaar gebruik maakten van bijvoorbeeld Amerikaanse agenten, omdat wij dat in Nederland volgens de eigen wetgeving kunnen doen.

De **voorzitter**:

Van wie kreeg u die informatie?

De heer **Dijkstal**:

Die kreeg ik van iemand die bekend staat als "de danser". Dat staat ook in een boek dat is uitgekomen.

De **voorzitter**:

De informant droeg die naam als bijnaam?

De heer **Dijkstal**:

Ja.

De **voorzitter**:

- En hij heeft u verteld dat de Amerikanen mogelijk hadden uitgelokt.
- De heer **Dijkstal**:
Precies, dat het mogelijkwerijs op die manier gaat. Dat is ook zoiets waarvan je op dat moment geen garen kunt spinnen. Dus daar moet je dan ook weer iets mee in de richting van de regering.
- De **voorzitter**:
Weet u of dat vandaag de dag gebeurt in Nederland, dus door andere diensten?
- De heer **Dijkstal**:
Uitlokking?
- De **voorzitter**:
Ja.
- De heer **Dijkstal**:
Nee. Ik denk het niet en ik hoop het ook zeer van niet. Het is natuurlijk niet toegestaan. Maar ik weet dat natuurlijk niet zeker.
- De **voorzitter**:
Heeft u iets speciaals om dat te controleren of tegen te gaan?
- De heer **Dijkstal**:
Misschien nog niet voldoende, want dan kom je bij de vragen op welke manier heb je, voor de hele politieorganisatie, controle op het gebruik van bevoegdheden die zijn toegestaan en toezicht op het gebruik maken van bevoegdheden die niet zijn toegestaan.
- De heer **Koekkoek**:
Vindt u het een punt van staatsveiligheid als vreemde diensten hier bezig zijn?
- De heer **Dijkstal**:
Neen, op zichzelf niet. Ik vind dat het moet kunnen, maar dan alleen maar conform de nationale wetgeving.
- De heer **Koekkoek**:
Nee, zonder dat u het weet. Dat bedoel ik.
- De heer **Dijkstal**:
Dat is ontoelaatbaar. Ik vind het ontoelaatbaar als buitenlandse politile of justitile autoriteiten in Nederland hun gang zouden gaan, natuurlijk.
- De heer **Koekkoek**:
Keek de BVD daarnaar?
- De heer **Dijkstal**:
De BVD?
- De heer **Koekkoek**:
Ja.
- De heer **Dijkstal**:
Niet a priori. Ik kan mij voorstellen als het vanuit een buitenlandse natie op grote schaal gebeurt, dat er een soort onderzoek vanuit de BVD komt. Maar er is niet a priori een soort permanente taak voor de BVD.
- De **voorzitter**:
U weet toch dat de liaison-officieren van buitenlandse opsporingsdiensten niet de verplichting hebben om alles te melden wat ze hier doen?
- De heer **Dijkstal**:
Voor zover ik daarvan op de hoogte ben, gaat het om twee dingen. In de eerste plaats mag in Nederland niet iets worden gedaan wat volgens de Nederlandse wet- en regelgeving niet mag. In de tweede plaats vindt het optreden van politiemensen in Nederland plaats onder een zekere jurisdictie van het openbaar ministerie. Wij hebben die discussie gehad over het Schengen-akkoord, toen het bijvoorbeeld ging over die achtervolging.
- De **voorzitter**:
Neen, de overeenkomst. Weet u dat die bestaat of niet?
- De heer **Dijkstal**:
Nee, dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

De overeenkomst tussen de buitenlandse liaison-officiëren en Nederland schept niet de verplichting voor de buitenlandse officieren om het allemaal te melden.

De heer **Dijkstal**:

Daar ben ik niet van op de hoogte.

De **voorzitter**:

Gaat u daarover of gaat Justitie daarover?

De heer **Dijkstal**:

Daar gaat Justitie over.

De **voorzitter**:

Zeker weten?

De heer **Dijkstal**:

Volgens mij wel. Tot nu toe wist ik niet dat ik daarover zou gaan! Het kan een ernstige tekortkoming zijn. Maar ik dacht dat Justitie daarover ging.

De heer **Koekkoek**:

Het zijn wel liaisons die functionarissen zijn van buitenlandse veiligheidsdiensten. En u gaat wel over onze veiligheidsdienst, dus ik neem aan ook over de contacten die onze veiligheidsdienst heeft, eventueel via die liaisons, met de buitenlandse veiligheidsdiensten.

De heer **Dijkstal**:

Zeker, daar ga ik over. Als het de Binnenlandse Veiligheidsdienst betreft, is het mijn verantwoordelijkheid.

De heer **Koekkoek**:

Ik ga even terug naar maart 1993. U zegt dan dat u geen bezwaar hebt tegen deals met verdachten, deals met criminelen. Vindt u dat een aanvaardbare methode om strafbare feiten op te sporen?

De heer **Dijkstal**:

Ik weet niet precies in welke context ik dat heb gezegd. Dat lijkt bijvoorbeeld op de kroongetuigediscussie, waartegen ik wel bezwaren heb. Dat is een deal met een crimineel. In die context heb ik er wel bezwaar tegen. U zou mij dus eigenlijk iets meer moeten zeggen. Ik kan mij niet herinneren in welke context ik dat heb gezegd.

De heer **Koekkoek**:

Ik zoek het even op.

De heer **De Graaf**:

Ik zal het even voorlezen: al had de heer Dijkstal er op zichzelf geen principie bezwaren tegen dat de politie als het ware met verdachten gaat "dealen", zoals in Amerika wel gebeurt en waarover men om de door hem genoemde redenen in politiekering niet zo enthousiast is, toch vroeg hij zich af of er veel van mag worden verwacht in de Nederlandse politiecultuur.

De heer **Dijkstal**:

Ok, ik heb het iets vragenderwijs geformuleerd. De hoofdvraag, die ik bevestigend beantwoord, is: moet de samenleving, naarmate de bedreiging ernstiger wordt, niet zwaardere bevoegdheden willen en kunnen inzetten? Ik denk dat je die vraag op zichzelf met "ja" moet beantwoorden.

De heer **Vos**:

U bedoelt dan waarschijnlijk pleabargaining?

De heer **Dijkstal**:

Dat in ieder geval ook. Maar even in het algemeen; die discussie moet je bereid zijn te voeren. Dan doet zich natuurlijk de vraag voor: welke instrumenten, welke bevoegdheden vind je dan toelaatbaar? Daaraan zitten wat mij betreft een aantal grenzen. En van de grenzen is: als de bevoegdheden te ver gaan, haal je de grondbeginselen van je eigen rechtsstaat zelf onderuit. Dan schiet je over je doel heen. Ik kan mij voorstellen dat als je met grote dreigingen te maken hebt, je onder een goede controle iets tot stand brengt van

een deal, van welk karakter dan ook, om de grote boeven te kunnen vangen. Je moet goed weten tot waar je grenzen lopen.

De **voorzitter**:

En geen kroongetuige?

De heer **Dijkstal**:

Ik geloof niet, maar dat is mijn persoonlijke mening, dat wij in Nederland die kant op moeten.

De **voorzitter**:

Want?

De heer **Dijkstal**:

Dan heb ik beelden op het netvlies, hoewel ik er niet zo op heb gestudeerd, die zich in de Verenigde Staten voordoen. Daar ontspringen zware criminelen de dans omdat zij er met een heel goede deal in slagen om meer en zwaardere criminelen in het gevang te krijgen. Ik geloof dat je voor een onmogelijke afweging komt te staan.

De **voorzitter**:

En het leveren van valse identiteiten, nieuwe identiteiten?

De heer **Dijkstal**:

Daar kan ik mij iets bij voorstellen.

De **voorzitter**:

Heeft u dat al gedaan, voor zover u weet, als minister van Binnenlandse Zaken? Heeft u daaraan meegewerkt?

De heer **Dijkstal**:

Nee.

De **voorzitter**:

U weet dat u dat gevraagd kan worden. Althans, n van uw voorgangers heeft ermee ingestemd dat het gebeurt.

De heer **Dijkstal**:

Nee, dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Dat weet u niet?

De heer **Dijkstal**:

Nee.

De **voorzitter**:

U bent niet bekend met een regeling die daarover is getroffen? Dat heeft men u niet verteld?

De heer **Dijkstal**:

Neen.

De **voorzitter**:

Nou, dan weet u het nu.

De heer **Dijkstal**:

Hartelijk dank!

De heer **Koekkoek**:

Je leert hier veel!

De heer **Dijkstal**:

Daar ben ik ook voor gekomen.

De heer **Koekkoek**:

In n van de overleggen brengt u ook de mogelijkheid ter sprake dat het openbaar ministerie vormfouten maakt. Dat zou ook een vorm van afspraak kunnen zijn met criminelen. Was u daarover iets concreets bekend?

De heer **Dijkstal**:

U bedoelt dat ik gezegd zou hebben dat het openbaar ministerie expres vormfouten zou maken?

De heer **Koekkoek**:

Ja. U wijst op de mogelijkheid en u wijst die mogelijkheid af, voor alle duidelijkheid. Mijn vraag is: wist u er iets van?

De heer **Dijkstal**:

Neen.

De heer **Koekkoek**:

U had geen concrete voorstellingen daarbij?

De heer **Dijkstal**:

Neen.

De heer **Koekkoek**:

In de loop van 1993 speelt ook de Politiewet. U stemt met uw fractie tegen de nieuwe Politiewet. Was het eigenlijk geen verlamming van de strijd tegen de criminaliteit dat u tegen die Politiewet stemde? Er zaten heel veel goede dingen in: een betere organisatie van de politie, mede met het oog op de georganiseerde criminaliteit. Waarom toch die afweging?

De heer **Dijkstal**:

Omdat ik het geen goede wet vond. U heeft ongetwijfeld in de stukken gelezen dat ik aan het einde van het debat of in mijn stemverklaring heb aangegeven dat ik het op zichzelf een belangrijke winst vond dat wij van 148 gemeentelijke politiekorpsen en 1 korps rijkspolitie een omslag maakten naar 25 regionale korpsen. Ik wijs er overigens op dat ik mij in de kabinetsperiode daarvoor namens mijn fractie heb uitgesproken voor provinciale politie. Dat voorstel is gestrand in de vorige kabinetsperiode. Dus die hoofdlijn stond vast. Dan kijk je naar de kwaliteit van de wet, je kijkt naar het debat, je kijkt naar alle amendementen die ik heb ingebracht om de zaak te verbeteren en die stelselmatig allemaal zijn verworpen. Ik had ook een beetje bezwaren tegen de manier waarop toen door de regeringsfracties het debat is gevoerd. Dan moet je aan het einde van de rit de balans opmaken. Vind je dat je de wet die er ligt, met een aantal positieve dingen en dan met name het hoofdpunt, voor je rekening kunt nemen? Of vind je dat er een aantal zwakheden in zitten op grond waarvan je zegt: zo moet het niet. Ik heb uiteindelijk die afweging gemaakt. Ik betreur het zeer dat een aantal amendementen van mij niet zijn overgenomen door n van de twee regeringsfracties, want dat had dan een meerderheid tot stand kunnen brengen.

De heer **Koekkoek**:

Ik kom bij december 1993. Op 9 december 1993 is er een overleg met beide politieministers. U brengt daar ook het IRT ter sprake. U zegt dan: het IRT Noord-Holland/Utrecht functioneert niet optimaal. Nu was er op 7 december net een persbericht geweest waarin stond dat het was opgeheven. Had u daar geen kennis van?

De heer **Dijkstal**:

Dat denk ik dan niet.

De heer **Koekkoek**:

Wat wist u op dat moment van het IRT en de problemen? Was er een briefing voorafgegaan aan het commissieoverleg van 9 december 1993?

De heer **Dijkstal**:

Nee, volgens mij niet. Dat overleg ging, geloof ik, over de voortgang van de georganiseerde misdaad.

De **voorzitter**:

De voortgang van de georganiseerde criminaliteit.

De heer **Dijkstal**:

Wat ik mij van die periode herinner, is dat vanaf begin september de kranten zo langzamerhand vol begonnen te staan met allerlei berichten over moeilijkheden in de samenwerking.

De **voorzitter**:

September?

De heer **Dijkstal**:

Ja, de kranten beginnen dan behoorlijk te schrijven over allerlei elementen van de samenwerking van die politie. Dat leidt ertoe dat ik in het overleg heb gezegd: ik geloof dat het niet goed zit, kunnen wij daarover nadere informatie krijgen. Ik herinner mij mijn grote teleurstelling dat wij die informatie toen niet hebben gekregen. Ik geloof dat wij uiteindelijk op 22 december, na allerlei vragen die ik toen in dat overleg heb gesteld, een brief hebben gekregen van het kabinet waarin op een paar van die vragen is ingegaan.

De heer **Koekkoeck**:

Op die vragen is ingegaan en toen is gezegd: over het IRT en de problemen krijgt u nog nadere informatie. En dat is de brief van 25 januari 1994 geworden.

De heer **Dijkstal**:

Ja.

De heer **Koekkoeck**:

Ik noem nog een puntje uit dat overleg, omdat het ook voor ons een rol speelt. U hebt toen over de bijzondere opsporingsdiensten gezegd dat je het aantal daarvan moet terugbrengen of dat je ze onder het ministerie van Justitie moet brengen. Hebt u nog steeds die opvatting?

De heer **Dijkstal**:

Ja. Dat gaat verder terug. Ik geloof dat in de motie-Van der Heijden/Dijkstal aan het toenmalige kabinet werd gevraagd - ik weet niet meer in welk jaar het was - om daar in te duiken. Het vreemde is natuurlijk dat er een uitdijen is van allerlei bijzondere opsporingsdiensten, terwijl de reguliere politie verder niet werd uitgebreid.

De **voorzitter**:

Die breidde toch ook uit?

De heer **Dijkstal**:

Niet in dat tempo. Er is een interessant rapport geweest over de vraag hoeveel bijzondere opsporingsdiensten, in allerlei vormen, wij in Nederland hebben. Ik vind dat het op een andere manier zou moeten. Nu is dat een zeer hardnekkige materie. Dat blijft mijn mening en ik blijf daaraan werken.

De heer **Koekkoeck**:

Mooi. Nou ja mooi, dit houdt natuurlijk geen oordeel in.

De heer **Dijkstal**:

Dat mag best.

De heer **Koekkoeck**:

U zei zojuist dat u eigenlijk niet veel wist over datgene wat er aan de hand was met het IRT Noord-Holland/Utrecht. Dan komt er een brief van het kabinet, waarin de problemen geschetst worden. Dat was op 25 januari 1994. Om die brief was overigens nadrukkelijk gevraagd door de Kamer, nadat de Kamer terug was van het reces en zij de uitlatingen van de heer Wiarda in de NRC had gelezen. In het debat dat op 27 januari 1994 is gevoerd met de ministers Hirsch Ballin en Van Thijn, zegt u dat uw fractie geen behoefte heeft aan nader onderzoek. Waarom niet? U zegt net immers: wij wisten er eigenlijk niet zoveel van. Toen u de brief kreeg van de regering, waarom had u toen geen behoefte aan verder onderzoek naar datgene wat er aan de hand was?

De heer **Dijkstal**:

Omdat ik ervan overtuigd was dat de toenmalige bewindslieden al veel informatie hadden die zij onmiddellijk aan de Kamer hadden moeten geven.

De **voorzitter**:

Zoals?

De heer **Dijkstal**:

Wat ik zo uit mijn herinnering weet is er bijvoorbeeld eind maart, begin april van dat jaar een gesprek geweest over de samenwerking met Haarlem, waar de minister van Justitie bij was. Er is op 1 juli, geloof ik, de overdracht geweest van Utrecht naar Amsterdam. Dan zitten wij ergens in oktober, november waarin Nordholt en Vrakking... Dan beginnen over de opsporingsmethoden de problemen te ontstaan. Er is op 8 of 9 december een overleg

van de twee bewindslieden met alle betrokkenen. Later in december is er, geloof ik, ook nog een overleg met betrokkenen. Waar het ging over alle samenwerkingsproblemen en alle ellende, was mijn stelling dat beide bewindslieden al een hoop informatie hadden. Daar kwam trouwens begin januari nog bovenop dat de twee hoofdcommissarissen elkaar in de publiciteit in de haren vlogen.

De **voorzitter**:

Dat was op 22 januari. Dat was dus pas een paar dagen vr het debat.

De heer **Dijkstal**:

Het begon al eerder in de kranten door te druppelen.

De **voorzitter**:

Of had u dat gehoord vanuit het receptiecircuit?

De heer **Dijkstal**:

Ik weet niet meer waar ik het gehoord heb. In ieder geval begon dat natuurlijk ook te spelen.

De **voorzitter**:

Op 22 januari staat het in ieder geval in de NRC. Daarvoor stond het, geloof ik, nog in het Friesch Dagblad. Had u er daarvr al kennis van genomen via de vrije nieuwsgaring?

De heer **Dijkstal**:

Nee, bij mijn weten niet. Ik geloof dat ik dat echt uit de kranten had.

De **voorzitter**:

Wist u dan al in drie dagen, na de corruptiebeschuldigingen, dat verder onderzoek niet nodig was?

De heer **Dijkstal**:

Nee, ik heb het nu met name over alle problemen rond de samenwerking. Daar is de corruptie een specifiek onderdeel van. In ieder geval zag ik twee hoofdcommissarissen die niet de allergrootste vrienden leken te zijn. Dat was een soort bevestiging van het gebrek aan samenwerking. Mijn stelling was - ik heb dat uitgebreid uitgelegd in de Kamer - dat er al lang veel informatie was en de ministers al eerder hadden moeten ingrijpen. Ik eiste dat dat aan de Kamer werd overgelegd. Toen hebben de bewindslieden gekozen voor iets wat ik altijd als een vluchtweg heb beschouwd, namelijk het instellen van een commissie die het nog eens allemaal zou gaan onderzoeken. Daar zat n onderdeel in dat het onderzoeken waard was, namelijk de corruptie. Maar daar was volgens mij een rijksrechercheonderzoek op gezet. En dat is een ordentelijk onderzoek.

De **voorzitter**:

U vond het ook niet de moeite waard om de methode verder te onderzoeken?

De heer **Dijkstal**:

Niet op dat moment. Het hoofdpunt was op dat moment niet de methode. Het hoofdpunt was op dat moment een totaal gebrek aan samenwerking.

De **voorzitter**:

Hoe kunt u dat nu zeggen als het persbericht, dat u dan toch wel bekend moet zijn geweest, de methode als de reden van ontbinding van het IRT aangeeft?

De heer **Dijkstal**:

Ik hoef niet alles van persberichten van anderen als...

De **voorzitter**:

Nee, nee, maar u wilde niet weten wat die methode was?

De heer **Dijkstal**:

Jawel, dat wilde ik op zichzelf wel weten. Maar de vraag is of je daarvoor een breed onderzoek van de commissie-Wierenga nodig hebt.

De **voorzitter**:

Hoe had u er dan achter willen komen wat de methode was?

De heer **Dijkstal**:

Bijvoorbeeld misschien als in dat debat de zaak eerder was afgerond en als de motie van april in januari was ingediend. Kijk, het debat heeft zijn afronding niet gevonden, omdat de regering de behoefte had om met de commissie-Wierenga in de slag te gaan.

De **voorzitter**:

Maar D66 was er ook niet tegen.

De heer **Dijkstal**:

Dat kan. En de Kamer heeft dat in meerderheid geaccepteerd. Daarmee is wat mij betreft het debat verdaagd. U herinnert zich misschien dat ik in het debat van 7 april dan ook gezegd heb: nu beginnen wij aan de derde termijn van het niet afgemaakte debat van januari. Dat was wat dat betreft in ieder geval een logische lijn.

De heer **Koekkoek**:

In de brief van 26 januari 1994 van de beide ministers wordt het een en ander uit de doeken gedaan over de opheffing van het team. Daarin wordt gesproken over de methode, de bestuurlijke problemen. De Kamer werd toch genformeerd. Dat was het eerste punt. Daarna, het tweede punt, de beschuldigingen van corruptie. Zowel over de organisatorische problemen als over de methode leek het toch wel aangewezen om na te gaan hoe het precies gegaan was.

De heer **Dijkstal**:

Ja, dat vond ik ook. Dat hadden de bewindslieden ook gewoon aan de Kamer kunnen meedelen. Het punt is dat de regering naar mijn overtuiging al een heleboel wist. Dat kon ook niet anders. Ze hebben er in maart 1993 uitgebreid over gesproken, in juli 1993 staan de kranten er vol van. Ze hebben allerlei vergaderingen met iedereen gehouden. De regering had dus een hoop informatie beschikbaar. Die had zij uitgebreid aan de Kamer over moeten leggen. Om een of andere reden - laat ik daar nu maar neutraal in blijven - heeft zij dat niet willen doen.

De **voorzitter**:

Om welke reden?

De heer **Dijkstal**:

Ik moet aannemen dat dat toch van meer politieke aard was dan van inhoudelijke aard. Zo heb ik het althans ervaren.

De **voorzitter**:

Politieke aard?

De heer **Dijkstal**:

Omdat men vreesde dat het debat van januari zo'n snelle afloop kon hebben, in termen van moties van afkeuring of iets dergelijks, dat men tijd heeft willen winnen door te zeggen "laten wij maar een commissie instellen, dan kunnen wij wat tijd winnen". Dat is een bekende methode in Den Haag. Even los van de corruptiezaak, want dat is wat mij betreft eigenlijk een apart traject.

De heer **Rabbae**:

Dus u was bang dat het kabinet, met een onderzoeksopdracht in handen, eigenlijk een vertragingstactiek wilde toepassen?

De heer **Dijkstal**:

Ja.

De heer **Koekkoek**:

Als u een onafhankelijke commissie instelt, dan hoeft dat toch geen politieke zet te zijn? Je legt als het ware je hoofd in de handen van zo'n onafhankelijke commissie. Je weet absoluut niet wat er uit zal komen.

De heer **Dijkstal**:

Dat is op zichzelf juist, maar ik vind dat een kamerlid zijn werk gewoon rechtstreeks moet doen. Natuurlijk, als ik de indruk had gehad dat die informatie er niet was en dat je externe know-how, externe deskundigen nodig heb om die boven water te krijgen, dan doe je dat. Dat gebeurt wel eens, maar dat gevoel had ik nu niet.

De heer **Koekkoek**:

- U had het gevoel dat de ministers informatie achterhielden op dat moment?
- De heer **Dijkstal**:
Ja.
- De heer **De Graaf**:
Was u er bang voor dat het over de verkiezingen heen zou worden getild?
- De heer **Dijkstal**:
Nee, ik geloof dat ik daar niet zo bang voor was, want er was wel een afspraak gemaakt binnen welke termijn die commissie zou rapporteren.
- De heer **De Graaf**:
Maar dat was pas toen duidelijk werd dat er een commissie kwam. Was u er bang voor dat men een commissie instelde en dat vervolgens de zaak enige maanden vertraging opliep?
- De heer **Dijkstal**:
Dat weet ik niet meer precies. Ik heb toen in een interruptiedebat gezegd: ik heb geen behoefte aan de commissie, je moet dat niet doen. Ik weet niet meer precies of de regering toen gezegd heeft: u maakt zich ongerust over niks, want over zes weken, of iets dergelijks, komen wij met een rapport. Dat weet ik niet meer.
- De heer **Koekkoek**:
Voorafgaand aan het debat van 7 april ging u nogal kritisch te werk ten opzichte van in het bijzonder de minister van Justitie en het ministerie van Justitie. Ik haal maar even n citaat uit een krant. Het is natuurlijk altijd vervelend voor een kamerlid als er maar n citaat wordt gegeven.
- De **voorzitter**:
Dat hoeft niet.
- De heer **Koekkoek**:
Nee, dat hoeft niet. U sprak van een padvindementsmentaliteit bij het ministerie van Justitie, over de aanpak van de georganiseerde criminaliteit. Waarom die uitspraak?
- De heer **Dijkstal**:
Ik weet niet op welk moment u precies doelt. Dat was op de avond vr het debat in de Kamer?
- De heer **Koekkoek**:
Nee, ik kan het u exact geven. Het was op 19 februari 1994. U doet die uitspraak in NRC Handelsblad. U hebt uw oordeel dan dus toch wel gevormd.
- De heer **Dijkstal**:
Ja hoor. Dat had ik al in januari, wat de IRT-affaire betreft. Ik herinner u aan hetgeen wij zojuist al hebben besproken. In een overleg over de georganiseerde misdaad heb ik namens mijn fractie gezegd dat wij vonden dat het aan veel kanten niet voldeed aan de eisen die wij eraan stelden. Dat is waar, ja.
- De heer **Koekkoek**:
Dat was in februari 1994. Hoe is uw oordeel nu over het college-departement aan de Schedeldoekshaven?
- De heer **Dijkstal**:
Beter. Wat is dat nou voor vraag? Ik ben lid van het kabinet. Als u dat wilt weten, moet u mij uitnodigen in de Tweede Kamer. Dan komen wij daar over de beleidsmatige...
- De **voorzitter**:
Nee, het is een heel terechte vraag.
- De heer **Dijkstal**:
Ik vind van niet.
- De **voorzitter**:
Dat kunt u niet vinden. Dat bepalen wij op dit moment.
- De heer **Dijkstal**:
Ja, u mag uw eigen vragen stellen, maar ik mag daar mijn eigen oordeel over hebben.
- De **voorzitter**:
U vindt het dus veel beter nu?

De heer **Dijkstal**:

Nee, dat zeg ik niet.

De **voorzitter**:

U vindt het niet veel beter?

De heer **Dijkstal**:

Nee, ik vind geen van beide wat u zegt.

De **voorzitter**:

U vindt helemaal niks?

De heer **Dijkstal**:

Als u over de beleidsmatige aspecten van het kabinetsbeleid iets wilt weten, op welk terrein dan ook, dus bijvoorbeeld op dit terrein, dan is dat een ander debat.

De **voorzitter**:

U heeft in uw rol als oppositiewoordvoerder geen kinderachtige kwalificaties meegegeven aan een departement waarmee u nu wel moet samenwerken. Ook omdat wij de organisatie van de opsporing moeten beoordelen, is het belangrijk om te weten of dat echt gewijzigd is van uw kant. Zo moet u dat zien.

De heer **Dijkstal**:

Het enige wat ik daarop kan zegen, is dat het verdere verloop van het IRT-debat... Dat vergeet ik natuurlijk ook niet gauw, als een minister van Binnenlandse Zaken en een minister van Justitie het zichtbaar niet met elkaar kunnen vinden. Mevrouw Sorgdrager en ik hebben elkaar plechtig beloofd dat wij zullen proberen, als een eenheid te opereren op de terreinen die ons samen binden. Het is aan anderen om te beoordelen of daarvan al iets zichtbaar is. Wij investeren daar wel in, ja.

De **voorzitter**:

Dus die investering is wel noodzakelijk?

De heer **Dijkstal**:

Ja, die investering is noodzakelijk.

De **voorzitter**:

Na wat er gebeurd was?

De heer **Dijkstal**:

Niet alleen na wat er gebeurd was. Al veel eerder. U herinnert zich ongetwijfeld dat rond het politiebestedel de stammenstrijd altijd zo'n beetje het hart van de discussie is geweest. Althans de vermeende stammenstrijd, tussen Binnenlandse Zaken en Justitie. Het is een probleem dat veel bredere dimensies had, in ieder geval in het verleden, dan alleen maar de IRT-affaire.

De **voorzitter**:

Omdat wij daarvoor nu eenmaal speciaal ingesteld zijn, vraag ik u wat u vr 7 april eigenlijk al wist van de methode. Heeft u nog iets speciaals gedaan om iets te weten te komen?

De heer **Dijkstal**:

Ik wist niet veel van de methode, anders dan in de publikaties daarover zichtbaar was. Met als bijzonder kenmerk dat het niet eens zozeer een ethische discussie was over de vraag of het wel of niet geoorloofd was. Het ging meer over de vrees die er bestond dat de methode er niet toe zou leiden dat mensen voor de rechter veroordeeld zouden worden, omdat het bewijs niet als rechtmatig verkregen zou worden beschouwd.

De **voorzitter**:

Heeft u nog speciale pogingen gedaan om er achter te komen wat er aan de hand was?

De heer **Dijkstal**:

Nee, niet anders dan meer in algemene zin, zoals in het kader van de politiecommissie van de VVD, waarin wij daarover natuurlijk uitgebreid gesproken hadden. De kranten stonden er immers vol van. En informatie die je zo links en rechts bij elkaar haalt, maar niet verder in een andere zin dan je normaal als kamerlid doet.

De **voorzitter**:

Wist u om hoeveel ton het ging? Had u dat bij benadering in de gaten?

De heer **Dijkstal**:

Ook weer alleen uit kranteberichten. Er werden grote hoeveelheden afgeschilderd. Maar ik kon de betrouwbaarheidsgraad daarvan niet beoordelen.

De heer **Koekkoek**:

In het kamerdebat van 7 april doet u daar toch belangrijke uitspraken over. U aanvaardt dat de vaste commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten het geheime deel van de commissie-Wierenga ontvangt. Dan doet u de uitspraak: als de fractievoorzitters vinden dat de Kamer de verkeerde kant op koerst, zullen zij daartegen zeker iets doen. Nu lag gisteren de vraag op tafel - vandaag stel ik ook u deze vraag - of de Kamer niet eigenlijk de verkeerde kant op koerste, doordat zij te weinig wist over de methode.

De heer **Dijkstal**:

Dat weet ik niet. Op dat moment was dat deel van het rapport geheim. Dus de discussie over de vraag wat nu precies de methode was, hoeveel kilo's waarvan waren, en al dat soort dingen meer, kon in de Kamer in het openbaar niet gevoerd worden. Het was de Kamer ook bekend dat de informatie daarover aan de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten werd gegeven. Daar hield het dan een beetje op. De enige vraag die dan nog interessant is, is wat de vier fractievoorzitters met de informatie doen. Zij kunnen er niet veel mee doen, want zij kunnen er geen melding van maken naar buiten toe. Niet naar buiten toe betekent ook: niet in de fractievergadering. Dat is ook niet gebeurd, althans in het geval van mijn fractievoorzitter. De enige mogelijkheid die je dan nog kunt bedenken, is dat een fractievoorzitter, kennis genomen hebbend van het geheime deel, in de fractievergadering tegen mij zou hebben gezegd: luister eens, jullie hebben nu in de fractie een lijn die die of die kant op gaat. Ik kan je geen mededeling doen, maar dit kan niet.

De heer **Koekkoek**:

Of in de Kamer.

De heer **Dijkstal**:

In de Kamer ligt niet voor de hand. Het meest voor de hand ligt natuurlijk in eerste instantie, in ieder geval voor mijn fractie, binnen de eigen fractie. Het standpunt dat ik naar voren moest brengen in de Kamer, wordt natuurlijk voorbereid in de fractievergadering.

De heer **Koekkoek**:

Had u het gevoel op het verkeerde been gezet te worden?

De **voorzitter**:

Door de regering.

De heer **Dijkstal**:

Nee, niet op het hoofdpunt. Het hoofdpunt waar het mij om ging, was de samenwerking en alles wat daaromheen zat. Het andere punt vond ik ook interessant, maar dat was op dat moment niet mijn hoofdpunt in het debat.

De **voorzitter**:

Niet voor uw beoordeling?

De heer **Dijkstal**:

Inderdaad, niet voor mijn oordeel.

De **voorzitter**:

Had de Kamer toch de hoofdpunten uit de geheime aanbiedingsbrief, die wij nu kennen en zoals zij ons ter hand is gesteld, behoren te kennen?

De heer **Dijkstal**:

Het is een lastig punt, de Kamer kennende, want dat wil zij aan de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten geven.

De **voorzitter**:

Nee, de Kamer kende die brief niet.

De heer **Dijkstal**:

Dat moet ik even corrigeren. Ik ben dit niet met u eens. Ik heb in de afgelopen jaren een aantal debatten gevoerd over de Binnenlandse Veiligheidsdienst, naar aanleiding van het

jaarverslag. Wij hebben daar een aantal jaren lang in discussie met elkaar gepraat over de positie van de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten ten opzichte van de Kamer. Daarover verschillen wij van mening in de Kamer. In formele zin was de Kamer dus op de hoogte. Het alternatief zou zijn geweest - in sommige gevallen vind ik dat beter dan de weg die de regering in het verleden wel eens gekozen heeft - niet de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten inlichten, maar bijvoorbeeld in een vertrouwelijk overleg de commissie voor Justitie. Ik vind dat dat in sommige gevallen had moeten gebeuren. Stel je voor dat dat gebeurd zou zijn, dan zou hetzelfde probleem zich wel hebben voorgedaan dat het in ieder geval in het openbaar niet zou kunnen worden gebruikt. Maar dan kun je zeggen: dan dragen er wat meer mensen kennis van. In formele zin is het wel het verschil met de commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

De voorzitter:

Maar had de Kamer ook in het debat meer van de regering moeten horen?

De heer Dijkstal:

Wat mij betreft niet zozeer in dat debat. Dat ging wat mij betreft ergens anders over. Dat laat onverminderd dat ik zeer genteresseerd was in wat er allemaal met de opsporingsmethode aan de hand was.

De voorzitter:

Hoe kunt u nu zeggen dat u dat van de regering niet wilde horen? U had daarvoor al aangekondigd dat het met de methodes kennelijk zo'n ongeorganiseerde situatie was dat er nader onderzoek naar moest worden verricht.

De heer Dijkstal:

U haalt, vanuit de manier waarop ik dat debat in die periode heb gevoerd, twee dingen door elkaar. Vanaf januari vond ik dat het met de samenwerking en alles wat daarmee annex is niet deugde. Ik wilde de minister aanspreken op zijn verantwoordelijkheid daarvoor. Dat wilde ik al doen in het debat van januari. Dat lukte toen niet. Toen kwam, aan de vooravond van het debat van april, het rapport-Wierenga eraan. Ik heb, geloof ik, nog zelfs voor dat debat verklaard dat het rapport voor mij niet relevant was. Ik had voldoende informatie, ik had alle informatie om mijn werk op 7 april als kamerlid gewoon te kunnen doen.

De voorzitter:

Zonder dat u wist wat die methode was?

De heer Dijkstal:

Zonder dat ik wist wat die methode was.

De voorzitter:

Dat hoefde u niet te weten?

De heer Dijkstal:

Voor dat debat niet. Dat debat ging over de ministeriele verantwoordelijkheid in de aansturing van een aantal IRT's langs de lijn van het openbaar ministerie en alle problemen die daarbij een rol spelen.

De voorzitter:

En terwijl de kranten bol staan van de publieke opinie en sterk genteresseerd zijn in wat er is gebeurd - is het op de markt verdwenen? - vond u dat van geen belang?

De heer Dijkstal:

Dat zeg ik niet.

De voorzitter:

In dat debat?

De heer Dijkstal:

In dat debat niet. Ik vond het verder van groot belang, in de lijn van meer uitspraken die ik in het verleden had gedaan over opsporingsmethoden, teruggaande tot 1986. Dat leidde er uiteindelijk toe dat de ene motie die in het debat werd ingediend - het was een motie van afkeuring - ging over het afkeuren van het beleid waar het ging om de samenwerking. De andere motie, die daar los van stond, hield in dat wij meer wilden weten over

opsporingsmethoden in Nederland. Wat kan wel en wat kan niet? Het was wat mij betreft een apart traject.

De heer **De Graaf**:

Toch begrijp ik u niet helemaal, mijnheer Dijkstal. U heeft een interruptiedebat met de heer Stoffelen over de vraag of de minister van Justitie politiek verantwoordelijk is voor het al dan niet dealen in harddrugs of softdrugs. Dus dan gaat het toch om de vraag of er politieke verantwoordelijkheid moet worden genomen voor een methode die al dan niet toelaatbaar en al dan niet geoorloofd is. Voordat u de eerste vraag kunt beantwoorden over de politieke verantwoordelijkheid, moet u toch weten wat er gebeurd is? Pas dan kunt u oordelen over de politieke verantwoordelijkheid.

De heer **Dijkstal**:

Nee, hoor. Mijn mening is: welke methode ook is gebruikt, geoorloofd of niet geoorloofd, in alle gevallen is de minister van Justitie daarvoor verantwoordelijk. Dat is nu eenmaal de lijn van de strafrechtelijke...

De heer **De Graaf**:

Ik begrijp wel dat dat de politieke verantwoordelijkheid is. Die neemt u ook aan. De heer Stoffelen had daar een iets andere mening over. Maar interessant is natuurlijk de vraag of u consequenties verbindt aan de politieke verantwoordelijkheid. Dan moet u wel weten of datgene wat is gebeurd, aanvaardbaar of niet aanvaardbaar is.

De heer **Dijkstal**:

Dat had dan misschien nog een tweede motie van afkeuring kunnen opleveren. Het hoofdpunt voor mij is vanaf het begin geweest: de samenwerking. Dat was voor mij de inzet in het debat.

De **voorzitter**:

Als de minister van Justitie op dat moment had gezegd "er is 40.000 kilo doorgedaan, er is een informant die ook in Zuid-Amerika is geweest, er zijn eigenlijk geen goede afspraken over gemaakt en er is gesproken over cocaine", had u dan een tweede motie van afkeuring ingediend?

De heer **Dijkstal**:

Dat is een lastig punt. Er zitten twee elementen in. De vraag is of de methode op grond van de wet ontoelaatbaar was.

De **voorzitter**:

Het gaat niet om de wet. Het gaat om de vraag of u dan een tweede motie van afkeuring had ingediend.

De heer **Dijkstal**:

Als de methode op grond van de wet ontoelaatbaar is, ligt het voor de hand dat er een directe lijn is: de minister heeft toegestaan dat iets wat tegen de wet is toch heeft plaatsgevonden. Los van de toelaatbaarheid in die zin is er in politieke zin een beoordeling of zo'n methode met zoveel kilo's wel kan of niet. Daar kun je een uitspraak over doen.

De **voorzitter**:

Vond u dat het toen kon of niet, als u dat allemaal geweten had?

De heer **Dijkstal**:

Ik heb zelf enige aarzelingen over de vraag of dat soort methodes toegepast moet worden. Maar ik wist er niet voldoende van.

De **voorzitter**:

Voor ons is dan ook het antwoord op de volgende vraag interessant: wist de Kamer, de gehele Kamer, uiteindelijk voldoende als u die feiten kende?

De heer **Dijkstal**:

Mijn stelling is dat de VVD-fractie, namens welke ik het woord voerde, voldoende wist.

De **voorzitter**:

Ja, dat heeft de heer Korthals hier ook gezegd. Hij heeft daar achteraan gezegd: als ik dat had geweten, dat kon niet.

De heer **Dijkstal**:

Dat had voor mij geen verschil uitgemaakt voor die ene motie.

De **voorzitter**:
Had u een tweede ingediend, met een andere inhoud?

De heer **Dijkstal**:
Ik heb een tweede ingediend.

De **voorzitter**:
Ja, daarom zitten wij hier. Maar had u dan misschien een motie ingediend met de inhoud: dit kan niet?

De heer **Dijkstal**:
Misschien wel. Dat kan ik zo niet zeggen.

De **voorzitter**:
Had u dat gedaan?

De heer **Dijkstal**:
Dat weet ik niet. Je zit met het probleem dat de vraag of iets niet kan nog iets anders is dan de vraag of ik het zelf onwenselijk vind.

De **voorzitter**:
Een motie dat u het onwenselijk vond?

De heer **Dijkstal**:
Dat zou denkbaar zijn geweest.

De **voorzitter**:
Was dat gebeurd?

De heer **Dijkstal**:
U vraagt mij naar een hypothetisch geval. Dat zou denkbaar zijn geweest, ja. Alleen, dat heeft zich niet voorgedaan.

De **voorzitter**:
In die zin heeft u een ander oordeel dan de heer Hirsch Ballin en mevrouw Sorgdrager.

De heer **Dijkstal**:
Over de toelaatbaarheid van kilo's?

De **voorzitter**:
Ja.

De heer **Dijkstal**:
Ik heb daar mijn aarzelingen over. De vraag tot welke grens dat gaat, moeten wij nog maar eens in het kabinet bespreken.

De heer **Koekkoek**:
Er is maar n minister van Justitie.

De heer **Dijkstal**:
Er is n kabinet.

De **voorzitter**:
Het gaat niet om de situatie nu. Ik wilde weten: was de Kamer op het verkeerde been gezet of niet?

De heer **Dijkstal**:
Ik vind van niet, dus. Ik vind dat de Kamer voor het hoofdpunt van het debat niet op het verkeerde been was gezet. Het ging over de samenwerking. Wat ik in januari al min of meer wist, werd bevestigd in het openbare deel van het rapport-Wierenga. Dat ging alleen maar over de samenwerking. In die zin heeft de Kamer gedaan wat zij moest doen: beoordelen of de regering toereikend had gehandeld. Op de punten waarop dat niet is gebeurd, kun je een motie indienen. Dan keur je dat beleid af. En dan speelt, natuurlijk als een complicerende factor, die opsporingsmethode. Het vervelende daarvan was dat het in het geheime deel van het rapport stond. Daarover kon je dus op dat moment in ieder geval niet praten. U kunt wel allerlei casus bedenken. Maar het kon op dat moment niet. Dat was extra aanleiding om te zeggen: zouden wij er zo langzamerhand niet meer van moeten weten?

De **voorzitter**:

U heeft blijkbaar ook niet de aandrang gevoeld in het debat om aan n van de ministers te vragen: is dat juist van die 40.000 kilo?

De heer **Dijkstal**:

Nee, die aandrang heb ik niet gehad.

De **voorzitter**:

Nee, want u heeft dat niet gedaan.

De heer **Dijkstal**:

Dat is juist.

De **voorzitter**:

Waarom heeft op dat punt eigenlijk niemand doorgevraagd?

De heer **Dijkstal**:

Volgens mij omdat de regering ons had meegedeeld dat er om bepaalde redenen informatie in een geheim rapport stond. Dat geheime rapport was door de regering aan de Kamer overgelegd, zij het in die specifieke vorm.

De **voorzitter**:

Heeft de heer Bolkestein u ooit iets gezegd over dat geheime deel?

De heer **Dijkstal**:

Nooit.

De **voorzitter**:

Heeft hij dat geheime deel gelezen?

De heer **Dijkstal**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Er is geen vergadering meer geweest, zo hebben wij kunnen vaststellen, van de commissie voor Inlichtingen- en veiligheidsdiensten nadat het geheime deel was gedeponereerd door Binnenlandse Zaken.

De heer **Dijkstal**:

Dat weet ik niet. Ik denk van wel, maar hij heeft mij er niets over meegedeeld. Ik heb hem er ook niets over gevraagd.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Dijkstal. In het debat van 7 april zegt u: als de leden van de BVD-commissie constateren dat de Kamer verkeerd koerst, moeten zij dat maar zeggen. Op grond daarvan zegt de heer Schutte: dan moeten wij een modus vinden waarlangs de BVD-commissie aan de Kamer kan mededelen wat er allemaal gebeurd is en wat er staat in het geheime deel. Maar daar was u toch tegen. Kunt u verklaren waarom?

De heer **Dijkstal**:

Dat heeft volgens mij te maken met het algemenere vraagstuk van de positie van de commissie voor Inlichtingen- en veiligheidsdiensten in de Kamer, een punt waarover al meer debatten waren gevoerd. Ik denk dat je moet accepteren dat er een commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdienst is waarin informatie komt die niet naar de andere leden gaat. Dat is dan de consequentie daarvan.

De heer **Koekkoeck**:

U kent nu het geheime deel.

De **voorzitter**:

U zegt wel in het debat: "Maar daarmee kunnen wij niet de conclusie van de commissie-Wierenga aanvaarden dat er met de methode op zichzelf of wat daarmee annex is, niet veel aan de hand is. Het is absoluut te vroeg om die conclusie te trekken. Het is ook een beetje een slordige conclusie van die commissie." Het wordt trouwens nog wonderbaarlijker, zo zegt u dan. Dan gaat u verder door op de brief van 5 april.

De heer **Dijkstal**:

Dat klopt. Op dat moment konden wij dat onderdeel niet beoordelen op grond van het rapport-Wierenga, want dat was geheim.

De **voorzitter**:

En toch bent u door het achterhouden door de regering van bepaalde informatie niet op het verkeerde been gezet?

De heer **Dijkstal**:

Nee, dat vind ik niet.

De heer **De Graaf**:

Hoe kon u dan zeggen dat het een slordige conclusie was? U wist helemaal niet of dat een slordige conclusie was. U had het geheime deel niet gelezen.

De heer **Dijkstal**:

Ik had ook kunnen zeggen dat het een nette conclusie was. Maar het helpt allemaal niks. Informatie vraag je aan de regering, niet aan de commissie-Wierenga. Dat was al n probleem dat ik ook in het debat naar voren bracht. Je vraagt dus informatie aan de regering. Die krijg je niet. Dan komt er een rapport.

De **voorzitter**:

U vroeg die informatie toch niet?

De heer **Dijkstal**:

Nee, maar ik praat ook over een eerdere situatie. Met die opsporingsmethode ben ik, op gezette tijden, in allerlei toonaarden bezig. Dan komt dit er bovenop. Dan komt er een rapport met een conclusie die voor de Kamer in het openbaar absoluut niet valt te verifiëren. Dan is dat vrij slordig. Dan weet ik niet of ik de slordigheid bedoelde bij Wierenga of bij de regering, maar je kunt er in ieder geval niet veel mee.

De heer **De Graaf**:

U kon er als kamerlid niet veel mee, omdat u niet beschikte over de details die in het geheime deel stonden. Maar u had zelf, en dat is goed om vast te stellen, ook absoluut geen behoefte om die details wel te weten. U vroeg er niet om. En toen mijnheer Stoffelen iets noemde, heeft u niet gezegd: kan de minister van Justitie even duidelijk maken dat het zo is?

De heer **Dijkstal**:

Niet in dat debat, want daar ging het debat niet over.

De heer **Koekkoeck**:

U hebt nu wel kennis kunnen nemen van het geheime deel. Was het achteraf gezien niet beter geweest als de commissie voor Inlichtingen- en veiligheidsdiensten als het ware een schifting had gemaakt van de informatie die wel naar de collega's kon en de informatie die niet naar de collega's kon?

De heer **Dijkstal**:

Zonder dat ik de vrijheid voel - ook omdat ik het rapport niet precies in het hoofd heb - om u precies te vertellen wat er wel en wat er niet naar de collega's kon, vind ik in het algemeen gesproken dat iets te gemakkelijk de weg naar de commissie voor Inlichtingen- en veiligheidsdiensten wordt gekozen. Er is nog een alternatief, bijvoorbeeld de commissie voor Justitie, ook in een vertrouwelijke setting. Dat is mijn eerste opmerking. Toen ik het geheime deel naderhand las - toen ik het als minister mcht lezen - dacht ik niet: goh, wat heb ik het mis gehad in dat debat. Laat ik het daar maar op houden. Met andere woorden, met wat er openbaar beschikbaar was, konden wij aardig uit de voeten.

De **voorzitter**:

Toen u dat geheime deel had gelezen, vond u de conclusies van de commissie-Wierenga ten aanzien van de methode nog steeds slordig?

De heer **Dijkstal**:

Ja. Ik weet niet meer wat precies de formulering was. Ik meen: een op zichzelf toelaatbare methode. Zoiets was het. Dat is een heel cryptische zin. Ik vond dat er meer studie moest worden gedaan naar de precieze methode. Vinden wij het wel toelaatbaar of niet toelaatbaar? Het moest niet gaan om "een op zichzelf toelaatbare methode".

De heer **Koekkoeck**:

Maar de vraag die ik u stelde, beantwoordt u bevestigend? Die vraag was of de vaste commissie voor Inlichtingen- en veiligheidsdiensten de zaak had kunnen schiften?

De heer **Dijkstal**:

Ik denk dat dat niet kan. Dat kan in formele zin niet. Die commissie bestaat bij de gratie van de bereidheid van de regering om vertrouwelijke informatie te geven.

De **voorzitter**:

De commissie bestaat bij de gratie van het reglement van orde van de Kamer.

De heer **Dijkstal**:

De regering geeft die informatie, omdat zij de zekerheid heeft dat die niet verder wordt doorgegeven. Dat is een afspraak.

De heer **Koekkoek**:

U wilt zeggen: als de commissie zo'n rapport met een mooie kaft aanvaardt met de stempel "geheim", dan moet zij dat ook geheim houden want anders moet zij het rapport niet in ontvangst nemen.

De heer **Dijkstal**:

Ja. Wat ook kan, is dat de vaste commissie voor Inlichtingen- en veiligheidsdiensten met de regering in overleg treedt en zegt: u heeft het ons vertrouwelijk gegeven, maar ons dunkt dat een deel van het rapport of het gehele rapport best aan de Kamer kan worden gegeven. De commissie kan de regering dan daartoe uitnodigen. Maar dan is de keuze, de beslissing daarover aan de regering.

De heer **Koekkoek**:

Maar dat is niet gebeurd.

De heer **Dijkstal**:

Bij mijn weten niet.

De **voorzitter**:

Er is geen vergadering geweest. Het laatste wat u zei, ligt natuurlijk nergens vast. Het is een kwestie van gewoonte.

De heer **Dijkstal**:

Dat weet ik niet precies. Als kamerlid heb ik meermalen, ook met sommigen van u, interessante debatten gevoerd over de positie van die commissie en haar relatie tot de overige kamerleden.

De **voorzitter**:

Dat is ons bekend. Wij zijn enigszins op zoek gegaan naar een eventuele speciale regeling waarin de geheimhouding voor de commissie voor Inlichtingen- en veiligheidsdiensten is geregeld. Die is er echter niet. Dat heeft de heer Brinkman ons gisteren ook extensief uitgelegd.

De heer **Koekkoek**:

In het debat van 7 april zegt u op een gegeven moment ook - om de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie te benadrukken, neem ik aan - dat het beheer ondergeschikt is aan het gezag. Hebt u nog steeds die opvatting? Dan gaat het dus om de justitie lijn. Dan is het beheer, dus de korpsbeheerder, ondergeschikt aan de hoofdofficier van justitie.

De heer **Dijkstal**:

Vanaf het begin van het politiebepaal was het meest lastige punt in de Nederlandse situatie en de Nederlandse cultuur: de wens van dualisme in het gezag en tegelijkertijd de wens van n beheersvorm. Daar ontstaat per definitie een lastige constructie uit. Wij hebben het zo geregeld dat voor de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde de minister van Justitie en het openbaar ministerie verantwoordelijk zijn. Uitgedrukt in politieke verantwoordelijkheid is er ministerie verantwoordelijkheid. En die ligt bij de minister van Justitie. Dus als het gaat om opsporingsmethoden die de politie gebruikt en waarbij fouten worden gemaakt, geldt di verantwoordelijkheidslijn. Een interessante maar lastige vraag is: ontslaat dat een korpsbeheerder van elke plicht om ook te kijken of zijn politiemensen zich conform de regels gedragen? Ik denk dat dat niet het geval is. Ik denk dat ook een korpsbeheerder in algemene zin een verantwoordelijkheid heeft dat zijn mensen, goed opgeleid en goed gemotiveerd, zich houden aan de spelregels. In die zin is er een

medeverantwoordelijkheid van de korpsbeheerder. Maar de hoofdverantwoordelijkheid, in termen van ministerieel verantwoordelijkheid, ligt volgens mij bij de minister van Justitie.

De heer **Koekkoek**:

Maar u denkt daar nu - vanuit uw verantwoordelijkheid heel begrijpelijk - genuanceerder over dan op 7 april 1994?

De heer **Dijkstal**:

Nee, dat denk ik niet. Dan moet ik u weer verwijzen naar de discussie rond de Politiewet. Daar ging juist een van de grote problemen over: hoe regel je het beheer in relatie tot het gezag? Daaraan zijn in de afgelopen jaren heel veel woorden en heel veel studies gewijd. Alleen, in het debat dat in de Kamer werd gevoerd, zie je dat IRT-teams die bedoeld zijn om de strafrechtelijke rechtsorde te handhaven, op dat moment werken onder het gezag van een officier van justitie.

De heer **Koekkoek**:

Maar u zegt: het beheer is ondergeschikt aan het gezag.

De heer **Dijkstal**:

Op het moment dat een officier van justitie tegen een IRT-team zegt "jullie moeten die methode gebruiken", of andersom als een team een methode wil gebruiken en als de officier van justitie dat goedvindt, dan ligt de verantwoordelijkheid daarvoor op de justitiële lijn. Op dat moment doet de korpsbeheerder daar niets aan. Nu doet zich een interessante vraag voor. Stel je dat een officier van justitie de politie opdraagt om een methode te gebruiken die tegen de wet is en dat de korpsbeheerder daar lucht van krijgt, wat doet de korpsbeheerder dan?

De **voorzitter**:

Of de korpsbeheerder of de korpschef zegt: dat doe ik niet, want het is volstrekt onethisch of de veiligheid van mijn mensen is in het geding.

De heer **Koekkoek**:

Weg met dat team, zegt de korpsbeheerder.

De **voorzitter**:

Fietsen, jongens.

De heer **Dijkstal**:

Ja, ja, ik begrijp het. Dan ontstaat er in eerste instantie een overleg in de driehoek. Dat is de vorm die wij in Nederland hebben gekozen. Het is de driehoek die dan het verschil van mening moet doorspreken. Ik denk dat dan uiteindelijk het gezag van de officier van justitie de doorslag geeft.

De **voorzitter**:

Kent u de CID-regeling 1995, mede door u ondertekend?

De heer **Dijkstal**:

Nee.

De **voorzitter**:

Weet u wie daarin de beheerder van het register is?

De heer **Dijkstal**:

Dat is, denk ik, de minister van Binnenlandse Zaken.

De **voorzitter**:

Nou, die nog niet, maar het scheelt niet veel. Weet u ook wie er verantwoordelijk voor is dat datgene wat in het register zit ook rechtmatig verkregen is?

De heer **Dijkstal**:

Als het conform de regeling is, is het rechtmatig verkregen, denk ik.

De **voorzitter**:

Ja, maar wie is daar verantwoordelijk voor? Dat staat gewoon in die regeling.

De heer **Dijkstal**:

Ik denk dat de korpsbeheerder/korpschef er in algemene zin de verantwoordelijkheid voor heeft dat zijn politieorganisatie, inclusief de CID'ers daarin, werken conform de regels.

De **voorzitter**:

Nee, de korpsbeheerder is gewoon verantwoordelijk voor dat register. Punt. Daar komt geen officier van justitie aan te pas.

De heer **Dijkstal**:

Dat zeg ik toch.

De **voorzitter**:

Die geeft alleen de kaders aan waarbinnen moet worden gewerkt. De korpsbeheerder is gewoon verantwoordelijk. Althans volgens de huidige regelingen bent u misschien wel degelijk meer verantwoordelijk - beheer op afstand - dan u denkt.

De heer **Dijkstal**:

Ja, maar ik dacht dat ik dat net al aangaf.

De heer **De Graaf**:

Wij hadden het net over zaken waartegen de korpschef en de officier van justitie zich verzetten. Als de politiechef en de hoofdofficier bij hem komen om te zeggen "dit gaan wij doen, dat lijkt ons buitengewoon verantwoord en heel goed, en hiermee trekken wij een grote organisatie achterover", kan het dan zijn dat een korpsbeheerder zegt "dat kunnen jullie wel vinden, maar ik wil het niet, want ik vind het ethisch niet verantwoord en ik meen dat de risico's voor de veiligheid van mijn mensen te groot zijn"? Kan hij dan de doorslag geven, hoewel beheer ondersteunend is voor gezag?

De heer **Dijkstal**:

Ik denk dat op grond van de wet, tot in extenso doorgeredeneerd, uiteindelijk de minister van Justitie verantwoordelijk is voor de beslissing om iets toch te gaan doen.

De heer **De Graaf**:

Maar de beheerder heeft toch zijn eigen wettelijke bevoegdheid en verantwoordelijkheid?

De heer **Dijkstal**:

Die heeft zijn eigen wettelijke bevoegdheid. Daar ontstaat dan een spanning in. Die spanning hebben wij in Nederland in ons politiebestedel niet 100% kunnen oplossen. Wij hebben daar een tussenvorm in gekozen, die wij "het driehoeksoverleg" noemen. Op het moment dat ze het oneens zijn, moeten ze vooral intensief met elkaar gaan vergaderen. Maar stel je voor dat zij het oneens blijven, wie heeft dan het laatste woord? Dan is in de wet geregeld dat, als het gaat om de handhaving van de openbare orde, het de burgemeester is en dat het de minister van Justitie is, als het gaat om de strafrechtelijke kant van de zaak. Ik denk dat in dat uiterste geval de minister van Justitie de uiteindelijke verantwoordelijkheid draagt.

De heer **De Graaf**:

Wat u nu zegt, gaat over het gezag, dus over wat ze wel of niet doen. Maar die beheerder blijft toch zijn eigen verantwoordelijkheid hebben, ook al is hij geen gezagsdrager. En die verantwoordelijkheid kan tegengesteld zijn aan het gezag.

De heer **Dijkstal**:

Dat kan.

De heer **De Graaf**:

Dan is het toch niet vanzelfsprekend zo dat het gezag zegt dat het toch gebeurt?

De heer **Dijkstal**:

Ik ga er nu van uit dat het niet 100% geregeld is. Het is ook de vraag of wij het ooit 100% geregeld krijgen, omdat wij nu eenmaal het dualisme willen. Het is wel een punt van aandacht. Ik denk dat het uiteindelijk onder het gezag van de een of de ander dient te vallen. Ik zie niet hoe het anders opgelost zou moeten worden in het extreme geval.

De heer **Koekkoek**:

Maar de korpsbeheerder wil iets niet. Hij zegt: een bepaalde opsporingsmethode is te gevaarlijk voor mijn mensen. Hij wordt het niet eens met de hoofdofficier. Dan kunnen ze het uiteindelijk hogerop gaan zoeken. Uiteindelijk komen ze dan bij de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Justitie terecht. U komt er dan vast wel uit. Maar dat wil zeggen dat u er medeverantwoordelijk voor bent. Het is niet alleen een zaak van de minister van Justitie.

- De heer **Dijkstal**:
Akkoord, maar nu een stap verder. Nu zijn de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie het oneens.
- De heer **Koekkoek**:
Daar hebben wij een ministerraad voor.
- De heer **Dijkstal**:
Dan komt er uiteindelijk een beslissing. Daarvan zegt de Kamer: die vinden wij niet correct, in deze strafrechtelijke zaak is de verkeerde methode gebruikt. Dan denk ik dat op dat moment de minister van Justitie naar de Kamer gaat.
- De heer **Koekkoek**:
De heer D'Hondt, voorzitter van de raad van korpsbeheerders, zei: de korpsbeheerder heeft een vetorecht als het gaat om beheerskwesties. Deelt u die opvatting?
- De heer **Dijkstal**:
Nee, volgens mij is dat niet zo. Althans niet op grond van de wet. Het zou nieuw voor mij zijn. Ik dacht niet dat de korpsbeheerder dat recht had. Het enige vetorecht in de Politiewet ligt bij de officier van justitie, bij het vaststellen van het jaarlijkse beleidsplan.
- De heer **Koekkoek**:
Maar het is zijn opvatting over de beheersverantwoordelijkheid.
- De heer **Dijkstal**:
U bedoelt dat de korpsbeheerder dat recht zou moeten hebben?
- De heer **Koekkoek**:
Nee, dat hij het al heeft.
- De heer **Dijkstal**:
Volgens mij is dat niet zo. Ik zou niet weten op welk wetsartikel dat gebaseerd is.
- De heer **Koekkoek**:
Op zijn uitleg van de verantwoordelijkheid van de korpsbeheerder.
- De heer **Dijkstal**:
Dat moet dan zijn basis ergens in de wet- of regelgeving hebben.
- De heer **Koekkoek**:
Ik begrijp dat u die opvatting niet zonder meer deelt.
- De heer **Dijkstal**:
Zeker niet zonder meer.
- De heer **Koekkoek**:
Terug naar 7 april 1994. Er wordt een motie-Dijkstal aangenomen. Was dat eigenlijk niet een motie-Kohnstamm?
- De heer **Dijkstal**:
Volgens mij heeft hij aan die motie meegedaan.
- De heer **Koekkoek**:
Zeker, maar was u van meet af aan de eerste ondertekenaar van die motie?
- De heer **Dijkstal**:
Dat is een gewetensvraag. Ik sluit niet uit dat dat niet het geval is. Ik herinner mij een wat mij betreft zeer constructieve samenwerking met de heer Kohnstamm in het debat. Trouwens, niet alleen met hem, maar ook met anderen. Ik kijk nu even naar de heer Rabbae. Maar dat was een debat later. Ik herinner mij een zeer constructieve samenwerking met de heer Kohnstamm. Wij hebben met elkaar zeker overleg gevoerd over de vraag hoe wij verder zouden moeten gaan en welke moties wij zouden indienen, zoals dat normaal gaat in het kamerwerk. Daarbij zal zeker aan de orde zijn geweest wie welke motie neemt.
- De heer **Koekkoek**:
Wat had u voor ogen met de motie waarin om een parlementair onderzoek werd gevraagd? Wilde u wel of geen enquête of wilde u dat open laten?
- De heer **Dijkstal**:

Het laatste. Ik vond het niet juist om op dat moment al de enquetevorm als min of meer dwingend, voor zover van toepassing, voor te schrijven. Met opzet is de terminologie "parlementair onderzoek" gebruikt om open te laten welke vorm van onderzoek het parlement zou kiezen.

De **voorzitter:**

Wilde u alleen de IRT-kwestie onderzoeken of de totale problematiek van de opsporingsmethoden? U wilde oorspronkelijk toch alleen de IRT-zaak uitgezocht hebben?

De heer **Dijkstal:**

Nee. De motie is daar zeer duidelijk over.

De **voorzitter:**

Ja, de motie is duidelijk. Maar daar ging toch iets aan vooraf?

De heer **Dijkstal:**

Daar ging aan vooraf of dit voorval nog eens een reden te meer was om ons de vraag te stellen waarmee wij bezig waren. Er waren twee vragen. Wat is nu eigenlijk precies die georganiseerde misdaad? De tweede vraag is: welke methoden worden er gebruikt en willen wij dat? Het had dus nadrukkelijk een breder kader.

De **voorzitter:**

Maar, voor de historie, was de gang van zaken niet zo dat de oppositiepartijen een motie wilden indienen over een parlementair onderzoek, specifiek naar de gang van zaken bij het IRT, en dat de regeringspartijen alleen te bewegen waren tot het steunen van een dergelijke motie, indien de motie verbreed werd naar een algemeen parlementair onderzoek, omdat ook de heer Lubbers zei "daar kun je toch niks tegen hebben"?

De heer **Dijkstal:**

Dat is mogelijk. Ik weet dat echt niet meer. Er is natuurlijk heel intensief met iedereen voortdurend overal over gesproken. Ik zou het niet meer weten. Ik vond het zeer interessant om het breed op te zetten.

De heer **Koekkoek:**

Ik wilde nog met u spreken over uw verantwoordelijkheid als minister van Binnenlandse Zaken voor opsporingsmethoden. In hoeverre is de minister van Binnenlandse Zaken verantwoordelijk voor de organisatie van opsporingsmethoden en voor criminele inlichtingendiensten die zich daarmee bezighouden? Hoe ziet u dat?

De heer **Dijkstal:**

Wij hebben het nu niet over de beleidsmatige kant van de zaak, want dat doe je met elkaar in het kabinet. Ik denk dat er vanuit Binnenlandse Zaken een aantal speciale invalshoeken zijn. In de eerste plaats is er het beheer op afstand. Wat dat precies is, weet ik nog niet helemaal met deze Politiewet. Het suggereert in ieder geval dat er aan de beheersmatige kant van de zaak een medeverantwoordelijkheid is van de minister van Binnenlandse Zaken. Het tweede punt dat van belang is, bij de vraag over bijvoorbeeld criminele inlichtingendiensten, de CRI, de BVD en weet ik al niet wat, is dat het bij uitstek Binnenlandse Zaken is die vanuit een soort algemene wetgeving - ook vanuit de Grondwet en dergelijke - zich de vraag moet stellen of iets aanvaardbaar is op grond van onze rechtsbeginselen dan wel of men te ver gaat.

De **voorzitter:**

Maar u kunt toch niet zeggen: de CID, de CRI, de BVD en zo meer? Laten we even precies zijn. Voor de BVD bent u alleen verantwoordelijk.

De heer **Dijkstal:**

Ik bedoel het volgende te zeggen. In de manier waarop een besluit tot stand komt in de ministerraad, is het gewoonte dat er vaak interdepartementaal overleg plaatsvindt. Met wie vindt dat dan plaats?

De **voorzitter:**

Dat was niet de vraag.

De heer **Koekkoek:**

Ik spreek u nu aan als minister van Binnenlandse Zaken en niet zozeer als vice-premier. Wat is de verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken, bijvoorbeeld bij de vraag of er een aparte criminele inlichtingendienst moet zijn in de regiokorpsen?

De heer **Dijkstal**:

Ik denk dat de minister van Binnenlandse Zaken samen met de minister van Justitie een verantwoordelijkheid heeft voor het politiebestedel, de organisatie van de politie, zeg maar de Politiewet die er ligt en waarin je dit soort dingen zou moeten regelen als je iets anders wilt. Die dubbele verantwoordelijkheid is zo bij wet geregeld.

De heer **Koekkoek**:

U voelt zich daar medeverantwoordelijk voor?

De heer **Dijkstal**:

Jazeker.

De heer **Koekkoek**:

En ook voor de organisatie van de opsporingsmethoden?

De heer **Dijkstal**:

Ja, de organisatie van de politie, dus inclusief de CID's die zijn opgezet, en inclusief de vraag wat die CID wel of niet mag. In die zin dus zeker.

De heer **Koekkoek**:

U hebt een rondgang gemaakt langs de verschillende kernteams.

De heer **Dijkstal**:

Ja. Ze zijn allemaal bij ons gekomen.

De heer **Koekkoek**:

Andersom was ook interessant geweest.

De heer **Dijkstal**:

Zeker.

De heer **Koekkoek**:

Wat zijn uw bevindingen?

De heer **Dijkstal**:

Ik heb niet de laatste stand in mijn hoofd zitten, maar ik geloof dat het op een aantal punten nog niet helemaal precies volgens de regels is. Er zijn wat spelregels afgesproken over aparte financiering, over geen eigen CID en over het feit dat de mensen apart moeten zitten om het onderscheid te maken tussen de normale rechtermensen en het IRT. Ik heb de indruk - maar ik heb het laatste overzicht nog niet - dat het zo langzamerhand aardig geregeld is, op een enkel detail na, zoals de financiële verantwoording naar de departementen.

De heer **Koekkoek**:

Geen incorporatie in de regionale korpsen, maar herkenbare kernteams?

De heer **Dijkstal**:

Bovenregionaal.

De **voorzitter**:

Bovenregionaal? Maar ze zijn nu toch allemaal aan n regiokorps verbonden? Behalve Noord-Oost-Nederland.

De heer **Dijkstal**:

Dat is meer uit pragmatisch oogpunt. De bedoeling van de IRT's is natuurlijk om opsporingsteams te hebben die boven een regionaal korps kunnen werken. Dat is de hele porte van de IRT's.

De **voorzitter**:

Bent u het eens met de procureur-generaal uit Den Haag, de heer Docters van Leeuwen, die hier gisteren gezegd heeft dat keuze van datgene wat de kernteams doen als het ware weg moet bij de procureurs-generaal en dat die keuze naar de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken moet?

De heer **Dijkstal**:

Dat is een lastige vraag, omdat het niet mijn verantwoordelijkheid is.

De voorzitter:

Het is wel uw verantwoordelijkheid, zeker als u geld voor de kernteams betaalt. Als u bij de kernteams bent, spreekt u ook over opsporingsprioriteiten en -methoden. Dat hebben wij in de stukken gezien.

De heer Dijkstal:

De ministerieel verantwoordelijkheid voor de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde ligt bij de minister van Justitie. Nu is het de vraag hoe de lijn ligt tussen de minister van Justitie, de PG, de hoofdofficier van justitie en de officier van justitie. Dat is een vraag die een rechtstatelijk karakter heeft. Wij zijn altijd uitgegaan van een relatieve autonomie van het openbaar ministerie. Daarbij werd verondersteld dat in een specifiek geval niet de minister het doet. In de beleidsmatige kant is dat wel het geval. De vraag is of zo'n verhouding nog steeds voldoet. Parallel daaraan loopt de discussie over de reorganisatie van het openbaar ministerie, een mogelijk andere rol van de PG's en alles wat daarmee annex is. Dat is een redelijk gecompliceerde materie. Ik voel mij op dit moment niet bevoegd, maar ik zou het ook niet juist vinden om er nu al te stellige uitspraken over te doen.

De voorzitter:

Maar u doet dat wel over allerlei andere punten, zoals de infiltratie en de opsporingsmethoden. U neemt geen blad voor de mond. Het is voor ons belangrijk om te weten of u er enig brood in ziet om zelf medeverantwoordelijk te worden voor de keuze van de prioriteiten van datgene wat wordt aangepakt in de zware georganiseerde criminaliteit dan wel of u zegt dat u dat verre van u houdt.

De heer Dijkstal:

Ik denk dat het er tussenin ligt. In beleidsmatige zin: ja. Ik wijs op de gegroeide praktijk in de afgelopen jaren, waarin bijvoorbeeld in overleg met de Kamer diezelfde Kamer zegt dat het tijd wordt dat de minister daar en daar iets aan gaat doen. Dan ontstaat er een politieke beleidsprioriteit, bijvoorbeeld vanuit de Kamer. Dan kan de minister zeggen dat de Kamer daar gelijk in heeft en dat hij dat zal proberen te doen. In die zin is het antwoord: ja. De vraag is echter tot hoe ver dat strekt. Ik vind het moeilijk om daar nu een klip en klaar antwoord op te geven.

De voorzitter:

U heeft er zich, volgens de informatie van de heer Van Riessen, nog wel zodanig mee beziggehouden dat u tegen de heer Patijn heeft gezegd dat de heer Van Riessen nog steeds niet verantwoordelijk kon worden voor het kernteam Amsterdam. Is dat correct?

De heer Dijkstal:

Neen. Ik weet absoluut niet waar u het nu over heeft, eerlijk gezegd.

De voorzitter:

De heer Van Riessen heeft hier bij zijn verhoor gezegd dat u de heer Patijn heeft gezegd dat het nog geen tijd was om de heer Van Riessen de verantwoordelijkheid voor het kernteam Amsterdam eventueel weer terug te geven.

De heer Dijkstal:

Dat heeft, geloof ik, hier allemaal niets mee te maken.

De voorzitter:

Het heeft iets te maken met de vraag welke bemoeienis u heeft met kernteams.

De heer Dijkstal:

In die zin bedoelt u. Ik heb in die zin geen bemoeienis met kernteams. Meer in het algemeen: wie doet wat?

De voorzitter:

Heeft u tegen Patijn gezegd dat Van Riessen niet terug kon gaan?

De heer Dijkstal:

Nee, dat heb ik niet gezegd. Ik weet, eerlijk gezegd, niet eens waar u op duidt.

De voorzitter:

- U weet toch van de functioneringsgesprekken die minister Van Thijn, uw voor-voorganger, heeft gevoerd?
- De heer **Dijkstal**:
Daar weet ik heel weinig van.
- De **voorzitter**:
U weet niet meer waar dat over ging?
- De heer **Dijkstal**:
De functioneringsgesprekken? Nee, dat is ons nooit meegedeeld.
- De **voorzitter**:
7 april had tot gevolg dat er functioneringsgesprekken kwamen.
- De heer **Dijkstal**:
Ik weet wel dat die functioneringsgesprekken zijn gehouden.
- De **voorzitter**:
Weet u nog dat er ook een gesprek met de heer Van Riessen werd gevoerd?
- De heer **Dijkstal**:
Dat zal wel.
- De heer **Koekkoek**:
En dat aan de Kamer is meegedeeld?
- De heer **Dijkstal**:
Dat weet ik niet meer, maar dat zal ongetwijfeld wel. Ik begrijp dat er in die gesprekken iets is gezegd?
- De **voorzitter**:
Ik neem aan dat uw kennis van de materie wel zover gaat dat u weet dat toen de heer Nordholt direct verantwoordelijk is gemaakt voor het kernteam en dat de heer Van Riessen toen uit die verantwoordelijkheid werd gehaald in Amsterdam?
- De heer **Dijkstal**:
Ja.
- De **voorzitter**:
Goed, dat weet u nog. De heer Van Riessen heeft hier verklaard - en de korpsbeheerder de heer Patijn heeft dat niet tegengesproken - dat u in reactie op een vraag van de heer Patijn heeft gezegd: nee, het is nog geen tijd om de heer Van Riessen de directe verantwoordelijkheid voor het kernteam in Amsterdam terug te geven.
- De heer **Dijkstal**:
Nee, dat heb ik niet zo gezegd.
- De **voorzitter**:
Wat heeft u wel gezegd?
- De heer **Dijkstal**:
Dat weet ik niet, want ik kan mij niet herinneren dat ik het over Van Riessen heb gehad. Ik weet wel dat ik in een overleg met de korpsbeheerder - in een breed overleg en ook in een smal overleg - heb gezegd: wij moeten ons de vraag stellen hoe wij verder moeten met de Nederlandse politie. Want los van de interessante discussies die wij met elkaar voeren, is er in Nederland wel een politieapparaat dat door moet. Er is bij een heleboel politiemensen in Nederland een onvrede, een ongerustheid over de vraag: gaat het nog over mij?
- De **voorzitter**:
Dat is de vraag niet, mijnheer Dijkstal.
- De heer **Dijkstal**:
Het is wel mijn punt. Daarover heb ik wel met de heer Patijn gesproken. Het antwoord op uw vraag is: neen.
- De **voorzitter**:
Er is dus weer iemand die een slecht geheugen heeft of iemand die het verkeerd begrepen heeft?
- De heer **Dijkstal**:
U moet dat de korpsbeheerder vragen.

De **voorzitter**:

De korpsbeheerder is hier niet als getuige opgetreden. De heer Van Riessen wel. Hij stelde dit met stelligheid. Wij hebben het de korpsbeheerder gevraagd. Zo was dat dan. Nu zegt u: nee, zo is het niet. Het is moeilijk voor ons om deze historie goed te schrijven.

De heer **Dijkstal**:

Daarom moet u het niet aan mij vragen, maar aan de korpsbeheerder.

De **voorzitter**:

Wij moeten het net zo goed aan u als aan anderen vragen.

De heer **Dijkstal**:

Het antwoord is: nee. Ik heb mij niet bemoeid met de vraag of de heer Van Riessen...

De **voorzitter**:

Dus u zou er ook niets tegen hebben als hij dat allemaal weer zou gaan doen?

De heer **Dijkstal**:

Ik heb er niets voor en niets tegen, want ik ga daar niet over.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Dijkstal. Kan het zijn, omdat uw ambtsvoorganger dat soort duidelijke afspraken had gemaakt in functioneringsgesprekken met de heer Nordholt en de heer Van Riessen, dat namens u daarover nog verder is gesproken?

De heer **Dijkstal**:

Dat zou kunnen: namens mij, in formele zin.

De heer **De Graaf**:

Niet in informele zin. Daar had ik het niet over. Zou u dat voor ons kunnen nagaan?

De heer **Dijkstal**:

Materieel heb ik niet met de heer Patijn gesproken.

De heer **De Graaf**:

Het kan zijn dat daarover namens u iets is gezegd.

De **voorzitter**:

Wilt u op het departement nagaan of namens u deze boodschap is uitgegaan naar de korpsbeheerder of, mogelijk, direct naar de heer Van Riessen?

De heer **Dijkstal**:

Dat zal ik doen.

De heer **Rouvoet**:

Ik wil nog een vraag stellen over het functioneren van de kernteams, mijnheer Dijkstal. Vorig jaar september was het evaluatierapport zeer kritisch op alle hoofdpunten: financile verantwoording, onderzoekscriterium, inrichting van de kernteams etcetera. Daar was eigenlijk nog niets van terecht gekomen. Hoorde ik u nu zeggen dat eigenlijk alles bij de kernteams op orde is, op een enkel detailpunt na?

De heer **Dijkstal**:

Toen wij aantraden, hebben wij na enige inwerktijd die gesprekken gevoerd. Ik had de indruk dat de kernteams zich van lieverlee aan het vormen waren conform de afgesproken spelregels. Er deden zich in het ene team wat problemen voor over de huisvesting. In het andere team deden zich problemen voor over de financile verantwoording. Maar van lieverlee begon het zich allemaal een beetje te organiseren. Ik heb het idee dat het nu, op een enkel detailpunt na, op orde is.

De heer **Koekkoek**:

Mijnheer Dijkstal, hebt u bemoeienis met het rijksrechercheonderzoek naar de CID Kennemerland?

De heer **Dijkstal**:

Nee, die bemoeienis heb ik niet, op n klein detail na. Er is een regiegroep waarin n van mijn ambtenaren zit. Die groep heeft natuurlijk niet een directe bemoeienis met het rijksrechercheonderzoek, want dat is een zelfstandig onderzoek. Er is een overleg waarin op gezette tijden over de voortgang daarvan wordt gerapporteerd, in formele zin, aan de

minister van Justitie en de minister van Binnenlandse Zaken. Ik meen dat het een groep is van drie of vier mensen. Daar zit namens mij ook een ambtenaar in.

De heer **Koekkoek:**

Hebt u met betrokkenen, korpsbeheerder Kennemerland en korpschef Kennemerland, gesproken over dit onderzoek?

De heer **Dijkstal:**

Ja, met de korpsbeheerder.

De heer **Koekkoek:**

Niet met de korpschef?

De heer **Dijkstal:**

Neen.

De **voorzitter:**

Is die ooit bij u geweest?

De heer **Dijkstal:**

Neen.

De **voorzitter:**

Heeft hij u nooit deelgenoot gemaakt van zijn zorgen over de mogelijke, zoals hij het noemt, criminalisering van zijn korps?

De heer **Koekkoek:**

De heer Straver.

De heer **Dijkstal:**

Het is lang geleden: er was een vacature. Dat was dus op een heel ander terrein. Toen heb ik dus contact gezocht met de heer Straver. Het ging toen helemaal niet over het IRT. Toen is die zorg wel uitgesproken. Maar ik probeer zo weinig mogelijk met korpschefs te praten, dus alleen maar met de korpsbeheerder. Dat heeft te maken met de formele verhouding. Ik heb er met de korpsbeheerder wel over gesproken.

De **voorzitter:**

Maar de korpschef is toch ook bij u op bezoek geweest? Hij heeft ons dat wel verklaard.

De heer **Dijkstal:**

Nu weet ik niet wat bedoeld wordt. Er is een bijeenkomst geweest.

De **voorzitter:**

Ik bedoel dat u samen, eventueel met andere personen, in n kamer hebt gezeten. De korpschef van Kennemerland heeft toen zijn zorg uitgesproken aan u over, wat hij noemt en ook hier genoemd heeft, de mogelijke criminalisering van dat korps.

De heer **Dijkstal:**

Dat is gebeurd in een overleg - ik neem tenminste aan dat u daarop doelt - waarvoor alle korpsbeheerders en alle korpschefs op het ministerie waren uitgenodigd. Ik meen dat het op 20 augustus was of ergens in die buurt.

De heer **De Graaf:**

Dat was het overleg waaruit de 100 tot 400 ton naar voren is gekomen.

De heer **Dijkstal:**

Dat was voor mij overigens allemaal weer nieuw. Maar even los van dat detail; mevrouw Sorgdrager en ik hebben gemeend aan de vooravond van de parlementaire enquete er goed aan te doen, alle korpsbeheerders en korpschefs bij elkaar te halen. Wij hebben gezegd: nu gaat de enquete zich afspelen, wij gaan een periode in met veel openbaarheid, er komt van alles boven water. Dat dachten wij toen en dat denk ik nu nog! Die beslissing was dus goed. Toen is daar in algemene zin over gesproken. In dat overleg, zo herinner ik mij zeker, waren er zorgen in het korps Haarlem over alle berichten die verschenen. Ondertussen moest het werk doorgaan. De motivatie van de mensen in het korps Haarlem...

De heer **Koekkoek:**

De heer Straver heeft hier in een openbaar verhoor gezegd: de minister vindt het juist dat de korpsbeheerder en de korpschef publiekelijk achter hun mensen gaan staan, zolang er geen indicaties zijn die nopen tot het tegendeel. Dat is juist?

De heer **Dijkstal**:

Ik herinner het mij niet meer, maar het zou mij niet verbazen als ik dat heb gezegd. Dat vind ik, ja.

De heer **Koekkoek**:

Dan kom ik bij mijn laatste vragen. Wat is volgens u het effect van deze enquete op het functioneren van de politie op dit moment?

De heer **Dijkstal**:

Ik denk dat het onvermijdelijk was - dat weet iedereen die weet hoe enquetes werken - dat het in eerste instantie een negatieve neerslag heeft. In dit geval komen politie en justitie - maar laten wij ons concentreren op politie - volop in de schijnwerpers te staan. En hoe komt de politie in de schijnwerpers te staan? Met allerlei discussies over de manier waarop zij samenwerkt of niet samenwerkt, met allerlei discussies over methoden die ze niet mag gebruiken. Op hetzelfde moment moeten de politiemensen op straat proberen hun werk te doen. Ik denk dat het onvermijdelijk is dat de enquete daarop een negatief effect heeft. Maar de vraag is of die prijs, op korte termijn, het niet waard is gegeven een ander belang dat gediend moet worden. Ik ben er zeer van overtuigd dat het wenselijk is dat er voor ver gaande bevoegdheden van de politie betere regels komen, zowel in de zin van een wettelijke grondslag als in de zin van een controle daarop. Ik ben er ook van overtuigd dat het uiteindelijk in het belang van alle politiemensen is. Die moeten natuurlijk ook weten: wat mag ik wel en wat mag ik niet? In die zin moet je de schade van de korte termijn maar nemen, in de hoop en de verwachting dat je op de lange termijn tot een beter functioneren van de politie komt.

De heer **Koekkoek**:

U denkt dat het vertrouwen kan worden hersteld?

De heer **Dijkstal**:

Ja, dat denk ik. Daar passen echter twee kanttekeningen bij. Wat wij nu met de enquete meemaken, kan niet gesoleerd worden gezien van een paar andere problemen bij de politie, variërend van het sterktevraagstuk tot en met bijvoorbeeld de reorganisatie waarmee in de praktijk nog steeds allerlei problemen bestaan die nog tot een oplossing moeten komen. Dus het is een beetje dubbelop. Ik vind dat er in genvesteed moet worden door allen. Dat geldt in de eerste plaats voor het kabinet, maar ook voor anderen. Wij moeten ervoor zorgen dat na deze op zichzelf moeilijke periode iedereen ook begrijpt dat er daarna een basis is voor een beter functioneren van politie en justitie.

De **voorzitter**:

Mijnheer Dijkstal, is het waar dat u geweigerd heeft brieven te tekenen ter zake van het vertrek van procureur-generaal Van Randwijck?

De heer **Dijkstal**:

Dat is niet waar. Het was een beetje hectisch. Zoals u weet, zat de minister van Justitie in Indonesië. Ik was minister van Justitie ad interim. Op een gegeven moment kreeg ik een brief voor ogen waarvan ik zei: dat lijkt mij niet verstandig. Toen is de ambtenaar weer weggegaan. Toen heeft zich een ander traject afgespeeld, in zekere zin buiten mij om. En toen werd ik geconfronteerd met een brief...

De **voorzitter**:

Maar u heeft niet geweigerd om een dergelijke brief te ondertekenen uiteindelijk?

De heer **Dijkstal**:

Nee, want die vraag is uiteindelijk niet aan mij voorgelegd. Toen was die al ondertekend...

De **voorzitter**:

Of heeft u gezegd: nee, zo'n brief teken ik niet, ga maar weer terug.

De heer **Dijkstal**:

Ja, dat heb ik inderdaad na of twee dagen...

De **voorzitter**:

En toen bent u niet meer gevraagd?

De heer **Dijkstal**:

Nee, misschien om die reden. Feitelijk is dat zo.

De heer **Koekkoek**:

Heeft u dat er ook op geschreven: dit lijkt mij niet verstandig?

De heer **Dijkstal**:

Nee, ik heb het gezegd.

De **voorzitter**:

Dat betekent niet dat u voor de toekomst als het ware het wee aan de minister van Justitie wilt overlaten, wat politie en justitie betreft?

De heer **Dijkstal**:

Het wee aan de minister overlaten? Nee, de minister van Justitie en de minister van Binnenlandse Zaken staan op grond van de verantwoordelijkheidsverdeling zoals vastgelegd in wet- en regelgeving daar samen voor. Op het ene onderdeel zal de n wat meer verantwoordelijkheid hebben, ook in politieke zin, en op het andere onderdeel heeft de ander wat meer verantwoordelijkheid.

De heer **Rabbae**:

Mijnheer Dijkstal, u zei: de minister van Justitie en ik treden op in eenheid.

De heer **Dijkstal**:

Dat proberen wij.

De heer **Rabbae**:

Dat gold niet in dit geval?

De heer **Dijkstal**:

Nee, want daar was een fysiek probleem. Zij was heel ver weg.

De heer **Rabbae**:

Ik bedoel politiek.

De heer **Dijkstal**:

Politiek uiteindelijk wel. Het kabinet spreekt met n mond. Er is vanuit het kabinet informatie naar de Kamer gegaan, die ik ook voor mijn verantwoordelijkheid neem. Daarna heeft een kamerdebat plaatsgevonden waarvan ik zo af en toe ook kennis heb genomen. Ik heb daar nu verder niets aan toe te voegen.

De **voorzitter**:

Het is geen begin van verdere afstand van de minister van Binnenlandse Zaken voor het justitie-, politie- en opsporingsgebeuren?

De heer **Dijkstal**:

Absoluut niet, integendeel. Ik zie zelf de zeer dringende noodzaak, vanwege de gecompliceerde situatie in het bestel en in de wet, om juist gaande te blijven.

De heer **Rouvoet**:

Waarom vond u het niet verstandig? Er zijn in maart/april 1994 stapels brieven door de minister van Justitie ad interim getekend, vrij belangrijke brieven. Waarom vond u het niet verstandig?

De heer **Dijkstal**:

Ik vond een brief die aan mij werd voorgelegd inhoudelijk niet goed. Ik zei: die teken ik niet, ik suggereer dat het anders wordt gedaan. Daarmee houdt mijn bemoeienis met die zaak verder op. Ik vind het niet correct daarover nu verdere mededelingen te doen. De minister van Justitie heeft een uitgebreid debat in de Kamer gevoerd. Daar heeft zij hierover verantwoording afgelegd. Ik heb daar niets aan af of toe te doen.

De heer **Vos**:

Mijnheer Dijkstal, wij hebben het over de verantwoordelijkheden. Wilt u in de toekomst, als de opsporingsmethoden een nieuwe regeling vinden, nadere verantwoordelijkheden naar Binnenlandse Zaken toe trekken?

De heer **Dijkstal**:

Ik kan u daar nu geen antwoord op geven. Vorig jaar heeft naar aanleiding van de regeringsverklaring een debat plaatsgevonden over de vraag of de Politiewet, het bestel en de verdeling van de verantwoordelijkheden toereikend waren. Daar waren van meer kanten

twijfels over. Er is een afspraak gemaakt. Het kabinet zal eerder dan het aanvankelijk van plan was de evaluatie van de Politiewet ter hand nemen. Dat zal volgend jaar gebeuren. Dan zal een aantal problemen die te maken hebben met competenties en verantwoordelijkheden ook onder de loep worden genomen. Ik neem daarop nu absoluut geen voorschot. Dat zullen wij eerst intern moeten doen. Daarna moeten wij in een debat met de Kamer bekijken of er aanleiding is om de wet te wijzigen.

De heer **De Graaf**:

Mijnheer Dijkstal. U praat zo weinig mogelijk formeel met de korpschefs, zo begrijp ik. U praat liever met de korpsbeheerders. Niettemin heeft u ook vanwege het benoemingenbeleid en het rechtspositiebeleid enige verantwoordelijkheid voor de korpschefs. Mijnheer Nordholt komt nooit meer in de raad van hoofdcommissarissen. Dat lijkt mij dan een fundamenteel gebrek aan samenwerking tussen de hoofdcommissarissen. Ligt daar geen taak voor u?

De heer **Dijkstal**:

Op zo'n punt spreek ik daar de korpsbeheerder over aan.

De heer **De Graaf**:

Waarom niet gewoon rechtstreeks de heer Nordholt?

De heer **Dijkstal**:

Omdat in de Politiewet geregeld is dat het beheer over de politie ligt bij de korpsbeheerder. De korpschef legt verantwoording af aan de korpsbeheerder. De minister van Binnenlandse Zaken heeft op dit punt, maar ook op andere punten, het beheer op afstand. Ik vind het dus niet correct dat ik zelfstandig de hoofdcommissarissen naar Den Haag haal om daar allerlei zaken te regelen. Dat is de verantwoordelijkheid van de korpsbeheerder.

De **voorzitter**:

Is dat afgelopen? Komen ze niet meer gewoon bij u op de koffie?

De heer **Dijkstal**:

Ze komen zeker niet bij mij op de koffie. Als ze komen, komen ze met of namens de korpsbeheerder. Dat kan natuurlijk. Degene die ik aanspreek en die ik dien aan te spreken, is de korpsbeheerder.

De heer **De Graaf**:

Wat vindt u ervan dat die samenwerking zo verstoord lijkt te zijn?

De heer **Dijkstal**:

Ik denk dat het van belang is dat op meerdere terreinen in de politie en met name aan de bovenkant genvesteed wordt in de verdere samenwerking.

De **voorzitter**:

Ook met de nieuwe generatie politiemensen aan de top?

De heer **Dijkstal**:

Ja, dat denk ik zeker. Voor een deel heeft het niet zozeer te maken met de personen, maar met het bestel dat zijn vorm nog moet vinden. Het is meer dan de moeite waard om de communicatie, het overleg en de samenwerking te stimuleren. Ik vind ook dat wij aan de gang moeten met management development. Daar zijn wij ook mee bezig in een apart traject.

De **voorzitter**:

Maar u zegt ook "met een nieuwe generatie personen"?

De heer **Dijkstal**:

Nee, met degenen die wij nu hebben en ook met degenen die er morgen zullen zitten.

De **voorzitter**:

Dus allebei?

De heer **Dijkstal**:

Ja, allebei.

De heer **Rabbae**:

Vindt u dat de Politiewet veranderd moet worden?

De heer **Dijkstal**:

Ja.

De heer **Rabbae**:

Op welke punten?

De heer **Dijkstal**:

Ik voel mij niet vrij, daar nu mededelingen over te doen. Ik heb net gezegd dat wij als kabinet eerst zorgvuldig willen evalueren - ook omdat er verschillend over gedacht wordt - wat naar de mening van het kabinet niet toereikend is. Van daaruit moeten wij komen tot een conclusie van datgene wat er veranderd moet worden.

De heer **Rabbae**:

De heer Docters van Leeuwen heeft hier tegen ons gezegd dat het beheer bij het OM weg moet. Dat spreekt u aan?

De heer **Dijkstal**:

Alles wat de heer Docters van Leeuwen zegt spreekt mij aan, maar het is een uitlating waar je nu niet zoveel aan hebt. In de huidige Politiewet is een vrij ingewikkelde constructie gekozen. Het beheer over de politie ligt bij het beheerscollege. Het beheerscollege bestaat uit alle burgemeesters van de deelnemende gemeenten, plus de hoofdofficier van justitie. Dat is een gedeelde verantwoordelijkheid. Daarbovenop, als een soort primus inter pares, is er dan nog eens de korpsbeheerder, die weer bijzondere bevoegdheden heeft ten opzichte van het beheerscollege. Ik denk dat je vrij objectief kunt vaststellen dat dat een redelijk gecompliceerde situatie is. Als u mij vraagt hoe het anders moet, kan ik u daar nu geen antwoord op geven, omdat wij dat beleidsmatig zorgvuldig moeten voorbereiden.

De **voorzitter**:

Mijnheer Dijkstal, ik dank u wel. Voordat ik afsluit, meld ik nog het volgende. De minister van Justitie laat ons zojuist een briefje brengen waarin zij meldt dat zij de naam Bleichrodt genoemd heeft als haar betrouwbare bron, toen de brief ter sprake kwam die zij als procureur-generaal in Den Haag heeft gestuurd aan de minister van Justitie. Zij is achteraf gaan twifelen en zij schrijft ons nu dat hij het niet was, maar de heer Wierenga. Zij zal dat ook aan de pers laten weten. Het lijkt mij beter dat dit ook nog deel uitmaakt van ons stenogram. De vergadering van de enquetc commissie wordt thans gesloten en wij weten nog niet precies of en, zo ja, wanneer wij haar zullen heropenen. Sluiting 18.44 uur
